XIV. H. 6.
BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III
XIV
H
6
NAPOLI
Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

CORPUS
JURIS CANONICI
GREGORII XIII.
PONT. MAX.
JUSSU EDITUM.

CORPUS
JURIS CANONICI
GREGORII XIII. PONT. MAX.
JUSSU EDITUM

A PETRO PITHŒO, ET FRANCISCO FRATRE,

Juriſconſultis, ad veteres codices manuſcriptos reſtitutum, & notis illuſtratum,

LIBRO VII. DECRETALIUM,

ET

JOHANNIS PAULI LANCELOTTI

Inſtitutionibus adauctum.

Acceſſerunt Loci communes uberrimi, & Indices Titulorum,
Canonumque omnium ſumma diligentia,
ac nova methodo concinnati.

TOMUS PRIMUS.

AUGUSTÆ TAURINORUM.

EX TIPOGRAPHIA REGIA. MDCCXLVI.

NAPOLI

Digitized by Google

Digitized by Google

GREGORIUS
PAPA XIII.
Ad futuram rei memoriam.

CUm pro munere Paſtorali humeris noſtris injuncto id præcipue Nobis propoſitum habeamus, ut omni ſtudio, diligentiaque omnes Chriſti Fideles his præſertim tam gravibus, calamitoſisque temporibus in recta, & Catholica fide continere curemus, ac propterea id in primis nobis agendum, & providendum ſit, ut omnem omnibus aberrandi ab ea occaſionem ſubtrahamus. Dudum ob hujus rei executionem, adhibitis nonnullis ex fratribus noſtris Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, adjuncto etiam aliquorum doctrina, & pietate inſignium Virorum ſtudio, Decretum Gratiani nuncupatum abſque Gloſſis, necnon idem Gratiani Decretum cum Decretalibus Gregorii Papæ IX. Prædeceſſoris noſtri, Sexto, Clementinis, & Extravagantibus, non modo cum veteribus Gloſſarum Autoribus, quibus, cum Viri pii, & Catholici fuerint, ignoſcendum videtur, ſi quid ob errorem in illis, vel quia nondum pleraque a ſacris Conciliis diffinita fuerant, liberius locuti ſunt: verum etiam cum his, quæ ab impiis Scriptoribus tam extra in marginibus, quam etiam intra aſperſa fuerant, Catholicæ veritati contraria revidendi, corrigendi, & expurgandi curam demandavimus. Cum autem ipſum Decretum abſque

Gloſſis a præfatis a Nobis deputatis jam totum emendatum, & correctum, ac nonnullis annotationibus illuſtratum exiſtat, ipſiusque major pars a dilecto filio Paulo Conſtabili, tunc Sacri noſtri Palatii Apoſtolici Magiſtro, una cum dictis Decretalibus felicis recordationis Gregorii IX. Prædeceſſoris noſtri jam impreſſis recognita, & approbata ſit; Reliquum vero ejuſdem Decreti una cum annotationibus prædictis tam abſque Gloſſis, quam ipſum totum cum Gloſſis, Sextumque, & Clementinas, ſimul & Extravagantes a dilecto filio Sixto Fabri, ejuſdem Palatii noſtri Apoſtolici Magiſtro recognoſcenda omnia, & approbanda, in officina Populi Romani, quæ ad hoc potiſſimum, ut libri ſacri in ea fideliter, & incorrupte imprimantur, erecta fuit, imprimi, & impreſſa divulgari juſſerimus; ac ut ad majorem Chriſti Fidelium, ubique tam intra, quam extra Italiam citra, & ultra montes commorantium commoditatem hoc Juris Canonici Corpus fideliter, & incorrupte juxta exemplar hic Romæ impreſſum a Catholicis Typographis, a Romano Populo, ſive ab eo Deputatis, vel pro tempore deputandis electis imprimi poſſit. Nos opportune providere volentes, ut hoc Jus Canonicum ſic expurgatum ad omnes ubique Chriſti Fideles ſartum tectum perveniat, ac ne cuiquam liceat eidem operi quicquam addere, vel immutare, aut invertere, nullave interpretamenta adjungere, ſed prout in hac noſtra urbe Roma nunc impreſſum fuit, ſemper, & perpetuo integrum, & incorruptum conſervetur. Motu proprio, & ex certa noſtra ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine omnibus, & ſingulis in noſtro, & Sanctæ Romanæ Eccleſiæ dominio, nobis, & eidem Romanæ Eccleſiæ mediate, vel immediate ſubjecto commorantibus, vel ad illud quovis prætextu advenientibus, ac etiam extra dictum dominium ubilibet exiſtentibus Typographis, & librorum Impreſſoribus, Bibliopolis, & quibuſcunque aliis perſonis utriuſque ſexus, cujuſcunque dignitatis, ſtatus, gradus, ordinis, vel conditionis exiſtant, in virtute ſanctæ obedientiæ, ac ſub excommunicationis majoris latæ ſententiæ, & quoad nunc, & pro tempore in dicto noſtro, & Romanæ Eccleſiæ dominio mediate, vel immediate ſubjecto commorantes, etiam ultra præmiſſa ſub amiſſione librorum, ac mille Ducatorum auri de Camera,

pro

pro una videlicet Officio Inquiſitionis hæreticæ pravitatis, & pro alia accuſatori, & pro reliqua tertiis partibus Judici executori irremiſſibiliter applicandorum, aliiſque arbitrii noſtri pœnis eo ipſo, ſi, & quoties contra factum fuerit, & per quemlibet contravenientem incurrendis Apoſtolica autoritate tenore præſentium inhibemus, & interdicimus, ne ipſius Gratiani Decretum cum annotationibus, & idem cum Gloſſis, Decretalibus Gregorii IX. Prædeceſſoris noſtri, Sexto, Clementinis, & Extravagantibus, ut præfertur, de cetero per decennium a data præſentium ſub quovis titulo alibi, quam in urbe noſtra, & in eadem officina impreſſoria dicti Populi Romani, & iis, quibus ab eodem Populo Romano, & ab eo ad hoc pro ipſo Populo deputatis, tam in Italia, quam extra Italiam ubilibet facultas, & licentia per dictum tempus deſuper conceſſa fuerit, prout Nos eidem Populo Romano, & eiſdem ab eo deputatis, ut hujuſmodi licentiam, & facultatem tam in Italia, quam extra Italiam ubilibet cuicunque, & quibuſcunque ipſi Populo Romano, ſeu ejus pro eo deputatis pro tempore videbitur, & placebit, ac pro tempore eidem Populo Romano, & ejus deputatis viſum fuerit, ſignificata prius Nobis, & approbata perſona, concedere, illamque ſic conceſſam prout, & quando ſibi placuerit, revocare libere, ac licite valeant, indulgemus, impreſſum, & imprimendum tenere, vendere, dare, donare, vel alias quomodolibet habere, vel transferre: neque etiam ipſi abſque expreſſa etiam in ſcriptis licentia ejuſdem Populi Romani, & ab eo deputatorum dictum Gratiani Decretum cum ipſis annotationibus, & idem cum Gloſſis, Gregorii IX. Prædeceſſoris noſtri Decretalibus, Sexto, Clementinis, & Extravagantibus, ut dictum eſt, imprimere, nec per dictum decennium ab eis, vel aliis, præterquam a dicto Populo Romano, & ab eo deputatis, vel de eorum licentia, ut præfertur, impreſſum, & imprimendum alias habere, ſeu tenere, aut etiam vendere, vel donare, ſeu imprimi, teneri, vendi, donari, aut alias transferri facere per ſe, vel alium, ſeu alios publice, vel occulte, directe, ſeu indirecte, quovis quæſito colore, vel ingenio audeant, ſeu præſumant: ita quod etiam nulli omnino hominum tam in urbe, & tota Italia, quam

extra ubivis terrarum, regnorum, regionum, & provinciarum totius orbis liceat hujuſmodi libris dicti Juris Canonici ſic, ut præfertur, de mandato noſtro recognitis, correctis, & expurgatis, quicquam addere, detrahere, vel immutare, aut invertere, nullave interpretamenta adjungere, ſed prout opus hujuſmodi Romæ nunc impreſſum fuit, ſemper, & perpetuo integrum, & incorruptum conſervetur, ſtatuimus, ſancimus, & ordinamus. Mandantes univerſis, & ſingulis Venerabilibus Fratribus Patriarchis, Archiepiſcopis, & Epiſcopis, cæteriſque locorum Ordinariis, & eorum Vicariis in ſpiritualibus, & temporalibus, & in Statu temporali Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, etiam Legatis, Vicelegatis Sedis Apoſtolicæ, ac ipſius Status Gubernatoribus, Poteſtatibus, & Locumtenentibus, ut quoties pro parte dicti Populi Romani, & ab eo deputatorum, ſeu licentiam, & facultatem ab ipſis, ut præfertur, pro tempore habentium, fuerint requiſiti, vel eorum aliquis fuerit requiſitus, eiſdem Populo, & deputatis, ac ab ipſis licentiam, & facultatem habentibus efficacis defenſionis præſidio aſſiſtentes præmiſſa ad omnem Populi Romani, & ab eo Deputatorum prædictorum licentiam, ſeu facultatem habentium requiſitionem contra inobedientes, & rebelles etiam per Cenſuras Eccleſiaſticas, etiam ſæpius aggravantes, & per alia juris remedia, auctoritate Apoſtolica exequantur: invocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachii ſecularis. Et inſuper, quia difficile admodum eſſet præſentes literas ad quælibet loca deferri, Volumus, & eadem Apoſtolica autoritate decernimus illarum tranſumptis, & exemplis manu Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo Curiæ, vel perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, & etiam in ipſis operibus impreſſis plenariam, & eandem prorſus fidem ubique tam in judicio, quam extra judicium haberi, quæ præſentibus haberetur. Non obſtantibus Conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ac quorumcunque locorum, gymnaſiorum, & univerſitatum, etiam ſtudiorum generalium juramento, confirmatione Apoſtolica, vel quavis firmitate alia roboratis ſtatutis, & conſuetudinibus, privilegiis quoque indultis, & literis Apoſtolicis, etiam illis, & illorum, ac quibuſvis aliis perſonis ſub quibuſcunque tenoribus, & formis, etiam

motu

v

motu, ſcientia, & poteſtatis plenitudine ſimilibus, ac alias in contrarium quomodolibet conceſſis, & approbatis, ac impoſterum concedendis, & approbandis. Quibus omnibus, etiamſi de illis ſpecialis mentio habenda eſſet, eorum tenores præſentibus pro expreſſis habent. illis alias in ſuo robore permanſuris, hac vice duntaxat ſpecialiter, & expreſſe derogamus, contrariis quibuſcunque. Aut ſi aliquibus communiter, vel diviſim ab eadem ſit Sede indultum, quod interdici, ſuſpendi, vel excommunicari non poſſint per literas Apoſtolicas non facient. plenam, & expreſſam, ac de verbo ad verbum de indulto hujuſmodi mentionem. Datum Romæ apud Sanctum Petrum ſub annulo Piſcatoris, die prima Julii MDLXXX. Pontificatus noſtri Anno nono.

CÆ. GLORIERIUS.

PETRI

PETRI PITHŒI J. C. VITA.

PITHŒORUM originem e Viromenſi Pago, qui ſitus eſt ad Mare in Neuſtria, publica loquuntur monumenta in Recenſione Nobilium, qui anno ſalutis MCXC. in Hieroſolymitanam militiam ultro iere: in quibus Guilelmus Pithœus, ſecundus Viromenſium adſcriptus, addito ejus digmate, quod idem in Pithœorum Treceenſium ſcutis etiamnum manet. Poſt quem longo intervallo Æmilius Pithœus Patria, & paternis opibus majori natu fratri relictis, venit in Campaniam, ubi filium Andream genuit, e quo natus Petrus, qui & alterum Petrum reliquit patrem noſtri Pithœi, ad quem feſtinans de patre pauca dicam. Natus is in Campaniæ vico, non longe a Trecenſi civitate, in quam migravit ſimul ab armis ad literas, quibus tum pretium, atque honos, regnante Franciſco primo. In iis excelluit hic Petrus Juris Municipalis, de quo toti Provinciæ reſpondebat, & Civilis peritiſſimus; quod & filiorum relatione, & maxime Cujacii teſtimonio compertum eſt. Uxores duas duxit, e prima geminos tulit Joannem, & Nicolaum; ex altera plures, ſed illuſtres maxime Petrum, & Franciſcum, utrumque natum Reipublicæ, & bono literarum. Petrus natus Kalend. Novembris anno MDXXXVIII. ingenio a prima ætate acuto ſemper, & prompto, & corpore diu infirmiore, donec adoleſcente ætate & procerior ſperato evaſit, & robuſtior. Primas literas in urbe Tricaſſium didicit, miſſus inde Lutetiam florentes literas coluit diligentiſſime, unice miratus Turnebum, & Gallandium eximios illis temporibus Eloquentiæ, & Philoſophiæ Profeſſores. Hinc Avaricum Biturigum profectus eſt, ut Jus Civile addiſceret, cum mandatis parentis prudentiſſimi ſenis ne Gloſſas, aut Commentarios Doctorum moraretur, ſed ipſa Legum verba religioſe expenderet, e quibus vera lux Juri Civili, ſicut ex dubiis interpretationibus, ac vacillantibus meræ tenebræ. Quæ mandata ſecutus eſt filius ſumma fide. Ibi Doctorem maximum Cujacium nactus Pithœus, ei adhæſit uni, eumque Avarico Valentiam ſecutus adeo profecit, ut Cujacius in arctiorem amicitiam, & familiaritatem adoleſcentem aſciſceret, & diſcere Doctor a Diſcipulo, ac, quæ didiciſſet, publicis monumentis profiteri non dedignaretur. Audivit eum Pithœus ad annum uſque MDLX. ſumma induſtria Jus Civile ſimul tractans, & in omnem Antiquitatem inquirens. Quod & ad vitæ exitum uſque proſequutus eſt, vetuſtiſſimos optimorum Scriptorum Codices undequaque quovis pretio comparans, dein anxio, & fideli labore conferens, non ut in iis emendandis conquieſceret, ſed ut ex puris fontibus rerum ipſarum cognitionem hauriret, quam potiorem ſemper habuit verborum ſcientia: ſicut utramque in omni vita parvifactam a ſe indicavit, niſi ad utramque accederet pietas morum, integritas vitæ, & in excolendis publicis, privatis officiis inculpata induſtria. His artibus munitus a ſtudio ad Forum, & Rempublicam venit, delecta Pariſiorum urbe, quo ſedem fortunarum conferret, & ampliſſima

Curia

Curia quam aſſidue ſectaretur, non inſano lucri cupidine, neque ut ſolemni decurſo tempore gradum ſibi faceret ad emendum Magiſtratum, quod ille deteſtatus eſt ſemper: ſed ut juris noſtri uſum in ampliſſima Schola perdiſceret, quo cognito & adeſſe amicis, & prodeſſe omnibus conſilium expetentibus poſſet, ac præcipue Reipublicæ, ſi quando uſus evenerit. Delatam ad ſe amici cauſam egit in Sanctiſſimi Ordinis Conſiſtorio, atque obtinuit, ſed unicam; aſſiduus tamen Foro, notandiſque, quæ illuſtriora Decreta, diligeotiſſimus: conſulentibus de ſcripto reſpondens, ſed nunquam, niſi accurate expenſis, quæ ſcriberet. Quod idem in iis, quæ publice ab eo edita ſunt, præſtitit; in quibus pauca de ſuo, eaque certiſſima ſcripſit, nec unquam, niſi adſcriptis Veterum autoritatibus: atque hoc ſcribendi ſtudium nunquam ſejunxit a forenſi. Itaque plurima veterum Autorum, ſive Theologorum, ſive Juriſconſultorum, ſive Hiſtoricorum, ſive Poetarum etiam, ac Philologorum ex ejus Bibliotheca lucem videre: eaque ſcelecta omnia, & ſummi ejus judicii, atque ingenii, præcipue vero ſinceri candoris indicia certiſſima. Illuſtris certe ejus labor in Hiſtoria poſteriorum ſeculorum a Juſtiniani, & paulo antiquiore ævo ad patrum noſtrorum memoriam, quæ tenebris obruta, ac pene ſepulta erat. Quæ ad Regnorum, & Provinciarum ſtatum, aut Eccleſiæ adminiſtrationem pertinent, ex optimis Antiquitati monumentis eruit, datis in lucem, quæ ſelectiſſima ſunt de duabus gentibus Regum noſtrorum, de Caroli Magni, ac Succeſſorum legibus, quæque de Comitum Campanorum ſerie: ſed præcipue reſtitutis veterum Theologorum Scripiis, quæ plurima, vel primus, vel meliora dedit in vulgus; daturus etiam, niſi mors præveniſſet, magnum, atque utiliſſimum Opus, diligentiſſimam Synodorum omnium editionem, quam ſummo ſtudio, impenſa, labore collegerat. Anno MDLXXIX. duxit ex honeſtiſſima familia Catharinam Paludellam conjugem, cum qua deinceps vixit inoffenſa concordia: manſitque inde in Foro, adſcitus in conſilium a maximis quibuſque, & ſapientiſſimis, delectus etiam ab ignotis controverſiarum arbiter: tantumque ſibi autoritatis vera virtute quæſierat apud omnes, tam in Senatu, quam in Aula, ut nec de Republica ante ſententiam dicerent Viri Optimates, quam Pithœum autorem habuiſſent; & ſæpe ex Italia a potentiſſimis Principibus ad eum lites dirimendæ miſſæ ſint: unde agnoſceres in privata toga perpetuum ſummumque Magiſtratum. Adſcitus eſt primo inter Subſtitutos Regiorum Cognitorum, quo in honore ita placuit & Magiſtratibus, & privatis omnibus, ut invitus retineretur in eo munere, etiam poſtquam id, ut cetera, addictum pretio. Et pauſo poſt quærenti Regi Henrico III. qui Cognitoris ſui vice delegatæ in Aquitaniam Cameræ adeſſet, commendatus eſt ab omnibus Bonis Pithœus, lectuſque ſtatim habuit, ubi ſummæ doctrinæ, ingenii, prudentiæ, probitatis, fidei documentum in omnium oculis daret. Indicavit Virum ſapientiſſimum Magiſtratus ampliſſimus & Aquitaniæ Provinciæ, & univerſæ Galliæ, quo depoſito repetiit Forum, ac literarum ſtudia. Ultro delatum ab Henrico III. in ſuprema, quæ tunc erat apud Catalaunenſes, Curia Cognitoris Ca-

tholici

tholici officium conſtanter, & modeſte recuſavit. In urbe manſit cum uxore, & liberis, ea ſpe fretus fore ut ope, & conſilio adjuvaret in tempore labentem miſeram civitatem, ſi quando præſentium malorum tædium, metus ex imminentibus, & remiſſus irarum æſtus ſanctis monitis locum daret. Itaque poſt dirum illud, & excitatum per quinque annos everſæ Civitatis incendium, urgentibus jam fatis, & conſpirante Bonorum omnium conſilio, maxime vero Pithœi opera pervicere partes meliores. Fuit ille præcipuus autor illius celeberrimi Decreti, quo ſacra Lex de hæreditario Principum jure dubiis, & miſeris temporibus fuit confirmata. Tum vero ſtudiis omnibus præſertim inſtitit apud Optimum Principem, quem malæ improborum hominum artes ab avita Religione incautum averterant, ut pie monentibus patientes præberet aures, & agnita novæ ſectæ perverſitate ſinceram Majorum fidem profiteretur. Ipſe & credendi argumenta ſuppeditavit, & ritum indicavit, quo Regem ab Antiſtitibus abſolvi oporteret. Vocatus in urbem Princeps ignovit præteritis, & pauciſſimorum capitum fortuito exitio, quotundam ſceleratorum voluntario exilio firmata quiete, reſtituit omnia pœnitenti Civitati. Aberant tum ab urbe Senatus Pariſienſis potiſſimi, & qui reſtiterant novo decreto, confirmari debebant; quod abſentibus Regiis Cognitoribus fieri non poterat. Placuit, ut deligerentur tantiſper huic muneri, ex iis, qui in urbe manſerant præcipui fide in Principem, integritate vitæ, ac rerum uſu, & peritia. Itum eſt ad Pithœum, veteremque ejus amicum, & ſtudiorum omnium communione conjunctiſſimum, Antonium Oiſellum, quorum hæc utriuſque laus, quod facile tantæ turbæ conſuluerint: ſed hæc Pithœi propria, quod conſtantiſſimo judicio pervidit, quam periculoſum eſſet multis nominibus in abſentium Senatorum reditum differri reſtitutionem Senatus, & Juris dicendi ſolennia. Qui, ubi rediere, rediit ad priſtinam vitam privatus. Mox graſſante in urbe Pariſienſi lethali morbo, quamvis conſtituiſſet non abire, victus tamen precibus ſuorum, receſſit in Campaniam; ibique Trecenſem urbem, antiquam patriam primo: deinde affines, & prædia ſua viſitavit. Licet robuſtus corpore, & ſatis firma valetudine ſibi mortem imminere præſenſit, in tota illa peregrinatione ſolitus dicere amicis ſe veniſſe, ut in patria decumberet. Itaque evenit. Nam attentatus tertiana in prædio ſuo, ut valetudini conſuleret, deportari voluit in oppidum Novigentum, ubi ingraveſcente morbo, Divino neſcio quo inſtinctu mortis diem ipſum prævidit, Kalendarum ſcilicet Novembrium diem, quem & natalem ei fuiſſe antea diximus. Tum Chriſtiana peracta Exomologeſi, & morientium Viatico munitus inter ſuorum ſuſpiria, & lachrymas occubuit. Diſſipata obitus fama luxit urbs Tricaſſina publici funeris honoribus, optimi Civis memoriem proſecuta: luxere Pariſiis Ordines omnes, & quicquid ubique Doctorum. Implevit annum quinquageſimum ſeptimum, quem nec Pater exceſſerat. Ex uxore filios quatuor habuit acerbo fato raptos omnes. Filias reliquit ſuperſtites duas Ludovicam, & Mariam. Corpus ejus majorum ſepulchro conditum apud Fratres Minores Trecis in ſacello paſſioni Domini dicato prope Altare.

PETRI

PETRI PITHŒI J. C. TESTAMENTUM.

In Nomine Domini. Amen.

MOribus valde corruptis, ac pravis, ſeculo infeliciſſimo, quantum in me fuit, fidem ſervavi.

Amicos ex animo amavi, & colui: inimicos benefactis vincere, aut contemnere, quam ulciſci malui.

Conjugem ut meipſum habui: Liberis parum indulſi: Famulis ut hominibus uſus ſum.

Vitia ſic odi, etiam in meis, ut virtutes in externis, vel hoſtibus veneratus ſim.

Privatæ rei ſervandæ potius, quam augendæ operam dedi.

Quod mihi fieri nolui, alteri vix unquam feci, aut fieri paſſus ſum.

Injuſtam, aut difficilem gratiam ut venalem ſprevi.

Sordes, & avaritiam in omnibus, præcipue vero in Religionis, ac Juſtitiæ Sacerdotibus, & Miniſtris execratus ſum.

Puer, juvenis, vir ſenectuti multum detuli.

Patriam unice dilexi.

Opus potius, quam honores, aut magiſtratum amavi: ac prodeſſe quam præeſſe malui.

Privatus ultro publico ſtudui: ei nihil prætuli, atque in commune conſulere potius, tutiuſque ſemper exiſtimavi.

Statum publicum laborantem prudenter ſanari, emendarique optavi: perverti, immutari, novari, aut perturbari penitus nunquam cupivi.

Pacem vel injuſtam, quod bona omnium bonorum venia dixerim, civilibus diſcordiis, belloque potiorem putavi.

Pietatis, & Religionis ſacroſancta nomina, ambitioni, atque avaritiæ, ſceleribuſque prætexi, & obtendi gravius tuli.

Melioris Antiquitatis non indiligens quæſitor, admirator, & cultor, novitates facile inſuper habui.

Quæſtiones vanas, diſputationeſque ſubtiliores de iis, quæ ad Deum pertinent, ut noxias odi, ac fugi.

Simplicitatem prudentia aliqua conditam, & ſeptam, aſtutia, & calliditate tutiorem, felicioremque ſæpius expertus ſum.

Rectæ de rebus judicandi ſtudium Eloquentiæ artibus prætuli.

Procul ambitu, atque avaritia, invidiaque inter amicos plures, ac bonos, potenteſque, fortuna non plane infima, ſolicitius aliquanto vixi, quam privatum fortaſſis decuit: de plublicis tamen, & amicorum rebus magis quam de propriis cogitans.

Nullum duxi gratiorem diem, quam quo publico, aut amicis adeſſe, aut prodeſſe datum eſt.

Mala præſentia, quam metum impendentium fortius tuli: extremaque facilius, quam dubia.

Recta, ſincera, æquabili, atque conſtanti inter omnes Juſtitiæ adminiſtratione, etiam ſceleratiſſimis, atque audaciſſimis os occludi, manus obligari vidi, expertus ſum.

De patrimonio, ac bonis meis, quantulacunque illa poſt mortem meam erunt, legibus potius, quam mihi judicium permiſi, permittoque.

Unum opto, & ſpero, ut quem in me animum cariſſimæ, ac probiſſimæ conjugis integrum vivus expertus ſum, eumdem in communibus liberis educandis, tuendis, curandiſque gerat.

Sit hæc apud Poſteros teſtatio mentis meæ, quam ab illis ſic candide accipi velim, ut ſimpliciter, & ingenue ex animi mei ſententia a me prolata eſt.

Veni Domine, & miſerere.

Petrus Pithœus ſcripſi Kal. Novembris, Natali quondam meo die,
Lutetiæ Pariſ. Anno Chriſti D. N.
CIↃ. IↃ LXXXVII.

Pro titulo, Tumulo inſcribi cupio.

PETRI. PITHŒI. P. F. I. C. BENE. DE. SUA. BENE. DE. POSTERA.
ÆTATE. MERITI. CORPUS. MAJORUM. SEPULCHRO.
CONDITUM. RESURRECTIONEM. ET IMMORTALITATEM.
HIC. EXPECTAT.

DE

DE
PETRO, ET FRANCISCO
PITHŒO
TESTIMONIA
CLARISSIMORUM VIRORUM.

EX PRÆFATIONE NICOLAI FABRI JAC. AUG. THUANO

Ad Fragmenta ex Opere Hiſtorico B. Hilarii Pictavenſis Epiſcopi.

PETRUS Pithœus, Petri filius, Auguſtobonæ Tricaſſium natus, Vir doctrina, prudentia, morumque integritate maximus, ſic vitam inſtituit, ut commoda publica obique propriis negotiis præverterit: aſſidue exquirendo, perſcrutando Bibliothecas, antiquorum Auctornm ſcripta vel a mendis, vel ab interitu vindicata provulgando, vel alios, quos in ea re aliquid poſſe judicabat, exhortando, impellendo, atque etiam juvando, nullo tempore non aliquid movit ac promovit. Et quamvis illa ſtudia in noſtro Pithœo ſumma fuerint, doctrinæ laude præcipue innotuit; ut qui ex primo, quem juvenis dedit, publicatis quibuſdam ſui ingenii experimentis, eruditionis abſtruſæ atque reconditæ guſtu inter Literatorum Principes, vel ſuffragante invidia, ab iis, qui tum in Literis regnabant, recenſitus fuerit: quam de ſe conceptam opinionem ad ultimum uſque vitæ diem adauxit, ſuſtinebitque quamdiu literæ durabunt. Quotula tamen hæc laudis & gloriæ tanti viri eſt portio? Licet enim nemo melius unum quempiam Auctorem noverit, quam ipſe omnes antiquos utriuſque Linguæ Scriptores, quos ad unum legerat, ad vetera contulerat exemplaria, & concoxerat. Licet nemo privata & domeſtica negotia exactius tenuerit, quam ipſe Gallicam, externamque Hiſtoriam, origenes populorum, deſcriptiones temporum, ſucceſſiones familiarum, bella, fœdera, conventiones, vel exterorum inter ſe vel nobiſcum geſta: ad hæc etiam leges, mores, conſuetudines provinciarum ſingularumve urbium, quarum omnium a teneris annis indeſeſſo ac plane Herculeo labore ſibi perfectam notitiam, cum ex vulgatis libris, tum etiam ex Bibliothecis antiquis, Archivis Regiis, Senatus, Rationalium, Urbium, Monaſteriorumque comparaverat, inſtrumentorum ipſorum atque actorum bonam partem ſua manu deſcripſerat. In Jure autem Civili Romanorum licet ad eum gradum pertigexit, ut de eo celeberrimoque ejus præceptore Cujacio dici jure poſſit, quod de magnis olim Oratoribus dictum eſt, hunc diſcipulo præripuiſſe ne primus Juriſconſultus eſſet, illum vero præceptori, ne ſolus. Licet, inquam, ea omnia, quæ in quovis homine ſingula magnum virum, & cum cura dicendum efficiunt, in noſtro Pithœo cumulata atque coacervata eumdem ad ſummam laudem, & commendationem evehant; quantum tamen abſunt ab illa ſapientia, quam ingenii judiciique felicitate ex cognitione rerum, aſſidua lectione atque uſu comparata, velut ex omnium Antiquorum inventis, qui ſapientiæ mendatione floruerunt, conflatam ſibi quæſierat? Quantum ab illa Civili prudentia, qua præditus velut ἀριστοτέχνας, ut eum Pindaro loquar, ϗ' δημιουργὸς εὐνομίας ϗ' δίκης, non ſolum de rebus privatis & fori maxima cum facilitate atque æquitate reſpondere ac ſtatuere: ſed etiam de iis, quæ ad ſummam Rempublicam ſpectant, ſapienter deliberare, conſiliorum exitus prævidere, dubiiſque ac periculoſis eventis provide occurrere noverat. Quamvis enim naturali quadam propenſione corroborata, ſordidiſſimi inquinatiſſimique apud nos moris odio, Magiſtratus non niſi per ſordes ineundi, ab omni ambitione, vitæque fulgore, niſi quem Virtus emitteret, alieniſſimus vixerit, ita ut honores & Magiſtratus, vel ultro delatos reſpuerit; juvandæ tamen patriæ deſide-

rio,

rio, cujus amore mirum in modum exarſit; eos quos ſua ſors clavo Reipublicæ admoverat excitando, commonendo, ſuggerendo quæ vel ab Antiquis, paribus in negotiis, probata fueranr, vel ipſe, ut erat peracri ſolidiſſimoque judicio, quæ facienda judicabat. Toto vitæ ſuæ curriculo privatus negotium publicum, & abſque chlamyde vel prætexta perpetuum Magiſtratum geſſit. Quantum denique ab illa morum integritate atque innocentia, indeflexoque per omnes vitæ partes probitatis tenore: quibus virtutibus conſecutus eſt, ut, non ſolum Togatorum doctiſſimus, ſed & prudentiſſimus Juriſconſultus, Civis optimus, ac plane Vir bonus audiret, qualem vel Fimbria noverat vel Socrates. Atque hæc etſi notiſſima ſint, eo tamen libentius commemoro, ut, cum non niſi jucundiſſima virtutum amici Viri recordatio eſſe queat, tum etiam in primis qui in ſupremum ejus elogium inciderint, quod inter defuncti ſchedia repertum amici publicarunt, perſuaſum ſibi habeant pari modeſtia & veritate ſcriptum illud eſſe, qua Vir modeſtiſſimus ab omni fuco ac vanitate quam maxime alienus: ἀρχὰν μεγάλας ἀρετᾶς ἀλήθειαν duceret; in reliquis tebus tota vita uſus eſt: in qua certo illi hoc feliciſſime contigit, ut in publicandis Beati Hilarii Pictavenſis Provinciæ Aquitaniæ Epiſcopi ex opere Hiſtorico fragmentis, eximiis Antiquitatis monumentis fato interceptus, præclare actam vitæ fabulam illuſtriore fine veluti cygnea cantione concluſerit. Quamvis ſane difficillimum fuerit Virum ingenii animique bonis omnibus ornatiſſimum, qui ſemper illud antiqui Poetæ ſibi occinens, ϰ' μὴ παυσαίμεθα ἱδρῶντες βροτοῖς, omne ſtudinm, laborem, induſtriam, omneſque cogitationes ſuas publicis utilitatibus devoverar atque impendebat, non in opere præclaro morte deprehendi. Providentiæ opus eſſe mihi perſuadeo, ut hæc fragmenta turbulentiſſimis temporibus maxime lucem recoperarint, per quæ ad ejuſmodi conſiderationem Hiſtoriæ excitati, ſpem certam ex ejus cognitione concipiamus, quotieſcumque ſcelerum noſtrorum nos bene arque ex animo pœnituerit, Divinam manum non mutilam aut decurtatam experturos, eumdemque Dominum periclitanti Apoſtolorum naviculæ tranquillitatem ſolidam, ac firmam redditurum. Quapropter, ut Divinæ Majeſtati pro hac eximia ſui numinis in nos benignitate numquam pro meritis dignas agere gratias vel animo concipere poſſumus, ita etiam piis optimi Viri & de genere humano bene meriti Pithœi noſtri Manibus, cui nos præclara Antiquitatis monumenta debere ſumma illa Majeſtas voluit, parem gratiam referre vix ac ne vix quidem valemus.

EX LIBRO CXVI. HISTOR. V. C. JAC. AUG. THUANI.

CIↃ IↃ XCVI. AMico [FLORENTI CHRISTIANO] arcta mecum neceſſitudine conjuncto, qui inſcripta mihi ipſius quædam ad æternitatem victura monumenta teſtantur, alterum uberibus lacrymis deflendum cogor adjungere Petrum Pithœum, Auguſtobonæ Tricaſſium natum, familia nobili ex inferiori Neuſtria oriundum, virum noſtra ætate maximum, ſive probitatem morum, & veram nec fucatam pietatem, ſive ingenium excellens, exactamque & omnium rerum, quas perſpectas habuit: habuit autem pluſquam alius quiſquam multis retro ſeculis, reconditam cognitionem, & tum in ſuis, tum in alienis cernendis acre & ab omni livore purum judicium ſpectes. Cum enim ſic vitam inſtituiſſet, ut commoda publica ubique propriis negotiis prævetteret, toto laudatiſſimæ ejus vitæ decurſo ſpatio in literarum ſtudiis ſic verſatus eſt, ut aſſidue exquirendo, & ſcrutando Bibliotbecas, Antiquorum ſcripta vel a mendis, vel ab interitu vindicaret, vel alios, quos in ea re aliquid poſſe judicabat, exhortando, impellendo atque juvando nullo rempore non aliquid moveret, ac promoveret; ſub ipſum vitæ exitum B. Hilarii fragmentis Hiſtoricis & Phædri famoſi illius ſob Tiberio liberti Fabulis publicatis. Er ut alia in illum merito a Nicolao Fabro individuo vitæ & ſtudiorum Pithœi comite cumulata elogia non ſileam, nemo melius unum quempiam Auctorem novit, quam ipſe omnes antiquos utriuſque linguæ Scriptotes, quos ad unum legerat, ad vetera contulerar exemplaria, & concoxerat. Nemo privata & domeſtica negotia exactius tenuir, quam ipſe Gallicam externamque hiſtoriam, origines populorum, deſcriptiones temporum, ſucceſſiones familiatum, bella, fœdera,

conven-

conventiones, vel exterorum inter ſe vel nobiſcum geſta; leges, mores, conſuetudines provinciarum ſingularumve urbium: quarum omnium rerum a teneris annis indefeſſo labore ſibi perfectam notitiam tum ex vulgatis libris, tum etiam ex Bibliothecis antiquis, Archivis Regiis, Senatus, Rationalium, Urbium, Monaſteriorum comparaverat, inſtrumentorumque ipſorum atque actorum bonam partem propria manu deſcripſerat. In jure autem Civili Romanorum ad illud faſtigium pervenerat, ut de eo celeberrimoque ejus præceptore Jacobo Cujacio dici jure potuerit, hunc diſcipulo præripuiſſe, ne primus Juriſconſultus eſſet; illum præceptori, ne ſolus. Verum hæc omnia, quæ in quovis homine ſingula magnum Virum & eum cura dicendum efficiunt, in Pithœo coacervata eumdem ad ſummum laudis culmen evehebant. Quantula portio ſunt illius ſapientiæ, quam ingenii judiciique felicitate ex rerum cognitione, aſſidua lectione atque uſu comparata, velut ex Antiquorum omnium inventis, qui ſapientiæ commendatione floruerunt, conflatam ſibi quæſiverat? Quantum a Civili prudentia abſunt, qua præditus ille non ſolum de privatis rebus & fori maxima cum facilitate & æquitate reſpondere ac ſtatuere, ſed etiam de iis, quæ ad ſummam Rempublicam ſpectant, ſapienter deliberare, conſiliorum exitus proſpicere, dubiis ac periculoſis eventis provide occurrere noverat? Nam quamvis ab omni ambitione vitæque fulgore, niſi quem virtus emitteret, alieniſſimus vixerit, & honores ac Magiſtratus vel ultro delatos ſemper reſpuerit; tamen patriæ juvandæ deſiderio, quo ultra modum flagrabat, eos, quos ſua ſors clavo admoverat, aſſidue excitabat, aut commonefaciebat, ſuggerebatque quæ vel ab Antiquis, paribus in negotiis, probata fuerant, vel ipſe, ut erat peracri ac ſolidiſſimo judicio, facienda exiſtimabat. Nec illi temere quidquam magni momenti aggrediebantur, de quo non ante Pithœum conſuluiſſent, ita ut privatus publicum negotium & abſque chlamyde ac prætexta perpetuum Magiſtratum geſſiſſe videatur; innocentia atque indeflexo per omnes vitæ partes probitatis tenore id præterea conſecutus, ut non ſolum Togatorum doctiſſimus, ſed & prudentiſſimus Juriſconſultus, Civis optimus ac plane Vir bonus audiret. Præter innumera Veterum ſcripta e tenebris, dum inter nos degeret, primum eruta, aut meliora publico data, moriens reliquit Conciliorum Gallicorum diligenter conquiſitorum ac digeſtorum Collectionem, Franciſci fratris viri doctiſſimi fidei, ut ederet, commiſſam: quod ut faciat, aſſiduis precibus quotidie efflagitatur, & vero facturum eum propediem ſperamus. Vixit annos LVII. ad æternam beatitudinam evolavit Nogenti ad Sequanam, quo ſe, graſſante Auguſtobonæ Tricaſſium per illum Autumnum populari morbo, contulerat Kal. Novembribus natali ſuo: quo eodem die parens meus ante XIV. annos obiit, quem Pithœus & vivum coluit, & mortuum in me porro colere non deſiit; ita ut incomparabilis amici morte, quicum partiri curas, & non ſolum de ſtudiis, ſed etiam de Rep. conſilia communicare conſueveram, cœptæ Hiſtoriæ penſum protinus e manibus excuſſerim, abjeciſſemque protſus, niſi tanti viri, & de me ac patria tam bene meriti memoriæ hoc debere exiſtimaſſem; ut quod illo Auctore inchoaveram ad publicam utilitatem, cui noſtram in ea parte induſtriam prodeſſe olim poſſe judicabam, quamvis tanto adjutore deſtitutus, aliis undecumque, quæ ab illo ſolo ab initio ſperaveram, conquiſitis ſubſidiis ad exitum tandem perducerem.

EX VITA NICOLAI FABRI A FRANCISCO BALBO.

ITAQUE arctiſſimam cum magno illo P. Pithœo vitæ ſocietatem iniit, ab eoque peramanter exceptus, gemini dein Muſarum ocelli, quaſi Fratres, ſub eodem tecto complures annos tranſegerunt.

Digitized by Google

EX LIBRO IV. ELOGIORUM SCÆVOLÆ SAMMARTHANI.

PETRUS PITHŒUS.

IN urbe Tricaſſium nati ſunt patre nobili & erudito Pithœi duo Fratres omnibus diſciplinis ornatiſſimi, nec immerito geminis Tyndaridis a compluribus hujus ævi Scriptoribus adæquati. Quod enim illi ſuo ſidere nautis in mari ſulcando, id iſti literarum ſtudioſis in antiquitate perveſtiganda divino doctrinæ ſuæ lumine præclariſſime præſtitere. Nec id ipſum porro præſtare deſinit Franciſcus natu minor, quem hodieque videmus inter inſignes Pariſienſis fori Juriſconſultos merita multiplicis eruditionis fama celeberrime perfruentem. Te vero, Petre doctiſſime, quem iniqua nobis nequedum ſatis matura mors eripuit, lugemus omnes Muſarum amantes viri: & eo lugemus acerbius, quo pauciores tui ſimiles reliqueris in hæc ultima rei literariæ tempora reſervatos, Quantum vero in his ſtudiis emineres unus & excellens, docuere ſuis certatim elogiis, cum alii ſere omnes hujus ætatis eruditi, tum illa potiſſimum duo Galliæ noſtræ ſidera Turnebus & Cujacius præceptores quondam tui: quorum cum uterque ſuis in libris frequentem & honorificam de te mentionem fecerit, hic inſuper te juvenem ſenex, diſcipulum magiſter, in dirimendis cum æmulo controverſiis arbitrum ſibi optare minime dubitavit. Quanquam aliena tibi commendatione quid opus eſt, cum & tuis ipſe Scriptis, quibus Hiſtorici, Critici, Juriſconſulti, Philoſophi laudem es meritus, & plurimis Veterum monumentis, quæ ſuppreſſa in tenebris latebant, per te primum excitatis ac publicatis nomen abunde illuſtraveris tuum, & memoriæ mandaveris hominum ſempiternæ? Sed neque tibi dum hic ageres dulciſſimus ille defuit, qui vivos & ſentientes magis afficit præſentis gloriæ fructus, dum incredibili clientium concurſu divina Themidis oracula quotidie depromis, ea doctrinæ pariter & ſanctitatis admiratione, ut Henricus III. miſſis in Aquitaniam aliquot Patribus, qui Jus dicerent, his te ſimul & Oiſelum tuum doctiſſimum quoque virum legationis comites addiderit, qui ſua & Reipublicæ graviſſima negotia ſuſciperetis in illo Senatu pro ſingulari veſtra diligentia & fide, procuranda. Quid loquar de incomparabili morum ſuavitate, facilitate, candore, modeſtia, & indefeſſo illo, quo mortales omnes anteibas, de bonis omnibus bene merendi ſtudio? Itaque dum tui memoriam Boni omnes viciſſim colunt, aliique lugubribus tibi parentant næniis, alii vitam tuam & honeſtiſſimas actiones pedeſtri facundia deſcribunt; accipe has etiam inferias & ſuprema veteris amici munera, quæ & nos tibi offerimus, ne ſoli tanto e numero ſimus in eum ingrati, quo nemo vixit omnibus gratior, nemo in omnes benignior. Fato functus eſt Petrus Pithœus Nogenti ad Sequanam ex febre, ſeptem & quinquaginta natus annos, Kalend. Novemb. die ſuo natali, biennio poſtquam ejus magna ex parte conſilio & opera deluſis Ibericæ factionis artibus Lutetia regni caput in legitimi Regis poteſtatem pervenit.

EX EPISTOLA JACOBI CUJACII PRÆFIXA CODICI.
Theodoſiano ad Joannem Redingerum Sileſum.

PETRUS Pithœus monumentis ſuis, ita ſe palam oſtendit Literatis, legumque Conſultis omnibus, ut digitum ego tantum ad eum intendiſſe, non totum hominem, quantus erat, hominibus pateſeciſſe videar. Nec erit quid ſecus de fratre, Franciſco Pithœo, in quo eſfloreſcunt jam ingenii & doctrinæ laudes maximæ; ut plane memoria repetens & illas, quibus excelluit in omni genere bonarum literarum pater, vir clatiſſimus & filiis talibus digniſſimus, eam familiam Seminarium eſſe doctorum Virorum mihi liquido argumento perſuadere poſſim.

EX EJUSDEM LIB. X. OBSERVAT. Cap. 10.

LICINIUS Rufinus in eo Libro, quo contulit Leges Dei cum Legibus Populi Romani, invento a Petro Pithœo, ſummo Librorum antiquorum & veritatis

veritatis puriorisque Doctrinæ inveſtigatore, &c. Debemus Ruſinum Petro Pithœo, debemus & alia innumera: hoc agente, hoc perquirente, inſtigante, docente diſcimus ſemper & adinvenimus aliquid. Nec mihi laudis, quam totam deſiderat tanta Pithœi ſedulitas, partem ullam attribui volui: & ſi quid eſt laudis, hoc ſatis eſſe reor, quod omnem in eum conſerendam eſſe cognoſcam.

EX EJUSDEM LIB. X. OBSERVAT. Cap. 18.

PLACET valde opinio Franciſci Pithœi, Viri non minore eruditione, quam probitate præditi, mihique perſamiliaris.

EX EJUSDEM LIB. XXIII. OBSERVAT. Cap. 3.

NON intellexiſſem, niſi me docuiſſet Franciſcus Pithœus Virorum emendatiſſimus & eruditiſſimus.

EX PRÆFATIONE HIERONYMI BIGONII AD MARCULFI FORMULAS.

PITHOEOS ſratres clariſſima lumina.

EX NOTIS EJUSDEM AD CAP. VIII. LIB. I.

HANC ſormulam jam edidit eruditiſſimus vir Petrus Pithœus, flos litteratorum, litterarumque vere parens.

EX HIERONYMI ALEXAND. J. C. IN COMMENTARIO,
Cap. 14. Inſtitut. Caii de Inteſtator. Hereditatib.

PRÆCLARUM hoc ſragmentum ſumpſimus ex Collatione Legum Moſaicarum & Romanarum *tit. ult.* quam edidit eruditiſſimus Petrus Pithœus, cui profecto tantum debet Reſpublica literaria, quantum benemerenti homini deberi par eſt.

CASAUBONUS AD CAPITOLINUM IN MAXIMINIS.
Pag. 188. 2. *edit.*

IMMORTALE illud Galliæ decus Petrus Pithœus, quo viro digniorem omni laude alium ne hiſtoriæ quidem continent.

IDEM AD SUETONIUM IN JULIO. Cap. 1.

PETRUS Pithœus Juriſconſultus clariſſimus, qui ſugientes muſas cum paucis moratur.

PETRUS

Digitized by Google

PETRI PITHŒI
TUMULUS.

PETRO. PITHŒO. P. F. TRICASS. SAVODIÆ. DOMINO. NOBILITATE. ACTIBUSQUE. AD. EXEMPLUM. PRÆCIPUO. ADVOCATO. JURISC. UNDECUNQ. DOCTISS. EA. ÆQUITATE. ARBITRO. UT. INTER. OMNES. QUI. AD. EUM. ANIMO. LITIGANTIS. INTRASSENT. PARENTEM. SE. MAGIS. HIS. QUAM. JUDICEM. PRÆBUERIT. PETITU. BONORUM. TESTIMONIO. SENATUS. JUDICIO. REGUM. PER. PROVINCIAM. AQUITANIC. ET. ITERUM. LUTETIÆ. PARISIOR. DIFFICILLIMIS. TEMPORIBUS. PERFUNCTO. PROCURATORIS. GENERALIS. OFFICIO. LICET. EGREGIA. EIUS. IN. REM. PUBLICAM. MERITA. ET. IPSIUS. SCRIPTA. VERERUMVE. AUTORUM. MONUMENTA. AB. ILLO. IN LUCEM. PRIMUM DATA. AUT. RESTITUTA. ATQUE. DOCTORUM. OMNIUM. PERVULGATA. DE. EODEM. TESTIMONIA. AD. MEMORIAM. SEMPITERNAM. SUFFICIANT. ATTAMEN. FIDELISSIMÆ. DEVOTIONIS. GRATIA. ET. PRO. SINGULARI. CIRCA. EUM. AMORE.

FRATRI. PIISSIMO. ATQUE. INCOMPARABILI.
FFANCISCUS. PITHŒUS. BONA. PIAQ. MENTE.
M. P.
VIXIT. ANNOS. LVII.
OBIIT. NATALI. SUO. MAGNORUM. VIRORUM.
FATO. KAL. NOVEMBR. CIƆ IƆ. XCVI.
R. I. P.

ANAGRAMMA.

PETRUS PITHŒUS.
PERPETUO JUSTUS.

FRANCISCI PITHŒI TUMULUS.

FRANCISCO PITHŒO, PETRI FILIO, PETRI FRATRI, JURISCONSULTO, ET IN REGIA NAVARRÆ SUPPLICUM LIBELLORUM MAGISTRO; COLLEGII TRECENSIS FUNDATORI: VIRO OMNIBUS INGENII, ANIMIQUE DOTIBUS PRÆCLARO: SUMMO ANTIQUITATIS OMNIS SACRÆ, PROFANÆ, GALLICÆ, EXOTICÆ ADMIRATORI, INDAGATORI, VINDICI; AD QUAM ETIAM ET RECTE MORES FORMARI, ET ANIMOS TUTISSIME DIRIGI NON VANE SIBI PERSUASERAT, ET FECERAT: OB QUAS VIRTUTES A CHRISTIANISSIMO FORTISSIMOQUE REGE HENRICO QUARTO, CUM EXTRA ORDINEM IN DEPECULATORES JUDICIA EXERCERENTUR, PROCURATOR GENERALIS, ET IN COLLATIONE INTER DAVIDEM PERRONIUM EPISCOPUM EBROICENSEM, ET MORNÆUM PLESSEUM COGNITOR ELECTUS. DEINDE, CUM DE REGNI FINIBUS, CUM ARCHIDUCE BELGA REGUNDIS, AGERETUR, INTER DELEGATOS REGIOS, QUI CUM ARCHIDUCIS DELEGATIS IN REM PRÆSENTEM VENIRENT, ET ANTIQUOS LIMITES RECOGNOSCERENT, ADSCRIPTUS EST. HUIC LICET AD SEMPITERNAM MEMORIAM DOCTISSIMA SCRIPTA, QUÆ PUBLICA FECIT, SUFFICIANT; EJUSQUE MODESTIAM, QUOD IN ILLIS NOMEN SUUM INSCRIBI NON PASSUS EST, PRÆDICENT: AMICUS TAMEN SINGULARIS, ET SUPREMÆ VOLUNTATIS VINDEX ANTONIUS ALLENUS IN PRÆFECTURA TRICASSINA CONSILIARIUS REGIUS HANC TESTIMONII FIDEM VIRO MAXIMO, BENE DE STUDIIS, BENE DE REPUBLICA MERITO, DEBITAM AD POSTEROS TRANSMITTI, PROPAGARIQUE HOC MONUMENTO CURAVIT.

VIXIT ANNOS LXXVII. MENSES IV. DIES XVII.
OBIIT VII. KAL. FEB. ANN. MDCXXI.

LECTORI.

DIU deſideratæ multis ab annis in familiaribus Scrihiis reconditæ, Petri Pithœi, & Franciſci Fratris ad Jus Canonicum Annotationes, & Correctiones, fauſtis Illuſtriſſimi Franciæ Cancellarii auſpiciis, e Bibliotheca Viri Ampliſſimi Regii Ærarii Præfecti, & Regni Adminiſtri Claudii Peleterit, Petri Pithœi pronepotis, in lucem prodeunt. Nobilitas generis Pithœorum, morum ſanctitas; ſumma ſapientia, ſingularis eruditio, antiquitatis omnis notitia, gloria rerum præclare geſtarom, opus Reipublicæ Chriſtianæ utiliſſimum commendant. In eo ſanctiſſima Fratrum amicitia, juſtiſſimaque ſocietas, queis nihil melius hominum generi contingere poteſt, tanta eſt, ut vix quid eorum alter præſtiterit, agnoſci poſſit. Ad hoc opus Petrus Pithœus, ex celebrioribus Eoropæ Bibliothecis vetuſtiſſimos Codices Synodorom generalium, & provincialium, quæ in editione Surii deſiderabantur, ſummo ſtudio, impenſa, labore collegerat; daturus, ni præveniſſent acerba fata, diligentiſſimam, accuratiſſimamque omnium Conciliorum editionem. Hæc collectio paulo amplior Labbeana poſt obitum Franciſci Pithœi anno MDCXXI. a Petro Puteano, qui mandato Regis Chriſtianiſſimi Pithœi monumentorum deſcriptioni Trecis præſens aderat, ſuit Jacobo Sirmundo commodata, qui ſeptem poſt annos in tres Tomos edidit antiqua Galliæ Concilia, non ſine frequenti in ſuis notis hujus Collectionis, & Codicis Pithœani commendatione. Hujus vero Operis tanta erat neceſſitas, ut teſte ipſo Pithœo, abſque eo vix agnoſci potuiſſent Decreta, & Capitula in Corpore Juris Canonici conficta, ſine autore, ſalſo adſcripta, contraria, corrupta, aliter, quam ſunt in authenticis, detorta, mendoſe relata, omiſſa quæ ad rem, prioribus addita ex poſterioribus, addita ex manuſcriptis, ex Breviario Aniani, ex Gloſſa ordinaria quæ Patribus tribuuntur, ex bonis Græcis Latina peſſima, Hieronymi tributa Auguſtino, ex variis diverſorum permixta, antiquorum Pontificum varie relata, vel tributa, & ad Epiſcopos Galliæ, quæ diverſis tribuuntur. Exemplar Romanum ſecuti ſumus correctionibus emendatum: quibus ſubjungendas duximus Antonii Contii Juriſconſulti notas inſigniores; utraſque illuſtravimus eruditiſſimis Pithœorum obſervationibus, & lectionibus variis, quas ipſorum antiquiſſimi Codices, necnon Faucheti, Thuani, & Nicolai Fabri ſuppeditarunr: additis quoque locorum, & temporum notis, quarum ope pugnantes in ſpeciem Canones facile conciliantur: nec enim quod in uno locó conſtitutum eſt, ad alia continuo debet pertinere. Nemo leges, legum cauſa, ſalvas eſſe vult, ſed Eccleſiæ; quod ex legibus omnes Eccleſiam optime putant adminiſtrari: & quamvis ipſe per ſe ſint ſanctæ, mortales tamen, & temporibus ipſis mutabiles; quæ in pace latæ ſunt, plerunque bellum abrogat; & quæ in bello, rurſum pax. Prævenerat Petrus Pithœus correctiones Romanorum in recognitione, & reſtitutione Juris Canonici Antonii Contii editionis Antuerpianæ anni 1570. Titulos authenticos Libertatis, & Immunitatis Eccleſiæ Gallicanæ in ea accoratiſſime obſervaverat, & delineaverat, Jos Pontificium cum Legibus Imperatotum contulerat, Poſt ejus obitum Franciſcus frater Annotationes, & Correctiones fratris piiſſimi, & incomparabilis, ut ipſe air, tranſcripſit propria manu in editione Pariſienſi anni 1587. Romanas Correctiones a mendis, quæ irrepſere, expurgavit, & notis ſuis, variiſque lectionibus Opos a fratre inceptum perſecit: & perfectum Regio in Præfectura Tricaſſina Conſiliario Antonio Alleno ſingulari amico, & ſupremæ voluntatis vindici edendum commiſit. Adverſa corporis valetudo impedimento fuit Alleno, quominus fideicommiſſum reſtitueret literatis: tametſi propria manu totum Opus, quod non parum ad noſtram editionem contulit, in mundum redegiſſet. Intererat Petri Pithœi Poſterorum, ne literatia Reſpublica hoc munere fraudaretur, Ipſis ignotum erat Alleno Fideicommiſſum. Inventum in ejus Bibliotheca, ſuus ex Ludovica filia nepos Franciſcus Deſmarés in Curia Patronus Clariſſimo Senatori Patiſienſi Petro Pithœo, qui ex Antonio Petri, & Franciſci fratre natus, reſtituit. Poſt cujus obitum nobiliſſimus filius Petrus Pithœus, Miles, Dominus de Luyeres, Auguſti Pithœorum nominis ſolus ſuperſtes, Illuſtriſſimo conſanguineo ſuo Peleterio quidquid inventum in

Patris

Digitized by Google

Patris ſcrinio de Patruorum ſcriptis, & monumentis humaniſſime obtulit, & tradidit. In his Sacra, Juridica, Hiſtorica, Miſcellanea reperiuntur; quæ omnia Peleterii cura, & munificentia ad rem literariam locupletandam in lucem prodibunt. Interim monitum te volumus de iis, quæ ad hujuſce Editionis intelligentiam ſpectant. In citationibus Conciliorum Pithœi fratres ſecuti ſunt Editionem Surii Coloniæ anni 1567. Quantum ad lectiones varias ſuperius obſervavimus a veteribus Codicibus mutatos eſſe, quos quidem Codices literis V. & C. necnon numeris deſignavimus. In Gratiani Decreto Correctiones Pithœorum ab iis, quæ ſunt Romanorum hac nota Pith. diſtinximus. Quas partes in notis marginalibus hi ſibi vendicant literulis, numeris vero, quæ ſunt illorum, ad calcem Canonum ejuſdem Decreti, necnon Capitulorum Decretalium appoſitis indicavimus. Quæ quidem Capitula Juris Canonici ſtudioſi ope & beneficio Autorum, qui paſſim a Pithœis laudantur, facile, & non ſine fructu conſerre poterunt cum hiſtoriis temporum, quibus ea conſtituerunt ſummi Pontifices. Multa debet Pithœorum lucubrationibus Chriſtiana Reſpublica: ſed plura deberet, ſi hiſtoriarum autoritatem ad ſingula Decretalium Capitula integram retuliſſent, ut earum mens in comperto eſſet, ne locus foret eas contorquendi, & ad caſus exteros, atque a re deciſa alienos referendi, & extendendi. Hoc uno, & maxime neceſſario Decretales indigent Commentario, quem avitus, & innatus literarum amor in Illuſtriſſimo Peleterio excitabit, & ad exaltationem Regni Francorum, & ad sublimationem Apostolicæ sedis. Hoc ab ipſius munificentia cum publicis votis expectat.

Addictissimus, et Obsequentissimus
FRANCISCUS DESMARE'S,
Antonii Allen ex Ludovica filia Nepos. Dominus de Palis. In Curia Patronus. Et Facultatis Jurium in Univerſitate Pariſienſi Doctor Honorarius.

SYNOPSIS HISTORICA,

NUNC PRIMUM EDITA.

Eorum, qui Canones & Decreta Eccleſiaſtica collegerunt,

OPERA ET STUDIO PETRI PITHŒI.

APUD GRÆCOS.

SABINUS Heracleæ Thraciæ Macedonianus Epiſcopus, cujus Socrates meminit *lib.* 1. *Hiſt. Eccleſ. cap.* 5. *& lib.* 2. *cap.* 11.

Conſtantinus cognomento ἀπὸ σχολαστικῶν Patriarcha Conſtantinopolitanus Juſtiniani Imperatoris temporibus, collectos Apoſtolorum & Synodorum Canones in cap. 50. Turrian. 706. 1006.

Alexius Ariſtenus.

Photius Patriarcha Conſtantinopolitanus ſub Michaele Theophili filio. Zonar. *tom.* 3. *num.* 130. *& ſeq.* edit. Tilii Pariſ. Agilæi Baſil.

Theodorus Balſamon, Diaconus magnæ Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ, Chartophylax primus Blachernorum, poſt Antiochenus Patriarcha. Nicetas *lib.* 11. *de Iſaaco Angelo*, *pag.* 201.

Joannes Scholaſticus, Patriarcha Conſtantinopolitanus.

Joannes Zonaras.

Matthæus Blaſtares Monachus, cujus eſt Syntagma ſacrorum Canonum, lib. VI. exemplar eſt in Bibliotheca Reginæ Matris, *in fol. num.* 4. 2. *&* 24. *& in* 4. *nu.* 2. 3.

Conſtantinus Harmenopolus, Judex Theſſalonicenſis.

Arſenius Monachus, Conſtantinopolitanus Patriarcha factus ſub Theodoro Laſcare Juniore.

Sophronius Patriarcha Hieroſolymitanus, cujus eſt Collectio ex Synodis in Bibliotheca Reginæ Matris, *in* 4.

Pſellus, cujus eſt Synopſis Nomocanonis verſibus politicis præfixa latine *tom.* 1. *Conc.* Ibid. Conciliorum voluman *in fol. num.* 3. 20. *& in* 4. *num.* 66. Δόγματα καὶ Epiſtolæ PP. Cedren. 373. Κανόνες τῶν ἁγίων Συνόδων, καὶ ἴσα τὰ πρακτικῶν αὐτῶν, in Bibliotheca Reginæ Matris, πρακτικὰ δὲ ἐν Περσίδι Συνόδου, καὶ περὶ τῶν ἄλλων Συνόδων. *ibid.*

De Decretalibus Epiſtolis Pontificum Euſebius, *lib.* 3. *Hiſtor. cap.* 12. Epiphan. *hæreſ.* 30.

APUD LATINOS.

INcertus quidam, cujus priſca illa Canonum Græcorum tranſlatio fuit, quam Dionyſius Exiguus confuſionis arguit.

Fulgentius Ferrandus, Carthaginenſis Eccleſiæ Diaconus, cujus Gratianus meminit, *diſt.* 63. vixit circa tempora Anaſtaſii Imperatoris. Titulus libri eſt in veteri exemplari, *Breviatio Canonum*: edita ann. 1609. ex Bibliotheca inſignis Eccleſiæ Trecenſis poſt veterem codicem Canonum Eccleſiæ Romanæ.

Dionyſius Scytha Monachus, qui & Abba & Exiguus dicitur, ſub Juſtiniano Imperatore Stephani Salonytani Epiſcopi hortatu priſcæ tranſlationis confuſione offenſi, Canones qui dicuntur Apoſtolorum, Regulas etiam Nicænæ Synodi, omniumque deinceps Conciliorum, ſive quæ ante eam, ſive quæ poſtea factæ ſunt uſque ad Conſtantinopolitanum, & Pontificum ſub ordine numerorum a primo capitulo uſque ad CLXV. ſicut in Græca auctoritate habebatur, digeſſit & interpretatus eſt; quibus etiam Chalcedonenſis Concilii decreta ſubjecit, quem Græcorum Canonum finem eſſe ait: & ne quid deeſſe videretur, addidit quoque Sardicenſis Concilii atque Africani ſtatuta, quæ latine edita erant. Vide Caſſiodorum, *lib. Divinar. Inſtitut. cap.* 23. & Dionyſii Præfationem.

Incertus, cujus Collectionis exemplaria duo ſunt in Bibliotheca Eccleſiæ Bellovacenſis. Tertium habet frater Franciſcus Pithœus hoc titulo: *Continet codex iſte Canones Eccleſiaſticos & Conſtituta Sedis Apoſtolicæ:* incipit autem a Canonibus Nicæni Concilii, quibus admiſta ſunt quædam Sardicenſis Synodi capitula cum præfatione & expoſitione fidei. Sequuntur Canones Carthaginenſis Synodi, Anquiritanæ, Cæſarienſis, Gangrenſis & aliarum plurium, inſertis Pontificum Romanorum Epiſtolis a temporibus Innocentii ad S. Leonem, cujus .... Epiſtola 98. ad Porum Beneventanum Epiſcopum eam Collectionem claudit: quæ non iiſdem omnino interpretationibus Græcorum Canonum, quibus illa ſuperior, quæ Canonum Corpus dicta; ſed magis Dionyſii Exigui, nec tamen ſemper uſa eſt.

In-

Incertus, cujus eſt illa Collectio, quæ *Nucleus Canonum* a quibuſdam, & Corpus Canonum appellatur a Nicolao I. & Leone IV. *can. ſi Romanorum diſt.* 19. *& can. de libellis, diſt.* 20. *& cap.* 2. *de præbend. extr.* Ea continet Conciliorum Canones eoſdem omnino, quos habet Græcorum Nomocanon, ſive Collectio illa Lutetiæ edita anno 1540. præterquam quod Græci ſuæ inſeruerunt Synodum Carthaginenſem, cui Beatiſſimus Cyprianus interfuit, quam Latinorum Corpus non admiſit; ſed habet præterea Romanorum Pontificum Epiſtolas quaſdam a Siricio ad Gregorium juniorem. Eſt Dionyſii Exigui. Quarum omnium loco Græci Archiepiſcoporum .... διεμοις ἀρχιερατικοις, ſive Patriarcha itemque Encyclias Epiſtolas & reſponſa, ſeοrenti...ſque poſuerunt. Videatur Canon 3. Synodi Conſtantinopolitanæ ſextæ vel potius ... . ſcript. .... circa annum Chriſti D. CC. VII. *tom.* 2. *Concil. pag.* 1038. Editum eſt Corpus illud Canonum a Joanne Wendelſtino Moguntiæ anno M. D. XXV. ſatis emendate ex veteribus codicibus, niſi quod in Africano Concilio quædam tranſpoſita ſunt. In Indice, qui præfixus eſt collectioni Burchardi ..... Carnot. *ex ipſo Nucleo Canonum, quod a quibuſdam Corpus Canonum vocatur.* Miſſum exemplar ab Hadriano Papa ad Karolum Magnum Regem Francorum teſtatur Acroſtichis verſuum quorumdam politicorum, qui in veteribus Codicibus præfixi ſunt hoc tenore, *Domino excell. filio Carolo Magno Regi Hadrianus Papa.* Ceterum poſteriorem eſſe illam Collectionem Dionyſiana illud argumento eſt, quod Canones, qui Apoſtolici dicuntur, L. ex ejuſdem Dionyſii interpretatione habet, reliquorum alia tranſlatio eſt.

Creſconius ſive Criſconius ad Liberioum ſive Liberium Pontificem ea Collectione, cui in veteri exemplari titulus eſt, *Concordia libri Canonum:* in qua, & illo Corpore Canonum uſus videtur uſque ad tempora Gelaſii.

Martinus Galliciensis Bracarenſis Epiſcopus Capitula ex Orientalibus Synodis collegit, quæ in Synodo Bracarenſi II. probata ſunt. Citantur a Gratiano his titulis *ex Synodo Martini Papæ, ex Concilio Martini Papæ, ex Synodico* ..., Eſt & aliud Concilium Martini II. Papæ Romæ habitum contra Monothelitas anno 662. cujus meminit Beda, *lib.* 4. *Hiſtor. Angl. cap.* 17. citantur in ordine celebrandi Concilii apud Ivonem Carnotenſem, *part.* 4. *cap.* 246. & apud Burchardum in fine ex Synodo Salegonſtadienſi, aut potius ex Concilio Toletano IV. Vide Ambroſium Moral. *lib.* XI. Hiſtor. Hiſpan. *cap.* 4. *fol.* 6. *verſ. & lib.* XII. *cap.* 24. *fol.* 127. Greg. Turon. lib. 5. *Hiſtor. cap.* 257. *& de Virtutibus ſancti Martini cap.* II. Item vide Toletanum Concilium X. *tom.* 2. *Concil. pag.* 877. edita ſunt, *tom.* 2. *Conc. a pap.* 749.

Hadrianus PP. Ingelranno Mediomatricum Epiſcopo negotii cujuſdam cauſa Romam profecto Capitula quædam dederat ex Græcis Latiniſque Canonibus collecta, quæ edita ſunt *tom.* 3. *Conc. pag.* 251. Ea vero Hincmarus illo *cap.* 24. non omnino recipit ut authentica.

Iſidorus Mercator, cujus librum collectarum Epiſtolarum ſive Collectarium de canonibus, de Hiſpania allatum, Riculphus Moguntinus Archiepiſcopus, circa annum 830. ſub Karolo Magno, & Ludovico in hujuſmodi, ſicut & in Capitulis Regum ſtudioſus obtinuit, & Galliæ Germaniæque regiones de illo repleri fecit, ut Hincmarus Remenſis Archiepiſcopus ſcribit in libro contra Hincmarum Laudunenſem *cap.* 24. ubi non plenam fidem ei Collectioni tribuere videtur. Sed nec Epiſtolæ Damaſi nomine præfixæ: quod quidem aliud Hincmari judicium ex ejus libro de variis Capitulis Eccleſiaſticis præfert *lib.* 5. *de Canonib. Apoſt. cap.* 23. Sigebert. *in libro de Scriptorib. Eccleſiaſt.* Iſidoro Juniori Hiſpalenſi Epiſcopo tribuit librum Eccleſiaſticorum dogmatum & de Eccleſiaſticis officiis ad Fulgentium, qui videntur diverſi ab ea Canonum collectione: & vero Braulo ipſe Cæſar-Auguſtus Epiſcopus inter Iſidori Hiſpalenſis ſcripta, quæ ipſe elogio ad ejus librum de Illuſtribus Scriptoribus ſubjecit, ejuſmodi Collectionis non meminit. Illud quoque notatione dignum eſt, in vetuſtiſſimo exemplari ejus Collectionis, quod eſt in Bibliotheca Eccleſiæ Bellovacenſis, Iſidori nomen non præferri, ſed nec in ea inſertas eſſe Epiſtolas, quæ Siricii PP. tempora præcedunt, ſed Apoſtolorum Canonibus ſtatim ſubjici Nicænos ...... Synodorum quæ extant in Iſidori decreto, jam olim non ſemel Lutetiæ editi.

Theodorus Tharſenſis natione, Archiepiſcopus Cantuarienſis factus ab Vitaliano PP. & in Angliam miſſus, Beda ſcripſit Pœnitentiale Paul. Diac. *lib. hiſtor. Lang. c.....* Ivo *part.* 4. *cap.* 146. Amalar. *lib.* 4. *cap.* 41. quod citatur ex Concilio Hybernenſi *in can. Presbyt. diſt.* 82. eſt ex Theodori Epiſcopi Hybernenſis pœnitentiali in Polycarpo, quod Beda ex Romano veteri auxit.

Iſaac Epiſcopus Lingonenſis ſub Karolo Magno.

Chrodegandi Metenſis Epiſcopi parvum Decretum, pro reformatione Cleri, notis ſcriptum, ſub Pipino Rege, in Bibliotheca Joannis Tilii *in* 4.

Algarius Epiſcopus Cameracenſis ſcripſit ad Ebonem Archiepiſcopum Remorum libros quatuor Pœnitentiales ſecundum Decreta Canonum: meminit Floard. *in vita Abonis*, & Sigebert. Gemblac. *de Scriptoribus Eccleſ. cap.* 123.

Florus Magiſter ſub Karolo Calvo collegit locos communes ex Canonibus & ſcriptis Sanctorum Patrum & Codicis Theodoſiani Breviario de Epiſcopis & Hæreticis. Exemplar eſt in Bibliotheca Sancti Benigni Divionenſis. Flori Epiſtola ad Synodum Cariſiacenſem & Theodonis Villæ contra Amalarium Lugdunenſem, & uno opere ...... & ordine.

Extant paſſim & incerti Collectoris libri tres Pœnitentiales, ex Synodis & Epiſtolis, Sententiiſque Sanctorum Patrum.

Herardus Presbyter, poſtea Turonenſis Archiepiſcopus, ſcripſit Collectionem Capitulorum

cxli.

CXLI. ex Synodis anno DCCCLVIII. Ordinationis ſuæ III. Quæ in Synodo Diœceſia ſuæ legi juſſit XVII. Junii, ex Bibliotheca Eccleſiæ Andegavenſia.

Magnentius Rabanus Maurus Archiepiſcopus Moguntinenſis ſcripſit Pœnitentialem librum ſub Karolo Calvo ex Canonibus & Epiſtolis decretiſque Pontificum, uſus non tantum Theodori & Bedæ Romanoque Pœnitentiali, ſed & Iſidori Mercatoris Collectione.

Hincmari Remenſis liber de Synodis, qui citatur a Franciſco Turriano, & Recognitoribus Decreti Romani: nondum mihi viſus eſt, & vereor ne ſit caput XXIII. ejuſdem Hincmari adverſus Hincmarum Laudunenſem, in quo de Conciliorum Canonibus & Decretis, Epiſtoliſque Pontificum agit.

Rutgerus Trevirenſis Epiſcopus, Ratbodi ſucceſſor, circa annum Chriſti 917. Decretorum librum collegit, quem in Synodo a Suffraganeis ſuis comprobari curavit. Trith. in Chron. Hirsaug.

Burchardus qui & Brocardus in vet. exempl. Tricaſſ. & Carnot. itemque Gratiano, *diſt.* 73. *& Pontificib.* in Collect. 1. Decretal. *pag.* 62. 66. 69. 79. ex Monacho Lobienſis Cœnobiia Ordinis Sancti Benedicti Wormatiæ Wangionum Epiſcopus, Walterio Spirenſe Epiſcopo adjuvante & Brunechone Præpoſito ſuggerente, Magiſtro ſuo Otberto Abbate doctiſſimo collaborante, ut Sigebertus notat in Chronico ad annum 1008. Collectarium ſive Corpus Canonum, vel ut idem Sigebertus *lib. de Scriptorib. Eccleſiaſticis* appellat. *c.* 142. ...... Volumen, quod a nomine ipſius *Burchardus* denominatur, multo ſtudio compoſuit: quod teſtimoniis omnium authenticorum Conciliorum, & Decretis Romanorum Pontificum, & ſententiis omnium pene Catholicorum Patrum auctorizavit, ex quo adhuc omnium Conciliorum Decreta auctorizantur. De eo Bruſch. in Cathalogo Epiſcop. Wormat. *fol.* 110. Obiit XIII. Kal. Septemb. anno Domini M. XXV. Ejus etiam lex familiæ edita eſt Coloniæ cum ipſius Decreto, quæ in Pariſ. deeſt. Utraque vero excerptio tantum eſt XII. librorum, ſive tomorum Burchardi, in libros tamen diviſa XX. Surius XVI. tantum habuit, quibus in Conciliorum editione utitur ſub hoc titulo ex codice XVI. librorum. Exemplar vetuſtiſſimum Burchardi eſt in Bibliotheca Eccleſiæ Carnotenſis, Tricaſſinæ, Veſuntinæ, Burdigalenſis.

Anſelmus Lucenſis, quem Joannes Micrologi ſcriptor *cap.* 17. Beatum vocat, vixit ſub Gregorio VII. cujus cooperator fuiſſe dicitur circa annum Chriſti M. LXXX. Ejus meminit Sigebert. *cap.* 161. *lib. de Scriptorib. Eccleſiaſtic.* & ſcripta recenſet, inter quæ nulla Canonum Collectionis mentio.

Deuſdedit Presbyter, S. R. E. Cardinalis titulo Eudoxiæ ab Hildebrando factus, juſſu Victoris Papæ III. canonum volumen, ut Platina ait, in ordinem redegit circiter annum M. LXXXVII. Ejus in quibuſdam Bibliothecis extant libri quatuor de rebus Eccleſiaſticis. Hunc quidam Burchardi breviatorem dixerunt: male. Vidimus aliquando exemplar hujus Collectionis in Bibliotheca Dominicanorum Valentin. Canarum in libros diſtinctum, continens multa ex Rom. Eccleſiæ ſcriniis, quæ Burchardus non viderat.

Ivo ex Præpoſito Monaſterii S. Quintini Belvacenſis ab Urbano Papa conſecratus Epiſcopus, circa annum M. XCII. ſcripſit excerptiones Decretorum; ſic enim vocat *Epiſt.* 49. *&* 81. quarum præfationem inepte inter Hildeberti Cenomanenſis Epiſtolas inſertam video: nec magis apte inter ipſius Epiſtolas. Appendix Sigeberti Decreta Ivonis appellat. Alii magnum Decretum inſcribunt. Credo ad differentiam ejus, quod Hugonem Catalanum, ſive Catalannus ſit, breviaſſe Jacobus Bregomas auctor eſt circa annum M. C. quod Panormiæ, ſive Pannomiæ titulo pridem editum eſt. Magnum illud publicavit Joannes Molinæus Gandavi 1561. *in fol.* De Ivone Sigebertus anno 1114. *pag.* 180. Vincentius Belvacenſis *lib.* 26. *cap.* 51. Antonius Flor. 2. *parte Chron. tit.* 15. *cap.* 16. Exemplar eſt in Bibliotheca Sancti Victoris Pariſ.

Gregorius Presbyter, Polycarpi Auctor, unde Polycarpus ipſe dicitur.

Sicardus Cremonenſis.

Gratianus Claſſenſis Etruſcus, Monaſterii Sanctorum Proculi & Felicis Bononiæ Monachus, Ordinis S. Benedicti, cujus Collectio in vet. Exempl. ſic inſcribitur: *Concordia diſcordantium Canonum.* Henricus de Gandavo, *cap.* 49. *de Scriptorib. Eccleſiaſtic.* Decreta vocat. Ejus meminit Conradus a Liechtb. ſub Lothario Saxone. Antonin. *Summ. Theolog. part.* 4. *tit.* 12. *cap.* 8. *& part.* 3. *Summ. hiſt. tit.* 18. *cap.* 66. Joann. Trith. *lib.* 2. *de Vir. Illuſtrib. Ordin. Sanct. Benedict. cap.* 153. Aventin. Annal. Bo. *lib.* 6. *pag.* 614. Vincent. Belvac. *lib.* 23. *cap.* 31. *& lib.* 24. *cap.* 84. Felin. Sand. *in cap. ex parte* 1. *num.* 43. *de reſcript.* Gloſſ. in ſumm. 13. *diſtinct.* & in ſumma *diſt.* 18. Item *in cap. ſicut Chriſtus* 1. *q.* 1. *Gloſſ.* x. Hoſius Cardinalis *lib.* 2. *de legitimis Judicio rerum Eccleſiaſticarum.* Didacus Covarruvias Epiſcopus Segobienſis *lib.* 4. *variar. Reſolut. & alib.*

Huic Gratiani Collectioni, ait Antonius Auguſtinus Tarraconenſis Archiepiſcopus, Cotta Palea diſcipulus dicitur aliquot addidiſſe capita, quibus ipſius Paleæ nomen adſcriptum eſt. Ejus meminit Alexander Immola *in rubric. de Verbor. obligat.* & Jaſon idem *in Præm. de actionib.* Joan. Andr. *in addit. ad Speculator. tit. de Diſputation. & Allegationib. ad finem.* Alexandrin. *in proæm. Decret.* Alii putant *Paleæ* nomen præpoſitum antiquioribus Canonibus & Decretis, ut in libris Βασιλικ. Παλαιὸν, pro veteri Interprete, ut *in cap.* 1. *de deſponſat. impub.* quod eſt Hormiſdæ.

Guido Perpinianus Catalanus Carmelita correctorium Decreti lib. 3. ſub Joann. XXII. ſcripſit. Joann. Tritbem.

Bernardus Circa, Papienſis Præpoſitus, dein Epiſcopus Faventinus Decretales Epiſtolas Pontificum Romanorum & Conciliorum capita quædam collegit uſque ad annum M. CXC.

Hæc

Hæc eſt, quæ prima Collectio appellatur, in qua ſunt quædam ex corpore Canonum in Novellis vi. *cap. 2. tit. de Præbend.*

Gilbertus, Alanus: poſt hos Joaones Waleoſis, Volaterranus, qui Gilberto & Alano ſecundæ Compilationis nomen laudemque præripuerunt.

Bernardus Major, Compoſtellaous Archidiaconus, ex Regeſtis Innocentii III. cujus Romanam, ſic appellat, compilationem: Petrus Beoeventanus Notarius recognovit circa annum Chriſti M. CCX.

Innoceotius III. ex Concilii Lateranenſis, quod & generale Conciliom plenumque abſolute dicitur, Decretis & ſuis reſcriptis an. M. CCXV.

Has quatuor collectiones edidit Antonius Auguſtinus Epiſcopus Ilerdæ, ann. 1576.

Tancredus, Bonooienſis Archidiaconus, Honorii III. Novellas ſive Extravagantes collegit, quæ & integræ reperiuotur.

Raymundus de Penna Forti, natione Catalaous, Ordine Dominicanus, Gregorii IX. Capellaous, libros quinque Decretalium ab Alexandro III. in quo deſierat Gratianus, ex Superioribus Collectionibus compilavit, ſervato temporum ordine, qui in Antiqua Collectione neglectus fuerat: digeſſitque in ea ſorma, qua hodie utimur, circa annum Chriſti 1240. Sepultus eſt in conveotu Barcinonenſi. Vide Albericum de Roſat. *in dict. Electio Imperat.* Matth. Paris *in Hiſtor. Angl. fol.* 158. *& ſeq.* In eos libros Bernardus de Botono Parmenſis, Canonicus Bonooienſis, & Decretorum Doctor, Apparatum ſcripſit; Vinceotius Gloſſas.

In his Decretalibus, quæ citantur ax Regeſto Gregorii, non ſunt ex illius Magni Epiſtolis, quæ & hoc tamen præferunt, ſed alterius poſterioris: nam unuſquiſque Regeſta ſua per aonos Pontificatus digeſta habuit, quæ operæ pretium eſſet excutere. Eſt Innocentii III. ſi bene memini Regeſtum in Bibliotheca Collegii Fuxenſis Toloſæ. Erant & multa Avenioni, juſſu Gregorii XIII. translata Romam.

Bonifacius Octavus librum Sextum Decretalium circa annom 1299. ex Conſtitutionibus & reſcriptis Gregorii IX. & X. Innocentii IV. Aleaandri, Urbani, Clementis, Nicolai III. & ſuis collegit per Ricardum de Malumbris. Albert. de Roſat. *initio Lecturæ in primam partem Digeſtorum.* Publicavit, non per omnia a . . . . . . receptus, maxime in iis quæ ſunt ipſius Bonifacii, quem ſibi parum æquum fuiſſe ex gens putavit.

Clemens PP. V, Vaſco, poſt Concilium Vieonenſe K. leqd. Octobr. M. CCCXI. celebratum Conſtitutinoum librum unum colligi fecit, quem Septimum Decretalium dici voluit, ex Bernard. Guidon. aum publicavit XII. Kal. April. Sancti Benedicti Feſto die anno M. CCCXIII. io Caſtro de Montibus non longe a Carpentoracte in Conſiſtorio ſuo, & cum obiiſſet XXXI. ejuſdem menſis die, a Joanne PP. XXII. poſtea publicatos eſt anno M. CCCXVII. menſa Novembri Clementinarum titulo: in quas & in Sextum Gloſſas ſcripſit Joannes Andreas Booonienſis, diſcipulus Guidonis de Aborſio Archidiaconi Booonienſis, anno M. CCCXXV.

Eatravagantes, quæ extra Corpus Collectionum Canonum & Decretorum quaſi vagantor, ut Novellæ Imperatorum, *diſtinct. 19. cap. ſi Roman.* uſque ad annum I. Xiſti, id eſt M. CCCCLXXVII. a diverſis collectæ ſuot. Joaonis PP. XXII. libris tribus collectæ leguntur cum Apparatu & Gloſſis D. Jeſſelini, ſive Zenzelini de Caſſaliis Juris Canonici Doctoris ad Arnaldum tituli Sancti Euſtachii Cardinalem Diaconum. In reliquas Gloſſas ſcripſit Joannes, ... Picardus Cardinalis tituli SS. Marcelli & Petri, qui fortaſſis & collegit: ſcripſit & Joannes Franciſcus de Pavinis & Guillelmus de Montelſuduno.

Collectio diverſarum Conſtitutionum & Literarum Romanorum Pontificum a Gregorio VII. id eſt ab aono 1073. olque ad Gregorium XIII. Romæ apud hæredes Antonii Bladii 1583.

Canonum Libri a Chilperico Rege ad Epiſcopos miſſi meminit Gregorius Turonenſis *lib. 5. Hiſtor. Francor. cap.* 18. quem oportuit ſuperaſſe annum Chriſti DC.

Gallicani Canones io Epiſtola Hormiſdæ apud Gratianum *diſt. 50. cap. ſi quis 30,* intelliguotur Arauſicani Concilii *can.* 33. ſed & Eliberitani *can.* 33. quod . . . . Gallicum videtur.

De Libris, qui Pœnitentiales dicuntur, vide *cap.* 38. Synodi Cabilonenſ. & *cap.* 22. Turon. Synod,

Pœnitentiale Theodori Græci a Vitaliano PP. in Angliam miſſi, cum Adriano Abbate, & Cantuarienſis Epiſcopi ordinati.

Bedæ Anglo-Saxonis, qui Venerabilis dictus eſt,

Magnentii Rabani Mauri.

Romanorum, quod Burchardus Collectioni ſuæ inſeruit.

Antonius Auguſtinus collegit & edidit Venet. *in* 4. 1584.

Algarii Cameracenſis Epiſcopi ad Ebonem meminit Sigebert. *de Scriptorib. Eccleſiaſtic. cap.* 123. & Floardus *in hiſtor. Pontific. Roman.*

Gregorii III. PP. oomine editum tom. VI. Biblioth. SS. Patrum *pag.* 603. videtur tamen poſterioris Scriptoris.

Eugenii PP. Canooes Pœnitentiales in Bibliothece Joannis Tilii M. S. ſol. *num.* 356.

Roberti de Sancto Victore, cujus axemplaris ſunt in Bibliotheca ejuſdem Monaſterii Pariſienſis. Meminit Nicolaus de Cuſa *Epiſt.* 7. ad Bohemos *pag.* 854.

Joaones Saliſberienſis Britaonus *lib.* 8. *Policrat. cap.* 23.

Alios vidi, qui libros Legis deputant igni; nec ſcindere verentur, ſi in manus eorum Jura pervenirent aut Canones.

Tempore Regis Stephani a regoo juſſæ ſunt exulare leges Romaoæ, quas in Britanniam

Domnus

Domnus Venerabilis Patris Theobaldi Britanniarum Primatis adſciverat. Ne quis etiam libros retineat edicto Regio prohibitum eſt, & Vicario noſtro indictum ſilentium. Comment. Foreſcut. *cap.* 33.

. . . . Beccenſis Abbatis. Matth. Pariſ. 103.

Beda *lib.* 2. *Hiſtor. Angl. cap.* 5. apud Ivonem *part.* 4. *cap.* 175.

Gratiani Decreto recenſendo, anno ſcilicet 1582. *adſuerunt*

Illuſtriſſimus Cardinalis Caraffa.
Franciſcus Turrianus, poſtea Jeſuita.
Petrus Diaconus, Presbyter Hiſpanus.
Flaminius Nobilius, Theologiæ Doctor, cui Annotationum cura mandata eſt.
Hieronymus Pariſetus, Juris Canonici Doctor in Studio Rom.
Lalenus Salemius Viterbienſis, annos natus LXXV.
Morinus Gallus.

Septimi Decretalium Compilationi deputati fuerant a Sixto PP. V. an. 1588.

Dominicus Cardinalis Pinellus.
Hyppolitus Cardinalis Altobrandinus.
Hieronymus Cardinalis Pinellus.
Lucius Saous, Epiſcopus Rupaous.
Seraphinus Olivarius, Rotæ Auditor.
Laurentius Blancherus, Rotæ Auditor, & ejus in Galliam profecti loco Hieronymus Pamphilius Auditor & ipſe.
Franciſcus Pegna, Rotæ Auditor.
Pompeius Arreſtinus, Advocatus Conſiſtorialis.
Julius Cæſar Ottinellus, Secretarius Congregationis.

INDEX

INDEX
PONTIFICUM,
CONCILIORUM OMNIUM,
ET SYNODORUM
USQUE AD
BENEDICTUM XIV.
FELICITER REGNANTEM
Secundum ordinem temporum.

Pontifices.	*A. Chr.*	*Concilia.*
S. Petrus.	34	Synodus I. Apoſtolorum Hieroſolymis habita.
		Synodus II. Apoſtolorum Hieroſolymis habita.
	51	Synodus III. Apoſtolorum Hieroſolymis habita.
	58	Synodus IV. Apoſtolorum Hieroſolymis habita.
Linus.	70	
Cletus.	80	
Clemens I.	93	
Anacletus.	103	
Evariſtus.	112	
Alexander I.	121	
Sixtus I.	132	
Teleſphorus.	142	
Hyginus.	154	
Pius I.	158	
Anicetus.	167	
Soter.	175	
Eleutherius.	182	
Victor I.	194	
	198	Concilium Romanum.
		Concilium Paleſtinum.
		Concilium Ponticum.
		Concilium Gallicum.
		Concilium Oſroenum.
		Concilium Aſiaticum.
Zephyrinus.	203	
	217	Concilium Africanum.
Calixtus I.	221	
Urbanus I.	227	
Pontianus.	233	
Anterus.	237	
Fabianus.	238	
	240	Concilium Labeſitanum.
	249	Concilium Arabicum.
Sedes Vacans.	253	Concilium Romanum.
Cornelius.	254	Concilium Carthaginenſe I.
		Concilium Romanum I.
	255	Concilium Romanum II.
		Concilium Italicum.
		Concilium Carthaginenſe II.
Lucius I.	255	
Stephanus I.	257	Concilium Africanum I.
	258	Concilium Africanum II.
		Concilium Iconienſe.
		Concilium Synodenſe.
		Concilium Carthaginenſe I.
		Concilium Carthaginenſe II.
		Concilium Carthaginenſe III.
Sixtus II.	260	
Dionyſius.	261	
	263	Concilium Romanum.
	266	Concilium Antiochenum I.
	272	Concilium Antiochenum II.
Felix I.	272	
Eutychianus.	275	
Gajus.	283	
Marcellinus.	296	
	303	Concilium Cirtenſe.
		Concilium Sinueſſanum.
Marcellus I.	304	
	305	Concilium Eliberitanum.
	306	Concilium Carthaginenſe I.
	308	Concilium Carthaginenſe II.
Euſebius.	309	
Melchiades.	311	
	313	Concilium Romanum.
Silveſter.	314	Concilium Arelatenſe I.
		Concilium Ancyranum.
		Concilium Neocæſarienſe.
	314	Concilium Romanum I.
		Concilium Alexandrinum I.
	319	Concilium Alexandrinum II.
	...	Concilium Laodicenum.
	324	Concilium Romanum II.
	325	CONCILIUM NICÆNUM I. GENERALE.
		Concilium Romanum III.
	...	Concilium Gangrenſe.
	335	Concilium Tyrium.
		Concilium Hieroſolymitanum.
	336	Concilium Conſtantinopolitan.
Marcus.	336	
Julius I.	337	Concilium Romanum I.
	339	Concilium Alexandrinum.
	341	Concilium Antiochenum I.
		Concilium Romanum II.
	342	Concilium Romanum III.
	344	Concilium Antiochenum II.
		Concilium Mediolanenſe.
	346	Concilium Agrippinenſe.
	347	CONCILIUM SARDICENSE GENERALE.
		Conciliabulum Sardicenſe.
	348	Concilium Carthaginenſe I.
	350	Concilium Mediolanenſe.
		Concilium Hieroſolymitanum.
	...	Concilium Vaſenſe.
Liberius.	352	Concilium Romanum.
	353	Concilium Arelatenſe.
		Concilium Mediolanenſe.
	356	Concilium Biterrenſe.
	357	Concilium Sirmienſe.
	358	Concilium Ancyranum.
		Concilium Gallicum incerti loci.
	359	Concilium Ariminenſe.
		Conciliabulum Ariminenſe.
		Conciliabulum Seleucienſe.
		Conciliabulum Conſtantinopol.
	360	Conciliabulum Antiochenum I.
	362	Conciliabulum Alexandrinum I.
		Concilium Pariſienſe I.
	363	Concilium Alexandrinum II.
		Concilium Antiochenum II.
	364	Conciliabulum Lampſacenum.
	365	Concilium Siculum.
		Synodus Illyrica.
		Concilium Tyanenſe.

Liberius

Digitized by Google

Liberius.	366	Conciliabulum in Caria.
		Conciliabulum Singedunenſe.
Felix II.	366	
	367	
Damaſus I.	367	
	368	Concilium Romanum I.
	369	Concilium Romanum II.
	373	Concilium Romanum III.
	374	Concilium Valentinum I.
	377	Concilium Antiochenum.
	381	CONCILIUM CONSTANTINOPOL. I. GENERALE.
		Concilium Aquilejenſe.
		Concilium Cæſarauguſtanum.
	382	Concilium Romanum IV.
		Concilium Conſtantinopolit. II.
Siricius.	383	Concilium Sydenſe.
	385	Concilium Burdigalenſe.
	386	Concilium Romanum.
		Concilium Treviſenſe.
	389	Synodus Capuana.
	...	Concilium Nemauſenſe.
	390	Concilium Mediolanenſe.
	391	Concilium Novatianorum Angari celebratum.
	393	Concilium Hipponenſe.
	394	Concilium Conſtantinopolitan.
		Concilium Adrumetinum.
		Concilium Cavernenſe.
		Conciliabulum Bagarenſe.
	397	Concilium Taurinenſe.
		Concilium Carthaginenſe II.
		Concilium Carthaginenſe III.
Anaſtaſius I.	398	Concilium Carthaginenſe IV.
		Concilium Carthaginenſe V.
	399	Synodus Alexandrina.
		Concilium Africanum I.
	400	Concilium Conſtantinopolitan.
		Concilium Toletanum I.
	401	Concilium Africanum II.
		Concilium Africanum III.
Innocentius I.	402	Concilium Milevitanum I.
	403	Synodus ad Quercum.
		Concilium Africanum I.
	404	Concilium Africanum II.
	405	Concilium Africanum III.
		Synodus Toletana.
	407	Concilium Africanum IV.
	408	Concilium Africanum V. & VI.
	409	Concilium Africanum VII.
	410	Concilium Africanum VIII.
	411	Synodus Ptolemaidis.
		Collatio Carthaginenſis.
	412	Concilium Cirtenſe.
	414	Conciliab. Africanum Donatiſt.
		Synodus Macedonica.
	415	Concilium Dioſpolitanum.
	416	Concilium Carthaginenſe.
		Concilium Milevitanum.
Zoſimus.	417	
	418	Concilium Africanum.
		Concilium Teleptenſe.
Bonifacius I.	418	
	419	Concilium Carthaginenſe VI.
		Concilium Carthaginenſe VII.
Celeſtinus I.	423	
	424	Concilium Africanum.
	427	Concilium contra Maſſalian.
	430	Concilium Romanum.
		Concilium Alexandrinum.
	431	CONCILIUM EPHESINUM GENERALE.
Sixtus III.	432	Concilium Antiochenum.
	433	Concilium Romanum.
		Concilium Armeniæ.
	438	Concilium Conſtantinopolit.
	439	Concilium Regenſe.
Leo I.	440	
	441	Concilium Arauſicanum I.
	442	Concilium Vaſenſe II.
	444	Concilium Romanum I.
		Concilium Gallicanum incerti loci.
	445	Concilium Romanum II.
	446	Synodus Verulamii.
	447	Concilium Hiſpanicum.
	448	Concilium Conſtantinopol. I.
		Concilium Tyri.
		Concilium Beryti.
	449	Concilium Conſtantinop. II.
		Conciliabulum Epheſinum.
		Concilium Britannicum.
		Concilium Romanum III.
	450	Concilium Conſtantinop. III.
		Synodus S. Patricii.
	...	Synodus alia S. Patricii.
	451	Concilium Mediolanenſe.
		CONCILIUM CHALCEDON. GENERALE.

		Synodus Alexandrina.
	452	Concilium Arelatenſe II.
	453	Concilium Andegavenſe.
	455	Concilium Arelatenſe III.
	459	Concilium Conſtantinopolitan.
Hilarius.	461	Concilium Turonicum I.
	465	Concilium Veneticum.
		Concilium Cambricum.
		Concilium Romanum.
Simplicius.	467	
	474	Concilium Viennenſe.
	475	Concilium Arelatenſe.
		Concilium Lugdunenſe.
Felix III.	483	Concilium Romanum I.
		Concilium Conſtantinopol.
	484	Concilium Romanum II.
	487	Concilium Romanum III.
Gelaſius I.	492	
	494	Concilium Romanum I.
		Concilium Romanum II.
Anaſtaſius II.	496	
Symmachus.	498	
	499	Synodus Romana I.
	500	Synodus Romana II.
	501	Synodus Romana III.
	502	Synodus Romana IV.
	503	Synodus Romana V.
	504	Synodus Romana VI.
		Concilium Byzacenum.
	506	Concilium Agathenſe.
	511	Concilium Aurelianenſe I.
	512	Pſeudoſynodus Sidonia.
		Synodus Britannica.
Hormiſda.	514	
	516	Synodus Epiri veteris.
		Conventus Britannicus.
		Concilium Tarraconenſe.
	517	Concilium Gerundenſe.
		Concilium Gallicum incerti loci.
		Concilium Epaonenſe.
		Concilium Lugdunenſe I.
	518	Concilium Conſtantinopol.
		Synodus Hieroſolymitana.
		Concilium Tyrium.
		Concilium Romanum.
	519	Synodus Britannica.
	520	Synodus Conſtantinopolitana.
Joannes I.	523	
	524	Concilium Ilerdenſe.
		Concilium Valentinum Hiſpaniæ
		Concilium Arelatenſe IV.
Felix IV.	526	
	527	Concilium Carpentoractenſe.
	529	Concilium Arauſicanum II.
		Concilium Vaſenſe III.
Bonifacius II.	530	
	531	Concilium Romanum I.
		Concilium Romanum II.
		Concilium Toletanum II.
Joannes II.	532	Concilium Romanum.
	533	Collatio Conſtantinopolitana.
		Concilium Aurelianenſe II.
	534	Concilium Africanum.
Agapetus.	535	Concilium Arvernenſe I.
Sedes vacans.	536	Concilium Conſtantinopol.
		Concilium Hieroſolymitanum.
Sylverius.	536	
Vigilius.	538	Concilium Aurelianenſe III.
	540	Concilium Barcinonenſe.
	541	Concilium Byzacenum.
		Concilium Aurelianenſe IV.
	547	Synodus Conſtantinopolitana.
	549	Concilium Aurelianenſe V.
		Concilium Arvernenſe II.
	550	Concilium Tullenſe.
		Synodus Mopſueſtena.
	553	CONCILIUM CONSANTIN. II. GENERALE V.
		Concilium Hieroſolymitanum.
		Concilium Aquilejenſe.
	554	Concilium Arelatenſe V.
Pelagius I.	555	Concilium Pariſienſe II.
	557	Concilium Pariſienſe III.
Joannes III.	559	
	560	Synodus Landavenſis I.
		Synodus Landavenſe II.
		Synodus Landavenſe III.
	563	Concilium Bracarenſe I.
		Concilium Santonenſe.
	567	Concilium Lugdunenſe.
		Concilium Turonenſe II.
	569	Concilium Lucenſe I.
	572	Concilium Bracarenſe II.
		Concilium Lucenſe II.
Benedictus I.	573	Concilium Pariſienſe IV.
	577	Concilium Pariſienſe.
Pelagius II.	577	
	578	Concilium Antiſſiodorenſe.

Pe-

Pelagius II.	579	Concilium Cabilonenſe.
		Concilium Santonenſe.
	580	Concilium Brennacenſe.
	581	Concilium Matiſconenſ. I.
	583	Concilium Lugdunenſe III.
	585	Concilium Matiſconenſe II.
	587	Conventus apud Andelaum.
		Synodus Conſtantinopolitana.
	588	Concilium Arvernenſe.
	589	Concilium Toletanum III.
		Concil. apud Santiciacum villam.
		Concilium Gallicum duplex.
		Concilium Narbonenſe.
		Concilium Romanum.
Gregorius I.	590	Concilium Hiſpalenſe I.
		Concilium Romanum I.
		Concilium Gallicum in confinio trium civitatum.
		Concilium Pictavenſe.
		Concilium Metenſe.
	591	Conventus Nemptodorenſis.
	592	Concilium Cæſaraugustanum II.
		Conciliabulum Numidiæ.
	595	Concilium Romanum II.
	597	Concilium Toletanum.
	598	Concilium Oſcenſe.
	599	Concilium Conſtantinopol.
		Concilium Barcinonenſe.
	601	Concilium Romanum III.
		Concilium Romanum IV.
		Synodus VVigornenſis.
	602	Concilium Byzacenum.
	603	Concilium Cabilonenſe.
		Concilium Numidiæ.
Sabinianus.	604	
	605	Concilium Cantuarienſe.
Bonifacius III.	606	Concilium Romanum.
Bonifacius IV.	607	
	610	Concilium Romanum.
		Synodus Toletana.
	614	Concilium Tarraconenſe.
Deusdedit.	614	
	615	Concilium Pariſienſe V.
	...	Concilium Gallicum incerti loci.
Bonifacius V.	617	Concilium Cautianum.
	619	Concilium Hiſpalenſe II.
Honorius I.	626	
	627	Concilium Matiſconenſe.
	630	Concilium Rhemenſe.
	633	Synodus Alexandrina.
		Concilium Toletanum IV.
	636	Concilium Toletanum V.
	638	Concilium Toletanum VI.
Severinus.	638	
	639	Conciliabulum Conſtantinopol.
Joannes IV.	639	
	640	Concilium Romanum.
Theodorus I.	642	
	645	Concilium Aurelianenſe.
	646	Concilium Numidiæ.
		Concilium Byzacenum.
		Concilium Carthaginenſe.
		Concilium Toletanum VII.
	648	Concilium Romanum.
Martinus I.	649	Concilium Lateranenſe.
	650	Concilium Cabilonenſe.
	653	Concilium Toletanum VIII.
Eugenius I.	654	
Vitalianus.	655	Concilium Toletanum IX.
	656	Concilium Toletanum X.
	658	Concilium Nannetenſe.
	659	Conventus Clipiacenſis.
	664	Synodus Pharenſis.
	666	Concilium Emeritenſe.
	667	Concilium Romanum.
Adeodatus.	667	
	670	Concilium Auguſtodunenſe.
	673	Concilium Herodfordenſe.
	675	Concilium Toletanum XI.
		Concilium Bracarenſe III.
Donus.	676	
Agatho.	678	
	679	Concilium Mediolanenſe.
	680	Concilium Hedtfeldenſe.
		Concilium Romano-Britannicum
		Concilium Romanum.
	681	CONCILIUM CONSTANTINOP. III. GENER. VI.
		Concilium Toletanum XII.
	682	Concilium Rothomagenſe.
Leo II.	683	Concilium Toletanum XIII.
Benedictus II.	684	Concilium Toletanum XIV.
Joannes V.	685	Concilium in villa Regia.
Conon.	686	
Sergius I.	687	
	688	Concilium Toletanum XV.
	691	Concilium Cæſaraugustan. III.
	692	Conciliabulum Conſtantinopol.

	693	Concilium Toletanum XVI.
	694	Concilium Becanceldenſe.
		Concilium Toletanum XVII.
	697	Concilium Trajectenſe.
		Concilium Berghamſtendenſe.
	698	Conciliabulum Aquilejenſe.
Joannes VI.	701	Concilium Anglicum ſub Alfrido Rege.
		Concilium Toletanum XVIII.
Joannes VII.	705	Concilium Romanum.
		Synodus Merciana.
		Concilium Niddenſe.
Siſinnius.	708	Concilii. Anglicum incerti loci.
Conſtantinus.	708	
	709	Synodus Alnenſis.
	712	Conciliabulum Conſtantinop.
		Concilium Londinenſe.
	...	Concilium Anglicum generale.
Gregorius II.	714	
	721	Concilium Romanum I.
	724	Concilium Romanum II.
	727	Concilium Romanum III.
Gregorius III.	731	Concilium Romanum I.
	732	Concilium Romanum II.
Zacharias.	741	Concilium Cloveshoviæ I.
	742	Concilium Germanicum I.
	743	Concilium Liptinenſe, ſeu Germanicum II.
		Concilium Romanum I.
	744	Concilium Sveſſionenſe.
	745	Concilium Germanicum III.
		Concilium Romanum II.
	747	Concilium Cloveshoviæ II.
	752	Concilium Vermerienſe I.
Stephanus II.	753	Synodus Metenſis.
	754	Conciliabulum Conſtantinopol.
	755	Concilium Vernenſe I.
Paulus I.	757	Concilium Compendienſe.
	759	Conciliabulum Germanicum.
	761	Concilium Romanum.
		Conventus in villa Duria.
	763	Conventus Nivernenſis.
	764	Conventus VVormatienſis.
	765	Conventus Attiniacenſis.
	766	Conventus Aurelianenſis.
	767	Concilium Gentiliacenſe.
Stephanus III.	768	Conventus apud S. Dionyſium.
	769	Concilium Romanum.
	770	Concilium VVormatienſe I.
	771	Concilium apud Valentianas.
Hadrianus I.	772	Concilium VVormatienſe II.
		Concilium Bavaricum.
	773	Concilium Genavenſe.
	775	Concilium in villa Duria.
	776	Concilium VVormatienſe III.
	777	Concilium Paderbornenſe I.
	779	Concilium in villa Duria.
	780	Concilium Lippienſe.
	782	Synodus Colonienſis.
	786	Concilium Paderbornenſe II.
		Concilium VVormatienſe IV.
	787	Concilium Calchutenſe.
		SYNODUS NICÆNA II. GENER. VII.
		Concilium VVormatienſe V.
	788	Concilium in villa Ingilenheim.
		Synodus Britannica apud Acleam
	790	Concilium VVormatienſe VI.
	791	Concilium Forojulienſe.
	792	Concilium Ratiſponenſe.
	793	Collatio Verolamii.
		Concilium Verolamii.
	794	Concilium Verolamii.
		Concilium Francofordienſe.
Leo III.	795	
	798	Synodus Finchallenſis.
		Concilium apud Baccanceld.
	799	Concilium Romanum.
		Concilium Aquiſgranenſe.
	800	Concilium Cloveshoviæ.
		Synodus Romana.
	802	Concilium Altinenſe.
	803	Concilium Cloveſhoviæ.
	806	Conciliabulum Conſtantinop. I.
	809	Conciliabulum Conſtantinop. II.
		Concilium Aquiſgranenſe.
	813	Concilium Arelatenſe.
		Concilium Moguntiacum.
		Concilium Rhemenſe III.
		Concilium Turonenſe III.
		Concilium Cabilonenſe II.
	814	Conciliabulum Conſtantinop. III
		Concilium Noviomenſe.
Stephanus IV.	816	Concilium Aquiſgranenſe I.
		Synodus apud Celichyth.
Paſchalis I.	817	Conventus Aquiſgranenſis.
	820	Concilium Anglicum ſub VVulfredo Archiepiſcopo Cantuariæ

Laſcha-

INDEX PONTIFICUM,

	821	Concilium apud Theod. villam
		Concilium apud Oslevesblen.
	822	Concilium Clovesbovia.
		Concilium Attiniacenſe.
Eugenius II.	824	Conventus Pariſienſis.
		Conciliabulum Cloveshovia.
	826	Concilium in villa Ingilenheim.
		Concilium Romanum.
Valentinus.	827	
Gregorius IV.	827	
	829	Concilium Pariſienſe VI.
		Concilium VVormatienſe.
	833	Concilium Londonienſe.
		Conventus Compendienſis.
	834	Conventus apud S. Dionyſium.
	835	Concilium Metenſe.
		Concilium apud Theodonis vil.
	836	Concilium Aquiſgranenſe II.
		Conventus apud Stramiacum.
	838	Concilium Kingſtonia.
	839	Conventus Cabilonenſis.
	842	Concilium Aquiſgranenſe.
		Concilium Conſtantinopolitan.
	843	Conventus in villa Colonia.
		Concilium apud Lauriacum.
Sergius II.	844	Concilium apud Theodonis vill.
		Concilium Vernenſe II.
	845	Concilium Belvacenſe.
		Concilium Meldenſe.
	846	Concilium Pariſienſe.
		Concilium in villa Sparnaco.
Leo IV.	847	Concilium Pariſienſe.
		Concilium Moguntinum I.
	848	Concilium Moguntinum II.
		Concilium Cariſiacum.
	849	Concilium Turonenſe IV.
	850	Synodus Regiaticina.
		Concilium apud Benningdon.
	851	Concilium Kingesbutia.
	850	Concilium Cordubenſe.
		Concilium Moguntinum III.
	853	Conventus Ticinenſis.
		Concilium Sueſſionenſe II.
		Concilium Vermerienſe II.
		Concilium Romanum.
	854	Concilium Conſtantinopolitan.
	855	Concilium Valentinum.
		Concilium Ticinenſe.
Benedictus III.	855	Concilium VVintonienſe.
	857	Synodus Cariſiaca.
		Concilium Moguntinum.
Nicolaus I.	858	Conciliabulum Cpolitanum.
		Synodus Cariſiaca.
	859	Concilium Metenſe.
		Concilium Lingonenſe.
		Concilium Tullenſe I. apud Saponarias.
		Conciliabulum Conſtantinop.
	860	Concilium Aquiſgranenſe I. & II.
		Concilium Confluentinum.
		Concilium Tullenſe II. ap. Tuſia.
	861	Conciliabulum Conſtantinop.
		Concilium Romanum I.
	862	Concilium Romanum II.
		Concilium Aquiſgranenſe III.
	863	Concilium Silvanectenſe.
		Concilium Metenſe.
		Concilium Romanum III.
		Concilium Romanum IV.
		Concilium Romanum V.
		Concilium Piſtenſe.
	864	Concilium Romanum VI.
	865	Concilium Romanum VII.
	866	Concilium Sueſſionenſe III.
	867	Concilium Tricaſſinum.
Hadrianus II.	867	
	868	Concilium Romanum.
		Concilium VVormatienſe.
	869	CONCIL. CONSTANTIN. IV. GENERALE VIII.
		Concilium Vermerienſe.
		Conciliabulum Metenſe.
	870	Concilium apud Attiniacum.
		Concilium Colonienſe.
	871	Concilium Duziacenſe.
Joannes VIII.	872	
	873	Concilium Cabilonenſe.
		Concilium Silvanectenſe.
	874	Concilium Duziacenſe II.
	876	Synodus Ticinenſis.
		Concilium Pontigonenſe.
	1877	Concilium Romanum I.
		Concilium in Neuſtria.
	878	Concilium Tricaſſinum II.
	879	Concilium Romanum II.
		Concilium Romanum III.
		Concilium Cpolitanum.
		Concilium Mantalenſe.

	881	Concilium Romanum IV.
		Concilium apud S. Macram.
Marinus I.	882	
Hadrianus III.	884	
Stephanus V.	885	Synodi Landavenſes VII.
	...	Concilium Nemauſ. in vil. Portu.
	886	Concilium Colonienſe.
	887	Concilium Cabilonenſe.
		Concilium Moguntiacenſe.
	888	Concilium Metenſe.
		Concilium Valentinum.
	890	Concilium VVormatienſe.
Formoſus.	891	Synodus Angliæ.
	...	Concilium Viennenſe.
	892	Concilium Remenſe.
		Concilium Romanum.
	893	Concilium Magalon. apud Juniatas.
	894	Concilium Triburienſe.
	895	Concilium Nanetenſe.
	...	Conciliabulum Romanum.
Stephanus VI.	897	
Romanus.	900	
Theodorus II.	901	Concilium Oretenſe.
Joannes IX.	902	Concilium Romanum.
	904	Concilium Ravennate.
Benedictus IV.	905	
Leo V.	907	
Christophorus.	908	
Sergius III.	908	Concilium Trosleianum.
	909	
Anaſtaſius III.	910	
Lando.	920	Concilium Confluentinum.
Joannes X.	912	Concilium Cabilonenſe.
	915	Concilium Trosleianum.
	921	Concilium Rhemenſe.
	923	Concilium Trosleianum.
	924	Concilium apud Carilocum.
	926	Concilium Trosleianum.
	927	Concilium Duisburgenſe.
		Concilium Gretelanum.
Leo VI.	928	
Stephanus VII.	929	
Joannes XI.	931	Concilium Erphordienſe.
	932	Concilium ad Caſtel. Theoderic.
	933	Concilium ad S. Macram.
	935	
Leo VII.	936	
Stephanus VIII.	939	Concilium Narbonenſe.
	940	Concilium Sgeſlincenſe.
	941	
Marinus II.	943	Concilium Tremorchianum.
	944	Conciliabulum Cpolitanum.
Agapitus II.	946	Concilium Virdunenſe.
	947	Concilium Moſomenſe.
	948	Concilium Engilenheimenſe.
		Conventus Laudunenſis.
		Concilium Treverenſe.
		Concilium Londonienſe.
	949	Concilium Romanum.
	950	Synodus Landavenſis.
	952	Synodus Auguſtana.
	953	Concilium apud S. Theodoricum.
Joannes XII.	955	
	962	Concilium ad Marronam Sunium in pago Meldenſi.
	963	Conciliabulum Romanum.
		Concilium Conſtantinopolit.
	964	Concilium Romanum.
	...	Synodus Landavenſis.
	...	Concilium Brendanfordiæ.
Benedictus V.	964	Conciliabulum Romanum.
Joannes XIII.	965	
	967	Concilium Ravennatenſe.
	969	Concilium Anglicanum.
	970	Concilium Londonienſe.
	971	Concilium Romanum.
Donus II.	972	Concilium Engilenheimenſe.
Benedictus VI.	973	
Benedictus VII.	975	Concilium Metiacenſe.
	976	Concilium Conſtantinopolit.
		Concilium Rhemenſe.
		Concilium VVintonienſe.
	977	Concilium Kyrtlingtoniæ.
		Concilium Calne villæ.
		Concilium Ambresbyriæ.
	983	Concilium Romanum.
		Concilium apud Mont. S. Mariæ.
Joannes XIV.	984	
Joannes XV.	985	
	988	Synodus Landavenſis.
	989	Concilium Romanum.
	990	Concilium Silvanectenſe.
	991	Conciliabulum Rhemenſe.
	993	Concilium Romanum.
	995	Concilium Moſomenſe.
		Concilium Rhemenſe.

Gre-

Google

Gregorius V.	996	Concilium Romanum.
Silveſter II.	999	Concilium Romanum.
Joannes XVI. perperam XVIII.	1003	
Joannes XVII.	1003	
	1005	Concilium Tremonienſe.
	1006	Concilium Francofordienſe.
	1009	Concilium Ænhamenſe.
Sergius IV.	1009	
	1011	Concilium Bambergenſe.
Benedictus VIII.	1012	Concilium Legionenſe.
	1017	Concilium Aurelianenſe.
	1021	Concilium VVietonienſe.
	1022	Concilium Salegonſtadienſe.
		Concilium Aquiſgranenſe.
	1023	Concilium Moguntinum.
Joannes XVIII. perperam XX.	1024	
	1029	Concilium Lemovicenſe.
	1031	Concilium Pampilonenſe.
Benedictus IX.	1033	
	1034	Synodus Landavenſis.
		Concilium Bituricenſe.
		Concilium Lemovicenſe.
		Concilium Bellovacenſe.
	1035	Concilium Triburienſe.
	1040	Concilium Venetum.
Gregorius VI.	1044	
	1046	Concilium Sutrinum.
Clemens II.	1046	
	1047	Concilium Romanum.
Damaſus II.	1048	
Leo VIII. vulgo IX.	1049	Concilium Romanum I.
		Concilium Rhemenſe.
		Concilium Moguntinum.
	1050	Concilium Romanum II.
		Concilium Vercellenſe.
		Concilium Coyacenſe.
	1051	Concilium Romanum III.
	1053	Concilium Romanum IV.
Victor II.	1055	Concilium Florentinum.
		Concilium Lugdunenſe.
		Concilium Turonenſe.
	1056	Concilium Colonienſe.
		Synodus Landavenſis.
		Concilium Toloſanum.
		Concilium Compoſtellanum.
Stephanus IX.	1057	
Nicolaus II.	1058	
	1059	Concilium Sutrinum.
		Concilium Romanum.
		Concilium Amalphiæ.
		Concilium Pariſienſe.
	1060	Concilium Jaccetanum.
Alexander II.	1061	Conciliabulum Baſileenſe.
	1062	Concilium Oſborienſe.
		Concilium Aragoniæ
	1063	Concilium Romanum I.
	1064	Concilium Mantuanum.
		Concilium Barcinonenſe.
	1065	Concilium Romanum II.
		Concilium Romanum III.
	1066	Conventus VVeſtmonaſterienſis.
	1069	Concilium Moguntinum I.
	1070	Concilium VVintonienſe.
	1071	Concilium Moguntinum II.
	1072	Concilium Anglicanum.
	1073	Conciliabulum Erphordienſe.
Gregorius VII.	1073	
	1074	Concilium Romanum I.
		Concilium apud S. Geneſium.
		Concilium Anglicanum.
	1075	Concilium Romanum II.
		Concilium Moguntinum.
		Concilium Londonienſe.
	1076	Conciliabulum VVormatienſe.
		Concilium Romanum III.
		Conciliabulum Papienſe.
	1078	Concilium Romanum IV.
		Concilium Romanum V.
	1079	Concilium Romanum VI.
		Concilium Britannicum.
	1080	Concilium Romanum VII.
		Conciliabulum Brixienſe.
		Concilium Lugdunenſe.
		Concilium Avenionenſe.
		Concilium Meldenſe.
	1081	Concilium Romanum VIII.
	1083	Concilium Romanum IX.
	1084	Concilium Romanum X.
	1085	Concilium Quintilinburgenſe.
		Conciliabulum Moguntinum.
Victor III.	1086	
	1087	Concilium Capuanum.
		Concilium Beneventanum.
Urbanus II.	1088	
	1089	Concilium Romanum I.
		Concilium Trojanum I.

Urbanus II.	1090	Concilium Toloſanum.
		Concilium Melfitanum.
	1091	Concilium Beneventanum.
	1093	Concilium Trojanum II.
	1094	Concilium Conſtantienſe.
		Concilium Oſtonienſe.
	1095	Concilium Placentinum.
	1095	Concilium Claromontanum.
		Concilium Anglicanum.
	1096	Concilium Turonenſe.
	1097	Concilium Barenſe.
	1098	Concilium Romanum II.
	1099	Concilium Romanum III.
		Concilium Hieroſolymitanum.
Paſchalis II.	1099	
	1100	Concilium Pictavenſe I.
	1102	Concilium Lateranenſe I.
		Concilium Londinenſe I.
		Concilium Londinenſe II.
	1104	Concilium Trecenſe I.
	1105	Concilium Florentinum I.
		Concilium Quintilinburgenſe.
		Conventus Moguntinus.
	1106	Concilium Guaſtallenſe.
	1107	Concilium Hieroſolymitanum I.
		Concilium Trecenſe II.
	1108	Concilium Londinenſe III.
		Concilium Beneventanum I.
	1109	Concilium Pictavenſe II.
	1110	Concilium Rhemenſe.
		Concilium Hieroſolymitan. II.
	1112	Concilium Lateranenſe II.
		Concilium Viennenſe.
	1113	Concilium Beneventanum II.
	1114	Concilium apud Cyperanum.
		Concilium Belvacenſe.
	1115	Concilium Syriacum.
		Concilium Trojanum.
	1116	Concilium Colonienſe.
		Concilium Lateranenſe III.
		Concilium Romanum.
	1118	Concilium Capuanum.
Gelaſius II.		Concilium Colonienſe.
		Concilium Fridiſlarienſe.
	1119	Concilium Viennenſe.
Calixtus II.	1119	Concilium Rhemenſe.
	1120	Concilium Neapolitanum.
	1122	CONCILIUM LATERANEN.
		Concilium Romanum I.
	1123	Concilium Romanum II.
	1124	Concilium Toloſanum.
Honorius II.	1125	
	1126	Concilium Londonienſe I.
	1127	Concilium Trecenſe.
		Concilium Londonienſe II.
Innocentius II.	1128	Concilium Ravennatenſe.
	1130	Concilium Claromontanum.
		Concilium Stampenſe.
		Concilium Iotrenſe.
	1131	Concilium Rhemenſe.
		Concilium Leodienſe.
		Concilium Moguntinum.
	1132	Concilium Placentinum.
	1134	Concilium Piſanum.
	1136	Concilium Sueſſionenſe.
	1138	Concilium Northamtonienſe.
		Concilium Londonienſe.
	1139	CONCIL. LATERANENSE II
		Concilium VVintonienſe.
	1140	Concilium Senonenſe.
	1140	Concilium VVintonienſe II.
		Concilium Antiochenum.
	1143	Concilium Hieroſolymitanum.
	1143	Concilium Londonienſe.
Celeſtinus II.	1144	
Lucius II.	1145	Concilium Vizeliacum.
Eugenius III.	1146	Concilium Carnotenſe.
	1147	Concilium Pariſienſe.
	1148	Concilium Rhemenſe.
		Concilium Trevirenſe.
	1151	Concilium Floridanum.
Anaſtaſius IV.	1153	
Hadrianus IV.	1154	
Alexander III.	1159	
	1160	Conciliabulum Papienſe.
	1161	Concilium Anglicum.
		Concilium Belvacenſe.
		Conciliabulum Laudenſe.
	1162	Concilium Londonienſe.
	1163	Concilium Turonenſe.
	1164	Conciliabulum Clarendonenſe.
		Conciliabulum Northamtonen.
	1168	Concilium Lateranenſe.
	1171	Concilium Caſſelenum.
	1172	Concilium Abrincatenſe.
	1175	Concilium Londonienſe.
	1176	Concilium Gallicanum.
	1177	Concilium Venetum.

CON-

INDEX PONTIFICUM,

	1179	CONCILIUM LATERANENSE III. GENERALE.
Lucius III.	1181	
Urbanus III.	1185	
	1186	Concilium Pariſienſe.
Gregorius VIII.	1187	
Clemens III.	1188	Concilium Anglicum.
		Concilium Pariſienſe.
Cœleſtinus III.	1191	
	1194	Concilium Eboracenſe.
	1197	Concilium Divionenſe.
Innocentius III.	1198	
	1199	Concilium Dalmaticum.
	1200	Concilium Londonienſe.
	1203	Concilium Sonicum.
	1210	Concilium Romanum.
	1213	Concilium Lavaurenſe.
	1214	Concilium Londonienſe.
	1215	Concilium Monſpelienſe.
		CONCILIUM LATERANENSE IV. GENERALE.
Honorius II.	1216	
	1222	Concilium Oxonienſe.
	1225	Concilium Colonienſe.
	1226	Concilium VVeſtmonaſterienſe.
Gregorius IX.	1227	
	1234	Concilium Romanum.
	1237	Concilium Londonienſe.
Cœleſtinus IV.	1241	
Sedes vacans.	1241	
	1242	Concilium Tarraconenſe.
Innocentius IV.	1243	
	1245	CONCILIUM LUGDUNENSE I. GENERALE.
Alexander IV.	1254	
Urbanus IV.	1261	
Clemens IV.	1265	
	1267	Concilium Viennenſe.
Gregorius X.	1271	
	1274	CONCIL. LUGDUN. II. GEN.
		Concilium Salzburgenſe
Innocentius V.	1276	
Hadrianus V.	1276	
Joannes XIX. vulgo XXI.	1276	
Nicolaus III.	1277	
	1279	Concilium Tarraconenſe.
Martinus II. vulgo IV.	1281	Concilium Salzburgenſe.
Honorius IV.	1285	
	1286	Concilium Ravennate I.
	1287	Concilium Herbipolenſe.
Sedes vacans.	1287	Concilium Mediolanenſe.
Nicolaus IV.	1288	
	1291	Concilium Salzburgenſe.
		Concilium Londinenſe.
		Concilium Mediolanenſe.
Sedes vacans.	1292	
	1292	Concilium Aſchaffenburgenſe.
Cœleſtinus V.	1294	
Bonifacius VII. vulgo VIII.	1294	
	1297	Concilium Lugdunenſe.
	1302	Concilium Romanum.
Benedictus X. vulgo XI.	1303	
Clemens V.	1305	
	1310	Concilium Salzburgenſe I.
		Concilium Salzburgenſe II.
		Concilium Moguntinum.
	1312	CONC. VIENNENSE GEN.
		Concilium Ravennate II.
Sedes vacans.	1314	Concilium Ravennate III.
Joannes XX. vulgo XXII.	1316	
	1317	Concilium Ravennate IV.
	1322	Concilium Palentinum.
	1324	Concilium Toletanum.
	1327	Concilium Avenionenſe.
Benedictus XI. vulgo XII.	1334	
	1339	Concilium Toletanum.
Clemens VI.	1342	
	1347	Concilium Toletanum.
Innocentius VI.	1352	
	1355	Concilium Toletanum.
Urbanus V.	1362	
Gregorius XI.	1370	

Urbanus VI.	1378	
	1380	Concilium Salzburgenſe.
	1388	Concilium Palentinum.
Bonifacius VIII. vulgo IX.	1389	
Innocentius VII.	1405	
Gregorius XII.	1406	
	1409	Concilium Aquilejenſe.
		Conciliabulum Aragoniæ.
		Concilium Piſanum.
Alexander V.	1409	
Joannes XXI. vulgo XXIII.	1410	
	1414	CONCILIUM CONSTANTIENSE GENERALE.
Martinus III. vulgo V.	1417	
	1420	Concilium Salzburgenſe.
	1423	Concilium Senenſe.
Eugenius IV.	1431	CONCILIUM BASILEENSE.
	1438	Conciliabulum Bituricenſe.
		CONC. FLORENT. GENER.
	1440	Concilium Friſingenſe.
Nicolaus V.	1447	
	1448	Concilium Turonenſe.
	1449	Concilium Lugdunenſe.
Calixtus III.	1455	
Pius II.	1458	
Paulus II.	1464	
Sixtus IV.	1471	
	1473	Concilium Toletanum.
Innocentius VIII.	1484	
Alexander VI.	1492	
Pius III.	1503	
Julius II.	1503	
	1510	Conciliabulum Turonenſe.
	1511	Conciliabulum Piſanum.
	1512	CONCILIUM LATERANENSE V. GENERALE.
Leo IX. vulgo X.	1513	
Hadrianus VI.	1522	
Clemens VII.	1523	
	1527	Concilium Senonenſe.
Paulus III.	1534	
	1536	Concilium Colonienſe.
	1548	Concilium Auguſtanum.
		Concilium Treverenſe I.
	1549	Concilium Colonienſe II.
		Concilium Moguntinum.
		Concilium Treverenſe II.
		CONCILIUM TRIDENTIN. GENERALE.
Julius III.	1550	
Marcellus II.	1555	
Paulus IV.	1555	
Pius IV.	1560	
	1565	Concilium Mediolanenſe I.
Pius V.	1566	
	1569	Concilium Mediolanenſe II.
Gregorius XIII.	1572	
	1573	Concilium Mediolanenſe III.
	1576	Concilium Mediolanenſe IV.
	1579	Concilium Mediolanenſe V.
	1582	Concilium Mediolanenſe VI.
Sixtus V.	1585	
Urbanus VII.	1590	
Gregorius XIV.	1590	
Innocentius IX.	1591	
Clemens VIII.	1592	
	1596	Concilium Aquilejenſe.
Leo X. vulgo XI.	1605	
Paulus V.	1605	
Gregorius XV.	1621	
Urbanus VIII.	1623	
Innocentius X.	1644	
Alexander VII.	1655	
Clemens IX.	1667	
Clemens X.	1670	
Innocentius XI.	1676	
Alexander VIII.	1689	
Innocentius XII.	1691	
Clemens XI.	1700	
Innocentius XIII.	1721	
Benedictus XIII.	1724	Concilium Lateranenſe.
Clemens XII.	1730	
Benedictus XIV.	1740	

FINIS INDICIS PONTIFICUM.

INDEX I.
OMNIUM PONTIFICUM ROMANORUM
QUORUM SCRIPTA, VEL AUCTORITATES
In hac Decretorum collectione citantur.

AUCTORE P. GUENOIS BITURICENSI.

A

AGATHO Papa omnibus Epiſcopis.	can. 2. diſt. 9.
ALEXANDER Papa. epiſt. 1.	can. 8. diſt. 2. de conſe.
Alexander omnibus orthodoxis per diverſas Provincias Chriſto Domino famulantibus, epiſt. 1. cap. 1.	can. 24. 11. q. 1.
	can. 9. 3. q. 4.
cap. 2.	can. 2. 15. q. 6.
cap. 3.	can. 6. 2. q. 7.
cap. 4.	can. 1. diſt. 2. de conſec.
cap. 5.	can. 20. diſt. 3. de conſec.
epiſt. 2. omnibus Epiſcopis.	can. 2. diſt. 94.
	can. 31. 2. q. 3.
	can. 3. 3. q. 1.
epiſt. 3.	can. 3. 3. q. 2.
	can. 26. 6. q. 2.
Alexander II. Gebonardo Vivarienſi * Archiepiſcopo. * al. Viennenſi.	can. 7. 2. q. 2.
Guilielmo de *Monſtrolio. * al. Mouſtersuin.	can. 20. 35. q. 6.
Reynaldo Cumano Epiſcopo I.	can. 11. 2. q. 5.
Alexander II. Valeriano Epiſcopo Martyri.	can. 4. 24. q. 2.
Omnibus Epiſcopis Hiſpaniæ.	can. 22. 23. q. 8.
Landolpho in Corſica.	can. 2. 33. q. 5.
Epiſcopus Servus Servorum Dei, Lucenſis Eccleſiæ Clero, & populo.	can. 9. 2. q. 3.
Omnibus Epiſcopis, & Clericis, necnon Judicibus per Italiam conſtitutis.	can. 2. 35. q. 5.
Grimoldo * Conſtantinenſi * Epiſcopo. * al. Rainaldo, al. Romaldo Conſtantienſi.	can. 1. diſt. 52.
Epiſcopis, & Regi Dalmatiarum.	can. 16. diſt. 81.
Alexander II. Clero Mediolanenſi.	can. 13. diſt. 81.
Populo Mediolanenſi.	can. 28. diſt. 81.
Alexander Papa II.	can. 2. 17. q. 2.
	can. 12. 26. q. 2.
	can. 3. 33. q. 3.
	can. 22. 27. q. 4.
	can. 109. & 110. 1. q. 1.
	can. 53. diſt. 2. de conſe.
	can. 6. diſt. 32.
	can. 12. diſt. 37.
	can. 20. 16. q. 7.
ANACLETUS Papa.	can. 4. diſt. 93.
	can. 14. 2. q. 7.
	can. 28. 7. q. 1.
	can. 3. 5. q. 3.
Anacletus Papa, epiſt. 1.	can. 20. diſt. 2. de conſec.
	can. 10. diſt. 93.
	can. 3. 2. q. 6.
	can. 6. 12. q. 2.
	can. 59. diſt. 1. de conſ.
	can. 7. 6. q. 1.
cap. 2.	can. 18. 17. q. 4.
epiſt. 1. cap. 3.	can. 13. & 15. 3. q. 6.
Anacletus omnibus Epiſcopis, & reliquis Chriſti Sacerdotibus, epiſt. 1. c. 3.	can. 1. 25. q. 2.
Anacletus, epiſt. 1. omnibus Epiſcopis.	can. 3. diſt. 23.
	can. 6. diſt. 83.
Anacletus Papa in 1 Decretali.	can. 2. 3. q. 4.
Anacletus ad Epiſcopos Italiæ, epiſt. 2.	can. 6. diſt. 84.
	can. 2. diſt. 22.
	ca. 2. diſt. 67.
	can. 12. diſt. 67.
	can. 11. diſt. 79.
	can. 2. diſt. 66.
Anacletus Papa Epiſcopis Italiæ, epiſt. 2.	can. 1. diſt. 75.
	can. 18. diſt. 45.
	can. 1. 6. q. 1.
	can. 15. 2. q. 7.
	can. 1. diſt. 99.
epiſt. 3. cap. 2.	can. 3. diſt. 80.
Anacletus ſervus Chriſti ad omnes Epiſcopos, epiſt. 3. cap. 3.	can. 2. diſt. 22.
cap. 4.	can. 2. 5. q. 3.
Anacletus Papa, epiſt. 3.	can. 13. 6. q. 1.
	can. 12. 2. q. 7.
	can. 14. 24. q. 3.
ANASTASIUS Epiſcopis Germaniæ, & Burgundiæ, ep. 1. c. 1.	can. 68. diſt. 1. de conſec.
cap. 2.	can. 2. diſt. 98.
epiſt. 2. ad Nerianum.	can. 27. 23. q. 2.
Anaſtaſius, & Damaſus Papa.	can. 8. 23. q. 3.
Anaſtaſius II. ad Anaſtaſium Auguſtum, epiſt. 1. cap. 7. & 8.	can. 8. diſt. 19.
Anaſtaſius Papa.	can. 33. 16. q. 1.
ANICETUS Papa Epiſcopis Galliæ, cap. 1.	can. 3. 3. q. 3.
cap. 3.	can. 6. 9. q. 3.
Anicetus Papa Epiſcopis Galliæ.	can. 21. diſt. 23.
Anicetus ad Epiſcopos Galliæ.	can. 2. diſt. 99.
	can. 1. diſt. 66.
ANTERUS Papa, epiſtola un. Epiſcopis Hiſpaniæ.	can. 13. 8. q. 1.
	can. 14. 11. q. 3.
Anterus Papa, epiſt. 7. Epiſcopis Boeticæ, & Toletanæ Provinciæ.	can. 34. 7. q. 1.
	can. 25. 9. q. 3.

B

BENEDICTUS Servus Servorum Dei Gradenſi Patriarchæ.	can. 18. 27. q. 2.
BONIFACIUS Papa.	can. 7. diſt. 89.
	can. 1. diſt. 78.
	can. 3. 12. q. 2.
Bonifacius urbis Romæ Epiſcopus, omnibus Eccleſiæ Caralitanæ Cœnobitis.	can. 2. 1. q. 2.
Bonifacius Papa in decretis Epiſcopis Galliæ.	can. 13. 16. q. 1.
	can. 3. 6. q. 4.
Bonifacius Papa ad Gallos Epiſt. 1.	can. 20. 3. q. 3.
Ad Epiſcopos Galliæ.	can. 1. 21. q. 1.
Honorio Auguſto.	can. 1. diſt. 97.
Bonifacii decretum.	can. 41. 16. q. 7.
	can. 3. 17. q. 2.
Bonifacius Martyr. Zachariæ Papæ.	can. 104. 11. q. 3.
Ethelbaldo Regi Anglorum.	can. 10. diſt. 56.

C

CAJUS Papa.	can. 1. 2. q. 3.
Cajus * Epiſt. 1. ad Felicem. * Gelaſius.	can. 3. 3. q. 2.
	can. 25. 2. q. 7.
ad Felicem Epiſcopum 2. 2. cap. 3.	can. 1. 11. q. 2
	can. 1. 3. q. 2.
Felici Epiſcopo, epiſt. ſon. in extremo.	can. 1. diſt. 77.
CELESTINUS.	can. 9. & 10. 30. q. 1.
	can. 6. 24. q. 3.
Celeſtinus Papa Epiſcopis Galliæ, epiſt. 2. cap. 22.	can. 53 diſt. 4. de conſ.
epiſt. 2. ad Epiſcopos Galliæ.	can. 13. 26. q. 6.
cap. 2.	can. 26. diſt. 63.
cap. 3.	can. 4. diſt. 52.
	can. 3. diſt. 35.

cap.

cap. 4. — can. 12. diſt. 61.
cap. 5. — can. 23. diſt. 61.
univerſis Epiſcopis per Apuliam, & Calabriam conſtitutis, epiſt. 3. — can. 4. diſt. 38.
cap. 2. — can. 7. diſt. 62.
cap. 3. — can. 2. diſt. 62.
Eccleſiæ Florentinæ. — can. 2. 33. q. 6.
Calixtus Papa I. omnibus Epiſcopis, epiſt. 1. ad Benedictum Epiſcopum. — can. 1. diſt. 22.
epiſt. 2. ad Epiſcopos Galliarum. — can. 14. diſt. 50.
Calixtus Papa. — can. 2. diſt. 60.; can. 23. 16. q. 7.; can. 10. 2. q. 1.; can. 23. 24. q. 3.; can. 11. 16. q. 7.
epiſt. 2. — can. 5. diſt. 82.
cap. 2. — can. 17. 11. q. 3.
Calixtus Papa epiſt. 2. ad Epiſcopos Galliæ. — can. 8. 3. 4. 9.; can. 1. 2. q. 8.; can. 1. 3 q. 5.; can. 33. 7. q. 1.; can. 15. 3. q. 9.; can. 12. 3. q. 5.; can. 22. 11. q. 2.; can. 18. 2. q. 7.; can. 9. 23. q. 3.; can. 2. 55. q. 2. & 3.
cap. 3. — can. 7. 3. q. 3.
cap. 4. — can. 4. 3. q. 4.
cap. 5. — d. can. 4. & can. 6. 3. q. 4.
epiſt. 1. ad Benedictum Epiſcopum. — can. 1. diſt. 76.; can. 83. 11. q. 3.
ad Rufum, epiſt. 2. cap. 2. — can. 4. 3. q. 9.
Calixtus Papa II. — can. 3. diſt. 62.; can. 10. 16. q. 1.; can. 14. 10 q. 1.
Calixtus Papa II. — can. 8. diſt. 17.
Clemens Papa. — can. 30. diſt. 2. de conſec.
Clemens ad Jacobum fratrem Domini, epiſt. 1. — can. 6. & 7. diſt. 33.; can. 16. 32. q 7.; can. 8. 1. q. 7.; can. 2 8. q. 1.; can. 32. 11. q 1.; can. 34. de pœnit. diſt. 1.; can. 2. diſt. 80.; can. 5. 6. q. 1.; can. 29. & 30. 11. q. 1.
Clemens, epiſt. 2. ad Jacobum. — can 13. diſt. 1. de conſec.; can. 23. diſt. 2 de conſec.; can. 39. & 40. diſt. 1. de conſ.; can. 15. 17. q. 4.
Clemens epiſt. 2. ad Jacobum. — can. 28. 16. q. 7.; can. 4. diſt. 23.; can. 5. diſt. 82.; can. 9. 2. q. 7.
epiſt. 3. omnibus Epiſcopis. — can. 11. 11. q. 3.; can. 14. diſt. 2 de conſe.; can. 16. diſt. 38.; can. 9. diſt. 93.; can. 2. diſt. 23.; can. 41. 16. q. 2.; can. 2. diſt. 43.
epiſt. 3. ad ſuos diſcipulos. — can. 14. diſt. 37.; can. 2. 12. q 1.
Cornelius Papa. — can. 16. 22. q. 5.
epiſt. 2. ad Rufum Epiſcopum Orientalem. — can. 1. 1 & 3. 1 q. 5.
Cyprianus Papa, Antoniano, lib. 4. epiſt. 2. — can. 35. diſt. 50.

D

Damasus Papa. — can. 5. 25. q. 2.; can. 2. diſt. 56.; can. 15. 10. q. 1.
ad Stephanum epiſt. 6. — can. 3. diſt. 17.
ad Severum Epiſcopum, epiſt. 4. — can. 23. 2. q. 7.
Stephano Archiepiſcopo. — can. 1. 5. q. 2.
epiſt. 3. — can. 1. 2. q. 3.
cap. 2. — can. 6. 5. q. 6.
cap. 5. — can. 59. 2. q. 7.; can. 31. 2. q. 7.
cap. 7. — can. 2. 4. q. 4.
cap. 8. — can. 6. 7. 3. q. 9.
epiſtola 3. ad Stephanum Archiepiſcopum. — can. 4. 3. q. 3.
epiſtola 4. Proſpero * Epiſc. * al. Stephano. — can. 12. 25. q. 1.
ad Epiſcopos Africæ epiſt. 4. — can. 5. diſt. 68.
epiſtola 4. de Chorepiſcopis. — can. 25. 1. q. 7.
epiſt. 4. ad Epiſcopos Italiæ, epiſt. 6. — can. 3. 9. q. 1.; can. 8. 3. q. 9.; can. 3. 5. q. 2.
epiſt. 6. — can. 76. 11. q. 3.
ad Paulinum Antiochenum — can. 45. 7. q. 1.
Deusdedit. — can. 3. 30. q. 3.
Deuſdedit S. R. E. Epiſcopus Gordiano Hiſpalenſis Eccleſiæ Epiſcopo. — can. 1. 30. q. 1.
Dionysius Papa Severo Epiſcopo, epiſt. 2. — can. 1. 13. q. 1.

E

Eleutherius Epiſcopus ad Epiſcopos Galliæ. — can. 4. 2. q. 1.; can. 2. 3. q. 9.
ad Galliæ provincias. — can. 3. 3. q. 3.; can. 12. 30. q. 5.; can. 55. 2. q. 7.
cap. 2. — can. 75. q. 6.
Evaristus Papa. — can. 4. 26. q. 6.
ad Epiſcopos Africanos, epiſt. 1. — can. 11. diſt. 93.
Epiſcopis per Ægyptum, epiſt. 2. — can. 17. 2. q. 7.; can. 4. 3. q. 2.; can. 2 2. q. 7.; can. 10. 30. q. 5.; can. 11. 7. q. 1.; can. 21. 2. q. 7.; can. 20. 2. q. 1.
Epiſcopis Africæ. — can. 1. 30. q. 5.
Eugenius Papa. — can. 8. 16. q. 1.; can. 7. diſt. 81.
Eugenius Papa II. — can. 3. 12. q. 1.
in Concilio Romano, cap. 29. — can. 52. 19. q. 1.
Eugenii Papæ II. in Synodo Romana. — can. 22. diſt. 81.; can. 23. 27. q. 2.
Euſebius Papa. — can. 46. diſt. 1. de conſec.; can. 27. 27. q. 1.; can. 17. diſt. 5. de conſec.
Euſebius Epiſcopis Galliarum epiſt. 1. — can. 5. 3 q. 5.; can. 19. 16. q. 2.; can. 19. diſt. 3. de conſec.; can. 5. 2. q. 7.; can. 4. 5 q. 3.
epiſt. 2. — can. 10. 12. q. 2.; can. 6. 3. q. 2.
Euſebius Apoſtolicæ Sedis Epiſcopus epiſtola 2. ad Ægyptios. — can. 4. 3. q. 1.
Fratribus, conſtitutis per Alexandriam, & Ægyptum epiſt. 2. — can. 4. 2. q. 2.
ad Epiſcopos Alexandriæ, epiſt. 2. — can. 13. 2. q. 7.
epiſt. 3. ad Epiſcopos Thuſciæ, & Campaniæ. — can. 4. diſt. 5. de conſec.
Epiſcopis Thuſciæ. — can. 11. 24. q. 1.; can. 9. 3. q. 5.
Eutychianus Papa. — can. 3. 20. q. 2.; can. 61. 11. q. 3.; can. 7. 35. q. 6.; can. 2. & 5. 28. q. 1.; can. 17. 22. q. 1.
Epiſcopis Siciliæ epiſt. 2. — can. 3. 2. q. 8.; can. 18. 2. q. 6.; can. 11. 3. q. 4.
in decretis. — can. 31. 23. q. 8.

F

Fabianus Papa. — can. 12. diſt. 90.; can. 1. 55. q. 6.; can. 26. 32. q 7.; can. 16. diſt. 2. de conſecr.; can. 18. 6. q. 1.; can. 3. & 4. 33. q. 2. & 3.
epiſt. 1. ad Epiſcopos Orientales. — can. 1. 4. q. 4.
epiſt. 1. — can. 16. 11. q. 3.; can. 4. 6. q. 1.
epiſt. 1. ad Eccleſiæ miniſtros. — can. 7. 3. q. 4.
epiſtol. 2. ad Epiſcopos Orientales. — can. 55. 11. q. 3.; can. 6. 1. q. 7.; can. 18. diſt. 3. de conſec.; can. 83. 1. q. 1.; can. 6. 3. q. 2.
Fabianus Papa ad Epiſcopos Orientales, epiſt. 2. — can. 6. 2. q. 7.; can. 32. 11. q. 1.; can. 2. 3 q. 5.; can. 3. 6. q. 1.
ad Hilarium Epiſcopum, epiſt. 3. — can. 5. 2. q. 5.
cap. 2. — can. 20 & 21. 2. q. 6.; can. 2. 3. q. 6.
cap. 3. — can. 1. & 2. 2. q. 6.

cap.

cap. 4. 9	can. 2. 3. q. 4.
Fabiani Papæ decretum.	can. 1. 3. q. 3.
Felix Papa.	can. 3. & 4. diſt. 10.
	can. 5. 24. q. 1.
Felix Epiſcopus omnibus orthodoxis, epiſt. 1.	can. 2. in ea. 3. q. 7.
	can. 11. diſt. 1. de conſ.
cap. 1. & 2.	can. 16. diſt. 1. de conſ.
Felix omnibus Epiſcopis per Galliæ provincias conſtitutis, epiſt. 2.	can. 3. 4. q. 6.
	can. 11 & 18. 3. q. 9.
	can. 2. 3. q. 10.
in Concilio Carthaginenſi II cap. 10.	can. 2. 5. q. 8.
Felix Papa I. epiſt. 1. ad Paternum.	can. 11. 3. q. 4.
	can. 5. 2. q. 1.
epiſt. 2. ad Epiſcopos Galliæ.	can. 8. 3. q. 2.
Felix Papa II. epiſt. 2. cap. 14.	can. 11. 3. q. 5.
Epiſcopis in Alexandrina Synodo conſtitutis.	can. 10. 6. q. 1.
Felix Papa II. epiſt. ad fratres Ægypti, cap. 8.	can. 1. 3. q. 3.
	can. 7. 3. q. 2.
ad Epiſcopos in Alexandrina Synodo congregatos. cap. 19.	can. 16. 2. q. 6.
cap. 20.	can. 2. 3. q. 3.
Felix Papa III. epiſt. 1. cap. 6. 3. & 4.	can. 2. 18. diſt. 4. de conſ.
cap. 9.	can. 4. 3. q. 2.
omnibus Epiſcopis epiſt. 2. cap. 5.	can. 10. 1. q. 7.
Felix VI. omnibus Epiſcopis cap. 1.	can. 1. 2. diſt. 2. de conſec.

G

Gelasius Papa I. ad Fauſtum Magiſtrum legationis.	can. 5. diſt. 92.
Gelaſius Papa I.	can. 2. diſt. 19.
Gelaſius Papa.	can. 19. §. ult. diſt. 4. de conſ.
Gelaſius Papa.	can. 49. 27. q. 2.
	can. 25. 16. q. 1.
	can. 48. diſt. 50.
	can. 4. 22. q. 3.
	can. 24. diſt. 4. de pœn.
	can. 8. 16. q. 6.
	can. 2. 36. q. 1.
	can. 13. diſt. 93.
	can. 5. 22. q. 2.
	can. 15. 25. q. 2.
	can. 28. 16. q. 1.
	can. 8. 16. q. 3.
	can. 5. diſt. 2. de conſec.
	can. 7. 2. q. 3.
	can. 1. 24. q. 1.
	can. 37. 11. q. 3.
	can. 20. 9. q. 3.
Gelaſius Papa Quingeſio Epiſcopo.	can. 50. 11. q. 2.
Honorio Epiſcopo.	can. 3. 13. q. 2.
Clero, & plebi Torent.	can. 17. diſt. 4. de conſ.
ad Fauſtum legatum.	can. 16. 9. q. 3.
in commonitorio ad Fauſtum.	can. 15. 3. q. 3.
	can. 36. 24. q. 3.
in Commonitorio Fauſto Magiſtro fungenti legationis officio apud Conſtantinopolim.	can. 2. 24. q. 2.
in Concilio habito Romæ cum 70. Epiſcopis.	can. 3. diſt. 15.
omnibus Epiſcopis.	can. 17. 9. q. 3.
Joanni Epiſcopo Sorano.	can. 7. diſt. 1. de conſ.
Criſpino *, & Sabino Epiſcopis. * al. Criſpo.	can. 13. 11. q. 1.
Clero, & ordini, & plebi Brunduſii.	can. 26. 12. q. 2.
Gelaſius Papa Juſto Epiſcopo.	can. 7. 26. q. 3.
Seneciani Epiſcopo.	can. 26. & 27. 16. q. 7.
Herculentio, Stephano, & Juſto Epiſcopis.	can. 10. diſt. 54.
Gerontio, Joanni, Germano, & Petro Epiſcopis.	can. 29. 23. q. 4.
Epiphanio Epiſcopo.	can. 21. 17. q. 4.
Celeſtino Epiſcopo.	can. 3. diſt. 24.
Juſtino Archidiacono, & Fauſtino Defenſori.	can. 25. 12. q. 2.
Anaſtaſio Imperatori.	can. 10. diſt. 96.
Martino *, & Juſto Epiſcopis. * al. Martyrio.	can. 9. diſt. 54.
Majorico, Sereno, & Joanni Epiſcopis.	can. 24. & 25. 12. q. 2.
	can. 12. diſt. 1. de conſ.
Rufino Epiſcopo.	can. 13. diſt. 55.
Fabiano Epiſcopo.	can. 3. 10. q. 3.

Theodorico Regi.	can. 12. diſt. 10.
Gerontio *, & Petro Epiſcopis. * al. Leontio.	can. 1. diſt. 87.
	can. 3. diſt. 87.
Fortunato Epiſcopo.	can. 5. diſt. 87.
Anaſtaſio Epiſcopo.	can. 2. diſt. 87.
Philippo, & Gerontino * Epiſcopis. * Gerontio.	can. 12. diſt. 63.
Epiſcopis orientalibus de damnatione Dioſcori.	can. 46. 11. q. 3.
	can. 12. diſt. 96.
Honorio Epiſcopo.	can. 4. diſt. 87.
Paladio Epiſcopo.	can. 12. diſt. 55.
Creſconio, & Joanni Meſſalæ Epiſcopo.	can. 19. 25. q. 2.
Victori, Conſtantino, Martyrio, Felicissimo, Sereno, & Timotheo Epiſcopis.	can. 10. 17. q. 4.
	can. 9. diſt. 74.
Victori * Epiſcopo. * al. Alexandrino Epiſcopo.	can. 12. 12. q. 2.
Ezechiæ Comiti.	can. 2. 7. q. 2.
Ruſtico, & Fortunato Epiſcopis.	can. 12. diſt. 20.
Rufino, & Aprili Epiſcopis.	can. 12. diſt. 54.
Elpidio Epiſcopo.	can. 92. 2. q. 1.
in epiſt. ad Epiſcopos Dardaniæ.	can. 1. 25. q. 1.
	can. 6. diſt. 24.
	can. 15. diſt. 96.
	can. 4. 24. q. 1.
	can. 9. 10. q. 3.
	can. 36. 24. q. 3.
Maximo, & Euſebio Epiſcopis.	can. 5. 16. q. 3.
Epiſcopis per Lucan. ep. 1.	can. 6. 2. q. 7.
cap. 1.	can. 1. diſt. 55.
cap. 2. & 3.	can. 8. & 9. diſt. 77.
cap. 3.	can. 39. diſt. 32.
cap. 5.	can. 6. diſt. 1. de conſ.
cap. 6.	can. 99. 1. q. 1.
cap. 7.	can. 2. diſt. 95.
cap. 8.	can. 23. 1. q. 7.
cap. 11.	can. 18. diſt. 4. de conſ.
cap. 12.	can. 7. diſt. 75.
cap. 13.	can. 8. 27. q. 2.
	can. 21. 20. q. 1.
cap. 14. & 15.	can. 12. diſt. 54.
cap. 16.	can. 1. 14. q. 4.
cap. 17.	can. 2. diſt. 28.
	can. 12. 1. q. 7.
cap. 18.	can. 1. diſt. 36.
cap. 18. & 19.	can. 3. diſt. 33.
cap. 21.	can. 8. & 17. 27. q. 1.
	can. 42. 27. q. 1.
cap. 23.	can. 6. 1. q. 1.
cap. 26.	can. 4. diſt. 1. de conſ.
cap. 27.	can. 27. 12. q. 2.
cap. 29.	can. 47. & 48. 1. q. 7.
cap. 30.	can. 18. 9. q. 3.
Epiſcopis per Dardaniam conſtitutis.	can. 2. 24. q. 1.
	can. 1. 15. q. 2.
Epiſcopis Siciliæ, epiſt. 2. cap. 0.	can. 2. 16. q. 3.
epiſt. 2. ad Siculos, 1. 1.	can. 3. 27. q. 1.
Siciliæ ſes Epiſcopos, 2. 9.	
Gregorius.	can. 7. diſt. 89.
	can. 4. 13. q. 0.
	can. 29. diſt. 63.
	can. 27. 18. q. 2.
	can. 42. 1. q. 7.
	can. 2. diſt. 6. de pœn.
	can. 6. diſt. 32.
	can. 23. diſt. 81.
	can. 89. 1. q. 1.
	can. 57. 2. q. 7.
	can. 4. diſt. 17.
	can. 8. 11. q. 3.
	can. 32. 52. q. 7.
	can. 11. 1. q. 4.
	can. 20. 2. q. 5.
	can. 3. 25. q. 6.
	can. 20. 11. q. 1.
	can. 7. 23. q. 5.
	can. 23. diſt. 54.
	can. 70. 12. q. 3.
	can. 23. diſt. 1. de conſ.
	can. 82. diſt. 1. de pœn.
	can. 5. diſt. 83.
	can. 2. 18. q. 2.
	can. 23. diſt. 28.
	can. 15. 27. q. 1.
	can. 14. 27. q. 2.
	can. 2. 5. q. 6.
	can. 17. diſt. 1. de conſ.
	can. 35. 16. q. 7.
	can. 3. diſt. 40.
	can. 16. 25. q. 1.
	can. 66. 11. q. 3.
	can. 10. 1. q. 1.

Gregorius.	can. 2. diſt. 29. can. 7. 23. q. 1. can. 3. 33. q. 3. can. 1. & 4. 33. q. 5. can. 23. 23. q. 4. can. 3. 11. q. 3.
omnibus Epiſcopis.	can. 1. diſt. 89. can. 3. 18. q. 2.
Epiſcopis Galliæ.	can. 16. 33. q. 2. & 3.
omnibus per diverſas provincias.	can. 21. 2. q. 6.
Gregorii Papæ dicta.	can. 20. 24. q. 3.
univerſis Epiſcopis Hiſpaniæ.	can. 1. 24. q. 3.
Mauritio Imperatori.	can. 10. 27. q. 2.
Vitario Caralitano Epiſcopo.	can. 1. 35. q. 10. can. 29. 17. q. 2.
in commonitorio ad Joannem defenſorem.	can. 9. 2. q. 1.
Joanni Ravennati Archiepiſcopo	can. 1. & 3. 33. q. 1.
Rodulpho Duci Sueviæ, & Bertolpho Duci Carentanorum.	can. 6. diſt. 32.
Gregorius II. in Concilio habito in Baſilica S. Petri. cap. 17.	can. 13. diſt. 23. can. 52. diſt. 4. de conſec.
Boniface Epiſcopo, epiſt. ult.	can. 21. 13. q. 2. can. 53. 26. q. 2. can. 32. 17. q. 4.
in Synodo Romana.	
Gregorii Junioris decreta in Concilio Romano, c. 13.	can. 3. 16. q. 2. can. 1. 26. q. 3.
Gregorius Papa III. ad Bonifacium, epiſt. 1.	can. 5. 2. q. 8.
Bonifacio Epiſcopo, epiſt. 2.	can. 2. diſt. 68. can. 2. 27. q. 2.
Bonifacio, epiſt. 4.	can. 110. diſt. 4. de conſ. can. 9. diſt. 3. de conſec. can. 18. 32. q. 7.
Gregorius Papa IV.	can. 2. diſt. 12.
omnibus per diverſas provincias.	can. 3. diſt. 19.
in epiſtola Epiſcopis per Galliam, & Germaniam conſtitutis.	can. 4. diſt. 45.
Gregorius VII.	can. 13. 1. q. 3.
omnibus per regnum Italicum, & Teutonicum debitum S. Petro obedientiam exhibentibus.	can. 3. 16. q. 7. can. 23. diſt. 81.
Romana Synodo præſidens.	can. 4. 13. q. 6. can. 23. diſt. 3. de conſ.
cap. 6. & 2.	can. 11. 16. q. 7. can. 38. 2. q. 7.
cap. 3.	can. 13. 10. q. 7.
cap. 6.	can. 6. diſt. 3. de pœn.
cap. 13.	can. 68. diſt. 1. de conſec.
Gregorius VII. in Synodo celebrata anno ſui Pontificatus VI.	can. 31. diſt. 3. de conſ.
Felici Maſſanæ civitatis Epiſcopo.	can. 2. 33. q. 8.
Rothomagenſi Epiſcopo, & Gallicis omnibus.	can. 3. 1. q. 3.
ad Syagrium.	can. 7. 14. q. 3.
Caſtorio Ariminenſi Epiſcopo.	can. 2. & 6. 18. q. 2.
Joanni Epiſcopo Viennenſi.	can. 33. 17. q. 4.
Vrimendo Averſano Epiſcopo.	can. 5. diſt. 8.
Syracuſano, & Conſtantino, & Laurentio Epiſcopis.	can. 34. 17. q. 4.
in Regeſto.	can. 3. 3. q. 6. can. 3. 2. q. 1. can. 39. 16. q. 1. can. 1. 33. q. 8. can. 21. 18. q. 2. can. 213. 1. q. 1. can. 63. 11. q. 3. can. 3. 1. q. 1.
ad Epiſcopos Siciliæ, lib. 1. epiſt. 1.	can. 1. diſt. 94.
Petro Subdiacono, lib. 1. epiſt. 9.	can. 2. 16. q. 4.
Clementinæ Patriciæ, lib. 1. epiſt. 11.	can. 3. diſt. 89.
Joanni Epiſcopo de urbe veteri, lib. 2. ep. 10.	can. 13. 16. q. 6.
Natali Epiſcopo Salonitano in 1. lib. Regeſt. epiſtol. 10.	can. 2. diſt. 74.
Joanni CP. lib. 2. reg. epiſt. 24.	can. 6. diſt. 41.
lib. 2. reg. epiſt. 24.	can. 2. diſt. 15. can. 58. 2. q. 2.

Gregorius in Regeſto, lib. 1. epiſt. 33. ad Venantium.	can. 3. 17. q. 4. can. 4. diſt. 63.
lib. 1. Regeſt. epiſt. 40.	can. 32. 16. q. 1.
Anthemio Subdiacono ep. 40. lib. 1.	can. 39. 27. q. 1.
Leandro Epiſcopo Hiſpaniarum, lib. 1. epiſtola 4	can. 80. diſt. 4. de conſe.
Petro Subdiacono Siciliæ, lib. 1. epiſt. 62.	can. 1. diſt. 31. can. 6. & 9. 16. q. 6.
lib. 1. epiſt. 48. ad Anthemium.	can. 3. 20. q. 2.
Symmacho defenſori, lib. 1. Regeſt. Ind. 9. epiſt. 50.	can. 24. diſt. 81.
Gennadio Patritio, & Exarcho Africæ, lib. 1. epiſtol. 72.	can. 48. 23. q. 4.
Gr. Gennadio Patritio &c. lib. 1. epiſt. 73.	can. 49. 23. q. 4.
univerſis Epiſcopis Numidiæ, lib. 1. epiſt. 75.	can. 8. diſt. 12.
ad Joannem Epiſcopum, lib. 2. Indict. 11. epiſt. 6.	can. 6. 24. q. 3.
Joanni Epiſcopo Lariſſæo, lib. 2. Indict. 11. epiſt. 7. ſeu cap. 46.	can. 52. 16. q. 1.
Antonio Subdiacono, lib. 2. Indict. 11. epiſt. 9.	can. 64. 11. q. 3.
Joanni Epiſcopo Vellitano lib. 2. epiſt. 12.	can. 44. 7. q. 1.
Ad Agnellum Epiſcopum, lib. 2. epiſt. 13. ſeu c. 31.	can. 5. & 62. 1. q. 1.
Natali Epiſcopo, lib. 2. Regeſt. Indict. 10. epiſt. 14.	can. 8. diſt. 44.
Natali Salonitano Epiſcopo, lib. 2. Indictio. 10. epiſt. 14. 15. & 16.	can. 40. 7. q. 1.
* Squillatino Epiſcopo lib. 2. epiſt. 15. * al. Scillacino.	can. 10. diſt. 34.
Antonino Subdiacono, lib. 2. epiſt. 16. Ind. 10.	can. 8. diſt. 74.
lib. 2. Indict. 11. epiſtola 17. Gratioſo Subdiacono.	can. 63. 12. q. 2.
lib. 2. Indict. 11. epiſtola 18. Theodoro Conſiliario.	can. 67. 12. q. 2.
in Regeſt. lib. 2. epiſtola 19. Beuenato Epiſcopo.	can. 11. diſt. 61.
2. lib. Regeſt. Indict. 11. epiſt. 10. ſeu cap. 61. Antonium Subdiaconum.	can. 2. 8. q. 2.
in Regeſto lib. 2. Indict. 10. epiſt. 15. ad Juſtinum Prætorem.	can. 6. 2. q. 5.
Joanni Epiſcopo Scyllatino*, lib. 2. Indict. 10. epiſt. 25.	can. 3. diſt. 98.
* Squillaceno, al. Squillatino.	can. 42. 7. q. 1.
Magno Mediolanenſi Epiſcopo, lib. 2. epiſtola 26	can. 2. 24. q. 3.
Felici Epiſcopo de Acropoli, lib. 2. epiſt. 29.	can. 14. 12. q. 2.
epiſt. 29. ſeu cap. 68.	can. 2. 8. q. 2.
Joanni Subdiacono, lib. 2. Indict. 11. epiſt. 30. ſeu cap. 69.	can. 10. diſt. 63.
Brocoato Epiſcopo, lib. 2. epiſt. 31.	can. 48. 16. q. 1.
Joanni Ravennati Epiſcopo, lib. 2. epiſt. 31.	can. 1. diſt. 68.
Januario Epiſcopo, lib. 2. Indict. 10. epiſt. 34.	can. 27. 23. q. 4.
Joanni Epiſcopo Veliterno, lib. 2. epiſt. 35.	can. 69. 16. q. 1.
Libertino Præfecto Siciliæ, lib. 2. epiſt. 37. ſeu c. 76	can. 13. diſt. 54.
lib. 2. epiſt. 37. ad Natalem Epiſcopum.	can. 13. 24. q. 3. can. 10. 25. q. 2. can. 6. diſt. 4.
Dominico Carthaginenſi Epiſcopo, lib. 2. Indict. 10. epiſt. 39.	can. 8. 23. q. 2.
lib. 2. epiſt. 63. ad Bonifatium Epiſcopum.	can. 69. 12. q. 2.
Andreæ Tarentino Epiſcopo, lib. 2. epiſt. 44. ſive cap. 83.	can. 7. diſt. 33.

lib.

lib. 2. epiſt. 7. ſeu cap. 46. ad Joannem Epiſcopum.	can. 15. 25. q. 2.
Columbo Epiſcopo lib. 2. Indict. 11. epiſt. 47.	can. 100. 1. q. 1.
Joanni Epiſcopo CP. lib. 2. epiſt. 52. al. cap. 91.	can. 2. diſt. 45.
Joanni Epiſcopo Revennati lib. 2. epiſt. 54. ſeu cap. 93. indict. 11.	can. 7. diſt. 100. can. 10 diſt. 93.
lib. 2 indict. 11. epiſtola 36. Secundino Epiſcop.	can. 7. 28. q. 2.
lib. 2. epiſt. 5. ad Candidum Epiſcopum.	can. 2. 7. q. 1.
Bonifacio Epiſcopo Rhegino, lib 5. epiſt. 5.	can. 9. diſt. 32.
Cypriano Diacono, lib 3. epiſt. 6.	can. 8. 19. q. 3.
in Regeſto lib. 3. epiſt. 9. ad Jenuarium Epiſcop. Caralitanum.	can. 100 diſt 4. de conſecr. can 28 27. q. 1. can. 24 16 q. 1. can. 16. diſt. 54.
Maximiano Syracuſano Epiſcopo, lib. 3. epiſtola 21.	can. 38. 16. q. 1. can. 3. 7. q. 1. can. 29. 12. q. 2. can 45. 12. q 2. can. 12. 20. q. 1.
lib. 3 epiſt. 20.	can. 2. 9 q. 1.
Jenuario Epiſcopo, lib. 3. epiſt. 24.	can. 29 27 q. 1.
Jenuario Epiſcopo Caralitano, lib. 5. epiſt. 26. indict. 12.	can. 29. diſt. 81. can. 4 5. q. 6. can. 1. diſt 95. can. 9 diſt. 50. can. 40. 11. q. 1. can 4 26. q 6.
Leoni Epiſcopo Catanenſi, lib. 3 epiſt 34.	can. 20 27 q. 2. can. 2. diſt. 50.
Valentino Abbati, lib 3 ep. 40.	can. 20. 18 q. 2.
Joanni Revennati Epiſcopo, lib. 4 epiſt 1.	can. 2. 16. q 2. can. 26. 18. q. 2.
Venerio Lucenſi Epiſcopo, lib. 4. epiſt. 3. ſeu cap. 49.	can. 10. diſt. 50.
Joanni Epiſcopo primæ Juſtinianæ Illyricæ, lib. 4. epiſt. 15. ſeu cap. 59.	can. 20. diſt. 100. can. 9. diſt. 63.
Conſtantio Mediolanenſi Epiſcopo, lib. 4. epiſt. 17. ſive cap. 61.	can. 1. diſt 50.
Cypriano Diacono, lib 4. epiſt. 22 ſeu cap. 66.	can 2. 12. q. 5.
Gaudentio Epiſcopo, lib. 4. epiſt. 12. ſeu cap 56.	can. 29. diſt. 61.
Joanni Corinthiorum Epiſcopo, lib. 4. epiſt. 55. ſeu cap 99.	can. 3. diſt. 100. can. 116. 1. q. 1.
lib. 5. Regeſti in Concilio Romæ habito.	can. 103. 11. q. 3.
Mariniano Epiſcopo Ravennati, lib. 5. epiſt. 1. ſeu cap. 101.	can. 3. 12. q. 5.
lib. 5. epiſt. 3.	can. 6. 24. q. 3.
Fortunato Epiſcopo Neapolitano, lib. 5. epiſt. 11. ſeu cap. 122.	can. 5. diſt. 70.
ad Montanum, & Thomam, lib. 5. epiſt. 12. ſeu cap 112.	can. 14. 25. q. 2. can. 68. 12 q. 2.
Anthemio Subdiacono, lib. 5. epiſt. 23. ſeu c. 123.	can. 20. 7 q. 1.
lib. 5. epiſt 25. Maximo.	can. 1. 6. q. 5.
Salonæ conſiſtentibus, lib. 5. epiſt. 26.	can. 2. 1. q. 6. can. 2. diſt. 95.
Secundino Servo Dei, lib. 5. epiſtola 29. ſeu cap. 129	can. 6. diſt. 86.
Heliæ Presbytero, & Abbati, lib 4. epiſtole 30. ſeu cap. 74.	can. 122. 1. q. 1.
Mauritio Imperatori, lib. 4. epiſt. 31. ſeu c. 75.	can. 41. 12. q. 2.
ad Conſtantinam Reginam Galliæ, lib. 4. epiſt. 33. ſeu cap 77.	can. 8 12. q. 2.
lib. 4. Reg. epiſt. 34 ſeu cap. 78 ad Conſtantiam Auguſtam.	can. 6. 21. q. 5. can. 24 diſt. 63.
Caſtorio Epiſcopo, lib 4. epiſt 43. ſeu cap. 87.	can. 3. 18. q. 2.
in Regeſto, lib 4. epiſt. 4. ſive cap. 88. in Synodo Romæ habita.	can. 4. 1. q 2. can. 2. diſt. 92.
Joanni Epiſcopo Corinthiorum lib 4. epiſt. 50. ſeu cap. 94.	can. 6 & 7. 2. q. 5.
Virgilio Epiſcopo Arelatenſi, lib. 4. epiſtol. 51. ſeu cap. 95.	can. 6. diſt. 100.
lib. 4. epiſt. 55.	can. 4. 1. q. 1.
Univerſis Epiſcopis per Helladem conſtitutis, libro 4. epiſt. 58 ſeu c. 100	can. 117. 1. q. 1.
lib. 5. epiſt 7. Epiſcopis Epiri.	can. 22. diſt. 100.
Fortunato Neapolitano Epiſcopo, lib 5. epiſt. 52. ſeu cap. 131.	can. 25. diſt. 54.
lib. 5. epiſt. 39. ſeu cap. 130.	can. 2. 5. q. 1.
Clero, & populo Salonitano. * lib 5 epiſt. 48. ſeu cap. 148. * Clero, nobilibus, ac populo Jaderæ conſiſtentibus.	can. 25. 21. q. 3.
Urbico Abbati, lib. 5. ep. 49.	can. 25. 27. q. 2.
lib. 3. epiſt. 107. Epiſcopis Epiri.	can. 4. 1. q. 1.
lib. 6. Regeſti in Concilio. cap. 1.	can. 4. 12. q. 2.
lib. 6. Reg Synodo. cap. 4	can. 5. 1. q. 3.
lib. 6. Regeſti in Synodo Romæ habita anno D. N 1078 die 19. Nov. cap 5.	can. 115. 1. q. 2.
in Concilio Lateranenſi, cap. 7. lib 6. Regeſti.	can. 1. 26. q. 7.
lib. 6. Regeſti in Concilio habito anno D. N. 1077 Pontificatus ſui an 6. cap 10.	can. 124. 1. q. 1.
In Regeſt. lib 6 cap. 12. Romanæ Synodi celebratæ anno D. 1080. aliàs 1078.	can. 2. diſt. 85.
lib. 6. epiſt. 1. ſeu cap. 165. ad Fortunatum Epiſcopum.	can. 8. 29. q. 2.
in Regeſto, lib. 6. epiſt. 5 ſive cap. 169. Cyriano Epiſcopo.	can. 9. 8. q. 1. can. 10. & 22. diſt. 40.
Conſtantio Mediolanenſi Epiſcopo, lib. 6. epiſt. 14. ſeu cap. 178	can. 52. 11 q. 3.
in Regiſtro, lib 6. epiſt. 20. ad Fortunatum.	can. 28. 27. q. 2.
ad Anaſtaſium Presbyterum lib. 6. epiſt. 29. vel c. 193.	can. 4. diſt 40.
lib. 6 epiſt 35. ſeu cap. 29. Domino Epiſcopo Maſſenſi.	can. 14 16. 12. q. 2.
Mariniano Epiſcopo Ravennati, lib 6. epiſtol 39. ſeu cap 203.	can. 11. diſt. 50.
Mariniano Epiſcopo Ravennati, lib. 6 epiſtol. 40 ſeu cap. 204.	can. 27. 18. q. 2. can. 37 16. q 1.
lib 7. indictione 1 Secundino Epiſcopo Tauromitano.	can. 34. 16 q. 7.
lib. 7. epiſt. 2. ad Sebinianum.	can. 20. 23. q. 8.
Januario Epiſcopo, lib 7. indict. 1. epiſt. 1.	can. 11. 2. q. 7. can. 28 2 q. 7. can. 24. diſt 86.
Petro Epiſcopo Corſicæ, lib. 7 indict. 2. epiſtol. 2.	can 7. 19. q. 3. can. 121. 1. q. 1.
Brunichildæ Reginæ Francorum, lib 7. indict. 2. epiſt. 5.	can. 47. 23. q. 4. can. 2. diſt. 100.
in Regiſtro, lib. 7. indict. 2. epiſt 7. Januario Caralitano.	can. 13. 25. q. 2.
Leoni Epiſcopo * Catenenſium. lib. 7. epiſt. 8. * Catinenſi.	can. 63. 26. q. 1.
Innocentio, & reliquis Epiſcopis Sardiniæ, lib. 7. indict 2. epiſt. 8.	can. 45. 2. q. 7.
Vitaliano Sipontino Epiſcopo, lib. 7. indict. 1. epiſt. 9	can. 28. 27 q. 1.
Sergio Defenſori, lib 7. indict 1 epiſt. 10.	can. 19. 27 q. 1.
lib. 7. Regiſt epiſt. 11. Epiſcopis Siciliæ de lege Mauritii Auguſti.	can. 1. diſt. 53.

Demetrio, & Veleriano Clericis Firmianis, lib. 7. indict. 2. epiſt. 14	can. 15. 10. q. 2.
Bonifacio primo defenſori, lib. 7. epiſt. 17.	can. 7. 25. q. 1.
Mariniano Epiſcopo Ravennati, lib. 7. epiſtola 18. indict. 1.	can. 28. 18. q. 2. can. 1. diſt. 58.
Fantino defenſori, lib. 4. epiſt. 24.	can. 98 diſt. 4. de conſec.
Romano defenſori, lib. 7. indict. 2. epiſt. 24.	can. 3. 14. q. 6.
Sebiniano Epiſcopo, lib. 7. epiſt 25.	can. 3. diſt. 50.
Joanni Epiſcopo Syracuſano, lib. 7. epiſt. 28. indict. 1.	can. 21. diſt. 93.
Eulogio Patriarchæ Alexandrino, lib. 7. epiſt. 30. indict. 1.	can. 5. diſt. 99.
lib. 7. indict. 1. epiſt. 33. Joanni Epiſcopo Scyllaceno.	can. 41. 17. q. 4.
lib. 7. epiſt 36.	can. 25. diſt. 81.
Clero, & Civibus Neapolitanis, lib. 7. epiſt. 40.	can. 17. 8. q. 1.
Antiocheno Epiſcopo, lib. 7 epiſt. 47. indict. 2.	can. 26. 1. q. 1.
lib. 7 Reg. indict. 2. ep. 49. ad Epiſcopum Ravennæ.	can. 15. 7. q. 1.
Secundino, lib. 7. epiſtol 53.	can. 16 diſt. 50. can. 24 diſt. 50.
lib. 7. Regeſti, indict. 2. epiſt 55. Januarium Epiſcopo Sardiniæ.	can. 10. 13. q. 2.
lib. 7. indict. 2. epiſt. 58. Fantino defenſori.	can. 2. 14. q. 6.
lib. 7. indict. 2 epiſt. 60. Præfecti illuſtri.	can. 10. 25. q. 2.
Joanni Epiſcopo Syracuſano, lib. 7. epiſt. 63.	can. 2. diſt. 22.
Joanni Epiſcopo Syracuſano, lib 7 epiſt 64.	can. 4. diſt. 12.
Viteli Defenſori Sardiniæ, lib. 7. epiſt. 65.	can. 19 18. q. 2.
Januario Caralitano Epiſcopo, lib 7. epiſt. 66	can 3. diſt. 89. can. 10. 16. q. 1.
Mariniano Epiſcopo Ravennæ, lib. 7. epiſtola 79.	can. 4 2. q. 5.
Caſtorio Notario Ravennæ, lib. 7. indict. 2. epiſt. 80.	can. 8. 2. q 5.
Ad Maximum Salonitanum Epiſcopum, lib 7. Reg. epiſt 81.	can. 9 diſt. 12.
Syagrio Epiſcopo, & aliis Epiſcopis, lib. 7. epiſt. 110.	can. 2. diſt. 48. can. 7. diſt. 47.
Syagrio, & aliis Epiſcopis, lib. 7. epiſt. 110.	can. 27. 1. q. 1. can. 6. 14. q. 5. can. 3. diſt. 59. can. 13. 1. q. 1. can. 3 1. q. 6. can. 2. 1. q. 1. can. 4. 1. q. 1.
Aregio Epiſcopo Francorum, lib. 7. epiſt. 111.	can. 10 diſt. 23. can. 5. diſt. 100.
lib. 3. Reg. epiſt. 112. Syagrio Epiſcopo Auguſtodunenſi.	can. 7. diſt. 17. can. 8. diſt. 108.
Brunichildæ Reginæ Francorum, lib. 7. Regeſti, epiſt. 115.	can. 1. diſt. 61.
Theoderico, & Theoberto* Regibus Francorum lib. 7. epiſt. 114.	can. 28. 1. q. 1.
* Theodeberto.	
Virgilio Arelatenſi Epiſcopo, lib. 7. epiſt. 115.	can. 6 15. q. 2. can 48 7. q 1.
lib. 7. epiſt 126. ad Recaredum Regem.	can. 11. 14. q. 5.
Sabino Subdiacono, lib 8. epiſt. 6.	can. 4. 17. q. 4.
Romano Defenſori, lib. 8. epiſt. 11.	can 4. diſt. 88.
lib. 8. epiſt. 10. ad Gaudiſcalcum.	can. 67. 11. q. 3.
Paſchaſio Epiſcopo Neapolitano, lib. 11. epiſt. 15.	can. 3. diſt. 45.
ad Hurmanum Metenſem Epiſcopum, lib. 8 epiſt. 61.	can. 9. diſt. 96.
Fortunato Epiſcopo Neapolitano, lib. 8. epiſt. 63.	can. 6. 29. q. 5.

Conſtantio Mediolanenſi Epiſcopo, lib. 8. epiſt. 30.	can. 74. 11. q. 3.
Clero, & nobilibus civibus Neapolitanis, lib. 8. Regeſt. epiſt. 40.	can. 15. diſt. 61. can. 1. diſt. 39. can. 4. diſt. 28. can 4. diſt. 47.
Palladio Presbytero, lib. 8. epiſt. 45.	can. 55. 11. q. 3.
lib. 8 epiſt 50.	can. 5. 2. q. 2.
Mediolanenſibus, lib. 8. epiſt. 65.	can. 6. 9. q. 2.
Seuero Epiſcopo Maſſilienſi, lib. 9. epiſt. 9.	can. 27. diſt. 2 de conſ.
Paſſivo Epiſcopo, lib. 9. epiſt. 13.	can. 18. diſt. 60.
lib. 9. epiſt. 32. Romano defenſori Siciliæ.	can 39. 11. q 1. can. 40 2. q. 7.
Theoctiſtæ * Patriciæ, lib. 9. epiſt 39. *al. Theoctiſtæ.	can. 11. 6. q. 1. can. 6. § Sunt qui, diſt. 5. de pœn. can. 1. diſt. 10. can. 29. 27. q. 2.
lib. 9. epiſt. 41. ad Anatolium CP. Diaconum.	can. 2. 7. q. 1. can. 12 7. q. 1.
Hadriano Panormitano Notario, lib 9. epiſt 43.	can. 21. 29. q. 2.
Hadriano Notario, lib. 9. epiſt. 47	can. 8. 26. q. 5.
Deſiderio Epiſcopo, lib. 9. epiſt. 48	can. 5. diſt. 86.
Virgilio Epiſcopo Arelatenſi, lib. 9. epiſt 49.	can. 39. 2. q. 7.
lib. 9. epiſt. 53. ad Theodoricum Regem.	can. 20. 2. q. 2.
Quirino, & cæteris in Iberia Epiſcopis, lib. 9. ep. 61.	can. 44. diſt 4. de conſ. can. 84 diſt. 4. de conſ.
Anthemio Subdiacono, lib. 9. epiſt. 66.	can. 2. diſt. 89.
Univerſis Epiſcopis Concilii Byſantii, lib. 10. epiſt.	can. 46. 2. q. 7.
ad Columbum Epiſcopum Numidiæ, lib. 10. epiſt. 8	can. 7. diſt. 56.
Quertino Expræfecto, epiſt. 30. lib. 10.	can. 8. diſt. 88.
lib. 10. Reg. epiſt. 31.	can. 9. 1. q. 7.
ad Joannem Epiſcopum 1. Juſtinianæ, lib. 10 ep. 35.	can. 44. 2. q. 7.
lib. 10. epiſt. 40. Deuſdedit Epiſcopo Mediolanenſi.	can. 10. 12. q. 5. can. 12. 12. q. 2.
Dilectiſſimis civibus Romanis, lib. 11. epiſtola 3.	can. 12. diſt. 3. de conſ.
lib. 1. Reg. epiſt. 7. ad Eleutherium Epiſcop	can. 14. 7. q. 1.
ad Brunichildam Reginam Francorum, lib. 11. ep. 8.	can. 7. 2. q 5.
Barbaro Epiſcopo, libro 11. epiſt. 16.	can. 16. diſt. 61.
lib 11. epiſt. 16. ad Joannem Subdiaconum.	can. 5. 16. q. 3.
lib. 11. epiſt. 20. Epiſcopis Siciliæ.	can. 9. 10. q. 3.
Anthemio Subdiac. Campaniæ, lib. 11. epiſt. 29 31. & 33.	can. 1 diſt 84. can. 2 17. q. 4. can. 2 diſt 84.
Joanni Epiſcopo Syracuſano, lib. 11. epiſt. 34.	can. 6. diſt. 74.
Gregorius Joanni Epiſcopo Panormitano, lib. 11. ep. 49.	can. 2. 25. q. 7. can. 23. diſt 86.
Gregorius Joanni Defenſori eunti in Hiſpaniam, lib. 11. epiſt. 50.	can. 3. 16. q. 10. can. 7. 2. q. 1.
lib. 11. epiſt. 54. Joanni Defenſori eunti in Hiſpaniam.	can. 38 11. q. 2. can. 7. 2. q. 1.
lib. 11. epiſt. 59.	can. 10. diſt. 28.
Joanni Epiſcopo, lib. 12. epiſt 6.	can. 2. diſt. 83.
Veloci Magiſtro militum, lib. 12. epiſt. 21.	can. 17. 23. q 8.
Mauricio, & Vitaliano, lib. 12. epiſt. 25.	can. 18. 23. q. 8.
Univerſis Militibus Neapolitanis, lib. 12. epiſt. 24.	can. 7. 23. q. 2.
ad Felicem Meſſanæ civitatis Epiſcopum, lib. 12. epiſt. 31	can. 20. 35. q. 2. & 3. can. 4. 25 q. 2.
Gregorius Papa in Concilio Meldenſi.	can. 1. 35. q. 2. & 5.

Grego-

Gregorius Auguſtino Anglorum Epiſcopo.	can. 6. diſt. 4. can. 1. c. 3 & 4. diſt. 5. can. 1. diſt. 6. can. 2. 20. q. 1.
Auguſtino Epiſcopo Anglorum in reſponſ. ad primam interrogationem.	can. 30. 12. q. 2.
eidem reſp. cap. 1. & 2.	can. 8. 12. q. 1.
eidem, cap. 2. ad ſecundam interrogationem.	can. 3. diſt. 52.
Reſponſo 3. cap. 4. reſponſionum ad Auguſtinum Anglorum Epiſcopum.	can. 10. diſt. 12. can. 11. 12. q. 2.
ad Auguſtinum Anglorum Epiſcopum, c. 6.	can. 20. 35. q. 2 & 3. can. 2. 23 q. 3.
Auguſtino Anglorum Epiſcopo, reſponſo 8.	can. 6. diſt. 80.
Auguſtino Anglorum Epiſcopo, reſponſo 9.	can. 3. 25. q. 2. can. 1. 6. q. 3.
Reſponſione 10. ad interrogationes Auguſtini.	can. 7 33. q. 4.
Gregorius, ſive lib. de Eccleſiaſticis dogmatibus, c. 72.	can. 2. diſt. 55.
ad Leandrum Epiſcopum Hiſpalenſem, in præfatione Moral. ad fin.	can. 15. diſt. 38.
Præfationis in Job. cap. 5. al. 6.	can. 5. 3. q. 7.
Gregorius in Moralib.	diſt. 44. in fine.
lib. 1. Moral. cap. ult.	can. 17 diſt. 33. de pœn.
lib. 2. Moral. cap. 29. & lib. 4. Reg. epiſt. 39.	can. 48 7. q. 2.
4. Moral. cap. 2.	can. 3. diſt. 4. de conſec.
in Moral. lib. 4 cap. 6.	can. 12. 24. q 3.
lib. 8 Moral. cap. 33.	can. 43. diſt. 2. de pœn.
in Moralibus, lib. 12. c. 10.	can. 13. 32. q. 4.
Moral. lib. 14. in Job. 14. & 15.	can. 5. 3. q 7.
lib. 15. Moral. cap. 22.	can. 13. diſt. 4. de pœn.
lib 18. Moral. cap. 3.	can. 9. 26. q. 2.
cap 2.	can. 20. 22. q. 2.
in Moralibus, lib. 18. part. 4. cap. 3. ad cap. 27. Job	can. 2. diſt. 46.
lib. 8 Moralium, c. 16. ad cap 28. Job.	can. 18. diſt. 30.
in Moralibus, lib 19. part. 4. cap 23.	can. 14. diſt. 43.
lib. 19. Moralium, cap. 25. in 29. cap. Job.	can. 5. diſt. 47.
in Moralibus, lib. 20. part. 4. cap. 6.	can. 9. diſt. 43.
21. Moralium, cap. 3.	can. 23. diſt. 2. de pœn. can. 13. 32. q 5.
In Moralib lib. 23. part. 5. c. 12. ad cap. 35. Job.	can. 1. diſt. 46.
lib. 23. Moralium, cap. 16.	can. 22. diſt. 2. de pœn.
lib. 26. Moralium, c. 2.	can. 10. 2. q. 2.
lib. 26. Moralium, c. 7.	can. 11. 22. q 3.
lib 26. Moralium, c. 8. in cap 35 Job.	can. 9. 2. q. 4.
In expoſitione B. Job, lib. 30. cap. 27.	can. 22. diſt. 3. de conſec.
lib. 31. Moralium, c. 42. al. 18.	can. 45. diſt. 2. de pœn.
lib 34. Moralium, c. 9. & 10.	can. 44. diſt. 2. de pœn.
in Moralib. lib. 33. c. 6.	can. 22. 24. q. 1.
lib. 35. Moralium, c. 12.	can. 13. diſt 81.
lib 33. in Job. cap. 10.	can 99 11. q. 3.
ad c. 4. Job.	can. 44. diſt. 2 de pœn.
in Moralibus, lib. 33. c. 12. ad c. 42. Job.	can. 10. 8. q. 2.
c. 13. ad c. 40. Job.	can. 10. 8 q. 1.
in Moralibus, in cap. 40. Job. lib. 32. cap. 18. 19. & 20.	can. 2. diſt. 13.
lib. 44. cap. 88.	can. 1. 16. q. 6.
in Dialogo.	can 8 diſt. 45.
in Dialogo, lib. 1. c. 8.	can. 21. 13. q 4.
Petro Diacono. lib. 2. Dialog. c. 3.	can. 49. 7. q. 1.
in Dialogo, lib. 2. c. 30.	can. 16. 23. q. 8.
lib. 3. Dialog. c. 30.	can. 21. diſt. 1. de conſe.
lib. 3. Dialog. c. 31.	can. 42. 24. q. 1. can. 71. 1. q. 1.
Dialog lib. 4. c. 2.	can. 18. diſt. 32.
Papa. lib. 4. Dialog.	can. 60. diſt. 1. de pœn.
lib. 4. Dialog. c. 50.	can. 17. 13. q. 2.
lib 4. Dialog. c. 58.	can. 73. diſt 2. de conſ.
lib. 4 Dialog. c. 60.	can. 8. diſt. 4. de pœn.
In Paſtorali.	diſt. 49.
In Paſtorali, part. 2. cap. 4.	can. 10. diſt. 38.
Prima parte Paſtoralis,	can. 2. diſt. 83.
in Paſtorali, cap. 11.	can. 1. diſt 49.
Parte 2. ſui Paſtoralis, cap. 4.	can. 1. diſt. 43.
Paſtor. 2. part. c. 6.	can. 17. diſt. 43.
in Paſtorali, part. 3. admonitione 31.	can. 13. 14. 15. & 16 diſtinct. 3. de pœn.
In Homiliis.	can. 18 diſt. 3. de conſec. can. 28 23. q. 4.
Homilia Paſchali,	can. 34 diſt. 2. de conſ.
Homilia de divite, & Lazaro	can. 47. diſt. 3. de pœn.
Homilia Dominicæ Reſurrectionis.	can. 53. diſt. 30.
ſuper Ezechielem, lib. 1. homil. 1.	can. 4. 27. q. 1.
ſuper Ezechielem homil. 5.	can. 9. diſt. 2. de pœn.
in 1. Evangeliorum, homil. 4.	can. 114. 1. q. 1.
Homilia 4. ad c. 1. Ezechiel.	can. 17. diſt. 4. de pœn.
in Ezechielem, homil. 5.	can. 10. & 11. diſt. 2. de pœn.
ſuper Ezechielem, homil. 9. ad c. 2.	can. 17. diſt. 50.
Homilia 10. ſuper Ezechielem.	can. 19. diſt. 3. de pœn.
in Ezechielem, hom. 21. c. 3.	can. 16. diſt. 4. de pœn.
ſuper Ezechielem, homil. 11.	can. 40. diſt. 3. de pœn.
Homil. 12. in Evang.	can. 2 3. q. 7.
ſuper Ezechielem, homil. 13.	can. 13. diſt 2. de pœn.
Papa homil. Paſchali, id eſt, 22 Evang	can. 73. diſt. 2. de conſ.
Homilia 24. Evang.	can. 7. diſt 3. de pœn.
Homil. 26. in Evang.	can. 60. 61. & 62. 11. q. 3. can. 44. 17. q. 2. can. 1 12. q. 3. can. 88. 11. q. 3.
Homil. 29. in Evang.	can. 10. 32. q. 1. can. 6. 7. diſt. 2. de conſ. can. 7. 30. q. 1.
Homil. 34.	can. 6. diſt. 3 de pœn. can. 23. diſt. 43
in Homil. 38. Evang	can. 13 & 14. 23. q. 4.
Homil. 39.	can. 10. 2. q. 3.

H

Hadrianus Papa Taraſio Patriarchæ.	can. 3. diſt. 16.
Taraſio Patriarchæ, act. 2. VII. Synodi.	can. 29. diſt. 3. de conſ.
in Decretis.	can. 18 3. q. 6.
in Capitulis cap. 5.	can. 4. 4. q. 6
in cap. 31.	can. 33. 2. q. 7.
in decreto, cap. 33.	can. 3. 39. q. 12.
cap. 33.	can. 48. 11. q. 2.
in Capitulis cap. 38.	can. 2. 3. q. 3.
cap. 40.	can. 49. 11. q. 1.
in Capitulis, cap. 41.	can. 1. 5. q. 6. can. 2. 6. q. 2.
In Capitulis a ſe collectis cap. 44.	can 40. 2. q. 6.
in Decretis, cap. 49.	can. 5. 5. q. 6. can. 1. 3. q. 1.
Hadriani reſponſio ad Carolum, cap. 49	can. 6. diſt. 37.
in Decretis, cap. 32.	can. 3. 2. q. 5.
cap. 62.	can. 4. 2. q. 3.
in Capitulis, cap. 64.	can. 3. 13 q. 4.
in Capitulis, cap. 68.	can. 6. 6. q. 1.
in Capitulis, cap. 72.	can 6. §. Teſtes. 6. q. 1.
in Capitulis, cap. ult.	can. 12. 23. q. 2.
Hadrianus Papa II. in octava Synodo CP. ſub ipſo celebrata.	can. 1. diſt. 63.
Higinus Papa.	can 4. 35. q. 10. can. 14. 17 q. 4. can. 38. diſt. 1 de conſec. can. 100. diſt. 4. de conſ.
epiſt. 1.	can. 19 diſt. 1. de conſ.
epiſt. 2. cap. 2.	can. 32. 2 q. 7.
cap. 5.	can. 4 9. q. 3.
epiſt. 2.	can. 3. diſt. 1. de conſec. can. 1. 3. q 4
Hilarius Epiſcopus urbis Romanæ Synodo præſidens.	can. 3. 35. q. 9.
in Synodo Romana, cap. 1.	can. 4. 25. q. 1.
cap. 2.	can. 9. diſt. 34.
in Concilio Romano ab ipſo habito, cap. 3.	can. 3. diſt. 53.
in Synodo Romana, cap. 5.	can. 3. 8. q. 1.

ad

ad Aſcanium, & univerſos Epiſcopos Tarraconenſis provinciæ. can. 15. c. 9. 7.
Epiſcopis Tarraconenſibus cap. 3 can. 30. 7. q. 1.
Honorius Papa in decretis. can. 20 11. q. 3.
Hormiſda Papa omnibus Epiſcopis per univerſas provincias conſtitutis. can. 38. diſt. 50.; can. 29. diſt. 50.
in Decretis, cap. 10. Euſebio Epiſcopo. can. 25. diſt. 1. de conſec.; can. 8. 31. q. 2.
in epiſtola ad Joannem Epiſcopum. can. 6 25 q. 2.
Epiſcopis Hiſpaniæ. can. 9. 25. q. 3.
Epiſcopis per Hiſpaniam conſtitutis, epiſtola 3. cap. 2. can. 2. & 3. diſt. 61.
cap. 6. can. 2. 30. q. 5.

I

INNOCENTIUS. can. 3. diſt. 83.; can. 3 diſt. 22.; can. 8. 23. q. 8.; can. 23 & 24. 16 q. 1.; can. 3. diſt. 20.; can. 6 16. q. 3.; can. 3 19. q. 3.; can. 1 & 5 35. q. 10.
ad Decentium Epiſcopum Eugubinum. can. 12. diſt. 11.
Decentio Eugubino, ep. 1. cap 2. can. 75. diſt. 1. de conſ.; can. 9. diſt. 1. de conſ.
Decentio Epiſcopo, epiſt. 1. cap. 3. can. 119. diſt. 4. de conſ.
epiſt. 1. ad Decentium, cap. 4. can. 13. diſt. 3. de conſ.
cap. 7. can. 17 diſt. 3. de conſ.
cap. ult. can. 3. diſt. 95.
ad Victricium Epiſcop. Rothomagenſem, epiſt. 2. cap. 1. can. 5. diſt. 64.
cap. 2. can. 61 diſt. 50.
cap. 3. can. 26 11. q. 1.; can. 14. 3 q. 8.
cap. 5. can. 13 diſt. 34.
cap. 7. can. 2 diſt. 72.
cap. 9. can. 4 diſt. 31.
cap. 10. can. 5 16 q. 1.
cap. 12. can. 3 diſt. 32.
cap. 12. & 15. can. 9 & 10. 27. q. 1.
Exuperio Toloſano Epiſcopo, epiſt. 3. cap. 1. can. 3 30. q. 4.; can. 1. diſt. 81.; can. 6. diſt 31.
cap. 3. can. 45. 23 q 4.
cap. 4. can. 13 32. q 5.
cap. 5. can. 46 23. q. 4.
Felici Nucerino Epiſcopo, epiſt. 4. cap. 1. can 6 diſt 55.
cap. 3. can. 2 diſt 51.
cap 4. can 6 diſt 55.
ad Maximum, & Severum epiſt 5. can. 6 diſt. 81.
Agapito, & cæteris, epiſt. 6. can. 40. diſt. 50.
ad Aurelium Carthaginenſem Epiſcopum, epiſt. 12. can. 4. diſt. 24.; diſt 48.
in Decretali epiſtola ad Alexandrum Antiochenum Epiſcopum. can. 1. diſt. 20.
ad Alexandrum, epiſtola 18 can. 30. 24. q. 1.
cap. 5. can. 93. 1. q. 1.; can. 17. 1. q. 1.
Ruffo, & Euſebio, & cæteris Epiſcopis Macedoniæ, ep. 22. cap. 2. can. 3. diſt. 26.; can. 1. 28. q. 9.
cap. 3. can. 18 1. q 1.
epiſt 22. ad Epiſcopos Macedoniæ. can. 5 35 q. 9.; can 7 33 q. 9.
cap. 2. can 41 1. q 3.; can 7. 1. q. 7.
cap 5. can. 53. 1. q. 1.; can 111. 1 q 1.
cap. 6. can. 14. 1. q. 7.
Epiſcopis in Toletana Synodo conſtitutis, epiſt. 24. cap. 1. can. 1. diſt. 51.
Epiſcopis Concilii Milevitani, epiſt 26. can. 11 24 q 1.
Probo, epiſt. 90 can. 2. 34. q. 1 & 2.
Aquilejenſi Patriarchæ, & Mantuano Epiſcopo. can. 17 2. q. 5.
ad Gennadium Presbyterum. can. 26 1. q. 7.
Innocentii Papæ decreta, c. 19. & 20. can. 9. & 10. 27. q. 1.
Innocentius II. can. 11. diſt. 90.
Othoni Lucenſi Epiſcopo. can. 8. 33. q. 6.
in Concilio Lateranenſi. can. 47 12. q. 1.
in Concilio Romano, cap. 2. can. 1 diſt. 28.; can. 23. 2. q 5.
in Concilio Lateranenſi, cap. 4. can. 3. 12. q. 4.
in Concilio Romano, cap. 7. §. ut lex. can. 40. 27. q. 1.
cap. 10. can 3. diſt. 60.; can. 3. 21 q. 2.
in Concilio Lateranenſi, cap. 13. can. 29. 17. q. 4.
in Concilio Romano, cap. 16 can. 7. 8 q. 1.
in univerſali Concilio, c. 18. can. 32. 23. q. 8.
in Concilio Romano, cap. 22. can. 8. diſt. 5. de pœn.
in Concilio Romæ habito, cap. 26. & 27. can. 27. 18. q. 2.
Joannes Papa I. ad Zachariam Archiepiſcopum epiſt. 1. can. 7. 12. q. 2.; can. 1. 2. q. 2.; can. 3. 3. q 1.; can. 2. 3. q. 2.
Epiſcopis Italiæ. can. 22. diſt. 2. de conſ.
Salomoni III. & ultimo Regi Britonum, can. 10. 3. q. 4.
Iſaach Syracuſano Epiſcopo. can. 1 26. q. 2.
VVilberto Agrippinenſi Epiſcopo. can. 4. diſt. 100.
Joannes III. Epiſcopis Germaniæ, & Galliæ, epiſt. cap. 2. can. 1. 8. q. 2.
Joannes Papa. can. 11. diſt 96.
Joannes VIII. can. 26. 23 q 5.; can. 3 diſt 86.; can. 12. 3 q. 4.
Clero, & ordini Salonitano * al Salernitano. can. 103. 11. q. 3.
Roſtano Epiſcopo. can. 47. 27 q. 2.
Ludovico Imperatori. can. 10. diſt. 20.
Ludovico Regi. can. 18 16 q. 6.
Canonicæ Uticenſi. can. 4. diſt. 30.
Anſelmo Lemovicinæ Eccleſiæ Epiſcopo. can. 7. 30. q. 1.
Demago * Duci glorioſo. * Hermanno. can. 20. 23. q. 8.
omnibus Epiſcopis. can. 82. 17. q. 4.
Paulo Epiſcopo fungenti legatione in Germania, & Pannonia. can. 24. 16. q. 3.
Angelbergæ Imperatrici. can. 1. 23. q 8.
JULIANUS Papa in decretis, cap. 36. can. 4. 2. q. 7.
JULIUS Papa. can. 3. 29. q. 1.; can. 23. 27. q. 2.; can. 41 24. q. 1.; can. 7 11. 23. 35. q. 2. & 3.; can. 9. 14. q 4.; can. 12. 26. q. 6.
in Decretis. can. 5 13. q. 3.
Epiſcopis per Ægyptum. can. 7. diſt. 1. de conſ.
Julius Papa ad Epiſcopos Orientales, epiſt. 2. can. 1. 5. q 4.; can. 13 24. q. 1.; can. 3 diſt. 12.; can. 9. 5. q. 6.
cap. 4. can 11. 25 q. 1.; can. 1. 23 q. 2.
cap. 15 can 10. 3. q. 5.
cap. 22. can 9. 2. q 6.
in Scripto contra Orientales pro Athanaſio, cap. 29. can. 2. diſt. 19.
cap. 50. can. 10. 2. q. 4.; can. 17. 1. q. 6.
in Epiſtola ad Orientales, cap. 35. & 8. can. 5. 1. q. 9.

L

LEO Papa I. can. 1. diſt. 23.; can. 1. 51. q. 1.; can. 16. 3. q. 9.; can 1. 1 q. 1.; can. 25. diſt. 63.; can. 1. diſt 62.; can. 101. diſt. 4. de conſ.; can. 28 29. q. 2.; can 18. 2. q 5.; can. 8 23. q. 8.; can. 17. 27. q. 2.; can. 4. 30. q. 5.

Leo

Leo Papa I.	can. 8. 16. q. 2.
Clero, Honoratis, & conſiſtenti Conſtantinopoli.	can. 38. diſt. 2. de conſec.
	can. 3. diſt. 38.
cap. 10. ſextam Decret.	can. 1. diſt. 19.
Exercitui Francorum.	can. 9. 23. q. 8.
ad Carolum Regem.	can. 19. 2. q. 5.
ad Epiſcopos per Siciliam conſtitutos.	can. 10. diſt. 12.
	can. 52. 12. q. 2.
Galerio Epiſcopo Tripolitano.	can. 13. 32. q. 2.
ſermone 1. de jejunio Pentecoſtes.	can. 5. diſt. 76.
ſermone 3. in anniverſarium ſuæ Aſſumptionis, & ſermone 2. de natali Apoſtolorum	can. 5. 24. q. 1.
ſermone 8. de jejunio decimi menſis.	can. 6. diſt. 66.
Leonis Papæ decretum.	can. 6. diſt. 52.
Epiſcopus omnibus Epiſcopis per Campaniam, &c.	can. 1. diſt. 54.
Epiſcopis per Campaniam epiſt. 1. cap. 4.	can. 10. diſt. 46.
cap. 2.	can. 67. diſt. 50.
cap. 3.	can. 10. diſt. 31.
cap. 4.	can. 10. 32. q. 2.
cap. 5.	can. 1. diſt. 7. de pœn.
cap. 5. & 6.	can. 11. 32. q. 2.
cap. 6.	can. 2. & 3. 14. q. 2.
cap. 7.	can. 62. diſt. 1. de pœn.
cap. 8.	can. 63. diſt. 1. de pœn.
cap. 9.	can. 2. diſt. 3. de pœn.
	can. 34. 11. q. 1.
cap. 10.	can. 3. diſt. 3. de pœn.
cap. 11.	can. 14. 33. q. 2.
cap. 12.	can. 1. 22. q. 5.
cap. 13. & 14.	can. 8. 20. q. 1.
cap. 16.	can. 38. diſt. 4. de conſ.
	can. 113. diſt. 4. de conſ.
ad Ruſticum Narbonenſem Epiſcopum. epiſt. 90.	can. 2. diſt. 14.
	can. 2. diſt. 86.
Leo IV. Lothario Auguſto.	can. 9. diſt. 10.
ſermone 3. de paſſione Domini.	can. 39. diſt. 3. de pœn.
Leo Papa IV.	can. 13. 25. q. 1.
	can. 18. 12. q. 2.
	can. 43. 16. q. 1.
	can. 3. 21. q. 2.
	can. 11. diſt. 3. de conſ.
Epiſcopis Britanniæ.	can. 1. diſt. 10.
	can. 3. 8. q. 4.
	can. 5. 1. q. 7.
cap. 2.	can. 4. 10. q. 1.
cap. 3.	can. 8. diſt. 18.
cap. 4.	can. 7. 26. q. 5.
cap. 7.	can. 3. 12. q. 1.
Ebruino, & Adelphride Epiſcopis.	can. 3. 1. q. 4.
epiſt. 1. omnibus Epiſcopis, cap. 1.	can. 2. 21. q. 34.
epiſt. 2. cap. 5.	can. 7. 14. q. 4.
	can. 1. diſt. 86.
Aquilejenſi Epiſcopo epiſt. 5. & 84. ſeu 86	can. 31. 1. q. 7.
	can. 42. 1. q. 1.
	can. 110. 1. q. 1.
epiſt. 4. Epiſcopis Siciliæ.	can. 2. 25. q. 1.
cap. 3.	can. 13. diſt. 4. de conſec.
cap. 5.	can. 12. diſt. 4. de conſ.
cap. 6.	can. 14. diſt. 4. de conſec.
epiſt. 10. ad Flavianum.	can. 16. diſt. 4. de conſec.
epiſt. 13. ad Pulcheriam Auguſtam.	can. 30. 24. q. 3.
	can. 3. 24. q. 2.
epiſt. 49. ad Pulcheriam Auguſtam.	can. 21. 23. q. 5.
Leoni Ravennati Epiſcopo, epiſt. 35. cap. 1.	can. 112. diſt. 4. de conſ.
ad Anatolium CP. Epiſcopum, epiſt. 48. cap. 2.	can. 68. 1. q. 1.
Leo Anatolio Epiſcopo CP. epiſt. 51	can. 6. diſt. 47.
	can. 3. 25. q. 1.
epiſt. 51. al. 54. ad Martianum Auguſtum.	can. 17. 25. q. 1.
	can. 2. 25. q. 2.
epiſt. 57. al. 79. ad Nicetum Epiſcopum, c. 6.	can. 2. 26. q. 7.
ad Theodoritum Epiſcopum Cypri, epiſt. 62. al. 63.	can. 19. 16. q. 1.
Leoni Auguſto, epiſt. 73.	can. 69. 1. q. 1.
epiſt. 74. ad Anatolium.	can. 34. 12. q. 5.
Niceta Aquilejenſi Epiſcopo, epiſt. 77. cap. 1. 2. 3. & 4.	can. 1. 34. q. 1. & 2.
	can. 51. & 37. 1. q. 1.
epiſt. 98. al. 80. ad Epiſcopos Campaniæ.	can. 61. diſt. 1. de pœn.
	can. 86. diſt. 1. de pœn.
Dioſcoro Epiſcopo Alexandrino, epiſtola 79. al. 81.	can. 16. 24. q. 1.
cap. 1.	can. 4. & 5. diſt. 73.
cap. 2.	can. 31. diſt. 1. de conſ.
Theſſalonicenſi Epiſcopo, epiſtola 82. al. 84. cap. 8.	can. 91. 7. q. 1.
	can. 14. 2. q. 6.
epiſt. 82. ad Anaſtaſium Epiſcopum Theſſalonicenſem, cap. 1.	can. 6. diſt. 43.
	can. 8. 3. q. 6.
cap. 2.	can. 3. 23. q. 2.
cap. 3. & 4.	can. 1. diſt. 32.
cap. 5.	can. 36. diſt. 69.
cap. 6.	can. 19. diſt. 63.
	can. 4. diſt. 63.
cap. 7.	can. 2. diſt. 18.
cap. 9.	can. 1. 16. q. 2.
ad Mauros Epiſcopos, ep. 85. al. 87.	can. 15. 1. q. 1.
ad Epiſcopos Africanos, epiſt. 85. al. 87.	can. 8. diſt. 61.
	can. 24. 23. q. 2.
cap. 1.	can. 3. diſt. 81.
	can. 3. diſt. 78.
	can. 18. 1. q. 7.
cap. 2.	can. 43. 1. q. 1.
	can. 4. diſt. 80.
cap. 3.	can. 19. & 20. 1. q. 7.
cap. 5.	can. 14. 32. q. 5.
ad Epiſcopos Germaniæ, & Galliæ, epiſt. 86. al. 88	can. 4. diſt. 68.
ad Epiſcopos Viennenſis provinciæ, epiſt. 87. al. 89.	can. 27. diſt. 63.
	can. 7. diſt. 19.
Theodoro Forojulienſi Epiſcopo, epiſtola 89. al. 91	can. 49. diſt. 1. de pœn.
	can. 10. 26. q. 6.
ad Ruſticum Narbonenſ. Epiſcopum, epiſt. 90. al. 92. c. 1.	can. 40. 1. q. 1.
	can. 1. diſt. 62.
Lothario Auguſto.	can. 13. diſt. 10.
in Synodo Romana, cap. 12	can. 4. 21. q. 4.
Veremi Duci Britanniæ.	can. 10. 7. q. 1.
Ludovico Auguſto.	can. 41. 2. q. 7.
	can. 7. 21. q. 8.
Lothario, & Ludovico Auguſtis.	can. 31. diſt. 63.
	can. 16. diſt. 63.
Carolo Regi.	can. 6. 16. q. 6.
	can. 29. 6. q. 7.
Rivæ Comitiſſæ.	can. 17. diſt. 63.
Leo IX.	can. 15. diſt. 1. de conſec.
contra epiſtolam Nicetæ Abbatis.	can. 11. diſt. 31.
	can. 14. diſt. 32.
	can. 3. diſt. 56.
Michaeli Epiſcopo CP. ep. 1. cap. 29.	can. 3. diſt. 10.
Liberius Papa in epiſt. ad Athanaſium.	can. 32. 24. q. 1.
omnibus Epiſcopis, epiſt. 2.	can. 46. 7. q. 1.
Lucius Papa.	can. 2. diſt. 80.
	can. 19. 20. & 21. diſt. 81.
Epiſcopis Galliæ, & Hiſpaniæ.	can. 72. 4. q. 1.
	can. 60. diſt. 1. de conſ.
	can. 14. 6. q. 1.
cap. 6.	can. 5. 17. q. 4.

M

Marcellinus Papa ad Epiſcopos orientales, epiſt. 1.	can. 5. 2. q. 7.
epiſt. 2. ad Epiſcopos orientales.	can. 7. 11. q. 2.
epiſt. 3.	can. 5. 16. q. 1.
Marcellus Papa.	can. 10. 20. q. 1.
epiſt. 1. ad Epiſcopos Antiochenæ Provinciæ.	can. 6. diſt. 6.
	can. 13. 24. q. 1.
ad Maxentium, epiſt. 2.	can. 3. 3. q. 9.
	can. 10. diſt. 96.
	can. 1. diſt. 17.
Martinus Papa.	can. 1. diſt. 27.
	can. 17. & 18. diſt. 34.
in epiſtola ad Amandum Epiſcopum.	can. 12. diſt. 30.
	can. 2. diſt. 50.
Martinus Papa III.	can. 22. diſt. 4. de conſ.
Melchiades Papa.	can. 7. 13. q. 1.
	can. 1. diſt. 28.
	can. 15. 12. q. 1.
Epiſcopis Hiſpaniæ.	can. 13. 2. q. 4.
cap. 2.	can. 2. & 3. diſt. 5. de conſ.
cap. 3.	can. 24. diſt. 3. de conſ.

N

N

NICOLAUS Papa. — can. 57. diſt. 4. de conſ. — can. 2. 30. q. 2. — can. 3. 6. q. 3. — can. 4. diſt. 55. — can. 12. 22. q. 5. — can. 4. 12. q. 2. — can. 6. diſt. 32. — can. 49. diſt. 50. — can. 1. 16. q. 5. — can. 22. 2. q. 5. — can. 8. 2. q. 2. — can. 5. diſt. 97.
* Salonitano Epiſcopo. * Salamonam. — can. 3. 30. q. 8.
univerſali Synodo præſidens in Concilio Romano, cap. ult. — can. 18. 25. q. 2.
Archiepiſcopis, & Epiſcopis per Galliam, Italiam, & Germaniam conſtitutis — can. 21. 2. q. 1.
Thadoni Archiepiſcopo Mediolanenſi. — can. 23. 17. q. 4.
Exercitui Francorum. — can. 46. 23. q. 5.
Joanni Ravennati Archiepiſcopo. — can. 14. diſt. 63.
Girardo * Turonenſi Archiepiſcopo. * al. Ayraido. — can. 20. 2. q. 1.
Rodoaldo Portuenſi, & Joanni Ficolenſi Epiſcopo. — can. 4. 51. q. 2.
ad Clerum CP. — can. 3. diſt. 57. 24. q. 2. — can. 14. diſt. 12.
Hoſbaldo Chorepiſc. Quadrantino — can. 39. diſt. 52. — can. 6. diſt. 32.
Adoni Viennenſi Archiepiſcopo. — can. 22. 12. q. 2. — can. 4. diſt. 32.
Epiſcopis Galliæ. — can. 2. 15. q. 6.
omnibus Epiſcopis in regno Ludovici. — can. 4. 10. q. 3.
omnibus Epiſcopis. — can. 30. 17. q. 4. — can. 6. 17. q. 4. — can. 15. 24. q. 3. — can. 3. diſt. 32.
Gallioni Archiepiſcopo Senonis*. * Senonenſi. — can. 12. & 14. 3. q. 9.
Electo, & Clero Novenſis Eccleſiæ. — can. 8. diſt. 1. de conſ.
Humfrido Morinenſis Eccleſiæ Epiſcopo. — can. 47. 7. q. 1.
Conſtantienſi Epiſcopo Salomoni. — can. 1. 32. q. 4.
Epiſcopis in Concilio apud Contiacinum congregatis. — can. 1. diſt. 10.
* Ratholdo Epiſcopo S.E. Argentoratenſis. * al. Rodulpho Frontario Archiepiſcopo Burdegalenſi. — can. 25. 35. q. 2. — can. 17. 12. q. 2. — can. 3. diſt. 50. — can. 3. 26. q. 7.
Nicolai decretum. — can. 6. diſt. 32.
epiſt. 8. ad Photium. — can. 3. diſt. 12. — can. 8. diſt. 12.
Michaeli Auguſto, ep. 7. — can. 35. 24. q. 1. — can. 5. diſt. 43. — can. 3. diſt. 10. — can. 8. diſt. 10. — can. 2. diſt. 13. — can. 123. 1. q. 1. — can. 1. 4. q. 1. & 34. q. 4. — can. 26. 2. q. 1. — can. 4. 5. 6. 7. 8. & 9. diſt. 21. — can. 4. 5. 6. & 7. diſt. 96. — can. 6. 35. q. 9. — can. 13. 3. q. 5. — can. 10. 9. q. 3.
ad Lotharium Regem. — can. 5. 31. q. 5. — can. 26. 27. q. 2.
Regi. — can. 4. diſt. 63. — can. 19. 24. q. 3. — can. 96. 11. q. 3.
reſpondens ad conſulta Bulgarorum, cap. 2. — can. 1. 30. q. 5.
cap. 3. — can. 2. 27. q. 2. — can. 5. 30. q. 5.
cap. 46. — can. 25. 25. q. 8.
cap. 48. — can. 11. 33. q. 4.
cap. 70. — can. 17. diſt. 28.
cap. 71. — can. 3. 5. q. 8.
cap. 96. — can. 22. 32. q. 5.
cap. 104. — can. 24. diſt. 4. de conſ.
ad Carolum Regem. — can. 6. 6. q. 4. — can. 28. 27. q. 2. — can. 3. & 4. 33. q. 2.
Ludovico Imperatori. — can. 8. diſt. 96.
Ludovico Regi. — can. 16. 2. q. 1.
ad Ludovicum, & Carolum Reges. — can. 19. 23. q. 8.
Ruſſo, & cæteris per Theſſaliam conſtitutis. — can. 10. 9. q. 3.
Nicolaus Junior. — can. 109. 110. 1. q. 1.
Nicolaus Papa II. omnibus Epiſcopis. — can. 107. 1. q. 1.
epiſt. un. c. 5. — can. 3. 16. q. 2.
in Concilio Romano. — can. 9. diſt. 79.
in Concilio Lateranenſi. — can. 1. diſt. 23.
in epiſtola, qua Synodum a ſe Romæ habitam refert, n. 1. — can. 1. diſt. 79.
Amalphitanæ Eccleſiæ Suffraganeis. — can. 17. 35. q. 2. & 3.
Mediolanenſibus per Petrum Damianum Legatum ſuum. — can. 2. diſt. 22.

P

PASCHALIS Papa. — can. 27. 1. q. 7. — can. 9. 1. q. 3. — can. 40. 2. q. 7. — can. 14. 3. q. 5.
Rodulpho Bituricenſi Archiepiſcopo. — can. 5. 35. q. 2. — can. 6. 30. q. 1. — can. 8. 9. q. 3. — can. 12. diſt. 63.
ad Carolum Moguntinenſem Archiepiſcopum. — can. 25. 32. q. 7. — can. 35. diſt. 50. — can. 34. 27. q. 1.
ad Albinum Viennenſis Eccleſiæ Archiepiſcop. — can. 6. diſt. 27. — can. 4. 7. q. 1. — can. 1. diſt. 54. — can. 6. 35. q. 2.
in Hincmarum Rhemenſem Archiepiſcopum. — can. 13. 2. q. 6.
Hincmaro Rhemenſi Epiſcopo. — can. 3. diſt. 8. — can. 102. 11. q. 3. — can. 3. diſt. 20. — can. 21. 3. q. 9.
Paſchalis Papa II. — can. 26. 17. 18. & 19. 16. q. 1. — can. 47. 16. q. 1. — can. 115. 1. q. 1. — can. 24. 1. q. 3. — can. 18. 18. q. 2.
Victori Bononienſi Epiſcopo. — can. 9. 16. q. 1.
Rhegino Epiſcopo. — can. 5. 30. q. 5. — can. 3. 30. q. 4. — can. 40. 35. q. 2. & 3.
Guidoni Viennenſi Apoſt. ſedis Legato. — can. 1. 14. q. 2.
PELAGIUS Papa. — can. 20. diſt. 14. — can. 4. diſt. 17. — can. 1. diſt. 71. — can. 30. 18. q. 2. — can. 1. diſt. 100. — can. 43. & 44. 23. q. 5. — can. 33. & 34. 24. q. 2.
Hoſtilio Epiſcopo. — can. 8. 12. q. 2.
Florentino Epiſcopo. — can. 7. diſt. 54.
Antonio Patricio, & Decio. — can. 20. 16. q. 1.
Papa Malito Subdiacono. — can. 4. 18. q. 2.
Paulino Solitario. † — can. 18. 16. q. 2.
† Salonitano. al. Solatino.
Narſe Patricio, & Duci in Italia. — can. 43. 23. q. 5.
Joanni Patricio. — can. 45. 23. q. 5.
Joanni Comiti. — can. 16. 25. q. 2.
Optimo defenſori. — can. 9. 18. q. 2.
Armentario Magiſtro militum. — can. 21. 23. q. 2.
Bono Epiſcopo Savinati. — can. 32. 26. q. 1.
Juliano Epiſcopo Gimmantino. — can. 23. diſt. 63.
Creſcenio Illuſtri. — can. 4. 10. 11. q. 3.
Childeberto Regi. — can. 10. 25. q. 1.
Gaudentio Epiſcopo. — can. 82. diſt. 4. de conſecr.
Precato Patricio. — can. 30. diſt. 4. de conſ. — can. 20. 3. q. 9.
Laurentio Epiſcopo Centumcellenſi. — can. 15. diſt. 63.
Anglio Epiſcopo. — can. 13. 24. q. 3.
Sindulo Magiſtro militum. — can. 19. 3. q. 9.
Melian * Subdiacono. * Mileto. — can. 5. 32. q. 1.
Sergio Cancellario. — can. 26. 11. q. 1.
Joanni Comiti. — can. 24. 25. q. 2.

Petro

Petro Preſbytero.	can. 9 3. q. 2.
Benegdio Defenſori.	can 13 11. q. 1.
Pancratio Defenſori.	can. 1. 32. q. 3.
Conſtantino Defenſori.	can. 11. diſt. 81.
Clero Narnienſi. * * Neruetienſi. al. Narienſi.	can. 18 7 q. 1.
Clero Calienſi.	can. 1 8 q. 3.
Carthagi Patricio.	can. 13. diſt 28.
Eucarpo Meſſanenſi Epiſcopo.	can. 17. diſt 61.
Petro Epiſcopo Ponrino.	can. 11. diſt. 76.
Pelagius Papa II. Epiſcopis Italiæ	can. 6. 3. q. 3.
omnibus Epiſcopis, epiſt. 1.	can. 2. 6. q. 3.
Epiſcopis, qui conveneruant ad illicitam vocationem Joannis CP. ep. 1. cap. 1.	can. 5 diſt. 17.
cap 4.	can. 25 3. q 7.
Benigno Archiepiſcopo, epiſt. 1.	can 35 7 q 1.
	can 81 11 q. 5.
Epiſcopis Italiæ.	can 34. 2 q. 7.
	can. 1 3 q 2.
univerſis Germaniarum, atque Galliarum Epiſcop.	can. 71. diſt. 1, de conſ.
epiſtola omnibus Epiſcopis illicite a Joanne CP. convocatis &c.	can. 4 diſt. 93.
Petrus Princeps Apoſtolorum in ordinatione Clementis.	can. 1. diſt. 93
	can. 12 & 15 11. q. 5.
in epiſtola Clem. ad Jacobum.	can. 12 & 13. 8. q. 1.
Pius Papa.	can 1 12. q. 5.
	can. 7. 33. q. 2.
	can 3. diſt. 33.
	can. 15 20 q. 1.
	can 27. diſt. 1. de conſ.
	can. 11 21. q. 1.
I. ſuorum Decretalium, epiſt. 2.	can 31. diſt. 3. de conſ.
epiſt. 1. ad omnes Chriſtifideles.	can. 4 diſt 83
	can. 21. diſt 3. de pœn.
	can 3. 3 q 4.
	can. 13 diſt. 5. de conſ.
	can. 9 6 q. 1.
	can 5. 11. q. 1.
epiſt. 2. Italicis.	can. 11. 17. q 4.
	can. 18 11 q. 1.
in decretis, decr. 7.	can. 6. diſt. 11.
Pontianus Sanctæ, & univerſalis Eccleſiæ Epiſcopus, epiſt. 1. omnibus Chriſtianis.	can. 4. 3. q. 5.

S

Sergius Papa.	can 22 diſt. 2. de conſ.
Silverius Papa ad Amatorem Epiſcopum.	can 30. 13. q. 4.
Vigilio Epiſcopo.	can. 22. 25. q. 3.
	can. 30. 23 q 4.
Sylveſter Papa.	can 1. 5. q. 1.
	can. 14 1. q. 5.
	can 46. diſt. 1. de conſ.
generali Concilio præſidens.	can. 1. diſt 98.
	can. 13. diſt. 1. de conſ.
in generali Synodo.	can. 2. 2. q. 4.
Sylveſtri Papæ decretum.	can. 40. 16. q. 7.
Sylveſtri Papæ decreta in Synodo Romana, cap. 9.	can. 1. diſt 24.
B Sylveſtri geſta.	can. 1. diſt 96.
in Synodo Romana, cap. 14.	can. 9. 11. q. 1.
	can. 13. 11. q. 1.
in epilogo Concilii Romani.	can 1. & 10 2 q 7
	can 10 11 q. 1.
	can. 13. 15. q. 2.
Simplicius Papa epiſt. 1. Joanni Epiſcopo Ravennati.	can. 7. diſt. 74.
Florentio, & Equitio, & Severo Epiſcopis, epiſt. 3.	can. 28. 12. q. 1.
Sixtus.	can 17 3. q. 6.
epiſt. 1. ad Gratum Epiſcopum. 96.	can. 5. 3. q. 6.
ad Gratum Epiſcopum, epiſt. 2.	can 9. 24. q. 1.
	can. 10 24. q. 1.
	can 5 2. q. 6.
	can 15 2 q. 6.
	can. 4. 2. q. 6.
II omnibus Rectoribus Eccleſiæ, epiſt. 2.	can. 40 diſt. 1. de conſ.
Epiſcopis per Hiſpaniam conſtitutis, epiſt. 2.	can. 9 30 q. 3.
	can. 19 2. q. 7.
cap. 3.	can. 1 8 q. 3.
cap. 4.	can. 19. 9. q. 3.
Sixtus Papa III. epiſtola ad Orientales Epiſcopos, cap. 2.	can. 10. 2. q. 5.
cap. 3.	can. 12. 3 q. 6.
cap. 4.	can. 4 2 q 8.
Soter Papa.	can. 17 diſt. 2. de conſec.
	can 38. & 61. diſt. 1. de conſ.
omnibus Epiſcopis Italiæ, epiſt. 10.	can. 23. diſt. 23.
Soteris Papæ decretum, c. 3.	can. 18. 12. q. 4.
Stephanus Papa.	can. 28 diſt. 63.
	can. 7. 1 q 3.
	can 1. 12. q 2.
epiſt. 1. ad Hilarium Epiſcopum.	can. 4. diſt. 19.
cap 2.	can. 17. 6 q. 1.
cap 3.	can 42 diſt 1. de conſ.
epiſt. 2.	can. 3. 2. q. 2.
	can 6 3. q. 4.
cap. 5.	can 8. 3. q 3.
cap. 4.	can 3. 2. q. 8.
cap. 7.	can 1. 3. q. 11.
	can. 4. 3. q 6.
cap 8.	can. 8 3 q. 4.
in prima Actione Synodi ab ipſo in Baſilica Lat. cong	can. 14. diſt. 32.
Luythobio Epiſcopo Moguntino.	can. 13. diſt. 16.
Gualberto Patriarchæ.	can 12 9. q 3.
Guidoni Comiti.	can 18 diſt. 63.
Roberto Metenſi Epiſcop.	can. 11. diſt. 55.
Leoni Epiſcopo Theanenſi	can 1 15. q. 5.
Romano Archiepiſcopo Ravennat.	can. 11 diſt. 63.
Stephanus Papa V.	can. 10. diſt 5. de conſ.
Paulo Epiſcopo Placentino.	can. 1 35. q. 9.
Humberto Epiſcopo Moguntino.	can. 20. 1 q. 3.
Heſtulpho.	can. 8. 33. q 2.
Sicluberto Corſicæ Epiſc.	can. 38 diſt. 50.
Leoni Epiſc. Theanenſi.	can 17 1. q. 1.
Girardo Leodienſi.	can 3 3 q. 1.
Symmachus Papa.	can. 6. diſt. 17.
	can 14. 9. q. 3.
	can. 1. diſt. 83.
	can. 8 30 q 1.
	can. 13 25. q. 2.
	can 1 8 q 4.
	can. 2. diſt 81.
	can. 1. diſt. 40.
Catholicæ Eccleſiæ orbis Romæ Synodo præſidens.	can. 1. diſt 96.
cap. 3 & 5.	can. 2. diſt. 79.
cap. 4	can. 10 diſt. 79.
in Synodo Rom. III. c. 3.	can 13 16. q. 7.
cap. 4. & ſeq uſque ad 9.	can. 10. 12. q 2.
cap. 6	can. 1. 17. q. 4.
in quinta Synodo Romana ſub ipſo habita.	can. 3. 3. q. 5.
in ſexta Synodo Romana tempore Theodoſii Regis.	can. 2. diſt. 10.
dixit in ſexta Romana.	can 37 & 38. 16. q. 1.
ad Cæſarium fratrem.	can 61. 12 q. 1.
cap. 3.	can. 2 36. q. 2.
cap. 3.	can. 118 1. q. 1.
	can. 1. 1. q. 6.
Laurentio Mediolanenſi Epiſcopo poſt ſextam Synodum Romanam.	can. 43 1. q 1.
Siricius Papa Himerio Tarraconenſi, epiſt. 1.	can. 11. diſt. 4. de conſ.
cap. 4.	can 30 27. q 2.
cap. 5.	can. 12. 33. q. 1.
cap. 6.	can. 17. 27. q. 1.
cap 7.	can. 3. & 4 diſt. 82.
cap. 9.	can. 3. diſt 77.
cap. 11.	can. 5 diſt 24.
cap. 12.	can. 31 diſt 81.
cap 13.	can 29 12 q. 1.
cap. 15.	can. 36. diſt 50.

T

Teleſphorus urbis Romæ Epiſcopus, epiſt. 1.	can. 4. diſt. 4.
	can 1 3. q 9.
cap. 2.	can 48 diſt. 1. de conſec.
cap. 5.	can. 8. 6. q. 2.

V

VIctor Papa XIII. a Petro in decr. ſuorum — can. 22. diſt. 3. de conſ.
Theoph. Ep. I. epiſt. 1.2. — can. 7. 30. q. 3.
ad Theoph. Alexandrin. epiſt. 1. cap. 3. — can. 7. 2. q. 6.
Vigilius Papa ad Euthezium, epiſt. 2. cap. 9. — can. 24. diſt. 1. de conſ.
cap. ult.
Urbanus Papa. — can. 12. 2. q. 6. can. 20. 23. q. 8. can. 6. 65. q. 1. can. 37. 12. q. 2. can. 1. 32. q. 2. can. 24. 24. q. 3. can. 11. diſt. 56. can. 4. diſt. 60. can. 2. 7. q. 2. can. 31. & 37. 24. q. 3.
epiſt. — can. 12. 1. q. 3.
ad Afros, epiſt. 2. — can. 12. diſt. 90.
epiſt. an. cap. 2. — can. 26. 12. q. 1.
in epiſtola ad omnes Epiſcopos, cap. 2. — can. 13. 27. q. 4.
cap. 8. — can. 27. 11. q. 3.
cap. 7. — can. 1. diſt. 3. de conſ.
epiſt. 1. cap. 1. — can. 16. 22. q. 1. can. 9. 12. q. 1.
in Conſilio Placentino, cap. 1. & 2. — can. 3. 2. q. 3.
cap. 3. & 4. — can. 108. 2. q. 6.
cap. 5. & ſeq. — can. 1. 1. q. 3. can. 23. 22. q. 5. can. 2. 17. q. 3. can. 1. diſt. 36. can. 6. diſt. 68.
in Synodo apud Melphiam cap. 13. — can. 10. diſt. 32.
in Concil. apud Melphiam cap. 12. — can. 12. diſt. 32. can. 5. 2. q. 2.
dilecto filio I. * Præpoſito Eccleſiæ S. Juvan. apud Tizreum. — can. 8. 1. q. 3.
Genebaldo * Conſtantinopolitano Epiſcopo. — can. 110. 21. q. 3.
* al. Gebehardo.
Abbati S. Ruffini. — can. 3. 19. q. 3.
Epiſcopo Vapreenſi. — can. 5. 15. q. 6.
Bartholomæo Tur. Archiepiſcopo. — can. 13. diſt. 56.
Patriarchæ Gradenſi. — can. 11. diſt. 32.
in cap. 5. Ruffini. * al. S. Ruſſi. — can. 2. 19. q. 2.
cap. 13. — can. 4. diſt. 76.
Vitali Presbyt. Brixienſi. — can. 6. 30. q. 3. can. 6. 30. q. 4.
Vitali Presbytero. — can. 2. 1. q. 3.
Alberto Metenſi Epiſcopo. — can. 3. 1. q. 5.
Ricardo * Genuenſi Epiſcopo. * al Cypriano. — can. 3. 36. q. 6.
Petronio Legionenſi Epiſcopo. — can. 14. diſt. 36.
Hugoni Lugdunenſi Archiepiſcopo. — can. 10. 9. q. 2.
Urbanus II. — can. 2. 16. q. 7. can. 39. 16. q. 7. can. 4. 9. q. 1. can. 2. 16. q. 4. can. 32. 18. q. 2. can. 3. diſt. 6. de pœn.
Urbanus Papa II. — can. 2. & 6. 16. q. 2. can. 20. diſt. 4. de conſ.
Gofredo Lucano Epiſcopo. — can. 47. 63. q. 5.
Guernerio Narbon. Epiſcopo. — can. 37. diſt. 50.
Petro Piſtorienſi Epiſcopo & Ruſtico Abbati Valliſombr. — can. 24. 1. q. 7.
Hugoni Gratianopol. Epiſc. — can. 21. 35. q. 2. & 3.
Guirmundo Epiſcopo. — can. 3. 24. q. 2.
Urbani II. geſta. — can. 2. 8. q. 3.
Sanctio Regi Aragonum. — can. 3. 31. q. 2.
in epiſtola deſtinata Præpoſito S. Iccotii. — can. 6. diſt. 32.

Z

ZAcharias Papa. — can. 4. 33. q. 5. can. 4. diſt. 93. can. 63. 52. q. 7. can. 3. 30. q. 3. can. 2. 29. q. 2.
Bonifacio Martyri. — can. 103. 11. q. 3.
Bonifacio Moguntino Archiepiſcopo. — can. 17. 7. q. 1.
Bonifacio Epiſcopo. — can. 83. & 86. diſt. 4. de conſ.
Bonifacio Epiſc. epiſt. 6. — can. 5. diſt. 78.
ad eundem epiſt. ult. — can. 17. 5. & eodem. 7. q. 1.
in Synodo Romana, c. 5. — can. 3. 21. q. 4.
cap. 9. — can. 14. 26. q. 7.
cap. 13. & 14. — can. 37. diſt. 1. de conſ.
Theod. Epiſcopo Eccleſiæ Ticinenſis. — can. 20. 30. q. 3.
Zephyrinus urbis Romæ Epiſcopus. — can. 8. 2. q. 6. can. 5. 2. q. 2.
epiſt. c. Epiſcopis Siciliæ. — can. 2. 5. q. 4. can. 8. diſt. 38. can. 11. 2. q. 7. can. 2. diſt. 16. can. 10. 3. q. 4. can. 2. 13. q. 8. can. 13. 3. q. 9.
ad Epiſcopos Ægypti, ep. 2. — can. 6. 2. q. 2. can. 3. diſt. 73.
Zoſimus Papa. — can. 7. 65. q. 2.
ad Heſichium Salonitanum Epiſcopum epiſt. c. cap. 3. — can. 1. & 2. diſt. 59. can. 2. diſt. 36. can. 2. diſt. 77.

Finis Primi Indicis.

IN-

INDEX II. CONCILIORUM, ET SYNODORUM,

QUÆ IN DECRETIS REFERUNTUR.

AUCTORE P. GUENOIS BITURICENSI.

A

AFRICANUM.	can. 9. 12. q. 3. / can. 50. 12. q. 2. / can. 32. diſt. 81.
cap. 5.	can. 5. diſt. 99.
cap. 6.	can. 49. diſt. 1. de conſecr.
cap. 8.	can. 3. 1. q. 4.
cap. 14.	can. 6. 24. q. 3.
cap. 15. & 49.	can. 51. 16. q. 1.
cap. 20.	can. 4. 1. q. 4.
cap. 24.	can. 26. diſt. 5. de conſ.
cap. 50.	can. 39. 2. q. 6.
cap. 63.	can. 16. 16. q. 3.
cap. 88.	can. 3. 6. q. 2.
cap. 99. & 100.	can. 25. diſt. 86. / can. 6. 4. q. 3.
Agathenſe. c. 59.	can. 11. 16. q. 3. / can. 18. 2. q. 5. / can. 64. diſt. 30.
cap. 3.	can. 8. 12. q. 3.
cap. 4.	can. 95. diſt. 4. de conſ. / can. 21. 13. q. 2.
cap. 6.	can. 3. 12. q. 3.
cap. 7.	can. 1. 10. q. 2. / can. 37. 12. q. 2.
cap. 8.	can. 1. 21. q. 3.
cap. 12.	can. 29. diſt. 3. de conſ.
	can. 36. diſt. 4. de conſ.
cap. 14.	can. 32. diſt. 1. de conſ.
cap. 15.	can. 63. diſt. 50.
cap. 16. & 17.	can. 4. diſt. 7.
cap. 17.	can. 19. diſt. 34.
cap. 18.	can. 19. diſt. 2. de conſ.
Agathenſe, cap. 20.	can. 22. diſt. 23.
cap. 21.	can. 35. diſt. 1. de conſ.
cap. 22.	can. 32. 12. q. 2.
cap. 23.	can. 5. diſt. 74.
cap. 26.	can. 33. 12. q. 2.
	can. 33. 16. q. 1.
cap. 27.	can. 3. 20. q. 4.
	can. 12. 18. q. 2.
cap. 28.	can. 23. 18. q. 2.
cap. 29.	can. 7. diſt. 87.
cap. 30.	can. 13. diſt. 5. de conſ.
cap. 31.	can. 9. diſt. 90. / can. 8. 3. q. 6.
cap. 32.	can. 17. 11. q. 2.
	can. 47. 12. q. 1.
cap. 33.	can. 34. 12. q. 2.
cap. 35.	can. 13. diſt. 18.
cap. 38.	can. 10. 1. q. 2.
cap. 40.	can. 14. 28. q. 1.
cap. 42.	can. 6. 26. q. 3.
cap. 43. & 44.	can. 3. 26. q. 6.
cap. 63.	can. 36. 12. q. 2.
cap. 46.	can. 54. 12. q. 2.
cap. 47.	can. 64. diſt. 1. de conſ.
cap. 48.	can. 19. 12. q. 1.
cap. 49.	can. 33. 12. q. 2. / can. 36. 12. q. 2.
cap. 50.	can. 7. diſt. 50.
cap. 51.	can. 5. 18. q. 3.
cap. 53.	can. 36. 12. q. 2.
cap. 54.	can. 3. 10. q. 4.
cap. 56.	can. 40. 17. q. 4.
cap. 57.	can. 4. 21. q. 1.
cap. 58.	can. 13. 18. q. 2.
cap. 62.	can. 8. 35. q. 2. & 3.
cap. 64.	can. 29. 7. q. 1.
cap. 66.	can. 30. diſt. 23.
cap. 67.	can. 16. 28. q. 1.
Agrippinenſe.	can. 28. diſt. 2. de conſ.
apud Aithwam habitum præſente Conrado Rege.	can. 1. 18. q. 2.
cap. 6	can. 3. 31. q. 1.
Ancyrana Synod.	can. 13. diſt. 28. / can. 24. 27. q. 1.
Ancyranum, cap. 1. & ſeq.	can. 32. diſt. 50.
cap. 10. al. 9.	can. 8. diſt. 28.
cap. 11.	can. 46. 27. q. 2.
cap. 15.	can. 62. 12. q. 2.
cap. 19.	can. 28. diſt. 50.
cap. 22. §. Eos vero.	can. 42. diſt. 50.
cap. 25. al. 24.	can. 2. 26. q. 5.
cap. 28	can. 4. diſt. 92.
Anquerenſe, cap. 2.	can. 12. 26. q. 3.
Antiochenum,	can. 27. 25. q. 8.
cap. 3.	can. 24. 7. q. 1.
cap. 4.	can. 4. 12. q. 13.
cap. 6.	can. 2. 12. q. 3.
cap. 7.	can. 9. diſt. 71.
cap. 9.	can. 2. 9. q. 2.
cap. 12.	can. 2. 21. q. 5.
cap. 13.	can. 6. 9. q. 2.
cap. 14.	can. 1. 6. q. 4.
cap. 15.	can. 5. 4. q. 4.
cap. 16.	can. 8. diſt. 92.
cap. 17.	can. 7. diſt. 92.
cap. 18.	can. 3. diſt. 92.
cap. 19.	can. 3. diſt. 63.
cap. 20.	can. 4. diſt. 18.
cap. 21.	can. 25. 7. q. 1.
cap. 22.	can. 7. 9. q. 2.
cap. 23.	can. 3. 8. q. 2.
cap. 24.	can. 3. 10. q. 1.
cap. 25.	can. 23. 11. q. 2.
Antiſſiodorenſe, cap. 25.	can. 103. diſt. 4. de conſ.
Aquiſgran. cap. 60.	can. 2. diſt. 44.
cap. 90.	can. 3. diſt. 44.
Arelatenſe.	can. 37. 27. q. 1.
Arelatenſe I. cap. 1.	can. 94. diſt. 2. de conſ.
cap. 4.	can. 26. diſt. 3. de conſ.
cap. 6.	can. 4. 21. q. 5.
cap. 8.	can. 6. 30. q. 3.
cap. 19.	can. 109. diſt. 4. de conſec.
Arelatenſe II. cap. 2.	can. 12. diſt. 18. / can. 13. 33. q. 4. / can. 6. diſt. 28.
cap. 7.	can. 5. diſt. 33.
cap. 24.	can. 2. 3. q. 10.
cap. 25.	can. 62. diſt. 50.
cap. 32.	can. 9. diſt. 87.
Arelatenſe III. cap. 2.	can. 7. diſt. 28.
cap. 3.	can. 2. diſt. 33.
Arauſicanum.	can. 107. & 108. 11. q. 3.
cap. 1.	can. 124. diſt. 4. de conſ.
cap. 3.	can. 7. 26. q. 6.
cap. 5. & ſeq.	can. 6. diſt. 87.
cap. 21.	can. 3. diſt. 64.
cap. 27.	can. 33. 27. q. 2.
Arvernenſe.	can. 42. 22. q. 5.

Aurelianenſe.	can. 5. 33. q. 8.
	can. 30. 27. q. 2.
	can. 20. 18. q. 2.
	can. 9. 16. q. 3.
	can. 43. diſt. 2. de conſ.
	can. 8. diſt. 34.
	can. 7. diſt. 1. de conſ.
	can. 32. 13. q. 2.
	can. 2. diſt. 34.
	can. 40. 12. q. 2.
Aurelianenſe, cap. 3.	can. 17. A 33. diſt. 1. de conſ.
	can. 6. diſt. 3. de conſ.
	can. 16 & 17. 27. q. 1.
cap. 4.	can. 3. 36. q. 1.
cap. 5. & 5.	can. 36. 17. q. 4.
cap. 7.	can. 10. diſt. 82.
cap. 8.	can. 20. 2. q. 7.
cap. 10.	can. 19. diſt. 34.
cap. 11. & 14.	can. 14. diſt. 82.
cap. 12.	can. 2. 14. q. 4.
cap. 13.	can. 3. diſt. 3. de pœn.
cap. 13.	can. 11. diſt. 28.
cap. 16.	can. 8. 10. q. 1.
cap. 17.	can. 7. 10. q. 1.
cap. 18.	can. 7. diſt. 82.
cap. 19.	can. 22. 16. q. 7.
cap. 21.	can. 26. 18. q. 2.
cap. 22. & 23.	can. 32. 27. q. 1.
cap. 24.	can. 14. 18. q. 2.
cap. 23.	can. 12. 16. q. 3.
cap. 26.	can. 6. diſt. 3. de conſ.
cap. 27.	can. 5. diſt. 3. de conſ.
cap. 28.	can. 63. diſt. 2. de conſec.
cap. 29.	can. 3. diſt. 3. de conſ.
cap. 33.	can. 3. diſt. 91.
Aurelianenſe II. cap. 19.	can. 4. diſt. 3. de conſ.
Aurelianenſe III. cap. 7.	can. 17. 28. q. 1.
cap. 21.	can. 1. diſt. 74.
cap. 23.	can. 23. 11. q. 1.
	can. 41. 12. q. 2.

B

BELNAGENSE.	can. 5. 10. q. 2.
	can. 281. diſt. 4. de conſec.
Bonifacii Papæ.	can. 7. diſt. 79.
Bracarenſe I. cap. 19.	can. 14. diſt. 12.
cap. 28.	can. 31. diſt. 23.
cap. 34.	can. 22. 23. q. 3.
Bracarenſe II. cap. 1.	can. 12. 10. q. 1.
cap. 1.	can. 53. diſt. 4. de conſec.
cap. 2.	can. 1. 10. q. 3.
cap. 3.	can. 12. 1. q. 1.
cap. 4.	can. 103. 1. q. 1.
cap. 5.	can. 1. 1. q. 2.
cap. 6.	can. 20. diſt. 1. de conſ.
cap. 7.	can. 102. 1. q. 1.
cap. 8.	can. 1. 2. q. 3.
cap. 9.	can. 23. diſt. 3. de conſec.
Bracarenſe III. cap. 3.	can. 9. diſt. 23.
cap. 6.	can. 8. diſt. 43.
cap. 8.	can. 2. 12. q. 2.
Bylonenſe.	can. 16. diſt. 18.

C

CABILONENSE.	can. 4. 36. q. 2.
	can. 50. diſt. 1. de conſ.
	can. 43. 16. q. 1.
	can. 21. 35. q. 2. & 3.
	can. 1. diſt. 18.
cap. 6.	can. 3. diſt. 94.
cap. 43.	can. 106. 1. q. 1.
tempore Caroli magni. c. 16.	can. 3. 10. q. 1.
Cabilonenſe II.	can. 7. 10. q. 3.
cap. 14.	can. 8. 29. q. 2.
cap. 30.	can. 4. 30. q. 1.
cap. 31.	can. 72. diſt. 2. de conſ.
cap. 59.	can. 23. diſt. 3. de conſ.
Cæſaraugustanum, cap. 2.	
Chalcedonenſe.	can. 9. diſt. 22.
	can. 36. 24. q. 3.
	can. 42. 23. q. 5.
	can. 1. 30. q. 4.
cap. 1.	can. 1. 26. q. 3.
	can. 24. 25. q. 1.
	can. 8. 1. q. 3.
cap. 2.	can. 9. 1. q. 3.
	can. 8. 1. q. 3.
	can. 10. 18. q. 2.
cap. 4.	can. 33. 1. q. 7.
	can. 12. 16. q. 1.
cap. 5.	can. 26. 7. q. 1.
cap. 22.	can. 25. diſt. 86.
Act. 6. Martianus Imperator.	can. 1 2. A 3. diſt. 96.
	can. 2. diſt. 90.
cap. 9.	can. 46. 11. q. 1.
cap. 10.	can. 2. 11. q. 1.
	can. 2. 22. q. 2.
cap. 12.	can. 1. diſt. 102.
cap. 13.	can. 7. diſt. 71.
cap. 14.	can. 13. diſt. 32.
cap. 15.	can. 23. 27. q. 1.
cap. 16.	can. 22. 17. q. 1.
cap. 18.	can. 21. & 23. 11. q. 2.
cap. 19.	can. 6. diſt. 18.
cap. 20.	can. 4. diſt. 71.
cap. 21.	can. 49. 2. q. 7.
cap. 22.	can. 43. 12. q. 2.
cap. 23.	can. 47. 26. q. 1.
cap. 24.	can. 3. 20. q. 3.
	can. 4. 29. q. 3.
cap. 25.	can. 2. diſt. 75.
cap. 26.	can. 21. 16. q. 7.
	can. 9. diſt. 89.
cap. 27.	can. 1. 36. q. 2.
Apoſtolorum Canones. c. 6.	can. 14. diſt. 28.
Apoſtolorum Canones. can. 7.	can. 3. diſt. 58.
Apoſtol. Can. 10.	can. 62. diſt. 1. de conſec.
cap. 17.	can. 1. diſt. 33.
cap. 18.	can. 15. diſt. 34.
cap. 21.	can. 8. diſt. 33.
cap. 22. & 23.	can. 4. diſt. 33.
cap. 23.	can. 22. & 23. diſt. 81.
cap. 28.	can. 7. diſt. 43.
cap. 30.	can. 1. 1. q. 7.
cap. 31.	can. 14. 16. q. 7.
cap. 39.	can. 19. 12. q. 2.
cap. 40.	can. 21. 12. q. 1.
cap. 41.	can. 22. & 24. 10. q. 3.
cap. 42. & 43.	can. 1. diſt. 33.
cap. 44.	can. 1. diſt. 47.
Can. Apoſt. cap. 50.	can. 9. diſt. 4. de conſec.
Carthaginenſe, cui Auguſtinus interfuit, cap. 32. al. 25.	can. 1. 33. q. 2.
Carthaginenſe unicum, cap. ult.	can. 15. 2. q. 1.
Carthaginenſe I.	can. 3. diſt. 54.
cap. 3.	can. 6. diſt. 71.
cap. 6.	can. 1. 11. q. 3.
cap. 7.	can. 24. diſt. 3. de conſec.
cap. 11.	can. 5. 15. q. 7.
cap. 21.	can. 9. diſt. 18.
cap. 26.	can. 37. 17. q. 4.
Carthaginenſe II. cap. 2.	can. 5. diſt. 84.
	can. 3. diſt. 31.
cap. 3.	can. 1. 16. q. 6.
cap. 4.	can. 3. 16. q. 6.
cap. 5.	can. 50. 16. q. 1.
cap. 7.	can. 20. 11. q. 3.
cap. 8.	can. 5. 11. q. 3.
cap. 10.	can. 4. 23. q. 7.
cap. 12.	can. 3. diſt. 63.
Carthaginenſe III.	can. 13. 10. q. 1.
cap. 2.	can. 2. 4. q. 6.
cap. 3.	can. 7. diſt. 38.
	can. 13. diſt. 32.
cap. 4.	can. 14. 20. q. 1.
	can. 3. diſt. 77.
cap. 5.	can. 21. 7. q. 1.
cap. 7.	can. 2. 4. q. 3. & c. 1. q. 6.
cap. 8.	can. 3. 15. q. 7.
cap. 9.	can. 43. & 44. 1. q. 1.
cap. 20.	can. 34. & 37. 2. q. 6.
cap. 13.	can. 3. 21. q. 3.
cap. 16.	can. 6. 24. q. 4.
cap. 17.	can. 27. diſt. 81.
cap. 19.	can. 8. diſt. 32.
cap. 20.	can. 17. 7. q. 1.
cap. 21.	can. 2. diſt. 72.
cap. 24.	can. 3. diſt. 2. de conſ.
cap. 27.	can. 4. diſt. 44.
cap. 30.	can. 5. diſt. 42.
cap. 31.	can. 5. 26. q. 7.
cap. 32.	can. 14. 26. q. 6.
cap. 34.	can. 73. diſt. 4. de conſ.
cap. 35.	can. 96. diſt. 2. de conſ.
cap. 36.	can. 1. 26. q. 6.
cap. 38.	can. 107. diſt. 4. de conſ.
	can. 29. 11. q. 1.
cap. 40.	can. 3. diſt. 23.
cap. 40.	can. 1. 12. q. 3.
Carthaginenſe IV.	can. 17. diſt. 93.
	can. 12. 31. q. 1.
	can. 20. diſt. 4. de conſ.
cap. 1.	can. 2. diſt. 23.
cap. 2.	can. 7. diſt. 23.
	can. 8. diſt. 24.
cap. 5.	can. 13. diſt. 23.
cap. 6.	can. 16. diſt. 23.
cap. 7.	can. 32. 1. q. 6.
	can. 17. diſt. 23.
cap. 8.	can. 18. diſt. 25.

cap. 9.	can. 19. diſt. 15.
cap. 10.	can. 10. diſt. 18.
	can. 20. diſt. 23.
cap. 11.	can. 24. diſt. 25.
cap. 13.	can. 3. 50. q. 5.
	can. 33. diſt. 25.
cap. 15.	can. 7. diſt. 41.
	can. 5. diſt. 88.
cap. 16.	can. 1. diſt. 37.
cap. 17.	can. 7. diſt. 83.
cap. 19.	can. 1. 24. q. 1.
cap. 20.	can. 6. diſt. 88.
cap. 21.	can. 6. diſt. 24.
cap. 24.	can. 25. diſt. 1. de conſ.
cap. 25.	can. 6. diſt. 90.
cap. 26.	can. 7. diſt. 90.
cap. 27.	can. 57. 7. q. 1.
cap. 28.	can. 33. 11. q. 3.
cap. 29.	can. 1. 6. q. 2.
cap. 31.	can. 3. & 4. diſt. 74.
cap. 33.	can. 58. 7. q. 1.
cap. 34.	can. 9. diſt. 95.
cap. 35.	can. 10. diſt. 95.
cap. 38.	can. 18. diſt. 95.
cap. 36.	can. 6. diſt. 95.
cap. 39. 40. & 41.	can. 19. diſt. 95.
cap. 45.	can. 8. diſt. 41.
cap. 31 & 55. & 48. & 30.	can. 4. diſt. 91.
cap. 51. & 49.	can. 3. diſt. 91.
cap. 54.	can. 7. diſt. 46.
cap. 55.	can. 4. diſt. 46.
cap. 56.	can. 3. diſt. 46.
cap. 57.	can. 5. diſt. 46.
cap. 59.	can. 1. diſt. 90.
cap. 60.	can. 6. diſt. 46.
cap. 61. & 62.	can. 5. 22. q. 2.
cap. 53.	can. 8. diſt. 46.
cap. 65.	can. 25. diſt. 3. de conſe.
cap. 67.	can. 30. 11. q. 3.
cap. 68. & 69.	can. 55. diſt. 50.
cap. 70. 71. & 72.	can. 55. 24. q. 3.
cap. 73.	can. 19. 11. q. 3.
cap. 74.	can. 6. 26. q. 7.
cap. 76.	can. 2. 26. q. 7.
	can. 8. 26. q. 6.
cap. 79. 80. 83. & 84.	can. 2. 26. q. 7.
cap. 84.	can. 67. diſt. 1. de conſ.
cap. 85.	can. 60. diſt. 4. de conſ.
cap. 86.	can. 12. diſt. 5. de conſ.
cap. 86.	can. 66. diſt. 1. de conſ.
cap. 89.	can. 12. 26. q. 5.
cap. 90.	can. 11. diſt. 5. de conſ.
cap. 93. & 94.	can. 2. diſt. 90.
cap. 94.	can. 8. diſt. 90.
cap. 95.	can. 9. 5. q. 2.
cap. 98. & 99.	can. 29. diſt. 23.
cap. 102.	can. 33. diſt. 81.
cap. 105.	can. 36. diſt. 81.
cap. ult.	can. 1. 27. q. 1.
Carthaginenſe V. cap. 1.	can. 38. 2. q. 6.
cap. 2.	can. 3. 22. q. 3.
cap. 5.	can. 4. diſt. 84.
cap. 5.	can. 111. diſt. 4. de conſ.
cap. 8.	can. 22. 7. q. 1.
cap. 9.	can. 10. 23. q. 3.
cap. 11.	can. 65. diſt. 5.
cap. 12.	can. 56. 11. q. 3.
cap. 13.	can. 2. diſt. 58.
Carthaginenſe VII. cap. 1. & 2.	can. 2. 4. q. 2.
cap. 3.	can. 2. 3. q. 10.
cap. 4.	can. 1. 4. q. 2. & 3.
Cabilonenſe II. cap. 2.	can. 58. 16. q. 7.
apud Compendium.	can. 5. 33. q. 5.
	can. 4. 6. q. 3.
	can. 3. 33. q. 2.
cap. 5.	can. 4. 6. q. 3.
Conſtantinopolitanum.	can. 6. diſt. 22.
	can. 2. diſt. 75.
Act. 3.	can. 43. 7. q. 2.
cap. 3.	can. 5. diſt. 22.
cap. 6.	can. 2. 4. q. 2.

E

EDoardus ſub Gregorio VII.	can. 2. 19. q. 3.
Eliberitanum.	can. 4. diſt. 98.
	can. 6. 5. q. 6.
	can. 13. 22. q. 3.
	can. 21. diſt. 2. de conſ.
cap. 2.	can. 17. 22. q. 4.
cap. 5.	can. 43. diſt. 50.
cap. 9.	can. 8. 32. q. 7.
cap. 13.	can. 25. 27. q. 1.
cap. 20.	can. 3. diſt. 47.
cap. 48.	can. 104. 1. q. 1.
cap. 52.	can. 3. 3. q. 1.
cap. 54.	can. 1. 31. q. 5.
cap. 72.	can. 7. 31. q. 1.
cap. 80.	can. 14. diſt. 54.
Emeritanſe, cap. 16.	can. 2. & 8. 10. q. 5.
Epaonenſe.	can. 12. 26. q. 6.
cap. 26. & 27.	can. 31. diſt. 2. de conſ.
cap. 28.	can. 40. 21. q. 5.
Epheſinum.	can. 6. 24. q. 3.
	can. 80. diſt. 2. de conſ.
VI. Synodus Epheſina.	can. 59. diſt. 3. de conſ.
Apud Ephesturi habitum præſente Rege Henrico.	can. 2. 15. q. 4.

F

Apud Faventiam habitum.	can. 7. 16. q. 2.

G

GAngrense.	can. 34. diſt. 63.
	can. 37. 16. q. 1.
	can. 1. diſt. 30.
cap. 1.	can. 12. diſt. 30.
	can. 8. diſt. 31.
cap. 2.	can. 15. diſt. 30.
	can. 13. diſt. 30.
cap. 4.	can. 37. diſt. 4.
	can. 13. diſt. 28.
cap. 5.	can. 10. diſt. 30.
cap. 6.	can. 11. diſt. 30.
cap. 8.	can. 8. diſt. 34.
cap. 9.	can. 9. diſt. 52.
cap. 9.	can. 5. diſt. 30.
cap. 10.	can. 4. diſt. 30.
cap. 11.	can. 1. diſt. 42.
cap. 13.	can. 6. diſt. 30.
cap. 14.	can. 3. diſt. 30.
cap. 15.	can. 14. diſt. 30.
cap. 17.	can. 2. diſt. 30.
cap. 18.	can. 7. diſt. 30.
cap. 19.	can. 6. diſt. 30.
cap. 20.	can. 9. diſt. 30.
cap. ult.	can. 5. diſt. 41.
	can. 16. diſt. 30.
Gerundenſe, cap. 1.	can. 31. diſt. 2. de conſec.
cap. 3.	can. 25. diſt. 4. de conſec.
cap. 9.	can. 57. diſt. 50.
cap. 10.	can. 24. diſt. 5. de con.

H

HIlerdense, cap. 10.	can. 56. 11. q. 3.
Hiſpalenſe.	can. 4. 12. q. 3.
Hiſpalenſe II. cap. 6.	can. 15. 16. q. 3.
cap. 5.	can. 2. 21. q. 2.
can. 3.	can. 15. & 14. diſt. 23.
cap. 6.	can. 1. & 7. 13. q. 7.
	can. 2. diſt. 67.
cap. 8.	can. 62. 12. q. 2.
cap. 9.	can. 22. 16. q. 7.
cap. 11.	can. 24. 18. q. 6.
Hibernenſe.	can. 3. diſt. 82.

I

ILerdense.	can. 106. diſt. 4. de conſ.
	can. 15. 2. q. 5.
	can. 10. diſt. 35.
	can. 10. 35. q. 4.
cap. 6.	can. 36. diſt. 50.
cap. 3.	can. 34. 26. q. 2.
	can. 1. 20. q. 1.
cap. 4.	can. 9. 35. q. 2. & 3.
cap. 5.	can. 2. 15. q. 8.
	can. 32. diſt. 50.
cap. 8.	can. 12. 22. q. 4.
cap. 16.	can. 58. 12. q. 2.

L

LAODICENUM cap. 2.	can. 4. 26. q. 7.
cap. 5.	can. 9. diſt. 46.
cap. 11.	can. 19. diſt. 32.
cap. 12.	can. 6. diſt. 61.
	can. 4. diſt. 24.
cap. 15.	can. 6. diſt. 63.
cap. 20.	can. 15. 9. q. 5.
cap. 21.	can. 26. diſt. 25.
cap. 22.	can. 27. diſt. 23.
cap. 23.	can. 28. diſt. 23.
cap. 24.	can. 2. diſt. 44.
cap. 25.	can. 18. diſt. 95.
cap. 26.	can. 2. diſt. 69.
	can. 2. §. ult. diſt. 2. de conſ.
cap. 27.	can. 5. diſt. 42.
cap. 28.	can. 4. diſt. 41.
cap. 30.	can. 28. diſt. 81.
cap. 32.	can. 66. 11. q. 1.
cap. 36.	can. 4. 26. q. 5.
cap. 40.	can. 5. diſt. 18.
cap. 41. & 42.	can. 56. diſt. 5. de conſ.
cap. 46.	can. 58. diſt. 4. de conſ.
cap. 50.	can. 8. diſt. 3. de conſ.
cap. 52.	can. 8. 33. q. 4.
cap. 54.	can. 37. diſt. 5. de conſ.
cap. 55.	can. 10. diſt. 44.
cap. 56.	can. 8. diſt. 95.
cap. 57.	can. 5. diſt. 82.
Leonis Papæ IV.	can. 6. diſt. 79.
Leonis Papæ IV. cap. 26.	can. 62. 16. q. 1.
Lugdunenſe.	can. 122. diſt. 4. de conſ.
	can. 1. diſt. 5. de conſ.
	can. 29. 35. q. 2. & 3.

M

MARTINI BRACHARENSIS.	can. 26. 27. q. 2.
	can. 17. diſt. 20.
	can. 4. diſt. 2. de conſ.
	can. 9. 35. q. 4.
	can. 2. diſt. 65.
	can. 22. diſt. 93.
	can. 13. 26. q. 7.
	can. 12. diſt. 34.
	can. 8. 27. q. 1.
	can. 12. diſt. 28.
	can. 7. diſt. 24.
	can. 7. diſt. 64.
	can. 44. diſt. 50.
	can. 3. 4. & 9. diſt. 92.
	can. 15. diſt. 18.
cap. 1.	can. 8. diſt. 63.
cap. 3.	can. 38. 17. q. 4.
cap. 4.	can. 1. 6. q. 3.
cap. 8.	can. 4. 8. q. 1.
cap. 13.	can. 2. 6. q. 4.
cap. 14.	can. 8. 10. q. 2.
cap. 15.	can. 20. 12. q. 1.
cap. 18.	can. 7. 10. q. 2.
cap. 17.	can. 21. diſt. 50.
in Capitul. Synodi Græcæ.	can. 6. diſt. 35.
cap. 22.	can. 8. diſt. 50.
cap. 26.	can. 5. 21. q. 5.
cap. 35.	can. 6. 13. q. 8.
cap. 36.	can. 22. 1. q. 7.
cap. 37.	can. 7. 12. q. 13.
cap. 41.	can. 32. diſt. 23.
cap. 46.	can. 7. diſt. 54.
cap. 49.	can. 39. diſt. 4. de conſ.
cap. 50.	can. 7. diſt. 3. de conſ.
cap. 51. 52. & 53.	can. 105. diſt. 4. de conſ.
cap. 54.	can. 116. diſt. 4. de conſ.
cap. 61. & 66.	can. 12. diſt. 44.
cap. 62.	can. 4. 16. q. 4.
cap. 68. & 69.	can. 20. diſt. 1.
cap. 70.	can. 67. 1. q. 1.
cap. 72.	can. 3. 26. q. 5.
cap. 80.	can. 6. 32. q. 7.
cap. 82.	can. 6. 26. q. 6.
cap. 83.	can. 18. diſt. 2. de conſ.
Meticenſe * cap. 6.	can. 40. diſt. 50.
* al. Moguntinum.	can. 2. 4. q. 2. & 3.
Matiſconenſe 1. cap. 8.	can. 6. 11. q. 1.
cap. 16.	can. 18. diſt. 50.
cap. 17.	can. 7. 22. q. 5.
apud S. Medardum Mediomatricis.	can. 9. 2. q. 1.
	can. 44. 12. q. 2.
	can. 4. 10. q. 2.
Meldenſe.	can. 1. 28. q. 2.
cap. 2.	can. 5. 6. q. 5.
cap. 6.	can. 7. diſt. 5. de conſ.
cap. 8.	can. 18. diſt. 1. de conſ.
cap. 30.	can. 32. 7. q. 1.
cap. 37.	can. 6. 23. q. 8.
cap. 54.	can. 5. 1. q. 7.
cap. 56.	can. 41. 11. q. 3.
cap. 64.	can. 17. 1. q. 7.
cap. 65.	can. 10. & 11. 36. q. 2.
Milevitanum.	can. 42. 12. q. 1.
cap. 1.	can. 152. diſt. 4. de conſ.
cap. 2.	can. 134. diſt. 4. de conſ.
cap. 3.	can. 153. diſt. 4. de conſec.
cap. 4.	can. 155. diſt. 4. de conſ.
cap. 5.	can. 156. diſt. 4. de conſ.
cap. 13.	can. 3. diſt. 72.
cap. 17.	can. 5. 30. q. 7.
cap. 21.	can. 2. 18. q. 6.
cap. 22.	can. 13. 2. q. 6.
	can. 34. 12. q. 3.
cap. 24.	can. 33. 2. q. 8.
	can. 16. 2. q. 6.
Moguntinenſe, ſive Moguntinum, ſeu Mogentiacum.	can. 42. & 46. 16. q. 1.
	can. 102. diſt. 4. de conſ.
	can. 20. 32. q. 7.
	can. 11. 18. q. 2.
	can. 5. 20. q. 5.
	can. 6. & 7. 16. q. 7.
	can. 42. 16. q. 7.
	can. 63. 11. q. 3.
	can. 7. 16. q. 6.
	can. 7. 2. q. 7.
	can. 8. diſt. 81.
Moguntinum ſ cap. 1.	can. 5. diſt. 23.
Moguntinum I. ſub Carolo,	can. 37. 16. q. 7.
cap. 29.	
cap. 34.	can. 2. diſt. 76.
cap. 51.	can. 37. diſt. 1. de conſ.
cap. 52.	can. 18. 13. q. 2.
Mogentinenſe, cap. 14. in clauſtro S. Albani habitum.	can. 3. 30. q. 1.
Moguntinum ſub Rabano,	can. 24. 17. q. 4.
cap. 27.	can. 32. 15. q. 2.

N

NANNETENSE,	can. 7. 8. & 9. diſt. 44.
	can. 2. diſt. 91.
cap. 1.	can. 4. 9. q. 2.
cap. 3.	can. 5. 9. q. 2.
cap. 10.	can. 33. diſt. 5. de conſec.
cap. 21.	can. 5. diſt. 24.
Neocæſarienſe.	can. 13. diſt. 28.
cap. 5. & 7.	can. 8. 31. q. 1.
cap. 2.	can. 9. diſt. 28.
cap. 8.	can. 12. diſt. 34.
cap. 9. & 10.	can. 1. 15. q. 8.
cap. 11.	can. 4. diſt. 78.
cap. 12.	can. 1. diſt. 57.
cap. 13.	can. 12. diſt. 95.
cap. 14.	can. 12. diſt. 93.
Nicænum.	can. 2. diſt. 73.
	can. 12. 6. q. 2.
	can. 20. diſt. 2. de conſ.
	can. 14. diſt. 34.
	can. 3. diſt. 68.
	can. 4. 11. q. 1.
	can. 16. 3. q. 8.
	can. 4. 2. q. 7.
	can. 29. diſt. 50.
cap. 1.	can. 7. diſt. 55.
cap. 2.	can. 1. diſt. 48.
cap. 3.	can. 16. diſt. 38.
cap. 4.	can. 1. diſt. 64.
	can. 73. 12. q. 3.
cap. 5.	can. 3. diſt. 18.
cap. 6.	can. 8. diſt. 64.
	can. 8. diſt. 65.
	can. 1. diſt. 65.
cap. 7.	can. 34. diſt. 63.
cap. 8.	can. 8. 1. q. 7.
cap. 7.	can. 4. diſt. 81.
	can. 7. diſt. 24.
cap. 10.	can. 3. diſt. 81.
	can. 60. diſt. 50.
cap. 11.	can. 4. diſt. 5. de pœn.
cap. 12.	can. 9. 26. q. 6.
Nicænum, cap. 15.	can. 58. 1. q. 1.
cap. 14. ſeu 18.	can. 24. diſt. 63.
cap. 15.	can. 19. 7. q. 1.
cap. 16.	can. 25. 7. q. 1.
	can. 3. diſt. 71.
cap. 17.	can. 8. 14. q. 4.
	can. 7. diſt. 63.
	can. 2. diſt. 47.
cap. 20.	can. 10. diſt. 3. de conſ.

Pariſienſe

P

PARISIENSE.	can. 14. 23. q. 8.
	can. 6. 36. q. 2.
	can. 8. diſt. 93.
Pariſienſe tempore Ludovici.	can. 6. 24. q. 1.
Pariſienſe I. cap. 8.	can. 3. diſt. 63.

R

RHEMENSE.	can. 4. 21. q. 2.
	can. 28. 22. q. 5.
	can. 10. 33. q. 5.
cap. 2.	can. 29. diſt. 2. de conſ.
cap. 6.	can. 45. diſt. 1. de conſec.
Romanum, cap. 3.	can. 5. diſt. 35.
Romanum, cap. 10.	can. 3. diſt. 60.
Romanum ſub Sylveſtro, c. 17.	can. 2. diſt. 43.
Rothomagenſe.	can. 5. 16. q. 7.
	can. 33. 7. q. 1.

S

SALEGUNSTADIENSE, aut Selegeſtadienſe.	can. 3. diſt. 76.
cap. 2.	can. 3. diſt. 76.
cap. 7.	can. 24. 1. q. 5.
cap. 14.	can. 23. 2. q. 1.
apud S. Medardum.	can. 17. 22. q. 5.
Sardicenſe.	can. 6. diſt. 71.
cap. 4.	can. 7. 61. q. 4.
cap. 5.	can. 9. diſt. 63.
cap. 7.	can. 38. 2. q. 6.
cap. 8.	can. 28. 23. q. 8.
cap. 15.	can. 20. diſt. 61.
cap. 18. & 19.	can. 1. diſt. 71.
cap. 17.	can. 4. 11. q. 3.
Synodus Eugenii Papæ II.	can. 12. diſt. 37.
Synodus habita Romæ ab Eugenio Papa II. c. 23.	can. 2. 14. q. 2.
cap. 26.	can. 27. 12. q. 2.
cap. 32.	can. 9. 20. q. 1.
Romana ſub Hadriano Papa habita.	can. 7. 3. q. 5.
Romana Synodus.	can. 3. 35. q. 10.
	can. 16. 3. q. 6.
	can. 1. 3. q. 7.
	can. 30. 2. q. 7.
Eugenii II. & Leonis IV. cap. 21.	can. 35. 16. q. 7.
Romana S. Sylveſtri, c. 7.	can. 5. diſt. 93.
Romana generalis ſub Innocentio Papa.	can. 35. diſt. 63.
Romana tempore Hadriani Papæ celebrata, cap. 3.	can. 1. 5. q. 3.
Chalcedonenſis V. S. Chalcedonenſe.	can. 15. 3. q. 5.
Placentina, cap. 9. 10. 11. 12. & 13.	can. 5. 9. q. 1.
CP. Synodus ſub Damaſo Papa, c. 6.	can. 10. diſt. 29.
Synodus CP. I. cap. 2.	can. 8. 9. q. 2.
cap. 5.	can. 9. 9. q. 2.
CP. cap. 6.	can. 15. 3. q. 3.
Nicæna Synodus.	can. [illegible] 6. q. 7.
	can. 1. 20. q. 1.
	can. 1. 16. q. 1.
	can. 12. diſt. 32.
V. Synodus actione 1.	can. 6. 24. q. 1.
Actione 3. pluribus locis.	can. 24. diſt. 25.
	can. 6. 24. q. 2.
VI. Synodus.	can. 7. diſt. 50.
	can. 11. 12. q. 2.
cap. 2.	can. 4. diſt. 19.
cap. 4.	can. 6. 27. q. 1.
cap. 7.	can. 26. diſt. 5.
cap. 9.	can. 3. diſt. 44.
cap. 12.	can. 15. 18. q. 1.
cap. 15.	can. 6. diſt. 77.
cap. 15.	can. 15. diſt. 31.
cap. 17.	can. 1. 21. q. 1.
cap. 23.	can. 100. 1. q. 1.
cap. 27.	can. 2. 11. q. 4.
cap. 28.	can. 6. diſt. 2. de conſec.
cap. 31.	can. 34. diſt. 1. de conſec.
cap. 32.	can. 47. diſt. 1. de conſ.
in Trullo, cap. 26.	can. 16. diſt. 28.
cap. 33.	can. 48. 12. q. 2.
ſub Juſtiniano congregata, cap. 36.	can. 6. diſt. 22.
VIII.	can. 26. diſt. 81.
	can. 64. 16. q. 1.
	can. 2. 1. q. 7.
Actione 1.	can. 4. 1. q. 7.
VII. Nicæna, cap. 3.	can. 7. diſt. 63.
Actione IV.	can. 18. 22. q. 4.
Actione 6.	can. 28. diſt. 5. de conſ.
cap. 6.	can. 7. diſt. 18.
cap. 12.	can. 3. 7. q. 3.
cap. 12.	can. 19. 12. q. 2.
cap. 13.	can. 3. 19. q. 3.
cap. 15.	can. 1. 21. q. 1.
cap. 16.	can. 1. 21. q. 4.
cap. 22.	can. 21. 18. q. 2.
Synodus VIII. CP.	can. 1. diſt. 2. de pœn.
	can. 5. diſt. 63.
	can. 22. 27. q. 2.
	can. 28. 11. q. 3.
	can. 23. diſt. 2. de conſ.
	can. 77. 12. q. 3.
	can. 9. 1. q. 1.
	can. 7. 3. q. 6.
	can. p. 8. & 9. 26. q. 7.
	can. 4. & 5. diſt. 90.
VIII. CP. Actione 1.	can. 2. diſt. 63.
cap. 14.	can. 1. diſt. 69.
cap. 13.	can. 13. 12. q. 2.
IX. Synodus.	can. 4. 20. q. 2.
	can. 6. diſt. 32.
Stephani Papæ III. habitum in Baſilica Conſtantiniana, actione 3.	can. 3. 4. & 5. diſt. 79.

T

TARRACONENSE, c. 2.	can. 5. 24. q. 4.
cap. 4.	can. 1. 15. q. 4.
cap. 5.	can. 6. diſt. 63.
cap. 6.	can. 14. diſt. 18.
	can. 8. diſt. 5. de conſ.
cap. 8.	can. 10. 10. q. 1.
cap. 10.	can. 1. 13. q. 2.
cap. 10.	can. 35. 16. q. 1.
cap. 11.	can. 6. 13. q. 3.
apud Tanſacum, c. 2.	can. 53. 12. q. 2.
Toletanum.	can. 24. 11. q. 1.
	can. 54. 16. q. 1.
	can. 43. 16. q. 7.
	can. 31. 12. q. 2.
	can. 14. diſt. 23.
	can. 9. 10. q. 1.
Toletanum I. cap. 2.	can. 68. diſt. 55.
cap. 2.	can. 8. diſt. 50.
cap. 7.	can. 10. 33. q. 2.
cap. 8.	can. 4. diſt. 51.
cap. 12.	can. 21. 24. q. 3.
cap. 17.	can. 20. diſt. 2. de conſ.
cap. 13.	can. 26. 11. q. 3.
cap. 13.	can. 27. 27. q. 1.
cap. 17.	can. 4. diſt. 34.
cap. 80.	can. 6. diſt. 54.
Toletanum II. cap. 1.	can. 3. diſt. 38.
Toletanum III. cap. 4.	can. 14. diſt. 54.
	can. 73. 12. q. 2.
cap. 6.	can. 63. 12. q. 2.
cap. 7.	can. 11. diſt. 44.
cap. 10.	can. 16. 32. q. 2.
cap. 13.	can. 42. 11. q. 1.
cap. 19.	can. 2. 10. q. 1.
cap. 20.	can. 6. 10. q. 3.
cap. 21.	can. 69. 32. q. 2.
cap. 13.	can. 2. diſt. 3. de conſe.
cap. 22.	can. 68. 13. q. 2.
Toletanum IV.	can. 1. 18. q. 2.
cap. 2.	can. 14. diſt. 12.
cap. 3.	can. 83. diſt. 4. de conſ.
cap. 8.	can. 7. 27. q. 1.
cap. 12.	can. 54. diſt. 1. de conſ.
cap. 18.	can. 3. diſt. 51.
cap. 19.	can. 7. diſt. 77.
Toletanum IV. cap. 25.	can. 1. diſt. 38.
cap. 23.	can. 1. 12. q. 1.
cap. 26.	can. 3. diſt. 28.
cap. 28.	can. 5. 26. q. 3.
cap. 30.	can. 29. 23. q. 8.
cap. 32.	can. 60. 36. q. 2.
	can. 6. 10. q. 1.
cap. 33.	can. 4. 16. q. 3.
cap. 34.	can. 2. 18. q. 5.
	can. 5. 16. q. 5.
cap. 35.	can. 11. 10. q. 2.
cap. 36.	can. 66. 12. q. 2.

cap. 57.	can. 30. 16 q. 7.
cap. 58.	can. 20. diſt. 93.
cap. 39.	can 3 diſt. 63.
cap. 42.	can. 30. diſt. 81.
cap. 44.	can. 3. 65. q. 8.
cap. 48.	can 3. 20. q 1.
cap. 46.	can. 1. 19. q. 1.
cap. 56.	can. 5. diſt. 43.
cap. 58.	can 94 diſt 4. de conſ.
cap. 59.	can. 11. 28. q. 1.
cap. 60.	can 7. 1. q. 4.
cap. 61.	can. 12. 25 q. 2.
cap. 62.	can. 10. 28 q. 1.
cap. 63.	can. 24. 8. q. 7.
cap. 64.	can. 31 17 q 4.
cap. 66.	can. 34 12 q 4.
cap. 67.	can. 58 12. q. 2.
cap. 69.	can. 65. 12. q. 2.
cap. 70.	can. 61. 12 q 2.
cap. 71.	can. 8 diſt 87.
cap. 72.	can. 5. diſt. 54.
Toletanum VI. c. 5.	can. 72. 12. q 2.
cap. 6.	can. 2. 20. q. 3.
cap. 8.	can. 19. 33. q. 2.
cap 9.	can. 64. 16. q 2.
cap. 11.	can. 9. 5 q. 9.
Toletanum VII. c. 2.	can. 16 7. q. 1.
cap. 4.	can. 8 10 q 3.
Toletanum VIII. c. 2.	can. 1. diſt. 13.
	can. 1. 22. q 1.
	can. 1 & 9. 22. q. 4.
cap. 8.	can. 14. 22. q 4.
Toletanum IX. cap. 2.	can. 91. 16. q. 7.
cap. 3.	can. 56 16. q. 3.
cap. 4.	can. 2 12. q. 3.
	can. 1. 12. q 4.
cap. 5.	can. 74 12. q 2.
cap. 6.	can 4 12. q 2.
cap 8.	can. 10. 16. q. 3.
cap. 10.	can. 3. 13. q 8.
cap. 12.	can. 4 diſt. 34.
Toletanum X. cap. 3.	can. 6. diſt. 89.
cap. 4.	can. 16. 20 q. 1.
cap 5.	can 50. 27. q. 2.
cap. 6.	can 1 20. q 2.
Toletanum Concil. XI. c. 1.	can. 3. 3. q. 4.
cap. 3.	can. 13. diſt 12.
cap. 6.	can. 30 23. q. 8.
cap. 8.	can. 101. 1 q. 1.
cap. 10.	can. 6. diſt. 23.
cap. 14.	can. 13. 7. q 1.
Toletanum XII. c. 6.	can. 25. diſt 63.
cap. 8.	can. 21 32 q 3.
cap. 9.	can. 17 diſt 34.
cap. 10.	can. 33. 17. q. 4.
cap 15.	can. 11. diſt. 2. de conſ.
cap. 7.	can. 13. 26. q. 3.
Toletanum XVI. c. 4.	can. 3. 10 q 3.
cap. 6.	can. 17 diſt. 18.
Tributtenſe.	can. 51. & 32. 27. q. 2.
	can 12. diſt. 1 de conſ.
	can. 7. 17. q. 4.

Tribarienſe.	can. 7. 29 q. 2.
	can. 13. 1. q. 5.
	can. 6. 20. q. 1.
	can 4. & 5 31. q. 2.
	can. 13 18. q 2.
	can. 30 diſt. 1. de conſ.
	can. 4 8. 6. & 10. 34. q. 1. & 2.
	can. 4 25 q. 8.
	can. 103 1 q 1.
	can. 10. 13. & 14. 27. q. 1.
	can. 7. 12. q 5.
	can. 1. 20. q. 4.
	can. 13 17. q. 4.
	can. 43 11. q 5.
	can 24 32. q. 7.
	can. 6. 13 q. 2.
cap. 5.	can. 26. 17. q. 4.
cap. 13.	can. 16. 16. q. 1.
cap. 16.	can 14 15. q. 2.
cap. 18.	can 44. diſt. 1. de conſ.
cap. 20.	can. 20. 17. q. 4.
cap. 22.	can 4. 8 q 5.
cap. 24.	can. 2. 20. q. 2.
cap. 29.	can. 2. diſt. 54.
cap. 32.	can. 56 16 q 7.
cap. 36.	can. 51. diſt. 50.
cap. 47.	can 4. 50. q. 4.
cap 48.	can. 7 50. q. 3.
Turonenſe, cap. 2.	can. 11. diſt. 18.
cap. 3	can. 3. 14. q. 4.
Turonenſe III. c. 41.	can. 22. 13 q. 5.

V

Concilium ſub Valentiniano.	can. 7. diſt. 22.
Varenſe.	can 13 13. q. 2.
Varenſe I. cap. 4.	can. 20. 23. q. 2.
cap. 8.	can 2 6. q. 2.
Urbani Papæ celebratum Alvernia.	can. 1. diſt 20.
	can. 46. 16. q. 2.
	can. 4. 1. q. 3.
Urbani Papæ habitum in Apulia.	can. 4. 35. q. 6.
Urbani II., habitum Placentiæ.	can. c. diſt. 70.
Urbicum	can. 97 diſt. 2. de conſ.
apud VVermeriam.	
cap. 2.	can. 34 23. q. 8.
	can. 6. 31 q. 1.
	can. 5. & 6. 35. q. 2. & 3.
	can. 4. 34 q. 1. & 2.
cap. 3.	can. 2. 30. q. 2.
apud VVermeriam, cui Pipinus interfuit.	can. 4 29. q. 2.
cap. 8.	can. 3. 26 q. 2.
VVormacinenſe.	can. 93 diſt 2. de conſ.
	can. 44 16 q. 1.
cap. 13.	can. 23 6 q 5.
cap. 26.	can. 50 diſt 50.
cap. 32.	can. 18. 33. q. 2 & 3.
cap. 30.	can. 83. 23. q 8.

Finis Secundi Indicis Conciliorum, & Synodorum.

IN-

INDEX III.
AUCTORUM
ECCLESIASTICORUM,
ET ALIORUM,

Qui in hac Decretorum Compilatione citantur.

AUCTORE P. GUENOIS BITURICENSI.

A

ADamantius in Leviticum.	can. 34. diſt. 3. de pœn.
Albinus. * al. Alcuinus.	can. 12. diſt. 45
Alcuinus.	can. 10. 25. q. 8.
Ambroſius.	can. 33. 27. q. 2.
	can. 12. 32. q. 1.
	can. 21. 16. q. 1.
	can. 13. 2. q. 1.
	can. 94. 11. q. 3.
	can. 29. 23. q. 4.
	can. 3. 23. q. 8.
lib. 1. de officiis.	can. 21. diſt. 86.
cap. 27.	can. 43. diſt. 2. de conſ.
	can. 3. 23. q. 3.
cap. 30.	can. 14. 15. 16. & 17. diſt. 86.
cap. 37.	can. 7. 23. q. 3.
cap. 30.	can. 2. 23. q. 4.
cap. ult.	can. 4. diſt. 25.
lib. 2. de officiis. c. 21	can. 18. diſt. 86.
cap. 24.	can. 13. 12. q. 3.
cap. 28.	can. 70. 12. q. 2.
lib. 3. de officiis, c. 9.	can. 10. 13. q. 5.
lib. 3. cap. 12.	can. 8. & 12. 22. q. 4.
lib. ſermonum.	can. 5. diſt. 4.
ſermone 1. de Quadrageſime.	can. 3. 16. q. 2.
	can. 39. diſt. 1. de pœn.
in ſermone Quadrageſimæ.	can. 1. diſt. 3. de pœn.
	can. 4. 16. q. 7.
in homilia 33. de Quadrageſima.	can. 12. & 13. diſt. 86.
	can. 12. 1. q. 4.
ſermone 20. ad Pſalmum, Beati Immaculati.	can. 4. 3. q. 7.
in ſermone 47. de fide Petri.	can. 54. diſt. 50.
in ſermone de Dominica de Abraham.	can. 76. diſt. 1. de pœn.
	can. 20. 22. q. 5.
in Dominici diei ſermon 60. & 61.	can. 6. diſt. 76.
	can. 8. diſt. 76.
ſerm. 66. de Natali Petri, & Pauli.	can. 37. 2. q. 7.
ſermone 83. in increpatione ad Populum.	can. 23. 8. q. 1.
de eo, quod ſcriptum eſt in Evangelio, hominis cujuſdam divitis fructus &c. hom. 12. ſerm. 81.	can. 8. diſt. 47.
ſerm. 84.	can. 5. 5. q. 5.
Ambroſius in ſermone de S. Joanne n. 63.	can. 9. 32. q. 4.
lib. 1. de pœnit. cap. 1.	can. 50. diſt. 1. de pœn.
cap. 2.	can. 78. diſt. 1. de pœn.
cap. 4.	can. 46. diſt. 1. de pœn.
cap. 5.	can. 32. diſt. 1. de pœn.
cap. 11.	can. 48. diſt. 2. de pœn.
lib. 2. de pœnitentia, cap. 4. adverſus Novatianos.	can. 34. diſt. 1. de pœn.
	can. 19. 1. q. 1.
cap. 7.	can. 53. diſt. 1. de pœn.
cap. 9.	can. 35. & 56. diſt. 1. de pœn.
	can. 3. 17. q. 4.
	can. 79. diſt. 1. de pœn.
	can. 61. diſt. 50.
cap. 10.	can. 2. diſt. 3. de pœn.
cap. 11.	can. 37. diſt. 3. de pœn.
	can. 80. diſt. 1. de pœn.

lib. 1. Hexameron. cap. 8.	can. 6. 13. q. 1.
lib. 4. Hexameron.	can. 18. 33. q. 5.
lib. 5. Hexameron. cap. 7.	can. 17. 32. q. 5.
lib. 7. Hexameron, cap. 7.	can. 33. diſt. 2. de pœn.
lib. 1. de Sacramentis. cap. 1.	can. 69. diſt. 4. de conſ.
cap. 2.	can. 87. diſt. 4. de conſ.
cap. 4. & 5.	can. 9. diſt. 4. de conſ.
libro 2. de Sacramentis, cap. 3.	can. 71. diſt. 4. de conſ.
cap. 7.	can. 89. diſt. 4. de conſ.
libro 3. de Sacramentis, cap. 1.	can. 1. diſt. 22.
cap. 2.	can. 90. diſt. 4. de conſ.
libro 4. de Sacramentis, cap. 4.	can. 33. diſt. 2. de conſ.
cap. ult.	can. 14. diſt. 2. de conſ.
Ambroſius, lib. 5. de Sacramentis, cap. 1.	can. 83. diſt. 2. de conſ.
cap. 3.	can. 83. diſt. 2. de conſ.
cap. 4.	can. 83. diſt. 2. de conſ.
	can. 56. diſt. 2. de conſec.
libro 6. de Sacramentis, cap. 1.	can. 84. diſt. 2. de conſ.
ſuper epiſt. ad Rom.	can. 87. diſt. 1. de pœn.
ſuper epiſt. ad Rom. ad cap. 11.	can. 99. diſt. 4. de conſ.
in epiſt. ad Hebræos, cap. 10.	can. 53. diſt. 2. de conſ.
ſuper epiſtolam ad Coloſſenſes.	can. 7. diſt. 37.
ſuper 1. epiſt. ad Corinth. in cap. 2.	can. 29. 33. q. 5.
cap. 5.	can. 51. 25. q. 4.
cap. 6.	can. 12. diſt. 2. de pœn.
cap. 7.	can. 17. 32. q. 7.
cap. 8.	can. 4. 33. q. 4.
cap. 10.	can. 11. 26. q. 2.
cap. 11. primæ ad Corinthios.	can. 50. diſt. 2. de conſ.
ſuper Lucam, in explanatione proœmii.	can. 9. diſt. 37.
ſuper Lucam, lib. 1. ad cap. 1.	can. 1. 32. q. 2.
	can. 64. diſt. 1. de pœn.
ad cap. 5. Lucæ.	can. 7. 8. & 15. 24. q. 1.
ad cap. 8.	can. 60. diſt. 82.
ad cap. 9. Lucæ.	can. 28. 24. q. 1.
ad cap. Lucæ, in verſic. & generatio viperarum.	can. 19. diſt. 86.
ſuper Lucam ad cap. 16.	can. 2. 33. q. 2.
lib. 2. in princip.	can. 1. 32. q. 2.
in Commentariis ad cap. 4. Lucæ, libro 4. cap. penult.	can. 28. 11. q. 3.
	can. 16. 1. q. 1.
lib. 7. Commentar. ad c. 9. Lucæ.	can. 26. 23. q. 4.
ad cap. 22. Lucæ.	can. 10. 6. q. 1.
in Commentariis, ad cap. 22. lib. 10. c. 12.	can. 17. 24. q. 1.
de fuga ſeculi, cap. 2.	can. 6. 12. q. 1.
cap. 4.	can. 36. diſt. 2. de pœn.
in Pſalm. 118.	can. 33. 23. q. 4.
ſermone 8. verſic. 2. ſermone 12.	can. 21. diſt. 5. de conſ.
in 18. octonario Pſal. 118.	can. 41. diſt. 3. de pœn.
in libro de tuitandis rudibus.	can. 50. 1. q. 1.
lib. 3. de cathechizandis rudibus.	can. 59. diſt. 2. de conſ.

lib. de iis, qui initiantur myſteriis, cap. 7.	can. 92. diſt. 4. de conſ.
de iis, qui initiantur myſteriis, cap. 5.	can. 83. 1. q. 1.
cap. 8. & 9.	can 69. diſt. 2. de conſec.
cap. 9.	can. 40. diſt. 2. de conſ. can. 83. diſt. 2. de conſ.
ad Hilarium.	can. 78 28. q. 1.
ad Marcellinam ſororem, epiſt. 33.	can. 21. §. allegatur. 23. q. 8.
ad Paternum, epiſt. 66.	can. 38. 27. q. 2.
libro 6. epiſt. 42. ad Sabinum.	can. 23. diſt. 2. de pœn.
epiſt. 42. ad Sabinum.	can. 34. diſt. 2. de pœn.
epiſt. 66. al. lib. 8. epiſt. 1. ad Irenæum.	can. 92. diſt. 2. de conſ.
ad Vercellenſes, lib. 10. epiſt. 82.	can. 3. diſt. 26. can. 9. diſt. 61. can 14. diſt. 34.
in libro Paſtorali.	can. 7. 1. q. 1.
de miniſteriis, ſeu de dignitate Sacerdotali, c. 5.	can. 14 & 15. 2. q. 2.
de Incarnationis Dominici Sacramento.	can. 86. diſt. 2. de conſ.
in libro de obitu Theodoſii Imperatoris.	can. 24. 13. q. 2.
in oratione funebri de obitu fratris.	can. 23. 24. q. 2.
in libro de bono mortis, cap. 12.	can. 10. 24. q. 4.
in oratione ad Auxentium	can. 21. §. quid ergo. §. unam, & §. Naboth, & ſeq. 23. q. 8.
contra Auxentium in oratione de tradendis Baſilicis.	can. 27. 11. q. 1.
ad Virginem lapſam, cap. 4.	can. 2. 32. q. 3.
in exhortatione ad Virgines.	can. 23. 32. q. 5.
libro de inſtitutione Virginis, cap. 6.	can. 3. 27. q. 2.
libro 2. de Virginibus.	can. 1. 32 q. 3.
libro de Paradiſo, c. 4.	can. 9. diſt. 40.
cap. 10.	can 20. 33. q. 5.
cap. 12.	can. 17. 3. q. 9.
cap. 13.	can 39. diſt. 2. de pœn.
cap. 14.	can 97. diſt. 2 de pœn. can 38 diſt. 1. de pœn.
lib. 2. de Patriarchis.	can. 36. 27. q. 2.
lib. 1. de Patriarchis. id. de Abraham, cap. 3.	can. 23. 23 q. 3.
in libro de Patriarchis. lib. 2. de Abraham, c. 4.	can. 3. & 4. 32. q. 4.
lib. de Patriarchis, id eſt, lib. 1. de Abraham, cap. 6.	can. 12. 32. q. 7. can. 7. 13. q. 2.
lib. 1. de Abraham, c. 8.	can. 20. 22. q. 2.
lib. de Patriarchis, lib. 1. de Abraham. cap. 9.	can. 8. 30 q. 3. can. 13. 28. q. 1.
libro de Patriarchis, id eſt, lib. 1. de Abraham, cap. ult.	can. 12. 32. q. 1. can. 2. 32. q. 4. can. 13. 32. q. 2.
lib. 1. de Jacob, & vita beata, cap. 3.	can. 10. 23. q. 1.
lib. 2. de Jacob, & vita beata.	can. 37. diſt. 2. de pœn.
In libro de Tobia, cap. 14.	can. 3. 14 q. 3.
cap. 15.	can. 12. 14. q. 4.
lib. 2. de Cain, & Abel, cap. 4.	can. 11. 13. q. 1. can. 31 diſt. 1. de pœn. can. 9. 32. q. 1. can. 69. 23. q. 5.
In Apologia David.	can. 8. diſt. 76.
cap. 2.	can. 23 diſt. 3. de pœn.
cap. 4.	can. 23. diſt. 3. de pœn.
cap. 13.	can. 23. diſt. 3. de pœn.
cap. 7.	can. 26. diſt. 3. de pœn.
cap. 8.	can. 9. 36. q. 2.
in libro de Helia, & jejunio, cap. 4. & 5.	can. 8. diſt. 35.
in libro de S. Joſeph, c. 13.	can. 68. 12. q. 3.
libro de Iſaach, & anima, cap. 5.	can. 38. diſt. 2. de pœn.
Anastasii Bibliothecarii Chronicon.	can. 15. 16. q. 7.
Apollonius.	can. 26. diſt. 3. de conſ.
Apollonius Abbas.	can. 26. diſt. 3. de conſ.
Athanasius Alexandrinus Epiſcopus Marco Papæ, epiſtola.	can. 22. diſt. 16.
Athanaſius Patriarcha Papæ Felici II.	can. 22. & 12. 9. q. 3.
	can. 3. 27. q. 2.
Augustinus.	can. 23. diſt. 2. de pœn.

Augustinus.	can. 31. 27 q. 2. can. 33 & 36 24. q. 1. can. 6. 24. q. 2. can. 36. diſt. 2. de conſ. can. 16. 13. q. 2. can. 2. 2. q. 1. can. 87. 11. q. 3. can. 23. 23 q. 4. can. 14. diſt. 2. de pœn. can. 14. 28. q. 1. can. 28. 27. q. 2. can. 13. & 16. 26. q. 7. can. 92. 11. q. 3. can. 29. 1. q. 1. can. 47. diſt. 2. de conſ. can. 92. diſt. 1. de conſ. can. 67. diſt. 2. de conſ. can. 16 27. q. 2. can 36. diſt. 2. de conſ. can. 8. diſt. 42. can. 10. diſt. 4. de pœn. can. 17. 23. q. 4. can. 1. 17. q. 1. can. 10 22. q. 4. can. 42 23 q. 5. can. 132. diſt. 4. de conſ. can. 3. 23. q. 2. can. 30. 23 q. 4 can. 87 diſt. 1. de pœn. can. 48 7. q. 1. can. 40. diſt. 2. de pœn. can. 19 22. q. 3. can. 36 & 37 24. q. 1. can. 32. 2 q. 7. can. 33. 23. q 4.
ſuper Joannem.	can. 6. 1. q. 2. can. 26. 11. q. 1. can. 2. diſt 41. can 1. diſt. 4 de conſ.
ſuper Joannem contra Donatiſtas.	can. 6. diſt. 32.
ſuper epiſt. 1. Joannis tractatu 3.	can. 8. diſt. 2. de pœn.
tractatu 3. ad c. 1. duobus locis.	can 39. diſt 4. de conſ. can. 26. eod. can. 6. diſt 32.
tract. 5. in Joannem.	can. 46. 1. q. 1. can. 16. & 18 diſt. 2. de pœn.
tractatu 6. ad cap 1. Joannis.	can. 30 1 q. 1. can. 27 diſt. 4. de conſ. can 39. diſt. 4 de conſ.
de bono viduitatis ad Julianam viduam, c. 8.	can. 1. diſt. 18. can. 33. 27 q. 2. can. 41. 27. q. 1.
cap. 10.	can. 2. diſt 27.
cap. 21.	can. 56. 11. q. 3.
de bono conjugii. cap. 4.	can. 21 27 q. 2. can. 14. 32. q. 2. can. 10 & 21. 22. q. 4.
cap. 5.	can. 6. 32. q. 2.
de bono conjugali, c. 6. cap. 7.	can. 3. 32. q. 2. can. 2. 32. q 7. can. 27. 32. q. 6.
cap. 14.	can. 2. 31. q. 1. can. 9 14. q. 3. can. 3. 32. q. 2.
cap. 15.	can. 27. 32. q. 7.
cap. 26.	can. 3. diſt. 36.
cap. 26. ad Valerium, de nuptiis, & concupiſcentia, lib. 1. cap. 10.	can. 8 32. q. 4. can. 2. 31. q. 2. can. 28. 32. q 7.
cap. 21.	can. 9. & 10. 27. q. 2.
cap. 13.	can. 7. 30. q. 2.
ad Valerium contra Julianum, de nuptiis, & concupiſcentia, lib. 2. cap. 21.	can. 6. diſt. 4. de conſ.
de adult. conjugiis.	can. 72. 30. q. 7.
lib. 1. de adult. conjugiis cap. 2.	can. 18. 33. q. 4.
cap. 9.	can. 20. 32. q. 7.
ad Pollentium, lib. 1. de adulterinis conjugiis, c. 13. & 14.	can. 8. 28. q. 1.
cap. 18. & 21.	can. 9. 28 q. 1.
cap. 24.	can. un. 31. q. 8.
lib. 2. de adult. conjug.	can 6 28. q. 1.
cap. 4. & 3.	can. 2. 32 q. 7.
lib. 2. cap. 6.	can 7 32. q. 1.
cap. 8.	can. 4 32 q. 6.
cap. 9.	can. 8. 32. q. 1.
cap. 13.	can 16 32. q. 5.
cap. 13.	can. 9. 33. q 2.
Auguſtinus in libro Pſalm.	can. 1. 22. q. 2.
in 3. Pſalm.	can. 14. 22. q. 2

in Pſalm. 21.	can. 31. diſt. 2. de conſ.
in Pſalm. 30.	can. 48. 7. q. 1.
in lib. Pſalm. Pſalm. 30. conc. 1.	can. 1. 26. q. 2.
in Pſalm. 50.	can. 9. diſt. 1. de pœn.
in Pſalm. 32.	can. 34. 23. q. 4.
	can. 92. diſt. 1. de conſecr.
in Pſalm. 33.	can. 92. diſt. 2. de conſ.
in Pſalm. 34.	can. 44. diſt. 2. de conſ.
in Pſalm. 36. conc. 3.	can. 1. 14. q. 3.
	can. 33. 11. q. 1.
in Pſalm. 37.	can. 54. 11. q. 3.
	can. 3. 3. q. 5.
in Pſalm. 44.	can. 6. diſt. 68.
in Pſalm. 45.	can. 92. diſt. 2. de conſ.
in Pſalm. 50.	can. 77. diſt. 1. de pœn.
in Pſalm. 54. duobus locis.	can. 48. 7. q. 1.
in Pſalm. 65.	can. 92. diſt. 2. de conſ.
in Pſalm. 69.	can. 48. 7. q. 1.
in Pſalm. 70.	can. 33. diſt. 1. de pœn.
ad Pſalm. 70. verſic. quoniam non cognovi.	can. 12. diſt. 88.
in Pſalm. 83.	can. 11. 23. q. 5.
in Pſalm. 84.	can. 87. diſt. 1. de pœn.
in Pſalm. 98.	can. 92. diſt. 2. de conſ.
in Pſalm. 101.	can. 48. 7. q. 1.
in Pſalm. 102.	can. 8. & 9. diſt. 86.
in Pſalm. 105. verſic. qui regis.	can. 79. 2. q. 1.
ad Pſalm. 108.	can. 1. diſt. 4. de pœn.
	can. 2. 23. q. 3.
ſuper Pſalm. 121.	can. 90. 1. q. 5.
in Pſalm. 124.	can. 98. 11. q. 3.
in Pſalm. 127.	can. 4. 23. q. 6.
in Pſalm. 147.	can. 10. diſt. 86.
ſuper Pſalm. 149.	can. 1. 33. q. 5.
ad Lotharium.	can. 38. 23. q. 5.
Severo Milevitano Epiſc.	can. 20. 22. q. 4.
ad Fortunatum.	can. 36. & 37. diſt. 4. de conſ.
	can. 21. diſt. 4. de conſ.
epiſt. ad Irenæum.	can. 45. diſt. 2. de conſ.
	can. 37. diſt. 2. de conſ.
ad quendam Comitem.	can. 7. 3. q. 7.
ad Julianum Comitem.	can. 6. diſt. 2. de pœn.
ad Hieronymum, epiſt. 9.	can. 7. diſt. 9.
epiſt. 19.	can. 34. 2. q. 7.
epiſt. 29.	can. 19. diſt. 3. de pœn.
ad Bonifacium epiſt. 23.	can. 8. 1. q. 4.
	can. 129. diſt. 4. de conſ.
	can. 35. diſt. 4. de conſ.
	can. 76. diſt. 4. de conſ.
epiſt. 40. ad Vincentium.	can. 41. 23. q. 4.
ad Armentarium, & Riparium, & Paulinam, epiſt. 45.	can. 6. 33. q. 3.
ad Vincentium Donatiſtam, & Rogatiſtam, epiſtola 48.	can. 2. 3. q. 5.
	can. 10. 23. q. 4.
	can. 37. 23. q. 4.
	can. 43. diſt. 1. de pœn.
	can. 53. 1. q. 1.
	can. 9. diſt. 9.
	can. 1. & 2. 1. q. 4.
	can. 38. 24. q. 1.
	can. 43. diſt. 4. de conſ.
	can. 1. 23. q. 7.
	can. 5. 23. q. 6.
	can. 32. 1. q. 1.
ad Bonifacium Comitem, epiſt. 50.	can. 42. & 43. 23. q. 4.
	can. 2. 23. q. 3.
	can. 13. diſt. 50.
	can. 24. 23. q. 4.
	can. 1. 23. q. 6.
	can. 28. 12. q. 1.
	can. 3. & 4. 23. q. 7.
	can. 1. diſt. 9.
ad Macedonium, epiſt. 52.	can. 48. 23. q. 3.
ad Macedonium, ep. 54.	can. 55. 23. q. 4.
	can. 33. diſt. 3. de pœn.
	can. 22. diſt. 3. de pœn.
	can. 17. 18. & 19. 23. q. 5.
	can. 71. 11. q. 3.
	can. 62. diſt. 50.
	can. 11. 14. q. 4.
	can. 15. 14. q. 5.
	can. 1. 14. q. 6.
	can. 4. 23. q. 3.
ad Aurelium Epiſcopum, epiſt. 64.	can. 1. diſt. 44.
ad Bonifacium Comitem, epiſt. 70.	can. 2. 27. q. 2.
ad Poſſidium, epiſt. 72.	can. 38. diſt. 3. de conſ.
ad Aurelium epiſt. 76.	can. 36. 16. q. 1.
ad Auxentium Epiſcopum, epiſt. 75.	can. 10. 24. q. 4.
	can. 1. 24. q. 3.
ad Eudoxium, epiſt. 81.	can. 30. 16. q. 1.
ad Caſulanum, epiſt. 86.	can. 80. 11. q. 3.
	can. 7. diſt. 12.

ad Maximinum, ep. 203.	can. 108. diſt. 4. de conſ.
ad Seleucianam, epiſt. 108.	can. 147. diſt. 4. de conſ.
	can. 97. diſt. 4. de conſ.
ad Monachos, epiſt. 109.	can. 12. 32. q. 3.
	can. 7. diſt. 42.
Auguſtinus ad Fortunatianum, epiſt. 111.	can. 10. diſt. 9.
ad Januarium, epiſt. 118. cap. 6.	can. 11. diſt. 12.
ad inquiſitiones Januarii, epiſt. 119.	can. 5. 26. q. 2.
epiſt. 118. cap. 3.	can. 13. § dixerit, diſt. 3. de con
epiſt. 118. reſponſionum ad Januarium, cap. 6.	can. 54. diſt. 2. de conſ.
ad inquiſitiones Januarii, epiſt. 119. cap. 19.	can. 12. diſt. 12.
Victoriano, epiſt. 122.	can. 7. 32. q. 5.
Donato, epiſt. 127.	can. 3. 23. q. 5.
Clero, & populo Hipponenſi, ep. 137.	can. 6. diſt. 47.
	can. 50. 11. q. 3.
	can. 16. 2. q. 1.
ad Valerium, epiſt. 148.	can. 7. diſt. 40.
epiſt. 152. contra Donatiſtas.	can. 7. 23. q. 4.
Auguſtinus ad Publicolam, epiſt. 154.	can. 8. 23. q. 5.
	can. 15. & 16. 23. q. 1.
	can. 3. 21. q. 1.
Marcellino, epiſt. 158.	can. 2. 23. q. 3.
ad Marcellinum Comitem de Donatiſtis captis, ep. 159.	can. 1. 23. q. 3.
Glorio, & Eleuſio, epiſt. 162.	can. 29. 24. q. 3.
ad Emeritum, epiſt. 164.	can. 3. 23. q. 5.
	can. 34. 1. q. 1.
epiſt. 166.	can. 58. 11. q. 3.
	can. 2. 23. q. 6.
Feſto, epiſt. 167.	can. 23. 23. q. 4.
ad Paſcentium Comitem Arianum, epiſt. 174.	can. 3. 32. q. 6.
Honorato Epiſcopo epiſt. 180.	can. 9. 32. q. 6.
ad Bonifacium, ep. 187.	can. 8. 17. q. 4.
ad Ecdiciam, epiſt. 199.	can. 4. & 5. 33. q. 5.
epiſt. 199.	can. 39. 14. q. 1.
ad Bonifacium, ep. 207.	can. 3. 23. q. 1.
Donato Presbytero, epiſt. 204.	can. 38. 23. q. 4.
	can. 54. 23. q. 4.
	can. 14. 26. q. 3.
Auguſtinus libro de civitate Dei.	can. 33. 23. q. 8.
cap. 18.	can. 3. & 4. 32. q. 5.
lib. 1. de civitate Dei, c. 17. & 18.	can. 9. 23. q. 3.
cap. 20. & 21.	can. 9. 23. q. 5.
ad Marcellinum, de civitate Dei, lib. 1. c. 25.	can. 11. diſt. 3.
cap. 25.	can. 8. 16. q. 2.
cap. 26.	can. 13. 23. q. 5.
cap. 27.	can. 3. 32. q. 5.
lib. 10. de civitate Dei, cap. 5.	can. 13. diſt. 1. de conſ.
lib. 15. de civitate Dei, cap. 16.	can. 1. 33. q. 1.
lib. 19. de civitate Dei, cap. 16.	can. 37. 23. q. 5.
cap. 19.	can. 11. 8. q. 1.
libro de pœnitentiæ medicina, cap. 2.	can. 96. diſt. 4. de conſ.
cap. 3.	can. 73. 11. q. 3.
cap. 3.	can. 32. diſt. 1. de pœn.
cap. 8.	can. 4. diſt. 5. de pœn.
cap. 9.	can. 42. diſt. 3. de pœn.
Auguſtinus, lib. de pœnitentia, cap. 10.	can. 1. diſt. 5. de pœn.
cap. 12.	can. 1. diſt. 5. de pœn.
cap. 13.	can. 3. diſt. 3. de pœn.
cap. 14.	can. 45. diſt. 3. de pœn.
cap. 14. & 15.	can. 1. diſt. 5. de pœn.
cap. 17.	can. 6. diſt. 7. de pœn.
cap. 18.	can. 9. diſt. 23.
cap. 19.	can. 4. diſt. 5. de pœn.
cap. 20.	can. 1. diſt. 6. de pœn.
in libro de correptione, & gratia,	can. 17. 24. q. 3.
cap. 5.	can. 20. 23. q. 4.
cap. 6.	can. 41. diſt. 2. de pœn.
cap. 7.	can. 24. & 25. diſt. 2. de pœn.
cap. 8.	can. 41. diſt. 1. de pœn.
	can. 8. diſt. 4. de pœn.
cap. 8. & 9.	can. 41. diſt. 2. de pœn.
cap. 9. duobus locis.	can. 26. & 27. diſt. 2. de pœn.
cap. 14.	can. 42. diſt. 2. de pœn.
lib. de util. credendi, c. 1.	can. 28. 24. q. 3.
libro de gratia, & libero arbitrio, c. 14.	can. 145. diſt. 4. de conſ.
cap. 17.	can. 26. diſt. 2. de pœn.

tractatu 6. in c. 2. Joannis.	can. 30. 2. q. 7.
tractatu 7.	can. 36. 23. q. 5.
ſuper epiſt. 1. Joannis, tractatu 8.	can. 5. diſt. 2. de pœn.
tractatu 9.	can. 17. diſt. 2. de pœn.
tractatu 10. in cap. 2. Joannis.	can. 8. 1. q. 5.
ſuper Joannem, tract. 12. ad 2. 5.	can. 59. 23. q. 4.
	can. 2. 32. q. 4.
tractatu 13. ad c. 3. Joannis.	can. 36. 1. q. 1.
ſuper Joannem, tractatu 17.	can. 25. diſt. 3. de conſ.
ſuper Joannem ad cap. 6. tract. 26. & 27.	can. 59. & 64. diſt. 2. de conſ.
tractatu 26. ad cap. 6. Joannis.	can. 81. diſt. 2. de conſ.
tractatu 27. ad c. 6. Joannis.	can. 3. 22. q. 3.
tractatu 30. in Joannem.	can. 44. diſt. 2. de conſ.
	can. 32. 2. q. 7.
tractatu 32. ſuper Joannem.	can. 92. diſt. 2. de conſ.
tractatu 41. ad c. 8.	can. 1. diſt. 81.
tractatu 42. ad cap. 8. Joannis.	can. 27. diſt. 1. de pœn.
tractato 43.	can. 11. 22. q. 2.
tractatu 46. ad cap. 10. Joannis.	can. 19. 8. q. 1.
ſuper Joannem, tractatu 50. ad c. 12.	can. 6. 24. q. 2.
	can. 3. 13. q. 4.
	can. 12. 12. q. 1.
tractatu 6. & 61. in Joannem.	can. 66. diſt. 2. de conſ.
tractatu 62. in Joannem.	can. 17. 11. q. 1.
tractatu 66.	can. 85. 11. q. 3.
tractatu 68. in Joannem.	can. 11. diſt. 4. de pœn.
tractatu 80. ad c. 15. Joannis.	can. 34. 1. q. 1.
	can. 39. diſt. 4. de conſ.
tractatu 100. ad c. 6. Joannis.	can. 7. diſt. 86.
tractatu 115. ad c. 18. Joannis.	can. 85. 11. q. 3.
tractatu 124. in c. 21. Joannis.	can. 7. diſt. 5. de pœn.
cap. 72.	can. 10. diſt. 45.
cap. 76.	can. 19. diſt. 3. de pœn.
cap. 79.	can. 17. 26. q. 7.
cap. 109. & 110.	can. 23. 13. q. 2.
in epiſt. ad Titum.	can. 2. diſt. 26.
	can. 2. 28. q. 3.
ſuper epiſtolam ad Galathas, cap. 2.	can. 2. 22. q. 2.
cap. 4.	can. 17. 26. q. 7.
ſuper epiſt. Pauli ad Corinthios.	can. 3. 32. q. 7.
libro 1. Retract.	can. 15. 15. q. 1.
cap. 13. duobus locis.	can. 15. diſt. 1.
lib. 1. retract. c. 30.	can. 3. 26. q. 5.
in ſermone * de pœnitentia. * al. de pœnit. medicina.	can. 63. diſt. 1. de pœn.
ſermone ad Populum.	can. 8. diſt. 71.
S. Auguſtini Epiſcopi de decollatione S. Joannis Baptiſtæ.	can. 3. & 4. 22. q. 4.
in ſermone poſt Paſcha.	can. 103. diſt. 4. de conſ.
ſermone de Catechiſmo, cap. 3.	can. 54. 1. q. 1.
in ſermone de puero Centur.	can. 2. 23. q. 2.
in quodam ſermone Evangelii.	can. 70. diſt. 2. de conſ.
in ſermone de remiſſione peccatorum.	can. 82. 1. q. 2.
in ſermone Sancti Joannis, id eſt, ſermon. 12. de Sanctis.	can. 5. 22. q. 5.
ſermone de adventu Domini.	can. 3. 33. q. 4.
ſermone 2. de tempore.	can. 2. 23. q. 4.
ſermone 119. de tempore.	can. 66. 16. q. 1.
in ſermone de communi vita Clericorum.	can. 10. 12. q. 1.
	can. 4. diſt. 86.
in ſermone 2. de vita Clericorum.	can. 43. 17. q. 4.
	can. 8. 13. q. 2.
	can. 18. 12. q. 2.
ſermone 3. de communi vita Clericorum, ſeu regula 3.	can. 1. 5. q. 5.
	can. 11. 12. q. 1.
	can. 10. 52. q. 5.
ſermone 24. de verbis Apoſtolorum.	can. 11. 23. q. 4.
de verbis Apoſtoli, ſerm. 31. al. 29.	can. 9. 22. q. 2.
Auguſtinus ſerm. 30. de verbis Apoſt.	can. 10. 22. q. 5.
	can. 6. 22. q. 3.
	can. 14. 22. q. 1.
	can. 3. 22. q. 2.
de verbis Apoſt. ſermone 98.	can. 32. 11. q. 3.
ad Neophytos, homil. 3.	can. 73. diſt. 4. de conſ.
	can. 78. diſt. 4. de conſ.
lib. 50. Homiliarum, homil. 6.	can. 15. diſt. 43.
Homil. 7.	can. 5. 14. q. 5.
Homil. 8.	can. 13. diſt. 2. de pœn.
Homil. 9.	can. 20. diſt. 1. de pœn.
	can. 5. 14. q. 3.
Homil. 11.	can. 32. diſt. 2. de pœn.
Homil. 15. de verbis David.	can. 9. & 4. diſt. 4. de pœn.
Auguſtinus homilia 24. in Joannem.	can. 5. diſt. 25.
lib. 50. Homiliarum, homil. 26.	can. 94. 1. q. 1.
Auguſtinus libro 50. homil. ſermone 27. de util. agendæ pœnitentiæ.	can. 90. diſt. 2. de conſ.
lib. 50. Homiliarum, hom. 28.	can. 49. diſt. 1. de pœn.
Homil. 41.	can. 20. diſt. 3. de pœn.
	can. 2. 3. & 4. diſt. 7. de pœn.
Auguſtinus homilia de igne purgatorio, ſeu ſermone 41. de Sanctis, cut 4. de animabus defunctorum.	can. 3. diſt. 25.
Homil. 48.	can. 8. 16. q. 7.
lib. 50. Homiliarum, homil. 49. de pœnitentia.	can. 44. diſt. 2. de pœn.
	can. 2. diſt. 34.
Homil. 50. de utilit. pœnitentiæ.	can. 2. 2. q. 1.
Homil. 52. c. 11.	can. 85. diſt. 1. de pœn.
Auguſtinus lib. 50. Homiliarum, homil. ult. cap. 3. & 4.	can. 81. diſt. 1. de pœn.
Homilia de pœnitentia, c. 12.	can. 84. diſt. 1. de pœn.
	can. 27. 2. q. 7.
	can. 18. 2. q. 1.
in ſermone Domini de verbis Domini.	can. 46. diſt. 1. de conſ.
	can. 75. diſt. 2. de conſ.
de verbis Domini ſecundum Matthæum, ſerm. 5.	can. 5. diſt. 41.
ſermone 6. de verbis Domini.	can. 97. 11. q. 3.
lib. 1. de ſermone Domini in monte, cap. 8.	can. 1. 32. q. 6.
cap. 9.	can. 19. 24. q. 1.
ſermone 11. de verbis Domini.	can. 8. 24. q. 3.
ſermone 12. de verbis Domini.	can. 38. 1. q. 1.
de blaſphemia in Spiritum Sanctum.	can. 47. 1. q. 1.
ſermone 16. de verbis Domini.	can. 48. 11. q. 3.
	can. 20. 1. q. 1.
ſermone 18. de verbis Domini.	can. 8. & 9. 23. q. 4.
	can. 1. 2. & 4. 13. q. 4.
lib. 1. de ſermone Domini in monte. c. 23.	can. 20. diſt. 3. de pœn.
cap. 23.	can. 4. 32. q. 7.
	can. 6. 32. q. 7.
cap. 27. & 28.	can. 5. 28. q. 1.
lib. 1. cap. 50.	can. 5. & 8. 22. q. 1.
	can. 3. diſt. 22.
	can. 4. 22. q. 1.
ſermone 31.	can. 81. 1. q. 1.
cap. 32.	can. 18. 32. q. 5.
ſermone 55. de verbis Domini.	can. 14. 14. q. 5.
	can. 1. 14. q. 3.
de ſermone Domini in monte, lib. 1. cap. 37. & 38.	can. 51. 22. q. 4.
de verbis Domini, tractatu, ſive ſermone 46.	can. 2. 23. q. 6.
ſermone 49. de verbis Domini.	can. 12. 23. q. 4.
de ſermone Domini in monte, lib. 2. cap. 19.	can. 49. 11. q. 5.
ſermone 2. de verbis Apoſtol.	can. 38. diſt. 2. de conſ.
libro de Baptiſmo.	can. 49. diſt. 4. de conſ.
	can. 6. diſt. 32.
libro 1. de Baptiſmo contra Donatiſtas, c. 1.	can. 40. diſt. 4. de conſ.
	can. 32. diſt. 4. de conſ.
cap. 2.	can. 40. 24. q. 1.
cap. 6.	can. 21. 24. q. 1.
cap. 12.	can. 42. diſt. 4. de conſec.
cap. 14.	can. 151. diſt. 4. de conſ.

cap. 15.

cap. 13. duobus locis.	can. 131. diſt. 4. de conſ.
cap. 13.	can. 9. diſt. 36.
cap. 15. & 16.	can. 135. & 136. diſt. 4. de con.
cap. 19.	can. 138. & 139. diſt. 4. de con.
cap. 23.	can. 141. diſt. 4. de conſ.
cap. 25.	can. 139. & 142. diſt. 4. de con.
cap. 26.	can. 143. diſt. 4. de conſ.
cap. 27.	can. 144. diſt. 4. de conſ.
cap. 32. & 33.	can. 8. diſt. 4. de conſ.
lib. 1. de peccatorum meritis, & remiſſione, ſive de parvulorum baptiſmo, cap. 39	can. 2. diſt. 4. de conſ.
lib. 2. de baptiſmo contra Donat. cap. 1.	can. 33. 2. q. 7.
lib. 2. cap. 3.	can. 8. diſt. 9.
lib. 1. de baptiſmo parvulorum, ſive de peccatorum meritis, & remiſſio. lib. 2. c. 7.	can. 146. diſt. 4. de conſec.
cap. 34.	can. 83. diſt. 1. de pœn.
cap. 35. & 36.	can. 132. diſt. 4. de conſ.
libro 3. de baptiſmo contra Donatiſtas, c. 6.	can. 4. diſt. 8.
cap. 8.	can. 6. diſt. 8.
cap. 10.	can. 30. diſt. 4. de conſ.
cap. 11.	can. 45. diſt. 4. de conſ.
cap. 16.	can. 74. 1. q. 1.
cap. 17.	can. 38. 1. q. 1.
cap. 18.	can. 39. 1. q. 1.
cap. 19.	can. 40. diſt. 4. de conſ.
de Baptiſmo, lib. 4. c. 1.	can. 43. diſt. 4. de conſ.
cap. 4.	can. 47. 1. q. 1.
cap. 5.	can. 21. 6. q. 1. can. 7. diſt. 8. can. 40. diſt. 4. de conſ.
cap. 11.	can. 33. 1. q. 1.
cap. 12.	can. 48. diſt. 4. de conſ.
cap. 13.	can. 21. 6. q. 1.
cap. 20.	can. 149. diſt. 4. de conſ.
cap. 21.	can. 24. 23. q. 4.
cap. 22.	can. 34. diſt. 4. de conſec.
cap. 22. 23. 24. & 25.	can. 77. diſt. 4. de conſec.
cap. 24.	can. 98. diſt. 4. de conſec.
libro 5. de baptiſmo, cap. 8.	can. 47. diſt. 4. de conſ.
cap. 23. & 24.	can. 32. 1. q. 1.
cap. 19	can. 41. diſt. 4. de conſ.
cap. 22. 22. 23. & 24.	can. 48. 1. q. 1.
lib. 6. de baptiſmo contra Donatiſtas, cap. 1.	can. 41. diſt. 4. de conſ.
lib. 6. cap. 1.	can. 41. diſt. 4. de conſ.
cap. 4. & 5.	can. 41. diſt. 4. de conſ.
cap. 12.	can. 41. diſt. 4. de conſ.
cap. 24.	can. 72. diſt. 4. de conſ.
cap. 25.	can. 37. 1. q. 1.
cap. 44.	can. 22. 24. q. 1.
lib. 7. de baptiſmo, cap. 32.	can. 31. diſt. 4. de conſ.
cap. 33.	can. 11. diſt. 38.
in Enchiridio ad Laurent.	
cap. 17.	can. 7. & 22. 22. q. 2.
cap. 18.	can. 6. 22. q. 2.
cap. 21.	can. 4. 22. q. 2.
cap. 22.	can. 135. diſt. 4. de conſ.
cap. 43.	can. 134. diſt. 4. de conſ.
cap. 44.	can. 133. diſt. 4. de conſ.
cap. 52.	can. 18. diſt. 3. de pœn.
cap. 70.	can. 20. diſt. 3. de pœn.
cap. 71.	can. 30. diſt. 3. de conſ.
lib. 1. de Trinitate.	can. 3. diſt. 9.
in prologo, lib. 5. de Trinitate.	
lib. 3. de Trinitate, cap. 4.	can. 40. diſt. 2. de conſ.
lib. 4. de Trinitate, cap. 14.	can. 95. 1. q. 1.
contra adverſarium legum, & Prophetarum, lib. 2. cap. 9.	can. 1. 32. q. 4.
cap. 11.	can. 22. 31. q. 1.
in libro de fide, & operibus, cap. 4. & 5.	can. 18. 23. q. 4.
cap. 16.	can. 4. 28. q. 1.
cap. 36.	can. 55. 2. q. 1.
libro de fide ad Petrum Diaconum, cap. 30.	can. 3. 13. q. 2.
de diſciplina Chriſtiana, vel de dono diſciplinæ, cap. 1.	can. 6. 1. q. 5.
de Geneſi contra Manich. lib. 1. cap. 2.	can. 40. 24. q. 3.
de agenda cura pro mortuis, cap. ult.	can. 19. 13. q. 2.
in libro de mendacio, cap. 6.	can. 17. 22. q. 2.
cap. 14.	can. 8. 22. q. 2.
cap. 27.	can. 15. 22. q. 2.

libro de conflictu vitiorum, atque virtutum, c. 19.	can. 13. 22. q. 2.
cap. 24.	can. 20. 27. q. 1.
Auguſtinus in libro ſoliloquiorum.	can. 12. diſt. 3. de pœn. can. 22. 2. q. 7. can. 32. 23. q. 4.
contra Creſconium Grammaticum, lib. 3.	
cap. 6.	can. 13. diſt. 4. de conſec.
lib. 3. confeſſ. cap. 8.	can. 2. diſt. 8. can. 13. 32. q. 7.
lib. 4. confeſſ. cap. 3.	can. 8. 20. q. 1.
lib. 8. confeſſ. cap. 3.	can. 39. 27. q. 2.
lib. 1. contra Julianum.	can. 11. 32. q. 1.
lib. 6. contra Jul. Pelag. cap. 4.	can. 34. diſt. 4. de conſ.
cap. 5.	can. 114. diſt. 4. de conſ.
cap. 6.	can. 33. diſt. 4. de conſ.
cap. 8.	can. 10. 32. q. 4.
lib. contra Manichæos.	can. 9. diſt. 11. can. 31. 42. q. 3. can. 23. 23. q. 4.
lib. de prædeſtinatione, & gratia, c. 11. & 12.	
cap. 13.	can. 22. & 23. 23. q. 4.
libro 1. de libero arbitrio, cap. 3.	can. 30. diſt. 1. de pœn.
cap. 4.	can. 41. 23. q. 3.
cap. 5	can. 6. 32. q. 5.
libro 3. de libero arbitrio, cap. 23.	can. 7. diſt. 4. de conſ.
contra Fauſtum Manich. lib. 15. cap. 15.	can. 13. diſt. 37.
lib. 19. contra Fauſtum, cap. 13.	can. 28. diſt. 1. de pœn.
cap. 25.	can. 2. 24. q. 1.
lib. 22. cap. 44.	can. 9. 13. q. 1.
cap. 47. & 48.	can. 7. 32. q. 4.
cap. 61.	can. 13. 35. q. 1. & 3.
cap. 64.	can. 6. diſt. 36.
cap. 70.	can. 36. 23. q. 4.
cap. 73.	can. 15. 23. q. 5.
cap. 74. & 75.	can. 4. 23. q. 1.
cap. 79.	can. 44. 23. q. 4.
lib. 32. cap. 10. contra Fauſtum Manichæum.	can. 8. 8. q. 1.
lib. 1. contra epiſt. Parmeniani, cap. 3.	can. 98. 1. q. 1.
cap. 10.	can. 78. 1. q. 1.
cap. 13.	can. 97. 1. q. 1.
cap. 61.	can. 3. & 6. 23. q. 4.
lib. 3. cap. 2. contra epiſtolam Parmeniani.	can. 32. 23. q. 4. can. 19. & 10. 23. q. 4.
contra duas epiſtolas Pelagianorum, lib. 1. c. 22.	can. 130. diſt. 4. de conſ.
contra literas Petiliani, lib. 2. cap. 10.	can. 40. 23. q. 4.
cap. 19.	can. 40. 23. q. 4.
cap. 22.	can. 87. 1. q. 1.
cap. 23.	can. 2. 23. q. 7.
cap. 28.	can. 7. diſt. 10.
cap. 79.	can. 40. 23. q. 4.
cap. 81.	can. 40. 23. q. 4.
cap. 83. & 84.	can. 33. 23. q. 5.
cap. 88.	can. 4. 23. q. 3.
cap. 92.	can. 34. 23. q. 5.
lib. 3. cap. 9.	can. 36. 1. q. 1.
libro de dogmatibus Eccleſiaſticis, cap. 54.	can. 3. diſt. 3. de pœn. can. 0. 23. q. 2.
cap. 52.	can. 26. diſt. 4. de conſ.
cap. 53.	can. 13. diſt. 2. de conſ.
Auguſtinus, lib. 2. de Doctrina Chriſtiana, c. 1.	can. 33. diſt. 2. de conſ.
cap. 8.	can. 6. diſt. 13.
cap. 19. 20. 21. & 23.	can. 6. 26. q. 2.
cap. 10.	can. 1. diſt. 42.
libro de unitate Eccleſiæ, cap. 17	can. 40. §. de perſecutione. 23. q. 4. can. 33. 23. q. 5.
libro de patientia, c. 13	can. 49. diſt. 3. de pœn.
cap. 26.	can. 49. diſt. 3. de pœn.
contra Secundinum Manichæum, cap. 1.	can. 51. 11. q. 3.
in libro de catechizandis rudibus, cap. 9.	can. 12. diſt. 38.
ad Oroſium, lib. 65. quæſtionum dial. q. 59.	can. 29. diſt. 4. de conſ.
ad Petrum Diaconum, c. 26. & 27.	can. 3. diſt. 4. de conſ.
in libro de Corpore Domini.	can. 77. 1. q. 1.
libro de fide Chriſtiana.	can. 8. diſt. 12.
de Symbolo, lib. 1. c. 1.	can. 62. diſt. 4. de conſ.
libro de natura Dæmonum.	can. 1. 26. q. 5. & 4.
cap. 3.	can. 2. 26. q. 5.
cap. 23.	can. 19. 13. q. 2.
libro de Sancta Virginitate, cap. 8.	can. 6. 32. q. 3.
cap. 24. & 25.	can. 3. 14. q. 2.

lib.

libro de continentia, cap. 4.	can. 42. diſt. 2. de pœn.
libro de vera religione, c. 31.	can. 5. diſt. 4.
cap. 49. & 50.	can. 14 diſt. 38
de decem chordis, c. 9.	can. 5. 32. q. 6.
cap. 6. lib 3. de anima.	can. 148. diſt. 4. de conſec.
ad Vincentium Victorem, lib. 4. de anima, & ejus origine. cap. 1.	can. 4. diſt. 9.
de ſummo bono, lib. 3. cap. 39.	can. 47. 12. q. 3.
in libro quæſtionum d. quæſt. 10.	can. 2. 25. q. 2.
in libro quæſtionum Veteris, & Novi Teſtamenti, quæſt 2.	can 3. 15. q. 1.
libro quæſtionum Veteris Teſtamenti, cap. 21.	can. 96. 1. q. 6.
libro quæſtionum Veteris, & Novi Teſtamenti, c. 63	can. 9. 32. q. 2.
in libro quæſtionum Veteris Teſtamenti, quæſt. 45.	can. 17 33. q. 5.
in libro quæſtionum Veteris, & Novi Teſtamenti, q. 67.	can. 16. diſt. 37.
lib. quæſtionum Veteris, & Novi Teſtamenti, quæſt 127.	can. 5. 33 q. 4. can. 10. diſt. 88.
in quæſtionibus Veteris, & Novi Teſtamenti, c. 106.	can. 15. 33. q. 3.
in Geneſim ad literam, lib. 8. cap 7.	can. 31. diſt. 2 de pœn.
in Geneſim ad literam, lib 6. cap. 24.	can. 31. diſt. 2. de pœn.
in quæſtionibus in Geneſim. quæſt. 26	can. 22. 22. q. 2.
lib. 1. q. ſuper Geneſim, c. 48.	can 31 diſt. 1. de pœn.
libro 1. quæſtionum ſuper Geneſim, cap. 44 q. 145.	can. 18 22. q 2.
in libro quæſtionum Geneſis, q. 53.	can. 12. 33 q 5.
in libro quæſtionum Exodi, quæſt. 39.	can. 16. 14. q. 5.
in quæſtionibus Exodi, quæſt 39. ad cap 21.	can. 14. 23. q. 5.
ſuper Exodum, quæſt. 76.	can. 11. 32. q. 4. can. 25 14. q 3.
libro quæſtionum Exodi, quæſt. 80	can. 8. 32. q. 2.
in Cantico Deuteronomii.	can. 43. diſt. 3 de pœn.
lib. 3. ſuper Deuteronom. cap. 19.	can 5. 26. q. 2.
lib. 3. quæſtionum ſuper Deuteronom quæſt. 35.	can. 24. 35. q. 5.
in quæſtionibus Deuteronomii, quæſt. 37. ad c. 23.	can. 11. 32. q. 4.
libro quæſtionum Deuteronomii, quæſt. 42.	can. 7. diſt. 4. de pœn.
lib. 4. quæſtionum, quæſt. 24.	can. 1 15. q 1.
ad cap 15. Numerorum, quæſt 30	can. 26. diſt. 2. de conſ.
in quæſtionibus Numerorum, quæſt. 44. ad c. 20.	can. 3. 23. q. 1.
in quæſtionibus Numerorum, quæſt. 59.	can 1. & 16. 32. q. 5.
in libro Numerorum, cap. 30.	can. 14. 30. q. 2.
in quæſtionibus Levitici, quæſt. 1. ad cap. 3.	can. 8. 22 q. 5.
quæſtione 37. ſuper Numeros.	can. 15. 32. q. 2.
ſuper Leviticum, ad cap. 13. quæſt. 74.	can. 4. 15. q. 1.
quæſt. 76.	can. 10. 35. q 7.
Auguſtinus lib. 2. quæſtion. Evang cap. 11.	can. 4. diſt 41.
in quæſtion. ſuper Evangelium lib. 1. c. 20.	can. 16. 05. q. 5.
ſuper Matthæum.	can. 43. 11. q. 3. can. 51. diſt. 2. de conſ.
in lib. Sentent. Proſperi.	can. 41. & 42. diſt. 1. de conſ. can. 37. diſt. 1 de conſ. can. 150. diſt. 4. de conſ.
libro Sententiarum, cap. 15	can. 71. 1. q. 1.
libro Sententiarum Proſperi, cap. 139.	can. 65. diſt. 4 de conſ.
Auguſtini dicta.	can. 5. diſt. 38

B

Basilius.	can. 51. diſt. 50. can. 1. 21. q. 4. can. 2 20 q. 4.
in libro de Spiritu Sancto. cap. 17.	can. 5. diſt. 21.
Beda ſuper Joannem, ad c. 1.	can. 6. diſt. 2. de pœn.
ad cap. 1. Joannis.	can. 21. 1. q. 3.
Homilia 56. in c. 3. Joannis.	can. 51. diſt. 4. de conſ.
in cap. 8. Joannis, de judicio adulteræ.	can. 6. 3. q. 7.
ſuper Apocalypſim.	can. 9. 9. q. 3.
ſuper epiſt. 2. Joannis, 2. 10.	can 24. 24 q. 1.
Beda, lib. 2. Reg. cap. 9. in Samuel, allegoricis expoſitionibus.	can. 8. diſt. 37.
in Eſdram, lib. 2. c. 9.	can. 65. diſt. 4 de conſ.
ad cap. 2. epiſt. 2. Petri.	can. 51 2. q 7.
ſuper Matthæum.	can. 24. 8. q. 1.
ſuper Matthæum, in Homilia de feſto Apoſtolorum Petri, & Pauli ad cap. 15. Matthæi.	can. 27. 24. q. 1.
ſuper Lucam, lib. 4. cap. 48.	can. 5. & 6. diſt. 4. de pœn.
ad cap. 14 Marci.	can. 83. 11. q. 3.
ſuper epiſt Jacobi.	can. 3. diſt. 25.
ſuper Act. Apoſtolorum, ad cap. 1	can. 4 16. q. 2.
libro de temporibus, cap. 63.	can. 9. diſt. 16.
in Commentariis ſuper Lucam, ad cap. 1.	can. 2. diſt. 31.
Homilia 44. in Natale decollationis Sancti Joannis.	can. 6 & 7. 22. q. 4.
Beda pœn. cap. de ebr.	can. 28 diſt. 2. de conſ.
Benedicti Abbatis dicta.	can 6. diſt. 42.
Bonifacius Martyr.	can. 6. diſt. 40.

C

Capitula Caroli Magni.	can. 5. diſt 19. can. 104. diſt 4 de conſ.
Capitularium lib. cap 175.	can 8. 1 q 3.
lib 1. Capitularium, cap. 63.	can. 14. 12. q. 5.
lib. .. Capitularium Caroli, & Ludovici Imp. cap. 84.	can. 34. diſt. 63.
cap. 65.	can. 30. 16. q. 1.
cap 105.	can 33. 17. q. 1.
Capitularium lib. 5. cap. 05.	can. 27 17 q. 4.
lib. 5. Capitularium, c. 19. & 101.	can. 19. 32. q. 7.
lib. 6 Capitularium 5. cap. 90.	can 9. 17. q. 4.
cap. 115.	can. 34. diſt 5. de conſec.
libro 6. Capitularium, c. 77.	can. 125. diſt. 4. de conſ.
lib. 6. cap. 90.	can. 28. 17. q 4.
lib. 7. cap. 183.	can. 34 27 q. 2.
Carolus Magnus in ſuis Capitularibus, lib. 6. cap. 281.	can. 37. 11. q. 1.
Caſſiodorus in expoſitione Pſalterii.	can. 7. diſt 37.
in Pſalm. 70.	can. 13. diſt. 88.
Chromatius in cap 5. Matthæi	can. 11. & 15. 22. q. 5.
in Matthæum, cap 6.	can. 10 diſt 4 de conſ.
Cyprianus, lib. 1. epiſt. 2. Cæcilio fratri.	can. 2. & 3 diſt. 2. de conſ.
epiſt. 3 Cornelio Papæ.	can. 10 diſt. 47.
epiſt. 6. ad Magnum filium.	can. 31. 24 q 1. can 9 7. q. 1.
Eucratio fratri, lib. 1. ep. 10.	can 95. diſt. 2. de conſ.
ad Presbyteros, & Diaconos, & plebem Furnitanorum, lib. 1. ep. 9.	can. 4. 5. 6 & 7 21. q 5.
lib. 1. epiſt. 1.	can. 1. 1. q 7.
lib. 2. epiſt. 3. ad Cæcilium.	can. 9 diſt 8.
Cleri Romani epiſtola miſſa Papæ Cypriano, lib 2. epiſtola 7. inter opera Cypriani.	can. 26. diſt. 50.

lib.

lib. 3. epiſt. 9.	can. 25. diſt. 93.
lib. 4. epiſt. 2. ad Antonianum.	can. 5. diſt. 7. de pœn.
	can. 57. diſt. 1. de pœn.
	can. 5. & 6. 7. q. 1.
lib. 4. epiſt. 7. ad Magnum.	can. 126. diſt. 4. de conſ.
lib. 4. epiſt. 9. ad Florentium Puppianum.	can. 7. 7. q. 1.
tractatu de mortalitate.	can. 22. diſt. 2. de pœn.
tractatu de unitate Eccleſiæ.	can. 18. & 19. 24. q. 1.
	can. 3. diſt. 93.
	can. 5. diſt. 90.
libro de exhortatione Martyrii. c. 5.	can. 32. 23. q. 5.
in epiſtola contra Hæreticos.	can. 70. 1. q. 1.
in 9. genere abuſionis.	can. 40. 23. q. 5.
Cyprianus in epiſt. ad Pompeium contra epiſt. Stephani.	can. 8. diſt. 8.
ad Clerum, & plebem Furnitanorum.	can. 13. diſt. 88.
ad Jubajanum.	can. 8. 7. q. 1.
in epiſt. ad Jubajanum, circa medium.	can. 8. diſt. 8.
ad Pomponium, de virginibus.	can. 4. & 5. 27. q. 1.
in ſermone de lapſis.	can. 67. diſt. 30.
in ſermone de mortalitate.	can. 25. 13. q. 2.
ſermone 6. de oratione Dominica.	can. 70. diſt. 1. de conſ.
Cyrillus Maximo Diacono Antiocheno.	can. 15. 1. q. 7.

D

DEMOSTHENES.	can. 19. diſt. 1. de pœn.
Didymus, lib. 2. de Spiritu Sancto.	can. 40. diſt. 3. de conſ.
Dionyſius Magnus, cap. 5. Eccleſiaſticæ Hierarchiæ.	can. 6. diſt. 38.

E

EULALIUS Epiſcopus Syracuſanæ Eccleſiæ.	can. 24. 16. q. 7.
Euripides.	can. 13. 32. q. 2.

F

FRUCTUOSUS Epiſcopus.	can. 34. diſt. 5. de conſ.
Fulbertus in epiſtolis.	can. 28. 22. q. 3.

G

GALENUS.	can. 29. diſt. 5. de conſ.
Geſta Romanorum Pontificum.	can. 21. diſt. 63.
Gregorius Nazianzenus.	can. 11. 2. q. 1.
ad Cives Nazianzenos angore plenos, & Magiſtratum iratum. Vide 1. Indicem.	can. 6. diſt. 10.

H

HAYMO ſuper epiſtolam ad Rom. cap. 13.	can. 39. 23. q. 5.
Henrici I. & Othonis I. cum Romanis Pont. conſt.	can. 32. diſt. 63.
Hermas, lib. Paſtoris mandato 4.	can. 7. 34. q. 1. & 2.
Herodotus.	can. 10. diſt. 3. de pœn.
HIERONYMUS.	can. 8. diſt. 47.
	can. 4. 14. q. 5.
	can. 22. 27. q. 2.
	can. 1. diſt. 34.
	can. 18. 20. & 24. diſtin. 5. de conſec.
	can. 33. 11. q. 1.
	can. 22. 11. q. 3.
	can. 13. 27. q. 2.
	can. 2. 17. q. 2.
	can. 28. 8. q. 2.
Hieronymus.	can. 23. 25. q. 1.
	can. 86. diſt. 1. de pœn.
	can. 8. 36. q. 2.
	can. 2. 15. q. 8.
ad Euſtochium, de cuſtodia virginitatis.	can. 19. diſt. 5. de conſ.
	can. 11. 32. q. 5.
ad Ruſticum Narbonenſ. Epiſcopum, de ſeptem gradibus Eccleſiæ.	can. 6. diſt. 95.
cap. 5.	can. 23. diſt. 93.
ad Ruſticum.	can. 7. 16. q. 1.
ad Ruſticum Monachum, de vivendi forma.	can. 33. diſt. 5. de conſ.
ad Amandum Preſbyterum.	can. 7. 32. q. 7.
	can. 3. 34. q. 1. & 2.
in epiſt. ad Pammachium contra errores Joannis Hieroſolymitani.	can. 5. diſt. 56.
ad Heliodorum, epiſtola 1. de laude vitæ ſolitariæ.	can. 29. 2. q. 7.
	can. 6. 16. q. 1.
ad Ruſticum Monachum, epiſt. 4.	can. 26. & 27. 16. q. 1.
	can. 41. 7. q. 1.
ad Nepotianum, epiſt. 2.	can. 7. diſt. 95.
	can. 30. diſt. 50.
	can. 18. 26. q. 7.
	can. 8. diſt. 56.
	can. 4. diſt. 27.
	can. 9. diſt. 27.
	can. 73. diſt. 1. de pœn.
	can. 69. diſt. 1. de pœn.
Damaſo.	can. 58. diſt. 1. de pœn.
	can. 68. 16. q. 1.
	can. 6. 1. q. 2.
in epiſtola ad Damaſum Papam, de oblationibus altaris.	can. 13. 10. q. 2.
ad Heldibiam. q. 2.	can. 87. diſt. 2. de conſ.
ad Oceanum, de morte Fabiolæ.	can. 19. & 20. 32. q. 5.
in epiſt. ad Ruſticum, de pœnitentia.	can. 23. & 24. diſt. 3. de pœn.
	can. 27. diſt. 3. de pœn.
ad quendam Levitam.	can. 7. 12. q. 1.
	can. 5. 16. q. 1.
ad Nepotianum, de vita Clericorum.	can. 6. diſt. 25.
	can. 9. diſt. 88.
	can. 70. 12. q. 2.
ad Nepotianum, de vita Clericorum, & in epiſtola ad Oceanum, & in epiſtola ad Ruſticum, & lib. 1. contra Jovin.	can. 17. diſt. 32.
ad Heliodorum, epiſt. 1.	can. 2. diſt. 40.
ad Paulinum, de inſtitutione Monachi, ep. 13.	can. 71. 12. q. 2.
	can. 5. 16. q. 1.
epiſt. 19.	can. 5. diſt. 9.
ad Lucinium Bæticum, epiſt. 28.	can. 6. diſt. 9.
	can. 4. diſt. 18.
	can. 21. diſt. 76.
epiſt. 30. ad Pammachium, & Oceanum.	can. 72. diſt. 1. de pœn.
ad Pammachium, ep. 52.	can. 15. diſt. 38.
ad Oceanum, epiſt. 83.	can. 3. diſt. 25.
	can. 1. diſt. 26.
ad Evagrium, ep. 85. t. 2.	can. 24. diſt. 93.
ad Damaſum Papam, de filio prodigo, epiſt. 146.	can. 2. diſt. 37.
	can. 25. 24. q. 1.
epiſt. 128. ad Fabiolam.	can. 16. diſt. 34.
ad Algaſiam, q. 4.	can. 10. 32. q. 2.
in Prologo Bibliæ.	can. 56. 2. q. 7.
in librum Hebraicarum quæſtionum in Geneſi, ad cap. 18.	can. 6. 32. q. 5.
ad cap. 23.	can. 13. 13. q. 2.
ſuper Geneſim.	can. 41. 27. q. 2.
in Exodum.	can. 45. diſt. 1. de pœn.
in Leviticum.	can. 3. & 4. 24. q. 3.
	can. 3. diſt. 36.
	can. 76. diſt. 2. de conſec.
	can. 8. 14. q. 5.
in lib. Levitici, cap. 8.	can. 15. 8. q. 1.
ſuper Sophoniam, ad cap. 1.	can. 6. 23. q. 3.
cap. 3.	can. 90. 1. q. 1.
ad cap. 3. Michææ.	can. 44. 1. q. 1.
	can. 23. & 24. 1. q. 7.
ſuper Oſea, lib. 1. ad c. 1.	can. 14. 32. q. 2.
lib. 2. Comment. ad cap. 5. Oſee.	can. 33. 24. q. 3.
in Oſee, cap. 6.	can. 63. 1. q. 1.
ad cap. 7. Oſee.	can. 12. & 23. diſt. 4. de pœn.
in cap. 9. Oſee.	can. 27. diſt. 5. de conſ.
lib. 2. Comment. ad cap. 9. Oſee.	can. 33. §. ult. 24. q. 3.
in cap. 10. Oſee.	can. 74. diſt. 1. de pœn.
in primum cap. Danielis.	can. 11. diſt. 37.
ſuper Danielem, ad c. 4.	can. 68. diſt. 1. de pœn.
in cap. 9. Danielis.	can. 75. diſt. 2. de pœn.

Hieronymus, in Comment. ad cap. 8. Zachariæ.	can. 7. diſt. 76.
ad Euſtochium, in procemio Commentariorum in Eſaiam.	can. 9. diſt. 38.
lib. 9 Commentar. cap. 9 Eſaiæ.	can. 4. diſt. 37.
ſuper Eſaiam, ad c. 15.	can. 28. 23. q. 5.
in Eſaiam, cap. 33.	can. 25 diſt. 1. de pœn.
ſuper 12. Prophetas.	can. 23. 11. q. 3.
ad cap. 1. Amos.	can. 24. diſt. 2. de pœn.; can. 71. diſt. 1. de pœn.
in Amos Prophetam, c. 5.	can. 62. 1. q. 1.; can 71. 1. q. 1.
in Amos, cap. 6.	can. 79 11. q. 3.
ad cap. 9.	can 67. diſt. 1. de pœn.; can. 28. 24. q. 1.
in cap. 1. & 2. Malach.	can 84. 1. q. 1. §. Poſſaimus; can. 2 diſt. 49.
ad cap. 3.	can. 13. diſt. 30.; can. 19. diſt. 50.
cap. 4.	can. 65. 16. q. 1.
in Prologo Naum.	can 32. diſt. 3. de pœn.
in cap. 1. Naum.	can. 44. diſt. 3 de pœn.; can. 6. 23. q. 5.
in Michæam, ad cap. 2.	can. 4. diſt. 35.
in Procemio Joeæ.	can. 30. diſt. 3. de pœn.
in expoſitione Jonæ ad 2. c.	can. 16. 25. q. 1.; can. 11. 23. q. 3.; can. 2. 26. q. 2.; can. 19. 23 q. 3.
ſuper Ezechielem, lib. 3. ad cap. 9.	
ſuper Ezechielem, lib. 6. ad cap. 18.	can. 2. 24. q. 3.
ſuper Hieremiam, lib. 1. ad cap. 4.	can. 2. 22. q. 1.
ſuper Hieremiam, lib. 4. ad cap. 21	can. 31. 23. q. 5.
ſuper Hieremiam, ad cap. 4.	can. 7. 22. q. 1.
ſuper Hieremiam, ad c. 22.	can. 23. 23. q. 5.
ad lib. Joſue.	can. 11. 24 q. 3.
ad cap. 1. Aggæi.	can. 48. diſt. 3. de pœn.
in cap. 2. Aggæi.	can. 80. 1. q. 1.; can. 81. 1. q. 1.
ſuper Abdiam Prophetam.	can. 37. 27. q. 2
in cap. 1 Joelis.	can. 66 diſt. 1. de pœn.
ſuper Joelem, ad cap. 2.	can. 27. 23 q. 3.
in libro Judicum, hom. 2.	can. 21. 11 q. 3.
ad cap. 4. Threnorum.	can. 16 diſt 43.
ſuper epiſt. Pauli ad Philemonem.	can. 57 & 58. 11. q. 3.
in epiſt. Pauli ad Corinthios 1. cap. 6.	can. 5. 32. q. 1.
ſuper epiſt. Pauli ad Timotheum.	can. 1. 28. q. 3.
in epiſt ad Tit. cap. 1.	can. 6. diſt. 23.; can 84. 1. q. 3.
cap. 2.	can. 14. 22 & 23. 8. q. 1.; can. 6. 8. q. 1.; can. 3. diſt. 95.; can 10. diſt. 37.
in epiſt ad Titum, cap. 2.	can. 4. 14. q. 6.; can. 93. 41 q. 3.; can. 21 8. q 1.; can. 13. 33 q 3.; can. 24. 23 q. 3.
in Comment. ad c. 3. ep. ad Titum.	can. 67. 16. q. 1.; can. 26. 24. q. 3.; can. 28 24. q 3.
ſuper epiſt. ad Romanos, lib. 1.	can. 6. 31. q. 5.
in epiſt ad Galatas,	can. 27. 24. q. 3.; can. 33. 2. q. 7.
in epiſtola ad Galatas, cap 1.	can. 24. 1. q 1.
in epiſtola ad Galatas, cap. 2.	can. 22. 22. q. 2.
ſuper epiſtolam ad Galatas, lib. 2. cap. 3.	can. 30. 23. q. 5.
in epiſtolam ad Galatas.	can. 26. 24. q. 3.; can. 12. 32. q. 4.; can. 65. 1. q. 1.
in Comment. ad Galatas. cap. 6. in verſic. alter alterius.	can. 22. diſt. 86.; can. 20. 23 q. 2.
in procemio epiſtolæ ad Epheſios.	can. 3. diſt. 29.
in epiſtolam ad Epheſios, ad cap. 1.	can. 49. diſt. 2. de conſ.
ſuper epiſtolam ad Epheſios, lib. 2 ad cap. 4.	can. 81. diſt 4. de conſ.; can. 3. diſt. 37.
in cap. 4. epiſt. ad Epheſios.	can. 21. 22. q. 5.
lib 3. Comment. ad c. 5. epiſt. ad Epheſios.	can. 2. diſt. 92.
in c. 5. epiſt. ad Epheſios.	can. 70. diſt 1. de pœn.; can. 2. 32. q. 2.; can. 14. 32. q. 4.
lib. 9. Commentariorum, ad cap. 6. epiſt. ad Epheſios.	can. 5. diſt. 37.
ſuper Matthæum.	can. 4. 32 q. 2.; can. 40. 27. q 2.
ſuper Matthæum, lib. 1. cap. 5.	can. 8. 22. q. 1.
in Commentar. ad c. 19. Matthæi.	can. 2. 32. q. 1.
ſuper Matthæum, lib 3.	can. 44. 12. q. 5.
lib. 4. ſuper Matthæum, ad cap. 26.	can. 88 diſt. 2. de conſ.
ſuper Matthæum, ad cap. 27.	can. 58. diſt. 3. de pœn.
ſuper Lucam, lib. 2.	can. 6. 31. q. 5.
tom. 2. adverſus Luciferian.	can. 75. 1. q. 1.
lib. Virorum Illuſtrium.	can. 61. 2. q 7.
in Pſalm. 10. verſic. Juſtus autem, &c.	can 88. 1. q. 1.
in Pſalm. 90.	can. 22. diſt. 86.
in ſermone Dominicæ quintæ poſt Epiphan. Hieron.	can. 77. diſt. 2. de conſ.
ſermone in vigilia Paſchæ, de uſu agni.	can. 2. 33. q 4.
libro de membris Domini.	can. 89. diſt. 2. de conſ.
ad Pammachium, in Apologetico contra Jovinianum.	can. 11. 32. q. 2.
ad Riparium Presbyterum adverſus Vigilantium.	can. 4. 26. q. 1.
ad Riparium contra Vigilantium.	can. 15. 23. q 8.
ad Damaſum, in expoſitione Symboli.	can. 14. 24. q. 1.
contra Jovinianum, lib. 1.	can. 7. diſt. 31.; can. 14. 32. q. 7.; can. 28 31 q. 1.; can. 5. diſt. 27.; can. 3 14 q. 1.; can. 7 8 & 9 3. q. 5.; can. 5. 32 q. 4.; can. 8. diſt. 33.
adverſus Jovinianum, lib. 2.	can 29 & 30. diſt. 5. de conſ.; can. 22. diſt. 50.; can. 6. 32. q. 4.; can. 3. diſt. 25.
Hilarius Epiſcopus.	can. 15. diſt. 2. de conſec.; can. 78. & 79. diſt 2. de conſ.; can 82. diſt. 2. de conſ.
Hilarius, de Trinitate, lib. 8.	can. 4 33. q. 1.; can. 26 2. q 3.
Hincmarus Rhemenſis Archiepiſcopus.	can. 29. diſt. 5. de conſ.
Hippocrates.	can. 22. diſt. 63.
Hiſtoria Eccleſiaſtica.	can. 38. 1. q. 1.
Hiſtoria Eccleſiaſtica, lib 10. cap. 14.	can. 12. diſt. 32.
Hiſtoria tripartita, lib. 2. c. 14. lib. 7. c. 8.	can. 3. diſt. 63.
Homerus.	can. 19. diſt. 1. de pœn
Honorius Imperator ad Bonifacium Papam.	can. 8. diſt 97.; can. 8. diſt. 79.

I

JOANNES CHRYSOSTOMUS.	can. 11. 22. q. 1.; can 6. 33. q 1.; can. 41. diſt. 1. de pœn.; can. 4. 32. q. 1.; can. 4. diſt. 4. de conſ.
Joannes Chryſoſtomus, homilia 4. ad cap. 2. Matthæi.	can. 41. 27. q 1.
homilia 5. ad cap. 1. Matthæi.	can. 43. 27. q. 2.
Homil. 3. in Matth.	can. 4. diſt. 56.
in Matthæum, homil. 17. ad cap. 4.	can 14. 23. q 8.
Joannes Chryſoſtomus, id eſt, Auctor operis imperfecti, homil. 23.	can. 86. 12. q. 3.
Joannes Chryſoſtomus, id eſt, Auctor operis imperfecti ſuper Matthæum homil 32. ad cap. 19.	can. 10. 32. q 5.; can. 9 31. q. 1.; can. 1. & 4. 27 q. 2.; can. 1. 31. q 1.
Homilia 38 ad c. 21. Matthæi.	can. 11. diſt. 88.
Joannes Chryſoſtomus, homilia 40. ad c. 21. Matthæi.	can. 5. diſt. 40.; can. 87. diſt 1. de pœn.

Joannes

Joannes Chryſoſtomus, homilia 43. ad cap. 23. Matthæi.	can. 12. diſt. 40.
Joannes Chryſoſtomus, id eſt, Auctor operis imperfecti, homil. 43. ad cap. 23. Matth.	can. 12. 26. q. 7.
homil. de pœnit.	can. 40. diſt. 1. de pœn.
	can. 8. diſt. 3. de pœn.
de reparatione, ep. 5. ad Theodorum.	can. 28. diſt. 3. de pœn.
Homil. in Pſalm. 50.	can. 24. 27. q. 1.
Homil. 4. ad cap. 2. ep. ad Hebræos.	can. 31. 11. q. 3.
Homil. 6. ad cap. 6. ep. ad Hebræos.	can. 79. diſt. 1. de pœn.
in epiſt. ad Hebræos homil. 11. cap. 6	can. 2. diſt. 42.
in epiſt. ad Hebræos homil. 13. ad cap. 7.	can. 128. diſt. 4. de conſ.
Homil. 25. ad c. 12. epiſt. ad Hebræos.	can. 28. diſt. 3. de conſ.
Homil. 26. in c. 11. epiſt. ad Hebræos.	can. 26. 23. q. 2.
Homil. 31. in cap. 12. epiſt. ad Hebræos.	can. 36. diſt. 3. de pœn.
Homil. 67. ad populum Antiochenum.	can. 48. diſt. 3. de pœn.
Iſichius lib. 2. ad cap. 10. Levit.	can. 35. diſt. 3. de pœn.
cap. 23. Levit.	can. 87. diſt. 1. de pœn.
Iſidorus.	can. 23. diſt. 4. de conſ.
	can. 4. 20. q. 1.
	can. 8. diſt. 40.
	can. 6. 35. q. 5.
	can. 33. 1. q. 1.
	can. 1. diſt. 29.
	can. 10. 22. q. 4.
	can. 100. & 101. 11. q. 3.
	can. 18. 33. q. 2.
lib. 5. Etymolog. cap. 2.	can. 2. diſt. 7.
cap. 18.	can. 2. diſt. 3.
cap. 10.	can. 3. & 4. diſt. 3.
cap. 20.	can. 1. & 2. diſt. 4.
cap. 26.	can. 2. 36. q. 1.
	can. 46. 27. q. 2.
Iſidorus lib. 6. Etymol. c. 16.	can. 1. diſt. 8.
cap. 13.	can. 84. 1. q. 1. §. Myſterium.
7. Etymologiarum, c. 12.	can. 1. diſt. 21.
cap. 16.	can. 1. diſt. 15.
lib. 8. Etymologiarum, cap. 5.	can. 39. 24. q. 3.
cap. 9.	can. 2. 26. q. 1.
lib. 9. Etymologiarum, cap. 3.	can. 15. 32. q. 4.
cap. 6.	can. 1. 33. q. 4.
	can. 1. 35. q. 5.
cap. 7.	can. 6. 27. q. 2.
lib. 18. Etymologiarum, cap. 1.	can. 1. 23. q. 2.
lib. 1. ſent. de ſummo bono, cap. 24.	can. 24. diſt. 2. de conſ.
	can. 113. diſt. 4. de conſ.
de ſummo bono, lib. 2. cap. 10.	can. 9. diſt. 81.
cap. 16.	can. 11. diſt. 3. de pœn.
cap. 31.	can. 13. 22. q. 1.
	can. 9. 22. q. 5.
	can. 13. 22. q. 4.
cap. 39.	can. 15. 32. q. 7.
lib. 3. ſent. de ſummo bono, cap. 6.	can. 3. diſt. 6.
cap. 13.	can. 15. diſt. 37.
cap. 53.	can. 20. 23. q. 3.
	can. 2. diſt. 9.
cap. 54.	can. 11. diſt. 45.
cap. 56.	can. 72. 11. q. 3.
ad Maſſanum * Epiſcop. * al. Maſſonem. al. Muſſanum.	can. 28. diſt. 50.
ad Maſſonem Epiſcopum in prælatione ad librum de ſummo bono.	can. 12. 33. q. 2.
in ſynonymis, cap. 10.	can. 26. 22. q. 2.
In ſynonymis, lib. 2.	can. 3. 22. q. 4.
	can. 8. 32. q. 5.
	can. 1. diſt. 15.
lib. 2. de officiis, c. 19.	can. 7. 50. q. 5.
cap. 24.	can. 19. diſt. 4. de conſ.
cap. 24.	can. 74. diſt. 4. de conſ.
ſuper Exodum, cap. 29.	can. 13. 32. q. 3.
Iſidorus Hiſpalenſis Epiſcopus in epiſtolam ad Ludifredum.	can. 1. diſt. 25.
Iſidorus Hiſpalenſis, in Regul. Monach. cap. de familiaris.	can. 22. diſt. 54.
in Regula Monachorum, cap. 18.	can. 18. 11. q. 3.
de diſtantia Novi, & Veteris Teſtamenti.	can. 5. diſt. 34.
in principio Concil.	can. 1. diſt. 16.
epiſt. in capite Canonum.	can. 4. diſt. 16.
ex Concilio Mancianô.	can. 14. 33. q. 2. & 3.
lib. 2. de Eccleſiaſticis officiis, cap. 2.	can. 3. diſt. 23.
lib. 1. de Eccleſiaſticis officiis, cap. 42.	can. 10. diſt. 76.

INDEX III.

LEGES,

ET

CONSTITUTIONES,

Quarum ſit mentio in hac Decretorum Compilatione.

L.

L. 1: quod quiſque juris, &c.	can 27. diſt. 1. de pœn.
l. 1. ff. ſi quis cautionibus.	can. 13. 1. q. 6.
l. 3. & 10. fin. ff. de in jus vocando.	can. 58. 12. q. 2.
l. 1. ff. de poſtulando.	can. 2. 3. q. 7.
l. 2. 3. 4. 5. & 9. ff. eod.	can. 2. 3. q. 7.
l. hi, qui iſſei. ff. de poſtulando.	can. 2. 3. q. 7.
l. 1. ff. de calumniatoribus.	can. 187. 1. q. 7.
l. Pedius. ff. de recep. arb.	can. 2. 3. q. 7.
l. 5. ff. eod.	can. 2. 3. q. 7.
l. ob carmen. §. ſi teſtes. de teſtibus.	can. 3. 4. q. 2 & 3.
l. 2. & 3. ff eodem.	can. 3. §. in teſtibus. 4. q. 2. & 3.
l. 4. ff. eodem.	d. can. 3. §. lege Julia publicorum.
l. 23. ff. eodem.	can. 2. 4. q. 2. & 3.
l. 3. 6. 7. 19. 20. 21. 24. 13. 18. 19. 13. 9. 10. 11. 12. 3. ff. eodem.	can. 3. 4. q. 2. & 3.
l. 18. de teſtibus.	can. 2. 15. q. 3.
l. 2. de ritu nupt.	can. 11. 36 q. 2.
l. 17. de ritu nupt.	can. 8. 30. q. 3.
l. 3. de divort. & rep.	can. 11 diſt. 1. de pœn.
l. 3. ff. de injuria.	can. 2. 15. q. 1.
l. 9. 10. 11. ff. de injuriis.	can. 22. diſt. 1. de pœn.
l. 15. eod. tit.	can. 13. diſt. 1. de pœn.
l. 11. de ſortis.	can. 10. diſt. 1. de pœn.
l. qui ſaccum, ff. de ſortis.	can. 45. diſt. 50.
l. 1. de accuſ. & inſcr.	can. 2. 13. q. 3. §. ult.
l. 2. eod. tit.	can. 5. 1. q. 8.
	can. 3. 15. q. 3.
l. 8. ff de accuſ & inſcr.	can. 14. 23. q. 1.
l. 8. ad l. Jul. Majeſt	can. 3. §. ult. 23. q. 5.
l. 1. & 2. ff. ad leg. Jul. de adult.	can. 10. 30. q. 1.
l. 3. ad leg. Jul. repet. vel quo. eod. tit.	can. 229. 1. q. 1.
l. 6. eod. tit.	can. 130. 1. q. 7.
l. 7. eod. tit.	d. can. 130 ibid.
l. ult. ff. ad legem Juliam repet.	can. 27. 17. q. 4.
l. 1. ff. ad SC. Turpillian.	can. 8. 2. q. 3.
l. 2. ff eod.	
l. 5. ff eod.	can. 8. 2. q. 3.
l. 60. eod. tit.	
l. 13. eod. tit.	
l. 18. de pœnis.	can. 24. diſt. 1. de pœn.
l. 42. ff. de pœnis.	can. 18. diſt. 1. de pœn.
l. 16. eod. tit.	can. 29. diſt. 1. de pœn.
l. 26. eod. tit.	can. 8. 2. q. 4.
l. 3. de extraord. crim.	can. 15. diſt. 1. de pœn.
l. 1. ff. de concuſſione.	can. 128. 1. q. 1.
l. 2. §. biduum. ff. quando appellandum ſit.	can. 29. 2. q. 6.
l. ult. eod. tit	can. 29. 2. q. 6.
l. 1. 2. & 4. ff. de recipiendis appellat. vel non.	can. 30. 2. q. 6.
l. 10. ff. de libell. dimiſſ.	can. 31. 2. q. 6.
l. 20. ſi nihil innov. appel. interpoſita.	can. 31. 2. q. 6.
l. fœmina, de reg. jur.	13. q. 3.
l. quod initio, de reg. jur.	can. 18. 16. q. 3.

CODEX JUSTINIANI.

L. 2. & 3. de Epiſcopis, & Cler.	can. 40. 16. q. 1.
l. ſi quenquam, C. de Epiſcop. & Cler.	can. 12. §. Porro. 6. q. 1.
l. ſi quis non dicam C. de Epiſ. & Cler.	can 8. diſt. 1. de pœn. can. 3. 38. q. 2.
l. 7. C. de Epiſc. & Cler.	can. 9. 11. q. 1.
l. 8. C. de Epiſc. & Cler.	can. 3. 5. q. 6.
l. 10. C. de Epiſc. & Cler.	can. 7. 2. q. 1.
l. 13. C. de Epiſc. & Cler.	can. 20. §. in Eccleſiæ 25. q. 2.
l. ſi quis in hoc. C. de Epiſcop. & Cler.	can. 19. 17. q. 4.
Auth. nunc autem. C. de Epiſc. & Cler.	can. 9. 19. q. 3.
l. 40. eod. tit.	can. 40. 18. q. 1.
l. 29. de Epiſc. & Cler.	can. 4. 15. q. 3.
l. ult. C. de Epiſc. eod.	can. 16. 16. q. 3.
Authen. hoc jus. Authent. præterea. Authen. prædium. Auth. perpetua. & Auth. ſi quas. Auth. qui rem. Auth. hoc uſus, & Auth. quibuſcunque. C. de Epiſc. & Cler.	can. 2. & 3. 10 q. 2.
Auth. nullus Epiſcopus. C. de Epiſc. & Cler.	can. 1. 12. q. 1.
Novella Juſtiniani. de Sanctiſſ. Epiſc. §. ſi ſervus, & in Auth. ſi ſervus. C. de Epiſc. & Cler. & Auth. de Monachis. §. huic autem. de Sanctiſſ. Epiſc. §. ſed & quidem. Auth. de epiſtolis. de Epiſc. & Cler. eodem. Auth ſed epiſtolis eod. Auth. adſcriptitios. eod. tit.	can. 20. diſt. 54.
l. jubemus. §. omnibus. C. de Epiſc. & Cler.	can. 1. in principio, & § ſi œconomus. 10. q. 2.
l. 8. de ſacro. Eccl.	can. 25. 23. q. 8.
l. ſancimus nemini. C. de ſacr. Eccl.	can. 1. 10. q. 2. &
Auth. ſi qua mulier. C. de ſacro. Eccl. & Nov. 123. cap. 56.	can. 9. 29. q. 3.
Auth. quas actiones. C. de ſac. Eccl. & Nov. 131. § pro temporalibus.	can. 10. & 17. 26. q. 5.
l. nec damnoſa. C. de prec. Imp. offer.	can. 16. 25. q. 2.
l. reſcripta. C. de precibus Imp. offer.	can. 17. 10. q. 3. can. 16. 25. q. 1. can. 13. 25. q. 1.
l. 1. 2. 3. 4. 5. 6. & 7. C. eod.	can. 16. 25. q. 1.
l. Decetiones, & l. 8. 21. 15. 18. & 19. C. ex quibus cauſis inf. irr.	can. 2. 3. q. 7.
l. 1. C. de advoc. fiſc.	can. 1. 3. q. 7.
l. 3. 8. & 7. C. de poſtulando.	can. 1. 3. q. 7.
l. 9. tit. 15. lib. 2.	can. 6. diſt. 1. de pœn.
l. apertiſſimi. C. de judic.	can. 15. §. fin. 3. q. 3.
l. 1. C. de dilat.	can. 4. §. ſpatium. 3. q. 3.
l. 5. duobus locis. C. de dilat.	can. 4. §. ei autem, & ſeq. 3. q. 3.
Auth. libellum. C. de litis cont.	can. 4. § libellum. 3. q. 3.
Auth. offeratur. C. de litis cont.	can. 4. §. offeratur 3. q. 3.
Auth. quod fieri, C. de dilat.	can. 4. §. quod fieri. 3. q. 3.
l. 3. C. de ord. judic.	can. 3. 3. q. 11.
l. actor. C. de prob.	can. 6. 6. q. 3.
l. fin. C. de prob.	can. 2. 1. q. 8.
l. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. & 13. C. de teſtib.	can. 3. §. ſoli teſtes. 4. q. 3. & 4.
l. 11. C. de nupt.	can. 11. 30. q. 2.
l. 12. C. de ordine cognit.	can. 4. 3. q. 11.
l. 3. & 4. C. eod.	can. 4. 3. q. 11.
l. 3. C. de fruct. & interl. omn. jud.	can. 41. 2. q. 6.
l. 4. C. eod.	d. can. 41.

l. pen.

l. pen. C. de ſententi. & interl.	can. 2. 3. q. 8.
l. ſtatutis. 5. C. de ſententiis ex brev. recit.	can. 7. 8. & 9. 2. q. 2.
l. 6. 14. & 31. C. de appell.	
l. 9. C. de appell.	
l. ult. C. de appell.	
Novell. 12. de appell. cap. 2 Auth. ſed & hic. C. de temp. & re app.	
Novel. 49. de his, qui ingrediuntur ad appellat. cap. 1. & Auth. ſi qui. C. de temp. & reparat. appell.	can. 41. 2. q. 6.
l. 1. C. quorum appell. non rec.	d. can. 41. §. ſunt etiam. 2. q. 6.
l. 2. C. eod.	d. can. 41.
l. 3. 4. 5. & 6. C. eod.	d. can. 41.
l. 1. C. quando provocare non eſt neceſſ.	can. 41. §. item ſi ſententia 2. q. 6.
l. 2. C. eod.	d. can. 41.
l. 5. C. eod.	d. can. 41.
l. 7. C. eod.	d. can. 41.
l. 8. C. eod.	d. can. 41.
l. 1. C. ſi unus ex pluribus app.	d. can. 41. §. quandoque. 2. q. 6.
l. 1. C. ne liceat in una eademque cauſa tert. provoc.	can. 39. 2. q. 6.
l. un. C. ſi de mom. poſſeſſ. fuer. appell.	can. 41. §. de poſſeſſione 2. q. 6.
l. 7. C. unde vi.	can. 13. 2. q. 4.
l. 6. C. de 30. vel 40. ann. præſcr.	can. 17. 16. q. 3.
l. 1. C. ne rei Dominicæ, &c.	can. 17. 16. q. 3.
l. 8. & ult. C. de except.	can. 4. §. ult. 3. q. 3.
Conſtitutiones Auguſt Imp. ad Proculum, lib. 8. C. tit. 33. l. 2.	can. 4. diſt. 12.
	can. 9. diſt. 12.
l. 1. qui accuſ. non poſſ.	can. 4. 3. q. 11.
l. 4. C. qui accuſ. poſſ. vel non.	can. 3. 15. q. 3.
l. ſi quis ex familiarib. C. qui accuſ. non poſſ.	can. 38. 12. q. 2.
l. 12. qui accuſ. non poſſ.	can. 1. 15. q. 3.
l. 19. C. eod. tit.	can. 2. 3. q. 11.
l. 5. C. de accuſ. & inſcr.	can. 2. 3. q. 5.
l. 7. & 8. C. de accuſat. & inſcr.	can. 2. 4. q. 4.
l. 5. C. ad leg. Jul. majeſt.	can. 9. diſt. 1. de pœn.
	can. 21. 6. q. 1.
l. nullus. C. ad legem Jul. majeſt.	can. 23. 6. q. 1.
l. 6. C. de adult.	can. 1. 4. q. 1.
l. 1. C. ad leg. Corn. de ſicar.	can. 47. diſt. 50.
l. ex eum, qui C. ad leg. Corn. de ſicar.	can. 46. diſt. 50.
l. 7. C. ad leg. Corn. de ſicar.	can. 9. & 10. diſt. 1. de pœn.
l. ſi forte. C. eod.	can. 11. diſt. 1. de pœn.
l. 4. C. ad l. Jul. repetund.	can. 126. 1. q. 1.
l. 6. C. ad l. Jul. repetund.	can. 26. 1. q. 7.
l. ult. C. de injuriis.	can. 18. 5. q. 9.
l. un. C. de fam. lib.	can. 3. 5. q. 1.
l. un. C. de abig.	can. 24. q. 4.
l. unic. C. de mal. quæ ſe propriis ſervis junxerunt.	can. 38. 12. q. 2.
l. 3. C. de abolitionibus.	can. 8. 2. q. 3.
l. 1. C. de quæſtionib.	can. 59. 12. q. 2.
l. 2. C. eod.	can. 60. 12. q. 2.
Novell. de Monach. conſt. 5. coll. 2.	can. 9. 19. q. 3.
Novel. 23.	can. 28. 2. q. 6.
Novel. 45. in fin.	can. 26. 2. q. 7.
Novel. 74. cap. 1.	can. 45. 11. q. 1.
Novel. 74. cap. 4.	can. 2. 30. q. 3.
Novel. 123. §. ſi quis contra Presbyteros.	can. 38. 11. q. 1.
Conſtit. 3. coll. 9. Novella 123.	can. 38. 11. q. 1.
	can. 3. §. item conſtitutione. 5. q. 6.
	can. 20. 9. q. 3.
Novel. 123. cap. 15.	can. 12. 2. q. 2.
Novellis auth. de ſanctiſſ. Epiſc. §. Clericos. apud Julian. anteceſſor. conſt. 123. cap. 19.	can. 2. diſt. 78.
Novel. 123. cap. 351.	can. 6. 24. q. 3.
Novel. 123. §. præterea.	can. 9. 11. q. 8.
Novel. 124. c. 64.	can. 30. 27. q. 1.

Pars I.

Juſtinian. Inſtit. lib. 1. tit. 2.	can. 6. diſt. 12.
Juſtinian. lib. 1. tit. de nupt.	can. 11. 36. q. 2.
lib. 3. Inſtit. tit. 3. & 6.	can. 2. 33. q. 3.
Conſtantinus Imperator, lib. 9. C. Th. tit. 40.	can. 2. 2. q. 1.
l. nemo, & l. quicunque. C. Th. de poſtulando.	can. 7. & 8. diſt. 1. de pœn.
l. 16. C. Th. de Epiſc. aud.	can. 3. 11. q. 1.
l. 16. C. Th. de Epiſc. aud.	can. 33 & 36. 11. q. 2.
l. 16. C. Th. lib. 16. tit. 2.	can. 23. 23. q. 8.
l. 28. eod. tit.	d. can. 23. ibid.
l. 29. 30. & 34. C. Th. tit. 12. lib. 6.	can. 20. 25. q. 2.
Paul. 11. ſent. tit. 19.	can. 25. & 26. 30. q. 7.
Paul. 5. ſent. tit. 3.	can. 6. 24. q. 3.
tit. 33. cap. 1.	can. 22. 1. q. 6.
tit. 34.	can. 24. 2. q. 6.
tit. 35. cap. 2.	can. 25. 2. q. 6.
tit. 36. cap. 1.	can. 26. 2. q. 6.
tit. 37. cap. 2.	can. 27. 2. q. 6.
l. 1. lib. 1. leg. long. tit. de egreſſ. in vic. fact.	can. 8. 12. q. 2.
in leg. long. lib. 3. tit. 8. l. 2.	can. 6. 10. q. 2.
l. 12. de rapt. mulieris. leg. long.	can. 34. 27. q. 2.
Lotharius Imperator.	can. 15. diſt. 10.
Lucanus, lib. 6.	can. 14. 26. q. 5.

O

ORdo Romanus.	can. 5. & 6. 33. q. 6.
Ordo Romanus, c. de gradibus Eccleſiæ.	can. 6. diſt. 93.
Origenes ſuper Leviticum, homil. 14. ad cap. 24.	can. 9. 24. q. 3.
in lib. Numer. homil. 13. ad cap. 23.	can. 38. 24. q. 3.
homil. 7. in Joſue.	can. 17. diſt. 45.
homil. 1. Evang.	can. 44. 13. q. 2.
homil. 15. ad cap. 21. Matthæi.	can. 9. 16. q. 7.
Othonis Conſtitutio.	can. 33. diſt. 63.

P

PActum Conſtitutionis Imperatoris Ludovici I. cum Romanis Pontificibus.	can. 30. diſt. 63.
Paſchaſius, lib. de Corpore, & Sanguine Chriſti, c. 9.	can. 72. diſt. 2. de conſ.
Paulus ad Romanum, epiſt. unic.	can. 12. 9. q. 2.
Petrus Epiſcopus Nicomediæ	can. 6. diſt. 16.
Pontificalis liber.	can. 8. 35. q. 9.
lib. 2. de vita contemplativa. c. 7.	can. 18. 24. q. 3.
cap. 9.	can. 13. 12. q. 1.
cap. 9. & 10.	can. 7. & 8. 1. q. 2.
cap. 11.	can. 9. 1. q. 2.
cap. 12.	can. 25. 12. q. 1.
cap. 12.	can. 6. diſt. 35.
in lib. 3. de vita contemplativa, c. 13.	can. 3. diſt. 2. de pœn.
ad ſecundam objectionem Gallorum.	can. 24. diſt. 4. de pœn.

R

RAbanus Archiepiſcopus ad Heribaldum, libro pœnit. cap. 1.	can. 34. diſt. 50.
Rabanus.	can. 1. diſt. 4. de pœn.
de inſtitutione Clericorum, cap. 9.	can. 93. diſt. 4. de conſ.
cap. 23.	can. 34. diſt. 4. de conſ.
cap. 27.	can. 61. 63. 66. & 67. d. 4. de co.
cap. 28.	can. 68. §. ult. diſt. 2. de conſ.
	can. 88. diſt. 4. de conſ.
cap. 29.	can. 91. diſt. 4. de conſ.
cap. 30.	can. 3. diſt. 5. de conſ.
de Eccleſiaſticis preſſuris, lib. 1.	can. 7. diſt. 37.
	can. 3. 24. q. 3.
Rufinus, lib. 11. Eccleſiaſticæ hiſtoriæ, cap. 18.	can. 69. 11. q. 3.

SACRÆ

INDEX III.

SACRÆ SCRIPTURÆ AUCTORITATES.

GENES. 1.	can. 15. 33. q. 5.
	can. 5. diſt. 26.
	can. 39 24. q. 3.
Geneſ. 2.	can. 35. diſt. 1. de conſ.
	can. 20 31. q. 1.
	can. 2. diſt. 8.
	can. 18 & 19. 27. q. 2.
	can. 26 32. q. 5.
	can. 30. diſt. 2 de pœn.
	can 1 33. q. 10.
	can. 1 33. q. 2.
	can. 1 30. q. 4.
	can. 2. 32. q. 2.
Geneſ. 3.	can. 36. diſt. 3. de pœn.
	can. 14 15. q. 2.
	can. 64 diſt 50
	can. 12 24. q. 3.
	can 59. diſt. 2. de pœn.
	can. 60. diſt. 2. de pœn.
Geneſ. 3. & 4.	can. 11. 24 q. 3
	can. 45. & 47. diſt. 2. de pœn.
Geneſ. 4.	can. 36. diſt. 1. de pœn.
	can. 21. 24. q. 5.
	can. 36 diſt 3. de pœn.
	can 87 diſt 1. de pœn.
	can. 19. 24. q. 3.
	can. 43. 27. q. 1.
	can. 60. diſt. 1 de pœn.
	can. 2. 15. q 2.
	can. 1. diſt 3. de pœn.
Geneſ. 4. 7. & 10.	can. 3. diſt. 7.
Geneſ. 6.	can 73. diſt. 1. de pœn.
	can. 1. 35. q. 1.
Geneſ. 6. & 8.	can. 2. 12. q. 1.
Geneſ. 7.	can. 6. 23. q 5.
	can. 25. 24. q. 1.
	can. 22 26 q 1.
Geneſ. 9.	can. 12. 32. q. 2.
	can. 12. 1. q. 4.
	can. 9. 2. q 7.
	can. 9 diſt. 47.
	can. 8. diſt. 96.
	can. 2. 15. q. 5.
	can. 22. 24. q. 3.
Geneſ. 9. & 19.	Diſt. 35.
Geneſ. 11.	can. 2. 35. q. 1.
Geneſ. 12.	can. 21. 22. q. 2.
Geneſ. 12. & 14.	can. 12. 24. q. 3.
Geneſ. 12. & 26.	can. 2. 32. q. 4.
Geneſ. 14. & 15.	can. 60 diſt. 1. de pœn.
Geneſ. 15.	can. 23. 13. q. 5.
Geneſ. 16.	can. 49. 23. q. 3.
Geneſ. 17.	can. 2. 32. q. 4.
Geneſ. 18.	can. 37. diſt. 1. de pœn.
	can. 20. 3. q. 1.
	can 3. 32. q. 4.
Geneſ. 18. & 19.	Diſt. 42.
Geneſ. 19.	can. 41 & 42. 27. q. 2.
	can. 10 31. q. 2.
	can. 10. 1. q. 4.
	can. 20. 1. q. 1.
	can. 6. 23 q. 5.
	can. 2. diſt. 14.
	can. 8. diſt. 33.
	can. 8. diſt. 35.
	can. 8. 3. q. 5.
	can. 2. 4 q. 3.
Geneſ. 20.	can. 4. 32. q. 4.
Geneſ. 21.	can. 2. 32. q. 4.
	can. 9 diſt. 47.
	can. 12. 32. q 2.
	can 39. 23. q. 4.
Geneſ. 21. & 31.	can. 16. 22. q. 1.
Geneſ. 22.	can. 41. 23. q 8.
	can. 9. 23. q. 3.
Geneſ. 22. & 25.	can. 13. 22. q. 1.
Geneſ. 23.	can. 22. 15. q. 2.
Geneſ. 24.	can 1. 33. q. 2.
	can. 8. 7 q. 1.
Geneſ. 25.	can. 2. 32. q 4.
	can. 2. 15. q 2.
Geneſ. 27.	can 24. 1. q. 1.
	can. 21. 24. q. 3.
Geneſ. 28.	can. 27. 2. q. 7.
Geneſ. 29.	can. 22. 29 q. 1.
	can. 22. 35. q. 1.
Geneſ. 34.	can. 1. diſt. 5. de pœn.
Geneſ. 35.	can 3. 13 q. 2.
Geneſ. 38.	can. 8. diſt. 36.
Geneſ. 42.	can. 2. 5. q. 3.
	can. 16. 22. q. 2.
Geneſ. 49.	can. 104. 11. q. 3.
Geneſ. 49. & 50.	can. 3. 13. q. 2.
Geneſ. 50. duobus locis.	can. 5. 13 q 2.
Exodi 1.	can. 15. 23 q 4.
	can 7. 23. q. 3.
Exodi 2.	can. 59. diſt. 2. de pœn.
Exodi 3.	can. 2. 32 q. 4.
	can. 22. 14. q. 5.
	can. 36. diſt. 1. de pœn.
	can. 7. diſt 37.
Exodi 4.	can. 69. diſt. 2. de conſ.
	can. 39 diſt. 2. de pœn.
Exodi 7.	can. 63 diſt. 2. de conſ.
	can. 14. 26. q. 5.
Exodi 9.	can. 11. 7. q. 4.
Exodi 12.	Diſt. 8.
	can. 25. 24. q. 2.
Exodi 14.	can. 127. diſt. 4. de conſ.
	can. 69. diſt. 2. de conſ.
Exodi 15.	can. 27. 2 q 7.
	can. 2 diſt 36.
	can 69 diſt 2. de conſ.
	can. 6. 32 q. 3.
Exodi 16.	can 127 diſt. 4 de conſ.
	can 78. diſt. 2. de conſ.
Exodi 17.	can 5. diſt. 36.
Exodi 18.	can. 43 diſt 1. de pœn.
Exodi 19.	can. 15. 25. q. 4.
Exodi 20.	can. 9. 2. q 4.
	can 23. q. 5.
	can. 9. 23. q. 5.
	can. 13. 23. q. 4.
	Diſt. 22.
Exodi 21.	can. 22. 25 q. 1.
Exodi 22.	can. 1. 23. q. 3.
	can 22 25 q. 1.
	can 2 24. q. 2.
	can 41. 21 q. 7.
	can. 7 23. q. 3.
Exodi 23.	can. 19 2 q 7.
	can. 3 diſt 43.
Exodi 28.	Diſt. 40
	can. 1 diſt 36.
	can. 1. diſt 43.
Exodi 31.	can 2 diſt. 2 de conſ.
Exodi 32.	can 7. diſt. 76.
	can. 21. 24. q. 2.
	can 26 diſt. 3 de pœn.
	can 7 diſt 4. de pœn.
	can 12 diſt. 50.
	can. 25. 23. q. 4.
	can. 20. & 21. diſt. 4. de pœn.
	can. 44 23. q 4.
Exodi 33.	can. 22. 24 q 1.
	can. 39. diſt 2 de pœn.
	can. 70. 12. q. 5.
Exodi 38.	can. 2 diſt. 36.
Levitici 1.	can. 7. diſt. 37.
Levitici 8.	can. 2. diſt 2 de conſ.
	can 3. diſt. 36.
	can. 15. 8. q. 1.
Levitici 9.	can. 88. diſt. 1. de pœn.
	Diſt. 33.
	can 7. 31. q. 2.
	can. 6. diſt. 33.
Levitici 10.	can. 4. diſt. 31.
Levitici 11.	can. 2. diſt. 82.
Levitici 15. & 20.	Diſt. 5.
Levit. 19. & 15.	can. 16. 23. q. 2.
Levitici 12.	can. 60. diſt. 2. de pœn.
Levitici 13. & 14.	can. 22 32. q. 4.
	can. 2. diſt 43.
	can. 18. 1 q. 2.
Levitici 15.	can. 25. 22. q. 4.
	can. 13. & 14 22 q. 1.
Levitici 19.	can. 16. 23. q 4.
Levitici 18.	can. 2 30. q 3.
	can 2 35. q. 8.
	can. 2. 35. q. 2.
Levitici 20.	can. 4. 13. q. 2.
	can. 12 27. q. 2.
	can. 7. 23 q. 5.
	can 5. diſt. 82.
Levitici 21.	can 90. 1. q. 2.
Levitici 22.	can 1 diſt. 36.
	can 75 1. q. 1.
	can. 6 23. q. 5.
Levitici 24.	can. 87. diſt. 2. de pœn.
Levitici 23.	can. 87. diſt. 2. de pœn.
Levitici 27.	can. 5. 26. q. 7.

Numer.

Numeri. 3.	can. 21. 2. q. 5. can. 11. 15. q. 1.
Numer. 5.	can. 26. diſt. 2. de conſ. can. 98. 1. q. 1. can. 3. diſt. 33.
Numer. 6.	can. 2. diſt. 1. de conſ.
Numer. 7.	can. 127. diſt. 4. de conſ.
Numer. 8.	can. 39. diſt. 2. de pœn. can. 30. 23. q. 2.
Numer. 11.	can. 47. 16. q. 1.
Numer. 12.	can. 11. 33. q. 2. can. 12. diſt. 30. can. 27. 2. q. 7.
Numer. 14.	can. 7. diſt. 76. can. 23. 23. q. 4.
Numer. 15.	can. 6. 23. q. 5. can. 44. diſt. 3. de pœn. can. 26. 23. q. 4.
Numer. 16.	can. 9. 13. q. 4. can. 31. 24. q. 1. can. 39. diſt. 2. de pœn. can. 21. 24. q. 1. can. 19. diſt. 50. can. 17. 26. q. 5. can. 24. q. 3. can. 11. 1. q. 4.
Numer. 17.	can. 1. diſt. 43.
Numer. 18.	can. 4. diſt. 32. can. 9. 7. q. 1. can. 11. diſt. 82. can. 1. 13. q. 2.
Numer. 19.	can. 18. 1. q. 2. can. 26. diſt. 4. de conſ. can. 73. 1. q. 1.
Numer. 20.	can. 39. diſt. 2. de pœn. can. 69. diſt. 4. de conſ. can. 40. diſt. 2. de pœn.
Numer. 22.	can. 31. & 41. 2. q. 1.
Numer. 23.	can. 24. 1. q. 1. can. 39. diſt. 2. de pœn.
Numer. 25.	can. 41. 2. q. 7. can. 13. & 14. 23. q. 8. can. 30. 23. q. 4. can. 9. 8. q. 1.
Numer. 27.	can. 16. 8. q. 7.
Numer. 36.	can. 33. q. 2.
Deuter. 4.	can. 13. 26. q. 3. can. 34. diſt. 3. de pœn.
Deuter. 4. & 19.	can. 6. 15. q. 1.
Deuter. 5.	can. 13. 32. q. 5.
Deuter. 6.	can. 4. diſt. 5. can. 39. 24. q. 3.
Deuter. 7.	can. 9. 28. q. 1. can. 49. 23. q. 5. can. 1. 33. q. 2.
Deuter. 12.	can. 11. diſt. 1. de conſec. can. 1. q. 1.
Deuter. 13.	can. 6. 26. q. 2. can. 13. 23. q. 8. can. 2. 27. q. 1. can. 32. 23. q. 5. can. 37. 18. q. 1. can. 14. 26. q. 5.
Deuter. 14. & 16.	can. 1. 13. q. 1.
Deuter. 19.	can. 11. 13. q. 2. can. 33. 23. q. 4.
Deuter. 23.	can. 1. 15. q. 1. can. 10. & 32. 27. q. 2. can. 82. 26. q. 7. can. 1. 6. q. 3.
Deuter. 24.	can. 3. 34. q. 1. & 2. can. 7. & 9. 32. q. 2.
Deuter. 25.	can. 8. 8. q. 1. can. 35. q. 1. can. 1. 13. q. 1.
Deuter. 26.	can. 10. 24. q. 3.
Deuter. 27.	can. 10. 12. q. 2. can. 11. 24. q. 3.
Deuter. 32. & 33.	can. 25. q. 1. can. 23. diſt. 93.
Joſue 2. & 6.	can. 13. 31. q. 2.
Joſue 4.	can. 69. diſt. 2. de conſ.
Joſue 5. & 6.	can. 49. 23. q. 5.
Joſue 6.	can. 11. 1. q. 4.
Joſue 7.	can. eod. ibid.
Joſue 8.	can. 2. 23. q. 2.
Joſue 9.	can. 23. 22. q. 4. can. 22. 22. q. 5.
Joſue 15.	can. 15. q. 3. can. 49. 23. q. 5.
Judic. 4.	can. 49. 23. q. 5.
Judic. 8.	can. 8. 22. q. 4.
Judic. 10.	can. 9. 23. q. 5. can. eod. ibid.
Judic. 20.	can. 3. 3. q. 7. can. 1. q. 2.
1. Reg. 1.	can. 34. diſt. 50.
1. Reg. 2.	can. 61. 3. q. 7. can. 1. diſt. 49. can. 8. diſt. 47. can. 12. 1. q. 4.
1. Reg. 4.	can. eod. ibid. can. 23. 1. q. 2.
1. Reg. 9.	can. 87. 1. q. 1.
1. Reg. 10. & 24.	can. 35. & 36. 7. q. 4.
1. Reg. 12.	can. 41. 2. q. 7.
1. Reg. 15.	can. 10. 8. q. 1. q. 4. q. 3. can. 6. 26. q. 4. can. 11. 1. q. 4. can. 41. 2. q. 7. can. 6. diſt. 30. can. 33. 23. q. 4.
1. Reg. 16.	can. 60. diſt. 1. de pœn. can. 87. 2. q. 7. can. 75. diſt. 1. de pœn.
1. Reg. 17.	can. 22. 2. q. 3.
1. Reg. 18.	can. 30. 23. q. 4.
1. Reg. 21.	can. 23. 22. q. 2. can. 21. 22. q. 2. can. 16. 25. q. 1. can. 13. 10. q. 1.
1. Reg. 24. duobus locis.	can. 27. 2. q. 7. can. 39. diſt. 1. de pœn.
1. Reg. 24. & 26.	can. 34. 1. q. 1.
1. Reg. 28. duobus locis.	can. 14. 26. q. 5. can. 6. 26. q. 2. can. 11. 1. q. 4.
1. Reg. ult.	can. 32. diſt. 2. de pœn.
2. Reg. 1.	can. 40. diſt. 2. de pœn.
2. Reg. 2.	can. 8. diſt. 47.
2. Reg. 3.	can. 2. diſt. 36.
2. Reg. 5.	can. 11. 1. q. 4.
2. Reg. 6.	can. 17. 2. q. 9.
2. Reg. 7.	can. 2. diſt. 1. de conſ.
2. Reg. 11.	can. 7. 32. q. 2. can. 87. diſt. 1. de pœn. can. 39. diſt. 2. de pœn.
2. Reg. 12.	can. 60. diſt. 1. de pœn. can. 86. diſt. 5. de conſ. can. 24. diſt. 3. de pœn. can. 82. & 83. diſt. 3. de pœn. can. 39. diſt. 2. de pœn. can. 41. 2. q. 7.
2. Reg. 16.	can. 39. diſt. 1. de pœn. can. 8. diſt. 47. can. 2. diſt. 1. de conſ. can. 48. 23. q. 5.
2. Reg. 18.	can. 8. diſt. 47.
2. Reg. 23.	can. 49. 23. q. 5.
2. Reg. 33.	can. 39. diſt. 2. de pœn.
2. Reg. 34.	can. 39. diſt. 2. de pœn.
3. Reg. 2. & 12.	can. 22. diſt. 50.
3. Reg. 2.	can. 60. diſt. 1. de pœn.
3. Reg. 3.	can. 2. diſt. 36.
3. Reg. 8.	can. 20. 1. q. 3. can. 2. diſt. 1. de conſ. can. 17. diſt. 1. de conſec.
3. Reg. 11.	can. 7. 3. q. 7.
3. Reg. 12.	can. 9. 7. q. 2.
3. Reg. 13.	can. 3. 23. q. 2. can. 70. 1. q. 1.
3. Reg. 14.	can. 7. 16. q. 1. can. 23. 1. q. 1.
3. Reg. 15.	can. 7. 3. q. 7.
3. Reg. 16.	can. 7. 3. q. 7.
3. Reg. 17.	can. 1. diſt. 41.
3. Reg. 18. duobus locis.	can. 9. 7. q. 1. can. 37. 23. q. 4.
3. Reg. 19.	can. 15. diſt. 86. can. 40. 23. q. 4. can. 11. 1. q. 4.
3. Reg. 21.	can. 28. & 29. diſt. 4. de pœn. can. 27. diſt. 3. de pœn. can. 12. diſt. 5. can. 31. 23. q. 8.
3. Reg. 28.	can. 40. 23. q. 4.
4. Reg. 1.	can. 26. 23. q. 4. can. 69. diſt. 2. de conſ. can. 29. 23. q. 4. can. 13. 23. q. 8. can. 10. diſt. 3. de conſ.
4. Reg. 2.	can. 4. 1. q. 7.
4. Reg. 4.	can. 11. 1. q. 2.
4. Reg. 5.	can. 69. diſt. 2. de conſ.
4. Reg. 6.	can. 23. 1. q. 1.
4. Reg. 8.	can. 21. 26. q. 2.
4. Reg. 10.	can. 68. diſt. 1. de pœn.
4. Reg. 17.	can. 9. 7. q. 1.
4. Reg. 18.	can. 47. 23. q. 4.
4. Reg. 24.	can. 70. 12. q. 2.
4. Reg. 25.	can. 7. diſt. 76.
4. Reg. ult.	Diſt. 44.
2. Paral. 1.	can. 2. diſt. 36.
2. Paral. 21.	can. 39. diſt. 2. de pœn.

1. Paral. 22.	can. 2. diſt. 1. de conſ.
2. Paral. 22. & 28.	can. 2. 1. q. 7.
1. Paral. 23.	Diſt. 21.
2. Paral. 24.	can. 2. diſt. 82.
1. Paral. 26.	can. 41. 2. q. 7.
2. Paral. 7.	can. 17. diſt. 1. de conſ.
2. Paral. 33.	can. 2. 1. q. 7.
2. Paral. 25.	can. 40. diſt. 2. de pœn.; Diſt. 21.
Roth. 4.	can. 8. diſt. 56.
Eſdræ 3. & 4.	can. 8. diſt. 8.
2. Eſdr. 10.	can. 1. 35. q. 1.
Tob. 4.	can. 57. diſt. 1. de pœn.; can. 1. 13. q. 1.; can. 2. 13. q. 2.; can. 13. 2. q. 1.; can. 14. diſt. 50.
Tob. 14.	can. 2. 13. q. 2.
Tob. 12.	can. 76. diſt. 1. de pœn.
Pſalm. 1.	can. 1. diſt. 23.; can. 42. 23. q. 4.
Pſalm. 2.	can. 41. 23. q. 4.
Pſalm. 5.	can. 54. diſt. 1. de pœn.; can. 2. 22. q. 2.; can. 7. 22. q. 2.
Pſalm. 6.	can. 29. diſt. 50.
Pſalm. 7.	can. 39. diſt. 2. de pœn.
Pſalm. 9.	can. 7. diſt. 86.; can. 40. diſt. 2. de pœn.
Pſalm. 12.	can. 62. 23. q. 4.
Pſalm. 14.	can. 8. 14. q. 4.
Pſalm. 15.	can. 3. 11. q. 1.; can. 20. 23. q. 8.
Pſalm. 17.	can. 27. 2. q. 7.
Pſalm. 18.	can. 7. diſt. 19.; can. 44. diſt. 3. de pœn.
Pſalm. 19.	can. 60. diſt. 1. de pœn.; can. eod. ibid.; can. 1. 23. q. 3.
Pſalm. 22.	can. 9. diſt. 45.
Pſalm. 23.	can. 26. 13. q. 2.; can. 14. 13. q. 2.; can. 1. diſt. 8.
Pſalm. 24.	can. 30. 16. q. 1.; can. 6. 50. q. 1.
Pſalm. 25.	can. 40. diſt. 2. de pœn.; can. 10. 24. q. 1.; can. 39. diſt. 2. de pœn.; can. 36. 24. q. 3.
Pſalm. 29.	can. 9. 16. q. 7.; can. 10. 6. q. 1.
Pſalm. 31.	can. 60. diſt. 1. de pœn.; can. 90. diſt. 1. de pœn.; can. 87. diſt. 1. de pœn.; can. 4. diſt. 1. de pœn.; can. 26. diſt. 3. de pœn.
Pſalm. 33.	can. 23. diſt. 4. de pœn.
Pſalm. 34.	can. 25. 23. q. 4.
Pſalm. 35.	can. 15. diſt. 37.; can. 39. diſt. 2. de pœn.; can. 102. 11. q. 3.
Pſalm. 36.	can. 3. 24. q. 5.; can. 87. diſt. 1. de pœn.; can. 8. diſt. 47.
Pſalm. 37.	can. 24. diſt. 4. de pœn.; can. 24. diſt. 3. de pœn.
Pſalm. 39.	can. 26. 11. q. 3.; can. 60. diſt. 1. de pœn.
Pſalm. 40.	can. 14. diſt. 50.
Pſalm. 44.	can. 12. 32. q. 3.
Pſalm. 47.	can. 15. diſt. 2. de pœn.
Pſalm. 48.	can. 20. 13. q. 2.
Pſalm. 49.	can. 2. 3. q. 7.; can. 23. 11. q. 3.; can. 24. diſt. 3. de pœn.
Pſalm. 50.	can. 26. diſt. 3. de pœn.; can. 39. & 40. diſt. 1. de pœn.; can. 45. diſt. 1. de pœn.; can. 40. diſt. 2. de pœn.; can. 14. diſt. 50.; can. 3. diſt. 1. de pœn.; can. 10. diſt. 50.; can. 84. diſt. 1. de pœn.
Pſalm. 53.	can. 4. 20. q. 3.
Pſalm. 57.	can. 2. 27. q. 1.
Pſalm. 59.	can. 1. 15. q. 3.
Pſalm. 67.	can. 10. 24. q. 1.; can. 69. diſt. 2. de conſ.; can. 4. 17. q. 6.; can. 60. diſt. 1. de pœn.
Pſalm. 68.	can. 11. diſt. 4. de pœn.; can. 1. diſt. 23.; can. 40. 23. q. 4.; can. 15. diſt. 37.
Pſalm. 70.	can. 2. diſt. 88.; can. 11. & 12. diſt. 88.
Pſalm. 71.	can. 58. 23. q. 4.
Pſalm. 73.	can. 49. 23. q. 5.
Pſalm. 75.	17. q. 1.
Pſalm. 76.	can. 52. diſt. 1. de pœn.; can. 7. 26. q. 2.
Pſalm. 77.	can. 74. diſt. 2. de conſ.; can. 22. 1. q. 4.
Pſalm. 78.	can. 49. 23. q. 3.
Pſalm. 80.	can. 1. 13. q. 1.
Pſalm. 81.	can. 55. diſt. 3. de conſ.
Pſalm. 83.	can. 13. diſt. 2. de pœn.; can. 20. 24. q. 1.
Pſalm. 87.	can. 12. diſt. 88.; can. 34. diſt. 1. de pœn.
Pſalm. 88.	can. 12. diſt. 4. de pœn.
Pſalm. 89.	can. 41. diſt. 4. de conſ.
Pſalm. 90.	can. 7. diſt. 4. de pœn.
Pſalm. 98.	can. 2. diſt. 22.
Pſalm. 100.	can. 37. 23. q. 1.; can. 40. 32. q. 4.
Pſalm. 101.	can. 29. diſt. 50.
Pſalm. 102.	can. 72. diſt. 2. de conſ.
Pſalm. 105.	can. 88. diſt. 2. de conſec.
Pſalm. 103.	can. 1. 13. q. 1.
Pſalm. 106.	can. 32. diſt. 3. de pœn.; can. 11. 1. q. 4.
Pſalm. 108.	1. q. 25.; can. 3. diſt. 5. de pœn.; can. 4. 20. q. 3.; diſt. 4. de pœn.; can. 40. diſt. 2. de pœn.
Pſalm. 112.	can. 6. diſt. 86.; can. 2. diſt. 91.; can. 2. diſt. 49.
Pſalm. 118.	can. 43. diſt. 2. de pœn.; can. 6. diſt. 38.
Pſalm. 121.	can. 20. 24. q. 1.
Pſalm. 128.	can. 4. 20. q. 3.
Pſalm. 129.	can. 60. diſt. 1. de pœn.
Pſalm. 131.	can. 1. diſt. 43.; can. 87. 1. q. 1.
Pſalm. 132.	Diſt. 40.; can. 2. 12. q. 1.
Pſalm. 134.	can. 74. diſt. 2. de conſ.; can. 2. 25. q. 7.
Pſalm. 136.	can. 33. diſt. 1. de conſ.; can. 57. diſt. 5. de pœn.
Pſalm. 138.	can. 151. diſt. 4. de conſ.
Pſalm. 140.	can. 64. 16. q. 1.
Pſalm. 141.	can. 131. diſt. 4. de conſ.
Pſalm. 142.	can. 45. diſt. 2. de pœn.
Pſalm. 145.	can. eod. ibid.
Pſalm. 143.	can. 17. 23. q. 4.
Pſalm. 148.	can. 1. 35. q. 10.
Proverb. 3.	can. 27. 1. q. 2.
Proverb. 4.	can. 10. diſt. 2. de pœn.
Proverb. 9.	can. 3. 23. q. 6.
Proverb. 11.	can. 5. 5. q. 3.; can. 21. 24. q. 1.
Proverb. 12.	can. 3. 5. q. 5.
Proverb. 13.	can. 5. 5. q. 5.; can. 38. 23. q. 4.; can. 35. diſt. 5. de conſ.; can. 4. 25. q. 7.
Proverb. 14.	can. 11. 1. q. 4.; can. 12. 22. q. 5.
Proverb. 15.	can. 13. 23. q. 4.; can. 11. 14. q. 3.; can. 7. 30. q. 1.
Proverb. 16.	can. 33. diſt. 5. de conſ.
Proverb. 18.	can. 2. 32. q. 1.; can. 4. diſt. 17.
Proverb. 19. & 28.	can. 3. diſt. 26.
Proverb. 20.	can. 3. diſt. 35.; can. 40. diſt. 2. de pœn.; can. 6. diſt. 84.
Proverb. 22.	can. 27. 2. q. 1.; can. 3. 5. q. 4.; can. 8. diſt. 45.
Proverb. 23.	can. 38. 23. q. 4.
Proverb. 24.	can. 7. 25. q. 3.
Proverb. 25.	can. 5. 5. q. 5.
Proverb. 27.	can. 3. 3. q. 5.
Proverb. 30.	can. 6. diſt. 3.; can. 1. 12. q. 1.
Cantica Canticorum.	Diſt. 43.
Cantic. 1.	can. 11. 32. q. 5.
Cantic. 2.	can. 25. 24. q. 1.
Cantic. 5.	can. 2. diſt. 36.; can. 33. 24. q. 1.
Cantic. 6.	can. 18. 24. q. 1.; can. 39. diſt. 4. de conſ.
Cantic. 7.	can. 1. diſt. 47.
Eccleſ. 1.	can. 45. diſt. 2. de pœn.
Eccleſ. 2.	can. 40. diſt. 2. de pœn.
Eccleſ. 3.	can. 2. diſt. 36.
Eccleſ. 4.	can. 15. 7. q. 1.; can. 26. diſt. 81.

Eccleſ. 7.	can. 14. 15. q. 2. can. 47. diſt. 2. de pœn. can. 32. 23. q. 4. can. 17. 2. q. 7.
Eccleſ. 10.	can. 76. diſt. 1. de pœn.
Eccleſ. 12.	can. 3. 15. q. 8.
Eccleſ. 17.	can. 60. diſt. 1. de pœn.
Eccleſ. 18.	can. 6. diſt. 47.
Eccleſ. 21.	can. 36. diſt. 1. de pœn.
Eccleſ. 28.	can. 40. diſt. 2. de pœn.
Eccleſ. 33.	can. 3. diſt. 56.
Eccleſ. 34.	can. 2. 14. q. 5. can. 27. 1. q. 1. can. 11. 14. q. 5.
Eccleſ. 39.	can. 12. 32. q. 1.
Eccleſ. 40.	can. 14. 13. q. 2.
Sap. 1.	can. 17. 22. q. 2. can. 35. diſt. 9. de pœn. can. 98. 1. q. 1. can. 31. diſt. 4. de conſ. can. 8. 1. q. 3. can. 8. 24. q. 3. can. 41. diſt. 4. de conſ. can. 22. 22. q. 5.
Sap. 2.	can. 13. 33. q. 3.
Sap. 3.	can. 15. diſt. 16.
Sap. 4.	can. 8. diſt. 4. de pœn.
Sap. 5.	can. 8. diſt. 4. de pœn. can. 1. diſt. 29.
Sap. 6.	can. 20. 8. q. 1.
Sap. 10.	can. 4. 23. q. 7.
Sap. 16.	can. 14. diſt. 2. de conſ.
Job. 1.	can. 8. diſt. 47.
Job. 2.	can. 21. 23. q. 8.
Job. 4.	can. 40. diſt. 2. de pœn.
Job. 6.	can. 38. 23. q. 4.
Job. 7.	can. 40. diſt. 2. de pœn.
Job. 9.	can. eod. ibid.
Job. 14.	can. eod. ibid. can. 30. diſt. 3. de pœn.
Job. 15.	can. 45. diſt. 2. de pœn.
Job. 16.	can. 35. 11. q. 3.
Job. 27.	can. 2. diſt. 46. can. 57. diſt. 2. de pœn.
Job. 29.	can. 3. diſt. 45.
Job. 31.	can. 15. diſt. 2. de pœn. can. 44. diſt. 2. de pœn.
Job. 33.	can. 9. 1. q. 4.
Job. 40.	can. 45. diſt. 2. de pœn. can. 40. diſt. 2. de pœn. can. 43. diſt. 2. de pœn.
Eſa. 1.	can. 11. 32. q. 3. can. 21. diſt. 88. can. 11. diſt. 3. de pœn. can. 11. 6. q. 1.
Eſa. 2.	can. 45. diſt. 2. de pœn.
Eſa. 4.	can. 3. 24. q. 3.
Eſa. 5.	can. 5. 25. q. 4. can. 39. 11. q. 3.
Eſa. 6.	can. 9. 8. q. 1.
Eſa. 9. & 42.	can. 41. 1. q. 7.
Eſa. 10.	can. 4. diſt. 21. can. 49. 23. q. 5. can. 14. 9. q. 3.
Eſa. 14.	can. 35. diſt. 1. de conſ. can. 40. diſt. 2. de pœn. can. 45. diſt. 2. de pœn. can. 23. 14. q. 1.
Eſa. 15.	can. 1. diſt. 45.
Eſa. 19.	23. q. 9.
Eſa. 21.	can. 40. diſt. 2. de pœn.
Eſa. 29.	can. 9. diſt. 8.
Eſa. 30.	can. 68. diſt. 1. de pœn. can. 10. 26. q. 6. can. 39. 24. q. 3. can. 32. diſt. 1. de pœn.
Eſa. 32.	can. 24. diſt. 93.
Eſa. 33.	can. 124. 1. q. 1.
Eſa. 34.	can. 11. 32. q. 5.
Eſa. 35.	can. 17. 24. q. 1.
Eſa. 36.	23. q. 3.
Eſa. 40.	can. 133. diſt. 4. de conſ. can. 1. 35. q. 10.
Eſa. 41.	can. 21. diſt. 4. de pœn.
Eſa. 42.	can. 28. 2. q. 7.
Eſa. 43.	can. 37. & 39. diſt. 1. de pœn.
Eſa. 44.	can. 11. diſt. 4. de pœn.
Eſa. 45.	can. 39. 24. q. 9.
Eſa. 47.	can. 11. 22. q. 5.
Eſa. 50.	can. 2. 35. q. 6.
Eſa. 52.	can. 9. 23. q. 4. can. 93. 1. q. 1. can. 8. 8. q. 1.
Eſa. 53.	can. 87. diſt. 1. de pœn.
Eſa. 55.	can. 16. diſt. 43.
Eſa. 56.	can. 9. 16. q. 7.
Eſa. 57.	can. 28. diſt. 3. de pœn.
Eſa. 58.	can. 2. 15. q. 6. can. 1. diſt. 43.
Eſa. 61.	can. 24. diſt. 3. de conſ. can. 3. 33. q. 4.
Eſa. 62.	can. 28. 23. q. 2.
Eſa. 63.	can. 28. 2. q. 7.
Eſa. 64.	can. 5. 19. q. 5.
Eſa. 66.	can. 98. 1. q. 1.
Ezech. 1.	can. 10. diſt. 2. de pœn.
Ezech. 3.	can. 12. 26. q. 5.
Ezech. 7.	can. 9. 1. q. 3. can. 23. diſt. 93.
Ezech. 9.	can. 98. 1. q. 1. can. 32. 23. q. 4. can. 13. diſt. 50. can. 9. diſt. 2. de pœn.
Ezech. 13.	can. 48. 7. q. 1. can. 9. 23. q. 4. can. 1. diſt. 43. can. 2. diſt. 46. can. 8. 1. q. 3. can. 88. 11. q. 3.
Ezech. 13. & 34.	can. 1. diſt. 46.
Ezech. 16.	can. 57. 2. q. 1. can. 11. 32. q. 3. can. 28. diſt. 30.
Ezech. 18.	can. 4. 1. q. 7. can. 73. diſt. 1. de pœn. can. 109. diſt. 4. de conſ. can. 11. & 12. 26. q. 6. can. 15. diſt. 4. de pœn. 24. q. 3. can. 12. diſt. 4. de pœn. can. 7. & 8. 1. q. 4. can. 14. diſt. 50.
Ezech. 28.	can. 40. diſt. 2. de pœn. can. 45. diſt. 2. de pœn.
Ezech. 29.	can. 2. 3. q. 3. can. 49. 23. q. 5.
Ezech. 31.	can. 43. diſt. 2. de pœn.
Ezech. 33.	can. 19. diſt. 4. de pœn. can. 8. 33. q. 2. can. 30. 13. q. 8. can. 13. 26. q. 6. can. 32. diſt. 3. de pœn. can. 73. diſt. 1. de pœn. can. 7. diſt. 76. can. 6. diſt. 7. de pœn. can. 87. diſt. 1. de pœn.
Ezech. 34.	can. 38. 23. q. 4. can. 43. 27. q. 1. can. 2. 23. q. 6.
Ezech. 36.	can. 126. diſt. 4. de conſec.
Hierem. 1.	can. 9. 8. q. 1. can. 2. diſt. 36. can. 4. diſt. 78.
Hierem. 4.	can. 9. 16. q. 7.
Hierem. 7.	can. 75. diſt. 1. de pœn. can. 23. 23. q. 5.
Hierem. 8.	can. 24. diſt. 50.
Hierem. 10.	can. 8. diſt. 47.
Hierem. 11.	can. 24. diſt. 2. de conſ.
Hierem. 15.	can. 38. 23. q. 3.
Hierem. 13.	can. 23. 11. q. 3.
Hierem. 17.	can. 67. diſt. 1. de pœn.
Hierem. 18.	can. 9. 22. q. 4.
Hierem. 29.	can. 75. diſt. 1. de pœn.
Hierem. 36.	can. 21. 24. q. 1.
Hierem. 39. & 41.	can. 7. diſt. 76.
Hierem. 52.	can. 7. diſt. 76. can. 75. diſt. 1. de pœn.
Daniel. 2.	can. 7. diſt. 37. can. 4. diſt. 78.
Daniel. 3.	can. 39. 23. q. 4. can. 1. diſt. 9. can. 41. 23. q. 4. can. 87. diſt. 1. de pœn.
Daniel. 4.	can. 68. diſt. 1. de pœn. can. 49. 23. q. 5. can. 60. diſt. 1. de pœn.
Daniel. 5.	can. 42. diſt. 3. de conſ.
Daniel. 9.	can. 73. diſt. 1. de pœn. can. 60. diſt. 1. de pœn. can. 29. 2. q. 7.
Daniel. 13.	can. 41. 2. q. 7.
Daniel. 2. & 8.	can. 19. 32. q. 1.
Oſee 2.	can. 25. 23. q. 4. can. 1. 35. q. 1.
Oſee 4.	can. 7. 1. q. 2. can. 6. diſt. 38. can. 1. 35. q. 5. can. 8. 33. q. 2. can. 4. diſt. 2. de pœn. can. 18. 8. q. 1.
Oſee 6.	can. 48. diſt. 1. de pœn.
Oſee 9.	can. 31. 24. q. 1.
Oſee 12.	can. 46. diſt. 2. de pœn.

Oſee

Oſee 12.	can. 11. 24. q. 1.
Joel. 2.	can. 32. & 34. diſt. 1. de pœn. can. 6. 33. q. 4.
Joel. 30.	can. 32. diſt. 3. de pœn.
Naum 1.	can. eod. ibid. can. 6. 23. q. 5. can. 42. diſt. 3. de pœn. can. 39. eod.
Thren. 2.	can. 1. diſt. 45.
Thren. 4.	can. 16. diſt. 45. can. 9. 23. q. 4.
Amos 4.	can. 40. diſt. 3. de pœn.
Amos 5.	can. 28. 24. q. 1.
Amos 6.	can. 18. 8. q. 1.
Amos 7. & 8.	can. 11. 32. q. 5.
Amos 8.	can. 21. 24. q. 1.
Aggai 2.	can. 18. 1. q. 1.
Abacuc 2.	can. 29. 24. q. 1.
Jon. 3.	can. 87. diſt. 1. de pœn. can. 29. diſt. 3. de pœn. can. 68. diſt. 1. de pœn.
Malach. 1.	can. 9. diſt. 47.
Malach. 1.	can. 11. 1. q. 4. can. 13. diſt. 81.
Malach. 2.	can. 76. 1. q. 1. can. 2. diſt. 36. can. 15. diſt. 81. can. 41. 11. q. 1. can. 1. diſt. 45.
Malach. 3.	can. 15. diſt. 50. can. 65. 16. q. 1. can. 2. 16. q. 7. can. 11. 16. q. 7.
Malach. 5.	can. 49. 13. q. 5.
Malach. 13.	can. 21. 11. q. 3.
Michea 2.	can. 4. diſt. 33.
Michea 3.	can. 23. 1. q. 1.
Zach. 1.	can. 34. diſt. 1. de pœn.
Zach. 1.	can. 37. 1. q. 1.
Zach. 2.	can. 20. diſt. 50. can. 15. 2. q. 7.
Zach. 3.	can. 40. diſt. 2. de pœn.
Zach. 8.	can. 18. 22. q. 4.
Sophon.	can. 23. diſt. 81.
1. Machab. 1.	can. 49. 23. q. 5.
2. Machab. 6.	can. 32. 23. q. 3.
2. Machab. 1. & 4.	can. 29. 1. q. 1.
Matth. 1.	can. 30. diſt. 3. de conſ. can. 39. 27. q. 2. can. 20. 2. q. 1.
Matth. 2.	can. 1. 1. q. 7. can. 49. 7. q. 1. can. 1. 26. q. 3. & 4. can. 12. 27. q. 2. 23. q. 3. can. 7. diſt. 37.
Matth. 3.	can. 1. 33. q. 10. can. 13. 33. q. 2. can. 19. 2. q. 1. can. 48. diſt. 4. de conſec. can. 40. diſt. 1. de pœn. can. 6. diſt. 95. can. 13. 23. q. 4.
Matth. 4.	can. 4. diſt. 78. can. 7. 1. q. 2. can. 9. diſt. 4. de conſ. can. 45. 23. q. 4.
Matth. 5.	can. 15. 32. q. 7. can. 9. 24. q. 1. can. 8. 23. q. 5. can. 34. 24. q. 3. can. 15. 23. q. 4. can. 33. 23. q. 3. can. 79. diſt. 1. de pœn. can. 10. & 11. 32. q. 5. can. 7. 3. q. 7. 14. q. 1. can. 1. 14. q. 1. can. 40. 23. q. 4. can. 4. 2. q. 5. can. 1. & 3. 22. q. 1.
Matth. 5.	can. 60. diſt. 1. de pœn. can. 149. diſt. 4. de conſ. can. 17. diſt. 28. can. 9. 24. q. 3. can. 25. 24. q. 1. 13. q. 1. can. 13. 32. q. 5. can. 13. diſt. 55. can. 14. diſt. 4. de conſ. can. 27. 12. q. 2.
Matth. 6.	can. 1. diſt. 3. de pœn. can. 47. diſt. 3. de pœn. can. 2. diſt. 26. can. 5. 22. q. 1. can. 30. diſt. 2. de pœn. can. 20. diſt. 3. de pœn.
Matth. 6.	can. 40. diſt. 2. de pœn. can. 81. diſt. 1. de pœn. can. 71. diſt. 2. de conſ.
Matth. 7.	can. 2. 2. q. 7. can. 12. & 23. 12. q. 3. can. 79. 1. q. 1. can. 10. 25. q. 2. can. 35. diſt. 1. de pœn. can. 22. 24. q. 1. Diſt. 1. can. 68. diſt. 4. de conſ. can. 1. 13. q. 2. can. 40. diſt. 4. de conſ. can. 2. diſt. 43.
Matth. 8.	can. 60. diſt. 1. de pœn. can. 2. 13. q. 3. can. 2. diſt. 43. can. 6. 13. q. 1. can. 24. diſt. 2. de conſ. can. 37. 24. q. 3. can. 16. 25. q. 1.
Matth. 9.	can. 15. 23. q. 4. can. 60. diſt. 1. de pœn. can. 19. 2. q. 6. can. 42. diſt. 3. de pœn. can. 87. diſt. 1. de pœn. can. 21. diſt. 2. de pœn. can. 48. diſt. 1. de pœn. 23. q. 3.
Matth. 10.	can. 2. diſt. 36. can. 86. 11. q. 3. can. 1. diſt. 73. can. 4. 22. q. 3. can. 10. diſt. 2. de pœn. can. 84. 1. q. 3. can. 13. 25. q. 8. 23. q. 6. can. 22. 1. q. 1. can. 37. 1. q. 1. can. 117. 1. q. 1. can. 46. 7. q. 1. can. 9. 7. q. 2. can. 6. 33. q. 2. can. 42. & 42. diſt. 2. de pœn. can. 99. & 101. 1. q. 1. can. 39. 7. q. 1. can. 57. diſt. 2. de conſ. can. 32. diſt. 3. de pœn. can. 41. 27. q. 1. can. 2. diſt. 43. can. 11. diſt. 4. de pœn. can. 8. 6. q. 1. can. 1. 1. q. 2. can. 88. 1. q. 1.
Matth. 11. duobus locis.	can. 23. 23. q. 4.
Matth. 12.	can. 1. 22. q. 4. can. 40. diſt. 2. de pœn. can. 63. 22. q. 2. can. 4. diſt. 41. can. 14. 1. q. 6. can. 8. diſt. 35.
Matth. 12.	can. 1. diſt. 3. de pœn. can. 21. 1. q. 1. can. 16. 25. q. 1. can. 63. 24. q. 1. can. 42. diſt. 3. de pœn. can. 12. 8. q. 1.
Matth. 13.	13. q. 1. can. 6. diſt. 32. can. 28. 11. q. 3. can. 37. 24. q. 3. can. 25. 24. q. 1.
Matth. 13.	can. 19. 2. q. 1. can. 97. 1. q. 1. can. 717. diſt. 4. de conſ. can. 14. 27. q. 1.
Matth. 14.	can. 4. diſt. 62. can. 8. 22. q. 4. can. 2. diſt. 36. can. 39. 2. q. 7. can. 15. diſt. 37. can. 5. diſt. 38.
Matth. 15.	can. 7. 30. q. 1. can. 32. diſt. 3. de pœn. can. 9. diſt. 8. can. 1. diſt. 6. de pœn. can. 33. 11. q. 3.
Matth. 16.	can. 1. 15. q. 6. Diſt. 20. can. 40. diſt. 2. de pœn. can. 20. diſt. 1. de pœn. can. 6. diſt. 22. can. 6. 7. & 8. 24. q. 1. can. 44. diſt. 1. de pœn. can. 4. 24. q. 1. can. 25. 14. q. 1. can. 54. diſt. 50.

can. 2. & 5. diſt. 20.
can. 2. diſt. 56.
can. 14. 9. q. 3.
can. 7. diſt. 19.
can. 17. 18. & 20. 24. q. 6.
can. 10. diſt. 3. de pœn.
can. 42. diſt. 3. de pœn.
Matth. 17. can. 37. 65. q. 4.
can. 20. 63. q. 8.
can. 55. 11. q. 3.
Diſt. 8.
can. 51. 23. q. 9.
diſt. 4. de pœn.
Matth. 18. can. 17. diſt. 45.
can. 3. 35. q. 8.
can. 4. 24. q. 2.
can. 14. diſt. 50.
can. 83. 1. q. 2.
Diſt. 21.
can. 19. 27. q. 2.
33. q. 2.
can. 8. 69. q. 2.
can. 3. diſt. 26.
24. q. 2.
can. 41. 27. q. 1.
can. 7. 32. q. 7.
Matth. 19. can. 2. 34. q. 1.
can. 16. 32. q. 5.
can. 9. 33. q. 5.
can. 2. 15. q. 2.
can. 2. & 8. 33.
can. 2. diſt. 33.
can. 7. & 9. 32. q. 2.
28. q. 1.
can. 1. & 4. 28. q. 2.
can. 18. 33. q. 2.
Matth. 20. can. 26. 27. q. 2.
can. 22. 24. q. 8.
can. 7. 9. q. 3.
can. 9. 16. q. 7.
Matth. 21. ſupra 5. q. 3.
can. 117. 1. q. 1.
can. 10. 24. q. 2.
can. 8. & 9. 1. q. 3.
can. 2. 25. q. 7.
can. 2. diſt. 86.
can. 2. 1. q. 7.
can. 37. 23. q. 4.
can. 9. 23. q. 5.
Matth. 22. can. 15. 23. q. 4.
can. 4. diſt. 35.
can. 2. diſt. 56.
can. 20. & 21. 23. q. 8.
can. 15. 31. q. 1.
can. 4. & 5. 23. q. 1.
can. 8. diſt. 19.
can. 9. 16. q. 7.
can. 26. diſt. 4. de conſ.
Matth. 23. can. 86. 1. q. 1.
can. 12. 26. q. 7.
can. 7. 3. q. 7.
can. 78. 1. q. 1.
can. 7. 3. q. 3.
Matth. 24. can. 8. 1. q. 5.
can. 59. diſt. 1. de pœn.
can. 25. 24. q. 2.
Matth. 25. can. 97. 1. q. 6.
Diſt. 42.
can. 25. diſt. 1. de pœn.
can. 4. diſt. 43.
can. 83. 11. q. 3.
23. q. 6.
can. 22. 23. q. 4.
23. q. 8.
Matth. 26. can. 12. diſt. 50.
15. q. 3.
can. 8. diſt. 44.
can. 6. 2. q. 1.
can. 88. diſt. 2. de conſ.
can. 31. 2. q. 1.
can. 44. diſt. 2. de pœn.
can. 21. 1. q. 1.
can. 1. diſt. 6. de pœn.
Matth. 27. can. 9. 63. q. 5.
can. 12. 1. q. 4.
can. 34. & 36. diſt. 3. de pœn.
can. 75. diſt. 4. de conſ.
can. 19. 24. q. 1.
Matth. 28. can. 13. diſt. 4. de conſec.
can. 2. 32. q. 4.
can. 54. diſt. 2. de conſ.
can. 79. diſt. 4. de conſ.
Matth. ult. can. 2. diſt. 22.
Marci 1. can. 135. diſt. 4. de conſ.
can. 60. diſt. 1. de pœn.
Marci 2. can. 32. diſt. 3. de pœn.
can. 60. diſt. 1. de pœn.
Marci 3. can. 24. diſt. 93.

Marci 4. can. 15. diſt. 2. de pœn.
Marci 5. can. 3. diſt. 5. de pœn.
can. 42. diſt. 3. de pœn.
can. 5. 19. q. 3.
Marci 9. can. 1. diſt. 43.
can. 25. diſt. 2. de pœn.
can. 60. diſt. 1. de pœn.
Marci 10. can. 23. diſt. 93.
24. q. 1.
Marci 12. can. 28. 24. q. 1.
Marci 14. can. 83. 11. q. 3.
can. 10. 6. q. 1.
Marci 15. can. 23. diſt. 2. de pœn.
can. 48. diſt. 1. de conſ.
Marci 16. can. 28. 11. q. 1.
can. 5. diſt. 82.
Luc. 1. can. 4. diſt. 31.
can. 2. 27. q. 2.
can. 32. diſt. 5. de pœn.
can. 54. diſt. 2. de conſ.
can. 2. diſt. 56.
Luc. 2. can. 35. diſt. 1. de conſ.
can. 6. 1. q. 7.
Luc. 3. can. 6. diſt. 82.
Luc. 4. can. 2. 4. & 5. 23. q. 1.
can. 60. diſt. 1. de pœn.
can. 1. diſt. 6. de pœn.
can. 60. diſt. 1. de pœn.
Luc. 5. can. 17. 23. q. 4.
can. 70. diſt. 1. de pœn.
can. 23. diſt. 93.
Luc. 6. can. 2. 14. q. 1.
can. 32. 23. q. 4.
32. q. 6.
can. 15. & 16. 23. q. 4.
can. 86. diſt. 2. de conſ.
can. 5. diſt. 4. de pœn.
can. 2. diſt. 6. de pœn.
can. 21. diſt. 2. de pœn.
Luc. 7. can. 36. diſt. 3. de pœn.
can. 4. diſt. 41.
can. 88. diſt. 1. de pœn.
can. 60. diſt. 1. de pœn.
Luc. 8. can. 79. diſt. 1. de pœn.
can. 2. diſt. 49.
can. 16. 23. q. 2.
can. 12. 25. q. 4.
can. 2. diſt. 2. de pœn.
can. 68. 11. q. 3.
Luc. 9. can. 25. & 26. 23. q. 4.
can. 1. 13. q. 2.
24. q. 1.
can. 9. diſt. 45.
can. 40. diſt. 1. de pœn.
can. 12. diſt. 88.
can. 47. 16. q. 1.
Luc. 10. can. 4. 25. q. 2.
can. 77. diſt. 1. de pœn.
can. 8. 14. q. 1. Diſt. 21.
Luc. 11. can. 58. diſt. 1. de pœn.
can. 26. diſt. 1. de pœn.
can. 37. 23. q. 4.
can. 1. 25. q. 6.
can. 29. 2. q. 7.
can. 38. 23. q. 4.
can. 47. diſt. 1. de pœn.
Luc. 14. can. 4. 23. q. 7.
can. 15. 23. q. 4.
can. 18. diſt. 1. de pœn.
can. 7. diſt. 37.
can. 32. diſt. 2. de pœn.
can. 32. diſt. 3. de pœn.
can. 16. diſt. 50.
Luc. 16. can. 47. diſt. 5. de pœn.
can. 30. diſt. 2. de pœn.
Luc. 17. can. 37. 1. q. 7.
can. 1. diſt. 6. de pœn.
can. 88. diſt. 1. de pœn.
Luc. 17. duobus locis. can. 63. diſt. 2. de pœn.
can. 34. diſt. 1. de pœn.
can. 60. diſt. 1. de pœn.
can. 88. diſt. 1. de pœn.
Luc. 18. can. 38. diſt. 1. de pœn.
can. 60. diſt. 1. de pœn.
can. 14. diſt. 2. de conſ.
can. 9. 12. q. 2.
Luc. 19. can. 9. 16. q. 7.
can. 6. diſt. 88.
can. 7. 1. q. 2.
can. 87. diſt. 2. de pœn.
can. 23. diſt. 2. de conſ.
Diſt. 21.
can. 19. 23. q. 4.
Luc. 22. can. 1. 55. q. 10.
can. 40. diſt. 2. de pœn.
can. 24. 1. q. 1.
can. 55. diſt. 2. de conſ.
can. 87. diſt. 2. de pœn.
Luc. 23.

Luc. 23.	can. 2. 23. q. 5. can. 13. 26. q. 6. can. 6. diſt. 3. de pœn. can. 34. diſt. 4. de conſ.
Luc. 24.	can. 97. 1. q. 1.
Luc. 25.	can. 34. diſt. 3. de pœn. can. 58. diſt. 1. de pœn.
Joan. 1.	can. 8. diſt. 19. can. 6. diſt. 2. de pœn. can. 14. diſt. 4. de conſ. can. 1. diſt. 21. can. 48. diſt. 1. de pœn. can. 11. 1. q. 4. can. 39. diſt. 4. de conſ. can. 26. diſt. 4. de conſ.
Joan. 2.	can. 13. 2. q. 7. can. 13. diſt. 88. can. 12. 26. q. 3. can. 37. 23. q. 4. can. 8. diſt. 45. can. 11. 1. q. 1. can. 3. 19. q. 3. can. 40. 23. q. 4. can. 12. 6. q. 1.
Joan. 3.	can. 58. diſt. 1. de pœn. can. 35. diſt. 1. de pœn. can. 8. & 9. 1. q. 3. can. 30. diſt. 2. de pœn. can. 25. 18. q. 2. can. 147. & 148. diſt. 4. de conſ. can. 8. diſt. 4. de conſ. can. 149. diſt. 4. de conſ. can. 34. diſt. 3. de pœn.
Joan. 4.	can. 14. diſt. 2. de pœn. can. 10. 31. q. 1. can. 39. 24. q. 3. can. 26. 23. q. 4.
1. Joan. 3.	can. 25. diſt. 3. de pœn.
Joan. 5.	can. 2. diſt. 2. de pœn. can. 4. diſt. 3. de conſ.
Joan. 6.	can. 4. 24. q. 1. can. 14. diſt. 2. de pœn. can. 8. diſt. 6. de pœn. can. 131. diſt. 4. de conſ. can. 70. 71. & 74. diſtin. 2. de conſ. can. 38. 43. & 44. diſtin. 2. de conſ. can. 26. 24. q. 1.
Joan. 7.	can. 49. & 53. diſt. 2. de conſ.
Joan. 8.	can. 9. 35. q. 3. can. 27. 2. q. 7. can. 8. diſt. 4. de pœn. can. 14. diſt. 50. can. 13. 2. q. 7. can. 47. 7. q. 1. can. 1. diſt. 6. de pœn. can. 40. diſt. 2. de pœn. can. 5. 3. q. 7. can. 32. diſt. 3. de pœn. can. 5. diſt. 3. de pœn. can. 4. 23. q. 3. can. 23. 22. q. 2. can. 35. diſt. 1. de pœn. 34. q. 6. can. 5. 6. q. 1. can. 12. 1. q. 2. can. 81. diſt. 2. de conſ.
Joan. 9.	diſt. 2. de pœn. can. 74. diſt. 2. de conſ. can. 1. 14. q. 3.
Joan. 10.	can. 2. diſt. 43. can. 13. diſt. 1. de conſ. can. 12. 13. q. 4. can. 63. 23. q. 4. can. 12. diſt. 4. de pœn. can. 2. 23. q. 3.
Joan. 11.	can. 48. 7. q. 1. can. 96. 1. q. 1. can. 34. diſt. 1. de pœn. can. 30. diſt. 3. de pœn. can. 1. diſt. 6. de pœn. can. 8. diſt. 4. de pœn. can. 60. diſt. 1. de pœn. can. 10. diſt. 4. de pœn. can. 28. 23. q. 2.
Joan. 12.	can. 88. diſt. 1. de pœn. can. 53. diſt. 1. de pœn. can. 30. diſt. 3. de conſ. can. 30. 23. q. 4.
Joan. 12. & 13.	can. 8. diſt. 19.
Joan. 13.	can. 88. 1. q. 1. can. 16. diſt. 2. de pœn. can. 32. diſt. 3. de pœn. can. 7. diſt. 2. de conſ. can. 40. diſt. 2. de pœn. can. 66. 24. q. 1. can. 97. 1. q. 1. can. 3. 22. q. 2.
Joan. 13.	can. 6. diſt. 95. can. 50. diſt. 1. de pœn.
Joan. 14.	can. 83. 11. q. 3. can. 40. diſt. 2. de pœn. can. 20. 23. q. 8. can. 23. diſt. 3. de conſ. can. 40. diſt. 3. de conſ. can. 34. diſt. 2. de conſ. can. 10. diſt. 4. de pœn.
Joan. 15.	can. 82. diſt. 2. de conſ. can. 12. diſt. 4. de pœn. can. 16. diſt. 2. de pœn. can. 53. diſt. 4. de conſ. 15. q. 1.
Joan. 16.	can. 7. diſt. 76. can. 40. diſt. 3. de conſ. can. 39. diſt. 3. de conſ.
Joan. 18.	can. 39. 2. q. 7. can. 23. diſt. 33. can. 22. 2. q. 7. can. 2. 23. q. 1. can. 23. diſt. 1. de pœn. 23. q. 3. can. 24. 2. q. 1.
Joan. 19.	can. 23. 24. q. 2. can. 44. & 45. 23. q. 2. can. 16. 22. q. 1. can. 3. 23. q. 1. can. 13. diſt. 2. de pœn. can. 80. 1. q. 1.
Joan. 20.	can. 18. 24. q. 1. can. 32. diſt. 3. de pœn. can. 41. diſt. 4. de conſec.
Joan. 21.	can. 20. 6. q. 1. can. 2. 25. q. 1. can. 9. 8. q. 1. can. 10. diſt. 50.
Joan. ult.	can. 4. 24. q. 1.
Act. 1.	can. 3. 1. q. 1. can. 84. 11. q. 3. can. 25. diſt. 5. de conſ.
Act. 2.	can. 15. 23. q. 4. can. 3. diſt. 32. can. 87. diſt. 3. de pœn. can. 7. diſt. 27.
Act. 4.	can. 30. diſt. 3. de conſ. can. 23. diſt. 4. de conſ. can. 24. diſt. 4. de conſ. can. 7. diſt. 10. can. 97. diſt. 4. de conſ. can. 48. diſt. 1. de conſec. Diſt. 90. can. 1. diſt. 43. can. 90. diſt. 2. de conſ. can. 7. 1. q. 2. can. 8. 1. q. 3.
Act. 4.	Diſt. 8. can. 8. & 3. 12. q. 1. 1. q. 2.
Act. 4. & 5.	can. 2. 12. q. 2. can. 5. 13. q. 6. 23. q. 3.
Act. 5.	can. 13. & 14. 23. q. 8. can. 22. 23. q. 4. can. 13. diſt. 2. de pœn. 1. q. 2.
Act. 6.	can. 24. diſt. 93. can. 39. 24. q. 3.
Act. 7.	can. 4. diſt. 38. can. 7. diſt. 33. can. 12. 13. q. 2.
Act. 7. & 9.	can. 12. diſt. 50.
Act. 8.	can. 7. diſt. 27. can. 38. 1. q. 1. can. 102. 1. q. 1. can. 11. 24. q. 3. can. 1. diſt. 21. can. 12. 1. q. 4. can. 19. 21. & 23. 1. q. 1. can. 11. 1. q. 1.
Act. 9.	can. 48. 7. q. 1. can. 43. 3. q. 1. 23. q. 6. can. 37. & 38. 23. q. 4. can. 48. diſt. 4. de conſ. can. 43. 23. q. 4.
Act. 10.	can. 29. 2. q. 7. can. 18. 1. q. 3. can. 3. diſt. 26. can. 143. diſt. 4. de conſ. can. 46. 3. q. 1. can. 2. 32. q. 4. can. 39. & 40. 2. q. 7.
Act. 11.	can. 52. diſt. 1. de pœn.
Act. 12.	can. 26. 13. q. 4.
Act. 13.	can. 2. 32. q. 4. can. 8. diſt. 25. can. 2. 1. q. 7. can. 33. diſt. 2. de pœn.

Act. 13.

Act. 13. 20. & 27.	can. 11. dist. 76.
Act. 14.	can. 8. 2. q. 3.
	can. 130. dist. 4. de conf.
Act. 15.	can. 3. 13. q. 8.
	can. 2. dist. 33.
Act. 16.	can. 37. 23. q. 4.
	can. 6. 26. q. 2.
Act. 17.	can. 6. 26. q. 7.
Act. 19.	can. 60. dist. 1. de pœn.
	can. 24. dist. 4. de conf.
	can. 64. 16. q. 1.
Act. 20.	can. 24. dist. 93.
	can. 6. dist. 95.
	can. 8. 23. q. 5.
Act. 21.	can. 2. 23. q. 1.
Act. 23.	can. 2. 23. q. 5.
Act. 27.	can. 1. 23. q. 3.
	can. 48. 7. q. 1.
Act. 28.	can. 13. 23. q. 8.
	can. 2. dist. 22.
	can. 25. 24. q. 1.
	can. 4. 24. q. 1.
	can. 39. 7. q. 1.
Rom. 1.	can. 44. dist. 3. de pœn.
	can. 3. dist. 86.
	can. 1. dist. 49.
	can. 5. 17. q. 4.
	can. 29. 24. q. 1.
	can. 1. 32. q. 6.
Rom. 2.	can. 23. 22. q. 2.
	can. 12. dist. 4. de pœn.
Rom. 3.	can. 2. 27. q. 1.
Rom. 4.	can. 40. dist. 1. de pœn.
	can. 136. & 141. dist. 4. de conf.
Rom. 5.	can. 40. dist. 2. de pœn.
	can. 1. 24. q. 3.
	can. 153. dist. 4. de conf.
	can. 41. 27. q. 1.
	can. 146. dist. 4. de conf.
	can. 14. dist. 30.
	can. 43. 27. q. 2.
	can. 8. 1. q. 3.
	can. 3. dist. 47.
Rom. 6.	can. 133. dist. 4. de conf.
	can. 71. & 72. dist. 2. de conf.
	can. 78. dist. 4. de conf.
	can. 2. 33. q. 2.
	can. 13. dist. 4. de conf.
	can. 3. dist. 3. de pœn.
	can. 49. dist. 2. de conf.
	15. q. 1.
	can. 13. 27. q. 2.
Rom. 7.	can. 2. dist. 6.
	33. q. 1.
	can. 11. 32. q. 5.
Rom. 7. 8. & 9.	can. 2. 19. q. 2.
	can. 27. dist. 2. de pœn.
	can. 33. 11. q. 3.
	can. 4. 23. q. 6.
Rom. 8.	can. 32. dist. 3. de pœn.
	can. 12. 35. q. 1.
	can. 12. dist. 4. de pœn.
	can. 2. dist. 82.
	can. 13. 23. q. 4.
	can. 42. dist. 2. de pœn.
Rom. 9.	can. 34. 24. q. 3.
	can. 16. 1. q. 1.
	15. q. 1.
Rom. 10.	can. 8. 2. q. 1.
	can. 139. dist. 4. de consec.
	can. 14. dist. 4. de conf.
Rom. 10. duobus locis.	can. 86. 11. q. 3.
	can. 5. dist. 43.
	can. 34. dist. 4. de consec.
	can. 40. dist. 2. de pœn.
Rom. 11.	can. 38. 24. q. 3.
	can. 8. dist. 4. de pœn.
	can. 24. dist. 3. de pœn.
	23. q. 1.
	can. 2. dist. 89.
	can. 1. dist. 73.
	can. 35. 11. q. 3.
Rom. 12. duobus locis.	can. 68. 11. q. 3.
	can. 1. dist. 43.
	23. q. 8.
	can. 13. 23. q. 4.
	can. 10. 11. q. 1.
	can. 9. 24. q. 3.
	can. 41. 1. q. 7.
	can. 24. dist. 5. de conf.
	can. 45. 23. q. 4.
	23. q. 8.
Rom. 12.	Dist. 44.
	can. 28. 11. q. 1.
	can. 11. & 12. 24. q. 3.
	can. 20. 23. q. 8.
	can. 4. 23. q. 5.
	can. 97. 11. q. 3.
	can. 29. 24. q. 1.
Rom. 13.	can. 16. 22. q. 1.
	can. 4. 23. q. 1.
	can. 19. 2. q. 1.
	can. 25. 2. q. 1.
	can. 5. dist. 35.
Rom. 14.	28. q. 1.
	can. 9. & 14. 28. q. 1.
	can. 10. 30. q. 5.
	23. q. 1.
	can. 2. dist. 95.
	can. 34. 24. q. 1.
1. Cor. 1.	can. 17. 1. q. 1.
	can. 3. dist. 36.
	can. 9. dist. 38.
	can. 1. dist. 81.
1. Cor. 2.	can. 131. dist. 4. de conf.
	can. 73. dist. 4. de conf.
	can. 26. dist. 4. de consecr.
	can. 24. & 26. 2. q. 1.
	can. 39. dist. 4. de conf.
	can. 6. 20. q. 3.
	can. 30. 1. q. 1.
1. Cor. 3.	can. 11. 24. q. 3.
	can. 3. dist. 23.
	can. 84. 1. q. 1.
	can. 4. 23. q. 7.
	can. 8. 24. q. 3.
	can. 5. dist. 2. de pœn.
	can. 40. dist. 2. de pœn.
	can. 24. 23. q. 4.
	can. 8. dist. 4. de pœn.
	can. 2. 19. q. 2.
	can. 8. 17. q. 4.
1. Cor. 4.	can. 44. dist. 3. de pœn.
	can. 41. 16. q. 1.
	can. 5. 6. q. 1.
	can. 23. 22. q. 2.
	can. 9. 28. q. 1.
1. Cor. 4. & 5. trib. locis.	can. 19. 2. q. 1.
	can. 37. 23. q. 4.
	can. 57. 16. q. 1.
	can. 70. 1. q. 1.
	can. 21. 11. q. 3.
	can. 8. dist. 43.
	33. q. 2.
	Dist. 32.
	can. 4. 24. q. 1.
1. Cor. 5.	can. 3. 11. q. 3.
	can. 23. 11. q. 3.
	can. 44. 23. q. 4.
	can. 21. 17. q. 4.
	can. 13. 24. q. 3.
	can. 3. & 4. 6. q. 1.
	can. 2. 17. q. 1.
	can. 37. 24. q. 3.
	can. 3. 24. q. 2.
	can. 2. dist. 25.
	can. 26. 23. q. 4.
	can. 66. 12. q. 1.
	can. 69. 26. q. 2.
	can. 66. dist. 1. de pœn.
1. Cor. 6.	can. 10. 32. q. 4.
	24. q. 1.
	can. 43. 12. q. 1.
	can. 11. 6. q. 2.
	13. q. 3.
1. Cor. 6. 8. & 9.	can. 4. 30. q. 3.
2. Cor. 6.	can. 3. dist. 31.
	can. 16. 32. q. 5.
	can. 3. 30. q. 2.
	can. 3. 33. q. 4.
	can. 2. dist. 13.
	can. 7. 8. & 9. 28. q. 1.
	can. 20. dist. 32.
	can. 3. 4. & 5. 22. q. 7.
	can. 30. dist. 3. de pœn.
	can. 18. 27. q. 2.
	can. 15. 32. q. 1.
1. Cor. 7.	33. q. 1.
	can. 2. dist. 26.
	can. 9. 31. q. 1.
	can. 11. 7. q. 1.
	can. 43. 17. q. 4.
	28. q. 1.
	can. 19. & 28. 27. q. 2.
	can. 91. 2. q. 4.
	can. 2. dist. 30.
	can. 2. & 3. 32. q. 2.
	can. 17. 32. q. 7.
2. Cor. 8.	can. 16. 23. q. 1.
	can. 8. & 9. 28. q. 1.
	32. q. 3.
1. Cor. 9.	can. 16. dist. 45.
	can. 3. 13. q. 1.
	can. 4. 23. q. 6.
	can. 1. 13. q. 2.
	can. 40. dist. 2. de pœn.

1. Cor.

1. Cor. 9.
can. 3. diſt. 43.
can. 12. 16. q. 1.
can. 11. diſt. 32.
can. 33. diſt. 5. de conſecr.
1. Cor. 11.
can. 7. diſt. 4. de pœn.
can. 1. 23. q. 6.
can. 16. 26. q. 7.
can. 81. diſt. 2. de conſ.
can. 11. diſt. 2. de conſ.
can. 11. 1. q. 4.
can. 127. diſt. 4. de conſ.
can. 72. 12. q. 2.
can. 1. diſt. 49.
can. 6. 32. q. 4.
can. 40. diſt. 2. de pœn.
can. 23. diſt. 2. de pœn.
can. 3. 34. q. 1. & 2.
can. 69. diſt. 2. de conſ.
1. Cor. 12.
can. 27. 2. q. 7.
can. 9. diſt. 44.
can. 3. 21. q. 4.
can. 71. diſt. 2. de conſ.
can. 35. 1. q. 2.
can. 8. 1. q. 3.
can. 24. & 25. diſt. 1. de conſ.
can. 37. diſt. 1. de conſ.
can. 1. 23. q. 4.
can. 34. diſt. 2. de conſec.
can. 11. 32. q. 3.
can. 13. 33. q. 3.
can. 40. 24. q. 3.
can. 12. 31. q. 1.
can. 98. 1. q. 1.
1. Cor. 12.
can. 48. 7. q. 2.
can. 4. 24. q. 1.
can. 38. 1. q. 1.
1. Cor. 13.
can. 31. diſt. 4. de conſ.
can. 97. 1. q. 1.
can. 7. diſt. 1. de pœn.
can. 32. diſt. 3. de pœn.
15. q. 6.
1. Cor. 14.
can. 13. diſt. 37.
can. 49. diſt. 3. de pœn.
can. 24. diſt. 3. de conſ.
can. 7. diſt. 95.
can. 10. diſt. 38.
1. Cor. 15.
can. 40. diſt. 2. de pœn.
can. 2. & 4. 22. q. 2.
can. 43. 23. q. 4.
23. q. 6.
2. Cor. 1.
can. 33. 11. q. 3.
2. Cor. 2.
can. 1. 26. q. 2.
can. 3. 9. q. 3.
can. 32. 23. q. 4.
2. Cor. 3.
can. 14. 26. q. 5.
can. 20. 35. q. 2. & 3.
can. 9. 28. q. 1.
2. Cor. 4.
can. 32. diſt. 3. de pœn.
can. 146. diſt. 4. de conſ.
can. 9. 30. q. 5.
2. Cor. 5.
can. 9. 8. q. 1.
24. q. 3.
can. 40. diſt. 2. de pœn.
2. Cor. 6.
can. 16. 2. q. 5.
can. 35. diſt. 1. de pœn.
can. 23. diſt. 81.
can. 3. 34. q. 1. & 2.
can. 40. diſt. 2. de pœn.
2. Cor. 8.
can. 10. 12. q. 2.
can. 4. 23. q. 6.
2. Cor. 10.
can. 13. 24. q. 3.
2. Cor. 12.
can. 41. 27. q. 1.
23. q. 1.
can. 14. 29. q. 5.
2. Cor. 10.
can. 49. 7. q. 1.
can. 26. 24. q. 1.
can. 64. 16. q. 1.
can. 12. 26. q. 5.
Galat. 1.
can. 2. 5. q. 3.
can. 10. diſt. 47.
can. 101. 11. q. 3.
can. 11. 24. q. 3.
Galat. 2.
can. 33. & 39. 2. q. 7.
Galat. 5.
can. 41. diſt. 4. de conſ.
Galat. 4.
can. 15. 23. q. 4.
can. 39. 24. q. 3.
can. 4. 23. q. 6.
can. 13. 23. q. 4.
Galat. 5.
can. 42. 23. q. 4.
can. 81. diſt. 1. de pœn.
can. 1. 33. q. 1.
can. 3. 6. q. 1.
can. 9. 28. q. 1.
can. 16. 2. q. 1.
can. 4. 23. q. 6.
can. 2. diſt. 35.
can. 24. diſt. 5. de conſ.
can. 4. 28. q. 1.
can. 28. diſt. 2. de pœn.
Galat. 3.
can. 14. diſt. 2. de pœn.
can. 6. diſt. 21.
can. 39. 24. q. 3.
can. 2. 19. q. 2.
can. 43. 27. q. 1.
can. 9. 24. q. 3.
Galat. 6.
can. 32. 23. q. 4.
can. 7. & 11. 23. q. 4.
can. 24. diſt. 50.
can. 1. 13. q. 1.
Epheſ. 1.
can. 9. diſt. 4. de pœn.
can. 3. 26. q. 2.
Epheſ. 2.
can. 145. diſt. 4. de conſ.
can. 3. diſt. 4. de conſ.
can. 12. diſt. 4. de pœn.
Epheſ. 4.
can. 4. 23. q. 7.
can. 18. 24. q. 1.
Epheſ. 5.
can. 49. diſt. 3. de pœn.
can. 8. diſt. 47.
can. 13. 23. q. 2.
can. 54. diſt. 1. de conſ.
can. 5. 32. q. 6. & 15. q. 3.
can. 62. diſt. 4. de pœn.
can. 1. diſt. 92.
can. 2. 32. q. 4.
can. 97. & 98. 11. q. 3.
Epheſ. 6.
can. 6. diſt. 33.
can. 24. diſt. 2. de conſec.
Philip. 1.
can. 24. diſt. 93.
can. 48. & 49. 7. q. 1.
can. 16. diſt. 2. de pœn.
Philip. 3.
can. 131. diſt. 4. de conſ.
can. 9. diſt. 2. de pœn.
Philip. 4.
can. 4. diſt. 41.
Coloſſ. 1.
can. 36. diſt. 1. de pœn.
Coloſſ. 2.
can. 8. diſt. 76.
Coloſſ. 3.
can. 3. 26. q. 5.
can. 31. diſt. 2. de pœn.
can. 8. 1. q. 3.
1. Theſſ. 2.
can. 33. diſt. 3. de conſ.
Diſt. 92.
can. 26. 27. & 28. 13. q. 2.
1. Theſſ. 4.
can. 129. diſt. 4. de conſ.
1. Theſſ. 5.
can. 37. 27. q. 1.
2. Theſſ. 2.
2. Theſſ. 3.
Diſt. 32.
can. 8. 10. q. 3.
1. Timoth.
can. 32. 11. q. 3.
can. 12. diſt. 4. de pœn.
can. 40. 23. q. 4.
can. 18. 1. q. 8.
1. Timoth. 1.
can. 8. diſt. 8.
1. Timoth. 1. & 2.
can. 2. 19. q. 2.
1. Timoth. 2.
can. 25. 16. q. 1.
can. 23. diſt. 81.
can. 34. diſt. 1. de conſ.
can. 8. diſt. 10.
can. 25. diſt. 2. de pœn.
1. Timoth. 3.
Diſt. 45.
can. 1. diſt. 81.
Diſt. 47.
can. 38. 13. q. 4.
Diſt. 40.
Diſt. 33.
Diſt. 46.
Diſt. 48. & can. 2. diſt. 48.
can. 11. & 13. 8. q. 1.
can. 3. diſt. 23.
Diſt. 26. & can. 3. diſt. 26.
can. 8. diſt. 47.
1. Timoth. 4.
can. 2. diſt. 36.
can. 6. diſt. 95.
can. 1. diſt. 38.
can. 24. diſt. 93.
1. ad Timoth. 4. & 5.
Diſt. 42.
1. Timoth. 5.
can. 10. 32. q. 6.
can. 41. & 42. 27. q. 1.
can. 1. & 2. 27. q. 1.
can. 9. 27. q. 1.
can. 17. diſt. 45.
can. 66. 12. q. 2.
can. 3. 1. q. 2.
can. 19. 2. q. 7.
Diſt. 24.
can. 20. diſt. 3. de conſ.
can. 8. diſt. 47.
1. Timoth. 6.
can. 7. diſt. 47.
can. 13. diſt. 2. de pœn.
can. 7. 10. q. 2.
can. 12. diſt. 34.
can. 1. diſt. 49.
can. 1. 13. q. 1.
can. 5. 12. q. 1.
2. Timoth. 1.
can. 44. 23. q. 4.
can. 19. 23. q. 8.
2. Timoth. 2.
can. 65. 24. q. 1.
can. 13. 23. q. 4.
can. 10. diſt. 4. de pœn.
can. 1. & 4. 11. q. 3.
can. 2. diſt. 88.

2. Timoth. 3.

1. Timoth. 3. — can. 46. 7. q. 1.; can. 6. diſt. 95.
2. Timoth. 4. — can. 8. diſt. 45.; can. 1. diſt. 45.
2. Timoth. 4. & 5. — can. 14. 26. q. 5.
2. Timoth. 5. — can. 28. 2. q. 7.
ad Tit. 1. — can. 24. diſt. 93.; can. 87. 1. q. 1.; can. 1. diſt. 43.; can. 1. diſt. 80.; Diſt. 26. & can. 3. diſt. 26.; can. 87. 1. q. 1.; can. 3. diſt. 25.; 28. q. 1.; can. 84. 16. q. 3.; can. 1. diſt. 81.; can. 8. diſt. 47.; can. 6. diſt. 35.
Tit. 3. — can. 26. 24. q. 1.; can. 12. 26. q. 5.; can. 70. 1. q. 1.
2. Tit. 4. — can. 1. diſt. 43.
Hebr. 3. — can. 42. diſt. 3. de pœn.
Hebr. 4. — can. 20. 2. q. 1.
Hebr. 5. — can. 7. 8. q. 1.
Hebr. 6. — can. 29. diſt. 2. de pœn.; can. 27. diſt. 4. de pœn.; can. 44. diſt. 2. de pœn.; can. 40. diſt. 1. de pœn.
Hebr. 7. — can. 6. diſt. 21.
Hebr. 9. — can. 4. 28. q. 1.; can. 7. diſt. 45.
Hebr. 10. — 23. q. 5.; can. 35. diſt. 3. de pœn.
Hebr. 12. — can. 1. diſt. 49.
Hebr. 13. — can. 2. 32. q. 2.
Jacob. 2. — can. 1. 1. q. 2.; can. 40. diſt. 1. de pœn.; can. 27. 1. q. 7.; can. 28. 1. q. 1.; can. 44. diſt. 3. de pœn.; can. 8. diſt. 5. de pœn.; can. 41. diſt. 2. de pœn.
Jacob. 4. — can. 25. 23. q. 4.
Jacob. 5. duobus locis. — can. 87. diſt. 1. de pœn.; can. 40. diſt. 1. de pœn.; can. 32. diſt. 3. de pœn.
1. Petr. — can. 4. 13. q. 7.; can. 31. diſt. 2. de conſ.
1. Petr. 2. — can. 41. 1. q. 7.; can. 28. 11. q. 1.; can. 40. diſt. 2. de pœn.
1. Petr. 3. — can. 38. 24. q. 3.; can. 1. diſt. 36.; can. 150. diſt. 4. de conſ.
1. Petr. 4. — can. 24. 23. q. 4.; can. 38. 1. q. 1.; can. 9. 22. q. 4.; can. 15. diſt. 50.
1. Petr. 5. — can. 64. 16. q. 1.; can. 7. diſt. 95.; can. 11. 6. q. 1.; can. 24. diſt. 93.; can. 6. 12. q. 3.; can. 3. diſt. 94.; can. 13. diſt. 45.
2. Petr. 2. — can. 12. diſt. 54.; can. 7. diſt. 45.; can. 40. diſt. 1. de pœn.; can. 1. diſt. 8.; can. 18. diſt. 4. de pœn.
Joannes Evangeliſta in epiſt. — can. 31. 2. q. 7.; can. 1. diſt. 42.
1. Joan. 1. — can. 72. diſt. 2. de conſ.; can. 40. diſt. 1. de pœn.
1. Joan. 2. — can. 11. 1. q. 4.; can. 31. diſt. 4. de conſ.; can. 1. 23. q. 6.; can. 8. diſt. 4. de pœn.; can. 11. diſt. 4. de pœn.
1. Joan. 3. — can. 41. diſt. 4. de conſ.; can. 36. & 37. diſt. 1. de pœn.; can. 39. diſt. 1. de pœn.
1. Joan. 4. — can. 43. 23. q. 4.; can. 14. diſt. 2. de pœn.; can. 4. 23. q. 6.
1. Joan. 5. — can. 3. 15. q. 8.; can. 58. diſt. 1. de pœn.; can. 40. diſt. 2. de pœn.; can. 59. diſt. 1. de pœn.
3. Joannis. — can. 83. 11. q. 3.; can. 24. diſt. 93.
Judæ 1. — can. 34. 24. q. 1.
Apocal. 1. — can. 23. diſt. 93.; can. 3. diſt. 23. diſt. 29.
Apocal. 2. & 4. — can. 12. 26. q. 5.
Apocal. 2. — can. 40. diſt. 2. de pœn.; can. 18. diſt. 50.; can. 18. diſt. 50.; can. 39. 24. q. 3.; can. 14. 23. q. 3.
Apocal. 3. — can. 40. diſt. 2. de pœn.; can. 1. diſt. 49.
Apocal. 18. — can. 55. diſt. 1. de conſ.
Apocal. 19. — can. eod. ibid.
Apocal. 22. — can. 9. diſt. 67.; can. 2. diſt. 36.
Apocal. 23. — can. 57. diſt. 1. de pœn.
Salustius de Catilina. — can. 8. diſt. 41.
Smaragdus in expoſitione Regulæ Sancti Benedicti cap. 4. — can. 9. diſt. 3. de pœn.

T

Terentius quatuor locis. — can. 1. 13. q. 2.
Tharasius CP. Epiſcopus Hadriano Papæ. — can. 22. 1. q. 1.
Theodorus. — can. 43. 27. q. 1.
Theodorus Cantuarienſis Archiepiſcopus in Pœnitentiali ſuo. — can. 117. diſt. 4. de conſec.; can. 1. 26. q. 7.; can. 3. diſt. 27.; can. 6. 32. q. 1.; can. 16. 27. q. 4.; can. 90. diſt. 1. de pœn.; can. 12. 15. q. 1.; can. 7. 20. q. 1.; can. 5. 22. q. 5.

X

Xiſtus in Sententiis. — can. 53. 2. q. 4.

FINIS TERTII INDICIS.

IN-

INDEX QUARTUS CANONUM,

Quorum nulla eſt inſcriptio.

AUCTORE P. GUENOIS BITURICENSI.

CAn. 81. 28. q. 3.
can. 21. 2. q. 5.
can. 20. 6. q. 1.
can. 9. & 12. 36. q. 6.
can. 26. & 27. 33. q. 2.
can. 2. 9. q. 1.
can. 13. diſt. 96.
can. 2. 21. q. 1.
can. 3. 3. q. 6.
can. 39. diſt. 1. de pœn.
can 20. 24. q. 3.
can. 31. 13. q. 2.
can. 60. 2. q. 1.
can. 36. 16. q. 2.
can. 43. 2. q. 7.
can 84. 2. q. 1.
can. 61. diſt. 2. de conſ.
can. 22. 23. q. 2.
can. 4. 2. q. 3.
can. 42. 17. q. 4.
can. 5. 23. q. 5.
can. 89. diſt. 1. de pœn.
can. 38. 11. q. 3.
can. 20. & 21. 26. q. 7.
can. 2. 22. q. 4.
can. 106. 11. q. 3.
can. 2. 21. q. 3.
can. 19. & 21. 32. q. 7.
can. 24. 22. q. 4.
can. 9. 35. q. 9.
can 11. 18. q. 2.
can. 2. 33. q. 3.
can 42. diſt. 2. de conſ.
can. 38. 27. q. 1.
can. 7. 8. & 11. 27. q. 2.

FINIS QUARTI INDICIS.

INDEX QUINTUS CAPITUM

EX BREVIARIO ANIANI,

Quæ in Jure Pontificio aliis tributa leguntur.

L. 1. C. Th. de judic.	30. q. 3. cap. 11.
l. 3. C. Th. de acc.	2. q. 3. cap. 3. & 33. q. 3. c. 22.
l. 10. & 12. C. Th. eod.	3. q. 6. cap. 8. & 17. & 2. q. 8. 4. & 2. q. 3. c. 3.
l. 12. C. Th. eod.	5. q. 11. cap. 1. & 3.
l. 25. C. Th. eod.	3. q. 9. cap. 8.
l. 19. C. Th. eod.	2. q. 8. cap. 5.
l. 3. C. Th. ne præter crimen ſervus dom.	2. q. 7. cap. 53.
l. 2. C. Th. ad l. Jul. de adult.	35. q. 6. cap. 1.
l. 2. C. Th. de abol.	2. q. 3. cap. 8.
l. 1. C. Th. de pœn.	2. q. 5. cap. 4.
l. 2. C. Th. de appell.	2. q. 6. cap. 2.
l. 13. C. Th. eod.	2. q. 6. cap. 1.
l. 20. C. Th. eod.	2. q. 6. cap. 20.
l. 9. C. Th. de fide teſt.	3. q. 9. cap. 1.
l. 32. C. Th. de Epiſc. & Cler.	diſt. 12. cap. 2.
l. 38. C. Th. eod.	25. q. 2. cap. 8.
l. 41. C. Th. eod.	2. q. 3. cap. 1.
Nov. Valent. & Mart. neminem exhib. de prov.	3. q. 6. cap. 16. & 19.
l. 4. lib. 2. ſent. Pauli tit. 19.	32. q. 7. cap. 25. & 26.
l. 4. ſent. Paul. tit. 19.	33. q. 5. cap. 6.
l. 10. lib. 5. ſent. Paul. tit. 5.	8. q. 9. cap. 18.
l. 9. eod. lib. tit. 19.	8. q. 9. cap. 12.
l. 11. eod. lib. tit. 26.	5. q. 3. cap. 2.
l. 2. eod. lib. tit. 35.	2. q. 6. cap. 39.

FINIS QUINTI INDICIS.

IN-

INDEX ALPHABETICUS CANONUM, ET CAPITULORUM OMNIUM

DECRETI, DECRETALIUM GREGORII IX. SEXTI, CLEMENTINARUM, EXTRAVAGANTIUM JOANNIS XXII. ET COMMUNIUM.

OPERA

JOAN. LEL.

PRÆFATIO.

INdice Titulorum Juris Canonici ad novam ſormam redacto, ad novum etiam Canonum, & Capitulorum Indicem operam duxi conferendam, ita ut rebus ſecuodum Rubricas ad ordinem alphabeticum diſpoſitis, Capitula, quibus continentur, ad certam normam referrem. Tria vero, quæ ad id me potiſſimum impulere, Lectori, ot labore qualicunque frui valeat, exponere operæ pretium eſt.

1. Defectus quippe præcedentium Indicum, qui hucuſque prælo prodierunt. Illi ſiquidem parum accurate ſecundum ordinem Alphabeti conſtituti ſunt, ut conferenti patebit. Accedit, quod in præcedentibus Editionibus hac forma emiſſis, nec notatis paginis, Capitulum diutius fuerit inquirendum, tyroni intelligo, cujus labor hoc Indice levatur, dum ſingulis Capitulis paginæ ſignatæ ſunt: quinimo evolvendi fuerunt ſex diverſi Indices, *Canonum Decreti*, *Decretalium*, *Sexti*, *Clementinarum*, *Extravagantium Joannis XXII. & Communium*; quibus evolvendis quantum temporis terendum fuerit, vel ipſe novi, dum Jus Sacrum primum libavi. Hic vero ſingula, & quotquot ſunt Capitula toto Jure diffuſa, unica ſerie perſtringit, & tali, ut primo intuitu *Decretum* a *Decretalibus*, & viciſſim *cætera Collectiones* ab his diſcerni valeant; quæ enim priori ſe linea offerunt, *Canones* ſunt, ſeu *Capitula Decreti*, inter quæ *initialia* Diſtinctionum, Cauſarum, & Quæſtionom, quæ ſunt *Gratiani*, *literis*, ut vocant, *Italicis* imprimi curavi, quæ vero in Contextu eundem Gratianum Auctorem habent, quia cum Canonibus quandoque confunduntur, eodem cum illis charactere imprimuntur. Ea, quæ hic annotare forte non abs re erit, ſunt autem ſequentia.

Paulus Dyaclinæ, 43. cauſ. ij. quæſt. 7.
Qui Calumniam, 2. v. quæſt. 6.
Cum majores, 20. vj. quæſt. 1.
Unde ipſe, 2. viij. q. 1.
Cogitatio, 21. de pœnitentia, diſtinctione 1.
Hanc ſocietatem, 12. Eadem diſtinct. 4.
Sicut ergo, 9. xxxv. quæſt. 9.

Capitula Decretalium *Gregorii IX.* linea paulo anteriori continentur cum cæteris Collectionibus, quas quidem Collectiones minores *Literis* etiam *Italicis* impreſſas habes, jucuoda, ut opinor, ſed utiliori varietate, quæ, ut dixi, Decretales ab his diſtinguat.

2. Quod autem in *Editione Romana* juſſu *Gregorii XIII.* maximo legentium fructu contulerunt *Correctores Romani*, Canonibus Decreti Auctorum nomina ſubjungendo, Decretalibus *Gregorii IX.* & cæteris collectionibus, præſtiti, ut omnimodæ Correctioni, ſimilique ſoret adjumento, quod olim Decreto Gratiani adhibitum fuerat; & ſicut Legum Civilium cupidi in Indicibus, quos illarum compilatores effecerunt [majori dicam Auctorum labore, ac Studioſorom commodo] dum Titulis libros, Legibus Numerum in Titulis adaptarunt, prorſus idem perfeci, ne quod præſtat dignitate Juri Civili, vel in hoc ipſi poſtponeretur, inſerendo inſuper Capitulis *Regulas Juris in Sexto*, tum, ut hac in parte deficientibus Indicibus ſuccurreretur, cum etiam has Regulas, quaſi inadvertentes Studioſi memoriæ mandarent, dum Indicem manibus verſabunt.

3. Sed nec minori, minuſve neceſſaria legentium utilitate exemplo *Joannis Guorneri* (a) quem in hoc ſecutus eſt *Antonius Broſius* [b] Arvernus Presbyter in Indice Canonum Decreti, additi ſunt Canonum numeri in Diſtinctionibus, & Quæſtionibus: ſic nempe citra temporis jacturam loca citata inveniuntur, nec tota Diſtinctio; vel Quæſtio percurrenda eſt. Quam ergo prædicti Auctores operam adhibuerunt in Decreto, eandem, ut monui, in Decretalibus, & cæteris Collectionibus

a) *Guorneri* Index canon. Decreti prodiit in lucē cum ejuſd. *Analyſi* lib 4. inſtit. Jur. Can. Urſellis. 1604.
b) Index *Broſii* adaptatus eſt editioni Jur Canonici *Pariſin.* MDCLXXXVII.

lectionibus attuli, ſervata, quantum licuit, citandi methodo apud Auctores uſitatiori, a qua nonnihil abetraſſe viſi ſunt *Guornerus*, & *Broſius*. Hanc tamen in omnibus non adeo ſervavi, (ſi vera citandi methodus in Indicibus impreſſis probe ſervata ſit) ſed quaſi neceſſario ab illis receſſi, in hoc, & ſimilibus verba rejiciendo: etenim imprimis ſolitum fuit Ca. *ſi is, qui præeſt*. xj. quæſt. 3. & illud *ſi is, qui*. xxiij. quæſt. 4. Ratio fuit, quod ſi ſufficiat allegari Ca. *ſi is, qui*, per hæc ſola verba *in Cauſa* xxiij. ſufficere debet *in Cauſa* xj. Et ſane ſatis ab invicem diſcernuntur per *Cauſam* xj. *&* xxiij. Hæc enim verborum additio in Cap. ejuſdem initii magis confundit, quam diſtinguit; ſed & arbitraria eſt, & ad libitum omittitur, quod conſtat ex innumeris allegationibus, hoc vel illo modo: argumentoque eſſe poteſt Correctio Romana in Can. *Futuram*, 15. xij. qu. 1. ubi can. 1. diſt. 8. citatur tantum per hoc verbum, *Decrevit*, quod in ſuo Indice ſervavit *Broſius* ſequentium verborum additor copioſus, & in hoc ab ipſo *Doviatio* [c] laudatus; in Indice tamen editionis Romanæ imprimitur: *Decrevit Sancta Synodus*, & apud *Guornerum: Decrevit ſancta Synodus nullum*. Præ omnibus mihi maxime placet *Broſii* citatio C. *Decrevit*, eamque duxi in ſimilibus ſequendam, quanquam non in omnibus, propter receptiſſimum modum verba in certis aliis addendi.

[c] Joan. Doviatius prænotion. Canonicarum lib. v. cap. 23. pag. 925.

Similiter videntur Capitula *Epiſcopus*, per hoc ſolum verbum alleganda, *argum.* diſt. 88. quod dic de Capitulis *ſi qua*, argum. xxvij. q. 1. c. 22. & 28. de Capitulis *ſi quis*, argum. xj. q. 1. & 3. xvij. q. 4. xxvij. q. 1. & 2. &c. de Capitulis *Pervenit*, argum. xviij. qu. 2. & aliis pluribus. Nam cui bono prædicta, & alia Capitula in editione Romana &c. prænotantur numeris j. ij. iij. &c.? Adde Cap. *Si quis*, &c. promiſcue citari (*d*) per hæc prima verba, vel additis ſequentibus verbis, quem modum randem retinui, ſed adjectis in margine numeris j. iv. vij. x. &c. inde fit, ut citatio, quoquo modo fiat, facilius vel conferri, vel reſtitui valeat.

(d) Vide notam marginalem in ca. convenientibus 4. i. q. 7. ad c. *ſi quis*. 12. xxvij. q. 2. &c.

Poſſent etiam hæc Capitula utroque modo poni in Indice, quod in aliquibus etiam ſervavi; ſed privati non eſt hanc in ſe provinciam ſuſcipere, utpote non omnibus placituram, licet permultis utiliſſimam. Et ne ad majorem molem Index ſic excreſceret, judicatem rejicienda *Initialia Gratiani*, & horum loco Capitula hoc duplici modo ſubſtituenda; hæc tamen *verba Gratiani* retuli ad Indicem pro more recepto in editione Romana, ſuppletis etiam exemplo *Broſii* quibuſdam, quæ deerant: Ex. gr. *Duo Clerici* in principio *Cauſæ* xix. &c. Plura alia in præſenti correxi, reſtitui: quæ quidem attingere libet, ſed enarrare foret longius; verbo dicam, Capitula omnia non ſemel, ſed bis, atque iterum exſcripſi, legi, relegi, omiſſa quæcunque, pro poſſe, reſtitui.

Bis poſita ſine ullo diſcrimine, ut c. ſtatutum eſt ij. qu. 6. Et *ſuppoſita*, ſi quis reliquerit. *diſt*. 30. Placuit ut iis. xxiij. qu. 5. ſecundum tropolologiam *diſt*. 37. delevi. Male allegata, *ſi quis obligatus*, pro *ſi quis oblitus*. 4. xiv. qu. 4. Et falſas inſcriptiones, *c. ſi quis ab Epiſcopo*, 20. ij. q. 7. Concilium *Arelatenſe* pro *Aurelianenſ*. j. c. *ſi quis Diaconus*, 29. diſt. 50. *Iſidorus* pro *Hormiſda Papa*, & ſimiles errores hinc inde reſtitui; quas quidem falſas allegationes, & inſcriptiones habuit *Editio Pariſienſis* an. 1687. haſque non correxit *Lipſienſis Editio* an. 1695. ſumptibus *Joh. Friderici Gleditſchii*, plurimoſque alios errores hic, & alibi longe majoris momenti ad exemplar Pariſienſe expreſſit, ut novos taceam.

Cæterum ſicut in Decreto *Correctiones Romanas* per literas C. R. deſignavi, ita in Decretalibus *Partes Deciſas* per literas P. D. utraſque ſub *Gregorio XIII.* adhibitas, Capitulis addidi: cujus ratio, neceſſitas *Correctionum Decreti*, & *Partium Deciſarum* in Decretalibus fuit; cum enim in editione Textus Canonici *Caſus*, ſive ſpecies facti, olim a *Bernardo Compoſtellano* hortatu, vel forte mandato *Innocentii IV.* exarari cum gloſſis deleti fuiſſent, ad faciliorem Scholarum, & Legentium uſum, ſupplendi fuerunt in quibuſdam Capitulis magis notabilibus. Exemplo poſſunt eſſe c. *Concilium*, 2. de obſervat. jejunior. cap. *ſicut* 8. Ne Clerici, vel Mon. &c. & obſcurioribus; vel partes alioquin etiam notabiliores addendæ, ut cap. *ſolitæ* 6. de Majoritate, cap. *Quod Clericis*, 9. cum ſeq. de Foro compet. cap. *cum ab omni*. 10. de vita, & honeſt. Cleric. &c. quod in prædictis partibus deciſis præſtatur. adeoque quo fructu Correctiones, & Partes Deciſæ conſignatæ ſint, ex harum & præſtantia, & neceſſitate judicabit Lector; qui etiam memor erit ſæpe-dictas Correctiones Decreti inveniri ſolum in editionibus *Gregorii XIII.*, & ſimiliter *Partes Deciſas* in ejuſdem Pontificis Textualibus Editionibus, niſi Editionem Antuerpianam *Antonii Contii* de anno 1570. exceperis.

INDEX

INDEX
CANONUM, ET CAPITULORUM
OMNIUM
TOTIUS JURIS CANONICI.

CR. *Correctiones Romanas* in Decreto Gratiani,
PD. *Partes Deciſas* in Decretalibus Gregorii IX. deſignant,

AB *accuſato*, in principio, iij. *quæſtione* 2. Gratianus. 107
Ab antiqua, 44. de conſecratione, diſtinctione 4. *Gregorius* CR. 485
Ab arbitris, 2. de officio, & poteſtate judicis delegati, tit. 24. in *Sexto*, Lib. 1. Bonifac. VIII. 336
j. Abbas, 2. xxxiij. qo 2. *Gregorius*. CA. 292
ij. Abbas, 8. xxviij. q. 2. *Moguntinenſe Concilium*. 292
Abbas, 6 *de his, quæ vi metuſve*. tit. 40. lib. 1. Alexander iij. 71
Abbate, 3. de ſententia, & re judicata, tit. 14. in *Sexto*. lib. 2 Innocentius iv. 349
Abbate, 25. *de Verborum ſignificatione*, tit. 40. lib 5. Innocentius iij. 303
j. Abbatem, 3. xviij. q. 2. *Gregorius*. CA. 292
ij Abbatem, 4. xviij. q. 2. *Pelagius Papa*. 292
Abbatem, 40. *de Reſcriptis*, tit. 3. lib. 1. Gregorius ix. 10
Abbates, 16. xviij. q. 2. *Aurelianenſe Concilium j*. CA. 293
Abbates, 3. de Privilegiis, tit. 7. *in Sexto*, lib. 5. Alexander iv. 378
Abbates, 1. de Reſcriptis. tit. 2. *in Clementinis*, lib. 1. Clemens v. *in Concilio Viennenſi*. 393
Abbati, 21. diſt. 54. *Octava Synodus*. CA. 76
Abbatibus, 41 xvj. q. 2. *Aurelianenſe Concil. iij*. 245
Abbatibus, 18. xviij. q. 2. *Paſchalis ij*. 233
Ab Eccleſia, Unic. de Reſtitutione in integrum. tit 11. & ultimo. in *Clemen*. lib. 1. Clemens v. *in Concilio Viennenſi*. 339
Ab eo, 24. ij. q. 6. *Theodoſiana Leges*. 166
Ab eo, 3. finale, *de Sequeſtratione poſſeſſionum*, tit. 17. lib 2. Gregorius ix. 99
Ab eo, qui appellat, 6. de Appellationibus, tit 15 ult. *in Sexto*. lib. 2. Bonifacius viij. 331
Ab eo, qui contra, 31. de Electione, tit. 6. in *Sexto*, lib. 1. Bonifacius viij. 331
Ab Epiſcopis, in principio, diſt. 70. *Gratianus* 91
Ab excommunicatis, 4. ix. q 1. *Urbanus Papa ij*. 210
Ab excommunicato, 41 de *Reſcriptis*, tit. 3. lib. 1 Gregorius ix. 10
Ab exordio, 2. diſt. 35. *Hieronymus*. 48
Abiit Judas, 83. xj q 3. *Beda*. 233
Ab illo, 12. finale, xiv. q. 4. *Ambroſius*. 258
Ab Imperatoribus, 10. xxiij. q. 3. *Carthaginenſe Concilium* v. CR. 323
Ab infirmis, 1. xxvj. q. 7. *Theodorus in Pœnitentiali*. 363
Ab iſto die, 9. xxxi q. 6. CA. 451
Ab iſto die, 11. finale, xxxv. q. 6. *Innocentius ij*. ibid.
Abolendæ, 13. *de Sepulturis*, tit. 28. lib. 5. *Innocentius iij*. 121
j. Abſens, 13. iij. q. 9 *Zepherinus Papa*. 186
ij. Abſens, 18. iij. q. 9. *Felix Papa*. 187
j. Abſente, 3. iij. q. 9. *Calixtus Papa*. 185
ij. Abſente, 12. iij. q 9. *Felix Papa*. 186
Abſit, 26. diſt. 50. *Epiſtola Cleri Romani ad Cypr. Papam*. CR. 67
Abſit, 14. xj. q. 3. *Anterus Papa*. 226
Abſolutionis, unic. de his, quæ vi, tit. 20. in *Sexto*. lib. 1. Gregorius 12. in *Concilio Lugdun*. 342
Abſolutos, 16. finale, *de Hæreticis*, tit. 7. lib. 5. Gregorius ix. 263
Abſque ſynodali, in principio, xv. q. 7. *Gratianus*. 263
Abuſionibus, 6. finale, de pœnitentiis, & remiſſionibus, tit. 9. *in Clementinis*. lib. 5. Clemens v. 421
Accedens, 10 diſt. 50. *Gregorius*. CR. 65
Accedens, 23. *de Accuſationibus*, tit. 1. lib. 5. Innocentius iij. 249
Accedens, 14. *de Conceſſione Præbendæ*, tit. 8. lib. 3. Innocentius iij. PD. 162
Accedens, 17. *de Converſione Conjugatorum*. titulo 32. lib. 3. Innocentius iij. PD. 190
Accedens, 8. *de Crimine falſi*, tit. 20. lib. 5. Innocentius iij. 276
Accedens, 24. *de Præbendis*, & *Dignitatibus*. tit. 5. lib. 3. Innocentius iij. 155
Accedens, 20. *de Procuratoribus*, tit 38. lib. 1. Gregorius ix. 70
Accedens, 14 *de Purgatione Canonica*, tit. 34. lib. 5. Innocentius iij. 232
Accedens, 7. finale, *de Raptoribus*, tit. 17. lib. 5. Innocentius iij. PD. 272
j. Accedens, 2 *Ut lite non conteſtata*. tit. 6. lib. 2. Innocentius iij. 84
ij. Accedens, 4. *Ut lite non conteſtata*, tit. 6. lib. 2. Innocentius iij PD. 85
Accedentes, 21. *de Præſcriptionibus*, tit. 26 lib. 2. Innocentius iij. PD. 125
Accedentibus, 12. *de Exceſſibus Prælatorum*, tit. 31. lib. 5. Innocentius iij 282
Accedentibus, 25. *de Privilegiis*, tit. 33. lib. 5. Innocentius iij. 287
Accepimus, 13 *de ætate, & qualitate*, tit 14. lib. 1. Innocentius iij PD. 49
Accepimus, 4. *de Fide Inſtrumentorum*, tit. 22. lib. 2. Alexander iij. PD. 118
Accepimus, 5. *de Pactis*, tit. 35. lib. 1. Alex. iij 66
Accepimus, 10. finale, *de Purgatione Canonica*, tit. 26. lib. 5. Innocentius iij 202
j. Accepiſti, 90. de conſecratione, diſt. 4. *Ambroſius*. 489
ij. Accepiſti, 92. de conſecratione, diſt 4 *Ambroſius*. ibid.
Accepiſti, 1. *de Frigidis, & Maleficiatis*, tit. 15. lib. 4. Ex Brocardo, lib. 18. 236
Accepistis 2. *de Sponſa duorum*. tit. 4. lib. 4. ex Brocardo, lib. 30. 227
Accepta, 35. *de Appellationibus*. tit. 28. lib. 2. Alexander iij. PD. 135
Accepta, 3. *de Reſtitutione ſpoliatorum*, tit. 13. lib. 2. Alexander iij PD 191
Acceſſerunt, 62. de Conſecratione, diſt. 2. *Auguſtinus*, CA. 472
Acceſſit, 5. *de Deſponſatione impuberum*, tit. 2. lib. 4. Alexander iij. PD. 224
Acceſſorium naturam ſequi congruit principalis, Reg. XLII. de Reg. Jur. in *Sexto*, Bonifacius viij. 392
Accipite, 88 de Conſecratione, diſt. 2. *Hieronymus*. 476
Accuſaſti, 8. *de Accuſationibus*, tit. 2. lib. 5. ex Brocardo, lib. 43. 246
j Accuſatio, 13. ij. q. 7. *Anacletus*. 160
ij. Accuſatio, 19. ij. q. 7. *Sixtus Papa ij*. 161
Accuſationes, 7. iij. q. 5. *Hadrianus Papa in Synodo Romana*. CR. 187
Accuſator, 2. finale, vj. q. 3 *Codex*. 138
Accuſatores, 4. diſtin. 46. *Carthaginenſe Concilium* iv. CR 61
j. Accuſatores, 2. iij. q. 5. *Anacletus Papa*. 180
ij. Accuſatores, 8. iij. q. 5. *Stephanus*. 181
iij Accuſatores, 12. iij q. 5. *Calixtus Papa*. ibid.
Accuſatores, 1. iij. q. 8. *Zepherinus*. CR. 185
Accuſatori, 1. iij. q. 9. *Teleſphorus Papa*. ibid.
Accuſatoribus, 3. iij. q. 5. *Symmachus Papa*. 182
Accuſatorum, 1. ij. q. 8. *Calixtus Papa*. CA. 176
Accuſatum, 14. ij q. 3. *Sylveſter Papa*. CR. forte *Gregorius* in Regeſto. 161
Accuſatum, 4. *de Simonia*, tit. 3. lib. 5. Deodetus Papa. 231
Accuſatus, 5. iij. q. 6. *Sixtus Papa ij*. 182
Accuſatus, 8 de Hæreticis, tit. 2. in *Sexto*, lib. 5. Alexander iv. 373
Achab Rex, 27. de Pœnitentia, diſt. 3. *Hieronymus*. 424
j. Achatius, 1. xxix. q. 1. *Gelaſius*. CA. 337
ij. Achatius, 5. xxix. q. 1. *Felix Papa*. CR. ibid.
A collatione, 11. de Appellationibus, tit. 15. & ult. in *Sexto*. lib. 2. Bonifacius viij. 352
Acolythus, 16 diſt. 23. *Carthaginenſe Concil. iv*. 31
A Crapula, 14. *de Vita, & honeſtate Clericorum*, tit. 1. lib. 3. *Innocentius iij* in Conc. Later. 147
Actiones. 8. xxiij. q. 4. *in Septima Synodo*. CA. 308
Actor, qui, 1. de dolo, & contumacia, tit. 6. in *Sexto*. lib. 2. Innocentius iv. 346
Actus legitimi conditionem non recipiunt, neque diem. Reg. 50. de Reg. Jur. in *Sexto*, Bonifacius viij. 392

Acutius, 3. diſt. 26. *Auguſtinus*. CR. 38
Acutius, 2. finale, xxxiij. q. 3. *Auguſtinus*. CR. 389
Ad abolendam, 14. *de Filiis Presbyterorum*, tit. 17 lib. 1. Innocentius iij. *in Concilio generali Lateranenſi*. 44
Ad abolendam, 9 *de Hæreticis*, tit. 7. lib. 5. Lucius iij. PD. 200
Adam, 11. diſt. 40 *Gregorius*. CR. 34
Adam, 80 de pœnitentia, diſt. 1. *Ambroſius*. 411
Adam, 18. xxxiij. q. 3. *Ambroſius*. CR 437
Ad Apoſtolatus, 2. tit. 4. de conceſſione præbendæ, & Eccleſiæ non vacantis, *in Extravagan*. Joannis xxij. 428
Ad Apoſtolicam, 20. *de Decimis*, tit. 30. lib. 3 Lucius iij. PD. 184
Ad Apoſtolicæ, 2. de Sententia, & re judicata, tit. 14. *in Sext*. lib. 2. Innocentius iv. 349
Ad Apoſtolicam, 13 *de Converſione Conjugatorum*, tit. 32. lib. 3. Innocentius iij. 190
Ad Apoſtolicam, 16 *de Regularibus*, tit. 31. lib. 3 Innocentius iij. PD. 188
Ad Apoſtolicam, 14 de *Simonia*. tit. 3. lib. 5. Innocentius iij. *in Concilio generali* 036
Ad audientiam, 34. *de Appellationibus*, tit. 28 lib. 2. Alexander iij. PD 136
Ad audientiam, 4 finale, *de Capellis Monachorum*, tit. 37. lib 3 Honorius iij. 240
Ad audientiam, 15. *de Clericis non reſidentibus*, tit. 4. lib. 3. Honorius iij. PD. 130
Ad audientiam, 3. *de crimine falſi*, tit. 20. lib. 5 Urbanus iij PD. 275
Ad audientiam, 13. *de Decimis*, tit. 30 lib. 3 Alexander iij PD. 184
j. Ad audientiam, *de Eccleſiis ædificandis*, tit. 48 lib. 3. Alexander iij. 216
ij. Ad audientiam, 3. *de Eccleſiis ædificandis*, tit. 48 lib. 3. Urbanus iij. ibid
Ad audientiam, 4. *de his, quæ vi metuſve*, tit. 40 lib. 1 Innocentius iij 71
Ad audientiam, 12. *de Homicidio voluntario*, tit. 12. lib. 5. Clemens iij. 268
Ad audientiam, 1. *de Officio Vicarii*, tit. 28. lib. 1 Alexander iij. 50
Ad audientiam, 13 *de Præſcriptionibus*, tit. 26. lib. 2. Innocentius iij PD. 126
Ad audientiam, 9. de *Rebus Eccleſiæ alienandis*, tit. 13. lib. 3. Cœleſtinus 3. 267
j. Ad audientiam, 11. de *Reſcriptis*. tit. 3. lib. 1. Lucius iij. 3.
ij. Ad audientiam, 31. *de Reſcriptis*, tit. 3. lib. 1 Honorius iij. PD. 9
Ad audientiam, 4. *de Sponſalibus*, & *matrimoniis*, tit. 1 lib 4. Alexander iij. 200
Ad audientiam, 2. finale *de Tormentis*, tit. 13. lib. 5 Alexander iij. PD. 270
Ad aures, 7. *de Ætate*, & *qualitate*, tit. 14. lib. 1 Clemens iij. 30
Ad aures, 33 *de Appellationibus*, tit. 28. lib. 2 Alexander iij. PD. 135
Ad aures, 3. *de Exceſſibus Prælatorum*. tit. 31. lib 3. Alexander iij. PD 281
Ad aures, 3. *de his*, *quæ vi metuſve*. tit. 40. lib. 1. Clemens iij. PD. 71
Ad aures, 10. *de Pœnis*, tit. 37. lib 5. Innocentius iij. 296
Ad aures, 6. *de Præſcriptionibus*, tit. 26. lib. 2. Alexander iij. PD. 135
Ad aures, 7. *de Rebus Eccleſiæ alienandis*, tit. 13. lib 3 Alexander iij. 167
Ad aures, 8. *de Reſcriptis*, tit. 3. lib 1. Lucius iij PD 3
Ad aures, 24. *de Simonia*, tit. 3. lib. 5. Lucius iij. 053
Ad aures, 3. *de Temporibus Ordinationum*, tit. 11 lib 1. Lucius iij. 34
Ad conſtitutionem, 3. de Sententia Excommunicat tit. 10. *in Extrav. Comm.* lib 5. Clemens v 474
Ad compeſcendas, unic. de Sequeſtratione poſſeſſion. & fructuum, tit. 6. *in Clementinis*. lib. 2. Clemens 5. 401
Ad Conditorem, 3 tit. 14. de Verborum ſignificat. *in Extravag*. Joannis xxij. 438
Ad regimen, 9. de Præbendis. & dignitat. tit. 2. *in Extrav. Comm.* lib. 3. Joannes xxij. 451
Ad Decimas, 2. finale, de reſtitutione ſpoliatorum tit. 5. *in Sexto*. lib. 2. Bonifacius viij. 346
Ad decorem, 5. *de Inſtitutionibus*, tit. 4. lib 3. Innocentius iij. PD 157
Ad Deum, 7 xxxij. q. 5 *Auguſtinus*. 394
Addidiſti, 2. xx. q. 2 *Gregorius*. CR. 207
Ad diſſolvendum, 13. de *Diſpenſatione impuberum*, tit. 2. lib. 4 Innocentius iij. PD. 216
Additur, 13 xxvij q. 2 *Hieronymus* CR. 371
Ad ejus vero, 4 finale, diſt. 3 *Gregorius*. 4
Ad eminentiam, 20 *de Sententia excommunicat*. tit. 39. lib. 3. Clemens iij. PD 209
Ad Epiſcopos, 22. xvij. q. 4. *Gelaſius*. 287
Ad extirpandas 11. *de Filiis Presbyterorum*. tit. 17. lib. 1. Alexander iij. PD. 43
Ad falſariorum, 7. *de Crimine falſi*, tit. 20. lib 5. Innocentius iij. PD 276
Ad fidem, 33. xxiij. q. 3. *Auguſtinus*. CR. 328
Ad hæc, in principio, xiij. q. 1. *Gratianus*. 031
j. Ad hæc, 6. *de Appellationibus*, tit. 28. lib. 2. Alexander iij. 136
ij. Ad hæc, 20. *de Appellationibus*, tit. 28 lib 2. Alexander iij. 134
iij. Ad hæc. 27. *de Appellationibus*, tit. 28. lib. 2. Alexander iij PD. 133
iv. Ad hæc, 30. *de Appellationibus*, tit. 28. lib 2. Alexander iij. PD. ibid.
v. Ad hæc, 37. *de Appellationibus*, tit. 28. lib 2. Lucius iij. 136
Ad hæc, 1. *de Conſecratione Eccleſiæ*, tit. 40. lib 3. Alexander iij. 206
Ad hæc, 25. *de Decimis*, tit. 30. lib. 3. Alexander iij. 184
Ad hæc, 1. *de Dolo*, & *contumacia*, tit. 14. lib 2, Alexander iij. 95
Ad hæc, 2 *de Exceſſibus Prælatorum*, tit. 31. lib. 3. Alexander iij 281
Ad hæc, 12. *de Filiis Presbyterorum*, tit. 17. lib 1. Clemens iij. 43
Ad hæc, 8. *de Judæis*, tit. 6. lib. 5. Alex. iij. 259
Ad hæc, 7. *de Officio Archidiaconi*, tit. 23. lib. 1. Innocentius iij. 48
Ad hæc, 3. *de Officio Vicarii*, tit. 28. lib. 1. Alexander iij. 50
Ad hæc, 1. *de Poſtulatione Prælatorum*. tit. 5. lib. 1. Innocentius iij. PD. 13
Ad hæc, 15. *de Præbendis*, & *dignitatibus*, tit. 5 lib. 3. Alexander iij. 133
Ad hæc, 3. *de Privilegiis*, tit. 33 lib. 5. Alexander iij. PD. 283
Ad hæc, 4 *de Religioſis domibus*, tit. 36. lib. 3. Urbanus iii. PD. 159
Ad hæc, 6. *de Reſcriptis*. tit. 3. lib. 1. Lucius iij. PD 5
Ad hæc, 10. *de Sententia excommunicationis*. tit. 39. lib. 3. Urbanus iij PD. 248
Ad hæc, 8. *de Teſtamentis*, tit. 26. lib. 3. Alexander iij. 176
Ad hæc, 1. *Ut lite non conteſtata*. tit. 6. lib. 2. Innocentius iij. PD. 95
Ad hoc, 7. finale. diſt. 89. *Gregorius j.* & *Bonifacius* ii CR. ad incipit. 112
Ad hoc, 63. 2. q. 1. *Gregorius*. 274
Ad hoc, 143. de Conſecratione, diſt. 4. *Auguſtinus* 494
Ad hoc, 2. de *Aſſi vitate*. & *uſu pallii*, tit. 8. lib. 1. Celeſtinus iij. PD. 31
Ad hoc, 1. *de Sequeſtrat. poſſeſſionum*, tit. 17. lib. 2. Innocentius iij. PD. 69
Ad hoc, 1. *de Solutionibus*, tit. 23. lib. 3 Alexander iij. 173
Ad honorem, 4. *de Auctoritate*, & *uſu pallii*. tit. 8 lib. 1. Innocentius iij. 31
Adhuc inſtant perfidi, 32. de Pœnitentia, diſt. 3. *Auguſtinus*. CR. 423
Ad id, 21. *de Sponſalibus*, & *matrimoniis*, tit. 1. lib. 4. Clemens iij. 216
Adjicimus, 19. 2. q. 1. *Leo Papa*. 268
Ad liberandum, 17. *de Judæis*, tit. 6 lib. 5. Innocentius iij *in Concilio generali*. 260
Ad limina, 7. xxx. q. 1. *Joannes Papa viij*. CR. 382
Ad menſam, 24. 2j. q. 3. *Joannes Chryſoſtomus*. CR. 229
Adminiſtratores, 26. xxiij. q 5. *Joannes viij*. 315
Admittuntur, 21. diſt. 54. *Leo Papa 5*. CR. 75
Admoneant, 13. xxxj. q. 7. *Auguſtinus*. CR. 364
Admonemus, 2. 2j. q. 2. *Urbanus ij*. melius *Moguntin. Concil. 5.* CR ad inſcript. 275
Admonendi, 57. ij. q. 7. *Gregorius*. CR. 176
Admonere, 14. 2. q. 3. *Gregorius*. 247
Admonere, 8. xxxiij. q. 2. *Stephanus Papa*, CR. 402
Admonet, 4. *de Renunciatione*, tit. 9. lib. 1. Alexander iij. 36
Ad noſtram, 3. *de Appellationibus*, tit. 28. lib. 2. Alexander iij. PD. 130
Ad noſtram, 5. *de Confirmatione utili*, *vel inutili*, tit. 30 ult. lib. 2. Innocentius iij. 144
Ad noſtram, 4. finale, *de Conjugio ſervorum*, tit. 9. lib. 4 Innocentius iij. 193
Ad noſtram, 3. *de Conſuetudine*. tit. 4 lib. 1. Innocentius iij 18
Ad noſtram, 5. *de Emptione*, & *venditione*, tit. 17. lib. 3. Innocentius iij. 169
j. Ad noſtram, 7. *de Jurejurando*. tit. 24. lib. 2. Alexander iij. PD. 117
ij. Ad noſtram, 20. *de Jurejurando*, tit. 24. lib. 2. Innocentius iij. 119
iij Ad noſtram, 20. *de Jurejurando*. tit. 24. lib. 2. Innocentius iij. ibid.
Ad noſtram, 12 *de Probationibus*, tit. 19. lib. 2. Honorius iij. PD. 102.

Ad noſtram

Digitized by Google

Ad noſtras 11. *de Rebus Eccleſiæ alienandis*, tit. 13. lib. Innocentius iij. PD. 107
Ad noſtras, 8. *de Regularibus*, tit. 31. lib. 3. Alexander i PD. 187
Ad noſtram 21. *de Simonia*, tit. 3. lib. 5. Alexander iij. 253
Ad noſtri Apoſtolatus, unic. tit. 11. de Privilegiis. *in Extrav.* Joannis xxij. 431
Ad noſtram 2. de Conſibus, tit. 13. *in Clementinis*, lib. . Clemens v. 412
Ad noſtrum 3. finale, de Hæreticis, tit. 3. in *Clementinis*. lib. 3. Clemens v. in Conc. *Vien.* 418
Ad noſtram 2. finale, de Regularibus, & transeuntib. 11 8. *in Extravagant. Commun.* lib. 3. Joannes xij. 449
Ad nuptiarum, 4 de Conſecratione, diſt. 1 *Aurelian. Concil.* 461
Adoleſcens, 2. finale, *de Sponſalibus, & matrimonis*, tit. lib. 4. Gregorius ix. 223
Ad onus, tit. 1. de electione. in *Extravag.* Joannis xxij. 426
Ad petitionem, 22. *de Accuſationibus*, tit. 1. lib. 5. Innocentius iij. PD. 240
Ad præſentiam, 26. *de Appellationibus*, tit. 28. lib. 2. Alexandr iij. 133
Ad præſentiam 2. *de filiis Presbyterorum*, tit. 17. lib. 1. Alexander iij. 42
Ad probandum 24. *de Sententia, & re judicata*, tit. 27. lib. 2. Innocentius iij. 131
Ad quæſtiones 1. *de rerum permutatione*. tit. 19. lib. 1. Clemens iij. PD. 170
Ad rectum, 33. *diſt.* l. *Carthag. Concil. iv.* 103
Ad regimen, 13 de Præbendis, & dignitatibus. tit. 2 *in Extr. Co.* lib. 3. Benedictus xii. 454
Ad reprimendos, 8. *de Officio Judicis ordinarii*. tit. 31. lib. 1. Innocentius iij. 60
Adrianus. *vide*. Hadrianus.
j. Ad Romanam, 6. ij q. 6. *Marcellus Papa*. CR. 164
ij Ad Romanam, 8. i q. 6. *Zepherinus Papa*. ibid.
Ad Romani, 14 finale, de Præbendis, & dignitatibus. tit. 2. *in Extrav. Comm.* lib. 4 Paulus Venetus Papa ij. 454
Ad Sedem Apoſtolicam, 2. xxv. q. 5. *Alexander* ij. CR. 443
Ad ſuccidendos, unic. de Schiſmaticis, tit. 3. *in Sexto*, lib. 5. Bonifacius viij. 176
Ad ſupplicationem, 9. *de Renunciatione*, tit. 9. lib. 1. Innocentiusiij. 32
Adverſarum, 13. *de Exceptionibus*, tit. 25. lib. 2. Gregorius ix. 224
Adverſitas, 43 ij. q. 1. *Gregorius*. CR. 205
Adverſus, 7. *de Immunitate Eccleſiarum*, tit. 49. lib. 3. Innocentius iij. in *Concilio generali Lateranenſi*. 217
Adulterii, 11. xxxii. q. 7. *Auguſtinus*. CR. 397
Adulterio, in principio xxxij. q. 1. *Gratianus*. 388
Ad ultimum, 2. *de cauſa poſſeſſionis, & proprietatis*, tit. 12. lib. 2. Celeſtinus iij. 90
Ad univerſitatis, 1. de treuga, & pace, tit. 9. *in Extr. Comm.* lib. 1. Sixtus iv. 404
Advocavit, 23. xxiv. q. 1. *Ambroſius*, CR. 340
Ægrotantes, 73. de Conſecratione, diſt. 4. *ex Conc. Carthag. iv.* CR 487
Æqualiter, 13. xxv. q. 2. & 3. *Julius*. CR. 441
Affectum, 10. xxxi. q 7. *Octava Synodus*. CR. 467
Affectu, 2. *de praeſumptionibus*, tit. 23. lib. 2. *Salomon in parabolis*. 114
Afros, 3. diſt. 98. *Gregorius*. CR 223
Agapitus, 13. xvi. q. 1. *Gregorius*. 287
Agapitus, 23. de Conſecratione, diſt 1. *Gregorius* CR. 450
Agatho, 21. diſt. 63. *Ex geſtis Romanorum Pontificum*. 83
Agathoſa, 21. xxxvij q. 2. *Gregorius*. CR. 372
Agite, 44. de pœnitentia, diſt. 1. *Auguſtinus*. CR. 407
Agnovimus, 13. xxvj. q. 2. *Celeſtinus Papa*. CR. 362
Agunt homines, 97 de Conſecr. diſt 4. *Auguſtinus* 488
Ait Celeſtinus, 35. xxiv. q. 1. *Nicolaus Papa*. CR. 322
A judicibus, 33. ij. q. 6. *Milevit. Concilium*. 168
Albericus, 45. *de Teſtibus, & atteſtationibus*. tit. 20. lib. 2. Innocentius iij. 108
Alia cauſa, 6. xvi. q. 1. *Hieronymus*. 267
Alia quidem, 1. *de Procuratoribus*. tit. 38. lib. 1. Gregorius. 69
Alienationes, 37. xij q. 2. *Urbanus Papa*. CR. 245
Aliena, 23. ij. q. 7. *Dionyſius Papa*. CR. 172
Alieni, 1. iij. q. 4. *Higinus Papa*. 179
Alienum, 67. diſt. 30. *Leo Papa*. CR. 72
Alienum, 1. xix. q. 2. *Leo Epiſcopus*. 295
Alienus, 4. diſt. 90. *Octava Synodus*. CR. 111
Alienus, 19. xxiv. q. 1. *Cyprianus*. CR. 340
Aliorum hominum, 14. ix. q. 3. *Symmachus*. 213
Aliquando. 7. xxxij. q. 2. *Auguſtinus*. 390
Aliquanti, 6. xxvi. q. 5. *Agathenſe Concilium*. 338
Aliquantos, 1. diſt. 51. *Innocentius*. 72
Aliquando, 3. xx. q. 1. *Auguſtinus*. 261
Aliter legitimum, 1. xxx. q 5. *Evariſtus*. CR. 384
Aliter ſe orientalium, 14. finale. diſt. 31. *Stephanus Papa in Concilio Later.* CR. 22
Aliud eſt, 39. de Conſecr. diſt. 4. *Auguſtinus*. CR. 483
Aliud quidem, 34. xj. q 1. *Leo Papa*. 222
Aliud quidem, 23. de pœnitentia, *diſt.* 1. *Leo Papa*. 410
Alius item, 3. xv. q. 6. *Gregorius*. CR. 264
Alligant, 10. xxvj. q. 7. *Joannes Chryſoſtomus*. CR. 323
Alma mater, 24 finale de ſententia excommunicationis. tit. 11. l. 5. *in Sexto*. Bonifacius viij. 386
Altare, 14. j. q. 3. *Paſchalis* ij. CR. 147
j. Altaria, 31. de Conſecratione, diſt. 1. *Epaunenſe Concil.* CR. 460
ij. *Altaria*, 32. de Conſecratione, diſt. 1. *Agathenſe Concilium*. ibid.
Altaris Palla, 39. de Conſecratione. diſt. 1. *Clemens Papa*. ibid.
Altercationis, unic. de Digamis tit. 12. *in Sexto*. lib 1. Gregorius x. *in Concilio generale Lugdunenſi*. 336
Ambitioſæ, unic. de Rebus Eccleſiæ non alienandis, tit. 4. *in Extr. Comm.* lib. 3. Paulus Venetus Papa ij. 454
A malis, 8. xxiij. q. 4. *Auguſtinus*. 316
A memoria, 1. *Ut lite pendente*. tit. 16. lib. 2. Alexander iij. PD. 98
Amputato, 21. xxv. q. 2. *Julius Papa*. 354
A multis, 9. *de Ætate, & qualitate*. tit. 14. lib. 1. Innocentius iij. 40
Ananias, 3. xvij. q 1. *Gregorius in Regeſt.* 283
Anaſtaſius, 9. *diſt.* 19. *ex Pontificali*. CR. 24
Ancillam, 11. xxxij. q. 1. *Leo Papa*. 390
Animadvertendum, 2. xxxij. q 2 *Hieronymus*. 304
Animæ defunctorum. 22. xiij. q. 2. *Gregorius Papa* ij. CR 253
Animarum, 1. de Sepulturis. tit. 12 *in Sexto*. lib. 3. Bonifacius viij. 363
Annis ſingulis, 16. diſt. 18. *Bylonenſe Concil.* CR 22
An non attendiſti, 19. xxiv. q. 3. *Nicolaus Papa*. 347
A nobis, 3. *de Apoſtatis*, tit. 9. lib. 5. Honorius iij. 266
A nobis, 7 finale, *de Bigamis*, tit. 21. lib. 1. Innocentius iij 67
A nobis, 9. de *Cohabitatione Clericor. & mulier* tit. 2 lib. 3. Innocentius iij. 149
A nobis, 24. *de Decimis*, tit. 30. lib. 3. Innocentius iij. PD. 183
A nobis, 8. *de Deſponſatione impuberum*, tit. 2. lib. 4. Alexander iij. 223
A nobis, 1. *de Exceptionibus*, tit. 25. lib. 2. Innocentius iij. 122
A nobis, 2. *Qui matrimon. accuſ poſſ.* tit. 18. lib. 4. Clemens iij 241
A nobis, 2. de *Sacramentis non iterandis*, tit. 16. lib. 1. Honorius iij. 42
j. A nobis, 21. *de Sententia excommun.* tit. 39. lib. 5. Clemens iij. 300
ij. A nobis, 28 *de Senten. excomm.* tit. 39. lib 5. Innoc. iij. PD. 301
An putatis, 13. diſt. 86. *Ambroſius*. 106
An quod in ſubditos, 1. xxxiij. q. 2. *Ambroſius*. CR. 400
An ſit deferendum, 42. *de Appellationibus*, tit. 28. lib 2. Celeſtinus iij. 137
Ante Baptiſmum, 34. diſt. 4. de Conſec. Rabanus. 483
Ante benedictionem, 40. diſt. 2. de Conſecratione. *Ambroſius*. 468
Anteceſſor, 104. ij. q. 3. *Bonifacius Martyr*. CR. 136
Ante omnia, 9. fin. diſt. 25. *Agathenſe Concil.* 48
Ante omnia, 7. diſt. 40. *Auguſtinus*. 53
Antatorium, 28. ij. q. 8. *Juſtinianus in Novellis*. 106
Ante triennium, 1. diſt. 31. *Gregorius* , CR. 40
Ante viginti, 35. diſt. 4. de Conſecratione. *Bracarenſe Concilium* ij. 485
Antigonus, 1. *de Pactis*, tit. 35. lib. 1. *ex Concilio Africano*. PD. 26
Antiqua, 23. *de Privilegiis*, tit. 33. lib. 5. Innoc. iij. 288
Antiquæ, 1. tit. 6. de Voto, & voti Redempt. *in Extr.* Joannis xxij. 429
Antiqui, 19. finale. xxxiij. q. 2. *Toletanum Concilium* ſecundum. CR. 403
Antiquis, 12. ix. q. 3. *Athanaſius Patriarcha*. CR. 213
Antiquitus, 2. ij. q. 2. *Joannes Papa* j. CR. 138
Antiquorum, 1. de pœnit. & remiſſ. tit. 9. *in Extr. Comm* lib. 5. Bonifacius viij. 381
Antiquos, 8. x. q 2. *Aurelian. Concil.* j. 213
A parvulo, 134. diſt. 4. de Conſec. *Auguſtinus*, 400
Apertius, 11. xxxj. q 1. *Hieronymus*. 386
Apparet inquit, 36. xxiv q. 1. *Nicolaus*. CR. 342
Apoſtolica, 12. diſt. 36. *Alexander* ij. 79
Apoſtolicæ, 7. viij. q. 1. *Innocentius ij.* 207
Apoſtolica, 28. diſt. 1. de Conſec. *Anaſtaſius Epiſcopus*. CR. 463
Apoſtolicæ, 13. xxiv. q. 3. *Pelagius Papa*. 347
Apoſtolicæ, 4. xxv. q. 9. *Gregorius*. CR. 433
Apoſtolicæ, 9. *de Clerico excommun.* tit. 27. lib. 5. Gregorius ix. 280
Apoſtolicæ, 9 *de Donationibus*, tit. 24. lib. 3. Innoc. iij. PD. 175
Apoſtolicæ, 9. *de Excep.* tit. 23. l. 2 Greg. ix. 123
Apoſtolicam, 1. *de Presbyt. non baptizato*. tit. 43 lib. iij. Innoc. iij. 214

Apoſtolicis, 67. xvj. q. 1. *Hieronymus*. 275
Apoſtolicos, 13. xij. q. 2. *Octava Synodus*. CR. 231
Apoſtolicus, in principio, diſt. 79. *Gratianus*. 98
Apoſtolorum vero Canones, in principio, diſt. 16. *Gratianus*. CR. 16
Apoſtolus, 1. diſt. 83. *Auguſtinus*. 200
Apoſtolus, 5. xxxij. q. 7. *Auguſtinus*. CR. 397
Apoſtolus, 12. xxiij. q. 4. *Auguſtinus*. 217
Apoſtolus, 41. diſt. 2. de pœnitentia. *Auguſtinus*. CR. 420
Appellantem, 2. ij. q. 6. *Fabianus Papa*. 164
Appellanti. 5. de appellationibus. tit. 12. in *Clementinis*. lib. 2. Clemens v. 405
Appellatio, 9. de Appellationibus. tit. 15. ult. in *Sexto*. lib. 2. Bonifacius viij 552
Apud miſericordem, 10. xxxij. q. 1. *Gregorius*. 389
Apud nos, 20. xxxij. q. 5. *Hieronymus* 396
Apud omnipotentem, 7. xxxvj q. 2. *Gregorius*. 445
Apud veros, 6. xxdj q 1. *Auguſtinus* CR. 373
Aqua, 9. *de Conſecratione Eccleſiæ*. tit. 4. lib. 5. Gregorius ix. 209
Aquam ſale, 20. diſt. 3. de Conſecratione. *Alexander Papa v. a Petro*. 459
A quibus, in principio. xxvj. q 3. & 4. *Gratianus*. 557
A quibus ordinabat, in principio. diſt. 35. *Gratianus*. 430
A quodam Judæo, 24. diſt. 4. de Conſecratione. *Nicolaus*. CR. 487
Archidiaconis, 5. *de Officio Archidiaconi*, tit. 23. lib 1. Alexander iij. 48
Archidiaconum, 29. diſt. 82. *Gregorius j*. 108
Archidiaconum Florentinum, un. diſt. 85 *Gregorius j*. 105
Archiepiſcopo, 2. finale, de Privilegiis, tit. 7. in *Clementinis*. lib. 5. Clemens v. in *Concilio Viennenſi*. 419
Archiepiſcopus, in principio, diſt. 66. *Gratianus*. 90
Archiepiſcopus, 1 diſt. 66. *Anicetus Papa*. CR. ibid
Archiepiſcopos, 5. ix. q. 3. *Anicetus Papa*. 213
Archipresbyter, in principio xxj. *Gratianus*. 233
A recta ergo, 9. xxiv. q. 1. *Lucius Papa*. 538
Arguta, 15. ij. q. 6. *Nicolaus Papa*. CR. 185
Arianorum, 22. diſt. 1. de Conſecratione. *Gregorius*. CR. 459
Arianos, 73 j. q. 1. *Innocentius*. CR 136
Arſaſius, 1. finale. viij. q. 3. *Urbanus Papa ij*. CR. 209
Artem illam, unic. *de Sagittariis*. tit. 15. lib. 5 Innocentius iij. 271
A ſanctis Patribus, 24. xxv. q. 1. *Chalced. Conc.* 252
Aſſumi aliquem, 6 diſt. 28. *Aurelianenſe Concilium ij* 57
A Subdiacono, 5. diſt. 93. *Synodus Romana Sancti Sylveſtri*. CR. 124
Athe, 47. xxvij. q. 2. *Joannes viij*. CR. 375
Attendendum, 13 xvij. q 4. *Urbanus Papa*. 287
Attendentes, 2. finale. de Statu Monachorum. tit. in *Clementinis*. lib. 3 Clemens v. in *Concil. Vien.* 413
Atteſtationes, 10. *de deſponſatione impuberum*, tit. 2. lib. 4. Urbanus iij PD. 205
Avaritiæ, 5. de Electione, tit. 6. in *Sexto*. lib. 1. Gregorius x. in *Concilio generali Lugdun.* 320
Avaritiæ, 20. *de Præbendis*, tit 5. lib. 3. Alexander iij. PD. 158
Auctoritate, 27. finale. *de Cenſibus*, tit. 39. lib 5. Gregorius ix. 203
Auctoritate, 4. *de Inſtitutionibus*, tit. 7. lib. 2. Clemens iij. 158
Auctoritate Martini. 7. de Conceſſione præbendæ tit. 7. in *Sexto*. lib. 3 Bonifacius viij. 301
Auctoritate ſedis, 4. de Privilegiis, tit. 7. in *Sexto* lib. 5. Alexander iv. 378
Auctoritatem, 2. xv. q. 6. *Nicolaus Papa j*. CR. 260
Audacter, 18. viij. q 1. *Hieronymus*. CR. 408
Audi denique, 22 xj. q 5. *Hieronymus*. CR. 327
Audire Epiſcopum, 2. diſt. 25. *Clemens*. 33
Audita, 3. *de Reſtitutione ſpoliatorum*, tit. 13. lib. 2 Alexander iij PD. 92
Audite chariſſimi, 6 diſt. 34. *Auguſtinus*. CR. 46
Auditis, 29. *de Electione*, tit. 6. lib. 1. Innocentius iij. 22
Auditis, 3. *de in integrum reſtitutione*. tit. 41. lib. 1. Innocentius iij. 72
Auditis, 15. *de Præſcriptionibus*, tit. 26. lib. 2. Innocentius iij. PD. 126
Auditis, 8. *de Procuratoribus*. tit. 58. lib. 1. Honorius iij. 70
Auditor, 3 de Reſcriptis. tit. 2 in *Clementinis*. lib. 1. Clemens v. in *Concilio Vien.* 341
Auditum eſt, 18. ij. q. 5 *Leo*. CR. 162
Audivimus, 2. j. q. 3. *Gregorius*. 145
Audivimus, 4. iij. q. 1. *Evariſtus Papa*. 279
Audivimus. 4. xxxiv. q. 1. *Alexander ij*. CR. 438
Audivimus, 15. xxxiij q. 2 *Leo Papa*. 402
Audivimus, 3. *de Colluſione detegenda*. tit. 22 lib 5. Alexander iij. 077
Audivimus, 1. *de Reliquiis, & veneratione Sanctorum* tit. 45. lib. 3. Alexander iij. 215
Audivimus, 41. *de Simonia*, tit. 3. lib. 5. Innocentius iij. in *Concilio generali*. 256
Auguriis, 16. xxvi. q. 5. *Carthaginenſe Concilium iv.* 359
Auguſtinus, 6. xij. q. 2. *Pelagius*. 240
Aureliam, 5. xxvj. q. 6. *Carthaginenſe Concil. ij.* 56?
Aurum Eccleſia, 70 xij q. 2. *Ambroſ.* 249
Aut facta, 19 diſt. 1. de Pœnitentia. *Auguſt.* CR. 404

B

BAptiſmi vicem, 34. diſt. 4. de Conſecratione, *Auguſtinus*. CR. 580
Baptiſmus, 26. diſt. 4 de Conſecr. *Auguſtinus*. CR. 431
Baptizandi, 18. diſt. 4. de Conſecratione. *Gelaſius*. 480
Baptizandi, 60. diſt. 4. de Conſecratione. *Carthaginenſe Concilium iv.* 485
Baptizandis, 99. j. q 1. *Gelaſius*. 140
Baptizandus, 58. diſt. 4. de Conſecratione. *Laodicenſe Concilium*. CR. 495
Baptizari, 3. diſt. 5. *Gregorius*. CR. 4
Baptizatur, 16. diſt. 3 de Pœnitenti. *Gregorius*. 403
Baſilicas, 6. diſt. 1. de Conſecrat. *Gregorius Papa*. CR 457
Beata Maria, 3. xxvij. q. 1. *Auguſtinus*. CR 370
Beati Petrus, & Paulus, 57. ij. q. 7 *Ambroſius*. CR. 173
Beatus, 1. iij. q. 6. *Anacletus Papa* 179
Beatus Paulus, 5. xxij. q. 2 *Gelaſius Papa*. 305
Beatus Petrus, 5. vj. q 1. *Clemens Papa*. CR. 154
Benedictio, 4. j. q. 1. *Gregorius*. C. 107
Benedictus, 9. diſt. 4 de Pœnitent. *Apoſtolus*. 429
Beneficio, 10. finale. *de in integrum reſtitutione* tit. 41. lib 1. *Gregorius i* 71
Beneficium, 4 de Regularibus. tit. 14. in *Sexto* lib 3. Bonifacius viij 365
Beneficium Eccleſiaſticum non poteſt licite ſine inſtitutione Canonica obtineri. eg. 1. de Regulis juris. in *Sexto*. Bonifacius iij 538
Bona fide, 2. finale. *de Depoſito*. tit. 16. lib. 3. Gregorius ix. 168
Bonæ paci non patitur, ut ſuis evulſum iterum iungitur. Reg. 83. de Regulis juris. in *Sexto*. Bonifacius viij. 395
Bene novit, 18 diſt. 61. *Gregorius j*. 71
Bene quidem, 1. diſt. 96. *Symmachus*, CR. 418
Bene voluit, 25. diſt. 50. *Auguſtinus*. 96
Biduum, 29. ij. q. 1. *Digeſta* CE 167
Bonæ memoriæ, 51. *de Appellationibus*, tit. 28. lib. 2. Innocentius iij. PD. 138
Bonæ memoriæ, 3. *de Confirmatione utili*, tit. 30 & ult. lib. 2. Celeſtinus ij. 145
j. Bonæ memoriæ, 23. *de Electione*. tit. 6. lib. 1. Innocentius iij. PD. 20
ij. Bonæ memoriæ, 46. *de Electione*. tit. 6. lib. 1. Innocentius iij. PD. 26
j. Bonæ memoriæ, 3. *de Poſtulatione Prælatorum*, tit. 5. lib. 1. Innocentius iij. PD. 14
ij. Bonæ memoriæ, 4. *de Poſtulatione Prælatorum*, tit. 5. lib. 1. Innocentius iij. PD. 25
Bonum est, 74. xj. q. 2. *Toletanum Concilium iv.* 249
Boni Principis, 36. fin. diſt. 96 *Marcellus Papa*. CR. 122
Bonorum auctori, 7. diſt 47. *Gregorius*. 61
Brevi ſulcatam, 17. *de Jureiurando*, tit. 24. lib. 2. Innocentius iij. 118
Breviter monſtratum, in princ. diſt. 62. *Gratianus*. CR 92
Breviter quæ, in principio. diſt. 23. *Gratianus*. 39

C

CÆterum, 3. de *Donationibus*. tit. 24. lib 3. Alexander iij. 174
Cæterum, 5. de *Judiciis*. tit. 1. lib. 2. Alexander iij. 77
Cæterum, 5. de *Juramento calumniæ*. tit. 7. lib. 2. Lucius iij. 84
Cæterum, 5. de *Reſcriptis*. tit. 3. lib. 1. Alexander iij. 4
Cæterum, 6. de *Teſtibus cogendis*. tit. 51. lib. 2. Alexander iij. 218
Cæterum Dei traditio, 20. diſt. 46. *Ambroſius*. 107
Calumniam, 4. *de Pœnis*. tit. 37. lib. 5. Alexander iij in *Concilio Turon.* 294
Calumniator, 2. ij. q. 3. *Damaſus Papa*. CR. 250
Canon, 1. diſt. 3 *Iſidorus*. 2
Canones, 1. diſt. 15. *Conſtitutiones Eccleſiaſticæ Sanctorum Patrum*. 13
Canones, 2. diſt. 16. *Iſidorus*. CR. 26
Canones, 60. diſt. 50. *Innocentius*. 72
Canonica, 50. *de Sententia excommunicationis*. tit. 39. lib. 5. Honorius iij. 303
Canonica vulnerato, 107. xj. q. 3. *Arauſicum Concilium*. CR. 226
Canonice Sanctorum, 6. iii. q. 5. *Pelagius Papa ij.* 180
Canones, in principio, xiv. *Gratianus*. 536
Canonicæ, in principio. xix. q 3 *Gratianus*. 305
Canonum ſtatuta, *de Conſtitutionibus*. tit. 12. lib. 1. ex Concilio Meldenſi. 2
Canonum ſtatutis, 5. xiv q. 4. *Terracon. Conc.* 258
Conſtantes, 1. diſt. 92. *Hieronymus*. 118
Capellanum, 1. *de Secundis Nuptiis*. tit. 21. lib. 4. Alexander iij. 240

Capellanus, 4 de Feriis. tit. 9. lib. 2. Clemens iij. 88
Capitulum Sanctæ Crucis, 30. de Reſcriptis, tit. 3. lib. 1. Innocentius iij. PD. 9
Carnem, 32. de Conſecratione, diſt. 3. Fructuoſus Epiſcopus. 498
Caſellas, 1. c. q. 2. Agathenſe Concilium. CR. 216
Catechiſmi, 57. de Conſecr. diſt. 4. Nicolaus Papa. 486
Catechumenum, 37. de Conſecratione. diſt 4. Auguſtinus. CR 484
Catholica Eccleſia, 8. diſt. 11. Auguſtinus. 60
Catholicus, 32. ij. q. 6. Carthag. Concil. iv. 168
Catinenſis, 17. diſt. 61 Pelagius Papa. 80
Cave, 25 xxiij. q. 1. Ambroſius. 378
Caveant judices, 1. iij. q 9 Eleuth. Papa. 183
Cavendum eſt, 3. j q. 9 Meldenſe Concilium. 151
Cavendum eſt, 9 1. q. 3. Cabilonenſe Concil ij. 118
Cavendum nobis, 47. de Pœnit. diſt. 3. Gregorius. 429
Cavete, 20 xxij q. 5 Ambroſius CR 312
Cauſa, 13. de Verborum ſignificatione, tit. 40. lib. 5. Paſchalis. 307
Cauſa beneficiali, unic. de cauſa poſſeſſionis & proprietatis, tit. 5. in Clementinis. lib. 2. Clemens v. 400
j Cauſam, 16. de Officio, & poteſtate judicis deleg. tit. 29. lib. 1. Alexander iij. 52
ij. Cauſam, 19. de Officio, & poteſtate judicis deleg. tit. 29 lib. 1. Alexander iij ibid.
Cauſam electionis, 3. de Electione, tit. 3. in Clementinis. lib 1 Clemens v. 396
Cauſam matrimonii, 14. de Probationibus. tit. 19. lib 2. Honorius iij. 108
Cauſam matrimonii, 1. de Teſtibus cogendis. tit. 21 lib. 2. Alexander iij. PD 110
Cauſam, quæ, 3. de Dolo, & contumacia, tit. 14. lib. 2. Alexander iij. 96
Cauſam quæ, 8. de Electione, tit 6. lib. 1. Alexander iij. PD. 16
j. Cauſam quæ, 9. de Judiciis, tit. 1. lib 2 Clemens iij. 78
ij. Cauſam quæ, 18. de Judiciis, tit. 1. lib. 2. Innocentius iij. PD. 79
Cauſam quæ, 9. de Præſcriptionibus, tit. 26. lib. 2. Alexander iij. PD 125
j. Cauſam quæ, 4 Qui filii ſint legitimi. tit. 17. lib. 4. Alexander iij. PD 238
ij. Cauſam quæ, 7 Qui filii ſint legitimi, tit. 17. lib 4 Alexander iij 239
Cauſam quæ, 18. de Reſcriptis, tit. 3. lib. 1. Innocentius iij. PD. 7
Cauſam quæ, 14. de Sententia, & re judicata. tit 27 lib. 2 Innocentius iij. PD. 129
j. Cauſam quæ, 11 de Teſtibus, & atteſt. tit. 20. lib. 2 Alexander iij. PD 103
ij. Cauſam quæ, 19. de Teſtibus, & atteſt. tit. 20. lib 2. Alexander iij. PD 104
Cauſa reſtitutionis, 9. de in integrum reſtit. tit 41. lib. 1. Gregorius ix 73
Cauſa vero, in principio. diſt. 4. Gratianus. 3
Cedit quidem, un. de Judæis, tit. 2. in Clementin lib. 5. Clemens v. in Concilio Vien. 416
Celebritatem, 11. de Conſecratione. diſt. 3 Victor Papa iij. a Petro. 478
Cellulas, 13. xviij. q 2. Agath. Concilium. CR. 292
Cenomanenſem, 19 diſt. 56. Urbanus Papa ij. CR. 79
Certe ego. 18 xij. q. 1. Auguſtinus. 230
Certificari, 9. de Sepulturis. tit. 28. lib. 3. Clemens iij. 180
Certis de cauſis, 3. xv. q. 3. Digeſta. 263
Certum eſt, 3. diſt. 10. Felix Papa. 8
Certum eſt, 11. diſt. 10. Gelaſius Papa. 9
Certum eſt, 43 xi q. 3. Triburien. Conc. 290
Certum eſt, 9. xxiv. q. 1. Quinta Synodus. 338
Certum eſt, 7. de Conſecr diſt. 1. Gelaſius Papa. 438
Chariſſimus, 11 de Converſione conjugatorum. tit 32. lib. 3. Celeſtinus iij. PD. 191
Charitas eſt aqua, 14 de pœnitentia, diſt. 2. Proſper & Auguſtinus. CR. 416
Charitas in quibuſdam, 18. de pœnitentia, diſt. 2. Auguſtinus. CR. 417
Charitas nunquam, 7. de pœnitentia, diſt. 2. Paulus Apoſtolus. 415
Charitas quæ, 1 de pœnit. diſt. 2. Auguſtinus. CR. 414
Charitatem tuam, 43. xj q. 2 Gregorius. CR. 246
Chartæ quas dedit, 19. iij q. 9. Pelagius. CR. 187
Chorepiſcopi, 5. diſt. 68. Damaſus Papa. 91
Chriſtiane, 23 finale. xxiij. q. 5 Innocentius, 396
Chriſtianis, 12. xi. 4. 1. Gelaſius Papa. 280
Chriſtiano, 3. diſt 34. Iſidorus. 46
Chriſtiano, 5. xxxiij. q. 4. Auguſtinus. 433
Chriſtus panis, 57. de Conſecratione, diſt 2. Auguſtinus. 47
Chriſtus quid fecit, 88 j. q. 1. Auguſtinus. 138
Circumcelliones, 1. xxxiij. q. 3. Auguſtinus. CR. 323
Circumciſio, 28 de pœnit. diſt. 2. Paulus Apoſtolus. 417
Citius ad hoc, 44. de pœnit. diſt. 2 Gregorius. 420
Cito turpem, 16 j. q. 1. Ambroſius. CR. 128
Clemens, 13. xiij. q. 1. Petrus Apoſtolus. 208
Clementis librum, 3. diſt. 16. Leo Papa ix. CR. 26
Clerici, 22. diſt. 23. Agathenſe Concilium. 32
Clerici, 4. diſt. 33. Nicolaus Papa. CR. 05
Clerici, 4. diſt. 44. Carthag. Concilium iij. 57
Clerici, 11. xiij. q. 2. Agathenſe Concilium. 254
Clerici, 11. xv. q. 3. Agathenſe Concilium. CR 278
Clerici, 5. xxiij. q. 8. Toletanum Concilium. 313
Clerici ab indignis, 1. xix. q. 4. Gelaſius Papa. CR 257
Clerici, 3. de Clerico excommunicato. tit. 27. lib. 5. Alexander iij. 279
Clerici, unic. de Clerico conjugato, tit. 2. in Sexto. lib. 3. Bonifacius viij. 333
Clerici, 4. de Exceſſibus Prælatorum. tit. 31. lib 5. Alexander iij. in Concilio Later. 288
Clerici, 8. de Judiciis. tit. 1. lib. 2. Lucius iij. PD. 78
Clerici, 1. de Poſtulando. tit. 37. lib. 1. Alexander iij. in Concilio Lateranenſi. 68
j. Clerici, 2. de Vita, & honeſtate Clericorum, tit. 1. lib 3. ex Concilio Pictavienſi. 146
ij. Clerici, 15. de Vita, & honeſtate Clericorum, tit. 1. lib. 3. Innocentius iij in Concil. Later. 149
Clerici, unic. de Vita, & honeſtate Clericorum, tit. 1. in Sexto. lib. 3. Bonifacius viij 313
Clerici omnes, 10. finale. j. q 2 Agath Conc. CR. 143
Clerici qui, unic. xix. q. 1. Tolet. Concil. iv. CR 294
Clericis, 3. de Immunitate Eccleſiaſtica, tit. 23. in Sexto. lib. 3 Bonifacius viij. 349
Clericis, 3. Ne Clerici, vel Monachi, tit. 50. ult lib. 3. Alexander iij. 218
Clerici, vel Continentes, 32. diſt. 81. Afric. Conc. 102
Clerici vero, 5. fin. diſt. 91. Aurelian. Concil. j. 112
Clerico jacente, 37. diſt. 30. Urbanus ij. 49
Clericos autem, 6. j. q. 2. Hieronymus CR. 144
Clericos, aut Laicos, 49. 2. q. 7. Chalced. Conc. CR 173
Clericos, 17. finale, de Clericis non reſidentibus, tit. 4. lib 3. Gregorius ix 150
Clericos, 3. de Cohabitatione Cleric. & Mulier. tit. 2 lib. 3. Alexander iij 148
Clericos, 4. de Officio Vicarii. tit. 28. lib. 1. Alexander iij. 50
Clericos in ſuis, 4. diſt. 71. Chalcedon. Concil. 92
Clericos nihil, in principio. 24. q. 1. Gratianus. 237
Clericos qui, 34. de Conſecratione, diſt. 1. Sexta Synodus. 460
j. Clericum, 3. xj. q. 1. Marcellinus Papa. CR. 219
ij. Clericum, 17. xj. q. 1 Agathenſe Concil. CR. 220
iij. Clericum, 47. xj. q. 1. Agathenſe Concil. CR. idem cum ſuperiori. 224
Clericum, 2. xxj. q. 2. Chalced. Concil. 299
Clericum, 1. xxij q. 1. Carthag. Concil. iv. 303
Clericum alienum, 2. diſt. 71. Carthag. Concil. iij. 94
Clericum qui, 3. diſt. 30. Nicolaus Papa. 64
Clericum ſcurrilem, 6. diſt 46. Carthag. Concil. iv. 62
j. Clericus, 5. diſt. 46. Carthag. Concil. iv. 61
ij. Clericus, 7 diſt. 46 Carthag. Concil. iv. 62
j. Clericus, 5. diſt. 91 Carthag Concil. iv CR. 112
ij. Clericus, 4 diſt. 91. Carthag. Concil. iv. CR. ibid.
Clericus, 35 xxiv. q. 3. Carthag. Concil. iv. 348
Clericus ob inſtanti, 1 xxi q. 1 Septima Synodus. 299
Clericus, 1. de Fidejuſſoribus. tit. 22. lib. 3. ex Concilio Cantuarienſi. 172
Clericus, 33. de Jurejurando. tit. 24. lib. 2. Gregorius ix. 108
j. Clericus, 5. de Vita, & honeſtate Clericorum, tit. 1. lib 3. ex Concilio Carthaginenſi. 146
ij. Clericus, 7 de Vita, & honeſtate Clericorum, tit. 1. lib. 3. ex Concilio Triburienſi. ibid.
iij. Clericus, 7. de Vita, & honeſtate Clericorum. tit 1. lib. 3. Alexander iij ibid.
Clericus adverſus, 10. ij. q. 7. Sylveſter Papa in Concil. Rom CR. 170
Clericus profeſſionem, 8. finale, diſt. 41. Carthag. Conc. iv. 35
Clericus qui, 30. xj. q. 1 Carthag. Concil. iv. 229
Clericus qui, 3 xiij. q. 1. Hieronymus. 239
Clericus, ſive Laicus, 48. xj q 1. Hadrianus Papa. 224
Clericus ſolus, 20. diſt. 81. Leo Papa. CR. 102
Clericus vero, 8. iij. q. 4. Stephanus Papa. 179
Cleri plebis &, 26. diſt. 63. Celeſtinus. 86
Clerus, & Clericus, 1. diſt. 21. Iſidorus. CR. 26
Cœpiſti habere, 48. xj. q. 3. Auguſtinus. CR. 230
Cœpit Ermenegildus, 42. finale. xxiv. q. 1. Gregorius Papa. 348
Cogitatio, 20. de pœnitentia, diſt. 1. Gratianus, quæ male tranſlata eſt ad xxx. ſi quis. 22, incipit, hæc quod. 405
Cogitationis, 14. de pœnitentia, diſt. 1. Digeſta. 404
Cognoſcamus, 14. diſt. 34 Ambroſius. 47
Cognoſcentes, 2. de Conſtitutionibus. tit. 2. lib 1 Gregorius ix Regeſto. PD. 2
Cognovi ex dilecto, 13. j. q. 9. Cyrillus. 133
Cognovimus, 29 12. q. 2. Gregorius. 244
Cognovimus, 4. xvj. q 6. Gregorius. CR. 281
Cognovimus. 4. xviij. q. 2 Gregorius. 292
Collatio, final de Officio Legati, tit. 15. in Sexto. lib. 1. Bonifacius viij. Romæ. 319
Commendavit, 62. de Conſecrat. diſt. 2. Auguſtinus 478

Commeſſa-

Commeſſationes, 1. diſt. 44. *Auguſtinus.* 37
Commiſſi, 33. de Electione, tit. 16. in Sexto, lib. 1. Bonifacius viij. 331
Commodum, 4. de *Decimis*, tit. 30. lib. 3. Hadrianus iv. PD. 184
Commodum, 16. *de Sponſalibus, & matrim.* tit. 1. lib. 4 Alexander iij. 222
Communio fidei, 12. diſt. 23. *Gregorius.* 30
Communiter diffinimus, 3 diſt. 33. *Pius Papa.* 45
Comperimus, 2. xiv. q. 6. *Gregorius.* CR. 260
Comperimus, 2. xxiv. q. 3. *Gregorius.* 257
Comperimus, 14. de Conſecr. diſt. 2. *Gelaſius.* CR. 463
Compromiſſum, 14. finale. *de Arbitris.* tit. 43. ult. lib. 1. Gregorius ix. 76
Comprovinciales, 4. diſt. 64. *Anicetus.* 89
Comprovincialem, in principio, diſt. 63. *Gratianus.* ibid.
Concedimus, 30. de Conſecratione, diſt. 1. *Tribur. Concil.* CR. 457
Concertationi, 8. de Appellationibus, tit. 15. ult. *in Sexto.* lib. 2. Bonifacius viij. 352
Conceſſo, 26. xij. q. 2. *Gelaſius.* CR. 243
Concilia Sacerdotum, 6. diſtinct. 17. *Symmachus Papa.* CR. 22
Concubinæ, 5. xxxij. q. 2. *Auguſtinus.* 390
Concubuiſti, 23. xxxij. q. 7. *Zacharias Papa.* 394
Concuſſionis, 128. j. q. 1. *Digeſta.* 143
Confidimus, 1. xxv. q. 1. *Gelaſius.* 351
Confirmandum eſt, 61. diſt. 50. *Carthag. Concil.* v. 90
Congregatio, 43. finale. xvi. q. 7. *Tolet. Concil.* 284
Congregatio, 2. xvj. q. 7. *Urbanus ij.* CR. 280
Congregato, 33. *de Electione.* tit. 6. lib. 1. Gregorius ix. 27
Conjugatus, 5 de *Converſione Conjugatorum*, tit. 32. lib 3 Alexander iij. PD. 190
Conjuges, 6. xxxij. q. 2. *Iſidorus.* 372
Conſenſiones, 2. xxv. q 2. & 3. *Caliſtus.* 440
Conſtat, 9 xxvij. q. 2. *Auguſtinus.* CR. 370
Conjurationem, 21. xj. q. 1. *Chalced. Conc.* 421
Connubia, 4. xxxij. q. 2. *Hieronymus.* CR. 350
Conquerente, 6. *de Clericis non reſidentibus.* tit. 4 lib. 3. Alexander iij. PD. 151
Conquerente, ante. *de Clericis peregrinantibus*, tit. 29 lib. 1. Celeſtinus iij. PD. 143
Conquerente, 4. *de Filiis Presbyterorum*, tit. 17. lib. 1. Alexander iij. PD 48
Conquerente, 16 *de Off. et Judicis Ordinarii*, tit. 31. lib. 1. Honorius iij. 61
Conquerente, 7. *de Reſtitutione ſpoliatorum*, tit. 13. lib. 2. Alexander iij. 92
Conqueſti, 22. de *Sententia excommunicationis*, tit. 39 lib. 5. Clemens iij. 308
Conqueſtus, 3. finale. *de Feriis.* tit. 9. lib. 2. Gregorius ix. 88
Conqueſtus, 16. *de Foro competenti.* tit. 2. lib. 2 Gregorius ix. 82
Conqueſtus, 1. *Qui filii ſint legitimi.* tit. 17. lib. 4. Alexander iij. 238
Conqueſtus, 8. *de Uſuris*, tit. 19. lib. 5. Alexander iij. PD. 274
Conqueſtus eſt, 8. iii. q. 3. *Nicolaus Papa.* 213
Conſanguinei, 2. iij. q 3. *Caliſtus Papa.* 180
Conſanguinei, 11. *de Sententia, & re judicata.* tit. 27. lib. 2. Clemens iij. PD 118
Conſanguineorum, 4 iij. q. 6. *Caliſtus Papa.* 182
Conſanguineos, 1. xxxv. q 6. *Fabianus.* 450
Conſanguinitas, unic. xxxv. q. 4. *Fabianus.* CR. 462
Conſecrationem, 1. de conſecrat. diſt. 1. *Felix iv.* CR 454
Conſenſus, 3. *de Rebus Eccl. alien.* tit. 13. lib. 3. ex Concilio Toletano. 228
Conſentire, 5. diſt. 83. *Gregorius.* CR. 104
Conſequens, 2. diſt. 11. *Nicolaus 1.* 9
Conſequens eſt, 2. diſt. 88 *Gelaſius Papa.* 109
Conſideranda, 17. diſt. 86 *Ambroſius.* 107
Conſidera, 8 xxij. q. 1. *Hieronymus.* 389
Conſiderandum, 35. xvj. q 7. *Gregorius.* CR. 284
Conſiderandum nobis, 53. diſt. 50. *Gregorius* 90
Conſideratio, 15. xvi. q. 1. *Gelaſius Papa.* CR. 267
Conſideravimus, 10. *de Electione*, tit. 6. lib. 1. Alexander iij PD 16
Conſideret, 1 de pœnit. diſt. 5. *Auguſtinus* CR. 431
Conſilium, 6. de *Celebratione Miſſarum.* tit. 41. lib. 3. Innocentius iij. PD. 209
Conſilium, 2 de *Obſervatione jejuniorum*, tit. 46. lib. 3 Innocentius iij. PD. 215
Conſilium, unic *de plus petitionibus*, tit. 11. lib. 2. Gregorius ix 86
Conſpiratores, 3. iij. q 4. *Caliſtus.* 179
Conſpirationem, 22. xj q. 1 *Caliſtus Papa.* 211
Conſtantinopolitanæ, 3. diſt. 22. *Conſtantinopolitana Synodus 5* CR. 28
j. Conſtantinus, 13. diſt. 96. CR. 120
ij. Conſtantinus, 14. diſt 96. CR. ibid.
Conſtat autem, in principio. diſt. 2. *Gratianus.* 2
Conſtat baptiſma, 19. de Conſecratione, diſtinct. 4. *Iſidorus.* 481
Conſtat multos, 111. 1. q 1 *Innocentius.* CR. 148
Conſtat quia, 2. de pœnit. diſt 4. *Gregorius.* 428
Conſtituimus, 2. diſt. 76. *Moguntin. Concil. 5.* CR. 95
Conſtituimus, 9. iij. q. 5. *Euſebius Papa.* 181
Conſtituit, 30. xvij. q. 4. *Tolet. Concil. iv.* CR. 289
Conſtituit, 3. xx. q. 3. *Moguntin. Concil.* CR. 299
Conſtituit ſane, 42. xvj. q. 7. *Mogunt. Concil.* CR. 284
Conſtitutio, 4. diſt. 2. *Iſidorus.* 2
Conſtitutum, 32. diſt. 63. *Leo iv.* CR. 87
Conſtitutio, 41. de Electione, tit. 6. *in Sexto*, lib. 1. Bonifacius viij. 338
Conſtitutionem, 4. de Electione, tit. 3. *in Clement.* lib. 1. Clemens v. 39.
Conſtitutionem, 3. de Regularibus, tit. 14. in Sexto, lib. 3. Bonifacius viij. 364
Conſtitutionem, 9. de Sententia excommunic. tit. 11. in Sexto, lib. 5. Gregorius x. 384
Conſtitutionem, 2. de Verborum ſignificatione, tit. 12. *in Sexto*. lib. 5. Nicolaus iij. 388
Conſtitutiones, in principio, diſt. 18. *Gratianus.* 8
Conſtitutiones, 4. diſt. 18. *in cap. Hadrianus.* Ibid.
Conſtitutiones, 17. xvj. q. 7. *Paſchalis ij.* 282
j. Conſtitutis, 43. *de Appellationibus*, tit. 28. lib. 2. Alexander iij. 134
ij. Conſtitutis, 46. *de Appellationibus*, tit. 28. lib. 2. Innocentius iij. PD. 137
Conſtitutis, 47. *de Electione*, tit. 6. lib. 1. Honorius iij. PD. 26
Conſtitutis, 1. de eo, *qui mittitur in poſſeſſionem cauſa rei ſervandæ.* tit. 15. lib. 2. Alexander iij 97
Conſtitutis, 3. finale, *Ne Sede vacante*, tit. 9. lib. 3. Honorius iij. PD. 263
Conſtitutis, 12. *de Procuratoribus*, tit. 38. lib. 1. Gregorius ix. 70
j. Conſtitutis, 45. *de Teſtibus, & atteſtationibus*, tit. 20. lib. 2. Innocentius iij. 108
ij. Conſtitutis, 46. *de Teſtib. & atteſt.* tit. 20 lib. 2 Innocentius iij. PD. ibid.
Conſtitutum eſt, 11. vij. q. 1. *Carthag. Conc.* v. 221
Conſtitutum eſt, 30 xvj. q. 1. *Tolet. Concil. iv.* 274
Conſtitutus, 43. de *Appellationibus*, tit. 28. lib. 2. Innocentius iij PD 117
Conſtitutus, 11. de *Conceſſione Præbendæ*, tit. 8. lib. 3. Innocentius iij. PD. 163
Conſtitutus, 13. *de Converſione Conjugatorum*, tit. 32. lib iij. Innocentius iij. PD. 192
Conſtitutus, 3. *de Fidejuſſoribus*, tit. 22. lib. 3. Lucius iij. 173
Conſtitutus, 8 *de in integrum reſtitutione*, tit. 41. lib. 1. Gregorius ix. 73
Conſtitutus, 7. de *Pœnis*, tit. 37. lib. 5. Innocentius iij. 224
Conſtitutus, 9. de *Purgatione Canonica*, tit. 34. lib. 5. Lucius iij 291
Conſtitutus, 5. de *Religioſis domibus*, tit. 36. lib. 3. Innocentius iij PD. 199
Conſtitutus, 19 de *Reſcriptis*, tit. 3. lib. 1. Innocentius iij. PD. 9
Conſtitutus, 30. *de Teſtibus, & atteſt.* tit. 20. lib. 2. Innocentius iij. PD 106
Conſtitutus, 4. *de Tranſactionibus*, tit. 36. lib. 1. Alexander iij. 67
Conſuetudinem, 6. diſt. 11. *Pius Papa 1.* CR. 10
Conſuetudinem, ante. de Clericis non reſidentibus, tit. 3. *in Sexto*, lib. 3 Bonifacius viij. 353
Conſuetudinem, 1. de Conſuetudine, tit. 4. *in Sexto*, lib. 1. Bonifacius viij. 323
Conſuetudines, 1. *de Conſuetudine*, tit. 4. lib. 1. Gregorius j. 21
Conſuetudinis, 4. diſt. 11. *Codex.* 9
Conſuetudo, 8. diſt. 8. *Cyprianus.* CR. 6
Conſuetudo, 7 diſt. 12. *Codex.* CR. 11
Conſuetudo, 1. xij. q. 6. *Gregorius.* 279
Conſuetudo autem, 5. diſt. 1. *Iſidorus.* CR. 1
Conſulendum, 17. diſt. 28 *Nicolaus.* 36
Conſulere, 38. *de Simonia*, tit. 3. lib. 5. Innocentius iij. 276
Conſultationi, 3. finale, de *Apoſtatis*, tit. 9. lib. 1. Honorius iij. 256
Conſultationi, 4. *de Frigidis, & maleficiatis*, tit. 15. lib 4. Lucius iij. 436
Conſultationi, 33. finale, *de Privilegiis*, tit. 33. lib. 5. Gregorius ix. 292
Conſultationes, 28. *de Sponſalibus, & matrimon* tit. 1. lib. 4 Honorius iij. 215
Conſultationi, 16. de *Temp. ordinat.* tit. 11. lib. 1. Gregorius ix. 58
Conſultationibus, 6. finale, de *Clerico ægrotante* tit. 6. lib. 3. Honorius iij. 158
Conſultationibus, 4 de *Donationibus*, tit. 24 lib. 3. Alexander iij. 174
Conſultationibus, 19. *de Jure Patronatus*, tit. 38. lib. 3. Alexander iij. 203
Conſultationibus, 10. *de Officio, & poteſtate Judicis delegati*, tit. 29. lib 1. Alex. iij. PD. 31
Conſulti, 15. finale, *de Procuratoribus*, tit. 48. lib. 1. Gregorius ix. 70
Conſulti, 10. de *Regularibus*, tit. 31. lib. 3. Innocentius iij. 189
Conſulto omnium, 46 de Conſecratione, diſt. 1. *Euſebius & Sylveſter Papa.* 461

Conſuluiſti, 2. ij. q. 5. *Stephanus v.* 140
Conſuluiſti, 3. *de Celebratione Miſſarum*, tit. 41. lib. 3. Innocentius iij. 209
Conſuluiſti, 7. *de Conſecratione*, tit. 40. lib. 3. Innocentius iij. 209
Conſuluit, 9. finale. diſt. 74. *Gelaſius*. 94
j. Conſuluit, 14. *de Appellationibus*. tit. 28. lib. 2. Alexander iij. PD. 133
ij. Conſuluit, 18. *de Appellationibus*, tit. 28. lib. 2. Alexander iij. PD. ibid.
iij. Conſuluit, 29. *de Appellationibus*, tit. 28. lib. 2. Alexander iij. 135
Conſuluit, 10. *de Converſione Conjugatorum*, tit. 32. lib. 3. Clemens iij. 191
Conſuluit, 7. *de Judæis*, tit. 6. lib. 5. Alexander iij. 239
Conſuluit, 25. *de Jure patronatus*, tit. 38. lib 3. Alexander iij PD. 202
Conſuluit, 24. *de Officio, & poteſt. judicis delegati*. tit. 29. lib. 1. Innocentius iij. 53
Conſuluit, 4. *Qui Clerici, vel voventes*. tit. 6. lib. 4. Alexander iij. 219
Conſuluit, 5. *de Serv.* non ord. tit. 18. lib. 1. Alex. iij. 44
Conſuluit, 10. *de Uſuris*. tit. 19. lib. 5. *Urbanus iij.* 314
Continebatur, 6 *de Deſponſatione Impuber.* tit. 2. lib. 4. Alexander iij. PD. 223
Continebatur, 2. *de his, quæ fiunt a Præl.* tit. 10. lib. 3 Alexander iij. 163
Continebatur, 8. *de Homicidio voluntario*. tit. 12. lib. 5. Alexander iij. 267
Continentia, 4 finale. *de Clerico percuſſore*, tit. 25. lib. 5. Celeſtinus iij PD. 278
Contingit, 8. *de Arbitris*. tit. 43. ult. lib. 1. Innocentius iij. *in Concilio generali Lateran.* 75
Contingit, 9 *de Dolo, & contumacia*. tit. 14. lib. 2. Innocentius iij. 97
Contingit, 4. *de Fide inſtrumentorum*. tit. 21. lib 2. Celeſtinus ij. PD. 112
Contingit, 1. de Jurejurando, tit. 11. lib. 2. *in Sexto*. Nicolaus iij. 347
j. Contingit, 26. *de Sententia excommunicationis*, tit. 39 lib. 5. Innocentius iij. PD. 301
ij. Contingit. 45. *de Sententia excommunic.* tit. 39. lib. 5. Innocentius iij. 304
Contingit, 3. *de Tranſactionibus*, tit. 36. lib. 1 Alexander iij. 67
Continua, 3. 21. q. 1. *Cod. Theod.* CR. 237
Contra Chriſtianos, 13. de Hæreticis. tit 2. *in Sexto*, lib. 3. Bonifacius viij. 375
Contracto, 5. *de Cognatione ſpirituali*. tit. 11. lib. 4. Clemens iij. PD. 230
Contradicimus, 21. xxxv. q. 2. & 3. *Cabilonenſe Concil.* CR. 442
Contra Idolorum, 10. xxvi. q. 4 *Gregorius*. CR. 259
Contra morem, 6. diſt. 100. *Gregorius*. 125
Contraria, 21. de Conſecr. diſt. 3 *Ambroſius*. 497
Contra ritum, 3. iv. q. 4. *Nicolaus*. CR. 190
Contrarium nil, 3. de pœnit. diſt. 5 *Leo Papa*. 432
Contra ſtatuta. 7. xxv. q. 1. *Zozimus*. CR. 251
Contumaces Clerici, 22. diſt. 50 *Agathenſe Concil.* 62
Convenientibus, 4. l. q. 7. *Septimo Synodus*. CR. 141
Convenior, 21. xxiij q. 8. *Ambroſius*. CR. 355
Conveniunt, 23. de Conſecr. diſt. 3. *Agathenſe Conc.* 457
Convertimini, 34. de pœnit. diſt. 1 *Joel*. CR. 401
Convivia, 6. diſt. 44. *Gregorius*. 57
Copioſus in miſericordia, unic. tit. 8. de Judæis & Sarracen. *in Extrav.* Joan. xxij. 430
Coram dilecto, 35. *de Electione*. tit. 6. lib. 1. Innocentius iij. 24
Coram felicis, 7. *de in integrum reſtit.* tit. 41. lib. 1. Honorius iij. 73
Cordi nobis, 1. de Appellationibus, tit. ult. *in Sexto*. lib. 2. Innocentius iv. *in Concil. Lugd.* 330
Corporalia, 44. j. q. 1. *Auguſtinus*. CR. 183
Corpora Sanctorum, 37. de Conſecr. diſt. 2. *Maguntinum Concilium j.* 460
Corpore vero vitiati. in princ. diſt. 55. *Gratianus*. 76
Corporeum, 92. de conſecrat. diſt. 2. *Ambroſius*. CR. 476
Corpus Chriſti, 79. de Conſecratione, diſt. 2. *Hilarius*. CR. 474
Corpus, & ſanguinem, 60. de Conſecratione, diſt. 2. *Auguſtinus*. CR. 472
Corripiantur, 17. xxiv. q. 3. *Auguſtinus*. CR. 347
Credere in Jeſum, 59. de Conſecratione, diſt. 2. *Auguſtinus*. CR. 471
Credo, 2. xxj. q. 3. *Nicolaus Epiſcopus*. 300
Crimen, vel pœna, 6. j. q. 4. *Digeſta*. 148
Crimina, 2. *de Colluſione detegenda*, tit. 22, lib 5. Gregorius. 277
Criminationes, 52. ij. q. 7. *Iginius Papa*. 175
Crucis Domini, 69. de Conſecratione. diſtin. 3. *Euſebius Papa*. 478
Cui autem, in princip. de pœnit. diſt. 6. *Gratianus*. 433
Cuidam mulieri, xxix. in principio *Gratianus*. 379
Cui de non, 27. de Præbendis. tit. 4. *in Sexto*. lib. 3. Bonifacius viij. 337
Cui eſt illata, 46. xj. q. 3. *Gelaſius Papa*. CR. 230
Cui licet, quod eſt plus, licet utique, quod eſt minus. Reg. liij. de reg. juris. *in Sexto*. Bonif. viij. 392
Cui portio, 6. xij. q. 1. *Ambroſius*. 237
Cujus rei, 6. xxix. q. 2. *Gregorius*. 395
Cum ab Eccleſiarum, 3. *de Officio Judicis ordinar.* tit. 31. lib. 1. Alexander iij. 60
Cum ab omni. 10 *de Vita, & honeſtate Clericorum*. tit. 1. lib. 3. Innocentius iij. PD 146
Cum ab uno, de Sententia, & re judicata. tit. 14. *in Sexto*. lib. 2. Bonifacius viij. 350
Cum acceſſiſſent, 8. *de Conſtitutionibus*, tit. 2. lib. 1. Innocentius iij. PD. 3
Cum accuſatus, 1. iij. q. 3 *Felix ij*. CR. 178
Cum ad celebrandas, 65. de Conſecrat. diſt. 2. *Aurelian. Concil j*. 463
Cum adeo, 17. *de Reſcriptis*. tit. 3. lib. 1. Innoc. iij. PD. 7
Cum ad hoc, 16. *de Clericis non reſid.* tit. 4. lib. 3. Gregorius ix. 152
Cum ad Monaſterium, 6. *de Statu Monachorum*, tit. 35. lib. 3. Innocentius iij. PD. 197
Cum ad noſtrum, 37. *de Electione*. tit. 6. lib. 1. Innocentius iij. 23
Cum ad noſtram, 7. finale. *de Inſtitutionibus*, tit. 7. lib 3. Innocentius iij. 157
Cum ad quorundam, 7. *de Exceſſibus Prælatorum*. tit. 31. lib. 5. Clemens iij. PD. 282
Cum ad ſacroſanctæ, unic. tit. 13 de ſententia excommunic. ſuſpenſ. & interdicti. *in Extravag.* Joann xxij. 431
Cum ad ſedem, 15. *de Reſtitut. ſpoliatorum*, tit. 13. lib. 2. Innocentius iij. PD. 94
Cum ad verum, 6. diſt. 96. *Nicolaus Papa*. CR. 129
Cum *æterni*, 1. de Sententia, & re judicata, tit. 14. *in Sexto*. lib. 2. Innocentius iv. *in Concilio Lugdun.* 348
Cum a Judæis, 2. xxiij. q. 8. *Innocentius Papa*. 353
Cum *aliquibus*, 4. de Reſcriptis, tit. 3. *in Sexto*. lib. 1. Bonifacius viij. 320
Cum aliquibus, 6. *de Sent. & re judic.* tit. 7. lib. 2. Alexander iij. 118
Cum aliquis, 108. xj. q. 3. *Arauſic. Concil.* CR. 230
Cum aliquis, 7. xxiv. q. 3. *Origenes*. CR. 346
Cum annus, 50. *de Electione*, tit. 6. lib. 1. Gregorius ix. 27
Cum a nobis, 23. *de Arbitris*. tit. 43. ult. lib. 1. Gregorius ix. 76
Cum a nobis, 28 *de Teſtibus, & atteſtationibus*. tit. 20. lib. 2. Innocentius iij. 105
Cum *appellantibus*, 5. de Appellationib. tit. 15. ult. *in Sexto*. lib. 2. Clemens iv. 350
Cum Apoſtolica, 7 *de his, quæ fiunt a Præl.* tit. 10 lib. 3. Innocentius iij. PD. 164
Cum Apoſtolus, 6. *de Cenſibus*, tit. 39. lib. 3. ex Concilio Lateran. ſub Alexandro iij. 203
Cum apud, 23. *de ſponſalibus*. tit. 1. lib. 4. Innocentius iij. PD. 212
Cum apud Theſſalonicam, 49. xj. q. 3. *Ruffin. Eccleſiaſt. hiſtor* 232
Cum *a repulſione*, 7. finale. de Appellat. tit. 12. & ult. *in Clement.* lib. 2. Clemens v. 405
Cum autem, 24. *de jure patronatus*. tit. 38. lib 3. Lucius iij. 203
Cum autem ad Eccleſiam, in principio, diſtinct. 92. Gratianus. 118
Cum *autem vinolentus*, in principio, diſtinct. 44. Gratianus. 57
Cum baptizat, 87. de Conſecr. diſt. 4. *Auguſtinus*. 489
Cum beatiſſimus, 16 xxiv. q. 1. *Leo Papa*. CR. 340
Cum beatus, 8. diſt. 45. *Bracarenſe Concil. iij.* 50
Cum bone, 8. *de Ætate, & qualitate*, tit. 14. lib. 1. Celeſtinus iij. 29
Cum bone, 15. finale *de Probationibus*. tit. 19. lib. 2. Gregorius ix. 102
Cum Bertholdus, 18. *de Sententia, & re judic.* tit. 27. lib. 2. Innocentius iij. PD. 130
Cum Canonicis, 26. *de Cenſibus*. tit. 39. lib. 3. Gregorius ix. 208
Cum Capella, 16. *de Privilegiis*, tit. 33. lib. 5. Innocentius iij. 287
Cum Caput, 13. xxxiij. q. 5. *Hieronymus*. 437
Cum cauſa, 6. *de Emptione & vend.* tit. 17. lib. 3. Innocentius iij. 169
Cum cauſa, 22. *de Officio, & pot. jud. del.* tit. 29. lib. 1. Innocentius iij. PD. 53
Cum cauſa, 6. *de Raptoribus*. tit. 17. lib. 5. Lucius iij. PD. 272
Cum cauſa, 8. *de ſententia, & re judic.* tit. 27. lib. 2. Alexander iij. 128
Cum cauſa, 42. *de Teſtibus, & atteſt.* tit. 20. lib. 2. Innocentius iij. 108
Cum cauſam, 62. *de Appellationibus*, tit. 28. lib. 2. Honorius iij. PD. 141
Cum cauſam, 27. *de Electione*, tit. 6. lib. 1. Innocentius iij. PD. 20
Cum cauſam, 6. *de Juramento calumniæ*, tit 7. lib. 2. Innocentius iij. 86
Cum cauſam, 30. *de Præbendis*. tit. 5. lib. 3. Gregorius ix. 157

Cum

Cum cauſam, 13. *de Probationibus*, tit. 18. lib. 2. Honorius iij. 103
Cum cauſam, 27. *de Teſtibus, & atteſt.* tit. 20. lib. 2. Innocentius iij. PD. 105
Cum certum, 1. *de Majoritate, & obed.* tit. 33. lib 1. Gregorius. PD. 63
Cum ceſſante, 60. *de Appellationibus*, tit. 28 lib 2. Innocentius iij. 141
Cum Chriſtus, 7. *de Hæreticis*. tit. 7. lib. 5. Alexander iij. 261
Cum C. *Lucius*. 3. final. de Foro competenti, tit 2. *in Sexto*, lib. 2. Bonifacius viij. 345
Cum clamor, 51 *de Teſtibus, & atteſt.* tit. 20. lib. 2. Gregorius ix 110
Cum Clerici, 11. *de Cenſibus*. tit. 39. lib. 3. Alexander iij. 206
Cum Clerici, 19. *de Verborum ſignif.* tit. 40. lib. 5. Innocentius iij. 308
Cum Clericis, 2. finale *de Ord. ab Epiſc.* tit. 13 lib. 1. Gregorius ix. 38
Cum Clericis, 6. *de Pactis*. tit. 35. lib. 1. *Alexander*. 66
Cum Conceſſo, 8. finale de Electione. tit. 3. in *Clement.* lib. 1. Clemens v. 307
Cum conſtet, 8. finale, *de Pignoribus*. tit. 21. lib. 3 Gregorius ix. 170
Cum conſuetudinis, 9. *de Conſuetudine*, tit. 4. lib. 1. Honorius iij 10
Cum contingat, 11. *de Ætate, & qualitate*. tit. 14. lib. 1. Innocentius iij. 40
Cum contingat, 29. *de Decimis*, tit. 30. lib 3 Innocentius iij. PD. 185
Cum contingat, 13. *de foro competenti*. tit. 2. lib. 2 Innocentius iij 82
Cum contingat, 28. *de Jurejurando*. tit. 24. lib. 2. Innocentius iij. 120
Cum contingat, 36. *de Officio, & poteſt. jud. deleg.* tit. 29. lib. 1. Innocentius iij. 38
Cum contingat, 24. *de Reſcriptis*, tit. 3. lib. 1. Innocentius iij. 8
Cum contra, 6. *de Pignoribus*, tit. 21. libro 3. Innocentius iij. 172
Cum contra, 9. *de Teſtibus cogendis*. tit. 21. lib. 2. Innocentius iij. 111
Cum *contumacia*, 7. de Hæreticis. tit. 2. *in Sexto*. lib. 5. Alexander iv. 373
Cum creatura, 11. *de Celebratione Miſſarum*, titul. 41. lib. 3. Honorius iij. PD. 212
Cum *de beneficio*, 5. de Præbendis, tit. 4. in Sexto. lib. 3 Bonifacius viij. 354
Cum decorem, 8. *de Clericis conjugatis*, tit. 3 lib 3. Innocentius iij. 150
Cum decorem, 15. *de Filiis Presbyterorum*, tit. 17. lib. 1. Innocentius iij. 44
Cum decorem, 12. *de Vita, & honeſt. Clericor.* tit. 1 lib 3. Innocentius iij PD. 147
Cum *de diverſis*, 2 de Privilegiis. tit. 7. *in Sexto* lib. 5. Innocentius iv. 379
Cum de jure, 32. *de Electione*. tit. 6. lib. 1. Innocentius iij. PD 23
Cum deputati, 16. *de judiciis*. tit. 1. lib. 2. Innocentius iij. 70
Cum *de quibuſdam*, 1. de Religioſis domibus, tit. 11. in *Clementinis*. lib. 3. Clemens v in Concil. *Vienn.* 411
Cum de quibuſdam, 4. diſt. 84. *Carthagin. Concilium* iv CR. 105
Cum deſideres, 15 *de Sententia excommun.* tit. 39. lib. 5. Clemens iij. PD. 299
Cum *deteſtabilis*, 2. final de Simonia. tit. 1. in *Extravag. Comm.* lib. 1. Paulus Venetus Papa ij. 465
Cum de tua, 2. *de Corp. vitiatis*. tit. 20. lib. 1. Alexander iij PD. 45
Cum devotiſſimam, 8. cij. q. 2. *Gregorius*. CR. 241
Cum dicat, 2. *de Eccleſiis ædificandis*. tit 48. lib. 3. ex Concilio Lateran. PD. 216
Cum dilecta, 16. finale. *de Conceſſione Præbendæ*. tit. 8. lib. 3. Honorius iij. 160
Cum dilecto, 22. *de Reſcriptis* tit. 3. lib. 1. Innocentius iij. 7
Cum dilectæ, in *aliquibus*, dilecto, 4. *de Confirmatione utili, vel inutili*. tit. 30. ult. lib. 2. Innocentius iij. PD. 144
Cum dilecti, 18 *de Accuſationibus*. tit. 1. lib 5 Innocentius iij PD. 248
Cum dilecti, 6. *de Dolo, & contumacia*, tit. 14. lib. 2 Innocentius iij. 36
Cum dilecti, 6. *de Donationibus*. tit 24. lib. 3. Innocentius iij. PD 174
Cum dilecti, 3. *de Emptione, & vendit.* tit. 17. lib. 3. Alexander iij. PD. 168
Cum dilecti, 15 *de Purgatione canonica*, tit. 34. lib. 5. Innocentius iij. PD. 292
Cum dilectus, 20. *de Accuſationibus*, tit. 1. lib 5. Innocentius iij. 248
Cum dilectus, 16. *de arbitris*. tit. 43. ult. lib 1. Innocentius iij. 75
Cum dilectus, 2. finale, *de Calumniatoribus*, tit. 2. lib. 5. Innocentius iij. 250
Cum dilectus, 6. *de cauſa poſſeſſ.* tit. 12. lib. 2. Innocentius iij. 30
Cum dilectus, 14. *de Clericis non reſid.* tit. 4 lib. 3. Honorius iij. PD. 132
Cum dilectus, 4. *de Conſuetudine*. tit. 14. lib. 1. Innocentius iij. PD. 10
Cum dilectus, 32. *de Electione*, tit. 6. lib. 1. Innocentius iij. PD 23
Cum dilectus, 3. *de Fide Inſtrumentorum*, tit. 22. lib. 2. Innocentius iij. 113
Cum dilectus, 6. *de his, quæ vi metuſve*. tit. 40. lib. 1. Innocentius iij 71
Cum dilectus, 28. *de jure patronatus*, tit. 38. lib. 3. Innocentius iij. PD. 204
Cum dilectus, 2. *de ordine cognitionum*. tit. 10 l. 2. Innocentius iij. PD. 89
Cum dilectus, 11. *de Purgatione canonica*, tit. 34. lib. 5. Innocentius iij. 231
Cum dilectus, 7. *de Relig. domib.* tit. 36. lib. 3. Innocentius iij. 199
Cum dilectus, 3. finale, *de ſucceſſionibus ab inteſt.* tit. 27. lib. 3. Innocentius iij. PD. 179
Cum Eccleſia Dei, 5. *de Immunitate Eccleſiaſtica*. tit. 49. lib. 3. Lucius iij, 217
Cum Eccleſia, 2. iij. q 2. *Pelagius Papa ij* 138
Cum *Eccleſia*, 1. de Ætate, & qualitat. tit. 7 in *Clement.* lib. 1. Clemens v. in *Concilio Vien.* 398
Cum Eccleſia Sutrina, 3. *de cauſa poſſeſſ. & propr.* tit. 12. lib. 2 Innocentius iij. 90
Cum Eccleſiæ Vulterana, 31. *de Electione*, titul. 6. lib. 1. Innocentius iij. PD. 23
Cum Eccleſiaſtica, 5. *de Exceptionibus*, tit. 25. lib. 2. Innocentius iij. PD. 120
Cum *ei quem*, un. de Conceſſ. Præb. tit. 3. in *Clement.* lib. 3. Clemens v. in Conc. *Vienn.* 307
Cum enim, 1. diſt. 5. *Gregorius*. CR. 4
Cum *Epiſcopus*, 7. de Officio Ordin. tit. 16. *in Sexto*. lib. 1. Bonifacius viij. 340
Cum *ergo*, in principio, xxij. q. 3. *Gratianus*. 307
Cum ergo, 11. xxiv. q. 3. *Hieronymus*. 346
Cum eſſent, 18. *de Simonia*, tit. 3. lib 5. Alexander iij. 250
Cum eſſet, 10. *de Teſtamentis*, tit. 26. lib. 3. Alexander iij. 176
Cum & plantare, 3. *de Privilegiis*, tit. 33. lib 5. Alexander iij. PD. 285
Cum exeuntes, 19 diſt. 50. *Hieronymus*. 86
Cum excommunicato, 18. xi. q 3. *Iſidorus*. CR. 217
Cum *ex eo*, 34. de Electione, tit. 6 in *Sexto*. lib. 1. Bonifacius viij. 301
Cum *ex eo*, unic. de Exceſſibus Prælatorum. tit. 6 in *Sexto*. lib. 5. Bonifacius viij. 378
Cum ex eo, 14 *de Pœnitentiis, & remiſſionib.* tit. 38 lib. 5. Innocentius iij. *in Concilio generali Lateran.* 296
Cum ex eo, 2. finale, *de Reliquiis, & Vener.* tit. 45. lib. 3. Innocentius iij. *in Concilio generali Lateran.* 215
Cum *ex eo*, 5. de ſententia excomm. tit. 10. *in Clement.* lib. 5. Clemens v. 422
Cum ex illo, 1. *de Translat. Epiſc.* tit. 7. lib. 1. Innocentius iij. 29
Cum ex injuncto, 12. *de Hæreticis*, tit. 7. lib. 5. Innocentius iij. PD. 263
Cum ex injuncto, 2. *de novi operis nunciat.* tit. 32. lib. 5. Innocentius iij. PD 284
Cum ex officii, 16 *de Præſcriptionibus*. tit. 26. lib. 2. Innocentius iij PD. 126
Cum *expediat*, [illegible] de Electione. tit. 6. in *Sexto*. lib. 1. Bonifacius viij. 330
Cum frangitur, 38. de Conſecratione, diſtinct. 2. *Proſper.* CR. 468
Cum fortius, 1. *de Calumniatoribus*, tit. 2. lib. 5. Gregorius. 250
Cum gratia, unic. *de Commodato*. tit. 15. libro 3. Gregorius ix. 160
Cum gravia, 17. xiij. q. 2. *Gregorius*. 254
Cum H. 2 *de eo, qui ordin. furt. ſuſcepit*, tit. 20. lib. 5, Celeſtinus iij. 287
Cum haberet, 5. *de eo, qui duxit in matr. quam poll.* tit. 7. lib. 4. Clemens iij. 230
Cum Hadrianus, 13. diſt. 63. *Gregorius*. CR. 87
Cum homines, 7. *de Decimis*. tit. 30. lib. 3. Alexander iij. 183
Cum homo, 13 xxiij. q. 5. *Auguſtinus*. 327
Cum humilitatis, 9. xxij. q. 1. *Auguſtinus*. 306
Cum jam dudum, 18. *de Præbendis*. tit. 5. lib. 3. Innocentius iij 154
Cum I. & A. 20. *de Sententia, & re judic.* tit. 27. lib. 2 Innocentius iij. 130
Cum igitur, 20. xxxv. q. 1. *Auguſtinus*. CR. 410
Cum illorum, 32 *de Sententia excomm.* tit. 39. lib. 5. Innocentius iij. 302
Cum *illeſa*, un. de Renunciatione. tit. 4. *in Clem.* lib. 1. Clemens v. in *Conc. Vien.* 307
Cum in Apoſtolico, 18. *de Sponſal. & matrim.* tit. 2, lib. 4. Urbanus ii. PD. 222

Cum

Cum in cauſa, 7. ſin. *de iuramento calumniæ*, tit. 7. lib. 2. Gregorius ix. 87
Cum in contemplatione, 6. *de Regulis juris*. tit 41. ult. lib. 5. Gregorius ix. 311
Cum in cunctis, 7. *de Electione, & electi poteſt.* tit. 6. lib. 1. Honorius iij. in Concilio Later. 16
Cum in cunctis, 3. *de his, quæ fiunt a majore parte Capituli*, tit. 11. lib 3. ex Concil. Later. 163
Cum in diœceſi, 15. *de Uſuris*. tit. 19. lib. 5. Innocentius iij. 275
Cum in diſtribuendis, 10. *de Tempor. ordin.* tit. 11. l. 1. Innocentius iij. 27
Cum in Eccleſia, 38. *de Appellationibus*, tit. 28. lib. 2. Clemens ij. 126
Cum *in Eccleſia*, 25. de præbendis. tit 4. *in Sexto*. lib. 3. Bonifacius viij. 557
Cum in Eccleſia, 9. *de Simonia*. tit. 3. lib. 3. ex Conc. Later. ſub Alexandro iij. PD. 251
Cum in Eccleſiis, 10. *de majorit. & obed.* tit. 33. lib. 1. Innocentius iij. 62
Cum in Eccleſiis, 33. de præbendis. tit. 4. in *Sexto*. lib. 3. Bonifacius viij. 558
Cum inferior, 16. *de majorit. & obed.* tit. 33. lib 1. Gregorius ix. 65
Cum infirmitas, 13. *de pœnit. & remiſſ.* tit. 38. l. 5. Innoc. iij. in Concilio generali. 294
Cum *in generali*, 3. ſin. de officio Vicarii, tit. 13. *in Sexto*. lib. 1. Bonifacius viij. 316
Cum inhibito, 3. ſin. *de clandeſtina deſponſatione*. tit. 3. lib. 4 Innocentius iij. 226
Cum in *illis*, 16. de præbendis, tit. 4. *in Sexto*. lib. 3. Bonifacius viij. 555
j. Cum initiatur, 5. xxvij. q. 2. *Ambroſius*. 370
ij. Cum initiatur, 35. xxvij. q. 2. *Ambroſius*. CR. 373
Cum in jure, 31. *de offic. & poteſt. jud. deleg.* tit. 29. lib. 1. Innoc. iij. 56
Cum in juventute, 15. *de præſumptionibus*, tit. 23. lib. 2. Innocentius iij. 116
Cum in juventute, 12. *de purgatione canonica*. tit. 34. lib. 5. Innocentius iij. PD. 231
Cum in lege, 26. xxiij. q. 4. *Gregorius*. CR. 317
Cum in magiſtrum, 63. *de electione*. tit. 6. lib. 1. Gregorius ix. 27
Cum,*in multis*, 2. de Reſcriptis. tit. 3 *in Sexto*. lib. 1. Innocentius iv. in Concilio Lugdun. 511
Cum in officio, 7. *de Teſtamentis*. tit. 26. l. 3. ex Conc. Later. ſub Alexandro iij 176
Cum Joannes, 10. *de fide inſtrumentorum*. tit. 22 lib. 2. Innocentius iij. 215
Cum in partibus, 27. *de verborum ſignif.* tit. 40 lib. 5 Innocentius iij PD. 309
Cum in poſitionibus, 3 ſin. de juramento calumniæ, tit 11 in *Sexto*. lib. 2. Bonifacius viij. 547
Cum in presbyterio, 3. diſt. 84. *Carthag. Conc. ij.* CR 12
Cum inſtantia, 17. *de cenſibus*. tit. 39. l 3. Innocentius iij. PD. 20
Cum inter, 5. *de Conſuetudine*. tit. 4. lib. 1. Innocentius iij. PD. 11
j. Cum inter 10. *de electione*, tit. 6. lib. 1. Innocentius iij. PD. 17
ij. Cum inter, 18. *de electione*, tit. 6. lib. 1 Innocentius iij. PD. 18
iij. Cum inter, 21. *de electione*, tit. 6. lib. 1. Innocentius iij. PD. 25
Cum inter, 3. *de exceptionibus*. tit. 25. lib. 2. Innocentius iij. PD 121
Cum inter, 2. *qui filii ſint legitimi*. tit. 17. lib. 4 Alexander iij. 236
Cum inter P. 2. *de renunciatione*. tit. 9. l. 1. Alexander iij. PD. 51
Cum inter, 13. *de ſent. & re jud.* tit. 27. libro 2 Innocentius iij. PD 120
Cum inter, 29. *de Verborum ſignif.* tit. 40. libro 5 Honorius iij. PD. 310
Cum inter nonnullos, 4 tit. 14. de Verbor. ſignific *in Extravag* Joannis xxij. 436
Cum in tua, 4 ſin. de conſuetudine, tit. 2. *in Sexto*. lib. 4. Bonifacius viij. 324
Cum in tua, 30. *de Decimis*. tit. 30. lib. 3. Innocentius iij PD. 186
Cum in tua, 6. ſin. *qui matrim. accuſ. poſſ.* tit. 18 lib. 4. Innocentius iij 241
Cum in tua, 27. *de ſponſalibus, & matrim.* tit. 1 lib 4. Innocentius iij. 229
Cum in tua, 44. *de Teſtibus, & atteſt.* tit. 20. lib. 2. Innocentius iij. 108
Cum in veteri, 10. *de electione*. tit. 6. lib. 1. Gregorius ix. 27
Cum ita, 23. de pœnit. diſt. 4. *Hieronymus*. CR. 431
Cum itaque, in principio, diſt. 38. *Gratianus*. 51
Cum *itaque*, in princip. xxxij. q. 8. *Gratianus*. 302
Cum itaque, 112. de Conſecr. diſt. 4. *Leo Papa* CR. 490
Cum Judas, 1. de Teſtibus, tit. 8. *in Clem.* libro 2. Clemens v. in Concil. Vienn. 401
Cum juramento, 4. *de homicidio*. tit. 12. l. 5. Hieronymus. 267
Cum Laici, 20. *de jure patronatus*. tit. 38. lib. 3. Alexander iij. 202
Cum laicis, 12. ſin. *de rebus Eccleſ. alien* tit. 13. lib. 3. Innocentius iij. 16
Cum liberum, 6. *de ſepulturis*. tit. 28. lib. 3. Alexander iij PD. 180
Cum liqueat, 13. j. q. 1. *Gregorius*. 108
Cum *lite*, 2. *de lite pendente*. tit. 5. *in Clement.* lib. 2. Clemens v. 401
Cum locum, 14. *de ſponſalibus, & matrim.* tit. 1. lib 4. Alexander iij 222
Cum longe, 25. diſt. 63. *Tolet. Concil. xii.* 86
Cum *majores*, 20. xj. q 1. *Gratianus*. CR. 136
Cum Marthæ, 6 *de celebratione Miſſarum*. tit. 41. lib 3. Innocentius iij. PD. 210
Cum M Ferrarien. 9. *de Conſtitut.* tit. 2. libro 1. Innocentius iij. PD. 3
Cum *Matthæus*, 3. ſin. de Hæreticis. tit. 3. *in Extrav. Comm.* lib. 5. Joannes xxij. 447
Cum *medicinalis*, 1. de ſent. excommunic. tit. 11. *in Sexto*. lib. 5. Innoc. iij. *in Concil. Lugd.* 582
Cum miniſtrat, 14. xxij. q 5. *Auguſtinus*. 317
Cum monaſterium, 24. *de electione*, tit. 6. libro 1. Celeſtinus iij. PD. 17
Cum monaſterium, 1. *de confeſſis*. tit. 18 lib. 2. Clemens iij. 33
Cum multæ, 5. diſt. 86 *Gregorius*. 10.
Cum *multa*, 4. xv. q. 8 *Tolet. Concil. ix.* 265
Cum nobis, 13. *de electione*, tit. 6. lib. 1. Innoc. iij. PD. 19
Cum non ab homine, 10. *de judiciis*. tit. 1. lib. 2. Celeſtinus iij. 78
Cum non ab homine, 14. *de ſenten. excom.* tit. 39. lib. 5. Clemens iij. PD. 279
Cum *non decet*, 30. de electione, tit. 6. *in Sexto*. lib. 1 Bonifacius viij. 520
Cum non ignoras, 15. *de præbendis*, tit. 5. lib. 3. Alexander iij. PD. 153
Cum non ignoratis, 1. *de officio Legati*, tit. 30 l. 1. Alexander iij. PD. 38
Cum non liceat, 12. *de præſcriptionibus*. tit. 26. l. 2. Innocentius iij. PD. 125
j. Cum *nonnulla*, 11. de præbendis, tit. 2. *in Extr. Comm.* lib 3 Joannes xxij. 453
ij. Cum *nonnulla*, 12. de præbendis, tit. 2. *in Extr. Comm.* lib. 3. Joannes xxij. 654
Cum non ſit, 33. *de Decimis*. tit. 30. l. 3. Innocentius iij. in Concilio generali Later. 186
Cum nos, 3. *de his, quæ fiunt a præl.* tit. 10. lib. 3. Alexander iij. PD 163
Cum noſtris, 6. *de conceſſione præbendæ*. tit. 8 lib. 3. Innocentius iij PD. 180
Cum *nullus*, 3. de tempor. ordin. tit. 9. *in Sexto*, lib. 1. Bonifacius viij. 36
Cum nuncius, 12 *de Teſtibus, & atteſt.* tit. 20. lib. 2 Alexander iij. PD. 104
Cum nuper, 25. *de cenſibus*. tit. 39. lib. 3. Gregorius ix. 208
Cum olim, 7. *de Arbitris*, tit. 43. ult. lib. 1. Innocentius iij. 75
Cum olim, 7. *de cauſa poſſeſſ.* tit. 12. lib. 2. Innocentius iij. 31
Cum olim, 19 *de cenſibus*. tit. 39 Innoc. iij. PD 207
Cum olim, 6 *de Cleric. conjug* tit. 3. lib. 3. Innoc. iij. PD. 130
Cum olim, 6. *de Conſuetudine*, tit. 4. lib. 1. Innocentius iij. PD. 10
Cum olim, 7. *de dolo, & cont.* tit. 14. lib 2. Innocentius iij. PD. 96
Cum olim, 14. *de majorit. & obed.* tit. 33. lib 1. Gregorius ix. 65.
j. Cum olim, 32. *de officio, & pot. jud. deleg.* tit. 29 lib 1. Innocentius iij PD. 56
ij. Cum olim, 33. *de offi., & pot. judic. deleg* tit. 29 lib. 1 Innoc. iij. ibid.
Cum olim, 38. ſin. *de præbendis*. tit. 5 l. 3. Gregorius ix. 157
Cum olim, 18. *de præſcriptionibus*. tit. 26. lib. 2 Innocentius iij. 127.
j. Cum olim, 12. *de privilegiis*, tit. 33. libro 5. Innocentius iij. PD 296
ij. Cum olim, 14. *de privilegiis*, tit. 33. libro 5. Innocentius iij. 287
Cum olim, 7. *de rerum permut.* tit. 19 lib. 3. Innocentius iij. PD 170
Cum ordinem, 6. *de reſcriptis*. tit. 3. l. 1. Alexander iij. PD. 5
Cum olim, 12 *de ſent. & re judic.* tit 27. lib. 2 Innocentius iij. 123
Cum olim, 34. *de teſtibus, & atteſtat.* tit. 20. lib. 2. Innocentius iij. PD. 106
Cum olim, 24. *de Verborum ſignific.* tit. 40. lib. 5. Innocentius iij. 303
Cum omne crimen, 7. de Conſecr. diſt. 2. *Julius Papa*. CR. 464
Cum omnes, 6 *de Conſtitutionibus*, tit. 2. libro 1. Innocentius iij. PD 6
Cum omnibus, 27 diſt. 81. *Carthag Conc. iij.* 202
Cum omnis avaritia, 20 j. q. 1. *Gregorius*. CR. 124
Cum oporteat, 19. *de Accuſationibus*. tit. 1. lib 5. Innocentius iij. PD. 248
Cum ordinaretur, 24. j. q. 1. *Ambroſius*. 118

Cum P. 10. *de Accuſationibus*, tit. 1. lib. 5. Alexander iij. 246
Cum P 15. *de fide instrument.* tit. ee. lib. 2. Gregorius ix. 114
Cum P. 7. *de purgatione Canonica*. tit. 34. libro 5 Alexander iij. 69e
Cum parati, 19. *de Appellationibus*. tit. 18. lib. 2. Alexander iij. PD. 34
Cum paſtoris, 38. ij. q. 7. *Gregorius*. 173
Cum Paulus, 26. j. q. 1. *Gregorius*. CR. 131
Cum per bellicam, 1. xxxiv. q. 1. & 2. *Leo Papa*. 438
Cum percuſſio, e xij. q. 1. *Gregorius*. CR. 138
Cum percuſſio, 1. *de Clerico aegrotante*. tit. 6. lib 3. Gregorius. 138
Cum *perſonae*, 7. de Privilegiis. tit. 9. *in Sexto*. l. 5. Bonifacius viij 376
Cum piu, 9. eee. q. 2. *Gregorius*. CA. 354
Cum *plures*, 8. de officio, & pot. Jud. tit. 14. *in Sexto*. lib. 1. Bonifacius viij. 337
Cum poſt partum, 46. *de Electione*. tit. 6. libro 1. Honorius iij. 66
Cum *praecelſa*. 1. de Rel. & Vener. Sanct. tit. 12. in Extr. Com. lib. 3. Sixtus iv. 463
Cum pridem, 5. *de Pactis*. tit. 35. lib. 1. Alexander iij. PD. 6
Cum pro cauſa, 6. *de Procuratoribus*. tit. 38. lib. 1. Innocentius iij PD. 69
Cum pro cauſa, 27 *de ſent. excom.* Innoc. iij. PD. 301
Cum pro paruulis, 77. de Conſecr. *diſt*. 4. *Auguſtin* 438
Cum propter, 27. *de Iure patronatus*. tit. 38. libr. 3 Innocentius iij PD. 204
Cum pro utilitate, 34 xij. q 1. *Ilerdenſe Conc*. 269
Cum quibus, 26. xxiv. q. 3. *Gelaſius* CR. 348
Cum *quidam*, 2 fin. de Exceptionibus, tit. 12. *in Sexto*, lib. 2 Bonifacius viij. 348
Cum quidam, 12. *de Iureiurando*, tit. 24. libro 2. Urbanus iij. PD. 117
Cum quidem, 12. *de Tempor. ordin.* tit. 11. lib. 1. Urbanus iij. 37
Cum *quid prohibetur, prohibentur omnia, quae ſequuntur ex illo*. Reg. xxxix. de Reg. juris. *in Sexto*. Bonifacius viij. 332
Cum quis, 23. de Sent. excomm tit. 11. *in Sexto*. lib. 5. Bonifacius viij. 385
Cum *ex ea*, 2. de Sepulturis, tit. 12. *in Sexto*. lib. 3. Bonifacius viij. 363
Cum *quis in jus ſuccedit alterius, juſtam ignorantiae cauſam cenſetur habere*, Reg. 14. de Regul. juris. *in Sexto*. Bonifacius viij 331
Cum quiſque, 26. xxiij. q. 4. *Auguſtinus*. 318
Cum R. 35. *de officio, & pot. jud. deleg.* tit. 29. l. 1 Innoc. iij. 37
Cum *ratione*, 1. de Electione, tit. 3. in *Clementin.* lib. 1. Clemens v. in Conc. Vien. 336
Cum Redemptor, 68. xij. q. 2. *Gregorius*. CR. 248
Cum renuntiatur, 6 xxxij q. 1. *Ambroſius*. 389
Cum Sacerdotis, 3 fin. *de poſtulando*. tit. 37. lib 1. Gregorius ix. 68
Cum ſaeculum, 13. *de jure Patronatus*, tit. 38. lib. 3. Alexander iij PD. 402
Cum ſanctam, 13. de poenit. diſt. 2. *Gregorius*. CR. 416
Cum ſcaſti, 12. xxiv. q. 3. *Gregorius*. CR. 346
Cum ſetta, 4. *de officio Archid.* tit. 23. l. 1 Alexander iij. PD. 48
Cum ſcriptura, 83. j. q. 1. *Ambroſius*. CR. 117
Cum ſecundum, 26. de *Praebendis*. tit. 5. l. 3. Innocentius iij. 150
Cum ſecundum, 5. fin. *de ſecundis nuptiis*, tit. 21. lib. 4 Innoc. iij. 241
Cum ſecundum, 6. *de Temp. ord.* tit. 11. libro 1. Celeſtinus iij PD. 37
Cum *ſecundum leges*, 19. de Haereticis. tit. 2. *in Sexto*. lib. 5. Bonifacius viij. 375
Cum *ſecundum ſtatuta*, 1 de poenit. & remiſſ tit 9. *in Clement.* lib. 5. Clemens v. in Con. Viennenſi 421
Cum ſicut, 8. *de Conſecratione Eccleſiae*, tit. 40. l 3. Honorius iij. 6
Cum ſicut, 2. *de eo, qui mitt. in poſſeſſ.* tit. 15. l. 2. Clemens iij. PD. 37
Cum ſimus, 3. 10. q. 3. *Septima Synodus*. 210
Cum ſimus, 14. *de Regularibus*, tit. 31. lib. 3. Celeſtinus iij. PD. 188
Cum *ſingula*, 32. de Praebendis, tit. 4. *in Sexto*. l 3. Bonifacius viij. 357
Cum ſint homines, 28. *de Decimis*, tit. 30. lib. 3. Alexander iij. PD. 18
Cum ſis, 6. *de auctor. & uſu pallii*, tit. 8. lib. 1. Innocentius iij. PD. 31
Cum ſis, 5. *de Conſecratione*, tit. 40. lib. 3. Innocentius iij. 209
Cum ſis, 4. *de Converſione Conjug.* tit. 32. lib. 3. Alexander iij. PD 150
Cum ſit ars artium, 14. *de aetate, &c.* tit. 14. l. 1. Innoc. iij. in Concil. gener. Later. 40
Cum ſit generale, 8. *de foro competenti*. tit. 2. lib. 2 Lucius iij. PD 81
Cum *ſit natura*, 1 de Cenſibus. tit. 13. *in Clem.* lib. 3. Clemens iij. in Concilio Viennenſi. 410
Cum ſit nimis, 16. *de Judaeis*. tit. 6. lib. 5. Innoc. iij. in Concilio generali. 260
Cum *ſit nimis*, 2. fin. de Magiſtris, tit. 1. in *Clement.* lib. 5. Clemens v. 416
Cum ſit proprium, 1. *de Condit. appoſ.* tit. 5. lib. 4 Gregorius. 128
Cum ſit Romana, 5. *de Appellationibus*, tit. 28. l. 2. Alexander iij. PD. 250
Cum ſit Romana, 10. *de Simonia*, tit. 3. libro 5. Alexander iij. PD. 151
Cum ſocietas 17. xxxij. q. 2. *Leo Papa*. CR. 378
Cum ſpeciali, 61. *de Appellationibus*, tit. 28. l. 2. Innocentius iij. in Conc. generali Later. 140
Cum *ſunt partium jura obſcura, reo potius favendum eſt, quam actori*. Reg. 11. de reg. jur. in Sexto. Bonifacius viij. 361
Cum ſuper Abbatia, 23. *de officio, & pot. Jud. deleg.* tit. 29. lib. 1 Innocentius iij. 53
Cum ſuper aliquo re, 1. *de auctor. & uſu pallii*. tit. 8 lib. 1. Clemens iij. 30
Cum ſuper cauſa, 1. *de Teſtibus cogendis*, tit. 21. lib. 2. Alexander iij. 110
Cum ſuper controverſia, 17. *de ſent. & re judic.* tit. 27. lib. 2. Innocentius iij. PD. 110
Cum ſuper electione, 4. *de cauſa poſſeſſ. & propriet.* tit. 12. lib. 2. Innocentius iij. 90
Cum ſuper electione, 1. *de Confeſſis*. tit. 18. l. 2 Innocentius iij. PD. 69
Cum ſuper quaeſtione, 8. *de conceſſ. praebendae*. tit. 8. lib. 3. Innocentius iij. PD. 161
Cum ſuper quodam, 8. *de Sepulturis*, tit 28 lib. 3. Lucius iij. 150
Cum tanto ſit 11. *de Conſuetudine*. tit. 4. lib. 1. Gregorius ix. 29
Cum tantum 74 de Conſecr. diſt. 4. *Auguſtinus*. 487
Cum te, 18. *de officio, & pot. jud. deleg.* tit. 29 lib. 1. Alexander iij. 50
Cum te, 23. *de ſent. & re judic.* tit. 27. lib. 2 Innocentius iij. 130
Cum tempore, 5. *de Arbitris*, tit. 43. alt. libro 1. Innocentius iij. PD. 75
Cum teneamur, 17. *de Appellationibus*, tit. 28. l. 2. Alexander iij. PD. 133
Cum teneamur, 6. *de Praebendis*, tit. 5. l. 3. Alexander iij. PD. 152
Cum terra, 14. *de Electione*, tit. 6. lib. 1. Celeſtinus iij. 17
Cum tibi, 13. *de Teſtamentis*. tit. 26. lib. 3. Innocentius iij. 177
Cum tibi, 28. *de Verborum ſignific.* tit 40. lib. 5. Innocentius iij. PD. 318
Cum to, 16. *de Teſtibus, & atteſt.* tit. 20. lib. 2. Alexander iij PD. 104
Cum tu, 5. *de Uſuris*, tit. 19. lib. 5. Alexander iij. PD 275
Cum Venerabilis, 21. *de Cenſibus*. tit. 39. lib. 3. Innocentius iij. PD. 207
Cum Venerabilis, 7. *de Conſuetudine*. tit. 4. l. 1. Innocentius iij. 10
Cum Venerabilis, 6 *de Exceptionibus*. tit. 25. lib. 2. Innocentius iij. PD. 100
Cum Venerabilis, 7. *de religioſis domibus*. tit. 36. lib. 3 Innocentius iij. PD. 189
Cum veniſſent, 3. *de eo, qui mitt. in poſſeſſ.* 011 15. lib. 2. Innocentius iij. PD. 93
Cum veniſſent, 7. *de Inſtitutionibus*, tit. 7. lib 3. Innocentius iij. PD. 157
Cum veniſſent, 2. *de in integrum reſtit.* tit. 41. l. 1. Innocentius iij. 70
Cum veniſſet, 1 *de judiciis*, tit. 1. l. 2 Innoc. iij. 77
Cum veniſſent, 6 *de reſtit. ſpoliat.* tit. 13. lib. 2. Alexander iij. PD. 98
Cum veniſſent, unic. *de ſacra Unctione*. tit. 15. l. 1. Innocentius iij. PD. 41
Cum veniſſet, 25. *de Teſtibus, & atteſt.* tit. 20. l. 2. Urbanus iij. PD. 103
Cum vigeſimum annum, 41. *de officio, & poteſtate jud. deleg.* tit. 29. lib. 1. Gregorius ix. 58
Cum Vietonienſis, 25. *de Electione*, tit. 6. lib. 1. Innocentius iij. 61
Cum virum, 12. *de Regularibus*. tit. 31. libro 3. Clemens iij. PD. 188
Cum univerſorum, 8 *de rerum permut.* tit. 19. l. 3. Innocentius iij. PD. 170
Cum vobis, 14. *de praeſcriptionibus*, tit. 26. lib. 2. Innocentius iij. PD 126
Cum voluntate, 54. *de ſentent. excomm.* tit. 39 l. 5. Gregorius ix. 305
Cum vos, 4. *de officio jud. ordin.* tit. 31. l. 1. Alexander iij. PD. 60
j. Cuncta per mundum, 17. ix q. 3. *Gelaſius Papa* CR. 214
ij. Cuncta per mundum. 18 ix. q. 3. *Gelaſius Papa*. ibid.
Cunctis fidelibus, 41. xxi q. 1. *Clemens*. 17e
Cupientes, 16. de Electione, tit. 6. *in Sexto*. l 1. Nicolaus iij. 327
Cupientes, 3. fin. de poenis. tit. 8. *in Clem.* lib 5. Clemens v. 400
Cum ſit omnibus, 20. xij. q. 3. *Honorius Papa*. CR. 127
Curandum ergo, 9. diſt. 34. *Hilarius Papa in Synodo Rom.* 47

Cura

Cum in captivitate, 2. xxxiv. q. 1. & 2. *Innocentius Papa*. 438
Cura Paſtorali, 12. *de Iure patronatus*, tit. 38. lib. 3. Alexander iij. PD. 202
Cura ſuſcepti. 1. *de Purgatione vulgari*, tit. 35. l. 5 Celeſtinus iij. PD. 332
Curiales autem, in principio, diſt. 33. *Gratianus*, 73
Cuſtodi totius, 64. xj. q. 3. *Auguſtinus*. 231
Cuſtos Eccleſiæ, 1. *de officio Cuſtodis*, tit 17. l. 1. ex libro Romani ordinis. 43
Cuſtos ſolicitus, 2. fin. *de officio Cuſtodis*, tit. 27 lib 2. ex Concilio Toletano. ibid.
Cyprianus, 4. xxj. q. 3. *Cyprianus*. 301

D

DÆmonium, 18. fin. xxxj. q. 7. *Hieronymus*. CR 364
Damnamus, 2. fin. *de Summa Trinitate*, tit. 1. lib. 1. Innocentius iij. in *Concilio generali*. 2
Damnationis, 3. xxiv. q 1. *Leo Papa*. CR. 344
Damnum, quod quis ſua culpa ſentit, ſibi debet, non aliis imputare, Reg. lxxxvj. de reg. jur. in *Sexto*. Bonifacius viij. 393
De objectione, 3. diſt 64. *Arauſic. Concil*. 88
De accuſatione vero, in principio. ij. q 8. *Gratianus*. 176
De accuſationibus, 3. iij. q. 3 *Euſebius*. 180
De accuſatoribus, in principio. iij. q. 3. *Gratianus*. ibid.
De affinitate, 1. xxxv. q. 2. & 3 *Gregorius Papa*. CR. 440
Deliberatum, 24. j. q. 7. *Urbanus ij*. CR 154
De aliena, 2. diſt. 71. *Innocentius*. 92
De appellationibus, 11. *de appellationibus*, tit. 28 lib. 2. Alexander iij. 153
De Arianis, 109. de Conſecratione, diſt. 4. *Arelat. Conc. j*. CR. 490
De ſtrodicto, 3. xxxij. q. 1. *Pelagius Papa*. 388
Debent duodecim, 106. xj q. 3. *Zacharias Papa* CR. 436
Debent ſuperioribus, 1. de offic. jud. ord. t. 7. in *Extravag*. Comm. Bonifacius viij. 443
Debet homo, 33. xxiij. q. 4. *Auguſtinus*. 324
De Bigamis, 3. *de Bigamis*. tit. 21. lib. 1. Celeſtinus iij. 46
Debitum, 6. *de jurejurando*. tit. 24. lib. 2. Alexander iij. 117
Debitum, 4. *de Baptiſmo*. tit. 42. lib. 3. Innoc iij. PD. 213
Debitum, 5. *de Bigamis*. tit. 21. lib. 1. Innoc iij. PD. 46
De cætero, 109. j. q. 1. *Nicolaus junior*. hoc idem *Alexander ij* CR. 141
De cætero, 7 *de Clericis non reſid*. tit. 4. libro 3. Alexander iij. 251
De cætero, 11. *de homicidio voluntario*. tit. 12. l 1. Alexander iij. 268
De cætero, 3. *de ſentent. & re jud*. tit. 27. lib. 2 Alexander iij. 125
De cætero, 11. *de ſententia excomm*. tit. 39. lib. 5 Alexander iij. 198
De cætero, 3 *de Teſtibus, & atteſtat*. tit 20. lib 2. Alexander iij. 103
De cætero. 5. *de Tranſactionibus*, tit. 36 libro 1 Alexander iij. 67
De capellis, in principio. xvj. q. 2. *Gratianus*. 173
De Capitulis, 9. diſt. 10. *Leo jv*. CR. 8
De Catechumenis, 15. de Conſecrat. diſt. 4. *Gerundenſe Concil*. CR. 481
De cauſis, 4 *de officio, & pot. judic. deleg*. tit. 29 lib. 1. Alexander iij. 50
Decenter omnibus, 6 diſt. 83 *Tolet. Concil*. 4. 121
Decernimus, 17. fin. diſt. 18. *Tolet. Conc*. CR. 22
Decernimus, 2. diſt. 28. *Innocentius* in Conc. Rom. 30
Decernimus, 10. iij. q. 9. *Bonifacius Papa*. CR. 186
Decernimus, 32. xxj. q 7. *Toletanum Conc*. ix CR 184
Decernimus, 2 *de Judæis*, tit. 1. lib. 2. ex Synodo Eugenii *Papæ* ij. 77
Decernimus, 8 de ſententia excommun. tit. 11. *in Sexto* lib. 3. Alexander iv. 384
Decelſiorum, 29. xxv. q. 1. *Geloſius*. 354
Decet domum, 2. de Immunitate Eccleſiarum. tit. 23 in *Sexto*. lib. 3. Gregorius x. in *gener. Conc. Lugdun*. 369
Decet conceſſum a Principe beneficium eſſe manſurum. Reg. xvj. de reg. jur. in *Sexto*. Bonif. viij. 392
Decima, 66. xvj. q 1. *Auguſtinus*. CR. 274
Decimam partem, 1. *de Decimis*. tit. 30. libro 3 Hieronymus ſuper Ezechielem. 180
j. Decimas, 1. xvj. q. 7. *Gregorius vij*. in Concilio Lateran. CR. 280
ij. Decimas, 6. xvj. q. 7. *Mogunt. Concil*. 281
iij. Decimas, 7. xvj. q. 7. *Mogunt* Conc. CR. ibid.
iv. Decimas, 39. xvj q. 7 *Urbanus Papa ij*. 284
Decimas a populo, 47. xvj q. 1. *Paſchalis ij*. 231
Declarationes, un. de Decimis, tit. 7. *in Extravag* Comm. lib. 3. Bonifacius viij. 458
De Clericis vero, in princip. diſt. 71. *Gratianus*. 31
De communione, 1. xxiv. q. 2. *Leo Papa*. CR. 343
De Conciliis, 2. diſt. 18 *Leo j*. 22
De confirmationibus, 2. *de Confirm. util. vel inut*. tit. 31. lib. 2. Alexander iij. 143
De conjugali, 30. xxxij q. 2. *Syricius Papa*. CR. 373
De conſanguinitate, 17. xxxv. q. 2. & 3. *Nicolaus Papa ij*. 441
De Conſtantinopolitana, 4. diſt. 22. *Gregorius*. CR. 28
Decreta, 28 xxxij. q. 2. *Gregorius* in Regeſt. CR. 373
Decretis itaque, in principio, diſt. 20. Gratianus. 23
Decretis ergo, in principio, diſt. 21 *Gratianus*. 26
Decreto noſtro, 9. ij. q 6 *Gregorius*. CR 164
Decretum eſt, 7. ij. q 7. *Mogunt. Concil*. CR. 170
Decretum eſt, 3. x. q. 1. *Cabil Concil ij*. CR. 124
Decrevimus, 10. x. q. 1. *Tarracon. Conc*. CR. 125
Decrevit, 1. diſt. 88. *Melchiades Papa*. 108
Decrevit, 17. xxij. q. 3. in *Conc. apud Medardum*. 312
Decrevit, 24. de Hæreticis. tit. 2. in *Sexto*. L. 5. Bonifacius viij. 375
De crimine, 1. xv. q. 5. *Stephanus*. CR. ad inſcriptionem. 264
De decimis, 43. xvj. q. 1. *Leo Papa jv*. CR. 271
De Diacono, 1. *qui Clerici, vel vov*. tit. 6. l. 4. Alexander iij. 223
Dedit baptiſmum, 46 j. q. 1. *Auguſtinus*. CR. 133
De diverſis, 44. xj. q. 1. *Carthag Concil. iij*. CR. 124
De eo vero, in princip. xxxv. q. 10. *Gratianus*. 433
De Eccleſiaſticis, 8 xxx q. 1 *Gregorius*. 333
De eo autem, 35 diſt. 30. *Cyprianus Papa*. 69
De ea autem, in principio, xiv. q. 2. *Gratianus*. 257
De eo autem, 3. *de Temp. ordinat*. tit. 11. lib. 1. Alexander iij. 36
De eo quod, 5 xxx q. 1. *Moguntin Concil*. 381
De Epiſcopis, in principio xxiij. q. 8. *Gratianus*. 332
De epiſtolis, in principio, diſt 19. Gratianus 23
De eſu carnium, 11. de Conſecr. diſt. 3 *Leo ix*. 477
De eulogiis, 8. diſt. 18 *Leo iv*. CR 21
De excommunicationis, 15. xxiv. q. 3. *Gregorius*. CR. 343
De fabrica, 24. de Conſecratione, diſt. 1. *Vigilius Papa*. CR. 453
De famulis, 3. *de ſerv. non ord*. tit. 18. lib. 1. ex Concilio Toletano. 44
Defenſionis, 2. diſt. 83. *Gelaſius*, CR. 108
Deſ.iantibus, in principio, ij. q. 3. *Gratianus*. CR. de inverſione, q 5. 160
De filia, 26. xxvij. q. 1. *Martin. Bracar*. in *Conc*. 367
Deficit peccatum, 9. *de Regulis juris*, tit. 41. ult lib. 3. Auguſtinus in *libro de Sapientia*. 318
De forma, 18. xxij. q. 5. *Epiſt. Fulberti Epiſc*. 311
D. Francia, 1. *de Sponſalibus*, tit. 1. l. 4. ex Concilio Triburienſi. 325
Degradatio, 2. de Pœnis, tit. 9. in *Sexto*. libro 5. Bonifacius viij. 380
De gradibus vero, in princ xxxv. q. 5. *Gratianus*. 440
De gradibus vero, 1. xxxv. q. 8. *Gregorius* in Regeſto. CR. 431
De hac quidem, 76. de Conſecr. diſt. 2. *Hieronym*. 474
Dehinc iterum, 66. de Conſecr. diſt. 4. *Rabanus*. 487
De his, 8. *de Accuſationibus*, tit. 1. l. 5 ex Concilio Moguntino. 246
De his, 4. *de Eccleſiis ædific*. tit. 48. lib. 3. Alexander iij. 116
De his, 4. *de Sepulturis*, tit. 28. lib 3. Alexander iij 180
De his, 20. fin *de Teſtamentis*. tit. 26. l. 3. Gregorius ix. 173
j. De his Clericis, 6. diſt. 50. *Nicolaus Papa*. 64
ij. De his Clericis, 36. diſt. 50. *Ilerd. Conc*. 63
De his, quæ, 7. x. q. 1. *Aurel. Conc. j*. 215
De his, qui, 6. xxx. q. 1. *Nicolaus Papa*. 370
De his, qui, 6. xxxj q. 1. *Neocaſ. Conc*. CR. 386
De his, qui, 3. de Pœn. diſt 5 *Aurel. Conc. j*. 410
De his, qui, 9. xxxv. q. 2 & 3. *Ilerdens. Conc*. 441
De his vero, 34. diſt 50. *Rabanus* CR. 63
De his vero, in principio xx. q. 2 *Gratianus*. 297
De his vero, 9. xxxj. q 6 *Nicænum Conc*. CR. 361
De his vero, 3. xxvj. q. 7. *Nicolaus Papa*. 361
De his vero, 12. xxxiij. q. 2. *Syricius Papa*. 400
De his vero, in princ. xxxv. q. 8 *Gratianus*. CR. 431
De his vero, 33. de Conſecr. diſt. 5 *Melchiades Papa*. 496
De hoc, 11. *de Simonia*, tit. 3. lib. 5. Alexander iij. 032
De homine, 3 de Conſecr. diſt. iij. *Gregorius iij*. 477
De homine, 7. *de Celebratione Miſſarum*. tit. 41. lib. 3. Innocentius iij. 011
De hymnis, 54. de Conſecrat. diſt. 1 *Tolet. Conc*. 462
De jejunio, 3. diſt. 36. *Ex Conc. Saleguntiæ habito*. 95
De iis, qui contra, 13. diſt. 14. *Tolet. Concil*. 1. CR. 12
De iis, quos, 5. diſt. 18 *Tolet. Conc. ij* CR. 36
De illa, 6. *de Divortiis*. tit. 19. lib. 4. Urbanus iij 242
De illicita, 6. xxiv. q 3. *Pariſienſe Conc*. CR. 345
De illis, 8. xxix. q. 3. *Auguſtinus*. CR 346
De illis, 3. *de Conditionibus appoſitis*. tit. 5. lib. 4. Alexander iij. 228
De illis, 1. *de Raptoribus*, tit. 17. lib. 5. Concil. Meldenſe. 070.
De illis, 5. *de Sponſalibus, & matrimoniis*, tit. 1 lib. 4. Alexander iij. 022

j. De illis, 7. *de Deſponſatione impub.* tit. 2. lib. 4. Alexander iij. 225
ij. De illis, 9. *de Deſponſatione impub.* tit. 2. lib. 4. Alexander iij. PD. ibid.
De illis autem, 3. fin. 4. q. 3. *Meldenſe Conc.* 197
De illis Presbyteris, 109. ij q. 3. *Joannes viij.* CR. 238
De illo, 3. *de eo, qui cogn. conſang. uxoris ſua.* tit. 13. lib. 4. Alexander iij. 233
De illo Clerico, 4. diſt. 32. *Nicolaus Papa.* 41
De inceſtis, 8 xxxv q 2. & 3 *Agath. Conc.* CR 440
Deinde a Sacerdote, 70. de Conſecr diſt. 4 *Rabanus.* 487
Deinde ponitur, 3. diſt. 26. *Innocentius.* CR 33
De *inducias*, in princ. iij. q. 2. *Gratianus.* 177
De induciis, 2. iij. q. 3. *Felix ij.* 178
De infantibus, 3. fin. *de his, qui fil. occid.* tit. 10. lib. 5. Lucius iij 266
De infidelibus, 4. *de Conſanguinitate, & affinitate,* tit. 14. lib. 4. Innocentius iij. 233
De Judaeis, 3. diſt 45. *Tolet Conc iv.* 58
De jure, 16. *de Jure patronatus,* tit 38. l. 3. Alexander iij. PD. 202
De Laicis, 46. xij q. 2. *Urbanus Papa*, in Concilio Alvernia celebrato. CR. 246
De lapſis, 3 xvj. q 6. *Gregorius.* 280
Delator, 6. v q. 6. *Eliberit. Concil* CR. 193
Delatori, 3. v. q. 6. *Hadrianus Papa.* CR. ibid.
De libellis, 1. diſt. 20 *Leo Papa iv.* CR. 23
Deliberantes, 4. de Officio Legati, tit. 15. *in Sexto.* l. 1. Bonifacius viij. 338
De libertis. 63. xij. q. 2. *Tolet. Conc. iij.* CR. 248
Delicta qualibet, 1. diſt. 41 *Auguſtinus.* CR. 51
Delictum perſonæ non debet in detrimentum Eccleſiæ redundare, Reg. lxxvj. de Reg. juris. in Sexto. Bonifacius viij. 393
De liguribus, 43 xxiij. q. 5. *Pelagius Papa.* 329
De Laicorum, 4. de Conſecr. diſt. 1. *Gelaſius Papa.* 403
De manifeſtis, 17. ij q. 1. *Stephanus Papa.* CR. 157
De monachis, 3 xvj. q 1. *Innocentius.* 266
De monachis, 12 xviij. q. 2 *Agath. Conc.* CR. 292
De monachis, 12. *de Praebendis.* tit. 5. lib. 3. Alexander iij. 153
De monialibus, 33. *de ſenten. excomm.* tit. 39. lib 5. Innocentius iij. 309
De muliere, 3 fin *de matrim contracto.* tit. 10. l. 4. Alexander iij. 238
De muliere, 6. *de ſponſal. & matrim.* tit. 1. lib. 4. Alexander iij. 210
De multis, 28 *de Praebendis*, tit. 5. lib. 3. Innoc. iij. in *Conc. generali* 276
De nuptiis, 9. xxxj. q. 3. *Urbanus ij.* CR. 357
Denique, 3. vj. q. 3. *Nicolaus Papa.* CR. 197
Denique, 9 vij. q 1 *Cyprianus.* CR. 199
Denique, 20. xiv. q. 3. *Ambroſius.* 250
Denique, 2. xxxi. q. 1. *Auguſtinus.* CR. 385
Denique & puellæ. 9 xxxvj q. 2. *Ambroſius.* 455
Denique, 2 *de Exceptionib.* tit. 25. lib. 2. Celeſtinus iij. PD. 221
Denique hi, 9. diſt. 96. *Nicolaus Papa.* 219
Denique Sacerdotes, 2. fin. diſt. 4. *Gregorius.* 3
Denique ſi in epiſtola, 6 diſt. 20 *Nicolaus Papa.* 27
De omnibus, 73. finale. de Conſecratione. diſt. 1. In ucertus. 464
Denunciamus, 13. xxv. q 4. *Simplicius Papa.* 339
De obſervatione, 26. de Conſecratione, diſt. 3. *Aurelianenſe Concilium j.* 479
De ostendendis, 8. xxiij. q. 3. *Auguſtinus.* CR. 316
De ordinationibus, 210. j q 1. *Gregorius.* 142
j. De parentela, 5. xxxv q 1. *Ex ordine Romano.* 458
ij. De parentela, 8 xxxv. q. 6. *Innoc. Papa ij.* ibid
De perſona, 17. de poenit. diſt. 4. *Gregorius Papa.* 438
De peregrinationis votis, 1. *de voto. & voti redem.* tit. 34. lib. 3. Alexander iij. 194
De perſona, 4. diſt. 63. *Leo Papa.* 81
De perſona, 38. xi. q. 1. *Gregorius.* CR. 223
De Petro. 4 diſt 47. *Gregorius.* 61
De poenitentibus, 17. de Conſecr. diſt. 5. Innocentius. 678
De praeſentium, 20. 16. q. 1. *Pelagius.* 268
De precariis. 6. x. q. 2. *Carthag. Conc.* CR. 217
De precariis, 2. *de precariis*, tit. 14. lib 3. ex Concilio Carthag. 217
De presbytero Campaniæ, 1. *de corpore vitiatis.* tit. 20. lib. 1. Alexander iij. 43
De presbyterorum, 23. xviij. q. 6. *Nicolaus Papa.* 288
De prima, in princ. 1. q. 1. *Gratianus.* 190
De prima quæſtione, in princ. iv. q. 1. *Gratianus.* 187
De prima quæſtione, in princ. x q. 1. *Gratianus.* 214
De primatibus, in princ. diſt. 99 *Gratianus.* 123
De priore, 31. *de Appellationibus.* tit. 28 lib. 2. Alexander iij. PD. 133
De propinquis, 3. xxxv. q. 2. & 3. *Fabianus Papa.* 440
De prudentia, 9. *de donat inter vir. & uxor.* tit. 20. lib. 4. Clemens iij 243
De pudicitia, 2. xxxij. q. 5. *Auguſtinus.* CR. 394
De puellis, 4. xxxvj q. 2. *Cabilon. Conc.* 453
De quarta, 4. *de Praeſcriptionib.* tit. 26. l. 2. Alexander iij. 124
De *quarta vero*, in princ. xij. q 4. *Gratianus.* 290
De quibus, 3. diſt. 20. *Innocentius Papa.* CR. 25
De quibuſdam, 12. diſt. 37. *Eugenius Papa ij.* CR. 50
De quibus, 2. *de Baptiſmo*, tit. 42. lib. 3. Alexander iij. 212
De quinta vero, in princ. iv. q. 3. *Gratianus.* 490
De quotidianis, en de poenit diſt. 3 *Auguſtinus.* 423
De quadraldea, 1. *de Judaeis*, tit 1. lib. 2. Ex Concilio Africano. 77
De raptoribus, 3 fin. xxxvj. q. 1. *Aurel. Conc.* 454
De rebus, 8 diſt. 54. *Tolet. Conc. j* CR 74
De rebus, 22. xij. q. 2. *Nicolaus Papa* CR. 243
De rectoribus, 3. *de Clericis ægrot.* tit. 6. l. 3. Lucius iij. 158
De reditibus, 28. xij. q. 2. *Simplicius Papa.* CR. 244
De Regularibus, 25. *de Simonia.* tit. 3. l. 5. Clemens iij. 233
De ſervorum, 2. *de ſervis non ordin.* tit. 18. l. 1. ex Concilio Tolet. PD. 44
De ſervorum ordinatione, 4. diſt. 54. *Toletanum Conc. j.* CR. 74
Deſignate ſunt, 2. diſt. 31. *Innocentius Papa.* 78
De ſimoniace, 22. *de Simonia.* tit. 3. lib. 5. Lucius iij. 253
De ſpiritu, 39. de Conſecr. diſt. 3 *Epheſ. Conc.* 496
Deſponſatam, 27. xxvij q. 2. *Euſebius Papa.* 378
Deſponſatas, 46. xxvij q. 2. *Ancyranum Concil.* 373
De Syracuſanæ, 13. diſt. 28 *Pelagius.* CR. 37
De tempore, in princip. xxvj q. 7. *Gratianus.* 382
Detentores, 15 vj. q. 1. *Anacletus.* CR 193
De tertio, 16. *de Decimis*, tit. 30. lib. 3. Alexander iij. 184
De tertio. in princ. xxxij. q. 3. *Gratianus.* 391
Deteſtandæ, 2 de Conceſſ Praeb. tit. 7. *in Sexto.* l. 3 Bonifacius viij. 360
Deteſtandæ, 1. de Sepulturis, tit. 6. *in Extr. Com.* lib. 3. Bonifacius viij. 457
De teſtibus, 13 *de Purgat. canon.* tit. 34. lib. 5. Innocentius iij. 192
De teſtibus, 29. *de Teſtibus, & atteſt.* tit. 20. lib. 2. Innocentius iij. PD 106
Detractores, 20. 3. q. 4. *Zepherinus Papa.* 185
Detrahe Verbum, 44 1 q. 1. *Auguſtinus.* 131
De trina merſione, 80. de Conſecr. diſt. 4. *Gregor.* 482
j. De viduis, 7. xxvij. q. 1. *Tolet. Conc. iv.* CR. 363
ij. De viduis, 40. xvij. q. 1. *Gelaſius.* 380
De viro nefando, 17. xij. q 2. *Nicolaus Papa.* CR. 241
De ultimo, in princ. xv. q 8 *Gratianus.* 263
Devotam, 27 xxvij. q 1. *Tolet. Conc. j.* CR. 367
Devotis, 9. xx. q. 2. *Gelaſius.* 197
Deus definitionem, 78. de poen. diſt 2 *Ambroſius.* 471
Deus ergo, 2. fin. iij. q. 1. *Fabianus Papa.* 179
Deus maſculum, 12. xxxj. q. 1. *Auguſtinus.* 357
Deus omnipotens, 20. ij. q. 2. Fauſtus Papa. 178
Deus quando, 38. xxiv. q. 3 *Origenes.* CR. 340
Deus, qui, 9 fin. *de Divortiis.* tit. 19. lib. 4. Innocentius iij. 240
Deus, qui, 8. *de poenit. & remiſſ.* tit. 38. lib 5. Innocentius iij. 295
Deus, qui, 11. *de vita, & honeſt. Cler.* tit. 1. lib. 3. Innocentius iij. PD. 147
De uxore, 7 *de ſepulturis*, tit. 28. lib 3. Lucius iij. 180
De xenodochiis, 3. *de relig. domib.* tit. 36. lib. 3. ex Decretis Eugenii Papæ. 199
Diaconi Eccleſiæ, 6. diſt. 23. *Clemens.* CR. 124
Diaconi ita, 17. diſt. 93. *Carthag. Conc. iv* CR. 113
Diaconi qui, 21. diſt. 93. *Evariſtus*, 214
Diaconi quicunque, 8 diſt 28. *Ancyranus Synodus.* 37
Diaconi ſeptem, 12 diſt. 93. *Neocæſar. Conc.* CR. 114
Diaconiſſam, 23. xxvij. q. 1. *Chalced. Conc.* 367
Diaconi ſunt. 23. diſt. 93. *Hieronymus.* CR. 113
Diaconi, vel Presbyteri, 33. xij. q. 2. *Agathenſe Concil.* CR. 244
Diaconus propriam, 13. diſt. 93. *Gelaſius Papa.* CR. 114
Diaconum vero, 3. diſt 80. *Gregorius.* 110
Diaconus, 21. diſt. 23. *Carthag. Conc. iv.* 31
Diaconus, 1. diſt 27. *Martinus Papa, ſeu Bracar.* 33
Diaconus, 19. diſt. 93. *Carthag. Concil. iv.* 115
Dicat aliquis, 23. xxiij. q. 3. *Ambroſius.* 318
Dicat aliquis, 9. xxxij. q. 4. *Ambroſius.* CR. 303
Dicenti, 26. xxv. q. 2. *Pelagius.* 354
Dictum eſt, 8. diſt. 81. *Mogunt. Conc.* CR. 100
Dictum eſt, 3. fin. diſt 94. *Cabilon. Conc.* CR. 117
Dictum eſt, 96. 1. q. 1. *Auguſtinus.* CR. 130
Dictum eſt, 105. 1. q. 1. *Tribur. Conc.* 141
Dictum eſt, 8. fin. xxix. q. 2. *Cabilon. Conc. ij.* 381
Dictum eſt, 4. xxx q. 1. *Cabil. Conc. ij.* 381
Dictum eſt nobis, 8 de Conſecr. diſt. 3. *Tarracon. Conc.* CR. 406
Dici a diligendo, 19. j. q. 7. *Cyrillus.* CR. 153
Didicimus, 31. xxiv. q. 1. *Cyprianus.* CR. 311
Didicimus, 6. de Conſec. diſt. 2. *Sexta Synodus.* CR 464
Diverna creſcente malitia, un. tit. 12. de poenis in Extr. Joannis xxii. 431
Differt autem, in princ. diſt. 8 *Gratianus.* 7
Diffinimus, 7. fin. diſt. 22. *Octava Synodus.* 19
Diffinimus, 2. iv q. 2. *Carthag. Conc. vij.* CR. 188
Diffinimus, 21. xviij. q. 2. *Septima Synodus.* CR. 295

D.Etiam

Diffinitio, 27. xxiij. q. 4. *Eliber. Conc.* CR. 308
Diſſiderent, 35. xvii. q. 4. *Tolet. Conc.* iiij. 289
Dignum arbitrantes, 1. final. de Judæis. tit. 2. in *Extr.* Comm. lib. 5. Joannes xxij. 466
Dignum eſt, 9. iij. q. 9. *Tolet* Conc. v. CR. 180
Dignum eſt, 1. *de conjugio ſervorum*. tit. 9. lib. 4. Hadrianus PD. 231
Dignum prorſus, 2. fin. de Celebratione Miſſarum. tit. 14. *in Clement.* lib. 3. Clemens v in Conc. *Vienn.* 413
Dilectæ, 14. *de Exceſſibus Prælatorum*, tit. 31. lib 5. Honorius iij. PD. 283
Dilectæ in Christo, 12. *de Exceptionibus*, tit 25. l. 2. Gregorius ix. 103
Dilecta filia, 12. de *Majoritate, & obed.* tit. 33. l. 1. Innocentius iij. 63
j. Dilecti, 1. *de Appellationibus*. tit. 28. lib. 2. Alexander iij. 131
ij. Dilecti, 52. *de Appellationibus*. tit. 28. libro 2. Innocentius iij. 139
iij. Dilecti, 66. *de Appellationibus* tit. 28. Lib. 2 Honorius iij. PD. 142
Dilecti, 4 *de Arbitris*. tit. 43. ult. Lib. 1. Innocentius iij. 74
Dilecti, 1. *de Dilationibus*. tit. 8 Lib. 2. Alexander iij. PD. 87
Dilecti, 6. *de Judiciis*, tit. 1. Lib 2. Alexander iij. 77
Dilecti, 5. final. *de Libelli oblatione*. tit. 3. Lib 2 Gregorius ix. 83
Dilecti, 4 *de Privilegiis*. tit. 33. Lib. 5. Alexander iij. PD. 285
Dilecti, 3 fin. *de Purgatione vulgari*. tit. 35. Lib. 5 Honorius iij. 263
Dilecti filii, 8. *de Decimis*. tit. 30 Lib. 3. Alexander iij. 183
Dilecti filii, 8. *de Exceptionibus*. tit. 25. Lib. 2 Honorius iij. PD 123
Dilecti filii, 17. *de Foro competenti*. tit. 2. Lib. 2. Gregorius ix. 82
Dilecti filii, 25. *de major. & obed.* tit. 33. Lib 1. Gregorius ix. 65
Dilecti filii, 13. fin *de Renunciatione*. tit. 9. Lib. 1. Gregorius ix. 35
Dilectionis tuæ, 12. fin. diſt. 76. *Pelagius Papa*. 96
Dilectio tua, 7. xvi. qu. 3. *Gelaſius*. 277
Dilectis filiis, 35 *de Appellationibus*. tit. 28. Lib. 2. Innocentius iij. PD. 134
Dilectiſſimi, 1 fin. viij. qu 2 *Gregorius Papa*. 204
Dilectiſſimi, 2. xii. qu. 1. *Clemens*. CR 240
Dilecto, 10. final *de Off. Archidiaconi*. tit. 23. Lib. 1. Honorius iij. 48
Dilecto, 6. de ſententia Excommunicationis. tit. 11 *in Sexto*. Lib. 5 Innocent iv. *in Conc. Lugd.* 38.
Dilecto filio, 63. *de Appellationibus*. tit. 28 Lib. 2 Honorius iij. PD 141
Dilecto filio, 25. *de Præbend. & dignit.* tit. 5. Lib 3 Innocent. iij. PD 15.
Dilecto filio, 3. final. *de Supplenda negligentia Prælatorum*. t. 10. Lib. 1. Innoc. iij. 38
Dilecto filio, 40. *de Teſt. & atteſtat.* tit. 20. Lib. 2 Innocent. iij. 108
Dilecto filio, 28 *de Verborum ſignificatione*. tit. 40 Lib. 5. Honorius iij. PD. 320
Dilectus, 2. *de Capellis Monachorum*. tit. 37 Lib. 3 Innocent. iij. PD. 200
Dilectus, 12. *de Conceſſione præbendæ*. tit. 8. Lib. 3. Innocent. iij. 161
Dilectus, 4. *de Officio Legati*. tit. 30. Lib. 1. Innocentius iij. 59
j. Dilectus, 19. *de Præbendis*. tit. 5. Lib. 3. Innocentius iij PD. 154
ii. Dilectus, 19. *de Præbendis*. tit. 5. Lib 3. Innocentius iij. PD 136
iij. Dilectus, 34. *de Præbendis*. tit. 5. Lib. 3. Honorius iij. PD. 157
Dilectus, 8. fin *de Servis non ordin.* tit. 18 Lib. 1. Gregorius ix. 43
j. Dilectus, 28. de Simonia. tit. 3. Lib. 5. Cœleſtinus iij 254
ii. Dilectus, 30. *de Simonia*. tit. 3. Lib. 5. Innocentius iij. ibid.
Dilectus filius, 13. *de Exceſſibus Prælatorum*. tit. 31. Lib. 5. Honorius iij. 283
Dilectus filius, 17. *de Filiis Presbyterorum*, tit. 17. Lib. 1. Honorius iij. 44
Dilectus filius, 13. *de Homicidio voluntario*, tit. 12. Lib. 5. Innocent. iij 268
Dilectus filius, 18 *de Officio Judicis ordinarii*. tit. 31. Lib 1. Honorius iij. 62
Dilectus filius, 21. *de Pœnis*. tit. 37. Lib. Innocentius iij. 296
Dilectus filius, 21. *de Procuratoribus*. tit. 38. Lib. 1. Gregorius ix. 70
I. Dilectus filius, 26. *de Reſcriptis*, tit. 3. Lib. 1. Innocent. iij. 8
ii. Dilectus filius, 29. *de Reſcriptis*. tit. 3. Lib. 1. Honorius iij. 9
Dilectus filius, 2. *de ſequeſtratione poſſeſſionum*. tit. 17. Lib 2. Honorius iij. 99
Dilectus filius, 24. *de ſponſalibus, & matrim.* tit. 1. lib. 4 Innocentius iij. PD. 823
Dilectus filius, 13. *de Tempor. ord.* tit. 11. lib. 1. Honorius iij. 38
Dilectus filius, 5. finale, *ut lite pendente*, tit. 16 Lib. 2. Honorius iij. 99
Dimiſſiones vero, in princ. diſt. 72 *Gratianus*. 92
Diœceſani, in principio *Cauſa* xxij. *Gratianus*. 251
Diœceſanis, 2 de Vita, & honeſtate Cleric. tit. 1. *in Clem.* Lib. 3. Clemens v. in Conc *Vien.* 406
Directæ, 39. *de Appellationibus*. tit. 28. Lib. 2. Clemens iij. 136
Diſciplina, 9. diſt. 45. *Gregorius*. CR. 59
Diſcipulorum, unic de Celebratione Miſſarum. tit. 11. *in Extravag.* Com Lib 3. Joannes xxii. 463
Diſcipulos, 26. *de Conſecratione*. diſt. 3. *Eucariſtus Apoſtoli*. 498
Diſcordantes, 1. diſt 90. *Carthagin. Concil. IV.* 111
Diſcretionem, 6. *de eo qui cognovit conſanguineam uxoris ſuæ*. tit. 13 Lib 4. Innoc. iij. PD. 834
Diſcretioni, 1. de Decimis. tit. 13. *in Sexto* Lib. 3. Gregorius ix. 363
Diſcutere, 6. iii. qu. 6. *Damaſus Papa*. CR. 182
Diſpar, 11. xxiij. qu 8 *Alexander II.* 334
Diſpendia. 3. de Reſcriptis. tit. 3. *in Sexto*. Lib. 1. Innocent iv. *in Concilio Lugdunenſi*. 311
Diſpendiis, unic de poſtulatione Prælatorum. tit. 2. *in Extrav.* Com. Lib 1. Joan. xxii. 442
Diſpendiis, 1. Ut lite pendente. tit. 8. *in Sexto*. Lib 2. Boniface. viij. 346
Diſpendioſam, 2. fin. de judiciis. tit. 1. in *Clem.* Lib. 2 Clemens v. 400
Diſpenſatio, 3. final. diſt. 43. *Nicolaus*. 36
Diſpenſationes, 16. i. qu 7. *Cyrillus*. CR. 153
Diſplicet, 38 xxiij. qu. 4. *Auguſtinus* CR. 321
Diſſidentes Epiſcopos, 6. diſt 90. *Carthag. Concil. IV* 111
Diverſis fallaciis, 5. *de Clericis conjug.* tit. 3 Lib 3. Innocent. iij. PD 158
Divina, 3. de privilegiis. tit. 7. in *Extrav.* Com. Lib. 3. Eugenius iv. 470
Divina Clementia, 24. fin. *de pæn.* diſt. 4. *Gelaſius Papa* 431
Divinæ retributionis, 4. diſt. 87. *Gelaſius*. 108
Divinis, unic. de pœnis. tit. 8. in *Extrav.* Com. Lib. 5 Joann. xxii 471
Divinis præceptis, 2. xxv. qu. 1. *Leo Papa*. CR. 351
Divortium, 21. *de pæn.* diſt 1. *Digeſtæ*. 405
Diuturni mores, 6. diſt. 12. *Juſtinianus in inſtit.* 11
Dixi: confitebor, 4. *de pæn.* diſt. 1. *Ambroſius*, in David. 403
Dixit Apoſtolus, 29. xxiv q 3. *Auguſtinus*. 148
Dixit Dominus, 18. xiv. q. 3. *Auguſtinus*. 259
Dixit Dominus, 2. xxxiv. qu 1. *Hieronymus*. 388
Dixit Dominus, 3. *de pæn.* diſt. 3. Auguſtinus. 412
Dixit Sara, 3. xxxii. qu. 4. *Ambroſius*. 362
Docendus eſt, 2. diſt. 62. *Cœleſtinus*. 83
Docta Sanctorum, unic de vita, & honeſtate Cler. tit. 1. in *Extrav.* Com Lib. 3. Joann. xxii. 446
Doctorem autem, in princ. diſt. 86. *Gratianus*. 105
Doctos, 61. xvi. qu. 1. *Ambroſius*. CR 268
Dolentes, 9 *de Celebratione Miſſarum*. tit. 41. Lib 3. Innocent. iij. in *Concilio generali Lateranenſi* 211
Dolo facit, qui petit, quod reſtituere oportet eundem. Reg. LIX. de Reg. de Juris, *in Sexto*, Bonifacius viij. 362
Domeſticorum, in princ. diſt. 34 Gratianus. 47
Domino ſacrato, 28. diſt 50. *Iſidorus*. CR. 69
Dominus, 2. *de ſecundis nuptiis*. tit. 21. ult. Lib 4. Lucius iij. 244
Dominus ad illud, 6. xxxii. qu. 7. *Auguſtinus*. 397
Dominus declaravit, 87 1. qu. 1. *Auguſtinus*. CR. 158
Dominus non vult, 13. diſt. 86. *Ambroſius*. 207
Dominus noſter, 8. diſt. 36. *Hieronymus*. CR. 78
Dominus noſter, 25. diſt. 93. *Cyprianus*. 116
Dominus noſter, 3. xxiij. qu. 2. *Auguſtinus*. 314
Domini quoque, in princ. diſt. 89. Gratianus. 110
Donatio res ſuas, 7. diſt. 89. *Auguſtinus*. 111
Donatio, 8. finale *de donat. inter vir. & uxor.* tit 20. Lib. 4. Gregor. ix. 245
Donatum autem, 10. i. q. 7. *Leo*. 154
Duæ ſunt, 13. diſt. 45. *Auguſtinus*. 60
Duæ ſunt, 2. xiv. qu. 2. *Urbanus II.* 205
Dubius in fide, 1. *de hæreticis*. tit. 7. Lib 5. Stephanus Papa *omnibus Epiſcopis*. 261
Dudum, 9 iij. qu. 6. *Julius Papa*. 182
Dudum, 27. xviij. qu 2. Gregorius. CR. 294
Dudum, 20. *de converſione conjugatorum*. tit. 32. Lib. 3. Greg. ix. 173
Dudum, 31. *de Decimis*. tit. 30. Lib. 3. Innoc. iij. PD 186
I. Dudum, 22. *de Electione*, tit. 6. Lib 1. Innocentius iij. 23
ii. Dudum, 54. *de Electione*, tit. 6. Lib. 1. Gregorius ix. 28
Dudum, 1 de judiciis. tit. 1. *in Clem.* Lib. 2. Clemens v. in Conc. *Viennenſi*. 400

Dudum

Dudum, 14. de Prabendis. tit. 4. *in Sexto*, Lib. 3. Bonifac. viij. 155
Dudum, 16. finale. *de præſumptionibus*, tit. 23. Lib. 2. Innoc. iij. 616
Dudum, 31. *de Privilegiis*. tit. 33. Lib. 5. Gregorius ix. 190
Dudum, 3. de rebus Eccleſiæ non alienandis. tit. 9. *in Sexto*, Lib. 3. Innocentius iv. 361
Dudum, unic. de ſchiſmaticis. tit. 4. *in Extravag. Com.* Lib. 5. Benedictus xi. 467
Dudum, 2. fin. de ſepulturis. tit. 9. *in Clem.* L. 3. Clemens V. *in Conc. Viennenſi*. 408
Duobus, 14. de *Reſcriptis*. tit. 3. in Sexto. Lib. 1. Bonifac. viij. 303
Duobus, 26. finale, *de Sent. & re judicata*. tit. 27. Lib. 2. Greg. ix. 131
Duobus, 56. *de Sent. excommunic.* tit. 39. Lib. 5. Gregor. ix. 306
Duobus, 1. *de ſponſa duorum*. tit. 4. lib. 4. Auguſtinus. *de Fide paſſionis, & conſenſus*. 637
Duobus modis, 31. final. xxvii. qu. 2. *Auguſtinus*. 375
Duo Clerici, in princ. Cauſæ xix. *Gratianus*. 290
Duodecim, 2. v. qu. 4. *Zepherinus Papa*. 298
Duo fornicatores, in princ. Cauſa vi. *Gratianus*, 294
Duo iſte, 55. xxiij. qu. 4. *Auguſtinus*. CR. 561
Duo mala, 1. diſt. 13. *Toletan. Concil.* CR. 16
Duo pueri, 12. *de Deſponſatione impuberum*. tit. 2. lib. 4. Clem. iij. 625
Duo pueritiæ, in princ. Cauſæ xx. *Gratianus*, 296
Duo ſimul, 9. de *Officio judicis ordinarii*. tit. 31. lib. 1. Innocentius iij. 60
Duo ſunt genera, 7. xii. qu. 1. *Hieronymus*. 237
Duo ſunt quippe, 10 diſt. 96. *Gelaſius Papa*. CR. 120
Duo tempore, 12. *de Conſecr.* diſt. 4. *Leo Papa*. CR. 480
Duplices, 49. *de Conſecr.* diſt. 2. *Hieronymus*. 470
Dura ſæpe, 4. *de Crimine falſi*. tit. 20. lib. 5. Innocentius iij. CR. 275

E

EAdem lege, 230. finale i. q. 1. *Digeſte*. CR. 645
Ea enim, 2. x. q. 2. *Codex*. 216
Eam te, 4. *de Ætate, & qualit.* tit. 14. lib. 1. Alexander iij. PD. 19
Eam te, 22. *de Jure patronatus*. tit. 38. lib. 3. Alexander iij. 209
Eam te, 7. *de Reſcriptis*. tit. 3. lib. 1. Alexander iij. 5
Ea noſcitur, 6. *de his quæ fiunt a Prælatis*. tit. 10. lib. 3. Celeſtinus iij. PD. 164
Ea noſcitur, 13. *de Sent. Excomm.* tit. 39. lib. 5. Clemens iij. PD. 298
Ea quæ, 12. *de Cenſibus*. tit. 39. lib. 3. Alexander iij. 206
Ea quæ, 3. *de Officio Archidiaconi*. tit. 23. lib. 1. Greg. iij. 47
Ea quæ, 6. *de pœnis*. tit. 37. lib. 5. Ex Concilio Tolet. 293
Ea quæ, 4. *de Sent. & re judicata*. tit. 27. lib. 2. Leo Papa I. 128
Ea quæ, 16. *de Simonia*. tit. 3. lib. 5. Alexand. iij. PD. 651
Ea quæ, 8. finale. *de Statu Monachorum*. tit. 35. lib. 3. Honorius iij. PD. 198
Ea quæ a ſanctis, 5. i. qu. 3. Urbanus ii. *in Conc. Placent.* CR. 145
Ea *quæ fiunt a Judice, ſi ad ejus non ſpectant officium, viribus non ſubſiſtunt*. Reg. xxvi. de Reg. Juris *in Sexto*. Bonifac. viij. 391
Ea te, 22. *de Jurejurando*, tit. 24. lib. 2. Innocentius iij. 119
Ea vindicta, 31. xxiij. q. 4. *Auguſtinus*, CR. 324
Ebron, 2. xiij. qu. 2. *Hieronymus*. CR. 252
Ecce a quibus, in princ. diſt 49. *Gratianus*. 63
Ecce autem, 18. xxiv. qu. 3. *Proſper*. CR. 347
Ecce dico, 10. xxii. q. 3. *Auguſtinus*. CR. 311
Ecce ego dico, 6. diſt. 95. *Hieronymus*. CR. 117
Ecce in præfatione, 5. diſt. 99. *Gregorius*. CR. 124
Ecce inquiunt, 4. xxiij. q. 4. *Auguſtinus*. CR. 316
Ecce nunc tempus, 39. *de Pœn.* diſt. 1. *Ambroſius*. 404
Ecce oſtenſum, in princ. diſt. 28. *Gratianus*. 90
Ecce oſtenſum eſt, in princ. diſt. 60. *Gratianus*. 80
Ecce plenarie, in princ. diſt. 39. *Gratianus*. 52
Ecce quibus, in princ. diſt. 41. *Gratianus*. CR. 56
Ecce quod criminoſi, in princ. diſt. 51. *Gratianus*. 72
Ecce quod in ſacris, in princ. diſt. 33. *Gratianus*, 44
Ecce quod iſte, in princ. xxvij. q. 6. *Gratianus*. 296
Eccleſia, 11. i. q. 4. *Gregorius*. CR. *ad inſcriptionem*. 148
Eccleſia, 7. xvi. q. 1. *Hieronymus*. CR. 267
Eccleſia, 70. *de Pœn.* diſt. 1. *Hieronymus*. CR. 410
Eccleſia, 8. *de Conſecr.* diſt. 1. *Nicolaus Papa*. 458
Eccleſia, 45. *de Conſecr.* diſt. 4. *Auguſtinus*. CR. 485
Eccleſia, 1. de reſtitutione in integrum. tit. 21. *in Sexto*. lib. 1. Greg. ix. 348
Eccleſia, 9. de Immunit. *Eccleſiarum*. tit. 49. lib. 3. Greg. ix. 617
Eccleſiæ, 4. finel. de ſuppl. neglig. Prælatorum. tit. 8. *in Sexto*. lib. 1. Bonif. viij. 335
Eccleſiæ antiquitus, 43. xvi. q. 1. *Cabilon. Conc.* 272
Eccleſiæ charitas, 140. *de Conſecr.* diſt. 4. *Auguſt.* 494
Eccleſiæ meæ, 2. diſt. 97. *Bonif. Epiſc.* CR. 188
Eccleſiæ Principes, 4. diſt. 33. *Hieronymus*. 48
Eccleſia Romana, unic. tit. 8. de Majorit. & obed. *in Extr.* Joann. xxii. 426
Eccleſiæ vel Altaris, 18. *de Conſecr.* diſt. 1. *Melden. Concilium*. 459
Eccleſiæ S. Mariæ, 10. *de Conſtit.* tit. 2. lib. 1. Innoc. iij. PD. 3
i. Eccleſiæ S. Mariæ, 3. *Ut lite pendente*. tit. 16. lib. 2. Innoc. iii. 98
ii. Eccleſia S. Mariæ, 4. *Ut lite pendente*. tit. 16. lib. 2. Innoc. iij. ibid.
i. Eccleſiam, 27. *de Conſecr.* diſt. 1. *Aurel. Conc.* 450
ii. Eccleſiam, 28. *de Conſecr.* diſt. 1. *Agrip. Concil.* ib.
Eccleſiarum ſervus, 69. xii. qu. 2. *Toletan. Concil. III.* CR. 248
Eccleſiis, 00. xiij. q. 2. *Dionyſius Papa*. 252
Eccleſias, 28. xvi. q. 7. *Clemens*. CR. 283
Eccleſias, 13. *de Conſecr.* diſt. 1. *Clemens*. CR. 358
Eccleſias, 01. *de Conſecr.* diſt. 1. *Joannes Papa*. CR. 459
Eccleſiaſtica, 9. diſt. 63. *Bracar. Conc. III.* 30
Eccleſiaſtica, 15. diſt. 38. *Hieronymus*. 52
Eccleſiaſticæ, 19. xxv. q. 2. *Gregorius*. CR. 354
Eccleſiaſticarum, 3. diſt. 61. *Baſilius*. CR. 10
Eccleſiaſticæ, 67. xvi. q. 2. *Gregorius*. CR. 258
i. Eccleſia veſtra, 48. *de Electione*. tit. 6. lib. 1. Honorius iij. 27
ii. Eccleſiæ veſtræ, 37. *de Electione*. tit. 6. lib. 1. Greg. ix. 29
Eccleſia veſtra, 5. finale. *de Sortilegiis*. tit. 21. lib. 5. Honorius iij. PD. 277
Eccleſiis, 9. *de Cenſibus*. tit. 39. lib. 3. Alexander iij. 205
Eccleſiæ ſemel, 3. diſt. 68. *Nicæn. Conc.* 90
Eccleſiæ ſemel, 20. *de Conſecrat.* diſt. 1. *Nicæn. Concil.* CR. 459
Edoceri, 21. *de Reſcript.* tit. 3. lib. 1. Innoc. iij. 7
Ego autem, 2. i. q. 6. *Symmachus*. 130
Ego Berengarius, 42. *de Conſecrat.* diſt. 2. *Confeſſio Berengarii*. CR. 469
Ego dixi, 7. xxxiv. q. 1. & 2. *Hermes*. CR. 418
Ego Ludovicus, 30. diſt. 63. *Gregorius*. 87
Ego N. 4. *de Jurejurando*. tit. 24. lib. 2. *Greg. II.* Petro Subdiacono. 116
Ego ſolis, 3. diſt. 9. *Auguſtinus*. CR. 7
Egreſſus itaque, 41. xxxvii. q. 1. *Hieronymus*. CR. 378
Ei cui, 29. de prabendis. tit. 4. *in Sexto*. lib. 3. Bonif. viij. 317
Ejectionem vero, 11. final. diſt. 79. *Anacletus Papa*. 90
Ejecta, 5. iij. q. 2. *Gaius*. 178
Ejecerat Dominus, 9. diſt. 88. *Joan. Chryſoſt.* CR. 109
Ei qui appellat, 41. ii. q. 6. *in Authent. Conſt.* CR. 189
Eleemoſyna, 7. xiv. q. 5. *Gregorius*. 259
Eleutherius, 1. diſt. 93. *Pelagius*. 610
Eleutherius, 30. xviij. q. 2. *Pelagius*. CR. 294
Emendari, 104. i. q. 1. *Elibert. Conc.* 142
Emeriſti, 89. *de Conſecr.* diſt. 4. *Ambroſius*. CR. 489
Engeltrudam, 12. iij. q. 4. *Joannes Papa* xiij. CR. 180
Enim vero, 4. diſt. 19. *Stephanus Papa*. 23
Eodem modo, 81. *de Conſecr.* diſt. 4. *Hieronymus*. CR. 498
Eo libentius, 6. *de ſerv. non ordin.* tit. 18. lib. 1. Innoc. iij. 45
Eorum qui, 8. diſt. 90. *Carthag. Conc. IV.* 611
Eorum qui, 76. xi. q. 3. *Damaſus Papa*. CR. 250
Eos ad ſacrificia, 6. diſt. 32. *Innoc. I.* CR. 41
Eos autem, 19. xxvii. q. 1. *Gregorius*. CR. 368
Eos etiam, 18. diſt. 81. *Arauſic. II.* 101
Eos qui, 6. diſt. 87. *Arauſican. Conc. I.* 40
Eos qui, 10. i. q. 1. *Taraſius Conſt. Epiſc.* CR. 128
Eos qui, 2. i. q. 5. *Urbanus*. CR. 149
Eos qui, 2. iij. q. 10. *Arelat. Conc. II.* 187
Eos qui, 3. xx. q. 3. *Chalced. Conc.* 294
Eos qui, 1. xxxvi. q. 2. *Chalced. Conc.* 434
Eos qui, un. de conſang. & affinit. tit. un. *in Clem.* lib. 4. Clem. V. *in Conc. Viennenſi*. 415
Eos qui, 5. fin. de immun. Eccl. tit. 23. *in Sexto*. lib. 3. Bonif. viij. 370
Eos qui, 1. final. de Regularibus. tit. 9. *in Clem.* lib. 3. Clemens V. 409
Eos qui, 22. de Sent. Excommun. tit. 11. *in Sexto*. lib. 5. Bonif. viij. 485
Eos qui, 1. de Sepulturis. tit. 7. *in Clem.* lib. 3. Clem. V. *in Conc. Vienn.* 408
Eos *qui*, 2. de Temp. ordin. tit. 9. *in Sexto*. lib. 1. *Greg. X. in generali Conc. Lugd.* 315
Eos quos, 128. *de Conſecr.* diſt. 4. *Felix Papa III.* CR. 402
Eos Sacerdotes, 43. vii. q. 1. *Damaſus Papa*. 204
Eos vero, 42. diſt. 50. *Ancyran. Conc.* CR. 69
Epheſus, 4. diſt. 43. *Gregorius*. 56
Epiphanium, 4. v. q. 6. *Gregorius*. CR. 193
Epiſcopalis, unic. de Majorit. & obedient. tit. 37. *in Sexto*. lib. 1. Bonifacius viij. 341
Epiſcopalis, 1. *de Privilegiis*. tit. 33. lib. 3. Leo Papa. 285
Epiſcopi, 4. diſt. 24. *Laodic. Conc.* 38

Epiſco-

Epiſcopi, 1. diſt. 64. *Nicen. Conc. I.* 88
Epiſcopi, 3 diſt. 80. *Anacletus.* 99
Epiſcopi, 60. ho. ii. q. 7. *Paſchalis Papa.* 176
Epiſcopi, 5. iij. q. 1. *Fabianus.* CR. ibid.
Epiſcopi, 38. vii. q. 1. *Carth. Conc. IV.* 203
Epiſcopi, 8. ix. q. 2. *Conſtant. Synod. I.* CR. 211
Epiſcopi, 28. xi. q. 3. *Agath. Conc.* CR. 226
Epiſcopi, 19. xii. q. 1. *Agath. Conc.* 239
Epiſcopi, 3. xxi. q. 4. *Zacharias Papa.* CR. 301
Epiſcopi, 12. xxvi. q. 3. *Anquir. Conc.* CR. 359
Epiſcopi, 4. *de rebus Eccl. alienand.* tit. 13. lib. 3. Ex Conc. Tolet. 166
Epiſcopi ab omnibus, 1. diſt. 64. *Nicen. Conc. j.* 88
Epiſcopi de rebus, 19. xii. q. 1. *Agath. Conc.* 239
Epiſcopi utrumque miniſtri, 12. xxvi. qu. 5. *Anquirenſe Concil.* CR. 359
Epiſcopi judicio, 4. diſt. 24. *Laodic. Conc.* 30
Epiſcopi electione, 60. ii. q. 7. *Paſchalis Papa.* 176
Epiſcopi non in caſtellis, 3. diſt. 80. *Anacletus.* 99
Epiſcopi Presbyteri, 3. xxi. quæſt. 4. *Zacharias Papa* CR. 301
Epiſcopi qui, 8. ix. q. 2. *Conſtant. Synod. j.* CR. 211
Epiſcopi ſi a propria, 2. iij. q. 1. *Fabianus.* CR. 176
Epiſcopi ſi ſacerdotes, 8. xi. q. 3. *Agathenſe Concilium.* CR. 226
Epiſcopis ſuis, 1. iij. q. 1. *Gaius Papa.* 243
Epiſcopi vel Presbyteri, 38. vii. qu. 1. *Carthaginenſe Concil. IV.* 203
j. Epiſcopo, 3. viij. q. 1. *Antioch. Conc.* CR. 206
ij. Epiſcopo, 4. viij. q. 1. *Mart. Brac. in Conc.* ibid.
Epiſcopo, 9. ix. q. 3. *Beda* CR. 213
Epiſcopo, 7. xvi. q. 1. *Magunt. Conc.* CR. 276
j. Epiſcopo non liceat, 9. xiii. qu. 1. *Antiochen. Concil.* CR. 206
ij. Epiſcopo non liceat, 4. viij. qu. 1. *Martinus Bracarenſis in Conc.* 206
Epiſcopo non liceat, 7. xvi. q. 6. *Magunt. Conc.* CR. 280
Epiſcopo ſcribit, 9. ix. q. 3. *Beda.* 213
Epiſcoporum, in princ. diſt. 18. *Gratianus.* 20
Epiſcoporum, 5. diſt. 74. *Agath. Conc.* CR. 94
Epiſcoporum, 8. de privilegiis, tit. 7. in Sexto. 1. 5. Bonifacius viij. 379
Epiſcoporum etiam, 5. diſt. 74. *Agath. Conc.* CR. 84
Epiſcoporum igitur, in princ. diſt. 18. *Gratianus.* 20
Epiſcopos autem, in princ. diſt. 100. *Gratianus.* 124
Epiſcopos per Æmilium, 13. diſt. 63. *Nicol. Pap.* CR. 85
Epiſcopos Presbyteros, diſt. 31. *Carth. Conc. ij.* 40
Epiſcopos ſecundum, 7. diſt. 17. *Gregorius j.* 20
Epiſcopos, 7. fin. diſt. 17. *Gregorius j.* ibid
Epiſcopos, 3. diſt. 31. *Carth. Conc. ij.* 40
Epiſcopos, 13. diſt. 63. *Nicol. Papa.* CR. 85
Epiſcopos, in princ. diſt. 100 *Gratianus.* 124
Epiſcopum aut Presbyterum, 7. diſt. 43. *Canon. Apoſtolorum.* 50
Epiſcopum de diœceſi, 25. vii. q. 1. *Antioch. Conc.* 20
Epiſcopum non debere 7. ix. quæſt. 2. *Antiochen. Conc.* CR. 201
Epiſcopum non oportet, 6. diſt. 61. *Laodic. Conc.* 8
Epiſcopum oportet, 7. diſt. 64. Ex Concilio *Martinus Papa.* id eſt *Bracarenſe.* 88
Epiſcopum per cunctas, 11. x. q. 1. *Tolet. Conc. iv.* 215
Epiſcopum Presbyterum, 2. diſt. 34. *Aurelian. Concil. iv.* CR. 45
Epiſcopum, 2. diſt. 34. *Aurelian. Concil. iv.* CR. forte *Agathenſe.* ibid
Epiſcopum, 7. diſt. 55. *Canon. Apoſtol.* 49
Epiſcopum, 4. diſt. 61. *Laodic. Conc.* 81
Epiſcopum, 9. diſt. 64. *ex Conc. Mart. Bracar.* 88
Epiſcopum, 23. vii. q. 1. *Antioch. Conc.* 200
Epiſcopum, 7. ix. q. 2. *Antioch. Conc.* CR. 211
Epiſcopum, 11. x. q. 1. *Tolet. Conc. iv.* 213
Epiſcopum, 1. *de Clerico Venatore.* tit. 24. lib. 5. Ex Conc. Aurelian. 278
Epiſcopum, 1. de præſumptionibus. tit. 13. in Sexto lib. 2. Bonifacius viij. 348
Epiſcopus ad Synodum, 9. diſt. 18. *Carthag. Concil. iv.* CR. 21
Epiſcopus aut Presbyter, 1. diſt. 33. *Canon. Apoſtol.* 48
Epiſcopus aut Presbyter, 1. diſt. 47. *Can. Apoſt.* 61
Epiſcopus aut Sacerdos, 1. diſt. 88. *Can. Apoſt.* 108
Epiſcopus benedictionem, 6. diſt. 77. *Agath. Conc.* 97
Epiſcopus cum ordinatur, 7. diſt. 23. *Carthaginenſe Concilium iv.* 29
Epiſcopus de loco, 37. vii. q. 1. *Carth. Conc. iv.* 203
Epiſcopus Deo, 39. *de Conſecratione*, diſtinct. 1. *Anacletus Papa.* 462
Epiſcopus dum fuerit, 11. diſt. 61. *Gregor.* CR. 82
Epiſcopus Eccleſiaſticarum, 23. xii. q. 1. *Antioch. Concil.* CR. 239
Epiſcopus Gentilium, 1. diſt. 37. *Carth. Conc. iv.* 49
Epiſcopus gubernationem, 7. diſt. 89. *Carthaginenſe Concil. iv.* 109
Epiſcopus habens, 7. x. q. 2. *Martinus Papa*, id eſt, *Bracar.* in Conc. CR. 217
Epiſcopus in diœceſim, 18. vii. q. 1. *Anacl.* 202
j. Epiſcopus in Eccleſia, 10. diſt. 95. *Carth. Conc. iv.* 118
ij. Epiſcopus in quolibet, 9. diſt. 95. *Carth. Conc. iv.* ib.
Epiſcopus in Synod. 7. xxxv. qu. 6. *Eutychian. Papa.* CR. 431
Epiſcopus nec, 1. xiv. q. 1. *Carth. Conc. iv.* 256
Epiſcopus non debet, 11. diſt. 18. *Turon. Conc.* CR. 21
Epiſcopus non eſt, 3. diſt. 65. *Antioch. Conc.* CR. 89
Epiſcopus nullam, 6. diſt. 88. *Carth. Conc. iv.* 108
Epiſcopus nullius, 6. xx. q. 7. *Carth. Conc. iv.* 263
Epiſcopus nullum, 67. *de Conſecrat.* diſt. 1. *Carthaginenſ. Conc. iv.* 463
Epiſcopus pauperibus, 1. diſt. 82. *Aurel. Conc. j.* 103
Epiſcopus Presbyter, 65. xi. q. 3. *Magunt. Conc.* CR. 231
Epiſcopus, qui alios, 34. xii. q. 2. *Agath. Conc.* CR. 244
Epiſcopus qui tertium, 1. diſt. 74. *Aurel. Conc. ij.* 93
Epiſcopus qui mancipium, 38. xii. q. 2. *Tolet. Concil. iv.* 247
Epiſcopus Sacerdotibus, 2. final. diſtinct. 67. *Hiſpalen. Conc. ij.* 90
Epiſcopus Sacerdotibus, 7. final. xv. quæſt. 7. *Hiſpalenſe Conc. ij.* 263
Epiſcopus ſi Clerico, 1. vi. q. 2. *Carth. Conc. iv.* 196
Epiſcopus ſi infirmitate, 4. *de Conſecr.* diſt. 3. *Aurelian. Conc. j.* 477
Epiſcopus ſine Concilio, 6. diſt. 24. *Carth. Conc. iv.* 31
Epiſcopus ſi tertiam, 4. final. xii. quæſt. 3. *Tolet. Concilium iv.* 250
Epiſcopus ſubjecto, 1. diſt. 72. *Leo Papa.* 92
Epiſcopus tertionem, 5. diſt. 88. *Carth. Conc. iv.* 109
Epiſcopus vilem, 7. diſt. 41. *Carth. Conc. iv.* 53
j. Epiſcopus, 9. diſt. 18. *Carth. Conc. iv.* CR. 21
ij. Epiſcopus, 11. diſt. 18. *Turon. Conc.* CR. 22
Epiſcopus, 7. diſt. 23. *Carth. Conc. iv.* 30
Epiſcopus, 6. diſt. 34. *Carth. Conc.* 93
Epiſcopus, 1. diſt. 35. *Canon. Apoſtol.* 48
Epiſcopus, 1. diſt. 37. *Carth. Conc. iv.* 49
Epiſcopus, 7. diſt. 41. *Carth. Conc. iv.* 53
Epiſcopus, 1. diſt. 47. *Can. Apoſt.* 61
Epiſcopus, 11. diſt. 61. *Gregorius.* CR. 82
Epiſcopus, 3. diſt. 63. *Antioch. Conc.* CR. 89
Epiſcopus, 2. final. diſt. 67. *Hiſpal. Conc. ij.* 90
Epiſcopus, 1. diſt. 70. *Leo Papa.* 92
Epiſcopus, 1. diſt. 74. *Aurel. Conc. iij.* 93
Epiſcopus, 6. diſt. 77. *Agath. Conc.* 97
Epiſcopus, 1. diſt. 82. *Aurel. Conc. j.* 103
j. Epiſcopus, 3. diſt. 88. *Can. Apoſt.* 109
ij. Epiſcopus, 5. diſt. 88. *Carth. Conc. iv.* ib.
iij. Epiſcopus, 6. diſt. 88. *Carth. Conc. iv.* ib.
iv. Epiſcopus, 7. diſt. 88. *Carth. Conc. iv.* ib.
j. Epiſcopus, 9. diſt. 95. *Carth. Conc. iv.* 157
ij. Epiſcopus, 10. diſt. 95. *Carth. Conc. iv.* ib.
Epiſcopus, 1. vi. q. 2. *Carth. Conc. iv.* 149
j. Epiſcopus, 28. vii. q. 1. *Anacletus.* 202
ij. Epiſcopus, 37. vii. q. 1. *Carth. Conc. iv.* 203
Epiſcopus, 7. x. quæſt. 2. Ex Conc. *Martinus Papa*, id eſt, *Bracar.* CR. 217
Epiſcopus, 65. xi. q. 3. *Magunt. Conc.* 231
Epiſcopus, 23. xii. q. 1. *Antioch. Conc.* CR. 239
j. Epiſcopus, 34. xii. q. 2. *Agath. Conc.* CR. 244
ij. Epiſcopus, 38. xii. q. 2. *Tolet. Conc. iv.* 247
Epiſcopus, 4. fin. xii. q. 3. *Tolet. Conc. iv.* 250
Epiſcopus, 1. xiv. q. 1. *Carth. Conc. iv.* 256
j. Epiſcopus, 6. xx. qu. 7. *Carth. Conc. iv.* 263
ij. Epiſcopus, 7. xv. q. 7. *Hiſpalen. Conc. ij.* ib.
Epiſcopus, 7. xxxv. q. 6. *Eutychianus Papa.* CR. 431
i. Epiſcopus, 39. *de Conſecr.* diſt. 1. *Anaclet. Papa.* 462
ij. Epiſcopus, 67. *de Conſecr.* diſt. 1. *Carth. Conc. iv.* 463
Epiſcopus, 4. *de Conſecr.* diſt. 3. *Aurel. Conc. ij.* 477
Epiſcopus, 3. final. Ne Cler. vel Monach. tit. 24. ult. *in Sexto.* lib. 3. Bonif. viij. 370
Epiſcopus, 4. *de Præbendis* tit. 5. lib. 3. *Alexand.* iij. in Concil. Lateran. 152
Ergo cum, 11. xxvi. q. 9. *Octava Synod.* CR. 263
Ergo ſimoniacos, 100. i. q. 1. *Nicolaus junior.* 140
Erit autem, 2. diſt. 4. *Iſidorus.* CR. 3
Error, cui non reſiſtitur, 3. diſt. 83. Innoc. 104
Erubeſcant, 11. diſt. 32. *Urban. ij.* 44
Eſau Venator, 11. diſt. 76. *Hieronym.* 96
Eſt aliud, 8. xxiv. q. 1. *Ambroſius.* 338
Eſt etiam contra, 2. xxii. q. 4. *Ambroſius.* CR. 307
Eſt injuſta, 93. xxiij. q. 4. *Ambroſ.* CR. 320
Eſt ordo, 12. xxxiij. q. 5. *Auguſtinus.* CR. 437
Eſto ſubjectus, 7. diſt. 95. *Hieronym.* 117
Eſtote ergo, 119. i. q. 1. *Gregorius.* CR. 140
Eſtote, 2. de Regulis juris. tit. 41. ult. lib. 5. Beda in homiliis. 318
Eſt probanda, 16. diſt. 86. *Ambroſ.* CR. 109
Eſt noſtras, 49. *de Conſecr.* diſt. 4. *Ambroſ.* CR. 485
Et dixit Dominus, 26. *de Conſecrat.* diſt. 2. *Auguſtinus.* CR. 467
Et hoc attendendum, 52. *de Conſecr.* diſt. 1. *Auguſtinus.* CR. 468
Et hoc diximus, 9. xvi. q. 7. *Origenes.* CR. 281
Et hoc quoque, 12. xxxv. quæſt. 6. & 8. *Julius Papa.* CR. 441
Etiam corde, 48. i. q. 1. *Auguſtinus.* CR. 139
Et jurabunt, 7. xxii. q. 1. *Hieron.* CR. 303
Et purgabit, 25. diſt. 50. *Hieronym.* 66
Et quia aliquos, 39. xxvii. q. 1. *Greg.* 360
Et qui emendat, 17. diſt. 45. *Auguſt.* 30
Et ſacrorum, 14. xii. q. 2. *Gregorius.* 241
Et ſancta, 66. *de Conſecr.* diſt. 2. *Auguſt.* CR. 470
Et ſi, 2. de reſcriptis. tit. 2. in Clem. lib. 1. Clemens

mens V. in Conc. Viennenſ. 395
Etſi ab Apoſtolica, 1. fin. de officio judicis ord. tit. 9 in Clem. lib 1. Clem. V. 358
Etſi ad tempus, 53. xi. q 3. Auguſt. CR. 230
Etſi Capitulum, 1. de Inſtitut. tit. 4. in Sexto. l. 3. Bonif. viij. 339
Etſi Christus, 26. de jurejurando, tit. 24. lib 2. Innocent iij. 120
Etſi Clerici, 4. de judiciis. tit. 1. lib. 2. Alexander iij. 77
Etſi debeat, 3. fin. de majot. & obed. tit. 8. in Extrav. Com. lib. 1. Joan. xxii. 244
j. Etſi Dominici, 3. de pœnit. & remiſſionibus. tit. 9 in Extrav. Com. lib. 5. Paulus Venetus Papa ii. 472
ii. Etſi Dominici, 5. fin. de pœn. & remiſſ. tit. 9 in Extrav. Com. lib. 5. Sixtus iv. 473
Etſi illa, 43. j. q. 7. Gelaſius. 134
Etſi illi, 39. xii q 2. Tolet. Conc. iu. 245
Etſi in temporalium, 3. de Preb. & dignit. tit. 2 in Extrav. Com. lib. 5. Clem. V. 450
Etſi Judæorum, 14. diſt. 54. Tolet. Conc. iij. 43
Etſi Judæos, 13. de Judæis. tit 6. lib. 5. Innocent. iij. PD. 260
Etſi membra, 10. fin. de his quæ fiunt a Prælatis tit. 10. lib. 5. Innocent. iij. 164
Etſi neceſſe, 5. de Donationib. inter virum & uxorem tit. 20. lib. 4. Innocentius iij. 174
Etſi non frequentius, 16. de Conſecr. diſt. 2. Fabianus Papa. CR. 466
Etſi pignorationes. un. de injuriis. tit. 8. in Sexto. lib. 5. Greg. x. in Conc. gener. Lugd. 380
Etſi principalis, 2. de Reſcriptis. tit. 2 in Clem lib. 1. Clem. V in Conc Vien. 395
Etſi quæſtiones. 18 de ſimonia, tit. 3. lib. 5. Alexand. iij. PD 291
Etſi ſententia, 3. fin. de ſent. & re judic. tit. 14. in Sexto lib. 2. Bonif. viij. 350
Etſi unanimiter, 4. fin. de poſtul. Prel. tit. 5. L. 1 Honorius iij. PD 13
Et temporis, 48. xvi. q. 1. Greg. CR. 271
Et vocis, 43 de pœn. diſt. 1. Hieron. CR. 406
Evidentia, 9. de Accuſationib. tit. 1 lib. 5. Auguſtinus. 242
Cum ex, 7. de prebendis. tit. 4. in Sexto. lib. 3 Bonif. viij. 334
Eum pro quo, 3. fin. de fidejuſſoribus. tit. 22. lib. 3 Greg. ix. 073
Eum qui, 46. diſt 50. Cadex. 70
Eum qui, 40 vii. q 1. Greg. 203
Eum qui, 1. fin. de dolo & contum. tit. 6. in Sexto lib 2 Bonif. viij. 346
Eum qui, un. de eo, qui mittitur in poſſeſſionem tit. 8. in Sexto. lib. 2. Innocentius iv. 346
Eum qui, 18 de Prebend. tit. 4. in Sexto. lib 3. Bonif. viij. 356
Eum qui certus eſt, certiorari ulterius non oportet Regu. xxxi. de Reg. juris. in Sexto. Bonifacius viij. 391
Eunuchus, 8. diſt. 55. Canon. Apoſt. CR. 77
Euphemium, 7. ii. q. 3. Greg. CR. 259
Ex adminiſtratione, 1. de jurejurando. tit. 24. l. 2. Greg. ix. 116
Examinata, 7. de confirm. utili, vel inutili, tit. 30. ult. lib. 2. Innocentius iij. 140
Examinata, 15 de judiciis, tit. 1. lib. 2. Innocentius iij. PD. 79
Ex antiquis, 9 diſt. 54. Gelaſius. 74
Ex auctoritate, 24. xvi. q. 1. Greg. 269
Ex Catholica, 31. j. q. 1. Auguſtinus. 130
Excellentiſſimus, xxv. xi. q. 3. Nicol. Papa. 235
Exceptionem, 12. de Exceptionibus. tit. 25. lib. 2. Greg. ix. 124
Exceptionem objiciens non videtur de intentione adverſarii confiteri. Reg lxiij. de Reg. juris in Sexto. Bonif. viij. 353
Exceptionis, 2. de lit. conteſt. tit. 3. in Sexto. l. 2. Innocentius iv. in Conc. Lugdun. 345
j. Excommunicamus, 15 de hæreticis. tit. 7. l. 5. Innocentius iij in Conc. gener. 264
ij. Excommunicamus, 13. de hæreticis. tit. 7. l. 5. Greg ix. 263
Excommunicamus, 1. de ſent. excom. tit. 10. in Extrav. Com. l. 5. Bonif. viij. 474
Excommunicati, 2. iii. qu. 1. Poles, forte Damaſus Papa. 210
Excommunicationi, 3. de Raptoribus. tit. 17. l. 5. in Conc. Lateran. ſub Alexander iii. 072
Excommunicationis, unic. de exceptionibus. tit. 10. in Clem. lib. 2. Clemens V. in Concil. Viennenſi. 403
Excommunicatis, 9. de officio Legati. tit. 30. l. 1. Greg. ix. 39
Excommunicatorum, 47. xxiii. q. 5. Urban. ij. CR. 330
Excommunicatus, 17. xi. q. 3 Calix. Papa. 217
Ex conqueſtione, 10. de Reſtitutione ſpoliatorum. tit. 13. l. 2. Lucius iij. PD 93
Ex conſcientia, 6. fin. de crimine falſi. tit. 20 l 5. Innocentius iij. 277
Ex debito, 4. fin. de Electione. tit. 2. in Extr. com. l. 1. Joann. xxii. 441
Ex diligenti, 18. de Simonia. tit. 3. lib. 5. Alexander iij. 232
Execrabilis, unic. tit. 3. de Prebend. & dignitat. in Extrav. Joan. xxii. 436
Execrabilis, 4. de Preb. & dign. tit. 2. in Extrav. Com. l. 3. Joan. xxii. 430
Executor, 4. de Conceſſ. Preb. tit. 7. in Sexto. l. 3. Bonif. viij. 132
Exemplum Domini, 12. xii. q. 1. Auguſt. 038
Ex eo, 1. de hæreticis. tit. 3. in Extr. Com. l. 5. Bened. xi. 466
Ex eo non debet quis fructum conſequi, quod niſus extitit impugnare. Reg. xxxviij. de Reg. Jur in Sexto. Bonif. viij. 392
Ex eo quod, 57. de Electione. tit. 6. in Sexto. l. 1. Bonif. viij. 312
Ex eo quod prohibet, 6. xv. q. 3. Digeſto. 263
Ex epiſtola, 13. diſt. 23. Hiſpal. Conc. ij. CR. 58
Ex epiſtola, 6. de Probationibus. tit. 19. l. 2. Gregorius. 108
Ex frequentibus, 3, de inſtitutionibus. tit. 7. l. 3. Alexander iij. 136
Ex frequentibus, 1. de ſent. excom. tit. 10. in Clem. lib. 5. Clem. V. in Conc. Vienn. 402
Ex geſtis, 2. de Clericis non reſidentibus. tit. 4. l. 3. Leo iv. PD 130
Ex gravi, unic. de Uſuris, tit. 5. in Clem. lib. 5. Clem. V. in Conc. Vienn. 418
Exhibita, 11. de homicidio voluntario. tit. 12. l. 5. Honorius iii. 270
Exhibita, 28. de Judiciis. tit. 1. lib. 2. Honor. iij. PD. 79
Exhibita, 4. fin. de privilegiis. tit. 7. in Extr. Com. lib. 5. Joann. xxii. 470
Exhibita, 9. fin. de rerum permutatione. tit. 19. l. 3. Greg. ix. 175
Ex hinc jam, 64. de Conſecr. diſt. 4. Rabanus. 486
Ex his autem, 2. xii q 1. Can. Apoſt. CR. 239
Exigit, 2. de Cenſib. tit. 20. in Sexto. l. 3. Greg x. in Conc. gener Lugd. 357
Exigunt cauſæ, 18. 1. q 7. Leo. CR. 135
Exiit, 3. de Verbor. ſignif. tit. 12. in Sexto. lib 5. Nicolaus iij. 389
Ex inſinuatione, 30. de Appellationibus. tit. 28. l. 2. Innoce. iij. 138
Ex inſinuatione, 14. de Jure Patron. tit. 38. lib. 3. Alexand. iij. PD. 602
Ex inſinuatione, 3. de Procuratoribus. tit. 38. l. 1. Clem. iij. PD. 68
Ex inſinuatione, 37 de Reſcriptis. tit. 3. lib. 1. Greg. ix. 9
Ex innovatione, 26. de Simonia. tit. 3. lib. 5. Clemens iij. PD. 256
Exiſtimant quidem, 74. xi q 3. Hieronym. 632
Exivi de Paradiſo, 1. de Verbor. ſignificat. tit. 11. in Clem. l. 5. Clem. V. in Conc. Vienn. 416
Ex litterarum, 1. de Apoſtatis. tit. 9. l. 5. Alexander iij PD. 605
Ex litterarum, 4. de eo qui duxit in matrimonium quam polluit per adult. tit. 7. l 4. Clem. iij. PD. 230
Ex litterarum, 2. qui Clerici, vel voventes. t. 6. l 4. Alexand iij. 229
Ex litteris, 12. fin. de Clerico non ordinato. tit. 28. lib. 3. Urban. iij. CR 180
Ex litteris, 8 fin. de Cognatione ſpirituali. tit. 2. lib. 4. Greg. ix. 233
Ex litteris, 2 de conſang. & affinit. tit. 14 lib. 4. Alexand. iij. PD. 235
Ex litteris, 21. de Conſtitutionibus. tit. 2. lib. 1. Innocentius iij. PD. 3
Ex litteris, 8 de Conſuetudine. tit. 4. lib. 1. Innocentius iij. PD. 12
Ex litteris, 2. fin. de Converſione infidelium. tit. 33. lib. 3. Greg. ix. 197
Ex litteris, 11. de Deſponſatione impuberum. tit. 2. lib. 4. Urban. iij. PD. 229
Ex litteris, 2 de Dolo, & contumacia. tit. 14. l. 2 Alexand. iij. 95
Ex litteris, 5. de Divortiis. tit. 19. lib. 4. Alexander iij. PD. 648
Ex litteris, 8. de eo qui cognovit conſanguineam uxoris ſuæ. tit. 13. lib. 4 Innocent. iij. PD 234
Ex litteris, 10. de exceſſibus Prælatorum. tit. 31. l. 5. Innocentius iij. 281
Ex litteris, 3. de fide inſtrumentorum. tit. 22. lib 2. Alexand. iij. PD. 118
Ex litteris, 3. de frigidis & maleficiatis. tit. 15 l. 4. Alexand. iij. 235
Ex litteris, 3. fin. de furtis. tit. 18. lib. 5. Alexander iij. 272
j. Ex litteris, 14. de homicidio voluntario. tit. 12. lib 5 Innocentius iij. 268
ii. Ex litteris, 13. de homicidio voluntario. tit. 12. lib. 5. Innoc. iij. ibid.
Ex litteris, 4. de in integrum reſtitutione. tit. 41. lib. 1. Innocent. iij. 72

Ex literis, 32. *de Jureiurando*. tit. 24. lib. 2. Honorius iij. 101
Ex literis, 7. *de Jure Patronatus*. tit. 38. lib. 3. Alexand. iij. PD 201
Ex literis, 2. *de Matrimonio contracto*. tit. 16. lib. 4. Alexand. iij. PD. 238
Ex literis, 1. *de mutuis petitionibus*. tit. 4. lib. 2. Alexand. iij. PD. 83
Ex literis, 29. *de officio, & poteſtate judicis delegati*. tit. 29. lib. 1. Innocent. iij. PD. 33
Ex literis, 1. *de officio Judicis*. tit. 32. lib. 2. Honorius iij. PD. 63
Ex literis, 5. *de pignoribus*. tit. 21. lib. 3. Innocent. iij. PD. 171
Ex literis, 3. *de probationibus*, tit. 19. lib. 2. Lucius iij. 100
j. Ex literis, 9. *de ſponſalibus, & matrim.* tit. 1. l. 4. Alexander iij PD. 221
ij. Ex literis, 20. *de ſponſal. & matrim.* tit. 1. lib. 4. Alexander iij. PD. ibid.
Ex literis, 6. *de tranſactionibus*, tit. 36. libro 1. Alexander iij. 67
Ex literis, 16. fin. *de vita, & honeſt. Clericor.* tit. 1. lib. 3. Honorius iij. PD. 147
Ex merito. 13. 6. q. 1. *Anterus Papa*. CR. 195
Ex multis, 9. *de voto, & voti &c.* tit. 34. lib. 3. Innoc. iij PD. 195
Ex multiplici, 3. *de Decimis*, tit. 30. lib. 3. Hadrianus iv. PD. 180
Ex multis temporibus, 9. j. q. 3. *Alexander ij.* CR. 146
Exorcista, 17. diſt. 23. *Carthag. Conc. iv.* 31
Ex ore, 3. *de his, quæ fiunt a majori parte Capituli* tit. 11. lib. 3. Innoc. iij. PD. 163
Ex ore, 27. *de privil.* tit 33. lib. 5. Innoc. iij. 289
Ex parte, 22. *de Accuſationibus*, tit. 1. libro 5. Alexander iij. PD. 246
Ex parte, 1. fin. *de alien. jud. mut.* tit. 42. lib. 1 Gregorius ix. 74
j. Ex parte, 47. *de Appellationibus*, tit. 28. l. 2. Innocentius iij. PD. 138
ij. Ex parte, 67. *de appellationibus*, tit. 28. lib. 2 Gregorius ix. 142
Ex parte, 10. *de Arbitris*, tit. 43. ult. lib. 1. Honorius iij. 75
Ex parte, 3. *de Capellis Monach.* tit. 37. libro 3. Honorius iij. PD. 200
Ex parte, 2. *de celebrat. Miſſar.* tit. 41. l. 3. Innocentius iij. 210
Ex parte, 18. *de cenſibus*, tit. 39. lib. 3. Innocentius iij. PD 217
Ex parte, 9. *de Cleric. conjug.* tit. 3. lib. 3. Honorius iij. PD 150.
j. Ex parte, 8. *de Clericis non reſid.* tit. 4. lib. 3 Celeſtinus iij. 151
ij. Ex parte, 13. *de Clericis non reſid.* tit. 4. l. 3 Honorius iij. PD. ibid.
Ex parte, 3. *de Clerico ægrot.* tit. 6. lib. 3. Innocentius iij. 158
Ex parte, 10. *de conceſſione præbendæ*, tit. 8. lib 3. Innocentius iij. PD. 161
Ex parte, 3. fin. *de confeſſis*, tit. 18. lib. 2. Gregorius ix. 100
Ex parte, 12. *de conſtitutionibus*, tit. 2. l. 1. Honorius iij. PD. 4
Ex parte, 10. *de conſuetudine*, tit. 4. lib. 1. Honorius iij. PD. 13
j. Ex parte, 9. *de converſione conjug.* tit. 32. lib 3 Urbanus iij. 191
ij. Ex parte, 14. *de converſione conjug.* tit. 32. lib. 3 Innocentius iij. PD. 192
j. Ex parte, 3. *de corpore vitiatis*, tit. 20. libro 1. Clemens iij. PD. 45
ij Ex parte, 5. *de corpore vitiatis*. tit. 20. lib. 1. Innoc. iij. PD. 46
j. Ex parte, 20. *de decimis*, tit. 30. l. 3. Alexan. iij. 183
ij. Ex parte, 21. *de Decimis*, tit. 30. lib. 3. Clemens iij. PD. 184
iij. Ex parte, 27. *de Decimis*, tit. 30. lib. 3. Innocentius iij. PD. 185
Ex parte, 2. fin. *de feudis*, tit. 20. lib. 3. Innoc iij. PD. 172
Ex parte, 11 *de fide inſtrum.* tit. 22. lib. 2. Honorius iij. 114
Ex parte, 15. *de foro competenti*, tit. 2. lib. 2. Honorius iij. PD. 82
Ex parte, 4. fin. *de his, quæ fiunt a majori parte Capit.* tit. 11. lib. 3. Innoc. iij. PD. 163
Ex parte, 1. *de obſervat. jejun.* tit. 46. lib. 3. Innocentius iij. 213
Ex parte, 12. *de officio, & pot. jud. deleg.* tit. 29. lib 1. Alexander iij. 31
ij. Ex parte, 23. *de offic. & poteſt. jud. deleg.* tit. 29 lib. 1. Alexander iij PD. 34
Ex parte, 3. *de officio jud. ordin.* tit. 31. libro 1. Alexander iij. PD. 60
Ex parte, 6. fin. *de officio Vicarii*, tit. 28. libro 1. Honorius iij. PD 50
Ex parte, 2. *de poſtulando*. tit. 38. lib. 3. Innoc. iij. PD. 68
j. Ex parte, 13. *de privilegiis*, tit. 33. lib. 5. Innocentius iij. 287
ij. Ex parte, 18. *de privilegiis*, tit. 33. lib. 5. Innocentius iij. 288
iij. Ex parte, 27. *de privilegiis*, tit. 33. l. 5. Honorius iij. 289
Ex parte, 22. *de Regularibus*, tit. 31. lib. 3. Honorius iij. PD. 190
j Ex parte, 2. *de reſcriptis*, tit. 3. l. 1. Alex. iij. 4
ij. Ex parte, 12 *de reſcriptis*, tit. 3. l. 1. Clemens iij. 6
iij. Ex parte, 33. *de reſcriptis*, tit. 3. l. 1. Gregor. ix. 9
Ex parte, 24. *de reſtit. ſpoliat.* tit. 13. lib. 2. Innocentius iij. PD. 98
Ex parte, unic. *de ſervitio in ord. fac.* tit. 21. l. 1. Innoc. iij. PD. 18
j. Ex parte, 5. *de Sepulturis*, tit. 28. lib. 3. Alex. iij. PD. 180
ij. Ex parte, 11. *de Sepulturis*, tit. 28. lib. 3. Innocentius iij. 181
Ex parte, 9. *de ſponſalibus, & matrim.* tit. 1. lib. 4. Alexander iij. 222
Ex parte, 10. *de Tempor. ordin.* tit. 11. libro 1. Innocentius iij. 37
Ex parte, 7. *de Teſtibus, & atteſt.* tit. 20. lib. 2. Alexander iij. 103
Ex parte, 11. fin. *de tranſactionibus*, tit. 36. lib 1. Honorius iij. PD. 68
j. Ex parte, 23. *de Verborum ſignific.* tit. 40. lib. 5. Innoc. 3. PD. 308
ij. Ex parte, 30. *de Verborum ſignific.* tit. 40. lib. 5. Honorius iij. 310
iij. Ex parte, 31. *de Verbor. ſignific.* tit. 40. l. 5. Honorius iij. 310
Expedit, 13. alj. q. 1. *Proſper* 238
Experientiam, 13. 21. q 1. *Pelagius Papa*. 210
Explicari, 3. fin. *de obſervat. jejun.* tit. 46. lib. 3. Honorius iij. PD. 213
Ex pœnitentibus, 33. diſt. 50. *Carthag. Conc.* CR. 70
Expoſita, 11. *de Arbitris*, tit. 43. ult. lib. 1. Honorius iij. PD. 75
Expoſuiſti, 6. *de corpore vitiat.* tit. 20. lib. 1. Innocentius iij. PD. 46
Expoſuiſti, 33. *de præbendis*, tit. 5. lib. 1. Honorius iij. PD. 157
Expoſuiſti nobis, 4 fin. *de dilationibus*, tit. 8. lib. 2. Gregorius ix. 87
Ex promiſſis, in principio, diſt 50. *Gratianus*. 64
Ex præſentium, 3. *de pignoribus, &c.* tit. 21. lib. 3. Alexander iij. PD. 171
Ex publico, 7. *de converſione conjugatorum*, tit. 32. lib. 3. Alexander iij. 191
Ex quo inſtituta, 7. de Conſecr. diſt. 4. *Auguſtinus*. CR. 482
Ex quorundam, 1. *de alien. jud. mut. cauſa*. tit. 42. lib. 1. Alex. iij. PD. 74
Ex ratione, 8. *de ætate, & qual* tit. 14. libro 1. Alexander iij. PD. 40
Ex ratione, 8. *de appellationibus*. tit. 28. libro 2. Alexander iij. 138
Ex reſcripto, 9. *de jureiurando*, tit. 24. l. 2. Alex. iij. 117
Ex reſcripto, 1. *de latore, & conductio*. tit. 18. lib. 3. Clemens iij. PD. 169
Ex ſpeciali, 18. *de Judæis*, tit. 6. lib. 5. Gregorius ix. 261
Ex ſponſalibus, unic. de ſponſalibus, tit. 1. in Sexto. lib. 4. Bonifacius viij. 372
Ex ſtudiis, 3. *de præſumptionibus*, tit 23. libro 2. Hieronymus in Parabolis. 124
Ex ſuperna, 2. de præbend. & dignitat. tit. 2. in Extrav. Comm. lib. 3. Clemens v. 440
Ex tenore, 13 *de conceſſione præbendæ*. tit. 8. lib. 3. Innocentius iij. PD. 160
Ex tenore, 11. *de foro competenti*, tit. 2. l. 2. Innocentius iij. PD. 82
Ex tenore, 14. *qui filii ſint legit.* tit. 17. libro 4. Innocentius iij. PD. 240
Ex tenore, 16. *de reſcriptis*. tit. 3. lib. 1. Innoc. iij. PD. 6
Ex tenore, 10 *de ſeruent. excomm.* tit. 39. libr. 5 Alexander iij. 268
Ex tenore, 4. *de Tempor. ordin.* tit. 11. l. 1. Alexander iij. 36
Ex tenore, 33. *de teſtibus, & atteſt.* tit. 20. lib. 2. Innocentius iij. 107
Extirpandæ, 30. *de Præbendis*, tit. 5. l 3. Innoc. iij. in Concilio generali. 156
Extra Catholicam, 71. j. q. 1. *Auguſtinus*. 136
Extra conſcientiam, 3. diſt. 64. *Innoc. Papa*. 88
Extraneo Clerico, 7. diſt. 31. *Chalced. Concil.* 92
Ex tranſmiſſa, 23. *de Decimis*, tit. 30. lib. 3. Celeſtinus iij. PD. 184
Ex tranſmiſſa, 7. *de filiis Presbyt.* tit. 17. libro 1. Alexander iij. 43
Ex tranſmiſſa, 6. *de foro competenti*. tit. 2. lib. 2. Alexander iij. PD. 81
Ex tranſmiſſa, 10. *de præſcriptionibus*, tit. 26. lib. 2. Lucius iij. 119
Ex tranſmiſſa, 3. *de renunciatione*. tit. 9. libro 1. Alexand. iij. 32

Ex tranſmiſſa, 8. *de veſtit. ſpoliat.* tit. 13. libro 2. Alexander iij. PD. 92
Extraordinaria, cc. xxxa. q. c. & 3. *Urbanus ii*. CR. 461
Extra provinciam, in princ. iij. q. 6. *Gratianus*. 180
Ex tua, 9. *de fil. presbyt.* tit. 17. lib. 1. Alexand. iij. 43
Ex tua, 08. *de Cleric. non reſid.* tit. 4. l. 5. Innocentius iij. 151
Ex tua, 35. *de ſimonia*. tit. 3. l. 5. Alex. iij. 153
Ex tuarum, 3. *de auctor. & uſu pallii*. tit. 8. lib. 1. Innocentius iij. 31
Ex tuarum, 8. *de purgat. canon.* tit. 34. l. 5. Lucius iij. 091
Ex tuarum, 2. *de ſortilegiis*. tit. 21. lib. 5. Alex. iij. PD. 277

F

FAciat homo, 15. xxii. q. 1. *Auguſtinus*. CR. 306
Facientis, 3. diſt. 86. *Joannes viii*. CR. 006
Facilius, 33. de poen. diſt. 1. *Proſper*. CR. 406
Facta ſunt, 0. diſt. 4. *Iſidorus*. 3
Facta ſubditorum, 15. 9. q. 3. *Anterus Papa*. 214
Factum legitime retractari non debet, licet caſus poſtea eveniat, a quo non potuit inchoari, Reg. lxxiij. de Reg. jur. in *Sexto*. Boni. viij. 393
Factus eſt, 3. vij. q. 0. *Cyprianus*. CR. 099
Facultates, 1. xiij. q. 2. *Gelaſius Papa*. 250
Falſas poenitentias, 6. de poen. diſt. 5. Gregor. vij CR. 412
Falſidicus, 0. *de crimine falſi*. tit. 20. lib. 5. *Auguſtinus*. 275
Fatendum eſt, 29. xiij. q. 2. *Auguſtinus*. CR. 252
Fecit, 5. de Cenſibus, tit. 20. in *Sexto*. libro 3. Bonifacius viij. 367
Felicis, 5. fin. de poenis, tit. 9. in *Sexto*. l. 5. Bonif. viij. 381
Felicis memoriae, 0. *de torneamentis*, tit. 13. lib. 5. ex Conc. Later. ſub Alex. iij. 270
Felix Epiſcopus, 4. xx. q. 7. *Carthag. Conc. ij*. CR. 265
Felix Epiſcopus, 30 xxj. q. 1. *Carthag. Conc. ij*. CR. 070
Ferrum de terra, 18. diſt. 50. *Gregorius*. 46
Ferrur ſimoniaca, 28 j. q. 2. *Gregorius*. 031
Ficta charitas, 10 de poen. diſt. 2. *Ambroſius*. CR 418
Fides Catholica, unic. de ſumma Trinitate, tit. 1. in *Clem.* l. 1. Clemens v. in Conc. Vien. 397
Fideli, unic. de ſumma Trinitate, tit. 1. *in Sexto* lib. 0. Gregorius x. in Conc. gen Lugd. 321
Fidelior factus, 54. diſt. 50. *Ambroſius*. 70
Fidelis foemina, 8. xxxij. q. 7. *Eliberit. Conc.* 307
Fieri poteſt, 4. xxvj. q. 9. *Auguſtinus*. 307
Filiorum, in princ. xxxvj. *Gratianus*. 454
Filii, 3. de Haereticis, tit. 2. *in Sexto*, lib. 5. Alexander iv. 370
Filiis, vel nepotibus, 31. xvi. q. 7. *Tolet. Conc iv*. 483
Filium aſſerum, 000. j. q. 1. *Gregorius*. 143
Filius Dei, 8. de conſecr. diſt 4. *Auguſtinus*. 480
Filius noſter, 5. *de Teſtament*is, tit. 26. l. 5. Gregorius ix. 176
Finem litibus, 9 *de dolo, & contumacia*. tit. 14 lib. 2. Innocentius iij. 98
Firmx autem, 1. xx. q. 1 *Nona Synodus*. 296
Firmiſſime, 5. j. q. 0. *Auguſtinus*. 107
Firmiſſima, 3. xv. q. 1. *Auguſtinus*. 261
Firmiſſime, 3 de conſecr. diſt. 4. *Auguſtinus*. 480
Firmiſſime, 3. *de haereticis*. tit. 7. lib. 5. Auguſtinus de fide catholica. 261
Firmiter, 1. *de ſumma Trinit. & Fide cath.* tit. 1. lib. 0. Innoc. iij. in Conc. gener. 0
Firmus Dei, 23. de poen. diſt. 2. *Hieron* CR. 417
Fixum ab hinc, 4. xij. q. 5. *Hiſpalenſe Conc*. CR. ad inſcriptionem. 251
Flagitia, 13. xxxij. q. 7 *Auguſtinus*. 308
Fleat pro te, 79. de poen. diſt. 1. *Ambroſius*. 411
Foemina, 7. xxx. q. 5. *Iſidorus*. CR. 384
Foeminas, 31. diſt. 81. *Syricius Papa*. 004
Fornicari hominibus, 00. diſt. 89 *Auguſtinus*. 083
Forte aliquis, 3. xiv. q. 5. *Auguſtinus*. 250
Forte dicas, 43 de conſecr. diſt. 2 *Ambroſius*. CR. 469
Forte in populo, 00. xxxij. q. 4. *Auguſtinus*. CR. 356
Forte uxis, 18. de poen. diſt. 1. *Auguſtinus*. 417
Fortitudo, 5. xxiij. q. 3. *Ambroſius*. 375
Forus, 10. *de verbor. ſignific.* tit. 40. l. 5. Iſidor. in libro Etymolog. 307
Frater, & Coepiſcopus, 10. xvij. q. 4. *Gelaſius*. 287
Fraternitas, 11. xij. q. 2. *Gregorius*. 241
Fraternitatem, 03. diſt. 54. *Gregorius*. 75
Fraternitatem, 5. diſt. 71. *Gregorius*. CR. 91
Fraternitatem, 6. fin. diſt. 80. *Gregorius*. 000
Fraternitatem, 2. *de donationibus*, tit. 24. libro 9. Alexander iij. 173
Fraternitatem, 3. *de ſepulturis*, tit. 28. lib. 3. Innocentius iij. 180
Fraternitati, 5. *de Cleric. non reſid.* tit. 4. libr. 3. Alexander iij. 151
Fraternitati, 6. *de Cleric. excomm.* tit. 27. libro 3. Innoc. iij. 279
Fraternitati, 7. *de eo, qui cogn. conſang. uxor. ſuae*. tit. 13. lib. 4. Innoc. iij. PD. 234
Fraternitati, c. fin. *de Schiſmaticis*. tit. 8. libr. 5. Innoc. iij. 083
Fraternitas, 7. diſt. 34. *Pelagius Papa*. CR. 46
Fraternitatis, 0. xxxv. q. 10. *Gregorius*. CR. 453
Fraternitatis, 6. *de frigidis, & maleficiatis* tit. 15. l. 4. Innocentius iij. 037
Fraternitatis, 4. *de haereticis*, tit. 7. lib. 5. Gregorius Anaſtaſio Antiocheno. 004
Fraternitatis, 17 *de Teſtibus, & atteſtat.* tit. 20 l. 0 Alexander iij. PD. 104
Frater noſter, 5. xvj. q. 1. *Gregorius*. CR. 170
Frater noſter, 47. diſt. 50. *Cadre*. 70
Fratrem noſtrum, 6. diſt. 86. *Gregorius*. 106
Fratres non ſolum, 3. xxxiij q. 4. *Ambroſius*. CR. 316
Fratres noſtros, 8. fin. de poen diſt 5. *Innoc. iij*. 418
Fratres quos, 19. ix. q. 3. *Sixtus Papa ii*. 214
Fratris, & Coepiſcopi, 40. xj. q. 1 *Gregorius*. 203
Frequens, 10. diſt. 34. *Gelaſius*. CR. 74
Frequens, unic de exceſſib praelatorum, tit. 6. in *Clem.* lib. 5. Clemens v. in Conc. Vien. 418
Frequens, 1. de reſtit. ſpoliat. tit 5. *in Sexto*. lib. 0. Innoc. iv. in Conc. Lugdun. 345
Frequenter, ux de judiciis, tit. 1. *in Extr. Comm.* lib 2. Joannes xxij. 447
Frigentius, 07. xxvj. q. 7. *Gelaſius*. 253
Fruſtra, 7. diſt. 8. *Auguſtinus*. 6
Fruſtra ſibi fidem quis poſtulat ab eo ſervari, cui fidem a ſe praeſtitam ſervare recuſat. Reg. lxxv de reg. jur. in *Sexto*. Bonif. viij 393
Fucare, 38. de conſecr. diſt. 5. *Auguſtinus*. 486
Fuerunt etiam, 2. fin. diſt. 7 *Iſidorus*. 3
Fugitivi, 54. xij q 2. *Agath Conc*. 247
Fuit ſemper, 11. ix. q 3. *Athanaſius Patriarcha*. 213
Fundamenta, 17. de Electione, tit. 6. *in Sexto*. lib. 1. Nicolaus iij. 319
Fur autem, 4. fin. xiv. q. 6. *Hieronymus*. CR. 260
Fures, 32. xiij. q. 2. *Tribur. Conc*. CR. 256
Fures, 2. *de furtis*. tit. 18. lib. 5. ex Conc. Triburienſi. 273
Futurum, 13. xij. q. 2. *Melchiades Papa*. CR. 233

G

GAudemus, 19. *de converſione conjug.* tit. 32. l. 3. Gregorius ix. 153
Gaudemus, 9. *de divortiis*, tit. 19. lib. 4. Innoc. iij. PD. 243
Gaudemus, 15. fin. *qui fil. ſint legit.* tit. 17. l 4. Innocentius iij. 240
Gemma monet, 29. *de ſponſalibus*, tit. 0. libro 4. Gregorius ix. 213
Generalem, 3. final. de aetate, & qualit. tit. 6 in *Clem.* lib. 1. Clemens v. 397
Generali, 11. xxx q. 1. *Hadrianus Papa*. 352
Generali, 13. de electione. tit. 6. *in Sexto*. lib. 1. Gregorius x. in Conc. gener. Lugdun. 317
Generalia Concilia, in princip. diſt 17. *Gratianus*. 16
Generalis, 11 diſt. 34 *Gelaſius*. CR. 74
Generaliter etiam, in princ. diſt. 82. *Gratianus*. 101
Generaliter ſancimus, 40. xvi. q 1 *Codex*. CR. 077
Genere per ſpeciem derogatur. Reg xxxiv. de regul. juris. in *Sexto*. Bonif. viij. 398
Genuit Joſeph, 40. xxvij q 2. *Hieronymus*. 374
Geſta, quae nobis, 2. diſt. 74 *Gregorius*. 93
Gloria Epiſcopi, 71. xii. q. 2. *Hieronymus*. 247
Glorioſus, unic de reliq & vener. ſanctor. tit. 22. *in Sexto*, lib. 3. Bonif. viij. 368
Gonſaldus, 0. xvii. q 2 *Alexander Papa*. 155
G. Perpetuus, 12. *de fide inſtrumentorum*, tit. 20. lib. 2 Gregorius ix. 114
Grandi, 2. de ſuppl. neglig. Praelat. tit. 8. in *Sexto*, lib. 0. Innoc. iv. 314
Gratia, 0. j. q. 1. *Leo Papa*. CR. 117
Gratia, 145. de Conſecr. diſt 4 *Auguſtinus*. 474
Gratia, 7. de reſcriptis, tit. 3. *in Sexto*. lib 1. Bonifacius viij. 300
Gratia, 4. de reſcriptis, tit. 1. in *Clem.* l. 2. Clemens v. 395
Gratiam, 05. j. q. 1. *Ambroſius*. 129
Gratum, 20. *de off. & pot. jud. deleg* tit. 29. l. 1. Urbanus iij. PD. 52
Gratum gerimus, 2. *de poſtul. Praelat.* tit. 5. lib. 1. Innoc. iij PD. 19
Grave gerimus, 19. *de off. jud. ordin.* tit. 32. lib. 1 Gregorius ix. 60
Gravem, 15 *de exceſſibus Praelatorum*. tit. 31. l. 3. Honorius iij. PD. 293
Gravem, 03. fin. *de poenis*. tit. 37. lib. 5. Honorius iij. 293
Gravem, 33. *de ſent. excomm.* tit. 39. lib. 5. Honorius iij. PD. 305
Grava nimis, 29. *de praebendis*, tit. 5. lib. 3. Innocentius iij. in Conc. gener. 154
Grave nimis. 2. fin. de reliq. & vener. Sanct. tit. 12. *in Extr. Comm.* lib. 3. Sixtus iv. 454

Grave non, 7. xxxv. q. 9. *Innocentius.* 433
Grave ſatis, 74. xj. q. 3. *Gregorius.* 231
Gravis, 1. de celebratione Miſſar. tit. 14. *in Clem.* lib. 3. Clemens v. in Conc. Vien. 413
Gravis, 15. *de Cenſibus*, t. 39. l. 3. Clemens iij. PD. 206
Gravis, 1. *de Depoſito*, tit. 14. lib. 2. Alexander iij. PD. 188
Gravis, 11. *de reſtit. ſpoliat.* tit. 13. lib. 3. Cœleſtinus iij. 93
Gravis, 2. de ſent. excomm. tit. 10. *in Clem.* lib. 5. Clemens v. 411
Gregorius, 8. xxxv. q. 9. *ex libro Pontificali.* CR. 433
Guiliſarius, 30. xxiij. q. 4. *Silverius Papa.* CR. 320

H

Habeatur, 3. diſt. 18. *Nicænum Conc.* CR. 21
Habebat Dominus, 27. xii. q. 1. *Auguſtinus.* 239
Habeo librum, 8. diſt. 16. *Petrus Epiſcopus Nicomediæ.* CR. 14
Habet hoc proprium, 4. ij. q. 5. *Gregorius* CR. 140
Habemus, 21. xxiij. q. 1. *Hieronymus.* CR. melius *Capitularia.* 323
Habent forſitan, 27. xiij. q. 2. *Anaſtaſius Papa.* CR. 254
Habetur, 4. iij. q. 9. *Damaſus.* 185
Habita dinumeratione, 33. ij. q. 8. *Codex Theodoſ.* CR. 168
Habuiſſe te, 7. fin. diſt. 33. *Gregorius.* CR. 45
Hac conſona, 13. xxv. q. 1. *Gregorius.* 352
Hac conſtitutione, 15. fin. de offic. & pot. jud. del. tit. 14. *in Sexto.* lib. 1. Bonif. viij. 338
Hac ratione, 9. xxx. q. 1. *Joannes Chryſoſt.* CR. 386
j. Hadrianus, 2. diſt. 63. *Octava Synodus.* CR. 83
ij. Hadrianus, 22. diſt. 63. *ex Hiſt. Eccleſ.* 83
Hae autem, 14. diſt. 30. *Gangren. Conc.* CR. 40
Hae autem, 15. xxiij. q. 4. *Gregorius.* 317
Hac autem, 17. de pœn. diſt. 1. *Digeſta.* 404
Hae de charitate, in princip. diſt. 3. *Gratianus.* 411
Hae de ordinandis, in principio, diſt. 81. *Gratianus.* 100
Hae eſt fides, 14. xxiv. q. 1. *Hieronymus.* CR. 339
Hac hujus placiti, 38. xii. q. 2. *Ilerd. Conc.* CR. 245
Hac imago, 13. xxxiij. q. 5. *Auguſtinus.* CR. 437
Hae quæ, in principio diſt. 5. *Gratianus.* CR. 8
Hae quippe, 10. iij. q. 4. *Joannes Papa.* CR. 181
Hac ſalubriter, 2. xxiv. q. 8. *Gregorius*, in Regeſto, & alii alibi. CR. 452
Hæreſis, 27. xxiv. q. 3. *Hieronymus.* 348
Hæretici, 30. xxiv. q. 1. *Innocentius Papa.* 347
Hæretici, 23. de pœnit. diſt. 4. *Hieronymus.* CR. 431
Hæreticus, 28. xxiv. q. 3. *Auguſtinus.* 348
Hi vero, 9. xxvij. q. 2. *Innoc. Papa.* CR. 365
Hanc conſuetudinem, 15. fin. 10. q. 1. *Damaſus Papa.* 216
Hanc ergo, 42. xvij. q. 4. *Gregorius.* CR. 200
Hanc regulam, 57. j. q. 1. *Leo.* 134
Hanc ſocietatem, 12. de pœnit. diſt. 4. *Gratianus.* 409
Henricus, 2. fin. *de Cleric. pugn. in duello.* tit. 14. lib. 5. Cœleſtinus iij. 271
Hic ergo, 14. de Conſecratione, diſt. 1. *Clemens.* 458
Hi de quibus, 38. de Conſecrat. diſt. 4. *Leo Papa.* 481
Hi duo ſolummodo, 33. de Conſecr. diſt. 1. *Leo iv.* 461
Hi ergo, 13. xxvij. q. 1. *Triburienſe Conc.* CR. 366
Hic conſiderandum, in principio, diſt. 64. *Gratianus.* 88
Hinc eſt etiam, 39. xvj. q. 1. *Gregorius.* CR. 290
Hinc etenim, 1. diſt. 49. *Gregorius.* CR. 83
j. Hi qui, 49. diſt. 50. *Nicolaus Papa.* 70
ij. Hi qui, 32. diſt. 50. *Ilerd. Conc.* CR. ibid.
iij. Hi qui, 49. fin. diſt. 50. *Arelat. Conc. ij.* 72
Hi qui, 5. diſt. 55. *Arelat. Conc. ij.* 74
Hi qui, 51. j. q. 1. *Leo.* 127
Hi qui, 9. iij. q. 4. *Alexander Papa.* CR. 180
Hi qui, 3. xiv. q. 4. *Gregorius.* CR. 260
Hi qui, 1. xv. q. 8. *Ilerdenſe Concil.* 265
Hi qui, 6. xxj. q. 3. *Cyprianus.* CR. 301
Hi qui, 3. xxvj. q. 2. *Auguſtinus.* 358
Hi qui, 25. xxxij. q. 7. *Nicolaus.* 399
Hi qui, 20. de Conſecr. diſt. 2. *Tolet. Conc. j.* CR. 466
Hi qui, 12. de Præbendis, tit. 4. *in Sexto.* lib. 3. Bonifacius viij. 333
Hi quoſcunque, 44. j. q. 1. *Hieronymus.* 133
His a quibus, 30. xxiij. q. 8. *Tolet. Conc. j.* 336
His breviter, in princ. diſt. 1. de pœn. *Gratianus.* 403
His igitur, 3. diſt. 23. *Iſidorus.* 30
His quæ pro Eccleſia, 11. *de majorit. & obed.* tit. 33. lib. 1. Honorius iij. 64
His quibus, 60. fin. *de electione*, tit. 6. l. 1. Gregorius ix. 40
His quibus, 20. fin. *de offic. jud. ordin.* tit. 31. l. 1. Gregorius ix. 62
His qui diverſorum, 4. xxvj. q. 7. *Laod. Conc.* CR. 342
His qui in tempore neceſſitatis, 10. xxvj. q. 6. *Leo Epiſcopus.* CR. 341
His temporibus, in principio, diſt. 77. *Gratianus.* 96
Hiſtoria, 3. xxxij. q. 2. *Nicolaus.* CR. 390
Hi vero, 22. xxxij. q. 7. *Gregorius.* 100
Hi vero, 84. de Conſecr. diſt. 4. *Gregorius.* 488
Hoc ad nos, 3. diſt. 59. *Gregorius.* 80
Hoc capitulo, in principio, diſt. 97. *Gratianus.* 122

Hoc conſultiſſime, 2. fin. de rebus Eccl. non alien. tit. 9. *in Sexto.* lib. 3. Gregorius x. *in generali Conc. Lugdun.* 342
Hoc eſt, quod dicimus, 48. de conſecr. diſt. 2. *Auguſtinus.* CR. 470
Hoc etiam placuit, 37. ij. q. 6. *Carthag. Conc. iij.* 168
Hoc habet, 1. diſt. 46. *Gregorius.* 42
Hoc ipſum, 11. xxxiij. q. 1. *Iſidorus.* CR. 300
Hoc nequaquam, 25. vij. q. 1. *Apocryſarii Papa* in quinta Synodo. CR. 204
Hoc nobis, 14. de pœnit. diſt. 4. *Gregorius.* 430
Hoc ſacramentum, 82. de Conſecratione, diſt. 2. *Auguſt.* CR. 473
Hoc quoque, 41. de Conſecr. diſt. 1. *Soterus Papa.* CR. 463
Hoc ſanctum, 24. fin. xxxij. q. 2. *Toletanum Concil. iij.* CR. 391
Hoc ſi in judicio, 8. xxvj. q. 7. *Octava Synodus*, & apud Ruffinum. CR. 363
Hoc ſolum, 8. xxxiij. q. 5. *Hieronymus.* 436
Hoc tamen, 5. xxiij. q. 5. *Auguſtinus.* CR. 325
Hoc tantum, 1. xviij. q. 2. *Tolet. Conc. iv.* 291
Hoc veſtrum, 10. diſt. 21. *Leo Papa.* 20
Hoc videtur, 8. xxij. q. 5. *Auguſtinus.* 310
Homicidas, 31. xxiij. q. 5. *Hieronymus.* 328
Homicidiorum, 24. de pœnit. diſt. 1. *Clemens.* 405
Homicidium, 28. de pœnit. diſt. 1. *Auguſtinus.* CR. ibid.
Homines, 3. xxij. q. 2. *Auguſtinus.* CR. 304
Homini, 9. j. q. 4. *Gregorius.* 148
Homo Chriſtianus, 5. diſt. 40. *Joannes Chryſoſt.* 34
Honeſtum, 14. xxij. q. 5. *Cornelius Papa.* & in *Capitularibus.* CR. 311
Honorentur, 13. xxxii. q. 2. *Ambroſius.* CR. 397
Honoratus, 8. diſt. 50. *Gregorius.* 74
Horrendus, 17. xxxii. q. 5. *Ambroſius.* CR. 393
Hortamur, 8. diſt. 72. *Auguſtinus.* 82
Hortamur, 20. iij. q. 9. *Pelagius.* 187
Hortatu, 10. xxiij. q. 8. *Alcuinus.* CR. 334
Hoſpitalem, in principio, diſt. 42. *Gratianus.* 53
Hoſpitalis vero, in princip. diſt. 85. *Gratianus.* 103
Hoſpitiolum, 27. diſt. 32. *Hieronymus.* CR. 44
Huic ſoli, 3. diſt. 19. *Damaſus Papa.* 19
Hujuſmodi beneficii, 3. fin. 1. q. 2. *Codex.* CR. 114
Hujus obſervantia, 4. diſt. 76. *Leo Papa.* 96
Humano, 12. xxii. q. 3. *Gregorius.* 310
Humanum genus, in princ. diſt. 1. *Gratianus.* CR. 1
Humilis, 17. fin. *de majorit. & obed.* tit. 33. lib. 1. Gregorius ix. 45

I

Jacobus, 44. *de Simonia.* tit. 3. lib. 5. Gregorius ix. 157
Jacobus frater, 47. de conſecrat. diſt. 2. *Sexta Synodus.* CR. 440
Jam itaque, 8. j. q. 4. *Auguſtinus.* 148
Jam nunc, 8. xxviii. q. 1. *Auguſtinus.* 374
Jam vero, 4. xxiii. q. 6. *Gregorius.* CR. 332
Ibi adunati, 49. fin. vij. q. 1. *Gregorius.* 280
Ibi ſemper, 1. iij. q. 8. *Fabianus Papa.* 181
Idcirco fratres, 5. de pœn. diſt. 7. *Cyprianus.* 434
Id conſtituimus, 36. xvij. q. 4. *Aurelian. Concilium j.* CR. 289
Ideo divinæ, 40. fin. xxiv. q. 3. *Auguſtinus.* CR. 330
j. Ideo huic ſancta, 10. ij. q. 4. *Julius Papa.* 145
ij. Ideo huic ſanctæ, 17. ij. q. 4. *Julius Papa.* CR. ibid.
Ideo permittente, 16. xxv. q. 1. *Leo Papa iv.* 352
Ideo prohibetur, 13. diſt. 37. *Iſidorus.* 31
Idololatria, 3. xxviij. q. 1. *Auguſtinus.* 378
Id ſemper, 14. de conſecr. diſt. 3. *Gerund. Conc.* 477
Jejunia, 16. de conſecr. diſt. 3. *ex dictis Sancti Apollonii.* CR. 478
j. Jejunium, 1. diſt. 76. *Calixtus Papa.* 95
ij. Jejunium, 7. diſt. 76. *Hieronymus.* 96
Jejunium, 24. de conſecr. diſt. 3. *Melchiades Papa.* 478
Jejunium, 25. de conſecr. diſt. 5. *Auguſtinus.* 468
JESUS, 20. diſt. 30. *Hieronymus.* 66
Igitur, 5. diſt. 96. *Leo Papa.* 95
Igitur, 7. xxxij. q. 8. *Leo iv.* CR. 333
Igitur, 3. xxx. q. 2. *Leo Papa.* 353
Igitur, 1. xxvi. q. 3. & 4. *Auguſtinus.* 357
Ignarus Epiſcopus, 1. *de libellis oblatione.* tit. 3. l. 2. ex Concilio apud S. Medardum habito. 83
Ignis ſuccenſus, 43. de pœn. diſt. 3. *Auguſtinus.* 427
Ignorantia, 1. diſt. 38. *Tolet. Conc. iv.* 50
Ignorantia facti, non juris excuſat, Reg. 13. de reg. juris. *in Sexto.* Bonifacius viij. 301
Iis poteſtatis, 53. de pœn. diſt. 2. *Ambroſius*, CR. 408
Illa anima, 33. de pœn. diſt. 2. *Ambroſius.* 418
Illa autem, 22. diſt. 12. *Auguſtinus.* 22
Illa cavenda, 4. xv. q. 1. *Ambroſius.* CR. 261
Illa devotionis, 2. *ne ſede vacante*, tit. 9. libro 3. Honorius iij. PD. 143
Illa autem, 14. xxxij. q. 5. *Leo Papa.* CR. 395
Illa propoſitorum, 67. x. q. 3. *Gregorius.* 238
Ille propoſitorum, 3. *de Accuſationibus.* tit. 1. lib. 5. Gregorius. PD. 246

Illa quotidiana, 39. *de Electione*. tit. 6. lib. 1. *Innocent.* iij. 25
Ille gladium, 56 xxiij. q. 4. *Auguſt.* 341
Ille pœnitentiam, 9. *de pœn.* d. 3. *Smaragdus*. 426
Illa procul dubio, 50. d. 93. *Anacletus*. 214
Ille, qui, 3. xxii. q. 5. *Auguſt.* 310
Ille Rex, 25 *de pœn.* d. 3. *Ambr.* CR. 624
Illi autem, 25. ɛij. q. 1. *Proſper*. 202
Illi offerunt, 65. j. q. 1. *Hieronym.* 035
Illi qui ant, 4. 1. q. 5. *Euſebius Papa*. 192
Illi qui illa, 5. vi. q. 1. *Fabianus Papa*. 194
Ille qui peregrinant, 25. xxiv. q. 3. *Nicolaus*. 548
Illiteratos, 1. d. 36 *Gelaſius Papa*. CR. 48
Illos Plenaterios, 7. xxxi. q. 1. *Auguſt.* 356
Illo non, 4. *de pignoribus*, tit. 21. lib 3. Innocentius iij. PD. 171
Illud, 6. *de Exceſſibus Prælatorum*, tit. 31. lib. 5 Alexand iij. 281
Illud, 3. *de Clerico Excommunicato*, tit. 27. lib. 5. Innoc. iij. PD. 079
Illud, 8. *de jure patronatus*, tit. 38. lib. 3. Alexander iij. 201
Illud, 9. *de Major. & obedient.* tit. 33. l. 1. Innocent. iij. PD. 63
Illud, 8. *de præſcriptionibus*, tit. 26. lib. 2. Alexand. iij. 125
Illud, 11. *de præſumptionibus*, tit. 23. lib. 2. Alexand. iij. 115
Illud autem, in princ. d. 50 Gratian. CR. 93
Illud autem, 4. d. 40. *Ambroſius*. 53
Illud autem, 22. d. 93. Greg. 115
Illud autem, in princ. d. 96. Gratian. 118
Illud autem, 10. xii. q. 1. *Marcellus Papa*. CR. 207
Illud breviter, 4. d. 12. *Hieronym.* 11
Illud dicimus, 15. eiij. q. 1. *Tolet. Conc.* vi. CR. 200
Illud etiam, 3. xxij. q. 2. *Gelaſius Papa*. 253
Illud etiam, 46. xxiij. q. 4. Innoc. CR. 313
Illud etiam, 8. fin. xxx. q. 1. *Tribur. Conc.* 565
Illud generaliter, 8. *fin.* d. 64. *Nicæn. Conc.* I. 89
Illud inferendum, 20. viij. q. 1. *Hieron* 208
Illud magnitudinem, 10. fin. x. q. 3 *Pelagius*. 018
Illud nos, 1. d 77. *Cains Papa*. 96
Illud perſcrutari, 7. *de Conſecr.* d. 4. *Auguſt.* CR. 480
Illud plane, 87. xi. q. 3. *Auguſt.* CR. 214
Illud quidam, 1. viij. q. 2. Greg. 229
Illud quod, 47. xii. q. 2. Innocentius II. in Concilio Lateranenſi. CR. 246
Illud quod, 6. xxxi. q. 2. *Auguſt.* 356
Illud quoque, 65. d. 50. *Syricius Papa*. 72
Illud quoque, 1. d. 91. *Januarius Epiſcopus* in Sardicenſi Concil. CR. 91
Illud quoque, 6. fin. xxi. q. 1. *Greg.* CR. 309
Illud relatum, 2. xv. q. 1. *Digeſta*, CR. 261
Illud ſacroſanctum, 6. xxxv. q. 6. *Ordo Roman.* 451
Illud ſane, 4. d. 80. *Leo Papa*. 98
Illud ſane, 34. xxiv q. 3. *Leo Papa*, CR. 344
Illud ſtatuendum, 5. d 23. *Carth. Conc.* 30
Illud ſtatuendum, 8. *fin.* xvi. q. 6. *Gelaſius*. 280
Illud ſuperfluum, 9. d. 95. *Innoc.* CR. 217
Illud te volumus, 4. x. q. 3. *Pelagius*. 215
Illud vero, 1. ix. q. 6. *Carth. Conc.* iij. CR. 190
Illud vero, 5 xxxi q. 1. in Conc. *apud Altheum*. 385
Illud vero, 26. *de pœn.* d. 3. *Ambroſius*. 414
Imitare Petrum, 14. xi. quæſt. 1. *Ambroſius*. CR. ad Rabrio. 195
Immolans, 2. xiv. q. 5. *Eccleſiaſticus*, cap. 34. 038
Immunitatem, 10. fin. *de Immunitate Eccleſiarum*, tit. 49. lib. 3 Greg. ix. 217
Imperatores, 1. d. 9. *Auguſt.* CR. 7
Imperatores, 98. xi. q. 3. *Auguſt.* 255
Imperatorum 4 *de juramento calumniæ*, tit. 7. l. 2 Eugenius Papa I. PD. 86
Imperiali, 63. xxx. q. 2. *Greg. in Regeſto*. 534
Impetram veſtram, 5 d. 24. *Nicolaus Papa* I. 8
Importens, 58 *de pœn.* d. 1. *Hieron.* CR. 409
Impudicas, 12. xxvii. q. 1. *Tribur. Conc.* CR. 566
Imputari, 15. *de fide inſtrumentorum*, tit. 22. l. 2 Greg. ix. 114
Imputari non debet ei, per quem non ſtat, ſi non fiat, quod per eum fuerat faciendum, Reg. xxi. de Reg. Jur. in *Sexto*, Bonif. viij. 592
In actione, 84. *de pœn.* d. 1. *Auguſt* CR. 412
In adoleſcentia, 14. xxxij. q. 2. *Leo Papa*. 402
In aliquibus, 32. *de Decimis*, t. 36. l. 3. Innoc. iij. in *Conc. gener. Lateran* 186
In altari, 97. fin. *de Conſec.* d. 2. *Urbicum Conc.* 476
In alternatrius electoris eſt electio, & ſufficit alterum adimplere, Reg. lxx. de Reg. Jur. in *Sexto*. Bonif. viij. 583
Inania eſt, 12. *de pœn.* d. 3. *Auguſt.* CR. 412
In antiquis, 7. xii q. 2. *Joann. Papa I.* 241
In apibus, 41. vii. q. 1. *Hieron.* 203
In appellationes, 2. *de Jurem. calumniæ*, tit. 4. in *Sexto*, l. 2. Bonif. viij. 345
In Archiepiſcopatu, 4. *de Raptoribus*, tit. 17. l. 5. Alexand. iij. 272
In argumentum trahi nequeunt, quæ propter neceſſitatem aliquando ſunt conceſſa, Reg. lxxviii. de Reg. jur. in *Sexto*, Bonif. viij. 595
In audientia, 25. *de ſent. excommunic.* tit. 39. lib. 5. Clemens iij. 901
In baptiſmate, 102. *de conſec.* diſt. 4. *Magunt. conc.* 490
In Calicem, 85. de conſec. diſt. 2. *Ambroſius*, CR. 475
In Canonibus, 57. xvj. q. 1. *Symmachus* in Synodo vj. Rom. CR. 279
In Canonicis, 6. diſt. 19. *Auguſtinus*, CR. 15
In Capite quadrageſimæ, 64. diſt. 50 *Agath. Conc.* CR. 71
Incaſſum, 17. de pœn. diſt. 3. *Gregorius*. 423
In Cathechiſmo, 10. de conſec. diſt. 4. *Iginus Papa*. 480
In cauſa, 8. finale, *de cauſa poſſeſſionis, & propriet.* tit. 12. lib. 2. Honorius iij. PD. 93
In cauſis, 50. *de Electione*, tit. 6. lib. 1. Innocentius iij. PD. 22
In cauſis, 19. *de ſent. & re judicata*, tit. 27. lib. 2. Innocentius iij. 130
In cauſis, 15. *de Teſtibus, & Atteſtationibus*, tit. 20. lib. 2. Alexander iij. 104
Incanti ſunt, 10. xxij. q. 1. *Gregorius*, CR. 906
Inceſtuoſi, 12. xxxij. q. 5. *Turon. conc.* iij. 327
Inceſtuoſi, 5. finale, xxxv. q. 8. *Aurel.* conc CR. 450
In Chriſto Pater, 82 de conſecr. diſt. 2. *Hilarius*, CR. 473
In Civitate, 6. *de uſuris*, t. 19. l. 5. *Alex.* iij. 274
In Clericum, 49. xi. q. 1. *Hadrian Papa*. 224
In Cœna Domini, 27. *de Conſecr.* d. 2. *Soter Papa*. 466
Incommutabilis, 9. xxii. q. 4. *Tolet. Conc.* viii. 508
In conjugio, 5. xxxij. q. 1. *Hieron.* 388
In copulatione, 18. xxxv. q. 2 & 3 *Worm. Conc.* 448
In criminalibus, 2. 2. q. 5. *Hadrian. Papa*. 190
In cunctis, 50. xi. q. 3. *Greg.* CR. 250
Indecens eſſe, 10. *de natis ex libero ventre*. tit. 10. l. 4. Greg. I. 230
In decima actione, 24. xviij. q. 2. *Hiſpalenſe Concilium*, CR. 293
Indecorum eſt, 3. *de ætate, & qualitate*, tit. 14. l. 1. *Alexand.* iij. 29
In dilationum, un. de dilationibus, tit. 3. in *Extr. Com.* l. 3 Joann. xxii. 448
Indemnitatibus, 43. de Electione. tit. 4. *in Sexto*, l. 1. Bonif. viij 538
Indicante, 4. *de teſtamentis*, tit. 26. lib. 3. Gregorius ix. 176
Indicas, 14. iij. q. 9 *Nicolaus Papa*. 186
Indicatum, 3. *de immunitate Eccleſiarum*, tit. 49. l. 3. Greg. 316
Indicatum eſt, 3. d. 89. Greg. CR. 110
In die, 15. *de Conſec.* d. 5. *Greg.* vii. CR. 497
Indignantur, 4 xxxii. q 6 *Auguſt.* 526
Indigne, 21. xii q. 2. *Symmachus* in Synod. vi. CR. 248
Indignum, 15. d 38. *Greg.* CR 52
Indignum, 11. fin. *de Regulis juris*, tit. 41. ult. l. 5. Lucius iij. 318
In dolo, 22. xxii. q. 2. *Auguſt.* CR, 304
In dominicis diebus, 4. ix. quæſt 2. *Nannetenſe Concil.* CR. 213
In domo Patria, 10. *de pœn.* d. 4. *Auguſt.* CR. 429
In duobus, in princ. xx. q. 1. Gratian. 259
j. Induant, 3. iij q. 3. *Eleuther. Papa*. 178
ij. Induciæ, 4. iij. q. 3. *Damaſus Papa*, CR. 179
Indulgentiæ, 3. fin. de pœnitentiis, tit. 10. *in Sexto*, l. 5. Bonif. viij. 382
Indulgens a jure beneficium non eſt alicui auferendum, Reg. xxvij. de Reg. Juris, in *Sexto*, Bonifacius viij. 398
In ea Synodo, 5. d 100. *Greg.* 124
Inebriaverunt Loth, 9. xx. q 1. *Auguſt.* 262
In Eccleſia, 68. j. q. 1. *Leo*. 155
In Eccleſ. 130. *de Conſecr.* d. 4. *Auguſt.* CR. 408
In Eccleſia, 3. *de inſtitutionibus*, tit. 7. lib. 3. Eugenius, PD. 136
In Eccleſiaſtica, 14. xiij. q 2. *Tribur. Conc.* CR. 234
In Eccleſiis, 1. *de Capellis Monachorum*, tit. 37. l. 3. *Urbanus* iij. 200
In Electionibus, 2. de electione, t. 6. *in Sexto*, l. 1. Innoc. iv. in *Conc. gener. Lugdun.* 124
In eo, 12. xxxii. q. 4 *Hieronym.* CR. 191
In eos, 6. *de hæreticis*, tit. 7. lib. 5. Ex Concilio Africano. 265
In eum, qui, 127. j. q. 1. *Digeſta*, CR. 148
Infames, 2. iij. q. 7. *Digeſta*, CR. 184
Infamas, 17. vi. q. 1. *Stephan.* CR. 195
Infamib. portæ non pateant dignitatum. Reg. lxxxvij. de Reg. jur. in *Sexto*, Bonif. viij. 193
Infamia perſona, 1. iij. q. 7. *Romana Synodus* in Capit. Hadr CR. 189
Infans, 7. xx. q. 1. *Theodor.* in pœnit. 296
Inferior ſedes, 4. d. 21. *Nicolaus Papa*. 27
Inferentum, 1. d. 86. *Leo Epiſcop.* CR. 205
In fide, 2. de hæreticis, tit. 2. *in Sexto*, lib. 5. *Alexand.* iv. 178
Infideles, 17 xxiij. q 4. *Auguſt* CR. 117
Infidelis, unic. de furtis, tit. 5. in *Extr. Com.* l. 5. Joann. xxii. 468
In Galliarum, 1. xxv. q. 1. *Greg.* CR. 151
In generali conceſſione non veniunt ea, quæ quis non eſſet veriſimiliter in ſpecie conceſſurus, Reg. lxxxi. de Reg. Jur. in *Sexto*, *Bonif.* viij. 197
In

In Geneſi, 55. *de Electione*, tit. 6. lib. 1. Gregorius ix. 29
In gravibus, 5. iij. q. 7. *Greg.* CR. 184
Inhærentes, 1. *de Juramento calumniæ*. tit. 9. l. 2. Honorius iij. PD. 86
Inhibendum eſt, 1. de *Cohabitat. Cler. & mulierum*. t. 2. l. 3. ex Conc. Mogunt. 148
In his, 30. *de Privil.* tit. 33. l. 3. Hon. iij. PD. 390
In his, 15. *de Verborum ſignif.* tit. 40. l. 5. Celeſtinus iij. PD. 307
In his rebus, 7. diſt. 11. Auguſt. CR. 10
In illis vero, 0. diſt. 80. *Clemens Papa*. 99
In illo Sacramento, 85. *de Conſecr.* diſt. 2. *Ambr.* 475
In infamiam, in princ. *Conſ.* v. Gratianus. 150
In ipſam, 7. xxii. q. 8. *Auguſt.* CR. 241
Iniquum eſt. 3. xxxii. q. 6. *Auguſt.* 358
In illis temporalibus, 3. diſt. 4. *Auguſt.* CR. 53
In judiciis non eſt acceptio perſonarum habenda. Reg. xii. de reg. jur. in Sexto. Boniface. viij. 392
Injunctæ, 1. de Electione. tit. *in Extr. Com.* l. 1 *Boniface. viij.* 440
Injuſtum, 4. *de rerum permutatione*. tit. 19. lib. 3. ex Conc. apud Silvanectam. 170
Injuſtum iudicium, 89. xi. q. 3. *Calixtus Papa*. 234
Injuſtum videtur, 55. xii. qu. 2. *Concilium apud Tarraconam*. CR. 247
In Lateranenſi, 31. *de Preb.* tit. 5. lib. 3. Innoc. iij. *in Conc. Lateran* 157
In lectum, 6. xxxiv. q. 1. & 2. *Tribur. Conc.* 438
In legibus, 10. xii. q. 2. *Euſebius Papa*. CR. 241
In libris, 01. ii q. 5. *Greg.* CR. 183
In litteris, 9. *de offic. & poteſt. judic. deleg.* tit. 29 lib. 1. *Alexand.* iij. PD. 51
In literis, 5. *de raptor.* tit. 17. l. 5. Alexand. iii. 270
In literis, 5. *de reſtit. ſpoliator.* tit. 13. lib. 2. *Alexander iij.* 92
In literis, 24. *de teſtibus, & atteſtationibus* tit. 20. lib. 2. *Alexand. iij.* 103
In loco, 3. fin. v. q. 4. *Tolet. Conc. xi.* 192
In malis, 5. xxii. q. 4. *Iſidorus*. CR. 307
In malis promiſſis fidem non expedit ſervari. Reg. lxix de reg. jur. in *Sexto*. Boniſ. viij. 392
In mandatis, 2. diſt. 43. *Clemens*. 36
In memoriam, 3. diſt. 19. *Capit. Caroli*. CR. 23
In neceſſitate, 22. *de Conſecr.* diſt. 4. Auguſt. 481
Innocens, 23 xxii. q. 4. *Ambr.* 318
In nomine Domini, 1. diſt. 23. *Nicolaus Papa ij*. CR. 29
In nomine Domini, 2. *de teſt. & atteſt.* tit. 20. l. 2. *Gregor. ix.* 102
In nomine Patris, diſt. 73. *Litera formata*. Ex Nicæna Synodo. CR. 93
In nona actione, 22. xvi. q. 9. *Hiſpal. Conc. ij.* 283
In nonnullis, 15. *de Judæis*, tit. 6. lib. 5. Innoc *in Conc. gener.* 460
In noſtra, 8. *de injuriis, & damno dato*. tit. 36. l. 5 Greg. ix. 293
In noſtra, 9. *de Procuratoribus*. tit. 38. lib. 1. Innocent. iij. PD. 69
In noſtra, 32. *de Reſcriptis*. t. 3. l. 1. Greg. ix. 9
In noſtra, 10. *de ſepulturis*. tit. 28. l. 3. Innocent. PD. 181
In noſtra, 32 *de teſtibus, & atteſtationibus*. tit. 20 lib 2. Innoc. iij. PD. 106
Innotuit, 12. *de Arbitris*. tit. 43 als. lib. i. Gregor. ix. 70
Innotuit, 20. *de Electione*. tit. 6. lib. 1. Innocentius iij. PD. 18
Innotuit, 3. final. de eo qui *ordinatus fuit, ſuſcepit* t 30. l. 5 Celeſt. iij. PD 281
Innotuit, 1. *de maledicis*. tit. 26. lib. 5. Celeſtinus iij. 278
Innovamus, 5. diſt. 60. Innoc. ii. CR. 80
Innovamus, 20. *de Cenſibus*. tit. 39. l. 3. Alex. iij. *in Conc. Later.* 205
Innovamus, 1. fin. *de Treuga*. tit. 34. lib. 1. Alexand. iij. *in Conc. Later.* 65
Innovare, 1. *de Verborum ſignificatione*. tit. 40. l. 5 Hieronym. ſuper Oſee. 306
In novo teſtamento, 2. diſt. 1. *Anacletus*. 80
In novo teſtamento, 3. xxi. q. 2. *Auguſt.* 299
In nullo loco, 22. xviij. q. 2. *Greg.* CR. 293
In obſcuris minimum eſt ſequendum. Reg. xxx. de Reg. jur. in Sexto Boniſ. viij. 392
Inolita, 42. xj. q. 1. *Mileuit. Conc.* CR. 223
In omni, 36. xxvii. q. 2. *Ambroſ.* CR. 370
In omnibus, 26. diſt. 81. *Septima Synodus*. CR. 202
In omnibus, 34. *de Conſecr.* diſt. 5. *Cap. lib.* 5. CR. 499
In omni negotio, 4. *de teſtibus, & atteſtat.* tit. 20. lib. 2. Paſchalis Papa. 103
In ordinando, 1. *de Simonia*. tit. 3. l. 5. Gregorius *genere Synodo præſidens*. PD. 251
In Oratorio, 7. fin. diſt. 42. *Auguſt.* 33
In Ordinationes, 14. d. 81. ex reg. *B. Bened.* CR. 81
In pari delicto vel cauſa potior eſt conditio poſſidentis. Reg. lxv. de Reg. Jur. in Sexto. Boniſ. viij. 393
In parochia, 32. xvi. q. 1. *Pelagius Papa*. 369
In pertractandis, 3. *de juram. calumniæ*. tit. 7. l. 2. Eugenius Papa. 86
In pleriſque, 5. de Electione. tit. 5. *in Clem.* l. 1. Clemens V. 397
In pœnis benignior eſt interpretatio facienda. Reg. xlix. de Reg. Jur. in Sexto Boniſ. viij. 393
In pœnitentia, in princ. d. 3. *de pœnitent. Gratianus*. 431
In præſenti, 20. xiij. q. 2. *Hieronym.* CR. 253
In præſentia, 8. *de probationibus*. tit. 19. lib. 2. Innoc. iij. PD. 101
In præſentia, 6. *de Renunciatione*. tit. 9. lib. 1. Clemens iij. 32
In præſentia, 46. *de ſent. Excommun.* tit. 39. l. 5. Innocent. iij. 301
In præſentia, 19. *de ſponſal. & matrim.* tit. 1. l. 4. Clem. iij. 222
In primis, 7. i q. 1. *Greg.* CR. 127
In quadam, 8. *de celebrat. Miſſarum*. tit. 41. lib. 3. Innoc. iij. PD. 210
In qualibet civitate, 33. xxiij. q. 8. *Codex Theodoſ.* 337
In quibus, 6. xxii. q. 2. *Auguſt.* 305
In quibus, 38. *de Conſecr.* diſt. 2. *Leo*. CR. 458
In quibuſdam, 10. *de pœnis*. tit. 37. lib. 5. Innocent. iij. 204
Inquirendam, 4. *de peculio Clericorum*. tit. 25. l. 3. Ex Concil. Remenſi. 173
Inquiſitioni, 71. *de appellationibus*. tit. 28. lib. 2. Greg. ix. 143
Inquiſitioni, 44. *de ſent. Excom.* tit. 39. lib. 5. Innocent. iij. 374
Inquiſitiones, 21 *de accuſationibus*. tit. 1. lib. 5. Innoc. iij. PD 228
Inquiſitores, 16. de hæreticis. tit. 2. *in Sexto*. l. 5. Boniſ. viii 375
Inquit Apoſtolus, 81. *de Conſecr.* diſt. 0. *Auguſt.* CR 474
In re communi potior eſt conditio prohibentis. Reg. lxxi. de Reg. jur. in Sexto. Boniſ. viij. 398
In Sabbato, 126. *de Conſecr.* d 4. *Cap. lib.* 6. 488
In Sacerdotibus, 2. d. 61 *Hormiſda Papa*. 81
In Sacramento, 5. *de Conſecr.* d. 2. *Carth. Conc. iij.* 454
In Sacramentorum, 1. *de Conſecr.* d 0. *Alexand.* ib.
In ſacris, 3 xvi. q. 1. *Auguſtinus*. CR. 275
In ſalicibus, 37. *de pœn.* d. 3. *Ambroſius*. CR. 426
In ſancta, 2. diſt. 92. Greg. CR. 112
In ſancta, 4. ii. q. 7. *Julius Papa*. 169
In Sancta, 41. *de Conſecr.* diſt. 1. *Sixtus Papa*. CR. 460
In ſcripturis, 8. diſt. 96. *Nicolaus Papa*. 120
In ſcripturis, 4 ii. q. 2. *Euſebius*. 158
In ſcriptura, 2. viri. q. 1. *Greg.* 207
In ſede 11. xxiv. q. 1. *Euſebius Papa*. 339
In ſingulis, 2 diſt. 77 *Zozimus*. CR. 87
In ſingulis, 10. diſt. 80 *Ambroſius*. 107
In ſingulis, 7. *de ſtatu Monach.* tit. 35. lib. 3. Innoc. iij. *in Conc. gener.* 196
Inſinuante, 25. *de off. & pot. Jud. deleg.* tit. 29. l. 1. Innoc. iij. 54
Inſinuante, 7. fin. *qui Clerici, vel voventes*. tit. 6 l. 6 Innoc. iij. PD. 219
Inſinuatione, 1. *de Feudis*. tit. 20. lib. 3. Innocentius iij. 171
Inſinuatum, 13. de Simonia, tit. iij. lib. 5. *Alexander iij.* 252
Inſolitum eſt, 60. xvi. q. 2. *Codex*. 247
Inſpicimus in obſcuris, quod veriſimilius, vel quod plerumque fieri conſuevit. Reg. xlv, de Reg. Jur in *Sexto*. Boniſ. viij. 398
Inſtitutio Miſſarum, 32. *de Conſecr.* diſt. 2. *Gerundenſe Concilium*. CR. 467
Inſtitutiones, 7. xxv. q. 1. *Greg* 331
Inſtitutum eſt, 39. xxxii. q. 2. *Auguſt.* 374
Inſtruendi, 1. *de ſervis non ordinandis*. tit. 18. l. 1. Ex Conc. Tolet. PD. 44
Inſtrumenta, 1. de Procurator. tit. 10. *in Clem.* l. 1. Clem. V. *in Conc. Vienn.* 309
Inſuper, 4. *qui matrimonium accuſare poſſunt*. tit. 18. l. 4. Clem. iij. 241
Inſuper, 6 *de teſtibus & atteſtation.* tit. 0, lib. 2. Alexand. iij. 103
In Synodo, 23. diſt. 63. *Leo Papa*. CR. 88
In ſynodo, 83. *de Conſecr.* diſt. 4. *Zacharias Papa*. 458
In tabulis, 1 *de Sortilegiis*. tit. 21. lib. 5. Ex pœnitentiali Theodori. 277
In tantum, 9. fin. diſt. 21. *Nicolaus Papa*. 27
In tantum, 33. *de pœn.* diſt. 3. *Auguſt.* CR. 425
In tantum, 4. fin. *de colluſione detegenda*. t. 22. l. 5. Greg. ix 277
In tantum, 36. *de Simonia*. tit. 3. lib. 5. Innocentius iij. 256
Integritas, 13. xxxii. q. 1. *Ambroſius*. 389
Intellecto, 33. *de Jurejurando*. tit. 24. lib. 2. Honorius iij. 128
Intelleximus, 6. *de Adulteriis*. tit. 16. lib. 5. Innocent. iij. PD. 171
Intelleximus, 12. *de ætate, & qualit.* tit. 14. l. 1. Innoc. iij. 40
Intelleximus, 2. *de his qui filios occiderunt*. tit. 10. lib. 5. Lucius iij. 266
Intelleximus, 7. *de Judiciis*. tit. 1. lib. 2. Alexander iij PD. 97
Intelleximus, 1. *de novi operis nunciatione*. tit. 32. lib. 5. Lucius iij. PD. 194

Intel-

Intelleximus, 2. *de ordine cognitionum*. tit. 10. l. 2. Clem. iij. PD. 88
Intelligentia, 6. *de verborum ſignificatione*. tit. 40. lib. 5. Hilarius. 306
Intelligi, 5. xxvi. q. 2. *Auguſt.* 336
Inter alias, 6. *de immunitate Eccleſiarum*. tit. 49. lib. 3. Innocentius iij. PD. 217
Inter alia, 31. *de Sent. Excommun.* tit. 39. lib. 5. Innocent. iij. 301
Inter cætera, 8. x. q. 3. *Tolet.* Conc. viij. CR. 216
Inter cætera, 22. xxii. q. 4. *Auguſt.* 303
Inter cætera, 2. *de Appellationibus*. tit. 28. lib. 2. Alexand. iij. 231
Inter cætera, 15. de *Officio Judicis ordinarii*. tit. 31. lib. 1. Innocentius iij. in *Conc. gener.* 62
Inter cætera, 17. *de prab.* tit. 5. lib. 3. Innoc. iij. PD. 154
Inter cætera, 4. *de Reſcriptis*. tit. 3. lib. 1. Alexand. iij. 5
Inter cæteras, 9. *de ſentent. & re judicata*. tit. 27. lib. 2. Alexand. iij. 228
Inter corporalia, 2. *de Tranſlatione*. tit. 7. lib. 1. Innocent. iij. 29
Inter conſilia, 1 de Privilegiis. tit. 7. *in Extr. Com.* l. 5. Bened. xi. 285
Interdicimus, 10. xvi. q. 1. *Calixtus ij.* 267
Interdicimus, 33. fin. *de Decimis*. tit. 30. lib. 3. Greg. ix. 186
Inter dilectos, 8. *de Donationibus*. tit. 24. lib. 3. Innocentius iij. PD. 174
Inter dilectos, 11. *de Exceſſibus Prælatorum*. tit. 31. lib. 5. Innoc. iij. 282
Inter dilectos, 6. *de fide inſtrumentorum*. tit. 22. lib. 2. Innoc. iij. PD. 210
Interdicit, 21. diſt. 32. *Nicæn.* Conc. CR. 44
Interfeciſti, 2. *de homicidio voluntario*. tit. 12. l. 5. *ex* pœnitentiali Romano. 266
Interfectores, 5. xxxiij. q. 2. *Nicolaus Papa*. CR. 401
Inter hæc, 6. xxxiij. q. 2. *Nicolaus Papa* ibid.
Inter hæc, 23. *de pœn.* diſt. 2. *Gregorius*. 417
j. Inter hæc hæreum, 34. *de pœnit.* diſt. 3. *Adamantius, & Iſychius*. 425
ij. Inter hæc hæreum, 33. *de pœn.* diſt. 9. *Iſychius*. 426
Inter hæreſim, 26. xxiv. q. 3. *Hieron.* CR. 348
Inter memoratas, 6. xvi. q. 3. *Innoc. Papa*. CR. 277
Intermittentes, 20. *de pœn.* diſt. 4. *Paulus Apoſtolus*. 421
Inter monaſterium, 20. *de ſent. & re judic.* tit. 27. lib. 2. Innoc. iij. 230
Inter nos, 31. diſt. 63. *Leo iv.* 83
Inter opera, 20. *de ſponſalibus & matrimon.* tit. 1. lib. 4. Clem. iij. PD. 211
Interpoſita, 70. *de Appellationibus*. tit. 28. lib. 2. Greg. ix. 143
Inter quatuor, 12. *de Clericis non reſidentibus*. tit. 4. lib. 3. Innoc. iij. 131
Inter quatuor, 2. *de Clericis peregrinis*. tit. 22. l. 1. Innoc. iij. 47
Inter quatuor, 8. *de major. & obed.* tit. 33. lib. 1. Innoc. iij. PD. 64
Inter quatuor, 3. *de Religioſis Domibus*. tit. 36. lib. 3. Innoc. iij. 199
Inter querelas, 27. xxxiij. q. 4. *Gregorius*. 310
Interrogatum eſt, 24. ij. q. 5. *Salegn.* Conc. 163
Interroga, 94. j. q. 1. *Auguſt.* 189
Inter ſollicitudines, 1. de Magiſtris. tit. 1. *in Clem.* l. 5. Clem. V. *in Conc. Vienn.* 416
Inter ſollicitudines, 10. *de purgatione canonica*. tit. 34. lib. 5. Innoc. iij. PD 291
Intervenientes, 1. xxxii. q. 7. *Auguſt.* 396
Inter verba, 53. xi. q. 9. *Greg.* CR. 231
Intimaſti, 68. *de Appellationibus*. tit. 28. l. 2. Gregorius ix. 142
Intimavit, 18. *de teſtibus & atteſtationibus*. tit. 20. l. 2. Alexand. iij. 104
In toto non eſt dubium partem contineri. Reg. lxxx. de Reg. Jur. in Sexto. *Bonif. viij.* 392
Inter Catholicam, 77. j. q. 1. *Auguſt.* CR. 136
In tuis literis, 2. vii. q. 2. Alexand. ij. 206
In venditionibus, 40. xvii. q. 4. *Agat.* Conc. CR. 290
Invenimus, 71. *de Conſecr.* diſt. 1. Pelagius ii. 463
Inventa eſt, 44. xxvii. q. 2. *Origen.* CR. 374
Inventum eſt, 38. xvj. q. 7. *Cabilon.* Conc. ij. 284
Inveſtigandum, 1. *de peculio Clericorum*. tit. 25. l. 3. Ex Conc. *Arelat.* 173
In veteri lege, 7. diſt. 77. *Tolet.* Conc. iv. 97
Invitat dominus, 70. *de Conſecr.* diſt. 2. *Auguſt.* 473
Invito vero, in princ. xix. q. 2. *Gratianus*. 265
In uno autem, in princ. diſt. 105. *Gratianus*. 125
Inutile, 8. diſt. 88. *Gregor.* 109
Joann. Chryſoſt. 13. d. 30. *Mart. Papa j.* CR. 63
Joannes, 7. *de Clericis conjugatis*. tit. 3. lib. 3. Innoc. iii. 130
Joannes, 13. *de homicidio voluntario*. tit. 12. l. 5. Honorius iij. 270
Joannes, 5. *de Regularibus & tranſ.* tit. 31. lib. 3. Gregorius. 187
Joannes, 19. *de Teſtamentis*. tit. 26. lib. 1. Gregorius ix. 176
Jordanæ, 10. fin. *de eo qui cognovit conſang. uxoris ſuæ*, tit. 13. lib. 4. Greg. ix. 134
Joſeph, 5. *de Verborum ſignificat.* tit. 40. l. 5. Hieronym. *ſuper Matth.* 316
Ipſa pietas, 34. xxiij. q. 4. *Auguſt.* CR. 319
Ipſe ligandi, 60. xi. q. 3. *Gregor.* 231
Ipſi Apoſtoli, 38. ii. q. 7. *Fabianus*. 173
Ipſi Sacerdotes, 91. j. q. 1. Gregorius. 238
Ipſi ſunt Canones, 16. ix. q. 3. *Geloſius Papa*. 214
Ipſe autem, 1. de Reſcriptis. tit. 3. *in Sexto*. lib. 1. Gregor. x. 320
Ita ſæpe, 63. xi. q. 3. *Ambroſius*. 233
Irrefragabili, 13. *de offic. Jud. ordinarii*. tit. 31. lib. 1. Innoc. iij. *in Conc. gener.* 61
Irreligioſa, 3. *de Conſecr.* diſt. 3. *Tolet.* Conc. iij. 477
Irreligioſam, 3. diſt. 87. *Geloſius*. CR. 108
Irriſor eſt, 11. *de pœn.* diſt. 3. *Iſidorus*. 422
Irritum erit, 1. *de his, quæ fiunt à Prælatis*. tit. 10. lib. 3. Ex Conc. apud Valentiam. 163
Irritam eſſe, 11. iij. q. 6. *Felix Papa j.* CR. 183
Irritam eſſe, 33. xi. q. 3. *Carth.* Conc. iv. 119
Is autem, 4. xxii. q. 2. *Auguſtin.* 903
Is cui, 4. fin. *de novi operis nunciatione*. tit. 32. l. 5. Greg. ix. 185
Is cui ab Apoſtolica, 11. de offic. & poteſt. Jud. deleg. t. 14. *in Sexto*. lib. 1. Bonif. viij. 137
Is cui conceditur. 19. de Præbendis. tit. 4. *in Sexto*. l. 3. Bonif. viij. 336
Is cui eſt, 20. *de ſent. Excommun.* tit. 11. *in Sexto*. l. 5. Bonif. viij. 385
Is cui procuratio, 42. de Electione. tit. 6. *in Sexto*. l. 1. Bonif. viij. 332
Iſmael, 9. diſt. 56. *Auguſt.* 78
Is qui, de filiis Presbyterorum. tit. 11. *in Sexto*. l. 1. Bonif. viij. 332
Is qui, 30. *de ſponſalibus & matrim.* tit. 1. lib. 4. Greg. ix. 212
Is qui, 4. fin. *de ſolutionibus*. tit. 23. lib. 3. Gregorius ix. 173
Is qui a Procuratore, 3. de Procuratoribus. tit. 19. *in Sexto*, l. 1. Bonifac. viij. 341
Is qui contra. 19. de Electione. tit. 6. *in Sexto*. l. 1. Bonif. viij. 328
Is qui habet, 9. de ſepulturis. tit. 12. *in Sexto*. l. 3. Bonif. viij. 369
Is qui in Eccleſia, 18. de ſent. excomm. tit. 11. *in Sexto*. l. 5. Bonif. viij. 383
Is qui in jus ſuccedit alterius, eo jure, quo ille, uti debebit. Reg. xlvi. de Reg. Jur. in Sexto. Bonifacius viij. 392
Is qui mandat, 3. fin. de homicidio, tit. 4. *in Sexto*. l. 5. Bonif. viij. 377
Is qui Monaſterium, 1. de Regularibus. tit. 24. *in Sexto*. l. 3. Innoc. iv. 364
Is qui non habet, 4. diſt. 34. *Tolet.* Conc. I. CR. 46
Is qui pœnitentiam, 8. xxvi. q. 6. *Carth.* Conc. iv. 361
Is qui tacet, non fatetur, ſed nec utique negare videtur. Reg. xliv. de Reg. Jur. *in Sexto*. Bonifacius viij. 392
Iſte Abraham, 6. xxxii. q. 4. *Auguſt.* 391
Illud eſt, 20. xi. qu. 1. *Greg.* CR. 221
Ita corporis, 96. xi. q. 3. *Nicolaus Papa*. 214
Ita diligere, 1. xxx. q. 3. *Nicolaus Papa*. 331
Ita Dominus, 7. diſt. 19. *Leo Papa* I. CR. 24
Ita ergo, 3. xxii. q. 1. *Auguſt.* 309
Ita fit verbum, 81. j. q. 1. *Auguſt.* CR. 137
Ita nos Scyllacenorum, 25. final. xvi. qu. 2. *Geloſius*. CR. 233
Ita plane, 6. xxiij. q. 4. *Auguſt.* 316
Itaque cenſuimus, 20. xxiv. q. 3. *Agath.* Conc. 347
Ita quorundam, 6. *de Judæis*. tit. 6. lib. 5. *Alex.* iij. in Conc. *Lateran.* 359
Item adverſus, In princ. diſt. 13. *Gratianus*. 12
Item cum, 6. *de reſtit. ſpoliatorum*. tit. 13. lib. 2. Alexander iij. 92
Item in Monachali, in princ. diſt. 58. *Gratianus*. 76
Item Laici, in princ. diſt. 63. *Gratianus*. 81
Item qui, in princ. diſt. 57. *Gratianus*. 70
Item qui, in princ. diſt. 59. *Gratianus*. 80
Iteratur quotidie, 71. *de Conſecrat.* diſt. 2. *Paſchaſius*. CR. 472
Jubemus, 126. j. q. 1. Codic. l. 9. ad Leg. Juliam. 143
Jubemus, 16. xvi. q. 3. Codic. CR. 277
Jubemus, 60. *de Conſecr.* d. 1. *Lucius Papa*. CR. 462
Judæi, 7. j. q. 4. *Tolet.* Conc. iv. 148
Judæi, 10. xxviij. q. 1. *Tolet.* Conc. iv. 378
Judæi, 93. *de Conſecr.* d. 4. *Agath.* Concil. 489
j. Judæi, 3. *de Judæis*. tit. 6. lib. 5. *Greg.* 259
ij. Judæi, 3. *de Judæis*. tit. 6. l. 5. *Alexand.* iij. *in Conc. Lateran.* ib.
Judæi, 21. *de teſtibus, & atteſtationib.* tit. 20. l. 2. *Alexand.* iij. 105
Judæorum, 11. xxviij. q. 1. *Tolet.* Conc. iv. 378
Judas, 34. xvii. q. 4. *Geloſius*. 289
Judas pœnitens, 36. *de pœn.* d. 3. *Jo. Chryſoſt.* CR. 420
Judex, 5. de offic. & poteſt. Judic. deleg. tit. 14. *in Sexto*. l. 1. Bonif. viij. 337
Judex criminoſum, 2. j. q. 5. *Conſtant. Imper.* CR. 128

Judex non eſt, 30. xxiij. q. 5. *Hieron.* 328
Judicaturum, 22. xxx q. 5 *Eleuther.* CR. 385
Judicatis, 61. xi. q. 3. Greg. 431
Judicans, 25. j. q. 1. *Hieron.* CR. 130
Judices, unic. de officio & poteſtate Judic. delegati, tit. 8. *in Clem.* l. 1. *Clem. V. in Conc. Vienneſi.* 398
Judicet ille, 4. iij. q. 7. *Ambr.* 184
Judicet ſæpium, 83. *de pœn.* d. 1. *Auguſt.* 410
Judicis officium, 2. fin. *de offic. Judicis*, tit. 32. l. 1. Gregor. 12. 63
Judicium vero, in princ. vi. q. 3. Gratian. 197
Julianus, 94. xi. q. 3. *Ambroſius*, CR. 234
Juramenti, 12. xxii. q. 5. *Chromatius*, CR. 391
Juramentum, 56. *fin. de jurejurando*, tit. 24. lib. 2. Gregor. ix. 181
Juratores, 3. fin. xx. q. 6. *Urbanus* ii. 263
Juravit, 5. *de Probationibus*, tit. 19. lib. 2. Clemens iij. 100
Juravit David, 4. xxii. q. 4. *Auguſt.* 307
Jurgantium, 2. *de ſent. & re judicata*, tit. 27. l. 2. Gregor. 127
Juste, 2. de Judiciis, tit. 1. *in Sexto*, l. 2. Innoc. iv. *in gener.* Conc. Lugdun. 344
Jus autem, 6. d. 1. *Iſidor.* 2
Jus autem, in princ. d. 7. Gratian. 5
Jus civile, 8. d. 1. *Iſidor.* 1
Jus dictum, 12. *de Verborum ſignificatione*, tit. 40. l. 5. *Iſidor.* 307
Jus generale, 2. d. 1. *Iſidor.* 2
Jus gentium, 9. d. 1. *Iſidor.* 2
Jus militare, 10. d. 1. *Iſidor.* 2
Jus naturale, 7. d. 1. *Iſidor.* CR. 1
Jus publicum, 11. d. 1. *Iſidor.* 2
Jus Quiritum, 12. *fin.* d. 1. *Iſidor.* CR. 2
Juſtitia, 13. xxv. q. 1. *Greg.* 358
Juſtum eſt, 2. d. 9. *Iſidor.* CR. 7
Juſtum eſt, 1. xxiij. q. 2. *Iſidor.* CR. 314
Juſtum eſt, ut qui, 5. xxiij. q. 3. *Calixtus.* 315
Juvenculas, 12. xx. q. 2. *Gregor.* in *Regeſto.* 097
Juvenis, 5. *de ſponſalibus & matrim.* tit. 1. lib. 4. Eugen. Papa. 220
Juxta Chalcedonenſis, 21. xvj. q. 1. *Alexand.* ii. 267
Juxta ſanctorum, 4. d. 93. *Anacletus & Zacharias Papa*, CR. 014

L

LAbrynæ, 2. *de pœn.* d. 1. *Ambr.* CR. 403
Laici in accuſatione, 14. ii. q. 7. *Ex verbis Anacleti*, CR. 170
Laici Presbyteros, 37. xvj. q. 7. *Mogunt.* Conc. 264
Laici, qui, 6. d. 53. *Innoc. I.* 45
Laicis quemoris, 23. xvj. q. 7. *Eulalius Epiſc.* CR. 283
Laico vero nullo modo, in princ. d. 63 Gratian. 83
Laico non licet, 3. ii. q. 7 *Marcell Papa.* 169
Laicos non accuſare, 3. ii. q. 7 *Euſebius.* 170
Latos, 5. *qui filii ſint legitimi*, tit. 17. l. 4. *Alexander* iij PD. 239
Lator, 7. *de ſent. & re judicata*, tit. 27. l. 2. *Alexander* iij. 138
Latorem præſentium, 121. j. q. 1. Greg. 141
Latorem præſentium, 15. xxxiij. qu. 2. *Nicolaus Papa*, CR. 402
Latores, 4. *de Clerico excommunicato*, tit. 27. lib. 5. *Alexand.* iij. PD. 279
Lator Nemeſion, 44. ij. q. 7. Greg. CR. 174
Lator præſentium, 21. d. 53. *Stephan.* 77
Lator præſentium, 3. fin. 16. q. 5. *Greg.* 276
Lator præſentium, 8. *de homicidio voluntario*, t. 12. l. 5. *Alexand.* iij. 268
Lator præſentium, 2. *de pignoribus*, tit. 21. lib. 3. *Gregor.* iij. 271
Levamini, 15. *de pœn.* d. 5. Greg. 423
Laudabilem, 2. *de converſione infidelium*, tit. 33. l. 3. Celeſt. iij. 185
Laudabilem, 5. *de frigidis & maleficiatis*, tit. 15. l. 4. Celeſt. iij. PD 307
Lecta coram nobis, 14. *de Renunciatione*, tit. 9. l. 1. Honor. iij PD. 35
Lectis ſagacitatis, 18. d. 63. *Stephanus.* 85
Lector cum ordinatur, 98. d. 23. *Carth.* Conc. iv. 31
Lectores cum ad annos, 8 d. 32. *Carth.* Conc. iij. 45
Lector ſi viduam, 18. diſt. 34. *Martinus Papa*, id eſt, *Bracaren.* 47
Legant Epiſcopi, 5. d. 37. *Hieron.* 49
Legatos, 2. de Officio Legati, tit. 15. *in Sexto*, l. 1. Clemens iv. 58
Legatur, 2. xxiv. q. 2. *Gelaſius Papa*, CR. 343
Legebatur, 5. *de major. & obed.* tit. 33. lib. 1. *Leo Papa.* 23
Lege Imperatorum, 2. d. 10. *Nicolaus Papa*, CR. 8
Lege Julia, 109. 1. q. 1. *Digeſto*, CR. 143
Legem, quam piiſſimus, unicum, d. 53. *Gregorius Papa*, CR 73
Leges Eccleſiæ, 13. iij. q. 6. *Anacletus Papa.* 185
Legi Epiſtolam, 36. xxj. q. 2. *Auguſt.* 290
Legimus aliqua, 9. d. 37. *Ambr.* 50
Legimus de beato, 7. d. 37. *Rabanus*, CR. ib.
Legimus quoſdam, 50. *de Conſecr.* d. 5. *Hieron.* 498
Legi Sycomaſtem, 13. xxxij. q. 8. *Hieron.* CR. 334
Legitimo, 2. de appellationibus, tit. 15. ult. *in Sexto*, l. 2. Innoc. iv 350
Legitur quod beatus, 29. d. 81. *Greg.* 102
Legum Eccleſiaſticorum, 9. ii q. 1. *Hincmarus*, ex Conc. apud S. Medardum, CR. 135
Lex æterna, 19. xxiij. q. 5. *Auguſt.* CR. 327
Lex continentiæ, 10. d. 31. *Leo Papa.* 44
Lex divina, 18. xxxii q. 2. *Benedictus Papa*, CR. 371
Lex erit, 5. diſt. 1. *Iſidorus.* 2
Lex eſt, 1. diſt. 2. *Iſidorus.* 2
Lex illa, 49. xxvii. q. 2. *Gelaſius Papa.* 375
Lex illa, 2. xxxj. q. 1 *Gelaſius.* 434
Libenter ignoſco, 48 *de pœn.* d. 1. *Ambr.* 407
Liberi dicti, 13. *fin.* xxxii q. 4. *Iſidor.* CR. 395
Liberorum, 14. xxxii. q. 4. *Hieron.* ib.
Liberti, 8 d. 87. *Toler.* Conc. 10. 108
j. Liberti Eccleſiæ, 61. xii. q. 2. *Toler.* Conc. iv. 247
ij. Liberti Eccleſiæ, 65. xii. q. 2. *Toler.* Conc. ix. 248
Libertos, 7. d. 87. *Agath.* Conc. 108
Licet appellatori, 1. ij. q. 6 *Fabianus Papa.* 164
Licet etiam, 2. ij. q. 6 *Fabian* 166
Licet, 14 *de excuſationibus*, tit. 1. lib. 5. Innocentius iij. PD. 247
Licet, 12. fin. de appellat. tit. 15. ult. *in Sexto*, l. 2. *Boniſ.* viij. 358
Licet, 6. fin. *de Baptiſmo*, tit. 42. lib. 3. Innoc. iij. in Conc. *gener.* 014
Licet, 4. *de Cenſibus*, tit. 39. l. 3. Greg. j. 205
Licet, 3. *de conjugio ſervorum*, tit. 9. lib. 4. Urbanus iij PD 231
Licet, 5. de *Crimine falſi*, tit. 20. lib. 5. *Innoc.* iij. PD. 176
Licet, 12. *de Decimis*, tit. 30. lib. 3. *Alexander* iij. 183
Licet, 6. *de Electione*, tit. 6. lib 1. *Alexander* iij. in Conc. Later. 16
Licet, 3. *de feriis*, tit. 9. lib. 2. Alexander iii. PD. 88
j. Licet, 10 *de foro competenti*, tit. 2. lib. 2. *Innocent.* iij. PD. 80
ij. Licet, 20. fin. *de foro competenti*, tit. 2. lib. 2. Greg. 12. 83
Licet, 30. *de offic. & poteſt. Jud. deleg.* tit. 29. l. 1. Innoc. iij. PD. 53
Licet, 5 *de officio Legati*, tit. 30. lib. 1. Innoc. iij. PD. 59
Licet, 3. *de pœnis*, tit. 37. lib. 5. Alexander iij. PD. 294
Licet, 6. *de pœnitentiis, & remiſſionibus*, tit. 38. l. 5. Alexand. iij. 295
Licet, 18. *de Regularibus*, tit. 31. lib. 3. Innocentius iij. 189
Licet, 2 *de Reſtitutione ſpoliatorum*, tit. 13. lib. 2. Greg. ix. 91
Licet, 24. de Sent. Excom. tit. 10. *in Sexto*, lib. 5. Boniſ. viij 284
Licet, 31. *de Simonia*, tit. 5. libro 5. Innocentius iij. 254
Licet, 3. *de ſponſa duorum*, tit. 4. lib. 4. Alex. iij. PD. 227
j. Licet, 25. *de Teſt. & atteſtationib.* tit. 20. lib. 2. Alexand. iij. 103
ij. Licet, 47 *de teſtib. & atteſtationib.* tit. 20. l. 2. Innoc. iij. 108
iij. Licet, 49 *de Teſtib. & atteſtationib.* tit. 20. l. 2. Honor iij PD. ib.
Licet, 4 finale, de Translatione, tit. 7. lib. 1. Innocent. iiij. PD. 18
Licet, 6. *de voto, & voti redempt.* tit. 34. lib. 3. Innoc. iij PD. 194
Licet ab interlocutoria, 12. fin. de appell. tit. 15. ult. *in Sexto*, l. 2. Boniſ. viij. 350
Licet aliquid, 11. fin. xxvj. q. 2. *Ambr.* 357
Licet canon, 14. de Electione, tit. 6. *in Sexto*, l. 1. Greg. x. *in gener.* Conc. Lugd. 317
Licet cauſam, 9 *de Probationibus*, tit. 19. lib. 2. Innoc. iij PD. 102
Licet Eccleſiarum, 2. de Præbendis, tit. 4. *in Sexto*, l. 3 Clem. iij. 355
Licet Epiſcopus, 28. de Præbendis, tit. 4. *in Sexto*, lib. 3. *Boniſ.* viij 357
Licet ergo, 16. viij. q. 1. *Hieron.* CR. 108
Licet in corrigendis, 12. *de officio Judicis ordinarii*, tit. 31 l. 1 Innoc. iij. 61
Licet in Officialem, 2. de officio Vicarii, tit. 13. *in Sexto*, l. 1. Boniſ. viij. 356
Licet in regulis, 5. xvj. q. 3. *Gelaſius.* 277
Licet in ea, unic. de Rerum permutatione, tit. 10. *in Sexto*, l. 3. Boniſ. viij 360
Licet Magiſter, 3. *de ſuppleud. neglig. Prælat.* t. 10. l. 1. Innocent. iij. PD. 33
Licet mulieres, 3. de jurejurando, tit. 10. *in Sexto*, l. 3. Boniſ. viij. 347

Licet

Licet nonnunquam, 6. diſt. 45. *Leo Papa*. 38
Literis noſtris, unic. de probatione. tit. 7. in Clem. l. 2. Clem. V. *in Conc. Vienn.* 401
Licet Pater, 4. de Sepulturis. tit. 12. *in Sexto*. l. 3. Bonif. viij. 163
Licet pleramque, 4. diſt. 45. Greg. iv. CR. 38
Licet Romanus, 1. de Conſtitution. tit. 2. *in Sexto*. l. 1. Bonif. viij. 321
Licet vobis, 32. *de Prabend.* tit. 5. lib. 3. Honorius iij. 157
Licet vobis, 11. de Privilegiis. tit. 7. *in Sexto*. l. 3. Bonif. viij. 380
Licite dimittitur, 2. xxxiii. q. 7. *Auguſt.* CR. 396
Ligee Eccleſia, 38. *de Conſecrat.* diſt. 1. *Higinus Papa*. CR. 460
Lignete, 6. *de Conſecr.* tit. 40. lib. 3. Innocent. iij. PD. 209
Liquido, 34. *de Conſecr.* diſt. 2. *Auguſt.* CR. 470
Literæ, 3. *de dilationib.* tit. 7. lib. 2. Honorius iij. PD. 87
Literæ, 7. fin. *de frigidis, & maleficiatis*. tit. 15. l. 4. Honor. iij. 237
Literæ, 2. *de matrimonio contracto*. tit. 26. lib. 4. Alexand. iij. PD. 237
Literas, 26. fin. de Celebrat. *Miſſar.* tit 41. lib. 3. Honor. iij. PD. 212
Literas, 9. *de conceſſione prabend.* tit. 8. lib. 3. Innocent. iij. PD. 161
Literas, 3. un. *de Conjugio Leproſorum*. tit. 8. l. 4. Urban. iij. PD. 232
Literas, 4. *de deſponſatione impuberum*. tit. 2. l. 4. Alexand. iij. PD. 224
Literas, 14. *de filiis Presbyterorum*. tit. 17. lib. 1 Clem. iij. PD. 44
Literas, 2. *de juramento calumnia*. tit. 7. l. 2. Honorius iij. PD. 86
Literas, 24. *de præſumptionibus*. tit. 23. lib. 2. Innoc. iij. PD. 123
Literas, 1. *de renunciatione*. tit 9. lib. 2. Alex. iij. PD. 91
Literas, 3. fin. de reſcriptis. tit. 2. l. 1. *in Clem.* Clemens V. 306
Literas, 13. *de reſtitutione ſpoliatorum*. tit. 13. l. 2. Innoc. iij. PD. 93
Literas, 4. *de ſuppleud. neglig. Prælatorum*. tit. 10. l. 1. Innoc. iij. PD. 36
Literas, 13. *de temp. Ordinat* tit. 11. lib. 2. Innocent. iij. 37
Literas Charitatis, 4. diſt. 63. *Pelagius Papa*. 84
Literaturam, 3. *de voto, & voti redemptione*. tit. 34 l. 3. Alex. iij. PD. 194
Literis, 12. *de præſumptionibus*. tit. 23. l. 2. Alexand. iij. PD 115
Literis, 39. *de reſcriptis*, t. 3. l. 1. Greg. ix. 10
Literis veſtris, 18. *de Conſecrat.* diſt. 3. *Fabianus Papa*. CR 478
Litigioſos, in princ. diſt. 90. Gratian. 221
Loca vero in quibus, in princ. d. 80. Gratian. 99
Loci noſtri, 8. xxxv. q. 4. *Stephanus V.* CR. 442
Locupletari non debet aliquis cum alterius injuria vel jactura. Reg. XLVIII. de Regu. juris in Sexto. Bonif. viij. 391
Locutio divinarum, 14. d. 38. *Auguſt.* 52
Longinquitate, 64. xii. q. 2. *Tolet. Conc vi.* CR. 248
Loquitur Dominus, 18. xxiv. q. 1. *Cyprian.* CR. 339
Lotharius, 4. fin. xxxi. q. 2. *Nicolaus*. CR. 387
Lugdunenſis, 10. fin. ix. q. 2. *Urbanus Papa*. 210
Luminoſo, 6. xviij q. 2. *Greg.* CR. 291
Luxuriam facit, 7. d. 33. *Proſper*. 48
Luxurioſa res, 3. d. 23. *Hieronym.* 35

M

MAgis, 8. xxxij. q. 5. *Auguſt.* 394
Magna, 7. *de voto, & voti redemptione*. tit. 55. l. 3. Innoc. iij. PD 194
Magna ſapientia, 20. xxii. q. 4. *Auguſt.* 308
Magna pietas, 3. *de pæn.* d. 1. *Auguſt.* CR. 403
Magnum quidam, xi. 28. q. 1. *Ambroſius*. 378
Magnus Epiſcopus, 3. d. 54. *Carth. Conc. I.* CR. 73
Magnus Epiſcopus, xx. *de obligatis ad ratiocinia*. tit 19. l. 1. Ex Conc. Carth. 45
Majores, 8. xvi. q. 7. *Auguſt.* 201
Majores, 2. iv. q. 1. *Gelaſius*. 188
Majores, 3. *de Baptiſmo*. tit. 42. lib. 3. Innoc iij. PD. 212
Majoribus, 8. *de Prabendis*. tit. 5. lib. 3. Alex. iij. *in Conc. Turon.* 153
Majorum quiſquam, 9. ii. q. 7. *Zepherinus Papa*. CR. 172
Male conſuetudo, 5. d. 8. *Nicolaus Papa*. CR. ad inſcriptionem. 6
Maledicam. 96. j. q. 1. *Hieronym.* CR. 236
Malis ſunt, 34. fin. xxiij. q. 4 *Auguſt.* CR. 324
Maleſtis, unic. de auctoritate, & uſu pallii, tit. 4. *in Extr. Com.* l. 1 Joann. xxii. 442
Mancipia, 3. *de rerum permutatione*. tit. 19. l. 3. Ex Concilio apud Silvanectum. 75
Mancipia Chriſtiana, 13. d. 54. Greg. 73
Mandamus, 2. xix. q. 3. *Urban. ii.* 295
Mandamus, 6. *de officio Archidiaconi*. tit. 23. lib. 1. Alexander iij. 49
Mandaſtis, 10. ii. q. 5. *Sixtus Papa iij.* 161
Mandata, 6. *de præſumptionibus*. tit. 23. l. 2. Gregor. Mammo Epiſcopo. 125
Mandato, 10. de Prabendis. tit. 4. *in Sexto*. l. 3. Bonif. viij. 354
Mandato, 13. *de Procuratoribus*. tit. 38. lib. 1. Gregorius ix. 72
Mandato, 46. finale. *de Simonia*. tit. 3. l. 5. Gregor. ix. 237
Mandatum, 41. fin. de Prabend. tit. 4. *in Sexto*. l. 3. Bonif. viij. 339
Mandatum, 38. *de reſcriptis*. tit. 3. lib. 1. Gregorius ix. 10
Manet ergo, 3. xxiv. q. 1. *Leo Papa*. 338
Manifeſta, 15. ii. q. 1. *Ambroſius*. CR. 157
Manifeſta, 20. xii. q. 1. *Martinus Papa*, id eſt *Bracarenſis in Concil.* 238
Manifeſta, 2. *de pœnitentiis, & remiſſionib.* tit. 38. l. 5. Alexand. Papa. 205
Manifeſtum eſt, 69. j. q. 1. *Leo*. 133
Manifeſtum eſt, 22. xxiiii q 3. *Auguſt.* 436
Manus impoſitio, 74. j q. 1. *Auguſt.* 136
Manus quoque, 4. *de Conſecr.* d 5. *Euſebius Papa*. 496
Marcion & Baſilides, 64. 1. q. 1. *Hieronym.* 133
Mariti, 4. *de adulteriis, & ſtupro*. tit. 16. lib. 5. Ex Conc. Pariſienſ. 371
Maritum duarum, 2. d. 33 *Greg.* CR. 43
Martinus, 4. *de Cognatione ſpirituali*. tit. 11. l. 4. Clemens iii. 238
Maſſana, 56. *de Electione*. tit 6. lib. 1. Gregorius ix. 28
Mater Eccleſia, 139. *de Conſec.* d. 4. *Auguſt.* 494
Matrimonium, 2. xxvii. q. 2. *Joan. Chryſoſt.* 370
Matthæus, 23. *de Simonia*. tit. 3. lib. 5. Lucius iij. 295
Maximianus, 6. d. 81. Innoc. 100
Maximianus, 2. xxiij. q. 3. *Auguſt.* 323
Maximum quoque, 19. j. q. 7. *Leo*. 133
Mediaverit, 2. de teſtibus, & atteſtation. tit. 20. *in Sexto*. l. 2. Greg. 12. *in Conc. Lugdun.* 347
Medicamentum, 77. *de pæn.* diſt. 1. *Joann. Chryſoſtomus*, CR. 411
Medicina, 76. *de pæn.* d. 1. *Ambroſius*. CR. ib.
Meliore, 21. xxvii. q. 2. *Auguſt.* CR. 367
Meminimus, 13 *de accuſationibus*. tit. 1. l. 5. Alexander iij. PD. 247
Meminimus, 9. *de appellationibus*. tit. 28. lib. 2. Alexander iij. 238
Meminimus, 3. *qui Clerici, vel voventes*. tit. 6. l. 6. Alexand. iij. 219
Memor ſum, 10. xxiv. q. 1. *Sixtus Papa*. 338
Mensam, 7. ii. q. 3. *Greg.* CR. 160
Manſuram autem, 80. *de pæn.* d. 1. *Hieronym.* CR. 418
Meretrices eſſe, 21. xxxii. q. 4. *Auguſt.* 383
Merito, 1. xv. q. 1. *Auguſt.* CR. 261
Merito, 15. xxxii. q. 2 *Auguſt.* CR. 394
Meruit, 2. de privilegiis. tit. 7. *in Extr. Com* l. 3. Clem. V. 472
Metropolitano, 29. d. 63. *Leo I.* 87
Metropolitanum, 45. ii. q. 7. *Greg.* CR. 175
Metuentes, 32. xvii. q. 4. *Gelaſius*. 288
Michael, 13. *de filiis Presbyterorum*. tit. 17. lib. 1. Clem. iij. PD. 43
Michael, 17. *de Uſuris*. tit. 19. l. 5. Innoc. iij. 073
Mihi autem, 12. xxii. q. 1. *Auguſt.* CR. 306
Milas, 13. xxxij. q. 5. *Auguſt.* 317
Militare, 5. xxiij. q. 1. *Auguſt* 315
Miniſterium, 1. *de officio Archipreſbyteri*. tit. 24. l. 1. Leo Papa. PD. 40
Miniſtrare, 3. xxvi. q. 6. *Agath. Conc.* 361
Miniſtri, 19. d. 81. *Lucius Papa*. CR. 108
Miniſtri, 2. xiv. q. 4. *Arelatenſe Conc. I.* 258
Miniſtrum, 17. d. 23. *Laodicenſe Conc. iv.* CR. 38
Miramur, 5. d. 61. *Leo Epiſcopus*. CR. 81
Miramur, 37. xxiv. q. 1. *Nicolaus*. 348
Miramur, 7. *de ſervis non ordinandis*. tit. 18. l. 1. *Innoc. iij.* 45
Mirandum eſt, 42. *de pæn.* d. 2. *Auguſt.* 420
Miratus valde, 2. d. 93. *Greg.* 218
Miror autem, 57. *de pæn.* d. 1 *Cyprian.* 408
Miror minus, 4. d. 30. *Joan. iii.* 64
Miror quomodo, 8 xvii. q. 4. *Auguſt.* CR. 286
Miſſarum eſt, 4. d. 61. *Innocentius Papa*. 81
Miſſarum ſolemnia, ex. *de conſecrat.* diſt. 1. *Triburien. Concil.* CR. 458
Miſſas die, 64. *de conſec.* d. 2. *Agath. Concil.* 463
Moderamina, 23. xvi. q. 1. *Gregorius*. 268
Modo quæritur, in princ. xxxv. q. 4. *Gratianus*. 442
Molliſſima, 5. xxi. q. 3. *Cyprianus*, CR. 391
1. Monachi, 33 xvi q. 1. *Agath. Concil.* 269
11. Monachi, 33. xvi. q. 1. *Tarracon Conc.* CR. 273
Monachi, 104 *de conſec.* d. 4. *Capit. Liber.* CR 610
Monachi, 2. *de ſent. Excommun.* tit. 39 lib. 3. Alexander iij. 259
Monachi, 2. *de ſtatu Monachorum*, t. 35. lib. 3. Ex Conc.

Conc. Later. ſub Alexand. iij. 396
Monacho, 3. xx. q. 4. *Baſilius*, CR. 299
Monacho, 32. xxvij. q. 1. *Aurel. Conc. j.* 368
Monachos quoque, 19. xvj. q. 1. *Syricius Papa*. 269
Monachum, 5. xx. q. 1. *Tolet. Conc. iv.* CR. 296
Monachum, 5. xx. q. 4. *Agath. Conc.* CR. 299
Monachus, 9. final. d. 77. *Gelaſius Papa*, CR. 97
Monachus, 4. xvj. q. 1. *Hieronymus*. 267
j. Monaſterio, 17. xviij. q. 2. *Arel.* vel *Aurel.* Conc. 285
ij. Monaſterio, 19. xviij. q. 2. *Agath. Conc.* ibid.
Monaſteria, 8. *de Vita & honeſtate Cleric.* tit. 1. lib. 3. Alexander iij. in Conc. Later. 146
Monaſterio, 6. xix. q. 3. *Gregorius*, CR. 285
Monaſterium, 33. xvj. qu. 7. *Eugenius ij. & Leo iv.* in Synodo Romana. 185
Monaſteriorum, 1. de Rebus Eccleſiæ non alienandis, t. 4. *in Clem.* Lib. 3. Clemens v. *in Concilio Viennenſi*. 407
Monemus, 18. xij q. 2. *Leo iv.* in Concilio. 242
Mortales, 5 *de purgatione Canonica*, tit. 34. lib. 5. Ex Concilio Meldenſi. 290
Monomachiam, 22. ij. q. 5. *Nicolaus Papa*, CR. 163
Mora ſua cuilibet eſt nociva, Reg. xxv. de Reg. Jur. *in Sexto*, Bonifac. viij. 392
Mos antiquus, d. d. 65. *Nicænum Conc. ij*, CR. 89
Mos eſt, 4. d. 1. *Iſidorus*, CR. 1
Mos eſt, 30. xij. q. 2. *Gregorius*. 244
Movet te, 26. xxij. q. 1. *Auguſtinus*, CR. 304
Moyſes, 2. d. 7. *Iſidorus*. 5
Moyſes, d. viij. q. 1. *Hieronymus*. 207
Moyſes, 9. xxxij. q. 2. *Auguſtinus*. 390
Mulier, 29. d. 23. *Carthag. Conc. iv.* 32
Mulier, 4. xv. q. 1. *Auguſtinus*. 261
Mulier, 11. xxij. q. 4. *Auguſtinus*. 309
Mulier, 14. xxxij. q. 2. *Ambroſius*, CR. 391
j. Mulier, 5. xxxiij. q. 5 *Ex conc. apud Comp.* 435
ij. Mulier, 19 xxxij. q 3. *Ambroſius*, CR. 417
Mulier, 20. *de conſec.* d. 4. *Carth. Conc. iv.* 481
Mulier, 21. finale, *de converſione Conjugatorum*, tit. 32. lib. 3. Gregorius ix. 193
Mulierem conſtat, 27. xxxiij. q. 5. *Auguſtinus*, CR. 436
Mulieres, 19. *finale*, d. 30. *Laodicen. Conc.* CR. 44
Mulieres, 31. xxvij. q. 1. *Eugenius Papa ij.* in Concilio Romano, CR. 188
Mulieres, 1. *de donationibus inter virum & uxorem*, tit. 20. lib. 4. Ex Concilio habito apud Vvormatiam. 243
Mulieres, 2. de judiciis, tit. 1. *in Sexto*, lib. 1. Bonifacius viij. 344
Mulieres, 6. *de ſent. Excommunicat.* tit. 39. lib. 5. Alexander iij. 158
Mulieri, 34. *de jurejurando*, tit. 24. lib. 2. Gregorius ix. 149
Multa eorum operationes, 38. i. q. 1. *Auguſtinus*. 132
Multa mentis, 1. de Judæis, tit. 2. *in Extr. com.* lib. 5. Clemens v. 466
Multæ ſunt, 1. *Ne Clerici vel Monachi*, tit. 50. xli. lib. 3. Ex Concilio Moguntino. 417
Multi boni, 43 *de pænit.* diſt. 2. *Gregorius*. 412
Multi corriguntur, 18. ij. q. 1. *Auguſtinus*. 157
Multiplex, 41 *de pæn.* diſt. 1. *Leo*, CR. 407
Multiplicitas, 21. j. q. 1. *Taraſ. Epiſc. Conſtam.* 119
Multis ab urbe, 5. d. 44 *Gregorius*. 57
Multi Sacerdotes, 12 *finale*, diſt. 40. *Joannes Chryſoſtomus*, CR. 54
Multis Conciliis, 31. xvj. q. 1. *African. Conc.* CR. 278
Multa denuo, 5. diſt. 17. *Pelagius Papa ij.* 22
Multi ſecularium, 84. j. q. 1. *Gregorius*, CR. 137
Multi ſunt, 8. xxv. q. 5. *Hieronymus*. 459
Multi ſunt, 8a *de conſ.* d. 4. *Pelagius Papa*, CR. 488
Multorum, 2. d. 52. *Gregorius*. 48
Multorum, §. ult. Cap. fin. Cauſ. j. q. 2. *qui in quibuſdam editionibus* eſt principium, Cauſ. j. qu. 3. Gratianus, CR. 144
Multorum, 20 xxvij. q. 2. *Gregorius*. 372
Multorum, 20 xxxv. q. 6. *Alexander ij.* 451
Multorum, 1. de hæreticis, tit. 3. *in Clem.* lib. 5. Clemens V. *in Conc. Vienn.* 416
Multorum, 2. *de Judæis*, tit. 6. lib. 5. Gregorius, PD. 458
Multorum, 2. de Pœnis, tit. 8. *in Clement.* lib. 5. Clemens v. 420
Multos de Eccleſiaſtiles, 29. d. 54. *Gregorius*. 75
Multum ſtupeo, 8. iij. q. 6. *Leo Epiſcopus*. 181
Mutare conſilium quis non poteſt in alterius detrimentum, Regula xxxiii de Reg. Juris, *in Sexto*, Bonifacius viij. 392
Mutationes, 34. vij. q. 1. *Anterus Papa*, CR. 905

N.

NAbuchodonoſor, 22. xxiij. q. 4. *Auguſtinus*. 318
Nam concupiſcentiam, 4. *de Conſtitutionibus*, tit. 2. lib. 1. *Auguſtinus*. 2
Nam & ego, 5. *de Verborum ſignificatione*, tit. 40. lib. 5. Hieronymus. 300
Nam & Rex, 3 *de Verborum ſignificatione*, t. 40. lib. 5. Hieronymus. 306
Nam qui Deo, 5. xvj. q. 2. *Ambroſius*, CR. 275
Nam ſi conſenſerimus, 9. diſt. 27. CR. *Palea*, forte *Nicolaus Papa*. 3d
Nam ſicut, 5. d. 30. *Innocentius j.* CR. 41
Naſci de adulterio, 5. d. 56 *Hieronymus*. 78
Naviganti, 19. finale, *de uſuris*, tit. 19. lib. 5. Gregorius ix. 275
Naum Prophetam, 31. *de pæn.* d. 3. *Hieron.* 424
Ne aliquis, 10. de hæreticis, tit. 2. *in Sexto*, lib 5. Clemens iv. 374
Ne aliquis, 5. de privilegiis, tit. 7. *in Sexto*, lib 5. Clemens iv. 378
Nec aliqua, 4. xxvij. q. 1. *Gelaſius Papa*. 565
Ne amiſſo, 34. xxiij. q. 4 *Auguſtinus*, CR. 321
Ne captando, 3. de Conceſſ. præbend. tit. 7. *in Sexto*, lib. 3. Bonifacius viij. 360
Nec artificioſa, 25. xxij. q. 2 *Auguſtinus*, CR. 106
Nec damnoſa, 14. xxv. q. 2. *Codex*. 554
Nec Dei, 43. *de ſimonia*, tit. 3. lib 5. Honorius iij. PD 257
Nec eam quam, 10. xxxv. q. 2. & 3. *Gregorius*. 441
Nec emeritis, 12. d. 81. *Celeſtinus*. 82
Nec Epiſcopi, 7. *de temp. ordin.* tit. xi. lib. 1. Ex Concilio Arelatenſi. 17
Neceſſaria, 6 j. q. 7. *Gelaſius*. 151
Neceſſaria, 5 xij. q. 1 *Eugenius ij. & Leo iv.* CR. 237
Neceſſarium, 80. *de conſ.* d. 2 *Epheſin. Symbol.* CR. 474
Neceſſarium eſt, 1. *de conſ.* d. 4. *Auguſtinus*. 479
Neceſſe eſt, 3. *fin.* d. 89. *Hieronymus*, CR. 37
Neceſſe eſt, 92. j. q 1. *Gregorius*. 128
Neceſſe eſt, 21. *fin.* iij. q. 6. *Nicolaus Papa*. 187
Neceſſe eſt, 14. xxij. q. 5. *Tolet. Conc.* CR. 328
Neceſſe eſt, 51. *de conſ.* d. 1. *Leo Papa*, CR. 070
Nec extra, 7. iij q. 9 *Damaſus*, CR. 186
Nec foris, 33. j. q. 1. *Auguſtinus*. 238
Nec hoc quoque, 7. xiv. q. 4 *Leo Papa*. 358
Nec illud, 8 xix q 5. *Ambroſius* 385
Nec illud, 20 *final.* xxxiij q. 3 *Ambroſius*. 437
Nec is, qui invitus, 11. xv q. 1. *Ambroſius*, CR. 261
Nec licuit, 4. diſt 17. *Gregor. forte Pelagius*, CR. 20
Nec mirum, 14. xxij q. 5 *Auguſtinus*, CR. ad inſcriptionem & in fine. 259
Nec Moyſes, 87. *de conſec.* diſt. 2 *Hieronymus*. 475
Nec novum, 17. viij q. 1 *Gregorius*. 228
Nec numerus, 5. [illegible] q. 3. *Gelaſius*. 218
Ne cum eſſent, unic. de rerum permutatione, tit 5. *in Clem.* lib 3. Clemens v. *in Concilio Vienn.* 407
Nec quenquam, 127. *de conſec.* d. 4. *Cyprianus*, CR. 490
Nec quiſquam, 4. xxiv. q. 2. *Gelaſius Papa*, CR. 144
Nec ſolo, 12. xxiij. q. 5 *Auguſtinus*. 393
Nec ſufficere, 24. *final.* viij. q. 1. *Beda*. 219
Nec uxorem, 11 xxxiij. q. 4. *Nicolaus Papa*. 415
Nec forte, 74. *de pæn.* diſt. 1. *Hieronymus*, CR. 418
Ne forte. 21. *de cons.* diſt. 4. *Oſee*. 480
j Neganda, 1. iij q. 11. *Stephanus Papa*. 187
ij. Neganda, 2. iij. q. 11. *Codex*. Ibid.
Nedum, 1. de cognatione ſpirituali, tit. 3. *in Sexto*, lib 4 Bonifacius viij. 371
Negare non poſſum, 4 diſt. 9. *Auguſtinus*. 7
Negligere, 55. ij. q. 7. *Eleutherius Papa*. 375
Negotiatorem Clericum, 9. diſt. 88. *Hieronymus*. 109
Negotium, 7. *de pænit.* diſt. 5. *Gregorius*. 412
Ne in agro, 1. de Statu Monachorum, tit. 10. *in Clem.* lib. 3. Clemens 5. *in Conc. Vienn.* 409
Ne ſolitaria, 5. *de conſtit.* tit. 6. lib. 1. Hieronymus. 2
Neminem abſolutæ, 1. d. 70. *Chalced. Conc.* CR. 91
Neminem extra, 16. iij. q. 6. *Romana Synodus*, In Capit. *Hadriani*, CR. 183
Neminem putet, 45. *de pæn.* diſt. 1. *Auguſtinus*. 407
Neminem quiſquam, 2. diſt. 43. *Romanum Concilium* ſub *Sylveſtro*. 46
Nemini eſt, 30. xvij. q. 4. *Nicolaus*, CR. 289
Nemini dubium, 10. finale, *de officio Legati*, tit. 30. lib. 1. Gregorius ix. 59
Nemini præterquam, 3. final. xv. quæſt. 3 *Julius Papa*, CR. 263
Nemini Regum, 40. xvj q. 7. *Sylveſter Papa*, CR. 284
Nemo ad Sacrum, 12. diſt. 50. *Urbanus ij.* 44
Nemo contemnat, 31. xj. q. 3. *Joan. Chryſoſt.* 187
Nemo blandiatur, 4. xxxij. q. 4. *Ambroſius*. 392
Nemo de sonorum, 17. fin xvj. q 3. Joann. viij. 279
Nemo deinceps, 13. de Electione, tit. 6. *in Sexto*, lib. 1 Gregorius x. *in Conc. gener. Lugd.* 327
Nemo deſperandus, 1. de pæn. diſt. 7. 435
Nemo Eccleſiam, 9. de conſ. d. 1. *Aurel. Conc.* CR. 458
Nemo Epiſcoporum, 41. xj. q. 3. *Meldenſ. Conc.* CR. 329
Nemo Epiſcopus, 11. xj. q. 1. *Conſtit. apud Julian. Antecessorem*. 440
Nemo judicabit, 13. ix. q. 3. *Innocent. Papa*, CR. 213
Nemo per ignorantiam, 40. de conſec. diſt. 1. *Clemens Papa*, CR. 460
Nemo petitorum, 81. xj. q. 3. *Auguſtinus*. 339
Nemo poteſt, 2 xvj. q. 1. *Gregorius*. 286
Nemo poteſt, 50. de pæn. d. 1. *Ambroſius*. 407
Nemo poteſt ad impoſſibile obligari, Reg. vj. de Reg. Jur. *in Sexto*, Bonifacius viij. 398
Nemo poteſt plus juris transferre in alium, quam ſibi com-

competere dignoſcatur, Reg. lxxx. de Reg. Juris in Sexto, Bonifacius viij. 393
Nemo Presbyter, 2. diſt. 78. *Authen. de Sanctiſſimis Epiſcopis* 98
Nemo Presbyterorum, 14. *de ſimonia*, tit. 3. lib. 3. Alexander iij. 651
Nemo quippe, 2. d. 83. *Gregorius*, CR. 104
Nemo qui ſcit, 4. xiv. q. 5. *Hieronymus*, CR. 231
Nemo recte, 2. d. 81. *Symmachus Papa*. 102
Nemo tollit, 141. de conſec. diſt. 4. *Auguſtinus*. 494
Nemo vel in foro, 7 de pœn. d 1. *Codex*. 424
Nemo unquam, 1. 35. q. 1. *Cajus Papa*. 219
Ne nimis, 9. finale, *de religioſis domibus*, tit. 36. lib. 3. Innocentius iij. *in Conc. gener.* 300
Neophyti, 12. de conſec. d 3 *Carth. concil. iv.* 697
Neophytus, 9. d. 61. *Ambroſius*, CR. 81
Ne pro cujuslibet, 37. xvj. q. 1. *Gregorius*. 668
Ne pro defectu, 41. *de Electione*, tit. 6. lib. 1. Innocentius iij. *in Conc. gener. Lateran.* 26
Ne pro dilatione, 16. fin. *de præbendis & concesſionibus*, tit. 38. lib. 5. Gregor. ix. 297
Neque ad Cain, 3. d. 90 *Cyprianus*. 318
Neque apud altare, 14. finale, d. 88 *Cyprianus*. 812
Neque decennit, 3. fin. xxj. q. 4. *Juſtin. Nov.* CR. 370
Neque enim, 9 xiv. q. 5. *Auguſtinus*, CR. 250
Neque furioſus, 26. xxxij. q. 7. *Fabianus*. 603
Neque in homine, 56. j. q. 1. *Auguſtinus*, CR. 131
Neque poteſt, 93 1 q 1. *Auguſtinus*. 138
Neque quorumlibet, 10. d. 9. *Auguſtinus*. 7
Neque videri, 3. xxxij. q. 1. *Cyprianus*. 365
Ne quis arbitretur, 14. xxij. q 1. *Auguſtinus*, CR. 308
Ne quis jejunet, 15 de conſecr. diſt. 5. *Cæſaraugustan. Concilium*, CR 679
Ne quod obſit, 98. de conſec. diſt. 4. *Gregorius*. 489
Ne Religioſi, 24. fin. *de Regularibus*, tit. 31. lib. 3. Gregorius ix. 102
Ne Romani, 2. de Electione, tit. 3. *in Clem.* lib. 1. Clemens v. 396
Nervi teſticulorum, 2. fin. d. 13. *Gregorius*, CR. 13
Ne tales, 29. de conſec. diſt. 5. *Hieronymus*. 479
Nicæna Synodus, 10. d. 31. *Hiſtor. Tripart.* CR. 42
Nicolaus, 64. *de appellationibus*, tit. 28. lib. 2. Honorius iij. PD. 142
Nihil contra, 4. 15. q. 2. *Eleutherius Epiſc.* 135
Nihil contra, 16. iij. q. 1. *Tolet. Conc. viij.* 601
j. Nihil enim, 23. de conſec. d. 5. *Pius Papa*. 458
ij. Nihil enim, 68. de conſec. d. 5 *Joan. Chryſ.* CR 458
Nihil eſt, 44. *de Electione*, tit. 16. lib. 1. Innocent. iij. *in Concil. Lateran.* 26
Nihil eſt aliud, 76. de conſect. d. 4. *Auguſtinus*. 488
Nihil exiſtimere, 3 xxiij q. 1. *Auguſtinus*, CR. 513
Nihil illa, 6. fin. d 93. *Anacletus Papa*, CR. 104
Nihil iniquius. 1. xxxij. q. 6. *Auguſtinus*. 526
Nihil in ſacrificio, 8. de conſecr. diſt. 2. *Alexander vj a Petro*. 463
Nihil Judas, 38. de pœn. d. 3. *Hieronymus*, CR. 426
Nihil obſtat, 7. *de Verbor. ſignificatione*, tit. 40. lib 5. *Auguſtinus ſuper Matthæum*. 30
Nihilominus quoque, 16. iij q. 9. *Leo Papa*. 18
Nihil prodeſt, 21. de pœn. d. 5. *Pius Papa*. 423
Nihil prodeſt, 2. *de præſcriptionibus*, tit. 26. lib. 2 Ex Regeſto Gregorii, PD. 634
Nihil ſic debet, 33. xj. q. 3. *Auguſtinus*, CR. 212
j. Nimis, 16. *de Exceſſibus Prælatorum*, tit. 31. lib 5. Gregorius ix. 283
ij. Nimis, 17. *de Exceſſibus Prælatorum*, tit. 31. lib 5 Gregorius ix. ibid
Nimis, 18. final. *de filiis Presbyterorum*, tit. 17. lib. 1. Gregorius ix. 44
Nimis, 30. *de jurejurando*, tit. 24. lib. 2. Innoc. iij. *in Concil. gener. Later.* 101
Nimium certe, 6. xxiij. q 8. Joannes Papa viij. CR. 533
Nimium ſoet, 37. xxiij. q. 4. *Auguſtinus*, CR. 341
Niſi aut in cœnobiis, 9. diſt. 56. *Urbanus*, CR. ad rubricam. 64
Niſi bella, 1. xxiij. q. 1. *Gregorius*. 313
Niſi cum pridem, 10. *de Renuntiatione*, tit. 9. lib. 1. Innocentius iij PD. 32
Niſi eſſent, 11. *de Præbendis*, tit. 5. lib. 3. Innocentius iij. 154
Niſi ſpecialis, 3. *de authoritate, & uſu pallii*, tit. 8. Innocentius iij. 31
Niſi ſpecialis, 3. de *Officio Legati*, tit. 30 lib. 1. Innocentius iij. 38
Nobilis homo, 13 13. q. 5. *Triburienſe Conc.* CR. 161
Nobilis homo, 2 *de purgatione Canonica*, tit. 34. lib. 5. Ex Concilio Triburienſi. 290
Nobiliſſimus vir, 3. final. diſt. 97. *Nicolaus Papa*. 123
Nobis Dominus, 17. 63. Leo iv. 85
Nobis fuit, 25. *de jure Patronatus*, tit. 38. lib. 3. Clemens iij. PD. 223
Nobis fuit, 27. *de Simonia*, tit. 3. lib. 5. Celeſtinus iij. 234
Nocte ſancta, 48. de conſecr. diſt. 1. *Teleſphorus Papa* viij. *a Petro*. 461
Nolentes, 1. de hæreticis, t. 3. in *Clem.* lib. 5. Clemens v. in *Concilio Viennenſi*. 417
Noli frater, 9. diſt. 9 *Auguſtinus*, CR. 9
Noli meis literis, 3 diſt. 9. *Auguſtinus*. 7
Nolite potare, 23. de pœn. diſt. 1. *Auguſtinus*. 403
Nolite errare, 5 diſt. 11. *Julius Papa* CR. 9
Nolite nos exiſtimare, 5. diſt. 21. *Nicolaus Papa*, 27
Nolite recedere, 10. xj. q. 3. *Hieronymus*. 217
Nolite timere, 86. xj. q 3. *Joannes Chryſoſtomus*, 133
Nolite velle, 1. xiv. q. 3. *Auguſtinus*. 138
Nolo ut aliquis, 22. xij. q 1. *Auguſtinus*, CR. 138
Nolunt itaque. 16. xxxiij. q. 5. *Auguſtinus*, CR. 437
Nomen Presbyteri, 12. ij q. 1. *Auguſtinus*. 156
Non æſtimamus, 19. xiij. q. 2. *Auguſtinus*. 654
Non afferimus, 21. xxiv. q. 1. *Auguſtinus*. 340
Non amplius, 1. de *Inſtitutionibus*, tit. 7. lib 3. Ex Concilio Arelatenſi. 136
Non autem, 12. iij. q. 1. *Epiſtola Paulini*. 200
Non cogentur, 3. diſt. 41. *Auguſtinus*. 34
Non confidat, 39. diſt. 30. *Gelaſius*. 71
Non debere, 5 diſt. 80. *Laodicenſe Concil.* CR. 102
Non debet, 2. diſt. 63. *Martinus ex Concilio*. 89
Non debet, 64. xj. q. 5 *Gregorius*. 631
Non debet, 10. xxx q. 1. *Celeſtinus Papa*. 351
Non debet, 8. *de conſanguin. & affinit.* tit. 14. lib. 4. Innocentius iij *in Concilio generali*. 236
Non debet, 36. final. *de Teſtibus, & atteſtationibus*, tit. 20. lib. 2. Gregorius ix 110
Non debet aliquis alterius odio prægravari, Reg. xxij. Reg. Jur. in Sexto, Bonifac. viij. 594
Non decet, 1. diſt. 12. *Calixtus Papa j.* 11
Non dicatis, 11. xij q. 1. *Auguſtinus*, CR. 638
Non dico, 18. de conſecr. diſt. 4. *Hieronymus*. 481
Non dubito, 147. de conſecr. diſt. 4. *Auguſtinus*. 405
Non dubium, 5. *de ſent. Excommunicationis*, tit. 39 lib 3. Alexander iij. 697
Non enim, 11. xxvij. q. 1. *Auguſtinus*, CR. 366
Non eſt turpis, 8 xxxij. q. 1 *Auguſtinus*. 590
Non eſt, 3. de Conſuetudine, tit. 4. in Sexto, lib. 1. Bonifacius viij. 314
Non eſt, 22. de *Decimis*, tit. 30. lib. 3. Celeſtinus iij. PD. 184
Non eſt, 11. de *Sponſalibus, & matrimoniis*, tit. 1. lib. 4 Alexander iij. 228
Non eſt a plebe, 1. ij. q 7. *Evariſtus*. 180
Non eſt aqua, 32. de conſect. diſt. 4. *Auguſtinus*. 483
Non eſt contra, 2 cxj. q. 1. *Auguſtinus*, CR. 302
Non eſt contra, 23. xxxij. q. 1. *Iſidorus*. 389
Non eſt credendum, 5. iij. q. 11. *Hadrianus Papa*, CR. 187
Non eſt crudelis, 68. xxiij q. 3. *Hieronymus*. 328
Non eſt culpandus, 14. final. xxxj. q 2. *Hieronymus* 389
Non eſt dubium, 16. xxvij. q 1. *Auguſtinus*, CR, 570
Non eſt facile, 1. diſt. 40 *Hieronymus*, CR. 33
Non eſt iniquitatis, 17. xxiij. q 5 *Auguſtinus*. 327
Non eſt in mora, qui poteſt excipione legis ipſo ſe tueri, Reg. ix. de Reg. Jur. in Sexto, Bonifacius viij. 398
Non eſt innocentia, 57. xxiij. q. 3. *Auguſtinus*, CR. 319
Non eſt noſtrum, 11. xxiij. q. 5. *Hieronymus*. 316
Non eſt obligatorium contra bonos mores præſtitum juramentum, Reg. lviij. de Reg. Jur. in Sexto, Bonifacius viij. 598
Non eſt abſcedendum, 15. xcj. q. 4 *Iſidorus*. 308
Non eſt peccatum, 3. fin. diſt. 6. *Iſidorus*. CR. 5
Non eſt permittendum, 6. diſt. 63. *Laodicenſe Concil* 84
Non eſt putanda, 27. j. q 1. *Gregorius*, CR. 131
Non eſt quod cuiquam, 10. xv q. 1. *Ambroſius*, CR 652
Non eſt ſine culpa, qui rei, quæ ad eum non pertinet, ſe immiſcet. Reg. xix de R g. Juris, in Sexto, Bonifacius viij. 396
Non eſt vobis, 7. *de Regularibus*, tit. 31. lib. 3. Alexander iij. PD 187
Non eſt voti, 5. *de Voto, & Voti*, tit. 34. lib. 3. Innocentius iij. PD. 194
Non exemplo, 4 cevj. q 1. *Beda*. 356
Non ex quo, 146. de conſecr. diſt. 4. *Auguſtinus*, CR. 404
Non fidelibus, 5. xxxij. q. 3. *Auguſtinus*, CR. 393
Non firmatur tractu temporis, quod de jure ab initio non ſubſiſtit, Reg. xviij. de Reg. Juris in Sexto Bonifacius viij. 382
Non fruſtra, 17. xxiij. q. 5. *Auguſtinus*. 327
Non furem, 10. iij. q. 1. *Leo ix*. 202
Non habenti, 50. xj. q. 2. *Africanum Concil.* CR. 246
Non hoc corpus, 45 de conſ. diſt 2. *Auguſtinus*, CR. 462
Non illud, 33 de conſecr. diſt. 4 *Auguſtinus*. 493
Non imminentur, 10. j. q. 4. *Auguſtinus*, CR. 148
Non indiſcrete, 1. de Procuratoribus, tit. 19. in Sexto lib. 1. Bonifacius viij. 341
Non in inferenda, 7. xxiij. q. 5. *Ambroſius*, CR. 315
Non injuſte, 14. *de Procuratoribus*, tit. 38. lib. 1. Gregorius ix. 70
Non in perpetuum, 3. cxiv. q 3. *Rabanus*. 345
Non invenitur, 61. xxiij. q. 4 *Auguſtinus*. 500
Non iterari, 9. ix. q. 1 *Conſtantinopol. Synodus j.* CR. 210
Non invenio, 43 de conſecr. diſt. 4. *Auguſtinus*. 483
Non iſte panis, 56. de conſecr. diſt. 2. *Ambroſius*. 471
Non ita, 18. ij. q. 6. *Eutychianus Papa*. 166
Non ita, 31. xxij. q 1 *Auguſtinus*. 306
j. Non liceat, 31. diſt. 23. *Bracarenſe Conc.* 32
ij. Non liceat, 32. diſt. 23. *Ex Concilio Martini Papæ*, ſeu *Bracarenſi*. ibid.
Non liceat, 12. final. diſt. 44. *Ex Concilio Martini Bracarenſi*. 58

Non

Non liceat, 3. diſt. 32. *Martinus Papa, ſeu Bracarenſis in Concilio*. 213
Non liceat, 67. j. q. 1. *Martinus Bracarenſis in Conc.* 135
Non liceat, 14. iij. q. 6. *Innocentius Papa*, CR. 183
j. Non liceat, 20. xij. q. 2. *Symmachus Papa in Synodo iij.* CR. 242
ij. Non liceat, 43. xij. q. 2. *Chalcedon. Concil.* 245
iij. Non liceat, 48. xij. q. 2. *Itera Synodus*. 246
Non liceat, 10. final. 19. q. 3. *Novella CXXIII*. CR. 213
Non liceat, 3. xxvj. q. 5. *Martinus Papa*, id eſt, *Bracarenſis in Concilio*. 358
Non liceat, 7. de confeſ. diſt. 3. *Martinus Papa*, id eſt *Bracarenſis in Concilio*. 477
Non liceat, 39. de confeſ. diſt. 4. *Martinus Bracarenſis in Concilio*. 486
Non liceat, 1. *de Clericis non reſidentibus*, tit. 4. lib. 3. Ex Concilio Sardicenſi 130
Non liceat, 2. diſt. 10. *Symmachus Papa*. 8
Non licet, 9. diſt. 46. *Laodicenſe Concil.* 61
Non licet, 8. diſt. 63. *Ex Concilio Martini Papæ, ſeu Bracarenſi*. 84
Non licet, 25. diſt. 86. *Novell. Conſt.* 115. *Ap. Julia*, CR. 108
Non licet, 71. xj. q. 3. *Auguſtinus*, CR. 232
Non licet, 13. xvvj. q. 7. *Martinus Bracarenſis*. 363
Non licet, 9. xxviij. q. 4. *Martinus Bracar. in Conc.* 433
j. Non licet, 103. de conſ. diſt. 4. *Autiſſiodor. Conc.* 690
ij. Non licet, 107. de conſ. diſt. 4. *Carth. Conc. iij.* 490
Non licet, 2. *de prabendis*, tit. 5. lib. 3. in corpore Canonum. 130
Non licet, 1. *de rebus Eccleſiæ alienandis*, tit. 13. lib. 3. Ex Concilio Lugdunenſi. 166
Non licet Actori, quod Reo licitum non exiſtit, Reg. xxx. de reg. Jur. in Sexto, Bonif. viij. 391
Non loca, 4. d. 40. Gregorius. 33
Non in genere, 3. *Ne Clerici vel Monachi*, tit. 50. ult. lib. 3. Alexander iij. *in Concilio Turonenſi*, PD. 118
Non mediocriter, 24. de confeſſ. d. 5. *Hieron.* CR. 498
Non minus, 4. *de immunitate Eccleſiarum*, tit. 49. lib. 3. Ex Concilio Lateranenſi ſub Alexandro iij. PD. 016
Non mœcaberis, 15. xxxij. q. 3. *Iſidorus*. 395
Non mœcaberis, 3. final. xxxij. q. 6. *Auguſtinus*. 396
Non mutram, 9. d. 100. *Gregorius*, CR. 145
Nonne bene, 3. *de præſumptionibus*, tit. 23. lib. 2. Gregorius in homilia 124
Nonne dilecte, unic. viij. q. 3. *Symmachus Papa*. CR. 209
Non negamus, 3. d. 61. *Hormiſda Papa*, CR. 81
Nonne Sodomitæ, 37. j. q. 1. *Auguſtinus*. 132
Nonne vobis, 3. d. 37. *Hieronymus*, CR. 4
Non noſti, 80. j. q. 1. *Gregorius*. 23
Non nos beatum, 2. d. 40. *Symmachus*, CR. 33
Nonnulli, 10. d. 93. *Tolet. Conc. iv.* CR. 115
Nonnulli, 33. de pœn. d. 1. *Ambroſius*. 603
Nonnulli, 28. *de reſcriptis*, tit. 3. lib. 1. Innoc. iij. in Concilio generali. 0
Non obſervetis, 16. xxvi. q. 7. *Auguſtinus*, CR. 368
Non omnes, 29. vj. q. 9. *Hieron.* 172
Non omnis, 16. fin. d. 17. *Auguſtinus*, CR. 3
Non omnis, 30. ij. q. 7. *Auguſtinus*. 179
Non omnis, 2. 3. q. 3. *Auguſtinus*, CR. 190
Non omnis, 14. xxxij. q. 5. *Leo Papa*. 391
Non omnis, 61. de confeſ. d. 2. *Auguſtinus*. 472
Non oportet, 3. d. 18. *Laodic. Conc.* 01
j. Non oportet, 26. d. 23. *Laodic. Conc. iv.* 32
ij. Non oportet, 28. d. 23. *Laodic. Conc. iv.* ibid
iij. Non oportet, 30. d. 23. *Agath. Conc.* ibid.
j. Non oportet, 3. d. 42. *Laodic. Conc.* CR. 35
ij. Non oportet, 4. d. 42. *Laodic. Conc.* CR. 35
j. Non oportet, 3. d. 44. *Laodic. Conc.* CR. 37
ij. Non oportet, 10. d. 44. *Laodic. Conc.* 38
Non oportet, 2. fin. d. 60. *Laodic. Conc.* 91
Non oportet, 28. d. 81. *Laodic. Conc.* 102
j. Non oportet, 15. d. 93. *Laodic. Conc.* 114
ij. Non oportet, 23. d. 93. *Laodic. Conc.* CR. 116
Non oportet, 8. d. 95. *Laodic. Conc.* CR. 118
Non oportet, 66. j. q. 1. *Laodic. Conc.* 135
Non oportet, 3. iij. q. 3. *Marcell. Papa*. 179
Non oportet, 19. vij. q. 1. *Nicænum Conc.* CR. 201
Non oportet, 4. xxvi. q. 3. *Laodic. Conc.* CR. 338
Non oportet, 16. xxviij. q. 1. *Agath. Conc.* 378
Non oportet, 3. xxx. q. 3. *Zacharias & Deuſdedit*. 383
j. Non oportet, 8. xxxiij. q. 4. *Laodic. Conc.* 403
ij. Non oportet, 10. xxxiij. q. 4. *Ilerdenſe Conc.* 433
Non oportet, 29. de confeſ. d. 1. *Martinus Papa*, id eſt, *Bracarenſis in Concilio*. 459
Non oportet, 4. de confeſ. diſt. 2. *Martinus Bracarenſis in Concilio*. 460
Non oportet, 8. de confeſ. d. 4. *Laodic. Conc.* 480
j. Non oportet, 36. de conſ. d. 3. *Laod. Conc.* CR. 499
ij. Non oportet, 37. de conſ. d. 3. *Laod. Conc.* CR. ibid.
Non oſculetur, 3. v. q. 3. *Ambroſius*. 192
Non peierabis, 13. xxij. q. 4. *Leviticum*, CR. 308
Non pila, 3. xxiij. q. 8. *Ambroſ.* CR. 333
Non placuit, 22. xvj. q. 7. *Symmachus* in Synodo Romana iij. 283
Non plures, 101. de conſecr. d. 4. *Leo Papa*, CR. 490
Non poteſt, 24. ij. q. 9. *Tolet. Conc. iv.* 171
Non poteſt, 32. xxiij. q. 4. *Auguſtinus*, CR. 300
Non poteſt, 8. xxxij. q. 3. *Iſidorus*. 394
Non poteſt, 38. de pœn. d. 1. *Ambroſius*. 401
Non poteſt, 41. de pœn. d. 1. *Jo. Chryſoſt.* 407
Non poteſt, 4. de confeſ. d. 4. *Jo. Chryſoſt.* 480
Non poteſt, 21. de Prebendis, tit. 4. in Sexto, lib. 3. Bonifacius viij. 336
Non poteſt, 1. de procuratoribus, tit. 10. in *Clem.* lib. 1. Clemens V. 399
Non poteſt, 3. *de ſent. & re judicata*, tit. 27. lib. 2. Gregorius. 128
Non præſtat impedimentum, quod de jure non ſortitur effectum, Regula lij. de reg. juris, in Sexto, Bonifacius viij. 392
Non prohibeat, 67. de confeſ. d. 2. *Auguſtinus*. 472
Non putamus, 2. de conſuetudine, tit. 4. *in Sexto* lib. 1. Bonif. viij. 324
Non putes, 36. xxiij. q. 5. *Auguſtinus*. 328
Non quales, 86. j. q. 1. *Nicolaus*. 137
Non ratione, 11. de confeſ. d. 4. *Syricius Papa*. 480
Non regnantabuntur, 135. de conſ. d. 4. *Auguſtinus*. 694
Non revertebantur, 20. de pœn. diſt. 2. *Gregorius*. 413
Non ſonat, 30. j. q. 1. *Ambroſius*, CR. 134
Non ſane, 15. fin. xiv. q. 3. *Auguſtinus*. 239
Non ſatis, 14. d. 86. *Ambroſius*, CR. 106
Non ſatis, 3. xxxiv. q. 1. & 2. *Hieron.* CR. 438
Non ſatis, 8. *de ſimonia*, tit. 3. lib. 3. Alexand. iij. PD. 251
Non ſemel, 49. xviij. q. 2. *Aurel. Conc.* CR. 298
Non ſemper, 92. xj. q. 3. *Auguſtinus*, CR. 234
Non ſemper, 14. xxij. q. 4. *Ambroſius*. 393
Non ſine multa, 2. *de arbitris*, tit. 43. ult. lib. 1. Alexander iij. PD. 74
Non ſolent, 30. ij. q. 6. *Ulpianus*, CR. 167
Non ſolum, 9. j. q. 3. *Beda*. 196
j. Non ſolum, 77. xj. q. 3. Synodus viij. CR. 233
ij. Non ſolum, 85. xj. q. 3. *Auguſtinus*, CR. 233
Non ſolum, 9. xxij. q. 4. *Beda*. 308
Non ſolum, 27. xxiij. q. 3. *Hieronymus*. 328
Non ſolum, 6. xxxiij. q. 1. *Auguſtinus*, CR. 376
Non ſolum, 13. xxxij. q. 7. *Iſidorus*, CR. 398
Non ſolum, un. xxxij. q. 8. *Auguſtinus*, CR. 399
Non ſolum, 7. de appellationibus, tit. 15. ultim. in *Sexto*, lib. 2. Bonifac. viij. 331
Non ſolum, 1. de regularibus, tit. 14. *in Sexto*, lib. 3. Alexander iv. 364
Non ſtatim, 2. xxvj. q. 2. *Hieronymus*, CR. 336
Non ſufficit, 63. de pœnit. d. 1. *Auguſtinus*. 610
Non ſunt audiendi, 30. xj. q. 3. *Auguſtinus*. 230
Non turbetur, 7. xxiv. q. 1. *Ambroſius*, CR. 338
Non vos hominum, 42. xxiij. q. 5. *Pelagius*, CR. 329
Non ut indecentia, 2. v. q. 3. *Auguſtinus*. 192
Non ut apponeres, 5. *de Baptiſmo, & ejus effectu*, tit. 42. lib. 3. Innoc. iij. PD. 013
Nos ad fidem, 2. d. 96. *Chalced. Conc.* 110
Nos autem, 41. de conſ. d. 2. *Auguſtinus*, CR. 469
Nos conſecrationem, 2. 10. q. 1. *Gregorius*. 210
Nos conſuetudinem, 8. d. 12. *Gregorius*, CR. 12
Nos in hominem, 6. fin. ix. q. 1. *Gregorius*. 210
Nos in quenquam, 1. ij. q. 1. *Auguſtinus*. 155
Nos inſtituta, 1. *de Sepulturis*, tit. 28. lib. 3. Leo iij. 179
Nos inter, 6. *de purgatione canonica*, tit. 34. lib. 3. Alexander iij. 490
Nos novimus, 2. xvij. q. 2. *Auguſtinus*, CR. 283
Nos quidem, 3. *de Teſtamentis*, tit. 26. lib. 3. Gregorius ix. 196
Nos qui præſumus, 5. d. 40. *Gregorius*. 33
Nos ſacramentum, 3. ij. q. 3. *Cornelius Papa*, CR. 160
Nos ſanctorum, 2. ij. q. 6. *Cornelius Papa*. 160
Nos ſanctorum, 4. xv. q. 6. *Gregorius vij.* CR. 064
Noſſe enim, 9. diſt. 76. *Ambroſius*, CR. 96
Noſſe deſideras, 3. xxx. q. 1. *Nicolaus Papa*. 385
Nos ſequentes, 19. vj. q. 1. *Euſebius Papa*. 196
Noſſe tuam, 12. diſt. 63. *Stephanus*. 85
Noſſe vos, 21. de conſecrat. diſt. 5. *Pius*. 478
Nos ſi incompetenter, 41. ij. q. 7. *Leo iv.* CR ad Ro-bertum, & ad Gratianum. 174
Noſtri quomodo, 9. *de Electione*, tit. 6. lib. 1. Alexander iij. PD. 16
Noſtrates, 3. xxx. q. 3. *Nicolaus*. 384
Noſtri, 3. xxiij. q. 3. *Auguſtinus*, CR. 313
Noſtro poſtulaſti, 15. *de pœnitentiis, & remiſſionibus*, tit. 38. lib. 3. Honorius iij. 297
Notandum eſt, 3. final. xxiij. q. 2. *Auguſtinus*. 314
Notandum eſt, 37. xxiv. q. 3. *Urbanus Papa*. 348
Notificamus, 3. xxv. q. 6. *Urbanus Papa*. 450
Notificaſti, 2. xxxiij. q. 3. *Alexander Papa*, CR. 435
Notum ſit, 10. ij. q. 1. *Nicolaus Papa*, CR. 236
Nova, 10. *de pœnitentiis, & remiſſionibus*, tit. 38. lib. 3. Innocentius iij. 296
Novatianus, 6. vij. q. 1. *Cyprianus*, CR. 199
Noverit, 49. *de ſententia Excomm.* tit. 39. lib. 5. Honorius iij. PD. 305
Noverit, 6. ix. q. 1. *Tolet. Concil. iv.* 010
Novimus, 27. *de Verborum ſignificatione*, tit. 40. lib. 5. Innocentius iij. 310
Noviſſime, 5. de confeſſ. diſt. 3. *Rabanus*. 496

Novit, 43. *de appellationibus*, tit. 28. lib. 3. Innocentius iij. PD 137

Novit, 4. *de his quæ ſiunt à Prælato*, tit. 10. lib. 2. Alexander iij. PD 163

Novit Dominus, 64. de pœn. diſt. 1. *Ambroſius*. 419

Novit Dominus, 10. de pœn. diſt. 4. *Auguſtinus*, CR. 419

Novit fraternitas, 10. diſt. 12. *Gregorius*. 20

Novit ille, 13. *de judiciis*, tit. 1. lib. 2. Innocentius iij. PN. 78

Novit ille, 7. *de officio Legati*, tit. 30. lib. 1. PD. 59

Novit ille, 1. *Ne ſede vacante*, tit. 9. lib. 3. Innocentius iij, PD. 163

Novit ſanctitas, 3. diſt. 100. *Gregorius*, CR. 124

Novum genus, 2. *de Decimis*, tit. 30. lib. 3. *Paſchalis ij*. 180

Nubendi, 20. xxvij. q. 2. *Auguſtinus*. 337

Nulla ædificia, 4. xij. q. 2. *Nicolaus Papa*, CR. 241

Nulla Eccleſiaſtica, 2. *de conceſſione præbend.* tit. 8. lib. 3. ex *Concil. Lateran.* ſub Alexand. iij. 156

Nullam, 3. final. de juramento calumniæ, tit. 4. in *Sexto*, lib. 2. Bonifacius viij. 346

Nullam damnationem, 3. fin. 11. q. 4. Leo iv. CR. 164

Nullam poteſtatem, 9. xviij. q. 2. *Pelagius Papa*. 292

Nulla officia, 14. d. 34. *Tolet. Conc.* 1. 75

Nulla pœna, 142. *de Conſec.* d. 4. *Auguſt.* 496

Nulla ratio, 5. diſt. 62. *Leo Papa*. 85

Nulla ratione, 8. d. 33. *Ex Conc. Pariſienſi*. 124

Nulli Archiepiſcopi, 2. d. 39. *Anicetus*. 103

Nulli Civium, 3. *de Conſec.* d. 3. *Aurel. Conc. I.* CR. 422

Nulli Clerico, 3. d. 4. *Sexta Synod.* CR. 3

Nulli de ſeculi, 2. d. 54. *Tribur. Conc.* CR. 73

Nulli dubium, 5. iij. q. 1. *Alex. Papa*. 278

Nulli dubium, 2. xxi. q. 3. Greg. CR. 450

Nulli Epiſcopi, 5. diſt. 42. *Carthag. Concil. iii*. 53

Nulli Epiſcoporum, 14. fin. iij. q. 3. *Paſchaſius*, CR. 181

Nulli Epiſcoporum, 27. xij. q. 1. *Romana Synodus habita ab Eugenio ij*. 242

Nulli Epiſcoporum, 62. xxj. q. 1. *Leo Papa iv.* in Concilio. 274

Nulli Epiſcoporum, 5. *de accuſationibus*, tit. 1. lib. 4. *Paſchalis Papa* 246

Nulli eſt, 131. de conſecr. diſt. 4. *Auguſtinus*, CR. 433

Nulli ex propinquitate, 19. xxxv. qu. 2. & 3. *Lugdun Concil* CR 441

Nulli fas, 5. diſt. 19. *Gregorius iv*. CR. 113

Nulli fas ſit, 4. xxv. q. 1. *Hilarius*, CR. 331

Nulli Judæo, 19. finale, *de Judæis*, tit. 6. lib. 5. Gregorius ix. 261

Nulli liceat, 3. xvj. q. 2. *Bonifacius Papa*. 275

Nulli liceat, 5. *de Rebus Eccleſiæ alienandis*, tit. 13. lib. 3. ex Concilio apud Silvan. PD 106

Nulli liceat, 8. de Electione, tit. 6. in *Sexto*, lib. 1. Gregorius x in *Concilio generali Lugdun.* 326

Nulli Sacerdotum, 4. diſt. 38. *Celeſtinus*. 51

Nulli ſit, 8. *de ſent. Excomm.* tit. 39. lib. 5. Alexander iij. 258

Nulli unquam, 12. iij. q. 4. *Eutychianus Papa j* 180

Nullius crimen, 2. j. q. 4. *Auguſtinus*. 147

Nullum abſque formata, 9. final. diſt. 71. *Antioch. Conc* CR 98

Nullum ante, 10. xxx. q. 5. *Evariſtus Papa*. 385

Nullum Epiſcoporum, 6. ix. q. 2. *Antioch. Conc.* CR. 201

Nullum facere, 1. diſt. 28. *Gregorius*. 30

Nullum in utroque, 7. xxxv. q. 2. & 3. *Julius Papa*, CR. 430

Nullum ſine dote, 6. xxx. q. 5. *Arelat. Con* 384

Nullus, 1. *de Electione*, tit. 6. lib. 1. Lucius Papa PD. 15

Nullus, 2. *de foro competenti*, tit. 2. lib. 2. Ex Concilio Pariſienſi. 82

Nullus, 17. *de jure Patronat.* t. 38. l. 3. *Alexand iij*. 201

Nullus, 4. *de præſumptionibus*, tit. 23. lib. 2. Bonifacius Papa. 114

Nullus, 1. *de Regul. & Transeunt.* tit. 31. lib. 3. Ex Concilio Moguntinenſi. 187

Nullus, 4. *de ſervis non ordinandis*, tit. 18. lib. 1. Ex Concilio apud Alich. PD 44

Nullus Abbas, 3. j. q. 2. *Urbanus Papa*, CR. 144

Nullus Abbas, 1. xix quæſt. 3. *Eduenſe Concil. ſub Gregorio vij*. 295

Nullus Acolythorum, 1. diſt. 24. *Sylveſter Papa*, CR. 32

Nullus ad Eccleſiaſticum, 1. diſt. 38. *Gregorius*. 79

Nullus aliquis, 1. diſt. 98. *Sylveſter Papa*, in Concilio generali. 103

Nullus alterius, 2. ix. q. 2. *Caliſtus Papa*. 211

Nullus anathematizatorum, 6. iij. q. 4. *Stephanus Papa*. 270

Nullus autem, 42. de conſecr. diſt. 4. *Auguſtinus*, CR. 484

Nullus Clericorum, 6. xix. q. 4. *Carthag. Concil. iij*. 258

Nullus Clericorum, 19. xvij. q. 4. *Ilerdenſe Concil.* 287

j. Nullus Clericus, 33. xj. q. 1. *Sylveſter Papa*, CR. 202

ij. Nullus Clericus, 6. xj. q. 1. *Matiſcon. Concil. j.* CR. 219

Nullus debitum, 42. de pœn. diſt. 2. *Auguſtinus*. 407

Nullus decimas, 4. xvi. q. 2. *Leo Papa*. 275

Nullus docat, 1. xxxj. q. 1. *Leo Papa*. 385

Nullus Eorum, 2. xxj. q. 4. *Sexta Synodus*. 321

Nullus Eorum, 13. xxviij. q. 2. *Sexta Synodus*. 378

Nullus Eorum, 26. de pœnit. diſt. 2. *Hieronymus*. 417

Nullus Epiſcoporum, 1. diſt. 54. *Leo Epiſcopus*, CR. 73

Nullus Epiſcoporum, 3. ij. q. 2. *Stephanus*, CR 158

Nullus Epiſcoporum, 2. xx. q. 4. *Tarraconenſe Conc.* 263

Nullus Epiſcopus, 16. fin. diſt. 38. *Clemens Papa*. 32

Nullus Epiſcopus, 1. diſt. 60. *Urbanus in Concilio celebrato Alverniæ*. 80

j. Nullus Epiſcopus, 100. j. q. 1. *Gelaſius in Sexta Synodo*, CR. 140

ij. Nullus Epiſcopus, 124. j. q. 1. *Gregorius vij*. 148

Nullus Epiſcopus, 1. v. q. 4. *Julius Papa*, CR. 192

Nullus Epiſcopus, 8. xj. q. 1. *Bonifacius*, CR. 220

Nullus Epiſcopus, 3. final. xv. q. 4. *Hadrianus Papa*. 263

Nullus Epiſcopus, 43. final. xvij. q. 3. *Urbanus ii* CR 318

Nullus Epiſcopus, 57. de conſecr. diſt. 1. *Zacharias Papa*, CR. 400

Nullus Epiſcopus, 3. *de jurejurando*, tit. 24. lib 2. Urbanus Papa. 117

Nullus Epiſcopus, *de parochiis, & alienis*, tit. 29. lib. 3. Hadrianus Papa. 181

Nullus Epiſcopus, 4. final. de Tempor. ordinat. tit. 9. in *Sexto*, lib. 1. Bonifacius viij. 335

Nullus ex conſilio, dummodo fraudulentum non fuerit, obligatur. Reg. lxij. de reg. Juris in *Sexto* Bonifac. viij. 398

Nullus ex Eccleſiaſtico, 22. xxij. q. 5. *Rhemenſe Concilium*, CR. 320

Nullus expectet, 6. final. de pœn. diſt. 7. *Auguſtinus*, CR. 414

Nullus fidelis, 2. xxv. q. 3. *Hormiſda Papa*, CR. 384

Nullus in Epiſcopum, 4. final. diſt. 60. *Urbanus Papa*, CR. 80

Nullus in Epiſcopum, 3. fin. diſt. 62. *Caliſtus Papa ii*. 83

Nullus in Præpoſitum, 2. diſt. 60. *Caliſtus Papa*, CR. 80

Nullus introducatur, 2. ix. quæſt. 4. *Damaſus Papa*, CR. 189

Nullus invitis, 13. diſt. 61. *Celeſtinus*, CR. 82

Nullus itaque, 108. j. q. 1. *Symmachus*. 142

Nullus judicum, 2. xj. q. 1. *Cajus Papa*. 219

Nullus Laicorum, 1. diſt. 63. *Hadrianus Papa in octava Synodo*, CR. 83

Nullus Laicorum, 18. xvj. q. 7. *Paſchalis ij*. CR. 280

Nullus Laicus, 2. ij. q. 7. *Sylveſter Papa*. 149

Nullus Miniſtrorum, 125. de conſecrat. diſt. 4. *Arauſic. Concil.* CR. 498

Nullus Miſſam, 5. diſt. 92. *Nicolaus*, CR. 41

Nullus Monachus, 34. ii. q. 7. *Pelagius ij*. 173

Nullus Monachus, 14. xviij. q. 2. *Aurel. Concil. j*. 202

Nullus mortuus, 18. xiij. q. 2. *Magunt. Concil. j*. 254

Nullus nequam, 6. xxxv. q. 2. *Pariſienſe Concil. j*. 455

Nullus omnino, 23. final. 9j. q. 1. *Codex*. 206

Nullus omnino, 11. xvj. q. 7. *Caliſtus Papa*. 280

Nullus ordinetur, 2. diſt. 24. *Carthag. Concil. ij*. 30

Nullus Patriarcharum, 4. diſt. 99. *Pelagius ii*. 103

Nullus pluribus uti defenſionibus prohibetur, Reg. xx. de reg. Jur. in *Sexto*, Bonifacius viij. 79

Nullus pœnitentiam, 2. diſt. 55. *Arelat. Concil. iii*. 86

Nullus Pontifices, 7. diſt. 79. *Bonifac. iij*. in Concil. 99

Nullus poteſt, 3. ij. q. 2. *Julius Papa*, CR. 138

Nullus Presbyter, 5. ix. q. 2. *Nannetenſe Concil.* CR. 212

Nullus Presbyter, 15. de conſ. diſt. 1. *Sylveſter Papa* 459

Nullus Presbyter, 29. de conſecr. diſt. 2. *Hormiſda Papa*, CR. ibid.

Nullus Presbyter, 1. *de pignoribus*, &c. tit. 21. lib. 3. Ex Concilio Remenſi. 171

Nullus Presbyterorum, 7. diſt. 44. *Nannetenſe Conc* CR. 57

Nullus Presbyterorum, 33. de conſecr. diſt. 5. *Nannetenſe Concilium*. 409

Nullus primas, 3. ix. q. 2. *Caliſtus*. 212

Nullus primas, 7. ix. q. 3. *Caliſtus Papa*. ibid.

Nullus Religioſus, 28. de Electione, tit. 6. in *Sexto*, lib. 1. Bonifacius viij. 332

Nullus tres Eccleſias, 39. xvij. q. 4. *Carthagin. Concilium*, CR. 290

Nullus Sacerdotum, 41. xj. q. 3. *Arvernenſe Concilium*, CR. 239

Nullus ſuper, 21. iii. q. 5. *Felix Papa ii*. 181

Nullus unquam, 4. diſt. 79. *Stephanus Papa iij*. ex Concil. CR. 98

Nullus unquam, 1. iv. q. 4. *Fabianus*, CR. 189

Nunc autem, 6. diſt. 21. *Nicolaus Papa*. 27

Nunc autem, in princ. j. q. 7. Gratianus. 132

Nunc autem, in princ. v. q. 3. Gratianus. 192

Nunc autem, in princ. xxiij. q. 7. Gratianus. 310

Nunc autem, in princ. xxxij. q. 7. Gratianus. 325

Nunc autem, 44. de conſecr. diſt. 4. *Auguſtinus*, CR. 483

Nunc autem, 1. *de religioſis domibus*, tit. 36. lib. 3. Gregorius. 199

Nunc ergo, in princ. l. q. 4. Gratianus. 147

Nunciatum eſt, 2. diſt. 84. *Gregorius*. 105

Nuncius, 6. *de Decimis*, tit. 30. lib. 3. Alexander iij. PD. 183

Nunc quæritur, in princ. xii. q. 2. Gratianus. 242

Nunc quæritur, in princ. xv. q. 3. Gratianus. 253

Nunc quæritur, in princ. xxxv. q. 6. Gratianus. 429

Nunc quæritur, in princ. xxxvj. q. 2. Gratianus. 434

Nunc vero, 10. ix. q. 3. *Stephanus Epiſcopus*, CR 214

Nunquam aqua, 12. de conſecr. diſt. 4. *Chromatius*, CR. 482

Nunquam divinum, 31. de conſecr. diſt. 3. *Hieronymus*. 409

Nunquam de Pontificibus, 17. diſt. 96. *Gelaſius* 111

Nunquam de vitiis, 6. diſt. 36. *Chryſoſtomus*, CR. 78

Nunquam divitiæ, 24. 1. q. 1. *Hieronymus*, CR 101

Nunquid Cain, 26. de pœn. diſt. 2. *Cyprian*. 417

Nunquid

Nunquid non erunt, 1. xxviij. q. 1. *Innocentius Papa.* 376
Nunquid non omnia, 10. 60 onuſ diſt. 5. *Stephanus v.* 496
Nuper, 4. *de Bigamis*, tit. 21. lib. 1. Innoc. iij. 46
Nuper, 34. *de Decimis*, tit. 30. lib. 3. Innocentius iij. *in Concil. general. Lateranenſi.* 186
Nuper, d. *de donat. inter vir. & uxor.* tit. 20. lib. 4. Innocentius iij. 243
j. *Nuper*, d. de Prabend. & dignitatibus, tit. 2. *in Extr. com.* lib. 3. Joannes xxij. 450
ij. *Nuper*, 7. de Prabendis & dignitat. tit. 2. *in Extrav. com* lib. 3. Joannes xxij. ibid.
iii. *Nuper*, 8. de Prabendis & dignitat. tit. 2. *in Extr. com* lib. 3. Joannes xxij ibid
Nuper, 29. *de ſent. Excommun.* tit. 39. lib. 5. Innocentius iij. 301
Nuper, 51. *de Teſtibus, & atteſtationibus*, tit. 20 lib. 2 Honorius iij PD. 109
Nuper Foropopalenſi, 2. final vij. qu. 2. *Gelaſius Papa* CR. 206
Nuptias terram implent, 12. xxxij q. 1 *Ambroſ.* CR. 389
Nuptiarum bonum, 41. xxvij. q. 1. *Auguſtinus*, CR. 309

O.

Obedientiam, in princ. diſt. 93 Gratianus. 113
Obeuntibus, 35. diſt. 63. *Innocentius ij.* in Synodo Romana. 87
Objiciuntur, 7. xxxij q. 4. *Auguſtinus*, CR. 363
Obitum Theodori, 2. xij. q. 3. *Gregorius.* 151
Obitum Victoris, 16. diſt. 61. *Gregorius*, CR 82
Oblata, 37 *de appellationibus*, tit. 28. lib. 2. Innocentius iij. 140
Oblationes diſſidentium, 2. diſt. 90. *Carthag. Concil. iv.* 221
Obſervandum quoque, unic. xv. q. 2. *Tarraconenſe Concilium.* 200
Obtinuri, 21. xxiij. q. 4. *Gregorius.* 518
Occidit Phinees, 14 xxiij. q 8 *Joannes Chryſoſtomus.* 334
Octava diſcuſſio, 62. vij q 1. *Hiſpal Conc. ij.* CR. 248
Odia reſtringi, & favores convenit ampliari, Reg. xv. de Reg. Juris in Sexto, Bonifacius viij. 391
Odi & projeci, 27 xxiv q 1. *Hieronymus*, CR. 318
Odio habentur, 2 diſt 86 *Leo Epiſcopus.* 108
Odit Deus. 60. j. q 1. *Hieronymus*, 135
Odoardus, 3. *de ſolutionibus*, tit. 23. lib. 3. Gregorius ix. 173
Offerebat, 20 xxxij. q. 7 *Ambroſius.* 395
Officia, 16. xxiij. q 5. *Auguſtinus.* 437
Officii, 38 *de Electione*, tit. 6. lib. 1. Innocentius iij PO 25
Officii, 1 de Officio Legati, tit. 15. *in Sexto*, lib 1 Innocentius iv. 338
Officii, 9 *de pœnit. & remiſſionibus*, tit. 38 lib. 5 Innocentius iij. 295
Officii, 42 *de ſent. Excommunicat.* tit. 39. lib 5 Innocentius iij 304
Officii, 14. *de teſtamentis*, tit. 26. lib. 3. Innocentius iij. PD. 177
Officii noſtri, 13. xxiv q. 1. *Julius Papa.* 339
Officium, 0. *de officio Archidiaconi*, tit 23 lib. 1 Ex Concilio Toletano, PD. 49
Officium, 3. *de offic. Archipresbyt.* tit. 24. l. 3. Leo Papa. 45
Olim, 28. *de accuſat.* tit. 1 lib 5 *Gregor* ix 150
Olim, 26. *de cenſibus*, tit. 19. lib 3 Innoc. iij PO 207
Olim, 7. *de exceptionibus*, t. 25 l. 2. *Honor. iij.* PD 125
Olim, 7 *de injuriis & damno dato*, tit 36. lib. 5 Honorius iij. 293
Olim, unic. *de litis conteſtatione*, tit. 5. Lib 2. Gregorius ix. 84
Olim, 25. *de reſcriptis*, tit. 3 lib. 1. Innoc. iij. 8
j. Olim, 12. *de reſtitutione ſpoliatorum*, tit. 13. lib. 2. Innocentius iij PO 93
ij Olim, 16. *de reſtitutione ſpoliatorum*, tit. 13. lib. 2 Innocentius iij. 94
iiſ Olim, 17. *de reſtitutione ſpoliatorum*, tit. 13. lib. 2. Innocentius iij. 95
Olim. 26. *de Verborum ſignificatione*, tit. 40. lib 5. Innocentius iij. 309
Olim idem erat, 5. diſt. 93. *Hieronymus.* 117
Olim juſſus, 8. viij. q. 1. *Auguſtinus*, CR. 207
Omne genus, 26. xxij q. 2. *Iſidorus.* 305
Omne itaque, 20. xxvij. q 2. *Auguſtinus.* 370
Omnem vim, 6. d. 37 *Hadrianus Papa*, CR. 30
Omne quod, 1. xxij. q. 1. *Tolet. Conc. viij.* CR. 302
Omne quod, 8. xxv. q. 1. *Marcellinus Papa*, CR. 330
Omnes cauſationes. 7. xxxij q 7. *Hieronymus*, CR. 307
Omnes Baſilicæ, 10 xvj q. 7. *Aurel. Concil. j.* 281
Omnes Baſilicæ, 3 de conſecr d 1. *Hygin Papa*, CR. 457
Omnes Decimæ, 3. xvj q 7 *Rothomag Conc.* CR. 281
Omnes deinceps, 14. xxviij. q. 1. *Agath. Conc* CR. 378
Omnes dies, 1. *de feriis*, tit. 9. lib. 2. Ex Concilio apud Compendium. 85
Omnes Eccleſiæ, 3. xvij. q. 4 *Lucius Epiſt.* 026
Omnes Epiſcopi, 5. iij q. 6. *Sixtus Papa*, CR. 184
Omnes fideles, 42. de conſecrat. diſt 1. Canon. *Apoſtolorum*, CR. 485
Omnes fideles, 0. de conſecr. d. 5. *Urbanus Papa.* 406
Omnes fœminæ, 56. xxvij. q. 1. *Toletan. Concil.* 0. CR. 368
Omnes hæ ſpecies, in princ. diſt. 5. Gratianus. 2
Omnes hujus, 3. d. 47. *Gregorius*, CR. 61
ij. Omnes illi, 4. vj. q. 1. *Fabianus.* 094
Omnes itaque, 56. xj. q. 1. *Codex Theodoſianus.* 202
Omnes Leges, 1. d. 1. *Iſidorus.* 2
Omnes Leges, 2. ij. q. 2. *Nicolaus Papa.* 138
Omnes Presbyteri, 26. xvij. q. 4. *Tiburienſe Concilium*, CR 288
Omnes Principes, 4 *de Majorit. & obedientia*, tit. 33. lib. 1. Clemens Papa iij. 63
Omnes pſallentes, 6. d. 18. *Septima Synod.* 31
Omnes, qui adverſus, 13. iij. q. 5. *Pelagius Papa ij.* 181
Omnes, qui in peregre, 4. final. diſtinct. 98. *Eliber. concilium.* 123
Omnes quos, 7. iij. q. 4. *Fabianus Papa.* 179
Omnes quos, 8. xxx. q. 1. *Symmachus Papa.* 382
Omnes quos, 30. fin. de conſecr. d. 5. *Auguſtinus.* 476
Omnes, ſive Patriarchæ, 1. d 22. *Nicolaus Papa ij.* 17
j Omnes vero, 2. vj. q. 1. *Hadrianus Papa.* 196
Omnia Decretalia, 12. xxv. q. 1. *Damaſus Papa.* 332
Omnia quæ adverſus, 4. iij. q. 9 *Cornelius Papa.* 145
Omnia quæcunque, 74. de conſecr. d 2. *Ambroſius*, CR. 474
Omnia Sacramenta, 78. j. q. 1. *Auguſtinus.* 136
Omnia ſalva, 12. d. 12. *Auguſtinus.* 12
Omnibus, 2. finale, *de Clericis Venatore*, tit. 24. lib. 3. Ex Concil. Aurel. 478
Omnibus conſideratis, 20. xxiv. q. 1. *Auguſtinus*, CR. 140
Omnibus modis, 2. xxxv q. 9. *Gregorius*, CR. 472
Omnibus nobis, 2. xxiv q. 2. *Julius Papa*, CR. 130
Omnibus quibus, 2. iv. q. 6. *Carth. Conc. vij.* 100
Omnibus ſciens, 3. d. 34. Concil. *Aurel.* forte *Agathenſi*, vel *Francicum*, CR. 46
Omnibus vobis, 19 ij. q. 5. *Leo*, CR. 143
Omni die, 11. de conſecr. d. 5. *Carth. Conc. iv.* 497
Omnino confitemur, 10. d. 30. *Leo IX*, CR. 41
Omnino pœnitendus eſt, 27. ij. q. 6. *Theod. Leo.* CR. 166
Omnipotens, 4. *de accuſationibus*, tit. 1. lib. 5. Gregorius. 148
Omnis anima, 2. *de Cenſibus*, tit. 39. lib. 3. *Auguſtinus.* 205
Omnis ætas, 1. viij. q. 0. *Tolet. Conc. iij.* 437
Omnis autem, 4. finale diſt. 5. *Iſidorus*, CR. 5
Omnis Chriſtianus, 32. xj q. 3. *Auguſtinus*, CR. 229
Omnis Chriſtianus, 69. de conſecrat. d 1. *Gregorius viij.* in Synodo Romana, CR. 463
Omnis cujuslibet, 122. j. q. 1. Leo, CR. 142
Omnis electio, 7. diſt. 63 *Septima Synodus*, quæ eſt ſecunda Nicæna, CR. 84
Omnis homo, 01. de conſect. d. 2. *Eliberit. Conc.* CR. 456
Omnis inſtantia, 1. xxj. q. 4 Septima Synod. CR. 501
Omnis iniquitas, 25. de pœn diſt. 1. *Hieronymus.* 473
Omnis oppreſſus, 3. ij. q. 6. *Anacletus Papa*, CR. 164
Omnis Presbyter, 106. de conſec. diſt. 4. *Ilerdenſe Concil.* CR. 490
Omnis qui aliis, 1. 7. q. 6. *Hadrianus Papa.* 105
Omnis qui genuebat, 36. vij. q. 1 *Pelagius.* 003
Omnis qui jam, 96. de conſect. d. 4. *Auguſtinus.* 089
Omnis qui ſatis, 10. d. 45. *Iſidorus.* 59
Omnis qui non diligit, 37. de pœn. diſt. 1. *Joannes Evangeliſta.* 476
Omnis, qui recedit, 24. xxiv q. 1. *Beda.* 342
Omnis res, 4 xxvij. q. 2. *Joan. Chryſoſt.* CR. 372
Omnis res, 1. *de regulis juris*, tit. 41. ult. lib. 5. Joannes Chryſoſtomus. 3 2
Omnis utriuſque, 12 *de pœnit. & remiſſionibus* tit. 38. lib. 5. Innocent. iij. in Conc. gener. 296
Omni tempore, 124. de conſecr. diſt. 4. *Martinus Bracarenſis* in Concilio. 492
Omni timore, 9. xxiij. q. 8 *Leo.* 314
Omnium Sacerdotum, 1. diſt. 32. *Leo Papa*, CR. 42
Omnium ſeſtium, 40. xxiij. q. 3. *Nicolaus*, CR. 310
Oportebat, 3. diſt. 79. *Stephanus Papa iij.* 98
Oporteat Epiſcopum, 1. xxviij. q. 3. *Hieronymus*, CR. 370
Oportet etiam ordinandum, in princ. d. 36 Gratianus. 48
Oportet eum, 12. viij q. 1. *Petrus Apoſtolus* in Epiſt. 1. Clementis ad Jacobum. 028
Oportet infantes, 4. fin. xx. q. 2. *nona* Synodus, CR. 208
Oportet quoque, in princ. diſt 42. Gratianus. 52
Oportet Sacerdotes, 23. diſt. 81. *Gregorius.* 107
Oportet ut primum, 3. iij q. 2. *Stephan. Papa v.* CR. 178
O Propheta, 80. j. q. 1. *Hieronymus*, CR 136
Oportet tibi, 4. diſt. 100 *Joan. Epiſcopus*, CR. 114
Oratorium, 6. d. 42. *Ex dictis S. Benedicti Abbatis.* 35
Ordinarii, 5. de officio ordinarii, tit. 16 *in Sexto*, lib. 1. Gregorius x. 5 9
Ordinationes, 1. diſt 64. *Anacletus*, CR. 89
j. Ordinationes, 1. diſt. 75. *Anacletus Papa.* 54
ij. Ordinationes, 9. diſt. 75. *Zepherinus Papa.* 95
iij. Ordinationes, 7. fin. d. 75. *Gelaſius.* ibid.
Ordinationes, 113. j. q. 1. *Gregorius viij.* 142
Ordinationes, 3 in quæſt. 1. *Urbanus* in Synodo Placentina, CR. 110
Ordinatos, 4. fin. tit. 30. *Celeſtinus.* 81
Origo, 3. xxxij. q. 4 *Hieronymus.* 302
Oſius Epiſcopus, 10. d. 61. *Sardicenſe Conc.* CR. 82
Oſius Epiſcopus, 7. vj. q. 4. *Sardicenſe Conc.* 158
Oſius Epiſcopus, 2. *de Electione*, tit. 6. lib. 1. Ex Concilio Sardicenſi. 15
Oſius Papa, 2. d. 56. *Damaſus Papa*, CR. 78

Oſten.

Oſtendit Propheta, 11. fin. xxiij. q. 3. *Auguſt.* CR. 815
Oſtenditur illos, 32. de conſecr. d. 4. *Auguſtinus.* 483
Oſtenſum eſt, in princip. xxj. q. 4. *Gratianus*, 279
Oſtiarius, 19. d. 23. *Carth. Conc.* iv 51
Oves Paſtorem, 9. xj. q. 1. *Pius Papa.* 194
Oves, quæ, 13. ij. q. 7. *Euſebius Papa.* 170

P

PAcem igitur, 9. de confec. diſt. 2. *Innoc. Papa.* 465
Pactiones, 8. final. de pactis, tit. 35. lib. 1. Gregorius ix. 67
Pactum, 1. de pactis, tit. 18. *in Sexto*, lib. 1. Bonifacius viij. 341
Pactum, 11. *de Verborum ſignificatione*, tit. 40. lib. 5. Iſidorus 307
Pagani, 25. ij. q. 9. *Cajus Papa*, CR. 171
Palam eſt, 9. diſt 10. *Auguſtinus*, CR. 10
Pallium tibi, 2. diſt. 100. *Gregorius.* 125
Pallium vobis, 1. diſt. 100 *Gregorius.* 125
Panem cœleſtem, 64. de confec. diſt. 2. *Auguſtinus*, CR. 470
Panis eſt, 55 de conſecr. diſt 2. *Ambroſius*, CR 471
Panis & Calix, 59. de conſecr. diſt. 2. *Ambroſ.* CR. 468
Paratus, 2. xxiij. q. 1. *Auguſtinus*, CR. 110
Parentelæ, 6 xxxv. q. 5 *Zacharias Papa.* 444
Parochiano, 14. finale, *de ſepulturis*, tit. 28. lib. 3. Gregorius ix. 181
Parochianos, 14. *de Decimis*, tit. 30. lib. 5. Alexander iij. PD. 183
Parochianos, 9. *de ſententia Excommunicationis*, tit. 39 lib. 5. Alexander iij. 198
Parſimoniam, 5 diſt. 41. *Gangren. Conc.* CR. 54
Parvuli, 14. xxij q. 2. *Capitularia*, CR. 505
Parvuli, 74. de conſec. d 4. *Iſidorus.* 487
Parvuli, 258 de confec. d. 4. *Auguſtinus.* 494
Parvulos, 110 de conſ d. 4 *Greg.* iij. forte ij. 490
Paſce fame, 21 diſt. 86. *Ambroſius*, lib. de alienandis paupeꝛibus, CR. 107
Paſcha ſolemniter, 25. *de conſecrat.* d ſt. 3 *Carthagin*, Concil iv. 478
Paſtoralis, 53. *de appellationibus*, tit. 28. lib. 2. Innocentius iij. PD. 139
Paſtoralis, 5. *de cauſa poſſeſſion.* tit. 12. lib. 2. Innocentius iij. PD. 92
Paſtoralis, unic. de Clerico ægrotante, tit. 5. in *Sexto*, lib. 3 Bonifacius viij. 159
Paſtoralis, 28 *de Decimis*, tit 30. lib. 1. Innoc. iij. 185
Paſtoralis, 7. *donationibus*, tit. 24. lib. 3. Innocentius iij. 174
Paſtoralis, 4. *de Exceptionibus*, tit. 25. lib. 2. Innocentius iij. 110
Paſtoralis, 8 *de fide inſtrumentorum*, tit. 22. lib. 2. Innocentius iij. PD. 111
Paſtoralis, un. de immun Eccleſ. tit. 13. *in Extr Com.* lib. 3. Benedictus xj. ex Clem.gr. 464
Paſtoralis, 14. *de judiciis*, tit. 1. lib. 2. Innocentius iij. 79
Paſto alia, 29 *de jure patronatus*, tit. 38 lib. 3. Innocentius iij 204
Paſtoralis, 9. *de his quæ fiunt a Prælatis*, tit. 10. lib. 3 Innocentius iij. PD. 164
Paſtoralis, 28 *de Officio & poteſtate Judicis delegati*, tit. 29. lib. 1. Innoc. iij. PD 55
Paſtoralis, 11. *de officio judicis ordinarii*, tit. 31. lib. 1. Innocentius iij. 59
Paſtoralis, 19. *de Privilegiis*, tit. 33. lib. 5 Innocentius iij. 288
Paſtoralis, 14. *de reſcriptis*, tit. 3. lib. 1. Innoc. iij. 6
Paſtoralis, 1. *de Sacram. non iter.* tit. 16. lib. 1. Innocentius iij. 42
Paſtoralis, 2. fin. de ſent. & re judicata, tit. 11 in *Clem.* lib. 2. Clemens 2. in Conc Vienn. 405
Paſtoralis officii, 42. vij. q 1. *Gregorius Papa*, CR. 204
Paſtor Eccleſiæ, 9. j q. 2. *Proſper.* 144
Patentibus, 10. *de privilegiis*, tit. 33. lib. 5. Cœleſtinus iij. 280
Paternarum, 24 xxiv. q. 3. *Urbanus Papa*, CR. 347
Pater profecto, 10. ix. q 3. *Nicolaus Papa*, CR. 211
Patet Simoniacos, 17. fin. j. q 7. *Paſchalis Papa*, CR. 134
Patrem, unic. xxxij. q. 3. *Pelagius.* 391
Paulianiſtæ, 53. j. q. 1. *Innocentius.* 134
Paulum itaque, 6. ij q. 3. *Gregorius*, CR. 159
Paulus dicit, 28. ij. q. 7 *Gregorius*, CR. 178
Paulus Dyachinus, 43. ij. q. 7. *Gratianus*, CR. 175
Paulus Petrum, 33. ij. q 9. *Gloſſa ordinaria*, CR. 173
Pauper, 70. xj q. 5. *Iſidorus.* 210
Peccati venia non datur niſi correcto, Reg. 4. de Reg. Juris, in *Sexto*, Bonifacius viij. 390
Peccatum, 7. de pœn. d 4. *Auguſtinus*, CR. 418
Peccatum non dimittitur, niſi reſtituatur ablatum, Reg. iv. de reg jur. in *Sexto*. Boniſ. viij. 381
Pecuniæ, 16. xvj q. 4. *Theodorus in pœnit.* 285
Pennata, 9. de pœn. d. 2. *Gregorius.* 415
Peracta, 10. de conſ. d. 2. *Anacletus Papa*, CR. 465
Per adoptionem, 6. xxx. q. 3. *Digeſta*, CR. 505
Per aquam, 9. de conſ. d. 4. *Ambroſius*, CR. 480
Per Baptiſmum, 2. de conſ. d. 4. *Auguſtin.* CR. 479
Per Catechiſmum, 2. de Cognatione ſpirituali, tit. 3. in *Sexto*, lib. 4. de Bonifacius viij. 371
Peregrina judicia, 12. iij. q. 6. *Sixtus Papa* iij. 181
Per Eliam, 98. j. q. 1. *Auguſtinus*, CR. 140
Per exemptionem, 9. de privilegiis, tit. 7. *in Sexto*, lib. 5. Bonifacius viij 372
Perfecta pœnitentia, 40. de pœn. d. 1. *Jo. Chryſoſt.* 406
Perfecta pœnitentia, 8. de pœn. d. 3. *Jo. Chryſoſt.* 422
Per hoc, 17. de Hæreticis, tit. 2. in *Sexto*, lib. 5. Bonifacius viij. 375
Periculoſo, unic. *de ſtatu Regularium*, tit. 16. in *Sexto*, lib. 3. Bonifacius viij. 365
Per illicitam, 15. j. q. 7. *Damaſus Papa.* 136
Per illicitam, 3. ix. q. 1. *Damaſus Papa.* 210
Per inquiſitionem, 26. *de Electione*, tit. 6, lib. 1. Innocentius iij. 21
Per Laicos, 20. xvj. q. 7. *Alexand. Papa ij.* CR. 280
Perlatum, 1. *de his, quæ vi metuſve*, tit. 40. lib. 1. Alexander iij. PD. 71
Perlatum, 1. *de jure patronatus*, tit. 38. lib. 3. Ex Concilio Mediolanenſi, PD 202
Perlatum, 7. *qui filii ſint legitimi*, tit. 17. lib. 4. Alexander iij. 239
Perlatum ad nos, 27. de conſ. d. 3. *Gregorius.* 479
Perlatum eſt, 4. d. 88. *Gregorius.* 109
Perlatum eſt, 10. final. d. 90. *Victor Papa.* 112
Perlatum eſt, 8. xix. q. 3. *Gregorius Papa*, CR. 296
Perlatum eſt, 7. xxix q 2. *Tiburien. Conc.* CR. 280
Perlectis, 1. diſt. 15. *Iſidorus*, CR. ad inſcriptionem & in fine. 31
Per litteras, 1 de Præbendis, tit. 2. *in Clem.* lib. 3. Clemens v. 406
Permittimus, un. de ætate & qualitate, tit. 10. *in Sexto*, lib. 1. Boniſ. viij. 336
Permittimus, 57. *de ſentent. excommunicat.* tit. 39. lib. 5 Gregorius ix. 206
Perniciofum, 15. xvij. q. 2. *Innocentius ij.* in Concilio Romæ habito, CR. 295
Perniciofum, 1. *de offic. Jud ordinarii*, tit. 31. lib. 1. *Ex Synodo* Joannis Papæ. 59
Perniciofe, 13. de pœn. d. 1. *Auguſt.* CR. 405
Perniciofus, 15. *de celebratione Miſſarum*, tit. 41. lib. 3. Honorius iij. 212
Per noſtras, 16. *de jure patronatus*, tit. 38. lib 3. Innocentius iij. 201
Perpendimus, 23. *de ſent. Excommun.* tit. 39. lib. 5. Clemens iij. PD. 202
Perpetuo, 5. final. de cenſibus, tit. 20. *in Sexto*, lib. 3. Bonifacius viij. 168
Perpetuo, 7. de Electione, tit. 6. in *Sexto*, lib. 1. Gregorius x. *In gener. Conc. Lugdun.* 326
Perpetuo, unic. de poſtulatione Prælatorum, tit. 5. in *Sexto*, lib. 1. Bonifacius viij. 114
Per principalem, 105. j. q. 1. *Nicolaus Papa.* 141
Per principalem, 11. *fin.* ix. q. 3. *Nicolaus Papa.* 214
Per ſcripta, 5. ij. q. 8. *Stephan. Papa.* 176
Per ſingulas, 1. ix. q. 3. *Martinus Papa*, id eſt, *Bracarenſis* in Capitulis. 214
Per ſingulas, 2. ix. q. 3. *Antioch. Conc.* CR. ib.
Per ſingulas, 2. xxj q. 5. *Calced. Conc. & Gelaſius Papa*, & *Tolet. Conc.* CR 276
Perſonas, 4. *de appellationibus*, tit. 28. lib. 2. *Alexand.* iij. PD. 130
Perſonas, 20 *de teſtibus & atteſtationibus*, tit. 20. l. 2. *Alexand.* iij. 104
Per tuas, 58. *de appellationibus*, tit. 28. lib. 2. Innocent. iij. 140
Per tuas, 9. *de Arbitris*, tit. 43 ult. lib. 1. Innocent. iij. PD. 75
Per tuas, 6. *de Conditionibus appoſitis*, tit. 5. l. 4. Innoc. iij. PD 228
Per tuas, 5. *de Donationibus*, tit. 24. lib. 3. Innocent. iij. PD. 176
Per tuas, 7. *de Majorit. & obedient.* tit. 33. lib. 1. Innoc. iij. PD. 64
Per tuas, 10. *de probationibus*, tit. 19. lib. 2. Innocentius iij PD. 101
Per tuas, 12. *qui filii ſint legitimi*, tit. 19. lib. 4. Innocentius iij. 239
Per tuas, 40 *de ſent. Excommunic* tit. 39. lib. 5. Innocentius iij PD. 308
j. Per tuas, 32. *de ſimonia*, tit. 3. lib. 5. Innocentius iij. 155
ij. Per tuas, 35. *de ſimonia*, tit. 3. lib. 5. Innocentius iij. PD. 156
iij Per tuas, 37 *de ſimonia*, tit. 3. lib. 5. Innocentius iij. PD. ibid.
Per tuas, 48 *de teſtibus & atteſtationibus*, tit. 20. lib. 2. Honorius iij. PD. 109
Per tuas, 10 *de voto, & voti redemptione*, tit. 34. lib. 5. Innocentius iij. 126
Per venerabilem, 13. *qui filii ſint legitimi*, tit. 17. lib. 4. Innocent. iij. PD. 240
Pervenit, 1. *de adulteriis & ſtupro*, tit. 16. lib. 5. Gregorius. 270
j. Pervenit, 19. *de appellationibus*, tit. 28. lib. 2. Alexander iij. PD. 132
ij. Pervenit, 28. *de appellationibus*, tit. 28. lib. 2. Alexander iij. PD. 135

Per-

Pervenit, 3. de Arbitris, tit. 43. ult. lib. 1. Alexander iij. 74
Pervenit, 5. de Censibus, tit. 39. lib. 3. Paschalis iij. PD. 205
Pervenit, 1. de conjugio leproſorum, tit. 8. lib. 4 Alexander iij. 231
Pervenit, 5. de Decimis, tit. 30. lib. 3. Alexander iij. PD. 182
Pervenit, 4. de Emptione & Venditione, tit. 17. lib. 3. Celeſtinus iij. PD. 168
Pervenit, 1. de Exceſſibus Prælatorum, tit. 31. lib. 5. Alexander iij PD 281
Pervenit, 2. de Fidejuſſoribus, t. 22. l. 3 Lucius iij. 172
Pervenit, 2. de immunitate Eccleſiarum, tit. 49. lib. 3. Gregorius, 252
j Pervenit, 2. de jurejurando, tit. 24. lib. 2. Gregorius ij. 116
ij. Pervenit, 3 de jurejurando, tit. 24. lib. 2. Gregorius iij. PD. 16
Pervenit, 11. qui filii ſint legitimi, tit. 17. lib. 4 Celeſtinus iij 039
Pervenit, 19. de ſentent. Excommunicat. tit. 39. lib 5 Clemens iij. PD. 299
j. Pervenit, 4. de teſtibus cogendis, tit. 21. lib. 2 Alexander iij 211
ij. Pervenit, 5. de teſtibus cogendis, tit. 21. lib. 2 Alexander iij. PD. ibid.
ij. Pervenit ad me, 26. xxiij. q. 2. Gregorius. 296
Pervenit ad me, 12. de conſec. d 3 Gregorius. 477
Pervenit ad nos, 9 d. 50. Gregorius. 64
Pervenit ad nos, 1. d. 84. Gregorius. 104
Pervenit ad nos, 21. d. 93. Gregorius. CR. 113
Pervenit ad nos, unic. diſt. 101. Chalcedonenſe Concilium, CR 113
Pervenit ad nos, 23. j. q. 3. Gregorius vij. CR. 147
Pervenit ad nos, 30. ij. q. 7. Gregorius. 176
Pervenit ad nos, 20. vij q. 1. Gregorius. 196
Pervenit ad nos, 39. xj q. 1. Gregorius. 213
Pervenit ad nos, 9. xvj q. 1. Paſchalis ij. 247
Pervenit ad nos, 3. xvj. q. 7. Gregorius vij. CR. 251
j. Pervenit ad nos, 20. xviij. q. 2. Gregorius. 293
Pervenit ad nos, 8. xxvj. q. 5. Gregorius. 338
Pervenit ad nos, 15. xxvij. q. 2. Gregorius, CR. 386
Pervenit ad nos, 1. xxx. q. 1. Deuſdedit S. R. E. Epiſcopus, CR. 381
Pervenit ad noſtros, 6. d. 18 Chal cd. Conc. CR. 21
Pervenit ad notitiam, 29. de conſec. diſt. 2. Rhemenſe Concilium. 457
Pervenit ad ſanctam, 26. final. diſt. 86. Chalcedonenſe Concilium. 108
Pervenit ad ſanctum, 14. d. 93. Nicæn. Conc. CR 115
Pervenit in ſanctam, 1. 22j. q. 3. Nicaſius Epiſcopus, CR ad inſcriptionem, & in fine. 300
Pervenit, 1. d. 93. Gregorius 117
Per oeſtras. 7 de donat. inter virum & uxorem, tit 20 lib. 4 Innoc iij PD 243
Peſſimam, 32. xxij. q. 8. Innocentius iij. in univerſal Concilio. 337
P. & G 40. de officio & poteſtate Judicis delegat. t 29. lib. 1. Gregor. ix 59
Petiiſti, 17. vij q. 1. Zacharias Papa, CR 201
Petimus, 19. vj. q. 1. Carth Conc. iij. CR. 221
Petiiſti, 10 de privilegiis, tit. 33. lib. 5. Innocentius iij. 288
Petitio, 24. de homicidio voluntario, tit. 12. lib 5. Honorius iij. 270
Petitio, 31. de jurejurando, tit. 24. lib. 2. Honorius iij. PD 121
Petitio, 9 de procuratoribus. tit. 38. lib. 1. Honorius iij PD. 70
Petrus Diaconus, unic. d. 39. Gregorius. 52
Petrus Diaconus, 17. de homicidio voluntario, tit. 12. lib. 5 Innocentius iij. PD. 268
Petrus doluit, 1. de pœn. d. 1. Ambroſius. 423
Petrus poteſtatem, 40. ij q 7 Gregorius, CR. 174
Petrus qui Thabitam, 26 xxiij q 8 Gregorius. 334
Petrus Simoni, 19 j q 1. Ambroſius, CR. 129
Pia, 1 de Exceptionibus, tit. 12. in Sexto, lib 2. Innoc iv in Conc Lugd. 348
Pia mentis, 06 xvj q 7. Geloſius Papa. 083
Pro ſolicitudine, 1 de Præbendis & dignitatibus, tit. 2. in extr. com lib 3 Bonif. viij 449
Pilanis, 19. finale, de reſtitutione ſpoliatorum, tit. 13. lib 2 Gregorius ix. 95
Pitacium, 2. xxx. q 3 Zacharias, CR. 382
Pium eſt, 45 de pœn d 3 Auguſtinus, CR. 427
Placet, 12. de converſione conjugatorum, tit. 32. lib 3 Celeſtinus iij PD 162
Placet omnibus, 5 d. 65 Carth Conc. ij. 89
Placita ſecularia, 2. xv q. 4. Ex Concilio apud Erphetfurt. CR. 263
Placuit, 1. de Emptione & Venditione, tit. 17 lib 3 Ex Concil. apud Valen. 168
Placuit, 1 de præſcriptionibus, tit. 26. lib. 2. Ex Concilio Africano. 124
Placuit, 1. de teſtibus & atteſtationibus, tit 20. lib 2. ex Conc. Macian. 102
ij. Placuit communi, 8. xvj. q. 1. Eugenius Papa, CR. 267
Placuit de infantibus, 2. j. q. 4. African. Conc. 147
Placuit de infantibus, 112. de conſecrat. diſt. 4. Carthaginenſe Concil. v. CR. 490
Placuit eorum, 53. ij. q. 7. Hadrianus Papa, CR. 175
Placuit Epiſcopos, 13. d. 32 Carth. Conc. v. CR. 44
Placuit etiam, 11 d 90. Agath. Conc. 112
Placuit huic ſanctæ, 4. d. 16. Sexta Synod. CR. 16
Placuit huic ſanctæ, 8. xvj. q. 3. Gelaſius, CR. 277
Placuit igitur, 152. de conſ. d. 4. Milevit. Conc. 495
Placuit omnibus, 14. d. 12. Bracar. Conc. CR. 12
Placuit omnibus, 12. e. q. 1. Bracar. Conc. ij. 219
j. Placuit omnibus, 1. xvj. q. 1. Nicæna Synodus, CR. ad inſcriptionem. 266
Placuit per omnia, 7. xiij. q 2. Melchiades Papa, CR. 253
Placuit pro communi, 4. vj. q. 3. Concil. apud Comp. 197
Placuit ſancto Conventui, 2. io. qu. 2. & 3. Moticenſe Concilium. 188
Placuit univerſo, 26 vj. q. 3. African. Conc. CR. 226
Placuit ut altaria, 26. de conſ. d. 1. Afric. Conc. 439
Placuit ut ante, 5. d. 77. Cart. Conc. iij. 97
Placuit ut ante, 14. xx. q 1. Carth. Conc. iij. CR. 297
Placuit ut a nullo, 27. vij. q. 1. Carth. Conc. iij. 201
Placuit ut a quibuſcunque, 9. ij q. 6. Julius Papa. 164
Placuit ut Clericus, 1. xxj. q. 5. Agath. Conc. CR. 301
Placuit ut conſecrario, 1. d. 18 Cabilon. Conc. CR 20
Placuit ut deinceps, 2. ix. q. 2. Urbanus Papa, CR. 211
Placuit ut deinceps, 3. final. de pœnit. diſt. 6 Urbanus Papa ii. 414
Placuit ut de Ordinatione, 22. j. q. 1. Bracarenſe Concil. ij. 130
Placuit ut dies, 24 de conſec. diſt 3. Carthaginenſe Conc. v. forte iv. 478
Placuit ut Epiſcopi, 3. xxi. q. 3. Carth. Conc. iij. 302
Placuit ut Epiſcopi, 1 xij. q 3. Carth. Conc. iij. 137
Placuit ut hi, 11 final. xxxiij q 2. Aquiſgranenſe Concilium, CR. 439
Placuit ut nemini, 21. xij. q. 1. Carth. Conc. v. 202
Placuit ut nullus, 102. j. q. 1. Bracarenſe Concilium ij. CR. 141
Placuit ut nullus, 1. x q 3. Bracar Conc. ij. 217
Placuit ut omnes, 9. de conſecr. diſt. 3. Agathenſe Conc. CR. 477
Placuit ut Ordinandis, 7 d 38 Carth. Conc. iij. 38
Placuit ut pœnitentes, 68 d 50. Tolet. Conc. j. 71
Placuit ut poſtquam, 25. de conſect. diſt. 3 Bracarenſe Conc. ij. 470
Placuit ut Presbyteri, 33. ij. q 6. Milevit. Conc. CR. 168
Placuit ut Presbyteri, 32. xij. q. 2. Carthaginen. Concil. quar. CR. 246
Placuit ut qui, 12. xxiij. q. 5. Bracar. Conc. j. 387
Placuit ut quicunque, 3. d. 71 Milev. Conc CR. 92
Placuit ut quicunque, 4. d. 74. Carth. Conc. CR. 93
j. Placuit ut quicunque, 11. xj. qu. 1. Carthaginenſe Concil. viij CR. 220
Placuit ut quicunque, 13. xxj. q. 3. Afric. Conc. CR. 278
Placuit ut quicunque, 2. xvj. q 6. Milev. Conc. CR. 279
Placuit ut quicunque, 153. de conſecr. diſt. 4. Milevitan. Conc. CR. 495
Placuit ut quicunque, 154. de conſecr. diſt. 4. Milevitan. Conc. ib d.
Placuit ut quicunque, 150. finalis, de conſec. diſt. 4. Milevit Conc. 496
ij. Placuit ut quiſquis, 43 xj. q. 1. Carthaginenſe Conc. iij CR 213
Placuit ut quoties, 1. j. q. 2. Bracar Conc ij. 149
Placuit ut quoteſcunque, 10. diſt. 18. Carth. Concil. v. CR. 21
Placuit ut quoteſcunque, 1. iij. q. 10 Cart. Conc. vij. 157
Placuit ut ſecundum, 5 xxxij. q 7 Milevit. Conc. 397
Placuit ut ſi, 3 fin vj. q. 2. Afric. Conc. CR. 196
Placuit ut ſi, 10. xxxiij. q. 2. Tolet. Conc. j. 421
Placuit ut ſi quis, 1. ij q. 4. Bracar. Conc. ij. 164
Placuit ut ſi quis, 2. xxi. q. 2. Hiſp. Conc. ij CR. 303
Placuit ut unuſquiſque, 103. j. qu. 1. Bracarenſe Concil ij. 161
Plebiſcita, 2. d. 2. Iſidorus. 2
Plebs Diotrenſis, 11. d. 63. Gelaſius Papa. 84
Plerique, 5. viij. q. 1. Hilarius Papa in Synodo Romana, CR. 207
Plerique, 3. xiv. q. 3. Ambroſius, CR. 257
Plerique, 94 de conſ d 4. Tolet. Conc iv 482
Plerique, 7. de pactis, tit. 35. lib. 1. Innoc. iij. in Conc. gener. 67
Plerumque, 4. de donationibus inter virum & uxorem, tit. 20. lib. 4. Clemens iij PD 174
Plerumque, 23. de Reſcriptis, tit 3 lib. 1. Innoc. iij. 8
Plerumque boni, 27. ij. q. 7. Auguſtinus, CR 191
Plerumque contingit, 88. xj. q. 3. Gregorius Papa. 034
Pluit Dominus, 40 de pœn d. 3 Gregorius, CR. 406
Plures, 34. xvj. q. 1. Pelagius, CR 270
Pluralis locutio duorum numero eſt contenta, Reg ul. de Reg. jur. in Sexto, Bonifacius viij. 392
Plures, 1. de uſuris, tit. 19 lib. 3 Alexand. iij. PD. 273
Plures ab uno, 2. fin. de jure patronatus, tit. 12. in Clem lib. 3. Clemens v. 412
Plurimos ſacerdotes, 3. d. 82. Syricius Papa. 103
Plus ſemper in ſe continet quod eſt minus, Reg xxxv. de reg jur. in Sexto, Bonif. viij. 394
Pœna ſicut, 18. de pœn. d. 1. Digeſta. 459
Pœna illorum, 2. xxiij. q. 5. Auguſtinus. 325

Pœna-

Pœnale, 13. xiv. q. 5. *Auguſtinus*, CR. 259
Pœnitentem, 9. xxvj. q. 7. octavo Syn. CR. 381
Pœnitentes, 63. d. 50. *Agath. Conc.* 71
Pœnitentes, 3. diſt. 55. *Hilarius* in Conc. Rom. 76
Pœnitentias, 20. de pœn. d. 3. *Auguſtinus*. 412
Pœnitentia, 60. de pœn. d. 1. *Leo Papa*. 135
Pœnitentia, 1. de pœn. d. 3. *Ambroſius*. 416
Pœnitentia, 4. de pœn. d. 3. *Auguſtinus*. ibid.
Pœnitentiam, 13. fin. xxxiij. q. 4. *Arelat. Conc.* 415
Pœnitentiam agere, 6. de pœn. d. 3. *Gregorius*. 420
Pœnitentibus, 5. xxvj. q. 7. *Carth. Conc. iij.* 263
Ponderet, 14. d. 50. *Caliſtus Papa i.* CR. 65
Pontifices, 4. vij. q. 1. *Nicolaus Papa*. 299
Pontifices, 3. xij. q. 3. *Agath. Conc.* 251
Porrecta, 6. *de confirmatione utili vel inutili*, tit. 30. ult. lib. 1. Innoc. iij. PD. 144
Porrectum, 13. *de Regularibus*, tit. 31. lib. 3. Clemens iij. PD. 188
Porro, 1. *de Clericis pugnantibus in duello*, tit. 14. lib. 5. Alexander iij. 170
Porro, 3 *de divortiis*, tit. 19. lib 4. Alexand. iij. 640
Porro, 7. *de privilegiis*, t. 33 lib. 5 Alexand. iij. 680
Porro, 7. *de ſententia Excommunicationis*, tit. 39 lib. 5. Alexand. iij. 298
Porro cujus, in princ. vi. q. 4. Gratianus. 107
Porro de affinitate, 3. xxxv. q. 5. *Gregorius Papa*, CR. 446
Porro duorum, 22 fin. xxxv. q. 2. & 3 *Paſchalis ij.* 442
Porro & Hierosolymitanum, 2. fin. d 66 *Anacletus*. 90
Porro gloria, 56 de conſ. d. 1. *Nicolaus Papa*, CR. 462
Porro illi, 31. de pœn. d. 1. *Proſper*. 404
Porro Moyſis, 6. fin. d. 84. *Anacletus*. 203
Porro ſetas, 4. d 63 *Nicolaus Papa i.* 84
Porro ſi, 14. xvj. q. 3. *Joan Papa viij.* 278
Poſſeſſio, 1. xvj. q. 3. *Tolet Conc. iv* CR. 270
Poſſeſſiones, 61. xvj. q. 1. *Symmachus Papa*. 274
Poſſeſſiones, 1. xvj. q. 4. *Urbanus ij.* 273
Poſſeſſiones, 10. *de rebus Eccleſiæ alienandis*, tit. 13 lib. 5. Innocentius iij. 137
Poſſeſſor malæ fidei ullo tempore non præſcribit, Reg. ij. de reg. jur. in Sexto, Bonif. viij. 301
Poſt appellationem, 31. ij. q. 6 *Digeſta*, CR. 187
Poſt baptiſmum, 91. de conſecr. diſt. 4 *Rabanus*. 483
Poſt Ceſſionem, 7. *de probationibus*, tit. 19. lib. 2 Innocentius iij. 300
Poſtaquam, 21. xxv. q. 2. *Pelagius*. 355
Poſtea ſignatur, 63. de conſecr. diſt. 4. *Rabanus*. 485
Poſtea tangantur, 68. de conſecr. diſt. 4 *Rabanus*, CR. 487
Poſt Electionem, 7. *de conceſſione præbendæ*, tit. 8. lib. 3. Innocentius iij. PD. 161
Poſt miſerabilem, 12. *de uſuris*, tit. 19. lib. 5. Innocentius iij. 274
Poſt Paſche, 10. diſt. 76. *Iſidorus*. 96
Poſtquam, 1. de accuſationibus, tit. 1. *in Sexto* lib. 5. Bonifacius viij. 170
Poſtquam, 3. *de Electione*, t 6. lib. 1. Gregor. iij. 15
Poſtquam aſcenderit, 88. de conſecr. diſt 4 *Rabanus*. 489
Poſtquam hoſtilis, 43. xxj. q. 1. *Gregorius*, CR. 67-
Poſtquam pretio, 13. xiij q. 2. *Hieronymus*. 234
Poſtquam quocunque, 11. diſt. 50. *Gregorius*. 63
Poſtquam ſe, 61. de conſecr. diſt. 4. *Rabanus*. 486
Poſtquam vos credere, 78. de conſecr. diſt. 4. *Auguſtinus*. 488
Poſt quingentos, 9. xvj. q. 3. *Geleſius Papa*, CR. 277
Poſt ſuſceptum, 5. xxx q. 3. *Paſchalis ij.* CR. 383
Poſt translationem, 21. *de renunciatione*, tit. 9. lib 1. Innocentius iij. 34
Poſtremo, 36. *de appellationibus*, tit. 28 lib. 2 Lucius iij. 136
Poſtulaſti, 14. *de foro competenti*, tit. 2. lib. 2. Innocentius iij. 82
Poſtulaſti, 20. *de homicidio voluntario*, tit. 12. lib. 5 Innocentius iij. 268
Poſtulaſti, 14. *de Judæis*, t. 6. l. 5. Innoc. iij. 260
Poſtulaſti, 30. *de jure Patronatus*, tit. 38. lib. 3. Innocentius iij. 204
Poſtulaſti, 10. de Præbendis, & dignitatibus, tit. 2. *in Extrav. comm.* lib. 3. Joannes xxij. 451
Poſtulaſti, 21. *de Regularibus*, tit. 31. lib. 3. Innocentius iij 152
Poſtulaſti, 27. *de reſcriptis*, tit. 3. lib. 1. Innoc. iij 8
Poſtulaſtis, 7 *de Clerico excommunicato*, tit. 27. lib. 5. Innocentius iij. 270
Poſtulaſtis, 15. *de conceſſione præbendæ*, tit. 8. lib. 3. Innocentius iij. 166
Poſtulaſtis, 12. final. *de voto, & voti redemptione*, tit. 34 lib. 3. Honorius iij. PD. 196
Poſtulationem, 5. *de poſtulatione prælatorum*, tit. 5. lib. 1. Innocentius iij. 15
Poſtulatur, 6. iij q. 7 *Beda*. 185
Poſt uxoris, 5. xxx. q. 4. *Paſchalis ij.* 583
Poteſt diſcutere, 11. de pœn. diſt. 2. *Gregorius*. 415
Poteſt fieri, 50. de pœn. diſt. 1. *Ambroſius*, CR. 408
Poteſt quis per alium, quod poteſt facere per ſeipſum, Reg. lxviij. de Regulis Juris in Sexto, Bonifacius viij. 101
Potuit Emphyteota, 4. *finale de Locato, & conducto*, tit. 18. lib. 3 Gregorius ix. 180
Præcepit, 13 xxxij. q. 5. *Hieronymus*. 417
Præcepta Canonum, xx. diſt. 55. *Geleſius Papa*, CR. 77
Præcepta ſynodalia, 5. de conſ. d. 1. *Geleſius*, CR. 403
Præceptis Apoſtolicis, 2. diſt. 10. *Gregorius Papa iv* CR. ad inſcriptionem & in fine. 12
Præceptum, 6. finale, ij. q. 2. *Zepherinus Papa*. 198
Præceptum, 21. xxxij. q. 5. *Toletan. Concil. iv.* 396
Præcipiendum eſt, 15. xiij. q. 2. *Vaſenſe Concil. ſeu Vaſenſe*, CR. 154
Præcipimus, 10. diſt. 34. *Gregorius*. 47
Præcipimus, 13. diſt. 90. *Innocentius ij.* 110
Præcipimus, 26. finale, diſt. 93 *Sexta Synodus*. 116
Præcipimus, 12. xij. q. 1. *Canones Apoſtolorum*. 218
Præcipimus, 5. xxj. q. 2. *Gregorius Junior*. 300
Præcipimus, 3. xxj q. 1. *Nicolaus Papa ij.* 175
Præcipimus, 5. finale xxj. q. 3. *Innocentius ij.* CR. 300
Præcipimus, 5. fin. xxj. q. 4. *Innocentius Papa*, CR. 307
Præcipue, 1. xj. q. 3. *Nicolaus Papa*, CR. 225
Prædia, 5. xij. q. 2. *Pius Papa*. 242
Prædicandum eſt, 17. finale, xxiij. q. 1. *Eutychianus Papa*. CR. 304
Prædicator, 64. xvj. q. 3. *Septima Synodus*, CR. 274
Prædixerat, 75. de pœn. diſt. 1. *Hieronymus*. 411
Prælatis, 1. de homicidio, tit. 4. *in Sexto*, lib. 5. Bonifacius viij. 377
Prælatorum, 27. finale, *de accuſationibus*, tit. 1. lib. 5. Gregorius ix. 250
Præſens, 4. xx. q. 1 *Nicolaus Papa*. 298
Præſentatio, 50. *de teſtibus & atteſtationibus*, tit. 20. lib. 2. Honorius iij. 199
Præſente Presbytero, 18 diſt. 95. *Carthag. Concil. iv.* 115
Præſentes, un. de baptiſmo, & ejus effectu, tit. 15. in *Clem.* lib. 3. Clemens v. *in Conc Vienn.* 416
Præſentes, 3. fin. de cenſibus, exact. &c. tit. 13 in *Clem.* lib. 3. Clemens v. *in Concilio Viennenſi*. 418
Præſenti, 1. *de Judæis*, tit. 6. lib. 5. Ex Concilio Maten. 658
Præſenti, 3. de Officio Legati, tit. 15. *in Sexto* lib. 1. Bonifacius iij. 318
Præſenti, 9 fin. de Officio Ordinarii, tit. 16. in Sexto, lib 1. Bonifacius viij. 340
Præſenti, 54. de Præbendis, tit. 4. *in Sexto*, lib. 3. Bonifacius viij. 158
Præſenti, 10. de ſent. Excommunicationis tit, 11. *in Sexto*, lib 5 Gregorius x. 184
Præſenti Concilio, 18 diſt. 34 *Matiſc. Concil. i.* CR. 75
Præſenti Decreto, 1 v. q. 1. *Sylveſter*, CR. 190
Præſentium, 3 *de Clerico percuſſore*, tit. 25. lib. 5. Alexander iij. 278
Præſentium, 3 *de filiis Presbyterorum*, tit. 17. lib. 1 Alexander iij. 40
Præſentium, 31. *de teſtibus, & atteſtationibus*, tit. 20 lib 2. Innocentius iij. 196
Præſentium, 2 de teſtibus, & atteſtationibus, tit. 10. *in Sexto*, lib. 2. Gregorius x 347
Præſentium Latorie, 5. vij. q. 1. *Gregorius*, CR. 194
Præſentium portitorem, 3 fin. j. q 5. *Urbanus ij.* 149
Præſidentis, 6. de hæreticis, tit. 2. in Sexto, lib. 5. Alexander iv. 373
Præſul non damnabitur, 2. ij. q. 4. *Sylveſter Papa*, in Synodo Rom. CR 154
Præſulum, 2. xvj q. 3 *Geleſius*. 276
Præſumitur ignorantia, ubi ſcientia non probatur, Reg. xlvij de Reg. Juris, *in Sexto*, Bonif. viij. 290
Præſumunt, 12. ij q. 7. *Auguſtinus*. 170
Præterea, 5. *de ætate & qualitate*, tit. 14. lib. 1. Alexander iij. 19
j. Præterea, 12 *de appellationibus*, tit. 28. lib. 2 Alexander iij. 134
ij. Præterea, 40. *de appellationibus*, tit. 28. lib. 2. Celeſtinus iij. 136
Præterea, 1 *de Apoſtatis*, tit. 9. lib. 5 Alexand. iij. 265
Præterea, 8. *de Cenſibus*, tit. 39 lib. 3 Alexand. iij. 205
Præterea, 2. *de Clerico percuſſore*, tit. 25. lib. 5. Gregorius. 278
Præterea, 1. *de converſione Conjugatorum*, tit. 32. lib 3. Alexander iij. 192
Præterea, 1 *de delictoribus*, tit. 8. lib. 2. Celeſtinus iij PD. 87
j. Præterea, 4. *de jure patronatus*, tit. 38 lib 3. *Ex Concil Lateranenſi* ſub Alexandro iij 201
ij. Præterea, 23. *de jure patronatus*, tit. 38. lib 3. Lucius iij. 203
Præterea, 5. *de officio, & poteſtate Jud. delegat.* tit. 29 lib. 1. Alexander iij. 31
Præterea, 24. *de præbendis*, tit. 5. lib. 3. Alexander iij. 155
Præterea, 1. *ne Prælati vices ſuas*, tit. 4. lib. 5. Alexander iij. in *Concilio Lateranenſi*. 157
j. Præterea, 2. *de ſponſalibus, & matrimoniis*, tit. 1. lib. 4. Innocentius iij. 220
ij. Præterea, *de ſponſalibus, & matrimoniis*, tit. 1. lib. 4. Alexander iij. 220
Præterea, 7. *de teſtibus cogendis*, tit. 21. lib. 2. Celeſtinus iij 111
Præterea, 27 *de teſtibus, & atteſtationibus*, tit. 20. lib. 2. Celeſtinus iij. 105
j. Præterea, 9. *de tranſactionibus*, tit. 36. lib. 1. Lucius iij. 68
ij Præterea, 10. *de tranſactionibus*, tit. 36. lib. 1. Celeſtinus iij. PD. ibid.

Præterea, 7. *de Uſuris*, §. 29. l. 5. Alex. iij. 274
Præterea devotionis, 12. xxiij. q. 8. *Joann. viij.* 334
Præterea frequenter, 3. d. 51. *Innoc. Papa.* 72
Præterea placuit, 7. d. 28 *Aurelat. Conc. iij.* CR. 37
Præterea ſeſcittaria, 12. d. 23. *Nicolaus Papa.* 31
Præter hoc, 6. d. 32. *Alexand. ii.* CR. 41
j. Precariæ, 9. x. q. 2. *Mediomatricis Conc.* forte *Meldenſe*, CR. 217
ij. Precariæ, 5. x. q. 2. *Belvacenſe Conc.* ib.
Precariæ, 44. xii. q. 2. *Mediomatricis Conc.* CR. 245
Precariæ, 1. *de Precariis*, tit. 14. lib. 3. Ex Conc. apud Baluze. 167
Precarium, 3. finale, *de Precariis*, tit. 14. lib. 3. Greg. ix. ibid.
Presbyter, 2. *de celebratione Miſſarum*, tit. 41. l. 3 Ex Conc. Agath. 206
Presbyter, 2. *de peculio Clericorum*, tit. 25. lib. 3 Ex Conc. Arelat. 175
Presbyter, 3. fin. *de Sacram. non iter.* tit. 16. l. 1. Greg. ix. 02
Presbyter ante, 4. d. 78. *Neocæſarienſe Conc.* 98
Presbyter aut Diaconus, 24. diſt. 81. *Canon. Apoſtolorum*, CR. 101
Presbyter aut Diaconus, 2. *fin.* xv. q. 5. *Nicolaus.* 264
Presbyter cum Diœceſim, 7. *final.* xii. q. 5. *Agath. Conc.* CR. 251
Presbyter cum ordinatur, 8. d. 23. *Carth. Conc. iv.* 30
Presbyter Euchariſtiam, 93. *de Conſec.* d. 2. *VVormac Concil.* CR. 476
Presbyteri, un. de Capellis Monach. tit. 18 *in Sexto*, l. 3. Bonif. viij. 364
Presbyteri, 2. *de pœnis*, tit. 37. lib. 5. Ex Concil. Triburienſ. 225
Presbyteri baptizantes, 120. *de Conſecr.* diſt. 4. *Gregorius* in Regeſto. 481
Presbyteri de occultis, 4. xxvj. q. 4. *Evariſtus Papa.* 321
Presbyteri, Diaconi, 5. d. 24. *Gelaſius Papa*, CR. 32
Presbyteri, Diaconi, 19. d. 34. *Agath. Conc.* CR. 47
Presbyteri, Diaconi, 34. xi. q. 3. *Milevit. Conc* CR. 212
i. Presbyter inconſulto, v. xxvj. q. 4. *Carth. Conc. iij.* 301
ij. Presbyter inconſulto, 14. *final.* xxvj. q. 6. *Carth. Concil. iij.* CR. 362
Presbyteri qui per Diœceſeus, 125. *de Conſecrat.* diſt. 4. *Ex Conc. apud Valentiae.* 491
Presbyteri qui per Diœceſes, 3. diſt. 95. *Carth. Concilium* iv. CR. 117
Presbyteri quos, 2. d. 68. *Gregor. iij.* 98
Presbyteri ſerie in Eccleſia, 22. final. diſt 95. *Neocæſar Concil.* CR. 118
Presbyteris, 8. d 67. *Caliſtus Papa ij* CR. 96
Presbyteri, 119. *de Conſecr.* d 4 *Innoc. Papa.* 491
Presbyteri vero, in princ. d. 67. Gratian. 00
Presbyter manu, 4. d. 51. *Nannetenſe Conc.* 121
Presbyter præfatæ, 11. d. 95, *Martinus Papa*, id eſt, *Bracarenſis iv* Conc 118
Presbyterorum etiam, in princ. d. 56. Gratian. 77
Presbyterorum filios, 2. d. 56 *Urbanus Papa ii*, ib
Presbyteros, 32. d. 50 *Ancyranum Conc.* CR. 68
Presbyteros, 2. d. 95. *Gelaſius.* 117
Presbyteros, 38 xvj. q 1. *Greg.* CR. 270
Presbyteri quidem, 18. d. 32 *Greg* 44
Presbyter ſi a plebe, 13. ii. q. 5 *Ilerdenſe Conc.* CR 141
Presbyter ſi fornicationem, 5. diſt. 82. *Hybern. Concilium*, CR. 104
Presbyter ſi per pecuniam, 3 j. q. 1 Ex *Regeſto Gregorii*, forte Greg vii. CR. 127
Presbyter ſi uxorem, 3. d 28. *Neocæſ. Conc.* CR. 37
Presbyter vel quilibet, 5. iii. q. 5. *Greg. Papa iij.* 160
Presbyterum, 16 d. 28. *Sexta Synod.* in Trullo, CR. 38
Presbyterum, 3 d. 50. *Greg. Papa.* 64
Presbyterum, 2. *de Clerico ægrotante*, tit. 4 lib. 3. Eugen. Papa. 138
Presbyterum, 7. *de homicidio voluntario*, tit. 12. l. 5 Alexand. iij. 207
Pridem percepimus, 7. xxiij. q. 2. *Greg. Papa.* 231
Primæ actione, 13. xvj. q. 3. *Hiſpal. Conc. ii.* 278
Primæ annotatio, 22. d. 18 *Beda*, CR. 18
Prima autem, 10 d. 16. *Beda*, forte *Iſidor.* CR. ib.
Prima Conſolatio, 41. *de pœn.* d. 3. *Ambr.* CR. 426
Primæ ſedis, 3. d. 29. *African. Conc.* 125
Prima igitur, 73. *de Conſec.* d. 4. *Auguſt.* CR. 487
Primæ quæſtio, in princ. xviij. q. 1. Grat. CR. 290
Prima quidem, 44. *de Conſec.* d. 2. *Auguſt.* CR. 469
Prima ſalus, 10. una q. 1. *Hormiſda Papa.* 332
Primates, 5. ii. q. 1. *Felix Papa I.* CR. 155
Primatus Epiſcopus, 4. d. 72. *Carth. Conc. I.* 92
Primo gradu, 6. xxxv. q. 5. *Iſidor.* CR. 444
Primo ſemper, 15. ii. q. 1. *Melchiades Papa.* 156
Primum eſt, 8. xxii. q. 2. *Auguſt.* CR. 305
Primum interrogatur, 95. *de Conſec.* d. 4. Raban. 483
Primum itaque, 4. *fin.* d. 25. *Hieron* 34
Primus homo, 34. *de pœn.* d. 2. *Ambr.* 418
Principes vitiorum, 32. *de pœn.* d. 2. *Auguſt.* ib.
Principali, 15. d. 63. *Pelagius*, CR. 85
Principatus, 29. j. q. 1. *Leo Epiſcopus.* 150
Principes ſeculi, 20. xxiij. q. 3. *Iſidor.* CR. 327
Principium, 65. *fin. de pœn.* d. 2. Greg. 421
Priſca Conſuetudo, 2. d. 100. *Greg.* 124
Priſcis igitur, 2. d. 55. *Gelaſius*, CR. 76
Priſcis quidem, 2. x. q. 3. *Emeritenſe Conc.* CR. 207
Privilegia, 3. d. 3. *Iſidorus*, CR. 2
j. Privilegia, 1. xxv. q. 2. *Anaclet.* CR. 353
ij. Privilegia, 2. xxv. q. 2. *Leo Papa*, CR. ib.
iij. Privilegia, 17. xxv. q. 2. *Leo Papa.* 354
Privilegium, 43. xj. q. 3. *Gregorius*, forte *Simplicius Papa*, CR. 232
Privilegium, 4. de Verborum ſignificat. tit. 12. *in Sexto*, l. 5. Bonif. viij. 335
Privilegium perſonale perſonam ſequitur, *& extinguitur cum perſona*, Reg 7. de Reg. Jur. *in Sexto*, Bonif. viij. 361
Prius ergo, 6. iij. q. 2. *Euſebius Papa.* 178
Prius eſt, 4. *fin.* iij. q. 11. Codex, CR. 187
Priuſquam, 4. d. 28. *Greg* CR. 34
Priuſquam convenirent, 42. xxvii. q. 2 *Joannes Chryſoſtomus.* 274
Probitum, 17. xvj. q. 1. *Pelagius Papa*, CR. 208
Proclivis, 2. xv. q 3. *Tolet. Conc. vi.* CR. 248
Procurationes, 23. *de Cenſibus*, tit 39. l. 3. Innoc. iii. *in Conc. gener.* 208
Procurator, 58. de Electione, tit. 6. *in Sexto*, l. 1. Bonif. viij. 332
Procurator, 9. finale, de Procuratoribus, tit. 19. *in Sexto*, l. 1. Bonif. viij. 342
Procuratorem, 4. fin. de Procuratoribus, tit. 10. in Clem. l. 1. Clem. v. 393
Prodeſt, 4 xxiij. q. 5. *Auguſt.* CR. 315
Prodiens quaſi, un. tit. 10. de Crimine falſi, in Extr. Joann. xxii. 430
Pro dilectione, 35 *de Conſecr.* d. 2. *Cyprian.* 476
Productior eſt, 7. *de pœn.* d. 3. *Auguſt.* 422
Progeniem ſuam, 16. xxxv. q. 2. & 3. *Greg. Papa*, CR. 441
Prohibeas, 3. *de Magiſtris*, tit. 5. lib. 5. Alexander iij. 158
Prohibemus, 7. *de Cenſibus*, tit. 33. lib. 3 in Conc. Later. ſub Alex iii 205
Prohibemus, 19. *de Decimis*, tit. 30. l. 3. in Conc. Lateranenſ. 184
Prohibendum, 24. *fin* d. 54. *Eliberit. Conc.* 74
Prohibemus, in princ. d. 48. Gratian. 63
Prohibentur, in princ. diſt 38. Gratian. 108
Prohibentur, 14 ii. q. 1. *Digeſta.* 156
Prohibere, 21 d. 93. *Anicetus Papa.* 31
Pro humeri, 1 de homicidio, tit. 4. *in Sexto*, l. 5. Innoc. iv. *in Conc. gener Lugdun.* 376
Pro illorum, 22. *de Præbendis*, tit. 5. l. 3. Innoc. iij. PD. 155
Pro impenſis, in princ. un. q. 1. Gratian. 243
Pro membris, 4. xxxij. q 3. *Auguſt.* 215
Pronunciandum, 2. *de Conſec.* d. 3. *Lugdunenſe Concilium*, CR. 476
Pro obeuntibus, 22. xiij. q. 2. *Greg. Papa ii.* 255
Prophetavit, 79. j. q. 1. *Auguſt.* CR. 134
Propoſito, 4. xvii i. q. 5. *Auguſt.* CR. 394
Propoſitum, 1. xx. q. 3. *Leo Papa.* 298
Propoſitum, 1. *de eo qui duxit in matrimonium*, *quam polluit per adulterium*, tit. 7. lib. 4. Alexand iij. PD. 130
Pro poſſeſſore habetur, *qui dolo deſiit poſſidere*. Regula xxxvi. de Reg. Jur. in Sexto, Bonif. viij. 392
Propoſuiſti, 2 d 82. *Innoc* CR. 105
Propoſuiſti, 4. *de Conſecr. Eccleſiæ*, tit. 40. lib 3. Innoc. iij. PD. 209
Propoſuiſti, 19. *de foro competenti*, tit. 2. lib 2 Gregorius ix. 83
Propoſuiſti, 4. *de Probationibus*, tit. 19. lib. 2. Gregor. viiij. PD. 100
Propoſuit, 24. *de appellationibus*, tit. 28. lib 2. Alexand. iij. 134
Propoſuit, 8. *de Clerico Excommunicato*, tit. 27. l 5. Innoc iij. PD. 280
Propoſuit, 4. *de conceſſione Præbendæ*, tit. 8. lib. 3. Innoc. iij. PD. 140
Propoſuit, 2. *de conjugio ſervorum*, tit. 9. lib. 4. Alexand. iij. PD. 231
Propoſuit, 6. *de filiis Presbyterorum*, tit. 17. lib. 1. Alexand. iij. PD. 43
Proprie, 13. *de Conſec.* d. 4. *Leo Papa*, CR. 481
Propter, 10. finale, *de Donationibus*, tit. 24. lib. 3. Greg. ix. 195
Propter, 3. *de Locato*, *& conducto*, tit. 18. lib. 3. Greg ix. 169
j. Propter Eccleſiaſticas, 3. d. 19. *Antioch. Conc.* CR. 20
ij. Propter Eccleſiaſticas, 15. d. 18. Conc. *Martini Papa*, id eſt, *Bracar.* quod notat hic CR. 22
Propterea, 8. *de Verborum ſignificatione*, tit. 40. l. 5. Gregor. 306
Propter eos, 14. vij. q. 1. *Calced. Conc.* 202
Propter gloriam, 49. *de Conſec.* d. 4. *Ambr.* 487
Propter ſuperfluum, 22. ij. q. 6 *Theod. Leg.* CR. 146
Propter totius, 12. diſtinct. 10. *Conſtantinopolit. Synodus*, CR 8
Propter vitandum, 85. *de Conſecr.* diſt. 4. *Toletan. Concilium iv.* 488
Pro qualitate, 7. xxvj. q. 7. *octava Synod.* CR. 363
Pro reverentia, 21 d. 44 *Tolet* Conc. 58
Provido, 44. de Electione, tit. 6. *in Sexto*, lib 1. Bonif. viij. 333

Provide, 2. de ſent. Excomm. t. 10. in Extrav. Com. l. 5. Bonif. viij. 474
Provideas, 2. *de officio Vicarii*, tit. 28. lib. 1. Alexander iij. 50
Providendum quoque, in princ. d. 83. Grat. 104
Provinciae, 1. d. 99. *Anacletus Papa*, CR. 143
Prout nobis, 4. *de dolo, & contumacia*, tit. 14. l. 2. Urbanus iij. 56
Prudentes, 1. *de Donationib.* tit. 24. lib. 3. Gregorius, PD. 173
Prudentiam, 2. fin. *de mutuis petitionib.* tit. 4. l. 2. Celeſtin. iij. 84
Prudentiam, 21. *de offic. & poteſt Jud. deleg.* tit. 15. l. 1. Celeſt. iij. 55
Pſalmiſta, 20. d. 23. *Carth. Conc. iv.* 31
Puberes, 3. *de deſponſatione impuberum*, tit. 2. l. 4. Iſidorus. 224
Publicato ſerutinio, 58. *de Electione*, tit. 6. lib. 1. Gregor. 10. 25
Pudenda, 33. xxiv. q. 1. *Pelagius Papa*. 342
Pudicus, in princ. d. 45. Gratian. CR. 58
Pudor eſt, 1. xxxij. q. 2. *Ambr.* 385
Puella, 2. xx. q. 2. *Tribur. Conc.* 258
Puellae, 8. xx. q. 1. Leo Papa. 257
Pueri ad fortes, 100. j. q. 1. Greg. CR. 142
Pueri ante annos, 15. xvij. q. 5. *Eliberit. Conc.* CR. 153
Pueris, 1. *de delictis puerorum*, tit. 23. lib. 5. Gregorius. 278
Pueris, 60. finale, *de ſent. Excommun.* tit. 35. l. 5. Gregor. 12. 326
Pulchra etiam, 18. d. 86. *Ambr.* CR. 107
Pulſatus, 3. iij. q. 6. *Fabian.* 28
Pura & ſimplex, 17. iij. q. 9. *Ambr.* CR. 284
Purgationem, in princ. xv. q. 5. Gratian. 264
Purum Chriſtianum, 16. xxxij. q. 5. *Auguſt.* 305
Puto quod ſiua, 35. ij. q. 7. *Auguſt.* 173
Putant quidam, 2. xiv. q. 3. *Hieron.* 257

Q

QUA *autem*, in princ. ij. q. 5. Gratian. 178
Quacunque arte, 9. xxij. q. 5. *Iſidor.* 312
Quadrageſima, 5. fin. d. 4. *Ambr.* CR. 5
Quadrageſima, 16. *de Conſe.* d. 5. *Greg.* 497
Quae ad perpetuam, 5. xxv. q. 1. *Leo Papa*, CR. 351
Quae a jure communi exorbitant, nequaquam ad conſequentiam ſunt trahenda, Reg. xxviij. de reg. juris, in Sexto, Bonif. viij. 352
Quae Chriſto, 10. xxxij. q. 1. Innoc. CR. 370
Quod circa ordinandos, in princ. d. 98. Gratian. 215
Quae contra jus fiunt, debent utique pro infectis haberi. Reg. lxiv. de Reg. Juris, in Sexto, Bonifacius viij. 352
Quae contra mores, 2. d. 8. *Auguſt.* 6
Quaecunque, 2. *de jure Patronatus*, tit. 38. l. 3. Ex Conc. Tribur. PD. 201
Quaecunque a parentibus, 10. xxx. q. 2. *Codex Theodoſianus*, CR. 354
Quaecunque Contentiones, 9. vj. q. 2. *Marcellinus Papa.* CR. 219
Quaecunque enim, 1. *de poen.* d. 4. *Beda.* 408
Quaecunque mulier, 2. d. 30. *Gangren. Conc.* CR. 39
Quaecunque res, 5. x. q. 2. *Antioch. Conc.* CR. 215
Quaedam Capitula, 3. d. 36. *Chalced. Concil.* in vj. actione. 118
Quaedam cum fratre, 15. xxxij. q. 7. *Concilium quoddam, ſive Capitulare*, CR. 358
Quaedam etiam, 6. d. 2. *Iſidor.* CR. 2
Quaedam Lex terrena, 20. xxxv. q. 2. & 3. *Greg.* 440
Quae de cauſa, 9. ii. q. 5. Greg. 161
Quae de Eccleſiis, un. de offic. Vicarii, tit. 7. *in Clem.* l. 2. Clem. V. in *Conc. Viennenſ.* 398
Quae dignior, 26. xxiv. q. 1. *Ambroſ.* 361
Quae in Eccleſiarum, 7. *de conſtitutionibus*, tit. 2. lib. 1. Innoc. iij. PD. 8
Quae ipſis ſacerdotibus, 5. diſt. 38. *Ex dictis Auguſtini, &c.* CR. 52
Quaelibet occulta, 10. d. 40. *Greg.* 54
Quae Lotharius, 10. ij. q. 1. *Nicolaus Papa*, CR. 157
Quae multoties, 7. *de Reg. Juris*, tit. 41. ult. l. 5. Stephan. Papa, PD. 311
Quaerat bis aliquis, 44. *de poen.* d. 3. *Hieron.* 427
Quaerendum eſt, 18. ij. q. 7. *Calixtus Papa.* 171
Quaerendum eſt, 6. *de poen.* d. 2. *Beda.* 415
Quaerenti, 26. *de officio & poteſt. judic. deleg.* tit. 29. l. 1. Innoc. iij. 54
Quaerenti, 20. *de Verborum ſignificat.* tit. 40. lib. 5. Innoc. iij. 306
Quaeris a me, 125. *de Conſec.* d. 4. *Auguſt.* 492
Quaeris a nobis, 6. *de aetate, & qualit.* tit. 14. l. 1. Alexand. iij. 55
Quaeritur, in princ. d. 68. Gratian. 90
Quaeritur, in princ. d. 74. Gratian. 93
Quaeritur, 22. fin. xxij. q. 2. *Auguſt.* CR. 507
Quaero ergo, 11. xj. q. 1. *Auguſt.* 196
Quae ſemel ſunt, 4. xix. qu. 3. *Chalcedon. Concil.* CR. 255
Quaeſitum, 10. fin. *de cohabitatione Cleric. & mulierum*, tit. 2. l. 3. Greg. 12. 140
Quaeſitum, 7. *de poenit. & remiſſion.* tit. 38. lib. 5. Clemens iij. 105
Quaeſitum, 5. *de rerum permutatione*, tit. 19. lib. iij. Urban. iij. PD. 170
Quaeſitum eſt, 4. j. q. 1. *ex Conc. Urbani Papae*, CR. 145
Quaeſitum eſt, 30. xiij. q. 2. *Magunt. Conc. 15.* CR. 236
Quaeſitum eſt, 45. xxxij. q. 4. Innoc. CR. 323
Quaeſitum eſt, 17. fin. *de tempor. ordinat.* tit. 11. l. 1. Gregor. 12. 38
Quaeſivit, 2. *de Divortiis*, tit. 18. lib. 4. Alexand. iij. PD. 242
Quaeſivit, 2. *de his quae fiunt a majore parte Capituli*, tit. 11. l. 3. Celeſt. iij. PD. 165
Quaeſivit, 14. *de Verborum ſignificat.* tit. 40. lib. 5. Alexand. iij. 307
Quaeſtionem, 39. xij. q. 2. *Codex*, CR. 249
Quaeſtioni, 21. *de appellationibus*, tit. 28. l. 2. Alexander iij. 134
Quae ſiunt, 25. *de appellationibus*, tit. 28. lib. 2. Alexand. iij. PD. ib.
Quali nos, 44. xxiij. q. 5. *Pelagius.* 329
Qualis condemnatio, 9. ij. q. 7. Clemens. 170
Quales debent, 4. xxx. q. 4. *Leo Papa*, CR. 383
Qualis autem, 21. viij. q. 1. *Hieron.* CR. 209
Qualis hinc, 4. d. 25. Greg. 34
Qualiter lucri, 2. *de poen.* d. 5. Leo Papa, CR. 430
Qualiter, 9. *de Clericis non reſidentib.* tit. 4. lib. 3. Innoc. iij. PD. 152
Qualiter, 17. *de Elect.* tit. 6. l. 1. Innoc. iij. PD. 18
Qualiter, 3. *de Pactis*, tit. 35. l. 1. Greg. PD. 66
Qualiter Epiſcopus, in princ. d. 24. Gratian. 34
j. Qualiter & quando, 17. *de Accuſation.* tit. 1. l. 5. Innoc. iij. PD. 247
ij. Qualiter, & quando, 24. *de Accuſat.* tit. 1. l. 5. Innoc. iij. in *Conc. gener.* 249
Qualiter, & quando, 19. *de judiciis*, tit. 1. lib. 2. Innoc. iij. 79
Qualiter ordinari, 15. vij. q. 1. Greg. 200
Qualiter vero, in princ. d. 73. Gratian. 53
Quamdiu, 4. *de appellationib.* tit. 12. *in Clem.* l. 2. Clemens V. 132
Quam gravi, 6. *de crimine falſi*, tit. 20. lib. 5. Innoc. iij. PD. 276
Quam magnum, 10. xxiij. q. 4. *Auguſt.* 510
Quamobrem, 68. *de poen.* d. 1. *Hieron.* CR. 410
Quam periculoſum, 8. vii. q. 1. *Cyprianus.* 195
Quam periculoſum, 11. *de Uſuris*, tit. 19. lib. 5. Innoc. iij. PD. 274
Quam pio mentis, 2. j. q. 2. *Bonifac.* 146
Quam poſteritatem, 25. xiij. q. 2. *Cyprian.* 233
Quam ſit neceſſarium, 5. xviij. q. 2. Greg. CR. 201
Quam ſit Eccleſiis, 6. de Electione, tit. 6. *in Sexto*, l. 1. Greg. x. *in gener. Conc. Lugdun.* 326
Quam ſit grave, 9. *de Exceſſib Praelator.* tit. 31. l. 5. Innoc. iij. 282
Quam ſit laudabile, 10. *de Judaeis*, tit. 6. lib. 5. Clemens iij. 250
Quamvis, 15. fin. *de aetate, & qualit.* tit. 14. l. 1. Honorius iij. 41
Quamvis, 19. *de Decimis*, tit. 40. l. 3. Alexand. iij. PD. 184
Quamvis, 6. *de offic. & poteſt Jud deleg.* tit 29. l. 1. Alexand. iij. PD. 52
Quamvis, 10. *de Regulis juris*, tit. 41. ult. lib. 5. Greg. *in Regiſtro*, PD. 310
Quamvis, 8. de reſcriptis, tit. 3. *in Sexto*, lib. 1. Bonif. viij. 322
Quamvis, 25. *de ſententia, & re judicata*, tit. 27. lib. 2. Greg. 12. 132
Quamvis, 58. *de ſententia Excommunic.* tit. 39. l. 5. Greg. 12. 306
Quamvis, 9. *de Verborum ſignificatione*, tit. 40. l. 5. Iſidorus. 307
Quamvis ad venum, 5. de poenis, tit. 9. *in Sexto*, l. 5. Bonif. viij. 296
Quamvis aliqui, 6. de officio, & poteſtate, tit. 14. *in Sexto*, l. 1. Bonif. viij. 337
Quamvis caute, 61. d. 50. *Auguſt.* CR. 71
Quamvis caute, 22. *de poen* d. 3. *Auguſt.* 423
Quamvis Chorepiſcopi, 4. d. 68. Leo I. 91
Quamvis Conſtitutio, 10. de Electione, tit. 6. *in Sexto*, lib. 1. Gregor. x *in generali Concilio Lugdunenſi.* 326
Quamvis dictum, 25. xxij. q. 1. *Auguſt.* 104
Quamvis errare, 66. d. 58. *Auguſt.* 52
Quamvis liceat, 7. iij. q. 6. *Eleutherius Papa*, CR. 182
Quamvis non plures, 3. fin. de Cognatione ſpirituali, tit. 3. ult. *in Sexto*, l. 4. Bonif. viij. 371
Quamvis pallium, 2. de pactis, tit. 18. *in Sexto*, l. 3. Bonifac. viij. 342
Quamvis pleniſſima, 4. de Praebendis, tit. 4. *in Sexto*, l. 1. Bonif. viij. 354
Quamvis plenitudo, 59. *de poen.* d. 1. *Leo Papa*, CR. 414
Quamvis Procurator, 2. de Procuratorib. tit. 19. *in Sexto*, l. 1. Bonif. viij. 344
Quamvis ergo, 2. de appellationib. tit. 12. *in Clem.* l. 2. Clem. V. 404

Quam-

Google

Quamvis ſocrie, un. de foro competenti, tit. 2. in *Clem.* l. 2. Clem. V. in *Conc Vienn.* 400
Quamvis ſuper ceſſationibus, 8. de officio ordinarii, tit. 16. *in Sexto*, l. 1. Bonif. viij. 340
Quamvis ubi, 38. de Prebendis, tit. 4. *in Sexto*, l. 3. Bonif. viij. 358
Quamvis triſte, 14. vij. q. 1. *Greg.* 200
Quamvis vera, 75. nj. q. 3. *Auguſt.* 432
Quamvis univerſis, 3. d. 21. *Gelaſius*. 27
Quamvis unum, 39. *de Conſec.* d. 4. *Auguſt.* CR. 482
Quando ab Hieroſolymis, 147 *de Conſecr.* diſt. 4. *Auguſtinus*. 495
Quando Adam, 33. *de pœn.* d. 2. *Ambroſius*, 418
Quando autem, 8. d. 44. *Nannetenſe Conc.* 57
Quando autem, 70. *de Conſecr.* d. 1. *Cyprian.* 463
Quando Epiſcopus, 3. d. 13. *Nannetenſe Conc.* 30
Quando ergo, 23. nj. q. 3. *Hieron.* 217
Quando, & ubi, 6. d. 75. *Ordo Romanus*. 93
Quando neceſſitas, 4. d. 86. *Auguſt.* CR. 106
Quando Presbyteri, 3. d. 28. *Tolet. Conc. ij.* 36
Quando Presbyteri, 2. d. 38. *Tolet. Conc. iv.* 51
Quando Presbyteri, 9. d 44. *Nannet. Conc.* 57
Quando quis, 128. *de Conſecrat.* diſt. 4. *Joannes Chryſoſtomus*. 498
Quando vult Deus, 39. xxiij q. 4 *Auguſt.* 382
Quamquam in caſu, 28. de Electione, tit. 6. *in Sexto*, l. 1. Bonif. viij. 319
Quanquam omnes, 6. d. 23. *Tolet. Conc. iv.* 30
Quanquam pedagiorum, 4. de Cenſibus, tit. un. in *Sexto*, l. 3. Bonif. viij. 367
Quanquam Sacerdotum, 2. xiv. q. 2. *Eugen. II.* in Synodo habita Romæ, CR. 357
Quanquam ſecundum bonorum, 34. ij. quæſt. 7. Auguſtinus. 173
Quanquam uſurarii, 2. fin. de uſuris, tit. 5. *in Sexto*, l. 5. Greg. x. 377
Quante, 47. *de Sent. Excommun.* tit. 39. lib. 5. Innocent. iij. PD. 304
Quanto, 16. *de Cenſibus*, tit. 39. lib. 3. Innoc. iij. PD. 206
Quanto, 4. *de conſuetudine*, tit. 4. lib. 1. Innocentius iij. PD. 12
Quanto, 9. *de divortiis*, tit. 19. lib. 4. Innoc. iij. PD. 242
Quanto, 5. *de his quæ fiunt a Prælatis*, tit. 10. l. 3. Alex. iij PD. 164
Quanto, 3. *de judæis*, t. 12 l. 2. *Alex. iij.* 77
Quanto, 3. *de Magiſtris*, t. 5. l. 5. *Alex iij.* PD. 258
Quanto, 7. *de officio judicis ordinarii*, tit. 31. l. 1. Innoc. iij. PD 60
Quanto, 8. *de præſumptionibus*, tit. 23. l. 2. Gregorius. 115
Quanto, 26. *de privilegiis*, tit. 33. lib. 5. Honorius iij. 289
Quanto, 3. *de Translatione*, tit. 7. lib. 1. Innocentius iij. PD. 25
Quanto, 18. *de uſuris*, t. 19. l. 5. Innoc. iij 275
Quanto a nobis, 8. ij. q. 5. Greg. 26.
Quanto Apoſtolica, 10. d. 63. *Greg.* 84
Quanto perſonam, 18 *de jurejurando*, tit. 24. lib. 2. Innocent. iij. PD. 118
Quanto tempore, 1. iij. q. 2. *Joannes Papa*, 177
Quantum dicit, 48. d. 30 *Gelaſius Papa*, 70
Quantumlibet, 9. d. 47. *Auguſt.* 62
Quantus, 14 xxiij. q. 4 *Auguſt.* CR. 347
Quantumlibet, 53 *de pœn.* d. 1. *Ambr.* 408
Quapropter, 47. ij. q. 7. *Gelaſius*. 175
Quapropter, 37. xxvij. q. 2. Hieronym. 374
Qua traditione, 5. d. 22. *Gelaſius Papa I.* 28
Quatuor autem, 27. xiij. q. 2. *Gelaſius*. 344
Quatuor modis, 78. nj. q. 3. *Greg.* CR 233
Quo vero ætate, in princ d. 78 Gratian. CR. 98
Quemadmodum, 11. d. 12 *Greg.* 22
Quemadmodum, 4. fin. xxiij. q. 7. *Auguſt.* CR. 331
Quemadmodum, 10. xxiij. q. 7. *Auguſt.* 377
Quemadmodum, 25. *de jurejurando*, tit. 24. lib. 2. Innoc. iij. 119
Quemadmodum, 4. de pœnitentiis & remiſſion. t. 9. *in Extr. com.* l. 5. Sixtus iv. 473
Quem pœnitet, 88. *de pœn.* d. 1. *Auguſt.* CR. 413
Quem Primogenitum, 6. xx. q. 1. *Conc. Tribur.* 296
Querelam, 24. *de Electione*, tit. 6. lib. 1. Innocentius iij. PD. 81
Querelam, 10. *de jurejurando*, tit. 24. lib. 2. *Alexander iij.* 117
Querelam, 4. final. *ne Prælati vices ſuas*, tit. 4 l. 5. *Alexand. iij.* 257
Querelam, 8 *de Procuratorib.* tit. 38. lib. 2. *Alexander iij.* PD. 69
Querelam, 15. *de Simonia*, t. 3. l. 5. *Alex iij.* 250
Querimoniam, 9. *de jure patronat.* tit. 38. lib. 3. *Alexand. iij.* 202
Quæritur Pater, 36. ij. q. 7. *Auguſt.* 173
Quæſtio eſt nobis, 12. xiij. q. 2. *Greg.* CR. 254
Quæſti nobis ſunt, 41. xxij q. 4 *Greg.* CR. 290
Quæſti ſunt, 46. xvi. q. 1. *Conc. Cabilon. junta*, CR. 272
Quia Agatho, 25. xxvij. q. 2. *Greg.* 372
Quia alii, 24. xiij. q. 2. *Ambr.* CR. 235
Quia aliquanti, 4. d. 87. *Syricius Papa*, CR. 103
Quia autem, 3. xx. q. 1. *Gregorius in Regeſto*, 296
Qui abſtulerit, 6. xij. q. 2. *Anacletus*. 241
Qui accuſare, 8. nj. q. 9 *Damaſus*. 180
Quia circa, 6. *de bigamis*, t xx. l. 1. Innoc. iij. 46
Quia circa, 6. *de conſanguin. & affinit.* tit. 14. l. 4. Innoc. iij. 235
Quia circa, 22. *de privilegiis*, tit. 33. lib. 5. Innocent. iij. 288
Quia Clerici, 6. *de jure patronat*, tit. 38. l. 3. Alexand iij 201
Quia cognovimus, 6. 8. q. 3. *Tolet. Conc. iij.* 918
Quia contingit, 2. fin. de religioſis domibus, tit. 11. in *Clem.* l. 3. Clem. V. 412
Quia corpus, 58 *de Conſecr.* d. 2. *Euſeb. Emiſſen.* CR. 438
Quia cunctis, 2 de conceſſione Præbendæ, t. 7. *in Sexto*, l. 3. Innoc. iv. 359
Quia cunctos, un. de officio cuſtodis, tit. 5. *in Extr. Com.* l. 1. Joan xxii 442
Qui ad agendum, 4. de Procurator. tit. 19. *in Sexto*, l. 1. Bonif. viij 342
Qui ad agendum admittitur, eſt ad excipiendum multo magis admittendus, Reg. xxxi. de Reg. jur. in Sexto, Bonif. viij. 393
Quia dies, 31 *de Conſec.* d 3. Greg. alt. 448
Quia diligentia, 3. *de electione*, tit. 6. lib. 2, *Alexander iij.* 13
Quia diverſitatem, 3. *de conceſſione præbendæ*, tit. 8 l. 3. Innoc. iij. PD. 162
Quia divinitatis, 73. *de pœn* d. 1. Hieron. CR. 410
Quia admiſit, 1. xv. q 8 *Neocæſarienſe Conc.* CR. 263
1 Qui admiſit, 13. *de pœn.* d 3. Greg. 413
11. Qui admiſit, 14. *de pœn.* d 3. Greg. ib.
Quia ea, 9. *fin* iij q 2 *Pelagius Papa*, CR. 158
Quia Epiſcopus, 3. *fin.* v. q. 3. *Anacletus Papa*, CR. 192
Quia ergo, in princ. d. 28 Gratian 27
Quia ergo, in princ. xxxv q. 2 & 3. Gret 442
Quia ex eo, 3. final de pactis, t. 18. *in Sexto*, l. 1. Bonif. viij. 341
Quia ex ſola, 22 xxiv. q 2. Greg 340
Quia frater, 18. xij. q. 1. *Pelagius Papa*. 221
Quia fruſtra, 14. *de uſuris*, tit. 19. lib. 5. Innocentius iij. 274
Quia igitur, 9. d. 63. Greg. 84
Quia in cauſis, 7. *de Procurator.* tit. 38. lib. 2. Innocent. iij. 69
Quia in futurorum, un. tit. 9. de torneamentis, in *Extrav.* Joan. xxii. 470
Quia ingredientibus, 7. xix. q. 3. Greg. 293
Quia ingredientibus, 2. *de teſtamentis*, tit. 26. l 3. Greg in. *medium l.* 176
Quia in inſulis, 6. *de Regularibus*, tit. 31 lib. 3. Ex *Regiſtro* Greg 187
Quia in omnibus, 3. *de uſuris*, tit. 19. l. 5. *Alexander iij.* 273
Quia in quibuſdam, 4. d. 89 *Chalced. Conc.* 110
Quia in tantum, 3. *de Præbendis*, tit. 5. l. 3. Alexand. iij. in *Conc. Later.* 52
Quia intentionis, 49. *de privilegiis*, tit. 33. lib. 5. Honorius iij. PD. 289
Quia Joannes, 3. xij. q. 5. *Greg.* CR. 251
Quia judicante, 9. *de præſumptionibus*, tit. 26 lib. 2. *Alexand. iij.* 7
Quia juxta, 3. x. q. 6. *Greg* in Regeſto, CR. 193
Quia juxta, 39. xvj q. 1 *Cap. Caroli, & Ludov.* CR. 273
Qui aliorum, 32. xxiv. q. 3. *Urban. Papa*. 348
Qui alios, 2. *de hæreticis*, t. 2. l. 5 Leo Papa. 200
Qui alium, 2. *de Simonia*, tit. 3. lib. 5. Ex Conc. Moguntino. 251
Qui ambulat, 3 *fin.* v. q 5. *Proverb.* 1. 2. CR. 193
Quia monaſterium, 9. *de religioſis domibus*, tit. 36. l. 3. Greg 159
Quia morte, 30 *de Conſec.* d 2 *Auguſt* CR 430
Quia nonnulli, 3. *de Clericis non reſidentibus*. tit. 4. l. 3. *in Conc. Later* ſub Alex iij 150
Quia nonnulli, 1. de immun. Eccleſiarum, tit. 27. *in Sexto*, l. 3 *Alex. iv* 343
Quia nonnulli, 43. fin. *de reſcriptis*, tit. 3. lib 1. Greg. ix. 22
Quia nonnulli, 4 fin. de ſent. Excom. t. 10. & ult. *in Extr. Com.* l. 5. Clem. V. 475
Quia nonnullis, 4. *de Magiſtris*, tit. 5. l. 5. Innocentius iij. 63
Quia nonnunquam, 2. t. 14. de Verb. ſignif. in *Extr.* Joann. xxii. 444
Quia nos, 32. *de appellationibus*, tit. 28. lib. 2. *Alexander iij* PD. 135
Quia nos, 7 fin. *de auctoritate & uſu pallii*, tit 8. lib. 1. Honor iij. 31
Quia nos, 2 *de teſtamentis*, tit. 26. lib. 3. *Alexander iij.* PD. 176
Quia paſſus eſt, 46. *de Conſec.* d 2. *Auguſt.* CR. 468
Quia per ambitionem, 6. d. 84 *Gelaſius*. 99
Quia per ambitionem, 13. fin. de reſcriptis, tit. 3. *in Sexto*, l 1. Bonif. viij 323
Quia periculoſum, 2 de ſent Excom. t. 11. *in Sexto*, l 5. Innoc. iv. *in Conc. Lugd* 382
Quia plerique, 8. *de immunitate Eccleſiarum*, t. 49. lib 3. Innocent. iij. *in Concilio generali Lateranenſi*. 217

Quia plerique, 4. de officio ordin. tit. 16. in Sexto. lib. 1. Bonifacius viij. 340
Quis præſulatus, 5. j. q. 4. Leo iv. 143
Quia propter, 42. de electione, tit. 6. lib. 1. Innocentius iij. in Conc. Lateran. 25
Qui apud, 4. j. q. 4. Africanum Conc. 148
Quia quæſitum, 1. de offic. & pot. jud. deleg. tit. 29. lib. 1. Alexander. iij. 50
Quia quorundam, 5. & ult. tit. 14. de Verborum ſignif. in Extr. Joannis xxij. 436
Quia radix, 13. de pœn. d. 2. Auguſtinus. 416
Quia Regulares, unic. de ſupplenda neglig. Prælat. tit. 5. in Clement. lib. 1. Clemens v. in Concil. Vienn. 397
Quia res, 30. ſio. oj. q. 2. Gelaſius Papa. CR. 124
Quia Sacerdotes, 13. 2. q. 1. Hieronymus. CR. 219
Quia ſæpe contingit, 40. de electione, tit. 6. in Sexto. lib. 1. Bonif. viij. 332
Quia ſæpe dubitatur, 15. de prebendis. tit. 4. in Sexto. lib. 3. Bonif. viij. 353
Quia ſancta, 28. d. 63. Stephanus Papa. 86
Quia ſanctitas, 16. d. 30 Gregorius. CR. 66
Quia ſimplicitas, 24. ſin. diſt. 56. Urbanus. 79
Quia ſunt, 10. d. 28. Gregorius. 37
Quia ſuper his, 4. de Judæis, tit. 6. lib. 5. Alex. iij. 359
Quia te quaſi, 38. diſt. 50. Stephanus v. 69
Quia tua fraternitas, 8. xii. q. 1. Gregorius. 238
Quia V. 11. de judiciis, tit. 1. l. 2. Cæleſtinus iij. 359
Quia veriſimile, 10. de præſumptionibus, tit. 23. l. 2. Alexander iij. 113
Quia vero, in princip. d. 6. Gratianus. 4
Quia vero, in princ. diſt. 2. de pœn. Gratianus. 414
Quia vero, in princ. diſt. 4. de pœn. Gratianus. 417
Qui autem, in princ. d. 91. Gratianus. 110
Qui autem, in princ. v. q. 6. Gratianus. 193
Qui bene, 94. de conſecr. diſt. 2. Aurel. Conc. 470
Qui bis ignorantes, 117. de conſecr. diſt. 4. Theodorus in pœnitentiali. 491
Qui bona aguot, 4. ſio. xvij. q. 2. Gregorius in Regiſtro. CR. 285
Quibuſdam narrantibus, 117. j. q. 1. Gregorius. 041
Quibus Epiſcopi, 17 e1. q. 3. Urbanus. 218
Quibus peccata, 16. eiij. q. 2. Auguſtinus. CR. 156
Quibus temporibus, in princ. d. 96. Gratianus. 95
Qui calumniam, 2. 2. q. 6. Gratianus. 193
Qui cathedram, 3. diſt. 93. Cyprianus. CR. 114
Qui Chriſti, 2. xii. q. 1. Stephanus Papa. CR. 240
Qui clementiam, 22. d. 86. Hieronymus. 107
Qui communicaverit, 19 xi q. 3. Carth. Conc. iv. CR. 227
Qui compulſus, 2. xxij. q. 5. Pius Papa. CR. 310
Qui conſentit, 100. e1. q 3. Iſidorus. CR. 235
Qui contempta, 16. d. 8. Auguſtinus. CR. 6
Qui contra, 32. xxiv. q. 1. Liberius Papa. 341
Qui contra certam, 20. de electione. tit 6. in Sexto. lib. 1. Bonif. viij. 329
Qui contra jura mercatur, bonam fidem præſumitur non habere. Reg. lxxxij. de reg. juris. in Sexto. Bonifacius viij. 393
Quicquid, 101. j. q. 1. Tolet. Conc. iij. CR. 142
Quicquid, 36. xij. q. 2. Agath. Conc. CR. 243
Quicquid, 3. xxxij. q. 2. Auguſtinus. 396
Quicquid, 22. xxxij. q. 5. Nicolaus Papa. CR. 390
Quicquid, 27. de conſecr. diſt. 5. Hieronymus. 486
Qui crimen, 4. ij. q. 8. Sixtus iij. 190
Qui crimen, 18. ſin. iij. q. 6. Hadrianus Papa in Decreto. 183
Qui crimen, 6. vi. q. 1. Hadrianus Papa in Capit. 194
Qui cum fure, 4. de furtis. tit. 18. lib. 5. Hieronymus. 493
Quicunque, 9. d. 31. Gangrenſe Conc. 41
Quicunque, 30. diſt. 50. Hieronymus. CR. 68
Quicunque, 56. diſt. 50. Syricius Papa. 71
Quicunque, 5. d. 54. Tolet. Conc. iv. 74
Quicunque, 3. diſt. 77. Syricius Papa. 97
Quicunque, 5. d. 81. Nicænum Conc. CR. 101
Quicunque, 2. j. q. 1. Gregorius. CR. 127
Quicunque, 12. j. q. 1. Gregorius. CR. 128
Quicunque, 1. j. q. 5. Urbanus in Conc. CR. 149
Quicunque, 25. ij. q. 6. Theodoſ. Codex. 166
Quicunque, 18 vi. q. 1. Fabianus Papa. 195
Quicunque litem, 35. xi q. 1. Codex Theodoſ. CR. 212
j. Quicunque, 12. xi. q. 3. Petrus Apoſtolus. 226
ij. Quicunque, 37. xi. q. 3. Gelaſius. 226
iij. Quicunque, 79. xi. q. 3. Hieronymus. 233
j. Quicunque, 4. xij. q. 2. Gregorius vij. 241
ij. Quicunque, 66. xij. q. 2. Tolet. Conc. iv. 248
Quicunque, 2. xii. q. 3. Tolet. Conc. iv. 250
Quicunque, 2. xij. q. 4. Bracar. Conc. iij. 250
Quicunque, 7. ſin. xij. q. 5. Tribur. Conc. CR. 251
Quicunque, 9. xiv. q. 4. Julius Papa. CR 258
Quicunque, 44. xvj. q. 1. Wormat. Conc. CR. 271
Quicunque, 4. xvj. q. 3. Tolet. Conc. iv. CR. 276
Quicunque, 4. xvj. q. 4. Ambroſius. CR 279
Quicunque, 30. xvj. q. 7 Tolet. Conc. iv. 283
j. Quicunque, 2. xvij. q. 4. Symmachus. CR. 285
ij. Quicunque, 43. ſin. xvij. q. 4. Auguſtinus. 290
Quicunque, 4. xx. q. 1. Smaragdus in expoſitione Regulæ S. Benedicti ex Iſidoro. CR. 296
Quicunque, 1. xxiij. q. 7. Auguſtinus. CR. 332
j. Quicunque, 4. xxiij. q. 8. Tribur. Conc. 333
ij. Quicunque, 6. xxiij. q. 8. Meldenſe Conc. ibid.
iij. Quicunque, 33. xxiij. q. 8. Auguſtinus. 337
Quicunque, 17. xxiv. q. 1. Beda. 341
Quicunque, 13. xxvj. q. 5. Toletanum Concilium xiij. & xvij. CR. 359
Quicunque, 8. xxxiij. q. 2. Iſidorus. CR. 370
Quicunque, 7. xxxij. q. 2. Pius Papa. 401
Quicunque, 8. de pœnit. diſt. 1. Codex. 404
Quicunque, xxii. de conſecr. d. 4. Martinus Papa. CR. 482
Quicunque, 1. de condit. appoſ. tit. 5. l. 4. ex Concilio Africano. 218
Quicunque, 1. de Eccleſ. ædific. tit. 48. lib. 3. ex Concilio Moguntinenſi. 213
Quicunque, 2. de hæreticis, tit. 2. in Sexto. lib. 5. Alexander iv. 372
Quicunque, 11. de ſentent. excomm. tit. 11. in Sexto. lib. 5. Gregorius x. in Concilio generali Lugdunenſi. 385
Quidam, 4. de Apoſtatis, tit. 9. lib. 5. Innoc. iij. in Concilio generali. 265
Quidam, 2. de celebrat. Miſſar. tit. 41. lib. 3. ex Concilio Triburienſi. 209
Quidam, 3. de converſione conjugat. tit. 32. lib. 3. Alexander iij. PD. 190
Quidam, 25. ſin. de homic. volunt. tit. 12. lib. 5. Gregorius ix. 270
Quidam, 32. de privilegiis. tit. 33. lib. 5. Gregorius ix. 290
Quidam, 12. de renunciatione, tit. 9. lib. 1. Innoc. iij. in Conc. gener. Later. 34
Quidam Abbas, in princ. xvj. Gratianus. 266
Quidam Abbas, in princ. xviij. Gratianus. 291
Quidam autem hæretici, 39. xxiv. q. 3. Iſidorus. 349
Quidam Clerici, 30. d. 81. Tolet. Conc. iv. 102
Quidam Clericus, in princ. xij. Gratianus. 237
Quidam Deo, 90. ſin. de pœnit. d. 1. Theodorus Archiep. Cantuarienſis. 474
Quidam deſponſavit, 31. xxxii. q. 2. Tribur. Conc. 373
Quidam Epiſcopus, in princ. cauſæ ij. Gratianus. 155
Quidam Epiſcopus, in princ. cauſæ iij. Gratianus. 176
Quidam Epiſcopus, in princ. cauſæ viij. Gratianus. 206
Quidam Epiſcopus, in princ. cauſæ vij. Gratianus. 198
Quidam Epiſcopus, in princ. cauſæ xxij. Gratianus. 312
Quidam Epiſcopus, in princ. cauſæ xxiij. Gratianus. 312
Quidam Epiſcopus, in princ. cauſæ xxiv. Gratianus. 337
Quidam fornicatus, 10. ſin. xxxiv. q. 2. Triburienſe Concilium. 439
Quidam habens, in princ. cauſæ j. Gratianus. 127
Quidam in excommunicatione, in principio cauſæ iv. Gratianus. 188
Quidam infidelis, in princ. cauſæ xxviij. Gratianus. 370
Quidam Laicus, in princ. cauſæ x. Gratianus. 214
Quidam malignus, 2 v. q. 2. Gregorius. 190
Quidam Monachi, 17. xvj. q. 1. Chalcedonenſe Concilium. CR 258
Quidam Monachorum, xv. xviij. q. 2. Chalcedon. Concil. cap. 4. CR. 290
Quidam nubentes, 2. d. 27. Auguſtinus. CR. 36
Quidam populorum, in princ. cauſæ xxx. Gratianus. 381
Quidam Presbyter, in princ. cauſæ xvij. Gratianus. 285
Quidam Sacerdos, in princ. cauſæ xv Gratianus. 261
Quidam Sacerdos, in princ. cauſæ xxvj. Gratianus. 356
Quidam vota contraria, 18 xxiij. q. 4. Auguſtinus. CR 317
Quidam vir, in princ. cauſæ xxvii Gratianus. 388
Quidam vir, in princ. cauſæ xxxiij. Gratianus. 400
Quidam vir, in princ. cauſæ xxxiv. Gratianus. 438
Quidam vir, in princ. cauſæ xxxv. Gratianus. 439
Quidam votum, in princ. cauſæ xxvij. Gratianus. 354
Quid autem, 2. diſt. 45. Gregorius. 58
Quid autem, 23. viij q. 2. Ambroſius. 209
Quid autem, 30. xxiv. q. 3. Leo Papa. 348
Quid crudele, 44. xxiij. q. 1. Auguſtinus. 303
Quid culpatur, 4. xxiij. q. 1. Auguſtinus. CR. 303
Quid dicam, 11. xiv. q. 4. Auguſtinus. 258
Quid de menſa, 11. d. 37. Hieronymus. 50
Quid enim prodeſt, 4. d. 83. Pius. 104
Quid ergo, 99. xi. q 3. Gregorius. CR. 235
Quid ergo, 3. xxiij. q. 4. Auguſtinus. CR. 316
Quid ergo, 6. xxiij. q. 5. Hieronymus. 305
Quid ergo, 48. de pœn. diſt 2. Joannes Chryſoſt. 421
Qui deſponſatam, 10. xxvij q. 2 Gregorius. CR. 372
Quid eſt aliud, 13. d. 88. Caſſiodorus. 110
Quid eſt Chriſtum, 46 de conſec. d. 2. Auguſt. CR. 469
Quid eſt hoc, 17. d. 50. Gregorius. 66
Quid eſt majus, 3. d. 78. Leo Papa. 98
Quid eſt quicunque, unic. xxxi. quæſt. 7. Auguſtinus. CR. 431
Quid eſt, quod dicitur, 13. de pœnit. diſt. 4. Gregorius. CR. 430
Quid faciet, 25. xxiij q. 4. Auguſtinus. 319
Qui die ſolemni, 66. de conſecr. d. 1. Carth. Conc. iv. 463
Quid in omnibus, 16. xxvj q. 7. Clemens. CR. 394
Qui diſcordat, 65 de conſec. d. 1. Auguſtinus. 472
Qui divina, 28. xiij. q. 2. Tolet. Conc. iij. CR. 256
Qui diſtinctiones, 2. xxvj. quæſt. 3. Aurelianum Concilium. CR. 357

Qui

Digitized by Google

Qui divini, 4. de pœn. diſt. 4. Auguſt. 428
Quid obeſt, 50. xi. q. 3. Auguſt. 230
Qui dormierit, 30. xxvii. qu. 2. *Aurelian. Concilium* iv. CR. 373
Qui dormierit, 21. xxii. q. 7. *Magunt. Conc.* 358
Quid pernoxale, 21. *de Verborum ſignificatione*, t. 40. l. 5. Innoc. iij. 308
Quid proderit, 7. d. 61. Celeſtin. 81
Quid prodeſt jejunare, 22. d. 92. *Ambr.* 104
Quod ſit ſanguis, 73. *de Conſecrat.* diſt. 2. *Gregor. Papa*, CR. 473
Quid vero, in princ. j. q. 6. Gratian. 150
Quid vero, in princ. 2. q. 3. Gratian. 217
Qui ea, quæ Dei ſunt, 20. d. 38. Greg. CR. 50
Qui Eccleſiaſtica, 2. d. 54. *Zozimus Papa*. 49
Qui Eccleſiaſtica, 1. d. 59. *Zozimus Papa*. 80
Qui egerit veraciter, 3. *de pœn.* d. 7. Auguſt. 434
Qui Epiſcopatum deſiderat, 11. viij. qu. 1. Auguſtinus, CR. 207
Qui Epiſcopus, 2. d. 23. *Carth. Conc.* CR. 29
Quieſcamus, 2. d. 42. *Joan. Chryſoſt.* 55
Quieſcita, 12. vi. q. 1. *Felix* iv. 295
Qui & divinis, 24. xii. q. 2. *Gelaſius*. 243
Qui ex familia, 4. d. 54. *Tolet. Conc.* iv. 74
Qui exigit, 6. xxii. q. 5. Auguſt. CR. 310
Qui ex timore, 6. *de Regulis juris*, tit. 41. ult. l. 5. Auguſtin. 311
Qui facit per alium, eſt perinde, ac ſi faciat per ſe ipſum. Reg. xxxii. de Reg. juris, in Sexto, Bonifac. viij. 393
Qui furatur, 6. *de furtis*, t. 18. l. 5. in Exod. 273
Qui generaliter, 5. de Procuratorib. tit. 19. in Sexto, l. 1. Bonif. viij. 342
Qui habetis, 14. xiv. q. 5. Auguſt. 259
Qui in aliquo, 5. fin. d. 51. *Tolet. Conc.* iv. CR. 78
Qui in aliud, 5. d. 25. Auguſt. CR. 34
Qui in alterius, 2. v. quæſt. 1. Hadrianus Papa in Capitulat. 191
Qui in caſtitate, 6. xxxiij. qu. 4. *Joannes Chryſoſtomus*, CR. 438
Qui in Eccleſia, 32. xxiv. q. 3. Auguſt. 348
Qui in materia, 105. *de Conſecr.* d. 4. *Iſidor.* 491
Qui in quaibet, 20. j. q. 7. *Felix Papa*. 152
Qui in vivorum, 1. *de Conceſſione præbendæ*, tit. 8. l. 3. Gelaſius Papa ad Romanos. 159
Qui jubente, 39. xi. q. 3. *Ilerden. Conc.* 229
Qui juſtus eſt, 90. xi. q. 3. Auguſt. 234
Quilibet fratrum, 10. viij. q. 5. *Sixtus Papa I.* 210
Qui malus, 29. xxiij. q. 5. *Hieron.* 328
Qui manducat, 58. *de Conſecr.* d. 2. *Auguſt.* CR. 471
Qui manducant, 73. de Conſecr. d. 2. *Auguſt.* CR. 474
Qui merito, 29. xi. q. 3. *Carth. Conc.* iv. CR. 228
Qui natus eſt, 36. *de pœn.* d. 1. *Joan. Evang.* 405
Qui nec regimina, 32. ii. q. 7. *Auguſt.* forte Gregorius, CR. 173
Qui negligunt, 3. xxix. q. 3. *Hieron.* 365
Qui non probaverit, 3. ii. qu. 3. *Decretum Hadriani Papæ*. 159
Quinque modis, 22. de Conſecr. d. 5. Greg. 482
Quinquevallis, 23. *de jurejurando*, tit. 24. lib. 2. Innoc. iij. 119
j. Qui oblationes, 9. xiij. q. 2. *Carth. Conc.* iv. 251
ij. Qui oblationes, 10. xiij. q. 2. *Vaſenſe Conc.* j. ib.
Qui occiderit, 28. xvij. q. 4. *Capitul. Lib.* 6. 288
Qui omnipotentem, 95. xi. q. 3. *Fabian. Papa*. 230
Qui patrem, 4. d. 55. Innoc. CR. 76
Qui peccat, 40. xxiij. q. 4. *Auguſt.* 321
Qui pejorare, 13. xxxij. q. 5. *Chromatius*. 307
Qui pejerat, 2. xxii. q. 5. *Pius Papa*. 310
Qui per pecuniam, 9. j. q. 1. *octava Synodus*, CR. 128
Qui perfectionem, 17. j. q. 2. Innoc. CR. 129
Qui plures, 3. xxxi. q. 2. Leo iv. 385
Qui Pontificali, 2. de offic. & Poteſt. Jud. tit. 14. in Sexto, l. 1. *Alexand.* iv. 332
Qui poteſt, 8. xxiij. q. 3. *Ambr.* & *Damaſ. Papa*. 323
Qui poſt votum, 3. de Regul. tit. 14. in Sexto, l. 3. Bonif. viij. 363
Qui Presbyterum, 24. xxij. qu. 4. *Moguntin. Concilium*, CR. 288
Qui Presbyterum, 2. de pœnis. & remiſſion. tit. 38. l. 5. Ex Conc. Magunt. 295
Qui prior eſt tempore, potior eſt jure, Regu. xiv. de Reg. Jur. in Sexto, Bonif. viij. 392
Qui propinquam, 4. xxxv. quæſt. 2. & 3. *Fabianus Papa*. 440
Qui rapit, 18. xvii. q. 4. *Anacletus*. 287
Qui recedit, 14. *de pœn.* d. 4. *Proſper.* CR. 430
Qui recedunt, 7. xxvi. q. 4. *Arauſic. Conc.* CR. 361
Qui recte judicat, 66. xi. q. 3. *Greg.* CR. 232
Qui religioſe, 11. xviij. q. 2. *Carth. Conc.* iv. 292
Qui res, 2. *de rebus Eccleſiæ alienandis*, tit. 13. l. 3. Ex Con. Lugd. 264
Qui reſiſtit, 97. xi. q. 3. *Auguſt.* 235
Qui ſacramento, 11. xxii. q. 4. *Ilerden. Conc.* 308
Qui ſaccum, 45. d. 50. *Digeſta* iii. *de furtis*. 70
Quis aliquando, 87. *de pœn.* d. 1. *Joan. Chryſoſt.* 410
Qui ſanctus, 56. *de pœn.* d. 1. *Hieron.* 408
Quis autem, 9. d. 10. *Gelaſius*. 9
Quis autem, 144. *de Conſecr.* d. 4. *Auguſt.* 494
Quia aut leges, 11. d. 54. *Gelaſius*. 74
Qui ſcandalizaverit, 3. *de Regulis Jur.* tit. 41. ult. l. 5. Beda. 311
Qui ſcelerate, 24. *de Conſecr.* d. 2. *Iſidor.* 466
Qui ſcit ſe, 14. ii. q. 6. *Leo Papa*. 165
Quis dubitat, 9. d. 96. *Greg.* vel. 100
Qui ſecundum carnem, 13. xxiij. q. 4. *Hieron.* CR. 317
Qui ſemel, 2. d. 50. *Martinus Papa I.* 44
Quis enim veſtrum, 48. xxiij. q. 5. *Auguſt.* CR. 330
Qui ſentit onus, ſemper debet commodum, & econtra. Regu. xv. de Regulis Juris in Sexto, Bonifacius viij. 392
Qui ſe ſcit, 11. ii. q. 6. *Vigilius Papa*, CR. 165
Quia æſtimaret, 67. xxvi. q. 7. *Auguſt.* CR. 364
Quis ignorat, 6. xxxii. q. 4. *Hieron.* 393
Qui ſincera, 5. d. 45. *Greg.* 56
Qui ſine crimine, 5. *fin.* d. 26. *Ambr.* 53
Qui ſine peccato eſt, 3. iij. q. 7. *Greg.* 184
Qui ſine ſalvatore, 7. xxvi. q. 2. *Auguſt.* 356
Quis ſint, in princ. xxii. q. 1. Gratian. 302
Qui ſitit, 9. xxxiij. q. 5. *Hieron.* 326
Quis lumen, 2. j. q. 5. *Auguſt.* CR. 147
Quis neſciat, 8. d. 9. *Auguſt.* 7
Quis neſciat, 11. *fin.* d. 11. Innoc. j. CR. 11
Quis nos, 63. xxiij. q. 4. *Auguſt.* CR. 325
Qui ſpiritualem, 4. xxx. q. 4. *Tribur. Conc.* 383
Quiſquis, 43. *de electione*, tit. 4. lib. 1. Innoc. iij. in Conc. Later. 26
Quiſquis Chriſtianum, 52. xxiij. q. 4. *Auguſt.* CR. 324
Quiſquis Clericus, 5. d. 84. *Syricius Papa*. 103
Quiſquis cum militibus, 9. *de pœn.* d. 1. *Coden.* 403
Quiſquis dixerit, 155. *de Conſecr.* d. 4. *Milevit. Conc.* 496
Quiſquis Epiſcoporum, unic. iv. q. 5. *Carth. Concilium* iij. CR. 198
Quiſquis Epiſcopus, 19. xii. q. 2. *Septimo Synod.* CR. 241
Quiſquis ex concupiſcentia, 137. *de Conſecr.* diſt. 4. Auguſtinus. 494
Quiſquis ille, 3. ij. q. 8. *Eutychianus Papa*, CR. 174
Quiſquis in negotiis, 2. d. 87. *Gelaſius*. 108
Quiſquis inventus, 21. xvii. quæſt. 4. *Joannes Papa* viij. CR. 287
Quiſquis metu, 80. xi. q. 3. Auguſt. 232
Quiſquis per dolum, 22. xxiv. quæſt. 3. *Gregorius Papa*, CR. 347
Quiſquis per pecuniam, 5. j. q. 1. *Greg. j.* CR. 127
Quiſquis præceptis, 3. *fin.* xiv. q. 1. Auguſt. CR. 237
Quiſquis pro aliquo, 38. xxiv. q. 1. *Auguſt.* 342
Quiſquis probatus, 19. ii. q. 4. *Milev. Conc.* 224
Quiſquis tabus, 1. d. 41. *Auguſt.* CR. 54
Quiſquis vel quod, 5. xxiij. q. 4. *Auguſt.* CR. 314
Qui ſtudet, 11. j. q. 1. *Greg. Nazianz.* CR. 128
Qui Subdiaconum, 27. xvii. q. 4. *Capitul.* L. 3. & *Conc. Toletan.* &c. 288
Qui ſub gradu, 31. d. 50. *Baſilius*, CR. 68
Quis ſuis Epiſcopis, 9. d. 93. *Clemens*. 114
Qui tacet, conſentire videtur, Reg. xliij. de Reg. Jur. in Sexto, Bonif. viij. 392
j. Qui venatoribus, 8. d. 86. *Auguſt.* 106
ij. Qui venatoribus, 9. d. 86. *Auguſt.* ib.
Qui vere, 22. xvj. q. 1. *Chalced. Conc.* CR. 217
Qui vero, 40. d. 50. *Matiſconſe Concilium*, forte *Wormatienſe*, CR. 49
Qui vero, in princ. d. 32. Gratian. 73
Qui vero, 38. xi. q. 3. *Gelaſius*. 229
Qui vero, in princ. xxj. q. 1. Gratian. 300
Qui viderit, 13. xxxii. q. 5. Greg. 325
Qui virtus, 38. xxiij. q. 5. *Auguſt.* 349
Qui vos ſpernit, 14. viij. q. 1. *Hieron.* 208
Qui vult confiteri, 1. *de pœn.* d. 6. *Auguſt.* 433
Qui vult eleemoſynam, 19. *de pœn.* d. 3. *Auguſt.* 423
Qui vult facere, 16. *de pœn.* d. 2. *Auguſt.* CR. 414
Qui uxorem ſuam, 12. xxxij. q. 5. *Rhemenſ. Conc.* 416
Quin xviſu, 24. xxxij. q. 8. *Gelaſius*, CR. 334
Quod abſque, in princ. d. 1e. Gratian. 16
Quod ad conſultationem, 15. *de ſent. & re jud.* t. 27. l. 2. Innoc. iij. 119
Quod ad nos, 10. *fin.* d. 47. *Cyprian.* 62
Quod air Sodomitis, 1. d. 14. *Auguſt.* 13
Quod alicui gratioſe conceditur, trahi non debet ab aliis in exemplum, Reg. xxxiv. de Reg. jur. in Sexto, Bonif. viij. 323
Quod alicui ſuo non licet nomine, nec aliena licebit. Regula xxvii. de Reg. jur. in Sexto, Bonifacius viij. 393
Quodam, 40. *de præbendis*, tit. 4. *in Sexto*, lib 3. Bonifac. viij. 359
Quodam loco, 3. *fin.* xxvi. q. 3. & 4. *Auguſt.* 358
Quod a patribus, 4. d. 75. *Leo Epiſcopus*. 95
Quod a Prædeceſſore, 1. *de Schiſmaticis*, tit. 8. lib. 5. Ex Conc. *Lateran.* PD. 265
Quod a te 3. *de Clericis conjugatis*, tit. 3. l. 3. *Alexand.* iij. PD. 149
Quod a vero, in princ. xvii. q. 1. Gratian. 285
Quod autem, in princ. d. 9. Gratian. 7
Quod autem, in princ. d. 27. Gratian. 35
Quod autem, in princ. d. 47. Gratian. 35
Quod autem, in princ. d. 95. Gratian. 41
Quod autem, in princ. j. q. 1. Gratian. 127
Quod autem, in princ. ij. q. 1. Gratian. 155

Quod

Quod votum, un. de voto, & voti redempt. tit. 13. in Sexto, l. 3 Bonif. viij. 363
Quod voverunt, 10 princ. xxvii. q. c. Gratian. 364
Quo jure, 1. d. 8. *Auguſt.* CR. 3
Quomodo exaudit, 41. de *Conſecrat.* diſt. 4. *Auguſtinus*, CR. 484
Quomodo renovari, 52. de *pæn.* d 2. *Auguſt.* CR. 418
Quomodo ſacerdos, 44. xj. q 3. *Hieron.* CR. 210
Quomodo Virginibus, 10 xxxj. q. 1. *Hieron.* 380
Quoniam, *de conjugio leproſorum*, tit. 8. lib. 4. Alexand iij. 231
Quoniam, 10. *de Filiis Presbyterorum*, tit. 17. l. 1. Alexand iij. PD. 43
Quoniam, 3 *de jure Patronatus*, tit. 38, lib 3. Ex Conc. Lateran. ſub Alexand iij. 201
j. Quoniam, 2. *Ne Prælati vices ſuas*, tit. 4. l. 5. Alex. tempe iij *in Conc.* Turon. 257
ij. Quoniam, 3. *Ne Prælati vices ſuas*, tit. 4. lib. 5. Alex. iij. ib.
Quoniam, 21. de *Privilegiis*, tit. 33. lib 5. Innocent. iij. 282
Quoniam, 40. *de Simonia*, tit. 3. lib. 5. Innoc. iii. *in Conc. gener.* 236
Quoniam, 9. *de Vita, & honeſt. Cleric.* tit. 2. l. 3 Greg. vii. *melius* viij PD. 146
Quoniam, 11. de *Uſuris*, tit. 19. lib. 5. Alexander iij 275
Quoniam Abbas. 14. *de officio, & poteſt. Jud. deleg.* tit. 29 l. 1. Alex iii 50
Quoniam aliqua, 3. *de Teſtibus, & atteſtat.* tit. 20 l 2. Greg iu. 103
Quoniam aliqui, 1 de renunciatione, tit. 7. *in Sexto*, lib. 1 Bonif. viij. 134
Quoniam a nobis, 13. *de Decimis*, tit. 30. lib. 3. Alex. iii. 183
Quoniam Apoſtolica, 43. finale, de *officio, & poteſtate Judicis delegati*, tit. 29. lib. 1. Gregorius ix. 58
Quoniam e quibuſdam, 5. xix. quæſt. 3. *Septima Synodus*, CR. 205
Quoniam conſtitutio, 13. fin. *de Conſtitutionibus*, tit. 2 l 1 Greg. ix. 3
Quoniam contra, 11. *de probation.* tit. 19 l. 2. Innocent. iij. *ex Conc. Later.* 102
Quoniam de cura, in princ. *diſt.* 15 Gratian. 13
Quoniam diverſarum, 1. xxi q 2. *Sexta Synod.* CR. 300
Quoniam Eccleſia, 1. *de Magiſtris, & ne &c* tit. 5 l. 5. Ex Conc. Later. PD. 250
Quoniam electione, 47. fin. de Electione, tit. 6. *in Sexto*, l. 5 Bonif. viij 358
Quoniam Epiſcopi, 12. fin. de Privilegiis, tit. 7. *in Sexto*, l. 5. Bonif viii. 482
Quoniam ex Conſtitutione, 8 fin. de Conceſ Preb tit 7. *in Sexto*, l. 3. Bonif. viii. 160
Quoniam ex Conſtitut unic. de Immunitate Eccleſiarum, tit. 17. ult. *in Clem.* l. 3. Clem. V. *in Conc. Viennenſi.* 414
Quoniam feſtus, 10. *fin.* d. 81. *Greg.* 80
Quoniam frequenter, 5. fin. *ut lite non conteſtata*, tit. 6. l. 2. Innoc iij. 85
Quoniam idem, 8 d 10 *Nicolaus Papa I.* CR 8
Quoniam in Baptiſmo, 10. de ſent. Excom. tit. 11. *in Sexto*, l 5. Bonif. viii. 385
Quoniam in nocte, 2. *de feriis*, tit. 9. l. 2. Alexander iij. PD 88
Quoniam in pleriſque, 14. *de offic. judic. ordin.* tit 31. l. 1 Innoc. iij. *in Conc. gener.* 61
Quoniam in quibuſdam, 13. d. 32. *Chalc. Conc.* 44
Quoniam in quibuſdam, 11. xvj. quæſt. 7. *Chalced. Concilium*, CR. 023
Quoniam in Romani, 13. d. 31. *Sexta Synod.* CR. 22
Quoniam inveſtituras, 13. xvi q. 7 *Greg. vii.* 282
Quoniam mos, 7. d 65. *Nican. Conc.* 80
Quoniam multa, 1. d. 48. *Nican. Conc.* CR. 63
Quoniam multi, 1. d. 47 *Nican. Conc.* CR. 6
Quoniam multi, 8. xiv. q. 4 *Nican. Conc.* CR. 058
Quoniam multos, 103. xi. q. 3 *Greg vii.* 225
Quoniam non cognovi, 12. diſtinct. 88. *Ex Verbis Auguſtini.* 110
Quoniam omnes, 20 fin. *de præſcription.* tit. 26. l. 2. Innoc. iij *in Conc. gener.* 127
Quoniam qui, 1. fin. de vita, & honeſt. Cler. tit. 1. *in Clem.* l. 3. Clem. V. 406
Quoniam quicquid, 13. j. q. 7. *Hilarius Papa.* 132
Quoniam quicquid, 68 *fin* xvi. q. 1. *Hieron* CR. 275
Quoniam quidam, 2. d 73. *Chalc. Conc.* CR. 94
Quoniam quidam, 1. d. 100. *Pelagius Papa*, CR. 124
Quoniam quidem, 7. d. 18. *Septima Synod* CR. 21
Quoniam ſuſcto, 7. d. 16. *Sexta Synod* CR. 17
Quoniam ſons, 10 *de Conſec.* d. 3. *Nican. Conc.* 477
Quoniam Velios, 14. xii. q. 1. *Greg.* 140
Quoniam vetuſto, 25. xxiv. q. 1. *Hieron.* 340
Quoniam videmus, 1. d. 60. *Septima Synod.* 91
Quoniam ut intelleximus, 4. de immunitate Eccleſiarum, tit. 23 in Sexto, l. 3 Bonif. viii. 349
Quorundam, 14 d. 23. *Tolet. Conc. & Hiſpal. ii.* 41
Quorundam, 1. d. 34. *Nicolaus Papa.* 45
Quorundam, 6. d. 74. *Greg.* 94
Quorundam, 24. de Electione, tit. 6. *in Sexto*, l. 1. Bonif viij. 330
Quorundam, 2. de *Teſtamentis*, tit. 26. lib. 3. Gregorius ix. 176
Quorundam exigit, 2. tit. 14. de Verbor. ſignif *in Extrav.* Joann. xxii. 430
Quorum vices, 6. *fin.* d. 68. *Urban. Papa ii.* 70
Quos a paganis, 32. *de Conſec.* d. 4. *Greg.* 486
Quos conſtiterit, 6. j q. 1. *Gelaſius.* 127
Quoſdam, 7. *de Præſumptionibus*, tit. 23. lib. 2. Gregor. 115
Quos DEUS conjunxit, 18. xxxiij q. 2. *Iſidor.* 403
Quotidie, 13. *de Conſec.* d. 2. *Auguſt* CR. 465
Quotiens, 3. *de purgatione Canonica*, tit. 34. lib. 5. Innoc. Papa, PD. 290
Quotiens, 5. *de Simonia*, tit. 3. lib. 5. Deodatus Papa, PD. 251
Quotiens, 5. *de Teſtibus, & atteſtation.* tit. 20. l. 2. Alexand. iij. 103
Quoties, 2. *de palliis*, tit. 33. l. 1. Greg. 66
Quoties a populis, 14. i. q. 7. *Innoc.* 133
Quoties cordis, 9. j. q 7. *Greg.* CR. 150
Quotieſcunque, 2. xxxiij. q. 4. *Auguſt.* 434
Quoties Epiſcopi, 16. ii. q. 6. *Felix ii.* 165
Quoties frater, 17 ii. q. 5. *Innoc.* CR. 182
Quoties poſt, 26. ii. q 6. *Theodoſiana Lex.* 266
Quoties Ratio, 12. xxiv. q. 1. *Innoc. Papa.* 330
Quoties vero, 21 xxii q. 5. *Hieron.* 312
Quotquot, 24. xxvii. q 2. *Ancyr. Synod.* 367

R

RAdicata eſt, 9. *de pæn.* d. 1. *Auguſt.* 414
Rainutius, 16. *de Teſtamentis*, tit. 26. lib. 3. Innocent iij. PD. 178
Reginam omera, 5. xiv. q. 5. *Ambr.* 130
Raptor, 33. xxvii. q. 2. *Capitularia.* 373
Raptores igitur, 2. xxxvj. q. 1 *Symmachus*, 434
Raptus eſt, 43. xxvii. q. 2. *Iſidorus.* 374
Raptus eſt, 48. xxvii. q. 2. *Iſidorus.* 375
Raptus quoque, 2 xxxvj. q. 2 *Iſidor.* CR. 434
Rati habitionem retrotrahi, & mandato non eſt dubium comparari Rag. x. de Reg. jur. *in Sexto*, Bonifacius viij. 391
Rationi congruit, ut ſuccedat in onere, qui ſubſtituitur in honore. Rag. LXXVII. de Reg. Jur. *in Sexto*, Bonif. viij. 393
Rationis ordo, 9. d. 100. *Greg.* CR. 125
Rationis ordo, 34. xvj. q. 7 *Greg. Papa.* 184
Ratio nulla, 2. xvij. q 4. *Greg.* 286
Ratio nulla, 3. *de Præbendis, & dignit.* tit. 5. l. 3. Gregor. 138
Ratio recta, un. de religioſis domibus, tit. 9. *in Extr. Com.* l. 3. Joann. xxii. 468
Ratum quis habere non poteſt, quod ipſius nomine non eſt geſtum. Rag. ix. de reg. Juris, *in Sexto*, Bonif. viij. 391
Raynaldus, 18. *de Teſtamentis*, tit. 26. lib. 3. Gregorius ix. 278
Reatius Eccleſiæ 16 d. 63. *Leo iv.* 85
Rebaptizare, 108 *de Conſecr.* d. 4 *Auguſt.* 440
Recedite, 16. d. 43. *Hyeron.* 60
Recedite, 9. xxiij q. 4. *Auguſt.* 316
Recepimus, 8 *de Privilegiis*, tit. 33. lib. 5. Alexander iij. 286
Recolentes, 3. *de ſtatu Monachorum*, tit. 35. l. 3. Alex. iij. PD. 196
Recurrat, 2. xxxii. q. 4. *Auguſt.* CR. 302
j. Redintegranda, 3. iij. q. 1. *Joann. Papa*, CR. 176
ij. Redintegranda, 4. iij. q. 1. *Euſebius.* ib.
Referente, 2. fin. *de delictis puerorum*, tit. 23. l 5. Alexand. iij. 198
Referente, 7. *de Præbendis*, tit. 5. lib. 3. Alexander iij. 133
Referente, 10. *qui filii ſint legitimi*, tit. 17 l. 4. Celeſtinus iij. 239
Regenda eſt, 4. x. q. 1. *Leo Papa iv.* 213
Regenerante, 136. *de Conſec.* d. 4 *Auguſt* CR. 494
Regiminis, 1. de Empt. & Venditione, tit. 5. *in Extr. Com.* l. 3. Martin. v. 436
Regimini, 2. *fin.* de Empt & Venditione, tit. 5 *in Extr. comm.* l. 3. Calixtus iij. 437
Regula, 1. d. 3. *Iſidorus.* 2
Regula ſanctorum, 2. d. 29. *Greg.* 38
Regula veſtra, 11. d. 17. *Julius Papa.* 19
Regnum officium, 23. xxiij. q. 5. *Hieron.* 327
Relatum eſt, 9. 10. q. 1. *Tolet. Conc.* CR. 115
Relatio, 5. xxj. q 2. *Greg.* CR. 299
Relatum, 4. *de Clericis non reſidentibus*, tit. 4. l. 3. Alexand. iij. PD. 130
Relatum, 3. *de Conceſſione Præbendæ*, tit. 8. lib. 3. Alex. iij. 139
Relatum, 11. *de jure Patronatus*, tit. 38. l. 3. Alexand. iij. PD. 203
Relatum, 7. *Ne Clerici, vel Monachi*, tit. 50. *ult.* L 5. Alex. iij. 218

Rela-

Relatum, 19. *de offic. & poteſt. Jud. deleg.* tit. 29. l. 1. Lucius iij. 52
Relatum, 9. *de Præbendis*, tit. 5. lib. 3. Alexand. iij PD. 253
Relatum, 2. *qui matrimonium accuſare poſſunt*, tit. 18. l. 4. Alex. iij. 240
Relatum, 37. *de ſent. Excommunicat.* tit. 38. lib. 5 Innoc. iij. 303
Relatum, 2. *de ſepulturis*, tit. 28. lib. 3. Leo Papa, PD. 180
j. Relatum, 11. *de Teſtamentis*, tit. 26. lib. 3. Alexand. iij. PD. 178
ij. Relatum, 12. *de Teſtamentis*, tit. 26. l. 3. Alexand. iij. PD. ib.
Relatum eſt, 14. d. 37. *Clemens Papa I.* 30
Relatum eſt, 3. v. q. 2. *Damaſus Papa.* 191
Relatum eſt, 11. n. q. 3. *Greg.* 219
Relatum eſt, 24. 2). q. 1. *Alex.* 202
Relatum eſt, 4. xxiij. q. 3. *Tribur.* Conc. CR. 385
Relatum eſt, 13. *de Conſec.* d. 2. *Tolet. Conc. xii.* 463
Relegantes, 46. xxiij. q. 4. *Pelagius Papa*, CR. 323
Religionem, in princ. eux. q. 4 Gratian. 383
Religioſorum, unic. de Religioſis domibus, tit. 17. in Sexto, lib. 3. Gregor. x in *Concilio gener. Lugdunenſi.* 366
Religioſum, 75. fin. xii. q. 2. *Greg.* CR. 249
Religioſi, 1. de Decimis, tit. 8. in Clem. l. 3. Clemens V. in Conc. *Vienn.* 409
Religioſi, 1. de Privilegiis, tit. 7. in Clem. l. 5. Clemens V. in Conc. *Vienn.* 419
Religioſis, 5. fin. de ſepulturis, tit. 12. *in Sexto*, l. 3. Bonif. viij. 363
Religioſis, un. de teſtamentis, tit. 6. *in Clem.* l. 3 Clem. v. *in Conc. Vienn.* 407
Religioſi, 21. de ſent. excommun. tit. 11. in Sexto, l. 5 Bonif. viij. 385
Religioſus, 2. de Procurator. tit. 10. *in Clem* l. 1. Clemens V. 399
Religioſus, 2. fin. de teſtamentis, tit. 13. *in Sexto*, l. 3. Bonif. viij. 363
Reliqui, 3. fin. *de cuſtodia Euchariſt.*, tit. 44. l. 3. Innoc. iij. *in Conc Later.* 314
Reliqui Sacerdotes, 1. d. 67. *Anaclet.* 90
Remiſſionem, 19. j. q. 1. *Auguſt.* 432
Remittantur, 49. *fin.* xxiij. q. 5. *Ambr.* 330
Rem non novam, 20. de dolo, & contumacia, tit. 3. *in Sext.* l. 2. Bonif viij. 448
Remoto, 30. vij. q. 1. *Hilarius Papa.* 202
Renovantes, 6. d. 22. *Sexta Synod.* CR. 28
Reos ſanguinis, 7. xxiij. q. 3 Greg. CR. 326
Repellantur, 7. *de accuſationibus*, tit. 1. lib. 5. *Stephanus Papa.* 346
Reperiuntur, 7. j. q. 2. *Ambroſius*, ſorte Concilium Toletanum viij. CR 198
Reperiuntur, 2. *de pœn.* d. 3. *Ambr.* CR. 412
Reprehenſibilia, 19. xxiij. q. 8. *Nicolaus*, CR. 353
Reprehenſibilis, 26. *de appellationibus*, tit. 28. l. 2. Alex. iij. PD. 250
Requiritis, 5. j. q. 7. *Leo iv.* CR. 231
Requiſiſti, 1. xxxiij. q. 1. Greg. 400
Requiſiſti, 15. *de teſtamentis*, tit. 26. lib. 3. Innocent. iij. 177
Requiſivit, 2. *de in integrum reſtitutione*, tit. 41. l. 1. Alexand. iij. 72
Requiſivit, 1. *de Ordin. ab Epiſcopo, qui renunciavit Epiſcopatui*, tit. 13. lib. 1. Alexand. iij. PD. 38
Requiſivit, 17. *de ſponſalibus, & matrimoniis*, tit. 1 l. 4. Lucius iij. PD. 220
Res autem, 21. xxiij q. 3. *Leo Papa.* 317
Reſcripta, 15. xxv. q. 2. *Codex.* 354
Reſecandæ, 16. xxiv. q. 3. *Hieron.* CR 347
Res Eccleſiæ, 12. ii. q 3. *Urban. Papa*, CR. 147
Res Eccleſiæ, 36. xii. q. 1. *Urban. Papa.* 240
Res in Epiſcopato, 11. xii. q. 2. Greg. 241
Reſponſa, 5. d. 1. *Iſidorus.* 2
Reſponſo, 43. *de ſent. Excommunicat*, tit. 39. lib. 3. Innoc. iij. 304
Reſuſcitatus, 35. *de pœn.* d. 1. *Auguſt* CR. 406
Retulerunt, 86. *de Conſecr.* diſtinct. 4. *Zacharias Papa*, CR. 475
Revera, 22. iij. q. 9. *Nicolaus Papa.* 186
Revera, 2. xxxii q. 3. *Ambr.* 294
Revera, 89. *de Conſec.* d. 2 *Ambr.* CR. 472
Revertar, 5. *de pœn.* d. 4. *Beda.* 418
Revertimini, 63. xvj. q. 1. *Hieron.* CR. 271
Reum ad Eccleſiam, 9. xvii. quæſt. 4. Capitulor. lib. 5 CR. 288
Rex debet, 40. xxiij. q. 3. Cyprian. CR. 329
Rhodiæ, 8. fin. d. 1. *Iſidorus.* 2
Ridiculum eſt, 5. d. 12. *Nicolaus Papa*, CR. 21
Ridiculum eſt, 45. xj. q. 1. *Auguſt.* 230
Rodulphus, 55. *de Reſcriptis*, tit. 3. lib. 1. Gregorius ix. 20
Rogamus vos, 15. xxiv. q. 1. *Marcellus Papa*, CR. 339
Rogationes, 3 *de Conſec.* d 3. *Aurel. Conc. I.* 422
Rogo, hortor, & moneo, 25. xj. q. 2. Gregor. CR. ad inſcriptionem. 218
Romana, 3 de appellationibus, tit. 15. ult. *in Sexto*, l. 2. Innoc. iv. 252
Romana, 2. de Cenſibus, tit. 20. *in Sexto*, lib. 3. Innoc. iv. 306
Romana, 2. de foro competenti, tit. 2. *in Sexto*, l. 2. Innoc. iv. 344
Romana, 1. de officio ordinarii, tit. 16. *in Sexto*, l. 1. Innoc. iv *in Conc. Lugdun.* 339
Romana, 1. de officio Vicarii, tit. 13. *in Sexto*, l. 1. Innoc. iv. 336
Romana, 2. de pœnis, tit. 9. *in Sexto*, l. 5. Innocent. iv. 380
Romana, 2. de pœnitentiis, tit. 10. *in Sexto*, l. 5. Innoc. iv. in Conc. *Lugdun.* 381
Romana, 5. de ſent. excomm. tit. 11. *in Sexto*, l 5. Innoc. iv. 382
Romana, 1. de ſupplenda negligentia Prælatorum, tit. 8. in Sexto, l. 1. Innoc. iv. 314
Romana, 3. fin. de teſtibus, & atteſtation. tit. 10. *in Sexto*, lib. 2. Innocent. iv. *in generali Concilio Lugdun.* 347
Romanus, unic. de jurejurando, tit. 9. *in Clem.* l. 2. Clem. V. *in Conc. Vienn.* 402
Romanus, 11. d. 81. *Pelagius Papa.* 200
Romanus Pontifex, 23. *de Conſec.* d. 4. *Iſidorus.* 482
Rurſus, 36. xj. q. 3. *Carth. Conc.* v. CR. 219
Rurſus, 6. *qui Clerici vel voventes*, tit. 6. l. 4. Celeſtin. iij. 919

S

SAbbatho, 15. *de Conſec.* d. 3. *Innoc. Papa.* 498
Sacerdos, 24 d. 50 *Auguſtinus, ſive Palea.* Vide CR. ad Cap. 23. Bene valet. 70
Sacerdos, 7. d. 81. *Eugenius Papa.* 100
Sacerdos, 9. j. q. 2. *Proſper*, CR. 148
Sacerdos, 7. *fin.* iij. q 8. *Auguſt.* CR. 183
Sacerdos, 6. xxvj. q. 7. *Carth Conc. iv.* 363
Sacerdos, 2. *de pœn.* d. 6. Greg. 432
Sacerdos, 98 *de Conſec.* d. 2. *Hieron.* 476
Sacerdotale officium, 1. d. 61. Greg. 82
Sacerdote, 63. *de Conſecr.* d. 1. *Carth. Conc. iv.* 463
Sacerdotes, 2. d. 37. *Hieron.* 49
Sacerdotes, 2. fin. d. 44. *Hieron.* CR. 65
Sacerdotes, 35. d. 50. *Nicolaus Papa.* 68
Sacerdotes, 7. d. 93. *Clemens.* 116
Sacerdotes, 90. j. q. 1. *Hieron.* 138
j. Sacerdotes, 8. ij. q. 7. *Clemens*, CR. 170
ij. Sacerdotes, 52. ii. q. 7. *Damaſus Papa.* 173
Sacerdotes, 8. vj. q. 1. *Teleſphor.* CR. 194
Sacerdotes, 1. xii. q. 4. *Tolet. Conc. iv.* CR. 250
Sacerdotes, 67. *de Conſec.* d 4. *Greg. Papa.* 487
Sacerdotibus, 2. d. 31. *Beda.* 41
Sacerdotibus, 41. xj. q. 1. *Greg.* CR. 213
Sacerdotibus, 6. *de Conſec.* d. 3. *Aurelian. Conc.* 477
Sacerdotibus, 2. *ne Clerici vel Monachi*, tit. 50. ult. l 3. Eugen. Papa. 218
Sacerdotium, 7. *fin* xxj q. 3. *Cyprianus.* 328
Sacerdotum, 30. *de Conſec.* d. 2. *Clemens Papa*, melius *Eugenius ij. junto*, CR. 467
Sacramenta, 34. j. q. 1. *Auguſt.* 132
Sacramenta Altaris, 49. *de Conſec.* d. 1 *Afric Conc.* 461
Sacramentum haſtenus, 1. ii. q. 5. *Cornel. Papa*, CR. 160
Sacratas, 25. d 23. *Sixtus Papa.* 32
Sacrificium, 8. *de pœn.* d. 1. *David Propheta.* 403
Sacrificium, 52 *de Conſec.* d. 2. *Auguſt.* CR. 467
Sacrilegium, 4. xvii. q. 4 *Greg.* 286
Sacris, 5. *de his, quæ vi, metuſve*, tit. 40 lib. 1. Innoc. iij. 72
Sacris, 38. *de ſent. Excommunication.* tit. 39. lib. 5 Innoc. iij. 303
Sacris, 12 *de ſepulturis*, tit. 28. l. 3. Innoc. iij. 181
Sacro, 48. *de ſent. Excommun.* tit. 39. l. 5. Innoc. iij. *in Conc. gener.* 304
Sacrorum Canonum, 34. d. 63. Ex *Capitularibus* Caroli, & Ludovici Imperatorum. 87
Sacrorum Canonum, 15. xii. q. 1. *Greg.* 242
Sacroſancta, 51. *de Electione*, tit. 6. lib. 1. *Gregorius ix.* 27
Sacroſancta Religio, 92. j. q. 1. Gelaſius. 138
Sacroſancta Romana, 2. d. 22 *Anaclet.* CR. 28
Sæpe contingit, 50. d. 50. *VVormat. Conc.* 70
Sæpe contingit, 23. ii. q. 5. *VVormat Conc.* CR. 163
Sæpe contingit, 44. *de appellationib.* tit. 28. lib. 2. Innoc. iij. 137
Sæpe contingit, 18. *de reſtitutione ſpoliatorum*, t. 13. lib. 2. Innocent. iij. in Concilio generali Lateranenſi. 95
Sæpe contingit, 1. de tempor. ordinat. tit. 9. *in Sexto*, 1. Clem. iv. 135
Sæpe contingit, 2. fin. de Verb. ſignific. tit. 11. & ult. *in Clem.* l. 5. Clem. V. 425
Sæpe fit, 72. xii. q. 2. *Tolet. Conc.* vi. CR. 248
Sæpe malorum, 22. xxviij. q. 1. *Tolet. Conc. iv.* 378
Sæpe principes, 29. xxiij. q. 8. *Tolet. Conc. iv.* 336
Sæpe ſe vitia, 6. d. 41. Greg. 33
Sal cœleſtis, 65. *de Conſec.* d. 4. Beda, CR. 456
Salomon, 13. xxxii. q. 4. Greg. 305
Salonitana, 24 d. 63. Greg. 86

Salvator, 8. j. q. 3. *Urbanus* ij. CR. 246
Salvator, 40. fin. de conſec. d. 5. *Didymus*, CR. 499
Salvator, 5. de prębendis & dignitatibus, tit. 2. in *Extrav.* com. lib. 3. Joannes xxij. 451
Saluberrimum, 22. 1. q. 7. Leo. 154
Salubriter, 16. *de uſuris*, tit. 19. lib. 5. Innoc. iij. 275
Salvo in omnibus, 4. ix. q. 3. *Hyginus Papa*. 210
Sana quippe, 11. fin. d. 9. *Auguſtinus*. 7
Sancimus, 16. 1. q. 7. *Codex*. 154
Sancimus, 31. xij. q. 2. *Tolet. Conc.* CR. 244
Sancitum, 1. *de Cenſibus*, tit. 39. lib. 3. ex Concilio apud Guarmac. vel Vvormac. 304
Sancitum eſt, 33. vij. q. 1. *Rotomagenſe Conc.* CR. 158
Sancitum eſt, 05. xxiij. q. 8. *Vvormac. Conc.* CR. 336
Sancta octo, 8. d. 16. *Ex diverso libro, &c.* CR. 17
Sancta quippe, 56. ij. q. 7. *Hieronymus*, CR. 176
Sancta Romana, 3. fin. d. 15. *Gelaſius*, CR. 14
Sancta Romana, in princ. Conſ. xxv. Gratianus. 351
Sancta Romana, 3. de Electione, tit. 3. *in Extr.* com lib. 3. Benedictus xj. 445
Sancta Romana, unic. tit. 7. de religioſis domibus, *in Extr.* Joannis xxij. 481
Sanctimoniales, 13. xx. q. 1. *Carth. Conc. iij.* CR. 295
Sanctimoniales, 24. d. 23. *Carthag. Conc. iv.* 31
Sancti quippe, 116. fin. 1j. q. 3. *Urbanus ij.* 236
Sanctiſſimo in Chriſto, 2. fin. diſtinct. 93. *Epiſtola formata*, CR. 93
Sancto Concilio, 4. *de ſucceſſionibus ab inteſtato*, tit. 27. lib. 3. *Ex Concil. Tribur.* 170
Sanctorum, 5. *de præſcriptionibus*, tit. 26. lib. 2. Gregorius. 129
Sanctorum Canonum, 2. finale, diſt. 70. *Urbanus ij.* in Concilio. 81
Sanctorum Patrum, 10. j. q. 2. *Caliæus Papa ij.* 128
Sanctorum Patrum, 14. x. q. 1. *Caliætus Papa ij.* CR. 415
Sanctum eſt, 16. de conſecr. d. 4. *Auguſtinus*, CR. 483
Sane, 1. *de Arbitris*, tit. 43. ult. lib. 1. *Ex Concilio Africano*. 74
Sane, 10. *de celebratione Miſſarum*, tit. 41. lib. 3. Honorius iij. 212
j. Sane, 2. *de Clericis conjugatis*, tit. 3. lib. 3. Alexander iij. PD. 149
ij. Sane, 4. *de Clericis conjugatis*, tit. 3. lib. 6. Alexander iij. ibid.
Sane, 6. *de converſione conjugatorum*, tit. 30. lib. 3. Alexander iij. PD. 131
Sane, 5. *de Exceſſibus Prælatorum*, tit. 31. lib. 5. Alexander iij. 28.
Sane, 3. *de foro competenti*, tit. 2. lib. 2. Ex Concilio Africano. 80
j. Sane, 2. *de offic. & poteſtate Jud. deleg.* tit. 29. lib. 1. Alexander iij. PD. 50
ij. Sane, 21. *de offic. & poteſt. Jud. deleg.* tit. 29. lib 1. Alexander iij. PD. 51
Sane, 4. *de privilegiis*, t. 33. l. 5. Alexand. iij. 218
Sane, 10. *de Regularibus*, t. 31. l. 3. Alexand. iij. 187
Sane, 4. *de tempor. Ordinat.* tit. 11. lib. 1. Alexander iij. 36
Sane cavendum, 18. de pœn. diſt. 1. *Auguſtinus*. 413
Sane conſanguinitatis, 14. xxxv. qu. 2. & 3. *Iſidorus*. 441
Sane dilecto, 7. *de renunciatione*, tit. 9. lib. 1. Cœleſtinus iij. PD. 32
Sane diſcimus, 7. xv. q. 6. *Ambroſius*. 261
Sane in Vinea, 1. de ſimonia, tit. 1. *in Extr.* com lib. 5. Urbanus iv. *alias* v. 467
Sane percuſſor, 18. fin. d. 45. *Anacletus Papa*. 60
Sane profertur, 6. fin. xxix. q. 2. *Quinta Synodus*, CR. 343
Sane quia, 6. xcj. q. 2. *Urbanus ij.* 27.
Sane quiſquis, 4. xv. q. 3. *Codex*, CR. 243
Sane quod ſapet, 3. xxiv. q. 2. *Urbanus ij.* 344
Sane ſi communi, 1. d. 65. *Nicænum Conc.* CR. 89
Sane ſi ea conſcaſu, 34. ij. q. 6. *Carthaginenſe Concil. iij.* CR. 168
Sane Theſſalonicenſes, 05. xxj. q. 7. *Anaſtaſ. Bibliothec.* CR. 282
Sapiens non eſt, 14. xj. q. 1. *Lucius Papa*, CR. 105
Sapiens nunquam, 37. de pœn. d. 2. *Ambroſius*. 418
Satagendum, 10. xxxv. q. 1. *Pelagius Papa*. 152
Satis evidenter, 7. d. 96. *Nicolaus Papa*, CR. 120
Satisfactio pœnitentiæ, 3. de pœn. d. 3. *Auguſtinus*. 472
Satis hinc apparet, 14. xxxiij. q. 5. *Auguſtinus*, CR. 437
Satis oſtendimus, 48. de conſecr. d. 4. *Auguſtinus*. 485
Satis perverſum, 7. d. 56. *Gregorius*. 78
Satyra, 7. d. 2. *Iſidorus*, CR. 2
Sceleratius omnibus, 19. de pœn. d. 1. Leo Papa. 416
Scelus, 21. finale, ij. q. 1. *Nicolaus Papa*. 109
Scenicas, 98. de conſec. d. 2. *Carth. Conc. iij.* 478
Schiſma, 34. xxiv. q. 1. *Pelagius*, CR. 34
Schiſmatici, 1. xxiij. q. 4. *Auguſtinus*, CR. 31.
Sciant cuncti, 2. ij. q. 8. *Codex*. 176
Sciant cuncti, 12. de electione, tit. 6. *in Sexto*, lib 1. Gregorius x. *in gener. conc. Lugdun.* 307
Scias frater, 35. vij. q. 1. *Pelagius Papa ij.* 203
Sciatis fratres, 1. xxxiij. q. 4. *Hieronymus*, CR. 434
Sciendum, 51. diſt. 50. *Iſidorus*. 36
Sciendum, 10. viij. q. 1. *Gregorius*. 207
Sciendum, 2. xxxj. q. 3. & 4. *Auguſtinus*. 257
Sciendum, 27. xxvij. q. 1. *Aurelat. Conc.* 160
Sciendum, 32. de pœn. d. 2. *Gregorius*. 417
Scientes, 3. *de cenſibus*, tit. 39. lib. 3. *Gregorius*, PD. 205
Scienti & conſentienti non fit injuria, neque dolus, Regula xxvij de Regulis Juris, *in Sexto*, Bonifacius viij. 392
Scimus autem, 3. d. 45. *Anacletus*. 56
Scimus vos non ignorare, 9. xij. q. 1. *Urbanus Papa*. 238
Scindite corda, 33. de pœn. d. 1. *Joelis ij.* 406
Scire debes, 7. xxj. q. 1. *Cyprianus*. 199
Scire debes, 8. d. 76. *Ambroſius*, CR. 96
Scire vos oportet, 8. xvij. q. 8. *Leo*. 318
Sciſcitantibus, 5. fin. xv. q. 8. *Nicolaus Papa*, CR. 266
Sciſcitatis, 47. xij. q. 2. *Nicolaus Papa*. 203
Sciſcitatur, 1. xxx. q. 4. *Nicolaus Papa*. 183
Sciſcitatus, 13. *de elect.* t. 3. l. 3. Celeſtinus iij. 6
Scitote, 2. vj. q. 3. *Pelagius Papa ij.* 197
Scit ſancta, 3. d. 12. *Leo ix.* CR. 18
Scribam, 9. *de præſumptionibus*, tit. 23. lib. 2. Hieronymus. 115
Scripſit mihi, 1. vij. q. 1. *Gregorius*, CR. 198
Scripſit nobis, 25. xxvij. q. 2. *Nicolaus Papa*, CR. 370
Scripta, 1. *de colluſione detegenda*, tit. 22. lib. 5. Gregorius, PD. 77
Scripta, 1. *de fide inſtrumentorum*, tit. 22. lib 2. Alexander iij. 212
Scriptorum veſtrorum, 10. fin. diſt. 100. *Gregorius*. 109
Scriptum eſt, 40. *de Electione*, tit. 6. lib. 1. Innocentius iij. 93
Scriptum eſt, 2. vj. q. 1. *Gregorius*. 197
Scriptum eſt, 22. xiv. q. 5. *Gregorius*, CR. 269
Scriptura dicit, 9. de conſec. d. 2. *Cyprianus*. 464
Scriptum, 4. *de Voto & Voti redemptione*, tit. 34. lib 3. Alexander iij. PD 104
Seculares, 1. xxxij. q. 2. *Carth. Conc.* CR. 403
Seculares, 10. de conſecr. d. 1. *Agath. Conc.* 459
Seculares, 2. de foro competenti, tit. 2. *in Sex* lib. 2. Bonifacius viij. 83
Secundo, in princ. iv. q. 2. & 3. Gratianus. 188
Secundo, in princ. xxix. q. 2. Gratianus. 386
Secunda, 72. de pœn. d. 1. *Hieronymus*. 410
Secundam, in princ. xviij. q. 2. Gratianus. 291
Secundo requiris, 41. *de appellationibus*, tit. 28. lib. 2. Clemens iij. PD 136
Secundum, 6. *Ne Clerici vel Monachi*, tit. 50. ult. lib. 3. Alexand. iij. 218
Secundum Canonicam, 24. xxiij. q. 8. *Pariſienſe Concilium*, CR. 335
Secundum Catholicam, 47. xj. q. 3. *Auguſtinus*. 230
Secundum Eccleſiæ, 8. d. 69. *Anaſtaſius*. 24
Secundum verba, 5. xxxiij. q. 5. *Auguſtinus*, CR. 436
Secuti ſunt, 31. ij. q. 6. *Beda*, CR. 167
Sed adhuc, in princ. j. q. 1. Gratianus. 145
Sed continuo, 46. de pœn. d. 1. *Ambroſius*, CR 407
Sed cum in Epiſcoporum, in princ. x. q. 2. Gratian. 216
Sedes Apoſtolica, 1. tit. 4. de Conceſſ. præb. & Eccleſ. non vac. in Extr. Joan. xxij. 428
Sedes Apoſtolica, unic. *de off. deleg.* tit. 6. *in Extr.* com. lib. 1. Joannes xxij. 440
Sedis Apoſtolicæ, 23. *de reſcriptis*, tit. 3. lib. 1. Innocentius iij. PD. 6
Sed & illud, 8. xxvj. q. 2. *Hieronymus*. 357
Sed hoc, 2. *de ſucceſſionibus ab inteſtato*, tit. 27. lib. 3. Ex Concilio apud Altenen. habito. 179
Sed illud, 27. diſt. 45. *Origenes*. 69
Seditionarios, 8. d. 46. *Carth. Conc. iv.* 61
Sed nec, 4. *Ne Clerici vel Monachi*, tit. 50. ult. lib. 3. Alexander iij. *in Conc. Later.* 218
Sed nec Adam, 38. de pœn. d. 2. Ambroſius, CR 419
Sed notandum, in princ. d. 29. Gratianus. 38
Sed notandum, 2. d. 4. *Gregorius*, CR. 6
Sed pa...ur, in princ. xij. q. 3. Gratianus. 205
Sed quæritur, in princ. d. 37. Gratianus. 49
Sed ſi forte, 21. d. 81. *Lucius Papa*, CR. 102
Sedulo monendi, 12. d. 38. *Auguſtinus*, CR. 50
Semel Chriſtus, 51. de conſecr. d. 2. *Auguſtinus*. 470
Semel Deo dicatum non eſt ad uſus humanos ulterius transferendum. Reg. lj. de Regulis Juris, *in Sexto*, Bonifac. viij. 360
Semel immolatus, 90. de conſ. d. 2. *Proſper*, CR. 470
Semel malus ſemper præſumitur eſſe malus. Regula viij de Reg. Juris, *in Sexto*, Bonif. viij. 390
Senatus Conſultum, 3. diſt. 2. *Iſidorus*. 2
Sententia, in princ. *Cauſa* ix. Gratianus. 210
Sententia, 1. *de ſent. & re judicata*, tit. 27. lib 2. Gregorius. 107
Sententia Cham, 12. ij. q. 7. *Anacletus Papa*. 170
Sententiam, 9. *Ne Cler. vel Mon.* tit. 50. ult. lib 3. Innoc. iij. *in Conc. gener. Lateran.* 218
Sententiam Romanam, 6. xxxv. quæſt. 9. *Nicolaus Papa*, CR 253
Sententia Paſtoris, 1. xj. q. 3. *Gregorius*, CR. 224
Sentis, 51. xj. q. 3. *Auguſtinus*. 230
...pius cadit, 03. de pœn. d. 3. *Hieronymus*. 403
Septu giuta, 12. d. 12. *Athanaſius*, CR. 10
Sequitur in utraque, in pr. d. 26. Gratianus. 34
Sequitur non litigaſſe, in pr. d. 45. Gratianus. 64
Sequitur non percuſſorem, in pr. d. 45. Gratianus. 59
Sequitur ſecunda, in pr. x. q. 2. Gratianus. 163
Sequitur ſecunda, in pr. xxvij. q. 2. Gratianus. 370

Sequitur ſeure, in pr. ij. q. d. Gratianus. 164
Seriatim, 12. d. 32. *Leo ix.* 44
Series, 26. *de teſtibus & atteſtationibus*, tit. 20. lib. 2. Clemens iij. PD 105
Series conſanguinitatis, 1. xxxv. q. 5. *Iſidorus*, CR. 450
Serpens decepit, 47. de pœn. d. 1. *Ambroſius*. 428
Servanda eſt, in princ. d. 52. *Gratianus*. 42
Servatis privilegiis, 6. xxv. q. 2. *Hormiſda Papa*. 551
Servetur, 73. ij. q. 3. *Nicaenum Conc.* CR. 212
Servi autem, in princ. d. 54. *Gratianus*. 71
Servitium, 31. fin. xxiij. q. 2. *Urbanus ij*. 294
Sexaginta, 2. d. 16. *Zepherinus*, CR. 16
Sex differentiae, 1. xxiij. q. 3. *Auguſtinus*, CR. 314
Sexta actione, 1. xx. q. 7. *Hiſp. Conc. vj.* CR. 265
Sextam ſanctam, 29. de conſec. diſt. 3. *Hadrianus Papa*, CR 479
Sextam Synodum, 5. d. 16. *Hadrianus Papa*, CR. 18
Sexta Synodus, 9. d. 16. *Beda*, CR. 17
Sexta vero, in princ. lx. q. 6. *Gratianus*. 190
Sexto die, 8 d. 35. *Ambroſius*. 48
Si Abbatem, 36. *de Electione*, tit. 6. *in Sexto*, lib. 1. Bonifacius viij. 25
Si accuſatorem, 3 fin. iij. q. 10. *Felix Papa*, CR 187
Si accuſatorum, 3. 10. q. 6. *Felix Papa*. 191
Si ad Epiſcopum, un. ne Sede vacante, tit. 8. *in Sexto*, lib 3 Bonifacius viij 562
Si ad matris, 114. de conſ. d. 4. *Auguſtinus*. 491
Si ad peccatum, 20 xxij. q 4 *Auguſtinus*. 309
Si ad ſcripturas, 7. d. 9 *Auguſtinus*. 8
Si ad ſolum, 6. fin. de Regularibus, tit. 14. *in Sexto*, lib. 3. Bonif. viij. 363
Si adverſarius, 4. fin. *de eo qui mitt. in poſſeſſionem*, tit. 15. lib. 2. Gregorius ix. 58
Si adverſus, 11. *de haereticis*, tit. 7. lib. 5. Innocentius iij. PD 261
Si adverſus, 1. finale, de reſtitutione in integrum, tit. 21. *in Sexto*, lib. 1. Bonif. viij. 343
Si aegrotans, 1. v. q. 3. *Romana Synodus* temp. Hadriani Papae. 191
Si agamus, 67. de pœn. d. 1. *Hieronymus*, CR. 410
Si a Judice, 10. de appellationibus, tit. 15. ult. *in Sexto*, lib 2. Bonif. viij 331
Si a *Judicibus*, 2 de appellationibus, tit. 12. *in Clem.* lib. 2. Clemens v. in Conc. Vienn. 404
Si alicujus, 39 *de electione*, t. 6. l. 1. *Greg. ix.* 39
Si aliqua cauſa, 11 xxiv. q. 1 *Joan. Chryſoſt.* CR. 585
Si aliquando, 41. *de ſententia excommunic.* tit. 39 lib 5 Innocentius iij. 301
j. Si aliquid, 6. xxij. q 4. *Beda*. 308
ij. Si aliquid, 14. xxij. q. 4 *Severus Papa*, CR 309
Si aliqui, 11. xxvj. q 6 *Epaun. Conc.* CR. 380
Si aliquis, 3. *de homicidio voluntario*, tit. 12. lib. 5. Ex Concilio Guarmac. 267
Si annum, 3 fin. de judiciis, tit. 1. *in Sexto*, lib. 2. Bonifacius viij. 344
Si ante, unic. de dolo & contumacia, tit. 6. *in Clem.* lib. 2. Clemens v. *in Conc. Vienn.* 401
Si a patre, un. *de infantibus & languidis expoſitis*, tit. 11 lib. 3. Gregorius ix. 166
Si Apoſtolica, 35. de Praebend. tit. 4. *in Sexto*, lib 3. Bonifacius viij. 358
Si Apoſtolica, 12. de Praebendis, tit. 4. in Sexto, lib. 3. Bonifacius viij. 356
Si Apoſtolus, 5 de pœn. d. 3. *Auguſtinus*. 477
Si appellationem, 6. de appellat. tit. 12. *in Clem.* lib. 2. Clemens 5. 405
Si apud, 24. xxiij. q. 5. *Hieronymus*. 325
Si Archiepiſcopus, 6. *de tempor. ordinat.* tit. 11. lib. 1. Lucius iij. 37
Si a Sede, 31. de Praebendis, tit. 4 in Sexto, lib. 3. Bonifacius viij. 357
Si a ſubdelegato, 14. de offic. & poteſt. tit. 14. *in Sexto*, lib. 1 Bonifacius iij. 338
Si audieris, 32. xxiij. q. 5. *Cyprianus*. 328
Si averterit, 13. de pœnit. d. 4. *Dominus per Ezechiel.* 410
Si autem, 6. *de cohabitat. Cleric. & mulierum*, tit. 2. lib. 3. Alexander iij. 148
Si autem, 9 *de reſcr.* tit. 3. lib. 1. Lucius iij. 3
Si autem aliquis, 6. 12. q. 3. *Anicetus Papa*. 213
Si autem necdum, 19. xxx. q. 2. *Melden. Conc.* 453
Si autem presbyteri, 5. xv. q. 7. *Carth. Conc. iij.* 265
Si autem provocatum, 39. ij. q. 6. *Afric. Conc.* 169
Si autem ſine, in princ. xvij. q. 4. Gratianus. 286
Si autem vobis, 11. xj. q. 5. *Clemens* 219
Si baptizata eſt, 152. de conſ. d. 4. *Auguſtinus*, CR. 493
Si beneficia, 20. de Praebendis, tit. 4. *in Sexto*, lib. 3. Bonif. viij 356
Si beneficiorum, 2. fin. de Decimis, tit. 8. *in Clem.* lib. 3. Clemens v. *in Concil. Vienn.* 409
Si bos, 3 *de injuriis & damno dato*, tit. 36. lib. 5 in Exodo. 293
Si Capitulo, 3. de Conceſſ. Praebend. tit. *in Sexto*, lib. 3. Bonif. viij 361
Si Canonici, 2. de Officio Ordinarii, tit. 16. *in Sexto*, lib. 1. Gregorius x. *in generali Concilio Lugdunenſi*. 339
Si cauſa, 4 xxxiij. q 4 *Ambroſius*. 413
Si autem, 51. j. q. 1. *Auguſtinus*. 130
Si cautio, 4. *de fide inſtrumentorum*, tit. 22. lib. 2. Gregor. ix. 222
Si celebrat, 10. finale, *de Clerico Excommunicato*, tit. 27. lib. 5. *Gregorius ix*, 180
Si Crucesignati, 19. de ſent. Excommunic. tit. 11. *in Sexto*, lib. 5. Bonifacius viij 383
Si Clericatus, 27. xvj. q. 1. *Hieronymus*. 169
Si Clerici, 24. xj. q. 2. *Tolet. Conc.* CR. 121
Si Clericus, 15. de ſent. Excommunicat. tit. 11. *in Sexto*, lib. 3. Bonifac. viij. 385
Si Clericus, 46. xj. q. 1. *Chalced. Conc.* CR. 124
Si Clericus, 5. *de foro competenti*, tit. 2. lib. 2. Alexand iij. 80
Si Clericus, 11. de Praebendis tit. 4. in *Sexto*, lib. 3. Bonifacius viij. 354
Sic enim, 9. xxviij. q. 1. *Auguſtinus*, CR. 377
Sic decet, 12. xxv. q. 2. *Silverius Papa*. 355
Sic in ſanctificanda, 2. de conſ. d. 5 *Cyprianus*, CR. 464
Sic non ſunt, 20. xxxij. q. 4. *Auguſtinus*, 391
Sic manet, 2. d. 19. *Agatho Papa*. 81
Si Compromiſſarius, 37. de electione, tit. 6. *in Sexto*, lib. 1. Bonif. viij. 352
Si Concubinam, 33. *de ſentent. Excommunicat.* tit. 39. lib. 5. Gregorius ix. 306
Si concupiſcentia, 8. xv. q. 1. *Auguſtinus*, CR. 362
Si conſuetudinem, 5. diſt. 8 Gregorius, in aliquant manuſcriptis, *Gregorius vij.* CR. 6
Si conditiones, 7. fin. *de conditionibus oppoſitis*, tit. 5 lib. 4. *Gregorius ix.* 018
Si confirmationem, 39. de electione, tit. 6 *in Sexto*, lib. 1. Bonif. viij. 135
Si confiterit, 12. *de Accuſationibus*, tit. 1. lib. 5. Alexander iij. 246
Si contra annum, 4. de officio & poteſtate, tit. 4. *in Sexto*, lib. 1. Bonifac. viij. 337
Sic populus, 61. j. q. 1. *Hieronymus*, CR. 115
Sic quidem, 2. x. q. 1. *Tolet. Conc. iij.* CR. 014
Sic quippe, 43. xxvij. q 2. *Gregorius*. 374
Si credas, 80 de conſec. d. 1. *Ambroſius*. 473
Sicubi, 6. xij. q. 3 *Terrac. Conc.* CR. 431
Si cui, 21. de electione, tit. 6. *in Sexto*, lib 1. Bonifacius viij. 319
Si cui, 36. de Praebendis, tit. 4. *in Sexto*, lib 3. Bonifacius viij. 358
Si cui etiam, 30. de pœn. d. 1 *Auguſtinus*, CR. 405
Sic vive, 26. xij. q 1. *Hieronymus*, CR 209
Si cujus potius, 2. xxxv. q. 10. Innoc. Papa. 454
Si cujus uxorem, 11. d 34. *Neocaeſar. Conc.* 47
Si culpa, 9. fincl. *de injuriis & damno dato*, tit. 36. lib. 5. Gregor. ix. 093
Si cupis, 5. xxj. q. 1. *Hieronymus*. 199
Si cuſtos, 18. xxvij q. 1. *Gregorius*. 176
Sicut, 23. *de accuſationibus*, tit. 1. lib. 5. Innoc. iij. in *Concil. gener. Later.* 230
Sicut, 4. *de cohabitatione Clericor. & mulierum*, tit. 2. lib. 3. Alexander iij. PD. 148
Sicut. 8. *de exceſſibus Praelatorum*, tit. 31. lib 5. Celeſtinus iij. 280
j. Sicut 8 *de haereticis*, tit. 7 lib. 5. *Ex Concil. Lateran.* ſub Alexandro iij. PD. 260
ij. Sicut, 14. *de haereticis*, t. 7. l. 5. Gregor. ix. 265
j. Sicut, 6. *de homicidio voluntario*, tit. 12. lib. 5. Alexander iij. PD. 127
ij. Sicut, 20. *de homicidio voluntario*, tit. 12. lib. 5. Innocentius iij. PD. 089
Sicut, 9. *de Judaeis*, t. 6 l. 3. Clemens iij. PD. 159
j. Sicut, 13 *de jurejurando*, tit. 24. lib. 2. Urbanus iij. PD. 118
ij. Sicut, 27. *de jurejurando*, tit. 24. lib. 2. Innocentius iij. PD. 120
iij. Sicut, 29. *de jurejurando*, tit. 24. lib. 2. Innocentius iij. PD.
Sicut, 8. *Ne Clerici vel Monachi*, tit. 50. ult lib. 3. Innocentius iij. PD. 118
Sicut, 1. *de praeſumptionibus*, tit. 23. lib. 2. Salomon in parabolis. 114
Sicut, 1. *de privilegiis*, tit. 33 l. 5. Gregorius. 083
Sicut, 2. *de probationibus*, tit. 19. lib. 2. Alexander iij. PD 100
j. Sicut, 15. *de Regularibus*, tit. 31. lib 3. Innocentius iij. PD. 188
ij. Sicut, 17. *de Regularibus*, tit. 31. lib. 3. Innocentius iij PD. 189
Sicut, 1. *de reſcriptis*, t. 3. l. 1. Alex. iij PD 4
Sicut, 16. *de ſentent. & re judicata*, tit. 27. lib. 2. Innocentius iij. 129
Sicut, 39. *de ſentent. Excommunicationis*, tit. 39. lib. 5. Innocentius iij. PD. 299
j. Sicut, 6. *de ſimonia*, t. 3. l. 5. Lucius Papa 131
ij. Sicut, 35. *de ſimonia*, tit. 3. lib. 5. Innocentius iij. PD. 255
iij. Sicut, 39 *de ſimonia*, tit. 3. lib. 3. Innocentius iij. *in Concil. gener.* 256
Sicut, 11. *de ſponſalibus & matrimoniis*, tit. 1. lib. 4. Innocentius iij. PD. 032
Sicut, 2. *de ſupplenda negligentia Praelatorum*, tit. 10. lib. 1 Clemens iij. 75
Sicut un. *de Syndico*, tit. 39. l 1. Greg. Papa. 72
Sicut, 9. *de teſtibus & atteſtationibus*, tit. 20. lib. 2. Alexander iij. 103
Sicut, 1. *de tranſactionibus*, t. 36. l. 1. Greg. 67

Sicut,

Sicut Achab, 29 de pœn. d. 3. *Gregorius*. 424
Sicut att, 30. de pœn. d. 3. *Hieronymus*. ibid.
Sicut alterius, 59 vij. q. 1. *Calixtus Papa*, CR. 201
Sicut antiquitus, 6. xvij. q. 4 *Nicolaus Papa*, CR. 286
Sicut Apostoli, 16. xj. q. 3. *Fabianus Episcopus*, CR. 117
Sicut appellationem, 3. de appellationibus, tit. 12. *in Clem.* lib. 2. Clemens v. 404
Sicut bonum, 1. xxvij. q. 1. *Carth. Conc.* iv CR. 364
Sicut Christus, 75. i. q. 1. *Hieronymus*, CR. 130
Sicut crudelis, 1. xxxij. q. 1. *Joan. Chryſ.* 388
Sicut cum, 21. de electione, tit. 6. *in Sexto*, lib. 1. Bonifacius viij. 329
Sicut diœceſim, 3. xvj. q. 1. *Tolet. Conc.* iv. 275
Sicut Domino, 19. xvj. q. 7. *Paſchalis Papa* ij. 282
Sicut Eccleſiæ, 49. xij. q. 2. *Gregorius*. 246
Sicut enim 30. xj. q. 1. *Clemens*. 622
Sicut enim, 40 xxij. q. 5. *Joan Chryſoſt.* 511
Sicut Episcopum, 4. j. q. 2. *Gregorius*. 144
Sicut ergo, 9 ſin. xxxv q. 9. *Gratianus*. 453
Sicut Eunuchus, 29. j. q 1. *Auguſtinus*. 132
Sicut excellentiam, 48. xxiij q. 4. *Gregorius*. 323
Sicut fidi, 55. j. q. 1. *Auguſtinus*, CR. 131
Sicut ii, qui, 8. d. 47. *Ambroſius*, CR. 62
Sicut inquit, 46. ij. q. 7. *Gregorius* CR. 275
Sicut in Sacramentis, 131. de conſ. d 4 *Auguſtinus*. 405
Sicut in unaquaque, 4. xvj. q. 2. *Rhemenſe Conc.* 302
Sicut ii, 3. ſin. j. q. 6. *Gregorius*, CR. 150
Sicuti ſæmine, 10. xxxij. q. 2. *Hieronymus*, CR. 390
Sicut Judas, 68. de conſec. d 2 *Auguſtinus*. 478
Sicut Neophytus, 2. ſin. d. 48. *Gregorius*, CR. 63
Sicut nobis, 5. ſin. de Verbor. ſignificat. tit. 12 *in Sexto*, lib. 5. Bonifacius viij. 358
Sicut non alii, 21. de conſ. d. 1. *Felix iv.* Iutta CR. 457
Sicut non eſt, 20. xxiij. q. 4. *Auguſtinus*. 318
Sicut non omnis, 2 xxxij. q. 2 *Hieronymus*. 389
Sicut non ſuo, 10. ſin. d. 46. *Leo Papa*. 61
Sicut noſtis, 62. de conſ. d. 4. *Auguſtinus*. 486
Sicut omnino, 16. xvj. q. 1. *Gregorius*. 242
Sicut primi, 83. de pœn. d. 2. *Auguſtinus*, CR. 482
Sicut quædam, 2. ſin. d. 24. *Leo Papa*. 13
Sicut quamvis, 15 d. 96. *Gelaſius*, CR. 118
Sicut qui, 12 xvij. q. 4 *Pius Papa* 287
Sicut qui monaſteria, 9. xx. quæſt. 1. *Eugenius ij.* in Synod. 297
Sicut Romana, 1. *de reſcriptis*, tit. 3. lib. 1. Alexander iij. PD. 4
Sicut Sacerdotes, 6. ij. q. 7. *Fabianus Papa*. 170
Sicut ſancti, 2. diſt. 15. *Gregorius*, CR. 14
Sicut ſurius, 8. xxxij. q. 4. *Auguſtinus*. 393
Sicut ſemel, 1. diſt. 68. *Gregorius*. 90
Sicut ſera, 27. de pœn. d. 2. *Auguſtinus*, CR. 417
Sicut ſtellas, 8 d. 38. *Zepherinus Papa*. 52
Sicut ſine, 5. ij. q. 5. *Gregorius*, CR. 159
Sicut tribus, 21. de pœn. d. 2. *Auguſtinus*. 417
Sicut verus eſt, 84. de conſec. d. 2 *Ambroſius*, CR. 477
Sicut vir, 11. vij. q. 1. *Evariſtus Papa*, CR. 200
Sicut viri, 8. d. 40. *Iſidorus*. 57
Sicut urgeri, 47. j. q. 1. *Auguſtinus*, CR. 119
Si de area, 10. xxvj. q. 2. *Auguſtinus*. 357
Si de beneficio, 3. de Præbendis, tit. 2. in *Clem.* lib. 3. Clemens v. 407
Si de calumnia, 1. de juramento calumniæ, tit. 4. *in Sexto*, lib. 2 Bonifacius viij. 163
Si decreti, 2. diſt. 20. *Nicolaus i.* 15
Si diligenti, 7. de officio & poteſtate, tit. 14. *in Sexto*, lib. 1. Bonifacius viij. 337
Si de rebus, 2. xxiij. q. 7. *Auguſtinus*. 310
Si de terris, 6. *de Privilegiis*, tit. 33. lib. 5. Alexander iij. 280
Si diaconus, 14 d. 81. *Arelat. Conc. j.* 101
Si dicat vir, 1. xxxiij. q. 5. *Auguſtinus*, CR 394
Si dignitatem, 1. de præbendis, tit. 2. *in Clem.* lib. 3. Clemens v. in Conc. *Vienn.* 406
Si diligenti, 12. *de foro competenti*, tit. 2 lib. 2. Innocentius iij. PD. 81
Si diligenti, 17 *de Præſcriptionibus*, tit. 26. lib. 2. Innocentius iij. PD. 125
Si dominum, unic. de reliquiis & veneratione Sanctorum, tit. 16. *in Clem.* lib. 3. Clemens v. *in Concil. Vienn.* 413
Si dominus, 93 xj. q. 3 *Hieronymus*, CR. 235
Si dominus, 3. *de ſimonia*, tit. 3. lib 5. Deodatus Papa, PD. 251
Si doctori, 2 xxxij. q. 6. *Auguſtinus*, CR. 396
Si duobus, 7. *de appellationibus*, tit. 28. lib. 2. Alexander iij. 152
Si duobus, 1. ut lite pendente, tit. 5. *in Clem.* lib. 2 Clemens v. in *Conc. Vienn.* 401
Si duo ex tribus, 3. de officio & poteſtate, tit. 14. *in Sexto*, lib 1 Boniſac. viij. 317
Si duo forte, 2. d. 79. *Honorius Auguſtus*. 90
Si duo fratres, 51. d 50. *Trib. Conc.* 70
Si duo procuratores, 6. de Procuratoribus, tit. 19. *in Sexto*, lib. 1. Bonif. viij. 25
Si duo vel, 4. xxxv. quæſt. 6. *Urbanus* in Concilio habito in Apulia, CR. 450
Si ea de quibus, 30. xxiij. q 4. *Auguſtinus*, CR. 324
Si ea deſtruerem, 4. xxv. q. 1. *Gregorius*. 353
Si Eccleſia, 42. xxiij. q. 4. *Auguſtinus*, CR. 325
Si Eccleſia, 10. ſin. *de conſecratione*, tit. 40. lib. 3. Gregorius ix 209
Si Eccleſiam, unic. de conſecrat. Eccleſiæ, tit. 18. *in Sexto*, lib. 3 Boniſac. viij. 368
Si egreſſus, 5 *de injuriis & damno dato*, tit. 36. lib. 5. in Exodo. 293
Si electio, 26. de electione, tit. 6. *in Sexto*, lib. 1. Bonifacius viij. 330
Si enim, 43. xxvij q. 2. *Joan. Chryſoſt.* 374
Si enim inquit, 40. de pœn. d. 2. *Hieron.* CR. 419
Si eos, de quibus, 143 de conſ. d. 4. *Auguſtinus*. 495
Si eo tempore, 45. de electione, tit. 6. in *Sexto*, lib. 1. Bonifacius viij. 315
Si eo tempore, 9 de reſcriptis, tit. 3. *in Sexto*, lib. 1 Bonifacius viij. 312
Si Episcopo, 26. ſin. j. q. 5. *Vuormac. Conc.* CR. 165
Si Episcoporum, 6. ſin. xvj. q. 5. *Gregorius*, CR. 302
Si Episcopum, 3. xvj. q. 6. *Gregorius*. 280
Si Episcopus, 13. d. 18. *Conc. Agat.* 28
Si Episcopus, 9. d 50 *Agath. Conc.* 64
Si Episcopus, 8. iij q. 2. *Felix Papa j.* CR. 178
Si Episcopus, 4. vj. q. 3. *Conc. Sardicen.* CR. 209
Si Episcopus, 40. xj. q. 3. *Epaun. Conc.* 229
Si Episcopus, 73. xvj q. 2. *Tolet. Conc.* 249
Si Episcopus, 3 xvj. q. 3. *Agath. Conc.* 251
Si Episcopus, 12. xvj. q. 5. *Aurel Conc. j.* CR. 278
Si Episcopus, 6. de officio Ordinarii, tit. 16. *in Sexto*, lib. 1. Bonifacius viij. 140
Si Episcopus, 1. *de parochiis*, *& alienis*, tit. 29. lib. 3 *ex Concil. Afric.* 181
Si Episcopus, 2. de pœnitentiis, t. 10. *in Sexto*, lib. 5. Bonifacius viij. 181
Si Episcopus, 37. de Præbendis, tit. 4. *in Sexto*, lib. 3. Bonifacius viij 158
Si Episcopus, 3. de ſupplenda negligentia Prælatorum, tit. 8 *in Sexto*, lib. 1 Bonif. viij. 335
Si ergo, 16 viii. q. 1. *Origenes* in lib. Num. 208
Si Evangelica, 15. ſin d. 55. *Gelaſius*, alias *Pelagius*. 77
Si eum, 9. de Præbendis, tit. 4. *in Sexto*, lib. 3. Bonifacius viij. 554
Si ex bono, 8. de pœn. d. 4. *Auguſtinus*. 428
Si ex latere, 1 2. q. 1 *Ilerdenſe Conc.* CR. 114
Si ex ſponſus, 9. ſin diſt 87. *Arelat. Conc.* ij. 109
Si ex tribus, 1 de Arbitris, tit. 22. & ult. *in Sexto*, lib. 1 Bonifacius viij. 343
Si fœmina, 5. xxix. q. 2. *in Conc. apud Vermeriae*, CR. 380
Si fœneraveris, 3. xiv. q. 3 *Auguſtinus*. 357
Si fortaſſis, 5. xvj. q. 6. *Leo iv.* 280
Si forte, 35. ſin. d. 63. *Leo Papa*, CR. 88
Si forte, 9. ſin. d. 65. *Sardicenſe Conc.* CR. 89
Si forte, 15. xv. j q. 4 *Clemens* 284
Si forte, 4. xxj. q. 5. *Arelat. Conc.* 302
Si forte, 11. de pœnit. diſt. 1. *Codex*. 404
Si forte, 21. de electione, tit. 6. *in Sexto*, lib. 1. Gregorius x *in Concil. general. Lugdun.* 327
Si fratrum, unic. tit. 5. Ne ſede vacante aliquid innovetur, *in Extrav.* Joann. xxij. 428
Si fur non latro, 32. ſinal. xiij. q. 2. *Aurelianenſe Conſilium*, CR 256
Si furioſus, unic. de homicidio, tit. 4. *in Clem.* lib. 5. Clemens v. *in Concil. Viennen.* 418
Si gens Anglorum, 10. diſt 36. *Bonifac. Mogunt.* CR. 79
Significante, 69. *de appellationibus*, tit. 28. lib. 2. Gregorius ix. 142
Significante, 7. *de pignoribus*, tit. 21. lib. 3. Innocentius iij. PD. 176
Significante, 5 *qui matrimonium accuſare poſſunt*, tit. 18. lib. 4. Innocentius iij. 241
Significant. 54. *de reſcrip.* t. 3. l. 1. Gregor. ix. 10
Significantibus, 49. *de appellationibus*, tit. 28. lib. 2. Innocentius iij. 118
Significantibus, 2. *de libelli oblatione*, tit. 3. lib. 2. Innocentius iij. 83
Significantibus, 3. *de novi operis nunciatione*, tit. 12. lib. 5. Honorius iij. PD. 284
Significantibus, 38. *de offic. & poteſt. Jud. delegat.* tit. 29. lib. 1. Gregorius ix. 37
Significantibus, 6. *de purgatione vulgari*, tit. 35. lib. 5. Innocentius iij. 291
Significaſti, 5. *de adulteriis, & ſtupro*, tit. 16. lib. 5. Alexander iij. 271
Significaſti, 18. *de foro competenti*, tit. 2. lib. 2. Gregorius ix. PD. 83
Significaſti, 4. *de divortiis*, t. 19 l. 4 Alex. iij. 242
Significaſti, 4. *de Electione*, tit. 6. lib. 1. *Paſchalis*, PD. 25
Significaſti, 6. *de eo qui duxit in matrimonium quam polluit per adulterium*, tit. 7. lib. 4. Innocent. iij. PD. 230
j. Significaſti, 16. *de homicidio voluntario*, tit. 12. lib. 5. Innocentius iij. 268
ij. Significaſti, 18. *de homicidio voluntario*, tit. 12. lib. 5 Innocentius iij. 269
Significaſti, 18. *de jure Patronatus*, tit. 38. lib. 3. Alexander iij. 203
Significaſti, 8 *de officio Archidiaconi*, tit. 23. lib. 1. Innocentius iij 48
Significaſti, 7. *de officio, & poteſtat. Judic. delegat.* tit. 29 lib. 1. Alexander iij. PD. 56

Significaſtis, 83. j. q. 1. *Fabianus Papa*. 137
Significatum, 21. *de præbendis*, tit. 5. lib. 3. Alexander iij. PD. 253
Significatum, 11. *de Regularibus*, tit. 31. lib. 4. Alexander iij. 188
Significaverunt, 11. *de Exceptionibus*, tit. 25. lib 2. Gregorius ix. 174
Significaverunt, 22. finale, *de Judiciis*, tit. 1. lib 2 Honorius iij. PD 80
Significaverunt, 36. *de teſtibus*, & *atteſtationibus*, tit. 20. lib. 2. Innocentius iij. PD. 107
Significavit, 48. *de appellationibus*, tit. 28. lib 2. Innocentius iij. PD. 138
Significavit, 23. *de Cenſibus*, tit. 39. lib. 3. Lucius iij. PD. 206
Significavit, 18. *de conversione Conjugatorum*, tit. 32. lib. 3. Innocentius iij. 193
Significavit, 4. *de Corpore vitiatis*, tit. 20. lib. 1. Clemens iij. 45
Significavit, 8. *de donationibus inter virum*, & *uxorem*, tit 20. lib 4. Urbanus iij. 243
Significavit, 2 *de eo qui duxit in matrimonium quam polluit per adulterium*, tit. 7. lib. 4. Alexander iij. PD. 230
Significavit, 12. *de Judæis*, tit. 6. lib. 3. Clemens iij. 239
Significavit, 9. *de officio Judicis ordinarii*, tit. 31 lib. 1. Celeſtinus iij. PD. 60
Significavit, 5 *finale de Parochiis*, & *alienis*, tit 29 lib. 3 Celeſtinus * Clemens iij. PD. 188
Significavit, 9 *de pœnitentiis*, & *remiſſionibus*, tit 38 lib. 3. Alexander iij 293
Significavit, 36. *de reſcriptis*, tit. 3. lib. 1. Gregorius ix. 10
Significavit, 18. *de ſententia Excommunicat.* tit. 39. lib. 5. Clemens iij. 299
Significavit, 41. *de teſtibus*, & *atteſtationibus*, tit. 20 lib 2. Innocentius iij. 105
Signum eſt, 13. de conſecr. diſt 2. *Auguſtinus*. 467
Si gratioſe, 5. de reſcriptis, tit. 3 in Sexto, lib. 1 Bonifacius viij 381
Si habes, 1. xxiv. q. 3 *Auguſtinus*, CR. 345
Si hæredes, 6 *de teſtamentis*, tit. 26. lib. 3. Ex Concilio Moguntino. 276
Si hæreticos, 26. ij. q. 7. *Novel. Conſtitutiones* apud Julian. 271
Si homicidium, 41. xxiij q. 5. *Auguſtinus*, CR. 329
Si homo, 16 xxvij. q. 1. *Gregorius*. 367
Si homo, 6 xxxv. qu. 6. & 3. *in Concil. apud Vermer.* CR. 440
Si igitur, 10 xxiv. q. 3. *Hieronymus*. 146
Si is contra, 2 fin. ut lite pendente, tit. 8. in Sexto, lib 2 Bonifacius viij. 340
Si ille, qui, 58. diſt. 50 *Hormiſda Papa*. 71
Si illic, 29. xxiij. q. 4. *Gelaſius*. 320
Si Imperator, 11. diſt 96. *Joannes Papa*. 122
Si in adjutorium, 7 diſt. 50. *Auguſtinus*, CR. 8
Si infantes, unic. de deſponſatione impuberum, tit. 2. *in Sexto*, lib 4. Bonifacius viij. 371
Si infidelis, 7. xxxiij. q. 1. *Ambroſius*, CR 374
Si infidelis, 2. fin. xxviij q. 2 *Gregorius*, CR 376
Si inimicus, 2. diſt. 93. *Petrus in Ordinatione Clementis*, CR. 113
Si inimicus, 15 iij. q 3. *Petrus Apoſtolus*. 207
Si in Levitis, 3. diſt 38 *Leo Papa*. 51
Si in morte, 20. xxiij q. 8 *Gregorius Papa*. 313
Si in plebibus, 20 diſt 63 *Iſidorus*. 85
Si in qualibet, 2. xx. q 2 *Tolet. Conc.* x CR. 297
Si inſtrumenta, 16. finale, *de fide inſtrumentorum*, tit. 22 lib 2. Gregorius ix. 114
Si inter bonos, 23. de conſecr. diſt. 4 *Auguſtinus*. 482
Si inter Epiſcopos, 3 vj. q. 4 *Bonifacius Papa*, CR. 107
Si inter virum, 11 *de ſponſalibus*, & *matrimoniis*, tit 1. lib 4 Gregorius ix. 224
Si is, ad quem, 2 fin. de Inſtitutionibus, tit. 6. in Sexto, lib. 3. Bonifacius viij. 356
Si is, cui, 2. fin. de accuſationibus, tit. 2. in Sexto, lib. 5. Bonifacius viij. 370
Si is, cui, 20. de offic & Poteſtate Judicis, tit. 14. in Sexto, lib 1. Bonifacius viij. 337
Si is, cui, 20. de Præbendis, tit. 4 in Sexto, lib. 3 Bonifacius viij 358
Si is, cum quo, 2. fin. de filiis Presbyterorum, t. 2. in Sexto, lib. 1 Bonifacius viij. 330
Si is, qui, 101. vj. q. 3. *Iſidorus*, CR. 23
Si is, qui, 28 xxiij. q 2 *Gregorius*. 3 ..
Si jubet, 2. xxvj. q. 6 *Carthag. Concil. ij.* 360
Si Judas, 1. de pœn. diſt. 4. *Auguſtinus*. 418
Si Judex, 20. de ſent. Excommunic. tit. 11. in Sexto, lib. 5 Bonifacius viij. 354
Si juſtus, 30. 1 q 1 *Auguſtinus*, CR. 230
Si juſtus, 73. finale, *de appellationibus*, tit. 28 lib 2 Gregorius ix. 143
Si juxta, 6 fin de Præbendis, tit 2. *in Clem* lib. 3. Clemens v. 407
Si juxta Apoſtolum, 9. diſt. 38. *Hieronymus*. 32
Si laſerit, 4. *de injuriis*, & *damno dato*, tit. 36. lib 3. in Extra. 203
Si Laici verò, 12. diſt. 34 *Martinus Papa*, ſeu *Bracarenſis* in Concilio. 47
Si Laicus, 7. diſt 31. *Hieronymus*, CR. 48
Si Laicus, un. de jure Patronatus, tit. 19. in Sexto, lib. 3 Bonifacius viij. 366
Si lapſis, 3. diſt. 59. *Gregorius*. 64
Si legitimi, 12 ij. q. 5. *Agathenſe Conc.* CR. 261
Si legitimus, 2. *de accuſationibus*, tit. 1. lib 5. Felix Papa. 246
Si mala fama, 16. ij. q 5 *Hincmarus Epiſcopus*, CR. 261
Si Metropolitanus, 4. vj. q. 4. *Alexander Papa*, CR. 197
Similem DEI, 36. de pœn. diſt. x. *Ambroſius*. 418
Simili modo, 3. xxviij q. 2. *Eutychianus*. 376
Similiter, 30. iii q. 5. *Julius Papa*. 181
Similiter, 38. xvj. qu. 1. *Symmachus*, in Sexta Synodo Rom. 273
Si Monachus, 22. xvj. q. 1. *Innocentius Papa*. 268
Si nemo, 23. de Præbendis, tit. 4. in Sexto, lib. 3. Bonifacius viij. 356
Si novum fuerit, 19. de conſecrat. diſtinct. 2. *Hyginus Papa*. 439
Si mulier, 2. diſt. 5. *Gregorius*. 4
Sine culpa, *niſi ſubſit cauſa*, *non eſt aliquis puniendus*. Reg. xxiij. de Regulis Juris, in Sexto, Bonifacius viij. 390
Sine exceptione, 30. xij. q. 2. Leo Papa, CR. 246
Sine literis, in princ. viij. q. 3. Gratianus. 210
Sine ornatu, 4. xvj. q 4. Leo Papa iv 300
Sine pœnitentia, 99. de conſecr. diſtinct. 4. *Ambroſius*, CR. 489
Sine poſſeſſione præſcriptio non procedit, Reg. 3. de Reg. jur. in Sexto, Bonifacius viij. 390
Singula Eccleſiaſtici, 1. diſt 89. *Gregorius*, CR 120
Singuli accipiunt, 77. de conſecr. diſt. 2 *Hieronymus*, pro inſcriptione eſt CR. 474
Si non ex fide, 48 xxiij q 4. *Gregorius*, CR. 323
Si non licet, 8. xxiij. q 3. *Auguſtinus*, CR 326
Si non ſanctificetur, 72 de conſecr. diſtinct. 4. *Auguſtinus*. 487
Si non fuer, 15. de conſecr. diſt. 2. *Hilarius Epiſcopus*, CR 466
Sint manifeſta, 22. iij. quæſt. 2. *Canon. Apoſtolorum*, CR 239
Sint tibi jejunia, 20. de conſecrat. diſt. 5. *Hieronymus*, CR. 497
Sint tibi quotidiana, 19. de conſecr. diſtinct. 5. *Hieronymus*. ibid.
Si nulla, 15. xxiij. q. 8. *Nicolaus Papa*. 334
Si nullus, 118 de conſecr. diſt. 4. *Leo Papa*. 461
Si nupſerit, 5. diſt. 27 *Hieronymus*. 36
Si oblato, 2. finale, de litis conteſtatione, tit 3. in Sexto, lib. 2. Bonifacius viij. 345
Si officia, 2. diſt. 50 *Zozimus*, CR. 50
Si omnia in hoc ſeculo, 7 vj q. 1. *Anacletus*. 94
Si Papa, 6. diſt. 40 *Ex dictis Bonifacii*, CR. 51
Si Papa, 20 de Privilegiis, tit 7. in Sexto, lib 5. Bonifacius viij. 370
Si Pater, 2. xxx. q. 4 *Chalcedon. Conc.* CR. 383
Si Pater, 1. de teſtamentis, tit 11. in Sexto, lib. 3. Bonifacius viij. 340
Si Paulus, 21. xxxij. q. 5. *Hieronymus*, CR. 395
Si pauper, 10 de Præbendis, tit. 4 in Sexto, lib 3 Bonifacius viij. 357
Si peccatum, 14. xxiv. q. 1 *Auguſtinus*. 304
Si peccatum, 82. de pœn. diſt 1. *Gregorius*, CR. 411
Si peccavit, 19. ij. q. 1. *Auguſtinus*. 157
Si per ebrietatem, 28. de conſecrat. diſtinct. 2. *Beda*, CR. 487
Si perfodiens, 3. *de homicidio voluntario*, tit. 12. lib 5. Auguſtinus ſuper Exodo. 267
Si per negligentiam, 27. de conſecr. diſt 2. *Pius Papa*, forte *Theodorus*. 467
Si per Ordinationem, 5. diſt. 63. *Pariſienſe Concil*, j. 84
Si per ſortiarias, 4. xxxiij. q. 1. *Hincmarus Rhemenſis Archiepiſcopus*, CR. 406
Si Petrus, 2. ix. q. 2. *Joannes iij* 210
Si Pastus, 17 xxiv. q. 1. *Ambroſius*, CR. 330
Si plures, 26. xvj. q 7 *Tribunenſe Conc.* 284
Si plures, 2. de præbendis, tit. 2, *in Clemen* lib 3. Clemens v. 400
Si pluribus, 24 de Præbendis, tit 4. in Sexto, lib. 3. Bonifacius viij. 355
Si poſt ordinationem, 12. diſt 50. *Martinus Papa j.* 65
Si poſt profeſſionem, 1. Sing. de Conſecratis, tit. 9 in Sexto, lib. 3 Bonifacius viij. 306
Si poſtquam, 13. de electione, tit 6. in Sexto, lib. 1. Bonifacius viij. 331
Si poſtquam, 12 de Præbendis, tit. 4. in Sexto, lib 3. Bonifacius viij. 355
Si Presbyteri, 60 1 q. 1. *Concilium apud Compendium*, juxta CR. 196
Si Presbyter, 10 xxvj. q. 6 *Julius Papa*. 362
Si primates, 4. Sing. 6. q 2. *Felix Papa ii.* 101
Si princeps, 1. *de rerum permutatione*, tit. 19. lib. 3. Ex Concilio apud Silvan. 150
Si priuatum, 29 finale. xij. q. 1. *Auguſtinus*. 210
Si pro Clericis, 8 de præbendis, tit. 4. in Sexto, lib. 3. Bonifacius viij. 354
Si pro debilitate, 2 *de officio*, & *poteſtat. Jud. del.* tit. 19. lib. 1. Alexander iij. 50

Si

Si proponente, 44. de reſcriptis, tit. 2. lib. 1. Gregorius ix. 11
Si propter, 10. de reſcriptis, tit. 3. in Sexto, lib. 1 Bonifacius viij. 322
Si propterea, 24. xxiij. q. 5. Auguſtinus. 528
Si propterea, 29. de pœn. diſt. 1. Auguſtinus. 405
Si pro te, 22. de reſcriptis, tit. 3. in Sexto, lib. 1. Bonifacius viij. 323
Si publicis, 1. xxij. q. 4. Toletan Conc. viij. 307
Si quia de rebus, 42. xij. quæſt. 2. Ancyrana Synodus, CR. 265
Si qua cauſa, 26. xj. q. 1. Innocentius Papa, CR. 211
Si qualiber, 60. xxij. q. 2. Gregorius. 306
Si qua fœmina, 41. diſt. 30. Elibertinu. Conc. 69
ij. Si qua fuerit, 7. xxxij. quæſt. 2. Elibertinu. Concil. CR 188
ij. Si quæ Monacharum, 28. xxvij. q. 1. Gregor. CR. 318
j. Si qua Mulier, 1. diſt. 30. Gangren. Concil. 39
ij. Si quæ mulier, 6. diſt. 30 Gangren. Conc. CR. ibid.
Si qua mulier, 9. xix. q. 2. in Authenticis. 296
j. Si quæ mulier, 6. xxxij. q. 1. Ex Concilio apud Vermeriae, CR. 388
j. Si qua mulier, 3 xxxv. q. 10. Romana Synodus. 454
ij. Si qua mulier, 4. xxxv. q. 10. Hyginus Papa. 454
iij. Si qua mulier, 3. fin. xxxv. q. 10. Innocen. Papa ibid.
Si qua mulier, 116. de conſecr. diſt. 4. Ex Concilio Martini Bracarenſis. 681
Si qua mulier, 1. de divortiis, tit. 19. lib. 4. Ex Concilio apud Vvormaciam 242
Si quando, 40. ij. q. 4. Hadrianus Papa. 169
Si quando, 46. de pœn. diſt. 2. Hieronymus. 427
Si quando, 9 de electione, tit. 6 in Sexto, lib. 1. Gregorius x. in gener. Conc. Lugdun 216
Si quando, 8. de offic. & poteſt. Judic. deleg. tit. 29 lib. 1. Alexander iij. 31
Si quando, 5. de reſcriptis, tit. 3. lib. 1. Alexander iij PD. 5
Si quandoque a Sacerdotibus, 2. xv qu. 6. Alexander Papa, CR 264
Si qua per adoptionem, unic. de Cognatione Legali, tit. 12. lib. 4. Nicolaus. 235
Si quatuor, 16 final. xxxij. qu. 4. in Concil. apud Vermeriam. 321
Si qua vidua, 12. diſt. 28 Concil. Martini Bracar. 37
Si qua Virgo, 22. xxvij. q. 1. Chalcedon. Concil. CR. 367
Si quem, 8. de Procuratoribus, tit. 19. in Sexto, lib. 1. Bonifacius viij. 79
Si quem, 33. de ſententia Excommunicationis, tit 33 lib. 5. Gregorius ix. 306
Si quem a Clericatu, 52. xxj. q. 2. Gregorius, CR. 269
Si quam forte, 60. xxiv. q. 1. Auguſtinus, CR. 141
Si quam pœnitentis, 8 final ij. quæſt. 5. Capitul. Liber. CR. 133
Si qui, 2. fin. de præſcriptionibus, tit. 13. in Sexto, lib. 2. Bonifacius viij. 148
Si qui apud, 18 de conſec. diſt. 4. Auguſtinus, CR. 482
Si qui a Simoniacis, 108 j q. 1. Urbanus, CR. 141
Si qui Clerici, 3. diſt. 76. Carthag. Concil. CR. 33
Si qui Clerici, 60. j. q. 1. Leo, CR. 132
j. Si qui Clerici, 23. xj. q. 1. Chalcedon. Conc. CR. 221
ij. Si qui Clericorum, 25. xj. quæſt. 1. Aurelian. Conc iij. 221
Si qui Clericorum, 1. de Clericis conjugatis, tit 3. lib. 3 Alexander iij. 129
Si quicquid, 33. de conſ. d. 4. Auguſtinus. 483
Si quid de quocunque, 2. xx. q. 7. Gregorius. 465
Si quid in Eccleſia, 48. ij q. 7. Gelaſius, CR. 475
Si quid invenitis, 6 xiv. q. 5. Auguſtinus. 358
Si quid veri, 15. diſt. 37 Auguſtinus. 54
Si quid verum 13 d. 84. Gregorius. 107
Si qui Epiſcopi, 4. d 32 Ancyran. Conc. 115
Si qui Epiſcopi, 43 j. q. 1. Leo. 133
Si qui Epiſcopi, 24 xxv. q. 2. Leo Papa. 355
Si qui ex fratribus, 32. xj. q. 1. Clemens. 221
Si qui filii, 1. d. 30. Gangren. Conc. CR. 39
Si qui invenit, 6. fin. 2. q 1 Elibertan. Conc. 181
Si quilibet, 14. d. 54. Gregorius. 75
Si qui neceſſitate, 16. de conſ. d. 4. Leo Papa, CR. 681
Si qui parentes, unic. xxxij. quæſt. 3. Elibertin. Concil CR. 391
Si qui Presbyteri, 2. j. q. 7. Cyprianus, CR. 150
Si quis, 2. de Accuſationibus, tit. 2. lib. 5. Felix Papa. 246
Si quis, 2. de Baptiſmo, tit. 42. lib. 3. Alexander iij. 212
Si quis, 1. de clandeſtina deſponſatione, tit. 3 lib 4 Ex Conc. Arelaten. 216
j. Si quis, 1. de Clerico Excommunicato, tit. 27 lib. 5. Ex Canon. Apoſtol. 273
ij. Si quis, 2. de Clerico excommunicato, tit. 27. lib. 5. Ex Conc. Antioch. ibid.
Si quis, 1. de Clerico non ordinato, tit. 28. lib. 5. Hormiſda Papa. 285
Si quis, 1. de Clerico percuſſore, tit. 25. lib. 5. Ex Conc. Agathen. 278
Si quis, 1. de Confirmatione utili vel inutili, tit. 30. ult. lib. 2. Alexander iij. 265
Si quis, 1. de eo qui cognovit conſanguineam uxoris ſuæ, t. 13. lib. 4. Ex Conc. apud Matiam. 233
Si quis, 8 final. de eo qui duxit in matrimonium, quam polluit per adulterium, tit. 7. lib. 4. Greg. ix 238
j. Si quis, 2. de foro competenti, tit. 2. lib. 2. Ex Concilio Chalcedonenſi. 80
ij. Si quis, 4 de foro competenti, tit. 2. lib. 2. Gregorius. ibid.
Si quis, 5. de furtis, tit. 18. lib 5. Ex pœnitentiali Theodori. 273
Si quis, 3. de hæreticis, tit. 7. lib. 5. Ex Concilio Africano. 261
Si quis, 1. de homicidio voluntario, tit. 12. lib 5. in Exodo. 266
j. Si quis, 2. de injuriis & damno dato, tit. 65. lib. 5. in Exodo. 293
ij. Si quis, 6. de injuriis & damno dato, tit. 54. lib. 5. Ex pœnitentiali Romano. ibid.
Si quis, 2. de Majoritate & obedientia, tit. 33. lib. 1. Gregorius. 68
Si quis, 3 finale, de peculio Clericorum, tit. 23. lib. 3 Ex Concilio Toletano. 171
Si quis, 1. de Presbytero non baptizato, tit. 43. lib. 3 Ex Concilio apud Compendium. 214
j. Si quis, 2. de purgatione Canonica, tit. 34. lib 5. Ex Concilio Agathenſi. 290
ij. Si quis, 4 de purgatione Canonica, tit. 34 lib. 5. Ex Concilio Meldenſi ibid.
Si quis, 6 de Rebus Eccleſiæ non alienandis, tit. 13. lib. 3 Symmachus Papa in Romana Synodo ſexta. 146
Si quis, 2 de Regularibus & tranſeunt. tit 31. lib. 3 Ex Conc. Mogunt. 187
Si quis, 45. de ſimonia, tit. 3. lib. 5. Gregorius ix. 257
Si quis, 4 de Vita & honeſtate Clericorum, tit. 1. lib. 3. Gregorius ix 145
Si qui ſine examinatione, 4. d. 81. Nicæn. Conc. 200
Si quis tacito, 46. de electione, tit. 4. in Sexto, lib. 1. Bonifacius viij. 26
Si qui ſunt, 15. d. 81. Gregorius vij. CR. 101
Si qui ſunt vitaperatores, 17. ij. quæſtione 7. Evariſtus Papa. 171
Si qui ex temeritate, 12 j. q. 7 Gelaſius. 152
Si qui vero, 3. d. 32 Gregorius 41
Si qui vero, 23 xij. q 1 Nicænum Concil. 202
Si qui vero, 4. de pœn. d. 3. Nicænum Conc. CR. 431
Si qui voluerint, 8. j. q 7. Nicæn. Conc. CR. 151
Si quis Abbas, 15. xviij. q 2 Tribur. Conc. 332
ij. Si quis ab Epiſcopo, 20. ij. quæſt. 7. Concil. Aurel. 5 172
j. Si quis abſciderit, 4 d. 55. Canon Apoſtol. 74
Si quis a Catholica, 7. xxiij. q. 4 Auguſtinus. 516
Si quis ac aperte, 3. xxxiij q 1. in Concilio apud Compendium. 403
j. Si quis ad te, 17. xxij q. 2. Auguſtinus, CR. 506
ij. Si quis a medicis, 7. d 55. Nicæn. Conc. CR 77
iij Si quis amodo, 6. diſt. 81. Alexander ij. 101
ij Si quis ancillam, 3 xxix. q. 2. Julius Papa 385
j Si quis Apoſtolicæ, 2. d. 79. Nicolaus Papa ij CR 98
j. Si quis a proprio, 4 xj. q 3. Antioch. Conc. CR. 215
ij S. quis a proprio, 2 xxj q 3. Antioch. Conc. 521
Si quis Ariolos, 1. xxvj. q. 5. Gregorius Junior. 558
Si quis artem, 10. d. 37 Hieronymus, CR. 50
Si quis auſus, 5. diſt. 71. Nicæn. Conc. 82
j Si quis autem, 12 d. 28. Aurelianſe Conc. ij. 28
Si quis autem, 2. d. 94. Alexander j CR. 117
Si quis autem, 1. j. q. 4 Symmachus. 150
Si quis autem, 45. fin. de pœn. d 3 Auguſtin. CR. 617
j Si quis autem, 4 de pœn. diſt. 7. Auguſtinus. 413
j Si quis autem, 14. de conſ d. 4 Leo Papa. 481
j. Si quis baſilicam, 10. de conſecrat. diſt. 1. Bracarenſe Concil. ij. 638
Si quis Calendas, 14. xxvi. quæſtione 7 Zachar. Papa, CR. 353
ix. Si quis carmen, 13. d. 30 Gangren Conc. 40
j. Si quis circa, 2. ij q. 3 Cajus Papa, CR. 159
Si quis Clericorum, 3. d. 47 Elibert. Conc. 68
j. Si quis Clericus, 10. d 81. Aurel Synod iij. 101
ij. Si quis Clericus, 17. iij. q. 6. Sixtus, CR. 183
j. Si quis Clericus, 10 xj. q 1. Sylveſter. 220
ij. Si quis Clericus, 5 xiv. q. 4 Tarracon. Conc. 358
iij. Si quis Clericus, 14. xvj quæſt. 7. Paſchalis Papa ij, CR. 182
iiij. Si quis Clericus, 27. xvij. quæſt. 4. Ex pœnit. Romano. 287
ij. Si quis Clericus, 3. xxj. q 5 Aurel. Conc. j 559
j. Si quis coactus, 3 xxij. q. 3. Theodor. in Pœnit. 311
iij. Si quis confugerit, 31. j. quæſt. 1 Nicæn. Concil. CR. 114
iv. Si quis conjugatus, 28. xxvij. quæſt. 2. Ob. Synod. CR 372
ij. Si quis contriſtatus, 10. d 90 Fabianus Papa. 111
iv. Si quis contumax, 20. xvij. quæſt. 4 Tribur. Conc. CR. 287
iij. Si quis convictus, 7. xxij. quæſt. 3. Matiſc. Conc. j. CR. 510
ij. Si quis curuslibet, 3 xxj. q. 3. Carthag. Conc. v. 318
iij. Si qui non Clericus, 45. xj. q 1. Carthag. Concilium iij. CR. 224

Si quis cum duabus, 16. xxxiij. qu. 2. *Nicolaus Papa*, CR. 403
j. Si quis cum duabus, 8. xxxiv. q. 1. & 2. *Triburienſe Concilium*, CR. 439
ij. Si quis cum matre, 17. xxxiij. quæſt. 2. *Nicolaus*, CR. 403
Si quis cum matre, 9. xxxiv. q. 1 & 2. Ex Conc. *Tribur.* pro hac inſcriptione vide hic CR. 439
Si quis cum matre, 5. xxxv. q. 2 & 1. in Conc. apud *Vermerias*. CR. 440
Si quis cum militibus, 22 xi. q. 1. *Codex*, CR. 296
iij. Si quis cum Noverca, 24. xxxij. qu. 7 *Triburienſe Concilium*, CR. 399
j. Si quis datur, 2. j. q. 3. *Gregorius* 145
iv. Si quis de oleo, 122. de conſecr. diſt. 4. *Lugdunenſe Concilium*. 491
Si quis de alterius, 1. finale, diſt. 38. *Carthaginenſe Concilium*, v. CR. 79
j. Si quis de Clericis, 33. xij. q. 2. *Agath.* Conc. 244
ij. Si quis de Clericis, 40. xij. qu. 2. *Aurelian.* Concil. CR 245
Si quis de Corpore, 6. xxvj. q. 6. *Martinus Bracarenſis* in Concil. 361
Si quis dederit, 41. xxiv. q. 1. *Julius Papa*, CR. 363
j. Si quis deinceps 12. xvj. q. 7 *Gregorius vij.* CR. 280
v. Si quis deinceps, 22. xxij. quæſt. 4. *Alexander Papa ij.* 232
j. Si quis de Laicis, 8. diſt. 34. *Aurel. Concil.* 46
iv. Si quis de Ordine 30. xij. quæſt. 1. *Meldens. Concil.* CR. 102
Si quis de potentibus 33. xxiv. qu. 1. *Toletanum Concilium*, CR. 340
Si quis de religioſo, 8. final. diſtinct. 77. *Gelaſius Papa*, CR. 7
x. Si quis dereliquerit, 14. diſtinct. 30. *Gangren.* Conc. CR. 40
Si quis deſpicit, 1. diſt. 42. *Gangrenſe Concil.* 35
vj. Si quis deſponſata, 38. xxvij. quæſt. 1. *Ambroſius*, CR. 374
iij. Si quis deſponſaverit, 29. xxvij. qu. 2. *Julius Papa*, CR. 371
j. Si quis deſponſaverit, 11. xxvij. q. 2. *in Canon.* ibid.
iv. Si quis diaconus, 29. diſtinct. 50. *Hormiſda Papa*, CR. 67
j. Si quis diſcernit, 13. diſt. 28 *Gangren. Conc.* CR. 38
Si quis divitiis, 9. xxx. q. 5. *in Novellis*, CR. 385
viij Si quis dixerit, 57. xj. q. 3. *Hieronymus*. 229
vj. Si quis docet, 10. diſt. 30. *Gangrenſe Concilium*. 39
j. Si quis docuerit, 14. diſt. 28. *Can. Apoſtolor.* CR. 38
Si quis dogmata, 18. xxv. q. 2. *Nicolaus Papa*, CR. 35.
ij. Si quis Eccleſiam, 14. xvij. quæſt. 4. *Hyginus Papa*, CR. 287
iv. Si quis eorum, 8. diſt. 30. *Gangren. Concil.* CR. 39
Si quis eorum, 7. diſt 30. *Sexta Synodus*. 43
ij. Si quis Epiſcoporum, 14. diſt. 18. *Tarracon.* Conc. 82
j. Si quis Epiſcoporum, 2. iij. q. 6. *Fabianus Papa*. 182
Si quis Epiſcoporum, 1. xxj. quæſt. 9. *Nicolaus Papa*, CR. 270
ij. Si quis Epiſcopum, 4. ij. quæſt. 3. *Damaſus Papa*, CR. 139
Si quis Epiſcopus, 13. diſt. 81. *Canon. Apoſtolorum*. 101
Si quis Epiſcopus, 1. diſt. 83. *Gregorius vij.* CR. 104
ij. Si quis Epiſcopus, 5. diſtinct. 90. *Antioch.* Conc. CR 113
iij. Si quis Epiſcopus, 7. diſtinct. 90 *Antioch.* Concil CR ibid.
iv. Si quis Epiſcopus, 8. diſt. 91. *Antioch.* Conc. CR. ibid
j. Si quis Epiſcopus, 8. j. q. 1. *Chalced.* Conc. 127
ij. Si quis Epiſcopus, 3. j. q. 3. *Gregorius vij* Papa. 143
Si quis Epiſcopus, 12. j. qu. 7. Ex Conc. *Martini Papæ, ſeu Bracarenſis*. 154
v. Si quis Epiſcopus, 36 ij. quæſt. 6. *Sardicenſe Concil* CR. 168
iv. Si quis Epiſcopus, 30. ij. quæſt. 7. *Romana Synodus*, CR. 175
j. Si quis Epiſcopus, 1. vj. q. 4. *Antioch.* Conc. CR 197
ij. Si quis Epiſcopus, 2. vj. q. 4. *Martinus Papa, ſeu Bracarenſis in Concil.* ibid.
iij. Si quis Epiſcopus, 5. vj. q. 4. Conc. *Antioch.* 198
ix. Si quis Epiſcopus, 91. vij. q. 1. *Leo Epiſcopus*. 201
Si quis Epiſcopus, 8. fin. x. qu. 2. *Martinus Papa, ſeu Bracarenſis in Concil.* CR. 219
iij. Si quis Epiſcopus, 6. xi q. 3. *Antioch.* Conc CR. 223
iv. Si quis Epiſcopus, 7. xj. qu. 3. *Martinus Papa, ſeu Bracarenſis in Conc.* CR. ibid.
x. Si quis Epiſcopus, 32. xj. q. 3. *Eutych. Papa*, CR. 234
ij. Si quis Epiſcopus, 14. xij. quæſt. 7. *Canon. Apoſtolor.* CR. 281
iij. Si quis Epiſcopus, 5. xvj q. 3. *Martinus Papa, ſeu Bracarenſis in Concilio*, CR. 301
j. Si quis Epiſcopus, 27. xxiij q. 8. *Antioch.* Conc. 336
j. Si quis Epiſcopus, 5. xxvi. quæſt. 3. *Toletan.* Conc. 10 CR. 358
j. Si quis Epiſcopus, 6. xxvij. quæſt. 1. *Sexta Synod. in Trullo*. 363
j. Si quis ergo, 26. ij. q. 7. *Alexander*. 270
vj. Si quis etiam, 33. de conſecr. diſt. 1. *Agath.* Conc. 460
Si quis ex Clericis, 23. diſt. 23. *Gregorius ij.* 31
iij. Si quis ex Epiſcopis, 3. d. 79. *Stephanus Papa iij.* CR. 99
ix. Si quis ex Sacerdotibus, 6. diſt. 79. Ex Concil. *Leon. Papæ iv.* 59
vij. Si quis extra Eccleſiam, 11. diſt. 30. *Gangren.* Conc. CR. 39
Si qui ex uno, 3. xxx. q. 4. *Innocentius*, CR. 383
Si quis falſum, 7. v. q. 6. *Octava Synodus*, CR. 193
Si quis filiaſtrum, 2. xxx. qu. 1. Ex *Concilio apud Vermerias*, CR. 381
Si quis fortitudinem, 6. xxiij. q. 3. *Hieronymus*. 315
vij. Si quis frater, 28. ij. q. 3. *Oct. Synodus*, CR. 128
j. Si quis fuerit, 10. xxxij. q. 7. *Martinus Papa, ſeu Bracarenſis in Concilio*. 337
j. Si quis gentilis, 8. xxviij. q. 1. *Eutychianus Papa*. 376
Si quis habuerit, 1. xxviij. q. 2. *Meldenſe Concil.* 379
ij. Si quis hæreticum, 42. j. q. 1. *Leo*, CR. 133
ix. Si quis hominem, 38. xj. q. 3. *Hieronymus*. 288
x. Si quis homicidium, 41. diſt. 50. *Palea*, forte Concil. *Matiſconſe*. 63
Si quis jam, 3. xxj. q. 2. *Chalced.* Conc. 309
Si quis in ægritudine, un. diſtinct. 57. *Neocæſar.* Concil. CR. 79
j. Si quis in atrio, 7. xvij. quæſt. 4. *Triburien.* Concil. CR. 286
ij. Si quis in Clero, 29. vij. q. 1. *Agath.* Concil. 203
Si quis incognitus, 3. fin. xvij. q. 6. Ex *Decreto Boniſacii*, CR. 289
Si qui fine, 4. diſt. 81. *Nicænum Concil.* 100
Si quis ingenuus, 4. xxx. q. 2. in Conc. apud *Vermeriam*, CR. 380
iv. Si quis in infirmitate, 10 d. 55. *Ilerdenſe Concil.* 77
Si quis in Metropolitana, 8. diſt. 63. *Tarrac.* Conc. 89
Si quis inquit, 70. j. q. 1. *Cyprianus Martyr*. CR. 133
j. Si quis inſaniens, 12. xv. q. 1. *Theodorus*, CR. 262
Si quis in tantum, 12. fin. j q. 4. *Codex*. 149
Si quis intrat, 18 de conſecr. diſt 1. *Martinus Papa, ſeu Bracarenſis in Concilio*, CR. 466
Si quis iraſcitur, 8 xxiij. q. 2. *Auguſtinus*. 333
ix. Si quis iratus, 9. ij. q. 2. *Fabianus Papa*, CR. 139
x. Si quis iratus, 22. de pœn. diſt. 1. *in Canonibus*. 403
ij. Si quis Judæum, fin. 17. xxviij. quæſt. 1. *Urban.* Conc. CR. 379
ix. Si quis Judicem, 21. ij. q. 6. *Fabianus Papa*. 166
Si quis juſſu, 46. de Electione, tit. 6. *in Sexto*, lib. 1. Boniſacius viij. 313
vj. Si quis Laicus, 20. xj q. 3 *Toletan.* Conc. j. 218
Si quis Laicus, 42. xvj. q. 1. *Mogunt.* Conc. 272
Si quis Laicus, 19. xxij. qu. 5. *Auguſtinus*, CR. [illegible]
j. Si quis liber, 2. xxix. q. 2 *Zacharias Papa*, CR. 380
ij Si quis membrorum, 31. xxxij. quæſt. 8 *Eutychianus Papa*. 337
ij. Si quis Monachus, 5. diſt 90 *Octava Synod.* CR. 121
j. Si quis Monachus, 28 xvj. q. 1. *Gelaſius Papa*, CR. 269
ij. Si quis necandi, 10. de pœn. diſt. 1. *Codex*. 404
Si quis neceſſitate, 4 xxxiv. q. 1. & 2. Ex *Concilio apud Vermerias*. 438
x. Si quis neque, 125. j. q. 1. *Gregorius*, CR. 143
j. Si quis non dicam, 6. de pœnit. diſt. 1. *Codex*, 403
j. Si quis non dicam, 3. xxxv. q. 8. *Codex*. 454
ij. Si quis non iratus, 13 xv. q. 1. *Hieronymus*, CR. 202
j. Si quis non recto, 4. xxiv. q. 3. *Hieronymus*. 343
viij. Si quis nuptias, 12. diſt. 30. *Gangrenſe Concil.* 40
iij. Si quis objecerit, 7. j. q. 3. *Paſchalis Papa*, CR. 146
Si quis obligatus, 9. diſt. 54. Ex *concilio Martini Papæ, ſeu Bracarenſi*. 74
j. Si quis oblitus, 4. xiv. q. 4. *Martinus Papa, ſeu Bracarenſis in Concilio*. 238
Si quis omnium, 2. j. q. 7. *Septima Synodus*, CR. 150
j. Si quis ordinatus, 4. diſt. 92. *Martinus Papa, ſeu Bracarenſis in Concilio*, CR. 113
ij. Si quis Papæ, 2. d. 79. *Symmachus Papa*, CR. 98
v. Si quis pecunia, 9. d 79. *Nicolaus Papa ij.* 99
ij. Si quis pervenerit, 4 xxij. quæſt. 5. *Gelaſius Papa*, CR 310
Si quis per Capillum, 10. xxij. q 1. *Pius Papa*, CR. 303
iv. Si quis per ignorantiam, 39 1. q. 1. *Iſidorus*, CR 134
v. Si quis per ſuperbiam, 9. diſtinct. 30. *Gangrenſe Concil.* 39
ij. Si quis per verum, 19. xxij. q. 2. *Gregorius*. 306
Si quiſpiam, 12. diſt. 81 *Eugenius Papa*, CR. 102
j. Si quis poſitus, 2. de pœn. di. 7. *Auguſt.* CR. 431
Si quis poſt, 1. diſt. 33. Canon. *Apoſtolor.* CR. 73
Si quis poſt baptiſmum, 4 diſtinct 31. *Toletan. concil.* 1. CR. 72
vij. Si quis poſt remiſſionem, 61. diſt. 50. *Innocentius Epiſcopus*, CR. 71
Si quis poteſtatem, 31. xxiij. qu. 4. *Ambroſius*, CR. 320
iv. Si quis præbendam, 15 fin. j. q. 1. *Innoc iij.* CR. 147
iij. Si quis præpropera, 27. diſt. 30. *Cyprianus*. 67
Si quis præventus, 13. xxij. q. 4. *Iſidorus*. 308
Si quis Presbyter, 7. fin. diſt. 24. *Martinus Papa, ſeu Bracarenſis in Conc.* CR. 35
xij. Si quis Presbyter, 17. fin. d. 50. *Martinus Papa, ſeu Bracarenſis in Concilio*, CR. 40
ij. Si quis Presbyter, 22. diſt. 50. *Martinus Papa, ſeu Bracarenſis in Concilio*, CR. 66
v. Si quis Presbyter, 3 fin. d. 32. *Martinus Papa, ſeu Bracarenſis in concilio* 119
Si quis Presbyter, 4. 2. q. 5. *Concil Tribur.* 260
j. Si quis Presbyter, 44. vij. q. 1. *Antioch.* Conc. CR. 202

ij. Si

ij. Si quis Presbyter, 5. xj. q. 5. *Carth. conc. ij.* CR. 205
Si quis Presbyter, 4. xv. q. 8. *Martinus Papa, ſeu Bracarenſis in Concilio.* 266
Si quis Presbyter, 79. de conſecr. diſt. 4. *Canon. Apoſtolorum*, CR. 428
Si quis principium, 25. xvj. q. 7. *Caliſtus Papa*, CR. 283
iiij. Si quis pro ægritudine, 9. diſt. 35. *Ex Martino Bracarenſis Capitulis.* 77
j. Si quis propter, 4. d. 50. *Gangren. Conc.* 59
Si quis propter, 8. j. q. 2. *Proſper.* 144
Si quis pulſatus, 15. de pœn. d. 1. *Digeſto.* 404
Si quis potaverit, 7. ij. q. 6. *Victor.* 164
Si quis potaverit, 15. ij. q. 6. *Sixtus Papa ij.* 165
Si quis qualibet, 56. xij. q. 2. *Agath. Conc.* 247
Si quiſquam, 16. xj. q. 3. *Pelagius Papa.* 207
Si quiſquam, 2. *de cohabitatione clericorum, & mulierum*, tit. 2. lib. 3. Ex Decreto Eugenii Papæ. 248
Si quis rapuerit, 30. xxvij. qu. 2. *Novel. Juſtin. Imper.* CR. 368
Si quis Romipetas, 25. xxiv. q. 3. *Caliſtus Papa.* 347
Si quis Sacerdos, 9. xxv q. 1. *Celeſtinus.* 382
Si quis Sacerdotum, 17. d. 81. *Alexander ij.* 101
Si quis Sacerdotum, 18. ij. q. 1. *Pius Papa*, CR. 081
ii. Si quis ſacro, 17. xxvij. q. 1. *Aurel. Conc.* 366
Si quis ſemel, 1. de pœnit. diſt. 2. *Octava Synodus*, CR ad inſcriptionem. 414
Si quis ſervum, 37. xvij. q. 4. *Gangrenſe Concil.* 289
Si quis ſervum, 38. xvij. quæſt. 4. *Martinus Papa*, ſeu *Bracarenſe in Concilio.* 290
Si quis ſponſam, 34. xxvij. q. 2. *Tribur. Conc.* 373
Si quis ſuadente, 29. xvij. quæſt 4. *Innocent. Papa ij.* CR. 288
Si quis ſuadente, 1. de pœnis, tit. 8. *in Clem.* lib. 5. Clemens v. *in Concil. Vienn.* 420
Si quis ſuper his, 42. ij. q. 7. *Gregorius iv.* CR. 174
Si quis tam fœminam, 10. de pœn diſtinct. 1. *Digeſto.* 404
Si quis tanquam, 7. d. 30. *Gangr. Conc.* CR 39
Si quis trigintα, 1. d. 78. *Bonifacius Papa*, ſorte Fabianus, CR ad inſcriptionem. 98
Si quis tumidus, 3. xv. q. 7. *Carth. Conc. j.* CR. 264
ij. Si quis vel virginitatem, 1. diſt. 30. *Gangrenſe Concilium*, CR. 39
Si quis vero, 9. iii. q. 4. *Pius Papa.* 170
Si quis vero, 8 fin 5. q. 6 *Agath. Conc.* 295
v. Si quis vero, 13. xj. q. 3 *Ambroſius.* 226
j. Si quis veſtium, 4. ij. q. 6. *Sixtus Papa.* 164
ii. Si quis viduam, 15 d. 33. *Innoc. Papa.* 47
iij. Si quis viduam, 13. d. 34. *Canon. Apoſtol.* 47
j. Si quis viduam, 8. d. 50 *ex Martino Papa*, ſeu *Bracarenſis concilio*, CR 64
ij. Si quis viduam, 20 xxxij. quæſt. 7. *Magunt. Concil.* CR. 395
ii. Si quis virginem, 5. xxxvi. q. 2 *Gregorius ij.* CR. 45
xj. Si quis virorum, 13 d. 30 *Gangr. Conc.* 40
Si quis ſtuprat, 8 diſt. 31. *Gangr. Conc.* 41
Si quis vivente, 5. xxxii q. 1. *Tribur. Conc.* CR. 380
Si qui ſunt, 25. d. 81. *Gregorius vij.* 101
Si qui ſunt, 17. ii. q. 7. *Evariſtus Papa.* 171
iii. Si quis voluerit, 141. de conſecr. diſt. 4. *Ex Concilio apud Belnacum.* 491
vi. Si quis voluntarie, 44. diſt. 50. *Ex capitulis Martini Bracarenſis Epiſc.* 70
iv. Si quis votum, 41. final. xxvii. q. 1. *Theodorus.* 369
Si quis uſuram, 10. xiv. q. 4. *Ambroſius.* 258
Si quis vult, 5 80. d. 16. *Hieronymus*, CR. 40
v. Si quis vult, 41. xvi. q. 7. *ex Decreto Bonifacii.* 284
ii. Si quis uxorem, 14. xxvii. q. 2. *Gregorius.* 371
j. Si quis uxorem, 6. xxviij. q. 1. *Joan. Chryſoſt.* CR. 388
ij. Si quis uxorem, 6. xxxii. qu. 1. *Theodorus in Pœnitentiali.* 388
Si qui teſtium, 1. *de teſtibus & atteſtationibus*, tit. 20. lib. 2 Alexander iij. 202
Si qui vel temeritate, 10 j. q 7. *Gelaſius.* 151
Si qui vero, 5. diſt. 32. *Gregorius.* 42
Si qui vero, 23. vii q. 2. *Nicænum Concilium.* 202
Si qui vero 4. de pœnit. d. 5. *Nicænum Conc.* CR. 432
Si qui voluerint, 8. 1. q. 7. *Nicænum Conc.* CR. 152
Si quod verius, 9. xxxiij. q. 2. *Auguſtinus.* 401
Si quorundam, 2. *de ſalutationibus*, tit. 23. lib. 3. Gregorius ix. 173
Si quos, 57. xvj q. 2. *Agath. Conc.* CR. 247
Si quos, 47. xxiij. q. 4. *Gregorius*, CR. 313
Si quotieſcunque, 14. de conſecr. d. 2. *Ambroſius.* 465
Si refugientes, 18. de pœnit. d. 4. *Petrus Apoſtolus.* 430
Si religioſus, 27. de electione, tit. 6. *in Sexto*, lib. 1. Bonifacius viij. 310
Si religioſus, 1. de electione, tit. 3. *in Extr. com.* lib. 1. Benedictus xj. 441
Si res aliena, 1 xiv. q 6 *Auguſtinus*, CR. 260
Si revera, 50. de conſec. d. 4. *Pelagius Papa.* 482
Si rixati, 1. *de injuriis, & damno dato*, tit. 36. lib 5. in Exodo. 293
Si Romanorum, 1. diſt 19. *Nicolaus Papa*, CR. 83
Si Romanus, 4. de Præbendis, tit. 2. *in Clem.* lib. 3. Clemens v. 405
Si Sacerdos, 1. 6 q. 1. *Anacletus Papa*, CR. 190
Si Sacerdos, 59. de pœn. d. 2. *Hieronymus*, CR. 429
Si Sacerdos, 1. *de officio Judicis ordinarii*, tit. 31. lib. 1. Eugenius Papa. 59
Si ſacerdotes, 10. xvj. q. 3. *Tolet. Conc.* iii. CR. 276
Si ſcripturam, 1. *de fide Inſtrumentorum*, tit. 22. lib. 2. Gregorius. 111
Si ſe cuiquam, 9. d. 28. *Aurelian. Conc. i.* 37
Si ſecali, 9 vij. q. 2. *Gregorius*, CR. 242
Si ſeduxerit, 1. *de adulteriis*, tit. 16. lib. 5. Ex Exodo. 271
Si ſententia, 26. de ſententia Excommunicationis, tit. 11. *in Sexto*, lib. 5. Bonifac. viii. 285
Si ſermo meus, 20. de pœn. d. 2. *Auguſtinus*, CR. 427
j. Si ſervus, 19 d. 54. *Aurel. Conc.* 75
ij. Si ſervus, 20. d. 34. *Juſtinian.* Aut. de ſan. Epiſc. ibid.
Si ſolis, 6. de conceſſ. Præbend. tit. 7. *in Sexto*, lib. 3. Bonifacius viij. 360
Si ſolus, 9. final. d. 8. *Cyprianus.* 6
Si ſubdiaconus, 17. d. 34 *Martinus Bracar.* 47
Si ſummus, 4. Su. de ſent. Excommun. tit. 10. *in Clem.* lib. 5 Clemens v. 412
Si ſuper, 9. de offic. & poteſt. Judicis, tit. 24. *in Sexto*, lib. 1. Bonif. viij. 337
Si tantum Epiſcopus, 2. vj. quæſt. 1. *Vaſenſe Concil.* 1. CR. 196
Si te, 2. fin. de renunciatione, tit. 7. *in Sexto*, lib. 1. Bonifacius viij. 334
Si teſtes omnes, 3. fin. iv. q. 2. & 3. *Digeſto*, CR. 138
Si tibi abſenti, 17. de Præbendis, tit. 4. *in Sexto*, lib. 3. Bonifacius viij. 356
Si tibi conceſſo, 26. de Præbendis, tit. 4. *in Sexto*, lib. 3. Bonifacius viij. 337
Si tranſitus, 10. d. 79. *Symmachus Papa.* 99
Si rector diſcretus, 2. d. d. 43. *Gregorius*, 36
Si tributum, 27. xi. q. 10. *Ambroſius.* 222
Si triginta annorum, 5. fin. d. 78. *Zacharias.* 48
Si tu abſtines, 24 xxxii. q. 2. *Joan. Chryſoſt.* CR. 372
Sive de conjugii, 4. xxxiij q. 2. *Nicolaus Papa*, CR. 401
Sive hæreticus, 51. de conſec. diſt. 4 *Beda* 486
Si venditori, 7. fin. *de Emptione, & Venditione*, tit. 17. lib. 3. Gregorius ix. 169
Sive parvuli, 33. de conſec. d. 4. *Celeſtinus Papa.* 486
Si vero, 34. *de ſent. Excommunic.* tit. 39. lib. 5. Innocent. iij. PD 299
Si vero, 8. *de jurejurando*, tit. 24. lib. 2. Alexander iij. 217
Si vero, 12. *de jure patronatus*, tit. 38. lib. 5. 202
j. Si vero, 3 *de ſententia Excommunicationis*, tit. 39. lib. 5. Alexander iij. 297
ij. Si vero, 4 *de ſententia Excommunicationis*, tit. 39. lib. 5. Alexander iij. ibid.
Si vero qui, 57 d. 50 *Gerundenſe Concil.* 71
Si verum, 1. xxvij. q. 2 *Urbanus Papa.* 389
Si vir, 3. *de adulteriis & ſtupro*, tit. 16. lib. 5. Ex Concilio Arelatenſi. 271
Si vir, 2. *de cognatione ſpirituali*, tit. 11. lib. 4. Alexander iij. 233
Si vir & uxor, 25. xxvij. q. 2. *Eugenius Papa ij.* in Synodo Romana. 372
Si vir & uxor, 15. xxxv. q. 2. & 3. *Auguſtinus.* 441
Si virgo, 5. xxxiv. q. 2. & 2. *Auguſtinus.* 418
Si vir Simplex, 5. diſt. 27. *Theodorus in pœnitentiali*, CR. 36
Si una, 2. fin. de rebus Eccleſiæ non alienandis, tit. 4. *in Clem.* lib. 3. Clemens v. 407
Si vobis fratres, 28. xxiij. quæſt. 8. *Oſius Epiſcopus*, CR. 336
Si vos contra, 35. xxiij. q. 5. *Auguſtinus.* 328
Si uxorem, 18. xxxij. q. 5. *Auguſtinus.* 310
j. Solennitates, 16. de conſecrat. diſtinct. 1. *Felix Papa*, CR. 458
ij. Solennitates, 27. de conſecr. d. 1. *Gregorius*, CR. 458
Solent piores, 50. de conſecrat. diſt. 1. *Cabilonenſe Concilium*, CR. 461
Solet, 2. de ſententia Excommunicationis, tit. 11. *in Sexto*, lib. 5. Innocentius iv. *in Concilio Lugdunenſi.* 182
Solet etiam, 31. de conſec. d. 4. *Auguſtinus.* 482
Solet quæri, 6. xxvii. q. 2. *Auguſtinus.* 350
Sollicitatores, 15. de pœn d. 1. *Digeſto.* 404
Solite, 2. *de reſtitutione ſpoliatorum*, tit. 13. lib. 2. Alexander iij. 81
Sollicitudinem, 54. *de appellationibus*, tit. 28. lib. 2. Innocentius iii. PD. 139
Sollicitudo, unic. d. 52. *Alexand. ij.* CR. 73
Sollicitum quoque, in pr. d. 84. Gratianus. 109
Solitæ, 6. *de Majoritate, & obedientia*, tit. 33. lib. 1. Innocentius iij PD. 63
Sopitæ, 14. *de cenſibus*, tit. 39. lib. 3. Lucius iij. PD. 206
Sors non aliquid, 1. xxvj. q. 2. *Auguſtinus.* 336
Sortes, 7. xxvj q. 5. *Leo iv.* CR. 338
Sortilegi ſunt, unic. xxvj. q. 1. *Iſidorus.* 336
Species & ſimilitudo, 34. de conſecrat. diſt. 2. *Gregorius*, CR. 467
Spiritus Sanctus, 58. q. j. 1. Leo. 114
Spiritus Sanctus, 2. de conſecrat. diſt. 5. *Melchiades Papa*, CR. 479
Spondent, un. de crimine falſi, tit. 6. in Extrav. com. lib. 5. Joannes xxij. 430

x

Spon-

Sponſalia, in princ. xxx. q. 2. Gratianus. 482
Sponſam, 8. *de ſponſalibus & matrimoniis*, tit. 2. lib. 4. Alexander iij. 200
Sponſus & ſponſa, 33. d. 23. *Carth. Concil. iv.* 52
Sponſus & ſponſa, 5. xxx. q. 5. *Carthag. Concilium iv.* CR. 384
Sponſus ille, 4. diſt. 56. *Auguſtinus*. 78
Statuendum nobis, 7. final. xvj. q. 2. *Concilium apud Foventiam*. 276
Statuimus, 4. d. 4. *Teleſphorus urbis Romæ Epiſcopus*. 3
Statuimus, 8. d. 61. Leo, CR. 82
Statuimus, 4. d. 76. *Urbanus in Conc. Placentino*. 95
j. Statuimus, 106. j. q. 1. *Cabilon. Conc.* 241
ij. Statuimus, 107. j. q. 1. *Nicolaus Papa ij.* ibid.
Statuimus, 31. xj. q. 1. *Fabianus Papa*. 223
Statuimus, 32. xij. q. 2. *Agath. Concil.* CR. 244
Statuimus, 55. xxj. q. 1. *Anaſtaſius Papa*. 272
Statuimus, 9. xix. q. 3. *Urbanus Papa ij.* CR. 295
Statuimus, 3. xx. q. 2. *Eutychianus Papa*. 298
Statuimus, 1. de confeſſis, tit. 9. *in Sexto*, lib. 2. Innocentius iv. *in Conc. Lugd.* 346
Statuimus, 1. *de Cuſtodia Euch.* tit. 44. lib. 3. Innocentius iij. *in Conc. gener.* 014
Statuimus, 1. de electione, tit. 6. *in Sexto*, lib. 1. Innocentius iv. *in Conc. gen. Lugd.* 324
Statuimus, 13. *de Majorit. & obedientia*, tit. 33. lib. 1. Gregorius ix. 63
Statuimus, 3. finali, *de maledicis*, tit. 26. lib. 5. Gregorius ix. 078
j. *Statuimus*, 1. de offic. & poteſt. Jud. deleg. tit. 14. *in Sexto*, lib. 1. Innoc. iv. 336
ij. *Statuimus*, 15. de offic. & pot. tit. 4. *in Sexto*, lib. 1. Bonifacius viij. 338
Statuimus, 23. *de Regularibus*, tit. 31. lib. 3. Gregorius ix. 190
Statuimus, 5. de ſententia excommunicationis, tit. 11. *in Sexto*, lib. 5. Innocentius iv. *in Concilio Lugdunenſi*. 582
Statuimus, 1. *de ſupplenda negligentia Prælatorum*, tit. 10. lib. 1. Alexander iij. 35
Statuimus, 2. *de tranſactionibus*, tit. 36. lib. 1. Alexander iij. 67
Statuit quoque, 25. ij. q. 5. *Salegunſtadienſe Conc.* 263
Statuta, 20. fin. de hæreticis, tit. 2. *in Sexto*, lib. 5. Bonifacius viij. 376
Statutis, 8. ij. q. 2. *Codex*, CR. 036
Statuto perpetuo, 2. fin. de decimis, tit. 13. *in Sexto*, lib. 3. Alexander iv. 563
Statutum, 21. de electione, tit. 6. *in Sexto*, lib. 1. Bonif. viij. 323
Statutum, 7. de electione, tit. 3. *in Clem.* lib. 1. Clemens v. 307
j. *Statutum*, 9. de hæreticis, tit. 2. *in Sexto*, lib. 5. Urbanus iv. 374
ij. *Statutum*, 15. de hæreticis, tit. 2. *in Sexto*, lib. 5. Bonifacius viij. 375
Statutum, 2. ne Clerici vel Monachi, tit. 24. *in Sexto*, lib. 3. Bonif. viij. 370
Statutum, 3. de Præbend. tit. 4. *in Sexto*, lib. 3. Gregorius x. *in generali Concilio Lugdunenſi*. 354
Statutum, 11. de reſcriptis, tit. 3. *in Sexto*, lib. 1. Bonifac. viij. 508
Statutum, 13. de ſententia Excommunicat. tit. 11. *in Sexto*, lib. 5. Bonifac. viij. 098
Statutum eſt, 58. ij. q. 6. *Carth. Con. iv.* 228
Statutum eſt, 10. xxij. q. 2. *in Concil. apud Altheiam*, CR. ad inſcriptionem. 231
Statutum eſt, 54. xxiij. q. 2. *Toletanum Concil.* Vide hic. CR. 373
Studeat ſanctitas, 53. d. 32. *Nicolaus Papa*, CR. 43
Studendum eſt, 7. diſt. 90. *Carth. Conc. iv.* 111
Studii noſtri, 13. d. 61. *Gregorius*. 82
Studuiſti, 2. *de offic. Legati*, tit. 30. lib. 1. Celeſtinus iij. 58
Sua ad nos, 9. *de pœnis*, tit. 37. lib. 5. Innocentius iij. 404
Sua nobis, 65. *de appellationibus*, tit. 28. lib. 2. Honorius iij. PD 240
Sua nobis, 9. fin. *de confirmatione utili vel inutili*, tit. 30. ult. lib. 2. Honorius iij. 146
Sua nobis, 5. *de officio Vicarii*, tit. 28. lib. 1. Innocentius iij. 30
Suam nobis, 29. *de ſimonia*, tit. 3. lib. 5. Innocentius iij. PD. 034
Subdiaconis ſuis, 9. d. 32. *Gregorius*. 43
Subdiaconos etiam, in princ. d. 64. Gratianus. 116
Subdiaconus, 1. *de tempor. ordinat.* tit. 11. lib. 1. Alexander iij. 36
Subdiaconus, 25. d. 23. *Carth. Conc. iv.* 31
Subdiaconus, 4. d. 77. *Sexta Synodus*. 97
Subdiaconus, 39. xxiv. q. 1. *Auguſtinus*. 343
Submittitur, 8. d. 81. *Nicolaus Papa*. 27
Suborta, 32. *de ſent. & re judicata*, tit. 27. lib. 2. Innocentius iij. 131
Sufficiat, 2. xxxij. q. 2. *Nicolaus Papa*, CR. 364
Sufficit pœnitenti, 61. de pœn. d. 1. *Leo Papa*. 403
Sufficit ſacerdoti, 53. de conſ. d. 1. *Alexander ij.* 462
Suffraganeus, 11. *de electione*, tit. 6. lib. 1. Alexander iij. 17
Suggero, 2. final. iij. q. 8. *Felix Epiſcopus in Carthaginenſi Conc.* 15. CR. 185
Suggeſtum, 15. *de appellationibus*, tit. 28. lib. 2. Alexander iij. 138
Suggeſtum, 9. *de Decimis*, t. 30. l. 3. Alex. iij. 183
Suggeſtum, 20. *de jure patronatus*, tit. 38. lib. 3. Alexander iij. 203
Suggeſtum nobis eſt, 46. vij. q. 1. *Liberius Papa*. 205
Summa iniquitas, 26. vj. q. 1. *Alexander Papa*. 295
Summæ militiæ, 7. fin. xxij. q. 1. *Gregorius*. 303
Summopere, 7. vj. q. 3. *Gregorius*, CR. 232
Sunt in Eccleſia, 13. xxiij. q. 4. *Auguſtinus*. 208
Sunt omnique, 14. d. 45. *Gregorius*. 60
Sunt nonnulli, 2. d. 46. *Gregorius*. 60
Sunt nonnulli, 114. j. q. 1. *Gregorius*. 242
Sunt nonnulli, 21. ij. q. 7. *Evariſtus Papa*. 271
Sunt nonnulli, 23. xvj. q. 1. *Bonifacius Papa*, CR. 268
Sunt plures, 42. de pœnit. d. 3. *Auguſtinus*. 426
Sunt plurimi, 11. xj. q. 3. *Gregorius Papa*, CR. 145
Sunt quædam, 1. xvij. q. 2. *Auguſtinus*, CR. 285
Sunt quædam, 39. xxiij. q. 5. *Hayrno*, CR. 329
Sunt qui arbitrantur, 56. de pœn. d. 3. *Ambroſ.* CR. 408
Sunt quidam, 115. j. q. 1. *Paſchalis ij.* 143
Sunt quidam, 6. xxv. q. 1. *Urbanus Papa*, CR. 358
Sunt qui dicunt, 19. xxvij. q. 2. *Gregorius*, CR. 371
Sunt qui opes, 3. xvij. q. 4. *Ambroſius*, CR. 286
Super Cathedram, 2. fin. de ſepulturis, tit. 6. *in Extrav. com.* lib. 3. Bonifacius viij. 459
Super Cauſa, 22. 13. q. 5. *Alexander*, CR. 165
j. Super eo, 10. *de appellationibus*, tit. 28. lib. 2. Alexander iij. 138
ij. Super eo, 12. *de appellationibus*, tit. 28. lib. 2. Alexander iij. PD. ibid.
Super eo, 2. *de Bigamis*, t. 21. l. 1. Lucius iij. 46
Super eo, 22. *de cenſibus*, t. 38. l. 3. Innoc. iij. 408
Super eo, 5. *de Cognatione ſpirituali*, tit. 11. lib. 4. Alexander iij. 052
Super eo, 5. *de cohabitatione Clericorum & mulierum*, tit. 2. lib. 3. Alexander iij. PD 148
Super eo, 5. *de conditionibus appoſitis*, tit. 5. lib. 4. Urbanus iij. 018
Super eo, 2. *de Conſanguinitate & affinit.* tit. 14. lib. 4. Urbanus iij. 255
Super eo, 2. *de Crimine falſi*, t. 20. l. 5. Luc. iij. 275
Super eo, 12. *de Electione*, t. 6. l. 1. Clemens iij. 17
Super eo, 3. *de eo qui cogn. conſang. uxoris ſuæ*, tit. 13. lib. 4. Cæleſtinus iij. 234
Super eo, 4. de hæreticis, tit. 2. *in Sexto*, lib. 5. Alexander iv. 270
Super eo, 7. finale, *de his, quæ vi metuſve*, tit. 40. lib. 1. Gregorius ix. 70
Super eo, 13. *de offic. & poteſt. Jud. deleg.* tit. 29. lib. 1. Alexander iij. 50
Super eo, 4. *de parochiis & alienis*, tit. 29. lib. 3. Urbanus iij. 182
Super eo, 6. de Præbendis, tit. 4. *in Sexto*, lib. 3. Bonifacius viij. 554
Super eo, 2. *de raptoribus*, tit. 17. lib. 5. Eugenius iij. PD 270
Super eo, 9. *de Regularibus*, tit. 31. lib. 3. Alexander iij. 187
j. Super eo, 2. *de ſent. Excommunicat.* tit. 39. lib. 5. Alexander iij. PD 257
ij. Super eo, 51. *de ſentent. Excommunicat.* tit. 39. lib. 5. Honorius iij. 226
Super eo, 5. *de teſtibus cogendis*, tit. 21. lib. 2. Alexander iij. PD 110
j. Super eo, 13. *de teſtib. & atteſtationib.* tit. 20. lib. 2. Alexander iij. 103
ij. Super eo, 22. *de teſtib. & atteſtat.* tit. 20. lib. 2. Alexander iij. 107
Super eo, 7. *de tranſactionibus*, tit. 36. lib. 1. Alexandar iij. 67
Super eo, 4. *de uſuris*, t. 19. l. 5. Alex. iij. PD. 275
Super gentes, un. de Conſuetudine, tit. 1. *in Extr. com.* lib. 1. Joannes xxij. 440
Super his, 16. *de Accuſationibus*, tit. 1. lib. 5. Innocentius iij. 207
Super his, 8. de pœnis, t. 37. lib. 5. Innoc. iij. 004
Super his, 8. *de teſtibus cogendis*, tit. 21. lib. 2. Innocentius iij. 118
Super hoc, 3. *de eo qui duxit in matrim. quam polluit per adult.* tit. 7. lib. 4. Alexander iij. 230
Super hoc, 3. *de commutatione*, tit. 2. lib. 1. Clemens iij. 18
Super illa, 4. *de ſecundis nuptiis*, tit. 21. ult. lib. 4. Urbanus iij. 215
Super inordinata, 35. *de Præbendis*, tit. 5. lib. 3. Gregorius ix. 137
Super literis, 20. *de reſcriptis*, tit. 3. lib. 1. Innocentius iij. 7
Super prudentia, 4. xiv. quæſt. 2. *Paſchalis ij.* 037
Super quæſtionum, 27. *de offic. & poteſt. Jud. deleg.* tit. 29. lib. 1. Innocentius iij. 54
Super quibus, 4. xxx. quæſt. 5. *Urbanus*. 185
Super quibuſdam, 26. *de Verborum ſignificatione*, tit. 40. lib. 5. Innocentius iij. PD. 204
Super quodam, 4. *de ſtatu Monachorum*, tit. 35. lib. 3. Clemens iij. PD. 197

Super

Super ſpecula, 5. fin. *de Magiſtro*, tit. 5. lib. 5. Honor. iij. PD. 258
Super ſpecula, 10. *fin. Ne Clerici vel Monachi*, t. 50. ult. l. 3. Honor. iij. PD. 119
Super ſpecula, 28. *de privilegiis*, tit. 33. l. 5. Honor. iij. PD. 289
Super ſpoliatione, 4. *final. de ordine cognitionum*, tit. 10. l. 2. Greg. ix. 89
Super tribus, 71. *de pœn.* d. 1. *Hieron.* 410
Super tribus, 24. *de pœn.* d. 2. *Hieron.* 417
Superveniente, 71. j. q. 1. *Gregor.* 136
Supplicitur gloriæ veſtræ, 18. xxiij. quæſt. 8. Gregorius, CR. 334
Suſcepimus, 20. *de homicidio voluntario*, tit. 12. l. 5. Alexand. iij. 268
Suſcepti, unic. *ne ſede vacante*, tit. 3. *in Extr. com.* l. 3. Joann. xxii. 435
Suſcepti, 1. de prębendis & dignit. tit. 4. *in Sexto*, l. 3. Clem. iij. 353
Suſcepti regiminis, 2. *de electione, & elect. poteſtat.* tit. 1. *in Extrav.* Joan. xxii. 426
Suſceptis, 1. *de cauſa poſſeſſionis*, tit. 12. lib. 2. Gregor. vij. PD. 90
Suſceptum, 6. de reſcriptis, tit. 3. *in Sexto*, lib. 1. Bonif. viij. 312
Suſcepitiſos, 6. d. 10. Greg. Nazanz. 8
Suſcitata, 6. *de in integrum reſtitutione*, tit. 40. l. 1. Innoc. iij. 71
Suſpectos, 4. iij. q. 5. *Pontianus Papa*, CR. 180
Suſpicionis, 39. *de off. & poteſt. Jud. deleg.* tit. 29. l. 1. Greg. ix. 57
Suum vero, in princ. xxj. q. 4. Gratian. 299
Sylveſter, 13. ij. q. 1. *Gelaſius Papa*. 220
Symbolum, 36. *de conſecratione*, diſtinct. 4. *Agathenſ. Concilium*. 486
Synodum Epiſcoporum, 3. diſtinct. 17. *Marcellus Papa*, CR. 69

T

TAbernaculum, 2. *de conſecratione*, diſtinct. 2. *Felix iv.* CR. 457
Tales ad miniſterium, 4. d. 23. *Clemens*. 30
Tacet iſti, in princ. xvj. q. 3. Gratian. CR. 378
Talis quidem, 1. viij. q. 3. *Pelagius Papa*. 209
Talibus DEUS, 27. *de pœnitentia*, diſtinction. 2. *Hieronymus*. 417
Tali coniugio, 17. j. q. 7. *Meldenſ. Conc.* 153
Talis mihi, 38. *de pœnitent.* diſtinction. 1. *Joannes Chryſoſtom.* CR. 426
Tam diu, 7. iij. q. 2. *Felix Papa ii.* 178
Tam literis, 33. *de teſtib. & atteſtation.* tit. 20. l. 2. Innoc. iij. 103
Tam Sacerdotes, 14. xxiv. quæſtion. 3. *Anacletus Papa*. 347
Tanta eſt, 28. *fin. de electib. Prælator.* tit. 31. l. 5. Greg. ix. 284
Tanta eſt, 6. *qui filii ſint legitimi*, tit. 17. lib. 4. Alex. iij. 230
Tanta eſt, 9. *de Simonia*, tit. 3. lib. 5. Deodatus Papa. 252
Tanta nequitia, 24. d. 86. Gregor. 207
Tanta nequitia, 11. j. q. 7. Gregor. 152
Tantis Daniel, 9. d. 81. *Celeſtin.* 100
Tantum valet, 27. xxxij. q. 7. *Auguſt.* 309
Temeretium, 49. xj. q. 3. Auguſt. 230
Tempora pœnitudinis, 2. xxvj. quæſtion. 7. Leo Papa. CR. 362
Temporis qualitas, 44. vij. qu. 1. Greg. CR. 204
Tempus *autem*, in princ. d. 75. Gratian. 94
Tempus quod inter, 23. xiij. q. 2. Auguſt. 255
Tempus quoque, in princ. d. 31. Gratian. CR. 40
Tempus vero, in principio, *de pœnitentia*, diſt. 7. Gratianus. 413
Teneamus, 36. j. q. 2. *Auguſt.* 134
Tenere *debet*, 4. d. 31. Innoc. I. 41
Te nobis, 4. *fin. de Clericis peregrinis*, tit. 22. l. 1. Honor. iij. PD. 47
Tenor, 10. *de ſent. & re judic.* tit. 27. lib. 2. Clemens iij. PD. 128
Te quidem, 29. ij. q. 1. *Clemens*, CR. 222
Te referente, 12. *de celebrat. Miſſar.* tit. 41. lib. 3. Innoc. iij. PD. 212
Tertulus, 53. xij. q. 2. *Agath. Conc.* CR. 247
Tertio loco, 13. *de præſumptionibus*, tit. 23. lib. 2. Clemens iij. 116
Tertio loco, 3. *de Probationibus*, tit. 19. lib. 2. Clemens iij. 100
Tertio quæritur, in pr. xv. q. 3. Gratian. 263
Teſtamenta vero, in pr. xii. q. 3. Gratian. 230
Teſtamentum, 2. d. 6. Greg. CR. 4
Teſtes ubique, 39. ii. q. 7. *Damaſus Papa*, CR. 173
Teſtes autem, 1. iv. quæſt. 2. & 3. *Carthaginenſe Concilium vi.* 188
Teſtes per quamcumque, 14. iij. quæſt. 9. *Calixtus Papa*. 186

Teſtibus, 2. fin. de teſtibus, tit. 8. *in Clem.* lib. 2. Clemens V. 402
Teſtimonium, 9. xi. q. 1. *Sylveſter Papa*, CR. 220
Teſtimonium, 34. *de teſtib. & atteſtationib.* tit. 20. l. 2. Greg. ix. 110
Teugueldum, 10. xj. q. 3. *Nicolaus Papa*, CR. 226
Theodoſius, 1. *de ſtatu Monachorum*, tit. 35. lib. 3. Greg. I. PD. 196
Thomas, 7. fin. *de Corpore vitiatis*, tit. 20. lib. 1. Honorius iij. 46
Tibi domino, 33. d. 63. Leo iv. CR. 67
Tibi qui, 12. *de reſcriptis*, tit. 3. *in Sexto*, lib. 1. Bonif. viij. 355
Timorem, 15. *de conſecratione*, diſtinct. 2. *Baſilius Epiſcopus*, CR. 466
Tolerabiliter, 2. xxxii. q. 5. *Ambr.* CR. 435
Tolerandi ſunt, 1. xxiij. q. 4. Auguſt. CR. 313
Tolle Charitatem, 30. *de pœnitentia*, diſtinct. 2. *Auguſtinus*. 417
Tonſura vero, in pr. d. 69. Gratian. 91
Totam pœnitentiam, 14. *de pœnitentia*, diſtinct. 3. *Hieronymus*. 432
Totum, 6. j. q. 3. *Auguſt.* 146
Transferunt, 31. xxiv. q. 3. *Hieron.* 348
Translato, 3. *de Conſtitutionibus*, tit. 2. lib. 1. Auguſtin. 8
Transmarinos, 2. d. 98. *Anaſtaſius I.* 123
Transmiſſæ, 4. *de eo qui cognovit conſang. uxoris ſuæ*, tit. 13. l. 4. *Celeſtin. iij.* 233
Transmiſſa, 31. *fin. de jurepatronatus*, tit. 38. l. 3. Greg. ix. 204
Transmiſſa, 3. *qui filii ſint legitimi*, tit. 17. lib. 4. *Alexand. iij.* 238
Transmiſſa, 33. *fin. de Verborum ſignificat.* tit. 40. l. 5. Greg. ix. 312
Transmiſſam, 25. *de electione*, tit. 6. lib. 1. Celeſtinus iij. PD. 19
Tres perſonas, 12. xxiij. q. 4. *Auguſt.* CR. 319
Tres ſunt Actiones, 81. *de pœnitentia*, diſtinct. 2. *Auguſtinus*, CR. 413
Treugas, 1. *de treuga & pace*, tit. 34. lib. 1. Alexand. iij. in Conc. Later. 63
Tria legitima, 8. xxxvi. q. 2. *Hieron.* CR. 433
Tria ſunt genera, 12. d. 43. *Albinus*, & *Alcuinus*. 38
Tribus ex cauſis, 36. *de conſecratione*, diſtinct. 1. Auguſtinus. 460
Tribus gradibus, 23. *de conſecratione*, diſtinct. 2. Clemens Papa. 466
Tributum, 22. xxiij. q. 8. *Urban. Papa*. 313
Triforme eſt, 22. *de conſecratione*, diſtinct. 2. *Sergius Papa*, CR. 466
Tuæ diſcretionis, 6. *de pœn.* tit. 27. lib. 5. Innocent. iij. 154
Tuæ fraternitati, 3. *de Apoſtatis*, tit. 9. lib. 5. Innocent. iij. 268
Tuæ fraternitati, 5. *de Procuratoribus*, tit. 38. l. 1. Innoc. iij. 69
Tuæ fraternitati, 25. *de ſponſal. & matrim.* tit. 1. l. 4. Innoc. iij. 203
Tuæ fraternitatis, 12. *de Clericis non reſidentibus*, tit. 4. l. 3. Innoc. iij. 151
Tuæ fraternitatis, 3. *de Clericis peregrinis*, tit. 22. l. 1. Innoc. iij. PD. 47
Tuæ fraternitatis, 10. *de eo qui cogn. Conſang. uxoris ſuæ*, tit. 13. l. 4. Innoc. 3. 234
Tuæ fraternitatis, 22. *de Prębendis*, tit. 5. lib. 3. Innoc. iij. PD. 154
Tuæ fraternitatis, 3. *Ut lite non conteſtata*, tit. 6. l. 2. Innoc. iij. PD. 85
Tuæ literæ, 22. *de Clerico per ſaltum promoto*, t. 30. l. 6. Innoc. iij. PD. 280
Tuæ nobis, 14. *final. de deſponſatione impuberum*, tit. 2. l. 4. Innoc. iij. PD. 226
Tua, & *infra*, 28. *de Decimis*, tit. 30. lib. 3. Innoc. iij. 183
Tua fraternitas, 7. fin. *de adulteriis*, tit. 16. lib 3. Innoc. iij. 292
Tua fraternitas, 2. *de conſecr. Eccleſiæ*, tit. 40. l. 3. Innoc. iij. 208
Tua fraternitas, 4. *de ſponſa duorum*, tit. 4. lib. 4. Alex. iij. PD. 227
Tuam, 10. *de ætate*, tit. 14. lib 1. Innoc. iij. 40
Tuam, 3. *de Ordine Cognitionum*, tit. 10. lib. 2. Honor. iij. PD. 89
Tua nobis, 26. *de Decimis*, tit. 30. lib. 3. Innocent. iij. PD. 185
Tua nobis, 19. *de Teſtamentis*, tit. 26. lib. 3. Gregorius ix. 178
Tua nobis, 32. *de Verborum ſignificatione*, tit. 40. l. 5. Honor. iij. PD. 340
Tua nos, 4. *de Clerico ægrotante*, tit. 6. lib. 3. Clemens iij. 198
Tua nos, 1. *de Clericis peregrinis*, tit. 22. lib. 1. Alex. iij. 47
Tua nos, 7. *de Cognatione ſpirituali*, tit. 11. lib 4. Innoc. iij. 233
Tua nos, 8. *de Cohabitatione Clericorum, & Mulierum*, tit. 2. l. 3. Innoc. iij. 149

Tua nos, 7. *de conſang. & affin.* t. 14. l. 4. Innoc. iij. 255
Tua nos, 1. *de deſponſ. impub.* t. 2. l. 4. Honorius. 224
Tua nos, 6. fin. *de Eccleſ. ædific.* tit. 48. l. 3. Celeſtinus iij. 216
Tua nos, 19. *de homicidio voluntario*, tit. 12. lib. 5. Innoc. iij. PD. 369
j. Tua nos, 11. *de jurejurando*, tit. 24. libro 2. Lucius iij. 117
ij. Tua nos, 24. *de jurejurando*, tit. 24. lib. 2. Innoc. iij. PD. 120
Tua nos, 19. *de ſent. excomm.* tit. 39. lib. 5. Clemens iii. PD. 329
Tua nos, 34. *de ſimonia*, tit. 3. l. 5. Innocentius iij. PD. 255
Tua nos, 26. *de ſponſal. & matrim.* tit. 1. l. 4. Innoc. iij. 229
Tua nos, 9. *de uſuris*, tit. 19. libro 5. Alexander iij. 274
Tua nos, 9. *de his, quæ fiunt a Præl.* tit. 10. lib. 3. Innoc. iij. 164
Tuarum, 10. *de Privilegiis*, tit. 33. lib. 5. Innoc. iij. PD. 282
Tua ſanctitas, 2. xxxi. q. 2. *Hormiſda Papa*, in vulgatis *Honorius*. CR. 383
Tuas dudum, 5. fin. *de ſponſa duor.* tit. 4. lib. 4. Innoc. iij. 207
Tuas dudum, 15. *de uſuris*, tit. 19. lib. 5. Innoc. iij. 274
Tu bonus, 2. xxiij. q. 4. *Auguſtinus*. CR. 313
Tu dixiſti, 10. xxiij. q. 5. *Auguſtinus*. 326
Tuis quæſtionibus, 25. *de Præbendis*, tit. 5. lib. 3. Innocentius iij. 155
Tuis quæſtionibus, 39. *de Teſtibus, & atteſt.* t. 20. lib. 2. Innoc. iij. 108
Tu malum, 8. xxij. q. 1. *Auguſtinus*. 309
Tum ex literis, 5. *de in integrum reſtit.* tit. 41. l. 1. Innocentius iij. 72
Tunc eis, 90. de Conſecratione, diſtinctio, 2. *Auguſtinus*. 476
Tunc ſalvabitur, 7. xxxiij. q. 5. *Hieronymus*. 436
Tunc valere, 42. de Conſecratione, diſtinct. 4. *Auguſtinus*. 485
Tunc vera, 62. ej. q. 3. *Gregorius*. 231
Turbat acumen, 8. diſt. 37. *Beda*. 30
Turbatur navicula, 12. j. q. 4. *Ambroſius*. CR. 245

V

VAcante, 26. *de præbendis*, tit. 5. lib. 5. Innocentius iij. 156
Væ eis, 20. de pœn. diſt. 4. *Oſee*. 431
Væ qui dicitis 30. ej q. 3 *Eſaias*. 231
Valde neceſſarium, 1. diſt. 94. *Gregorius*. CR. 116
Valentinianus, 3. diſt. 63. *Hiſtoria tripartita*. CR. 83
Valentino Clerico, 20. finale, diſtinctione 34. *Pelagius Papa*. 47
Valet interdum, 9. diſt 21 *Iſidorus*. 101
Valida eſt, 4. de pœn. diſt. 2. *Gregorius*. 415
Vaſa, in quibus, 44. de Conſecrat. diſt. 1. *Tribur. Concilium*. 451
Vas electionis, unic. de Cenſibus, & exactionibus, tit. 10. in Extr. Comm. l. 3. Benedict. xii. 461
Vas electionis, 2. de hæreticis, tit. 3. in Extravag Comm. l. 5. Joannes xxij. 466
Veſte irim, 23. xxiij. q. 4. *Auguſtinus*. CR. 233
Ubicunque, 6. xiij. q. 2. *Tribur. Conc.* CR. 253
Ubicunque, 26. xiij. q. 2. *Joannes Chryſoſtomus*. 255
Ubicunque 16. xxj. q 1. *Tribur. Conc.* CR. 268
Ubicunque, 4. de pœnis, tit. 9. *in Sexto*, lib. 5. Bonifacius viij. 381
Ubi iſta didiciſti, 7. diſt. 74. *Simplicius Papa*. 94
Ubinam legiſtis, 4. diſt. 96. *Nicolaus Papa*. 119
Ubi non eſt, unic. xxx. q. 2. *Nicolaus Papa*. CR. 282
Ubi non eſt, 2. *de deſponſat. impub.* tit. 2. lib. 4. Nicolaus Papa. 224
Ubi pars eſt, 78. de Conſecratione, diſtinctione 2. *Hilarius*. 474
Ubi periculum, 3. de Electione, tit. 6. *in Sexto*. libro 1. Gregorius x. *in Concilio generali Lugdunenſi*. 324
Ubi ſana, 49. xxix. q. 1. *Auguſtinus*. 341
Vel non eſt compos, 14. *de tempor. ordin.* tit. 11. l. 1. Honorius iij. PD. 38
Vendentes, 10. j. q. 3. *Gregorius*. 147
Venerabilem, 34. *de Electione*, tit. 6. lib. 1. Innoc iij PD. 26
Venerabilem, 14. *fin. de Exceptionib.* tit. 25. l. 2. Gregorius ix. 124
Venerabiles, 28. de Conſecratione, diſt. 3. *Septima Synodus*. CR. 470
Venerabili, 24. *de Cenſibus*, tit. 39. lib. 3. Honorius iij. PD. 208
Venerabili, 37. *de offic. & pot. jud. deleg.* tit. 29. lib. 1. Honorius iij PD. 57
Venerabili, 52. *de ſent. excomm.* tit. 39. lib. 5. Honorius iij. 385
Venerabili, 52. *de teſtib. & atteſt.* tit. 20. lib. 2. Honorius iij. PD. 110
Venerabili, 22. *de Verbor. ſignif.* tit. 40. l. 5. Innoc. iij. PD. 308
Venerabilibus, 7. de ſententia excommun. tit. 11. in Sexto. l. 5. Innoc. iv. 385
Venerabilis, 17. de Conſecratione, diſt. 4. *Gelaſius Papa*, CR. 482
Venerabilis, 8. *de confirm. utili, vel inut.* tit. 30. ult. lib. 2. Honorius iij. PD. 144
Venerabilis, 10. fin. *de dolo, & contum.* tit. 14. lib. 2. Gregorius ix. 97
Venerabilis, 20. *de judiciis*, tit. 1. lib. 2. Honorius iij. PD. 80
Venerabilis, 37. *de Præbendis*, tit. 5. lib. 3. Gregorius ix. 157
Venerabilis, 12. fin. *de Teſtibus*. tit. 21. lib. 2. Honorius iij. 110
Veniam autem, 5. xxxv. quæſt. 9. *Innocentius Papa*, CR. 438
Veniens, 15. *de accuſation.* tit. 1. lib 5. Innocentius iij. 347
Veniens, 6. *de cognatione ſpirit.* tit. 11. lib. 4. Innocentius iij. PD. 230
Veniens, 16. *de converſione conjug.* tit. 32. l. 3. Innocentius iij. 192
j. Veniens, 8. *de eo, qui cognovit conſanguineam uxoris ſuæ*, tit. 13. lib. 4. Alex. iij. PD. 235
ij Veniens, 9. *de eo, qui cognovit conſanguineam uxoris ſuæ*, tit. 13. lib. 4. Innoc. iij. 234
Veniens, 7. *de eo, qui duxit in matrimonium, quam polluit per adulterium*, tit. 7. lib. 4. Innocentius iij. PD. 230
Veniens, 1. *de eo, qui ordinem furtive ſuſc.* tit. 30. l. 5. Alexander iij. 282
Veniens, 3. *de filiis presbyt.* tit. 17. l. 1. Alexander iij. 42
Veniens, 1. *de his, qui fil. occid.* tit. 10. lib. 5. Alexander iij. 266
Veniens, 16. *de jurejurando*, tit. 24. lib. 2. Innoc. iij. PD. 118
Veniens, 19. *de præſumptionibus*, tit. 23. lib. 2. Innocentius iij. 127
Veniens, 5. fin. *de Presbyt. non baptiz.* tit. 43. l. 3. Innoc. iij. 214
Veniens, 5. *qui Cler. vel vov.* tit. 6. lib. 4. Alexander iij. 229
Veniens, 29. *de Regularibus*, tit. 31. lib. 3. Innoc. iij. 189
Veniens, 13. *de Renunciatione*. tit. 9. lib. 1. Honorius iij. PD. 35
Veniens, 16. *de ſenten. excomm.* tit. 39. lib. 5. Clemens iij. 299
Veniens, 19. *de Simonia*, tit. 3. l. 5. Alex. iij. 253
j. Veniens, 13. *de ſponſal. & matrim.* tit. 1. lib. 4. Alexander iij. 222
ij. Veniens, 15. *de ſponſal. & matrim.* tit. 1. lib. 4. Alexander iij. ibid.
j. Veniens, 10. *de teſtib. & atteſt.* tit. 20. l. 2. Alex. iij. 103
ij. Veniens, 38. *de teſtibus, & atteſtat.* tit. 20. lib. 2. Innoc. iij 107
Veniens, 8. *de tranſactionibus*, tit. 36. lib. 1. Alex. iij PD 67
Veniens, 2. de Verbor. ſignific. tit. 12. *in Sexto*, l. 5. Innoc. iv. 388
Venientes, 19. *de jurejurando*. tit. 24. lib. 2. Innoc. iij. 119
Veniens, 2. *de voto, & voti redempt.* tit. 34. lib. 3. Alexander iij PD. 194
Veniſti ad fontem, 87. *de conſecratione*, diſt. 4. *Ambroſius*. CR. 482
Venit Sacerdos, 71. *de conſecratione*, diſt. 4. *Ambroſius*. CR. 487
Venter meus, 5. diſt. 35. *Hieronymus*. 48
Ventum eſt, 18 j. q. 1. *Innocentius*. 129
Vera juſtitia, 15. diſt. 45. *Gregorius*. 60
Verbum Dei, 52. *de pœnitentia*, diſtinct. 1. *Ambroſius*. CR. 408
Verum, 22. viij q. 1. *Hieronymus*, 222
Vergentis, 10. *de hæreticis*, tit. 7. lib. 5. Innocentius iij. PD. 260
Veritate, 4. diſt. 8 *Auguſtinus*. 5
Veritatis, 8. *de dolo, & contumacia*, tit. 14. lib. 2. Innoc. iij. PD. 97
Veritatis, 14. *de jurejurando*. tit. 24. lib. 2. Clemens iij. PD. 118
Verum, 4. *de conditionibus appoſitis*. tit. 5. l. 4. Alexander iij. 228
Verum, 2. *de converſione conjugatorum*. tit. 32. l. 3. Alexander iij. 190
Verum, 7. *de foro competenti*, tit. 2. lib. 2. Alex. iij. 81
Verum, 15. *de jurejurando*, tit. 24. lib. 2. Celeſtinus iij. 118
Verum hoc, in princ. diſt. 14. *Gratianus*. 12
Verum Baptiſmus, 150. *de Conſecratione*. diſtinct. 4. *Proſper*. 495
Veſtimenta Eccleſiæ, 42. *de Conſecr.* diſt. 1. *Stephan.* 461

Veſtra

Veſtra, 9. *de cohab. Cleric. & mulier.* tit. 2. l. 3. Lucius iij. in Concil. Moguat. PD. 148
Veſtra, 2. *de loc. & conduct.* t. 18. l. 3. Innoc. iij. 169
Veſtram flagitamus, 13. fin. diſt. 10. *Leo* iv. CR. 9
Viam ambitioſæ, 1. de Regularibus, & transeuntib. ad Religionem, tit. 8. *in Extravag. Commun.* lib 1. Martinus iv. 360
Vices illius, 2. fin. de treuga, & pace, tit. 9. *in Extravag. Comm.* lib. 1. Sixtus iv. 445
Victor Honorius, 1. diſt. 97. *Honorius ad Bonifacium Papam*. CR. 200
Vide benignum, 69. de *pæn.* diſt. 1. *Hieronym.* CR. 400
Videntes autem, 16. xii. q. 1. *Urbanus Papa*. 239
Vident homines, 10. diſt. 86. *Auguſtinus.* 106
Vide quantum, 65. j. q. 1. *Hieronym.* 135
Vides fili, 10. diſt. 40. *Joannes viij.* 9
Vidi, ut opinor, 5. xxiij. q. 6. *Auguſtinus.* 351
Videtur nobis, 2. xxxv. q. 6. *Cæleſtinus Papa*. CR. 430
Videtur nobis, 3. *qui matrim. accuſ. poſſ.* tit. 18. l 4. Clemens iij. PD. 241
Vidua, 26 diſt. 34. *Hieronymus.* 46
Vidua, 16. fin. xx. q. 1. *Tolet. Conc.* x. 296
Vidua, 34 xxvii. q. 1. *Nicolaus*. CR. 368
Vidua, 4 *de Regular. & tranſeunt. ad relig.* tit. 31 l 3. ex Concilio Arelatenſi. 187
Viduam, 34. fin. diſt. 81. *Carth. Conc. iv.* 103
j. Viduam, 33. xxvij. q. 1. *Auguſtinus*. CR. 368
ij. Viduam, 37. xxvii. q. 1. *Arelat. Concil.* ibid.
Viduas, 5. j. q. 1. *Paulus Apoſtolus.* 144
j. Viduas, 2. xxvii. q. 1. *Gregorius*. CR. 364
ij. Viduas, 8. xxvij. q. 1. *Marcinus Papa*, id eſt, *Bracaren.* in Concilio. CR. 365
iij. Viduas, 16. xxvij. q. 1. *Aurel. Concil.* 366
Viduas autem, in princ. diſt. 87. *Gratianus.* 108
Viduitatis, 33. xxvij. q. 1. *Arauſic. Conc.* CR. 368
Vigilanti, 3. *de præſcript.*, tit. 26. l. 2. Alex. iij. 125
Viginti tantum, 15. diſt. 16. *Stephanus Papa*. CR. 19
Viliſſimos, 45. j. q. 1. *Symmachus*. 033
Vian inebriantur, 6. diſt. 37. *Hieronymus.* 30
Vinolentum Sacerdotem, 6. diſt. 35. *Hieronym.* CR. 48
Violatores, 5. xxv. q. 1. *Damaſus Papa*. 351
Vir autem, 3. *de ſecundis nuptiis*. tit. 21. ultim lib. 4. Urbanus iij. 245
Vir cum propria, 7. xxxiij. q. 4. *Gregorius*. CR 433
Virginem, 11. xxxij. q. 2. *Triburienſe Concil.* Chalcedonenſe juxta CR. 366
Virginea, 9. fin. diſt. 27. *Hieronymus*. 36
Virgines, 15. xx. q. 1. *Pius Papa*. CR. 297
Virgines, 1. xx. q. 4 *Triburienſe Conc.* 349
Virgines, 25. xxxii. q. 1. *Eliberit. Concil.* CR. 367
Virginibus, 14. xxxii. quæſt. 1. *Triburienſe Concilium*. vide CR. 366
Vir, qui a ſtipite, 9. fin. *de conſang. & affin.* tit. 14 lib. 4. Gregorius ix. 218
Virum Catholicum, 6. diſt. 47. *Leo*. CR. 6.
Viſis literis, 2. xcj. q. 2. *Joannes Papa*. CR. 075
Viſitandi, 28. xviij. q. 2. *Gregorius*. 284
Viſum præterea, 72 *de Conſecratione*, diſt. 1. *Cabilon. Concil* CR. 463
Ultima voluntas, 4. xiij. q. 2. *Gregorius* CR. 251
Ultra Provinciarum, 4. iij. q. 2. *Stephanus*. 181
Ultra tertiam, 55. *de teſtib. & atteſt.* tit. 20. libr. 2 Gregor. ix. 100
Unam ſanctam, 1. de Majorit. & obed. tit. 8. *in Extravag.* Comm. lib. 1. Bonif. viij. 441
Unaquæque, 15. iij. q. 6. *Anacletus Papa*. 283
Unaquæque mulier, 3. xiij q. 2 *Auguſtinus*. CR. 032
Una ſententia, 72. *de appellationibus*, tit. 26. lib. 2. Gregorius ix. 143
Una ſola, 5. xxxij. q. 5. *Auguſtinus*. 438
Una tantum, 4. diſt. 16. *Ambroſius*. CR. 35
Unctio inviſibilis, 7. *de pænitentia*, diſtinct. 2. *Auguſtin.* CR. 415
Undecunque, 3. diſt 36. *Auguſtinus*. 78
Unde ipſe, 2. xiij q. 1. *Gratianus*, ſive *Palea*. 006
Unde quæritur, in princ. xxxv q. 9. *Gratianus*. 450
Unicuique, 8e. xj. q. 3. *Pelagius Papa* ii. 255
Unicuique fidelium, 35. *de Conſecr.* diſt. 1. *Aurelian. Conc.* CR. 460
Unigenitus, 2. de pœnit. & remiſſ. tit 9. *in Extrav.* Comm. lib. 5. Clemens vi. 472
Unio noſtra, 3. x. quæſt. 3. *Toletanum Concilium* xvi. CR 218
Univerſitatis, 24. *de ſententia excomm.* tit. 39. libr. 5. Clemens iii. 301
Unicuique, 1. diſt. 26. *Hieronymus*, melius *Collectanea Bedæ* juxta CR. 54
Uno delegatorum, 41. *de offic. & pot. jud. deleg.* tit. 29 lib. 1. Gregor. ix. 51
Unum Abbatem, 4. xxi. q. 1. *Agath. Conc.* 299
Unum orarium, 3. diſt. 23. *Tolet. Conc* iv. CR. 33
Unum ſolum, 3. xxiij. q. 5. *Auguſtinus*. 323
Unus ex nobis, 6. ii. quæſt. 1. *Auguſtinus*, forte *Zepherinus*. CR. 155
Unuſquiſque, 8. xxij. q. 4. *Ambroſius*. 308
Vobis enim, 23. xij. q. 2. *Gelaſius*. 245
Vocatio ad Synodum, 1. v. quæſt. 2. *Damaſus Papa*. CR. 191
Vocatio autem, in princ. 5. q. 2. *Gratianus*. ibid.

Volens, unic. *de purific. poſt partum*, tit. 47. lib. 3. Innoc. iij. PD. 215
Volentes, 8. *de officio Legati*, tit. 30. lib. 1. Gregorius ix. 79
Volentes, 1. de Privilegiis, tit. 7. *in Sexto*, libro 5. Innocentius iv. *in Concilio generali Lugdunenſi*. 285
Voluiſſent, 60. *de pœnitentia*, diſtinctione 2. *Gregorius Papa*. 408
Volumus, 24. diſt. 81. *Gregorius*. 106
Volumus, 2. diſt. 89. *Gregorius*. 110
Volumus, 37. 16. q. 1. *Codex*, forte *Carolus in Capitular.* CR. 225
Volumus, 2. xvj. q. 4. *Gregorius*. 279
Vos unis omnia, 105. *de Conſecratione*, diſt. 4. *Auguſtin.* CR. 490
Vos autem, 50. xvj. q. 1. *Auguſtinus*. 260
Vota Cleruum, 57. diſt. 63. *Leo* i. 88
Voventibus, 4. diſt. 27. *Hieronymus*, melius *Auguſtinus*, juxta CR. 56
Voventibus, 2. xeij. q. 1. *Hieronym.* 285
Urbes, & loca, 1 diſt. 80. Lucius Papa. 90
Uſque adeo, 5. diſt. 33. *Gelaſius Papa*. 49
Uſque adeo, 28. finale. xxxij. quæſt. 7. *Auguſtinus*. CR. 399
Uſura eſt, 4. xiv. q. 3. *Agath. Conc.* 257
Uſurarum, 1 de uſuris, tit. 5. *in Sexto*, libro 5. Gregorius x. *in Conc. gener. Lugdun.* 377
Uſus auctoritas, 1. diſt. 11. *Iſidorus*. 9
Uſus naturalis, 14. xxxii. q. 7 *Auguſtinus*. CR. 398
Ut Abbates, 1 *de ætate & qualit.* tit. 14. libro 1. ex Concilio Pictavienſi. 80
Ut animarum, 2. fin. de Conſtit. tit. 2. *in Sexto*. l. 1. Bonif. viij. 321
Ut Apoſtolicæ, 6. de privilegiis, tit. 7. *in Sexto*, lib. 5. Clemens iv. 379
Ut Archidiaconus, 1. *de offic. Archid.* tit. 23. libr. 1. ex libro Rom. ordin. 47
Ut Archipresbyter, 1 *de officio Archipresbyt.* tit. 24. lib. 1. ex Concil. Tolet. 49
Ut Bigami, 1. *de Bigamis*, tit. 21. lib. 1. ex Conc Aurelian. 46
Ut Calix Domini, 43. *de Conſecratione*, diſtin. 1. *Rhemenſe Concil.* 461
Ut calumniis, 2. de ſententia, & re judicata, tit. 11. in Clement. lib. 2. Clemens v. *in Concilio Viennenſi*. 403
Ut circa, 4. de electione, tit. 6. *in Sexto*, lib. 1. Gregorius x. in *Conc. gener. Lugdun.* 325
Ut Clerici, 3 *de Regul.* tit. 31. lib. 3. ex Concilio Tolet. 187
Ut Clericorum, 1. de offic jud. ordin. tit. 9. *in Clem.* lib. 1. Clemens v. in Conc. Vienn. 398
Ut Clericorum, 13. *de Vita, & honeſt. Cleric.* tit. 1. lib. 3. Innoc. iij. 147
Ut Cognoverunt, 39. *de pœnitentia*, diſtinct. 1. *Ambroſius*. 418
Ut commiſſi, 12. de hæreticis, tit. 2. *in Sexto*, l. 5. Bonif. viij. 374
Ut Commutationes, 2 *de rerum permutatione*, tit. 19. l. 3. Ex Conc. Reluac 170
Ut conſtitueretur, 83. diſtinction. 50. *Auguſtinus*. 67
Ut conſtitutio, 1. de jure Patronatus, tit. 12. *in Clem.* l. 3. Clem. V. *in Conc. Viennenſ.* 202
Ut conſultationi, 10. *fin de Clericis conjugatis*, tit. 3. l 3. Honorius iij. 130
Ut debitus, 59. *de appellation.* tit. 28. l. 2. Innoc. iij. *in Conc. gener.* 141
Ut Dominicis, 2 *de Parochiis & alienis*, tit. 29. l. 3. Ex Conc. Nannetenſi. 181
Ut Epiſcopi, 7. *de conſecratione*, diſtinct. 5. *Meldenſe Concilium*. 496
Ut evidenter, 80. i. q. 1. *Auguſt.* CR. 137
Ut famæ, 35. de *ſent. Excommun.* tit. 39. lib. 5. Innocent. iij. PD. 301
Ut filii presbyterorum, 1. *de filiis Presbyterorum*, tit. 17. l. 1. ex Conc. Pictavienſi. 42
Ut jejunii, 6. *de conſecratione*, diſtinct. 5. *Aurelianenſe Concilium*. 406
Ut ii, *qui*, 2. de ætate, & qualitate, tit. 9. *in Clem.* l. 1. Clem. V. 398
Utilem, 31 xxii. q. 2. *Hieron.* 307
Utile non debet per inutile vitiari, Reg. xxvii. *de reg. jur. in Sexto*, Bonif. viij. 192
Ut illud, 38. *de conſecrat.* diſtinct. 1. *Soter Papa*, in Decretis. 462
Utinam omni tempore, 21. d. 76. *Hieron.* 96
Ut in domibus, 1. *de immunit. Eccleſiæ*. tit. 49. l 3. Ex Synodo Joannis Papæ. 216
Ut inquiſitionis, 18. *de* hæreticis, tit. 2. *in Sexto*, l. 5. Bonif. viij. 375
Ut juxta, 17. *de officio Judic. ordin.* tit. 32. lib. 1. Honor. iij. PD. 62
Ut Laici, 1. *de vit. & honeſt. Cleric.* tit. 1. lib 3. ex Conc. Mag. 146
Ut Lex, 40. xxxij. q 2. *Innoc. ij.* 369
Ut litigantes, 3. de offic, ordin. tit. 16. *in Sexto* l. 1. Bonif. viij. 140

Ut menſuræ, 2. *de emptione, & vendit.* tit. 17. lib. 3. Ex Concilio Moguntinenſi. PD. 168
Ut noſtrum, 56. *de Appellationibus*, tit. 28. lib. 2. Innoc. iij. 140
Ut noſtrum, 9. *de officio Archid.* tit. 23. lib. 1. Innocentius iij. 48
Ut noſtrum, unic. *Ut Eccleſiaſtica beneficia ſine diminutione conferantur*, tit. 12. lib. 3. Innocent. iij. PD. 165
Ut noveritis, 4. xxij. q. 2. *Auguſtinus*. CR. 303
Ut nullus, 1. *de prabendis, & dignit.* tit. 5. l. 3. ex Concil. Pictav. 252
Ut officium, 11. de hæreticis, tit. 2. *in Sexto*. lib. 5. Clemens iv. 374
Ut oſtenderet, 133. de Conſecratione, diſtinct. 4. *Auguſtinus*. 493
Ut periculoſe, 2. ne Clerici, vel Monachi. tit. 24. ult. *in Sexto*. lib. 3. Bonif. xiij. 370
Ut Prælatorum, 2. de Majoritate, & obedientia. tit. 8. *in Extravagant. Commun.* lib. 1. Joannes xxii. 444
Ut præteritæ, 43. *de electione*, tit. 6. lib. 1. Honorius iij. PD. 26
Ut Presbyteri, 15. xvii. q. 4. *Tribur. Conc.* 288
Ut, pridem, 17. xxiij. q. 8. *Gregorius*. CR. 334
Ut primicerius, un. *de officio primicerii*, tit. 25. lib. 1. ex libro Romani ordinis. 49
Ut privilegia, 24. *de privilegiis*, tit. 33. lib. 5. Innocentius iij. 289
Ut profeſſores, 1. de Regular. tit. 9. *in Clem.* lib. 3. Clemens v. in Conc. Vienn. 409
Ut quæſtionibus, 2. fin. de arbitris, tit. 22. ult. *in Sexto*. lib. 1. Bonifacius xiij. 343
Ut quid paras, 47. de Conſecratione, diſt. 2. *Auguſtinus* CR. 470
Ut quis, 25. de electione, tit. 6. *in Sexto*. l. 1. Bonifacius viij. 333
Ut quiſque, 3. *de vita, & honeſt. Cleric.* tit. 1. lib. 3. Ex Conc. Maticen. 146
Ut quos, 2. fin. de offic. jud. ordin. tit. 7. *in Extra. Comm.* lib. 1. Joannes xxii. 443
Utraque quæſtio, in principio, xxxiv. quæſt. 1. & 2. *Gratianus*. 418
Utrum autem, 1. *de cognatione ſpirit.* tit. 11. lib. 4. Alexander iij. 232
Utrum ſola, poſt principium, *de pœnitentia*, diſt. 1. *Gratianus*. 403
Utrum ſub figura, 72. de Conſecratione, diſtin. 2. *Auguſtinus*. 473
Utrum vero, in princ. xxvii. q. 3. *Gratianus*. 279
Ut ſciat ſe, un. *de officio Sacriſtæ*, tit. 26. lib. 1. ex Concilio Toletano. 49
Ut ſinguli, 4. fin. *de officio Archipresbyt.* tit. 24. lib. 1. Leo Papa, *forte*, ix. ex Synodo Ravenna. 49
Ut ſuper, 4. de appellat. tit. 15. ult. *in Sexto*, l. 2. Innoc. 4. 356
Ut ſuper aliqua, 8. *de rebus Eccl. alien.* tit. 13. lib. 3. Celeſtinus iij PD. 167
Ut veterum, 6. diſt 9. *Hieronymus*. 7
Ut unuſquiſque, 3 *de peculio Cleric.* tit. 29. l. 3. ex Epiſtola Pii Papæ. 175
Vulgaris, 16. de pœnit. diſt. 1. *Digeſto*. CR.. 404
Vulteranæ, 15. xij q. 2. *Gelaſius* CR. 243
Uxoratus, 8. *de converſione conjugatorum*. tit. 32 L. 3. Alexander iij. 191
Uxor a viro, 17. xxxii. q. 7. *Ambroſius*. CR. 398
Uxorem, in princ. xxxj. *Gratianus*. 385
Uxor felicis, 33. xvij. q. 4 *Gelaſius Papa*. CR. 289
Uxor legitima, 4. xxxij. q. 1. *Auguſtinus*. CR. 918

DE-

DECRETUM ABBREVIATUM

SIGILLATIM CUNCTA ATTINGENS.

Liber Decreti diviſus eſt in tres partes: Prima eſt de Diſtinctionibus, Secunda de Cauſis: Tertia de Conſecratione.

PRIMA PARS

Diſtincta eſt in Diſtinctiones CI.

PRima Diſtinctio tractat de Jure Naturali, & Humano, Jus ipſum naturaliter, ejuſque ſpecies omnes diffiniens, & inter Jus ſcriptum, & non ſcriptum differentiam ponens. 2

Secunda, De Jure Quiritum, ſive Romanorum, ipſum per ſpecies diffiniens. 2

Tertia, Juris Canonici nomina diſtinguit, breviterque exponit. 3

Quarta, ad quid leges inventæ ſunt, & quid ſacri Canones mandent. 3

Quinta, quomodo Jus Naturale eſt immobile: nec obſtat, quod ibi ponitur. 3

Sexta, ne illuſiones noctornæ ad peccatum imputentur: & circa finem proſequitur de Jure Naturali dignitate. 4

Septima, ponit Legiſlatores: oſtendendo qualiter jus inceperit. 5

Octava, ponit differentiam inter jus naturale, & conſuetudinem. 5

Nona, auctoritate, & exemplo probat conſtitutiones hominum juri naturali cedere. 6

Decima, oſtendit, quod leges Imperatorum vincuntur a Canonibus. 8

Undecima, dicit conſuetudinem legibus approbatis cedere. 9

Duodecima, habet laudabilem conſuetudinem eſſe ſervandam, quæ non Canonibus fuerit, nec veritati, nec bonis moribus obeſt. 10

Decimatertia, vult, quod contra jus naturale non admittatur diſpenſatio, niſi in fuga majoris mali. 10

Decimaquarta, quod quis non debet minus peccatum committere, ut aliud majus evitare poſſit. 13

Decimaquinta, notat de tempore, quo ſacri Canones, librique, & Concilia celebrata fuerunt: & quæ opuſcula ſunt admittenda. 13

Decimaſexta, ponit, quod Canones Apoſtolorum ſunt recipiendi: poſtea oſtendit, quo tempore, & quo reſidente in Papatu, vel Imperio quodlibet Concilium eſt celebratum. 16

Decimaſeptima, dicit, non Concilia, ſed conventicula celebrari ſine Papa. 19

Decimaoctave, oſtendit, quod provincialia Concilia nihil generaliter poſſunt conſtituere: inde conſequenter declarat, ad quid ſint utilia, & quoties in anno, & quo tempore anni, & cujus auctoritate ſunt celebranda, & quod Metropolitanus nihil debet exigere ab Epiſcopis ad Concilium convenientibus. Addit de pœna Epiſcopi, qui vocatus ad Synodum non venit. 20

Decimanona, vim Decretalium oſtendens, dicit mandata Eccleſiaſtica devote ſervanda. 22

Vigeſima, dicit, quod in cauſis diffiniendis ſacri Canones, in exponendo vero ſacræ Scripturæ ſancti Doctores attenduntur. 25

Vigeſimaprima, tractat de diverſis ordinibus, & gradibus miniſtrorum, docendo, qui ſunt executores, ſive miniſtri canonum a majori uſque ad infimum: & differentias miniſtrorum locorum aſſignat, probans quod major a minori non debet judicari. 25

Vigeſimaſecunda, de dignitate Romanæ Eccleſiæ, & quarundam aliarum. 27

Vigeſimatertia, de ordinatione miniſtrorum, incipiens a Romano Pontifice, & deſcendens uſque ad Oſtiarium. 29

Vigeſimaquarta, de examinatione ordinandorum. 30

Vigeſimaquinta, de officiis Clericorum incipiendo ab Oſtiario, & aſcendendo uſque ad Epiſcopum. Circa medium diſtinctionis inchoat tredecim præcepta regulæ Apoſtolicæ, & proſequitur ibi, *Oportet Epiſcopum eſſe ſine crimine*. Et inde ſumpta occaſione ponit varias ſignificationes hujus nominis, *crimen*. Et oſtendit, quod ſit mortale, quod veniale. 33

Vigeſimaſexta, exequitur ſecundum præceptum Apoſtol. regulæ. *Oportet Epiſcopum eſſe unius uxoris virum*. 34

Vigeſimaſeptima, probat, quod voventes vovere continentiam ad ſacramentorum promovendi non ſunt, aſſignans differentiam inter ſolemne, & ſimplex votum. 35

Vigeſimaoctava, probat, quod Clericis habere uxores non licet in Eccleſia occidentali: addens de Subdiaconatu, qui olim prohibitus non erat. Vid. quod ibi notatur. 36

Vigeſimanona, oſtendit quædam capitula tradita eſſe ex cauſa, quædam ex tempore, quædam ex loco, quædam ex perſona. 38

Trigeſima, quia dictum fuit 28. diſt. ſup. quod Sacerdotes non debent ſe abjicere uxores ſuas prætextu religionis, hic dicit, quod ex cauſa fuit hoc ſtatutum, ſcilicet, propter quoſdam hæreticos, qui conjugia deteſtabantur. 39

Trigeſimaprima, probat, & ponit exempla in terminis, qualiter Clerici continere debent, & quod ab omnibus eſt ſervanda continentia, niſi ab Orientalibus. 40

Trigeſimaſecunda, adhuc proſequitur de continentia Clericorum, & dicit, quod conſtituti in quatuor ſacris ordinibus tenentur continere, & ſi habent publicas concubinas, nullus eorum Miſſam audiat. 42

Trigeſimatertia, oſtendit, quod bigami, corpore vitiati, uſurarii, publicæ pœnitentes, inſanæ, in ſcena ludentes, furioſi, arreptitii, accipientes meretrices in uxores, & concubinas habentes promoveri non poſſunt. 44

Trigeſimaquarta, ponit, quod oportet Epiſcopum vitare nimiam familiaritatem domeſticarum perſonarum, & etiam conſanguinearum, & quod ornari non licet. 45

Trigeſimaquinta, agit de tertio Capitulo Apoſtolicæ regulæ, *Oportet ordinandum non eſſe vinolentum*. 47

Trigeſimaſexta, exponendo illud, *prudentem*, dicit, quod Clerici debent habere peritiam literarum ſacrarum. 48

Trigeſimaſeptima, oſtendit, quod Clerici non debent libros Gentilium reſpicere, peritiam tamen ſæcularium ſcientiarum debent habere. 49

Trigeſimaoctava, probat, quod literis debet eſſe eruditus Sacerdos, & canones ignorare non debet. Ignorantia enim ipſi eſt periculoſa. 50

Trigeſimanona, oſtendit, quod oportet Epiſcopum eſſe prudentem in negotiis ſæcularibus, ut ſua cautela reddantur Eccleſiæ indemnes. 52

Quadrageſima, proſequitur quintum capitulum Apoſtolicæ regulæ, *oportet Epiſcopum eſſe ornatum*: & primo de ornatu interiori, qui conſiſtit in virtutibus 50

Quadrageſimaprima, tractat de ornatu qui conſiſtit in gravitate, inceſſu, habitu, & temperantia potus, & cibi. 54

Quadrageſimaſecunda, declarat illud, *hoſpitalem*. 55

Quadrageſimatertia, illa duo, *pudicum*, *& doctorem*. 56

Quadrageſimaquarta, illud, *non vinolentum*, quod eſt pars ejus, quod diximus ſup. 25. diſt. 57

Quadrageſimaquinta, illud, *non percuſſorem*. 58

Quadrageſimaſexta, illud, *non litigioſum*. 60

Quadrageſimaſeptima, illud, *non cupidum, domui ſuæ bene præpoſitum*. 61

Quadrageſimaoctava, illud, *non neophytum*. 62

Quadrageſimanona, prædicta præcepta Apoſtolicæ regulæ ſub compendio, & brevitate recapitulat, & ponit cauſas, & rationes, quare criminoſi, & vitioſi non debent in Epiſcopos promoveri. 63

Quinquageſima, agit de lapſu, & reparatione Clericorum 64

Quinquageſimaprima, de curialibus, ſive officiariis, ratiociniis obligatis, Judicibus, & Advocatis, ſed non 70

Quinquageſimaſecunda, de præpoſtera tione ſacrorum ordinum, ſive de Clerico per ſaltum promoto. 71

Quinquageſimatertia, de antea conatu in Clero, vel monaſterio recipiendis, vel non: & ibi probat, quod curiales, & aliter obligati ordinandi non ſunt. 73

Quinquageſimaquarta, de ſervis a non dominis manumiſſis non promovendis, niſi libertatem ſint conſecuti. 73

Quinquageſimaquinta, de corpore vitiatis, bigamis, illiteratis, publice pœnitentibus ordinandis, vel non. 76

Quinquageſimaſexta, de filiis Presbyterorum, & natis de fornicatione, & adulterio non ordinandis. 77

Quinquageſimaſeptima, de baptizatis in ægritudine an ordinentur. 79

Quinquageſimaoctava, de Monachis non ordinandis ſine licentia Abbatis. 80

Quinquageſimanona, de laicis literatis non ſubito ordinandis. 80

Sexageſima, oſtendit, ex quibus ordinibus aliquis eligendus ſit in Decanum, vel Præpoſitum, vel Archipresbyterum, vel Epiſcopum. 80

Sexageſimaprima, oſtendit, quod Laici non ſunt eligendi in Epiſcopos, ſed poſtulandi. 81

Sexageſimaſecunda oſtendit, quod Clericorum eſt eligere, & populi conſentire. 83

Sexageſimatertia, probat, quod nullo modo Laici ſe debent ingerere electioni Epiſcoporum. 83

Sexageſimaquarta, ponit, quo tempore, & quibus præſentibus debent Epiſcopi conſecrari. 88

Sexageſimaquinta dicit, quod præſentibus omnibus Epiſcopis comprovincialibus, vel ſe excuſantibus debet Epiſcopus conſecrari ab Archiepiſcopo. Et ibi dicit, quod ſi cæteris ordinationi Epiſcoporum conſentientibus duo, vel tres contradicunt, obtineat plurimorum ſententia. 89

Sexageſimaſexta, de promotione Archiepiſcopi, qui ab omnibus Epiſcopis comprovincialibus eſt ordinandus, & non eſt conſecrandus a paucioribus, quam a tribus. 90

Sexageſimaſeptima, de promotione, ſive ordine Presbyterorum. 90

Sexageſimaoctava, dicit, quod illi, qui ſunt ordinati ab illis, quos non conſtat eſſe Epiſcopos, iterum ſunt ordinandi. Sive determinat de ordinatione

tione non iteranda, & de Chorepiſcopis. 90
Sexageſimanona, quod prima tonſura Clerici de manu Abbatis poteſt ſuſcipi. Vel dic, quod determinat de non ordinatis, ut in Eccleſia Dei miniſtrent. 91
Septuageſima tractat, an quis ordinetur ſine titulo. 91
Septuageſimaprima, ne quis ordinetur a non ſuo Epiſcopo. 92
Septuageſimaſecunda, ne ignoti Clerici ſine litteris dimiſſoriis, ſive commendatitiis recipiantur. 92
Septuageſimatertia oſtendit, qualiter litteræ formatæ, & dimiſſoriæ fiant. 92
Septuageſimaquarta tractat, an inviti ordines conferantur. 93
Septuageſimaquinta, de tempore, & die conſecrationis Epiſcoporum, necnon de temporibus ordinationum aliorum Clericorum. 94
Septuageſimaſexta, de jejuniis quatuor temporum, & quare ſunt jejunanda 95
Septuageſimaſeptima ponit, qualiter Clerici ſunt per gradus ordinandi: & etiam tractat de interſtitiis temporum. 96
Septuageſimaoctava, in qua ætate ſunt Sacerdotes ordinandi. 97
Septuageſimanona reperit de ordinatione ſummi Pontificis, quæ a ſolis Cardinalibus fieri debet. 98
Octuageſima, in quibus locis ſunt ponendi Epiſcopi, vel Archiepiſcopi. 99
Octuageſimaprima epilogando docet, quod ordinandus in Epiſcopum debet eſſe ſine crimine; nec Clerici mulieribus cohabitare debent 100
Octuageſimaſecunda docet, quod Epiſcopus his, qui ſuis manibus laborare non poſſunt, providere debet: & addit, quod ſi quis miniſtrorum fornicationem commiſerit, & agat pœnitentiam, ex diſpenſatione poteſt in ordinibus remanere. 103
Octuageſimatertia docetur, quod Prælatus non ſolum a peccato immunis eſſe debet, ſed etiam peccatis aliorum conſentire non debet. 104
Octuageſimaquarta ait, quod Prælatus ſit vigilans circa defenſionem pauperum, relevationem oppreſſorum, & curationem monaſteriorum. 104
Octuageſimaquinta tractat de hoſpitalitate Clericorum, quæ eſt Epiſcopis neceſſaria. 105
Octuageſimaſexta probat, quod oportet Epiſcopum eſſe doctorem, ut ſciat ſubditos corrigere: item liberalem circa patientes neceſſitatem, & non circa hiſtriones. 105
Octuageſimaſeptima probat, quod viduis, orphanis, & oppreſſis Epiſcopus debet dare ſubſidium. 108
Octuageſimaoctava dicit, quod Clerici cupiditatis cauſa negotiatores eſſe non debent: ſed pietatis cauſa curam orphanis, & viduis impendere. 108
Octuageſimanona dicit, quod oportet Epiſcopum eſſe domui ſuæ bene præpoſitum, ut ſciat in diſpenſatione rerum Eccleſiæ regulam eſſe obſervandam. 110
Nonageſima docetur, qualiter litigioſi corripiendi ſunt, & non ordinandi: tractatur de licitis, & honeſtis operibus. 111
Nonageſimaprima de modo cantandi in Eccleſia etiam de electi poteſtate. Dicit etiam, quod ſi Clericis ſua beneficia non ſufficiant, poſſunt ſibi neceſſaria quærere artificio ſuo licito. 112
Nonageſimaſecunda dicit, quod magis corde, quam vocibus cantandum eſt. 112
Nonageſimatertia de obedientia minorum erga majores, & quod nullus debet communicare inimicis Romanæ Eccleſiæ 113
Nonageſimaquarta de Legato Romani Pontificis, qui impediendus non eſt: & impeditores ſunt excommunicandi. Probat etiam, quod major in officio minori vices ſuas committere poteſt; & de præſumptione Archidiaconorum. 116

Nonageſimaquinta dicit, quod etiam præſentibus Epiſcopis Presbyteri, quamvis eis ſubditi poſſunt ſacra myſteria celebrare, & prædicare. 117
Nonageſimaſexta dicit, quod Laicis (etiam Imperatoribus) non licet aliquam ordinare, vel de rebus Eccleſiarum judicare. 118
Nonageſimaſeptima dicit, quod precibus Eccleſiæ Imperatore, & cæteri Principes poſſunt eam juvare: ſubjicientibus Eccleſiam Romanam legationem undecunque ſive ſignatis apicibus non recipere. 122
Nonageſimaoctava dicit, quod Clerici peregrini, & ultramarini ſine teſtimonio quinque Epiſcoporum recipiendi non ſunt. 123
Nonageſimanona dicit de primatibus, & poteſtate eorum, qualiter nullus eſt appellandus univerſalis. 123
Centeſima tractat de pallio, & ejus uſu. 124
Centeſimaprima, & ultima dicit unam provinciam in duas non dividendam. 125

SECUNDA PARS,

Quæ eſt de cauſis, diſtincta eſt in cauſas xxxvj quarum quælibet plures ſub ſe Quæſtiones continet.

Prima Cauſa quæſtiones habet vij.

Prima quærit, utrum vendere ſpiritualia ſit peccatum *ſol.* ſic. 127
Secunda, an pro ingreſſu Eccleſiæ, vel Monaſterii pecunia ſit exigenda vel perſolvenda. *ſol.* non. 144
Tertia, utrum prœbendas Eccleſiæ emere ſit ſimonia. *ſol.* ſic. 145
Quarta, utrum illa teneat criminis ſit, cujus pater pro eo ignoranti ſimoniam commiſit. *ſol* ignorantia facti, non juris excuſat eum. 147
Quinta, utrum liceat ei retinere, quod pater pro eo ſimoniace acquiſivit. *ſol.* de rigore juris non, de miſericordia ſecus. 149
Sexta, utrum ignoranter a ſimoniaco ordinati ſint abjiciendi, vel non. *ſol.* probata ignorantia miſericorditer tolerantur. 150
Septima, utrum renuncians ſuæ hæreſi in Epiſcopali dignitate ſit ſuſcipiendus. *ſol.* rigor vult eum deponi, ſed diſpenſatio ſuſtineri. 150

Secunda Cauſa habet octo quæſtiones, & in ea quinta præcedit quartam.

Prima quærit, utrum in manifeſtis ſit ordo juris ſervandus. *ſol.* ſic, niſi ſit notoria. 155
Secunda, utrum ſpoliatus ſit judicandus ab aliquo. Non ante reſtitutionem. 158
Tertia, qua pœna ſint feriendi in accuſatione deficientes. Talione. 158
Quinta, utrum accuſatore deficiente reus ſit cogendus ad purgationem. Non, niſi infamia publica laboret 160
Quarta, an duorum teſtimonio Epiſcopus ſit condemnandus. Sic. 164
Sexta. Quo remedio cauſa ſublevatur. Appellatione: quæ tamen ei danda non eſt, qui cauſa dilationis appellat. 164
Septima, an Laici, vel Monachi, aut quilibet inferiorum ordinum ſint admittendi in accuſationem majorum. Non de jure omni. 169
Octava, qualiter accuſatio fieri debeat. *ſol.* in ſcriptis. 176

Tertia Cauſa quæſtiones xj. complectitur.

Prima, utrum reſtitutio ſit facienda quibuslibet ſpoliatis. *ſol.* ſic, niſi in certis caſibus. Nam infamatus, apoſtata, juſte ſpoliatus, præciſus, & ſuſpectus non ſunt reſtituendi. 176
Secunda quærit de induciis, quo ſpatio ſint dandæ: an poſt reſtitutionem tantum, an poſt vocationem ad cauſam quibuslibet concedendæ ſint. *ſol.* ad arbitrium judicis. 177
Tertia, quo ſpatio menſium ſint utrique concedendæ. *ſol.* ut prius. 178

Quarta, utrum infames ſint recipiendi ad teſtimonium. *ſol.* Non, niſi contra ſui ſimiles. 179
Quinta, an teſtes domeſtici, vel inimici ſint producendi. *ſol.* Non. 180
Sexta, utrum reus extra provinciam ſit producendus. *ſol.* Non. 182
Septima, utrum criminoſus poſſit eſſe judex. *ſol.* Sic, ab Eccleſia toleratus. 183
Octava, utrum Epiſcopus poſſit ab uno judicari. *ſol.* Non, niſi a duodecim Epiſcopis; reſervata ſententia ſummo Pontifici. 185
Nona, utrum accuſatores, vel teſtes in abſentem vocem accuſationis, aut teſtificationis exhibere valeant. *ſol* Non 185
Decima, utrum deficientes in uno capitulo ſint admittendi ad ſequentia. *ſol.* Non. 187
Undecima, utrum accuſatus in accuſatorem poſſit convertere accuſationem. *ſol.* Non, niſi in majori crimine. 187

Quarta Cauſa habet quæſtiones vj.

Prima, an in excommunicatione conſtitutus alium accuſare valeat. *ſol.* Non. 188
Secunda, an intra duodecim annos in criminali cauſa quis teſtificari poſſit. *ſol.* non. 188
Tertia, an ab accuſatione prohibitus poſſit eſſe teſtis. *ſol.* Non. 188
Quarta, an idem poſſit eſſe accuſator, & teſtis. *ſol.* Non. 189
Quinta, an ſi vocatus ad cauſam non veniat, ſit excommunicandus. *ſol.* Sic, niſi juſtam abſentiæ cauſam probaverit. 190
Sexta, an calumniator in propria cauſa ſit audiendus. *ſol.* Sic, ſi cauſa non ſit criminalis. 190

Quinta Cauſa habet vj. quæſtiones.

Prima, quæ pœna ſit feriendus, qui famoſum libellum ſcribit. *ſol.* Anathemate, niſi ſcripturam probaverit. 190
Secunda, quoties quis ſit ad cauſam vocandus, antequam excommunicetur. *ſol* non tantum ſemel, ſed bis. 191
Tertia, an per procuratorem quis cauſam agere valeat criminalem. *ſol.* Non, niſi ſit perſona illuſtris. Cauſam vero injuriarum civilem, Sic. 191
Quarta, an abſque ſynodali audientia Epiſcopus ſit damnandus. *ſol* Non. 192
Quinta, an ſit habendus pro inimico, qui aliquem accuſat. *ſol.* Non, ſi hoc faciat ex charitate. 192
Sexta, qua pœna ſit plectendus, qui non probat objecta. *ſol.* Talione. 193

Sexta Cauſa quæſtiones v. habet.

Prima, utrum ex minoſi, vel infames religioſum Epiſcopum poſſint accuſare de ſimonia. Non. 194
Secunda, ſi Epiſcopus accuſationem in accuſantem convertere voluerit, an ejus verbo ſimplici fides adhibenda ſit. Non. 198
Tertia, an liceat petere judicium Epiſcopi alterius provinciæ. Non, niſi in cauſa damnationis. 197
Quarta, cujus judicium ſit expectandum, cum Epiſcopi provinciæ in ſua ſententia diſcordant. Archiepiſcoporum, & Epiſcoporum vicinæ provinciæ. 197
Quinta, an accuſatore deficiente reus ſit ad purgationem cogendus. Non, ſed bene ad purgationem, ſi laboret infamia. 198

Septima Cauſa ij. habet quæſtiones.

Prima, utrum vivente Epiſcopo alius poterit in eadem Eccleſia ordinari. Non, niſi transferatur, vel cedat. Tamen pro infirmitate, vel ſenectute datur ſibi coadjutor. 198
Secunda, utrum hi, qui ceſſerunt cauſa infirmitatis, ſanitate recepta poſſint cathedram repetere. Non. 206

Octava Cauſa quæſtiones v. colligit

Prima, utrum liceat Epiſcopo ſibi ſucceſſorem eligere. Non. 206
Secunda, an antiquæ patrocinia in electione valeant. Non. 209
Tertia

Tertia, an ſit ſimonia poſt electionem pro indemnitate Eccleſiæ juramentum præſtare. Sic, ſi pactum ſuper hoc præceſſit. 209

Quarta, an liceat Clericis declinare judicia Epiſcopi de crimine accuſati ante ſententiæ tempora. Non, ante condemnationem, niſi poſt appellationem. 210

Quinta, an accuſatus coram Apoſtolico ſine ejus literis debeat reverti. Non. 210

Nona cauſa habet iij. quæſtiones.

Prima, an ordinatus ab excommunicato ejiciendus ſit. Non, ſi ignoraverit illum eſſe excommunicatum. 210

Secunda, an liceat Archiepiſcopo, vel Epiſcopo Clericos alterius ordinare. Non, ſine literis proprii Epiſcopi. 211

Tertia, an liceat Archiepiſcopo clericos ſui Suffraganei abſolvere, vel damnare. Non, niſi data negligentia, vel appellatione interpoſita. 212

Decima Cauſa quæſtionibus iij. eſt contenta.

Prima, an Eccleſia cum omni dote ad Epiſcopum pertineat, vel ad ejus ordinationem. *ſol.* Sic. 214

Secunda, an liceat Epiſcopo res Eccleſiæ diſtrahere. *ſol.* Non, niſi in certis caſibus. 216

Tertia, quid a ſingulis Eccleſiis nomine cathedratici valeat exigere, *ſol.* duos ſolidos. 217

Undecima Cauſa iij. quæſtiones habet.

Prima, an Clericus ante civilem judicem ſit trahendus. Non. 219

Secunda, qua pœna dignus ſit, qui Clericum ad ſecularem judicem traxit. Excommunicatione. 224

Tertia, qua pœna dignus ſit, qui ſententiam Epiſcopi non ſervaverit. Depoſitione. 224

Duodecima Cauſa quæſtiones continet v.

Prima, an liceat Clericis proprium habere. Non, Regularibus. 237

Secunda, an res Eccleſiæ poſſint dari. Non, niſi in caſibus. 242

Tertia, utrum Clerici acquiſita de rebus Eccleſiæ poſſint relinquere, quibus voluerint. Non, niſi Eccleſiæ. 250

Quarta, quibus poſſint Clerici relinquere, quæ de ſuis, & Eccleſiæ rebus provenerunt. Partim Eccleſiæ, partim hæredibus. 250

Quinta, an liceat Clericis teſtamentum facere. Sic de propriis rebus. 250

Decimatertia Cauſa habet ij. quæſtiones.

Prima, utrum decimæ ſint dandæ ratione territorii, vel perſonæ. *ſol.* ratione utriuſque. 231

Secunda, an jus percipiendi, & ſolvendi decimas tollatur ratione temporis. *ſol.* Sic. 252

Decimaquarta Cauſa habet vj. quæſtiones.

Prima, an liceat Clericis in judicium ſua repetere. Sic. 256

Secunda, an ſuper rebus Eccleſiæ teſtes ejuſdem ſint audiendi. Sic. 257

Tertia, an præter ſortem aliquid accipere ſit uſura. Sic. ibid.

Quarta, an liceat Clericis, vel laicis uſuras accipere. Non. ibid.

Quinta, an eleemoſynæ ſint de uſuris faciendæ. Non. 258

Sexta, an uſurarii poſſint pœnitentiam agere. Non, ſi habeant, unde poſſint reſtituere. 260

Decimaquinta Cauſa habet viij. quæſtiones.

Prima, an ea, quæ ſiunt ab ignorantibus, vel mente alienatis, ſint eis imputanda. Non, niſi culpa ſua ad ignorantiam devenerint. 261

Secunda, an pro impenſis patrocinii liceat Clericis munera exigere. Sic. 262

Tertia, an per confeſſionem mulieris, cum qua peccavit Sacerdos, ſit condemnandus. Non. 263

Quarta, an die dominico debeant Epiſcopi cauſas audire. Non. ibid.

Quinta, an negantī crimen purgatio ſit indicenda. Sic, ſi laborat infamia. 264

Sexta, an in criminalibus confeſſio ſit extorquenda. Non. ibid.

Septima, an ſolus Epiſcopus Diaconum, vel Presbyterum deponere poſſit. Non. 265

Octava, ſi confeſſos, vel convictos de his, quæ ante ordinationem commiſit, valeat miniſtrare. Non. ibid.

Decimaſexta Cauſa habet viij. quæſtiones, & in ea quinta quæſtio ponitur loco tertiæ.

Prima, an liceat Monachis officium celebrare. *ſol.* Sic, cum permiſſione Epiſcopi, & licentia Abbatis. 266

Secunda, an liceat eis in Capellis ſuis Sacerdotes inſtituere. *ſol.* Sic, ſi eas poſſideant pleno jure. 275

Quinta, an Epiſcopus, vel Abbas jure territorii capellam valeat vendicare. *ſol.* Non. 276

Tertia, an jura Eccleſiæ per præſcriptionem tollantur. *ſol.* Sic. ibid.

Quarta, an Eccleſia contra Eccleſiam ad monaſterium poſſit præſcribere. *ſol.* Sic. 279

Sexta, ſi quis in rem Eccleſiæ ab aliquo detentam ſua auctoritate irrepſerit, an cadat a cauſa. *ſol.* Sic, ſed non Eccleſia. ibid.

Septima, an liceat alicui Eccleſiam de manu laici recipere. *ſol.* Non, niſi Eccleſia, vel monaſterium habeat jus patronatus. 280

Decimaſeptima Cauſa habet iv. quæſtiones.

Prima, an reus ſit voti, qui a propoſito ſui cordis recedit. *ſol.* Non, quantum ad Eccleſiam, niſi ore pronunciaverit. 285

Secunda, an beneficia ei reddenda ſint, qui ea in infirmitate renunciavit. *ſol.* Sic, ſi non erat ſui compos. ibid.

Tertia, an liceat illi, qui ſe monaſterio tradidit, poſtea ad propria redire. *ſol.* Non. 286

Quarta, an diſcedens de monaſterio ſine ſui Abbatis licentia poſſit ſua vendicare. *ſol.* Non. ibid.

Decimaoctava Cauſa habet ij. quæſtiones.

Prima, an Abbas factus Epiſcopus acquirat Eccleſiæ, vel monaſterio. *ſol.* dum fuit Abbas acquiſivit monaſterio, ſed factus Epiſcopus Eccleſiæ. 290

Secunda, an per Epiſcopum Abbas ſit eligendus, vel inſtituendus. *ſol.* ab Epiſcopo eſt ordinandus, a fratribus vero eligendus. 291

Decimanona Cauſa continet iij. quæſtiones.

Prima, an Epiſcopus debeat permittere Clericos tranſire ad monaſterium. *ſol.* Sic. 294

Secunda, ſi noluerit, an liceat eis, eo invito tranſire. *ſol.* Sic. 293

Tertia, an liceat Canonicis Regularibus tranſire ad monaſterium Monachorum. *ſol.* Non, ſine licentia ſui Prælati. ibid.

Vigeſima Cauſa quæſtiones iv. comprehendit.

Prima, utrum pueri traditi monaſteriis ſint cogendi ibi manere. Non, niſi poſtquam venerint ad annos diſcretionis. 296

Secunda, ſi præter voluntatem parentum intraverint monaſterium, an per eos inde poſſint extrahi. Sic, infra annum, & diem, ſi ſint infra annos diſcretionis. 297

Tertia, an qui invitus cucullam induit, cogatur eam retinere. Non, niſi poſt conſenſerit. 298

Quarta, an liceat ab uno monaſterio ad aliud tranſire. Sic. 299

Vigeſimaprima Cauſa habet iv. quæſtiones.

Prima, an Clericus poſſit in duabus Eccleſiis inſcribi. *ſol.* Non. 300

Secunda, an liceat Clericis a ſua Eccleſia ad aliam tranſire. *ſol.* Non, ſine literis, vel licentia ſui Prælati. 300

Tertia, an liceat Clericis ſuſcipere procurationem ſæcularium negotiorum. *ſol.* Non, niſi cauſa pietatis. 300

Quarta, an liceat Clericis veſtibus fulgidis ornari. *ſol.* Non. 301

Quinta, quæ pœna ſit puniendi Clerici ad judicium ſeculare fugientes. *ſol.* Excommunicatione. 302

Vigeſimaſecunda Cauſa gerit quæſtiones v.

Prima, an juramentum ſit præſtandum. Sic, cauſa neceſſitatis. 302

Secunda, an ſit perjurus, qui jurat falſum, & credit verum. Sic, propter intentionem fallendi, tamen poſtea dicitur contrarium. 304

Tertia, an liceat Clericis denegare Epiſcopo conſuetam obedientiam. Non ante condemnationem. 307

Quarta, an juramentum illicitum ſit ſervandum. Non. ibid.

Quinta, an ſit perjurus, qui alium perjurare cogit. *ſol.* Sic. 310

Vigeſimatertia Cauſa habet viij. quæſtiones.

Prima, an militare ſit peccatum. Non, ſi juſte ſit. 318

Secunda, quod ſit bellum juſtum. *ſol.* Quod ſit edicto ſuperioris repetundarum rerum, aut propulſandarum injuriarum cauſa. 314

Tertia, an injuria ſociorum ſit armis propulſanda. Sic. 314

Quarta, an vindicta ſit inferenda. Sic, ab eo, cujus intereſt. 315

Quinta, an ſit peccatum judici, vel miniſtro reos occidere. Non, cauſa juſtitiæ. 325

Sexta, an mali ſint ad bonum cogendi. Sic. 338

Septima, an hæretici ſint ſpoliandi ſuis, & Eccleſiæ ſuæ bonis. Sic. 332

Octava, an liceat Clericis arma movere. Non, manu propria, niſi cauſa neceſſitatis. 333

Vigeſimaquarta Cauſa habet quæſtiones iij.

Prima, an hæreticus aliquem poſſit excommunicare. Non. 337

Secunda, an poſt mortem poſſit quis excommunicari. Sic, pro hæreſi. 343

Tertia, an pro peccato domini ejus familia poſſit excommunicari. Non, ſed interdicto ſupponi. 344

Vigeſimaquinta Cauſa habet ij. quæſtiones.

Prima, an auctoritate privilegii quis contra jus commune valeat ſe tueri. *ſol.* Sic. 351

Secunda, an ſequentia privilegia derogent prioribus. *ſol.* Sic, ſi ex certa ſcientia fuerint conceſſa. 353

Vigeſimaſexta Cauſa quæſtiones vij. continet.

Prima, an ſint ſortilegi, qui ſub religionis nomine futura promittunt. *ſol.* Sic. 356

Secunda, an ſit peccatum eſſe ſortilegum. *ſol.* Sic. 356

Tertia, a quibus genus divinationis ſumpſit exordium. *ſol.* a Perſis. 357

Quarta, quot ſint genera divinationis. *ſol.* quatuor ſecundum materiam, duo ſecundum formam, quod videre poteſt. 358

Quinta, an ſortilegi ſint excommunicandi. *ſol.* Sic. 358

Sexta, an excommunicatus ab Epiſcopo poſſit reconciliari a Presbytero. *ſol.* Non, Epiſcopo inconſulto, niſi in neceſſitatis articulo. 360

Septima, an morientibus ſit pœnitentia imponenda. *ſol.* Non, tamen eſt eis innoteſcenda. 362

Vigeſimaſeptima Cauſa habet quæſtiones ij.

Prima, an conjugium poſſit eſſe inter voventes. *ſol.* Non, ſi votum ſit ſolemnizatum, ſecus, ſi ſimplex fuerit. 364

Secunda, an liceat ſponſo a ſua ſponſa

Si quis cum duabus, 26. xxxiij. qu. 2. *Nicolaus Papa*, CR. 403
j. Si quis cum duabus, 8. xxxiv. q. 1. & 2. *Triburienſe Concilium*, CR. 439
ij. Si quis cum matre, 17. xxxiij. quæſt. 2. *Nicolaus*, CR 403
Si quis cum matre, 9. xxxiv. q. 1 & 2. Ex Conc. *Tribur.* pro hac inſcriptione vide hic CR. 459
Si quis cum matre, 5. xxxv. q. 2 & 3. in Conc. *apud Vermerias*. CR. 440
Si quis cum militibus, 20. vj. q. 1. *Codex*, CR. 196
iij. Si quis cum Noverca, 24. xxxij. qu. 7 *Triburienſe Concilium*, CR. 399
j. Si quis dato, 2. j. q. 3. *Gregorius* 145
iv. Si quis de alio, 122. de conſecr. diſt. 4. *Lugdunenſe Concilium*. 491
Si quis de altaribus, 2. finale, diſt. 58. *Carthaginenſe Concilium*, v. CR. 79
j. Si quis de Clericis, 93. xij. q. 2. *Agath. Conc.* 244
ij. Si quis de Clericis, 40. xij. qu. 2. *Aurelian. Concil.* CR 245
Si quis de Corpore, 6. xxvj. q. 6. *Martinus Bracarenſis in Concil.* 361
Si quis dederit, 41. xxiv. q. 1. *Julius Papa*, CR. 343
j. Si quis deinceps 12. xxj. q. 7 *Gregorius vij.* CR. 282
v. Si quis deinceps, 20. xvij. quæſt. 4. *Alexander Papa ij.* 283
j. Si quis de Laicis, 8. diſt. 34. *Aurel. Concil.* 46
iv. Si quis de Ordine 38. vij. quæſt. 1. *Melden. Concil.* CR. 102
Si quis de potentibus 26. xxiv. qu. 1. *Toletanum Concilium*, CR. 340
Si quis de religioſo, 8. Saul. diſtinct. 77. *Gelaſius Papa*, CR. 7
x. Si quis dereliquerit, 14. diſtinct. 30. *Gangren. Conc.* CR. 40
Si quis deſpicit, 1. diſt. 42. *Gangrenſe Concil.* 33
vj. Si quis deſponſata, 38. xxxij. quæſt. 1. *Ambroſius*, CR. 374
iij. Si quis deſponſaverit, 15. xxvij. qu. 2. *Julius Papa*, CR. 372
j. Si quis deſponſaverit, 11. xxvij. q. 2. *in Canon.* ibid.
iv. Si quis diaconus, 29. diſtinct. 50. *Hormiſda Papa*, CR. 67
j. Si quis diſcernit, 25. diſt. 28. *Gangren. Conc.* CR. 38
Si quis dixerit, 9. xxx. q. 5. *in Novellis*, CR. 385
vij. Si quis dixerit, 37. xj. q. 3. *Hieronymus*. 229
vj. Si quis docet, 10. diſt. 30. *Gangrenſe Concilium*. 39
j. Si quis docuerit, 14. diſt. 28. *Can. Apoſtolor.* CR. 38
Si quis dogmate, 18. xxv. q. 1. *Nicolaus Papa*, CR 3[illegible]
ij. Si quis Eccleſiam, 14. xvij. quæſt. 4. *Hyginus Papa*, CR. 287
iv. Si quis eorum, 8. diſt. 30. *Gangren. Concil.* CR. 39
Si quis eorum, 7. diſt. 32. *Sexta Synodus*. 41
ij. Si quis Epiſcoporum, 14. diſt. 18. *Tarracon. Conc.* 22
j. Si quis Epiſcoporum, 1. iij. q. 6. *Fabianus Papa*. 180
Si quis Epiſcoporum, 2. xvj. quæſt. 5. *Nicolaus Papa*, CR. 178
ij. Si quis Epiſcopum, 4. ij. quæſt. 3. *Damaſus Papa*, CR. 139
Si quis Epiſcopus, 13. diſt. 81. *Canon. Apoſtolorum*. 201
Si quis Epiſcopus, 1. diſt. 23. *Gregorius vij.* CR. 109
ij. Si quis Epiſcopus, 5. diſtinct. 92. *Antioch. Conc.* CR. 113
iij. Si quis Epiſcopus, 7. diſtinct. 92. *Antioch. Concil.* CR ibid.
iv. Si quis Epiſcopus, 8. diſt. 92. *Antioch. Conc.* CR. ibid.
j. Si quis Epiſcopus, 8. j. q. 1. *Chalced. Conc.* 127
ij. Si quis Epiſcopus, 3. j. q. 3. *Gregorius vij Papa*. 145
Si quis Epiſcopus, 22. j. qu. 7. Ex Conc. *Martini Papæ, ſeu Bracarenſis*. 154
v. Si quis Epiſcopus, 36. ij. quæſt. 6. *Sardicenſe Concil.* CR. 168
iv. Si quis Epiſcopus, 50. ij. quæſt. 7. *Romana Synodus*, CR. 275
j. Si quis Epiſcopus, 1. vj. q. 4. *Antioch. Conc.* CR 197
ij. Si quis Epiſcopus, 2. vj. qu. 4. *Martinus Papa*, ſeu *Bracarenſis in Concil.* ibid.
iij. Si quis Epiſcopus, 3. vj. q. 4. *Conc. Antioch.* 198
iv. Si quis Epiſcopus, 31. vij. q. 1. *Leo Epiſcopus*. 202
Si quis Epiſcopus, 8. fin. 2. cv. 1 *Martinus Papa*, ſeu *Bracarenſis in Concil.* CR. 217
iij. Si quis Epiſcopus, 6. xj. q 3. *Antioch. Conc.* CR. 225
iv. Si quis Epiſcopus, 7. xj. qu. 1. *Martinus Papa*, ſeu *Bracarenſis in Conc.* CR. ibid.
x. Si quis Epiſcopus, 91. xj. q. 3. *Eutych. Papa*, CR. 234
ij. Si quis Epiſcopus, 14. xvj. quæſt. 7. *Canon. Apoſtolor.* CR. 282
iij. Si quis Epiſcopus, 3. xxj q. 3. *Martinus Papa*, ſeu *Bracarenſis in Concilio*, CR. [illegible]
j. Si quis Epiſcopus, 27. xxiij q 8. *Antioch. Conc.* 336
j. Si quis Epiſcopus, 5. xxvi. quæſt. 3. *Toletan. Con.* [illegible] CR. 358
j. Si quis Epiſcopus, 6. xxvij. quæſt. 2. *Sexta Synod.* in *Trullo*. 165
j. Si quis ergo, 16. ij. q. 7. *Alexander*. 190
ij. Si quis etiam, 33. de conſecr. diſt. 1. *Agath. Conc.* 440
Si quis ex Clericis, 13. diſt. 13. *Gregorius ij.* 51
iij. Si quis ex Epiſcopus, 3. d. 79. *Stephanus Papa iij.* CR. 99
iv. Si quis ex Sacerdotibus, 6. diſt. 79. *Ex Concil. Leon. Papa iv.* 99
vij. Si quis extra Eccleſiam, 11. diſt. 20. *Gangren. Conc.* CR. 39
Si qui ex non, 9. xxx. q. 4. *Innocentius*, CR. 383
Si quis falſum, 7. v. q. 6. *Octava Synodus*, CR. 199
Si quis filiaſtrum, 2. xxx. qu. 1. *Ex Concilio apud Vermerias*, CR. 380
Si quis fortitudinem, 6. xxiij. q. 3. *Hieronymus*. 315
vij. Si quis frater, 28. ij. q. 3. *Oct. Synodus*, CR. 228
j. Si quis fuerit, 11. xxxij. q. 7. *Martinus Papa*, ſeu *Bracarenſis in Concilio*. 397
j. Si quis gentilis, 2. xxviij. q. 2. *Eutychianus Papa*. 376
Si quis habuerit, 1. xxviij. q. 2. *Meldenſe Concil.* 379
ij. Si quis hæreticus, 41. j. q. 1. *Leo*, CR. 133
iv. Si quis hominem, 38. xj. q. 3. *Hieronymus*. 233
v. Si quis homicidium, 41. diſt. 50. *Palea*, forte *Concil. Matiſconſe*. 69
Si quis jam, 3. xxi. q. 2. *Chalced. Conc.* 300
Si quis in ægritudine, 20. diſtinct. 57. *Neocæſar. Concil.* CR. 79
j. Si quis in atrio, 9. xvij. quæſt. 4. *Triburien. Concil.* CR. 286
ij. Si quis in Clero, 29. vij. q. 1. *Agath. Concil.* 200
Si quis incognitus, 3. fin. xvij. q. 4. *Ex Decreto Boniſacii*, CR. 283
Si qui ſine, 4. diſt. 81. *Nicænum Concil.* 200
Si quis ingenuus, 4. xxix. q 2. in Conc. *apud Vermeriam*, CR. 380
iv. Si quis in infirmitate, 20. d. 55. *Ilerdenſe Concil.* 77
Si quis in Metropolitanus, 8. diſt. 23. *Tarrac. Conc.* 89
Si quis inquit, 70 j. q. 1. *Cyprianus Martyr.* CR. 133
j. Si quis inſontem, 11 xx. q. 2. *Theodorus*, CR. 262
Si quis in tantam, 13. fin. j. q. 4. *Codex*. 149
Si quis intrat, 18. de conſecr. diſt 2. *Martinus Papa*, ſeu *Bracarenſis in Concilio*, CR. 466
Si quis iraſcitur, 8 xiij. q. 2. *Auguſtinus*. 333
iij. Si quis iratus, 3. ij. q. 3. *Fabianus Papa*, CR. 159
v. Si quis iterum, 23. de pœn. diſt. 1. *in Canonibus*. 405
ij. Si quis Judæus, Sc. 17. xxviij. quæſt. 1. *Urban. Conc.* CR. 379
iv. Si quis judicum, 23. ij. q. 6. *Fabianus Papa*. 168
Si quis juſte, 46 de Electione, tit. 6. in Sexto, lib. 1. Boniſacius viij. 333
vj. Si quis Laicus, 20. xj q 3. *Toletan. Conc.* j. 318
Si quis Laicus, 46. xxj. q. 3 *Mogunt. Conc.* 271
Si quis Liberos, 19. xxij. qu. 3. *Auguſtinus*, CR. 3[illegible]
j. Si quis liber, 2. xxix. q. 3 *Zacharias Papa*, CR. 380
ij. Si quis membrorum, 31. xxxij. quæſt. 8 *Eutychianus Papa*. 337
ij. Si quis Monachus, 5. diſt 90. *Octava Synod.* CR. 116
j. Si quis Monachus, 18 xvj. q 1. *Gelaſius Papa*, CR. 269
ij. Si quis necandi, 10. de pœn. diſt. 1. *Codex*. 404
Si quis neceſſitate, 4 xxxii. q. 2. & 3. *Ex Concilio apud Vermerias*. 438
v. Si quis neque, 123. j. q. 1. *Gregorius*, CR. 145
j. Si quis non dicam, 6. de pœnit. diſt. 1. *Codex*. 403
j. Si quis non dicam, 3. xxxvj. q. 2. *Codex*. 454
ij. Si quis non iratus, 13. xv. q. 1. *Hieronymus*, CR. 262
j. Si quis non recto, 4. xxiv. q. 3. *Hieronymus*. 345
xiij. Si quis nuptias, 16. diſt. 30. *Gangrenſe Concil.* 40
iij. Si quis objecerit, 7. j. q. 3. *Paſchalis Papa*, CR. 146
Si quis obligatus, 9. diſt. 34. *Ex concilio Martini Papæ, ſeu Bracarenſis*. 74
j. Si quis oblitus, 4. xiv. q. 4. *Martinus Papa*, ſeu *Bracarenſis in Concilio*. 258
Si quis omnem, 1. j. q. 7. *Septima Synodus*, CR. 150
j. Si quis ordinatus, 4. diſt. 91. *Martinus Papa*, ſeu *Bracarenſis in Concilio*, CR. 113
ij. Si quis Papa, 2. d. 79 *Symmachus Papa*, CR. 98
ij. Si quis pecunia, 9. d. 79 *Nicolaus Papa ij.* 99
ij. Si quis pejeraverit, 4. xxij. quæſt. 5. *Gelaſius Papa*, CR 321
Si quis per Capillum, 10. xxij. q 1. *Pius Papa*, CR. 305
iv. Si quis per ignorantiam, 59 1. q. 1. *Iſidorus*, CR 134
v. Si quis per ſuperbiam, 9. diſtinct. 30. *Gangrenſe Concil.* 39
ij. Si quis per vetus, 19. xxij. q. 2. *Gregorius*. 306
Si quiſpiam, 22. diſt. 81. *Eugenius Papa*, CR. 102
j. Si quis poſitus, 2. de pœn. di. 7. *Auguſt.* CR. 491
Si quis poſt, 1. diſt. 33. *Canon. Apoſtolor.* CR. 73
Si quis poſt baptiſmum, 4 diſtinct. 51. *Toletan. concil.* 1. CR. 72
vij. Si quis poſt remiſſionem, 61. diſt. 50. *Innocentius Epiſcopus*, CR. 71
Si quis poteſtatem, 31. xxiij. qu. 4. *Ambroſius*, CR. 320
12. Si quis probandas, 13. fin. j. q 1. *Innoc. ij.* CR 147
iij. Si quis præpropera, 27. diſt. 30. *Cyprianus*. 27
Si quis præventus, 19 xxij. q. 4. *Iſidorus*. 308
Si quis Presbyter, 7. fin. diſt. 24. *Martinus Papa*, ſeu *Bracarenſis in Conc.* CR. 33
xij. Si quis Presbyter, 17. fin. d. 30. *Martinus Papa*, ſeu *Bracarenſis in Concilio*, CR. 40
ij. Si quis Presbyter, 22. diſt. 50. *Martinus Papa*, ſeu *Bracarenſis in Concilio*, CR. 62
v. Si quis Presbyter, 9. fin. d. 92. *Martinus Papa*, ſeu *Bracarenſis in concilio*. 113
Si quis Presbyter, 4. 2. q. 3. *Concil. Tribur.* 160
j. Si quis Presbyter, 34. vij. q. 1. *Antioch. Conc.* CR. 202

ij. Si quis Presbyter, 5. xj. q. 3. *Carth. conc. ij.* CR. 283
Si quis Presbyter, 4. xv. q. 8. *Martinus Papa, ſeu Bracarenſis in Concilio.* 266
Si quis Presbyter, 79. de conſecr. diſt. 4. *Canon. Apoſtolorum,* CR. 488
Si quis principium, 23. xvj. q. 7. *Caliſtus Papa,* CR. 283
iij. Si quis pro egritudine, 9. diſt. 35. *Ex Martini Bracarenſis Capitulis.* 77
j. Si quis propter, 4. d. 30. *Gangren. Conc.* 39
Si quis propter, 8. j. q. 2. *Proſper.* 144
Si quis pulſatus, 13. de pœn. d. 1. *Digeſta.* 404
Si quis putaverit, 7. ij. q. 6. *Victor.* 164
Si quis putaverit, 15. ij. q. 6. *Sextus Papa ij.* 165
Si quis qualibet, 36. xij. q. 2. *Agath. conc.* 247
Si quiſquam, 16. xj. q. 3. *Pelagius Papa.* 227
Si quiſquam, 2. *de cohabitatione Clericorum, & mulierum,* tit. 2. lib. 3. Ex Decreto Eugenii Papæ. 148
Si quis repuerit, 30. xxvij. qu. 2. *Novel. Juſtin. Imper.* CR. 368
Si quis Romipetas, 25. xxiv. q. 3. *Caliſtus Papa.* 347
Si quis Sacerdos, 9. xxx. q. 1. *Celeſtinus.* 380
Si quis Sacerdotum, 17. d. 81. *Alexander ij.* 101
Si quis Sacerdotum, 13. xj. q. 1. *Pius Papa,* CR. 221
ii. Si quis ſacro, 17. xxvij. q. 1. *Aurel. Conc.* 366
Si quis ſemel, 1. de pœnit. diſt. 2. *Octava Synodus,* CR ad inſcriptionem. 414
Si quis ſervum, 19. xvij. q. 4. *Gangrenſe Concil.* 289
Si quis ſervum, 38. xvij. quæſt. 4. *Martinus Papa, ſeu Bracarenſis in Concilio.* 290
Si quis ſponſam, 32. xxvij. q. 2. *Tribur. Conc.* 373
Si quis ſuadente, 19. xvij. quæſt 4. *Innocent. Papa ij.* CR. 288
Si quis ſuadente, 1. de pœnis, tit. 8. in *Clem.* lib. 5. Clemens v. *in Concil. Vienn.* 420
Si quis ſuper his, 41. ij. q. 7. *Gregorius iv.* CR. 174
Si quis tam fœminam, 12. de pœn. diſtinct. 1. *Digeſta.* 404
Si quis tanquam, 7. d. 30. *Gangr. Conc.* CR. 39
Si quis triginta, 1. d. 78. *Bonifacius Papa, ſorte Fabianus,* CR ad inſcriptionem. 98
Si quis tumidus, 5. xv. q. 7. *Carth. Conc. j.* CR. 264
ij. Si quis vel virginitatem, 1. diſt. 30. *Gangrenſe Concilium,* CR. 39
Si quis vero, 3. iii. q. 4. *Pius Papa.* 172
Si quis vero, 8. fin. 5. q. 6. *Agath. Conc.* 195
v. Si quis vero, 13. xj. q. 3. *Ambroſius.* 226
j. Si quis veſtrum, 4. ij. q. 6. *Sixtus Papa.* 164
ii. Si quis viduam, 13. d. 35. *Iunius Papa.* 47
iii. Si quis viduam, 15. d. 34. *Canon. Apoſtol.* 47
j. Si quis viduam, 8. d. 50. *ex Martino Papa, ſeu Bracarenſi Concilio,* CR. 43
ij. Si quis viduam, 20. xxvij. quæſt. 7. *Mogunt. Concil.* CR. 398
ii. Si quis virginem, 5. xxxvi. q. 2. *Gregorius ij.* CR. 451
xj. Si quis virorum, 15. d. 30. *Gangr. conc.* 40
Si quis vituperat, 8. diſt. 31. *Gangr. Conc.* 41
Si quis vivente, 5. xxxii. q. 1. *Tribur. Conc.* CR. 388
Si qui ſunt, 15. d. 81. *Gregorius vij.* 101
Si qui ſunt, 17. ii. q. 7. *Evariſtus Papa.* 171
iii. Si quis voluerit, 120. de conſecr. diſt. 4. *Ex concilio apud Belvacum.* 491
vi. Si quis voluntarie, 44. diſt. 50. *Ex capitulis Martini Bracarenſis Epiſc.* 70
iv. Si quis votum, 41. final. xxvii. q. 1. *Theodorus.* 369
Si quis uſuram, 10. xiv. q. 4. *Ambroſius.* 339
Si quis vult, 3. fin. d. 16. *Hieronymus,* CR. 46
v. Si quis vult, 41. xvi. q. 7. *ex Decreto Bonifacii.* 284
ii. Si quis uxorem, 14. xxxii. q. 2. *Gregorius.* 371
j. Si quis uxorem, 6. xxxii. q. 1. *Joan. Chryſoſt.* CR. 380
ij. Si quis uxorem, 6. xxxii. qu. 1. *Theodorus in Pœnitentiali.* 388
Si qui teſtium, 1. *de teſtibus & atteſtationibus,* tit. 20. lib. 2. Alexander iij. 100
Si qui vel temeritate, 12. j. q. 7. *Gelaſius.* 150
Si qui vero, 3. diſt. 30. *Gregorius.* 40
Si qui vero, 13. vii. q. 1. *Nicænum Concilium.* 202
Si qui vero, 4. de pœnit. d. 5. *Nicænum Conc.* CR. 432
Si qui voluerint, 8. j. q. 7. *Nicænum Conc.* CR. 132
Si quod verius, 9. xxxiij. q. 1. *Auguſtinus.* 401
Si quorundam, 2. *de ſolutionibus,* tit. 23. lib. 3. Gregorius ix. 173
Si quos, 37. xij. q. 2. *Agath. Conc.* CR. 247
Si quos, 47. xxiij. q. 4. *Gregorius,* CR. 323
Si quotieſcunque, 14. de conſecr. d. 2. *Ambroſius.* 465
Si refugientes, 28. de pœnit. d. 4. *Petrus Apoſtolus.* 430
Si religioſus, 27. de electione, tit. 6. *in Sexto,* lib. 1. Bonifacius viij. 310
Si religioſus, 2. de electione, tit. 3. *in Extr.* com. lib. 1. Benedictus xj. 441
Si res aliena, 1. xiv. q. 6. *Auguſtinus,* CR. 260
Si rivare, 30. de conſec. d. 4. *Pelagius Papa.* 481
Si rustici, 1. *de injuriis, & damno dato,* tit. 36. lib 5. in Exodo. 293
Si Romanorum, 1. diſt. 19. *Nicolaus Papa,* CR. 63
Si Romanus, 4. de Præbendis, tit. 2. in *Clem.* lib. 3. Clemens v. 405
Si Sacerdos, 6. 6. q. 1. *Anacletus Papa,* CR. 194
Si Sacerdos, 39. de pœn. d. 1. *Hieronymus,* CR. 429
Si Sacerdos, 2. *de officio Judicis ordinarii,* tit. 30. lib. 1. Eugenius Papa. 39
Si ſacerdotes, 10. xxj. q. 3. *Tolet. Conc. ix.* CR. 276
Si ſcripturam, 2. *de fide Inſtrumentorum,* tit. 22. lib. 2. Gregorius. 211
Si ſe cuiquam, 9. d. 28. *Aurelian. Conc. i.* 37
Si ſeculi, 9. xij. q. 2. *Gregorius,* CR. 241
Si ſeduxerit, 1. *de adulteriis,* tit. 16. lib. 5. Ex Exodo. 270
Si ſententia, 16. de ſententia Excommunicationis, tit. 11. in Sexto, lib 5. Boniſac. viij. 383
Si ſermo meus, 20. de pœn. d. 2. *Auguſtinus,* CR. 417
j. Si ſervus, 19. d. 54. *Aurel. Conc.* 73
ij. Si ſervus, 20. d. 54. *Juſtinian.* Aut. de ſan. Epiſc. ibid.
Si ſoli, 6. de conceſſ. Præbend. tit. 7. in Sexto, lib. 3. Boniſacius viij. 361
Si ſolos, 9. final. d. 8. *Cyprianus.* 6
Si ſubdiaconus, 17. d. 34. *Martinus Bracar.* 47
Si ſummus, 4. fin. de ſent. Excommun. tit. 14. in *Clem.* lib. 5. Clemens v. 410
Si ſuper, 9. de offic. & poteſt. Judicis, tit. 29. in *Sexto,* lib. 1. Boniſ. viij. 337
Si tantum Epiſcopus, 1. vj. quæſt. 2. *Vaſenſe Concil.* 1. CR. 198
Si te, 2. fin. de renunciatione, tit. 7. *in Sexto,* lib. 1. Boniſacius viij. 331
Si teſtes omnes, 3. fin. iv. q. 2. & 3. *Digeſta,* CR. 138
Si tibi abſenti, 17. de Præbendis, tit. 4. *in Sexto,* lib. 3. Boniſacius viij. 356
Si tibi conceſſo, 26. de Præbendis, tit. 4. *in Sexto,* lib. 3. Boniſacius viij. 357
Si tranſitus, 10. d. 79. *Symmachus Papa.* 99
Si rector diſcretus, 2. d. d. 43. *Gregorius.* 56
Si tributum, 27. xi. q. 10. *Ambroſius.* 222
Si triginta annorum, 5. fin. d. 78. *Zacharias.* 48
Si tu abſtines, 24. xxvii. q. 2. *Joan. Chryſoſt.* CR. 372
Sive de conjugii, 4. xxxiij. q. 2. *Nicolaus Papa,* CR. 401
Sive hæreticus, 51. de conſec. diſt. 4. *Beda.* 486
Si venditori, 9. fin. *de Emptione, & Venditione,* tit. 17. lib. 3. Gregorius ix. 169
Sive parvuli, 53. de conſec. d. 4. *Celeſtinus Papa.* 485
Si vero, 34. *de ſent. Excommunic.* tit. 39. lib. 5. Innocent. iij. PD. 299
Si vero, 8. *de jurejurando,* tit. 24. lib. 2. Alexander iij. 117
Si vero, 12. *de jure patronatus,* tit. 38. lib. 3. 202
j. Si vero, 3. *de ſententia Excommunicationis,* tit. 39. lib. 5. Alexander iij. 097
ij. Si vero, 4. *de ſententia Excommunicationis,* tit. 39. lib. 5. Alexander iij. ibid.
Si vero qui, 57. d. 50. *Gerundenſe Concil.* 71
Si verum, 1. xxxij. q. 1. *Urbanus Papa.* 389
Si vir, 5. *de adulteriis & ſtupro,* tit. 16. lib. 5. Ex Concilio Arelatenſi. 271
Si vir, 2. *de cognatione ſpirituali,* tit. 11. lib. 4. Alexander iij. 231
Si vir & uxor, 23. xxvij. q. 2. *Eugenius Papa ij.* in Synodo Romana. 372
Si vir & uxor, 13. xxvi. q. 2. & 3. *Auguſtinus.* 441
Si virgo, 5. xxxiv. q. 1. & 2. *Auguſtinus.* 418
Si vir ſimplex, 3. diſt. 27. *Theodorus in pœnitentiali,* CR. 36
Si una, 2. fin. de rebus Eccleſiæ non alienandis, tit. 4. in *Clem.* lib. 3. Clemens v. 407
Si vobis fratres, 28. xxxij. quæſt. 8. *Ofius Epiſcopus,* CR. 336
Si vos contra, 35. xxiij. q. 5. *Auguſtinus.* 328
Si uxorem, 18. xxxij. q. 5. *Auguſtinus.* 316
j. Solemnitates, 16. de conſecrat. diſtinct. 1. *Felix Papa,* CR. 458
ij. Solemnitates, 17. de conſecr. d. 1. *Gregorius,* CR. 458
Solent plures, 50. de conſecrat. diſt. 1. *Cabilonenſi Concilium,* CR. 461
Solet, 2. de ſententia Excommunicationis, tit. 11. in Sexto, lib. 5. Innocentius iv. *in Concilio Lugdunenſi.* 180
Solet etiam, 31. de conſec. d. 4. *Auguſtinus.* 282
Solet quæri, 6. xxxij. q. 2. *Auguſtinus.* 360
Sollicitatores, 15. de pœn. d. 1. *Digeſta.* 404
Solicita, 2. *de reſtitutione ſpoliatorum,* tit. 13. lib. 2. Alexander iij. 81
Solicitudinem, 54. *de appellationibus,* tit. 28. lib. 2. Innocentius iii. PD. 139
Solicitudo, unic. d. 32. *Alexand. ij.* CR. 78
Solicitum quoque, in pr. d. 84. Gratianus. 104
Solitæ, 6. *de Majoritate, & obedientia,* tit. 33. lib. 1. Innocentius iij. PD. 68
Sopitæ, 14. *de cenſibus,* tit. 39. lib. 3. Lucius iij. PD. 206
Sors non aliquid, 1. xxvj. q. 2. *Auguſtinus.* 356
Sortes, 7. xxvj. q. 5. *Leo iv.* CR. 358
Sortilegi ſunt, unic. xxvj. q. 1. *Iſidorus.* 356
Species & ſimilitudo, 34. de conſecrat. diſt. 2. *Gregorius,* CR. 467
Spiritus Sanctus, 58. q. j. c. Leo. 114
Spiritus Sanctus, 2. de conſecrat. diſt. 5. *Melchiades Papa,* CR. 479
Spondens, un. de crimine falſi, tit. 6. *in Extrav. com.* lib. 5. Joannes xxij. 430

Spon-

Sponſalia, in princ. xxx. q. 1. Gratianus. 180
Sponſam, 8 *de ſponſalibus & matrimoniis*, tit. 1. lib. 4. Alexander iij. 220
Sponſus & ſponſa, 33 d. 23. *Carth. Concil. iv.* 31
Sponſus & ſponſa, 5. xxx. qu. 5. *Carthag. Concilium iv.* CR. 384
Sponſus ille, 6. diſt. 56. *Auguſtinus.* 78
Statuendum nobis, 7. final. 213. q. 2. *Concilium apud Paventiam.* 176
Statuimus, 4 d. 4. *Teleſphorus urbis Romæ Epiſcopus.* 3
Statuimus, 8 d. 61. *Leo*, CR. 82
Statuimus, 4. d. 76. *Urbanus in Conc. Placentino.* 95
j. Statuimus, 106. j. q. 1. *Cabilon. Conc* 141
ij. Statuimus, 107 j. q. 1. *Nicolaus Papa ij.* ibid
Statuimus, 31. iij. q. 1. *Fabianus Papa.* 209
Statuimus, 32. xij. q. 2. *Agath. Concil.* CR. 244
Statuimus, 55. xvj. q. 1. *Anaſtaſius Papa.* 272
Statuimus, 3. xix. q. 3. *Urbanus Papa ij.* CR. 295
Statuimus, 5. xx. q 1. *Eutychianus Papa.* 298
Statuimus, 2. de confeſſis, tit. 9. *in Sexto*, lib. 2. Innocentius iv. *in Conc. Lugd.* 346
Statuimus, 1. *de Cuſtodia Euch.* tit. 44. lib. 3. Innocentius iij. *in Conc. gener.* 214
Statuimus, 1. de electione, tit. 6. *in Sexto*, lib. 1. Innocentius iv. *in Conc. gen. Lugd.* 324
Statuimus, 15. *de Majorit. & obedientia*, tit. 33. lib. 1. Gregorius ix. 65
Statuimus, 2. Sealn, *de maledicis*, tit. 26. lib. 5 Gregorius ix. 278
j. *Statuimus*, 1. de offic. & poteſt. Jud. deleg. tit. 14 *in Sexto*, lib. 1. Innoc. iv. 336
ij. *Statuimus*, 13. de offic. & pot. tit. 4. *in Sexto*, lib 1. Bonifacius viij. 332
Statuimus, xj. *de Regularibus*, tit. 31. lib. 5. Gregorius ix. 190
Statuimus, 3. de ſententia excommunicationis, tit. 11. *in Sexto*, lib. 5. Innocentius iv. *in Concilio Lugdunenſi.* 382
Statuimus, 1. *de ſupplenda negligentia Prælatorum*, tit. 20. lib. 1 Alexander iij. 35
Statuimus, 2. *de tranſactionibus*, tit. 36. lib. 1. Alexander iij. 67
Statuit quoque, 25. ij. q. 5. *Seleguſtadienſe Conc.* 163
Statuta, 00. fin. *de hæreticis*, tit. 2. *in Sexto*, lib. 5. Bonifacius viij. 376
Statutis, 8. ij. q. 2. *Codex*, CR. 136
Statuto perpetuo, 2. fin de decimis, tit. 13. *in Sexto*, lib. 3. Alexander iv. 303
Statutum, 22. de electione, tit. 6. *in Sexto*, lib. 1 Bonif. viij. 329
Statutum, 7. de electione, tit. 5. *in Clem.* lib. 1. Clemens v. 397
j. *Statutum*, 9. de hæreticis, tit. 2. *in Sexto*, lib 5 Urbanus iv. 374
ij. *Statutum*, 15. de hæreticis, tit. 2. *in Sexto*, lib 5. Bonifacius viij 375
Statutum, 2. ne Clerici vel Monachi, tit. 24. ult *in Sexto*, lib. 3. Bonif. viij 370
Statutum, 3. de Præbend. tit. 4. *in Sexto*, lib 3 Gregorius x. *in generali Concilio Lugdunenſi.* 334
Statutum, 16. de reſcriptis, tit. 3. *in Sexto*, lib. 1 Bonifac. viij. 302
Statutum, 13. de ſententia Excommunicat. tit. 11. *in Sexto*, lib. 5. Bonifac. viij. 258
Statutum eſt, 38. ij. q. 6. *Carth. Conc. iv.* 108
Statutum eſt, un xvij. q. 1. *in Concil. apud Altheium*, CR. ad inſcriptionem. 291
Statutum eſt, 34. xxvij. q 2. *Toletanum Concil.* Vide hic. CR. 373
Student ſanctitas, 59 d. 52. *Nicolaus Papa*, CR. 69
Studendum eſt, 7. diſt. 90. *Carth. Conc. iv.* 211
Studii extri, 15 d. 61. *Gregorius* 80
Studuiſti, 6. *de offic. Legati*, tit. 30. lib. 1. Celeſtinus iij. 58
Suam ad nos, 9 *de pœnis*, tit. 37 lib. 5. Innocentius iij. 204
Sua nobis, 65 *de appellationibus*, tit. 28. lib. 2 Honorius iij. PD 142
Sua nobis, 9. fin. *de confirmatione utili vel inutili*, tit. 30. ult. lib. 2. Honorius iij. 146
Sua nobis, 5 *de officio Vicarii*, tit. 28 lib. 1. Innocentius iij. 50
Suam nobis, 29 *de ſimonia*, tit. 3. lib. 5. Innocentius iij. PD. 254
Subdiaconis tuis, 9. d. 32. *Gregorius.* 41
Subdiaconi etiam, in princ. d. 54 Gratianus. 116
Subdiaconos, 1. *de tempor. ordinat.* tit. 11. lib. 1. Alexander iij. 56
Subdiaconus, 15. d. 23. *Carth. Conc. iv.* 31
Subdiaconus, 4. d 77. *Sexta Synodus.* 97
Subdiaconus, 39. xxiv. q 1. *Auguſtinus.* 343
Submittitur, 8. d 81 *Nicolaus Papa* 87
Suborta, 31. *de ſent. & re judicata*, tit. 27. lib. 2. Innocentius iij 231
Sufficiet, 1. xxxij. q. 6. *Nicolaus Papa*, CR. 364
Sufficit pœnitenti, 61 de pœn d. 1. *Leo Papa.* 409
Sufficit ſacerdoti, 53. de conſ. d. 1. *Alexander ij.* 462
Suffraganeus, 11. *de electione*, tit. 6. lib. 1. Alexander iij. 17
Suggero, 2. final. iij. q. 8. *Felix Epiſcopus in Carthaginenſ. Conc. ij.* CR. 185
Suggeſtum, 15. *de appellationibus*, tit. 28. lib. 2. Alexander iij 138
Suggeſtum, 9. *de Decimis*, t. 30. l. 3. Alex. iij. 183
Suggeſtum, 22. *de jure patronatus*, tit. 38. lib. 3. Alexander iij. 203
Suggeſtum nobis eſt, 46. vij. q. 1. *Liberius Papa.* 205
Summa iniquitas, 16. xj. q. 1. *Alexander Papa.* 133
Summa militia, 7. fin. xxij. q. 1. *Gregorius.* 303
Summopere, 72. xj. q. 3 *Gregorius*, CR. 212
Sunt in Eccleſia, 19. viij. q. 1. *Auguſtinus.* 208
Sunt namque, 14. d. 45. *Gregorius.* 60
Sunt nonnulli, 6. d 46. *Gregorius.* 60
Sunt nonnulli, 114. j. q. 1. *Gregorius.* 142
Sunt nonnulli, 21. ij. q. 7. *Evariſtus Papa.* 171
Sunt nonnulli, 23. xvj. q. 2. *Bonifacius Papa*, CR. 208
Sunt plures, 42. de pœnit. d. 3. *Auguſtinus.* 426
Sunt plurimi. 11. vj q 1. *Gregorius Papa*, CR. 165
Sunt quidam, 1. xvij. q. 2. *Auguſtinus*, CR. 283
Sunt quidam, 39. xxiij. q. 3. *Haymo*, CR 316
Sunt qui arbitrantur, 36. de pœn. d. 1. *Ambroſ.* CR. 408
Sunt quidam, 125. j. q. 1. *Paſchalis ij.* 145
Sunt quidam, 6. xxv q 1. *Urbanus Papa*, CR 356
Sunt qui dicunt. 19. xxvij. q. 1. *Gregorius*, CR. 372
Sunt qui opes, 3. xxij. q. 4 *Ambroſius*, CR. 284
Super Cathedram, 2. fin. de ſepulturis, tit 6. in Extrav. com. lib. 3 Bonifacius viij. 459
Super Cauſa, 21. ij. q. 5 *Alexander*, CR. 163
j. Super eo, 20. *de appellationibus*, tit. 28. lib 2. Alexander iij. 135
ij. Super eo, 32. *de appellationibus*, tit. 28 lib. 2. Alexander iij. PD. ibid.
Super eo, 2. *de Bigamis*, t. 21. l. 1 Lucius iij. 46
Super eo, 12. *de cenſibus*, t. 39 l. 3. Innoc. iij. 408
Super eo, 5. *de Cognatione ſpirituali*, tit 11 lib 4. Alexander iij 230
Super eo, 3. *de cohabitatione Clericorum & mulierum*, tit. 2. lib. 3. Alexander iij. PD 148
Super eo, 5. *de conditionibus appoſitis*, tit. 5. lib 4. Urbanus iij. 418
Super eo, 2. de *Conſanguinitate & affinit.* tit 14. lib. 4. Urbanus iij. 433
Super eo, 2. *de Crimine falſi*, t. 20 l 5 Luc. iij. 275
Super eo, 22. *de Electione*, t. 6. l. 1. Clemens iij. 17
Super eo, 3. *de eo qui cogn. conſang. uxoris ſuæ*, tit. 13. lib. 4. Celeſtinus iij. 234
Super eo, 4. de hæreticis, tit. 2. *in Sexto*, lib 5. Alexander iv. 278
Super eo, 7. Seale, *de his, quæ vi metuſve*, tit. 40. lib. 1. Gregorius ix 72
Super eo, 13. *de offic. & poteſt. Jud. deleg.* tit. 29. lib. 1. Alexander iij. 56
Super eo, 4 *de peculiis & alienis*, tit. 23. lib 3. Urbanus iij. 182
Super eo, 6. de Præbendis, tit. 4. *in Sexto*, lib. 3. Bonifacius viij. 334
Super eo, 2. *de raptoribus*, tit 17. lib 5 Eugenius iij PD 270
Super eo, 9. *de Regularibus*, tit. 31 lib 3. Alexander iij. 187
j. Super eo, 2. *de ſent. Excommunicat.* tit 39. lib. 5. Alexander iij. PD 227
ij. Super eo, 51 *de ſentent. Excommunicat.* tit. 39. lib 5. Honorius iij. 276
Super eo, 5. *de teſtibus cogendis*, tit. 21. lib. 2. Alexander iij. PD 110
j Super eo, 13. *de teſtib. & atteſtationib.* tit. 20. lib. 2. Alexander iij. 103
ij. Super eo, 22. *de teſtib. & atteſtat.* tit. 20 lib 2. Alexander iij. 107
Super eo, 7. *de tranſactionibus*, tit. 36. lib. 1. Alexander iij. 67
Super eo, 4. *de uſuris*, t. 19. l 5 Alex iij. PD. 273
Super gentes, un. de Conſuetudine, tit. 1. *in Extrav. com.* lib 1. Joannes xvij. 443
Super his, 16. *de Accuſationibus*, tit. 1. lib. 5. Innocentius iij. 227
Super his, 8. de pœnis, t. 37. lib 5. Innoc. iij. 204
Super his, 8 *de teſtibus cogendis*, tit. 21. lib 2. Innocentius iij. 111
Super hoc, 3. *de eo qui duxit in matrimonium quam polluit per adult.* tit. 7. lib. 4. Alexander iij. 230
Super hoc, 5. de *renunciatione*, tit. 9. lib. 1. Clemens iij 18
Super illa, 4. *de ſecundis nuptiis*, tit. 21. ult lib. 4. Urbanus iij 433
Super inordinata, 35. de *Præbendis*, tit. 5. lib 3. Gregorius ix 157
Super literis, 20. *de reſcriptis*, tit. 3. lib. 1. Innocentius iij. 7
Super prudentia, 1. cit. quæſt. 2 *Paſchalis ij.* 237
Super quæſtionum, 27. *de offic. & poteſt. Jud. deleg.* tit. 29. lib 1 Innocentius iij. 54
Super quibus, 4. xxv queſt 3. *Urbanus.* 385
Super quibuſdam, 26. *de Verborum ſignificatione*, tit. 40 lib. 5. Innocentius iij. PD. 209
Super quodam, 4. *de ſtatu Monachorum*, tit. 35 lib. 3. Clemens iij PD. 197

Super

Super ſpecula, 3. fin. *de Magiſtris*, tit. 5. lib. 5 Honor. iij. PD. 258
Super ſpecula, 10. *fin. Ne Clerici vel Monachi*, t. 50. ult. l. 3. Honor. iij. PD. 219
Super ſpecula, 28. *de privilegiis*, tit. 33. l. 5. Honor. iij. PD. 289
Super ſpoliatione, 4. *final. de ordine cognitionum*, tit. 10. l. 2. Greg. ix. 89
Super tribus, 71. *de pæn.* d. 1. *Hieron.* 410
Super tribus, 24. *de pæn.* d. 2. *Hieron.* 417
Superveniente, 70. j. q. 1. *Gregor.* 136
Supplicitet gloria veſtræ, 18. xxxij. quæſt. 8. Gregorius, CR 334
Suſcepimus, 10. *de homicidio voluntario*, tit. 12. l. 3. Alexand. iij. 268
Suſcepti, unic. in ſede vacante, tit. 3. in Extr. com. l. 3. Joann. xxii. 455
Suſcepto, 2. de præbendis & dignit. tit. 4. *in Sexto*, l. 3. Clem. iij. 353
Suſcepti regiminis, 2. *de electione, & elect. poteſtat.* tit. 1. in *Extrav.* Joan. xxii. 426
Suſceptis, 1. *de cauſa poſſeſſionis*, tit. 12. lib. 2. Gregor. vij. PD. 90
Suſceptum, 6. de reſcriptis, tit. 3. in *Sexto*, lib. 1. Bonif. viij. 212
Suſcipitiſſe, 6. d. 10. Greg. Nazian. 8
Suſcitata, 6. *de in integrum reſtitutione*, tit. 40. l. 1. Innoc. iij. 73
Suſpectos, 4. iij. q. 5. *Pontianus Papa*, CR. 180
Suſpicionis, 39. *de offi.. & poteſt. Jud. deleg.* tit. 29. l. 1. Greg. ix. 37
Suum vero, in princ. xxj. q. 4. Gratian. 290
Sylveſter, 13. xj. q. 1. *Gelaſius Papa*. 240
Symbolum, 56. *de conſecratione*, diſtinct. 4. *Agathenſ. Concilium.* 486
Synodum Epiſcoporum, 5. diſtinct. 17. *Marcellus Papa*, CR. 19

T

TAbernaculum, 2. *de conſecratione*, diſtinct. 1. *Felix iv.* CR. 457
Tales ad miniſterium, 4. d. 23. *Clemens*. 20
Te *ut eſt*, in princ. xxij. q. 3. Gratian. CR. 376
Tanta quidem, 1. viij. q. 3 *Pelagius Papa*. 200
Talibus DEUS, 27. *de pœnitentia*, diſtinction. 2. *Hieronymus*. 417
Tali contagio, 17. j. q. 7. *Meldenſe Conc.* 133
Talis mihi, 38. *de pænitent.* diſtinction. 2. *Joannes Chryſoſtom.* CR. 420
Tam diu, 7. iii q. 1. *Felix Papa ii.* 176
Tam literis, 33. *de teſtib. & atteſtation.* tit. 20. l. 2 Innoc. iij. 10
Tam Sacerdotes, 14. xxiv. quæſtion. 5. *Anacletus Papa*. 347
Tanta eſt, 18. *fin. de conſuetud. Prælator.* tit. 31. l. 5. Greg. ix. 184
Tanta eſt, 6. *qui filii ſunt legitimi*, tit. 17. lib. 4 Alex. iij. 230
Tanta eſt, 7. *de Simonia*, tit. 3. lib. 5. Deodatus Papa. 251
Tanta nequitia, 24. d. 86. Gregor. 207
Tanta nequitia, 11. j. q. 7. Gregor. 231
Tantis Damial, 3. d. 81. *Celeſtin.* 200
Tantum valet, 27. xxxij. q. 7. *Auguſt.* 399
Temeratium, 49. xj. q. 3. Auguſt. 230
Tempora pœnitudinis, 2. xxvj. quæſtion. 7. *Leo Papa*. CR. 362
Temporis qualitas, 44. vij. qu. 1. *Greg.* CR. 204
Tempus autem, in princ. d. 75. Gratian. 94
Tempus quod inter, 23. xiij. q. 2. Auguſt. 255
Tempus quoque, in princ. d. 31. Gratian. CR. 40
Tempus vero, in principio, *de pœnitentia*, diſt. 7. Gratianus. 433
Teneamus, 36. j. q. 1. *Auguſt.* 134
Tenere debet, 4. d. 31. Innoc. I. 61
Te nobis, 4. *fin. de Clericis peregrinis*, tit. 22. l. 1. Honor. iij. *PD.* 47
Tenor, 10. *de ſent. & re judic.* tit. 27. lib. 2. Clemens iij. PD. 228
Te quidem, 29. xj. q. 1. *Clemens*, CR. 222
Te referente, 12. *de celebrat. Miſſar.* tit. 41. lib. 3. Innoc. iij. PD. 212
Terrulas, 53. xij. q. 2. *Agath. Conc.* CR. 247
Tertio loco, 13. *de præſumptionibus*, tit. 23. lib. 2. Clemens iij. 116
Tertio loco, 3. *de Probationibus*, tit. 19. lib. 2. Clemens iij. 100
Tertio quæritur, in pr. xv. q. 3. Gratian. 263
Teſtamenta vero, in pr. xiii. q. 5. Gratian. 250
Teſtamentum, 1. d. 6. Greg. CR. 4
Teſtes abſque, 59. ii. q. 7. *Damaſus Papa*, CR. 173
Teſtes autem, 1. iv. quæſt. 2. & 3. *Carthaginenſe Concilium vii.* 188
Teſtes per quamcumque, 14. iij. quæſt. 9. *Calixtus Papa*. 286

Pars I.

Teſtibus, 2. fin. de teſtibus, tit. 8. in *Clem.* lib. 2. Clemens V. 408
Teſtimonium, 9. xi. q. 1. *Sylveſter Papa*, CR. 220
Teſtimonium, 34. *de teſtib. & atteſtationib.* tit. 20. l. 2. Greg. ix. 210
Teugualdum, ix. xj. q. 5. *Nicolaus Papa*, CR. 226
Theodoſius, 1. *de ſtatu Monachorum*, tit. 35. lib. 3. Greg. I. PD. 196
Thomas, 7. fin. *de Corpore vitiatis*, tit. 20. lib. 1. Honorius iij. 46
Tibi domino, 33. d. 63. Leo iv. CR. 87
Tibi qui, 22. *de reſcriptis*, tit. 3. in *Sexto*, lib. 1. Bonif. viij. 353
Timorem, 25. *de conſecratione*, diſtinct. 2. *Baſilius Epiſcopus*, CR. 466
Tolerabilius, 2. xxxii. q. 5. *Ambr.* CR. 435
Toleranda ſunt, 1. xxiij. q. 4 Auguſt. CR. 315
Tolle Charitatem, 30. *de pænitentia*, diſtinct. 2. *Auguſtinus*. 417
Tonſura vero, in pr. d. 69. Gratian. 92
Totam pœnitentiam, 14. *de pœnitentia*, diſtinct. 3. *Hieronymus*. 423
Totum, 6. j. q. 3. *Auguſt.* 140
Transferunt, 32 xxiv. q. 1. *Hieron.* 348
Tranſiens, 3 *de Conſtitutionibus*, tit. 2. lib. 1. Auguſtin. 2
Tranſmarinos, 2 d. 98. *Anacletus I.* 123
Tranſmiſſæ, 4. *de eo qui cognov. conſang. uxoris ſuæ*, tit. 15 l. 4. *Celeſtin. iij.* 258
Tranſmiſſa, 31. *fin. de jure patronatus*, tit. 38. l. 3. Greg. ix. 204
Tranſmiſſæ, 3. *qui filii ſunt legitimi*, tit. 17. lib 4. *Alexand. iij.* 238
Tranſmiſſa, 53. *fin. de Verborum ſignificat.* tit. 40. l. 3. Greg. ix. 312
Tranſmiſſam, 15. *de electione*, tit. 6. lib. 1. Celeſtinus iij. PD. 17
Tres perſonas, 12. xxiij. q. 4. *Auguſt.* CR. 217
Tres ſunt Actiones, 81. *de pænitentia*, diſtinct. 1. *Auguſtinus*, CR. 418
Treugas, 1. *de treuga & pace*, tit. 34. lib. 1. Alexand. iij. in *Conc. Later.* 65
Tria legitima, 8. xxxvi. q. 2. *Hieron.* CR. 435
Tria ſunt genera, 12. d. 45. *Albinus, & Alcuinus*. 30
Tribus ex cauſis, 36. *de conſecratione*, diſtinct. 1. Auguſtinus. 480
Tribus gradibus, 23. *de conſecratione*, diſtinct. 2. Clemens Papa. 466
Tributum, 22. xxiij. q. 8. *Urban. Papa*. 315
Triforme eſt, 22 *de conſecratione*, diſtinct. 2. *Sergius Papa*, CR. 466
Tua diſcretionis, 6. *de pœn.* tit 27. lib. 5. Innocent. iij. 296
Tua fraternitati, 8. *de Apoſtatis*, tit. 9. lib. 5. Innocent. iij. 265
Tua fraternitati, 5. *de Procuratoribus*, tit. 38. l. 1. Innoc. iij. 69
Tua fraternitati, 25. *de ſponſal. & matrim.* tit 1. l 4. Innoc. iij. 123
Tua fraternitatis, 12 *de Clericis non reſidentibus*, tit. 4. l 3. Innoc. iij. 151
Tua fraternitatis, 9. *de Clericis peregrinis*, tit. 22. l. 1. Innoc. iij PD. 47
Tua fraternitatis, 10. *de eo qui cogn. Conſang. uxoris ſuæ*, tit. 15. l. 4. Innoc. 3 234
Tua fraternitatis, 20. *de Præbendis*, tit. 5. lib. 3. Innoc. iij. PD. 154
Tua fraternitatis, 5. *Ut lite non conteſtata*, tit. 6. l. 2. Innoc. iij. PD. 85
Tua literæ, un. *de Clerico per ſaltum promoto*, t. 29. l 6. Innoc. iij. PD. 180
Tua nobis, 14. final. *de deſponſatione impuberum*, tit. 2. l. 4. Innoc. iij. PD. 226
Tua, & *infra*, 25. *de Decimis*, tit. 30. lib. 3. Innoc. iij. 185
Tua fraternitas, 7. fin. *de adulteriis*, tit. 16. lib 3. Innoc. iij. 271
Tua fraternitas, 2. *de confirm. Eccleſiæ*, tit. 40. l. 3. Innoc. iij. 208
Tua fraternitas, 4. *de ſponſa duorum*, tit. 4. lib. 4. Alex. iij. PD. 227
Tuam, 10. *de ætate*, tit. 14. lib. 1. Innoc. iij. 40
Tuam, 8. *de Ordine Cognitionum*, tit. 10. lib. 2. Honor. iij. PD. 89
Tua nobis, 26. *de Decimis*, tit 30. lib. 3. Innocent. iij. PD. 185
Tua nobis, 17. *de Teſtamentis*, tit. 26. lib. 3. Gregorius ix. 178
Tua nobis, 92. *de Verborum ſignificatione*, tit. 40. l. 5. Honor. iij. PD. 310
Tua nos, 4. *de Clerico ægrotante*, tit. 6. lib. 3. Clemens iij. 158
Tua nos, 1. *de Clericis peregrinis*, tit. 22. lib. 1. Alex. iij. 47
Tua nos, 7. *de Cognatione ſpirituali*, tit. 11. lib. 4. Innoc. iij. 233
Tua nos, 8. *de Cohabitatione Clericorum, & Mulierum*, tit. 2. l. 3. Innoc. iij. 149

n Tua

Tua nos, 9. de conſang. & affin. t. 24. l. 4. Innoc. iij. 035
Tua nos, 1. de deſponſ. impub. t. 2. l. 4. Honorius. 224
Tua nos, 6. fin. de Eccleſ. ædific. tit. 48. l. 3. Celeſtinus iij. 016
Tua nos, 19. de homicidio voluntario, tit. 12. lib. 5. Innoc. iij. PD. 269
j. Tua nos, 11. de jurejurando, tit. 24. libro 2. Lucius iij. 117
ij. Tua nos, 24. de jurejurando, tit. 24. lib. 2. Innoc. iij. PD. 120
Tua nos, 19. de ſent. excomm. tit. 39. lib. 5. Clemens iii. PD. 299
Tua nos, 34. de ſimonia, tit 3. l. 5. Innocentius iij. PD. 255
Tua nos, 26. de ſponſal. & matrim. tit. 1. l. 4. Innoc. iij. 013
Tua nos, 9. de uſuris, tit. 19. libro 5. Alexander iij. 274
Tua nos, 9. de his, quæ fiunt a Prœl. tit. 10. lib. 3. Innoc. iij. 164
Tuarum, 10. de Privilegiis, tit. 33. lib. 5. Innoc. iij. PD. 183
Tua ſanctitas, c. xxxj. q. 2. Hormiſda Papa, in vulgaris Honorius. CR. 387
Tuas dudum, 3. fin. de ſponſa duor. tit. 4. lib. 4. Innoc iij. 019
Tuas dudum, 23. de uſuris, tit. 19. lib. 5. Innoc. iij. 274
Tu bonus, 2. xxiij. q. 4. Auguſtinus. CR. 315
Tu dixiſti, 10. xxiij. q. 5. Auguſtinus. 326
Tuæ quæſtionibus, 23. de Præbendis, tit. 5 lib. 3. Innocentius iij. 155
Tuis quæſtionibus, 39. de Teſtibus, & atteſt. t. 20. lib. 2. Innoc. iij. 108
Tu malum, 8. xxiij. q. 1. Auguſtinus. 309
Tum ex literis, 5. de in integrum reſtit. tit. 41. l. 1. Innocentius iii. 70
Tunc eis, 90. de Conſecratione, diſtinctio. 2. Auguſtinus. 476
Tunc ſalvabitur, 7. xxxiij. q. 5. Hieronymus. 436
Tunc valere, 42. de Conſecratione, diſtinct. 4. Auguſtinus. 485
Tunc vero, 62. xj. q. 3. Gregorius. 231
Turbat acumen, 8. diſt. 37. Beda. 30
Turbatur navicula, 62. 3. q. 4. Ambroſius. CR. 249

V

VAcante, 26. de præbendis, tit. 5. lib. 3. Innocentius iij. 136
Væ eis, 20. de pœn. diſt. 4. Idem. 431
Væ qui dicitis 39. xj q. 3 Ejuſdem. 251
Valde neceſſarium, 1. diſt. 94 Gregorius. CR. 116
Valentinianus, 3. diſt. 63 Hiſtoria tripartita. CR. 83
Valentino Clerico, 20. finale, diſtinctione 34. Pelagius Papa. 47
Valet interdum, 9. diſt. 81 Iſidorus. 101
Valida eſt, 4. de pœn. diſt. 1. Gregorius. 415
Vaſa, in quibus, 44. de Conſecrat. diſt. 1. Tribur. Concilium. 461
Vas electionis, unic. de Cenſibus, & exactionibus, tit. 10. in Extr. Comm. l. 3. Benedict. xii. 40
Vas electionis, 2. de hæreticis, tit. 3. in Extravag Comm. l. 5. Joannes xxij. 466
Vaſis ira, 13. xxiij. q. 4. Auguſtinus. CR. 333
Ubicunque, 6. xvj. q. 3. Tribur. Conc. CR. 051
Ubicunque, 26. xxij. q. 2. Joannes Chryſoſtomus, 235
Ubicunque 16. xvj. q. 1. Tribur. Conc. CR. 168
Ubicunque, 4. de pœnis, tit. 9. in Sexto. lib. 5. Bonifacius viij. 38.
Ubi iſte didiciſti, 9. diſt. 74. Simplicius Papa. 94
Ubinam legiſtis, 4. diſt. 96. Nicolaus Papa. 119
Ubi non eſt, unic. xxx. q. 2. Nicolaus Papa. CR. 081
Ubi non eſt, 2. de deſponſat. impub. tit. 2. lib. 4. Nicolaus Papa. 024
Ubi pars eſt, 78. de Conſecratione, diſtinctione 2. Hilarius 474
Ubi periculum, 3. de Electione, tit. 6. in Sexto. libro 1. Gregorius x. in Concilio generali Lugdunenſi. 324
Ubi ſane, 29. xxiv. q. 1. Auguſtinus. 341
Vel non eſt compos, 14. de tempor. ordin. tit. 11. l. 1. Honorius iij. PD. 38
Vendentes, 10. j. q. 3. Gregorius. 147
Venerabilem, 34. de Electione, tit. 6. lib. 1. Innoc. iij. PD. 24
Venerabilem, 14. fin. de Exceptionib. tit. 25. l. 2. Gregorius ix. 124
Venerabiles, 28 de Conſecratione, diſt. 3 Septima Synodus. CR. 470
Venerabili, 24. de Cenſibus, tit. 39. lib. 3. Honorius iij. PD. 208
Venerabili, 37. de offic & pot. jud. deleg. tit. 29. lib. 1. Honorius iij. PD. 37
Venerabili, 32. de ſent. excomm. tit. 39. lib. 5. Honorius iij. 305
Venerabili, 52. de teſtib. & atteſt. tit. 20. lib. 2. Honorius iij. PD. 110
Venerabili, 22. de Verbor. ſignific. tit. 40. l. 5. Innoc. iij. PD. 308
Venerabilibus, 7. de ſententia excommun. tit. 11. in Sexto. l. 5. Innoc. iv. 388
Venerabilis, 17. de Conſecratione, diſt. 4. Gelaſius Papa, CR. 480
Venerabilis, 8. de confirm. utili, vel inut. tit. 30. ult. lib. 2. Honorius iij. PD. 146
Venerabilis, 10. fin. de dolo, & contum. tit. 14. lib. 2 Gregorius ix. 97
Venerabilis, 20. de judiciis, tit. 1. lib. 2. Honorius iij. PD. 80
Venerabilis, 37. de Præbendis, tit. 5. lib. 3. Gregorius ix. 157
Venerabilis, 30. fin. de Teſtibus. tit. 21. lib. 2. Honorius iij. 112
Veniam nunc, 3. xxv. quæſt. 9. Innocentius Papa, CR. 453
Veniens, 15. de accuſation. tit. 1. lib 5. Innocentius iij. 247
Veniens, 6. de cognatione ſpirit. tit. 11. lib. 4. Innocentius iij. PD. 030
Veniens, 16. de converſione conjug. tit. 32. l. 3. Innocentius iij. 192
j. Veniens, 1. de eo, qui cognovit conſanguineam uxoris ſuæ, tit. 13. lib. 4. Alex. iij. PD. 033
ij Veniens, 9. de eo, qui cognovit conſanguineam uxoris ſuæ, tit. 13. lib. 4 Innoc. iij. 034
Veniens, 7. de eo, qui duxit in matrimonium, quam polluit per adulterium, tit. 7. lib. 4. Innocentius iij. PD. 030
Veniens, 1. de eo, qui ordinem furtive ſuſc tit. 30. l. 5. Alexander iij. 280
Veniens, 3. de filiis presbyt. tit. 17. l. 1. Alexander iij. 42
Veniens, 1. de his, qui fil. occid. tit. 10. lib. 5. Alexander iij. 266
Veniens, 16. de jurejurando, tit. 24. lib. 2. Innoc. iij. PD. 118
Veniens, 19. de præſumptionibus, tit. 26. lib. 2. Innocentius iij. 127
Veniens, 3 fin. de Presbyt. non baptiz. tit. 43. l 3. Innoc. iij. 014
Veniens, 5. qui Cler. vel vov. tit. 6. lib. 4. Alexander iij. 129
Veniens, 29. de Regularibus, tit. 31. lib. 3. Innoc. iij. 189
Veniens, 13. de Renunciatione. tit. 9. lib. 1. Honorius iij. PD. 18
Veniens, 16. de ſenten. excomm. tit. 39. lib. 5. Clemens iij. 299
Veniens, 19. de Simonia, tit. 3. l. 5. Alex. iij. 033
j. Veniens, 13. de ſponſal. & matrim. tit. 1. lib. 4. Alexander iij. 000
ij. Veniens, 13 de ſponſal. & matrim. tit. 1. lib. 4. Alexander iij. ibid.
j. Veniens, 10. de teſtib. & atteſt. tit. 20. l. 2. Alex. iij. 103
ij. Veniens, 38. de teſtibus, & atteſtat. tit. 20. lib. 2. Innoc. iij 107
Veniens, 8. de tranſactionibus, tit. 36. lib. 1. Alex. iij. PD 07
Veniens, 2. de Verbor. ſignific. tit. 12. in Sexto, l. 5. Innoc. iv. 288
Venientes, 19. de jurejurando, tit. 24. lib. 2. Innoc. iij. 119
Venientis, 1 de voto, & voti redempt. tit. 34. lib 3. Alexander iij PD. 294
Veniſti ad fontem, 87. de conſecratione, diſt. 4. Ambroſius. CR. 489
Venit Sacerdos, 91. de conſecratione, diſt. 4. Ambroſius. CR. 487
Venter meus, 5. diſt. 35. Hieronymus. 48
Ventrem eſt, 18. j. q. 1. Innocentius. 229
Vera juſtitia, 15. diſt. 45. Gregorius. 60
Verbum Dei, 52. de pœnitentia, diſtinct. 1. Ambroſius. CR. 408
Vereor, 22. viij q. 1. Hieronymus, 000
Vergentis, 10. de hæreticis, tit. 7. lib. 5. Innocentius iij. PD. 262
Veritate, 4. diſt. 8. Auguſtinus. 5
Veritatis, 8. de dolo, & contumacia, tit. 14. lib. 2. Innoc iij. PD. 97
Veritatis, 24. de jurejurando, tit 24. lib. 2. Clemens iij. PD. 118
Verum, 4. de conditionibus appoſitis. tit. 5. l. 4. Alexander iij. 018
Verum, 2. de converſione conjugatorum. tit. 32. l. 3. Alexander iij. 190
Verum, 9. de foro competenti, tit. 2. lib. 2. Alex. iij. 81
Verum, 15. de jurejurando, tit. 24. lib. 2. Celeſtinus iij. 118
Verum hoc, in princ. diſt. 14 Gratianus. 10
Verus Baptiſmus, 150. de Conſecratione. diſtinct 4. Proſper. 495
Veſtimenta Eccleſiæ, 42. de Conſecr. diſt. 1. Stephan. 461

Veſtiæ

Veſtra, 7. *de cohab. Cleric. & mulier.* tit. 2. l. 3. Lucius iij. in Concil. Mogunt. PD. 248
Veſtra, 2. *de loc. & conduct.* t. 18. l. 3. Innoc. iij. 169
Veſtiam flagitamus, 13. fin. diſt. 10. *Leo* iv. CR. 8
Viam ambitioſa, 1. de Regularibus, & tranſeuntib. ad Religionem, tit. 8. in *Extravag.* Commun. lib. 3. Martinus iv. 360
Viam alienas, 1. fin. de treuga, & pace, tit. 9. *in Extravag.* Comm. lib. 1. Sixtus iv. 443
Victor Honorius, 2. diſt. 97. *Honorius ad Bonifacium Papam.* CR. 200
Vide benignum, 69. *de pœn.* diſt. 1. *Hieronym.* CR. 410
Videntes autem, 16. xii. q. 1. *Urbanus Papa.* 239
Viduas homines, 10. diſt. 86. *Auguſtinus.* 106
Vide quantum, 63. j. q. 1. *Hieronym.* 235
Videt ſit, 10. diſt. 20. *Joannes viij.* 8
Vides, ut opinor, 3. xxiij. q. 6. *Auguſtinus.* 330
Videtur nobis, 2. xxxv. q. 6. *Cœleſtinus Papa.* CR. 430
Videtur nobis, 3. *qui matrim. accuſ. poſſ.* tit. 18. l. 4. Clemens iij. PD. 241
Vidua, 16. diſt. 34. *Hieronymus.* 46
Vidua, 16. fin. xx. q. 1. *Tolet. Conc.* 2. 296
Vidua, 34. xxvii. q. 1. *Nicolaus.* CR. 368
Vidua, 4. *de Regular. & tranſeunt. ad relig.* tit. 31. l. 3. ex Concilio Arelatenſi. 187
Viduæ, 34. fin. diſt. 81. *Carth. Conc. iv.* 123
j. Viduæ, 33. xxvii. q. 1. *Auguſtinus.* CR. 368
ij. Viduæ, 37. xxvii. q. 1. *Arelat. Concil.* ibid.
Viduas, 3. j. q. 2. *Paulus Apoſtolus.* 244
j. Viduas, 2. xxvii. q. 1. *Gregorius.* CR. 364
ij. Viduas, 8. xxvij. q. 1. *Maximus Papa*, id eſt, *Bracaren.* in Concilio. CR. 363
iij. Viduas, 16. xxvij. q. 1. *Aurel. Concil.* 366
Viduas autem, in princ. diſt. 83. *Gratianus.* 108
Viduitatis, 33. xxvij. q. 1. *Arauſic. Conc.* CR. 368
Vigilanti, 3. *de præſcript.*, tit. 26. l. 2. Alex. iij. 123
Viginti tantum, 13. diſt. 16. *Stephanus Papa.* CR. 29
Viliſſimus, 43. j. q. 1. *Symmachus.* 233
Vino inebriantur, 6. diſt. 37. *Hieronymus.* 50
Vinolentum Sacerdotem, 6. diſt. 35. *Hieronym.* CR. 48
Violatores, 3. xxv. q. 2. *Damaſus Papa.* 352
Vir autem, 3. *de ſecundis nuptiis.* tit. 21. ultim. lib. 4. Urbanus iij. 243
Vir cum propria, 7. xxxiij. q. 4. *Gregorius.* CR 433
Virginem, 12. xxxij. q. 2. *Triburienſe Concil.* Chalcedonenſe CR. 366
Virgines, 9. fin. diſt. 27. *Hieronymus.* 36
Virgines, 13. xx. q. 1. *Pius Papa.* CR. 297
Virgines, 1. xx. q. 4. *Triburienſe Conc.* 299
Virgines, 23. xxvii. q. 1. *Eliberit. Concil.* CR. 367
Virginibus, 14. xxxii. quæſt. 1. *Triburienſe Concilium.* vide CR. 366
Vir, qui a ſtipite, 9. fin. *de conſang. & affin.* tit. 14. lib. 4. Gregorius ix. 230
Virum Catholicum, 6. diſt. 47. *Leo.* CR. 6.
Viſis literis, 2. xvj. q. 2. *Joannes Papa.* CR. 275
Viſitandi, 18. xviij. q. 2. *Gregorius.* 284
Viſum præterea, 32. *de Conſecratione*, diſt. 1. *Cabilon. Concil.* CR. 461
Ultime volumus, 4. xiij. q. 2. *Gregorius.* CR. 251
Ultra Provinciarum, 4. iij. q. 6. *Stephanus.* 182
Ultra tertium, 33. *de teſtib. & atteſt.* tit. 20. libr. 2. Gregor. ix. 110
Unam ſanctam, 1. de Majorit. & obed. tit. 8. *in Extravag.* Comm. lib. 1. Bonif. viij. 443
Unaquæque, 13. iij. q. 6. *Anacletus Papa.* 283
Unaquæque melior, 3. xiij. q. 2. *Auguſtinus.* CR. 231
Una ſententia, 70. de *appellationibus*, tit. 28. lib. 2. Gregorius ix. 143
Una ſola, 5. xxxiij. q. 5. *Auguſtinus.* 438
Una tantum, 4. diſt. 26. *Ambroſius.* CR. 35
Unctio inviſibilis, 7. *de pœnitentia*, diſtinct. 2. *Auguſtin.* CR. 415
Undecunque, 3. diſt. 36. *Auguſtinus.* 78
Unde ipſe, 2. viij. q. 1. *Gratianus*, ſive *Palea.* 206
Unde quæritur, in princ. xxx. q. 9. *Gratianus.* 432
Unicuique, 81. xj. q. 3. *Pelagius Papa ij.* 233
Unicuique fidelium, 33. *de Conſecr.* diſt. 1. *Aurelian. Conc.* CR. 460
Unigenitus, 2. de pœnit. & remiſſ. tit. 9. in *Extrav.* Comm. lib. 5. Clemens vj. 432
Unio noſtræ, 3. x. quæſt. 3. *Toletanum Concilium* xvj. CR. 218
Univerſitatis, 24. *de ſententia excomm.* tit. 39. libr. 5. Clemens iij. 301
Unius uxoris, 1. diſt. 26. *Hieronymus*, melius *Collectanea Bedæ* juxta CR. 34
Uno delegatorum, 40. *de offic. & pot. jud. deleg.* tit. 29. lib. 1. Gregor. ix. 51
Unum Abbatem, 4. xxj. q. 2. *Agath. Conc.* 299
Unum orarium, 3. diſt. 23. *Tolet. Conc.* iv. CR. 33
Unum ſolum, 3. xxiij. q. 5. *Auguſtinus.* 325
Unus ex vobis, 6. ii. quæſt. 1. *Auguſtinus*, forte *Zepherinus.* CR. 155
Unuſquiſque, 8. xxij. q. 4. *Ambroſius.* 308
Vobis enim, 23. xij. q. 2. *Gelaſius.* 243
Vocatio ad Synodum, 1. v. quæſt. 2. *Damaſus Papa.* CR. 191
Vocatio autem, in princ. 5. q. 2. *Gratianus.* ibid.
Volens, 000c. *de purific. poſt partum*, tit. 47. lib. 3. Innoc. iij. PD. 213
Volentes, 8. *de officio Legati*, tit. 30. lib. 1. Gregorius ix. 59
Volentes, 1. de Privilegiis, tit. 7. *in Sexto*, libro 5. Innocentius iv. *in Concilio generali Lugdunenſi.* 183
Voluiſſent, 60. *de pœnitentia*, diſtinctione 1. *Gregorius Papa.* 408
Volumus, 24. diſt. 81. *Gregorius.* 102
Volumus, 2. diſt. 89. *Gregorius.* 110
Volumus, 37. xi. q. 1. *Codex*, forte *Carolus in Capitular.* CR. 223
Volumus, 2. xvj. q. 4. *Gregorius.* 279
Vos ante omnia, 103. *de Conſecratione*, diſt. 4. *Auguſtin.* CR. 490
Vos autem, 30. xvj. q. 1. *Auguſtinus.* 264
Vota Civium, 37. diſt. 63. *Leo* 1. 88
Voventibus, 4. diſt. 23. *Hieronymus*, melius *Auguſtinus*, juxta CR. 36
Voventibus, 2. xvij. q. 1. *Hieronym.* 285
Urbes, & loca, 1. diſt. 80. Lucius Papa. 99
Uſque adeo, 3. diſt. 33. *Gelaſius Papa.* 47
Uſque adeo, 28. finale. xxxij. quæſt. 7. *Auguſtinus.* CR. 399
Uſura eſt, 4. xiv. q. 3. *Agath. Conc.* 257
Uſurarum, 1. de uſuris, tit. 5. in *Sexto*, libro 5. Gregorius x. *in Conc. gener. Lugdun.* 337
Uſus auctoritatis, 1. diſt. 11. *Iſidorus.* 9
Uſus naturalis, 14. xxxii. q. 7. *Auguſtinus.* CR. 398
Ut Abbates, 1. *de ætate & qualit.* tit. 14. libro 1. ex Concilio Pictavienſi. 39
Ut animarum, 2. fin. de Conſtit. tit. 2. *in Sexto*, l. 1. Bonif. viij. 321
Ut Apoſtolicæ, v. de privilegiis, tit. 7. *in Sexto*, lib. 5. Clemens iv. 379
Ut Archidiaconus, 1. *de offic. Archid.* tit. 23. libr. 1. ex libro Rom. ordin. 47
Ut Archipreſbyter, 1. *de officio Archipreſbyt.* tit. 24. lib. 1. ex Concil. Tolet. 49
Ut Bigami, 1. *de Bigamis*, tit. 21. lib. 1. ex Conc. Aurelian. 46.
Ut Calix Domini, 43. *de Conſecratione*, diſtin. 1. *Rhemenſe Concil.* 461
Ut calumniis, 2. de ſententia, & re judicata, tit. 11. in *Clement.* lib. 2. Clemens v. *in Concilio Viennenſi.* 403
Ut circa, 4. de electione, tit. 6. *in Sexto*, lib. 1. Gregorius x. *in Conc. gener. Lugdun.* 323
Ut Clerici, 3. *de Regul.* tit. 31. lib. 3. ex Concilio Tolet. 187
Ut Clericorum, 1. *de offic. jud. ordin.* tit. 9. *in Clem.* lib. 1. Clemens v. in Conc. Vienn. 398
Ut Clericorum, 13. *de Vita, & honeſt. Cleric.* tit. 1. lib. 3. Innoc. iij. 147
Ut Cognoverunt, 39. *de pœnitentia*, diſtinct. 2. *Ambroſius.* 418
Ut commiſſi, 12. de hæreticis, tit. 2. *in Sexto*, l. 5. Bonif. viij. 374
Ut Commutationes, 2. *de rerum permutatione*, tit. 19. l. 3. Ex Conc. Beloac. 170
Ut conſtitueretur, 25. diſtinction. 30. *Auguſtinus.* 67
Ut conſtitutio, 1. de jure Patronatus, tit. 12. *in Clem.* l. 3. Clem. V. *in Conc. Viennenſ.* 200
Ut conſultationi, 10. *fin. de Clericis conjugatis*, tit. 3. l. 3. Honorius iij. 150
Ut debitus, 59. *de appellation.* tit. 28. l. 2. Innoc. iij. *in Conc. gener.* 141
Ut Dominicis, 2. *de Parochiis & alienis*, tit. 29. l. 3. Ex Conc. Nanetenſi. 181
Ut Epiſcopi, 7. *de conſecratione*, diſtinct. 5. *Meldenſe Concilium.* 496
Ut evidenter, 82. j. q. 1. *Auguſt.* CR. 133
Ut fame, 33. *de ſent. Excommun.* tit. 39. lib. 5. Innocent. iij. PD. 101
Ut filii preſbyterorum, 1. *de filiis Preſbyterorum*, tit. 17. l. 1. ex Conc. Pictavienſi. 42
Ut jejunii, 6. *de conſecratione*, diſtinct. 3. *Aurelianenſe Concilium.* 496
Ut ii, qui, 2. de ætate, & qualitate, tit. 9. *in Clem.* l. 1. Clem. V. 398
Utilem, 32. xvii. q. 2. *Hieron.* 307
Utile non debet per inutile vitiari, Reg. xxxvii. de reg. jur. *in Sexto*, Bonif. viij. 192
Ut illud, 38. *de conſecrat.* diſtinct. 2. *Soter Papa*, in Decretis. 463
Utinam omni tempore, 11. d. 36. *Hieron.* 96
Ut in domibus, 1. *de immunit. Eccleſiar.* tit. 49. l. 3. Ex Synodo Joannis Papæ. 216
Ut inquiſitionis, 18. de hæreticis, tit. 2. *in Sexto*, l. 5. Bonif. viij. 373
Ut juxta, 19. *de officio Judic. ordin.* tit. 32. lib. 1. Honor. iij. PD. 60
Ut Laici, 1. *de vit. & honeſt. Cleric.* tit. 1. lib. 3. ex Conc. Mag. 146
Ut Lex, 40. xxvij. q. 1. *Innoc. ij.* 369
Ut litigatores, 5. de offic. ordin. tit. 16. *in Sexto* l. 1. Bonif. viij. 140

Ut menſuram, 2. *de emptione, & vendit.* tit. 17. lib. 3. Ex Concilio Moguntinenſi. PD. 168
Ut noſtrum, 54. *de Appellationibus*, tit. 28. lib. 2. Innoc iij. 140
Ut noſtrum, 9. *de officio Archid.* tit. 23. lib. 1. Innocentius iij. 48
Ut noſtrum, unic. *Ut Eccleſiaſtica beneficia ſine deminutione conferantur*, tit. 12. lib. 3. Innocent. iij. PD. 145
Ut noveritis, 4. xxij. q. 1. *Auguſtinus*. CR. 303
Ut nullus, 1. *de prabendis, & dignit.* tit. 5. l. 3. ex Concil. Pictav. 132
Ut officium, 11. de hæreticis, tit. 2. *in Sexto*. lib. 5. Clemens iv. 374
Ut oſtenderet, 155. de Conſecratione, diſtinct. 4. *Auguſtinus*. 433
Ut periculoſa, 2. ne Clerici, vel Monachi. tit. 24 ult. *in Sexto*. lib. 3. Bonif. viij. 370
Ut Prælatorum, 2. de Majoritate, & obedientia. tit. 8. *in Extravagant. Commun.* lib. 1. Joannes xxii. 444
Ut præteritu, 45. *de electione*, tit. 4. lib. 1. Honorius iij. PD. 26
Ut Presbyteri, 25. xvii. q. 4. *Tribur. Conc.* 288
Ut pridem, 17. xxiij. q. 8. *Gregorius*. CR. 334
Ut primicerius, un. *de officio primicerii*, tit. 25. lib. 1. ex libro Romani ordinis. 49
Ut privilegia, 24. *de privilegiis*, tit. 33. lib. 5. Innocentius iij. 285
Ut profeſſores, 1. de Regular. tit. 9. *in Clem.* lib. 3. Clemens v. in Conc. Vienn. 409
Ut quæſtionibus, 2. fin. de arbitris, tit. 22. ult. *in Sexto*. lib. 1. Bonifacius viij. 345
Ut quid paras, 47. de Conſecratione, diſt. 2. *Auguſtinus* CR. 470
Ut quis, 23. de electione, tit. 6. *in Sexto*. l. 1. Bonifacius viij. 333
Ut quiſque, 3. *de vita, & honeſt. Cleric.* tit. 1. lib. 3. Ex Conc. Maticon. 146
Ut quos, 2. fin. de offic. jud. ordin. tit. 7. *in Extra. Comm.* lib. 1. Joannes xxii. 441
Utraque quæſtio, in principio, xxxiv. quæſt. 1. & 2. *Gratianus*. 438
Utrum autem, 1. *de cognatione ſpirit.* tit. 11. lib. 4. Alexander iij. 430
Utrum ſola, poſt principium, *de pœnitentia*, diſt. 1. *Gratianus*. 403
Utrum ſub figura, 72. de Conſecratione, diſtin. 2. *Auguſtinus*. 475
Utrum vero, in princ. xxvii. q. 3. *Gratianus*. 279
Ut ſciat ſe, un. *de officio Sacriſtæ*, tit. 26. lib. 1. ex Concilio Toletano. 49
Ut ſinguli, 4. fin. *de officio Archipresbyt.* tit. 24. lib. 1. Leo Papa, *forte*, iv. ex Synodo Ravennæ. 49
Ut ſuper, 4. de appellat. tit. 15. ult. in *Sexto*, l. 2. Innoc. 4. 335
Ut ſuper aliquo, 8 *de rebus Eccl. alien.* tit. 13. lib. 3. Celeſtinus iij PD. 167
Ut veterum, 4. diſt 3. *Hieronymus*. 7
Ut unuſquiſque, 3 *de peculio Cleric.* tit. 29. l. 3. ex Epiſtola Pii Papæ. 375
Vulgaris, 26. de pœnit. diſt. 1. *Digeſta*. CR. 404
Vulteranæ, 25. 23. q. 2. *Gelaſius* CR. 243
Uxoratus, 8. *de converſione conjugatorum*. tit. 32 l. 3. Alexander iij. 191
Uxor a viro, 17. xxxii. q. 7. *Ambroſius*. CR. 398
Uxorem, in princ. xxxj. *Gratianus*. 385
Uxor ſeliciæ, 33. xvij. q. 4. *Gelaſius Papa*. CR. 289
Uxor legitima, 4. xxxiij. q. 2. *Auguſtinus*. CR. 513

DE-

DECRETUM ABBREVIATUM
SIGILLATIM CUNCTA ATTINGENS.

Liber Decreti diviſus eſt in tres partes: Prima eſt de Diſtinctionibus, Secunda de Cauſis: Tertia de Conſecratione.

PRIMA PARS

Diſtincta eſt in Diſtinctiones CI.

PRima Diſtinctio tractat de Jure Naturali, & Humano, Jus ipſum naturaliter, ejuſque ſpecies omnes diffiniens, & inter Jus ſcriptum, & non ſcriptum differentiam ponens. 1
Secunda, De Jure Quiritum, ſive Romanorum, ipſum per ſpecies diffiniens. 2
Tertia, Juris Canonici varia nomina diſtinguit, breviterque exponit. 2
Quarta, ad quid leges inventæ ſunt, & quid ſacri Canones mandent. 3
Quinta, quomodo Jus Naturale ſit immobile: nec obſtat, quod ibi ponitur. 3
Sexta, an illuſiones nocturnæ ad peccatum imputentur: & circa finem proſequitur de Juris Naturalis dignitate. 4
Septima, ponit Legiſlatores oſtendendo qualiter jus inceperit. 5
Octava, ponit differentiam inter jus naturale, & conſuetudinem. 5
Nona, auctoritate, & exemplo probat conſtitutiones hominum juri naturali cedere. 6
Decima, oſtendit, quod leges Imperatorum vincuntur a Canonibus. 8
Undecima, dicit conſuetudinem legibus approbatis cedere. 9
Duodecima, habet laudabilem conſuetudinem eſſe ſervandam, quæ nec Canonibus ſacris, nec virtuti, nec bonis moribus obviat. 11
Decimatertia, vult, quod contra jus naturale non admittatur diſpenſatio, niſi in ſuga majoris mali. 12
Decimaquarta, quod quis non debet minus peccatum committere, ut aliud majus evitare poſſit. 13
Decimaquinta, notat de tempore, quo ſacri Canones, librique, & Concilia celebrata fuerunt: & quæ opuſcula ſint admittenda. 13
Decimaſexta, ponit, quod Canones Apoſtolorum ſunt recipiendi: poſtea oſtendit, quo tempore, & quo reſidente in Papatu, vel Imperio quodlibet Concilium eſt celebratum. 16
Decimaſeptima, dicit, non Concilia, ſed conventicula celebrari ſine Papa. 19
Decimaoctava, oſtendit, quod provincialia Concilia nihil generaliter poſſunt conſtituere: idco conſequenter declarat, ad quid ſint utilia, & quoties in anno, & quo tempore ſunt, & cujus auctoritate ſunt celebranda, & quod Metropolitanus nihil debet exigere ab Epiſcopis ad Concilium convenientibus. Addit de pœna Epiſcopi, qui vocatus ad Synodum non venit. 20
Decimanona, vim Decretalium oſtendens, dicit mandata Eccleſiaſtica devote ſervanda. 20
Vigeſima, dicit, quod in cauſis diffiniendis ſacri Canones, in exponenda vero ſacra Scriptura ſancti Doctores attenduntur. 25
Vigeſimaprima, tractat de diverſis ordinibus, & gradibus miniſtrorum, docendo, qui ſunt executores, ſive miniſtri canonum a majori uſque ad infimum: & differentias miniſtrorum locorum aſſignat, probans quod major a minori non debet judicari. 25
Vigeſimaſecunda, de dignitate Romanæ Eccleſiæ, & quarundam aliarum. 27
Vigeſimatertia, de ordinatione miniſtrorum, incipiens a Romano Pontifice, & deſcendens uſque ad Oſtiarium. 29
Vigeſimaquarta, de examinatione ordinandorum. 30
Vigeſimaquinta, de officiis Clericorum incipiendo ab Oſtiario, & aſcendendo uſque ad Epiſcopum. Circa medium diſtinctionis incipit tredecim præcepta regulæ Apoſtolicæ, & proſequitur ibi, *Oportet Epiſcopum eſſe ſine crimine*. Et inde nacta occaſione ponit varias ſignificationes hujus nominis, *crimen*. Et oſtendit, quod ſit mortale, quod veniale. 33
Vigeſimaſexta, exequitur ſecundum præceptum Apoſtoli regulæ *Oportet Epiſcopum eſſe unius uxoris virum*. 34
Vigeſimaſeptima, probat, quod volentes vovere continentiam ad ſacros ordines promovendi non ſunt, aſſignans differentiam inter ſolenne, & ſimplex votum. 35
Vigeſimaoctava, probat, quod Clericis habere uxores non licet in Eccleſia occidentali: addens de Subdiaconatu, qui olim prohibitus non erat. Vid. quod ibi notatur. 36
Vigeſimanona, oſtendit quædam capitula tradita eſſe ex cauſa, quædam ex tempore, quædam ex loco, quædam ex perſona. 38
Trigeſima, quia dictum fuit 28. diſt. ſep. quod Sacerdotes non debent a ſe abjicere uxores ſuas prætextu religionis, hic dicit, quod ex cauſa fuit hoc ſtatutum, ſcilicet, propter quoſdam hæreticos, qui conjugia deteſtabantur. 39
Trigeſimaprima, probat, & ponit exempla in terminis, qualiter Clerici continere debent, & quod ab omnibus eſt ſervanda continentia, niſi ab Orientalibus. 40
Trigeſimaſecunda, adhuc proſequitur de continentia Clericorum, & dicit, quod conſtituti in quatuor ſacris ordinibus tenentur continere, & ſi habent publicas concubinas, nullus eorum Miſſam audiet. 42
Trigeſimatertia, oſtendit, quod bigami, corpore vitiati, uſurarii, publice pœnitentes, luſores, in ſcena ludentes, furioſi, arreptitii, accipientes meretrices in uxores, & concubinas habentes promoveri non poſſunt. 44
Trigeſimaquarta, ponit, quod oportet Epiſcopum vitare nimiam familiaritatem domeſticarum perſonarum, & etiam conſanguinearum, & quod emeri non licet. 45
Trigeſimaquinta, agit de tertio Capitulo Apoſtolicæ regulæ, *Oportet ordinandum non eſſe vinolentum*. 47
Trigeſimaſexta, exponendo illud, *prudentem*, dicit, quod Clerici debent habere peritiam literarum ſacrarum. 48
Trigeſimaſeptima, oſtendit, quod Clerici non debent libros Gentilium reſpicere, peritiam tamen ſecularium ſcientiarum debent habere. 49
Trigeſimaoctava, probat, quod literatus debet eſſe ordinatus Sacerdos, & canones ignorare non debet. Ignorantia enim ipſis eſt periculoſa. 51
Trigeſimanona, oſtendit, quod oportet Epiſcopum eſſe prudentem in negotiis ſecularibus, ut ſua cautela reddantur Eccleſiæ indemnes. 52
Quadrageſima, proſequitur quintum capitulum Apoſtolicæ regulæ, *oportet Epiſcopum eſſe ornatum* & primo de ornatu interiori, qui conſiſtit in virtutibus. 52
Quadrageſimaprima, tractat de ornatu qui conſiſtit in gravitate, inceſſu, habitu, & temperantia potus, & cibi. 54
Quadrageſimaſecunda, declarat illud, *hoſpitalem*. 55
Quadrageſimatertia, illud, *pudicum, & doctorem*. 56
Quadrageſimaquarta, illud, *non vinolentum*, quod eſt pars ejus, quod diximus ſep. 35 diſt. 57
Quadrageſimaquinta, illud, *non percuſſorem*. 58
Quadrageſimaſexta, illud, *non litigioſum*. 60
Quadrageſimaſeptima, illud, *non cupidum, domui ſuæ bene præpoſitum*. 61
Quadrageſimaoctava, illud, *non neophitum*. 62
Quadrageſimanona, prædicta præcepta Apoſtolicæ regulæ ſub compendio, & breviter recapitulat: & ponit cauſas, & rationes, quare criminoſi, & vitioſi non debent in Epiſcopos promoveri. 63
Quinquageſima, agit de lapſu, & reparatione Clericorum 64
Quinquageſimaprima, de curialibus, ſive officiariis, ratiociniis obligatis, Judicibus, & Advocatis, vel non &c. 69
Quinquageſimaſecunda, de præpoſteratione ſacrorum ordinum, ſive de Clerico per ſaltum promoto. 72
Quinquageſimatertia, de curiæ annexis ex Clero, vel monaſterio recipiendis, vel non: & ibi probat, quare curiales, & aliter obligati ordinandi non ſunt. 73
Quinquageſimaquarta, de ſervis a non dominis manumiſſis non promovendis, niſi libertatem ſint conſecuti. 73
Quinquageſimaquinta, de corpore vitiatis, bigamis, illiteratis, publice pœnitentibus ordinandis, vel non. 76
Quinquageſimaſexta, de filiis Presbyterorum, & aliis de fornicatione, & adulterio non ordinandis. 77
Quinquageſimaſeptima, de baptizatis in ægritudine an ordinentur. 79
Quinquageſimaoctava, de Monachis non ordinandis ſine licentia Abbatis. 80
Quinquageſimanona, de Laicis literatis non ſubito ordinandis. 80
Sexageſima, oſtendit, ex quibus ordinibus aliquis eligendus ſit in Decanum, vel Præpoſitum, vel Archipresbyterum, vel Epiſcopum 80
Sexageſimaprima, oſtendit, quod Laici non ſunt eligendi in Epiſcopos, ſed poſtulandi 81
Sexageſimaſecunda oſtendit, quod Clericorum eſt eligere, & populi conſentire. 83
Sexageſimatertia, probat, quod nullo modo Laici ſe debent ingerere electioni Epiſcoporum. 83
Sexageſimaquarta, ponit, quo tempore, & quibus præſentibus debeat Epiſcopi conſecrari. 88
Sexageſimaquinta dicit, quod præſentibus omnibus Epiſcopis comprovincialibus, vel ſe excuſantibus debet Epiſcopus conſecrari ab Archiepiſcopo. Et ibi dicit, quod ſi cæteris ordinationi Epiſcoporum conſentientibus duo, vel tres contradicant, obtineat plurimorum ſententia. 89
Sexageſimaſexta, de promotione Archiepiſcopi, qui ab omnibus Epiſcopis comprovincialibus eſt ordinandus, & non eſt conſecrandus a paucioribus, quam a tribus. 90
Sexageſimaſeptima, de promotione, ſive ordine Presbyterorum. 90
Sexageſimaoctava, dicit, quod illi, qui ſunt ordinati ab illis, quos non conſtat eſſe Epiſcopos, iterum ſunt ordinandi, ſive determinat de ordinatione

Tertia, an ſit ſummis poſt electionem pro indemnitate Eccleſiæ juramentum præſtare. Sic, ſi pactum ſuper hoc præceſſit. 203

Quarta, an liceat Clericis declinare judicia Epiſcopi de crimine accuſati ante ſententiæ tempus. Non, ante condemnationem, niſi poſt appellationem. 210

Quinta, an accuſatus coram Apoſtolico ſine ejus literis debeat recipi. Non. 210

Nona cauſa habet iij. quæſtiones.

Prima, an ordinatus ab excommunicato ejiciendus ſit. Non, ſi ignoraverit illum eſſe excommunicatum. 210

Secunda, an liceat Archiepiſcopo, vel Epiſcopo Clericos alterius ordinare. Non, ſine literis proprii Epiſcopi. 212

Tertia, an liceat Archiepiſcopo clericos ſui Suffraganei abſolvere, vel damnare. Non, niſi data negligentia, vel appellatione interpoſita. 212

Decima Cauſa quæſtionibus iij. eſt contenta.

Prima, an Eccleſia cum omni dote ad Epiſcopum pertineat, vel ad ejus ordinationes. *fol.* Sic. 214

Secunda, an liceat Epiſcopo res Eccleſiæ diſtrahere. *fol.* Non, niſi in certis caſibus. 216

Tertia, quid a ſingulis Eccleſiis nomine cathedratici valeat exigere. *fol.* duos ſolidos. 217

Undecima Cauſa iij. quæſtiones habet.

Prima, an Clericus ante civilem judicem ſit trahendus. Non. 219

Secunda, qua pœna dignus ſit, qui Clericum ad ſecularem judicem traxit. Excommunicatione. 224

Tertia, qua pœna dignus ſit, qui ſententiam Epiſcopi non ſervaverit. Depoſitione. 224

Duodecima Cauſa quæſtiones continet v.

Prima, an liceat Clericis proprium habere. Non, Regularibus. 237

Secunda, an res Eccleſiæ poſſint dari. Non, niſi in caſibus. 242

Tertia, utrum Clerici acquiſita de rebus Eccleſiæ poſſint relinquere, quibus voluerint. Non, niſi Eccleſiæ. 250

Quarta, quibus poſſint Clerici relinquere, quæ de ſuis, & Eccleſiæ rebus provenerunt. Partim Eccleſiæ, partim hæredibus. 250

Quinta, an liceat Clericis teſtamentum facere. Sic de propriis rebus. 250

Decimatertia Cauſa habet ij. quæſtiones.

Prima, utrum decimæ ſint dandæ ratione territorii, vel perſonæ. *fol.* ratione utriuſque. 252

Secunda, an jus percipiendi, & ſolvendi decimas tollatur ratione temporis. *fol.* Sic. 252

Decimaquarta Cauſa habet vj. quæſtiones.

Prima, an liceat Clericis in judicio ſua repetere. Sic. 256

Secunda, an ſuper rebus Eccleſiæ teſtes ejuſdem ſint audiendi. Sic. 257

Tertia, an præter ſortem aliquid accipere ſit uſura. Sic. ibid.

Quarta, an liceat Clericis, vel laicis uſuras accipere. Non. ibid.

Quinta, an eleemoſynæ ſint de uſuris faciendæ. Non. 258

Sexta, an uſurarii poſſint pœnitentiam agere. Non, ſi habeant, unde poſſint reſtituere. 260

Decimaquinta Cauſa habet viij. quæſtiones.

Prima, an ea, quæ ſiunt ab ignorantibus, vel mente alienatis, ſint eis imputanda. Non, niſi culpa ſua ad ignorantiam devenerint. 261

Secunda, an pro impenſis patrocinii liceat Clericis munera exigere. Sic. 260

Tertia, an per confeſſionem mulieris, cum qua peccavit Sacerdos, ſit condemnandus. Non. 263

Quarta, an die dominico debeant Epiſcopi cauſas audire. Non. ibid.

Quinta, an neganti crimen purgatio ſit indicenda. Sic, ſi laborat infamia. 264

Sexta, an in criminalibus confeſſio ſit extorquenda. Non. ibid.

Septima, an ſolus Epiſcopus Diaconum, vel Presbyterum deponere poſſit. Non. 265

Octava, ſi confeſſus, vel convictus de his, quæ ante ordinationem commiſit, valeat miniſtrare. Non. ibid.

Decimaſexta Cauſa habet vij. quæſtiones, & in ea quinta quæſtio ponitur loco tertiæ.

Prima, an liceat Monachis officium celebrare. *fol.* Sic, cum permiſſione Epiſcopi, & licentia Abbatis. 266

Secunda, an liceat eis in Capellis ſuis Sacerdotes inſtituere. *fol.* Sic, ſi eas poſſideant pleno jure. 275

Quinta, an Epiſcopus, vel Abbas jure territorii capellam valeat vendicare. *fol.* Non. 276

Tertia, an jura Eccleſiæ per præſcriptionem tollantur. *fol.* Sic. ibid.

Quarta, an Eccleſia contra Eccleſiam ad monaſterium poſſit præſcribere. *fol.* Sic. 279

Sexta, ſi quis in rem Eccleſiæ ab aliquo detentam ſua auctoritate irrepſerit, an cadat a cauſa. *fol.* Sic, ſed non Eccleſia. ibid.

Septima, an liceat alicui Eccleſiam de manu laici recipere. *fol.* Non, niſi Eccleſia, vel monaſterium habeat jus patronatus. 280

Decimaſeptima Cauſa habet iv. quæſtiones.

Prima, an reus ſit voti, qui a propoſito ſui cordis recedit. *fol.* Non, quantum ad Eccleſiam, niſi ore pronunciaverit. 285

Secunda, an beneficia ei reddenda ſint, qui eis in infirmitate renunciavit. *fol* Sic, ſi non erat ſui compos. ibid.

Tertia, an liceat illi, qui ſe monaſterio tradidit, poſtea ad propria redire. *fol.* Non. 286

Quarta, an diſcedens de monaſterio ſine ſui Abbatis licentia poſſit ſua vendicare. *fol.* Non. ibid.

Decimaoctava Cauſa habet ij. quæſtiones.

Prima, an Abbas factus Epiſcopus acquirat Eccleſiæ, vel monaſterio. *fol.* dum fuit Abbas acquiſivit monaſterio, ſed factus Epiſcopus Eccleſiæ. 290

Secunda, an per Epiſcopum Abbas ſit eligendus, vel inſtituendus. *fol.* ab Epiſcopo eſt ordinandus, a fratribus vero eligendus. 290

Decimanona Cauſa continet iij. quæſtiones.

Prima, an Epiſcopus debeat permittere Clericos tranſire ad monaſterium. *fol.* Sic. 294

Secunda, ſi noluerit, an liceat eis, eo invito tranſire. *fol.* Sic. 295

Tertia, an liceat Canonicis Regularibus tranſire ad monaſterium Monachorum. *fol.* Non, ſine licentia ſui Prælati. ibid.

Vigeſima Cauſa quæſtiones iv. comprehendit.

Prima, utrum pueri traditi monaſteriis ſint cogendi ibi manere. Non, niſi poſtquam venerint ad annos diſcretionis. 296

Secunda, ſi præter voluntatem parentum intraverint monaſterium, an per eos inde poſſint extrahi. Sic, infra annum, & diem, ſi ſint infra annos diſcretionis. 297

Tertia, an qui invitus cucullam induit, cogatur eam retinere. Non, niſi poſt conſenſerit. 298

Quarta, an liceat ab uno monaſterio ad aliud tranſire. Sic. 299

Vigeſimaprima Cauſa habet iv. quæſtiones.

Prima, an Clericus poſſit in duabus Eccleſiis inſcribi. *fol.* Non. 299

Secunda, an liceat Clericis a ſua Eccleſia ad aliam tranſire. *fol.* Non, ſine literis, vel licentia ſui Prælati. 300

Tertia, an liceat Clericis ſuſcipere procurationem ſecularium negotiorum. *fol.* Non, niſi cauſa pietatis. 300

Quarta, an liceat Clericis veſtibus fulgidis ornari. *fol.* Non. 302

Quinta, qua pœna ſunt puniendi Clerici ad judicium ſecularem fugientes. *fol.* Excommunicatione. 302

Vigeſimaſecunda Cauſa gerit quæſtiones v.

Prima, an juramentum ſit præſtandum. Sic, cauſa neceſſitatis. 302

Secunda, an ſit perjurus, qui jurat falſum, & credit verum. Sic, propter intentionem fallendi, tamen poſtea dicitur contrarium. 304

Tertia, an liceat Clericis denegare Epiſcopo conſuetam obedientiam. Non ante condemnationem. 307

Quarta, an juramentum illicitum ſit ſervandum. Non. ibid.

Quinta, an ſit perjurus, qui alium perjurare cogit. *fol.* Sic. 310

Vigeſimatertia Cauſa habet viij. quæſtiones.

Prima, an militare ſit peccatum. Non, ſi juſte ſit. 310

Secunda, quod ſit bellum juſtum. *fol.* Quod ſit edicto ſuperioris repetendarum rerum, aut propulſandarum injuriarum cauſa. 314

Tertia, an injuria ſociorum ſit armis propulſanda. Sic. 314

Quarta, an vindicta ſit inferenda. *fol.* ab eo, cujus intereſt. 325

Quinta, an ſit peccatum judici, vel miniſtro reos occidere. Non, cauſa juſtitiæ. 325

Sexta, an mali ſint ad bonum cogendi. Sic. 336

Septima, an hæretici ſint ſpoliandi ſuis, & Eccleſiæ ſuæ bonis. Sic. 352

Octava, an liceat Clericis arma movere. Non, manu propria, niſi cauſa neceſſitatis. 333

Vigeſimaquarta Cauſa habet quæſtiones iij.

Prima, an hæreticus aliquem poſſit excommunicare. Non. 337

Secunda, an poſt mortem poſſit quis excommunicari. Sic, pro hæreſi. 343

Tertia, an pro peccato alicujus ejus familia poſſit excommunicari. Non, ſed interdicto ſupponi. 344

Vigeſimaquinta Cauſa habet ij. quæſtiones.

Prima, an auctoritate privilegii quis contra jus commune valeat ſe tueri. *fol.* Sic. 350

Secunda, an ſequentia privilegia derogent prioribus. *fol.* Sic, ſi ex certa ſcientia fuerint concaſſa. 333

Vigeſimaſexta Cauſa quæſtiones vij. continet.

Prima, an ſint ſortilegi, qui ſub religionis nomine futura promittunt. *fol.* Sic. 356

Secunda, an ſit peccatum eſſe ſortilegum. *fol.* Sic. 356

Tertia, a quibus genus divinationis ſumpſit exordium. *fol.* a Perſis. 357

Quarta, quot ſint genera divinationis. *fol.* quatuor ſecundum naturam, duo ſecundum formam, quod videre potes. 358

Quinta, an ſortilegi ſint excommunicandi. *fol.* Sic. 358

Sexta, an excommunicatus ab Epiſcopo poſſit reconciliari a Presbytero. *fol.* Non, Epiſcopo inconſulto, niſi in neceſſitatis articulo. 360

Septima, an morientibus ſit pœnitentia imponenda. *fol.* Non, tamen eis innoteſcenda. 362

Vigeſimaſeptima Cauſa habet quæſtiones ij.

Prima, an conjugium poſſit eſſe inter voventes. *fol.* Non, ſi votum ſit ſolemnizatum, ſecus, ſi ſimplex fuerit. 364

Secunda, an liceat ſponſo a ſua ſponſa

ſit recedere. *fol.* Non, ſi deſponſatio ſit de præſenti. 370

Vigeſimaoctava Cauſa gerit quæſtiones iij.

Prima, an conjugium ſit inter infideles. *fol.* Sic. 373

Secunda, an liceat converſo ad fidem ducere aliam, vivente priore. Sic, ſi ſit diviſus ab ipſa infideli. 379

Tertia, an bigamus ſit, qui ante baptiſmum unam uxorem, & poſt baptiſmum alteram uxorem habuit. Sic. ib.

Vigeſimanona Cauſa habet ij. quæſtiones.

Prima, an ſit conjugium inter ſervum, & ingenuam. Sic, niſi error impediat. 379

Secunda, ſi prius putabat hunc eſſe liberum, & poſtea deprehenderit ipſum eſſe ſervum, an poſſit eum deſerere. *fol.* Sic. 380

Trigeſima Cauſa habet v. quæſtiones.

Prima, an liceat reddere debitum uxori, quæ filium de ſacro fonte levavit. Sic, niſi ex conſenſu utriuſque ſit factum. 381

Secunda, an ſponſalia contrahantur inter infantes. Non. 382

Tertia, an ſpirituales, vel adoptivi filii poſſint naturalibus copulari. Non. ibid.

Quarta, an liceat alicui commatrem uxoris ſuæ ducere in uxorem. Sic, mortua uxore, ſi commaternitas matrimonium præceſſerit. 383

Quinta, an clandeſtina deſponſatio manifeſte præjudicat. Non, apud Eccleſiam. 384

Trigeſimaprima Cauſa habet iij. quæſtiones.

Prima, an poſſit duci in matrimonium, quam prius ſuit polluere per adulterium. *fol.* Sic, niſi adulter dederit ei fidem vivente viro, vel machinatus ſit in mortem ejus. 385

Secunda, an filia ſit invita alicui in uxorem tradenda. *fol.* Non. 387

Tertia, an poſt patris ſponſionem poſſit alii nubere. *fol.* Sic, ſi non conſenſerit. 388

Trigeſimaſecunda Cauſa habet viij. quæſtiones.

Prima, an liceat ducere meretricem in uxorem. Sic. 388

Secunda, an ſit uxor appellanda, quæ ducitur incontinentiæ cauſa. Non. 389

Tertia, an mulier ſequatur arbitrium viri liberi, an patris ſervi. Aer. 391

Quarta, an vivente uxore liceat aliquid ex ancilla filios quærere. Non. ib.

Quinta, an ea, quæ patitur invita, pudicitiam perdat. Non. 394

Sexta, an adultus adulteram dimittere poſſit. Non. 396

Septima, an vivente dimiſſa aliam accipere poſſit. Non. ib.

Octava, ſi vir hoc ſaltem infidelem ducere poſſit ea conditione, ut ad fidem convertatur. Non. 399

Trigeſimatertia Cauſa habet v. quæſtiones.

Prima, an propter impotentiam coeundi ſit aliqua a viro ſeparanda. *fol.* Sic. 400

Secunda, an ſeparata poſſit alii nubere, cum qua prius eſt fornicata. *fol.* Sic, pœnitentia peracta. ibid.

Tertia, an ſola cordis contritione poſſit peccatum deleri. *fol.* Sic, ubi facultas confitendi non ſuppetit. 403

Notandum hic, quod ratione hujus tertiæ quæſtionis mota agitur de pœnitentia, cujus tractatus per diſtinctiones ſeptem eſt diviſus.

Prima quærit, an ſola cordis contritio deleat peccatum. Sic, ſi confitenti facultas deſit. 403

Secunda, an charitas ſemel habita poſſit amitti. *fol.* Sic, in via, ſecus tamen in patria. 414

Tertia, an pœnitentia poſſit reiterari. *fol.* Sic, præter ſolemnem. 422

Quarta, an peccata ſemel dimiſſa redeant. *fol.* Non, ſimpliciter. 428

Quinta, quis modus debeat obſervari in imponenda, & accipienda pœnitentia. *fol.* Ad arbitrium proprii Sacerdotis diſcreti. 430

Sexta, cui quis confiteri debeat. *fol.* proprio Sacerdoti, ſi ſit diſcretus: alioquin alteri de ejus licentia. 433

Septima, an pœnitentia timore mortis accepta ſit fructuoſa. *fol.* Sic. 433

Quarta quæſtio cauſæ ſupra proximæ eſt, an actus conjugalis ſit prohibitus tempore orationis. *fol.* Sic. 434

Quinta, an vir ſine conſenſu uxoris, & econverſo vovere poſſit continentiam. *fol.* Non. 435

Trigeſimaquarta Cauſa habet ij quæſtiones.

Prima, an rea ſit adulterii, quæ credens maritum mortuum nupſit alteri. *fol.* Non. 438

Secunda, an redeunte priore cogenda ſit recedere a ſecundo, & ad priorem redire. *fol.* Sic. ibid.

Trigeſimaquinta Cauſa habet x. quæſtiones.

Prima, an liceat aliquam ducere de propria cognatione. *fol.* Non. 439

Secunda, an liceat aliquam ducere de cognatione uxoris ſuæ. *fol.* Non. 440

Tertia, uſque ad quem gradum debeat quis abſtinere a conſanguineis ſuis, & uxoris ſuæ. *fol.* olim uſque ad vij. hodie uſque ad iv. ibid.

Quarta, quare uſque ad ſeptimum gradum computetur conſanguinitas. *fol.* ad inſtar ſeptem mundi ætatum. 442

Quinta, quomodo gradus conſanguinitatis ſunt computandi. *fol.* ſicuti oſtenditur in arbore. ibid.

Sexta, qui juſjurandum de propinquitate firmare debeat. *fol.* propinqui, & vicini. 450

Septima, an inceſtuoſi filii reputantur. *fol.* Non. 451

Octava, ſi conſanguinei ignoranter conjuncti ſimul poſſint remanere. *fol.* Non, niſi ex diſpenſatione Papæ in quinto grado, vel ſupra. ibid.

Nona, an matrimonium per falſos teſtes ſeparatum, ſi poſtea appareret Eccleſiam fuiſſe deceptam, ſit redintegrandum. *fol.* Sic. 452

Decima, ſi relicta alicujus in ſecundas nuptias tranſierit, an proles ex ea ſuſcepta poſſit copulari conſanguineis prioris viri. *fol.* Non. 453

Trigeſimaſexta, & ultima Cauſa habet ij. quæſtiones.

Prima, an virginem opprimens raptum committat. Sic. 454

Secunda, an ea per raptori nubere poſſit. Utique. 456

TERTIA PARS

Eſt de Conſecratione.

Quæ quinque diſtinctiones duntaxat complectitur.

Prima agit de Conſecratione Eccleſiarum, & Miſſarum celebratione. 457

Secunda, de Sacramento Euchariſtiæ. 464

Tertia, de feſtivitatibus per anni circulum celebrandis. 476

Quarta, de Baptiſmi ſacramento. 479

Quinta, de Confirmatione, & jejuniis. 436

DE-

DECRETI TOTALIS MATERIA

PER METRA NOTATUR SEQUENTIA.

Decretum Domini GRATIANI

Tres habet partes principales.

PRIMA PARS.

Eſt de Diſtinctionibus, quæ ſunt CI. & ſingulas Diſtinctiones ſinguli Verſus ſequentes luculenter aperiunt.

1 PRimo quiſque legat Divinum Jus, Hominiſque. pag. 1
2 Altera dat textum, quo noſces Jura Quiritum. 2
3 Canonico varia Juri dat nomina terna. 2
4 Quarta docet legum quæ cauſa, modusque ſtatuti. 3
5 Naturale probat Jus immutabile quinta. 3
6 Sexta notat vitium diſtinctio judicatum. 4
7 Septima ſignat eos, qui Leges compoſuere. 5
8 Parta ſub octava mores, naturaque pugnant. 5
9 Nona ſtatuta tenet naturæ cedere juri. 6
10 In decima Regum leges canon ſuperabit. 8
11 Canonis, & ſecli ſuperatur legibus uſus. 9
12 Id quod Romæ tenet, diſcretio ſæpe relinquit. 11
13 Si te perplexum reddunt mala, tunc minus imple. 12
14 Non faciat levia, quæ quis vitet graviora. 13
15 Canonicis hinc ortum dabit, apocryphiſque libellis. 13
16 Sed de Apoſtolici vim canones iſta tenent. 16
17 Auctor ſit Papa, ſi Concilium celebretur. 19
18 Dicitur hic, quod bis Synodus celebretur in anno. 20
19 Hinc decretalia referat, quid epiſtola poſſit. 22
20 Bis dena, Papæ ſanctorum dogmata cedant. 25
21 Inferior ſummum non judicat hac prohibente. 25
22 Iſta locus diſtinguit, & ordinat Eccleſiarum. 27
23 O dicat hæc omnes, majores, ſive minores. 29
24 Poſt examen honos eſt ordinis attribuendus. 32
25 Optat Apoſtolus hic, quod ſit ſine crimine præſul. 33
26 Sit poſt baptiſmum contentus conjuge ſola. 34
27 Nuptias poſt factum præſumat nubere votum. 35
28 Iſta ſacratorum connubia pagina damnat. 36
29 Hæc locum, & cauſam, tempus, Perſonam notetur. 38
30 Connubium reddens probat contra Manichæos. 39
31 Tangitur hic, quod continuam offerre volentes. 40
32 Deſere presbyterum, qui ſcorto palam retinebit. 42
33 Lefori, bigamum ſacer non tradit ordo. 44
34 Fœmina Pontifici perſona domeſtica non ſit. 45
35 Non vinolentus præſul, ſed ſobrius eſto. 47
36 Inſtruit hæc, prudens quod debeat eſſe ſacrandus. 48
37 Hæc prohibet legere gentilis metra ſacratum. 49
38 Scripturas ſacras ſacrandus ſcire jubetur. 51
39 Vult hæc Pontificem ſæcula negotia ſecli. 52
40 Interna pars dena quater virtutibus urget. 52
41 Sit modus ingreſſu, vectis, veſtibuſque, ciboque. 54
42 Clericus hoſpitium peregrinis collocet omnis. 55
43 Factis, & verbis doctor ſit, atque pudicus. 56
44 Viles inglevem, convivia, ſive tabernas. 57
45 Atque cave quemquam palma, linguave ferire. 58
46 Reſpuit hæc hominem diſtinctio litigioſum. 60
47 Non bene præpoſitus domet, cupidusque repelle. 61
48 Abjiciatur ſacrandus in hac, ſi neophytus ſit. 62
49 Crimina non dicas reliquorum crimine vinctus. 63
50 An reparetur, habet pars quinquageſima, lapſus. 64
51 Sacrari vetat hæc homines, quos pondera ſtringunt. 72
52 Præpoſitus primo datus hic præpoſterus ordo. 75
53 Eſt ratio, ut quis connexos ordinet ullos. 73
54 Hæc prohibet ſervos ſine libertate ſacrari. 75
55 Cæſos iſta viros rejicit, membriſque carentes. 76
56 Condemnatur in hac generatio presbyterorum. 77
57 Qui baptizatur æger, manet ordinis expers. 79
58 Hæc vetat Abbates monachos nolente ſacrare. 80
59 Officium oeget hæc, niſi ſit bene quiſque probatus. 82
60 In ſacris præſul, vult ſexageſima, quod ſit. 80
61 Non in Pontifices laicos aſſumere debes. 81
62 Clerus, plebs, princeps: hic eligit, hoc petit, hic vult. 85
63 Uſurpans laicus id ut eligat, audiat iſtam. 85
64 Pars hæc Pontificem jubet a tribus eſſe ſacrandum. 88
65 Ut ſacretur ab omnibus Archiepiſcopus, hæc vult. 89
66 Cum diſſenſio ſit, e pluribus ratia ſtabunt. 90
67 Presbyter inſtitui valet hic a Præſule ſolo. 90
68 Si dubius Præſul quos ordinet, hi reſacrantur. 90
69 Si benedictus erit, reſacratum dabit Abbas. 91
70 Expertes tituli pars ſeptuageſima pellit. 91
71 Reſpuit dicta petitum, ut promoveat alienum. 91
72 Ubi non datur miſſoria, ut regitetur. 92
73 Iſtius hæc nobis formam diſtinctio præbet. 92
74 Invitus nullus erit hic ad ſacra trahendus. 93
75 Diſtinguit tempus hæc, in quo promoveatur. 94
76 Temporibus vult hæc non injuſte quatuorum. 95
77 Rectius indicat hæc modulos interſtitiorum. 96

78 Iſta dat non rerum omnium, quo promovearis. 97
79 Ad Cardinales ſpectat electio Papæ. 96
80 Urbes Præſulibus pars octogeſima tradit. 99
81 Crimine quod careat ſacrandus, in hac replicatur. 100
82 Præſul pauperibus dabit: & lapſos reperiebis. 103
83 Nunquam peccatis conſenſum des alienis. 104
84 Solicitus quod ſis, & monogamus, jubet iſta. 104
85 Non Præſul ſies, hujus niſi nuſcerts eſſe. 105
86 Corrigito, doceas, des: ſed non turpibus ullis. 105
87 Libertos, inopes, viduas defendere debes. 108
88 Reſpuitur aliene opus auretaos, & avarus. 108
89 Iſta beneficia ne diſpenſare docebit. 110
90 Plures diſcordias pars nonageſima fratres. 111
91 Arte perebis opus, niſi ſiat Eccleſiæ res. 112
92 Hic plus corde probat Domino, quam voce canendum. 112
93 Hæc dat obedire majoribus inferiores. 113
94 Sublevita vices Papæ geſtare valebit. 116
95 Presbytero præſente licent hic Præſule multa. 119
96 His ſoli Princeps non mediant Eccleſiæ res. 118
97 Eccleſiæ precibus huic Princeps exhibetur. 122
98 Vult jus mouiri peregrinos quinque ſigilla. 123
99 Univerſalem nullum ſinit iſta vocari. 123
100 Pallia Prælatis donat centeſima multis. 124
101 Abſit, ut non dono habeat provincia petres. 125

DECRETI SECUNDA PARS

principaliter eſt de Cauſis: quæ ſunt xxxvi.

I. CAUSA

Cauſa prior labem condemnet Simonialem.

Septem quæſtiones primæ Cauſæ.

1 Deliquit, qui res mercatur ſpirituales. 129
2 Eccleſiae intrare non cogatur dare nummos. 144
3 Si pro præbendis dederis quid, dicare Simon. 145
4 Ignaros maculant natos delicta paterna. 147
5 Vult rigor, ut linquat natus ſibi, quæ pater emit. 144
6 Ordines ignotes ſi quos Simon, tolerantes. 150
7 Hæreſim abjurans Præſul poterit tolerari. 150

II. CAUSA.

Accuſare docet, et appellare ſecundo.

Octo quæſtiones ſecundæ cauſæ, & in ea quinta præcedit quartam.

1 Si ſit cauſa patens, juris non quæritur ordo. 255
2 Nemo ſuis rebus dijudicet expoliatum. 258
3 Talio puniat eos, qui falſo crimina ponunt. 259
4 Si cedit accuſans, ſe non purget reus inde. 100
5 Per teſtes binos Præſul convincitur aptus. 164
6 Qui cauſas differt appellans reparatur. 254
7 Arguet inferior majorem crimine vinctum. 167
8 Mandato legis datur accuſatio ſcriptis. 27d

III. CAUSA.

Tertia reſtitutum tempus dabit induciarum.

Undecim quæſtiones tertiæ cauſæ.

1 Singula reſtitui jus omnibus expoliatis. 176
2 Inducias debet varias ſpoliatus habere. 177
3 Inducias varium dat tertia quæſtio tempus. 178
4 Accuſare nequit hominem vis turpis honeſtum. 179
5 Ipſe domeſtica vox nulli nocet, aut inimica. 180
6 Sub menſore reum proprio producere debes. 182
7 Hic non condemnet, ſimilis quem culpa remordet. 183
8 Solus Pontificem Judex non judicat unquam. 185
9 Pellitur accuſans abſentem, teſtificanſque. 185
10 Submovet e reliquis teſtem defectus in uno. 187
11 Mutuo nunquam ſit delatio jure vetante. 187

IV. CAUSA.

Quarta quis accuſet, quis poſſit teſtificari.

Sex quæſtiones quartæ cauſæ.

1 Accuſare nequit aliquos anathemate vinctus. 188
2 Impubes noſtra in cauſa criminis haud eſt. 188
3 Qui nequit accuſare, nequibit teſtificari. 188
4 Teſtis, & accuſans nemo ſimul eſſe valebit. 189
5 Non eſt ſtringendus anathemate, qui nequit eſſe. 190
6 Pontifice delator egit acriter tuetem. 190

V. CAUSA.

Quinta notata docet, delatoremque ferire.

Sex quæſtiones quintæ cauſæ.

1 Multetur ſcriptorem famoſi flagra libelli. 190
2 Eſt condemnandus ſemel, & bis, terque vocandus. 191
3 Nemo procurat crimen, certiſa curat. 191
4 Præſulis in Synodo ſit condemnatio ſola. 192
5 Celans crimen obeſt multo plus, quam manifeſtans. 192
6 Aut caput, aut linguas delatori capuletur. 193

VI. CAU-

VI. CAUSA.

Sexta dat infames, delatos, atque forenſes.

Quinque quæſtiones ſextæ cauſæ.

1 Non accuſabunt infames ſimonialem. 194
2 Accuſans verbo non vincit ſimplice Præſul, 196
3 Quærere judicium nunquam debet alienum, 197
4 Externi veniant, ſi ſit ſententia diſcors, 197
5 Si cadit accuſator, erit reus annumeratus. 198

VII. CAUSA.

Septima Pontificem tangit cathedram repetentem.

Duæ quæſtiones ſeptimæ cauſæ.

1 Præſule vivente nullis dat Pontificatum. 198
2 Nec cathedram repetit Præſul, quam ſponte reliquit. 206

VIII. CAUSA.

Octava loquitur deſertio Pontificalis.

Quinque quæſtiones octavæ cauſæ.

1 Vult jus, ne ſtatuat ſucceſſorem ſibi Præſul, 206
2 Nullus amicorum mihi proſit, ut aligat inde, 209
3 Detur ab electo vitandi cautio damni, 209
4 Linquendus non eſt (niſi ſit ſententia) Præſul, 210
5 Ad dimiſſa rediens nequit Papæ ſine ſcriptis. 210

IX. CAUSA.

Solvere non vetat alienos, atque ligare.

Tres quæſtiones nonæ cauſæ.

1 Bennitus Præſul nequit ordinis eſſe miniſter, 210
2 Alterius patriæ Clerum tondere vetemus, 211
3 Pontifices Clerum Primas non ordinat ullum. 212

X. CAUSA.

Dena dat, in ſacra quid ſumat Epiſcopus unde.

Tres quæſtiones decimæ cauſæ.

1 Baſilicæ juri ſubduntur Pontificali, 214
2 Nulius Eccleſiæ Præſul fructus alienet, 216
3 Nil præter ſolidos præſumat quærere binos. 217

XI. CAUSA.

Poſtgena undena forum ligat, atque relaxat.

Tres quæſtiones undecimæ cauſæ.

1 Non coram Laico Clericus producitur ullus, 219
2 Officij ponit talis ſuſpenſio culpas, 224
3 Seu bona, ſeu mala ſit ſententia, dico timendam. 224

XII. CAUSA.

Eccleſiæ res, ac propriæ biſſena docebit.

Quinque quæſtiones duodecimæ cauſæ.

1 Clericus hic al quid proprium prohibetur habere. 237
2 Accipiens, vel emens res Eccleſiæ ſibi reddat, 240
3 Linquas Eccleſiæ totum, quod habebis ab illa, 250
4 En re communi quæſitum divide recte, ib.
5 Si forte velit teſtari, de proprio det. ib.

XIII. CAUSA.

Tertia poſt decimam decimas, & funera tractat.

Duæ quæſtiones tertiadecimæ cauſæ.

1 Eccleſiæ dandæ baptiſmali decimæ ſunt. 251
2 Tempora longa trahunt jus funeris, & decimarum. 252

XIV. CAUSA.

Improbat uſuras poſt denam quarta voraces.

Sex quæſtiones decimæquartæ cauſæ.

1 Quiſque poteſt licite ſua quærere, dummodo non plus. 256
2 Pro propriis valet Eccleſia quis teſtificari. 257
3 Si tulerit plus, quam dederit quis, fœnus habetur. ib.
4 Non petat uſuras Laicus, vel Clericus ullas. ib.
5 Ex male quæſitis eleemoſyna non ſit egenis. 258
6 Si male parta tenet, dignus non pœnitet ullus. 260

XV. CAUSA.

In dena quinta furor, & mulier memoratur.

Octo quæſtiones decimæquintæ cauſæ.

1 In furia pœnam non des: nam ſat furor urget. 261
2 Pro patrociniis non quærat munera Clerus, 261
3 Sola voce nequis condemnari mulieris, 263
4 Nullas ſacra Dei cauſas tractare valemus. ib.
5 Infami detur purgatio probra negantis, 264
6 Extorquenda rei pœnis confeſſio non eſt, ibid.
7 Solus non tollit Præſul, quem præſtat honorem, 263
8 Ordine non ſumpto tua te probra facta repellunt. ib.

XVI. CAUSA.

In ſexta decima probant Monachi Sacramenta.

Septem quæſtiones decimæſextæ cauſæ. Et in ea quinta quæſtio tertium locum occupat.

1 Dentur in hac Monachi paſtores Eccleſiarum, 266
2 Plena poſſeſſus debit Abbas jure Capellas, 275
3 Eccleſias jure terræ non vendicat Abbas. 276
4 Tempora Eccleſiæ tollit præſcriptio jure, ib
5 Hæc quadragena dabit domibus jus religioſis. 279
6 Uſurpans ſine judicio rem, decidet a re. ib
7 Si dedit Eccleſiam laicus, non hanc retinebis. 280

XVII. CAUSA.

Septima poſt decimam prohibet diſſolvere vota.

Quatuor quæſtiones cauſæ decimæſeptimæ.

1 Nulli facta Deo liceat dimittere vota, 285
2 Gonſaldus tenuit ſua, quæ dimiſerat æger, ib
3 Abbas ad propria Monachum nunquam ſinat ire, 286
4 Dum redit illicite, quæ contulit, illa manebunt. ib.

XVIII. CAUSA.

Fratribus Abbatem bis dena dat inſtituendum,

Duæ quæſtiones decimæoctavæ cauſæ.

1 Si Monachus fiat Præſul, bona parta bipartit, 290
2 Inſtituat Præſul Abbates a grege lectos. 291

XIX. CAUSA.

Dat decima nona Præſul Clero Monachatum.

Tres quæſtiones decimænonæ cauſæ.

1 Pontifices Clerum non impediant monachandum, 294
2 Præſule nolente clauſtrum bene Clericus intrat, 295
3 Multos Canonicos canon prohibet monachari. ib.

XX. CAUSA.

Biſdena pueri traduntur religioni.

Quatuor quæſtiones vigeſimæ cauſæ.

1 Quem pater offert, ſi placet, exit, cum ſit adultus. 296
2 Extrahit a clauſtro puerum pater illico, ſi vult, 297
3 Cogitur invitus nemo retinere cucullum, 298
4 Strictius ad clauſtrum Monacho tranſire licebit. 299

XXI. CAUSA.

Ter ſeptena docet, veſtes geſtare decentes.

Quinque quæſtiones vigeſimæprimæ cauſæ.

1 Prima ſit ex titulo: ſit commendata ſecunda, 299
2 Præſulis Eccleſiam ſine ſcriptis nemo relinquat, 300
3 Hæc prohibet Clero tractare negotia ſecli, 300
4 Veſtibus hic claris prohibetur Clericus uti, 301
5 Si proprium linquas cenſorem, ſis anathema. 302

XXII. CAUSA.

Jurantes falſum damnat biſdena ſecunda.

Quinque quæſtiones vigeſimæſecundæ cauſæ.

1 Peccat perjurans non jurans quando neceſſe, 302
2 Non eſt perjurus, jurans, veluti putet eſſe, 304
3 Pure majori, quanquam malus eſſe putetur. 307
4 Debent jurata mutari, turpia ſi ſint, ib.
5 Si pejurare cogis, perjurus haberis. 310

XXIII. CAUSA

Biſdena terna tractantur bellica geſta.

Octo quæſtiones vigeſimætertiæ cauſæ.

1 Ex juſta cauſa multis licet arma movere, 312
2 Pro rebus licita bellum geritur repetendis, 314
3 Jus eſt, dum læſa ſocius ſuccurritur armis, 314
4 Infert vindicta valet, quæ crimina purgat, 315
5 Occidens Judex perverſos inde meretur, 325
6 Ad bona præcipiunt compelli jure malignos, 331
7 Eccleſiæ rebus ſunt hæretici ſpoliandi, 332
8 Si ſis de clero, tu nunquam belliger eſto. 333

XXIV. CAUSA.

Hæreſiarcharum dat nomina biſdudena,

Tres quæſtiones vigeſimæquartæ cauſæ.

1 Si ſis hæreticus, tua ſit ſententia nulla, 337
2 Sunt poſt facta mali nonnunquam corripiendi, 343
3 Ob domini labem non damnatur domus ejus. 344

XXV. CAUSA.

Biſdena quinta ſunt privilegia tacta.

Duæ quæſtiones vigeſimæquintæ cauſæ.

1 Tota ſit Eccleſia, quam lex privata tuetur, 351
2 Et ſi ſubſequitur lex altera, derogat illi. 353

XXVI. CAUSA.

Biſdena ſexta ſunt ſortilegi reprobati,

Septem quæſtiones vigeſimæſextæ cauſæ.

1 Qui ventura ſciunt per ſortes, ſortilegi ſunt, 356
2 Peccat, qui ſcriptis, vel ſortibus abdita quærit, ib.
3 A Perſis reprobæ ſumunt exordia ſortes. 357
4 Quatuor his genera Varro ſolet ſortibus eſſe, 358
5 Ceſſent ſortilegi, ne ſint anathemate ſtricti, 358
6 Quando neceſſe ſubeſt, vinctos a Præſule ſolves. 360
7 Ægris non dantur pœnæ, ſed notificentur. 362

XXVII. CAUSA.

Edocet ut ſponſas ducant nec bona voventes.

Duæ quæſtiones vigeſimæſeptimæ cauſæ.

1 Si ſit ſolemne, dirimit connubia votum, 364
2 Sponſum ſponſa, virum non nunc deſerit unquam. 370

XXVIII. CAUSA.

Biſdena octava gentiles nubere noſces.

Tres quæſtiones vigeſimæoctavæ cauſæ.

1 Inter gentiles connubia dicimus eſſe, 375
2 Deſerat uxorem vir Chriſtum deſpicientem, 379
3 Vir poſt baptiſmum ducens aliam, bigamus ſit. ib.

XXIX. CAUSA.

Conjugium ſervile tenet vigeſima nona.

Duæ quæſtiones vigeſimænonæ cauſæ.

1 Connubii vires perſonæ diſſipat error, 378
2 Inſcia cui nupſit, dimittit libera ſervum. 380

XXX. CAUSA.

Terdena claret cognatio ſpiritualis.

Quinque quæſtiones trigeſimæ cauſæ.

1 Fonte lavans proprium puerum, non vincula ſolvit, 381
2 Infantes prohibet jus conjugium celebrare, 382
3 Tu naturales non jungito ſpirituali, ib.
4 Unus competris uxoris non mihi nubat, 383
5 Fœdera non ſiant clandeſtina conjugiorum. 384

XXXI. CAUSA.

Terdena prima mœcho polluta negatur.

Tres quæſtiones trigeſimæprimæ cauſæ.

1 Ni certis cauſis mœcham bene ducit adulter, 385
2 Invitam ſponſo non det natam pater ulli, 387
3 Tunc niſi conſenſum dederit, reliquos bene nubit. 388

XXXII. CAUSA.

An meretrix nubat, tangit terdena ſecunda.

Octo quæſtiones trigeſimæſecundæ cauſæ.

1 Turpia linquentem bene ducit vir meretricem, 388
2 Obſtat conjugio ſacro complenda libido, 389
3 Liber avus neptem ſponſat ſervi patre natam, 391
4 Illicito prolem coitu quærat ſibi nullus, ib.
5 Non ſine mente caro fertur violata puellæ, 394
6 Non valet uxorem mœchus vir linquere mœcham, 396
7 Non aliam ducas uxore ſuperſtite prima, ib.
8 Nec duc gentilem, ſi ſpondeat eſſe fidelem. 399

XXXIII.

XXXIII. CAUSA.

Terdena terna friget, compunctio, votum.

Tres quæſtiones trigeſimæ tertiæ cauſæ.

1 Si vir ſit gelidus, ab eo ſejungitur uxor. 400
2 Nubens mœcha poteſt mœcho ſejuncta marito, ibid.
3 Quæritur, an crimen purget contritio ſola. 403

TRACTATUS DE PŒNITENTIA.

Habens ſeptem Diſtinctiones, hic inſeritur.

1 GRatia divina contritis crimina delet, 403
2 Perditur hic diceŋus amor, non in Paradiſo, 404
3 Pœnam peccatur bene pro vitiis meruerit, 422
4 Iſta probat, dimiſſa ſemel peccata redire, 428
5 Ut petat ſas pro crimine, plurima voluat, 41c
6 Crimina Presbytero proprio dic, qui ſapiens ſit, 431
7 Tandem lætus erit, qui continuo gemet iſtis, ib.

Redeamus ad quartam quæſtionem xxxiij. Cauſæ.

4 Reddito temporibus poſcenti debita ſacris, 434
5 Mens utriuſque niſi ſit, non bene continet alter. 435

XXXIV. CAUSA.

Terdena quarta nubit vivente marito.

Duæ quæſtiones xxxiv. Cauſæ.

1 Morte viri dubia quæ nupſit, adultera non ſit, 438
2 Reddatur primo conjux hæc nupta ſecundo. ib.

XXXV. CAUSA.

Cognatos gradibus numerat trigeſima quinta.

Decem quæſtiones xxxv. Cauſæ.

1 Cognatam ducat proprium pro conjuge nemo, 439
2 Omnes uxoris conſanguineas prohibebis, 442
3 Copula ſeptenis gradibus talis prohibetur, ib.
4 Hic graduum numerus ætatis reſpicit orbia, 444
5 Truncus ponitur hic cum ramis, ut docet arbor, ib.
6 Edocet in ſexto aſſumi ſexta parentes, 450
7 Filius eſſe nequit, inceſtu qui genitus ſit, 451
8 Diſpenſat ſolus cum junctis ſanguine Papa, ib.
9 Non bene ſejuncta connubia priſca reformes, 452
10 Non conſanguineis prolem viduæ dato primi. 453

XXXVI. CAUSA

Ultima de raptis tractabit cauſa puellis.

Duæ quæſtiones xxxvi. Cauſæ.

1 Raptum committens per vim capiendo puellam, 454
2 Hæc tibi jungatur, purgato crimine raptus. ib.

DECRETO TERTIA PARS ADJUNGITUR.

Quæ eſt de Conſecratione, quinque diſtinctiones continens.

1 COnſecrat Eccleſias, Miſſaſque canit tibi prima, 457
2 Secunda tractat Panis Sacramenta ſupremi, 464
3 Tertia dat ferias: & poſt jejunia ponit, 476
4 Tempora baptiſmi diſtinctio quarta notavit, 479
5 Frontes confirmans dabit ultima pneuma beatum. 496

Explicantur verſus poſtremi, quibus ſeries & [illegible] materia decreti comprehenditur.

Numerus, ac Materia Cauſarum, & Quæſtionum.

Quæſtiones Cauſarum ſunt ccclxxiij.

Quæſtio centuplex, & ſeptuageſima duplex,
Eſt in cauſarum tractatu rite notata.

Quot quæſtiones habeat quælibet cauſa, oſtenditur per quinque carmina ſequentia: in quibus ſunt tot dictiones, quot ſunt cauſæ, ſcilicet xxxvj. Et quælibet dictio cauſam unam repræſentat. Prima dictio primam cauſam: ſecunda ſecundam, &c. Item quot ſunt literæ in qualibet dictione, tot ſunt quæſtiones ſub illa cauſa per illam dictionem repræſentata. Verbi gratia. Prima dictio, ſcilicet diſcere, quæ primam cauſam repræſentat, ſeptem habet literas: & hoc ſignificat, primam cauſam ſeptem quæſtiones continere. Secunda dictio eſt, cauſarum, ubi ſunt octo literæ ad denotandum, quod ſecunda cauſa habet octo quæſtiones, & ſic de aliis. Adverte tamen, quod ſuperior numerus ſignificat cauſas, & inferior quæſtiones.

VERSUS.

1 2 3 4 5
7 8 11 6 6
Diſcere cauſarum quarumlibet ordine membra

6 7 8 9 10 11 12 13 14
5 2 5 3 3 3 5 2 6
Opto ut doceo: ſed vix ſis diſer, & anceps.

15 16 17 18 19 20 21 22
8 7 4 2 3 4 5 5
Inſtanti dubitur quod tu vis, quod petis illud

23 24 25 26 27 28 29 30
8 3 2 7 2 3 2 5
Efficies. Res id ſumamus te dux ad omnes.

31 32 33 34 35 36
3 8 5 2 10 2
Uſu doctrina totum ſi conſtituas te.

Carmina ſubjecta eandem prorſus materiam complectuntur, neque ſunt ſententia ſalubri expertia.

Temporis labuntur variantibus incita formis.
Divus, te ludit res tua, nam miſer es.
Sperne ſtudia, reſpice, erit in non tibi ſames?
Multa recondis cur? ut moriens ea des.
Da velut, eſt ſiquidem tutum. da y uveniente tu.

Do. Baptiſta de ſancto Blaſio in repetit. primæ Rubricæ De. Part I.

certi dicit, canones eſſe ter mille, & nonaginta, ponens tales verſus.

Si numeres canon, ter milla capitula lector,
Atque decem cavies, Decretum continet in ſe.

Cauſæ decreti ſunt xxxvi.

Sub magni longa Decreti parte ſecunda,
Sex & triginta cauſas reperire licebit.

Cauſæ ipſæ xxxvj. patent per xxxvj. vocabula in ſeptem ſubjectis verſibus poſita, ex quibus non tantum numerum, ſed etiam principalem materiam cujuslibet facile agnoſces. Quilibet quinque vocabula complectitur, dempto ultimo, qui ſex habet.

1 2 3 4 5
Simon a appellat b ſpoliatus c teſte d libella e.

5 6 8 9 10
Infamis f vovens g ſucceſſor h ſolvo i cogendo n.

11 12 13 14 15
Cenſuram l teſtor m ſanus o ſanus o furioſus p.

16 17 18 19 20
Monachus q vocadit r Abbate s clauſtro t volentes u,

21 22 23 24 25
Commendat x jurans p pugnas a hæreſis a violatas b.

26 27 28 29 30
Sortilegus c ſponſis d infidæ e ſervatæ f infans g.

31 32 33 34 35 36
Mœcha h coit i moriæ a cubiculis l gradibus m rapiente n.

SECUNDA PARS DECRETI.

Ubi tractantur Cauſæ, quia longe prolixior, & difficilior eſt reliquis, ideo diligentiori pravius agnitione elaboranda eſt. Ille profecto obſcuritatem paucis elucidatam conſpiciet, quiſquis hæc impreſſa diligenter annotaverit.

a SImon. Simoniacus eſt, & peccatum committit, qui ſpiritualia vendit. Damnantur Epiſcopi, per pecuniam facientes ordinationem, & tunc lepram, non effectum conferre dicuntur. Simoniacorum ſacramenta effectum gratiæ non habent. Sacerdotes dignitatis facilius, quam iniqui a Deo exaudiuntur. Et ibi de dignitate verbi Christi, quod ejus Corpori æquiparatur. cap. interrogo. Et in hac de crimine concuſſionis tractatur.
2 Simonia committitur, ſi pro ingreſſu monaſterii pecunia exigitur, vel exacta perſolvatur. Eccleſiaſtica ſtipendia accipere non decet, qui bonis patrimonialibus ſuſtentari poteſt. c. Clericos.
3 Simonia ſic committitur, ſi pro bonis emantur? Ecceſſiarum Eccleſiæ a Laicis fieri prohibetur. c. Salvator.
4 Simonia paterna, an ſit ignoranti filio nociva? & ibi tractatur, an pro crimine unius alter pœnam patiatur.
5 Simoniace acquiſita Eccleſia per patrem, an poſſit per filium licite obtineri? Item an poſſit filius fungi ordinatione, quam paterna pecunia eſt aſſecutus.
6 Simoniacus eſt, qui pecuniam largitur, ut eligatur.
7 Simoniaci in ordine male accepto pœnitentiam agere non poſſunt, & ibi principaliter tractatur, an ab hæreſi redeuntes ſint in ſuis ordinibus, & dignitatibus recipiendi: & quod decreta poſſunt temperari, & canones quandoque relaxari.

b Appellat. Appellare non eſt opus a ſententia a non ſuo judice lata: quia talis ſententia nulla eſt. cap. ſi primo circa fin. & in prima quæſt. hujus ij. cauſæ principaliter tractatur, an ordo judiciarius ſit in manifeſtis obſervandus? & quod excommunicatio non eſt ferenda, antequam cauſa fuerit examinata. c. nemo, & Judex peccatum ſibi ſoli notum damnare non debet. cap. ſi peccaverit.
2 Appellare poſſit ſpoliatus, ſi ante reſtitutionem ſibi factam accuſatori reſpondere cogeretur. Nullus enim debet accuſari, dum ſuis rebus fuit ſpoliatus.
3 Appellandus eſt calumniator, qui ſcienter falſa crimina intendit. Prævaricator, qui vera crimina abſcondit. Tergiverſator, qui in univerſum ab accuſatione deſiſtit. §. notandum, & in hac 3. qu. principaliter tractatur, quæ pœna ferendæ ſunt, qui in accuſatione deficiunt.
4 Appellatur purgatio quædam vulgaris, quædam canonica: & ibi tractatur, an deficientibus accuſatoribus reus ſit ad purgationem cogendus.
5 Appellatur teſtimonium ſufficiens, quod ore duorum, vel trium firmatur, & ibi tractatur principaliter, quod teſtes requirantur, non tantum ad convincendum Epiſcopum, ſed etiam contra quemlibet Clericum.
6 Appellatio eſt remedium contra cauſæ vitiatæ. Appellatio intra decennium debet interponi. c. anteriorum, & ibi de libellis dimiſſoriis, & de Judicibus, a quibus appellare non licet.
7 Appellatur quia altero major, non ratione dignitatis, ſed vitæ. c. quamquam Dignitas enim non facit Epiſcopum, ſed vita. cap. non omnes Epiſcopi, & ibi tractatur principaliter, an Laici poſſint Epiſcopos accuſare? Chriſtiani per infideles accuſari non poſſunt: nec Sacerdotes per eos, qui ad ſacerdotium prohibentur eligi.
8 Appellatur, & dicitur accuſatio rite facta, quando ſit in ſcriptis. Et regulariter accuſator ſe debet inſcribere ad pœnam talionis, prætetquam in ſex caſibus in ſumma poſitis.

o 2 a Si-

c 1 Spoliatus. Spoliatus, & ejectus ante omnia venit redintegrandus. c. redintegranda. Boni a malis ſemper moleſtantur.

2 Spoliatus, & ejectus poſtquam fuerit reſtitutus, quas inducias debet habere, antequam cogatur in judicio reſpondere, & ibi in ſumma videas de multiplicitate induciarum.

3 Spoliatis Epiſcopis, & aliis ad judicium venientibus, induciæ ſunt præſtandæ.

4 Spoliati communione Eccleſiæ, & anathematizati, infames, inceſtuoſi, ſacrilegi, detractores, & multi alii ſunt ab accuſatione repellendi: & ibi dicitur, quod anathema differt ab excommunicatione. cap. Engeltrudam.

5 Spoliatis, & aliis quibuſcunque inimici Judices eſſe non poſſunt, nec accuſatores, nec teſtes: non enim inimicorum contra nullos eſt audienda. Dicitur etiam ibi, quod teſtes familiares, & domeſtici, & etiam conſanguinei, non ſunt contra extraneos producendi.

6 Spoliatus, & quilibet alius, ſi adverſarium vult convenire, ipſius forum ſequi debet. cap. pulſatus. Nec Epiſcopi damnari, nec Concilia celebrari poſſunt ſine Papa.

7 Spoliati, & alii volentes litigare, non debent adverſarios ſuos coram infamibus trahere; quoniam tales, ſcilicet infames, & criminoſi, non poſſunt eſſe Judices. Solus enim ille judicare debet alios, qui nihil in ſe habet reprehenſibile. c. Judices.

8 Spoliationem, vel aliam rapinam committens Epiſcopus, a quo Epiſcopis eſt judicandus?

9 Spoliatorum, & aliorum teſtes, teſtimonium dicant de his tantum, quæ præſentialiter, & veraciter noverunt. Nec contra abſentes ſunt producendi. Abſentes enim non debent judicari, nec accuſari.

10 Spoliatorum, & aliorum teſtes in uno deficientes, an ſint in aliis admittendi? Et accuſans de pluribus criminibus, ſi in uno deficiat, an in aliis admitti debeat?

11 Spoliati accuſantes ſuos ſpoliatores, & invaſores ab eis accuſari non poſſunt: quoniam accuſari niſi prius ſe purgaverint, eitos accuſare non poſſunt.

d 1 Testis. Teſtes juris diſpoſitione excommunicati non poſſunt ad accuſationem admitti.

2 Teſtis eſſe non poteſt, qui ad xiv. annum nondum pervenit.

3 Teſtificantis perſonam aſſumere non poteſt, qui ab accuſatione prohibitus eſt.

4 Teſtis, accuſator, & Judex aliquis ſimul eſſe non poteſt.

5 Teſtatur jure, illum non eſſe a communione repellendum, qui die ſtatuta ad ſynodum venire non potuit.

6 Teſtis eſt juris diſpoſitio, deficientem in Epiſcoporum accuſatione non poſſe de cætero agere, niſi in civili, & proprio dumtaxat negotio.

e 1 Libello. Libello famoſo utentes, & ipſum contra aliquem ſcribentes, qualiter puniendi ſunt.

2 Libellum diffamatorium ſcribens, aut aliter reus, tribus citationibus debet in jus vocari. Et per ſcripta nullius accuſatio debet ſuſcipi.

3 Libelli famoſi ſcriptor, aut aliter criminoſus, an admittatur in judicio per procuratorem?

4 Libellus accuſatorius, ſi in Epiſcopum datur, id eſt, ſi Epiſcopus accuſatur, ejus cauſa a XII. Epiſcopis audiatur.

5 Libellum famoſum ſcribentes, aut aliorum criminis ſponte confitentes, non debent ad accuſationem admitti. c. illi. Et ibi habetur, quod nec qui parcit, eſt amicus: nec qui verberat, eſt inimicus. c. non omnis.

6 Libellum famoſum in alterum ſcribens, aut alteri crimen inferens, qua pœna feriatur, ſi crimen illatum non probetur.

f 1 Infames. Infames, excommunicatus, & criminoſos a Sacerdotum accuſatione jus repellit. Et ibi tractatur, qui dicantur infames. c. infames.

2 Infamis eſt quodammodo Epiſcopus, & reprehendendus, qui ſibi ſoli dicit aliquem crimen ſuum ſe iſſe confeſſum, & ibi dicitur, quod Epiſcopis alios accuſantibus non credatur, niſi probent quod objiciunt.

3 Infamem quodammodo dicimus, & reprehendendum, qui ponit falcem in meſſem alienam, cap. 2. Et ibi dicitur, quod alicui alterius parochianum judicare non licet. Et quot civitates unaquæque provincia habere debeat, c. ſcitote. Et quod Epiſcopus judicio Primatis, & non aliorum ſe ſubjicere debet.

4 Infamia, aut criminalis accuſatio, ſi imponatur Epiſcopo, id eſt, ſi Epiſcopus criminaliter accuſetur, & Epiſcopi comprovinciales de cauſa cognoſcentes ſint in ſententia ferenda diſcordes, quid juris?

5 Infamis eſſet quodammodo, & reprehendendus Judex, qui vellet reum cogere ad probandum, accuſatione in probationibus deficiente: quæ negativa per rerum naturam eſt improbabilis. s. accuſator.

g 1 Vivus. Vivus ſi adhuc ſit Epiſcopus, alius ſibi ſuccedere non valet, nec in ejus locum ſubrogari: quod verum eſt, etſi eſſet depoſitus, vel de licentia Papæ renunciaſſet, non per ambitionem ſe ad aliam Eccleſiam tranſtuliſſet. Epiſcopo autem ægrotanti, aut nimia ſenectute gravato, dandus eſt Coadjutor. Epiſcopus Eccleſiam ſuam deſerere non debet. c. ſicut vir, nec etiam eſt a ſuis ſubditis relinquendus. c. denique. Prælati duo in una Eccleſia eſſe non debent. c. in apibus, B. Auguſtinus acceſſit, & non ſucceſſit Valerio Hipponenſi Epiſcopo. c. non autem.

2 Vivens Epiſcopus, aut Sacerdos, qui pro ægritudine a Miſſarum celebratione abſtinuit, an poſſit celebrare recuperata ſanitate? Et ibi habetur de morbo caduco laborantibus.

h 1 Successor. Succeſſor an poſſit eligi ab Epiſcopo vivente, licet, an ſucceſſorem ſibi poſſit Epiſcopus eligere? Et ibi habetur, quod locus regiminis eſt fugientibus offerendus. Et Epiſcopari poteſt, qui prodeſſe deſiderat. c. qui Epiſcopatum.

2 Succeſſor Epiſcopi morientis non eſt eligendus munerum datione, aut amicorum patrocinio.

3 Succeſſor Epiſcopi an poſt electionem teneatur juramentum præſtare pro indemnitate Eccleſiæ.

4 Succeſſus, ſeu proſper eventus denegatur Clericis, qui ante ſententiam ſuſpenſionis, vel depoſitionis a ſuo Epiſcopo diſcedere præſumunt. In tales enim ferenda eſt cenſura.

5 Succeſſus non contingit Epiſcopo e ſede Apoſtolica vocare, ſi ad propria reverſarus, niſi prius fuerit purgatus, & Apoſtolicis literis munitus.

i 1 Solve. Solve, & ſolvi procura teipſum, o Prælate excommunicate: alias non poteris ordinare, nec tua ordinatio erit rata.

2 Solvi ſunt Clerici unius provinciæ a Prælato alterius, adeo quod Archiepiſcopus, Primas, vel Patriarcha Clericos alterius Provinciæ non poteſt ordinare.

3 Solvere, vel damnare ſubditos ſuffraganei non licet Archiepiſcopo, illo inconſulto. Solvit Papa ab aliis excommunicatos: & cujuslibet Eccleſiæ Clericos poteſt ordinare. Eſt enim ordinarius Ordinariorum. c. cuncta per mundum.

k 1 Regendo. Regendo unamquamque parochiam, & res ejus diſponendo, facit Epiſcopus quod debet. c. regendæ, & c. noverim. Regendi ſunt ſubditi per Epiſcopos viſitantes, ut c. placuit.

2 Regendi officium Epiſcopus tranſgreditur, ſi bona Eccleſiarum uſurpare nititur: quamvis de illis precarias facere poſſit.

3 Regendi ſunt ſubditi ſine exactionibus. Et ibi de cathedratico, quantum nomine ipſius valeat Epiſcopus habere.

l 1 Censura. Cenſuram formidare debent, qui Clericos ad Judices ſeculares trahunt. c. inolita, & c. placuit. Et ibi de conjuratoribus, & eorum punitione.

2 Cenſura ligatus, id eſt, excommunicatus, vel ſuſpenſus, celebrans, eſt depoſitione dignus.

3 Cenſura ſive juſta, ſive injuſta, eſt timenda. Cenſura ligati ſunt vitandi plus quam pagani. cap. ad mensam. Cenſura Eccleſiaſtica feriri debet, & ore dæmonum diſcerpi, qui ſuo Epiſcopo eſt inobediens. c. ſiſt. Cenſuram ne ita proferens graviter delinquat. cap. ira, & cap. cum apud. Cenſura, ſive ſententia vel judicium quatuor modis pervertitur. cap. quatuor modis. Cenſura ferientes ſunt, & Judæ proditori comparandi, qui veritatem negant, & occultant. cap. quiſquis, & cap. abiit Judas. Cenſura, ſive ſententia injuſte prolata viribus caret. Epiſcoporum præcepta non ſemper obediendum eſt. Cenſuræ, ſeu anathematis forma habetur in cap. debent.

m 1 Testor. Teſtari, ſeu teſtamenta facere cum de proprio liceat, an permittatur Clericis proprium habere? Clericis uſuras agere non licet. cap. duo ſunt genera Chriſtianorum.

2 Teſtamenta condentes Clerici, an poſſint quibus voluerint ea relinquere, quæ de bonis Eccleſiæ acquiſiverunt. Teſtatur multiplex canon, illos eſſe graviter puniendos, qui res, & prædia Eccleſiaſtica invadunt. De bonis Eccleſiæ quatuor ſunt portiones faciendæ. cap. quatuor. Et ipſarum rerum alienatio an ſit permiſſa? c. ſine exceptione, & c. terrulas. Liberti Eccleſiæ an poſſint ab ea diſcedere? Res ſacræ ex quibus cauſis alienari valeant? c. aurum habet Eccleſia. Pauperibus eſt providendum. c. gloria Epiſcopi.

3 Teſtamentum an facere poſſint illi, qui prius nihil habentes, tempore ſuæ adminiſtrationis aliqua acquiſiverunt, & quid juris de talibus bonis.

4 Teſtamenta an facere poſſint Clerici de bonis ex ſuis, & rebus Eccleſiæ quæſitis?

5 Teſtamenta facere de rebus Eccleſiæ, an ſit permiſſum Sacerdotibus? Et quis ſuccedat eis ab inteſtato?

n 1 Funus. Funera, & exequias ſuas celebrare, & decimas ſolvere ubi debent illi, qui ſe de una diœceſi, aut parochia ad aliam tranſtulerunt.

2 Funerandi jure an poſſint præſcribi? Funera, id eſt, corpora mortuorum ubi debeant ſepeliri? Et an pro ſepultura aliquid poſſit exigi? Funerum, id eſt, mortuorum animæ quatuor modis ſolvuntur. c. animæ. Funera, id eſt, corpora mortuorum deſlenda non ſunt. c. quam præpoſterum.

o 1 Fœnus. Fœnus, ſive uſuram quodammodo committit, & peccat, qui ultra debitum exigit. c. quod debetur. Et ibi principaliter tractatur, an Clerici poſſint ſua repetere, & pro illis litigare.

2 Fœneraria cauſa, ſive criminali, ſive etiam civili, an poſſiet

poſſint produci teſtes domeſtici? Et an Clerici poſſint pro ſua Eccleſia teſtificari?

4 Fœnus, ſeu uſura committitur, ſi præter ſortem aliquid exigitur.

4. Fœnore, ſeu uſuras nec Clericis, nec Laicis licet exercere.

5 Fœnora, ſeu uſuræ an ſint apta, ut inde fiant eleemoſynæ?

6 Fœneratores, & uſurarii veram pœnitentiam agere non poſſunt, niſi reſtituant, quæ rapuerunt.

y Furiosus. Furioſos punire non debet ea his, quæ faciunt, cum ſint mente alienati, & ibi habetur de Loth, & aliis ebrioſis.

a Furioſis Clerici quodammodo comparandi eſſent, ſi pro patrocinio impenſo munera exigere vellent.

3 Furioſo Judex comparari poſſet, qui ex mulieris confeſſione Clericum condemnare vellet. Regulariter enim mulieres contra Clericos teſtimonium facere non poſſunt.

4 Furioſi quodammodo ſunt Eccleſiæ miniſtri, qui diebus dominicis, & feriatis cauſas tractare volunt.

5 Furioſo ſimilis dici poſſet Judex, qui negantis purgationem indiceret, niſi infamia laboraret.

6 Furoris quodammodo plena res eſſet, ſi a miniſtris, & ſubditis confeſſio cruciatibus extorqueretur. Juramenta quædam ſunt irritanda, quædam relaxanda. c. *auctoritatem*. & c. *alius*, in quo c. habetur, quod ſolus Romanus Pontifex Regem Franciæ tanquam inutilem depoſuit. Excommunicatis fidelitas ſervanda non eſt.

7 Furioſe procederetur, ſi Diaconus, vel Presbyter ſine Concilii examinatione deponeretur.

8 Furore quodam plenus conſtatur, qui carnis fragilitate ante ordinationem lapſus, & in judicio confeſſus vel convictus, poſtea præſumit offerre, & in ordine ſuſcepto miniſtrare: quod verum eſt de criminis depoſitionem inducentis.

q Monachus. Monachus an poſſit licite officia populis a celebrare, pœnitentiam dare, & baptizare? Decimæ de conſenſu Epiſcopi Sacerdotibus dari debent. *cap. reverentiam*.

2 Monachi an poſſint in ſuis Capellis Presbyteros inſtituere.

3 Monachorum, & Eccleſiarum jura an per præſcriptionem tolli poſſint.

4 Monachi an poſſint præſcribere contra Eccleſias, & Prælatos ſeculares.

5 Monachi, & Prælati res Eccleſiæ ſua auctoritate repetere non valent.

6 Monachi, Epiſcopi, & alii Prælati, ſi ſua auctoritate uſurpent, quæ ad ſe pertinere putant, an cadant a cauſa.

7 Monachi, & Abbates an poſſint retinere Eccleſias, decimas, & jura patronatus de manibus Laicorum ſibi conceſſa, ſine Epiſcopi conſenſu? Et ibi habetur, quod Epiſcopus habet diſpoſitionem omnium Eccleſiarum, quæ in ſua Diœceſi conſtitutæ ſunt, *cap. omnes baſilicæ*. Et etiam ibi plene de jure patronatus, *cap. quicunque*, *cap. filiis*, *cap. decernimus*.

r Occidit. Occidit ſeipſum ſpiritualiter, qui a voto ree ſilit.

a Occidit quodammodo temporaliter ſeipſum, qui ſuum reſignat beneficium. Sed ſi in infirmitate reſignavit, an ſit ei reſtituendum, poſtquam convaluerit? Et ibi habetur, quod ante probationem triennii nullus in monaſterio debet ſuſcipi.

3 Occidit animam ſuam Monachus ad propria rediens, poſtquam ſe, & ſua monaſterio tradidit.

4 Occidens vel percutiens Clericum diabolo ſuadente, eſt excommunicatus ipſo jure, *c. ſi quis ſuadente diabolo*. Et ibi habetur, quod Eccleſiæ conceſſa non ſunt revocanda: & qui talia aufert, ſacrilegium committit: & Eccleſiæ immunitas non eſt violanda.

a Abbatus. Abbatem, aut Monachos factus Epiſcopus jus e obligat ad relinquendum, quod ante habuerant, monaſterio: quod poſt, Eccleſiæ propriæ, *c. ſtatutum*.

a Abbates ſunt a propriis fratribus eligendi, & non ab Epiſcopis. Abbates repellere non eſt permiſſum Monachis: neque commutare facere. Abbates & Monachos poſſunt Epiſcopi viſitare, & conditiones exigere tempore dedicationis conſtitutas. Abbates & Monachi cum Sanctimonialibus habitare non debent, quia ſexuum commiſtio eſt periculoſa. *c. diffinimus*

t Claustrum. Clauſtra ſive religionem intrare volentibus e Clericis, non eſt a ſuo Epiſcopo denegandus ingreſſus.

a Clauſtrum ingredi Clericis permittitur, etiam Epiſcopo invito.

3 Clauſtrum unum petere altero derelicto, an ſit permiſſum Monachis regularibus canonicis, ſine permiſſione Abbatum.

o Voluntas. Volentes, & ſpontanee monaſterium intrantes pueros, an cogant jura religionis propoſitum tenere. Voluntarie puellæ virginitatis propoſitum ſuſcipientes, nuptias eligere non poſſunt.

a Voluntate patris ſpreta, ſi filius religionem ingreditur, an a patre revocari poſſit?

3 Voluntarie habitum religionis ſuſcipientes, illum deſerere non poſſunt: ſed qui coactus ingreditur, nullo modo obligetur.

4 Volentes religioſi ad arctius monaſterium tranſire non ſunt impediendi.

a Commendat. Commendatam unam Eccleſiam poteſt a habere Clericus in altera intitulatus. Commendandi ſunt Clerici, qui in una & non in pluribus Eccleſiis volunt conſiſtere. Et ibi habetur, quod duabus Epiſcopatibus poteſt quandoque quis præfici. *c. relatio*.

a Commendandi non ſunt Clerici, qui ſine literis dimiſſoriis de una Eccleſia tranſeunt ad alteram. Matrimonium ſpirituale contrahitur inter Curatum & Eccleſiam ſuam, quæ non debet eſſe furtum. *c. ſicut*.

3 Commendatio nulla, ſed potius vituperium eſt Clericis, qui ſecularium negotiorum procuratores eſſe volunt.

4 Commendandi ſunt Clerici, qui veſtibus ſine exaginationibus utuntur, unguenta & fulgida veſtimenta tegentes.

5 Commendare non debemus Clericum, qui a ſuo Epiſcopo depoſitus, Imperatorem aut Judicem ſecularem adit.

y Jurans. Jurans verum non peccat: ſed ſecus, ſi pei jerat, & per creaturas jurare non licet.

a Jurans falſum, quod putat verum, an ſit perjurus? Quos comites habeat juramentum? & quot ſunt genera mendacii?

3 Perjurum Prælatum & criminoſum ante ſententiam diffinitivam derelinquere non licet.

4 Juramenta illicita an ſint ſervanda?

5 Iperare & contra juramentum ſuum venire qui cogit aliquem, licet perjurus non ſit, tamen mortaliter peccat. In qua ætate quis cogatur jurare? Et ibi ponitur forma juramenti fidelitatis. c. de *forma*.

a Pugnae. Pugnas committere, ſeu militare, an ſit pecs catum?

a Pugna ſive bellum quod dicatur juſtum.

3 Pugna an debeat committi pro repellenda ſociorum injuria?

4 Pugna non ſemper eſt exercenda contra malos. Mali enim ſunt quandoque a bonis tolerandi, & non abjiciendi. Quidam tamen mali ſunt repellendi & puniendi, quidam toleranda. Mali ſunt medicinali ſeveritate ad bonum cogendi, ut Nebuchodonoſor. Et hæretici etiam invitis ſunt ad ſalutem trahendi. Pugnis, & bellis ſunt coercendi Eccleſiaſticæ religionis inimici.

5 Pugnas ſeu bella qui Deo auctore geſſerunt, præceptum non occidendi minime tranſgreſſi ſunt. Et ibi, an mali ſint occidendi? Habens gladii poteſtatem poteſt occidere, ſi hoc faciat amore juſtitiæ.

d Pugna & coactio eſt exercenda in malos, ut teneant bonum jam ſuſceptum. Non autem ſunt ipſi mali ad bonum non ſuſceptum cogendi.

7 Pugna ſi juſta ſit, poſſunt hæretici & omnes hoſtes licite ſuis rebus ſpoliari.

8 Pugna ſeu bellum an poſſit per Clericos committi? & an poſſint Clerici arma ſumere. Qui ſacramenta Dei tractant, judicium ſanguinis agitare non debent.

a Hæresis. Hæreſis qualiber ab Eccleſia Romana deſtruitur. Hæreticus an poſſit alium excommunicare, privare, vel ſententia notare? Excommunicatus alium excommunicare non poteſt. Hæreticorum conſortia, & eorum ſacrificia ſunt a catholicis fugienda.

a Hæretici etiam poſt mortem ſunt excommunicandi. Eccleſia viventes, & non mortuos, an ligare poſſit, vel ſoleat?

3 Hæreticus ſi dominus eſt, aut alio crimine irretitus, an poſſit excommunicatio ferri in familiam ſuam pro delicto ipſius domini, & in filium pro peccato patris? Excommunicandi ſunt, qui corrigi nolunt: & etiam illi, qui duas uxores habent: teſtes falſi, homicidæ, & multi alii. Hæreticorum tandem variæ ſpecies ponuntur.

b Violatas. Violatae Romanorum Pontificum conſuetur do a nullo decet eſſe. Violantes ſacros canones in Spiritum Sanctum blaſphemant. Violanda non ſunt, ſed ſervanda ſanctorum ſtatuta, & eorum regula in ſynodo conſtituta.

a Violari non debent privilegia Eccleſiarum, nec Archiepiſcoporum. Violans civitates & occidens ſine Pontifex Epiſcopali dignitate privatur. *c. ſtatuimus*.

e Sortilegus. Sortilegus quis ſit, & qui dicantur ſorz tilegi.

a Sortilegum eſſe, an ſit peccatum? ſortibus an ſit credendum.

3 Sortes, ſive divinationes a quibus exordium ſumpſerunt.

4 Et de multiplici genere Divinationis, & quomodo dæmones futura præcognoſcunt.

5 Sortilegi, vel divinatores an ſint excommunicandi, ſi ceſſare noluerint? Sortilegia, & magicam artem debent Epiſcopi eliminare. Sortilegiis, vel maleficiis nullo pacto debent Sacerdotes operam dare, alias abjiciendi ſunt.

6 Sortilegus, vel alius ab Epiſcopo excommunicatus, an per alium, ipſum inconſulto, poſſit abſolvi. Et an Presbyteri poſſint reconciliare Pœnitentes? Pœnitentia morientibus non eſt deneganda, etiam a ſimplici Sacerdote.

7 Sortilegis, & aliis morientibus non eſt pœnitentia imponenda, ſed bene innoteſcenda. In pœnitentiis imponendis multa ſunt conſideranda. Melius eſt Sacerdotem pœnitentiam imponentem eſſe nimis miſericordem, quam nimis

nimis ſeverum. Sortilegi ſunt & excommunicati, qui dies, menſes, & annos Paganorum ritu obſervant.

d 1 SPONSÆ. Sponſis Dei, ſc. Deo dedicantibus, & virginitatem voventibus, nuptias contrahere non licet. Sponſalia de præſenti, ſive matrimonia per voventes ſolemniter contracta, non tenent.

2 Sponſa unius, an poſſit a ſuo ſponſo recedere & alii nubere? Sponſa ſine conſenſu ſponſi, & econtra, religioſam veſtem ſuſcipere non poteſt poſt copulam carnalem: ſecus ante. Sponſalia vere an fuerint inter Joſeph, & Mariam? Sponſam alterius nullus rapiat, & ibi aliquid de Raptu.

e 1 INFIDELES. Infideles ſeu Infidelibus conjugium contrahere licet: & inter eos dicitur eſſe matrimonium, licet non ſit ratum. Infidelis uxor virum cogens ad malum, licite dimittitur. Infidelium, ut Judæorum convivia, & etiam conjugia ſunt a Chriſticolis vitanda.

2 Infidelium unus, ſi convertatur ad fidem, altero remanente in infidelitate, an poſſit ad fidem converſus alii ſe copulare.

3 Infidelis, qui ante baptiſmum unam uxorem habuit, & poſt baptiſmum aliam, bigamus eſt cenſendus, nec poteſt eſſe Epiſcopus, c. *[illegible]*. ibid.

f 1 SERVI. Servus adſtrictus, ut puta ſervus, ſi contrahat cum libera, quæ per errorem eum putabat liberum, non eſt inter eos conjugium, quia error perſonæ, & conditionis impediunt & dirimunt: ſecus autem eſt de errore fortunæ, & qualitatis.

2 Servum ſciens acceptum in maritum non poteſt mulier dimittere. ſecus ſi ignoranter. Servi poſſunt matrimonia contrahere.

g 1 INFANS. Infans proprius, ſi tenuatur a patre in ſacro baptiſmate, licet per tale factum ſuæ uxori compater efficiatur, non propter hoc ab ipſa uxore ſeparabitur, niſi ad ſervandam continentiam poſſit induci.

2 Infantes ſponſalia contrahere nequeunt, quia in illa ætate conſentire non poſſunt.

3 Infantes ſive filii ſpirituales, vel adoptivi, an poſſint naturalibus per matrimonium conjungi?

4 Infantem ſive filium aliquem non debet uxor ſimul cum viro ſuo in baptiſmate ſuſcipere, *cap. ſi.* quia eſſet ejus commater. Et ibi dicitur, quod non poteſt quis ducere in uxorem filiolam compatris ſui uxoris: nec etiam duas commatres.

5 Infantibus ſi conceditur nuptias contrahere, ipſorum, & quorumcunque aliorum nuptiæ ſeu matrimonia non debent clam fieri, ſed publice, & ſic non debent eſſe clandeſtina. Tandem inſinuantur Judicia ad cuncta timendum.

h 1 MOECHA. Moecha ſive adultera, & ab aliquo per adulterium polluta, an poſſit per eum duci in uxorem? Et ibi matrimonia ſecunda conceduntur. *cap. quod ſi dormierit.*

2 Moecham ſæpe mulierem efficit coactio, & ideo nulla mulier eſt cogenda nubere, quia in matrimonio animus plena libertate potiri debet & gaudere. Non licet viro uxorem deſerere, ut fecit Lotharius.

3 Moechæ autem an dicantur incurrere filii, & filiæ, qui poſt ſponſionem parentum cum aliis contrahunt: hoc eſt, an filii & filiæ poſt promiſſionem & ſponſionem parentum ſuorum poſſint licite cum aliis contrahere?

i 1 MERETRIX. Coire ſolita (ut eſt meretrix) poteſt in uxorem duci, ſi de ejus correctione ſpes habeatur. Coitus ſive fornicationis cauſa poteſt uxor dimitti.

2 Coitus ſive incontinentiæ cauſa ducta, an ſit conjux appellanda? Abortum procurantes an ſint homicidæ?

3 Coitui ſive copulæ conjugali apta puella, ſi habet patrem ſervum, & avum liberum, in matrimonio contrahendo ſequatur de honeſtate arbitrium avi, & non patris, qui liberum non habet arbitrium, cum ſit ſervus.

4 Coitu ancillari & illicito non licet prolem quærere: vivente enim uxore ex quacunque cauſa, neque ex ancilla, neque ex alia, licet prolem procreare. Moechiæ nomine omnis illicitus concubitus intelligitur. *cap. meretrices.*

5 Coitu coacta & per violentiam accepto an perdat pudicitiam & virginitatem? Carnis virginitas non ſervatur, ſi mens corrumpitur. Viro uxorem, extra fornicationis cauſam, derelinquere non licet.

6 Coitus vir cum alia, & ſic adulter, uxorem adulteram dimittere non poteſt.

7 Coitus ſeu fornicationis cauſa dimittens uxorem, ea vivente aliam ducere non poteſt. Coitus contra naturam, & cum perſona conjuncta, eſt graviſſimum peccatum.

8 Coitum ſive incontinentiam tentare non debet aliquis, ut aliqua ad fidem convertatur. Et ſic non licet ducere uxorem infidelem ſub ea conditione, ut convertatur & fidelis efficiatur.

k 1 MENTE. Mente ſeu voluntate mulier cupit, ut fiat mater, & habeat liberos, tamen ejus vir eſt frigidus & maleficiatus, an propter hoc ſit ab eo ſeparanda.

2 Mens & voluntas eſt mulieri, poſt mortem viri, cum illo contrahere, cum quo prius fornicata fuit: an poſſit? Virum uxorem dimittere propria auctoritate, & ſine judicio Eccleſiæ non licet, neque eam occidere. c. *admonere.*

3 Mentis ſeu cordis ſola contritione, abſque oris confeſſione, an poſſint peccata deleri, & utrum poſſimus Deo ſatisfacere? Illam quæſtionem prolixe tractat Gratianus, ejus orationi interſerens tractatum de pœnitentia, ſeptem diſtinctiones continentem.

4 Mentis ſcrupulo exſtante, an poſſit maritus tempore orationis, & pœnitentiæ uxori debitum reddere? Et ibi habetur, quod tempore quadrageſimali nuptias celebrare non licet.

5 Mens & voluntas eſt viro continentiam vovere. Non poteſt hoc facere ſine conſenſu uxoris tacito, vel expreſſo, etſi ſit ſponſa nondum cognita. Mulier viro debet ſubeſſe, cum vir ſit caput mulieris. c. *hæc imago.*

l 1 DUBITANT. Dubitans uxor de morte mariti, & credens illum eſſe mortuum, ſi contrahat cum alio, an dicatur rea adulterii.

2 Dubitans mulier de morte mariti, ſi cum alio contraxit, & poſtea maritus ejus redit, an ſit cogenda ad eum redire, & primum dimittere.

m 1 GRADIBUS. Gradibus conſanguinitatis nobis contingentes mulieres non poſſumus ducere in uxores. Quare conſtitutum fuit, ne conſanguineæ ducantur.

2 Gradu conſanguinitatis nobis contingentem non licet uxorem ducere.

3 Gradus conſanguinitatis, & affinitatis ſecundum decreta uſque ad ſeptimam generationem habent prohibitionem: hoc eſt quod ratione conſanguinitatis, & affinitatis prohibitum eſt matrimonium uſque ad ſeptimum gradum.

4 Gradus VI. conſanguinitatis quare prohibitus eſt ſecundum canones.

5 Gradus conſanguinitatis quomodo computandi ſunt.

6 Gradibus prohibitis conjuncti ad quorum accuſationem vel teſtificationem ſunt ſeparandi. Et ibi de juramento ſeparationis, & reconciliatione. Et de juramento eorum, qui conſanguinitatem probant. c. *de parentela.*

7 Gradu prohibito conjuncti, ſi ad invicem carnaliter commiſcentur, filii ex tali inceſtuoſo coitu procreati non ſunt filii appellandi.

8 Gradus conſanguinitatis, & affinitatis quis dicatur eſſe diſpenſabilis: id eſt, quo gradu poſſit diſpenſari cum conſanguineis & affinibus.

9 Gradu prohibito conjuncti (licet ſuper ſententia pro matrimonio fuerit lata) poſſunt ſeparari. Sententia autem pro matrimonio, vel contra ipſum lata poteſt retractari veritate comperta, quia talis ſententia nullo curſu temporis tranſit in rem judicatam. Et ibi dicitur, ſententiam etiam Romani Pontificis in melius poſſe mutari. c. *ſententiam.*

10 Gradus affinitatis (ſive ipſa affinitas) in ſuperſtite non deletur. Item ſoboles ex ſecundis ſuſcepta nuptiis, conſanguineis prioris viri copulari non debet, ſecundum decreta, ſed hoc corrigitur per c. *non debet. de conſanguin. & affinit.*

n 1 RAPIENTE. Rapina virginum per vim ab aliquo raptus committi dicitur.

2 Rapiens violenter puellam poteſt illam peracta pœnitentia in uxorem ducere. Et ſic rapta raptori jure canonico nubere poteſt. c. *denique*, & melius extra de rap. c. *cum cauſa.* cum ſimilibus.

DECRE-

DECRETI CANONES
SECUNDUM ORDINEM ALPHABETI.

A

A Judicibus, 53. ij. q. 6. Conc. Milevitanum, 368
A malis, 8. xxiij. q. 4. Auguſtinus. 316
A parvulo, 134. de conſ. diſt. 4. Auguſtinus. 493
A quibus ordinibus, in princ. diſt. 55. Gratianus. 47
A quibus autem, in princ. xxxj. q. 5. & 4. Gratianus. 357
A quodam Judæo, 24. de conſ. diſt. 4. Nicolaus. 82
A recta ergo, 9. xxiv. q. 1. Lucius Papa. 338
A ſanctis Patribus, 16. xxv. q. 2. Conc. Chalcedon. 332
A Subdiacono, 3. diſt. 93. Synodus Romana S. Sylveſtri. 114
Ab accuſato, in princ. iii. q. 11. Gratianus. 177
Ab antiquis, 44. de Conſecr. diſt. 4. Gregorius. 485
Ab eo, 24. ij. 6. Leges Theodoſianæ. 166
Ab Epiſcopis, in principio, diſt. 90. Gratianus. 91
Ab excommunicatis, 4. xi. q. 1. Urbanus Papa. 210
Ab exordio, 2. diſt. 35. Hieronymus. 48
Ab illo, 12. xxi. q. 4. Ambroſius. 238
Ab Imperatoribus, 10. xxxiij. q. 3. Conc. Carthag. v. 402
Ab infamia, 1. xxvi. q. 7. Theodorus in pœnit. 362
Ab iſta die, 9. xivi. q. 6. 451
Ab iſto die, 11. xxxv. q. 6. ibid.
Abbas in monaſterio, 2. xviii. q. 2. Gregorius. 291
Abbas pro humiliatione, 8. xviii. q. 2. Conc. Moguntin. 291
Abbati, 22. diſt. 54. Octava Synodus. 76
Abbatem, 3. xviii. q. 2. Gregorius. 291
Abbatem, 4. xviij. q. 2. Pelagius Papa. 291
Abbates, 16. xviij. q. 2. Conc. Aurel. j. 292
Abbatibus Presbyteris, 42. xii. q. 2. Conc. Aurel. iij. 243
Abbatibus, qui neque, 28. xviij. q. 2. Paſchalis. 293
Abiit Judas, 83. xi. q. 3. Beda. 231
Abſens per alium, 18. iij. q. 9. Felix Papa. 187
Abſens eam, 15. iij. q. 9. Zepherinus Papa. 186
Abſente adverſario, 11. iij. q. 9. Felix Papa. ibid.
Abſente eo, 3. iij. q. 9. Caliſtus Papa. 185
Abſit a Romana, 26. diſt. 50. Epiſtola Cleri Romani ad Cyprianum. 67
Abſit, ut quidquam, 24. xi. q. 3. Anterus Papa. 206
Abſque ſynodali, in princ. 10. q. 7. Gratianus. 263
Accedens, 10. diſt. 50. Gregorius. 65
Accepiſti myſterium, 90. de conſ. diſt. 4. Ambroſius. 480
Accepiſti poſt baptiſmum, 92. de conſ. d. 4. Ambroſius. ibid.
Accelerent. 92. de conſ. diſt. 2. Auguſtinus. 471
Accipite, 88. de conſ. diſt. 2. Hieron. 476
Accuſatio Epiſcoporum, 13. 2. q. 7. Sixtus Papa. 171
Accuſatio quoque, 15. ij. q. 7. Anacletus. 170
Accuſationes, & accuſatores, 7. iij. q. 5. Hadrianus Papa. 180
Accuſator, 2. vj. q. 5. Codex. 198
Accuſatori, 1. iij. q. 9. Teleſphorus Papa. 185
Accuſatores Epiſcoporum, 1. iij. q. 8. Zepherinus. ibid.
Accuſatores, & accuſationes, 8. 3. q. 3. Stephanus. 181
Accuſatores, & teſtes, 2. iij. q. 3. Anacletus Papa. 180
Accuſatores ſiutrum, 4. diſt. 46. Conc. Carthag. iv. 61
Accuſatores, vel teſtes, 11. iij. q. 5. Caliſtus Papa. 181
Accuſatorum, 1. ii. q. 8. Caliſtus Papa. 176
Accuſatoribus, 3. iij. q. 5. Symmachus Papa. 180
Accuſatus, 3. iij. q. 6. Sixtus Papa. 182
Accuſatum, 24. ii. q. 3. Sylveſter Papa. 161
Acacius non eſt, 1. xxiv. q. 1. Celeſtus. 237
Acacius non fuit, 5. xxiv. q. 1. Felix Papa. ibid.
Achab rex, 27. de pœnit. diſt 3. Hieronymus. 424
Acolythus, 16. diſt. 23. Conc. Carthag. v. 31
Actione, 18. xxij. q. 4. Synodus ſeptima. 309
Actiones intelligunt, 2. diſt. 26. Auguſtinus. 35
Actius vero, 2. xxxiij. q. 5. Auguſtinus. 379
Ad Deum, 7. xxxii. q. 5. Auguſtinus. 394
Ad ejus vero, 4. diſt. 3. Hieronymus. 4
Ad Epiſcopos, 11. xvii. q. 4. Gelaſius. 287
Ad fidem, 33. xxiii. q. 5. Auguſtinus. 328
Ad hoc, in princ. xiii. q. 2. Gratianus. 250
Ad hoc diſpenſationis, 7. diſt. 89. Gregorius, & Bonif. 111
Ad hoc laborum, 63. xvi. q. 1. Gregorius. 274
Ad hoc baptiſmus, 145. de conſ. diſt. 4. Auguſtinus. 494
Ad limina, 7. 30. q. 1. Joannes Papa viij. 382
Ad menſam, 24. xi. q. 5. Joannes Chryſoſt. 228
Ad nuptiarum, 43. de conſ. diſt. 1. Conc. Aurel. 461
Ad centum, 33. diſt. 82. Conc. Carthag. iv. 103
Ad Romanam Eccleſiam, 6. ij. q. 6. Marcellus Papa. 164
Ad Romanam Eccleſiam, 8. ij. q. 6. Zepherinus Papa. ibid.
Ad ſedem Apoſtolicam, 1. xxiv. q. 3. Alexander ij. 443
Adam per Evam, 18. xxxiij. q. 5. Ambroſius. 437
Adam poſt culpam, 78. de pœn. diſt. 1. Ambroſius. 412
Adam primus, 11. diſt. 40. Gregorius. 54
Addidiſtis, 2. xx. q. 1. Gregorius. 296
Addiderunt, 13. xxxii. q. 2. Hieronymus. 371
Adhoc inſtant, 58. de pœn. d. 3. Auguſtinus. 423
Adjicimus, 13. xvi. q. 1. Leo Papa. 268
Adminiſtratores, 26. xxiii. q. 5. Joannes viij. 328
Admittuntur, 21. diſt. 54. Leo Papa. 75
Admonemus, 2. xvi. q. 2. Urbanus ij. 275
Admoneant, 15. xxvj. q. 7. Auguſtinus. 364
Admoneo te cum lachrymis, 8. xxxiij. q. 2. Stephanus Papa v. 401
Admonere te volumus, 14. xvi. q. 1. Gregorius. 267
Admonendi ſunt, 37. ij. q. 7. Gregorius. 176
Adulteri, 11. xxxij. q. 7. Auguſtinus. 397
Adulterii, in princ. xxxi. q. 1. Gratianus. 385
Adverſitas, 48. vij. q. 1. Gregorius. 205
Advocavit, 25. xxiv. q. 2. Ambroſius. 340
Ægrotantes, 75. de conſ. d. 4. Conc. Carthag. iij. 487
Æqualiter, 25. xxxv. q. 2. Julius. 441
Affectum, 10. xxvi. q. 7. Octava Synodus. 363
Afros, 3. d. 58. Gregorius. 123
Agapitus Abbas, 13. xvj. q. 2. Gregorius. 267
Agapitus Papa, 25. de conſ. d. 1 Gregorius. 459
Agatho, 21. d. 63. ex geſtis Rom. Pontif. 83
Agathoſa 21. xxvii. q. 1. Gregorius. 372
Agite pœnitentiam, 44. de pœn. d. 1. Auguſtinus 407
Agnovimus, 13. xxvi. q. 6 Celeſtinus Papa. 363
Agant homines, 97. de conſ. d. 4. Auguſtinus. 489
Ait Celeſtinus, 33. xxiv. q. 1. Nicolaus Papa. 340
Alienus eſt, 19. xxiv. q. 1. Cyprianus. 340
Alienus ſit, 4. d. 90. Octava Synodus. 111
Alieni erroris ſocietatem, 1. iij. q. 4. Iginus Papa. 179
Alieni erroris ſurtum, 23. ij. q. 7. Dionyſius Papa. 172
Alienum Clericum, 1. xix. q. 1. Leo. 135
Alienum eſt, 67. d. 50. Leo Papa. 72
Alienationes, 37. xii. q. 2. Urbanus. 245
Aliter legitimum, 1. xxx. q. 3. Evariſtus Papa. 384
Aliter ſe Orientalium, 14 d. 31. Stephanus Papa iv. 40
Aliquando, 7. xxxii. q. 1. Auguſtinus. 390
Aliquanti, 6. xxvi. q. 5 Conc. Agathenſe. 358
Aliquantus, 1. d. 51. Innocentius. 70
Aliquos, 3. xx. q. 2. Auguſtinus. 261
Alius item, 3. xx. q. 6 Gregorius. 264
Alia cauſa eſt, 6. xvi. q. 1. Hieronymus. 267
Aliud eſt, 33. de conſ. diſt. 4 Auguſtinus. 484
Aliud quidem eſt, 34. xi. q. 1. Leo Papa. 222
Aliud quidem eſt, 63. de pœn. d. 1. Leo Papa. 410
Alienum hominum, 14. ix. q. 3. Symmachus. 213
Alligant, 12. xxvi. q. 7. Joannes Chryſoſt. 363
Altare, 14. j. q. 3. Paſchalis ij. 147
Altaris palla, 59. de conſ. d. 1. Clemens Papa. 460
Altaria placuit, 58. de conſ. d. 1. Conc. Agathenſe. ibid.
Altaria ſi non lapidea, 51. de conſ. d. 1. Conc. Epaonen. ibid.
Amputato, 21. xxv. q. 2. Julius Papa. 354
An non diſtricta, 13. xxiv. q. 3. Nicolaus Papa. 347
An putatis, 13. d. 86. Ambroſius. 106
An quod in ſubditos, 2. xxxiij. q. 2. Ambroſius. 400
Ananias, 3. xvii. q. 1. Gregorius. 285
Anaſtaſius, 19. d. 19. ex Pontificali. 24
Ancillam, 11. xxxii. q. 2. Leo. 390
Animadvertendum, 2. xxii. q. 2. Hieronymus. 304
Animum defunctorum, 22. xiij. q. 2. 255
Annis ſingulis, 16. d. 18 Conc. Bylan. 20
Ante baptiſmum, 34. de conſecr. d. 4. Rabanus. 486
Ante benedictionem, 40 de conſ. d. 2. Ambroſius. 468
Ante omnia Clericis, 9. d. 33 Conc. Agath. 48
Ante omnia peto, 7. d. 40. Auguſtinus. 51
Ante triennium, 1. d. 21. Gregorius. 40
Ante viginti, 35. de conſ. d. 4. Conc. Bracarenſe. 486
Anteceſſor, 109. xi. q. 2. Bonifacius Martyr. 236
Anteriorum, 26. ii. q. 6. Juſtinianus in Nov. 166
Antiqui, 20. xxxiij. q. 2 Conc. Tolet. vi. 403
Antiquis, 12. ix. q. 3. Athanaſius Patriarcha. 213
Antiquos, 8. 2. q. 1. Conc. Aurel. j. 215
Antiquitus, 1. ij. q. 2. Joannes Papa j. 158
Aperiunt, 1. xxxj. q. 1. Hieronymus. 385
Aperte loquit, 16. xxiv. q. 1 Nicolaus. 342
Apoſtolus dicit, 1. xxxii. q. 2. Auguſtinus. 397
Apoſtolus Paulus, 1. d. 61. Auguſtinus. 100
Apoſtolus nec, 12. xxxiij. q. 4. Auguſtinus. 433
Apoſtolus ſciens, 41. de pœn. d. 2. Auguſtinus. 420
Apoſtolorum vero, in princ. d. 16. Gratianus. 16
Apoſtolicus autem, in princ. d. 79. Gratianus. 98
Apoſtolicis viris, 67. xvj. q. 1. Hieronymus. 275
Apoſtolicos, 13. xii. q. 1. Octava Synodus. 241
Apoſtolicæ auctoritatis, 16. xxiv. q. 5 Pelagius. 347
Apoſtolicæ Sedis, 4 xxxv. q. 9. Gregorius. 431
Apoſtolica auctoritate mandamus, 66. de conſecrat. diſt. 1. Anaſtaſius. 463
Apoſtolica auctoritate præcipimus, 11 d. 54. Alex. ij. 78
Apoſtolica auctoritate prohibemus, 7 viij. q. 1. Innoc. ij. 209
Appellantem, 2. ij. q. 6. Fabianus Papa. 164
Apud miſericordem, 10. xxxij. q. 1. Gregorius. 394
Apud nos, 20. xxxii. q. 5. Hieronymus. 396
Apud omnipotentem, 7. xxxvi. q. 2 Gregorius. 435
Apud veros, 6. xxiii. q. 1. Auguſtinus. 313
Aquam ſale, 20. de conſ. d. 1. Alexander Papa. 458
Archidiaconum Florentinum, 3. d. 61. Gregorius. 105
Archidiaconum tuum, 12. d. 32. Gregorius. 102

Archiepi-

Archiepiſcopus ab omnibus, c. d. 66. *Anicetus Papa*. 90
Archiepiſcopus autem, *in pr.* d. 66 *Gratian.* 90
Archiepiſcopus nihil, 5. ix. q. 3. *Anicetus Papa*. 213
Arguta, 13. ii. q. 6. *Nicolaus Papa*. 165
Arcanorum, 22. de conſec. d. 2. *Greg.* 459
Artanos, 73. j. q. 2. *Innocent.* 136
Attaldus, 2 viij q. 5. *Urbanus Papa II.* 209
Aſſumi aliquem, 6. d. 18. *Conc. Arelat. II.* 37
Atho, 47. xxvii. q. v. *Joann. viij.* 373
Attendendum, 15. xvij q. 4. *Urbanus Papa*. 287
Audacter, 18. xiij. q. 1. *Hieron.* 108
Audivimus a quibuſdam, 19 xxxiij. q. 2. *Leo Papa*. 402
Audivimus dilectiſſimi, 1. 8. q. 5 *Greg.* 143
Audivimus quod Henricus, 4. xxiv. q. 1. *Alex. ij.* 338
Audivimus quondam, 4. iii. q. 2. *Evariſtus Papa*. 178
Audi denique, 41. xi. q. 3. *Hieron.* 227
Audite charissimi, 6. d. 34 *Auguſt.* 46
Audite Epiſcopum, 2. d. 25. *Clemens.* 35
Auditum eſt, 18. ij. q. 5. *Leo Papa*. 262
Augurium, 11. xxvi. q. 5. *Conc. Carthag. iv.* 339
Augurium, 2. xxi. q. 2 *Pelagius*. 240
Aurelius, 5. xxvi q. 6. *Conc Carthag. ij.* 075
Aurum Eccleſia, 70 xii. q. 2. *Ambr.* 249
Aut ſecte, 19. de pœn. d. 1. *Digeſta*. 404
Auctoritatem, 2. xv. q. 6. *Nicolaus Papa*. 264

B

BAptiſmus, 76. de conſec. d. 4. *Auguſt.* 481
Baptiſmi vicem, 34. de conſec. d. 4. *Auguſt.* 483
Baptizator, 16 de pœn. d. 3. *Greg.* 403
Baptizati, 5. diſt. 5 *Greg.* 4
Baptizandi nomen, 20 de conſecr. d. 4. *Concil. Carthaginenſe iv.* 486
Baptizandi ſibi, 18. de conſecr d 4. *Gelaſius*. 481
Baptizandis, 99 j. q. 1. *Gelaſius*. 140
Baptizandos, 38 de conſec. d. 4. *Conc. Laodicen.* 480
Baſilicas, 6. de conſec. d 1 *Gelaſius Papa*. 437
Beatus Paulus, 5. xxii. q. 2 *Gelaſius Papa*. 303
Beatus Petrus, 5. vi. q. 1. *Clemens Papa*. 294
Beatos prædeceſſor, 2. iij. q. 4. *Anacl. Papa*. 179
Beati Petrus & Paulus, 13. ii. q 7. *Ambr.* 173
Beata Maria, 3. xxvii. q. 2. *Auguſt.* 370
Bene nunc, 28. d. 61. *Gregor.* 83
Bene quidem, 1. d. 96. *Symmachus*. 318
Bene valet, 13. d. 50 *Auguſt.* 66
Benedictio, 4. 1. q. vi. *Gregor.* 127
Benedictus, 9. de pœn. d. 4. *Apoſtolus*. 419
Bidoum, 29. ii. q. 6. *Digeſta*. 107
Boni Principis eſt, 16. d. 96. *Marcellus Papa*. 122
Bonum rei, 74. xii. q. 2. *Conc. Tolet. iv.* 149
Bonorum autem, 7. d. 47 *Greg.* 61
Breviter monſtratum *in pr.* d. 29. *Gratian.* 83
Breviter quæ, *in pr.* d. 23. *Gratian.* 29

C

CAlumniator, 2. ij q. 3. *Damaſus Papa*. 153
Canon. 1. d. 3. *Iſidor.* 2
Canones apud Nicænam, 60. d. 50. *Innoc.* 71
Canones generalium, 1. d. 15. *Iſidorus*. 13
Canones qui dicuntur, 1. d. 16. *Iſidorus*. 16
Canonum ſtatuta, 5. xiv. q. 4 *Conc. Terracon.* 238
Canonici, *Conſ* xii. *Gratian.* 256
Canonicos *in pr.* xii. q 5. *Gratian.* 295
Canonica inſtituta, 107. xi. q. 3. *Conc. Aranſicum*. 230
Canonica Sanctorum, d. iij. q. 5. *Pelagius Papa ij.* 280
Cantantes, 1. d. 92. *Hieron.* 112
Carnem, 32. de conſec. d. 5. *Proſſuſus Epiſcop.* 498
Caſellas, 1. 8 q. 2. *Conc. Agath.* 216
Catechiſmi, 57. de conſec. d 4 *Nicolaus Papa*. 486
Catechumenum, 57. de conſec. d 4 *Auguſt.* 484
Catholicos, 5e II. q. 6. *Conc Carthag. iv.* 168
Catholica Eccleſia, 8. d. 11. *Auguſt.* 10
Catinenſis, 17. d. 61. *Pelagius Papa*. 81
Cave, 13. xxviii. q. 1. *Ambroſius*. 308
Cavete, 20 xvii. q 5 *Ambroſius*. 311
Caveant judices, 2. iii q. 4. *Eleutherius Papa*. 185
Cavendum eſt, & ſummopere, 5. i. q 7. *Conc. Meld.* 151
Cavendum eſt ne, 7 0. q. 3 *Conc. Cabilon. ij.* 218
Cavendum nobis eſt, 49. de pœn. d. 3. *Greg.* 407
Cauſa vero, *in pr.* d. 4. *Gratian.* 5
Celebritatem, 02. de conſec. d. 3. *Victor Papa*. 476
Cellulas, 15 xvii q 2. *Conc. Agath.* 298
Cenomanenſem, 15. d. 56. *Urban Papa ij.* 78
Cœpiſti habere, 48. xi. q. 5. *Auguſt.* 230
Cœpit Ermenegildus, 42. xxii. q. 1. *Greg.* 345
Certe ego, 18. xii. q. 2 *Auguſt.* 230
Certis de cauſis, 3. ee q. 3. *Papinianus*. 263
Certum eſt hoc, 3. d. 10. *Felix Papa*. 8
Certum eſt magnificentiam, 11. d. 10. *Gelaſius Papa*. 6
Certum eſt pro his, 45 vi q 5. *Conc. Tribur.* 230
Certum eſt quidem, 7. de conſec. d. 1. *Gelaſ. Papa*. 438
Certum eſt quod qui, 9. xxiv q. 5. *Quinta Synod.* 306
Ceterum Dei traditio, 20. d. 86. *Ambr.* 407

Charitas eſt, ut mihi, 5. de pœn. d. 2. *Proſper*. 418
Charitas eſt aqua, 14. de pœn. d. 2. *Auguſt.* 416
Charitas in quibuſdam, 19. de pœn. d. 2. *Auguſt.* 417
Charitas nunquam, 7. de pœn. d. 2. *Apoſtolus*. 415
Charitas quæ deſeri, 1. de pœn. d. 2. *Auguſt.* 414
Charitatem tuam, 45. xii. q. 2. *Greg.* 246
Chartæ, quas dedit, 19. III. q. 9. *Pelagius*. 189
Chorepiſcopi, 5. d. 68. *Damaſus Papa*. 90
Chriſtus panis eſt, 37. de conſec. d. 2. *Auguſt.* 470
Chriſtus quid fecit, 88. I. q 1. *Auguſt.* 138
Chriſtiano cum nomine, 5. xxxiii. q. 4. *Auguſt.* 415
Chriſtianos non dicam, 5. d. 34. *Iſidorus*. 46
Chriſtianis, 32. 01. q. 3. *Gelaſius Papa*. 230
Chriſtiani, 13. xvii. q. 5. *Innocent.* 310
Circumceſſiones, 1. xxiii. q. 5. *Auguſt.* 325
Circumciſio, 28 de pœn. d. 2. *Apoſtolus*. 417
Cito turpem, 16. I. q. 1. *Ambroſius*. 128
Citius ad hoc, 44. de pœn d. 2. *Greg.* 420
Clemens, 13. VIII. q. 1. *Petrus Apoſt.* 208
Clementis librum 5. d. 16. *Leo Papa*. 16
Cleri plebis, 26. d. 63. *Celeſtinus*. 80
Clerus & Clericus, 1. d. 21. *Iſidorus*. 26
Clericus ab inſtanti, 1. xxi. q. 1. *Septima Synod.* 099
Clericus adverſus, 10. ii. q. 7. *Sylveſter Papa, ſive Concil. Romanus.* 170
Clericus Hæreticorum, 35. xxiv. q. 3. *Conc. Carth iv.* 348
Clericus invidens, 7. d. 46. *Conc. Carthag. iv.* 61
Clericus maledicus, 4. d. 46. *Conc. Carthag. iv.* 61
Clericus profeſſionem, 8 d. 41. *Conc. Carthag. iv.* 55
Clericus ſive Laicus, 48 xi. q. 1. *Hadrian. Papa*. 214
Clericus ſolus, 20. d. 81 *Lucius Papa*. 107
Clericus vero, 8. iii. q. 4. *Ambr.* 178
Clericus quantumlibet, 4. d. 91 *Conc. Carth. iv.* 110
Clericus qui adulationibus, 6. d 46. *Conc. Carth. iv.* 60
Clericus qui Epiſcopi, 50 xi. q 5. *Conc. Carth. iv.* 219
Clericus qui Chriſti, 3. xii. q 1 *Hieron.* 237
Clericus victum, 5. d. 91. *Conc. Carth. iv.* 112
Clericum alienum, 1. d. 71. *Conc. Carth. iij.* 98
Clericum cujuslibet, 5. 01. q. 1. *Marcell. Papa*. 218
Clericum in diaconum, 2. xx3 q. 1 *Conc. Calcedon.* 293
Clericum nullum, 17. xi. q. 1. *Conc. Agath.* 220
Clericum nullus, 46. xi q 1. *Conc. Agath.* 214
Clericum per creaturas, 9. xxii. q. 1. *Conc. Carth. iv.* 365
Clericum qui paganum, 3. d. 50. *Nicolaus Papa*. 64
Clericum ſcurrilem, 6. d. 46. *Conc. Carth. iv.* 61
Clerico jacente, 37. d. 50. *Urban. ij.* 69
Clerici aut ab indignis, 1. xii. q 4 *Gelaſius Papa*. 237
Clerici, edendi, 4. d. 44 *Conc Carth iij.* 57
Clerici omnes, 10 I q. 0. *Conc. Agath.* 145
Clerici, qui comam, 20. d. 23. *Conc. Agath.* 31
Clerici qui in quacunque, 5. xxiii. q. 8. *Concil. Toletanum iv.* 333
Clerici, qui in adoleſcentia, 4. d. 55. *Nicolaus Papa*. 45
Clerici qui Monachorum, 1. xiv. q. 1. *Concil. Toletanum iv.* 294
Clerici quilibet, 11. xvi. q 3. *Conc. Agath.* 07d
Clerici vel continentes, 32. d 81 *Conc. African.* 108
Clerici vel ſeculares, 11. xiii. q. 2. *Conc. Agath.* 253
Clerici vero, 5 d 91. *Conc. Aurelian. I* 112
Clericus aut Laicos, 49. ii q 7. *Conc. Chalcedon.* 175
Clericos autem, d 1. q. 2. *Hieron.* 144
Clericos in ſuis, 4 d. 71. *Conc. Chalcedon.* 97
Clericos nihil, *in princ.* xii. q. 1. *Gratian.* 237
Clericos qui, 34. de conſec d. 1. *Sexta Synod.* 460
Cogitatio, 20. de pœn. d 1. *Gratian.* 403
Cogitationis, 14. de pœn. d. 1. *Digeſta*. 404
Cognovi in delicto, 15 i. q. 7. *Cyrillus*. 155
Cognovimus de reditibus, 29. xii. q 2. *Greg.* 244
Cognovimus, quod Monaſteria, 19. xviii. q. 2. *Greg.* 303
Cognovimus, quod ſi, 4. xvi q. 6. *Greg.* 280
Cognoſcamus, 14. d. 54. *Ambr.* 47
Comeſſationes, 1. d. 44. *Auguſt.* 57
Commendavit, 60. de conſec. d. 2. *Auguſt.* 47
Commonitis ſiliis, 10. d. 01. *Greg.* 30
Communiter diffinimus, 5. d. 53. *Pius Papa*. 45
Comperimus autem, 12. de conſec. d. 2. *Gelaſius*. 465
Comperimus nullam, 2. xiv q. 6 *Greg.* 200
Comperimus quod Laurentius, 2. xxiv. q. 3. *Greg.* 246
Comprovinciales, 4. d 64. *Anicetus*. 88
Comprovincialium, *in pr.* d. 65. *Gratian.* 89
Concedimus, 30 de conſec. d. 1. *Conc. Tribur.* 460
Conceſſo, 26. xxi. q. 2. *Gelaſius*. 243
Concilia Sacerdotum, 6. d 17. *Symmachus Papa*. 20
Concubinæ, 5. xxxii. q. 2. *Auguſt.* 390
Connubuiſti, 23. xxxii. q. 7 *Zacharias Papa*. 309
Concuſſionis, 218 1. q. 1. *Digeſta*. 043
Condimus, 1 xxv. q. 1. *Gelaſius*. 351
Confirmandum eſt, 65. d 10. *Conc. Carthag. V.* 71
Congregato, 2. xvi. q 7 *Urban ii.* 280
Congregatio, 43. xvi. q 7 *Conc Tolet.* 294
Conjuncte, 9. xxxii. q. 1. *Auguſt.* 370
Conjuges, 6 xxvii. q. 2. *Iſidorus*. 370
Conventiones, 1. xxxv. q. 2. & 5. *Calixtus*. 440
Conventionum, 21. 01. q. 1. *Conc. Calcedon.* 218
Cœnobia, 4. xviii. q. 2. *Hieron.* 309
Conqueſtus eſt, 8 18 q. 5. *Nicolaus Papa*. 213
Conſanguinei, 1 III. q. 5. *Calixtus Papa*. 179
Conſanguineorum, 4. iij. q. 4 *Calixtus Papa*. 172
Conſanguineos, 1. xxxv. q. 6. *Fabianus*. 457

Conſan-

Conſanguinitas, 1. xxxv. q. 4. *Iſidorus*. 442
Confeſſionem, 1. de conſecr. diſt. 1. *Felix iv.* 405
Conſentire, 3. diſt. 83. *Gregorius* 104
Conſequens eſt ut illa, 2. diſt. 81. *Gelaſius Papa*. 109
Conſequens eſt ut quod, 2. diſt. 11. *Nicolaus Papa*. 9
Conſidera, 8. xxiij. q. 1. *Hieronymus*. 301
Conſideret, 1. de pœnit. diſt. 5. *Auguſtinus*. 431
Conſideranda eſt, 17. diſt. 86. *Ambroſius*. 107
Conſiderandum eſt, 35. xvj. q. 7 *Gregorius*. 284
Conſiderandum nobis eſt, 53. diſt. 50. *Gregorius*. 70
Conſideratio, 15. xvj. q. 1. *Gelaſius*. 267
Conſpirationum, 22. xj. q 1. *Caliætus Papa*. 221
Conſpiratores, 3. iij. q 4. *Caliætus*. 179
Conſtantinus, 13. diſt. 96. 220
Conſtantinus, 14. diſt. 96. 221
Conſtantinopolitanum, 3. d. 22. *Conſtantinop. Synodus*. 28
Conſtat autem, in princ. diſt. 2. *Iſidorus*. 2
Conſtat Baptiſmi, 19. de conſecr. d. 4. *Iſidorus*. 481
Conſtat ex dictis, 2. de pœnit. diſt. 4. *Gregorius*. 428
Conſtat multos, 3. j. q. 1. *Innocentius*. 117
Conſtituit ſanctum, 31. xvij. q. 4. *Concil. Tolet. iv.* 289
Conſtituit ſane, 42. xvj. q. 7. *Conc. Moguntinenſe*. 284
Conſtituit ſane, 5. xx. q. 3. *Conc. Maguntin.* 299
Conſtituimus iterum, 9. iij. q. 5. *Euſebius Papa*. 181
Conſtituimus ut quatuor, 3. d. 76. *Conc. Maguntin. j.* 95
Conſtitutum eſt a præſenti, 60. xvj. q. 1. *Conc. Toletanum iv.* 274
Conſtitutum eſt ut nulli, 22. xlj. qu. 1. *Conc. Carthaginenſe v.* 202
Conſtitutio primi, 32. diſt. 63. *Henricus j. & Otho j.* 89
Conſtitutio vel edictum eſt, 4. diſt. 2. *Iſidorus*. 2
Conſtitutiones vero, in princ. diſt. 10. *Gratianus*. 8
Conſtitutiones contra, 4. diſt. 10. 8
Conſtitutiones Sanctorum, 17. xvj. q. 7. *Paſchalis ij.* 282
Conſuetudo autem eſt, 5. diſt. 1. *Iſidorus*. 1
Conſuetudo nova, 1. xxij. q. 6. *Gregorius*. 279
Conſuetudo præcedens, 7. diſt. 11. *Codex*. 10
Conſuetudo apud quoſdam, 8. diſt. 8. *Cyprianus*. 6
Conſuetudinem, 6. diſt. 11. *Pius Papa*. 10
Conſuetudines, 4. diſt. 12. *Codex*. 9
Conſuluiſti, 20. ij. q. 5. *Stephanus v.* 263
Conſuluit, 9. diſt. 74. *Gelaſius*. 92
Conſulendum, 17. diſt. 28. *Nicolaus*. 38
Conſulto omnium, 46. de conſecr. diſt. 1. *Euſebius & Sylveſter Papa*. 461
Continua, 5. xj. q. 1. *Codex Theodoſianus*. 219
Contra Idolorum, 10. xxvj. q. 5. *Gregorius*. 359
Contra morem, 8. diſt. 100. *Gregorius*. 125
Contra ritum, 3. iv. q. 4. *Nicolaus*. 190
Contra Sanctorum, 29. xvj. q. 7. *Leo iv.* 283
Contra ſtatuta, 7. xxv. q. 1. *Zoſimus*. 331
Contradicimus, 21. xxxv. q. 8 & 9. *Conc. Cabilonenſe*. 441
Contrarium eſt, 3. de pœnit. diſt. 5. *Leo Papa*. 432
Contraria, 61. de conſecr. diſt 5. *Ambroſius*. 407
Contumaces Clerici, 21. d. 50. *Conc. Agathenſe*. 68
Convenit, 13. de conſecr. diſt. 5. *Conc. Agathenſe*. 457
Convenientibus, 4. j. q. 7. *Septima Synodus*. 131
Convaluit, 41. xxiij. q. 8. *Ambroſius*. 333
Convertimini, 14. de pœnit. diſt. 1. *Joel*. 407
Conviviis, 6. diſt. 44. *Gregorius*. 57
Corpus Chriſti, 79. de conſecr. diſt. 2. *Hilarius*. 474
Corpus & Sanguinem, 60. de conſ. d. 2. *Auguſtinus*. 471
Corpore vero vitiati, in princ. diſt. 55. *Gratianus*. 76
Corpora Sanctorum, 37. de conſecr. diſt. 1. *Conc. Maguntinum j.* 460
Corporalia, 49. j. q. 1. *Auguſtinus*. 134
Corporeum, 91. de conſ. diſt. 2. *Ambroſius*. 476
Corripiantur, 17. xxiv. q. 3. *Auguſtinus*. 347
Credo placere, 9. xxj. q. 3. *Nicaſius Epiſcopus in Conc. Carthaginenſi*. 303
Credere in Jeſum Chriſtum, 59. de conſ. diſt. 2. *Auguſtinus*. 471
Crimen vel pœna, 6. j. q. 4. *Digeſta*. 148
Criminationes, 32. ij. q. 7. *Iginus Papa*. 175
Crucis Domini, 19 de conſecr. diſt. 3. *Euſebius Papa*. 479
Cujus rei, 6. xxix. q. 2. *Gregorius*. 380
Cui autem, in princ. de pœnit. diſt. 4. *Cyprianus*. 433
Cui eſt illata, 44. xi. q. 3. *Gelaſius Papa*. 230
Cui portio, 6. xij. q. 1. *Ambroſius*. 237
Cuidam mulieri, Cauſ. xxix. *Gratianus*. 279
Cum a Judæis, 2. xxiij. q. 8. *Innocentius*. 333
Cum accuſatus, 1. iij. q. 3. *Felix ij.* 178
Cum ad celebrandas, 63. de conſecr. diſt. 1. *Conc. Aurelianenſe j.* 461
Cum ad verum, 6. diſt. 96. *Nicolaus Papa*. 119
Cum aliquis exit, 7. xxiv. q. 3. *Origenes*. 346
Cum aliquis vel excommunicatus, 108. xj. q. 3. *Conc. Arauſic.* 236
Cum apud Theſſalonicam, 69. xj. q. 3. *Ruffinus in Eccleſiaſt.* 238
Cum autem ad Eccleſiam, in princ. diſt. 92. *Gratianus*. 113
Cum autem vinolentus, in princ. diſt. 44. *Gratianus*. 57
Cum baptizat, 27. de conſecr. diſt. 4. *Auguſtinus*. 480
Cum beatus Apoſtolus, 8. d. 45. *Conc. Bracarenſe iij.* 59
Cum beatiſſimus, 16. xxiv. q. 1. *Leo Papa*. 339
Cum caput, 13. xxxiij. q. 5. *Hieronymus*. 437
Cum de quorumdam, 4. diſt. 84. *Conc. Carthaginenſe v.* 105
Cum devotiſſima, 8. vij. q. 1. *Gregorius*. 261
Cum Eccleſia, 2. iij. q. 2. *Pelagius Papa*. 128
Cum exiſſet, 6. diſt. 3. *Gregorius*. 4
Cum ergo in ſingulis, 11. xxiv. q. 3. *Hieronymus*. 346
Cum ergo, ut ratione, in princ. xxij. q. 3. *Gratianus*. 307
Cum audiero, 19. diſt. 50 *Hieronymus*. 66
Cum excommunicato, 18. xj. q. 3. *Iſidorus*. 227
Cum frangitur, 37. de conſ. diſt. 2. *Proſper*. 468
Cum gravia, 17. xiij. q. 2. *Gregorius*. 254
Cum Hadrianus, 29. diſt. 63. *Gregorius*. 87
Cum homo, 19. xxiij. q. 5. *Auguſtinus*. 317
Cum humilitatis, 9. xxij. q. 2 *Auguſtinus*. 306
Cum igitur, 1. xxxv. q. 1. *Auguſtinus*. 439
Cum in captivitate, 2. xxxiv q. 1. & 2. *Innocent. Papa*. 238
Cum in lege, 16. xxiij. q. 4. *Gregorius*. 317
Cum in prætorio, 3. diſt. 84. *Conc. Carthaginenſe ij.* 105
Cum initiatur, 5. xxvij. q 2. *Ambroſius*. 370
Cum ita pœniteatur, 22. de pœnit. d. 4. *Hieronymus*. 430
Cum itaque Baptiſmi, 112. de conſecr. d. 4 *Leo Papa*. 490
Cum itaque probatum ſit, in pr. xxxij. q. 8 *Gratianus*. 399
Cum itaque voluntaria, in princ. diſt. 18. *Gratianus*. 31
Cum liqueat, 13. j q. 1 *Gregorius*. 127
Cum longe, 13. diſt. 63. *Conc. Toletanum viij.* 86
Cum majores, 20. vj. q. 1. *Gratianus*. 196
Cum miniſter, 14. xxiij. q. 5. *Auguſtinus*. 327
Cum multa nobis, 5 diſt. 86 *Gregorius*. 105
Cum multa ſuper, 5. xx. q. 8. *Conc. Toletanum iv.* 266
Cum omnis avaritia, 20. j q. 1. *Gregorius*. 129
Cum omne crimen, 7. de conſecr. diſt. 1. *Julius Papa*. 464
Cum omnibus, 17. diſt. 81. *Conc. Carthaginenſe iij.* 100
Cum ordinaretur, 14. j. q. 1. *Ambroſius*. 128
Cum Paſtoris, 38. ij. q. 7. *Gregorius*. 176
Cum Paulus, 26. j. q. 1. *Gregorius*. 131
Cum per bellicam, 1. xxxiv. q 1. & 2. *Leo Papa*. 338
Cum percuſſio, 2. vij. q. 1. *Gregorius*. 198
Cum pius, 9 xxv. q. 1. *Gregorius*. 354
Cum pro parvulis, 97. de conſecr. diſt. 4 *Auguſtinus*. 483
Cum pro utilitate, 34 xvj. q. 1. *Conc. Ilerdenſe*. 269
Cum quibus, 16. xxiv. q 3. *Gelaſius*. 349
Cum quiſque, 19 xxiij. q. 4 *Auguſtinus*. 318
Cum redemptor, 48. xvj. q. 2. *Gregorius*. 246
Cum renunciatur, 9. xxxij. q. 1. *Ambroſius*. 389
Cum Sanctam, 13. de pœnit. diſt. 2. *Gregorius*. 416
Cum Sancti viri, 11. xxiv. q. 3. *Gregorius*. 346
Cum ſcriptura, 83. j. q. 1. *Ambroſius*. 137
Cum ſimus, 3. ix. q. 3. *Septima Synodus*. 212
Cum ſocietas, 19. xxvij. q. 2. *Leo Papa*. 371
Cum tantum, 47. de conſecr. diſt. 4. *Auguſtinus*. 485
Cuncta per mundum, 17 ix. q. 3. *Gelaſius Papa*. 214
Cuncta per mundum, 18. ix. q. 3. *Gelaſius Papa*. 214
Cuncta fidelibus, 41. xvj. q. 1. *Clemens*. 278
Curæ ſit omnibus, 20. xi. q. 1. *Honorius Papa*. 217
Curandum ergo, 9. diſt. 34. *Hilarius Papa in Synodo Romana*. 47
Curiales autem, in princ. diſt. 13. *Gratianus*. 16
Cuſtodi innoc., 54. xj. q 3. *Auguſtinus*. 230
Cyprianus, 4. xxj. q. 3. *Cyprianus*. 302

D.

DÆmonium, 18. xxvj. q. 7. *Hieronymus*. 364
Dagobertum, 24. j. q. 7. *Urbanus ij.* 156
Damnationis, 3. xxiv. q. 2. *Leo Papa*. 346
De abjectione, 3. diſt. 64. *Conc. Arauſicanum j.* 89
De accuſatione vero, in princ. ij q. 8. *Gratianus*. 176
De accuſationibus, 3. iij. q. 5. *Euſebius*. 180
De accuſatoribus, in princ. iij. q. 9. *Gratianus*. 185
De affinitate, 1 xxxv. q. 2. & 3. *Gregorius*. 440
De aliena, 2. diſt. 71. *Innocentius*. 92
De Arrianis, 109. de conſecr. diſt. 4. *Conc. Arelat. j.* 490
De Benedicto, 5 xxxij. q. 1. *Pelagius Papa*. 378
De Capitulis, 9. diſt. 10 *Leo iv.* 9
De Capellis, in princ. xvj. q. 2. *Gratianus*. 273
De Catechumenis, 15. de conſ. diſt. 4. *Conc. Gerundenſe*. 481
De cetero, 109. j. q. 1. *Nicolaus Junior*. 141
De Clericis vero, in princ. diſt. 71. *Gratianus*. 91
De communione, 1. xxiv. q. 2. *Leo Papa*. 343
De Canonibus, 1. diſt. 18. *Leo Papa*. 28
De conjugali, 30. xxvij. q 2. *Syricius Papa*. 373
De conſanguinitate, 19. xxxv. q. 2. & 3. *Nicolaus ij.* 440
De Conſtantinopolitana, 4. diſt. 22. *Gregorius*. 28
De crimine quod, 1. xv. q. 3. *Codex*. 263
De crimine ſibi, 2 xv. q. 3 *Stephanus*. 264
De Decimis, 45. xvj q. 1. *Leo Papa*. 271
De diverſis, 44. xj. q. 1. *Conc. Carthaginenſe iij.* 223
De Eccleſiaſticis, 8. xxv. q. 1. *Gregorius*. 353
De eo autem quod, 35. diſt. 50 *Gratianus*. 69
De eo autem, in princ. xiv. q. 2 *Gratianus*. 257
De eo quod interrogaſtis, 5. xxx. q. 1. *Concil. Maguntinenſe*. 383
De eo vero, in princ. xxxv. q. 10 *Gratianus*. 451
De Epiſcopis, in princ. xxxj. q. 8. *Gratianus*. 398
De Epiſtolis, in princ. diſt. 19. *Gratianus*. 31
De uſu carnium, 11. de conſecr. diſt. 3. *Leo iv.* 477
De viduis, 8. diſt. 18. *Leo iv.* 28
De excommunicationis, 15. xxiv. q. 3. *Gregorius*. 347
De fabrica, 24 de conſecr. diſt. 1. *Vigilius Papa*. 450
De filiis, 26. xxvij q. 2. *Martinus Bracar.* 327
De forma, 18. xxij. q. 5. *Fulbertus Epiſcopus*. 310

De gradibus vero, in princ. xxxv. q. 5. *Gratianus.* 442
De gradibus vero cognationum, 1. xxxv. q. 8. *Gregorius.* 451
De hac quidem, 76. de consecr. diſt. 2. *Hieronymus.* 474
De his Clericis pro quibus, 6. diſt. 50. *Nicolaus Papa.* 64
De his Clericis qui, 36. diſt. 50. *Conc. Ilerdenſe.* 69
De his qui filiaſtros, 6. xxx. q. 1. *Nicolaus Papa.* 180
De his qui frequenter, 8. xxxj. q. 1. *Conc. Neocæſarienſe.* 386
De his qui ſuſcepta, 5. de pœnit. diſt. 5. *Conc. Aurelianenſe j.* 428
De his, qui inceſti, 2. xxxv. q. 2. & 3. *Conc. Ilerdenſe.* 440
De his quæ, 7. x. q. 1. *Conc. Aurelianenſe j.* 215
De his vero non incongrue, 12. xxxiij. q. 2. *Siricius Papa.* 404
De his vero, qui ignorantes, in pr. xxxv. q. 8. *Gratianus.* 451
De his vero qui ponunt, in princ. xx. q. 1. *Gratianus.* 297
De his vero qui pro criminibus, 3. xxvj. q. 7. *Nicolaus Papa.* 364
De his vero qui recedunt, 9. xxxj. q. 6. *Conc. Nicænum.* 361
De his vero ſuper, 3. de conſecr. diſt. 5. *Melchiades.* 496
De his vero viſum eſt, 14. diſt. 50. *Rabanus.* 69
De homine, 9. de conſecr. diſt. 5. *Gregorius iij.* 649
De hymnis, 54. de conſ. diſt. 1. *Conc. Toletanum iv.* 461
De jejunio, 2. diſt. 70. *Conc. Salegunſt.* 93
De iis qui contra, 13. diſt. 12. *Conc. Toletanum xj.* 12
De iis quæ, 5. diſt. 68. *Conc. Toletanum ij.* 36
De illicitis, 6. xxiv. q. 3. *Conc. Pariſienſe.* 345
De illo Clerico, 4. diſt. 32. *Nicolaus.* 42
De illis autem, 5. vj. q. 3. *Conc. Meldenſe.* 197
De illis Presbyteris, 129. xj. q. 3. *Joannes viij.* 236
De illis qui, 8. xxiv. q. 8. *Auguſtinus.* 345
De inceſtis, 8. xxxv. q. 2. & 3. *Conc. Agathenſe.* 440
De induciis autem, in princ. iij. q. 2. *Gratianus.* 277
De induciis vero, 2. iij. q. 1. *Felix ij.* 478
De Judæis, 5. diſt. 45. *Conc. Toletanum iv.* 38
De Laicis, 46. iij. q. 2. *Urbanus Papa in Conc. Rom.* 246
De lapſis, 9. xvj. q. 6. *Gregorius.* 180
De libellis, 1. diſt. 20. *Leo Papa iv.* 25
De libertis, 63. xij. q. 2. *Conc. Toletanum iij.* 248
De lignibus. 41. xxiij. q. 5. *Pelagius Papa.* 329
De locorum, 4. de conſecr. diſt. 2. *Gelaſius.* 457
De manifeſta, 67. ij. q. 1. *Stephanus Papa v.* 457
De Monachis qui diu, 3. xxj. q. 1. *Innocentius.* 366
De Monachis Monaſterium, 12. xviij. quæſt. 2. *Conc. Agathenſe.* 492
De neptis tua, 3. xxxi. q. 2. *Urbanus ij.* 187
De omnibus, 75. de conſecr. diſt. 1. *Innocentius.* 464
De oblimatione, 18. de conſecr. d. 3. *Conc. Arelat. j.* 479
De occidendis, 8. xxiij. q. 5. *Auguſtinus.* 326
De ordinationibus, 116. j. q. 1. *Gregorius.* 142
De parentela illa quam, 6. xxxv. q. 6. *Ordo Romanus.* 451
De parentela illa, unde, 8. xxxv. q. 6. *Innocentius ij.* 451
De pœnitentibus, 17. de conſecr. diſt. 3. *Innocentius.* 478
De perſona autem, 4. diſt. 63. *Leo Papa.* 89
De perſona Presbyteri, 38. xj. q. 1. *Gregorius.* 221
De pertuſo, 17. de pœnit. diſt. 4. *Gregorius Papa.* 430
De Petro, 4. diſt. 47. *Gregorius.* 62
De præſentiam, 20. xxj. q. 2. *Pelagius.* 288
De precariis, 6. x. q. 2. *Conc. Carthaginenſe.* 217
De Presbyterorum, 63. xvij. q. 4. *Nicolaus Papa.* 289
De prima quæſtione ſcribis, in princ. 2. q. 1. *Gratianus.* 190
De prima quæſtione ſic definitur, in princ. x. quæſt. 1. *Gratianus.* 214
De prima quæſtione ſic ſtatutum, in princ. iv. quæſt. 1. *Gratianus.* 188
De Primatibus, in princ. diſt. 99. *Gratianus.* 123
De propinquis, 3. xxxv. q. 2. & 3. *Fabianus.* 440
De pudicitia, 8. xxxij. q. 5. *Auguſtinus.* 594
De puellis, 4. xxxvj. q. 2. *Conc. Cabilonenſe.* 455
De quarta vero, in princ. 10. q. 4. *Gratianus.* 184
De quibus cauſis, 3. diſt. 20. *Innocentius Papa.* 25
De quibuſdam, 12. diſt. 37. *Eugenius Papa ij.* 50
De quinta vero, in princ. iv. q. 5. *Gratianus.* 190
De quotidianis, 20. de pœnit. diſt. 1. *Auguſtinus.* 423
De raptoribus, 3. xxxvj. q. 1. *Conc. Aurelianenſe j.* 434
De rebus quæ, 22. xij. q. 2. *Nicolaus Papa.* 238
De rebus vero, 8. diſt. 54. *Conc. Toletanum.* 74
De redditibus, 28. xij. q. 1. *Simplicius Papa.* 244
De ſervorum ordinatione, 6. diſt. 54. *Conc. Toletanum.* 74
De Spiritu, 39. de conſecr. d. 5. *Conc. Epheſinum.* 459
De Syracuſanæ, 13. diſt. 28. *Pelagius.* 17
De tempore, in princ. xxvj. q. 7. *Gratianus.* 362
De tertia vero, in princ. xxxij. q. 3. *Gratianus.* 391
De trina merſione, 80. de conſecr. diſt. 4. *Gregorius.* 483
De viduis ſub nulla, 42. xxvij. q. 1. *Gelaſius.* 360
De ultimo, in princ. xv. q. 8. *Gratianus.* 265
De viduis & puellis, 7. xxvij. q. 1. *Conc. Toletanum iv.* 365
De viro nefando, 27. xij. q. 1. *Nicolaus Papa.* 442
Debet homo, 53. xxiij. q. 4. *Auguſtinus.* 324
Debent duodecim, 106. xj. q. 3. 236
Deceſſorum, 19. xxv. q. 2. *Gelaſius.* 354
Decernimus omnibus, 6. diſt. 26. *Conc. Toletanum x.* 106
Decernimus ut dum, 17. d. 18. *Conc. Toletanum viij.* 28
Decernimus ut ii, 2. diſt. 28. *Innocentius.* 36
Decernimus ut quamdiu, 12. xvj. q. 7. *Conc. Tolet. iv.* 284
Decernimus ut ſtatim, 10. iij. q. 9. *Bonifacius Papa.* 186
Deceſſorum, 19. xxv. q. 2. *Gelaſius.* 354
Decimæ, 66. xvj. q. 1. *Auguſtinus.* 274
Decimas a populo, 47. xvj. q. 1. *Paſchalis ij.* 291
Decimas Deo, 6. xvj. q. 7. *Conc. Maguntinum.* 281
Decimas quas in uſum, 6. xxj. quæſtione 7. *Gregorius vij. in concil. Lateranenſi.* 480
Decimas quas populus, 7. xvj. q. 7. *Conc. Magunt.* 481
Decimas & Eccleſias, 39. xvj. q. 7. *Urbanus Papa ij.* 284
Decrevit, 1. diſt. 88. *Melchiades Papa.* 108
Decrevit, 17. xxij. q. 5. *Conc. apud S. Medardum.* 312
Decrevimus, 10. x. q. 2. *Conc. Tarraconenſe.* 215
Decreto noſtro, 52. ij. q. 6. *Gregorius.* 163
Decretis, 28. xxxij. q. 2. *Gregorius.* 373
Decretis ergo, in princ. diſt. 21. *Gratianus.* 26
Decretum eſt ut omnes, 3. x. q. 1. *Conc. Cabilonenſe ij.* 214
Decretum eſt ut Presbyteri, 7. ij. q. 7. *Conc. Magunt.* 170
Decretales itaque, in princ. diſt. 20. *Gratianus.* 25
Dedit baptiſmum, 46. j. q. 1. *Auguſtinus.* 173
Defenſionis, 2. diſt. 87. *Gelaſius.* 108
Deficientibus, in princ. ij. q. 5. *Gratianus.* 160
Dehinc iterum, 66. de conſecr. diſt. 4. *Rabanus.* 487
Deinde a Sacerdote, 70. de conſecr. diſt. 4. *Rabanus.* 487
Deinde ponitur, 5. diſt. 26. *Innocentius.* 35
Delator, 6. v. q. 6. *Conc. Elibertinum.* 193
Delatori, 5. v. q. 8. *Hadrianus Papa.* 195
Delicia quælibet, 2. diſt. 41. *Auguſtinus.* 54
Denique hi quibus, 5. d. 96. *Nicolaus.* 619
Denique mortuo viro, 2. xxxj. q. 1. *Auguſtinus.* 585
Denique quem ſit, 9. vij. q. 1. *Cyprianus.* 199
Denique Sacerdotes, 6. diſt. 4. *Gregorius.* 3
Denique ſi in Epiſtola, 6. diſt. 21. *Nicolaus Papa.* 27
Denique ſi non potuit, 10. xiv. q. 5. *Ambroſius.* 259
Denique Suffredus, 3. vj. q. 3. *Nicolaus.* 197
Denique & puella, 9. xxxij. q. 2. *Ambroſius.* 455
Denuntiamus, 25. xxx. q. 2. *Simplicius Papa.* 935
Deſignata ſunt, 2. diſt. 11. *Innocentius.* 9
Deſponſatam, 27. xxvij. q. 2. *Euſebius Papa.* 372
Deſponſatas, 46. xxvij. q. 2. *Conc. Ancyranum.* 376
Deteriores ſunt, 15. vj. q. 1. *Anacletus.* 195
Detractores, 10. iij. q. 4. *Zepherinus Papa.* 180
Detrahe verbum, 54. j. q. 1. *Auguſtinus.* 134
Devenerit, 27. xxvij. q. 1. *Conc. Toletanum j.* 367
Devotis, 11. xx. q. 1. *Euſebius.* 297
Deus diffinitionem, 78. de pœnit. diſt. 1. *Ambroſius.* 412
Deus ergo, 6. iij. q. 1. *Fabianus Papa.* 199
Deus maſculum, 10. xxxj. q. 2. *Auguſtinus.* 387
Deus omnipotens, 40. ij. q. 1. *Evariſtus Papa.* 158
Dixit quando, 38. xxiv. q. 3. *Origenes.* 349
Diaconus, dum ordinatur, 12. diſt. 25. *Conc. Carthaginenſe iv.* 30
Diaconus qui eligitur, 1. diſt. 37. *Martinus Bracar.* 35
Diaconus ſedeat, 19. diſt. 93. *Conc. Carthag. iv.* 215
Diaconum vero, 3. diſt. 89. *Gregorius.* 110
Diaconi Eccleſiæ, 6. diſt. 95. *Clemens.* 114
Diaconi ita, 27. diſt. 93. *Conc. Carthagin. iv.* 113
Diaconi qui, 11. diſt. 95. *Evariſtus.* 114
Diaconi quicunque, 8. diſt. 28. *Ancyrana Synodus.* 37
Diaconi ſeptem, 12. diſt. 95. *Conc. Neocæſarienſe.* 114
Diaconi ſunt, 23. diſt. 93. *Hieronymus.* 115
Diaconi, vel Presbyteri, 35. xij. q. 2. *Conc. Agath.* 244
Diaconos propriam, 13. diſt. 93. *Gelaſius Papa.* 114
Diaconiſſam, 23. xxvij. q. 1. *Conc. Chalcedonenſe.* 367
Dicat aliquis uxorem, 9. xxiij. q. 3. *Ambroſius.* 326
Dicat aliquis cum ipſe, 35. xxiij. q. 3. *Ambroſius.* 328
Diceris, 18. xxx. q. 2. *Pelagius.* 336
Dictum eſt a Deo, 96. j. q. 1. *Auguſtinus.* 139
Dictum eſt nobis Presbyteros, 8. diſt. 81. *Concil. Maguntinum.* 100
Dictum eſt nobis quoſdam, 4. xxx. q. 1. 381
Dictum eſt nobis quod quidam, 8. de conſecrat. diſt. 1. *Conc. Tarraconenſe.* 458
Dictum eſt nobis, quod quidam, 8. xxix. q. 2. *Conc. Cabilonenſe ij.* 391
Dictum eſt quod in pleriſque, 8. diſt. 94. *Conc. Cabilonenſe.* 117
Dictum eſt ſolere, 203. j. q. 1. *Conc. Triburienſe.* 141
Didici a diligenda, 15. j. q. 7. *Cyrillus.* 153
Didicimus omnes. 30. xxiv. q. 1. *Cyprianus.* 341
Didicimus quod in quibuſdam, 6. de conſecr. diſtinct. 1. *Sexta Synodus.* 454
Differt autem, in princ. diſt. 8. *Gratianus.* 3
Diffinitio, 17. xxij. q. 4. *Conc. Elibertinum.* 308
Diffinimus eam, 1. iv. q. 2. *Conc. Carthaginenſe vij.* 188
Diffinimus minime, 61. xviij. q. 2. *Septima Synodus.* 293
Diffinimus neminem, 7. diſt. 22. *Octava Synodus.* 29
Diffinivit, 35. xxij. q. 4. *Conc. Toletanum xij.* 689
Dignum eſt, 9. iij. q. 9. *Conc. Toletanum vj.* 186
Dilectio tua, 7. xvj. q. 3. *Gelaſius.* 277
Dilectionis tuæ, 12. diſt. 76. *Pelagius.* 96
Dilectiſſimi filii, 6. viij. q. 1. *Gregorius.* 229
Dilectiſſimis, 6. xij. q. 1. *Clemens.* 237
Dimiſſorias vero, in princ. diſt. 71. *Gratianus.* 78
Diſciplina, 9. diſt. 45. *Gregorius.* 39
Diſcipulos, 26. de conſecr. diſt. 5. *Apollonius.* 408
Diſcordantes, 1. diſt. 90. *Conc. Carthaginenſe iv.* 112
Diſcutere, 6. iij. q. 6. *Damaſus Papa.* 314
Diſſidentes Epiſcopos, 6. diſtinct. 90. *Concilium Carthaginenſe iv.* 111
Diſpar, 11. xxiv. q. 8. *Alexander ij.* 334
Diſpenſatio, 5. diſt. 41. *Nicolaus.* 36
Diſpenſationes, 16. j. q. 7. *Cyrillus.* 155
Diſplicet tibi, 38. xxiij. q. 4. *Auguſtinus.* 541
Diuturni mores, 6. diſt. 12. *Juſtinianus.* 22
Divina Clementia, 24. de pœnit. d. 4. *Gelaſius Papa.* 431

Divinæ

Divinæ retributionis, 4. diſt. 87. *Gelaſius Papa.* 108
Divinis præceptis, 2. 23. q. 1. *Leo.* 331
Divortium, 21. de pœnit. diſt. 2. *Digeſta.* 405
Dixi confitebor, 4. de pœnit. d. 1. *Propheta.* 401
Dixit Apoſtolus, 19. xxiv. q. 3. *Auguſtinus.* 348
Dixit Dominus ad Moyſem, 12 xix. q. 3. *Auguſtinus.* 239
Dixit Dominus dimitte, 5 de pœnit. d 4. *Auguſtinus.* 418
Dixit Dominus in Evangelio, 2. xxxij. q. 1. *Hieronymus.* 388
Dixit Sara, 3. xxxij. q. 4. *Ambroſius.* 392
Docendus eſt, 2. diſt. 60. *Celeſtinus.* 83
Doctorum autem, in princ. diſt. 86. *Gratianus.* 203
Doctos, 21. xvj. q. 1. *Ambroſius.* 263
Dogmatum, 3. diſt. 11. *Baſilius.* 30
Domeſticatum, in princ. diſt. 34. *Gratianus.* 43
Dominus ad illud, 6. xxxij. q. 7. *Auguſtinus.* 397
Dominus declaravit, 87. 1. q. 1. *Auguſtinus.* 138
Dominus non vult, 13. diſt. 86. *Ambroſius.* 107
Dominus noſter Jeſus, 8. diſt. 36. *Hieronymus.* 78
Dominus noſter ipſe, 25. diſt. 93. *Cyprianus* 218
Dominus noſter jubes, 2. xxxij. q. 2. *Auguſtinus.* 374
Domine Sancto, 28. diſt. 50. *Iſidorus.* 67
Domui quoque, in princ. diſt. 83 *Gratianus.* 110
Donate res ſuas, 7. diſt. 26. *Auguſtinus.* 106
Donatum autem, 20. j. q. 7. *Leo.* 254
Dudum a Sanctis, 9. iij. q. 6. *Julius Papa.* 280
Dudum ad nos, 27. xviij. q. 2. *Gregorius.* 096
Duo Clerici, Cauſ. xix. *Gratianus.* 296
Duo fornicatores, Cauſ. vj. *Gratianus.* 134
Duæ ſunt eleemoſynæ, 13. diſt. 45. *Auguſtinus.* 60
Duæ ſunt inquit, 2. xix. q. 2. *Urbanus ij.* 295
Duo iſta, 35. xxiij. q. 4. *Auguſtinus.* 361
Duo mala, 1. diſt. 13. *Conc. Toletanum viij.* 13
Duo quærit, Cauſ. xx. *Gratianus.* 295
Duo ſunt genera, 7. xij. q. 1. *Hieronymus.* 217
Duæ ſunt quippe, 10. diſt. 96. *Gelaſius.* 129
Duo tempora, 12. de confeſs. diſt. 4. *Leo Papa.* 480
Duobus modis, 32. xxvij. q. 2. *Auguſtinus.* 373
Duodecim, 2. v. q. 4. *Zepherinus Papa.* 188
Dupliciter, 49. de confeſs. diſt. 2. *Hieronymus.* 470

E.

EA enim, 2. x. q. 2. *Impp. Leo & Anthemius.* 216
Ea quæ a Sanctis, 3. j. q. 3. *Conc. Placentinum.* 145
Ea vindicta, 50. xxiij. q. 4. *Auguſtinus.* 324
Eadem lege, 150. j. q. 1. *Digeſta.* 263
Ebion, 2. xxiv. q. 2. *Hieronymus.* 032
Ecce a quibus, in princ. diſt. 22. *Gratianus.* 63
Ecce audis, 18. xxiv. q. 3. *Proſper.* 157
Ecce dico, 10. xxij. q. 3. *Auguſtinus.* 317
Ecce ego dico, 6. diſt. 93. *Hieronymus.* 217
Ecce in præfatione, 3. diſt. 99 *Gregorius.* 224
Ecce inquiunt, 4. xxiij. q. 4. *Auguſtinus.* 318
Ecce nunc tempus, 59. de pœnit. d. 1. *Ambroſius.* 406
Ecce oſtenſum eſt quod ſolantes, in princ. diſt. 68. *Gratianus.* 96
Ecce oſtenſum ex parte eſt, in princ. diſt. 60 *Gratianus.* 82
Ecce planatis, in princ. diſt. 36 *Gratianus.* 51
Ecce quibus, in princ. diſt. 41. *Gratianus.* 34
Ecce quod criminoſi, in princ. diſt. 31 *Gratianus.* 71
Ecce quod in ſacris, in princ. diſt. 33. *Gratianus.* 48
Ecce quod iſte, in princ. xxxij. q. 6. *Gratianus.* 396
Eccleſia Chriſti, 70. de pœnit. d. 1. *Hieronymus.* 410
Eccleſia habet, 7. xxj. q. 1. *Hieronymus.* 267
Eccleſia, id eſt, 8. de conſecr. diſt. 1. *Nicolaus Papa.* 418
Eccleſia Paradiſo, 43. de conſecr. d. 4. *Auguſtinus.* 485
Eccleſia quæ perditione, 11. j. q. 4 *Gregorius.* 148
Eccleſiæ antiquitus, 43. xvj. q. 1. *Conc. Cabilonenſe.* 271
Eccleſiæ charitas, 140. de conſecr. d. 4. *Auguſtinus.* 496
Eccleſia mea, 1. diſt. 97 *Bonifacius Epiſcopus.* 126
Eccleſiæ Principem, 4. diſt. 55 *Hieronymus.* 48
Eccleſia, vel altaria, 18. de conſ. d. 1. *Conc. Meldenſe.* 439
Eccleſiam, in qua mortuorum, 29. de conſecr. diſt. 1 *Conc. Agrippinenſe.* 439
Eccleſiam in qua Paganus, 27. de conſecr. diſt. 1. *Conc. Aurelianenſe.* 456
Eccleſiarum ſervos, 69. xij. q. 2. *Conc. Toletanum iij.* 443
Eccleſiis ſemel, 3. diſt. 28. *Conc. Nicænum.* 90
Eccleſiis ſemel, 10. de conſecr. diſt. 1. *Conc. Nicæn.* 439
Eccleſius Athenorum, 22. de conſ. d. 5 *Joann. Papa.* ibid.
Eccleſias per congrua, 28. xvj. q. 7. *Clemens.* 083
Eccleſias ſingulas, 2. xiij. q. 2 *Dionyſius Papa.* 251
Eccleſias per congrua, 13. de conſ. diſt. 1. *Clemens.* 258
Eccleſiaſtica interpretatio, 13. diſt. 38. *Hieronymus.* 52
Eccleſiaſtica & antiqua, 9. d. 23. *Conc. Bracarenſe iij.* 30
Eccleſiaſticam, 12. 23. q. 2. *Gregorius.* 354
Eccleſiaſticarum, 7. diſt. 11. *Baſilius.* 10
Eccleſiaſticis, 67 xij. q. 2. *Gregorius.* 248
Ego autem, 3 1. q. 6 *Gregorius.* 150
Ego Berengarius, 42. de conſecr. diſt. 2. 417
Ego dixi, 7. xxxiv. q. 1. & 2. *Hermes.* 498
Ego Ludovicus, 30. diſt. 63 *Gregorius.* 87
Ego ſolis, 5. diſt. 9. *Auguſtinus.* 7
Ei, qui appellat, 41. ij q 6. *Authent. conſtitut.* 169
Ejiciens Dominus, 12. diſtinctione 88. *Joannes Chryſoſtomus.* 108
Epiſtolis, 5. iij. q. 3. *Caput.* 178
Electionem vero, 31. diſt. 79. *Anacletus Papa.* 89
Eleemoſynam, 7. xiv. q. 5. *Gregorius.* 259
Eleutherius frater, 1 diſt. 91. *Pelagius.* 114
Eleutherius frater, 30. xviij. q. 2. *Pelagius.* 094
Emendare, 104. j. q. 1. *Conc. Eliberitanum.* 141
Emiſiſti, 89 de conſecr. diſt. 4. *Ambroſius.* 489
Engeltrudam, 12. iij. q 4. *Joannes Papa viij.* 180
Enimvero, 4. diſt. 19. *Stephanus Papa.* 08
Eodem modo, 81. de conſecr. diſt 4. *Hieronymus.* 498
Eum, qui aſſeverat, 46. diſt. 50. *Codex.* 90
Eum, qui contra, 40. vij. q. 1. *Hieronymus.* 205
Eorum qui accuſantur, 76. ij. q. 3 *Damaſus.* 232
Eorum qui pauperes, 8. d. 90. *Conc. Carthaginenſe iv.* 121
Eos ad inceſta, 6. diſt. 31 *Innocentius j.* 42
Eos autem, 29. xxvij. q 1. *Gregorius.* 368
Eos etiam, 18. diſt 81. *Alexander ij.* 101
Eos, qui ad Eccleſiam, 4. diſt. 87 *Conc. Arauſic. P.* 108
Eos qui Eccleſiam, 2. j. q. 3 *Urbanus.* 149
Eos qui falſa, 2 iij. q 10. *Conc. Arelatenſe ij.* 187
Eos, qui per pecunias, 21. j q. 1. *Taraſius CP. Epiſcopus.* 129
Eos, qui poſt Subdiaconatum, 10. diſt. 32. *Urbanus Papa ij.* 32
Eos, qui ſapiunt, 1. xxxvj. quæſt. 1. *Concilium Chalcedonenſe.* 456
Eos qui ſamat, 3. xx. q. 3. *Conc. Chalcedonenſe.* 298
Eos, quos, 118. de conſ. diſt. 4. *Felix Papa iij.* 140
Eos Sacerdotes, 42. vij. q. 1. *Damaſus Papa.* 104
Eos vero, 40. diſt. 50. *Conc. Ancyranum.* 69
Epheſiis, 4. diſt. 43. *Gregorius.* 56
Epiphanium, 2. v. q. 6. *Gregorius.* 193
Epiſcopus ad Synodum, 9. diſt. 18. *Concilium Carthaginenſe iv.* 22
Epiſcopus, aut Presbyter, 1. d. 35. *Canon Apoſtolor.* 48
Epiſcopus, aut Presbyter, 1. diſt. 27 *Canon Apoſtolor.* 61
Epiſcopus, aut Presbyter, 3. d. 88. *Canon Apoſtolor.* 108
Epiſcopus benedictionem, 6. d. 77. *Conc. Agathenſe.* 87
Epiſcopus cum ordinatur, 7. d. 23. *Conc. Carthagin. iv.* 32
Epiſcopus de loco, 37. vij. q. 1. *Conc. Carthagin iv.* 203
Epiſcopus Deo, 59. de conſecr. d. 1 *Anacletus Papa.* 462
Epiſcopus, dum tuetur, 11. diſt 61. *Gregorius.* 80
Epiſcopus Eccleſiaſticarum, 23. xij. quæſt. 1. *Concilium Antiochenum.* 235
Epiſcopus Gentilium libros, 1. diſt. 37. *Concil. Carthaginenſe iv.* 49
Epiſcopus gubernationem, 8. diſt. 88. *Conc. Carthaginenſe iv.* 104
Epiſcopus habeat, 7. x. q. 1. *Conc. Martini Papæ.* 217
Epiſcopus in Diœceſim, 28. vij. q. 1. *Anacletus.* 202
Epiſcopus in Eccleſia, 10. d. 95. *Conc. Carth. iv.* 118
Epiſcopus in quolibet, 9. d. 95. *Conc. Carthag. iv.* 118
Epiſcopus in Synodo, 7. xxxv. q. 6. *Eutychianus Papa.* 451
Epiſcopus non provocatos, 2. xiv. q. 1. *Concil. Carthaginenſe iv.* 236
Epiſcopus non debet, 11. diſt. 18. *Conc. Tarraconenſe.* 22
Epiſcopus non eſt ordinandus, 3. diſt. 63. *Concil. Antiochenum.* 89
Epiſcopus nullius, 6. xv. q. 7. *Conc. Carthag. iv.* 265
Epiſcopus nullum, 67. de conſecr. diſt. 1. *Concil. Carthaginenſe iv.* 463
Epiſcopus nullam, 6. diſt. 88 *Conc. Carthag. iv.* 109
Epiſcopus pauperibus, 1. diſt 82. *Conc. Aurelian. j.* 103
Epiſcopus, Presbyter, 63. xj q. 3. *Conc. Moguntin.* 031
Epiſcopus qui Filios, 34. vij. q. 2. *Conc. Agathenſe.* 244
Epiſcopus qui inutilem, 1. d 74 *Conc. Aurelianenſe iij.* 63
Epiſcopus qui mancipium, 48. xij. q. 2. *Conc. Tolet. iv.* 246
Epiſcopus Sacerdotibus, 2. d. 67. *Conc. Hiſpalenſe ij.* 90
Epiſcopus Sacerdotibus, 7. xv. q. 7. *Conc. Hiſpalenſe ij.* 063
Epiſcopus ſi Clerico, 1. vj. q. 2. *Conc. Carthag. iv.* 196
Epiſcopus ſi infirmitate, 4. de conſecr. diſt. 3. *Conc. Aurelianenſe* 477
Epiſcopus ſi tertiam, 4. xij. q. 3. *Conc. Toletanum iv.* 250
Epiſcopus ſine Concilio, 6. d. 24. *Conc. Carthag. iv.* 33
Epiſcopus ſubjecto, 2. diſt. 72. *Leo Papa.* 92
Epiſcopus tuitionem, 5. d. 88. *Conc. Carthag. iv.* 109
Epiſcopus viſam, 7. diſt. 41 *Conc. Carthag. iv.* 35
Epiſcopi judicio, 4. diſt. 24. *Conc. Laodicenſe.* 34
Epiſcopo non licet, 7. xxj. q. 6. *Conc. Moguntin.* 280
Epiſcopo non liceat, 4. vij. q. 1. *Martinus Bracarenſis.* 194
Epiſcopo non liceat, 3. vij. q. 1 *Conc. Antiochenum.* 226
Epiſcopo ſcribit, 9. ix. q. 3. *Beda.* 013
Epiſcopum, aut Presbyterum, 7. diſt. 43. *Canon. Apoſtolorum.* 39
Epiſcopum de Diœceſi, 25. vij. q. 1. *Conc. Antioch.* 200
Epiſcopum non debere, 9. ix. q. 2. *Conc. Antioch* 211
Epiſcopum non oportet, 6. d. 61. *Conc. Laodicenum.* 81
Epiſcopum oportet, 7. d. 64. *Conc. Martini Papæ.* 88
Epiſcopum per annctos, 11. x. q. 1. *Conc. Tolet. iv.* 015
Epiſcopum Presbyterum, 2. diſt. 34. *Conc. Aurelianenſe iv.* 43
Epiſcopi ab omnibus, 1. d. 64. *Conc. Nicænum j.* 88
Epiſcopi de rebus, 19. xij. q. 2. *Conc. Agathenſe.* 239
Epiſcopi utrumque miniſtri, 12. xxxj. qu. 5. *Conc. Anquirenſe.* 359
Epiſcopi lectioni, 60 ij. q. 7 *Paſchalis Papa.* 176
Epiſcopi non in caſtellis, 3. diſt. 80 *Anacletus* 69
Epiſcopi Presbyteri, 5. xxj q. 4 *Zacharias Papa.* 308
Epiſcopi qui cauſa, 9 ix q 2 *Synodus Conſtantinop. j.* 212
Epiſcopi, ſi e propriis, 2. j. q. 3. *Fabianus.* 177

Epiſcopi

Epiſcopi & Sacerdotali, 8. n. q. 3. *Conc. Agathenſe.* 226
Epiſcopi vel Presbyteri, 38 vij. q. 1. *Conc. Carthag. iv.* 023
Epiſcoporum etiam, 5. d. 74. *Conc. Agathenſe.* 84
Epiſcoporum igitur, in princ. diſt. 18. *Gratianus.* 20
Epiſcopis ſuis, 2. iij. q. 1. *Caius Papa.* 177
Epiſcopos autem, in princ. diſt. 100. *Gratianus.* 124
Epiſcopos per Æmiliam, 19. d. 63. *Nicolaus Papa.* 85
Epiſcopos, Presbyteros, 3. d. 91. *Conc. Carthag. iv.* 41
Epiſcopos ſecundum, 3. d. 17. *Gregorius j.* 29
Erga eum, 11. xxvi. q. 7. *Synodus viij.* 365
Erga ſimoniacos, 110 j q. 1. *Nicolaus Junior.* 142
Erit autem lex, 8. diſt. 4. *Iſidorus.* 3
Error, cui non reſiſtitur, 3 d. 83. *Innocentius.* 104
Erubeſcant, 11. diſt. 32. *Urbanus ij.* 44
Eſau venator, 11. diſt. 86 *Hieronymus.* 108
Eſt aliud, 8 xxiv. q. 1 *Ambroſius.* 358
Eſt autem contra, 2 xxij. q. 4. *Ambroſius.* 307
Eſt injuſta, 33. xxiij. q. 4. *Ambroſius.* 300
Eſt ordo, 18. xxxiij. q. 5. *Auguſtinus.* 317
Eſt probanda, 16. diſt. 86. *Ambroſius.* 107
Eſt unitas Eccleſiæ, 49. de conſ. d. 4. *Auguſtinus.* 485
Eſto ſubjectus, 7. diſt. 93 *Hieronymus.* 118
Eſtote ergo, 119. j. q. 1. *Gregorius.* 140
Et dixit Dominus, 26. de conſ. diſt. 2. *Auguſtinus.* 467
Et hoc attendendum eſt, 52. de conſ. d. 1. *Auguſtinus.* 462
Et hoc diximus, 9. xvj. q. 7. *Origenes.* 181
Et hoc quoque, 10. xxxv. q. 2. & 3. *Julius Papa.* 441
Et jurabunt, 7. xxij. q. 1. *Hieronymus.* 303
Et purgabit, 15. diſt. 50. *Hieronymus.* 66
Et qui emendat, 11. diſt. 45. *Auguſtinus.* 59
Et quia aliquos, 30. xxxij. q. 1. *Gregorius.* 169
Et ſacrorum, 14. xij. q. 2. *Gregorius.* 258
Et ſancta, 60. de conſecr. diſt. 2. *Auguſtinus.* 472
Et ſi ad tempus, 53. xj q. 3. *Auguſtinus.* 230
Et ſi ille, 23. j. q. 7. *Gelaſius.* 134
Et ſi illi, 50. xij q. 2 *Conc. Toletanum iv.* 245
Et ſi Judæorum, 7 diſt. 54 *Conc. Toletanum xij.* 74
Et ſi non frequentius, 16. de conſecr. diſt. 2. *Fabianus Papa.* 466
Et tempore, 48. xvj. q. 1 *Gregorius.* 272
Et venit, 43 de pœnit. diſt 1. *Hieronymus.* 457
Etiam corde, 48. j q. 1. *Auguſtinus.* 133
Eunuchus, 8 diſt 55. *Canon. Apoſtolor.* 77
Euphemium, 7. ij. q. 3. *Gregorius.* 150
Ex antiquis, 9. diſt. 34 *Gelaſius j.* 74
Ex auctoritate, 24. xxi. q. 1. *Gregorius.* 268
Ex Catholicis, 31. j q. 1. *Auguſtinus.* 132
Ex eo quod prohibet, 2 xx. q. 3. *Digeſta.* 265
Ex Epiſtola, 13. d. 23 *Conc. Hiſpalenſe ij.* 31
Ex hinc jam, 64. de conſecr. diſt. 4. *Rabanus.* 486
Ex his autem, 22. xij. q. 1. *Canon Apoſtolor.* 210
Ex merito, 13. vj q. 1. *Anterus Papa.* 195
Ex multis temporibus, 9. j. q. 3 *Alexander ij.* 146
Ex Pœnitentibus, 55. diſt. 50. *Conc. Carthag. iv.* 70
Ex præmiſſis, in princ diſt 50. *Gratianus* 64
Ex quo inſtituta eſt, 6 de conſ diſt 4 *Auguſtinus.* 480
Excellentiſſimus, 102. xj. q. 3. *Nicolaus Papa.* 233
Excommunicari, 2. ix. q. 3. *Felix.* 210
Excommunicatorum. 47 xxiij. q. 5. *Urbanus ij.* 330
Excommunicatus, 17. xj. q. 3 *Caleſtius Papa.* 227
Exemplum Domini, 12. xij. q. 1. *Auguſtinus.* 238
Exigunt Cauſæ, 18 j. q 7. *Leo.* 151
Exiſtimant quidam, 83. xj. q. 3. *Hieronymus.* 233
Exorciſta, 17. d 23. *Conc. Carthaginenſe iv.* 31
Expedit, 13. xij. q. 1. *Proſper.* 238
Experientiæ, 15. xj q. 1. *Pelagius.* 220
Extra Catholicam, 71. j q 1. *Auguſtinus.* 138
Extra conſcientiam, 5. diſt. 64. *Innocentius Papa.* 88
Extra provinciam, in princ. 1. j. q. 6 *Gratianus.* 150
Extraneo Clerico, 7. diſt. 71. Conc. *Chalcedonenſe.* 90
Extraordinarie, 11. xxxv. q. 2. & 3. *Urbanus ij.* 441

F.

FAciat homo, 15 xxii. q 2. *Auguſtinus.* 306
Facientes, 3. diſt 86. *Joannes viij.* 106
Factus eſt, 5. vij q. 1. *Cyprianus.* 199
Facta ſubditorum, 13. ix. q 3. *Anterus Papa.* 214
Facta ſunt, 1. diſt. 4 *Iſidorus.* 4
Facitus, 32. de pœnit. diſt. 1. *Proſper.* 406
Facultates, 1. xiij. q. 2. *Gelaſius Papa.* 252
Falſas pœnitentias, 6. de pœnit d. 5 *Gregorius vij.* 431
Faciendum eſt, 29. xiij. q 2. *Auguſtinus.* 296
Felix Epiſcopus, 2. xv q 7. *Conc. Carthaginenſe vij.* 265
Felix Epiſcopus, 30. xxj q. 1. *Conc. Carthag. iv.* 272
Fœminæ, 7. xxx q. 5. *Iſidorus.* 384
Fœminas, 31. diſt 81. *Siricius Papa.* 108
Ferrum de terra, 18 diſt. 50. *Gregorius.* 66
Fertur ſimoniaca, 28. j. q. 1. *Gregorius.* 131
Ficta charitas, 18 de pœnit. diſt. 2. *Ambroſius.* 416
Fidelis fœmina, 8. xxxij. q. 7 *Conc. Eliberitanum.* 357
Fidelior factus, 54. diſt 50. *Ambroſius.* 70
Fieri poteſt, 4 xxxij. q. 7. *Auguſtinus.* 307
Filius Dei, 8. de conſ. diſt. 4. *Auguſtinus.* 480
Filium veſtrum, 102. j. q. 1. *Gregorius.* 143
Filium cujuſdam, Cauſ. xxxv. *Gratianus.* 434
Filiis vel nepotibus, 31. xvj. q. 7. *Conc. Tolet. iv.* 283
Firma autem, 2. xx. q 2. *Nona Synodus.* 296
Firmum Dei, 65. de pœnit. diſt. 2. *Hieronymus.* 417
Firmiſſime tene, 55. j q 1. *Auguſtinus.* 154
Firmiſſime tene, 3. xv. q. 2. *Auguſtinus.* 261
Firmiſſime tene, 3. de conſecr. d. 4. *Auguſtinus.* 480
Fixum abhinc, 4. xij. q. 5 *Conc. Hiſpalenſe.* 250
Flagitia, 13. xxxij. q. 7 *Auguſtinus* 398
Fleas pro te, 79. de pœnit. diſt 1. *Ambroſius.* 410
Forte aliquis, 9. xiv. q. 5. *Auguſtinus.* 259
Forte dicas, 43. de conſ. diſt. 2. *Ambroſius.* 469
Forte in populo, 11. xxiij. q. 4. *Auguſtinus.* 316
Forte nate eſt, 18. de pœnit. diſt. 2. *Auguſtinus.* 417
Fornicari omnibus, 10. diſt. 88. *Auguſtinus.* 109
Fortitudo, 5 xxiij. q. 3. *Ambroſius.* 315
Frater noſter, 52. xvj q. 1. *Gregorius.* 272
Frater veſtes reſtitue, 47. diſt. 50. *Codex.* 70
Frater & Coepiſcopus, 10. xxij. q. 4. *Gelaſius.* 287
Fratris & Coepiſcopi, 44. xj. q. 1. *Gregorius.* 224
Fratrem noſtrum, 4. diſt. 80 *Gregorius.* 106
Fratres non ſolum, 3. xxxiij. q. 4 *Ambroſius.* 434
Fratres noſtros, 8. de pœnit. diſt 5. *Innocentius ij.* 430
Fratres quos, 19 12. q. 3. *Sixtus Papa ij.* 414
Fraternitas, 11. xij. q. 2. *Gregorius.* 242
Fraternitatis tuæ, 7. diſt. 34. *Pelagius Papa.* 46
Fraternitatis veſtræ, 1. xxx. q. 10 *Gregorius.* 453
Fraternitatem tuam a nobis, 5. diſt. 71. *Gregorius.* 92
Fraternitatem tuam ita, 6. diſt 80 *Gregorius.* 100
Fraternitatem veſtram, 15. diſt. 54. *Gregorius.* 75
Frequens, 20. diſt. 50. *Gelaſius.* 74
Frigentiæ, 27 xxj. q. 7 *Gelaſius.* 283
Fruſtra, 7 diſt. 8 *Auguſtinus.* 6
Fucare, 38. de conſecr. diſt 5. *Auguſtinus.* 499
Fuerunt autem, 2. diſt. 7. *Iſidorus.* 5
Fugitive, 34. xvj. q. 2. *Conc. Agathenſe.* 247
Fuit ſemper, 11. 10 q. 3. *Athanaſius Patriarcha.* 213
Fur autem, 4. xiv. q. 6 *Hieronymus* 260
Fures, 31. xiij q. 2. *Conc Triburienſe.* 254
Futuram, 15. xij. q. 2. *Melchiades Papa.* 230

G.

GEneralis, 12. diſt. 54. *Gelaſius.* 74
Generali decreto, 11. xxv. q 1. *Hadrianus Papa.* 356
Generalia Concilia, in princ. d. 17. *Gratianus.* 19
Generaliter etiam, in princ diſt. 88 *Gratianus.* 103
Generaliter ſancimus, 40. xxj. q 1. *Codex.* 270
Genuit Joſeph, 41 xxvij. q. 2 *Hieronymus.* 374
Geſta, quæ nobis, 2. diſt 74 *Gregorius.* 93
Gloria Epiſcopi, 72. xij. q. 2. *Hieronymus.* 249
Gonſaldus, 1. xvii q 1 *Alexander ii* 285
Gratia, quæ per Chriſtum, 145 de conſecr. diſt 4. *Auguſtinus.* 494
Gratia ſi non gratis, 2. j. q. 1. *Leo Papa.* 127
Gratiam, 15 j q. 1 *Ambroſius.* 128
Grave non oportuit, 7. xxxv. q 9 *Innocentius.* 453
Grave ſatis eſt, 74. xj q. 5. *Gregorius.* 210
Gregorius quartus, 8. xxxv. q. 9 *Liber Pontificalis.* 458
Guiliſarius, 30. xxiij. q. 4 *Silverius Papa.* 320

H.

HAbeo librum, 6. d. 16 *Petrus Epiſcopus Nicomediæ.* 16
Habet hoc proprium, 6 ij. q 5. *Gregorius.* 180
Habemus, 10. xxij q. 1. *Hieronymus.* 303
Habent forſitan, 27. xiij. q. 2. *Anaſtaſius Papa.* 255
Habebat Dominus, 17. xj. q. 1. *Auguſtinus.* 239
Habuiſſe te, 7. diſt. 13. *Gregorius.* 45
Habetur quoque, 6. iij. q 6. *Damaſus.* 186
Habeatur ſemel, 1. diſt. 18 *Conc Nicænum.* 21
Habita dinumeratione, 23. ij q. 6. *Conc. Theod.* 166
Hæc conſona, 13. xxvj q. 1. *Gregorius.* 350
Hæc ratione, 9 xxvi. q. 1. *Joann. Chryſoſtomus.* 386
Hadrianus Papa Romam, 2. diſt 63. *Hiſtoria Eccleſiaſt.* 81
Hadrianus Papa ſecundus, 2. d. 63. *Octava Synodus.* 81
Hanc conſuetudinem, 15. x q. 1. *Damaſus Papa.* 216
Hanc ergo, 42. xvij. q. 4 *Gregorius.* 290
Hanc regulam, 57. j. q 1. *Leo Papa.* 114
Hanc ſocietatem, 12. de pœnit d. 4. *Gratianus.* 410
Hoc autem ſcripſimus, 16. d. 30 *Conc. Gangrenſe.* 40
Hæc autem ſcribo, 17. de pœnit. diſt. 1. *Digeſt.* 404
Hæc autem vita, 15. xxiij. q 4. *Gregorius.* 317
Hæc de charitate, in princ. de pœnit. d. 3. *Gratian.* 400
Hæc de Ordinandis, in princ. d. 81. *Gratianus.* 100
Hæc eſt fides, 14 xxiv. q. 1. *Hieronymus.* 319
Hæc habes placiti, 38. xij. q. 2. *Conc. Ilerdenſe.* 245
Hæc imago, 13 xxxiij. q. 5 *Auguſtinus.* 317
Hæc, quæ de privilegiis, in princ. d 3. *Gratianus.* 3
Hæc ſalubriter, 2. xxxv. q. 8 *Gregorius.* 434
Hæc quippe 10. iij q 6. *Joannes Papa.* 180
Hæc vero, 9. xxvij. q. 1. *Innocentius Papa.* 385
Hæreſis, 27. xxiv. q. 3. *Hieronymus.* 348
Hæreticus eſt, 28 xxiv. q. 3 *Auguſtinus.* 348
Hæretici non a fide, 30 xxiv. q. 1. *Innocent. Papa.* 341
Hæretici non poſſunt, 21. de pœnit. d. 4. *Hieronymus.* 423
Hic ergo, 14. de conſecr. diſt. 1. *Clement.* 458

Hi

Hi de quibus, 38. de conſecr. diſt. 4. *Leo Papa*. 484
Hi duo ſolummodo, 33. de conſecr. diſt. 1. *Leo ix*. 402
Hi ergo, 13. xxvij. Conc. q. 1. *Triburienſe*. 366
Hi qui arbores, 49. diſt. 50. *Nicolaus Papa*. 70
Hi qui eliarm, 52. diſt. 50. *Conc. Ilerdenſe*. 70
Hi qui elterm, 2. xv. q. 8. *Conc. Ilerdenſe*. 266
Hi qui baptiſmum, 51. j. q. 1. *Leo*. 134
Hi qui de paginis, 3. xxvj. q. 2. *Auguſtinus*. 136
Hi qui Epiſcopos, 9. iij. q. 4. *Alexander i*. 180
Hi qui in furtis, 1. xiv. q. 6. *Gregorius*. 260
Hi qui in Eccleſia, 6. xxj. q. 3. *Cyprianus*. 301
Hi qui intrant, 20. de conſecr. d. 2. *Conc. Tolet. j*. 466
Hi qui matrimonium, 13. xxxij. q. 7. *Nicolaus*. 399
Hi qui poſt ſanctam, 69. d. 50. *Conc. Arelatenſe ij*. 72
Hi qui ſe carnali, 5. d. 33. *Conc. Arelatenſe ij*. 78
Hi quoſcumque, 40. 1. q. 1. *Hieronymus*. 133
Hi enim qui uxores, 12. xxxij. q. 7. *Gregorius*. 347
Hi vero hæretici, 84. de conſecr. diſt. 4. *Gregorius*. 428
Hinc conſiderandum, in princ. diſt. 64. *Gratianus*. 88
Hinc eſt etiam, 39. xvj. q. 1. *Gregorius*. 270
Hinc etenim, 6. d. 49. *Gregorius*. 63
His a quibus, 30. xxiij. q. 8. *Conc. Toletanum xi*. 336
His breviter, in princ. de pœnit. d. 1. *Gratianus*. 403
His igitur, 3. diſt. 21. *Iſidorus*. 30
His qui in tempore neceſſitatis, 10. xxvj. q. 6. *Leo Epiſc*. 362
His qui diceriorum, 4. xxvj. q. 7. *Conc. Laodic*. 362
His temporibus, in princ. diſt. 77. *Gratianus*. 96
Hiſtoria, 3. xxxiij. q. 2. *Nicolaus*. 400
Hoc ad nos, 3. diſt. 59. *Gregorius*. 80
Hoc capitulo, in princ. diſt. 97. *Gratianus*. 122
Hoc eſt quod dicimus, 48. de conſ. d. 2. *Auguſt*. 470
Hoc etiam placuit, 37. ij. q. 6. *Conc. Carthag. iij*. 168
Hoc habet, 1. diſt. 46. *Gregorius*. 60
Hoc ipſum, 11. xxxiij. q. 2. *Iſidorus*. 402
Hoc nequaquam, 43. vij. q. 1. *Quinta Synodus*. 204
Hoc nobis, 16. de pœnit. diſt. 4. *Gregorius*. 430
Hoc quoque, 61. de conſecr. d. 1. *Soter Papa*. 463
Hoc Sacramentum, 63. de conſ. diſt. 2. *Auguſtinus*. 472
Hoc ſanctum, 16. xxxij. q. 2. *Conc. Tolet. iij*. 381
Hoc fit in judicio, 8. xxvj. q. 7. *Octava Synodus*. 363
Hoc ſolum, 8. xxxiij. q. 5. *Hieronymus*. 426
Hoc tantum, 8. xviij. q. 2. *Conc. Toletanum iv*. 292
Hoc tamen, 5. xxiij. q. 5. *Paleo*. 305
Hoc veſtræ, 10. diſt. 11. *Leo Papa*. 10
Hoc videtur, 8. xxij. q. 5. *Auguſtinus*. 310
Homo Chriſtianus, 5. d. 40. *Joann. Chryſoſtomus*. 53
Homini, 9. 1. q. 4. *Gregorius*. 148
Homines, 3. xxij. q. 1. *Auguſtinus*. 303
Homicidium, 18. de pœnit. diſt. 1. *Auguſtinus*. 405
Homicidiorum, 24. de pœnit. diſt. 1. *Clemens*. 403
Homicidas, 31. xxiij. q. 5. *Hieronymus*. 328
Honeſtum, 14. xxij. q. 5. *Cornelius Papa*. 311
Honorantur, 13. xxxij. q. 2. *Ambroſius*. 301
Honoratos, 8. diſt. 74. *Gregorius*. 94
Horrendus, 17. xxxij. q. 3. *Ambroſius*. 305
Hortamur Chriſtianitatem, 8. diſt. 72. *Auguſtinus*. 92
Hortamur ut ſub timore, 20. iij. q. 9. *Pelagius*. 187
Hortatu, 10. xxiij. q. 8. *Alcuinus*. 334
Hoſpitalitas vero, in princ. diſt. 85. *Gratianus*. 103
Hoſpitalem, in princ. diſt. 42. *Gratianus*. 57
Hoſpitiolum, 17. diſt. 32. *Hieronymus*. 44
Hujus obſervantiæ, 6. diſt. 76. *Leo Papa*. 96
Hujuſmodi beneficii, 3. x. q. 2. *Codex*. 216
Huic ſoli ſedi, 3. diſt. 17. *Damaſus Papa*. 29
Humanum genus, in princ. diſt. 1. *Gratianus*. 1
Humeros, 11. xxij. q. 5. *Gregorius*. 310

I.

JAcobus frater, 47. de conſecr. d. 1. *Sexta Synodus*. 461
Jam itaque, 8. 1. q. 4. *Auguſtinus*. 148
Jam nunc, 8. xxviij. q. 1. *Auguſtinus*. 376
Jam vero, 4. xxiij. q. 6. *Gregorius*. 311
Ibi adueniti, 49. vij. q. 1. *Gregorius*. 203
Ibi ſemper, 1. iij. q. 6. *Fabianus Papa*. 182
Idcirco frater, 3. de pœnit. diſt. 7. *Cyprianus*. 434
Id conſtituimus, 36. xvij. q. 4. *Conc. Aurelian. j*. 189
Id ſemper placuit, 14. de conſ. d. 5. *Conc. Gerundenſe*. 497
Ideo Divinæ, 40. xxiv. q. 3. *Auguſtinus*. 351
Ideo huic ſanctæ, 10. ij. q. 6. *Julius Papa*. 165
Ideo huic ſanctæ, 19. ij. q. 6. *Julius Papa*. 165
Idem permittente, 16. xxv. q. 1. *Leo Papa iv*. 350
Ideo prohibetur, 15. diſt. 37. *Iſidorus*. 51
Idololatria, 3. xxviij. q. 1. *Auguſtinus*. 376
Jejunium quod ter, 1. diſt. 76. *Caliſtus Papa*. 95
Jejunium autem, 13. de conſ. diſt. 5. *Auguſtinus*. 481
Jejunium Dominici, 14. de conſecr. diſt. 3. *Melchiades Papa*. 477
Jejunium quarti, 7. diſt. 76. *Hieronymus*. 96
Jejunia in Eccleſia, 17. de conſ. d. 3. *Euſebius Papa*. 487
Jejunia ſunt, 16. de conſ. diſt. 3. *Ex dictis Auguſtini*. 478
Jeſus, 20. diſt. 50. *Hieronymus*. 66
Igitur cum ſæpe, 7. xxiij. q. 8. *Leo Papa iv*. 333
Igitur genus, 1. xxvj. q. 3. & 4. *Auguſtinus*. 357
Igitur poſt ſanctam, 5. diſt. 76. *Leo Papa*. 95
Igitur ſecundum ſanctorum, 3. xxv. q. 2. *Leo Papa*. 353
Ignis ſucceuſus eſt, 41. de pœnit. diſt. 3. *Auguſtinus*. 427
Ignorantia, 1. diſt. 38. *Conc. Toletanum iv*. 52
Iis poteſtatis, 54. de pœnit. diſt. 1. *Ambroſius*. 408
Illa anima, 15. de pœnit. d. 2. *Ambroſius*. 418
Illa autem, 11. diſt. 12. *Auguſtinus*. 12
Illa cavenda, 6. xv. q. 1. *Ambroſius*. 261
Illa propoſitorum, 67. xj. q. 3. *Gregorius*. 236
Ille autem, 14. xxxij. q. 5. *Leo Papa*. 395
Ille gladium, 36. xxiij. q. 4. *Auguſtinus*. 320
Ille pœnitentiam, 9. de pœnit. diſt. 3. *Smaragdus*. 420
Ille procul dubio, 10. diſt. 93. *Anacletus*. 114
Ille qui, 5. xxij. q. 3. *Auguſtinus*. 310
Ille tax, 25. de pœnit. diſt. 3. *Ambroſius*. 424
Illi autem, 25. xij. q. 2. *Proſper*. 240
Illi offerunt, 63. j. q. 1. *Hieronymus*. 135
Illi, qui erat in fide, 4. c. q. 5. *Euſebius Papa*. 190
Illi, qui illa, 3. vj. q. 1. *Fabianus Papa*. 191
Illi, qui peregrinos, 25. xxiv. q. 3. *Nicolaus Papa*. 348
Illiteratus, 1. diſt. 36. *Gelaſius Papa*. 48
Illos Planetarios, 8. xxvj. q. 1. *Auguſtinus*. 357
Illud autem animadvertere, 9. diſt. 40. *Ambroſius*. 55
Illud autem Honoris, in princ. diſt. 96. *Gratianus*. 118
Illud autem quod, in princ. diſt. 30. *Gratianus*. 39
Illi autem quod, 11. diſt. 93. *Gregorius*. 115
Illud autem ſtatuendum, 10. xx. q. 1. *Marcellus Papa*. 277
Illud breviter, 4. diſt. 21. *Hieronymus*. 13
Illud Divini, 15. vij. q. 1. *Conc. Toletanum xi*. 209
Illud etiam non canonica, 7. xxi. q. 3. *Conc. Tribur*. 381
Illud etiam ſciſcitari, 46. xxiij. q. 4. *Innocentius*. 313
Illud etiam ſinceritatem, 3. xiij. q. 2. *Gelaſius Papa*. 253
Illud generaliter, 8. diſt. 64. *Conc. Nicænum j*. 89
Illud intelligendum eſt, 20. ciij. q. 1. *Hieronymus*. 208
Illud magnitudinem, 10. x. q. 3. *Pelagius*. 249
Illud nos, 1. diſt. 77. *Cajus Papa*. 64
Illud perſcrutari, 7. de conſecr. diſt. 4. *Auguſtinus*. 432
Illud plane, 87. xj. q. 3. *Auguſtinus*. 234
Illud quidem, 1. viij. q. 2. *Gregorius*. 202
Illud quod in ſacra, 47. xij. q. 1. *Innocentius ij*. 246
Illud, quod ſecundum, 6. xxvj. q. 2. *Auguſtinus*. 336
Illud quoque fraternitatem, 6. xv. q. 1. *Gregorius*. 300
Illud quoque nos, 66. diſt. 50. *Siricius Papa*. 74
Illud quoque Sanctitate, 1. diſt. 71. *Conc. Sardicenſe*. 91
Illud relatum, 4. xv. q. 1. *Digeſta*. 261
Illud Sacramentum, 6. xxcc. q. 6. 431
Illud ſane plurimum, 34. xxiv. q. 1. *Leo Papa*. 348
Illud ſane quod, 4. diſt. 80. *Leo Papa*. 99
Illud ſtatuendum cenſuimus, 8. xxj. q. 1. *Gelaſius*. 280
Illud ſtatuendum eſt, 3. d. 23. *Conc. Carthag. iij*. 30
Illud ſuperfluum, 3. diſt. 95. *Innocentius*. 117
Illud te volumus, 4. v. q. 3. *Pelagius*. 218
Illud vero commune, 3. xxvj. q. 1. *Conc. apud Altheum*. 385
Illud vero placuit, 1. iv. q. 6. *Conc. Carthag. iij*. 190
Illud vero quam, 26. de pœnit. diſt. 3. *Ambroſius*. 424
Imitare Patrum, 10. ej. q. 1. *Ambroſius*. 195
Immundus, 2. xiv. q. 5. *Eccleſiaſticus*. 238
Imperatores quando, 1. diſt. 9. *Auguſtinus*. 7
Imperatores ſi in, 58. xj. q. 3. *Auguſtinus*. 235
Imperiali, 23. xxv. q. 2. *Gregorius*. 354
Imperium veſtrum, 3. diſt. 10. *Nicolaus Papa*. 8
Importunus, 58. de pœnit. diſt. 1. *Hieronymus*. 408
Impudicus, 11. xxvij. q. 1. *Conc. Triburienſe*. 366
In actione, 84. de pœnit. diſt. 1. *Auguſtinus*. 413
In adoleſcentia, 14. xxxij. q. 2. *Leo Papa*. 404
In altari, 97. de conſecr. d. 2. *Conc. Urbicum*. 476
In antiquis, 7. xij. q. 2. *Joannes Papa*. 241
In apibus, 41. vij. q. 1. *Hieronymus*. 203
In baptiſmate, 102. de conſecr. diſt. 4. *Concil. Maguntinum*. 480
In Calicem, 83. de conſecr. diſt. 2. *Ambroſius*. 475
In canonibus, 57. xvj. q. 1. *Symmachus in Synodo vj*. 273
In canonicis Scripturis, 6. diſt. 19. *Auguſtinus*. 23
In capite Quadrageſimæ, 64. d. 50. *Conc. Agathenſe*. 71
In caſtum, 17. de pœnit. diſt. 3. *Gregorius*. 423
In catechiſmo, 100. de conſ. diſt. 4. *Ignatius Papa*. 490
In Chriſto Pater, 82. de conſ. diſt. 2. *Hilarius*. 475
In Chriſto ſemel, 53. de conſ. diſt. 2. *Ambroſius*. 470
In Clericorum, 49. xj. q. 1. *Hadrianus Papa*. 214
In cœna Domini, 17. de conſecr. d. 2. *Soter Papa*. 466
In conjugio, 3. xxxij. q. 1. *Hieronymus*. 388
In copulatione, 18. xxxv. quæſt. 2. & 3. *Concilium Vormacienſe*. 441
In criminalibus, 2. v. q. 3. *Hadrianus Papa*. 191
In cunctis, 52. xj. q. 3. *Gregorius*. 230
In decima actione, 24. xviij. q. 2. *Conc. Hiſpalenſe ij*. 293
In die Reſurrectionis, 15. de conſ. d. 5. *Gregorius vii*. 487
In dolo, 1. xxij. q. 2. *Auguſtinus*. 304
In Dominicis, 4. xx. q. 2. *Conc. Nannetenſe*. 211
In domo patris, 11. de pœnit. diſt. 4. *Auguſtinus*. 429
In dubiis, in princ. ccj. q. 1. *Gratianus*. 209
In ea Synodo, 3. diſt. 100. *Gregorius*. 124
In Eccleſia Dei, 68. 1. q. 1. *Leo Papa*. 135
In Eccleſia Salvatoris, 130. de conſ. d. 3. *Auguſtinus*. 403
In Eccleſiaſtico, 14. viij. q. 2. *Conc. Triburienſe*. 254
In eo, 16. xxxij. q. 4. *Hieronymus*. 393
In eum qui, 107. 1. q. 1. *Digeſta*. 143
In Galliarum, 3. xxv. q. 2. *Gregorius*. 353
In gravibus, 5. iij. q. 7. *Gregorius*. 184
In his rebus, 7. diſt. 11. *Auguſtinus*. 10
In iſto Sacramento, 85. de conſ. d. 2. *Ambroſius*. 473
In illis vero, 2. diſt. 80. *Clemens Papa*. 99

In

In infamiam, Cauſ. v. *Gratianus.* 290
In ipſarum, 7. xxij. q. 2. *Auguſtinus.* 605
In iſtis temporalibus, 3. diſt. 4. *Auguſtinus.* 3
In lectum, 6. xxxiv. q. 1. & 2. *Conc. Tribur.* 438
In legibus, 10. xij. q. 2. *Euſebius Papa.* 241
In libro, et 1j. q. 5. *Gratianus.* 263
In loco, 3. v. q. 4. *Conc. Toletanum ij.* 292
In melis, 5. xxij. q. 4. *Iſidorus.* 307
In mandaris, 2. diſt. 43. *Clemens.* 56
In memoriam, 3. diſt. 19. *Capit. Caroli.* 25
In neceſſitate, 21. de conſecr. diſt. 4. *Auguſtinus.* 481
In nomine Domini, 1. diſt. 23. *Nicolaus Papa.* 29
In nomine patris, c. diſt. 75. *Conc. Nicænum.* 93
In nona actione, 22. xvj. q. 7. *Conc. Hiſpalenſe ij.* 281
In novo Teſtamento, 2. diſt. 21. *Anacletus.* 26
In novo Teſtamento, 5. xxij. q. c. *Auguſtinus.* 303
In nullo loco, 12. xxiij. q. 2. *Gregorius.* 295
In omni, 36. xxxij q. 2. *Ambroſius.* 373
In omnibus igitur, 54. de conſ. diſt. 5. *Capitularia.* 499
In omnibus obſervare, 26. d. 82. *Septima Synodus.* 102
In oratorio, 9. diſt. 42. *Auguſtinus.* 55
In ordinatione, 14. d. 61. *Regula S. Benedicti.* 80
In pœnitentia, in princ. de pœnit. d. 5. *Gratianus.* 451
In parochia, 31. xvj. q. 1. *Pelagius Papa.* 269
In præſenti, 24. xiij. q. 2. *Hieronymus.* 255
In primis, 7. ij. q. 1. *Gregorius.* 155
In quolibet civitate, 25. xxiij. q. 8. *Codex Theodoſianus.* 336
In quibus rebus, 6. xxij. q. 2. *Auguſtinus.* 305
In quibus iſti, 38. de conſ. diſt. 2. *Leo.* 468
In Sabbato ſancto, 126. de conſ. diſt. 4. *Capitularia.* 492
In Sacerdotibus, 2. d. 61. *Hormiſda Papa.* 81
In Sacramento, 5. de conſecr. diſt. 2. *Concilium Carthaginenſe iij.* 464
In Sacramentorum, c. de conſ. diſt. 2. *Alexander.* 464
In ſacris canonibus, 56. xvj. q. 1. *Conc. Ticinenſe.* 275
In ſalicibus, 37. de pœnit. diſt. 5. *Ambroſius.* 426
In ſancta Romana, 2. diſt. 92. *Gregorius.* 112
In ſancta hac Apoſtolica, 41. de conſecr. diſt. 1. *Sixtus Papa.* 460
In Sancta Nicæna, 4. ij. q. 7. *Julius Papa.* 169
In ſcripturis narratum, 8. diſt. 90. *Nicolaus Papa.* 120
In ſcripturis veſtris, 4. 1j. q. 2. *Euſebius.* 158
In ſcripturis veſtris, 9. viij. q. 1. *Gregorius.* 207
In Sede, 11. xxix. q. 1. *Euſebius Papa.* 319
In ſingulis gradibus, 2. diſt. 77. *Zoſimus.* 97
In ſingulis quoque, 19 diſt. 86. *Ambroſius.* 107
In Synodo Anglorum, 83. de conſ. d. 4. *Zacharias.* 488
In Synodo congregata, 23. diſt. 63. *Leo Papa.* 84
In tua hiſtoria, 1. vij. q. 2. *Alexander ij.* 206
In venditionibus, 40. xvij q. 4. *Conc. Agathenſe.* 290
In veteri lege, 7. diſt. 77. *Conc. Toletanum iv.* 97
In una autem, in princ. diſt. 101. *Gratianus.* 125
Inanis eſt, 22. de pœnit. diſt. 5. *Auguſtinus.* 422
Incautæ ſunt, 10. xcij. q. 2. *Gregorius.* 306
Inceſtuoſi dum in ipſo, 3. xxxv. quæſt. 8. *Concilium Aurelianenſe.* 452
Inceſtuoſi, parricidæ, 22. xxiij. q. 5. *Conc. Turon.* 367
Incommutabilis, 9. xxij. q. 4. *Conc. Tolet. viij.* 308
Judicaa, 14. iij. q. 9. *Nicolaus Papa.* 185
Indicatum eſt, 5. diſt. 89. *Gregorius.* 210
Indignum, 15. diſt. 38. *Gregorius.* 51
Indigne, 21. xij. q. c. *Symmachus in Synodo vi.* 241
Indignatur, 4. xxxij. q. 6. *Auguſtinus.* 396
Inducias accuſatis, 4. iv. q. 3. *Damaſus.* 27
Inducias non modicas, 3. iij. q. 3. *Eleutherius Papa.* 278
Inebriaverunt Loth, 9. xv. q. 1. *Auguſtinus.* 262
Infans, 7. xx. q. c. *Theodorus in pœnit.* 296
Infamis perſona, c. iij. q. 7. *Romana Synodus.* 163
Infames eſſe, 17. vj. q. 1. *Stephanus.* 195
Infames non poſſunt, 2. iij. q. 7. *Digeſta.* 184
Inferior ſedes, 4. diſt. 21. *Nicolaus Papa.* 27
Inferiorum culpæ, 1. diſt. 86. *Leo.* 205
Infideles, 17. xxiij. q. 4. *Auguſtinus.* 317
Iniquum eſt, 1. xxxij. q. 6. *Auguſtinus.* 390
Injuſtum judicium, 29. xj. q. 3. *Calixtus Papa.* 234
Injuſtum videtur, 53. cij. q. 2. *Conc. apud Tongiacum.* 247
Innocens, 23. xxij. q. 4. *Ambroſius.* 389
Innovemus, 3. diſt. 60. *Innocentius ij.* 80
Inolita, 42. xj. q. 1. *Conc. Mileuitanum.* 265
Inquit Apoſtolus, 81. de conſ. diſt. 2. *Auguſtinus.* 474
Inſolitum eſt, 60. xij. q. 2. *Codex.* 647
Inſtitutum eſt, 59. xxxij. q. 2. *Auguſtinus.* 374
Inſtitutio Miſſarum, 91. de conſecr. diſt. 2. *Concil. Gerundenſe.* 457
Inſtitutionis, 7. xxv. q. c. *Gregorius.* 331
In tantum bona, 9. diſt. 41. *Nicolaus Papa.* 67
In tantum hominum, 33. de pœnit. d. 3. *Auguſtinus.* 425
Integritas, 13. xxxij. q. 2. *Ambroſius.* 389
Intelligi, 5. xxvj. q. c. *Auguſtinus.* 356
Inter cætera demque, 8. x. q. 3. *Conc. Tolet. vij.* 218
Inter cætera et rogare, 22. xxij. q. 4. *Auguſtinus.* 309
Inter hæc hæreum, 34. de pœnit. d. c. *Adamantius.* 415
Inter hæc hæream, 35. de pœnit. d. 5. *Iſichius.* 416
Inter hæc ſenſibus, 6. xxiij. q. 2. *Nicolaus Papa.* 401
Inter hæc ſciendum eſt, 25. de pœnit. d. 2. *Gregorius.* 417
Inter hæreſim, 26. xxiv. q. 3. *Hieronymus.* 348
Inter memoratos, 6. xvj. q. 3. *Innocentius Papa.* 277
Inter nos, 31. diſt. 63. *Leo iv.* 87
Inter querelas, 27. xxiij. q. 4. *Gregorius.* 319
Inter verba, 53. xj. q. 3. *Gregorius.* 221
Interdicimus, 20. xvj. q. 1. *Calixtus ij.* 267
Interdixit, 26. diſt. 32. *Conc. Nicænum.* 44
Interfectores, 5. 33. q. 2. *Nicolaus Papa.* 402
Interrogo, 94. j. q. c. *Auguſtinus.* 138
Interrogatum eſt, 24. ij. q. 5. *Conc. Seligenſtadienſe.* 162
Intervaniente, c. xxxij. q. 7. *Auguſtinus.* 396
Intra Catholicam, 77. j. q. 1. *Auguſtinus.* 136
Invenimus, 71. de conſecr. diſt. c. *Pelagius ij.* 463
Inventa eſt, 44. xxvij. q. c. *Origenes.* 374
Inventum eſt, 38. xvj. q. 7. *Conc. Cabilonenſe ij.* 284
Invitat Dominus, 90. de conſ. d. 2. *Auguſtinus.* 473
Invito vero, in princ. xix. q. 2. *Gratianus.* 293
Inutile, 8. diſt. 88. *Gregorius.* 129
Joannes Chryſoſtomus, 13. d. 50. *Martinus Papa.* 65
Ipſe ligandi, 60. xj. q. 3. *Gregorius.* 230
Ipſa pietas, 24. xxiij. q. 4. *Auguſtinus.* 319
Ipſi Apoſtoli, 18. ij. q. 7. *Fabianus.* 173
Ipſi Sacerdotes, 91. c. q. c. *Alexander.* 138
Ipſi ſunt Canones, 16. ix. q. 3. *Gelaſius Papa.* 214
Ira ſæpe, 68. xj. q. 3. *Ambroſius.* 230
Irreligioſi, 2. de conſecr. d. 3. *Conc. Tolet. iij.* 477
Irreligioſum, 5. diſt. 87. *Gelaſius.* 108
Irritum eſt, 11. de pœnit. diſt. 3. *Iſidorus.* 412
Irritum eſſe cenſemus, 11. iij. q. 6. *Felix Papa j.* 183
Irritam eſſe injuſtam, 33. xj. qu. 1. *Concilium Carthaginenſe iv.* 229
Is autem, 4. xxij. q. 2. *Auguſtinus.* 305
Is qui non habet, 4. diſt. 34. *Conc. Tolet. j.* 46
Is qui pœnitentiam, 8. xxvj. qu. 6. *Concilium Carthaginenſe iv.* 362
Iſmael, 9. diſt. 56. *Auguſtinus.* 78
Iſte Abraham, 1. xxxij. q. 4. *Auguſtinus.* 398
Iſtud eſt, 20. xj. q. c. *Gregorius.* 226
Ita corporis, 98. xj. q. 3. *Nicolaus Papa.* 234
Ita diligere, 2. xxv. q. 3. *Nicolaus Papa.* 382
Ita Dominus, 7. diſt. 19. *Leo Papa.* 24
Ita ergo, 5. xxij. q. 1. *Auguſtinus.* 303
Ita fit verbum, 81. j. q. 1. *Auguſtinus.* 137
Ita ne, 5. xxxij. q. 5. *Auguſtinus.* 304
Ita nos Scyllacenorum, 25. xxv. q. 2. *Gelaſius.* 355
Ita plane, 6. xxxij. q. 4. *Auguſtinus.* 316
Itaque conſtituimus, 20. xxix. q. 3. *Conc. Agathenſe.* 347
Item adverſus, in princ. diſt. 13. *Gratianus.* 12
Item ex monachali, in princ. diſt. 50. *Gratianus.* 78
Item Laici, in princ. diſt. 61. *Gratianus.* 80
Item qui Eccleſiaſticis, in princ. d. 59. *Gratianus.* 79
Item qui in ægritudine, in princ. d. 57. *Gratianus.* Ibid.
Iteretur quotidie, 71. de conſ. d. 2. *Paſchaſius.* 473
Jubemus & hortamur, 126. c. q. 1. *Codex.* 143
Jubemus Apoſtolica, 60. de conſ. d. 1. *Lucius Papa.* 462
Jubemus eos qui, 26. xvj. q. 5. *Codex.* 279
Judas pœnituit, 36. de pœnit. d. 3. *Joan. Chryſoſt.* 426
Judæi qui Judaica, 54. xvj. q. 5. *Gelaſius.* 289
Judæi baptizati, 7. j. q. 4. *Conc. Tolet. iv.* 148
Judæi qui Chriſtianos, 10. xxviij. q. 1. *Concilium Toletanum iv.* 378
Judæi quorum, 93. de conſ. d. 4. *Conc. Agathenſe.* 489
Judæorum, 11. xxviij. q. 1. *Conc. Toletanum iv.* 378
Judex criminoſum, 2. xj. q. 2. *Conſtantinus Imp.* 235
Judex non eſt, 50. xxiij. q. 5. *Hieronymus.* 348
Judicas autem, 4. xj. q. 1. *Conc. Nicænum.* 219
Judices inquit, 23. j. q. 2. *Hieronymus.* 130
Judicet ille, 4. iij. q. 7. *Ambroſius.* 184
Judicet ſeipſum, 83. de pœnit. d. 1. *Auguſtinus.* 410
Judicare, 61. xj. q. 3. *Gregorius.* 231
Judicantem, 11. xxx. q. 5. *Eleutherius.* 385
Judicium erro, in princ. vj. q. 3. *Gratianus.* 197
Julianus, 94. xj. q. 3. *Ambroſius.* 234
Juramenti, 12. xxij. q. 5. *Chromatius.* 311
Juravit David, 4. xxij. q. 4. *Auguſtinus.* 307
Juſtum, 5. xv. q. 6. *Urbanus ij.* 263
Jus autem eſt, 6. diſt. 2. *Iſidorus.* 2
Jus autem conſtitutionis, in princ. d. 7. *Gratianus.* 5
Jus Civile, 8. diſt. 1. *Iſidorus.* 1
Jus generale, 4. diſt. c. *Iſidorus.* Ibid.
Jus gentium, 9. diſt. 1. *Iſidorus.* Ibid.
Jus militare, 10. diſt. c. *Iſidorus.* 2
Jus naturale, 7. diſt. 1. *Iſidorus.* 2
Jus publicum, 11. diſt. c. *Iſidorus.* 2
Jus Quiritum, 12. diſt. c. *Iſidorus.* Ibid.
Juſtitiæ, 15. xxv. q. 1. *Gregorius.* 352
Juſtum eſt bellum, 1. xxiij. q. 2. *Iſidorus.* 314
Juſtum eſt principem, 2. diſt. 9. *Iſidorus.* 7
Juſtum eſt ut qui, 9. cxiij. q. 5. *Celeſtinus.* 315
Juvenculus, 12. xx. q. 1. *Gregorius.* 297
Juxta Chalcedonenſis, 11. xvj. q. 2. *Alexander ij.* 267
Juxta ſanctorum, 4. d. 95. *Anacletus & Zacharias.* 114

L.

LAchrymæ, 2. de pœnit. diſt. 2. *Ambroſius.* 403
Laico non licet, 5. ij. q. 7. *Marcellinus Papa.* 109
Laici in accuſatione, 14. ij. q. 7. *Anacletus.* 170
Laici Presbyteros, 57. xvj. q. 7. *Conc. Moguntinum.* 284
Laici, qui habentes, 6. diſt. 33. *Innocentius.* 45
Laici vero, in princ. diſt. 63. *Gratianus.* 85

Laicos

Laicos non accuſare, 3. ij. q. 7. *Euſebius*. 170
Laicis quamvis, 24. xvj. q. 7. *Euſebius Epiſcopus*. 483
Lator Nemeſion, 44. ij. q. 7. *Gregorius*. 174
Lator præſentium Flavius, 11. d. 53. *Stephanus*. 77
Lator præſentium Joannes, 1. xvj. q. 3. *Gregorius*. 276
Lator præſentium matricidam, 13. xxxiij. q. 2. *Nicolaus*. 402
Latorem præſentium per, 121. j. q. 2. *Gregorius*. 143
Lavamini, 13. de pœnit. diſt. 3. *Gregorius*. 423
Lectori cum ordinatus, 18. diſt. 23. *Concil. Carthaginenſe iv.* 31
Lectori ſi viduam, 18. diſt. 34. *Martinus Papa*. 47
Lectores cum ad annos, 6. d. 32. *Conc. Carthag. iij.* 63
Legi Epiſtolam, 16. xvj. q. 1. *Auguſtinus*. 270
Legi Syromaſten, 13. xxiij. q. 8. *Hieronymus*. 334
Legimus aliqua, 9. diſt. 37. *Ambroſius*. 50
Legimus de B. Hieronymo, 7. d. 37. *Rabanus*. 50
Legimus in Eſaia, 24. diſt. 93. *Hieronymus*. 116
Legimus quoſdam, 30. de conſecr. d. 5. *Hieronymus*. 408
Legant Epiſcopi, 3. diſt. 37. *Hieronymus*. 49
Legimus quod B. Auguſtinus, 25. d. 81. *Gregorius*. 102
Legatur, 2. xxiv. q. 2. *Gelaſius Papa*. 343
Lectis ſagacitatis, 18. diſt. 63. *Stephanus*. 85
Lex æterna, 65. xxiij. q. 5. *Auguſtinus*. 327
Lex continentiæ, 10. diſt. 31. *Leo Papa*. 41
Lex Divina, 18. xxvij. q. 2. *Benedictus Papa*. 371
Lex eſt, 3. diſt. 1. *Iſidorus*. 4
Lex eſt, 4. diſt. 4. *Iſidorus*. 5
Lex illa, 49. xxvij. q. 2. *Gelaſius Papa*. 375
Lex illa, 5. xxxij. q. 1. *Gelaſius*. 454
Lege Imperatorum, 1. diſt. 10. *Nicolaus Papa*. 8
Lege Julia, 129. j. q. 2. *Digeſta*. 243
Lege, quam piiſſimus, 4. diſt. 53. *Gregorius*. 73
Leges Eccleſiæ, 23. iij. q. 6. *Anacletus Papa*. 181
Legum Eccleſiaſticarum, 9. ij. q. 1. *Hincmarus*. 136
Libenter ignoſco, 48. de pœnit. d. 1. *Ambroſius*. 407
Liberi dicti, 15. xxxij. q. 4. *Iſidorus*. 393
Liberorum ergo, 14. xxxij. q. 4. *Hieronymus*. Ibid.
Liberti Eccleſiæ qui, 61. xij. q. 2. *Conc. Tolet. iv.* 247
Liberti Eccleſiæ quia, 65. xij. q. 2. *Conc. Tolet. iv.* 249
Liberti qui, 8. diſt. 87. *Conc. Toletanum iij.* 108
Libertos, 7. diſt. 87. *Conc. Agathenſe*. ibid.
Licet aliquid, 14. xxxj. q. 2. *Ambroſius*. 157
Licet ergo, 15. viij. q. 1. *Hieronymus*. 408
Licet in regulis, 5. xvj. q. 3. *Gelaſius*. 277
Liceat nonnunquam, 6. diſt. 45. *Leo Papa*. 58
Liceat omnibus, 1. diſt. 87. *Gelaſius*. 108
Liceat plerumque, 4. diſt. 45. *Gregorius iv.* 58
Liceat appellatori, 1. ij. q. 6. *Fabianus*. 164
Liceat etiam, 20. ij. q. 6. *Fabianus*. 166
Licite dimittitur, 2. xxxij. q. 7. *Auguſtinus*. 396
Ligna Eccleſiæ, 38. de conſ. d. 1. *Hyginus Papa*. 460
Liquido apparet, 54. de conſ. diſt. 2. *Auguſtinus*. 470
Literis actris, 18. de conſ. diſt. 3. *Fabianus Papa*. 478
Literas charitatis, 14. diſt. 63. *Pelagius Papa*. 8.
Litigioſus, in princ. diſt. 90. *Gratianus*. 119
Loci noſtri, 2. xxxv. q. 9. *Stephanus v.* 452
Loca vero, in princ. diſt. 80. *Gratianus*. 99
Locatio divinorum, 14. diſt. 88. *Auguſtinus*. 51
Longinquitate, 64. xij. q. 2. *Conc. Tolet. vj.* 249
Loquitur Dominus, 18. xxix. q. 2. *Cyprianus*. 336
Lotharius, 4. xxxj. q. 4. *Nicolaus*. 387
Lugdunenſis, 10. ix. q. 2. *Urbanus Papa*. 211
Luminoſo, 6. xxiij. q. 8. *Gregorius*. 231
Luxuriam facit, 7. diſt. 35. *Proſper*. 48
Luxurioſa res, 3. diſt. 35. *Hieronymus*. ibid.

M.

MAgnus Epiſcopus, 3. diſt. 54. *Conc. Carthag. j.* 71
Magna pietas, 3. de pœnit. diſt. 1. *Auguſtinus*. 401
Magna ſapientia, 10. xxij. q. 4. *Auguſtinus*. 308
Magnum quidem eſt, 28. xj. q. 1. *Ambroſius*. 394
Magia, 9. xxxij. q. 5. *Auguſtinus*. 222
Majores noſtri, 8. xvj. q. 7. *Auguſtinus*. 281
Majores noſtri, 2. xxiv. q. 1. *Gelaſius*. 337
Majorum quiſpiam, 11. ij. q. 7. *Zepherinus Papa*. 170
Mala conſuetudo, 3. diſt. 8. *Nicolaus Papa*. 6
Maledicam, 76. 1. q. 1. *Hieronymus*. 136
Mali ſunt prohibendi, 34. xxiij. q. 4. *Auguſtinus*. 324
Mancipia Chriſtiana, 13. diſt. 54. *Gregorius*. 73
Mandamus, 2. xix. q. 3. *Urbanus ij.* 235
Manet ergo, 5. xxiv. q. 1. *Leo Papa*. 338
Manifeſtum eſt ita, 41. xxxiij. q. 5. *Auguſtinus*. 432
Manifeſtum eſt per, 69. q. 1. *Leo*. 133
Manifeſta accuſatione, 15. ij. q. 1. *Ambroſius*. 157
Manifeſta autem, 20. xij. q. 1. *Martinus Bracarenſ.* 219
Manifeſtis, 10. ij. q. 5. *Sixtus Papa iij.* 161
Manus impoſitio, 76. j. q. 4. *Auguſtinus*. 136
Manus quoque, 4. de conſ. diſt. 5. *Euſebius Papa*. 496
Marcion, & Baſilides, 64. j. q. 1. *Hieronymus*. 115
Maritum duxeram, 4. diſt. 33. *Gregorius*. 65
Mater Eccleſia, 129. de conſ. d. 4. *Auguſtinus*. 494
Matrimonium, 4. xxvij. q. 2. *Joan. Chryſoſtomus*. 370
Maximianus Epiſcopus, 2. xxiij. q. 3. *Auguſtinus*. 315
Maximianus filius, 6. diſt. 81. *Innocentius*. 100
Maximum quoque, 19. j. q. 7. *Leo*. 131
Medicamentum, 77. de pœnit. d. 1. *Joan. Chryſoſt.* 411
Medicina, 76. de pœnit. d. 1. *Ambroſius*. 418
Meliore propoſito, 21. xxxij. q. 1. *Auguſtinus*. 367
Memor ſum, 20. xxiv. q. 1. *Sixtus Papa*. 338
Mennam, 7. ij. q. 5. *Gregorius*. 160
Manifeſtum autem, 86. de pœnit. d. 1. *Hieronymus*. 418
Meretrices eſſe, 11. xxxij. q. 4. *Auguſtinus*. 393
Merito his queritur, 15. xxxij. q. 2. *Auguſtinus*. 391
Merito quæritur quæ ſint, 1. xx. q. 4. *Auguſtinus*. 241
Metropolitano, 13. diſt. 63. *Leo*. 83
Metropolitanum, 45. ij. q. 7. *Gregorius*. 173
Metuentes, 32. xvij. q. 4. *Gelaſius*. 259
Mihi autem, 22. xxij. q. 2. *Auguſtinus*. 306
Miles, 13. xxiij. q. 5. *Auguſtinus*. 327
Militare, 5. xxiij. q. 1. *Auguſtinus*. 313
Miniſtri altaris, 29. diſt. 81. *Lucius Papa*. 101
Miniſtri venerentur, 2. xiv. q. 4. *Conc. Arelatenſe*. 258
Miniſtrum, 27. diſt. 23. *Conc. Laodicenſe*. 38
Miniſtrare, 3. xxvj. q. 6. *Conc. Agathenſe*. 362
Miror autem, 57. de pœnit. diſt. 1. *Cyprianus*. 418
Miror nimis, 4. diſt. 50. *Joannes viij.* 64
Miror quomodo, 8. xxij. q. 4. *Auguſtinus*. 295
Miramur tantum, 5. diſt. 61. *Leo*. 81
Miramur quomodo, 37. xxiv. q. 1. *Nicolaus*. 342
Miratus valde, 8. diſt. 35. *Gregorius*. 123
Mirandum eſt, 42. de pœnit. diſt. 2. *Auguſtinus*. 420
Miſerum eſt, 4. diſt. 61. *Innocentius*. 81
Miſſas die, 64. de conſecr. d. 1. *Conc. Agath.* 463
Miſſarum ſolennia, 12. de conſecr. diſt. 1. *Concil. Triburienſe*. 458
Moderamine, 23. xxj. q. 1. *Gregorius*. 318
Modo quæritur, in princ. xxxv. q. 4. *Gratianus*. 448
Moyſes genti, 1. diſt. 7. *Iſidorus*. 5
Moyſes tradidit, 3. xxxij. q. 2. *Auguſtinus*. 390
Moyſes unicus, 6. viij. q. 1. *Hieronymus*. 207
Moliris, 5. xxj. q. 5. *Cyprianus*. 308
Monachus non docentis, 4. xvj. q. 1. *Hieronymus*. 267
Monachus vero, 9. diſt. 77. *Gelaſius Papa*. 97
Monachi a Monaſterio, 35. xvj. q. 1. *Conc. Tarrac.* 270
Monachi ſibi, 124. de conſecr. diſt. 4. *Capitularia*. 490
Monachi vagantes, 33. xvj. q. 1. *Conc. Agathenſe*. 269
Monacho non licet, 2. xx. q. 4. *Baſilius*. 239
Monacho oratum, 32. xxvij. q. 1. *Conc. Aurelianenſe j.* 368
Monachum quem parentes, 3. xx. q. 1. *Conc. Tolet. iv.* 296
Monachum oſſi, 3. xx. q. 4. *Conc. Agath.* 239
Monachos quoque, 29. xvj. q. 1. *Siricius Papa*. 269
Monaſterium, 33. xxj. q. 7. *Eugenius ij. & Leo iv.* 284
Monaſteria puellarum, 23. xviij. q. 2. *Conc. Agath.* 293
Monaſteria vel Monachorum, 17. xxiij. q. 2. *Conc. Arelatenſe*. 295
Monaſterium, 6. xix. q. 3. *Gregorius*. 195
Monemus, 18. xij. q. 2. *Leo iv. in Conc.* 242
Monomachiam, 22. ij. q. 5. *Nicolaus Papa*. 163
Mos antiquus, 6. diſt. 65. *Conc. Nicænum*. 89
Mos eſt Apoſtolicæ, 30. xij. q. 2. *Gregorius*. 244
Mos eſt longa, 4. diſt. 1. *Iſidorus*. 1
Movet te, 16. xxij. q. 1. *Auguſtinus*. 304
Mulier debet, 19. xxxij. q. 3. *Ambroſius*. 437
Mulier quæ acceſſerit, 4. xv. q. 1. *Auguſtinus*. 261
Mulier quamvis docta, 20. de conſ. d. 4. *Conc. Carthag. iv.* 481
Mulier quamvis docta, 29. diſt. 23. *Concilium Carthaginenſe iv.* 32
Mulier ſi fide, 61. xxij. q. 4. *Auguſtinus*. 309
Mulier ſi quidpiam, 14. xxxij. q. 2. *Ambroſius*. 391
Mulier ſi ſine, 3. xxxij. q. 5. *Conc. apud Compendium*. 436
Mulierem conſtat, 17. xxxiij. q. 5. *Auguſtinus*. 437
Mulieres abſente, 31. xxvij. q. 1. *Eugenius Papa*. 368
Mulieres quæ apud, 15. diſt. 32. *Conc. Laodicenſe*. 46
Multi bene, 43. de pœnit. diſt. 2. *Gregorius*. 410
Multi corriguntur, 18. ij. q. 1. *Auguſtinus*. 157
Multi Sacerdotes, 12. diſt. 40. *Joan. Chryſoſt.* 54
Multi ſecularium, 84. j. q. 1. *Gregorius*. 137
Multi ſua peccata, 8. xix. q. 3. *Hieronymus*. 259
Multi ſunt, 81. de conſ. diſt. 4. *Pelagius Papa*. 488
Multorum relatione cognovimus, 20. xxxv. quæſt. 6. *Alexander ij.* 451
Multorum relatione comperimus, 2. diſt. 18. *Gregorius*. 42
Multorum relatione comperimus, 20. xxij. q. 2. *Greg.* 172
Multis ab orbe, 5. diſt. 44. *Gregorius*. 57
Multis Conciliis, 51. xxj. q. 1. *Conc. Africanum*. 272
Multis diebus, 5. diſt. 27. *Pelagius Papa*. 20
Multa de Eccleſiaſtica, 23. diſt. 54. *Gregorius*. 76
Multa autem operatione, 38. j. q. 4. *Auguſtinus*. 152
Multum ſtupeo, 8. iij. q. 6. *Leo*. 182
Multiplex, 49. de pœnit. diſt. 1. *Leo*. 407
Multipliciter, 21. j. q. 1. *Taraſius Epiſcopus Conſtantinop.* 130
Mutationes, 34. vij. q. 2. *Anterus Papa*. 203

N.

NAbuchodonoſor, 22. xxiij. q. 4. *Auguſtinus*. 318
Nam qui Deo, 3. xvi. q. 2. *Ambroſius*. 275
Nam ſi conſenſerimus, 9. diſt. 27. *Nicolaus*. 36
Nam ſicut, 5. diſt. xxxj. *Innocentius*. 41
Naſci de adulterio, 5. diſt. 56. *Hieronymus*. 78
Nam Prophetam, 21. de pœnit. d. 3. *Hieronymus*. 423
Ne amiſſo, 54. xxiij. q. 4. *Auguſtinus*. 322
Ne pro aliqualibet, 37. xvj. q. 1. *Gregorius*. 270

Na

Ne quis arbitretur, 24. xxij. q. 2. *Auguſtinus.* 306
Ne quis jejunet, 15. de confecr. diſt. 5. *Conc. Caeſar-Auguſtanum.* 478
Ne quod abſit, 98. de confecr. diſt. 4. *Gregorius.* 489
Ne tales, 29. de confecr. diſt. 5. *Hieronymus.* 498
Nec aliqua, 4. xxvij. q. 1. *Cyprianus* 365
Nec artificioſo, 15. xxij. q. 2 *Auguſtinus.* 306
Nec damnoſa, 14. xxv. q. 2. *Codex.* 354
Nec non quam, 10. xxxv. q. 2. & 3. *Gregorius.* 441
Nec emeritis, 12. diſt. 81. *Celeſtinus.* 82
Nec eſſe proprium, 7. iij. q. 9. *Damaſus.* 136
Nec foris, 33. j. q. 1. *Auguſtinus.* 132
Nec hoc quoque, 7. xiv. q. 4. *Leo Papa.* 258
Nec illud omiſſum, 8. xxx. q. 5. *Ambroſius.* 385
Nec illud otioſum, 20. xxxiij. q. 5. *Ambroſius.* 437
Nec is qui invitus, 11. xv. q. 1. *Ambroſius.* 262
Nec licuit, 4. diſt. 19. *Gregorius.* 20
Nec mirum, 14. xxvj. q. 5. *Auguſtinus.* 339
Nec Moyſes dedit, 87. de conſ. diſt. 2. *Hieronymus.* 475
Nec novum, 17. viij. q. 1. *Gregorius.* 208
Nec numerus, 5. 2. q. 3. *Gelaſius.* 218
Nec quamquam, 127. de confecr. d. 4. *Cyprianus.* 491
Nec quiſquam, 4. xxiv. q. 2. *Gelaſius Papa.* 492
Nec ſolo facto, 12. xxxij. q. 5. *Auguſtinus.* 335
Nec ſufficere, 24. viij. q. 1. *Beda.* 209
Nec uxorem, 17. xxxiij. q. 4. *Nicolaus Papa.* 455
Neceſſe eſt autem, 31. de conſ. diſt. 1. *Leo Papa.* 461
Neceſſe eſt ſecundum, 21. iij. q. 9. *Nicolaus Papa.* 187
Neceſſe eſt ut eſſe, 93. j. q. 1. *Gregorius.* 118
Neceſſe eſt ut juxta, 3. diſt. 29. *Hieronymus.* 38
Neceſſe eſt ut male, 14. xxij. q. 4. *Conc. Toletanum.* 308
Neceſſarium eſt, 1. de conſ. diſt. 4. *Auguſtinus.* 479
Neceſſaria etenim, 3. xij. q. 1. *Eugenius ij. & Leo iv.* 217
Neceſſaria rerum, 6. j. q. 7. *Gelaſius.* 152
Neceſſario igitur, 80. de confecrat. diſtinct. 2. *Symbolum Epheſinum.* 474
Ne forte dicant, 21. de poenit. diſt. 4. *Ojre.* 431
Ne forte peccati, 74. de poenit. d. 1. *Hieronymus.* 411
Neganda eſt accuſatis, 1. iij. q. 11. *Stephanus Papa* 187
Neganda eſt accuſatis, 2. iij. q. 11. *Codex.* ibid.
Negare non poſſem, 4. diſt. 9. *Auguſtinus.* 7
Negotiatorem Clericum, 9. diſt. 88. *Hieronymus.* 119
Negotium, 7. de poenit. diſt. 3. *Gregorius.* 432
Negligeria, 33. ij. q. 7. *Eleutherius Papa.* 175
Nemo ad ſacrum, 13. diſt. 32. *Urbanus ij.* 46
Nemo blandiatur, 4. xxxij. q. 4. *Ambroſius.* 301
Nemo contemnat, 31. xj. q. 3. *Joan. Chryſoſt.* 220
Nemo de annorum, 17. xvj. q. 3. *Joannes viij.* 279
Nemo deſperandus, 1. de poenit. diſt. 7. *Leo.* 431
Nemo Eccleſiam, 9. de conſ. d. 1. *Conc. Aurelianenſe.* 453
Nemo Epiſcopus, 11. ij. q. 1. *Conſtitutionum Liber.* 150
Nemo Epiſcoporum, 41. xj. q. 3. *Conc. Meldenſe.* 219
Nemo judicabit, 13. ix. q. 1. *Innocentius.* 211
Nemo per ignorantiam, 40. de confecr. diſt. 1. *Clemens Papa.* 480
Nemo peritorum, 81. xj. q. 3. *Auguſtinus.* 233
Nemo poteſt bene, 50. de poenit. diſt. 1. *Ambroſius.* 407
Nemo poteſt & Eccleſiaſticis, 2. xxj. q. 1. *Gregorius.* 262
Nemo Presbyter, 2. diſt. 78. *Authent. de Epiſcopis.* 98
Nemo qui rapit, 4. xiv. q. 5. *Hieronymus.* 255
Nemo quippe, 2. diſt. 83. *Gregorius.* 104
Nemo recte, 2. diſt. 81. *Symmachus Papa.* 100
Nemo tollit, 141. de conſ. diſt. 4. *Auguſtinus.* 494
Nemo vel in foro, 7. de poenit. diſt. 1. *Codex.* 404
Nemo unquam, 1. xj. q. 1. *Caius Papa.* 219
Nemini eſt, 31. xvij. q. 4. *Nicolaus.* 289
Nemini praeterquam, 3. xv. q. 2. *Julius Papa.* 245
Nemini regum, 40. xvj. q. 7. *Silveſter.* 284
Neminem abſolute, 1. diſt. 70. *Conc. Chalcedonenſe.* 91
Neminem exhibere, 16. iij. q. 6. *Romana Synodus.* 183
Neminem poteſt, 43. de poenit. diſt. 1. *Auguſtinus.* 407
Neminem quiſquam, 2. diſt. 45. *Conc. Romanum ſub Silveſtro.* 38
Neophytos, 9. diſt. 61. *Ambroſius.* 82
Neophyti, 12. de confecrat. diſt. 5. *Concilium Carthaginenſe iij.* 497
Neque ad Cain, 3. diſt. 90. *Cyprianus.* 111
Neque apud altare, 14. diſt. 88. *Cyprianus.* 110
Neque deinceps, 3. xxj. q. 4. *Juſtinian. Nov.* 279
Neque enim, 9. xiv. q. 5. *Auguſtinus.* 255
Neque furioſus, 26. xxxij. q. 7. *Fabianus.* 399
Neque in homine, 36. j. q. 1. *Auguſtinus.* 131
Neque poteſt, 95. j. q. 1. *Auguſtinus.* 138
Neque quocumlibet, 10. diſt. 9. *Auguſtinus.* 7
Neque viduae, 3. xxvij. q. 1. *Gelaſius.* 365
Nervi teſticulorum, 2. diſt. 13. *Gregorius.* 13
Nicaena Synodus, 12. diſt. 31. *Hiſtoria Tripartita* 41
Nihil contra ordinis, 16. vij. q. 1. *Conc. Tolet. iij.* 201
Nihil contra quemlibet, 6. ij. q. 1. *Eleutherius.* 155
Nihil enim prodeſt, 23. de conſ. d. 5. *Pius Papa.* 497
Nihil enim ſic, 18. de conſ. d. 5. *Joan. Chryſoſt.* 498
Nihil eſt aliud, 76. de conſ. diſt. 4. *Auguſtinus.* 488
Nihil illo, 6. diſt. 83. *Anacletus Papa.* 104
Nihil Judae profuit, 38. de poenit. d. 3. *Hieronymus.* 426
Nihil iniquius, 1. xxxij. q. 6. *Auguſtinus.* 395
Nihil in ſacrificiis, 8. de conſecr. diſtinct. 2. *Alexander Papa.* 465
Nihil prodeſt, 21. de poenit. diſt. 5. *Pius Papa.* 421
Nihil ſic debes, 33. xj. q. 3. *Auguſtinus.* 229
Nihilominus quoque, 36. iij. q. 9. *Leo.* 186
Nimium certe, 1. xxiij. q. 8. *Joannes Papa viij.* 355
Nimium ſunt, 37. xxiij. q. 4. *Auguſtinus.* 322
Niſi aut in coenobiis, 21. diſt. 56. *Urbanus ij.* 79
Niſi bella, 2. xxiij. q. 1. *Gregorius.* 313
Nobis Dominus, 17. diſt. 63. *Leo iv.* 85
Nobilis homo, 15. ij. q. 5. *Conc. Triburienſe.* 162
Nobiliſſimus vir, 7. diſt. 97. *Nicolaus Papa.* 123
Nocte ſancta, 48. de conſ. d. 1. *Teleſphorus Papa.* 461
Nolo ut aliquis, 70. xij. q. 1. *Auguſtinus.* 238
Nolunt itaque, 26. xxxij. q. 5. *Auguſtinus.* 437
Noli exiſtimare, 3. xxiij. q. 1. *Auguſtinus.* 313
Noli frater, 9. diſt. 9. *Auguſtinus.* 7
Noli meis literis, 3. diſt. 9. *Auguſtinus.* 7
Noli putare, 27. de poenit. diſt. 1. *Auguſtinus.* 405
Nolite errare, diſt. 12. *Julius Papa.* 9
Nolite nos exiſtimare, 5. diſt. 21. *Nicolaus.* 27
Nolite recedere, 22. xj. q. 3. *Hieronymus.* 227
Nolite timere, 86. xj. q. 3. *Joan. Chryſoſt.* 233
Noliſſe velle, 1. xiv. q. 5. *Auguſtinus.* 258
Nomen Presbyteri, 10. ij. q. 1. *Auguſtinus.* 156
Non aeſtimemus, 19. ij. q. 2. *Auguſtinus.* 254
Non afferamus, 21. xxiv. q. 1. *Auguſtinus.* 340
Non autem, 32. vij. q. 1. *Paulinus.* 200
Non cogantur, 3. diſt. 42. *Auguſtinus.* [illegible]
Non confidat, 50. diſt. 50. *Gelaſius.* 71
Non debet Epiſcopus, 10. xxx. q. 1. *Celeſtinus Papa.* 382
Non debet in, 64. xj. q. 3. *Gregorius.* 232
Non debet ordinari, 3. diſt. 63. *Martinus in Conc.* [illegible]
Non debere, 5. diſt. 80. *Conc. Laodicenſe.* 100
Non decet, 11. diſt. 12. *Calixtus Papa.* 16
Non dico, 18. de conſ. diſt. 5. *Hieronymus.* 497
Non dicatis, 11. xij. q. 1. *Auguſtinus.* 218
Non dubito, 149. de confecr. diſt. 4. *Auguſtinus.* 495
Non enim, 11. xxij. q. 1. *Auguſtinus.* 189
Non eſt a plebe, 1. ij. q. 7. *Evariſtus.* 169
Non eſt aqua, 50. de conſ. diſt. 4. *Auguſtinus.* 486
Non eſt credendum, 3. iij. q. 11. *Hadrianus Papa.* 187
Non eſt crudelis, 28. xxiij. q. 5. *Hieronymus.* 328
Non eſt contra Dei, 13. xxij. q. 2. *Iſidorus.* 303
Non eſt contra praeceptum, 2. xxij. q. 1. *Auguſtinus.* 303
Non eſt culpandus, 14. xxxij. q. 2. *Hieronymus.* 389
Non eſt dubium, 16. xxxij. q. 2. *Auguſtinus.* 371
Non eſt facile, 3. diſt. 40. *Hieronymus.* 53
Non eſt frumentum, 37. xxij. q. 5. *Auguſtinus.* 324
Non eſt iniquitatis, 17. xxiij. q. 5. *Auguſtinus.* 327
Non eſt noſtrum, 11. xxiij. q. 5. *Hieronymus.* 326
Non eſt obſervandum, 13. xxij. q. 4. *Iſidorus.* 308
Non eſt peccatum, 3. diſt. 6. *Gregorius.* 5
Non eſt permittendum, 6. d. 63. *Conc. Laodicenſe.* 84
Non eſt putandus, 27. j. q. 1. *Gregorius.* 131
Non eſt, quod cuiquam, 11. xv. q. 1. *Ambroſius.* 262
Non eſt tam injuſtus, 29. de poenit. d. 2. *Apoſtolus.* 417
Non erit turpis, 8. xxxij. q. 1. *Auguſtinus.* 389
Non ex quo, 146. de conſ. diſt. 4. *Auguſtinus.* 494
Non exemplo, 4. xxvj. q. 2. *Beda.* 356
Non fidelibus, 5. xxxij. q. 5. *Auguſtinus.* 374
Non fruſtra ſunt, 18. xxiij. q. 5. *Auguſtinus.* 327
Non ferem, 10. xij. q. 1. *Leo iv.* 209
Non habenti, 50. xij. q. 2. *Conc. Africanum.* 246
Non hoc corpus, 85. de conſ. diſt. 2. *Auguſtinus.* 469
Non illud, 35. de confecr. d. 4. *Auguſtinus.* 483
Non imperiores, 10. j. q. 4. *Auguſtinus.* 148
Non in inferenda, 7. xxxij. q. 3. *Ambroſius.* 315
Non in perpetuum, 3. xxiv. q. 3. *Rabanus.* 305
Non in vobis, 43. de confecr. diſt. 4. *Auguſtinus.* 485
Non inveniret, 41. xxiij. q. 4. *Auguſtinus.* 320
Non invitati, 9. ix. q. 2. *Conſtantinopolitana Synodus j.* 212
Non iſte panis eſt, 56. de conſ. d. 2. *Ambroſius.* 471
Non ita caveatur, 11. xxij. q. 2. *Auguſtinus.* 306
Non ita in Eccleſiaſticis, 18. l. q. 6. *Eutychianus.* 166
Non licet Abbati, 103. de confecr. diſt. 4. *Concil. Antiſiodorenſe.* 490
Non licet Epiſcopo, 25. d. 86. *Conc. Agathenſe.* 108
Non licet fieri, 107. de confecr. diſt. 4. *Concilium Carthaginenſe iij.* 490
Non licet foenerari, 9. diſt. 46. *Conc. Laodicenſe.* 62
Non licet Imperatori, 2. diſt. 10. *Symmachus Papa.* 8
Non licet in Quadrageſima, 9. xxxiij. q. 4. *Martinus Bracarenſis in Conc.* 435
Non licet iniquas, 13. xxij. q. 7. *Martinus Bracar.* 363
Non licet judici, 71. xj. q. 3. *Auguſtinus.* 232
Non licet populo, 8. d. 63. *Martinus Papa in Conc.* 84
Non liceat alieni, 48. xij. q. 2. *Sexta Synodus.* 246
Non liceat ante dona, 58. de confecr. diſt. 4. *Martinus Bracarenſis.* 486
Non liceat Chriſtianis, 3. xxvj. q. 3. *Martinus Bracarenſis in Conc.* 358
Non liceat Clericis, 67. j. q. 1. *Martinus Bracarenſis in Concil.* 135
Non liceat Clericis, 45. xij. q. 2. *Conc. Chalcedon.* 245
Non liceat cuilibet ex Lectoribus, 31. diſt. 23. *Conc. Bracarenſe j.* 30
Non liceat cuilibet miniſteria, 32. diſt. 23. *Conc. Martini Papa.* ibid.
Non liceat cuiquam, 14. iij. q. 6. *Innocentius Papa.* 183
Non liceat in pulpito, 3. diſt. 92. *Martinus Bracarenſis in Concil.* 113
Non liceat Papae, 20. xij. q. 2. *Symmachus Papa.* 242

Non

Non liceat parentibus, 10. xix. q. 3. Novell. 115. 296
Non liceat quinta, 7. de conſecr. d. 3. *Martinus Bracarenſis.* 497
Non liceat Sacerdotes 12. d. 44. *Martinus Bracarenſis.* 57
Non loca, 4. d. 40. *Gregorius.* 53
Non mediocriter, 24. de conſ. d. 5. *Hieron.* 498
Non mœchaberis, 11. xxxii. q. 5. *Iſidorus.* 395
Non mœchaberis, 5. xxxii. q. 6. *Auguſtinus.* 396
Non meorum, 9. d. 100. *Gregorius.* 125
Non negamus, 5. d. 81. *Hormiſda Papa.* 81
Nonne directa, 1. xiij. q. 4. *Symmachus Papa.* 210
Nonne Sodomitæ, 17. j. q. 2. *Auguſtinus.* 130
Nonne nobis, 2. d. 87. *Hieronym.* 103
Nonnulli Diaconi, 20. d. 93. *Tolet. Conc iv.* 115
Nonnulli ideo, 55. de pœn. diſt. 1. *Ambroſius.* 408
Non nocet, 69. j. q. 1. *Gregorius.* 138
Non nos beatum, 1. d. 40. *Symmachus Papa.* 58
Non obſervetis, 16. xxvi. q. 7. *Auguſtinus.* 364
Non omnis ignorans, 16. d. 37. *Auguſtinus.* 51
Non omnis mulier, 22. xxxii. q. 2. *Leo Papa.* 391
Non omnis panis, 63. de conſ. d. 2. *Auguſtinus.* 470
Non omnis, qui dicit, 30. ij. q. 7. *Auguſtinus.* 172
Non omnis, qui parcit, 9. v. q. 5. *Auguſtinus.* 192
Non omnes Epiſcopi, 13. ij. q. 7. *Hieron.* 172
Non oportet a Septuageſima, 10. xxxiij. q. 4. *Concilium Ilerdenſe* 435
Non oportet aliquid, 4. de conſecr. d. 2. *Martinus Brac. in Conc.* 482
Non oportet Clericos, 2. d. 44. *Conc. Laodic.* 57
Non oportet Clericos, 29. de conſ. diſt. 5. *Martinus Bracarenſis.* 459
Non oportet cum hominibus, 16. xxviij. q. 1. *Concilium Agath.* 378
Non oportet Diaconum, 15. d. 93. *Conc. Laodic.* 115
Non oportet Diaconos, 16 d. 93. *Conc. Laodic.* ibid.
Non oportet Epiſcopum, 29. xii. q. 2. *Concilium Nicænum.* 231
Non oportet exorcizare, 2. d. 69. *Conc. Laodic.* 91
Non oportet filium, 5. xxx. q. 3. *Zachar. & Deuſdedit.* 383
Non oportet hæreticum, 66. j. q. 1. *Conc. Laod.* 135
Non oportet in Baſilicis, 4. d. 42. *Conc. Laodic.* 55
Non oportet in Quadrageſima, 8. xxxiij. q. 4. *Concilium Laodic.* 455
Non oportet in Quadrageſima, de conſecr. d. 3. *Concilium Laodic.* 477
Non oportet in ſacratos, 30. d. 23. *Conc. Agath.* 34
Non oportet lectores, 28. d. 23. *Conc. Laodic.* ibid.
Non oportet miniſtros, 3. d. 42. *Conc. Laodic.* 55
Non oportet miniſtros, 10. d. 44. *Conc. Laodic.* 58
Non oportet miniſtros, 28. d. 81. *Conc. Laodic.* 102
Non oportet miniſtros, 36. de conſec. diſt. 5. *Concilium Laodic.* 407
Non oportet miniſtros, 37. de conſec. diſt. 5. *Concilium Laodic.* ibid.
Non oportet presbyteros, 8. d. 95 *Conc. Laodic.* 118
Non oportet quenquam, 5. iij. q. 9. *Marcellin.* 185
Non oportet ſacris, 4. xxvi. q. 5. *Conc. Laod.* 358
Non oportet Subdiaconos, 26. d. 23. *Conc. Laodic.* 32
Non oportet vocatos, 5. d. 18. *Conc. Laodic.* 21
Non oſculetur, 5. v. q. 5. *Ambroſius.* 190
Non petetebis, 15. xxii q. 4. *Leviticus.* 308
Non pila, 3. xxiij. q. 8. *Ambroſius.* 333
Non placuit laicum, 13. xvi. q. 7. *Symmachus.* 18
Non plures, 102. de conſ. d. 4. *Leo Papa.* 400
Non poteſt corpus, 8. xxxii. q. 5. *Iſidorus.* 394
Non poteſt ergo, 24. ii. q. 7. *Tolet. Conc. iv.* 171
Non poteſt eſſe, 32. xxiij. q. 4. *Auguſtinus.* 346
Non poteſt quis, 4. de conſ. d. 4. *Joannes Chryſoſt.* 407
Non poteſt quis, 41. de pœn. d. 1. *Joann. Chryſoſt.* 407
Non poteſt quiſquam, 38. de pœn. d. 1. *Ambroſius.* 405
Non prohibeat, 67. de conſ. d. 2. *Auguſtinus.* 471
Non putes, 26. xxiij. q. 5. *Auguſtinus.* 328
Non quales, 86. j. q. 1. *Nicolaus.* 130
Non ratione auctoritatis, 12. de conſecrat. diſt. 4. *Siricius Papa.* 480
Non regenerabantur, 125. de conſ. d. 4. *Auguſtinus.* 481
Non recertebantur, 10. de pœn. d. 2. *Gregorius.* 413
Non ſanat, 50 j. q. 1. *Ambroſius.* 134
Non ſane, 13. xiv q. 5. *Auguſtinus.* 259
Non ſatis animadvertere, 3. xxxiv. quæſt. 1. & 2. *Hieronymus.* 438
Non ſatis eſt, 14. d. 86. *Ambroſius.* 106
Non ſemel, 20. xxiii. q. 2. *Conc. Aurel.* 294
Non ſemper malum, 98 xi q. 3. *Auguſtinus.* 234
Non ſemper promiſſa, 12. xxii. q. 4. *Ambroſius.* 306
Non ſolent, 32. ij q. 6. *Ulpianus.* 266
Non ſolum obrogat, 85. xi. q. 3. *Auguſtinus.* 321
Non ſolum de commiſſa, 15. xxxij. q. 7. *Iſidorus.* 398
Non ſolum homines, 27. xxiii. q. 5. *Hieronymus.* 328
Non ſolum ille, 77. xi. q. 3. *Synodus viii.* 238
Non ſolum in jurando, 7. xxii. q. 4. *Beda.* 309
Non ſolum mœchandum non eſt, 3. xxxii. q. 8 *Auguſtinus.* 397
Non ſolum mœchatio, 6. xxviii. q. 1. *Auguſtinus.* 378
Non ſolum conditores, 11. j q. 3. *Beda.* 247
Non ſtatim, 2. xxvi. q. 2. *Hieron.* 356
Non ſufficit, 23. de pœn. d. 1. *Auguſtinus.* 410
Non ſunt audiendi, 58. xi. q. 3. *Auguſtinus.* 331
Non turbetur, 7. xxiv. q. 1. *Ambroſius.* 338
Non vos hominum, 42. xxiii. q. 5. *Pelagius.* 319
Non vos judicatis, 1. v. q. 5. *Auguſtinus.* 190
Nos ad fidem, 1. d. 99. Conc. Chalced. 123
Nos autem, 41. de conſ. d. 2. *Auguſtinus.* 480
Nos conſecrationem, 1. ix. q. 1. *Gregorius.* 210
Nos conſuetudinem, 8. d. 12. *Gregor.* 12
Nos in hominem, 6. ix. q. 1. *Gregor.* 210
Nos in quemquam, 1. ii. q. 1. *Auguſtinus.* 155
Nos novimus, 2. xvii. q. 2. *Auguſtinus.* 285
Nos, qui præſumus, 3. d. 40. *Gregorius.* 58
Nos ſacramentum, 3. ii. q. 5. *Cornelius Papa.* 160
Nos ſanctorum exempla, 2. ii. q. 5. *Cornelius Papa.* ibid.
Nos ſanctorum prædeceſſorum, 4. xv. q. 6. *Gregor.* 264
Nos ſequentes, 17. xi. q. 1. *Euſebius Papa.* 196
Nos ſi incompetenter, 41. ii. q. 7. *Leo iv.* 174
Noſſe credo, 9. d. 78. *Ambroſius.* 96
Noſſe deſideras, 5. xxx. q. 1. *Nicolaus.* 381
Noſſe tuam, 11. d. 85. *Stephanus.* 84
Noſſe vos volumus, 21. de conſ. d. 3. *Pius Papa.* 478
Noſtrates, 5. xxx. q. 5. *Nicolaus.* 384
Noſtri, 1. xxiii. q. 3. *Auguſtinus.* 305
Notandum eſt, quod, 17. xxiv. q. 1. *Urbanus.* 349
Notandum eſt ſane, 3. xxiii. q. 2. *Auguſtinus.* 314
Notificamus, 1. xxxv. q. 6. *Urbanus.* 450
Notificaſti, 2. xxxiii. q. 1. *Alex. ij.* 435
Notum ſit, 10. ii. q. 1. *Nicolaus Papa.* 256
Novatianus, 6. vii. q. 1. *Cyprianus.* 199
Noviſſime, 5. de conſ. d. 5. *Rabanus.* 496
Novit Dominus mutare, 64. de pœn. d. 1. *Ambroſius.* 463
Novit Dominus, qui ſunt ejus, 10. de pœnitentia. d. 4. *Auguſtinus.* 480
Novit fraternitas, 10. d. 12. *Gregorius.* 12
Novit ſanctitas, 3. d. 100. *Gregorius.* 124
Noverint, 6. x. q. 1. *Conc. Tolet. iv.* 217
Nubendi licentia, 23. xxvii. q. 1. *Auguſtinus.* 367
Nullus Abbas præſumat, 3. j. q. 2. *Urbanus Papa.* 144
Nullus Abbas, vel Monachus, 1. xix. quæſt. 3. *Concilium Educenſe.* 295
Nullus Acolytharum, 2. d. 24. *Sylveſter Papa.* 51
Nullus ad Eccleſiaſticum, 1. d. 58. *Gregorius.* 78
Nullus aliquos, 1. d. 98. *Sylveſter Papa in Conc. gener.* 118
Nullus alterius, 1. ix. q. 2. *Calixtus.* 212
Nullus anathematizatorum, 6. iij. q 4. *Stephanus Papa.* 179
Nullus autem, 40. de conſ. d. 4. *Auguſtinus.* 484
Nullus Clericus alium, 6 xi q. 1. *Conc. Matiſcon.* 219
Nullus Clericus, vel Diaconus, 33. xi. q. 1. *Sylveſter.* 222
Nullus Clericorum amplius, 6. xii. q. 4. *Concilium Carthaginenſe.* 258
Nullus Clericorum ſervum, 17. xxii. q 4. *Conc. Ilerd.* 287
Nullus debitam, 38 de pœn. d. 1. *Auguſtinus.* 407
Nullus decimas, 4. xvi. q. 2. *Leo Papa.* 275
Nullus ducat, 1. xxxi. q. 1. *Leo.* 385
Nullus eorum ex bono, 26. de pœn. d. 2. *Auguſtinus.* 417.
Nullus eorum, qui commemorantur, 2. xxi. q. 4. *Sexta Synodus.* 301
Nullus eorum, qui in ſacro, 13. xxviii. q. 1. *Sexta Synodus.* 378
Nullus Epiſcopus, aut Presbyter, 101. j. q. 1. *Sexta Synodus.* 140
Nullus Epiſcopus Clericos, 13. xxii. q. 5. *Urbanus.* 312
Nullus Epiſcopus gravamen, 124. j. q. 1. *Greg. vij.* 103
Nullus Epiſcopus in Eccleſia, 3. d. 60. *Urbanus in Conc. Alverniæ.* 80
Nullus Epiſcopus neque, 8. xi. q 3. *Bonifacius.* 236
Nullus Epiſcopus niſi, 1. 5. q. 4. *Julius Papa.* 192
Nullus Epiſcopus Presbyter, 57. de conſ. d. 1. *Zacharias Papa.* 460
Nullus Epiſcopus propter, 26. d. 18. *Clemens Papa.* 50
Nullus Epiſcopus vel infra, 3. xv. q. 4. *Hadrian. Papa.* 265
Nullus Epiſcoporum, aut *Presbyterorum*, 1. xv. q. 4. *Conc. Tarracon.* 183
Nullus Epiſcoporum dum ſuis, 5. ii. q. 2. *Stephan. Papa.* 158
Nullus Epiſcoporum ſervum, 1. d. 54. *Leo Papa.* 73
Nullus ex Eccleſiaſticis, 22. xvii. q. 5. *Conc. Roman.* 310
Nullus expectet, 6. de pœn. d. 7. *Auguſtinus.* 434
Nullus fidelis, 2. xxx. q. 5. *Hormiſda Papa.* 384
Nullus in Epiſcopum eligatur, 4. d. 60. *Urban. Papa.* 80
Nullus in Epiſcopum eat, 5. d. 62. *Calixtus Papa.* 83
Nullus in Præpoſitum eligatur, 2. d. 60. *Calixtus Papa.* 80
Nullus introducatur, 1. iv. q. 4. *Damaſus Papa.* 189
Nullus invitis, 13. d. 61. *Cœleſtinus.* 80
Nullus itaque, 118. j. q. 1. *Symmachus.* 140
Nullus judicium, 2. xi. q. 1. *Conc. Pariſienſe.* 217
Nullus Laicus, 2. ii. q. 7. *Sylveſter Papa.* 189
Nullus Laicorum Eccleſias, 18. xvi q. 7. *Paſchalis ij.* 280
Nullus laicorum Principum, 2. d. 43. *Hadrianus Papa in Octava Synodo.* 83
Nullus miniſtrorum, 105. de conſec. d. 4. *Concil. Arauſicum.* 492
Nullus miſſam, 3. d. 32. *Nicolaus.* 43
Nullus Monachus congregationis, 14. xviii. q. 2. *Concil. Aurelian.* 292
Nullus Monachus talis, 34. ii. q. 7. *Pelagius ij.* 175
Non mortuus, 18. xiii. q. 2. *Conc. Maguntiæ.* 254
Nullus neque viduam 6. xxxvi. q. 2. *Conc. Par.* 455
Nullus omnino Archidiaconus, 11. xvi. q. 7. *Calixtus.* 280
Nullus omnino cui, 23. 6. q. 1. *Idem.* 196

Nullus ordinetur, 2. diſt. 34. Conc. Carthag. iij. 32
Nullus Patriarcharum, 4. d. 99. Pelagius ij. 103
Nullus pœnitentium, 2. d. 55. Conc. Arelat. iij. 76
Nullus Pontifice, 7. d. 79. Bonifacius iij. 99
Nullus poteſt, 3. ii. q. 2. Julius Papa. 138
Nullus Presbyter, aut Diaconus, 3. ix. q. 2. Concilium Nannetenſe. 211
Nullus Presbyter in Eccleſia, 25. de conſ. d. 1. Hormiſda Papa. 464
Nullus Presbyter miſſas, 13. de conſ. d. 1. Sylv. Papa. 465
Nullus Presbyterorum, 7. d. 44. Conc. Nannetenſe. 37
Nullus Presbyterorum, 35. de conſecrat. d. 5. Concilium Nannetenſe. 479
Nullus Primas, 3. ix. q. 2. Caliſtus. 211
Nullus Primas, vel Metropolitanus, 7. ix. q. 3. Caliſt. 213
Nullus res Eccleſiæ, 39. xvii. q. 4. Conc. Carthag. 290
Nullus Sacerdotum, 42. xi. q. 1. Conc. Agathenſe. 230
Nullus ſervos, 11. iii. q. 5. Felix Papa ii. 181
Nullus unquam Laicorum, 4. d. 79. Stephanus Papa. 98
Nullus unquam præſumat, 2. iv. q. 4. Fabianus. 189
Nullus crimen, 1. j. q. 4. Auguſtinus. 167
Nulli Archiepiſcopi, 2. d. 99. Anicetus. 103
Nulli etiam, 3. de conſ. d. 3. Conc. Aurelian. j. 480
Nulli Clerico. 3. d. 44. Sexta Synodus. 37
Nulli de ſeraili, 2. d. 34. Conc. Tribur. 73
Nulli dubium eſt, 3. iii. q. 1. Alexander Papa. 277
Nulli dubium eſt, 2. xiii. q. 3. Gregorius. 250
Nulli Epiſcopi, 3. d. 42. Concil. Carthag. iij. 38
Nulli Epiſcoporum ob accuſatione, 14. iii. q. 3. Paſchal. Papa. 181
Nulli Epiſcoporum liceat, 27. xii. q. 1. Romana Synodus ſub Eugenio. 239
Nulli Epiſcoporum liceat, 62. xvi. q. 1. Leo Papa iv. 274
Nulli eſt, 131. de conſ. d. 4. Auguſtinus. 493
Nulli ex propinquitate, 19. xxxv. q. 2. & 3. Concil. Lugdunenſe. 641
Nulli fas eſt, 3. d. 19. Gregorius viij. 23
Nulli fas ſit, 4. xxv. q. 1. Hilarius Papa. 352
Nulli liceat ignorare, 3. xii. q. 2. Bonifacius Papa. 240
Nulli Sacerdotum, 4. d. 38. Celeſtinus. 31
Nulli unquam, 21. iii. q. 4. Eutychianus Papa. 179
Nullum abſque ſormata, 2. d. 71. Conc. Antioch. 90
Nullum ante verum, 10. xxv. q. 3. Evariſtus Papa. 385
Nullum Epiſcoporum, 6. ix. q. 2. Conc. Antioch. 211
Nullum faciat, 1. d. 28. Gregorius. 36
Nullum in utroque, 7. xxxv. q. 2. & 3. Julius Papa. 640
Nullum ſine dote, 6. xxx. q. 5. Conc. Arelat. 384
Nulla ædificia, 4. xii. q. 1. Nicolaus Papa. 237
Nulla officia, 14. diſt. 34. Conc. Tolet. iij. 75
Nulla præter, 142. de conſ. d. 4. Auguſtinus. 494
Nulla ratio, 1. d. 62. Leo Papa. 83
Nulla ratione, 8. d. 93. Conc. Pariſienſe. 114
Nullam damnationem, 3. iii. q. 6. Leo iv. 164
Nullam poteſtatem, 9. xviii. q. 2. Pelagius Papa. 202
Nunquam aqua, 10. de conſ. d. 4. Cyrillus. 480
Nunquam de manu, 33. de conſ. d. 5. Hieronymus. 498
Nunquam de Pontificibus, 12. d. 96. Gelaſius Papa. 129
Nunquam de vitiis, 4. d. 36. Joan. Chryſoſtomus. 78
Nunquam divinatio, 24. 1. q. 1. Hieronymus. 651
Nunquid Cain, 26. de pœn. d. 1. Cyprianus. 403
Nunquid non erunt, 2. xxviii. q. 1. Innocentius. 378
Nunquid non omnia, 10. de conſ. d. 3. Stephan. v. 456
Nunc autem de ſeptima, in princ. v. q. 7. Gratianus. 150
Nunc autem divina, 7. d. 81. Nicolaus Papa. 87
Nunc autem non ſicut, 46. de conſ. d. 4. Auguſtin. 485
Nunc autem quæritur, in princ. v. q. 3. Gratianus. 192
Nunc autem quæritur, in princ. xxiii. q. 7. Gratianus. 313
Nunc ergo, in princ. j. q. 4. Gratianus. 167
Nunc quæritur, an purgare, in princ. xxxvi. q. 2. Grat. 654
Nunc quæritur, quibus, in princ. xxxv. q. 6. Gratianus. 650
Nunc quæritur, ſi ante, in princ. xxi. q. 3. Grat. 230
Nunc quæritur, ſi Sacerdotes, in principio, xii. quæſt. 2. Gratianus. 242
Nunc vero, 20. ix. q. 3. Stephanus. 216
Nunciatum eſt, 2. d. 84. Gregorius. 105
Nuper Foropopulenſis, 2. cii. q. 2. Gelaſius. 205
Nuptiæ terram replent, 12. xxxii. q. 1. Ambroſius. 589
Nuptiarum bonum, 41. xxxii. q. 1. Auguſtinus. 369

O

O Propheta. 80. j. q. 1. Hieronymus. 153
Obedientiam, in princ. d. 93. Gratianus. 113
Obeuntibus, 31. d. 63. Innocentius ii. 88
Obitum Theodori, 2. xii. q. 5. Gregorius. 251
Obitum Victoris, 16. d. 61. Gregorius. 80
Objiciuntur. 7. xxvii. q. 4. Auguſtinus. 393
Oblationes diſſidentium, 2. d. 90. Conc. Carth. iv. 111
Obſervandum quoque, 2. xv. q. 2. Conc. Tarrac. 262
Obviari, 21. xvij. q. 4. Gregorius. 218
Occidit Phinees. 14. xxiii. q. 8. Joannes Chryſoſt. 336
Octava diſcuſſio, 22. xii. q. 2. Conc. Hiſpal. 248
Odi, & prujnel, 21. xxiv. q. 1. Hieronymus 361
Odit Deus, 42. j. q. 1. Hieron. 133
Odio habeantur, 2. d. 36. Leo. 106
Offerebat, 18. xxxii. q. 7. Ambr. 297
Officii omitt, 13. xxii. q. 2. Julius Papa. 319
Officia, 18. xxxii. q. 3. Auguſt. 327
Olim rogo erat, 5. d. 95. Hieron. 117
Olim juſſus eſt, 2. vii. q. 1. Auguſt. 109
Omnis ætas, 1. xii. q. 1. Conc. Tolet. iv. 237
Omnis autem lex, 4. d. 1. Iſidorus. 2
Omnis Chriſtianus dilectiſſimi, 32. xi. q. 1. Auguſt. 229
Omnis Chriſtianus procurat, 69. de conſecrat. d. 1. Greg. vij. 463
Omnis cujuslibet, 212. j. q. 3. Leo. 188
Omnis electio, 7. d. 63. Septima Synodus. 84
Omnis homo, 21. de conſ. d. 2. Conc. Elibert. 478
Omnis jactantia, 2. xxi. q. 4. Septima Synodus. 300
Omnis iniquitas, 25. de pœn. d. 1. Hieron. 406
Omnis oppreſſus, 3. ii. q. 1. Anacletus Papa. 164
Omnis Presbyter, 106. de conſ. d. 4. Conc. Ilerd. 490
Omnis, qui alios, 2. v. q. 6. Hadrianus Papa. 198
Omnis, qui gemebat, 36. vii. q. 1. Pelagius. 203
Omnis, qui jam, 96. de conſ. d. 4. Auguſt. 489
Omnis, qui juſte, 10. d. 45. Iſidorus. 59
Omnis, qui non diligit, 37. de pœnitentia, d. 2. Joannes Chryſoſt. 406
Omnis, qui recedit, 24. xxxiv. q. 2. Beda. 340
Omnis res, 4. xxxii. q. 2. Joannes Chryſoſt. 370
Omnium vero, 4. d. 37. Hadrianus Papa. 50
Omnes decimæ, 5. xvi. q. 7. Conc. Rothomag. 281
Omnes accepit, 14. xxviii. q. 1. Conc. Agath. 378
Omnes Eccleſiæ, 5. xvii. q. 4. Lucius Epiſcopus. 286
Omnes Epiſcopi, 3. ii. q. 6. Sixtus Papa. 164
Omnes fœminæ, 36. xxvii. q. 1. Conc. Tolet. 4. 328
Omnes fideles, 62. de conſ. d. 2. Canon. Apoſt. 470
Omnes fideles, 1. de conſ. d. 3. Urbanus Papa. 496
Omnes hæ ſpecies, in princ. d. 3. Gratian. 2
Omnes homines, 3. d. 47. Gregorius. 61
Omnes illi, 4. vi. q. 1. Fabianus. 194
Omnes itaque, 36. xi. q. 1. Contra Theod. 222
Omnes leges, aut, 2. d. 2. Iſidorus. 1
Omnes leges, tam, 2. ii. q. 2. Nicolaus Papa. 138
Omnes Presbyteri, 26. xcii. q. 4. Conc. Tribur. 288
Omnes pſallentes, 2. d. 38. Septima Synod. 31
Omnes, qui adverſus, 13. iii. q. 5. Pelagius Papa. 183
Omnes, qui peragit, 4. d. 98. Conc. Kaiber. 103
Omnes, quos in pœnitentia, 8. xxx. quæſt. 1. Symmachus Papa. 380
Omnes, quos legere, 30. de conſ. d. 3. Auguſt. 479
Omnes, quos ſanctorum, 7. iii. q. 4. Fabianus Papa. 170
Omnes ſive Patriarchæ, 1. d. 22. Nicolaus Papa. 27
Omnes vero, 2. ci. q. 1. Hadrianus Papa. 194
Omne genus, 16. xxii. q. 2. Iſidorus. 306
Omne itaque, 10. xxvii. q. 2. Auguſt. 370
Omne, quod in pacis, 1. xxii. q. 1. Concilium Toletanum viij. 302
Omne, quod irreprehenſibile eſt, 8. xxv. q. 2. Marcellin. Papa. 330
Omne uve, 21. de conſ. d. 5. Conc. Carthag. iv. 486
Omne tempore, 124. de conſec. d. 4. Martin. Bracar. 491
Omne timorem, 9. xxiii. q. 8. Leo Papa. 334
Omnes Baſilicæ, 20. xvj. q. 7. Conc. Aurel. 282
Omnes Baſilicæ, 3. de conſ. d. 1. Iginus Papa. 477
Omnes confuſiones, 7. xxxii. q. 7. Hieron. 397
Omnium Sacerdotum, 2. d. 38. Leo Papa. 40
Omnium veſtrum, 46. xxiij. q. 3. Nicolaus. 330
Omnia Decretalia, 12. xxv. q. 1. Damaſus Papa. 330
Omnia, quæ adverſus, 4. iii. q. 9. Cornelius Papa. 183
Omnia quæcunque, 74. de conſ. d. 2. Ambroſius. 474
Omnia Sacramenta, 78. j. q. 1. Auguſt. 136
Omnia talia, 12. d. 12. Auguſt. 12
Omnibus conſideratis, 20. xxiv. q. 3. Auguſt. 340
Omnibus modis, 1. xxxi. q. 2. Greg. 452
Omnibus nobis, 2. xxix. q. 2. Julius Papa. 389
Omnibus, quibus, 2. ic. q. 2. Conc. Carthag. viii. 190
Omnibus ſervis, 3. d. 54. Conc. Aurel. 96
Omnibus nobis, 19. ii. q. 1. Leo. 160
Omnino confitemur, 11. d. 31. Leo iii. 35
Oportet etiam, in princ. d. 28. Gratian. 48
Oportet eum, 12. ciij. q. 1. Petrus. 200
Oportet infantes, 4. xx. q. 1. Nona Synodus. 198
Oportet Epiſcopum, 1. xxviii. q. 2. Hieron. 379
Oportet quoque, in princ. d. 40. Gratian. 53
Oportet Sacerdotes, 13. diſt. 81. Greg. 102
Oportet, ut primum, 2. iii. q. 2. Stephanus Papa v. 278
Oportebat, 3. d. 79. Stephanus Papa iij. 98
Operarum tibi, 4. d. 100. Joannes Epiſcopus. 124
Oratorium, 6. d. 42. S. Benedictus. 55
Ordinationes Epiſcoporum, 2. diſt. 64. Anacletus. 88
Ordinationes Epiſcoporum, 1. diſt. 25. Anacletus Papa. 48
Ordinationes Presbyterorum, 1. d. 75. Zepherinus Papa. 95
Ordinationes Presbyterorum, 7. d. 75. Caliſtus. 96
Ordinationes, quæ ab Hæreſiarchis, 5. ix. q. 1. Urban. 210
Ordinationes, quæ interveniente, 113. j. quæſt. 1. Gregorius vii. 148
Ordinatus, 4. d. 19. Celeſtinus. 60
Origo, 2. xxxii. q. 4. Hieron. 305
Oſius Epiſcopus dixit, 10. d. 61. Conc. Sardic. 80
Oſius Epiſcopus, 7. ci. q. 2. Conc. Sardic. 198
Oſius Papa, 2. d. 56. Damaſus Papa. 78

Oſtendit

Oſtendit Propheta, 21. xxiij. q. 3. *Auguſt.* 319
Oſtenſum eſt, ix pr. xvj. q. 4. *Gra.* 279
Oſtendit illos, 32. de conſec. d. 4. *Auguſt.* 483
Oſtiarius, 19. d. 23. *Conc. Carthag. iii.* 31
Oves Paſtorem, 9. vj. q. 1. *Pius Papa.* 194
Oves, quæ paſtori, 13. ii. q. 7. *Euſebius Papa.* 170

P

PAcem igitur, 9. de conſec. d. 5. *Innoc.* 465
Pagani, 25. ij. q. 7. *Cajus Papa.* 171
Palam eſt, 9. d. 11. *Auguſt.* 20
Pallium ſibi, 4. d. 100. *Greg.* 227
Pallium vobis, 10. d. 100. *Gregor.* ib.
Panis eſt, 55. de conſec. d. 2. *Ambr.* 471
Panis & calix, 39. de conſ. d. 2. *Ambr.* 468
Panem cœleſtem, 64. de conſec. d. 2. *Auguſt.* 470
Paratus, 2. xxiij. q. 1. *Auguſt.* 313
Parentelæ, 4. xxxv. q. 35. *Zacharias.* 449
Parſimoniam, 5. d. 41. *Conc. Gangrenſe.* 34
Parvuli alii, 74. de conſec. d. 4. *Iſidor.* 487
Parvuli fideles, 138. de conſec. d. 4. *Auguſt.* 496
Parvuli qui ſine, 14. xxii. q. 5. *Capitular.* 311
Parvulos, 110. de conſec. d. 4. *Greg.* 490
Paſce fame, 21. d. 86. *Ambr.* 107
Paſchæ ſolennitas, 23. de conſ. d. 3. *Conc. Carth. iij.* 478
Paſtor Eccleſiæ, 7. j. q. 2. *Proſper.* 194
Paſtoralis officii, 62. xij. q. 3. *Gra.* 204
Paternarum, 24. xxiv. q. 3. *Urbanus Papa.* 347
Patrem poſita, 2. xxxii. q. 1. *Pelagius.* 391
Pater profecta, 10. ix. q. 3. *Nicolaus Papa.* 213
Pater ſimoniacos, 27. j. q. 7. *Paſchalis Papa.* 154
Paulus dixit, 20. ii. q. 7. *Gregor.* 173
Paulus Dyachium, 41. ii. q. 7. *Greg.* 174
Paulus Petrum, 32. ii. q. 7. *Hieron.* 173
Paulus itaque, 6. ii. q. 3. *Greg.* 159
Paulianiſtæ, 52 j. q 1. *Innoc.* 134
Pauper, 72. xi. q. 3. *Iſidorus.* 232
Peccatum, 7. de pœn. d. 4. *Auguſt.* 428
Pecunia, 16. xvii. q. 4. *Theodor. in Pœnitentiali.* 287
Pœna illorum, 2. xxiij. q. 5. *Auguſt.* 323
Pœnale eſt, 11. xxv. q. 5. *Auguſt.* 250
Pœnæ ſicut, 18. de pœn. d. 1. *Digeſta.* 404
Pœnitentia eſt quædam, 4. de pœn. d. 3. *Auguſt.* 413
Pœnitentia, & mala, 1. de pœn. d. 3. *Ambr.* 423
Pœnitentia quæ dilata eſt, 92 de pœn. d. 1. *Leo.* 409
Pœnitentiam agere, 9. de pœn. d. 3. *Greg.* 422
Pœnitentium conjugatis, 13. xxxiij. q. 4. *Concilium Arelatenſe ii.* 415
Pœnitentem, 9 xxxj. q. 1. *Oſſena Synodus.* 393
Pœnitentes ſi tamen, 10. de pœn d. 1. *Auguſt.* 411
Pœnitentes tempore, 41. d. 50. *Conc. Agath.* 71
Pœnitentes vel infirmi, 2. d. 55. *Hilar. in Conc. Rom.* 75
Pœnitentibus, 5. xxxj. q. 7. *Conc. Carthag. iij.* 351
Pecuaria animalia, 9. de pœn. d. 2. *Greg.* 411
Per adoptionem, 6. xxx. q. 3. *Decreta.* 381
Per aquam, 9. de conſec. d. 4. *Ambr.* 480
Per baptiſmum Chriſti, 3 de conſ. d. 4. *Auguſt.* 47
Per Blaſium, 91. j. q. 1. *Auguſt.* 140
Per illicitam manus, 1. 12. q. 1. *Damaſus Papa.* 210
Per illicitam manus, 25 j. q. 7 *Damaſus Papa.* 154
Per Laicos, 20. xvj. q. 7 *Alexand. ii.* 282
Per principalem, 103. j. q. 1. *Nicolaus Papa.* 143
Per principalem, 61. 12. q 1. *Nicolaus Papa* 219
Per ſcripta, 5. ii. q. 6 *Stephan. Papa.* 175
Per ſingulas Eccleſias, 1. xxj. q. 1. *Conc. Calced.* 276
Per ſingulas provincias Epiſcopos, 2. ix. q. 3. *Conc. Antiochen.* 212
Per ſingulas provincias oportet, 1. 10. q. 3. *Martin. Bracarenſis.* 213
Perfecta, 10. de conſec. d. 2. *Anacletus Papa.* 465
Peregrina judicia, 12. iij. q. 6 *Stephanus Papa iij.* 183
Perfecta pœnitentia, 40. de pœn. diſt. 1. *Joannes Chryſoſtomus.* 406
Perfecta pœnitentia, 1. de pœn. diſt. 3 *Joannes Chryſoſtomus.* 422
Perlatum ad nos fuerat, 27. de conſ. d. 3. *Greg.* 481
Perlatum eſt ad nos, 4. d. 18. *Greg.* 109
Perlatum eſt ad nos, 2. xvi. q. 3. *Greg.* 226
Perlatum eſt ad ſanctam, 7. xxix. q. 2. *Concilium Triburienſe.* 381
Perlatum eſt ad ſedem, 12. d. 90. *Victor Papa.* 218
Perfectis, 1. d. 25. *Iſidorus.* 35
Perniciloſam, 25. xxiij. q. 1. *Innoc. ii.* 295
Perniciosè, 21. de pœn. d. 1. *Auguſt.* 405
Pervenit ad me quod, 28. xxiij. q. 2. *Greg.* 290
Pervenit ad me quoſdam, 12. de conſ. d. 3. *Greg.* 477
Pervenit ad nos Diaconus, 3. xxx. q. 1. *Deuſdedit.* 381
Pervenit ad nos Diaconus, 21. d 91 *Greg.* 115
Pervenit ad nos fama, 11. j. q. 1. *Greg. vii.* 107
Pervenit ad nos fama. 1. xvj. q. 7. *Greg. vii.* 281
Pervenit ad nos fratrem, 19. ii. q. 7 *Greg.* 195
Pervenit ad nos fratrem, 1. d. 84 *Greg.* 104
Pervenit ad nos Pimenium, 20 vii. q. 1. *Greg.* 201
Pervenit ad nos quod in, 12. xxiij. q. 2. *Greg.* 703
Pervenit ad nos quod quidam, 1. diſt. 101. *Concilium Chalcedonenſe.* 123
Pervenit ad nos quod quidam, 13. xxvii. q. 1. *Greg* 358
Pervenit ad nos quod quoſdam, 1. xxxi. q 3. *Greg.* 358
Pervenit ad nos quod ſi quis, 39 xj. q. 1. *Greg.* 263
Pervenit ad nos quidam, 9. d. 50. *Greg.* 44
Pervenit ad nos unde, 9. xvj. q. 1. *Paſchalis ii.* 257
Pervenit ad noſtras, 6. d. 18. *Conc. Calced.* 31
Pervenit ad notitiam, 29 de conſecr. diſt. 2. *Concil. Remenſe.* 467
Pervenit ad ſanctum, 24. d. 93. *Conc. Nicæn.* 115
Pervenit ad ſanctam, 26. diſt. 20. *Concilium Chalcedonenſe.* 103
Pervenit in ſanctam, 1. xxi. q 2. *Conc. Chalced.* 300
Perſonis quoque, 1. d. 93. *Greg.* 117
Peſſimam, 32. xxiij. q 3. *Innoc.* 337
Patimus, 19 21. q. 1. *Conc. Carth. iij.* 231
Petiiſti, 19 vii. q. 1. *Zacharias Papa.* 203
Petrus Diaconus, 1 d. 29 *Greg.* 32
Petrus doluit, 1. de pœn d. 1. *Ambr.* 403
Petrus poteſtatem, 40. ii. q 7. *Greg.* 174
Petrus qui Thabitam, 16 xxiij. q. 1. *Greg.* 334
Petrus Simoni, 19 j. q. 1. *Ambr.* 129
Pia mentis, 26. xvj. q. 7. *Gelaſius Papa.* 281
Pium eſt evadere, 41. de pœn. d. 3. *Auguſt.* 427
Piraticam, 2. xxx q. 1. *Zachar.* 391
Placet omnibus, 5. d. 65 *Conc. Carthag. ii.* 89
Placuit communi, 8. 16 q. 1. *Eugen. Papa.* 257
Placuit de infantibus, 1. j. q. 4 *Conc. Afric.* 147
Placuit de infantibus, 131. de conſecr. diſt. 4. *Conc. Carthagin. V* 470
Placuit etiam, 31. ii. q. 7. *Hadrian. Papa.* 175
Placuit Epiſcopos, 11. d 32. *Conc. Carthag. V.* 44
Placuit etiam, 2 d. 90. *Conc. Aurelianenſe.* 115
Placuit hæc ſancta, 4. d 16 *Sexta Synod.* 16
Placuit huic ſanctæ, 1 xvj q 3. *Gelaſius.* 277
Placuit igitur, 141 de conſ. d. 4 *Conc. Milevit.* 495
Placuit omnibus communi, 14. diſt. 12. *Concilium Bracarenſe.* 12
Placuit omnibus Epiſcopis, 12. x. q. 1. *Concilium Bracarenſe ii.* 215
Placuit omnibus reſidentibus, 3. xvj. q. 1. *Nicæna Synodus.* 296
Placuit per omnia, 7. xiij. q. 2. *Melchiades Papa.* 253
Placuit pro communi, 9 vij q 2. *Concilium apud Compendium.* 197
Placuit ſancto Conventui, 2. iv. q. 3. & 3. *Concilium Maceranſe.* 188
Placuit univerſo, 9. xi. q 1 *Conc. African.* 226
Placuit ut e nullo, 27. xii. q 1 *Conc. Carth. iii.* 202
Placuit ut a quibuſcumque, 9. ii. q. 9. *Julius Papa.* 164
Placuit ut altaria, 38 de conſ d. 1. *Conc. Afric.* 459
Placuit ut ante, 5. d. 77. *Conc. Carthag. iii.* 97
Placuit ut extra, 19 xx. q. 1. *Conc. Carth. iii.* 267
Placuit ut Clericus, 1. xxj. q. 3. *Conc. Aurel.* 321
Placuit ut conſecrato, 1. d. 18. *Conc. Cabilon.* 70
Placuit ut de ordinatione, 22. j. q 1. *Concilium Bracarenſe ii.* 130
Placuit ut deinceps, 2. 12. q. 3 *Urban. Papa.* 211
Placuit ut deinceps, 3. de pœnit. diſtinct. 6. *Urbanus Papa ii.* 433
Placuit ut dies, 14. de conſecr. diſt. 3. *Concilium Carthaginenſe V.* 478
Placuit ut Epiſcopi, 2. xii. q. 3. *Conc. Carth. iii.* 250
Placuit ut Epiſcopi, 2. xxj. q 3. *Conc. Carth. iii.* 321
Placuit ut hi, 11. xxxvj q. 2. *Conc. Aquiſgr.* 455
Placuit ut nemini, 21. vii. q. 1. *Concilium Carthaginenſe V.* 203
Placuit ut nullus, 102. j. q. 1. *Conc. Bracar. ii.* 131
Placuit ut nullus, 1. x. q. 1 *Conc. Bracar. ii.* 217
Placuit ut omnes, 9. de conſecr. diſt. 3. *Concilium Agathenſe.* 477
Placuit ut ordinandis, 7. diſt. 38. *Concilium Carthaginenſe iii.* 51
Placuit ut poſtquam, 21. de conſecr. diſt. 1. *Concil. Bracarenſe iii.* 479
Placuit ut pœnitentes, 48. d. 50. *Conc. Tolet. I.* 72
Placuit ut Presbyteri, Diaconi, 15. ii. q. 6. *Concil. Milevitanum.* 168
Placuit ut Presbyteri non vendant, 31. xii. q. 2. *Concil. Carthag.* 245
Placuit ut qui ſibi, 12. xxxiii. q. 5. *Conc. Bracar. I.* 327
Placuit ut quicumque ab Imperatore, 11. xi. q. 2. *Conc. Carthag. vii* 222
Placuit ut quicumque Clerici, 4. diſt. 74. *Conc. Carthaginenſe iii.* 93
Placuit ut quicumque dixerit, 134. de conſec. d. 4. *Conc. Mileuit.* 495
Placuit ut quicumque dixerit, 136. de conſec. d. 4. *Conc. Mileuitan.* 496
Placuit ut quicumque Epiſcopi, 13. xvj. q. 3. *Conc. Africanum.* 278
Placuit ut quicumque Epiſcopi, 1. xxj q. 6. *Concil. Milevitanum.* 279
Placuit ut quicumque in uno, 3. diſt. 72. *Concilium Milevitanum.* 92
Placuit ut quicumque parvulos, 133. de conſec. d. 4. *Conc. Mileuitan.* 495
Placuit ut quiſque, 41. xj. q. 1. *Concilium Carthaginenſe iii.* 124
Placuit ut quoties, 2. j. q. 2. *Conc. Bracar. ii.* 144

Placuit, ut quotieſcunque Clericis. 1. iii. q. 20. Concil. Carthag. vij. 187
Placuit, ut quotieſcunque congregandum, 10. d. 18. Con. Carthag. v. 22
Placuit, ut ſecundum, 5. xxxii. q. 7. Conc. Milev. 397
Placuit, ut ſiquando, 3. vi. q. 2. Conc. Afric. 196
Placuit, ut ſi quis aliquem, 2. ij. q. 4. Concilium Bracarenſe ij. 164
Placuit, ut ſi quis Clericus, 2. xxi. q. 2. Concilium Hiſpalenſe ij. 300
Placuit, ut ſi quorumcunque, 20. xxxiij. q. 2. Concilium Toletanum j. 401
Placuit, ut unuſquiſque, 103 j. q. 1. Conc. Brac. ij. 140
Placita ſecularia, 2. 20. q. 4. Conc. Erphordſurt. 263
Plebs Diœceſis, 11. d. 43. Gelaſius. 84
Plebiſcita ſunt, 2. d. 2. Iſidorus. 2
Plerique ex Judæis, 94. de conſ. d. 4. Conc. Toletanum iv. 489
Plerique refugientes, 3. xix. q. 3. Ambroſius. 257
Plerique Sacerdotes, 3. xiij. q. 1 Hilarius Papa. 207
Plerumque boni, 27. ij. q. 7. Auguſt. 271
Plerumque contingit, 88 2j. q 3. Gregorius. 336
Pluit Dominus, 40. de pœn. d. 3. Gregorius. 426
Plures baptiſmales, 54. xvi q. 1. Pelagius. 270
Plurimos Sacerdotes, 3 d. 82. Siricius Papa. 203
Ponderet, 14. d. 50. Caliætus j. 43
Pontifices, qui, 4. vii. q. 1. Nicolaus Papa. 399
Pontifices, quibus, 3. xii. q 3. Conc. Agath. 250
Porro cujus, in princ. ej. q. 4. Gratian. 297
Porro de effinitate, 3 xxxv. q 3. Gregor. 444
Porro doctum, 22. xxxv. q. 2 & 3. Paſchalis ij. 442
Porro gloriæ, 34. de conſ d. 1. Nicolaus Papa. 431
Porro illi, 31. de pœn. d. 1. Proſper. 405
Porro Moyſi, 6. d 84. Anacletus. 183
Porro ſcias, 4. d 43. Nicolaus 1. 83
Porro ſi de uxorum, 14. xvi q. 3. Joannes Papa viij. 278
Porro & Hieroſolymorum, 2. d. 66. Anacletus. 90
Poſſeſſio, 2. 16 q. 3. Conc. Tolet. iv. 274
Poſſeſſiones Eccleſiarum, 1. xvi. q. 4. Urbanus ij. 279
Poſſeſſiones, quas, 61. xvi. q. 1. Symmachus Papa. 274
Poſt appellationem, 31. ii. q. 4. Digeſta. 167
Poſt baptiſmum, 91. de conſ. d. 4. Rabanus. 489
Poſt Paſcha, eu d 76. Iſidorus. 95
Poſt quingentos, 9. xvi. q 3. Gelaſius Papa. 277
Poſt ſuſceptum, 5. xxx. q. 3. Paſchalis ij. 373
Poſt uxoris obitum, 3. xxx. q 4. Paſchalis ij. ibid
Poſtea figuratur, 63. de conſ. d. 4. Rabanus. 486
Poſtea tanguntur, 68. de conſ. d. 4. Rabanus. 487
Poſtquam, 21. xxv q 2. Pelagius. 335
Poſtquam aſcenderit, 88. de conſ. d. 4. Rabanus. 489
Poſtquam hoſtilis, 49. xxi. q. 1. Gregorius. 271
Poſtquam pretio, 13. xiii. q. 2. Hieron. 354
Poſtquam quamquam, 22. d. 32. Gregor. 65
Poſtquam ſe baptizandus, 41 de conſ. d. 4 Rabanus. 480
Poſtquam eos credere, 78. de conſ. d. 4. Auguſtin. 485
Poſtulatus, 6. iii. q. 7. Beda. 185
Poteſt diſcutiſſe, 21. de pœn. d. 2 Gregorius. 415
Poteſt fieri, 32. de pœn. d. 1. Ambroſius. 408
Precariæ a nemine, 4. x. q. 2. Conc. Mediomatricis. 217
Precariæ de quinquennio, 3. x. q. 2. Belnacenſi Conc ib.
Precariæ, & commutationes, 44. xii. q. 2. Mediomatricen. Conc. 245
Præceptum Domini eſt, 21. xxxii. q. 3. Concilium Tolet. xij. 392
Præceptum enim, 4 ii. q. 2. Zepherinus Papa. 158
Præcepta Canonum, 12. d. 33. Gelaſius Papa. 77
Præcepta Synodalia, 5. de conſ. d. 1. Gelaſius. 437
Præcepta Apoſtolicis, 2. d. 12. Gregorius. 11
Præcepit Dominus, 19. xii. q. 5 Hieronymus. 395
Præcipimus etiam, 5. xxi. q. 2. Innoc. ij. 305
Præcipimus, ne Diaconos, 26. d. 93. Sexta Synodus. 616
Præcipimus, ne unquam, 10 d 34. Gregorius. 49
Præcipimus, ut decimas, 5. xvi. q 1. Nicolaus ij. 273
Præcipimus, ut Epiſcopi, 11. d. 93. Innoc. ij. 112
Præcipimus, ut in poteſtate, 24. xii. q. 1. Canones Apoſtolorum. 240
Præcipimus, ut juxta, 53. xvi. q 1. Gregorius. 272
Præcipimus, ut tam Epiſcopi, 5 xxi. q. 4. Innoc. ij. 308
Præcipiendum eſt, 15. xiii. q. 2. Conc. Varenſe. 634
Præcipue, 3. 22. q. 3. Nicolaus Papa. 625
Prædia, 5. xii. q. 2. Pius Papa. 262
Prædicandum eſt, 27. xvi q. 1. Eutychianus Papa. 304
Prædicator, 64. xvi. q. 1. Septima Synodus. 274
Prædixerat, 75. de pœn. d. 1. Hieronymus. 411
Presbyter coæ, 4. d. 78. Neocæſarienſe Conc. 98
Presbyter aut Diaconus, 12. diſt. 81. Canon. Apoſt. 301
Presbyter aut Diaconus, quem. 2. 22 q. 3. Nicolaus. 364
Presbyter cum ordinatur, 8. d 23. Carth. Conc. iv. 30
Presbyter cum Diœceſim, 3. xii q. 5. Agath. Conc. 251
Presbyter Euchariſtiam, 93. de Conſec. d. 2. VVormac. Concil. 676
Presbyter inconſulto, 2. xxvj q. 6. Carth. Conc. iij. 301
Presbyter inconſulto, 14. xxxj. q. 4. Carthaginenſe Concil. iv. 362
Presbyter mane, 2. d. 91. Nannetenſe Conc. 110
Presbyter præſente, 11. d. 95. Marcinus Papa. 118
Presbyter quidam, 18. d. 50. Greg. 44
Presbyter ſi e plebe, 13. ii. q. 5. Ilerdenſe Conc. 141
Presbyter ſi fornicationem, 5. diſt. 82. Hybern. Conc. 206
Presbyter ſi per pecuniam, 3. j. q. 1. Greg. 127
Presbyter ſi uxorem, 9. d. 28. Neocæſ. Conc. 37
Presbyter vel quilibet, 5. ii. q. 5. Greg. Papa iij. 160
Presbyteri baptizatos, 120. de Conſ. diſt 4. Gregorius. 491
Presbyteri de occultis, 4. xxvj. q. 6. Evariſtus Papa. 341
Presbyteri, Diaconi, & univerſi, 3. d. 24 Gelaſius Papa. 52
Presbyteri, Diaconi, Subdiaconi, 19 diſt. 34. Agathenſe Conc. 47
Presbyteri, Diaconi, vel cæteri, 34. xi. q. 3. Milevitan. Conc. 223
Presbyteri qui per Diœceſanos, 103. de Conſecrat. diſt. 4. Ex Conc. apud Valentiat. 491
Presbyteri qui per Diœceſes, 5. diſt. 95. Carth. Concilium iv. 117
Presbyteri quos, 2. d. 68. Gregor. iij. 98
Presbyteri vero in Eccleſia, 12. diſt. 95. Neocæſarienſe Concil. 118
Presbyteri vero, in princ. d. 67. Gratian. 00
Presbyterum de quo, 3 d. 50. Greg. Papa. 64
Presbyterum per ignorantiam, 16. d. 28. Sexta Synod. in Trullo. 38
Presbyterorum etiam, in princ. d. 56. Gratian. 98
Presbyterorum filios, 2. d. 56. Urbanus Papa ij. ib.
Presbyteris, Diaconis, 8. d 27. Calixtus Papa ij. 34
Presbyteris, ſeu extra, 119. de Conſ. d 4. Innoc. Papa. 451
Presbyteros, qui immolaverunt, 32. diſt. 50 Ancyranum Conc. 68
Presbyteros Diaconos, 38. xij. q. 1. Greg. 270
Presbyteros alter, 2. d. 95. Gelaſius. 127
Præterea Clericus, 4. 02 q. 1. Nicolaus. 346
Præterea Presbytero, 18. diſtinct. 93. Concilium Carthag. ij. 125
Præfenti Concilio, 18. d. 34. Conc Matiſcon. 75
Præſenti decreto, 2. v. q. 2. Sylveſter Papa. 191
Præſentium latoris, 3. vij. q. 1. Gregorius. 168
Præſentium portitorem, 3 j. q. 5. Urbanus ij. 149
Præter nos demonſtratur, 2. ij. q. 4. Sylveſter Papa. 164
Præſulum, 2. xvi. q. 3. Gelaſius 256
Præſumunt, 32. ii. q. 7. Auguſtinus. 172
Præter hoc, 6. d. 30. Alexand. ii. 4
Præterea devotionis, 10. xxiij q. 8. Joann. viij. 534
Præterea frequentes, 3. d. 31. Innoc. Papa. P2
Præterea placuit, 7. d. 28 Arelat. Conc. iij. 37
Præterea ſolicitatis, 10. d. 23. Nicolaus Papa. 31
Pridem præcipimus, 7. xviij. q. 2. Greg. Papa. 291
Primus homo, 34 de pœn. d. 2. Ambr. 418
Prima actione, 13. xvj. q. 3. Hiſpal. Conc. ii. 276
Prima annotatio, 11. d. 24. Beda. 18
Prima autem, 10 d. 10. Beda, Ex te Iſidor. ib.
Prima Conſolatio, 41. de pœn d. 3. Ambr. 426
Prima igitur, 73. de Conſec. d. 4. Auguſt. 465
Prima quando, in princ. xxiij. q. 2. Grat. 200
Prima quidem, 44. de Conſec. d. 2. Auguſt. 400
Prima ſedes, 10. 22 q. 1. Hormiſda Papa. 314
Prima ſedes, 3. d. 99. African. Conc. 113
Primum eſt, 8. xxii. q. 2. Auguſt 305
Primum itaque, 4. ſin. d. 25. Hieron. 14
Primum interrogatur, 93. de Conſec. d. 4 Raban. 683
Primo gradu, 4. xxxv. q. 3. Iſidor. 444
Primo tempore, 13. ii. q. 1. Melchiades Papa. 134
Primates, 5. ii. q. 2. Felix Papa I. 257
Primates Epiſcopus, 6. d. 71 Carth. Conc. I. 93
Principes virtutem, 32. de pœn. d. 2. Auguſt. ib.
Principes ſeculi, 20. xxiij q. 5. Iſidor. 327
Principali, 13. d. 63. Pelagius 85
Principatus, 23. j. q. 1. Leo Epiſcopus. 135
Principium, 45. ſin. de pœn. d. 2. Greg. 424
Priſca Conſuetudo, 2. d. 100. Greg. 124
Priſcis igitur, 1. d. 33. Gelaſius 73
Priſcis quidem, 2. 2. q. 3 Emeritenſe Conc. 217
Privilegium, 43. 2j q. 3 Gregorius. 211
Privilegia, 1. xxv. q. 2. Anaclet. 313
Privilegia, 2. xxv. q. 2. Leo Papa. ib.
Privilegia, 19. xxv. q. 2. Leo Papa. 354
Privilegia, 3. d. 3. Iſidorus. 2
Prius ergo, 6. iij. q. 2. Euſebius Papa. 178
Prius eſt, 4. ſin. iij q. 11. Codex. 180
Priuſquam, 4. d. 98. Greg 34
Priuſquam conveniret, 41. xvvii. q. 2 Joannes Chryſoſtomus. 374
Pro dilectione, 95 de Conſec. d. 2. Cyprian. 674
Pro impenſis, in princ. xv. q 1. Gratian. 463
Pro membris, 4. xxiij. q 3. Auguſt. 315
Pro obeuntibus, 21 ej. q 2. Greg. Papa ii. 233
Pro qualitate, 7. xxvj. q 7. octava Synod. 303
Pro reverentia, 11. d. 44 Tolet Conc. 58
Probatum, 17. xvj. q. 1 Pelagius Papa. 668
Proclives, 2 xx. q 3 Tolet. Conc. iv. 6,8
Prodeſt, 4. xxiij q. 5. Auguſt. 325
Productior eſt, 7. de pœn. d. 3. Auguſt. 472
Progenitum ſuum, 16 xxxv q 2. & 3. Greg. Papa. 441
Prohibete, 21 d. 23. Anicetus Papa. 31
Prohibentur accuſare, 14. ii. q. 1. Digeſta. 276
Prohibeantur ergo, in princ diſt 98 Gratian. 168
Prohibeatur etiam, in princ. d 48 Gratian. 63
Prohibendum, 24. j a d. 34. Elibert Conc. 94
Pronunciandum, 2. de Conſec. d. 3. Lugdunenſe Conc. 474

Proprio

Propter in mortem, 13. de conſ. d. 4. *Leo Papa.* 481
Prophetavit, 73. j. q. 1. *Auguſt.* 136
Propoſitum enim, 4. xxxii. q. 5. *Auguſt.* 394
Propoſitum Monachi, 1. xx. q. 3. *Leo Papa.* 208
Propoſuiſti, 1. d. 82. *Innoc.* 103
Propter Eccleſiaſticas, 4. d. 18. *Antioch. Conc.* 20
Propter Eccleſiaſticas, 13. d. 18. *Martinus Papa.* 22
Propter eos, 26. vij. q. 1. *Chalced. Conc.* 202
Propter gloriam, 69. *de Conſec.* d. 4. *Ambr.* 487
Propter ſuperfluam, 22. ij. q. 6. *Theod. Leg.* 166
Propter rimae, 10. diſt. 19. *Conſtantin. Synod.* 24
Propter orandum, 85. *de Conſecr.* diſt. 4. *Toletan. Concilium iv.* 488
Providendum quoque eſt, in pr. d. 81. *Grat.* 104
Provincia, 1. d. 99. *Anacl. Papa.* 023
Pſalmiſta, 20. d. 23. *Conc. Carthag. iv.* 31
Pudenda, 11. xxvi. q. 2. *Pelagius Papa.* 381
Pudicae quoque, in pt. d. 43. *Grat.* 56
Pudor eſt, 1. cxxii. q. 2. *Ambr.* 389
Pueri ad ſacras, 120. j. q. 1. *Greg.* 240
Pueri ante annos, 15. xxii. q. 3. *Conc. Eliberit.* 311
Puelle, 2. xx. q. 2. *Conc. Tribur.* 298
Puella, 8. xx. q. 1. *Leo.* 397
Pulchra etiam, 16. d. 44. *Ambroſ.* 107
Pulſeros, 3. iij. q. 6. *Fabian.* 082
Pura & ſimplex, 17. iij. q. 9. *Ambroſ.* 186
Purgationem, in pr. xv. q. 5. *Grat.* 264
Puto Chriſtianam, 14. xxxii. q. 5. *Auguſt.* 395
Puto quod fine, 35. ij. q. 7. *Auguſt.* 173
Putant quidam, 1. xiv. q. 3. *Hieron.* 257

Q

QUa autem poena, in pr. ii. q. 3. *Grat.* 059
Que traditione, 5. d. 11. *Gelaſius Papa.* 28
Qua vero aetate, in pt. d. 78. *Grat.* 98
Quacumque arte, 9. xxii. q. 5. *Iſidorus.* 311
Quadrageſima ſca, 5. d. 4. *Ambr.* 3
Quadrageſima ſumma, 16. de conſ. d. 5. *Greg.* 497
Qualis condemnatio, 9. ii. q. 7. *Clemens.* 170
Qualis debeat, 4. xxx. q. 5. *Leo Papa.* 384
Qualis enim, 21. viij. q. 1. *Hieron.* 209
Qualis bine, 4. d. 21. *Greg.* 34
Quali eos, 44. xxiij. q. 5. *Pelagius.* 349
Qualitas lucri, 2. de poen. d. 3. *Leo Papa.* 431
Qualiter Epiſcopus, in pt. d. 24. *Grat.* 38
Qualiter ordinari, 13. vii. q. 1. *Greg.* 125
Qualiter vero, in pt. d. 71. *Grat.* 93
Quam magnum eſt, 10. xxiij. q. 4. *Auguſt.* 316
Quam periculoſum ſit, 8. eii. q. 1. *Cypr.* 193
Quam pia mentis, 1. j. q. 2. *Bonifac.* 144
Quam praepoſterum, 25. eiij. q. 2. *Cypr.* 255
Quam ſit neceſſarium, 5. xviij. q. 2. *Greg.* 291
Quamobrem, 68. de poen. d. c. *Hieron.* 410
Quamquam omnes, 6. d. 23. *Conc. Tolet. vi.* 30
Quamquam Sacerdotum, 2. xix. qu. 1. *Eugenius in Syno de Rom.* 257
Quamquam ſecundum honorem, 14. ii. q. 7. *Auguſt.* 173
Quamvis caeta, 61. d. 50. *Auguſt.* 71
Quamvis cnete, 12. de poen. d. 1. *Auguſt.* 411
Quamvis Chorepiſcopis, 4. d. 68. *Leo.* 91
Quamvis dictum ſit, 15. xxii. q. 1. *Auguſt.* 324
Quamvis errare, 12. d. 38. *Auguſt.* 32
Quamvis liceat, 7. iij. q. 6. *Eleuther. Papa.* 081
Quamvis plenitudo, 89. de poen. d. c. *Leo.* 414
Quamvis triſte, 24. vii. q. c. *Greg.* 200
Quamvis vere ſint, 75. xi. q. 3. *Auguſt.* 232
Quamvis univerſo, 3. d. vi. *Gelaſius.* 27
Quamvis unum, 29. de conſ. d. 4. *Auguſt.* 482
Quando ab Hieroſolymis, 137. de conſecr. diſt. 4. *Auguſtinus.* 495
Quando Adam, 33. de poen. d. c. *Ambr.* 018
Quando autem convenerint, 8. diſt. 44. *Concilium Nannetenſe.* 57
Quando autem ſtamus, 90. de conſ. d. 1. *Cypr.* 463
Quando Epiſcopus, 5. d. 24. *Conc. Nannetenſe.* 32
Quando ergo, 23. xi. q. 3. *Hieron.* 227
Quando neceſſitas, 4. d. 86. *Auguſt.* 106
Quando Presbyteri aut Diaconi, 3. diſt. 28. *Conc. Toletanum iv.* 34
Quando Presbyteri in Parochiis, 2. diſt. 18. *Conc. Toletanum iv.* 31
Quando Presbyteri per Kalendas, 9. diſt. 44. *Concil. Nannetenſe.* 57
Quando quis, 128. de confecr. diſt. 4. *Joannes Chryſoſtomus.* 450
Quando vult Deus, 19. xxiii. q. 4. *Auguſt.* 312
Quando & ubi, 6. d. 75. *Ordo Roman.* 85
Quantam erogantur, 14. xxiij. q. 4. *Auguſt.* 317
Quanta a nobis, 8. ii. q. 5. *Greg.* 161
Quanto Apoſtolica, 10. d. 43. *Greg.* 88
Quanto tempore, 1. iij. q. c. *Joan. Papa.* 177
Quantum dicit, 48. d. 50. *Gelaſius Papa.* 70
Quantuslibet ergo, 53. de poen. d. 1. *Ambr.* 408
Quantumlibet, 9. d. 47. *Auguſt.* 64
Quapropter in ſiliabus, 17. xxvii. q. 2. *Hieron.* 374
Quapropter nec Clericorum, 47. ii. q. 7. *Gelaſius.* 275
Quatuor autem, 27. xii. q. 2. *Gelaſius.* 244
Quatuor modis, 78. xi. q. 3. *Greg.* 238
Quae ad perpetuam, 1. xxv. q. 1. *Leo Papa.* 338
Quae Chriſto, 10. xxvii. q. 1. *Innoc.* 366
Quae circa ordinandos, in pt. d. 98. *Grat.* 123
Quae contra mores, 2. d. 8. *Auguſt.* 6
Quae de cauſa, 9. ii. q. 5. *Greg.* 161
Quae digniter domus, 20. xxiv. q. 1. *Ambr.* 340
Quae ipſis Sacerdotibus, 5. d. 18. *Auguſt.* 52
Quae Lotharius, 14. ii. q. 1. *Nicolaus Papa.* 157
Quae ſemel dedicata ſunt, 4. xix. q. 3. *Concilium Chalcedonenſe.* 295
Quaecumque a parentibus, 20. xxv. q. 2. *Codex Theod.* 354
Quaecumque contentiones, 7. xi. q. 1. *Marcel. Papa.* 219
Quaecumque enim, 6. de poen. d. 4. *Beda.* 418
Quaecumque mulier, 2. d. 30. *Conc. Gangr.* 38
Quaecumque res, 5. x. q. 1. *Conc. Antioch.* 212
Quaedam capitula, 3. d. 96. *Conc. Chalced.* 118
Quaedam cum ſtaret, 19. xxxii. q. 7. *Conc. quoddam.* 298
Quaedam etiam leges, 6. d. 2. *Iſidorus.* 0
Quaedam lex terrena, 20. xxx. q. 2. & 3. *Greg.* 440
Quaelibet occulta loca, 32. d. 40. *Greg.* 34
Quem poenitet, 88. de poen. d. 1. *Auguſt.* 413
Quem progenitores, 6. xx. q. c. *Conc. Tribur.* 296
Quemadmodum illicita, 9. d. 12. *Greg.* 12
Quemadmodum membrum, 4. xxiij. q. 7. *Auguſt.* 332
Quemadmodum non recte, 10. xxxii. q. 7. *Aug.* 357
Quaerat hic aliquis, 44. de poen. d. 3. *Hieron.* 407
Quaerendum eſt in judicio, 18. ii. q. 7. *Coeleſt. Papa.* 171
Quaerendum eſt interea, 4. de poen. d. 1. *Beda.* 415
Quaeris a me, 129. de conſ. d. 4. *Auguſt.* 491
Quaeritur cur Patriarcha, 22. xxii. q. c. *Aug.* 307
Quaeritur de his, in pr. d. 74. *Grat.* 93
Quaeritur de illis, in pr. d. 68. *Grat.* 90
Quare ergo, 21. vi. q. 1. *Auguſt.* 136
Quaeſitum eſt ab aliquibus, 10. xiij. qu. 2. *Concil. Moguntinenſe.* 256
Quaeſitum eſt de Epiſcopis, 4. j. q. c. *Urban. in Concilio Alvernico.* 143
Quaeſitum eſt etiam, 45. xxiij. q. 4. *Innoc.* 363
Quaeſtionem de ſervis, 33. xii. q. c. *Codex.* 247
Quaeritur pater, 36. ii. q. 7. *Auguſt.* 173
Queſta eſt nobis, 11. xiij. q. 2. *Greg.* 254
Queſti ſunt, 48. xvi. q. 1. *Conc. Mogunt.* 271
Queſti nobis ſunt, 41. xvii. q. 4. *Greg.* 290
Qui abſtulerit, 4. xii. q. 2. *Anacl.* 241
Qui accuſare, 8. iij. q. 9. *Damaſus.* 186
Qui admiſit, 1. xv. q. 8. *Conc. Neocaeſar.* 263
Qui admiſſa plangit, 14. de poen. d. 3. *Greg.* 413
Qui admiſſa plangunt, 10. de poen. d. 3. *Greg.* 413
Qui aliorum, 32. xxiv. q. 3. *Urban. Papa.* 346
Qui ambulat, 5. v. q. 5. *Proverbia.* 193
Qui apud Donatiſtas, 4. j. q. 4. *Conc. Africam.* 148
Qui autem quod tulit, in pt. v. q. 6. *Grat.* 193
Qui autem turpi lucro, in pt. d. 91. *Grat.* 114
Qui bene, 94. de conſ. d. c. *Conc. Arelat.* 467
Qui bis ignoranter, 117. de conſec. diſt. 4. *Theodorus in Poenitentiali.* 491
Qui bona agunt, 4. xvii. q. 1. *Greg.* 285
Qui calumniam, 2. v. q. 6. *Greg.* 193
Qui Cathedram, 3. d. 93. *Cypr.* 114
Qui Chriſti, 1. xii. q. c. *Stephan. Papa.* 240
Qui clementiam, 21. d. 86. *Hieron.* 107
Qui communicaverint, 19. xi. qu. 3. *Concilium Carthaginenſe iv.* 227
Qui compulſus, 1. xvii. q. 5. *Pius Papa.* 310
Qui conſentit, 100. xi. q. 3. *Iſidorus.* 235
Qui contempſit, 4. d. 8. *Auguſt.* 6
Qui contra, 16. xxiv. q. 1. *Liberius Papa.* 341
Qui crimen intendit, 6. vi. q. 1. *Hadrian. Papa.* 194
Qui crimen objicit, 4. ii. q. 8. *Sixtus iii.* 176
Qui crimen objicit, 18. iij. q. 4. *Hadrian. Papa.* 183
Qui de menſa Regis, 21. d. 37. *Hieron.* 50
Qui deſponſatam, 12. xxviij. q. c. *Greg.* 376
Qui die ſolemni, 66. de conſec. diſt. 1. *Concilium Carthaginenſe iv.* 463
Qui diſcordat, 65. de conſec. d. 2. *Auguſt.* 472
Qui divina vocatione, 28. xiij. qu. 2. *Concilium Toletanum iv.* 256
Qui divini beneficii, 4. de poen. d. 4. *Auguſt.* 43
Qui divinationes, 2. xxvj. q. 5. *Conc. Ancyran.* 38
Qui dormierit, 30. xxvii. q. 2. *Conc. Aurel.* 373
Qui dormierit, 21. xxxii. q. 7. *Conc. Mogunt.* 398
Qui ea quae Dei ſunt, 10. d. 38. *Greg.* 38
Qui Eccleſiaſticis diſciplinis, 3. d. 34. *Zoſim. Papa.* 49
Qui Eccleſiaſticae diſciplinae, 1. d. 59. *Zoſim. Papa.* 80
Qui egerit veraciter, 3. de poen. d. 7. *Aug.* 434
Qui Epiſcopus, 2. d. 23. *Conc. Carthag. iv.* 29
Qui Epiſcopatum deſiderat, 16. viii. q. 1. *Aug.* 207
Qui ex familiis, 4. d. 54. *Conc. Tolet. iv.* 73
Qui exigis rationem, 6. xxii. q. 1. *Aug.* 310
Qui habetis, 14. xix. q. 3. *Auguſt.* 257
Qui in aliquo crimine, 5. d. 51. *Conc. Tolet. iv.* 73
Qui in aliud, 5. d. 25. *Auguſt.* 34
Qui in alterius, 1. v. q. 2. *Hadr. Papa.* 190
Qui in caſtigatione, 6. xxxiij. quaeſt. 4. *Joannes Chryſoſtomus.* 435
Qui in Eccleſia, 32. xxiv. q. 3. *Aug.* 348
Qui in matrona, 15. de conſec. d. 4. *Iſidor.* 481
Qui in qualibet, 10. j. q. 7. *Felix Papa.* 152
Qui jubente Sacerdote, 39. xj. q. 3. *Conc. Ilerd.* 219

Qui

Qui jubente Sacerdote, 10. j. q. 7. *Felix Papa.* 252
Qui juſtus eſt, 90. xi. q. 3. *Auguſt.* 234
Qui malos, 29. xxiii. q. 3. *Hieron.* 328
Qui manducat me, 75. de conſec. d. 2. *Auguſt.* 474
Qui manducant & bibunt, 58. de conſec. ii. diſt. 2. *Auguſtinus.* 471
Qui merito facinorum, 29. xi. qu. 3. *Concil. Carthaginenſe iv.* 228
Qui natus eſt, 38. de pœn. d. 3. *Joann.* 406
Qui nec regiminis, 32. ij. q. 7. *Auguſt.* 173
Qui negligens, 3. xxiv. q. 3. *Hieron.* 343
Qui non probaverit, 3. ij. q. 3. *Caius Papa.* 155
Qui oblationes Defunctorum, 9. xiii. q. 2. *Concil. Carthaginenſe iv.* 253
Qui oblationes Defunctorum, 39. xiii. q. 2. *Concilium Vaſenſe I.* 253
Qui occiderit, 28. xxii. q. 4. *Capitularia.* 288
Qui omnipotentem, 55. xi. q. 3. *Fabian. Papa.* 234
Qui patrem, 6. d. 35. *Innoc.* 76
Qui peccat, 40. xxiii. q. 4. *Auguſt.* 328
Qui pejerat ſe, 2. xxii. q. 5. *Pius Papa.* 320
Qui pejerare paratus eſt, 13. xxii. q. 5. *Chromatius.* 311
Qui per pecuniam, 5. j. q. 1. *Octava Synod.* 128
Qui perfectionem, 19. j. q. 1. *Innoc.* 129
Qui plures Eccleſias, 3. xxi. q. 1. *Leo iv.* 205
Qui poteſt obviare, 8. xxiii. q. 3. *Anaſtaſius & Damaſus Papa.* 315
Qui Presbyterum, 24. xvij. q. 4. *Conc. Magunt.* 283
Qui propinquam, 4. xxxv. q. 2. & 3. *Fabian. Papa.* 440
Qui rapit pecuniam, 18. xvii. q. 4. *Anaclet.* 287
Qui recedit, 14. de pœn. d. 4. *Proſper.* 430
Qui recedunt, 7. xxvi. q. 6. *Conc. Araſicum.* 361
Qui recte judicat, 66. xi. q. 3. *Greg.* 232
Qui religioſa feminis, 11. xviii. q. 2. *Conc. Carth. iv.* 292
Qui reſidit, 97. xi. q. 3. *Auguſt.* 235
Qui ſacrum, 45. d. 50. *Degeſta.* 70
Qui ſacramento, 11. xxii. q. 4. *Conc. Ilerdenſe.* 308
Qui Sanctus, 66. de pœn. d. 1. *Hieron.* 410
Qui ſcelerate, 24. de conſecr. d. 2. *Iſidorus.* 466
Qui ſcit ſe, 14. ij. q. 1. *Leo Papa.* 165
Qui ſe ſcit, 12. ij. q. 4. *Vigilius Papa.* 165
Qui ſecundum carnem, 13. xxiii. q. 4. *Hieron.* 317
Qui ſemel, 2. d. 50. *Martinus Papa I.* 64
Qui ſincera, 3. d. 45. *Gregor.* 58
Qui ſine crimine, 5. d. 26. *Ambr.* 35
Qui ſine peccato eſt, 2. ij. q. 1. *Greg.* 184
Qui ſine ſalvatore, 7. xxvi. q. 2. *Auguſt.* 336
Qui ſunt ſortilegi, *in princ.* xxvi. q. 1. *Gratian.* 356
Qui ſtrit, 5. xxxiii. q. 3. *Hieron.* 436
Qui ſpiritualem, 4. xxx. q. 4. *Conc. Tribur.* 383
Qui ſtudet, 11. j. q. 2 *Greg. Nazianz.* 128
Qui ſub gradu, 31. d. 50. *Baſilius.* 68
Qui Subdiaconum, 29. xvii. q. 4. *Capitularia.* 288
Qui ſuos Epiſcopis, 9. d. 55. *Clemens.* 214
Qui venatoribus, 8 d. 86. *Auguſt.* 106
Qui venatoribus, 9. d. 86. *Auguſt.* 16
Qui vere, 22 xvi. q. 1. *Conc. Chalcedon.* 267
Qui vero excommunicato, 38. xi. q. 3. *Geloſius.* 219
Qui vero odit, 40. d. 50. *Conc. Matiſcenſe.* 69
Qui vero relicta, *in princ.* xxi. q. 2. *Gratian.* 300
Qui viderit, 13. xxxii. q. 5. *Greg.* 353
Qui vitiis nutriendis, 38. xxiii. q. 5. *Auguſt.* 329
Qui vos ſpernit, 24. 8. q. 1. *Hieron.* 208
Qui vult confiteri, 1. de pœn. d. 6. *Auguſt.* 425
Qui vult eleemoſynam, 19. de pœn. d. 3. *Auguſt.* 423
Qui vult facere, 16. de pœn. d. 2. *Auguſt.* 406
Qui uxorem ſuam, 10. xxxiii. q. 5 *Conc. Remenſe.* 394
Qui & divinis, 24. xii. q. 2. *Geloſius.* 243
Quia Agatho, 25 xvii. q. 2 *Greg.* 372
Quia alii, 24. xii. q. 2. *Ambroſius.* 255
Quia aliquanti, 4. d. 80. *Siricius Papa.* 103
Quia autem duo eſt, 5. 20 q. 1. *Greg.* 296
Quia cognovimus, 6. 2. q. 3. *Conc. Tolet.* 218
Quia corpus, 35. de conſec. d. 2. *Euſebius Emiſſen.* 467
Quia dies, 30. de conſec. d. 5. *Greg. vij.* 462
Quia Divinitatem, 95. de pœn. d. 1. *Hieron.* 410
Quia ea, 9. iij. q. 2. *Pelagius Papa.* 178
Quia Epiſcopus, 5 v. q. 3. *Anacletus Papa.* 192
Quia ergo a conſanguineorum, *in princ.* xxxv. q. 2, & 3. *Gratian.* 440
Quia ergo major, *in princ.* d. 22. *Gratian.* 27
Quia ex ſola Eccleſia, 22. xxiv. q. 1. *Greg.* 340
Quia frater, 18. vij. q. 1. *Pelagius Papa.* 201
Quia igitur ſuſcepta, 9. d. 43. *Greg.* 84
Quia in quibuſdam, 4. d. 89. *Conc. Chalcedon.* 110
Quia ingredientibus, 7. xxv. q. 3. *Greg.* 293
Quia Joannes, 3. iij. q. 5. *Greg.* 231
Quia juxta Canonicas, 3. v q. 6. *Greg.* 193
Quia juxta Sanctorum, 58. xvj. q. 1. *Capit. Caroli & Ludovici.* 273
Quia morte Domini, 250. de conſ. d. 2. *Ambr.* 469
Quia paſſus eſt, 36. de conſ. d. 2. *Auguſt.* 468
Quia per ambitionem, 6. d. 64. *Gelaſius.* 82
Quia præſulatus, 3. j. q. 4. *Leo iv.* 148
Quia radix, 19. de pœn. 6. 2 *Auguſt.* 416
Quia res, 50. 21 q. 1. *Gelaſius Papa.* 224
Quia Sacerdotes, 13. ii. q. 1. *Hieron.* 205
Quia ſancta, 28. d. 63. *Steph. Papa.* 85
Quia ſanctitas, 16. d. 50. *Greg.* 66
Quia ſimpliciter, 14. d. 36. *Urbanus.* 79
Quia ſunt culpæ, 30. d. 28 *Greg.* 37
Quia te quaſi obnoxium, 38. d. 50. *Stephan. V.* 69
Quia tua fraternitas, 8. xij. q. 1. *Greg.* 218
Quia vero de natura, *in princ.* d. 6. *Gratian.* 4
Quia vero, de Pœnit. *in pr.* de pœn. d. 2. *Gratian.* 414
Quia vero multorum, *in pr.* de pœn. d. 4. *Gratian.* 428
Quibus Epiſcopi, 27. xj. q. 1. *Urban. I.* 228
Quibus peccata, 16. xiij. q. 2. *Auguſt.* 254
Quibus temporibus, *in princ.* d. 70. *Gratian.* 55
Quibuſdam errantibus, 117. j. q. 1. *Greg.* 640
Quicunque a parentibus, 4. xx. q. 1. *Iſidorus.* 096
Quicunque ab unitate, 27. xxiv. q. 1. *Beda.* 340
Quicunque auſus fuerit, 8 de pœn. d. 1. *Codex.* 404
Quicumque aut conſanguinitate, 79. xij. q. 3. *Hieron.* 293
Quicunque Clericus, 4. xxiij. q. 8. *Conc. Tribur.* 338
Quicumque contriſtaverit, 25 xj. q. 3. *Petrus Apoſt.* 226
Quicumque de Sacerdot. 2. xij. q. 3. *Conc Tolet. iv.* 210
Quicumque dignitatem, 30. d. 50. *Hieron.* 68
Quicumque Epiſcopus, 9. xvj. q. 3. *Conc. Tolet. iv.* 276
Quicumque Epiſcopi, 22. xij. q. 2. *Conc. Tolet. iv.* 247
Quicumque Epiſcoporum, 1. xvij. q. 4. *Symmach.* 286
Quicumque ex Clero, 6. xxiij. q. 8. *Conc. Meldenſe.* 338
Quicumque ex grado, 7. xij. q. 3. *Conc. Tribur.* 252
Quicumque ex his, 5. d. 81. *Conc. Nicæn.* 100
Quicunque fidelium, 30. xvj. q. 7 *Conc. Tolet. iv.* 285
Quicunque intra, 126. xj. q. 3. *Geloſius.* 220
Quicunque itaque, 3. d. 77. *Siricius Papa.* 97
Quicunque libertatem, 5. d. 54. *Conc. Tolet. iv.* 74
Quicunque litem habens, 35 xj. q. 1. *Codex Theod.* 223
Quicumque militum, 4 xij. q. 2. *Greg. vij.* 261
Quicumque non confidentia, 25. ij. quæſt. 6. *Theodoſianus Lex.* 166
Quicumque pœnitens, 36. d. 50. *Siricius Papa.* 72
Quicumque peccarit, 33 xxiij. q. 8. *Auguſt.* 317
Quicumque Presbyter, 28 de conſ. d. 4. *Martin. Papa.* 480
Quicunque propinquam, 7. xxxiij. q. 2. *Pius Papa.* 402
Quicumque recognoverit, 4. xvi q. 7. *Ambroſ.* 282
Quicumque Sacerdotum, 13 xx q. 5. *Conc. Tolet. viij.* 359
Quicumque ſacros, 12. j. q. 1. *Greg.* 128
Quicunque ſane, 1. j. q. 3. *Urban.* 149
Quicunque ſerene, 18 vj. q. 1 *Fabianus Papa.* 195
Quicunque ſtudet, 2 j. q. 1. *Greg.* 219
Quicumque ſub conditione, 8. xxvii q. 2. *Paleo.* 370
Quicumque ſub hoc, 2. xij. q. 4. *Conc. Bracar.* 250
Quicumque tempore, 9. xiv. q. 4. *Julianus Papa.* 258
Quicumque virginitatem, 5. d. 31. *Conc. Gangrenſe.* 46
Quicumque voluerit, 44. xxj q. 1. *Conc. Vormat.* 271
Quicumque vos, 2. xxiij. q. 7. *Auguſt.* 352
Quicumque vult exheredare, 43. xvij. q. 4. *Auguſt.* 250
Quid autem de Epiſcopis, 1 d. 45. *Greg.* 58
Quid autem ego, 23. viij. q. 1. *Ambr.* 209
Quid autem iniquius eſt, 30. xxiv. q. 3. *Leo Papa.* 342
Quid crudelis, 44. xxiij q. 4. *Auguſt.* 313
Quid culpatur, 4. xxiij. q. 1. *Auguſt.* 313
Quid dicam, 13. xxiv. q. 4. *Auguſt.* 018
Quid enim prodeſt, 4. d. 83. *Pius.* 124
Quid ergo ait, 6. xxij. q. 3. *Hieron.* 325
Quid ergo mirum, 99. xi. q. 3. *Greg.* 239
Quid ergo turbamur, 48. de pœnit. diſt. 3 *Joannes Chryſoſtomus.* 417
Quid ergo voluit, 3. xxiij. q. 4. *Auguſt.* 316
Quid eſt aliud, 13. d. 38. *Caſſiodor.* 010
Quid eſt Chriſtum, 40. de conſ. d. 2. *Auguſt.* 457
Quid eſt hoc, 27. d. 10. *Greg.* 66
Quid eſt manus cito, 3. d. 78. *Leo Papa.* 98
Quid eſt quicumque, 1. xxxv. q. 7. *Auguſt.* 031
Quid eſt quod dicitur, 11. de pœn. d. 4. *Greg.* 432
Quid facies hic, 23. xxiij. q. 4. *Auguſt.* 313
Quid in omnibus, 16. xxxj q. 7. *Clemens.* 398
Quid obeſt, 30. xj. q. 1. *Auguſt.* 230
Quid prodeſt jejunare, 12. d. 82 *Ambr.* 106
Quid proderit, 7. d. 61. *Celeſt. Papa.* 81
Quid ſit ſanguis, 71. de conſec. d. 2. *Greg.* 473
Quid vero de his, *in pr.* j. q. 6. *Gratian.* 253
Quid vero omnino, *in pr.* x. q. 3. *Gratian.* 219
Quidam Abbas conſecratus, *Cauſ.* xviij. *Grat.* 291
Quidam Abbas habebat, *Cauſ.* xvj. *Gratian.* 266
Quidam autem hæretici, 39. xxiv. q. 1. *Iſidorus.* 249
Quidam Clerici legitimum, 27. diſt. 8. *Concilium Toletanum iv.* 204
Quidam Clerici propria, *Cauſ.* xij. *Gratian.* 219
Quidam Dux, 90 de pœn. diſt. 1. *Theodorus in Pœnitentiali.* 414
Quidam deſponſavit, 31. xxvij. q. 2. *Concilium Triburienſe.* 373
Quidam Epiſcopus a propria, *Cauſ.* iii. *Grat.* 177
Quidam Epiſcopus agens, *Cauſ.* viij. *Grat.* 206
Quidam Epiſcopus de lapſu, *Cauſ.* ij. *Grat.* 155
Quidam Epiſcopus in hæreſim, *Cauſ.* xxiv. *Grat.* 339
Quidam Epiſcopus juravit, *Cauſ.* xxij. *Grat.* 303
Quidam Epiſcopus longa, *Cauſ.* vij. *Grat.* 198
Quidam Epiſcopi, *Cauſ.* xviij. *Grat.* 270
Quidam fornicatus eſt, 10. xxiv. quæſt. 2. *Concilium Triburienſe.* 338
Quidam habens filium, *Cauſ.* j. *Grat.* 117
Quidam in excommunicatione, *Cauſ.* iv. *Grat.* 188
Quidam infidelis, *Cauſ.* xxviij. *Grat.* 376
Quidam Laicus, *Cauſ.* x. *Grat.* 214

Quidam

Quidam maligni, 5. x. q. 1. *Gregor.* 190
Quidam Monachi, 17. xvj. q. 1. *Conc. Calced.* 268
Quidam Monachorum, 10. xviij. q. 2. *Concilium Chalcedonenſe.* 242
Quidam nubentes, 5. d. 27. *Auguſt.* 56
Quidam populorum, *Cauſ.* xx. *Gratian.* 361
Quidam Presbyter, *Cauſ.* xvij. *Gratian.* 285
Quidam Sacerdos in crimen, *Cauſ.* xx. *Gratian.* 261
Quidam Sacerdos ſortilegus, *Cauſ.* xxxj. *Gratian.* 356
Quidam vero e contrario, 18. xx ij. q. 4. *Auguſt.* 317
Quidam vir in captivitatem, *Cauſ.* xxxiv. *Grat.* 438
Quidam vir maleficio, *Cauſ* xxxiij *Grat.* 400
Quidam vir mortuo, *Cauſ.* xxxx *Grat.* 434
Quidam votum, *Cauſ.* xxvij *Grat.* 364
Quidquid tuum, 27. de conſ. d. 5. *Hieron,* 498
Quidquid inter ſe, 5. xxxiij. q. 2. *Auguſt.* 590
Quidquid inviſibilis, 101. j. q. 1. *Conc. Tolet.* xj. 140
Quidquid mulier, 30. xxxii. q. 5. *Nicolaus Papa.* 346
Quidquid Parochianum, 14. xii. q 2. *Conc. Agath.* 245
Quieſcamus, 6. d. 41. *Joan. Chryſoſt.* 55
Quieſcite, 10. xj. q. 1. *Felix ij.* 195
Quis æſtimaret, 19. xxvj. q. 7. *Auguſt.* 364
Quis aut leges, 10. d. 34. *Gelaſius.* 74
Quis autem leges, 21 d. 20. *Gelaſius.* 9
Quis autem neſciat, 144. de conſ. d. 4. *Auguſt.* 494
Quis dubitet Sacerdotes, 8. d. 96. *Greg.* vij. 120
Quis enim noſtrum, 48. xxiij. q. 5. *Auguſt.* 230
Quia ignoras, 6. xxxiii. q. 4. *Hieron.* 392
Quis locus, x. j. q. 4. *Auguſt.* 147
Quis neſciat eos non, 11. d. 11. *Innoc.* 21
Quis neſciat ſanctam, 8. d. 9. *Auguſt* 7
Quis non poteſt, 44. xxiij. q. 4. *Auguſt.* 165
Quiſquis Chriſtianum, 32. xxiij. q 4. *Auguſt.* 214
Quiſquis Clericus, 5. d. 84. *Siricius Papa.* 105
Quiſquis cum militibus, 9. de pœn. d. 1. *Codex.* 404
Quiſquis dixerit, 155. de conſecr. diſt. 4. *Concilium Mileuitanum.* 498
Quiſquis Epiſcopus, 19. xii. q. 2. *Septima Synod.* 442
Quiſquis Epiſcoporum, 6. iv. qu. 3. *Concilium Carthaginenſe iij.* 190
Quiſquis ea concupiſcentia, 137. de conſecr. diſt. 4. *Auguſtin.* 494
Quiſquis ille eſt, 5. ii. q. 8. *Eutychianus Papa.* 176
Quiſquis in negotiis, 5. d. 87. *Gelaſius.* 208
Quiſquis inventus fuerit, 25. xvii. quæſt. 4. *Joannes Papa viij.* 287
Quiſquis metu, 80. xj q. 3. *Auguſt.* 433
Quiſquis per dolum, 22. xxiv q. 3. *Greg.* 347
Quiſquis per pecuniam, 5. j. q. 1. *Greg. Papa.* 127
Quiſquis præceptis, 3. xiv. q. 1. *Auguſt.* 257
Quiſquis pro aliquo, 38. xxiv. q. 1. *Auguſt.* 342
Quiſquis probatus fuerit, 29. xi. qu. 6. *Concilium Mileuitanum.* 261
Quiſquis rebus, 1. d. 41. *Auguſt.* 54
Quiſquis vel quod poteſt, 3. xxiij. q. 4. *Auguſt.* 310
Quo naſo, 26. xxiij q. 8 *Gelaſius Papa.* 356
Quo jure, 6. d. 8. *Auguſt.* 5
Quod a partibus, 4. d 75. *Leo Epiſcopus.* 95
Quod a voto, in princ xvii. q 1. *Gratian.* 283
Quod abſque, in princ. d 10. *Gratian* 21
Quod ad nos attinet, in d. 47. *Cyprian.* 62
Quod ait Sodomitis, 1. d. 14. *Auguſt.* 63
Quod autem ab Epiſcopo, in pr. xxvj. q. 1. *Grat.* 350
Quod autem ab hæreticis, in pr. xxiv. q. 1. *Grat.* 337
Quod autem abſque Synodali, in pr. v q. 4. *Grat.* 192
Quod autem ait, 18 xxvi q. 2. *Auguſt.* 306
Quod autem aliquæ, in pr. xxxij q. 2. *Grat.* 387
Quod autem amicorum, in pr. viij. q. 1. *Grat.* 209
Quod autem antiquioribus, in pr. xxv. q 2. *Grat.* 358
Quod autem apud nos, 5. de conſec. d. 4. *Greg.* 480
Quod autem Archiepiſcopus, in princ. ix. qu. 3, *Gratianus.* 219
Quod autem clandeſtina, in pr. xxx. q. 5 *Grat.* 384
Quod autem Claves, in pr. xxj q. 1 *Grat.* 300
Quod autem Clericis, in pr. xiij q. 4. *Grat.* 210
Quod autem conjugium, in pr xxix. q. 1. *Grat.* 378
Quod autem conſanguineas, in princ. xxxv. qu. 1. *Gratianus.* 439
Quod autem crimine, in pr. vj. q 1. *Grat.* 194
Quod autem deficiente, in princ. xj. q. 5. *Grat.* 298
Quod autem ea quæ alienata, in princ. xv. qu. 1. *Gratianus.* 261
Quod autem ex quo Eccleſia, in princ. xvj. qu. 6. *Gratianus.* 272
Quod autem Eccleſiæ, in pr. xxj. q. 7. *Grat.* 280
Quod autem eis, in princ. xxxiij. q. 2. *Grat.* 400
Quod autem Epiſcopus ab uno, in princ. iij. qu. 6. *Gratianus.* 185
Quod autem Epiſcopus vel quilibet, in princ. xx. qu. 2. *Gratian.* 211
Quod autem Epiſcopo, in pr. viij. q. 1. *Grat.* 206
Quod autem ex necille, in pr. xxvij. q. 4. *Grat.* 391
Quod autem exſpoliatus, in pr. ij q. 2. *Grat.* 158
Quod autem frater, 3. xxxv q. 5 *Alexand. ij.* 444
Quod autem hi qui, 4. xv. q. 1. *Nicolaus.* 288
Quod autem ille, in pr. xxxvj. q. 2. *Grat.* 454
Quod autem illicite, in pr. xxii. q. 4. *Grat.* 307
Quod autem in fine, in pr. d. 47. *Grat.* 61
Quod autem inter, in pr. xxviij. q. 1. *Grat.* 376
Quod autem interrogaſti, 20. xxvii. q. 2. *Grat.* 370
Quod autem interrogaſti, 1 xxxiij. q. 1 *Greg.* 400
Quod autem iſte, in pr. xii. q 2. *Grat.* 206
Quod autem meretrix, in pr xxxij. q. 1. *Grat.* 368
Quod autem nobis, 8. xxiij. q. 7. *Auguſt.* 322
Quod autem non ſit, in pr. xxxii. q. 2. *Grat.* 389
Quod autem nullus, in pr. ij. q. 1. *Grat.* 155
Quod autem nulli, in pr. xxiij q 5. *Grat.* 305
Quod autem orationis, in pr. xxxiij. q 4. *Grat.* 434
Quod autem per procuratorem, in princ. x. qu. 3. *Gratianus.* 191
Quod autem perjurium, in princ xxij. q. 2. *Grat.* 304
Quod autem poſt mortem, in princ. xxix. qu. 2. *Gratianus.* 341
Quod autem poſt parentum, in princ xxxj. qu. 3. *Gratianus.* 188
Quod autem poſtulas, 2. vj. q. 3. *Greg.* 198
Quod autem præſcriptione, in princ. xvj. qu. 3. *Gratianus.* 276
Quod autem præter, in pr. xix. q. 3. *Grat.* 257
Quod autem pro peccato, in princ. xxiv. qu. 2. *Gratianus.* 343
Quod autem proprium, in pr. xxx q. 1. *Grat.* 381
Quod autem propter, in pr. xxxvij. q. 1. *Grat.* 400
Quod autem pudicitia, in pr. xxxij. q 3. *Grat.* 294
Quod autem quæritur an mali, in princ. xxiij. q. 6. *Gratianus.* 331
Quod autem quæritur an poſt, in princ. xvij. q. 3. *Gratianus.* 282
Quod autem quæritur quod ſit, in princ. xxiij. q. 3. *Gratianus.* 314
Quod autem quæritur ſi de ſuis, in princ. xij q 4. *Gratianus.* 258
Quod autem quæritur ſi Epiſcopus, in princ. xj. q. 1. *Gratianus.* 196
Quod autem quæritur ſi illi, in princ. xxxx. qu. 7. *Gratianus.* 451
Quod autem qui invitus, in pr. xx. q. 3. *Grat.* 258
Quod autem quinto loco, in princ. xxij. qu. 5. *Gratianus.* 310
Quod autem Sacerdotes, in pr. d. 85. *Grat.* 117
Quod autem Simoniacus, in princ. xiii quæſt. 3. *Gratianus.* 209
Quod autem ſine conſenſu, in princ xxxiij. qu. 5. *Gratianus.* 455
Quod autem ſortes, in pr. xxvi. q. 2. *Grat.* 350
Quod autem ſortilegi, in pr. xxxj. q. 5 *Grat.* 338
Quod autem ſpirituales, in pr. xxx. q. 1. *Grat.* 382
Quod autem ſpiritualis, in pr. j. q. 1. *Grat.* 129
Quod autem ſua, in pr. xix. q. 3. *Grat.* 256
Quod autem tibi, 7. xxxii q. 1. *Auguſt.* 388
Quod autem vindicta, in princ. xxiij. q 4. *Grat.* 315
Quod autem viventa, in pr. vii q. 1. *Grat.* 158
Quod autem autus, in pr. d 27. *Grat.* 55
Quod autem uxor, 6. xxx. q. 4. *Urban. ij.* 384
Quod autem & conſtitutio in pr. d. 9. *Grat.* 7
Quod bene, 6. vj. d 4 *Nicolaus Papa.* 198
Quod Chriſtus, 26. xxiij q. 4. *Ambr.* 312
Quod Clericus, in pr. xj. q 1. *Grat.* 212
Quod conditio, 7. xxvii. q. 1. *Paleu.* 365
Quod David, 5 xxii. q 4. *Auguſt.* 307
Quod debetur, 2. xix. q. 1. *Auguſt.* 356
Quod Deo pari conſenſu, 4. xxxiij. q. 5. *Auguſt.* 305
Quod dicit Dominus, 4 d. 41 *Auguſt.* 54
Quod dicitis, 14. d. 16. *Nicolaus Papa.* 19
Quod die Dominico, 5. d. 75. *Leo* 85
Quod Epiſcopus, in princ. xix. q. 1. *Grat.* 294
Quod erraverat, 11. xxiij. q. 6. *Auguſt.* 312
Quod interrogaſti, 6. d. 29. *Nicolaus Papa.* 38
Quod intra annos, in pr. xx. q. 1. *Grat.* 260
Quod Judex, in pr. iij. q. 7. *Grat.* 181
Quod juramentum, in pr. xxij. q. 1. *Grat.* 300
Quod militare, in pr. xxiij. q. 1. *Grat.* 313
Quod Monachi, in pr. xvj. q. 1. *Grat.* 266
Quod nullus, in pr. d. 25. *Grat.* 32
Quod ordinatio, in pr. ix. q. 1. *Grat.* 210
Quod prædeceſſor, 105. xj. q. 3. *Zachar. Papa.* 236
Quod priori Eccleſiæ, in pr. xiij. q. 1. *Grat.* 250
Quod pro neceſſitate, 42. j. q. 1. *Innoc.* 122
Quod pro remedio, 7. j. q. 7 *Innoc.* 152
Quod propoſuiſti, 18. xxxij. q 7. *Greg.* 398
Quod quidam dicunt, 97. j. q. 1. *Auguſt.* 138
Quod quis commiſit, 3. xxxv. q. 3. *Hilarius.* 452
Quod reſtitutio, in pr. iij. q. 1. *Grat.* 177
Quod ſi accuſatorum, 3. iv. q. 6. *Hadrian. Papa.* 190
Quod ſi dormierit, 12. xxxj. q. 1. *Auguſt.* 387
Quod ſi pœnitentiam, 3. xxxiij. q. 2. *Cyprian.* 365
Quod ſuſpecti, 15. iij. q. 5. *Nicolaus Papa.* 181
Quod vero ab uno, in pr. xxx. q. 4. *Grat.* 381
Quod vero auctoritate, in pr. xxv. q. 1. *Grat.* 356
Quod vero confeſſio, in pr. xx. q. 6. *Grat.* 264
Quod vero culpa, in pr. xj. q. 3. *Grat.* 224
Quod vero deficientes, in pr. iij. q. 10. *Grat.* 187
Quod vero dicitis, 10. xxx. q. 2 *Greg.* 374
Quod vero die Dominico, in pr. xv. q 4. *Grat.* 261
Quod vero eleemoſynas, in pr. xix. q. 5 *Grat.* 258
Quod vero fulgidis, in pr. xxj. q. 4. *Grat.* 302
Quod vero infames, in pr. iij. q. 4. *Grat.* 179
Quod vero injuria, in pr. xxiij. q. 2. *Grat.* 314

Quod

Quod vero Laici, in pr. ii.q. 7. Grat. 269
Quod vero legibus, princ. d. 12. Grat. 9
Quod vero aut Clericis, in pr. xjv. q. 4. Grat. 237
Quod vero non formarum, 8. xxxii q. 2. Auguſt. 390
Quod vero ponit, in pr. xxv. q. 8. Grat. 060
Quod vero poſt evocationem, in princ. iij. qu. 3. Gratianus. 178
Quod vero prætermiſſis, in pr. d. 52. Grat. 73
Quod vero quarto loco, in pr. ij. q. 4 Grat. 084
Quod vero quinto loco, in pr. j. q. 5. Grat. 149
Quod vero teſtes, in pr. iij. q. 5. Grat. 180
Quod vero uxore, in pr. xxviij. q. 2. Grat. 378
Quod voventes, in pr. xxvii. q 1. Grat. 364
Quodam loco, 3. xxvj. q. 3. & 4. Auguſt. 358
Quodcumque ligaveris, 6. xxiv. q. 1. Auguſt. 338
Quomodo audit, 41. de conſec. d. 3. Auguſt. 484
Quomodo renovari, 31. de pœn. d. 2. Auguſt. 418
Quomodo Sacerdos, 44. xi. q. 1. Hieron. 230
Quomodo Virginibus, 10. xxxj. q. 3. Hieron. 336
Quoniam a quibuſdam vitia, 5. xix. quæſt. 3. Septima Synodus. 295
Quoniam de jure, in pr. d. 15. Grat. 03
Quoniam diverſarum, 1. xxi. q 2. Sexta Synod. 300
Quoniam Feſtos, 13. d 81. Greg 81
Quoniam idem, 8 d. 10. Nicolaus Papa. 8
Quoniam in quibuſdam Eccleſiis, 21. xvi.q. 7. Conc. Chalcedonenſe. 283
Quoniam in quibuſdam provinciis, 25. diſt.12. Conc. Chalcedonenſe. 44
Quoniam in Romani, 23. d. 40. Sexta Synodus. 42
Quoniam inveſtituras, 18. xvj. q 7. Greg. vii. 381
Quoniam mos, 7. diſt 65. Conc. Nicænum. 89
Quoniam multi Clerici, 8 xxi. q 4. Conc. Nicæn. 038
Quoniam multi ſub Regula, 0. diſt. 47. Concilium Nicænum. 62
Quoniam multos, 101. oj. q. 1. Greg. vij. 235
Quoniam multa, 1. d. 48. Conc. Nicæn. 63
Quoniam non cognovi, 12. d. 81. Auguſt. 219
Quoniam quidam Metropolitanorum, 2. diſt. 75. Conc. Chalcedonenſe. 94
Quoniam quidam Metropolitanorum, 1. diſt. 100. Pelagius Papa. 224
Quoniam quidem, 7. d. 18. Septima Synod. 01
Quoniam quidquid ab alterutra, 11. j. quæſt. 7. Hilarius Papa. 352
Quoniam quidquid habent, 61. xvi. q. 1. Hieron. 075
Quoniam ſanctæ, 7. d.16. Sexta Synod. 17
Quoniam ſunt in die, 10. de conſecr. diſt. 3. Concil. Nicænum. 477
Quoniam Vetus, 14. xii. q. 1. Greg. 038
Quoniam vetuſto, 13. xxiv. q 1. Hieron. 340
Quorum vices, 6. d. 68. Urban. ii. 91
Quoniam videmus, 1. 6. 60. Septima Synod. 81
Quorumdam ad nos, 6. d. 74 Greg. 94
Quorumdam Clericorum, 14. diſt. 23. Concilium Toletanum. 81
Quorumdam relatione, 8. d. 34. Nicolaus Papa. 43
Quos a paganis, 58. de conſecr. d. 4. Greg. 470
Quos conſtiterit, 6. j. q. 1 Gelaſius. 107
Quos Deus conjunxit, 18. xxxiij. q 2. Iſidorus. 403
Quotidie, 11. de conſec. d. 8. Auguſt. 463
Quoties a populo, 14. j. q. 7. Innoc. 153
Quoties cordis, 9. j. q. 7. Greg. 150
Quoties Epiſcopi, 16. ij. q. 6. Felix ii. 265
Quoties fidei ratio, 12. xxiv. q. 1. Innoc. Papa. 339
Quoties frater noſter, 17. ij. q. 5 Innoc. 182
Quoties poſt auditam, 26. ij. q 1 Theodoſiana Lex. 166
Quotiens vero, 21. xxii. q. 5. Hieron. 312
Quotieſcumque, 2. xxxiij. q. 4. Auguſt. 434
Quotquot virginitatem, 24. xxvij. quæſt. 1. Ancyrana Synodus. 307

R

RAdicata eſt, 3. de pœn. d 1. Auguſt. 414
Rapinam emere, 5. xiv q. 5. Ambr. 839
Raptor, 23. xxvij. q. 2. Capitularia. 873
Raptores igitur, 2. xxxvj. q 1. Symmachus. 454
Raptos eſt, 08. xxvij. q. 1. Iſidorus. 371
Raptus quoque, 1. xxxvj. q. 1 Iſidorus. 454
Ratio nulla, 2. xvij. q. 4. Gregor. 283
Rationis ordo non patitur, 14. xvj. q. 7. Gregor. 184
Rationis ordo omnino, 9. d. 100. Greg. 115
Reatum Eccleſiæ, 26. d. 81. Leo iv. 87
Rebaptizare, 108. de conſ. d 4. Auguſt. 490
Recedite, exite, 9. xxiij. q. 4. Auguſt. 315
Recedit inquiunt, 26. d. 45. Hieronym. 60
Recurrat, 2. xxxii q. 4. Auguſt. 852
Redintegranda, 8. iij. q. 1. Joann Papa. 177
Redintegranda, 4. iij. q 1. Euſebius. ib.
Regenda eſt, 4. 2. q. 1 Leo Papa iv. 015
Regenerante, 138. de conſec. d 4. Auguſt. 494
Regula dicta eſt, 2. d. 2. Iſidorus. 19
Regula veſtra, 2. d. 17. Julius Papa. 19
Regulæ ſanctorum, 2. d. 29. Greg. 381

Regum officium, 25. xxiij. q. 5. Hieron. 189
Relata eſt, 9. x. q. 1. Conc. Tolet. 815
Relatum, 5. xxj. q. 2. Gregor. 290
Relatum eſt ad hujus, 14 oj. q. 1. Alexand. 020
Relatum eſt ad ſedem, 8. v. q. 3. Damaſus. 102
Relatum eſt ſoribus, 4. xxxj. q. 1. Conc. Tribur. 385
Relatum eſt nobis, quod, 24. d. 57. Clemens Papa I. 52
Relatum eſt nobis quoſdam .12. de Conſec. d.2. Toletanum Conc. xii. 463
Relatum eſt nobis ſanctum, 21. x. q. 3. Greg 119
Relegentes, 46. xxiij. q. 4. Pelagius Papa, CR. 303
Reliſtam, in princ. xxx. q. 4. Gratian. 285
Religioſam, 75. fin. xii. q. 2. Greg. CR. 240
Reliqui Sacerdotes, 1. d. 67. Anaclet. 90
Remiſſionem, 19. j. q. 1. Auguſt. 052
Remittuntur, 41. fin. xxiij. q. 5. Ambr. 330
Remoto, 30. vij. q. 1. Hilarius Papa. 000
Renovantes, 8. d. 22. Sexta Synod. CR. 28
Reos ſanguinis, 7. xxiij. q. 5 Greg. CR. 336
Reperiuntur, 7. j. q. 1. Ambroſius. 198
Reperiantur, 0. de pœn. d. 3. Ambr. CR. 420
Reprehenſibile, 19. xxiij. q. 8. Nicolaus, CR. 8
Requiritis, 5. J. q.7. Leo iv. CR. 252
Requiſiſti, 3. xxxiij. q. 1. Greg. 400
Res autem, 21. xxiij q. 5. Leo Papa. 117
Res Eccleſiæ non quaſi, 26. xii. q. 1. Urban. Papa. 340
Res Eccleſiæ, quæ, 12. ii. q 3. Urban. Papa. 147
Res in Epiſcopatu, 12. xii. q. 2. Greg. 241
Reſcripta, 15. xxv. q. 2. Codex. 554
Reſecanda, 16. xxiv q. 3. Hieron. CR. 547
Reſponſa, 5. d. 2. Iſidorus. 8
Reſuſcitatus, 35. de pœn. d. 2. Auguſt. CR. 406
Retulerunt, 86. de Conſecratione, diſtinct. 4. Zacharias Papa. 475
Reum ad Eccleſiam, 9. xvii. q. 4. Capitul. lib. 5. 258
Revertimini, 85. xvj. q. 2. Hieron. CR. 374
Revertar, 5. de pœn. d. 4. Beda. 428
Revera juſtos, 12. iij. q 9. Nicolaus Papa. 186
Revera mirabile, 69. de Conſec. d. 2. Ambr. 470
Revera non poteſt, 8. xxxii. q. 5. Ambr. 304
Rex debet, 40. xxiij. q. 5. Cyprian. CR. 819
Rhodim, 8. fin. d. 8. Iſidorus. 8
Ridiculum eſt, ut ecm, 45. xj. q. 3. Auguſt. 230
Ridiculum eſt & ſatis, 5. d.12. Nicolaus Papa, 46
Rogo, hortor, & moneo, 23. xj. q. 1. Gregm.
Rogamus vos, 15. xxix. q. 2. Marcellus Papa, CR. 319
Rogationes, 3. de Conſec. d 3. Aurel. Conc. I. 422
Romanæ Eccleſiæ, 11. d. 81. Pelagius Papa. 100
Romanum Pontificem, 03. de Conſec. d. 4. Iſidorus. 472
Ruſtus, 36. xj. q. 3. Carth. Conc. v. CR. 429

S

SAbbatho, 23. de Conſec. d. 3. Innoc. Papa. 477
Sacerdotes, 0. de pœn. d. 8. Greg. 411
Sacerdos, aut quivis, 7. d. 81. Eugenius Papa. 100
Sacerdos, cui, 9. j. q. 2. Proſper. 145
Sacerdos Dei, 98 de Conſec. d. 2. Hieron. 476
Sacerdos pœnitentiam, 6. xxvj. q. 7. Carthag. Concilium iv. 383
Sacerdos quidem, 24 d. 50. Coliſtus, & Gregorius 70
Sacerdos, ut ſapiens, 7. iij. q 7. Auguſt. 185
Sacerdote, 63. de Conſecr. d. 2. Carthaginenſi Concilium iv. 463
Sacerdotes Dei, 2. d. 37. Hieron. 40
Sacerdotes nomen, 2. d. 49. Hieron. 64
Sacerdotes cum per, 67. de Conſecr. diſtinct. 4. Gregorius Papa. 487
Sacerdotes, qui Euchariſtiam, 90. j. q. 1. Hieron. 258
Sacerdotes, qui proprio, 8. vj. q 1. Teleſphor. 294
Sacerdotes, ſi m, 33. d. 50. Nicolaus Papa. 68
Sacerdotes, vel quicunque, 1. xii. q. 4. Tolet. Conc. iv. 250
Sacerdotes vero, 7. d. 23. Clemens. 114
Sacerdotes, ut antiqua, 32. ii. q. 7. Damaſus Papa. 275
Sacerdotes, & reliqui, 8. ij. q. 7. Clemens. 270
Sacerdotum, 30. de Conſec. d. 2. Clemens Papa. 457
Sacerdotibus autem, 41. oj. q. 1. Greg. 223
Sacerdotibus omnibus, 6. de Conſec. d. 3. Aurelianenſe Concil. 479
Sacerdotibus ut ſemper, 2 d. 31. Beda. 41
Sacerdotale officium, 1. d. 68. Greg. 82
Sacerdotium, 7 fin xxj q. 3. Cyprianus. 301
Sacramentum hactenus, 8. ii. q. 5. Cornel. Papa. 160
Sacramenta Altaris, 49. de Conſec. d. 2. Africanum Concilium. 462
Sacramenta quæ, 54. j. q. 1. Auguſt. 152
Sacratur, 25. d 23. Soter Papa. 32
Sacrificium Deo, 8. de pœn. d. 2. David Propheta. 405
Sacrificium viſibile, 58 de Conſec. d. 2. Auguſt. 487
Sacrilegium, 4. xvii. q. 4 Greg. 286
Sacroſancta Religio, 58. j q. 1. Gelaſius. 118
Sacroſanctæ Romanæ, 2. d. 22 Anaclet. CR. 18
Sacrorum Canonum, 34. d. 63. Ex Capitularibus Caroli, & Ludovici Imperatorum. 87

Sacrorum Canonum, 15. xli. q. 2. *Greg.* 236
Sal ſcientiæ, 43. de conſec. d. 4. *Beda.* 482
Salomon, 13. xxxii. q. 4. *Greg.* 393
Salutatione, 24. d. 61. *Greg.* 86
Salvator prædixit, 8. j. q. 1. *Urban. ii.* 146
Salvator qui, 40. de conſec. d. 5. *Dydimus.* 499
Salva in omnibus, 4. 10. q. 3. *Higinus.* 216
Saluberrimum, 21. j. q. 7. *Leo* 129
Sancimus ejuſmodi, 26. j. q. 7. *Codex.* 134
Sancimus omnibus, 31. xii. q. 2. *Conc. Tolet.* 244
Sancitum eſt atque omnibus, 33. vii. q. 1. *Conc. Rotbomagenſe.* 202
Sancitum eſt ut, 23. xxiij. qu. 8. *Concilium Vuormacienſe* 336
Sancta octo, 8. d. 24. *Liber Diurnus.* 17
Sancta quippe, 36. ii. q. 7. *Hieron.* 176
Sancta Romana, 3. d. 15. *Gelaſius.* 24
Sancta Romana, *Conſ.* xxx. *Grat.* 331
Sanctum eſt, 3d. de conſecratione. diſtinction. 4. *Auguſtinus.* 483
Sanctorum Canonum, 2. d. 70. *Urban.* 91
Sanctorum Patrum Canonibus, 14. x. quæſt. 1. *Calixtus Papa ii.* 313
Sanctorum Patrum exempla, 10. j. quæſt. 1. *Calixtus Papa.* 128
Sanctis quippe, 110. xi. q. 3. *Urban. ii.* 236
Sanctimoniales, 24. diſtinct. 23. *Concilium Carthaginenſe iv.* 31
Sanctimoniales, 23. xx. quæſt. 2. *Concilium Carthaginenſe.* 297
Sanctiſſimo in Chriſto, 2. d. 71. *Nicena Synod.* 93
Sane quippe ratio, 11. d. 9. *Auguſt* 7
Sane eorundem, 18. de pœnitentia, diſtinct. 3. *Auguſtinus.* 413
Sane conſanguinitas, 24. xxxv. q. 2. & 3. *Iſidor.* 441
Sane diſcimus, 7. xv. q. 1. *Ambr.* 261
Sane percuſſor, 18. d. 43. *Anacl. Papa.* 60
Sane profecto, 6. xxix. q. 1. *Quinta Synod.* 344
Sane quia, 6. xvj. q. 2. *Urban. ii.* 275
Sane quisquis, 4. cx. q. 2. *Codex.* 263
Sane quod ſuper, 3. xxix. q. 2. *Urban.* 343
Sane ſi communi, 1. d. 65. *Conc. Nicæn.* 80
Sane ſi ex conſenſu, 34. xi. qu. 6. *Concilium Carthaginenſe iij.* 168
Sane Theſſalonicenſi, 15. xxj. qu. 7. *Anaſtaſius in Chronico.* 281
Sapiens cor eſt, 14. vj. q. 1. *Lucius Papa.* 195
Sapiens nunquam, 37. de pœnitent. diſtinct. 2. *Ambroſius.* 418
Satagendum, 10. xxv. q. 1. *Pelagius Papa.* 332
Satis evidenter, 7. d. 96. *Nicolaus Papa.* 120
Satis hinc apparet, 24. xxxij. q. 3. *Auguſt.* 437
Satis oſtendimus, 48. de conſecrat. diſtinct. 4. *Auguſtinus.* 48
Satis perverſum, 8. d. 39. *Greg.* 80
Satisfactio pœnitentiæ, 3. de pœnitent. diſtinct. 3. *Auguſtinus.* 412
Satura vero, 7. diſt. 2. *Iſidorus.* 2
Scelus, 21. ii. q. 1. *Nicolaus Papa.* 158
Scelerationi omnibus, 89. de pœnitent. diſtinct. 3. *Leo Papa.* 426
Scenicis, 96. de conſecr. diſtinct. 2. *Concilium Carthaginenſe iij.* 470
Scit ſancta Romana, 3. d. 16 *Leo Papa.* 11
Scimus autem, 3. d 43. *Auſelm.* 58
Scimus vos non ignorare, 9. xii. q. 2. *Urban. Papa.* 238
Scimus, 2. xj. q 3. *Pelagius Papa ii.* 197
Scias frater, 35. xii. q. 1. *Pelagius Papa.* 203
Sciatis fratres, 1. xxxiij. q 4. *Hieron.* 434
Sciant cuncti, 6. ii. q 6. *Codex.* 176
Scire debes, 7. vii. q. 1. *Cyprian.* 199
Scire debet, 8. d. 76 *Ambr.* 96
Scire vos oportet, 8. exiij. q. 8 *Leo.* 333
Sciendum eſt hanc, 2. xxvj. q. 3. & 4. *Aug.* 337
Sciendum eſt omnibus, 37. xxvii. qu. 1. *Concilium Arelatenſe.* 388
Sciendum eſt quod, 1. d. 29. *Iſidor.* 38
Sciendum quippe, 64. de pœnitentia, diſtinct. 2. *Gregorius.* 417
Sciendum ſummopere, 10. viij. q. 1. *Greg.* 207
Scindite corda, 33. de pœn d. 1. *Joel.* 405
Sciſcitaris itaque, 47. vii. q. 1. *Nicolaus Papa.* 203
Sciſcitatur, 2. xxx. q. 4 *Nicolaus Papa.* 383
Sciſcitantibus, 9. xx. q 8. *Nicolaus Papa.* 266
Schiſma, 34. xxiv. q. 1. *Pelagius.* 340
Schiſmatici, 1. xxiij q. 6. *Auguſt.* 331
Scriptura dicit, 3. de conſec. d. 2. *Cypr.* 464
Scripſit mihi, 2. vii. q 1. *Greg* 198
Scripſit nobis, 26. xxvii. q. 2. *Nicolaus.* 272
Scriptum eſt in Lege, 1. vj. q. 3. *Greg.* 197
Scriptum eſt, victima, 6. xiv. q. 3. *Greg.* 239
Scriptorum veſtrorum, 11. d. 100. *Greg.* 123
Seculares qui conjugale, 2. xxxiij. q 2. *Concil. Carthaginenſe.* 400
Seculares qui in natali, 19. de conſec. diſt. 2. *Concilium Agathenſe.* 466
Secunda autem & tertia, in princ. xv. qu. 2. & 3. *Gratianus.* 188
Secunda poſt naufragium, 72. de pœnit. diſtinct. 1. *Hieronymus.* 420
Secunda quæſtio, in pr. cxix. q. 2. *Grat.* 380
Secundum Canonicam, 24. xxiij. q. 8. *Concilium Pariſienſe.* 336
Secundam, in princ. xviij q. 2. *Gratian.* 292
Secundum Catholicam, 47. c. q. 3. *Aug.* 230
Secundum Eccleſiam, 8. d. 19. *Anaſtaſius.* 130
Secundum verba, 5. xxxvj. q. 5. *Auguſt.* 418
Securi ſunt, 31. ii. q 7. *Beda.* 173
Sed adhuc, in pr. j. q. 3. *Grat.* 163
Sed continuo, 46. de pœn. d. v. *Ambr.* 407
Sed cum in Epiſcoporum, in pr. 2. q. 2. *Grat.* 216
Sed illud, 17. d. 45. *Origenes.* 60
Sed nec Adam, 68 de pœn. d. 2. *Ambr.* 417
Sed notandum eſt, in pr. d. 69. *Grat.* 38
Sed penſandum eſt, 2. d. 6 *Greg.* 4
Sed ponatur, in pr. xj. q 3. *Grat.* 224
Sed quæritur, in pr. d. 37. *Grat.* 49
Sed ſi forte, 21. d. 81. *Lucius Papa.* 101
Sed & illud, 9. xxvj. q. 2. *Hieron.* 337
Seditionarios, 8. d. 46. *Conc. Carthag. iv.* 61
Sedulo monendi, 62. d. 38. *Auguſt.* 32
Semel Chriſtus, 91. de conſ. d. 2. *Aug.* 470
Semel immolatus, 32. de conſ. d. 2. *Proſper.* 470
Senatuſconſultum eſt, 3. d. 2. *Iſidor.* 2
Sententia Cham, 13. ii. q. 7. *Anaclet.* 170
Sententia excommunicationis, *Conſ.* 12. *Grat.* 210
Sententia Paſtoris, 1. xj. q. 3. *Greg.* 224
Sententiam Romanæ, 2. xxv. q. 9. *Nicolaus.* 433
Senti, 31. xj. q 3. *Auguſt.* 230
Sæpe contingit dum quis, 30. diſt. 50. *Concil. Vuormacienſe.* 70
Sæpe contingit ut, 23. ii. qu. 5. *Concilium Vuormacienſe.* 163
Sæpe fit, 72. xii. q. 2. *Conc. Tolet. vi.* 249
Sæpe malorum, 10. xxviij. q. 1. *Conc. Tolet.* 336
Sæpe ſe vitia, 6. d. 41. *Greg.* 55
Septies cadit, 23. de pœn. d. 3. *Hieron.* 423
Septuaginta, 12. d. 16. *Athan.* 19
Sequitur in utraque, in pr. d. 26. *Grat.* 34
Sequitur non litigioſum, in principio, diſtinct. 46. *Gratianus.* 60
Sequitur non percuſſorem, in princip. diſtinct. 43. *Gratianus.* 58
Sequitur ſecunda quæſtio, in princip. j. quæſt. 2. *Gratianus.* 144
Sequitur ſecunda quæſtio, in princip. xxiii. qu. 2. *Gratianus.* 172
Sequitur ſexta, in pr. ii. q 6. *Grat.* 164
Sericum, 14. d. 31 *Leo ix.* 49
Series conſanguinitatis, 1. xxxv. q. 5. *Iſidor.* 446
Serpens decepit. 47 de pœnitentia, diſtinction. 1. *Ambroſius.* 407
Servatur, 73 xj. q 3. *Conc. Nicæn.* 130
Servanda eſt, in pr. d 31 *Grat.* 41
Servatis privilegiis, 6. xxv. q. 2. *Hormiſda Papa.* 351
Servi autem, in pr. d. 54 *Grat.* 73
Servitium, 31. xxiij. q 8. *Urban. ii.* 294
Sex differentiæ, 1 xxiij. q 3. *Auguſt.* 403
Sexaginta ſententias, 2. d. 16. *Zepherin.* 16
Sexto die, 3. d. 38. *Ambr.* 51
Sexta actione, 1. xv. q. 7. *Conc. Hiſpal. ii.* 265
Sexta Synodus, 9. d. 16. *Beda.* 18
Sexta vero, in pr. xv. q. 6 *Grat.* 190
Sextam ſanctam, 29. de conſecratione diſtinct. 3. *Hadrianus.* 479
Sextum Synodum, 5. d. 16. *Hadr. Papa.* 207
Si accuſatorum, 3. iij. q. 10. *Felix Papa.* 187
Si accuſatorum, 3. iv. q 6. *Felix Papa.* 150
Si ad mentis, 114. de conſecration. diſtinct. 4. *Auguſtinus.* 490
Si ad peccatum, 20. xxij. q. 4 *Aug.* 609
Si ad ſcripturas, 7. d. 9. *Auguſt.* 7
Si agamus, 77. de pœn. d. 1. *Hieron.* 416
Si aliquis, 22. xxvj q. 6. *Conc. Epaunenſe* 366
Si aliqua cauſa, 11. xxii. q 1. *Joan. Chryſoſt.* 303
Si aliquid, 6. xxii. q. 2. *Beda.* 308
Si aliquid, 16. xxii. q. 4. *Soterus Papa.* 308
Si Apoſtolus, 5. de pœn. d. 3. *Auguſt.* 426
Si apud carnales, 24. xxiij. q 3. *Hieron.* 328
Si audieris, 32. xxiij q. 3. *Cyprian.* ib.
Si averterit, 15. de pœnitent. diſt. 4. *Dominus per Ezechielem.* 430
Si autem aliquis, 6. ix. q 3. *Anicet. Papa.* 213
Si autem necdum, 10. xxxvi. q. 2. *Conc. Meldenſe.* 455
Si autem Presbyteri, 5. xx. q. 7. *Concilium Carthaginenſe iij.* 265
Si autem provocatum, 39. ii. quæſt. 7. *Concilium Africanum.* 173
Si autem ſuo, in pr. xxii q. 4. *Grat.* 286
Si autem vobis, 11. xj. q. 3. *Clemens.* 120
Si baptizata eſt, 132. de conſecrat. diſtinct. 4. *Auguſtinus.* 493
Si cauſa, 4. xxxiij. q. 4. *Auguſt.* 433
Si Clericus, 46. xj. q. 1. *Conc. Chalcedon.* 224
Si Clerici, 24. xj q. 2 *Conc. Tolet.* 221
Si Clericatus, 17. xxj. q 1. *Hieron.* 269

Si concupiſcentia, 8. xx. q. 1. *Auguſt.* 262
Si conſuetudinem, 3. d. 4. *Greg.* 6
Si credas, 86. de conſ. d. 2. *Ambr.* 475
Si cui etiam, 30. de pœn. d. 1. *Auguſt.* 405
Si cujus patronus, 2. xxxi. q. 2. *Innoc.* 454
Si cujus uxorem, 11. d. 34. *Conc. Neocæſar.* 47
Si cupis, 5. cvj. q. 1. *Hieron.* 607
Si cuſtos, 18. xxvii. q. 1. *Greg.* 566
Si de area, 10. xxvj. q. 2. *Auguſt.* 537
Si decreta, 2. xxiij. q. 7. *Auguſt.* 558
Si Diaconus, 14. d. 81. *Conc. Aurelian. I.* 101
Si dicat vir. 7. xxxiij. q. 5. *Auguſt.* 435
Si Dominus, 93. xj. q. 3. *Hieron.* 234
Si dubitet, 8. xxviii. q. 4. *Auguſt.* 596
Si duo forte, 8 d. 89. *Honorius Auguſt.* 111
Si duo fratres, 51. d. 50. *Conc. Tribur.* 70
Si duo vel tres, 4. xxxv. q. 4. *Urban. in Conc.* 430
Si ea de quibus, 50. xxiij. q. 4. *Auguſt.* 324
Si ea deſtruerem, 4. xxv. q. 1. *Greg.* 353
Si Eccleſia, 42. xxiij. q. 4. *Auguſt.* 313
Si ægrotans, 2. v. q. 3. *Synod. Roman.* 191
Si enim cognoviſſet, 43. xxvii. quæſt. 1. *Joann. Chryſoſtomus* 374
Si enim inquit, 40. de pœn. d. 1. *Hieron.* 419
Si ea de quibus, 148. de conſecratione. diſtinct. 4. *Auguſtinus.* 493
Si Epiſcopus ante, 40. xj. q. 3. *Conc. Epaunenſe.* 219
Si Epiſcopus conditio, 5. xii. q. 5. *Conc. Agath.* 151
Si Epiſcopus humanitatis, 10. xxi. qu. 3. *Concil. Aurelianenſe I.* 178
Si Epiſcopus Metropolitanus, 15. diſtinct. 18. *Concil. Agathenſe.* 60
Si Epiſcopus, Presbyter, 7. diſtinct. 30. *Concilium Agathenſe.* 64
Si Epiſcopus quis, 4. 11. q. 3. *Conc. Sardicenſe.* 225
Si Epiſcopus ſuis, 8. xij. q. 2. *Felix I.* 178
Si Epiſcopus unum, 75. xii. q. 2. *Conc. Tolet.* 249
Si Epiſcopo, 66. ii. q. 4. *Conc. Vuormacienſe.* 163
Si Epiſcopum, 5. xvi. q. 6. *Greg.* 280
Si Epiſcoporum, 6. xxi. q. 5. *Greg.* 302
Si ergo, 14. viij. q. 1. *Hieron.* 208
Si Evangelico, 13 diſt 55. *Pelagius.* 77
Si ex bono, 8. de pœn. d. 4. *Auguſt.* 428
Si ex Laicis, 1. ii. q. 1. *Conc. Ilerdenſe.* 214
Si expoſitus, 9 d. 87. *Conc. Arelat. ii.* 109
Si famina, 3. xxxii. q. 2. *Conc. apud Vermeriam.* 580
Si fœneraveris, 1. xiv. q. 3. *Auguſt.* 227
Si fortaſſis, 6. xvi. q. 6. *Leo iv.* 280
Si forte aliquis, 4. xxj. q. 5. *Conc. Arelat.* 301
Si forte in provincia, 9. d. 65. *Conc. Laodicenſe.* 86
Si forte mulier, 11. de pœn. d. 1. *Codex.* 404
Si forte quiſpiam, 15. xxii. q. 4. *Clemens.* 687
Si forte quod, 36. d. 63. *Leo Papa.* 88
Si fur aut latro, 32. xvij. q. 1. *Conc. Aurelian.* 236
Si gens Anglorum, 10. d. 56. *Bonif. Martyr.* 79
Si habes, 1. xxiv. q. 3. *Auguſt.* 541
Si hæreticus, 26. ii. q. 7. *Novella conſtitutio.* 171
Si homicidium, 41. xxiij. q. 5. *Auguſt.* 389
Si homo eſſes, 19. xxvii. q. 1. *Greg.* 367
Si homo fornicatus, 6. xxxi. qu. 2. & 3. *Concilium apud Vermerias.* 440
Si igitur, 10. xxiv. q. 3. *Hieron.* 345
Si ille qui, 18. d. 12. *Hormiſda Papa.* 71
Si illic, 29. xxiij. q. 4. *Gelaſius.* 310
Si Imperator, 11. d. 96. *Joann. Papa.* 110
Si in adjutorium, 9. d. 10. *Auguſt.* 8
Si in Laicis, 3. d. 78. *Leo Papa.* 51
Si in morte, 20. xxiij. q. 8. *Greg.* 335
Si in plebibus, 10. d. 65. *Iſidorus.* 85
Si in qualibet, 1. xx. q. 1. *Conc. Tolet.* 207
Si infideli, dicit, 9. xxviij. q. 1. *Ambr.* 376
Si infidelis diſcedit, 6. xxviii. q. 2. *Greg.* 379
Si inimicus eſt, 1. d. 93. *Fabian.* 113
Si inimicus eſt, 15. xj. q. 5. *Petrus.* 217
Si inter bonos, 85. de conſec. d. 4. *Auguſt.* 481
Si inter Epiſcopos, 1. vi. q. 4. *Bonif. Papa.* 197
Si is qui peneſt, 191. xj. q. 3. *Iſidorus.* 335
Si is qui Prælatus, 28. xxiij. q. 4. *Greg.* 320
Si jubet, 1. xxxj. q. 6. *Conc. Carthag. iv.* 380
Si Judas, 1. de pœn. d. 4. *Auguſt.* 428
Si juſtus, 30. j. q. 1. *Auguſt.* 131
Si juxta Apoſtolum, 9. d. 38. *Hieron.* 16
Si Laicus, 9. d. 31. *Hieron.* 41
Si Laici uxor, 2. d. 34. *Conc. Martini Papæ.* 45
Si lepſis, 1. d. 50. *Greg.* 64
Si legitimi, 12. ii. q. 1. *Conc. Agath.* 161
Si mala fama, 16. ii. q. 3. *Hincmarus Epiſcopus.* 161
Si Metropolitanus, 4. vj. q. 4. *Alexand.* 107
Si Monachus, 20. xvj. q. 1. *Innoc. Papa.* 208
Si motum fuerit, 19. de conſecrat. diſtinct. 1. *Iginus Papa.* 438
Si mulier, 2. d. 5. *Greg.* 4
Si non ex fide, 49. xxiij. q. 4. *Greg.* 330
Si non licet, 9. xxiij. q. 5. *Auguſt.* 326
Si non ſanctificatur, 72. de conſecrat. diſtinct. 4. *Auguſtinus.* 467
Si non ſunt, 13. de conſec. d. 2. *Hilar. Epiſcop.* 465
Si nulla ratione, 113. de conſec. d. 4. *Leo Papa.* 491
Si nulla urget, 15. xxiij. q. 8. *Nicolaus Papa.* 354
Si nupſerit virgo, 5. d. 27. *Hieron.* 46
Si officia, 2. d. 39. *Zoſimus.* 80
Si omnia, 7. xj. q. 1. *Anacl. Papa.* 194
Si Papa, 6. d. 40. *Ex dictis Bonifacii.* 53
Si pater, 2. xxx. q. 4. *Conc. Chalcedon.* 383
Si Paulus, 21. xxxii. q. 5. *Hieron.* 394
Si peccatum David, 81. de pœn. d. 1. *Greg.* 411
Si peccatum eſſet, 14. xxii. q. 1. *Auguſt.* 504
Si peccaverit, 19. ii. q. 1. *Auguſt.* 157
Si per ebrietatem, 68. de conſec. d. 2. *Beda.* 467
Si per negligentiam, 27. de conſecrat. diſtinct. 2. *Pius Papa.* 467
Si per ordinationem, 5. d. 43. *Conc. Pariſienſe.* 84
Si per ſecturas, 4. xxxiij. q. 1. *Hincmarus Remenſis Archiepiſc.* 400
Si Petrus Princeps, 1. viij. q. 1. *Joann. iij.* 206
Si Petrus volens, 17. xxiv. q. 1. *Ambr.* 359
Si plures, 36. xvj. q. 7. *Conc. Tribur.* 264
Si poſt ordinationem, 12. d. 50. *Martinus Papa.* 63
Si Presbyter ordinatus, 60. j. q. 1. *Concil. apud Compendium.* 135
Si Presbyter pœnitentiam, 16. xxvj. q. 6. *Julius Papa.* 568
Si Primates, 4. 6. q. 6. *Felix Papa ii.* 191
Si prioratum, 28. xii. q. 1. *Auguſt.* 240
Si propterea non facis, 29. de pœnitent. diſtinct. 1. *Auguſtinus.* 405
Si propterea perſequitur, 34. xxiij. q. 5. *Auguſt.* 328
Si publice, 1. xxii. q. 4. *Conc. Tolet. viii.* 307
Si qua de rebus, 42. xii. q. 2. *Synod. Ancyrana.* 245
Si qua femina, 43. d. 50. *Conc. Eliberit.* 46
Si quis fuerit, 7. xxxj. q. 1. *Conc. Eliberit.* 388
Si quis Monachorum, 28. xxxii. q. 1. *Greg.* 369
Si qua mulier ad ſecundas, 3. xxxi. qu. 10. *Romana Synodus.* 414
Si qua mulier ad ſecundas, 5. xxxi. q. 10. *Innoc.* 454
Si qua mulier ad ſecundas, 4. xxxi. quæſt. 10. *Hyginus Papa.* 454
Si qua mulier aut vir, 9. xxx. qu. 4. *Authentica Conſtitutio.* 496
Si qua mulier deraliſſo, 3. d. 30. *Conc. Gangrenſe.* 39
Si qua mulier in mortem, 6. xxxj. q. 1. *Concil. apud Vermerias.* 386
Si qua mulier prægnans, 116. de conſecr. diſt. 4. *Concil. Martini Bracar.* 491
Si qua mulier ſua, 6. d. 30. *Conc. Gangrenſe.* 39
Si qua vidua, 12. d. 28. *Conc. Martini Papæ.* 37
Si qua virgo, 12. xxxii. q. 1. *Conc. Chalced.* 367
Si quando in cauſa, 40. ii. q. 6. *Hadrian Papa.* 169
Si quando videris, 46. de pœn. d. 3. *Hieron.* 429
Si quandoque Sacerdotibus, 1. xi. quæſt. 6. *Alexander Papa.* 164
Si quatuor, 24. xviii. q. 2. *Conc. apud Vermerias.* 337
Si qua cauſa, 26. xj. q. 1. *Innoc. Papa.* 621
Si qualibet, 10. xxii. q. 2. *Greg.* 309
Si quam a Clericatu, 32. xvi. q. 1. *Greg.* 269
Si quem forte, 40. xxiv. q. 1. *Auguſt.* 343
Si quem pœnituerit, 8. ii. q. 3. *Capitularis.* 139
Si qui a ſimoniacis, 108. j. q. 1. *Urbanus.* 140
Si qui apud illos, 28. de conſec. d. 4. *Auguſt.* 480
Si qui Clerici ab Epiſcopis, 3. diſtinct. 70. *Concilium Carthaginenſe.* 93
Si qui Clerici ab iſtis, 40. j. q. 1. *Leo.* 133
Si qui Clerici aut Monachi, 65. xj. q. 1. *Concilium Chalcedonenſe.* 201
Si qui Clericorum, 25. ii. qu. 1. *Concilium Aurelianenſe iii.* 201
Si qui Epiſcopi ordinati, 6. diſtinct. 92. *Concilium Ancyranum.* 219
Si qui Epiſcopi talem, 41. j. q. 1. *Leo.* 133
Si qui Epiſcopi talem, 24. xxv. q. 2. *Leo.* 555
Si quis ex fratribus, 31. xj. q. 1. *Clemens.* 219
Si qui filii, 1. d. 30. *Conc. Gangrenſe.* 39
Si qui inventi, 9. v. q. 1. *Conc. Eliberit.* 191
Si qui neceſſitate, 16. de conſ. d. 4. *Leo Papa.* 481
Si qui parentes, 1. xxxj. q. 3. *Conc. Eliberit.* 388
Si qui Presbyteri, 1. j. q. 7. *Cyprian.* 150
Si qui ſine examinatione, 4. diſtinct. 81. *Concilium Nicænum.* 102
Si qui ſunt Presbyteri, 15. d. 81. *Greg. vii.* 101
Si qui ſunt vituperatores, 17. ii. quæſt. 7. *Evariſtus Papa.* 171
Si qui vel temeritate, 12. j. q. 7. *Gelaſius.* 152
Si qui vero per Dei, 4. de pœnit. diſt. 5. *Concilium Nicænum.* 438
Si qui vero ſine reſpectu, 29. vii. q. 1. *Concilium Nicænum.* 603
Si qui vero ſunt Clerici, 3. d. 32. *Greg.* 40
Si qui voluerint, 8. j. q. 7. *Nicæna Synod.* 150
Si quid de quocumque, 6. xv. q. 7. *Greg.* 265
Si quid in Eccleſia, 48. ii. q. 7. *Gelaſius.* 173
Si quid invenisti, 6. xiv. q. 5. *Auguſt.* 250
Si quid veri, 13. d. 37. *Auguſt.* 30
Si quid vero, 24. d. 64. *Greg.* 167
Si quidquid, 55. de conſ. d. 4. *Auguſt.* 483
Si quilibet, 16. d. 54. *Greg.* 75
Si quis a Catholica, 7. xxiij. q. 4. *Auguſt.* 314
Si quis a Medicis, 7. d. 35. *Conc. Nicæn.* 77
Si quis a proprio Epiſcopo, 2. xj. q. 3. *Concilium Antiochenum.* 625

Si quis a proprio Epiſcopo, 3. xxj. qu. 5. *Concilium Antiochenum*. 318
Si quis ab Epiſcopo, 10. ii. q. 7. *Conc. Arelat.* 171
Si quis Abbas, 13. xviij. q. 2. *Conc. Tribur.* 292
Si quis abſcidit, 4. d. 35. *Canon Apoſtol.* 76
Si quis accepit, 3. xxxiij. q. 1. *Concilium apud Compendium*. 400
Si quis amodo, 16. d. 81. *Alex. ii.* 201
Si quis ancillam, 5. xxix. q. 2. *Julius Papa*. 380
Si quis Apoſtolica, 1. d. 79. *Nicolaus Papa*. 93
Si quis Arioles, 1. xxvj. q. 5. *Greg. Junior.* 358
Si quis autem, 14. d. 57. *Hieron.* 50
Si quis autem fuerit, 3. d. 71. *Conc. Nicæn.* 91
Si quis autem Epiphaniæ, 14. de conſec. d. 4. *Leo*. 481
Si quis autem Epiſcopatum, 1. j. q. 6. *Symmach.* 150
Si quis autem legationem, 2. d. 94. *Alex. I* 117
Si quis autem non habens, 49. de pœnit. diſtinct. 5. *Auguſtinus*. 427
Si quis autem Synodo, 12. diſtinct. 18. *Concilium Arelatenſe*. 23
Si quis autem, & infra, 4. de pœnit. diſtinct. 7. *Auguſtinus*. 434
Si quis Baſilicam, 10. de conſecr. diſt. 1. *Concilium Bracarenſe ii* 458
Si quis carnem, 13. d. 30. *Conc. Gangrenſe*. 40
Si quis Clauſtri, Abbas, 16. xvj. q. 7. *Paſchalis II.* 281
Si quis Clericus accuſatus, 10. xj. q. 1. *Sylveſter*. 220
Si quis Clericus adulteraſſe, 20. diſt. 81. *Synodus Aurelianenſis*. 201
Si quis Clericus furtum, 19. xvii. q. 4. *Pœnitentiale Romanum*. 387
Si quis Clericus Monachus, 9. xxxj. qu. 3. *Concil. Arelatenſe*. 316
Si quis Clericus ſolidum, 3. xiv. q. 4. *Concilium Tarraconenſe*. 258
Si quis Clericus ſuper, 17. iij. q. 6. *Sixtus*. 183
Si quis Clericorum, 4. d. 47. *Conc. Eliberit.* 62
Si quis circa, 1. ij. q. 3. *Cajus Papa*. 139
Si quis coactus, 1. xxij. q. 3. *Theodorus in Pœnit.* 320
Si quis confugerit, 12. j. q. 1. *Conc. Nicæn.* 134
Si quis conjugatus, 22. xxvii. q. 2. *Octava Synod.* 372
Si quis contriſtatus, 10. d. 90. *Fabian. Papa*. 112
Si quis contumax, 20. xvii. q. 4. *Conc. Tribur.* 287
Si quis convictus, 7. xxii. q. 3. *Conc. Matiſcon.* 310
Si quis cujuſlibet, 3. xxj. q. 5. *Conc. Carthag.* 302
Si quis cum Clerico, 45. xj. q. 1. *Conſtit.* xxxix. 224
Si quis cum duabus fuerit, 16. xxxiij. q. 2. *Nicol.* 403
Si quis cum duabus ſororibus, 8. xxxiv. q. 1. & 2. *Conc. Triburienſe*. 419
Si quis cum matre & filia, 9. xxxiv. q. 1. & 2. *Concil. Triburienſe*. 430
Si quis cum matre & filia, 5. xxxv. q. 2. & 3. *Conc. apud Vermerias*. 440
Si quis cum militibus, 52. xi. q. 1. *Codex*. 206
Si quis cum noverca, 24. xxxiv. q. 7. *Concilium Triburienſe*. 399
Si quis dator, 2. j. q. 5. *Greg.* 145
Si quis de alio, 222. de conſecrat. diſt. 4. *Conc. Lugdunenſe*. 491
Si quis de alterius, 2. diſt. 38. *Conc. Carthag. V.* 79
Si quis de Clericis, 33. xii. q. 2. *Conc. Agath.* 244
Si quis de Clericis, 40. xii. q. 2. *Conc. Aurel.* 245
Si quis de corpore, 6. xxvi. qu. 2. *Concil. Martini Bracarenſis*. 361
Si quis de Laicis, 8. diſt. 54. *Conc. Aurelian.* 46
Si quis de ordine, 32. xxi. q. 1. *Conc. Meldenſe*. 202
Si quis de Potentibus, 21. xxiv. qu. 3. *Concilium Toletanum I.* 347
Si quis de religioſo, 8. diſt. 77. *Gelaſius Papa*. 97
Si quis dederit, 41. xxiv. q. 1. *Julius Papa*. 543
Si quis deinceps Epiſcopatum, 12. xvj. quæſt. 7. *Gregorius vii.* 282
Si quis deinceps Priorum, 22. xvii. q. 4. *Alex. vi.* 288
Si quis dereliquerit, 14. d. 30. *Conc. Gangr.* 40
Si quis deſpicit, 1. d. 42. *Conc. Gangr.* 33
Si quis deſponſata, 38. xxvii. q. 2. *Ambr.* 374
Si quis deſponſaverit ſibi, 11. xxxiv. q. 1. *Canones*. 371
Si quis deſponſaverit uxorem, 15. xxvii. quæſt. 2. *Julius Papa*. 572
Si quis Diaconus, 29. d. 30. *Iſidorus*. 67
Si quis diſcernit, 15. d. 28. *Conc. Gangr.* 38
Si quis Diuturnis, 9. xxx. q. 3. *Novella*. 385
Si quis dixerit, 57. xj. q. 3. *Hieron.* 232
Si quis docet, 18. d. 30. *Conc. Gangr.* 39
Si quis docuerit, 14. d. 28. *Canon. Apoſtolor.* 37
Si quis dogmata, 18. xxv. q. 2. *Nicol. Papa*. 554
Si quis Eccleſiam, 14. xvii. q. 4. *Iginus Papa*. 287
Si quis eorum, 8. d. 30. *Conc. Gangr.* 39
Si quis eorum, 7. d. 12. *Sexta Synodus*. 43
Si quis Epiſcopus accuſatus, 36. ii. qu. 6. *Concilium Sardicenſe*. 168
Si quis Epiſcopus aut Abbas, 91. xj. quæſt. 3. *Eutychianus*. 234
Si quis Epiſcopus aut Presbyter, 27. xxiij. q. 8. *Concil. Antiochen.* 336
Si quis Epiſcopus aut Presbyter, 13. d. 82. *Concil. Neocæſarienſe*. 201
Si quis Epiſcopus aut Presbyter, 5. xxxj. q. 5. *Concilium Toletan. iv.* 258
Si quis Epiſcopus criminaliter, 2. vj. qu. 4. *Concil. Antiochenum*. 197
Si quis Epiſcopus criminaliter, 3. vj. qu. 1. *Concil. Antiochenum*. 198
Si quis Epiſcopus damnatus, 6. xj. qu. 3. *Concilium Antiochenum*. 225
Si quis Epiſcopus fornicationem, 1. d. 81. *Greg.* 104
Si quis Epiſcopus in aliquibus, 2. vj. qu. 4. *Concil. Martini Papæ*. 197
Si quis Epiſcopus in Concilio, 7. xj. q. 3. *Concil. Martini Papæ*. 225
Si quis Epiſcopus mediocriter, 50. vii. qu. 1. *Leo Epiſcopus*. 228
Si quis Epiſcopus nulla, 8. x. qu. 2. *Concilium Martini Papæ*. 217
Si quis Epiſcopus ordinatus, 3. diſt. 92. *Concilium Antiochenum*. 123
Si quis Epiſcopus per manus, 7. diſt. 92. *Concil. Antiochenum*. 123
Si quis Epiſcopus per pecuniam, 8. j. quæſt. 1. *Concil. Chalcedonenſe*. 127
Si quis Epiſcopus præbendas, 3. j. q. 2. *Greg.* 145
Si quis Epiſcopus, Presbyter, 50. ii. qu. 7. *Synodus Romana*. 175
Si quis Epiſcopus, Presbyter, 5. xxj. q. 3. *Conc. Martini Papæ*. 308
Si quis Epiſcopus Presbyter, 6. xxvii. d. 2. *Sexta Synodus in Trullo*. 163
Si quis Epiſcopus ſecularibus, 14. xxj. q. 7. *Canon. Apoſtolorum*. 305
Si quis Epiſcopus vacans, 8. diſtinct. 92. *Concil. Antiochenum*. 123
Si quis Epiſcopum, 4. ii. q. 3. *Conc. Eliberitan.* 159
Si quis Epiſcoporum communitus, 14. diſt. 18. *Conc. Tarraconenſe*. 22
Si quis Epiſcoporum in alicun, 1. xvj. q. 1. *Nicol.* 276
Si quis Epiſcoporum ſuper, 2. iij. q. 6. *Fabian.* 182
Si quis erga, 16. ii. q. 3. *Alexand.* 172
Si quis etiam, 15. de conſecrat. diſtinct. 1. *Concil. Agathenſe*. 460
Si quis ex Clericis, 23. d. 23. *Greg. iii.* 31
Si quis ex Epiſcopis, 3. d. 79. *Stephan.* 99
Si quis ex Sacerdotibus, 6. d. 79. *Leo Papa iv.* 99
Si quis ex uno, 3. xxx. q. 4. *Innoc.* 386
Si quis extra Eccleſiam, 11. d. 30. *Conc. Gangr.* 39
Si quis falſum, 7. i. q. 2. *Octava Synod.* 163
Si quis filiaſtrum, 2. xxx. q. 1. *Conc. apud Vermer.* 381
Si quis fortitudinem, 6. xxvii. q. 1. *Hieron.* 575
Si quis frater, 21. xj. q. 1. *Octava Synod.* 228
Si quis fuerit, 9. xxxii. q. 7. *Conc. Martini Papæ*. 397
Si quis gentilis, 4. xxviij. q. 1. *Eutychian, Papa*. 376
Si quis habuerit, 1. xxviij. q. 1. *Conc. Meldenſe*. 379
Si quis hæretico, 42. j. q. 2. *Leo*. 133
Si quis homicidium, 42. d. 50. *Palm.* 29
Si quis hominem, 38. xj. q. 3. *Hieron.* 231
Si quis jam tranſlatus, 1. xxi. q. 2. *Conc. Calcedon.* 300
Si quis in ægritudine, 2. d. 37. *Conc. Neocæſar.* 79
Si quis in atrio, 9. xvii. q. 4. *Conc. Tribur.* 286
Si quis in Clero, 19. vii. q. 1. *Conc. Agath.* 202
Si quis in infirmitate, 20. d. 35. *Conc. Ilerdenſe*. 77
Si quis in Metropolitana, 8. diſtinct. 65. *Concilium Tarraconenſe*. 89
Si quis in tantum, 23. j. q. 4. *Codex*. 149
Si quis incognitus, 1. xvii. q. 1. *Bonif.* 283
Si quis ingenuus, 4. xxix. q. 1. *Conc. apud Vermer.* 380
Si quis inquit, 70. j. q. 1. *Cyprian.* 133
Si quis infantes, 13. xx. q. 1. *Theodorus*. 282
Si quis intrat, 18. de conſec. diſt. 2. *Conc. Martini Bracarenſis*. 466
Si quis iraſcitur, 8. xiij. q. 1. *Auguſt.* 233
Si quis iratus, 5. ii. q. 1. *Fabian. Papa*. 159
Si quis iratus, 32. de pœn. d. 1. *Canones*. 405
Si quis Judaicæ, 27. xxxiij. q. 1. *Conc. Urbanenſe*. 378
Si quis Judicem, 22. ii. q. 6. *Fabian. Papa*. 165
Si quis Kalendas, 14. xxvj. q. 7. *Zachar. Papa*. 361
Si quis Laicus abſtinetur, 26. xj. q. 3. *Concilium Toletanum I.* 228
Si quis Laicus juramentum, 19. xxii. q. 5. *Aug.* 318
Si quis Laicus vel Clericus, 42. xvj. q. 1. *Conc. Maguntinenſe*. 272
Si quis liber, 2. xxix. q. 2. *Zacharias*. 580
Si quis membrorum, 32. xxiij. q. 8. *Eutych. Papa*. 337
Si quis Monachus contentionem, 5. diſt. 90. *Octava Synodus*. 115
Si quis Monachus fuerit, 16. xvj. q. 1. *Gelaſius*. 269
Si quis necandi, 10. de pœn. d. 1. *Codex*. 404
Si quis neceſſitate, 4. xxxiv. p. 1. & 2. *Concilium apud Vermerias*. 438
Si quis neque, 123. j. q. 1. *Greg.* 142
Si quis non dicam, 3. xxxvj. q. 2. *Codex*. 454
Si quis non dicam, 6. de pœn. d. 1. *Codex*. 401
Si quis non iratus, 11. xv. q. 1. *Hieron.* 261
Si quis non recto, 4. xxiv. q. 1. *Hieron.* 345
Si quis nuptias, 12. d. 30. *Conc. Gangrenſe*. 40
Si quis objecerit, 7. j. q. 1. *Paſchalis Papa*. 139
Si quis obligatus eſt, 9. d. 54. *Conc. Martini Papæ*. 74
Si quis obligatus, 4. xiv. q. 4. *Conc. Martini Papæ*. 258
Si quis omnem, 1. j. q. 1. *Septima Synod.* 130
Si quis ordinatus, 4. d. 92. *Conc. Martini Papæ*. 125

Si quis Papę, 1. d. 79. *Symmach. Papa.* 58
Si quis pecunia, 3. d. 79. *Nicolaus Papa.* 99
Si quis per ecanerit, 4. xxiii. q. 5. *Gelaſius Papa.* 310
Si quis per capillum, 10. xxxii. q. 1. *Pius Papa.* 303
Si quis per ignorantiam, 59. j. q. 1. *Iſidorus.* 134
Si quis per ſuperbiam, 9. d. 90. *Conc. Gangr.* 39
Si quis per votum, 19. xxii. q. 2. *Greg.* 306
Si quis poſitus, 2. de pœn. d. 7. *Auguſt.* 433
Si qui poſt acceptum, 1. d. 31. *Canon Apoſtolor.* 44
Si quis poſt baptiſmum, 4. d. 51. *Conc. Tolet. I.* 72
Si quis poſt remiſſionem, 61. d. 50. *Innoc.* 71
Si quis poteſtatem, 21. xxiij. q. 4. *Ambr.* 320
Si quis præbendas, 15. j. q. 1. *Innoc. ii.* 147
Si quis præpropere, 27. d. 50. *Cyprian.* 67
Si quis Presbyter ab Epiſcopo, 5. 11. q. 1. *Conc. Carthaginenſe ii.* 215
Si quis Presbyter ante, 4. 11. qu. 8. *Concilium Martini Papæ.* 286
Si quis Presbyter aut Diaconus, 7. diſt. 24. *Conc. Martini Papæ.* 33
Si quis Presbyter aut Diaconus, 22. diſt. 50. *Conc. Martini Papæ.* 66
Si quis Presbyter aut Diaconus, 9. diſt. 92. *Conc. Martini Papæ.* 115
Si quis Presbyter aut Epiſcopus, 75. de conſecr. diſt. 4. *Canon. Apoſtolor.* 438
Si quis Presbyter contra, 4. ii. q. 5. *Conc. Tribur.* 180
Si quis Presbyter propter, 17. diſt. 50. *Concil. Martini Papæ.* 40
Si quis Presbyter vel Diaconus, 24. vii. q. 1. *Conc. Antiocbenum.* 201
Si quis præventus, 19. xxii. q. 4. *Iſidorus.* 309
Si quis Principum, 25. xvj. q. 7. *Calixt. Papa.* 183
Si quis pro ægritudine, 9. d. 55. *Martin. Bracar.* 77
Si quis propter Deum, 4. d. 30. *Conc. Gangr.* 39
Si quis propter hoc, 8. j. q. 1. *Proſper.* 144
Si quis pulſatus, 11. de pœn. d. 1. *Digeſta* 404
Si quis putaverit, 7. ii. q. 6. *Victor.* 161
Si quis putaverit, 15. ii. q. 6. *Sixtus Papa ii.* 165
Si quis quolibet, 56. xii q. 2. *Conc. Agath.* 247
Si quis rapuerit, 30. xxvii. q. 1. *Novella Juſtiniani Imperatoris.* 388
Si quis Romipetas, 21. xxiv. q. 1. *Calixt. Papa.* 347
Si quis Sacerdos, 9. xxx. q. 1. *Cœleſtin.* 381
Si quis Sacerdotum vel Diaconorum, 17. diſt. 81. *Alexander ii.* 101
Si quis Sacerdotum vel reliquorum, 18. uj. qu. 1. *Pius Papa.* 211
Si quis ſacro, 17. xxvii. q. 1. *Conc. Aurel.* 366
Si quis ſervum, 37. xvii. q. 4. *Conc. Gangr.* 189
Si quis ſervum, 38. xxii. q. 4. *Conc. Martini Papæ.* 190
Si quis ſemel, 1. de pœn. d. 2. *Octava Synod* 416
Si quis ſponſam, 42. xxvii. q. 2. *Conc. Tribur.* 388
Si quis ſuadente, 29. xvii. q. 4. *Innoc.* 281
Si quis ſuper his, 42. ii. q. 7. *Greg.* 174
Si quis tam feminam, 11. de pœn. d. 1. *Digeſta.* 404
Si quis tamquam, 7. d. 30. *Conc. Gangr.* 31
Si quis triginta, 1. d. 78. *Bonifac. Papa.* 98
Si quis tumidus, 1. xv. q. 7. *Conc. Carthag. i.* 263
Si quis vel virginitatem, 3. d. 30. *Conc. Gangr.* 39
Si quis vero a ſuo, 3. iij. q. 4. *Pius Papa.* 179
Si quis vero non obediat, 10. uj. q. 3. *Ambr.* 226
Si quis vero ſaecularium, 8. v. q. 3. *Conc. Agath.* 194
Si quis veſtrum, 4. ii. q. 6. *Sixtus Papa.* 164
Si quis viduam aut ab alio, 8. diſtinct. 50. *Concil. Martini.* 64
Si quis viduam aut ejectam, 13. diſt. 34. *Canon Apoſtolorum.* 47
Si quis viduam licet, 12. d. 34. *Innoc. Papa.* 47
Si quis viduam uxorem, 20. xxxii. q. 7. *Concil. Moguntinum.* 398
Si quis virginem, 3. xxxvj. q. 2. *Greg. ii.* 455
Si quis virorum, 15. d. 30. *Conc. Gangr.* 40
Si quis vituperat, 8. d. 31. *Conc. Gangr.* 41
Si quis vivente, 3. xxxj. q. 1. *Conc. Tribur.* 386
Si quis voluntarie, 44. d. 50. *Martin. Bracar.* 70
Si quis voluerit, 101. de conſecr. diſt. 4. *Conc. apud Bracarum.* 431
Si quis votum, 43. xxvii. q. 2. *Theodor.* 369
Si quis uſuram, 10. xiv. q. 4. *Ambr.* 258
Si quis vult Monaſterium, 41. xvj. q. 7. *Boniſ.* 271
Si quis vult Pontifex, 3. d. 16. *Hieron.* 49
Si quis uxorem deſponſaverit, 14. xxvii. q. 2. *Greg.* 381
Si quis uxorem ſuam, 4. xxxii. q. 1. *Joan. Chryſoſt.* 388
Si quis uxorem ſuam, 6. xxxii. q. 1. *Theodorus in Pœnitent.* 588
Si quiſpiam, 11. d. 81. *Eugenius Papa.* 102
Si quiſquam, 16. xj. q. 3. *Pelagius.* 207
Si quod verius, 9. xxxiij. q. 2. *Auguſt.* 401
Si quos de ſervis, 37. liv. q. 1. *Conc. Agath.* 247
Si quos igitur, 47. xxiij. q. 3. *Greg.* 323
Si quotieſcumque, 14. de conſecratione, diſtinct. 1. *Ambroſius.* 438
Si refugientes, 8. de pœn. d. 4. *Petrus.* 418
Si res aliena, 1. xiv. q. 6. *Auguſt.* 260
Si rursus, 10. de conſec. d. 4. *Pelagius Papa.* 482
Si Romanorum Pontificum, 1. d. 19. *Nicol. Papa.* 13
Si Sacerdos peccaverit, 39. de pœnit. diſtinct. 1. *Hieronymus.* 409
Si Sacerdos ſine crimine, 1. vj. *Anacl. Papa.* 194
Si Sacerdotes, 10. xvj. q. 1. *Concil. Tolet. iv.* 277
Si ſe conjugem, 10. d. 28. *Conc. Aurelian. I.* 37
Si ſaeculi Leges, 9. xii. q. 2. *Greg.* 341
Si ſermo meus, 20. de pœn. d. 1. *Auguſt.* 417
Si ſervus abſente, 15. d. 54. *Conc. Aurelian.* 75
Si ſervus ſciente, 20. d. 54. *Conſtitutio nova.* 75
Si ſolus Chriſtus, 9. d. 8. *Cyprian.* 6
Si Subdiaconus, 17. d. 34. *Martin. Papa.* 47
Si tantum Epiſcopus, 1. vj. q. 3. *Conc. Vaſenſe I.* 136
Si teſtes omnes, 1. iv. q. 2. & 3. *Digeſta.* 188
Si tranſitus, 10. d. 79. *Symmachus Papa.* 99
Si tributum, 27. xj. q. 1. *Ambroſius.* 341
Si triginta annorum, 3. d. 78. *Zachar. Papa.* 98
Si tu abſtines, 24. xxvii. q. 2. *Joan. Chryſoſt.* 372
Si vero qui, 57. d. 50. *Conc. Gerundenſe.* 71
Si verum, 1. xxxj. q. 1. *Urbanus.* 387
Si vir ſimplex, 3. d. 27. *Theodorus.* 36
Si vir & uxor divertere, 21. xxvii. q. 2. *Eugen. Papa.* 372
Si vir & uxor non jam duo, 15. xxxv. q. 2. & 1. *Aug.* 441
Si virgo, 5. xxxiv. q. 1. & 2. *Auguſt.* 438
Si vos contra, 35. xxiii. q. 5. *Auguſt.* 328
Si vobis fratres, 68. xxiij. q. 8. *Oſius Epiſcop.* 334
Si uxorem, 18. xxxii. q. 5. *Auguſt.* 395
Sic autem, 52. j. q. 1. *Auguſt.* 152
Sic decet, 22. xxv. q. 2. *Silverius Papa.* 335
Sic enim, 9. xxviii. q. 1. *Auguſt.* 377
Sic in ſanctificando, 2. de conſec. d. 2. *Cyprian.* 464
Sic non ſunt facienda, 10. xxxii. q. 4. *Auguſt.* 353
Sic non ſunt tanta, 15. de conſec. d. 2. *Hilar. Epiſt.* 465
Sic omnes Apoſtolicæ, 2. d. 19. *Agatho Papa.* 28
Sic populus, 61. j. q. 1. *Hieron.* 135
Sic quidam, 2. ii. q. 1. *Conc. Tolet.* 214
Sic quippe, 65. xxvii. q. 1. *Greg.* 374
Sic vive, 26. xvj. q. 1. *Hieronym.* 169
Sicubi defunctus, 6. xii. q. 3. *Conc. Turon.* 351
Sicut Achab, 29. de pœn. d. 1. *Greg.* 424
Sicut ait, 20. de pœn. d. 1. *Hieron.* 424
Sicut alterius, 39. vii. q. 1. *Cœleſtinus Papa.* 203
Sicut antiquitus, 6. xvii. q. 4. *Nicolaus.* 286
Sicut Apoſtoli, 16. xi. q. 3. *Fabianus Epiſcopus.* 327
Sicut bonum, 1. xxvii. q. 1. *Conc. Carthag. iv.* 364
Sicut Chriſtus, 75. j. q. 1. *Hieron.* 136
Sicut crudelis, 1. xxxii. q. 1. *Joan. Chryſoſt.* 388
Sicut Damaſum, 3. xvj. q. 1. *Conc. Tolet. iv.* 276
Sicut Domini, 13. xvj. q. 7. *Paſchalis ii.* 281
Sicut Eccleſia, 49. xii. q. 2. *Greg.* 346
Sicut enim peccatum, 10. xxxii. q. 5. *Joan. Chryſoſt.* 394
Sicut enim tibi, 30. xj. q. 1. *Clemens.* 332
Sicut Epiſcopum, 4. j. q. 1. *Greg.* 144
Sicut ergo, 9. xxxv. q. 9. *Gratian.* 453
Sicut eunuchos, 29. j. q. 1. *Auguſt.* 130
Sicut excellentiam, 48. xxiij. q. 4. *Greg.* 323
Sicut ficti, 55. j. q. 1. *Auguſt.* 130
Sicut hi qui, 8. diſt. 47. *Ambroſius.* 62
Sicut in Sacramentis, 151. de conſec. d. 4. *Aug.* 495
Sicut in unaquaque, 4. xxj. q. 1. *Conc. Romanum.* 300
Sicut inquit, 46. ii. q. 7. *Greg.* 175
Sicut is qui, 1. j. q. 1. *Greg.* 136
Sicut Judas, 68. de conſec. d. 2. *Auguſt.* 471
Sicut Neophytus, 2. d. 48. *Greg.* 63
Sicut non alii, 11. de conſec. d. 1. *Felix.* 458
Sicut non eſt, 20. xxxij. q. 4. *Auguſt.* 318
Sicut non omnis, 2. xxxii. q. 1. *Hieron.* 389
Sicut non ſuo, 10. d. 46. *Leo Papa.* 60
Sicut noſtris, 60. de conſ. d. 4. *Auguſt.* 486
Sicut omnino, 16. xii. q. 1. *Greg.* 340
Sicut primi, 81. de pœn. d. 1. *Auguſt.* 412
Sicut quædam, 1. d. 14. *Leo Papa.* 13
Sicut quamvis, 15. d. 38. *Gelaſius.* 314
Sicut qui Eccleſiam, 10. xvii. q. 4. *Pius Papa.* 189
Sicut qui Monaſteria, 9. ix. q. 1. *Eugen. ii.* 296
Sicut Sacerdotes, 6. ii. q. 7. *Fabian. Papa.* 170
Sicut ſancti, 2. d. 15. *Greg.* 14
Sicut ſatius, 8. xxxii. q. 4. *Auguſt.* 391
Sicut ſemel, 1. d. 78. *Greg.* 98
Sicut ſeta, 17. de pœn. d. 2. *Auguſt.* 417
Sicut Sion, 1. ii. d. 1. *Greg.* 133
Sicut ſtellas, 8. d. 38. *Zepherinus Papa.* 58
Sicut tribus, 11. de pœn. d. 2. *Auguſt.* 417
Sicut verum eſt, 84. de conſec. d. 1. *Ambr.* 473
Sicut vir, 11. viii. q. 1. *Evariſt. Papa.* 300
Sicut viri, 8. d. 40. *Iſidorus.* 53
Sicut urgeri, 47. j. q. 1. *Auguſt.* 153
Sicuti femina, 10. xxxii. q. 2. *Hieron.* 390
Significaſti, 83. j. q. 1. *Fabianus.* 137
Signum eſt, 12. de conſec. d. 1. *Auguſt.* 407
Silveſter, 12. uj. q. 1. *Gelaſius Papa.* 220
Similem Dei, 36. de pœn. d. 2. *Ambr.* 418
Simili modo, 3. xxviij. q. 1. *Eutychian. Papa.* 371
Similiter jam, 10. iij. q. 5. *Julius Papa.* 181
Similiter & hoc, 38. xvj. q. 1. *Symmach.* 273
Sine exceptione, 51. xxi. q. 1. *Leo Papa.* 200
Sine literis, in pr. viij. q. 5. *Gratian.* 210
Sine ornatu, 4. xj. q. 3. *Leo iv.* 223
Sine pœnitentia, 99. de conſec. d. 6. *Ambr.* 489
Singuli accipiunt, 77. de conſec. d. 2. *Hieron.* 474
Singula Eccleſiaſtici, 1. d. 19. *Greg.* 110
Sint manifeſta, 21. xii. q. 1. *Canon. Apoſtol.* 339

Sint

Sint tibi jejunia, 20. de conſec. d. 4. *Hieron.* 481
Sint tibi quotidiana, 19. de conſ. d. 5. *Hieron.* 497
Sit rector diſcretus, 1. diſt. 43. *Greg.* 56
Sive de conjugii, 4. xxxiij. q. 1. *Nicolaus Papa.* 402
Sive hæreticus, 51. de conſ. d. 4. *Beda.* 408
Sive parvuli, 53. de conſ. d. 4. *Celeſtin. Papa.* 486
Solet etiam, 91. de conſ. d. 4. *Auguſt.* 682
Solet quæri, 6. xxxiii. q. 2. *Auguſt.* 590
Solent plures, 30. de conſ. d. 1. *Conc. Cabilon.* 461
Solemnitates, 16. de conſ. d. 1. *Felix Papa.* 458
Solemnitates, 17. de conſ. d. 1. *Greg.* 458
Sollicitatores, 15. de pœn. d. 1. *Digeſto.* 404
Sollicitudo, 1. d. 52. *Alex. ii.* 75
Solicitum quoque, in pr. d. 84. Grat. 104
Sors non aliquid, 1. xxvj. q. 2. *Auguſt.* 636
Sortes, 7. xxvj. q. 5. *Leo iv.* 338
Sortilegi ſunt, 2. xxvj. q. 1. *Iſidorus.* 350
Species & ſimilitudo, 34. de conſ. d. 2. *Greg.* 467
Spiritus Sanctus in ſancta, 58. j. q. 1. *Auguſt.* 134
Spiritus Sanctus qui ſuper, 2. de conſecr. diſt. 5. *Melchiades Papa.* 496
Sponſalia, in pr. xxx. q. 2. *Grat.* 382
Sponſus ille, 6. d. 56. *Auguſt.* 78
Sponſus & ſponſa, 19. d. 23. Conc. *Carthag. iv.* 62
Sponſus & ſponſa, 5. xxx. q. 3. Conc. *Carthag. iv.* 384
Statuit quoque, 15. ii. q. 3. Conc. *Salegunſtad.* 163
Statuimus etiam, 4. d. 76. *Urbanus.* 95
Statuimus decretum, 107. j. q. 1. *Nicolaus.* 261
Statuimus ne aliquo, 8. d. 61. *Leo.* 81
Statuimus ne profeſſionis, 99. xxx. q. 3. *Urban. ii.* 696
Statuimus quod omnes, 32. xii. q. 2. *Conc. Agath.* 244
Statuimus ut ſeptem, 4. d. 4. *Theleſph. Papa.* 3
Statuimus ut ſi Abbatiſſa, 3. xx. q. 2. *Eutych. Papa.* 298
Statuimus ut ſi quis, 31. vi. q. 1. *Fabian. Papa.* 222
Statuimus ut ſi quis, 55. xvj. q. 1. *Anſt. Papa.* 672
Statuimus ut ſicut, 106. j. q. 1. *Conc. Cabilon.* 141
Statuendum nobis, 7. xvj. q. 2. *Conc. apud Ravantianas.* 276
Statuta, 8. ii. q. 1. *Codex.* 154
Statutum eſt a ſacro, 14. xxvii. q. 4. *Conc. Tolet.* 371
Statutum eſt ut qui, 38. ii. q. 6. *Conc. Carthag. V.* 288
Statutum eſt & rationabiliter, 2. xviij. q. 2. *Concil. apud Altheum.* 291
Studeat ſanctitas, 32. d. 50. *Nicolaus Papa.* 62
Studendum eſt, 7. d. 90. *Conc. Carthag. iv.* 211
Studiis veſtri, 15. d. 61. *Greg.* 22
Subdiaconus cum ordinetur, 15. d. 23. *Conc. Carth. iv.* 31
Subdiaconus non minor, 4. d. 77. *Sexta Synod.* 97
Subdiaconus quondam, 39. xxiv. q. 1. *Auguſt.* 340
Subdiaconus etiam, in pr. d. 94. Grat. 118
Subdiaconi tuis, 9. d. 32. *Greg.* 48
Submittitur, 8. d. 21. *Nicolaus Papa.* 47
Sufficit pœnitenti, 61. de pœn. d. 1. *Leo Papa.* 409
Sufficit Sacerdoti, 53. de conſec. d. 2. *Alexand. ii.* 463
Sufficiat, 2. xxvii. q. 2. *Nicolaus Papa.* 370
Suggeris, 1. iij. q. 8. *Felix Epiſcop. in Conc. Carthag.* 185
Suggeſtum nobis eſt, 46. vii. q. 1. *Liberius Papa.* 205
Summa iniquitas, 16. vj. q. 1. *Alexand. Papa.* 195
Summa militiæ, 7. xxiij. q. 1. *Greg.* 314
Summopere, 70. xj. q. 3. *Greg.* 232
Sunt in Eccleſia, 12. viij. q. 1. *Auguſt.* 202
Sunt namque, 14. d. 45. *Greg.* 60
Sunt nonnulli nullo, 23. xvj. q. 1. *Bonif. Papa.* 208
Sunt nonnulli qui dum, 2. d. 46. *Greg.* 60
Sunt nonnulli qui Præpoſitus, 21. ii. q. 7. *Euariſt. Papa.* 171
Sunt nonnulli qui quidem, 114. j. q. 1. *Greg.* 142
Sunt plures, 42. de pœn. d. 1. *Auguſt.* 428
Sunt plurimi, 11. vj. q. 1. *Greg. Papa.* 195
Sunt qui arbitrantur, 56. de pœn. d. 1. *Ambr.* 408
Sunt qui dicunt, 19. xxvii. q. 1. *Greg.* 271
Sunt qui opes, 3. xxii. q. 4. *Ambr.* 280
Sunt quidam dicentes, 6. xxv. q. 1. *Urban. Papa.* 331
Sunt quidam qui, 125. j. q. 1. *Paſchalis ii.* 143
Sunt quædam nonnulla, 19. xxiij. q. 3. *Haymo.* 312
Sunt quædam quæ, 1. xvii. q. 1. *Auguſt.* 295
Super cauſa, 11. ii. q. 3. *Alexander.* 261
Super prudentia, 1. xxv. q. 2. *Paſchalis ii.* 637
Super quibus, 4. xxx. q. 3. *Urban.* 385
Super tribus, 71. *de pœn.* d. 1. *Hieron.* 420
Super tribus, 24. *de pœn.* d. 2. *Hieron.* 417
Superveniente, 71. j. q. 1. *Gregor.* 136
Supplicitatæ gloriæ noſtræ, 18. xxiii. q. 8. *Greg.* 334
Suſcipitiſne, 6. d. 10. Greg. Nazianz. 8
Suſpectus, 4. iij. q. 5. *Pontianus Papa.* 180
Suum erat, in princ. xxj. q. 4. Gratian. 292
Sylveſter, 19. vj. q. 1. *Gelaſius Papa.* 210
Symbolum, 36. *de conſecr.* diſt. 4. *Agathenſ. Conc.* 485
Synodum Epiſcoporum, 1. d. 17. *Marcel. Papa.* 19

T

Tabernaculum, 8. *de conſec.* diſt. 1. *Felix iv.* 457
Tali conjugio, 17. j. q. 7. *Meldenſe Conc.* 253
Talis mihi, 58. *de pœn.* d. 1. *Joannes Chryſoſt.* 426
Tales ad miniſterium, 4. d. 23. *Clemens.* 30
Tales eſſe, in princ. xvj. q. 5. Gratian. 376
Talia quidem, 1. viij. q. 3. *Pelagius Papa.* 604
Talibus DEUS, 27. *de pœnit.* diſt. 1. *Hieronymus.* 417
Tam Sacerdotes, 14. xxiv. q. 3. *Anacletus Papa.* 367
Tanta nequitia, 24. d. 86. Gregor. 107
Tanta nequitia, 11. j. q. 7. Gregor. 130
Tantis Daniel, 3. d. 81. *Celeſtin.* 100
Tantum valet, 27. xxxij. q. 7. *Auguſt.* 109
Tam diu, 7. iij. q. 2. *Felix Papa ii.* 178
Te quidem, 29. vj. q. 1. *Clemens.* 110
Temerarium, 49. vj. q. 3. Auguſt. 230
Tempus autem, in princ. d. 75. Gratian. 96
Tempus quod inter, 23. xiij. q. 2. Auguſt. 253
Tempus quoque, in princ. d. 31. Gratian. 40
Tempus vero, in pr. *de pœn.* diſt. 7. Gratianus. 433
Temporis qualitas, 44. vij. qu. 1. Ge 206
Tempora pœnitudinis, 2. xvj. q. 7. *Leo Papa.* 368
Tenemus, 56. j. q. 1. *Auguſt.* 114
Tenere debet, 4. d. 32. Innoc. I. 49
Terrulas, 53. xij. q. 2. *Agath. Conc.* 247
Tertio quæritur, in pr. xx. q. 3. Gratian. 263
Teſtamentum, 1. d. 6. Greg. 4
Teſtamento vero, in pr. xii. q. 3. Gratian. 650
Teſtes abſque, 39. ii. q. 7. *Damaſus Papa.* 171
Teſtes autem, 1. iv. q. 2. & 3. *Carthag. Conc. vii.* 188
Teſtes per quamcumque, 24. iij. q. 9. *Calixt. Papa.* 186
Teſtimonium, 9. xi. q. 1. *Sylveſter Papa.* 210
Teugoaldum, 10. xj. q. 3. *Nicolaus Papa.* 226
Tibi domino, 33. d. 63. *Leo iii.* 87
Timorem, 83. *de conſec.* diſt. 2. *Baſilius Epiſcop.* 456
Tolerabilius, 2. xxxii. q. 5. *Ambr.* 415
Tolerandi ſunt, 1. xxiij. q. 4. Auguſt. 315
Tolle Charitatem, 30. *de pœn.* d. 2. *Auguſtinus.* 417
Tonſura vero, in pr. [illegible]3. Gratian. 97
Totum, 6. j. q. 1. *Auguſt.* 166
Totam pœnitentiam, 14. *de pœn.* diſt. 3. *Hieron.* 423
Transferunt, 32. xxiv. q. 3. *Hieron.* 348
Tranſmarinos, 2. d. 98. *Anaſtaſius I.* 125
Tres perſonas, 12. xxiij. q. 6. *Auguſt.* 317
Tres ſunt Actiones, 81. *de pœn.* diſt. 1. *Auguſt.* 612
Tria legitima, 8. xxxi. q. 1. *Hieron.* 653
Tria ſunt genera, 12. d. 45. *Albinus, & Alcuinus.* 39
Tribus ex cauſis, 36. *de conſec.* d. 1. Auguſt. 480
Tribus gradibus, 23. *de conſec.* d. 2. Clemens Papa. 466
Tributum, 22. xxiij. q. 8. *Urban. Papa.* 319
Triforme eſt, 22. *de conſec.* diſt. 2. *Sergius Papa.* 466
Tu bonus, 2. xxiij. q. 4. *Auguſtinus.* 315
Tu dixiſti, 10. xxiij. q. 5. *Auguſtinus.* 326
Tu malum, 8. xxj. q. 1. *Auguſtinus.* 909
Tua ſanctitas, 2. xxxj. q. 2. *Hormiſda Papa.* 987
Tuus eſt, 90. de Conſec. diſt. 2. *Auguſt.* 476
Tunc ſalvabitur, 7. xxxiij. q. 5. *Hieronymus.* 616
Tunc valere, 42. de conſec. diſt. 4. *Auguſt.* 485
Tunc erat, 61. xj. q. 3. *Gregorius.* 251
Turbat acumen, 8. diſt. 37. *Beda.* 50
Turbatur navicula, 12. j. q. 4. *Ambroſius.* 149

V

Valde neceſſarium, 1. diſt. 94. *Gregorius.* 126
Valet interdum, 9. diſt. 81. *Iſidorus.* 101
Valentinianus, 2. diſt. 63. *Hiſtoria tripartita.* 85
Valentinus Clerico, 20. finale, diſt. 34. *Pelagius Papa.* 47
Valida eſt, 4. de pœn. diſt. 2. *Gregorius.* 413
Vaſa, in quibus, 44. de conſ. d. 1. *Tribur. Conc.* 461
Vaſa iræ, 23. xxiij. q. 4. *Auguſtinus.* 633
Ubi iſte didiciſti, 7. diſt. 74. *Simplicius Papa.* 94
Ubi non eſt, xxvi. xxx. q. 2. *Nicolaus Papa.* 281
Ubi pars eſt, 78. de Conſecratione, diſt. 2. *Hilarius* 474
Ubi iam, 29. xxiv. q. 1. *Auguſtinus.* 367
Ubicunque, 6. xiij. q. 2. *Tribur. Conc.* 153
Ubicunque, 26. viij. q. 2. *Joannes Chryſoſtomus.* 135
Ubicunque, 16. xvj. q. 1. *Tribur. Conc.* 208
Ubinam legiſti, 4. diſt. 96. *Nicolaus Papa.* 119
Væ mihi, 20. de pœn. diſt. 6. *Ofm.* 451
Væ qui dicitis, 39. xj. q. 3. *Eſaias.* 251
Veniſti ad fontem, 87. *de conſec.* diſt. 4. *Ambroſius.* 489
Venit Sacerdos, 71. *de conſec.* diſt. 4. *Ambroſius.* 487
Veniam nunc, 5. xxx. q. 9. *Innoc. Papa.* 433
Ventum eſt, 18. j. q. 1. *Innocentius.* 619
Vendentes, 10. j. q. 3. *Gregorius.* 147
Venerabilis, 17. de Conſec. diſt. 4. *Gelaſius Papa.* 481
Venerabiles, 28. de Conſec. diſt. 3. *Septima Synodus.* 470
Venter mero, 5. diſt. 35. *Hieronymus.* 48
Verbum Dei, 51. *de pœnit.* diſt. 1. *Ambroſius.* 408
Verum, xx. viij. q. 1. *Hieronymus.* 202
Veritate, 4. diſt. 8. *Auguſtinus.* 5
Verus Baptiſmus, 130. *de* Conſec. d. 4. *Proſper.* 405
Vera juſtitia, 15. diſt. 43. *Gregorius.* 60
Verum hoc, in princ. diſt. 14. *Gratianus.* 20
Veſtimenta Eccleſiæ, 42. *de Conſecr.* diſt. 1. *Stephan.* 460
Veſtram flagitamus, 13. &c diſt. 10. *Leo iii.* 9
Victor Honorius, 1. diſt. 97. *Honorius* 122
Vide benignum, 69. *de pœn.* diſt. 1. *Hieronym.* 410
Vide quantum, 65. j. q. 1. *Hieronym.* 133
Vides fili, 10. diſt. 10. *Joannes viii.* 9
Vides, ut opinor, 3. xxiij. q. 6. *Auguſtinus.* 930
Vident homines, 10. diſt. 86. *Auguſtinus.* 204
Videntes autem, 16. xii. q. 1. *Urbanus Papa.* 239
Videtur nobis, 2. xxxv. q. 6. *Caleſtinus Papa.* 430

Vidua

Digitized by Google

Vidua eſt, 16. diſt. 34 *Hieronymus*. 46
Viduæ, quæ ſanctæ, 16. ex q. 1 *Tolet. Conc.* 296
Viduæ quidem, 30 xxvii. q. 2. *Nicolaus*. 368
Viduam, quæ ſe, 33. xxvii. q. 1. *Auguſtinus*. 368
Viduam, quæ ſtipendio, 14. diſt. 81. *Carth. Conc. iv.* 203
Viduam, à ſe, 37. xxvii. q. 1. *Arelat. Concil.* 368
Viduas à propoſito, 1. xxvii. q. 1. *Gregorius*. 364
Viduas autem, 8. xxvij. q. 1. *Conc. Martini Papæ*. 365
Viduas honora, 5. j. q. 2. *Apoſtolus*. 244
Viduas, quæ, 26. xxvij. q. 1. *Aurel. Concil.* 366
Viduis autem, in princ. diſt. 87. *Gratianus*. 608
Viduitatis, 35. xxvij. q. 1. *Arauſic. Conc.* 368
Viginti tantum, 13. diſt. 16. *Stephanus Papa*. CR. 19
Viliſſimus, 45. j. q. 1. *Symmachus*. 333
Vino inebriantur, 6. diſt. 37. *Hieronymus*. 50
Vinolentum Sacerdotem, 6. diſt. 35. *Hieronym.* CR. 48
Violatores, 5. xxv. q. 1. *Damaſus Papa*. 351
Vir cum propria, 7. xxxiij. q. 4. *Gregorius*. CR. 435
Virum Catholicum, 6. diſt. 47. *Leo*. CR. 62
Virginem, 12. xxvij. q. 1. *Triburienſe Concil.* 366
Virgines non velantur, 15. xx. q. 1. *Pius Papa*. 297
Virgines, quæ poſt, 9. diſt. 27. *Hieronymus*. 36
Virgines, quæ ſe Deo, 25. xxvii. q. 1. *Elibert. Concil.* 367
Virgines ſacræ, 1. xx. q. 4 *Triburienſe Conc.* 399
Virginibus, 11. xxvii. quæſt. 1. *Triburienſe Concilium*. 366
Viſum præterea, 72. *de Conſecratione*, diſt. 2. *Cabilon. Concil.* CR. 463
Viſis literis, 1. xvj. q. 2. *Joannes Papa*. CR. 275
Viſitandi, 28. xviij. q. 2. *Gregorius*. 284
Ultra Provinciarum, 4. iij. q. 6 *Stephanus*. 182
Ultimæ voluntes, 4. xiij. q. 2. *Gregorius* CR. 253
Unas ex vobis, 6. ii. quæſt. 1. *Auguſtinus*. 155
Una ſola, 3. xxxiij. q. 5. *Auguſtinus*. 436
Unæ tantum, 4. diſt. 26. *Ambroſius*. CR. 35
Unius uxoris, 1. d. 26. *Hieron.* 34
Unam Abbatem, 4. xxj. q. 1. *Agath. Conc.* 299
Unam orariem, 3 diſt. 25. *Tolet. Conc. iv.* CR. 33
Unam ſolum, 3. xxiij. q. 5. *Auguſtinus*. 325
Unuſquiſque, 8 xxii. q 4. *Ambroſius*. 309
Unaquæque mulier, 5. xiij. q. 2. *Auguſtinus*. CR. 251
Unaquæque provincia, 15. iij. q. 6. *Anacletus Papa*. 285
Uniuſcujuſque providendum, 82. xj. q. 3. *Pelagius Papa ij.* 233
Uniuſcujuſque fidelium, 35. *de Conſ.* diſt. 1. *Aurel. Conc.* 460
Unctio inviſibilis, 7 *de pœnitentia*, diſt. 1. *Auguſtin.* 415
Unde ipſe, 2. viij q. 1. *Gratianus*, ſive *Palea*. 206
Unde quæritur, in princ. xxxv q. 9. *Gratianus*. 450
Undecunque, 5 diſt. 56. *Auguſtinus*. 78
Unum noſtrum, 3. 1. q. 5. *Conc. Tolet. xvi.* 218
Vobis enim, 23. xij. q. 2. *Gelaſius*. 243
Vocatio ad Synodum, 1. v. q. 2. *Damaſus Papa*. 191
Vocatio autem, in princ. 5. q. 2. *Gratianus*. ibid.
Volumus accedentem, 2. xvj. q. 4. *Gregorius*. 179
Volumus atque, 37. 11. q. 1. *Capitul.* 223
Volumus ut ſiuter, 2. diſt. 89. *Gregorius*. 120
Volumus et Sacerdotes, 24. diſt. 81. *Gregorius*. 102
Voluiſſent, 60. *de pœnit.* diſt. 3. *Gregor.* 409
Vos ante omnia, 103. *de Conſec.* diſt. 4 *Auguſtin.* 490
Vos autem fratres, 30. xvj q 3. *Auguſt.* 469
Vota Civium, 37. diſt. 63. *Leo 1.* 88
Voventibus, 4. diſt. 27. *Hieronymus*. 56
Voventibus, 2. xvij. q. 1. *Hieronym.* 285
Urbes, & loca, 1. diſt. 80. Lucius Papa. 89
Uſque adeo manent, 28 xxxij. q. 7. *Auguſtinus*. 399
Uſque adeo ſane, 5. diſt. 33. *Gelaſius Papa*. 45
Uſura eſt, 4. xiv. q. 3. *Agath. Conc.* 257
Uſus auctoritati, 1. diſt. 11. *Iſidorus*. 9
Uſus naturalis, 14. xxxii. q. 7. *Auguſtinus*. CR. 398
Ut Calix Domini, 45. *de Conſecratione*, diſtin. 1. *Rhemenſe Concil.* 461
Ut Cognoverunt, 59. *de pœnitentia*, diſtinct. 1. *Ambroſius*. 418
Ut conſtitueretur, 25 d. 50. *Auguſt.* 67
Ut Epiſcopi, 7. *de conſecratione*, diſtinct. 5. *Meldenſe Concilium*. 496
Ut evidentes, 82. i. q. 1 *Auguſt.* CR. 137
Ut jejunii, 6. *de conſecratione*, diſtinct. 5. *Aurelianenſe Concilium*. 496
Ut illud, 58. *de conſecrat.* diſtinct. 5. *Soter Papa* in Decretis. 462
Ut Lex, 40. xxvij. q 1. *Innoc. ij.* 369
Ut noveritis, 4. xxij. q. 1. *Auguſtinus*. CR. 303
Ut oſtenderet, 135. de Conſecratione, diſtinct. 4. *Auguſtinus*. 493
Ut pridem, 17. xxiij. q. 8. *Gregorius*. CR. 334
Ut Presbyteri, 25. xvii. q. 4. *Tribur. Conc.* 288
Ut quid paras, 47. de conſec. d. 2. *Auguſt.* 476
Ut veteium, 6. diſt. 9. *Auguſt.* 7
Utilem, 21. xxii. q. 2. *Hieron.* 307
Utinam omni tempore, 11. d. 76. *Hieron.* 96
Utraque quæſtio, in principio, xxxiv. quæſt. 1. & 2. *Gratianus*. 438
Utrum ſola, poſt principium, *de pœnitentia*, diſt. 2. *Gratianus*. 423
Utrum ſub figura, 72. de Conſecratione, diſtin. 2. *Auguſtinus*. 473
Utrum vero, in princ. xxvii. q. 3. *Gratianus*. 079
Vulgaris, 26. de pœnit. diſt. 1. *Digeſta*. CR. 404
Volteranæ, 25. xij q. 2. *Gelaſius*. CR. 245
Uxor à viro, 17. xxxii. q. 7. *Ambroſius*. CR. 398
Uxor felicis, 33. xvij q. 4. *Gelaſius Papa*. CR. 069
Uxor legitima, 4. xxxiij q. 1 *Auguſtinus*. CK. 313
Uxorem, in princ. xxxj. *Gratianus*. 385

E A

EA, DE QUIBUS LECTOREM PRINCIPIO

ADMONERE VISUM EST, HÆC SUNT,

IN Eccleſia Romana omnium Eccleſiarum Magiſtra ſolitos eſſe aſſervari Conciliorum canones, & Pontificum decreta, ac cæteris Eccleſiis communicari, plane compertum eſt. Atque in uſu *De Codice Canonum.* præcipue videtur fuiſſe collectio illa, quam Nicolaus Papa *in c. ſi Romanorum, diſt.* 19. Codicem canonum nominat: in quo continebantur canones, & regulæ illæ, quæ recenſentur a Leone IV *cap. de libellis, diſt.* 20. Hujus codicis tria manuſcripta exemplaria Romæ habentur in Vaticana Bibliotheca. Extat etiam impreſſus Moguntiæ anno ſalutis MDXXV. Repertus eſt autem in vetuſtiſſimo Cardinalis Vercellenſis codice, Creſconii ad Epiſcopum Liberinum quidam quaſi Nomocanon; in quo, cum pluribus cauſarum titulis propoſitis, exponatur deinde, quibus Synodorum, ac Decretalium Epiſtolarum locis cauſæ illæ tractentur, capita capitibus Moguntini codicis, & numeri numeris optime reſpondent. Quæ quidem a Creſconio adhibita diligentia ſatis indicat, frequentiſſimum fuiſſe hujus collectionis uſum, & hæc ea eſt, quæ in norationibus, quæ nunc eduntur, abſolute Codex Canonum vocatur. Cæterum inter privatos collectores, qui multo plura congerere ſtuduerunt, perantiquus eſt *Iſidorus*: cujus collectio pro- *De Collectione Iſidori.* tenditur a canonibus Apoſtolorum uſque ad Concilium Hiſpalenſe ſecundum: habeturque in duobus codicibus Vaticanæ Bibliothecæ, & uno Monaſterii Dominicani S. Mariæ ſupra Minervam: extat autem impreſſa in editionibus Conciliorum, in antiquioribus quidem purior, in recentioribus autem multis aliis Conciliis, ſcriptiſque admiſta. Iſidorum hunc Igmarus Archiepiſcopus Rhemenſis in libro de Synodis, celeberrimum illum Hiſpalenſem fuiſſe affirmat, a quo teſtatur etiam Tritemius, librum Decretorum eſſe conſcriptum: ac certe multa verba, quæ in Præfatione hujus collectionis leguntur, ſunt in libro quinto Etymologiarum. In codice autem Dominicanæ Bibliothecæ initio Præfationis ita legitur: *Iſidorus mercator ſervus Chriſti, Lectori Conſervo ſuo, &c.* nec multo ſecus in Vaticanis: quo loco in impreſſis eſt, *Iſidorus peccator ſervus Chriſti, &c.* Secutus deinde eſt (ut de iis primum, quorum opera typis excuſſa ſunt, loquamur) *Burchardus*, VVormacienſis Epiſcopus, Othonis *Burchardus.* III & Henrici II. Bavari Imperatorum ætate: qui non ordinem temporum, & provinciarum, ut Iſidorus, ſed rerum, & cauſarum ſibi ſequendum putavit. Iiſdem veſtigiis inſtitit non ita multo poſt *Ivo*, Carnotenſis Epiſcopus: ſed exorta interim Berengarii hæreſi *Ivo.* multa ad illam confutandam pertinentia addidit, ac multa etiam præterea ex Pandectis, & Codice: dum de Laicorum quoque officiis ſibi agendum putat: quod Burchardo minus neceſſarium viſum fuerat. Extant autem duo volumina, Ivonis nomine inſcripta, eandemque habentia præfationem: quorum unum, quod *Pannormia*, *Pannormia.*

alte-

alterius, quod abſolute *Decretum* inſcribitur, quaſi epitome quædam eſt. Verum in hoc eodem campo alii etiam graviſſimi Viri
Creſconius. Anſelmus. Deuſdedit Cardinalis. Gregorius Presbyter auctor Polycarpi. (quoniam libri partim in publicis, partim in privatis Bibliothecis manuſcripti habentur) *Creſconius*, *Anſelmus*, *Deuſdedit Cardinalis*, *Gregorius Presbyter*, qui volumen ſuum *Polycarpus* inſcripſit, aliique nonnulli præclare ſe exercuerunt, ſuamque operam probaverunt. Noviſſimus iſtorum omnium præter auctorem Pannormiæ (nam
Gratianus. is recentior fortaſſe eſt) *Gratianus* Monachus Benedictinus, non tantum decretis colligendis (quod ſuperiores fecerant) operam dedit: ſed Ivonis fortaſſe Præfatione excitatus, eo potiſſimum incubuit, ut certis quæſtionibus propoſitis, quid in utramque partem ex canonibus, qui inter ſe nonnunquam pugnare videbantur, dici poſſet, ipſe & afferret, & explicaret: omninoque eorum varietatem, quæ ſpeciem diſſenſionis habebat, ad concordiam revocaret. Cæterum in longo, ac perdifficili opere multa a parum æquis hominibus exagitabantur; nonnulla pii etiam, & verecundi interdum deſiderabant.

Quamobrem ne hujuſce utiliſſimi, & graviſſimi Codicis vacillaret auctoritas, placuit primum Pio IV. ac ſubinde Pio V. & Gregorio XIII. (apud quem etiam hujus perfecti operis, quemadmodum & aliarum maximarum rerum, laus fuit) ut illi corrigendo ſumma opera daretur, mendæ librariorum tollerentur: ſi qua etiam in re Gratianus, ut homo, minus vidiſſet, modeſte notaretur, ipſaque omnino capita ſuis auctoribus quam diligentiſſime reſtituerentur. Itaque & Romæ Vaticana Bibliotheca, & Monaſterii Dominicani ſupra Minervam, aliæque non paucæ excuſſæ ſunt, & ex aliis urbibus, atque regionibus invitati doctiſſimi homines, qui idem facerent, & ſi quid inveniſſent, quod ad hanc rem pertineret, pro ſua pietate lubenter communicarent, atque ad Pontificem mitterent. Qua diligentia illud factum eſt, ut cum jam magnam partem ſuum unicuique tributum ſit, ac propterea intelligi plerunque poſſit, quæ Synodorum generalium, quæ ſummorum Pontificum, quæ provincialium Conciliorum, quæ Patrum decreta, ac ſententiæ, atque inter hæc, quæ ſanctæ Romanæ ſedi probata ſint, quæ minime, vix quiſquam errare, atque incerta pro certis
De citationibus. ſequi, certa vero pro incertis ſuſpecta habere poſthac queat. Quod ad citationes auctorum pertinet, ubi error evidens erat, aut nonnulla Gratiani exemplaria cum veriore, atque ab aliis Collectoribus allata citatione conſentiebant, ſublatis falſis inſcriptionibus veræ ſunt reſtitutæ, ubi vero quamvis caput apud alium auctorem eſſet inventum, fieri tamen poterat, ut illius quoque eſſet, quem Gratianus citaret (ſunt enim haud raro decreta tralatitia, & ſententiæ ſimiles in bonis auctoribus) retenta Gratiani citatione, ſatis viſum eſt locum, ubi hodie habeatur, indicare. Et quoniam interdum aut capitis alia quidem pars illius auctoris eſt, qui citatur, aliqua vero minime, aut verba valde ſunt mutata, id quoque eſt indicatum, adſcriptumque præterea in margine, quo loco idem caput in gloſſa Bibliorum ordinaria, in libris ſententiarum, & apud cæteros collectores habeatur; eos præſertim, qui in hujus operis emendatione magno uſui fuerunt. Animadverſum vero eſt, multa olim

olim fuiſſe (quorum nonnulla hodie etiam habentur) homiliarum
ex vatiis auctoribus collectarum volumina: quibus homiliis nomen
auctoris aut non eſſet præpoſitum, aut etiam mutatum: quod De-
cretorum collectoribus, qui fontes adire in illa librorum penuria
plerunque non poterant, errandi inrerdum dederit occaſionem.
Sæpe etiam Gratianus multas Patrum ſententias ſimul colligit,
atque in unum capnt concludit (quamvis in vulgatis Codicibus ple-
runque in diverſa capita ſint diſtractæ, ſed fere ſine Rubrica)
idque cum facit, non ipſa prorſus auctorum verba affert, ſed ar-
bitratu ſuo mutat, addit, imminuit, ſummatim complectitur: quod
etiam Burchardus, & Ivo faciunt, cum citant hoc modo, *ex di-
ctis Auguſtini, ex dictis Hieronymi*.

In emendando textu, primum initia capitum ob uſitatas Do-
ctorum citationes non ſunt mutata: ſed ubi ab originali diſcre-
pabant, in margine, aut in notatione eſt indicata germana lectio.
Deinde hæc gloſſæ ipſius habita ratio eſt, ut nihil in textu ſit *De emendatione textus.*
mutatum, ubi mutatio ipſa impeditura erat, quo minus, quid ſibi
auctor gloſſæ voluiſſet, animadverti poſſet: ſed eodem modo, aut
in margine, aut in notatione mendum eſt indicatum. Ubi vero
hæc non obſtabant, hæc fere ſervata corrigendi ratio eſt: ut ſi
videretur voluiſſe Gratianus auctorum, quos citaret, ipſa prorſus
verba referre, ea ex ipſo originali emendarentur, & interdum
etiam non levi propoſita utilitate, aliqua adderentur: niſi ſicubi
vulgata lectio viſa eſt melior: nam tunc illa retenta notatum
eſt, quomodo otiginale ipſum habeat. Sin autem Gratianus non
eadem prorſus verba afferre voluerat, ſed aut in ſummam quan-
dam ipſe redigere, aut ab aliis redacta, aut ab auctore gloſſæ
ordinariæ, ab Ivone, & aliis collectoribus, referre: tunc nihil fere
emendatum, vel additnm eſt, niſi forte Patris illius, unde colle-
ctor acceperat, reſtituta lectio magnam afferre viſa eſt utilitatem:
multiſque locis id notatum eſt, & verba ipſius originalis allata,
ut Lector identidem in memoriam hujus adhibitæ cautionis revo-
caretur, & labore ad originalia adeundi levaretur. Quod ſi idem
caput ex pluribus vicinis alicujus Patris locis confectum eſt (nam
quæ multum diſtabant, ſatis plerunque fuit in margine indicare)
ſunt adjectæ in textu particulæ illæ *& ſupra*, *& infra*. ſc. ubi ſe-
riem, & nexum collectionis impeditura non erant: ubi vero Gra-
tianus ipſe loquitur, ex manuſcriptis hujus libri exemplaribus pura
germanaque lectio eſt reſtituta. In Codice Canonum capita, quæ
ex Græcis Synodis recitantur, ſunt a Dionyſio Exiguo in linguam *De Verſionibus.*
Latinam converſa: cujus Præfatio manuſcriptis ipſius Codicis ex-
emplaribus præpoſita legitur. Iſidorus autem partim hac ipſa Dio-
nyſii verſione, quanquam raro, partim fortaſſe priſca illa, cujus
mentionem in præfatione ſua Dionyſius facit, uſus eſt aut integris,
aut aliquantulum immutatis: partim etiam aliis, quæ tunc, ut
ipſemet Iſidorus teſtatur, extabant, hodie, præterquam apud iſtos
Decretorum collectores, non extant. Quo circa mirandum magno-
pere non eſt, ſi cæteri collectores, & omninm fere poſtremus
Gratianus, qui & Codicem illum Canonum, & Iſidori collectio-
nem, & aliam etiam habebant, eundem Canonem non ſemper

ex eadem verſione recitent. Qua de re ſæpe in notationibus Lector eſt admonitus, & ubi neceſſarium viſum eſt, Græca Canonis verba cum verſione nova ſunt allata: idemque in cæteris Patrum Græcorum ſententiis factum eſt.

De nomine *Paleæ* variæ doctorum hominum ſententiæ. Multi ea capita, in quibus res inanes ac leves continerentur, hoc nomine appellari cenſuerunt; alii quaſi τὰ παλαιὰ, id eſt, antiqua: alii quaſi additiones quaſdam, derivata, aut potius depravata voce ab adverbio πάλιν, id eſt, rurſum, quo ſcriptores etiam Latini tempore Gratiani uterentur. Verum Joannes Andreæ in additionibus ad Speculatorem, titulo de Diſputationibus, & allegationibus prope finem (quem Imola in Rubrica de Verborum obligationibus, Alexandrinus in proœmio Decretalium, Jaſon in Rubrica tituli de Actionibus, & alii ſunt ſecuti) putat, quendam Protopaleam, quem Jaſon addit Cardinalem fuiſſe, collectioni Gratiani capita hæc adjunxiſſe. Atque ut in re tam incerta aliquid elici conjectura poſſit, exponetur, quid in collatis exemplaribus obſervatum fuerit. In tribus, quæ ſunt antiquiſſima, & videntur ſcripta paulo poſt Gratiani ætatem, pauciſſima ex hujuſmodi capitibus habentur. In uno valde emendato ſunt appoſita in margine ſine ulla nota, ſed non omnia, quæ in impreſſis, quamvis viciſſim in illo additiones aliquæ ſint, quæ in his non habentur. In alio literis perantiquis deſcripto Paleæ ipſæ recentiori ſcriptura toto volumini præponuntur. In cæteris habentur aut omnes, aut pleræque: & partim quidem cum Paleæ nomine, partim vero ſine ullo a cæteris capitibus diſcrimine. Ex qua obſervatione illud videtur poſſe colligi, has Paleas eſſe additiones, non eodem tempore factas, ad primam collectionem Gratiani, in margine primum adſcriptas, ac nonnullas fortaſſe ab ipſomet Gratiano (ut fit) inter componendum, aut relegendum, interdum conjuncte cum prioribus capitibus, interdum cum aliquo diſcrimine. Falſam vero illorum opinionem, qui eas contemnendas putant, ex eo conſtat, quod multæ & in Decretalibus, & apud vetuſtiores Gratiani collectores habentur: quod ſuis locis indicabitur.

De Paleis.

In pleriſque vetuſtis hujus collectionis exemplaribus hæc tanquam inſcriptio rubris literis poſita eſt: *Concordia diſcordantium Canonum*: addita in quibuſdam dictione, *Incipit*, ſine ulla Gratiani mentione. Verum in Vaticano illo vetuſtiſſimo, cui voluminis ipſius initio recentiori ſcriptura Paleas eſſe præpoſitas, dictum eſt, ante ipſas Paleas eſt hic titulus, *Decretum Gratiani Monachi Sancti Felicis Bononienſis, Ordinis Sancti Benedicti, compilatum in dicto monaſterio, Anno Domini milleſimo centeſimo quinquageſimo primo, tempore Eugenii Papæ tertii*: in aliis vero duobus Codicibus, in extremo eſt, *Explicit Decretum compilatum a Gratiano Monacho Monaſterii Sancti Felicis de Bononia*. In Chronico, quod inſcribitur: *Pomœrium Eccleſiæ Ravennatis*, qui liber in Bibliotheca Vaticana ſervatur, hæc de Gratiano leguntur, *Anno Chriſti milleſimo centeſimo quinquageſimo primo, Gratianus Monachus de Claſſa Civitate Tuſciæ natus Decretum compoſuit apud Bononiam in monaſterio Sancti Felicis*. Idem teſtatur Hugutio, vetuſtiſſimus hujus Codicis interpres, *II. quæſtione ſexta, cap. poſt appellationem*

De Titulo.

* al. Cloſio.
* al. Cluſa.

pellationem

pellationem; & Vincentius in libro Hiſtoriarum bis; ſemel *libro vigeſimo tertio*, *capit. trigeſimo primo*, loquens de Iſidoro: & iterum *libro vigeſimo quinto*, *cap. octuageſimo quarto*, agens de Ivone, & aliis decretorum collectoribus: & Sanctus Antoninus *part. tertia hiſtor. tit. decimo octavo*, *cap. ſexto*. Trithemius vero in libro de Scriptoribus Eccleſiaſticis Gratianum agnoſcit hujus collectionis auctorem: itemque in libro ſecundo de Viris illuſtribus Ordinis Sancti Benedicti: quo tamen loco addit (ipſam fortaſſe Operis inceptionem ſpectans) fuiſſe ab eo compoſitum Anno Domini milleſimo centeſimo vigeſimo ſeptimo. Hanc collectionem Innocentius tertius in Epiſtola ad Archiepiſcopum Compoſtellanum vocat Corpus Decretorum. Ob has igitur auctoritates, & receptam apud omnes opinionem in prima hujus voluminis pagina præpoſitus eſt titulus nomine Gratiani.

De Notationibus in gloſſis.

Quod ad gloſſas pertinet, quæ pios, & catholicos auctores habuerunt, quæ in illis errata paulo majoris ponderis pro humani ingenii infirmitate obrepſerunt, ea in margine ſunt notata, & quid catholice ſentiendum ſit, oſtenſum eſt. Hæ autem notæ, quibus aſteriſcus affixus eſt, neceſſario poſthac in omnibus impreſſionibus apponendæ erunt.

INDEX LIBRORUM,

QUI VARIIS EX LOCIS SUNT HABITI.

A

AMbroſii Sermones aliquot, qui adhuc non extant impreſſi, ex Bibliothecis Vaticana, & Monaſterii Mediolanenſis S. Ambroſii.

Anſelmi Collectio Canonum, ex Vaticana, & Hieronymi Pariſetti.

Alexandri II. epiſtolæ aliquot, partim miſſæ ab Antonio Auguſtino Archiepiſcopo Taraconenſi, partim ex Bibliothecis Vaticana, Nicolai Ormanetti Epiſcopi Patavini, Michaelis Tomaſii Epiſcopi Ilerdenſis.

Anaſtaſii Bibliothecarii Chronicon, & Verſio ſeptimæ Synodi, & octavæ ſub Hadriano, & Vaticana, & Cardinalis Sirleti.

B

Bonifacii Papæ Concilium, ex Hiſpania, & vetuſto Codice Monaſterii Populeti.

Bonifacii Martyris epiſtola, ex Bibliotheca Monaſterii ſupra Minervam.

C

Creſconii Nomocanon, ex Bibliotheca Cardinalis Vercellenſis.

Capitula aliquot Pontificum, ex eodem Codice Monaſterii Populeti.

Capitularium liber ſeptimus, & Capitularia adjecta, miſſa a Jacobo Amioto Epiſcopo Antiſſiodorenſi, ex Bibliotheca Eccleſiæ Belvacenſis.

Collectio Decretorum Romanorum Pontificum ab Auguſtino Archiepiſcopo Tarraconenſi.

Codex Canonum, qui apud veteres Pontifices in uſu fuit, ex Vaticana, Dominicana, & Cardinalis Sirleti.

Collectio Canonum incerti Autoris, ex Vaticana.

Collectio Canonum ex Bibliotheca Eccleſiæ Mutinenſis.

Collectio Canonum pœnitentialium incerti Autoris, ex Bibliotheca Michaelis Tomaſii Epiſcopi Ilerdenſis.

Conciliorum Hiſpanienſium, & Carthaginenſium varietates lectionis, ex Bibliothecis Regis Catholici, Lucenſi, & Sorienſi a Cardinali Quiroga.

Concii Camerarii liber de formis juramentorum, ex Bibliotheca Achillis Stathii.

Concilii alicujus fragmenta quædam poſt Anſelmi collectionem in Codice Hieronymi Pariſetti.

Cypriani operum exemplaria, ex Vaticana, & Monaſterio S. Salvatoris Bononienſis.

D

Decreti hujus undeviginti exemplaria manuſcripta, partim ſine gloſſis, partim cum gloſſis, duodecim quidem ex Vaticana, reliqua vero ex Bibliotheca Marcelli Papæ II. Cardinalium Vercellenſis, & Sirleti, Michaelis Tomaſii Epiſcopi Ilerdenſis, Achillis Stathii.

Decretorum excerpta, ex Bibliotheca S. Trudonis ab Alberto Leonino nomine univerſitatis Lovanienſis.

Deuſdedit Cardinalis Collectio Canonum, & libri quatuor de rebus Eccleſiaſticis, ex Vaticana.

E

Eugenii II. Concilium ex Vaticana, & III. ex Vaticana, & ex Gallia.

Emeritenſe Concilium a Cardinali Quiroga.

Epheſini Concilii primi antiqua verſio, ex Vaticana.

F

Fulberti Epiſcopi epiſtola deſcripta ex vetuſto Codice Eccleſiæ Belvacenſis a Jacobo Amioto Epiſcopo Antiſſiodorenſi.

Gregorii III. epiſtola ex Bibliotheca Monaſterii ſupra Minervam.

Gelaſii ſcripta quædam, & aliorum Pontificum epiſtolæ ex Vaticana.

Gelaſii epiſtola ab Antonio Auguſtino Archiepiſcopo Tarraconenſi.

Gregorii I. epiſtolæ manuſcriptæ ex Vaticana, & multis privatis.

Gregorii IV. epiſtola ad univerſos Epiſcopos per Galliam, &c. ex Bibliotheca Monaſterii ſupra Minervam.

Gregorii X. epiſtola ad Regem Armeniorum, ex Bibliotheca Cardinalis Sirleti.

Græcorum Patrum Commentarii in Sacram Scripturam, aliaque eorundem ſcripta & Concilia ex Vaticana.

H

Humberti Legati Leonis IX. ad libellum Nicetæ contra Latinos reſponſio, ex Monaſterio S. Mariæ novæ.

I

Iſidori Hiſpalenſis operum Codex, ex Monaſterio Neapolitano S. Auguſtini in Carbonaria.

Iſidori collectio canonum, ex Vaticana, & Dominicana ſupra Minervam.

Joannis

Joannis VIII. epiſtolæ, & Vaticana.

Iſidori collectionis Canonum præfatio alia a vulgata miſſa ab Archiepiſcopo Tarraconenſi, & Alvaro Gomez, ex Bibliotheca Eccleſiæ Toletanæ.

Iſidori epiſtola ad Lanfredum, ex Bibliotheca ſupra Minervam.

Innocentii II. Concilium ex Vaticana.

Iſidori Hiſpalenſis Regula Monachorum, ex Hiſpania.

L

Leonis IV. epiſtolæ duæ, una ex Bibliotheca M. Antonii Mureti, altera ex Bibliotheca Franciſci Turriani.

Leonis II. epiſtola a Cardinali Quiroga, ex vetuſto Codice Romanæ Bibliothecæ.

Leonis IV. Concilium, ex Vaticana.

N

Nicolai primi plures epiſtolæ, ex Bibliotheca ſupra Minervam.

Nicolai Concilium adverſus Joannem Ravennæ Archiepiſcopum, ex Bibliotheca Eccleſiæ Mutinenſis.

Nicolaus ad Conſulta Bulgarorum, ex Vaticana.

P

Pontificalia manuſcripta, ex Vaticana, & Cardinalis Sirleti.

Polycarpus, id eſt, Collectio canonum Gregorii Presbyteri, ex Vaticana.

Petri Damiani oratio de privilegio Sedis Apoſtolicæ, & diſceptatio inter Regium Advocatum, & R. Eccleſiæ defenſorem, ex Bibliotecha Cardinalis Sirleti.

Paſchalis primi epiſtola, ex Bibliotheca Ormanetti Epiſcopi Patavini: & fragmentum Concilii apud Guardaſtaldum, ex Vaticana.

R

Rhemenſe Concilium in Pago Troslejano habitum, miſſum ab Epiſcopo Antiſſiodorenſi.

S

Scriptum de moribus, vita, & morte Agapiti, ex Vaticana.

Stephani V. epiſtola in collectione canonum incerti Autoris, ex Vaticana.

Sanctorum vitæ, ex Bibliotheca Sanctæ Mariæ Majoris.

Stephani IV. Concilium in collectione Deuſdedit Cardinalis, ex Vaticana.

Synodus octava ex Bibliotheca Cardinalis Sirleti, & Vaticana.

T

Ticinenſe Concilium a Jacobo Amioto Epiſcopo Antiſſiodorenſi.

Theodulphi Capitula ex Bibliotheca M. Antonii Mureti.

Theophanis Chronicon, ex Vaticana.

Toletanæ Eccleſiæ privilegiorum liber, ex Hiſpania.

Toletana Concilia xiv. xv. xvj. xvij. a Cardinali Quiroga, & xvj. etiam a Petro Pontio Epiſcopo Placentino.

V

Urbani II. Concilium Placentinum, & epiſtola L. Præpoſito S. Iventii, ex Vaticana: Synodus apud Melphiam, ex Vaticana: & a Jacobo Pammelio Canonico Brugenſi: & Concilii Claremontenſis apud Alverniam ſummæ capitum, a Franciſco Riccardotto Epiſcopo Atrebatenſi, ex vetuſto Codice Lamberti Epiſcopi Atrebatenſis: ejuſdemque Concilii fragmentum a Jacobo Pammelio.

Z

Zoſimi, & Epiſcoporum Africanorum ad ipſum epiſtolæ, ex Vaticana.

Zachariæ decreta, ex Bibliotheca Ormanetti Epiſcopi Patavini: Synodus Romana ex Vaticana: Francica, ex Dominicana ſupra Minervam.

Hæc ſunt, quorum memoria nunc ſuppetit. Cæterum & alia aliunde habita, & omnium fere librorum, quorum in hoc opere mentio fit, editiones cum manuſcriptis Codicibus Vaticanæ, & aliarum Bibliothecarum diligenter collatæ ſunt.

INDEX

INDEX
AUCTORUM,

Qui laudantur in notis Pithœorum

Ad Decretum Gratiani.

ADamus Bremenſis.
Ado Viennenſis.
Æneas Sylvius.
Albertus Stadenſis.
Albertus Pigbius.
Albinus.
Alcuinus.
Amalarius.
Ambroſius.
Anaſtaſius Bibliothecar.
Anaſtaſius Sigebertus.
Appendix ad Cat. Teſt. Verit.
Athanaſius.
Aventinus.
Anianus.
Anſelmus Havelburgenſis.
Auguſtinus.
Baptiſta Mantuanus.
Baronius.
Beda.
Beno Cardinalis.
Bernardus Guido.
Blondus.
Bonifacins.
Bullarium Sylveſtri.
Burchardus.
Capitularia.
Caſſander.
Caſſiaous.
Caſſiodorus Cuſpinianus.
Cedrenus.
Centuriatus.
Cbronicon Britanniæ.
Concilium Laodicenſe.
Concilium Lateranenſe.
Concilium Triburienſe.
Conſtitutiones Karoli.
Codex Tbeodoſianus.
Codex Thuanæus.
Conradus Uſpergenſis.
Creſconius.
Cujacius.
Cuſpinianus.
Didacus Covaruvia.
Dionyſius Exiguus.
Egeſippus.
Euſebius.
Fauchetius.
Felinus.
Flodoardus.
For. Cent.
Fulgentius.
Gennadius.
Georgius Merulanus.
Gregorii Pœnit.
Gregorius Turo.
Guillelmus Syrius.
Hieronymus.
Hilarius.
Hincmarus.
Hiſtoria Britanniæ.
Hotoman.
Innocentius III.
Joannes Curopalata.
Joannes Chryſoſtomus.
Joannes de Bruxellis.
Joannes Diaconus.
Joſeph.
Iſidorus.
Julianus Theodor.
Ivo.
Krantius.
Legis VViſigoth. lib. 2.
Leo.
Leofredus Cordubenſis.
Livius de Decemviris.
Luitprandus.
Lupus.
Marianus.
Martinus Polonus.
Maſſonus.
Metropol. Crantii.
Matthæus Paris.
Micrologus.
Nauclerus.
Nicephorus.
Nicolaus de Cuſa.
Nicolaus Faber.
Novellæ Juliani.
Novellæ Juſtiniani.
Novellæ Leonis.
Novellæ Majoriani.
Novellæ Marciani.
Novellæ Valentiniani.
Optatus.
Origenes.
Ottho Friſingenſis.
Paulinus.
Paulus in libr. Sentent.
Pelagius.
Petrus Venerabilis.
Placentinus.
Platina.
Polycarpus.
Poſſidonius.
Rabanus.
Rhegino.
Rodulphus Tungren. Decanus.
Rufinus.
Rupertus Tuitienſis.
Sabellicus.
Sarirberienſis.
Siffridus.
Sigebertus.
Socrates.
Sotto.
Sozomenus.
Synodus Agathenſis.
Synodus Antiochena.
Synodus Aurelianenſis.
Synodus Carthaginenſis.
Synodus Eliberitana.
Synodus Macrenſis.
Synodus Neocæſarienſis.
Synodus Nicolai II.
Synodus Romana.
Tertullianus.
Theodoritus.
Tbeodorus Balſamon.
Theodoricus de Nidem.
Tripartita Hiſtoria.
Trithemius.
VValafredus Strabo.
VVeſtmon.
Vignerius.
Vincentius Lirinenſis.
Vita S. Fulgentii Ruſp.
Volaterranus.
Uldricus Epiſcopus Auguſtanus.
Uſperg.
Zonaras.

CON-

Ea, quæ continentur in primo Tomo.

Gregorii Papæ XIII. Decretum.
Petri Pithœi J C. Vita.
Petri Pithœi Teſtamentum.
De Petro, & Franciſco Pithœo Teſtimonia.
Petri Pithœi Tumulus.
Franciſci Pithœi Tumulus.
Synopſis Hiſtorica.
Index Pontificum, Conciliorum omnium, & Synodorum uſque ad Benedictum XIV. feliciter regnantem.
Index I. omnium Pontificum Romanorum, quorum ſcripta, vel auctoritates in hac Decretorum collectione citantur.
Index II Conciliorum, & Synodorum, quæ in Decretis referuntur.
Index III. Auctorum Eccleſiaſticorum, & Auctoritatum Sacræ Scripturæ.
Index IV. Canonum, quorum nulla eſt inſcriptio.
Index V. Capitum ex Breviario Aniani, quæ in jure Pontificio aliis tributa leguntur.
Index Alphabeticus Canonum, & Capitulorum omnium. Opera Joannis Lelii.
Decretum abbreviatum in oratione ſoluta.
Decreti totalis materia per metra.
Decreti Canones ſecundum ordinem alphabeti.
Ea, de quibus Lectorem principio viſum eſt admonere.
Index librorum, qui variis ex locis ſunt habiti.
Index Auctorum, qui laudantur in notis Pithœorum ad Decretum Gratiani.
Gregorii Papæ XIII. Decretum.
Decretum Gratiani.
Canones Pœnitentiales, quorum notitia Viris Eccleſiaſticis eſt valde neceſſaria.
Canones Sanctorum Apoſtolorum per Clementem a Petro Apoſtolo Romæ ordinatum Epiſcopum in unum congeſti.
Johannis Pauli Lancelloti Inſtitutiones Canonicæ.

GRE-

GREGORIUS
PAPA XIII.

UNIVERSIS CHRISTI FIDELIBUS

Præſentes literas inſpecturis Salutem, & Apoſtolicam Benedictionem.

EMENDATIONEM Decretorum, locorumque a Gratiano collectorum, (erat enim is Liber mendis, & teſtimoniorum depravationibus plenitlimus) a nonnullis Romanis Pontificibus prædeceſſoribus noſtris optimo conſilio ſuſceptam, ſelectiſque ad id negotium Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, & aliis erudiriſſimis Viris adhibitis commiſſam, multis autem, variiſque impedimentis hactenus retardatam, nunc tandem vetuſtiſſimis codicibus undique conquiſitis, Autoribuſque ipſis, quorum teſtimoniis uſus erat Gratianus, perlectis, quæque perperam poſita erant, ſuis locis reſtitutis, magna cum diligentia abſolutam, atque perfectam edi mandavimus. In quo magna ratio habita eſt Operis ipſius dignitatis, & publicæ, eorum præſertim, qui in hoc ſtudio verſantur, utilitatis. Jubemus igitur, ut quæ emendata, & repoſita ſunt, omnia quam diligentiſſime retineantur; ita ut nihil addatur, mutetur, aut imminuatur. Datum Romæ apud Sanctum Petrum ſub annulo Piſcatoris die ſecunda Junii, MDLXXXII. Pontificatus noſtri Anno undecimo.

ANT. BUCCAPADULIUS.

INDEX

CONCORDIA DISCORDANTIUM CANONUM.

PARS PRIMA.

DE JURE a DIVINO, ET HUMANO.

DISTINCTIO PRIMA.

Gratian. 1. pars circ. ann. 1150. in Italia.

HUMANUM *genus duobus regitur, naturali videlicet jure, & moribus. Jus naturale eſt, quod in lege, & Evangelio continetur, quo quiſque jubetur alii facere, quod ſibi vult fieri, & prohibetur alii inferre, quod ſibi nolit fieri. Unde Chriſtus in Evangelio* a: Omnia quæcunque vultis, ut faciant vobis homines, & vos eadem facite illis. Hæc eſt enim Lex, & Prophetæ.

a Matth. 7.

¶ Correctores Romani. a De Jure) *Hoc loco in manuſcriptis codicibus magna eſt varietas. Nam partim nulla eſt hoc loco inſcriptio: partim vero legitur*, De jure ſcripto & non ſcripto, & quod cui præponatur, & legum auctoribus, & duorum malorum electione, ſive diſpenſatione. *Aut*, Ac primum de jure conſtitutionis naturæ divinæ & humanæ. *Aut*, De jure naturæ, & humanæ conſtitutionis, *quam Dominicus de Geminiano agnoſcit, & extat in nonnullis antiquioribus editionibus. Aut*, De jure naturæ & conſtitutionis, *quæ inſcriptio maxime videtur convenire tractationi Gratiani, qui ſæpe ad hæc capita revertitur, ut initio diſtinct. 5. 7. 8. 15. & 11. q. 1. c. ſi quis conſe, hunc totum locum indicans ſcribit:* Require in principio, ubi differentia ſignatur inter jus naturale, & jus conſtitutionis. *Veruntamen in hac tanta varietate, quæ, ut alio cruſectiore notantur, argumento eſſe poteſt, nullam hic a Gratiano ipſo poſitam eſſe rubricam, ſatis viſum eſt, retenta vulgata lectione, cæteras indicare.*

C. I. *Divinæ leges natura, humanæ moribus conſtant.*

Hinc Iſid. in 5. lib. Etymol. cap. 2. ait: (circ. ann. Chriſt. 630. in Hiſpan.)

OMnes leges aut divinæ ſunt, aut humanæ. Divinæ naturæ, humanæ moribus conſtant: ideoque hæ diſcrepant, quoniam aliæ aliis gentibus placent. §. 1. Fas, lex divina eſt: Jus, lex humana. Tranſire per agrum b alienum fas eſt, jus non eſt.

b per alienum, in Iſid. manuſcr.

¶ Contius. Iſidorus cognomento Junior (ex cujus ſcriptis magna hujus libri pars conſarcinata eſt) Spalenſis, ſive Hiſpalenſis civitatis Hiſpaniæ Epiſcopus, claruit vita, & ſcriptis tempore Siſebuti Gothorum Regis, circa ann. Chriſti DCXXXV. ut adnotatum reperi in initio librorum ejus de differentiis rerum, &c. vir bonus, & ſui temporis fere doctiſſimus, quamvis detractores quidam aliter ſentiant.

¶ Pithoei. t. S. Auguſtinus lib. 4. *Quæſt. in Numer. c. 24. q. 44. Innoxius tranſitus negabatur, qui jure humanæ ſocietatis æquiſſimo patere debebat.*

Gratianus. *Ex verbis hujus auctoritatis evidenter datur intelligi, in quo differant inter ſe lex divina & humana, cum omne, quod fas eſt, nomine divinæ, vel naturalis legis accipiatur: nomine vero legis humanæ, mores jure conſcripti, & traditi intelliguntur. §. 1. Eſt autem jus generale nomen, multas ſub ſe continens ſpecies.*

C. II. *Jus genus, Lex autem ſpecies eſt.*

Unde in eod. lib. Etymolog. c. 3. Iſidor. ait: (circ. ann. Chr. 630. *ibid.*)

JUs generale nomen eſt; Lex autem juris eſt ſpecies. Jus autem eſt dictum, quia juſtum eſt. Omne autem jus legibus, & moribus conſtat.

C. III. *Quid ſit lex.*

Idem *eod. lib. c. 3.* [circ. ann. Chr. 630. *ibid.*]

LEx eſt conſtitutio ſcripta,

¶ Contius. Generalius accipit quam Juſtinianus *Inſt. de Jure Nat. Gent. & Civ. §. lex.* Ut & Papinian. *l. 1. & 2. ff. de Legib.* Nam hæc definitio complectitur Plebiſcita, Leges Conſulares, Dictatorias, Senatuſconſulta, magiſtratuum Edicta, Principum Conſtitutiones, Prudentum Reſponſa ſcripta.

C. IV. *Quid ſit Mos.*

Isidor. *lib. 5. Etym. cap. 3.* (circ. ann. 630. *in Hiſpania.*)

MOs β eſt longa c conſuetudo, de moribus tantummodo d tracta.

c Ivo part. 4. cap. 200.

¶ Correctores Romani. β *Apud Iſidor. hæc antecedunt:* Mos eſt vetuſtate probata conſuetudo, ſive lex non ſcripta. Nam lex a legendo vocata eſt, quia ſcripta eſt. Mos autem longa conſuetudo eſt, &c.

d tantundem) in orig. manuſcr. & aliquot Gratiani.

C. V. *Quid ſit Conſuetudo.*

Isidor. *lib. 5. etymol. cap. 3.* (circ. ann. 630. *in Hiſpan.*)

COnſuetudo autem e eſt jus quoddam moribus inſtitutum, quod pro lege ſuſcipitur, cum deficit lex. §. 1. Nec differt, an ſcriptura, an ratione conſiſtat, quoniam & legem ratio commendat. §. 2. Porro ſi ratione lex conſtat, lex erit omne jam, quod ratione conſtiterit duntaxat, quod religioni conveniat, quod diſciplinæ congruat, quod ſaluti proficiat. §. 3. Vocatur autem conſuetudo, quia in communi eſt uſu.

e Ivo lib. Pann. l. 2. c. 161. Tertullianus *in lib. de corona milit.*

Gratianus. *Cum itaque dicitur:* non differt, utrum conſuetudo ſcriptura, an ratione conſiſtat: *apparet, quod conſuetudo eſt partim redacta in ſcriptis, partim moribus tantum utentium eſt reſervata. Quæ in ſcriptis redacta eſt, conſtitutio, ſive jus vocatur.* f *quæ vero in ſcriptis redacta non eſt, generali nomine, conſuetudo videlicet, appellatur. §. 2. Eſt autem & alia diviſio juris, ut in eod. lib. 5. c. 4. teſtatur* Iſidorus, *ita dicens.* (circ. ann. Chr. 630. *ibid.*)

f Quando ita ſimpliciter, ut in nunc ſtatuitur, ſed ſi conſuetudo publica auctoritate in ſcriptis redigitur, & auctoratur, ne dubitetur an alia probatione opus ſit, nihilominus conſuetudo eſt.

C. VI. *Quæ ſint ſpecies Juris.*

JUs g autem aut Naturale eſt, aut Civile, aut Gentium.

g Jus aut naturale] orig & aliquot Gratiani codices.

C. VII. *Quid ſit Jus naturale.*

Idem *eod.* [circ. ann. Chr. 630. *ibid.*]

JUs naturale eſt commune omnium nationum, eo quod ubique inſtinctu naturæ, non conſtitutione aliqua habetur, ut viri & fœminæ conjunctio, liberorum ſucceſſio γ, & educatio; communis omnium poſſeſſio, & omnium una libertas, acquiſitio eorum, quæ cœlo, terra, marique capiuntur; item depoſitæ rei, vel commendatæ h pecuniæ reſtitutio, violentiæ per vim repulſio. §. 1. Nam hoc, aut ſi quid huic ſimile eſt, nunquam injuſtum, ſed naturale æquumque habetur.

h al. commodatæ reſtitutio.

¶ Correctores Romani. γ Succeſſio] *In tribus codicibus manuſcriptis Iſidori, & aliquot Gratiani legitur*, liberorum ſuſceptio & educatio, *quæ lectio convenit cum l. 1. ff. de juſt. & jure §. verſic. hinc deſcendit.*

C. VIII. *Quid ſit Jus civile.*

Idem *eod. lib. cap. 5.* [circ. ann. 630. *ibid.*]

JUs civile eſt, quod quiſque populus, vel quæque civitas ſibi proprium, divina humanaque cauſa, conſtituit.

C. IX. *Quid ſit Jus gentium.*

Idem *eod. lib. cap. 6.* [circ. ann. 630. *ibid.*]

JUs gentium eſt ſedium occupatio, ædificatio, munitio, bella, captivitates, ſervitutes, poſtliminia, fœdera, paces,

Digitized by Google

inducia, legatorum non violandorum religio, connubia inter alienigenas prohibita. §. 1. Hoc inde *l* jus gentium appellatur, quia eo jure omnes ferè gentes utuntur.

l & inde jus gentium, quia eo jure omnes) orig.

¶ Contius. Ut cum coloniæ in extraneas terras mittebantur, jus erat gentium, idque privatus, ut quas primas ſedes occupaſſent, ex eorum fierent communi Gentium jure, itaut nefas exiſtimaretur eos violare, ut multis refert Dionys. Halicarnaſſ. *lib. 1. in exordio Hiſtoriæ*.

C. X. *Quid ſit Jus militare.*

Isidorus, *lib. 5. Etym. cap. 7.* (circ. ann. 630. *in Hiſpania.*)

JUs militare eſt belli inferendi ſolennitas, fœderis faciendi nexus, ſigno dato egreſſio in hoſtem, vel pugnæ commiſſio: item ſigno dato receptio: item flagitii militaris diſciplina, ſi locus deſeratur: item ſtipendiorum modus, dignitatum gradus, præmiorum honor, veluti cum corona, vel torques donantur: item prædæ deciſio, & pro perſonarum qualitatibus & laboribus *k* juſta diviſio, ac Principis portio. *s.*

k Laboris, orig.

¶ Pars. 2. V. *Can. dicat aliquis. 25.* XXIII. *q. 5.*

C. XI. *Quid ſit Jus publicum.*

Idem *eod. lib. cap. 8.* (circ. ann. 630. *ibid.*)

l v. §. 2. v. publicum jus ff. de juſt. & jur.

JUs *l* publicum eſt in ſacris, & in ſacerdotibus, & in magiſtratibus.

C. XII. *Quid ſit Jus Quiritum.*

Idem *eod. lib. cap. 9* (circ. ann. 630. *ibid.*)

JUs Quiritum eſt proprie Romanorum, quod nulli tenent, niſi Quirites, id eſt, Romani. §. 1. In quo agitur de legitimis hæreditatibus, de cretionibus *δ*, de tutelis, de uſucapionibus, quæ jura apud nullum alium populum reperiuntur, ſed propria ſunt Romanorum, & in eoſdem ſolos conſtituta.

¶ Corr. R. *δ* Cretionibus] *Antea legebatur*, vel curationibus. vel de contractibus. *Emendatum eſt ex codicibus Iſidori tam impreſſis, quam manuſcriptis. Quid autem ſit cretio, declarat Ulpianus in jure tit. 22. & ipſemet Iſidorus eod. lib. 5. Etymol. cap. 24. & Alciat. 3. diſpunct. c. 7.*

DE PARTIBUS JURIS CIVILIS

DISTINCTIO II.

Isidorus, *lib. 5. Etym. c. 9.* [circ. an. Chr. 630. *in Hiſpan.*]

1 pt. CONſtat autem jus Quiritum ex legibus, & plebiſcitis, & ſenatuſconſultis, & conſtitutionibus Principum, & edictis *a*, ſive reſponſis prudentum.

a antea legebatur) ex edictis ſenatorum.

C. I. *Quid ſit Lex.*

Idem *eod. lib. cap. 10.* (circ. ann. 630. *ibid.*)

LEx eſt conſtitutio populi, qua majores natu ſimul cum plebibus aliquid ſanxerunt.

C. II. *Quid ſit Plebiſcitum.*

Idem *eod. lib. cap. 11.* [circ. ann. 630. *ibid.*]

PLebiſcita ſunt, quæ plebes tantum conſtituunt: & vocantur *b* plebiſcita, quod ea plebs ſciat, vel quod ſciſcitatur, & rogat, ut fiant.

b vocata ſciat) orig.

C. III. *Quid ſit Senatuſconſultum.*

Idem *eod. lib. cap. 12.* (circ. ann. Chr. 630. *ibid.*)

SEnatuſconſultum eſt, quod tantum Senatores populis conſulendo decernunt.

C. IV. *Quid ſit Conſtitutio, vel Edictum.*

Idem *eod. lib. cap. 13.* (circ. ann. 630. *ibid.*

COnſtitutio, vel Edictum eſt, quod tantum Rex, vel Imperator conſtituit, vel edicit *c*.

c antea legebatur) edidit.

C. V. *Quæ ſint Reſponſa Prudentum.*

Idem *ibid. cap. 14.* (circ. ann. Chr. 630. *ibid.*

REſponſa prudentum ſunt, quæ Juriſconſulti reſpondere dicuntur conſulentibus: unde & reſponſa Pauli dicta. Fuerunt enim quidam prudentes, & arbitri æquitatis, qui Inſtitutiones *d* civilis juris compoſitas ediderunt, quibus diſſidentium lites, contentioneſque ſopirant.

d al. conſtitutiones.

C. VI. *Quæ ſint Tribunitiæ, vel Conſulares leges.*

Idem *eod. lib. cap. 15.* (circ. ann. 630. *ibid.*)

a pt. QUædam etiam leges dicuntur ab iis, qui condiderunt, ut Conſulares, Tribunitiæ, Juliæ, Corneliæ. Nam & ſub Octaviano Cæſare ſuffecti Conſules Papius *α*, & Poppæus legem tulerunt, quæ a nominibus eorum appellatur Papia Poppæa, continens patrum præmia pro ſuſcipiendis liberis. Sub eodem quoque imperatore Falcidius Tribunus plebis legem fecit, ne quis plus extraneis *β* in teſtamento legaret, quam ut quarta pars ſupereſſet hæredibus, ex cujus nomine lex Falcidia nuncupata eſt.

¶ Corr. Rom. *α* Papius] *Antea legebatur*, Papius & Pompejus, *& paulo poſt*, Papia & Pompeja. *Emendatum eſt ex manuſcriptis exemplaribus Iſidori. Nam in impreſſis notaverat errorem Alciatus lib. 3. diſpunct. c. 3. In tabulis autem Capitolinis anno urbis DCCLXI. ex Calend. Jul. ſuffecti Conſules numerantur M. Papius, & Q. Poppæus.*

¶ *β* Extraneis] *Hæc dictio non eſt in Chronico Euſebii a D. Hieronymo latinitate donato, ac locupletato (unde hæc videtur ſumpſiſſe Iſidorus) neque in leg. 1. §. 2. ff. ad leg. Falc. ubi referuntur propria verba ipſius legis. Eſt tamen apud Iſidorum etiam in codicibus manuſcriptis.*

¶ Contius. Idem tradit Dion. Ex Chronicis colligunt, eam latam Domitio Calvino, & C. Aſinio Pollione Coſſ. anno Urb. DCCXV. anno XXXVII. ante Chriſt. ſed in meis Euſebii Chronicis manuſcriptis, dicitur lata primo anno Tralliani.

C. VII. *Quæ ſit Lex Satyra.*

Isidorus, *lib. 5. Etym. cap. 16* [circ. ann. Chr. 630. *in Hiſpania.*]

SAtyrae *γ* vero lex eſt, quæ de pluribus ſimul rebus loquitur, dicta a copia rerum, & quaſi a ſaturitate: unde & Satyram ſcribere, eſt poemata varia condere, ut Horatii, Juvenalis, & Perſii.

e al. Satura.

¶ Corr. Rom. *γ* Satyra] *In aliquot Gratiani manuſcriptis codicibus, & uno Iſidori legitur*, Satura, *de qua ita Feſtus*: Satura eſt cibi genus ex variis rebus conditum; & eſt lex multis aliis conferta legibus. Itaque in ſanctione legum adſcribitur; neve per ſaturam abrogato, aut derogato, *& alia quædam in hanc ſententiam.*

¶ Contius. Satyræ Legis nunquam in toto Jure noſtro quod quidem habemus, mentio fit, niſi de ea intelligas, quod ſcribit Juſtinianus in *l. 1. C. de Latina lib.* Latinam libertatem quaſi per Satyram inductam fuiſſe.

C. VIII. *Quæ ſint Rhodiæ leges.*

Idem *eod. lib. cap. 17.* (circ. ann. Chr. 630. *ibid.*)

RHodiæ leges navalium commerciorum ſunt, ab inſula Rhodo cognominatæ, in qua antiquitus mercatuum uſus fuit.

DE CONSTITUTIONIBUS,

EARUMQUE DIVISIONE.

DISTINCTIO III.

1 pt. OMnes hæ ſpecies ſæcularium legum partes ſunt. Sed quia conſtitutio alia eſt Civilis, alia Eccleſiaſtica: Civilis vero forenſe, vel civile jus appellatur: quo nomine Eccleſiaſtica conſtitutio appellatur, videamus. §. 1. Eccleſiaſtica conſtitutio Canonis nomine cenſetur. Quid autem ſit Canon, Iſidorus in lib. 6. Etym. c. 16. declarat, dicens: [circ. ann. Chr. 630. in Hiſpan.]

C. I. *Quid ſit Canon.*

CAnon Græce, Latine regula nuncupatur.

C. II. *Unde dicatur regula.*

Idem *eod.* (circ. ann. 630. *ibid.*)

REgula dicta eſt, eo quod recte ducit, nec aliquando aliorſum trahit. Alii vero dixerunt regulam dictam, vel quod regat, vel quod normam recte vivendi præbeat, vel quod diſtortum, pravumque *a* corrigat.

a pravum quid) orig.

2 pt. Gratian. *Porro canonum alii ſunt decreta Pontificum, alii ſtatuta Conciliorum. Conciliorum vero alia ſunt univerſalia, alia provincialia. Provincialium alia celebrantur auctoritate Pontificis Romani, præſente videlicet Legato ſanctæ Romanæ Eccleſiæ: alia vero auctoritate Patriarcharum, vel Primatum, vel Metropolitanorum ejuſdem provinciæ. Hæc quidem de generalibus regulis intelligenda ſunt.*

§. 1. *Sunt autem quædam privatæ leges, tam Eccleſiaſticæ, quam ſæculares, quæ privilegia appellantur. De quibus in 5. lib. Etym. cap. 18. Iſid. ait.* [circ. ann. 630. *ibid.*]

C. III. *Quid ſit Privilegium.*

PRivilegia ſunt leges privatorum, quaſi privatæ leges. Nam privilegium inde *α* dictum eſt, quod in privato feratur.

¶ Corr. R. *α* Privilegium] *Cicero 3. l. de legibus hæc habet*: Majores noſtri in privatos homines leges ferri noluerunt, id eſt enim privilegium. *Verum non ſemper eadem notione hanc vocem uſurpari ſolitam fuiſſe, Budæus, & alii notarunt.*

3. pt. Grat. *Officium vero ſæcularium, ſive Eccleſiaſticarum legum eſt, præcipere, quod neceſſe eſt fieri β, aut prohibere, quod malum eſt fieri; vel permittere licita, ut præmium petere;*

vel

Digitized by Google

vel etiam quædam illicita, ut dare libellum repudii, ne fiant graviora. Unde in eod. lib. c. 10. Iſidor. ſcribit, dicens.

¶ Corr. R. ß Fieri] Quæ ſequuntur, in aliquot vetuſtis codicibus ſic habentur: Prohibere quod malum eſt fieri; permittere vel quædam licita, ut præmium petere, vel quædam illicita &c.

C. IV. *Quod ſit officium Legis.*

Item, lib. 5. etym. cap. 19. (*circ. ann. 630. in Hiſpan.*)

a Deut. 6. OMnis autem lex aut permittit aliquid, ut vir fortis petat præmium: aut vetat, ut ſacrarum virginum nuptias nulli petere liceat: aut punit, ut qui cædem fecerit, capite plectatur: ejus enim præmio, aut pœna vita moderatur humana: divina γ autem præcipit a, ut: *Diliges Dominum Deum tuum.*

¶ C. R. γ Divina] *Hinc uſque ad finem non ſunt in codicibus Iſidori, neque in aliquot exemplaribus Vaticanis Gratiani. In aliis vero, omiſſa voce, divina, legitur, aut præcipit, ut:* Diliges Dominum Deum tuum.

DE CAUSA, ET QUALITATE LEGIS, EJUSQUE POTESTATE.

DISTINCTIO IV.

a 3 p. CAuſa vero conſtitutionis legum eſt, *humanam coercere audaciam, & nocendi facultatem refrenare, ſicut in eod. l. 5. cap. 20. Iſid. teſtatur, dicens:* (circ. an. Chr. 630. *in Hiſpan.*)

C. I. *Quare leges factæ ſint.*

FActæ ſunt autem leges, ut earum metu humana coerceatur audacia, tutaque ſit inter improbos innocentia, & in ipſis improbis formidato ſupplicio refrenetur audacia, & nocendi facultas.

2 p. Gratian. *Præterea in ipſa conſtitutione legum maxime qualitas conſtituendarum eſt obſervanda, ut contineant in ſe honeſtatem, juſtitiam, poſſibilitatem, convenientiam, & cætera, quæ in eod. lib. 5. cap. 21. & lib. 2. c. 10.* (*circ. an. 630. ibid.*) Iſidor. *enumerat, dicens:*

C. II. *Qualis debeat eſſe Lex.*

a Ivo part. 4. c. 168. Panor. l. 2. c. 142. ERit autem Lex honeſta, juſta, poſſibilis, ſecundum naturam, ſecundum patriæ conſuetudinem, loco temporique conveniens, neceſſaria, utilis, manifeſta quoque, ne aliquid per obſcuritatem in captionem α contineat, nullo privato commodo, ſed pro communi civium utilitate conſcripta.

¶ Corr. R. α In captionem] *Antea legebatur*, in cautum captionis. *Reſtituta eſt vera lectio ex codicibus Iſidori manuſcriptis lib. 5. cap. 21. & ex impreſſis etiam lib. 2. c. 10. ubi eadem ſcribuntur, partimque ex antiquis Gratiani exemplaribus, a quibus abeſt dictio*, cautum. *Simili vero locutione utitur Paulus l. 5. ſentent. tit. 33. c. 2.* Neque, *inquit*, in captionem verborum in cavendo incidat.

3 p. Grat. *Idem autem in ipſa conſtitutione iſta conſideranda ſunt, quia cum leges inſtitutæ fuerint, non erit liberum judicare de ipſis, ſed oportebit judicare ſecundum ipſas.*

C. III. *De legibus tunc eſt judicandum, cum inſtituuntur, non cum inſtitutæ ſunt.*

Unde Auguſtinus ait in lib. de vera Religione, cap. 31. (*circ. ann. 390. in Africa.*)

b Ivo part. 4. cap. 169. Panor. l. 2. c. 143. IN b iſtis temporalibus legibus, quanquam de his homines judicent, cum eas inſtituunt: tamen cum fuerint inſtitutæ & firmatæ, non licebit judici de ipſis judicare, ſed ſecundum ipſas.

¶ Contine. Aurel. Auguſtinus Hipponia regii in Africa Epiſcopus, veterum Theologorum doctiſſimus, & acutiſſimus, claruit ſub Imperatoribus Arcadio, Honorio, Theodoſio, Valentiniano, mortuuſque eſt circa annum Chriſti CCCCXXXII. cum infinitos prope libros conſcripſiſſet.

Gratian. *Leges inſtituuntur, cum promulgantur: firmantur, cum moribus utentium approbantur. Sicut enim moribus utentium in contrarium, nonnullæ leges hodie abrogatæ ſunt; ita moribus utentium ipſæ leges confirmantur. Unde illud Teleſphori Papæ* (*qui decrevit, ut generaliter clerici a quinquageſima ß a carnibus & deliciis jejunent*) *quia moribus utentium approbatum non eſt, aliter agentes tranſgreſſionis rei non arguit.*

¶ Corr. R. ß Quinquageſima] *Poſt hoc verbum in codicibus impreſſis ſequebatur*, jejunandi propoſitum ſuſciperent, & a carnibus, & deliciis abſtinerent: *ſed omnes fere manuſcripti habent eo modo, quo reſtitutum eſt.*

C. IV. *Septem hebdomadibus a carne, & deliciis ante Paſcha Clerici abſtineant.*

Teleſphorus *urbis Romæ Epiſcopus omnibus Epiſcopis, epiſt. un.* (*an. 147. Romæ.*)

c Ivo par. 4. c. 25 Panor. l. 2. cap. 147. d al. carne & deliciis. STatuimus, 1 ut ſeptem c hebdomadas plene ante ſanctum Paſcha omnes Clerici in ſortem Domini vocati a carne d jejunent: quia ſicut diſcreta debet eſſe vita Clericorum a laicorum converſatione, ita & in jejunio debet eſſe diſcretio, & *infra*. Has ergo ſeptem hebdomadas omnes Clerici a carne & deliciis jejunent, & hymnis, & vigiliis, atque orationibus Domino inhærere die noctuque ſtudeant.

¶ Pith. 1. *Statuimus.*] Vide Albinum ſeu Alcuinum *de Divin. Offic. & Septuageſima*, p. 42.

C. V. *Septimam hebdomadam Teleſphorus Quadrageſimæ addit.*

Item Ambroſius *in lib. ſermonum* γ (*circ. ann. 380. Mediolani in Italia.*)

QUadrageſima 2 ſex ſeptimanas habet, cui addit Teleſphorus Pontifex ſeptimam hebdomadam, & vocatur eſt hoc tempus Quinquageſima.

¶ Correct. Rom. γ Sermonum] *Inventi ſunt Romæ in Bibliotheca Vaticana, & Mediolani in Bibliotheca Monaſterii S. Ambroſii Sermones aliquot manuſcripti, Ambroſii nomen præferentes, inter quos eſt ſermo de Sexageſima, cujus initium eſt:* Adeſt tempus, *unde hoc caput ſumptum eſt.*

¶ Contine. Ambroſius Civis Romanus, Auguſtino ſenior, ſed tamen contemporaneus, ex Conſulari Liguriæ, & Æmiliæ Mediolanenſium Epiſcopus factus, claruit ſub Gratiano, & Valentiniano Seniore ab anno Chriſti CCCLXXV. uſque ad annum CCCCX.

¶ Pith. 2. *Quadrageſima.*] Albinus *de Divin. Offic. & Septuageſima*, p. 42.

Grat. *Quod ſimiliter de eo capitulo eſt intelligendum, quod* B. Gregorius I. *Auguſtino Anglorum Epiſcopo ſcribit, dicens.* (circ. ann. 603. Romæ in *Angliam.*)

C. VI. *A Quinquageſima jejunandi propoſitum ſumant, quos Eccleſiaſtici gradus dignitas exornat.*

DEnique e Sacerdotes, & Diaconi, & reliqui omnes, quos dignitas eccleſiaſtici gradus exornat, a quinquageſima propoſitum jejunandi ſuſcipiant, quo & aliquid ad penſum ſanctæ inſtitutionis adjiciant, & eorum, qui in laicali ordine conſiſtunt, obſervantiam ſicut loco, ita religione præcellant. e Ivo par. 4. cap. 29.
§. 1. De ipſa vero die Dominica hæſitamus, quidnam dicendum ſit: cum omnes Laici & Seculares illa die plus ſolito cæteris diebus accuratius cibos carnium appetant: & niſi nova quadam aviditate uſque ad medias noctes ſe ingurgitent, non aliter ſe hujus ſacri temporis obſervationem ſuſcipere putant: quod utique non rationi, ſed voluptati, imo cuidam mentis cæcitati adſcribendum eſt: unde nec a tali conſuetudine averti poſſunt: & ideo cum venia ſuo ingenio relinquendi ſunt, ne forte pejores exiſtant, ſi a tali conſuetudine prohibeantur. Ut enim ait Salomon: f *Qui multum emungit, elicit ſanguinem. Et poſt pauca.* §. 2. Par autem eſt, ut quibus diebus a carne animalium abſtinemus, ab omnibus quoque, quæ ſementinam g carnis trahunt originem, jejunemus: a lacte videlicet, caſeo, & ovis. *Et poſt pauca.* §. 3. Cæterum piſcium uſus ita Chriſtianis relinquitur, ut hoc ei infirmitatis ſolatium, non luxuriæ pariat incendium. Denique qui a carne abſtinet, nequaquam ſumptuoſiora 3. marinarum belluarum convivia præparet. §. 4. Vinum quoque ita bibere permittitur h, ut ebrietatem omnino fugiamus: alioqui reſtat, ut omnia, quæ corpori libent, ſimiliter faciamus. f Proverb. 30. g al. ſementivam. h al. permittimur.

¶ Contine. Gregorius primus hujus nominis Pontifex, & Civis Romanus, ſedit ab anno Chriſti DXC. uſque ad annum DCV. imperantibus Mauritio, & Phoca.

¶ Pith. 3. *Sumptuoſiora marinarum belluarum convivia.*]
Baptiſta Mantuanus de Quadrageſima.
Non tamen illicitum piſces adhibere minutos.
Gregorius magnus prohibet: ſed longior uſus
Obſtitit, & Panes pecuaria magna per amnes
Jam volitant Procerum menſas, & prandia Regum.
Sordida Gregorii leges obſervat egeſtas.

4 p. Grat. *Hæc etſi legibus conſtituta ſunt, tamen quia communi uſu approbata non ſunt, ſe non obſervantes tranſgreſſionis reos non arguunt: alioquin i hæc non obedientes propriis privarentur honore; cum illi, qui ſacris neſciunt obedire canonibus, penitus officio jubeantur carere ſuſcepto: niſi forte quis dicat, hæc non decernendo eſſe ſtatuta, ſed exhortando conſcripta. Decretum vero neceſſitatem facit: exhortatio autem liberam voluntatem excitat.* i Ex Gregor. infr. 25. q. 1. c. hæc conſtant.

DE JURIS NATURALIS ORIGINE, AC IMMUTABILITATE.

DISTINCTIO V.

1 p. HÆc, quæ de privilegiis, & cæteris infra poſitis ſcripta ſunt, tam ſæcularibus, quam Eccleſiaſticis legibus conveniunt. Nunc α ad differentiam naturalis juris & cæterorum revertamur. § 1. Naturale jus inter omnia primatum obtinet tempore & dignitate. Cœpit enim ab exordio rationalis creaturæ, nec variatur tempore, ſed immutabile permanet. §. 2. Sed cum naturale jus in lege & Evangelio ſupra dicatur eſſe comprehenſum, quædam autem contraria his, quæ in lege ſtatuta ſunt, nunc inveniuntur conceſſa, non videtur jus naturale immutabile permanere. In lege a namque præcipiebatur, ut mulier, ſi maſculum pareret, quadraginta; ſi vero fœminam, octuaginta diebus a templi ceſſaret ingreſſu: *nunc autem ſtatim poſt partum Eccleſiam ingredi non prohibetur. Item* b *mulier, quæ menſtrua patitur, ex lege immunda eſſe reputabatur: nunc autem nec ſtatim intrare Eccleſiam, nec ſacræ communionis myſteria percipere: ſicut nec illa, quæ parit, vel illud, quod gignitur, ſtatim poſt partum baptizari prohibetur.* a Levit. 12. b Ibid. 15.

¶ Corr. R. α Nunc ad differentiam] *In vulgatis legebatur*, Nunc autem ad doctrinam. *Emendatum eſt ex vetuſtis codicibus, & ex principio diſt. 15. ubi hoc reperitur.*

C. I. *Mulier enixa Eccleſiam poſt aliquot dies intrare veteri Teſtamento vetabatur.*

PALEA. ß

Auguſtino Anglorum Epiſcopo Gregorius I. *cap.* 10. [circ. ann. 603. *Romæ in Angliam.*]

CUm enixa fuerit mulier, poſt quot dies intrare Eccleſiam debeat, Teſtamenti Veteris præceptione didiciſti: quia pro maſculo xxxiii. pro fœmina vero lxvi. diebus debet abſtinere, quod tamen ſciendum, quia in myſterio accipitur.

¶ Corr. R. ß Palea] *De Paleis univerſe in Præfatione dictum eſt. Hæc vero, cui primum præponitur nomen Palea, habetur etiam in manuſcriptis exemplaribus* (*exceptis duobus Vaticanis*) *& in quatuor conjunctum eſt cum ſequenti capite.* Si mulier. *addita ad illius initium voce*, Nam: *quemadmodum eſt apud Gregorium.*

¶ Contius. Palea inſcribitur hoc caput. Cur autem hoc & pleraque capita ſic inſcribantur, ſæpe etiam inter doctos dubitari animadverti. Qui ſcitius ſentire, & ſapere exiſtimentur, quaſi παλαιὰ, id eſt, antiqua nuncupata volunt. Ego autem Paleam inſcribi hoc caput exiſtimo, & cetera ſimilia, quia additicia ſunt, nec a Gratiano primitus huic libro inſerta, ſed ab Interpretibus, prout cuique commodum videbatur, ad marginem Gratiani adſcripta, & pleraque in emendatioribus, & antiquioribus exemplaribus prorſus omiſſa. Cui rei fidem facit antiquum Gratiani exemplar, quo in hoc emendando uſus ſum, in quo pleræque ejuſdem Paleæ deſunt. Et hæc ſemel admonuiſſe ſufficiat.

C. II. *Mulier enim gratias actura Eccleſiam intrare hora eadem non prohibetur.*

Idem *ibidem continenter* (circ. ann. 603. *Roma in Angliam.*)

a Beda lib. 1. de hiſt. Angl. c. 27. & 29. Nicolaus ad conſulta Bulgarorum, c. 68.
d nam in prolis prolatione gemitus.) orig.
e Gen. 3.

SI *a* mulier eadem hora, qua genuerit, actura gratias intret Eccleſiam, nullo pondere peccati gravatur: voluptas etenim carnis, non dolor in culpa eſt. In carnis autem commixtione voluptas eſt: *d* in prolis vero partu dolor & gemitus. Unde & ipſi primæ matri omnium dicitur. *e In doloribus paries.* Si itaque enixam mulierem prohibemus intrare Eccleſiam, ipſam ei pœnam ſuam in culpam deputamus.

C. III. *Mulierem enixam, vel quod ab ea genitum fuerit, eadem hora nihil prohibet baptizari.*

Idem *ibid. continenter* (circ. ann. 603. *Roma in Angliam.*)

f Burch. lib. 4. c. 32. Ivo par. 1. c. 62.

BAptizari *f* autem vel *1* enixam mulierem, vel hoc, quod genuerit, ſi periculo mortis urgetur, vel ipſa hora eadem, qua gignit, vel hoc, quod gignitur, *2* eadem, qua natum eſt, nullo modo prohibetur: quia *γ* ſicut ſancti myſterii gratia viventibus, atque diſcernentibus cum magna diſcretione providenda eſt: ita quibus mors imminet, ſine ulla dilatione offerenda eſt: ne, dum adhuc tempus ad præbendum redemptionis myſterium quæritur, interveniente paululum mora, inveniri non valeat, qui redimatur.

¶ Correct. Rom. *γ* Quia ſicut) *Hinc uſque ad verb.* Nedum. *addita ſunt ex B. Gregorio.*

¶ Pith. 1. *Enixam.*) V. C. *ipſam.*
2. *Eadem.*) Add. V. C. *hora.*

C. IV. *Antequam puer ablactetur, vel mater purificetur, ad ejus concubitum vir non accedat.*

Gregor. I. *ibidem continenter* (circ. ann. 603. *ibid.*)

g Nicolaus ad conſulta Bulg. c. 68. Beda lib. 1. de hiſt. Angl. c. 27. Ivo par. 8. c. 88.
h al. carnis incontinentia.
i tranſierint.) orig.
k Levit. 15.
l Matth. 9.
m al. humiliter gemitur.

AD *g* ejus vero concubitum vir ſuus accedere non debet, quouſque qui gignitur, ablactetur. Prava autem in conjugatorum moribus conſuetudo ſurrexit, ut mulieres filios, quos gignunt, nutrire contemnant, eoſque aliis mulieribus ad nutriendum tradant: quod videlicet ex ſola cauſa *h* incontinentiæ videtur inventum: quia dum ſe continere nolunt, deſpiciunt lactare, quos gignunt. Hæ itaque, quæ filios ſuos ex prava conſuetudine aliis ad nutriendum tradunt, niſi purgationis tempus prius tranſierit, *i* viris ſuis non debent admiſceri: quippe cum & ſine partus cauſa, cum in conſuetis menſtruis detinentur, viris ſuis miſceri prohibeantur: ita ut morte lex *k* ſacra feriat, ſi quis vir ad menſtruatam mulierem accedat. §. 1. Quæ tamen mulier, dum ex conſuetudine menſtrua patitur, prohiberi Eccleſiam intrare non debet, quia ei naturæ ſuperfluitas in culpam non debet imputari: & per hoc, quod invita patitur, juſtum non eſt, ut Eccleſiæ ingreſſu privetur: Novimus *l* namque, quod mulier, quæ ſanguinis fluxum patiebatur, poſt tergum Domini veniens, *m* veſtimenti ejus fimbriam tetigit, atque ſtatim ab ea ſua infirmitas receſſit. Si ergo in fluxu ſanguinis poſita, laudabiliter potuit Domini veſtimentum tangere, cur, quæ menſtruum ſanguinis patitur, ei non liceat Domini Eccleſiam intrare? & *infra.* Si igitur bene præſumpſit, quæ veſtimentum Domini in languore poſita tetigit, quod uni perſonæ infirmanti conceditur, cur non concedatur cunctis mulieribus, quæ naturæ ſuæ vitio infirmantur? §. 2. Sancta quoque communionis myſterium in eiſdem diebus percipere non debet prohiberi. Si autem ex veneratione magna percipere non præſumit, laudanda eſt; ſed ſi perceperit, non judicanda. Bonarum quippe mentium eſt, ibi etiam (aliquo *n* modo) culpas ſuas agnoſcere, ubi culpa non eſt: quia ſæpe ſine culpa agitur, quod venit ex culpa. Unde etiam cum eſurimus, ſine culpa comedimus, quibus ex culpa primi hominis factum eſt, ut eſuriremus.

n addita ſunt iſta duo verba ex B. Greg. & Beda.

¶ Pith. 1. *Cum in menſtruis conſuetis detinentur.*) Soli puta: *Quamdiu ſunt in lege ſua.* V. Levit. c. 15.

DE NOCTURNIS ILLUSIONIBUS.

DISTINCTIO VI.

1 Ps. *Quia vero de naturæ ſuperfluitate ſermo cœpit haberi, quæritur, an poſt illuſionem, quæ per ſomnium ſolet accidere, vel corpus Domini quilibet accipere valeat; vel ſi Sacerdos ſit, ſacra myſteria celebrare.*

C. I. *De multiplici genere illuſionis.*

De his ita ſcribit B. Gregorius *Auguſt. Anglorum Epiſcopo, reſp.* 11. [circ. ann 603. *Roma in Angliam.*]

a Beda l. 1. hiſt. Anglor. cap. 27. Burch. l. 5. c. 43. Ivo par. 2. c. 32. Pann. l. 1. c. 160. Polyc. l. 3. tit. 16.
b Deuter. 23.
c al. veſperum.
d Paulo aliter in original. & apud ceteros collectores.
e al. quia.
f Ivo part. 9. cap. 121.
g al. exhiberi.
h al. abſtineri.
i al. qui.

TEſtamentum *a* veteris legis *b* hunc pollutum Domino dicit, & niſi lotum aqua, etiam uſque ad veſperam *c* intrare Eccleſiam non concedit. Quod *d* tamen aliter intelligens populus ſpiritualis, quaſi per ſomnium cum illudi reputat, qui tentatus immunditia, veris *e* imaginibus in cogitatione inquinatur. Sed lavandus eſt aqua, ut culpam cogitationis lachrymis abluat: & niſi prius ignis tentationis receſſerit, reum ſe quaſi uſque ad veſperam cognoſcat. §. 1. Sed eſt in eadem illuſione valde neceſſaria diſcretio, quæ *f* ſubtiliter penſari debet, ex qua re accidat menti dormientis. Aliquando enim *f* ex crapula, aliquando ex naturæ ſuperfluitate, vel infirmitate, aliquando ex cogitatione contingit. §. 2. Et quidem, cum ex naturæ ſuperfluitate, vel infirmitate evenerit, omnimodo hæc illuſio non eſt timenda, quia hanc animus neſciens pertuliſſe magis dolendus eſt, quam feciſſe. §. 3. Cum vero ultra modum appetitus gulæ in ſumendis alimentis rapitur, atque idcirco humorum receptacula gravantur, habet exinde animus aliquem reatum, non tamen uſque ad prohibitionem percipiendi ſacri myſterii, vel Miſſarum ſolemnia celebrandi, cum fortaſſe aut feſtus dies exigit, aut exhibere *g* myſterium pro eo, quod Sacerdos alius in loco deeſt, ipſa neceſſitas compellit. Nam ſi adſunt alii, qui implere myſterium valeant, illuſio per crapulam facta, a perceptione ſacri myſterii prohibere non debet, ſed ab immolatione ſacri myſterii abſtinere, *h* ut arbitror, humiliter debet, ſi *ß* tamen dormientem turpi imaginatione illuſio non concuſſerit. Nam ſunt, quibus ita plerunque illuſio naſcitur, ut eorum animus etiam in ſomno corporis poſitus, non fœdetur turpibus imaginationibus. Qua in re unum ibi oſtenditur, quod ipſa mens rea non ſit tunc, *γ* ſed ſuo judicio penitus libera, cum ſe, etſi dormiente nihil meminit vidiſſe, tamen in vigiliis corporis meminit in ingluviem cecidiſſe. §. 4. Si vero ex turpi cogitatione vigilantis oritur illuſio in mente dormientis, patet animo ſuus reatus. Videt enim, a qua radice inquinatio illa proceſſerit: quia *i* quod cogitavit ſciens, hoc pertulit neſciens, & *δ* propter talem pollutionem e ſacro myſterio ea die abſtinere oportet.

¶ *α* Correct. Rom. Veris) *In pleriſque codicibus B. Gregorii, & apud Bedam, & in collectione Conciliorum Coloniæ* 1530. *impreſſo, legitur* variis: *in aliquibus vero B. Gregorii codicibus* veris: *ſed ob gloſſam non eſt mutatum.*

¶ *ß* Si tamen) *In codicibus B. Gregorii, & apud Bedam eſt,* ſi tamen dormientis mentem turpis imaginatio non concuſſerit. *In collectione vero Iſidori etiam manuſcripta:* ſi tamen animum dormientis turpes imaginationes concuſſerunt: *eum ſenſum retinet etiam lectio Panormiæ: nam Burchardus, & Ivo parum ab originali diſcrepant.*

¶ *γ* Non ſit tunc, ſed ſuo] *Omnia fere Gratiani manuſcripta exemplaria habent*, vel ſuo: *Ceterum magna hoc loco eſt inter ceteros collectores, & Bedam, & B. Gregorii codices varietas. In collectione Iſidori etiam manuſcripta eſt*, quo in re unum ibi oſtenditur, ipſa mens non rea, nec tamen ſuo judicio libera. *Verum ob codicum varietatem nihil iſtic contuli mutatum.*

¶ *δ* Et propter) *Hæc uſque ad finem, neque in codicibus B. Gregorii, neque apud Bedam, neque in tribus vetuſtis Gratiani exemplaribus habentur. Sunt tamen apud Burchardum, & Ivonem, & Panormiam, & Polycarpum.*

C. II. *Peccatum non dicitur perpetratum cogitatione ſolum, ſed delectatione & conſenſu.*

Gregor. I. *ibid. in fine* [circ. an. 603. *ibid.*]

PALEA. *ε*

k Beda ibid. Burch. l. 5. c. 43. Ivo par. 2. c. 32.
l al. cum primum.

SEd *k* penſandum eſt, ipſa cogitatio utrum in ſuggeſtione, an delectatione, vel (quod majus eſt) peccati conſenſu acciderit. Tribus enim modis impletur omne peccatum, videlicet ſuggeſtione, delectatione, conſenſu: ſuggeſtio quippe fit per diabolum, delectatio per carnem, conſenſus per ſpiritum; quia & *l* primo culpam ſerpens ſuggeſſit, Eva velut caro delectata eſt, Adam velut ſpiritus conſenſit. §. 1. Et neceſſaria eſt magna diſcretio, ut inter ſuggeſtionem *ζ*, delectationem, & conſenſum judex ſui animus præſideat. Cum enim malignus ſpiritus peccatum ſuggerit in mente, ſi nulla peccati delectatio ſequatur, peccatum omnimodo perpetratum non eſt: cum vero caro delectari cœperit, tunc

pecca-

Digitized by Google

peccatum incipit naſci: ſi autem etiam ad conſenſionem ex deliberatione deſcendit, tunc peccatum cognoſcitur perfici. In ſuggeſtione igitur peccati ſemen eſt, in delectatione ſit nutrimentum, in conſenſu perfectio. §. 2. Et ſæpe contingit, ut hoc, quod malignus ſpiritus ſeminat in cogitatione, caro in delectationem trahat, nec tamen animus eidem delectationi conſentiat. Et cum caro ſine anima delectari nequeat, ipſa tamen animus carnis voluptatibus reluctans in delectatione carnali aliquo modo ligatur invitus, ut ei ex ratione contradicat, nec conſentiat, & tamen delectatione ligatus ſit, ſed ligatum ſe vehementer ingemiſcat. Unde & ille cœleſtis exercitus præcipuus miles gemebat, dicens:

m Rom 7. m *Video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ, & captivum me ducentem in lege* n *peccati, quæ eſt in membris meis.*

n al. ad legem. Si autem & captivus erat, minime repugnabat: quapropter & captivus erat, & repugnabat. Igitur legi mentis ejus lex, quæ in membris eſt, repugnabat: ſi autem repugnabat, captivus non erat. Ecce itaque homo eſt (ut ita dixerim) captivus, & liber: liber ex juſtitia, quam diligit; captivus ex delectatione, quam portat invitus.

¶ Corr. R. e. Palea] *Abeſt hæc Palea non ſolum a primo & decimo Vaticanis, verum & ab aliis, quæ aliquas Paleas habent. Rubrica autem abeſt ab omnibus. In quibus enim caput hoc reperitur, conjunctè ponitur cum ſuperiore, quemadmodum etiam apud Burchardum, & Ivonem.*

¶ ζ Suggeſtionem] *Sic emendatum eſt ex originali, a quo parum diſcrepat Ivo: etenim legebatur*, & neceſſaria eſt magna diſcretio inter ſuggeſtionem, & delectationem, & inter delectationem, atque conſenſum, judicem ſui ſaciat animum præſidem. *Burchard.* judicem ſui præſidere animum. *Reliqua fere ut Gratianus. Apud Bedam vero*, & inter ſuggeſtionem, atque delectationem, inter delectationem, & conſenſum judex ſui animus præſideat. *In collectione Iſidori*, & neceſſarium eſt magna diſcretione inter ſuggeſtionem, & delectationem, atque conſenſum judicem ſui prodeſſe animum.

¶ e Si autem] *Magna etiam hoc loco codicum varietas eſt. Breviſſima, & ſatis integra lectio eſt in codice epiſtolarum B. Gregorii, olim Lutetiæ impreſſa.* Si autem captivus erat, minime pugnabat: pugnabat autem, quapropter captivus non erat. Ecce itaque, &c.

C. III. *Quando ſit peccatum nocturnis imaginibus illudi.*

Idem. *lib. 3. ſententiarum, de ſummo bono, cap. 6.*
(*circ. ann. 625. in Hiſpan.*)

o Ivo p. 9. c. 112. NOn o eſt peccatum, quando nolentes imaginibus nocturnis illudimur: ſed tunc eſt peccatum, ſi, antequam illudamur, cogitationis affectibus prævenimur. Luxuriæ quippe imagines, quas in veritate geſſimus, ſæpe dormientibus in animo apparent, ſed innoxiæ, ſi non concupiſcendo occurrunt. §. 1. Qui nocturna illuſione polluitur, quamvis extra memoriam turpium cogitationum ſeſe ſentiat inquinatum, tamen hoc, ut tentaretur, culpæ ſuæ tribuat, ſuamque immunditiam ſtatim fletibus tergat.

p al. ita. Gratian. *His itaque* p *reſpondetur. In lege, & in Evangelio naturale jus continetur, non tamen quæcunque in Lege, & Evangelio inveniuntur, naturali juri cohærere probantur. Sunt enim in Lege quædam moralia præcepta, ut* Non occides, *&c. quædam myſtica, utpote ſacrificiorum præcepta, ut de agno, & alia ſimilia his. Moralia mandata ad naturale jus ſpectant, atque ideo nullam mutabilitatem recepiſſe monſtrantur. Myſtica vero, quantum ad ſuperficiem, a naturali jure probantur aliena: quantum ad moralem intelligentiam inveniuntur ſibi annexa, ac per hoc, etſi ſecundum ſuperficiem videantur eſſe mutata, tamen ſecundum moralem intelligentiam mutabilitatem neſcire probantur. §. 1. Naturale ergo jus ab exordio rationalis creaturæ incipiens, ut ſupra dictum eſt, manet immobile. Jus vero conſuetudinis poſt naturalem legem exordium habuit, ex quo homines convenientes in unum cœperunt ſimul habitare, quod ex eo tempore factum creditur, ex quo Cain* q *civitatem ædificaſſe legitur: quod cum diluvio* r *propter hominum raritatem fere videatur extinctum,*

q Geneſ. 4.
r Geneſ. 7.

poſtea a tempore Nemroth reparatum, ſive potius immutatum exiſtimatur, cum ipſe ſimul cum aliis alios cœpit opprimere; alii ſua imbecillitate ejus ditioni cœperunt eſſe ſubjecti, unde in Geneſi s *legitur de eo:* (Cœpit Nemroth robuſtus venator eſſe coram Domino), *id eſt,* ℨ *hominum oppreſſor & extinctor, quos etiam ad turrim ædificandam allexit.*

s Geneſ. 10.

¶ ℨ Corr. R. Id eſt] *Gloſſa ordinaria ad iſtum locum ex Alcuino ita habet:* id eſt, hominum oppreſſor & extinctor: quos allexit, ut turrim contra Deum conſtruerent.

DE VARIIS LEGUM AUCTORIBUS.

DISTINCTIO VII.

a Exod. 21. Gratian. JUs autem conſtitutionis cœpit a juſtificationibus, quas Dominus tradidit Moyſi a dicens: Si emeris ſervum Hebræum, &c.

C. I. *De conditoribus Legum.*

Unde Iſidorus in lib. 5. Etym. c. 1. ait.
(*circ. ann. 630. in Hiſpan.*)

MOyſes genti Hebrææ primus omnium divinas leges ſacris literis explicavit. Phoroneus Rex Græciæ primus leges judiciaque conſtituit. Mercurius Triſmegiſtus primus leges Ægyptiis tradidit. Solon primus leges Athenienſibus dedit. Lycurgus primus Lacedæmoniis jura ex Apollinis auctoritate confinxit. Numa Pompilius, qui Romulo ſucceſſit in regno, primus leges Romanis edidit. Deinde, cum populus ſeditioſos b magiſtratus ferre non poſſet, Decemviros legibus ſcribendis creavit, qui leges ex libris Solonis in Latinum ſermonem translatas, XII. tabulis expoſuerunt. h al. ſeditioſus.

C. II. *Nomina eorum, qui leges XII. tabularum expoſuerunt.*

Idem *ibid. continuatur* (*circ. ann. 630. ibid.*)

FUerunt autem hi, App. Claudius, T. Genucius, P. Seſtius, Sp. Veturius, C. Julius, A. Manlius, Ser. Sulpicius, P. Curatius, T. Romilius, Sp. Poſthumius. Hi Decemviri legum conſcribendarum electi ſunt. Leges autem redigere in libris c primus conſul Pompejus inſtituere voluit: ſed non perſeveravit obtrectatorum metu. Deinde Cæſar cœpit id facere, ſed ante interfectus eſt. Paulatim autem antiquæ leges vetuſtate, atque incuria obſoleverunt, d quarum etſi nullus jam uſus eſt, notitia tamen neceſſaria videtur. Novæ leges a Conſtantino Cæſare cœperunt, & reliquis ſuccedentibus: erantque permixtæ, & inordinatæ. Poſtea e Theodoſius minor f Auguſtus, ad ſimilitudinem Gregoriani, & Hermogeniani codicem factum conſtitutionum e Conſtantini temporibus, ſub proprio cujuſque Imperatoris titulo diſpoſuit, quem a ſuo nomine Theodoſianum vocavit.

c al. libros.
d exoleverunt) orig.
e Ivo p. 4. c. 170. Pann. l. 2. c. 144.
f al. junior.

¶ Correctus. Mirum eſt Iſidorum Codicis Juſtinianei non meminiſſe hoc loco, cum jam tum Iſidori extaret. Scripſit enim centum fere poſt Juſtinianum annis. Itaque ex hoc loco, & aliis ejus libris conjicio nunquam in ejus manus incidiſſe Pandectas, aut Inſtitutiones, aut Codicem, aut Novellas Juſtiniani, ut qui nuſquam horum librorum meminerit: Sed & Sub. *diſt.* 2 *c.* 6. meminit duntaxat Inſtitutionum juris e Conſultis compoſitarum. Gothi quoque, qui tum in Hiſpaniam dominabantur, ſolo Alarici Breviario ex Codice Theodoſiano, Pauli ſententiis, & aliis auctoribus excerpto utebantur, Juſtiniani opera ne audierant quidem. De Gregorio autem I., qui fuit ejuſdem temporibus, aliter judico.

DE DIFFERENTIA JURIS NATURALIS, CONSTITUTIONIS, ET CONSUETUDINIS.

DISTINCTIO VIII.

Gratian. D*Iffert autem jus naturale* a *a conſuetudine, & conſtitutione. Nam jure naturali omnia ſunt communia omnibus: quod non ſolum inter eos ſervatum creditur, de quibus legitur* b: Multitudinis autem credentium erat cor unum, & anima una, *&c. verum etiam præcedenti tempore a Philoſophis traditum invenitur. Unde apud Platonem illa civitas juſtiſſime ordinata traditur, in qua quiſque proprios neſcit affectus. Jure vero conſuetudinis, vel conſtitutionis hoc meum eſt, illud alterius.* a al. natura.

b Actor. 4.

C. I. *Jure divino, omnia ſunt communia omnibus: jure vero conſtitutionis, hoc meum, illud alterius eſt.*

Auguſtinus, *tract. 6. ad cap. 1. Joannis.*
[*circ. ann. 412. in Africa.*]

QUo c jure defendis villas Eccleſiæ? divino, an humano? Divinum jus in ſcripturis habemus, humanum jus in legibus Regum. Unde quiſque poſſidet, quod poſſidet? Nonne jure humano? Nam jure divino *Domini* d *eſt terra, & plenitudo ejus.* Pauperes & divites Deus de e uno limo fecit, & pauperes & divites una terra ſupportat. Jure tamen humano dicitur f, hæc villa mea eſt, hæc domus mea, hic ſervus meus eſt. Jura g autem humana, jura Imperatorum ſunt. Quare? Quia ipſa jura humana per Imperatores & Reges ſeculi Deus diſtribuit generi humano. Item *ibidem paulo inferius.* §. 1. Tolle β jura imperatorum, & quis audet dicere, mea eſt illa villa, aut meus eſt ille ſervus, aut domus hæc mea eſt? Si autem, ut teneantur iſta ab hominibus, Regum jura fecerunt, vultis, ut recitemus leges, ut gaudeatis, &c. Item *ibidem paucis interjectis.* §. 2. Legantur leges h, ubi manifeſte præceperunt Imperatores, eos i, qui præter Eccleſiæ Catholicæ communionem uſurpant ſibi nomen Chriſtianum, nec volunt in pace colere pacis auctorem, nihil nomine Eccleſiæ audeant poſſidere. §. 3. Sed quid nobis & Imperatori? Sed jam dixi, de jure humano agitur. Et tamen Apoſtolus voluit ſerviri Regibus, voluit honorari Reges, & dixit: k *Regem reveremini.* Noli dicere, quid mihi, & Regi? Quid tibi ergo & poſſeſſioni? Per jura Regum poſſidentur poſſeſſiones. Dixiſti, quid mihi & Regi? Noli dicere poſſeſſiones tuas, quia ipſa l jura humana renunciaſti, quibus poſſidentur poſſeſſiones.

c Anſel. l. 4. cap. 62. Ivo p. 3. c. 194. Pann. l. 2. cap. 63.
d Pſal. 23.
e Gen. 1.
f dicit.) orig.
g Jure ergo humano, jure Imperatorum: Quare?) orig.
h Cod. lib. 1. tit. 5. lib 4. & Cod. Theod. 16. tit. 5. l. 43. 51. 54.
i al. ut.
k 1. Pet. 2.
l al. ad ipſa) orig. & Ivo.

¶ Correct. Rom. α Eccleſiæ) *Hæc dictio non eſt apud B. Auguſtinum. Nam ibi agit contra Donatiſtas, qui legibus Imperatorum villas ſibi ademptas, & Eccleſiæ catholicæ attributas eſſe querebantur. Quare, cum Donatiſtæ dicerent,* villas noſtras tulerunt: fundos noſtros tulerunt: *ac ne ipſe conviciat, nullum me in illis habuiſſe, eum habere, quibuſdam propoſitis, addit iſta*: Quo jure defendis villas? divino, &c. *Et infra* 23. *q.* 7. *c. ſi quæ cauſa ubi Gratianus etiam initium hujus capitis, iſta dictio*, Eccleſiæ, *non habetur. Eſt tamen apud Anſelmum, Ivonem, & in Pannormia, locis indicatis.*

¶ β Tolle] *Quoniam gloſſæ obſtitit, ut omnia emendarentur, aut*

ver adderentur, quæcunque addenda videbantur, placuit integrum apponere locum B. Auguſt. Apud ipſum igitur poſt verum humanum, antecedentis paragraphi, hæc ſequuntur: Vultis legamus leges Imperatorum, & ſecundum ipſas agamus de villis? Si jure humano vultis poſſidere, recitemus leges Imperatorum: videamus, ſi aliquid voluerint ab hæreticis poſſideri. Sed quid mihi eſt Imperator? Secundum jus ipſius poſſides terram. Aut tolle jura Imperatorum, & quis audet dicere, mea eſt illa villa, aut meus eſt ille ſervus, aut domus hæc mea eſt? Si autem ut teneantur iſta ab hominibus, jura acceperunt Regum, vultis recitemus leges, ut gaudeatis, quia vel unum hortum habetis, & non imputetis, niſi manſuetudini columbæ, quia vel ibi vobis permittitur permanere? Leguntur enim leges manifeſtæ, ubi præceperunt Imperatores, &c.

¶ CONTIUS. Hæc Epigraphe falſa eſt, nec hoc ſentit Auguſtinus; quin potius ſentit Deum eſſe auctorem legitimæ rerum diviſionis, quando ait, quia ipſa jura Humana per Imperatores, & Rectores ſæculi Deus diſtribuit humano generi. Hanc tamen Epigraphen Conſulto hic reliquimus, ut agnoſcant pii lectores quam perverſe, & perperam pleraque in hoc Libro bene dicta, a tabulis quibuſdam, & juris ſophiſtis, atque Theologaſtris detorta ſint, dum nonniſi ex hujuſmodi Epigraphis ſummarias ſapiunt.

a ꝑs. Grat. *Dignitate vero jus naturale ſimpliciter prævalet conſuetudini, & conſtitutioni. Quæcunque enim vel moribus recepta ſunt, vel ſcriptis comprehenſa, ſi naturali juri fuerint adverſa, vana & irrita habenda ſunt.*

C. II. *Adverſus naturale jus nulli quicquam agere licet.*

Unde Auguſtinus *ait, lib. 3. confeſſ. c. 8.*
(circ. ann. 400. in *Africa*.)

m Ivo p.4.c.178. QUæ m contra mores hominum ſunt flagitia, pro morum diverſitate vitanda ſunt, ut pactum inter ſe civitatis, aut gentis conſuetudine, vel lege firmatum, nulla civis, aut peregrini libidine violetur. Turpis enim omnis pars eſt ſuo univerſo non congruens. §. 1. Cum autem Deus aliquid contra morem, aut pactum quorumlibet jubet, etſi nunquam ibi factum eſt, faciendum eſt, & ſi omiſſum, inſtaurandum eſt, & ſi inſtitutum non erat, inſtituendum eſt. §. 2. Si enim Re-
o al. in qua. gi licet in civitate, cui o regnat, jubere aliquid, quod neque ante illum quiſquam, nec ipſe unquam juſſerat, & non contra ſocietatem civitatis ejus obtemperatur, imo contra ſocietatem non obtemperatur: (generale quippe pactum eſt ſocietatis humanæ, obedire Regibus ſuis:) quanto magis Deo regnatori univerſæ creaturæ ſuæ, ad ea, quæ juſſerit, ſine dubitatione ſerviendum eſt? Sicut enim in poteſtatibus ſocietatis humanæ major poteſtas minori ad obediendum præponitur, ita Deus omnibus.

C. III. *Radicitus eſt evellenda pernicioſa conſuetudo.*

Item Nicolaus *Papa I. Hincmaro Remenſi Archiepiſcopo.*
[circ. an. 866. Roma in Galliam.]

n Ivo p.4.c.203. Pann. l. 2. c. 28. MAla n conſuetudo, quæ non minus, quam pernicioſa corruptela vitanda eſt, niſi citius radicitus evellatur, in privilegiorum jus ab improbis aſſumitur, & incipiunt prævaricationes, &
p al. vana. variæ p præſumptiones, celerrime non compreſſæ, pro legibus venerari, & privilegiorum more perpetuo celebrari.

Corr. Rom. ¶ *Caput hoc eſt ex epiſtola Nicolai, quæ incipit,* Epiſtolam Beatitudinis tuæ: *extatque una cum aliis ejuſdem, & aliorum Pontificum epiſtolis manuſcriptis Romæ, in Bibliotheca Monaſterii Dominicanorum, ex qua hoc caput emendatum eſt.*

¶ CONTIUS. Nicolaus Papa Sedit circa annum Christi DCCC. LXI. imperantibus in Oriente Michaele, & in Occidente Ludovico II.

C. IV. *Veritati, & rationi conſuetudo eſt poſtponenda.*

Item Auguſtinus *lib. 3. de Baptiſmo, contra Donatiſtas, cap. 3.* (circ. ann. 412. in *Africa*.)

q Sub perſona Liboſi Vagenſis. r Ivo p.4. c.208. Pann. l.2.c.165. Infra ead. c. qui contempta. VEritate q manifeſtata, r cedat conſuetudo veritati: plane reſpondeo, quis dubitet veritati manifeſtatæ debere conſuetudinem cedere? *Item* ſ. Nemo conſuetudinem rationi, & veritati præponat, quia conſuetudinem ratio, & veritas ſemper excludit.

s Ibid. c.8. ſub perſona Felicis a Buslaceni.

C. V. *Qualibet conſuetudo veritati eſt poſtponenda.*

t al. Guitmundo.

Item Gregorius y *VVimundo* t *Averſano Epiſcopo.*
(circ. ann. 1075. Roma in Campaniam.)

u Ivo p.4.c.213. Pan. l. 2. c.166. SI u conſuetudinem fortaſſis opponas, advertendum eſt, quod Dominus dicit x: *Ego ſum veritas, & vita.* Non dixit, Ego ſum conſuetudo, ſed veritas. §. 1. Et certe [ut Beati Cypriani y utamur ſententia] quælibet conſuetudo, quantumvis vetuſta, quantumvis vulgata, veritati omnino eſt poſtponenda, & uſus, qui veritati eſt contrarius, abolendus.

x Joan. 14. y Cyprianus in toto ille ſuo Concilio. Sub perſona Caſſi Stoenſis.

¶ Corr. R. y Gregorius] *In aliquot manuſcriptis, & apud Ivonem eſt,* Gregorius VII. *In hujus Pontificatu Guitmundus Averſanus Epiſcopus ſcripſit de corpore, & ſanguine Domini contra Berengarium, qui liber extat.*

C. VI. *Veritate revelata, conſuetudinem ſibi cedere oportet.*

Item Auguſtin. *lib. 3. de Baptiſmo contra Donatiſtas, cap. 5.* [circ. ann. 412. in *Africa*.]

QUi z contempta veritate præſumit conſuetudinem ſequi, aut circa fratres invidus eſt, & malignus, quibus veritas revelatur, aut circa Deum ingratus eſt, cujus inſpiratione Eccleſia ejus inſtruitur, *& infra* a. In Evangelio b Dominus, *Ego ſum,* inquit, *veritas:* non dixit, ego ſum conſuetudo. Itaque veritate manifeſtata, cedat conſuetudo veritati, *& infra.* Revelatione facta veritatis, cedat 1 conſuetudo δ veritati: quia & Petrus d, qui prius circumcidebat, ceſſit Paulo veritatem prædicanti. *& infra* e. Cum Chriſtus veritas ſit, magis veritatem, quam conſuetudinem ſequi debemus, quia t conſuetudinem ratio, & veritas ſemper excludit. z Ivo p.4.c.234.

a Ibid. cap. 6. ſub perſona Liboſi Vagenſis.
b Joan. 14.
c ſupra eo c. veritate. Ibid. c.7. ſub perſona Zoſimi a Taraſſa.
d Galat. 2.
e Ibid. cap. 9. ſub perſona Honorati a Tucca. ſupra eo. c. veritate.

¶ Corr. R. δ Cedat conſuetudo] *Apud B. Auguſtinum, & Ivonem, & in Pannormia legitur,* cedat error. *Sed vere B. Auguſtinus ex ipſiuſmet Zoſimi verbis colligit, quod ille errorem appellabat, fuiſſe conſuetudinem. Ita enim reſpondet:* Noluit quidem iſte dicere conſuetudinem, ſed errorem. Verumtamen, cum dicit: quia & Petrus, qui prius circumcidebat, ceſſit Paulo veritatem prædicanti, ſatis indicat, quod aliud etiam de Baptiſmo fieri ſolebat.

¶ t Quia conſuetudinem] *Verba hæc uſque ad finem, apud Ivonem, & Gratianum ſatis commode hic adnectuntur, repetita ex verbis Felicis, quæ referuntur ſupra, c.* veritate.

C. VII. *Conſuetudo rationi fruſtra opponitur.*

Idem in lib. 4. de Baptiſmo, contra Donatiſtas, cap. 5.
(circ. ann. 412. in *Africa*.)

FRuſtra, inquit f quidam, qui ratione vincuntur, conſuetudinem nobis objiciunt, quaſi conſuetudo major ſit veritate, aut non id ſit in ſpiritualibus ſequendum, quod in melius fuerit a Spiritu ſancto revelatum. Hoc g plane verum eſt, quia ratio, & veritas conſuetudini præponenda eſt. Sed cum conſuetudini veritas ſuffragatur, nihil oportet firmius retineri.

f Hic refert B. Auguſtinus verba B. Cypriani in epiſt. ad Jubajanum. Ivo p.2. cap 94. & par.4. c. 235.
g Hic B. Auguſtinus reſpondet.

C. VIII. *Rationem conſuetudo impedire non debet.*

Item Cyprianus *in epiſtola ad Pompejum, contra Epiſtolam Stephani.*
[circ. ann. 254. Carthagine in *Aſiam*.]

COnſuetudo, quæ apud quoſdam obrepſerat, impedire non debet, quo minus veritas prævaleat, & vincat. Nam conſuetudo ſine veritate vetuſtas erroris eſt. propter quod relicto errore ſequamur veritatem, ſcientes, quia & apud Eſdram h veritas vicit, ſicut ſcriptum eſt: *Veritas manet, & invaleſcit in æternum, & vivit, & obtinet in ſæcula ſæculorum.* h Eſdra 3. & 4.

Idem in epiſt. ad Jubajanum, circa med.
(circ. ann. 258. in *Africa*.)

Ignoſci ζ poteſt ſimpliciter erranti, ſicut de ſeipſo dicit Apoſtolus Paulus i, *Qui primo,* inquit, *fui blaſphemus, & perſecutor, & injurioſus: ſed miſericordiam merui, quia ignorans feci.* Poſt inſpirationem vero, & revelationem factam, qui in eo, quod erraverat, perſeverat, prudens & ſciens ſine venia ignorantiæ peccat: præſumptione enim, atque obſtinatione quadam nititur, cum ratione ſuperetur. i 1. Timoth.1.

¶ Correct. Rom. ζ Ignoſci] *Apud B. Cyprianum legitur,* ignoſci enim poteſt, *& hæc antecedunt ea, quæ leguntur ſupra c.* illuſtre, *uſque ad ver.* revelatam.

CONTIUS. Cæcilius Cyprianus Carthaginenſis Epiſcopus, & Martyr ſedit ſub Decio, & Gallo, & Valeriano Tyrannis, circa annum Chriſti CCL. & CCLXI.

C. IX. *Dei veritatem, non hominum conſuetudinem ſequi oportet.*

Idem lib. 2. ep. 3. ad Cæcilium,
[circ. ann. 256. in *Africa*.]

SI k ſolus Chriſtus audiendus eſt, non debemus attendere, quid aliquis ante nos faciendum putaverit, ſed l quid, qui ante omnes eſt, Chriſtus, prior fecerit. Neque enim hominis conſuetudinem ſequi oportet, ſed Dei veritatem, cum per Eſaiam m Prophetam Deus loquatur & dicat: *Sine cauſa autem colunt me, mandata & doctrinas hominum docentes.*

k Anſelm.l.9. cap 6.
l Matt.17. Hic eſt filius meus, &c.
m Eſa. 29. Matth. 15.

Gratianus. *Liquido igitur ex præmiſſis apparet, quod conſuetudo naturali juri poſtponitur.*

JUS NATURALE PRÆPONITUR LEGI, AC CONSTITUTIONIBUS.

DISTINCTIO IX.

ꝑs. QUod autem & conſtitutio naturali juri cedat, multiplici auctoritate probatur.

C. I.

C. I. *Leges Principum naturali juri prævalere non debent.*

PALEA. m

Auguſtinus *ad Bonifacium Comitem, Epiſt. 50.*
[circ. ann. 417. *in Africa.*]

IMperatores, quando pro falſitate contra veritatem conſtituunt malas leges, probantur bene credentes, & coronantur perſeverantes: quando autem pro veritate contra falſitatem conſtituunt bonas leges, terrentur ſævientes, & corriguntur intelligentes.

n Ivo part. 4. cap. 248. Pann. l. 2. cap. 145.

§. 1. Quicumque *n* ergo *o* legibus Imperatorum, quæ pro Dei veritate feruntur, obtemperare non vult, acquirit grande ſupplicium. Quicumque vero legibus Imperatorum, quæ contra veritatem Dei feruntur, obtemperare non vult, acquirit grande præmium.

b Dan. 3.

c Ibid.

d Deum verum) orig.

§. 2. Nam & temporibus Prophetarum omnes Reges, qui in populo Dei non prohibuerunt, nec everterunt, quæ contra Dei præcepta fuerant inſtituta, culpantur: & qui prohibuerunt, & everterunt, ſuper aliorum merita laudantur. Et Rex *b* Nebuchodonoſor, cum ſervus eſſet idolorum, conſtituit ſacrilegam legem, ut ſimulacrum adoraretur, ſed ejus impiæ conſtitutioni qui obedire noluerunt, pie fideliterque fecerunt. Idem *c* tamen Rex, divino correctus miraculo, piam & laudabilem legem pro veritate conſtituit, ut quicumque diceret blaſphemiam in Deum *d* Sidrac, Miſac, & Abdenago, cum domo ſua penitus interiret.

¶ Corr. R. *m* Palea) *In exemplaribus antiquis Gratiani, in quibus aut nullæ, aut paucæ ſunt Paleæ, hoc loco habetur tantum a verſic.* Quicumque, *uſque ad verſ.* Nam & temporibus. *In aliis autem, in quibus ſunt, habetur integrum hoc caput, & ſine nota Paleæ. Eſt autem totum in eodem B. Auguſtini loco.*

¶ *n* Quicumque) *Commutatus etiam apud Ivonem, & in Panormia eſt ordo verborum B. Auguſtini, apud quem, qui meretur præmium, priore, qui ſupplicium, poſteriore loco ponitur.*

¶ *o.* Pith. *Imperatorum*] Vide Conrad. Urſperg. *p.* 296.

C. II. *Principes tenentur & ipſi vivere legibus ſuis.*

Item *ex verbis* Iſidori *l. 3. ſententiarum de ſummo bono, c. 53.* (ann. 625. *in Hiſpania.*)

e Burch. l. 15. c. 41. Ivo par. 16. cap. 43.

f convenit fruſtrari jura) orig.

JUſtum *e* eſt, principem legibus obtemperare ſuis. Tunc enim jura ſua ab omnibus cuſtodienda exiſtimet, quando & ipſe illis reverentiam præbet. Principes legibus teneri ſuis, nec in ſe convenit, *f* poſſe damnare jura, quæ in ſubjectis conſtituunt. Juſta eſt enim vocis eorum auctoritas, ſi quod populis prohibent, ſibi licere non patiantur.

¶ Correct. Rom. *In aliquot vetuſtis exemplaribus caput hoc non habetur: in aliis vero conjunctum eſt ſuperiori, & non habet rubricam.*

C. III. *Scripturis canonicis Tractatorum literæ deſerviunt.*

Item Auguſtinus *in Prologo libri tertii de Trinitate.*
(circ. ann. 400. *in Africa.*)

g Ivo part. 4. c. 71. Pann. l. 2. c. 100.

h al. certum habebas) exemp.

i al. firmiter retinere.) *orig.*

g NOli *g* meis literis quaſi canonicis ſcripturis deſervire. Sed in illis, & quod non credebas, cum inveneris, incunctanter crede: in iſtis autem, quod certum *h* non habebas, niſi certum intellexeris, noli firmum *i* tenere.

C. IV. *In Tractatorum opuſculis multa corrigenda inveniuntur.*

Idem *ad Vincentium Victorem, lib. 4. de anima, & ejus origine, cap. 1.* (forte ann. 419. *ib.*)

K Ivo p. 4. c. 73.

l moribus) orig. & Ivo.

NEgere *K* non poſſum, nec debeo, ſicut in ipſis majoribus, *l* ita multa eſſe in tam multis opuſculis meis, quæ poſſunt juſto judicio, & nulla temeritate damnari.

C. V. *In ſcriptis canonicis mendacia non admittuntur.*

Idem *ad Hieronymum, epiſt. 19.*
(forte ann. 405. *ibid.*)

m Ivo par. 4. cap. 74. Pann. lib. 2. c. 119.

n ſcripturarum libros.) orig. & Pann.

o eorum auctorem in ſcribendo aliquid erraſſe firmiſſime credam.) *orig. Ivo & Pann.*

p præpolleant.) *orig.*

EGo *m* ſolis eis ſcriptorum, *n* qui jam canonici appellantur, didici hunc timorem, honoremque deferre, ut nullum eorum *o* ſcribendo erraſſe audeam credere: ac ſi aliquid in eis offendero, quod videatur contrarium veritati, nihil aliud quam vel mendoſum eſſe codicem, vel interpretem non aſſecutum eſſe, quod dictum eſt, vel me minime intellexiſſe, non ambigam. Alios autem ita lego, ut quantalibet ſanctitate, doctrinaque polleant, *p* non ideo verum putem, quia ipſi ita ſenſerunt, ſed quia mihi *y* per alios auctores, vel canonicas, vel probabiles rationes, quod a vero non abhorreat, perſuadere potuerunt.

¶ Corr. Rom. *y* Mihi per alios) *Sic etiam in manuſcriptis, & in gloſſa. Apud B. Auguſtinum eſt,* mihi vel per illos auctores Canonicos, vel probabili ratione: *nec multo ſecus apud Ivonem. Alias vero nonnullas varietates ſatis viſum eſt in margine indicare.*

C. VI. *Libris veterum Hebræa volumina, novis Græca auctoritatem impendunt.*

Idem *δ* (Hieron. circ. ann. 400. *a Syria in Hiſpaniam.*)

UT veterum librorum fides de Hebræis voluminibus examinanda eſt, ita novorum, Græci ſermonis normam deſiderat.

¶ Corr. Rom. *δ* Idem) *Verba hujus capitis ſunt B. Hieronymi ad Lucinium Bæticum epiſt. 28. ſed mutata non eſt inſcriptio ob gloſſam in verbo Græc. ſer.*

C. VII. *Nihil auctoritatis canonicis remanebit ſcripturis, ſi ad eas mendacia fuerint admiſſa.*

Item Auguſtinus *ad Hieronymum, epiſt. 9.*
[ann. 397. *in Africa.*]

SI *q* ad Scripturas ſanctas admiſſa fuerint vel *r* officioſa mendacia, quid in eis remanebit auctoritatis? Quæ tandem de Scripturis illis ſententia proferetur, cujus pondere contentioſæ falſitatis obteratur *s* improbitas? *q Ivo p. 4. c. 215. r al. velut officioſa) orig. al. fuerint officioſa. s al. ſubruatur.*

C. VIII. *Literis omnium Epiſcoporum ſacra præponitur Scriptura.*

Item Idem *de Baptiſmo contra Donatiſtas lib. 2. c. 3.* (circ. ann. 412. *ibid.*)

QUis neſciat *t* ſanctam Scripturam canonicam, tam Veteris, quam Novi Teſtamenti, certis ſuis terminis contineri, eamque omnibus poſterioribus Epiſcoporum literis ita præponi, ut de illa omnino dubitari, & diſceptari non poſſit, utrum verum, vel utrum rectum ſit, quicquid in ea ſcriptum eſſe conſtiterit? Epiſcoporum autem literas, quæ poſt confirmatum canonem vel ſcriptæ ſunt, vel ſcribuntur, & per ſermonem forte ſapientiorem cujuslibet in ea re peritioris, & per aliorum Epiſcoporum graviorem auctoritatem, doctiorem- que *u* prudentiam, & per concilia licere reprehendi, ſi quid in eis forte a veritate deviatum eſt? *t Ivo p. 4. c. 229. Polyc. l. 3. tit. 21. u al. doctiorumque.*

C. IX. *Ex dictis quorumlibet Epiſcoporum contra divina mandata calumniæ non colliguntur.*

Idem *ad Vincentium epiſt. 48. contra Donatiſtas.*
(circ. ann. 408. *ibid.*)

NOli *x* frater contra divina tam multa, tam clara, tam indubitata teſtimonia colligere velle calumnias ex Epiſcoporum ſcriptis, ſive noſtrorum, ſicut Hilarii, ſive, *ε* (antequam pars Donati ſepararetur,) ipſius unitatis, ſicut Cypriani & Agrippini: primo, quia hoc genus literarum ab auctoritate canonis diſtinguendum eſt: non enim ſic leguntur, tanquam ita ex eis teſtimonium proferatur, ut contra ſentire non liceat, ſicubi forte aliter ſapuerint, quam veritas poſtulat. In eis quippe numero ſumus, ut non dedignemur etiam nobis dictum *y* ab Apoſtolo accipere: *Et ſi quid aliter ſapitis, id quoque Deus vobis revelavit.* *ζ* *x Deuſdedit p. 1. Anſ. l. 4. cap. 58. Ivo p. 4. c. 236. y Phil. 3.*

¶ Correct. Rom. *ε* Sive antequam] *Antea legebatur,* ſive Cypriani, & Agrippini, antequam pars Donati ſepararetur. *Reſtituta eſt vera lectio ex B. Auguſtino, & aliquot exemplaribus Gratiani, & Ivone. Cyprianus enim, & Agrippinus multo ante Donati ſchiſma in Eccleſiæ unitate deceſſerant: quo in re erravit auctor gloſſæ.*

¶ *ζ* Revelavit) *Ita enim originale, & Ivo, & aliquot editiones Novi Teſtamenti. Sed idem B. Auguſtinus in Joannem tr. 5. 45. 53. & 98. & alibi fere ſemper legit,* revelabit, & explanat. *Græce eſt* ἀποκαλύψει.

C. X. *Non debetur par auctoritas canonicis ſcripturis, & expoſitionibus earum.*

Idem *ad Fortunatianum, epiſt. 3.*
[circ. ann. 413. *ibid.*]

NEque *a* quorumlibet diſputationes, quamvis Catholicorum, & laudatorum hominum, velut ſcripturas canonicas habere debemus, ut nobis non liceat ſalva honorificentia, quæ illis debetur hominibus, aliquid in eorum ſcriptis improbare, atque reſpuere, ſi forte invenerimus, quod aliter ſenſerint, quam veritas habet, divino adjutorio vel ab aliis intellecta, vel a nobis. Talis *a* ego ſum in ſcriptis aliorum, quales *b* volo eſſe intellectores meorum. *a Ivo p. 4. c. 237. a aliter Qualis.) orig. Ant. b al. tales.*

C. XI. *Exemplis ratio ſana præfertur.*

Idem *ad Marcellinum de civitate Dei lib. 1. c. 23.*
(circ. ann. 413. *ibid.*)

SAna *c* quippe ratio etiam exemplis anteponenda eſt: cui quidem & exempla concordant: ſed illa, quæ tanto digniora ſunt imitatione, quanto excellentiora pietate. *c Polyc. l. 1. c. 26.*

Gratianus. *Cum ergo in naturali jure nihil aliud præcipiatur, quam quod Deus vult fieri, nihilque vetetur, quam quod Deus prohibet fieri; denique cum in canonica ſcriptura nihil aliud, quam in divinis legibus inveniatur; divinæ vero leges natura conſiſtant, patet, quod quæcumque divinæ volun-*

voluntati, ſeu canonicæ ſcripturæ contraria probantur, eadem & naturali juri inveniuntur adverſa. Unde quæcunque divinæ voluntati, ſeu canonicæ ſcripturæ, ſeu divinis legibus poſtponenda cenſentur, eiſdem naturale jus præferri oportet. Conſtitutiones ergo vel Eccleſiaſticæ, vel ſeculares, ſi naturali juri contrariæ probantur, penitus ſunt excludendæ.

CONSTITUTIONES SECULARES ECCLESIASTICIS CEDUNT.

DISTINCTIO X.

Gratian. c. pars.

CONſtitutiones vero Principum Eccleſiaſticis conſtitutionibus non præeminent, ſed obſequuntur.

C. I. *Lex Imperatorum Eccleſiaſtica jura diſſolvere non poteſt.*

Unde Nicolaus Papa I. *ſcribit Epiſcopis in Concilio apud Compendium congregatis.* [ann. 865. Romæ in Galliam.]

a Ivo p. 4. c. 87. Pann. l. 2. c. 138. Anſ. l. 1. c. 47. Polyc. l. 1. t. 77.
b *al.* Idem.
c In *adjectio*. c. 17. Burch. l. 15. c. 10. Ivo par. 16. c. 16. Pann. l. 2. c. 129. Innoc. 1. epiſt. 18. c. 2.
d *horum*.
e *vero viſum*] *orig.*
f l. 9. reg. ep. 39.

LEge a Imperatorum a non in omnibus Eccleſiaſticis controverſiis utendum eſt; præſertim cum inveniantur Evangelicæ, ac canonicæ ſanctioni aliquoties obviare. β *Item b* Lex c Imperatorum c non eſt ſupra legem Dei, ſed ſubtus. Imperiali judicio non poſſunt Eccleſiaſtica jura diſſolvi. §. 1. Ad quod oſtendendum duorum horum d, ſcilicet Innocentii, & Gregorii ſatis ſufficiunt teſtimonia. Sanctus quidem Innocentius in decretali epiſtola ſua ad Alexandrum Antiochenum Epiſcopum ait. [Nam quod ſciſcitaris, utrum diviſis Imperiali judicio provinciis, ut duæ Metropoles fiant, ſic duo Metropolitani Epiſcopi debeant nominari: non viſum e eſt ad mobilitatem neceſſitatum mundanarum Dei Eccleſiam commutari, honoreſque, aut diviſiones perpeti, quas pro ſuis 3 cauſis faciendas duxerit imperator.] Beatus f autem Gregorius ſcribens ad Theoctiſtem patritiam, inter cetera: [Si, inquit, religionis cauſa conjugia debere diſſolvi dicantur, ſciendum eſt, quia etſi hoc lex humana conceſſit; lex tamen divina prohibuit.] Ecce g quemadmodum Imperiali judicio non poſſunt Eccleſiaſtica jura diſſolvi. Ecce qualiter, quod lex humana conceſſit, divina lex prohibuit. §. 2. Non quod Imperatorum leges (quibus Eccleſia utitur contra hæreticos, ſæpe contra tyrannos, atque contra pravos quoſque defenditur) dicamus penitus reſpuendas, ſed quod eas Evangelicis, Apoſtolicis, atque Canonicis decretis (quibus poſtponendæ ſunt) nullum poſſe inferre præjudicium aſſeramus.

g Ivo p. 4. c. 187. Pann. l. 2. c. 142. ex c. adjectis c. 17.

¶ Corr. R. a Lege] *Caput hoc ſumptum eſt ex epiſtola Nicolai, quæ extat in codice Bibliothecæ Dominicanæ, de quo dictum eſt ſupra diſtinct.* 8. c. mala. *Titulus autem epiſtolæ hic eſt:* Nicolaus ſervus ſervorum Dei, Reverendiſſimis, ac ſanctiſſimis confratribus noſtris Metropolitanis Epiſcopis, & cæteris diverſarum provinciarum, ac urbium Præſulibus, qui in Compendium villam publicam, ſecus civitatem Silvanectis convenistis. *Eadem epiſtola nuper impreſſa eſt in Appendice Bibliothecæ ſanctorum Patrum.*

¶ β Obviare] *Apud Nicolaum ſequitur continenter,* ad quod oſtendendum, &c. *Quæ autem apud Gratianum ſunt interjecta, non ſunt hoc loco in epiſtola, neque in Polycarpo, neque apud Anſelmum: ſed verba illa,* Lex Imperatorum non eſt ſupra legem Dei, ſed ſubtus, *a Burchardo & Ivone citantur ex decretis Pii Papæ c. 3. habentur autem in capitularibus adjectis, c. 17. reliqua autem habentur infra in hoc eodem capite. §. ecce quemadmodum.*

¶ CONCIL. Juſtinianus tamen Imperator, ut locum, & urbem natalem omnibus modis celebraret, jus Metropoleos, & Patriarchatus, ſeu Archiepiſcopatus, quod prius erat Theſſalonicen, tranſtulit in Juſtinianeam primam urbem ſuam natalem a ſe conſtructam. Idque toleraverant Romani Pontifices, ut ex Gregorii I. Epiſtolis cognoſci poteſt.

¶ PITH. 1. *Compendium.*) Villam publicam ſecus civitatem Silvanectum.

2. *Lex Imperatorum*) Hæc delet V. C.

3. *Cauſis*) Abeſt a V. C.

C. II. *Nihil, quod Evangelicis regulis obviet, Imperatori agere licet.*

Item Symmachus *h* Papa *in ſexta Synodo Romana, tempore Theodorici Regis.* (ann. 504. Romæ.)

h *Ex Caliſto epiſt. 1. & Marcellino in eorumdem epiſt. 2. & in capitulis Hadriani c. 76. ex quo citant Burchard. & Ivo par. 16. cap. 9.*
i *Deuſdedit p. 1. & 3. Burch. l. 15. c. 8. Ivo par. 4. c. 231. & p. 16. c. 9. Pann. l. 2. c. 131. Polyc. l. 6. tit. 1.*

NOn i licet Imperatori, vel cuiquam pietatem cuſtodienti, aliquid contra divina mandata præſumere, nec quicquam, quod Evangelicis, Propheticis, aut Apoſtolicis regulis obviet, agere.

¶ CONCIL. Symmachus ſedit circa annum Chriſti CCCCXCVIII., & ſeq. imperantibus in Oriente Anaſtaſio, & in Italia Theodorico.

C. III. *In Eccleſiaſticis cauſis regia voluntas Sacerdotibus eſt poſtponenda.*

Item Felix 4 Papa. K (circ. ann. 486. Romæ.)

K *In exemplari Veronenſi eſt Felix III.*
l *Anſelm.* l. 4. c. 11. *Polyc.* l. 1. c. 18.
m *al. Eccleſiæ.*
n *al. diſpenſationis.*

CErtum 5 eſt l hoc rebus veſtris eſſe ſalutare, ut cum de cauſis Dei agitur, juxta ipſius conſtitutionem, regiam voluntatem Sacerdotibus Chriſti ſtudeatis ſubdere, non præferre, & ſacroſancte per eorum Præſules potius diſcere, quam docere, Eccleſiaſticam m formam ſequi, non huic humanitus ſequenda jura præfigere, neque ejus ſanctionibus velle dominari, cujus clementiæ Deus voluit tuæ piæ devotione colla ſubmittere: ne, dum menſura cœleſtis diſpoſitionis n exceditur, eatur in contumeliam diſponentis.

¶ PITH. 4. Vide Vignerium in Chronogr. *tom.* 2. *pagina* 104.

5. *Certum eſt*) Eadem ſententia in tomo Gelaſii de anathemate, & vinculo, & forte utrobique agit de Acacio.

C. IV. *Bonis o moribus, & decretis Romanorum Pontificum, conſtitutiones contrariæ nullæ poſſunt.*

Item a [ann. 785.]

o *antea legebatur,* Idem.
p *Habetur in c. Hadriani, n. 39. Deuſdedit, p. 1. & 3.*
q *ſunt*) *orig.*

COnſtitutiones p contra canones, & decreta Præſulum Romanorum, vel bonos mores, nullius q ſunt momenti.

C. V. *Quæ Sacerdotum ſunt, Regibus uſurpare non licet.*

Item Nicolaus Papa I. *in epiſtola ad Michaelem Imperatorem, cujus initium eſt,* Propoſueramus. (circ. ann. 865. Romæ Conſtantinop.)

r *Anſel.* l. 3. c. 88. *Burch.* l. 15. c. 9. Ivo part. 5. c. 38. & par. 16. c. 10. *Polyc.* l. 2. c. fin.

IMperium r veſtrum ſuis publicæ rei quotidianis adminiſtrationibus debet eſſe contentum, non uſurpare, quæ Sacerdotibus Domini ſolum conveniunt.

C. VI. *Tribunalia Regum ſacerdotali ſunt poteſtati ſubjecta.*

Item Gregorius Nazianzenus *in oratione ad cives Nazianzenos eugentes pienei, & Magiſtratum iratum.* (circ. ann. 371. in Ponto.)

SUſcipitiſne libertatem verbi? libenter accipitis, quod lex Chriſti Sacerdotali vos ſubjicit poteſtati, atque iſtis tribunalibus ſubdit? Dedit enim & nobis poteſtatem, dedit & principatum multo perfectiorem principatibus veſtris. Aut numquid juſtum vobis videtur, ſi cedat ſpiritus carni, ſi a terrenis cœleſtia ſuperentur; ſi divinis præferantur humana?

2 pars Grat. *Ecce quod Conſtitutiones Principum Eccleſiaſticis legibus poſtponendæ ſunt. Ubi autem Evangelicis, atq; Canonicis decretis non obviaverint, omni reverentia dignæ habeantur.*

C. VII. *Leges Imperatorum in adjutorium Eccleſiæ s licet aſſumere t.*

s *al. aſſumi.*

Unde Auguſtinus *ait in Dialogo, idest lib. 2. contra literas Petiliani, c.* 58. [circ. ann. 402. in Africa.]

t Ivo p. 4. c. 183. Pann. l. 2. c. 153.
u Act. 22.

SI t in adjutorium veſtrum etiam terreni imperii leges aſſumendas putatis, non reprehendimus. Facit hoc Paulus u, cum adverſus injurioſos civem Romanum ſe eſſe teſtatus eſt.

¶ Corr. Rom. s Eccleſiæ) *Auctor hujus rubricæ caput hoc ita accepit, quaſi hic agatur de legibus Imperatorum in favorem Eccleſiæ latis, cum ibi B. Auguſtinus Petiliano, & Donatiſtis hæreticis concedat, legibus Imperatorum ipſos in adjutorium ſuum uti poſſe, modo id fallaciter non facerent, quod eos feciſſe convincit.*

C. VIII. *Reges Pontificibus pro æternis, & Pontifices Regibus pro temporalibus indigent.*

Item & Nicolaus Papa I. *in epiſt. 7. ad Michaelem Imperatorem.* (circ. ann. 865. *Romæ Conſtantinop.*)

x Ivo p. 4. c. 188. *infra diſt.* 96. c. *cum ad verum.*
y c. Tim. 2.
z *al. militans.*
a *al. ut.*

QUoniam x 6 idem mediator Dei, & hominum, homo Chriſtus Jeſus y, ſic actibus propriis, & dignitatibus diſtinctis officia poteſtatis utriuſque diſcrevit propria 1, volens medicinali humilitate hominum corda ſurſum efferri, non humana ſuperbia rurſus in inferna demergi: ut & Chriſtiani Imperatores pro æterna vita Pontificibus indigerent, & Pontifices pro curſu temporalium tantummodo rerum Imperialibus legibus uterentur, quatenus ſpiritualis actio a carnalibus diſtaret incurſibus, & ideo *militans Deo* z *minime ſe negotiis ſecularibus implicaret*, ac vicisſim non a illa rebus divinis præſidere videretur, qui eſſet negotiis ſecularibus implicatus.

¶ Corr. Rom. 6 *Huic capiti in codicibus impreſſis erat præpoſitus hic titulus:* Cyprianus Juliano Imperatori, *quod eſt contra omnem temporum rationem. In manuſcriptis, omnibus, excepto uno Vaticano, abeſt dictio:* Imperatori, *quemadmodum & apud Ivonem. Nonnus autem habet:* Juliano Epiſcopo. *Aliud* pr-

pervetuſtum, Jobiano eſt. 8 *Cæterum integrum hoc caput in epiſtola Nicolai ad Michaelem Imperatorem, quæ incipit*, Propoſueramus, *ex quo refertur infra diſtinct. 96. c.* cum ad verum, *ac cum aliis verbis ejuſdem epiſtolæ, ex quibus hæc pendent. Et ſumptum eſt ex Gelaſio in tomo de Anathematis vinculo.*

¶ 6 Proprie,] *In originali eſt*, propriam volens medicinali humilitate ſurſum efferri. *Ivo habet, ut Gratianus hic in plerisque codicibus. In nonnullis tamen eſt*, propria volens medicinali humilitate ſurſum efferri. *quemadmodum etiam infra diſt. 96. c.* cum ad verum. *Apud Gelaſium loco indicato legitur*, ſic actionibus propriis dignitatibusque diſtinctis, & officia potestatis utriuſque diſcrevit, ſuos volens medicinali humilitate ſalvari, non humana ſuperbia rurſus intercipi, ut & Chriſtiani, &c.

¶ Pith. 6. *Quoniam*] Ex Synodo Macrenſi. *Cap.* 1.

7. *Pro curſu.*] Eadem Synodus Ms. *pro temporalium rerum curſu imperialibus diſpoſitionibus uteretur, quatenus ſpiritalis actio carnalibus diſtaret incurſibus.*

8. *Jobiano.*] Sic etiam vetus codex meus.

9. *Et officia.*] Abeſt vox, *&*, in veteri Gelaſii Cod.

C. IX. *Leges Imperatorum cuſtodiri oportet.*

Item Leo IV. Lothario Auguſto.
[circ. ann. 847. *Romæ.*]

b *Ivo p. 4. c. 176. Pann. l. 2. c. 149.*

c *al. æternum.*

DE *b* in capitulis, vel præceptis Imperialibus veſtris, veſtrorumque ζ Pontificum prædeceſſorum irrefragabiliter cuſtodiendis, & conſervandis, quantum valuimus, & valemus Chriſto propitio, & nunc, & in ævum *c* nos conſervaturos modis omnibus profitemur. Et ſi fortaſſe quilibet aliter vobis dixerit, vel dicturus fuerit, ſciatis eum pro certo mendacem.

¶ Corr. Rom. ζ Veſtrorumque) *Epiſtola hæc non eſt inventa: & in iſtis verbis videtur ſubeſſe mendum, ex quo auctor Gloſſæ errandi occaſionem ſumpſerit, qui Chriſtianis Imperatoribus, cujuſmodi fuerant prædeceſſores Lotharii, attribuat illud, quod Iſidorus de Ethnicis dixit. nimirum Imperatores ſolitos fuiſſe appellari Pontifices: de quo re optime Gelaſius in tomo de Anathematis vinculo, & infra diſtinct. 10. c.* cleros. *Apud Ivonem legitur*, veſtris, noſtrorumque etiam Pontificum prædeceſſorum: *In Pannormia*, noſtris noſtrorumque Pontificum, & prædeceſſorum. *Sed fortaſſe cætera quidem recte apud Gratianum habent: tantummodo ante dictionem*, prædeceſſorum, *eſt addenda conjunctio*, &, *quemadmodum eſt in Pannormia. Nam hoc ſignificabitur, Imperatores illos ſolitos fuiſſe edere capitula, adhibitis in conſilium Pontificibus etiam, quod veriſſimum eſt. Omnino hæc, quæ a Leone ſcribuntur ſpectare videntur ad capitula Caroli, & Ludovici, quæ Lotharius in univerſa Italia ſervari mandaverat. Nam in legibus Longobardicis lib. 3. tit. 35. Lotharius ita conſtituiſſe traditur:* Placuit nobis, ut capitula, quæ excerpſimus de capitulari bonæ memoriæ glorioſiſſimi Domini noſtri Caroli, & genitoris noſtri Ludovici, Imperat. inviſtiſſimi, his omnibus, & fidelibus noſtris, & ſanctæ Eccleſiæ in regno Italiæ conſiſtentibus, per legem teneantur, & ſerventur: & quicunque horum capitulorum contemptor extiterit, ſexaginta ſolidis componatur. *Id populo Romano, qui jure antiquo Romanorum uti prohibebatur, valde diſplicuit: ſicut ex c. ſeq. infra ead. diſt. colligi poteſt: diſſeminatuſque etiam rumor fuit, eandem eſſe Pontificis, ac populi ſententiam. De qua re Leo hac ſe epiſtola videtur purgare voluiſſe; & tamen poſtea, pro conſervando jure civili Romanorum, cum eodem Lothario iterum diligenter egit. quod apparet ex dicto c. ſequenti.*

¶ Contius.] Sedit hic Leo IV. hujus nominis, primus Ludovici Pii filius, Caroli Magni nepos, circa annum Chriſti DCCCXLVII. ſub Michaele Orientis, & Lothario Occidentis Imperatoribus.

¶ Pith. 10. *De Capitulis*] Vide *lib.* 3. *leg. Longobard. cap.* 35.

C. X. *Legis auctoritate diſſolvitur, quod contra eam fit.*

Item Joannes VIII. * *Ludovico Imperatori.*
(circ. ann. 873. Romæ *in Galliam.*)

d *Ivo part. 4. infra diſt. 34. c. quia aut.*

VIdes *d*, fili chariſſime, quia quod contra leges accipitur, per leges diſſolvi meretur.

¶ Cont. VIII. *) Sic nominatur apud Magnum Ivon. *par.* 6. quod Caput illic extat multo prolixius. Sed & in manuſcripto Gratiano ſcriptum eſt, *Joan.* VIII.

C. XI. *Leges Principum, aut regulas Patrum contemnere non licet.*

Item Gelaſius *Rufino, & Aprili Epiſcopis.*
(circ. ann. 494. *Romæ.*)

e *Ivo part. 4. cap. 179. Pann. l. 2. c. 150.*

f *al. aut.*

g *al. moderemus.*

QUis *e* autem *f* leges Principum, aut regulas Patrum, aut admonitiones paternas dicat *g* debere contemni, niſi qui impunitum ſibi tantum æſtimet tranſire commiſſum?

¶ Contius.] Sedit, ſub Anaſtaſio Imperatore anno CCCCXCIII.

C. XII. *Leges Romanorum Principum ſervandæ ſunt ab omnibus.*

Item *Theodorico Regi.* (circ. ann. 494. Romæ.)

h *Ivo part. 4. c. 180. Pann. l. 2. c. 151.*

i *al. propter.*

CErtum *h* eſt magnificentiam veſtram leges Romanorum Principum, quas in negotiis hominum cuſtodiendas eſſe præcepit, multo magis circa *i* reverentiam Beati Petri Apoſtoli pro ſua felicitatis augmento velle ſervari.

C. XIII. Romana *lex nullius temeritate debet corrumpi.*

Item Leo IV. *Lothario Auguſto.*
[circ. ann. 847. *Romæ.*]

K *Ivo p. 4. c. 181. Pann. l. 2. c. 152.*

VEſtram a flagitamus K clementiam, ut ſicut haſtenus Romana lex viguit abſque univerſis procellis, & pro nullius perſona hominis reminiſcatur eſſe corrupta; ita nunc ſuum robur, propriumque vigorem obtineat.

¶ Corr. Rom. a Veſtram) *Videtur Lotharius populo Romano, quod hic Leo petiit, conceſſiſſe. Nam in legibus Langobardicis lib. 21. tit. 57. ſic habetur*, ut interrogetur populus Romanus, qua lege vult vivere, *& ſequitur conſtitutio.*

Lotharius Imperator. [circ. ann. 847. *Romæ.*]

Volumus, ut cunctus populus Romanus interrogetur, qua lege vult vivere; ut tali lege, quali lege vivere profeſſi ſunt, vivant: illiſque denuntietur, ut hoc unuſquiſque, tam Judices, quam Duces, vel reliquus populus ſciat: quod ſi offenſionem contra eandem legem fecerint, eidem legi, qua profitentur vivere per diſpenſationem Pontificis, & noſtram ſubjacebunt.

CONSUETUDO LEGIBUS CEDIT.

DISTINCTIO XI.

a *In Synonymis c. 16 quod malis juſſionibus non ſit obtemperandum.*

b *Ivo p. 4. c. 207. Pann. l. 2. c. 165.*

1
gr. QUod vero legibus conſuetudo cedat, Iſidorus *a* teſtatur, dicens in Synonymis, lib. 2.

C. I. *Pravus uſus ratione ſuperatur, & lege.*

USus *b* auctoritati cedat; pravum uſum lex, & ratio vincat.

C. II. *Non poteſt ſtatutis Pontificum conſuetudo cujuſquam refragari.*

Item Nicolaus Papa I. *Michaeli Imperatori.*
(circ. ann. 865. *Romæ Conſtantinopol.*)

c *Sententia eliciitur ex epiſt. cujus initium*, Propoſueramus. *Ivo p. 4. c. 211.*

COnſequens eſt *c*, ut quod ab hujus ſedis rectoribus plena auctoritate ſancitur, nullius conſuetudinis præpeditione occaſione, proprias tantum ſequendo voluntates, removeatur; ſed firmiter, atque inconcuſſe teneatur.

C. III. *A conſuetudine Romanæ Eccleſiæ membris diſſentire non licet.*

Item Julius Papa I. *ad Epiſcopos Orientales, epiſt.* 2.
[ann. 337. *Romæ in Orientem.*]

d *Anſ. l. 2. c. 8. Polyc. l. 1. c. 17.*

e *Anſ. l. 5. cap. 4. Polyc. l. 8. tit. 3.*

NOlite *d* errare, fratres mei chariſſimi, doctrinis variis, & extraneis nolite abduci. En, inſtituta Apoſtolorum, & Apoſtolicorum virorum, canoniſque habetis: his fruimini, his circumdamini a, his delectamini, his armamini: ut his freti, circumdati, delectati, armati, contra cuncta inimicorum jacula perſiſtere valeatis. Satis *e* enim indignum eſt, quenquam vel Pontificum, vel ordinum ſubſequentium hanc regulam refutare, quam beati Petri ſedem & ſequi videat, & docere. Multum enim convenit, ut totum corpus Eccleſiæ in hac ſibimet obſervatione concordet, quæ inde auctoritatem habet, ubi Dominus Eccleſiæ totius poſuit principatum.

¶ Corr. Rom. a His circumdamini.] *Locupletatus eſt hic locus ex originali, & Anſelmo.*

¶ Cont.) Sedit hic Julius I. ab anno Chriſti CCCXXXVI. uſque ad annum CCCLII. ſub Conſtantino Magno.

C. IV. *Non poteſt uſus, & conſuetudo legem, & rationem vincere.*

Item Imperator Conſtantin. *Aug. ad Proculum, lib.* 8.
f Cod. tit. Quæ ſit longa conſuetudo.
[circ. ann. 319. *Conſtantinopoli.*]

f *tit. 53. l. 2.*

g *Ivo p. 4. c. 202. Pann. l. 2. c. 163.*

COnſuetudinis *g*, uſuſque longævi non vilis auctoritas eſt: verum non uſque adeo ſui valitura momento, ut aut rationem vincat, aut legem.

e *yı* Grat. Cum *vero nec ſacris canonibus, nec humanis legibus conſuetudo obviare monſtratur, inconcuſſe ſervanda eſt.*

C. V. *Inviolabilis eſt conſuetudo, quæ nec humanis legibus, nec ſacris canonibus obviare monſtratur.*

Unde ex dictis ß Baſilii h (ann. 371. *in Ponteco*.)

h *Baſilius lib. de Spiritu Sancto cap. 27.* i *Burch. lib. 3. c. 127. Ivo p. 4. cap. 69. Pann. l. 2. c. 159.*

ECcleſiaſticarum i inſtitutionum quaſdam ſcripturis, quaſdam vero Apoſtolica traditione 1 per ſucceſſiones in myſterio confirmatas accepimus, quaſdam vero conſuetudine roboratas approbavit uſus, quibus par ritus 2, & idem utriſque pietatis debetur affectus; unde quia vel aliquantulum ſacrarum expertus Scripturarum hæſitaverit? Si enim attentaverimus conſuetudines Eccleſiæ, non per ſcripturas a Patribus traditas nihil æſtimare, quantum religio detrimenti ſit latura, intente inſpicientibus liquido conſtabit. §. 1. Quis enim (ut inde ordiamur) ſcriptura ſalutiferæ crucis ſignaculo fideles docuit inſigniri? vel 3 quæ triſariam 4 digeſta ſuper panem, & calicem prolatæ orationis, vel confectationis verba commendavit? Nam non modo quod in Evangelio continetur, vel ab Apoſtolo 5 inſertum eſt, in ſecretis dicimus: ſed & alia plura adjicimus, magnam quaſi vim commendantia K myſteriis. Quæ Orientem verſus nos orare litterarum forma docuit? Benedicimus fontem Baptiſmatis oleo unctionis 6. Huc accedit, quod ter olim immergimos 7 quos baptizamus, 8 verbis abrenuntiare Satanæ & Angelis ejus informamus. Unde hæc, & alia in hunc modum non pauca, niſi quia tacite & myſtica traditione a Patribus, Eccleſiaſtico more, reverentiori diligentia ſunt in myſteriis obſervata ſilentio, quam publicata ſcripto?

K *al. conſummandis accommodantia.*) *Burc.*

¶ Corr. Rom. ß Ex dictis] *Hoc caput antea citabatur* ex Auguſtino in lib. ex dictis Baſilii. *In codice Vercellenſi eſt*: unde Auguſtinus ait, vel ex dictis Baſilii & *veteris eſt poſterior pars hujus diviſandi, quemadmodum etiam Burchard. & auctor Pannormiæ. Ivo autem citat ex lib. Baſilii de Spiritu ſancto, c. 27. quemadmodum in margine eſt indicatum. Ceterum, quoniam multis locis Gloſſæ obſtetis, ut emendarentur, neceſſarium viſum eſt integrum B. Baſilii locum & Græce & Latine afferre.*

Τῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πεφυλαγμένων δογμάτων καὶ κηρυγμάτων, τὰ μὲν ἐκ τῆς ἐγγράφου διδασκαλίας ἔχομεν, τὰ δὲ ἐκ τῆς τῶν ἀποστόλων παραδόσεως διαδοθέντα ἡμῖν ἐν μυστηρίῳ παρεδεξάμεθα· ἅπερ ἀμφότερα τὴν αὐτὴν ἰσχὺν ἔχει πρὸς τὴν εὐσέβειαν, καὶ τούτοις οὐδεὶς ἀντερεῖ, ὅστις γε κατὰ μικρὸν γοῦν θεσμῶν ἐκκλησιαστικῶν πεπείραται· εἰ γὰρ ἐπιχειρήσαιμεν τὰ ἄγραφα τῶν ἐθῶν ὡς οὐ μεγάλην ἔχοντα τὴν δύναμιν παραιτεῖσθαι, λάθοιμεν ἂν εἰς αὐτὰ τὰ καίρια ζημιοῦντες τὸ Εὐαγγέλιον, μᾶλλον δὲ εἰς ὄνομα ψιλὸν περιιστῶντες τὸ κήρυγμα. οἷον. ἵνα τοῦ πρώτου καὶ κοινοτάτου πρῶτον μνησθῶ, τῷ τύπῳ τοῦ σταυροῦ τοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἠλπικότας κατασημαίνεσθαι, τίς ὁ διὰ γράμματος διδάξας; τὸ πρὸς ἀνατολὰς τετράφθαι κατὰ τὴν προσευχήν, ποῖον ἐδίδαξεν ἡμᾶς γράμμα; τὰ τῆς ἐπικλήσεως ῥήματα ἐπὶ τῇ ἀναδείξει τοῦ ἄρτου τῆς εὐχαριστίας, καὶ τοῦ ποτηρίου τῆς εὐλογίας τίς τῶν ἁγίων ἐγγράφως ἡμῖν καταλέλοιπεν; οὐ γὰρ δὴ τούτοις ἀρκούμεθα ὧν ὁ Ἀπόστολος, ἢ τὸ Εὐαγγέλιον ἐπεμνήσθη, ἀλλὰ καὶ προλέγομεν καὶ ἐπιλέγομεν ἕτερα, ὡς μεγάλην ἔχοντα πρὸς τὸ μυστήριον τὴν ἰσχύν, ἐκ τῆς ἀγράφου διδασκαλίας παραλαβόντες: εὐλογοῦμεν δὲ τὸ ὕδωρ τοῦ βαπτίσματος, καὶ τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως, καὶ προσέτι αὐτὸν τὸν βαπτιζόμενον, ἀπὸ ποίων ἐγγράφων; οὐκ ἀπὸ τῆς σιωπωμένης καὶ μυστικῆς παραδόσεως; τί δὲ αὐτὴν τοῦ ἐλαίου τὴν χρῖσιν τίς λόγος γεγραμμένος ἐδίδαξε; τὸ δὲ τρὶς βαπτίζεσθαι τὸν ἄνθρωπον, πόθεν; ἀλλὰ δὲ ὅσα περὶ τὸ βάπτισμα, ἀποτάσσεσθαι τῷ Σατανᾷ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ, ἐκ ποίας ἐστὶ γραφῆς; οὐκ ἐκ τῆς ἀδημοσιεύτου ταύτης, καὶ ἀπορρήτου διδασκαλίας, ἣν ἐν ἀπολυπραγμονήτῳ, καὶ ἀπεριεργάστῳ σιγῇ οἱ πατέρες ἡμῶν ἐφύλαξαν, καλῶς ἐκεῖνοι δεδιδαγμένοι τῶν μυστηρίων τὸ σεμνὸν σιωπῇ διασώζεσθαι.

Id eſt

Dogmatum, & inſtitutorum, quæ in Eccleſia ſervata ſunt, alia quidem habemus ex doctrina, quæ literis conſignata eſt; alia vero ex Apoſtolorum traditione ad nos tranſmiſſa, in myſterio accepimus. Quæ utraque eandem vim ad pietatem habent: atque his nemo ſane contradixerit, qui vel exigua legum Eccleſiaſticarum peritia ſit præditus. Nam ſi aggrediamur ea, quæ non ſcripto, ſed tantum conſuetudine conſtant, tanquam non magnam habentia vim repudiare, imprudentes Evangelio, & quidem in præcipuis ipſius partibus, officiemus: vel potius ipſamet inſtituta ad inane quoddam nomen redigemus. Exempli cauſa (ut, quod primum, maximeque commune eſt, primo loco commemorem) eos, qui in Domini noſtri JESU Chriſti nomine ſpem poſuerunt, figura crucis ſignari, quis ſcripto docuit? Dum oramus, ad Orientem ſolem converti, ecquæ nos literæ docuerunt? Verba invocationis, cum panis Euchariſtiæ, & calix benedictionis offertur, quis ex ſanctis Patribus ſcripta nobis reliquit? Non enim iis contenti ſumus, quorum Apoſtolus, & Evangelium mentionem fecerunt; ſed alia quoque cum antea, tum poſt, dicimus, utpote quæ magnum momentum ad ipſum myſterium habeant, doctrina non ſcripta, ſed tradita eruditi. Benedicimus aquam Baptiſmatis, & oleum unctionis, atque illum ipſum præterea, qui baptizatur, ex qua ſcriptura? nonne ex occulta, & myſtica traditione? Quid? ipſam olei unctionem quis ſermo ſcriptus docuit? Quod homo ter mergendus ſit, unde accepimus? Abrenunciare Satanæ, atque Angelis ejus, & reliqua munia, quæcunq; in Baptiſmo obſervamus, quæ ſcriptura juſſit? Annon hæc ipſa minime vulgata, ſed ſecreta doctrina, quam quieto, minimeque curioſo ſilentio Patres noſtri cuſtodierunt? probe quidem illi intelligentes, myſteriorum majeſtatem taciturnitate ſervari.

¶ Pitu. 1. *Traditione*) V. C. *auctoritate*.
2. *Par ritus*] V. C. *Quia par virtus, & idem utriſque*, &c.
3. *Vel*) Abeſt a Vet. Cod.
4. *Triſariam*) V. C. *multifariam*.
5. *Ab Apoſtolo*) V. C. *In Apoſtolo*.
6. *Oleo unctionis*.) V. C. *Et oleum unctionis*.
7. *Immergimus*.) V. C. immergimus.
8. *Baptizamus*) Addunt Vet. Codic. *Oleo inungimur*.

C. VI. *Laudabilis eſt conſuetudo, quæ nihil fidei contrarium uſurpat.*

Item Pius Papa I. *in Decretis, Decreto ſeptimo*.
(circ. ann. 160. *Romæ*.)

K *Burch. l. 3. c. 124. Anſ. l. 4. c. 42. Ivo par. 4. c. 66. Pann. l. 2. c. 157. Polyc. l. 3. tit. 23.*

COnſuetudinem K laudamus, quæ tamen contra fidem catholicam nihil uſurpare dignoſcitur.

¶ Corr. Rom. *Verba hujus capitis, quod antea tribuebatur B. Auguſt. leguntur in editione Conciliorum Colonienſi, tribus ex* *notis inter Decreta Pii I. Decreto ſeptimo, & in epiſtola ejuſdem Pii, ex codice ſexdecim librorum, lib. 3 c. 19. quem etiam citant Burchardus, Ivo, & auctor Pannormiæ; cujus tamen epiſtolæ omnia fere verba habentur 1. lib. reg. B. Gregorii (qui citatur in Polycarpo) epiſt. 75. & ea, quæ ad hoc caput pertinent, referuntur infra diſt. 12. c.* nos conſuetudinem.

C. VII. *Ubi auctoritas deficit, mos populi, & majorum inſtituta pro lege ſervantur.*

Item B. Auguſtinus *ad Caſulanum, epiſt. 86.*
[circ. ann. 396. *in Africa*.]

l *Anſ. l. 4. c. 43. Burch. l. 3. c. 126. Ivo p. 4. cap. 68. Pann. l. 2. c. 158. Polyc. l. 3. tit. 23. c. fin.*

IN his rebus l, de quibus nihil certi ſtatuit divina Scriptura, mos populi Dei, & inſtituta majorum pro lege tenenda ſunt. Et ſicut ? prævaricatores divinarum legum, ita contemptores Eccleſiaſticarum conſuetudinum coercendi ſunt.

¶ Corr. Rom. ? Et ſicut] *Hinc uſque ad finem non ſunt in Epiſtola indicata: ſed a Burchardo etiam, & Ivone, & in Pannormia referuntur.*

C. VIII. *Auctoritate, & traditione generali, vel ſpeciali, Eccleſia regitur.*

Idem *in libro de fide Chriſtiana*.
(circ. ann. 400 *in Africa*.)

CAtholica Eccleſia per orbem terrarum diffuſa, tribus modis probatur exiſtere. Quicquid enim in ea tenetur, aut auctoritas eſt Scripturarum, aut traditio univerſalis, aut certe propria, & particularis inſtitutio. Sed auctoritate tota conſtringitur, univerſali traditione majorum, nihilominus tota: privatis vero conſtitutionibus, & propriis informationibus unaquæque pro locorum varietate, prout cuique viſum eſt, ſubſiſtit, & regitur.

¶ Corr. Rom. *Hodie inter opera B. Auguſtini nullum extat hoc titulo. In epiſtola vero ad Januarium, quæ eſt 118. c. 1. & 2. hæc eadem ſententia copioſe exponitur.*

C. IX. *Valet ad fidem catholicæ auctoritas Eccleſiæ.*

Idem *in libro contra Manichæos*.
(circ. ann. 391. *ibid*.)

PAlam eſt, quod in re dubia, ad fidem valeat auctoritas Eccleſiæ catholicæ, quæ ab ipſis fundatiſſimis ſedibus Apoſtolorum, uſque ad hodiernum diem, ſuccedentium ſibimet Epiſcoporum ſerie, & tot populorum conſenſione firmatur.

¶ Corr. Rom. *Apud B. Auguſt. lib. 11. contra Fauſtum Manichæum c. 2. legitur*: Et vides in hac re (de fide exemplarium loquitur) quid Eccleſiæ catholicæ valeat *auctoritas*, quæ ab ipſis &c. *Hanc vero Epiſcoporum ſucceſſionem potiſſimum in ſede Petri, & in libro contra epiſtolam Fundamenti, & in epiſt. 165. de ſchiſmate Donatiſtarum merito certiſſimum putavit Eccleſiæ Catholicæ judicium.*

C. X. *Ab Apoſtolicis inſtitutis non licet recedere.*

Item Leo Papa I. *ad Epiſcopos per Siciliam conſtitutos, epiſt. 4. c. 6.* (ann. 447. Romæ in *Siciliam*.)

m *Anſ. l. 2. c. 45. Polyc. l. 2. tit. 17.*

HOc m veſtræ indicimus charitati, ut ab 9 Apoſtolicis inſtitutis nullo ulterius recedatis exceſſu: quia inultum poſt hoc 10 eſſe non poterit, ſi quiſquam Apoſtolicas regulas in aliquo crediderit negligendas.

¶ Pitu. 9. *ut ab*.) Vox, *ab*, abeſt a V. C.
10. *Poſt hoc*] *Poſthac*. Sic veteres Cod. omnes.

C. XI.

C. XI. *Ab omnibus ſervari debet, quod Romana ſervat Eccleſia.*

Item Innocentius I. *ad Decentium Epiſcopum Eugubinum, epiſt. 1. 21* (ann. 416. *Roma in Umbriam.*)

u Burch. lib. 3. c. 125. Anſ. l. 1. c. 41. Ivo par. 4. c. 27. Polyc. l. 1. tit. 17. & lib. 3. tit. 24.

n al. auctoritatem debeat aliunde accipere, vel exemplum?

p al. aſſertionibus.

q al. emittere.

QUis u neſciat, aut non advertat, id quod a Principe Apoſtolorum Petro Romanæ Eccleſiæ traditum eſt, ac nunc uſque cuſtoditur, ab omnibus debere ſervari? nec ſuperduci, aut introduci aliquid, quod aut n auctoritatem non habeat, aut aliunde accipere videatur exemplum? præſertim cum ſit manifeſtum, in omnem Italiam, Gallias, Hiſpanias, 13 Africam, atque Siciliam, inſulaſque interjacentes, nullum inſtituiſſe Eccleſias, niſi eos, quos venerabilis Apoſtolus Petrus, aut ejus ſucceſſores conſtituerunt Sacerdotes: aut legant, ſi in iſtis provinciis alius Apoſtolorum invenitur, aut legitur docuiſſe. Quod 14 ſi non legunt, quia nuſquam invenitur, 15 oportet eos hoc ſequi, quod Eccleſia Romana cuſtodit, a qua eos principium accepiſſe non dubium eſt. ne dum peregrinis ſermonibus p 16 ſtudent, caput inſtitutionum videantur omittere q. §. 1. Sæpe dilectionem tuam ad urbem veniſſe, 17 ac nobiſcum in Eccleſia conveniſſe, & quem morem vel in conſecrandis myſteriis, vel in ceteris agendis arcanis 18 teneat, cognoviſſe. ſ Quod ſufficere arbitraremur 19 ad informationem Eccleſiæ tuæ, vel reformationem, ſi prædeceſſores 20 tui minus aliquid, aut aliter tenuerint, 21 & ſatis certum haberemus, niſi de aliquibus conſulendos 22 nos eſſe duxiſſes: quibus idcirco reſpondemus, non quod te aliqua ignorare credamus; ſed ut majori auctoritate tuos 23 inſtituas, vel ſi qui a Romanæ Eccleſiæ inſtitutionibus errant, aut commoneas, aut nobis indicare non differas: ut ſcire valeamus, qui ſint, qui aut novitates inducunt, aut alterius Eccleſiæ, quam Romanæ, exiſtimant conſuetudinem eſſe ſervandam.

¶ Corr. Rom. ſ Cognoviſſe] *Locus hic in originali Conciliis quatuor tomorum inſerto, ſic habet*, cognoviſſe non dubium eſt. Quod ſufficere ad informationem Eccleſiæ tuæ, vel reformationem (ſi prædeceſſores tui minus aliquid, aut aliter tenuerunt) ſatis certum haberem, niſi de aliquibus conſulendos nos eſſe duxiſſes. *Sed ob gloſſam, præcipue ea ver. morem, non eſt mutatum.*

¶ Pith. 21 *Epiſt.* 1.) Et in Epiſt. 51. 52. 53. Vide Vignerium to. 1. Bibl. hiſt. p. 901.

12. *Superinduci*) V. C. *Superduci*.

13. *Hiſpanias*) *Spanias* V. C.

14. *Quod*) V. C. duo, *qui*, præferunt.

15. *Invenitur*) V. C. inveniunt.

16. *Sermonibus*) Mss. quatuor, *aſſertionibus*.

17. *Veniſſe*) Addunt V. C. *adgnovi* : mox, poſt *conveniſſe*, addunt, *non dubium* &c.

18. *Arcanis*) Forte abeſſe debet.

19. *Arbitraremur*) V. C. *Arbitror*.

20. *Prædeceſſores.*) V. V. *Proceſſores*.

21. *Tenuerint*) V. C. *Tenuerunt*.

22. *Quod*) V. C. 2. *Quo*.

23. *Tuos*) V. C. *vel tuos*.

CONTRA CONSUETUDINES, ET TRADITIONES UNIVERSALES NON EST AGENDUM.

DISTINCTIO XII.

a QUod abſque a diſcretione juſtitiæ nulli agere licet.

C. I. *Nulli agere licet ſine diſcretione juſtitiæ contra diſciplinam Romanæ Eccleſiæ.*

Unde Calixtus Papa *primus omnibus Epiſcopis ait in epiſtola prima ad Benedictum Epiſcopum.* (ann. 221. *Romæ.*)

a Anſel. l. 1. c. 71. Polyc. l. 1. tit. 17.

NOn e a decet a capite membra diſcedere; ſed juxta ſacræ Scripturæ teſtimonium, omnia membra caput ſequantur. Nulli vero dubium eſt, quod Apoſtolica Eccleſia eſt mater omnium Eccleſiarum, a cujus regulis nullatenus vos convenit deviare. Et ſicut Dei filius venit facere voluntatem Patris: ſic & vos voluntatem veſtræ impleatis matris, quæ eſt Eccleſia, cujus caput, ut prædictum eſt, Romana exiſtit Eccleſia. Quicquid ergo ſine diſcretione juſtitiæ contra hujus diſciplinam actum fuerit, ratum haberi ratio nulla permittit.

¶ Pith. 1. *Diſcretione*) Vet. Cod. Addit, *Archiepiſcopo Eccleſiæ Catholicæ urbis Romæ.*

e. *Non decet*) Ion epiſt. 46.

C. II. *Apoſtolicis* [illegible]*erſis nullus ſuperbe reſiſtat.*

Item Gregorius a Papa IV. (ann. 828. *Romæ in Galliam.*)

b Anſel. lib. 1. c. 20. Polyc. l. 1. tit. 17.

c abeſt ab orig. & aliquot vetuſtis Gratiani exemplaribus.

d al. accuſatio.

PRæceptis b Apoſtolicis non dure ſuperbia reſiſtatur; ſed per obedientiam, quæ a ſancta Romana Eccleſia, c & Apoſtolica auctoritate juſſa ſunt, ſalutifere impleantur; ſi ejuſdem ſanctæ Dei Eccleſiæ, quæ eſt caput veſtrum, communionem habere deſideratis, *& poſt pauca*. §. 1. Non novum 3 aliquid præſenti juſſione præcipimus, ſed illa, quæ olim videntur indulta, firmamus. cum nulli dubium ſit, quod non ſolum Pontificalis cauſatio d, ſed omnis ſanctæ β religionis relatio ad ſedem Apoſtolicam, quaſi ad caput Eccleſiarum, debeat referri, & inde normam ſumere, unde ſumpſit exordium, ne caput inſtitutionis videatur omittere. Cujus auctoritatis ſanctionem omnes teneant Sacerdotes, qui nolunt ab Apoſtolicæ petræ, ſuper quam Chriſtus univerſalem fundavit Eccleſiam, ſoliditate divelli. Si quis hæc e Apoſtolicæ ſedis præcepta non obſervaverit, percepti honoris eſſe hoſtis non dubitetur.

n al. hoc præcepto ſedis Apoſtolicæ præcepta) orig.

¶ Corr. Rom. a Gregorius) *Integrum hoc caput invenitur in epiſtola Gregorii quarti, univerſis Epiſcopis per Galliam, Germaniam, Europam, & univerſas provincias conſtitutis: quæ eſt in codice ſupra citato Bibliothecæ monaſterii Dominicanorum. Initium vero eſt etiam in epiſtola Anaſtaſii II. ad Anaſtaſium Auguſtum c. 6.*

¶. β Sanctæ Religionis) *Sic emendatum eſt ex ipſa epiſtola, & aliquot manuſcriptis Gratiani codicibus; in aliis* (*erat*) *vocibus*, ſpei Romanæ Eccleſiæ.

¶ Pith. 3. *Non novum*) ex cod. Theod.

C. III. *Non eſt reſiſtendum conſuetudini, cui canonica non obſtat auctoritas.*

Item Leo IX. *Michaeli Epiſcopo Conſtantinopolitano, epiſt. 1. c. 29 & Nicolaus I. epiſt. 6. ad Photium.* (circ. ann. 1053. & circ. ann. 863. *Romæ Conſtantinop.*)

f Ivo p. 4. c. 229 & p. 3. c. 44. Pan. l. 2. c. 155.

g al. reſiſti.

SCit f ſancta Romana Eccleſia, quod nihil obſunt ſaluti credentium diverſæ pro loco & tempore conſuetudines, ſi illis canonica non obſiſtit auctoritas, pro qua eis obviare debeamus: unde nil judicamus eis debere, vel poſſe reſiſtere g.

¶ Correct. Rom. *Caput hoc confectum eſt ex duobus longe diverſis locis. Nam uſque ad verb.* ſi illis, *ſumptum eſt ex prima Epiſtola, ſeu libello Leonis IX. adverſus anonymas præſumptiones Michaelis Conſtantinopolitani, & Leonis Acridani Epiſcoporum, cap. 29. ubi loquens de Romana Eccleſia ait*: Scit namque, quia nihil obſunt ſaluti credentium diverſæ pro loco & tempore conſuetudines, quando una fides per dilectionem operans bona, quæ poteſt, uni DEO commendat omnes: *& hoc ſic. ab Ivone, & in Pannormia referuntur. Altera vero pars accepta eſt ex epiſtola ſecunda Nicolai ad Photium, quæ incipit*, Poſtquam beato Petro. *Ibi enim habentur hæc*: De conſuetudinibus, quas nobis opponere viſi eſtis, ſcribentes per diverſas Eccleſias, diverſas eſſe conſuetudines, ſi illis canonica non obſiſtit auctoritas, pro qua obviare debeamus, nihil judicamus, vel eis reſiſtimus.

C. IV. *Conſuetudines, quæ fidei non officiunt, ut a Majoribus traditæ ſunt, obſerventur.*

Item Hieronymus *ad Lucinium, epiſt. 28.* (circ. ann. 400. *e Palæſtina in Hiſpaniam.*)

ILlud breviter te admonendum puto, 4 traditiones Eccleſiaſticas, præſertim quæ fidei non officiunt, ita obſervandas, ut a majoribus traditæ ſunt, nec aliorum conſuetudinem aliorum contrario more ſubverti.

¶ Contius. Hieronymus natus anno Chriſti cccxxxi. mortuus vero anno ccccxxii. Sub iiſdem temporibus, & Imperatoribus claruit doctrina, & libris, quibus Ambroſius, & Auguſtinus.

¶ Pith. 4 *Puto*) Sic Mss.

C. V. *Traditiones a Patribus inſtitutæ non ſunt infringendæ.*

Item Nicolaus I. *Hincmaro Archiepiſcopo.* (circ. ann. 867. *Roma in Galliam.*)

h Ivo p. 4. c. 212. Pann. l. 2. c. 156.

RIdiculum 5 eſt, h & ſatis abominabile dedecus, ut temporibus noſtris vel falſo inſimulari ſanctam Dei Eccleſiam permittamus, vel eas traditiones, quas antiquitus a Patribus ſuſcepimus, pro libitu ſemper errantium infringi patiamur.

¶ Corr. Rom. *Habetur in epiſtola ſcripta Hincmaro, & ceteris Archiepiſcopis, & Epiſcopis in regno Caroli Eccleſias regentibus, quæ extat in codice jam memoratæ Bibliothecæ Dominicanorum, & ex ea caput hoc locupletatum eſt. Nam antea breviùs erat, ut etiam apud Ivonem, & in Pannormia.*

¶ Pith. 5. *Ridiculum*) Ion epiſt. 65.

C. VI. *Diuturni mores pro lege ſunt habendi.*

Item Juſtinianus *Inſtitutionum lib. 1. tit. 2.* (ann. 533. *Conſtantinopoli.*)

i Ivo p. 4. c. 144. Pannorm. lib. 2. cap. 160.

DIuturni i mores conſenſu utentium approbati, legem imitantur.

C. VII. *Quidquid contra longam conſuetudinem fit, revocari oportet.*

Item Cod. *lib. 8. tit. quæ ſit longa conſuetudo, lib. 1.* (ann. 225.)

k Ivo p. 3. c. 201. Pann. l. 2. c. 162.

COnſuetudo k præcedens, & ratio, quæ conſuetudinem ſuaſit, tenenda eſt. Et quicquid γ contra longam conſuetudinem fiet, ad ſollicitudinem ſuam revocabit Præſes provinciæ.

¶ Corr. Rom. γ Quicquid) *In originali eſt*, & ne quid contra longam conſuetudinem fiat: *ſed quoniam rubri e vi-*

dator magis convenire lectioni Gratiani, quæ eſt etiam apud Ivonem, & in Pannormia, non eſt mutatum.

C. VIII. *Immota permaneat conſuetudo, quæ contra fidem catholicam nihil uſurpare dignoſcitur.*

Item Gregorius univerſis Epiſcopis Numidiæ, lib. 1. epiſt. 75. [ann. 591. Roma in Africam.]

l ſupra diſt. 12. c. conſuetudinem. Ivo p. 4. c. 204.

NOn l conſuetudinem, quæ tamen contra fidem catholicam nihil uſurpare dignoſcitur, immotam permanere concedimus: ſive de Primatibus conſtituendis, ſive de cæteris Capitulis, exceptis iis, qui ex Donatiſtis ad Epiſcopatum perveniunt: quos provehi ad Primatus dignitatem (etiam cum ordo Clericorum ſ eos ad locum eundem deferat) modis omnibus prohibemus. Sufficiat autem illis commiſſæ ſibi plebis m curam gerere, non autem etiam illos antiſtites, quos catholica fides in Eccleſia ſua & edocuit, & genuit, ad obtinendam culmen primatus cæteris.

m tantummodo.) orig.

¶ Corr. Rom. ſ Ordo Clericorum] *Sic etiam legitur in aliquot vetuſtis Gratiani, & in aliquibus B. Gregorii codicibus: ſed auctor gloſſæ non videtur habuiſſe verbum Clericorum: quemadmodum neque Ivo, neque pleraque Gratiani manuſcripta exemplaria, neque aliquæ etiam B. Gregorii operum editiones.*

C. IX. *Non negamus, quæ conſuetudinis ſunt.*

Item Gregorius ad Maximum Salonitanum Epiſcopum, lib. 7. reg. epiſt. 81.
(ann. 598. Roma in Dalmatiam.)

QUemadmodum illicita perpetrari non patimur; ſic quæ ſunt conſuetudinis, non negamus.

C. X. *Non locus conſuetudinem, ſed conſuetudo locum commendat.*

Item Gregorius I. ad Auguſtinum Anglorum Epiſcopum, reſp. 3. (circ. ann. 603. Roma in Angliam.)

n Ivo p. 2. c. 80.

NOvit n fraternitas tua Romanæ Eccleſiæ conſuetudinem, in qua ſe meminit enutritam. Sed mihi placet, ut ſive in Romana, ſive in Gallicanorum o, ſive in qualibet Eccleſia aliquid p inveniſti, quod plus omnipotenti Deo poſſit placere, ſollicite eligas, & in Anglorum Eccleſia, quæ adhuc in fide nova eſt, inſtitutione præcipua, quæ de multis Eccleſiis colligere potuiſti p, infundas. Non enim pro locis res, ſed pro rebus q loca amanda ſunt. Ex ſingulis ergo quibuſque Eccleſiis, quæ pia, quæ religioſa, quæ recta ſunt, elige: & hæc quaſi in faſciculum collecta apud Anglorum mentes in conſuetudinem depone.

o Gallicanorum] orig. Gallicana] Ivo.

p potuiſti) orig. q bonis rebus) orig.

¶ Pien. 6. *Aliquid*] Abeſt in V. C.

C. XI. *Quod neque contra fidem, neque contra bonos mores eſſe convincitur, indifferenter eſt habendum.*

Item Auguſt. ad Januarium, epiſt. 118 cap. 1. & 2.
(circ. ann. 400. in Africa.)

ILla autem, quæ non ſcripta, ſed tradita cuſtodimus, quæ quidem toto terrarum orbe obſervantur, datur intelligi vel ab ipſis Apoſtolis, vel plenariis Conciliis, (quorum eſt in Eccleſia ſaluberrima auctoritas) commendata, atque ſtatuta retineri: ſicuti quod Domini Paſſio, & Reſurrectio, & Aſcenſio in cœlum, & Adventus de cœlo Spiritus Sancti, anniverſaria ſolennitate celebrantur: & ſi quid aliud tale occurrerit, quod ſervatur ab univerſa, quacunque ſe diffundit, Eccleſia. §. 1. Alia vero, r quæ per loca terrarum regionesque variantur, ſicuti eſt, quod alii jejunant Sabbatho, alii vero non: alii quotidie communicant corpori, & ſanguini Dominico, alii certis diebus accipiunt: alibi nullus dies intermittitur, quo non offeratur: alibi Sabbatho tantum, & Dominico, alibi tantum Dominico: & ſi quid aliud hujuſmodi animadverti poteſt, totum hoc genus rerum liberas habet obſervationes: nec diſciplina ulla eſt in his melior gravi prudentique Chriſtiano, quam ut eo modo agat, quo agere viderit Eccleſiam, ad quamcumque forte devenerit. Quod ſ enim neque contra fidem, neque contra bonos mores injungitur t, indifferenter eſt habendum, & pro eorum, inter quos vivitur, ſocietate ſervandum eſt. Mater mea s Mediolanum me conſecuta, invenit Eccleſiam Sabbatho non jejunantem: cœperat fluctuare quid ageret. Tunc ego conſului de hac re beatiſſimæ memoriæ virum Ambroſium. At ille ait, cum Romam venio, jejuno Sabbatho: cum Mediolani ſum, non jejuno. Sic etiam tu, ad quam forte Eccleſiam veneris, ejus morem ſerva, ſi cuiquam non vis eſſe ſcandalo, nec quemquam tibi. Hoc, cum matri renunciaſſem, libenter amplexa eſt.

r Ibid. c. 2.

ſ Fere idem epiſt. 119. c. 18. t al. eſſe convincitur.

¶ Cor. R. s Mater mea.) *In hoc capite, quemadmodum & in ſequenti, multa ſunt emendata ex B. Aug. ac nonnulla etiam addita. Ab hoc tamen loco uſque ad finem, quoniam verba B. Auguſtini apparebant in epitomen redacta, nihil additum eſt.*

§. 3. Gratiae. *Hoc autem de conſuetudine illa intelligendum eſt, quæ vel univerſalis Eccleſiæ uſu, vel temporis prolixitate roboratur. Cæterum, ſi pro varietate temporum, vel animorum, vel locorum variæ conſuetudines introducantur, inventa opportunitate, reſecandæ ſunt potius, quam obſervandæ.*

C. XII. *Reſecanda ſunt, quæ neque auctoritate, neque moribus univerſitatis comprobantur.*

Unde Auguſt. ſcribit ad inquiſitiones Januarii epiſt. 119. c. 19. (circ. ann. 400. in Africa.)

OMnia u talia, quæ neque ſanctarum Scripturarum auctoritatibus continentur, nec in Conciliis Epiſcoporum ſtatuta inveniuntur, nec conſuetudine univerſalis x Eccleſiæ roborata ſunt, ſed diverſorum locorum diverſis moribus innumerabiliter variantur, ita ut vix, aut omnino nunquam inveniri poſſint cauſæ, quas in eis inſtituendis homines ſecuti ſunt, ubi facultas tribuitur, ſine ulla dubitatione reſecanda exiſtimo. Quamvis enim neque hoc inveniri poſſit, quomodo contra fidem ſint, ipſam tamen religionem, quam pauciſſimis, & manifeſtiſſimis celebrationum Sacramentis miſericordia Dei eſſe liberam voluit, ſervilibus oneribus y premunt, ut tolerabilior ſit conditio Judæorum, qui etiamſi tempus libertatis non agnoverint, legalibus tamen Sacramentis z, non humanis præſumptionibus ſubjiciuntur.

u Ivo p. 4. c. 206. Pann. l. 2. c. 168. x al. univerſa] orig. Ivo, Pann.

y al. adeo ſervilibus operibus.

z ſarcinis] orig.

C. XIII. *Omnes provinciæ a eundem in pſallendo modum teneant, quem Metropolitanam ſedem habere cognoverint.*

a al. provinciales.

Item ex Concilio Toletano XI. c. 3. (ann. 675. in Hiſpania.)

§. 1. DE iis, qui contra Apoſtoli b voluntatem circumferuntur omni vento doctrinæ, placuit huic ſancto Concilio, ut Metropolitanæ ſedis auctoritate cogendi uniuscujuſque provinciæ ζ cives, rectoreſque Eccleſiarum unum eundemque in pſallendo teneant modum, quem in Metropolitana ſede c cognoverint inſtitutum, nec aliqua diverſitate cujuſque ordinis, vel officii a Metropolitanæ ſe patiantur ſede disjungi. Sic enim juſtum eſt, ut inde unuſquiſque ſumat regulas magiſterii, unde honoris conſecrationem accipit, ut juxta Majorum decreta, ſedes, quæ unicuique Sacerdotalis dignitatis eſt mater, ſit Eccleſiaſticæ magiſtra rationis. Abbatibus ſane, indultis officiis, quæ juxta voluntatem ſui Epiſcopi regulariter illis implenda ſunt, cætera officia publica, id eſt, Veſperas, 7 Matutinum, ſive Miſſam, aliter quam in principali Eccleſia, celebrare non liceat. §. 1. Quiſquis autem horum decretorum violator extiterit, ſex menſibus communione privatus, apud Metropolitanum ſub pœnitentiæ cenſura permaneat corrigendus: quatenus apud illam & præteritæ tranſgreſſionis culpam lacrymis diluat, & neceſſariam officiorum doctrinam ſtudioſe addiſcat. §. 2. Sub iſta ergo regulæ diſciplina, non ſolum Metropolitanus totius ſuæ provinciæ Pontifices, vel Sacerdotes adſtringat; ſed etiam cæteri Epiſcopi ſubjectos ſibi Eccleſiarum rectores obtemperare his inſtitutionibus cogant.

b Eph. 4.

c al. a.

¶ Pren. 7. *Veſperas*) Ms. *Veſperam.*

¶ Correct. Rom. ζ Provinciæ cives] *In codice Lucenſi perveniſto Bibliothecæ Regis Catholici, & in Conciliis impreſſis, in margine legitur, provinciæ Pontifices: quæ dictio in fine hujus capitis repetita, oſtendit hanc eſſe veram lectionem. Verum in omnibus Conciliorum editionibus in textu, & duobus codicibus Vaticanis legitur,* cives.

C. XIV. *Ordo ſervetur in Matutinis, & Veſpertinis officiis unus & idem.*

Item ex Concilio Bracarenſi I. cap. 1.
(ann. 563. in Hiſpania.)

PLacuit d omnibus communi conſenſu, ut unus atque idem pſallendi ordo in Matutinis, vel Veſpertinis officiis teneatur, & non diverſæ, ac privatæ, neque e monaſteriorum conſuetudines cum Eccleſiaſtica regula ſint permiſtæ.

d Sententia habetur etiam in Toletano, 4. c. 2.

¶ Correct. Rom. e Neque monaſteriorum] *In Concilio ipſo poſtrema Coloniæ excuſa abeſt vox,* neque. *In cæteris autem editionibus ſic legitur,* privatæ monaſteriorum conſuetudines contra Eccleſiaſticas regulas ſint permiſtæ.

JUS NATURALE EST INDISPENSABILE.

DISTINCTIO XIII.

Gr. ITem *adverſus naturale jus nulla diſpenſatio admittitur, niſi forte duo mala urgeant, ut alterum eorum neceſſe ſit eligi.*

C. I. *Minus malum de duobus eligendum eſt.*

Unde in Concilio Toletano VIII. c. 2. legitur.
(ann. 653. in Hiſpania.)

DUo a mala, licet ſint omnino cautiſſime præcavenda, tamen ſi periculi neceſſitas ex his unum perpetrare b compulerit, id debemus reſolvere, quod minori nexu noſcitur obligari c. Quid autem ex his levius, quidve ſit gravius, puræ d rationis acumine inveſtigemus. Etenim dum pejerare compellimur, Creatorem quidem offendimus, ſed nos tantummodo maculamus.

a Ivo p. 12. c. 16. Pann. l. 8. c. 19. b al. tentare] al. temperare] al. temerare. c obligare] orig. Ivo, Pan. & Grat. d al. puræ.] al. piæ] al. pietatis acumine.

Cum

Digitized by Google

Cum vero noxia promiſſa complemus, & Dei juſſa ſuperbe contemnimus, & pragmas impie crudelitate nocemus, & nos ipſos crudeliter gladio trucidamus. Illic e enim duplici culparum telo petimur f, hic g triplici jugulamur.

e al. illinc) Grat. f peccatimur orig. g al. hinc Grat.

Corr. Rom. ¶ *In ipſo Concilio caput multa antecedunt, & ſequuntur, quæ perlegenda ſunt.*

C. II. *De eodem.*

Item Gregorius I. *in Moralibus, in c. 40. Job. l. 32.* [4] *c. 17. 18. 19. & 20.* (*ann. 594. Romæ.*)

NErvi teſticulorum Leviathan h perplexi ſunt: quia ſuggeſtionum i illius argumenta implicatis inventionibus k illigantur, ut pleroſque ita peccare faciant, quatenus ſi fortaſſe fugere peccatum appetant, hoc ſine aliquo peccati laqueo non evadant, & culpam faciant, dum vitant, ne nequaquam ſe ab una valeant ſolvere, niſi in alia conſentiendo ſe ligent. Quod melius l oſtendimus, ſi qua ex univerſitatione hominum illigationis hujus exempla proferimus m. *Et nonnullis interjectis.* §. 1. Ecce quidam, dum mundi hujus amicitiæ appetit, cuilibet alteri ſimilem ſibi vitam ducenti, quod ſecreta illius omni ſilentio contegat, ſe jurejurando conſtringit. Sed is, cui juratum eſt, adulterium perpetrare cognoſcitur, ita ut etiam maritum adulteræ occidere conetur. Is autem qui jusjurandum præbuit, ad mentem revertitur, & diverſis hinc inde cogitationibus impugnatur, atque hoc ſilere formidat, ne ſilentio n adulterii ſimul & homicidii particeps fiat, & prodere trepidat, ne reatu ſe perjurii obſtringat. Perplexis ergo teſticulorum nervis ligatus eſt, qui in quamlibet partem declinet, metuit, ne a tranſgreſſionis contagione liber non ſit. §. 2. Alius cuncta, quæ mundi ſunt, deſerens, atque per omnia frangere proprias voluntates quærens, alieno ſe ſubdere regimini appetit: ſed eum, qui ſibi apud Deum præeſſe debeat, minus cauta inquiſitione diſcernit: cui fortaſſe is, qui ſine judicio eligitur, cum præeſſe jam cœperit, agere o quæ Dei ſunt, prohibet; quæ mundi ſunt, jubet. Penſans itaque ſubditus, vel quæ ſit culpa inobedientiæ, vel quod contagium ſecularis vitæ, & obedire trepidat, & non obedire formidat, ne aut obediens, Deum in ſuis præceptis deſerat, aut rurſus non obediens, Deum in electo priore contemnat, *& infra.* §. 3. Alius penſans pondus honoris Eccleſiaſtici negligens, ad locum regiminis præmiis aſcendit. Sed quia omne, quod hic eminet, plus mœroribus afficitur, quam honoribus gaudet, dum non tribulationibus premitur, ad memoriam culpæ revocatur, doletque ſe ad laborem cum culpa perveniſſe, & quam ſit iniquum, quod amiſerit, ex ipſa fructus p difficultate cognoſcit. Reum igitur ſe ſuum impenſis præmiis agnoſcens, vult adeptæ ſublimitatis locum deſerere, ſed timet, ne gravius delictum ſit, ſuſcepti gregis cuſtodiam reliquiſſe: vult ſuſcepti gregis curam gerere, ſed formidat, ne deterior culpa ſit, regimina paſtoralis gratiæ q empta poſſidere. Per honoris ergo ambitum, ligatum culpa hinc inde ſe conſpicit. Eſſe quippe ſine reatu criminis neutrum videt, ſi aut ſuſceptus ſemel grex relinquatur, aut rurſum ſacra actio ſeculariter empta teneatur. Undique metuit, & ſuſpectus latus omne pertimeſcit, ne aut ſtans in empto regimine non digne, lugeat, quod non etiam deſerens emendat, aut certe regimen deſerens, dum aliud flere nititur, rurſus aliud de ipſa gregis deſtitutione committat. *& infra.*

a pa §. 4. Eſt tamen, r quod ad deſtruendas Behemoth verſutias ſubtiliter s fiat, ut dum mens inter minora, & maxima peccata conſtringitur, ſi omnino nullus ſine peccato evadendi aditus patet, minora ſemper eligantur: quia & qui murorum undique ambitu, ne fugiat, clauditur, ibi ſe in fugam præcipitat, ubi brevior murus invenitur. Hinc Paulus t, cum quoſdam in Eccleſia incontinentes aſpiceret, conceſſit minima, ut majora declinaret, dicens: *Propter fornicationem autem unuſquiſque uxorem ſuam habeat.* Et quia tunc ſolum conjuges in admiſtione ſine culpa ſunt, cum non pro explenda libidine, ſed pro ſuſcipienda prole miſcentur, ut hoc etiam, quod conceſſerat, ſine culpa (quamvis minima) non eſſe monſtraret, illico adjunxit: *Hoc u autem dico ſecundum indulgentiam, non ſecundum imperium.* Non enim eſt ſine vitio, quod ignoſcitur, & non præcipitur. Peccatum profecto vidit, quod poſſe indulgeri prævidit. Sed cum in dubiis conſtringimur, utiliter minimis ſubdimur, ne in magnis ſine venia peccemus. §. 5. Itaque plerumque nervorum Behemoth iſtius perplexitas ſolvitur, dum ad virtutes maximas per commiſſa minora tranſitur.

¶ C. R. s Emendat) *Hoc loco in originali videtur conſtructio verborum perturbata, & reſtituenda ex Gratiano.*

h *Job. 40.*
i al. *per ſuggeſtionem.*
k al. *inventionibus*) *orig.*
l *ibid. c. 19.*
m al. *proferamus*) *orig.*
n al. *ſilendo.*
o *agi*, *orig.*
p *fructus difficultate agnoſcat*) *orig.*
q al. *gregis.*
r *ibid. c. 20.*
s *artiter*) *orig. ut infra.*
t *1. Cor. 7.*
u *ibid. 6.*

JUS NATURALE ET INDISPENSABILE, SEU NON CONSUETUDO, AUT JUS.

DISTINCTIO XIV.

c pa VErum hoc in una, eademque perſona intelligitur, Ceterum an in diverſis eadem diſpenſatio locum habeat, videlicet, ut committamus minora, ne alii gravioribus impleamur, merito quæritur.

C. I. *Non ſunt a nobis aliqua committenda delicta, ne alii graviora committant.*

De his ita ſcribit Auguſt. *in lib. Quæſt. ſuper Gen. cap. 42.* (*circ. ann. 428. in Africa.*)

QUod a ait Sodomitis Loth b. *Sunt mihi duæ filiæ, quæ nondum noverunt viros: producam illas ad vos, utimini illis, quomodo placuerit vobis. tantum in viros iſtos ne faciatis iniquum:* quoniam proſtituere volebat filias ſuas hac compenſatione, ut viri hoſpites ejus nihil a Sodomitis tale paterentur, utrum admittenda ſit compenſatio flagitiorum, vel quorumcunque peccatorum, ut nos faciamus mali aliquid, ne alius gravius malum faciat; an potius perturbationi Loth, non conſilio tribuendum ſit, quia hoc dixerit, merito quæritur. Et nimirum periculoſiſſime admittitur hæc compenſatio. Si autem perturbationi humanæ tribuitur, & menti tanto malo permotæ, nullo modo imitanda eſt.

a Ivo p. 9. c. 117. b Gen. 19.

a pa Gratianus. *Conſuetudinis autem, vel conſtitutionis rigor nonnunquam relaxatur.*

C. II. *Quæ conſtitutiones valeant temperari, vel quæ non.*

Unde Leo Papa I. *ait ad Ruſticum Narbonenſem Epiſc. epiſt. 90. ante cap. 1.* (*circ. ann. 443. Romæ in Galliam.*)

SIcut c quædam ſunt, quæ nulla poſſunt ratione convelli; ita multa ſunt, quæ aut pro neceſſitate temporum, aut pro conſideratione ætatum, oportet temperari: illa conſideratione d ſemper ſervata, ut in iis, quæ vel dubia fuerint, aut obſcura, id noverimus ſequendum, quod nec præceptis Evangelicis contrarium, nec decretis ſanctorum Patrum inveniatur adverſum.

c Pann. in prologo c. 12. Ordo verborum non reſtitutus ob gl.
d *conditione*) *orig.*

¶ Contius) Sedit hic Leo ſanctiſſimus, & doctiſſimus circa annum Chr. CCCCXLIII. præfuitque annis XXI. ſub Theodoſio, & Valentiniano Imperat. paullo poſt Auguſtini tempora.

¶ Pith. s *Conſideratione*) V. C. cautione.

DE ORIGINE, ET AUCTORITATE CANONUM.

DISTINCTIO XV.

a pa QUoniam de jure naturali, & conſtitutione, vel conſuetudine hactenus diſſeruimus, differentiam, quæ ab invicem diſcernuntur, aſſignantes: nunc ad Eccleſiaſticas conſtitutiones ſtylum vertamus, earum Originem, & auctoritatem, prout in libris ſanctorum Patrum colligere poſſumus, breviter aſſignantes.

C. I. *Quo tempore cœperint canones generalium Conciliorum.*

Iſid. *lib. 6. Etym. c. 16.* (*ann. 630. in Hiſpania.*)

CAnones a generalium Conciliorum (ut Iſidorus ait lib. 6. Etymol. c. 16.) a temporibus Conſtantini cœperunt. In præcedentibus namque annis, perſecutione fervente, docendarum plebium minime dabatur facultas. Inde Chriſtianitas in diverſas hæreſes ſciſſa eſt, quia non erat licentia Epiſcopis in unum conveniendi, niſi tempore ſupradicti Imperatoris. Ipſe enim dedit facultatem Chriſtianis libere congregari. Sub hoc etiam ſancti Patres in Concilio Nicæno de omni orbe terrarum convenientes, juxta fidem Evangelicam & Apoſtolicam, ſecundum poſt Apoſtolos Symbolum tradiderunt. §. 1. Inter cætera autem Concilia, quatuor eſſe ſcimus venerabiles Synodos, quæ totam principaliter fidem complectuntur, quaſi quatuor Evangelia, vel totidem Paradiſi flumina. §. 2. Harum prima Nicæna Synodus CCCXVIII. Epiſcoporum, Conſtantino Auguſto imperante, peracta eſt. in qua Arrianæ perfidiæ condemnata blaſphemia, quam de inæqualitate ſanctæ Trinitatis idem Arius aſſerebat: conſubſtantialem enim Deo Patri Deum Filium, eadem ſancta Synodus per Symbolum definivit. §. 3. Secunda Synodus CL. Patrum, ſub Theodoſio ſeniore, Conſtantinopoli congregata eſt, quæ Macedonium, Spiritum Sanctum Deum eſſe negantem, condemnans, conſubſtantialem Patri & Filio Spiritum Sanctum demonſtravit, dans Symboli formam, quam tota Græcorum & Latinorum confeſſio in Eccleſiis prædicat. §. 4. Tertia Synodus Epheſina prima CC. Epiſcoporum, ſub juniore Theodoſio Auguſto, edita eſt, quæ Neſtorium, duas perſonas in Chriſto aſſerentem, juſto anathemate condemnavit, oſtendens manere in duabus naturis unam Domini noſtri JESU Chriſti perſonam. §. 5. Quarta Synodus Chalcedonenſis DCXXX. Sacerdotum ſub Marciano principe habita eſt, in qua Eutychem, Conſtantinopolitanum Abbatem, Verbi Dei & carnis unam naturam pronunciantem, & ejus defenſorem Dioſcorum, quondam Alexandrinum Epiſcopum, & ipſum rurſus Neſtorium, cum reliquis hæreticis, una Patrum ſententia damnavit: prædicans eadem Synodus Chriſtum Dominum de Virgine ſic natum, ut in eo ſubſtantiam divinæ, & humanæ confiteamur naturæ. §. 6. Hæ ſunt quatuor Synodi principales, fidei doctrinam pleniſſime prædicantes. Sed & ſi qua ſunt alia

a Pan. l. 2. c. 104.

Digitized by Google

aliæ Concilia, quæ ſancti Patres Spiritu Dei pleni ſanxerunt, poſt iſtorum quatuor auctoritatem, omni manent ſtabilita vigore: quorum geſta in hoc opere condita continentur.

§. 7. Synodus autem ex Græco interpretatur comitatus, vel cœtus. Concilii β vero nomen tractum eſt ex more Romano. Tempore enim, quo cauſæ agebantur, conveniebant omnes in unum, communique intentione tractabant. Unde Concilium a communi intentione dictum, quaſi conſilium, conſilium, quaſi conſidium, d in l literam tranſeunte: vel Concilium dictum eſt a communi intentione, eo quod in unum dirigant omnem mentis obtutum. Cilia enim oculorum ſunt. unde qui ſibimet diſſentiunt, non agunt Concilium, quia non conſentiunt in unum. Cœtus vero conventus eſt, vel congregatio, a coeundo, id eſt, a conveniendo in unum: hinc etiam conventus eſt nuncupatus, eo quod ibi homines conveniunt in unum: ſicut a conventu cœtus dicitur, ſic & Concilium a ſocietate multorum in unum.

¶ Corr. Rom.] *Caput hoc habetur etiam in Conciliorum collectione Iſidori ante ipſius præfationem, non autem in codice Bibliothecæ Dominicanæ: in quo tamen uſque ad verſiculum,* ſunt cæteræ, *ponitur etiam* [*quemadmodum & in aliis*] *ante initium Concilii Niceni.*

¶ α Manere] *In pleriſque antiquis Gratiani exemplaribus, & Iſidori codice impreſſo legitur, ut eſt emendatum. Sed in aliis eorundem manuſcriptis, & impreſſis Gratiani legitur*, manere in Chriſto duas naturas, & unam Domini noſtri Jeſu Chriſti perſonam.

¶ β Concilii vero) *Apud Iſidorum in lib. Etymol. locus hic mendoſe legitur. Verum in præfatione ejuſdem Iſidori, editioni Pariſienſi Conciliorum præpoſita, quæ cum aliquot vetuſtis codicibus collata eſt, ſic legitur.* Concilii vero nomen tractum ex communi intentione, eo quod in unum dirigant omnes mentis obtutum. Cilia enim oculorum ſunt: unde & qui ſibimet diſſentiunt, non agunt Concilium, quia non ſentiunt unum. Cœtus vero conventus eſt, vel congregatio, a coeundo, id eſt, conveniendo in unum: unde & conventus eſt nuncupatus, quod ibi homines conveniant. Sicut Conventus, Cœtus, vel Concilium a ſocietate dicitur multorum in unum. *In Gratiani codicibus ſunt multæ varietates, ex quibus ea lectio retenta eſt, quæ viſa eſt melior, quamvis adhuc aliquid fortaſſe deſideretur.*

¶ Conventus. *Deum Filium* *) Sic vetera Iſidori exemplaria habent. Quædam vero Gratiani manuſcripta, *Dei Filium*; ſed magis Ariano dogmati repugnat, ſi legamus *Deum Filium*: fatebatur enim aliquando Dei Filium, ſed non Deum Patri conſubſtantialem.

Manere in duabus naturis. *) Sic habet vetus Iſidori manuſcriptum, ſicque in mendo manuſcripto Gratiani legitur. Editio Antuerp. habet, *manere in Chriſto duas naturas*. Sed verbum *Chriſto* in omnibus aliis deeſt.

C. II. *De auctoritate quatuor Conciliorum.*

b al. quoque.

De quatuor vero b *Conciliis ſcribit* B. Gregorius *ita dicens lib. 1. Regiſtr. Epiſt. 24.*
(*ann. 590. Romæ Conſtantinopol.*)

SIcut ſancti Evangelii quatuor libros, ſic quatuor Concilia ſuſcipere, & venerari me fateor. Nicænum ſcilicet, in quo perverſum Arii dogma deſtruitur. Conſtantinopolitanum quoque, in quo Eunomii, & Macedonii error convincitur. Epheſinum etiam primum, in quo Neſtorii impietas judicatur. Chalcedonenſe vero, in quo Eutychis Dioſcorique pravitas reprobatur, tota devotione complector, integerrima approbatione cuſtodio, quia in his velut in quadrato lapide, ſanctæ fidei ſtructura conſurgit, & cujuslibet γ vitæ atque actionis norma conſiſtit. §. 1. Quintum quoque Concilium pariter veneror, in quo epiſtola, quæ Ibæ dicitur, erroris plena reprobatur, in quo Theodorus perſonam mediatoris Dei, & hominum in duabus ſubſtantiis ſeparans, ad impietatis perfidiam cecidiſſe convincitur, & in quo ſcripta quoque Theodoriti, per quæ beati Cyrilli fides reprehenditur, auſu dementiæ prolata, refutantur. Cunctas vero, quas præfata veneranda Concilia perſonas reſpuunt, reſpuo; quas venerantur, amplector: quia dum univerſali ſunt conſenſu conſtituta, ſe, & non illa deſtruit, quiſquis præſumit aut ſolvere, quos c religant, aut d ligare, quos ſolvunt.

c al. ligant.

d al. religant.

¶ Corr. Rom. γ Cujuslibet] *Apud B. Gregorium legitur*: Et cujuslibet vitæ, atque actionis exſtat, quiſquis eorum ſoliditatem non tenet, etiamſi lapis eſſe cernitur, tamen extra ædificium jacet. Quintum, &c. *Et in ſequentibus ſignificantur tria illa capitula, quorum occaſione nonnulli quintam Synodum non recipiebant.*

C. III. *Quæ e Concilia ſancta Romana Eccleſia ſuſcipiat.*

e al. Quas ſcripturas.

De iiſdem etiam Gelaſius I. in Concilio habito Romæ cum LXX. Epiſcopis ſcribit, dicens.
(*ann. 493. Romæ.*)

f Burchard. l. 3. c. 220. Ivo par. 4. cap. 64. Pannor. l. 2. cap. 21. Polyc. lib. 3. tit. 20.

SAncta f Romana Eccleſia poſt illas Veteris Teſtamenti & Novi Scripturas, quas regulariter ſuſcipimus, etiam has ſuſcipi non prohibet. Sanctam Synodum Nicænam CCCXVIII. Patrum, mediante Conſtantino Maximo Auguſto, in qua Arius hæreticus condemnatus eſt: Sanctam Synodum Conſtantinopolitanam, mediante Theodoſio ſeniore Auguſto, in qua Macedonius hæreticus debitam damnationem accepit: Sanctam Synodum Epheſinam, in qua Neſtorius damnatus eſt conſenſu beatiſſimi Papæ Cæleſtini, mediante Cyrillo Alexandrinæ ſedis antiſtite, & Arcadio Epiſcopo ab Italia deſtinato: Sanctam Synodum Chalcedonenſem, mediante Martiano Auguſto, & Anatolio Conſtantinopolitano Epiſcopo, in qua Neſtoriana, & Eutychiana hæreſis ſimul cum Dioſcoro, ejuſque complicibus damnatæ ſunt: ſed & ſi qua ſunt Concilia a ſanctis Patribus hactenus inſtituta, poſt g iſtorum quatuor auctoritatem & cuſtodienda, & recipienda decernimus, & mandamus δ.

g al. præter.

§. 1. Jam nunc ſubjiciendum eſt de opuſculis ſanctorum Patrum, quæ in Eccleſia catholica recipiuntur. §. 2. Opuſcula beati Cypriani martyris, & Carthaginenſis Epiſcopi. §. 3. Item opuſcula beati Athanaſii, Alexandrini Epiſcopi. §. 4. Item opuſcula beati Gregorii, Nazianzeni Epiſcopi. §. 5. Item opuſcula beati Baſilii, Cappadociæ Epiſcopi. §. 6. Item opuſcula beati Joannis, Conſtantinopolitani Epiſcopi. §. 7. Item opuſcula Theophili, Alexandrini Epiſcopi. §. 8. Item opuſcula B. Cyrilli, Alexandrini Epiſcopi. §. 9. Item opuſcula B. Hilarii Pictavienſis Epiſcopi. §. 10. Item opuſcula B. Ambroſii, Mediolanenſis Epiſcopi. §. 11. Item opuſcula B. Auguſtini, Hipponenſis Epiſcopi. §. 12. Item opuſcula B. Hieronymi Presbyteri. §. 13. Item opuſcula beati Proſperi, viri religioſiſſimi. §. 14. Item epiſtolam h beati Leonis Papæ ad Flavianum, Conſtantinopolitanum Epiſcopum, deſtinatam: cujus textum quiſpiam, ſi uſque ad unum iota diſputaverit, & non eam in omnibus venerabiliter receperit, anathema ſit. §. 15. Item opuſcula, atque tractatus omnium Patrum orthodoxorum, qui in nullo a ſanctæ Romanæ Eccleſiæ conſortio deviaverunt, nec ab ejus fide i & prædicatione ſejuncti ſunt, ſed communionis ipſius, gratia Dei, uſque ad ultimum diem vitæ ſuæ participes fuerunt, legenda decernimus. §. 16. Item Decretales epiſtolæ, quas beatiſſimi Papæ diverſis temporibus ab urbe Romana pro diverſorum Patrum conſultatione dederunt, venerabiliter ſuſcipiendæ ſunt. §. 17. Item geſta ſanctorum Martyrum, qui multiplicibus tormentorum cruciatibus, & mirabilibus confeſſionum triumphis irradiant. Quis iſta k eſſe Catholicorum dubitet, & majora eos in agonibus fuiſſe perpeſſos, nec ſuis viribus, ſed gratia Dei, & adjutorio univerſa toleraſſe? Sed ideo ſecundum antiquam conſuetudinem ſingulari cautela in ſancta Romana Eccleſia non leguntur: quia & eorum, qui conſcripſere, nomina penitus ignorantur, & ab infidelibus, aut idiotis l ſuperflua, aut minus apta, quam rei ordo fuerit, ſcripta eſſe putantur: ſicut cujuſdam Quirici m, & Julitæ: ſicut Georgii, aliorumque hujuſmodi paſſiones, quæ ab hæreticis perhibentur conſcriptæ. Propter quod, ut dictum eſt, ne vel levis ſubſannandi oriatur occaſio, in ſancta Romana Eccleſia non leguntur. Nos tamen cum prædicta Eccleſia omnes Martyres, & eorum glorioſos agones, qui Deo magis, quam hominibus noti ſunt, omni devotione veneremur. §. 18. Item vitas Patrum, Pauli, Antonii, Hilarionis, & omnium Eremitarum, quas tamen vir beatiſſimus ſcripſit Hieronymus, cum omni honore ſuſcipimus. §. 19. Item Actus beati Sylveſtri, Apoſtolicæ ſedis Præſulis, licet ejus, qui conſcripſit, nomen ignoremus, a multis tamen in urbe Roma catholicis legi cognovimus, & pro antiquo uſu multæ hoc imitantur Eccleſiæ. §. 20. Item ſcripta de inventione S. Crucis Dominicæ, & alia ſcripta de inventione capitis beati Joannis Baptiſtæ, novellæ quidem n in revelationes ſunt, & nonnulli eas Catholici legunt. Sed cum hæc ad Catholicorum manus pervenerint, beati Pauli o Apoſtoli ſententia præcedat: *Omnia probate, quod bonum eſt, tenete*. §. 21. Item Ruffinus vir religioſus plurimos Eccleſiaſtici operis edidit libros: nonnullas etiam Scripturas interpretatus eſt: ſed quoniam beatus Hieronymus in aliquibus eum de arbitrii libertate notavit, illa ſentimus, quæ prædictum beatum Hieronymum ſentire cognoſcimus: & non ſolum de Ruffino, ſed etiam de univerſis p, quos vir ſæpius memoratus zelo Dei, & fidei religione q reprehendit. §. 22. Item Origenis nonnulla opuſcula, quæ vir beatiſſimus Hieronymus non repudiat, legenda ſuſcipimus, reliqua autem omnia cum auctore ſuo dicimus eſſe renuenda. §. 23. Item Chronicon r Euſebii Cæſarienſis, atque ejuſdem Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ libros, quamvis in primo narrationis ſuæ libro tepuerit, & poſtea in laudibus, atque excuſatione Origenis ſchiſmatici unum conſcripſerit librum: propter rerum tamen notitiam ſingularem, quæ ad inſtructionem pertinent, uſquequaque non dicimus renuendos. §. 24. Item Oroſium virum eruditiſſimum collaudamus: quia valde nobis neceſſariam adverſus Paganorum calumnias ordinavit hiſtoriam, miraque brevitate contexuit. §. 25. Item venerabilis viri Sedulii paſchale opus, quod heroicis deſcripſit verſibus, inſigni laude proferimus s. §. 26. Item Juvenci ζ nihilominus laborioſum opus non ſpernimus, ſed miramur.

h Anſel. lib. 6. cap. 193.

i fide, vel prædicatione.] orig. & Burch. Nicolaus in epiſtola impreſſa ad Epiſcopos Galliæ, cujus initium, Quamvis.

K al. iſta.

l al. dictis.

m al. Cyrici.

n quædam relationes.] orig. o 1. Theſſ. 5.

p al. diverſis] orig.

q al. religioſe.

r al. Chronica.] orig.

s al. præferimus.] orig.

§. 27. Cæterum, quæ ab hæreticis, ſive ſchiſmaticis conſcripta, vel prædicata ſunt, nullatenus recipit Catholica, & Apoſtolica Eccleſia Romana. E quibus pauca, quæ ad memoriam venerunt, & a Catholicis t vitanda ſunt, credimus eſſe ſubdenda. §. 28. Imprimis Ariminenſem Synodum a Conſtantio Cæſare, Conſtantini filio congregatam, mediante Tauro præfecto, ex tunc & nunc, & uſque in æternum confitemur eſſe damnatam. §. 29. Item itinerarium nomine Petri Apoſtoli, quod appellatur ſancti Clementis, lib. 8. u apocryphum.
§. 30. Actus nomine Andreæ Apoſtoli, apocryphi.
§. 31. Actus nomine Philippi Apoſtoli, apocryphi.
§. 32. Actus nomine Petri Apoſtoli, apocryphi.
§. 33. Actus nomine Thomæ Apoſtoli, apocryphi.
§. 34. Evangelium nomine Thaddæi εε, apocryphum.
§. 35. Evangelium nomine Thomæ Apoſtoli εγ, quo utuntur

t Burchard. l. 3. c. 221. Ivo par. 4. c. 63. Pann. lib. 2. c. 123.

u decem.] orig.

Digitized by Google

tur Manichæi, apocryphum. §. 36. Evangelium nomine Barnabæ, apocryphum. §. 37. Evangelium nomine Bartholomæi Apoſtoli, apocryphum. §. 38. Evangelium nomine Andreæ Apoſtoli, apocryphum. §. 39. Evangelia, quæ falſavit Lucianus, apocrypha. §. 40. Evangelia, quæ falſavit Hyricius, x 14 apocrypha. §. 41. Liber de infantia 15 Salvatoris apocryphus. §. 42. Liber de nativitate Salvatoris, & de ſancta u Maria, & de obſtetrice Salvatoris, apocryphus. §. 43. Liber, qui appellatur Paſtoris, apocryphus. §. 44. Libri omnes, quos fecit Lenticius y diſcipulus diaboli, apocryphi. §. 45. Liber, qui appellatur Fundamentum, apocryphus. §. 46. Liber, qui appellatur Theſaurus, apocryphus. §. 47. Liber, qui appellatur de filiabus Adæ, vel z Geneſeos, apocryphus. §. 48. Centimetrum * de Chriſto Virgilianis compaginatum verſibus, apocryphum. §. 49. Liber, qui appellatur Actus Teclæ, & Pauli Apoſtoli, apocryphus. §. 50. Liber, qui appellatur Nepotis, apocryphus. §. 51. Liber proverbiorum, qui ab hæreticis conſcriptus, & Sancti Xiſti a nomine ſignatus eſt, apocryphus. §. 52. Revelatio, quæ appellatur Pauli Apoſtoli, apocrypha. §. 53. Revelatio, quæ appellatur Thomæ Apoſtoli, apocrypha. §. 54. Revelatio, quæ appellatur Stephani, apocrypha. §. 55. Liber, qui appellatur Tranſitus b Sanctæ Mariæ, apocryphus. §. 56. Liber, qui appellatur Pœnitentia Adæ, apocryphus. §. 57. Liber Ogiæ 16 nomine gigantis, qui ab hæreticis cum dracone poſt diluvium pugnaſſe perhibetur, apocryphus. §. 58. Liber, qui appellatur Teſtamentum Jacob c, apocryphus. §. 59. Liber, qui appellatur Pœnitentia Origenis, apocryphus. §. 60. Liber, qui appellatur Pœnitentia Sancti Cypriani, apocryphus. §. 61. Liber, qui appellatur Pœnitentia Jamnis & Mambræ 17, apocryphus. §. 62. Liber, qui appellatur Sortes Apoſtolorum, 18 apocryphus. §. 63. Liber Luſanæ d, 19 apocryphus. §. 64. Liber canonum Apoſtolorum, apocryphus. §. 65. Liber Phyſiologus, qui ab hæreticis conſcriptus eſt, & B. Ambroſii nomine præſignatus, apocryphus. §. 66. Hiſtoria Euſebii Pamphili, apocrypha. * §. 67. Opuſcula Tertulliani e, ſive Africani, apocrypha. §. 68. Opuſcula Poſthumiani, 20 & Galli, apocrypha. §. 69. Opuſcula Montani, Priſcillæ, & Maximillæ, apocrypha. §. 70. Opuſcula omnia Fauſti Manichæi apocrypha f. §. 71. Opuſcula alterius Clementis Alexandrini apocrypha g. §. 72. Opuſcula Caſſiani Presbyteri Galliarum apocrypha. §. 73. Opuſcula Victorini Pictavienſis h, apocrypha. §. 74. Opuſcula Fauſti Rhegienſis Galliarum apocrypha. §. 75. Opuſcula Frumenti i apocrypha. §. 76. Epiſtola Jeſu ad Agbarum regem apocrypha. §. 77. Paſſio Georgii apocrypha. §. 78. Paſſio Cyrici, & Julitæ apocrypha. §. 79. Scriptura, quæ appellatur, Contradictio Salomonis, apocrypha. §. 80. Phylacteria omnia, quæ non Angelorum, ut illi confingunt, ſed Dæmonum magis artibus conſcripta ſunt, apocrypha. §. 81. Hæc, & omnia his ſimilia, quæ Simon Magus, Nicolaus, Cerinthus, Marcion, Baſilides, Ebion, Paulus etiam Samoſatenus, Photinus, & Bonoſus, & qui ſimili errore defecerunt, Montanus quoque cum ſuis obſcœniſſimis ſequacibus, Apollinaris, Valentinus, ſive Manichæus, Fauſtus K, Sabellius, Arius, Macedonius, Eunomius, Novatus, Sabbatius, Cœleſtius l, Donatus, Euſtachius, Jovinianus, Pelagius, Julianus, & m Latienſis, Cœleſtinus, Maximinus, Priſcianus n ab Hiſpania, Lampedius, Dioſcorus, Eutyches, Petrus, & alius Petrus, e quibus unus Alexandriam, alius Antiochiam maculavit, Acacius Conſtantinopolitanus, cum conſortibus ſuis, nec non & omnes hæreſes o, quæ ipſi, eorumque diſcipuli, ſive ſchiſmatici docuerunt, vel conſcripſerunt, quorum nomina minime retinemus, non ſolum repudiata, verum etiam ab omni Romana, & Apoſtolica Eccleſia eliminata, atque cum ſuis Auctoribus, auctorumque ſequacibus, ſub anathematis indiſſolubili vinculo, in æternum confitemur eſſe damnata. §. 82. Cæterum ð p, qui libri in Eccleſiaſticis officiis per anni circulum a nonnullis legantur (quamvis ritum illum Apoſtolica non reprobat, ſed ſequitur Eccleſia) pro fidelium ædificatione adnotandum cenſuimus. Quidam, quod in Septuageſima ponunt Pentateuchum ι uſque in XV. diem ante Paſcha, XV. die ponunt Hieremiam uſque in cœnam Domini. In cœna Domini legunt tres lectiones de lamentatione Hieremiæ q. Quomodo ſedet ſola civitas, &c. & tres de tractatu Sancti Auguſtini in Pſalm. 54. κ Exaudi Deus orationem meam, & ne deſpexeris, & tres de Apoſtolo, ubi ait in epiſtola ad Corinthios: Convenientibus r vobis in unum. Secunda lectio ſic incipit, Similiter & calicem poſtquam cœnavit, &c. Tertia, De ſpiritualibus autem s nolumus vos ignorare, fratres. In Paraſceve tres lectiones de lamentatione Hieremiæ, & tres de tractatu Sancti Auguſtini in Pſalmum 63. Exaudi Deus orationem meam, cum deprecor, & tres de Apoſtolo, ubi ait in epiſtola ad Hebræos t, Feſtinemus ingredi in illam requiem, &c. Secunda lectio, u Omnis namque Pontifex. Tertia. De quo grandis nobis ſermo. In Sabbato Sancto tres lectiones de lamentatione Hieremiæ Prophetæ, & tres de tractatu Sancti Auguſtini in eundem Pſalmum 63. Exaudi Deus orationem meam, cum deprecor, & tres de Apoſtolo, ubi ait in epiſtola ad Hebræos, x Chriſtus aſſiſtens Pontifex futurorum bonorum. Secunda lectio, Ubi enim teſtamentum eſt. Tertia, Umbram enim y habens lex futurorum bonorum. In Paſche Domini homilias ad ipſum diem pertinentes, infra hebdomadam homiliæ. In Octavis z λ Paſchæ ponunt actus Apoſtolorum, & Epiſtolas canonicas, & Apocalypſin, uſque in Octavas a Pentecoſtes. In Octavis Pentecoſtes ponunt libros Regum, & Paralipomenon uſque in Calendas Auguſti. In Dominica prima menſis Auguſti ponunt Salomonem uſque in Calendas Septembris. In Dominica prima Septembris ponunt Job, Tobiam b, Heſter, Eſdram uſque in Calendas

x al. Eſitius) al. Heſychius.
y al. Lentitius) al. Lentius.
z abeſt ab orig.
a al. Sixti.
b tranſitus, id eſt, aſſumptio.) orig.
c al. Job.) orig.
d qui appellatur, lans Apoſtolorum) orig.
e Tertulliani apocrypha. Opuſcula Lactantii, apocrypha. Opuſcula Africani, apocrypha.) orig.
f Opuſcula Commodiani, apocrypha.) orig.
g Opuſcula Tatiani, Cypriani, apocrypha. Opuſcula Arnobii, apocrypha. Opuſcula Tyconii, apocrypha. orig.
h al. Pictabionenſis.
i al. Frumentiani.) orig.
K Africanus) orig.
l al. Coleſtius.
m Julianus Celonenſis, Cœleſtinus, &c. orig.
n al. Priſcillianus ab Hiſpania, Neſtorius Conſtantinopolitanus, Maximus Unicus, Lampetius) orig.
o in hæretici, eorumque diſcipul.) orig.
p al. Burch. l. 3. c. 220. Ivo par. 4. c. 63. Panorm. lib. 2. c. 90.
q Thren. 1.
r 1. Corinth. 11.
s 1. Corinth. 10.
t Heb. 4.
u Hebr. 5.
x Hebr. 9.
y Hebr. 10.
z al. octava.
a al. octavam.
b Judith, Heſter.) Ivo.

Octobris. In Dominica prima menſis Octobris ponunt librum c Machabæorum uſque in Calendas Novembris. In Dominica prima menſis Novembris ponunt Ezechielem, & Danielem, & minores Prophetas uſque in Calendas Decembris. In Dominica prima menſis Decembris ponunt Eſaiam Prophetam uſque ad nativitatem Domini. In Natali μ d Domini e legunt primum de Eſaia tres lectiones. Prima lectio, Primo f tempore alleviata eſt terra Zabulon, &c. Secunda, Conſolamini g, conſolamini. Tertia, Conſurge, h conſurge. Deinde leguntur ſermones, vel homiliæ ad ipſum diem pertinentes. In natali Sancti Stephani homilia de ipſo die. In natali Sancti Joannis ſimiliter. In natali Innocentium ſimiliter. In natali Sancti Sylveſtri ſimiliter. ν In octava natalis Domini homilia de ipſo die. In Dominica prima poſt Nativitatem Domini ponunt epiſtolas Pauli uſque in Septuageſimam. In Epiphania lectiones tres de Eſaia. Prima lectio incipit, Omnes i ſitientes. Secunda, Surge K, illuminare Hieruſalem. Tertia, Gaudens l gaudebo in Domino. Deinde leguntur ſermones, vel homiliæ ad ipſum diem pertinentes.

¶ Corr. Rom. ð Mandamus) Poſt hoc verbum in Decreto Gelaſii ſequitur non incongrue: Item opuſcula beati Cypriani, &c. Sed Burchardus, & Ivo, & Pannormia habent, ut Gratianus. At certe in toto hoc capite tot modis diſcrepant collectiones ab originali, ut ſatis certo ſtatui non poſſit, quæ vera & pura ſit Gelaſii lectio: nec magnopere ſit mirandum, ſi nonnulla ſint, quæ difficultatem faciant. Quamobrem, quæ auxilio codicum tuto emendari poterant, ea ſunt emendata: cæteris locis partim indicatæ varietates, partim, quoniam omnes indicare infinitum fuiſſet, labor hic ad libros adeundi accurato lectori eſt relictus.

¶ ε Item geſta) Hinc uſque ad finem capitis omnia abſunt a pleriſque vetuſtis Gratiani codicibus: quod etiam Archidiaconus adnotavit. Sunt tamen ejuſdem Gelaſii uſque ad verſ. Cæterum qui libri, & apud Burchardum, & Ivonem referuntur proxime poſt ſuperiora.

¶ ζ Juvenci) Antea legebatur, Item Vincentii: reſtituta eſt vera lectio ex Gelaſio, Burchardo, & Ivone. De quo Juvenco meminit B. Hieronymus in Catalogo.

¶ η De ſancta Maria) In collectione Iſidori legitur, & de Maria, & obſtetrice. Apud Burchardum, & de Maria, vel obſtetrice. Apud Ivonem vero, & de ſancta Maria, vel de obſtetrice Salvatoris.

¶ ð Cæterum) Hinc uſque ad finem, neque in collectione Iſidori, neque in ullo veteri codice Gratiani eorum, quæ collata ſunt, invenimus. A verbo tamen, in Septuageſima ponunt, referuntur a Burchardo, & Ivone ſine auctoris nomine, in Pannormia ex Gelaſio cum LXX. Epiſcopis. Fere autem omnia habentur ſparſim in libro, qui Ordo Romanus nuncupatur.

¶ ι Pentateuchum) Apud Ivonem legitur, Heptateuchum, ut ultra quinque libros comprehendam librum Joſue, & Judicum, qua voce, ad librorum conjunctione, Beatus Hieronymus ad Lucinium ſcribens, utitur. Alii vero Heptateucum appellant, ut ſanctus Gregorius lib. 7. in d. 2. epiſt. 48. & lib. 10. epiſt. 22., & alibi, & Rabanus in præfatione in Hieremiam, & ordo Romanus cap. de Septuageſima.

¶ κ In Pſalmum 54.) Sic etiam apud Ivonem. In ordine Romano, cap. de officiis divinis a cœna Domini uſque in octavas Pentecoſtes, & apud Burchardum legitur, in Pſalmum 63. id eſt, Exaudi Deus orationem meam, cum deprecor. Itemque in cap. de ordine in nocte Paraſceves, Tres de tractatu Sancti Auguſtini de Pſalm. 63.

¶ λ In Octavis) Ipſum diem octavum ſolitum fuiſſe proferri nomine multitudinis, id eſt, Octavas, notabitur infra de conſecratione, diſt. 3. c. pronunciandum.

¶ μ In natali Domini) Burchardus, & Ivo habent in Vigilia natalis Domini, & ita in ordine Romano, cap. quod inſcribitur, In Chriſti nomine, incipit ordo catholicorum librorum, qui in Eccleſia Romana ponuntur. Pannormia autem habet ut Gratianus.

¶ Contius.) Sedit hic Gelaſius Papa doctiſſimus, ſub Anaſtaſio Orientis, & Theoderico Occidentis Imperatoribus circa annum CCCCXCI.

Centimetrum.*) Habebatur Pentametrum (in editione Antuerp. anno 1570.) Sed non parum his ſuberat error, cum nullum tale extet Virgilii carmen. In primo Conciliorum tomo Coloniæ poſtremum impreſſo repoſitum eſt, Centimetrum. At nec ſic quidem ſat recte; Conſtat enim illud Poema plus ducentis metris, ſeu verſibus: extatque impreſſum ſub titulo Probæ Falconiæ Valeriæ feminæ clariſſimæ. Itaque legendum puto Cento, aut Centrum, ut etiam in Iſidori manuſcripto, & in primis Conciliorum exemplaribus Lutetiæ parva forma impreſſis, quæ in plerique ſunt cæteris emendatiora. Hieronymus quoque in epiſtola ad Paulinum de ſacris Libris vocat Vergiliocentonas, & alium librum ſimilis argumenti Homerocentra: quis autem impreſſit ab Aldo.

Apocrypha.*) Hæc verba temere ab aliquo ſcripſit adjecta Beatus Rhenanus in Præfatione, quam edidit in principio Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Euſebii, forte ut librum vendibiliorem redderet. Sed non eſſe adjecta docet Corpus Canonum ab Iſidoro collectorum, ubi conſtanter hæc verba ſcribuntur. Sed nec iis aſſentior, qui de alio Euſebio hunc locum intelligi volunt, quam illius Cæſarienſis, cujus hodie extat utraque linguæ Hiſtoria Eccleſiaſtica, cum & Nicephorus in præfatione Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ ait in ejus Hiſtoria apparere excuſationes ejus hæreſeos, & idem Gelaſius paulo ante id ſignificat.

Tyconis *) Hic eſt Tyconius, cujus Auguſtinus in libro de doctrina Chriſtiana meminit, citatque eas regulas de interpretatione ſcripturarum.

c libros) Ivo.
d al. in natalem.
e al. in vigilia natalis Domini.) Burchard. & Ivo, & ordo Romanus.
f Eſa. 9.
g Eſa. 40.
h Eſa. 52.
i Eſa. 55.
K Eſa. 60.
l Eſa. 61.

¶ Pith.

¶ Pith. 1. *Gelaſius*) Citatur a quibuſdam ex Hormiſda PP. Decreto. Vide Radulphum Tungrenſem Decanum *de Canonum obſerv. propoſ.* 11.
2. *Beati*) Abeſt a V. C.
3. *Fideli*) V. C. *fide vel*, Vide Auguſtin. *Epiſt.* 48. 111. Euſeb. *lib.* 3. *Hiſt. cap.* 12. & Epiphan. *hær.* 30.
4 *Romana*) V. C. *Roma*.
5 *Patrum Conſultatione*) V. C. *duo*, *Patrum conſolatione*. al. *pro diverſarum partium conſultatione*.
6 *Quæ ita*) *Quæ iſta Conſultorum*, &c.
7. *Gregorii*) V. C. *Georgii*.
8. *Cum omni more ſuſcipimus*) Deſunt in V. Cod.
9. *Sanctæ Crucis*) V. C. *Cruces*.
10. *Revelationes*) V. C. *Relationes*.
11. *A Catholicis*) Abeſt vox *a*, in V. C.
12. *Thaddæi*) Tres V. C. *Matthia*.
13. *Apoſtolis*) V. C. *Evangelium nomine Petri Apoſtoli apocryphum*. *Evangelium nomine Jacobi minoris apocryphum*. Vide Auguſtinum *lib.* 22. *contra Fauſtum cap.* 19. *lib. ad verſus Adamantum c.* 17., *& lib. de Serm. Dom. c.* 38.
24. *Hyrcius*) V. C. *Efectus*.
15. *Liber de infantia*) V. C. *&* liber,
16. *Liber Ogia*) V. C. *Nomine Og.* in al. *Liber de Regia*.
27 *Apocryphus*) Addit V. C. *Liber, qui appellatur Phyſiologus, Laus Apoſtolorum apocryphus*.
28. *Sors Apoſtolorum*) al. *Sortes*. Extant in veteri Cod. Apoſtolorum Canonibus ſubjuncta.
29. Liber Lufanæ) V. C. *Suſanæ*.
30. *Poſtbumiaæ*) Hieron. *lib.* 11. *in Ezechiel. c.* 36.
21. *Similiter*) Radulph. Tungrenſis Decanus *de Canon. obſerv. c.* 11. 544.

DE AUCTORITATE, ET NUMERO *CANONUM APOSTOLORUM.

DISTINCTIO XVI.

1 A*Poſtolorum vero canones, qui per Clementem Pontificem Romanum, ſicut quidam aſſerunt, dicuntur eſſe* a *tranſlati, ſunt* a *quinquaginta*.
§ Correct. Roman. *a* Tranſlati] *In titulo, qui præponitur canonibus Apoſtolorum in collectione Iſidori, & in Concilio Stephano Papa IV.* [*cujus magnam partem Deuſdedit Cardinalis in ſua canonum collectione refert*] *pro voce*. tranſlati, *habetur*, prolati. *Dionyſius certe Exiguus nullam hujus verſionis mentionem facit, & aliqui ſcriptores ſolent epiſtolas Clementis hoc modo citare*, ex dictis Petri Apoſtoli per Clementem prolatis, *ut auctor Polyc. & alii*.

C. I. *Apoſtolorum canones Apoſtolica rejiciuntur auctoritate*.

Hos non recipiendos, ſed inter apocrypha deputatos, Iſidorus ſcribit, dicens:
(circ. ann. 700. *in Hiſpania*.)

CAnones 1, qui dicuntur Apoſtolorum, ſeu quinoſdem nec ſedes Apoſtolica recepit, nec Sancti Patres illis aſſenſum 2 præbuerunt, pro eo quod ab hæreticis ſub nomine Apoſtolorum compoſiti dignoſcuntur: quamvis in eis utilia 3 inveniantur, tamen ab auctoritate canonica, atque Apoſtolica eorum geſta conſtat eſſe remota, atque inter apocrypha deputata.
§ Corr. Roman. *Caput hoc eſt in præfatione Iſidori ad collectionem Conciliorum, quæ ex Bibliotheca Eccleſiæ Toletanæ deſcripta Romam miſſa eſt. Nam in illa, quæ vulgata Iſidori collectio, de qua initio dictum eſt, præponitur, contrarium potius videtur dici, & refertur infra, c.* Placuit, *hac ead. diſt. ſi modo idem eſt Iſidorus*.
¶ Pith. 1. *Canones, &c.*) Baron. t. 2. Annal. Eccl. *Canones, qui dicuntur Apoſtolorum, licet apocryphi habeantur, tamen plures eos recipiunt, &c.* Vide Turrian. l. 1. c. 23.
2. *Aſſenſum.*) V. C. *conſenſum*.
3. *In eis.*) V. C. *in eis quædam utilia tamen inveniantur, auctoritate*, &c.

C. II. *Apoſtolorum canones ſunt recipiendi*.

Zepherinus *autem contra ſcribit Epiſcopis per Siciliam conſtitutis, epiſt.* 1.
(ann. 198. *Roma in Siciliam*.)

SExaginta a ſententias a Apoſtoli præſcripſerunt b, cum aliis plurimis Epiſcopis, & ſervandas cenſuerunt.
§ Corr. Rom. *a* Sexaginta] *Ivo etiam, & auctor Pannoniæ habent*, Sexaginta. *Itemque originale in margine. Sed in textu*, Septuaginta. *Polycarpus*, Quinquaginta.

a Ivo part. 4. cap. 107. Pann. l. 2. c. 125. Polyc. l. 3. tit. 20.
b al. præfixerunt] orig.

C. III. *Exceptis quinquaginta capitulis, canones Apoſtolorum inter apocrypha deputantur*.

Item Leo 4 *Papa IX.* * *contra epiſtolam Nicetæ Abbatis*. 4
[ann. 1054. *Roma Conſtantinopolim*.]

CLementis c librum, id eſt, Petri Apoſtoli itinerarium, & Apoſtolorum canones numerant Patres inter apocrypha, *exceptis quinquaginta capitulis, quæ decreverunt orthodoxæ d fidei adjungenda.
§ Correct. Roman. *a* Item Leo) *Hoc caput ſumptum eſt ex reſponſione Humberti, Legati Leonis IX. ad libellum Nicetæ Presbyteri & Monachi contra Latinos editum, quæ Romæ in monaſterio Sanctæ Mariæ Novæ, & in multis privatis Bibliothecis erat manuſcripta. Merito autem potuit citari Leo IX. quod ejus auctoritate & juſſione Humbertus Legatus ſedis Apoſtolicæ eo ſcripſerit*.

c Ivo p. 4. c. 105. Pann. l. 2. c. 124.
d al. regulis orthodoxis) al. regulis orthodoxæ)

¶ Chartus. * Leo IX.) Leo nonus ſedit circa annum Chriſti 1050. regnante Henrico rege Francorum.
¶ Chartus. * *Apocrypha*.) Hoc ſane veriſſimum eſt vel hac ratione, quod quotquot extant Latinorum Canonum, & Conciliorum exemplaria, non plures quam quinquaginta priores Apoſtolorum canones habent. Et Gloſſæ quædam manuſcriptæ, apud Gratianum ajunt, hodie ab Eccleſia Latina teneri, quod dicitur *hoc c. Clementis*, & alios xxxv. Canones eorundem Apoſtolorum in deſuetudinem abiiſſe.
¶ Pith. 4. *Nicetæ Abbatis*.) *De Monaſterio Studii*.

C. IV. *Item* VI. Synodus, *cap.* 2.
[ann. 693. *Conſtantinopoli*.]

PLacuit a huic ſanctæ Synodo, ut amodo confirmata & rata ſint canonum Apoſtolorum LXXXV. capitula.

a Ivo p. 4. c. 106. Pann. l. 2. c. 125.

Epiſtola β *Iſidori in capite Canonum*.
[circ. ann. 800. *in Hiſpania*.]

Iſidorus β ſervus f Chriſti, Lectori ſuo conſervo. §. 1. Propter eorum auctoritatem cæteris Conciliis præponimus canones, qui dicuntur Apoſtolorum, licet a quibuſdam apocryphi dicantur, quoniam plures eos recipiunt, & ſancti Patres eorum ſententias Synodali auctoritate roboraverunt, & inter canonicas poſuerunt conſtitutiones. *Item infra*. §. 2. Primo quidem ordo, ut prædictum eſt, de celebrando Concilio inſertus habetur, & poſtmodum canonum Apoſtolorum, ac primorum Apoſtolicorum (id eſt, a Sancto Clemente uſque ad Sanctum Sylveſtrum) decretorum, atque diverſorum Conciliorum breviarium interpolatur, ſequens ordinem ſuum.
§ Corr. Rom. *a* Epiſtola) *Hæc epiſtola ab Ivone vocatur Præfatio in Opus canonum, & eſt ea, quæ Iſidori nomine eſt præpoſita tomis Conciliorum, licet in vetuſtiore editione, in qua prior eſt Iſidori collectio, nonnulla verba deſiderentur. Eſt autem confectum hoc caput ex duobus locis illius Præfationis. Nam verba illa*, Propter eorum auctoritatem, &c. *uſque ad ver.* conſtitutiones, *non longe abſunt ab initio: reliqua vero ſunt in extremo*.
§ β Iſidorus ſervus] *In Pannormia eſt eodem modo, atque apud Gratianum. Apud Ivonem, & in manuſcriptis collectionis illius codicibus eſt:* Iſidorus Mercator ſervus Chriſti conſervo ſuo, & parenti fidei g in Domino ſalutem. *In vulgatis autem Conciliorum editionibus*: Iſidorus peccator, ſervus, &c.

f Ivo p. 4. c. 107. Pann. l. 2. c. 105.
g al. fideli.

Gratian. *Item cum Hadrianus Papa Sextam Synodum recipiat cum omnibus canonibus ſuis, cum etiam ſancta eſſe univerſalia Concilia profeſſione Romani Pontifices ſint roborata, in ſexta h autem Synodo, ſive in ſeptimo Concilio, Apoſtolorum canones ſint recepti, & approbati: patet, quod non ſint inter apocrypha deputandi*.

h al. ſeptima Synodo, ſive Concilio) al. ſexta Synodo, ſive in ſeptimo Concilio.

C. V. Sexta Synodus *auctoritate Hadriani corroboratur*.

Unde ſcribit Hadrianus 5 Papa *Tharaſio Patriarchæ* (ann. 785. *Conſtantinop*.)

SExtam a Synodum i ſanctam recipio cum omnibus canonibus ſuis.
§ Corr. Rom. *a* Sextam] *Hoc habetur in ſecunda actione ſeptimæ Synodi in epiſtola Hadriani ad Tharaſium. Sed eo in loco Hadrianus refert verba Synodicæ epiſtolæ a Tharaſio ad ſe miſſæ. Et hæc Gratianus non refert propria ejus Epiſtolæ verba. In verſione enim Anaſtaſii Bibliothecarii ſic legitur:* Invenimus autem in prædicta Synodica epiſtola ſanctitatis veſtræ, poſt plenitudinem fidei, & confeſſionem ſacri Symboli, & omnium ſanctorum ſex Synodorum, & de ſacris, & venerabilibus characteribus miraculum laude, ac veneratione digniſſimum contineri. Quare & eaſdem ſanctas ſex Synodos ſuſcipio cum omnibus regulis, quæ jure, ac divinitus ab ipſis promulgatæ ſunt. *Et hæc quidem poſtrema verba ſunt etiam in illa ipſa Tharaſii epiſtola: quod in Concilio Græco, & nova interpretatione clare apparet*.
¶ Pith. 5. *Hadrianus*.) Vide Concil. VII. *act.* 11. Franc. Turrian. *de VI. Synodo p.* 33. arguit falſi Gratianum: ſed Grat. verba epiſtolæ Tharaſii ab Hadriano in ſua colata pro Hadriani verbis poſuit. Baronius aliter *annal.* Cent. 2. *c.* 16.
6. *Sextam Synodum*.) Vide Centuriat. *tom.* 9. *p.* 530. 537.

i Ivo p. 4. c. 121.

Gratianus. *Sed dubitatur de eo, an canones conſcripſerit: quod in quarta actione ſextæ* β *Synodi facile abſolvitur*.
§ Corr. Rom. β Sextæ] *In ſecundo, & tertio Vaticanis eſt*, ſextæ, *alias*, ſeptimæ. *Et vere ſeptima eſt, ſed ob gloſſam nihil eſt mutatum*.

C. VI. *Sexta Synodus canones conſcripſit*.

Ait enim Petrus Epiſcopus Nicomediæ.
[ann. 785. *Conſtantinopoli*.]

HAbeo a librum K continentem canones ſanctæ ſextæ Synodi. Patriarcha dixit: §. 1. Quidam ſcandalizantur

K Ex actione quarta ſeptimæ Synodi. Ivo p. 4. cap. 121.

tur per ignorantiam pro canonibus iſtis, dicentes: Numquid ſexta Synodus canones fecit? Sciant ergo, quoniam ſancta Synodus ſexta ſub Conſtantino congregata eſt contra eos, qui dicebant unam operationem, & unam voluntatem eſſe in Chriſto, in qua ſancti Patres illos, ut hæreticos anathematizaverunt, & orthodoxam fidem explanaverunt.

a pa. § 2. Et ſoluta Synodus eſt Conſtantini xiv. anno. Poſt quatuor vero, aut quinque annos iidem ſancti Patres congregati ſunt ſub Juſtiniano, filio Conſtantini, & prædictos canones promulgaverunt, de quibus nullus dubitet. Qui enim ſub Conſtantino in Synodo fuerunt, iidem ipſi Epiſcopi ſub Juſtiniano iſtis canonibus ſubſcripſerunt. Oportebat enim, ut Synodus univerſalis canones Eccleſiaſticos promulgaret. *Item* §. 3. Sancta l ſexta Synodus poſt promulgatam ab ea diffinitionem contra Monothelitas, Conſtantino Imperatore, qui eam congregaverat, non multo poſt defuncto, & Juſtiniano ejus filio regnante pro eo. §. 4. Eadem ſancta Synodus divinitus inſpirata, iterum Conſtantinopoli quarto, aut quinto anno congregata eſt, & canones numero CII. ad correctionem Eccleſiæ promulgavit.

l *Ex ſexta actione ſeptimæ Synodi.*

¶ Corr. Rom. a Habeo librum] *Verba ſunt Petri Epiſcopi Nicomediæ, ac Tharaſii Patriarchæ Conſtantinopolitani, actione quarta ſeptimæ Synodi: quod quidam ipſi de centum ac duobus canonibus dixerunt, qui in Trullo tempore Juſtiniani Rhinotmeti, ſecundo anno ſuæ revocationis ad imperium, editi ſunt. Verum ex his ipſis verbis Tharaſii apparet, eos canones non eſſe propter ſextæ Synodi: quia ſcatur, poſt annos quatuor, aut quinque, quam ea Synodus fuerat abſoluta, canones illos fuiſſe editos: quo tempore certiſſimum eſt, neque eundem Romanum Pontificem, neque eoſdem Epiſcopos fuiſſe. Quanquam in hac ratione temporis potius credendum eſt diligentiſſimis chronologis: Theophani, (cujus etiam verba, quæ ad hunc locum pertinent, ex originali Græco, quod in Bibliotheca Vaticana extat, ſunt fideliter tranſlata leguntur apud Franciſcum Turrianum, lib. de 6. 7. & 8. Synodo) & Anaſtaſio, & Georgio Cedreno, quam Tharaſio.) Illi enim non quatuor, aut quinque, ut Tharaſius, ſed viginti ſeptem annos a fine ſextæ Synodi tempore Agathonis habitæ, uſque ad hanc hujuſmodi decretorum editionem aſſerunt interceſſiſſe. Epiſcopos vero, qui hos ediderunt, noluiſſe ipſos edere tanquam canones ſextæ Synodi, ſed voluiſſe ſupplere, quod videbatur in quinta, ac ſexta Synodo deeſſe, epiſtola illorum ad Imperatorem allevata teſtatur. Itaque novo dicendo eſt hac Epiſcoporum coitio; ideoque Græci illam, ut ſcribit Balſamon* πενθέκτην, *id eſt, quintamſextam Synodum appellant. Cæterum non fuiſſe omnes illos Canones a Romana Eccleſia receptos, duo viri rerum Eccleſiaſticarum peritiſſimi, Anaſtaſius Bibliothecarius, & Humbertus Leonis IX. Legatus aperte teſtantur. Humbertus quidem his verbis:* Non autem mirum, ſi Agathoni Papæ, & ſanctis Patribus ſextæ Synodi veſtra imponatis deliramenta, & quæ aut corrupiſtis, aut finxiſtis capitula: cum & ipſi Domino JESU, & Apoſtolis ejus imponatis figmenta. Unde nos ſcientes, ſextam Synodum, ad deſtruendam hæreſim Græcorum Monothelitarum, non autem ad tradendum Romanis novas conſtitutiones congregatam, capitula, quæ nobis ſub ejus auctoritate apponitis, omnino refutamus, quia prima & Apoſtolica ſedes nec aliquando ea accepit, nec obſervat hactenus. *Anaſtaſius vero in præfatione in Septimam Synodum ad Joannem VIII. Romanum Pontificem ita ſcripſit:* Ergo regulas, quas Græci in ſexta Synodo perhibent editas, ita in hac ſeptima Synodo principalis ſedes admittit, ut nullatenus ex his illæ recipiantur, quæ prioribus canonibus, vel decretis ſanctorum ſedis hujus Pontificum, aut certe bonis moribus inveniuntur adverſæ; quamvis omnes hactenus ex toto maneant apud Latinos incognitæ, quia nec interpretatæ. Sed nec in cæterarum Patriarchalium ſedium, licet Græca utantur lingua, reperiuntur archivis: nimirum, quia nulla earum, cum ederentur, aut promulgans, aut conſentiens, aut ſaltem præſens inventa eſt. Quanquam eoſdem Patres illas Græci promulgaſſe perhibeant, qui in ſexta Synodo ſunt inventi: ſed nullis certe probare poſſunt indiciis.

¶ Pith. 7. *& unam voluntatem eſſe.*) V. C. *& voluntatem in Chriſto.*

8. *De quibus nullus.*) V. C. *& nullus de his.*

9. *Epiſcopi.*) Abeſt a V. C.

Gratian. *Ex his ergo colligitur, quod ſexta Synodus bis congregata eſt. prima ſub Conſtantino Imp. & nullos canones conſtituit: ſecunda ſub Juſtiniano filio ejus, & præfatos canones promulgavit.*

C. VII. *Conſtitutiones* Synodi ſextæ.

Unde ſancti Patres in eadem Synodo m *ſecundo congregati, dixerunt:*

(ann. Chr. 693. *Conſtantinopoli.*)

m *Ivo ſeptimam vocat.*

n *Ivo part. 4. cap. 123. In oratione allocutoria Patrum, qui in Trullo convenerunt ad Juſtinianum Imperatorem.*

o *c. 2. ejus Synodi, ſupra eod. c. placuit.*

p *Ivo p. 4. c. 124. Panor. l. 2. c. 117.*

QUoniam n ſanctæ n, & univerſales Synodi, quinta ſub Juſtiniano Auguſto, ſexta ſub Conſtantino patre ſuo Auguſto β, de myſterio fidei pleniſſime diſputantes, canones non fecerunt, ſicut cæteræ quatuor univerſales Synodi: propterea nos convenientes in hanc Imperialem urbem ſacros canones conſcripſimus. *Item* o. §. 2. Placuit huic ſanctæ Synodo, ut amodo confirmata, & rata ſint canonum Apoſtolorum LXXXV. capitula. *Item* §. 2. Confirmamus p γ & cæteros ſanctorum ac canones & Synodos, id eſt, Nicænam, Ancyranam, Neocæſarienſem, Gangrenſem, Antiochenam, Laodicenſem, Conſtantinopolitanam, Epheſinam primam, Chalcedonenſem, Serdicenſem, & Carthaginenſem δ, & opuſcula Theophili Alexandrini Epiſcopi, & Dionyſii ε Alexandrini Epiſcopi, & Petri Alexandrini Epiſcopi & martyris, Gregorii et Thaumaturgi Neocæſarienſis Epiſcopi, Athanaſii Epiſcopi Alexandrini, Baſilii Cæſareæ Cappadociæ Epiſcopi, Gregorii Nyſſeni Epiſcopi, Gregorii Theologi, Amphilochii Iconienſis Epiſcopi, Timothei Alexandrini Epiſcopi, Gennadii q in Conſtantinopolitani Epiſcopi, Cyrilli Alexandrini Epiſcopi, Cypriani Carthaginenſis Epiſcopi, & Synodum ζ ſuam.

q *al. Germani.*

¶ Corr. Rom. α Quoniam) *Emendata ſunt multa in hoc capite, ex canone ſecundo eorum, qui ſextæ Synodo tribuuntur, in quo indicantur Concilia, & auctores canonum, quibus Græci utebantur. Sunt autem verba illius canonis apud Gratianum, & Ivonem in ſummam redacta.*

¶ β De myſterio) *Græce eſt,* τὸ περὶ τῆς πίστεως μυστήριον διατρανώσασαι, *id eſt,* fidei myſterium patenter declarantes.

¶ γ Confirmamus] *Ivo habet,* confirmamus ſanctorum Patrum canones, & Synodos, &c. *Græce eſt,* ἐπισφραγίζομεν δὲ καὶ τοὺς λοιποὺς πάντας ἱεροὺς κανόνας τοὺς ὑπὸ τῶν ἁγίων καὶ μακαρίων πατέρων ἡμῶν ἐκτεθέντας τουτ' ἔστιν, τῶν ἐν Νικαίᾳ συναθροισθέντων, &c. *id eſt,* obſignando autem confirmamus & cæteros omnes ſacros canones, qui a ſanctis & beatis Patribus noſtris ſunt editi, id eſt, ab iis, qui Nicæam convenerunt, &c.

¶ δ Carthaginenſem] *Apud Ivonem ſequitur,* Conſtantinopolitanam ſub Nectario, & opuſcula Theodoſii, al. Theophili, &c. *Græce autem eſt,* καὶ τῶν αὖθις ἐν ταύτῃ τῇ θεοφυλάκτῳ καὶ βασιλίδι πόλει συνελθόντων ἐπὶ Νεκταρίου τοῦ τῆς βασιλίδος ταύτης πόλεως προέδρου καὶ Θεοφίλου τοῦ γενομένου Ἀλεξανδρείας ἀρχιεπισκόπου. *id eſt,* & eorum, qui rurſum in hac a Deo cuſtodita, & Imperiali urbe convenerunt ſub Nectario, imperialis hujus civitatis Præſide, & Theophilo, qui Alexandriæ fuit Archiepiſcopus.

¶ ε Et Dionyſii] *In canone Græco vulgato ſcriptum eſt, quemadmodum etiam apud Gratianum,* Dionyſii Alexandrini Epiſcopi, & martyris. *Sed apud Balſamonem, & Ivonem legitur, quemadmodum reſtitutum eſt,* Dionyſii Archiepiſcopi Alexandrinorum Megalopolis, & Petri Alexandriæ Archiepiſcopi, & martyris. *Reliquas varietates per ſe accuratus lector notabit.*

¶ ζ Et Synodum] *In iſto canonis loco eſt error. quia illa Synodus Cypriani probatur, in qua ipſe cum multis aliis Africæ Epiſcopis putavit, baptizatos ab hæreticis verum baptiſma non recepiſſe: cum tamen B. Auguſtinus aſſerat, aliam extitiſſe traditionem Apoſtolorum, & ipſam Cypriani ſententiam plenario totius orbis Concilio excluſam fuiſſe teſtetur.*

¶ Pith. 10. *Sanctorum.*) V. C. addit *Patrum.*

11. Et *Petri Alexandri Epiſc. & mart.*) Hæc deſunt in V. C.

12. *Gennadii.*) Idem V. C. *Germani.*

C. VIII. *Auctoritate Romani Pontificis ſancta octo Concilia roborantur.*

Item ex diurno a libro *profeſſo Romani Pontificis.*

[circ. ann. 715.]

r *Ivo part. 4. cap. 132. Panor. l. 2. cap. 123.*

s *al. manimodis.) Ivo.*

SAncta r octo univerſalia Concilia, id eſt, primum Nicænum, ſecundum Conſtantinopolitanum, tertium Epheſinum, quartum Chalcedonenſe, item V. Conſtantinopolitanum, & VI. Item Nicænum VII. * Octavum quoque Conſtantinopolitanum, uſque ad unum apicem immutilata ſervare, & pari honore, & veneratione digna habere, & quæ prædicaverunt, & ſtatuerunt modis s omnibus ſequi, & prædicare, quæque condemnaverunt, ore & corde condemnare profiteor.

¶ Corr. Rom. a Item ex diurno) *Integram profeſſionem fidei, quando quis in Romanum Pontificem promovebatur, refert Deuſdedit Cardinalis in collectione canonum, quæ ſervatur in Bibliotheca Vaticana.*

¶ Contius. * *Nicænum ſeptimum.*) De hoc variæ inveniuntur opiniones: nam in magno Ivonis Decreto Eccleſiæ Sancti Victoris *parte.* 4. ita ſcriptum legitur *Actio* VI. *tom.* 1. *contra falſam ſeptimam Synodum.* Septima Synodus quomodo dicitur, quæ non concordat præcedentibus ſex univerſalibus Synodis? Omne, quod ſeptimum ponitur, conſequens debet habere cum rebus prænominatis. Si vero in nullo prænumeratis rebus participat, nec eis connumerari poteſt. Hactenus ex Ivone. Aimonius quoque Monachus in *Hiſtoria Caroli Magni* ait, eam Synodum in Synodo a Carolo poſtea congregata abrogatam *lib.* 4. c. 85. Cui adſtipulatur Platina *in Hadriano*, & Regino Monachus *lib.* 2. Contra autem ipſemet Hadrianus Papa Romanus, cujus tempore illa Synodus congregata fuit, eam approbavit, ut apparet ex eodem libro Ivonis, eadem parte his verbis. *Reſponſione Hadriani Papæ contra objectiones quorundam ad Carolum. Sancta. & infra. Item, ipſam ſeptimam Synodum ſuſcepimus. Nam ſi eam minime recepiſſemus, ad ſuum priſtinum vomitum erroris fuiſſent reverſi Græci, qui pro tot millibus animarum Chriſtianorum habemus reddere rationem.* Sed locos illos, quibus damnatur ſeptima Synodus, non ad illam ſeptimam, quæ extat, referendos eſſe plerique putant, ſed ad aliam Synodum Epheſinam tertiam ab hæreticis paulo ante veram ſeptimam hanc congregatam, & falſo ab Hæreticis ſeptimam cognominatam. Quod & in anathematiſmis, qui in principio Nicænæ ſecundæ Synodi habentur, manifeſte exprimitur.

C Quo

Quo autem tempore ſexta Synodus, & prima, ſecunda, tertia, quarta, & quinta congregatæ ſunt, Beda in libro de temporibus. c. 65. ſcripſit, dicens:
[*circ. ann. 726. in Anglia.*]

C. IX. *De temporibus Conciliorum.*

t Ivo p. 4. c. 123. Pann. l. 2. c. 113. SExta t Synodus univerſalis Conſtantinopoli celebrata eſt, & Græco ſermone conſcripta, temporibus Papæ Agathonis, exequente, ac reſidente piiſſimo Principe Conſtantino intra palatium ſuum, ſimulque Legatis Apoſtolicæ ſedis, & Epiſcopis CL. reſidentibus. §. 1. Prima enim univerſalis Synodus in Nicæa congregata eſt contra Arium CCCXVIII. Patrum, temporibus Julii u Papæ, ſub Conſtantino Principe. §. 2. Secunda, in Conſtantinopoli CL. Patrum, contra Macedonium, & Eudoxium temporibus Damaſi Papæ, & Gratiani Principis, quando Nectarius eidem urbi eſt ordinatus Epiſcopus. §. 3. Tertia, in Epheſo ducentorum Patrum, contra Neſtorium Auguſtæ urbis Epiſcopum, ſub Theodoſio magno Principe, & Papa Cœleſtino. §. 4. Quarta, in Chalcedone, DCXXX. Patrum, ſub Leone Papa, temporibus Martiani Principis, contra Eutychem nefandiſſimorum Præſulem monachorum.
u Pann. lib. 2. c. 155. §. 5. Quinta x item Conſtantinopoli temporibus Vigilii Papæ, ſub Juſtiniano Principe, contra Theodorum, & omnes hæreticos.

¶ Corr. Rom. u Julii) *Certum eſt Synodum Nicænam primam celebratam eſſe tempore Sylveſtri. Sed in illa temporum obſcuritate mirandum non eſt, Bedam & alios erraſſe.*

C. X.

Isid. [*circ. ann. 700. in Hiſpania.*]

x Anſel. in prolegom. in principio collectionis Conciliorum. PRima β autem x Synodus in Nicæa, CCCXVIII. Patrum, contra Arium Alexandrinum Presbyterum, qui tres gradus in Trinitate aſſerebat, Patrem ſcilicet majorem, Filium minorem, Spiritum ſanctum creaturam, temporibus Conſtantini Principis, & Sylveſtri Papæ Romani, Macarii Hieroſolymitani, Alexandri y Alexandrini, qui, condemnata eadem hæreſi, ſtatuerunt canones viginti, quorum auctor maxime
y Sanctus Alexandr.) orig. prætatus y Alexander Epiſcopus fuit. §. 2. Secunda in Conſtantinopoli, contra Macedonium Conſtantinopolitanum Epiſcopum, qui negabat Spiritum ſanctum Deum eſſe, temporibus Gratiani, & Theodoſii Principum, Damaſi Papæ Romani,
z deeſt in orig. Cyrilli Hieroſolymitani, Nectarii δ z Conſtantinopolitani, qui condemnata prætata hæreſi ſtatuerunt canones tres; quorum maxime auctor Nectarius Conſtantinopolitanus fuit. §. 3. Tertia in Epheſo ducentorum Patrum, contra Neſtorium Conſtantinopolitanum Epiſcopum, qui dicebat, beatam Virginem Mariam non Dei, ſed hominis tantummodo genitricem, ac aliam perſonam carnis, aliam faceret Deitatis, temporibus
a magni Principis.) orig. Theodoſii Principis a junioris, Cœleſtini Papæ Romani, Juvenalis Conſtantinopolitani Epiſcopi, Cyrilli Epiſcopi Alexandrini: qui duodecim capitula contra Neſtorii blaſphemiarum eaſdem capitula, auctore eodem ſancto Cyrillo, anathematizando conſcripſerunt. §. 3. Quarta in Chalcedone ſexcentorum triginta Patrum, contra Eutychem Conſtantinopolitanum Abbatem, qui aſſerebat, Chriſtum poſt humanam aſſumptionem, non ex duabus naturis exiſtere, ſed ſolam in eo divinam naturam permanere, temporibus Martiani Principis, Leonis Papæ Romani, Juvenalis Hieroſolymitani, Anatolii Conſtantinopolitani, qui condemnata præſcripta hæreſi, ſtatuerunt canones viginti ſeptem, quorum auctor maxime idem Sanctus Anatolius Conſtantinopolitanus Epiſcopus fuit. §. 4. Quinta in Conſtantinopoli, contra Theodorum Mopſueſtenum, & omnes hæreticos, qui Theodorus dicebat aliud b
b al. aliam Deum eſſe verbum, & alium Chriſtum. eſſe Dei Verbum, & aliud Chriſtum, & ſacram Virginem Mariam negabat Dei genitricem fuiſſe, temporibus Juſtiniani Principis, Vigilii Papæ Romani, Domnini c Antiochem,
c al. Domini. ni, Eutychii Conſtantinopolitani: qui quatuordecim capitula anathematizando ſcripſerunt contra Theodori, & ſociorum ejus blaſphemias. §. 5. Sexta in Conſtantinopoli CL. Patrum, contra Macarium Antiochenum Epiſcopum, & ſocios ejus, qui unam voluntatem, & operationem in Chriſto falſa ſuſpicione aſſerebant, temporibus Conſtantini Principis, Agathonis Papæ Romani, Georgii Conſtantinopolitani: qui condemnata hæreſi prædicta, anathematizando ſcripſerunt novem s capitula inferius annexa.

¶ C. R. β Prima] *Caput hoc invenitur & in recentioribus editionibus Conciliorum, & in vetuſtiore Coloniensi, Anno M. D. XXX & in manuſcripta collectione, quam dictum eſt aſſervari in Bibliotheca Vaticana: ſed non in collectione, quæ eſt in Bibliotheca monaſterii Dominicanorum. Ponitur autem ante Præfationem, quæ nomen Iſidori, mercatoris quidem in manuſcriptis, peccatoris autem in impreſſis præfert. Et ſane in illa Præfatione tantum quatuor generalium Synodorum mentio fit, ſexta vero poſt Iſidori Hiſpalenſis obitum eſt habita.*

¶ γ Alexander) *Apud Anſelmum eſt, ut apud Gratianum. In originali,* Alexandri Conſtantinopolitani. *Sed utraque videtur lectio, ſi utraque examinetur. Nam & Epiſcopus Conſtantinopolis, & Epiſcopus Alexandriæ, tempore illius Synodi, Alexandri nomine vocabantur.*

¶ δ Nectarii] *Antea legebatur, quemadmodum etiam apud Anſelmum,* Nectarii Alexandrini. *Emendatum eſt ex originali. Sed fortaſſis & hoc loco integra lectio hæc eſt,* Nectarii Conſtantinopolitani, & Timothei Alexandrini.

¶ s Novem] *In loco citato ex collectione Iſidori legitur,* ſcripſerunt octo capitula, *& verba illa,* inferius annexa, *ibi non habentur. In Conciliis deinde Coloniæ impreſſis, poſt actionem ſextæ Synodi, ex vetuſto codice monaſterii S. Bavonis, reſtituuntur novem capitula, & ante primum capitulum ſunt hæc verba,* ſcripſerunt novem capitula inferius annexa, *quæ apud Anſelmum quoque habentur.*

C. XI. d (*circ. ann. 750.*)

d Deuſdedit Cardinalis, & Anſelmus in prolog. ante nomen Iſidori in ſecundum. PRima e adnotatur 13 Ancyrana Synodi, quam ante Nicænam fertur fuiſſe, ſed propter auctoritatem majorem poſtponitur; in qua Patres XVIII. ſtatuerunt canones XXIV. e quorum auctor maxime Vitalis Antiochenus Epiſcopus extitit.
e in Græco vulgato, & apud Balſamonem ſunt XXV. §. 1. Secunda Neocæſarienſis, quæ poſt Ancyranam, & ante Nicænam β legitur fuiſſe; in qua Patres ſexdecim ſtatuerunt canones XIV. f quorum auctor maxime Vitalis Epiſcopus Salaminius g extitit. §. 2. Tertia Gangrenſis, quæ poſt Nicænam legitur fuiſſe, in qua Patres XVI. ſtatuerunt canones XX.
f ibid. ſunt XV. g al. Zelamitanus. propter quaſdam neceſſitates Eccleſiaſticas; maxime contra Euſtathium, qui dicebat, quod nullus in conjugali ordine poſitus, nec ullus fidelis, qui non omnibus renunciaret, quæ poſſideret, ſpem apud Dominum haberet: & multa alia venenoſa, quæ enumerare longum eſt. §. 3. Quarta 14 Sardicenſis, * in qua Patres LX. γ ſtatuerunt canones XXI. quorum auctor maxime Oſius Corduhenſis Epiſcopus, & Vincentius Capuanus Epiſcopus, & Januarius δ Beneventanus, & Calepodius Neapolitanus, ſanctæ 15 Romanæ Eccleſiæ Legati extiterunt. §. 4. Quinta Antiochena, in qua Patres XXIX. h
h al. XXX. ſtatuerunt canones XXV. quorum maxime auctor Euſebius Palæſtinenſis Epiſcopus extitit. §. 5. Sexta Laodicenſis, in qua Patres XXXII. ſtatuerunt canones LIX. quorum auctor maxime Theodoſius Epiſcopus extitit. §. 6. Septima ε Carthaginenſis, in qua Patres CCXVII. i ſtatuerunt canones
i al. CCXVIII. XXIII. quorum auctor maxime Aurelius Carthaginenſis Epiſcopus extitit. Etiam ſanctus Auguſtinus Hipponenſis Epiſcopus in eadem Synodo legitur fuiſſe, temporibus Honorii Auguſti. §. 7. Octava, Africana * ſub Theodoſio minore Auguſto: in qua Patres CCXVII. recitaverunt, & firmaverunt canones CV. qui per diverſa Concilia Africanæ provinciæ, temporibus Aurelii Carthaginenſis Epiſcopi, leguntur eſſe conſcripti. §. 8. Nona Arelatenſis, in qua Patres CC. K 16
K abeſt numerus a collectione exemplari Vaticano. ſtatuerunt canones quatuor: quorum auctores maxime Sylveſter urbis Romæ Epiſcopus, & S. Marinus Arelatenſis Epiſcopus extiterunt, temporibus Conſtantini Auguſti, ſicut quidam aſſerunt. §. 9. Decima item Arelatenſis, in qua Patres XIX. ſtatuerunt canones: quorum auctor maxime S. Cæſarius Arelatenſis Epiſcopus extitit. §. 10. Undecima item Arelatenſis; in qua Patres XVI. ſtatuerunt canones. §. 11.
l al. Hortenſico. Duodecima item Arelatenſis in Vico Hortenſi l 17 in qua Patres XI. ſtatuerunt canones: quorum maxime auctor ſanctus Cæſarius Arelatenſis Epiſcopus extitit. §. 12. Tertia decima item Arelatenſis, in qua Patres XIX. ſtatuerunt canones: quorum
m al. Savaudus. al. Sapidius. auctor maxime Sapidius m 18 Arelatenſis Epiſcopus extitit. §. 13. Quartadecima Arauſicenſis, in qua Patres XVI. n ſtatuerunt canones: quorum auctor maxime Hilarius Epiſcopus extitit.
n al. XXVI. §. 14. Quintadecima Epaonenſis ζ 19, in qua Patres XXVI. ſtatuerunt canones XXXIX. 20 quorum auctor maxime Cæſarius Epiſcopus extitit.

o al. XXXIV. §. 15. Sextadecima Agathenſis, 21 in qua Patres XXIX. o ſtatuerunt canones: quorum auctor maxime Cæſarius Epiſcopus extitit. §. 16. Septimadecima p Aurelianenſis, in qua Patres LXXII. ſtatuerunt canones: quorum auctor maxime Aurelius Arelatenſis Epiſcopus extitit, temporibus Clodovei
p Habetur in collectione Iſidori impreſſa. Regis. p §. 17. Octavadecima item Aurelianenſis, in qua Patres XXXI. ſtatuerunt canones: quorum auctor maxime Melanius 22 Rhedonenſis Epiſcopus extitit. §. 18. Nonadecima item Aurelianenſis, in qua Patres XXX. ſtatuerunt canones, quorum auctor maxime S. Albinus Andegavenſis Epiſcopus extitit. §. 19. Vigeſima Arvernenſis, in qua Patres XV. ſtatuerunt
q al. Brivatenſ. al. Bitericenſis. canones: quorum auctor maxime Honoratus Bricatenſis q 23 Epiſcopus extitit. §. 20. Vigeſimaprima Matiſcenſis r in qua
r al. Moriſcenſis. Patres XXI. ſtatuerunt canones: quorum auctor maxime Priſcus Lugdunenſis Epiſcopus extitit s. §. 21. Vigeſima ſecunda item Matiſcenſis, in qua Patres LXXXVI. ſtatuerunt canones: quorum auctor maxime idem Priſcus Lugdunenſis Epiſcopus extitit.
s Habetur in collectione Iſidori Vaticana. §. 22. Vigeſimatertia Lugdunenſis, in qua Patres XVIII. ſtatuerunt canones: quorum auctor maxime Philippus Viennenſis Epiſcopus extitit. §. 23. Vigeſimaquarta item Lugdunenſis, in qua Patres XX. conſtituerunt canones: quorum auctor maxime idem Priſcus Lugdunenſis Epiſcopus extitit.

¶ Correct. Rom. α Prima] *Major pars hujus capitis, id eſt, uſque ad finem verſiculi,* Nonadecima, *habetur in collectione Iſidori impreſſa, ante præfationem ipſius Iſidori. In Vaticana autem uſque ad finem verſic.* Vigeſimaprima. *Deuſdedit, & Anſelmus integrum ante ſuas collectiones habent. Neque vero ſummula hæc ejuſdem Iſidori eſſe paret. nam neque Præfationi ipſius, neque collectioni reſpondet: in qua, ut cætera mittantur varietates, multa referuntur Concilia Hiſpaniæ, quorum hic nulla mentio.*

¶ β Ante Nicænam] *Sic eſt emendatum ex Anſelmo, & Deuſdedit, & Vaticana collectione. Nam ante legebatur,* Antiochenam. *In collectione autem Iſidori impreſſa legitur quidem,* Nicænam, *ſed deeſt vox,* ante. *Sic autem legendum eſſe, quemadmodum eſt emendatum, oſtendunt verba, quæ ipſum Neocæſarienſe Concilium antecedunt,* οἱ κανόνες δεύτεροι μέν εἰσι τῶν ἐν Ἀγκύρᾳ, τῶν δὲ ἐν Νικαίᾳ προγενέστεροι. *id eſt,* qui canones poſteriores quidem Ancyranis, anteriores autem Nicænis ſunt, *quo loco in collectione Iſidori impreſſa mendoſe eſt.* Et hi quidem canones ſecundi ſunt eorum, qui in Ancyra, & Cæ-

ſarea

ſeruo expoſiti ſunt. *Redundat enim illud*, & Cæſarea, *quare in recentioribus editionibus Conciliorum omiſſum eſt. Similis error eſt in codice canonum Moguntino.*

§ γ Sexaginta] *In codice canonum LX. Epiſcopi reperiuntur ſubſcripſiſſe: ſed poſtea additur*, & cæteri, & ſubſcripſerunt omnes Epiſcopi diverſarum provinciarum, vel civitatum, num. CXXI. *Socrates lib. 2. cap. 16. cum Concilium Occidentis partibus Epiſcopos circiter CCC. conveniſſe dicit, ex Orientis vero LXXVI. qui etiam ſeceſſionem fecerunt. Idem Nicephorus lib. 9. cap. 12. & Tripartita. Theodoretus autem lib. 2. cap. 7. docet ex antiquis narrationibus, Epiſcopos CCL. conveniſſe. Omnino & in his, & patrum, & canonum numeris multa ſunt emendata. Sed in multis etiam ſatis viſum eſt indicare varietatem: nonnulla autem Lectoris diligentiæ ſunt reſervata.*

§ δ Et Januarius] *Anſelmus habet, ut Gratianus. In collectione indicata eſt*, & Vincentius Capuanus Epiſcopus, & S. R. E. Legatus extiterunt. *In Concilio ipſo cap. 18. nominatur Januarius Epiſcopus. In ſubſcriptione vero in codice canonum, non nominatur, ſed tantum Vincentius Capuanus S. R. E. Legatus, & Calipodius Depoliſtanus Legatus S. R. E.*

§ ε Septima] *Hic numeratur tantummodo unica Synodus Carthaginenſis, quæ habetur in codice canonum, de qua inferius XX. diſt. c. de libellis dicetur.*

§ ζ Epaunenſis] *Ita emendatum eſt ex aliquot manuſcriptis, & collectione Iſidori Vaticana. Nam antea legebatur*, Empanenſis. *Veruntamen in Concilio Epaunenſi impreſſo nullius Cæſarius nominatur: ſed Aviti primum eſt mentio.*

§ η Septimadecima] *Hic numerantur tria Concilia Aurelianenſia, quorum hæc in Conciliis impreſſis indicia inveniuntur. In quinto Aurelianenſi, ſubſcribit primo loco Aurelius Arelatenſis. In primo inter alios legitur nomen Melanii Rhedonenſis. In tertia ſubſcribit quarto loco Albinus Epiſcopus Andegavenſis.*

¶ Contius * *Quarta Sardicenſis.*) Hæc quarta Sardicenſis primitus Latine fuit edita, ſed poſt a Græcis in Græcum converſa, ut apparet ex Codice Hilariano Canonum. Et ut teſtatur Dionyſius Exiguus in ſua præfatione ad Regulas a ſe translatas e Græco in Latinum ſermonem.

* *Octava Africana.*) Hæc octava Africana in linguam quoque Græcam converſa fuit, & extat Græce in libro Canonum Hilariano, quamvis ea Synodus primitus fuerit Latine edita: ut ait Dionyſius exiguus in præfatione Canonum a ſe a Græco translatorum.

¶ Pith. 13. *Prima adnotatio.*) Huic præfigitur titulus iſte in edit. Contii: *item annotatio Synodorum, quorum Geſta in hoc codice continentur.* Qui paulo aliter habetur in Mss. *annotatio ejuſdem libelli de Synodis aliis, quæ ante, & poſt ſex Synodos leguntur eſſe conſcriptæ.*

14. *Quarta.*) Sozom. *lib. 3. c. 12.*

15. *Neapolitanus.*) Athanaſius *Apol.* 2. Areſidamum, & Philoxenum Legatos Julii PP. miſſos ſcribit.

16. CC.] DC. V. C.

17. *Hortenſi.*] V. C. *Horainſico.* al. *Hortenſico.*

18. *Sarpidius.*] al. *Separdus.*

19. *Eponnenſis.*] al. *Epaunenſis.*

20. *XXXIX.*] V. C. *XL.*

21. *Agathenſis.*] *Agmenſis.* Ms.

22. *Melanius*] V. C. *Melonus.*

23. *Breuıenſis.*] V. C. *Brevidenſis*, *Bituricenſis*, to. 2. Concil. p. 634.

Grat. *Sed quod Nicæna Synodus XX. canones ſupra ſtatuiſſe dicitur, contrarium videtur ei, quod in epiſtola Athanaſii invenitur. Scribit enim.*

t In Epiſtola Athanaſii, & univerſorum Ægypti Epiſcoporum ad Marcum Papam: ſed copioſius, quam hic. u Ivo p. 4. c. 108. Pann. l. 2. c. 106. Anſelm. lib. 1. c. 59. Polyc. l. 3. tit. 20.
u Ibid. paulo ſuperius.
y Patribus) orig.

Athanaſius t *Alexandrinus Epiſcopus Marco Papæ*,
(ann. 336. *in Ægypto Romam.*)

C. XII. *Epiſtola Athanaſii poſtulantis capitula Nicæni Concilii.*

SEptuaginta u u Nicæni Concilii capitula, quæ de præfata Synodo, jubente ac domino meo Alexandro, decreto omnium Epiſcoporum attuli, quæ 25 ſunt igne combuſta, optamus, ut a veſtræ ſanctæ ſedis auctoritate percipere per præſentes Legatos mereamur. *Item* u. §. c. Præſentibus nobis octoginta capitula in memorata Synodo tractata ſunt: quadraginta a Græcis, Græca edita lingua; & quadraginta a Latinis, ſimiliter Latina edita lingua. Sed viſum eſt CCCXVIII. Epiſcopis y Spiritu ſancto repletis, & maxime jam dicto Alexandro, & Apoſtolicæ ſedis Apocryſariis, ut decem capitula adunarentur aliis, atque congruis locis infererentur, & ad formam LXX. diſcipulorum, vel totius orbis terræ 26 linguarum, ſeptuaginta tanti, & tam excellentis Concilii fierent capitula, quæ omnem Chriſtianorum informarent orbem.

§ Corr. R. a Septuaginta] *Ex his Athanaſii verbis conſtat, non omnes Nicænæ Synodi Canones nos Græce, aut Latine nunc habere. Et Julius Papa ad Orientales, & Innocentius Victricio, & alii multi ex illo canones citant, qui non ſunt in his viginti, qui in manibus omnium verſantur. De qua re ſcribit Iſidorus in præfatione Conciliorum tomis inſerta. Et in epiſtola quadam Gregorii X. ad Regem Armeniorum, cum Concilium Lugdunenſe indixiſſet (quam manu ſcriptam habet Cardinalis Sirletus) intelligitur integrum Nicænum Concilium in lingua Armeniorum eo tempore extitiſſe. Sic enim ſcribit:* Quia vero multipliciter expedit, ut in ejuſdem celebratione Concilii antiquorum Conciliorum copiam habeamus, celſitudinem Regiam rogamus, & hortamur attente, quatenus integrum Nicænum Concilium, & alia Concilia, quæ habere diceris, in Armenica litera, cum aliquibus peritis Interpretibus, nobis cum eo, qua poteris, celeritate tranſmittas. *Tuetur quoque*, & *Alexandria inventi ſunt octoginta canones Arabice ſcripti, ſub nomine hujus Concilii, qui Romæ in Arabica, & Armenica lingua ſcripti penes eundem Cardinalem Sirletum ſunt; & nuper etiam in Latinam linguam converſi ſunt, & impreſſi.*

¶ Pith. 24. *Jubente.*) V. C. *vivente.*

25. *Quæ*] Subdit V. C. *etiam coram omnibus recitavi, atque tranſcripſi.*

26. *Vel totius orbis.*] Aug. *ob. in Pſalm.*

Gratian. *Quomodo ergo viginti tantum capitula in Nicæna Synodo ſtatuta dicuntur, cum ſeptuaginta capitula (ut Athanaſius ſcribit) ita ſtatuta monſtrentur? His ita reſpondetur: Capitulorum Nicænæ Synodi quædam in deſuetudinem abierunt: viginti tantum in Romana Eccleſia habentur.*

C. XIII. *Nicæni Concilii viginti tantum capitula habentur.*

Unde Stephanus Papa *ſcribit, dicens Luptbobio* 27 *Epiſcopo Moguntino.* [circ. ann. 769. *Roma in Germaniam.*]

VIginti z tantum capitula Nicænæ Synodi in ſancta Romana Eccleſia habentur. ſed quo neglectu alia defecerint, ambiguum eſt. Plurimi arbitrantur ea Antiocheno Concilio eſſe inſerta.

z Ivo p. 4. c. 232. Pannorm. lib. 2. cap. 107.

Corr. Rom. § *Apud Ivonem parte quarta, cap. 232. habetur magis integrum hoc Caput*, Capitula Nicæni Concilii teſtimonium Athanaſii ſeptuaginta, in figuram ſeptuaginta diſcipulorum, ſcripta non dubitarent, e quibus viginti tantum in Eccleſia ſancta Romana, & *quæ ſequuntur.*

¶ Pith. 27. *Luptbobio.*] Forte *Lupibberto.* Centur. to. 8. pag. 570.

Grat. *Sardicenſe quoque Concilium auctoritate Nicolai Papæ recipitur. Unde idem ſcribit Clero a Conſtantinopolitano.*
[ann. 861. *Roma Conſtantinop.*]

a al. electo.

C. XIV. *Auctoritate Apoſtolica Sardicenſe Concilium recipitur.*

QUod b dicitis, neque Sardicenſe Concilium, neque decreta c alia nos habere ſanctorum Pontificum, non facile nobis facultas credendi tribuitur, maxime cum Sardicenſe Concilium, quod penes nos in veſtris regionibus actum eſt, & omnis Eccleſia recipit, qua ratione convenerit d, ut hoc ſancta Conſtantinopolitana Eccleſia abjiceret, &, ut dignum eſt, non retineret?

b Habetur in epiſtola 6. quæ prima ad Photium eſt. Ivo par. 4. c. 135. Pann. l. 2. c. 117. verſ. quod dicitis.)
c al. decretalia vos.
d al. convenerat.

PAPÆ EST CONCILIA GENERALIA Congregare.

DISTINCTIO XVII.

1 GEneralia Concilia, quorum tempore celebrata ſint, vel 2 quorum auctoritas cæteris præmineat, ſanctorum auctoritatibus ſupra monſtratum eſt. Auctoritas vero congregandorum Conciliorum penes Apoſtolicam ſedem eſt.

C. I. *Abſque Romani Pontificis auctoritate Synodus congregari non debet.*

Unde Marcellus Papa I. *ſcribit Maxentio* α
[ann. 309. *Roma.*]

SYnodum a Epiſcoporum, abſque hujus ſanctæ ſedis auctoritate, (quanquam quoſdam Epiſcopos poſſitis congregare) non poteſtis regulariter facere. Neque β ullum Epiſcopum, qui hanc appellaverit Apoſtolicam ſedem, damnare, antequam hinc ſententia definitiva procedat. Nam ſi ſeculares in publicis judiciis libellis utuntur appellatoriis, quanto magis Sacerdotibus hæc eadem agere licet, qui ſuper illos ſunt? De quibus dictum eſt: *Ego dixi*, h *Dii eſtis.*

a Anſelm. lib. 2. c. 80. Ivo par. 4. c. 140. Polyc. l. 1. al. tit. 13.
h Pſalm. 81.

§ Corr. Com. α Maxentio.) *Antea legebatur*, Maxentio Epiſcopo: *in tomis autem Conciliorum in epiſtolæ inſcriptione eſt*, ad Maxentium tyrannum. *ſed in principio epiſtolæ ipſius eſt*, Marcellus Maxentio, *quæ lectio viſa eſt retinenda.*

§ β Neque ullum Epiſcopum] *Hinc uſque ad finem non habentur in aliquot manuſcriptis Gratiani exemplaribus.*

C. II. *Non eſt ratum Concilium, quod auctoritate Romanæ Eccleſiæ fultum non fuerit.*

Item Julius Papa *primus in ſcripto contra Orientales pro Athanaſio, C. XXIX.*
[ann. 337. *Roma in Orientem.*]

REgula c veſtra nullas habet vires, nec habere poterit: quoniam nec ab orthodoxis Epiſcopis hoc Concilium actum eſt, nec Romanæ Eccleſiæ Legatus d interfuit, canonibus præcipientibus, ſine ejus auctoritate Concilia fieri non debere. Nec ullum ratum eſt, aut erit unquam Concilium, quod non fultum fuerit ejus auctoritate.

c Anſelm. lib. 2. c. 47. Polyc. l. 1. c. 13.
d al. legato.

C. III. *Nullus uſurpet conceſſa Romanæ Eccleſiæ.*

Item Damaſus Papa I. *ad Stephanum epiſt. 3.*
[ann. 400. *Roma in Africam.*]

HUic ſoli e ſedi f conceſſa nullus uſurpare ſine ejus conſultu præſumat, qui non vult honore Eccleſiaſtico indignus, ut contemptor, judicari.

e Sanctæ.
f Anſelm. lib. 1. cap. 55. Polyc. l. 1. cap. 37.

C. IV. *Abſque Apoſtolicæ ſedis auctoritate, Synodum particularem contra univerſalem aliquibus congregare non licet.*

Item Gregorius g n (imo Pelagius I. circ. ann. 557. *Roma Ravennam.*)

h *Ivo p. 3. c. 139. Anſelm. lib. 12. cap. 43. Polyc. lib. 1. c. 14.*
i *Apoſtolicas ſedes*) *Ivo.*
K *al. percipienda.*
l *al. quibuſdam.*
m *Proverb. 17.*
n *al. opprimi.*

NEc h licuit alicui aliquando, nec licebit particularem Synodum β congregare: ſed quoties aliqua de univerſali Synodo aliquibus dubitatio naſcitur, ad recipiendam de eo, quod non intelligunt, rationem, aut ſponte ii, qui ſalutem animæ ſuæ deſiderant, ad Apoſtolicam i ſedem pro recipienda K ratione conveniant, aut ſi forte (ſicut de talibus l ſcriptum eſt. *Peccator m cum venerit in profundum malorum, contemnit,*) ita obſtinati, & contumaces extiterint, ut docere non velint, eos ab eiſdem Apoſtolicæ ſedibus aut attrahi ad ſalutem quoquo modo neceſſe eſt, aut (ne aliorum perditio eſſe poſſint) ſecundum canones per ſeculares comprimi n poteſtates.

¶ Correct. Roman. n Gregorius] *Hoc procul dubio eſt Pelagii, ſicut ab Anſelmo, & Ivone citatur. Sunt autem apud Gratianum multa capita ex Pelagio hujus argumenti, ad Apoſtolicas ſedes recurrendum eſſe, cum inferiores Epiſcopi, aut quivis alii cognoſcere deſiderarent, quid in aliqua univerſali Synodo eſſet conſtitutum, & valde illum reprehendendos, qui Apoſtolicæ ſedibus non communicant, ut 23. q. 5. c.* non vos, & cap. de Liguribus. *Ex hoc autem capite,* nec licuit, & *capite,* iſtud 11. q. 1. *habetur integra epiſtola Pelagii, quemadmodum ab Anſelmo refertur. Verum in Polycarpo citatur ex Gregorio, & in margine eſt additum,* ad Epiſcopos Mauritaniæ. *Atque in ſummariis capitum diſtinctis ipſius Papæ, quæ habentur lib. 2. Reg. Gregorii ſeptimi, inter cætera hoc eſt,* quod nulla Synodus, abſque præcepto Summi Pontificis, debet generalis vocari.

¶ β Synodum] *Apud Anſelmum, Ivonem, & in Polycarpo adduntur hæc,* ad judicandum univerſalem Synodum. *Hoc autem eſt, quod prohibetur hic a Pelagio. Multi enim eo tempore aut ignorantia, aut animi perverſitate adducti, nolebant quintum Concilium recipere, (quæ dicit B. Gregorius, lib. 7. epiſt. 53. & alibi ſæpe) & particularem Synodum univerſali, ac ſedium Apoſtolicarum auctoritati præferebant. Itaque hoc capite non prohibet Pelagius, ſive Gregorius, ne Epiſcopi poſſint diœceſanas, & Metropolitæ provinciales Synodos convocare, ſed ne ipſas ad judicandum univerſalem Synodum congregent: atque ita eſt in rubrica emendatum.*

C. V. *Non eſt Concilium, ſed Conventiculum, quod ſine ſedis Apoſtolicæ auctoritate celebratur.*

Item Pelagius Papa II. *Epiſcopis, qui convenerant ad illicitam vocationem Joannis Conſtantinopolitani, Epiſt. 1. cap. 2.* (ann. 587. *Roma Conſtantinopolim.*)

o *Anſelm. lib. 2. c. 36. Polyc. lib. 1. cap. 14.*

MUltis o denuo Apoſtolicis, & canonicis, atque Eccleſiaſticis inſtruimur regulis, non debere abſque ſententia Romani Pontificis Concilia celebrari. §. 1. Quapropter, ut jam dictum eſt, recte non Concilium, ſed veſtrum Conventiculum, vel Conciliabulum caſſatur, & quicquid in eo actum eſt, irritum habetur, & vacuum. Vos quoque deinceps videte, ut nullius horum talia præſumatis, S Apoſtolicæ ſedis communione carere non vultis. *& infra.*

p *Cap. 3.*

p §. 2. Si vero in qualibet provincia ortæ fuerint quæſtiones, & inter ipſius provinciæ Epiſcopos diſcrepare cœperit ratio, atque inter ipſos diſſidentes non convenerit, ad majorem tunc ſedem referantur. Et ſi illic facile & juſte non diſcernuntur, ubi fuerit Synodus regulariter congregata, canonice & juſte judicentur. Majores vero & difficiliores q quæſtiones (ut ſancta Synodus ſtatuit, & beata conſuetudo exigit) ad ſedem Apoſtolicam ſemper referantur.

q *al. difficiles.*

C. VI. *Provinciales Concilia, ſine Romani Pontificis præſentia, pondere carent.*

Item Symmachus Papa. r [ann. 501. *Romæ.*]

r *In lib. Ennod. pro defenſione 4. & 5. Synod. ſub Symm. Papa.*
s *Ivo part. 4. cap. 142. Anſelm. lib. 2. c. 56. Polyc. lib. 1. tit. 7.*
t *al. Legite.*
u *collationem*] *orig.*

COncilia s a Sacerdotum Eccleſiaſticis legibus quotannis decreta per provincias, quia præſentiam Papæ non habent, valetudinem perdiderunt u. Legite t infaniſſimi, aliquando in illis, præter Apoſtolici apicis ſanctionem, aliquid conſtitutum, & non de majoribus negotiis ad conſultationem u, ſi quid occurrerit, præfatæ ſedis arbitrio fuiſſe ſervatum?

¶ Corr. Rom. u Perdiderunt] *Hic in libello Ennodii in recentioribus editionibus eſt nova interrogationis. Sunt enim verba inimicorum Symmachi, hoc tanquam abſurdum quidpiam objicientium. Quibus Ennodius in ſequentibus verbis reſpondit,* Legite, &c.

Pith. 1. *Concilia.*) Theodor. Lect. *lib.* 2. Caſſiodor. 8. *Variar.*

Verba omnia ſumpta ſunt ex quarta Synodo Romana ſub Symmacho.

u 3β Gratian. *Hinc etiam, cum auctoritas Theodorici Regis 2 ex diverſis provinciis ad urbem Romam Sacerdotes convenire præcepiſſet, ut ſanctum Concilium judicaret 3 de eo, quæ venerabili Papæ Symmacho, Præſuli Apoſtolicæ ſedis, ab adverſariis ipſius dicebantur impingi, 4 Liguriæ, & Æmiliæ, ſeu Venetiarum Epiſcopi ſuggeſſerunt, ipſum, qui dicebatur impetitus, debere Synodum convocare: ſciebant, quia ejus ſedi, 5 primum Petri Apoſtoli meritum, deinde ſecuta juſſione 6 Domini, Conciliorum venerandorum auctoritas ſingularem in Eccleſiis tradidit poteſtatem, nec antedictæ 7 ſedis antiſtitem minorum ſubjacuiſſe judicio, & infra. §. 1. Ad hoc Sereniſſimus Rex, Deo aſpirante reſpondit, Synodalis 8 eſſe arbitrii in tanto negotio ſequenda præſcribere, 9 nec aliquid ad ſe præter reverentiam de Eccleſiaſticis negotiis pertinere, committens totum poteſtati Pontificum, ut ſive propoſitum vellent audire negotium, ſive nollent, quod magis putarent utile, deliberarent, dummodo venerandi proviſione Concilii pax in civitate Romana daretur y: Epiſcopi vero in Synodo reſidentes, congregata auctoritate ejuſdem Symmachi 10 decreverunt: Symmachus Papa ſedis Apoſtolicæ præſul ab hujuſmodi oppoſitionibus z impetitus, quantum ad homines reſpicit, ſit immunis & liber, cujus 11 cauſam totam Dei judicio reſervamus. & infra. §. 2. De clericis vero memorati Papæ, qui ab Epiſcopo ſuo ante tempus contra regulas diſceſſerunt, & ſchiſma fecerunt, hoc fieri decernimus, ut a illi ſatisfacientes Epiſcopo ſui 12 miſericordiam conſequantur, & officiis Eccleſiaſticis ſe gaudeant reſtitui 13. Ibidem infra. §. 3. Laurentius Eccleſiæ Mediolanenſis Epiſcopus huic ſtatuto noſtro, in quo totam cauſam Dei judicio commiſimus, ſubſcripſi. Petrus Eccleſiæ Ravennatis Epiſcopus ſub eiſdem verbis ſubſcripſit, & poſt eum ſeptuaginta quinque Epiſcopi. Illud 14 de Clericis pro pace in hoc reformanda miſericorditer, & diſpenſative factum dignoſcitur. §. 4. Hoc quoque monendum eſt, quod in hoc Concilio, & in alia Synodo Symmachi Papæ, ante Ravennatem Epiſcopum Mediolanenſis ſubſcripſiſſe, & reſpondiſſe legitur: in quo & ſedis prærogativam ante eum habere colligitur.*

u *miſſionem*] *Vatic. cod. & Nicolaus ad Michaelem Imper. p. 501.*
y *Chriſtianis omnibus redderetur.*] *orig. Ibid. enſ.*
z *al. propoſitionibus.*]
a *ut eis ſatisfacientes Epiſcopo ſua miſericordia ſubſequatur.*] *orig.*

¶ Pith. 2. *Theoderic Regis*] Abſunt hæ voces in Vet. 5. Codd. ubi *auctoritas Regia* habetur.
3. *Ut ſanctum Concilium judicaret.*] V. C. *Ut cum Concilio judicaret.*
4. *Impingi.*] Addunt 2. V. Codd. *vel Epiſcoporum.*
5. *Quia ejus Sedi.*] V. C. *quia ejus Sedis Petri Apoſtoli.* &c.
6. *Domini.*] Sic 2. Codd. veteres. Alibi in eadem Synodo: *Iterum vos ad juſtitiam continuimus, principalem ſcientes dignitatem regere Dominum, quem de tali gubernacula ipſa providerit, cujus manſuetudini per relationis ſeriem, ſicut res poſcebat, ſuggeſſimus.*
7. *Nec antedictæ.*] 2. V. Codd. *nec ejus Sedis Antiſtitem minorum ſubjacuiſſe judicium.*
8. *Synodalis.*] 2. V. Codd. *in Synod.*
9. *Præſcribere*] 2. V. Codd. *perſcribere.*
10. *Congregata auct. ejuſdem Symmachi.*] Abſunt in V. C. vide Albert. Stat. p. 84.
11. *Liber, cujus.*) V. C. Nicol. Fabri: *liber: unde ſecundum principalia præcepta, quæ noſtræ hoc tribuunt poteſtati, & quicquid Eccleſiaſtici intra ſacram urbem Romam, vel foris ſurreptum eſt, reformamus, totam cauſam Dei judicio reſervantes, univerſos hortamur, ut ſacram Communionem ſi quidem res poſtulet, ab eo percipiant, & Dei & animarum ſuarum meminerint.*
12. *Sui.*) V. C. *ſuo.*
13. *Reſtitui.*) V. C. *reſtitui.*
14. *Illud.*) Gratian. in 3. V. Codd.

C. VII. *Ait enim* Gregorius I., *lib. 7. reg. epiſt. 112. Syagrio Epiſcopo Auguſtodunenſi.* [ann. 597. *Roma in Burgundiam.*]

EPiſcopos b ſecundum ordinationis ſuæ tempus, Sive ad conſidendum in Concilio, ſive ad ſubſcribendum, vel in qualibet alia re, ſua attendere loca decernimus, & ſuorum ſibi prærogativam ordinum vindicare.

b *Anſel. lib. 6. c. 234.*

¶ Gratianus. *Verum tempus ordinationis non ad Eccleſias, ſed ad perſonas refertur, ſicut in conſuetudine Cardinalium ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, & Epiſcoporum uniuſcujuſque provinciæ evidenter apparet.*

EPISCOPORUM CONCILIA SUNT UTILIA, ET CELEBRANDA SINGULIS ANNIS.

DISTINCTIO XVIII.

r gr EPiſcoporum igitur Concilia, ut ex præmiſſis apparet, ſunt invalida ad definiendum, & conſtituendum, non autem ad corrigendum. Sunt enim neceſſaria Epiſcoporum Concilia ad exhortationem, & correctionem, quæ etſi non habent vim conſtituendi a, habent tamen auctoritatem imponendi, & indicendi, quod aliud ſtatutum eſt, & generaliter, ſeu ſpecialiter obſervari præceptum.

a *al. conſtituendi.*

C. I. PALEA.

Ex Cabilonenſi Concilio, cap. 6. [imo Bracar. 1. ann. 563. in *Hiſpania.*]

PLacuit b, ut conſervato Metropolitani primatu, cæteri Epiſcopi, ſecundum ſuæ ordinationis tempus, alius alii deferat c locum.

b *Burchard. l. 1. c. 55. Ivo par. 5. cap. 105. Joannot. lib. 4. tit. 20.*
c *al. ſuccedens deferat.*

¶ Correct. Roman. *In pervetuſto Gratiani codice Palea hæc eſt in extremo præcedentis diſtinctionis, conveniatque cum ultimo illius capite,* Epiſcopos. *Ex Cabilonenſi autem citant etiam cæteri collectores: Extat vero in Bracarenſi primo, c. 24. & concordat cum cap. 23. Concilii Milevitani, & cap. 33. Concilii Africani.*

C. II.

C. II. *Bini conventus per ſingulos annos ab Epiſcopis celebrentur.*

Unde Leo I. epiſt. 82. c. 7. Anaſtaſio Theſſalonicenſi Epiſcopo. [*ann. 445. Roma in Illyricum.*]

[d *Burc. l. 1. c. 43. Ivo par. 4. c. 241. Pann. l. 4. c. 13. Polyc. l. 3. tit. 19.* e *Polyc. l. 1. tit. 13.*]

DE *d* Conciliis autem Epiſcopalibus non aliud indicimus, quam ſancti Patres ſalubriter ordinarunt: ut ſcilicet bini conventus per annos ſingulos habeantur, in quibus de omnibus querelis, quæ inter diverſos Eccleſiæ ordines naſci aſſolent, 1 judicetur. At ſi e forte inter ipſos, qui præſunt, de majoribus (quod abſit) peccatis cauſa naſcatur, quæ provinciali nequeat examine definiri, fraternitatem tuam de totius negotii qualitate Metropolitanus curabit inſtruere, & 2 ſi coram poſitis partibus nec tuo fuerit res ſopita judicio, ad noſtram cognitionem, quicquid illud eſt, transferetur.

¶ Pith. 1. *Aſſolent.*] V. C. *ſolent.*
2. Et ſi] 2. V. Codd. ne ſi.

C. III. *Quo tempore Concilia Epiſcoporum ſint celebranda.*

Item ex Nicæno Concilio, cap. 5. [ann. 325. *in Pontica.*]

[f *Polyc. l. 3. tit. 19.*]

HAbeatur *f* ſemel Concilium ante dies Quadrageſimæ, ut omnibus, ſi quæ ſunt, ſimultatibus amputatis, mundum *a* munus, & ſolenne Deo poſſit offerri, ſecundum veterum circa tempora autumni.

¶ Corr. Rom. *a* Mundum] *Caput hoc eſt ex verſione, qua uſus eſt Iſidorus. In ea tamen hoc loco eſt*, mundum ſolenne Deo munus, *quemadmodum & in Polycarpo, & in aliquibus Gratiani codicibus eſt*, mundum & ſolenne Deo munus. *Græce eſt*, ἵνα πάσης μικροψυχίας ἀναιρουμένης τὸ δῶρον καθαρὸν προσφέρηται τῷ Θεῷ *id eſt*, ut omni ſublata animi anguſtia munus purum Deo offeratur.

C. IV. *Ad morum correctionem, & controverſiarum diſſolutionem, bis in anno Epiſcopale Concilium fiat.*

Item ex Antiocheno Concilio, cap. 20. [*ann. 341. in Syria.*]

[g *Burc. l. 1. c. 44. Ivo par. 4. c. 124. Pann. l. 4. c. 15. Polyc. l. 3. tit. 19.*]

PRopter *g* Eccleſiaſticas cauſas, & quæ exiſtunt, controverſias diſſolvendas, ſufficere viſum eſt, bis in anno per ſingulas provincias Epiſcoporum Concilium fieri: ſemel quidem poſt tertiam hebdomadam Paſchalis feſtivitatis, ita ut in quarta hebdomada, quæ ſubſequitur, id eſt, media *a* Pentecoſte, Concilium compleatur *ß*. Admoneant autem comprovinciales 3 Epiſcopos ii, qui in amplioribus, id eſt, in Metropolitanis civitatibus degunt. §. 1. Secundum vero Concilium Idib. Octobris habeatur, qui dies apud Græcos hyperberetæi menſis decimus *y* invenitur. In ipſis autem Conciliis & Presbyteros, & Diaconos præſentes eſſe oportet, & omnes, quotquot ſe læſos exiſtimant, & Synodicam expectare ſententiam. Nec liceat aliquibus apud ſemetipſos Concilia ſine Metropolitanorum Epiſcoporum conſcientia & conſenſu facere, quibus de omnibus cauſis conſtat permiſſum eſſe judicium.

¶ Correct. Rom. *a* Id eſt, media) *Antea legebatur*, & in medio temporis inter Paſcha, & Pentecoſten, *nec multo aliter apud Ivonem*, id eſt, medio temporis, &c. *Sed repoſita eſt hæc lectio ex pleriſque Gratiani exemplaribus, & collectione Iſidori, in qua eſt hæc eadem verſio. Nam cæteri collectores ſecuti potius videntur verſionem Dionyſii, quæ eſt in codice canonum: quamvis & Burchardus & Panormia hoc loco habeant*, id eſt, medio Pentecoſtes, *vel in media Pentecoſte, ubi in verſione Dionyſii eſt*, ita ut quarta ſeptimana Pentecoſtes, *verbum plane e verbo. Græce enim eſt*, ὥστε τῇ τετάρτῃ ἑβδομάδι τῆς Πεντηκοστῆς

¶ *ß* Compleatur) *Vocem*, ἐπιτελεῖσθαι, *Dionyſius vertit*, concelebrent.

¶ *y* Decimus) *Præſtat ex Græco. Dionyſius autem, quem Burchardus, & Ivo ſequuntur, habet*, Idibus Octobris, id eſt, quintodecimo die menſis Octobris, quem hyperberetæum Græci cognominant. *In canone autem Apoſtolorum 37. legitur, ſecundam anni Synodum celebrandam eſſe*, ὑπερβερεταίου δωδεκάτῃ, *id eſt*, duodecimo die hyperberetæi. *Non convenire autem omnino Latinorum menſes cum Græcorum, ſatis conſtat. Suidas quidem ſcribit, apud Macedonas hyperberetæum eundem eſſe, qui October: Galenus autem Pergami eundem, qui September.*

¶ Pith. 3. *Comprovinciales*,] V. C. *Provinciales.*

C. V. *Semetipſos accuſant, qui vocati ad Synodum venire contemnunt.*

Item ex Concilio Laodiceno, cap. 40. [circ. ann. 320. *in Aſia Minori.*]

[h *Burc. l. 1. c. 47. Ivo p. 5. c. 157.* i *al. abire.*]

NOn *h* oportet vocatos Epiſcopos ad Synodum, contemnere: ſed adire *i* 4 debere, & aut docere, aut doceri, quæ ſunt ad Eccleſiæ, cæterorumque correctionem utilia. quod ſi contempſerint, ſeipſos videntur accuſare, niſi forte pro infirmitate 5 ire non poſſint.

¶ Pith. 4. *Adire.*] 4. V. Codd. *abire.* al. *protinus adire.*
5. *Pro infirmitate.*] V. C. *per infirmitatem.* al. *propter ægritudinem.*

C. VI. *Corripiantur Epiſcopi, qui ad Concilium vocati, venire contemnunt.*

Item ex Concilio Chalcedonenſi, cap. 19. [ann. 451. *in Pontica.*]

[k *Anſ. l. 6. c. 199. Ivo p. 4. c. 243.*]

PErvenit *k* ad noſtras aures, quod in provinciis conſtituta Epiſcoporum Concilia minime celebrentur. Hoc *a* ex eo probatur, quod multa, quæ correctione opus habent, Eccleſiaſticæ res negligantur. Statuit ergo hæc Sancta Synodus, ſecundum regulas Patrum, bis in anno in unum convenire per ſingulas provincias Epiſcopos, ubi ſingula *ß*, quæ emerſerint, corrigantur. §. 1. Qui vero noluerint convenire Epiſcopi conſtituti in ſuis civitatibus, & hoc maxime, cum ſui corporis ſanitate conſiſtentes, etiam 6 ab omnibus aliis urgentibus neceſſitatibus *l*, & inexcuſabilibus negotiis liberi ſunt, liceat eos fraterne charitatis admonitionibus corripi.

[l *abeſt a collectione Iſidori, & Ivone.*]

¶ Correct. Rom. *a* Hoc ex eo] *In collectione Iſidori, ubi alioquin eadem videtur eſſe verſio, legitur*, ex hoc probatur, quod multa, &c. *Itemque apud Ivonem, addita tamen particula*, &, *Græce eſt*, καὶ ἐκ τούτου πολλὰ παραμελεῖται τῶν διορθώσεως δεομένων ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων: *id eſt*, & propterea multæ ex rebus Eccleſiaſticis, quæ correctione egent, negliguntur.

¶ *ß* Ubi ſingula] *Ita in collectione Iſidori, & apud Ivonem, & Anſelmum. Græce eſt*: ὅπου ἂν ὁ τῆς μητροπόλεως ἐπίσκοπος δοκιμάσῃ, καὶ διορθοῦν ἕκαστα τὰ ἀνακύπτοντα: *quæ Dionyſius ſic vertit*: Quo Metropolitanus Antiſtes probaverit, & corrigere ſingula, ſi qua fortaſſis emerſerint.

¶ Pith. 6. *Etiam.*] V. C. *etiam aliis urgentibus, & inexcuſabilibus, &c.*

C. VII. *Canonicis ſubjaceat pœnis Metropolitanus, qui ſaltem ſemel in anno celebrare Concilium negligit.*

Item ex Septima Synodo 7, m cap. 6. (ann. 787. *in Pontica.*)

[m *verſione Anaſtaſii.*]

[n *In Concilio Nicæno, c. 5. & Antiocheno c. 20. Ivo p. 5. cap. 373. ſup. eod. c. habeat, & c. propter.* o *Cap. 8.*]

a QUoniam *n* quidem regula eſt, quæ dicit, bis in anno per ſingulas provincias oportere fieri per conventum Epiſcoporum regulares inquiſitiones; propter fatigationem, & ut opportune *a* 8 habeantur ad iter agendum hi, qui congregandi ſunt, definierunt ſextæ Synodi *o* ſancti Patres, omni excuſatione remota, omnibus modis ſemel in anno fieri, & depravata corrigi. Hunc ergo canonem & nos renovamus: & ſi quiſquam Princeps inventus fuerit hoc prohibere, communione privetur. Si quis vero Metropolitanorum hoc neglexerit agere, abſque neceſſitate, vel vi, ſeu aliqua rationabili occaſione, canonicis pœnis ſubjaceat. Dum autem Synodus agitur ſuper canonicis, & Evangelicis negotiis, oportet congregatos Epiſcopos in meditatione, & ſollicitudine fieri cuſtodiendorum divinorum, & vivificorum Domini mandatorum. & *poſt pauca.* §. 1. Porro non habeat Metropolitanus licentiam ex his, quæ defert Epiſcopus ſecum, ſive jumentum, ſive aliam 9 ſpeciem expetendi. Quod ſi hoc egiſſe convictus fuerit, ſolvat quadruplum.

¶ Corr. Rom. *a* Et ut opportune) *Græce eſt*: καὶ τὸ μὴ εὐπορεῖν ἔχειν πρὸς ὁδοιπορίαν. *id eſt*, Et quod non bene parati ſunt ad iter faciendum.

¶ Pith. 7. *Synodo cap. 6.*] Concil. Tolet. IV. *cap. 18.* Ivo *par. 4. f. 140.*
8. *Et ut opportune.*] Deſunt in V. C.
9. *Aliam.*] V. C. aliquam.

C. VIII. *Non cogatur Presbyter ad ſacra Concilia eulogias deferre.*

Item Leo IV. ad Epiſcopos Britanniæ, c. 3. [circ. ann. 850. *Roma in Angliam.*]

DE eulogiis eo ad ſacra Concilia deferendis nihil invenimus a Majoribus terminatum: ſed ſicut unicuique Presbytero placuerit. Nam ſi conſtitutum fuerit, illo in tempore benedictiones afferri, forſitan minus libenter ad Synodus occurrent, & magis venire obtrectabunt. Quæ, ut arbitror, non ſunt rationabiliter quærendæ, nec ultro delatæ reſpuendæ.

Corr. Rom. ¶ *Habetur hæc epiſtola Romæ manuſcripta, ut in indice dictum eſt.*

¶ Pith. 10. *De eulogiis.*] Vide Paulin. *ad Severum*, & Centur. *tom. 9. p. 407.*

C. IX. *Sine gravi neceſſitate Epiſcopus ad Synodum ire non tardet.*

Item ex Concilio Carthaginenſi IV. c. 21. [ann. 398. *in Africa.*]

[p *Anſelm. lib. 7. c. 191.*]

EPiſcopus *p* ad Synodum ire non tardet, niſi ſatis gravi neceſſitate teneatur: ſic tamen, ut in perſona ſua Legatum mittat, ſuſcepturus, ſalva fidei veritate, quicquid Synodus ſtatuerit.

¶ Corr. Rom. *Similem ſententiam, & pene eadem verba referunt Burch. lib. 1. c. 51. & Polyc. l. 2. tit. 16. ex Felice.*

C. X.

Digitized by Google

C. X. *Excuſatorias literas dirigant, qui gravati ad Synodum ire non poſſunt.*

Item ex Concilio Carthaginenſi V. *c.* 10.
(*ann.* 398. *in Africa.*)

q *Anſelm. l.* 7. *c.* 168. PLacuit q, ut quotieſcunque congregandum eſt Concilium, Epiſcopi, qui neque ætate, neque ægritudine, neque alia graviori ii neceſſitate impediuntur, competenter occurrant. *& infra.* §. 1. Quod ſi non potuerint occurrere, excuſationes ſuas literatorie α in conſcribant: niſi autem β rationem impedimenti ſui apud Primatem ſuum reddiderint, Eccleſiæ ſuæ communione debent eſſe contenti.

¶ Corr. Rom. α Literatorie) *In Conciliis impreſſis legitur,* in tractatoria. *Dubitatum fuit, an legendum eſſet, in* tractoria. *Nam epiſtolæ, quibus Imperatores, vel Reges ſuos Præſides vocabant, vel evectionem aliquam concedebant, tractoriæ dicebantur. Sic in codice Theodoſiano, lib.* 8. *titulus ſcriptus eſt,* de tractoriis & ſtativis. *& ſic videtur emendandum in Lib. Cod.* 12. *quamvis in impreſſis legatur,* de tractatoriis, *quam vocem,* tractoriam, *eadem ſignificatione Carolus Magnus in ſuis capitularibus uſurpavit, lib.* 4. *c.* 30. *&* 69. *& eadem notione eſt in Concilio Meldenſi, cap.* 71. *Sanctus quoque Auguſtinus in lib. poſt collationem contra Donatiſtas, c.* 24. *tractoriam pro epiſtola vocatoria uſurpat, his verbis:* Sic autem a Primate ſuo per tractoriam fuerunt evocati. *Atque in hoc canone, ubi de vocandis Epiſcopis ad Concilium agitur, vox iſta eſſet aptiſſima. Nam in Concilio Africano, inſerto in codice canonum, c.* 43. *ubi hoc idem reperitur, & c.* 57. §. *Lucianus, &* §. *Alypius in vetuſtis codicibus ſemper legitur,* tractoria, *ubi in impreſſis eſt,* tractatoria, *& in Carthaginenſi Græco c.* 91. *eſt.* ἡ τρακτωρία. *Verum idem B. Auguſtinus utitur dictione,* tractatoria, *in eam, quæ nunc ſubjicitur, ſententiam. Loquens enim de Epiſcopis, ſi vocati noluiſſent venire ad Concilium, & ibi objecta crimina purgare, epiſt.* 162. *ait:* Quod ſi non fecerint, ibi etiam eorum pravitas, & perverſitas innoteſcet: miſſaque tractatoria ſuper eorum nomine per totum orbem terrarum, quacunque jam Chriſti Eccleſia dilatata eſt, ab omnibus Eccleſiis, eorum communio præcideretur. *In concione quoque ſecunda in Pſal.* 36. *eadem vox quater invenitur: & epiſtola Syricii, quæ recitatur in Concilio Telepenſi, ibi vocatur* tractatoria. *Cujus mentionem faciens Innocentius in epiſtola ad Exuperium Toloſanum, cap.* 1. *ait:* De his, & beatæ recordationis viri Syricii Epiſcopi monita evidentia commearunt: *quibus verbis videtur indicare, non ad ſolos Africæ Epiſcopos, ſed ad omnes provincias miſſam fuiſſe illam Syricii tractatoriam. Ita Leo Papa ſecundus, poſtquam ſextum univerſale Concilium finem habuerat, breviarium ejus Concilii ſummam ad Hiſpaniæ Epiſcopos, ut ei ſubſcriberent, miſit, quam* tractatoriam *vocat, quæ Leonis II. epiſtola manuſcripta ex Hiſpania Romam fuit miſſa.*

¶ β Niſi autem) *In originali eſt:* vel ſi poſt adventum tractatoriæ aliquæ neceſſitates repente forſitan ortæ fuerint, niſi rationem impedimenti ſui apud ſuum Primatem reddiderint, ab Eccleſiæ communione debere eſſe contentos. *In Africano, c.* 43. *reliqua eodem modo. Sed in extremo eſt ſere ut apud Gratianum:* Eccleſiæ ſuæ communione debere eſſe contentos. *Itemque in Carthaginenſi Græco:* Ὀφείλειν τῆς τοιαύτης κοινωνίας τῆς ἰδίας αὐτῶν ἐκκλησίας ἀρκεῖσθαι. *Similis quædam pœna imponitur in eodem Concilio infra diſt.* 58. *c. fin.*

¶ Pith. ee. *Alia.*) V. C. alique.
ii. *Literatorie.*) V. C. in *Tractoria ſubſcribant.*

C. XI. PALEA.

Item ex Concilio Turonenſi, *cap.* 2.
(*ann.* 570. *in Gallia.*)

r *Burc. l.* 8. *c.* 73. *Ivo par.* 7. *c.* 91. EPiſcopus r non debet Abbatem cogere ad Synodum ire, niſi aliqua rationabilis cauſa exiſtat.

¶ Corr. Rom. *Hæc Palea abeſt ab illis tantum exemplaribus, in quibus pauciſſimæ reperiuntur, & refertur infra* 18. *quæſt.* 2. *poſt can. fin. a Gratiano ex eodem Turonico: quemadmodum & a Burchardo, & Ivone.*

C. XII. *A communione ſit alienus, qui Synodo adeſſe contempſerit.*

Item ex Concilio Arelatenſi. ee *cap.* 19.
(*ann.* 452. *in Gallia.*)

s *Burc. l.* 1. *c.* 50. *Poly. l.* 2. *tit.* 15. *Ivo par.* 5. *c.* 180. *ex Concilio Spalenſi, ut Burch.* SI s quis autem Synodo adeſſe neglexerit, vel coetum fratrum, antequam diſſolvatur Concilium, crediderit deſerendum; alienum ſe a fratrum communione cognoſcat. nec eum recipi liceat, niſi in ſequenti Synodo fuerit abſolutus.

¶ Pith. 13. *Arelatenſi.*) II.

C. XIII. *Uſque ad proximam Synodum a communione abſtineat, qui a Metropolitano vocatus, abſque gravi neceſſitate Synodo adeſſe neglexerit.*

Item ex Concilio Agathenſi, *cap.* 35.
(*ann.* 506. *in Gallia.*)

t *Burc. l.* 1. *c.* 49. *Ivo p.* 5. *c.* 159. *Panor. l.* 4. *c.* 27. SI t Epiſcopus Metropolitanus ad comprovinciales Epiſcopos epiſtolas direxerit, in quibus eos 14 aut ad ordinationem ſummi Pontificis, aut ad Synodum invitet; poſtpoſitis omnibus (excepta gravi infirmitate corporis, aut præceptione 15 Regia) ad conſtitutum diem adeſſe non differant. Quod ſi defuerint (ſicut priſca canonum præcepit auctoritas) uſque ad proximam Synodum, a charitate fratrum, & Eccleſiæ communione priventur.

¶ Pith. 14. *Aut ad ord. Sum. Pont.*) Deſunt in V. C.
15. *Præceptione Regia.*) Deſunt in V. C.

C. XIV. *A communione privetur Epiſcopus, qui a Metropolitano vocatus ad Synodum venire contemnit.*

Item ex Concilio Tarraconenſi, *cap.* 6.
(*ann.* 516. *in Hiſpania.*)

SI u quis Epiſcoporum commonitus a Metropolitano, ad Synodum, nulla gravi intercedente neceſſitate corporali, venire contempſerit (ſicut ſtatuta Patrum ſanxerunt x) uſque ad futurum Concilium cunctorum Epiſcoporum charitatis communione privetur. u *Simile in Panormia, l.* 4. *c.* 18. *ex Avernenſi.* x *al. conſtituerunt.*

C. XV. *Presbyteri, & Diaconi, & multi, qui ſe læſos exiſtimant, ad Metropolitanam Synodum conveniant.*

Item ex Concilio Martini α Papæ. y
(*circ. an.* 572. *in Hiſpania.*)

PRopter z Eccleſiaſticas cauſas, & altercationum ſolutiones, bene placuit per ſingulas provincias bis in anno Concilium fieri, convocante Metropolitano Epiſcopo omnes provinciales Epiſcopos; ita ut ad Concilium veniant a omnes Presbyteri, & Diaconi, vel hi β, qui ſe læſos exiſtimant; ut in Concilio cauſæ examinatæ ad juſtum judicium perducantur. Et ſi qui manifeſte Epiſcopi, vel Presbyteri, aut Diaconi inventi fuerint in offenſa, ſecundum rationem excommunicentur, quamdiu communi conſenſu de his placuerit dare ſententiam. Nulli autem Epiſcopo liceat, propria apud ſemetipſum Concilia facere, præter eos, quibus Metropoles ſunt creditæ. y *Apud Martinum Bracarenſem Epiſcopum in cap. Synod. Græc. c.* 18. z *Polyc. lib.* 3. *tit.* 17. a *procedant*] *orig.*

¶ Correct. Rom. α Martini] *Gratianus hoc primum citat nomine Martini Papæ, deinceps eodem nomine multa citaturus, quæ omnia ſumpta ſunt ex libro capitulorum Græcarum Synodorum Martini Epiſcopi Bracarenſis. (Antiquitus enim Epiſcopi Papæ dicebantur.) Hic enim cum eſſet Græcus, ad utilitatem Eccleſiarum Hiſpaniæ, ubi Epiſcopatum obtinebat, ea capitula Latina fecit, & in nonnullis quædam addidit, in aliis vero aliquid detraxit, quemadmodum in hoc capite, quod ſumpſit ex Concilio Antiocheno, c.* 20 *ſup. eod. c.* propter. *Aliqua etiam ex Toletanis Conciliis in eum libellum retulit.*

¶ β Vel hi] *In aliquot Conciliorum editionibus legitur,* ut eorum, qui ſe læſos exiſtimant. In Concilio cauſæ, &c.

C. XVI. PALEA. u

(*Item ex* Concilio Bylon.)

ANnis ſingulis Epiſcopus in ſua Diœceſi Synodum faciat de ſuis Clericis, necnon Abbatibus: & diſcutiat alteros Clericos, & Monachos.

¶ Corr. Rom. α Palea) *In nullo collatorum Exemplarium habetur, ſed verſiculus,* ſinguli, *conjunctus eſt præcedenti capiti:* Propter Eccleſiaſticas. *Suntque verba Gratiani.*

Gratian. *Singuli vero Epiſcoporum ſuis Eccleſiis notificare ſtudeant, quæ in Conciliis ſtatuuntur.*

C. XVII. *Quæ in Conciliis ſtatuuntur, ſinguli Epiſcoporum ſuis Eccleſiis notificent.*

Unde in Concilio Toletano XVI. *cap.* 6.
(*ann.* 693. *in Hiſpania.*)

DEcrevimus, ut dum in qualibet provincia Concilium agitur, unuſquiſque Epiſcoporum admonitionibus ſuis intra ſex menſium ſpatia omnes Abbates, Presbyteros, Diaconos, atque Clericos, ſeu etiam omnem conventum civitatis ipſius, ubi præeſſe dignoſcitur, necnon & cunctam diœceſis ſuæ plebem aggregare nequaquam moretur: quatenus α coram eis pleniſſime omnia referat, quæ eodem anno in Concilio acta, vel definita eſſe noſcuntur. *& infra.* §. 1. Quod ſi quiſpiam hæc parvipendenda crediderit, ſententia excommunicationis duorum menſium curriculo perſiſtat uſquequaque mulctatus.

¶ Corr. Rom. α Quatenus) *In duobus exemplaribus hujus decimi ſexti Concilii Toletani locus hic ita legitur;* quatenus coram eis publice omnia reſerata, de his, quæ eodem anno in Concilio acta, vel definita extiterint, pleniſſime notiores efficiantur.

DE AUCTORITATE EPISTOLARUM
DECRETALIUM PAPÆ.

DISTINCTIO XIX.

a *ps.* DE epiſtolis vero Decretalibus quæritur, an vim auctoritatis obtineant, cum in corpore canonum non inveniantur. De his ita ſcribit.

Nicolaus Papa 15 I. *Archiepiſcopis, & Epiſcopis per Gallias conſtitutis,* (ann. 865. Romæ in Galliam.)

C. I.

Digitized by Google

C. I. *Decretales epiſtolæ vim auctoritatis habent.*

a Ivo p. 5. c. 33.

SI *a* Romanorum Pontificum decreta, cæterorum opuſcula tractatorum approbantur, vel reprobantur: ita ut, quod ſedes Apoſtolica probavit, hodie teneatur acceptum: & quod illa repulit, hactenus inefficax habeatur: quanto potius, quæ ipſa pro catholica fide, pro ſanis dogmatibus, pro variis & multifariis Eccleſiæ neceſſitatibus & fidelium moribus diverſo tempore ſcripſit, omnibus debent eo honore præferri, & ab omnibus prorſus in quibuslibet opportunitatibus diſcretione, vel diſpenſatione magiſtra reverenter aſſumi? Quamquam quidam veſtrum ſcripſerint, haud illa Decretalia priſcorum Pontificum in toto canonum codicis corpore contineri deſcripta; cum iidem ipſi, ubi hæc ſuæ intentioni ſuffragari conſpiciunt, illis indifferenter utantur, & ſolum nunc ad imminutionem ſedis Apoſtolicæ poteſtatis, & ad ſuorum augmentum privilegiorum minus accepta eſſe perhibeant. *Item infra.* § 1. Si ideo non eſſe Decretales epiſtolas priſcorum *b* Pontificum Romanorum admittendas dicunt, quia in codice canonum non habentur adſcriptæ: ergo nec ſancti Gregorii, nec ullius alterius, qui ante, vel poſt ipſum fuit, eſt aliquod inſtitutum, vel ſcriptum recipiendum, eo quod in codice canonum non habeatur adſcriptum. Ergo doctrinam eorum, & ſanctiones, quæ ab omni lingua venerantur, quia in codice canonum non habentur adſcriptæ, de codicibus ſuis eradant. Ut quid vel membranas occupant, poſtquam non habentur acceptæ? Sed quare multum immoramur, cum nec ipſas divinas Scripturas Veteris & Novi Teſtamenti jam recipiemus, ſi iſtos dexerimus audiendos? Etenim *c* neutrum horum in codice canonum Eccleſiaſticorum habetur inſertum. Sed reſponſuri ſunt iſti, qui ad reſiſtendum potius, quam ad obediendum ſemper ſunt parati, dicentes *d*, quod inter canones invenitur capitulum ſancti Papæ Innocentii *e*, cujus auctoritate docetur, a nobis utrumque Teſtamentum eſſe recipiendum, quanquam in ipſis paternis canonibus nullum eorum ex toto contineatur inſertum: Quibus ad hæc aſſerendum *f* eſt, quoniam ſi Vetus, Novumque Teſtamentum recipienda ſunt, non quod codici canonum ex toto habeantur annexa, ſed quod de his recipiendis ſancti Papæ Innocentii prolata videatur eſſe ſententia: reſtat nimirum, quod Decretales epiſtolæ Romanorum Pontificum ſunt recipiendæ, etiamſi non ſint codici canonum compaginatæ: quoniam inter ipſos canones unum B. Leonis *g* capitulum conſtat eſſe permiſtum: quo ita omnia Decretalia conſtituta ſedis Apoſtolicæ cuſtodiri mandantur, ut ſi quis in illa commiſerit, noverit ſibi veniam denegari. Ait enim c. decimo *h* ſuarum Decretalium: [Ne quid vero ſit, quod prætermiſſum a nobis forte credatur, omnia Decretalia conſtituta, tam beatæ recordationis Innocentii, quam omnium deceſſorum noſtrorum, quæ de Eccleſiaſticis ordinibus & canonum promulgata *i* ſunt diſciplinis, ita a veſtra dilectione cuſtodiri mandamus, ut ſi quis in illa commiſerit, veniam ſibi deinceps noverit denegari] Dicendo vero [omnia decretalia conſtituta,] nullum de Decretalibus conſtitutis prætermiſit, quod non mandaverit eſſe cuſtodiandum. Et rurſus afferendo, (omnium deceſſorum noſtrorum,) nullum Pontificum Romanorum, qui ante ſe fuerunt, excepit: cujus ita non præcepit Decretalia conſtituta ab omnibus cuſtodiri, ut ſi quis in illa commiſerit, veniam ſibi deinceps noverit denegari. Itaque nihil refert, utrum ſint omnia necne Decretalia ſedis Apoſtolicæ conſtituta, inter canones Conciliorum immiſta; cum omnia in uno corpore compaginari non poſſint, & illa eis interſint, quæ firmitatem his, quæ deſunt, & vigorem ſuum eſſiguent, præſertim cum Synodalia geſta, inter quæ ipſi canones ſtatuti ſunt, in codice canonum non habeantur, ſed a nobis omni cultu debito venerentur. Conſonat autem huic beatiſſimo Papæ Leoni ſanctus, & facundiſſimus in Decretis ſuis Papa Gelaſius *K* ita inquiens: [Decretales epiſtolas, quas beatiſſimi Papæ diverſis temporibus ab urbe Roma pro diverſorum Patrum conſultatione dederunt, venerabiliter ſuſcipiendas decernimus.] In quo notandum eſt, quia non dixit, [Decretales epiſtolas, quæ inter canones habentur,] nec tantum (quas moderni Pontifices ediderunt,) ſed (quas beatiſſimi Papæ diverſis temporibus ab urbe Roma dederunt.) Dicſit autem (diverſis temporibus) etiam illa tempora vir ſanctus comprehendit, quæ crebreſcentibus Paganorum perſecutionibus, ad ſedem Apoſtolicam deferri cauſas Epiſcoporum difficillime permittebant. His ita dictis favente gratia prælibatis, oſtendimus, nullam differentiam eſſe inter illa Decreta, quæ in codice *l* canonum habentur, ſedis Apoſtolicæ Præſulum, & ea, quæ præ multitudine vix per ſingula voluminum corpora reperiuntur; cum omnia, & omnium deceſſorum ſuorum Decretalia conſtituta, atque Decretales epiſtolas, quas beatiſſimi Papæ diverſis temporibus ab urbe Roma dederunt, venerabiliter fore ſuſcipiendas, & cuſtodiendas, eximios Præſules, Leonem ſcilicet & Gelaſium, mandaſſe probavimus.

b al. ſanctorum.
c al. etiam.
d al. ajentes.
e Innocent. Papæ I. ad Exuperium, epiſt. 3. cap. ult.
f al. referendum.
g Leo Pap. c. epiſt. 1. in fine
h al. quinto ſuorum Decretalium.
i al. ordinata.
K Gelaſ. Pap. 1. cum 70. Epiſcopis. Habetur ſupra 15. diſt. c. ſancta Romana. §. item Decretales.
l al. corpore.

¶ Correct. Rom. *a* Cum ipſi] *Locus fuit emendatus ex ipſa epiſtola Nicolai, quæ Romæ manuſcripta habetur, & nuper impreſſa eſt in appendice Bibliothecæ ſanctorum Patrum, ut dictum eſt ſupra diſt. 10. can. leges. In qua epiſtola multa alia habentur, ad epiſtolas Decretales etiam antiquiſſimas pertinentia.*

* Pith. 15. *Nicolaus* PP.) Vide Ep. Nicolai *p.* 147 & 149. Hincmarum adverſus Hincmar. Laudun. *c.* 5. Floardum *p.* 147.

16. *Debent.*) V. C. *debentur.*

C. II. *Omnes ſanctiones Apoſtolicæ ſedis irrefragabiliter ſunt obſervandæ.*

Item Agatho Papa omnibus Epiſcopis.
(ann. 680. *Roma in Britanniam.*)

SIc *m* omnes Apoſtolicæ ſedis ſanctiones accipiendæ ſunt, tanquam ipſius divini Petri voce firmatæ ſint.

m Deuſdedit p. 3. Polyc. l. 1. tit. 17. Ivo par. 4. c. 238.

C. III. *Tolerandum eſt jugum, quod a ſancta ſede imponitur, licet importabile videatur.*

Item ex Capitulis n Caroli Imperatoris. (ann. 801.)

IN *n* memoriam B. Petri Apoſtoli honoremus ſanctam Romanam & Apoſtolicam ſedem; ut quæ nobis Sacerdotalis mater eſt dignitatis, eſſe debeat Eccleſiaſticæ magiſtra rationis. Quare ſervanda eſt cum manſuetudine humilitas: ut licet vix ferendum ab illa ſancta Sede imponatur jugum, tamen feramus, & pia devotione toleremus. §. 1. Si vero (quod non decet) quilibet, ſive ſit Presbyter, ſive Diaconus, aliquam perturbationem machinando, & noſtro miniſterio inſidiando, redarguatur, falſam ab Apoſtolica *o* ſede detuliſſe epiſtolam, vel aliud quid, quod inde non venerit *p*, ſalva fide *β*, & integra circa Apoſtolicum humilitate, penes Epiſcopum ſit poteſtas, utrum eum in carcerem, aut aliam detrudat cuſtodiam, uſquequo per epiſtolam, aut per idoneos ſuæ partis legatos Apoſtolicam interpellet ſublimitatem: ut potiſſimum ſua ſancta legatione dignetur decernere, quid de talibus juſto ordine lex Romana ſtatuat definire, ut & iſ corrigatur, & cæteris modus imponatur.

n Extat in Concilio Triburienſi, c. 30. Burchard. l. 1. c. 200. Ivo p. 5. c. 50.
o al. Apoſtolica detuliſſe.
p al. convenerit.

¶ Corr. Rom. *α* Capitulis] *Sic emendatum eſt ex aliquot manuſcriptis, & Ivone. At Nauclerus vol. 2. gen. 28. narrat, hoc eſſe unum ex viginti tribus legum capitulis, quæ Carolus Magnus ad omnes ſuas provincias miſit. Burchardus autem citat ex Concilio Triburienſi c. 30. ubi etiam extat.*

¶ *β* Salva fide] *Apud Burchardum eſt*, falſa fide, & non integra.

C. IV. *Quicquid Romana Eccleſia ſtatuit, vel ordinat, ab omnibus obſervandum eſt.*

Item Stephanus q Papa. (circ. ann. 888. *Romæ.*)

ENimvero, quia in ſpeculum, & exemplum ſanctæ Romana Eccleſia, cui nos Chriſtus præeſſe voluit, propoſita *r* eſt, ab omnibus, quicquid ſtatuit, quicquid ordinat, perpetuo, & irrefragabiliter obſervandum eſt.

q al. Stephan. V.
r al. poſita eſt omnibus, ut quicquid.

C. V. *A Pontificalibus ſit alienus officiis, qui Apoſtolicis non vult obedire præceptis.*

Item Gregorius IV. (circ. ann. 828. *Romæ.*)

NUlli *ſ* fas eſt vel velle, vel poſſe tranſgredi Apoſtolicæ ſedis præcepta, nec noſtræ diſpoſitionis miniſterium, quod veſtram ſequi oportet charitatem.

ſ Polyc. l. 1. t. 17. Anſel. l. c. 1. 81. Ivo p. 5. cap. 11. & 349.

α §. 1. Sit ergo ruinæ ſuæ dolore proſtratus, quiſquis Apoſtolicis voluerit contraire decretis, nec locum deinceps inter Sacerdotes habeat, ſed extorris a ſancto miniſterio fiat; nec de ejus judicio quiſquam poſtea curam habeat, quoniam jam damnatus a ſancta & Apoſtolica Eccleſia, ac auctoritate, ſua de inobedientia, atque præſumptione a quoquam eſſe non dubitatur; quia majoris excommunicationis dejectione eſt abjiciendus *t*, cui ſanctæ Eccleſiæ commiſſa fuerit diſciplina, qui non ſolum prælatæ ſanctæ Eccleſiæ juſſionibus parere debuit, ſed etiam aliis, ne præterirent, inſinuare. Sitque alienus a divinis, & Pontificalibus officiis, qui noluit præceptis Apoſtolicis obtemperare *u*.

t al. exigendus.
u al. obedire.

¶ Corr. Rom. *Caput hoc eſt in eadem epiſtola Gregorii IV. ex qua ſumptum eſt c.* Decreto noſtro. *Infra 2. q. 6. Extat autem in codice ſæpe memorato Bibliothecæ Dominicanæ.*

C. VI. *Inter canonicas Scripturas Decretales epiſtolæ connumerantur.*

Item Auguſtinus de doctrina Chriſtiana, lib. 2. cap. 8.
(circ. ann. 400. *in Africa.*)

IN *x* canonicis Scripturis Eccleſiarum Catholicarum quamplurimum divinarum Scripturarum ſolertiſſimus indagator auctoritatem ſequatur, inter quas ſane illæ ſint, quas Apoſtolica ſedes habere, & ab ea alii meruerunt accipere epiſtolas. §. 1. Tenebit igitur hunc modum in Scripturis canonicis, ut eas, quæ ab omnibus recipiuntur Eccleſiis, præponat eis, quas quædam non accipiunt. In eis vero, quæ non accipiuntur ab omnibus, præponat eas, quas plures, gravioreſque accipiunt, eis, quas pauciores, minoriſque auctoritatis Eccleſiæ tenent. §. 2. Si autem alias invenerit a pluribus, alias a gravioribus haberi (quanquam hoc inveniri vix poſſit) æquales tamen auctoritatis eas habendas puto.

x Polyc. lib. 1. tit. 23. Anſ. 5. cap. ult. & lib. 6. c. 212.

¶ Corr. Rom. *Caput hoc apud B. Auguſtinum loco indicato ſic habet:* In canonicis autem Scripturis Eccleſiarum Catholicarum quamplurium auctoritatem ſequatur: inter quas ſane illæ ſunt, quas Apoſtolicas ſedes habere, & epiſtolas

ſtolas accipere meruerunt. Tenebit igitur hunc modum in ſcripturis canonicis, ut eas, quæ ab omnibus accipiuntur Eccleſiis Catholicis, præponat eis, quas quædam non accipiunt. In eis vero, quæ non accipiuntur ab omnibus, præponet eas, quas plures, gravioreſque accipiunt, eis, quas pauciores, minoriſque auctoritatis Eccleſiæ tenent. Si autem alias invenerit a pluribus, alias a gravioribus haberi, (quanquam hoc y invenire non poſſit) æqualis tamen auctoritatis eas habendas puto. *Quæ quidem B. Auguſtini ſententia, non ad Decretales Romanorum Pontificum, ſed ad canonicas, & ſacras ſcripturas referenda eſt.*

y *facile.*] *orig. Antverp.*

C. VII. *Miniſterii z divini ſe exortem intelligat, qui a ſoliditate Petri recedit.*

z *al. Myſterii.*

Item Leo Papa I. *ad Epiſcopos Viennenſes, Epiſt. 89.* [ann. 445. *Romæ in Galliam.*]

ITa a Dominus noſter Jeſus Chriſtus humani generis Salvator inſtituit, ut veritas, quæ antea Legis & Prophetarum præconio continebatur, per Apoſtolicam tubam in ſalutem univerſitatis exiret: ſicut ſcriptum eſt: *In omnem terram b exivit ſonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum.* Sed hujus muneris Sacramentum ita Dominus ad omnium Apoſtolorum officium pertinere voluit, ut in beatiſſimo Petro, Apoſtolorum omnium ſummo, principaliter collocaret: ut ab ipſo quaſi quodam capite dona ſua, velut in corpus omne diffunderet: ut exortem ſe myſterii c intelligeret eſſe divini, qui auſus fuiſſet a Petri ſoliditate recedere. Hunc enim in conſortium individuæ unitatis aſſumptum, id quod ipſe erat, voluit nominari, dicendo: Tu d *es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam.* ut æterni ædificatio templi, mirabili munere gratiæ Dei, in Petri ſoliditate conſiſteret, hac Eccleſiam ſuam firmitate corroborans, ut illam nec humana temeritas poſſet appetere, nec portæ inferi contra illam prævalerent. Verum hanc petræ iſtius ſacratiſſimam firmitatem, Domino, ut diximus, ædificante, conſtructam, nimis impia vult præſumptione violare, quiſquis ejus poteſtatem tentat infringere; favendo cupiditatibus ſuis, & id, quod accepit a veteribus, non ſequendo.

a *Imp. 5. c. 6.*
b *Pſalm. 18.*
c *al. miniſterii.*
d *Matt. 16. 18.*

Gratian. *Hoc autem intelligendum eſt de illis ſanctionibus, vel Decretalibus epiſtolis, in quibus nec præcedentium Patrum decretis, nec Evangelicis præceptis aliquid contrarium invenitur. Anaſtaſius u enim ſecundus favore Anaſtaſii Imperatoris, quos Acacius poſt ſententiam in ſe prolatam Sacerdotes vel Levitas ordinaverat, eos fungi acceptis officiis debere decrevit, ita inquiens.*

¶ Corr. Rom. u Anaſtaſius) *Minime verum eſt ſenſiſſe Anaſtaſium, ordinatos ab Acacio poſt latam in ipſum ſententiam, eos fungi acceptis officiis potuiſſe. Hoc enim duntaxat inquit in capite ſequenti, firmam eſſe Sacramenti gratiam ab Acacio traditam. Quod veriſſimum eſt, ſicut & alia omnia ſententia, quas in ea epiſtola ex B. Aug. Anaſtaſius accepit, vera ſunt. Habetur autem hæc eadem Anaſtaſii Papæ II. epiſtola in corpore canonum, quod Romana Eccleſia ſemper approbavit, ut infra diſtinct. 20 can. de libellis, eſt plenior. Itaque ſine cauſa reprehenditur hoc loco Anaſtaſius a Gratiano.*

C. VIII. *Nulla læſionis portio attingit eum, qui ab hæreticis jam damnatis ordinatur.*

Anaſtaſius II. *ad Anaſtaſium Auguſtum, epiſt. 1. c. 7. & 8.* (ann. 497. *Romæ Conſtantinop.*)

SEcundum e Eccleſiæ Catholicæ conſuetudinem, ſacratiſſimum Serenitatis tuæ pectus agnoſcat, quod nullum de his, quos 17 baptizavit Acacius, vel quos Sacerdotes, ſive Levitas ſecundum canones ordinavit, ulla ex 18 nomine Acacii portio læſionis attingat, quo forſitan per iniquum tradita Sacramenti gratia minus firma videatur. §. 1. Nam & baptiſma f (quod procul ſit ab Eccleſia) ſive ab adultero, vel a fure datum fuerit, ad percipientem munus pervenit illibatum: quia vox illa, quæ ſonuit per columbam, omnem maculam humanæ pollutionis excluſit 19: qua declaratur, ac dicitur: *Hic eſt g, qui baptizat in Spiritu Sancto, & 20 igne.* Nam ſi viſibilis Solis iſtius radii, cum per loca fœtidiſſima tranſeant, nulla contactus inquinatione maculantur: multo magis illius, qui iſtum viſibilem fecit, virtus, nulla miniſtri 21 indignitate conſtringitur. Nam & Judas h, cum fuerit ſacrilegus, atque fur, quicquid egit inter Apoſtolos pro dignitate commiſſa, beneficia per indignum data, nulla ex hoc detrimenta ſenſerunt, declarante hoc ipſum Domino manifeſtiſſima voce: *Scribæ*, inquit i, *& Phariſæi ſuper cathedram 22 Moyſis ſedent: quæ dicunt, facite: quæ autem faciunt, facere nolite; dicunt enim, & non faciunt.* §. 2. Quicquid ergo ad hominum profectum 23 quilibet in Eccleſia miniſter pro officio ſuo videtur operari, hoc totum contineri implente k divinitatis effectu, 24 ita ille, per quem loquitur Chriſtus, Paulus l affirmat: *Ego plantavi, Apollo rigavit: ſed Deus incrementum dedit. Itaque neque qui plantat, eſt aliquid, neque qui rigat; ſed qui incrementum dat, Deus.* §. 3. Adeo autem non quæritur, quis, vel qualis prædicet, ſed quid m prædicet, ut n invidos etiam bene Chriſtum prædicare affirmet 25; quo malo ipſe Diabolus dejectus eſt, & hoc ipſe o prædicare non deſinit. Ideo ergo p & hic, cujus nomen dicimus reticendum, male bene miniſtrando, ſibi tantum nocuit. Nam inviolabile Sacramentum, quod 26 per illum datum eſt aliis, perfectionem ſuæ virtutis obtinuit. §. 4. Quod q quidem generaliter 27 verum eſt, niſi aliquorum in tantum ſe extenderet curioſa ſuſpicio, ut imaginentur, prolato a Felice Papa judicio, poſtea inefficaciter in Sacramentis, quæ Acacius uſurpavit, egiſſe, ac proinde eos metuere, qui vel in conſecrationibus, vel in Baptiſmatis myſterio r tradita ſuſceperunt, ne irrita beneficia divina videantur.

e *In codice canonum. fol. 158. B. Poly. l. 3. t. 10. Anſ. l. 9. c. 62. Ivo p. 1. c. 131.*
f *Nicolaus ad conſulta Bulg. c. 15.*
g *Joan. 1.*
h *Joann. 12.*
i *Matth. 23.*
K *al. implenda divinitatis effectum.*
l *1. Cor. 3.*
m *al. quem.*
n *Philip. 1.*
o *al. ipſo.*
p *cap. 8.*
q *Quod cum ita ſit, aliquorum in tantum ſe extendit curioſa (atiq.*
r *al. miniſterio*

¶ Pith. 17. *Quos.*) V. C. *vel quos.*
18. *Ea.*) V. C. *eas.*
19. *Excluſit.*) *excludit.*
20. *Sancto.*) Abeſt in V. C.
21. *Miniſtri.*) V. C. *miniſterii.*
22. *Moyſi.*) V. C. *Moyſe.*
23. *Profectum.*) V. C. *provectum.*
24. *Effectu.*) V. C. *ad implendum divinitatis effectum.*
25. *Affirmet.*) V. C. *confirmet.*
26. *Quod.*) V. C. *quo.*
27. *Quod quidem &c.*) V. Cod. Faleeti: *quod qui eſt aliquorum in tantum ſe extendens curioſa ſuſpicio.* Cod. Paſchaſii. *quod quidem aliquorum in tantum ſe tendit curioſa ſuſpicio.*

Gratian. *Quia ergo illicite, & non canonice, ſed contra Decreta prædeceſſorum, & ſucceſſorum ſuorum hæc reſcripta dedit, (ut probat Felix, & Gelaſius, qui Acacium ante Anaſtaſium excommunicaverunt, & Hormiſda, qui ab ipſo Anaſtaſio tertius eundem Acacium poſtea damnavit:) ideo ab Eccleſia Romana repudiatur, & a Deo percuſſus legitur fuiſſe hoc modo.*

C. IX. *Anaſtaſius a Deo reprobatus, nutu divino percuſſus eſt.*

Ex Libro Pontificali (c. ann. 880. *Romæ.*)

ANaſtaſius u 28 ſecundus f, natione Romanus, fuit temporibus Theodorici Regis. Eodem tempore multi Clerici, & Presbyteri ſe a communione ipſius abegerunt 29, eo quod communicaſſet ſine Concilio Epiſcoporum, vel Presbyterorum, & 30 Cleri cunctæ Eccleſiæ catholicæ, Diacono Theſſalonicenſi, nomine Photino, qui communicaverat 31 Acacio; & quia voluit occulte revocare Acacium, & non potuit, nutu divino percuſſus eſt.

f *Ex libro, ut in Corpore Conciliorum citatur, Pontificali. Ivo p. 14. cap. 40.*

¶ Corr. Rom. u Anaſtaſius) *Caput hoc habetur quidem Tomo ſecundo Conciliorum in vita Anaſtaſii: ſed eſſe omnino confictum, cum ex multis aliis argumentis, tum ex hoc maniſeſte oſtenditur, quod Acacius (ſicut Nicephorus lib. 16. c. 12. & Evagrius lib. 3. cap. 18. & ſequentibus, & clariſſime Anaſtaſius Bibliothecarius in Chronologia teſtantur) tempore Felicis III. obiit, cui ſucceſſit Gelaſius, & Gelaſio Anaſtaſius, qui initio epiſtolæ ſuæ & c. 2. ad Anaſtaſium Imperatorem, Acacium mortuum jam, & ante judicem Chriſtum una cum Felice adſtare ſcripſit, ut Gelaſius quoque ante ipſum ſcripſerat, & habetur infra 24. q. 2. c. nec quiſquam. Quomodo ergo potuit Anaſtaſius de eo revocando tractare, qui jam obierat?*

Pith. 28. *Anaſtaſius.*) Vide Vigner. in Bibl. Hiſtor. to. 2. p. 115. Albert. Pighium *lib. 4. Hierarch. Eccl. c. 8.* & Didac. Covarruviam *lib. 1. Reſol. p. 4. c. 13.*
29. *Abegerunt.*) Mart. Polonus: *contra Papam erexerunt.*
30. *Et*) V. C. *vel*
31. *Communicaverat.*) In libro Epiſcopali antiquiſſimo, in quo continentur acta Pontificum urbis Romæ, qui Damaſo tribuitur, unde caput iſtud huc tranſlatum eſt, legitur: *qui communis erat Acacio.* Mart. Polonus: *qui familiaris fuerat Acacii.*

C. X. *Quæ circa indiſciplinatos prælatos, vel ab eis geruntur, in irritum revocentur.*

Hinc etiam de Maximo u Epiſcopo in Conſtantinopolitana Synodo *ſtatutum eſt, ſub Damaſo Papa, c. 6.* (ann. 381. *in Thracia.*)

PRopter totius indiſciplinationis ejus doctrinam, quæ Conſtantinopoli orta eſt, ſtatutum eſt, ne Maximus fuiſſe, aut eſſe jam poterit Epiſcopus, neque hi, qui ab eo ſunt ordinati, qualemcunque gradum Clericatus obtineant, omnibus ſcilicet, quæ circa eum, vel ab eo geſta ſunt, in irritum revocatis.

¶ Corr. Rom. u De Maximo) *Ex verbis hujus canonis, præſertim Græcis & interpretatione Balſamonis, ac vita Gregorii Theologi per Gregorium Presbyterum deſcripta, & aliis ex locis, (tametſi Theodmerus videtur parum diligenter hoc tractaſſe) apparet, hunc Maximum nunquam fuiſſe Epiſcopum, ac propterea velle ſtatui, nullum ab eo potuiſſe imprimi ordinis characterem, quod non erat de Acacio aſſerendum. Verba Græca hujus canonis hæc ſunt;* Περὶ Μαξίμου τοῦ κυνικοῦ, καὶ τῆς κατ' αὐτὸν ἀταξίας, τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει γενομένης, ὥστε μήτε Μάξιμον ἐπίσκοπον ἢ γενέσθαι ἢ εἶναι, μήτε τοὺς παρ' αὐτοῦ χειροτονηθέντας ἐν οἱῳδήποτε βαθμῷ κλήρου, πάντων, καὶ τῶν περὶ αὐτὸν καὶ τῶν παρ' αὐτοῦ γενομένων ἀκυρωθέντων, *id eſt*, De Maximo cynico, deque iis rebus, quæ nullo ordine circa ipſum Conſtantinopoli geſta ſunt. Neque Maximum aut fuiſſe, aut eſſe Epiſcopum, neque eos, qui ab ipſo ſunt ordinati, in ullo Cleri gradu cenſendos; omnibus, quæ circa ipſum & ab ipſo facta ſunt, infirmatis. *Ac de eodem Maximo, quod nunquam fuerit Epiſcopus, eſt locupletiſſimum teſtimonium in epiſtola Hadriani Papæ, ſcripta Baſilio Imperatori, quæ habetur actione prima octavæ Synodi manuſcripta, quæ eſt penes Cardinalem Sirletum. Citans enim Leonem primum, ait;* Dicit enim altiſona tuba, ſan-

ctus

ctus videlicet ſedis Apoſtolicæ Papa Leo, cujus ſententiam, quicquid ubique catholicum eſt, velut cœleſte miraculum celebrat, & veneratur oraculum. Cum ſæpe quæſtio de male accepto honore nectatur, quis ambigat nequaquam iſtis eſſe tribuendum, quod non docetur fuiſſe collatum? Neque enim inter Photium mœchum, & Maximum cynicum a Synodo ſecunda damnatum, vel inter ordinationes hujus & illius, diſtinctionis aliquid eſſe cognoſcimus.

IN DEFINIENDIS DECRETA PONTIFICUM DICTIS INTERPRETUM PRÆPONUNTUR.

DISTINCTIO XX.

gr. DEcretales itaque epiſtolæ canonibus Conciliorum pari jure exæquantur. Nunc autem quæritur de expoſitoribus a ſacræ Scripturæ, an exæquentur, an ſubjiciantur eis? Quanto enim quiſque magis ratione nititur, eo majoris auctoritatis ejus verba eſſe videntur. Plurimi autem tractatorum, ſicut pleniori gratia Spiritus ſancti, ita ampliori ſcientia aliis præcellentes, rationi magis adhæſiſſe probantur. Unde nonnullorum Pontificum conſtitutis, Auguſtini, Hieronymi, atque aliorum tractatorum dicta videntur eſſe præferenda.

a al. *expoſitoribus*]

a pars. §. 1. *Sed aliud eſt cauſis terminum imponere, aliud ſacras Scripturas diligenter exponere. Negotiis definiendis non ſolum eſt neceſſaria ſcientia, ſed etiam poteſtas. Unde Chriſtus dicturus Petro* b, Quodcumque ligaveris ſuper terram, erit ligatum & in cœlis, &c. *prius dedit ſibi claves regni cœlorum: in altera dans ei ſcientiam diſcernendi inter lepram & lepram, in altera dans ſibi poteſtatem ejiciendi aliquos ab Eccleſia, vel recipiendi. Cum ergo quælibet negotia finem accipiant vel in abſolutione innocentium, vel in condemnatione delinquentium; abſolutio vero, vel condemnatio, non ſcientiam tantum, ſed etiam poteſtatem præſidentium deſiderat: apparet, quod divinarum tractatores Scripturarum, etſi ſcientia Pontificibus præemineant, tamen, quia dignitatis eorum apicem non ſunt adepti, in ſacrarum quidem Scripturarum expoſitionibus eis præponuntur, in cauſis vero definiendis ſecundum poſt eos locum merentur.*

b *Matt.* 16.

C. I. *Aliorum ſcriptura Romanorum Pontificum decretis non ſunt proponenda.*

Unde Leo Papa IV. c 1 *ſcribit Epiſcopis Britanniæ.* (*circ. ann.* 850. *Romæ in Angliam.*)

c *In ſum regeſto.*

DE d libellis, & commentariis aliorum non convenit aliquem judicare, & ſanctorum Conciliorum canones relinquere, vel Decretalium regulas, id eſt, quæ habentur apud nos ſimul cum e canonibus 2. Quibus autem in omnibus Eccleſiaſticis utimur judiciis, ſunt canones a Apoſtolorum, f Nicænorum, Ancyranorum, Neocæſarienſium, Gangrenſium, Antiochenſium, Laodicenſium, Conſtantinop. Epheſin. Chalcedonenſium, Sardicenſium, Africanenſium, Carthaginenſium β, & cum illis regulæ Præſulum Romanorum g, Sylveſtri, Syricii, Innocentii, Zoſimi, Cœleſtini, Leonis, Gelaſii, Hilarii, Symmachi, Hormiſdæ, Simplicii, & Gregorii junioris. Iſti omnino ſunt, & per quos judicant Epiſcopi, & per quos Epiſcopi ſimul judicantur, & Clerici. Nam ſi tale emerſerit, vel contigerit inuſitatum negotium, quod minime poſſit per iſtos definiri; tunc ſi illorum, quorum meminimus, dicta Hieronymi, Auguſtini, Iſidori, vel cæterorum ſimiliter ſanctorum Doctorum ſimilium reperta fuerint, magnanimiter ſunt retinenda, ac promulganda, vel ad Apoſtolicam ſedem referendum de talibus. §. 1. Quam ob cauſam luculentius, & magna voce pronunciare non timeo: quia qui ille, quæ diximus, ſanctorum Patrum ſtatuta, quæ apud nos Canonum 3 nomine prætitulantur, (ſive ſit ille 4 Epiſcopus, ſive Clericus, ſive Laicus) non 5 indifferenter γ recipere convincitur; nec catholicam, & Apoſtolicam fidem, nec ſancta 6 quatuor Evangelia utiliter, & efficaciter ad effectum h ſuum retinere, vel credere probatur.

d *Deuſdedit p. 2. Polyc. p. 3. tit. 20. Anſ. l. 3. cap. ult. Ivo p. 4. c. 72. Pann. l. 2. c. 168.*
e *al. non illis in canone.*
f *al. qui dicuntur Apoſtolorum.*
g *Apud Anſelmum & Polycarpum, deſunt omnia Pontificum nomina.*

h *al. profectum.*

α Corr. Rom. α Sunt Canones] *Indicat canones, & regulas, ex quibus conſtat corpus, vel codex canonum, de quo in Præfatione dictum eſt, quo Romani Pontifices, præſertim in judiciis utebantur: in quo codice ſunt canones tantum, non Synodalia geſta, ut ſuperius Nicolaus in c.* Romanorum, 19. *diſtinct. ſcripſit.*

β Carthaginenſium] *In codice canonum unica eſt Synodus Carthaginenſis, continens canones triginta tres, qui ex variis Conciliis, Carthagine habitis, collecti fuerant. Eos canones ſedes Apoſtolica videtur probaſſe, & ipſa ait eſſe, quando in codicem canonum referendos curavit. Eoſdem etiam Græci, quo ordine apud Latinos habentur, una aliis præterea multis Africanorum Synodorum conjunctos, in linguam ſuam verterunt: & hi ipſi ſunt, quos iiſdem numeris Anſelmus, Burchardus, & Ivo citant: quamvis Gratianus quoſdam quidem hic notet, quoſdam vero ex ſingulis Carthaginenſibus Conciliis canones acceperit: quod ſuis locis indicabitur. Et de hac una Carthaginenſi Synodo intelligendum eſt, quod habetur ſupra diſt. 16. c. prima adnotatio, verſ. ſeptima, quod hic declarandum dilatum fuit.*

γ Non indifferenter] *Anſelmus*, Deuſdedit, & *Gregorius Presbyter in Polycarpo habent*, qui eadem indifferenter non recipit, *ipſa ſe convincit*, minime catholicam, & Apoſtolicam fidem ad effectum ſuæ retinere ſalutis.

¶ Pith. 1. *Unde Leo Papa IV.* } Incipiunt Romanæ Decretales a Silveſtro: cæteræ forſan ſuppoſititiæ. V. Cent. *tom. 9. p.* 338.

Part I.

2. *Canonibus quibus.*) V. C. *Canones in illis, quibus id eſt.* Vide *diſt. 19. c.* Romanorum: Corpus Canonum, de quo c. *diſt. c. 2.* & in eo eſt c. 2. *de Præb. extr.* Illud idem corpus eſt, quod ab Hadriano PP. Carolo Magno miſſum, editum eſt Moguntiæ ann. 1525. Bullarium vero habet Silveſtri Regulas, vel Epiſtolas.
3. *Canonum.*) V. C. *Canones prætitulantur.*
4. *Ille.*) Abeſt a V. C.
5. *Non.*) Abeſt a V. C.
6. *Sancta.*) V. C. addit *vera.*

C. II. *Corripiendi ſunt, qui Decreta Romanorum Pontificum non habent, vel non obſervant.*

Item Nicolaus I. Photio, in 1 *epiſtola, cujus initium eſt*, Poſtquam beato Petro.)
(*circ. ann.* 863 *Romæ Conſtantinopolim.*)

1 *Eſt eadem ep. 6. in qua ſumptum eſt, c. quod dicitis, ſupra diſt. 16.*

SI K Decreta Romanorum Pontificum non habetis, de neglectu, atque incuria eſtis arguendi. Si vero habetis, & non obſervatis, de temeritate eſtis corripiendi, & increpandi.

K *Anſel. lib. 3. cap.* 33.

C. III. *Ad quos ſit recurrendum, cum ſacræ Scripturæ auctoritas non occurrit.*

Item Innocentius α Papa, (*circ. ann.* 410. *Romæ.*)

DE quibus l cauſis nulla ſolvendi, ligandique auctoritas in libris Veteris Teſtamenti, neque Evangeliorum, cum totis ſcriptis Apoſtolorum appareat, ad divina recurre ſcripta Græca m. Si neque in illis; canones β Apoſtolicæ ſedis intuere. Si nec in illis; ad catholicæ Eccleſiæ hiſtorias catholicas, a Doctoribus catholicis ſcriptas, manum mitte. Si nec in illis; Sanctorum exempla perſpicaciter recordare. Quod ſi omnibus his inſpectis, hujus quæſtionis qualitas non lucide inveſtigetur, ſeniores provinciæ congrega, & eos interroga. Facilius namque invenitur, quod a pluribus ſenioribus quæritur. Verus enim repromiſſor Dominus ait n: *Si duo ex vobis, vel tres convenerint ſuper terram in nomine meo, de omni re quamcunque petierint, fiet illis a Patre meo.*

l *Polycarpus l. 7. tit. 3. Burch. l. 3. c. 128. Ivo part. 4. cap. 70.*
m *al. Græca.*
n *Matth.* 18.

α Corr. Rom. α Innocentius] *Caput hoc non eſt inter epiſtolas Innocentii primi, quæ multæ extant: neque vero Innocentii ſecundi eſſe poteſt, cum ante ipſum ſcripſerint Burchardus, & Ivo, a quibus hoc ipſum citatur.*

β Canones] *Verba hæc, quæ apud Gratianum deerant, ſunt apud Burchardum, & Ivonem, & Polycarpum, in quo Polycarpo habentur hoc ipſo loco, in quem ſunt reſtituta.*

DE ECCLESIASTICORUM MINISTRORUM ORIGINE, ET INSTITUTIONE.

DISTINCTIO XXI.

gr. DEcretis ergo Romanorum Pontificum, & ſacris canonibus Conciliorum Eccleſiaſtica negotia, ut ſupra monſtratum eſt, terminantur. *Miniſtri vero ſacrorum canonum, & decretorum Pontificum, ſunt ſummi Pontifices, & infra Præſules, ac reliqui Sacerdotes, quorum inſtitutio in Veteri Teſtamento eſt inchoata, & in novo plenius conſummata.* §. 1. *Summi enim Pontifices, & minores Sacerdotes a Deo ſunt inſtituti per Moyſen* a, *qui ex præcepto Domini, Aaron in ſummum Pontificem, filios vero ejus unxit in minores Sacerdotes. Poſtea vero David, cum miniſteria domus Domini ampliaret, janitores, & cantores inſtituit. Porro Salomon e quendam modum exorcizandi invenit, quo Dæmones adjurati, ex obſeſſis corporibus pellebantur: hoc officio mancipati, Exorciſtæ vocati ſunt, de quibus Dominus in Evangelio* b: Si ego in Beelzebub ejicio Dæmonia, filii veſtri (*videlicet Exorciſtæ*) in quo ejiciunt? *Nec omnia in Novo Teſtamento Eccleſia imitata, habet janitores ſuos, quos Oſtiarios appellamus. Pro Cantoribus*, Lectores, *& ſimul Cantores inſtituit. Exorciſtas autem nomine antiquo & officio permanente recepit. Pro filiis vero Aaron, omnes infra ſummum Pontificem Sacerdotum adminiſtrationi ſunt conſecrati.* §. 2. *Inter eos quædam diſcretio ſervata eſt, ut alii appellentur ſimpliciter* Sacerdotes, *alii* Archipresbyteri, *alii* Choreпiſcopi, *alii* Epiſcopi, *alii* Archiepiſcopi, *ſeu* Metropolitæ, *alii* Primates, *alii* Patriarchæ, *alii* ſummi Pontifices. §. 3. *Horum diſcretio a Gentilibus maxime introducta eſt, qui ſuos Flamines, alios ſimpliciter Flamines, alios Archiflamines, alios Protoflamines appellabant. Simpliciter vero majorum & minorum Sacerdotum diſcretio in Novo Teſtamento ab ipſo Chriſto ſumpſit exordium, qui duodecim Apoſtolos, tanquam majores Sacerdotes, & LXXII. diſcipulos, quaſi minores Sacerdotes, inſtituit. Petrum vero quaſi in ſummum Sacerdotem elegit, dum ei præ omnibus & pro omnibus claves regni cœlorum tribuit, & a ſe petra, Petro ſibi nomen impoſuit, atque pro ejus fide ſe ſpecialiter rogaſſe teſtatus eſt, & ut cæteros confirmaret, ſibi injunxit, dicens* c: Ego rogavi pro te, Petre, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando converſus, confirma fratres tuos. *Hanc eandem formam Apoſtoli ſecuti, in ſingulis civitatibus Epiſcopos & Presbyteros ordinaverunt. Levitas autem ab Apoſtolis ordinatos legimus, quorum maximus fuit beatus Stephanus* d. *Subdiaconos, & Acolythos procedente tempore Eccleſia ſibi conſtituit.*

a *Exod.* 28. 2. *Paral.* 25. & 2. 23.
b *Luc.* 11.
c *Luc.* 22.
d *Act.* 6.

C. I. *Unde nomina Eccleſiaſticorum graduum ſumantur.*

De his ita ſcribit B. Iſidorus lib. 7. Etymol. cap. 12. nomina illorum, & nominum cauſas exponens, ita inquiens.
(circ. ann. 632. *in Hiſpania.*)

e *De officiis. l. 2. c. 1.* *Rabanus de inſtit. cler. lib. 1. c. 2.*
f *Act. 1.*

CLeros e & Clericos hinc appellatos credimus, quia Matthias f ſorte electus eſt, quem primum per Apoſtolos legimus ordinatum. Κλῆρος enim Græce, ſors Latine, vel hæreditas dicitur. Propterea ergo dicti ſunt Clerici, quia de ſorte Domini ſunt, vel quia Domini partem habent. Generaliter autem Clerici nuncupantur omnes, * qui in Eccleſia Chriſti deſerviunt, quorum gradus, & nomina ſunt hæc: Oſtiarius, Pſalmiſta, Lector, Exorciſta, Acolythus, Subdiaconus, Diaconus, Presbyter, Epiſcopus. §. 1. Ordo Epiſcoporum quadripartitus eſt, id eſt, in Patriarchis, Archiepiſcopis, Metropolitanis, atque Epiſcopis. §. 2. Patriarcha, Græca lingua, ſummus Patrum interpretatur: quia primum, id eſt α Apoſtolicum retinet locum, & ideo, quia ſummo honore fungitur, tali nomine cenſetur, ſicut Romanus, Antiochenus, & Alexandrinus *. §. 3. Archiepiſcopus Græco dicitur vocabulo, quod ſit ſummus Epiſcoporum: tenet enim vicem Apoſtolicam, & præſidet tam Metropolitanis 1, quam cæteris Epiſcopis. §. 4. Metropolitani autem a menſura civitatum * vocantur: ſingulis enim provinciis præeminent, quorum auctoritati, & doctrinæ g cæteri Sacerdotes ſubjecti ſunt, ſine quibus nihil reliquos agere licet Epiſcopos: ſollicitudo enim totius provinciæ 3 ipſis commiſſa eſt. §. 5. Omnes autem ſuperius deſignati ordines, uno eodemque vocabulo Epiſcopi nominantur: ſed ideo privato nomine quidam utuntur, propter diſtinctionem poteſtatum, quam ſingulariter acceperunt. §. 6. Patriarcha Patrum princeps. Ἄρχων, enim princeps: inde Archiepiſcopus princeps Epiſcoporum, ſicut Metropolitanus a menſura civitatum. §. 7. Epiſcoporum autem vocabulum inde dictum, quod ille, qui efficitur h Epiſcopus, ſuperintendat, ſcilicet curam gerens ſubditorum. Σκοπεῖν enim Græce, Latine intendere dicitur. Epiſcopi autem Græce, Latine ſpeculatores interpretantur: nam ſpeculator eſt præpoſitus in Eccleſia dictus, eo quod ſpeculetur, & perſpiciat populorum infra ſe poſitorum mores, & vitam. §. 8. Pontifex princeps Sacerdotum eſt, quaſi via ſequentium. Ipſe & ſummus Sacerdos, ipſe & Pontifex maximus nuncupatur. Ipſe enim efficit Sacerdotes, atque Levitas: ipſe omnes ordines Eccleſiaſticos diſponit: ipſe, quid unuſquiſque facere debeat, oſtendit. Antea autem qui Reges erant, & Pontifices erant. Nam majorum hæc erat conſuetudo, ut Rex eſſet etiam Sacerdos, & Pontifex. Unde & Romani Imperatores, Pontifices dicebantur. §. 9. Vates a vi mentis appellatus eſt: cujus ſignificatio multiplex eſt: nam modo Sacerdotem, modo Prophetam ſignificat, modo Poetam. §. 10. Antiſtes Sacerdos dictus eſt, quod anteſtat: primus eſt enim in ordine Eccleſiæ, & ſupra ſe nullum habet. §. 11. Sacerdos autem nomen habet compoſitum ex Græco, & Latino, quaſi ſacrum dans: ſicut enim Rex a regendo, ita Sacerdos a ſacrificando vocatus eſt: conſecrat enim, & ſacrificat. Sacerdotes autem Gentilium, Flamines dicebantur. Hi in capite habebant pileum, in quo erat brevis virga, deſuper habens lanæ aliquid, quod cum propter æſtum ferre non poſſent, filo tantum capita religare cœperunt, nam nudis penitus eos capitibus incedere nefas erat. Unde a filo, quo utebantur, Flamines dicti ſunt, quaſi filamines. Verum feſtis diebus filo depoſito pileum imponebant, pro Sacerdotii eminentia. §. 12. Presbyter Græce, Latine ſenior interpretatur: non modo pro ætate, vel decrepita ſenectute, ſed etiam propter honorem, & dignitatem, quam acceperunt, Presbyteri nominantur: unde β & apud veteres, iidem Epiſcopi & Presbyteri fuerunt; quia illud nomen dignitatis eſt, & non γ ætatis. Iidem autem & Presbyteri Sacerdotes vocantur, quia ſacrum dant, ſicut Epiſcopi; qui licet ſint Sacerdotes, tamen Pontificatus apicem non habent: quia nec chriſmate frontem ſignant, nec paraclitum Spiritum dant, quod ſolis deberi Epiſcopis, lectio Actuum i Apoſtolorum demonſtrat. §. 13. Levitæ ex nomine Auctoris vocati. De Levi enim Levitæ exorti ſunt, a quibus in templo Dei myſtici Sacramenti miniſteria explebantur. Hi Græce Diaconi, Latine Miniſtri dicuntur: quia ſicut in Sacerdote conſecratio 3, ita in Diacono miniſterii K diſpenſatio habetur. §. 14 Hypodiacones Græce, quos nos Subdiaconos dicimus, qui ideo ſic appellantur, quia ſubjacent præceptis, & officiis Levitarum. Oblationes enim in templo Dei a fidelibus ipſi ſuſcipiunt, & Levitis ſuperponendas altaribus deferunt: hi apud Hebræos Nathinæi vocantur. §. 15. Lectores a legendo, Pſalmiſtæ a Pſalmis canendis vocati: illi enim prædicant populis, quid ſequantur: iſti canunt, ut excitent ad compunctionem animos audientium: licet & quidam Lectores ita miſerabiliter pronuncient, ut quoſdam ad luctum, lamentationemque compellant. Iidem etiam & pronunciatores vocantur, quod porro l annunciant. Tanta enim, & tam clara erit eorum vox, ut quamvis longe poſitorum aures adimpleant. §. 16. Cantor autem vocatus, quia vocem modulatur in cantu. Hujus duo genera dicuntur in arte Muſica, ſicut ea docti homines Latine dicere potuerunt, Præcentor, & Succentor: Præcentor ſcilicet, qui vocem præmittit in cantu. Succentor autem, qui ſubſequenter canendo reſpondet. Concentor autem dicitur, quia conſonat: qui autem non conſonat, nec concinit, nec Cantor, nec Concentor erit. §. 17 Acolythi m Græce, Latine ceroferarii dicuntur, a deportandis cereis, quando legendum eſt Evangelium, aut ſacrificium offerendum: tunc enim accenduntur luminaria ab eis: & deportantur, non ad effugandas tenebras, dum Sol eodem tempore rutilet, ſed ad ſignum lætitiæ demonſtrandum, ut ſub typo luminis corporalis, illa lux oſtendatur, de qua in Evangelio legitur n: *Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.* §. 18. Exorciſtæ ex Græco in Latinum adjurantes, ſive increpantes vocantur: invocant enim ſuper Catechumenos, vel ſuper eos, qui habent ſpiritum immundum, nomen Domini JESU adjurantes per eum, ut egrediatur ab eis. §. 19. Oſtiarii iidem, ac Janitores, qui in Veteri Teſtamento electi ſunt ad cuſtodiam templi, ut non ingrederetur in illud immundus in omni re. Dicti autem Oſtiarii, quod præſint oſtiis templi. Ipſi enim tenentes clavem, omnia intus, extraque cuſtodiunt, atque inter bonos & malos habentes judicium, fideles recipiunt, & reſpuunt infideles.

g *al. doctrinæ & poteſtati.*) *orig.*
h *ſuperefficitur, ſuperintendat.*) *orig. & Rab.*
i *Act. 8.*
K *al. myſterii.*
l *al. populo.*
m *Ivo Part. 6. cap. 8.*
n *Joan. 1.*

§ Corr. Rom. α Id eſt Apoſtolicum] *Antea legebatur, poſt* Apoſtolicum. *Reſtituta eſt vero lectio non modo ex Iſidori, & veterum exemplarium Gratiani fide, ſed ex ipſa ab Iſidoro allata ratione, qui Romanum, Antiochenum, & Alexandrinum, Patriarchas propterea vocat, quia Apoſtolicum locum tenent. Hoc idem B. Gregorius lib. 6. epiſt. 37. ſcribens Eulogio Alexandrino, declarat his verbis*: Itaque cum multi ſint Apoſtoli, pro ipſo tamen principatu ſola Apoſtolorum Principis ſedes in auctoritate convaluit, quæ in tribus locis unius eſt. Ipſe enim ſublimavit ſedem, in qua etiam quieſcere, & præſentem vitam finire dignatus eſt. Ipſe decoravit ſedem, in qua Evangeliſtam diſcipulum miſit. Ipſe firmavit ſedem, in qua ſeptem annis, quamvis diſceſſurus, ſedit. *Atque hoc idem ait Anacletus, c. ſacroſancta. ſupra diſt. 22.*

β Unde & apud] *Reſtituta hæc ſunt in locum ſuum, quo loco habentur apud ſanctum Iſidorum.*

γ Et non ætatis] *In originali eſt, hoc ætatis, & ita apud Hieronymum in epiſt. 85 ad Oceanum: ſed ob gloſſam non eſt mutatum.*

¶ Cont. * *Nuncupantur omnes.*) Conſtantius eleganter definit Clericos, omnes, qui Divino cultui miniſteria Religionis impendunt, *l. qui divino C. Theodoſ. de Epiſc. & Cler.*

* Et *Alexandrinus.*) Additur in uno manuſcripto Iſidori. Sunt enim auctoritate Beati Petri Apoſtoli inſtituti. Prima quippe eſt Petri Apoſtoli Sedes Romana Eccleſia. Secunda autem ſedes apud Alexandriam Beati Petri nomine a Marco ejus diſcipulo, & Evangeliſta conſecrata. Tertia vero Sedes Antiochena & a Beato Petro habetur honorabilis, eo quod illic priuſquam Romam veniſſet, habitavit, & illic primum omnen Chriſtianorum in illa gente exortum eſt. Quamvis autem per Orbem diffuſa Eccleſia una Chriſti ſit, ſancta tamen Rom. Eccleſia, nullis ſynodicis conſtitutis, cæteris Eccleſiis prælata eſt. Sed & Evangelica voce Domini, & Salvatoris noſtri primatum obtinuit: tu es *Petrus*, inquiens, & *ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam*. Cæteraque ſequuntur.

* *A menſura civitatum.*) In hunc errorem incidiſſe Iſidorum ex linguæ Græcæ imperitia, primus, ut credo, notavit Alciatus *lib. 2. Parerg. cap. 25.* nam metropolis a Græco μητρόπολις, id eſt mater, aut matrix civitas, venit, non a μετρόπολις. Paucos hujuſmodi errores quidam poſtea colligunt, quibus demonſtrent indoctum Iſidorum: cujus ſi penſentur vitæ virtutibus, illis forte Philologis doctior inveniretur.

¶ Pith. 1. *Porro Salomon.*) Joſeph. *lib. 8. antiq. cap. 2. Orig. tract. 31. in Matth. Zon. tom. 1. p. 58.*

2. *Tam Metropolitanis.*) Nov. Juſtiniani XI. Exarchus provinciæ, id eſt Diœceſis, Theod. Balſamon. *in can. 9. Chalced. Concil.*

3. *Totius Provinciæ.*) Diœceſis, quæ nullas ſub ſe habet provincias. Balſamon loco laudato. Vide Leon. *Epiſt. 9. ad Petr. & Joann. African.*

C. II. *Romana Eccleſia a Chriſto primatum accepit.*

*Item Anacletus * ad Epiſcopos Italiæ, epiſt. 2.*
(circ. ann. 103. *Roma in Italiam.*)

o *Anſel. l. 1. c. 1. Polyc. l. 1. c. 1. Ivo p. 5. cap. 1. Panu. l. 3. c. 82.*
p *Matth. 16.*
q *Matth. ult.*
r *Luc. 10.*
ſ *Matth. 9.*

IN a Novo Teſtamento poſt Chriſtum Dominum a Petro Sacerdotalis cœpit ordo: quia ipſi primo Pontificatus in Eccleſia Chriſti datus eſt, Domino dicente ad eum: *Tu es Petrus* p, & *ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adverſus eam, & tibi dabo claves regni cælorum.* Hic ergo ligandi, atque ſolvendi poteſtatem primus accepit a Domino, primuſque ad fidem populum virtute ſuæ prædicationis adduxit. Cæteri vero Apoſtoli cum eodem, pari conſortio, honorem & poteſtatem acceperunt q, ipſumque principem eorum eſſe voluerunt, qui etiam, jubente Domino, in toto orbe diſperſi Evangelium prædicaverunt. §. 1. Ipſis quoque decedentibus, in locum eorum ſucceſſerunt Epiſcopi, quorum ordinatio prætaxato debet fieri ordine & modo, quos qui recipit & verba eorum, Deum recipit. qui autem ſpernit eos, eum, a quo miſſi ſunt, & cujus legatione funguntur, ſpernit; & ipſe indubitanter ſpernetur a Domino r. §. 2. Videntes autem ipſi Apoſtoli meſſem eſſe multam, & operarios paucos, rogaverunt dominum meſſis, ut mitteret operarios ſ in meſſem ſuam: inde ab eis electi ſunt LXXII. diſcipuli, quorum typum gerunt Presbyteri, atque in eorum locum ſunt conſtituti in Eccleſia.

¶ Cor-

Digitized by Google

¶ Corr. * *Anacletus*.) Tertius a Petro Epiſcopus Romanus. Sciʼ quaſdam iſtorum Pontificum a Petro proxime ſequentium Decretales falſi inſimulare, ſed majorem ab his probationem requirerem: cum & in omnibus, quotquot extant canonum Corporibus ab Iſidoriano libro Damaſi urbis Romæ Epiſcopi collectis, hæ reperiantur.

C. III. *Primatum Romanæ Eccleſiæ non aliqua Synodus, ſed Chriſtus inſtituit.*

Idem Gelaſius urbis Romanæ Epiſcopus *omnibus orthodoxis*. t (ann. 495. *Romæ*.)

t *In decretis cum LXX. Epiſcopis*, u *Polyc. l. 1. tit. 2. Anſel. l. 1. c. 69. Burch. l. 3. c. 220. Pano. l. 4. c. 3.* x *Matth. 16.*

QUamvis universæ per orbem Catholicæ Eccleſiæ unus thalamus Chriſti ſint, ſancta tamen Romana, Catholica, & Apoſtolica Eccleſia nullis Synodicis conſtitutis, cæteris Eccleſiis prælata eſt, ſed Evangelica voce Domini & Salvatoris noſtri primatum obtinuit, Tu *es Petrus* x (inquiens) *& ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adverſus eam. Et tibi dabo claves regni cœlorum, & quodcunque ligaveris ſuper terram, erit ligatum & in Cœlis, & quodcunque ſolveris ſuper terram, erit ſolutum & in cœlis.* Cui data y eſt etiam ſocietas beatiſſimi Pauli, vaſis electionis, qui non diverſo (ſicut hæretici garriunt) ſed uno tempore, uno eodemque die, glorioſa morte cum Petro in urbe Roma ſub Cæſare Nerone agoniſans coronatus eſt, & pariter ſupradictam ſanctam Romanam Eccleſiam Chriſto Domino conſecrarunt, eamq. omnibus urbibus in univerſo mundo ſua præſentia, atque venerando triumpho prætulerunt. Eſt ergo prima Petri Apoſtoli ſedes Romanæ Eccleſia, non habens maculam, neque rugam, nec aliquid hujuſmodi.

y *Inf. diſt. 22. c. ſacroſancta. ex Anacl.*

3. *ps.* Gratian. *In his omnibus, quanto gradus celſior, tanto major auctoritas invenitur. In majoribus ſiquidem eſt regendi & jubendi poteſtas: in minoribus obſequendi neceſſitas.*

C. IV. *Inferiorum facta Superiorum ſententiis obnoxia ſunt.*

Unde Nicolaus Papa I. *ad Michaelem Imperatorem, in epiſtola, cujus initium eſt*, Propoſueramus. (ann. 865. *Romæ Conſtantinop.*)

INferior ſedes ſuperiorem abſolvere non poteſt. Sola ergo potior inferiorem convenienter abſolvit. Hinc liquido perviddetur, quia quem non poteſt abſolvere, nec poteſt judicio inferior potiorem ligare, *& infra*. Unde Propheta ait z: *Numquid gloriabitur ſecuris contra eum, qui ſecat in ea? aut exaltabitur ſerra contra eum, qui trahit eam?* His ita ex divina Scriptura, & probabilium Patrum doctrina commemoratis, ſola clarius exhibuimus, non poſſe quemquam, qui minoris auctoritatis eſt, eum, qui majoris poteſtatis eſt, judiciis ſuis addicere, aut propriis definitionibus ſubjugare.

z *Eſa. 10.*

C. V. *De eodem.*

Idem *eadem epiſtola*. (ann. 865. *Romæ Conſtantinop.*)

NOlite nos exiſtimare facta cujuſcunque proximorum noſtrorum, quæ ſunt digna reprehenſione, velle defendere, ſed quod ita eſſe nimus filios circa ſpiritualem patrem, & diſcipulos erga magiſtrum, devotos, ac ſobrios aſſe, ut nulla penitus temeritate ad eorum vitam, ut non dicam dijudicandam, ſed nec ſaltem tenuiter reprehendendam proſiliant.

C. VI. *Inferiores Majoribus nec benedicere, nec maledicere poſſunt.*

Idem Nicolaus Papa I. *eadem epiſtola*. (ann. 865. *Romæ Conſtantinopolim.*)

a *Anſelm. l. 7. c. 144. Ivo p. 5. c. 17. & part. 6. cap. 355.* b *Hebr. 7.* c *al. imprætermiſſa.* d *al. jubente.* e *al. benedicere mereatur.*

DEnique a ſi in epiſtola legimus ad Hebræos b, quod minora majore benedicitur; reſtat profecto, ut exigente ratione etiam maledicatur. Siquidem hæc utique prænoſcentes periculoſa tempora illi, qui ante nos fuerunt, providam in Eccleſiis conſuetudinem tradiderunt, hodieque in Romana Eccleſia, quæ magiſtra eſt omnium Eccleſiarum, imprætermiſſa c ſervatur: ita ut nullus Sacerdos, majore ſuo non innuente d Conſacerdote, cuilibet rei benedictionem e dare nitatur: ſed 4 & anterior ſtans ad pronunciandam aliquam lectionem, benedictionem quidem poſtulat: ſed ei quilibet inferior non audet penitus benedicere. Cur hoc? numquid benedicere peccatum eſt? Abſit. De maledicis enim, non de 5 benedicis dicit Apoſtolus f, quia regnum Dei non poſſidebunt: ſed per hoc innuitur: quantæ cenſuræ freno inferiores quique a ſuis 6 præpoſitis judicandis coercendi ſunt, ſi hi nec etiam benedicendi jus ullum penitus obtineant.

f *Gal. 3.*

¶ Pith. 4. *Sed.*) V. C. *ſi &*.
5. *De.*) abeſt a V. C.
6. *A ſuis.*) V C. *ad ſuos judicandos Præpoſitos*. Conjunge *c. Sex. 2. q. 2. & c. Presbyteri 10. q. 3.*

C. VII. *De eodem.*

g *Polyc. lib. 1. tit. 20. Anſelm. l. 2. c. 67. al. 65. Ivo part. 5. c. 8. Pano. l. 4. cap. 6.*

Idem *eadem epiſtola*. (ann. 865. *Romæ Conſtantin.*)

NUnc g autem divina inſpiratione nos non piget, nec nobis impoſſibile erit oſtendere vobis (ſi tamen audi-

Pars I.

ra velitis) non poſſe quemquam ulla ab iis, qui inferioris dignitatis, vel ordinis ſunt, judicialibus ſubmitti definitionibus. Siquidem tempore Diocletiani, & Maximiani Auguſtorum, Marcellinus Epiſcopus urbis Romæ, qui poſtea inſignis Martyr effectus eſt, adeo compulſus eſt a Paganis, ut in templum eorum ingreſſus, grana thuris ſuper prunas imponeret: cujus rei gratia collecto numeroſorum Concilio Epiſcoporum, & inquiſitione facta hoc idem Pontifex ſe egiſſe confeſſus eſt. Nullus tamen eorum proferre ſententiam in eum auſus eſt, dum ei ſæpiſſime omnes perhiberent: *Tuo ore judica cauſam tuam, non noſtro judicio*; Et iterum: *Noli*, ajunt, *audiri in noſtro judicio, ſed collige in ſinu tuo cauſam tuam*. Et rurſus: *Quoniam ex te*, inquiunt, *juſtificaberis, aut ex ore tuo condemnaberis*. Et iterum dicunt: *Prima ſedes non judicabitur a quoquam*. Idem *in eadem*. § 1. Sed & cum quidam tempore quodam contra Xiſtum Papam tentaſſent quoddam mali h rumoris objicere, & in Concilio, cui & Valentinianus Auguſtus intererat, dictum fuiſſet: non licere adverſus Pontificem dare ſententiam, ſurrexit idem protinus Imperator, & in arbitrio præfati Pontificis tribuit judicare judicium ſuum. Etenim nullus Pontificum minorum, vel inferiorum urbium ſubactus judiciis invenitur.

h *al. non boni*) *orig.*

C. VIII. *Majores a minoribus judicari non poſſunt.*

Idem Nicolaus *eadem epiſtola*. (ann. 865. *Romæ Conſtantinopolim.*)

SUbmittitis Ignatium minorum, inferiorum, & ſubjectorum deliberationibus, cum ſacris canonibus præcipientibus, & exemplis ſanctorum Patrum, ſemper, ubi eſt major auctoritas, ſit eundum, & in omnibus controverſiis ad potioris ſedis judicia actio i dirigatur. Quod non ſolum a catholicis, verum etiam ab ipſis conſtat obſervatum hæreticis. Alioquin acephalum liquet eſſe Concilium, ubi de tanta perſona agitur, & majorum non expectatur ſententia: cum nec in cauſa Clericorum inferioris gradus ſolius Epiſcopi ſui judicium tantummodo poſtulandum k ſit.

i *orig. non habet.*

k *al. præſtolandum.*

C. IX. *Minorum ſententiis majores damnare non valent.*

Idem Nicolaus *eadem epiſtola*. (ann. 865. *Romæ Conſtantinop.*)

l *Polyc. lib. 1. tit. 20. Anſelm. l. 2. cap. 65. Ivo p. 5. cap. 8. Pano. l. 4. c. 6. & 7.*

IN l tantum hanc præſumptionem ſancti Patres apud Chalcedonem deteſtati ſunt, ut Dioſcorum Alexandrinum Antiſtitem inter cætera, idcirco potiſſimum ſine ulla reſtitutione damnaverint, quia in contumacia a permanens atque primæ ſedis Romanæ privilegium, reſipiſcere a ſuis ſuperſtitionibus, ut ſervaretur a prima ſede Apoſtolica, noluit: & ponens m in cœlo os ſuum, & lingua ejus tranſeunte ſuper terram, excommunicationem in S. Leonem Papam dictavit; ita ut in ſententia contra ipſum prolata, hoc videantur memorare præcipue, dicentes: (Quoniam ſecundis exceſſibus priorem iniquitatem valde tranſcendit: præſumpſit enim & excommunicationem dictare adverſus ſanctiſſimum, & beatiſſimum Archiepiſcopum magnæ Romæ Leonem.) Numquid ibi legitur inquiſitionem fuiſſe factam, utrum juſte, an injuſte ipſam Dioſcorus excommunicationem dictaſſet? Non plane: ſed abſque omni controverſia hoc in eo ulti ſunt; quia cum eſſet inferior, potiorem quibuslibet conatus eſt laceſſere contumeliis, teſte Anatolio Conſtantinopolitano Præſule, qui dicit n: Propter fidem non eſt damnatus Dioſcorus: ſed quia excommunicationem fecit domino Archiepiſcopo Leoni.

m *Pſalm. 72.*

n *In Concilio Chalcedonen. actione 5.*

¶ Corr. Rom. a *In contumacia*) *Hinc uſque ad verbum* ponens, *addita ſunt marginale.*

DE PATRIARCHARUM ORDINE.

DISTINCTIO XXII.

t QUia ergo major a minori judicari non debet, videndum eſt, quæ inter cæteras Eccleſias primum locum, quæ ſecundum, vel tertium obtineat. Romana Eccleſia (ſicut ſupra dictum eſt) primum locum inter cæteras obtinet, Alexandrina ſecundum, Antiochena Eccleſia tertium ab ea locum accepit.*

C. I. *Romana Eccleſia cæterarum primatum tenet.*

Unde Nicolaus Papa II. a *ſcribit Mediolanenſibus per Petrum Damianum Legatum ſuum*. (ann. 1060. *Romæ in Inſubriam.*)

a *junior.*) *Anſ.*

OMnes b ſive Patriarchii cujuslibet apices, ſive Metropoleon primatus, aut Epiſcopatuum cathedras, vel Eccleſiarum cujuslibet ordinis dignitates inſtituit Romana Eccleſia. Illam vero ſolus ille fundavit, & ſuper petram fidei mox naſcentis erexit, qui beato æternæ vitæ clavigero terreni ſimul, & cœleſtis imperii jura commiſit. Non ergo quælibet terrena ſententia, ſed illud verbum, per quod conſtructum eſt cœlum, & terra, per quod denique omnia condita ſunt elementa, Romanam fundavit Eccleſiam. Illius certe privilegio fungitur, illius auctoritate fulcitur. Unde non dubium, quia quiſquis cuilibet Eccleſiæ jus ſuum

b *Anſelm. l. 1. c. 63. al. 64.*

D 2 detra-

detrahit, injuſtitiam facit. §. 1. Qui autem Romanæ Eccleſiæ privilegium ab ipſo ſummo omnium Eccleſiarum capite traditum auferre conatur, hic procul dubio in hæreſim labitur, & cum ille vocetur injuſtus, hic eſt procul dubio dicendus hæreticus. Fidem quippe violat, qui adverſus illam agit, quæ mater eſt fidei: & illi contumax invenitur, qui eam cunctis Eccleſiis prætuliſſe cognoſcitur, & infra §. 2. Unde & ipſe S. Ambroſius c ſe in omnibus ſequi magiſtram Sanctam Romanam profitetur Eccleſiam,

c Lib. 3. de Sacramentis cap. 1.

C. II. *Non ab Apoſtolis, ſed ab ipſo Domino Romana Eccleſia primatum accepit.*

Item Anacletus ſervus c *Chriſti Jeſu ad omnes Epiſcopos epiſtola* 3. c. 3. (ann. 104. Romæ.)

d In præfatione Concilii Nicæni. Polycarp. lib. 1. tit. 2. Anſel. l. 1. cap. 2. & 65. Ivo p. 5. c. 2. & 24. Panormia. lib. 4. cap. 2.
e Matth. 16.
f ſup. diſt. 21. can. quamvis.
g Roman. 1.
h Pann. lib. 4. cap. 4.

SAcroſancta d Romana, & Apoſtolica Eccleſia non ab Apoſtolis, ſed ab ipſo Domino Salvatore noſtro primatum obtinuit, & eminentiam poteſtatis ſuper univerſas Eccleſias, ac totum chriſtiani populi gregem aſſecuta eſt: ſicut ipſe B. Petro Apoſtolo dixit e: *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adverſus eam, & tibi dabo claves regni cœlorum, & quæcumque ligaveris ſuper terram, erit ligatum & in cœlis, & quæcumque ſolveris ſuper terram, erit ſolutum & in cœlis.* §. 1. Adhibita f eſt etiam ſocietas in eadem Romana urbe beatiſſimi Apoſtoli Pauli, vaſis electionis, qui uno die, unoque tempore glorioſa morte cum Petro ſub Principe Nerone agonizans coronatus eſt, & ambo ſanctam Eccleſiam Romanam conſecraverunt, aliiſque omnibus urbibus in univerſo mundo ſua præſentia, atque venerando triumpho prætulerunt. Et licet pro omnibus aſſidua apud Deum omnium Sanctorum effundatur oratio, his tamen verbis Paulus beatiſſimus Apoſtolus g Romanis proprio chirographo pollicetur, dicens: *Teſtis eſt enim mihi Deus, cui ſervio in ſpiritu meo in Evangelio Filii ejus, quod ſine intermiſſione memoriam veſtri facio ſemper in orationibus meis.* §. 2. Prima h ergo ſedes eſt cœleſti beneficio Romanæ Eccleſiæ, quam (ut memoratum eſt) beatiſſimi Petrus, & Paulus ſuo martyrio conſecrarunt. §. 3. Secunda autem ſedes apud Alexandriam B. Petri nomine a Marco ejus diſcipulo, atque Evangeliſta conſecrata eſt: quia α & ipſe in Ægypto primum verbum veritatis directus a Petro prædicavit, & glorioſum ſuſcepit martyrium; cui venerabilis ſucceſſit Abilius. §. 4. Tertia vero ſedes apud Antiochiam ejuſdem, idest beati Petri Apoſtoli nomine habetur honorabilis: quia illic, priuſquam Romam veniret, habitavit, & Ignatium Epiſcopum conſtituit 2, & illic primum nomen Chriſtianorum novellæ gentis exortum eſt. *& poſt pauca* §. 5. Inter beatos i Apoſtolos quædam fuit diſcretio K poteſtatis: & licet omnes eſſent Apoſtoli, Petro tamen a Domino conceſſum eſt (& ipſi inter ſe id ipſum voluerunt) ut reliquis omnibus præeſſet Apoſtolis, & Cephas β*, idest caput, & principium teneret Apoſtolatus, qui & eandem formam ſuis ſucceſſoribus, & reliquis γ Epiſcopis tenendam tradiderunt. Et non ſolum hoc in novo Teſtamento eſt conſtitutum, ſed etiam in veteri fuit: unde ſcriptum l eſt: *Moyſes & Aaron in ſacerdotibus ejus*, idest primi inter eos fuerunt. *& poſt pauca*. §. 6. Hæc vero 3 Apoſtolica m ſedes, cardo, & caput (ut præfatum eſt) omnium Eccleſiarum a Domino, & non ab alio eſt conſtituta: & ſicut cardine oſtium regitur, ſic hujus ſanctæ ſedis auctoritate omnes Eccleſiæ (Domino diſponente) reguntur.

i Polyc. lib. 1. tit. 1. Anſel. l. 1. c. 7. Burch. l. 1. c. 149. Ivo p. 5. cap. 266.
K al. diſcretio & licet.
l Pſal. 98.
m Polyc. lib. 1. tit. 1. Anſel. l. 1. c. 2. Burch. l. 1. cap. 221. Ivo p. 5. cap. 193.

§ Corr. Rom. α Quia] *Hinc uſque ad verb.* Tertia, *addita ſunt ex originali, quemadmodum & alia nonnulla.*

§ β Cephas] *In Evangelio Joannis c. 1.* Cephas *(quæ vox Syriaca eſt) exponitur* πέτρος, *quod Græce petram ſignificat: atque docet etiam B. Hieronymus in comm. epiſt. ad Galatas, cap. 2. neque credendum eſt ignoraſſe Anacletum: ſed voluiſſe eam dictionem ad Græcam linguam eo tempore notiſſimam referre. Quod fecit Cyrillus Hieroſolymitanus, catecheſi decima, in nomine,* Jeſus, *non modo Hebraicam, ſed etiam Græcam illi etymologiam tribuens. Atque hoc ipſum nomen* Cephas, *Optatus Afer, antiquus & probatus auctor, quem Hieronymus & Auguſtinus magni faciunt, libro ſecundo, eodem modo, quo Anacletus accepit, his utens verbis:* Igitur negare non potes, ſcire te in urbe Roma, Petro primo cathedram Epiſcopalem eſſe collatam, in qua ſederit omnium Apoſtolorum caput Petrus: unde & Cephas appellatus eſt. *Et Iſidorus lib. 7. Etym. cap. 9. ſic de Petro loquitur:* Cephas dictus, eo quod in Capite ſit conſtitutus Apoſtolorum. Κεφαλὴ enim Græce caput dicitur. *Verum apud Burchardum, & Ivonem ſic habetur:* ut reliquis omnibus præeſſet Apoſtolis Cephas, id eſt, ut Petrus *principatum* teneret Apoſtolatus.

§ γ Et reliquis) *In originali eſt,* & reliquis Apoſtolis Epiſcopis.

§ Contius * *Cephas*) Quidam hanc etymologiam rident, aiuntque *Cephas* non caput, ſed ſaxum ſignificare, quod iis dijudicandum relinquo, qui Syriacum idioma noverunt. Syriacum enim, non Hebræum eſſe vocabulum, tradit Hieronymus in catalogo nominum Hebraicorum, interpretaturque firmitatem. Ceterum propter peregrinæ linguæ ignorantiam, quidam etiam veteres & doctiſſimorum, inter quos Optatus Afer, *Cephas* quaſi κεφαλὴν interpretati ſunt.

§ Pith. 1. Servus.) V. C. *Servus Servorum Dei omnibus Epiſcopis, & reliquis Chriſti Sacerdotibus.*

2. *Conſtituit*) V. C. *ordinavit.*

3. *Vero.*) V. C. *ergo.*

Gratian. Hac auctoritate Alexandrina Eccleſia ſecundum a prima locum habere conſtatur. Sed poſtea in Conſtantinopolitana Synodo, Eccleſia Conſtantinopol. ſecundum a ſede Apoſtolica locum accepit.

C. III. *Secundum a Romano Pontifice Conſtantinopolitanus obtinet locum.*

Unde in ead. Synodo, id eſt, Conſtantinop. 1. c. 5. *ita conſtitutum eſt.* (ann. 381. *in Thracia.*)

COnſtantinopolitanæ n civitatis Epiſcopum habere oportet primatus 4 honorem poſt Romanum Epiſcopum: propterea quod ſit nova Roma.

n Ex priſca verſione. Polyc. l. 2. tit. 22.

§ Corr. Rom. *Canon hic ex iis eſt, quos Apoſtolica Romana ſedes a principio, & longo poſt tempore non recepit: quod ex epiſtola 51. alias 53. Leonis Papæ primi ad Anatolium Conſtantinopolitanum, & aliis ejuſdem epiſtolis, facile eſt cuivis cognoſcere: itemque ex duabus epiſtolis Leonis IX. una adverſus præſumptiones Michaelis, & Leonis cap. 28. altera ad eundem Michaelem. Sed multo clarius ex B. Gregorii epiſt. 31. lib. 6. ad Eulogium Alexandrinum, & Anaſtaſium Antiochenum: atque ex epiſtola Nicolai primi ad Michaelem Imperatorem, quæ incipit,* Propoſueramus. *Quamquam Conſtantinopolitani Epiſcopi, Imperatorum potentia freti, ſecundum locum Patriarchalium ſedium ſibi uſurparunt: idq; tandem pacis, & tranquillitatis cauſa fuit ipſis conceſſum, ſicut in cap. antiqua, de privileg. Innocentius Papa III. declaravit.*

Pith. 4. *Primatus.*) V. C. *Primatis.*

C. IV. *Apoſtolicæ ſedi Conſtantinopolitanam conſtat eſſe ſubjectam.*

Item Gregorius *Joanni Epiſcopo Syracuſano lib. 7. epiſt. 63.* (ann. 599. *Romæ in Siciliam.*)

DE o Conſtantinopolitana Eccleſia, quod dicunt, quis eam dubitet ſedi Apoſtolicæ eſſe ſubjectam? quod & D. piiſſimus Imperator, & frater noſter Euſebius, ejuſdem civitatis Epiſcopus aſſidue profitentur. Tamen ſi quid boni vel ipſa, vel altera Eccleſia habet, ego, & minores meos, quos ab illicitis prohibeo, in bono imitari paratus ſum. Stultus eſt enim, qui in eo ſe primum exiſtimat, ut bona, quæ viderit, diſcere contemnat. *Idem eadem ep.* 64. Nam quod Primas Byzacenus ſedi Apoſtolicæ dicit ſe ſubjici, ſi qua culpa in Epiſcopis invenitur, neſcio quis p ei ſubjectus non ſit: cum vero culpa non exigit, omnes ſecundum rationem humilitatis æquales ſumus.

o Anſel. l. 2. c. 66.
p al. ei Epiſcopus ſubjectus.

§ Corr. Rom. *Hoc caput ſumptum eſt ex duabus epiſtolis eidem Joanni Epiſcopo Syracuſano ſcriptis: ſed in epiſtola 63. ex qua accepta eſt prior pars, agitur de Conſtantinopolitana Eccleſia: in ſequenti vero 64. agitur de Primate Byzaceno provinciæ Africæ, non autem Conſtantinopolitano, quod videntur & Gratianus, & Anſelmus, apud quem eodem modo legitur, voluiſſe: adductis fortaſſe ſummula illa, quæ præpoſita eſt epiſtolæ Gregorii. Auctor quidem Gloſſæ, quod Gratianum putavit ſenſiſſe, aperte expoſuit.*

C. V. *Conſtantinopolitanus Epiſcopus auctoritate Romani Pontificis deponitur.*

Item Gelaſius Papa I. ad *Fauſtum magiſtrum Legationis.* (ann. 493. *Romæ Conſtantinopol.*)

QUæ q traditione majorum, Apoſtolicam ſedem in judicium vocent? An ſecundæ ſedis Antiſtitem, & tertiæ, ceteroſque bene ſibi conſcios Sacerdotes depelli debuerunt, & qui religionis extitit inimicus, depelli non debuit? Viderint ergo, ſi alios habeant canones, quibus ſuas ineptias exequantur. Ceterum iſti, qui ſacri, qui Eccleſiaſtici, qui legitimi celebrantur, ſedem Apoſtolicam ad judicium vocare non poſſunt, & Conſtantinopolitanæ civitatis Epiſcopus, qui utique per canones inter ſedes nullum nomen accepit, in communionem recidens perfidorum, non debuit ſubmoveri?

q Ivo p. 5. c. 9.

C. VI. *Conſtantinopolitana Eccleſia ſecundum a Romana obtinet locum.*

Item ex 6. Synodo ſub Juſtiniano congregata cap. 36. (ann. 692. *Conſtantinopoli.*)

REnovantes α ſancti Conſtantinopolitani decreta Concilii, petimus r, ut Conſtantinopolitana ſedes ſimilia privilegia, quæ ſuperior β Roma habet, accipiat, necnon γ 5 in Eccleſiaſticis rebus magnificetur, ut illa: ſed hæc 6 ſecunda poſt illam exiſtat, prius 7 quam Alexandrina ſedes numeretur, deinde Antiochena, & poſt eam 8 Hieroſolymitana.

r δείξωμεν, *id eſt ſtatuimus.*

§ Corr. Rom. α Renovantes] *Hic agitur de quinto illo canone primæ Synodi Conſtantinopolitanæ, de quo ſupra ead.* 1. Conſtantinopolitanæ, *dictum fuit. Et quod attinet ad omnes hos canones, qui ſextæ Synodo tribuuntur, videnda eſt notatio ad c.* ſextam, *ſupra diſt.* 16.

§ β Superior) *Ita habetur in aliquot vetuſtis exemplaribus; nam in vulgatis erat inferior. Græce eſt,* τῆς πρεσβυτέρας ῥώμης, *id eſt,* antiquioris, *vel* ſenioris Romæ, *ut infra c.* primum. *Omnino autem caput hoc longe brevius eſt in hac verſione, quam in Græco exemplari, una tantum linea comprehenſum,* quod

Digitized by Google

quod Antiochenam numerat ſedem, cujus in Græco vulgato nulla mentio.

γ Necnon) *Sic emendatum eſt ex aliquot manuſcriptis, & Græco: antea enim legebatur*, non tamen.

¶ Pith. 5. *Necnon.*] V. C. *Et*.

6. *Sed hæc*) deſunt in V. C.

7. *Primus*) abeſt in V. C.

8. *Poſt eam.*] V. C. poſt.

Gratian. *Hinc datur intelligi, quod Alexandrina Eccleſia de ſecunda facta ſit tertia, & Antiochena de tertia ſit quarta, niſi forte quis duas contendat eſſe ſecundas, ut Conſtantinopolitanam, & Alexandrinam parem ſuæ dignitatis velit locum obtinere.*

C. VII. *Quæ Patriarchalium ſedium primum, vel deinceps teneat locum.*

Unde in 8. Synodo, *habita ſub Hadriano Papa II. cap.* 21. [*ann.* 869. & 870. *Conſtantinopoli.*]

a *Deuſdedit p.* 3. *Anſel. l.* 2. *c.* 72. Diffinimus, neminem prorſus mundi Potentum, quemquam eorum, qui Patriarchalibus præſunt ſedibus, inhonorare, aut movere a proprio throno tentare; ſed omni reverentia, & honore dignos judicare, præcipue quidem ſanctiſſimum Papam ſenioris Romæ, deinceps autem Conſtantinopoleos Patriarcham, deinde vero Alexandriæ, ac Antiochiæ, ac Hieroſolymorum.

DE ECCLESIASTICORUM ORDINATIONE.

DISTINCTIO XXIII.

1 Breviter quæ inter Eccleſiaſtica officia ſit differentia, 2 monſtravimus. Nunc a ſummo incipientes, & uſque ad ultimum gradum deſcendentes, qualiter quiſque eorum debeat ordinari, Sanctorum auctoritatibus oſtendamus.

C. I. *Decretum Nicolai Papæ de electione ſummi Pontificis.*

Unde Nicolaus * 1 Papa II. *in Concil. Lateranenſi,* [*ann.* 1059. *Romæ.*]

a *Panorm. l.* 3. *c.* 1. In nomine Domini noſtri, & Salvatoris Jeſu Chriſti. Anno ab Incarnatione ejuſdem MLIX. menſe Aprili, Indictione XII. propoſitis ſacroſanctis Evangeliis, præſidente quoque reverendiſſimo *b*, ac beatiſſimo Nicolao Apoſtolico Papa,

b *al. reverentiſſimo.* in Baſilica Lateranenſis Patriarchii, quæ cognominatur Conſtantiniana, conſidentibus etiam reverendiſſimis Epiſcopis, Abbatibus, Presbyteris, Diaconis, idem venerabilis Pontifex, auctoritate Apoſtolica decernens de electione ſummi Pontificis, inquit. §. 1. Novit Beatitudo veſtra, dilectiſſimi fratres, & Coepiſcopi, inferiora quoque membra Chriſti non latuit, defuncto piæ memoriæ Domino Stephano prædeceſſore noſtro, hæc Apoſtolica ſedes, cui, auctore Deo, deſervio, quot adverſa pertulerit, quot denique per Simoniacæ hæreſis trapezitas repetitis malleis, crebriſque tunſionibus ſubjacuerit: adeo ut columna Dei viventis jamjam pene videretur concuſſa nutare, & ſagena ſummi piſcatoris procellis intumeſcentibus cogeretur in naufragii profunda ſubmergi. Unde, ſi placet fraternitati veſtræ, debemus auxiliante Deo futuris caſibus

c *al. recidiva.* prudenter occurrere, & Eccleſiaſtico ſtatui, ne recidiva *c* (quod abſit) mala prævaleant, præcavere. §. 2. Quapropter inſtructi prædeceſſorum noſtrorum aliorumq; ſanctorum Patrum auctoritate decernimus, atque ſtatuimus, ut obeunte hujus Romanæ univerſalis Eccleſiæ Pontifice, imprimis Cardinales Epiſcopi diligentiſſime ſimul de electione tractantes, mox Chriſti *d* Clericos Cardinales adhibeant: ſicque reliquus Cle-

d *al. Epiſcopi.* rus, & populus ad conſenſum novæ electionis accedat, ut nimirum præcaveatur, ne venalitatis morbus aliqua occaſione ſubrepat. Et ideo religioſiſſimi viri præduces ſint in promovenda Pontificis electione, reliqui autem ſequaces. §. 3. Certus vero, atque legitimus hic electionis ordo perpenditur, ſi perſpectis diverſorum Patrum regulis, ſive geſtis, etiam illa B. Leonis prædeceſſoris noſtri ſententia

e *infra diſt.* 62. *c. Nulla ratio.* recolatur. [Nulla *e*, inquit, ratio ſinit, ut inter Epiſcopos habeantur, qui nec a Clericis ſunt electi, nec a plebibus expetiti, nec a comprovincialibus Epiſcopis cum Metropolitani judicio conſecrati.] Quia vero ſedes Apoſtolica cunctis in orbe terrarum prælatur Eccleſiis, atque ideo ſuper ſe Metropolitanum habere non poteſt, Cardinales Epiſcopi procul dubio Metropolitani vice funguntur, qui videlicet electum Epiſcopum ad Apoſtolici culminis apicem provehunt. §. 4. Eligatur autem de ipſius Eccleſiæ gremio, ſi reperitur idoneus, vel ſi de ipſa non invenitur, ex alia aſſumatur: ſalvo debito honore, & reverentia dilecti filii noſtri Henrici, qui impræſentiarum Rex habetur, & futurus Imperator Deo concedente ſperatur, ſicut jam ſibi conceſſimus, & ſucceſſoribus illius, qui ab hac Apoſtolica ſede perſonaliter hoc jus impetraverint. §. 5. Quod ſi pravorum, atque iniquorum hominum ita perverſitas invaluerit, ut pura, ſincera, atque gratuita fieri in urbe non poſſit electio, Cardinales Epiſcopi cum religioſis Clericis, catholiciſque Laicis, licet paucis, jus poteſtatis obtineant, eligere Apoſtolicæ ſedis Pontificem, ubi congruere viderint. §. 6. Plane, poſtquam electio fuerit facta, ſi bellica tempeſtas, vel qualiſcunque hominum conatus malignitatis ſtudio reſtiterit, ut is, qui electus eſt, in Apoſtolica ſede juxta conſuetudinem inthronizari non valeat, electus tamen, ſicut verus Papa, obtineat auctoritatem regendi Romanam Eccleſiam, & diſponendi omnes facultates illius: quod beatum Gregorium ante ſuam conſecrationem feciſſe cognovimus. §. 7. Quod ſi quis 3 contra hoc noſtrum decretum Synodali ſententia promulgatum, per ſeditionem, vel præſumptionem, aut quolibet ingenio electus, aut etiam ordinatus, ſeu inthronizatus fuerit, auctoritate divina, & ſanctorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, perpetuo anathemate cum ſuis auctoribus, fautoribus, & ſequacibus, a liminibus ſanctæ Dei Eccleſiæ ſeparatus abjiciatur, ſicut Antichriſtus, invaſor, &

deſtructor totius Chriſtianitatis: nec aliquo *f* ſuper hoc ei audientia reſervetur: ſed ab omni Eccleſiaſtico gradu, in quocunque fuerat prius, ſine retractatione deponatur: cui quiſquis adhæſerit, vel qualemcumque tanquam Pontifici reverentiam exhibuerit, aut in aliquo eum defendere præſumpſerit, pari ſententia *g* ſit mancipatus. §. 8. Quiſquis autem hujus noſtræ *h* decretalis ſententiæ temerator extiterit, & Romanam Eccleſiam ſua præſumptione confundere, & conturbare contra hoc ſtatutum tentaverit, perpetuo anathemate, atque excommunicatione damnetur, & *cum impiis, qui i non reſurgent in judicio,* reputetur, Omnipotentis iram contra ſe ſentiat, & ſanctorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, [quorum Eccleſiam præſumit confundere] in hac vita, & in futuro furorem ſentiat: *fiat K habitatio ejus deſerta, & in tabernaculis ejus non ſit, qui inhabitet: fiant l filii ejus orphani, & uxor ejus vidua: commotus amoveatur ipſe, & filii ejus, & mendicent, & ejiciantur de habitationibus ſuis: ſcrutetur fænerator omnem ſubſtantiam ejus, & diripiant alieni labores ejus, orbis terrarum pugnet m contra eum, & cuncta elementa ſint ei contraria,* & omnium Sanctorum quieſcentium merita illum confundant, & in hac vita ſuper eum apertam vindictam oſtendant. §. 9. Obſervatores autem hujus noſtri decreti omnipotentis Dei gratia protegat, & auctoritas beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli ab omnibus peccatorum vinculis abſolvat.

f *al. aliquando.*

g *al. ſententiæ*

h *al. noſtri.*

i *Pſalm.* 1.

K *Pſalm.* 68.

l *Pſalm.* 108.

m *Sap.* 5.

¶ Corr. Rom *Hujus decreti integrum exemplum eſt in vetuſtiſſimo libro Abbatiæ monaſterii Farfenſis, literis Longobardicis ante annos pene quingentos ſcripto, & alibi.*

¶ Contius * *Nicolaus.*] Sedit ſub Henrico IV. Imp.

¶ Pith. 1. *Nicolaus.*] V. C. *Ex Synodo Romana, quam celebravit* Nicolaus PP. II.

2. *Cardinales Epiſcopi.*] Hinc crevit Cardinalium nomen atque auctoritas, quam auxit Innocentius IV.

3. *Quod ſi quis*] Infra *diſt.* 79. *c.* 9.

2. pars Gratian. *Epiſcopi vero, & cæteri ordines infra conſtituti, qualiter ordinari debeant, ex auctoritate Carthaginenſis Concilii quarti, cap.* 1. *cui interfuit Auguſtinus, tempore Honorii Auguſti* *, *oſtendamus, ab eorum examinatione incipientes.*

¶ Contius * *Honorii Auguſti.*] Honorio A. IV. & Eutychiano Coſs.

C. II. *Quomodo examinandus ſit, qui in Epiſcopum eligitur.*

Ex Concilio Carthaginenſi IV. cap. 1. [*ann.* 398. *in Africa.*]

n *Ordo Romanus, pag.* 95. *Burchard. lib.* 1. *c.* 8. *Ivo par.* 5. *cap.* 62. *Polyc. l.* 2. *tit.* 9. Qui n 4 Epiſcopus ordinandus eſt, antea examinetur, ſi natura ſit prudens, ſi docibilis, ſi moribus temperatus, ſi vita caſtus, ſi ſobrius, ſi ſemper ſuis negotiis cavens 5, ſi humilis, ſi affabilis, ſi miſericors, ſi literatus, ſi in lege Domini inſtructus, ſi in Scripturarum ſenſibus cautus, ſi in dogmatibus Eccleſiaſticis exercitatus: & ante omnia ſi fidei documenta verbis ſimplicibus aſſerat, id eſt Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum unum Deum eſſe confirmans, totamque Trinitatis Deitatem coeſſentialem, & conſubſtantialem, & coæternalem 6, & coomnipotentem prædicans, ſi ſingulas 7 quaſque

o *al. ſingulam quamque perſonam.* in Trinitate perſonas *o* plenum Deum, & totas tres perſonas unum Deum, ſi incarnationem divinam non in Patre, neque in Spiritu Sancto factam, ſed in Filio tantum credat, ut qui erat in divinitate Dei Patris Filius, ipſe fieret in homine hominis matris Filius, Deus verus 8 ex Patre, homo verus ex matre, carnem ex matris viſceribus habens, & animam humanam rationalem, ſimulque in eo veritas utriuſque 9 naturæ, idem 10 Deus & Homo, una perſona 11, unus Filius, unus Chriſtus, unus Dominus, Creator omnium, quæ ſunt, & auctor, Dominus, & rector cum Patre, & Spiritu Sancto omnium creaturarum 12, qui paſſus ſit vera carnis paſſione; mortuus vera corporis ſui morte; reſurrexerit vera carnis ſuæ reſurrectione *p*, &

p *al. receptione.* vera animæ reſumptione, in qua veniet judicare vivos, & mortuos. §. 1. Quærendum etiam ab eo, ſi novi, & veteris Teſtamenti, id eſt Legis, & Prophetarum, & Apoſtolorum unum eundemque credat auctorem Deum, ſi diabolus non per conditionem, ſed per arbitrium factus ſit malus. §. 2. Quærendum etiam ab eo, ſi credat hujus, quam geſtamus, & non alterius carnis reſurrectionem, ſi credat judicium futurum, & recepturos ſingulos pro his, quæ in carne 13 geſſerunt, vel pœnas, vel præmia *q*; ſi nuptias non prohibeat *r*, ſi ſecunda matrimonia non damnet; ſi carnium perceptionem non culpet; ſi pœnitentibus reconciliatis communicet, ſi in Baptiſmate omnia peccata, id eſt, tam illud originale contractum 14, quam illa, quæ voluntarie admiſſa ſunt, dimittantur, ſi extra Eccleſiam catholicam nullus ſalvetur. §. 3. Cum in his omnibus examinatus, fuerit inventus plene inſtructus, tunc cum conſenſu Clericorum, & Laicorum, & conventu totius provinciæ

q *al. gloriam.*

r *al. improbet.*

vincia Epiſcoporum, maximeque Metropolitani vel auctoritate, vel præſentia ordinetur Epiſcopus. §. 4. Suſcepto in nomine Chriſti Epiſcopatu, non ſuæ delectationi, nec ſuis motibus, ſed his Patrum definitionibus acquieſcat o.

§ Corr. Rom. *Caput hoc integrum extat in ordine Romano, additis ad initium his vocibus*, Statuta Eccleſiaſtica: *cui ſimilem titulum toti Carthaginenſi quarto Concilio eſſe præpoſitum in aliquot vetuſtis codicibus teſtantur illi, qui tomos conciliorum ediderunt.*

§ o Acquieſcat] *Poſt hoc verbum tam in Concilio, quam in ordine ſequitur*, In cujus ordinatione etiam ætas requiretur, quam ſancti Patres de præeligendis Epiſcopis conſtituerunt.

§ Pitu. 4. *Qui Epiſcopus*.] Refert Creſconius ex Canone Africano,

5. *Cautus*.] Creſcon. *Vacans, ſi hominibus affabilis, ſi literatus*, &c.

6. *Et Coæternalem*.] Abſunt in Creſc.

7. *Si Singulas*.] Creſc. *ſi ſingulam quamque in Trinitate perſonam*.

8. *Verus*.] Sic etiam Creſc.

9. *Veritas utriuſque*] Creſc. *Ambæ*.

10. *Idem*.] id eſt.

11. *Una perſona*.] Deſunt in Creſc.

12. *Omnium Creaturarum*.] Deſunt in Creſc.

13. *In carne*.] *In hac carne*.

14. *Contractum*.] Deeſt.

C. III. *Qualis eſſe debeat Clericorum converſatio.*

Item Iſidorus de Eccleſiaſticis officiis lib. 2. c. 2.
[*ann. 633. in Hiſpania.*]

r *Refertur in Conc. Magunt. 1. cap. 10.*

§ HIs r igitur lege Patrum cavetur, ut a vulgari vita ſeclusi, a mundi voluptatibus ſeſe abſtineant; non ſpectaculis, non pompis interſint; convivia publica fugiant: privata non tantum pudica, ſed & ſobria colant, uſuris nequaquam incumbant, neque turpium occupationes lucrorum, fraudiſque cujuſquam ſtudium appetant; amorem pecuniæ, quaſi materiam cunctorum criminum, fugiant, & ſæcularia officia, negotiaque abjiciant; honoris gradus per ambitiones non ſubeant, pro beneficiis medicinæ Dei munera non accipiant, dolos, & conjurationes caveant; odium, æmulationem, obtrectationem, atque invidiam fugiant, non vagis oculis, non effrænata lingua, aut petulanti, fluidoque t geſtu incedant, ſed pudorem, & verecundiam mentis ſimplici habitu, inceſſuque oſtendant; obſcœnitatem etiam verborum, ſicut & operum penitus exſecrentur; viduarum, & virginum frequentationem u fugiant, contubernia extranearum fœminarum nullatenus appetant; caſtimoniam quoque inviolati corporis perpetuo conſervare ſtudeant; aut certe unius matrimonii vinculo fœderentur, ſenioribus quoque debitam obedientiam præbeant, neque ullo jactantiæ ſtudio ſemetipſos attollant; poſtremo doctrinæ lectionibus, pſalmis, hymnis, canticis, exercitio jugiter x incumbant. Tales enim debent eſſe, qui divinis cultibus ſe mancipandos ſtudent exhibere, ſcilicet, ut dum ſcientiæ operam dent, doctrinæ gratiam populis adminiſtrent.

t *Al. tumidoque greſſu.*

u *al. viſitationes frequentiſſimas.*

x *al. jugi.*

C. IV. *Qui digne Sacramenta tractare non poſſunt, ad miniſterium non eligantur divinum.*

Item Clemens I. ad Jacobum fratrem Domini, epiſt. 2.
[*circ. ann. 68. vel 91. Roma Hieroſolymam.*]

y *Polyc. lib 4. tit. 31.*

TAles y ad miniſterium eligantur Clerici, qui digne poſſint Dominica Sacramenta tractare. Melius eſt enim Domini Sacerdoti paucos habere miniſtros, qui poſſint digne opus Dei exercere, quam multos inutiles, qui onus grave ordinatori adducant.

C. V. *Si itlis in Epiſcopum aliqua objiciuntur, quinque vel ſex Epiſcopi ad ejus purgationem conveniant.*

z *Et in Concil. Afric. cap. 17.*

Item ex Concilio Carthaginenſi 3. c. 40. z
[*ann. 397. in Africa.*]

a *Polyc. l. 2. c. 8. Anſel. l. 6. c. 63. Burch. lib. 1. c. 6. Ivo p. 5. cap. 60.*

b *al. a ſanctis accedere.*

c *al. dignationis.*

ILlud a ſtatuendum eſt, ut quando ad eligendum Epiſcopum convenerimus: ſi qua contradictio fuerit oborta, (quia ſæpe talia facta ſunt apud nos 15) non præſumant ad purgandum eum, qui ordinandus eſt, tres tantum b, ſed poſtulantur ad numerum ſupradictorum duo, vel tres 16, & in eadem plebe, cui ordinandus eſt, diſcutiantur primo perſonæ contradicentium, poſtremo illa etiam, quæ objiciuntur, pertractentur, & cum purgatus fuerit ſub conſpectu publico, ita demum ordinetur. Si hoc cum veſtra ſanctitate animo concordet, roboretur veſtræ dignitatis c reſponſione. Ab univerſis Epiſcopis dictum eſt: Satis placet.

§ Pitu. 15. *Facta ſunt apud nos*.] Creſc. *tractata ſunt apud nos*. Ita etiam Cod. V. 2.

16. *Supradictorum duo, vel tres*] V. C. Fabeti: *ad numerum ſupradictorum unus, vel duo, & in eadem*. Creſc. *ad numerum unus, vel duo, & in eadem*.

17. *Objiciuntur*.] Objectum. 2. V. C.

C. VI. *Vota ſuæ promiſſionis ſpondeant, quos Eccleſiaſtica promovet diſciplina.*

Item ex Concilio Tolatano 11. c. 10.
[*ann. 675. in Africa.*]

d *Anſelm. lib. 7. cap. 88.*

e *al. provehit.*

f *al. placita ſibi.*

g *epiſt. 82. ad Anaſtaſ. Theſſ. Epiſcopum.*

h *al. tamen.*] *orig.*

i *al. inferenda*

QUamquam d omnes, qui ſacris mancipantur ordinibus, canonicis regulis teneantur adſtricti, expedibile tamen eſt, ut promiſſionis ſuæ vota ſub cautione ſpondeant, quos ad promotionis gradus Eccleſiaſtica probat e diſciplina. Solet enim plus timeri, quod ſingulariter pollicetur, quam quod generali ſponſione concluditur. §. 1. Et ideo placuit huic ſancto Concilio, ut unuſquiſque, qui ad Eccleſiaſticos gradus eſt aſcenſurus, non ante honoris conſecrationem accipiat, quam placiti f ſui adnotatione promittat, ut fidem Catholicam ſincera cordis devotione cuſtodiens, juſte, & pie vivere debeat, & in nullis operibus ſuis canonicis regulis contradicat, atque ut debitum per omnia honorem, atque obſequii reverentiam præeminenti ſibi unuſquiſque dependat, juxta illud beati Leonis g Papæ edictum: [Qui ſe ſcit aliquibus eſſe præpoſitum, non moleſte ferat aliquem ſibi eſſe prælatum: ſed obedientiam, quam exigit, etiam ipſe dependat.] §. Pœna etiam h juxta Eccleſiaſticæ conſuetudinis morem, & placitis talium inferenda i, & ab iis, qui tranſgreſſores fuerint, perſolvenda eſt.

Gratian. *Debitus diſponitur, qualiter Eccleſiaſtica officia ordinantur.*

C. VII. *Qualiter ordinetur Epiſcopus.*

In Concilio Carthagin. 4. c. 2. [ann. 398. in *Africa.*]

K *Ordo Romanus pag. 100. Polyc. lib. 2. tit. 9. Anſel. lib. 6. c. 49. al. 35. Ivo p. 3. cap. 124. Panm. lib. 3. c. 18.*

EPiſcopus K cum ordinatur, duo Epiſcopi ponant, & teneant Evangeliorum codicem ſuper caput, & cervicem ejus, & uno ſuper eum fundendo 18 benedictionem, reliqui omnes Epiſcopi, qui adſunt, manibus ſuis caput ejus tangant.

§ Pitu. 18. *Fundendo*.] V. C. *Fundente*.

C. VIII. *Qualiter ordinetur Presbyter.*

In eodem Concilio [ann. 398. *ibid.*]

l *Ex eodem Concilio cap. 3. Polyc. l. 2. tit. 32. Anſel. lib. 7. cap 33. Ivo p. 6. c. 12. Panorm. lib. 3. c. 33.*

PResbyter l cum ordinatur, Epiſcopo eum benedicente, & manum ſuper caput ejus tenente, etiam omnes Presbyteri, qui præſentes ſunt, manus ſuas juxta manum Epiſcopi ſuper caput illius teneant. Sicut 19 autem in die ſuæ ordinationis Sacerdos orario, utroque humero ambitur: ita tempore conſecrationis, eodem orario debet uti inſtanter.

§ Pitu. 19. *Sicut*.] Quæ ſequuntur, non ſunt in Synodo.

C. IX. *Quod quiſque accepit tempore conſecrationis, ferat tempore oblationis.*

Unde in Concilio Bracarenſi III. c. 3. legitur.
[*ann. 675. in Hiſpania.*]

m *Perferat*] *manuſc.*

ECcleſiaſtica, & antiqua inſtitutione præfixum novimus, ut omnis Sacerdos, cum ordinatur, orario utroque humero ambiatur: ſcilicet, ut qui imperturbatus præcipitur conſiſtere inter proſpera, & adverſa, virtutum ſemper ornamento, utroque circumſeptus appareat humero. Qua ergo ratione tempore ſacrificii non aſſumit, quod ſe in Sacramento accepiſſe non dubitet? Proinde modis omnibus convenit, ut quod quiſque percepit in conſecratione honoris, hoc retineat & in oblatione, vel perceptione ſuæ ſalutis: ſcilicet, ut cum Sacerdos ad ſolemnia Miſſarum accedit, aut per ſe Deo ſacrificium oblaturus, aut Sacramentum corporis, & ſanguinis Domini noſtri Jeſu Chriſti ſumpturus, non aliter accedat, quam orario utroque humero circumſeptus: ſicut & tempore ordinationis ſuæ dignoſcitur conſecratus, ita ut de uno eodemque orario cervicem pariter, & utrumque humerum premens, ſignum in ſuo pectore præparet m crucis. §. 1. Si quis autem aliter egerit, excommunicationi debitæ ſubjaceat.

§ Pars. Gratiani. *Dalmaticis autem nec Epiſcopis, nec Diaconis abſque Apoſtolica licentia uti permittitur.*

C. X. *Abſque Apoſtolica licentia Dalmaticis nec Epiſcopis, nec Diaconis uti licet.*

Unde Gregorius I. *Aregio Epiſcopo Francorum. lib. 7. ep. 111.*
[*ann. 599. Roma in Galliam.*]

n *Anſel. lib. 6. c. 88. al. 96.*

COmmunis n filius Petrus Diaconus nobis innotuit, quod fraternitas veſtra tempore, quo hic fuit, popoſcerit, ut ſibi, & Archidiacono ſuo utendi Dalmaticis licentiam præberemus. Sed quia ita hominum ſuorum infirmitate compulſus, feſtinanter abſceſſit, ut nec ipſe morere incumbens diutius (ut dignum erat, & res deſiderata poſcebat) ſineret permanere, & nos in multis implicitos, ut Eccleſiaſticæ rationis eſt conſideratio, novum hoc inconſulte & ſubito non permitteret indulgere; idcirco poſtulatæ rei prolongatus effectus eſt. Nunc vero charitatis tuæ bona reminiſcentes ad animum, hujus auctoritatis noſtræ ſtatu, petita concedimus, atque te, & Archidiaconum tuum Dalma-

[D]almaticarum uſu decorandos eſſe conceſſimus, eaſdemque Dalmaticas dilectiſſimo filio noſtro Cyriaco Abbate deferente tranſmiſimus.

C. XI. *Qualiter ordinetur Diaconus.*

Ex Concilio Carthaginenſi IV. c. 4. [ann. 398. *in Africa*.]

a *Ex Concil. Carth. 4. cap. 4. Ordo Romanus, p. 91. col. 2. Polyc. l. 2. tit. 32. Anſel. l. 7. c. 32. al. 60. Ivo p. 6. c. 13. Pann. l. 3. c. 40.*

DIaconus a dum ordinatur, ſolus Epiſcopus, qui eum benedicit, manum ſuper caput illius ponat, quia non ad Sacerdotium, ſed ad miniſterium conſecratur.

§ 92. Gratian. *Quæritur autem, an poſt benedictionem manus Presbyterorum, & Diaconorum chriſmatis liquore debeant perungi.*

C. XII. *Nec Presbyteris, nec Diaconis in conſecratione, chriſmate manus perungere licet.*

De his ita ſcribit Nicolaus Papa I. Rodulpho *Archiepiſcopo Bituricenſi.*
[circ. ann. 864. *Roma in Galliam*.]

p *Ivo p. 6. q. 121.*

PRæterea p ſciſcitaris, utrum ſolis Presbyteris, an & Diaconis debeant, cum ordinantur, manus chriſmatis liquore perungi? Quod in ſancta hac Romana Eccleſia, cui Deo auctore deſervimus, neutris agitur. Sed & quia ſit a novæ legis miniſtris actum, nuſquam (niſi nos fallat oblivio) legimus. Ergo ad B. Innocentii q Papæ canonica decreta ſanctitatem tuam tranſmittimus, & quæ tibi ſint in conſecrationibus, & ordinibus r obſervanda, principia paginæ ad Decentium Eugubinum Epiſcopum miſſæ, te affatim edocebunt.

q *Innoc. PP. 1. epiſt. 1.*
r *al. ordinationibus.*

C. XIII. PALEA.

Ex Concilio Hiſpalenſi II. c. 5. [ann. 619. *in Hiſpania*.]

s *Burch. l. 2. c. 3. Ivo p. 5. cap. 213. & 6. c. 102.*

EX s epiſtola t Simplicii Papæ Severo, & Florentino Epiſcopis directa. Ad cognitionem noſtri examinis, Gabrenenſis Diaconi relatu, pervenit de quibuſdam ipſius Eccleſiæ Clericis, quorum cum unus ad Presbyterium, duo ad Levitarum miniſterium conſecrarentur, Epiſcopus eorum, oculorum dolore detentus, fertur manum ſuam ſuper eos tantum poſuiſſe, & Presbyter quidam illis contra Eccleſiaſticum ordinem benedictionem dediſſe: qui propter tantæ præſumptionis audaciam poterat accuſatus judicio præſenti damnari, ſi adhuc in corpore poſitus, non fuiſſet mortis vocatione præventus. Sed quia jam ille examini divino relictus eſt, humano judicio accuſari non poteſt, ii, qui ſuperſunt, & ab eo non conſecrationis titulum, ſed ignominiæ potius elogium acceperunt, ne ſibi licentiam talis ultra uſurpatio faciat, decrevimus, ut a gradu Sacerdotalis, vel Levitici ordinis, quem perverſe adepti ſunt, depoſiti, æquo judicio abjiciantur. Tales enim merito judicati ſunt removendi, quia prave inventi ſunt conſtituti.

§ Corr. Rom. s Ex Epiſtola) *Hæc Palea in nullo manuſcripto exemplari eſt inventa. Burchardus, & Ivo ante hoc caput, quod incipit, Ad cognitionem, referunt aliud quoddam caput, quod incipit,* Relatio, *ex epiſtola Simplicii miſſo Equitio Florentino, (ſive Florentino) & Severo Epiſcopis. Quamobrem inde poteſt hic eſſe translatus titulus. Cæterum caput hoc a Burchardo citatur ex Concilio Bracar. ab Ivone in quinta quidem part. c. 213 ex Carthaginenſi, in ſexto vero c. 102. ex Hiſpalenſi 2. cap. 5. quo etiam loco extat; & ſequens caput,* Quorundam, *eſt quaſi hujus ſumma.*

§ 93 Grat. *Item quæritur, an eorum ordinatio ſit rata habenda quibus Epiſcopus, oculorum languore detentus, manus impoſuit, & Presbyter ſuper eos orationem dixit.*

C. XIV. *Et Ordinator, & ordinatus damnationis ſubeat pœnam, cum Epiſcopus manum impoſuit, & alter orationem dicit.*

De his ita ſtatutum eſt in Concilio Toletano.
[imo Hiſpalenſi 2. c. 5. ann. 619. *in Hiſpania*.]

QUorundam Clericorum, dum unus ad Presbyterium, duo ad Levitarum miniſterium ſacrarentur, Epiſcopus oculorum dolore detentus, fertur manum ſuam ſuper eos impoſuiſſe tantum, & Presbyter quidam illis contra Eccleſiaſticum ordinem benedictionem dediſſe. Sed quia jam ille examini divino relictus, humano judicio accuſari non poteſt; ii, qui ſuperſunt, gradum Sacerdotii, vel Levitici ordinis, quem perverſe adepti ſunt, amittant.

§ Correct.] Totum hoc caput, quod apparet eſſe ſuperioris capitis fragmentum, deeſt in Gratiano manuſcripto: ideoque recte ei Paleæ nomen ſuperſcribi potuit.

C. XV. *Qualiter Subdiaconus ordinetur.*
Item ex Concilio Carthagin. IV. c. 5.
[ann. 398. *in Africa*.]

t *Ordo Romanus p. 92. Rabanus de inſtit. cler. l. 1. c. 8. Iſidorus l. 2. offic. c. 10. Polyc. l. 2. tit. 32. Anſel. l. 7. c. 59. Ivo p. 6. c. 14. Pann. l. 3. c. 35.*
u *al. aquæmanili.*

SUbdiaconus t 20 cum ordinatur, quia manus impoſitionem non accipit, patinam de manu Epiſcopi accipiat vacuam, & calicem vacuum: de manu vero Archidiaconi accipiat urceolum cum aquæ u 21, mantile, & manutergium.

§ Pith. 20. *Subdiaconus*.] Rabanus, *lib. 1. de Inſtit. Cler. c. 8* Can. 6. Concilii Aquiſgran. Cujac. *obſerv.* 10.
21. *Aquæ, mantile*.] *Aquamanile*, unica voce.

C. XVI. *Qualiter Acolythus ordinetur.*

Item ex eodem Concilio, *c. 6.* [ann. 398. *ibid*.]

x *Polyc. ibid. Anſelm. l. 7. c. 58. Ivo p. 6. cap. 15 Pann. l. 3. c. 35.*

ACOlythus x 22 cum ordinatur, ab Epiſcopo quidem doceatur, qualiter in officio ſuo agere debeat: ſed ab Archidiacono accipiat ceroferarium cum cereo, ut ſciat ſe ad accendenda Eccleſiæ luminaria mancipari: accipiat & urceolum vacuum ad ſuggerendum vinum in Euchariſtiam Sanguinis Chriſti.

§ Pith. 22. *Acolithus*.] Idem Concil. Aquiſgran.

C. XVII. *Qualiter Exorciſta ordinetur.*

Item ex eodem, *c. 7.* [ann. 398. *ibid*.]

y *Polyc. lib. 2. tit. 32. Anſel. l. 7. c. 57. Ivo p. 6. c. 6. Pann. lib. 3. c. 37.*

EXorciſta y 23 cum ordinatur, accipiat de manu Epiſcopi libellum, in quo ſcripti ſunt Exorciſmi, dicente ſibi Epiſcopo: (Accipe, & commenda memoriæ, & habeto poteſtatem imponendi manus ſuper energumenum, ſive baptizatum, ſive catechumenum.)

§ Pith. 23. *exorciſta*] Idem Concil.

C. XVIII. *Qualiter Lector ordinetur.*

Item ex eodem Concilio, *c. 8.* [ann. 398. *ibid*.]

z *Polyc. ib. Anſ. l. 7. c. 55. Ivo p. 6. c. 17. Pann. l. 3. c. 38.*
a *al. lector.*

LEctor z 24 cum ordinatur, faciat de illo Epiſcopus verbum ad plebem, indicans ejus fidem, ac vitam, atque ingenium: poſt hæc ſpectante plebe tradat ei codicem, de quo lecturus eſt, dicens ad eum: (Accipe, & eſto relator a verbi Dei, habiturus, ſi fideliter & utiliter impleveris officium, partem cum eis, qui verbum Dei miniſtraverint. b)

§ Pith. 24. *Lector*.] Idem Concil. *can.* 3.

b *bene adminiſtraverunt*,] Ordo Rom.

C. XIX. *Qualiter Oſtiarius ordinetur.*

Item ex eodem, *c. 9.* [ann. 398. *in Africa*.]

c *Polyc. ib. Anſ. l. 7. c. 54. Ivo p. 6. c. 18. Pann. l. 3. c. 39.*

OStiarius c cum ordinatur, poſtquam ab Archidiacono inſtructus fuerit, qualiter in domo Dei debeat converſari, ad ſuggeſtionem Archidiaconi tradat ei Epiſcopus claves Eccleſiæ de altario, dicens: (Sic age, quaſi redditurus Deo rationem pro his rebus, quæ his clavibus recluduntur.)

C. XX. *Qualiter Pſalmiſta ordinetur.*

Item ex eodem Concilio. *c.* 10. [ann. 398. *ibid*.]

d *Polyc. ib. Anſ. l. 7. c. 53. Ivo p. 6. c. 19. Pann. l. 3. c. 40.*

PSalmiſta d, id eſt, Cantor, poteſt abſque licentia 25 Epiſcopi, ſola juſſione Presbyteri officium ſuſcipere cantandi, dicente ſibi Presbytero: (Vide ut quod ore cantas, corde credas, & quod ore 26 credis, operibus comprobes.)

§ Pith. 25. *Licentia*.] V. C. *ſcientia*,
26. *Ore*.] V. C. *corde*.

Gratian. *Clerici comam nutrire prohibentur, quorum caput deſuper in modum ſphæræ raſum eſſe debet.*

C. XXI. *Clerici comam nutrire prohibentur.*

Unde Anicetus Papa *Epiſcopis Galliæ*
[Forte ann. 171. *Roma in Galliam*.]

e *Ivo p. 6. c. 46.*

PRohibete e 27, Fratres, per univerſas regionum veſtrarum Eccleſias, ut Clerici, juxta Apoſtolum, comam non nutriant, ſed deſuper caput in modum ſphæræ radant.

Pith. 27. *Prohibete*.) Centur. *to. 6. p.* 341. *to. 7. p.* 257. *to. 8. pag.* 373.

C. XXII *De eodem.*

Item ex Concilio Agathenſi, *c.* 20.
[ann. 506. *in Gallia*.]

f *Ivo contr. p. 6. c. 203. & 378.*

CLerici f, qui comam nutriunt, ab Archidiacono, etiamſi noluerint, inviti detondeantur. Veſtimenta etiam, vel calceamenta eis, niſi quæ religionem deceant, uti, aut habere non liceat.

C. XXIII. *De eodem.*

Item Gregorius II. *in Concilio Romæ habito in Baſilica S. Petri, c. 17.* [ann. 721. *Romæ*.]

g *Extra de vit. & ho. cle. c. ſi quis.*

SI g 28 quis ex Clericis relaxaverit comam, ſit anathema.

§ Pith. 28. *Si quis*.] Ex Synodo Romana ſub Zacharia. Centur. *to.* 8. *p.* 349.

C. XXIV. *Quibus veſtibus Monialis ſit induenda, cum conſecratur.*

Item ex Concilio Carthagin. IV. *c.* 11.
[ann. 398. *in Africa*.]

h *Polyc. l. 4. t. 35. Burch. l. 8. c. 23. Ivo p. 7. c. 43*
i *al. ſui.*

SAnctimonialis h virgo, cum ad conſecrationem ſuo i Epiſcopo offertur, in talibus veſtibus applicetur, qualibus ſemper uſura eſt, profeſſioni, & ſanctimoniæ aptis.

Gratian.

Gratian. *Vaſa quoque ſacrata, & veſtimenta altaris mulieres Deo dedicatæ contingere, & incenſum circa altaria deferre prohibentur.*

C. XXV. *Veſtimenta altaris, & vaſa ſacrata mulieres tangere prohibentur.*

Unde Soter Papa *omnibus Epiſcopis Italiæ, epiſt. 2.*
(ann. 170 *Romæ in Italiam.*)

a *Polic. l. 3. tit. 9. Anſel. l. 7. c. 140. Burch. l. 3. c. 215. Ivo p. c. c. 72. & part. 3. c. 265.* SAcratas a Deo fœminas, vel Monachas ſacra vaſa, vel ſacratas pallas penes vos contingere, & incenſum circa altaria deferre, perlatum eſt ad Apoſtolicam ſedem: quæ omnia reprehenſione plena eſſe, & vituperatione, nulli recte ſapientum dubium eſt. Quamobrem hujus ſanctæ ſedis auctoritate hæc omnia vobis reſecare funditus, quantocitius poteritis, cenſemus. Et ne peſtis hæc latius divulgetur, per omnes provincias abſtergi citiſſime mandamus.

C. XXVI. *Sacrarium Subdiaconis ingredi non licet.*

Item ex Concilio Laodicenſi. *c. 21.*
(circ. ann. 320. *in Phrygia Pacatiana.*)

I *Anſel. lib. 7. c. 90. Ivo par. 3. cap. 105.* NOn l oportet Subdiaconos licentiam habere in ſacrarium, 29 ſive ſecretarium (quod Græci Diaconium 30 appellant) ingredi, & contingere vaſa Dominica.

§ PITH. 29. *Sacrarium.*] *Secretarium eſt.*
30. *Diaconium.*) 4. V. Codd. *Diaconicum.*

C. XXVII. *De eodem.*

Item ex eodem. c. 20. (circ. ann. 320. *ibid.*)

m *Anſelm. lib. 7. cap. 88.* MIniſtrum *a* non oportet uti orariis, nec hoſtias *a* 31 derelinquere.

§ Corr. Rom. *a* Hoſtias) *Vera lectio, quæ habetur etiam in aliquot manuſcriptis, eſt,* Oſtia: *ſed ob Gloſſam non eſt reſtituta.*

§ PITH. 31. *Hoſtias.*) V. C. *oſtia*, quod & notant Correctores Romani.

C. XXVIII. *De eodem.*

Item ex eodem, c. 23. (circ. ann. 320. *ibid.*)

n *Anſelm. lib. 7. cap. 83.* NOn *n* oportet Lectores, aut Pſalmiſtas orariis uti, & ſic legere, aut pſallere.

C. XXIX. *Mulier in conventu viros docere non permittitur.*

Item ex Concilio Carthagin. IV. *c. 98. & 99.*
(ann. 398. *in Africa.*)

o *Infra, de conſecrat. diſt. 4. [illegible] Burc. l. 8. c. 83. Ivo p. 7. c. 101. & part. 8. c. 324.* MUlier *o*, quamvis docta & ſancta, viros in conventu docere non præſumat. Laicus *p* autem præſentibus Clericis (niſi ipſis rogantibus) docere non audeat.

p *Ibid. cap. 98.*

C. XXX. *Miniſtris non ſacratis vaſa Dominica contingere non licet.*

Item ex Concilio Agathenſi, *c. 66.*
(ann. 506. *in Gallia.*)

q *Fere idem ſupra ead. c. non oportet Subdiaconos.* NOn *q* oportet inſacratos miniſtros licentiam habere in ſacrarium 32 (quod Græci Diaconium 33 appellant) ingredi, & contingere vaſa Dominica.

§ PITH. 32. *Sacrarium.*) 2. V. C. *Secretarium.*
33. *Diaconium.*) V. C. *Diaconicon, Diaconon.*

C. XXXI. *Cuilibet ex Lectoribus vaſa ſacra altaris portare non licet.*

Item ex Concilio Bracarenſi, I. *c. 28.*
(ann. 563. *in Hiſpania.*)

NOn liceat cuilibet ex Lectoribus ſacra altaris vaſa portare, nec aliis, niſi iis, qui ab Epiſcopo Subdiaconi fuerint ordinati.

C. XXXII. *De eodem, ut Clerici comam non nutriant.*

Item ex Concilio Martini Papæ, *c. 41.* r (ann. 572. *ibid.*)

r *Apud Mart. Bracar. in cap. Gr. Synod. c. 41. & cap. 66.* s *Ivo p. 6. c. 377.* t *Ibid. c. 66. Ivo p. 6. c. 379.* u *Exod. 28.* NOn *s* liceat cuilibet miniſteria tangere, niſi Subdiaconis, aut Acolythis in ſecretario vaſa Dominica. §. 1. Nec *t* oportet Clericos comam nutrire, & miniſtrare: ſed attonſo capite, patentibus auribus, & ſecundum *u* Aaron, talarem veſtem induere, ut ſint in habitu ornato.

C. XXXIII. *Qualiter ſponſus & ſponſa ſint benedicendi.*

Item ex Concilio Carthagin. IV. *c. 13.*
(ann. 398. *in Africa.*)

x *Infra 30 q. 5. can. Sponſus, Burch. lib. 9. c. 5. Ivo par. 8. c. 143.* SPonſus *x* 34 & ſponſa cum benedicendi ſunt a Sacerdote, a parentibus ſuis, vel *a* paranymphis offerantur, qui cum benedictionem acceperint, eadem nocte, pro reverentia ipſius benedictionis, in virginitate permaneant.

§ PITH. 34. *Sponſus*) Non videtur hujus loci.

ORDINANDI PRIUS EXAMINENTUR.

DISTINCTIO XXIV.

1 QUaliter Epiſcopus ſit examinandus, & qualiter ipſe, ſimul cum reliquis infra ipſum conſtitutis, ſit ordinandus, breviter monſtratum eſt. Nunc autem videndum eſt de Sacerdotibus, & reliquis, in ſine examinatione ſint promovendi. De his ita ſcribit Paulus ad Timotheum: *a* Manus nemini cito impoſueris, & nihil ſine præjudicio facias in alteram partem declinando. a *Epiſt. 1. c. 5. Paulo aliter in orig.*

C. I. *De eodem.*

Ex decretis Sylveſtri Papæ *in Synodo Rom. c. 9.*
(ann. 324. *Romæ.*)

NUllus *b* Acolythorum, vel Subdiaconorum *a* rem conſecratam *a* Presbytero aliis porrigat, (quia aliud eſt miniſtrare, aliud aſſiſtere:) niſi tantum ſupportet, quod ei Sacerdos impoſuerit ſuo ore benedictum. b *Burch. lib. 5. c. 34. Ivo par. 2. c. 43.*

§ Correct. Rom. *a* Vel Subdiaconorum] *Verba hæc non ſunt in Synodo Romano ſub Sylveſtro; ſed habentur apud Burchardum & Ivonem, & in iis Vaticanis Gratiani exemplaribus, in quibus eſt hoc caput. Neque in antiquioribus non eſt. ſed poſt verſiculum,* declinando, *ſequitur continenter,* Nullus ordinetur.

C. II. *Ante probationem nullus ordinetur Clericus.*

Item ex Concilio Carthagin. 3. *c. 22.*
(ann. 397. *in Africa.*)

NUllus *c* 1 ordinetur Clericus, niſi *d a* probatus fuerit vel Epiſcoporum examine, vel populi teſtimonio. c *Anſel. l. 7. c. 89.* d *non probatus, vel*] *orig.*

§ PITH. 1. *Nullus.*) Conc. Laod. c. 21. *ſupra, diſt. 23. cap. 32.*
2. *Fuerit.*) Abeſt in 3. Vet. Codd.

C. III. *Ad Miniſterium alicujus Eccleſiæ Clerici ejuſdem promoveantur.*

Item Gelaſius I. Papa *Cœleſtino Epiſcopo.*
(circ. ann. 494. *Romæ in Aprutium.*)

PResbyteri *e*, Diaconi, & univerſi Clerici Stomenſis *f a* civitatis petitorio nobis ſuggeſſere porrecto, in Eccleſia beati martyris Eleutherii Epiſcopi (quæ in ſupradicta civitatis parochia *a* probatur eſſe conſtructa) Presbyterum, qui conſtitutus fuerat, deceſſiſſe; atque in ejus locum Julianum, Diaconum ipſius Eccleſiæ pro celebritate ipſius loci quantocyus debere ordinari. Et ideo, frater chariſſime, ſi de ejus vita, vel moribus nihil eſt, quod contra canonum veniat ſtatuta, ſupraſcriptum Presbyteri honore decorabis, ſcituru s 3, eum Viſitatoris te nomine, non Cardinalis creaſſe Pontificis. Pariter etiam & Feliciſſimum Diaconum in ejus Eccleſiæ miniſterio, ſi converſatio ejus patitur, ſubrogabis, ut locus proceſſionis celeberrimus ad myſteriorum *g* conſecrationem nec Sacerdote indigeat, nec miniſtro. e *Anſel. l. 7. c. 85. al. 89. 93.* f *Ieroſonſis*) *Anſ.* g *al. miniſteriorum.*

§ Corr. Rom. *a* Parochia] *In omnibus antiquis codicibus tam impreſſis, quam manuſcriptis ſic legitur: cujus vocis loco in recent impreſſis erat poſitum* parœcia. *Sed viſum eſt antiquam lectionem eſſe retinendam, præſertim cum dictio hæc etiam Græce aptiſſimam habeat Etymologiam.*

§ PITH. 3. *Scituras.*) Caſſiod. *lib. 7. Var. Epiſt. 30.*

C. IV. *Metropolitanorum, & Epiſcoporum examine promoveantur Epiſcopi.*

Item Ex Concilio Laodicen. *c. 12.*
(circ. ann. 320. *in Phrygia Pacatiana.*)

EPiſcopi *h* judicio Metropolitanorum, & eorum Epiſcoporum, qui circumcirca ſunt, provehantur ad Eccleſiaſticam dignitatem *i* 4, ii videlicet, qui plurimo tempore probantur, tam verbo fidei, quam rectæ converſationis exemplo. h *diſt. 61. c. Epiſcopum & 63. c. non licet. Burch. l. 1. c. 9. Ivo p. 3. c. 63.* i *al. poteſtatem.*

§ PITH. 4. *Ad Eccleſiaſticam dignitatem.*) Creſc. de Eccleſiaſtica poteſtate. Græce εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀρχήν.

a 71 Gratian. *Cum itaque ſine examinatione nullus ſit ordinandus, quemadmodum, & quo tempore Sacerdotum, & ceterorum infra poſitorum examinatio debeat fieri, conſiderandum eſt.*

C. V. *Qui ordinandi ſunt, feria quarta ad examinationem conveniant.*

De his in Concilio Nanetenſi *c. 20. ita legitur.*
(circ. ann. 890. *in Gallia.*)

QUando *k* Epiſcopus ordinationes facere diſponit, omnes qui ad ſacrum miniſterium accedere volunt, feria quarta an- k *Burch. l. 2. c. 1. Ivo part. 6. c. 21. Polyc. l. 3. tit. 19.*

Digitized by Google

l al. Presbyteris.

in ante ipſam ordinationem evocandi ſunt ad civitatem, una cum Archipresbyteris *l*, qui eos repræſentare debent: & tunc Epiſcopus a latere ſuo eligere debet Sacerdotes, & alios prudentes viros gnaros divinæ legis, & exercitatos in Eccleſiaſticis ſanctionibus: qui ordinandorum vitam, genus, patriam, ætatem, inſtitutionem, locum, ubi educati ſunt, ſi ſint bene literati, ſi inſtructi in lege Domini, diligenter inveſtigent; ante omnia, ſi fidem catholicam firmiter teneant, & verbis ſimplicibus aſſerere queant. §. 1. Ipſi autem, quibus hoc committitur, cavere debent, ne aut favoris gratia, aut cujuſcunque muneris cupiditate illecti a vero devient, ut indignum, & minus idoneum ad ſacros gradus ſuſcipiendum, Epiſcopi manibus applicent. Quod ſi fecerint, & ille, qui indigne acceſſit, ab altari removebitur, & illi, qui donum ſancti Spiritus vendere conati ſunt, coram Deo jam condemnati, Eccleſiaſtica dignitate carebunt. §. 2. Igitur per tres continuos dies diligenter examinentur: & ſic Sabbatho, qui probati inventi ſunt, Epiſcopo repræſententur.

Gratian. *Alias autem, ſine Clericorum videlicet Concilio, & populi teſtimonio, nullum Epiſcopus ordinare præſumat.*

C. VI. *Sine Clericorum ſuorum Concilio Epiſcopus Clericos non ordinet.*

Unde in Concilio Carthagin. 4. c. 22. *legitur*, (ann. 398. *in Africa*.)

m al. conſilio. *n Aſſenſum & conniventiam.*] *orig.*

EPiſcopus ſine Concilio *m* Clericorum ſuorum Clericos non ordinet, ita ut civium annuentiam *n*, & teſtimonium quærat.

1 ps Grat. *Quæritur, quid fieri debeat de his, qui ſine examinatione provecti ſunt.*

C. VII. *De iis, qui ſine examinatione ordinantur, & poſtea peccata ſua confitentur.*

De his ita legitur in Concilio Martini Papæ. *o* (*circ. ann.* 572. *in Hiſpania*.)

o Apud Martinum Bracarenſem cap. 24.

p Facit ad hoc epiſt. 5. Zachariæ ad Bonifacium Epiſcopum, & 15. 4. 8. Si quis Presbyter.] *Anſel. l. 8. c. 13.*

SI quis *p* Presbyter, aut Diaconus ſine aliqua examinatione ordinati ſunt, aut certe, dum diſcuterentur, criminoſa peccata ſua confeſſi *q* ſunt, aut poſt ordinationem ab aliis detecti ſunt, abjiciantur a clero. §. 1. Similiter vero & de univerſo ordine Clericorum ſervetur. Nam hoc ſibi, quod irreprehenſibile eſt, ſancta catholica defendit Eccleſia.

q Corr. Rom. *q* Confeſſi ſunt) *In originali eſt*, confeſſi non ſunt, & poſt ordinationem &c. *Verum in Concilio Nicæno c. 9. unde hoc caput videtur ſumptum, habetur ſine negatione, quemadmodum hic, & infra diſt. 81. c. ſi quis ſine.*

DE ECCLESIASTICORUM OFFICIIS.

DISTINCTIO XXV.

a al. Laudfred.

1 ps QUod nullus ſine examinatione ordinandus ſit, breviter demonſtratum eſt. Quod autem ad Epiſcopum, quid ad unumquemque inferiorum pertineat, Iſidorus Hiſpalenſis Epiſcopus in epiſtola ad Ludifredum *a* *s* ſcribit, ita dicens. (circ. ann. 633. in Hiſpania.)

C. I. *Quod Epiſcopi, & cæterorum ſit officium in Eccleſia.*

b Burchard l. 3. c. 30. Ivo p. 6. c. 20. Pann. l. 3. c. 41.

PErlectis *b* ſanctitatis tuæ literis gaviſus ſum, quod optatam ſalutem tuam earum relatu agnovi. De his autem, quæ in ſequentibus inſinuare eloquii tui ſermo ſtuduit, gratias ago Deo, quod ſollicitudinem officii paſtoralis impendis, qualiterque Eccleſiaſtica officia ordinentur, perquiris: & licet omnia prudentiæ tuæ ſint cognita; tamen, quia affectu fraterno me conſulis, ex parte, quæ valeo, expediam, & de omnibus Eccleſiæ gradibus, quid ad quemq; pertineat, eloquar. §. 1. Ad Oſtiarium namque pertinent claves Eccleſiæ, ut claudat, & aperiat templum Dei, & omnia, quæ intus ſunt, ſervaque, cuſtodiat. fideles recipiat, excommunicatos, & infideles ejiciat *c*. §. 2. Ad Exorciſtam pertinet exorciſmos memoriter retinere, manuſque ſuper energumenos, & catechumenos in exorciſando imponere. §. 3. Ad Acolythum pertinet præparatio luminariorum in ſacrario: ipſe cereum portat: ipſe ſuggeſta *d* pro Euchariſtia, calices Subdiaconis præparat. §. 4. Ad Pſalmiſtam pertinet officium canendi, dicere benedictiones, laudes, ſacrificium, reſponſoria, & quicquid pertinet ad canendi peritiam. §. 5. Ad Lectorem pertinet lectiones pronuntiare, & ea, quæ Prophetæ vaticinarunt, populis prædicare. §. 6. Ad Subdiaconum pertinet calicem, & patenam ad altare Chriſti deferre, & Levitis tradere, eiſque miniſtrare: urceolum quoque, & aquam *f*, mantile, & manutergium tenere; Epiſcopoque, & Presbytero, & Levitis pro lavandis ante altare manibus aquam præbere. §. 7. Ad Diaconum pertinet aſſiſtere Sacerdotibus, & miniſtrare in omnibus, quæ aguntur in Sacramentis Chriſti; in baptiſmo ſcilicet, in chriſmate, & patena, & calice: oblationes quoque inferre, & diſponere in altario: componere etiam menſam Domini, atque veſtire, crucem ferre, & prædicare Evangelium, & Apoſtolum. Nam ſicut Lectoribus vetus Teſtamentum, ita Diaconis novum prædicare præceptum eſt. Ad ipſum quoque pertinet officium precum, & recitatio nominum: ipſe præmonet aures

c al. ejiciat.

d al. vaſa ſuggeſta.

e laudis ſacrificium] *orig.*

f aquamanile.] *orig.*

haberi ad Deum: ipſe hortatur clamare *α*: ipſe donat pacem, & ipſe annuntiat. §. 8. Ad Presbyterum pertinet Sacramentum *g* corporis, & ſanguinis Domini in altario Dei conficere, orationes dicere, & benedicere dona Dei. §. 9. Ad Epiſcopum pertinet Baſilicarum conſecratio, unctio altaris, & confectio chriſmatis. Ipſe prædicta officia, & ordines Eccleſiaſticos diſtribuit: ipſe ſacras virgines benedicit, & dum præceſſit unuſquiſque in ſingulis, ipſe tamen eſt præordinator in cunctis. §. 10. Hi ſunt ordines, & miniſteria Clericorum, quæ tamen auctoritate Pontificali in Archidiaconi cura, & Primicerii, ac Theſaurarii ſollicitudine dividuntur. §. 11. Archidiaconus enim imperat Subdiaconis, & Levitis: ad quem iſta miniſteria pertinent, ordinatio veſtiendi altaris a Levitis, cura incenſi, & ſacrificii neceſſaria ſollicitudo: quis Levitarum Apoſtolum, & Evangelium legat: quis preces dicat, ſeu reſponſoria *h* in Dominicis diebus, aut ſolemnitatibus *i* decantet. Sollicitudo quoque parochiarum *l* *β*, & ordinatio, & jurgia ad ejus pertinent curam: pro reparandis diœceſanis baſilicis ipſe ſuggerit Sacerdoti: ipſe inquirit parochias *l* cum juſſione Epiſcopi, & ornamenta, vel res baſilicarum parochiarum *m*: geſta libertatum *n* Eccleſiaſticarum Epiſcopo idem refert; collectam pecuniam de communione ipſe accipit, & Epiſcopo defert, & Clericis proprias partes idem diſtribuit. Ab Archidiacono nuntiantur Epiſcopo exceſſus Diaconorum: ipſe denuntiat Sacerdoti in ſacrario jejuniorum dies, atque ſolemnitatum, & ab ipſo publice in Eccleſia prædicatur *γ*: quando vero Archidiaconus abſens eſt, vicem ejus Diaconus ſequens adimplet. §. 12. Archipresbyter *δ* vero ſe eſſe ſub Archidiacono, ejuſque præceptis, ſicut Epiſcopi ſui, ſciat obedire & [quod ſpecialiter ad ejus miniſterium pertinet] ſupra omnes Presbyteros in ordine poſitos curam agere, & aſſidue in Eccleſia ſtare: & quando Epiſcopi ſui abſentia contigerit, ipſe vice ejus miſſarum ſolemnia celebrat, & collectas dicat, vel cui ipſe injunxerit. §. 13. Ad Primicerium pertinent Acolythi, Exorciſtæ, Pſalmiſtæ, atque Lectores: ſignum quoque dandum pro officio Clericorum, pro vitæ honeſtate, & officii meditandi, & peragendi ſollicitudo; lectiones, benedictiones, pſalmum, laudes, offertorium, & reſponſoria quis Clericorum dicere debeat. Ordo quoque, & modus pſallendi *o* in choro pro ſolemnitate temporum: ordinatio quoque pro luminaribus deportandis. Si quid etiam neceſſarium eſt pro reparatione baſilicarum, quæ ſunt in urbe, ipſe denuntiat Sacerdoti: epiſtolas Epiſcopi pro diebus jejuniorum parochitanis *p* per Oſtiarium ipſe dirigit: Clericos *ε*, quos delinquere cognoſcit, ipſe diſtringat: quos vero emendare non valet, eorum exceſſus ad agnitionem Epiſcopi deferat: Baſilicanos *q* ipſe conſtituat, & matriculam *r* ipſe diſponet. Quando autem Primicerius abſens eſt, ea, quæ prædicta ſunt, ipſe exequitur, qui ei aut loco *r* proximus eſt, aut eruditione *ζ*. §. 14. Ad Theſaurarium pertinet baſilicarum, & Oſtiarii ordinatio *s*, incenſi præparatio, cura chriſmatis conficiendi, cura baptiſterii ordinandi, præparatio luminariorum in ſacrario, & in ſacrificio *u*.

g al. ſacrificium.

h al. reſponſoriorum.

i Solemnitatem.] *orig. & Pannor. Solemnitatum.*] *Burch. & Ivo.*

k Parochitanorum.) *orig.*

l Parochiam.

m Parochitanorum.) *orig.*

n al. & libertatum.

o al. canendi.

p al. parochianis.

q baſilicarios.

r al. matriculas.) *orig. & manuſcr.*

e loco.) *orig.*

t reparatio. *orig.*

u præparatio ſacrificii.) *orig.*

¶ Corr. Rom.] *Integra hæc epiſtola habetur in codice Bibliothecæ monaſterii Dominicanorum.*

α Clamare:] *In epiſtola B. Iſidori, & apud Ivonem legitur*: ipſe hortatur orare, ipſe clamat, & pacem ipſe annuntiat.

β Parochiarum) *In epiſtola legitur*, parochitanorum: *quemadmodum & paulo inferius: & vox iſta frequens eſt in antiquis exemplaribus Conciliorum Toletanorum.*

γ Prædicatur: *Sic emendatum eſt ex manuſcript. Grat. & originali. Antea legebatur*, prædicantur.

δ Archipresbyter] *Hinc uſque ad verſ.* Ad Primicerium *non ſunt in ipſa epiſtola Iſidori, neque in Pannormia, neque apud Burchard. & Extra cap. 1. de offic. Archipresbyt. citatur ex Concilio Toletano.*

ε Clericos) *In primo Vaticano eſt*, clericos urbis, & *poſt verbum*, deferat, *addit*, cæteri vero, qui ſunt extra urbem, ad Archidiaconi curam pertinent, *quemadmodum & in nonnullis aliis exemplaribus.*

ζ Eruditione] *In originali eſt*, eruditione bis explendis certus.

¶ Pith. t. Ludifredum.] *Leofredum Cordubenſem Epiſcopum.* Vide Ivonem *Epiſt.* 73.

2 ps Gratian. *Ex hac epiſtola liquet, quid cujuſque officii ſit. Eſt etiam alia diſtinctio Epiſcoporum, Presbyterorum, Diaconorum, quam facit* Clemens I. *in epiſtola ſua tertia, ita dicens.* [circ. ann. 93. *Romæ ad omnes Epiſcopos.*]

C. II. *Quid ab Epiſcopis, quid a Presbyteris, quid a Diaconis audire oporteat.*

x Anſel. lib. 7. c. 76. al. 82.

AUdire *x* Epiſcopum attentius oportet, & ab ipſo ſuſcipere doctrinam fidei: monita autem vitæ a Presbyteris inquirere, a Diaconis vero ordinem diſciplinæ.

Gratian. *Sacerdos quoque utrumque humerum orario ambit: Diaconus vero ſiniſtrum tantum, ut ad miniſterium expeditus diſcurrat.*

C. III. *Quare Levita unum tantum humerum orario ambit.*

Unde in Concilio Toletano IV. c. 40. [ann. 633. *in Hiſpania.*]

y Anſel. lib. 9. c. 82. al. 86.

UNum *y* orarium oportet Levitam geſtare in ſiniſtro humero, propter quod orat, id eſt prædicat: dexteram autem

autem partem oportet habere liberam, ut expedita ad miniſterium Sacerdotale diſcurrat.

§ 3. Gratian. *Nunc autem per ſingulos gradus ordine recurrentes, qui, ac quibus ordinibus, ad quem gradum conſcendere poſſint, qui poſt lapſum valeant reparari, vel qui non; quibus culpis a proprio gradu mereantur dejici; quo accuſante, quibus teſtificantibus poſſint convinci, cujus ſententia ſint abſolvendi, vel condemnandi; breviter conſideremus.* §. 1. *Et primum a Pontificali gradu incipientes, qualem oporteat eum eſſe, qui in Epiſcopum eſt ordinandus, diligenter inveſtigemus. Apoſtoli regulam ſecuti, quam in hunc modum ad Timotheum, & Titum ſcribit dicens.* Oportet a Epiſcopum irreprehenſibilem eſſe: *id eſt, non obnoxium reprehenſioni. Hoc ad Timotheum. Ad Titum* b *autem:* Oportet Epiſcopum ſine crimine eſſe: *quod* [*ut Hieronymus ſcribit ad Oceanum* c] *idem eſt.* §. 2. *Nomine autem criminis quodlibet peccatum intelligitur: unde in eadem epiſtola Hieronymus dicit:* Rem α contra naturam pene eſt, ut ſine peccato aliquis ſit: ſed talis eligatur, cujus comparatione ceteri grex dicantur. *In epiſtola vero ad Titum, crimen vocatur* d *mortale peccatum, vel criminalis infamia: unde ibi* β *legitur:* Crimen eſt querela, id eſt, peccatum accuſatione & damnatione dignum. §. 3. *Quod autem ſine crimine eſſe jubetur eſſe, qui in Epiſcopum eligitur, non ante baptiſmum, ſed poſt baptiſmum intelligendum eſt: ut a tempore videlicet baptiſmatis nullius criminis conſcientia mentem ejus remordeat* γ. §. 4. *Criminis autem appellatio aliter late patet, complectens omne peccatum, quod cum deliberatione procedit. Unde Beda* δ *ſuper epiſtolam Jacobi* e. Peccata, quæ ex ignorantia, vel infirmitate humana committuntur, dicit & præcipit alterutrum confiteri, quia facile dimittuntur: quæcunque vero fiunt ex deliberatione, non niſi per pœnitentiam. *Item etiam Auguſtinus ait:* Nullum peccatum ε eſt adeo veniale, quod non fiat criminale, dum placet. *Aliter autem ea demum ſignificat, quæ ſemel commiſſa ad damnationem ſufficiunt.* §. 5. *Multa enim ex deliberatione procedunt, quæ niſi ſæpius iterata, & in conſuetudinem fuerint deducta, quemvis gravem poſt mortem, non tamen æternaliter perdunt: quia niſi quadam ratione crimina appellentur, tamen mortifera, & capitalia non fiunt. Unde Auguſtinus in homilia de igne purgatorio* f *exponens verba Apoſtoli* g: Si quis ſuper hoc fundamentum ædificaverit ligna, fœnum, & ſtipulam, &c. *ait:* Multi ſunt, qui lectionem iſtam male intelligentes, falſa ſecuritate decipiuntur: dum credunt, quod ſi ſupra fundamentum Chriſti capitalia crimina ædificent, peccata ipſa per ignem tranſitorium poſſint purgari, & ipſi poſtea ad vitam perpetuam pervenire. Intellectus iſte, fratres chariſſimi, corrigendus eſt: quia ipſi ſe ſeducunt, qui taliter ſibi blandiuntur. Illo enim tranſitorio igne, de quo dicit Apoſtolus h, *Ipſe autem ſalvus erit, ſic tamen quaſi per ignem:* non capitalia, ſed minuta peccata purgantur i: de quibus, etſi non omnia, vel aliqua commemoranda ſunt, ne aliquis ſe inaniter excuſare conetur, & dicat ſe neſcire, quæ ſint minuta peccata, vel quæ crimina capitalia. §. 6. Et quamvis Apoſtolus capitalia plura commemoraverit, nos tamen, (ne deſperationem facere videamur) breviter dicimus, quæ ſunt illa: ſacrilegium, homicidium, adulterium, fornicatio k, falſum teſtimonium, furtum, rapina, ſuperbia, invidia, avaritia, & ſi longo tempore teneantur, iracundia, & ebrietas, ſi aſſidua ſit, in eorum numero computantur l. Quicunque enim aliquid m de iſtis peccatis in ſe dominari cognoverit, niſi digne ſe emendaverit, & ſi habuerit ſpatium, longo tempore pœnitentiam egerit, & largas eleemoſynas erogaverit, & a peccatis ipſis abſtinuerit, illo tranſitorio igne, de quo ait Apoſtolus, purgari non poterit, ſed æterna illum flamma ſine ullo remedio cruciabit. §. 7. Quæ autem ſint minuta peccata, licet omnibus nota ſint, tamen quia longum eſt, ut omnia replicentur, opus eſt, ut ex his vel aliqua nominemus. Quoties aliquis in cibo, aut in potu plus accipit, quam neceſſe ſit, ad minuta peccata noverit pertinere: quoties plus loquitur, quam oportet, aut plus tacet, quam expedit: quoties pauperes importune petentes exaſperat: quoties cum corpore ſit ſanus, aliis jejunantibus, prandere voluerit, aut ſomno deditus tardius ad Eccleſiam ſurgit: quoties, excepto deſiderio filiorum, uxorem ſuam cognoverit: quoties in carcere clauſos, aut in vinculis poſitos tardius requiſierit: quoties infirmos tardius viſitaverit: ſi diſcordes ad concordiam revocare neglexerit: ſi plus aut proximum, aut uxorem, aut filium, aut ſervum exaſperaverit, quam oportet: ſi amplius fuerit blanditus, quam expedit: ſi cuicunque majori perſonæ, aut ex voluntate, aut ex neceſſitate adulari voluerit: ſi pauperibus eſurientibus, nimium o delicioſa, aut ſumptuoſe convivia ſibi præparaverit: ſi ſe in Eccleſia, aut extra Eccleſiam fabulis otioſis (de quibus in die judicii ratio reddenda eſt) occupaverit: ſi dum incaute juramus, & cum hoc per aliquam neceſſitatem implere non poterimus, utique perjuramus, & cum omni facilitate, vel temeritate maledicimus, cum ſcriptum ſit: *Neque maledici regnum Dei poſſidebunt.*

a 1. Timoth. 3.
a Ex gloſſa interlineari ad eum locum.
b cap. 1.
c Epiſt. 83. & infra eod. cap. primum, & in gloſſ. ordinaria, ad idem epiſt. ad Timotheum.
d In gl. interlinea 1. infra diſt. 81. c. Apoſtol. 1. eod. c. primum.
e Jacob. ult.
f Sermone 41. de ſanctis, ſive 4. de anniv. defunctorum.
g 1. Cor. 3.
h Ibid.
i Hic omittuntur aliquot B. Aug. verba.
k vanitas abeſt ab origin.
l in eorum numero computantur. Jorig.
m aliquod] orig.
o Cibum non dedere, aut nimium. orig.
Ro 1. Corinth. 6.

§ Corr. Rom. α Res contra] *Sic ferme in gloſſa ordinaria ad verba illam: irreprehenſibilem, & eſt epitome quædam verborum B. Hieronymi in epiſtola ad Oceanum, explanantis locum Apoſtoli ad Timotheum, & ad Titum.*

β Unde ibi] *Id eſt non apud B. Paulum, ſed in gloſſa ordinaria, ad locum B. Pauli. Sumpta autem ſententia eſt ex B. Auguſtino, ex tractatu 41. ad c. 8. Joannis: ejuſque verba habentur & apud Bedam ad eundem B. Pauli locum, & infra diſt. 81. c. Apoſtolus. 1.*

γ Remordeat] *Sequebatur in vulgatis:* Unde Hieronymus ſcribit in eadem epiſtola ad Titum: *quæ verba ſunt inducta, quoniam in nulla manuſcripta ſunt inventa: habentur autem inf. a red. ante cap. primum.*

δ Unde Beda] *In commentariis ipſius ad c. 5. epiſtolæ Jacobi, ad illa verba:* confitemini alterutrum, *ſic legitur:* In hac autem ſententia illa debet eſſe diſcretio, ut quotidiana leviaque peccata alterutrum coæqualibus confiteamur, eorumque quotidiana credamus oratione ſalvari: porro gravioris lepræ immunditiam juxta legem Sacerdoti pandamus, atque ad ejus arbitrium, qualiter, & quanto tempore juſſerit, purificari curemus.

ε Nullum peccatum] *In gloſſa ordinaria in cap. 11. 1. Corinth. ad ea verba:* reus erit corporis, & ſanguinis Domini, *citantur hæc ſententia ex B. Auguſt. homilia 24. in Joannem, in hæc verba:* Nullum peccatum veniale eſt, dum placet, quantumcunque parvum: ſicut mortale, ſi cordi diſplicet, nullum judicatur.

C. IV. *Quæ ſunt venialia peccata, quæ poſt hanc vitam purgantur.*

Item Gregorius I. *Dialog. lib. 4. c. 39.*
(*ann. 593. Romæ.*)

QUalis hinc quiſque egreditur, talis in judicio præſentatur: ſed tamen de quibuſdam levibus culpis eſſe ante judicium purgatorius ignis credendus eſt, pro eo, quod veritas dicit, p *Quia ſi quis in Spiritum ſanctum blaſphemiam dixerit, neque in hoc ſeculo remittetur ei, neque in futuro.* In qua ſententia datur intelligi, quaſdam culpas in hoc ſeculo, quaſdam vero in futuro poſſe laxari. Quod enim de uno negatur, conſequens intellectus patet, quia de quibuſdam conceditur. Sed tamen, ut prædixi, hoc de parvis, minimiſque peccatis fieri poſſe credendum eſt, ſicut eſt aſſiduus otioſus ſermo, immoderatus riſus, vel peccatum curæ rei familiaris, quæ vix ſine culpa vel ab ipſis agitur, qui culpam qualiter declinare debeant, ſciunt, aut in non gravibus rebus error ignorantiæ, quæ cuncta etiam poſt mortem gravant, ſi adhuc in hac vita poſitis minime fuerint relaxata.

p Matth. 12.

C. V. *De eodem.*

P A L E A.

Item Auguſtinus *in libro de vera & falſa pœnitentia cap. 18.*
(*circ. ann. 428. in Africa.*)

QUi q in aliud ſeculum diſtulit fructum converſionis, prius purgandus eſt igne purgationis. Hic autem ignis, etſi æternus non ſit, miro tamen modo gravis eſt. Excellit enim omnem pœnam, quam unquam aliquis paſſus eſt in hac vita, vel pati α poteſt.

q Infra de pœnit. diſt. 7. c. ult. §. fin.

§ Corr. Rom. α Vel pati poteſt.] *Hæc verba non ſunt in originali, neque infra de pœn. diſt. 7. cap. ult. §. fin. ubi hoc idem recitatur.*

Gratian. *Aliter autem ea tantum delicta ſignificat, quorum eſt perpetua infamia.*

C. VI. *A die Baptiſmi ſine crimine debet inveniri, qui in Epiſcopum eſt ordinandus.*

Unde Hieronymus r *ſcribit in eadem epiſtola ad Titum, cap. 1.*
(*ann. 386. in Palæſtina.*)

r In commentariis ad cap. 1.

PRimum itaque ſine crimine jubetur eſſe s Epiſcopus, quod puto, alio verbo ad Timotheum, irreprehenſibilem nominatum: non quod eo tantum tempore, quo ordinandus eſt, ſine ullo ſit crimine, & præteritas maculas nova converſione diluerit; ſed quod ex eo tempore, quo in Chriſtum renatus eſt, nullo peccati conſcientia remordeatur. Quomodo enim poteſt t Præſul Eccleſiæ auferre malum de medio ejus, qui in delicto ſimile corruerit? aut qua libertate corripere peccantem poteſt, cum tacitus ſibi ipſe reſpondeat, eadem ſe admiſiſſe, quæ corripit?

s ſit] orig.
t 1. Corinth. 5.

Gratian. *Ecce, qui ordinandus eſt in Epiſcopum, non ſolum tempore ſuæ ordinationis, sed etiam omni tempore poſt Baptiſmum a crimine immunis eſſe debet.*

ORDINANDUS IN EPISCOPUM SIT UNIUS UXORIS VIR.

DISTINCTIO XXVI.

1 P. SEquitur in utraque epiſtola (unius a uxoris virum) *poſt baptiſmum videlicet, non ante baptiſmum.*

a 1. Timoth. 3. & Tit. 1.

C. I. *Poſt baptiſmum debet eſſe monogamus, qui in Epiſcopum eſt ordinandus.*

Unde Hieronymus α *ſcribit ad Oceanum, epiſt. 83.*
(*circ. ann. 390. e Palæſtina Romam.*)

UNius b uxoris virum, id eſt, monogamum, poſt baptiſmum. Ita enim & ante conjugem habuit, quæ obierit, non ei imputatur, cui prorſus novo homini c nec ſtupra, nec alia, quæ ante fecerunt, jam obſunt.

b Beda, & gl. ord. 1. Timoth. 3. ad hæc verba.
c gl. non habet.

§ Corr. Rom. α Hieronymus] *Sententiæ quidem hujus & ſequentis capitis ſunt Patrum, qui citantur, id eſt, Hieronymi & Auguſtini: verba tamen ipſa potius videntur ſumpta ex collectionibus Bedæ, & ex gloſſa ordinaria, hujus quidem capitis ex prima ad Timoth. c. 3. ſequentis vero in epiſtolam ad Titum, c. 1.*

C. II.

C. II. *Qui ante baptiſmum habuerit unam, & poſt baptiſmum alteram, ordinandus non eſt.*

d In gloſſ. ordinaria in cap. 1. epiſtolæ ad Titum ſumpta tamen ſententia ex B. Aug. in lib. de bono conjugali, cap. 18.

Auguſtinus vero contra teſtatur, ſcribens d in epiſtola ad Titum. (ann. 401. in Africa.)

e 28. q. 3. c. omnium. Ivo p. 8. c. 294. Pann. l. 6. c. 66. Anſel. l. 9. c. 50. Polyc. l. 2. tit. 31.

f 1. Cor. 7.

ACutius e intelligunt, qui nec eum, qui catechumenus, vel paganus habuit alteram, ordinandum cenſuerunt: quia de Sacramento agitur, non de peccato. Nam in baptiſmo peccata omnia dimittuntur: & qui dixit: *Si f nupſerit virgo, non peccat*, ſatis declaravit, nuptias non eſſe peccatum. Propter ſanctitatem autem Sacramenti, ſicut fœmina, ſi catechumena vitiata eſt, non poteſt poſt baptiſmum inter Dei virgines conſecrari: ita non abſurde viſum eſt bigamum non peccaſſe, ſed normam ſacramenti amiſiſſe, non ad vitæ meritum, ſed ad ordinationis Eccleſiaſticæ ſignaculum neceſſariam. Et ſicut plures antiquorum Patrum uxores, ſignificaverunt futuras ex omnibus gentibus Eccleſias, uni viro ſubditas, id eſt, Chriſto: ita noſter Antiſtes, id eſt, Epiſcopus unius uxoris vir ſignificat ex omnibus gentibus unitatem uni viro Chriſto ſubditam.

g Matth. 6.

Pars §. 1. Itaque ſicut duobus dominis ſervire g, ſic ab uno Deo apoſtatare, & in alterius ſuperſtitionem ire, non licet.

¶ Corr. Rom. α De peccato.) *Sequebatur*, propter ſanctitatem Sacramenti, ſicut ſi fœmina, &c. *Reſtitutus eſt totus hic locus ex gloſſa ordinaria. Nam apud B. Auguſtinum, & reliquos collectores copioſior etiam eſt.*

C. III. *Bigamus eſſe probatur, qui ante baptiſmum habuerit unam, & poſt Baptiſmum alteram.*

Item Innocentius I. *Ruffo, & Euſebio, & cæteris Epiſcopis Macedoniæ, epiſt. 22. c. 2.*
(ann. 414. *Romæ in Macedoniam.*)

h Burch. lib. 4. c. 68. Ivo part. 1. cap. 292. & p. 8. cap. 303. Polycar. lib. 6. tit. 4.

i poſt [orig.

k al. ablatum.

DEludi h penitus, non dici oportere bigamum eum, qui catechumenus habens, atque amiſerit uxorem, ſi poſt Baptiſmum fuerit aliam ſortitus, eamque primam videri, quæ novo homini copulata ſit, quia illud conjugium per i Baptiſmi Sacramentum cum cæteris criminibus ſit ablutum k. Quod cum de una utique dicitur, certe, ſi tres habuerit in vetere poſitus homine uxores β, erit ei, quæ poſt baptiſmum quarta eſt, ſic interpretantibus prima, & virginis nomen accipiet, quæ quarto ducta eſt loco. Quis (oro) illud non videat contra Apoſtoli eſſe præceptum, qui ait, *unius uxoris virum oportere l fieri Sacerdotem?* Sed objicitur, quod in baptiſmo totum, quicquid in veteri homine geſtum eſt, ſit ſolutum. Dicite mihi (cum pace veſtra loquor) crimina tantum dimittuntur in baptiſmo, an & illa, quæ ſecundum Domini m præcepta, ac Dei inſtituta complentur? Uxorem ducere, crimen eſt, an non eſt crimen? Si crimen eſt, ergo (præfata venia dixerim) erit auctor in culpa: qui, ut crimina committerentur, in n paradiſo præcepit γ, cum Ipſe eos benedixit. Si vero non eſt crimen, quia quod Deus inſtituit o, nefas ſit crimen appellari, & Salomon p addidit: *Etenim a Deo præparatur viro uxor:* quomodo creditur inter crimina eſſe dimiſſum, quod auctore Deo legitur conſummatum? Quid de talium filiis percenſetur? Nunquid q non erunt admittendi in hæreditatis conſortio r, quia ex ea ſuſcepti ſunt, quæ ante baptiſmum fuit uxor, atque non appellandi vel naturales, vel ſpurii: quia non eſt legitimum matrimonium, niſi illud (ut vobis videtur) quod poſt baptiſmum aſſumitur? Ipſe Dominus, cum interrogaretur a Judæis, ſi liceret dimittere uxorem, atque exponeret fieri non debere, addidit: s *Quod ergo Deus junxit, homo non ſeparet.* At unde his locutus eſſe creditur, qui δ poſt baptiſmum ſortiuntur, meminerint hoc & a Judæis interrogatum, & Judæis eſſe reſponſum. §. 2. Quære, & ſolicitus quære, ſi una eademque ſit uxor ejus, qui ante catechumenus, poſtea ſit fidelis, filioſque ex ea, cum eſſet catechumenus, ſuſcepit; ac poſtea alios, cum fidelis: utrum ſint appellandi fratres, an non habeant poſtea, defuncto patre, erciſcundæ hæreditatis conſortium, quibus filiorum nomen regeneratio ſpiritualis creditur abſtuliſſe? Quod cum ita ſentire, atque judicare abſurdum eſt, quæ (malum) ratio eſt, hæc defendi, & vacua magis opinione jactari, quam aliqua auctoritate roborari: cum non poſſit inter peccata deputari, quod lex præcepit & Deus injunxit? §. 3. Nunquid ſi quis catechumenus virtutibus ſtuduerit, humilitatem ſecutus fuerit, patientiam tenuerit, eleemoſynas fecerit, mortis deſtitutos qualibet ratione arripuerit, adulteriæ exhortuerit, caſtitatem tenuerit, quæro, ſi hæc, cum fuerit factus fidelis, amittit, quia per baptiſmum, totum, quod vetus homo 3 geſſerat, putatur auferri? Aſpicimus gentilem hominem Cornelium t orationibus, atque eleemoſynis vacantem, Angelum videntem per revelationem, ipſumque ε Petrum videntem, nunquid per baptiſmum 4 hæc illi ablata ſunt, propter quæ ei baptiſmus videtur eſſe conceſſus? Si ita creditur, mihi credite, non modicum erratur: quia quicquid bene geſtum fuerit, & ſecundum præcepta legalia cuſtoditum, non poteſt facientibus deperire. §. 4. Nuptiarum ergo copula, quia Dei mandato perficitur, non poteſt dici peccatum: & quod peccatum non eſt, ſolvi inter peccata, credi omnino non debet: et quia integrum æſtimare, aboleri non poſſe prioris nomen uxoris, cum non dimiſſum ſit pro peccato, quod u ex Dei ſit voluntate completum.

l 1. Timoth. 3. ad Tit. cap. 1.

m legis] orig.

n Gen. 1.

o mutit.] orig.

p Prov. 19.

q xxviii. q. 1. nunquid.

r al. conſortium.

s Matth. 19.

t Act. 10.

u al. quia.

¶ Correct. Rom. α Bigamus] *Rubrica hujus capitis, & ſequentis, quæ in aliis ſibi impreſſis erant tranſpoſitæ, in ſuum locum ex aliquot manuſcriptis ſunt reſtitutæ.*

Part I.

β Homine uxores] *Sic in omnibus manuſcriptis, & apud Burchardum, & Ivonem part. 1. c. 292. quamvis in originali, & apud eundem Ivonem part. 8. cap. 303. paulo aliter, & obſcurius legatur.*

γ Præcepit] *In orig. & apud cæteros collect. legitur:* in paradiſo, cum ipſe eos jungeret, benedixit.

δ Qui poſt baptiſmum] *Apud Burchardum, & Ivonem in prima parte legitur;* qui poſt baptiſmum ſortiuntur. *Sed in originali, & apud Ivonem part. 8. & in Pannormia, & infra 28. q. 1. c.* nunquid, *hoc modo:* qui poſt baptiſmum uxores ſortiuntur. *Verum ob gloſſam nihil eſt mutatum.*

ε Ipſumque Petrum] *Apud Innocentium in codice canonum, & Burchardum eſt:* atque eleemoſynas revelationem, Petrumque ipſum vidiſſe. *Apud ipſum Innocentium in tomis Conciliorum,* per revelationem Angelum, Petrumque ipſum vidiſſe. *Apud Ivonem:* Petrum ipſum revelatione vidiſſe.

¶ Pith. 1. *Virginis.*) e. V. C. *Virgini.*

2. *An.*) a V. C. *aut*.

3. *Geſſerat.*) V. C. *geſſerit.*

4. *Nunquid per baptiſmum.*) *an per baptiſma hæc illi ablata ſunt.* Ita 3. V. Codd.

C. IV. *In baptiſmate culpa dimittitur, non lex conjugii abolentur.*

Item Ambroſius *lib. 1. de officiis, c. ult.*
(ann. 377. *in Inſubria.*)

x Ivo p. 8. c. 291. Pann. l. 6. c. 64.

UNa x tantum, nec repetita nobis copula permittitur, & in ipſo conjugio lex eſt, non iterare conjugium, nec ſecundæ conjugis ſortiri conjunctionem. Quod pleriſque mirum videtur, cur etiam ante baptiſmum iterata α conjugia electionis muneris, & prærogativæ ordinationis impedimenta generent, cum etiam delicta obeſſe non ſoleant, ſi lavacri remiſſa fuerint ſacramento. Sed intelligere debemus, quia in baptiſmo culpa dimitti poteſt, lex aboleri non poteſt. In conjugio non culpa, ſed lex eſt. Quod culpæ eſt igitur, in baptiſmo relaxatur: quod legis eſt, in conjugio non ſolvitur. Quomodo autem poteſt hortator eſſe viduitatis, qui ipſe conjugia frequentaverit?

¶ Corr. Rom. α Iterata] *Apud B. Ambroſium locus hic varie legitur. Nam in antiquis impreſſionibus habetur,* iterato conjugio: *in recentioribus vero,* iterati conjugii. *Itemque in Pannormia, & apud Ivonem. In his tamen, quæ ſequuntur, concordat, ſic legendo,* ad electionem muneris, & prærogativam ordinationis impedimenta generentur.

y Matth. 14.

Gratian. *Joannes etiam Baptiſta, dum Herodem ab inceſtu prohiberet, dicens:* Non y licet tibi habere uxorem fratris tui; *evidenter oſtendit, inter infideles conjugia eſſe. Unde datur intelligi, quod bigami dicuntur, non ſolum, qui poſt baptiſma conjugia frequentant, ſed etiam, qui ante baptiſmum unam, & poſt baptiſmum alteram habuiſſe probantur. §. 1. Bigamus vero in Sacerdotem ordinari non debet: non quia deliquerit ſecundam accipiendo uxorem, ſed quia prærogativa careat eſt Sacerdotis.*

C. V. *Non peccat Bigamus, ſed prærogativa Sacerdotis exuitur.*

Unde Ambroſius *ad Vercellenſes, lib. 10. epiſt. 82. ait.*
(ann. 397. *Mediolano in Liguriam.*)

a Ivo p. 8. c. 290. Pann. l. 6. c. 63.

z al. tenetur.

QUi z ſine crimine eſt unius uxoris vir, tenetur a ad legem Sacerdotii ſuſcipiendi. Qui autem iteraverit conjugium, culpam quidem non habet coinquinati, ſed prærogativa exuitur Sacerdotis.

EPISCOPI, ET ORDINATI SACRIS MATRIMONIO NON GAUDEANT.

DISTINCTIO XXVII.

1 p. s. QUod autem unius uxoris vir Epiſcopus eſſe jubetur, quæritur: an de tempore ordinationis hoc ſit accipiendum, ut tempore ſuæ adminiſtrationis, ejus poſſit copula fungi, quam uxorem, & virginem ſibi deſponſavit.

C. I. *Non ordinetur Diaconus, niſi caſtitatem fuerit profeſſus.*

Hoc Martinus a * Papa *prohibet dicens.*
(circ. ann. 572. *in Hiſpania.*)

a Apud Martinum Bracarenſem, c. 39.

b Diſt. 28. cap. Diaconi. Ivo p. 6. cap. 376. Pannor. l. 3. c. 97.

DIaconus b qui eligitur, ſi conteſtatus fuerit pro accipiendo matrimonio, & dixerit non poſſe in caſtitate permanere, hic non ordinetur. Quod ſi in ordinatione tacuerit, & ordinatus fuerit, & poſtea matrimonium deſideraverit, alienus ſit a miniſterio, & vacet a Clero.

¶ Corr. * *Papa.*) Papam intelliges hic *Epiſcopum*, ut apud Sidonium Apollinarem omnes Galliarum Epiſcopi appellantur Papæ. Sedit autem hic Martinus Epiſcopus Bracarenſis civitatis Hiſpaniæ circa annum Chriſti 625., ante Iſidorum ſcilicet, qui ejus excerptiones collegit in corpore canonum.

Gratian. *Hac auctoritate datur intelligi, quod illi, qui uxores habent, vel accipere volunt, nec Diaconi, nec Sacerdotes fieri poſſunt, niſi continentiam profiteantur. §. 1. Si vero Diaconus a miniſterio ceſſare voluerit, & contracto matrimonio licite poteſt uti. Nam etſi in ordinatione ſua caſtitatis votum obtulerit; tamen tanta eſt vis in ſacramento conjugii, quod nec ex violatione voti poteſt diſſolvi ipſum conjugium.*

C. II. *Nubentes poſt votum, non ſunt adinvicem ſeparandi.*

Unde Auguſtinus *a in libro de bono viduitatis ad Julianam viduam, cap. 10.*
(circ. ann. 401. in *Africa.*)

c Infra 27 q. 1. c. nuptiarum. §. proinde.

2 32 QUidam c nubentes poſt votum aſſerunt adulteros eſſe. Ego autem dico, quod graviter peccant, qui tales dividunt.

§ Corr. Rom. a Auguſtinus] *Verba propria hujus capitis non ſunt inventa apud B. Auguſtinum. Sententia tamen habetur in libello de bono viduitatis. Omnino autem intelligendum hoc eſt de voto ſimplici, ut Gratianus in fine hujus diſtinctionis exponit.*

C. III. *De eodem.*

Item Theodorus *in pœnitentiali.*
(circ. ann. 670. in *Anglia.*)

d Ibid. c. ſi quis votum.

SI d vir ſimplex a votum virginitatis habens adjungitur uxori, poſtea non dimittat uxorem, ſed tribus annis pœniteat.

§ Corr. R. a Simplex) *Abeſt vox iſta ab omnibus manuſcriptis, & infra 27. q. 1. c.* ſi quis votum. *etiam ab impreſſis. In aliquot tamen pervetuſtis, eſt gloſſa interlinearis.*

C. IV. *Damnabile eſt voventibus virginitatem, velle nubere.*

Hieronymus *a vero b contra ſcribit.*
(imo Auguſt. circ. ann. 401. in *Africa.*)

e Infra 27. q. 1. c. voventib. Sentent. 4. diſt. 38.

VOventibus e virginitatem, non ſolum nubere, ſed etiam velle, damnabile eſt.

§ Corr. Rom. a Hieronymus] *Gratianus hic, & infra 27. q. 1. c.* voventibus. *& Magiſter ſententiarum hoc tribuunt Hieronymo, apud quem non eſt inventum. In gloſſa ordinaria 1. Tim. cap. 5. ad ea verba,* habentes damnationem, *refertur in B. Auguſtino, cujus propria verba habentur infra c.* nuptiarum 27. q. 1. *poſt principium.*

C. V. Damnationem *habebit, ſi nupſerit, quæ virginitatem vovit.*

Idem *contra Jovinianum, lib. 1.*
(ann. 390. in *Palæſtina.*)

f Ivo p. 7. c. 124. Pann. l. 3. c. 192. 1. Cor. 7. g peccavit. Hier. h al. quæ ſe ſemel. i 1. Tim. 5.

SI f nupſerit virgo, non peccat g: non illa virgo, quæ ſemet h Dei cultui dedicavit. Harum enim ſi qua nupſerit, habebit damnationem: quia i primam fidem irritam fecit.

C. VI. *Quæ ſanctimonialem ſe eſſe ſimulavit, nubere non valet.*

Item Nicolaus Papa I. ad *Albinum a Viennenſ. Eccleſiæ Archiepiſcopum.*
(circ. ann. 865. *Roma in Germaniam.*)

l Vbide variant hæc nomina in exemplaribus, & Burch. & Ivone. l Burch. l. 8. c. 47. Ivo par. 7. c. 65. & 152. Pann. l. 3. c. 203.

QUod l interrogaſti de fœmina, quæ poſt obitum mariti ſui ſacrum velamen ſuper caput ſuum impoſuit, & finxit ſe ſub eodem velamine ſanctimonialem eſſe, poſtea vero ad nuptias tradit: bonum mihi videtur, quia per hypocriſim Eccleſiaſticam regulam conturbare voluit, & non legitime in voto ſuo permanſit, ut pœnitentiam agat de illuſione nefanda, & revertatur ad id, quod ſpopondit, & in ſacro

m al. miniſterio inchoavit.

miniſterio m permaneat, quod inchoavit.

§ Corr. R. a Albinum Viennenſ.] V. C. *Adalwinum Juvavenſis Eccleſiæ Archiepiſc.* Catalog. Epiſcoporum Salisburg.

C. VII. PALEA.

Idem ad eundem [circ. ann. 865. *Roma in Germaniam.*]

n Burch. & Ivo ibid. Pannor. l. 3. c. 206.

NAm n ſi conſenſerimus, quod omnia ſacramenta Eccleſiaſtica quiſque, prout vult, fingat, & non vere faciat, omnis ordo Eccleſiaſticus turbabitur; nec catholicæ fides jura conſiſtunt, nec canones ſacri rite obſervantur. Quid enim

o Act. 8.

profuit Simoni o Mago baptiſmum ſacrum ficte ſuſcipere, & in Chriſtianitate permanſurum ſe finxiſſe, cum per Apoſtolum, fraude ejus detecta, quod ſibi futurum eſſet, pronunciatum fuit? Ait enim, *Pecunia tua tecum ſit in perditionem: cor enim tuum non eſt rectum coram Deo. Pœnitentiam itaque age ab hac nequitia tua, & roga Deum, ſi forte remittatur tibi hæc cogitatio cordis tui: in felle enim amaritudinis, & obligatione iniquitatis video te eſſe.* Ideo tales, niſi reſipiſ-

p Act. 5.

cant, ſpiritualis gladio percutere cenſemus. *Non p enim fas eſt Spiritui Sancto mentire,* ſicut Ananias, & Saphira mentiti ſunt, & ſtatim perierunt.

Corr. Rom. § *Caput hoc in multis Gratiani codicibus (in quibus habetur ſub nomine* Paleæ *) eſt conjunctum ſuperiori, quemadmodum & apud Burchardum, & Ivonem. In Pannormia autem eſt ſejunctum.*

C. VIII. *In ſacris Ordinibus conſtituti non ducant uxores: & ſi duxerint, ſeparentur.*

Item Calixtus Papa II. (imo Urbanus II. circ. ann. 1090.)

PResbyteris m, Diaconis, Subdiaconis, & Monachis concubinas habere, ſeu matrimonium contrahere, penitus interdicimus: contracta quoque matrimonia ab hujuſmodi perſonis disjungi, & perſonas ad pœnitentiam redigi debere juxta ſacrorum canonum diffinitiones judicamus.

§ Corr. Rom. n Presbyteris] *Hic canon inventus eſt in cod. Vatic. Biblioth. in fragmento cujuſdam Concilii ab Urbano II. habiti, c. 2. ex eodem vero Concilio ſunt canones,* Alienationes, 12 q. 2. & Paterniacum 24. q. 3.

Gratian. *Hic diſtinguendum eſt, quod voventium alii ſunt ſimpliciter voventes, de quibus Auguſtinus & Theodorus locuti ſunt: alii ſunt, quibus poſt votum benedictio accedit conſecrationis, vel propoſitum religionis, de quibus Hieronymus, & Nicolaus, & Calixtus ſcripſerunt.*

C. IX. Inceſtæ *ſunt virgines, quæ poſt conſecrationem nubunt.*

Unde Idem Hieronymus *contra eundem Jovinianum lib. 1. ſcribens, ait.*
(ann. 390. in *Palæſtina.*)

VIrgines q, quæ poſt conſecrationem nupſerunt, non tam adulteræ ſunt, quam inceſtæ.

q Ivo p. 7. c. 124. Pann. l. 3. c. 193.

ORDINANDI SACRIS CONTINENTIAM SUOFITEANTUR.

DISTINCTIO XXVIII.

1 32 ECce oſtenſum eſt, quod nolentes vovere continentiam, nec ad Subdiaconatum, nec ad ſuperiores poſſunt gradus conſcendere. Unde ad Subdiaconatum accedentes, non ſine voto caſtitatis jubemus admitti, auctoritate B. Gregorii, qui ſcribens Petro Subdiacono lib. 1. epiſtola 42. in fine ait. (ann. 591. Roma in Siciliam.)

C. I. *Non fiat Subdiaconus, qui ſe caſte victurum non promiſerit.*

NUllum a facere Subdiaconum præſumant Epiſcopi, niſi qui ſe victurum caſte promiſerit, *& nonnulla interjectis:* Quia nullus ad miniſterium altaris accedere debet, niſi cujus caſtitas ante ſuſceptum miniſterium fuerit approbata.

a Infra d. 32. c. ante triennium.

C. II. *Subdiaconus, & ſupra conſtituti, incontinentes, uxorem, aut concubinam ducentes, Eccleſiaſtico beneficio, & officio careant.*

Item Innocentius II. *in Concilio Rom. c. 9.*
(ann. 1139. *Romæ.*)

DEcernimus b, ut ii, qui in ordine Subdiaconatus c & ſupra, uxores duxerint, aut concubinas habuerint, officio, atque Eccleſiaſtico beneficio careant. Cum enim ipſi templum, vaſa Domini, & ſacrarium Spiritus Sancti debeant eſſe, & dici, indignum eſt, eos cubilibus, & immunditiis deſervire.

b Pann. lib. 8. cap. 142. c Diaconatus) Pann.

C. III. *Caſte ſe victuros promittant, in Diaconos vel Presbyteros ordinandi.*

Item ex Concilio Toletano IV. c. 26.
(ann. 633. in *Hiſpania.*)

2 32 QUando d Presbyteri, aut Diaconi per parochias conſtituuntur; oportet eos primum profeſſionem Epiſcopo ſuo facere, ut caſte, & pure e vivant ſub Dei timore, ut dum eos talis profeſſio obligaverit, vitæ ſanctæ diſciplinam f retineant.

d Burch. lib. 2. c. 157. Anſel. l. 7. c. 106. Ivo p. 3. cap. 130. & p. 6. c. 248. Pann. l. 3. c. 22. e al. pie. f al. diſciplina retineant.] Cod. Regius.

C. IV. *Qui longam corporis ſui continentiam non habet, in Epiſcopum eligi non debet.*

Item Gregorius I. *Clero, & nobilibus civibus Neapolitanis, lib. 8. epiſt. 40.*
(ann. 600. *Roma in Campaniam.*)

3 32 PRiuſquam g ad nos ſcripta veſtra diſcurrerent h, Joannem Diaconum, qui ab altera parte electus eſt, parvulam habere filiam, ex quorundam relatione cognovimus. Unde, ſi rationem voluiſſent attendere, nec alii eum eligere, nec ipſe debuerat conſentire. Nam qua præſumptione ad Epiſcopatum audet accedere, qui adhuc longam corporis ſui continentiam, filiola a teſte, convincitur non habere?

g Anſ. l. 6. c. 9. al. 26. Polyc. l. 2. tit. 2. h al. recurrerent.) al. diſcurriſſent.

§ Corr. Rom. a Filiola] *Sic emendatum eſt ex originali, Anſelmo & Polycarpo, cum antea legeretur,* filia. *Superius etiam dixerat,* parvulam filiam, *quibus vocibus recens incontinentia manifeſte exprimitur.*

C. V. *Ad Subdiaconatum acceſſuri continentiam profiteantur.*

Item ex Concilio Toletano II. c. 1.
(ann. 531. in *Hiſpania.*)

4 32 DE iis i, quos voluntas parentum a primis infantiæ annis Clericatus officio mancipavit, ſtatuimus

i Anſ. l. 7. c. 42.

mus obſervandum, ut mox detonſi, vel miniſterio *β* Lectorum traditi, in domo Eccleſiæ ſub Epiſcopali præſentia a Præpoſito ſibi debeant erudiri. At ubi octavum decimum ætatis ſuæ compleverint annum, coram totius Cleri, plebiſque conſpectu, voluntas eorum de expetendo conjugio ab Epiſcopo perſcrutetur: quibus ſi gratia caſtitatis (Deo inſpirante) placuerit, & promiſſionem *K* caſtimoniæ ſuæ abſque conjugali neceſſitate ſpoponderint ſe ſervaturos; hi tanquam appetitores arctiſſimæ viæ, leviſſimo Domini jugo ſubdantur; et primo Subdiaconatus miniſterium, habita probatione profeſſionis ſuæ, a vigeſimo anno ſuſcipiant. Quod ſi inculpabiliter, ac inoffenſe vigeſimum quintum annum ætatis ſuæ peregerint, ad Diaconatus officium, (ſi ſcienter implere poſſe ab Epiſcopo comprobantur) promoveri debent. Cavendum tamen eſt his, ne quando ſuæ ſponſionis immemores, ad terrenas nuptias, aut ad furtivos *l* concubitus ultra recurrant. Quod ſi forte fecerint, ut ſacrilegii rei *m* ab Eccleſia habeantur extranei. Quibus autem voluntas propria interrogationis tempore deſiderium habendi perſuaſerit, conceſſam ab Apoſtolo licentiam auferre non poſſumus; ita ut cum provectæ ætatis in conjugio poſiti, renunciaturos ſe pari conſenſu operibus carnis ſpoponderint, ad ſacros Ordines *n* aſpirent.

k al. profeſſionem.
l al. abortivos.
m al. vel damnentur, & ab] orig. manuſc. reg.
n al gradus.

¶ Corr. Rom. *α* Clericatus) *In omnibus editionibus, & duobus codicibus Vaticanis Conciliorum legitur*, in Clericatus officio, vel Monachali, (al. Monachi) poſuit. *Sed in codice Lucenſi Regio habetur eodem modo, atque apud Gratianum.*

β Miniſterio Lectorum) *In omnibus codicibus Conciliorum ante citatis (etiam Lucenſi) legitur*, miniſterio electorum. *Verum in epiſtola prima Siricii ad Himerium, c. 9. & Innocentii 24. c. 5. (ubi de eadem fere re agitur) eſt*, Lectorum miniſterio, ſeu officio.

C. VI. *In conjugio conſtitutus ad Sacerdotium aſſumi non debet.*

Item ex Concilio Arelatenſi II. c. 2.
(ann. 452. al. 455. in *Gallia*.)

o Paulo aliter in orig.

5 pa. ASſumi *o* aliquem ad Sacerdotium in conjugii vinculo conſtitutum non oportet 1, niſi fuerit promiſſa 2 converſio.

¶ Pith. 1. *Oportet.*) *poſſe.* In 3. Codd. Vet.
2. *Promiſſa.*) 2. V. C. *præmiſſa.*

C. VII. *Non ordinentur Diaconi, qui caſtitatem non profitentur.*

Item ex eodem 3. (ann. 524. *in Gallia*.)

PRæterea 3 placuit, ut deinceps non ordinentur Diaconi 4, niſi qui prius converſionis propoſito profeſſi 5 fuerint caſtitatem.

¶ Corr. Rom.) In *Arelatenſibus, quæ extant, hic ipſe penitus canon non invenitur* 6. *Sed ſententia habetur in tertio c. 2. in fine.*

¶ Pith. 3. *Præterea placuit.*) V. C. *ſedit præterea.*
4. *Diaconi.*) 3. V. C. *Diacones conjugati.*
5. *Profeſſi.*) c. V. C. *confeſſi.*
6. *Non invenitur.*) extat in Arauſicano can. 20.

Gratian. *Verum ille primi auctoritate Diaconis videtur permitti conjugium, cum ad Sacerdotium tantum conjugati prohibeantur aſſumi. Porro ſequenti auctoritate videtur permitti Subdiaconis, cum de Diaconis ſpecialiter præcipitur, ut ſine probatione caſtitatis non ordinentur.*

C. VIII. *Diaconi non prohibeantur a miniſterio, ſi in ordinatione dicunt ſe continere non poſſe.*

Hoc idem in Ancyrana Synodo *videtur eſſe permiſſum, in qua, c. 10. [al. 9.] ſic ſtatutum eſt.*
(ann. 304. *in Galatia*.)

p Pann. lib. 3. c. 87. Polyc. lib. 4. t. 30.

DIaconi *p* 7 quicunque, cum ordinantur, ſi in ipſa ordinatione proteſtati ſunt, dicentes, velle ſe habere uxores, nec poſſe ſe continere; hi ſi poſtmodum nuptias venerint 8, maneant in miniſterio, propterea quod his 9 Epiſcopus licentiam dederit. Quicunque ſane tacuerunt, & ſuſceperunt manus impoſitionem, profeſſi continentiam, ſi poſtea ad nuptias venerint, a miniſterio ceſſare 10 debebunt.

¶ Pith. 7. *Quicunque*) V. C. *quoque.*
8. *Venerint.*) V. C. *convenerint, maneant in Clero tantum, & a miniſterio abjiciantur.*
9. *Propterea quod his &c.*) Hæc deſunt in V. C.
10. *A miniſterio.*) Addit V. C. *& Clero ceſſare debebunt, Laicam tantum recipientes communionem.* Vide Nov. Leonis 79. Balſamon. ad Can. 6. Synod. VI. & Can. 9. Synod. Neocæſar.

C. IX. *Presbyter ducens uxorem, ab ordine deponatur.*

Item ex Concilio Neocæſarienſi, *c.* 1.
(ann. 314. *in Cappadocia*.)

q Burchar. l. 2. cap. 108. Item p. 6. c. 185. Pann. l. 3. cap. 92.

6 pa. PResbyter *q* ſi ex uxorem duxerit, ab Ordine ſuo illum deponi debere: Quod ſi fornicatus fuerit, vel adulterium commiſerit, extra Eccleſiam abjici, & ad pœnitentiam inter Laicos *α* redigi oportet.

¶ Corr. Rom. *α* Inter Laicos) *Græce legitur*, ἐξωθεῖσθαι τέλεον, καὶ ἄγεσθαι αὐτὸν εἰς μετάνοιαν: *quæ Dionyſius Exiguus vertit*; amplius pelli debet, & ad pœnitentiam redigi. *Ubi nulla mentio ſit pœnitentiæ inter Laicos agendæ: de qua re copioſius dicetur infra 50. diſt. c. ſi.*

¶ Pith. 13. *Si.*) V. C. *qui.* Vide tom. 2. *Concil. edit.* 1551. *pag.* 782.

C. X. *De eo, qui relictam cujuſdam Diaconi duxit uxorem.*

Item Gregorius *in* I. *lib.* 11. *epiſt.* 39.
(ann. 603. *Roma in Siciliam*.)

a Ivo p. 9. c. 126.

7 pa. QUia *a* ſunt culpæ, in quibus culpa eſt, relaxare vindictam, quærenda ſemper eſt veritas, ut inquiri debeat, utrum accuſatum non condemnet, an a pœna innocentia patefacta ſubducat. Itaque pervenit ad nos Fantinum *b* defenſorem ultionem exercere in Petrum latorem præſentium voluiſſe, pro eo, quod (quantum dicitur) relictam cujuſdam Diaconi, tempore, quo conductus fuit, marito tradiderit. Sed quoniam iſte conjugem Diaconi aſſerit non fuiſſe, dicens, nec eam virginem *c* ad eum veniſſe; denique *d* nec religioſam mutaſſe veſtem, poſtquam ille in ſacro ordine promotus eſt; adjiciens etiam, priuſquam ad Diaconum perveniret, & poſtea, prava illam opinione vixiſſe: Ideo fraternitatem tuam his hortamur affatibus, ut eum Dei, ſicut decet, timore cauſam hanc ſubtili omnino inveſtigatione perquirat, ut, ſi in conjugio Diaconi mulierem, de qua agitur, fuiſſe conſtiterit, & ſupraſcriptus lator memorato defenſori, & rectori patrimonii, ad vindictam modis omnibus tradatur, & cum competenti emendatione ii, qui male ſociati ſunt, disjungantur. Si vero in ejus conjugio non fuit, memoratum Fantinum ex noſtro mandato commonere te volumus, ut ei inferre nil præſumat, nec falſa *e* illum accuſatio apud eum in aliquo prægravet.

b Ivo part. 6. cap. 42.
c virginem illam] orig.
d ut nec religioſam veſtem mutare præſumeret.] in orig. & apud Ivonem.
e Eſt etiam apud Ivonem, non autem in orig.

¶ Pith. 12. *Gregorius.*) Joanni Epiſcopo Panormitano.

C. XI. *De uxore Presbyteri, vel Diaconi, ſi alteri ſe conjunxerit.*

Item ex Concilio Aurelianenſi I. *c.* 15.
(ann. 514. *in Gallia*.)

SI ſe cuiquam mulier duplici conjugio, Presbyteri, vel Diaconi relicta conjunxerit, aut *f* 13 ſeparentur: aut certe, ſi in criminis *g* 14 intentione perſtiterint, pari excommunicatione plectantur.

f al. caſtigati.] al. caſtiuate ſervata ſeparentur.
g al. criminum.

¶ Pith. 13. *aut.*) V. C. *aut caſtigati*, *caſtrati*, *caſtigati*
14. *Criminis.*) V. C. *criminum.*

C. XII. *De eodem.*

Item ex Concilio Martini Papæ.
(ann. 572. *in Hiſpania*.)

SI *h* qua vidua Epiſcopi, vel Presbyteri, aut Diaconi maritum acceperit, nullus Clericus, nulla religioſa perſona *i* cum ea convivium ſumat, nunquam communicet, morienti tamen *K* ei ſacramentis ſubveniant.

h Apud Martinum Braca. c. 29. & Conc. Tolet. 1. cap. 18.
i abeſt a Concil.
K al. tamen.

C. XIII. *Cujuſdam Epiſcopi ordinatio differtur, quia uxorem habet, & filios.*

Item ex Pelagius *Cethego Patricio.*
(circ. ann. 557. *Romæ*.)

l Anſel. lib. 6. c. 42. al. 46. Polyc. lib. 2. tit. 1.

8 pa. DE *l* Syracuſanæ urbis Antiſtite optaveramus in ipſo initio, gloriæ veſtræ deſideriis obedire, niſi nos multiplex ratio ipſius non paucis temporibus ordinationem differre Sacerdotii coegiſſet, ob hoc, quod vel perſonæ qualitas (ſicut & vos melius noſtis) vel ſuperſtes uxor, aut filii (per quos Eccleſiaſtica ſolet periclitari ſubſtantia) noſtros animos diutius ab ejus ordinatione ſuſpenderent. Et quantum ad cautelam humanam pertinet, integro pene anno diſtulimus, opinantes, quod in melius Syracuſanorum proveniret poſſet electio. Sed quia in voluntatis ſuæ propoſito irrevocabiliter perſtiterunt, & nullus eſt alius in eadem repertus Eccleſia, niſi longioribus adhuc temporum differretur ſpatiis; ne paulo amplius laſſarent (ſicut filii noſtri magnifici viri Prætoris teſtificatione didicimus) inter hujuſmodi ambiguitates illud conſultius judicavimus faciendum, ut congrua procedentia cauſam, propter quam principalis conſtitutio *m* * habentem filios, & uxorem ad Epiſcopatus ordinem promoveri prohibet, ſalva diſpoſitione concilii *n*, muniremus. Qua de re ſummo ſtudio ab eodem Syracuſanæ urbis Epiſcopo, priuſquam a nobis contingeret ordinari, hujuſmodi emiſimus cautionem, per quam & ſuam fateretur, quantula eſſet, præſentis temporis habita rerum deſcriptione, ſubſtantiam, & nihil unquam per ſe, aut per filios, & uxorem, ſive quamlibet propinquam, aut domeſticam, vel extraneam forte perſonam de rebus uſurparet Eccleſiæ, & univerſa ſui Epiſcopatus quæſita tempore, Eccleſiæ ſuæ dominio ſociaret: nihil ultra id, quod modo deſcriptum eſt, filiis ſuis, vel hæredibus relicturus.

m Novella 6. & 123. in princ.
n al. Concilii.] Gratian.

¶ Corr. Rom. *α* Item Pelagius) *Anſelmus, & auctor Polycar.*

ſcempi in eadem epiſtola referunt hæc, quæ caput iſtud antecedunt: Quod de ordinando Eccleſiæ Catinenſis Epiſcopo, ſalubrie electione judicii fieri deſideraſtis, agnovimus. confeſtim ſequenti die eum juxta morem diſcutientes, tertio, quo venit, die, Epiſcopum conſecravimus: ſimili quidem modo de Syracuſano, *& quæ ſequuntur. In Polycarpo tamen inſcriptio eſt:* Gelaſius Papa Ceta. *Ivo autem in Epiſtola ad Hugonem Archiepiſcopum Lugdunenſem, quæ incipit,* Cauſam Beluacenſis, &c. *ita ſcribit:* Si enim Papa Gelaſius quondam Syracuſanæ urbis electum, uxorem habentem, & filios, interveniente Cethego Patricio, &c.

¶ CONTINE [a] *Principalis conſtitutio*] Id eſt lex Græca Juſtiniani Imperatoris, quæ his annis in Lugdunenſis Codicis initio, quamvis mutila reſtituta eſt ad Artabenum PP. quæ nominatim prohibet Juſtinianus eum eligi in Epiſcopum, qui filios habeat. Idemque repetit *in nov. 6.* ubi plura ſuper hoc argumento adnotavi.

Gratian. *Ecce hac auctoritate electus in Epiſcopatum non prohibetur a habere uxorem, & filios. Eligi autem ad Epiſcopatum non debet, niſi aut Sacerdos, aut Diaconus: Subdiaconus vero non, niſi neceſſitate cogente: ſive ergo Presbyter, ſive Diaconus, ſive Subdiaconus fuerit, apparet, quod in præfatis ordinibus conſtitutus, licite [a] matrimonio uti poſſunt. §. 1. Quia ergo auctoritate Gregorii, qui reliſtam Diaconi uxorem marito tradidit, puniendus eſt: item in Neocæſarienſi Concilio, Presbyter ducens uxorem, non Diaconus, jubetur deponi: item in Ancyrano Synodo, Diaconi, qui in ordinatione ſua dicunt, ſi velle habere uxores, ſi poſtea venerint ad nuptias, non prohibentur a miniſterio: patet, quod nec Diaconi, nec Subdiaconi ſunt prohibendi a conjugio. Sed quod de electione objicitur, verum quidem eſt in Epiſcopatum non eligendum, niſi in ſacris ordinibus conſtitutum: ſed ipſum uxorem habere, & filios, non repugnat præmiſſis auctoritatibus de continentia Clericorum. §. 2. In Laicali enim habitu, vel in minoribus ordinibus conſtitutus, potuit habere uxorem, & filios: & ſi poſtea ex conſenſu uxoris continentiam profeſſus, Subdiaconatum, vel Diaconatum, vel Presbyterii gradum adeptus fuerat, attamen uxori, & filiis ipſum neceſſaria ſubminiſtrare oportebat. §. 3. Illud autem Gregorii duobus modis ſolvitur: vel quia Eccleſiæ illi, cui Diaconus ille miniſtraverat [b], nondum continentiæ votum ſuſceperat in Diaconis, & reliquis miniſtris; vel quia (ſicut de electo in Epiſcopum ante ſcriptum eſt) ante Subdiaconatum memoratus Diaconus eam in uxorem duxerat. §. 4. Illud autem Neocæſarienſis Concilii, & Ancyranæ Synodi, vel in tempore, vel in loco intelligitur. Ex tempore, quia nondum erat introducta continentia miniſtrorum altaris. Ex loco, quia utraque Synodus Orientalis eſt, & Orientalis Eccleſia non ſuſcepit generale votum caſtitatis: hoc tamen diligenti obſervatione cuſtodit, ut poſt adeptum Sacerdotium, defuncta priore uxore, cum qua Sacerdos factus fuerat, ſi alteram duxerit, deponatur.*

a *al. legitime.*

b *al. miniſtraverat,*

¶ Corr. Rom. [a] Non prohibetur] *A pleriſque vetuſtis exemplaribus abeſt dictio,* non: *Retenta tamen eſt, quoniam hic Gratianus in alteram partem diſputando, ex canonibus prius citatis, nunc ſibi hoc probare, Subdiaconis, Diaconis, atque etiam Presbyteris, non fuiſſe prohibitum uſum conjugii. Quod tamen qualiter accipiendum ſit, ipſe poſtea declarat a verſic.* Sed quod *uſque ad verſ.* illud autem. *Hac de re agetur etiam infra in notatione ad principium diſt. 31.*

C. XIV. *Presbyter cauſa religionis non contemnat propriam uxorem.*

Item opponitur illud, quod legitur in canone Apoſtolorum, *c. 6. al. 5.*
[circ. ann. 281. *in Syria.*]

q *Burchar. l. 2. cap. 78. Ivo p. 5. c. 184. Pannorm. lib. 3. cap. 113.*

9 SI [q] quis docuerit, Sacerdotem ſub obtentu religionis
21 propriam uxorem contemnere, anathema ſit.

¶ Correct. Rom. *Gratianus refert ſenſum canonis, at cæteri collectores ipſa etiam fere verba.*

¶ PIVR. 15. *Canonis.*] Reponantur verba.

C. XV. *Anathema ſit, qui Presbyterum conjugatum diſcernit a communione, nuptiarum occaſione.*

Item ex Concilio Gangrenſi, *c. 4.*
(circ. ann. 324. *in Paphlagonia.*)

r *Burchar. l. 3. cap. 75. Ivo p. 2. cap. 108. & p. 3. cap. 158.*

SI quis [r] 16 diſcernit Presbyterum conjugatum, tanquam occaſione nuptiarum, quod offerre non debeat, & ab ejus oblatione ideo ſe abſtinet, anathema ſit.

¶ Correct. Rom. *Græce eſt,* Εἴ τις διακρίνοιτο παρὰ πρεσβυτέρου γεγαμηκότος, ὡς μὴ χρῆναι, λειτουργήσαντος αὐτοῦ, προσφορᾶς μεταλαμβάνειν, ἀνάθεμα ἔστω. *id eſt:* Si quis ſecernat ſe a Presbytero, qui uxorem duxit, tanquam non oporteat, illo liturgiam peragente, de oblatione percipere, anathema ſit: *quæ verſio non multum diſcrepat a verſione Dionyſii Exigui.*

¶ PIVR. 16. *Si quis.*] Non eſt in meo Codice.

C. XVI. *Ab officio abſtineat Presbyter non legalibus nuptiis detentus.*

Item ex Sexta Synodo in Trullo, *c. 26.*
[ann. 692. *Conſtantinopoli.*]

s *Simile etiam in 3. canon. epiſt.* [...] *dem Synodi, & apud Baſilium in epiſt. ad Amphilochium, cap. 27.*

t τὸ ἐν τῇ ἀγνοίᾳ παράπτωμα.

PResbyterum [s] per ignorantiam 17 non legalibus nuptiis
22 detentum, cathedram quidem habere, ſed ab officio [t] abſtinere præcipimus: ſufficit enim hujuſmodi indulgentia ei 18. Quæ benedicere alios eum, qui vulnera ſua debet curare, conſequens non eſt. Benedictio enim ſanctificationis traditio eſt. Qui vero hanc non habet propter delictum ignorantiæ, quomodo aliis tradet? Non igitur publice, neque privatim benedicat; nec corpus Domini diſpenſet aliis; nec alio modo miniſtret: ſed ſufficiat ei, quod præſidet, & imploret a Deo, ut dimittatur ei iniquitas ignorantiæ ſuæ. Manifeſtum eſt autem, quod 19 hujuſmodi non legitimæ nuptiæ ſolvantur, & nullatenus vir acceſſum habebit ad eam, propter quam ſacro miniſterio privatus eſt.

¶ Corr. Rom. [a] Ab officio] *Græce eſt,* τῶν δὲ λοιπῶν ἐνεργειῶν, *id eſt, a cæteris officiis.*

¶ PIVR. 17. *per ignorantiam*] Abſunt a V. Codd.

18. *Ei.*] Abeſt a V. C.

19. *Quod*] V. C. *quod & hujus.*

C. XVII. *De Presbyteris non eſt Laicis judicandum.*

Item Nicolaus I. *ad conſulta Bulgarorum, c. 70.*
[ann. 866. *Romæ in Bulgariam.*]

u *Ivo p. 2. c. 82. Pannorm. lib. 3. c. 12.*

x *Matth. 5.*

20 COnſulendum [u] decernitis, utrum Presbyterum [a] ha-
21 bentem uxorem debeatis ſuſtentare, & honorare: an a vobis projicere. Ad quod reſpondemus; quoniam licet ipſi valde ſint reprehenſibiles; vos tamen Deum convenit imitari, qui [x] *ſolem ſuum oriri facit ſuper bonos, & malos.* Depicere vero eum a vobis ideo non debetis, quoniam nec Judam Dominus, cum eſſet mendax diſcipulus, de numero Apoſtolorum ejecit. Verum de Presbyteris vos, vobis, qui Laici eſtis, nec judicandum eſt, nec de eorum vita quidpiam inveſtigandum; ſed Epiſcoporum judicio, quicquid id eſt 21, per omnia reſervandum.

¶ Corr. Rom. [a] Presbyterum] *In ultimo cap. harum reſponſionum referuntur Bulgarorum verba, dicentium: multos apud ſe eſſe Græcos, & Armenos, & alios, qui diverſa docerent. Nondum enim a Romana ſede Epiſcopum, aut Presbyterum acceperant. Quamobrem nihil mirandum, ſi Presbyter, de quo in hoc capite agitur, conjugatus erat.*

¶ PIVR. 20. *De Presbyteris.*] Add. V. C. *qualeſcumque ſint.*

21. *Quidquid id eſt.*] Add. V. C. *per omnia.*

MULTA EX CIRCUMSTANTIIS
Conſiderantur.

DISTINCTIO XXIX.

SEd attendum eſt, quod ſecundum Iſidorum, pleraque capitula ex cauſa, ex loco, ex tempore, ex perſona conſideranda ſunt.

C. I. *Ex tempore, loco, & perſona, & cauſa regulæ canonum intelliguntur.*

Ait enim Iſidorus. [a] [circ. ann. 620. *in Hiſpania.*]

SCiendum eſt, quod pleraque capitula ex cauſa, ex perſona, ex loco, ex tempore conſideranda ſunt, quorum modi, quia medullitus non indagantur, in errores labyrinthum nonnulli intricando impinguntur; cum non judicent, quam intelligant, nec inculpant, quam iterando recte perquirant.

Corr. Rom. [a] Iſidorus) *Nonnihil ſimile habetur in libro ipſius de Homine, & Ratione per ſynonyma c. de doctrina, & ignorantia.*

C. II. *Pro diverſitate rerum temperantur regulæ ſanctorum.*

Hinc etiam Gregorius *ait.* [circ. ann. 590. *Romæ.*]

a *Anſelm. lib. 4. cap. 33.*

REgulæ [a] ſanctorum Patrum pro tempore, loco, & perſona, & negotio, inſtante neceſſitate, traditæ ſunt.

C. III. *Pro diverſitate locorum, temporum, & hominum ſcripturæ intelligendæ ſunt.*

Item Hieronymus *in proœmio epiſtolæ ad Epheſios.*
[ann. 386. *in Palæſtina.*]

b *Apocal. 2.*

NEceſſe eſt, ut juxta diverſitates locorum, & temporum, & hominum, quibus [a] ſcriptæ ſunt, diverſas cauſas, & argumenta, & origines habeant. Et quomodo B. Joannes [b] in Apocalypſi ſua, ad ſeptem ſcribens Eccleſias, in unaquaque earum ſpecialia vel vitia reprehendit, vel virtutes probat: *ita* & ſanctus Apoſtolus Paulus, per ſingulas Eccleſias vulneribus medetur illatis, nec ad inſtar imperiti medici uno collyrio omnium oculos vult curare.

¶ Corr. Rom. [a] Quibus ſcriptæ] *Antea legebatur,* quibus diverſæ ſcripturæ factæ ſunt. *Emendatum hoc eſt ex manuſcriptis, & originali, quemadmodum & nonnulla alia.*

MIII.

MULTA EX CAUSA CONSTITUUNTUR.

DISTINCTIO XXX.

ε ps. ILlud autem, quod in canone Apoſtolorum, & in Gangrenſi Concilio, & in ſexta Synodo legitur, ex cauſa conſideratur, & ex tempore. Cauſa fuit hæreſis Manichæorum α, quia conjugium deteſtabantur, ſicut etiam quamdam ſuperſtitio multa in Catholicorum deteſtationem introduxiſſe invenitur, contra quæ in Gangrenſi Concilio capitulus ſexdecim ſtatutum legitur.

¶ Corr. Rom. α Manichæorum] Propriè Gangrenſis Synodus ſtatuit contra Euſtathianos, ut ſup. diſt. 20. c. prima adnotatio. Sed hunc errorem Euſtathiani hauſerant a Manichæis.

C. I. De multimoda ſuperſtitione hæreticorum, quos Gangrenſe Concilium anathematizavit.

In Concilio Gangrenſi [circ. ann. 324. in Paphlagonia.]

a Ivo p. 8. c. 319. SI a qui filii parentes, maxime fideles, deſeruerint occaſione Dei cultus, hoc juſtum eſſe judicantes, & non potius debitum honorem parentibus reddiderint, ut hoc ipſum α in eis venerentur, quod fideles ſunt, anathema ſint b.

b al. ſit.

¶ Corr. Rom. In aliquot vetuſtis exemplaribus hæc omnia, quæ hic citantur ex Concilio Gangrenſi, unico capite, & continuata citatione reguntur. Sunt autem ex priſca verſione. Sed ea, quæ eſt Dionyſii Exigui, longe magis reſpondet originali Græco, quamvis neque ipſa uſquequaque.

¶ α Ut hoc ipſum) Græce eſt, Προτιμωμένης δηλονότι παρ' αὐτοῖς τῆς θεοσεβείας. Id eſt, Quod ſcilicet divinus cultus apud ipſos omnibus rebus præferatur.

C. II. De eodem.

Item ex eodem, cap. 17. [circ. ann. 324. ibid.]

c Burch. lib. 8. c. 62. Ivo part. 7. cap. 80. & part. 8. cap. 320. QUæcumque c mulier, religioni α judicans convenire, comam ſibi amputaverit, quam Deus ad velamen eius β, & ad memoriam ſubjectionis illi dedit, tanquam reſolvens jus 1 ſubjectionis, anathema ſit.

¶ Corr. Rom. α Religioni) Græce eſt, Διὰ νομιζομένην ἄσκησιν, id eſt, Ob eam, quæ exiſtimatur pietatis exercitatio: quod Dionyſius vertit: propter divinum cultum, ut exiſtimat. Græci enim religioſorum, quos nos dicimus, vitam, propter ἄσκησιν nominabant. Burchardus, & Ivo in part. 7. ſecuti ſunt verſionem Dionyſii, in octava autem Ivo priſcam.

β Ad velamen eius) Hæc non ſunt in Græco originali, neque in verſione Dionyſii. Videntur autem ſumpta ex epiſtola prima ad Corinthios cap. 11.

¶ Pith. 1. Jus] V. C. jura.

C. III. De eodem:

Item ex eodem cap. 14. [circ. ann. 324. ibid.]

d Ivo part. 8. cap. 229. & 317. SI qua d mulier derelicto viro diſcedere voluerit, ſoluto vinculo conjugali, nuptias condemnando e, anathema ſit.

e al. contemnendo.

C. IV. De eodem.

Item ex eodem cap. 10. [circ. ann. 324. ibid.]

f Repetitur infr. diſt. 31 c. quicumque, ex verſione Dionyſ. Burc. l. 8. c. 64. Ivo p. 7. cap. 82. & part. 8. cap. 316. & hoc ſecundo loco ex hac eadem verſione. SI f quis propter Deum virginitatem profeſſus, in conjugio poſitos per arrogantiam vituperaverit, anathema ſit.

C. V. De eodem.

Item ex eodem cap. 9. [ann. 324. ibid.]

g Burchard l. 8. cap. 61. Ivo p. 7. cap. 79. SI g quis vel virginitatem, vel continentiam profeſſus α, tanquam abominabiles nuptias judicat 2, & non propter hoc ſolum, quod continentiæ, & virginitatis bonum, ſanctum propoſitum eſt, anathema ſit.

¶ Corr. Rom. α Profeſſus.) Hic erat additum, in conjugio: quod neque eſt in canone Græco, neque etiam in Latino, qui citatur infra diſt. 31. c. quicumque, neque in multis manuſcriptis Gratiani codicibus.

¶ Pith. 2. Judicat] V. C. Dicat, & non ſolum propter hoc quod continentia, & virginitas ſit ſanctum propoſitum, anathema ſit.

C. VI. De eodem.

Item ex eodem cap. 13. [circ. ann. 324. ibid.]

SI h quæ mulier ſuo propoſito utile judicans, ut virili

h Burch. l. 8. c. 60. Ivo part. 7. cap. 78. veſte utatur, propter hoc virilem 3 habitum imitetur α, anathema ſit.

¶ Corr. Rom. α Imitetur.) Græce legitur, Καὶ ἀντὶ τοῦ εἰωθότος γυναικείου ἀμφιάσματος, ἀνδρεῖον ἀναλάβῃ, quæ Dionyſius Exiguus apte vertit, & pro ſolito muliebri amictu virilem ſumit, ſicque habet Burchardus, & fere etiam Ivo.

¶ Pith. 3. Propter hoc virilem:] V. C. ad hoc viri.

C. VII. De eodem.

Item ex eodem cap. 18. [circ. ann. 324. ibid.]

SI i 4 quis tanquam hoc continentiæ convenire judicans, die Dominico jejunaverit, in ejuſdem α diei contemptum, anathema ſit. i Burch. l. 13. c. 119. Ivo p. 4. c. 52.

¶ Corr. Rom. α In ejuſdem) In originali hujus priſcæ verſionis eſt, aut in ejuſdem diei contemptum: quod in verſione Dionyſii, quam attulerunt Burchardus, & Ivo, iſtis vocibus videtur exprimi, aut contumaciam, al. propter contumaciam. Sed in Græco vulgato nihil eſt, quod iſtis reſpondeat.

¶ Pith. 4. Si quis &c.] V. C. Si quis non diſjudicans die Dominico jejunaverit, tanquam in ejus diei contemptum, anathema ſit.

C. VIII. De eodem.

Item ex eodem Conc. Gangrenſi c. 19. [circ. ann. 324. in Paphlagonia.]

SI k quis eorum, qui in propoſito ſunt continentiæ, propter α neceſſitatem 5 corporalem 6 ſuperbiat, & jejunia communia putaverit contemnenda, totius Eccleſiæ perfectam in ſua conſcientia judicans rationem, anathema ſit. k Burch. l. 13. cap. 15. Ivo p. 4. c. 38.

¶ Corr. Rom. α Propter neceſſitatem] Nihil mutatum eſt ob gloſſas: cæterum multis modis diſcrepat a priſca verſione, & a Dionyſiana, quam ſecuti Burchardus, & Ivo. Priſca ſic habet: Si quis eorum, qui in propoſito ſunt continentiæ, præter neceſſitatem corporalem, & ſuperbiens jejunia communia totius Eccleſiæ putaverit contemnenda, perfectam in ſua ſcientia vindicans rationem, anathema ſit. Dionyſiana autem hoc modo: Si quis eorum, qui continentiæ ſtudent, abſque neceſſitate corporea, tradita in commune jejunia, & ab Eccleſia cuſtodita, ſuperbiendo diſſolvit ſtimulo ſuæ cogitationis impulſus, anathema ſit. Quæ verſio in cæteris quidem partibus originali Græco vulgato ſatis reſpondet: ſed in poſtremis inſignis eſt varietas. Nam ubi Dionyſius habet, ſtimulo ſuæ cogitationis impulſus, in Græco vulgato eſt ἐγκαθημένου ἐν αὐτῷ τελείου λογισμοῦ, id eſt, nimirum perfecta, quæ in ipſo eſt, ratiocinatione, illa abrogante. In manuſcriptis autem bonæ cenſuræ exemplaribus partim eſt, ὑποκαθημένου, id eſt, perfecta in eo reſidente ratione: partim, ἐπικουροῦντος, id eſt, perfecta, quæ in ipſo eſt, ratione ſibi auxilium ferente. Notantur vero Euſtathiani (quos poſtea Bogomiles ſecuti ſunt) qui ita ſtatuebant, peracto certo quodam jejunio ad eam ſe perfectæ vitæ rationem perveniſſe, ut poſtea omnia ſibi eſſent indifferentia, nulliſque præceptis obligarentur, ſed ſoluti omnino eſſent, ac ſi ne peccare quidem poſſent: qua de re Balſamon in capitis hujus interpretatione.

¶ Pith. 5. Propter.] V. C. præter.

6. Neceſſitatem corporalem] V. C. add. ſuperveniente jejunia communia totius Eccleſiæ putaverit contemnenda, perfectam in ſua ſcientia vindicans rationem, &c.

C. IX. De eodem.

Item ex eodem c. 20. [circ. ann. 324. ibid.]

SI l quis per ſuperbiam tanquam perfectum ſe exiſtimans, conventus, qui per loca, & baſilicas 7 ſanctorum Martyrum ſiunt, vel 8 accuſaverit, vel etiam oblationes, quæ ibidem celebrantur, ſpernendas eſſe crediderit, memoriaſque Sanctorum contemnendas 9, anathema ſit. l Panormia l. 2. c. 8.

¶ Pith. 7. Et Baſilicas.] V. C. vel.

8. Vel.] abeſt in V. C.

9. Contemnendas.] Addit. V. C. putaverit.

C. X. De eodem.

Item ex eodem c. 5. [circ. ann. 324. ibid.]

SI m quis docet, domum Dei contemptibilem eſſe debere, & congregationes 10, quæ in ea fiunt, anathema ſit. m Burch. lib. 3. cap. 94. Ivo p. 3. c. 84.

¶ Pith. 10. Et congregationes.] V. C. & non ſequitur congregationes.

C. XI. De eodem.

Item ex eodem c. 6. [circ. ann. 324. ibid.]

SI quis n extra Eccleſiam privatim populos congregans, contemnat Eccleſiaſticas Sanctiones α, ipſamque Eccleſiam apud ſe ſine concilio o 11 Epiſcopi cum Presbytero agat, anathema ſit. n Burc. l. 3. c. 95.

o al. conſilio.

¶ Corr. Rom. α Sanctiones) Poſt hoc verbum in priſca verſione iſta ſunt interjecta: alterque ea, quæ ſunt Eccleſiæ, voluerit uſurpare, non conveniente Presbytero juxta decretum Epiſcopi, ipſamque, & cætera, quæ hic ſequuntur. Dionyſii autem verſio, quæ optime reſpondet verbis Græcis, & refertur a Burchardo, hæc eſt: Si quis extra Eccleſiam ſeorſum conventus celebrat, & deſpiciens Eccleſiam, ea, quæ ſunt Eccleſiæ, voluerit uſurpare, non conveniente Presbytero juxta decretum Epiſcopi, anathema ſit.

¶ Pith.

¶ PITH. 11. *Sine Concilio.*] V. C. *ſine Preſbytero agat, & ſine conſilio Epiſcopi, anathema ſit.*

C. XII. *De eodem.*

Item ex eodem c. 1. [*circ. ann.* 324. *ibid.*]

p infra 31. *diſt. c. ſi quis vituperat. ex verſione Dionyſii Burch. lib.* 8. *cap.* 61. *Ivo part.* 7. *c.* 79.

SI *p* quis nuptias in accuſationem duxerit 12, & mulierem 13 fidelem, ac religioſam cum viro ſuo dormientem, abominandam crediderit, aut etiam accuſandam, tanquam non poſſe conjugatos in regnum Dei ingredi, anathema ſit.

¶ PITH. 12. *Duxerit.*] V. C. *adduxerit.*

13. *Et mulierem.*] V. C. *& mulierem abominandam crediderit.* Vide Socrat. *lib.* 2. *cap.* 43.

C. XIII. *De eodem.*

Item ex eodem Concilio Gangrenſi c. 2.
[*circ. ann.* 324. *in Paphlagonia.*]

q Ivo part. 4. *cap.* 3. *r al. immolatam, & ſuffocatam.*

SI *q* 14 quis carnem manducantem ex fide cum religione, præter ſanguinem, & idolo immolatum *r* 15, & ſuffocatum crediderit condemnandum, tanquam ſpem non habentem, qui eam manducat 16, anathema ſit.

¶ PITH. 14. *Si quis*] Non eſt in meo, ſed eſt in Iſidori Codice.

15. *Immolatum.*] V. C. *immolatam crediderit condemnandam.*

16. *Qui eam manducat*] V. C. *quod eas manducet.*

C. XIV. *De eodem.*

Idem ex eodem c. 13. [*circ. ann.* 324. *ibid.*]

s Ivo part. 8. *cap.* 318.

SI *s* quis dereliquerit proprios filios ſuos 17, & non eos aluerit, & [quod pietatis eſt *α*] neceſſaria non præbuerit, ſed ſub occaſione continentiæ negligendos putaverit, anathema ſit.

¶ CORR. ROM. *α* Quod pietatis eſt] *Longe fidelius Dionyſius:* & quod ad ſe pertinet, non ad pietatem divini cultus informat. *Græce eſt autem,* καὶ τὸ ὅσον ἐπ' αὐτῷ τὴν πρὸς θεοσέβειαν τὴν πρέπουσαν αὐτοῖς. *Subintelligitur autem particula negans, id eſt,* μὴ, *ex ſuperiore membro.*

t al. ἀναγ.

¶ PITH. 17. *Filios ſuos.*] V. C. *Filios, ut non eos alat, atque eis ſecundum pietatem neceſſaria non præb. ſed occaſione &c.*

C. XV. *De eodem.*

Item ex eodem c. 12. [*circ. ann.* 324. *ibid.*]

u Burchar. l. 8. *c.* 63. *Ivo part.* 7. *cap.* 81. *x al. beris.*

SI *u* quis virorum putaverit, ſancto propoſito [id eſt continentiæ] convenire, ut pallio utatur, tanquam ex eo juſtitiam habiturus, & reprehendat, vel judicet alios, qui cum reverentia birris *x* utuntur, & alia veſte 18 communi, quæ in uſu eſt, anathema ſit.

¶ PITH. 18. *Et alia veſte*] V. C. *aut alba veſte, aut communi &c.*

C. XVI. *De eodem.*

Item ex eodem c. ultimo. [*circ. ann.* 324. *ibid.*]

y Ivo p. 8. *c.* 312. *z caſtitatem ſecum] orig. & Ivo.*

α HÆc *y* 19 autem ſcripſimus, non abſcindentes eos, qui 20 in Eccleſia Dei ſecundum ſcripturas ſanctum propoſitum continentiæ eligunt: ſed eos, qui ſuſcipiunt habitum *α* ejus, & in ſuperbiam efferuntur adverſus eos, qui ſimplicius vivunt. Sed & hos condemnamus, qui ſe extollunt adverſus Scripturas, & Eccleſiaſticos canones, & nova introducunt præcepta. Nos autem & virginitatem cum humilitate admiramur, & continentiam cum caſtitate, & religione Deo acceptiſſimam dicimus; & renuntiationem ſecularium negotiorum, atque actuum cum humilitate approbando laudamus, & nuptiarum vinculum *β*, quod ſecundum caſtitatem *z* perdurat, honoramus, & divitias 20 cum juſtitia, & operibus bonis non abjicimus *γ*.

¶ CORR. ROM. *α* Eos, qui ſuſceperunt habitum] *Græce eſt.* τὰς λαμβάνοντας τὴν ὑπόθεσιν τῆς ἀσκήσεως εἰς ὑπερηφανίαν κατὰ τῶν ἀφελέστερον βιούντων ἐπαιρομένους καὶ παρὰ τὰς γραφὰς καὶ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς κανόνας καινισμοὺς εἰσάγοντας, *id eſt*, qui ex inſtituto exercitationis hujuſmodi capiunt occaſionem ſeſe efferendi, ſeque extollunt adverſus eos, qui ſimplicius vivunt, & adverſus ſcripturas, & Eccleſiaſticos canones introducunt novitates.

β Et nuptiarum vinculum] *Græce:* καὶ γάμου συνοίκησιν σεμνὴν, *quæ Dionyſius vertit:* & nuptiarum caſtum vinculum.

γ Non abjicimus.] *Poſt hæc verba in Concilio ipſo proxime ſequuntur, quæ habentur infra cap.* perſimoniam, *diſt.* 41.

¶ PITH. 19. *Hæc autem*] Hæc non ſunt apud Iſidorum, neque in meo Codice.

20. *Et divitias*] *Et divitias cum juſtitia, & benignitate.*

C. XVII. *Anathematizatur, qui Manichæorum ſuperſtitione ſequitur.*

Item ex Concilio Martini a Papæ.
[*circ. ann.* 572. *in Hiſpania.*]

a Apud Martinum Bracarenſem c. 57. *&* 58. *b Burch. lib.* 5. *cap.* 20. *Ivo p.* 4. *cap.* 32.

SI *b* quis Preſbyter *α* 21 propter publicam pœnitentiam a Sacerdote acceptam 22, abſque aliqua neceſſitate die Dominica pro quadam religione jejunaverit, ſicut Manichæi, anathema ſit. §. 1. Similiter quia *β*, quod ab Apoſtolis traditum eſt, canon tenet utrique, placuit, ut per omnes Dominicas, & per omnes dies Paſchæ uſque ad Pentecoſten *c*, non proſternant *γ* ſe in orationis cauſa *d* 23 humiliati, ſed recto vultu ad Dominum fungantur orationis officium, quia in his diebus gaudium Reſurrectionis Domini celebramus. *e* Si quis etiam *δ* non pro abſtinentia, ſed pro exeeratione eſcarum a carne 24 abſtineat, placuit ſancto Concilio, ut prægustet, & ſic, ſi vult abſtinere, abſtineat. Si autem ſpernit, ita ut olera cocta cum carnibus non deguſtet, iſte non obediens, nec ſuſpicionem hæreſis a ſe removens, deponatur de ordine Clericatus.

c al. Quinquageſimam. d abeſt vox iſta ab orig. e Ibid. c. 58.

¶ CORR. ROM. *α* Preſbyter] *Sequebatur*, vel Diaconus, *Quæ ſublata ſunt, quoniam abſunt a pleriſque manuſcriptis, & originali. Cæterum Burchardus, & Ivo ſimilem canonem citant ex Concilio Turonenſi, atque ita habet:* Si quis propter publicam pœnitentiam a Sacerdote acceptam, aut pro aliqua neceſſitate. *In aliquot Gratiani manuſcriptis eſt:* ſi quis præter publicam pœnitentiam a Sacerdote acceptam, abſque aliqua neceſſitate &c. *quæ optima videtur lectio. Nam in c.* 18. *Concilii Gangrenſis, unde hoc videtur Martinus ſumpſiſſe, nulla Preſbyteri fit mentio, ſed univerſe pronunciatur, ut ſup. eod. c.* ſi quis tanquam. Si quis ob pietatis, quemadmodum putatur, exercitationem, die Dominico jejunet, anathema ſit: *& verba illa*, abſque aliqua neceſſitate, *videntur huc importata ex cap.* 19 *ejuſdem Concilii. Neque vero Preſbyteris hujuſmodi pœnitentia more Laicorum imponebantur, c.* illud *cum ſeq. diſt.* 50. *& c. fin. verſ.* nec enim 81. *diſt. Sed quando in graviſſima crimina publice incurrebant, depoſiti peregrinari jubebantur, c.* ſi quis Sacerdos 30. *q.* 1. *c.* Sacerdos *de pæn. diſt.* 6.

β Similiter quia] *Hoc ſumptum eſt ex canone ultimo Concilii Nicæni.*

γ Non proſternant] *In codice Lucenſi Regio legitur*: non proſterni, ſed erecto vultu ad Dominum fungantur orationis officio.

δ Si quis etiam] *Hoc ſumptum eſt ex Concilio Ancyrano c.* 13. [*al.* 14.] *& in eo mentio fit Preſbyteri, ac Diaconi.*

¶ PITH. 21. *Si quis*] V. C. *Si quis aut propter &c.*

22. *Acceptam*] Sequitur in V. C. *aut aliquam neceſſitatem ducit.*

23. *Cauſa*] Abeſt in V. C.

24. *Eſcarum a carne*] V. C. *ab uſu carnium.*

25. *Abſque*] V. C. *aut.*

MULTA EX TEMPORIS CIRCUMSTANTIA CONSTITUUNTUR.

DISTINCTIO XXXI.

f 26 TEmpus quoque, quia nondum *α* erat inſtitutum, ut Sacerdotes continentiam ſervarent.

¶ CORR. ROM. *α* Nondum) *Quod ait hic Gratianus, fuiſſe tempus, quo nondum erat inſtitutum, ut Sacerdotes continentiam ſervarent, in Subdiaconis (nam & hi Sacerdotum nomine interdum comprehenduntur, vultque idem Sacerdotis nomen, atque in ſacris conſtitutus, ut ſupra ad initium diſt.* 33. *notaturque in gl. c.* 1. *q.* 1. Qui per pecuniam) *locum habere poteſt. Fuit enim tempus, cum Subdiaconi in aliquibus provinciis, ut in Sicilia, continentiæ legibus non adſtringebantur: quod Gregorii locus, qui ſolus ad hanc rem confirmandam proxime a Gratiano citatur, manifeſte probat. Diaconis autem, & Preſbyteris in Latina Eccleſia nunquam licuiſſe uxoribus, quas ante ſacros ordines duxerant, uti, ex canonibus, qui poſt primum in hac eadem diſtinct. citantur, & aliis multis, præſertim epiſtol.* 1. *Syricii ad Himerium Tarraconenſem clare demonſtratur.*

C. I. *Qui caſtitatem non promiſit, ab uxore ſua ſeparari non cogatur.*

Unde Gregorius I. ſcribit Petro Subdiacono Siciliæ lib. 1. *ep.* 42.
[*ann.* 591. *Romæ in Siciliam.*]

a Pann. l. 3. *c.* 89. *Polyc. l.* 4. *tit.* 31. *b Sup. diſt.* 28. *c.* Nullum. *c ſic) orig.*

ANte *a* triennium Subdiaconi omnium Eccleſiarum Siciliæ prohibiti fuerant, ut more Romanæ Eccleſiæ nullatenus ſuis uxoribus miſcerentur. Quod mihi durum, atque incompetens videtur, ut qui uſum ejuſdem continentiæ non invenit, neque caſtitatem ante promiſit, compellatur a ſua uxore ſeparari, atque per hoc (quod abſit) deterius cadat. Unde *b* videtur mihi, ut a præſenti die Epiſcopis omnibus dicatur, ut nullum Subdiaconum facere præſumant, niſi qui ſe victurum caſte promiſerit, quatenus & præterita mala *c*, quæ per propoſitum mentis appetita non ſunt, violenter non exigantur, & futura caute caveantur. §. 1. Qui vero poſt eandem prohibitionem, quæ ante triennium facta eſt, continenter cum ſuis uxoribus vixerunt, laudandi, atque remunerandi ſunt, & ut in bono ſuo permaneant, exhortandi. §. 2. Eos autem, qui poſt prohibitionem factam ſe a ſuis uxoribus continere noluerint,

ad

ad ſacrum ordinem nolumus promoveri: quia nullus debet ad miniſterium altaris accedere, niſi cujus caſtitas ante ſuſceptum miniſterium fuerit approbata.

¶ Corr. Rom. a Mala) *Vox iſta abeſt a Polycarpo, & aliquot vetuſtis Gratiani codicibus.*

a ¶ Gratian. *Cauſa vera hujus inſtitutionis munditia Sacerdotalis fuit, ut liberè cunctis diebus orationi poſſint vacare. Si enim* (ut d Paulus ait) *ab uxoribus eſt ceſſandum, ut expeditius orationi vacemus: miniſtris itaque altaris, quibus quotidiana neceſſitas orandi incumbit, nunquam conjugali officio vacare permittitur.*

d 1. Corinth. 7.

C. II. *Sacerdotibus ſemper caſtitas obſervanda præcipitur.*

Unde Beda in comment. *ſuper Lucam ad cap.* 1. *ait.*
(circ. ann. 720. *in Anglia.*)

e Pannor. lib. 3. cap. 92.

SAcerdotibus e, ut ſemper altari queant aſſiſtere, ſemper ab uxoribus continendum, ſemperque caſtitas obſervanda præcipitur.

C. III. *Qui divinis Sacramentis inſerviunt, continentes eſſe oportet.*

Item in Concilio Carthaginenſi II. *cap.* 2.
(ann. 390. *in Africa.*)

f infra diſt. 84. c. cum in præterito. Pannor. lib. 3. cap. 93. Rab. pœn. cap. 29.

EPiſcopos f, Presbyteros, & Diaconos ita placuit [ut decet ſacros Antiſtites, ac Dei Sacerdotes] nec non & Levitas, vel qui Sacramentis divinis inſerviunt, continentes eſſe in omnibus.

C. IV. *Sacerdotes, & Levitæ cum uxoribus ſuis miſceri non debent.*

Item Innocentius I. *Victricio Rothom. Epiſcopo epiſt.* 2. c. 9.
(ann. 404. *Roma in Galliam.*)

g Burch. lib. 2. c. 118. Anſ. l. 7. c. 134. Ivo p. 6. cap. 94. & c. 194. Pannorm. lib. 3. cap. 94.
h Levit. 11.
i Luc. 1.
k Num. 18.
l al. præceptus fuerat.

TEnere g debet omnino Eccleſia, ut Sacerdotes, & Levitæ cum uxoribus ſuis non miſceantur 1, quia miniſterii quotidiani neceſſitatibus occupantur. Scriptum eſt enim h: *Sancti eſtote, quoniam & ego ſanctus ſum, Dominus Deus veſter.* Nam ſi priſcis temporibus *anno* vicis ſuæ de templo Dei Sacerdotes non diſcedebant [ſicut de Zacharia legimus i] nec domum ſuam omnino tangebant, quibus utique propter ſobolis ſucceſſionem uxoris 2 uſus fuerat relaxatus, quia k ex alia tribu, & præterquam ex ſemine Aaron, ad Sacerdotium nullus accedere præcipiebatur l 3: quanto magis hi Sacerdotes, vel Levitæ pudicitiam ex die ordinationis ſuæ ſervare debent, quibus vel Sacerdotium, vel miniſterium ſine ſucceſſione eſt, nec præterit dies, qua vel a ſacrificiis divinis, vel a Baptiſmatis officio vacent?

¶ Pith. 1. *Miſceantur*) V. C. *coeant.*
2. *Uxoris*) V. C. *uxorius.*
3. *Præcipiebatur*) V. C. ut ad marg. præceptus fuerat.

C. V. PALEA. *

Idem ibidem continenter (ann. 404. *Roma in Galliam.*)

m Anſ. l. 7. c. 132.
n 1. Corinth. 7.
o al. officium.

NAm m ſicut n Paulus ad Corinthios o ſcribit, dicens: *Abſtinete vos ad tempus, ut vacetis orationi:* & hoc utique Laicis præcepit: multo magis Sacerdotes, quibus orandi, & ſacrificandi juge ſacrificium o eſt, ſemper debebunt ab hujuſmodi conſortio abſtinere.

¶ Corr. R. n Nam ſicut] *Hæc Palea in duobus Vaticanis (in quibus ſolis reperitur) eſt conjuncta cum ſuperiori capite, quemadmodum etiam in epiſtola Innocentii: & legitur,* Nam ſi Paulus. *Sed non eſt mutatum, quoniam eſt initium capitis.*

¶ Contius. * *Palea*) Hæc Palea deeſt in Manuſcripto Gratiano meo.

C. VI. *Qui ab uxoribus ſuis abſtinent, ad ſacrificia admittantur.*

Idem *Exuperio Toloſano Epiſcopo, epiſt.* 3. c. 1.
(ann. 405. Roma in Galliam.)

p infra diſt. 82. c. propoſuiſti. Pan. lib. 3. cap. 95.

EOs n ad ſacrificia p fas ſit admitti, qui vel cum uxore non exercent carnale officium.

¶ Corr. Rom. n Eos] *apud Innocentium, & infra diſtinct.* 82. cap Propoſuiſti, *ubi hoc idem eſt repetitum, legitur,* neque eos 4 ad ſacrificia fas ſit admitti, qui exercent vel cum uxore carnale conſortium.

¶ Pith. 4. *Neque eos*) Sic 4. V. C.

C. VII. *Sacerdoti, cui eſt ſemper orandum, matrimonio ſemper eſt carendum.*

Item Hieronymus *contra Jovinianum lib.* 1.
(ann. 390. *in Palæſtina.*)

q Pan. l. 3. c. 96.

SI q Laicus, & quicunque fidelis orare non poteſt, niſi careat officio conjugali, Sacerdoti, cui ſemper pro populo offerenda ſunt ſacrificia, ſemper orandum eſt: ſi ſemper orandum eſt, ergo ſemper matrimonio carendum.

Gratian. *Quod autem Manichæorum cauſa de conjugio Sacerdotum illud ſupra dictum ſit, ex Gangrenſi Concilio apparet, in quo cap.* 1. *ſic ſtatutum legitur.*

¶ Corr. Rom. a De conjugio) *Sequentem canonem Gratianus reſtringit ad conjugia Sacerdotum, cum tamen in eo damnentur illi, qui omnino nuptias vituperabant, nec volebant aliquem Chriſtianum, etiam Laicum, liberos operam dare. Nec fuit editus propter contra Manichæos, ſed contra quemdam Euſtathium, qui hunc errorem cum aliis multis in Armenia diſſeminaverat. Eſt autem caput nec idem cum capite,* ſi quis nuptias, *ſup. diſt.* 30. *ſed ex alia verſione.*

C. VIII. *Anathema ſit; qui nuptias vituperat.*

Ex Concilio Gangrenſi c. 1. (circ. ann. 324.
in Paphlagonia.)

r ſup. diſt. 30. c. ſi quis nuptias.

SI r quis vituperat nuptias, & dormientem cum viro ſuo fidelem, ac religioſam deteſtatur, aut culpabilem 5 æſtimat, velut quæ regnum Dei introire non poſſit, anathema ſit.

¶ Pith. 5. *Culpabilem*) V. C. *culpabiles.*

C. IX. *De eodem.*

Item ex eodem Concilio Gangrenſi *cap.* 8. & 9.
(circ. ann. 324. *in Paphlagonia.*)

s ſup. diſt. 30. c. ſi quis vel virginitatem, ex alia verſione. Burch. lib. 8. c. 61. Ivo p. 7. c. 79.
t ſup. diſt. 28. c. ſi quis docuerit.

QUicunque s virginitatem cuſtodiens, aut continentiæ ſtudens, velut horreſcens nuptias, nec propter hoc, quod bonum, & ſanctum eſt, nomen virginitatis aſſumit, anathema ſit.

3 ¶ Gratian. *Poteſt & aliter intelligi illud, quod in canone* t *Apoſtolorum legitur, ut iſte ſit ſenſus capituli:* Si quis docet Sacerdotem uxorem ſuam contemnere, *non quam uxorem in Sacerdotio accepit, ſed quam, dum adhuc eſſet Laicus, vel in minoribus ordinibus conſtitutus, ſibi copulavit, cum qua continentiam profeſſus eſt, cum ad ſacros ordines adſcenderet, quam nullus debet contemnere, hoc eſt, ab animo & cura ſua abjicere, quin ei neceſſaria provideat. Probatur autem hæc interpretatio auctoritate* Leonis Papæ, *qui epiſt.* 92. *cap.* 3. *ſcribens Ruſtico Narbonenſi Epiſcopo, ait.*

C. X. *Miniſtris altaris cum Epiſcopis, & Presbyteris eadem eſt lex continentiæ.*

Leo I. *epiſt.* 92. cap. 3. *Ruſtico Narbonenſi Epiſcopo*
(ann. 443. Roma in Galliam.)

u Burch. lib. 2. c. 114. Anſel. l. 7. c. 135. & 6. cap. 204. Polyc. l. 4. tit. 31. Ivo p. 6. c. 68. Pannorm. lib. 3. c. 106.
x 1. Corinth. 7.
y al. ceſſet operatio nuptiarum.

LEx u continentiæ eadem eſt altaris miniſtris, quæ Epiſcopis, atque Presbyteris: qui cum eſſent Laici, ſive Lectores, licitè 6 & uxores ducere, & filios procreare potuerunt, ſed cum ad prædictos pervenerunt gradus, cœpit eis non licere, quod licuit. Unde, ut de carnali fiat ſpirituale conjugium, oportet eos nec dimittere uxores, & quaſi x non habeant, ſic habere, quo & ſalva ſit charitas 7, & ceſſent y opera nuptiarum.

¶ Pith. 6. *Licitè*) Duo V. C. *Licitè.*
7. *Charitas*) Addunt 2. Codices *Connubiorum.*

C. XI. *Epiſcopus, vel Presbyter uxorem propriam a cura ſua non abjiciat.*

Item Leo IX. z *contra epiſtolam Nicetæ Abbatis.*
(ann. 1054. *Conſtantinopoli.*)

z Pannor. lib. 3 cap. 115.
a 1. Corinth. 9.

OMnino z confitemur, non licere Epiſcopo, Presbytero, Diacono, Subdiacono propriam uxorem cauſa religionis abjicere a cura ſua, ſcilicet, ut ei victum, & veſtitum largiatur; non ut cum illa ex more carnaliter jaceat. Sic & ſanctos Apoſtolos legimus egiſſe, beato Paulo Apoſtolo a dicente: *Nunquid non habemus* ß *poteſtatem mulierem ſororem circumducendi, ſicut fratres Domini, & Cephas?* Vide inſipiens, quia non dixit [nunquid non habemus poteſtatem ſororem mulierem amplectendi?] ſed (circumducendi) ſcilicet ut de mercede prædicationis ſuſtentaretur ab eis: nec tamen foret deinceps inter eos carnale conjugium.

¶ Corr. Rom. z Leo IX] *Habetur in reſponſione Humberti, ad libellum Nicetæ Presbyteri, & Monachi adverſus Latinos editum: quam reſponſionem, cum nomine Leonis IX. cujus erat Legatus, ſcripſerit, potuit recte nomine ipſius citari, ſicut multa ex Ennodii libro nomine Symmachi citata invenimus, ſup. diſt.* 12. c. Concilia. *& infra* 40. *diſt.* c. non nos. *&* 81. *diſt.* c. nemo tecte 8. *quæſt.* 4. c. nemo. *&* 9. *q.* 3. c. aliorum. *Ac ſup. diſt.* 22. *nomine Nicolai citatur caput,* Omnes, *quod habetur in oratione Petri Damiani.*

ß Nunquid non habemus) *Variæ ſunt hujus loci interpretationes, quod inter alios B. Hieronymus in* 1. *libro contra Jovinianum oſtendit.*

Gratian. *Hinc & illud Gregorii* (Presbyter quidam) *quod require infra diſt. ſeq. cap. pen.* §. 1. *Ut igitur ex his auctoritatibus apparet, Sacerdotes uxoribus, quas in Laicali habitu, vel in minoribus ordinibus conſtituti, ſibi legitime copulacum, neceſſaria miniſtrare, debita vero reddere non valent.*

4 ¶ §. 2. *Sed objicitur illud* Tripartitæ hiſtoriæ, *libro* II. *cap.* 14. (circ. ann. 356. *in Calabria.*)

C. XII. *Diſſuaſu Paphnutii Nicæna Synodus non conſtituit, quod Presbyteri cum ſuis uxoribus non dormirent.*

b Pann.l.5.c.85.

NIcæna b Synodus corrigere volens hominum vitam in Eccleſiis commorantium, poſuit leges, quas Canones vocamus, in quorum tractatu videbatur aliquibus introducere legem, ut Epiſcopi, Presbyteri, Diaconi, & Subdiaconi a n cum conjugibus, quas ante conſecrationem duxerant, non dormirent. Surgens autem in medio Paphnutius confeſſor contradixit, honorabiles confeſſus nuptias, & caſtitatem eſſe dicens, cum propria conjuge concubitum, ſuaſitque Concilio, ne talem poneret legem, gravem eſſe aſſerens cauſam, quæ in ipſis, aut eorum conjugibus occaſio fornicationis exiſteret. Et hæc quidem Paphnutius (licet nuptiarum eſſet inexpertus) expoſuit: Synodusque laudavit ſententiam ejus, & nihil ex hac parte ſancivit; ſed hoc in uniuſcujuſque voluntate, non in neceſſitate dimiſit.

¶ Corr. Rom. n Et Subdiaconi) *In aliquot vetuſtis codicibus, & in originali Socratis non ſunt duæ iſtæ voces. Sozomenus tamen lib. 1. cap. 23. habet tam Græce, quam in Latina vetere, & nova verſione, ut etiam Nicephorus.*

C. XIII. *Non in perpetuum, ſed tempore oblationis a complexu ſuarum uxorum Sacerdotes abſtineant.*

Item Synodus Sexta cap. 13. *lib.* 8. *c.* 19.
(ann. 692. *Conſtantinopoli.*)

c Pann. lib. 3. cap. 84.

QUoniam n in c Romani ordine canonis eſſe cognovimus traditum, eos, qui ordinari d ſunt Diaconi vel Presbyteri, debere confiteri, quod jam ſuis non copulentur uxoribus: nos antiquum ſequentes canonem Apoſtolicæ diligentiæ, & conſtitutionis, ſacrorum virorum legales nuptias amodo valere volumus, nullo modo cum uxoribus ſuis eorum connubia diſſolventes, aut privantes eos familiaritate ad invicem in tempore opportuno. Quicunque ergo dignus e inventus fuerit in ſubdiaconali ordinatione, aut Diaconali, aut Sacerdotali, hic nullo modo prohibeatur ad talem aſcendere gradum, pro uxorie ſua legitima cohabitatione; nec etiam tempore ordinationis ſuæ profiteri cogatur, quod abſtinere debeat a legali propriæ uxoris familiaritate. *Item infra.* §. 1. Oportet eos, qui altari miniſtrant, in tempore oblationis f ſanctorum continentes eſſe in omnibus, ut a Deo poſſint conſequi, quæ ſimpliciter 8 poſtulant. §. 2. Si quis igitur præſumpſerit contra Apoſtolicos canones aliquos Presbyterorum, & Diaconorum privare contactu,& communione legalis uxoris 9,deponatur. §. 3. Similiter & Presbyter, aut Diaconus, qui religionis cauſa uxorem ſuam expellit, excommunicetur: ſi vero in hoc permanſerit, deponatur.

d *ordinandi*] *ſed ob gloſſam non eſt mutatum.*

e *Leg. dignus*] *ſed ob gloſſam non eſt mutatum.*

f *al. tractationis.*

¶ Corr. Rom. n Quoniam] *Græce ſic habetur:* ἐπειδὴ δὲ ἐν τῇ ῥωμαίων ἐκκλησίᾳ ἐν τάξει κανόνος παραδεδόσθαι διέγνωμεν, *id eſt*, Quoniam in Romana Eccleſia loco canonis traditum eſſe cognovimus, &c. *Hanc vero Eccleſiæ Romanæ traditionem non ſolum B. Hieronymus contra Jovinianum, Humbertus ſupra citatus, & alii Latini ſcriptores defendunt, ſed etiam Balſamon in explanatione hujus canonis ſatis aperte probat. Verum de omnibus hujuſmodi canonibus, qui ſextæ Synodo adſcribuntur, quid ſit ſentiendum, ad c.* Habeo librum. *diſt.* 16. *ſatis explicatum fuit.*

¶ PITH. 8. *Simpliciter*] V.C. Suppliciter.
9. PITH. *Uxoris*] Addit V.C. *Suæ*.

Gratian. *Hoc autem ex loco intelligendum eſt. Orientalis enim Eccleſia (cui ſexta Synodus regulam vivendi præſcripſit) votum caſtitatis in miniſtris altaris non ſuſcepit.*

C. XIV. *Occidentalis, non Orientalis Eccleſia caſtitatis obtulit votum.*

Unde Stephanus Papa IV. *ait in prima actione Synodi, ab ipſo in Baſilica Lateranen. congregatæ.*
(ann. 769. *Romæ.*)

g Pann.l.5.c.84.

2 ALiter g ſe Orientalium traditio habet Eccleſiarum, 3 aliter hujus ſanctæ Romanæ Eccleſiæ. Nam earum Sacerdotes, Diaconi, atque Subdiaconi matrimonio n copulantur: iſtius autem Eccleſiæ, vel Occidentalium nullus Sacerdotum a Subdiacono uſque ad Epiſcopum licentiam habet conjugium ſortiendi.

¶ Corr. Rom. n Matrimonio] *Id eſt, poſſunt ſimul eſſe in ſacris ordinibus, & matrimonio juncti. Nam neque illis, poſtquam ad ſacros ordines aſcendiſſent, licebat contrahere matrimonium.*

2 3 Gret. *Similiter & capitulum Nicolai ex loco conſideratur, quia gens Bulgarorum* h *noviter ad fidem converſa, propoſitum ſacræ religionis ex integro aſſumere nondum didicerat.* §. 1. *Quod autem in c. 6. Synodi, Presbyter non legitimis* i *nuptiis detentus punitur, non legales nuptiæ ſecundæ intelligendæ ſunt,* l *quibus auctoritate canonica Sacerdos quilibet debet eſſe immunis. Illud autem Gangrenſis Concilii: Si* m *quis diſcernit Presbyterum conjugatum, &c. ſimiliter intelligendum eſt vel localiter traditum, vel conjugatum ab eo appellatum, quam ante tempus ordinationis ſuæ duxerat.* §. 2. *Illud quoque Martini* l Papæ. Si Subdiaconus ſecundam duxerit uxorem, *non diſſimiliter intelligendum eſt. Primam enim uxorem ante Subdiaconatum habere permittitur: qua defuncta, vel caſtitatem profeſſa, promovetur iſte ad Subdiaconatum. Promotus autem, ſi ſecundas deſideraverit nuptias, ſententiæ Martini Papæ ſubjacebit.*

h *ſup.* 28 *diſt. c. ult.*

i *ſup.* 28 *diſt. c. Presbyterum.*

m *ſup.* 28 *diſt. c. ſi quis.*

l *infra* 34. *diſt. c. ſi Subdiaconus, ex Martino Bracarenſi.*

ECCLESIASTICI, ETIAM SUBDIACONI CONTINENTES SINT.

DISTINCTIO XXXII.

e 1 SErvanda eſt ergo continentia ab omnibus in ſacris ordinibus conſtitutis.

C. I. *Neque etiam Subdiaconis connubium conceditur.*

Unde Leo Papa I. *ad Anaſtaſium epiſt.* 82 *cap.* 5. & 4. *alii.* (*ann.* 445. *Roma in Illyricum.*)

OMnium a Sacerdotum tam excellens eſt electio, ut hæc, quæ in aliis membris Eccleſiæ vacent b a culpa, in illis tamen habeantur illicita. Nam cum extra Clericorum ordinem conſtitutis, nuptiarum ſocietati, & procreationi filiorum ſtudere ſit liberum: ad exhibendam tamen perfectæ continentiæ puritatem, nec Subdiaconis quidem connubium carnale conceditur, ut & qui habent, ſint tanquam non habentes, & qui non habent, permaneant ſinguiares. Quod ſi in hoc ordine, qui quartus eſt a capite, dignum eſt cuſtodiri; quanto magis in primo, vel in ſecundo, tertiove ſervandum eſt, ne aut Levitico miniſterio 3, aut Presbyterali honore, aut Epiſcopali excellentia quiſquam idoneus æſtimetur, qui ſe a voluptate uxoria n nec dum frenaſſe detegitur.

a Burch.l.2.c.5. & lib. 2. c. 148. Anſelm. lib. 7. c. 137. & lib. 8. c. 18 in fin. Ivo part. 5. c. 39. & p.6.c.98. & 221. Pann. l. 3.c.100.

b al. non vocantur 2. ad culpam.

¶ Corr. Rom. n Uxoria) *Sic emendatum eſt ex epiſtola Leonis, & cæteris collectoribus, præterquam Ivone in part. 6. c. 98. non ſic eſt, ut antea apud Gratianum, luxuria. Ex iſta autem epiſtola luce oſtenditur, eo quoque tempore in multis Eccleſiis eam fuiſſe conſuetudinem, ut Subdiaconi a propriis uxoribus abſtinerent. Quod tamen ante B. Gregorium non erat generale omnibus Eccleſiis præceptum, quippe cum in Sicilia aliter obſervaretur, c.* nullum, *ſup. diſt.* 28. & *c.* ante triennium, *diſt.* 32.

PITH. 1. *Omnium*) Abeſt a V. C.
2. *Non vocantur &c.*) Ita a. V.C. ut & in margine.
3. *Miniſterio*] Abeſt a V. C.

C. II. PALEA.

Item Gregorius I. *Leoni Epiſcopo Catinenſi, lib.* 5. *epiſt.* 34. (*ann.* 599. *Roma in Siciliam.*)

MUltorum c relatione comperimus, hanc apud vos olim conſuetudinem tenuiſſe, ut Subdiaconi ſuis licite miſcerentur uxoribus. Quod ne denuo quiſquam præſumeret, a ſervo Dei ſedis noſtræ Diacono, ex auctoritate noſtri deceſſoris, eſt iſto modo prohibitum, ut eodem tempore hi, qui jam uxoribus fuerant copulati, unum e duobus eligerent, id eſt, aut a ſuis uxoribus abſtinerent, aut certe nulla ratione miniſtrare præſumerent. Et quantum dicitur, Specioſus tunc Subdiaconus pro hac re ab adminiſtrationis ſe ſuſpendit officio, & uſque in obitus ſui tempus, notarii quidem geſſit officium, & a miniſterio, quod Subdiaconum oportuerat exhibere, ceſſavit, & *poſt aliqua*. §. 1. De cætero vero fraternitas tua ſit omnino ſolicita, ut quos ad hoc jam officium contigerit promoveri, hoc quam maxime diligenter inſpiciat, ne ſi uxores habent, miſcendi ſe cum eis licentia potiantur, ſed ad ſimilitudinem ſedis Apoſtolicæ, eos cuncta obſervare ſua nihilominus diſtrictione conſtituat.

c *infra* 27. *q.* 2. *Anſel. l.* 7. *c.* 138. *Polyc. l.* 4. *tit.* 32.

C. III. *Extra ſacros ordines conſtituti ducant uxores, & ab Eccleſia ſtipendia accipiant.*

Item Gregorius I. *Auguſtino Anglorum Epiſcopo, cap.* 2. *ad ſecundam interrogationem.*
(circ. ann. 603. *Roma in Angliam.*)

SI d qui vero ſunt Clerici extra ſacros ordines conſtituti, qui ſe continere non poſſunt, ſortiri uxores debent, & ſtipendia ſua exterius accipere, quia & de eiſdem Patribus, de quibus præfati ſumus, novimus ſcriptum a, quod dividebatur ſingulis, prout cuique opus erat. De eorum ergo ſtipendio cogitandum atque providendum eſt, & ſub Eccleſiaſtica regula ſunt tenendi, ut bonis moribus vivant, & canendis pſalmis invigilent, & ab omnibus illicitis cor, & linguam, & corpus Deo auctore conſervent.

d *infra* 12. *q.* 1. *quia tua.* §. *ſi qui.* Ivo *p.* 6. *cap.* 86. *Pannorm. lib.* 3. *cap.* 108.

n *Act.* 2.

C. IV. *Subdiacono uxorem ducere non licet.*

Item Nicolaus Papa I. *Odoni* f 4 *Viennenſi Archiepiſcopo.*
(*ann.* 865. *Roma in Galliam.*)

f *al. Adoni.*

DE g illo Clerico Alverico h 5 nomine, quem per ordines Eccleſiaſticos uſque ad Subdiaconatum caſte vixiſſe dicitis, cur veſtra auctoritate uxorem duxerit, miramur, cui quod nulli unquam (exceptis 6 illis, quibus Eccleſiaſtica regula habere permittit) uxorem ducendi i licentiam damus.

g *ſup.* 6. *c.* 119.

h *al. Alvico.*

i *al. habendi.*

¶ PITH.

¶ Pith. 4. *Odoni*] V. C. *Adoni*, ut in marg.
5. *Alverico*] V. C. Alvion, ut in marg.
6. *Exceptis*] Vide Epiſt. Hulderici Epiſcopi Auguſtani.

C. V. *Non audiatur Miſſa Presbyteri concubinam habentis.*

Item Nicolaus Papa II. *u omnibus Epiſcopis.*
(ann. 1059. *Romæ.*)

x In Synodo Romana CXIII. Epiſcoporum, in baſilica Conſtantiniana.
l Pann. l. 3. c. 135.

x NUllus *l* Miſſam audiat Presbyteri, quem ſcit concubinam indubitanter habere, aut ſubintroductam mulierem. Unde etiam ipſa ſancta Synodus hoc capitulum ſub excommunicatione ſtatuit, dicens: Quicunque Sacerdotum, & Diaconorum, &c. *Sicut in ſubſequenti u cap. Alexandri II. continetur.*

¶ Corr. Rom. *u* Sicut in ſubſequenti] *Hæc clauſula eſt Gratiani commentantis referre ea capite Nicolai ea, quæ proxime ex Alexandro relaturus erat. Sunt enim eadem verba. Nam Nicolaus II. in epiſt. quæ extat, omnibus Epiſcopis catholicis ſcripſit, ſe in Concilio, quod Romæ habuit CXIII. Epiſcoporum, hunc canonem edidiſſe, quem poſtea Alexander II. (ut ipſe etiam teſtatur in epiſt. manuſcripta) in Concilio a ſe habito iiſdem verbis repetiit. Quare in Pannormia appellatur decretum Nicolai junioris, & Alexandri.*

C. VI. *Non eſt audienda Miſſa Presbyteri, qui concubinam habet.*

Item Alexander ſecundus. *m*
[ann. 1063 *Romæ.*]

m in epiſt. promiſſa nat. indicatu.
n Pannor. ibid. & lib. 8. cap. 142.
o Leo IX. in Conc. Roman.

PRæter *n* hoc autem præcipiendo mandamus, ut nullus Miſſam audiat Presbyteri, quem ſcit concubinam habere indubitanter, vel ſubintroductam mulierem. Unde etiam ſancta Synodus hoc capitulum ſub excommunicatione ſtatuit, dicens: §. 1. Quicunque Sacerdos, Diaconus, Subdiaconus poſt conſtitutum beatæ memoriæ prædeceſſoris noſtri ſanctiſſimi Papæ *o* Leonis, ac Nicolai, de caſtitate Clericorum, concubinam palam duxerit, vel ductam non reliquerit, ex parte omnipotentis Dei, & auctoritate beatorum Apoſtolorum, Petri & Pauli præcipimus, & omnino contradicimus, ut Miſſas non cantet, nec Evangelium, aut Epiſtolam ad Miſſam legat, neque in Presbyterio ad divina officia cum his, qui præfatæ conſtitutioni obedientes fuerint, maneat, neque partem ab Eccleſia ſuſcipiat. §. 2. Præcipientes etiam ſtatuimus, ut hi prædictorum ordinum, qui eiſdem prædeceſſoribus noſtris obedientes caſtitatem ſervaverint, juxta Eccleſias, quibus ordinati ſunt, (ſicut oportet religioſos Clericos) ſimul manducent, & dormiant, & quicquid eis ab Eccleſiis competit, communiter habeant. Et rogantes *u* monemus, ut ad Apoſtolicam, communem ſcilicet vitam, ſummopere pervenire ſtudeant, quatenus perfectionem cum his conſecuti, qui centeſimo *p* fructu ditantur, in cœleſti patria mereantur adſcribi. Deinde, ut decimæ, & primitiæ, ſeu oblationes vivorum, & mortuorum Eccleſiis Dei fideliter reddantur a Laicis, & ut in diſpoſitione Epiſcoporum ſint, quas qui retinuerint, a ſanctæ Eccleſiæ communione ſeparentur.

p Matth. 13.

¶ Corr. Rom. *u* Et rogantes] *Hæc uſque ad verſ. deinde, addita ſunt ex epiſtola manuſcripta Alexandri, quorum aliqua etiam ſunt in Concilio Nicolai, in quo eſt præterea ſequens verſic. deinde, qui in epiſt. Alexandri non eſt.*

§ pt. Gratian. *Verum principia horum auctoritatum contraire videntur Hieronymo, & Auguſtino, & cæteris, qui Chriſti ſacramenta neque q in bonis, neque in malis hominibus fugienda oſtendunt, ſicut ſubſequens cauſa Simoniacorum plenius demonſtrat. Sed Urbanus II. in epiſt. deſtinata præpoſito ſancti Juventii hanc contrarietatem determinat, dicens: §. 3. Ad hoc β vero, quod ſubjungitur in eadem epiſtola, id eſt, verum ſit attendum ordinationibus, & reliquis ſacramentis a criminoſis ſit exhibitis, ut ab adulteris, vel ſanctimonialium violatoribus, vel hujuſmodi? ad hoc, inquam, ita reſpondemus. Si ſchiſmate, vel hæreſi ab Eccleſia non ſeparantur, eorundem ordinationes, & reliqua ſacramenta, ſancta, & veneranda eſſe negamus, ſequentes beatum Auguſtinum r, qui ſuper Joannem de hujuſmodi tam copioſe, quam veraciter diſſerit. Ait enim:* Baptizat ſervus bonus, ſive ſervus malus: non ſciat ſe ille, qui baptizatur, baptizari, niſi ab illo, qui ſibi tenuit baptizandi poteſtatem. *& paulo poſt;* Non horreat columba miniſterium malorum, reſpiciat Domini poteſtatem. *& infra.* §. 2. Attamen deceſſores noſtri Nicolaus, & Gregorius a Miſſis Sacerdotum, quos tales revera eſſe conſtiterit, fideles abſtinere decreverunt, ut & peccandi licentiam cæteris auferrent, & hujuſmodi ad digna pœnitentiæ lamenta revocarent. *Scribit hoc prædeceſſor noſter Gregorius a Rodulpho Duci Sueviæ, & Bertulpho Duci Carentanorum inter cætera:* Officium Simoniacorum, & in fornicatione jacentium, ſcientes nullo modo recipiatis, & quantum poteſtis, tales a ſanctis miniſteriis t ut oportuerit, prohibeatis, &c. *§ Porro ad hoc, quæ tibi ſyllogiſtice in eadem epiſtola objecimus, id eſt, ſi corpus & ſanguis Chriſti non ſunt, & alia, quæ prædiximus, propriæ non habent virtutis dignitates, quid agentibus obſint? quod ſi habent, cur ſpernuntur, ſi ab iiſdem præſumantur? Ad hoc, inquam, ita reſpondemus, proprias quidem habent virtutis dignitates, ut præfatus Auguſtinus ait ſuper Joannem contra Donatiſtas; ſed agentibus, vel ſuſcipientibus eadem ſacramenta contra prohibitorum Pontificum inſtituta, (niſi forte ſola morte interveniente, utpote ut ſine baptiſmate, vel communione quilibet humanis rebus excedat) eis, inquam, ea tantum abſunt, ut vero u idololatræ ſint, cum talibus & ordinationum, & ſacramentorum conſortia, & aliter quam præmiſſum eſt, ſcienter ſuſcepta, vehementer a ſanctis canonibus prohibeantur. Ait enim Samuel x Propheta:* Quoniam quaſi peccatum ariolandi eſt repugnare, & quaſi ſcelus Idololatriæ nolle acquieſcere. *Hæc de malis catholicis, qui intra Eccleſiam ſunt. §. 4. Cæterum ſchiſmaticorum, & hæreticorum ſacramenta, quoniam extra Eccleſiam ſunt, juxta ſanctorum Patrum traditiones, ſcilicet Pelagii, Gregorii, Cypriani, Auguſtini, & Hieronymi, formam quidem ſacramentorum, non autem virtutis effectum habere profitemur, niſi cum ipſi, vel eorum ſacramentis initiati per manus impoſitionem ad catholicam redierint unitatem. y Sciendum vero, quod canones Apoſtolorum, (quorum auctoritate Orientalis, & ex parte Romana utitur Eccleſia) & inſuper Cyprianus z martyr, & LXXX Epiſcopi cum eodem baptiſma hæreticorum, lavacrum Diaboli appellant. Stephanus a vero, & Cornelius martyres; & Pontifices Romani, & venerabilis Auguſtinus b in libro de baptiſmo, eundem Cyprianum, & prælatos Epiſcopos ob hanc cauſam vehementer redarguunt: affirmantes baptiſma, ſive ab hæretico, ſive ſchiſmatico, Eccleſiaſtico more celebratum, unum eſſe: & merito, quia aliud in Baptiſma, & aliud in reliquis Sacramentis conſideratio eſt, quippe cum & ordine prior, & neceſſarior ſit. Subito enim morituro, prius baptiſmata, quam Dominici corporis communionem, vel aliis Sacramentis conſulitur, & dum forte Catholicus non invenitur, ſatius eſt ab hæretico Baptiſmi Sacramentum ſumere, quam in æternum perire. Et hanc ſententiam præſcriptorum Pontificum, Cornelii, Stephani, & Auguſtini, ſecuti ſunt Innocentius c, Syricius d, Leo e, Anaſtaſius f, & Magnus Gregorius, & omnis catholica Eccleſia.*

q c. 9. c. neque in homine.
r Tract. 5. ad c. 1. Joannis, circa medium.
s Gregorius VII. lib. 2. reg. ep. 45.
t myſteriis.] orig.
u al. fere.
x 1. Reg. 15.
y Can. 45. 46. & 47.
z Lib. 1. ep. 12. ad Januarium, & epiſt. ad Jubajanum, qua ante illius Concilium poſita eſt.
a In Conc. Stephan. c.
b Aug. lib. 7. contra Donatiſtas.
c Innoc. Victricio, epiſt. 2. c. 13.
d Syricius Himerio, cap. c.
e Leo de conſ. diſt. 4. hi, de quibus).
f Anaſt. diſt. 19. cap. 2.

4 pars. §. 5. *Prohibentur ergo de manibus talium Sacerdotum Sacramenta ſuſcipi, non quia ſint vera, quantum ad formam & effectum; ſed quia, dum hujuſmodi Sacerdotes ſic a populo contemptui viderint, rubore verecundiæ facilius ad pœnitentiam provocentur.*

¶ Corr. Rom. β Ad hoc] *Hinc uſque ad finem capitis omnia accepta ſunt ex epiſtola Urbani II. L. Præpoſito ſancti Juventii apud Ticinum, quæ habetur in vetuſto codice Bibliothecæ Vaticanæ, cum epiſtolæ initium. & magna pars habetur infra. c. ſalvator. 1. q. 3. atque in aliquot vetuſtis Gratiani codicibus eſt caput diſtinctum cum rubrica, De eodem.*

C. VII. *Qui uxorem ducere voluerit, ante ordinem Subdiaconatus hoc faciat.*

Item ex Sexta Synodo, cap. 6.
[ann. 691. *Conſtantinopoli.*]

SI *g* quis autem, qui ad Clerum accedunt, voluerit nuptiali jure mulieri copulari, hoc ante ordinem *7* Subdiaconatus faciat.

¶ Pith. 7. *Ordinem*] V. C. *ordinationem.*

g Extra de ætat. & qualit. cap. a multis. Pann. lib. 3. c. 102.

C. VIII. *Lectores aut uxores ducant, aut continentiam profiteantur.*

Item ex Concil. Carthag. III. *cap.* 19.
[ann. 397. *in Africa.*]

LEctores *h 8* cum ad annos pubertatis venerint, cogantur aut uxores ducere, aut continentiam profiteri.

¶ Pith. 8. *Lectores &c.*] Aliter C. V.

h Pan. l. 3. c. 111.

C. IX. *Subdiaconus continentiam ſervare oportet.*

Item Gregorius I. *Bonifacio Epiſcopo Rhegino,*
lib. 3. epiſt. 5. [ann. 593. *Roma in Calabriam ulteriorem.*]

SUbdiaconis *i* tuis hoc, quod de Sicilia ſtatuimus, decernimus obſervari, nec illam definitionem noſtram alicujus ſinas contumacia, aut temeritate corrumpi.

i Pann. lib. 3. c. 99.

C. X. *Beneficio & officio careant, qui poſt Diaconatum uxoribus vacant.*

Item Urbanus II. *in Synodo apud Melphiam,*
cap. 13. [ann. 1089. *in Apulia.*]

EOs *u*, qui poſt Subdiaconatum *α* uxoribus vacare volunt, ab omni ſacro ordine removemus, officioque atque beneficio Eccleſiæ carere decernimus. Quod ſi ab Epiſcopo commoniti non ſe correxerint, principibus indulgemus licentiam, ut eorum fœminas mancipent ſervituti. Si vero Epiſcopi conſenſerint eorum pravitatibus, ipſi officii interdictione mulctentur.

u Pan. l. 3. c. 101.

Corr. Rom §. *α* Subdiaconatum.] *Ante legebatur,* Diaconatum. *Sed emendatum eſt ex aliquot vetuſtis Gratiani exemplaribus, & ex ipſo Concilio, cujus unum exemplum eſt in Bibliotheca Vaticana, & alterum miſſum eſt e Gallia. Diaconis enim nunquam in Latina Eccleſia legitur permiſſum fuiſſe conjugium, aut uſum ipſius, quot Syricius, & Innocentius ſemper eadem continentia cum Epiſcopis, & Presbyteris conjunxerunt. Subdiaconis quoque poſt S. Gregorium, & prohibitionem illam, quæ continetur ſup. c. ante triennium, ſup. diſt. 31. eadem lex fuit conſtituta, quam Urbanus II. hic innovandam ſtatuit.*

Pars I. F u C. XI.

C. XI. *Excludendi ſunt a ſacrorum graduum dignitate Subdiaconi, & deinceps, ſi continentes eſſe nolunt.*

Item Idem *Dominico Patriarchæ Gradenſi.*
(circ. ann. 1063. *Romæ in Venetiam.*)

l *In c. a multis. §. erubeſcant. ext. de ætat. & qual. Pann. l. 3. c. 103.*

ERubeſcant *l* impii, & aperte intelligant judicio Spiritus Sancti eos, qui in ſacris ordinibus, Presbyteratu, Diaconatu, Subdiaconatu ſunt poſiti, niſi mulieres abjecerint, & caſte vixerint, excludendos ab omni eorundem graduum dignitate. De manifeſtis quidem loquimur: ſecretorum autem & cognitor Deus, & judex eſt.

C. XII. *Ad ſacros ordines non accedat, niſi virgo, aut probatæ caſtitatis.*

Idem *in Melphitenſi Synodo præſidens dixit, cap.* 11.
(ann. 1089. *in Apulia.*)

m *In c. a multis extr. de ætat. & qual. Pannorm. lib. 3. c. 104.*

NEmo *m* ad ſacrum ordinem permittatur accedere, niſi aut virgo, aut probatæ ſit caſtitatis, & qui uſque ad Subdiaconatum unicam, & virginem uxorem habuerit.

C. XIII. *In tribus gradibus conſtituti etiam ab uxoribus abſtineant.*

Item in Concilio Carthaginenſi V. *c.* 3.
(ann. 398. *in Africa.*)

n *Pannor. l. 3. cap. 105.*

PLacuit *n* Epiſcopos, Presbyteros, Diaconos *α* ſecundum priora ſtatuta *β* etiam ab uxoribus abſtinere: quod niſi fecerint, ab Eccleſiaſtico removeantur officio, cæteros vero Clericos ad hoc non cogi, ſed ſecundum uniuſcujuſque Eccleſiæ conſuetudinem obſervari debere.

§ Corr. Rom. *α* Diaconos] *Sequebatur*, Subdiaconos: *quæ vox ſublata eſt, quoniam abeſt ab originali, & ab Africano, cap. 37. & a Carthaginenſi Græco, c. 71. & infra diſt. 84. c. cum de quorundam: quamvis habeatur in Carthaginenſi, codicis canonum c. 4.*

β Secundum priora ſtatuta] *Græce eſt*, κατὰ τοὺς ἰδίους ὅρους, *& Balſamon interpretatur*, tempore vicis ſuæ, *quod ab originali ſententia alienum eſt.*

C. XIV. *In minoribus ordinibus conſtituti uxorem ducant, niſi voto, aut religioſo habitu prohibeantur.*

o *Humbertus Cardinalis Legatus Leonis IX. in reſponſione contra Nicetam.*
p *Pannor. l. 3. c. 107.*

Item Leo IX. *o* *contra epiſtolam Nicetæ Abbatis.*
(ann. 1054. *Conſtantinopoli.*)

SEriatim *p*, & aperte proſequemur, quid ſancta Romana Eccleſia in gradibus Clericorum agat. Clericos tantum Oſtiarios, Lectores, Exorciſtas, Acolythos, ſi extra votum, & habitum Monachi inveniantur, & continentiam profiteri noluerint; uxorem ducere virginem cum benedictione Sacerdotali permittit, non autem viduam, aut repudiatam: quia propter hoc deinceps nec ad Subdiaconatum provehi poterunt; quia nec Laicus non virginem ſortitus uxorem, aut bigamus ad Clericatum poteſt aſcendere. Quod ſi quis ex præfatis ordinibus deſiderat ad Subdiaconatum aſcendere, nequibit hoc ſine conſenſu uxoris ſuæ: ut fiat de carnali deinceps ſpirituale conjugium, numine eos ad hoc cogente. Neque permittitur poſtea uxor jungi eidem marito ſuo carnaliter, nec cuiquam nubere in vita, aut poſt mortem illius.

C. XV. *Non liceat Clericis alterius ſectæ uxorem accipere.*

Item ex Concilio Chalcedonenſi *cap.* 14.
(ann. 451. *in Bithynia.*)

q *Pann. lib. 3. c. 110.*
r ἑτεροδόξων.

QUoniam *q* in quibuſdam provinciis conceſſum eſt Lectoribus, & Pſalmiſtis uxores ducere, ſtatuit ſancta Synodus, non licere cuiquam ex his accipere ſectæ *r* alterius uxorem.

C. XVI. *Non habitent cum Clericis mulieres, niſi quas naturale fœdere omnem ſuſpicionem excludunt.*

Item in Niceno Concilio, *c.* 3.
(ann. 325. *in Bithynia.*)

s *Burch. lib. 2. c. 109. Anſ. l. 7. c. 133. & 6. c. 102. Ivo p. 6. c. 186. Pann. l. 3. c. 112.*
t *al. magna.*

INterdixit *s* per omnia *t* ſancta *1* Synodus non Epiſcopo, non Presbytero, non Diacono, vel *9* alicui omnino, qui in Clero eſt, licere ſubintroductam habere mulierem, niſi forte aut matrem, aut ſororem, aut amitam, aut etiam *α* 10 eas idoneas perſonas, quæ fugiunt ſuſpiciones.

§ Corr. Rom. *α* Aut etiam] *Græce eſt*, ἢ ἃ μόνα πρόσωπα πᾶσαν ὑποψίαν διαπέφευγεν, *id eſt*, vel eas tantum perſonas, quæ omnem fugerint ſuſpicionem.

¶ PITH. 9 *Vel*] V. C. Nec.

10. Aut *etiam*] V. C. *vel eas tantum perſonas*. Vide Corr. Rom.

C. XVII. PALEA.

Item Hieronymus *ad Nepotianum de vita Clericorum, & alibi.*
(circ. ann. 400. *in Palæſtina.*)

HOſpitiolum *u* tuum aut raro, aut nunquam mulierum pedes terant. §. 1. Quia non poteſt *x* *β* toto corde cum Deo habitare, qui fœminarum acceſſibus copulatur. §. 2. Fœmina *z* *γ* conſcientiam ſecum pariter habitantis exurit. §. 3. Nunquam *y* de formis mulierum diſputes. §. 4. Fœminæ *z* nomen tuum noverint *δ*, vultum neſciant. §. 5. Fœminam *a*, quam bene videris converſantem, mente dilige, non corporali frequentia *ε*. §. 6. Si bonum *b* eſt mulierem non tangere, malum eſt ergo tangere.

u *In epiſt. ad Oceanum.*
x *Ibid.*
y *In epiſt. ad Nepotianum propre finem.*
z *In epiſt. ad Ruſt.*
a *In ep. ad Ocean.*
b *lib. 1. contra Jovin.*

§ Corr. Rom. *u* Hoſpitiolum] *Caput hoc habetur in multis manuſcriptis, & ſine Paleæ nomine. Eſt autem collectum ex variis B. Hieronymi locis, in quibus de vitanda mulierum conſuetudine agitur.*

β Non poteſt) *In epiſtola ad Oceanum, quæ non putatur eſſe B. Hieronymi, legitur:* Mihi crede, non toto corde cum Domino habitare, &c.

γ Fœmina) *Ibidem paulo ſuperius*, flammigero igne percutit fœmina conſcientium pariter habitantis, exuritque fundamenta montium.

δ Noverint) *Antea legebatur*, fœminæ nomen tuum neſciant. *Emendatum eſt ex aliquot manuſcriptis, & ex epiſtola Hieronymi ad Ruſticum Monachum.*

ε Frequentia) *In epiſtola ad Oceanum eſt*, frequentes ornatu.

C. XVIII. *Presbyter uxorem ſuam quaſi ſororem diligat, & quaſi hoſtem fugiat.*

Item Gregorius *in dialogo lib. 4. cap.* 2.
(ann. 593. *Romæ.*)

c *Pann. lib. 3. c. 114.*

PResbyter *c* quidam ſibi commiſſam regebat Eccleſiam cum magno timore Domini, qui ex tempore accepti ordinis Presbyteram ſuam ut ſororem diligens, ſed quaſi hoſtem cavens, ad ſe propius accedere non ſinebat, eamque ſibi appropinquare nulla occaſione permittens, ab ea ſibi communionem funditus familiaritatis abſcidit.

§ ps Gratian. *Presbyteram vero, quam debeamus accipere*, Laodicenſe Concilium *c.* 11. *oſtendit, dicens.* (circ. ann. 320. *in Phrygia Pacatiana.*)

C. XIX. *Viduæ, vel ſeniores Presbyteræ appellantur.*

MUlieres *α*, quæ apud Græcos Presbyteræ appellantur, apud nos viduæ, ſeniores, univiræ, & matricuriæ 11 appellantur, in Eccleſia tanquam ordinatas conſtitui non debere.

§ Corr. Rom. *α* Mulieres) *Sic habet priſca verſio Græce*, περὶ τοῦ μὴ δεῖν τὰς λεγομένας πρεσβύτιδας ἤτοι προκαθημένας ἐν ἐκκλησίᾳ καθίστασθαι, *id eſt*: Quod non oportet eas, quæ Presbyteræ, vel præſidentes dicuntur, in Eccleſia collocari, *quæ eſt Dionyſii verſio, præterquam in ultimis verbis. Ille enim habet*; Eccleſiis ordinari. *Et videndus eſt Balſamon ad eum locum.*

¶ PITH. 11. *Matricuriæ*] V. C. *matriculariæ.*

12. *Non debere*] V. C. *non licebit.*

DIGAMUS ET QUI PRÆTER UXOREM HABUIT CONCUBINAM, NON ORDINATUR.

DISTINCTIO XXXIII.

1 ps EXcept, *quod in ſacris ordinibus conſtituti uxores habere non poſſunt, vel ſi bigami aliqui fuerint inventi, ad ſacros ordines aſcendere non valent. Sed quæritur, ſi quis præter uxorem concubinam habuerit, utrum in Sacerdotem promoveri valeat? Talis a ſacris ordinibus auctoritate canonum Apoſtolorum prohibetur: in quibus cap. 17. ſic ſtatutum legitur.*

C. I. *Secundis nuptiis poſt baptiſma copulatus, aut concubinam habens, ad ſacrum ordinem conſcendere non valet.*

Ex Canone XVII. Apoſtolorum, (circ. ann. 281. *in Syria.*)

a *Anſel. lib. 6. c. 143. Ivo p. 8. c. 187. c. al. 152.*
b *al. eſſe.*

SI quis *a* poſt acceptum 1 baptiſma ſecundis nuptiis fuerit copulatus, aut concubinam habuerit, non poteſt fieri *b* 2 Epiſcopus, non Presbyter, nec Diaconus, aut prorſus 3 eorum, qui miniſterio *α* ſacro deſerviunt.

§ Corr. Romm. *α* Miniſterio) *Græce*, τοῦ καταλόγου τοῦ ἱερατικοῦ, *id eſt*, qui ſunt in catalogo Sacerdotali.

¶ PITH. 1. *Acceptum*] Abeſt in V. C.

2. *Non poteſt fieri*] V. C. *Non poteſt eſſe non Epiſc.*

3. *Aut prorſus*] Add. V. C. *ex numero.*

Gratian. *Deſervientes ſacro miniſterio intelliguntur Subdiaconi, qui calicem Diacono offerunt, & Acolythi, qui cum cereis Diaconos præcedunt, unde & Ceroferarii dicuntur: qui etiam vinum, & aquam præparando calici ſubminiſtrant. Concubina intelligenda eſt præter uxorem, ut iſte ſit ſenſus capituli: (Si quis poſt acceptum ſacrum baptiſma ſecundis nuptiis fuerit copulatus, aut concubinam duxerit:) diſtinguendum eſt, antequam uxorem duxerit, ſive poſt mortem uxoris.*

C. II.

Digitized by Google

C. II. *Duarum matronarum maritus poſt baptiſmum Clericus non ordinetur.*

Unde B. Gregorius a 4 *art.* (Item Gennadius circ. ann. 490. *Conſtantinopoli.*)

a *Anſelm. lib. 7. cap. 62. al. 26. Ivo p. 8. cap. 295. Polyc. l. 2. tit. 31.*

MAritum a duarum poſt baptiſmum matronarum Clericum non ordinandum, neque eum, qui unam quidem, ſed concubinam, non matronam habuit: nec illum, qui viduam, aut repudiatam, vel meretricem in matrimonium aſſumpſerit. nec eum, qui ſemetipſum quolibet corporis ſui membro ind gnatione aliqua, vel juſto, vel injuſto timore imperatus truncaverit: nec illum, qui uſuras accepiſſe convincitur, aut in ſcena luſiſſe dinoſcitur: nec eum, qui publica poenitentia mortali crimine deflevit d 5: neque illum, qui in furiam aliquando verſus inſanivit, vel afflictione e diaboli vexatus eſt: neque eum, qui per ambitionem ad imitationem Simonis Magi f pecuniam obtulerit. g 7

d *deflet.*) *orig.*
e *al. pro ordinatione.*
f *Aliàs* 8.
g *offert.*) *orig.*

§ Corr. Rom. a Gregorius) *Hoc caput ſumptum eſt ex cap. 72. libelli de Eccleſiaſticis dogmatibus, qui inter opera B. Auguſt. editus eſt, atque ex eo alibi ſæpiſſime ab ipſo Gratiano citatur. A Trithemio autem adſcribitur Alcuino, ab aliis Iſidoro. Sed plures, & majoris auctoritatis Gennadio tribuunt, ut Valfridus Strabo lib. de reb. Eccl. cap. 20. Petrus Lombardus ſent. 2. diſt. 8. S. Thomas quodlib. 12. art. 20. Platina in Simmacho, & alii.*

¶ Pith. 4. *Beatus Gregorius*) Gennadius in *libro Eccleſiaſticorum dogmatum.*
5. *Deflevit*) V. C. *deflet.*
6. *Afflictione*) V. C. *Afflatione.*
7. *Obtulerit*) V. C. *offert.*

C. III. *Arreptitii, vel epileptici ſacris altaribus non miniſtrent.*

Item Pius Papa I. (circ. ann. 158. *Romæ.*)

h *Burc. l. 2. c. 72. Ivo p. 2. cap. 125. Polyc. l. 4. tit. 32.*

8 COmmuniter h 8 diffinimus, ut nullus de iis, qui aut in terram arrepti a dæmonibus eliduntur, aut quolibet modo vexationis inergiſbus efferuntur, vel ſacris audeant altaribus miniſtrare, vel indiſcuſſe ſe ingerant ſacramentis divinis, exceptis illis, qui corporis incommoditatibus dediti, ſive hujuſmodi paſſionibus in terram prolapſi eliſi. qui tamen & ipſi tamdiu erunt ab officii ſui ordine, & loco ſuſpenſi, quouſque unius anni ſpatio per diſcretionem Epiſcopi inveniantur ab incurſu dæmonum liberati. i

i *alieni*) *cæteri collectores.*

¶ Pith. 8. *Communiter*) Non eſt in Epiſt. Pii, quæ nuſquam extat.

C. IV. *De eodem.*

Item Nicolaus Papa I. (cir. ann. 865. *Romæ in Germaniam.*)

k *Ivo p. 11. c. 104.*

CLerici k, qui in adoleſcentia a dæmonibus cognoſcuntur obſeſſi, ad ſuperiorem ſacri regiminis gradum aſcendere non poſſunt.

§ Corr. Rom. *Simile quiddam habetur in Concilio Arauſico 1. c. 16. Ivo citat Nicolaum Alvino Juvenſi Archiepiſcopo, ad quem etiam fortaſſe ſcribitur c. 1. quorundam, infra diſt. 34.*

C. V. *De eodem.*

Item Gelaſius Papa I. *epiſt. ad univerſos Epiſcopos per Lucaniam conſtitutos c. 21.* (ann. 494. *Romæ in Lucaniam &c.*)

l *Burc. l. 2. c. 20. Polyc. lib. 3. t. 9. cap. ult. Ivo p. 2. c. 88. & p. 6. c. 40.*

USque l adeo 9 ſane comperimus illicita quæque prorumpere, ut dæmonibus, ſimilibuſque paſſionibus irretitis 10 miniſteria ſacroſancta tractare tribuatur. Quibus ſi in hoc opere poſitis, aliquid proprie neceſſitatis evenerat, quis 11 fidelium de ſua ſalute confidat, ubi miniſtros ipſius curationis humanæ tanta proſpexerit 12 calamitate vexari? Atque ideo neceſſario removendi ſunt, ne quibuslibet, pro quibus Chriſtus eſt mortuus, ſcandalum generetur infirmis. Poſtremo, ſi corpore ſauciatum fortaſſis, aut debilem, nequaquam ſancta contingere lex m divina permiſit; quanto magis doni cœleſtis diſpenſatores eſſe non convenit (quod eſt deterius) mente perculſos?

m *Levit.* 21.

¶ Pith. 9. *Uſque*) Refert Creſcon.
10. *Irretitis*) *erratims*, Creſcon.
11. *Quis*) Creſcon Ms. *quis de ſua fidelium ſalute.*
12. *Proſpexerit*) V. C. perſpexerit.

C. VI. *Qui tempore Baptiſmi uxores habent, ſi poſtea religioſe vixerint, Clerici fieri non prohibentur.*

Item Innocentius Papa I. *Felici Epiſcopo Nucerino epiſt. 4. c. 4.* (ann. 402. *Romæ in Umbriam.*)

n *Anſelm. lib. 7. c. 29. al. 34. Ivo p. 6. c. 95. Pann. l. 3. cap. 45.*

3 LAici n, qui habentes uxores baptizati ſunt, ac ſic ſe 4 inſtituerunt, ut opinio eorum in nullo vacillet, ut aut Clericis juncti ſint, aut monaſteriis, ex quo baptizati ſunt, adhæſerint, ſi non concubinam 13, non pellicem noverint, ſi in omnibus bonis operibus vigilaverint, non prohibeantur hujuſmodi ad Clericatus ſortem aſſumi.

¶ Pith. 13. *Concubinam*) V. C. *Concubam:*
4 ¶ Gratiae. *Cæterum nemo ſuſceptum ſacrum ordinem eo quod eam legitimam concubinam habuiſſe, quos tamen ſacri canones non rejiciunt, ſi poſt ſacrum ordinem ob ejus commiſſionem ſe ſe immaculatos cuſtodiunt.*

C. VII. *De quodam Epiſcopo, qui ante ſui Epiſcopatus apicem concubinam habuit.*

Unde Gregorius I. *Andreæ Tarentino Epiſcopo lib. 2. epiſt. 44. ſive c. 83.* (ann. 592. *Romæ in Calabriam Ulteriorem.*)

o *Burchar. lib. 2. cap. 193. Ivo p. 3. c. 310. Polyc. l. 4. tit. 39.*

HAbuiſſe o te concubinam manifeſta veritate comperimus α, de qua etiam contraria eſt quibuſdam nata ſuſpicio. Sed quia in rebus ambiguis abſolutum non debet eſſe judicium, hoc tuæ conſcientiæ eligimus committendum. Qua de re, ſi in ſacro ordine conſtitutus ejus te permiſtione eſſe recolis maculatum, Sacerdotii honore depoſito, ad miniſtrandum nullo modo præſumas accedere: ſciturus in animæ tuæ periculo p te miniſtrare, & Deo noſtro te, ſine dubio, reddere rationem, ſi hujus ſceleris conſcius in eo, quo es, ordine, celans veritatem permanere volueris.

p *al. periculum.*

§ Corr. Rom. α Comperimus) *Sequebatur, & te illius criminis participationem habere, quæ verba ſunt etiam in editione operum B. Gregorii Frobeniana. Verum ſublata ſunt, quoniam abſunt & ab aliis editionibus, & a cæteris collectoribus, & a Joanne Diacono, lib. 3. num. 43. vitæ ejuſdem Gregorii, omnemque ſententiam perturbant.*

EPISCOPUS MULIERUM CONSORTIA VITET: DICENDUM, ET QUI AMATOR UXOREM HABUIT CONCUBINAM, NON ORDINATUR.

DISTINCTIO XXXIV.

1 DOmeſticarum quoque perſonarum immoderatam familiaritatem Epiſcopum vitare oportet.

C. I. *Etiam conſanguinearum immoderatam familiaritatem Epiſcopum vitare oportet.*

Unde Nicolaus Papa I. *ad Albinum* a 1 *Archiepiſcopum.* (circ. ann. 865. *Roma in Germaniam.*)

a *al. Alvinum.*

QUondam b relatione fidelium noſtris auribus intimatum eſt, quod Lanfredus Epiſcopus, qui & juvenis eſſe dicitur, venationi ſit deditus: quod vitium plurimos etiam de Clericali catalogo, genere duntaxat Germanos & Gallos irreverenter implicat. Verum iſte (ſi ita eſt, ut audivimus) merito juvenis dicitur, qui juvenilibus deſideriis occupatus, nulla c gravitate conſtringitur. & *infra.* Nam (ut beatus dicit Hieronymus d) venatorem nunquam legimus ſanctum. & *infra.* Nihilominus autem de hoc Epiſcopo relatum eſt Apoſtolatui noſtro, quod cum quadam filia ſua immoderatam teneat familiaritatem, & ob id mala fama in orta ſit: pro qua te a ſanctitate tua, aut ceteris ejus Coepiſcopis ſæpe commonitus, atque correptus eſt, ſed nullatenus emendatus: quæ res in hoc maxime diſplicet, & magis ac magis deteriorem de ſe reddit opinionem, in quo beatitudinis tuæ, & cæterorum 2 Coepiſcoporum ſuorum rationibus non obedit, & per inobedientiam in culpam protoplaſti relabitur. §. 1. Oportet ergo fraternitatem tuam Synodale cum Epiſcopis, & ſuffraganeis tuis 3 convocare Concilium, & hunc ſalutaribus eloquiis Epiſcopum convenire, atque illi paſtorali auctoritate præcipere, quatenus ab omnium beſtiarum, vel volucrum venatione penitus alienus exiſtat, atque ab immoderata filiæ ſuæ familiaritate ſemet omnino coerceat. Quod ſi parere contempſerit, & tam pro venationis declinatione, quam pro immoderata filiæ ſuæ converſatione vitanda, vobis admonentibus obedire diſtulerit, a veſtro collegio excommunicatus abſcedat. Quod ſi in hoc contumax adhuc apparuerit, a miniſterio ceſſare debebit.

b *Ivo p. 5. c. 313.*
c *nulla ſenum gravitate.*) *Ivo.*
d *ad cap. 3. Michææ, & in Pſ. 90.*

¶ Pith. 1. *Ad Albinum*) ad *Alvinum Archiepiſc.*
2. *Cæterorum*) Abeſt a V. C.
3. *Tuis*) V. C. *Suis.*

C. II. PALEA.

Ex Concilio a Aurelianenſi α a IV. (Item Agathenſi ann. 506. *in Gallia.*)

e *Extra de Cler. ven. cap. 1.*

EPiſcopum f 4, Presbyterum, aut Diaconum canes ad venandum, aut accipitres, aut hujuſmodi 5 res habere non licet 6. Quod ſi quis talium perſonarum in hac voluptate 7 ſæpius detentus fuerit g, ſi Epiſcopus eſt, tribus menſibus a communione β ſuſpendatur, Diaconus vero ab omni officio, & communione ſuſpendatur.

f *Burch. lib. 2. cap. 213. Ivo p. 3. c. 360. & part. 6. c. 286. & p. 13. cap. 30. Pannor. lib. 3. cap. 107.*
g *voluntate ſæpius detectus fuerit.*

§ Corr. Rom. α Aurelianenſi.) *Hæc Palea etiam in Decretalibus tit. de Cleric. ven. cap. 1. citatur ex Concilio Aurelianenſi, & in Pannormia ex cap. 8. Sed in Aurelianenſibus, quæ extant, non eſt inventa. Burchardus, & Ivo part. 6. cap. 288. citant ex Meldenſi. Eadem vero ſententia eſt in Agathenſi, cap. 55. (quod etiam citat Ivo p. 3. c. 366. & p. 13. c. 30.) & in Epaunenſi cap. 3.*

β A communione) *In Decretalibus legitur*, a communione, ſi Presbyter, duobus; ſi Diaconus, ab omni officio

Digitized by Google

cio ſuſpendatur. *Apud Burchardum eſt*, ſe a communione ſuſpendat, Presbyter duobus; Diaconus uno ab omni officio, & a communione ſuſpendatur: *neque multo aliter apud Ivonem part. 6. & in Concilio Epaunenſi. In Agathenſi autem, & apud Ivonem part. 3.* Se a communione ſuſpendat; Presbyter duobus menſibus ſe abſtineat: Diaconus vero ab omni officio, & *h* communione ceſſabit. *Verum*
h al. vel. i al. ſuſpendat. *apud eundem Ivonem part. 13. ex Concilio item Agathenſi hoc modo legitur*: ſe a communione abſtineat *i*, Presbyter duobus menſibus ſe abſtineat; Diaconus uno ab omni officio, vel communione ceſſet.

¶ PITH. 4. *Epiſcopum*] V. C. dux: *Epiſcopis, Presbyteris, aut Diaconis*.

5. *Aut hujuſmodi*] Deſunt in V. C.

6. *Licet*] V. C. *Liceat*.

7. *In hac voluptate*] V. C. *in hac voluntate*. Eſt vero hoc caput in Agathenſi Synodo, ſicut adnotatum erat ad marginem in meo exemplari, ex quo, & alterum legendum: *Se a Communione ſuſpendat, Presbyter duobus menſibus ſe abſtineat, Diaconus uno ab omni officio, vel communione ceſſabit.*

C. III. PALEA.

k Rurſ. de Cler. venat. cap. 2. l Burchar. l. 2. cap. 214. Ivo par. 6. cap. 289. m al. fatigationes.

Ex eodem *k* (forte ex Synodo Francica ſub Zacharia Papa c. 2. ann. 742. in Germania.)

OMnibus *l* ſervis Dei venationes, & ſylvaticas vagationes *m* cum canibus, & ut accipitres, aut falcones habeant, interdicimus.

¶ CORR. ROM. *Hæc etiam Palea habetur eod. tit. de Cleric. ven. cap. 2. ubi ex eodem Concilio Aurelianenſi citatur, quemadmodum & apud Burchardum, & Ivonem. Sententia iiſdem pene verbis eſt in Synodo Francica ſub Zacharia Papa, quæ & Conciliorum tomis eſt inſerta, & habetur lib. 5 capitular. cap. 2. & manuſcripta etiam inter epiſtolas Zacharia, in codice ſæpe memorato monaſterii Dominicanorum*

1 ¶ GRAT. *Concubina autem hic ea intelligitur, quæ ceſſantibus legalibus inſtrumentis unita eſt, & conjugali affectu aſſciſcitur: hanc conjugem facit affectus, concubinam vero lex nominat. De hac dicitur in* Concilio Toletano 1. *c.* 17. *(ann. 400. in Hiſpania.)*

C. IV. *Qui non habet uxorem, ſed loco illius concubinam, a communione non repellitur.*

n Ivo p. 8. c. 64. Pann. l. 6. c. 49. o al. tantum.

IS, qui *n* non *o* habet uxorem, & pro uxore concubinam habet, a communione non repellatur: tamen ut unius mulieris, aut uxoris, aut concubinæ ſit conjunctione contentus.

¶ CORR. ROM. *n* Is, qui non] *Integer Concilii canon, qui apud Ivonem quoque, & in Pannormia refertur, eſt hic*: Si quis

p al. fidelem.

habens uxorem fidelis *p*, concubinam habeat, non communicet. Cæterum is, qui non habet uxorem, & pro uxore concubinam habet, a communione non repellatur: tamen *q*, ut unius mulieris, aut uxoris, aut concubinæ (ut ei placuerit) ſit conjunctione contentus. Alias vivens abjiciatur, donec deſinat, & ad pœnitentiam revertatur. *Neque vero omne concubinarum genus in eo tempore permittebatur. De quibus quid in legibus gentilium Imperatorum legatur, nihil opus eſt referre. Certe Juſtinianus Novella 18. c. 5. (ut eſt apud Julianum antecessorem) quaſdam concubinas comparat quodammodo uxoribus, quæ ſine dotalium tabularum ſolemnitate ductæ fuerant. Ad quod concubinarum genus referendum eſt, quod ſcripſit B. Auguſtinus in lib. de bono conjugali, & refertur infra 32. q. 2. c.* ſolet. *In quibus hæc tria erant neceſſaria: primum, ut uterque eſſet ſolutus: deinde fides mutua, quod alteri non jungerentur, neque a procreatione filiorum abhorrerent: tertium, ut uſque ad mortem in ea vita conjunctione manendum ſibi proponerent. Et in his quidem ſcribit B. Auguſtinus, poſſe aliquo modo dici, nuptias eſſe, & connubium, quamvis ſic habitam non audeat appellare uxorem: quia non intervenerant inſtrumenta dotalia, & alia, quæ Jure Civili & Canonico requirebantur, ut eſſet legitima uxor: quod habetur in prædicta Novella 18. & ſupra 30. q. 5. c.* aliter. *Itaque hujuſmodi mulieres, cum non eſſent uxores, vocabantur concubinæ: ſed ob illa tria, ac præcipue, quod in affectu maritali permanſiſſe ſtatuerant, permittebatur ipſis communicare, habebanturque tanquam uxores minus ſolemniter ductæ. Et hoc eſt, quod hic, & in ſequenti capite dicitur, pro uxore, & loco uxoris habere concubinam: idque Gratianus ipſe ad finem capitis antecedentis §. concubina indicavit. Nam concubinarum ad tempus adhibitarum, etiamſi filiorum procreandorum cauſa haberentur, plane illicitus erat concubinatus: quod aſſerit idem B. Auguſtinus c. audio. infra eod. & in eodem lib. de bono conjugali, cap. concubina. infra 32. qu. 2.*

¶ PITH. 7. Concubinæ] Addit V. C. *ut ei placuerit*.

C. V. De eodem.

r al. conſonantia.

Item Iſidorus de diſtantia r Novi, & Veteris Teſtamenti. (*circ. ann. 628. in Hiſpania.*)

s Ivo p. 8. c. 66. Pann. l. 6. c. 50.

CHriſtiano *s* non dicam plurimas, ſed nec duas ſimul habere licitum eſt, niſi unam tantum, aut uxorem, aut certe loco uxoris (ſi conjux deeſt) concubinam.

C. VI. PALEA.

Ex dictis Auguſtini in lib. 5. Homiliarum, Homilia 49. (*circ. ann. 425. in Africa.*)

AUdite *t* Chariſſimi, membra Chriſti, & matris catholicæ Eccleſiæ filii. Quod dico competentibus *α*, & fidelibus, audiant pœnitentes. Quod dico fidelibus, dico & competentibus, & pœnitentibus. Audiant catechumeni, audiant omnes, omnes timeant, nemo contemnat: ſit mihi in conſolationem veſter auditus, ne vobis ſit in teſtimonium doloris mei. Competentibus dico, fornicari vobis non licet: ſufficiant vobis uxores *β*, audiat Deus, ſi vos ſurdi eſtis: audiant Angeli, ſi vos contemnitis. Concubinas vobis habere non licet: & ſi non habetis uxores, tamen non licet vobis habere concubinas, quas poſtea dimittatis, & ducatis uxores: tanto magis damnatio vobis erit, ſi volueritis habere uxores, & concubinas.
t Burchard. l. 9. c. 25. Polyc. l. 6. tit. 8. Ivo part. 8. c. 153. Pannorm. l. 6. c. 43.

¶ CORR. ROM. *α* Competentibus] *Hoc loco verba ſunt ex originali in ſuum ordinem reſtituta. Qui autem vocarentur competentes, declarat B. Auguſtinus in ſermone ad competentes: atque intelligi etiam poteſt ex eodem B. Auguſtino alibi, & ex aliis.*

β Uxores,] *In hac præcipue parte non ſunt relata propria verba B. Auguſtini, ſed nonnulla omiſſa, ac mutata. Nam ipſe ita ſcribit*: ſufficiant vobis uxores, aut nec uxores: concubinas vobis habere non licet. Audiat Deus, ſi vos ſurdi eſtis: audiant Angeli ejus, ſi vos contemnitis: concubinas vobis habere non licet: ſi audiunt competentes, quod dico fidelibus, non habetis uxores, non licet vobis habere concubinas, quas poſtea dimittatis, & ducatis uxores: quanto magis damnatio vobis erit, ſi habere volueritis & concubinas, & uxores dimittatis.

¶ CONTIUS. *Competentibus*] Sic dicebantur hi, qui poſt inſtructionem fidei competebant gratiam Chriſti. *Iſidor. lib. 7. etymolog. cap. 14.*

3 ¶ GRATIAN. *Cæterum, ſi non talis concubina fuerit, & ætas illius, de quo agitur, futuræ incontinentiæ ſuſpicionem auferre dignoſcitur, apoſtolica conceſſione ad ordinem Diaconatus provehi poteſt.*

C. VII. *Qui poſt mortem uxoris habuerit de ancilla filios, Diaconus fieri permittitur.*

Unde Pelagius 8 Papa II. ſcribit Florentino u Epiſcopo. (*circ. ann. 580. Romæ in Hetruriam.*) u al. Florentio.

FRaternitatis *x* tuæ relatione ſuſcepta, ejus latorem ſecundas quidem nuptias cepiſſe non fuiſſe didicimus, caſtitatem tamen eum *y* priori non ſervaſſe conjugio dignoſci. Et quamvis multa ſint, quæ in hujuſmodi caſibus obſervari canonica jubeat ſublimitatis *z* auctoritas: tamen quia *9* defectus noſtrorum temporum, quibus non ſolum merita, ſed corpora ipſa hominum defecerunt, diſtrictionem illius non patitur in omnibus manere cenſuram, & ætas iſtius, de quo agitur, futuræ incontinentiæ ſuſpicionem auferre dignoſcitur, ut ad Diaconatum poſſit provehi, temporum, ut dictum eſt, condeſcendentes defectui, conceſſiſſe nos noveris. *& infra.* §. 1. Micenem *a* vero ancillam ejus, de qua ſe poſt tranſitum uxoris filios habere confeſſus eſt, jubemus, ut tua diſpoſitione cuiquam monaſterio continentem profeſſuro tradatur *α*.
x Anſel. lib. 7. c. 68. al. 73. Polyc. l. 2. tit. 1. y al. eum. z al. ſubtilitatis.

a al. Micinam.

¶ CORR. ROM. *α* Tradatur.) *Apud Anſelmum ſequitur*: ut meliori forte, ad quod promovetur officium, ſub bonæ poſſit famæ merito miniſtrare, nec aliqua opinionis ejus maculandæ relinquatur occaſio: *neque multo aliter in Polycarpo.*

¶ PITH. 8. *Pelagius*] Non eſt Pelagii I.

9. *Quia &c.*] V. C. *quia defectu noſtri temporis non ſolum merita, ſed & corpora, &c.*

10. *Patitur*] V. C. paſſuri,

Gratian. *Hoc ex diſpenſatione miſericordiæ: cæterum ex rigore diſciplinæ intelligitur illud* Aurelianenſis *α* Concilii (imo Gerundenſis c. 8. ann. 517. in Hiſpania.)

C. VIII. *Non admittatur ad Clerum, qui præter uxorem aliam cognoverit.*

SI quis *b* de Laicis poſt uxorem, aliam cujuſcunque conditionis cognoverit mulierem, in Clericum nullatenus admittatur.
b Burchard. l. 2. c. 38. Ivo part. 6. c. 259.

¶ CORR. ROM. *α* Aurelianenſis) *Hæc ad verbum habentur in Concil. Gerundenſi, cap. 8.*

4 ¶ GRATIAN. *Quod ergo de pellice, & meretrice apud Gregorium, & Innocentium ſcribitur, propter ſpem futuræ incontinentiæ inſtitutum creditur: quia difficile continentiam ſervat, qui ſe illicito concubitu maculare non metuit. Vel c prohibetur ordinari, qui pellicem, vel meretricem cognoverit maritali affectu; vel quia corruptæ florem virginitatis amiſerit; vel quia meretricari non deſinit, licet in uxorem ducatur. Utrumque enim impedimentum cuilibet præſtat, quo minus ad ſacros ordines pertingere valeat.*
c al. Et.

C. IX.

Digitized by Google

C. IX. *Qui virginem non duxit uxorem, ad ſacros ordines non accedat.*

Unde Hilarius Papa in *Synodo Romana, cap. 2. ſcribit, dicens.* (ann. 465. *Romæ.*).

d *Anſel. lib. 7. c. 12. al. 13. Pann. l. 3. c. 50.* e *cavendum ergo orig.* f *gradus*] *orig.*

CUrandum d ergo e in primis eſt, ne ad ſacros ordines f [ſicut geſtis prioribus ante præſcriptum eſt] quiſquam, qui uxorem non virginem duxit, aſpiret.

C. X. *Bigamus, vel pœnitens, corpore vitiatus, literas ignorans, curiæ, vel conditioni obnoxius, Clericus non fiat.*

Item Gregorius urbis Romanæ Præſul *Squilacino* g *Epiſc. lib. 2. epiſt. 25.* (ann. 592. *Roma in Calabriam.*)

g *forte Scillacino.* h *Anſ. l. 7. c. 35. al. 42. Polyc. l. 2. tit. 31. Ivo par. 8. c. 288.* i *al. pœnitentem, al. publice pœnitentem. al. ſolemniter pœnitentem.*

PRæcipimus h, ne unquam illicitas ordinationes facias: nec bigamum, aut qui virginem non eſt ſortitus uxorem, nec ignorantem literas, vel in qualibet parte corporis vitiatum, vel pœnitentem i, vel curiæ, aut cuilibet conditioni obnoxium, ad ſacros ordines permittas accedere: ſed ſi quos hujuſmodi inveneris, non audeas promovere.

C. XI. *Non fiat Sacerdos, cujus uxorem evidenter conſtat adulterium admiſiſſe.*

Item in Neocæſarienſi Concilio, *cap. 8.* (ann. 314. *in Cappadocia.*)

k *Anſ. l. 7. c. 19.*

SI k cujus uxorem adulterium commiſiſſe, cum eſſet Laicus, evidenter fuerit 11 comprobatum, hic ad miniſterium Eccleſiaſticum admitti non poteſt 12. Quod ſi in Clericatu 13 jam eo conſtituto adulteravit, dato repudio, dimittere eam debet. Si vero retinere ejus conſortium velit, non poteſt ſuſcepto miniſterio perfrui.

¶ Pith. 11. *Evidenter*] Abeſt a V. C.
12. *Non poteſt*] V. C. *penitus non debet.*
13. *Clericatu*] V. C. in *Clerum.*

C. XII. *De eodem.*

Item ex Concilio Martini Papæ *I.* [circ. ann. 572. *in Hiſpania.*]

l *Apud Martinum Bracarenſem, cap. 28.* m *alicujus Laici*] *orig.*

SI Laici m uxor in adulterio fuerit deprehenſa, hic talis ad miniſterium Eccleſiaſticum nullo modo adducatur. Si autem poſt ordinationem alicujus Clerici uxor adulterata fuerit, dimittat eam. Si autem cum ipſa voluerit permanere, a miniſterio alienus ſit.

Gratian. *Præmiſſis auctoritatibus, Bigami, & qui virgines non ſunt ſortiti uxores, a ſacris ordinibus prohibentur. Sed quæritur, ſi quis ante baptiſma viduam duxerit uxorem, an propterea ſit prohibendus a ſacris ordinibus?*

C. XIII. *Qui ante baptiſma, ſeu poſt baptiſma viduam duxit uxorem, non admittatur ad Clerum.*

De his ita ſcribit Innocentius Papa *Victricio Rothomagenſi Epiſcopo, epiſt. 2. cap. 5.* (ann. 404. *Roma in Galliam.*)

n *Anſ. l. 7. c. 21. Ivo part. 6. c. 35.* o *cap. 6. ejuſdem epiſt.*

SI n quis viduam (licet Laicus) duxerit uxorem, ſive ante baptiſmum, ſive poſt baptiſmum, non admittatur ad Clerum; quia eodem vitio videtur excluſus. In baptiſmo enim crimina dimittuntur, non accepta uxoris conſortium relaxatur. *Et infra* §. 1. Quod o ſi non putatur uxor eſſe computanda, quæ ante baptiſmum ducta eſt; ergo nec filii, qui ante baptiſmum geniti ſunt, pro filiis habeantur, 14.

¶ Pith. 14. *Habeantur*) V. C. *habentur.*

Gratian. *Prohibentur etiam bigami a quolibet ordine Clericatus, juxta illud* Ambroſii, *epiſt. 82. ad Vercellenſem Eccleſiam.* (circ. ann. 396. *Mediolano in Liguriam.*)

XIV. *Qui ſecunda conjugia ſortitur, Clericus non fiat.*

p *Ivo p. 8. c. 29. Pann. l. 6. c. 63.* q *al. Concilio Niceni tractatus.*] *orig.*

COgnoſcamus p, non ſolum hoc de Epiſcopo & Preſbytero Apoſtolum ſtatuiſſe, ſed etiam Patres in Concilii q Niceni tractatu addidiſſe, neque Clericum quemquam debere eſſe, qui ſecunda conjugia ſortitus ſit.

5 pars Gratian. *Similiter etiam viduarum mariti, vel ejectarum, vel meretricum, Clerici fieri non poſſunt.*

C. XV. *Spectaculis publicis mancipatam, vel ejectam, vel ancillam ducens uxorem, Diaconus non fiat.*

Unde in canonibus Apoſtolorum, *c. 18. legitur.* (circ. ann. 281. *in Syria.*

SI quis viduam, aut 15 ejectam acceperit, aut meretricem, aut ancillam, vel aliquam de iis, quæ publicis ſpectaculis mancipantur, non poteſt eſſe Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, aut ex 16 eorum numero, qui miniſterio ſacro deſerviunt.

¶ Pith. 15. *Aut*] V. C. *&.*
16. *Ex*] V. C. *de.*

6 pars. Grat. *Quæ autem ſit vidua, quæ ejecta, vel meretrix,* Hieronymus *epiſt. 128. ad Fabiolam de veſte Sacerdotali, oſtendit dicens.* (circ. ann. 400. *e Palæſtina in Italiam*)

C. XVI. *Quæ ſit vidua, vel ejecta, vel meretrix.*

r *Ivo p. 8. c. 297. Pannor. l. 6. c. 68.*

VIdua r eſt, cujus maritus eſt mortuus. Ejecta eſt, quæ a marito vivente projicitur. Meretrix, quæ multorum libidini patet.

7 pars. Gratian. *Sed poſtea temporum defectui condeſcendens* Papa Martinus, *in minoribus ordinibus eas conſtitui permiſit, non regulam præfigendo,* s *dicens:* (circ. ann. 572. *in Hiſpania.*

s *Hæc verba, non regulam præfigendo, abſunt ab aliquot exemplaribus.*

C. XVII. *Inter Lectores, vel Oſtiarios deputetur Subdiaconus, ſecundam ducens uxorem.*

t *Apud Martinum Brac. c. 44. Ex Concil. Toletano 1. cap. 4.*

SI t Subdiaconus ſecundam uxorem duxerit, inter Lectores, vel Oſtiarios habeatur, ita ut Apoſtolum non legat.

Gratian. *Neceſſitate tamen exigente bigamus uſque ad Subdiaconatum poteſt promoveri.*

C. XVIII. *Viduam ducens uxorem, Subdiaconus, ſi neceſſitas exigat, fieri poteſt.*

Unde Martinus Papa *ait* u. (circ. ann. 572. *in Hiſpania.*)

u *Ibid. c. 43. Ex Conc. Toletan. 1. cap. 3.*

LEctor, ſi viduam alterius uxorem acceperit, in Lectoratu permaneat: aut ſi forte neceſſitas ſit, Subdiaconus fiat, nihil autem ſupra. Similiter & ſi bigamus fuerit.

8 pars. Gratian. *Quibus autem propria conjugia prohibentur, interdicitur etiam nuptialibus conviviis intereſſe.*

C. XIX. *Nuptiarum conviviis Presbyteri intereſſe non debent.*

Unde in Agathenſi Concilio, *cap. 39. legitur.* (ann. 506. *in Gallia.*)

x *Burc. l. 2. c. 134. Ivo p. 6. c. 208. Polyc. l. 4. tit. 31.* y *al. miniſteriis.*

PResbyteri, Diaconi 17, Subdiaconi, vel deinceps, quibus ducendi uxores licentia non eſt α, etiam alienarum nuptiarum evitent convivia: nec his cœtibus miſceantur, ubi amatoria cantantur & turpia, aut obſcœni motus corporum choreis 18, & ſaltationibus efferuntur: ne auditus, aut obtutus 19 ſacris myſteriis y deputati turpium ſpectaculorum, atque verborum contagione polluantur.

¶ Corr. Rom. α *Licentia non eſt*] *In codicibus impreſſis legebatur,* licentia modo non eſt, *expuncta eſt dictio,* modo, *quæ neque in originali, neque in vetuſtis exemplaribus* Gratiani, *aut Burch. Ivone, Concilio Venetico, c. 11. (ubi hoc idem repetitur) habetur. At Presbyteris quidem nunquam, ut apud Græcos quidem, licuit ducere uxores.*

¶ Pith. 17. *Diaconi*] V. C. *Diaconi, vel Subdiaconi.*
18. *Choreis*] a. V. C. Choris.
19. *Aut obtutus*] 3. V. C. *&.*

9 pars Gratian. *Vidua non vero intelligenda eſt, ſi poſt ſolemne fœdus nuptiarum, morte interveniente, a viro ſuo diviſa fuerit. Cæterum, ſi antequam conveniant, fatali neceſſitate ab alterutro diviſi fuerint, licet ex ſponſalibus uxor ſit appellata, non tamen poſt mortem ſponſi, etiamſi in propria ſit ducta, & coram velata, vidua appellatur, nec ex ejus copula a ſacris ordinibus aliquis prohibetur.*

C. XX. *Qui cum alio velatam, non tamen illi nuptam, uxorem duxit, Sacerdos fieri non prohibetur.*

Unde Pelagius Papa *ſcribit* 21. (circ. ann. 557. *Romæ.*)

z *Simile 27. q. 2. c. quod autem. §. item ſi ſponſa. Ivo par. 6. c. 113.* a *al. ſponſa.* b *al. iterum.*

VAlentino z Clerico, cui mulier cum alio ante velata, non tamen ei nupta, ſed virgo permanens, poſt mortem ejus, cum quo velata erat ſponſa a, conjugali eſt copula ſociata, quia iterum b velamen accepit, nullum in promovendo generetur obſtaculum: quia nihil eſt (quantum ad hunc articulum pertinet) quod ei de canonicis obviet inſtitutis.

¶ Pith. 20. *Vidua vero*] *cap. debitum extr. de Bigam.* Aliter in Orientali Eccleſia obtinuiſſe patet. Vide jus Orient. *lib. 2. pag. 106.* & nov. Alexii comment. apud Balſam p. 256.
21. *Scribit*] Marcello Epiſcopo Atonienſi, & ita citatur ab Ivone.

EPISCOPI, ET ECCLESIASTICI SINT SOBRII.

DISTINCTIO XXXV.

a *1. Tim. 3. & in gloſſ. ad cum locum habentur hæc omnia ex Hier. epiſt. 83.* b *1. Tim. 3.*

1 pars. A *Quibus ordinibus bigami prohibeantur, & utrum reputentur bigami, qui ante baptiſmum habuerant unam, & poſt baptiſmum alteram, & an liceat ſortiri uxores in ſacris ordinibus conſtitutis, multorum auctoritatibus breviter monſtratum eſt. §. 1. Sequitur autem in deſcriptione illa Apoſtolica* b, *ut ſit ſobrius, qui ordinandus eſt, non vinolentus: quod ex auctoritate Veteris Teſtamenti introductum eſt Miniſtri*

c enim

c Levit. 10. *c omnes templi prohibentur vinum & ſiceram bibere, ne ebrietate graventur corda eorum, & ut ſenſus eorum vigeat ſemper, & ſemus fit, vel quem tenetur d more agitans facile deſpumat in libidinem. Unde Noe e in ebrietate nudavit femora, Loth f autem, quem Sodoma non vicit, vina vicerunt. §. 2. Quod g tamen h vino lenonis eſſe prohibetur, non ſemel, ſed frequenter vino repletus debet intelligi.*

d Infra ead. v. venter. e Gen. 9. f Gen. 19. g al. autem. h gl. interlinearis, 1. Tim. 3.

C. I. *Diaconus, Presbyter, & Epiſcopus ebrietati, & aleæ deſervientes, niſi deſierint, i deponantur.*

i Communione priventur.

Hinc etiam in canonibus Apoſtolorum, Can. 43. & 44. legitur. [circ. ann. 281. in Syria.]

n Burch. l. 14. c. 3. Polyc. lib. 6. tit. 17. Ivo p 13. cap. 73. Pennor. l. 3. c. 73. Rab. de pæn. c. 18.

EPiſcopus K, aut Presbyter, aut Diaconus, aleæ, atque ebrietati deſerviens, aut deſinat, aut certe damnetur l. Subdiaconus, aut Lector, aut Cantor ſimilia faciens, aut deſinat, aut communione privetur. Similiter etiam Laicus.

l καθαιρείσθω id eſt, deponatur.

C. II. *Eſus carnium, & vini potus poſt diluvium conceſſus legitur: poſt Chriſti adventum inhibetur.*

Item Hieronymus *lib. 1. contra Jovinianum.* [ann. 390. in Palæſtina.]

AB exordio conditionis humanæ nec carnibus veſcebamur, nec dabamus repudium, nec præputia nobis eripiebantur in ſignum. Hoc curſu ad diluvium uſque pervenimus. Poſt diluvium autem cum datione Legis, quam implere nullus potuit, carnes ingeſtæ ſunt ad veſcendum, & repudia conceſſa duritiæ, & cultellus circumciſionis appoſitus, quaſi Dei manus plus in nobis creaverit, quam neceſſe eſt. Poſtquam autem Chriſtus venit in fine temporum, & ω revolvit ad α, & extremitatem retraxit ad principium, nec repudium m nobis dare permittitur, nec circumcidimur n, nec comedimus carnes, dicente Apoſtolo o: *Bonum eſt vinum non bibere, & carnes non manducare.* Vinum enim cum carnibus poſt diluvium dedicatum eſt.

m Matth. 19. n Act. 15. Gal. 5. o Rom. 14.

C. III. *Alienum eſt a ſapiente potationibus & ebrietatibus vacare.*

Idem Hieronymus *lib. 2. contra Jovinianum.* [ann. 390. in Palæſtina.]

p Prov. 20. LUxurioſa p res vinum, & tumultuoſa ebrietas: omnis, qui cum his miſcetur, non erit ſapiens.

C. IV. *Ignominioſum eſt Sacerdoti affluere deliciis, epulis, atque laſciviis.*

Idem Hieronymus *in Michæam ad c. 2.* [circ. ann. 407. in Palæſtina.]

ECcleſiæ principes, qui deliciis affluunt, & inter epulas, atque laſcivias pudicitiam ſervare ſe credunt, propheticus q ſermo deſcribit, *quod ejiciendi ſint de ſpecioſis domibus, lautiſque conviviis, & multo labore epulas conquiſitas, & ejiciendi propter malas cogitationes, & opera ſua.* Et, ſi vis ſcire, quo ejiciendi ſint, Evangelium r lege: in *tenebras* ſcilicet *exteriores, ubi erit fletus, & ſtridor dentium.* Annon confuſio, & ignominia eſt, Jeſum crucifixum, magiſtrum pauperem, atque eſurientem, fartis prædicare corporibus? jejuniorumque doctrinam rubentes buccas, tumentiaque ora proferre? Si in Apoſtolorum loco ſumus, non ſolum ſermonem eorum imitemur, ſed converſationem quoque, & abſtinentiam amplectamur.

q Michææ 2. r Matth. 22.

C. V. *De eodem.*

PALEA.

Idem *ad Oceanum, epiſt. 83.* [ann. 390. a *Palæſtina in Italiam.*]

v Supra in iſta diſt. Hieron. in epiſt. ad Titum, ad cap. 1.

VEnter s mero æſtuans cito deſpumat in libidinem. Ubi ebrietas, ibi libido dominatur, & furor.

C. VI. *De eodem.*

PALEA.

Idem *ad Nepotianum, de vita Clericorum.* [circ. ann. 394. e *Palæſtina in Italiam.*]

VIolentum t Sacerdotem & Apoſtolus damnat, & vetus lex prohibet. Sacerdotes, qui miniſtrant u in templo Dei, prohibentur x vinum, & ſiceram bibere, ne in crapula & ebrietate aggraventur corda eorum. Sicera Hebræo ſermone omnis potio nuncupatur, quæ inebriare poteſt. *& infra* y. Quicquid inebriat, & ſtatum mentis evertit, fuge ſimiliter ut vinum. *Noli te*, ait Apoſtolus, z *inebriari vino, in quo eſt luxuria. & ſæpe.* Qui altario deſerviunt, vinum & ſiceram non bibent. Sponſa Chriſti a vinum fugiat ut venenum. Vinum & ebrietas incendium eſt.

t in epiſtola ad Oceanum. u altario deſerviunt,] orig. x Levit. 10. & Num. 6. y Ad Nepotianum. z Epheſ. 5.

¶ Corr. Rom. a Sponſa Chriſti] *In epiſtola ad Euſtochium ſic habetur* a: Hoc primum moneo, hoc obteſtor, ut Sponſa Chriſti vinum fugiat pro veneno. *& paulo poſt:* vinum & adoleſcentia duplex eſt incendium voluptatis.

a Ad Euſtochium, epiſt. 22.

C. VII. *De eodem.*

Item Proſper *de vita contemplativa lib. 2. c. 22.* [circ. ann. 334. in Gallia.]

LUxuriam facit, & nutrit vini perceptio nimia, non natura.

C. VIII. *In Paradiſo abſtinentia, poſt Paradiſum edendi laſcivia incepit.*

Item Ambroſius *in lib. de Elia, & jejunio, c. 4. & 5.* [circ. ann. 390. Mediolani.]

SExto die beſtiæ ſunt creatæ, & cum beſtiis orta edendi poteſtas eſt, & uſus eſcarum. Ubi cibus cœpit, ibi finis factus eſt mundi: ibi b cœpit ſua incrementa neſcire, ubi c cœperunt divina opera circa eum feriari. Quo indicio declaratum eſt, quod per cibos mundus haberet imminui, per quos deſiit augeri. *& infra.* §. 1. Et ut ſciamus, non eſſe novum jejunium, primam illic legem conſtituit de jejunio, *& infra.* Eouſque nemo prævaricari invenit, ut adhuc orta non eſſet, quæ prima eſt prævaricatio. Indictum jejunium, abſtinentiæ lex a Domino Deo: prævaricatio legis a Diabolo: culpa per cibum, latebra poſt cibum: cognitio infirmitatis in cibo, virtus firmitatis in jejunio. *& infra.* Serpens gulæ perſuadet, Dominus jejunare decernit. Itaque gula de Paradiſo regnantem expulit, abſtinentia ad Paradiſum revocavit errantem. *& infra.* §. 2. In principio d generis humani ignorabatur ebrietas: primus Noe vineam plantavit: dedit naturam, ſed ignoravit potentiam. Itaque vinum nec ſuo pepercit auctori. *& infra.* Sed illius ebrietas nobis ſuadet ſobrietatem. Semel enim inebriatus eſt Noe. Ubi enim malum ebrietatis agnovit, jumentum a ſumma ad remedium temperavit: non effudit ad vitium. §. 3. Manebat, antequam vinum inveniretur, omnibus inconcuſſa libertas: nemo ſciebat a conſorte naturæ ſuæ obſequia ſervitutis exigere. Non eſſet hodie ſervitus, ſi ebrietas non fuiſſet. Obrepſerat quidem jam fraternæ prælationis invidia, manebat tamen adhuc paternæ pietatis reverentia. Læſa pietas eſt, dum ridetur ebrietas. Non illis itaque ſolis nocent vina, quos tentant, ſed & illis amplius, quorum oculis temulenta ebriorum membra nudantur. §. 4. Legimus f etiam, quod patrem Loth inebriaverint filiæ in monte, ad quem timentes incendium Sodomitarum confugerant, & habitabant in ſpelunca. *& infra.* §. 5. Fuit itaque ebrietas origo inceſti, peſſimæ regenerationis partus deterior. §. 6. At non g Abraham vina in ſuo convivio miniſtrabat, ſed immolabat vitulum, butyrum & lac etiam Angelis hoſpitibus exhibebat. Cœli dominum, mundi agnoſcebat auctorem. Vinum ergo exhibere non poterat. Sed recte illic deerat materia peccati, ubi erat remiſſio peccatorum. Denique annuntiavit eum Joannes h, *non manducans panem, neque bibens vinum.* Qui enim Chriſtum annuntiat, ab omni vitiorum incentivo præſtare ſe debet alienum.

b ubi] orig. c ibi] orig. d Ibid. c. 5. e Juventum] vera lectio. f Gen. 19. g Gen. 18. h Matth. 11.

C. IX. *Triginta diebus a communione abſtineat Clericus, quem ebrium fuiſſe conſtiterit.*

Item ex Concilio Agathenſi, *cap. 41.* [ann. 506. in Gallia.]

ANte i omnia Clericis vitetur ebrietas, quæ omnium vitiorum fomes, ac nutrix eſt. Itaque eum, quem ebrium fuiſſe conſtiterit, (ut ordo patitur) aut triginta dierum ſpatio a communione ſtatuimus ſubmovendum, aut corporali ſ ſubdendum ſupplicio.

¶ Pith. 1. *Aut corporali*] Hæc deſunt in uno V. C. in aliis a. habentur.

i Burchar. l. 14. c. 11. Ivo par. 13. c. 79.

EPISCOPI, ET ECCLESIASTICI SINT PRUDENTES.

DISTINCTIO XXXVI.

OPortet etiam ordinandum eſſe a prudentem. *Quod contra me notandum, qui ſub nomine ſimplicitatis excuſant ſtultitiam Sacerdotum. Prudentem autem Epiſcopum oportet intelligi, non ſolum literarum peritia, verum etiam ſecularium negotiarum diſpoſitione* b.

a Gl. ordinaria. 1. Tim. 3. b al. diſpenſatione.

C. I. *Illiterati, & corpore vitiati non promoveantur ad Clerum.*

Unde in epiſtola Gelaſii Papæ I. *ad Epiſcopos per Lucaniam, cap. 18. & 19.* [ann. 494. Romæ in Lucaniam.]

ILliteratos a, aut aliqua parte corporis vitiatos, vel c imminutos, nullus præſumat ad Clericatus ordinem promovere: quia literis carens ſacris non poteſt eſſe aptus officiis: & vitioſum nihil Deo prorſus offerri legalia d præcepta ſanxerunt. §. 1. Similiter e qui ſeipſos abſcindunt.

a Burch. l. 11. c. 18. Ivo part. 6. c. 37. & 75. Pann. l. 3. c. 46. d Levit. c. 22. e Ibid. c. 19.

¶ Corr.

¶ Corr. Rom. *a* Vitiatos, vel] *Iſtæ duæ voces abſunt a pleriſque vetuſtis exemplaribus Gratiani, & originali, cujus expreſſa eſt potius ſententia, quam verba relata.*

¶ Pith. 2. *Seipſos*] *V.C. Semetipſos abſciderunt.*

C. II. *Ad ſummum Sacerdotium non aſpiret, qui divinis ſtipendiis, vel diſciplinis non eſt eruditus.*

Item Zoſimus Papa *epiſt. ad Heſichium Epiſcopum Salonitanum.*
[*ann.* 418. *Romæ in Dalmatiam.*]

f infra diſt. 59. *c.* 1. *Anſelm. l.* 6. *c.* 18. *Ivo part.* 5. *cap.* 102.

QUi *f* Eccleſiaſticis diſciplinis per ordinem non eſt imbutus, & temporum approbatione divinis ſtipendiis eruditus, nequaquam ad ſummum Eccleſiæ Sacerdotium aſpirare præſumat, & non ſolum in eo ambitio inefficax habeatur, verum etiam ordinatores ejus careant eo ordine, quem ſine ordine contra præcepta Patrum crediderant præſumendum.

g Exod. 28. *ex interpret. LXX.*
h Exod. 25.
i 2. *Regum* 5.
k 3. *Reg.* 3. 2. *Paralipom.* 1.
l Hierem. 1.
m Malach. 2.
n Luc. 2.
o Eccleſ. 3.
p Apoc. 22.
q Matth. 10.
r Marci 16.
s Matt. 14.
t 1. *Petri* 3.
u 1. *Tim.* 4.
x Exod. 38.
y Cant. 5.

Gratian. *Ecce, quod ſacrarum literarum oportet Epiſcopum habere peritiam: unde in Veteri Teſtamento g inter cætera ornamenta Pontifex rationale ferebat in pectore, in quo ſcribebatur manifeſtatio, & veritas: quia in pectore Pontificis manifeſta debet eſſe cognitio veritatis.* §. 1. *Hinc etiam veſtes h, quibus arca portabatur, jugiter annulis inſerti, ut cum arca eſſet portanda, nulla fieret mora de intromittendis veſtibus: quia prædicatores, per quos Eccleſia circumfertur, ſacris literis ſemper debent inſiſtere, ut tunc quærant diſcere, cum ex officio alios debeant docere.* §. 2. *Hinc etiam David i prius ex gratia Spiritus Sancti donum ſcientiæ percepit, & poſtea adminiſtrationem regni aſſecutus eſt.* §. 3. *Salomon k quoque non divitias, non longa tempora hujus vitæ, ſed ſapientiam a Deo petiit, & impetravit.* §. 4. *Hinc etiam Dominus prius poſuit verba ſua in ore Prophetæ, & poſtea conſtituit eum ſuper gentes, & regna, dicens ad Hieremiam l:* Ecce, dedi verba mea in ore tuo, ecce, conſtitui te hodie ſuper gentes, & ſuper regna. § 5. *Hinc etiam Malachias m ait:* Labia Sacerdotis cuſtodient ſcientiam, & legem requirent de ore ejus, quia Angelus Domini exercituum eſt. §. 6. *Hinc etiam Salvator n noſter prius in medio doctorum ſedit, audiens illos, & interrogans, & poſtea prædicare cœpit: quia prius quiſque diſcere, & poſtea prædicandi officium uſurpare debet.* §. 7. *Hinc etiam Salomon prius o ait,* tempus tacendi, *& poſtea:* tempus loquendi, *quia veritas prius tacendo diſcitur, & poſtea loquendo prædicatur.* §. 8. *Hinc idem Dominus ait p:* Qui audit, dicat, veni. §. 9. *Hinc etiam prius Apoſtolos docuit, deinde eos ad prædicandum miſit, dicens q:* Eſtote ergo prudentes, ſicut ſerpentes, & ſimplices, ſicut columbæ. *Sic etiam poſt Reſurrectionem prius illis ſenſum aperuit, & Scripturas explanavit, & poſtea dixit r eis:* Euntes in mundum univerſum, &c. *Unde, cum s de quinque panibus quinque millia hominum vellet reficere, prius panes accipiens fregit, & poſtea diſcipulis dedit, & per eos demum turbis appoſuit: quia Sacramenta Legis, & Prophetarum prius diſſerendo expoſuit, & poſtea eorum ſcientiam diſcipulis dedit, & per eos tandem illam fidelibus diſpenſavit.* §. 10. *Hinc & Petrus, cum rectoribus Eccleſiæ ſcriberet, ait t:* Parati eſſe debetis reddere rationem omni poſcenti vos ſatisfactionem de ea fide, & ſpe, quæ in vobis eſt. §. 11. *Hinc etiam Paulus u ſcribens ad Timotheum ait.* Attende lectioni, exhortationi, & doctrinæ. §. 12. *Ex quibus omnibus liquido colligitur, quod non ſufficit Prælatis bona converſatio, & morum honeſtas, niſi addatur ſcientia doctrinæ.* §. 13. *Unde Sacerdotes x ingreſſuri tabernaculum, prius lavabantur in labro æneo, quod fecerat Moyſes ex ſpeculis mulierum.* §. 14. *Hinc etiam in Canticis Canticorum y oculi, per quos Prælati Eccleſiæ intelliguntur, aſſimilantur columbis, quæ reſident juxta fluenta pleniſſima.*

C. III. *Sacerdotis eſt legis ſcientiam habere, non bellis, ſed orationibus vacare.*

Hinc etiam Hieronymus *a in Levit.*
[imo Origenes ann. 217. *Alexandriæ.*]

z Levit. 8.
a Exod. 17.
b al. demiſerit.

SI quis vult Pontifex non tam vocabulo eſſe, quam merito, imitetur Moyſen, imitetur Aaron. Quid enim dicitur *z* de eis? quod non diſcedunt de tabernaculo Domini. Erat ergo Moyſes indeſinenter in tabernaculo Domini. Quod autem opus ejus erat? ut aut a Deo aliquid diſceret, aut ipſe populum doceret. Hæc duo ſunt Pontificis opera, ut aut a Deo diſcat legendo Scripturas divinas, & ſæpius meditando; aut populum doceat. Sed illa doceat, quæ a Deo ipſe didicerit, non ex proprio corde, vel humano ſenſu, ſed quæ Spiritus Sanctus docet. §. 1. Eſt & aliud opus, quod facit Moyſes: ad bella non vadit, non pugnat contra inimicos. Sed quid *a* facit? orat, & donec ille orat, vincit populus ejus: ſi relaxaverit, & demiſerit *b* manus, populus ejus vincitur, & fugatur. Oret ergo & Sacerdos Eccleſiæ indeſinenter, ut vincat populus, qui ſub ipſo eſt, hoſtes inviſibiles Amalechitas, qui ſunt dæmones impugnantes eos, qui volunt pie vivere in Chriſto.

¶ Corr. Rom. *a* Hieronymus] *Citatur ex B. Hieronymo, & extat in Homilia 6. Origenis in Leviticum: quas quidem Homilias cum aliis multis B. Hieronymus Latinas fecit, ſed ita, ut nova quæque detruncarit, utilia tranſtulerit. Quod ipſemet ad Theophilum epiſt. 62. ad Vigilantium epiſt. 75. & in Prologo lib. 2. in Michæam profeſſus eſt. Ac frequenter Gratianus ea, quæ ſunt Origenis, Hieronymi nomine citat, vel quia præcipua Eccleſiæ doctoris auctoritas majus pondus habet, vel quia Hieronymus ea, quæ dictum eſt, modo illa vertendo, pene ſua fecerat.*

Part. I.

EPISCOPI, ET ECCLESIASTICI LITERAS *a* SÆCULARES SCIANT AD NECESSITATEM.

DISTINCTIO XXXVII.

1 SEd *quæritur, an ſæcularibus literis oporteat eos eſſe eruditos? De his ita ſcribitur in* Concilio Carthagin. IV. *cap.* 16. [*ann.* 398. *in Africa.*]

C. I. *Libros Gentilium non legat Epiſcopus.*

a Anſel. lib. 7. *cap.* 202. *Burch. lib.* 1. *c.* 95. *Ivo part.* 4. *cap.* 160. *& part.* 5. *c.* 197. *Pann. l.* 2. *c.* 130. *Polyc. l.* 4. *tit.* 7.

EPiſcopus *a* Gentilium libros non legat: hæreticorum autem, pro neceſſitate, aut tempore.

C. II. *Reprehenduntur Sacerdotes, qui omiſſis Evangeliis Comœdias legunt.*

Item Hieronymus *ad Damaſum Papam de filio prodigo, epiſt.* 146.
[*circ. ann.* 378. *a Palæſtina in Italiam.*]

b Ivo part. 4. *c.* 162. *Pann. l.* 2. *c.* 131.
c al. tenere in manibus.

SAcerdotes *b* Dei omiſſis Evangeliis, & Prophetis, videmus Comœdias legere, amatoria Bucolicorum verſuum verba canere, Virgilium tenere *c*, & id, quod in pueris neceſſitatis eſt, crimen in ſe facere voluptatis.

C. III. *In vanitate & obſcuritate ſenſus ambulant, qui ſæcularibus diſciplinis occupantur.*

Idem *ad cap.* 4. *epiſt. ad Epheſios, lib.* 2. *comment.*
[*ann.* 386. *in Palæſtina.*]

d Epheſ. 4.
e al. abyſſi quandam immanem demergit.
f al. tantam.

NOnne vobis videtur in *d* vanitate ſenſus, & obſcuritate mentis ingredi, qui diebus ac noctibus in Dialectica arte torquetur? qui Phyſicus perſcrutator oculos trans cœlum levat, & ultra profundum terrarum, & abyſſi *e*, in quoddam inane demergitur? qui Jambum ferit *a*? qui tantam *f* metrorum ſylvam in ſuo ſtudioſus corde diſtinguit, & congerit? & (ut ad alteram partem tranſeam) qui divitias per fas, & nefas quærit? qui adulatur Regibus, hæreditates captat alienas, & opes congregat, quas in momento, cui ſit relicturus, ignorat?

¶ Corr. Rom. *a* Ferit] *Antea legebatur,* Jambum fervet. *In originali autem impreſſo eſt* Jambum ſtruit. *Emendatum vero eſt ex antiquo Gratiani exemplari, nam Terentianus de Jambo ſic ſcribit:*

Jambus ipſe ſex enim locis manet,
Et inde nomen inditum eſt ſenario;
Sed ter feritur, hinc trimetrus dicitur,
Scandendo binos quod pedes conjungimus.

Ac de iiſdem ſenariis Iſidorus lib. 1. *Etymolog. cap.* 38. *ait:* hos Græci, quia geminos feriunt, trimetros dicunt.

C. IV. *Qui Scripturas ſacras male intelligit, vel ſæculari ſapientia abutitur, vino inebriatur, & ſicera.*

Idem Hieronymus *lib.* 9. *ad cap.* 28. *Iſaiæ.*
[*ann.* 406. *in Palæſtina.*]

g al. tendicula.
h Hier. l. 5. *ad c.* 29. *Jer.*
i Hier. l. 6. *comment. ad c.* 31. *Jer.*

VIno inebriantur, quando Scripturas ſanctas male intelligunt, atque pervertunt: ſicera, quando ſæculari abutuntur ſapientia, & Dialecticorum tendiculis, quæ non tam vincula *g* ſunt appellanda, quam phantaſmata, id eſt, umbræ quædam & imagines, quæ cito pereunt, atque ſolvuntur. *Idem.* §. 1. Secundum *h* tropologiam Pſeudoprophetas eos debemus accipere, qui aliter Scripturarum verba accipiunt, quam Spiritus Sanctus ſonat; & Divinos eos, qui conjectura mentis ſuæ incerta futurorum quaſi vera pronuntiant, abſque divinorum auctoritate verborum. *Idem.* §. 2. Quicunque *i* Scripturas non ita intelligit, ut rei veritas habet, uvam acerbam comedit.

C. V. *Reprehenduntur Epiſcopi, qui filios ſuos ſæcularibus erudiunt literis.*

Idem *lib.* 3. *ad cap.* 6. *epiſt. ad Epheſ.*
[*ann.* 386. *in Palæſtina.*]

k Ivo p. 4. *c.* 166.
l 1. *Reg.* 2. *&* 4.

LEgant *k* Epiſcopi, atque Presbyteri, qui filios ſuos ſæcularibus literis erudiunt, & faciunt illos Comœdias legere, & Mimorum turpia ſcripta cantare, de Eccleſiaſticis forſitan ſumptibus eruditos. Et quod in corbonam pro peccato virgo, vel vidua, vel totam ſubſtantiam ſuam effundens quilibet pauper obtulerat, hoc in Calendariam ſtrenam, & Saturnalitiam ſportulam, & Minervale munus Grammaticus, & Orator, aut in ſumptus domeſticos, templi ſtipes, aut in ſordida ſcorta convertit. Heli *l* Sacerdos ipſe ſanctus fuit: ſed quia filios ſuos non erudivit in omni diſciplina & correctione, ſupinus cecidit, & mortuus eſt.

G C. VI.

C. VI. PALEA.

Item ex reſponſione Hadriani m Papæ ad Carolum, cap. 49. [*ann. 794. Romæ in Galliam.*]

m *Ivo p. 4. c. 229.* n *al. venenorum.*

OMnem m vim venenorum n ſuorum in Dialectica diſputatione conſtituunt hæretici, quæ, Philoſophorum ſententia, definitur non adſtruendi vim habere, ſed ſtudium deſtruendi. Sed non in Dialectica complacuit Deo ſalvum facere populum ſuum. Regnum enim Dei in ſimplicitate fidei eſt, non in contentione ſermonis.

¶ Corr. Rom. *m* Hadriani] *Hoc caput antea tribuebatur Urbano. Sed eſt in ſcripto Hadriani de imaginibus ad Carolum Magnum, c. 49. & inde emendatum eſt. Eadem vero habentur apud B. Ambroſium lib. 1. de fide ad Gratianum Imper. cap. 3.*

C. VII. *B. Hieronymus ab Angelo verberatur, quia Ciceronis libros legebat.*

Item Rabanus de preſſuris Eccleſiaſticis. (*c. c. ann. 847. in Germania.*)

o *Ex Hieron. ad Euſtochium de cuſtod. virg. Ivo p. 4. c. 154. Pann. l. 2. c. 130.*
p *Luc. 15.*

LEgimus o de B. Hieronymo, quod cum libros legeret Ciceronis, ab Angelo eſt correptus, eo quod vir Chriſtianus Paganorum figmentis intenderet.

Gratian. *Hinc etiam filius ille prodigus in Evangelio p reprehenditur, quia de ſiliquis, quas porci manducabant, ventrem ſuum replere cupiebat. §. 1. Hinc etiam Origenes α cyniphes & ranas, quibus Ægyptii ſunt percuſſi, vanam Dialecticorum garrulitatem, & ſophiſtica argumenta intelligit. Ex quibus omnibus colligitur, quod non eſt ab Eccleſiaſticis ſecularium literarum quærenda peritia. §. 2. Sed contra legitur, quod*

q *Act. 7.*
r *Dan. 1.*
s *Exod. 3. & 11.*

Moyſes q & Daniel r omni ſcientia Ægyptiorum & Chaldæorum eruditi fuerunt. Legitur s etiam, quod præcepit Dominus filiis Iſrael, ut expoliarent Ægyptios auro, & argento, moraliter inſtruens, ut ſive aurum ſapientiæ, ſive argentum eloquentiæ apud Poetas invenerimus, in uſum ſalutiferæ eruditionis vertamus. §. 3. In Levitico t etiam

t *Levit. 2.*

primitias β mellis, id eſt dulcedinem humanæ eloquentiæ, Domino jubemur offerre. §. 4. Magi u quoque tria munera

u *Matt. 2. Rab. ad hunc locum Matt.*

obtulerunt Domino, in quibus nonnulli tres partes Philoſophiæ volunt intelligi. §. 5. Denique (ut in expoſitione Pſalterii γ Caſſiodorus teſtatur) omnis ſplendor Rhetoricæ eloquentiæ, omnis modus Poeticæ locutionis, qualibet varietas decoræ pronuntiationis a divinis Scripturis ſumpſit exordium. §. 6. Hinc

x *cap. 2.*

& Ambroſius δ ait ſuper epiſt. Coloſſenſium x: Omnis ratio ſcientiæ ſupernæ, vel terrenæ creaturæ in eo eſt, qui eſt caput earum, & auctor: ut qui hunc novit, nihil ultra quæſat, quia hic eſt perfecta virtus, & ſapientia; quicquid alibi quæritur, hic perfecte invenitur. In Daniele, & Salomone oſtendit in fidelibus ſe totius auctorum ſapientiæ. Quod infideles non putant, quia non legunt in Evangeliis, & Prophetis Aſtrologiam, Geometriam, & alia hujuſmodi: quæ ideo deſpecta ſunt a noſtris, quia nihil valent ad ſalutem, ſed mittunt in errorem, & dum hiis ſtudent, curam animæ non habent. Qui vero Chriſtum novit, theſaurum ſapientiæ, & ſcientiæ invenit: quia id novit, quod utile eſt.

¶ Corr. Rom. α Origenes] *In Homil. 4. ad cap. 7 Exodi, ranas quidem comparat Poetis; cyniphes autem Dialecticis.*

β Primitias] *Levitici c. 2. prohibetur fermentum, ac mel adoleri in ſacrificio Domini, primitiæ tamen eorum jubentur offerri, ſed non ſuper altare imponi. Ubi in gloſſa ordinaria mel exponitur Gentilis eloquentia, ab Iſychio autem Paganorum doctrina, quæ primitiæ ad imitationem B. Apoſtoli Pauli poſſunt Deo offerri.*

γ Caſſiodorus] *In prologo Pſalterii c. 15. & ſequenti, multis verbis Caſſiodorus divinæ Scripturæ eloquentiam explicat, & commendat. Sed quæ affert in principio explanationis Pſal. 6. valde videntur hic, quæ nunc referuntur, convenire.*

δ Ambroſius] *Ex B. Ambroſii principio expoſitionis c. 2. epiſt. ad Coloſſ. hæc ſummatim collecta ſunt, referunturq; in gloſſa ordinaria, & ab Anſelmo ad idem caput ferendum, cujus Anſelmi verbis Gratiani verba magnopere ſunt ſimilia.*

C. VIII. *Non prohibeantur Clerici ſeculares literas legere.*

Hinc etiam Beda lib. 2. Regum c. 9. in Samuelis allegoricis expoſitionibus. (*circ. ann. 720. in Anglia.*)

y *Ivo p. 4. c. 85. Pannor. 2. c. 193.*
z *al. quibus ubilibet inventa utilia.*

TUrbat y acumen legentium, & deficere cogit, qui eos a legendis ſecularibus literis omnimodo æſtimat prohibendos: in quibus z ſi qua inventa ſunt utilia, quaſi ſua ſumere licet. Alioquin nec Moyſes, & Daniel ſapientia, vel literis Ægyptiorum paterentur erudiri, quorum tamen ſuperſtitiones ſimul & delicias horrebant. Nec ipſe Magiſter gentium aliquot verſus Poetarum ſuis vel ſcriptis indidiſſes, vel dictis.

a p. Gratian. *Cur ergo legi prohibentur, quæ tam rationabiliter legenda probantur? Sed ſeculares literas quidam legunt ad voluptatem, Poetarum figmentis, & verborum ornatu delectati: quidam vero ad eruditionem eas addiſcunt, ut errores Gentilium legendo deteſtentur, & utilia, quæ in eis invenerint, ad uſum ſacræ eruditionis devote convertant. Tales laudabiliter ſeculares literas addiſcunt. Unde B. Gregorius a quendam Epiſcopum non reprehendit, quia eas didicerat, ſed quia*

a *l. 9. reg. ep. 48. infr. 86. diſt. c. cum multa.*

contra Epiſcopale officium pro lectione Evangelica Grammaticam populo exponebat.

C. IX. *Seculares literæ legendæ ſunt, ne ignorentur.*

Hinc etiam Ambroſius ſcribit ſuper Lucam, in explanatione Proœmii. (*circ. ann. 390. Mediolani.*)

LEgimus b aliqua, ne negligantur α: legimus, ne ignoremus: legimus, non ut teneamus, ſed ut repudiemus. b *Pan. l. 2. c. 134.*

¶ Corr. Rom. α Negligantur) *Sic etiam in Pannormia, ſed in originali, & in uno Gratiani manuſcr.* ne legantur. *Ibi enim agitur de Pſeudoevangeliis. Sed non eſt mutatum ob Gloſſam.*

C. X. *Grammatica legenda eſt, ut per eam ſacra Scriptura intelligatur.*

Item Hieronymus ad cap. 1. epiſtolæ ad Titum. [*circ. ann. 386. in Palæſtina.*]

SI c quis artem Grammaticam noverit, vel Dialecticam, ut rationem recte loquendi habeat, & inter falſa & vera judicet, non improbamus α. §. 1. Geometria quoque, & Arithmetica, & Muſica habent in ſua ſcientia veritatem. ſed non eſt ſcientia illa, ſcientia pietatis. Scientia pietatis eſt, noſſe Legem, intelligere Prophetas, Evangelio credere, Apoſtolos non ignorare. §. 2. Grammaticorum β autem d doctrina etiam poteſt proficere ad vitam, dum fuerit in meliores uſus aſſumpta. c *Pan. l. 2. c. 135.* d *Ivo p. 4. c. 167. Pann. l. 2. c. 136.*

¶ Corr. Rom. α Non improbamus] *Abſunt iſtæ duæ voces ab originali. Exponens enim B. Hieronymus verba illa in principio epiſtolæ ad Titum.* Et cognitionem veritatis, quæ eſt juxta pietatem, *ita ſcripſit:* Eſt plane veritas, quæ non habet pietatem. & ſi quis Grammaticam, &c.

β Grammaticorum] *Hæc non ſunt B. Hieronymi, ſed Iſidori lib. 3. de ſummo bono, c. 13. ex quo citat Ivo.*

C. XI. *Exemplo Danielis probatur, non eſſe peccatum, ſecularibus literis erudiri.*

Item Hieronymus in cap. 1. Danielis. (*circ. ann. 404. in Palæſtina.*)

QUi e de menſa Regis, & de vino potus ejus nolunt f comedere, ne polluantur; utique ſi ipſam ſapientiam, atque doctrinam Babyloniorum ſcirent eſſe peccatum, nunquam acquieſcerent diſcere, quod non licebat. Diſcunt autem, non ut ſequantur, ſed ut judicent, atque convincant: quomodo ſi quiſpiam adverſus Mathematicos velit ſcribere imperitus mathematis, riſui pateat: & adverſus Philoſophos diſputans, ſi ignoret dogmata Philoſophorum. Diſcant ergo ea mente doctrinam Chaldæorum, qua & Moyſes g omnem ſapientiam Ægyptiorum didicerat. *Idem h.* §. 1. Si quando cogimur literarum ſecularium recordari, & aliqua ex his diſcere, quæ olim omiſimus, non noſtræ eſt voluntatis, ſed, ut ita dicam, graviſſimæ neceſſitatis, ut probemus ea, quæ a ſanctis Prophetis ante ſecula multa prædicta ſunt, tam Græcorum, quam Latinorum, & aliarum gentium literis contineri. e *Polyc. l. 4. t. 7.* f *non volo] orig. & Polyc. & ſic deinceps.* g *Act. 7.* h *Hieronym. in prolog. in Dan.*

C. XII. *Magiſtros, & Doctores Epiſcopi congruis locis conſtituant.*

Item ex Synodo Eugenii α Papæ II. (*ann. 826. Romæ.*)

DE i quibuſdam locis ad nos refertur, neque magiſtros, neque curam inveniri pro ſtudio literarum. Idcirco ab univerſis Epiſcopis, ſubjectis plebibus, & aliis locis, in quibus neceſſitas occurrerit, omnino cura, & diligentia adhibeatur, ut Magiſtri, & Doctores conſtituantur, qui ſtudia literarum, liberaliumque artium dogmata aſſidue doceant: quia in his maxime divina manifeſtantur, atque declarantur mandata. i *Ivo p. 4. c. 214. Anſel. l. 7. c. 2. Polyc. l. 4. tit. 32.*

¶ Corr. Rom. α Eugenii] *Apud Anſelmum citatur ex Synodo habita Romæ in conſiſt. Lateran. a Beato. In Polycarpo eodem modo, & additur nomen Eugenii: ex quo etiam citat Ivo. Inventum vero eſt in Synodo Eugenii Papæ II. & in Synodo Leonis IV. quarum Synodorum, ut alibi dictum eſt, exemplaria ſunt in Vaticana Bibliotheca. In indice etiam Synodi a Gregorio VII. Romæ habitæ, talis cujuſdam capitis hæc ponitur ſumma,* ut omnes Epiſcopi artes literarum in ſuis Eccleſiis doceri faciant.

C. XIII. *Auctoritatibus Gentilium eorum vanitas revincitur atque convincitur.*

Item Auguſtinus contra Fauſtum Manichæum, lib. 13. cap. 15. k [*ann. 392. in Africa.*] k *Sed ibi fuſius.*

SI quid veri de Deo Sibylla, vel Orpheus, aliive Gentium Vates, aut Philoſophi prædixiſſe perhibentur, valet quidem aliquid ad Paganorum vanitatem revincendam, non tamen ad iſtorum auctoritatem amplectendam. Quantum l enim diſtat de Chriſti adventu inter prædicationem Angelorum, & confeſſionem dæmoniorum, tantum inter auctoritatem Prophetarum, & curioſitatem ſacrilegorum. l *ibid. infra.*

C. XIV.

Digitized by Google

C. XIV. *Ad intelligentiam ſacrarum Scripturarum ſecularium peritia neceſſaria oſtenditur.*

Item Clemens Papa I. *epiſt.* 5. *ad ſuos diſcipulos.*
[circ. ann. 68. *vel* 95. *Roma Hieroſolymam.*]

3 RElatum eſt nobis, quod quidam in veſtris partibus commorantes, adverſantur ſanis *m* doctrinis: & prout eis videtur, non ſecundum traditionem patrum, ſed juxta ſenſum ſuum, docere videntur. Multa enim quidam, ut audivimus, veſtrarum partium ingenioſi *n* homines, ex his, quæ legunt, veriſimilitudines capiunt. Et ideo diligenter obſervandum eſt, ut lex Dei, cum legitur, non ſecundum propriam ingenii intelligentiam legatur, vel doceatur. Sunt enim multa verba in Scripturis divinis, quæ poſſunt trahi ad eum ſenſum, quem ſibi unuſquiſque ſponte præſumpſit: ſed fieri non oportet. Non enim ſenſum *o*, quem extrinſecus adulteratis, alienum, & extraneum debetis quærere, aut quoquo modo ipſum Scripturarum auctoritate confirmare, ſed ex ipſis Scripturis ſenſum capere veritatis. Et ideo oportet ab eo intelligentiam diſcere Scripturarum, qui eam a Majoribus ſecundum veritatem ſibi traditam ſervavit, ut ipſe poſſit ea, quæ recte ſuſcepit, competenter aſſerere. Cum enim ex divinis Scripturis integram quis, & firmam regulam veritatis ſuſceperit, abſurdum non erit, ſi aliquid etiam ex eruditione communi, ac liberalibus ſtudiis, quæ forte in pueritia attigit, ad aſſertionem veri dogmatis conferat: ita tamen, ut ubi vera didicerit, falſa, & ſimulata declinet.

m al. ſanis.
n ſecundum ingenium hominum orig.
o al. ſenſum extrinſecus alienum.

C. XV. *Quare prohibentur Chriſtiani Poetica figmenta legere.*

Item Iſidorus *in lib.* 3. *ſententiarum de ſummo bono, cap.* 13. [c. ann. 625. in *Hiſpania.*]

4 IDeo *p* prohibetur Chriſtianis figmenta legere Poetarum, quia per oblectamenta inanium fabularum mentem excitant ad incentiva libidinum. Non enim ſolum thura offerendo dæmonibus immolatur, ſed etiam eorum dicta libentius capiendo.

§ part. Gratian. *Ut itaque ex præmiſſis apparet, imperitia q Sacerdotibus ſemper eſſe debet adverſa: quia cum per ignorantiam cæcati r aliis ducatum præſtare cœperint, ambo in foveam cadunt: unde dicitur in Pſalm.* s: Obſcurentur oculi eorum, ne videant; & dorſum eorum ſemper incurva. *Cum enim obſcurantur illi, qui præeunt, ad ferenda onera peccatorum facile ſequentes inclinantur. Elaborandum eſt itaque Sacerdotibus, ut ignorantiam a ſe quaſi quamdam peſtem abjiciant. Licet enim ſervus t neſciens voluntatem domini ſui, & non faciens, dicatur vapulare paucis, non tamen hoc de omnibus generaliter intelligitur. Ait enim Apoſtolus* u: Qui ignorat, ignorabitur. *Quod de eo intelligendum eſt* x, qui noluit intelligere, ut bene ageret.

p Ivo p.4. c.167. Pano. l.2. c.137.
q ex Greg. in l.1. paſtor. cap. 1.
r Matth. 15.
s Pſalm. 68.
t Luc. 12.
u 1. Corint. 14.
x Pſal. 35.

C. XVI. *Unde Auguſtinus ait in libro Quæſt. Veteris, ac Novi Teſtamenti, quæſt. 67.*

[forte c. ann. 389. in *Africa.*]

NOn omnis ignorans immunis eſt a pœna. Ille enim ignorans poteſt excuſari a pœna, qui, a quo diſceret, non invenit. Illis autem hoc ignoſci petit, qui, habentes a quo diſcerent, operam non dederunt. Hujuſmodi non licet ignorare: accipient ergo veniam, ſi convertantur.

Corr. Rom. § *Caput hoc in pleriſque vetuſtis Gratiani exemplaribus conjunctum eſt ſuperiori. Eſt autem reſponſio ad quæſtionem, quam præmiſit B. Auguſtinus his verbis:* Quid eſt, quod in cruce poſitus Salvator *y* ait? *Pater ignoſce illis, non enim ſciunt, quid faciunt.* Si enim neſciunt, quid eſt, quod ignoſcitur, maxime cum dicat *z* Rex Abimelech ad Deum: *Numquid gentem ignorantem perdes?* Non omnis ignorans immunis eſt, &c. *In extremo autem addita ſunt nonnulla ex ipſo B. Auguſtino, quo ſententia ſit integrior.*

y Luc. 23.
z Gen. 20.

EPISCOPI, ET ECCLESIASTICI SACRAS LITERAS SCIANT.

DISTINCTIO XXXVIII.

CUm itaque voluntaria ignorantia omnibus noxia ſit, *Sacerdotibus eſt periculoſa.*

C. I. *Sacerdotibus maxime ignorantia vitanda eſt.*

Unde in Concilio Tolet. IV. *cap.* 24. *legitur.*
[ann. 633. in *Hiſpania.*]

IGnorantia *a* mater cunctorum errorum, maxime in Sacerdotibus Dei vitanda eſt, qui docendi officium in populis ſuſceperunt. Sacerdotes enim legere ſanctas Scripturas frequenter admonet Paulus Apoſtolus, dicens ad Timotheum *b*: *Attende lectioni, exhortationi, & doctrinæ*; &: *c* *ſemper permane in his.* Sciant igitur Sacerdotes Scripturas ſanctas, & Canones *d*, ut omne opus eorum in prædicatione, & doctrina conſiſtat: atque ædificent cunctos, tam fidei ſcientia, quam operum diſciplina.

a Burch. lib.1. c.110. Ivo par.3. c.102. Anſ. l.7. c.144.
b 1. Timoth. 4.
c Ibid. inferius.
d Conc. Aurel. 4. c. 2.

C. II. *Officialem libellum ab Epiſcopo accipiant Presbyteri, cum ordinantur.*

Item ex eodem Toletan. IV. *c.* 25.
[ann. 633. *ibid.*]

QUando *e* Presbyteri in Parochiis ordinantur, libellum officialem a ſuo Sacerdote accipiant, ut ad Eccleſias ſibi deputatas inſtructi ſuccedant; ne per ignorantiam etiam in ipſis divinis ſacramentis Chriſtum offendant. Cum vero ad Litanias, vel ad Concilium venerint, rationem Epiſcopo ſuo reddant, qualiter ſuſceptum officium celebrent, vel baptizent.

e Burch. lib. 2. cap. 57. Anſ. l. 7. c. 113. Ivo p. 3. c. 129. Pano. l. 3. c. 23.

C. III. *Inſcitia Sacerdotum nec excuſatione digna eſt, nec venia.*

Item Leo I. *Epiſcopus ad Clerum, & plebem Conſtantinopolitanæ urbis, epiſt.* 82.
[ann. 449. *Roma Conſtantinopolim.*]

SI *f* in Laicis vix tolerabilis videtur inſcitia; quanto magis in iis, qui præſunt, nec excuſatione digna eſt, nec venia?

f Anſ. l.7. c.119. Polyc. l. 4. t. 4.

C. IV. *Canones non licet Sacerdotibus ignorare.*

Item Cæleſtinus *univerſis Epiſcopis per Apuliam, & Calabriam conſtitutis, epiſt.* 3.
[ann. 429. *Roma in Apuliam &c.*]

NUlli *g* Sacerdotum liceat canones *h* ignorare, nec quicquam facere, quod Patrum poſſit regulis obviare. Quæ enim a nobis res digne *i* ſervabitur, ſi Decretalium norma conſtitutorum, pro aliquorum libitu, licentia populis permiſſa, frangatur?

g Burch. lib.2. c. 160. Ivo p. 6. c. 231. Anſ. l. 7. c. 108. Polyc. l. 4. tit. 4.
h al. ſuos canones.
i al. digne.

C. V. *Quæ ſint Sacerdotibus neceſſaria ad diſcendum.*

Item ex dictis Auguſtini.
[imo Bedæ circ. ann. 700. *in Anglia.*]

QUæ *k* ipſis Sacerdotibus neceſſaria ſunt ad diſcendum, id eſt, liber Sacramentorum, Lectionarius, Antiphonarius, Baptiſterium, Computus, Canon pœnitentialis, Pſalterium, Homiliæ per circulum anni in Dominicis diebus, & ſingulis feſtivitatibus aptæ. Ex quibus omnibus ſi unum defuerit, Sacerdotis nomen vix in eo conſtabit: quia valde periculoſæ ſunt Evangelicæ minæ, quibus dicitur *l*: *Si cæcus cæco ducatum præſtet, ambo in foveam cadunt.*

§ Corr. Rom. *Cæteri etiam Collectores Auguſtinum citant. Fere autem omnia hæc habentur in pœnitentiali Bedæ, & in libro de officiis Eccleſiaſticis, & alibi.*

k Burch. l. 2. & lib. 19. cap. 8. Anſel. l.7. c.109. Polyc. l.4. tit. 32. Ivo p. 6. cap. 82. Pano. l. 3. c. 24.
l Matth. 15.

C. VI. *Quæ oporteat m ſcire eum, qui Epiſcopus eſt ordinandus.*

Item ex VII. Synodo, *cap.* 2.
[ann. 787. in *Bithynia.*]

m Mutatus eſt periodi ductus.

OMnes *n* pſallentes repromittimus Deo: *In o juſtificationibus tuis meditabor, non obliviſcar ſermones tuos.* Quod omnes quidem Chriſtianos obſervare ſaluberrimum eſt; ſed præcipue hos, qui hierarchicam conſecuti ſunt dignitatem. Unde definimus, omnem, qui ad Epiſcopatum provehendus eſt gradum, modis omnibus Pſalterium noſſe, ut ex hoc & omnis Clerus, qui ſub ipſo fuerit, ita moneatur, & imbuatur. Inquiratur autem diligenter a Metropolitano, ſi in prompto habeat legere ſcrutabiliter, & non tranſitorie tam ſacros canones & ſanctum Evangelium, quam divini Apoſtoli librum, & omnem divinam Scripturam; atque ſecundum mandata Dei converſari, & docere populum ſibi commiſſum. Subſtantia enim ſummi Sacerdotii noſtri ſunt eloquia divinitus tradita; id eſt, vera divinarum Scripturarum diſciplina, quemadmodum magnus perhibet Dionyſius *p*. Quod ſi diſceptaverit, & ita libenter facere, & docere minime ſpoponderit, nullatenus conſecretur. Ait enim prophetice *q* Deus: *Tu ſcientiam repuliſti, & ego repellam te, ne Sacerdotio fungaris mihi.*

n Ivo p.5. c.372.
o Pſal. 118.
p Cap. 1. Eccleſ. Hierarch.
q Oſeæ 4.

C. VII. *De eodem.*

Item ex Concilio Carthaginenſi III. *c.* 3.
[ann. 397. *in Africa.*]

PLacuit *r*, ut ordinandis a Epiſcopis, vel Clericis prius ab ordinatoribus ſuis decreta Conciliorum auribus eorum inculcentur; ne ſe aliquid contra ſtatuta Concilii feciſſe pœniteat *s*.

¶ Pith. c. *Placuit*] Poſſidonius *in vita Auguſt.* c. 8.
2. *Ordinandis*] V. C. *ordinatis.*

s al. pœniteant.]
al. efferant.

C. VIII. *Sacra Scripturæ inhærentes non obſcurantur iniquitate mundana.*

Item Zepherinus Papa, *epiſt. 1. ad Epiſcopos Siciliæ.* [ann. 198. *Roma in Siciliam.*]

SIcut ſtellas cœli non extinguit nox; ſic mentes fidelium, firmamento inhærentes ſanctæ Scripturæ, non obſcurat mundana iniquitas.

C. IX. *Ignorantia Scripturarum eſt ignorantia Chriſti.*

Item Hieronymus *ad Euſtochium in proœmio Comment. in Eſaiam.* [ann. 406. *in Palæſtina.*]

a 1. Cor. 1. SI juxta a Apoſtolum Paulum, Chriſtus Dei virtus eſt, Deique ſapientia, & qui neſcit Scripturas, neſcit Dei virtutem, ejuſque ſapientiam; ignoratio Scripturarum, ignoratio Chriſti eſt.

C. X. *A Domino ſciuntur, vel ignorantur, qui ea, quæ Dei ſunt, ſapiunt, vel ignorant.*

Item Gregorius *in Paſtorali, part. 1. cap. 1.* [ann. 590. *Romæ.*]

QUI ea, quæ Dei ſunt a, ſapiunt, a Domino ſapiuntur, & qui ea, quæ Dei ſunt, neſciunt, a Deo neſciuntur, Paulo t atteſtante, qui ait: *Si quis ignorat, ignorabitur.* Idem u. Quicunque ſtultus eſt in culpa, erit ſapiens in pœna.

t 1. Cor. 14.

u Lib. Moralium 13. c. 23. mutato verborum ordine.

¶ Corr. Rom. *a* Dei ſunt,] *In loco indicato legitur:* Qui ea, quæ ſunt Domini, neſciunt, a Domino neſciuntur, Paulo atteſtante &c.

C. XI. *Non qui aliquid neſcit, ſed qui putat ſe ſcire, quod neſcit, errare probatur.*

Item Auguſtinus *in Enchiridio ad Laurentium, cap. 17.* [circ. ann. 421. *in Africa.*]

x QUamvis y errare z, quanta poſſumus cura, cavendum ſit, non ſolum in majoribus, verum etiam in minoribus rebus, nec niſi rerum ignorantia poſſit errari; non tamen eſt conſequens, ut continuo erret, quiſquis aliquid neſcit, ſed quiſquis ſe exiſtimat ſcire, quod neſcit. Pro vero quippe approbat falſum, quod eſt erroris proprium. Veruntamen in qua re quiſque erret, intereſt plurimum. Nam in una eademque re, & neſcienti ſciens, & erranti non errans recta ratione præponitur. In diverſis autem rebus, id eſt, cum iſte ſcit alia, ille alia; & iſta utiliora, illa minus utilia, vel etiam noxia; quis non in his, quæ ille ſcit, ei præferat neſcientem? Sunt enim quædam, quæ neſcire, quam ſcire ſit melius.

x Sentent. l. 3. diſt. 38. c. illud.

y a. error, 9. p. c. cavendus,] orig.

§ 1. Gratian. *Sed licet per ignorantiam Grammaticæ artis aliquid vitioſum proferant Epiſcopi, vel Presbyteri, non tamen ideo a Scholaſticis ſunt deſpiciendi: quia morum vitia magis, quam verborum ſunt præcavenda.*

C. XII. *Non contemnant Scholaſtici Eccleſiaſticam ſimplicitatem.*

Unde Auguſt. *in lib. de Catechizandis rudibus, c. 9.* [circ. ann. 398. *in Africa.*]

z Ivo p. 6. c. 383. SEdulo z monendi ſunt Scholaſtici a, ut humilitate induti Chriſtiana, diſcant non contemnere, quos cognoverint morum vitia, quam verborum amplius devitare, & cordi caſto linguam exercitatam nec conferre audeant, quam etiam præferre conſueverant. *& infra.* His etiam maxime utile eſt noſſe, ita eſſe præponendas verbis ſententias, ut præponitur animus corpori. Ex quo fit, ut ita malle debeant veriores, quam diſertiores audire ſermones, ſicut malle debent prudentiores, quam formoſiores habere amicos. Noverint etiam, non eſſe vocem ad aures Dei, niſi animi affectum. Ita enim non irridebunt, ſi aliquos Antiſtites, & Miniſtros Eccleſiæ forte animadverterint, vel cum barbariſmis, & ſolœciſmis Deum invocare, vel eadem verba, quæ pronunciant, non intelligere, perturbateque diſtinguere: non quia iſta minime corrigenda ſunt, ut populus ad id, quod plane intelligit, dicat Amen; ſed quia a piis toleranda ſunt ab eis, qui didicerunt, ut ſono in foro, ſic voto in Eccleſia benedici. Itaque forenſis illa, nonnunquam forte bona dictio, nunquam tamen benedictio dici poteſt.

a tamen] orig.

¶ Corr. Rom. *a* Scholaſtici,] *Vox iſta abeſt ab originali. Sed in eo hæc præcedunt:* Sunt item quidam de Scholis uſitatiſſimis Grammaticorum, Oratorumque venientes, quos neque inter idiotas numerare audeas, neque inter illos doctiſſimos, quorum mens magnarum rerum eſt exercitata quæſtionibus. His ergo, qui loquendi arte cæteris hominibus excellere videntur, cum veniunt, ut Chriſtiani fiant, hoc amplius, quam illis illiteratis, impertire debemus], quod ſedulo admonendi ſunt, ut humilitate, &c.

C. XIII. *De eodem.*

Item Gregorius I. *ad Leandrum Epiſcopum Hiſpalenſem, in præfat. Moral. ad fin.* [ann. 590. *Roma in Hiſpaniam.*]

INdignum vehementer exiſtimo, ut verba cœleſtis oraculi reſtringam ſub regulis Donati.

¶ Corr. Rom. *Hoc & duo ſequentia capita abſunt a multis antiquis exemplaribus, neque gloſſam habent.*

C. XIV. PALEA.

Item Auguſtinus *de vera Religione cap. 49. & cap. 50.* [circ. ann. 390. *in Africa.*]

LOcutio divinarum Scripturarum ſecundum cujuſque linguæ proprietatem accipienda eſt. Habet enim omnis lingua ſua quædam propria genera locutionum, quæ cum in aliam linguam transferuntur, videntur abſurda.

C. XV. PALEA.

Item Hieronymus *ad Pammachium epiſtola* 52. *cujus initium eſt:* Chriſtiani interdum pudoris eſt. [circ. ann. 404. *in Palæſtina.*]

ECcleſiaſtica interpretatio, etiamſi habet eloquii venuſtatem, diſſimulare eam debet, & fugere b, ut non otioſis Philoſophorum ſcholis, paucisque diſcipulis, ſed univerſo loquatur hominum generi.

b al. *non fugere.*

C. XVI. *Propter opprobrium ſenectutis a parvulis, & a minimis non erubeſcat diſcere Epiſcopus.*

Item Clemens I. Papa *epiſt. 3.* [c. an. 88. vel 93. *Roma ad univerſos Epiſcopos.*]

NUllus Epiſcopus c propter opprobrium ſenectutis, vel nobilitatem generis a parvulis, vel minimis d eruditis, ſi quid forte eſt utilitatis, aut ſalutis, inquirere negligat. Qui enim rebelliter vivit, & diſcere, atque agere bona recuſat, magis Diaboli, quam Chriſti membrum eſſe oſtenditur: & potius infidelis, quam fidelis eſſe monſtratur.

c abeſt ab originali.

d al. *minus.*

EPISCOPI, ET ECCLESIASTICI NEGOTIA SECULARIA SCIANT.

DISTINCTIO XXXIX.

ECce plenarie monſtratum eſt, quod Sacerdotes oportet literarum tam ſacrarum, quam ſecularium eſſe peritos. *Nunc quæritur, an ſecularium negotiorum oporteat eos habere peritiam? Hanc Prælatis eſſe neceſſariam multis rationibus probatur. Debent namque Prælati ſubditis non ſolum ſpiritualia, ſed etiam carnalia ſubſidia miniſtrare, exemplo Chriſti, qui turbas ſequentes non ſolum verbo docebat, ſed etiam virtute ſanabat, & corporalibus alimentis reficiebat. Ut autem Prælati hæc omnia plene poſſint perficere, ſecularium negotiorum oportet eos habere ſolertiam, ut eorum cautela & Eccleſiæ ſerventur indemnes, & egenis neceſſaria pro ſuo modo miniſtrentur. Unde quidam in Epiſcopum electus, a Beato Gregorio pro ſua ſimplicitate repellitur, ne ejus occaſione res Eccleſiæ dilapidarentur.*

C. I. *Secularium negotiorum imperiti non ſunt in Epiſcopos ordinandi.*

Sic enim ſcribit Gregorius I. *Clero, & nobilibus Neap. lib. 8. epiſt. 40.* [ann. 600. *Roma in Campaniam.*]

PEtrus a Diaconus, quem a vobis electum aſſeritis, omnino [ut dicitur] ſimplex eſt: & noſtis, quia talis hoc tempore in regiminis debet arce conſtitui, qui non ſolum de ſalute animarum, verum etiam de extrinſeca ſubjectorum utilitate, & cautela ſciat eſſe ſollicitus.

a Anſel. lib. 6. cap. 13. Polyc. l. 2. tit. 3.

EPISCOPI, ET ECCLESIASTICI SINT ORNATI. INVARIOA.

DISTINCTIO XL.

a OPortet a quoque Epiſcopum eſſe ornatum, & hoſpitalem. *Ornamenta Epiſcopalia virtutes debent intelligi, quæ a Domino eis repromittuntur, cum dicitur:* Sacerdotes b ejus induam ſalutari. *Unde in Veteri c Teſtamento variis veſtibus ex præcepto Domini Sacerdotes ornati leguntur. quia multimodis virtutibus debet ſplendere vera Pontifices, ut gradus conferat decorem, quem ab eo non accepit. Non enim loca, ſed vita, & mores ſanctum faciunt Sacerdotem. Unde ex ſuſcepto officio non licentiam peccandi, ſed neceſſitatem bene vivendi ſe noverint aſſecutos.*

a 1. Tim. 3.

b Pſalm. 131.

c Exod. 28.

C. I.

Digitized by Google

C. I. *Officium Sacerdotii non confert, ſed adimit peccandi licentiam.*

Unde Symmachus Papa *ait*. [ann. 503. *Romæ*.]

d Polyc.l.3.tit.7.

NOn d nos Beatum Petrum (ſicut dicitis) a Domino cum ſedis privilegiis, vel ſucceſſores ejus, peccandi judicamus licentiam ſuſcepiſſe. Ille perennem meritorum dotem cum hæreditate innocentiæ miſit ad poſteros. Quod illi conceſſum eſt pro actuum luce, ad illos pertinet, quos par converſationis ſplendor illuminat. Quis enim ſanctum dubitet eſſe, quem apex tantæ dignitatis attollit? In quo ſi deſunt bona acquiſita per meritum, ſufficiunt, quæ a loci deceſſore præſtantur. Aut enim claros ad hæc faſtigia erigit, aut qui eriguntur, illuſtrat.

¶ Corr. Rom. *Caput hoc, quod citatur ex Symmacho, eſt in libro, quem pro Symmacho Ennodius Diaconus ſcripſit, ſuoque Symmachi nomine citatur, quod eum librum Symmachus, & univerſa quinta Synodus pro cauſa Symmachi habita, ſic approbaverint, ut parem ei cum Synodis, & Apoſtolicis decretis auctoritatem tribuerent.*

C. II. *Filii ſanctorum ſunt, qui exercent opera eorum.*
Item Hieronymus *ad Heliodorum epiſt. 1.*
[circ. ann. 361. *in Syria Chalcid. ex Italiam*.]

e Infra 2. q. 7. *c. non omnes*. Polyc. lib. 3. tit. 8. Burch. l. 1. c. 207. Ivo p. 5. c. 302.

NOn e eſt facile ſtare loco Pauli, & tenere gradum Petri, jam cum Chriſto regnantium: quia hinc a dicitur, non Sanctorum filii ſunt, qui tenent loca Sanctorum, ſed qui exercent opera eorum.

¶ Corr. Rom. a Quia hinc) *Hæc uſque ad finem non ſunt inventa apud B. Hieronymum, ex quo ſumta, aut in ejus dictis, citant etiam cæteri collectores.*

C. III. *Morum nobilitas, non loci, vel generis Sacerdotes notificet.*

Item Gregorius. [circ. ann. 595. *Romæ*.]

f Burch. lib. 1. c. 208. Ivo p. 5. cap. 300. Polyc. l. 3. tit. 7.

NOn, f qui præſumus, non ex locorum, vel generis dignitate, ſed morum nobilitate innoteſcere debemus, nec urbium claritate, ſed fidei puritate.

C. IV. *Non loca, vel ordines, ſed merita nos Deo jungunt.*

Item Gregorius I. *ad Anaſtaſium Presbyterum lib. 6. epiſt. 29. vel c. 177.*
[ann. 596. *Romæ in Iſauriam*.]

g Polyc. ibid.

NOn g loca, vel ordines Creatori noſtro nos proximos faciunt: ſed eis nos merita bona jungunt, aut mala disjungunt.

C. V. *Magnitudo peccati, vel dignitatis quemque fortiter dejicit.*

Item Joannes Chryſoſtomus, *id eſt, auctor operis imperfecti in Matthæum homilia 40. ad c. 21.*
[circ. ann. 400. *Conſtantinopoli*.]

2 HOmo Chriſtianus fortiter cadit in peccato propter duas cauſas: aut propter magnitudinem peccati, aut propter altitudinem dignitatis.

C. VI. *Damnatur Apoſtolicus, qui ſuæ, & fraternæ ſalutis eſt negligens.*

h al. geſtis.

Item ex dictis h Bonifacii *martyris.*
[circ. ann. 750. *in Germania*.]

i Ivo p. 5. c. 23.

3 SI i Papa ſuæ, & fraternæ ſalutis negligens deprehenditur, inutilis, & remiſſus in operibus ſuis, & inſuper a bono taciturnus, quod magis officit ſibi, & omnibus, nihilominus innumerabiles populos catervatim ſecum ducit primo mancipio gehennæ, cum ipſo plagis multis in æternum vapulaturus k. Hujus culpas iſtic redarguere præſumit mortalium nullus: quia cunctos ipſe judicaturus a nemine eſt judicandus, niſi deprehendatur a fide devius l: pro cujus perpetuo ſtatu univerſitas fidelium tanto inſtantius orat, quanto ſuam ſalutem poſt Deum ex illius incolumitate animadvertit propenſius pendere.

k al. vapulaturus.

¶ Corr. Rom. a Dictis Bonifacii] *Nauclerus Gen. 26. teſtatur hoc fuiſſe dictum Bonifacii Martyris. Verum Deuſdedit Presbyter Cardinalis tit. Apoſtolorum in Eudoxia tempore Victoris Papæ III. libros quatuor de rebus Eccleſiaſticis compoſuit, qui in Bibliotheca Vaticana ſervantur. Ex iis lib. 1. c. 231. ex geſtis (ſic habent etiam multi Gratiani codices, & Ivo) Bonifacii Martyris, & Archiepiſcopi Moguntini, ſedis Apoſtolicæ Legati, hæc ſanctiſſimi illius viri de Romano Pontifice, ac ſede Apoſtolica verba refert, in quibus eſt hoc caput: & quidem ex antecedentibus, & ſequentibus valde illuſtratur.* Sancta Romana Eccleſia privilegio ſpecialis auctoritatis divinitus, & humanitus caput omnium Eccleſiarum poſt Chriſtum Jeſum effecta, ſecundum Antiſtitis, vel Rectoris ſui qualitatem, & valetudinem efficit totius Chriſtianitatis membra, ut illius incolumitati ſua reſpondeant incolumitate, & congaudeant: & nihilominus ejus languoribus ſuo languore conſentiant: & ſicut ejus gloria juxta Apoſtolum l conglorificantur, ſic ejus dejectione dejiciuntur, ut illud Propheticum in eo præcipue compleri deprehendatur. *Omne m caput languidum, & omne cor mœrens: a planta pedis uſque ad verticem non eſt in eo ſanitas.* Et revera tanta ſenioretia apicem præteræ Apoſtolicæ ſedis omnes ſuſpiciunt, ut nonnullam ſanctorum canonum diſciplinam, & antiquam Chriſtianæ religionis inſtitutionem magis ab ore prædeceſſoris ejus, quam a ſacris paginis, & paternis traditionibus expetant: illius velle, illius nolle tantum explorant, ut ad ejus arbitrium ſuam converſationem & ipſi remittant, aut intendant. Quod ſi, ut ſummopere ſibi, & omnibus expedit, zelo domus Dei ſine intermiſſione tabeſcens, fidelis diſpenſator, & prudens exiſtens, Deo, & hominibus opere, & ſermone irreprehenſibilem ſeſe conſervare ſtuduerit, ut vere fatear, univerſum pene mundum ſecum attonitum, & ſollicitum poſt Deum currere facit, ex utroque ſexu populos diverſæ profeſſionis, conditionis, & ætatis catervatim Domino ſuo ſuper omnia bona ipſius conſtituendus ducit. Si vero ſuæ, & fraternæ ſalutis negligens deprehenditur, inutilis, & remiſſus in operibus ſuis, & inſuper a bono taciturnus (quod magis officit ſibi, & omnibus) nihilominus innumerabiles populos catervatim ſecum ducit, primo mancipio gehennæ cum ipſo plagis multis in æternum vapulaturus: cujus culpas iſtic redarguere præſumit mortalium nullus, quia cunctos ipſe judicaturus a nemine eſt judicandus, niſi forte deprehendatur a fide devius: pro cujus perpetuo ſtatu univerſitas fidelium tanto inſtantius orat, quanto ſuam ſalutem poſt Deum ex illius incolumitate animadvertunt propenſius pendere. Salvo enim divinæ omnipotentiæ myſterio, ut dignum eſt, loco ab ipſa ſecunda, illud B. Job n non incongrue aptari ſanctæ Romanæ Eccleſiæ poteſt: *Si deſtruxerit, nemo eſt, qui ædificet: & ſi incluſerit hominem, nullus eſt, qui aperiat ei: ſi continuerit aquas, omnia ſiccabuntur: & ſi emiſerit eas, ſubvertent terram.* Nec immerito: cum ipſa ſpecialius in Petro cœli, terræque retentat habenas. Hæc cum omnium fidelium in Chriſto ſpiritalis ſit mater, nemo debet renuere illius ſeriæ diſciplina, vel emendari cenſura, juxta illa proverbia o Salomonis: *Ne dimittas legem matris tuæ, liga eam in corde tuo jugiter, qui enim abjicit diſciplinam, infelix eſt: & ſtultus homo deſpicit matrem ſuam;* & rurſus p: *eſt maledictus a Deo, qui exaſperat matrem: & maledictio matris eradicat fundamenta*; illa utique, quæ arrogant q, diviſa a ſede illius, cui dictum eſt: Tu r es *Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam*, & ſapes arcuum concupiſcentiæ carnalis, ſeu humanæ præſumptionis probantur poſita: curſus rivi minime proſperatur, ſi a ſuo fonte dividatur.

l 2. Corinth. c. 1.
m Eſa. cap. 14.
n Job. cap. 12.
o Proverb. 1. 6. & 18.
p Eccleſiaſt. 3.
q fortaſſe, arroganter.
r Matth. 16.

¶ Palea. 1. *Niſi deprehendatur a fide devius*] Innocent. III. *Serm. 2. de Conſecrat. Pontif.* In tantum mihi fides neceſſaria eſt, ut cum de cæteris peccatis Deum judicem habeam, propter ſolum peccatum, quod in fidem committitur, poſſim ab Eccleſia judicari.

C. VII. *Non ordines, ſed vitæ merita nos Deo commendant.*

Item Auguſtinus *ad Valerium epiſt. 148.*
[ann. 391. *in Africa*.]

s Auſel. lib. 4. cap. 196. Ivo p. 8. c. 189.

4 ANte s omnia peto, ut cogitet religioſa prudentia tua, nihil eſſe in hac vita, & maxime hoc tempore facilius, & lætius, & hominibus acceptabilius Epiſcopi, aut Presbyteri, aut Diaconi officio, ſi perfunctorie, atque adulatorie res agatur: ſed nihil apud Deum miſerius, & triſtius, & damnabilius. §. 1. Item t nihil eſſe in hac vita, & maxime hoc tempore difficilius, laborioſius, & periculoſius Epiſcopi, aut Presbyteri, aut Diaconi officio: ſed apud Deum nihil beatius, ſi eo modo militetur, quo noſter Imperator jubet. Quis autem iſte ſit modus, nec a pueritia, nec ab adoleſcentia mea didici, & eo tempore, quo diſcere cœperam, vis mihi facta eſt merito peccatorum meorum, (nam quid aliud exiſtimem neſcio) ut ſecundus locus gubernaculorum mihi traderetur, qui remum tenere non noveram.

t Anſ. l. 6. c. 186.

C. VIII. *Corrumpitur, & ad terram Sacerdotium trahitur, niſi legaliter, & juſte ſervetur.*

Item Iſidorus. [circ. ann. 630. *in Hiſpania*.]

SIcut viri, & mulieris digna conjunctio unum facit matrimonium, & ſicut duorum copulatio unum perficit corpus: ita Clericatus, & Sacerdotium unum faciunt Presbyterum, & electio, & conſecratio unum faciunt Epiſcopum: quæ omnia unum efficiunt corpus: quod etiam corrumpitur, & ad terram trahitur, niſi legaliter ſervetur, niſi juſte vivendo laudetur.

C. IX. *Gratia, non locus ſolvat animam.*

Item Ambroſius *lib. de Paradiſo c. 4.*
[ann. 375. *Mediolani*.]

5 ILlud u autem animadverte, quia extra Paradiſum vir factus eſt, & mulier intra Paradiſum, ut advertas, quod non loci, non generis nobilitate, ſed virtute unuſquiſque gratiam ſibi comparat. Denique extra Paradiſum factus,

u Quo loci illud adverte) orig.

factus, hoc eſt, in inferiore loco, vir melior invenitur: & illa, quæ in meliore loco, hoc eſt, in Paradiſo facta eſt, inferior reperitur.

C. X. *De eodem.*

Item Gregorius a I. *lib.* 6. *reg. epiſt.* 5. *ſeu c.* 169. [*ann.* 596. *Romæ Conſtantinopolim.*]

x *al. Quamlibet.* QUlibet x occulta loca ſine gratia Dei animam ſalvare non poſſunt: quod aliquando in ipſis quoque conſpicimus actibus electorum. Nam Loth y in ipſa perverſa civitate fuit juſtus: in monte peccavit. Sed iſta cur
y *Gen.* 19.
dicimus, cum majora noverimus? Quid enim Paradiſo jucundius? quid cælo ſecurius? & tamen homo ex Paradiſo, & Angelus z de cælo peccando cecidit.

¶ Pivn. a. *Gregorius*] Gregorius Cyriaco Epiſcopo Conſtantinopol.

z. *Et Angelus &c.*] *Et peccando Angelus de cælo cecidit.*

C. XI. *De eodem.*

Idem. [*circ. ann.* 600. *Romæ.*]

z *Burch. lib.* c. 109. 206. *Ivo p.* 5. *c.* 320. ADam z priſtus homo pro peccato de Paradiſo ejectus eſt: hoc eſt, quia Dei nobilitatem a ſe dejecit, nobilitate loci privatus eſt.

Corr. Rom. ¶ *Primo libro B. Gregorii in Ezechielem, homil.* 9. *leguntur hæc verba, quæ nonnihil ad hanc rem facere videntur.* Quia autem loca mentem non muniunt, ipſe humani generis primus teſtatur parens, qui & in Paradiſo cecidit.

C. XII. *Non eſt verus Sacerdos omnis, qui nominatur Sacerdos.*

Item Joannes Chryſoſtomus, *id eſt auctor operis imperfecti in Matth. hom.* 43. *ad c.* 23. [*circ. ann.* 400. *Conſtantinopoli.*]

a MUlti Sacerdotes, & pauci Sacerdotes; multi nomine, pauci opere. Videte ergo, quomodo ſedeatis ſuper cathedram; quia non cathedra facit Sacerdotem, ſed Sacerdos cathedram, non locus ſanctificat hominem, ſed homo locum: non omnis Sacerdos ſanctus, ſed om-
a 1. *Petr.* 3.
nis ſanctus Sacerdos. Qui a bene ſederit ſuper cathedram, honorem accipit ab illa; qui male ſederit, injuriam facit cathedræ, ideoque malus Sacerdos de Sacerdotio ſuo crimen acquirit, non dignitatem. In judicio enim ſedens, ſi quidem bene vixeris, & bene docueris, omnium judex es; ſi autem bene docueris, & male vixeris, tui ſo-
b *al. es.*
lius condemnator eris b. Nam bene vivendo, & bene docendo, populum inſtruis, quomodo debeat vivere: bene autem docendo, & male vivendo, Deum inſtruis, quomo-
c *Ib. homil.* 35. *ad c.* 20.
do te debeat condemnare. *Idem* c §. 1. Quicunque deſi-
d *al. deſiderat.*
deraverit d primatum in terra, inveniet confuſionem in cælo; nec e inter ſervos Chriſti computabitur, qui de primatu tractaverit; nec unuſquiſque eorum feſtinat, quomodo aliis major appareat, ſed quomodo omnibus inferior videatur: quoniam non qui major fuerit in honore, ille eſt juſtior, ſed qui fuerit juſtior, ille major. Converſatio ergo melior eſt deſideranda, non dignior gradus.

¶ Corr. Rom. e Nec inter] *In loco indicato legitur*, ut inter ſervos Chriſti non ſit de primatu certamen, nec unuſquiſque, &c. *Sed obſtitit gloſſa, ne mutaretur.*

EPISCOPI, ET ECCLESIASTICI SINT ORNATI EXTERIUS.

DISTINCTIO XLI.

1 ECce, *quibus oporteat Sacerdotem eſſe ornatum moribus.*
Sed præterea oportet illum eſſe ornatum in exterioribus, habitu videlicet, & inceſſu: habitu, ut nec fulgidis, nec ſordidis ſe veſtibus ornet. Ut enim ait Hieronymus a, *nec affectatæ ſordes, nec exquiſitæ deliciæ laudem pariunt: quod tam de veſtibus, quam de cibis intelligendum eſt.*

¶ Corr. Rom. a Hieronymus,] *Ad Euſtochium de cuſtodia virg. ſic ſcribit*; nec affectatæ ſordes, nec exquiſitæ munditiæ conveniunt Chriſtiano. *Ad Nepotianum quoque in eandem fere ſententiam:* veſtes pullas æque devita, ut candidas, ornatus, ut ſordes pari modo fugiendæ ſunt: quia alterum delicias, alterum gloriam redolet.

C. I. *Pro moribus eorum, cum quibus vivimus, etiam nos debemus alimenta.*

Unde Auguſtinus *ait lib.* 3. *de doctrina Chriſtiana, cap.* 12. [*circ. ann.* 420. *in Africa.*]

a *Ivo part.* 4. *c.* 24. *Pann. l.* 2. *c.* 195. QUiſquis a rebus prætereuntibus reſtrictius utitur, quam ſeſe habent mores eorum, cum quibus vivit, aut intemperans a, aut ſuperſtitioſus eſt. Quiſquis vero ſic eis utitur, ut metas conſuetudinis bonorum, inter quos verſatur, excedat, aut aliquid ſignificat, aut flagitioſus eſt. In omnibus enim talibus non uſus rerum, ſed libido utentis in culpa eſt. *& infra.* §. 1. Quid igitur locis, & temporibus, perſoniſque conveniat, diligenter attendendum eſt, ne temere flagitia reprehendamus. Fieri enim poteſt, ut ſine aliquo vitio cupiditatis, vel voracitatis pretioſiſſimo cibo ſapiens utatur, inſipiens autem fœdiſſima gulæ flamma in viliſſimum olus ardeſcat: & ſanius b quiſque maluerit, mo- b *al. ſumere.*
re Domini c, piſce veſci, quam lenticula, more Eſau, d c *Luc.* 24.
nepotis Abraham, aut hordeo, more jumentorum. Non d *Gen.* 25.
enim propterea continentiores nobis ſunt pleræque beſtiæ, quia vilioribus aluntur eſcis. Nam in omnibus hujuſcemodi rebus, non ex earum rerum natura, quibus utimur, ſed ex cauſa utendi, & modo appetendi, vel probandum eſt, vel improbandum, quod facimus.

¶ Corr. Rom. a Intemperans,] *Apud ſanctum Auguſt. & Ivonem legitur:* temperans. *Sed ob gloſſam non eſt mutatum.*

C. II. *Non cibus, ſed appetitus in culpa eſt.*

Idem *ſuper epiſtolam Joannis.* [*circ. ann.* 412. *in Africa.*]

DElicias quælibet, ſi abſque deſiderio percipiantur, non officiunt: & viles ſibi appetenter accepti, impediunt profectum abſtinentiæ. David e enim aquam male concu- e 2. *Regum* 23.
piſtam effudit; & Helias f carnes comedit. f 3. *Regum* 17.

¶ Corr. Rom. *In operibus beati Auguſtini, tam impreſſis, tam manuſcriptis, quæ hactenus ad manus venerunt, hæc non ſunt inventa. Cæterum apud Proſperum de vita contemplativa, l.* 2. *cap.* 22. *eadem fere leguntur.* Nec deliciæ quælibet, ſi abſque deſiderio percipiantur, officiunt: & viles cibi plerunque abſtinentiæ profectum, ſi appetenter accipiantur, impediunt. Hinc eſt, quod ſanctus David aquam in ſe concupiſcentiam caſtigavit; atque eam ſibi a ſuis oblatam, ne deſiderio ſuo ex ea ſatisfacere videretur, effudit: & ſancto Heliæ perceptio carnium non concupita non nocuit.

C. III. *Contra ſuæ infirmitatis conſuetudinem, aliquibus cibis Divites uti non cogantur.*

Idem *de verbis Domini ſecundum Matthæum, ſerm.* 5. g [*circ. ann.* 410. *in Africa.*]

g *ad illa verba: petite, & dabitur vobis.*] *ſed paulo aliter.*

NOn cogantur divites pauperum cibis veſci: utantur conſuetudine infirmitatis ſuæ, ſed doleant aliter ſe non poſſe: ſi conſuetudinem mutant, ægrotant. Utantur ſuperfluis, dent inopibus neceſſaria: utantur pretioſis, dent pauperibus vilia.

C. IV. *Æquanimitas tolerandi, non uſus, vel abſtinentia cibi, juſtitiam facit.*

Idem *lib.* 2. *quæſt. Evang. c.* 11. [*circ. ann.* 400. *in Africa.*]

QUod h dicit Dominus in Evangelio: i *Juſtificata eſt* h *Ivo p.* 4. *c.* 23.
ſapientia ab omnibus filiis ſuis. oſtendit filios ſapien- i *Matthæi* 11.
tiæ intelligere, nec in abſtinendo, nec in manducando eſſe & *Luc.* 7.
juſtitiam, ſed in æquanimitate tolerandi inopiam, & in temperantia per abundantiam non ſe corrumpendi, atque opportune ſumendi, vel non ſumendi ea, quorum non uſus, ſed concupiſcentia reprehendenda eſt. Non enim intereſt omnino, quid alimentorum ſumas, ut ſuccurras neceſſitati corporis, dummodo congruas in generibus alimentorum his, cum quibus tibi vivendum eſt. Neque quantum ſumas, intereſt multum: cum videamus aliorum ſtomachum citius ſaturari; & eos tamen illi ipſi parvo, quo ſatientur, ardentes, & intolerabiliter, & omnino turpiter inhiare: alios autem pluſculo quidem ſatiari, ſed tolerabilius inopiam perpeti, & vel ante ora poſitas epulas, ſi id in tempore opus ſit, cum tranquillitate aſpicere, neque tangere. Magis ergo intereſt, non quid, vel quantum alimentorum pro congruentia hominum, atque perſonæ ſuæ, & pro ſuæ valetudinis neceſſitate quis capiat; ſed quanta facilitate, atque ſerenitate animi careat, cum hic vel oportet, vel etiam neceſſe eſt carere; ut illud in animo Chriſtiani compleatur, quod Apoſtolus
k dicit: *Scio & minus habere: ſcio & abundare: ubique &* k *Philip.* 4.
in omnibus imbutus ſum, & ſatiari, & eſurire, & abundare, & penuriam pati: omnia poſſum in eo, qui me confortat.

C. V. *Temperantia ciborum, & veſtium, non diſſolutio eorum laudatur.*

Item ex Concilio Gangrenſi, *c. ultimo.*

[*circ. ann.* 324. *in Paphlagonia.*]

PArſimoniam l cum veſte humili non reprobamus: l *Ivo p.* 8. *c.* 300.
ſicut etiam ornatum præter corporis a diligentiam infucatum laudamus. Diſſolutos autem, & fractos in veſtibus inceſſus non recipimus: & domos Dei honoramus, & conventus, qui in his fiunt, tanquam ſanctos, & utiles recipimus: pietatem in privatis domibus non concludentes, ſed omnem locum in nomine Dei ædificatum honorantes: & congregationem in Eccleſia factam ad utilitatem communem recipimus, & bona opera, quæ ſupra vires ß in fratres pauperes exercentur, ſecundum Eccleſiaſticas traditiones beatificamus: & omnia, quæ conveniant traditionibus Apoſtolicis, & ſanctarum Scripturarum præceptis, in Eccleſia fieri optamus.

Corr.

γ Corr. Rom. α Pauper corporis) *Eſt et priſca verſione: Græce eſt: Δι' ἐπιμέλειαν μόνον τοῦ σώματος ἀπερίεργον: id eſt:* propter corporis tantum curam minime ſupervacaneam, atque operoſam: *ſed ob gloſſam non eſt mutatum.*

β Supra vires) *In priſca illa verſione eſt:* juxta vires. *Dionyſius habet, ut Grat. Græce autem:* τὰς ὑπερβαλλούσας εὐποιΐας τῶν ἀδελφῶν τὰς κατὰ τὰς παραδόσεις διὰ τῆς ἐκκλησίας εἰς τοὺς πτωχοὺς γινομένας: *id eſt*, eximias, atque excellentes fratrum beneficentias, quæ ſecundum traditiones per Eccleſiam in pauperes fiunt.

C. VI. *Sub ſpecie virtutis ſæpe ſe vitia ingerunt.*

Item Gregorius I. *Joanni Conſtantinopolitano, lib. 4. Reg. epiſt.* 24. (an. 591. Romæ Conſtantinop.)

SÆpe ſe vitia eſſe virtutes mentiuntur, ut tenacitas, parſimonia, effuſio, largitas, crudelitas, zelus juſtitiæ; remiſſio, pietas velit videri.

C. VII. *Moribus fides, & vita, non divitiis Epiſcopalis auctoritas quæratur.*

Item ex Concilio Carthagin. IV. *c.* 15. (ann. 398. *in Africa.*)

m *Ibid. cap.* 14. EPiſcopus vilem ſupellectilem, & menſam, ac victum pauperem habeat, & dignitatis ſuæ auctoritatem fide, & vitæ meritis quærat. §. 1. Hoſpitium m quoque non longe ab Eccleſia habeat.

C. VIII. *De eodem.*

Item ex eodem, c. 45. (an. 398. *in Africa.*)

n *Burch. lib.* 2. *c.* 209. *Ivo part.* 6. *c.* 284. *Anſel. l.* 7. *c.* 202. CLericus n profeſſionem ſuam & habitu, & inceſſu probet: & ideo nec veſtibus, nec calceamentis decorem quærat.

o *Supra eod. c. quiſquis.* · Gratian. *Sicut ergo in cibis mores eorum, cum quibus vivimus, obſervare monemur, ſic & de indumentis intelligendum eſt. Ut enim alibi* o *dicitur:* Quiſquis contemptis his, cum quibus vivit, lautiora ſibi, vel auſteriora præ cæteris indumenta, vel alimenta quærit, aut intemperans ſit, aut ſuperſtitioſus eſt. *In inceſſu autem debet eſſe Sacerdos ornatus, ut gravitate itineris mentis maturitatem oſtendat. Incompoſitio enim corporis* (*ut Auguſtinus* p *ait*) *inæqualitatem indicat mentis. Unde hiſtoriographus* q *ille, cum ejus mutabilitatem deſcriberet, cujus conſcientia excitata* r *curis mentem vaſtabat* s, *inter cætera hoc etiam notabile judicavit, dicens:* Citus modo, & modo tardus inceſſus.

p *epiſt.* 109. *ad Monachos, habetur ſupra.*
q *Saluſt. de Catilina.*
r *al. exercitatam) al. exagitatam.*
s *al. vexabat.*

EPISCOPI, ET ECCLESIASTICI SINT HOSPITALES.

DISTINCTIO XLII.

a *Matth.* 25. 1 gr. HOſpitalem vero Sacerdotem eſſe oportet, ut ſit in numero eorum, quibus in judicio dicetur: Hoſpes a eram, & non ſuſcepiſtis me. *Qui enim Apoſtolum ſequitur, alios ad hoſpitalitatem debet invitare, quomodo hoſpitalitatis exhortator poterit eſſe, qui domum propriam hoſpitibus claudit? Si enim Sacerdos primum a ſeipſo, & a domeſtica Eccleſia ſua debet exigere, quod poſtea populos imperet: ſi primum, imitando Chriſtum, ipſe debet facere, quæ poſtea populum doceat; neceſſe eſt, ut pauperes hoſpitio recipiat, quo ad hoſpitalitatem facilius ſuo exemplo ſubditos attrahat.* §. 1. *Ordinandus itaque Sacerdos ad memoriam revocet, quomodo Abraham* b, *& Loth per hoſpitalitatis opera Deo placuere, & Angelos hoſpitio meruerunt recipere: quomodo Angeli, Sodomis hoſpitalem domum ingreſſi, Loth cum familia ſua liberaverunt: quomodo clauſas domos cum hoſpitibus ignis ingreſſus perdiderit: quomodo etiam ſecundum Hieronymum* c, *aliena rapere convincitur, qui ultra neceſſaria ſibi retinere probatur: ac ſic per opera pietatis ſe inſtruat, ut & præſentis vitæ ſubſidia, & æternæ claritatis præmia a Deo percipiat: utrumque enim pietati promittitur.* §. 2. *Unde Apoſtolus ſcribens ad Timotheum* d *ait:* Exerce temetipſum ad pietatem. Nam corporalis quidem exercitatio ad modicum utilis eſt: pietas autem eſt utilis ad omnia, habens promiſſionem vitæ, quæ nunc eſt, & futuræ. *Ab hac quiſquis alienus fuerit, in Sacerdotem ordinari non poterit.* §. 3. *Si enim vidua* e *ab Eccleſia recipi prohibetur, quæ pauperes non recepit hoſpitio, quæ pedes Sanctorum non lavit, quæ omne opus bonum non eſt ſecuta, multo magis ſunt prohibendi a Sacerdotio, qui ab opere pietatis probantur alieni.* §. 4. *Unde* f *hoſpitalitatis opera deſpicientes* in Gangrenſi Concilio *excommunicantur. Sic enim in eo ſtatutum eſt. c.* 11.

b *Gen.* 18. *&* 19. *Gl. ord. & Gen.* 19. *ex Alcuino.*
c *In regula Monachorum, c. de paupertate.*
d 1. *Timoth.* 4.
e 1. *Tim.* 5. *v.* 9. *c. quomodo.*
f *al. unde quidam.*

C. I. *Non ſunt deſpiciendi, qui convivia pauperibus exhibent.*
(circ. ann. 324. *in Paphlagonia.*)

g *Burch. lib.* 19. *c.* 124. *Ivo p.* 15. *c.* 136. *Anſ. lib.* 5. *c.* 76. SI g 1 quis deſpicit eos, qui fideliter agapas, id eſt, convivia pauperibus exhibent, & propter honorem Dei convocant fratres, & noluerit communicare hujuſcemodi vocationibus, parvipendens, quod geritur, anathema ſit.

¶ Pith. 1. Si quis] Ex verſ. Dionyſii Exigui.

h *ep.* 3. Gratian. *Hinc etiam Joannes Evangeliſta* h *in epiſtola ſua quendam Diotrephem excommunicavit, qui nec pauperes recipiebat, & recipientes de Eccleſia ejiciebat. In hoſpitalitate autem non eſt habendus delectus perſonarum, sed indifferenter quibuſcunque ſufficimus, hoſpitales nos exhibere debemus.*

C. II. *In recipiendis hoſpitibus nulla debet eſſe diſtinctio.*

Unde Joannes Chryſoſtomus *in epiſt. ad Hebræos, hom.* 11. *ad c.* 6. *circ. fin.*
(circ. ann. 400. *Conſtantinopoli.*)

2 gr. QUieſcamus ab hac abſurda curioſitate, & diabolica & peremptoria i. Si enim in Clero ſe electum eſſe dicat, ſi Sacerdotem ſe nominet, ſcrutare: non enim ſine periculo in talibus indiſcuſſa communicatio eſt: circa majora periculum vertitur; non enim das, ſed accipis. Si vero pro nutrimento poſtulat, nihil in his examines. Inquire, quomodo Abraham hoſpitalem ſe circa omnes oſtendebat. Si ſcrutator fuiſſet circa refugientes ad ſe, nunquam Angelos hoſpitio recepiſſet. Fortaſſe enim non putans eos Angelos eſſe, cum reliquis & hos repuliſſet: ſed quoniam omnes recipiebat, ſuſcepit & Angelos. Non enim ex vita eorum, quos accipis, mercedem tibi retributurus eſt Deus, ſed ex voluntate tua, ex liberalitate, ex honorificentia multa, ex miſericordia, ex bonitate. i *al. perniciosa.*

3 gr. Gratian. *Sed licet ipſa convivia deſpicienda non ſint, non tamen in Eccleſiis celebrari, nec Clericos ad ea convocatos, ex eis partes ſibi tollere oportet.*

C. III. *Clerici ad agapen vocati partes ſibi non tollant.*

Unde in Laodicenſi Concilio, *c.* 27.
[circ. an. 320. *in Phrygia Pacatiana.*]

NOn k oportet miniſtros altaris, vel quoslibet Clericos α 2 ad agapen vocatos, partes tollere propter injuriam β, quæ ex hac occaſione Eccleſiaſtico ordini poſſit deputari. k *Anſ. l.* 5. *c.* 77. *Ivo par.* 3. *c.* 128.

γ Corr. Rom. α Clericos) *In Concilio Græco, & priſca etiam verſione additur,* vel Laicos.

β Propter injuriam,) *Græce eſt:* διὰ τὸ τὴν ὕβριν τῇ τάξει προςτρίβεσθαι τῇ ἐκκλησιαστικῇ, *id eſt*, eo quod Eccleſiaſtico ordini inuratur contumelia.

¶ Pith. 2. *Vel quoslibet Clericos*] *aut etiam Laicos*; qua uſus eſt Gratianus.

C. IV. *In locis Deo ſacratis nec comedere, nec accubitus ſternere liceat.*

Item ex eodem ¶ *c.* 28. (circ. an. 320. *ibid.*)

4 gr. NOn l oportet in baſilicis 3, ſeu in Eccleſiis agapen facere, & intus α manducare, vel accubitus ſternere. l *Burc. l.* 3. *c.* 82. *Ivo part.* 3. *c.* 32. *Anſ. l.* 5. *c.* 78.

Corr. Rom. α Et intus) *Græce eſt,* καὶ ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ, *quod Dionyſius vertit*, nec intra domum Dei, *ſed apud Balſamonem abeſt vox*, Dei.

¶ Pith. 3. *Baſilicis*] *Dominicis*. Rufin. priſca verſio, & antiquus Codex, quomodo & Dionyſius vertit: *Non oportet in Dominicis, id eſt in Domini Eccleſiis convivia, quæ vocantur Agapæ, fieri.*

C. V. *Niſi neceſſitate coacti Clerici in Eccleſia non conviventur.*

Item ex Concilio Carthaginenſi III. *c.* 30.
(ann. 397. *in Africa.*)

NUlli m Epiſcopi, vel Clerici in Eccleſia conviventur, niſi forte tranſeuntes hoſpitiorum 4 neceſſitate illic reficiantur 5. Populi etiam ab hujuſmodi conviviis, quantum poteſt fieri, prohibeantur. m *Burch. lib.* 3. *cap.* 83. *Ivo p.* 3. *c.* 32. *Anſel. l.* 5. *c.* 74.

¶ Pith. 4. *Hoſpitiorum*] Cod. meus: *hoſpitio*.
5. *Reficiantur*] V. C. *reficiant*.

C. VI. *De eodem.*

PALEA.

Item ex dictis Beati Benedicti n Abbatis
(circ. an. 595. *in Italia.*)

ORatorium o hoc ſit, quod dicitur; nec ibi quicquam aliud geratur, vel condatur, quam quod divinis miniſteriis p conveniat. n *In reg. B. Benedicti, c.* 52. o *Burc. l.* 3. *c.* 81. *Ivo part.* 3. *c.* 91. p *al. laudib.*

C. VII. *De eodem.*

Item Auguſtinus *epiſt.* 109. *de regula Monachorum.*
(circ. ann. 423. *in Africa.*)

IN oratorio q præter orandi, & pſallendi cultum penitus nihil agatur, ut nomini huic & opera jugiter impenſa concordent. q *Senſus, non verba. Iſidor. Etymol. l.* 15. *c.* 4. *Smaragdus in reg. B. Benedicti, c.* 52. *Burchard. l.* 3. *c.* 80. *Ivo p.* 3. *c.* 72.

EPI-

Digitized by Google

EPISCOPI, ET ECCLESIASTICI PUDICI SINT, ET DOCTI.

DISTINCTIO XLIII.

a Cant. 5. ex gl. interlin. ibid.
b Ad Oceanum ep. 83. & gl. ord. in 1. Tim. 3. in verb. doctorem.

1 pa. P*Udicus quoque debet eſſe Sacerdos, ut & moribus, & verbis pudorem indeſinenter exhibeat. Unde in Canticis Canticorum* a *genæ ſponſæ, id eſt, prædicatores, turturi comparantur*. §. 1. *Debet etiam gratiam docendi habere: quia, ut Hieronymus* b ait: Innocens, & abſque ſermone converſatio, quantum exemplo prodeſt, tantum ſilentio nocet. Nam latratu canum, & baculo a paſtorum lupi ſunt arcendi. *In ipſa autem doctrina diſcretum oportet eſſe rectorem, ut aut tacenda proferat, aut proferenda taceat.*

¶ Corr. Rom. a Baculo] *In epiſtola B. Hieronymi legitur*, baculoque paſtoris luporum rabies deterrenda eſt. *Sed gloſſa ordinaria cum Gratiano concordat.*

C. I. *De diſcretione prædicationis, & ſilentii.*

Unde Gregorius *part. 2. ſui paſtoralis, c. 4. ait.*
[*ann.* 560. *Romæ.*]

SIt rector diſcretus in ſilentio, utilis in verbo, ne aut tacenda proferat, aut proferenda reticeſcat. Nam ſicut incauta locutio in errorem pertrahit; ita indiſcretum ſilentium eos, qui erudiri poterant, in errore derelinquit. Sæpe namque rectores improvidi, humanam amittere gratiam formidantes, loqui libere recta pertimeſcunt, & juxta veritatis vocem c, nequaquam jam gregis cuſtodiæ, paſtorum ſtudio, ſed mercenariorum vice deſerviunt: quia veniente lupo fugiunt, dum ſe ſub ſilentio abſcondunt. Hinc namque eos per Prophetam d Dominus increpat, dicens: *Canes muti, non valentes latrare*. Hinc rurſus queritur, dicens e: *Non aſcendiſtis ex adverſo, neque oppoſuiſtis murum pro domo Iſrael, ut ſtaretis in prælio in die Domini*. Ex adverſo quippe aſcendere, eſt pro defenſione gregis, voce libera hujus mundi poteſtatibus contraire. Et in die Domini in prælio ſtare, eſt pravis decertantibus ex juſtitiæ amore reſiſtere. Paſtorem enim recte timuiſſe dicere, quid aliud eſt, quam tacendo terga præbuiſſe? qui ainarum, ſi pro grege ſe objicit, murum pro domo Iſrael hoſtibus opponit. Hinc rurſum delinquenti populo dicitur f: *Prophetæ tui viderunt tibi falſa & ſtulta, nec aperiebant iniquitatem tuam, ut te ad pœnitentiam provocarent*. Prophetæ quippe in ſacro eloquio nonnunquam doctores vocantur, qui dum fugitiva eſſe præſentia indicant, quæ ſunt ventura, manifeſtant: quos divinus ſermo falſa videre redarguit: quia dum culpas corripere metuunt, incaſſum delinquentibus promiſſa ſecuritate blandiuntur, qui iniquitatem peccantium nequaquam aperiunt: quia ab increpationis voce conticeſcunt. Clavis quippe apertionis ſermo correptionis eſt: quia increpatio culpam detegit, quam ſæpe neſcit ipſe etiam, qui perpetravit. Hinc Paulus ait g: *Ut potens ſit exhortari in doctrina ſana, & eos, qui contradicunt, redarguere*. Hinc per Malachiam h dicitur: *Labia Sacerdotis cuſtodiunt ſcientiam, & legem requirunt ex ore ejus, quia Angelus Domini exercituum eſt*. Hinc per Eſaiam i Dominus admonet, dicens: *Clama, ne ceſſes, quaſi tuba exalta vocem tuam*. Præconis quippe officium ſuſcipit, quiſquis ad Sacerdotium accedit, ut ante adventum judicis, qui terribiliter ſequitur, ipſe ſcilicet clamando gradiatur. Sacerdos ergo, ſi prædicationis eſt neſcius, quam clamoris vocem daturus eſt præco mutus? Hinc eſt enim, quod ſuper paſtores primos in k linguarum ſpecie Spiritus Sanctus reſedit, quia nimirum, quos repleverit, de ſe protinus loquentes facit. Hinc Moyſi præcipitur, ut tabernaculum Sacerdos ingrediens tintinnabulis ambiatur: ut videlicet voces prædicationis habeat, ne ſuperni inſpectoris judicium ex ſilentio offendat. Scriptum quippe eſt l: *Ut audiatur ſonitus, quando ingreditur, vel egreditur ſanctuarium in conſpectu Domini, & non moriatur*. Sacerdos namque ingrediens, vel egrediens moritur, ſi de eo ſonitus non auditur: quia iram contra ſe occulti judicis exigit, ſi ſine prædicationis ſonitu incedit. Apte autem tintinnabula veſtimentis illius deſcribuntur inſerta. Veſtimenta etenim Sacerdotis, quid aliud, quam recta opera debemus accipere? Propheta atteſtante, qui ait m: *Sacerdotes tui induantur juſtitia*. Veſtimentis itaque illius tintinnabula inhærent, ut n vitæ viam cum linguæ ſonitu ipſa quoque bona opera clament Sacerdotis. Sed cum rector ſe ad loquendum præparat, ſub quanto cautelæ ſtudio loquatur, attendat, ne ſi inordinate ad loquendum rapitur, erroris vulnere audientium corda feriantur: & cum fortaſſe ſapiens videri deſiderat, unitatis compagem inſipienter abſcindat. Hinc namque veritas dicit o: *Habete ſal in vobis, & pacem habete inter vos*. Per ſal quippe verbi ſapientia deſignatur. Qui loqui igitur ſapienter nititur, magnopere metuat, ne ejus eloquio audientium unitas confundatur. Hinc Paulus p ait: *Non plus ſapere, quam oportet ſapere, ſed ſapere ad ſobrietatem*. Hinc in Sacerdotis veſte, juxta divinam q vocem, tintinnabulis mala Punica conjunguntur. Quid enim per mala Punica, niſi fidei unitas deſignatur? Nam ſicut in malo Punico, uno exterius cortice multa interius grana muniuntur; ſic innumeros ſanctæ Eccleſiæ populos unitas fidei contegit, quos intus diverſitas meritorum tenet. Ne igitur rector incautus ad loquendum prorumpat, hoc, quod jam præmiſimus, per ſemetipſam veritas diſcipulis clamat r: *Habete ſal in vobis, & pacem habete inter vos*: ac ſi figurate per habitum Sacerdotis dicat: Mala Punica tintinnabulis jungite, ut per omne, quod dicitis, unitatem fidei cauta obſervatione teneatis. §. 1. Providendum quoque eſt ſolicita intentione rectoribus, ut ab eis non ſolum prava nullo modo, ſed nec recta quidem nimis, & inordinate proferantur: quia ſæpe dictorum virtus perditur, cum apud corda audientium loquacitatis incauta importunitate levigatur, & auctorem ſuum hæc eadem loquacitas inquinat, quæ ſervire auditoribus ad uſum profectus ignorat. Unde bene per Moyſem dicitur s: *Vir, qui fluxum ſeminis patitur, immundus eſt*. In mente quippe audientium, ſemen ſecuturæ cogitationis eſt qualitas auditæ locutionis, quia dum per aurem ſermo concipitur, cogitatio in mente generatur. Unde & ab hujus mundi ſapientibus prædicator egregius t ſeminiverbius eſt vocatus. Qui ergo fluxum ſeminis patitur, immundus aſſeritur; quia multiloquio ſubditus, ex eo ſe inquinat, quod ſi ordinate promeret, prolem recte cogitationis edere in audientium corda u potuiſſet: dumque incautus per loquacitatem defluit, non ad uſum generis, ſed ad immunditiem ſemen effundit. Unde Paulus quoque, cum diſcipulum de inſtantia prædicationis admoneret, dicit x: *Teſtificor coram Deo & Chriſto Jeſu, qui judicaturus eſt vivos & mortuos, per adventum ipſius, & regnum ejus, prædica verbum, inſta opportune, importune*: Dicturus (importune) præmiſit (opportune) quia ſcil. apud auditoris mentem ipſa ſua utilitate ſe deſtruit, ſi habere importunitas opportunitatem neſcit.

c Joan. 10. — d Eſ. 56. — e Ezech. 13. — f Thren. 2. — g Ad Tit. 2. — h Mal. 2. — i Eſa. 58. — k Act. 2. — l Exod. 28. — m Pſalm. 131. — n al. ſi. — o Marc. 9. — p Rom. 12. — q Exod. 28. — r Marc. 9. — s Levit. 15. — t Actor. 17. — u al. corde. — x 2. Timoth. 4.

C. II. *Porcis, & canibus ſacra non ſunt committenda.*

Item Clemens I. *epiſt.* 3. *in extremo.*
(*circ. ann.* 68. *Romæ ad omnes Epiſcopos.*)

2 pa. IN mandatis y habemus, ut venientes ad civitatem diſcamus prius, quis in ea dignus ſit, ut apud eum cibum ſumamus: quanto magis noſſe convenit, quis, qualiſve ſit is, cui immortalitatis verba z credenda ſunt? Solliciti enim, & valde ſolliciti eſſe debemus, ne a margaritas noſtras mittamus ante porcos. Sed & ob alias cauſas utile eſt viri hujus habere nos notitiam. Si enim ſciemus, quia in his, de quibus non poteſt dubitari, quod bona ſint, emendatus eſt, & inculpabilis; hoc eſt, ſi ſobrius, ſi miſericors, ſi juſtus, ſi mitis, & humanus (quæ utique bona eſſe nullus ambigit) tunc conſequens videbitur, ut ei, qui obtinet bona virtutum, etiam quod deeſt fidei & ſcientiæ, conferamus; & in quibus maculari ejus vita videtur, quæ eſt in reliquis probabilis, emendetur. Si vero in iis, quæ palam ſunt, peccatis involutus permanet, & inquinatus, non me oportet ei aliquid de ſecretioribus, & remotis divinæ ſcientiæ proloqui, ſed magis proteſtari, & convenire eum, ut peccare deſinat, & actus ſuos a vitiis emendet. Quod ſi ingeſſerit ſe, & provocaverit nos dicere, quæ eum minus recte agentem non oportet audire, prudenter eum debemus eludere. Nam nihil omnino reſpondere, auditorum cauſa utile non videtur: ne forte exiſtiment, nos reſponſionis penuria declinare certamen, & ſic fides eorum lædatur, non intelligentium propoſitum noſtrum.

y Matth. 10. — z Marc. 9. — a Matth. 7.

C. III. *Verba prædicationis perſecutoribus ſuis Prælati non ſubtrahant.*

Item Anacletus, *epiſt.* 2. *omnibus Epiſcopis.*
(*circ. ann.* 102. *Romæ.*)

3 pa. SCimus b autem multos ob id infeſtare Doctores, ut eos perdant, & placita propriæ voluntatis adimpleant. Non propterea tamen Doctores (in quantum vires ſuppetunt) a recta æmulatione, & bona intentione c recedere debent. ſcientes, quia beati d, qui perſecutionem patiuntur propter juſtitiam.

b Ivo p. 5. c. 237. circa medium. — c al. inſtitutione. — d Matth. 5.

C. IV. *Non eſt mundus a ſanguine ſubjectorum, qui Dei conſilium illis non annunciat.*

Item Gregorius I. *Venantio, lib.* 1. *epiſt.* 33.
(*ann.* 591. *Romæ in Italiam.*)

EPheſiis Paulus dicit e: *Mundus ſum manus mea a ſanguine omnium veſtrum: non enim ſubterfugi, quo minus annunciarem omne conſilium Dei vobis*. Mundus ergo a ſanguine eorum non eſſet, ſi eis Dei conſilium annuntiare noluiſſet: quia dum increpare delinquentes noluerit, eos procul dubio tacendo paſtor occidit.

e Act. 20.

C. V. *Æternæ damnationis pœnam incurrit prædicator, qui ſemen divini verbi non ſpargit.*

Item Nicolaus I. *ad Michaelem Imperatorem in epiſtola, cujus initium eſt* Propoſueramus.
(*ann.* 865. *Romæ Conſtantinopolim.*)

DIſpenſatio f eſt nobis cœleſtis ſeminis injuncta: *Væ* g *ſi non ſparſerimus: væ ſi tacuerimus*. Quod cum electionis Vas formidet, & clamet, quanto magis cuilibet exiguo metuen-

f Diſpenſatione nobis. orig. — g 1. Corinth. 9.

tuendum eſt? Proinde, ſicut non leve diſcrimen incumbit Pontificibus, ſiluiſſe pro divinitatis cultu, & Eccleſiæ correctione, quod congruit, ita his (quod abſit) non mediocre periculum eſt, qui eum debeant parere, deſpiciunt.

4. pars. Gratian. *Porro quoque obſervare debet Sacerdos, ut indignis, & non intelligentibus ſecreta myſteria, ſuæ prædicationis reſerare incipiat. Qui enim ea docet, quæ ab auditoribus non valent intelligi, non ad eorum utilitatem, ſed ad ſui oſtentationem facit. Unde in expoſitione* (Beati immaculati,) *dicitur* h: Vitium eſt ſecreta myſteria vulgare indignis: quod fit vel loquacitate incauta, dum ſine judicio volat irrevocabile verbum: vel adulatione, ut ei placeat, cui ſecreta revelat: vel jactatione ſcientiæ, ut plura ſciſſe videatur. *In quibus omnibus profecto datur intelligi, quanta debeat eſſe diſcretio in prædicatione Sacerdotis: qua ſi forte caruerit, tanquam ſorte naſo, Sacerdotali officio judicatur indignus.*

h *Gloſſa ord. ex Ambroſ. ſerm. 2. in Pſal. 118. in verſ.* [*Abſcondi eloquia tua.*]

EPISCOPI; ET ECCLESIASTICI NON SINT VINOLENTI.

DISTINCTIO XLIV.

a 92 C*Um autem vinolentus eſſe prohibetur, gulæ intemperantiam nequaquam habere permittitur. Neque enim ebrietas prohibetur, & voracitas permittitur. Utramque enim inter opera tenebrarum Apoſtolus connumerat, ſcribens Romanis* a: Non in comeſſationibus, & ebrietatibus: *Venter namque ingluvie ad luxuriam provocat facile, & omne opus bonum diſſolvit. Unde* b *venter & genitalia ſibimetipſis vicina ſunt; ut ex vicinitate membrorum confœderatio intelligatur vitiorum. Hinc etiam Nabuzardam* c *principem coquorum muros Hieruſalem deſtruxiſſe legitur: quia venter, cui multitudo coquorum deſervit, ædificia virtutum ad ſolum redegit. Sacerdos itaque de altari vivere, non luxuriari quæret, ut ait Hieronymus* d: Tibi o Sacerdos de altari vivere, non luxuriari permittitur. §. 1. *Sunt autem comeſſationes non ſolum Sacerdotibus; ſed etiam Laicis noxiæ, qui feſtivos, & ſolemnes dies non aliter ſe digne celebrare putant, niſi comeſſationibus deſerviant.*

a *Rom. 13.*
b *Hieron. in ep. ad Amandum, & Auguſt. de Temp. ſerm. 65. Gregor. in paſtor. par. 3. cap. 20.*
c *4. Regum nir. ſecundum LXX.*
d *In Michæam, cap. 3. in extremo.*

C. I. *Non eſt vacandum comeſſationibus, & ebrietatibus.*

Unde Auguſtinus *ſcribit ad Aurelium Epiſcopum, epiſt. 64.* (circ. ann. 392. *in Africa.*)

COmeſſationes e & ebrietates ita conceſſæ & licitæ putantur, ut in honorem etiam beatiſſimorum Martyrum, non ſolum per dies ſolennes, (quod ipſum quis non lugendum videat, qui hæc non carneis oculis inſpicit?) ſed etiam quotidie celebrentur. *& poſt pauca.* Non ergo aſpere, quantum exiſtimo, non duriter, non modo imperioſo iſta tolluntur: magis docendo, quam jubendo, magis monendo, quam minando. Sic enim agendum eſt cum multitudine peccantium f. Severitas autem exercenda eſt in peccata paucorum. Et ſi quid minamur, cum dolore fiat, de Scripturis comminando vindictam futuram, ne nos ipſi in noſtra poteſtate, ſed Deus in noſtro ſermone timeatur. Ita prius movebuntur ſpiritales, vel ſpiritalibus proximi, quorum auctoritate, & leniſſimis quidem, ſed inſtantiſſimis admonitionibus cætera multitudo frangatur.

e *Ivo parr. 13. cap. 68.*
f *abeſt ab orig. Ivone, & aliquot manuſcriptis Gratiani.*

C. II. *Nulli Clericorum, aut continentium licet tabernas intrare.*

Item ex Concilio Laodicenſi c. 24. (circ. ann. 300. *in Phrygia Pacatiana.*)

NOn g oportet Clericos 1 ſervientes α a Presbyteris uſque ad Diaconos, & deinceps ordinis Eccleſiaſtici omnes 2 uſque ad Miniſtros, aut Lectores, aut Exorciſtas, aut Oſtiarios, aut Pſalmiſtas, aut etiam eos, qui in propoſito continentiæ ſunt, tabernas β intrare.

§ Corr. Rom. α Clericos ſervientes) *Græce eſt* ἱερατικούς, *quod Dionyſius vertit*, ſacro miniſterio deditos: *quam verſionem Concilium Aquiſgranenſe, Burchardus, & Ivo ſecuti ſunt.*

β Tabernas) *Sequebantur in impreſſis*, niſi cauſa neceſſitatis: *quæ ſunt expuncta, quia neque in pleriſque manuſcriptis, neque in Burchardo, & Ivone, neque in ipſo Concilio Laodicenſi, aut Aquiſgranenſi (ubi c. 60. hoc idem repetitur) leguntur: videntur tamen accepta ex can. Apoſt. 54.*

¶ Pith. 1. *Clericos*] V. C. *altari*.
2. *Omnes*] V. C. *homines*.

g *Conc. Aquiſgr. cap. 60. Burch. lib. 2. c. 131. Ivo p. 6. c. 203.*

C. III. *Deponatur Clericus, qui tabernam, aut ergaſterium habere voluerit.*

Item ex ſexta Synodo cap. 9. (ann. 692. *Conſtantinopoli.*)

NUlli Clerico liceat tabernam, α aut ergaſterium habere. Si enim hujuſmodi tabernam ingredi prohibetur, quanto magis eius miniſtrare in ea? Si quis vero tale quid fecerit, aut ceſſet, aut deponatur.

§ Corr. Rom. α Tabernam, aut ergaſterium] *Græce eſt*, καπηλικὸν ἐργαστήριον, *idest*, cauponariam tabernam.

C. IV. *Niſi neceſſitate compulſi Clerici tabernas non ingrediantur.*

Item ex Concilio Carthag. III. c. 27. (ann. 397. in *Africa.*)

CLerici h edendi, vel bibendi cauſa tabernas non ingrediantur, niſi peregrinationis neceſſitate compulſi.

h *Aquiſgran. Conc. c. 90. Burc. l. 2. cap. 130. Ivo part. 6. c. 204.*

C. V. *Corripiendus eſt Epiſcopus, qui conviviis occupatur.*

Item Gregorius I. *Natali Epiſcopo lib. 2. reg. indict. 10. epiſt. 14.* (ann. 592. *Romæ in Dalmatiam.*)

a 92 MUltis ab urbe tua venientibus, frater chariſſime, didici, paſtorali cura derelicta, ſolis te conviviis occupatum. Quæ audita non crederem, niſi hæc actionum tuarum experimentis approbarem. Nam quia nequaquam lectioni ſtudeas, nequaquam exhortationi invigilas, ſed ipſum quoque uſum Eccleſiaſtici ordinis ignores, hoc eſt in teſtimonium, quod eis, ſub quibus es poſitus, reverentiam ſervare neſcis.

C. VI. *De eodem.*

Idem ad *eundem lib. 2. epiſt. 37.* (an. 592. *Romæ in Dalmatiam.*)

COnvivia communia, quæ ex intentione impendendæ charitatis fiunt, recte veſtra fraternitas i in ſuis epiſtolis laudat. Sed tamen ſciendum eſt, quia tunc ex charitate veraciter prodeunt, cum in eis nulla abſentium vita mordetur, nullus ex irriſione reprehenditur, nec in eis inanes ſæcularium negotiorum fabulæ, ſed verba lectionis ſacræ audiuntur: cum non plus, quam neceſſe eſt, ſervitur corpori, ſed ſola ejus infirmitas reficitur, ut ad uſum exercendæ virtutis habeantur. Hæc itaque ſi vos in veſtris conviviis agitis, abſtinentium K, fateor, magiſtri eſtis.

i *al. ſanctitas.*
K *al. abſtinentiæ.*

C. VII. PALEA.

Item ex Concilio Nannetenſi. (*circ.* ann. 658. *in Gallia.*)

NUllus l Presbyterorum, quando ad anniverſarium diem, trigeſimum, aut ſeptimum, vel tertium alicujus defuncti, aut quacunque vocatione ad collectam Presbyteri convenerit, ſe inebriare ullatenus præſumat, nec precatus amore m Sanctorum, vel ipſius animæ bibere, aut alios ad bibendum cogere, vel ſe aliena precatione ingurgitare; nec plauſus, & riſus inconditos, & fabulas inanes ibi referre, aut cantare præſumat, aut turpia joca, vel urſo, vel tornatricibus ante ſe fieri n patiatur: nec larvas dæmonum α ante ſe ferri conſentiat: quia hoc diabolicum eſt, & a ſacris canonibus prohibitum.

§ Corr. Rom. α Dæmonum] *Burchardus* addit, quas vulgo Talamaſchas dicunt.

l *De conſecr. diſt. 5. c. nullus. Burch. l. 2. c. 161. Ivo par. 6. c. 252.*
m *al. in amore.*
n *al. facere permittat.*

C. VIII. *De eodem.*

Item ex eodem [circ. ann. 658. *in Gallia.*]

PALEA.

QUando o autem convenerint Presbyteri ad aliquod convivium, aliquis p Prior illorum, verſum ante menſam incipiat, & cibum benedicat; & tunc ſecundum ordinem ſedeant, alter alteri honorem præbentes; & per vices cibum, & potum benedicant, & aliquis de illorum Clericis aliquid de ſancta Scriptura legat. Et poſt refectionem ſimiliter ſanctum hymnum dicant ad exemplum q Domini, ſicut in Cœna feciſſe legitur: & ſic ſe contineant omnes Presbyteri, maxime in talibus locis, ut non vituperetur miniſterium illorum.

o *Burch. lib. 2. c. 160. Ivo p. 6. c. 253.*
p *Decanus, aut aliquis) Burch.*
q *Matth. 26.*

C. IX. *De eodem.*

PALEA.

Item ex eodem. (circ. ann. 658. *in Gallia.*)

QUando r Presbyteri per Kalendas ſimul conveniunt poſt peractum divinum myſterium ſ, ad neceſſariam collationem, non quaſi ad plenam refectionem, ſed quaſi ad prandium, ibi ad tabulas reſideant: ne per talia inhoneſta convivia ſe invicem gravent: quia indecens eſt, & oneroſum, ſæpe etiam tarde ad Eccleſiam redeuntes, majus damnum de reprehenſione conſequuntur, quod t de gravedine u mutua contrahunt, quam lucrum ibi x faciant. Nam de hujuſmodi conventu Paulus Corinthios x reprehendit, qui inconvenienter Cœnam Dominicam manducare conveniebant. Sic & qui ad Cœnam Dominicam, idest, ad collationem verbi ſub occaſione conveniunt, & ex veritate y ventris cauſa conjunguntur, reprehenſibiles coram Deo, & hominibus habentur. Et ideo, peractis omnibus, qui voluerint,

r *Burch. lib. 2. c. 164. Ivo p. 6. cap. 255.*
ſ *al. miniſterium.*
t *&*
u *al. cibi.*
x *1. Corint. 11.*
y *al. ingluvie terr.*

fuerint, panem cum charitate in domo fratris ſui ſimul cum fratribus frangant, & ſinguli ſingulos bibere faciant, & maxime ultra tertiam vicem poculum non contingant, & ſic ad Eccleſias redeant.

C. X. *Chriſtiani ex Symbolis convivia non celebrent.*

Item ex Concilio Laodicenſi *cap.* 55.
(circ. an. 320. in *Phrygia Pacatiana.*)

z *Conc. Aquiſgran. c.* 83. *Rab. in pæn. c.* 27.
a *Iſta ſunt addita loco cujuſdam gloſſæ.*

3 NOn a oportet miniſtros altaris, vel quoslibet Clericos, aut etiam Laicos Chriſtianos ex 3 Symbolis 4 (quæ a vulgo comeſſaliæ 5 appellat) convivia celebrare.

¶ Petr. 3. ex] Abeſt a V. C.
4. *Symbolis*] Dionyſius Exiguus *ex collatis vel comeſſationibus*. Gloſſæ, *comiſſam* συμβολὴν : *Comiſſatum*, ἀπὸ κώμου : *comiſſationes*, κῶμοι.
5. *Comeſſalia*] V.C. *comeſalia*. Duo alii, *Commiſſaliæ*.

C. XI. *Sacrarum Scripturarum lectio Sacerdotalibus ſemper conviviis miſceatur.*

Item ex Concilio Toletano III. *c.* 7.
(circ. ann. 589. in *Hiſpania.*)

b *Burchar. l.* 2. *c.* 169. *Ivo p.* 6. *c.* 260. *Raban. in pæn. c.* 28.

PRo b reverentia Dei, & Sacerdotum, id univerſa ſancta conſtituit Synodus, ut (quia ſolent crebro menſis otioſæ fabulæ interponi) in omni Sacerdotali convivio lectio divinarum ſcripturarum miſceatur. Per hoc enim & animæ ædificantur ad bonum, & fabulæ non neceſſariæ prohibentur.

C. XII. *De confertis nec convivia facere, nec ante horam diei tertiam Clericos comedere licet.*

c *Apud Martin. Bracar.*

Item ex Concilio Martini Papæ, *c* *c.* 61. & 66.
(circ. ann. 572. in *Hiſpania.*)

d *Burch. lib.* 2. *c.* 165. *Ivo p.* 6. *c.* 156.
e *cap.* 66. *ejuſd.*

NOn d liceat Sacerdotes, vel Clericos, ſed nec religioſos Laicos convivia facere de confertis. §. 1. Nec oportet e Clericos, vel Laicos religioſos ante ſacram horam diei tertiam inire convivia, nec aliquando Clericos, niſi hymno dicto, comedere panem, & poſt cibos gratias auctori Deo referre.

Gratian. *Si ergo Laicis comeſſationes damnabiles ſunt, multo magis Sacerdotibus imputantur ad gehennam. Venter enim pinguis* [*ut Hieronymus* f *ait*] *craſſum ſenſum generat: cum Sacerdotalis ſenſus contra vigil eſſe debeat, & tenuis: atque ideo edacitatis vitio obnoxii Sacerdotes unge non debent. Hi enim* [*ut ait Gregorius in Moralibus* g] *qui adhuc vitiorum bella ſubjacent, nequaquam per prædicationis uſum præeſſe magiſterio cæterorum debent.*

f *Epiſt. ad Nepotianum.*
g *lib.* 23. *c.* 10.

EPISCOPI, ET ECCLESIASTICI NON SINT PERCUSSORES, SED MODESTI.

DISTINCTIO XLV.

a 1. *Tim.* 3. & *ibi gl. ordin.* & *Anſel. ex Hieron. ad Oceanum.*

SEquitur: a non percuſſorem. *Non enim oportet Epiſcopum ita eſſe iraſcibilem, & perturbans ſenſus, ut percutiat, qui debet eſſe patiens: ſed ſequatur eum, qui dorſum poſuit ad flagella.*

C. I. *Verborum correptione, non verberibus timeri debet Epiſcopus.*

Unde Gregorius I. *ſcribit Joanni Epiſcopo Conſtantinopol. lib.* 2. *epiſt.* 52. *al. cap.* 91.
(an. 593. *Roma Conſtantinopolim.*)

b *Jo. Diac. l.* 3. *c.* 9. *Polyc. lib.* 4. *tit.* 9.
c 2. *Tim.* 4.

QUid b autem de Epiſcopis, qui verberibus timeri volunt, canones dicant, bene fraternitas veſtra novit. Paſtores etenim facti ſumus, non percuſſores: & egregius prædicator dicit c *Argue, obſecra, increpa in omni patientia, & doctrina*. Nova vero, atque inaudita eſt iſta prædicatio, quæ verberibus exigit fidem.

C. II. *De eodem.*

Item in Concilio Romano ſub Silveſtro, c. 17.
(ann. 324. *Romæ.*)

d *Nemo*] *orig.*

NEminem d quiſquam peccantem Clericum cæde attinget, non Presbyter, non Diaconus, non Epiſcopus Clericum, vel ſervitorem Eccleſiæ ad cædem perducat. Sed ſi ita cauſa exigit Clerici, triduo privetur honore, ut pœnitens redeat ad matrem Eccleſiam.

C. III. *Non aſperis, ſed blandis verbis ad fidem ſunt aliqui provocandi.*

Item Gregorius I. *Paſchaſio Epiſcopo Neapol. lib.* 11. *ep.* 15.
(ann. 620. *Roma in Campaniam.*)

e *al. aplano.*

QUi ſincera intentione extraneos a Chriſtiana religione ad fidem cupiunt rectam perducere, blandimentis, non aſperitatibus debent ſtudere, ne quorum mentem reddita ad e 1 planum ratio poterat revocare, pellat procul adverſitas. Nam quicunque aliter agunt, & eos ſub hoc velamine a conſueta ritus ſui volunt cultura ſuſpendere, ſua 2 illi magis, quam Dei cauſas probantur attendere. §. 1. Judæi f ſiquidem Neapoli conſiſtentes queſti nobis ſunt, aſſerentes, quod quidam eos a quibuſdam feriarum ſuarum ſolennitatibus irrationabiliter nitantur arcere, ne illis ſit licitum feſtivitatum ſuarum ſolennia colere, ſicut eis nunc uſque, & parentibus eorum longis retro temporibus licuit obſervare. Quod ſi ita ſe veritas habet, ſupervacuæ rei videntur operam dare g. Nam quid utilitatis eſt, quando etſi contra longum uſum fuerint vetiti, ad fidem illis, & converſionem nihil proficit? Aut cur Judæis, qualiter cæremonias ſuas colere debeant, regulas ponimus, ſi per hoc eos lucrari non poſſumus? Agendum ergo eſt, ut ratione potius & manſuetudine provocati, ſequi nos velint, non fugere, ut eos, ex eorum codicibus oſtendentes, quæ dicimus, ad ſinum matris Eccleſiæ Deo poſſimus adjuvante convertere. Itaque fraternitas tua eos monitis quidem, prout potuerit, Deo adjuvante, ad convertendum accendat, & de ſuis illos ſolennitatibus inquietari denuo non permittat; ſed omnes feſtivitates, feriaſque ſuas, ſicut hactenus tam ipſi, quam parentes eorum, per longa colentes retro tempora tenuerunt, liberam habeant obſervandi, celebrandique licentiam.

f *Ivo part.* 13. *c.* 103.
g *al. adhibere.*

¶ Petr. 1. *Ad planum*] V.C. *& plane*.
2. *Illi*] V. C. *illis*.

C. IV. *Non ſeveritate, ſed benevolentia ſubditos Prælati corripiant.*

Item Gregorius IV. *in Epiſtola Epiſcopis per Galliam, & Germaniam conſtitutis.*
(circ. ann. 828. *Roma in Galliam.*)

h *Infra ead. cap. licet. Ivo par.* 5. *cap.* 360. *Ioal. commonitio.*
a *Matth.* 26.

LIcet h plerumque accidant in 3 Sacerdotibus, quæ ſunt reprehendenda, plus tamen erga corrigendos eget benevolentia, quam ſeveritas; plus cohortatio, quam comminatio i 4; plus charitas, quam poteſtas: cum nemo noſtrum ſine reprehenſione, aut ſine peccato vivat. Nam ſi Dominus K iterum poſt trinam negationem beatum Petrum Apoſtolum præceptorem noſtrum judicaſſet, non tantum ex eo fructum, ſicut fecit, recepiſſet. Expectandi ergo, atque corrigendi magis ſunt rectores Eccleſiæ, quam ſtatim judicandi: cum majora negotia, & difficiliores cauſarum exitus, ſanctorum Patrum canones Spiritu Dei conditi, & totius mundi reverentia conſecrati, jubeant ſub noſtra ſententia expectatione ſuſpendi, noſtroque moderamine finiri. Unde neceſſe eſt hæc, & alia Eccleſiaſtica quæque negotia, poſt multarum experimenta cauſarum, ſollicitius perſpici l, & diligentius præcaveri; quatenus per ſpiritum charitatis & pacis, omnis materies ſcandalorum, & præſumptio invidorum m 5 atque oppreſſio ſimplicium fratrum de Eccleſiis Domini auferantur. Et ſicut non vult quiſquam fratrum ſe aliorum judicio prægravari; ita non audeat alii inferre, quod ſibi non vult fieri. §. 1. Judæi 6 non ſunt cogendi ad fidem, quam tamen ſi inviti ſuſceperint, cogendi ſunt retinere.

l *al. proſpici.*] *orig.*

¶ Corr. Rom. m Invidorum] *In Epiſtola Gregorii IV.* [*quæ eſt in ſæpe memorato codice Bibliothecæ Dominicanæ,*] & *aliquot vetuſtis exemplaribus Gratiani legitur*; Judæorum.

¶ Petr. 3. In] Abeſt in V. C.
4. *Comminatio*] V.C. *Commotio*, ut in margine.
5. *Invidorum*] V.C. *Judæorum*.
6. *Judæi*] Gratian.

C. V. *Sicut non ſunt Judæi ad fidem cogendi, ita nec converſi ab ea recedere permittuntur.*

Unde in Concilio Toletano IV. *c.* 56. *ſtatutum eſt.*
(ann. 633. in *Hiſpania.*)

m *Burch. lib.* 4. *cap.* 82. *Ivo p.* 1. *cap.* 276. & *p.* 13. *cap.* 94. *Panorm. lib.* 1. *cap.* 72.
n *Rom.* 9.

DE m Judæis autem præcipit Sancta Synodus, nemini deinceps ad credendum vim inferri. Cui n *enim vult Deus, miſeretur, & quem vult, indurat*. Non enim tales inviti ſalvandi ſunt, ſed volentes, ut integra ſit forma juſtitiæ. Sicut enim homo proprii arbitrii voluntate ſerpenti obediens periit: ſic vocante ſe gratia Dei, propriæ mentis converſione homo quiſque credendo ſalvatur. Ergo non vi, ſed liberi arbitrii facultate, ut convertantur, ſuadendi ſunt, non potius impellendi. Qui autem jampridem ad Chriſtianitatem coacti ſunt venire, (ſicut factum eſt temporibus religioſiſſimi Principis Siſebuti) quia jam conſtat eos Sacramentis divinis ſociatos Baptiſmi gratiam ſuſcepiſſe, & chriſmate unctos eſſe, & corporis & ſanguinis Domini extitiſſe participes, oportet, ut fidem, quam etiam vi, vel neceſſitate ſuſceperunt, tenere cogantur, ne nomen Domini blaſphemetur, & fides, quam ſuſceperunt, vilis, & contemptibilis habeatur.

C. VI. *Benevolentiæ plus, quam ſeveritas erga corrigendos agat.*

Item Leo Papa I. *epiſt.* 82. *ad Anaſtaſium Epiſcopum Theſſalonicenſem c.* 1.
(circ. ann. 445. *Roma in Macedoniam.*)

o *ſup. ead. cap. licet. Polyc. tit.* 49.

LIcet o nonnunquam accidant, quæ in Sacerdotalibus ſunt reprehendenda perſonis, plus tamen erga corrigendos agat benevolentia, quam ſeveritas; plus cohortatio,

p *al. commotio*

tio, quam comminatio p 7; plus charitas, quam poteſtas. Sed hi 8, qui, quæ ſua ſunt, quærunt, non quæ Jeſu Chriſti, facile ob hanc legem diſcernuntur: & dum dominari magis, quam conſulere ſubditis quærunt 9, placet honor, inflat ſuperbia 10, & quod proviſum eſt ad concordiam, tendit ad noxam.

¶ Pith. 7. *Comminatio*] V. C. *Commotio*.
8. *Hi*] V. C. duo, *ab his*.
9. *Quærunt*] Abeſt in V. C.
10. *Superbia*] 2. V. C. *Superbiam*.

C. VII. *Deiiciatur ab officio Presbyter, & Diaconus, & Epiſcopus verberibus timeri quærens.*

Item ex Canone Apoſtolorum can. 28. juxta priſcam verſionem.
[circ. ann. 281. in Syria.]

q *Anſel. lib. 6. c. 150. Polyc. l. 4. tit. 9.*

r *1. Petr. 2.*

EPiſcopum q 11, aut Presbyterum, aut Diaconum percutientem fideles delinquentes, aut infideles inique agentes, & per hujuſmodi volentem timeri, dejici ab officio ſuo præcipimus, quia nuſquam nos 12 hoc docuit Dominus. E contrario vero ipſe r, *cum percuteretur, non repercutiebat: cum malediceretur, non remaledicebat: cum pateretur, non comminabatur.*

¶ Pith. 11. *Epiſcopum*] Dionyſ. Exiguus.
12. *Nos*] V. C. *Vos*.

C. VIII. *Non verberibus, ſed verbis ſubditos Epiſcopi corripiant.*

Item ex Concilio Bracarenſi III. cap. 6.
[ann. 675. in Hiſpania.]

s *2. Tim. 4.*

t *Sic in codice Regio.*

u *Leniter corrig.*

CUm beatus Apoſtolus s arguere, obſecrare, vel increpare in omni patientia præcipiat, extra hanc doctrinam noviſſimus quoſdam ex fratribus, tantis cædibus in honoratos t ſubditos efferveſcere, quantas poterant latrocinantium promereri perſonæ. Et ideo, qui gradus jam Eccleſiaſticos meruerunt, id eſt Presbyteri, Abbates, & Levitæ, qui exceptis gravioribus, & mortalibus culpis, nullis debent verberibus ſubjacere, non eſt dignum, ut paſſim unuſquiſque Prælatus honorabiliora membra ſua, prout voluerit, & ei placuerit, verberibus ſubjiciat, & dolori ne dum incaute ſubdita percutit membra, ipſe quoque debitam ſibi ſubditorum reverentiam ſuberahat, juxta illud, quod quidem ſapiens dixit: *Leniter u caſtigatus reverentiam exhibet caſtiganti: aſperitatis 13 autem nimiæ increpatio nec correctionem recipit, nec ſalutem.* Et ideo ſi quis aliter, quam dictum eſt, prædictos honorabiles ſubditos, licentia perceptæ poteſtatis elatus, malitia animi tantum, crediderit verberandos, juxta modum verberum, quæ intulerit, excommunicationis pariter, & exilii ſententiam ſuſtinebit.

¶ Pith. 13. *Aſperitatis*] V. C. *aſperitate autem nimia increpatus nec caſtigationem recipit, &c.*

x *Proverb. 23.*

y *l. 2. dial. c. 24.*

z *Joan. 2.*

a *1. Cor. 5.*

b *Actor. 13.*

c *Syricius Papa epiſt. 1. cap. 6.*

a 35 Gratian. *Salomon vero contra admonet, dicens:* Percute x filium tuum virga, & liberabis animam ejus a morte. *Hinc etiam B. Gregorius y ſcribit in dialogo, B. Benedictum quemdam Monachum virga percutiendo ſanaſſe, quem etiam admonitione curare non poterat. Hinc etiam Dominus z flagello facto de funiculis male verſantes in templo flagellavit, & de orationis domo ejecit. Hinc etiam Apoſtolus a fornicatorem illum Satanæ corporaliter verandum tradidit: & magum b illum corporali cæcitate damnavit. Hinc etiam in canonibus c pueri, qui ante rationales annos irrationabiliter verſantur, verberibus caſtigari jubentur. Virgines quoque, ſi religionis veſte depoſita aliis ſe copulaverint, ergaſtulis retrudi præcipiuntur.*

C. IX. *Diſciplina non eſt ſervanda ſine miſericordia, nec miſericordia ſine diſciplina.*

d *lib. 20. cap. 6. ad cap. 29. Job. paſtor. par. 2. c. 6. l. 2. ex reg. cp. 24.*

Hinc etiam Gregorius I. in moralibus d lib. 20. cap. 8. n. 6.
[circ. 590. Romæ.]

e *Luc. 10.*

f *Hebr. 9.*

g *Pſalm. 22.*

DIſciplina, vel miſericordia multum deſtituitur, ſi una ſine altera teneatur. Sed circa ſubditos ſuos ineſſe rectoribus debet & juſte conſolans miſericordia, & pie ſæviens diſciplina. Hinc eſt, quod ſemivivi illius vulneribus, qui a Samaritano e in ſtabulum ductus eſt, & vinum adhibetur, & oleum, ut per vinum mordeantur vulnera, per oleum foveantur: quatenus unuſquiſque, qui ſanandis vulneribus præeſt, in vino morſum diſtrictionis adhibeat, in oleo mollitiem pietatis: per vinum mundentur putrida, per oleum ſananda foveantur. Miſcenda eſt ergo lenitas cum ſeveritate, faciendumque quoddam ex utraque temperamentum, ut neque multa aſperitate exulcerentur ſubditi, neque nimia benignitate ſolvantur. Hoc nimirum illa tabernaculi f arca ſignificat, in qua cum tabulis virga ſimul, & manna eſt: quia cum Scripturæ ſacræ ſcientia in boni rectoris pectore, ſi eſt virga diſtrictionis, ſit & manna dulcedinis. Hinc etiam David g ait: *Virga tua, & baculus tuus, ipſa me conſolata ſunt.* Virga enim percutimur, & baculo ſuſtentamur. Si ergo eſt diſtrictio virgæ, quæ feriat, ſit & conſolatio baculi, quæ ſuſtentet. Sit itaque amor, ſed non emolliens: ſit rigor, ſed non exaſperans. Sit zelus, ſed non immoderate ſæviens: ſit pietas, ſed non plus, quam expediat, parcens. Intueri libet in Moyſi pectore miſericordiam cum ſeveritate ſociatam. Videamus amantem pie, & diſtricte ſævientem.

h *Exod. 32.*

i *Ibid.*

§. 1. Certe cum Iſraeliticus populus ante Dei oculos pene inveniabilem contraxiſſet offenſam, ita ut ejus rector audiret: *Deſcende h, peccavit populus tuus*: ac ſi ei divina vox diceret: qui tali peccato lapſus eſt, jam meus non eſt, eique ſubjungeret: *Dimitte me, ut iraſcatur furor meus contra eos, & deleam eos, faciamque te in gentem magnam*: ille ſemel, & iterum pro populo, cui præerat, objicem ſe ad impetum Dei iraſcentis opponens, ait: *Aut dimitte eis hanc noxam: aut ſi non facis, dele me de libro tuo, quem ſcripſiſti.* Penſemus ergo, quibus viſceribus eundem populum amavit, pro cujus vita de libro vitæ deleri ſe petiit. Sed tamen iſte, qui tanto ejus populi amore conſtringitur, contra ejus culpas penſemus, quanto zelo rectitudinis accenditur. Mox enim ut petitione prima, ne deleretur, culpæ veniam obtinuit, ad eundem populum veniens, ait i: *Ponat vir gladium ſuum ſuper femur ſuum: ite, & redite de porta uſque ad portam per medium caſtrorum, & occidat unuſquiſque fratrem, & amicum, & proximum ſuum: cecideruntque in die illa quaſi viginti tria millia hominum.* Ecce qui vitam omnium, etiam cum ſua morte petiit, paucorum vitam gladio extinxit. Intus arſit ignibus amoris: foris accenſus eſt zelo ſeveritatis. Tanta fuit pietas, ut ſe pro illis coram Domino morti offerre non dubitaret: tanta ſeveritas, ut eos, quos divinitus feriri timuerat, ipſe judicii gladio feriret. Sic amavit eos, quibus præfuit, ut pro eis nec ſibi parceret: & tamen delinquentes ſic perſecutus eſt, quos amavit, ut eos etiam Domino parcente proſterneret. Utrobique legatus fortis, utrobique mediator admirabilis, cauſam populi apud Deum precibus, cauſam Dei apud populum gladio allegavit. Intus amans divinæ iræ ſupplicando obſtitit: foris ſæviens culpam feriendo conſumpſit. Succurrit citius omnibus occiſa morte paucorum. Et idcirco omnipotens Deus fidelem famulum ſuum citius exaudivit agentem pro populo, quia vidit, quid ſuper populum acturus eſſet ipſe pro Deo. In regimine ergo populi utrumque Moyſes miſcuit, ut nec diſciplinæ deeſſet miſericordia, nec miſericordiæ diſciplina. Unde hic quoque juxte utramque virtutem dicitur k: *Cumque ſederem quaſi Rex, circumſtante exercitu, eram tamen mœrentium conſolator.* Sedere quippe, circumſtante exercitu, vigor eſt, ac diſciplina regiminis: mœrentium vero corda conſolari, miniſterium pietatis.

k *Job. 29.*

¶ Corr. Rom. a Viginti tria] *Sic etiam legitur in codicibus B. Gregorii. ſed in Hebræo, paraphraſi Chaldaica, verſione Septuaginta, & Vulgata eſt:* tria millia.

C. X. *Juſte judicans, miſericordiam cum juſtitia ſervat.*

Item Iſidorus lib. 3. ſententiarum, de ſummo bono, c. 54. [circ. ann. 623. in Hiſpania.]

l *Burch. l. 16. cap. 25. §. omnis.*

OMnis l, qui juſte judicat, ſtateram in manu geſtat, & in utroque penſo juſtitiam, & miſericordiam portat: ſed per juſtitiam reddit peccanti ſententiam; per miſericordiam peccanti temperet pœnam: ut juſto libramine quædam per æquitatem corrigat, quædam vero per miſericordiam indulgeat. Qui Dei judicia oculis ſuis proponit, ſemper timens, & tremens in omni negotio formidat, ne de juſtitiæ tramite devians cadat, & unde non juſtificatur, inde potius condemnetur.

C. XI. *Qui remittit, & qui corripit, uterque miſeretur.*

Item Auguſtinus in Enchiridio, c. 72.
[forte circ. ann. 421. in Africa.]

m *4. ſent. diſt. 15.*

ET m qui emendat verbere, in quem poteſtas datur, vel coercet aliqua diſciplina, & tamen peccatum ejus, quo ab illo læſus, aut offenſus eſt, dimittit ex corde, vel orat, ut ei dimittatur, non ſolum in eo, quod dimittit, atque orat, verum etiam in eo, quod corripit, & aliqua emendatoria pœna plectit, eleemoſynam dat, quia miſericordiam præſtat. Multa enim bona præſtantur invitis, quando eorum conſulitur utilitati, non voluntati, quia ipſi ſibi inveniantur eſſe inimici.

C. XII. *De multiplici genere eleemoſynarum.*

Sunt enim multa genera eleemoſynarum, de quibus Albinus n ait.
[circ. ann. 778. in Gallia.]

n *al. Alcuinus.*

o *Panm. lib. 2. cap. 192.*

TRia o ſunt genera eleemoſynarum: una corporalis, egenti dare quicquid poteris: altera ſpiritualis, dimittere, a quo læſus fueris: tertia, delinquentes corrigere, & errantes in viam reducere veritatis.

C. XIII. *Eleemoſyna pecuniæ præfertur eleemoſyna cordis.*

Item Auguſtinus, *lib.* 50. *Homil. homilia* 6.
[*circ. ann.* 415. *in Africa.*]

p *Pann. lib.* 2. *cap.* 193.

DUæ p ſunt eleemoſynæ, una cordis, altera pecuniæ. Eleemoſyna cordis eſt, dimittere ei, a quo læſus es. Nam dare aliquid indigenti, aliquando quæris, & non habes; indulgere peccanti, quantum volueris, redundat tibi. & *infra*. §. 1. Eleemoſyna cordis multo major eſt, quam eleemoſyna corporis. & *infra*. §. 2. Charitatis eleemoſyna ſine ſubſtantia terrena ſufficit ſibi: illa vero, quæ corporaliter datur, ſi non benigno corde tribuitur, omnino non ſufficit.

3 ps Gratian. *Ex his omnibus apparet, quod nec lenitas manſuetudinis ſine rectitudine ſeveritatis, nec zelus rectitudinis ſine manſuetudine in Prælatis debet inveniri. Percuſſores ergo, qui præmiſſis auctoritatibus ab Epiſcopali officio removentur, non quilibet corporaliter flagellantes, ſed prætermiſſo manſuetudinis ad verbera ſemper parati intelligendi ſunt, qui per flagella non vitia corrigere, ſed timeri appetunt: quibus Petrus ſcribit* q: Ne ſitis dominantes in Clero, ſed forma facti gregis ex animo.

q 1. *Pet.* 5.

C. XIV. *Manſuetudo, & diſtrictio ab invicem non ſeparentur.*

Hinc etiam Gregorius I. *ſcribit in Moralibus, lib.* 19. *cap.* 22. *n.* 16. r
[*ann.* 590. *Romæ.*]

r *In cap.* 29. *Job cap.* 16.

SUnt namque nonnulli ita diſtricti, ut omnem etiam manſuetudinem benignitatis amittant: & ſunt nonnulli ita manſueti, ut perdant diſtrictionem regiminis. Unde cunctis rectoribus utraque ſummopere ſunt tenenda, ut nec in diſciplinæ vigore benignitatem manſuetudinis, nec rurſum in manſuetudine diſtrictionem deſerant diſciplinæ: quatenus nec a compaſſione pietatis obdureſcant, cum contumaces corrigunt; nec diſciplinæ vigorem molliant, cum infirmorum animos conſolantur. Regat ergo diſciplinæ vigor manſuetudinem, & manſuetudo ornet vigorem, & ſic alterum commendetur ex altero, ut nec vigor ſit rigidus, nec manſuetudo diſſoluta.

C. XV. *Vera juſtitia miſeris compatitur: delinquentibus indignatur.*

Item Idem *homil.* 34. *in Evangel. circa init.*
[*circ. ann.* 593. *Romæ.*]

s *juſtitia.*] *orig.*

t *al. indignantur.*

VEra juſtitia compaſſionem habet; falſa vero s dedignationem, quamvis & juſti ſoleant recte peccatoribus dedignari. Sed aliud eſt, quod agitur typho ſuperbiæ; aliud, quod zelo diſciplinæ. Dedignentur t etenim, ſed non dedignantes. & *poſt pauca*. §. 1. At contra hi, qui de falſa juſtitia ſuperbire ſolent, cæteros quoſque deſpiciant, nulla infirmantibus miſericordia condeſcendunt, & quo ſe peccatores eſſe non credunt, eo deterius peccatores fiunt.

C. XVI. *Peccantes manſuetudine provocentur, non auſteritate abjiciantur.*

Item Hieronymus u, *ad c.* 4. *Threnorum.*
[*ann.* 410. *in Palæſtina.*]

u *Rabani ſunt, non Hieron. commentarii.*

x *Thren.* 4. & *Eſa.* 52.

REcedite x (inquiunt) polluti; recedite, abite: nolite nos tangere: nolite in aliquo nobis communicare. Talis loquela non illuminat cæcum, non ſanat ægrotum, non curat infirmum, ſed magis occidit, atque in deſperationem periclitantem mittit. Boni etenim rectores ex ſua infirmitate aliorum infirmitatem penſantes, magis per humilitatis, & manſuetudinis levamentum ſtudent peccantes ab erroris laqueo eruere, quam per auſteritatem in foveam perditionis nutantes propellere. Unde doctor gentium y, *Factus ſum*, inquit, *infirmus infirmis*.

y 1. *Cor.* 9.

C. XVII. *In populum ira Dei deſævit, cum prædicator delinquentes palpat, non corripit.*

Item ex Origene, *homilia* 7. *in Joſue.*
[*an.* 217. *in Ægypto.*]

SEd illud non otioſe tranſmittendum eſt, quod uno peccante ira Dei ſuper omnem populum venit. Hoc quando accidit? quando Sacerdotes, qui populo præſunt, erga delinquentes benigni videri volunt, & verentes peccantium linguas, ne forte male de eis loquantur, Sacerdotalis ſeveritatis immemores, nolunt complere, quod ſcriptum z eſt: *Peccantem coram omnibus argue, ut & cæteri timorem habeant.* & iterum a: *Auferte malum ex vobis ipſis*: nec zelo Dei ſuccenſi imitantur Apoſtolum dicentem b: *Tradidi hujuſmodi hominem Satanæ in interitum carnis, ut ſpiritus ſalvus ſiat.* Neque illud Evangelii c implere ſtudent, ut ſi viderint peccantem, primo ſecrete conveniant: poſt etiam duobus, vel tribus adhibitis d, quod ſi contempſerit, & poſt hæc Eccleſiæ correctione non fuerit emendatus, de Eccleſia expulſum velut gentilem habeant, ac publicanum; & dum uni parcunt, univerſæ Eccleſiæ moliantur interitum. Quæ iſta bonitas? quæ iſta miſericordia, uni parcere, & omnes in diſcrimen adducere? Polluitur enim ex uno peccatore populus. Sicut ex una ove morbida univerſus grex inficitur, ſic etiam uno fornicante, vel aliud quodcunque ſcelus committente, plebs univerſa polluitur.

z 1. *ad Timoth.* 5.

a 1. *Corinth.* 5.

b *Ibid.*

c *Matth.* 18.

d *al. arbitris.*

Gratian. *Hinc etiam alibi* e *dicitur*: Rectorem ſubditis pietas matrem, diſciplina vero patrem exhibeat.

e *Greg. paſtor.* 2. *p. c.* 6.

4. pars §. 1. *Percuſſor quoque dicitur, qui ſermone inutili infirmorum conſcientiam vulnerat.*

C. XVIII. *Qui ſermone incauto conſcientiam percutit infirmorum, percuſſor vocatur.*

Unde Anacletus Papa *epiſt.* 2. *ad Epiſcopos Italiæ.*
[*circ. ann.* 103. *Romæ in Italiam.*]

SAne percuſſor ille dicitur Doctor, qui ſermone inutili conſcientiam percutit infirmorum. Ideo tenere vos, & omnes fideles oportet eum, qui ſecundum doctrinam eſt, f fidelem ſermonem, ut potens ſit conſolari in doctrina ſana, & contradicentes redarguere, & recte viventes, atque rectam fidem tenentes, conſolidare.

f *ad Tit.* 1.

EPISCOPI, ET ECCLESIASTICI NON ESSE LITIGIOSI.

DISTINCTIO XLVI.

1 ps SEquitur a: Non litigioſum. *Nihil eſt enim impudentius arrogantia ruſticorum, qui garrulitatem auctoritatem putant, & parati ad lites, in ſubjectos timidi tument; quod ex arrogantia & ſuperbia provenire manifeſtum eſt.*

a 1. *ad Tim.* 3. & *ibi Gloſ. ordin.* & *Auſ. ex Hier. in epiſt. ad Oceanum.*

C. I. *Arrogantes neſciunt inferre humiliter, quæ docent.*

Unde Gregorius *ſcribit in Moralibus, lib.* 23. *cap.* 7. *n.* 13. *ad c.* 33. *Job.*
[*ann.* 590. *Romæ.*]

HOc habet proprium doctrina arrogantium, ut humiliter neſciant inferre, quod docent: & recta, quæ ſapiunt, recte miniſtrare non poſſint. In verbis enim eorum prodimur, quod cum doceant, quaſi in quodam ſibi videntur ſublimitatis culmine reſidere. eoſque, quos docent, ut longe infra ſe poſitos, veluti in imo reſpiciunt b, quibus non conſulendo loqui, ſed vix dominando dignantur. Recte autem his per Prophetam Dominus dicit c: *Vos autem cum auſteritate imperabatis eis, & cum potentia.* Cum auſteritate enim & potentia imperant, qui ſubditos ſuos non tranquille ratiocinando corrigere, ſed aſpere inflectere dominando feſtinant. At contra vera doctrina d tanto vehementius hoc elationis vitium fugit per cogitationem e, quanto ardentius verborum ſuorum jaculis ipſum magiſtrum elationis inſequitur. Cavet enim, ne eum magis elatis moribus prædicet, quem in corde audientium ſacris ſermonibus inſectetur.

b *al. deſpiciunt.*

c *Ezech.* 34.

d *Ibid. c.* 13.

e *al. cognitionem.*

2 ps Gratian. *Ecce, quare litigioſi prohibentur in Epiſcopos ordinari. Eſt & alia cauſa hujus prohibitionis. Litigioſi namque vel adulationibus animos Principum ſibi conciliant, vel fratribus ſuis detrahendo, infamiæ notam ingerunt, vel inter fratres diſcordiam ſeminando, ſeditionem nunquam facere ceſſant: quæ omnia in Prælatis damnabilia eſſe probantur.*

C. II. *De iis, qui peccatoribus adulantur.*

Unde Gregorius I. *ſcribit in Moralibus, lib.* 18. *cap.* 4. *n.* 3. *ad cap.* 27. *Job.* [*ann.* 590. *Romæ.*]

SUnt nonnulli, qui dum malefacta hominum laudibus efferunt, augent, quæ increpare debuerunt. Hinc enim per Prophetam dicitur f: *Væ qui conſuunt pulvillum ſub omni cubito manus, & faciunt cervicalia ſub capite univerſæ ætatis.* Ad hoc quippe pulvillus ponitur, ut mollius quieſcatur. Quiſquis ergo male agentibus adulatur, pulvillum ſub capite, vel cubito jacentis ponit, ut qui corripi ex culpa debuerat, in ea fultus laudibus molliter quieſcat. §. 1. Hinc rurſum ſcriptum eſt: g *Ipſe ædificabat parietem, illi autem liniebant eum.* Parietis quippe nomine, peccati duritia deſignatur. Ædificare ergo parietem, eſt contra ſe quempiam obſtacula peccati conſtruere. Sed parietem liniunt, qui peccata perpetrantibus adulantur, ut quod illi perverſe agentes ædificant, ipſi adulantes quaſi nitidum reddant. §. 2. Sed ſanctus vir, ſicut mala de bonis non æſtimat, ita judicare bona de malis recuſat, dicens h: *Abſit a me, ut juſtos vos judicem: donec deficiam, non recedam ab innocentia mea.*

f *Ezech.* 13.

g *Ibidem.*

h *Job.* 27.

C. III. *Adulator, vel Proditor Clericus ab officio degradetur.*

Hinc etiam in Concilio Carthaginenſi IV. *c.* 56. *legitur.* [*ann.* 398. *in Africa.*]

CLericus i, qui adulationibus & proditionibus vacare deprehenditur, ab officio degradetur.

i *Burch. lib.* 2. *c.* 176. *Ivo p.* 6. *c.* 267. *Pann. l.* 3. *cap.* 173.

C. IV.

Digitized by Google

C. IV. *Excommunicentur ab Epiſcopo, qui fratribus non probanda objiciunt.*

Item ex eodem Concilio, *c.* 55. [*ann.* 398. *ibid.*]

ACcuſatores fratrum Epiſcopus excommunicet, qui non probanda fratribus objiciunt *a*. Et ſi emendaverint vitium, recipiat eos ad communionem, non ad Clerum.
§ Corr. Rom. *a* Qui non probanda fratribus objiciunt.] *Verba iſta neque in originali, neque in multis Gratiani antiquis codicibus habentur.*

C. V. *Removeatur a ab officio Clericus maledicus, ſcurra, & fratrum profectibus invidens non promoveatur.*

Item ex eodem Concilio, c. 57. [*ann.* 398. *in Africa.*]

a Burch. l. 2. *c.* 66. *Ivo p.* 12. *cap.* 21. *& p.* 13. *c.* 60. CLericus *a* maledicus (maxime in Sacerdotibus) cogatur ad poſtulandam veniam. Si noluerit, degradetur: nec unquam ad officium abſque ſatiſfactione revocetur.
§ Corr. Rom. *a* Removeatur] *Rubrica hæc pertinet ſimul ad hoc caput, & ad duo ſequentia.*

C. VI. *De eodem.*

Item ex eodem Concilio, *c.* 60. [*ann.* 398 *ibid.*]

l Anſel. lib. 7. *c.* 143 *Burch. l.* 2. *cap.* 172. *Ivo p.* 6. *c.* 161. *& p.* 11. *c.* 70. *Pann. l.* 3. *c.* 172. CLericum *l* ſcurrilem, & verbis turpibus joculatorem *1*, ab officio retrahendum cenſemus.
¶ Pith. 1. *Joculatorem*] *jocularem*. Ita 3. V. C. Vide Agath. Conc. c. 71.

C. VII. *De eodem.*

Item ex eodem, c. 54. [*ann.* 398. *ibid.*]

m Burch. lib. 2. *cap.* 16. *Ivo p.* 6. *c.* 35. CLericus *m* invidens fratrum profectibus, donec in vitio eſt, non promoveatur.

C. VIII. *Non ſunt ordinandi, qui ſeditionibus vacant.*

Item ex eodem, c. 67. [*ann.* 398. *ibid.*]

n Agat. Conc. c. 69. *Burch. l.* 2. *cap.* 17. *Ivo p.* 6. *c.* 36. SEditionarios *n* ſtatuimus, nunquam ordinandos Clericos, ſicut nec uſurarios, nec injuriarum ſuarum ultores.

C. IX. *Uſuras exigere Clericis minime licet.*

Item ex Concilio Laodicenſi, *c.* 5.
[*circ. ann.* 320. *in Phrygia Pacatiana.*]

3 NOn licet fœneratori miniſtris altaria, vel in Sacer-25 dotali ordine conſtitutis, vel uſuras, vel lucra, quæ
u al. ſeſquipla. ſeſcupla *a u* dicuntur, accipere.
¶ Pith. 2. *Seſcupla*] idest ſummam capitis, & dimidium ſummæ. τὰς λεγομένας ἡμιολίας, Iſidor. lib. 10.

C. X. *Nec ſuo nomine, nec alieno Clericus fœneratur exiſtat.*

Item Leo Papa I. 3 *Epiſcopis per Campaniam, epiſt.* 1. *c.* 4.
[*ann.* 443. *Romæ in Campaniam.*]

p Anſ. l. 7. *c.* 130. *Burch. lib.* 2. *cap.* 21. *Ivo p.* 6. *cap* 46. SIcut *p* non ſuo, ita nec alieno nomine aliquis Clericorum exercere fœnus attentet. Indecens eſt enim crimen ſuum commodis alienis impendere. Fœnus autem hoc ſolum aſpicere *q*, & exercere debemus, ut quod hic miſericorditer tribuimus, ab eo Domino, (qui multiplicitar,
q al. accipere. & in perpetuum manſura tribuit 4) accipere valeamus.
¶ Pith. 3. *Papa*] Univerſis per Camp. Picenum, & Thuſciam, & per univerſas Provincias conſtitutis.
4. *Tribuit*] 2. V. C. *retribuit*.

EPISCOPI, ET ECCLESIASTICI NON SINT Avari, nec Uſurarii.

DISTINCTIO XLVII.

a 25 QUod autem in fine hujus capituli uſurarii ordinari prohibentur, inde eſt, quod uſuram exercentes cupiditati deſervire probantur: cupidi autem ab Apoſtolo a ordinari prohibentur, quia tales facile a juſtitia
a 1. *Tim.* 3. deviarent.

C. I. *Diaconus, Presbyter, & Epiſcopus exigens uſuras, niſi deſierit, deponatur.*

Unde in Canonibus Apoſtolorum c. 44. *legitur.*
[*circ. ann.* 281. *in Syria.*]

b Burchar. l. 2. *cap.* 119. *Ivo p.* 6. *c.* 113. *& p.* 13. *cap.* 15. *Pannor. lib.* 3. *cap.* 137. EPiſcopus *b*, aut Presbyter, aut Diaconus uſuras a debitoribus exigens aut deſinat, aut certe deponatur.

C. II. *Uſuras exigens, ſive Clericus, ſive ſubjectus regulæ deponatur.*

Item ex Concilio Niceno c. 17.
[*ann.* 325. *in Bithynia.*]

QUoniam *c* multi *** ſub regula conſtituti avaritiam, & turpia lucra ſectantur, oblitique divinæ Scripturæ dicentis *d*: *Qui pecuniam ſuam non dedit ad uſuram*, mutuum dantes, centeſimas exigunt, juſte cenſuit ſancta, & magna Synodus, ut ſi quis inventus fuerit poſt hanc definitionem uſuras accipiens, aut ex adinventione aliqua, vel quolibet modo negotium tranſigens, aut hemiolia, idest, ſeſcuple *f g* exigens, vel aliquid tale prorſus excogitans turpis lucri gratia, dejiciatur a Clero, & alienus exiſtat a regula.

c infra 14. *q.* 4. *c.* 8. *ex alia verſione. Polyc. l.* 4. *tit.* 31. *Rob. l. pæn. c.* 32. *Burch. lib.* 2. *cap.* 129. *Anſel. l.* 7. *c.* 153. *Ivo part.* 6. *c.* 196. *& p.* 13. *c.* 8.
d Pſal. 14.
a redundat iſta particula.
f al. ſeſquipla.
g al. ſeſquipla.

§ Corr. Rom. *a* Seſcuple *g*) *Hoc ſeſquialterarum uſurarum genus, quemvis graviſſimum, in frugibus humidis, vel aridis Conſtantinus lege permiſerat, quæ nunc extat in codice Theodoſiano lib.* 2. *tit. ult. de uſur. l.* 1. *Eodem pertinet, quod ſcribit B. Hieronymus in commentariis in Ezechielem lib.* 6. *c.* 18. *his verbis*: Solent in agris frumenti, & milii, vini, & olei, cæterarumque ſpecierum uſuræ exigi, ſive, ut appellat ſermo divinus, ſuperabundantiæ: verbi gratia, ut hyemis tempore damus decem modios, & in meſſe recipiamus quindecim, hoc eſt amplius partem mediam. *Quamobrem hoc canone, qui Patres illi omnes pecuniarias uſuras Clericis interdicunt, voluerunt etiam ſeſcuplam frugum expreſſe eiſdem interdicere. Poſtea vero in aliis Conciliis, & a Romanis Pontificibus genus omne uſurarum, tanquam juri naturali, ac divino contrarium tam Clericis, quam Laicis fuit interdictum, quemadmodum apparet in Decretalibus tit. de uſur.*
¶ Contius *** *Quoniam multi.*] Quidam male interpretando hunc Canonem corrumpunt. Brevitatem explicabo. Biennio antequam ederetur hic Canon, Lex Conſtantini intervenerat, quæ definierat hunc uſurarum modum, ut in pecunia numerata ſingulas centeſimas, in frugibus vero vel liquidis, vel aridis mutuo datis ſingulas hemiolias, ſeu ſeſquialteras partes recipere liceret. Itaque uſura quadruplo major in frugibus, quam in pecunia numerata permittebatur. Extat Lex illa Conſtantini in *Cod. Theod. legum lib.* 4. *tit. de uſur. lib.* 1. Cum autem Catholicæ Eccleſiæ, cum omnis uſura, tum illud tam immoderatum lucrum, & fœnus ex lege permiſſum, Chriſtiano homine videretur indignum, omnibus regulæ Chriſtianæ obnoxiis has uſuras interdixit. Quin etiam Juſtinianus hanc immoderationem deteſtatus, centeſimas pecuniæ reſtrinxit ad trientes: Seſquialteras vero frugum ad centeſimas. l. eos. §. 1. C. de uſur. Novell. 32. 33. 34. ad quas hæc plenius enarravi. Ergo poſt legem Juſtiniani Chriſtianis licebit ex moderatione fœnerari? minime vero. Canoni enim, cui derogare non potuit Imperator, parendum potius, quam Legi. Quærunt ergo uſurarii Chriſtiani alium defenſorem.
¶ Pith. 1. *Quoniam*] Vide *l.* 1. *Cod. Theod. de uſuris*, *Hieron. l.* 6. *in Ezechiel cap.* 18. *&c.*

C. III. *Temporalibus lucris deſervientes Deo nequaquam militare probantur.*

Hinc etiam Gregorius I. *in lib.* 19. *Moralium c.* 16. *n.* 25. *in* 29. *cap. Job ſcribit, dicens.* [*an.* 590. *Romæ.*]

OMnes hujus ſeculi dilectores in terrenis rebus fortes ſunt, in cœleſtibus debiles. Nam pro temporali gloria uſque ad mortem deſudare appetunt, & pro ſpe perpetua ne parum quidem in labore ſubſiſtunt: pro terrenis lucris qualibet injurias tolerant, & pro cœleſti mercede vel teneſſimi verbi ferre contumelias receſſant: terreno Judici toto etiam die aſſiſtere fortes ſunt, in oratione vero coram Domino vel unius horæ momento laſſantur: ſæpe nuditatem, dejectionem, famem pro acquirendis divitiis, atque honoribus tolerant, & eorum rerum ſe abſtinentia cruciant, ad quas adipiſcendas feſtinant; ſuperna autem laborioſa quærere tanto magis diſſimulant, quanto ea tribui tardius putant. §. 1. Hi itaque quaſi aliarum arborum more deorſum vaſti ſunt, ſurſum angeſti: quia fortes in inferiora ſubſiſtunt, ſed ad ſuperiora deficiunt. At contra ex qualitate palmarum deſignatur proficiens vita juſtorum, qui nequaquam ſunt in terrenis ſtudiis fortes, & in cœleſtibus debiles; ſed longius, atque diſtantius ſtudioſos ſe Deo exhibent, quam ſeculo fuiſſe meminerunt. §. 2. Nam cum quibuſdam per prædicatorem noſtrum dicitur *h*: *Humanum dico propter infirmitatem carnis veſtræ. Sicut enim exhibuiſtis membra veſtra ſervire immunditiæ, & iniquitati ad iniquitatem; ita nunc exhibete membra veſtra ſervire juſtitiæ in ſanctificationem*: eorum procul dubio infirmitati condeſcenditur, ac ſi eis apertius diceretur: Si nequaquam amplius poteſtis, ſaltem tales eſtote in fructu bonorum operum, quales fuiſtis dudum in actione vitiorum, ne debiliores vos habeat ſancta libertas æris *a*, quos in carne validos habuit uſus terrenæ voluptatis.
h Rom. 6.
§ Corr. Rom. *a* Æris) *Apud B. Gregorium legitur*, ſancta libertas bonorum, *vel* ſancta libertas charitatis, quam in carne. *In uno autem exemplari Gratiani Vaticano*, cœleſtis converſationis, *quod in gloſſa ad explanandam dictionem*, æris, *aſſertur*.

C. IV.

Digitized by Google

C. IV. *Ad ſacros ordines uſurarii promoveri non debent.*

Item Gregorius I. *Clero, & civibus Neapolitanis lib.* 8. *epiſt.* 40.
[*ann.* 600. *Romæ in Campaniam.*]

i *Anſ. l. 6. c. 9. Polyc. lib. 2. tit. 1.* DE *i* Petro inſuper ad nos perveniſſe cognoſcite, quod ſolidos dederit *ad* uſuram: quod vos oportet cum omni ſubtilitate perquirere: & ſi ita conſtiterit, alium eligite, & ab hujus eos perſona ſine mora ſuſpendite. Nam nos amatoribus uſurarum nulla ratione manus imponimus. Si vero ſubtili habita inquiſitione hoc falſum eſſe patuerit, (quia perſona ejus nobis ignota eſt, & utrum ita ſit de ſimplicitate ejus, quod ad nos perlatum eſt, ignoramus) cum decreto a vobis facto *ad* nos eum venire neceſſe eſt, ut vitam, moreſque illius ſolicitius inquirentes, ſenſum quoque pariter agnoſcamus, ut ſi huic judicio apres extiterit, eſtre in ne [*adjuvante* Domino] deſideria compleamus.

C. V. *Degradetur Clericus, qui uſuras accipere detegitur.*

Item ex Concilio Eliberitano c. 20.
(*ann.* 305. *in Hiſpania.*)

u *Ivop. 13. c. 12. Panor. l. 3. c. 136.* SI u quis Clericorum detectus fuerit uſuras accipere, placuit degradari, & abſtinere.

C. VI. *Nec implicari errore, nec cupiditate violari Sacerdotem oportet.*

Item Leo I. *Anatolio Epiſcopo Conſtantinopolitano epiſt.* 32. (*ann.* 452. *Romæ Conſtantinopolim.*)

l *Anſ. l. 7. c. 149.* a VItum *l* catholicum, & præcipue Domini Sacerdotem, ſicut nullo errore implicari, ita nulla oportet cupiditate violari, dicente ſancta Scriptura *m*: *Poſt concupiſcentias tuas non eas.* Mens enim potentiæ *n* avida nec abſtinere novit a vetitis, nec gaudere conceſſis, nec *o* pietati adhibere conſenſum.

m *Eccleſ.* 18.
n *al. pecuniæ.*

¶ Corr. Rom. *o* Nec pietati] *Hoc poſtremum orationis membrum abeſt ab originali; ſed habetur etiam apud Anſelmum.*

C. VII. *Qui cupiditatem a ſe non abſcindit, bonorum auctori inhærere non valet.*

Item Gregorius I. *l.* 7. *epiſt.* 100.
(*ann.* 599. *Romæ in Galliam.*)

o *1. Tim.* 6. BOnorum auctori inhærere aliter non valemus, niſi cupiditatem *o* a nobis (quæ omnium malorum radix eſt) abſcindamus.

¶ Pith. c. *Gregorius*] Siagrio, Ætherio, Virgilio, & Deſiderio Epiſcopis.

C. VIII. *Avari eſt hominum bona invadere, quorum neceſſitatibus ſubvenire valet.*

Item Ambroſius *Serm.* 81. *de eo, quod ſcriptum eſt in Evangelio p*: Hominis cujuſdam divitis fructus uberes ager attulit.
(*circ. ann.* 380. *Mediolani.*)

p *Luc.* 12.

q *Ex Baſilii homilia ad eundem locum Evangelii.*
r *al. ſolem videt.*] *aeg.*

SIcut *q* ii, qui per inſaniam mente tranſlati ſunt, non jam res ipſas, ſed paſſionis ſuæ phantaſias vident: ita etiam mens avari ſemel cineralis cupiditatis adſtricta, ſemper aurum, ſemper argentum videt, ſemper reditus computat, gratius aurum intuetur, quam ſolem *r*. ipſa ejus oratio, & ſupplicatio ad Dominum aurum quærit. *& poſt pauca.* §. 1. Interdum etiam uſuræ arte nequiſſima ex ipſo auro aurum naſcitur. Sed quid agis? Nec ſatietas unquam, nec finis aderit cupiditati. *& infra.* §. 2. Sed ais, quid injuſtum eſt, ſi cum aliena non invadam, propria diligentius ſervo? O impudens dictum! Propria dicis? quæ? ex quibus reconditis in hunc mundum detuliſti? Quando in hanc lucem ingreſſus es lucem, quando de ventre matris exiſti, quibus quæſo facultatibus, quibuſve ſubſidiis ſtipatus ingreſſus es? *& poſt pauca.* §. 3. Proprium nemo dicat, quod eſt commune *s*, quod plus quam ſufficeret, ſumptum, etiam violenter obtentum eſt. *& infra.* §. 4. Nunquid iniquus eſt Deus, ut nobis non æqualiter diſtribuat vitæ ſubſidia? ut tu quidem eſſes affluens, & abundans, alius vero deeſſet, & egeret? An idcirco magis, quia & tibi voluit benignitatis ſuæ experimenta conferre, & alium per virtutem patientiæ coronare; tu vero ſuſceptis Dei muneribus, et in ſinum tuum redactis, nihil te putas agere iniquum, ſi tam multorum vitæ ſubſidia ſolus obtineas? Quis enim tam injuſtus, tam avidus, tam avarus, quam qui multorum alimenta ſuum *t* non uſum, ſed abundantiam, & delicias facit? Neque enim minus eſt criminis habenti tollere, quam cum poſſis, & abundes, indigentibus denegare. Eſurientium panis eſt, quem tu detines: nudorum indumentum eſt, quod tu recludis, & miſerorum redemtio eſt, & abſolutio, pecunia, quam tu in terram defodis. Tot *u* te ergo ſcias invadere bona, quot *x* poſſis præſtare, quod velis.

t *al. non ſuum.*
u *al. tantorum.*
x *al. quantis.*

¶ Corr. Rom. *s* Commune] *Apud B. Ambroſium legitur:* Proprium nemo dicat, quod e communi plus, quam ſufficeret, ſumptum, & violenter obtentum eſt. *Sed ob gloſſam non eſt mutatum.*

§ yε Gratian. *Neceſſe eſt etiam, ut ille, qui ordinandus eſt, ſuam y domum ſit bene præpoſitus, id eſt, ſi in Laicali habitu uxorem habuit, vel filios, a vitiis ad virtutum ſtudia & verbo, & exemplo provocet, ut quod poſtea præcepturus eſt populis, prius exigat a domeſticis. Unde Apoſtolus Epheſiis a ſcribit, ut uxores ſuas ſicut ſua corpora diligant, & filios ſuos non ad iracundiam provocent, ſed enutriant illos in omni diſciplina, & correctione Domini. Unde cum Paulus ad Timotheum aſcribens dixiſſet,* ſuam domum bene præpoſitum, *ſtatim ſubjunxit,* habentem filios ſibi ſubditos in omni caſtitate, non e in accuſatione luxuriæ. *Non enim ſolutum ſobolis ſuæ frontem habet alios redarguendi. Unde de beato Job c legitur, quod pro filiis ſuis quotidiana offerebat Deo ſacrificia, offerens holocauſta per ſingulos, quos tanta charitatis perfectione in unum conſtrinxit, ut quiſque eorum in ſuo die convivium fratribus pararet, & ad epulandum ſecum tres ſorores ſuas pariter invitaret. Quod quia Heli ſacerdos diſſimulavit, ac falſa pietate ſuperatus, delinquentes filios ferire noluit, (ſicut in libro Regum legitur d) apud diſtrictum judicem ſemetipſum cum filiis crudeli damnatione percuſſit: unde et divina voce dicitur e:* Honoraſti filios tuos magis, quam me. *Hinc etiam David erga filios benignitatem, non diſciplinæ ſeveritatem exercens, eorum juventutem experimento didicit perniciosam, quorum patritiam vaga licentia permiſit eſſe voluptuoſam. Unus quippe eorum ſororem ſuam ſtupro corrumpens, a fratre ejus, Abſalone videlicet, inter epulas, quas fratribus ſuis fraudulenter paraverat, obtruncatus eſt. Abſalon vero, poſtquam veniam a patre obtinuit, de regno illum expulit, & ad concubinas ejus ingreſſus eſt f, domum per vim deſerto patrem perſequens, quercui inhæſit, atque ita ſuſpenſus interiit g. Hinc etiam Paulus ad Timotheum h ſcribit, dicens:* Qui ſuorum, & maxime domeſticorum curam non habet, fidem negavit, & eſt infideli deterior. *Jure ergo qui domus ſuæ neſcit præeſſe, in Epiſcopum ordinari prohibetur, quia qui in re minima, de qua ſibi familiarior debet cura ineſſe, fidelis non eſt, quomodo in Eccleſia Dei [ubi ipſi ſunt & alieni] ſolicitam diligentiam adhibebit? unde Hieronymus i:* Non enim *u* juſtus polluitur ex vitiis filiorum, ſed libertas ab Apoſtolo Eccleſiæ Principis reſtituatur, ut talis fiat, qui non timeat propter vitia liberorum extraneos reprehendere.

x *Hier. ad Ocea.*
y *1. Tim.* 3. *& ibi gloſſator.*
a *Eph.* 5.
a *1. Tim.* 3.
b *Tit.* 1.
c *Job.* 1.
d *1. Reg.* 2.
e *2. Reg.* 13.
f *2. Reg.* 16.
g *2. Reg.* 18.
h *1. Tim.* 5.
i *In comm. ad c. 1. epiſt. ad Titum.*
u *Itaque Joreg.*

4 yε §. 1. *Quod tunc fiet, ſi non erit, quod ſibi imputetur. Cum enim greſſus hominis a Domino dirigantur l, nec ſint in in homine ejus viæ, corripere quidem poteſt, corrigere autem non valet: pulſare poteſt, non aperire: manus comprimere, non animum mutare.*

l *Pſalm.* 36.
m *Hieron.* 10.

C. IX. *Bonorum hominum diſciplina mores immutare non valet.*

Unde Auguſtinus *Clero, & populo Hipponenſi epiſt.* 137. (forte ann. 404. *in Africa.*)

QUantumlibet vigilet diſciplina domus meæ, homo ſum, & inter homines vivo: nec mihi arrogare audeo, ut domus mea melior ſit, quam arca Noe *n*, ubi tamen inter octo homines unus reprobus inventus eſt: aut melior ſit, quam domus Abrahæ, ubi dictum eſt *o*: *Ejice ancillam, & filium ejus*: aut melior ſit, quam domus Iſaac, cui de duobus geminis dictum eſt *p*: *Jacob dilexi, Eſau autem odio habui. & infra.* §. 1. Simpliciter autem fateor charitati veſtræ coram Domino Deo noſtro, qui teſtis eſt ſuper animam meam, ex quo Deo ſervire cœpi, quomodo difficile ſum expertus meliores, quam qui in monaſteriis profecerunt, ita non ſum expertus pejores, quam qui in monaſteriis ceciderunt *q*; ita ut hinc arbitrer in Apocalypſi *r* ſcriptum: *Juſtus juſtior fiat, & ſordidus ſordeſcat adhuc.*

n *Geneſ.* 9.
o *Gen.* 21.
p *Malach.* 1.
q *al. defecerunt.*
r *Apocal.* 22.

C. X. *Convicia perditorum a via rectitudinis nos movere non debent.*

Item Cyprianus *lib.* 1. *epiſt.* 3. *Cornelio Papæ,*
(*circ. ann.* 252. *Carthagine Romam.*)

QUod ad nos attinet, conſcientiæ noſtræ convenit, frater, dare operam, ne quis culpa noſtra de Eccleſia pereat: ſi quis autem ultro, & crimine ſuo perierit, & pœnitentiam agere, atque ad Eccleſiam redire noluerit, nos in die judicii inculpatos futuros credimus, qui conſuluimus ſanitati; illos ſolos in pœnis remanſuros, qui noluerint conſilii noſtri ſalubritate ſanari. Nec movere nos debent convicia perditorum, quo minus a via recta, & a certa regula non recedamus, quando & Apoſtolus inſtruat, dicens *s*: *Si hominibus placerem, Chriſti ſervus non eſſem.*

s *Galat.* 1.

EPISCOPI ORDINANDI, ET ECCLESIASTICI NON SINT NEOPHYTI.

DISTINCTIO XLVIII.

e yε PRohibentur etiam neophyti *u* in Epiſcopos ordinari, *ut qui heri erat catechumenus, hodie non fiat Epiſcopus: qui heri erat in theatro, hodie non ſedeat in Eccleſia: qui veſpere erat in circo, hodie non miniſtret altario: qui dudum fuerat fautor hiſtrionum, hodie non ſit conſecrator virginum. Cauſa autem hujus prohibitionis eſt ſecundum Apoſtolum, ne elatus in ſuperbiam, tanquam electus Chriſtiana pluri-*

u *1. Tim.* 3. *gloſſa ordin. ibid. & Hier. Oceano.*

tionum

h [al. apud Anſel. l. 6. c. 50.

rimento egeret, incidat in laqueum diaboli. Momentaneus b monoq; Sacerdos neſcit habere humilitatem, obſervare modos perſonarum, vel ſe contemnere: non jejunavit, non flevit, non ſe correxit, non pauperibus erogavit. In arrogantiam (quæ eſt ruina Diaboli) incidunt, qui punſto hora, necdum diſcipuli, ſunt magiſtri: & ſicut Innocentius c ait: Miſerum eſt, eum fieri magiſtrum, qui necdum didicit eſſe diſcipulus.

c Epiſt. 22. ad Aurelium.

C. I. *Neophytus in Epiſcopum non eſt ordinandus.*

Unde in Niceno Concilio, c. 2. *legitur.*
[ann. 325. in *Bithynia.*]

d Martin. Brac. Epiſcopus c. 22.

QUoniam d ¶ multa, ſive per neceſſitatem, ſive ex quacunque α cauſa, contra regulam geſta ſunt, ita ut homines ex vita gentili nuper adhuc catechizati, vel inſtructi, ſtatim ad ſpiritualem baptiſmum accederent, & continuo, cum baptizati, etiam ad Epiſcopatum, vel Presbyterium provecti ſunt; recte igitur viſum eſt, de cætero nihil tale debere fieri. Nam & tempore opus eſt, ut ſit catechumenus, & poſt baptiſmum multa probatione indiget. Evidens namque eſt apoſtolicum præceptum, dicens e: *Non Neophytum, ne forte elatus in judicium incidat, & laqueum Diaboli.* Si vero

e 1. Tim. 3.

f al. procedente) orig.

procedente f β tempore aliquod mortale γ peccatum admiſerit, & convictus duobus, vel tribus teſtibus fuerit, ceſſet a Clero, qui hujuſmodi eſt. Si quis vero præter hæc fecerit, tanquam contraria ſtatutis ſancti g Concilii gerens, ipſe præcipitabitur 2 de ſtatu ſui Cleri.

g al. magni,

¶ Corr. Rom. α Quacunque cauſa,] *Græce eſt:* ἢ ἄλλως ἐπειγομένων τῶν ἀνθρώπων: *quod Dionyſius vertit*, aut aliter cogentibus hominibus.

β Præcedente] προϊόντος, *id eſt*, procedente: *ſed ob gloſſam non eſt mutatum.*

γ Mortale] *Abeſt vox iſta a priſca verſione. Græce eſt*, ψυχικόν τι ἁμάρτημα: *quod Dionyſius vertit*, delictum animæ.

¶ Pith. 1. *Quoniam*] Ex priſca verſione.

2. *Præcipitabitur*] *Periclitabitur*, κινδυνεύσει. Dionyſius Exiguus: *de ſtatu honoris periclitabitur.*

Gratian. *Neophyti vero hodie appellantur, propoſitum ſacræ religionis noviter aſſumentes.*

C. II. *Quis dicatur Neophytus.*

Unde B. Gregorius *ſcribit Syagrio Epiſcopo* 3, *& aliis Epiſcopis, lib. 7.* h *epiſt.* 100.
[ann. 599. *Romæ in Galliam.*]

h Ex l. 5. ep. 51. Vigilio Epiſcopo Arelatenſi.

i Polyc. lib. 2. tit. 1. Anſ. l. 6. c. 26. Ivo part. 5. c. 131.

k al. in initio,

l al. ordines.

m al. ſumma.

SIcut i Neophytus tunc dicebatur, qui initio α ſanctæ fidei erat eruditione plantatus; ſic modo Neophytus habendus eſt, qui repente in religionis habitu plantatus, ad ambiendos honores l ſacros irrepſerit. §. 1. Ordinate ergo ad ordines aſcendendum eſt. Nam caſum appetit, qui ad ſummi m loci faſtigia poſtpoſitis gradibus per abrupta quærit aſcenſum. Scimus autem, quod ædificati parietes non prius tignorum pondus accipiunt, niſi a novitatis ſuæ humore ſicentur: ne ſi ante pondera, quam ſolidentur, accipiant, cunctam ſimul fabricam ad terram deponant.

¶ Corr. Rom. α Initio ſanctæ] *In lib. 7. epiſt.* 100. *ubi habetur prior pars hujus capitis uſque ad verſ.* Scimus autem, *legitur*, in ſanctæ fidei erat converſatione plantatus. *lib. autem 5. ep. 51. ſive c. 95. (ubi & eadem fere iiſdem verbis habentur, ac præterea ſequens pars uſque ad finem) legitur hoc loco*, qui adhuc noviter erat eruditione plantatus in fide.

¶ Pith. 3. *Epiſcopo*] Adde, *Auguſtodunenſi.*

EPISCOPI ORDINANDI, ET ECCLESIASTICI SINT VIRTUTIBUS ORNATI.

DISTINCTIO XLIX.

a part. 1. c. 11.

E*Cce, a quibus vitiis debeant eſſe immunes, qui in Epiſcopum ſunt ordinandi. Qui enim intercesſores pro populo ad Deum parantur, neceſſe eſt, ut ejus gratiam bene vivendo mereantur. Unde* Gregorius *ait in paſtorali*, a. §. 1. Solicite formidandum, ne qui placare poſſe iram Dei creditur, hanc ipſe ex proprio reatu mereatur. Cuncti enim liquido novimus, quia, cum is, qui diſplicet, ad intercedendum mittitur, irati animus ad deteriora provocatur. Qui ergo adhuc deſideriis terrenis adſtringitur, caveat, ne diſtricti iram judicis gravius accendens, dum loco delectatur gloriæ, fiat ſubditis auctor ruinæ. Solerter ergo ſe quiſque metiatur,

b al. ne) orig.

nec b locum regiminis aſſumere audeat, ſi in ſe adhuc vitium damnabiliter regnat: nec is, quem crimen depravat proprium, interceſſor fieri appetat pro culpis aliorum.

C. I. *Sacrificium Deo non offerat, qui vitiis eſt maculatus* 1.

Idem Gregorius I. *in eod. paſtorali cod.* 1. 10. *continuetur.* [ann. 590. *Romæ.*]

c Levit. 21.

HInc etenim ſuperna voce ad Moyſen dicitur: c *Loquere ad Aaron: homo de ſemine tuo per familias, qui habuerit maculam, non offerat panes Domino Deo ſuo, nec accedat ad miniſterium ejus.* Ubi & repente ſubjungitur: *Si cæcus fuerit, ſi claudus, ſi vel parvo, vel grandi, & torto naſo, ſi fracto pede, vel manu, ſi gibbus, ſi lippus, ſi albuginem habens in oculo, ſi jugem ſcabiem, ſi impetiginem in corpore, vel ponderoſus* d §. 1. Cæcus quippe eſt, qui ſupernæ contemplationis lumen ignorat: qui præſentis vitæ tenebris preſſus, dum venturam lucem nequaquam diligendo conſpicit, quo greſſus operis porrigat e, neſcit. Hinc etenim prophetante Anna f dicitur, *Pedes ſanctorum ſuorum ſervabit, & impii in tenebris conticeſcent.* §. 2. Claudus vero eſt, qui quidem, quo pergere debeat, aſpicit, ſed per infirmitatem mentis, vitæ viam perfectæ g non valet tenere, quam videt; quia ad virtutis ſtatum dum fluxa conſuetudine non erigitur, quo per deſiderium innititur, illuc greſſus operis efficaciter non ſequuntur. Hinc etenim Paulus h dicit: *Remiſſas manus, & diſſoluta genua erigite, & greſſus rectos facite pedibus veſtris: ut non claudicans quis erret, ſed magis ſanetur.* §. 3. Parvo autem naſo eſt, qui ad tenendam menſuram diſcretionis idoneus non eſt. Naſo quippe odores, fœtoreſque diſcernimus. Recte ergo per naſum diſcretio exprimitur, per quam virtutes eligimus, delicta reprobamus. Unde & in laude Sponſæ dicitur i: *Naſus tuus, ſicut turris, quæ eſt in Libano*: quia nimirum ſancta Eccleſia, quæ ex cauſis ſingulis tentamenta prodeant, per diſcretionem conſpicit, & ventura vitiorum bella ex alto deprehendit. Sed ſunt nonnulli, qui dum æſtimari hebetes nolunt, ſæpe ſe quibuſdam inquiſitionibus, plus quam neceſſe eſt, exercentes, ex nimia ſubtilitate falluntur. Unde hic quoque ſubditur, *vel grandi, & torto naſo.* Naſus enim grandis, & tortus, eſt diſcretionis ſubtilitas immoderata: quæ dum plus quam decet, excreverit, actionis ſuæ rectitudinem ipſa confundit. §. 4. Fracto autem pede, vel manu eſt, qui viam Dei pergere omnino non valet, atque a bonis actibus funditus exors exiſtit: quatenus hæc, non ut claudus, ſaltem cum infirmitate teneat, ſed ab his omnimodo alienus exiſtat. §. 5. Gibbus vero eſt, quem terrenæ ſolicitudinis pondus deprimit, ne unquam ad ſuperna reſpiciat; ſed ſolis his, quæ in infimis calcantur, intendat: qui & ſi quando aliquid ex bono patriæ cœleſtis audierit, ad hoc, nimirum perverſæ conſuetudinis pondere prægravatus, cordis faciem non attollit: quia cogitationis ſtatum erigere non valet, quem terrenæ ſolicitudinis uſus curvum tenet. Ex horum quippe ſpecie Pſalmiſta k dicit: *Incurvatus ſum, & humiliatus uſquequaque.* Quorum culpam quoque per ſemetipſam Veritas reprobans ait: l *Semen autem, quod in ſpinas cecidit, hi ſunt, qui audiunt verbum, & a ſolicitudinibus, & divitiis, & voluptatibus vitæ euntes ſuffocantur, & non referunt fructum.* §. 6. Lippus vero eſt, cujus quidem ingenium ad cognitionem veritatis emicat, ſed tamen hoc carnalia opera obſcurant. In lippis quippe oculis pupillæ ſanæ ſunt, ſed humore defluente infirmitatem m palpebræ groſſeſcunt: quorum quia infuſione crebra atteruntur, etiam acies pupillæ vitiatur. Et ſunt nonnulli, quorum ſenſum carnalis vitæ operatio ſauciat, qui videre recta ſubtiliter per ingenium poterant, ſed uſu pravorum actuum caligant. Lippus itaque eſt, cujus ſenſum natura exacuit, ſed converſationis pravitas confundit: cui bene per Angelum dicitur n: *Collyrio inunge oculos tuos, ut videas.* Collyrio quippe oculos, ut videamus, inungimus, cum ad cognoſcendam veri luminis claritatem, intellectus noſtri aciem medicamine bonæ operationis adjuvamus. §. 7. Albuginem vero habet in oculo, qui veritatis lucem videre non ſinitur: quia arrogantia ſapientiæ, ſeu juſtitiæ cæcatur. Pupilla namque oculi nigra videt: albuginem tolerans nihil videt: quia videlicet ſenſus humanæ cogitationis, ſi ſtultum ſe, peccatoremque intelligit, cognitionem intimæ claritatis apprehendit. Si autem candorem ſibi juſtitiæ, ſive ſapientiæ tribuit, a luce ſe ſupernæ cognitionis excludit: & eo claritatem veri luminis nequaquam penetrat, quo ſe apud ſe per arrogantiam exaltat, ſicut de quibuſdam dicitur o: *Dicentes enim ſe eſſe ſapientes, ſtulti facti ſunt.* §. 8. Jugem vero habet ſcabiem, cui carnis petulantia ſine ceſſatione dominatur. In ſcabie etenim fervor viſcerum ad cutem trahitur, per quam recte luxuria deſignatur: quia ſi cordis tentatio uſque ad operationem proſilit, nimirum fervor intimus uſque ad cutis ſcabiem prorumpit, & foris jam corpus ſauciat: quia dum in cogitatione voluptas non reprimitur, etiam in actione dominatur. Quaſi enim cutis pruriginem Paulus curabat abſtergere, cum diceret p: *Tentatio vos non apprehendat, niſi humana*: ac ſi aperte diceret: Humanum quidem eſt tentationem in corde perpeti: dæmoniacum vero eſt in tentationis certamine in operatione ſuperari. §. 9. Impetiginem quoque habet in corpore, quiſquis avaritia vaſtatur in mente: quæ ſi in parvis non compeſcitur, nimium ſine menſura dilatatur. Impetigo quippe ſine dolore corpus occupat, & abſque occupati tædio excreſcens membrorum decorem fœdat: quia & avaritia captivam animam, dum quaſi delectat, exulcerat: dum adipiſcenda quæque cogitationi objicit, ad inimicitias accendit: & dolorem in vulnere non facit, quia æſtuanti animo ex culpa abundantiam promittit. Sed decor membrorum perditur, quia aliarum quoque virtutum per hanc pulchritudo depravatur: & quaſi totum corpus exaſperat, quia per univerſa vitia animum ſupplantat, Paulo atteſtante, qui ait q: *Radix omnium malorum eſt cupiditas.* §. 10. Ponderoſus r vero eſt, qui turpitudinem non exercet opere, ſed tamen ab hac cogitatione continuo ſine moderamine gravatur in mente: qui nequaquam quidem uſque ad opus nefarium rapitur, ſed ejus animus voluptate luxuriæ ſine ullo repugnationis obſtaculo delectatur. Vitium r quippe eſt ponderis, cum humor viſcerum ad virilia labitur,

d Hermioſus.) vulgata.

e al. dirigat.

f 1. Reg. 2.

g al. perfectæ.

h Hebr. 12.

i Cant. 7.

k Pſal. 118.

l Luc. 8.

m al. infirmitate.

n Apoc. 3.

o Rom. 1.

p 1. Corint. 10.

q 1. Timoth. 6.

r Sic & Ambroſius.

bitur, quæ profeſto cum moleſtia dedecoris intumeſcunt. Ponderoſus ergo eſt, qui totis cogitationibus ad laſciviam defluens, pondus turpitudinis geſtat in corde & quamvis prava non exerceat opere, ab his tamen non ceſſitur mente, nec ad uſum boni operis in aperto valet aſſurgere, quia gravat hunc in abditis pondus turpe. §. 11. Quiſquis ergo quolibet horum vitio ſubigitur, panes Domino offerre prohibetur: ne a profeſto diluere aliena delicta non valeat is, quem adhuc propria devaſtant. §. 12. Quia igitur paucis ad magiſterium paſtorale dignus qualiter veniat, atque hoc indignus qualiter pertimeſcat, oſtendimus: nunc is, qui ad illud digne pervenerit, in eo qualiter vivere debeat, demonſtremus.

¶ Corr. Rom. a Ne profeſto] *Sic etiam in originali impreſſo. In aliquot Gratiani manuſcriptis legitur.* Nec profeſto diluere aliena delicta valet is, quem adhuc propria devaſtant.

¶ Pith. 1. *Ponderoſus*] Quod idem eſt *Neſtoris hernia*, Juvenali, *Neſtoris pondus*, Querulo autori.

C. II. *Indoctus, terrena lucra ſectans, vitioſus ordinari non debet.*

b Senſus aliquo ex parte.

Item Hieronymus *b ſuper Malachiam*, ad c. 1.
[ann. 408. *in Palæſtina.*]

SAcerdotes nomen Domini deſpiciunt, & quantum ad ſe, panem pollutum offerunt, qui ad altare indigne accedunt, quique dato munere Sacerdotium præſumunt. Panem quoque polluit, qui doctrinam Domini in populo male diſpergit c, & qui honorat potentem, & deſpicit pauperem. *& infra.* §. 1. *Si offeratis cæcum ad immolandum, nonne malum eſt?* &c. Superius accuſati de panibus, nunc accuſantur de victimis. Cæcum animal offert, qui ordinat indoctum loco docti, magiſtrumque facit, qui vix diſcipulus eſſe poterat. Claudum offert, qui lucra terrena quærentem locat, utpote pedem in diverſa ponentem, unum in divinis, alterum in carnalibus: cui poteſt inferri illud de libro Regum d; *Uſquequo claudicatis in duas partes?* Languidum offert, qui vitioſum habet pro religioſo, quique tardum, & pigrum probat a patientem, dicens illum negligentiæ redarguendum. Indignum eſt enim dare Deo, quod dedignatur homo.

c al. diſperſit.

d 3. Reg. 18.

¶ Corr. Rom. a Probat patientem,] *Sic interpungitur etiam in manuſcriptis, & in gloſſa, cum tamen ita poſſet etiam diſtingui*, & pigrum probat, patientem dicens illum, &c.

ECCLESIASTICI CRIMINOSI DEPONENDI SUNT AB ORDINIBUS.

DISTINCTIO L.

a
p. 1

EX præmiſſis auctoritatibus liquido monſtratum eſt, quod variis criminibus irretiti ad Sacerdotes ordinari non poſſunt. Nunc autem de eiſdem quæritur, utrum poſt peractam a pœnitentiam, vel in propriis ordinibus remanere, aut ad majores gradus conſcendere valeant? Multorum auctoritatibus, variis criminibus irretiti, a propriis ordinibus dejiciuntur, & ab acceſſu majorum prohibentur.

a al. actam.

C. I. *Lapſi in ſuum ordinem reparari non poſſunt.*

Unde Gregorius I. *ait Conſtantio Mediolanenſi Epiſcopo, lib. 4. epiſt. 17. ſive cap. 01.*
[ann. 594. *Roma in Inſubriam.*]

b Anſelm. l. 8. c. 35. & lib. 11. c. 13. Ivo part. 6. c. 80. Pann. l. 3. c. 143.

SI b lapſis ad ſuum ordinem revertendi licentia concedatur, vigor canonicæ procul dubio frangitur diſciplinæ: dum per reverſionis ſpe, prava actionis deſideria quiſque concipere non formidat. *& poſt pauca.* §. 1. Illud agitur præ omnibus ſtudere, ut lapſus in ſacrum ordinem nullum vobis ſupplicatio aliquo modo revocare ſuadeat, ne hujuſmodi non ſtatuta, ſed temporaliter dilata credatur eis eſſe vindicta.

C. II. *Qui poſt ſuam ordinationem labitur, depoſitus permanebit.*

Item Martinus Papa I. *Amando Epiſcopo.*
[ann. 649. *Roma in Germaniam.*]

c Pann. lib. 3. c. 141.

QUi c ſemel poſt ſuam ordinationem in lapſum ceciderit, deinceps jam depoſitus erit, nullumque gradum Sacerdotii poterit adipiſci.

C. III. *Presbyter poſt lapſum nulla ratione in ſacro ordine reparari valet.*

Item Gregorius Papa I. *Sabiniano Epiſcopo lib. 7. epiſt. 05.*
[ann. 598. in *Liburniam.*]

d Anſel. lib. 8. c. 26 Pann. l. 3. c. 146.
e al. relatione.

PResbyterum d, de quo nos fraternitas tua latoris præſentium legatione e conſuluit, nulla ratione in ſacro ordine poſt lapſum aut permanere, aut revocari poſſe cognoſcas. Circa quem tamen mitius agendum eſt: quia commiſſum facinus facili dicitur profeſſione confeſſus.

C. IV. *Poſt perpetratum homicidium Sacerdotale officium miniſtrari non poteſt.*

Item Joannes VIII. *Cenomontico* 1 f *Uticenſi Epiſcopo.*
[ann. 88. *Roma in Galliam.*]

f al. Cennomoco Venetienſi.

g Ivo p. 6. c. 124. & part. 10. c. 52. Pann. l. 3. c. 155.

MIror g minus doctam ſcientiam tuam Sacerdotem putare poſt perpetratum homicidium poſſe in Sacerdotio miniſtrare: imo [quod eſt ineptius] nobis ſuadere velle, ut ipſi tali præſumptioni præberemus aſſenſum. Quis enim tam demens, tamque perverſi ſenſus tale quid æſtimaret, vel poſt quantamcunque pœnitentiam concedendum, cum omnino ſit canonicæ diſciplinæ contrarium? Debet ergo Sacerdotio privatus lachrymarum fonte flagitium tam immane diluere, ut talibus ſaltem remediis curetur ſalutis poſſit invenire ſuffragium.

¶ Pith. 1. *Cenomantico*] V. C. *Cennomoco Venetienſi Epiſcopo.*

C. V. *Ad majorem gradum Clericus provehi non poteſt, qui Paganum occidit.*

Item Nicolaus Papa a I. [an. 867. *Roma in Galliam.*]

h Ivo p. 6. c. 120.

CLericum h, qui Paganum occiderit, non oportet ad gradum majorem provehi, qui carere etiam debet acquiſito: homicida enim eſt. Nam cum diſcreti ſint milites ſeculi a militibus Eccleſiæ, non convenit militibus Eccleſiæ militare ſeculo, per quod ad effuſionem ſanguinis neceſſe ſit pervenire.

¶ Pith. 2. *Papa*] Berdefredo Morinenſis Eccleſiæ Epiſcopo.

C. VI. *Qui defendendo ſe Paganum occiderit, Sacerdotali careat officio.*

Idem *Osbaldo Chorepiſcopo Quadrantino.*
[circ. ann. 868. *Roma in Galliam.*]

DE his Clericis, pro quibus conſuluiſti, ſcilicet, qui ſe defendendo Paganum occiderent, ſi poſtea per pœnitentiam emendati 3 poſſint ad gradum priſtinum redire, aut ad altiorem conſcendere, ſcito nos nullam occaſionem dare, nec ullam eis tribuere licentiam quemlibet hominem 4 quolibet modo occidendi. Verum ſi contigerit, ut Clericus Sacerdotalis ordinis ſaltem Paganum occiderit, multum ſibi conſulit, ſi ab officio Sacerdotali receſſerit, ſatiuſque eſt illi in hac vita Domino ſub inferiori habitu irreprehenſibiliter famulari, quam alta indebite appetendo damnabiliter in profundum demergi.

¶ Pith. 3. *Emendati*] V. C. *emendati.*
4. *Hominem*] V. C. *hominum.*

C. VII. *Cadat ab officio Epiſcopus, Presbyter, aut Diaconus capitale committens crimen.*

Item ex Concilio Agathenſi cap 50.
[ann. 506. *in Gallia.*]

SI Epiſcopus, Presbyter, aut Diaconus capitale crimen commiſerit, aut chartam falſaverit, aut falſum teſtimonium dixerit, ab officii honore depoſitus in monaſterium 5 detrudatur, & ibi, quamdiu vixerit, laicam tantummodo communionem accipiat.

¶ Pith. 5. *Retrudatur*] Sic V. C.

C. VIII. *Qui homicidii facto, aut præcepto, aut conſilio poſt baptiſmum conſcius fuerit, Clericus non ordinatur.*

Item ex Concilio Martini i Papæ c. 26.
[circ. ann. 572. in *Hiſpania.*]

i Apud Mart. Brac.

k Anſel. lib. 7. c. 15. En con. 18. Apoſt.
l al. relictam.

SI k quis viduam, aut ab alio dimiſſam l duxerit, non admittatur ad Clericatum. Quod ſi irrepſerit, dejiciatur. Similiter, ſi homicidii aut facto, aut præcepto, aut conſilio, aut defenſione a poſt baptiſmum conſcius fuerit, & per aliquam ſubreptionem ad Clericatum venerit, dejiciatur, & in fine vitæ ſuæ laicam communionem tantummodo recipiat m.

m al. ſuæ communionem recipiat.

¶ Corr. Rom. a Defenſione] *In codice Lucenſi Regio* [*in qua ſunt etiam hæc capitula a Martino Bracarenſi Epiſcopo collecta*] *& apud Anſelmum, & in editione Conciliorum tribus tomis, in margine legitur*, aſſenſione: *cui lectioni convenit, quod legitur in Concilio Triburienſi c. 22. circa finem.*

C. IX. *De ſacris ordinibus lapſi reparari non poſſunt.*

Item Gregorius I. *Januario Epiſcopo Caleritano lib. 3. epiſt. 26.* [an. 594. *Roma in Sardiniam.*]

n Polyc. lib. 4. cap. 39. Anſelm. lib. 8. cap. 21. Ivo part. 6. cap. 78. Pannorm. lib. 3. cap. 153.

PErvenit n ad nos, quoſdam de ſacris ordinibus lapſos, vel poſt pœnitentiam, vel ante, ad miniſterii ſui officium revocari, quod omnino prohibemus, & in hoc re ſacratiſſimi quoque canones contradicunt. Qui igitur poſt acceptum ſacrum ordinem lapſus in peccatum carnis fuerit, ſacro ordine ita careat, ut ad altaris miniſterium ulterius non accedat.

C. X.

C. X. *De eodem.*

Idem *Venantio Lunenſi Epiſcopo lib. 4. epiſt. 3. ſeu c. 49.* (*circ. ann. 594. Roma in Hetruriam.*)

a Polyc. ibidem. Anſelm. l. 8. c. 2c. Ivo part. 6. c. 83.

ACcedens *o* ad Gorgonam inſulam fraternitas veſtra diſcuſſit id, quod ad nos de Saturnino Presbytero *a* perlatum eſt. Pervenit namque ad nos, quia poſtquam pro crimine lapſus fui a Sacerdotii ordine eſt dejectus, ad expleudum miniſterium Sacerdotii præſumpſit accedere, & omnipotenti Deo hoſtias immolare. Quod ſi ita factum fraternitas veſtra repererit, eum ſacri corporis, & ſanguinis Dominici participatione privatum in pœnitentiam redigat: ita ut uſque ad diem obitus ſui in eadem excommunicatione permaneat, & viaticum tantummodo exitus ſui tempore percipiat. Sin autem eum fraternitas tua talem pœnitentiam agere cognoverit, ut ei juſte ad recipiendam inter Laicos communionem, etiam ante exitum, debeat miſereri, hoc in tuæ fraternitatis ponimus poteſtate, *& infra.* §. 2. Præterea *p* ad fraternitatis tuæ conſulta reſpondentes ſtatuimus, Diaconum, & Abbatem de portu Veneris, quem indicas cecidiſſe, ad ſacrum ordinem non debere, vel poſſe ullo modo revocari. Quem quidem ſacro ordine privatum in pœnitentiam depotam te convenit: cujus ſi poſtea actus, converſatioque meruerit, prioremintèr alios Monachos, ubi tu tamen decreveris, ſuadi locum obtineat. Subdiaconi quoque, quos ſimilis culpa conſtringit, ab officio ſuo irrevocabiliter depoſiti, inter Laicos communionem accipiant. In portu autem Veneris loco lapſi Diaconi, alium, qui hoc officium implere debeat, ordinabis. Saturninum vero Presbyterum, ut nunquam ad ſacri ordinis miniſterium præſumat accedere, ſcriptis cavere decrevimus. ſed eum in inſula Gorgona, atque Capraria ſollicitudinem de monaſteriis gerere, & in eo, in quo eſt ſtatu, ſine cujuſquam adverſitate manere permittimus.

p Eodem lib. 4. epiſt. 1c ſeu c. 6c. Pann. l. 3. c. c32.

¶ Corr. Rom. *a* Presbytero] *In vetuſto codice epiſtolarum B. Gregorii, & aliquot antiquis exemplaribus Gratiani legitur*, Expresbytero, *itemque inferius in hoc eodem capite*: Saturninum vero Expresbyterum, *ſive ut in impreſſis B. Gregorii*, Expresbyterum. *Depoſitos enim Presbyteros, Expresbyteros, & eos, qui monaſteria deſeruerant, Exmonachos appellabant, ſicut illi, qui conſulatum, aut quæſturam geſſerant, Exconſules, aut Exquæſtores vocari ſoliti fuerant.*

C. XI. *Loco lapſi alius ordinandus eſt.*

Idem *Marriniano Epiſcopo Ravennati lib. 6. epiſt. 39. ſeu cap. 203.* (*ann. 597. Roma in Æmiliam.*)

q Anſelm. l. 8. cap. 03. r al. cadentem. s diſt. 75. c. quoniam.

POſtquam *q* quemquam criminaliter abſcedentem *r*, in locum, de quo lapſus eſt, nulla permittit ratio revocari, & ultra *s* tres menſes Eccleſiam vacare Pontifice, ſtatuta ſacrorum canonum non permittunt: ne cadente paſtore dominicum gregem antiquus (quod abſit) hoſtis inſidiando dilaniet, fraternitas veſtra deprecationi eorum conſentire, & in loco lapſi debet Epiſcopum ordinare.

C. XII. *Qui poſt ordinationem ſuam in lapſum ceciderit, ſacra myſteria non debet tractare.*

Item Martinus Papa I. *in epiſtola ad Amandum.* (*ann. 649. Roma in Germaniam.*)

t al. deprehendatur] orig.

SI poſt ordinationem ſuam quiſpiam in lapſum ceciderit, & prævaricationis peccato fuerit *t* deprehenſus obnoxius, omnimodo prohibendum eſt, eum manibus Iutulentis, atque pollutis myſteria noſtræ ſalutis tractare.

2 pars Gratian. *Econtra exemplis, & auctoritatibus probatur, poſt actam pœnitentiam propter gradus licite poſſe adminiſtrare, & ad majores conſcendere. Maria u enim ſoror Aaron poſtquam lepra percuſſa eſt x, quia in Moyſen murmuraverat, acta pœnitentia, a peccato mundata, & ſanata eſt, & priſtinam gratiam propheticandi recepit. Aaron y autem poſt conflatum vitulum etiam in ſummum Sacerdotem conſecratus eſt. David z poſt adulterium, & homicidium ſpiritum Prophetiæ recepit, & in proprio a gradu permanſit. Achabb quoque poſt mortem Naboth viri ſanctiſſimi per pœnitentiam humiliatus in regia ſede remanſit. Et ut prætereamus multa exempla utriuſ Teſtamenti, Petrus c negavit Chriſtum, & tamen poſtea Princeps Apoſtolorum d factus eſt? Paulus e Stephanum lapidavit, & tamen a Deo in Apoſtolum electus eſt. Multi quoque ab hæreſi ad unitatem catholicæ fidei revertentes in ſuis ordinibus ſunt recepti, alii vero ad Epiſcopalem etiam gradum ſunt promoti, utpote Auguſtinus, & alii complures.*

u 33. quæſt. 2. c. hoc ipſum. x Num. 12. y Exod. 32. z 2. Regum 12. a al. priſtino. b 3. Regum 21. c Matth. 26. d Joan. 2c. e Act. 7. & 9.

C. XIII. *De eodem.*

PALEA. *α*

f Burchar. l. 1. c. 233. Ivo in prologo. Pannor. in prologo c. 3a. g al. judicatus.

JOannes *f* Chryſoſtomus a duabus Synodis orthodoxorum Epiſcoporum fuit dijudicatus *g*, ſed iterum fuit reſtitutus. Marcellus Epiſcopus Ancyræ Galatiæ depoſitus fuit, ſed poſtmodum proprium recepit Epiſcopatum. Aſclepius dijudicatus a Synodo Eccleſiam ſuam poſtea recepit. Lucius Epiſcopus Adrianopolitus damnatus a Papa Julio recepit Eccleſiam ſui Epiſcopatus. Cyrillus Epiſcopus Hieroſolymitanus depoſitus fuit, poſtea reconciliatus eſt Eccleſiæ ſuæ. Simili modo Polychronium ejuſdem Eccleſiæ Hieroſolymitanæ Pontificem Sixtus *h* Papa damnavit, & iterum ipſe eum reconciliavit. Innocentius Papa Photinum Epiſcopum damnavit, ſed poſtea eum in proprium locum reſtituit Eccleſiæ ſuæ. Miſenum *β* Epiſcopum *i* a Felice Papa damnatum Gelaſius Papa ſucceſſor illius reconciliavit *κ*, & Eccleſiæ ſuæ reſtituit. Leontius, dum eſſet Presbyter, depoſitus fuit, ſed poſtea in Antiochia Patriarcha extitit. Gregorius vero quartus Papa Theodoſium, quem Eugenius ejus anteceſſor Presbyterii honore privaverat, ſanctæ Eccleſiæ Signinæ conſecravit Epiſcopum. Ibas namque Epiſcopus dijudicatus fuit, ſed ſancta Synodus canonica ſuam illi reſtituit Eccleſiam. Rothadum vero Epiſcopum ſanctæ Sueſſionenſis Eccleſiæ, a Synodo, cui Carolus interfuit, condemnatum, & Stephanum *l* Placentinum Epiſcopum merito reprobatum, Nicolaus Papa ambos reconciliavit.

Pars I.

h Sixtus Pap. III. i 35. quæſt. 9. c. Gregorius. κ al. & communicavit. l al. Suffrenum, vel Suffredum, ut infra 6. qu. 3. denique Suffredus.

¶ Corr. Rom. *α* Palea] *Caput hoc a vetuſtioribus codicibus abeſt: in vulgatis inſcribebatur*: Item ex epiſtola Cyrilli ad Joannem Antiochenum: *quæ inſcriptio ſublata eſt, quoniam quæ in hoc capite tractantur, ex variis hiſtoriis ſunt collecta, & aliqua longe poſt Cyrillum & Hieroſolymitanum, & Alexandrinum contigerunt. Neque apud Burchardum, & Ivonem ulla talis inſcriptio eſt, ſed tantum in Pannormia.*

β Miſenum] *Antea legebatur*, Nicenum. *Emendatum eſt ex Burchardo, Ivone & c.* Gregorius *infra quæſt. 35. 9. Atque in Pontificali Romano manuſcripto in vita Nicolai I. hæc leguntur.* Sicut beatus Papa Felix Vitalem, & Miſenum Epiſcopos, qui in Petro Alexandrino hæretica ſuce coinquinato conſenſerant, Sacerdotali gradu, Eccleſiaſtica imo communione privavit.

¶ Contius * *Palea*] Hæc Palea deeſt in meo Gratiano manuſcripto. Sumta eſt autem a Gratiano a Gloſſographis adjecta ex præfatione Ivonis in ſuam *πανορμίαν*.

C. XIV. *Clerici poſt lapſum in ſuis ordinibus reparari poſſunt.*

Præterea Calixtus Papa I. *de hujuſmodi ſcribit ita epiſt. 2. ad Epiſcopos Galliarum.* (*ann. 222. Roma in Galliam.*)

POnderet unuſquiſque ſermones ſuos, & quod ſibi loqui non vult, alteri non loquatur. Unde bene ſacra *m* ait Scriptura: *Quod tibi non vis fieri, alteri ne facias.* Nos enim tempore indigemus, ut aliquid maturius egemus. Nec præcipitemus conſilia, & opere noſtro, neque ordinem corrumpamus. §. 1. Sed *n* ſi aliquis lapſus quocunque modo fuerit, portemus *o* eum, & fraterno corripiamus affectu; ſicut ait B. Apoſtolus *p*: *Si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos, qui ſpirituales eſtis, inſtruite hujuſmodi in ſpiritu lenitatis, conſiderans te ipſum, ne & tu tenteris. Alter alterius onera portate, & ſic adimplebitis legem Chriſti.* §. 2. Porro ſanctus David de criminibus mortiferis egit pœnitentiam, & tamen in honore permanſit. §. 3. Beatus quoque Petrus amariſſimas lachrymas fudit, quando Dominum negaſſe pœnituit, ſed tamen Apoſtolus permanſit. Et Dominus per Prophetam *q* peccantibus pollicetur, dicens: *Peccator in quacunque die converſus ingemuerit, omnium iniquitatum illius non recordabor amplius.* Errant *r* enim, qui putant, Domini Sacerdotes poſt lapſum, ſi condignam egerint pœnitentiam, Domino miniſtrare non poſſe, & ſuis honoribus frui, ſi bonam deinceps vitam duxerint, & ſuum Sacerdotium condigne cuſtodierint. Et ipſi, qui hoc putant, non ſolum errant, ſed etiam contra *s* traditas Eccleſiæ claves diſputare, & agere videntur: de quibus dictum *t* eſt: *Quæcunque ſolveritis in terra, erunt ſoluta & in cælo.* Alioquin hæc ſententia non Domini non eſt, aut vera eſt. §. 4. Nos vero indubitanter tam Domini Sacerdotes, quam reliquos fideles poſt dignam ſatisfactionem *u* poſſe redire ad honores credimus, teſtante Domino per Prophetam *x*: *Nunquid n qui dormit, non adjiciet ut reſurgat?* Et Propheta *y* David pœnitentiam agens dixit: *Redde mihi lætitiam ſalutaris tui, & ſpiritu principali confirma me.* Ipſe namque poſt pœnitentiam & alios docuit, & ſacrificium Deo obtulit, dans exemplum Doctoribus ſanctæ Eccleſiæ, ſi lapſi fuerint, & condignam pœnitentiam Deo geſſerint, utrumque facere poſſe. Docuit enim, quando dixit: *Docebo iniquos vias tuas, & impii ad te convertentur.* Et ſacrificium Deo pro ſe obtulit, dum dicebat: *Sacrificium Deo, ſpiritus contribulatus.* Videat vero Propheta ſcelera ſua mundata per pœnitentiam, non dubitavit prædicando, & Domino libando curare aliena. *& infra*, §. 5. Mundatur ergo homo a peccato, & reſurgit gratia Dei lapſus, & in priſtino manet officio, juxta prædictas auctoritates. Videat, ne amplius peccet, ut ſententia Evangelii *z* maneat in eo: *Vade, & amplius noli peccare.* Unde ait Apoſtolus *a*: *Non ergo regnet peccatum in veſtro mortali corpore, ut obediatis concupiſcentiis ejus. & infra.* §. 6. Sententiam, fratres, quæ miſericordiam vetat, non ſolum tenere, ſed & audire, refugite: quia potior eſt miſericordia omnibus holocauſtomatibus, & ſacrificiis.

m Tob. 4. n Burchar. l. 19. c. 42. Ivo p. 6. c. 48. o non perdamus eum, ſed fraternus] orig. p Gal. 6. q Ezech. 18. r Polycarp. l. 4. tit. 38. Pann. l. 3. c. 148. s al. traditas Eccleſiæ claves deſpicere videntur.] infra ex Auguſt. c. ut conſtitueretur. t Matth. 16. u Greg. lib. 2. epiſt. 31. x Pſal. 40. y Pſal. 50. z Joan. 8. a Rom. 6.

¶ Corr. Rom. *n* Nunquid] *In epiſtola Calixti, & apud collectores indicatos legitur*: Nunquid, qui cadit, non adjiciet, ut reſurgat? & qui averſus eſt, non revertetur? *& alibi.* Nolo, inquit Dominus, mortem peccatoris, ſed ut convertatur, & vivat. *Quæ duæ ſententiæ habentur Hierem. 8. & Ezech. 33. Sed ob gloſſam nihil eſt mutatum.*

C. XV. *In priſtinum gradum poſt pœnitentiam revocari poſſunt Sacerdotes.*

Item Hieronymus *ad cap. 3. Malachiæ.*
(ann. 408. *in Palæſtina.*)

b *Malach.* 3. c 1. *Petr.* 4. d *Ezech.* 9.

ET b purgabit filios Levi: *tempus c eſt enim, ut judicium incipiat a domo Dei.* & alibi d ſcribitur: *A ſanctis meis incipite.* In filiis autem Levi omnem Sacerdotalem intellige dignitatem. Si autem Sacerdotes purgandi ſunt, & colandi, ut purum aurum remaneat, & argentum, quid de cæteris eſt dicendum? Qui cum emundati fuerint, & colati, tunc offerent Domino juſta ſacrificia, & placebit ſacrificium eorum, quod afferunt pro Juda, & Hieruſalem, hoc eſt, pro iis, qui Dominum confitentur, & pacem ejus mente conſpiciunt (ſicut dies ſeculi, & ſicut anni antiqui) ut quomodo in principio placuerunt Deo, ſic poſt peccatum & pœnitentiam placere incipiant, cum omni fuerint peccatorum ſorde purgati.

C. XVI. *Lapſi reparari poſſunt.*

Item Gregorius I. *Secundino* e *lib.* 7. *epiſt.* 53.
[ann. 599. *Romæ.*]

e *Rab. in pæn. c.* 1. *Burch. l.* 19. *cap* 43. *Ivo p.* 6. *c.* 85. *Pannor. l.* 3. *c.* 147.

QUia ſanctitas tua hoc a nobis requiſivit, ut ſibi de Sacerdotali officio poſt lapſum reſurgendi auctoritates ſcriberemus, dum ſe dicit de hoc canones diverſos legiſſe, & diverſas ſententias inveniſſe, alias reſurgendi, alias nequaquam poſſe: ideo nos α generales Synodos a Nicæna incipientes, hanc cum reliquis quatuor veneramur, quia ipſam ſequentes cæteræ in cunctis canonicis ſententiis unanimiter concordant. Nos vero præcedentes Patres ſequi debemus, qui (auctore Deo) a ſacra doctrina illorum non diſcedamus. A capite itaque incipientes uſque ad quartum altaris miniſtrum, hanc formam ſervandam cognoſcimus, ut ſicut unuſquiſque major præcedit in honore, ita & f in crimine, & quem major ſequitur culpa, majore plectatur vindicta, & ſic poſtea g pœnitentia credatur eſſe fructuoſa. §. 1. Quid enim prodeſt triticum ſeminare, & fructum illius non colligere? aut domum conſtruere, & non illic habitare? Poſt dignam igitur ſatiſfactionem credimus, poſſe rediri ad honorem. *Et infra* §. 2. Ad fontem miſericordiæ recurrentes, Evangelii h protulerimus ſententiam: *Gaudeo*, inquit, *ſuper uno peccatore pœnitentiam agente magis, quam ſuper nonaginta novem juſtis, qui non indigent pœnitentia.* Et ovem perditam, nonaginta novem non errantibus relictis in deſerto i, humero pii paſtoris ad ovile reportatam, Dominus ipſe teſtatur. Si ovis perdita errans poſt inventionem ad ovile humero reportatur, cur poſt pœnitentiam ad Eccleſiæ miniſterium lapſus non revocetur? Sicut β in Apocalypſi k dicitur de miniſtro Eccleſiæ: *Memento, unde excideris, & age pœnitentiam, & prima opera fac.* Quid enim eſt gravius, aut caruſſe delictum admittere, ſine quo pauci inveniuntur, aut Dei Filium jurejurando negare? In quo tamen hunc ipſum beatum Petrum Apoſtolorum Principem, ad cujus ſacrum corpus indigni ſedemus, lapſum uſſe cognoſcimus. Sed poſt negationem pœnitentia ſecuta eſt, & poſt pœnitentiam miſericordia data eſt, quia poſtea ab Apoſtolatu eum non expulit, qui ante quidem ipſum ſe negare prædixit.

f *al. & crimine.*

g *al. vindicta, quæ poſt pœnitentiam.*

h *Luc.* 15.

i *in deſerto*] *abeſt ab orig.*

k *Apocal.* 2.

¶ Corr. Rom. α Ideo nos] *In duabus editionibus epiſtolarum B. Gregorii legitur*: ideo generaliſſime, quæ a Nicæno Concilio incipiunt, cum reliquis quatuor invenimus concordantia. Nam & nos præcedentes, &c. *In uno manuſcripto codice eſt*, generaliſſime. *Reliqua eodem modo. Apud Burchardum, Ivonem,* Pannormiam, Nam nos generaliter; *cætera quæ porum a Gratiano diſcordant.*

β Sicut] *Hinc uſque ad verſic.* Quid enim, *in aliquot codicibus epiſtolarum excuſis, & duobus manuſcriptis, Burchardo, Ivone, & Rabano non habentur.*

¶ Pitu. e. *Secundino*] Adde, *Servo Dei incluſo.*

C. XVII. *Poſt acerrimam pœnitentiam lapſi reparantur.*

Idem *ſuper Ezechielem, Hom.* 9. *ad c.* 2.
(ann. 600. *Romæ.*)

QUid eſt hoc, quod Propheta jacenti dicitur: *Sta ſupra pedes tuos, & loquar tecum?* Qui enim jacenti loquebatur, cur non ſe, niſi ſtanti promittit eſſe locuturum? ſed ſciendum, quia alia ſunt, quæ jacentes, alia, quæ ſtantes audire debeamus. Jacenti enim dicitur, ut ſurgat; ſtanti autem præcipitur, ut ad prædicationem proficiſci debeat. Adhuc enim nobis in infirmitatis confuſione jacentibus præberi non debet auctoritas prædicationis. Sed cum jam in bono opere ſurgimus, cum jam recti ſtare cœperimus, dignum eſt, ut ad lucrandos alios in prædicationem mitti debeamus. Stans ergo Propheta viſionem ſpiritalem vidit, & cecidit: cadens vero jam monitionis verbum ſuſcepit, ut ſurgeret: ſurgens autem præceptum audivit, ut prædicaret. Nam qui adhuc ex ſuperbiæ vertice ſtamus, cum jam de æternitatis timore aliquid ſentire cœperimus, dignum eſt, ut ad pœnitentiam cadamus. Et cum infirmitatem noſtram ſubtiliter cognoſcentes, humiliter jacemus, per dicta verbi conſolationum ſurgere ad fortiora opera jubemur.

C. XVIII. *De eodem.*

Idem *lib. XVIII. Moral. c.* 26. *ad cap.* 28. *Job.*
(ann. 590. *Romæ.*)

FErrum de terra tollitur, cum fortis propugnator Eccleſiæ a terrena, quam prius tenuit, actione ſeparatur. Non ergo in eo debet deſpici, quod fuit; quia jam incipit eſſe, quod non fuit.

C. XIX. *Poſt condignam pœnitentiam, priſtina recipiuntur officia.*

Item Hieronymus *ad cap.* 3. *Michææ.*
(circ. ann. 387. *in Palæſtina.*)

CUm cecidero ego, dabo iis virtutem Spiritus mei, & implebo eos judicio meo, & fortitudine. Animadvertite, in præſenti loco poſſe docere aliquem poſt peccatum, ſi tamen ei ita priſtina pœnitentia digna diluerit. Unde David poſt adulterium, & homicidium loquitur in Pſalmo l: *Aſperges me hyſſopo, & mundabor: lavabis me, & ſuper nivem dealbabor.* Nec ſua tantum puritate contentus eſt, ſed infert: *Redde mihi lætitiam ſalutaris tui, & ſpiritu principali confirma me.* cumque hoc feceris, *docebo*, ait, *iniquos vias tuas, & impii ad te convertentur.*

l *Pſalm.* 50.

C. XX. *De eodem.*

Idem Hieronymus *lib.* 2. *contra Jovinianum.*
(ann. 390. *ibid.*)

JEſus m filius Joſedech n Sacerdos magnus, quamquam in typo præceſſerit Salvatoris, qui noſtra peccata portavit, & alienigenam ſibi ex gentibus copulavit Eccleſiam; tamen ſecundum literam poſt Sacerdotium ſordidatus inducitur, & ſtat Diabolus a dextris ejus: & candida illi deinceps veſtimenta redduntur.

m *Infra, de pœn. diſt.* 1. *c. ſi enim.* §. *Jeſus.*

n *Zachar.* 3.

C. XXI. *Per pœnitentiam Clerici correcti gradum ſuum, & dignitatem recipiant.*

Item ex Concilio Agathenſi o, c. 2.
[ann. 506. *in Gallia.*]

o *Ex capitular. lib.* 7. *c.* 311.

COntumaces p Clerici, prout dignitatis ordo permiſerit, ab Epiſcopis corrigantur, & ſi qui, prioris gradus elati ſuperbia, communionem fortaſſe contempſerint, aut Eccleſiam frequentare, vel officium ſuum implere neglexerint, peregrina iis communio tribuatur, ita, ut cum eos pœnitentia correxerit, reſcripti in matricula gradum ſuum, dignitatemque recipiant.

p *Ivo p.* 6. *c.* 366.

C. XXII. *De eodem.*

Item ex Concilio Martini Papæ, q c. 29.
(circ. ann. 572. *in Hiſpania.*)

q *Apud Martinum Bracarenſ.*

SI r quis presbyter, aut Diaconus α inventus fuerit, aliquid de miniſteriis Eccleſiæ venundaſſe, quia ſacrilegium commiſit, placuit eum in ordinatione Eccleſiaſtica non haberi. In judicio tamen Epiſcopi dimittendum eſt, ſive dignus ſit, ſive indignus in ſuo recipi ut debeat gradu: quia multoties hoc ipſum, quod de ſacroſancto altario contaminatum eſt, in Epiſcopi poteſtate dimiſſum eſt.

r *Burch. lib.* 3. *c.* 179. *ex Bracar. Ivo p.* 3. *c.* 173. *ex Martino, &* 240. *ex Bracarenſ.*

¶ Corr. Rom. α Diaconus] *Sequebatur*, aut Subdiaconus: *quæ duæ dictiones expunctæ ſunt, quia neque apud Martinum, aut Burchardum, aut Ivonem, neque in antiquis Gratiani codicibus habentur.*

C. XXIII. PALEA α.

Item Auguſtinus *ad Bonifacium, epiſt.* 50.
(circ. ann. 427. *in Africa.*)

BEne valet Sacerdos reſtitui ad honorem ſuum poſt peractam pœnitentiam: licet in hoc diverſi diverſa ſentiant, dicentes, non poſſe reſtitui ad honorem. Sed ſic dictum eſt propter ſimulatas pœnitentias quorundam, & propter affectatas honorum dignitates.

¶ Corr. Rom. α Palea] *In aliquot vetuſtis exemplaribus Gratiani hæ duæ Paleæ non habentur, ſed poſt finem capitis*, Si quis Presbyter, *ſequitur continenter*, Quomodo igitur: *ſunt tamen ea multis, atque in iis quidem, a quibus plerumque Paleæ abſunt. Ac videntur ſumma quadam parte præcedentium capitum, penderet*, & quia ſanctitas, *partim ſequentis, ut conſtitueretur, quod refertur ex Auguſtino ad Bonifacium. Atque inde potuit in has Paleas hæc eadem irrepere citatio.*

C. XXIV. Ex Caliſto I. & Gregorio I.
(ann. 222. & ann. 599. *Romæ.*)

PALEA.

SAcerdos quidem ſi cadit, valet, & habet reſtitutionis locum, poſt dignam peractam pœnitentiam, in honorem ſuum, Propheta atteſtante s, qui ait: *Numquid qui cadit, non adjiciet, ut reſurgat?* Et B. Gregorius t hoc dicit ad Secundinum

s *Hier.* 8.

t *Gregor. lib.* 7. *epiſt.* 53.

dinum incluſam, amicum ſuum. Etiam ab ipſo Propheta in hoc argumentum habemus: qui cum poſt peractum adulterium & homicidium perpetravit, tamen poſtea peracta digna pœnitentia per Dei gratiam ad priſtinum officium reſtituitur.

3 pars. Gratian. *Quomodo igitur hujuſmodi auctoritatum diſſonantia ad concordiam revocari valeat, breviter inſpiciamus. Sunt quidam, quos non odium criminis, ſed timor vilitatis, & amiſſio proprii gradus, & ambitio celſioris ad pœnitentiam cogit. Hos facti canones irrecuperabiliter u dejiciunt: quia qui ſimulatam pœnitentiam, vel affectatione honoris a Deo non conſequitur veniam, nec ab Eccleſia reparationem meretur.*

u al. irreparabiliter.

C. XXV. *Quare conſtitutum eſt in Eccleſia, ut poſt pœnitentiam quis ad Clericatum redeat.*

Unde Auguſtinus ſcribit ad Bonifacium, epiſt. 50.
(ann. 417. in *Africa*.)

x In cap. adjectis. c. 132. Polyc. l. 6. tit. 20. Anſel. l. 8. c. 5. Ivo in prologo, & p. 6. c. 390. Pannorm. in prolog. c. 8.
y Matth. 18.
z al. docilis.

UT x conſtitueretur in Eccleſia, ne quiſquam poſt alicujus criminis pœnitentiam Clericatum accipiat, vel ad Clericatum redeat, vel in Clericatu maneat, non deſperatione indulgentiæ, ſed rigore factum eſt diſciplinæ. Alioquin contra claves datas Eccleſiæ diſputabitur, de quibus dictum eſt y, *quæ ſolveritis in terra, ſoluta erunt & in cœlo*. Sed ne forte etiam de cæteris z criminibus, ſpe honoris Eccleſiaſtici animus intumeſcens ſuperbe ageret pœnitentiam, ſeveriſſime placuit, ut poſt actam de crimine damnabili pœnitentiam, nemo ſit Clericus: ut deſperatione temporalis altitudinis, medicina major, & verior eſſet humilitas. Nam & ſanctus David 7 de criminibus mortiferis pœnitentiam egit, & tamen in honore ſuo perſtitit. Et B. Petrum, quando amariſſimas lacrymas fudit, utique Dominum negaſſe pœnituit, & tamen Apoſtolus manſit? Sed non ideo ſupervacua putanda eſt poſteriorum diligentia, qui ubi ſaluti nihil detrahebatur, humilitati aliquid addiderunt, quo ſalus tutius muniretur: experti, credo, aliquorum fictas pœnitentias per affectatas honorum potentias. Cogunt enim multas invenire medicinas, multorum experimenta morborum. Verum in hujuſmodi 8 cauſis, ubi u per graves diſſenſionum ſchiſmata, non hujus, aut illius hominis eſt periculum, ſed populorum ſtrages jacent, detrahendum eſt aliquid ſeveritati, ut majoribus malis ſanandis charitas ſincera ſubveniat.

u Infra 23. q. 4. ipſa pietas. §. verum.

¶ Pith. 7. *Nam Sanctus David*] Vide fragm. Epiſt. Innocentii in V. C. Bonevall.

8. *Verum in hujuſmodi*] XXIII. q. 4. *non poteſt*. ex Concil. Placentin. Sub Urbano II. c. 2. c. 5. xxx. q. 2. *cap. ſuper eo*. *de ſent. excomm.*

C. XXVI. *Reparationis beneficium non niſi poſt pœnitentiam poteſt concedi.*

b extat inter opera B. Cypriani l. 2. epiſt. 7.
c Anſ. l. 8. c. 20.

Item ex epiſtola Cleri Romani, *miſſa Papæ Cypriano* b.
(ann. 250. *Roma Carthaginem*.)

ABſit c a Romana Eccleſia vigorem ſuum tam profana facilitate dimittere, & nervos ſeveritatis everſa fidei majeſtate diſſolvere, ut cum adhuc non tantum jaceant, ſed & cadant everſorum fratrum ruinæ, properata nimis remedia communicationum, utique non profutura præſtentur, & nove per miſericordiam falſam vulnera, veteribus tranſgreſſionis vulneribus imprimantur, ut miſeris ad everſionem majorem eripiatur & pœnitentia. Ubi enim poterit indulgentiæ medicina procedere d, ſi etiam ipſe medicus intercepta pœnitentia indulget periculis? ſi tantummodo operit vulnus, nec ſinit neceſſaria temporis remedia conducere cicatricem? Hoc non eſt curare, ſed (ſi verum dicere volumus) occidere.

d al. procedere.

¶ Corr. Rom. *Locupletatum eſt caput hoc ex originali.*

C. XXVII. *Impœnitentibus venia concedi non poteſt.*

Item Cyprianus in *Sermone de lapſis*.
(an. 254. *Carthagine*.)

e Anſ. l. 8. c. 32.

SI e quis præpropera feſtinatione temerariam remiſſionem peccatorum dare ſe cunctis putat poſſe, aut audet Domini præcepta reſcindere, non tantum nihil prodeſt, ſed obeſt lapſis. Provocaſſe eſt iram, non ſervaſſe ſententiam: nec miſericordiam prius Dei deprecandam putare, ſed contempto Domino de ſua facilitate præſumere. *& infra*. §. 1. Mandant aliquid Martyres fieri: ſi juſta, ſi licita, ſi non contra ipſum Dominum a Dei Sacerdote facienda, ſit obtemperantis facilis, & prona conſenſio, ſi petentis fuerit religioſa moderatio. Mandant aliquid Martyres fieri; ſed ſi ſcripta non ſunt in Domini lege, quæ mandant, ante eſt, ut ſciamus illos de Deo impetraſſe, quod poſtulant, & tunc facere, quod mandant. Neque enim ſtatim videri poteſt de divina majeſtate conceſſum, quod fuerit humana pollicitatione promiſſum. Nam & Moyſes pro peccatis populi petiit, nec tamen peccantibus veniam, cum petiiſſet, accepit,

C. XXVIII. *Qui ſunt reparandi poſt lapſum, vel qui non.*

Item Iſidorus *ad Maſſanum f Epiſcopum*.
(ann. 605. *in Hiſpania*.)

f al. Maſonem) al. Maſſenum) orig.
g Anſ. l. 8. c. 37. Polyc. l. 4. tit. 35. Ivo part 6 c. 307. p. 15. c. 57. & 86. Burch. l. 19. c. 43. & 73. Pann. l. 3. c. 149. Rab. pœn. lib. 1. c. 1. Conc. Neocæſarien. c. 2.
h al. XX.
i al. corporis.

DOmino g ſancto, meritiſque beato fratri Maſſano Epiſcopo ſalutem. Quod in epiſtolis venerabilis fraternitas tua innuit, videlicet quod in canone u Ancyrano, cap. XIX. h legitur, poſt lapſum corporalem reſtaurandum honoris gradum poſt pœnitentiam, alibi vero legitur, poſt hujuſmodi delictum nequaquam reparandum antiqui ordinis meritum; hæc diverſitas hoc modo ſolvitur. Illos enim ad priſtinos gradus redire canones præcipiunt, quos pœnitentiæ præceſſit ſatisfactio, vel condigna peccatorum confeſſio. At contra hi, qui neque a vitio corruptionis i emendantur, atque hoc ipſum carnale delictum, quod admittunt, vindicare quadam ſuperſtitioſa temeritate nituntur, nec gradum utique honoris, nec gratiam communionis recipiunt. Ergo ita eſt determinanda ſententia, ut neceſſe ſit illos reſtaurari in locum honoris, qui per pœnitentiam reconciliationem recepiſſe merentur divinæ pietatis. Hi enim non immerito conſequuntur adeptum u dignitatis ſtatum, qui per emendationem pœnitentiæ recepiſſe noſcuntur remedium vitæ. Id autem ne forte magis ſit ambiguum, divinæ auctoritatis ſententia confirmetur. Ezechiel l quidem Propheta, ſub typo prævaricatricis Hieruſalem, oſtendit poſt pœnitentiæ ſatisfactionem priſtinum poſſe reſtaurari honorem: *Confundere*, inquit, *o Juda, & porta ignominiam tuam*, & poſt paululum: *Et tu*, inquit, *& filiæ tuæ revertimini ad antiquitatem ſuam*. §. 1. Quod dicit: *Confundere*, oſtendit poſt m peccati opus debere quemque erubeſcere, & poſt confeſſionem pro admiſſis ſceleribus verecundam frontem humi proſtratam demergere, & pro eo, quod dignum confuſione perpetravit opus. Deinde præcepit, ut poſt ignominiam, & dejectionem nominis ſui, ſive dignitatis, revertatur ad ſuam antiquitatem. Ergo dum quiſque poſt opus confeſſionis ſuæ confunditur, atque ignominiam portans, depoſitionem ſuam cum humilitate luget, revocari ſecundum Prophetam ad priorem ſtatum poterit. Item Joannes n Evangeliſtæ Angelo Epheſi Eccleſiæ, inter cætera quædam ſimilia ſcribit: *Memor eſto, unde cecideris, & age pœnitentiam, & prima opera fac; alioquin veniam tibi, & movebo candelabrum tuum de loco ſuo*. §. 2. Ecce β, in quantum valui, Concilii Ancyrani antiquam plane, & plenam auctoritatem ſacris teſtimoniis explanavi, oſtendens, eum poſſe reſtaurari in proprio gradu, qui per pœnitentiæ ſatisfactionem noverit propria delicta deflere. Qui vero negligit, nec luget, quæ geſſit, & lugenda ſine ullo pudore malignitatis, vel timore judicii divini committit, eum nullo modo poſſe ad priſtinum gradum reſtaurari cognoſcas. §. 3. In fine, γ autem hujus epiſtolæ hoc adjiciendum putavi, ut o quotieſcunque in geſtis Conciliorum diſcors ſententia invenitur, illius Concilii magis teneatur ſententia, cujus aut antiquior *, aut potior extat auctoritas 9.

l Ezechiel. 16.
m al. poſt confeſſionem, id eſt, peccati.
n Apocal. 2.
o Infra 15. q. 6. hoc ipſum.

¶ C. R. α In canone Ancyrano] *Sic habet hoc caput in epiſtola, quæ nuper una cum aliis Iſidori operibus eſt impreſſa Pariſiis, & ita inſcribitur* Iſidori Hiſpalenſis Archiepiſcopi epiſtola ad Maſſanum Epiſcopum. Domino ſancto, meritiſq. beato &c. *In Epiſtola autem longiore, eodem argumento, & iiſdem pene verbis, (quæ & ibidem, & antea Antuerpiæ, cum libris de ſummo bono, impreſſa eſt) non fit hoc loco mentio Concilii Ancyrani: ſed tamen in editione Pariſienſi titulus hic eſt:* Iſidori Hiſpalenſis Archiepiſcopi epiſtola de reſtituendis in priſtinam dignitatem Clericis pœnitentibus: *ſeu* Explanatio Canonum aliquot Ancyrani Concilii. *Verum tamen in Canone illo XIX. verſionis Dionyſii (qui apud Græcos, & in aliis verſionibus XX. eſt) ubi legitur*, perfectionem conſequi ſecundum priſtinos gradus, *Græce eſt*, κατὰ τοὺς βαθμοὺς τοὺς προάγοντας, *id eſt*, ſecundum gradus, qui eo deducunt. *& Balſamon longe aliam ſententiam elicit, quam Iſidorus.*

β Ecce] *Hic multa in epiſtola longiore interjiciuntur.*

γ In fine] *Hæc nunc leguntur in longiore epiſtola, non autem in alia, quam cæteroqui Gratianus videtur ſecutus.*

¶ Contius * *Aut antiquior*] Obſerva differentiam juris Divini, ſive Canonici a jure Civili: in hoc enim, quod poſtremum plebes ſciſcit, id jus ratumque eſſe jubet Lex XII. ut ait Livius: Videturque ſemper poſterior Legiſlator priore prudentior. At in illo omnia in contrarium ſe habent.

¶ Pith. 9. *Auctoritas*] Adde, dat. 11. Kal. Mart. an. 112. VViterici Regis.

Gratian. *Quicunque igitur pro criminibus ſuis dignos Deo pœnitentiam obtulerint, auctoritate Gregorii, & Auguſtini, & Hieronymi, & Iſidori gradum priſtinæ dignitatis recipere poſſunt. Qui autem non odio criminis, ſed timore vilitatis, vel ambitione honoris falſas Deo pœnitentias offerunt, in priſtini honoris gradum reparari minime poterunt.*

C. XXIX. *Diaconus, aut Presbyter in adulterio deprehenſi reparari non poſſunt.*

Sed objicitur illud Hormiſdæ *Papæ, qui ſcribit omnibus Epiſcopis per univerſas provincias.*
(circ. an. 520. *Roma ad omnes Epiſcopos*.)

p Arauſic. c. 25. & Aurel. 3. c. 4. Pannorm. lib. 3. c. 98. Anſel. l. 11. c. 87.

SI p quis a Diaconus, aut Presbyter, poſt acceptam benedictionem Leviticam, cum uxore ſua incontinens in-

cuſatur, ab officio ſuo dejiciatur. §. 1. Ecce manifeſte conſtat, quia ſecundum titulos antiquorum Patrum Sancto Spiritu β ſuggerente conſcriptos, & ſecundum ſententias CCCXVIII. Epiſcoporum, (quas etiam Gallicani canones continere videntur) Clerici in adulterio deprehenſi, aut ipſi confeſſi, aut ab aliis convicti, ad honorem redire non poſſunt. Sed quia forte non deſunt, quibus pro nimia pietate ſupraſcripta ſanctorum Patrum ſeveritas minime placeat; ſciant ſe CCCXVIII. Epiſcoporum, qui fuerunt congregati in Concilio Niceno, & reliquos ſtatuerunt canones, ſententiam reprehendere, vel damnare. Sed forte major eſt in illis pietas, quam in ſupraſcriptis CCCXVIII. Epiſcopis? major eſt in illis miſericordia, quam in ſancto Joanne q Apoſtolico Papa? major charitas, quam in reliquis ſanctis Sacerdotibus, qui hoc r exemplo remedia Eccleſiarum ſuis definitionibus deliberaverunt? Et ideo, aut prompta s voluntate præceptis illorum conſentiant, aut ſi non fecerint, omnibus illos contrarios ſe, & inimicos eſſe cognoſcant. Quæ eſt iſta juſtitiæ inimica benignitas, palpare criminoſos, & vulnera eorum uſque in diem judicii incurata ſervare? §. 2. Quod ſi eos duriſſimam pœnitentiam per plures annos videremus agere, tunc nos & ſaluti eorum poſſemus conſulere, & ſtatuta canonum deberemus temperare. Cum vero in aliquibus nec compunctio humilitatis, nec inſtantia orandi, vel plangendi appareat, nec beatum David imitentur, qui dicit: *Lavabo t per ſingulas noctes lectum meum: lachrymis meis ſtratum meum rigabo*, & illud: *Cinerem u tanquam panem manducabam, & potum meum cum fletu miſcebam*, nec eos jejuniis, vel lectionibus vacare videamus, poſſumus agnoſcere, ſi ad priſtinos honores redirent, cum quanta negligentia, & cum quanto torpore, & animus ſuæ inimica ſecuritate permanerent, credentes, quod ſic eis, non acta pœnitentia digna, dimiſerit Deus, quomodo Sacerdotes indulſiſſe videntur. Vere dico, quia illi ipſi, quibus cum periculoſa, & falſa miſericordia indulgere videmur, cum ante tribunal Chriſti pro tantis peccatis damnandi advenerint, contra nos cauſam dicturi ſunt, dicentes, quod dum aut aſperitatem linguæ eorum expavimus, aut falſa blandimenta, & periculoſas adulationes ipſorum libenter accepimus 10, in eiſdem permanere peccatis, eis inutiliter indulgemus, aut ipſa peccata augere permittimus, non recolentes illud, quod in veteri Teſtamento ſcriptum a eſt: quia uno peccante, contra omnes ira 11 Dei deſævit.

q ſupr. cap. minor.
r al. pro exemplo, & remedio. Anſ.
s al. prona.
t Pſalm. 6.
u Pſalm. 101.
a Numer. 16.

¶ Corr. Rom. α Si quis) *Hinc uſque ad verſi. Ecce, ſunt in cap. 13. Concilii Arauſici, quod videtur citatum fuiſſe ab Hormiſda, ſive alio, quiſquis fuerit hujus capitis auctor. Anſelmus quidem & ipſe Hormiſdam citat.*

β Sancto Spiritu] *Apud Anſelmum legitur*, a ſancto Joanne Papa tranſmiſſos, & CCCXVIII. Epiſcoporum ſententias, *quod videtur convenire cum his, quæ paulo inferius habentur*. Major eſt in illis miſericordia, quam in ſancto Joanne Apoſtolico Papa?

¶ Contius. * Falſo his aſtruunt Gloſſographi hæc verba eſſe Niceni Concilii, cum diſerte ſcribat Sozomenus lib. 2. Tripartit. Hiſtor. Eccleſiaſt. obtineri non potuiſſe in eo Concilio, ut Epiſcopi, Presbyteri, Diaconi, & Subdiaconi, cum conjugibus, quas ante conſecrationem acceperant, non dormirent, diſſuadente Paphnutio. Verum id poſtea 33. capite Concilii Elibertini apud Latinos decretum eſt. Non defuerunt tamen qui dicerent Paphnutii ſententiam non fuiſſe admiſſam, ſed ex napluſa, continentiam fuiſſe Clericis indictam: & id eo argumento probant, quod in eodem Concilio prohibentur habere mulierem. Nam quid ab ea metuendum erat, inquiunt, ſi domi erat juſta uxor, cum nec id a Laicis metueretur? Sed quid hac de re verius dicatur, judicent docti.

¶ Pith. 10. *Accepimus*] Subdit V. C. *Neque dum illis inutiliter indulgemus in peccatis permanere, aut ipſa peccare, &c.*

11. *Ira Dei*] V. C. *Dei ira. O pietas! O miſericordia! uni parcere, & omnes exemplo malo in diſcrimen adducere.*

C. XXX. *Difficile eſt poſt lapſum ad priſtinum gradum redire.*

Item Hieronymus y (forte c. an. 400. in Palæſtina.)

y al. ex dictis Hieronymi.
z Polyc. lib. 4. tit. 39. Burchar. l. 19. cap. 78. Ivo part. 15. cap. 91.
a poſt lapſum] deſunt fere in omnibus exempl.

QUicunque z dignitatem divini gradus non cuſtodiunt, contenti ſint animam ſalvare. Reverti enim in priſtinum gradum poſt lapſum a difficile eſt.

¶ Corr. Rom. *Simile quiddam primæ parti hujus capitis habetur in Can. 27.* Baſilii ad *Amphilochium, & in Can. 26. Synodi in Trullo.*

C. XXXI. *Lapſus poſt pœnitentiam altario tantum miniſtret.*

Item Baſilius a (forte an. 372. in Cappadocia.)

b Burch. l. 19. c. 80. Ivo par. 15. c. 93.
c a ſuo gradu.

QUi b ſub gradu c ceciderit poſt pœnitentiam, contentus ſit baptizare, communionem infirmis dare, & altarium tantummodo miniſtrare.

¶ Corr. Rom. α Baſilius] *Ivo citat ex dictis Auguſtini. Habetur nonnihil ad hanc rem faciens in epiſt. Baſilii ad Amphilochium Can. 27. Sed propius etiam ad hanc ſententiam accedit Can. 14. Concilii Aurelianenſis primi, & Can. 9. Concilii Neocæſarienſis [qui habetur infra 15. q. 8. c. qui admiſit] præcipue ſi hoc legatur, quemadmodum in pleriſque Gratiani codicibus, communionem infirmis dare, non autem ſacrificare, & altario miniſtrare. Similem quandam ſententiam refert ex novella Leonis Balſamon ad Can. 21. Synodi in Trullo.*

C. XXXII. *De Sacerdotibus, Diaconis, & Laicis, qui idolis thuriſicant.*

Item ex Concilio Ancyrano *cap. 1. & ſeq.* (ann. 314. *in Galatia.*)

PResbyteros d, qui immolaverunt, & poſtea certamen iterum inierunt, ſi ex fide ſe luctati ſunt, & non ex compoſito ad oſtentationem, ut caperentur, ipſi fecerunt; hos placuit honorem quidem ſedis propriæ retinere 13, offerre autem illis, & ſermonem ad populum facere, aut aliquibus Sacerdotalibus e 14 officiis fungi non liceat. §. 1. Diaconi ſimiliter, qui immolaverunt, poſtea vero iterum 15 reluctati ſunt, alias f 16 quidem honorem habere oportet; ceſſare autem debent ab omni ſacro miniſterio 17, ita ut nec panem, nec calicem offerant, nec Evangelium 18 pronuntient β, niſi forte aliqui Epiſcoporum conſcii ſint laboris 19 eorum, & humilitatis, & manſuetudinis, & voluerint eis aliquid amplius tribuere, vel adimere. Penes ipſos ergo erit de his poteſtas. §. 2. Qui autem g eo fugientes comprehenſi ſunt, vel a domeſticis traditi, vel ademptis facultatibus ſuſtinuere 21 tormenta, aut in cuſtodiam truſi proclamaverunt ſe Chriſtianos eſſe, & eo uſque addſtricti ſunt, ut manus eorum comprehendentes violenter attraherent, & funeſtis ſacrificiis admoverent, aut aliquid polluti cibi per neceſſitatem ſumere cogerentur, confitentes jugiter ſe Chriſtianos eſſe 22, & luctum rei, quæ contigit, inceſſabiliter oſtendentes, omni dejectione, & habitu, & humilitate vitæ, hos velut extra delictum conſtitutos, a communionis gratia non prohiberi 23 decrevimus. §. 3. Si cum prohibiti fuerint ab aliquibus propter ampliorem cautelam, vel propter quorundam ignorantiam, ſtatim recipiantur. §. 4. Hoc autem ſimiliter & de Clericis 24, & de Laicis obſervari convenit. §. 5. Perquiſitum eſt autem & illud, ſi poſſunt etiam Laici, qui in hac neceſſitatis anguſtia inciderunt, ad Clericatus ordinem promoveri. Placuit ergo & hos, tanquam qui nihil peccaverunt, ſi & præcedens eorum vita probabilis ſit, ad hoc officium provehi. §. 6. De his autem, qui h negaverunt præter neceſſitatem, aut præter ablationem facultatum, aut præter periculum, vel aliquid hujuſcemodi [quod factum eſt ſub tyrannide Licinii] placuit Sanctæ Synodo, quamvis humanitate probentur indigni, tamen eis benevolentiam commodari.

d Burc. l. 5. c. 40. & 41. Ivo part. 2. cap. 40. & 50. Polyc. l. 6. tit. 12.
e cap. 2.
f illum] priſca verſio cap. 3.
g cap. 3.
h Conc. Nicen. 2. c. 11.

¶ Corr. Rom. α Si ex fide) *Hic verba Concilii ſunt in compendium redacta: omnino autem verſio Dionyſii, quam retulerunt Burchardus, & Ivo, propius accedit ad verba græca. Sunt tamen nonnulla in hoc capite emendata, & locupletata ex verſionibus, quas Gratianus videtur ſecutus.*

β Nec Evangelium pronuntient] *In verſione antiquiore eſt*, nec pronuntient, *in alia, quam Burchardus attulit*, vel prædicando, *Græce* κηρύσσειν: *quod proprie ſignificat Evangelium, & fidei doctrinam prædicare.*

¶ Pith. 12. *Si ex fide*] Priſca verſio: *Si hoc ipſum ex fide, & non aliquo argumento ſibimet præparantes egerunt, ne iterum teneri viderentur. Si ergo &c.*

13. *Retinere*] V. C. *tenere.*
14. *Sacerdotalibus*] Deeſt in V. C.
15. *Iterum*] Deeſt in V. C.
16. *Alias*] V. C. *eum.*
17. *Miniſterio*] V. C. *myſterio.*
18. *Evangelium*] Deeſt in V. C.
19. *Laboris*] V. C. *livoris.*
20. *Qui autem*] Quæ ſequuntur uſque ad §. ult. qui eſt Canon II. Concilii Niceni, ſunt ex verſione Dionyſii Exigui, cum quæ præcedunt, ſint ex priſca verſione.
21. *Suſtinuere*] Sic V. C.
22. *Chriſtianos eſſe*] Deſunt in V. C. a.
23. *Prohiberi*] V. C. *vetari.*
24. *De Clericis*] a. V. C. de ceteris Clericis.

Gratian. *Sed illud Hormiſda Papa deſidioſos, & negligentes, non vere pœnitentes reparari prohibet. §. 1. Illud autem Hieronymi fatetur hoc eſſe difficile, non impoſſibile. §. 2. Baſilius autem circa delinquentes rigorem juſtitiæ ſervandum oſtendit, quem circa pœnitentes alii relaxandum miſericorditer affirmant. §. 3. Poſſunt & aliter diſtingui præmiſſa auctoritates. Quorum enim i crimina manifeſta ſunt ante, vel poſt ordinationem, a ſacris ordinibus dejiciendi ſunt: quorum autem peccata occulta ſunt, & ſatisfactione ſecreta ſecundum Sacerdotis edictum purgata, in propriis ordinibus remanere poſſunt.*

i Rab. pœn. c. 2.

C. XXXIII. *Non poteſt reſtitui in Sacerdotem, cujus crimen fuerit manifeſtum.*

Unde Nicolaus Papa I. *Carolo Archiepiſcopo, & ejus ſuffraganeis.* a (circ. an. 860. *Romæ in Germaniam.*)

SAcerdotes l, ſi in fornicationis laqueum ceciderint, & m criminis manifeſtus, ſive oſtenſus fuerit actor, Sacerdotis non poſſunt habere honorem, ſecundum canonicæ inſtitutionis auctoritatem.

l in geſtis Concilii Vormacienſis c. 11. Vide Ivonem p. 10. c. 180. & Pan. l. 3. c. 136.
m alo aut.

C. XXXIV.

C. XXXIV. *Qui valeant reparari poſt lapſum, vel non.*

Item Rabanus Archiepiſcopus *ſcribit ad Heribaldum lib. pæn. cap. 1.* (*imo epiſt. c.* 10. *an.* 853. *e Germania in Galliam.*)

m Burch. lib. 19. *c.* 150. *Ivo p.* 6. *c.* 400. *Pannorm. lib.* 3. *c.* 170.

DE *m* his vero viſum eſt nobis ſcribendum, qui ſacros ordines habentes, ante, vel poſt ordinationem contaminatos ſe eſſe in capitalibus criminibus confitentur. In quibus, ut mihi videtur, hæc diſtantia eſſe debet, ut hi, qui deprehenſi, vel capti fuerint publice in perjurio, furto, atque fornicatione, & cæteris hujuſmodi criminibus, ſecundum canonem ſacrorum inſtituta, *n* proprio gradu decidant: quia ſcandalum eſt, populo Dei tales perſonas ſupra *o* ſe poſitas habere, quas ultra modum vitioſas eſſe conſtat. Nempe inde retrahuntur homines a ſacrificio Dei (ſicut *p* quondam Heli filiis peccantibus feciſſe leguntur) & rebelles hinc, atque contrarii exiſtentes, eorum pravis exemplis quotidie pejores fiunt. Qui autem de prædictis peccatis abſcondite a ſe admiſſis, per occultam confeſſionem coram oculis *q* Dei, præſente etiam Sacerdote, qui eis indicturus eſt pœnitentiam, confitentur, & ſemetipſos graviter deliquiſſe queruntur, ſi ſe per jejunia *a*, & eleemoſynas, vigiliaſque, & ſacras orationes purgare certaverint, his etiam gradu ſervato, ſpes veniæ de miſericordia Dei promittenda eſt.

o al. ſuperpoſitos.
p 1. *Reg.* 2.
q al. Angelis.

¶ Corr. Rom. *a* Si ſe per jejunia) *Sic etiam in manuſcriptis, & apud Ivonem, & Pannormiam. In originali autem legitur*, ſi veraciter pœnituerint, & ſe per jejunia. *Itemque Burchardus, qui capur hoc citat ex Concilio Ilerdenſi.*

4 pa Gratian. *De lapſis etiam in hæreſim hoc obſervandum eſt, ut ante ſententiam Concilii nullus eis communicet.*

C. XXXV. *A communione abſtineant, qui lapſis ante reſtitutionem communicant.*

Unde Cyprianus Papa *Antoniano ait inter cætera, lib. 4. epiſt. 2.*
(*circ. an* 254. *Carthagine.*)

r Anſelm. lib. 8. *c.* 28.
s al. tamen.

DE *r* hoc autem *s*, quod ſtatuendum eſſet circa cauſam lapſorum, diſtuli, ut cum quies, & tranquillitas data eſſet, & Epiſcopis in unum convenire indulgentia divina permitteret, tunc communicato, & librato de omnium collatione conſilio, ſtatueremus, quid fieri oporteret. Si quis vero ante conſilium noſtrum, & ante ſententiam de omnium conſilio ſtatutam, lapſis temere communicare voluiſſet, ipſe a communicatione abſtineret.

5 pars. Gratian. *Quod vero ſupra de homicidis ſtatutum legitur t, intelligendum eſt, quando facultas effugiendi datur, nec neceſſitate clauduntur obſidionis. Cæterum, cum neceſſitate anguſtati effugere non poſſunt, ſi tunc homicidium admiſerint, purgati per pœnitentiam, & officio, & communioni redduntur.*

t Supra eadem cap. Clericum, & cap. de his Clericis, & cap. miror.

C. XXXVI. *Poſt duorum annorum pœnitentiam, officio, & communioni reſtituantur Clerici, qui in obſidione poſiti neceſſitate ſanguinem fuderunt.*

Unde in Concilio Ilerdenſi, *cap.* 1. *legitur.*
(*circ. ann.* 524. *in Hiſpania.*)

DE his Clericis, qui in obſeſſionis neceſſitate poſiti fuerint, id ſtatutum eſt, ut qui altario miniſtrant, & Chriſti corpus, & ſanguinem tradunt, vel vaſa ſacro officio deputata contrectant, ab omni humano ſanguine, etiam hoſtili, ſe abſtineant. Quod ſi in hoc inciderint, duobus annis tam officio, quam communione Corporis Domini priventur, ita ut his duobus annis vigiliis, jejuniis, orationibus, & eleemoſynis pro viribus, quas Dominus donaverit, *u* expientur: & ita demum officio, vel communioni reddantur: ea tamen ratione, ne ulterius ad officia potiora provehantur. Quod ſi in definito tempore negligentiores circa ſalutem ſuam extiterint, protelandæ ipſius pœnitentiæ tempus in poteſtate maneat Sacerdotis.

Gratian. *Caſu quoque ſi Clericus homicidium fecerit, in proprio gradu ex diſpenſatione remanere permittitur.*

C. XXXVII. *Qui caſu homicidium facit, ex diſpenſatione in ordine ſuo permaneat.*

Unde Urbanus II. *ſcribit Guarnerio Narbonenſi Epiſc.*
[*circ. an.* 1090. *Roma in Galliam.*]

u Pannorm. l. 3. *cap.* 154.

CLerico *u* jaciente lapidem, puer dicitur interemptus: Nos pro amore tuo in ſuo ordine eum permanere permittimus, ut tamen ſemper in pœnitentia, & timore permaneat.

C. XXXVIII. *De eodem.*

Item Stephanus 25 V. *Sichiberto Corſicæ Epiſcopo.*
(*circ. an.* 888. *Roma in Corſicam.*)

x Pannor. l. 3. *c.* 165.

QUia *x* te quaſi obnoxium judicas, an quod *a* Saracenis captus homines interfeciſſe videris, bene facis. Sed quoniam non tua ſponte id feciſſe cognoſceris, inde canonice nullo modo judicaris.

¶ Pith. 25. *Item Stephanus*] Centuriat. *tom.* 9. *pag.* 20. Aimoin. *lib.* 4. *cap.* 95. & *lib.* 8. *cap.* 10.

Gratian. *Si vero ira Presbyter commotus aliquem interfecerit, etſi animum occidendi non habuerit, perpetuo tamen depoſitus erit.*

C. XXXIX. *Perpetuo careat officio Presbyter, qui ira commotus, licet extra animum, aliquem interfecerit.*

Unde Nicolaus Papa I. *ſcribit Hosbaldo* 26 *Chorepiſcopo a Quadrantino.* (*circ. an.* 860. *Roma in Galliam.*)

y Ivo part. 10. *cap.* 24.

STudeat *y* ſanctitas tua perſuadere Epiſcopo tuo, ſibi canonicum ſociare numerum Collegarum, id eſt, ſex ex vicinis provinciæ fratres, & Coepiſcopos ſuos 27: quibus tecum junctis, & decernentibus, diligenter inveſtigate, & omni niſu 28 ſcrutari procurate, quatenus invenire valeatis, utrum percuſſione jam nominati Presbyteri, an cervicis fractione idem Diaconus, ut fertur, extinctus eſt. Et ſiquidem *a* ſæpe ſato Presbytero non ad mortem percuſſus eſt, ſed ex equo eadem cervice fracta interiit, ſecundum arbitrium veſtrum, pro percuſſione, incaute agenti Presbytero pœnitentiam competentem indicite, & aliquanto tempore a Miſſarum ſolennis ſuſpendatur, denuo poſt hæc ad Sacerdotale rediturus officium. Quod ſi veraciter qualicumque percuſſione iſtius 29 Presbyteri ille mortuus eſt Diaconus, nulla hunc ratione miniſtrare Sacerdotio mora decernimus: quoniam etſi voluntatem occidendi non habuit, furor tamen, & indignatio, ex quibus motio illa mortifera prodiit, in omnibus, ſed præcipue in Dei miniſtris multipliciter inhibentur, atque ubique damnantur. Verum ſi Presbyter adeo veſtro ſtudio obnoxius *z* forte claruerit, præcipimus, ut illi beneficium ſibi, & Eccleſiæ ſuæ concederet, quo & ipſe, & ſui ſufficienter 30 poſſint habere ſuæ ſuſtentationis ſolatium.

z al. noxius) *Ivo.*

¶ Corr. Rom. *a* Chorepiſcopo] *Antea legebatur*, Coepiſcopo: *emendatum eſt ex omnibus, quæ collata ſunt, vetuſtis Gratiani exemplaribus, optimeque convenit verbis Nicolai* 31.

¶ Pith. 26. *Hosbaldo*] V. C. *Osbaldo.*
27. *Suos*] V. C. *tuos.*
28. *Niſu*] V. C. *animiſu.*
29. *Iſtius*] *Abeſt* in V. C.
30. *Sufficienter*] V. C. *Sufficiens.*
31. *Nicolai*] Vide Teſtim. Verit. *p.* 29.

C. XL. *De eodem.*

P A L E A.

Item ex Concilio Maticenſi *a*, *c.* 6. (forte Vormac. *c.* 27. *an.* 868. *in Germania.*)

a Burch. lib. 6. *c.* 33. *Ivo par.* 10. *c.* 162.
b al. exterminat.

QUi *a* vero odii meditatione, vel propter cupiditatem, Judæum, vel Paganum occiderit, quia imaginem Dei, & ſpem futuræ converſionis exterminat *b*, quadraginta dies in pane, & aqua pœniteat.

¶ Corr. Rom. *a* Maticenſi] *Burchardus, & Ivo citant ex Concilio Moguntino: in nullo tamen eorum, quæ extant, habetur. Simile vero aliquid legitur in Concilio Vormacienſi, c.* 27.

C. XLI. *De eodem.*

P A L E A.

c Anſel. l. 10. *c.* 35.
d al. quatuor.

SI *c* quis homicidium fecerit, ſi Epiſcopus eſt, XV. annos pœniteat, & deponatur, cunctos quoque dies vitæ ſuæ peregrinando finiat: Presbyter XII. annis pœniteat, tres *d* ex his in pane, & aqua, & deponatur ſuperioris ſententia. Diaconus X. annis pœniteat, tres ex his in pane, & aqua. Clericus, & laicus ſeptem annis pœniteat, tres in pane, & aqua, & ad gradum cujuslibet Sacerdotii accedere non præſumat.

C. XLII. *Quinquennio a communione abſtineant, qui caſu homicidium faciunt.*

Item ex Concilio Ancyrano, *e c.* 22. *§. eos vero. f*
(*an.* 314. *in Galatia.*)

e Ex priſca verſione.
f Ex Tribur. c. 52.
g Polyc. lib. 6. *tit.* 10. *Burchard. lib.* 6. *c.* 13. *Ivo part.* 10. *cap.* 25. & 144.
h al. humanior.

EOs *g* 32 vero, qui non voluntate, ſed caſu homicidium fecerint, prior quidem regula poſt ſeptem annorum pœnitentiam communioni ſociavit, ſecundum gradus conſtitutos, hæc vero *a* humana *h* 33 quinquennii tempus tribuit.

¶ Corr. Ro. *a* Hæc vero] *Græce*, ὁ δὲ δεύτερος τὸν πενταετῆ χρόνον πληρώσει. *Id eſt*: Secunda vero quinquennii tempus explebit. *Atque ita fere Burchardus, & Ivo ex Dionyſii verſione, & infra ead. cap.* Si quis voluntate.

¶ Pith. 32. *Eos vero*] Ex verſione Dionyſii Exigui.
33. *Humana*] V. C. *humanior definitio.*

C. XLIII. *Quibus temporum ſpatiis a communione abſtineat, quæ voluntate, vel caſu ancillam ſuam interfecerit.*

Item ex Concilio *i* Eliberitano, *c.* 5.
(*ann.* 305. *in Hiſpania.*)

i Et in Concil. Vormac. c. 39.
a Rab. pœn. c. 14. *Burch. l.* 6. *c.* 19. *Anſel. l.* 11. *c.* 36. *Ivo p.* 10. *c.* 22. & 148.

SI *a* qua fœmina zeli furore accenſa, flagellis verberaverit ancillam ſuam, ita ut infra 34 tertium diem animam

mem cum cruciatu effundat, an quod incertum ſit, voluntate, an caſu occiderit: ſi voluntate, poſt ſeptem annos; ſi caſu, poſt quinque annorum tempora (acta legitima pœnitentia) ad communionem placuit admitti. Quod ſi intra 35 tempora conſtituta fuerit infirmata, accipiat communionem.

¶ Pitu. 34. *Infra*) *Intra*, Greg. Pœnit.
35. *Intra*) *Infra* in Greg. Pœnit.

C. XLIV. *De his, qui voluntate, vel caſu homicidium faciunt.*

Item ex Capitulis Martini Bracarenſis Epiſc. c. 78. (*circ. ann. 570. in Hiſpania.*)

l Iuo p. 10. c. 39. SI l quis voluntarie homicidium fecerit, ad januam Eccleſiæ catholicæ ſemper ſubjaceat, & communionem in exitu vitæ ſuæ recipiat. Si autem non voluntarie, ſed caſu aliquod homicidium fecerit, prior canon ſeptem annis agere pœnitentiam juſſit, ſecundus canon quinque mandavit.

C. XLV. *De eodem.*

Item Dig. tit. de furtis. L. Qui ſaccum. (c. an. Chr. 185. *Romæ.*)

m *Pandect. l. 47. tit. 2. leg. 79.* QUi m ſaccum habentem pecuniam ſurripuerit, furti actione, etiam ſacci nomine, tenetur, quamvis non ſit ei animus ſacci ſurripiendi.

C. XLVI. *De eodem.*

Contra autem, non apud pœnri, lib. 9. Cod. tit. ad leg. Cornel. de ſicar. l. cum qui 5. exemplo ſacrorum literarum Diocletiani, & Maximiani *colligitur.* (ann. Chr. 290. *Sirmii.*)

EUm, qui aſſeverat homicidium ſe non voluntate, ſed caſu fortuito feciſſe, cum calcis ictu mortis occaſio præbita videatur, ſi hoc ita eſt, nec ſuper hoc ambigi poterit, omni metu, ac ſuſpicione, quam ex admiſſo rei diſcrimine ſuſtinet, ſecundum id, quod adnotatione noſtra comprehenſum eſt, volumus liberari.

C. XLVII. PALEA.

Item Imperator Antoninus *C. ad leg. Cornel. de ſicar.* l. 1. [an. Chr. 216.]

FRater veſter rectius fecerit, ſi ſe Præſidi provinciæ obtulerit. Qui ſi probaverit, non occidendi animo hominem a ſe eſſe percuſſum, remiſſa homicidii pœna, ſecundum militarem diſciplinam ſententiam proferet. Crimen enim contrahitur, ſi & voluntas nocendi intercedat. Cæterum ea, quæ ex improviſo; & caſu potius, quam fraude accidunt, fato plerunque, non noxæ imputantur.

C. XLVIII. *De eodem.*

n *al. Pelagius.* *Item* & Gelaſius 36 Papa n. (c. an. 495. *Romæ.*)

o *al. Placidius.* QUantum dicit iſte Placidus o, anno præterito dictum eſt de uxore illius, quia ſubito inter caballos incenta eſt, & dum traherentur caballi, colliſa eſt illa, & abortum fecit. Quod ſi ita eſt, forte ſi caballos alienos tulerit, inde eſt culpabilis. Nam de muliere, quæ caſu inter caballos contracta eſt, ubi voluntate illius non agnoſcitur perniciosa fuiſſe, non poteſt, nec debet addici per legem.

36. *Gelaſius*] Cod. *Thuanæus: Pelagio Sindula Magiſtro militum.*

C. XLIX. *De eodem.*

Item Nicolaus Papa. (circ. an. 860. *Romæ.*)

HI, qui arbores incidere videntur, ſi contigerit, ut eadem arbor occiderit hominem, inculpabiles ſunt, atque innoxii: quia nec voluntate eorum, nec deſiderio homicidium perpetratum eſt. Si vero aliqua culpa eorum, vel negligentia, hominis interitus cognoſcatur accidiſſe; abjiciendi ſunt a gradu, & in ſacro ordine nullatenus ſuſcipiendi.

C. L. *De eodem.*

Item ex Concilio Vormacienſi, c. 29. [an. 868. *Romæ in Germania.*]

p *Burchar. l. 6. c. 32. Iuo part. 10. cap. 150.* SÆpe p contingit, dum quis operi neceſſario inſiſtens arborem incidit, ut aliquis ſubtus ipſam veniens deprimatur. Et idcirco, ſi voluntate, vel negligentia incidentis arborem factum eſt; ut homicida, pœnitentiæ debet omnino ſubmitti. Quod ſi non voto, non incuria 37 illius, non denique ſcientia 38 contigit, ſed dum ille operi neceſſario fortaſſis incumberet, iſte inſperatus incurrens 39 ſub arbore improviſus decenit 40, & ſub ipſa oppreſſus eſt; inciſor arboris non tenetur pro homicida.

¶ Pitu. 37. *Non incuria*] V. C. *ſed incuria.*
38. *Scientia*] V. C. *Hac tum Sententia.*
39. *Occurrens*] V. C. *occurret.*
40. *Improviſus devenit*] Deſunt in V. C.

C. LI. *De eodem.*

Item ex Concilio Triburienſi, *cap. 36. Sed ibi copioſius.* [an. 895. *in Germania.*]

SI q duo fratres in ſylva arbores ſucciderint, & appropinquante caſura ipſius 41 arboris, frater dixerit fratri, cave, & ille fugiens in preſſuram arboris inciderit, & mortuus fuerit, vivens frater innocens de ſanguine Germani dijudicetur. q *Burch. lib. 6. c. 22. Iuo par. 10. c. 151.*

¶ Pitu. 41. *Ipſius*] V. C. *unius.*

Gratian. *Præmiſſis auctoritatibus, lapſis permittitur, ut poſt pœnitentiam in ſuis ordinibus reparari valeant: ad majorem autem conſcendere poſt lapſum nulla ea auctoritate permittitur, imo penitus prohibetur.*

C. LII. *Lapſi in ſuis ordinibus reparari poſſunt, ſed non ad majora conſcendere.*

Unde in Ilerdenſi Concilio, c. 5. *legitur.* (an. 524. *in Hiſpania.*)

HI r, qui altario Dei deſerviunt, ſi ſubito in flenda carnis fragilitate corruerint, & Domino reſpiciente, digne pœnituerint, ita ut mortificato corpore, cordis contriti ſacrificium Deo offerant, maneat in poteſtate Pontificis, vel veraciter afflictos non diu ſuſpendere, vel deſidioſos prolixiore tempore ab Eccleſiæ corpore ſegregare: ita tamen, ut ſic officiorum ſuorum loca recipiant, ne poſſint ad altiora officia ulterius promoveri. §. 1. Quod ſi iterato α velut canes ad vomitum reverſi fuerint, & velut ſues in volutabris luti jacuerint β, non ſolum dignitate officii careant, ſed etiam ſanctam communionem, niſi in exitu, non percipiant. r *xv. q. 8. Hi qui. Rabanus pœnit. c. 1. Burch. l. 19. c. 74. Iuo p. 15. c. 87.*

¶ Corr. Rom. α Quod ſi iterato] *Hæc uſque ad finem abſunt in codicibus illis Gratiani, a quibus Paleæ abeſſe ſolent. In alio autem hic propoſitum eſt nomen Paleæ.*

β Et veluti ſues in volutabris luti jacuerint,] *Hæc non leguntur in antiquis editionibus Conciliorum Colonienſi, ac Pariſienſi, duobus codicibus Vaticanis, Lucenſi Regio, neque infra 15. q. 8. c. Hi qui. Sunt tamen apud Ivonem, & in editione Colon. 4. volum.*

Gratian. *Sed exemplo B. Petri, qui poſtquam trinæ negationis maculas confeſſione diluit amaras, non ſolum in gradu ſui Apoſtolatus remanſit, verum etiam in Paſtorem totius Eccleſiæ a Chriſto inſtitui meruit, probantur lapſi, poſt dignam pœnitentiam, non ſolum propria officia retinere, ſed etiam ad majora poſſe conſcendere. Quod autem beatus Petrus poſt negationem Paſtor Eccleſiæ a Domino ſit conſtitutus, probatur auctoritate* beati Gregorii, *qui in Homilia a Dominica Reſurrectionis de eodem Principe Apoſtolorum ſcribit, dicens.* s *Hom. 21. in Evang.*

C. LIII. *Petrus poſt culpam negationis Princeps Apoſtolorum a Domino eſt inſtitutus.*

Gregorius I. Homilia 21. in Evang. (an. 593. *Romæ.*)

COnſiderandum nobis eſt, cur omnipotens Deus eum, quem cunctæ Eccleſiæ præferre diſpoſuerat, ancillæ vocem pertimeſcere, & ſe ipſum negare permiſit. Quod nimirum magnæ actum eſſe pietatis diſpenſatione cognoſcimus, ut is, qui futurus erat Paſtor Eccleſiæ, in ſua culpa diſceret, qualiter aliis miſereri debuiſſet. Prius itaque eum oſtendit ſibi, & tunc præpoſuit cæteris, ut ex ſua infirmitate cognoſceret, quam miſericorditer aliena infirma toleraret.

C. LIV. *Poſt negationem in fide, & gradu Petrus profecit.*

Item Ambroſius in *Serm. 47. de fide Petri.* (circ. an. 380. *Mediolani.*)

FIdelior factus eſt Petrus, poſtquam fidem ſe perdidiſſe deflevit, atque ideo majorem gratiam reperit, quam amiſit. Tanquam enim bonus Paſtor tuendum gregem accepit, ut qui ſibi antea infirmus fuerat, fieret omnibus firmamentum, & qui ipſe interrogationis tentatione nutaverat, cæteros fidei ſtabilitate fundaret. Denique pro ſoliditate devotionis Eccleſiarum petra dicitur, ſicut ait t Dominus: *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam.* Petra enim dicitur, eo quod primus in nationibus fidei fundamenta poſuerit, & tanquam ſaxum immobile totius corporis u Chriſtianitatis compagem, molemque contineat. t *Matth. 16.* u *operis Chriſtiano*) *orig.*

x 42 Gratian. *Item objicitur, pœnitentes x ad ſacros ordines promoveri non debent. non ergo lapſi poſt pœnitentiam ad majora pertingere poſſunt.* x *al. ſolenniter pœnitentes.*

C. LV. *Non ordinetur Clericus ex pœnitentibus.*

Unde in Concilio Carthaginenſi IV. *cap. 68. & 69. legitur.* (an. 398. *in Africa.*)

EX y pœnitentibus, quamvis ſit bonus, Clericus non ordinetur. Si per ignorantiam Epiſcopi factum fuerit, deponatur a Clero, quia ſe ordinationis tempore non prodidit fuiſſe pœnitentem. Si autem ſciens Epiſcopus ordinaverit talem, etiam ipſe ab α Epiſcopatus ſuo ordinandi y *Polyc. lib. 2. tit. 31. Anſ. l. 7. c. 60. & 103. Burc. lib. 2. cap. 35. Iuo part. 6. cap. 156. & part. 15. c. 3. Pann. l. 3. c. 69.*

dumta-

a *cap.* 70.

domtanas poteſtate privetur. Simili ſententiæ *e* ſubjacebit Epiſcopus, ſi ſciens ordinaverit Clericum eum, qui viduam, aut repudiatam uxorem habuit, aut ſecundam.

¶ Corr. Rom. *a* Ipſe ab) *In originali legitur*, ipſe ab Epiſcopatus ſui ordinandi dantanas poteſtate privetur. *al.* ipſe Epiſcopatus ſui, *quemadmodum & apud Ivonem p.* 15. *c.* 5.

C. LVI. *Bigamus, pænitens, viduæ maritus, ſacræ militiæ ſe ingerens ſine ſpe promotionis in ſuo ordine permaneat.*

Item Syricius Papa *Himerio Epiſcopo epiſt.* 1. *c.* 15. (an. 385. *Roma in Hiſpaniam.*)

a *Anſel. lib.* 7. *cap.* 17. 20. & 42.

QUicunque *a* 42 pœnitens, quicunque bigamus 43, quicunque viduæ maritus, ad ſacram militiam indebite, & incompetenter irrepſerit, hac ſibi conditione a nobis veniam intelliget relaxatam, ut in magno debeat computare beneficio, ſi adempta ſibi omni ſpe promotionis, in hoc, quo invenitur, ordine, perpetua ſtabilitate permaneat.

¶ Pith. 42. *Quicunque*] Centur. to. 4. p. 513. 116.
43. *Bigamus*] V. C. *Digamus*.

C. LVII. *Non prohibeatur a Clero, qui preſſus languore per communionem pænitentiæ benedictionem accepit.*

Item ex Concilio Gerundenſi *cap.* 9. (an. 517. *in Hiſpania.*)

b *Is vero*] *manuſcr. & orig.*

SI *b* vero, qui ægritudinis languore depreſſus pœnitentiæ benedictionem, quam viaticum deputamus, per communionem acceperit, & poſtmodum reconvaleſcens caput pœnitentiæ in Eccleſia publice non ſubdiderit, ſi prohibitis vitiis non detinetur obnoxius, admittatur ad Clerum.

C. LVIII. *Qui ad pænitentiam agendam in monaſterio recluditur, Presbyter non ordinetur.*

Item Hormiſda Papa *omnibus Epiſcopis per univerſas provincias conſtitutis.* (circ. an. 520. *Roma ad omnes Epiſcopos.*)

a *Sap. cap. ex pænitentibus. Polyc. l.* 4. *tit.* 31. *Anſel. l.* 7. *c.* 22. & *lib.* 11. *c.* 87.

SI *a* ille, qui ultro petit pœnitentiam, quamvis eam perfecte agat, non poteſt Epiſcopus, aut Presbyter ordinari, ita ut etiamſi per ignorantiam ordinatus fuerit, & poſtea convincitur pœnitentiam accepiſſe, dejiciatur: ille ergo, qui invitus ad pœnitentiam agendam mittitur in monaſterium, (qui utique nihil aliud, quam pœnitens dicendus eſt) qua conſcientia ad Sacerdotium venire permittitur? Nemo mihi alia quælibet contra auctoritatem ſedis Apoſtolicæ, vel 318. Epiſcoporum, vel reliquorum canonum conſtituta objiciat: quia quicquid contra illorum definitionem (in quibus Spiritum ſanctum credimus locutum) dictum fuerit, recipere non ſolum temerarium, ſed etiam periculoſum eſſe non dubito.

C. LIX. *Bigamus, vel quilibet poſt pænitentiam ſacris non applicetur miniſteriis.*

Item Gelaſius urbis Romæ Epiſcopus *omnibus Epiſcopis per Lucaniam &c. cap.* 5. (an. 494. *Roma in Lucaniam*, &c.)

d *Anſ. l.* 7. *c.* 18. e *al. fas eſſe bigamos.*

f *al. myſteriis.*

NOn *d* confidat quiſquam Pontificum bigamos *e*, aut conjugia ſortientes ab aliis derelicta, ſive quoslibet poſt pœnitentiam, vel ſine literis, vel corpore vitiatos, vel conditionarios, aut curiæ, publicarumque rerum nexibus implicitos, aut paſſim nulla temporis congruentis expectatione diſcuſſos, divinis ſervitiorum applicare miniſteriis *f*.

C. LX. *Pænitentes nec etiam Clerici fieri poſſunt.*

Item Innocentius I. *Agapito* 44. & *cæteris epiſt.* 6. (circ. an. 404. *Roma in Apuliam.*)

g *In Concil. Niceno* 1. *c.* 10.

CAnones *g* apud Nicæam conſtituti pœnitentes etiam ab infimis officiis Clericorum excludunt.

¶ Pith. 44. *Agapito*] Adde, & *Macedonio*, & *Mariano Epiſcopis Apuliæ*.

Gratian. *Hoc non de quibuslibet pænitentibus intelligitur, ſed de illis tantum, qui poſt actam pænitentiam ſecularis militiæ cingulum acceperunt. De quibus* Innocentius I. Epiſcopus *ſcribit Victricio Rothomagenſi Epiſcopo epiſt.* 2. *cap.* 2. (an. 404. *Roma in Galliam.*)

C. LXI. *Non debet fieri Clericus, qui poſt remiſſionem peccatorum militiæ cingulum habuit.*

h *Anſel. lib.* 7. *c.* 23.
i *Lib.* 4. *de pæn. cap.* 10. *De pæn. diſt.* 3. *cap. reperiuntur*, & 2. *ſu. u Hug. lib. de ſacrem. part.* 14. *c.* 4.
l *Ambroſ. ibid.*

SI *h* quis poſt remiſſionem peccatorum cingulum militiæ ſecularis habuerit, ad Clericatum admitti omnino non debet.

Gratian. *Poteſt & aliter intelligi. Eſt quædam pænitentia, quæ ſolemnis appellatur, quæ ſemel tantum in Eccleſia conceditur: de qua Ambroſius* i *ait:* Sicut unum eſt baptiſma, ita unica eſt pœnitentia. *Item* k: Non eſt ſecundus locus pœnitentiæ. Merito *l* reprehenduntur *m*, qui ſæpius agendam pœnitentiam putant, quia luxuriantur in Chriſto. Nam ſi vere agerent pœnitentiam, iterandam poſtea non putarent.

¶ Corr. Rom. *a* Reprehenduntur] *Legebatur*, reperiuntur. *Emendatum eſt hic ex originali: quod tamen fieri non potuit infra* 1. reperiuntur *de pænit. diſtinct.* 3. *quia non*, reperiuntur, *ibi eſt initium capitis*.

C. LXII. *De eodem.*

Item Auguſtinus *ad Macedonium epiſt.* 54. (forte an. 414. *in Africa.*)

m *Infra de pæn. diſt.* 3. 2. *quamvis. Magiſter, lib.* 4. *diſtinct.* 14. *cap.* 3. *Ivo p.* 15. *c.* 24.

QUamvis *m* caute, & ſalubriter proviſum ſit, ut locus illius humillimæ pœnitentiæ 45 ſemel tantum in Eccleſia concedatur, ne medicina *a* nimis utilis, vilis habeatur; tamen quotidie peccantibus nunquam per pœnitentiam venia negatur.

¶ Corr. Rom. *a* Ne medicina) *In aliquot vetuſtis exemplaribus Gratiani caput hoc eſt conjunctum ſuperiori. Locus enim D. Auguſtini ſuo modo aptat. Apud illum quidem hoc loco ita legitur:* Ne medicina vilis minus utilis eſſet ægrotis, quæ tanto magis ſalubris eſt, quanto minus contemptibilis fuerit; quis tamen audeat dicere Deo: Quare huic homini, qui poſt primam pœnitentiam rurſus ſe laqueis iniquitatis obſtringit, adhuc iterum parcis? &c.

¶ Pith. 45. *Humillimæ Pænitentiæ*] *ultimæ pænitentiæ*, Auguſtin. *lib. de Virg.* cap. 48.

n *Capit. lib.* 5. *cap.* 58. & *lib.* 7. *cap.* 310.

Gratian. *Hæc autem pænitentia quomodo imponenda ſit, in* Agathenſi Concilio *n legitur, in quo ſic ſtatutum eſt cap.* 15. (an. 506. *in Gallia.*)

C. LXIII. *Quomodo pænitentes ad pænitentiam accedant.*

o *Burch. l.* 18. *c.* 27. *Ivo par.* 15. *cap.* 59.

PŒnitentes *o* tempore, quo pœnitentiam petunt, impoſitionem manuum, & cilicium ſuper caput a Sacerdote (ſicut ubique conſtitutum eſt) conſequantur. Si 46 autem comas non depoſuerint 47, aut veſtimenta non mutaverint, abjiciantur: & niſi digne pœnituerint, non recipiantur. Juvenibus etiam pœnitentia non facile committenda eſt, propter ætatis fragilitatem. Viaticum tamen omnibus in morte poſitis non eſt 48 negandum.

¶ Pith. 46. *Si autem*] V. C. & *ſi aut*.
47. *Depoſuerint*] *niſi ſint fœminæ, quibus velum pro tonſura eſt*, ex can. 12. Concil. Tolet. 1.
48. *Eſt*] Abeſt a 3. Codd. vet.

C. LXIV. *Quæ ſint ſervanda in ſolemni pænitentia.*
Item ex eodem. *a* (an. 506. *ibid.*)

p *Burch. l.* 19. *c.* 26. *Ivo p.* 15. *c.* 45.

q *al. præfixos.*
r *al. introducat.*

s *Gen.* 3.

IN *p* capite Quadrageſimæ omnes pœnitentes, qui publicam ſuſcipiunt, aut ſuſceperunt pœnitentiam, ante fores Eccleſiæ ſe repræſentent Epiſcopo civitatis, ſacco induti, nudis pedibus, vultibus in terram demiſſis, reos ſe eſſe ipſo habitu, & vultu proteſtantes. Ibi adeſſe debent Decani, id eſt, Archipresbyteri parochiarum, & Presbyteri *β* pœnitentium, qui eorum converſationem diligenter inſpicere debent, & ſecundum modum culpæ pœnitentiam per præfixos *q* gradus injungere. Poſt hæc eos in Eccleſiam introducant *r*, & cum omni Clero ſeptem pœnitentiales Pſalmos in terra proſtratus Epiſcopus cum lachrymis pro eorum abſolutione decantet: tunc reſurgens ab oratione, juxta quod canones jubent, manus eis imponat, aquam benedictam ſuper eos ſpargat, cinerem prius mittat, deinde cilicio capita eorum operiat: & cum gemitu, & crebris ſuſpiriis denunciet eis, quod ſicut Adam projectus eſt de Paradiſo, ita ipſi pro peccatis ab Eccleſia abjiciuntur: poſt hæc jubeat miniſtris, ut eos extra januas Eccleſiæ expellant: Clerus vero proſequatur eos cum reſponſorio: *In s ſudore vultus tui veſceris pane tuo &c.* ut videntes ſanctam Eccleſiam pro facinoribus ſuis tremefactam, atque commotam non parvipendant pœnitentiam. In ſacra autem Domini Cœna rurſus ab eorum Decanis, & eorum Presbyteris Eccleſiæ liminibus repræſententur.

¶ Corr. Rom. *a* Ex eodem.) *Ex Agathenſi etiam citant Burchardus, & Ivo, & Rhebaldus Cardinalis (qui tempore Paſchalis Pontif. claruit) in libro ſuo de pænitentia publica non iteranda. In uno tamen manuſcripto Burchardi exemplari citatur ex Pænitentiali Romano. Sententia vero hujus capitis magna ex parte habetur in Pontificali, & ordine Romano a pag.* 24. *uſque ad* 30.

β Et Presbyteri) *Apud Burchardum legitur*, id eſt, Presbyteri.

Gratian. *Hanc pænitentiam nulli unquam Clericorum agere conceditur, atque ideo hujuſmodi pænitentes ad Clerum admitti prohibentur.*

C. LXV. *Clericis non imponatur manus, tanquam pænitentibus.*

Unde in Carthaginenſi Concilio V. *c.* 11. *ſtatutum eſt.* (an. 398. *in Africa.*)

t *al. confirmatum*] *orig.*
u *Burch. l.* 19. *c.* 70. *Ivo p.* 15. *c.* 85. *Cap.* 5. *c.* 66.

COnfirmandum *t* eſt *u*, ut ſi quando Presbyteri, vel Diaconi in aliqua graviori culpa convicti fuerint, qua eos a miniſterio neceſſe ſit removeri: non eis manus tanquam pœnitentibus, vel tanquam fidelibus Laicis imponatur, neque unquam permittendum, ut rebaptizati ad Clericatus gradum promoveantur.

C. LXVI.

Digitized by Google

C. LXVI. *Nec Clerico pœnitentiam agere, nec pœnitenti ad Clericatum accedere permittitur.*

Unde Siricius Papa 49 *Himerio epiſt.* 1. *c.* 14. (*an.* 385. *Romæ in Hiſpaniam.*)

x *Anſ. l.* 7. *c.* 20. *Burch. l.* 19. *c.* 49. *Ivo p.* 6. *c.* 54. & *p.* 15. *c.* 63.

ILlud *x* quoque nos par fuit providere, ut ſicut pœnitentiam agere cuiquam non conceditur Clericorum, ita & poſt pœnitudinem, ac reconciliationem nulli unquam Laico liceat honorem Clericatus adipiſci: quia quamvis ſint omnium peccatorum contagione mundati, nulla tamen debent gerendorum Sacramentorum inſtrumenta ſuſcipere, qui dudum fuerunt vaſa vitiorum.

¶ PITH. 49. *Unde Siricius Papa*] In omnibus codicibus tribuitur Siricio in Epiſt. ad Himerium Tarraconenſem Epiſcopum *cap.* 14.

C. LXVII. *Presbyteris, & Diaconis tanquam pœnitentibus non debent manus imponi.*

y *al.* 92.

Item Leo Papa I. *Ruſtico Narbonenſi epiſt.* 90. *y cap.* 2. (*an.* 443. *Romæ in Galliam.*)

z *Polyc. lib.* 4. *tit.* 39. *Burchar. l.* 19. *c.* 71. *Ivo p.* 6. *c.* 67.

ALienum *z* eſt a conſuetudine Eccleſiaſtica, ut qui in Presbyterali honore, aut in Diaconii gradu fuerint conſecrati, ii pro crimine aliquo ſuo per manus impoſitionem remedium accipiant pœnitendi: quod ſine dubio ex Apoſtolica traditione deſcendit, ſecundum quod ſcriptum eſt: *Sacerdos a ſi peccaverit, quis orabit pro eo?* Unde hujuſmodi lapſis ad promerendum miſericordiam Dei privata eſt expetenda ſeceſſio *ß* 50: ubi illis ſatisfactio, ſi fuerit digna, ſit etiam fructuoſa.

¶ Corr. Rom. *a* Sacerdos] *Vulgo ſæpe indicatur in margine locus iſte ex* 1. *Reg.* 2. *ut infra de pœnitentia, diſt.* 1. *c.* Si Sacerdos, *cum tamen in ea Scripturæ loco in vulgata legatur:* Si autem in Deum peccaverit, quis orabit pro eo? *Verum B. etiam Gregorius ad illum locum in morali interpretatione, talem ſententiam elicit:* Quis ei intercеſſor remanet, cum ille ſe tranſgrediendo præcipitat, qui ad intercedendum pro aliis ordinatus eſt?

ß Seceſſio) *Sic emendatum eſt ex antiquis codicibus, & epiſtola ipſa: & hanc lectionem habuit auctor gloſſæ, quod ex manuſcriptis gloſſis conſtat: ideirco & in ea emendandum.* *Antea legebatur*, eſt expetenda ſucceſſio.

¶ PITH. 50. *Seceſſio* .] Sic Creſcon. & V. C. Faucheti. *Succeſſio*, eſt tamen.

Gratian. *Probantur etiam auctoritate* Toletani Concilii I. *hujuſmodi pœnitentes ad Clerum non admittendi, in quo c.* 2. *ſic ſtatutum eſt.* (*an.* 400. *in Hiſpania.*)

C. LXVIII. *Cauſa neceſſitatis ad Clerum pœnitentes admittuntur.*

a *In cap. Martini Bracar. c.* 23. *Polyc. l.* 2. *tit.* 31. *Burch. l.* 2. *c.* 37. *Anſel. l.* 7. *c.* 31. *Ivo p.* 6. *c.* 158. *Panor. l.* 3. *c.* 62.
b *al. Apoſtolum*] *orig.*
c *Ex pœnitentem*] *in cap. Martini Brac.*
d *al. Concilio.*

PLacuit *a*, ut pœnitentes 51 non admittantur ad Clerum, niſi tantum, ſi neceſſitas, aut uſus exegerit, & tunc inter Oſtiarios deputentur, vel inter Lectores, ita ut Evangelia 52, aut Epiſtolam *b* non legant. §. 1. Si qui autem antea ordinati ſunt Diaconi 53, inter Subdiaconos habeantur, ita ut manum non imponant, nec ſacra contingant. §. 2. Eum vero pœnitentem *c* dicimus, qui poſt Baptiſmum, aut pro homicidio, aut pro diverſis criminibus, graviſſimiſque peccatis publicam pœnitentiam gerens, ſub cilicio *d* divino fuerit reconciliatus altario.

¶ PITH. 51. *Pœnitentes*] V. C. *Expœnitentes.*

52. *Ut Evangelia*] V.C. Evangelium, & Apoſtolum non legant.

53. Diaconi, inter Subdiaconos] Sic V.C.

7 52 Gratian. *Apoſtatæ quoque ad Clericatus officium admitti non debent.*

C. LXIX. *Ad Clericatus officium non admittantur Apoſtatæ.*

Unde in Concilio Arelatenſi II. *cap.* 25. (*an.* 452. *al.* 455. *in Gallia.*)

e *Rab. pœnit. cap.* 55. *Burch. l.* 19. *c.* 67. *Ivo p.* 15. *c.* 81.
f *ſeculum redeunt*) *orig.*

HI *e* 54, qui poſt ſanctam religionis profeſſionem apoſtatant, & ad ſecularem *f* redeunt 55 converſationem, & poſtmodum pœnitentiæ remedia non requirunt, ſine pœnitentia communionem penitus non accipiant. Quos etiam jubemus ad Clericatus officium non admitti. Et quicunque ille ſit, poſt pœnitentiam ſecularem habitum accipere non præſumat. Quod ſi præſumpſerit, ab Eccleſia alienus habeatur.

¶ PITH. 54. *Hi qui*) V. C. *Si qui*.

55. *Ad Secularem*] V.C. *ad ſeculum recedunt*.

CURIALES, MILITES FORENSES NON ORDINANTUR.

DISTINCTIO LI.

1 Gratian. ECce, *quod criminoſi, vel non vere pœnitentes, vel publicam pœnitentiam agentes a ſacris prohibentur ordinibus. Adjecit quoque ſancta mater Eccleſia, ut Curiales, aut poſt baptiſma militantes, aut in foro decertantes a ſacris prohibeantur ordinibus.*

C. I. *Poſt baptiſmum militantes, vel in foro decertantes, a ſacris prohibentur ordinibus.*

Unde ait Innocentius Papa I. *Epiſcopis in Toletana 1 Synodo conſtitutis, epiſt.* 24. *c.* 2. (*an.* 406. *Romæ in Hiſpaniam.*)

a *Quantos enim*] *origin. & per interrogationem.*
b *ſevera*] *orig.*

ALiquantos *a* ex his, qui poſt acceptam baptiſmi 2 gratiam in forenſi exercitatione verſati ſunt, & obtinendi pertinaciam ſuſceperunt 3, acitos ad Sacerdotium eſſe comperimus, e quorum numero Ruſinus, & Gregorius perhibentur: aliquantos 4 ex militia, qui cum poteſtatibus obedierunt, ſæva *b* neceſſario præcepta ſunt executi: aliquantos ex Curialibus, qui dum parent poteſtatibus, quæ ſibi ſunt imperata, fecerunt: aliquantos, qui voluptates, & editiones populo celebrarunt, ad honorem ſummi Sacerdotii perveniſſe, quorum omnium neminem ne ad ſocietatem quidem ordinis Clericorum oportuerat perveniſſe. Quæ ſi ſingula diſcutienda mandemus, non modicos 5 motus, aut ſcandala Hiſpanienſibus provinciis, quibus mederi cupimus, de ſtudio emendationis inducemus: idcirco remittenda potius hæc putamus. Sed 6 ne deinceps ſimilia committantur, dilectionis veſtræ maturitas providere debebit, ut tantæ uſurpationi ſaltem nunc finis neceſſarius imponatur: eo videlicet conſtituto, ut quicunque 7 tales ordinati fuerint, cum ordinatoribus ſuis deponantur.

¶ PITH. 1. *Toletana*] Toloſana, in 3. Codd. recentioribus. Non inveni inter Innocentii epiſtolas, quarum antiquiſſime habeo exemplaria, niſi in illo, quod eſt D. Nicolai Fabri.

2. *Baptiſmi*] Deeſt in V. C.

3. *Suſceperunt*] V.C. *perceperunt, aſcitos.*

4. *Aliquantos*] *Quantos*, V. C.

5. *Modicos*] V. C. modico.

6. *Sed*] V. C. Sane.

7. *Quicunque*] V.C. ut ſi quis adverſus formas Canonum ad Eccleſiaſticum ordinem, vel ad ipſum Sacerdotium venire tentaverit, una cum Ordinatoribus ſuis ipſo, in quo inventi fuerint, ordine, honore priventur.

C. II. *De quibus Laicis aliqui ad Clericatum non poſſunt pervenire.*

Idem *Felici Epiſcopo Nucerino, epiſt.* 4. *c.* 3. 8 (*an.* 402. *Romæ in Umbriam.*)

c *Polyc. lib.* 2. *tit.* 31. *Anſelmus lib.* 7. *cap.* 10. *Ivo par.* 6. *cap.* 95.
d *al. ad curiam.*

DEſignata *c* ſunt genera Laicorum, de quibus ad Clericatum pervenire non poſſunt, id eſt, ſi quis fideliter militaverit, ſi quis fidelis cauſas egerit, hoc eſt, poſtulaverit, ſi quis fidelis adminiſtraverit. De Curialibus autem manifeſta ratio eſt: quoniam etſi inveniantur hujuſmodi viri, qui debeant Clerici fieri; tamen quoniam ſæpius a curia *d* 9 repetuntur, cavendum ab his eſt propter tribulationem, quæ ſæpe de his Eccleſiæ provenit.

¶ PITH. 8. Epiſt. 4. c. 3.) Videtur repetitum ex Epiſtola ad Exuperium, nec invenitur hæc epiſtola Innocentii in antiquis codicibus.

9. *A curia*] V. C. *ad curiam*, ut in marg.

C. III. *Non admittantur Curiales ad Clericale officium.*

Idem *Victricio Epiſcopo Rhotomagenſi, epiſt.* 2. *cap.* 12. (*an.* 404. *Romæ in Galliam.*)

e *Ivo p.* 6. *c.* 349.
f *al. edictis.*
g *al. mancis.*
h *al. vel munerum.*
i *al. in quibus*] *orig.*

PRæterea *e* frequenter quidam ex fratribus noſtris, Curiales, vel quibuſlibet publicis functionibus occupatus, Clericos facere contendunt, quibus 10 poſtea major triſtitia, cum de revocandis eis aliquid ab Imperatore præcipitur, quam gratia naſcitur de accito *f* 11. Conſtat enim eos in ipſis muneribus *g* 12 etiam voluptates exhibere, quas a Diabolo inventas eſſe non dubium eſt, & ludorum, & minorum *h* 13 apparatibus aut præeſſe, aut forſitan intereſſe. Sit certe in exemplum ſolicitudo, & triſtitia fratrum, quam ſæpe pertulimus, Imperatore præſente, cum pro his ſæpius rogaremus, quam ipſe nobiſcum poſitus cognoviſti: quibus *i* 14 non ſolum inferiores Clerici ex curialibus, verum etiam in Sacerdotio conſtituti ingens moleſtia, ut redderentur, inſtabat.

¶ PITH. 10. *Quibus*] V. C. *pro quibus poſtea major eſt triſtitia.*

11. *Accito*] 3. V. C. *aſcito.*

12. *Muneribus*] V.C. omnibus, ut in marg.

13. *Et minorum*] V.C. *vel munerum*, ut in marg.

14. *Quibus*] Sic 4. V.C.

C. IV. *Non promoveatur ad Diaconatum, qui poſt baptiſmum ad fideles necandum accinctus fuerit.*

Item ex Concilio Toletano I. *cap.* 8. (*an.* 400. *in Hiſpania.*)

SI quis poſt baptiſmum militaverit, & chlamydem ſumpſerit, aut cingulum ad necandos fideles *a*, etiamſi gravia non admiſerit, ſi ad Clerum admiſſus fuerit, Diaconii non accipiat dignitatem.

¶ Corr.

Digitized by Google

§ Corr. Rom. α Ad monendos fideles,] *Verba hæc non ſunt in codice Lucenſi Regio.*

C. V. *A quibus debet eſſe immunis, qui in Epiſcopum ordinatur.*

Item ex Concilio Toletano IV. *cap.* 18. (*an.* 633. *ibid.*)

QUi in aliquo crimine detecti ſunt, qui infamiæ nota aſperſi ſunt, qui ſcelere aliquo per publicam pœnitentiam ſe admiſiſſe confeſſi ſunt, qui in hæreſin lapſi ſunt, vel qui in hæreſi baptizati, aut rebaptizati eſſe noſcuntur, qui ſemetipſos abſciderunt, aut naturali defectu 15 membrorum, aut deciſione aliquid α minus habere noſcuntur, qui ſecundæ uxoris conjunctionem ſortiti ſunt, aut numeroſa conjugia frequentaverunt, qui viduam, vel a marito relictam duxerunt, aut corruptarum mariti fuerunt, qui concubinas, aut fornicarias β 16 habuerunt, qui ſervili conditioni obnoxii ſunt, qui ignoti ſunt, qui Neophyti, vel Laici ſunt, qui ſæculari militiæ dediti ſunt, qui curiæ nexibus obligati ſunt, qui inſcii litterarum ſunt, qui nondum ad triginta annos pervenerunt, qui per gradus Eccleſiaſticos non aſcenderunt, qui ambitu honorem quærunt, qui muneribus honorem obtinere moliuntur, qui a deceſſoribus in Sacerdotium eliguntur. §. 1. Sed nec ille deinceps Sacerdos erit, quem nec Clerus, nec populus propriæ civitatis elegit, vel auctoritas Metropolitani, vel comprovincialium Sacerdotum aſſenſus non exquiſivit. Quicunque ergo deinceps ad ordinem Sacerdotii poſtulatur, & in his, quæ prædicta ſunt, exquiſitus, in nullo horum deprehenſus fuerit, & examinatus probabili vita, & doctrinæ veritate, tunc ſecundum Synodalia, vel Decretalia 17 conſtituta, cum omnium Clericorum, vel civium voluntate, ab univerſis comprovincialibus Epiſcopis, aut certe a tribus, in Sacerdotem die Dominica conſecrabitur, conveniente[a] α cæteris, qui abſentes ſunt, literis ſuis, & magis auctoritate, vel præſentia ejus, qui eſt in Metropoli conſtitutus. Epiſcopus autem comprovincialis ibi conſecrandus eſt, ubi Metropolitanus elegerit. Metropolitanus autem non niſi in civitate Metropoli, comprovincialibus[b] ibidem convenientibus. §. 2. Si quis autem deinceps contra prædicta vetita annuerit, ad gradum Sacerdotii indignus aſpirare contenderit, cum ordinatoribus ſuis adepti honoris periculo ſubjacebit.

α al. convenientibus.

[b] al. a comprovincialib.

§ Corr. Rom. α Aut deciſione aliquid] *Addita hæc ſunt in Conciliis olim Coloniæ, ac Lutetiæ impreſſis. In noviſſima vero Colonienſi editione legitur*, vel delectione, *pro*, vel defectione.

β Aut fornicarias] *In codice Lucenſi Regio legitur*, ad fornicationes: *quod videtur intelligendum de concubinis ad tempus adhibitis, ut ſupr. diſtinct.* 34. *c.* Is qui, *eſt annotatum.*

§ Pith. 15. *Naturali defectu*] V. C. *aut naturaliter effecta membrorum deciſione.*

16. *Fornicarias*] *Focarias*, omnes Codd.

17. *Vel Decretalia*] Deſunt in V. C.

NEMO PER SALTUM ORDINETUR.

DISTINCTIO LII.

QUi vero prætermiſſis aliquibus gradibus non ſuperbia, ſed negligentia ad majorem aſcenderit, tamdiu a majoribus abſtineat, quouſque congruo tempore prætermiſſum accipiat.

C. I. *De eo, qui Subdiaconatus ordine poſtpoſito, Diaconus, & Presbyter eſt ordinatus.*

Unde Alexander II. *ſcribit Grimaldo* a *Conſtantienſi* b *Epiſcopo.* (circ. an. 1065. *Roma in Germaniam.*)

a al. Raynaldo] al. Rumoldo.
b al. Conſtantienſi.
c Ivo p. 6. c. 409.

SOlicitudo c dilectionis tuæ ſtuduit conſulere, utrum portitor iſtarum literarum, Diaconatus, & Presbyteratus officium idoneus ſit peragere, nec ne; cum ad id præpoſtero d curſu, Subdiaconatus ordine poſtpoſito, negligentia potius, quam ſuperbia cognoſcatur aſcendiſſe. Unde nos conſulendo charitati tuæ mandamus, ut ab officio Sacerdotali eum prohibeas, donec proximo quatuor temporum jejunio Subdiaconatus miniſterium ſibi rite imponas, & ſic deinceps ad majora officia eum redire concedas.

d al. præpropero.

§ Corr. Rom. *In libro pervetuſto eſt epiſtola ejuſdem Alexandri ad Gervaſium Rhemenſem Archiepiſcopum: ut hoc idem conſilium det, quod Rumoldo Conſtantienſi Epiſcopo ſe dediſſe narrat.*

CURIALES, MILITES, FORENSES CUR NON ORDINENTUR.

DISTINCTIO LIII.

a Diſt. 51. c. deſignata.

CUriales autem, ut ſupra a ſcriptum eſt, ideo ordinari prohibentur, quia frequenter, dum ab Eccleſia repetuntur, plurima incommoda Eccleſia conſequitur: vel quia iidem Curiales non voto religionis, ſed ut officiorum ſuorum ratiocinia fugiant, ad Eccleſiam ſe transferunt.

C. I. *Quare ſit conſtitutum, ne Curiales ordinentur.*

Unde Gregorius Papa I. *ſcribit lib.* 7. *Reg. indict.* 1. *epiſt.* 11. *Epiſcopis Siciliæ, de lege Mauritii Auguſti.* (circ. an. 597. *Roma in Siciliam.*)

LEgem b, quam piiſſimus Imperator dedit, ne fortaſſe hi, qui militiæ, vel rationibus ſunt publicis obligati, dum cauſarum ſuarum periculum fugiunt, ad Eccleſiaſticum habitum veniant, vel in monaſteriis convertantur, veſtræ fraternitati tranſmittere, hoc maxime exhortans, quod hi, qui ſæculi actionibus implicati ſunt, in Clero Eccleſiæ præpropera ſuſcipiendi non ſunt: quia dum in Eccleſiaſtico habitu non diſſimiliter, quam vixerant, vivunt, nequaquam ſtudent ſæculum fugere, ſed mutare. Quod ſi etiam tales quoque monaſterium petunt, ſuſcipiendi nullo modo ſunt, niſi prius a ratiociniis c publicis abſoluti fuerint. §. 1. Si qui vero ex militaribus viris α in monaſteriis converti feſtinant, non ſunt temere ſuſcipiendi, niſi eorum vita fuerit ſubtiliter inquiſita. Et juxta normam regularem debent in ſuo habitu per triennium probari, & tunc monachicum habitum (Deo auctore) ſuſcipere.

b Ivo p. 10. c. 124.

a al. actionibus eorg.

§ Corr. Rom. α Viris] *In aliquot vetuſtis Gratiani exemplaribus, & apud Ivonem legitur*, numeris, *ut ſignificentur milites in breviculo, ſeu matricula deſcripti.*

SERVI SINE DOMINORUM CONSENSU, ET LIBERTATE NON ORDINENTUR.

DISTINCTIO LIV.

[1] pe *SErvi autem ordinari prohibentur, niſi a propriis dominis libertatem legitimam conſequantur.*

C. I. *Servus ad Clericatus officium non promoveatur.*

Unde Leo I. Epiſcopus *ſcribit epiſt.* 2. *omnibus Epiſcopis per Campaniam* 1, *&c.* (an. 443. *Roma in Campaniam.*)

NUllus α Epiſcoporum a ſervum alterius ad Clericatus officium promovere præſumat, niſi forte eorum petitio, aut voluntas acceſſerit, qui aliquid ſibi in eo vendicant poteſtatis. Debet enim b eſſe immunis ab aliis, qui divinæ militiæ eſt aggregandus, ut a caſtris dominicis, quibus nomen ejus adſcribitur, nullis neceſſitatis vinculis abſtrahatur 2.

a Polyc. lib. 2. tit. 31. Anſ. l. 7. c. 28.
b Burc. l. 2. c. 22. in fin. Ivo p. 6. c. 64.

§ Corr. Rom. α Nullus] *Caput hoc videtur confectum ex titulo, qui in Codice canonum præponitur primo decreto Leonis primo, & ex parte poſteriore ipſius decreti, in quo exceptio eorum, quæ prius ſtatuit, continetur: prior autem pars, quæ hic deeſt, habetur infra eod. c.* admittuntur.

§ Pith. 1. *Campaniam*] Addunt V. C. *Picenum, Thuſciam, & univerſas provincias conſtitutis.*

2. *Abſtrahatur*] V. C. *Subtrahatur.*

C. II. *De ſervili conditione nullus ad ſacros ordines veniat.*

Item ex Concilio Triburienſi α. (*an.* 895. *in Germania.*)

NUlli c de ſervili conditione ad ſacros ordines promoveantur, niſi prius a propriis dominis legitimam libertatem conſequantur; cujus libertatis charta ante ordinationem in ambone publice legatur, & ſi nullus contradixerit, rite conſecrabuntur. Porro ſervus non canonice conſecratus poſtquam de gradu ceciderit, ejus conditionis ſit, cujus fuerat ante gradum.

c Polyc. ibid. Burch. l. 2. c. 21. Ivo par. 6. c. 41. Pann. l. 3. c. 48.

§ Corr. Rom. α Concilio Triburienſi.] *Hujus capitis in Conc. Tribur. c.* 29. *ſententia potius habetur, quam verba, quæ aliqua in parte videntur convenire cum iis, quæ ſcribuntur lib.* 1. *Capitul. c.* 82. *de ordinatione ſervorum, verſ.* Et quandocunque.

C. III. PALEA.

Ex Concilio Carthaginenſi α primo, *cap.* 8. (*ann.* 348. *in Africa.*)

MAgnus d Epiſcopus Aſtiagenſis dixit, quid dilectioni veſtræ videtur, procuratores, actores, & executores, ſeu curatores pupillorum ſi debeant ordinari? Gratus Epiſcopus dixit: ſi poſt depoſita univerſa, & reddita ratiocinia, actus vitæ ipſorum fuerint comprobati in omnibus, debent & cum laude, Cleri 3, ſi poſtulati fuerint, honore munerari. Si enim ante libertatem negotiorum, vel officiorum ab aliquo ſine conſideratione fuerint ordinati, Eccleſia infamatur β. Univerſi dixerunt, recte omnia ſtatuit Sanctitas tua, ideoque ita eſt, & noſtra iſta quoque ſententia.

d Ext. de oblig. ad ratioc. non ordin. cap. magnus. Burch. l. 2. c. 36. Ivo p. 6. c. 37.

§ Corr. Rom. α Carthaginenſi] *In codicibus impreſſis citatur ex Moguntinenſi. Emendatum vero eſt ex Burchardo, Ivone, Decretal. in t. eod. de oblig. ad ratioc.*

β Eccleſia infamatur.] *Sic emendatum eſt ex Concilio & Decretal. & Burchardo, & Ivone. Antea legebatur*, ab Eccleſia infirmentur.

§ Pith. 3. *Cleri*] V. C. *Clericali.*

Digitized by Google

C. IV. *Poſt donum libertatis famuli Eccleſiæ revocentur in Clerum.*

Item ex Concilio Toletano IX. *c.* 11.
(*circ. ann.* 655. *in Hiſpania.*)

e Ivo part. 6. c. 173.
f al. familiis.

QUi ex familiis *f* Eccleſiæ ſervituri devocantur in Clerum ab Epiſcopis ſuis, neceſſe eſt, ut libertatis percipiant donum: & ſi honeſtæ vitæ claruerint meritis, tunc demum majoribus fungantur officiis. Quos vero flagitii ſordidaverit incorrigibilis onus, perpetuæ ſervitutis conditione religet in catenam.

Gratian. *Qui autem ordinandi a dominis ſuis libertatem conſequuntur, ab eorum patrocinio penitus debent eſſe alieni, ut in nullo eorum obſequio inveniantur obnoxii.*

C. V. *Ad Clericatum ſuſcipiantur, qui nullo obſequio retento, a Dominis ſuis libertatem percipiunt.*

Unde in Concilio Toletano IV. *c.* 72. *legitur.*
(*ann.* 633. *ibid.*)

g Polyc. lib. 2. tit. 31. Burch. l. 2. c. 25. Ivo par. 6. c. 126. Pann. l. 3. cap. 46.
h crimine capitali] orig.

QUicunque *g* libertatem a dominis ſuis ita percipiunt, ut nullum ſibi in eis obſequium patronus retentet, iſti ſi ſine crimine *h* ſunt, ad Clericatus ordinem liberi ſuſcipiantur, quia directa manumiſſione abſoluti noſcuntur. Qui vero retento obſequio manumiſſi ſunt, pro eo, quod adhuc patroni ſervituti tenentur obnoxii, nullatenus ſunt ad Eccleſiaſticum ordinem promovendi, ne, quando voluerint eorum Domini, fiant ex Clericis ſervi.

C. VI. PALEA.

i Cap. l. 1. c. 82.

Ex Concilio Toletano *a*, *cap.* 80. *i* (*forte ex Capitul. L.* 1. *c.* 82. *an.* 816. *in Gallia.*)

a Ext. de ſerv. non ordin. c. 2. Burch. l. 2. c. 31. Ivo p. 6. c. 130. Pann. l. 3. c. 163.
l undique pro moventur, cap.
m aut ſuaſtoribus] capitulis.
n ignoraverit] cap.

DE *a* ſervorum ordinatione, qui paſſim ad gradus Eccleſiaſticos promoventur *l*, placuit omnibus cum ſacris canonibus concordari debere: & ſtatutum eſt, ut nullus Epiſcoporum deinceps eos ad ſacros ordines promovere præſumat, niſi prius a dominis propriis libertatem conſecuti fuerint. §. 1. Et ſi quilibet ſervus dominum ſuum fugiens, aut *m* per literas, aut adhibitis teſtibus munere conductis, vel corruptis, aut qualibet calliditate, vel fraude ad gradus Eccleſiaſticos pervenerit, decretum eſt, ut deponatur, & dominus ejus eum recipiat. §. 2. Si vero avus, vel pater ab alia patria in aliam migrans, in eadem provincia filium genuerit, & ipſe filius ibidem educatus, & ad gradus Eccleſiaſticos promotus fuerit, & utrum ſervus ſit, ignotum *n* ſit, & poſtea veniens dominus illius legibus eum acquiſierit, ſancitum eſt, ut ſi dominus ejus illi libertatem dare voluerit, in gradu ſuo permaneat. §. 3. Si vero eum catena ſervitutis caſtris dominicis abſtrahere voluerit, gradum amittat, quia juxta ſacros canones, vilis perſona manens Sacerdotii dignitate fungi non poteſt.

¶ Corr. Rom. *a* Toletano] *Sic etiam citatur apud Burchardum, & Ivonem. In Pannormia vero a verſic.* ſi quilibet ſervus, *citatur ex lib.* 1. *Capitularium, ubi integrum extat hoc caput, atque etiam caput poſt hoc, ſecundum,* De rebus vero illorum.

C. VII. *Sine patroni conſenſu non ordinetur, qui patrocinio cujuslibet eſt obligatus.*

o Ex Conc. Tolet. 1. cap. 10.

Item ex Concilio Martini Papæ *o*, *id eſt, ex cap. Martini Epiſcopi Bracarenſis c.* 46.
(*circ. an.* 572. *in Hiſpania.*)

SI quis obligatus eſt tributo ſervili, vel alicujus conditionis, vel patrocinio cujuslibet domus, non eſt ordinandus Clericus, niſi probatæ vitæ fuerit, & patroni conſenſus acceſſerit.

C. VIII. PALEA. *c*

Ex Concilio Toletano *a* *cap.* 2. (*forte ex* Capitulis. l. 1. c. 82. *in Gallia.*)

p Burch. lib. 2. c. 29. Ivo par. 6. c. 58.
q al. peculio.
r vendicare.] capit.

DE *p* rebus vero illorum, vel peculiari *q*, qui a propriis dominis libertate donantur, ut ad gradus Eccleſiaſticos jure promoveantur, ſtatutum eſt, ut in poteſtate dominorum conſiſtat, quicquid ante libertatem habuerunt, utrum illis concedere, an ſibi retinere *r* voluerint.

¶ Corr. Rom. *a* Toletano] *Hæc Palea in Capitularibus habetur conjuncta cum Palea antecedente:* De ſervorum: *ſed apud Burchardum, & Ivonem ex eodem Toletano ſeparatim refertur.*

¶ Corr. *c* Palea) Deeſt in meo manuſcripto.

Gratian. *Ceterum, ſi a Dominis ſuis libertatem conſecuti non fuerint, & ad Eccleſiaſticos ordines aliquo modo irrepſerint, Presbyter peculii amiſſione mulctetur, Diaconus vero aut vicarium pro ſe præſtabit, aut in ſervitutem revocabitur: ceteri vero gradus non poſſunt quoquam a nexu ſervitutis abſolvere.*

C. IX. *Servus ſi latenter irrepſerit ad Sacerdotium, peculii amiſſione mulctetur.*

Unde Gelaſius *ſcribit Martino* *s*, *& Juſto Epiſcopis.*
(*circ. an.* 494. *Romæ.*)

s al. Martyrio. Ita etiam codex Pith.
t Senſus in epiſt. ad Epiſcopos per Lucaniam &c. c. 16. Polyc. l. 2. tit. 31. Anſel. l. 7. cap. 29.
u al. culpa.
x Ivo p. 6. c. 353. Pann. l. 3. c. 164.
y al. collatione.
z al. ſui ſolo.

EX *t* antiquis regulis, & novella Synodali explanatione comprehenſum eſt, perſonas obnoxias ſervituti, cingulo cœleſtis militiæ non præcingi. Sed neſcio utrum ignorantia, an voluntate reprimimur, ita ut ex hac cauſa *u* nullus pæne Epiſcoporum videatur extraneus. Ita enim nos frequens, & plurimorum querela circumſtrepit, ut de hac parte nihil penitus putemus conſtitutum. §. 1. Actores *x* ſiquidem illuſtris viri filii noſtri Amandi graviter conqueruntur, homines ſuo juri debitos, alios 4 jam Clericos, alios jam Diaconos ordinatos, cum non ſolum poſt modernum Concilium [quod tantorum collectione *y* Pontificum ſub omnium ſaluberrima proviſionis aſſenſu conſtat eſſe perfectum] hujuſmodi perſonæ ſuſcipi non deberent: verum etiam ſi qui forte in divinæ cultu militiæ ante fuerint, ignorantia faciente, ſuſcepti, eliminati protinus, & exuti religioſo privilegio, ad dominorum ſuorum poſſe liceret juſta debuerint admonitione compelli. Et ideo, fratres chariſſimi, eos, quos ſupradicti viri actores in Clericatus officio monſtraverint detineri 5, diſcuſſos, & obnoxios approbatos, cuſtodito legum tramite, ſine intermiſſione reſtituite: ita ut ſi quis jam eo his Presbyter reperitur, in eodem gradu peculii 6 ſui *z* amiſſione mulctatus maneat, Diaconus vero aut vicarium præſtet, aut ſi non habuerit, ipſe reddatur. Reliqua vero officia ſciant, neminem poſſe ab hac 7 obnoxietate, ſi convincitur, vindicari, quatenus hoc ordine cuſtodito, nec dominorum jura, nec privilegia alia rerum turbentur.

¶ Pith. 4. *Jam*] V. C. *adhuc.*
5. *Detineri*] V. C. *attineri.*
6. *Peculii*] V. C. *peculii ſola amiſſione.*
7. *Hac*] Abeſt in V. C.

C. X. *Servus Clericus factus ſervituti obnoxius manet.*

Idem Herculentio, Stephano, & Juſto Epiſcopis.
(*circ. ann.* 494. *Romæ.*)

a Polyc. ibid. Anſel. l. 7. c. 30.
b al. poſſeſſoribus.
c Ivo p. 6. c. 354. Pann. l. 3. c. 165.
d al. Caſilinatium, ita etiam cod. Pith.
e al. tolli.

FRequens *a* equidem, & aſſidua nos querela circumſtrepit de his Pontificibus, qui nec antiquas regulas, nec decreta noſtra oneriter directa cogitantes, obnoxias poſſeſſionibus *b*, obligataſque perſonas, venientes ad Clericale officii cingulum non refutant. §. 1. Nepei *c* enim actores illuſtris fœminæ Placidæ, petitorii oblatione conqueſti ſunt, Sabinum Marcellenenſe, ſive Cluſitanæ *d* urbis Antiſtitem, Antiochum ſervum juris patronæ ſuæ [abſentis dominæ occaſione captata] ad Presbyterii honorem uſque perduxiſſe, ejuſque fratrem Leontium Clericalis officii privilegio decoraſſe. Et ideo, fratres chariſſimi, totis ſuperdictæ actores, & eos, qui extremæ conditionis reperiuntur objecti 8, cognitionem vobis noſtra auctoritate deputamus, ut omni veritate diſcuſſa, ſi revera objectam ſibi neceſſitatem juſtæ refragationis non poterunt ratione diluere, Leontium Clericum, quem gradus præfinitus legibus non defendit, ad ſequendam conditionis ſuæ neceſſitatem modis omnibus reddi jubeatis 9 *a*: Antiochum vero, quia propter Sacerdotium 10 reconciliari *e* non poteſt, ſi in ſua Eccleſia, in hoc, in quo eſt, honore collocare deſiderat domina, non velut reciditum ſibi habeat, 11 ſed pro myſteriorum celebratione ſuſceptum.

¶ Corr. Rom. *a* Reddi jubeatis) *In pleriſque vetuſtis exemplaribus Gratiani, Anſelmo, Ivone, & Polycarpo legitur,* redhibete: *ſed ob gloſſam non eſt mutatum.*

¶ Pith. 8. *Objecti*] Deeſt in V. C.
9. *Reddi jubeatis*] *redhibete.*
10. *Propter* V. C. *per ſacerdotium non jam poteſt tolli, ſi &c.*
11. *Habeat, ſed*] V. C. *Sed habeat.*

C. XI. De eodem.

Idem *Rufino, & Aprili Epiſcopis.*
(*circ. an.* 494. *Romæ.*)

f ſup. d. 10. c. 11. Juſtin. novell. conſt. 123. circa fin. Deuſdedit p. 4. Ivo par. 6. c. 104. & par. 4. c. 179. Pann. l. 2. c. 150.

QUis *f* aut leges Principum, aut Patrum regulas, aut admonitiones modernas dicat debere contemni, niſi qui impunitum ſibi tantum æſtimet tranſire commiſſum? Actores ſiquidem filiæ noſtræ illuſtris, & magnificæ fœminæ Maximæ, petitorii nobis inſinuatione conqueſti ſunt, Sylveſtrum, atque Candidum, originarios ſuos, contra conſtitutiones, quæ ſupra dictæ ſunt, & contradictione præeunte a Lucerino Pontifice Diaconos ordinatos. Ideo, fratres chariſſimi, tantæ prævaricationis exceſſus noveritis ſagaci inquirendos, & ſi conſtiterit querelam veritate fulciri, continuo, qui contradictione præeunte non legitime ſunt creati, a ſacris officiis repellantur.

C. XII. *Nec ad religioſæ vitæ propoſitum, nec ad Clericatus officium ſervi ſine dominorum conſenſu admittantur.*

Idem *Epiſcopis per Lucaniam &c. epiſt.* 1. *c.* 16.
(*an.* 494. *Romæ in Lucaniam.*)

g Polyc. lib. 4. tit. 34. Anſ. l. 7. c. 196. Ivo p. 6. cap. 360.

GEneralis *g* etiam querelæ vitanda præſumptio eſt, qua propemodum cauſantur univerſi, paſſim ſervos, & originarios dominorum jura, poſſeſſionumque *a* fugien-

gientes, ſub religioſæ converſationis obtentu, vel ad monaſteria ſeſe conferre, vel ad Eccleſiaſticum famulatum, conniventibus quoque Præſulibus, indifferenter admitti. Quæ modis omnibus eſt amovenda 12 pernicies, ne per Chriſtiani nominis inſtitutum, aut aliena pervadi, aut publica videatur diſciplina ſubverti; præcipue cum nec ipſam miniſterii Clericalis hac obligatione fuſcari conveniat dignitatem, cogatque pro ſtatu militantium ſibi, conditioneque jurgari 13, aut videri (quod abſit) obnoxia. Quibus ſolicite competenter interdictione prohibitis,
h Ivo p. 16. c. 47. quiſque h Epiſcopus, Presbyter, aut Diaconus, vel eorum, qui monaſteriis præeſſe noſcuntur, hujuſmodi perſonas apud ſe tenentes, non reſtituendas patronis, aut damnoſas vel Eccleſiaſticæ ſervituti 14, vel religioſis congregationibus putaverint applicandas, niſi voluntate forſitan dominorum ſub Scripturæ i teſtimonio primitus abſolutas,
i al. ſcriptionis.
vel legitima tranſactione conceſſas, periculum ſe proprii honoris non ambigant, communionisque ſubituros, ſi ſuper hac re cujuſquam vera nos querela pulſaverit. §. 1. Magna quippe ſtudio, ſecundum B. Apoſtolum u, præcavendum eſt, ne fides, & diſciplina Domini blaſphemetur.
u 1. Tim. 6. a. Pet. 2.
Idem ß §. 2. Nihil pariter 15 credimus Eccleſiaſticis utilitatibus, ſi, quæ ſunt aliena, reddantur.

¶ Corr. Rom. a Poſſeſſionumque] Emendatum ſic eſt ex decreto Gelaſii, cum antea legeretur, poſſeſſionemque. Nam originarii non ſolum dominis, ſed fundis, ac poſſeſſionibus additi erant l. quemadmodum, & l. originarios. lib. XI. Cod. tit. de agricol. Ac propterea ſupra in c. frequens. non eſt mutata vox, poſſeſſionibus, quamvis in pleriſque vetuſtis codicibus legatur, poſſeſſoribus.

ß Idem] Hoc non ſunt inventa apud Gelaſium, neque apud cæteros collectores habentur.

¶ Pith. 12. Amovenda] V. C. prohibenda.

13. Jurgari] V. C. jurgare.

14. Servituti] V. C. Servitio.

15. Nihil pariter] Abſunt a V. C. Sunt vero ex epiſtola ejuſdem Gelaſii Maximo, & Cleto Epiſcopis.

a ps Gratian. Hoc tunc obſervandum eſt, cum dominus, & ſervus ejuſdem profeſſionis inveniuntur. Cæterum ſi Judæus mancipium Chriſtianum emerit, Judicis, vel Epiſcopi auctoritate, etiam eo invito, ad libertatem debet perduci.

C. XIII. *Ad libertatem perducantur mancipia Chriſtiana a Judæis comparata.*

Unde Gregorius I. Libertino Præfecto 16 Siciliæ l. 2. epiſt. 37. ſeu cap. 76.
(an. 592. Roma in Siciliam.)

l C. ne Judæus Chriſtianum mancipium. §. nullo.
MAncipia l Chriſtiana, quæcunque Judæum comparaſſe patuerit, ad libertatem juxta legum præcepta ſine omni ambiguitate perducite, ne, quod abſit, Chriſtiana religio Judæis ſubdita polluatur.

¶ Pith. 16. Præfecto] V. C. Epiſcopo.

C. XIV. *Officia publica Judæis non ſunt committenda.*

Item ex Concilio Toletano III. c. 4.
(an. 589. in Hiſpania.)

m al. Judæos opus eſt agere.
NUlla 17 officia publica Judæis m injungantur, per quæ eis occaſio tribuatur, Chriſtianis pœnam inferre. Si qui vero Chriſtiani ab eis Judaiſmi ritu ſunt maculati, vel etiam circumciſi, non reddito pretio, ad libertatem, & religionem redeant Chriſtianam.

¶ Pith. 17. Nulla] Habetur apud Raban. de Præf. c. 26. Adde Concil. Arvern. c. 8. Matiſcon. c. 13. & Maldenſe c. 73.

Gratian. De his autem, qui in infidelitate empti, ad gratiam Baptiſmi venire deſiderant, quid fieri debeat, Gregorius Papa I. ſcribit n Fortunato Neapolitano Epiſcopo l. 5. ep. 31. ſeu c. 131. (an. 596. Roma in Campaniam.)
n Joan. Diac. lib. 4. num. 47.

C. XV. *In libertatem vendicentur ſervi, qui ab infidelitate ad fidem accedunt.*

o Ivo part. 13. c. 106. Polyc. l. 7. tit. 14.
FRaternitatem o veſtram de his oportet eſſe ſolicitam. Et ſi de Judæorum ſervitio non ſolum Judæus, ſed etiam quiſquam Paganorum voluerit fieri Chriſtianus, poſtquam voluntas ejus fuerit patefacta, ne hunc ſub quolibet ingenio, vel argumento cuipiam Judæorum venundandi facultas ſit, ſed is, qui ad Chriſtianam converti fidem deſiderat, defenſione veſtra in libertatem modis omnibus vendicetur. §. 1. Hi vero, quos hujuſmodi oportet ſervos admittere, ne forſitan utilitates ſuas irrationabiliter æſtiment impediri, ſolicita vos hæc convenit conſideratione ſervare, ut ſi Paganos, quos mercimonii cauſa de exteris p finibus emerint, intra tres menſes, dum emptor, cui q vendi fuerint, non invenitur, fugere ad Eccleſiam forte contigerit, & velle ſe fieri dixerint Chriſtianos, vel etiam extra Eccleſiam hanc talem voluntatem prodiderint; pretium eorum ibi e Chriſtiano ſcilicet emptore percipiant. Si autem poſt præfinitos tres menſes quiſquam hujuſmodi ſervorum velle ſuum edixerit r, & fieri voluerit Chriſtianus, nec aliquis eum poſtmodum emerit s, nec dominus qualibet occaſione ſpecie audeat venundare, ſed ad libertatis proculdubio præmia perducatur: quia hunc t non ad vendendum, ſed ad ſerviendum ſibi u dicitur x comparaſſe.
p al. extraneis.
q Cui vendi debeant] orig.
r al. dixerit.
s emere] orig.
t Jo. Diac. l. 4. c. 46.
u intelligitur] orig.
x al. reſervaſſe.

Pars I.

C. XVI. P A L E A.

Idem *Januario Caralitano Epiſcopo lib. 3. epiſt. 9.*

[an. 593. Roma in Sardiniam.]

SI y quilibet Judæorum ſervus ad venerabilia loca confugerit cauſa fidei, nullatenus eum patiamur præjudicium ſuſtinere: ſed ſive olim Chriſtianus, ſive nunc fuerit baptizatus, ſine ullo Chriſtianorum a pauperum damno, religioſo Eccleſiaſticæ pietatis patrocinio, in libertatem modis omnibus defendatur.
y Ivo part. 13. cap. 102.

¶ Corr. Rom. a Chriſtianorum] *Joannes Diaconus in vita S. Gregorii lib. 4. n. 46. referens hanc epiſtolam, & Ivo par. 13. c. 102. habent hanc vocem: quæ tamen abeſt a codicibus epiſtolarum S. Gregorii tam impreſſis, quam manuſcriptis, qui ſunt collati.*

C. XVII. P A L E A.

Item ex Concilio Toletano XII. c. 9.
(an. 681. in Hiſpania.)

ET z ſi a Judæorum ſervi, nec dum adhuc converſi, ad Chriſti gratiam convolaverint, libertate donentur.
z Ut ſi Jorig.
a Burch. lib. 4. c. 86. Ivo part. c. 280.

C. XVIII. P A L E A.

Item ex Concilio Matiſconenſi I. cap. 16.
(an. 581. in Gallia.)

PRæſenti a Concilio b, Deo auctore, ſancimus, ut nullum Chriſtianum mancipium Judæo deinceps ſerviat; ſed data pro quolibet bono mancipio duodecim ſolidis, ipſum mancipium quicunque Chriſtianus, ſeu ad ingenuitatem, ſeu ad ſervitium licentiam habeat redimendi. Et ſi Chriſtianus fieri deſiderat, & non permittitur, ſimiliter faciat: quia nefas eſt, quem Chriſtus Dominus ſanguinis ſui effuſione redemit, blaſphemum Chriſtianæ religionis in vinculis tenere. Quod ſi acquieſcere his, quæ ſtatuimus, quicunque Judæus noluerit, quandiu ad pecuniam conſtitutam venire diſtulerit, liceat mancipium c ipſum cum Chriſtianis ubicunque voluerit, habitare.
b Burch. lib. 4. c. 88. Ivo part. c. 282.
c al. mancipio ipſi.

¶ Corr. Rom. a Præſenti] *Caput hoc eodem modo refertur a Burchardo, & Ivone: in Concilio tamen ipſo paulo aliter habetur, & nonnulla deſunt.*

C. XIX. *De eodem.*

Item ex Concilio Aurelianenſi I. cap. 10.
(an. 511. in Gallia.)

3 SI d ſervus abſente, vel neſciente domino, Epiſcopo 3 tamen ſciente, quod ſervus ſit, Diaconus, aut Presbyter fuerit ordinatus, ipſo in Clericatus officio permanente, Epiſcopus eum domino duplici ſatisfactione compenſet. Si vero Epiſcopus eum ſervum neſciarit, qui teſtimonium perhibent, aut eum ſupplicaverint, ordinari, ſimili redhibitioni teneantur obnoxii.
d Polyc. lib. 2. tit. 31. Burch. l. 2. cap. 24. Ivo p. 6. c. 125.

C. XX. *De eodem.*

Item Conſtitutio nova e. (an. Chr. 541. *Conſtantinop.*)
e Juſtin. de ſanctis Epiſcopis. §. ſi ſervus, & in Authen. ſi ſervus de Epiſc. & Cler.

SI ſervus, ſciente, & non contradicente domino, in Clero fuerit ordinatus, ex hoc ipſo, quod conſtitutus eſt, liber, & ingenuus erit. Sed ſi ignorante domino, liceat ei intra ſpatium unius anni, & ſervilem fortunam probare, & ſervum ſuum accipere. Verum f etiam, ſi legitimo probato experimento Monachus efficiatur, evadit jugum ſervitutis. Debent enim per triennium, antequam Monachi efficiantur, in monaſterio permanere; poſtea vero ſi Monachi effecti fuerint, liberi efficiuntur. Epiſcopalis g enim ordo liberat a fortuna ſervili, vel adſcriptitia, ſed non a curiali, ſive officiali: nam & poſt ordinationem durat. Sed & jus h patriæ poteſtatis ſolvit Epiſcopalis dignitas. Adſcriptitios i vero in ipſis poſſeſſionibus Clericos, etiam præter voluntatem dominorum, fieri permittimus: ita tamen, ut Clerici facti impoſitam ſibi agriculturam adimpleant.
f Authen. de Monach. §. hinc autem.
g Tit. de ſanctis. Epiſc. §. ſed & quidem.
h Aut. Epiſcopalis. de Epiſc. & Cleric. eod.
Auth. ſed epiſcopalis. eod.
i Auth. adſcriptitios, eod.

¶ Corr. Rom. *Extat hoc caput ad verbum in epitome Novellarum Conſtitutionum ab Irnerio deſcriptis, quæ poſt Codicem poni ſolent, itemque in Novella 123. c. 26. per Julianum antecesſorem.* Verba *autem, quæ addita erant in titulo,* Leo Imperator omnibus Epiſcopis, *videntur alias irrepſiſſe in ſequenti titulo.*

C. XXI. *De eodem.*

Item Leo Papa I. omnibus Epiſcopis 17, epiſt. c. c. 1.
(an. 443. *Roma in Campaniam.*)

ADmittuntur a paſſim ad ordinem ſacrum, quibus nulla natalium, nulla morum dignitas ſuffragatur: & qui a dominis ſuis libertatem conſequi minime potuerunt, ad faſtigium Sacerdotii (tanquam ſervilis vilitas hunc honorem jure capiat) provehuntur. Et infra. Ab his itaque, fratres chariſſimi, omnes veſtræ provinciæ abſtineant Sacerdotes: & non tantum ab his, ſed etiam l ab aliis originariis 18, vel qui alicui conditioni obligati ſunt, volumus temperari, niſi forte eorum petitio, aut voluntas acceſſerit, qui aliquid ſibi in eos vendicant poteſtatis.
a Anſ. l. 7. c. 25. Burch. l. 2. c. 22. Ivo p. 6. c. 64.
l & ab aliis, qui aut originalis, aut alicui] orig.

K 2 4. pars

4 para Gratian. *De ſervis monaſterii quæritur: An Eccleſiaſticis officiis poſſint aggregari, an non? Sed famuli Eccleſiarum non ſunt ordinandi, ſicut ſupra diſtinctum, niſi a propriis Epiſcopis libertatem conſequantur. Porro ſervus monaſterii libertatem conſequi non valet α, non ergo ad Clericatum ſibi accedere licet. Quod autem liber fieri non poſſit, probatur auctoritate octavæ Synodi, in qua ſic ſtatutum legitur.*

¶ Corr. Rom. α Non valet,] *In primo Vaticano poſt hæc verba ſequuntur*, qui enim ſunt monaſterii, in nullius jus tranſire poſſunt. Unde nec Abbas poteſt dicere, hoc meum eſt, non ergo, &c. *Caput autem, quod nunc a Gratiano citatur, alibi repertum non eſt, quam apud Iſidorum Hiſpalenſem in reg. Monach. c. de famul. vita.*

¶ Pith. 18. *Epiſcopis*] Adde, *per Campaniam, Picenum, & univerſas Provincias conſiſtentes*. Ita 2. V. C.

19. *Ab aliis orig.*] V. C. ab illis etiam, qui originali, vel alicui condit.

C. XXII. *Monaſterii ſervum Abbati, vel Monacho non licet liberum facere.*

In Octava Synodo (an. 869. & 870. *Conſtantinop.*)

m *Iſidorus Hiſpal. in reg. Monach. c. de fam. vita.*

ABbati m, vel Monacho monaſterii ſervum non licebit facere liberum. Qui enim nihil proprium habet, libertatem rei alienæ dare non poteſt. Nam ſicut etiam ſeculi leges ſanxerunt, non poteſt poſſeſſio alienari, niſi a proprio domino.

Grat. *Hac auctoritate prohibentur ſervi adipiſci libertatem recedendi ab obſequiis monaſterii: ſed non prohibentur nanciſci libertatem promovendi ad ſacros ordines. Poteſt enim in ſacris ordinibus conſtitutus, monaſterii obſequiis perpetuo deſervire; ac ſi ſervus monaſterii & libertatem adipiſci, & ſacris officiis aſſociari valet. Unde in alio capitulo præfatæ conſtitutionis hoc cauſa redditur.* Injuſtum n eſt enim, ut Monachis rurale opus facientibus, ſervi eorum otio torpeant, ac deliciis affluant.

¶ Corr. Rom. n Injuſtum] *Infra 17. quæſt. 4. c. in conditionibus. verſ. injuſtum. hoc ipſum citatur ex Concilio Agathenſi, ubi etiam extat, c. 56.*

5 para Gratian. *Quod autem ſervi Eccleſiarum (quo nomine etiam monaſterii ſervos ſignificari intelligimus) ad ſacræ religionis propoſitum debeant aſſumi, auctoritate Gregorii probatur, qui in generali Synodo reſidens o dixit.*

o *al. præſidens.*

C. XXIII. *Si converſationis probatæ fuerit famulus Eccleſiæ, poteſt ordinari.*

Ex Decretis Gregorii Papæ I. (an. 595. *Romæ.*)

p *ex decretis B. Gregorii in extremo 12. lib. regiſti, & aliqua ex p. l. 4. epiſt. 44. Joann. Diac. l. 2. c. 16. In Concil. Tribur. cap. 29. Anſ. l. 7. c. 184. Polyc. l. 6. tit. 16. p al. ex.*

MUltos o de p Eccleſiaſtica familia, ſeu ſeculari militia novimus ad omnipotentis Dei ſervitium feſtinare, ut ab humana ſervitute liberi, in divino ſervitio valeant familiarius in monaſteriis converſari. Quos ſi paſſim dimittimus, omnibus fugiendi Eccleſiaſtici juris dominium occaſionem præbemus. Si vero feſtinantes ad omnipotentis Dei ſervitium incaute retinemus, illi invenimur negare quædam, qui dedit omnia. Unde neceſſe eſt, *ut* quiſquis ex juris Eccleſiaſtici ſervitute, vel ſecularis militiæ, ad Dei ſervitium converti deſiderat, probetur prius in Laico habitu conſtitutus. Et ſi mores illius, atque converſatio, bono deſiderio illius teſtimonium ferunt, abſque ulla retractatione ſervire in monaſterio omnipotenti Deo permittatur; *ut* a ſervitio humano liber recedat, qui divini amoris diſtrictiorem ſubire appetit ſervitutem. Si autem & in Monaſtico habitu, ſecundum Patrum regulas irreprehenſibiliter fuerit converſatus, poſt præfixa ſacris canonibus tempora, liceat jam ad quodlibet Eccleſiaſticum officium provehatur: ſi tamen illis non fuerit criminibus maculatus, quæ in Teſtamento Veteri morte mulctantur.

Gratian. *Ecce, quomodo ſervi ad Clericatum aſſumi valeant, vel quomodo non admittantur. Liberti quoque non ſunt promovendi ad Clerum, niſi ab obſequiis ſui patroni fuerint abſoluti.*

C. XXIV. *Abſque patroni aſſenſu Liberti non promoveantur ad Clerum.*

Unde in Concilio Eliberitano, *cap. 80.*

(*an.* 305. *in Hiſpania.*)

PRohibendum eſt, ut Liberti, quorum patroni in ſeculo fuerint, ad Clerum non provehantur.

CORPORE VITIATI SPONTE, NON ORDINENTUR.

DISTINCTIO LV.

a 31 CORpore vero vitiati ſimiliter a ſacris officiis prohibentur.

C. I. *Qui de monaſterialibus diſciplinis ad Clericale munus accedit, & de Laicis anteacta ejus vita examinetur.*

Unde Gelaſius Papa *Epiſcopis per Lucaniam, & Brutios conſtitutis, epiſt. 1. c. 2, & 3. ſcribit, dicens.*

(*an.* 494. *Romæ in Lucaniam.*)

a *Ivo p. 5. c. 142. & 143. Polyc. l. 2. tit. 31. Anſel. l. 7. c. 46.*

PRiſcis a igitur pro ſui reverentia manentibus conſtitutis (quæ, ubi nulla vel rerum, vel temporum perurget anguſtia, regulariter convenit cuſtodiri) exterum Eccleſiis α, quæ vel cunctis ſunt privatæ miniſtris, vel ſufficientibus aliquo adeo deſpoliatæ ſervitiis, ut plebibus ad ſe pertinentibus divina munera ſupplere non valeant, tam inſtituendi, quam promovendi Clericalis obſequii a, ſic ſpatia diſpenſanda concedimus, ut ſi quis b monaſterialibus β diſciplinis eruditus ad Clericale munus accedit, etiam de Laicis anteacta ejus vita requiratur. §. 1. Ne ſit aliquo facinore infectus, vel illiteratus, vel bigamus, vel ab adoleſcentia ſordidatus, vel corpore vitiatus, vel ſervilis, vel originariæ conditionis, vel curiæ, vel publicarum rerum nexibus implicatur, vel publica pœnitentia notatus, vel nulla congruentis temporis expectatione diſcuſſus.

b *Ibid. c. 3. infra diſt. 77. c. ſi quis.*

¶ Corr. Rom. α Exterum Eccleſiis] *Reſtitutus eſt hic locus ex epiſtola Gelaſii, & Ivone.*

β Monaſterialibus] *Hic de induſtria videntur Gelaſii verba mutata, & in compendium redacta: integra autem reformantur infra. diſt. 77. c. ſi quis. & ibi legenda.*

¶ Pith. 1. *Conſtituti*] Sic 3. V.C.

2. *Obſequii*] V. C. officii.

C. II. *Annuæ ſuſpenſioni ſubjaceat, qui præter canonum formam aliquem ordinat.*

Item ex Concilio Arelatenſi III. *c.* 8.

(an. 524. *in Galliis.*)

NUllus pœnitentem, *nullus* bigamum, nullus viduarum maritos in prædictis honoribus audeat ordinare. Et licet hoc jam prope omnium canonum inſtitutum contineant; tamen ne cuiquam Sacerdotum ſupplicantium (ſicut jam diximus) importunitas, vel ſuggeſtio iniqua ſubrepat, neceſſe fuit, ut nunc ſeveriorem regulam ſibi velint Domini Sacerdotes imponere. Et ideo, quicunque ab hac die contra ea, quæ ſuperius ſunt comprehenſa, Clericum ordinare præſumpſerit, ab ea die, qua ei potuerit hoc approbari, anno integro Miſſas facere c non præſumat. Quam rem ſi quis obſervare noluerit, & contra conſtitutum fratrum faciens, Miſſas celebrare præſumpſerit, Eccleſiæ communione privetur α 3, & ab omnium fratrum communione d noverit ſe alienum: quia dignum eſt, ut ſeveritatem Eccleſiaſticæ diſciplinæ ſentiat, qui totiens ſalubriter a ſanctis Patribus inſtituta obſervare contemnit.

c *al. celebrare.*

d *al. charitate.*

¶ Corr. Rom. α Eccleſiæ communione privetur] *Hæc verba non ſunt in ipſo Concilio, & videntur idem ſignificare, ac ſequentia: ſunt tamen in vetuſtis quoque Gratiani codicibus.*

¶ Pith. 3. *Eccleſiæ com. priv.*] abſunt etiam e duobus V. C.

C. III. *Non ordinentur pœnitentes, vel illiterati.*

Item Hilarius in Concilio 4 Romano *ab ipſo habito c. 3. (paulo tamen aliter.)*

(an. 465. *Romæ.*)

POEnitentes e 5, vel inſcii literarum, aut aliqua membrorum damna perpeſſi, ad ſacros ordines aſpirare non audeant. Quiſquis autem talem conſecrator anteierit, factum ſuum ipſe diſſolvet.

e *Anſel. lib. 7. cap. 76.*

¶ Pith. 4. *In Concilio*] V. C. *in Synodo Romana c. 3.*

5. *Pœnitentes*) V. C. *ex pœnitentes.* Cod. alter: inſcii quoque literarum, nec non & aliqua membrorum damna perpeſſi, & ſi qui ex pœnitentibus ſunt, ad ſacros ordines aſpirare non audeant. Quiſquis &c.

Gratian. *Corpore autem vitiati intelliguntur non caſu, ſed propria voluntate abſciſſi.*

C. IV. *Qui ſemetipſum abſciderit, non ordinetur.*

Unde in Canonibus Apoſtolorum f, c. 20. & 23. *legitur.* (*circ. an.* 281 *in Syria.*)

f *Ex priſca verſione.*

SI g quis abſcidit ſemetipſum, (id eſt h, ſi quis amputavit ſibi virilia) non fiat Clericus: quia ſui eſt homicida, & Dei conditionis inimicus. §. 1. Si quis i cum Clericus fuerit, abſciderit ſemetipſum, omnino damnetur, quia ſui eſt homicida.

g *Anſ. l. 7. c. 37.*

h *iſta eſt gloſſa in veteri verſione.*

i *cap.* 23.

C. V. *Non producantur ad Clerum, qui ſeipſos abſcindunt.*

Item ex Concilio Arelatenſi II. c. 7.

[ann. 452. *in Galliis.*]

HI K 6 qui ſe, carnali vitio repugnare neſcientes, abſcindunt, ad clerum pervenire non poſſunt 7.

k *Si qui*] *orig.*

¶ *Pith.* 6. *Hi qui*) V. C. *Hi qui carnali vitio repugnare neſcientes abſcindunt.*

7. *Poſſunt*) V. C. poſſe.

C. VI. *Non eſt ordinandus, qui partem digiti volens ſibi abſcidit.*

Item Innocentius *ſcribit Felici Nucerino Epiſcopo epiſt. 4. cap. 1.* (an. 402. *Romæ in Umbriam.*)

l *In Conc. Tribur. c. 33. Polyc. cap. 2. tit. 31. Burch. l. 2. c. 14. Ivo p. 6. cap. 58. Anſel. l. 7. c. 35. Pann. l. 3. c. 48.*

QUi l partem cujuslibet digiti ſibi ipſi volens abſcidit, hunc ad Clerum canones non admittunt. Cui vero caſu aliquo contigit, dum aut operi ruſtico curam impendit,

Digitized by Google

dit, aut aliquid faciens ſe non ſponte percuſſit, hos canones praecipiunt & Clericos fieri, & ſi in Clero fuerint

m al. vindicata.

reperti, non abjici. In illis enim voluntas eſt judicata m, quae ſibi auſa fuit ferrum injicere a; in iſtis vero caſus veniam meruit.

¶ Corr. Rom. a Injicere] *In originali ſequitur*, quod ſcilicet & alii id facere dubitari non poſſit, in iſtis, &c.

¶ Pith. 8. *Ipſi*] V.C. *ipſe*.

9. *Judicata*] V. C. *indicata*. Innocentius paulo ante verba, *Qui partem*; Scripſiſti igitur quod & reparaveris Eccleſias, vel novas quaſque conſtitueris. Sed in his Clericos, quos conſtituas, non habere, aliquos vero mancos, aliquos digamos eſſe &c.

Gratian. *Similiter vero intelligendum eſt de iis, qui per languorem a Medicis ſecantur, aut a Barbaris abſcinduntur, aut a dominis caſtrantur.*

C. VII. *Qui per languorem a Medicis deſecatur, ad Clerum valet admitti.*

Unde in Niceno Concilio, *cap.* 1. *legitur*.
(an. 325. in *Bithynia*.)

n In Tribur. ib. Anſel. l. 7. c. 36. Polyc. ibid.
o ἐξεταζόμενον.
p ἄλλως ἄξιοι.

SI n quis a Medicis propter 10 languorem deſectus eſt, aut a Barbaris 11 exciſus, hic in Clero permaneat. Si quis autem ſeipſum ſanus abſcidit, hunc & in Clero conſtitutum o abſtinere convenit, & deinceps a nullum debere talium promoveri. Sicut autem hoc claret, quod de his, qui hanc rem affectant, audentque ſemetipſos abſcindere, dictum ſit: ſic eos, quos aut Barbari, aut domini caſtraverunt, ſi inveniuntur alias p digniſſimi, tales ad Clerum ſuſcipiat 12 regula.

¶ Corr. Rom. a Et deinceps] *His verbis nihil reſpondet in Graeco vulgato codice: ſed optime apud Balſamonem, quemadmodum & in Carthaginenſi 6. in Capitulis Nicaenae Synodi 6 Tarlone, & Theariſio verſis.*

¶ Pith. 10. *Propter*] *per*. Creſcon.

11. *Exciſus*] a. V. C. *abſciſſus*.

12. *Suſcipiat*] *Suſcipit*. V. C. Dion. Exigui.

C. VIII. *Licite ordinetur Epiſcopus, qui per hominum inſidias eunuchizatur.*

Item ex canonibus Apoſtolorum, c. 21.
(circ. an. 281. in *Syria*.)

EUnuchus, ſi per inſidias a 13 hominum factus eſt, vel ſi in perſecutione ejus ſunt amputata virilia, vel ſi ita natus eſt, & eſt dignus, fiat 14 Epiſcopus β.

¶ Corr. Rom. a Per inſidias] ἐξ ἐπηρείας, id eſt, ex inſultu & injuria.

β Epiſcopus] *In Graecis exemplaribus non habetur vox iſta, & videtur ſubintelligi*, κληρικός.

¶ Pith. 13. *Inſidias*] *Invidias*. Creſcon.

14. *Fiat*] *Efficiatur Epiſcopus*. 2. Cod. Creſconii.

C. IX. *Non excluduntur a Clero, qui a Medicis, vel a Barbaris, vel a dominis ſunt caſtrati.*

Item ex Martino *Bracarenſi Epiſcopo in Capitulis Synod. Graec. c.* 21.
(circ. an. 372. *in Hiſpania*.)

q Ivo p. 6. c. 374. Pannorm. lib. 3. c. 56.

SI q quis pro aegritudine naturalia a Medicis ſecta habuerit, ſimiliter & qui a Barbaris, aut dominis ſuis fuerint caſtrati, & moribus digni fuerint viſi, hos canon admittit ad Clericatus officium promoveri. Si quis autem ſanus, non per diſciplinam religionis & abſtinentiae, ſed per abſciſſionem plaſmati a Deo corporis, exiſtimans poſſe a ſe carnales concupiſcentias amputari, caſtraverit ſe; non eum admitti decernimus ad aliquod Clericatus officium. Quod ſi jam ante fuerit promotus ad Clerum, prohibitus a ſuo miniſterio deponatur.

C. X. *Non prohibetur a ſacris ordinibus, qui a Medicorum inciſione claudus efficitur.*

Item ex Concilio Ilerdenſi r. (an. 524. *in Hiſpania*.)

r Concordat Triburienſe, c. 33. a Burch. lib. 2. c. 15. Ivo par. 6. c. 34. Pannorm. lib. 3. c. 42.

SI s quis in infirmitate poſitus Clericus, Medicorum inciſione claudus efficitur, promoveri ad ſacros ordines eum non denegemus.

C. XI. *Non prohibetur a Clero, qui digitum ſibi caſu abſcidit.*

Item Stephanus V. *Roberto 15 Metenſi Epiſcopo*.
(circ. an. 887. *Romae in Belgium*.)

t Ivo p. 6. c. 118. Pannorm. lib. 3. c. 42.
u al. Flavianum.

LAtor t praeſentium Flavius u 16 ſcil. Clericus, ad ſanctam ſedem Apoſtolicam veniens, detulit a te nobis directam epiſtolam, quo indagare ſtuduiſti, eum a Normannis nuperrime captum, ſiniſtrae manus digitum habere abſciſſum; ſciſcitans, ſi ob hoc ad Eccleſiaſticum ordinem valeat promoveri, an non. Quod & nos reperientes, quia ſolertiae tuae, magis ſuper hoc ſolicita, a ſede Apoſtolica doceri flagitat, ut unam juſtitiae ſemper ſequi exoptans, ſtudium tuae ſanctitatis merito collaudamus, reverentiam tuam ſcire volentes, quoniam ſi ita eſt, quod a Normannis digitum ipſum habeat abſciſſum, ad promovendum (ſi alias dignus fuerit) nil ei nocebit: ac quod quid de his, qui a dominis, vel Medicis, ſive a Paganis non ſponte ſeſe quid patiuntur, fieri cenſeant canones, Dilectionem tuam latere non credimus.

¶ Pith. 15. *Roberto*] *Raiberto*. Fr. Cent. p. 595.

16. *Flavius*] Flavinus, Coot. p. 480. Cent. to. 9. p. 935. 936.

C. XII. *Tempore ſanitatis dignitas accepta ſequente debilitate non amittitur.*

Item Gelaſius Papa *Palladio Epiſcopo*.
(circ. an. 494. *Romae*.)

x Anſ. l. 7. c. 39. Ivo p. 6. c. 107. Pann. l. 3. c. 55. Polyc. l. 2. t. 31.
y non adeſt.] Ivo.

PRaecepta x canonum, quibus Eccleſiaſtica regitur diſciplina, ſicut ad Sacerdotium debiles corpore non permittunt venire: ita & ſi quis in y 17 eo fuerit conſtitutus, ut tunc 18 fuerit ſauciatus, amittere non poteſt, quod tempore ſuae ſinceritatis accepit. §. 1. Stephanus ſiquidem Presbyter petitorio nobis deflevit oblato, quod habetur a in ſubditis, olim ſibi ante annos plurimos collatam Presbyterii dignitatem, quam revera immaculati corporis judicio z ſuſcepiſſet: ſed nuper propter provinciae vaſtitatem (quam Thuſciae prae omnibus, Barbarorum feritas diverſa ſectantium, & ambiguitas invexit animorum) dum imminentes gladios evadere fugae praeſidio niteretur, acutis ſudibus immanentia ſibi ſepta tranſiliens, infeſtimas partes corporis incurriſſe ſuggeſſit, quas vix adhibita curatione bienniis potuiſſent abſtergi a. Et ideo, frater chariſſime, ſupradicto locum ſuum, dignitatemque reſtitue, quatenus ſacroſancta myſteria, ſicut conſuevit, exerceat. Neque enim convenit ob hoc auferri ei ſuſceptum ordinem, in quo poſtmodum in invaletudinem corporis caſu probatur ſeniente collapſus.

z al. indicio.
a al. abſtringi.

¶ Corr. Rom. a Quod habetur] *Sic eſt emendatum ex Anſelmo, & antiquis codicibus Gratiani. Nam hac eſt aſtata forma in epiſtolis Romanorum Pontificum, ubi propria verba petitionum ſubjungunt. Antea legebatur:* quod haberet.

¶ Pith. 17. *In eo*] V. C. *in eo actu*.

18. *Tunc*] abeſt in V. C.

a 30 Gratian. *Hoc autem non de omnibus membris intelligendum eſt. Qui enim oculum caſu amiſerit, licet deſit voluntas, tamen Sacerdotium adipiſci non poteſt.*

C. XIII. *Non ſunt praeſtanda jura Sacerdotii, cui oculus erutus eſt.*

Unde Gelaſius b 19 *ſcribit Ruffino Epiſcopo*.
(circ. ann. 494. *Romae*.)

b al. Pelagius.
c Polyc. ib. Anſ. l. 11. cap. 49.
d Matth. 5.

SI c Evangelica admonitio d iracundiam nec uſque ad verbum furentem prodire permittit, ut ſi Racha fratri ſuo quis dixerit, reus ſit gehennae ignis: quali putamus poena plectendum eſſe, qui non ſolum pugno impie percuſſit hominem in Levitici officii miniſterio ſervientem: ſed quaſi non ſufficeret ad caedem manus, ita (inſtigante ſe Diabolo) raptus eſt ad iracundiam, ut fuſte non ſolum percuteret, ſed etiam erueret oculum fratris? Et quamvis hujuſmodi exceſſus graviori eſſet poena plectendus, bene tamen fraternitas tua fecit, ab officio eum Presbyterii removens. Hoc tamen ſolicitudinis tuae ſit, ut locum ei poenitentiae conſtituas, & in aliquo eum monaſterio retrudas, laica tantummodo ſibi communione conceſſa. In loco autem illius alium te neceſſe eſt ordinare Presbyterum. Nam illis, qui erutus eſt oculus, non poſſunt ſecundum canones Sacerdotii jura concedi. Neque enim aliquid ei prodeſt, quod oculum invitus amiſit, cum nec volens quiſquam oculum amiſiſſe credendus eſt: nec ſacratiſſimos canones aliquem caſum in amiſſione oculi, qui ad Sacerdotium adipiſcendum non impediret, ſuis excepiſſe regulis invenimus: ſed hoc tantummodo ad prohibitionem ſuffeciſſe videmus Patribus, ut qui careret oculo, Sacerdotii officium adipiſci non poſſit. Sed nec illi ulterius, quaſi in compenſationem injuriae, ſacratus ordo concedi poterit, qui ad tantam Sacerdotem proprium potuit iracundiam provocare, ut & ille officium, in quo erat, amitteret, & iſte provectus ſui perderet facultatem.

e Ivo p. 6. c. 111.

¶ Pith. 19. *Gelaſius*] Pelagius. Inter excepta Pelagii in Cod. Thuaneo.

PRESBYTERORUM FILII INCONTINENTES NON ORDINANTUR.

DISTINCTIO LVI.

a In Concil. Claramontenſi c. 25. & Melphienſi, & in Conc. Innoc. II. cap. 19. Sententia eſt in Conc. Later. ſub Alex. III. p. 19. cap. 2.
b Ex Decretis Greg. VII. & Urbani II. al. canonicis.] al. canonicis regularibus.
c Anſel. lib. 6. c. 130. Ivo p. 6. c. 411. Pann. l. 3. c. 52.

a gr PResbyterorum a etiam filii ad ſacra officia non ſunt admittendi.

C. I. *Filii Presbyterorum a ſacris prohibentur officiis.*

Unde Urbanus Papa II. *ait* (an. 1089. *in Apulia*.)

PResbyterorum b filios a ſacris altaris miniſteriis removemus; niſi aut in Coenobiis, aut in Canonica c religioſe probati, fuerint converſati.

a 30 Gratian. *Sed hoc intelligendum eſt de illis, qui paterna incontinentiae imitatores fuerint. Verum ſi morum honeſtas eos commendabiles fecerit, exemplis, & auctoritatibus non ſolum Sacerdotes, ſed etiam ſummi Sacerdotes fieri poſſunt.*

C. II.

C. II. PALEA.

d In Pontificali.

Unde Damaſus Papa ſcribit d.
(circ. an. 381. *Romæ*.)

OSius Papa fuit filius Stephani Subdiaconi. Bonifacius Papa fuit filius Jucundi Presbyteri. Felix Papa filius Felicis Presbyteri de titulo Faſciolæ. Agapitus Papa filius Gordiani Presbyteri. Theodorus Papa filius Theodori Epiſcopi de civitate Hieroſolyma. Sylverius Papa filius Sylverii e Epiſcopi Romæ. Deuſdedit Papa filius Stephani Subdiaconi. Felix f enim tertius, natione Romanus, ex patre Felice Presbytero fuit. Item Gelaſius, natione Afer, ex patre Epiſcopo Valerio natus eſt. Item Agapitus, natione Romanus, ex patre Gordiano Presbytero originem duxit. Complures etiam alii inveniuntur, qui de Sacerdotibus nati Apoſtolicæ ſedi præfuerunt.

e al. Hormiſdæ.
f Ivo in prologo. Pannor. in prologo c. 30. & lib. 3. cap. 52.

§ Corr. Rom. *In nullo vetuſto Gratiani codice adſcribitur hic nomen Palea. In decimo Vaticano, & aliis quibuſdam habetur conjuncte cum verbis ſuperioribus Gratiani a verſ.* Felix enim tertius *uſque ad finem. In aliis autem factis etiam emendatis iſta eadem cohærent cum ſuperioribus: ſed poſt illa verba* ex patre Gordiano Presbytero originem duxit, *ſequitur*, unde Damaſus Papa ſcribit. Deuſdedit Papa filius Stephani Subdiaconi, Bonifacius Papa filius Jucundi Presbyteri, Felix Papa filius Felicis Presbyteri de titulo Faſciolæ, Agapitus Papa filius Gordiani Presbyteri, Theodorus Papa filius Theodori Epiſcopi de civitate Hieroſolyma, Silverius Papa filius Hormiſdæ Epiſcopi Romæ. Complures etiam &c. *Nec vero magnopere mirandum eſt, hæc omnia ex Damaſo citari, qui vixit ante iſtos, qui hic enumerantur. Liber enim, qui Pontificalis dicitur, ubi hæc ſcripta ſuis locis leguntur, a Damaſo captus eſt ſcribi: ideoque licet ab aliis multa deinde ſint addita, retinuit tamen primi auctoris nomen. Ivo quidem eadem fere iſta refert ex geſtis Romanorum Pontificum. Omnino partem aliquam hujus capitis, ſaltem illam, quæ in decimo Vaticano habetur, ab ipſo Gratiano ſcriptam eſſe, conſtat ex verbis Gratiani in extremo præcedente capite, & capite penultimo hujus diſtinctionis. Auctor vero Paleæ, dum unum per ſe caput conficere voluit, ordinem perturbavit, præſertim in repetitione Felicis III., & illud de Oſio temere adjunxit, quod nulli Romanorum Pontificum nomen fuit.*

C. III. *Vitia parentum filiis non imputantur.*

Hinc Auguſtinus *in lib. de bono conjug. c. 16.*
(*forte an. 401. in Africa.*)

g Sent. 4. diſt. 33. q. 4. ſtrut. §. undecunque. in fin. Ivo in prologo, & part. 6. c. 415. Pannor. in prolog. c. 29.
h al. adulteriorum. Jorig.

UNdecunque g homines naſcantur, ſi parentum vitia non ſectentur, & Deum recte colant, honeſti, & ſalvi erunt. Semen enim hominis ex qualicunque homine Dei creatura eſt; & ex malis utentibus male erit, non ipſum aliquando malum erit. Sicut autem boni filii adulterorum, nulla eſt defenſio adulterii h, ſic mali filii conjugatorum, nullum eſt crimen nuptiarum.

C. IV. De eodem.

Item Joannes Chryſoſtomus *homilia tertia in Matthæum* i.
(*circ. an. 400. Conſtantinopoli.*)

i ad illa verba, Judas autem genuit, &c.
k Sent. ibid. Ivo p. 6. cap. 414.

NUnquam a de vitiis erubeſcamus parentum, ſed unum illud quæramus a, & ampleƈtamur, virtutem videlicet. Hujuſmodi enim, etiamſi alienigenam quis habeat matrem, etiamſi fornicatione pollutam, vel quolibet ejuſmodi dedecore ſordidatam; nihil tamen de ejus contumelia ſubtrahitur, aut criminis polluitur. Quod ſi fornicatorem ipſum ad meliora converſum nequaquam prior vita commaculat, multo magis ex meretrice natus, & adultera, ſi propria virtute decoretur, parentum ſuorum non dedecoratur opprobriis. *Item infra. §. 1.* Non eſt omnino, nec de virtute, nec de vitio parentum, aut laudandus aliquis, aut culpandus: nemo inde vere, aut obſcurus, aut clarus eſt: imo etiam (ſi quiddam β a communi opinione abhorrens dicendum eſt) neſcio, quomodo ille magis reſplendet, qui ex parentibus a virtutibus prorſus alienis, ipſe tamen fuerit de virtute mirabilis.

§ Corr. Rom. α Quæramus) *In verſione, quæ nunc vulgata eſt, legitur*, atque omnibus ſtudiis aſſequamur, nobilitari propriarum honore virtutum. *Græce integer locus ita habet:* παιδεύωμεν ἡμᾶς διὰ τούτων μηδέποτε ἐγκαλύπτεσθαι ἐπὶ τῇ τῶν προγόνων κακίᾳ, ἀλλ᾽ ἓν ζητεῖν μόνον τὴν ἀρετήν.

β Si quiddam a communi) *Sic eſt emendatum ex Græco:* εἰ δὲ χρή τι καὶ παράδοξον εἰπεῖν. *Antea legebatur, quemadmodum fere & in vulgata verſione, & apud Ivonem,* ut conſideratione aliquid dicamus, aut exceſſius.

C. V. *Non parentum, ſed propria culpa quemque condemnat.*

Item Hieronymus *in epiſtola ad Pammachium contra errores Joannis Hieroſolymitani.*
(*circ. an. 399. e Palæſtina Romam.*)

NAſci l de adulterio non eſt ejus culpa, qui naſcitur, ſed illius, qui generat. Quomodo in ſeminibus non peccat terra, quæ fovet, non ſemen, quod in ſulcis jacitur, non humus, & calor, quibus temperata frumenta in germina pullulant, ſed, verbi gratia, fur, & latro, qui fraude, & vi eripit ſementem: Sic in generatione hominum recipit terra, id eſt, vulva, quod ſuum eſt, receptum confovet, confotum corporat, incorporatum in membra diſtinguit, & inter illas ſecretas ventris anguſtias Dei manus ſemper operatur, idemque eſt corporis Creator, & animæ. Noli m deſpicere bonitatem figuli tui, qui te plaſmavit, & fecit, ut voluit. Ipſe eſt Dei virtus, & Dei ſapientia, qui n in utero virginis ædificavit ſibi domum. Jephte o inter viros ſanctos Apoſtoli voce numeratus meretricis eſt filius. Sed audi, Eſau de Rebecca, & Iſaac genitus, hiſpidus tam mente, quam corpore; quaſi bonum triticum in lolium, avenaſque degenerat: quia non in ſeminibus, ſed in voluntate naſcentis cauſa vitiorum eſt, atque virtutum.

l Ivo p. 6. c. 415.
m Eccleſ. 33.
n 1. Cor. 1.
o Jud. 11.

C. VI. *Iniquitates parentum filiis obeſſe non poſſunt.*

Item Auguſtinus *contra Fauſtum lib. 22. c. 64.*
(*circ. an. 400. in Africa.*)

SPonſus p ille, qui vocaturus erat ad nuptias bonos, & malos, ſuis congruens invitatis, naſci etiam voluit de bonis, & malis: quo exemplo diſcant fideles, parentum ſuorum iniquitates ſibi obeſſe non poſſe.

p Matth. 22.

§ Corr. Rom. *Apud B. Auguſtinum l. 22. contra Fauſtum c. 64. ſic legitur.* Fideles enim ejus venturi ex omnibus gentibus etiam exemplo carnis ipſius diſcere debuerant, parentum ſuorum iniquitates ſibi obeſſe non poſſe. Proinde ſponſus ille ſuis congruens invitatis, qui vocaturus erat ad nuptias bonos, & malos, etiam naſci voluit de bonis, & malis. *Et ex his compoſitum eſt hoc caput.*

C. VII. *Non aliena culpa, ſed propria aliquem ab eo, quo fungitur, dejicit gradu.*

Item Gregorius I. *ad Columbum Epiſcopum Numidiæ lib. 10. epiſt. 8.* (*an. 601. Roma in Numidiam.*)

SAtis perverſum, & contra Eccleſiaſticam probatur eſſe cenſuram, ut fruſtra pro quorundam voluntatibus quis privetur, quem ſua culpa, vel facinus ab officii, quo fungitur, gradu non dejicit.

C. VIII. *Ex adulterinis nati conjunctionibus a Sacerdotio non prohibentur.*

Item Hieronymus. (*circ. an. 400. in Palæſtina.*)

DOminus q noſter Jeſus Chriſtus voluit non ſolum de alienigenis, ſed etiam de adulterinis commiſtionibus naſci, nobis magnam fiduciam præſtans, ut qualicunque modo naſcamur, dum tamen ejus veſtigia imitemur, ab ipſius corpore non ſeparemur, cujus per fidem membra effecti ſumus. Et ſicut ille verus eſt Pontifex ex adulterinis natus conjunctionibus; ita qualiscunque ordine natus ſit aliquis, tantum r ut perfectam fidem habeat, & quod fide tenet, operibus impleat, ſitque literatus, & vir unius uxoris, nequaquam a Sacerdotio repellitur. Judas s enim Patriarcha concubuit cum Thamar nuru ſua, & ex illo concubitu nati ſunt Phares, & Zaram: inde poſtea Salomon, qui fuit dux in deſerto: inde Obeth α t. inde quoque Booz: inde poſtea Iſai, qui pater fuit David. Ex illa ergo progenie origo ducitur Chriſti, qui verus Sacerdos eſt: idcirco que ſi filii ejus ſumus, quæ ipſe fecit, nos imitari debemus.

q Aug. l. 6. c. 149. Polyc. l. 2. tit. 31.
r al. tamen.
s Gen. 38.
t Ruth. 4.

§ Corr. Rom. α Inde Obeth) *In primo capite Evangelii S. Matthæi Booz dicitur genuiſſe Obeth.*

C. IX. *A populo Dei non ſeparat aliquem materna conditio, ſed propria culpa.*

Item Auguſtinus *de unico Baptiſmo contra Donatiſtas lib. 1. cap. 13.*
(*circ. an. 412. in Africa.*)

ISmaeli u, ut ſepararetur a populo Dei, non obfuit mater ancilla, ſed obfuit fraterna diſcordia; nec profuit poteſtas uxoris, cujus magis filius erat, quia per ipſius jura conjugalia, & in ancilla ſeminatus erat, & ex ancilla ſuſceptus.

u Ivo p. 8. c. 60. Pann. l. 6. c. 47.

3 ps Gratian. *Contra Bonifacius Martyr ſcribens Ethelbaldo* r *Regi Anglorum.* (*an. 750. e Germania in Angliam.*)

C. X. *Vitia parentum etiam ad poſteros transferuntur.*

x Ivop. 6. c. 124. SI *x* a gene Anglorum [ſicut per iſtas provincias divulgatum eſt, & nobis in Francia, & in Italia improperatur, & ab ipſis Paganis improperatum eſt] ſpretis legalibus connubiis, adulterando, & luxuriando, ad inſtar Sodomiticæ gentis, fœdam vitam duxerit, de tali commiſtione meretricum æſtimandum eſt degeneres populos, & ignobiles, & furentes libidine fore procreandos, & ad extremum univerſam plebem ad deteriora, & ignobiliora vergentem, & noviſſime nec in bello ſeculari fortem, nec in fide ſtabilem, & nec honorabilem hominibus, nec Deo amabilem eſſe venturam, ſicut aliis gentibus Hiſpaniæ 3, & Provinciæ, & Burgundionum populis contigit, quæ ſic a Deo recedentes fornicatæ ſunt, donec judex *y* omnipotens talium criminum ultrices

y al. vindex. z al. utrem. pœnas per ignorantes *α* legem Dei, id eſt *z* per Saracenos venire, & ſævire permiſit.

¶ Corr. Rom. *α* Per ignorantes] *In epiſtola B. Bonifacii Martyris, (quæ una cum multis aliis extat manuſcripta in codice ſæpe memorata Bibliotheca Dominicana) legitur*: per ignorantiam legis Dei, & per Saracenos, &c. *cum qua lectione concordant aliquot vetuſta Gratiani exemplaria, & fere etiam Ivo.*

¶ Pith. 1. *Ecbeldaboldo*] V. C. *Egbelbodo*. al. *Æcbelbaldo*. Vide VVaſtmon. p. 306. 309.

2. *Si gens*] Retere partem iſtius capit. Naucleras p. 662.

3. *Gentibus Hiſpaniæ*] *Lib. 7. cap. c. 142. 143.*

C. XI. *Si religioſi inventi fuerint filii Sacerdotum, ordinentur.*

a Supra eod. cap. Presbyterorum. *Unde* Urbanus II. *in fine ſuperioris capitis a diſtinguendo ſubjunxit.* (an. 1089. *in Apulia.*)

b al. canonicis. NIſi *b* aut in Cœnobiis, aut in Canoniis religioſe probati fuerint converſati.

¶ Corr. Rom. *Rubrica hujus capitis abeſt ab aliquot vetuſtis (neque enim eſt ullo capitis diſtinctio) & præponitur ſequenti capiti*, Apoſtolica.

C. XII. *De eodem.*

Item Alexander II. (circ. an. 1065. *Romæ.*)

c Anſel. lib. 6. cap. 29. APoſtolica *c* auctoritate præcipimus vobis, ut ſi eum, qui ab Eccleſia electus eſt, alterum dignitatem eſſe, canonicamque ejus electionem probaveritis, fulti noſtra auctoritate, conſecretis. Nam pro eo, quod filius Sacerdotis dicitur, ſi cæteræ virtutes in eum conveniant, non rejicimus, ſed ſuffragantibus meritis connivendo eum recipimus.

Gratian. *Hoc autem, quod de filiis Sacerdotum dicitur, ex diſpenſatione Eccleſiæ introductum videtur: & quod ex diſpenſatione introducitur, ad conſequentiam regulæ trahi non poterit.*

C. XIII. *Filii Sacerdotum non prohibentur ab Epiſcopatu, ſi cæteræ virtutes in eis inveniantur.*

Unde Urbanus Papa II. *ſcribit Bartholomæo Turon. Archiepiſcopo.* (Immo Alexander II. c. an. 1070. *Romæ in Galliam.*)

d Anſel. lib. 6. cap. 29. Pannor. lib. 3. c. 53. CEnomanenſem *d* electum, pro eo, quod filius Sacerdotis dicitur, ſi cæteræ virtutes in eum conveniunt, non rejicimus, ſed ſuffragantibus meritis patienter ſuſcipimus: non tamen, ut hoc pro regula in poſterum aſſumatur, ſed ad tempus Eccleſiæ periculo conſulitur.

e ſup. eod. cap. Oſius. Gratian. *Cum ergo ex Sacerdotibus nati in ſummos Pontifices ſupra e leguntur eſſe promoti, non ſunt intelligendi de fornicatione, ſed de legitimis conjugiis nati: quæ Sacerdotibus* α *ante prohibitionem ubique licita erant, & in Orientali Eccleſia uſque hodie eis licere probatur.*

f Sap. 3. ſed paulo aliter. §. 1. *Quod autem vitium originis ſemini imputari negatur, videtur eſſe contrarium illi ſententiæ*: f Adulterorum filii abominatio ſunt Domino. *Sed ſicut ſupra dictum eſt de Preſbyterorum filiis, ita & hoc de filiis adulterorum intelligendum videtur, ut illi dicantur eſſe abominatio Domino, ad quos paterna flagitia hæreditaria ſucceſſione deſcendunt. Similiter & illud* Urbani *intelligendum eſt, quod ipſe ſcribit Petronio Legionenſi Epiſcopo.*

¶ Corr. Rom. *α* Sacerdotibus ante] *Hic oſtendit aperte Gratianus, ſe in ea fuiſſe opinione, aliquando in Latina Eccleſia Presbyteris etiam licuiſſe uti conjugio, quod in Eccleſia Græcorum & olim, & nunc permiſſum eſt. Id vero minime ita eſſe, ſuperius initio diſt. 31. eſt annotatum. De illis vero, quos antea narravit, creatos fuiſſe ſummos Pontifices, dicendum eſt, eos, antequam Patres ipſorum ullo ſacro ordine eſſent decorati, fuiſſe generatos.*

C. XIV. *De eodem.*

Urbanus II. Petronio Legionen. Epiſcopo (circ. an. 1093. *Romæ in Hiſpaniam.*)

g Pann. l. 3. c. 54. QUia *g* ſimpliciter ad ſedem Apoſtolicam veniens humiliter peccatum confeſſus es, quod Pontificii tui videtur officium impedire, videlicet, quod ex matre non legitima procreatus ſis, quam vivente propria uxore pater tuus cognoviſſe dignoſcitur *h*: Nos Apoſtolicæ manſuetudinis gratia admonente, a cæteris, quæ Sacerdotium impediant, criminibus, tam tui profeſſione, quam fratrum teſtimonio, qui tecum ſunt, immunem te agnoſcentes, & vitam tuam religioſam audientes, ab hujuſce peccati vinculo abſolutum, in ſuſcepto Sacerdotali officio confirmamus. h al. dicitur.

BAPTIZATI IN ÆGRITUDINE NON ORDINENTUR.

DISTINCTIO LVII.

I*Tem, qui in ægritudine conſtitutus baptizatur, Presbyter ordinari non debet.*

C. I. *Non ordinetur Presbyter, qui in ægritudine conſtitutus baptizatur.*

Unde in Neocæſarienſi Concilio, *c. 12. legitur.* (an. 314. *in Cappadocia.*)

SI *a* 1 quis in ægritudine conſtitutus fuerit baptizatus, Presbyter ordinari non debet. Non enim fides 2 illius voluntaria, ſed ex neceſſitate eſt 3: niſi forte poſtea ipſius 4 ſtudium, & fides probabilis fuerit, aut *b* hominum raritas exegerit. a Polyc. lib. 2. tit. 31. Burc. l. 4. cap. 43. Ivo p. 1. cap. 227. & p. 6. c. 101. b al. &.

Corr. Rom. ¶ *Quod canon hic ſtatuit, videtur multo ante in Romana Eccleſia obſervatum, quemadmodum ex epiſtola Cornelii Papæ de Novatiano patet, cujus verba, relata ab Euſebio Hiſtoriæ Eccleſ. lib. 6. c. 35. iſtuc ſpectantia, hæc ſunt*: Qui quidam, ubi Exorciſtarum præſidio, ſpiritu illo malo eſſet liberatus, & poſt in tam gravem morbum, ut jam ferme mori putaretur, incidiſſet, in lecto, in quo decumbabat, aqua circumfuſus baptiſmum accepit, & *paulo poſt cum de ipſius ordinatione agit, adjungit*: Qui quidem Epiſcopus, non ſolum ab univerſo Clero, ſed etiam a multis Laicis vetitus; quoniam minime licebat quenquam in lecto propter morbum baptizatum, ſicut huic contigerat, in Clerum aſſumi; magnopere poſtulabat, ſibi poteſtatem dari, huic ſoli manus in ſortem Presbyterii imponendi.

¶ Pith. 1. *Si quis in ægritudine*] Euſeb. lib. 6. Hiſt. Eccl. c. 35.

2. *Illius*] V. C. *illius eſt.*

3. *Eſt*] Abeſt a V. C.

4. *Ipſius*] V. C. *hujus ipſius.*

MONACHI SINE CONSENSU ABBATIS NON ORDINENTUR.

DISTINCTIO LVIII.

I*Tem ex Monachali habitu nullus aſſumitur ad Eccleſiaſticum officium, niſi fuerit oblatus voluntate proprii Abbatis.*

C. I. *Monachus non ordinetur Clericus, niſi voluntate Abbatis Epiſcopo fuerit oblatus.*

Unde Gregorius I. *ſcribit Marmiano Epiſcopo Ravennati, lib. 7. epiſt. 18. a* (an. 598. *Romæ in Æmiliam.*) a paulo aliter.

NUllus ad Eccleſiaſticum officium ex monaſterio producatur Monachus; niſi quem Abbas loci admonitus propria voluntate obtulerit Epiſcopo.

C. II. *De eodem.*

Item ex Concilio Carthaginenſi V. *c. 13. b* (an. 398. *in Africa.*) b & in Afric. c. 47.

SI quis de alterius monaſterio repertum α, vel ad Clericatum promovere voluerit, vel in ſuo monaſterio majorem monaſterii conſtituere β 1; Epiſcopus, qui hoc fecerit, a cæterorum communione ſejunctus, ſuæ tantum plebis communione contentus ſit, & ille neque Clericus γ, neque Præpoſitus perſeveret.

Corr. Rom. α Repertum,) *Græce legitur*: ἐάν τις ἀπ' ἀλλοτρίου μοναστηρίου ὑποδέξηταί τινα, id eſt, ſi quis ab alieno monaſterio receperit aliquem.

β Conſtituere.) *Antea ſequebatur*, ſine licentia Abbatis, & Monachorum: *quæ verba ſunt expuncta, quia abſunt a Concilio Carthagin. & Africano, & plerìſque vetuſtis Gratiani codicibus.*

γ Clericus.) *Sequebatur*, neque Canonicus, *quæ ob eaſdem cauſas ſunt ſublata.*

¶ Pith. 1. *Conſtituere*] V. C. conſtituerit.

RUDES, ET IDIOTÆ NON ORDINENTUR.

DISTINCTIO LIX.

I*Tem qui Eccleſiaſticis diſciplinis imbuti, & temporum approbatione diſcuſſi non ſunt, ad ſummum Sacerdotium non aſpirent.*

C. I.

Digitized by Google

C. I. *Non aſpiret ad ſummum Sacerdotium, qui Eccleſiaſticis diſciplinis non eſt imbutus.*

Unde ait Zozimus Papa *ad Heſichium Salonitanum Epiſcopum, epiſt. 1. (an. 418. Roma in Dalmatiam.)*

a *Anſelm. l. 6. cap. 28. Ivo p. 5. cap. 10. ſupra diſt. 38.*
b *temporis*] *orig.*
c *al. ordinatores ejus careant.*

QUI a Eccleſiaſticis diſciplinis imbutus per ordinem non eſt, & temporum 1 b approbatione divinis ſtipendiis eruditus, nequaquam ad ſummum Eccleſiæ Sacerdotium aſpirare præſumet: & non ſolum in eo ambitio inefficax habeatur, verum etiam in ordinatores ejus, ut c careant eo ordine, quem ſine ordine contra præcepta Patrum crediderant præſumendum.

§ PITH. 1. *Temporum*] *Temporis*. Ita 3. V. C. Creſc.

C. II. *Ad Sacerdotale officium nullus, niſi per ſingulos gradus probatus, accedat.*

Idem a *eadem epiſtola. (an. 418. Roma in Dalmatiam.)*

d *Anſ. l. 6. c. 28.*
e *al. plurimos*] *orig.*

SI d officia ſæcularia principem locum, non veſtibulum actionis ingreſſis, ſed per ſingulos e 2 gradus examinatis, temporibus deferunt; quis ille tam arrogans, tam impudens invenitur, ut in cœleſti militia, quæ propenſius ponderanda eſt, & ſicut aurum, repetitis ignibus exploranda 3, ſtatim dux eſſe deſideret, cum tyro ante non fuerit, & prius velit docere, quam diſcere? Aſſueſcat in Domini caſtris, in Lectorum primitus gradu divini rudimenta ſervitii: nec illi vile ſit Exorciſtam, Acolythum, Subdiaconum, Diaconum per ordinem fieri: nec hoc ſaltu, ſed ſtatutis majorum ordinatione temporibus. Jam vero ad Presbyterii faſtigium talis accedat, ut & nomen ætas impleat, & meritum probitatis ſtipendia anteacta teſtentur. Jure inde ſummi Pontificis locum ſperare debebit. Facit hoc nimia remiſſio Conſacerdotum noſtrorum, qui pompam multitudinis quærunt, & putant ex hac turba aliquid ſibi dignitatis acquiri. Hinc paſſim numeroſa popularitas, etiam his locis, ubi ſolitudo eſt, talium reperitur,

f *al. dum per parochias.*

dum f parochias extendi cupiunt, aut quibus aliud præſtare non poſſunt, divinos ordines largiuntur. Quod oporter diſtricti ſemper eſſe judicii. Rarum eſt enim omne, quod magnum eſt.

§ Corr. Rom. a Idem) *Caput hoc antea tribuebatur Urbano. Emendata eſt inſcriptio ex pleriſque vetuſtis Gratiani exemplaribus: habetur enim in eadem epiſtola.*

§ PITH. 2. *Per ſingulos*] V. C. *per plurimos gradus examinatos*, &c.

3. *Exploranda*] *explorandum*. Sic 3. V. C.

C. III. *Cujuslibet meriti Laicus ad ſummum non aſpiret Sacerdotium.*

Item Gregorius I. *lib. 7. reg. epiſt.* 110. *(an. 599. Roma in Galliam.)*

g *Anſ. l. 6. c. 32. Polyc. lib. 2. tit. 1.*
h *al. propoſiti.*

HOc g ad nos perveniſſe non diſſimili dignum deteſtatione complectimur, quod quidam deſiderio honoris inflati, defunctis Epiſcopis tonſurantur, & fiunt repente ex Laicis Sacerdotes, atque inverecunde religioſi propoſiti h ducatum arripiunt, qui nec eſſe adhuc milites didicerunt. Quid putamus, quid iſti ſubjectis præſtaturi ſunt, qui nunquam diſcipulatus limen attingunt, tenere magiſterii locum non formidant? Qua de re neceſſe eſt, ut quamvis inculpati quiſque ſit meriti, ante tamen per diſtinctos ordines Eccleſiaſticis exerceatur officiis.

C. IV. Non *aſpiret ad ſummum Sacerdotium, qui Eccleſiaſticis diſciplinis non eſt imbutus.*

Item Cœleſtinus *Epiſcopis 4 Galliarum, epiſt. 2. c. 3. (an. 428. Roma in Galliam.)*

i *Burc. l. 1. c. 18. Ivo p. 5. c. 72.*

ORdinatos i vero quoſdam, fratres chariſſimi, Epiſcopos, qui nullis Eccleſiaſticis ordinibus ad tantæ dignitatis faſtigium fuerint inſtituti, contra Patrum decreta, hujus uſurpatione, qui ſe hoc recognoſcit feciſſe, didicimus, cum ad Epiſcopatum his gradibus, quibus frequentiſſime cautum eſt, debeat perveniri, ut minoribus initiati officiis ad majora firmentur. Debet enim ante eſſe diſcipulus, quiſquis doctor eſſe deſiderat, ut poſſit docere, quod didicit: omnis vitæ inſtitutio hoc ad id 5, quo tendit, ſe ratione confirmet. Qui minime literis operam dederit, præceptor non poteſt eſſe literarum. Qui non per ſingula ſtipendia creverit, ad meritum ordinem ſtipendii non poteſt pervenire. Solum Sacerdotium inter iſta, rogo, vilius eſt, quod facilius tribuitur 6, cum difficilius impleatur?

§ PITH. 4. *Epiſcopis*] Add. V. C. *per Viennenſem, & Narbonenſem Provincias conſtitutis.*

5. *Hoc ad id*] V. C. Creſconii, *hoc ſe ratione confirmat.*

6. *Tribuitur*] V. C. *tribuatur.*

EX ORDINE DIACONORUM ARCHIDIACONUS, PRESBYTERORUM ARCHIPRESBYTER, EPISCOPORUM ARCHIEPISCOPUS ASSUMATUR.

DISTINCTIO LX.

E*Cce oſtenſum ex parte eſt, qui poſſint ad Sacerdotii ordinem promoveri, & qui non. Nunc autem conſiderandum eſt, ex quibus ordinibus in Archipresbyterum, vel Præpoſitum, vel Epiſcopum, vel Archiepiſcopum ſint eligendi.*

C. I. *Archipresbyter, vel Decanus, aut Archidiaconus non niſi Diaconus, aut Presbyter ordinetur.*

De his ita ſtatutum eſt in Concilio Urbani Papæ, *celebrato Alverniæ. (an. 1095. in Gallia.)*

NUllus Epiſcopus in Eccleſia ſua, niſi Diaconus ſit, Archidiaconum inſtituere; nec Archipresbyterum, aut Decanum, niſi Presbyteri ſint, ordinare præſumat. Quod, ut diſtinctius teneatur, Apoſtolica auctoritate prohibemus, & interdicimus.

§ Corr. Rom. *In capitibus manuſcriptis Concilii Claromontenſis habiti ab Urbano II. (quæ non ſunt decreta ipſius Concilii, ſed ſumma quædam ipſorum) in tertio hæc leguntur, quæ ad præſentem canonem faciunt:* ut nullus ſit Decanus in Eccleſia, niſi Presbyter; nullus Archidiaconus, niſi Levita.

C. II. *Nullus in Præpoſitum, vel Archipresbyterum, niſi Presbyter; nullus in Archidiaconum, niſi Diaconus ordinetur.*

Item Calixtus Papa II. *(an. 1123. Romæ.)*

NUllus in Præpoſitum, nullus in Archipresbyterum, nullus in Decanum, niſi Presbyter, nullus in Archidiaconum, niſi Diaconus ordinetur.

§ Corr. Rom. *Et rubrica, & caput emendata ſunt ex manuſcriptis codicibus.*

C. III. De *eodem.*

Item Innocentius ſecundus *in Concilio Romano, cap.* 10. *(circ. an. 1139. Romæ.)*

a *Concordat Eugenius II. in Conc. Rhemenſi, c. 6. Pann. lib. 3. c. 140.*

INnovamus a autem, & præcipimus, ut nullus in Archidiaconum, vel Decanum, niſi Diaconus, vel Presbyter ordinetur. Archidiaconi vero, vel Decani, vel Præpoſiti, qui infra ordines prænominatos exiſtunt, ſi inobedientes ordinari contempſerint, honore ſuſcepto priventur. Prohibemus autem, ne adoleſcentibus, vel infra ſacros ordines conſtitutis, ſed qui prudentia, & merito vitæ clareſcunt, prædicti concedantur honores.

Gratian. *Horum autem propter procacitatem quorundam ſtatutum eſt, qui nomen præpoſituræ adepti, officium contemnunt, nolentes fieri Sacerdotes: alias enim inane eſſet, cum etiam in Epiſcopum eligi poſſint in Subdiaconatu conſtituti; juxta illud* Urbani a Papæ 1. (*an. 1091. in Regno Neapolit.*)

§ Corr. Rom. a Urbani) *In c. a* multis. *extra de ætate, & qualit. tanquam decretum Urbani primi citatur. Apud Ivonem vero, & in Pannormia, in Synodo Beneventana, quæ tempore Victoris tertii, cui Urbanus ſecundus ſucceſſit, habita fuit. Nam Urbanus primus centum plus minus annis Nicænam Synodum anteceſſit.*

§ PITH. 1. Urbani PP.] V. C. *addit in Beneventana Synodo Can.* 1.

C. IV. Non *eligatur in Epiſcopum, niſi in ſacris ordinibus conſtitutus.*

b *Ivo p. 5. c. 92. Pann. l. 3. c. 5.*
c *al. ſacros.*
d *al. ſcientiæ.*

NUllus b in Epiſcopum eligatur, niſi in ſacris ordinibus religioſe vivens fuerit inventus. Sacros autem ordines dicimus Diaconatum, & Presbyteratum. Hos ſiquidem ſolos c primitiva legitur habuiſſe Eccleſia: Subdiaconos vero, quia & ipſi altaribus miniſtrant, opportunitate exigente concedimus, ſi tamen ſpectatæ ſint religionis, & ſcientiæ. Quod ipſum non ſine Romani Pontificis, vel Metropolitani licentia d a fieri permittimus.

§ a Licentia) *Sic mutatum eſt ex dicto cap.* a multis, *Ivone, & Pannormia: quamvis etiam in vetuſtis Gratiani codicibus legatur*, ſcientia.

Gratian. *Alterum vero, ut in Epiſcopum, vel Archiepiſcopum, niſi in ſacris ordinibus conſtitutus non eligatur, propter dignitatem ordinis ſtatutum eſt.*

LAICI IN EPISCOPOS NON ELIGANTUR.

DISTINCTIO LXI.

1 Gra. I*Tem Laici non ſunt in Epiſcopos eligendi: ſed per ſingulos ordines prius ſunt probandi.*

C I.

Digitized by Google

C. I. *Sacerdotes ex Laicis non ſunt ordinandi.*

Unde Gregorius I. *Brunechildæ Reginæ Francorum lib. 7. reg. epiſt. 113.* (an. 599. *Romæ in Galliam.*)

a *Anſ. l. 6. c. 77. Polyc. l. 2. tit. 1.*

SAcerdotale a officium veſtris in partibus in tantam (ſicut didicimus) ambitionem perductum eſt, ut Sacerdotes ſubito, quod grave nimis eſt, ex Laicis ordinentur.

C. II. *De eodem.*

Item Hormiſda Papa *Epiſcopis per Hiſpaniam conſtitutis epiſt. 3. c. 2.* (an. 517. *Roma in Hiſpaniam.*)

b *Poly. ib. Anſ. l. 6. c. 22.*

IN b Sacerdotibus eligendis curam oportet eſſe perſpicuam. Irreprehenſibiles enim eſſe convenit, quos præeſſe neceſſe eſt corrigendis. *& infra.* §. 2. Longa debet vitam ſuam probatione monſtrare, cui gubernacula committuntur Eccleſiæ.

C. III. *De eodem.*

Idem *eodem loco continentur.* (an. 517. *Roma in Hiſpaniam.*)

c *Anſel. ibid. Polyc. ibid.*

d *al. miſerandi) orig.*

NOn c negamus eſſe in Laicis Deo placitos mores, ſed milites ſuos probatos ſibi quærunt inſtituta fidelium. Diſcere prius quiſque debet, antequam doceat, & exemplum religioſæ converſationis de ſe potius aliis præſtare, quam ſumere. Emendatiorem eſſe convenit populo, quem neceſſe eſt *orare* pro populo. Longa obſervatione religioſus cultus tradatur, ut luceat: & Clericalibus obſequiis erudiendus inſerviat, ut ad venerandi gradus ſummam perductus, quis ſit fructus humilitatis, oſtendat. *& infra.* §. 3. Nec tantum de Laicis conſecrari inhibemus, ſed nec de pœnitentibus quidem quiſquam ad hujuſmodi gradum profanus temeratus aſpiret. Satis illi poſtulanti ſit veniam concedi: qua conſcientia abſolvat reum, qui ſe peccare ſub populo ſcit teſte confeſſum? Quis enim, quem paulo ante vidit jacentem, veneretur Antiſtitem? Præferens memorandi d criminis labem, non habet lucidam Sacerdotis dignitatem.

¶ Corr. Rom. *In pleriſque, vetuſtis Gratiani codicibus caput hoc conjunctum eſt ſuperiori: quemadmodum eſt in ipſa Hormiſdæ epiſtola.*

C. IV. *De eodem.*

Item Innocentius Papa I. *ad Aurelium Carthaginenſem Epiſcopum epiſt. 10.* (circ. an. 418. *Roma in Africam.*)

e *Polyc. ibid. Anſel. l. 6. c. 34.*

MIſerum e eſt, eum magiſtrum fieri, qui nunquam diſcipulus fuit; eum ſummum fieri Sacerdotem, qui nunquam in ullo gradu obſecutus fuerit Sacerdoti.

C. V. *De eodem.*

Item Leo I. Epiſcopus *ad Epiſcopos a Africanos epiſt. 85. al. 87. c. 1.* (an. 442. *Roma in Africam.*)

f *Ivo p. 5. c. 105.*

g *1. quæſt. 1. cap. principatus. Polyc. ibid. Anſel. l. 6. c. 2.*

h *al. ipſo.*

i *Anſ. l. 6. c. 35.*

k *1. Tim. 5. & infra diſt. 78. quid eſt manus.*

m *al. obedientia.*

n *Polyc. ibid.*

o *al. ſollatur.*

p *de prævaricatione colla us.) orig.*

MIramur f tantum apud vos per occaſionem temporis impacati, aut ambientium præſumptionem, aut tumultum valuiſſe popularem, ut indignis quibuſque, & longe extra Sacerdotale meritum conſtitutis, Paſtorale faſtigium, & gubernatio Eccleſiæ crederetur 3. Non eſt hoc conſulere populis, ſed nocere, nec præſtare regimen, ſed augere diſcrimen. Integritas enim præſidentium ſalus eſt ſubditorum; & ubi eſt incolumitas obedientiæ, ibi ſana eſt forma doctrinæ. §. 1. Principatus α autem g, quem aut ſeditio extorſit, aut ambitus occupavit, etiamſi moribus, atque actibus non offendit, ipſius h 4 tamen initii ſui eſt perniciosus exemplo. Et difficile eſt, ut bono peragantur exitu, quæ malo ſunt inchoata principio. §. 2. Quod ſi in quibuslibet Eccleſiæ gradibus providenter, ſcienterque curandum eſt, ut in Domini domo nihil ſit inordinatum, nihilque præpoſterum, quanto magis elaborandum eſt, ut in electione ejus, qui ſupra omnes gradus conſtituitur, non erretur? Nam totius familiæ Domini ſtatus, & ordo nutabit, ſi, quod requiritur in corpore, non inveniatur in capite. Ubi eſt i illa B. Pauli Apoſtoli per Spiritum Dei emiſſa 5 præceptio? qua in perſona Timothei omnium Sacerdotum Chriſti numerus eruditur, & proinde unicuique noſtrum dicitur: *Manus k cito nemini impoſueris, neque communicaveris peccatis alienis.* Quid β eſt l cito manus imponere, niſi ante maturitatem ætatis 6, ante tempus examinis, ante meritum laboris m, ante experientiam diſciplinæ Sacerdotalem honorem tribuere non probatis? Et quid eſt communicare peccatis alienis, niſi talem effici ordinantem 7, qualis ille eſt, qui non meruit ordinari? §. 3. Sicut n enim boni operis ſibi comparat fructum, qui rectum tenet o in eligendo Sacerdote judicium, ita gravi ſemetipſum afficit damno, qui ad ſuæ dignitatis collegium ſublimat indignum. Non enim in cujuſquam perſona prætermittendum eſt, quod inſtitutis 8 generalibus continetur: nec putandus eſt honor ille legitimus, qui fuerit contra p divinæ legis præcepta collatus. *& infra.* §. 4. Merito ſanctorum Patrum venerabiles ſanctiones, cum de Sacerdotum electione loquerentur, eos demum idoneos ſacris adminiſtrationibus cenſuere, quorum omnis ætas a puerilibus exordiis uſque ad perfectiores q annos per diſciplinam Eccleſiaſticæ ſtipendia cucurriſſet, ut unicuique teſtimonium prior vita præberet, nec poſſet de ejus provectione dubitari, cui pro laboribus multis, pro moribus caſtis, pro actibus ſtrenuis celſioris loci præmium deberetur. §. 5. Si enim ad honores mundi ſine ſuffragio temporis, ſine merito laboris indignum eſt pervenire, & notari ambitus ſolent, quos probitatis documenta non adjuvant; quam diligens, & quam prudens habenda eſt diſpenſatio divinorum munerum, & cœleſtium dignitatum?

q *al. provectiores. Ita etiam codd. Pith.*

¶ Corr. Rom. α Principatus) *In pleriſque manuſcriptis Gratiani codicibus legitur,* Principatus &c. *& infra.* Quod ſi &c. *Id autem factum videtur, quia infra 1. q. 1. c.* principatus, *citatur hic verſiculus, prout notatur in gloſſa, quæ in illis etiam vetuſtis exemplaribus eſt, in quibus alia gloſſa non habentur.*

β Quid eſt) *Sic in iiſdem manuſcriptis legitur:* Quid eſt cito manus imponere &c. *& infra.* Sicut enim, *& in margine citatur,* infra diſt. 78. c. quid eſt manus.

¶ Pith. 2. *Leo Epiſcopus*) Addit V. C. *Univerſis Epiſcopis per Cæſarienſem Mauritaniam conſtitutis.*

3. *Crederetur*) V. C. *daderetur.*

4. *Ipſius*) *ipſo.* 3. V. C.

5. *Miſſa*) V. C. *emiſſa.*

6. *Ante maturitatem ætatis*) V. C. 2. ante ætatem maturitatis.

7. *Ordinantem*) Sic 2. V. C.

8. *Inſtitutis*) Sic V. C. 2. al. *in ſtatutis.*

C. VI. *Non ſunt eligendi ad Epiſcopatum, niſi quos probabilis vita commendat.*

Item ex Concilio Laodicenſi *c. 12.* (*an. 320. in Phrygia Pacatiana.*)

r *Supra diſt. 24. c. Epiſcopi.*

s ἐν ὀρθῷ τῷ λόγῳ πολιτείᾳ.

EPiſcopum r non oportet præter judicium Metropolitanorum, & finitimorum Epiſcoporum conſtitui ad Eccleſiæ principatum. Nec eligantur, niſi hi, quos multo ante nota, probabiliſque vita commendat, & nihilominus ſi in ſermone fidei, & recta operatione s 9 per ſuam converſationem fuerint probati.

¶ Pith. 9. *Recta operatione*) V. C. *recta ratione.*

C. VII. *De eodem.*

Item Cœleſtinus I. *ad Epiſcopos Apuliæ, & Calabriæ epiſt. 3. c. 2.* (an. 429. *Roma in Apuliam.*)

t *Nicol. ad Mich. Imp. in ep. quæ incipit, Principatum. Polyc. l. 2. tit. 1. Anſel. l. 7. cap. 33.*

u *al. præpoſtero.*

x *Conſtitutis decretalib. orig.*

QUid t proderit per ſingula Clericos ſtipendia militaſſe, & omnem egiſſe in Dominicis caſtris ætatem, ſi hi, qui præfuturi ſunt, ex Laicis requirantur? qui vacantes ſeculo, & omnem Eccleſiaſticum ordinem neſcientes, ſaltu præpropero u in alienum honorem ambiunt immoderata cupiditate tranſcendere, & in aliud vitæ genus (calcata reverentia Eccleſiaſticæ diſciplinæ) tranſire? Talibus itaque, fratres chariſſimi, qui juris noſtri, id eſt, canonum gubernacula cuſtodimus, neceſſe eſt obviemus: hiſque fraternitatem veſtram epiſtolis commonemus, ne quis Laicum ad ordinem Clericatus admittat, & fiat fieri, unde & illum decipiat, & ſibi cauſas generet, quibus reus conſtitutorum x decretalium fiat.

C. VIII. *Rudibus, & imperitis gubernacula Eccleſiæ non ſunt committenda.*

Item Leo I. *epiſt. 85. al. 87. c. 1. ad Epiſcopos Africanos,* (*an. 442. Roma in Africam.*)

y *Poly. ib. Anſ. l. 6. c. 138. Ivo p. 5. c. 105. in fin.*

STatuimus a, ne y in aliquo Apoſtolica, & Canonica decreta violentur, & ab his Eccleſia Domini regenda credatur, qui legitimarum inſtitutionum neſcii, & totius humilitatis ignari, non ab infimis ſumere incrementum, ſed a ſummis volunt habere principium: cum valde iniquum ſit, & abſurdum, ut imperiti magiſtris, novi antiquis, & rudes præferantur emeritis.

¶ Corr. Rom. a Statuimus) *In epiſtola ipſa conjunguntur verba hujus capitis cum extremis verbis capitis,* Miramus, *ſupra eadem, hoc modo:* quam diligens, & quam prudens habenda eſt diſpenſatio divinorum munerum, & cœleſtium dignitatum, ne in aliquo Apoſtolica, & Canonica decreta violentur, & his Eccleſia Domini &c. *totaque oratio per interrogationem profertur.*

Gratian. *His omnibus auctoritatibus Laici prohibentur in Epiſcopatum eligi.*

z gr §. 1. Econtra B. Nicolaus ex Laico electus eſt in Epiſcopum: B. Severus ex lanifice aſſumptus eſt in Archiepiſcopum: B. Ambroſius, cum nondum eſſet baptizatus, in Archiepiſcopum eſt electus. §. 2. Sed ſciendum eſt, quod Eccleſiaſticæ prohibitiones proprias habent cauſas, quibus ceſſantibus ceſſant & ipſæ. Ut enim Laicus in Epiſcopum non eligeretur, hæc cauſa fuit, quia vita Laicalis Eccleſiaſticis diſciplinis per ordinem non erudita, neſcit exempla religionis de ſe præſtare aliis, quæ in ſeipſa experimento non didicit. Cum ergo quilibet Laicus merito ſuæ perfectionis Clericalem vitam tranſcendit, exemplo B. Nicolai, & Severi, & Ambroſii, ejus electio poteſt rata haberi.

C. IX.

Unde idem Ambroſius in epiſtola 82. ad Vercellenſes ait de ſe ipſo. [circ. an. 396. *Mediolano in Liguriam.*]

NEophytus prohibetur ordinari, ne extollatur in ſuperbiam. Sed ſi non deeſt humilitas competens Sacerdotio, ubi cauſa non hæret, vitium non imputatur. Itaque ordinationem meam Occidentales Epiſcopi judicio, Orientales etiam exemplo probarunt.

❡ Corr. Rom. *In aliquot vetuſtis exemplaribus caput hoc conjunctum eſt ſuperiori. Nam Gratianus (quod ſæpe facit) ſententiam potius B. Ambroſii afferre voluit, quam ipſa omnino, atque eodem ſervato ordine verba referre. Locus enim integer ſic habet.* Quam reſiſtebam, ne ordinarer, poſtremo cum cogerer, ſaltem ordinatio protelaretur. Sed non valuit præſcriptio, valuit impreſſio. Tamen ordinationem meam Occidentales Epiſcopi judicio, Orientales etiam exemplo probarunt. Et tamen Neophytus prohibetur ordinari, ne extollatur ſuperbia. Si dilatio ordinationi defuit, vis cogentis eſt: ſi non deeſt humilitas competens Sacerdotio, ubi cauſa non hæret, vitium non imputetur.

C. X. *Scholaſticus ex foro, aut ex adminiſtratione poſtulari poteſt Epiſcopus.*

Item obſtetur illud Sardicenſis Concilii c. 13. (an. 347. *in Thracia.*)

a *Burch. lib.* 1. *c.* 27. *Ivo part.* 3. *c.* 71.

a *al. ex adminiſtratore.*

OSius a Epiſcopus dixit. Et hoc neceſſarium arbitror, ut diligentiſſime tractetur, ſi forte aut dives Laicus a 10, aut Scholaſticus de foro, ß aut de a 11 adminiſtratione Epiſcopus fuerit poſtulatus, ut non prius ordinetur, niſi ante & Lectoris munere, & officio Diaconi, aut Presbyteri fuerit perfunctus: & ita per ſingulos gradus (ſi dignus fuerit) aſcendat ad culmen Epiſcopatus.

❡ Corr. Rom. a Laicus] *Abeſt vox iſta a Concilio: ſed ab gloſſema non eſt inducta.*

ß De foro, aut de adminiſtratione] *Græce tantummodo eſt,* ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς.

¶ Pith. 10. *Laicus*] Abeſt a 2. V. C.

11. *Aut de adminiſtratione*] V. C. *aut ex adminiſtratione.* Ita etiam Creſcon.

3 ps Gratian. *Sed aliud eſt poſtulari, aliud eligi. Poſtulatur ramibus curiæ adſtrictus ab Imperatore, Clericus alterius civitatis a ſuo Epiſcopo: ſed non eligitur aliquis, niſi in ſacris ordinibus conſtitutus. Fit enim electio b cum ſolemnitate decreti omnium ſubſcriptionibus roborati, poſtulatio vero ſimplici petitione. Quam diſtinctionem B. Gregorius innuit in regeſto, a lib. 2. epiſt. 19. ſcribens Benenato Epiſcopo.* (an. 592. *Roma in Campaniam.*)

b *in ordine Romano.*

a *Et alibi ſæpe, & infra ead. c. obitum.*

C. XI. *Electio Epiſcopi debet fieri cum ſolemnitate decreti omnium ſubſcriptionibus roborati.*

EPiſcopus, dum fuerit poſtulatus, cum ſolemnitate decreti, ſubſcriptionibus omnium roborari, & dilectionis tuæ teſtimonio literarum ad nos ſacrandus occurrat.

Gratian. *Sic B. Ambroſius a ante ſuſceptum Baptiſma ab Imperatore eſt poſtulatus, non electus.*

❡ Corr. Rom. a Ambroſius] *Quod Synodus elegerit Ambroſium, & non Imperator, oſtenditur in c.* Valentinianus *infr. diſt.* 63. *Ac de ſua electione ipſemet Ambroſius refert aliqua lib.* 1. *offic. c.* 1. *& de pœn. lib.* 2. *c.* 8. *& in epiſtola ad Vercellenſes.*

4 ps Gratian. *Item Clerici alterius Eccleſiæ non ſunt præferendi in electione his, qui bene militant in propria Eccleſia.*

C. XII. *Extranei emeritis in ſuis Eccleſiis non præponantur.*

Unde Cæleſtinus Papa I. *ad Epiſcopos in Galliæ* epiſt. 2. c. 4. (*an.* 428. *Roma in Galliam.*)

d *Polyc. ib. Anſ. l.* 6. *c.* 11. *Deuſdedit par.* 2.

NEc d emeritis in ſuis Eccleſiis Clericis 12 peregrini, & extranei, & qui ante ignorati ſunt, ad exclaſionem eorum, qui bene de ſuorum civium merentur teſtimonio, præponantur.

¶ Pith. 12. *Epiſcopos*] Subdit V. C. *per Viennenſem, & Narbonenſem provincias conſtitutos.*

13. *Clericis*] Deeſt in V. C.

C. XIII. *De eodem.*

Idem *ead. epiſt. c.* 5. (an. 428. *Roma in Galliam.*)

e *Deuſdedit ib. Polyc. ibid. Anſ. l.* 6. *c.* 25. *Burch. l.* 1. *c.* 7. *Ivo p.* 5. *c.* 61. *Pann. l.* 3. *cap.* 9.

NUllus *e* invitis detur Epiſcopus. Cleri a, plebis, & ordinis conſenſus, & deſiderium requiratur. Tunc autem 14 alter de altera eligatur Eccleſia, ſi de civitatis ipſius Clero, cui eſt Epiſcopus ordinandus, nullus dignus (quod evenire non credimus) poterit reperiri. Primum enim illi reprobandi ſunt, ut aliqui de alienis Eccleſiis meritis præferantur. Habeat unuſquiſque fructum ſuæ militiæ in Eccleſia, in qua ſuam per omnia officia tranſegit ætatem. In aliena ſtipendia minime alter obrepat: nec alii debitam alter ſibi vindicare audeat mercedem. Sit facultas Clericis reſiſtendi 15, ſi ſe viderint prægravari: & quos ſibi ingeri ex tranſverſo agnoverint, non timeant refutare. Qui etſi 16 non debitum præmium, vel liberum de eo 17, qui eos recturus eſt, debent habere judicium.

❡ Corr. Rom. a Cleri] *Hinc uſque ad verſ.* Tunc, *ſunt addita ex orig. & referuntur infra* 13. *cap.* Cleri.

¶ Pith. 14. *Autem*] Deeſt in 3. V. C.

15. *Retinendi*] V. C. *renitendi.*

16. *Et ſi*] V. C. *ſi.*

17. De eo] C. meus, & Nic. Fabri: *& de eo.*

C. XIV. PALEA. a

Ex Regula S. Benedicti c. 64. (c. an. 595. *in Italia.*)

IN ordinatione Præpoſiti illa ſemper conſideretur ratio, ut hic conſtituatur, quem ſibi omnis concors congregatio ſecundum timorem Dei, ſive etiam pars congregationis (quamvis parva) ſaniori conſilio elegerit. Vitæ autem merito, & ſapientia eligatur, qui ordinandus eſt, etiamſi ultimus fuerit in ordine congregationis. Quod ſi etiam omnis congregatio vitiis ſuis (quod abſit) conſentientem perſonam pari conſilio elegerit, & vitia ipſa aliquatenus in notitiam Epiſcopi, ad cujus diœceſin pertinet locus ipſe, vel *f* ad alios vicinos Præpoſitos, vel Chriſtianos claruerint; prohibeant pravorum prævalere conſenſum, & domui Dei conſtituant dignum diſpenſatorem.

f vel Abbates, vel Chriſtianis vicinis claruerint.

❡ Corr. Rom. a Palea] *Hæc Palea abeſt ab omnibus vetuſtis exemplaribus Gratiani, quæ ſunt collata. Extat autem in regula S. Benedicti, ex qua nonnulla ſunt emendata.*

C. XV. *De eodem.*

Item Gregorius I. *Clero, & nobilibus civibus Neapolitanis, l.* 8. *reg. epiſt.* 40. (an. 600. *Roma in Campaniam.*)

STudii *g* veſtri ſit, etiam alium, qui aptus ſit, providere, ut *h*, ſi forte Petrus, quem a vobis electum aſſeritis, huic ordini non videatur idoneus, ſit, in quem *i* ſe veſtra declinare poſſit electio. Nam grave Cleri illius erit opprobrium, ut ſi hic fortaſſe approbatus non fuerit, alium ſe dicant, qui eligi debeat, non habere.

g Anſ. l. 6. *c.* 13.

h ut ſi forte huic ordini hic non videatur idoneus) orig.

i quo] *orig.*

C. XVI. *De eodem.*

Item Gregorius I. *Barbaro Epiſcopo, lib.* 11. *epiſt.* 16. (an. 602. *Roma in Siciliam.*)

OBitum *k* Victoris Panormitanæ civitatis Antiſtitis directa relatio patefecit. Quapropter viſitationis ſollicitudinem Eccleſiæ fraternitati tuæ operam ſolenniter delegamus. Quam ita te convenit exhibere, ut nihil de provectionibus Clericorum, reditu, ornatu, miniſteriiſque, vel quicquid eſt in patrimonio ejuſdem, a quoquam præſumatur Eccleſiæ. Et ideo dilectio tua ad prædictam Eccleſiam properabit, & aſſiduis adhortationibus Clerum plebemque ejuſdem Eccleſiæ admonere feſtinet, ut remoto ſtudio, uno eodemque conſenſu, talem ſibi præficiendum expetant Sacerdotem, qui & tanto miniſterio dignus valeat reperiri, & a venerandis canonibus nullatenus reſpuatur. Qui dum fuerit poſtulatus, cum ſolennitate decreti, omnium ſubſcriptionibus roborati, & dilectionis tuæ teſtimonio literarum ad nos ſacrandus occurrat. §. 1. Commonemus *l* etiam fraternitatem tuam, ut nullum de altera eligi permittas Eccleſia, niſi forte inter Clericos ipſius civitatis, in qua viſitationis impendis officium, nullus ad Epiſcopatum dignus (quod evenire non credimus) potuerit inveniri: proviſurus ante omnia, ne ad hoc a cujuslibet converſationis, vel meriti Laicæ perſonæ aſpirare præſumant, ne & conatus eorum habeatur inefficax, & in periculum ordinis tui (quod abſit) vacaſſe. Monaſteria autem, ſi qua ſunt in ipſius conſtituta parochia, ſub tua eſſe diſpoſitioneque, quouſque illic proprius fuerit ordinatus Epiſcopus, eſſe concedimus.

k Ja Diac. l. 3. *c.* 17. *Deuſdedit p.* 1. *Anſel. l.* 6. *c.* 26.

l Polyc. ibid.

❡ Corr. Rom. a Ne ad hoc] *Similis clauſula eſt etiam eodem lib. proxima epiſt.* 17. *& lib.* 2. *indict.* 10. *epiſt.* 19. *Benenato Epiſcopo, & epiſt.* 26. *Joanni Epiſcopo Scyllacene, & lib.* 7. *indict.* 2. *epiſt.* 25. *Fortunato Epiſcopo Neapolitano. Ex quibus locis, collatis veteribus codicibus harum epiſtolarum, emendatus eſt hic locus, ut non multum diſcrepet ab antiqua lectione Gratiani. Verum in recentioribus editionibus epiſtolarum B. Gregorii in epiſtola hic citata legitur,* ne ad id cujuslibet converſationis, vel meriti Laicam perſonam aſpirare permittas.

C. XVII. De eodem.

Item Pelagius Papa II. *Eucarpo Meſſanenſi Epiſcopo.* (an. 580. *Roma in Siciliam.*)

CAtinenſis m Eccleſiæ viſitationem tibi injungimus, cujus Epiſcopum de hac luce tranſiiſſe ſuſcepta Cleri relatione didicimus. Impoſſibile enim eſt, ut nos in provincia illa duntaxat in Syracuſanis partibus alii cuilibet cauſas, quæ ad Deum pertinent, committamus, niſi forte talem per te Deus noſter in Catinenſi Eccleſia eligere voluerit, de cujus conſcientia poſſimus eſſe ſecuri, ut a te laborem iſtos paululum removere poſſimus. Mox ergo dilectio tua ad ſupradictam Catinenſem Eccleſiam pergat, & hominem de Clero, qui nec uxorem habeat, nec filios, nec contra aliquod canonibus inimicum, eligi cum auxilio Dei compellat, atque ſuadeat: & ſtatim eum ad urbem Romanam cum decreto, & teſtificatione relationis tuæ tranſmittas.

m Polyc. ib. Anſ. l. 6. *c.* 44.

C. XVIII.

C. XVIII. *Qui in Epiſcopum eligitur, non ſit reus criminum, quæ ſacra lex morte punit.*

Item Gregorius I. *Paſſivo Epiſcopo*, *lib.* 10. *epiſt.* 13. (*an.* 601. *Roma in Picenum.*)

a Aprutium civitas] *orig.*
a destitutum :) *orig.*

BEne novit fraternitas veſtra, quam longo ſit tempore Aprutium a paſtorali ſollicitudine deſtitutum a: ubi diu quæſivimus, quis ordinari debuiſſet, & nequaquam potuimus invenire. Sed quia Opportunus mihi in moribus ſuis, in pſalmodiæ ſtudio, in amore orationis valde laudatur, & religioſam vitam omnimodo agere dicitur: hunc volumus, ut fraternitas veſtra ad ſe faciat venire, & de animæ ſuæ admoneat, quatenus in bonis ſtudiis creſcat. Et ſi nulla ei crimina, quæ per legis ſacræ regulam morte mulctanda ſunt, obviant, tunc hortandus eſt, ut vel Monachus, vel a vobis Subdiaconus fiat: & poſt aliquantum temporis, ſi Deo placuerit, ipſe ad paſtoralem curam debeat promoveri.

Gratian. *Cui autem viſitatio injungitur, nihil de rebus ejuſdem Eccleſiæ a quoquam præſumi patiatur.*

C. XIX. *Non patiatur a quoquam præſumi de rebus Eccleſiæ, cui ejus fuerit injuncta viſitatio.*

Unde Gregorius I. *Gaudentio Epiſcopo*, *l.* 4. *epiſt.* 12. *ſive cap.* 56. (*an.* 594. *Roma in Campaniam.*)

p *Anſ. l.* 5. *c.* 12.

QUoniam p Feſtus Capuanæ Eccleſiæ Epiſcopus in Romana civitate poſitus de hac luce migravit, curæ nobis fuit (quæ univerſis Eccleſiis a nobis impenditur) ad fraternitatem tuam præſentia ſcripta dirigere, ut memoratæ Eccleſiæ viſitator accedas: ſic tamen, ut nihil de proventionibus q Clericorum, reditu, ornatu, miniſteriiſque vel quicquid prælati loci eſſe poterit, a quoquam præſumi patiaris, ſed omnem vigilantiam, atque cautelam circa Clerum, plebemque ejuſdem Eccleſiæ exhibere te convenit, ut in vigiliis, obſequioque Eccleſiaſtico ſedulo, ac devote debeant deſervire.

q *al. proventionibus.*

EPISCOPI AB ECCLESIASTICIS ELIGANTUR CONSENTIENTE PRINCIPE, UT REQUIRENTE PLEBE.

DISTINCTIO LXII.

BReviter monſtratum eſt, ex quibus ordinibus in quos gradus ſunt eligendi. Nunc videndum eſt, a quibus ſunt eligendi, & conſecrandi. Electio Clericorum eſt a petitio plebis.

¶ Corr. Rom. a Eſt] *In vulgatis codicibus ſequebatur*, conſenſus Principis. *In manuſcriptis vero partim legitur*, conſenſus plebis, *partim* petitio plebis. *atque ita eſt emendatum.*

C. I. *Non ſunt habendi inter Epiſcopos, qui nec a Clericis eliguntur, nec a plebibus expetuntur.*

Unde Leo Papa I. *Ruſtico Narbonenſi Epiſcopo*, *epiſt.* 90. *al.* 92. *c.* 1. (*an.* 443. *Roma in Galliam.*)

a *Polyc. l.* 2. *tit.* 1. *Burch. l.* 1. *c.* 2. *Anſ. l.* 6. *c.* 75. *Ivo p.* 5. *c.* 65.
b *al. comprovincialibus.*
c *al. non.*
d *Infra* 1. *q.* 1. *c. ſequi.*

NUlla a ratio ſinit, ut inter Epiſcopos habeantur, qui nec a Clericis ſunt electi, nec a plebibus expetiti, nec a provincialibus b Epiſcopis cum Metropolitani judicio conſecrati. Unde cum ſæpe quæſtio de male accepto honore naſcatur, quis ambigat, nequaquam iſtis eſſe tribuendum, quod nec c docetur fuiſſe collatum? Si qui autem d Clerici ab iſtis Pſeudoepiſcopis in eis Eccleſiis ordinati ſunt, &c. *Ut infra in cauſa Simoniacorum.*

C. II. *Populus non debet præire, ſed ſubſequi.*

Item Cœleſtinus Papa I. *ad Epiſcopos Apuliæ*, *& Calabriæ*, *epiſt.* 3. *c.* 3. (*an.* 429. *Roma in Apuliam.*)

a *Polyc. lib.* 6. *tit.* 1. *Burch. l.* 15. *c.* 13. *Ivo p.* 16. *cap.* 14. *Deuſdedit p.* 1.

DOcendus a eſt populus, non ſequendus; noſque, ſi neſciunt, eos, quid liceat, quidve non liceat, commonere, non his conſenſum præbere debemus. Quiſquis vero conatus fuerit tentare prohibita, ſentiet cenſuram ſedis Apoſtolicæ minime defuturam. Quæ enim ſola admonitione auctoritate non corrigimus, neceſſe eſt, ut a per ſeveritatem congruentem regulis vindicemus. Per totas ergo hoc, quæ propriis rectoribus carent, Eccleſias volumus innoteſcere, ut nullus ſibi aliqua ſpe forſitan blanditas illudet.

¶ Pith. 1. *Ut*] Deeſt in V. C.

Gratian. *Niſi autem canonice electus fuerit, conſecrari non debet.*

C. III. *Non conſecretur in Epiſcopum, niſi canonice electus.*

f *in Pontificali eſt mentio hujus decreti.*

Unde Calixtus Papa II. f (*an.* 1123. *Romæ.*)

NUllus a in Epiſcopum, niſi canonice electum conſecret. Quod ſi præſumptum fuerit, & conſecrans, & conſecratus abſque recuperationis ſpe deponatur.

¶ Pith. 2. *Nullus*] Vide Sigebert. an. 1123.

LAICI ETIAM PRINCIPES MAGNI EPISCOPOS NON ELIGANT.

DISTINCTIO LXIII.

1 LAici vero nullo modo ſe debent inſerere electioni.

C. I. *Laici electioni Pontificum non ſe inſerant.*

Unde Hadrianus Papa in 8. *Synodo Conſtantinopoli ſub ipſa celebrata.* (*an.* 869. *&* 870. *Conſtantinopoli.*)

a *Anſel. lib.* 6. *c.* 23. *&* 72. *Ivo part.* 5. *cap.* 122. *Pann. lib.* 3. *c.* 8. *Deuſdedit p.* 1.
b *Infra c. proximo. Polyc. l.* 2. *tit.* 1.

NUllus a 1 Laicorum Principum, vel potentum ſemet inſerat electioni, aut promotioni Patriarchæ, Metropolitæ, aut cujuſlibet Epiſcopi: ne videlicet inordinata hinc, & incongrua fiat confuſio, vel contentio, præſertim cum nullam in talibus poteſtatem, quemquam poteſtativorum, vel cæterorum Laicorum habere conveniat. *Et infra.* Quiſquis b autem ſecularium Principum, & potentum, vel alterius dignitatis Laicus adverſus communem, & conſonam, atque canonicam electionem Eccleſiaſtici ordinis agere tentaverit, anathema ſit, donec obediat, & conſentiat, quicquid Eccleſia de electione, & ordinatione proprii Prælati ſe velle monſtraverit.

¶ Corr. Rom. *Hic citantur partes quædam vigeſimi ſecundi canonis octavæ Synodi, ſub Hadriano Papa II. habitæ, & ab Anaſtaſio Bibliothecario latinitate donatæ.*

¶ Pith. 1. *Nullus*] Vide Nicol. de Cuſa, *lib.* 2. *de Concil. cap.* 29.

C. II. *De eadem.*

Item ex octava Synodo, *actione prima.* (*an.* 869. *&* 870. *Conſtantinopoli.*)

c *Anſ. l.* 6. *c.* 23. *Ivo p.* 5. *c.* 122. *Pannor. l.* 3. *c.* 8. *Deuſdedit p.* 1.
d *Polyc. lib.* 2. *tit.* 1.
e *Promotiones*, *& conſecrationes*) *orig.*
f *al. contrectandum*) *orig. & alibi collect.*
g *al. & Eccleſiæ.*

HAdrianus c a Papa ſecundus 3 (quod Nicolaus prædeceſſor ejus diſpoſuerat) miſſos ſuos, Donatum ſcilicet Hoſtienſem Epiſcopum, & Stephanum Nepeſinum Epiſcopum, & Marinum Diaconum ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, ad Baſilium Imperatorem, & ad filios ejus Conſtantinum, & Leonem Auguſtos, Conſtantinopolim direxit, cum quibus & Anaſtaſius Bibliothecarius Romanæ ſedis, utriuſque linguæ, Græcæ 4, & Latinæ peritus, perrexit: & Synodo congregata (quam octavam univerſalem Synodum illuc convenientes appellaverunt) exortum ſchiſma de Ignatii depoſitione, & Photii ordinatione ſedaverunt, Photium anathematizantes, & Ignatium reſtituentes. In qua ſic ſtatutum eſt d: Conſecrationes 5, & promotiones e Epiſcoporum concordans prioribus Conciliis, Clericorum electione, ac decreto Epiſcoporum 6 collegii fieri 7 ſancta hæc & univerſalis Synodus diffinit, & ſtatuit: atque jure promulgat, neminem Laicorum Principum, vel potentum ſemet inſerere electioni, vel promotioni Patriarchæ, vel Metropolitæ, aut cujuſlibet Epiſcopi: ne videlicet inordinata hinc, & incongrua fiat confuſio, vel contentio; præſertim cum in talibus nullam poteſtatem quemquam poteſtativorum, vel cæterorum Laicorum habere conveniat: ſed ſilere, & attendere ſibi, uſquequo regulariter a collegio Eccleſiæ ſuſcipiat finem electio futuri Pontificis. Si vero quiſquam Laicorum ad contractandum f 8, & cooperandum invitatur ab Eccleſia, licet hujuſmodi, cum reverentia, ſi forte voluerit, obtemperare ſe adſciſcentibus. Taliter enim dignum paſtorem ſibi regulariter ad ſuam Eccleſiam g ſalutem promovet a.

¶ Corr. Rom. a Promovet.] *Si hic addatur verſ.* Quiſquis: *ex capite antecedente, erit integer 22. canon. 8. Synodi. In vulgatis ſequebatur vox*, Clerus, *quæ in vetuſtioribus eſt gloſſa interlinearis.*

¶ Pith. 2. *Hadrianus*] V. Appendic. Aimoini ad annal. *lib.* 2. *p.* 662.

3. *Secundus*] V. C. *ſecundum.*
4. *Græcæ*] V. C. *Græca ſcilicet*, *& Lat.*
5. *Conſecrationes*] ex Octava Synodo *c.* 22. Hic porro litteris rubeis in vet. Cod. deſcripta legitur vox, *Conſecrationes*, quaſi Epigraphe.
6. *Epiſcoporum*] V. C. *& Epiſcop.*
7. *Collegii*] V. C. Collegia.
8. *Contractandum*] V. C. *connectendum*,

C. III. *Electioni Epiſcoporum Imperator intereſſe non debet.*

Item ex Hiſtoria tripertita, *lib.* 7. *c.* 8. h (*circ. an.* 555. *in Calabria.*)

h *Caput eſt collectoris arbitratu compoſitum.*

VAlentinianus 9 Imperator veniens ab Oriente ad Heſperias partes (ut refert hiſtoria Eccleſiaſtica) mortuo Auxentio, Arianæ perfidiæ magiſtro, qui Mediolanenſem Eccleſiam ut lupus dilaniaverat, cum vellet catholicum, Deo ordinante, ibi conſecrare Epiſcopum, evocans Epiſcopos, hæc eis locutus eſt: Noſtis aperte, eruditi quippe divinis eloquiis, qualem oporteat eſſe Pontificem, & quod non deceat eum verbo ſolo, ſed etiam converſatione gubernare ſubjectos, & totius ſemetipſum imitatorem virtutis oſtendere, teſtemque doctrinæ converſationem bonam habere. Talem itaque in Pontificali conſtituite ſede, cui & nos, qui guberna-

bernamus imperium, ſincere noſtra capita ſubmittamus, & ejus monita, dum tanquam homines deliquerimus, neceſſario velut curantis medicamenta ſuſcipiamus. Hæc eum dixiſſet Imperator, petiit Synodus, ut magis ipſe decerneret ſapiens, & pius exiſtens. Atille, ſuper nos eſt, inquit, talis electio. Vos enim gratia divina potiti, & illo ſplendore fulgentes, melius poteritis eligere. Tunc Sacerdotes egreſſi, de Epiſcopali ſede tractabant. *Et infra*. §. 1. Cum autem ordinatione divina Ambroſius nondum baptizatus, electus fuiſſet, exultans Imperator ait: Gratias ego tibi Domine Deus omnipotens, & Salvator noſter, quoniam huic viro ego quidem commiſeram corpora, tu autem animas, & meam ſententiam oſtendiſti tuæ juſtitiæ convenire. Cumque ſanctus Ambroſius contriſtaretur de hoc, quod acciderat (ut idem ipſe in ſuis epiſtolis *l* ſcribit) confortavit eum Imperator, & ait: Noli timere, quia Deus, qui te elegit, ſemper te adjuvabit, & ego adjutor, & defenſor tuus (ut meum ordinem decet) ſemper exiſtam. — *l In epiſt. ad Vercellenſes.*

¶ Corr. Rom. *a* Super nos] *Vera lectio eſt* ſupra nos, μεῖζον ἢ καθ' ἡμᾶς. *Sed ob gloſſam non eſt reſtituta*.

¶ Pith. 9. *Valentinianus*] Theodoret. *lib.* 4. *cap.* 5. 10. *Talem itaque*] *c.* 13. *Extr. de judic.*

C. IV. *Auctoritate Apoſtolica, non Regis favore Epiſcopus eſt eligendus.*

Item Nicolaus Papa I. *Lothario Regi*. (circ. an. 860. *Roma in Galliam*.)

n Ivo p. 5. *c.* 359. POrro *n* ſcias, quia relatum eſt nobis, quod quicunque ad Epiſcopatum in regno tuo provehendus eſt, non niſi faventem tibi ea permittas eligi. Idcirco Apoſtolica auctoritate, ſub divini judicii obteſtatione injungimus tibi, ut in Treverenſi urbe, & in Agrippina Colonia nullum eligi patiaris, antequam relatum ſuper hoc noſtro Apoſtolatui fiat.

¶ Pith. 11. *Faventem tibi*] V. C. *faventes te*.

C. V. *Non recipiatur a comprovincialibus, qui Regia ordinatione Epiſcopale culmen eſt adeptus.*

Item ex Concilio Pariſienſi I. *c.* 8. (an. 362. *in Gallia*.)

l Ivo p. 5. *c.* 123. *Pann. l.* 3. *c.* 9. *m al. Epiſcopus.* *n al. interdicta] orig.* SI *l* per ordinationem Regiam honoris iſtius culmen pervadere aliquis nimia temeritate præſumpſerit, a comprovincialibus loci ipſius Epiſcopus *m* recipi nullatenus mereatur, quem indebite ordinatum cognoſcunt. Si quis de comprovincialibus recipere eum contra interdicta *n* præſumpſerit, ſit a fratribus omnibus ſegregatus, & ab ipſorum omnium charitate remotus.

C. VI. *De eodem*.

Item ex Concilio Laodicenſi *c.* 13. (circ. an. 320. *in Phrygia Pacatiana*.)

o Burch. l. 1. *c.* 8. *Ivo p.* 6. *cap.* 28. *Anſel. l.* 6. *c.* 98. *al.* 43 *Deuſdedit p.* 1. *&* 4. NOn *o* eſt permittendum turbis, electionem eorum facere, qui ſunt ad Sacerdotium promovendi. 12

¶ Pith. 12. *Promovendi*] V. C. *provehendi*.

C. VII. *Irrita ſit electio Epiſcopi, vel Presbyteri, vel Diaconi a Principibus facta.*

Item ex ſeptima Synodo, quæ eſt ſecunda Nicæna 350. Epiſcoporum *c.* 3. (an. 787. *in Bithynia*.)

p Can. Apoſt. 31. *infra* 16. *q.* 7. *c. Si quis. Ivo p.* 5. *c.* 120. *Anſ. l.* 6. *c.* 8. *Burch. l.* 3. *c.* 119. *Deuſdedit ibid.* OMnis *p* electio Epiſcopi, vel Presbyteri, vel Diaconi a Principibus facta, irrita maneat, ſecundum regulam, quæ dicit; (Si quis Epiſcopus ſecularibus poteſtatibus uſus, Eccleſiam per ipſos obtinuerit, deponatur, & ſegregentur *β* ab Eccleſia omnes, qui illi communicant.)

¶ Corr. Rom. *a* Ex ſeptima) *Citabatur antea in ſecunda actione ſexta Synodi. Reſtitutus eſt locus ex Ivone.*

β Et ſegregentur] *In aliquot vetuſtis Gratiani exemplaribus eſt*, ſegregetur. *Sed pleriſque cum vulgata lectione convenit. In canone* 31. *Apoſtolorum Græce ſic legitur:* καθαιρείσθω, καὶ ἀφοριζέσθω, καὶ οἱ κοινωνοῦντες αὐτῷ πάντες. *Et infra* 16. *q.* 7. *c.* Si quis Epiſcopus. *ubi hic idem canon ex alia refertur verſione, legitur*: & ſegregetur, omneſque, qui illi communicant: *eodemque modo eſt apud Anſelmum. Verum ex verſione Anaſtaſii Bibliothecarii legitur, quemadmodum apud Gratianum, & convenit cum verſione priſca, ac Dionyſiana.*

C. VIII. *Non eligantur a populo, qui ſunt promovendi ad Clerum.*

Item ex Concilio *q* Martini Papæ *cap.* 1. (circ. an. 572. *in Hiſpania*.)

q Apud Martinum Bracarenſem c. 1.

r Sup. diſt. 24. *Epiſcopus, & d.* 61. *Epiſcopum. Burch. l.* 1. *c.* 10. *Ivo p.* 5. *c.* 64. *Anſ. lib.* 6. *c.* 8. *al.* 12. NOn *r* licet populo electionem facere eorum, qui ad Sacerdotium promoventur 13: ſed in judicio Epiſcoporum ſit, ut ipſi eum probent, ſi in ſermone, & fide, & ſpirituali vita edoctus ſit.

¶ Pith. 13. *Promoventur*] V. C. *provocantur: Sed in judicium ſit Epiſcoporum, ut ipſi eum, qui ordinandus eſt, probent. &c.*

Gratian. *His omnibus auctoritatibus Laici excluduntur ab electione Sacerdotum, atque injungitur eis neceſſitas obediendi, non libertas imperandi.*

a 92 §. 1. *Contra vero ſcribit* B. Gregorius *Joanni Epiſcopo primæ Juſtinianæ * Illyricæ lib.* 4. *epiſt.* 15. *ſeu c.* 59. (an. 594. *Roma in Macedoniam*.)

C. IX. *Voluntas Principis in ordinatione Pontificis deſideratur.*

QUia *s* igitur ſuſcepta Fratrum, & Coepiſcoporum noſtrorum relatio ad locum vos Sacerdotii, totius Concilii unito conſenſu, & ſereniſſimi Principis voluntate declarat acceſſiri, gratias omnipotenti Deo creatori noſtro magna cum exultatione retulimus, qui vitam, actuſque veſtros ita de præteritis fecit eſſe probabiles, ut omnium eos, quod eſt valde laudabile, faceret placere judicio. Quibus nos quoque in perſonam fraternitatis tuæ per omnia conſentimus: atque omnipotentem Dominum deprecamur, ut charitatem veſtram, ſicut ſua gratia elegit, ita in omnibus ſua protectione cuſtodiat. — *s Anſ. l.* 6. *c.* 93.

¶ Cuj. * *Primæ Juſtinianæ*) Civitas, in qua natus eſt Juſtinianus, appellata fuit Juſtinianea prima in Illyrico: & ei Sedem Archiepiſcopalem, quæ antea erat Theſſalonicæ, conceſſit. Vide hac de re propriam Novellam, quam nunquam hactenus editam typis, nuper ex manuſcriptis meis Novellis in lucem dedi.

C. X. *Clerus, & populus Pontificis electioni interſint.*

Idem Gregorius I. *Joanni Subdiacono lib.* 2. *Indict.* 11. *epiſt.* 30. *ſeu cap.* 69. (an. 593. *Roma in Inſubriam*.)

QUanto *t* Apoſtolica ſedes, Deo auctore, cunctis prælata conſtet Eccleſiis, tanto inter multiplices curas, & illa nos valde ſollicitat, ubi ad conſecrandum Antiſtitem noſtrum exſpectatur arbitrium. Defuncto igitur Laurentio Eccleſiæ Mediolanenſis Epiſcopo ſua nobis relatione Clerus innotuit, in electione ſe filii noſtri Conſtantii, Diaconi ſui unanimiter conſenſiſſe. Sed quoniam eadem non fuit ſubſcripta relatio, ne quid, quod ad cautelam pertinet, omittamus, hujus idcirco præcepti auctoritate ſuffultum Genuam te proficiſci neceſſe eſt. Et quia multi illic Mediolanenſium coacti barbarica feritate conſiſtunt, eorum te voluntates oportet Clericis convocatis in commune perſcrutari. Et ſi nulla eos diverſitas ab electionis unitate dividit, ſiquidem in prædicto filio noſtro Conſtantio omnium voluntatem, atque conſenſum perdurare cognoſcis, tunc eum a propriis Epiſcopis, ſicut antiquitatis mos exigit, cum noſtræ auctoritatis aſſenſu, ſolatiante, & auxiliante Domino, facias conſecrari: quatenus hujuſmodi ſervata conſuetudine & Apoſtolica ſedes proprium vigorem retineat, & a ſe conceſſa aliis ſua jura non minuat. — *t Anſ. l.* 6. *c.* 86. *Polyc. l.* 1. *tit.* 5.

C. XI. *In electione Epiſcopi populus debet adeſſe.*

Item Gelaſius Papa *Philippo, & Geruntio u Epiſcopis*. (circ. an. 493 *Roma*.) — *u al. Geronio.*

PLebs *x* Diocenſis data nobis petitione deflevit, diu ſe ſine rectoris proprii gubernatione diſpergi. Ac ſicut aſſeritur, is, qui a vobis jam probatus dicitur, a paucis, & tenuibus petitur electus, cum ad vos *y* pertineat univerſos eſſicaci admonitione compellere, ut omnes in unum, quem dignum Sacerdotio viderint, & ſine aliqua reprehenſione conſentiant. Et ideo, fratres chariſſimi, diverſos ex omnibus ſæpe dicti loci parochiæ Presbyteros, Diaconos, & univerſam turbam vos oportet ſæpius convocare, quatenus non prout cuilibet libuerit, ſed concordantibus animis talem, vobis admonentibus, ſibi quærant ſola divinitatis attentione perſonam, quam nulla contrarietas a conſtitutis poſſit revocare præſcriptis. — *x Anſ. l.* 5. *c.* 50. *y ck. om.*

C. XII. *De eodem*.

Item Stephanus *Epiſcopus ſervus ſervorum Dei Romano Archiepiſcopo Ravennati*. (circ. an. 886. *Roma in Æmiliam*.)

NOſſe *z* tuam fraternitatem volumus ad noſtras aures fore perventum, Imolenſem Epiſcopum ab hac luce migraſſe; in cujus ſucceſſoris electione, populi diviſionem provenuſſe audivimus. Quod quia ſæpe contingere ſolet (quærentibus ſingulis, quæ *a* ſua ſunt, non quæ Jeſu Chriſti) non adeo miramur. Veruntamen in hoc tuam plurimum oportet adhiberi ſollicitudinem, ut convocato Clero, & populo talis ibi eligatur per Dei miſericordiam, cui ſacri non obvient canones. Sacerdotum quippe *b* eſt electio, & fidelis populi conſenſus adhibendus eſt; quia docendus eſt populus, non ſequendus. — *z Anſel. lib.* 6. *cap.* 36. *a Philip.* 2. *b Supra* 92. *diſt. c. docendus.*

C. XIII.

C. XIII. *De eodem*.

Item Nicolaus I. Papa *Joanni Ravennati* 14 *Archiepiſcopo*.
(circ. an. 857. *Romæ in Æmiliam*.)

EPiſcopos per Æmiliam non conſecres, niſi poſt electionem Cleri, & populi.

§ Corr. Rom. *In vetuſto codice Mutinenſi, ſeu Concilii Romæ habiti referuntur capitula, quorum ſecundum eſt hoc: & de hac eadem re habentur multa in Pontificali manuſcripto, in geſtis Nicolai primi*.

§ Pith. 14. *Ravennati*] Pipinus Ravennam, & omnem Exarchatum S. Petro tradidit. Maſſonas in Hiſt. PP. p. 149. Rubeus in Hiſtoria Ravenn. p. 220. Centuriat. t. 8. p. 500. 501. Catalog. teſt. verit. p. 48. &c.

C. XIV. *De eodem*.

Item Pelagius Papa I. *Juliano* 15 *Epiſcopo Grumentino*.
(circ. an. 556. *Romæ in Lucaniam*.)

a Infra diſt. 76. c. ult. Polyc. l. 2. tit. 29. Anſel. l. 6. c. 60. Ivo part. 6. c. 122.

LIteras e charitatis tuæ ſuſcepimus, quibus ſignificas, Latinum Diaconum tuum ad Epiſcopatum Eccleſiæ Marcellianenſis a Clero, & omnibus, qui illic conveniunt, poſtulari. & *infra*. Sed neue & hoc dicimus, ut ſi eum omnes eligunt, & eis eum concedere, gratum nobis eſſe cognoſce, & ſi poteſt 16, ante diem ſanctum feſtinet occurrere, ut 17 vel Sabbatho ipſo noctis magnæ poſt Baptiſmum eum Dei gratia valeat ordinari.

§ Pith. 15. *Juliano*] V. C. *Tulliano*.
16. *Et ſi poteſt*] 2. V. C. *& ſi poſſit*.
17. *Ut*] Abeſt a V. C.

C. XV. *Ex Sacra a Principe quis ordinatur*.

Idem *Laurentio Epiſcopo Centumcellenſi*.
(circ. an. 558. *Romæ in Hetruriam*.)

d Anſ. l. 7. c. 94.

PRincipali d devotiſſimorum militum, qui illic in civitate Centumcellenſi conſiſtunt, relatione ad nos directa, Sacram inſinuant ſe clementiſſimi Principis impetraſſe, quæ eis Presbyterum, Diaconum, & Subdiaconum fieri debere præcepit. Ideo hortamur dilectionem tuam, ut perſonas ipſas videas, & diligenter inquiras, ne aliquid contra canones commiſiſſent: & ſi eos inculpabiles repereris, & eis ipſorum laudabile teſtimonium videris, veniente mediana ſeptimana e Paſchæ, (ſi Dominus voluerit, & ſi vixerimus) unumquemque per officia, quæ prædiximus, non differas promovere.

e al. hebdomada.

§ Corr. Rom. *a* Ex ſacra] *Emendata eſt hæc rubrica, ut indicet illum, de quo agitur, fuiſſe ad petitionem Imperatoris ordinatum: Sacra enim epiſtolam Imperatoris ſignificat*.

C. XVI. *Papa rogat Auguſtos, ut Reatinam Eccleſiam cuidam electo dignentur concedere*.

Item Leo IV. *Lothario, & Ludovico Auguſtis*.
(circ. an. 853. *Romæ*.)

REatina 18 Eccleſia, quæ per tot temporum ſpatia paſtoralibus cura deſtituta conſiſtit, dignum eſt, ut brachio amplitudinis veſtræ ſublevetur, ac gubernationis regimina protegatur. Unde ſalutationis alloquio præmiſſo, veſtram Manſuetudinem deprecamur, quatenus Colono 19 humili Diacono eandem Eccleſiam ad regendum concedere dignemini: ut veſtra licentia accepta, ibidem eum, Deo adjuvante, conſecrare valeamus Epiſcopum. Sin autem in prædicta Eccleſia nolueritis f, ut præficiatur Epiſcopus, Tuſculanam g Eccleſiam, quæ viduata exiſtit, illi veſtra Serenitas dignetur concedere, ut conſecratus a noſtro præſulatu, Deo omnipotenti, veſtroque imperio grates peragere valeat.

f al. volueritis. g al. Aſculanam.

§ Pith. 18. *Reatina*] Vide Lupum *epiſt*. 78.
19. *Colono*] V. C. *Colone*.

C. XVII. *Regis præcepto ab Apoſtolico Colonus Reatinæ Eccleſiæ ordinatur Epiſcopus*.

Idem *Ritæ* 20 *Comitiſſæ*. (c. an. 853. *Romæ*.)

NObis domini ea Imperator, & Imperatrix per ſuas epiſtolas direxerunt 21, ut Colonum in Reatina Eccleſia, quæ Paſtoris officio per longa jam tempora deſtituta videbatur, Epiſcopum facere deberemus, ſicut & fecimus.

§ Pith. 20. *Ritæ*] V. C. *Itæ*. Vide Metrop. Crantzii pag. 141.
21. *Direxerunt*] Direxerunt ut Colonum in Reatina Eccleſia, quæ &c.

C. XVIII. *Imperatoris epiſtola in electionis confirmatione deſideratur*.

Item Stephanus 22 *Guidoni Comiti*.
(circ. an. 885. *Romæ*.)

h S. Antoninus p. 2. tit. 16. c. 2. §. 2.

LEctis h ſagacitatis veſtræ apicibus, quod defuncto Eccleſiæ Reatinæ Antiſtite, Clerum, & plebem ejuſdem Eccleſiæ elegiſſe ſibi futurum Antiſtitem, nobiſque conſecrandum veſtro ſtudio directum eſſe, ne ipſa Eccleſia diu ſine propria conſiſtat Paſtore, fatebantur; nos de obitu prioris dolentes, nunc ipſum electum unanimitate i, & canonice ipſius Eccleſiæ electione, ut mandaſtis, tam citiſſime ordinare 23 omiſimus, eo quod Imperialem nobis, ut moris eſt, abſolutionis minime detulit epiſtolam. Pro qua ſcilicet re ambiguum eſt nobis 24: ideo voluntati veſtræ in hoc parere diſtulimus, ut Auguſtalis animus doriſſime hoc, quocunque modo, perciperet. Sed ſcientes, Eccleſiam Dei ſine propria Paſtore non debere conſiſtere, gloriæ veſtræ mandamus, quoniam aliter 25 nos agere non debemus, ut veſtra a ſolertia Imperiali (ut priſca conſuetudo dictat) percepta licentia, & nobis, quemadmodum vos ſcire credimus, Imperatoria directa apiſtola, tunc voluntati veſtræ de hoc parebimus, eundemque electum, Domino adjuvante, conſecrabimus: quod, chariſſime fili, moleſte nullo modo ſuſcipias.

i al. unanimi. k al. ut a veſtra.

§ Pith. 22. *Guidoni*] Vvidoni. Floard. p. 149.
23. *Ordinare*] *Conſecrare*. V. C.
24. *Eſt nobis*] V. C. *nobis extitit*.
25. *Nos*] V. C. *mos*.

C. XIX. *Clericorum, & civium voluntate Metropolitanus eſt ordinandus*.

Item Leo Papa I. *ad Anaſtaſium Theſſalonicenſem Epiſcopum epiſt.* 82. *al.* 84. *c.* 6. (circ. an. 445. *Romæ in Macedoniam*.)

l Anſelm. l. 6. c. 29. al. 15. Ivo p. 5. c. 348. Deuſdedit p. 1.

MEtropolitano l defuncto, cum in loco ejus alius fuerit ſubrogandus, Provinciales Epiſcopi ad civitatem Metropolim m convenire debebunt, ut omnium Clericorum, atque civium 26 voluntate diſcuſſa, ex Presbyteris ejuſdem Eccleſiæ, vel Diaconis 27 optimus ordinetur.

m al. Metropolitanam.

§ Pith. 26. *Atque civium*] 2. V. C. *atque omnium civium*.
27. *Vel Diaconis*.] Sic V. C.

C. XX. *Cum Clero, & populo Archipresbyteri fiat electio*.

Item Iſidorus *in libro Officiorum*.
(an. 633. *in Hiſpania*.)

SI in plebibus Archipresbyteri obierint, aut pro aliquo reatu exinde ejecti fuerint, Archidiaconus quanto ocyus proficiſcatur illuc, & cum Clericis, & populo n ipſius plebis electionem faciat, quatenus dignus Paſtor domui Dei conſtituatur, & dum ordinatur, ejus providentia ipſa plebs cuſtodiatur.

n al. Presbyteris.

C. XXI. *Electus in Romanum Pontificem non ordinatur, niſi ejus decretum Imperatori primum præſentetur*.

Item ex geſtis Romanorum Pontificum o.
(circ. an. 680. *Romæ*.)

o in Pontificale Vaticano, in decreto Agathonis, & Tom. 2. Conc. in decretis ejuſdem.

AGatho natione Siculus, cujus legatione fungens Joannes Epiſcopus Portuenſis, Dominica die octavarum Paſchæ, in Eccleſia Sanctæ Sophiæ publicas Miſſas coram Principe, & Patriarcha latine celebravit, hic ſuſcepit ab illo divalem p 28 ſecundum ſuam poſtulationem, per quam revelata eſt quantitas, quæ ſolita erat dari pro ordinatione Pontificis facienda q; ſic tamen, ut ſi contigerit poſt ejus 29 tranſitum electionem fieri, non debeat ordinari, qui electus fuerit, niſi prius decretum generale introducatur in Regiam r urbem, ſecundum antiquam conſuetudinem, ut cum eorum ſcientia, & juſſione debeat ordinatio provenire s. §. 2. Item t Vitalianus natione Signienſis direxit Reſponſales ſuos cum Synodica epiſtola juxta conſuetudinem in Regiam urbem ad piiſſimos Principes, ſignificans de ordinatione ſua.

p juſſionem, ut in marg. q al. faciendi. r al. regia urbe. s al. proſperari. t in Pontific. in geſtis Vitaliani Papæ.

§ Pith. 28. *Divalem*] V. C. addit, *juſſionem*, ut in marg.
29. *Ejus*] V. C. *eorum*.

C. XXII. *Imperator* 30 *jus habet eligendi Pontificem*.

Item ex Hiſtoria Eccleſiaſtica. (circ. an. 867. *Romæ*.)

u Pont. l. 8. c. 634.

HAdrianus u Papa Romam venire Carolum Regem ad defendendas res Eccleſiæ poſtulavit. Carolus vero Romam veniens, Papiam obſedit, ibique relicto exercitu in ſancta Reſurrectione ab Hadriano Papa Romæ honorifice ſuſceptus eſt. Poſt ſanctam vero Reſurrectionem reverſus Papiam cepit Deſiderium Regem: deinde Romam reverſus conſtituit ibi Synodum cum Hadriano Papa in Patriarchio Lateranenſi, in Eccleſia Sancti Salvatoris, quæ Synodus celebrata eſt a CLIII. Epiſcopis religioſis, & Abbatibus. Hadrianus autem Papa cum univerſa Synodo tradiderunt Carolo jus 31, & poteſtatem eligendi Pontificem, & ordinandi Apoſtolicam ſedem. Dignitatem quoque Patriciatus ei conceſſerunt. Inſuper Archiepiſcopos, & Epiſcopos per ſingulas provincias ab eo inveſtituram accipere diffinivit, & ut niſi a Rege laudetur, & inveſtiatur Epiſcopus, a nemine conſecretur: & quicunque contra hoc decretum ageret, anathematis vinculo eum innodavit, & niſi reſipiſceret, bona ejus publicari præcepit.

§ Pith. 30. *Imperator*] Anaſtaſ. Sigebert. an. 773. Appendix ad Catalog. teſt. verit. *p*. 54. Centuriat. tom. 8. *p*. 572. 573. Bernard. Guidon. *de Hadriano* I. &c.

31. *Jus*

Digitized by Google

31. *Jus*] Vide Theodor. de Nihem. *de vita Hadriani*.

C. XXIII. *Electio Romani Pontificis ad jus pertinet Imperatoris.*

Item Leo Papa. (an. 963. *Romæ*.)

u Pannor. l. 8. c. 136.

IN u Synodo u congregata Romæ in Eccleſia ſancti Salvatoris. Ad exemplum B. Hadriani Apoſtolicæ ſedis Antiſtitis, qui Domino Carolo victorioſiſſimo Regi Francorum, & Longobardorum 32, Patriciatus dignitatem, ac ordinationem Apoſtolicæ ſedis, & inveſtituram Epiſcoporum 33 conceſſit: ego quoque Leo Epiſcopus, ſervus ſervorum Dei, cum toto Clero, ac Romano populo 34 conſtituimus, & confirmamus, & corroboramus, & per 35 noſtram Apoſtolicam auctoritatem concedimus, atque largimur Domino Othoni primo, Regi Teutonicorum 36, ejuſque ſucceſſoribus hujus regni Italiæ, in perpetuum 37 facultatem eligendi ſucceſſorem, atque 38 ſummæ ſedis Apoſtolicæ Pontificem ordinandi, ac per hoc Archiepiſcopos, ſeu Epiſcopos 39, ut ipſi 40 ab eo inveſtituram accipiant, & conſecrationem, unde debent 41: exceptis his, quos Imperator Pontificibus, & Archiepiſcopis 42 conceſſit: & ut nemo deinceps cujuſque 43 dignitatis, vel religioſitatis eligendi 44 vel Patricium, vel Pontificem ſummæ ſedis Apoſtolicæ, aut quemcunque Epiſcopum ordinandi habeat facultatem, abſque conſenſu ipſius Imperatoris, (quod tamen fiat 45 abſque omni pecunia 46) & ut ipſe ſit Patricius, & Rex. Quod ſi a Clero 47 & populo quis eligatur Epiſcopus, niſi a ſupradicto Rege laudetur, & inveſtiatur, non conſecretur. Si quis contra 48 hanc regulam, & Apoſtolicam auctoritatem aliquid molietur, hunc excommunicationi 49 ſubjacere decernimus: & niſi reſipuerit, irrevocabili exilio puniri, vel ultimis ſuppliciis affici.

¶ Corr. Rom. u In Synodo] *Initium hujus capitis videtur eſſe iſtud*: Ad exemplum, &c. *verba autem, quæ antecedunt, ipſa quoque pertinere videntur ad titulum, ut integer titulus ita habeat*: Leo Papa in Synodo congregata Romæ in Eccleſia Sancti Salvatoris. *Eſt autem Leo octavus, de quo multa ſcribit Luitprandus in fine libri ſexti, & S. Antoninus part. 2. tit. 16. c. 16.*

¶ Petr. 32. *Longobardorum*] V. C. *Regni Italiæ*.

33. *Et inveſtituram Epiſcoporum*] *inveſtituras Epiſcopatuum, velut ipſi cum diſcretione, & reverentia libitum fuerit*. Nauclet. Gener. 24.

34. *Ac Romano populo*] V. C. *& univerſo populo Romano, omnibuſque ordinibus hujus almæ urbis, ſicut in ſuis ſcriptis apparet*. Alius Cod. *Epiſcopi ſimiliter in tota Clero*.

35. *Et per*] V. C. *& per manum Apoſtolicam concedimus*.

36. *Teutonicorum*] V. C. *Teutonico*.

37. *Perpetuum*] Addit V. C. *tam ſibi*.

38. *Atque*] V. C. *quam*.

39. *Seu Epiſcopos* [Deſunt in V. C.

40. *Ut ipſi*] V. C. *ut ipſi tantum*.

41. *Unde debent*] V. C. *ubique pertinuerit*.

42. *Pontificibus, & Archiepiſcopis*] *Pontifici, & Archipresbytero*.

43. *Cujuſque*] Addit V. C. *gradus, vel dignit*.

44. *Eligendi*] Addit V. C. *regem*.

45. *Abſque conſ. ipſ. Imp. quod tam. fiat*] V. C. *Sed ſoli Regi Romanorum imperii hanc reverentiam tribui facultatem, quam abſque pecunia*, &c.

46. *Pecunia*] Addit V. C. *diſponat, & ejuget, utpote Rex, & Patricius Romanorum*.

47. *Si a Clero*] V. C. *Si a cuncto Clero*.

48. *Contra hanc*] V. C. *contra hanc Apoſt. auctorit.; & traditionem aliquid*, &c.

49. *Excommunicationi*] Addit V. C. *univerſalis Eccleſiæ*. Vide ad hoc caput Luitprand. *lib. 6. cap. 11.* Platinam *in Benedicto II.* Krantzium *lib. 4. Saxon. cap. 20.* Et Blondum *lib. 3. Dec. 2.*

C. XXIV. *Præcepto Principum, Maximo remittitur, quod abſque auctoritate Apoſtolica ordinatur.*

Item Gregorius I. *lib. 4. reg. epiſt. 34. ſeu c. 78. ad Conſtantiam Auguſtam.* (an. 599. *Roma Conſtantinopolim.*)

y Polyc. lib. 1. tit. 5.

SAlonitanæ y civitatis Epiſcopus me, ac reſponſali meo neſciente, ordinatus eſt: & facta res eſt, quæ ſub nullis anterioribus Principibus evenit. Quod ego audiens, ad eundem prævaricatorem, qui inordinate ordinatus eſt, protinus miſi, ut nullo modo Miſſarum ſolennia celebrare ullo modo præſumeret, niſi prius a Sereniſſimis Dominis cognoſcerem, ſi hoc fieri ipſi juſſiſſent: quod et ſub excommunicationis interpoſitione mandavi. Qui z contempto me, atque deſpecto, in audaciam quorundam ſecularium hominum, quibus, denudata ſua Eccleſia, præmia multa præbere dicitur, nunc uſque Miſſas facere præſumit, atque ad me venire ſecundum juſſionem Dominorum noluit. Ego autem præceptioni pietatis eorum obediens, eidem Maximo, qui me neſciente ordinatus eſt, hoc, quod in ordinatione ſua me, vel reſponſalem meum prætermittere præſumpſit, ita ex corde laxavi, ac ſi me auctore fuiſſet ordinatus. Alia vero perverſa illius, ſcilicet mala corporalia, quæ cognovi, vel quia cum pecuniis eſt electus, vel quia excommunicatus Miſſas facere præſumpſit, propter Deum inrequiſita relinquere non poſſum. *& infra.*

z al. Et] orig.

Et ſi ad me diu venire diſtulerit, in eo exercere diſtrictionem canonicam nullo modo ceſſabo.

C. XXV. *In Electione Epiſcoporum, Principis deſideratur aſſenſus.*

Item ex Concilio Toletano XII. c. 6. (an. 681. *in Hiſpania*.)

a Dum orig. in quo hoc erat in pendet ab alio principio.

CUm a longe lateque diffuſo tractu terrarum, commeantium impeditur celeritas nuntiorum, quo aut non queat Regis auribus decedentis Præſulis tranſitus innoteſcere, aut de ſucceſſore morientis Epiſcopi liberè Principis electio præſtolari, naſcitur ſæpe, & noſtro ordini de relatione talium difficultas, & Regiæ poteſtati, dum conſultum noſtrum pro ſubrogandis Pontificibus ſuſtinet, innumera b neceſſitas. Unde placuit omnibus Pontificibus Hiſpaniæ, atque Galliciæ c, ut ſalvo privilegio uniuſcujuſque provinciæ, licitum maneat deinceps Toletano Pontifici, quoſcunque Regalis poteſtas elegerit, & jam dicti Toletani Epiſcopi judicium dignos eſſe probaverit, in quibuſlibet provinciis, & in præcedentium ſedibus præficere Præſules, & decedentibus Epiſcopis eligere ſucceſſores: ſic tamen, ut quiſquis ille fuerit ordinatus, poſt ordinationis ſuæ tempus intra trium menſium ſpatium proprii Metropolitani præſentiam viſurus accedat.

b al. injurioſa.
c al. Galliæ.

Gratian. *Electiones quoque ſummorum Pontificum, atque aliorum infra Præſulum quondam Imperatoribus repræſentabantur: ſicut de electione S. Ambroſii, & B. Gregorii legitur. Quibus exemplis, & præmiſſis auctoritatibus liquido colligitur, Laicos non eſſe excludendos ab electione, neque Principes rejiciendos ab ordinatione Eccleſiarum. Sed quod populus, aut Princeps jubetur electioni intereſſe, non præcipitur advocari ad electionem faciendam, ſed ad conſenſum electioni adhibendum. Sacerdotum enim* (*ut in fine ſuperioris capituli* d *Stephani Papæ legitur*) *eſt electio: & fidelis populi eſt humiliter conſentire. Deſiderium ergo plebis requiritur, ut Clericorum electioni concordet. Tunc enim in Eccleſia Dei rite proſicitur Antiſtes, cum populus pariter in eum acclamaverit, quem Clerus communi voto elegerit.*

d Supra cod. c. Noſſe.

C. XXVI. *Plebis non eſt eligere, ſed electioni conſentire.*

Unde Cœleſtinus Papa ait ad Epiſcopos 50 Galliæ, *epiſt. 2. c. 5.* (an. 428. *Roma in Galliam.*)

e ſupr. diſt. 61. c. nullus. Polyc. lib. 2. tit. 1. & cæteri, ut ſupr.

CLeri, e plebis, & ordinis conſenſus, & deſiderium requiratur.

¶ Petr. 50. *Epiſcopos*] Addit V. C. *per Viennenſem, & Narbonenſem conſtitutos*.

C. XXVII. *De eodem.*

Item Leo I. *ad Epiſcopos Viennenſis provinciæ, epiſt. 87. al. 89. ſed paulo aliter, & copioſius.* (an. 445. *Roma in Galliam.*)

VOta civium, teſtimonia populorum, honoratorum arbitrium, electio Clericorum in ordinationibus Sacerdotum expectentur. *& infra.* Per pacem, & quietem Sacerdotes, qui præfuturi ſunt, poſtulentur: teneatur ſubſcriptio Clericorum, honoratorum teſtimonium, ordinis conſenſus, & plebis.

§. 3. pars. Gratian. *Principibus vero, atque Imperatoribus electiones Romanorum Pontificum, atque aliorum Epiſcoporum referendas, uſus, & conſtitutio tradidit, pro ſchiſmaticorum, atque hæreticorum diſſenſionibus, quibus nonnunquam Eccleſia Dei concuſſa periclitabatur: contra quos legibus fideliſſimorum Imperatorum frequenter Eccleſia munita legitur. Repræſentabatur ergo electio Pontificum catholicorum Principibus, ut eorum auctoritate roborata, nullus hæreticorum vel ſchiſmaticorum auderet contraire, & ut ipſi Principes, tanquam devotiſſimi filii, in eum conſentirent, quem ſibi in patrem eligi viderent, ut ei in omnibus ſuffragatores exiſterent; ſicut Valentinianus beato Ambroſio f ſupra legitur dixiſſe:* Noli timere, quia & Deus, qui te elegit, ſemper te adjuvabit, & ego adjutor, & defenſor tuus, ut meum ordinem decet, ſemper exiſtam.

f Supra c. Valentinianus.

C. XXVIII. *Præſentibus Legatis Imperatoris ordinetur Pontifex Romanus.*

Unde Stephanus Papa *ſtatuit, dicens*: (an. 816. *Romæ.*)

g Pannor. l. 3. c. 1. §. Stephanus Papa.

QUia g ſancta 51 Romana Eccleſia, cui (auctore Deo) præſidemus, a pluribus patitur violentias, Pontifice obeunte, quæ ob hoc inferuntur, quia abſque Imperiali notitia Pontificis fit electio, & conſecratio, nec canonico ritu, & conſuetudine ab Imperatore directi interſunt nuntii, qui ſcandala fieri vetent: volumus, ut cum inſtituendus eſt Pontifex, convenientibus Epiſcopis, & univerſo Clero, eligatur præſente Senatu, & populo, qui ordinandus eſt, & ſic ab omnibus electus, præſentibus Legatis Imperialibus conſecretur, nulluſque ſine periculo ſui juramenta, vel promiſſiones aliquas nova adinventione audeat extorquere, niſi quæ 52 antiqua exigit conſuetudo, ne vel Eccleſia ſcandalizetur, & Imperialis honorificentia minuatur.

¶ Petr. 51. *Quia*] Centur. *to. 7. p. 231. 368. 369. to. 8. p. 495. 513.* Catalog. *teſt. verit. p. 183.*

52. *Niſi quæ*] Anaſtaſius *in Agathone*, & *Benedicto II.* Caſſiodor.

Digitized by Google

Caſſiodor. lib. 12. *Var. epiſt.* 15., & Maſſonus in eodem *Agapito* p. 121.

4 *paſſo* Gratian. *Verum, quia Imperatores quandoque modum ſuum ignorantes, non in numero conſentientium, ſed primi diſtributorum, imo exterminantium eſſe voluerunt; frequenter etiam in hæreticorum perfidiam prolapſi, catholicæ matris Eccleſiæ unitatem impugnare conati ſunt: ideo ſanctorum Patrum ſtatuta adverſus eos prodierunt, ne ſemet electioni non infererent, & quiſquis eorum ſuffragio Eccleſiam obtineret, anathematis vinculo innodaretur: ſicut Scriptura quoque divina* 4. Reg. 18. *dicit, quod Ezechias* b *diſſipavit excelſa, & contrivit ſtatuas, & ſuccidit lucos, & fregit ſerpentem æneum, quem fecit Moyſes: videlicet, quia illum ſerpentem Deus fieri juſſerat, ut ſerpentina morte populus careret, ideo ipſe populus colere & venerari eum cœperat: & idcirco deſtructus eſt, quem jubente Deo fecerat ille. Ac per hoc magna auctoritas iſta eſt habenda in Eccleſia, ut ſi nonnulli ex prædeceſſoribus, & majoribus noſtris fecerunt aliqua, quæ illo tempore potuerunt eſſe ſine culpa, & poſtea vertuntur in errorem, & ſuperſtitionem, ſine tarditate aliqua, & cum magna auctoritate a poſteris deſtruantur. Poſtremo præſentibus Legatis Imperatorum, & inconſultis, electiones Romanorum Pontificum leguntur celebratæ, & tandem iidem Imperatores religioſo mentis affectu præfatis privilegiis renunciaverunt, multa inſuper donaria Eccleſiæ conferentes.*

C. XXIX. *Inconſultis Legatis Imperatoris Hadrianus II. ad Pontificatum eligitur.*

Unde Gregorius u *ſcribit.* (forte ex Libro Pontificali circ. an. 880. *Romæ.*)

Ivo p. 5. c. 26. CUm i Hadrianus ſecundus ad Romanum Pontificatum ab Eccleſia Dei genitricis Domini noſtri, quæ dicitur ad Præſepe, exhibitus ad Lateranenſe Patriarchium, certatim a Clero, & proceribus, & plebe deportatus eſt. Quod audientes Miſſi Ludovici Imperatoris moleſte tulerunt, indignati ſcilicet, quod dum præſentes eſſent, non fuerunt invitati, nec optato a ſe futuri Præſulis electioni interfuiſſe meruerunt. Qui accepta ratione, quod non cauſa contemptus Auguſti, ſed futuri temporis proſpectu omiſſum hoc fuerit (ne videlicet 53 Legatos principum in electione Romanorum Præſulum exſpectandi mos per hujuſmodi fomitem inoleſceret) omnem indignationum medullitus ſedaverunt, & ad ſalutandum electum etiam ipſi humiliter acceſſerunt β.

¶ Correct. Rom. u Gregorius] *Hoc antea citabatur ex Gregorio quarto, cujus eſſe non poteſt, cum Hadrianus ſecundus, de quo hic mentio fit, poſterior ſit Gregorio quarto. In Pontificalibus vero manuſcriptis inter geſta Hadriani ſecundi, itemque in collectione manuſcripta decretorum Romanorum Pontificum in decretis ejuſdem Hadriani ſecundi habetur.*

β Acceſſerunt] *In iiſdem Pontificalibus hæc continenter ſequuntur:* Audiens hoc Ludovicus Imperator, Chriſtianiſſimus, mox Imperialem ſcribens epiſtolam, exactos Romanos, qui dignum tanto peregiſſent officio Præſulem, collaudavit: per quam, epiſtolam videlicet, innotuit, nulli quidpiam prorſus fore pro conſecratione Romani Pontificis quoquo modo pollicendum: cum ipſe hunc non ſuorum ſuggeſtione, ſed Romanorum potius unanimitate ardentiſſime cuperet provenire; maxime, cum reddi, quæ oblata fuerant, non auferri a Romana Eccleſia, vel depoſitae quicquam ſe diceret anhelare.

¶ Pith. 53. *Ne videlicet*] Uncis incluſa deſunt in V. C.

C. XXX. *Electio Romanorum Pontificum a Ludovico conceditur Romanis.*

Item pactum conſtitutionis Imperatoris primi Ludovici *cum Romanis Pontificibus.* (an. 817. al 819. vel 820. *in Gallia.*)

n S. Antoninus p. 2. tit. 16. c. 1. §. 2. Volater. l. 3. Anſel. l. 4. c. 35. Ivo p. 5. c. 31. EGo n Ludovicus 54 Imperator Romanus Auguſtus ſtatuo, & concedo per hoc pactum confirmationis noſtræ, tibi beato Petro Principi Apoſtolorum, & per te Vicario tuo domino 55 Paſchali ſummo Pontifici, & univerſali Papæ 56, & ſucceſſoribus ejus in perpetuum, ſicut a prædeceſſoribus noſtris 57 uſque nunc in veſtra poteſtate, & ditione tenuiſtis, & diſpoſuiſtis Romanam civitatem cum ducatu ſuo, & ſuburbanis, atque vicalis l omnibus, & territoriis ejus montanis, & maritimis litoribus, & portubus, ſeu cunctis civitatibus, caſtellis, oppidis, ac villis 58 in Tuſciæ partibus. *Item infra.* §. 1. Quando divina vocatione hujus ſacratiſſimæ ſedis Pontifex de hoc mundo migraverit, nullus ex regno noſtro, aut Francus, aut Longobardus 59, aut de qualibet gente homo ſub noſtra poteſtate conſtitutus, licentiam habeat contra Romanos aut publice, aut privatim veniendi, aut electionem faciendi, nullaſque in civitatibus, aut in territoriis ad Eccleſiæ beati Petri Apoſtoli poteſtatem pertinentibus, aliquod malum propter hoc facere præſumat, ſed liceat Romanis 60 cum omni veneratione, & ſine qualibet perturbatione honorificam ſuo Pontifici exhibere ſepulturam, & eum, quem divina inſpiratione, & beati Petri interceſſione, omnes Romani uno conſilio, atque concordia, ſine qualibet promiſſione, ad Pontificatus ordinem elegerint, ſine aliqua ambiguitate, vel contradictione more canonico conſecrare, & dum conſecratus fuerit, Legati ad nos, vel ad noſtros ſucceſſores Reges Francorum dirigantur 61, qui inter nos, & illum amicitiam, & charitatem, ac pacem ſocient.

l al. villulis,

¶ Pith. 54. Ego] Vide Anaſt. Biblioth. Aimoinum *lib.* 4. c. 15. Catalogum teſt. verit. p. 90. Volaterran. *lib.* 3. *Geogr.* & 22. *Anthropol.* Platinam *in Paſchali.* Et Sabellic. *Ennead.* 8. *lib.* 9.

55. *Domino*] V. C. *domno.*

56. *Et univerſali Papæ*] Deſunt in V. C.

57. *Noſtris*] V. C. *veſtris.*

58. *Villis*] V. C. *vicults.*

59. *Longobardus*] V. C. addit, *aut de qualibet gente.*

60. *Romanis*] V. C. R.

61. *Dirigantur*] V. C. apud Volaterran. *Conciliandæ charitatis, & amicitiæ cauſa mittantur.*

C. XXXI. *Electio, & conſecratio Romani Pontificis non niſi juſte, & canonice fiet.*

Item Leo IV. *Lothario, & Ludovico Auguſtis.* (circ. an. 850. *Romæ in Galliam.*)

PALEA.

m S. Antoninus ibid. Ivo part. 5. c. 24. INter m nos, & vos 62 pacti ſerie ſtatutum eſt, & confirmatum, quod electio & conſecratio futuri Romani Pontificis non niſi juſte, & canonice fieri debeat.

¶ Pith. 62. *Inter nos, & vos*] V. C. *Inter vos, & nos.* Vide Catalog. teſt. verit. p. 92. Centuriat. *tom.* 9. *p.* 555. & Hotoman. *de Feud.* p. 29.

C. XXXII. *Ab Imperatore, vel nunciis ejus electionis Romani Pontificis nullum obſtaculum generetur.*

Item Conſtitutio n primi Henrici, & primi Othonis *cum Romanis Pontificibus.* (an. 960. *Romæ.*)

PALEA.

n Anſ. l. 4. c. 37. & l. 6. c. 7. Ivo p. 5. c. 30. COnſtitutio n 63 primi Henrici, & primi Othonis cum Romanis Pontificibus. Ut nullus Miſſorum noſtrorum cujuſcunque impeditionis argumentum in electione Romani Pontificis componere audeat, omnino prohibemus. *Item* §. 1. o In electione Romanorum Pontificum, neque liber, neque ſervus ad hoc venire præſumat, ut illis Romanis 64, quos ad hanc electionem, per conſtitutionem ſanctorum Patrum, antiqua admiſit conſuetudo, faciat aliquod impedimentum. Quod ſi quis contra hanc noſtram conſtitutionem facere p 65 præſumpſerit, exilio tradatur.

o In legib. Longob. lib. 3. tit. de Pontific. lib. 3.

p Abeſt a Gratian. & Ivon.

¶ Corr. Rom. a Conſtitutio] *Ex antiquo exemplari Gratiani reſtitutus eſt hic titulus: in quo exemplari poſt titulum iſtum, interpoſita rubrica, incipit caput:* Ut nullus &c. *ut etiam apud Ivonem. Verum, quia receptum eſt, ut initium hujus capitis ſit a dictione,* Conſtitutio, *relicta ſunt hæc verba etiam in principio ipſius. Extat vero hoc capitulum in vetuſtis quoque exemplaribus, in quibus Paleæ eſſe non ſolent.*

¶ Pith. 63. *Conſtitutio*] Uſque ad *Pontificibus*, deſunt in V. C.

64. *Romanis*] V. C. R.

65. *Facere.*] Abeſt a V. C.

C. XXXIII. *Juramentum Othonis, quod fecit Domino Papæ Joanni.*

Item Conſtitutio Othonis. (an. 960. *in Germania.*)

q S. Antoninus p. 2. tit. 16. c. 1. §. 16. in medio. Anſel. l. 2. c. 90. & lib. 4. c. 36. TIbi q 66 Domino Joanni Papæ ego Rex Otho promittere, & jurare facio per Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum, & per lignum hoc vivificæ crucis, & per has reliquias Sanctorum, quod ſi (permittente Domino) Romam venero, Sanctam Romanam Eccleſiam, & te rectorem ipſius exaltabo ſecundum poſſe meum, & nunquam vitam, aut membra, & ipſum honorem, quem habes, mea voluntate, aut meo conſilio, aut meo conſenſu, aut mea exhortatione perdes: & in Romana urbe nullum placitum, aut ordinationem faciam de omnibus, quæ ad Te, aut ad Romanos pertinent, ſine tuo conſilio, & quicquid de terra ſancti Petri ad noſtram poteſtatem pervenerit, tibi reddam. & cuicunque Italicum regnum commiſero, jurare faciam illum, ut adjutor tuus ſit ad defendendam terram ſancti Petri ſecundum ſuum poſſe. Sic me Deus a adjuvet, & hæc ſancta Dei Evangelia.

¶ Corr. Rom. a Sic me Deus] *Addita hæc ſunt ex Cenſio Camerario, in cujus libro habentur multæ formæ juramentorum, & extat manuſcriptus Romæ.*

¶ Pith. 66. Tibi] Vide Hotoman. *de Feud.* p. 25.

C. XXXIV. *Liberum ſit Clero, & populo de propria diœceſi Epiſcopum eligere.*

Item ex primo libro Capitulorum r *Caroli* 67, *& Ludovici Imperatorum. lib.* 1. *c.* 84. (circ. an. 803. *in Gallia.*)

r al. capitulariorum.

s Anſ. l. 6. c. 6. SAcrorum s 68 canonum non ignari, ut in Dei nomine ſancta Eccleſia ſuo liberius potiretur honore, aſſenſum ordini Eccleſiaſtico præbuimus, ut ſcilicet Epiſcopi per electionem Cleri, & populi ſecundum ſtatuta canonum de propria diœceſi, remota 69 perſonarum, & munerum acceptione, ob vitæ meritum, & ſapientiæ donum eligantur, ut exemplo, & verbis ſibi ſubjectis uſquequaque prodeſſe valeant.

¶ Pith.

¶ Pith. 67. *Caroli*] Deſunt in V. C.
68. *Sacrorum*] Capitular. *lib.* 1. *c.* 84. Ivo *ep.* 47. *p.* 30.
69. *Remota*] *c.* 24. *ext. de Elect. & c.* 7. *de dolo, & contum.*

Gratian. *Ex institutionibus hic, & post Lodovicum Imperatorem deprehenditur, Imperatores illos renunciasse privilegiis, quæ de electione summi Pontificis Hadrianus Papa Carolo Imperatori, & ad imitationem ejus Leo Papa Othoni 70 primo Regi Teutonicorum fecerat. Cum ergo præmissis auctoritatibus monitis liqueat electionem Clericorum tantummodo esse, quæritur, quorum sit ipsa electio, an Clericorum majoris Ecclesiæ tantum, an etiam aliorum religiosorum, qui in eadem civitate fuerint? Sed (sicut in breviatione canonum Fulgentii, Carthaginensis Ecclesiæ Diaconi, invenitur) in septimo capitulo* t 71 *Nicæni Concilii, & in Gangrensi statutum est, ut ad eligendum Episcopum sufficiat Ecclesiæ matricis arbitrium. Nunc autem sicut electio summi Pontificis, non a Cardinalibus tantum, verum etiam ab aliis religiosis Clericis auctoritate Nicolai* u *Papæ est facienda; ita & Episcoporum electio non a Canonicis tantum, sed etiam ab aliis religiosissimis Clericis, sicut in generali Synodo Innocentii* x *Papæ Romæ habita constitutum est. Ait enim.*

t al. *ſeptimo Niceno Concilio.*
u *Nic. II. al. I. in Concil. Rom. can.* 1.
x *Innoc. II. c.* 28.

¶ Pith. 70. *Othoni*] Krantz *lib.* 4. *Saxon. c.* 10. *Centur.* 10. *c.* 10. *pag.* 720.
71. *Septimo capitulo Nicæni Concilii*] *Septimunicensi Concilio. Fulgent.*

C. XXXV. *Absque religiosorum virorum consilio Canonici majoris Ecclesiæ Episcopum non eligant.*

Innocentius II. (an. 1139. Romæ.)

OBeuntibus ſane Epiſcopis, quoniam ultra tres menſes vacare Eccleſiam Sanctorum Patrum prohibent ſanctiones, ſub anathematis vinculo interdicimus, ne Canonici de ſede Epiſcopali ab electione Epiſcoporum excludant religioſiſſimos viros, ſed eorum conſilio honeſta, & idonea perſona in Epiſcopum eligatur. Quod ſi excluſis eiſdem religioſis electio fuerit celebrata, quod abſque aſſenſu eorum, & conniventia factum fuerit, irritum habeatur, & vacuum.

Gratian. *Nunc ergo quæritur, si vota eligentium in duas se diviserint partes, quis eorum alteri sit præferendus? De his ita scribit* Leo I. *Episcopus ad Anastasium Thessalonicensem Episcopum epist.* 82. *al.* 84. *cap.* 5. *sed paulo aliter.* (*an.* 445. *Romæ in Macedoniam.*)

C. XXXVI. *Cum vota eligentium in duas se diviserint partes, quis sit præferendus alteri.*

y *Polyc. lib.* 2. *tit.* 1. *Anſ. l.* 6. *cap.* 19. *Ivo p.* 5. *c.* 347. *Pann. l.* 3. *c.* 4.
z *al. plebs invita.*

SI y 72 forte (quod α nec reprehenſibile, nec irreligioſum judicamus) vota eligentium in duas ſe diviſerint partes, Metropolitani judicio is alteri præferatur, qui majoribus & ſtudiis juvatur, & meritis: tantum ut nullus invitis, & non petentibus ordinetur, ne civitas z Epiſcopum non optatum aut contemnat, aut oderit.

¶ Corr. Rom. α Quod nec reprehenſibile, nec irreligioſum judicamus] *Hæc verba, quæ a cæteris collectoribus non referuntur, non sunt inventa apud Leonem, sed apud Gregorium, ex quo referuntur infra* 8. *q.* 1. *c.* 6. nec novum.

¶ Pith. 72. *Si forte*] 2. Codd. vet. *si in aliam forte personam partium se vota diviserunt*, Metropolitani &c.

EPISCOPUS A TRIBUS EPISCOPIS CONSENTIENTE METROPOLITANO ORDINATUR.

DISTINCTIO LXIV.

c ps HInc conſiderandum est, a quibus, vel quo tempore sacri ordines sint tribuendi, vel quibus in locis Patriarchæ, Primates, Archiepiscopi, Episcopi, Chorepiscopi, & reliqui Sacerdotes sint ordinandi. A quibus ordinentur Episcopi, in Niceno primo Concilio definitum est, in quo sic legitur c. 4.

C. I. *Ab omnibus comprovincialibus Episcopi ordinentur.*

In Concilio Niceno c. 4. (an. 325. in Bithynia.)

a *in Conc. Nic.* 2. *c.* 3. *Anſ. l.* 4. *c.* 4. *&* 54. *Ivo p.* 5. *c.* 117. *Burch. l.* 1. *c.* 27. *concordat.*

EPiſcopi a 1 ab omnibus, qui ſunt in provincia ſua, debent 2 ordinari. Si vero hoc difficile fuerit, vel aliqua urgente neceſſitate, vel itineris longitudine, certe tres Epiſcopi debent in unum congregari, ita ut etiam cæterorum, qui abſentes ſunt, conſenſum in litteris teneant, & ita faciant ordinationem. Poteſtas ſane, vel confirmatio pertinebit per ſingulas provincias ad Metropolitanum Epiſcopum.

¶ Pith. 1. *Episcopi*] V. C. *Episcopum oportet ab*.
2. Sua, *debent*] V. C. *ejus ordin*.

C. II. *De eodem.*

Item Anacletus *ad Episcopos Italiæ epist.* 2. (circ. an. 103. *Roma in Italiam.*)

b *Diſt.* 75. *c. ordinationes. Anſ. l.* 6. *c.* 53. *Burch. lib.* 1. *c.* 25. *Ivo p.* 5. *c.* 49. *Pann. l.* 3. *c.* 12. *&* 17. *Polyc. l.* 2. *tit.* 6.

ORdinationes b Epiſcoporum auctoritate Apoſtolica ab omnibus, qui in eadem fuerint provincia, Epiſcopis ſunt celebrandæ. *& infra* §. 1. Quod ſi ſimul omnes convenire minime potuerint, aſſenſum tamen ſuis apicibus α præbeant, ut ab ipſa ordinatione animo non deſint.

¶ Corr. Rom. α Apicibus] *In epistola est*, precibus. *Apud Ivonem, & Burchardum*, precibus, & ſcriptis.

C. III. PALEA.

Ex Concilio Arauſicano I. c. 21. (an. 441. in Gallia.)

c *Burc. l.* 1. *c.* 30. *Ivo p.* 5. *c.* 141. *Pann. l.* 3. *c.* 10.
d *al. veſtris.*
e *al. conſecrare.*

DE α abjectione c 3 ejus, quem duo præſumpſerint ordinare Epiſcopi in noſtris d provinciis, placuit de præſumptoribus, ut ſicubi contigerit duos Epiſcopos tertium ordinare e, & ipſe β, & auctores damnabuntur; quo cautius ea, quæ ſunt antiquitus inſtituta, ſerventur.

¶ Corr. Rom. α] *In Concilio ipso hoc est initium hujus capitis:* Duo ſi præſumpſerint ordinare Epiſcopum &c. *ac deinde tota res plenius exponitur. Apud cæteros vero collectores eodem fere modo habetur, hoc & in multis vetustis Gratiani codicibus abest.*

β Et ipſe) *Sic emendatum est in originalis, & cæteris collectoribus: antea legebatur*, & Epiſcopi, & auctores.

¶ Pith. 3. *De abjectione, &c.*] In vet. Cod. deſcribuntur ut argumentum capitis, ut initium ſit, *In noſtris*, &c.

C. IV. *Cæteris assentientibus cum tribus provincialibus ordinetur Episcopus.*

Item Anicetus *in epistola ad Episcopos Galliæ.* (forte an. 171. *Roma in Galliam.*)

f *Polyc. l.* 2. *t.* 8. *Burch. l.* 1. *c.* 28. *Pann. l.* 3. *c.* 10. *Ivo p.* 5. *c.* 139.

COmprovinciales f Epiſcopi, ſi neceſſe fuerit, cæteris conſentientibus, a tribus, juſſu Archiepiſcopi, conſecrari poſſunt Epiſcopi.

C. V. *Non ordinetur Episcopus extra conscientiam Metropolitani.*

Item Innocentius Papa I. *ad Victricium Episcopum Rothomagen. Epist.* 2. *c.* 1. (an. 404. *Roma in Galliam.*)

g *Polyc. lib. Ivo p.* 5. *c.* 123. *Anſ. l.* 6. *c.* 34.

EXtra g 4 conſcientiam Metropolitani Epiſcopi nullus 5 audeat ordinare Epiſcopum 6. Integrum enim eſt judicium, quod plurimorum ſententiis confirmatur. Nec unus Epiſcopus 7 ordinare præſumat Epiſcopum, ne furtivum præſtitum beneficium videatur. Hoc enim 8 & Synodus Nicæna conſtituit, atque definivit.

¶ Pith. 4. *Extra*] In V. C. caput ſic incipit: *Hæc sunt, quæ deinceps intuitu divini judicii omnem Catholicum Episcopum expedit custodire.* Extra &c.
5. *Nullus*] V. C. *nullum*.
6. *Episcopum*] Abeſt a V. C.
7. *Episcopus*] Abeſt a V. C.
8. *Hoc enim*] V. 4. Cod. hoc enim & a Synodo Nicæna conſtitutum, atque definitum eſt.

C. VI. *Episcopi a suo Metropolitano, & ipse ab eisdem consecretur.*

Item Gelaſius *universis per Dardaniam constitutis.* (circ. an. 495. *Roma in Dardaniam.*)

h *Anſ. l.* 6. *c.* 41. *al.* 30. *ex Gelaſio ad Natalem Epiſcopum prope idem.*
i *decedentes vera lectio.*

a ps QUia h per ambitionem illicitam non pudet quoſdam Eccleſiarum jura turbare, ac privilegia, quæ Metropolitanis, vel provincialibus Epiſcopis decrevit antiquitas, temeraria præſumptione pervadere, propter quod etiam communione Apoſtolicæ deſiderant diſſidium tenere, quo ſcilicet ab ejus auctoritate divisi, vel impune propriam uſurpationem exerceant, non reſpicientes, quia æterni judicii rationem tam de catholicæ ſinceritatis injuria, quam de traditionum præjudiciis patrum, non ſine perpetua ſint damnationis intarita redditi, ſi in hac obſtinatione permanſerint; charitatem veſtram duximus inſtruendam, ut vos omnes in commune fratres, ſive per Dardaniam, ſive per quamquamque contiguam provinciam conſtituti, qui vos ſub Metropolitanis veſtris eſſe meminiſtis, & ab eiſdem ſubſtitui decernentes i, ſicut vetus conſuetudo depoſcit, unanimiter ſtatuatis Antiſtites: & viciſſim, ſi Metropolitanus humanæ conditionis ſorte deceſſerit, a comprovincialibus Epiſcopis, ſicut forma tranſmiſit, ſacrari modis omnibus cenſeatis: nec quemquam ſibi, quod vobis antiqua diſpoſitione conceſſum eſt, patiamini vendicare, quatenus & inter ipſas adverſantium voluntatum procellas, veterum regulas nullatenus cuſtodire ceſſetis, ſicut perſecutionum tempore diverſarum Patres noſtros conſtanter feciſſe non dubium eſt.

C. VII. *De eodem.*

Item ex Concilio Martini Papæ. (circ. an. 572. *in Hispania.*)

k *In cap. Martini Bracar. c.* 4. *in Conc. Nicæn. cap.* 4.
l *al. eligantur.*

s ps EPiſcopum k oportet maxime quidem ab omni Concilio conſtitui. Sed ſi hoc aut pro neceſſitate, aut pro longinquitate itineris difficile fuerit, ex omnibus tres eligantur l, & omnium præſentium, vel abſentium ſubſcriptiones renuntientur, & ſic poſtea ordinatio fiat. §. 1. Hujus autem rei poteſtas in omni provincia ad Metropolitanum pertineat Epiſcopum.

C. VIII.

Digitized by Google

C. VIII. *Non erit Epiſcopus, qui præter Metropolitani ſententiam fuerit ordinatus.*

Item ex Concilio Nicæno I. *cap. 6.*
(an. 325. *in Bithynia.*)

m *Anſ. l. 6. c. 42. Deuſdedit p. c.* ILlud in generaliter eſt clarum, quod ſi quis præter ſententiam Metropolitani fuerit factus Epiſcopus, hunc magna Synodus diffinivit Epiſcopum eſſe non oportere.

CONSENSUS EPISCOPORUM MAJOR IN EPISCOPI ORDINATIONE SERVETUR CONSENTIENTE PRIMATE.

DISTINCTIO LXV.

a 3. 1. COmprovincialium Epiſcoporum univerſaliter deſideratur conſenſus in ordinatione Epiſcopi. Quod ſi aliqui animoſitate ducti contradicere voluerint, obtineat ſententia plurimorum.

C. I. *Si cæteris conſentientibus ordinationi Epiſcoporum, duo, vel tres contradicant, obtineat ſententia plurimorum.*

Unde in Nicæno Concilio c. 6.
(an. 325. *in Bithynia.*)

SAne ſi communi omnium conſenſu α rationabiliter probata, ſecundum Eccleſiaſticam regulam, duo, vel tres animoſitate ducti per contentionem contradicant, obtineat plurimorum ſententia Sacerdotum.

¶ Corr. Rom. α Conſenſu) *Græce legitur:* ψήφου εὐλόγου οὔσης, καὶ κατὰ κανόνα ἐκκλησιαστικόν: *quod Dionyſius vertit*, decreto rationabili, & ſecundum Eccleſiaſticam regulam comprobato.

C. II. *De eodem.*

a *Inſ. Martini Bracar. cap. 3. ex Concil. Antioch. c. 19.*
Item ex Concilio Martini Papæ a.
(circ. an. 572. *in Hiſpania.*)

b *al. conſcientia.* NOn debet ordinari Epiſcopus abſque conſilio, & præſentia b Metropolitani Epiſcopi. Adeſſe autem oportet omnes, qui ſunt in provincia Sacerdotes, quos per ſuam debet epiſtolam Metropolitanus convocare. Et quidem ſi omnes occurrerint c, bene; ſi autem hoc difficile fuerit, plures 1 oportet occurrere. Qui autem non convenerint, 2 præſentiam ſui per epiſtolas 3 faciant, & ſic omnium facto conſenſu ordinationem Epiſcopi fieri oportet. Si autem aliter, præter quod terminatum eſt a nobis, fuerit factum, talem ordinationem nihil valere 4 decernimus.

c *al. concurrerint.*

a 3. §. 1. Si autem ſecundum canones ordinatio Epiſcopi fuerit facta, & aliquis eam meliùs in aliquo contradixerit 5, plurimorum conſenſus obtineat.

¶ Pith. 1. *Plures*] V. C. *plurimos.*
2. *Convenerint*] V. C. *venerint.*
3. *Per epiſt.*] V. C. *per ejus Epiſt.*
4. *Valere*] V. C. *prævalere.*
5. *Contradixerit*] V. C. condixerit.

C. III. *De eodem.*

d *Cap. 18.* *Item ex* Concilio Antiocheno I. c. 19. *d*
(ann. 341. *in Syria.*)

EPiſcopus non eſt ordinandus ſine conſilio, & præſentia Metropolitani Epiſcopi, cui melius erit, ſi ex omni provincia congregentur Epiſcopi. Quod ſi fieri non poteſt, hi, qui adeſſe non poſſunt, propriis literis conſenſum ſuum de ipſo deſignent, & tunc demum poſt plurimorum, ſive per præſentiam, ſive per literas conſenſum 6, ſententia conſona ordinetur. Quod ſi aliter, quam ſtatutum eſt, fiat, nihil valere hujuſmodi ordinationem. §. 1. Si vero etiam ſecundum definitas regulas ordinatio celebretur, contradicant autem aliqui propter propriam, & domeſticas ſimultates, ipſis contemptis, ſententia denique obtineat plurimorum.

¶ Corr. Rom. *Verbis Græcis multo melius reſpondet altera verſio, quæ Dionyſii eſt, ideoque illa conſulenda.*

¶ Pith. 6. *Conſenſum, ſententia conſona*] V. C. ſententiam conſonam.

Gratian. *Si autem provinciam Primatem habere conſtiterit, nec etiam a Metropolitano abſque ejus conſcientia Epiſcopum conſecrari licebit.*

C. IV. *Abſque Primatis conſenſu Metropolitanus Epiſcopum non ordinet.*

Unde Leo Papa I. *Anaſtaſio Epiſcopo epiſt. 82. al. 84. c. 6.*
(an. 445. *Roma in Macedoniam.*)

a *Deuſdedit p. 1. Ivo p. 5. c. 348.* DE e perſona autem conſecrandi Epiſcopi, & de Cleri, plebiſque conſenſu Metropolitanus Epiſcopus ad fraternitatem tuam referat, quodque in provincia bene placuit, ſcire te faciat, ut ordinationem rite celebrandam tua quoque confirmet 7 auctoritas. Quæ rectis diſpoſitionibus nihil moræ, aut difficultatis debet 8 afferre, ne gregibus Domini diu deſit cura paſtorum.

¶ Pith. 7. *Confirmet.*] 2. V. C. *firmet.*
8. *Debet*] 2. V. C. debebit.

C. V. *De eodem.*

Item ex Concilio Carthaginenſi II. *c. 12.*
(an. 390. *in Africa.*)

PLacet omnibus, ut inconſulto Primate cujuslibet provinciæ 9, tam facile nemo præſumat, licet cum multis Epiſcopis, in quocunque loco ſine ejus (ut dictum eſt) præcepto Epiſcopum ordinare. §. 1. Si autem neceſſitas fuerit, tres Epiſcopi, in quocunque loco ſint, cum Primatis præcepto ordinare debeant Epiſcopum.

¶ Pith. 9. *Tam facile non præſumant multi congregati Epiſcopi Epiſcopum ordinare; nam ſi neceſſitas*, &c. Grat. cap. 13.

C. VI. *Unicuique Eccleſiæ proprius honor ſervetur.*

Item ex Concilio Nicæno, *c. 6.* (an. 325. *in Bithynia.*)

f *Anſ. l. 4. c. 46. Polyc. l. 2. tit. 21.* MOs f antiquus perduret g in Ægypto, vel Lybia, & Pentapoli, ut Alexandrinus Epiſcopus horum omnium habeat poteſtatem; quandoquidem & Epiſcopo Romano parilis α mos eſt. §. 1. Similiter autem & Apud Antiochiam, cæteraſque provincias, honor ſuus unicuique ſervetur Eccleſiæ.

g *perduret*) κρατείτω.

¶ Corr. Rom. α Parilis) *Græce legitur*, ἐπειδὴ καὶ τῷ ἐν τῇ Ῥώμῃ ἐπισκόπῳ τοῦτο συνηθές ἐστιν, *id eſt*, quoniam & Romano Pontifici hoc uſitatum eſt. *Quibus verbis nulla paritas Romanæ, & Alexandrinæ Patriarchatus inducitur, ut quidam male interpretati ſunt. De qua re optime Nicolaus primus in epiſtola ad Michaelem Imperatorem, quæ incipit*, Propoſueramus, *ſic ſcripſit:* Nicæna Synodus noverat Romanam Eccleſiæ omnia Domini ſermone conceſſa. Si omnia, ergo deſuit nihil, quod non illi conceſſerit. Denique, ſi inſtituta Nicænæ Synodi diligenter inſpiciantur, invenietur profecto, quia Romanæ Eccleſiæ nullum eadem Synodus contulit incrementum, ſed potius ex ejus forma, quod Alexandrinæ Eccleſiæ tribueret, particulariter ſumpſit exemplum. *Hactenus Nicolaus. Statutum igitur fuit, ita in Alexandrina Eccleſia obſervandum, quia ſic fieret in Romana.*

C. VII. *De eodem.*

Item ex eodem, cap. 7. (an. 325. *in Bithynia.*)

QUoniam mos antiquus obtinuit, & vetuſta traditio, ut Æliæ, id eſt, Hieroſolymorum h Epiſcopo honor deferatur, habeat conſequenter honorem, manente tamen Metropolitanæ civitati propria dignitate. h *al. Hieroſolymæ.*

Gratian. *Qui vero a comprovincialibus ſuis cum Metropolitani licentia fuerit ordinatus, infra conſtituta tempora ipſius ſe repræſentet aſpectibus.*

C. VIII. *Metropolitano ſe repræſentet nuper factus Epiſcopus.*

Unde in Tarraconenſi Concilio, *c. 5. legitur.*
(an. 516. *in Hiſpania.*)

SI quis in Metropolitana civitate non fuerit Epiſcopus ordinatus, poſtquam ſuſcepta benedictione per Metropolitani literas honorem fuerit Epiſcopi adeptus: id optimum eſſe decrevimus, ut poſtmodum ſtatuto tempore, id eſt, infra duobus menſibus, ſe Metropolitani ſui repræſentet aſpectibus, ut ab illius monitis Eccleſiaſticis inſtructus plenius, quid obſervare debeat, recognoſcat. Quod ſi forte hoc implere neglexerit, in Synodo increpatione fratribus corrigatur. Et ſi forte infirmitate aliqua, ne hoc impleat, fuerit præpeditus, hoc ſuis literis Metropolitano indicare procuret.

3 pars. Gratian. *His auctoritatibus datur intelligi, quod Epiſcopi a comprovincialibus ſuis debeant ordinari. Sed quæritur, ſi in provincia plurimi Epiſcopi fuerint* i, *& contigerit* i *al. non fuerint.* *forte unum remanere Epiſcopum, quid fieri debeat? Ille, quia ſolus eſt, ordinari non poteſt Epiſcopum: comprovinciales enim non habet, cum quibus Epiſcopum conſecrare valeat. Cum ergo talis neceſſitas fuerit, quid faciendum ſit*, in Sardicenſi Concilio *definitur, in quo, cap. 5. ſic ſtatutum legitur.* (an. 347. *in Thracia.*)

C. IX. *Si forte unus tantum in provincia remanſerit Epiſcopus, ad conſecrationem Epiſcopi de vicina provincia convocentur.*

x *Burch. lib. 1. c. 26. Ivo part. 5. c. 137.* SI x forte in provincia unum tantum contigerit remanere Epiſcopum, ſuperſtes Epiſcopus convocet Epiſcopos vicinæ provinciæ, & cum eis ordinet comprovinciales ſibi Epiſcopos. Quod ſi facere neglexerit, populi conveniant Epiſcopos provinciæ vicinæ, & illi prius commoneant Epiſcopum, qui in eadem provincia commoratur, & oſtendant, quod populi petant ſibi Epiſcopum rectorem, & doceant juſtum eſſe, ut veniat & ipſe, & cum eis ordinet Epiſcopum. Quod ſi literis conventus tacuerit, & diſſimulaverit, nihilque reſcripſerit, tunc ſatisfaciendum eſt populis, ut conveniant ex vicina provincia Epiſcopi, & ordinent Epiſcopum.

¶ Corr. Rom. *Capitulum hoc, quomodo refertur a Gratiano, præcipue in priore parte, neque cum Latino, quod generaliter eſt in tomis Conciliorum, multoque minus cum Græco omnino convenit: quin etiam apud Burchardum, & Ivonem varie legitur. Hujus*

vero Concilii canones a Latinis latine, & a Græcis græce principio ſcriptos fuiſſe, Nicolaus Papa Photio ſcribens in epiſtola, quæ incipit, Innumerabilium, *his verbis indicat*: Quomodo autem non eſſe apud vos Sardicenſes canones, tu ſolus aſtruere poteris, quando non ſolum a Latinis, verum etiam cum aliis a Græca lingua hominibus ſtatuti ſunt, & promulgati? Quæ de re credibile non eſt, quod ibi diffinitum eſt, nonnumquemque ipſorum minime propriæ linguæ tradidiſſe. *Dionyſius quoque Exiguus in epiſtola ad Stephanum Epiſcopum, qua ei ſuam Græcorum canonum interpretationem obtulit, Sardicenſe Concilium a principio inter Latinos latine editum fuiſſe, his verbis ſignificat*: Tunc ſancti Chalcedonenſis Concilii decreta ſubdentes, in his Græcorum canonum finem eſſe declaramus, ne quid prætereo omiſſum noſtra credamur velle ſubtrahere. Statuta quoque Sardicenſis Concilii, atque *Africani*, quæ Latine ſunt edita, ſuis a ſe numeris cernuntur eſſe diſtincta.

§ a Ut veniat ipſe.] *Tam in Concilio, quod eſt in codice canonum, quam quod in collectione Iſidori, & apud Burchardum, & Ivonem legitur*, ut & ipſi veniant, & cum ipſo ordinent Epiſcopum. *Græcus autem canon ita habet*:

Ὅσιος ἐπίσκοπος εἶπεν. ἐὰν συμβῇ ἐν μιᾷ ἐπαρχίᾳ, ἐν ᾗ πλεῖστοι ἐπίσκοποι τυγχάνουσιν, ἕνα ἐπίσκοπον ἀπομεῖναι, κἀκεῖνος κατά τινα ἀμέλειαν μὴ βουληθῇ συνελθεῖν καὶ συναινέσαι τῇ καταστάσει τῶν ἐπισκόπων, τὰ δὲ πλήθη συναθροισθέντα παρακαλοῖεν γίνεσθαι τὴν κατάστασιν τοῦ παρ' αὐτῶν ἐπιζητουμένου ἐπισκόπου, χρὴ πρότερον ἐκεῖνον τὸν ἀπομείναντα ἐπίσκοπον ὑπομιμνήσκεσθαι διὰ γραμμάτων τοῦ ἐξάρχου τῆς ἐπαρχίας (λέγω δὲ τοῦ ἐπισκόπου τῆς μητροπόλεως) ὅτι ἀξιοῖ τὰ πλήθη ποιμένα αὐτοῖς δοθῆναι, ἡγοῦμαι καλῶς ἔχειν καὶ τοῦτον ἐκδέχεσθαι ἵνα παραγένηται. Εἰ δὲ μηδὲ διὰ γραμμάτων ἀξιωθεὶς παραγένηται, μηδὲ μὴν ἀντιγράψῃ, τὸ ἱκανὸν τῇ βουλήσει τῶν πληθῶν χρὴ γίνεσθαι. χρὴ δὲ καὶ μετακαλεῖσθαι καὶ τοὺς ἀπὸ τῆς πλησιοχώρου ἐπαρχίας ἐπισκόπους, πρὸς τὴν κατάστασιν τοῦ τῆς μητροπόλεως ἐπισκόπου. id eſt, Oſius Epiſcopus dixit. Si quæ in provincia, in qua plurimi ſunt Epiſcopi, contigerit, unum Epiſcopum morari abſentem, neque is propter negligentiam quandam convenire voluerit, neque Epiſcoporum creationi conſentire, populi vero congregati poſtulent eam, quem ipſi expetunt, Epiſcopum conſtitui, primum oportet Epiſcopum illum, qui abſens moratur, admoneri literis Primatis provinciæ (nimirum Epiſcopi Metropolitani) de populorum Poſtulato, Paſtorem ſibi dari petentium: recte autem ſe habere puto, eum quoque, ut interſit, expectari *l*. Quod ſi neque per literas rogatus affuerit, ac ne reſcripſerit quidem, ſatisfaciendum populi voluntati eſt. Convocari autem oportet ex vicina etiam provincia Epiſcopos ad Metropolitani Epiſcopi creationem.

l al. admitti.

ARCHIEPISCOPUS A SUIS EPISCOPIS ORDINETUR.

DISTINCTIO LXVI.

1 pt. A *Rchiepiſcopus autem ab omnibus ſuæ provinciæ Epiſcopis a debet ordinari*.

a Sic Juſtin. novel. 131. in prin.

C. I. *Ab omnibus Suffraganeis ſuis Archiepiſcopus ordinetur.*

Unde Anicetus Papa *in epiſt. ad Epiſcopos Galliæ*.
[forte an. 170. *Roma in Galliam*.]

b extra de temp. ord. c. ſi Archiepiſcop. Polyc. l. 2. tit. 8. Anſ. l. 6. c. 30. Burch. l. 1. c. 28. Ivo p. 5. c. 139. Pann. l. 3. c. 10.

ARchiepiſcopus a ab *b* omnibus ſuæ provinciæ Epiſcopis ordinetur. *& infra β*. §. 1. Illud tamen, quod de Archiepiſcopi conſecratione prædictum eſt, atque præceptum, id eſt, ut omnes Suffraganei eum ordinent, nullatenus immutari licet: quia qui illis præeſt, ab omnibus Epiſcopis, quibus præeſt, debet conſtitui. Sin aliter præſumptum fuerit, viribus carere non dubium eſt, quia teneri ejus ſecus acta ordinatio.

§ Corr. Rom. a Archiepiſcopus] *Hæc prior pars in epiſtola ipſa, & apud omnes collectores ſuſius exponitur*.

β § Et infra] *Hic in epiſtola cum multa alia ſunt interjecta, tum cap.* comprovinciales, *ſup. diſt.* 64.

c pt Gratian. *De Epiſcopis autem non ordinandis a paucioribus, quam tribus Epiſcopis*, Anacletus *ep. 2. ad Epiſcopos Italiæ* *c* *ſcribit, dicens*: [an. 103. *Roma in Italiam*.]

c Idem reperitur in epiſt. Aniceti.

C. II. *Epiſcopus non minus, quam a tribus Epiſcopis ordinetur.*

d Polyc. lib. Anſ. l. 6. c. 53. Burch. l. 1. c. 15. Ivo p. 5. c. 139. Pann. l. 3. c. 17.

POrro & *d* Hieroſolymitarum primus Archiepiſcopus beatus Jacobus, qui Juſtus dicebatur, & ſecundum carnem Domini nuncupatus eſt frater, a Petro, Jacobo, & Joanne Apoſtolis eſt ordinatus, ſucceſſoribus videlicet ſuis dantibus formam, ut non minus, quam a tribus Epiſcopis, reliquiſque omnibus aſſenſum præbentibus, ullatenus Epiſcopus ordinetur, & communi voto ordinatio celebretur.

PRESBYTERI AB UNO EPISCOPO ORDINANTUR.

DISTINCTIO LXVII.

1 pt. P *Resbyteri vero, & Chorepiſcopi ab uno Epiſcopo ordinari poſſunt.*

C. I. *Sacerdotes ab uno Epiſcopo poſſunt ordinari.*

Unde Anacletus *epiſt. 2. ad Epiſcopos Italiæ*
[circ. an. 103. *Roma in Italiam*.]

REliqui *a* Sacerdotes a proprio ordinentur Epiſcopo, ita ut cives, & alii Sacerdotes aſſenſum præbeant, & jejunantes ordinationem celebrent. Similiter & Diaconi ordinentur. Cæterorum autem graduum diſtributionis trium veracium teſtimonium, cum Epiſcopi ſcilicet approbatione, ſufficere poteſt. *a Polyc. ibid. Anſel. l. 6. c. 53.*

C. II. *De eodem.*

Item in Hiſpalenſi Concilio ſecundo, *c. 6. legitur*.
[an. 619. *in Hiſpania*.]

2 pt. EPiſcopus *b* Sacerdotibus, ac miniſtris ſolus honorem dare poteſt, ſolus auferre non poteſt. *b 15. q. 7. cap. Senta, &c. Epiſcopus.*

NON EPISCOPI ORDINARE PRESBYTEROS, NEC CHOREPISCOPI POSSUNT.

DISTINCTIO LXVIII.

1 pt. Q *Uæritur de illis, qui ordinantur ab his, quos non conſtat fuiſſe Epiſcopos, an ſint iterum conſecrandi, an non? Quod vero conſecrandi non ſint, probatur auctoritate* Gregorii I., *qui ſcribens Joanni Ravennati Epiſcopo, lib. 2. epiſt. 32. ait*: [an. 592. *Roma in Galliam*.]

C. I. *Semel conſecratus, iterum conſecrari non debet.*

SIcut *a* ſemel baptizatus iterum baptizari non debet, ita qui conſecratus eſt ſemel, in eodem iterum ordine non debet conſecrari. Sed ſi quis forſitan cum levi culpa ad Sacerdotium venit, pro culpa pœnitentia indici debet, & tamen ordo ſervari. *a 4. ſent. diſt. 25. B. Polyc. lib. 2. tit. 35. Anſ. l. 9. c. 104. Pann. l. 3. cap. 76. Ivo p. 6. cap. 82.*

C. II. *De Presbyteris, qui ordinantur ab iis, quos conſtat Epiſcopos non fuiſſe.*

Contra Gregorius III. *ad Bonifacium Epiſcopum, epiſt. 2. ſcribens, coſtatur*.
[an. 739. *Roma in Germaniam*.]

PResbyteri *b*, quos ibidem reperiſti, ſi incogniti fuerint illi, qui *c* ordinant, & dubium eſt, eos Epiſcopos fuiſſe, an non, qui eos ordinaverunt, ſi bonæ actionis, & catholici viri ſunt ipſi Presbyteri, & in miniſterio Chriſti, omnique lege ſancta edocti, ab Epiſcopo ſuo benedictionem Presbyteratus ſuſcipiant, & conſecrentur, & ſic miniſterio ſacro fungantur. *b Anſ. l. 7. c. 160. Ivo p. 6. c. 117. c a quibus fuerint ordinati] mrg.*

Gratian. *Quod ergo conſecratus, in eodem ordine iterum conſecrari prohibetur, de eo intelligendum eſt, qui conſecratus eſt ab illo, quem certum erat conſecrandi jus habere. Qui autem ab illo conſecratur, quem non conſtat jus conſecrandi habuiſſe, iterum conſecrandus eſt: quia ſi ille conſecrandi jus non habuit, iſte ex illius effuſione nil conſecrationis accepit. Et quia in ipſo ordine conſecratus non erat, nunc quaſi primum ad conſecrationem veniens ab Epiſcopo Sacerdotalem benedictionem, & conſecrationem conſequitur. Si autem jus conſecrandi habuit, in prima unctione conſecutus eſt conſecrationem, in ſecunda vero non reiteratur conſecratio, ſed ſola unctio; ſicut de quo dubium eſt, an ſit baptizatus, vel non? debet baptizari: qui ſi prius baptizatus non fuerit, conſequitur gratiam Baptiſmi: ſi autem baptizatus erat, nihil accipit in ſecunda unctione d, nec pertinet hoc ad reiterationem Baptiſmi, ſed ad cautelam ſalutis. Hoc & de Eccleſiis conſecrandis ſimiliter obſervandum eſt.* d lotione.

C. III. *Non debet iterum conſecrari Eccleſia ſemel conſecrata.*

Unde in Niceno Concilio *legitur*.
[forte an. 325. *in Bithynia*.]

ECcleſiis *a* ſemel conſecratis Deo, non iterum debet conſecratio adhiberi, niſi aut ab igne exuſtæ, aut ſanguinis effuſione, aut cujuſcunque ſemine fuerint pollutæ: quia ſicut infans a qualicunque Sacerdote in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti ſemel baptizatus, non debet iterum baptizari: ita nec locus Deo dicatus, eſt iterum conſecrandus, niſi propter eas cauſas, quas ſuperius nominavimus, ſi tamen fidem ſanctæ Trinitatis tenuerint, qui eum conſecraverunt. *a De conſecr. diſt. 1. c. Eccleſiis*

a pars. Gratian. *Inter Epiſcopos & Chorepiſcopos autem hæc eſt differentia, quod Epiſcopi non niſi in civitatibus, Chorepiſcopi etiam in vicis ordinari poſſunt. Epiſcopi a Formatas tribuunt literas, Chorepiſcopi non niſi commendatitias, & pacificas dare valent. Epiſcopi jus conſecrandi habent, Chorepiſcopi tantum minores ordines tribuunt, Leviticam autem, & Sacerdotalem benedictionem non valent præſtare.*

C. IV.

C. IV. *In quibus Chorepiſcopi ab Epiſcopis differant.*

De his ita ſcribit Leo I. *ad Epiſcopos Germaniæ, & Galliæ, epiſt. 86. al. 88.* [ſorte Leo III. c. an. 798. *Roma in Germaniam, & Galliam.*]

f Ivo p. 6. c. 72. Anſ. l. 7. c. 120. Polyc. l. 4. tit. 26.

QUamvis *f* Chorepiſcopis, & Presbyteris a plurima cum Epiſcopis miniſteriorum communis ſit diſpenſatio, quædam tamen auctoritate veteris Legis, quædam novellis, & Eccleſiaſticis regulis ſibi prohibita noverint, ſicut eſt Presbyterorum, & Diaconorum, aut virginum conſecratio, ſicut conſtitutio altaris, ac benedictio, vel unctio. Siquidem nec erigere eis altaria, nec Eccleſias, vel altaria conſecrare licet, nec per impoſitionem manuum fidelibus baptizatis *g*, vel converſis hæreticis *h* Paracletum Spiritum Sanctum tradere, nec chriſma conficere, nec chriſmate baptizatorum frontes ſignare, nec publice quidem in Miſſa quemquam pœnitentem reconciliare, nec Formatas cuilibet epiſtolas mittere. Hæc enim omnia illicita ſunt Chorepiſcopis, qui ad exemplum & formam LXXII *i* Diſcipulorum eſſe noſcuntur, vel Presbyteris, qui eandem geſtant figuram: quoniam quanquam conſecrationem habeant, Pontificatus tamen apicem non habent.

g baptizandis.] orig. & Ivo.
h ex hæreſi.) orig.
i al. 70.

¶ Petr. 1. *Epiſcopis*] V. Balſamon. *p.* 181., & 323. male Gratianus, *ex can.* 8. Conc. Antioch. qui Presbyteros non Cardinales, ideſt rurales, a Chorepiſcopis diſtinguit, non Epiſcopos a Chorepiſcopis.

2. *Presbyteris*] Legendum *Archipresbyteris*; Sic enim & Chorepiſcopi dicebantur, ex Synodo Neocæſar. & ex Adone Vienn. *ort.* 6. & Sigeberto in Chron.

3 pars Gratian. *Hi vero propter inſolentiam ſuam, quia officia Epiſcoporum ſibi uſurpabant, ab Eccleſia hodie prohibiti ſunt.*

C. V. *Ordo Chorepiſcoporum a ſacra ſede reprobatur.*

Unde Damaſus Papa *ait ad Epiſcopos Africæ, epiſt.* 4. [an. 400. Roma in *Africam.*]

k Polyc. lib. 4. tit. 26. Anſel. l. 7. c. 103.

CHorepiſcopi *k* tam ab hac ſacra ſede, quam a totius orbis fuerunt Epiſcopis prohibiti. Nimis ergo eorum inſtitutio improba, omnis eſt prava, quia ne hi de ſummo Sacerdotis miniſterio aliquid præſumant, omni auctoritate caret. *& infra.* §. 1. Nam non amplius, quam duos ordines inter Diſcipulos Domini eſſe cognovimus, id eſt, duodecim Apoſtolorum, & ſeptuaginta *l* Diſcipulorum. Unde iſte tertius proceſſerit, funditus ignoramus. Et quod ratione caret, extirpari neceſſe eſt.

l al. 72.
m al. enim.

4 pars. §. 2. Quod autem *m* Epiſcopi non ſint, qui minus quam a tribus ſunt ordinati Epiſcopis, omnibus patet: quoniam, ut bene noſtis, prohibitum a ſanctis eſt Patribus, ut qui ab uno, vel a duobus ſunt ordinati Epiſcopis, nec nominentur Epiſcopi. Si nomen non habent, qualiter officium habebunt?

C. VI. *Apoſtolorum in Eccleſia locum Epiſcopi tenent*, *Unde* Urbanus Papa II. [circ. an. 1090. *Romæ.*]

n Aug. in Comment. ad Pſ. 44. circa fin.

QUorum vices in Eccleſia habeant Epiſcopi, & quis eis hanc dignitatem dare debeat, ſanctus Auguſtinus oſtendit, inquiens, *Pro n patribus tuis nati ſunt tibi filii. Quid eſt, pro patribus tuis nati ſunt tibi filii? Patres miſſi ſunt Apoſtoli: pro Apoſtolis filii nati ſunt tibi, conſtituti ſunt Epiſcopi. Hodie enim Epiſcopi, qui ſunt per totum mundum, unde nati ſunt? Ipſa Eccleſia Patres illos appellat, ipſa illos genuit, & ipſa illos conſtituit in ſedibus Patrum. Non ergo te putes deſertam, quia non vides Petrum, quia non vides Paulum, quia non vides illos, per quos nata es: de prole tua tibi crevit paternitas. Pro patribus tuis nati ſunt tibi filii: conſtitues eos principes ſuper omnem terram.* & infra. *Filios genuit Eccleſia, conſtituit eos pro patribus ſuis principes ſuper omnem terram.*

ORDINES INFERIORES A QUIBUS CONFERANTUR.

DISTINCTIO LXIX.

1 gr. T*Onſura vero Clerici de manu Abbatis ſuſcipi poteſt, ſi eidem Abbati manus impoſitio ab Epiſcopo facta noſcatur.*

C. I. *Abbates, quibus ab Epiſcopo manus imponitur, aliquos tonſurare poſſunt.*

Unde in ſeptima Synodo, *c.* 14. *legitur.* [*an. 787. in Bithynia.*]

a Ivo p. 5. c. 176.

QUoniam *a* videmus, ſine manus impoſitione a parvula ætate tonſuram Cleri quoſdam accipientes, nondumque ab Epiſcopo manus impoſitione percepta, ſuper ambonem irregulariter in collecta legentes, præcipimus amodo id minime fieri. Idipſum quoque obſervandum eſt etiam inter Monachos.

b al. impoſitionem.

2 pars. §. 1. Lectoris autem manus impoſitione *b* licentia eſt Abbati ſolummodo in proprio monaſterio faciendi, ſi duntaxat eidem Abbati manus impoſitio facta noſcatur ab Epiſcopo (ſecundum *c* morem præficiendorum Abbatum) dum conſtat illum eſſe Presbyterum. §. 2. Similiter etiam modo ſecundum antiquam conſuetudinem Chorepiſcopos præceptione oportet Epiſcopi promovere Lectores.

c Hoc non ſunt in Græco canone.

Pars I.

C. II. *Non exorcizent, qui ab Epiſcopo provecti non ſunt.*

Item ex Concilio Laodicenſi, *c.* 26. [an. 320. *in Phrygia Pacatiana.*]

d al. provecti.

NOn oportet exorcizare eos, qui necdum ab Epiſcopis ſunt promoti *d* 1, neque in Eccleſiis, neque in domibus 2.

¶ Petr. 1. *Promoti*] V. C. *provecti*, ut in marg.

2. *In domibus*] V. C. *intra domos.*

NULLUS SINE TITULO ORDINETUR.

DISTINCTIO LXX.

A*B Epiſcopis alterius civitatis Clericus ordinari non poterit, nec etiam a propria abſolute ordinandus eſt: abſolute enim ordinatio* Chalcedonenſi Concilio *prohibetur, & vacuam habere manus impoſitionem præcipitur. in quo ſic ſtatutum eſt, c. 6.* [an. 451. *in Bithynia.*]

C. I. *Nemo ordinandus eſt abſolute.*

a Anſel. lib. 7. c. 105. Polyc. l. 2. tit. 31. Burch. l. 2. c. 6. Ivo p. 6. c. 26. Pann. l. 3. c. 27.

NEminem a abſolute ordinari Presbyterum, vel Diaconum, vel quemlibet in Eccleſiaſtica ordinatione conſtitutum, niſi *α* manifeſte in Eccleſia civitatis, ſive poſſeſſionis, aut in martyrio, aut in monaſterio, qui ordinetur, mereatur ordinationis publicatæ vocabulum. Eos autem, qui abſolute ordinantur, decrevit ſancta Synodus, vacuam habere manus impoſitionem, & nullam tale factum *β* valere ad injuriam ipſius, qui eum ordinavit.

§ Correct. Rom. *α* Niſi manifeſte] *Græce legitur*: εἰ μὴ ἰδικῶς ἐν ἐκκλησίᾳ πόλεως ἢ κώμης ἢ μαρτυρίῳ, ἢ μοναστηρίῳ ὁ χειροτονούμενος ἐπικηρύττοιτο, *hoc eſt*, niſi proprie in Eccleſia civitatis, vel pagi, aut martyrio, aut monaſterio, qui ordinatus, pronunciaretur. *Invenitur autem Romanis ſi mentio talis pronunciationis, Epiſcopi nomine per Archidiaconum facta.* De titulo S. Stephani eligimus Petrum ad Lectorem ad eundem titulum.

β Nullum tale factum] *Græce*: μηδαμοῦ δύνασθαι ἐνεργεῖν, *id eſt*, nunquam poſſe operari.

C. II. *Irrita ſit ordinatio ſine titulo facta.*

Item ex Concilio Urbani II. *habito Placentiæ.* [an. 1095. *in Æmilia.*]

b S. Antoninus p. 2. t. 1. §. 20.

SAnctorum *b* 1 canonum ſtatutis conſona ſanctione decernimus, ut ſine titulo facta ordinatio irrita habeatur, & in qua Eccleſia quilibet titulatus eſt, in ea perpetuo perſeveret. §. 1. Omnino autem in duobus aliquem titulari non licet, ſed unuſquiſque in qua titulatus eſt, in ea tantum Canonicus habeatur. Licet enim Epiſcopi diſpoſitione unus diverſis præeſſe poſſit Eccleſiis, Canonicus tamen præbendarius, niſi unius Eccleſiæ, in qua conſcriptus eſt, eſſe non debet. §. 2. Si quæ tamen Capellæ ſunt, quæ ſuis redditibus Clericos ſuſtentare non poſſunt, ea cura, ac diſpoſitio Præpoſito majoris Eccleſiæ, cui Capellæ ſubditæ eſſe videntur, immineat, & tam de poſſeſſionibus, quam de Eccleſiaſticis Capellarum officiis ipſe provideat.

¶ Petr. 1. *Sanctorum*] Non placuit hoc Caput Innocentio III. *in Cap.* 16. *Extr. de Præb.* Paulinus ſine titulo ordinatus olim.

Gratian. *In eodem etiam Concilio antiquis novem Præfationibus decima addita eſt, quæ ita ſe habet:* Æquum & ſalutare, & te in veneratione, vel aſſumptione beatæ Mariæ collaudare, benedicere & prædicare, quæ & unigenitum tuum S. Spiritus obumbratione concepit, & virginitatis gloria permanente lumen æternum mundo effudit, Jeſum Chriſtum Dominum noſtrum.

EPISCOPUS ALTERIUS CLERICOS SINE EJUS Conſenſu non ordinet.

DISTINCTIO LXXI.

D*E Clericis vero non ordinandis ab Epiſcopo alterius civitatis*, in Sardicenſi Concilio, *c. 18. & 19. ſtatutum eſt, in quo Januarius Epiſcopus dixiſſe legitur.* (*an* 347. *in Thracia.*]

C. I. *Clerici ab Epiſcopo alterius civitatis non ordinentur.*

a c. 19. ejuſdem.

ILlud quoque ſanctitas veſtra ſtatuat, ut nulli Epiſcopo liceat alterius civitatis, Eccleſiaſticum hominem a ſollicitare, & in ſua diœceſi Clericum ordinare. Univerſi dixerunt, Placet: quia ex his contentionibus ſolent naſci diſſenſiones: & ideo prohibet omnium ſententia, ne quis hoc facere audeat. §. 1. Oſius a Epiſcopus dixit: Et hoc univerſi conſtituimus, ut quicunque ex alia parochia voluerit alienum miniſtrum ſine conſenſu Epiſcopi ipſius, & ſine voluntate ordinare, non ſit rata ordinatio ejus.

§ Corr. Rom. *α* Hominem] *In Concilio latino legitur*: M 2 Eccle-

Eccleſiaſticum miniſtrum ſollicitare, & in ſuis parochiis Clericum &c. *Inf. ead. cap.* primatus (*ubi hujus canonis ſententia videtur referri*) *legitur*, ut nemo alterius plebis hominem uſurpet. *Græce autem caput iſtud, quod in Latino decimum alterum eſt, non habetur.*

¶ PITH. 1. *Alterius*] V. C. *alterius Epiſcopi civitatis Miniſtrum Eccleſiaſticum ſollicitare, & in ſuis parochiis ordinare.*
2. *Solent*] V. C. *Solet naſci diſcordia.*

C. II. *De eodem.*

Item Innocentius I. *ad Victricium Rothomagenſem Epiſcopum epiſt.* 2. *c.* 7. [*an.* 404. *Romæ in Galliam.*]

h Pann. lib. 3. c. 64. c al. uſurpet. DE *b* 3 aliena Eccleſia ordinare Clericum nullus præſumat *c* 4, niſi ejus Epiſcopus precibus exoratus concedere voluerit.

¶ PITH. 3. *De aliena*] Vide Centur. *tom.* 4. *pag.* 886. *& tom.* 5. *p.* 829.
4. *Præſumat*] V. C. *uſurpet*, ut in marg.

C. III. *Qui ſine Epiſcopi conſenſu ordinatur, irrita ſit ejus ordinatio.*

Item ex Niceno Concilio *cap.* 16. *in fin.* [*an.* 325. *in Thracia.*]

d Burch. lib. 2. cap. 129. Ivo p. 5. c. 11. ex alia verſione. SI *d* quis auſus fuerit aliquem, qui ad alterum pertinet, in ſua Eccleſia ordinare, cum non habeat conſenſum illius Epiſcopi, a quo receſſit Clericus, irrita ſit hujuſmodi ordinatio.

C. IV. *Clericus unius Eccleſiæ in alia non ordinetur.*

Item ex Concilio Chalcedonenſi, *cap.* 20. [*an.* 451. *in Bithynia.*]

e Anſ. l. 6. c. 125. & lib. 7. c. 109. Ivo p. 6. c. 380. CLericos *e* in ſuis 5 Eccleſiis conſtitutos, ſicut jam diffinivimus, non liceat in alterius civitatis Eccleſia ordinari, ſed quieſcant 6 in iis, in quibus ab initio miniſtrare meruerunt, exceptis illis, qui propriæ civitates perdiderunt, & ex neceſſitate ad alias Eccleſias migraverunt. Si vero quicunque Epiſcopus poſt definitionem iſtam ad alium Epiſcopum pertinentem Clericum ſuſceperit, placuit ſanctæ Synodo, & eum, qui ſuſcepit, & eum, qui ſuſceptus eſt, tamdiu excommunicatos manere, quamdiu ipſe Clericus revertatur ad propriam Eccleſiam.

¶ PITH. 5. *In ſuis*] V. C. *in ſingulis.*
6. *Quieſcant*] V. C. *acquieſcant.*

C. V. *Apoſtolica permiſſione unius Eccleſiæ Clericus in altera valeat ordinari.*

Item Gregorius I. *Fortunato Epiſcopo Neapolitano lib.* 5. *epiſt.* 11. *ſeu cap.* 121. [*an.* 595. *Romæ in Campaniam.*]

f Jo. Diac. l. 3. c. 20. Polyc. l. 1. tit. 7. Anſel. l. 7. cap. 80. FRaternitatem *f* tuam a nobis petiiſſe recolimus, ut Gratianum Eccleſiæ Benafranæ Diaconum tuæ concederemus Eccleſiæ cardinandum *α*. Et quoniam nec Epiſcopum, cui obſecundare, nec propriam habet Eccleſiam, hoſte ſcilicet prohibente, quo ſuum debeat miniſterium exhibere; petitionem tuam non prævidimus differendam. Idcirco ſcriptis tibi præſentibus eum neceſſario duximus concedendum, habituro licentiam, Diaconum illum, noſtra interveniente auctoritate, Eccleſiæ tuæ, Deo propitio, conſtituere Cardinalem.

§ Corr. Rom. *α* Cardinandum] *Antea legebatur*, ordinandum. *Emendatum eſt ex ipſa epiſtola. Cardinare vero, ſive Cardinalem conſtituere*, (*quod eſt in fine hujus capitis*) *ita videtur B. Gregorius accepiſſe, ut communem tranſlationem ſignificet. Nam cum tempore S. Gregorii canon ſextus Concilii Chalcedonenſis accurate obſervaretur, ut nullo modo darentur alicui locus in Eccleſia*, (*qui nunc titulus vocatur*) *niſi ſimul ad unum locum ordinaretur, cum aliquis jam ordinatus, neceſſitate aliqua in aliam Eccleſiam transferebatur, ut in illa in eodem gradu, quo in prima ordinatus erat, deſerviret, in ſecunda dicebatur incardinari; quod in iſto nunc indicato loco patere poteſt, & ex l.* 3. *epiſt.* 14. *& alibi. Quod etiam in Epiſcopis B. Gregorius faciebat lib.* 2. *indict.* 10. *ep.* 6. *& ep.* 25. [*quod refertur inf.* 7. *q.* 1. *c.* paſtoralis] *& indict.* 11. *ep.* 13. *& ſequenti, quod habetur infra* 21. *q.* 1. *c.* relatio. *De hoc in Joannes Diaconus lib.* 3. *cap.* 8. 11. *&* 16. *Gregorium vero Joannes VIII. & ſeclo ipſo, & vocabulo in eadem notione accepto eſt imitatus, quod ex aliquot manuſcriptis ipſius epiſtolis conſtat.*

C. VI. *Sine literis Epiſcopi ſui in aliqua Eccleſia Clericus non ſuſcipiatur.*

Item ex Concilio Carthaginenſi I. *c.* 5. [*an.* 348. *in Africa.*]

g al. privatus. h Burch. lib. 2. cap. 43. Ivo p. 6. c. 144. Anſel. l. 6. c. 124. i ordinet] orig. PRimetus *g* Epiſcopus *h* Vegeſelitanus 7 dixit: Suggero ſanctitati veſtræ, ut ſtatuatis, non licere Clericum alienum ab alieno ſuſcipi, ſine literis Epiſcopi ſui, neque apud ſe retinere, nec Laicum uſurpare ſibi de plebe aliena, ut eum obtineat *i* ſine conſcientia ejus Epiſcopi, de cujus plebe eſt. Gratus Epiſcopus dixit: Hæc obſervantia pacem cuſtodit. Nam & memini in ſanctiſſimo Concilio Sardicenſi ſtatutum, ut nemo alterius plebis hominem uſurpet: ſed ſi forte erit neceſſarius, petat a collega ſuo, & per conſenſum habeat.

¶ PITH. 7. *Vegeſelitanus*] 2. V. C. *Vegeſebitanus.*

C. VII. *Sine literis commendatitiis Clericus extra ſuam Eccleſiam non miniſtret.*

Item ex Concilio Chalcedonenſi *c.* 13. [*an.* 451. *in Bithynia.*]

EXtraneo *a* Clerico, & Lectori 8 extra civitatem ſuam ſine commendatitiis literis proprii Epiſcopi nuſquam penitus liceat miniſtrare. a Burch. lib. 2. c. 139. Anſel. l. 7. c. 162. Polyc. l. 4. tit. 3.

¶ PITH. 8. *Lectori*] V. C. & ignoto Lectori, ἀγνώστῳ.

C. VIII. *De eodem.*

Item ex ſermone S. Auguſtini *ad populum.* [*circ. an.* 392. *in Africa.*]

HOrtamur *l* Chriſtianitatem veſtram juxta ſanctorum canonum inſtituta, ut in Eccleſiis a vobis fundatis aliunde veniens Presbyter non ſuſcipiatur, niſi a veſtræ fuerit Eccleſiæ conſecratus Epiſcopo, aut ab eo per commendatitias literas ſuſciperet. l Burch. l. 15. c. 30. Ivo p. 16. c. 31.

C. IX. *Abſque Formata Clerici peregrini non ſuſcipiantur.*

Item ex Concilio Antiocheno I. *c.* 7. [*an.* 341. *in Syria.*]

NUllum abſque formata *α*, quam Græci 9 epiſtolam 10 dicunt, peregrinorum Clericorum ſuſcipi oportet.

§ Corr. Rom. *α* Formata] *Græce eſt:* μηδένα ἄνευ εἰρηνικῶν δέχεσθαι τῶν ξένων, *quod Dionyſius vertit*, nullus peregrinorum ſine Pacificis, id eſt, commendatitiis ſuſcipiatur epiſtolis. *Atque ita Burch. & Ivo habent.*

¶ PITH. 9. *Quam Græci*] &c. Abſunt a meo veteri exemplari, quod habet verſionem, qua uſus eſt Gratianus. Sed poſt verbum *oportet*, additur, *neque Presbyteris ad Regiones longinquas Formatas, id eſt, Epiſtolas dare, niſi ad Epiſcopos ſuccinnos ſimplices Epiſtolas mittere*, quæ confirmant vulgatam lectionem.

10. *Epiſtolam.*] Ἀνταλυτικὴν. Ita V. C. *Epiſcopi etiam ad Comitatum ſine Primatis conſenſu, & Formatis non eant.* Greg. *lib.* 9. *ind.* 2. *Epiſt.* 61.

EPISCOPUS DIMISSORIAS NISI ROGATUS NON TRIBUAT.

DISTINCTIO LXXII.

D*imiſſorias vero literas Epiſcopus, niſi rogatus, non tribuat: ſicut ſtatutum eſt in Synodo habita Romæ.*

C. I. *Niſi eodem petente, nullæ dimiſſoriæ literæ præſtentur.*

Unde Leo Papa *ait.* [*an.* 826. *Romæ.*]

EPiſcopus *a* 1 ſubjecto ſibi Sacerdoti, vel alii Clerico, niſi ab ipſo poſtulatus, dimiſſorias non faciat, ne ovis quaſi perdita, aut errans inveniatur. a Anſ. l. 6. c. 122.

¶ PITH. 1. *Epiſcopus*] Can. 18. Synodi Rom. Catalog. teſt. Verit. *p.* 82.

C. II. *De eodem.*

Item ex Concilio Carthaginenſi III. *c.* 21. [*an.* 397. *in Africa.*]

CLericum *b* alienum, niſi concedente ejus Epiſcopo, nemo audeat vel retinere, vel promovere in Eccleſia ſibi credita. Clericorum autem nomen etiam Lectores, & Pſalmiſtæ, & Oſtiarii 2 retinent *c*. b Burch. lib. 2. cap. 42. Ivo p. 6. cap. 14. c al. retineant.

¶ PITH. 2. *Et Pſalmiſtæ, & Oſtiarii*] Deſunt in meo Cod. Sed habentur in duobus aliis.

C. III. *In una Eccleſia ordinatus in alia non ſuſcipiatur. d* d al. teneatur.

Item ex Concilio Milevitano II. *c.* 13. [*an.* 416. *in Numidia.*]

PLacuit *e*, ut quicunque in una Eccleſia vel ſemel aligitur *α*, ab alia Eccleſia ad Clericatum non teneatur. e Conc. African. c. 57.

§ Corr. Rom. *α* Eligitur] *In concilio Milevitano eſt*, vel ſemel legerit: *itemque in Concilio Carthaginenſi Græco cap.* 92. πᾶς ἅπαξ ἀναγνούς. *In Africano autem cap.* 57. vel ſemel ſuſcepto officio legerit.

LITE-

LITERÆ DIMISSORIÆ QUOMODO FIANT.

DISTINCTIO LXXIII.

a Ex Attico ad finem Concilii Chalcedonenſis. Anſelm. lib. 6. c. 122.
b Ivo p. 6. c. 433.

QUaliter vero commendatitia, vel dimiſſoria, ſive formata epiſtola facienda ſit, videndum eſt. Debent a namque literæ Græcæ interponi in ea epiſtola, & non ſine cauſa. Græca 1 *enim elementa* b *literarum numeros etiam exprimere, nullus, qui vel tenuiter Græci ſermonis notitiam habet, ignorat. Ne igitur in faciendis epiſtolis canonicis, quas mos Latinus Formatas* 2 *vocat, aliqua fraus falſitatis temere præſumeretur, hoc a Patribus CCCXVIII. Nicææ congregatis ſaluberrime inventum eſt* 3, *& conſtitutum, ut formatæ epiſtolæ hanc calculationis, ſeu ſupputationis habeant rationem, id eſt, ut aſſumantur in ſupputationem* 4 *prima Græca elementa Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, hoc eſt,* π. υ. α. *quæ elementa octogenarium, & quadringenteſimum, & primum ſignificant numerum. Petri quoque Apoſtoli prima litera, id eſt,* π. *quæ numerum octoginta ſignificat: eius quoque,* c *qui ſcribit, Epiſcopi* c *prima litera* 5; *cui ſcribitur, ſecunda litera, accipientis, tertia litera; civitatis quoque, de qua ſcribitur, quarta: & Indictionis, quæcumque eſt illius* d *temporis* 6, *numerus aſſumatur. Atque ita his omnibus Græcis literis, quæ, ut diximus, numeros exprimunt, in unum ductis, unum, quæcunque fuerit collecta, ſummam epiſtola teneat: hanc qui ſuſcipit, omni cum cautela requirat expreſſe* e. *Addat præterea ſeparatim in epiſtola etiam nonagenarium, & nonum numerum, qui ſecundum Græca elementa ſignificat* 7 ἀμήν.

c al. epiſtola.
d al. id.
e al. expreſſam.

C. I. *Exemplar Formatæ* 8 *epiſtolæ, quæ in* Nicæna Synodo a CCCXVIII. *Patribus facta eſt.*

Ex Nicæna Synodo (an. 325. *in Bithynia.*)

f Burch. lib. 2. c. 227. Ivo p. 6. cap. 434. ſimile quiddem multoque magis c. 435.
g Matth. 10.
h Rom. 12.

IN f nomine Patris, π. & Filii, υ. & Spiritus S. α. π. Vualterio Spirenſi Epiſcopo. Ego Burchardus ſanctæ Vvormacienſis Eccleſiæ devotus, gregis Chriſti famulus, in Deo vero ſummæ felicitatis beatitudinem. Cum ſancta catholica Eccleſia prompta ſit ſequi documenta Evangelica g, quæ dicunt: *Qui recipit Prophetam in nomine Prophetæ, accipiet mercedem Prophetæ. & qui recipit juſtum in nomine juſti, mercedem juſti accipiet*, &c. & Apoſtolus h jubeat hoſpitalitatem ſectari, & neceſſitatibus ſanctorum verorum communicare, tamen propter eos, qui cauterietam habent ſuam conſcientiam, dicentes ſe eſſe ſimplices, cum ſint aſtutia diabolica repleti; & pro opera pietatis dicunt ſe de loco ad locum tranſire, cum ſint, ſua malitia facente, fugitivi, & dicunt ſe eſſe miniſterio ſacro inſertos, cum non ſint: ſtatutum eſt a ſanctis Patribus, neminem Clericum alienum, & ignotum recipi ab aliquo Epiſcopo, & inthronizari in ſua Eccleſia, niſi habeat a proprio Epiſcopo epiſtolam, quæ in canonibus nominatur Formata. Ideo notum facimus fraternitati i veſtræ, quod præſens frater noſter, harum literarum portitor, nomine Hermannus k, non pro ſua nequitia expulſus eſt a nobis, ſed poſtulantibus fratribus, eo quod ex familia noſtra fuit, & noſter baptizatus, fecimus ei libertatem recipere in l cornu altaris canonico, & ordinavimus eum ad gradum Preſbyterii. Cui etiam has dimiſſorias, ſive commendatitias literas facimus, & eum ad veſtram dilectam fraternitatem dirigimus, ut in veſtra parochia ſub veſtro ſacro regimine, & defenſione conſiſtere valeat. Ego, inquam, Burchardus, humilis Epiſcopus, in nomine Patris m, & Filii, & Spiritus Sancti, & in unitate ſanctæ Eccleſiæ, in qua Petro datum eſt jus ligandi, atque ſolvendi, abſolvo Hermannum Preſbyterum de civitate Vvormacienſi, Indictione X. & licentiam do eidem inthronizandi eum in quacunque Eccleſia vultis veſtræ parochiæ. Hanc ergo n epiſtolam Græcis literis hinc inde munita decrevimus, & annulo noſtræ Eccleſiæ firmare conſuevimus. Fraternitatem veſtram Chriſtus nobis incolumem α conſervet π. υ. α π β. ι. ζ. ξ. ἀμήν. Data Vvormaciæ Idibus Martii, anno Dominicæ Incarnationis MXII. Indictione X.

i al. paternitati.
k Ecmanus) Burch.
l al. a.
m al. patris π. & filii υ & Spiritus Sancti α.
n Ivo p. 6. c. 434. ſimile.

¶ Corr. Rom. α Conſervet.] *In hoc, & ſequenti capite ea tantum ſunt emendata, quæ exemplarium auxilio reſtitui poterant. Cæterum quæ hoc loco ſequuntur, etiam apud Burchardum ſunt depravata. Facile autem reſtitui poſſunt ex regulis initio diſtinctionis traditis. Quibus quidem regulis optime reſpondet exemplum ab Ivone collatum p. 6. c. 435. ſi litera in extremo 434. capitis poſitæ ponantur loco earum, quæ in ipſo 435. afferuntur. Addita enim illic dictione* ἀμήν, *reſultat numerus ibi notatus, id eſt,* Iↄcclxxviii. *Bene etiam procedet exemplum c. 434. ſi ubi nunc ſumma eſt 1539. fiat 1439. Sunt ſic locum ſudicaſſe.*

¶ Pith. 1. *Enim*] Abeſt a V. C.
2. *Quas mos l. f. &c.*] Abſunt a V. C.
3. *Eſt*] Abeſt a V. C.
4. *In ſupputationem*] V. C. *in ſupputatione*.
5. *Litera*] Abeſt a V. C. ut & vox *tertia*.
6. *Illius temporis*] temporis idem qui fuerit numerus & cite V. C.
7. *Significat*] Addit V. C. *id eſt*.
8. *Formatæ*] Optat. lib. 2. *Cum Syricio nobis totus orbis commercio Formatarum in una Communionis Societate concordat*. Communicatoriæ, S. Auguſt. *Epiſt.* 162. *Pacificæ*, can. 7. Synod. Antioch. *Canonicæ* can. 41. Conc. Laod. &c.

C. II. *Incipit epiſtola Formata a CCCXVIII. Epiſcopis, & ab Attico α Conſtantinopolitanæ urbis Epiſcopo edita.*

Ex Nicæna Synodo (an. 325. *in Bithynia.*)

α Anſel. lib. 6. c. 122.

SAnctiſſimo & in Chriſto fratri ſumma dulcedine charitatis amplectendo. A. illius civitatis Epiſcopo υ. illius Eccleſiæ Præſul perpetuæ beatitudinis optat in Chriſto ſalutem. π. υ α. π. De cætero noverit ſancta fraternitas veſtra, quod iſte Clericus, Hermannus nomine, noſtra in parochia inſtructus, ac detonſus, Parvitatem noſtram rogavit, quatenus illi commendatitias literas conſcriberemus, quibus veſtræ Celſitudini commendatus, ſub tuitione veſtri regiminis degere poſſet: cuius voluntati conſentientes, ſecundum canonicam auctoritatem literas ei dimiſſorias dedimus, per quas & ipſi concedimus, ut ſub veſtro magiſterio divinæ ſervituti inſiſtens, ſuæ deſerviat utilitati, & vobis licentiam tribuimus, ut ſi dignum eum judicaveritis, ad ſacros *ordines promoveatis*. Commendatum ergo eum curæ veſtræ ſuſcipite, & noſtris ex partibus abſolutum, in veſtrorum ovium numero cuſtodite. Quas literas, ut *ſigna* veritatis firmetæ, indubitanter a vobis ſuſcipiantur, literis Græcis, ut canonica docet auctoritas, confirmare ſatagimus. Sancta Trinitas veſtram beatitudinem ad regimen ſanctæ ſuæ Eccleſiæ perpetualiter bene valere concedat, *β* ἀμήν, vel ſic *α* ϑ. (quæ eandem ſummam exprimunt) indictione X. Contineat hæc Formata epiſtola ſummam numeri MCCCXV. ρ. Y. Græcam in nomine illius primam ponimus, quia Græci eam in quibuſdam locis pro υ conſonante ponunt, ſicut eſt Δαυίδ & εὐαγγέλιον.

al. MCCCXXV.

¶ Corr. Rom. α Ab Attico] *Antea legebatur*, Abbatibus. *Reſtitutus eſt locus ex conjectura (quod perraro factum eſt) quoniam evidenti ratione nitebatur.*

β ἀμήν, vel ſic, *α* ϑ.] *Addita ſunt hæc ex aliquot vetuſtis exemplaribus, & utriſque iſtis notis idem numerus nongenteſimus nonus ſignificatur. In codicibus vero impreſſis vel nihil erat, vel dictio,* Amen, *Latine ſcripta, in qua nulla eſt numeri ſignificatio.*

INVITUS NEMO ORDINETUR.

DISTINCTIO LXXIV.

QUæritur de his, qui ab Epiſcopis ſuis promoveri a contemnunt, an inviti ſint ſublimandi, an non?

a al. ordinari.

C. I. *Annuæ ſuſpenſioni ſubjaceat Epiſcopus, qui invitum ordinare præſumit.*

De his ita ſtatutum invenitur in Concilio Aurelianenſi III. *cap. 7. (an. 538. in Gallia.)*

EPiſcopus, qui invitum, aut reclamantem præſumpſerit ordinare, annuali pœnitentiæ ſubditus, Miſſas facere non præſumat.

C. II. *Nullus promoveatur invitus.*

Item Gregorius I. Natali Epiſcopo Salonitano, in lib. 1. reg. epiſt. 19. (an. 590. Romæ in Dalmatiam.)

b Polyc. lib. 2. tit. 33. Ivo par. 6. c. 379.
c al. adducitur.

GEſta b, quæ nobis in Concilii veſtri confecta ſecretario direxiſtis, in quibus Archidiaconus Honoratus addicitur c, plena eſſe cognovimus ſemine jurgiorum: cum uno eodemque tempore una perſona nolens ad Sacerdotis ordinem provehitur, quæ tanquam immerita e Diaconatus officio removetur. Et ſicut juſtum eſt, ut nemo ad ſacra compellatur invitus, ita cavendum puto ſimiliter, ne quiſquam inſons ob ordinis ſui miniſterio dejiciatur injuſte.

C. III. *Qui ab Epiſcopis ſuis promoveri contemnunt, a locis ſuis dejiciantur.*

Contra invenitur d *in Concil. Carthag. c. 31. (an. 419. in Africa.)*

d In codice canonum.
e Ivo p. 6. c. 42.

SI e qui α Clerici ab Epiſcopis ſuis promoveri contempſerint, nec illic maneant, unde recedere noluerunt.

¶ Corr. Rom. α Si qui] *Verba hujus capitis ſunt titulus ſequentis capitis*, Placuit, *qui eſt proprius canon trigeſimus primus Concilii Carthaginenſis in codice canonum, & apud Græcos.*

C. IV. *De eodem.*

Ex eodem (an. 419. *ibid.*)

f Burch. lib. 2. c. 178. Ivo par. 6. c. 42. Anſ. l. 6. c. 103.
g al. Eccleſiarum non obtemperaverint.

PLacuit f, ut quicunque Clerici, vel Diaconi pro neceſſitatibus α Eccleſiaſticarum g rerum non obtemperaverint Epiſcopis ſuis, volentibus eos ad honorem ampliorem in Eccleſia ſua promovere, nec illic miniſtrent in ſuo gradu, unde noluerunt recedere.

¶ Corr. Rom. α Pro neceſſitatibus] *Græce eſt*: διά τινας ἀναγκαίας αἰτίας τῶν ἐκκλησιῶν αὐτῶν: *id eſt*, ob quaſdam cogentes cauſas ſuarum Eccleſiarum.

C. V. *Poſteriores prioribus Epiſcopi non præponant.*

Item ex Concilio Agathenſi, *cap.* 32. [an. 506. *in Gallia*.]

h *al.* ne) *orig.*

EPiſcoporum 1 etiam, quorum vita non reprehenditur, poſteriorem priori nullus præponat, niſi *h* forte ſuperbia elatus, quod pro neceſſitate Eccleſiæ Epiſcopus juſſerit, implere contemnat.

i *al. Archidiaconus.*

2 pars. §. 1. Sane ſi officium Archidiaconatus *i* propter ſimpliciorem naturam implere, aut expedire nequiverit, ille loci ſui nomen teneat, & ordinationem 2 Eccleſiæ, quem elegerit Epiſcopus præponendum.

§ Corr. Rom. 2 Et ordinationem] *Quamvis in recentioribus Conciliorum editionibus Colonienſibus legatur*, & ordinationi Eccleſiæ, quem elegerit Epiſcopus, præponatur: *tamen in veteri Colonienſi, duobus Pariſienſibus, & duobus codicibus Conciliorum Vaticanis eſt eodem modo, atque apud Gratianum*.

¶ PITH. 1. *Epiſcoporum*] V. C. *Clericorum*.

C. VI. *In quo loco quiſque ordinatus eſt, invitus teneri non debet.*

Item Gregorius I. *Joanni Epiſcopo Syracuſano, lib.* 12. *epiſt.* 34. [an. 603. *Roma in Siciliam*.]

k *al. venerandæ.*

l *al. contriſtationis.*

QUorundam 2 ad nos relatione pervenit, Coſmam, qui ex Monacho monaſterii ſancti Luciæ a deceſſore veſtræ memorandæ *k* memoriæ Maximiano in Eccleſia Syracuſana factus Subdiaconus, atque a vobis poſtea in poſſeſſione, quæ Juliana dicitur, Presbyter eſt ordinatus, ire nimia triſtitia, & loci qualitate vehementer afflictum, ut vitam ſibi pœnam exiſtimet, & contritione *l* ſua fugam quærat auxilium. Et ideo, quia tales erga ſubjectos noſtros debemus exiſtere, quales nobis, ſi ſubjecti fuiſſemus, noſtros voluerimus eſſe præpoſitos; magnæ benignitatis eſt, ſi eum in Eccleſiam, ubi Subdiaconi eſt functus officio, ſanctitas veſtra redanere, atque illic Presbyterum voluerit conſtituere cardinalem. Quod & facere, quantum arbitramur, debebitis, ſi tamen nihil eſt, quod juſte contra ipſum animos veſtros exaſperet. Si vero aliqua culpa eſt, ſuis nobis hoc epiſtola veſtra fraternitas, ut ſcire poſſimus, inſinuet.

¶ PITH. 2. *Quorundam*] Joan. Diac. *lib.* 3. *vita S. Greg. c.* 11. *Cardinales violenter in Parochiis ordinatos forenſibus in priſtinum Cardinem revocabat*. Deinde ſubdit hunc locum.

3 pars. Gratian. *Verum illud Gregorii de his intelligendum eſt, qui non cauſa neceſſitatis, ſed cauſa ingratitudinis callide ab Epiſcopis ſuis promoveri quæruntur. Illud autem Carthaginenſis Concilii de his intelligitur, qui nolunt obtemperare Epiſcopis ſuis propter neceſſitatem Eccleſiæ volentibus eos ad altiora promovere. Hanc diſtinctionem ex decreto Simplicii Papæ quilibet corroborare valet, qui ſcribens Joanni Epiſcopo Ravennati, epiſt.* 2. *ait inter cætera.* [an. 482. *Roma in Æmiliam*.]

C. VII. *Non eſt aliquis invitus ad Epiſcopatum pertrahendus.*

m Polyc. *lib.* 2. *tit.* 33. *Anſelm. lib.* 6. *c.* 66. & 67. *Burch. l.* 1. *c.* 24. *Ivo p.* 5. *c.* 240.

n *al. electione.*

o 11. *q.* 3. *cap. privilegium*.

p 25. *q.* 2. *c. denunciamus autem*.

UBi m iſta didiciſti, quæ in fratrem, & Coepiſcopum noſtrum Gregorium, non dilectione *n* 3, ſed invidia perpetraſti; quem inexcuſabili violentia pertrahi ad te paſſus es, atque vexari, ut ei honorem tantum non per animi tranquillitatem, ſed per amentiam, ſicut dicendum eſt, irrogares? Neque enim talia potuiſſent fieri ſanitate conſilii. Nolumus exaggerare, quod geſtum eſt, ne cogamur judicare, quod dignum eſt. Nam privilegium *o* meretur amittere, qui permiſſa ſibi abutitur poteſtate. *Et infra*. Denunciamus autem *p*, quod ſi poſthac 4 quicquam tale præſumpſeris, & aliquem ſeu Epiſcopum, ſeu Presbyterum, ſeu Diaconum, invitum facere forte credideris, ordinatione tibi Ravennatis Eccleſiæ, vel Æmilienſis noveris auferendas.

¶ PITH. 3. *Dilectione*] V. C. *electione*.

4. *Poſthac*] V. C. Poſthæc.

C. VIII. *De eodem.*

Item Gregorius I. *Antonino Subdiacono, lib.* 2. *epiſt.* 26. *indict.* 10. [an. 592. *Roma in Dalmatiam*.]

q *Anſ. l.* 7. *c.* 75.

HOnoratus *q* Archidiaconus Eccleſiæ Salonitanæ a ſanctæ memoriæ deceſſore meo, miſſa ſupplicatione, popoſcerat, ut ab Antiſtite ſuo invitus provehi ad fortioris gradus ordinem contra morem nullatenus cogeretur. Hoc enim fieri ſibi non provehendi gratia, ſed cauſa ingratitudinis perhibebat. Pro qua re tunc jam ſanctæ memoriæ deceſſor noſter ſcriptis ſuis Natali fratri, Coepiſcopoque noſtro interdixerat, ne prædictum Honoratum Archidiaconum invitum proveheret, neve dolorem conceptæ ingratitudinis diutius in corde retineret. Cumque & a nobis hæc eidem ſummopere fuerint interdicta, non ſolum mandata Dei negligens, ſed & ſcripta noſtra contemnens, præfatum Archidiaconum quaſi ad fortiorem honorem provehens, conatus eſt arte callida degradare. Unde actum eſt *r*, ut eo de Archidiaconatus loco ſummoto, alium adſciſceret, qui ejus obtemperare moribus potuiſſet. Quem Honoratum Archidiaconum arbitramur Antiſtiti ſuo aliunde diſplicere non potuiſſe, niſi quod eum vaſa ſacta ſuis dare parentibus prohibebat. Quam cauſam ſubtili volumus, & tunc ſanctæ memoriæ deceſſor meus, & nunc ego indagatione diſcutere, ſed ipſe ſuorum ſibi actuum conſcius, perſonam ad judicium poſtpoſitus declinare. Proinde experientiam tuam præſentis præcepti auctoritate duximus fulciendam, quatenus conveniens in Salona, Natalem fratrem, Coepiſcopumque noſtrum ſaltem tuis ſcriptis admonitum ſtudeat adhortari, ut ſupra memoratum Archidiaconum in ſuo ſtatim loco ſuſcipiat. Quod ſi facere hoc contumaciter, ut conſuevit, forte diſtulerit, uſum ei pallii, qui ab hac ſede conceſſus eſt, ex auctoritate ſedis Apoſtolicæ contradicas *r*. Quem ſi etiam emiſſo pallio adhuc in eadem pertinacia perſeverare perſpexeris, Dominici quoque corporis, & ſanguinis eundem Antiſtitem participatione privabis.

r *al.* contradicen-to.] *orig.*

Grat. *Adhibenda eſt etiam diſciplina, qua volentes promoveri ad ſuperiores ordines ad obediendum Epiſcopis ſuis provocentur. In minoribus ſiquidem ordinibus conſiſtens paulatim per ſingulos gradus ſunt provehendi, ut contemnentes ſuis obedire Epiſcopis, doleant ſibi illos eſſe Prælatos, quos prius habebant ſubjectos.*

C. IX. *Cum majores ordinari contempſerint, de minoribus promoveantur ordinibus.*

Unde Gelaſius *ſcribit Victori Epiſcopo* u.

(circ. an. 495. *Romæ*.)

u *al. Epiſcopo Alexandrino.*

t *Anſel. lib.* 7. *c.* 102. *Ivo p.* 6. *cap.* 106. *Polyc. lib.* 2. *tit.* 31.

x *al. proficere.*

u *al. quia ſcilicet ſi quos.*

y *Ivo p.* 6. *c.* 43.

z *al. poſteriores.*

COnſuluit *t* dilectio tua de ſuorum promotione Clericorum, perhibens, quod Diaconi ad Presbyterii gradum (quo Eccleſiam tuam memoras indigere) venire detrectant. Quapropter quia invitos fieri Eccleſiaſtica moderatio, gravataque non patitur, ut eo nolentibus fiant volentes, ordinatio illa poteſt perficere *u*, ſi quos *x* habes vel in Acolythis, vel Subdiaconis maturiores ætate, & quorum ſit vita probabilis, hos in Presbyteratum ſtudeas promovere, ut qui in ſuis ordinibus proficere *y* noluerint, reddantur ſuis ſalarioribus poſt minores *z*, ipſoque commoda Presbyteri propenſius, quem Diaconi conſequantur: ut hac ſaltem ratione conſtricti, & honorem, quem refugerant, appetere nitantur, & quæſtum.

DE TEMPORE ORDINUM CONFERENDORUM.

DISTINCTIO LXXV.

1 ps. TEmpus autem conſecrationis, ſicut in ordine Romano habetur, ad Epiſcopi benedictionem non eligetur. Omni enim tempore benedicuntur; dummodo jejuni, & hora tertia benedictionem accipiant.

C. I. *Ordinationes Epiſcoporum quæ hora fieri debeant.*

Unde Anacletus Papa *ſcribit ad Epiſcopos Italiæ epiſt.* 2. *in principio.* (circ. an. 103. *Roma in Italiam*.)

a *ſupra diſt.* 64. *capit. ordinationes Epiſcoporum. Burch. l.* 1. *c.* 15. *Ivo part.* 5. *c.* 69. *Anſelm. lib.* 9. *c.* 53. *Pann. l.* 3. *c.* 12. *Polyc. l.* 2. *tit.* 6.

b *De Prophetis* 3. *Regum* 19.

c *De Regibus.* 1. *Reg.* 10.

d *al. Prophetarum exempla Regum capita perungentium, ut more &c.*

e *De Moyſe, Exod.* 29.

f *Polyc. lib.* 2. *tit.* 10. *Burch. l.* 1. *c.* 24. *Anſel. l.* 6. *cap.* 40. *Ivo p.* 5. *c.* 135.

g τῶν ἀναβολῶν.

ORdinationes *a* Epiſcoporum auctoritate Apoſtolica ab omnibus, qui in eadem fuerint provincia, Epiſcopis ſunt celebrandæ. Qui ſimul convenientes, ſcrutinium diligenter agant, jejuniumque cum omnibus celebrent precibus, & manus in ſanctis Evangeliis, quæ prædicaturi ſunt, imponentes, Dominica die, hora tertia orantes, ſacraque unctione, exemplo Prophetarum *b*, & Regum *c*, capita eorum, more *d* Apoſtolorum, & Moyſis *e* ungentes, quia omnis ſanctificatio conſtat in Spiritu Sancto, cujus virtus inviſibilis ſacro chriſmati eſt permiſta, & hoc ritu ſolennem celebrent ordinationem.

2 ps. Gratian. *Tempus autem conſecrationis trium menſium ſpatio clauditur: ultra quod, niſi neceſſitate cogente, Epiſcoporum conſecrationes poſt electionem differri non licet.*

C. II. *Ultra tres menſes non differatur Epiſcoporum ordinatio.*

Unde in Chalcedonenſi Concilio *cap.* 25. *legitur.* (an. 451. *in Bithynia*.)

QUoniam *f* quidam Metropolitanorum, ſicut ad nos perlatum eſt, negligunt creditos ſibi greges, & differunt ordinationes facere Epiſcoporum; placuit ſanctæ Synodo intra tres menſes fieri ordinationes Epiſcoporum, niſi forte inexcuſabilis neceſſitas coegerit tempus ordinationis *g* amplius protelari. Si autem quis *a* Epiſcoporum hoc non obſervaverit, ipſum debere Eccleſiaſticæ condemnationi ſubjacere, reditus vero ejuſdem viduatæ Eccleſiæ integros reſervari apud œconomum ejuſdem Eccleſiæ placuit.

§ Corr. Rom. *a* Si autem quis] *Sic etiam in priſca verſione. Græce eſt*: εἰ δὲ μὴ τοῦτο ποιήσει, ὑποκεῖσθαι αὐτὸν (*al.* αὐτῷ) ἐκκλησιαστικῷ ἐπιτιμίῳ, *quæ aliter interpres vertit*: Quod ſi hoc minime fecerit, correptioni Eccleſiaſticæ ſubjacebit. *De Metropolitanis enim loquitur.*

3 ps. Gratian. *Cæterorum vero ordinationes, niſi in temporibus certis, & diebus, maxime Sacerdotum, & Levitarum, fieri debent, veſpera videlicet Sabbathi, vel mane diei Dominicæ continuato jejunio.*

C. III.

C. III. *Ordinationes Presbyterorum, vel Levitarum quo hora fieri debeant.*

Unde Zepherinus Papa *ſcribit ad Epiſcopos Ægypti epiſt.* 2. (*an.* 198. *Roma in Ægyptum.*)

h *Polyc. lib.* 2. *tit.* 28. *Anſ. l.* 7. *c.* 43. *Burch. l.* 2. *c.* 3. *Ivo part.* 6. *c.* 23. & 47.

ORdinationes *h* Presbyterorum, Levitarumque tempore congruo, multis coram adſtantibus ſolenniter agite, & probabiles, ac doctos viros ad hoc opus provehite, ut de eorum ſocietate, & adjumento plurimum gaudeatis.

C. IV. *Presbyteri, & Levitæ, quo hora ordinandi ſunt.*

Item Leo I. Epiſcopus *Dioſcoro Alexandrino Epiſcopo epiſt.* 79. *cap.* 1. (*an.* 445. *Roma in Ægyptum.*)

i *Polyc. ibid. Anſ. lib.* 7. *c.* 44. *Ivo p.* 6. *cap.* 72.

k *exordia deligantur, hoc eſt ſub lege divini officii ſubſtituantur*] *orig.*

l *quam*] *orig.*

QUod a Patribus *i* noſtris propenſiore cura novimus eſſe ſervatum, a vobis quoque volumus cuſtodiri, ut non paſſim diebus omnibus Sacerdotalis, vel Levitica ordinatio celebretur, ſed poſt diem Sabbathi ejus noctis, quæ lucescit in prima Sabbathi, exordia *k* conſecrandi eligantur, in quibus his, qui conſecrandi ſunt, jejunis, & a jejunantibus ſacra benedictio conferatur. Quod ejuſdem obſervantiæ erit, ſi mane, ipſo Dominico die, continuato jejunio Sabbathi celebretur: a quo tempore præcedentis noctis initia non recedunt. quod *l* ad diem Reſurrectionis (ſicut etiam in Paſcha Domini declaratur) pertinere non dubium eſt.

C. V. *Quare die Dominico Sacerdotum ordinationes celebrentur.*

Idem eodem cap. (*an.* 445. *Roma in Ægyptum.*)

m *Ivo p.* 6. *c.* 70. *Pann. l.* 3. *c.* 13.

n *Actor.* 13.

o *al. benedictionem tribuantur.*] *orig.*

p *diſpoſitionum.*

^{1} QUod *m* die *m* Dominico ordinationes Sacerdotum celebrantur, non tantum ex conſuetudine, ſed etiam ex Apoſtolica novimus venire doctrina; Scriptura manifeſtante, quod cum Apoſtoli *n* Paulum, & Barnabam ex præcepto Spiritus Sancti ad Evangelium gentibus mitterent prædicandum, jejunantes, & orantes impoſuerunt eis manus, ut intelligamus, quanta & dantium, & accipientium devotione curandum ſit, ne tantæ benedictionis ſacramentum negligenter videatur impletum. Et ideo pie, & laudabiliter Apoſtolicis morem geſſeris inſtitutis, ſi hanc ordinandorum Sacerdotum formam per Eccleſias, quibus Dominus præeſſe te voluit, etiam ipſe ſervaveris, ut his, qui conſecrandi ſunt, nunquam benedictio *o*, niſi in die Dominicæ Reſurrectionis tribuatur: cui a veſpera Sabbathi initium conſtat adſcribi, & tantis divinarum diſpenſationum *p* myſteriis eſt conſecrata, ut quicquid eſt a Domino inſignius conſtitutum, in hujus diei dignitate ſit geſtum. In hac mundus ſumpſit exordium: in hac per Reſurrectionem Chriſti & mors interitum, & vita accepit initium. In hac &c.

¶ Corr. Rom. 1. Quod die] *Sumptum eſt caput hoc ex eodem loco, unde & antecedens, mutato tamen verborum ordine, & nonnullis intus adjectis. In ipſa enim epiſtola, poſt ultima verba præcedentis capitis, ſequitur continenter:* Nam præter auctoritatem conſuetudinis, quam ex Apoſtolica novimus venire doctrina, etiam ſacra Scriptura manifeſtat, quod cum Apoſtoli &c.

C. VI. *De eodem.*

P A L E A.

Item in ordine Romano *cap. de gradibus Eccleſiæ.* (*circ. an.* 800. *Romæ.*)

q *Anſel. lib.* 7. *cap.* 61.

r *al. non.*

QUando *q*, & ubi libitum fuerit, uſque ad Subdiaconatus officium ordinantur Clerici: Diaconi vero, atque Presbyteri nunquam *r*, niſi in publica ordinatione.

C. VII. *De temporibus ordinationis.*

s *Et Gregor. II. epiſt.* 3.

Item Gelaſius *s ad Epiſcopos per Lucaniam epiſt.* 1. *cap.* 13. (*an.* 493. *Roma in Lucaniam.*)

t *Polyc. lib.* 2. *tit.* 28. *Anſ. l.* 7. *c.* 45. *Ivo part.* 2. *cap.* 74. *Pannor. lib.* 3. *c.* 15.

u *mediana quadrageſimæ die Sabbathi jejunio*] *orig.*

^{1} ORdinationes *t* Presbyterorum, & Diaconorum niſi certis temporibus, & diebus exerceri non debent, idest, quarti menſis jejunio, ſeptimi, & decimi: ſed & etiam quadrageſimalis initii, ac medianæ *u* ^{2} hebdomadæ, & Sabbathi jejunio *u* ^{3} circa veſperam noverint celebrandas: nec cujuslibet utilitatis cauſa ^{4}, ſeu Presbyterum, ſeu Diaconum his præferre, qui ante ipſum fuerint ordinati.

¶ 1. *Ordinationes*] V. C. *Ordines.*
2. *Medianæ &c.*] V. C. mediana quadrageſimæ die Sabbathi.
3. *Jejunio*] al. *Jejunii, & jejunia.*
4. *Cauſa*] Abeſt in V. C.

QUIBUS TEMPORIBUS JEJUNIA SINT SERVANDA.

DISTINCTIO LXXVI.

^{1} QUibus temporibus jejunia celebranda ſint, Calixtus Papa *determinat ſcribens Benedicto Epiſcopo epiſtol.* 1. (*an.* 221. *Romæ.*)

C. I. *Quibus temporibus jejunia celebrentur.*

a *Polyc. lib.* 3. *tit.* 27. *Ivo p.* 4. *c.* 27. *Pann. l.* 2. *cap.* 175.

JEjunium *a*, quod ter in anno apud nos celebrare didiciſti, convenientius nunc per quatuor tempora fieri decernimus: ut ſicut annus per quatuor volvitur tempora, ſic & nos quaternum ſolenne agamus jejunium per anni quatuor tempora.

C. II. *De eodem.*

Item ex Concilio Moguntino I. *capitul.* 34. *ſed ibi fuſius, hic ſummatim.* (*an.* 813. *in Germania.*)

b *Capit.* 5. *c.* 86. *Burch. l.* 13. *c.* 2. *Ivo p.* 4. *cap.* 35. *Pannor. lib.* 2. *cap.* 180.

c *al. cum.*

COnſtituimus *b*, ut quatuor tempora anni ab omnibus communi *c* jejunio obſerventur: id eſt, in menſe Martio, hebdomada prima; in Junio ſecunda; in Septembri tertia; in Decembri quarta ^{1}.

¶ Corr. Rom. *Auctor Micrologi* 24. & 25. *de hoc ipſo Moguntini Concilii canone diſputans, aperte ait, hoc ex ignoratione traditionis Eccleſiaſticæ fuiſſe profectum. Unde Leo Papa ait,* Hujus obſervatione &c. *quod refertur infra ead. diſt. c.* 6. *Et ne qua occaſione locum Conciliorum Germanicorum decipiantur, Gregorius ſeptimus (quod in eodem Micrologo narratur) veterem Romanæ Eccleſiæ conſuetudinem renovavit. De qua re in Concilio Claremontenſi Urbani II. canone primo ſic ſtatuitur:* Primum jejunium quatuor temporum ſemper fiet prima hebdomada Quadrageſimæ: ſecundum in hebdomada Pentecoſtes abſque genuum flexione, cum Alleluja, & Gloria in excelſis Deo, & veſtibus ſolennibus fiet, tertium plena hebdomada ante æquinoctium autumnale; quartum plena hebdomada ante Natalem Domini, vigiliæ ejuſdem accepta. *Et idem reperitur in altero Concilio Placentiæ poſtea habito, quod eſt in Bibliotheca Vaticana, & citatur infra ead. cap.* ſtatuimus.

¶ Pith. 1. *Quarta*] Addit V. C. *hebdomada, quæ fuerit plena ante vigiliam Natalis Domini, ſicut eſt in Romana Eccleſia.*

C. III. *De eodem.*

Item ex Concilio Salegunſtæ *habito cap.* 2. (*an.* 1022. *in Germania.*)

d *Burch. in fine. Ivo part.* 4. *c.* 33. *Pann. l.* 2. *c.* 181.

DE *d* jejunio autem incerto quatuor temporum hanc certitudinem ſtatuimus, ut ſi Calendæ Martii in quarta feria, ſive antea evenerint, eadem hebdomada jejunium ^{2} celebretur. §. 1. Si autem Calendæ Martii in quintam feriam, aut ſextam, aut Sabbathum diſtendantur, in ſequentem hebdomadam jejunium differatur. Simili quoque modo ſi Calendæ Junii in quarta feria, aut antea evenerint, in ſubſequenti hebdomada jejunium celebretur; & ſi in quinte, aut ſexta feria, aut Sabbatho contigerint, jejunium in tertiam hebdomadam reſervetur. §. 2. Et hoc ſciendum, quod ſi quando jejunium menſis Junii in vigilia Pentecoſtes ſecundum prædictam regulam evenerit, non ibi celebrandum erit, ſed in ipſa hebdomada ſolenni Pentecoſtes: (quia vigilia *e* ſimul, & jejunium celebrari non debent:) & tunc propter ſolennitatem Spiritus S. Diaconi Dalmaticis induantur, & Alleluja cantetur, & Flectamus genua non dicatur. §. 3. Eodem modo de Septembris jejunio conſtitutum eſt, ut ſi Calendæ Septembris in quarta feria evenerint, aut antea, jejunium in tertia hebdomada celebretur: & ſi in quinta, aut ſexta, aut Sabbatho contigerint, in quarta hebdomada jejunandum erit. §. 4. In Decembri vero illud obſervandum erit, ut in proximo Sabbatho ante vigiliam Natalis Domini celebretur jejunium, quia ſi vigilia in Sabbatho evenerit, ſimul vigiliam, & jejunium celebrari non convenit.

¶ Corr. Rom. *e* Quia vigilia] *Hæc uſque ad verbum* debent, *non ſunt in ipſo Concilio impreſſo ex Burchardo: eadem vero ſententia reperitur in fine capitis.*

¶ Pith. 2. *Jejunium*] Abeſt in V. C.

C. IV. *De eodem.*

Contra Urbanus II. in Concilio Placentino c. 15. (*an.* 1095. *in Longobardia.*)

a *Polyc. lib.* 3. *tit.* 25.

STatuimus *a* etiam, ut jejunia quatuor temporum hoc ordine celebrentur: primum in initio quadrageſimæ: ſecundum in hebdomada Pentecoſtes: tertium vero in Septembri: quartum in Decembri more ſolito fiat.

C. V. *De eodem.*

Item Leo Papa I. *ſermone primo de jejunio Pentecoſtes.* (*circ. an.* 442. *Romæ.*)

f *Polyc. ibid.*

IGitur *f* poſt ſanctæ lætitiæ dies, quos in honorem Domini e mortuis reſurgentis, ac deinde in cœlos aſcendentis exigimus, poſtque acceptum Sancti Spiritus donum ſalubriter, & neceſſarie conſuetudo eſt ordinata jejunii, ut ſi quid forte inter ipſa feſtivitatum gaudia negligens libertas, & licentia inordinata præſumpſit, hoc religioſæ abſtinentiæ cenſura caſtiget.

C. VI.

C. VI. *De eodem.*

Idem *ſermone 8. de jejunio decimi Menſis.*
(circ. an. 449. *Romæ.*)

z Polyc. ibid. HUjus z obſervantiæ utilitas, dilectiſſimi, in Eccleſiaſticis præcipue eſt conſtituta jejuniis: quæ ex doctrina Sancti Spiritus ita per totius anni circulum diſtributa ſunt, ut lex abſtinentiæ omnibus ſit adſcripta temporibus. Siquidem jejunium vernum in Quadrageſima, æſtivum in Pentecoſte, autumnale in menſe ſeptimo, hyemale autem in hoc, qui eſt decimus, celebramus, intelligentes divinis vacuum nihil eſſe præceptis, & verbo Dei ad eruditionem noſtram omnia elementa ſervire, dum per ipſos mundi cardines, quaſi per quatuor Evangelia incesſabili tuba diſcimus, quod & prædicemus, & agamus.

a pc Gratian. *Primum vero menſem, quartum, ſeptimum, & decimum, non Hebræorum ratione, ſed noſtra debemus accipere. Primus enim menſis apud illos eſt Aprilis, quartus Julius, ſeptimus October, decimus Januarius. In quibus, & præterea in quinto menſe, qui eſt Auguſtus, quæ fuerit eis cauſa jejunii,* Hieronymus *in commentariis ad cap. 8. Zachariæ exponit dicens.* (an. 408. *in Palæſtina.*)

C. VII. *Quare in ſupradictis menſibus jejunia ſint imperata.*

b Polic. ibid. JEjunium b quarti, & jejunium quinti, & jejunium ſeptimi, & jejunium decimi (*ἀπὸ κοινοῦ* enim ſubauditur menſis) domui Judæ, & Hieruſalem in dies feſtos vertetur & gaudium: veritatem tantum Deus quærit, & pacem. In hoc loco inſtitutum multi multa diverunt, & inter ſe diſſonantia. *& paucis interjectis.* §. 1. Cogimur igitur ad Hebræos recurrere, & ſcientiæ veritatem de fonte magis, quam de rivulis quærere. *& paulo poſt.* §. 2. Jejunium quarti menſis, qui apud Latinos vocatur Julius, die ſeptima, & decima ejuſdem menſis illud arbitrentur, quando de-
i Exod. 32. ſcendens Moyſes i de monte Sina tabulas legis abjecit, atque
k Hierem. 52. confregit, & juxta Hieremiam k muri primum rupti ſunt civitatis. In quinto menſe, qui apud Latinos appellatur Auguſtus, cum propter exploratores terræ Sanctæ ſeditio orta eſſet in populo, juſſi ſunt montem non aſcendere, ſed per qua-
l Numer. 14. draginta annos l longis a terra Sancta m circuitibus diſpendiis,
m al. ad terram ſanctam) orig. ut exceptis duobus, Chaleb, & Joſue, omnes in ſolitudine caderent. In hoc menſe & a Nabuchodonoſor n, & multa
n 4. Reg. 25. Hierem. 39. & 42. poſt ſecula a Tito, & Veſpaſiano templum Hieroſolymæ incenſum eſt, atque deſtructum: capta urbs Bethel, ad quam multa millia confugerant Judæorum: aratum templum in ignominiam gentis oppreſſæ a Tito Annio Rufo. In ſeptimo vero, qui apud nos appellatur October, ſicut ſupra diximus, occiſus eſt Godolias, & Judæ tribus, ac Hieruſalem
o Hierem. 52. reliquiæ diſſipatæ. Legamus Hieremiam o, Menſe decimo (qui apud nos Januarius dicitur, eo quod janua anni ſit, atque
p Ezechiel. 33. principium) Ezechiel p in captivitate poſitus audivit, & cunctus populus captivorum, quinto menſe templum eſſe ſubverſum: quod planiſſime in eodem Propheta cognoſcimus. Hoc eſt igitur omne, quod dicitur, Dies planctus, & jejuniorum, quos hactenus habuiſtis in luctum, ſciatis vobis (quia cogitavi, ut benefaciam Hieruſalem, & domui Juda) in lætitiam, & gaudium, & ſolemnitates eſſe vertendos; ita duntaxat, ſi veritatem diligatis, & pacem. Juxta anagogem,
q Joan. 16. quia tunc jejunamus, quando q ſponſus aufertur a nobis, & non meremur ejus habere præſentiam, cum reverſus fuerit Dominus ad nos, & cogitaverit, ut benefaciat nobis, omnis triſtitia vertetur in gaudium, & famem priſtinæ ſermonis Dei præſentia doctrinarum ejus, & cœleſtis panis ſaturitate penſabitur.

3 pars. Gratian. *Non autem videntur jejunia quarti menſis poſſe celebrari ante diem Pentecoſtes. A die enim Dominicæ Reſurrectionis uſque in diem Pentecoſtes non indicantur obſervanda jejunia.*

C. VIII. *De eodem.*

Unde Ambroſius *in ejuſdem diei ſermone 61. qui ſic incipit.*
(circ. an. 380. *Mediolani.*)

SCire debet s ſanctitas veſtra. Per hos quinquaginta dies nobis eſt jugis, & continuata feſtivitas: ita ut hoc omni tempore neque ad obſervandum indicamus jejunia, neque ad
r ſuccidamus.) orig. & aliquot Gratiani exemplaria vetuſta, & vetuſtæ editiones. exorandum Deum genibus ſuccedamus r. *& infra.* §. 1. Inſtar ergo Dominicæ, tota quinquaginta dierum curricula celebrantur, & omnes iſti dies velut Dominici deputantur. Reſurrectio enim Dominica eſt. Nam in Dominica reſurgens Salvator reverſus ad homines eſt, & poſt Reſurrectionem tota Quinquageſima cum hominibus commoratus eſt. Æqualis ergo horum neceſſarium ut eſſet feſtivitas, quorum æqua-
s ſic quamitas.] orig. lis eſſet & ſanctitas s. Sic enim diſpoſuit Dominus, ut ſicut ejus paſſione in Quadrageſima jejuniis contriſtaremur; ita ejus Reſurrectione in Quinquageſimæ feriis lætaremur. Non igitur jejunamus in Quinquageſima, quia in his diebus nobiſcum Dominus commoratur. *Item in Apologia Da-*
t cap. 8. *vid t.* Hunc numerum (Quinquageſimum videlicet) læti celebramus poſt Domini paſſionem, remiſſo culpæ totius de-
u Coloſſ. 2. bito, chirographo u quoque evacuato, ab omni nexu liberi, & ſuſcipimus advenientem in nos gratiam Spiritus Sancti; dies Pentecoſtes, vacante jejunio, laus dicitur Deo, Alleluja cantatur.

¶ Corr. Rom. a Scire debet] *In multis manuſcriptis exemplaribus a capite jejuniorum, uſque ad cap. poſt Paſcha, in aliquot etiam uſque ad ultimum, nulla eſt diſtinctio capitum. Tanquam enim unum contextu continentur multæ auctoritates a Gratiano citatæ. Ideo verba iſta,* ſcire debet ſanctitas veſtra, *cohærent cum extremis verbis Gratiani ad finem præcedentis capitis, neque ita legendum.* Unde Ambroſius in ejuſdem diei ſermone 61. qui incipit, Scire debet ſanctitas veſtra, *ac deinde ſubjungendum,* Per hos quinquaginta, &c. *Sic enim modo apparet hunc locum Gratianus. Nam apud beatum Ambroſium paulo aliter habetur.*

Gratian. *Neceſſario ergo Eccleſia conſtituit, ut poſt diem Pentecoſtes jejunia celebrentur. Sed quod in illis quinquaginta diebus jejunandum eſſe negatur, ex obſervantiæ neceſſitate intelligitur.*

C. IX. *De eodem.*

Unde idem Ambroſius *in ejuſdem diei ſermone 60. qui ſic incipit.* (circ. an. 399. *Mediolani.*)

NOſſe credo a vos fratres. Non minore lætitia celebremus diem Pentecoſtes, quam ſanctum Paſcha curavimus. Tunc enim, ſicut modo fecimus, jejunavimus Sab-
x Pernoctamur) orig. batho, vigilias celebravimus, orationibus pernoctavimus x
y ſimilis obſervantiæ ſimilem lætitiam ſubſequatur.] orig. inſtituimus: unde neceſſe eſt, ſimilem obſervantiam y ſimilis lætitia ſubſequatur.

¶ Corr. Rom. a Noſſe credo] *Idem evenit in hoc capite, quod in ſuperiore eveniſſe notatum eſt. Cohæret enim cum ſuperioribus, prima ſermonis periodo quaſi in ſummam redacta.*

Gratian. *Obſervantia vero ſimilis dicitur quoad ſolitum, non quoad neceſſitatem.*

C. X. *De eodem.*

Unde Iſidorus *lib. 1. de Eccleſiaſticis officiis, cap. 40.* (an. 633. *in Hiſpaniam.*)

POſt Paſcha uſque ad Pentecoſten, licet traditio Eccleſiarum abſtinentiæ rigorem prandiis relaxaverit; tamen ſi qui Monachorum, vel Clericorum jejunare cupiunt, non ſunt prohibendi: quia Antonius, & Paulus, & cæteri Patres antiqui, etiam his diebus in eremo leguntur abſtinuiſſe, neque ſolviſſe abſtinentiam, niſi tantum die Dominico.

C. XI. *De eodem.*

Item Hieronymus *ad Lucinium, epiſt. 28.*
(an. 385. *e Palæſtina in Hiſpaniam.*)

UTinam z omni tempore jejunare poſſemus, quod in Acti- *z Polyc. lib. 3. tit. 23.*
bus a Apoſtolorum diebus Pentecoſtes, & die Domini- *a Act. 13. 20. & 27.*
co Apoſtolum Paulum, & cum eo credentes feciſſe legimus. *& infra.* Nec hoc dico, quod Dominicis b diebus jejunan- *b al. feſtivis.*
dum putem, & contextas quinquaginta c diebus feras auferam, ſed unaquæque provincia abundet in ſuo ſenſu: & præcepta Majorum leges Apoſtolicas arbitretur. *c al. ſemipinta.] orig.*

C. XII. *Sabbatho tantum poſt horam baptiſmi Epiſcopus valet ordinari.*

Item Pelagius Papa *Petro Epiſcopo Potentino.*
(circ. an. 560. *Romæ in Lucaniam.*)

DIlectionis d tuæ ſcripta ſuſcepimus, quibus ſignificas, *d ſup. diſt. 62. Latinum. Polyc. lib. 2. tit. 28. Anſel lib. 6. c. 72.*
Latinum Eccleſiæ Grumentinæ Diaconum ad Epiſcopatum Marcellianenſis Eccleſiæ, ſive Cluſitanæ e ab omnibus *e al. Conſilinatis.*
fuiſſe electum: quod jam ante hoc tempus retuliſti, & juſſimus, ut veniret, credentes eos de perſona ejuſdem ab Epiſcopo ſuo dimiſſorias accepiſſe. Quod ſi f modo fecerunt, faci- *f Supra diſt. 54. cap. frequens.*
te eum velocius ad urbem Romam occurrere, ut ſi Deus juſſerit, in Sabbatho magno poſt horam baptiſmi ordinetur. Quod ſi ante memoratum diem non occurrerit, cogetur uſque ad quarti menſis jejunia ſuſtinere.

ORDINES SACRI PER INTERVALLA CONFERANTUR.

DISTINCTIO LXXVII.

HIs temporibus ſecundum Anacletum, Zephyrinum, Gelaſium, & Pelagium, Epiſcopi, Presbyteri, & Diaconi ſunt ordinandi. Metropolitanus autem juxta Leonem
a Epiſtol. 82. Anaſtaſio. a ex Presbyteris ejuſdem Eccleſiæ, vel ex Diaconis optimus ordinetur. Ex Monachis autem, vel Laicis nullus, niſi per gradus Eccleſiæ, debet ad ſummum Sacerdotium pervenire.

C. I. *Nonniſi per diſtinctos gradus quiſquam ad Sacerdotium appetat.*

Unde Cajus Papa *Felici Epiſcopo, epiſt. unica in extremo,* (an. 296. *Romæ.*)

ILlud nos ſtatuentes, vobis, & omnibus ſervare mandamus, ut ad ordines Eccleſiaſticos ſic aſcendant in Eccleſia, qui ordinari merentur: id eſt, ſi quis Epiſcopus eſſe meretur, ſit primum Oſtiarius, deinde Lector, poſtea Exorciſta, inde ſacretur Acolythus, demum vero Subdiaconus, deinde Diaconus, & poſtea Presbyter, & exinde, ſi meretur, Epiſcopus ordinetur.

C. II.

Digitized by Google

C. II. *Quæ intervalla temporis in ſingulis gradibus ſervanda ſint.*

Unde Zoſimus Epiſcopus urbis Romæ ait ad Heſichium a, epiſt. 1. c. 3. (an. 418. Romæ in *Dalmatiam*.)

b *Anſ. l. 7. c. 49. Rabanus de inſt. Cler. l. 1. c. 13.* IN b ſingulis gradibus hæc tempora ſunt obſervanda, ſi ab infantia ad Eccleſiaſticis miniſteriis nomen dederit, ut inter Lectores, & Exorciſtas c quinquennio teneatur, exinde Acolythus, vel Subdiaconus IV. annis fiat, & ſic ad benedictionem Diaconatus, ſi meretur, accedat: in quo ordine quinque annis, ſi inculpate ſe geſſerit, hærere debebit. Exinde ſuffragantibus ſtipendiis per tot gradus datis propriæ fidei documentis, Presbyterii Sacerdotium poterit promereri: de quo 3 loco (ſi eum exactior ad bonos mores vita perduxerit) ſummum Pontificatum ſperare debebit. & *infra*. §. 1. Defenſores etiam Eccleſiæ, qui ex Laicis fiunt, ſupradicta obſervatione teneantur, ſi meruerint eſſe in ordine Clericatus.

ꝗ Corr. Rom. a Si ab infantia] *Prior hæc hujus capitis pars ſummatim refertur. Integer locus* 4 *ſic habet*: Si ab infantia Eccleſiaſticis miniſteriis nomen dederit, inter Lectores uſque ad vigeſimum ætatis annum continuata obſervatione perduret. Si major jam, & grandævus acceſſerit, ita tamen, ut poſt baptiſmum ſtatim ſe divinæ militiæ deſideret mancipari, ſive inter Lectores, ſive inter Exorciſtas quinquennio teneatur, exinde Acolythus, vel Subdiaconus quatuor annis, & ſic ad benedictionem, &c. *Ac ſane in uno etiam pervetuſto Gratiani codice, & apud Rabanum, lib. 1. cap. 13. de inſtitut. Cleric. legitur*, quatuor annis, *non*, quatuordecim. *Sed ob gloſſas nihil mutatum, additum eſt.*

¶ Pith. 1. *Iſichium*) V. C. *Eſichium*.
2. *Et Exorciſtas*.) Abſunt a V. C.
3. *De quo*.) V. C. *De quo loco ſi illum exactior ad bonos mores vita produxerit.*
4. *Integer locus*.) Hæc etiam habentur in 3. V. C.

C. III. *De eodem.*

Item Siricius Papa ad Himerium Tarraconenſem, epiſt. 1. cap. 9. (an. 385. *Romæ in Hiſpaniam*.)

c *Ivo p. 6. c. 91. & 92.* QUicumque c itaque ſe Eccleſiæ voverit obſequiis a ſua infantia, ante pubertatis annos baptizari, & Lectorum debet miniſterio ſociari. Qui ab acceſſu adoleſcentiæ uſque ad vigeſimum a 5 ætatis annum, ſi probabiliter vixerit, una tantum, & ea, quam virginem communem per Sacerdotem benedictione percepit, uxore contentus; Acolythus, & Subdiaconus eſſe debebit, poſteaque ad Diaconii gradum (ſi ſeipſum 6 primitus, continentia præeunte, dignum probaverit 7) accedat. Ubi ſi ultra β 8 quinque annos laudabiliter miniſtraverit 9, congrue Presbyterium conſequatur. Exinde poſt decennium Epiſcopalem cathedram poterit adipiſci. ſi tamen per hæc tempora integritas vitæ, ac fidei ejus fuerit approbata 10. Qui vero d jam ætate grandævus, meliori
d *Ibid. c. 10.*
propoſiti converſatione provocatus, ex Laico ad ſacram militiam pervenire feſtinat, deſiderii ſui fructum non aliter obtinebit, niſi 11 eo, quo baptizatur, tempore ſtatim Lectorum, aut Exorciſtarum numero ſocietur, ſi tamen eum unam habuiſſe, vel habere, & hanc virginem accepiſſe conſtet uxorem. Qui dum initiatus 12 fuerit, expleto biennio, per quinquennium aliud Acolythus, & Subdiaconus fiat, & ſic ad Diaconatum (ſi per hæc tempora dignus judicatus fuerit 13) provehatur. Exinde jam acceſſu temporum, Presbyterio 14, vel Epiſcopatui, ſi eum Cleri, ac plebis evocaverit electio, non immerito ſocietur 15.

ꝗ Corr. Rom. a Vigeſimum) *In pleriſque vetuſtis exemplaribus, & Gratiani, & epiſtolæ, atque apud Ivonem legitur*, trigeſimum: *ſed in epiſtola Zoſimi, quæ relata eſt in antecedenti notatione*, vigeſimum.

β Ultra) *Sic legitur in omnibus manuſcriptis, & in originali ipſo. In vulgatis erat*, intra.

¶ Pith. 5. *Vigeſimum*) 4. V. C. *triceſimum*.
6. *Seipſum*) 3. V. C. *ſeipſo*.
7. *Probaverit*) V. C. *probavit*.
8. *Ultra*) V. C. *intra*.
9. *Miniſtraverit*) V. C. *miniſtravit*.
10. *Approbata*) Sic duo V. C.
11. *Niſi &c.*) Vide Socratem lib. 5. cap. 22.
12. *Initiatus*) Sic V. C.
13. *Fuerit*) V. C. *erit*.
14. *Presbyterio*) V. C. *Presbyterinus, vel Epiſcopatum*.
15. *Societur*) 3. V. C. *Sociatur*.

C. IV. *De eodem.*

Item ex ſexta Synodo, c. 15. (an. 692. *Conſtantinopoli*.)

SUbdiaconus non minor 16 viginti annorum ordinetur. §. 1. Si quis vero in aliquo ordine Sacerdotali præter conſtituta tempora ordinatus fuerit, deponatur.

¶ Pith. 16. *Minor*) V. C. *minus*.

C. V. *De eodem.*

Item ex Concilio Carthaginenſi III. c. 4. e (an. 397. *in Africa*.) e *Ex Conc. Carthag. cod. can. 16.*

PLacuit f, ut ante viginti quinque annos ætatis nec Diaconi ordinentur, nec virgines conſecrentur, & ut Lectores populum non ſalutent. f *Burc. l. 2. c. 12. Ivo p. 6. c. 51. Pann. l. 3. c. 30. Polyc. l. 2. tit. 27. Anſel. l. 6. c. 96.*

C. VI. *Minoribus XXV. annis Levitica non præſtetur benedictio.*

Item ex Concilio Agathenſi, cap. 16. & 17. (an. 506. *in Gallia*.)

EPiſcopus g benedictionem Diaconatus minoribus 17 quam XXV. annorum penitus non committat. §. 1. Sane ſi conjugati juvenes conſenſerint ordinari, etiam uxorum voluntas ita requirenda eſt, ut ſequeſtrato manſionis cubiculo, religione promiſſa, poſteaquam pariter converſi fuerint, ordinentur. §. 2. Presbyterum h vero, vel Epiſcopum, ante triginta annos, id eſt, antequam ad viri perfecti ætatem perveniat, & Diaconos ante vigintiquinque 18, nullus Metropolitanorum ordinare præſumat: ne per ætatem (quod aliquoties evenit) aliquo errore culpentur. g *Ivo p. 6. c. 365.* h *C. 27. Burch. l. 2. c. 9. Ivo p. 6. c. 29. Pannor. l. 3. c. 29.*

¶ Pith. 17. *Minoribus &c.*) V. C. *minoribus xxv. annis penitus &c.*
18. *Et Diaconos ante vigintiquinque*.) Abſunt in 3. V. C.

C. VII. *De eodem.*

Item ex Concilio Toletano IV. c. 19. (an. 633. *in Hiſpania*.)

IN i veteri lege a ab anno vigeſimoquinto Levitæ in tabernaculo ſervire mandantur: cujus auctoritatem in canonibus & ſancti Patres ſecuti ſunt. Nos & Divinæ legis, & Conciliorum præcepti immemores, infantes & pueros Levitas facimus, ante legitimam ætatem, ante experientiam vitæ: ideoque ne ulterius fiat a nobis, & Divina lege, & canonicis admonemur l ſententiis, ut m a viginti quinque annis ætatis Levitæ conſecrentur, & a triginta Presbyteri ordinentur. i *Polyc. lib. 2. tit. 27. Burch. l. 2. cap. 12. Ivo p. 6. c. 32. Pann. l. 3. c. 31.* a *Num. 8.* l *in codice Regio, admonemur exemplar.* m *al. ſed.*

C. VIII. *Per quæ intervalla temporum ordinetur, qui de Monachis in Clericatum eligitur.*

Item Gelaſius Papa ad Epiſcopos per Lucaniam, epiſt. 1. cap. 3. (an. 494. *Romæ in Lucaniam*.)

SI a quis de religioſo propoſito, & diſciplinis monaſterialibus eruditus ad Clericale munus accedat, imprimis ejus vitæ præteritæ acta temporibus inquiretur, ſi nullo gravi facinore probatur infectus, ſi ſecundam non habuit fortaſſis uxorem, nec a marito relictam ſortitus oſtenditur, ſi pœnitentiam a publicam fortaſſis non geſſit, nec ulla corporis parte vitiatus apparet; ſi ſervili, aut originariæ non eſt conditioni obnoxius, ſi curiæ jam probatur nexibus abſolutus; ſi aſſecutus eſt literas, ſine quibus vix fortaſſe Oſtiarii 19 poſſit implere miniſterium 20. a *ſup. diſt. 55. c. 1. Anſel. l. 7. cap. 47. Ivo p. 3. c. 145.*

ꝗ Corr. Rom. a Si pœnitentiam) *Hinc uſque ad finem addita ſunt ex epiſtola ipſa, ut melius percipiatur ſenſus ſequentis capitis. Nam poſt verbum*, miniſterium, *communiter apud Gelaſium ſequitur*: at ſi his omnibus, quæ ſunt prædicta, fulcitur, continuo Lector &c.

¶ Pith. 19. *Oſtiarii*) Oſtiarium. 3. Cod. & Creſconius.
20. *Miniſterium*) Abeſt a Creſconio, & 3. V. C.

C. IX. *De eodem.*

Item eodem capite, & ſequenti. (an. 494. *Romæ in Lucaniam*.)

MOnachus n vero novitius ſi morum honeſtate fulcitur, continuo Lector, vel Notarius, aut certe Defenſor effectus, poſt tres menſes exiſtat Acolythus, maxime ſi huic ætas etiam ſuffragatur: ſexto menſe Subdiaconi nomen accipiat: ac ſi modeſtæ converſationis, honeſtæque voluntatis exiſtit, nono menſe Diaconus, completoque anno ſit Presbyter: cui tamen quod annorum interſtitia fuerant collatura, ſancti propoſiti ſponte ſuſcepta docetur præſtitiſſe devotio. §. 1. Si o vero Laicus ut quiſpiam Eccleſiaſticis eſt aggregandus officiis, tanto ſolicitius in ſingulis, quæ ſuperius comprehenſa ſunt, hujuſmodi decet examinari perſonam, quantum inter mundanam, religioſamque vitam conſtat eſſe diſcrimina: quia utique convenientia Eccleſiæ miniſteria reparanda p ſunt, non inconvenientibus meritis ingerenda. tantoque magis, quod ſacris aptum poſſit eſſe ſervitiis, in eorum quærendum eſt inſtitutis, quantum de tempore, quo fuerant hæc aſſequenda, decerpitur, ut morum habere doceatur hoc probitas, quod prolixior conſuetudo non contulit, ne q per occaſionem ſupplendæ penuriæ Clericalis, vitia potius divinis cultibus intuliſſe r, non legitima familiæ Domini competenter procuraſſe compendia. Quorum promotionibus, ſuper anni metas, ſex menſes arbitramur ſubrogamus: quoniam, ſicut dictum eſt, diſtare convenit inter perſonam divino cultui deditam, & de Laicorum o *Ibid. cap. 4.* p *al. deputanda.* q *al. nec.* r *al. intuliſſe judicentur.*

N converſ-

converſatione venientem. Quæ tamen eatenus indulgenda credidimus, ut Eccleſiis β ab hac occaſione ceſſantibus, Canonum paternorum vetus forma ſervetur.

§ Corr. Rom. α Monachum] *Quomodo hic locus in originali habeat, proxima ſuperiore notatione indicatum eſt.*

β Ut Eccleſiis] *Hæc multo planius a Gelaſio exponuntur:* Ut illis, *inquit*, Eccleſiis, quibus infeſtatione bellorum vel nulla penitus, vel exigua remanſerunt miniſteria, renoventur: quatenus his, Deo propitio, reſtitutis, in Eccleſiaſticis gradibus ſubrogandis canonum paternorum vetus forma ſervetur, nec contra eos ulla ratione prævalent, quod pro accidentis defectus remedio providetur, non adverſus ſcita Majorum nova lege proponitur, cæteris Eccleſiis ab hac occaſione ceſſantibus, quas non ſimili clade vaſtatas priſtinam faciendis ordinationibus convenit tenere ſententiam.

¶ Pith. 21. *Laicus*] 3. V. C. *de Laicis*.

IN QUA ÆTATE ECCLESIASTICI SINT ORDINANDI.

DISTINCTIO LXXVIII.

QUa vero ætate Sacerdotes ordinare debeant, Bonifacius α (Papa forte Fabianus) diffinivit, dicens, (c. an. 245. Romæ.)

C. I. *Ante annos triginta Presbyter non ordinetur.*

a Polyc. lib. 2. tit. 30. Burch. l. 2. cap. 10. Ivo p. 6. c. 30. Pann. lib. 3. cap. 19. SI a quis triginta ætatis ſuæ annos non impleverit, nullo modo Presbyter ordinetur, etiamſi valde ſit dignus.

§ Corr. Rom. α Bonifacius] *Cæteri collectores citant ex decreto Fabiani. Extat apud Martinum Bracarenſem Epiſcopum in capitul. Græc. Synod. c. 20. ex Neocæſarienſ. cap. 11.*

C. II. *De eodem.*

P A L E A.

Item in novellis in Authentica *de ſanctiſſ. Epiſcopis § Clericos, apud Julian. Antec. conſtit.* 123. c. 19. (an. 546. *Conſtantinopoli.*)

b Polyc. l. 2. t. 27. NEmo b 1 Presbyter conſecretur, qui minor triginta annis ſit: nemo Diaconus, vel Subdiaconus fiat, qui minor viginti quinque annis ſit: nemo Lectoribus connumeretur, qui minor XVIII. annis fuerit: nemo inter Diaconiſſas conſecretur ſacroſanctæ Eccleſiæ, quæ minor ſit XL. annis, vel ad ſecundum matrimonium pervenerit.

¶ Pith. 1. *Nemo Presbyter.*] Nov. 123.

C. III. *Non eſt ordinandus Sacerdos, niſi longo ſit probatus examine.*

Item Leo Papa I. *ad Epiſcopos Africanos epiſt.* 85. c. 1. (an. 442. *Romæ in Africam.*)

c Sup. diſt. 61. c. miramur. verſ. quod ad cito. Anſ. l. 6. c. 34. Ivo p. 5. c. 105.
d al. laboris.

QUid c eſt manus cito imponere, niſi ante ætatem maturitatis, ante tempus examinis, ante meritum obedientiæ d, ante experientiam diſciplinæ, Sacerdotalem honorem tribuere non probatis? Et quid eſt communicare peccatis alienis, niſi talem effici ordinantem, qualis ille eſt, qui non meruit ordinari?

C. IV. *Ante triginta annorum ætatem Presbyter non ordinetur.*

Item ex Concilio Neocæſarienſi c. 11. (an. 314. *in Macedonia.*)

e Polyc. l. 2. t. 27. Anſel. l. 7. c. 107. Pann. l. 3. c. 19. PResbyter e ante XXX. annorum ætatem 2 non ordinetur, quamvis ſit probabilis vitæ: ſed obſervet uſque ad præfinitum tempus. Dominus enim noſter Jeſus Chriſtus trigeſimo anno baptizatus eſt, & tunc prædicavit.

¶ Pith. 2. *xxx. annorum ætatem*] *annos xxx. ætatis ſuæ.* Priſca verſio, quam refert Gratianus.

f S. Gregor. in Ezechielem Homil. 2.
g Hierem. 1.
h Dan. 1.
i Matth. 4.
k Actor. 9.

Gratian. *Hæc f regularis eſt, unde & Chriſtus, & Joannes Baptiſta, & Ezechiel, & nonnulli Prophetarum non leguntur ante hoc tempus prophetaſſe, vel prædicaſſe. Verum, quia Hieremias g, & Daniel h ante juvenilem ætatem ſpiritum propheticum accepiſſe leguntur, David, & Salomon in adoleſcentia uncti inveniuntur, Joannes etiam Evangeliſta i, cum adhuc eſſet adoleſcens a Domino in Apoſtolum electus, & cum aliis ad prædicandum miſſus invenitur, Paulus k quoque Apoſtolus in adoleſcentia a Domino electus, & ad prædicandum miſſus aſſeritur: Eccleſia ſimiliter neceſſitate exigente nonnullos ante triginta annos ordinare conſuevit.*

C. V. *Neceſſitate exigente XXV. annorum Presbyteri ordinentur.*

Unde Zacharias Papa *Bonifacio Epiſcopo epiſt.* 6. *cujus initium* Benedictus Deus. (an. 750. *Romæ in Germaniam.*)

SI triginta 3 annorum non reperiuntur, & neceſſitas expoſcit, a viginti quinque annis, & ſupra Levitæ, & Sacerdotes ordinentur.

¶ Pith. 3. *Si triginta*] Tom. 2. Concil. pag. 453.

A QUIBUS SUMMUS PONTIFEX SIT ELIGENDUS.

DISTINCTIO LXXIX.

1 APoſtolicus autem nonniſi a Cardinalibus, & religioſis Clericis eſt inthronizandus.

C. I. *De eo, qui ſine concordi Cardinalium electione inthronizatur.*

Unde Nicolaus Papa II. *ait in epiſtola, qua Synodum a ſe Romæ habitam refert cap.* 1. (an. 1059. *Romæ ad omnes Epiſcopos.*)

SI a quis a Apoſtolicæ Sedi ſine concordi, & canonica electione Cardinalium ejuſdem Eccleſiæ, ac deinde ſequentium religioſorum Clericorum inthronizatur, non Papa, vel Apoſtolicus, ſed apoſtaticus habeatur. a Polyc. lib. 1. tit. 4. Anſel. l. 6. c. 15. infra eod. c. ſi quis pecunia.

§ Corr. Rom. α Si quis] *Verba Nicolai in epiſtola, quæ in voluminibus Conciliorum impreſſis poſt decreta Nicolai I. habetur, hæc ſunt:* Primum namque inſpectore Deo eſt ſtatutum, ut electio Romani Pontificis, in poteſtate Cardinalium Epiſcoporum ſit: ita ut ſi quis Apoſtolicæ ſedis ſine præmiſſa concordi, & canonica electione eorum, ac deinde ſequentium ordinum religioſorum Clericorum, & Laicorum conſenſu inthronizatur &c. *Idem fere habetur ad finem illius Synodi, & refertur infra c.* ſi quis pecunia.

C. II. *Papa ſuperſtite, eo inconſulto, de electione futuri Pontificis nemo audeat loqui.*

Item 1 Symmachus Papa *in Synodo Romana prima cap.* 3. & 5. (an. 499. *Romæ.*)

SI quis b, Papa α ſuperſtite, pro Romano Pontificatu cuiquam quolibet modo favorem præſtare convincitur, loci ſui honore, vel communione privetur. Si quis Presbyter β, aut Diaconus, aut Clericus, Papa incolumi, & eo inconſulto, aut ſubſcriptionem pro Romano Pontificatu commodare, aut pyctacia 2 promittere, aut ſacramentum præbere tentaverit, aut aliquod certe ſuffragium polliceri, vel de hac cauſa privatis conventiculis factis deliberare, atque decernere, loci ſui dignitate, atque c communione privetur. & infra d Propter occultas fraudes, & conjurationum ſecretas inſidias, quas hujus ſententiæ diſtrictione conſequitur e, ſi quis ad Eccleſiaſticam pertulerit notitiam conſilia eorum, qui contra hanc Synodum de Pontificali egerint ambitu, & rationabili probatione convicerit, particeps actionis hujuſmodi non ſolum purgatus ab omni culpa ſit, ſed etiam remuneratione, quæ non indignus ſit, ſublevetur. Univerſa Synodus 3 &c. b Burch. lib. 1. c. 283. Ivo p. 5. c. 336. Polyc. l. 1. tit. 4. Anſ. lib. 6. cap. 1. c al. vel. d C. 5. Polyc. ib. e al. perſequitur.

§ Corr. Rom. α Si quis, Papa] *Initium hic uſque ad verſiculum,* Si quis Presbyter, *eſt caput ſecundum ſuggeſtionis Fulgentii Archidiaconi Romanæ Eccleſiæ, quod una cum aliis tribus capitulis in tomis Conciliorum præcedit primam, vel ſecundam Synodum ſub Symmacho, cum hac inſcriptione:* Capitula primæ Synodi Romanæ ſub Symmacho Papa. *In codice vero canonum prænotantur his verbis:* Tituli decretorum Papæ Symmachi numero quatuor.

β Si quis Presbyter] *Hæc ſunt propria verba cap. 3. ipſius Synodi, quod eſt ſecundum in codice canonum.*

¶ Pith. 1. *Item*] Addit vet. Cod. *item in Synodo Romana reſidente Symmacho habita poſt Conſulatum Paulini c. 3. & 5.*

2. *Pyctacia*] V. C. *pittacio. al. pittacium.*

3. *Synodus*] Addit V. C. *Surgens, acclamavit: Placet omnibus.*

C. III. *In Apoſtolatus culmen nullus niſi ex Cardinalibus promoveatur.*

Item ex Concilio Stephani Papæ III. *Deuſdedit addit, habito in Baſilica Conſtantiniana act.* 3. (an. 769. *Romæ.*)

OPortebat f, ut hæc ſacroſancta domina noſtra Romana Eccleſia (juxta quod a Beato Petro, & ejus ſucceſſoribus inſtitutum eſt) rite ordinaretur, & in Apoſtolatus culmen unus de Cardinalibus Presbyteris, aut Diaconis conſecraretur. f Deuſdedit p. 1. Anſel. l. 6. c. 25. Polyc. l. 1. tit. 4.

C. IV. *De eodem.*

Item ex eodem. (an. 769. *ibid.*)

NUllus g unquam Laicorum, neque ex alio ordine præſumat, niſi per diſtinctos gradus aſcendens, Diaconus, aut Presbyter Cardinalis factus fuerit, ad ſacri Pontificatus honorem promoveri. g Deuſdedit ib. Polyc. ibid. Anſ. l. 6. c. 24. S. Ant. l. 6. c. 24.

§ Corr. Rom. *In Pontificalibus manuſcriptis, uno Vaticano, & altero Cardinalis Sirleti in vita Stephani Papæ III. referendo Synodum ipſius tempore habitam, hæc leguntur ad caput hoc pertinentia:* Tunc allatis ſacratiſſimis canonibus, eiſque liquido perſcrutatis, prolata eſt ſententia ab eodem Sacerdotali Concilio, ſub anathemate interdicens, ut nullus unquam præſumat Laicorum, neque ex alio ordine, niſi per diſtinctos gradus aſcendens, Diaconus, aut Presbyter

ter Cardinalis factus fuerit, ad ſacri Pontificatus honorem promoveri: & alia plura, quæ canonica indigebant correctione, in eodem Concilio ſtatuerunt emendanda.

C. V. *Anathematizatur Epiſcopus, Monachus, vel Laicus Romanam Eccleſiam invadens, & in gradum filiorum ejus prorumpens.*

Item ex eodem. (an. 769. *ibid.*)

h Deuſdedit ib. Anſel. l. 6. c. 26. & 27. In Pontificale Rom. manuſ. SI *h* quis ex Epiſcopis, vel Presbyteris, vel Monachis, vel Laicis contra canonum, & ſanctorum Patrum ſtatuta prorumpens, in gradum filiorum ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, id eſt, Presbyterorum Cardinalium, & Diaconorum ire præſumpſerit, & hanc Apoſtolicam ſedem invadere quilibet ex ingreſſis tentaverit, & ad ſummum Pontificalem honorem aſcendere voluerit, ipſe, & ſibi faventibus ſint perpetuum anathema. *& infra.* §. 1. Si quis reſiſtere præſumpſerit Sacerdotibus, atque Primatibus 4 Eccleſiæ, vel cuncto Clero ad eligendum ſibi Romanum Pontificem ſecundum canonicam *i* traditionem, anathema ſit.

i al. hanc canonicam. Corr. Rom. ¶ *Deuſdedit Presbyter Cardinalis tituli Apoſtolorum in Eudoxia part. 2, cap. 291. refert multa ex Synodo habita a Stephano tertio, in quibus caput hoc integrum continetur.*

¶ Pith. 4. *Primatibus*] Sic V. C.

C. VI. *Anathema ſit, qui canonicæ electioni Romani Pontificis contradicere præſumpſerit.*

Item ex Concilio Leonis Papæ IV. (an. 853. *Romæ.*)

k Deuſdedit ib. Anſel. l. 6. c. 28. SI *k* quis ex Sacerdotibus, ſeu Primatibus nobilibus, ſeu cuncto Clero ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, electioni Romani Pontificis contradicere præſumpſerit, ſicut in Concilio Bonifacii, & Stephani Papæ legitur ſtatutum, anathema ſit.

l In Pont. Rom. manuſcr. C. VII. *Nullius l Epiſcopi ſiat electio, niſi poſt diem tertium depoſitionis alterius.*

Item ex Concilio Bonifacii Papæ III. (an. 606. *Romæ.*)

m Anſel. lib. 6. c. 11. Deuſdedit par. 1. 2 *m* NUllus te Pontifice Romano vivente, aut Epiſcopo 36 civitatis ſuæ præſumat loqui, aut partes ſibi facere, niſi tertio die depoſitionis ejus, adunato Clero, & filiis Eccleſiæ, & tunc fiat electio.

3 *pe* Gratian. *Sed quæritur, ſi duo concertantium temeritate electi fuerint, quis eorum alteri præferendus ſit? De hoc ita ſcribit* Honorius Auguſtus *ad Bonifacium Papam n.* (an. 419. *Ravennæ Romam.*)

n in Tomis Conciliorum inter epiſtolas Bonif.

C. VIII. *Si temeritate concertantium duo fuerint ordinati.*

o inf. diſt. 97. c. Victor Honorius. Anſel. l. 2. c. 17. p certamen jurg. SI *o* duo forte contra fas temeritate concertantium *p* fuerint ordinati, nullum ex his futurum penitus Sacerdotem, ſed illum ſolum in ſede Apoſtolica permanſurum, quem ex numero Clericorum nova ordinatione divinum judicium, & univerſitatis conſenſus elegerit.

4 *pe* Gratian. *Hoc autem capitulum non de eo intelligendum eſt, qui uno per apoſtaſiam ordinato, a Cardinalibus, & religioſis Clericis Apoſtolicæ ſedi inthronizatur, etiamſi ille apoſtaticus ejus cathedram B. Petri violenter tenuerit, ut canonica electio intra eadem fieri non valeat.*

C. IX. *De eo, qui per pecuniam, vel populari tumultu, non canonica electione ordinatur.*

q in fine. *Unde* Nicolaus Papa II. *in Concilio Romano q ſtatuit, dicens.* (an. 1059. *Romæ.*)

r ſup. fere idem, diſt. ead. cap. ſi quis Apoſtolicæ. Anſ. l. 6. cap. 16. Polyc. l. 1. tit. 4. Ivo p. 4. c. 8. SI *r* quis pecunia, vel gratia humana, vel populari, ſeu militari tumultu, ſine concordi, & canonica electione, ac benedictione Cardinalium Epiſcoporum, ac deinde ſequentium ordinum religioſorum Clericorum, fuerit Apoſtolicæ ſedi inthronizatus, non Apoſtolicus, ſed apoſtaticus habeatur, liceatque Cardinalibus Epiſcopis, cum religioſis, & Deum timentibus Clericis & Laicis invaſorem etiam cum anathemate, & humano auxilio & ſtudio, a ſede Apoſtolica repellere, & quem dignum judicaverint, præponere. Quod ſi hoc intra urbem perficere nequiverint, noſtra auctoritate Apoſtolica congregati in loco, qui eis placuerit, eligant, quem digniorem, & utiliorem Apoſtolicæ ſedi perſpexerint, conceſſa ei auctoritate regendi, & diſponendi res, & *s* utilitatem ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, ſecundum quod ei melius videbitur, juxta qualitatem temporis, quaſi jam omnino inthronizatus ſit.

s al. in.

5 *pars.* Gratian. *Electio vero Romani Pontificis etiam cum deliberatione prædeceſſoris fieri debet.*

C. X. *Si Papa de electione ſui ſucceſſoris ante decernere non potuerit.*

Unde Symmachus Papa *ait in Synodo Romana prima, cap. 4.* (an. 499. *Romæ.*)

t Deuſdedit, ibid. Polyc. ibid. ibid. Anſ. l. 6. c. 2. Pann. l. 3. c. 6. SI *t* tranſitus Papæ (quod abſit) inopinatus evenerit, & de ſui electione ſucceſſoris (ut ſupra placuit) non poſſit ante decernere, ſiquidem in unum totius inclinaverit *u* Eccleſiaſtici ordinis electio, conſecretur electus Epiſcopus. Si autem 5, ut fieri ſolet, ſtudia cœperint eſſe diverſa eorum, de quibus certamen emerſerit, vincat ſententia plurimorum: ſic tamen, ut Sacerdotio careat, qui capitus promiſſione, non recto judicio de electione decreverit. Synodus dixit; Placet, &c.

u al. convenerit.

¶ Pith. 5. *Si autem*] V. C. *Si enim.*

6 *pars.* Gratian. *Sicut ſupra monſtratum eſt, electio ſummorum Sacerdotum a Cardinalibus, & religioſis Clericis fieri debet: ejectio vero eorum judicio divino reſervata eſt.*

C. XI. *Summorum Pontificum ejectionem ſibi Dominus reſervavit.*

Unde Anacletus Papa *ait ad Epiſcopos Italiæ, epiſt. 2. c. 2.* (c. an. 103. *Romæ in Italiam.*)

x Ivo p. 5. c. 138. EJectionem *x* vero ſummorum *a* Sacerdotum ſibi Dominus reſervavit, licet electionem eorum bonis Sacerdotibus, & ſpiritualibus populis conceſſiſſet.

¶ Corr. Rom. *a* Summorum] *Sequebatur,* Pontificum, vel Sacerdotum. *Sublatæ ſunt duæ priores voces, quæ neque in originali, neque apud Ivonem, neque in vetuſtis Gratiani exemplaribus leguntur.*

QUIBUS LOCIS PRÆLATI ECCLESIÆ PRÆFICIANTUR.

DISTINCTIO LXXX.

1 *pe* LOca vero, *in quibus Primates, Patriarchæ, Archiepiſcopi, Epiſcopi, Presbyteri ſunt ordinandi, hæc ſunt ſecundum Lucium Papam, & Clementem, atque Anacletum.*

C. I. *In quibus locis Primates, vel Patriarchæ debeant ordinari.*

Ait enim Lucius Papa *a.* (*immo Stephanus I. c. an. 255. Romæ ad omnes Epiſcopos.*)

a Extat apud Stephanum I. ep. 2. c. 5.

b Anſel. lib. 6. c. 118. URbes *b*, & loca, quibus Primates præſidere debent, non a modernis, ſed etiam multis ante adventum Chriſti ſunt ſtatuta temporibus: quarum Primates etiam Gentiles, pro majoribus etiam negotiis appellabant. §. 1. In ipſis vero urbibus poſt Chriſti adventum, Apoſtoli & ſucceſſores eorum, Patriarchas, vel Primates poſuerunt, ad quos Epiſcoporum negotia (ſalva in omnibus Apoſtolicæ auctoritate) & majores cauſæ, poſt Apoſtolicam ſedem ſunt referendæ.

C. II. *De eodem.*

Item Clemens Papa I. *ad Jacobum, epiſt. 1.* (circ. an. 68. *Romæ Hieroſolymam.*)

c Leo IX. epiſt. 1. Polyc. l. 2. tit. 12. Burch. l. 1. c. 133. Anſ. l. 6. c. 113. d al. Archiflamines. e Judicia, jurg. IN *c* illis vero civitatibus, in quibus olim apud Ethnicos primi *d* Flamines eorum, atque primi legis Doctores erant, Epiſcoporum Primates poni, vel Patriarchas B. Petrus præcepit, qui reliquorum Epiſcoporum cauſas *e*, & majora, quoties neceſſe foret, negotia in fide agitarent. *& paulo poſt.* §. 1. In illis autem civitatibus, in quibus dudum apud prædictos erant Archiflamines, quos tamen minores tenebant, quam memoratos Primates, Archiepiſcopos inſtitui præcepit. *& infra.* §. 2. In ſingulis vero reliquis civitatibus ſingulos, & non binos, vel ternos, aut plures, Epiſcopos inſtitui præcepit, qui non Primatum, aut Archiepiſcoporum, aut Metropolitanorum nomine, quia matres civitatum non tenent; ſed Epiſcoporum tantum vocabulo potirentur: quoniam nec inter ipſos Apoſtolos par inſtitutum fuit, ſed unus omnibus præfuit.

C. III. *De eodem.*

Item Anacletus, *epiſt. 3. c. 2.* (circ. an. 104. *Romæ ad omnes Epiſcopos.*)

f Idem eſt Clementis in epiſt. proxime citata. Burch. l. 1. c. 4. Ivo part. 5. c. 58. & 98. EPiſcopi *f* non in caſtellis, aut modicis civitatibus debent conſtitui, ſed Presbyteri per caſtella, & modicas civitates, atque villas debent ab Epiſcopis ordinari & poni: ſinguli tamen per ſingulos titulos ſuos. Et Epiſcopus non ab uno, ſed a pluribus debet Epiſcopis ordinari, & ut dictum eſt, non ad modicam civitatem, ne vileſcat nomen Epiſcopi, ſed ad honorabilem urbem titulandus *e*, & denominandus eſt. Presbyter vero ad qualemcunque *g* locum, vel Eccleſiam in eo conſtitutam, eſt præficiendus.

g quemcunque) orig.

¶ Pith. 2. *Titulandus &c.*] Deſunt in V. C.

C. IV. *De eodem.*

Item Leo Papa I. *ad Epiſcopos Africæ, epiſt. 85. c. 2.* (an. 442. *Romæ in Africam.*)

h Polyc. lib. 2. tit. 23. Burch. l. 1. cap. 32. Ivo p. 5. c. 107. & 143. i ant. de priv. c. 2. ILlud *h* ſane, quod ad Sacerdotalem pertinet dignitatem, inter omnia volumus canonum ſtatuta ſervari, ut non in quibuslibet locis, neque quibuslibet caſtellis, & ubi ante non fuerunt, Epiſcopi conſecrentur: cum ubi minores ſunt plebes, minoreſque conventus, Presbyterorum cura ſufficiat: Epiſcopalia autem *i* gubernacula non niſi majoribus populis, & frequentioribus civitatibus oporteat præſidere; ne, quod

N 2 ſancto-

ſanctorum Patrum divinitus inſpirata decreta vetuerunt, viculis & poſſeſſionibus, vel obſcuris & ſolitariis municipiis tribuatur Sacerdotale faſtigium.

¶ PITH. 2. *Epiſcopos*] Addit V. C. *Mauritaniæ Sitifenſis*.

C. V. *De eodem.*

Item ex Concilio *Laodicenſi, c.* 57. (circ. an. 320. *in Phrygia Pacatiana.*)

al. caſtellis. NOn debere in vicis & villis a Epiſcopos ordinari, ſed viſitatores a, idest 3, qui circumeant, conſtitui: hos autem, qui antehac ordinati ſunt, nihil agere cenſemus ſine conſcientia Epiſcopi civitatis. Similiter etiam Presbyteri nihil ſine præcepto & conſilio Epiſcopi agunt.

¶ CORR. Rom. a Sed viſitatores] *In codice Græco impreſſa legitur, ἢ περιοδευτάς, in quibus autem manuſcriptis, ἀλλὰ περιοδευτάς.*

¶ PITH. 3. *Ideſt*] Addit V. C. *eos qui*.

2 pars. Gratian. *Sedes autem Epiſcoporum non longo intervallo debent disjungi, ut ad conſecrationem ſui comprovincialis ſine difficultate poſſint occurrere.*

C. VI. *Epiſcopales ſedes non longo intervallo a ſe debent disjungi.*

Unde Gregorius I. *Auguſtino Anglorum Epiſcopo, reſponſo octavo.* (an. 603. *Roma in Angliam.*)

l *Pann. lib. 3. c. 18.* FRaternitatem l tuam ita volumus in Anglia Epiſcopos ordinare, ut ipſi ſibi Epiſcopi longo intervallo minime disjungantur: quatenus nulla ſit neceſſitas, ut in ordinatione alicujus Epiſcopi convenire non poſſint. Nam Epiſcoporum ordinatio ſine aggregatis tribus, vel quatuor Epiſcopis fieri non debet.

CRIMINOSI NON ORDINENTUR: ORDINATI DEPONANTUR.

DISTINCTIO LXXXI.

2 pa. HÆc de ordinandis, & ordinatoribus, atque de ſingulorum graduum diſtinctionibus, & officiis dixiſſe non ſufficiat. Verum quia aliquantulum diffuſius in his immorati ſumus, quædam præcedentibus cohærentia ſub epilogo ad memoriam ſubjiciamus. Debet ordinandus in Epiſcopum (ut Apoſtolus a ſcribit) eſſe ſine crimine, id eſt, ſine peccato mortali: quod non ſolum de Epiſcopo, ſed etiam de quolibet clerico ad aliquam præpoſituram Eccleſiæ oportet intelligi.

a Ad Tit. 1.

C. I. *Sine crimine, & gravi peccato debet eſſe, qui ordinatur Epiſcopus.*

Unde Auguſtinus *ſcribit tractatu* 41. *ad cap.* 8. *Joannis.* (circ. an. 412. *in Africa.*)

b *Beda ad Tit. c.* APoſtolus b Paulus, quando elegit ordinandos vel Presbyteros, vel Diaconos, & quicunque ordinandus eſt ad Præpoſituram Eccleſiæ, non ait: ſi quis ſine peccato eſt, (hoc enim ſi diceret, omnis homo reprobaretur, nullus ordinaretur:) ſed ait c: *Si quis ſine crimine eſt:* ſicut eſt homicidium, adulterium, aliqua immunditia fornicationis, furtum, fraus, ſacrilegium, & cætera hujuſmodi. *Item*, d. §. 1. Crimen autem eſt peccatum grave, accuſatione, & damnatione digniſſimum.

c *ad Tit. 1. & 1. Tim. 3.*
d *Auguſt. ibid. ſupr. diſt. 25. c. unum orarium.*

2 pars. Gratian. *Quolibet itaque horum implicatus, ordinari non debet; vel ſi jam ordinatus, ante tempus, vel poſt tempus ſuæ ordinationis aliquid eorum admiſiſſe convincitur, ſuſcepti gradus officio privabitur.*

C. II. *Monitoris perſonam non recte ſuſcipit, qui verbis, non operibus docet.*

Unde Symmachus Papa e *ait.* (an. 403. *Romæ.*)

e *Ex libello Ennodii pro defenſione Synodorum Romanarum.* NEmo recte monitoris perſonam ſuſcipit, niſi qui actibus ſuis errore condemnat, & amorem innocentiæ converſatione demonſtret.

C. III. *Caret ordine, quem præſtat, qui indignum ſublimare non metuit.*

Item Cæleſtinus 1 I. *ad Epiſcopos Galliæ, epiſt.* 2. *c.* 3. (an. 428. *Roma in Galliam.*)

TAntis Daniel gravatus teſtimoniis, tanta facinorum accuſatione pulſatus, ſacrarum, ut dicitur, virginum pollutus inceſto, Epiſcopus aſſeritur ordinatus. Et, ut in noſtri 2 libellis ſcrinii continetur, quorum ad vos quoque exemplaria direximus, in Pontificii dignitatem, hoc tempore, quo ad cauſam dicendam, miſſis a nobis literis, vocabatur, obrepſit. Sacro nomini abſit injuria. Facilius eſt, ut hanc dignitatem tali dando ipſe amiſerit ordinator, quam eam obtinent ordinatus. Cui convicto ſociabitur, qui ſibi eum crediderit, largiendo Pontificium, ſociandum. Qualis enim ipſe ſit, quiſquis tales ordinaverit, oſtendit.

¶ PITH. 1. *Cæleſtinus*] Addit V. C. *omnibus Epiſcopis per Remenſem, & Narbonenſem Provinciam.*

2. *Ut in noſtri*] V. C. *in noſtris libellis ſcrinii.* Immutata quædam a Chartariis Romanæ Eccleſiæ. Maſſon. in Hiſt. PP. pag. 47.

C. IV. *Non recipit ordo Eccleſiaſticus eum, qui ſine examinatione, vel poſtea confeſſus ordinatur.*

Item ex Concilio Niceno I., *cap.* 9. (an. 325. *in Bithynia.*)

SI f qui ſine examinatione promoti Presbyteri ſunt, & poſtea examinati, confeſſi ſunt peccata ſua, & cum confeſſi fuiſſent 3, contra regulam venientes homines eis manus 4 impoſuerunt; hos Eccleſiaſticus ordo non recipit. In omnibus enim, quod irreprehenſibile eſt, ſancta g defendit Eccleſia.

f *Rab. l. pœn. c. 8. Burch. l. 2. cap. 13. Ivo p. 6. c. 33. ſup. diſt. 24. c. ult.*
g *al. catholica) ſic in ep. 2. Cal. 1.*

¶ PITH. 3. *Confeſſi fuiſſent*] V. C. *Confeſſi non fuiſſent.*
4. *Manus*] Addit V. C. *temere.*

C. V. *Lapſi, per ignorantiam, aut contemptu ordinantium ordinati, deponantur.*

Item ejuſdem Concilii, c. 10. (an. 325. *in Bithynia.*)

QUicunque ex his, qui lapſi ſunt 5, per ignorantiam ſunt ordinati, vel contemptu a eorum, qui eos ordinaverunt, hoc non præjudicat regulæ Eccleſiaſticæ. Cum enim compertum fuerit, deponantur.

¶ CORR. Rom. a Contemptu] *Græce eſt in Concilio vulgato,* ἢ καὶ περιιδόντων τῶν προχειρισαμένων: *id eſt,* vel etiam iis entea ſcientibus, qui ordinaverunt.

¶ PITH. 5. *Ex his, qui lapſi ſunt*] V. C. *ex lapſis.*

C. VI. *Alienus ſiat a miniſterio, qui illud, vivendo illicite, polluit.*

Item Innocentius I. *ad Maximum* 6, *& Severum, epiſt.* 5. (circ. an. 405. *Roma in Brutios.*)

MAximianus h 7 filius i noſter agens in rebus hujuſmodi, qualem querelam detulerit, libelli ejus ſeries annexa declarat. Qui zelo fidei & diſciplinæ ductus, non patitur Eccleſiam pollui ab indignis Presbyteris, quos in Presbyterio ſilens aſſeris procreaſſe. Quod non licere exponerem, niſi noſſem veſtram prudentiam legis totius habere notitiam. Et ideo, fratres chariſſimi, libelli, qui ſubjectus eſt, tenore perſpecto, eos, qui talia perpetraſſe dicuntur, jubebitis in medio collocari, diſcuſſiſque objectionibus, quæ ipſis Presbyteris impinguntur, ſi convicti fuerint, a Sacerdotali removeantur officio (quia qui ſancti non ſunt, ſancta tractare 8 non poſſunt,) atque alienos efficiantur a miniſterio, quod vivendo illicita polluerunt.

h *al. Maximilianus filius.*
i *Polyc. l. tit. 39. Anſ. lib. 8. c. 13. Ivo part. 6. c. 96.*

¶ PITH. 6. *Ad Maximum*] V. C. *Maximo, & Severo Epiſcopis per Brutios.*
7. *Maximianus*] V. C. *Maximilianus.*
8. *Tractare*] Sic 2. V. C. al. *contare.*

C. VII. *Cuilibet ab ordine depoſito, Epiſcopi providentia, locus pœnitentiæ deputetur.*

Item Eugenius Papa II. (an. 826. *Romæ.*)

SAcerdos k, aut quiſquis alius in ordine Eccleſiaſtico provectus, ſi in eo ſcelere inventus, quo abjiciendus comprobatur, depoſitus, providentia Epiſcopi, bene proviſo loco 9 conſtituatur, ubi peccata lugeat, & altera non committat.

k *Anſel. lib. 5. in prima.*

¶ PITH. 9. *Bene proviſo loco*] *Carceres Epiſcopi.* Volaterr. de Eugenio *lib.* 22.

C. VIII. *Retrudantur in monaſterium Presbyteri, qui pœnitentiam agere contemnunt.*

Item ex Concilio Moguntino. (*forte Cabilonenſi* an. 813. *in Gallia.*)

DIctum l eſt nobis, Presbyteros propter ſuam negligentiam canonice degradatos, & ſeculariter gradu amiſſo vivere, & pœnitentiæ agendæ bonum negligere. Unde ſtatuimus, ut gradu 10 amiſſo, agendæ pœnitentiæ gratia, in monaſterium a, aut in Canonicam regularem mittantur. Si vero hoc fieri cauſa quælibet prohibuerit, ubicunque ſint, pœnitentiam agere non deſiſtant. Si autem amiſſo gradu ſeculariter vivere voluerint, & pœnitentiam agere neglexerint, ab Eccleſiæ communione ſeparentur.

l *In Concil. Cabilonenſi, c. 40. Burch. l. 2. c. 191. Ivo par. 6. c. 236.*

¶ CORR. Rom. a In monaſterium.] *In Concilio Cabilonenſi, ubi hic canon habetur (licet Burchardus etiam, & Ivo ex Moguntino citent) & apud cæteros collectores legitur,* in monaſterio 11, aut canonico, aut regulari: *in uno autem pervetuſto Gratiani codice,* in monaſterio juxta canonicam regulam.

¶ PITH. 10. *Ut gradu.*] Sic V. C.
11. *In Monaſterio*] Sic V. C.

C. IX.

C. IX. *Mutatio loci aliquando valet converſis ad pœnitentiam.*

Item Iſidorus *ſententiarum de ſummo bono, lib. 2. cap. 10.* [circ. an. 625. *in Hiſpania.*]

VAlet interdum converſis pro animæ ſalute mutatio loci. Plerumque namque dum mutatur locus, mutatur & mentis affectus. Congruum eſt enim, inde etiam corporaliter avelli, ubi quiſque illecebris deſervivit. Nam locus, ubi quiſque prave vixit, hoc in aſpectu mentis apponit, quod ſæpe ibi vel cogitavit, vel geſſit.

C. X. *Clericus adulteraſſe convictus, vel confeſſus in monaſterio detrudatur.*

Item ex tertia Synodo Aurelianenſi, cap. 7. [an. 538. *in Gallia.*]

m Ivo part. 8. cap. 285. Pannor. l. 3. c. 143. SI *m* quis Clericus adulteraſſe aut confeſſus, aut convictus fuerit, depoſitus ab officio, communione conceſſa, in monaſterio toto vitæ ſuæ tempore detrudatur.

C. XI. *De eodem.*

Item Pelagius I. Papa *Conſtantino defenſori.* [circ. an. 557. *Romæ.*]

n Pann. lib. 3. c. 144. ROmanus *n* Eccleſiæ Thmanenſis Clericus pro crimine adulterii, quod admiſiſſe perhibetur, a Clericatus ordine depoſitus, in monaſterio hic in urbe Romana ad agendam pœnitentiam ex noſtra juſſione detruſus eſt.

C. XII. *In crimine captus Presbyter, vel Diaconus deponatur, non tamen communione privetur.*

Item ex canone Apoſtolorum 25. [circ. an. 281. *in Syria.*]

o in Conc. Trib. cap. 11. Rab. l. pœnit. c. 6. Anſ. l. 11. c. 29. Burch. l. 2. c. 189. Ivo p. 6. c. 234. Polyc. lib. 4. tit. 31. PResbyter *o*, aut Diaconus *p* 12, qui in fornicatione, aut perjurio, aut furto, aut homicidio *q* 13 captus eſt, deponatur; non tamen communione privetur *β*. Dicit enim Scriptura 14: *Non* *r* *vindicabit Dominus bis in idipſum* *r*.

p Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus. Orig. § Corr. Rom. *q* Aut homicidio] *Hæc dictio non eſt in canone 25. Apoſtolorum: ſed in Concilio Triburienſi, cum Patres illi ita dixiſſent: legimus in canonibus Apoſtolorum*, quod Epiſcopus, Presbyter, & Diaconus, qui in fornicatione, aut perjurio, aut furto captus ſit, deponatur: *bene argumentantur, idem multo magis ſtatuendum eſſe de homicida: quæ fortaſſe cauſa fuit, quamobrem a Gratiano, & aliis collectoribus ea dictio huic canoni adjecta ſit. In canone autem 32. Baſilii idem ſtatuitur de Clericis peccantibus peccatum ad mortem, quod etiam de fornicatoribus expoſitum erat in canone 3.*

q Nahum. 1. ſecundum LXX.

r οὐκ ἐκδικήσει δὶς ἐπὶ τὸ αὐτό.

β Privetur] *In codicibus impreſſis ſequebatur, ſi paruerit ſententiæ, quæ verba ſunt expuncta, quia neque in originali, neque in vetuſtis Gratiani exemplaribus leguntur.*

¶ Pith. 12. *Presbyter, aut Diaconus*] *Epiſcopus, aut Presbyter.* Dion. Exiguus. Vide Greg. Turon. lib. 5. Hiſt. cap. 18.

13. *Aut homicidio*] Deſunt in V. C.

14. *Vindicabit*] V. C. *vindicavit*.

C. XIII. *De eodem.*

Item ex Neocæſarienſi Concilio [an. 314. *in Cappadocia.*]

s ſup. diſt. 28. c. Presbyter. Anſ. lib. 11. c. 31. SI *s* quis Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus poſt Diaconi gradum acceptum fuerit fornicatus, aut mœchatus, deponatur, & ab Eccleſia projectus inter Laicos *α* agat pœnitentiam.

§ Corr. Rom. *Proprius auctor hujus capitis non eſt inventus: ſed ſimile habetur in Concilio Neocæſarienſi c. 1. & in capitulis Martini Bracarenſis cap. 27.*

α Inter Laicos] *Hæ duæ dictiones non leguntur in cap. 1. Concilii Neocæſarienſis citato ſup. diſt. 28. c. Presbyter. (ut ibi notatum eſt) neque in capitulis Martini Bracarenſis.*

C. XIV. *De eodem.*

Item ex Concilio Aurelianenſi I. 25 c. 11. & 14. [an. 511. *in Gallia.*]

t Ivo part. 6. c. 308. & p. 15. c. 68. SI *t* Diaconus, aut Presbyter crimen capitale commiſerit, ſimul & ab 26 officio, & a communione pellatur. Si vero *u* pro reatu ſuo ſe ab altaris communione ſub pœnitentia profeſſione ſubmoverit, his *x* quoque 27, ſi alii defuerint, & cauſa certa 28 neceſſitatis evenerit, poſcentem baptiſma liceat baptizare.

u cap. 14.

x al. ſic.

¶ Pith. 25. C. 11. & 14.] Can. 6. & 8.

26. *Ab*] Deeſt in 4 V. C.

27. *His quoque*] Sic 3. V. C.

28. *Certa*] 3. V. C. *certe*.

C. XV. *Non ingrediantur Eccleſiam Presbyteri, Diaconi, Subdiaconi, qui in fornicationis crimine jacent.*

Item Gregorius VII. *omnibus per regnum Italicum & Teutonicorum debitam S. Petro obedientiam exhibentibus.* (circ. an. 1073. *Romæ.*)

SI *y* qui ſunt Presbyteri, Diaconi, vel Subdiaconi, qui in crimine fornicationis jaceant, interdicimus eis ex parte Dei omnipotentis, & S. Petri auctoritate Eccleſiæ introitum, uſque dum pœniteant, & emendent. Si qui vero in ſuo peccato perſeverare maluerint, nullus eorum officium auditi præſumat: quia benedictio eorum vertitur in maledictionem, & oratio in peccatum, teſtante Domino per Prophetam *z*: *Maledicam*, inquit, *benedictionibus veſtris*. Qui *a* vero huic ſaluberrimo præcepto obedire noluerit, idololatriæ peccatum incurrit, Samuele *b* teſtante, & B. Gregorio *c* adſtruente: *Peccatum ariolandi eſt non obedire, & quaſi ſcelus idololatriæ nolle acquieſcere.* Peccatum igitur paganitatis incurrit, quiſquis, dum Chriſtianum ſe aſſerit, ſedi Apoſtolicæ obedire contemnit.

y Anſ. l. 6. c. 177. Pann. l. 3. c. 134.

z Malach. 2.

a Ivo p. 5. c. 36.

b 1. Reg. 15.

c lib. 35. Mor. c. 12. 8 quæſt. 1. c. ſciendum.

§ Corr. Rom. *In Regeſto epiſtolarum Gregorii VII. non eſt inventa hæc epiſtola, in qua ſint omnia prorſus verba hujus capitis. Sunt tamen in eo multa, quæ hujus decreti faciunt mentionem. Lib. 1. epiſt. 30. Epiſcopo Salzburgenſi, & lib. 2. epiſt. 62. Leodienſi Epiſcopo, & ſequenti epiſtola Sicardo Aquilegienſi. De quo decreto, ut ipſum exequi omnino curarent, eodem lib. 2. epiſt. 66. Burchardo Halberſtatenſi Epiſcopo, & epiſt. ſequenti, Annoni Colonienſi Archiepiſcopo diligentiſſime ſcribit, & lib. 3. epiſt. 4. Sigifredo Archiepiſcopo Moguntino idem mandat, & lib. 4. epiſt. 10. Comitiſſæ Flandrienſi, & ſequenti, Comiti de eadem re ſcribit. Inter decreta etiam Innocentii II. fit ejus decreti mentio. Verum propria verba hujus capitis uſque ad verſic.* Qui vero huic ſaluberrimo, *Marianus Scotus refert in fine ſuorum Chronicorum. Sequentia autem verba valde ſunt ipſi Gregorio VII. familiaria.*

C. XVI. *Officio, & beneficio priventur Epiſcopus, Presbyter, vel Diaconus fœminam accipiens, vel acceptam retinens.*

Item Alexander II. *Epiſcopis, & Regi Dalmatiarum.* (circ. an. 1065. *Roma in Dalmatiam.*)

SI *d* quis amodo Epiſcopus, Presbyter, aut Diaconus fœminam acceperit, vel acceptam retinuerit, proprio gradu decidat, uſque dum ad ſatisfactionem veniat: nec in choro pſallentium maneat, nec aliquam portionem de rebus Eccleſiaſticis habeat. *d Pannor. lib. 3. cap. 138.*

C. XVII. *De eodem.*

Idem *Clero Mediolanenſi.* (circ. an. 1063. *Roma in Inſubriam.*)

SI *e* quis Sacerdotum, vel Diaconorum, vel Subdiaconorum officium contumaciter deſerens, fœminam ſibi potius elegit, ſicut ſponte ob fornicationem dimiſit officium; ita ob prævaricationem dimittere cogatur etiam invitus beneficium. *e Pannor. lib. 3. c. 139.*

C. XVIII. *De eodem.*

Idem *Populo Mediolanenſi.* (circ. an. 1065. *Roma in Inſubriam.*)

EOs *f* etiam, qui ut fornicari eis liceat, divinum officium derelinquunt, & a Deo recedentes, Diabolo, & operibus ejus ſerviunt, ſicut ſe juſtiſſime ab officio alienos fecerunt; ita beneficiis Eccleſiarum privatos eſſe adjudicamus. *f Pannor. lib. 3. c. 140.*

C. XIX. *De eodem.*

Item Lucius Papa *g*. (*immo Clemens I.* circ. an. 68. *Roma Jeroſolymam.*) *g Habetur in epiſt. 2. Clementis ad Jacobum fratrem Domini.*

MInistri *h* altaris Presbyteri, ſive Diaconi ad Dominica tales eligantur officia, qui continentiam ſervent. §. *α*. Si vero poſt ordinationem ſuam miniſtros contigerit propriæ uxoris invadere cubile, ſacrarii non intrent limina, neque ſacrarii *i* portitores fiant, neque altaria contingant, neque ab offerentibus holocauſti oblationem ſuſcipiant, neque ad Dominici corporis portionem accedant, neque propinent *β* 29, neque ſine majoris natu auctoritate minora gerant officia: urceum ſane ad altare, vel calicem ut ſuggerant.

h Anſ. l. 8. c. 2. Polyc. l. 4. tit. 30. Ivo p. 6. cap. 87.

i al. portationem.

§ Corr. Rom. *α* Sacrarii) *In epiſt. 2. Clementis (unde caput hoc ſumptum videri poteſt, & unde citat Ivo) legitur*, ſacrificii. *In uno vetuſto autem Gratiani codice*, ſacri.

β Neque propinent) *In epiſtola Clementis eſt:* nec aquam Sacerdotibus porrigat ad manus, oſtia forinſecus claudat, minora gerat officia, urceum, ſive calicem ad altare non ſufferat *n*. *Apud Ivonem vero*: Sed aquam tantum Sacerdotum manibus porrigat, oſtia forinſecus claudat, minora geſtet officia, urceum ſane ad altare ſuggerat.

n al. ſuggerat.

¶ Pith. 29. *Propinent*] V. C. propinquent.

C. XX.

C. XX. *Clericus matronarum domicilia frequentans deponatur.*

l Clemens Papa ibid. paulo inferius.

Idem *l*. (immo Clemens I. circ. an. 68. *Roma Hieroſolymam*.)

m Ivo p.6.c.89. Anſ. l. 7. c. 147. Polyc. l.4.tit.31.
n al. frequenter.
o al. ac Sacerdotis] al. principis.
p al. domeſticos ejus.
q al. ſecreti aliquid.

3 CLericus *m* ſolus ad fœminæ tabernaculum non accedat, nec properet *n* ſine majoris natu Sacerdotis *o* juſſione *α*: nec ſolus Presbyter cum ſola fœmina fabulas miſceat: nec Archidiaconus ſub prætextu humilitatis, aut officii frequenter intret domicilia matronarum, aut forte per Clericos, aut domeſticos *p* matronæ mandet aliquid *q* ſecrete. Si agnitum fuerit, & ille deponatur, & illa a liminibus arceatur Eccleſiæ.

§ Corr. Rom. *α* Juſſione] *In epiſtola Clementis ſequitur:* Nec Presbyter ſolus cum ſola adjungatur, ſed duobus adductis teſtibus viſitet infirmam: nec ſolus cum ſola fœminæ fabulas miſceat: nec Archidiaconus, aut Diaconus ſub prætextu officii, humilitatis frequenter &c.

C. XXI. *De eodem.*

PALEA.

r Clemens ibid. mutuanter.

Idem *r*. (immo Clemens I. circ. an. 68. *Roma Hieroſolymam*.)

s Polyc. ibidem.
t 2. Cor. 2.
u al. ſcire.

SEd *s* ſi forte aliqua interceſſio fuerit, Epiſcopo ſuggeratur. Et ſi talis eſt, ad quam debeat ire pio interventu; ipſa pergat: ſin autem, de latere ſuo diriget *α*, cum duobus, aut tribus teſtibus. Nemo tamen cum extranea habitet fœmina, niſi proxima, aut ſoror fuerit. Et hoc cum magna ſollicitudine fiat. Non *t* enim ignoramus malitias Satanæ.

§ Corr. Rom. *Hæc Palea in pleriſque vetuſtis exemplaribus habetur conjuncta capiti antecedenti.*

α Diriget] *In epiſtola S. Clementis ſequitur*: cum duobus, ac tribus, qui hoc ſanare *u* debeant. Sane ad viſitandum mulierem infirmam nullus Clericus ingrediatur, niſi cum duobus, aut tribus. Nemo tamen &c.

C. XXII. *De eodem.*

PALEA.

Ex decreto α Eugenii Papæ II. (an. 826. *Romæ*.)

x Polyc. lib. 4. tit. 31. ex Later. Anſ. l. 8. c. 9. ex conc. Romano.

SI *x* quiſpiam Sacerdotum, id eſt, Presbyter, vel Diaconus, vel Subdiaconus, de quacunque fœmina criminis fornicationis ſuſpectus, poſt primam, ſecundam, & tertiam admonitionem *β* inveniatur fabulari cum ea, vel aliquo modo converſari, excommunicetur; fœmina vero canonice judicetur.

§ Corr. Rom. *α* Ex decreto) *Hic canon in Concilio Romano primum ab Eugenio ſecundo editus, & poſtea a Leone quarto etiam in Concilio fuit repetitus, & citatur in Decretalibus tit. de cohabit. Cleric. & mul. Et in pleriſque vetuſtis exemplaribus eſt ſine nomine.*

β Admonitionem) *In eodem canone ſequitur*, Metropolitani, vel alterius Epiſcopi, aut ejus, cui ſubjacere videatur.

C. XXIII. *Simul cum mulieribus Sacerdotes habitare non licet.*

Item Gregorius *α*. (forte circ. an. 598. *Romæ*.)

y Ivo p.6.c.96. Polyc. l.4. tit.31.
z 2. Cor. 6.
a 1. Tim. 2.
b Levit. 20.
c Soph.3. ſecundum 70.
d Malach. 1. ſecundum 70.
e ibidem.

4 OPortet *y* Sacerdotes, quibus Domini populus commiſſus eſt, cum magna animi conſtantia vigilare ſuper Dominicas oves, ne lupinis morſibus, id eſt, Diaboli ſtimulis lanientur. §. 1. Neque enim hoc ſilere debeo, quod cum gravi animi triſtitia dico: Sacerdotes cum fœminis habitare conſpicio: quod nefarium eſt dicere, vel audire, & contra ſanctorum canonum ſancita. Ubi enim talis fuerit commorantium cohabitatio, antiqui hoſtis ſtimuli non deſunt. Ideoque admonendi ſunt, ut non antiqui hoſtis *z* decipiantur fraude, quatenus juxta Apoſtoli *a* vocem, non vituperetur miniſterium noſtrum. Cavere enim nos oportet, fratres, ab illicitis, ut mundos valeamus ad Dominum levare manus. Scriptum *b* eſt enim: *Sancti eſtote, quoniam ſanctus ego ſum Dominus Deus veſter.* Si quis vero præſumpſerit aliter agere, Sacerdotii ſui honore privetur. Unde omnimodo cavendum eſt, fratres, ne fallamus populum, & illud Prophetæ *c* dictum impleatur in nobis: *Sacerdotes mei contaminant ſancta, & reprobant legem*, quos & alius Propheta *d* increpat, dicens: *O vos Sacerdotes, qui fallitis nomen meum, & dixiſtis: in quo re fallimus nomen tuum? quibus reſponſum eſt: offerentes ad altare meum panes pollutos. Non eſt mihi voluntas in vobis, dicit Dominus, & ſacrificium e non accipiam de manibus veſtris, quia polluti eſtis.*

¶ Pith. 20. *Gregorius*] Addit V.C. *Civibus Romæ.*

C. XXIV. *De eodem.*

f Ivo part. 6. cap. 81.
g Sacerdotes, qui in Corſica commorantur.] orig.

Idem *Symmacho Defenſori l. 1. Reg. Indict. 9. epiſt. 50.* (an. 591. *Roma in Corſicam*.)

VOlumus *f*, ut Sacerdotes *g* prohiberi debeant, ne cum mulieribus converſentur: excepta duntaxat matre, ſorore, vel uxore, quæ caſte regenda eſt.

C. XXV. *De eodem.*

Idem *lib. 7. epiſt. 39.* 22 (an. 598. *Romæ*.)

h Apud Poſſidonium in vita Auguſtini. Ivo p. 6. c. 77.
i al. conſueverit.

LEgitur *h*, quod B. Auguſtinus nec cum ſorore habitare conſenſerit *i*, dicens: Quæ cum ſorore mea ſunt, ſorores meæ non ſunt. Docti ergo viri cautela magna nobis debet eſſe inſtructio.

¶ Pith. 21. *Epiſt. 39.*] Addit V.C. in Regiſtro.

C. XXVI. *De eodem.*

Item ex VII. Synodo. (an. 787. *in Bithynia*.)

k Eccleſ. 4.
l Ibid.

IN omnibus obſervare convenit, ut certus quis, & certo tempore, & certo loco, & certis perſonis, vel apparere Clericus, vel loqui debeat mulieribus, ut excludatur omnis nefanda ſuſpicio. Certe ſolum, & ad ſolam accedere nulla religionis ratio permittit. *Melius k eſt enim duos eſſe ſimul, quam unum.* Simul enim & ſidelius, & tutius res geritur. *Væ l autem ſoli, quia ſi ceciderit, non eſt, qui erigat eum.*

§ Corr. Rom. *Caput hoc etiam in aliquot manuſcriptis citatur ex ſeptima Synodo, in cujus ſane poſtremo capite aliqua huc ſpectantia habentur. Cæterum in pleriſque citatur ex octava, & ſententia videtur ſumpta ex cap. 85. Aſceticorum B. Baſilii, cujus regulas ſub nomine octavæ Synodi ſæpe citari alibi notatum eſt.*

C. XXVII. *De eodem.*

Item ex Concilio Carthaginenſi III. *cap. 17.* (an. 397. in *Africa*.)

CUm omnibus omnino Clericis extraneæ fœminæ non cohabitent, ſed ſolæ matres, aviæ, & materteræ, amitæ, ſorores, & filiæ fratrum, aut ſororum, & quæcunque ex familia domeſtica neceſſitate, etiam antequam ordinarentur, jam cum eis habitabant, vel ſi filii eorum, jam ordinatis parentibus, uxores acceperint, aut ſervis non habentibus in domo, quas ducant, aliunde ducere neceſſitas fuerit.

C. XXVIII. *De eodem.*

Item ex Concilio Laodicenſi *cap.* 30. (an. 320. *in Phrygia Pacatiana*.)

NOn oportet miniſtros altaris, vel etiam Clericos quoslibet, aut continentes ſe, aut ac omnem omnino Chriſtianum cum mulieribus lavacra habere communia. Hæc eſt enim apud gentiles prima reprehenſio.

¶ Pith. 22. *Se*, *aut*] V. C. *Sed &.*

C. XXIX. *De eodem.*

Item Gregorius I. *ad Januarium Epiſcopum Caralitanum lib. 3. epiſt. 26.* (an. 594. *Roma in Sardiniam*.)

m Anſel. lib. 8. cap. 136.

ARchidiaconum *m* tuum, ut audio, habitare cum mulieribus prohibuiſti, & nunc uſque in ea prohibitione deſpicerís, qui niſi juſſioni tuæ paruerit, eum ſacro ordine volumus eſſe privatum.

C. XXX. *Venundentur ab Epiſcopo, quæ appetunt conſortia Clericorum illicita.*

Item ex Concilio Toletano IV. *cap.* 42. (an. 633. *in Hiſpania*.)

n Anſel. lib. 7. c.148. Polyc. l. 4. tit. 39.

QUidam *n* Clerici legitimum non habentes conjugium, extranearum mulierum, vel ancillarum ſuarum interdicta ſibi conſortia appetunt. Ideo, quæ conjunctæ taliter cum Clericis ſunt, ab Epiſcopo auferantur, & venundentur, illis pro tempore relegatis ad pœnitentiam, quos ſua libidine infecerunt.

C. XXXI. *Non habitent fœminæ cum Clericis, niſi quas neceſſitudo excuſat.*

Item Syricius Papa *Himerio Epiſcopo* 23, *epiſt. 1. c.* 12. (circ. an. 385. *Roma in Hiſpaniam*.)

o Polyc. lib. 4. tit. 31. Burch. l. 2. c. 112. Ivo p. 6. c. 52. & 187. Anſ. l. 7. c. 149.
p Cap. 3.
q Concil. Carthag. III. c. 25.

FŒminas *o* non alias eſſe patimur in domibus Clericorum, niſi eas tantum, quas propter ſolas neceſſitudinum cauſas habitare cum iiſdem Synodus Nicæna *p* permiſit.

¶ Pith. 23. *Epiſcopo*] Addit V. C. *Tarracon.*

C. XXXII. *Niſi majorum juſſione ad fœminarum domicilia Clerici non accedant.*

Item ex Concilio Africano, *c.* 3. *q* (an. 397. in *Africa*.)

r Anſ. l. 7. c. 152.

CLerici *r*, vel 24 Continentes ad viduas, vel virgines, niſi ex juſſu, vel permiſſu Epiſcoporum, aut Presbyterorum non accedant. Et hoc non ſoli faciant, ſed cum Conclericis 25, vel cum quibus Epiſcopus, aut Presbyter juſſerit. Nec ipſi Epiſcopi, & Presbyteri ſoli habeant acceſſum ad hujuſmodi fœmi-

Digitized by Google

feminae, ſed ubi aut Clerici præſentes ſunt, aut graves aliqui Chriſtiani.

¶ Pith. 24. *Vel*] Deeſt in meo Cod. Sed eſt in tribus.
25. *Clericorum*] 3. V. C. *Clericis vel cum his, cum quibus, &c.*

C. XXXIII. *Epiſcopi provideant, ne occaſione temporalium, Clericorum familiaritatibus virgines ſocientur.*

Item ex Concilio Carthag. IV. c. 101. [an. 398. ibid.]

e Polyc. lib. 4. tit. 37. Burch. lib. 8. c. 33. Ivo p. 7. c. 73.

AD e curam Epiſcopi pertinet, vel Presbyteri, qui parochiæ præeſt, ſi ſuſtentandæ vitæ præſentis cauſa adoleſcentiores viduæ, vel Sanctimoniales, Clericorum 26 familiaritatibus ſubjiciantur.

¶ Pith. 26. *Clericorum*] V. C. *aliquorum*.

C. XXXIV. *De eodem.*

Item ex eodem, c. 103. [an. 398. in Africa.]

e Polyc. ibid. Ivo p. 8. c. 327.

VIduæ, e quæ ſtipendio Eccleſiæ ſuſtentantur, tam aſſiduæ in Dei opere eſſe debent, ut & meritis, & orationibus ſuis Eccleſiam adjuvent.

EPISCOPUS VIDUIS, ET PAUPERIBUS SUBVENIRE DEBET.

DISTINCTIO LXXXII.

a 2. GEneraliter etiam pauperibus, & iis, qui ſuis manibus laborare non poſſunt, Epiſcopus neceſſaria provideat.

C. I. *De eodem.*

Unde in Concilio Aurelianenſi I. c. 18. legitur. [an. 511. in Gallia.]

a al. poſſibilitas habuerit] orig.

EPiſcopus pauperibus, vel infirmis, qui, debilitate faciente, non poſſunt ſuis manibus laborare, victum & veſtitum 1 (in quantum a 2 ſibi poſſibile fuerit) largiatur.

¶ Pith. 1. *Veſtitum*] V. C. *veſtimentum*.
2. *Sibi poſſibile fuerit*] 3. V. C. *poſſibilitas habuerit*.

C. II. *Qui voluptatem officio præpoſuerit, modis omnibus ſubmoveatur.*

Item Innocentius I. 3 *Exuperio Toloſano, epiſt. 3. c. 1.* [an. 405. Roma in Galliam.]

b Ivo p. 6. c. 57. Pannorm. lib. 3. c. 137. Anſel. l. 8. c. 8. Polyc. lib. 4. tit. 31.
c infra cap. ſeq.
d al. emanarunt.
n Luca 1. 1. Paralip. 24.
f al. puri, & purgati.
g al. ſacrificia.
h ſup. diſt. 31. c. ante.
i Levit. 11. & 20.
n Num. 18.
l Quanto] orig.
m al. orationi.
n 1. Corinth. 7.
o al. quia.
p Tit. 1.
q 1. Tim. 3.
r 1. Cor. 7.
s Rom. 8.
3 1. Tim. 3.
h probabitur] orig.
n al. ignorationis.

a PRopoſuiſti b, quid de his obſervari debeat, quos in 3 Diaconii miniſterio, aut in officio Presbyterii poſitos, incontinentes eſſe, aut fuiſſe, generati filii prodiderunt. De his & divinarum legum manifeſta 4 eſt diſciplina, & beatæ recordationis viri Syricii Epiſcopi monita 5 evidentia commearunt d, ut incontinentes, in officiis talibus poſiti, omni Eccleſiaſtico honore priventur, nec admittantur ad tale miniſterium, quod ſola continentia oportet impleri. Eſt enim vetus admodum ſacræ legis auctoritas jam e inde ab initio cuſtodita, quod in templo, anno vicis ſuæ habitare præcepti ſunt Sacerdotes, ut ſervientes ſacris oblationibus, puros, & 6 ab omni labe purgatos f ſibi vendicent divina miniſteria, neque eos g ad ſacra officia h 7 liceſit admitti, qui exercent vel cum uxore carnale conſortium, quia ſcriptum eſt: *Sancti i eſtote, quia & ego ſanctus ſum, Dominus Deus veſter.* Quibus utique propter ſobolis ſucceſſionem, uxoris 8 uſus fuerat relaxatus. quia ex k alia tribu, & præterquam ex ſemine Aaron 9, ad Sacerdotium nullus fuerat præceptus accedere. Quo l magis hi Sacerdotes, vel Levitæ pudicitiam ex die ordinationis ſuæ ſervare debent, quibus vel Sacerdotium, vel miniſterium ſine ſucceſſione eſt: nec præterit dies, qua vel a ſacrificiis Divinis, vel Baptiſmatis m officio vacent. Nam ſi B. 10 Paulus Apoſtolus ad Corinthios ſcribit, dicens n: *Abſtinete vos ad tempus, ut vacetis orationi*, & hoc utique Laicis præcepit, multo magis Sacerdotes, quibus & orandi, & ſacrificandi juge officium eſt, ſemper debebunt ab hujuſmodi conſortio abſtinere: qui o ſi contaminatus fuerit carnali concupiſcentia α, quo pudore vel ſacrificare uſurpabit, aut qua conſcientia, quove merito exaudiri ſe credit, cum dictum p ſit: *Omnia munda mundis, coinquinatis autem, & infidelibus nihil mundum?* Sed fortaſſe hoc licere credit, quia ſcriptum q eſt: *Unius uxoris virum* 11. Non dixit hoc β, ut permaneret 12 in concupiſcentia generandi, ſed propter incontinentiam futuram. Neque enim integros corpore non admiſit, qui ait r: *Vellem autem omnes ſic eſſe, ſicut & ego.* Quod & apertius declarat, dicens s: *Qui autem in carne ſunt, Deo placere non poſſunt. Vos autem* 13 *jam non eſtis in carne, ſed in ſpiritu.* Et *habentem filios*, non generantem dixit. Sed ea plane diſpar, & diverſa 14 ſententia eſt. Nam ſi ad aliquos forma illa Eccleſiaſticæ vitæ pariter & diſciplinæ, quæ ab Epiſcopo Syricio ad provincias commeavit, non probatur u perveniſſe, his ignorantibus x venia non negabitur: ita ut de cætero penitus incipiant abſtinere. & ita gradus ſuos 15, in quibus inventi fuerint, retineant, ut eis non liceat ad potiora conſcendere: quibus in beneficio eſſe debet, quod hunc ipſum locum, quem retinent, non amittant. §. 2. Si qui autem, ſciſſe formam vivendi miſſam a Syricio detegantur y, neque ſtatim cupiditates libidinis abjeciſſe, illi ſunt modis omnibus ſubmovendi; quia poſt admonitionem cognitam, præponendam arbitrati ſunt voluptatem.

y al. detegentur.

§ Correct. Rom. α Concupiſcentia,] *Emendatus, & locupletatus eſt hic locus ex ipſa epiſtola Innocentii, quemadmodum & multa alia in hoc capite, ubi per gloſſam latuit. In epiſtola autem Syricii, quæ refertur in Concilio Teleptenſi (ita enim pro Tellenſi legendum videtur) ſic legitur:* Quid faciet? excuſabit? quo pudore? qua mente alcupabit? qua conſcientia? quo merito hic exaudiri ſe credit?

β Non dixit hoc,] *In originali ſic legitur:* non ad permanentem in concupiſcentia generandi hoc dixit.

¶ Pith. 3. *Innocentius*] Creſcon. *Victorio Epiſcopo Rothomagenſi*.
4. *Manifeſta*] Abeſt a Creſc.
5. *Admittantur*] 2. V. C. *admitterentur accedere ad miniſterium*.
6. *Et*] Abeſt a V. C.
7. *Sacra officia*] Creſc. *Sacrificia*. Ita etiam V. Codd.
8. *Uxoris*] 2. V. C. *uxorius*.
9. *Et præterquam ex ſemine Aaron*] Abſunt a 3. V. C. & Creſc.
10. *B.*] Abeſt a V. C.
11. *Unius uxoris virum*] Creſconius addit, *non permanentem in concupiſcentia generandi hoc dixit, ſed propter continentiam futuram*.
12. *Non dixit hoc ut permaneret*] V. C. *non propter manendum. al. permanentem. al. permanente. forte pro manente hoc dixit, ſed propter continentiam futuram.*
13. *Vos autem &c.*] Hæc deſunt apud Creſcon.
14. *Diverſa*] Creſc. *diviſa*.
15. *Suos*] Abeſt in V. C.

C. III. *De eodem.*

Item Syricius Papa ad Himerium Tarraconenſem Epiſcopum, epiſt. 1. cap. 7. [an. 385. *Roma in Hiſpaniam.*]

a Ivo p. 6. c. 50. Polyc. l. 4. tit. 31.
a Levit. 20.
b Luc. 1.

PLurimos 16 Sacerdotes Chriſti, atque Levitas, poſt longa conſecrationis ſuæ tempora, tam de conjugibus propriis, quam etiam de turpi coitu ſobolem 17 didicimus procreaſſe, & crimen ſuum hac præſcriptione defendere, quia in Veteri Teſtamento Sacerdotibus, ac miniſtris generandi facultas legitur attributa. Dicat mihi nunc, quiſquis ille eſt ſectator libidinum, præceptorque vitiorum, ſi æſtimat, quod 18 in lege Moyſis paſſim ſacris ordinibus a Deo noſtro laxata ſunt frena luxuriæ, cur eos, quibus committebantur Sancta Sanctorum, præmonet, dicens a: *Sancti eſtote, quia & ego ſanctus ſum Dominus Deus veſter?* Cur etiam, procul a ſuis domibus, anno vicis b ſuæ, in templo habitare juſſi ſunt Sacerdotes? Hac videlicet ratione, ne vel cum uxoribus poſſint 19 carnale exercere commercium, ut conſcientiæ integritate fulgentes, acceptabile Deo munus offerrent. Quibus, 20 etiam expleto deſervitionis ſuæ tempore, uxorius 21 uſus ſolius ſucceſſionis cauſa fuerat relaxatus: quia non ex alia, niſi ex tribu Levi, quiſquam ad Dei miniſterium fuerat præceptus 22 admitti.

¶ Pith. 16. *Plurimos*] Refertur a Creſc. Vide Socratem *lib. 5. c. 22. p. 318.*
17. *Sobolem*] V. C. *Subolem*.
18. *Quod*] 2. V. C. *quam in lege Moyſi*.
19. *Poſſint*] V. C. *poſſet carnale exercere &c.*
20. *Etiam*] Abeſt a V. C.
21. *Uxorius*] Ita 2. V. C. *al. uxoris*.
22. *Præceptus*] Sic Creſc. & 3. V. C.

C. IV. *De eodem.*

Idem paulo inferius. [an. 385. *Roma in Hiſpaniam.*]

c Polyc. ibid. Ivo part 6. c. 50. §. quia.
d ignoratione] orig.
e excidantur orig.

QUia c aliquanti, de quibus loquimur (ut tua ſanctitas retulit) ignorantia d ſe lapſos eſſe deflent, his hac conditione miſericordiam dicimus non negandam, ut ſine ullo honoris augmento, in hoc, quo dejecti 23 ſunt, quamdiu vixerint, officio perſeverent: ſi tamen poſthac continentes ſe ſtuduerint exhibere. Hi vero, qui illiciti privilegii excuſatione nituntur, & ſibi aſſerunt veteri hoc lege conceſſum, noverint 24 ſe ab omni Eccleſiaſtico honore, quo indigne uſi ſunt, Apoſtolicæ ſedis auctoritate dejectos: nec unquam poſſe veneranda attrectare myſteria, quibus ſe ipſi, dum obſcœnis cupiditatibus inhiant, privaverunt. Et quia exempla præſentia 25 cavere nos præmonent in futurum, ſi quilibet Epiſcopus, Presbyter, atque Diaconus (quod non optamus) deinceps fuerit talis inventus, jam nunc ſibi omnem per nos indulgentiæ aditum intelligat obſeratum, quia ferro neceſſe eſt, ut 26 abſcindantur e vulnera, quæ fomentorum non ſenſerint medicinam.

Corr. Rom. § *Caput hoc in aliquot manuſcriptis Gratiani exemplaribus conjunctum eſt ſuperiori.*

¶ Pith. 23. *Dejecti*] Creſc. *detenti*.
24. *Noverint*] Sic Creſc. & 2. V. C.
25 *Præſentia cavere*] Creſc. & V. C. *cautio*.
26 *Ut*] Abeſt a V. C.

3. pars. Grat. *Qui autem propter peccata jubentur deponi, poſt condignam pœnitentiam in ſuo ordine poterunt reparari.*

C. V.

C. V. *Quæ pœnitentia ſit imponenda Sacerdoti, qui de fornicatione convictus fuerit.*

Unde in Concilio Hibernenſi *α*.
[*an.* 672. *in Anglia*.]

f *Polyc. lib. 4. tit. 29. Canon. Apoſt. 25.*

PResbyter *f*, ſi fornicationem fecerit, quanquam ſecundum canones Apoſtolorum debeat deponi, tamen juxta auctoritatem B. Papæ Sylveſtri, ſi in actu non perdatus fuerit, ſed ſua ſponte confeſſus adjecit, ut reſurgat, decem annis in hunc modum pœniteat: tribus quidem menſibus privato loco a cæteris remotus, pane & aqua a veſpera in veſperam utatur, tantum autem diebus Dominicis, & præcipuis feſtis modico vino, & piſciculis, atque leguminibus recreetur, ſine carne & ſagimine, ovis & caſeo *β*: ſacco indutus humi adhæreat, die ac nocte jugiter miſericordiam Dei omnipotentis imploret: finitis tribus menſibus exinde exeat: tamen in publicum non procedat, ne grex fidelis in eo ſcandalum patiatur. Nec enim *g* debet Sacerdos publice pœnitere, ſicut Laicus. Poſtea aliquantiſper reſumptis viribus, unum annum & dimidium in pane & aqua expleat, exceptis Dominicis, & præcipuis feſtis, in quibus vino & ſagimine *h*, ovis & caſeo juxta canonicam menſuram uti poterit. Finito primo anno & dimidio, corporis & ſanguinis Domini, ne induréſcat, particeps fiat, & ad pacem veniat, Pſalmos cum fratribus in choro ultimus canat, ad cornu altaris non accedat, juxta beati Clementis *i* vocem, minora gerat officia. Deinde vero uſque ad completionem ſeptimi anni, omni quidem tempore, exceptis Paſchalibus diebus, tres legitimas ferias in unaquaque hebdomada in pane & aqua jejunet. Expleto ſeptimo anni circulo, ſi ſui confratres, apud quos pœnituit, ejus condignam pœnitentiam conlaudaverint, Epiſcopus in priſtinum honorem, juxta B. Calixti Papæ *u* auctoritatem, eum revocare poterit. Sane ſciendum eſt, quod ſecundam feriam unum pſalterium canendo, aut unum denarium pauperibus dando (ſi opus *l* eſt) redimere poterit. Finitis autem ſeptem annis, deinde uſque ad finem decimi anni ſextam feriam (nulla interveniente redemptione) obſervet in pane & aqua. §. 1. Eadem quoque pœnitentia erit Sacerdoti de omnibus aliis peccatis, & criminibus, quæ eum in depoſitionem inducunt. Neque hoc cuilibet videatur onerosum, ſi Sacerdos poſt lapſum dignus, ut ſupra dictum eſt, pœnitens, ad priſtinos redeat honores.

g *al. etiam.*
h *al. ſanguine.*
i *Epiſt.* 2.
u *Ibid.*
l *operarius*] *Polyc.*

¶ Corr. Rom. *α* Hibernenſi) *Caput hoc citabatur ex Concilio Gangrenſi, in quo non legitur. Emendatum eſt ex Polycarpo, & alio libro manuſcripto pervetuſto, in quo libro ſunt multi canones pœnitentiales, & hoc refertur ex Theodoro Archiepiſcopo Hibernenſi.*

β Et caſeo:) *In vulgatis ſequebatur*, utatur: *quod verſu ſublatum eſt auctoritate omnium fere exemplarium Gratiani manuſcriptorum, & Polycarpi, & libri manuſcripti in ſuperiore notatione indicati.*

CONSENTIENTES, ET PECCATIS FAVENTES NON ORDINANTUR.

DISTINCTIO LXXXIII.

a *In libello Ennodii.*

a PRovidendum *quoque eſt, ut is, qui ad ordinandum eligitur, etſi a propriis vitiis videatur alienus, conſentiendo alienis inquinetur. Ut enim Symmachus Papa* a *ait* gr. Non eſt grandis differentia, an lethum inferas, an admittas. Mortem enim languentibus probatur infligere, qui hanc, cum poſſit, non excludit.

C. I. *Suſpendatur Epiſcopus ab officio, Clericorum ſuorum fornicationi conſentiens.*

Hinc Gregorius VII. *ut in Reg. lib. 6. c. 12. Romana Synodo, celebrata Anno Domini* 1080.
al. 1078. *Romæ*.

b *Anſelm. l. 6. cap. 177.*

SI *b* quis Epiſcopus fornicationi Presbyterorum, Diaconorum, Subdiaconorum *α*, vel crimini inceſtus in ſua parochia, pretio interveniente, vel precibus, conſenſerit, vel commiſſum, ſibique compertum, auctoritate officii ſui non impugnaverit, ab officio ſuſpendatur.

¶ Corr. Rom. *α* Subdiaconorum,) *Additum hoc eſt ex originali, & Anſelmo, quemadmodum & paulo poſt, verba illa*. ſibique compertum. *Notum autem eſt, a tempore Gregorii I. Subdiaconos eadem lege conſtrictos*, *quâ Presbyteros, adſtrictos fuiſſe.*

C. II. *Maxime Eccleſiam lædit, qui ſub nomine ſanctitatis delinquit.*

Item Gregorius I. *prima parte Paſtoralis, c.* 2.
[*an.* 590. *Romæ*.]

c *Polyc. lib. 4. tit. 31. Burch. l. 1. c. 229. Ivo p. 5. c. 323.*
d *Burch. lib. 1. c. 223. Ivo par. 5. c. 317. ex Gregor.*

NEmo *c* quippe in Eccleſia nocet amplius, quam qui perverſe agens nomen, vel ordinem ſanctitatis habet. Delinquentem namque hunc nemo redarguere præſumit, & in exemplum culpa vehementer extenditur, quando pro reverentia ordinis peccator honoratur. Epiſcopus *α* itaque *d*, qui talium crimina non corrigit, magis dicendus eſt canis impudicus, quam Epiſcopus.

¶ Corr. Rom. *α* Epiſcopus) *Hæc non ſunt ibi apud B. Gregorium. Similia citantur infra* 2. *q.* 7. *c.* qui nec regiminis *ex Auguſtino (cui etiam reliqua hujus capitis antea tribuebantur) & ex eodem a Burchardo, & Ivone citantur. Cæterum iidem collectores, Burchardus quidem l. 1. c. 13 Ivo autem p. 5. c. 67. referunt aliqua ex Origene, quæ cum his aliquantulum conveniunt.*

C. III. *Qui non reſiſtit erroribus, conſentit.*

Item Innocentius. [circ. an. 410. *Romæ*.]

e *Deuſdedit p. 1.*
f *Eleutherius Papa ad Galliæ provincias, & Orientales, in epiſt. ad Julium, & Ægyptii in ep. ad Felicem II.*

ERror *e α*, cui non reſiſtitur, approbatur, & veritas, cum minime defenſatur, opprimitur. Negligere *f* quippe, cum poſſis deturbare perverſos, nihil aliud eſt, quam fovere. Nec caret ſcrupulo ſocietatis occultæ, qui manifeſto facinori deſinit obviare.

¶ Pith. *α*. Error] Cœleſtinus Epiſcopus ad Venerium, & cæteros Galliarum Epiſcopos. *Timeo, ut celebre fit, hoc tacere. Timeo, ne magis ipſi loquantur, qui permittunt illos taliter loqui. In talibus cauſis non caret ſuſpicione taciturnitas, quia occurreret veritas, ſi falſitas diſplicuiſſet.* Hujus epiſtolæ aliquot verba Vincentius Lirinenſis cap. *ult.* refert.

C. IV. *Non prodeſt, ſuo errore non pollui, qui alieno conſentit.*

Item Pius *epiſt. c. ad omnes Chriſti fideles.*
[*Ivone* circ. an. 157. *Romæ*.]

QUid enim prodeſt illi, ſuo errore non pollui, qui conſenſum præſtat erranti?

C. V. *Qui non occurrit, conſentit erranti.*

Item Gregorius *α*. [an. 599. *Roma in Galliam*.]

g *Polyc. lib. 4. tit. 31.*

COnſentire *g* videtur erranti, qui ad reſecanda, quæ corrigi debeant, non occurrit.

¶ Corr. Rom. *α* Gregorius) *In epiſtolis impreſſis B. Gregorii non habetur. Verum lib. 7. epiſt. 117. Syagrio Epiſcopo Auguſtudunenſi poſt ea verba*, qui non reſtiterit, *in Regeſto manuſcripto pervetuſto, & in Polycarpo, ubi ipſa epiſtola integra refertur, hæc ſequuntur*: Nam conſentire videtur erranti, qui corrigenda, ut reſecari debeant, non occurrit. Quia vero &c.

Gratian. *Sicut autem aliorum vitia palpare non debet, ita nec malorum laudibus delectari.*

C. VI. *Miſerrimus eſt Epiſcopus, qui malorum laudibus gloriatur.*

Item Anacletus Papa *epiſt.* 2. *Epiſcopis omnibus.*
[circ. an. 102. *Romæ*.]

h *Anſel. lib. 6. c. 154. Ivo p. 5. c. 237. in fin.*
i *al. ſicut autem;*

NIhil *h* illo eſt paſtore miſerius, qui luporum laudibus gloriatur. Quibus ſi placere voluerit, atque ab his amari delegerit, erit hinc ovibus magna pernicies. Nullus ergo paſtorum placere lupis, & gregibus valere poteſt. Perdit enim laborem & memoriam mens terrenis obligata carceribus. Sicut *i* artium in ſuo quoque opere invenitur mater inſtantia, ita noverca eruditionis eſt negligentia.

¶ Corr. Rom. *α* Laborum) *In epiſtola Anacleti legitur*, laboris: *apud Anſelmum, & in uno ex vetuſtis codicibus Gratiani*, laborum: *unde potuit irrepſiſſe mendum: quod tamen ob gloſſam non eſt ſublatum.*

k *Burch. lib. 1. c. 204. ex dictis Hieron. Ivo p. 5. cap. 318.*

k gr. Gratian. *Quanquam Sacerdotem caſtum fuit, quam ab aliorum criminibus oportet eſſe immunem, tamen ſi diverſum ſeſe habuerit, non ideo verba ſuæ prædicationis debent contemni. Sicut enim Hieronymus ait α: ut lixivium per cinerem humidum fuſum lavat, & non lavatur; ita bona doctrina per malum Doctorem animas credentium lavat a ſordibus peccatorum.*

EPISCOPI, ET ECCLESIASTICI SINT VIGILANTES CASTI, NON VIDANI.

DISTINCTIO LXXXIV.

c gr. SOlicitum *quoque, & vigilantem oportet eſſe Epiſcopum circa defenſionem pauperum, relevationem oppreſſorum, tuitionem monaſteriorum. Quod ſi facere neglexerit, aſpere corripiendus eſt.*

C. I. *Corripiatur Epiſcopus, qui circa officium ſuum negligens extiterit.*

Unde Gregorius I. *Anthemio Subdiacono Campaniæ lib.* 11. *epiſt.* 29. [*an.* 602. *Roma in Campaniam*.]

n *al. vel pauperes, h hic) veg.*
a *Paulo plenius apud B. Gregor.*

PErvenit ad nos, fratrem, & Coepiſcopum noſtrum Paſchaſium ita deſidem, negligentemque in cunctis exiſtere, ut in nullo, quia eſt Epiſcopus, agnoſcatur: adeo ut neque Eccleſia ipſius, neque monaſteria, ſive filii Eccleſiæ, vel oppreſſi pauperes *a*, ejus erga ſe dilectionis ſtudium ſentiant; nec aliquam ſupplicantibus ſibi *b*, in quibus juſtum eſt, opem defenſionis accommodet. & [quod adhuc dici eſt gravius] conſilia ſapientum, & recta ſuadentium nulla patiatur ratione ſuſcipere, ut quod per ſe nequit attendere, ab aliis ſaltem poſſit addiſcere, *& infra a.* Quod ſi ita eſt, non ſine culpa tua eſſe cognoſcas,

ſcas, qui eum objurgare, atque coercere, ut dignum eſt, diſtuliſti. Quia ergo hoc totum non ſolum ipſum reprobat, ſed etiam ad Sacerdotalis officii pertinere probatur opprobrium, volumus, ut eum coram aliis Sacerdotibus, & *d* quibuſdam de filiis tuis nobilibus conteſtari prohibere debeas, & hortari. Si vero *e* (quod non credimus) poſt hanc adhortationem noſtram ſolito adhuc more negligens eſſe tentaverit, ad nos eſt modis omnibus tranſmittendus, ut hic poſitus diſcere poſſit, quid, vel qualiter ſecundum Dei timorem agere conveniat Sacerdotem.

d vel] origin.
e Ibidem Paulo infer. us.

C. II. *De eodem.*

Idem *ad eundem eod. lib. epiſt.* 33.
[an. 602. *Romæ in Campaniam.*]

NUntiatum eſt nobis, Campaniæ Epiſcopos ita negligentes exiſtere, ut immemores honoris ſui, neque erga Eccleſias, neque erga filios ſuos paternæ vigilantiæ curam exhibeant, vel monaſteriorum ſollicitudinem gerant, ſeu in oppreſſorum, & pauperum ſe tuitionem impendant. Ideo hac tibi auctoritate præcipimus, ut eos *f* te convocatis, ex noſtro illos mandato diſtricta commoneas: quatenus deſides ulterius eſſe non debeant, ſed Sacerdotalem ſe habere zelum, & ſollicitudinem opere doceant, atque ita in his, quæ eos juſte ſecundum Deum agere convenit, vigilantes exiſtant, ut nullum eos de eis denuo murmur exaſperet. Si quem vero eorum poſt hac negligentem eſſe cognoveris, ad nos eum ſine aliqua excuſatione tranſmitte: ut quam ſit grave, nolle ab his, quæ reprehenſibilia, & valde vituperanda ſunt, corrigi, regulari in ſe valeat diſtrictione ſentire.

f el. ad.

2 ps Gratian. *Quod autem de munditia caſtitatis Sacerdotibus imperatur, hoc etiam de quibuslibet altari ſervientibus intelligendum eſt.*

C. III. *Qui Sacramentis divinis inſerviunt, continentiam in omnibus ſervent.*

Unde in Carthaginenſi Concilio II. *g cap.* 2.
Aurelius Epiſcopus dixiſſe legitur.
[an. 390. *in Africa.*]

g in Carthagin. cod. can. c. 3. & 4.

CUm in *h* præterito Concilio de continentiæ, & caſtitatis *h* moderamine tractaretur, gradus iſti tres *i* conſcriptione quadam caſtitati per conſecrationes annexi ſunt, Epiſcopos *1*, inquam, Presbyteros, & Diaconos: ita placuit, ut condecet ſacroſanctos Antiſtites, & Dei Sacerdotes, necnon & Levitas, vel qui Sacramentis divinis inſerviunt, continentes eſſe in omnibus, quo poſſint ſimpliciter, quod a Deo poſtulant, impetrare: ut quod Apoſtoli docuerunt *α*, & ipſa ſervavit antiquitas, nos quoque cuſtodiamus *β*. Ab univerſis *3* Epiſcopis dictum eſt: Omnibus placet, ut Epiſcopi, Presbyteri, & Diaconi, vel *κ*, qui Sacramenta contrectant, pudicitiæ cuſtodes, etiam ab uxoribus abſtineant *4*. Ab omnibus dictum eſt: Placet, ut in omnibus, & ab omnibus pudicitia cuſtodiatur, qui altario deſerviunt *5*.

h al. conſtrictione caſtitatis per.
i Diſt. 31. cap. Epiſcop. diſt. 31. c. aliter.
κ al. &

§ Corr. Rom. *α* Docuerunt] *In vulgatis codicibus ſequebatur, exemplo, quod eſt ſublatum: quia neque in ipſo ſecundo Carthaginenſi, aut impreſſo, aut manuſcripto, neque in unico codice canonum, cum quo Græcus canon convenit, neque in vetuſtis Gratiani exemplaribus habetur, & ex gloſſa videtur translatum in textum.*

β Cuſtodiamus] *In codice canonum cap.* 3. *unici Carthaginenſis ſequuntur hæc:* Fauſtinus Epiſcopus Eccleſiæ Potentinæ provinciæ Piceni, Legatus Eccleſiæ Romanæ dixit: Placet, ut Epiſcopi, &c. *quæ in Recentioribus Colonienſibus Conciliorum editionibus adſcripta ſunt aliis characteribus. Verum in priſca Colonienſi, duabus Pariſienſibus, & codicibus Vaticanis legitur, quemadmodum apud Gratianum.* 6

¶ Pitn. 1. In] Deeſt in V. C.
2. *Et caſtitatis*] Sic V. C.
3. *Ab univerſis &c.*] Sic Vet. Theon.
4. *Abſtineant*] V. C. Se abſt.
5. *Deſerviunt*] 1. V. C. *inſerviunt*.
6. *Gratianum*] Et in Cod. Fauchetii.

C. IV. *De eodem.*

Item ex Concilio Carthaginenſi V. *cap.* 3.
(*an.* 398. *in Africa.*)

CUm *l* de quorundam Clericorum, quamvis erga uxores *m* proprias, incontinentia referretur, placuit Epiſcopos, & Presbyteros, & Diaconos ſecundum priora *m* ſtatuta etiam ab uxoribus continere, quod niſi fecerint, ab Eccleſiaſtico removeantur officio: cæteros autem Clericos ad hoc non cogi, ſed ſecundum uniuſcujuſque Eccleſiæ conſuetudinem obſervari debere *α*.

l In Cod. canon. cap. 25. in Afric. c. 37. diſtinct. 32. c. placuit.
m al. propria.

§ Corr. Rom. *α* Debere.] In *codicibus impreſſis hæc ſequebantur:* contra Martinus Papa (ſi lector viduam duxerit) ut ſupra legitur. Sed illud, ubi neceſſitas, hoc, ubi nulla neceſſitas urget. *Quæ ſunt expuncta, quia in vetuſtis codicibus aut non habentur, aut ſunt adſcripta in margine.*

3 pars. Gratian. *Similiter, quod commungamus Epiſcopus eſſe jubetur, etiam ad reliquos ordines Eccleſiaſticos derivari oportet.*

C. V. *Laica ſit tantum communione contentus Clericus, viduam, aut ſecundam ducens uxorem.*

Unde Syricius Papa *Himerio Tarraconenſi Epiſcopo, epiſt.* 1. *c.* 11. (*an.* 385. *Romæ in Hiſpaniam.*)

QUiſquis *7* Clericus *α* aut viduam, aut certe ſecundam conjugem duxerit, omni Eccleſiaſticæ dignitatis privilegio mox nudetur, Laica ſibi tantum communione conceſſa. Quam ita demum poterit poſſidere, ſi nihil poſtea, propter quod hanc perdat, admittat.

α Anſ. l. 8. c. 7. Ivo p. 6. c. 51.

¶ Pitn. 7. *Quiſquis*] Refertur a Creſc.

4 pars. Gratian. *Presbyterorum vero nomen, quamquam a ſenectute ſit ſumptum, magis tamen maturitatem indicat ſapientiæ, quam canitiem corporis.*

C. VI. *Presbyteri ſeniores dicuntur, non tam ætate, quam ſapientia.*

Unde Anacletus *ad Epiſcopos Italiæ, Epiſt.* 2.
(circ. an. 103. *Romæ in Italiam.*)

POrro & Moyſi præcipitur *p*, ut eligat Presbyteros (*q* id eſt, ſeniores.) Unde & in Proverbiis dicitur: *Gloria r ſenum canities.* Hæc *s* certe canities ſapientiam deſignat, de qua ſcriptum eſt *t*: *Canities hominum prudentia eſt.* Cumque nongentos & amplius annos, ab Adam uſque ad Abraham, vixiſſe homines legerimus, nullus alius prius appellatus eſt Presbyter, id eſt, ſenior, niſi Abraham, qui multo paucioribus vixiſſe annis convincitur. Non ergo propter decrepitam ſenectutem, ſed propter ſapientiam Presbyteri nominantur.

o Anſ. l. 7. c. 96. Burch. l. 2. c. 5. Ivo p. 6. c. 25.
p Numer. 11. Exod. 19.
q Abſunt iſta ab orig.
r Proverb. 20.
s al. hic.
t Sap. 4. apud 70.

EPISCOPI SINT HOSPITALES.

DISTINCTIO LXXXV.

HOſpitalitas vero uſque adeo Epiſcopis eſt neceſſaria, ut ſi ab ea inveniantur alieni, jure prohibeantur ordinari.

C. I. *Hoſpitalitatem neſciens non fiat Epiſcopus.*

Unde Gregorius I. *ſcribit a Ioanni Epiſcopo, lib.* 12. *epiſt.* 6.
(*an.* 603. *Romæ in Picenum.*)

a Joann. Diac. lib. 3. c. 11.

ARchidiaconum *b* Florentinum Eccleſiæ Anconitanæ, qui ad Epiſcopatum fuerat electus, Scripturæ quidem ſacræ ſcientiam habere, ſed ita ætatis ſenio jam confectum accepimus, ut ad regiminis officium non poſſit aſſurgere: adjicientes etiam, ita illum tenacem exiſtere, ut in domo ejus amicus ad charitatem nunquam introeat. Ruſticus autem Diaconus ejuſdem Eccleſiæ, qui ſimiliter electus fuerat, vigilans quidem homo dicitur, ſed, quantum aſſeritur, Pſalmos ignorat. Florentium vero Diaconum Eccleſiæ Ravennatis, qui ab omnibus electus dicitur, ſolicitum eſſe novimus, ſed qualis ſit interius, omnino non ſcimus. Ideoque fraternitas tua una cum fratre, & Coepiſcopo noſtro Armenio, ſupraſcriptam Eccleſiæ Anconitanæ aſſiſtat: illos ſtudeat accedere, & diligenter de moribus *c* ſingulorum requirere, ſi de nullo ſibi ſunt crimine conſcii, quod eos ad hoc officium vetet accedere. Pariter etiam requirendum eſt, ſi hoc, quod de prædicto Archidiacono dictum eſt, quia nunquam amicus domum ejus ingreſſus eſt, ſi ita ſe veritas habeat, & utrum ex neceſſitate, an ex tenacia *d* talis ſit, aut ſi ita ſenex eſt, ut ad regendum non poſſit aſſurgere, vel ſi tacitis ſacroſancta Evangelia (ſicut nobis nunciatum eſt) ſuſpicandum pronuncit, nunquam ſe ad Epiſcopatum accedere. Sed & de Ruſtico Diacono, quantos Pſalmos minus teneat, perſcrutandum eſt. Florentium autem Diaconum Ravennatem, ſi nullum, ſicut diximus, crimen eſt, quod obſiſtat, apud Epiſcopum ejus agi neceſſe eſt, ut et debeat ceſſionem concedere: non tamen ex noſtro mandato, vel dicto, ne contra ſuam voluntatem eum cedere *e* videatur.

b al. Florentinum] al. Florentinum Archidiaconum.
c al. de vita & moribus.
d al. tenacitate.
e al. concedere] in recentioribus editionibus.

EPISCOPI DOCEANT, ET CORRIPIANT, UT LIBERALES SINT.

DISTINCTIO LXXXVI.

DOctorem autem Epiſcopum oportet eſſe, ne inferiorum culpæ in eum retorqueantur, qui docendi officium accepit, quod exequi neſcit, vel negligit.

C. I. *Negligentiæ Rectorum imputantur culpæ inferiorum.*

Unde Leo I. Epiſcopus *ſcribit* 1 *Aquilegienſi Epiſcopo, epiſt.* 3. & 84. *ſeu* 86. (*an.* 457. *Romæ in Venetiam.*)

INferiorum *e* culpæ ordinum ad nullos magis referendæ ſunt, quam ad deſides, negligentesque Rectores: qui multam ſæpe nutriunt peſtilentiam, dum auſteriorem *α* adhibere diſſimulant medicinam.

a Anſel. lib. 6. cap. 153.

§ Corr. Rom. *α* Auſteriorem] *Sic legitur in epiſtola* 84. *Verum in epiſtola tertia ejuſdem Leonis legitur, neceſſariam. Reliqua utrobique eadem ſunt.*

¶ PITH. 1. *Scribit*] Adde V. C. Januario Aquil. &c.
2. *Auſteriorem*] a. V. C. *neceſſariam*, ut in noſtra Correct. Rom.

C. II. *Homines ſunt diligendi, peccata odio habenda.*

Item Leo I. Epiſcopus *Ruſtico Narbonenſi Epiſcopo, epiſt. 90. ſeu 92. in princip.* (an. 443. *Roma in Galliam.*)

ODio habeantur peccata, non homines: corripiantur tumidi; tolerentur infirmi. & quod in peccatis 3 ſeverius caſtigari neceſſe eſt, non ſævientis plectatur animo, ſed medentis.

¶ PITH. 3. *In peccatis*] V. C. *in peccantibus*, at Cod. Fauch., *& quod ſeverius, &c.*

C. III. *Qui negligit emendare, quod valet, facientis culpam habet.*

Item Joannes VIII. 4 (c. an. 874. *Romæ.*)

b *Gregor. lib. 7. reg. epiſt. 114. indict. 2.*
c *Rom. 1.*
d *Pelagius II. epiſt. 3.*
e *Eleutherius ſupr. diſt. 83. c. error. 2. q. 7. negligere. & 33. q. 3. c. qui poteſt.*

FAcientis b culpam proculdubio habet, qui quod poteſt corrigere, negligit emendare: ſcriptum c quippe eſt. *Non ſolum qui faciunt, ſed etiam qui conſentiunt facientibus* 5: participes judicantur. §. 1. Et d libat Dominus proſpera, qui ab effectu pellit adverſa. Et negligere e, cum poſſis deturbare perverſos, nihil aliud eſt, quam fovere. Nec caret ſcrupulo conſcientiæ occultæ, qui manifeſto facinori deſinit obviare. Et probat odiſſe ſe vitia, qui condemnat errantes. Nec relinquit ſibi locum deviandi, qui non pepercerit excedenti. Et primus innocentiæ gradus eſt odiſſe nefanda. Et latam pandit delinquentibus aditum, qui jungit eum pravitate conſenſum. Et nihil prodeſt alicui, non puniri proprio, qui puniendus eſt alieno peccato.

§ Corr. Rom. *Caput hoc ex variis ſententiis hinc inde collectis confectum eſt: quarum prima uſque ad verſ.* emendare, *ſumpta eſt ex epiſtola Beati Gregorii 114. lib. 7. indict. 2. Theoderico & Theoberto Regibus Francorum.*

¶ PITH. 4. *Joannes VIII.*] Addit V. C. *Ludovico Regi.*
5. *Facientibus*] Abeſt a V. C.

2. para. Gratian. *Si autem in corripiendo quis modum exceſſerit, non a ſubditis, ſed a Domino veniam petat.*

C. IV. *Veniam a ſubditis non petat, qui in corripiendo modum exceſſerit.*

Unde Auguſtinus *de vita & Clericorum.* (circ. an. 423. *in Africa.*)

f *Ivo p. 8. c. 384.*
g *In ipſis jerig.*

QUando f neceſſitas diſciplinæ, minoribus coercendis dicere vos verba dura compellit, ſi etiam ipſi g modum vos exceſſiſſe ſentitis, non a vobis exigitur, ut ab eis veniam poſtuletis: ne apud eos, quos oportet eſſe ſubjectos, dum nimia ſervatur humilitas, regendi frangatur auctoritas. Sed tamen petenda eſt venia ab omnium Domino, qui novit etiam eos, quos plus juſto forte corripitis, quanta benevolentia diligatis.

§ Corr. Rom. *&* De vita] *Inter opuſcula B. Auguſtini anno Domini 1481. Parmæ impreſſa, ſunt tres ſermones de communi vita Clericorum, ex quibus in vulgatis tomis operum B. Auguſtini, tomo decimo referuntur duo ſub num. 32. & 33. ad fratres in eremo; tertius autem cum epiſtola 109. omnino convenit: ſed quæ in epiſtola diriguntur ad Monachas, in ſermone diriguntur ad viros. Ex iſtis tribus ſermonibus de communi vita Clericorum, multa capita accepit Gratianus (in ſuis locis notabitur) & hoc quidem ex tertio.*

3 para. Gratian. *In doctrina vero Sacræ Scripturæ auctoritatem debet Epiſcopus præferre, non ſecularium literarum peritiam oſtentare. Non enim Epiſcopalis officii eſt Grammaticam exponere, ne laudes Jovis perſonent ore Pontificis.*

C. V. *Sacram Scripturam, non Grammaticam debet Epiſcopus exponere.*

Unde Gregorius *ſcribit Deſiderio Epiſcopo 6, lib. 9. epiſt. 48.* (an. 601. *Roma in Galliam.*)

h *Burch. lib. 1. c. 97. Ivo part. 4. cap. 161. & p. 5. c. 199.*

CUm h multa nobis bona de veſtris fuiſſent ſtudiis nuntiata, ita cordi noſtro lata eſt lætitia, ut negare ea, quæ ſibi fraternitas veſtra concedenda popoſcit, minime valeremus. Sed poſt hoc pervenit ad nos, (quod ſine verecundia memorare non poſſumus) fraternitatem tuam Grammaticam quibuſdam exponere. Quam rem ita moleſte ſuſcepimus, ac ſumus vehementius aſpernati, ut ea, quæ prius dicta fuerunt, in gemitum & triſtitiam verteremus: quia in uno ſe ore cum Jovis laudibus Chriſti laudes non capiunt. Et 7 quam grave, nefandumque ſit Epiſcopis, canere, quod nec Laico religioſo conveniat, ipſe conſidera.

4 pars. Gratian. *Liberalem quoque neceſſitatem patientibus Sacerdotem eſſe oportet: alias autem vacuum portabit nomen Epiſcopi.*

¶ PITH. 6. *Epiſcopo*] Addit V. C. *Galliæ.*
7. Et] V. C. *O quam.*

C. VI. *Sine liberalitate inane portatur nomen Epiſcopi.*

Unde Gregorius I. *ſcribit, lib. 3. epiſt. 29. ſeu cap. 129.* Secundino Servo Dei inter cetera. (an. 596. *Romæ.*)

FRatrem noſtrum Marinianum Epiſcopum verbis, quibus vales, excita: quia obdormiſſe eum ſuſpicor. *& infra.* Dic ergo ei, ut cum locum mutet & mentem. Non ſibi credat ſolam lectionem, & orationem ſufficere, ut remotus ſtudeat ſedere, & de manu minime fructificare: ſed largam manum habeat, neceſſitatem patientibus concurrat, alienam inopiam ſuam credat: quia ſi hæc non habet, vacuum Epiſcopi nomen tenet.

3 para. Grat. *In ipſa autem liberalitate modus adhibendus eſt rerum, & perſonarum. Rerum, ut non omnia uni, ſed ſingulis quædam præſtemus, ut pluribus prodeſſe poſſimus, juxta illud Prophetæ* i: Diſperſit, dedit pauperibus. *Perſonarum, ut primum juſtis, deinde peccatoribus: quibus tamen dare prohibemur, non quia homines ſunt, ſed quia peccatores.* i *Pſalm. 111.*

C. VII. *Immane peccatum eſt res ſuas donare hiſtrionibus.*

Unde Auguſtinus *tract. 100. ad c. 16. Joannis.* (an. 422. *in Africa.*)

DOnare k res ſuas hiſtrionibus, vitium eſt immane, non virtus. Et ſcitis de talibus, quam ſit frequens fama cum laude: quia ſicut ſcriptum eſt: l *Laudatur peccator in deſideriis animæ ſuæ, & qui iniqua gerit, benedicitur.* k *Ivo p. 11. c. 84.* l *Pſal. 9.*

C. VIII. *Graviter delinquunt, qui venatori aliquid donant.*

Idem *in Pſal. 102. ad verſ.* Faciens miſericordias. (forte an. 415. in *Africa.*)

QUi m venatoribus donant, quare donant? dicent mihi, quare donent venatori? Hoc in illo amant n, in quo nequiſſimus eſt, hoc in illo paſcunt, hoc in illo veſtiunt, ipſam nequitiam publicam o ſpectaculis omnium. Qui donant hiſtrionibus, qui donant aurigis, qui donant meretricibus, quare donant? numquid non & ipſi hominibus donant? Non tamen ibi attendunt naturam operis Dei, ſed nequitiam operis humani.

m *Ivo part. 13. cap. 31.*
n *al. amat.*] *corr. & ſic deinceps.*
o *al. publicam.*

C. IX. *De eodem.*

Idem *ibidem paulo inferius.* (forte c. an. 415. *ibid.*)

QUi p venatoribus donant, non homini donant, ſed arti nequiſſimæ. Nam ſi homo tantum eſſet, & venator non eſſet, non donares: honoras in eo vitium, non naturam. p *Ivo ibidem.*

C. X. *De eodem.*

Idem *in Pſalm. 147.* (forte c. an. 415. *ibid.*)

VIdent q homines venatorem, & delectantur: væ miſeris, ſi non ſe correxerint. Qui enim vident venatorem, & delectantur, videbunt Salvatorem, & contriſtabuntur. q *Ivo p. 13. c. 32.*

C. XI. *De eodem.*

Item Hieronymus *in Pſalm. 90. ad verſ.* Sperabo in Domino r. (forte c. an. 415. *in Palæſtina.*)

r *Inter opera adſcripta Hieronymo tomo 8.*

ESau s venator erat, quoniam peccator erat. Et penitus non invenimus in Scripturis ſanctis ſanctum aliquem venatorem: piſcatores invenimus ſanctos. s *Ivo p. 13. c. 33.*

C. XII. *De eodem.*

Item Ambroſius *in homilia 33. de Quadrageſima.* (circ. an. 380. *Mediolani.*)

QUid t prodeſt jejunare viſceribus, & luxuriare venatibus? abſtinere cibis, errare peccatis? t *Ivo p. 13. c. 34.*

C. XIII. *De eodem.*

Idem *ibidem paulo inferius.* (circ. an. 380. *ibid.*)

AN u putatis illum jejunare, fratres, qui primo diluculo non ad Eccleſiam vigilat, non beatorum Martyrum loca ſancta perquirit, ſed ſurgens congregat ſervulos, diſponit retia, canes producit, ſaltus ſylvaſque perluſtrat? Servulos, inquam, ſecum pertrahit, fortaſſe magis ad Eccleſiam feſtinantes: & voluptatibus ſuis peccata accumulat aliena, neſciens reum ſe futurum tam de ſuo delicto, quam de perditione ſervorum. u *Ivo ibidem.*

C. XIV. *Quæ ſint in liberalitate ſervanda.*

Item Ambroſius *lib. 1. de officiis, c. 30.* (an. 377. *ibid.*)

x *Anſel. lib. 13. c. 28. Polyc. l. 6. tit. 20.*

NOn x ſatis eſt benevelle, ſed etiam benefacere. Nec ſatis eſt iterum benefacere, niſi id ex bono fonte, hoc eſt, ex bo-

ex bona voluntate proficiſcatur. *& infra*. §. 1. Perfecta liberalitas fide, cauſa, loco, tempore commendatur, ut *y* primum opereris circa domeſticos fidei. *y Gal. 6.* Grandis culpa, ſi ſciente te fidelis egeat, ſi ſcias eum ſine ſumptu eſſe, fame laborare, ærumnam perpeti, qui præſertim egere erubeſcat: ſi in cauſam ceciderit, aut captivitatis ſuorum, aut calumniæ, & non adjuves: ſi ſit in carcere, & pœnis & ſuppliciis propter debitum aliquod juſtus excruciatur; (nam etſi omnibus debetur miſericordia, tamen juſto amplius:) ſi tempore afflictionis ſuæ nihil a te impetret: ſi tempore periculi, quo rapitur ad mortem, plus apud te pecunia tua valeat, quam vita morituri, non eſt leve peccatum *ß*.

¶ Corr. Rom. *a* Non ſatis] *Hinc uſque ad* c. ſi quid vero, *in aliquot vetuſtis Gratiani exemplaribus*, *& apud Anſelmum eſt unicum caput*.

ß Non eſt leve peccatum.) *Verba hæc non ſunt ibi apud Ambroſium, ſed tamen apud Anſelmum, & in Polycarpo*.

C. XV. *De eodem*.

Idem *ibidem paulo inferius*. [an. 377. *ibid*.]

a el Deus] orig. *a Polyc. ibidem. Anſelm. ibid* *b 3. Regum 19.*

DOminus *z* non *a* vult ſimul effundi opes, ſed diſpenſari, niſi forte, ut Heliſæus *b*, qui boves ſuos occidit, & pavit pauperes ex eo, quod habuit: ut nulla cura teneretur domeſtica, ſed relictis omnibus in diſciplinam ſe propheticam daret.

C. XVI. *De eodem*.

Idem *ibidem inferius*. [an. 377. *ibid*.]

c Anſelm. ibid. Polyc. ibid.

EST *c* probanda illa etiam liberalitas, ut proximos ſeminis tui non deſpicias, ſi egere cognoſcas. Melius eſt enim, ut ipſe ſubvenias tuis, quibus pudor eſt ab aliis ſumptum depoſcere, aut alicui poſtulare ſubſidium neceſſitati: non tamen ut illi ditiores eo fieri velint, quod tu poſſes conferre inopibus: cauſam enim *a* natura præſtat, non gratia. Neque enim propterea te Domino dicaſti, ut tuos divites facias, ſed ut vitam tibi perpetuam fructu boni operis acquiras, & pretio miſerationis peccata redimas tua. *d al. premium.* Putant ſe parum poſcere, pretium *d* tuum quærunt, vitæ tuæ fructum adimere contendunt, & ſe juſte facere putant, & accuſant *e*, quod eos divites non feceris, cum te illi velint æternæ vitæ fraudare mercede. *e al. accuſat] orig. & ſe decepit.*

¶ Corr. Rom. *a* Cauſam enim) *Apud B. Ambroſium legitur*, cauſa enim præſtat, non gratia: *itemque apud Anſelmum, & in Polycarpo. Sed vetuſti codices Gratiani, & gloſſa cum impreſſis concordant, Alia autem nonnulla ex ipſo Ambroſio ſunt emendata*.

C. XVII. *De eodem*.

Idem *ibidem paulo inferius*. [an. 377. *ibid*.]

f Polyc. ibidem Anſel. ibid.

COnſideranda *f* eſt etiam in largiendo ætas, atque debilitas, nonnunquam etiam verecundia, quæ ingenuos prodit natales, ut ſenibus plus largiaris, qui ſibi labore jam non queunt victum quærere. Similiter & debilitas corporis, & hæc juvanda promptius: tum ſi quis ex divitiis cecidit in egeſtatem: & maxime, ſi non vitio ſuo, ſed aut latrociniis, aut proſcriptione *g*, aut calumnia, quæ habebat, amiſit. *g al. proſcriptione.*

C. XVIII. *De eodem*.

Idem *libro ſecundo officiorum*, cap. 21. [an. 377. *ibid*.]

h Polyc. ibidem. Anſel. ibid.

PUlchra *a* etiam *h* liberalitas eſt, in ipſo quoque pauperis dato manſuetam tenere, ut abundes pluribus, non conciliandi favoris gratia ultra modum fluere. Quicquid ex affectu puro ac ſincero promitur, hoc eſt decorum: non ſuperfluas ædificationes aggredi, non prætermittere neceſſarias. Et maxime Sacerdoti hoc convenit, ornare Dei templum honore *i* congruo, ut etiam hoc cultu aula Domini reſplendeat: impenſas miſericordiæ convenientes frequentare: quantum oporteat largiri peregrinis, non ſuperflua, ſed competentia, &c. *i datur) orig.* *Idem K*. §. 1. Compatiamur alienis calamitatibus, neceſſitates aliorum, quantum poſſumus, juvemus; & plus tueremur, quam poſſumus. *k eod. lib. c. 28.* Melius eſt enim pro miſericordia cauſas præſtare, vel invidiam perpeti, quam prætendere inclementiam: ut nos aliquando in invidiam incidimus, qui confregerimus vaſa myſtica, ut captivos redimeremus.

¶ Corr. Rom. *a* Pulchra etiam] *Apud B. Ambroſium legitur*: pulchra liberalitas, erga ipſos quoque pauperes menſuram tenere. *Sed apud Anſelmum, & in Polycarpo habetur, ut apud Gratianum, & adeſt gloſſa in voce*, dato.

C. XIX. *De eodem*.

Idem *ad c. 3. Lucæ, in verſ*. Generatio viperarum. [an. 376. *ibid*.]

l Singulis quoque] orig.

IN *l* ſingulis quoque generibus hominum convenienter tribuit Sanctus Baptiſta Joannes reſponſum unum omnibus, ita: Publicanis, ne ultra præſcriptum exigant: militibus, ne calumniam faciant; ne prædam requirant, docens idcirco ſtipendia conſtituta militiæ, ne dum ſumptus quæritur, prædo graſſetur. Sed hæc, & alia officiorum præcepta, propria ſingulorum, *m* miſericordia ut communis eſt uſus. *m al. miſericordia.*

Ideo communis præceptum omnibus officiis, omnibus ætatibus neceſſaria, & ab omnibus deferenda. Non publicanus, non miles excipitur, non agricola, vel urbanus, dives & pauper, omnes in commune admonentur, ut conferant non habenti. Miſericordia enim plenitudo virtutum eſt. Et ideo omnibus eſt propoſita perfectæ forma virtutis, ut veſtimentis, alimentiſque ſuis partant. Miſericordia tamen ipſius pro poſſibilitate conditionis humanæ menſura ſervatur, ut non ſibi unuſquiſque totum eripiat, ſed quod habet, cum paupere partiatur.

C. XX. *De eodem*.

Idem *ad cap. 18. Lucæ*. [an. 376. *ibid*.]

CÆterum Dei traditio *n* eſt, ut prius paſcas parentes. *n Matth. 15.* Nam ſi juxta *o* divinum oraculum contumelia parentis morte luitur; quanto magis fames, quæ morte gravior eſt? *o Levit. 20. Exod. 21.* Quo loco inſolentem Dominus infrænat jactantiam, &c.

C. XXI. *De eodem*.

Idem *in libro de officiis a*. [circ. an. 377. *ibid*.]

PAſce *p* fame morientem. Quiſquis enim paſcendo hominem ſervare poteras, ſi non paviſti, occidiſti. *p Anſ. lib. 13. c. 28. Polyc. l. 6. tit. 20. D. T. 2. 2. q. 32. ar. 5.*

¶ Corr. Rom. *a* De officiis.] *Caput hoc non eſt inventum apud B. Ambroſium, ſed apud Anſelmum, in Polycarpo ex eodem citatur, & Bartholomæus Urbinas Eremita in Millequoque, quod collegit ex dictis B. Ambroſii, affert hunc locum ex eodem Ambroſio in libro de alendis pauperibus, qui liber hactenus deſideratur*.

C. XXII. *De eodem*.

Item Hieronymus *in commentariis ad Galatas, c. 6. in verſ*. Alter alterius. [an. 386. *in Palæſtina*.]

QUi clementiam non habet, nec indutus eſt viſcera miſericordiæ, & lachrymarum, quamvis ſpiritalis ſit, non adimplet *q* legem Chriſti. *q adimplebit] orig.*

6 pars. Gratian. Similiter etiam oportet Epiſcopum non eſſe percuſſorem, id eſt, non ad vindictam facilem.

C. XXIII. *Ad vindictam Epiſcopus facilis eſſe non debet*.

Unde Gregorius I. *ſcribit Joanni Epiſcopo Panormitano, libro undecimo, epiſt*. 49. [an. 603. *Romæ in Siciliam*.]

SI *r* quid vero de quocunque Clerico ad aures tuas pervenerit, quod te juſte poſſit offendere, facile non credas, nec ad vindictam te res accendat incognita: ſed præſentibus ſenioribus Eccleſiæ tuæ diligenter eſt veritas perſcrutanda: & tunc, ſi qualitas rei popoſcerit, canonica diſtrictio culpam feriat delinquentis. *r 15. q. 7. ſi quid.*

C. XXIV. *De quodam Epiſcopo, qui antequam Miſſarum ſolennia celebraret, die Dominico ad exarandum meſſem cujuſdam profectus eſt*.

Idem *Januario Epiſcopo, lib. 7. indict. 2. epiſt*. 1. [an. 598. *Romæ in Sardiniam*.]

TAnta *s* nequitia ad aures meas de tua ſenectute pervenit, ut eam niſi adhuc humanitus penſaremus, fixa jam maledictione feriremus. *s 2. q. 7. tanta. Burch. l. 2. c. 107. Ivo p. 2. c. 78. & p. 5. c. 310.* Dictum quippe mihi eſt, quod Dominico die, priuſquam Miſſarum ſolennia celebrares, ad exarandum meſſem latoris præſentium perrexiſti, & poſt exarationem ejus, Miſſarum ſolennia celebraſti: poſt Miſſarum ſolennia etiam terminos poſſeſſionis illius eradicare minime timuiſti. Quod factum quæ pœna debeat inſequi, omnes, qui audiunt, ſciunt. Dubii autem de tanta hac perverſitate fueramus, ſed filius noſter Cyriacus Abbas a nobis requiſitus, dum eſſet Caralis, ita ſe cognoviſſe perhibuit. Et quia adhuc annis tuis parcimus, hortamur *t*, ut aliquando reſipiſcas miſer ſenex, atque a tanta te levitate morum, & operum perverſitate compeſcas *u*. *t al. hortamur, aliquando reſipiſce.* *u al. compeſca.* Quanto morti vicinior efficeris, tanto fieri ſollicitior, atque timidior debes. Et quidem prius ſententia in te fuerat jaculanda, ſed quia ſimplicitatem tuam cum ſenectute novimus, interim tacemus. Eos vero, quorum conſilio hæc egiſti, in duobus menſibus excommunicatos eſſe decernimus: ita tamen, ut ſi quid eis intra duorum menſium ſpatium humanitus advenerit, benedictione viatici non priventur. Deinceps autem ab eorum conſiliis cautus exiſte: te quoque ſollicite cuſtodi, ne ſi eis in malo diſcipulus fueris, quibus in bono magiſter eſſe debuiſti, non ſimplicitati tuæ ulterius, nec ſenectuti parcamus.

7 ps Gratian. Vel percuſſor eſſe prohibetur, ne videlicet propriis manibus aliquem cædat.

C. XXV. *Non licet Epiſcopo propriis manibus aliquem cædere.*

Unde in Agathenſi *a* Concilio *legitur*. (Forte ex nov. Conſtit. 115. c. 16. apud Julian. Anteceſſor. an. 546. *Conſtantinopoli*.)

a Burch. lib. 1. c. 202. Ivo p. 5. c. 316.

NOn *a* licet Epiſcopo manibus ſuis aliquem cædere. Hoc enim alienum a Sacerdote eſſe debet.

¶ Corr. Rom. *a* Agathenſi] *Hoc caput non habetur in Agathenſi, quod extat. Burchardus, & Ivo citant ex decretis Bonifacii Papæ. Habetur autem in novellis Conſtit. 115. c. 16. apud Julianum anteceſſ. Non diſſimilis etiam eſt canon 28. Apoſtolorum, quem interpretatur Synodus Conſtantinopolitana, quæ prima, & ſecunda dicta eſt cap. 9.*

§ pa Grat. *Prohibetur etiam Epiſcopus turpis lucri eſſe cupidus, ne aliquo inhoneſto negotio victum, vel cætera ſibi neceſſaria quærat. Quod generaliter de omnibus divino cultui mancipatis, id eſt, Clericis, & Monachis intelligi oportet.*

C. XXVI. *Qui connumerantur in Clero, turpibus lucris non inſerviant.*

Unde in Chalcedonenſi Concilio *cap. 3. legitur*. (*an. 451. in Bithynia*.)

y Burch. lib. 2. c. 195. Ivo p. 6. c. 2.8.
z al. ſecularium.

PErvenit *y* ad ſanctam Synodum, quia de iis, qui in Clero connumerantur, quidam propter turpis lucri gratiam, alienarum 1 poſſeſſionum conductores, & cauſas ſeculares *z* ſuſcipiunt, & a ſacrie quidem officiis 2 ſe per deſidiam ſeparant, ad domos autem ſecularium concurrunt, & ſubſtantiarum eorum gubernationes avaritiæ cauſa ſuſcipiunt. Decrevit ergo ſancta, & magna Synodus, neminem horum deinceps, hoc eſt, Epiſcopum, ſive Clericum, aut Monachum conducere poſſeſſiones, aut miſcere ſecularibus procurationibus: niſi forte qui legibus ad minorum ætatum tutelas, ſive curationes inexcuſabiles attrahuntur, aut cui civitatis ipſius Epiſcopus Eccleſiaſticarum rerum commiſerit gubernacula, vel orphanorum, ac viduarum, quæ indefenſæ ſunt, & 3 earum perſonarum, quæ maxime Eccleſiaſtico indigent adminiculo, propter timorem Dei. Si quis vero tranſgreſſus fuerit hæc præcepta 4, correctioni Eccleſiaſticæ ſubjaceat.

¶ Pith. 1. *Alienarum*] V.C. *majorum*.
2. *Officiis*] V. C. *miniſteriis*.
3. *Et*] V. C. *aut*.
4. *Hæc præcepta*] V. C. *Statuta hujuſmodi*.

EPISCOPI SINT VIDUARUM, ORPHANORUM, PAUPERUM PROTECTORES.

DISTINCTIO LXXXVII.

a pe VIduis autem, & orphanis Eccleſiæ præſidium implorantibus Epiſcopi debent adeſſe, & contra improborum violentias protectionis patrocinium eis negare non debent.

C. I. *Implorantibus patrocinium Epiſcopi debent adeſſe.*

a al. Leontio.

Unde Gelaſius Gerontio *a*, & *Petro Epiſcopis*. (circ. an. 494. *Romæ*.)

LIcet 1 omnibus de nobis ſperantibus non debeamus, in quantum poſſumus, nos negare, plus tamen viduarum, & orphanorum cauſas 2, & impenſius ducimus exequendas, quas tueri a nobis, vel ab omnibus divina manifeſtat aſſertio.

¶ Pith. 1. *Licet*] V. C. *licet ex omnibus*.
2. *Et orphanorum cauſas*] Abſunt a V. C.

C. II. *De eodem.*

Idem *Anaſtaſio Epiſcopo*. (circ. an. 494. *ibid*.)

b al. aggredeſſe.

DEfenſionis propriæ deſolatis auxilio, & qui ſuis actibus adeſſe *b* pro ætatis infirmitate non poſſunt, auctoratum Pontificem decet ſubvenire, quia pupillis *a* tuitionem etiam Divinitas juſſit impendi. Et ideo Maximo, & Januario, Clericalis officii (qui ſe ſolatio parentum, vel propinquorum aſſerunt deſtitutos) auxilium ex noſtra delegatione præſtabis: ut adverſus improbitates adverſariorum ſuorum protecti, nullo executionis venifu noxia commenta non ſentiant.

¶ Corr. Rom. *a* Pupillis) *In codicibus impreſſis ſequebatur, & Viduis, quæ nunc expuncta ſunt, quia abſunt a pleriſque vetuſtis. Ex quæ antecedunt, ac ſequuntur, oſtendunt, agi hic tantum de pupillis.*

C. III. *De eodem.*

Idem *Leontio, & Petro Epiſcopis*. (circ. an. 494. *ibid*.)

QUiſquis in negotiis ſuis noſtri nominis interceſſione ſperat ſibi remedia poſſe conferri, prona nos convenit animoſitate præſtare.

C. IV. *De eodem.*

Idem *Honorio Epiſcopo*. (circ. an. 593. *Romæ in Dalmatiam*.)

DIvinæ retributionis memor ad Pontificalem conſcientiam non ambigas pertinere, egentium commodis piam ſolicitudinem non negare.

C. V. *Tueatur Eccleſia, quos in ſui defenſione ſuſcepit.*

Idem *Fortunato Epiſcopo*. (circ. an. 594. *Romæ*.)

a Ivo p. 6. c. 209.

IRreligioſum e proſus, & execrabile judicamus, ſi quiſquam *a* vel extraneos in ſua tuitione ſuſceptos, non omni fide, & tota animi ſui educaverit ſanctitate. Ac cum Olympius Diaconus dilectionis tuæ, Felicis, & Olympi ſuggeratur avunculos, eiſque parvulos tutelæ vice ſuſcepere nutriendos; ultra latrocinium eſſe judicamus, quod eos boniſculis *d* parentum (ſicut aſſerunt) reliquit auctores, alia retinendo, alia contra leges, & jura vendendo.

d al. boniſculis ita V. C. Pith.

¶ Corr. Rom. *a* Quiſquam) *In vulgatis codicibus ſequebatur vox, Clericos, quæ in aliquot manuſcriptis, & apud Ivonem non habetur, ideoque ſublata eſt. Non enim hic Clericos cum Laicis, ſed extraneos cum ſanguine junctis comparat.*

C. VI. *Confugientes ad Eccleſiam extrahere non licet.*

Item ex Concilio Arauſicano I. *cap. 5. & ſequentibus*. (*an. 441. in Gallia*.)

e Rabanus pæn. cap. 22. Burch. lib. 5. cap. 293. Ivo p. 3. c. 120.
f Ibid. cap. 6.
g C. 7. Ivo p. 3. c. 134. & 245. Pann. l. 2. cap. 84.
h coerceb. Orig.

EOs *e*, qui ad Eccleſiam confugerint, tradi non oportet, ſed loci ſancti reverentia, & interceſſione defendi. §. 1. Si quis *f* autem mancipia Clericorum pro ſuis mancipiis ad Eccleſiam confugientibus crediderit occupanda, per omnes Eccleſias diſtrictiſſima damnatione feriatur. §. 2. In Eccleſia *g* quoque manumiſſos, & per teſtamentum Eccleſiæ commendatos, ſi quis in ſervitutem, vel obſequium, vel ad colonariam conditionem revocare tentaverit, animadverſione Eccleſiaſtica coerceatur *h*.

C. VII. *In libertate Eccleſia tueatur libertos.*

Item ex Concilio Agathenſi cap. 29. (an. 506. *in Gallia*.)

i Ivo p. 3. c. 159. & part. 16. c. 51. Pann. l. 2. c. 82.

e pa LIbertos *i* legitime a dominis ſuis factos, Eccleſia, ſi neceſſitas exegerit, tueatur: quos, ſi quis ante audientiam, aut pervadere, aut expoliare præſumpſerit, ab Eccleſia repellatur.

C. VIII. *A Sacerdotibus defendantur liberti, ne in ſervitutem revocentur.*

Item ex Concilio Toletano IV. c. 71. (*an. 633. in Hiſpania*.)

k Burch. lib. 3. c. 180. Ivo p. 6. cap. 246. & p. 16. c. 52. Pannorm. l. 2. c. 83.

LIberti, qui *k* a quibuſcunque manumiſſi ſunt, & Eccleſiæ patrocinio commendati exiſtunt, ſicut regulæ antiquorum Patrum conſtituerunt, Sacerdotali defenſione a cujuslibet inſolentia protegantur, ſive in ſtatu libertatis eorum, ſive in peculio, quod habere noſcuntur.

C. IX. *Expoſitos defendat Eccleſia, ſi quis eorum calumniator extiterit.*

Item ex Concilio Arelatenſi 3 II. c. 52. (an. 452. in *Gallia*.)

l Capit. lib. 6. c. 186. concil. Vaſenſe 1. cap. 9. Burch. l. 5. c. 208. Ivo p. 3. c. 252. Polyc. l. 3. tit. 13. ut al. ponatur epiſtola.

3 pe SI *l* expoſitus ante Eccleſiam cujuſcunque fuerit miſeratione collectus, conteſtationis ponat epiſtolam, ut ſi is, qui collectus eſt, intra decem dies quæſitus, agnituſque non fuerit, ſecurus habeat, qui collegit. Sane qui poſt prædictum tempus calumniator extiterit, ut homicida, Eccleſiaſtica diſtrictione damnabitur, ſicut Patrum ſanxit auctoritas.

¶ Pith. 3. *Ex Concilio Arelat.*] Vetera duo exemplaria Arelatenſis Synodi, quibus uſus ſum, non habent hoc caput, cui non diſſimile extat *cap. ult.* Concilii Vaſenſis: Sed referunt Ivo, & Burchardus.

EPISCOPI, ET ECCLESIASTICI SECULARIA NEGOTIA NON CURENT.

DISTINCTIO LXXXVIII.

1 pa PRohibentur ergo Clerici cupiditatis negotia ſuſcipere, non pietatis curam viduis, & orphanis impendere.

C. I. *De eodem.*

a In ſcripto de primitiva Eccleſia, & munificentia Conſtantini ex Concilio Chalcedon. cap. 3.

Unde Melchiades *a* Papa *e*. (an. 312. *Romæ*.)

DEcrevit ſancta Synodus, nullum deinceps Clericum aut poſſeſſiones conducere, aut negotiis ſecularibus ſe miſce-

b *abſunt iſta duo verba fere ab omnibus manuſcriptis.*
miſcere, niſi propter curam pupillorum, (& *b* orphanorum) ac viduarum, aut ſi forte Epiſcopus civitatis Eccleſiaſticarum rerum ſollicitudinem habere præcipiat. Ubi liquido patet, quia alia ſunt negotia ſecularia, alia Eccleſiaſtica.
c *Exod.* 33.
Nonne Moyſes *c* in ſeculo erat, cum crebro tabernaculum intraret, & exiret, qui intus contemplatione raptus, foris infirmantium negotiis urgebatur? *& infra*. Sic &
d *Gen.* 28.
Jacob *d* aſcendentes, & deſcendentes Angelos vidit: quia videlicet rectores Eccleſiæ non ſolum Deum contemplando ſuperna appetunt, ſed deorſum quoque ad membra illius miſerando deſcendunt. Et Domini Sacerdotes horum facta imitantur, & ſe cuſtodiunt, & ſubditorum onera portant.

¶ Corr. Rom. *a* Melchiades) *Caput hoc habetur in ſcripto de primitiva Eccleſia, & munificentia Conſtantini, quod in antiquis Conciliorum voluminibus continenter ſequitur poſt decreta Melchiadis (quamvis in recentioribus Concilium Neocæſarienſe ſit interpoſitum) & ex illa conjunctione fortaſſe factum eſt, ut hoc quoque ſcriptum alius decretis Melchiadis adnumerari ſolitum eſſet, cum tamen in eo de Niceno Concilio, & aliis, quæ poſt Melchiadem geſta ſunt, mentio fiat; quod in capite, ad futuram, infra ea. quæſt. c. apparet.*

C. II. *De eodem.*

e *Concil. Aquiſgran. cap. 93. 14. qu. 4. c. Clerici.*
Item Gelaſius Papa I. ad Epiſcopos per Lucaniam cap. 17. e
(*an.* 492. *Roma in Hiſpaniam.*)

f *Polyc. lib. 4. tit. 31.*
g *al. inhiare.*
CONſequens *f* eſt, ut illa quoque, quæ de Piceni *1* partibus nuper ad nos miſſa relatio nuntiavit, non prætereunda putaremus, id eſt, plurimos Clericorum negotiationibus inhoneſtis, & lucris turpibus imminere *g*, nullo pudore cernentes Evangelicam lectionem, quæ ipſe Dominus *h* a negotiatores e templo verberatos flagellis eſſertur expuliſſe, nec Apoſtoli verba recolentes, quibus ait *i*:
h *Matth.* 21.
i 2. *Tim.* 2.
Nemo militans Deo implicat ſe negotiis ſecularibus. Pſalmiſtam a quoque David ſurde diſſimulantes aure, cantantem: *Quoniam non cognovi negotiationes, introibo in potentias Domini.* Proinde hujuſmodi, aut ab indignis poſthac quæſtibus noverint abſtinendum, & ab omni cujuslibet negotiationis ingenio, vel cupiditate ceſſandum, aut in quocunque gradu ſint poſiti, mox a Clericalibus officiis abſtinere cogantur: quoniam domus *l* Dei, domus orationis & eſſe debet, & dici, ne per *m* officia negotiationis potius ſit latronum ſpelunca.
k *Pſal.* 70. *vide in ra c. quoniam.*
l *Luc.* 19.
m *ne officina negotiationis, & ſpelunca potius ſit latronum.* 3. *orig.* 3.

¶ Pith. 1. *De Piceni*] V. C., *quæ de Picene.*
2. *Domini*] Addit V. C. *Deus noſter.*
3. *Orig.*] Ita etiam Creſconius.

C. III. *In ſacris ordinibus conſtitutus ſeculares curas aſſumere non debet.*

Item ex ſeptimo canone Apoſtolorum.
(*an.* 281. *in Syria.*)

EPiſcopus *a*, aut Presbyter, aut Diaconus nequaquam ſeculares curas aſſumat; ſin aliter, dejiciatur.

¶ Pith. 4. *Epiſcopus &c.*] Sic V. C. Creſconii.

C. IV. *Epiſcopus ſecularibus cauſis occupari non debet.*

Item Gregorius I. Romano defenſori l. 8. epiſt. 11.
(*an.* 593. *Roma in Siciliam.*)

n *Anſ. l. 4. c. 179.*
PErlatum *n* eſt ad nos, reverendiſſimum Fratrem noſtrum Baſilium Epiſcopum, velut unum de Laicis in cauſis ſecularibus occupari, & prætoria inutiliter deſervire. Quæ res, quoniam & ipſum vilem reddit, & reverentiam Sacerdotalem annihilat, ſtatim ut experientia tua hoc præceptum ſuſceperit, cum ita ad revertendum diſtricta executione compellat, quatenus ei illic te inſiſtente quinque diebus ſub qualibet excuſatione immorari non liceat: ne ſi quolibet modo eum ibidem amplius moram habere permiſeris, cum ipſo apud nos graviter incipias eſſe culpabilis.

C. V. *Teſtamentorum tuitionem, & curam rei familiaris Epiſcopus non ſuſcipiat.*

Item ex Concilio Carthaginenſi IV. c. 18.
(*an.* 398. *in Africa.*)

n *Polyc. lib. 4. tit.* 5.
EPiſcopus *o* tuitionem teſtamentorum non ſuſcipiat.

C. VI. *De eodem.*

Item ex eodem cap. 20. (*an.* 398. *ibid.*)

EPiſcopus nullam rei familiaris curam ad ſe revocet; ſed lectioni, & orationi, & verbi Dei prædicationi 5 tantummodo vacet.

¶ Pith. 5. *Et Verbi Dei prædicationi*] V. C. *verbo prædicationis.*

C. VII. *De eodem.*

Item ex eodem cap. 17. (*an.* 398. *ibid.*)

EPiſcopus *p* gubernationem viduarum, & pupillorum, ac peregrinorum non per ſe ipſum, ſed per Archipresbyterum, aut per Archidiaconum agat. p *Polyc. ibid.*

C. VIII. *Ratiociniorum cauſas Clericus ſuſcipere non debet.*

Item Gregorius I. Quertino Exprafecto epiſt. 30. lib. 10.
(*an.* 602. *Roma.*)

INutile, & valde laborioſum eſt, hominem literatum, ratiociniorum cauſas aſſumere, & in eis ſe, quod non expedit, obligare.

C. IX. *Fugiendus eſt Clericus negotiator.*

Item Hieronymus ad Nepotianum de vita Clericorum.
(*an.* 392. *e Palæſtina Romam.*)

NEgotiatorem Clericum, & ex inope divitem, ex ignobili glorioſum, quaſi quandam peſtem fuge.

C. X. *Clerico negotiari non licet.*

Item Auguſtinus in libro quæſtionum Veteris, & Novi Teſtamenti, cap. 127. (*forte an.* 383. *in Africa.*)

FOrnicari *q* omnibus, ſemper non licet: negotiari vero aliquando licet, aliquando non licet. Antequam enim Eccleſiaſticus quis ſit, licet ei negotiari; facto jam, non licet. q *Ivop. 8. c. 89. Pann. l. 7. c. 46.*

C. XI. *De eodem.*

PALEA.

Item Joannes Chryſoſtomus ſuper Matthæum id eſt, Auctor operis imperfecti, hom. 38. ad c. 21. Matth.
(*circ. an.* 400. *Conſtantinopoli.*)

EJiciens *r* Dominus vendentes & ementes de templo, ſignificavit, quia homo mercator vix, aut nunquam poteſt Deo placere. Et ideo nullus Chriſtianus debet eſſe mercator, aut ſi voluerit eſſe, projiciatur de Eccleſia Dei, dicente Propheta *s*: *Quia non cognovi negotiationes, introibo in potentias Domini.* Quemadmodum enim, qui ambulat inter duos inimicos, ambobus placere volens, & ſe commendare, ſine maliloquio eſſe non poteſt: (neceſſe eſt enim, ut illi male loquatur de iſto, & illi male de iſte;) ſic qui emit, & vendit, ſine mendacio & perjurio eſſe non poteſt. *& paucis interjectis.* §. 1. Sed eſt non ſtabilis ſubſtantia eorum, neque ad bonum proficit, quod de malis congregatur. Quemadmodum enim, ſi triticum, aut aliud *t* tale cernas in cribro, dum huc & illuc jactatur, grana omnia paulatim deorſum cadunt, & tandem in cribro nihil remanet, niſi ſtercus ſolum: ſic de ſubſtantia negotiatorum noviſſime nil remanet, niſi ſolum peccatum. §. 2. Sed omnes homines videntur eſſe mercatores. Oſtendam ergo, quis non eſt negotiator, ut qui talis non fuerit, eum intelligas eſſe negotiatorem. Quicunque rem comparat, non ut ipſam rem integram & immutatam vendat, ſed ut materia ſibi ſit inde aliquid operandi, ille non eſt negotiator. Qui autem comparat rem, ut illam ipſam integram & immutatam dando lucretur, ille eſt mercator, qui de templo Dei ejicitur. §. 3. Unde ſuper omnes mercatores plus maledictus eſt uſurarius, ipſe namque rem datam a Deo vendit, non comparatam, ut mercator, & poſt fœnus rem ſuam repetit, tollens aliena cum ſuis, mercator autem non repetit rem venditam. §. 4. Adhuc dicit aliquis: Qui agrum locat, ut agrarium recipiat, aut domum, ut penſionem recipiat, nonne eſt ſimilis ei, qui pecuniam dat ad uſuram? Abſit. Primum quidem, quoniam pecunia non ad aliquem uſum diſpoſita eſt, niſi ad emendum. Secundo, quoniam agrum habens, arando accipit ex eo fructum, habens domum, uſum manſionis capit ex ea. Ideo qui locat domum, vel agrum, ſuum uſum dare videtur, & pecuniam accipere, & quodammodo quaſi commutare videtur cum lucro lucrum: ex pecunia repoſita nullum uſum capis. Tertio ager, vel domus utendo veteraſcit. Pecunia autem cum fuerit mutuata, non minuitur, nec veteraſcit. §. 5. *Et menſas nummulariorum ſubvertit.* Pecunia ſpiritualiter homines intelliguntur: quia ſicut nummus habet charagma Cæſaris; ſic homo habet charagma Dei. Et quemadmodum ſolidus, qui non habet charagma Cæſaris, reprobus eſt, ita & homo, qui non oſtendit in ſe imaginem Dei, reprobus æſtimatur. Unde Eſaias *u* dicebat ad Hieruſalem: *Pecunia tua reproba eſt, caupones tui miſcent vinum cum aqua, &c.* Ideo ergo menſas nummulariorum evertit, ſignificans, quia in templo Dei non debent eſſe nummi, niſi ſpirituales, id eſt, qui Dei imaginem, non Diaboli, portant. Aut certe menſas nummulariorum, Sacerdotum dicit ſcripturas. Novo enim Teſtamento ſuccedente priori, everſæ ſunt ſcripturæ illorum.
r *Paulo aliter.*
s *Pſal.* 70.
t *aliquam bladi ſpeciem.*
u *Eſai.* 1.

¶ Corr. Rom. *Hæc Palea (quemadmodum & ſequens) eſt in aliquot vetuſtis exemplaribus, in quibus Paleæ raro habentur.*

Eſt

Digitized by Google

Eſt autem ſumpta ex auctore operis imperfecti (cujus multa ſententiæ partim rejiciendæ, partim in bonam partem interpretandæ ſunt : & quidem multis locis de induſtria, quod ibi plenius, hic in ſummam redactum eſt, incolumi ſive ſententia. Quamobrem ea tantum mutata, aut locupletata ſunt, quæ valde conducere viſum eſt. Quod etiam in ſequenti capite eſt obſervatum.

C. XII. *De eodem.*

P A L E A.

Item ex verbis Auguſtini, *hinc inde collectis, & in ſummam redactis ad Pſal. 70. verſ.* Quoniam non cognovi. (circ. an. 415. in *Africa*.)

QUoniam non cognovi literaturam. Aliqui codices habent [negotiationes :] in quo diverſitas interpretum ſenſum oſtendit, non errorem inducit. Ergo ſi propterea iſte tota die laudem Dei dicit, quia non cognovit negotiationes, corrigant ſe Chriſtiani, non negotientur. Sed ait mihi negotiator : Affero ex longinquo merces, mercedem laboris mei, unde vivam, peto. *dignus a eſt enim operarius mercede ſua*. De mendacio, de perjurio agitur, non de negotio. Ego enim mentior, non negotium. Poſſem enim dicere : tanti emi, tanti vendam : ſi places, eme. Quomodo ergo revocas a negotiatione ? omnes artifices mentiuntur, ſutores, agricolæ. Vis, ut optimum cerum tempus, ut poſſim vendere annonam, quam ſervavi ? ſed non hoc faciunt, in quia, agricolæ boni : nec illi negotiatores boni. Quid enim ? Etiam & filios habere malum eſt, quia quando eis caput dolet, malæ & infideles matres ligaturas ſacrilegas, & incantationes quærunt ? omnia iſta hominum, non rerum peccata ſunt. Quære ergo Epiſcope (dicit mihi negotiator) quomodo Pſalmiſtam intelligas, & noli me prohibere a negotiatione : negotiatio enim me non facit malum, ſed iniquitas mea, & mendacium meum. Quæramus ergo negotiatores, qui præſumunt gloriari ex ſuis operibus, ſi ſunt contra illam gratiam, quam hic Pſalmiſta commendat, ut nemo de ſuis operibus glorietur. Et ſicut contra Medicos ſuperbos ſalutis pollicitatores vigilat hoc, quod dictum eſt *y : Tota die ſalutem tuam* : ſic contra negotiatores de operibus ſuis gloriantes vigilat hoc, quod dictum eſt *z : Domine memorabor juſtitiæ a tuæ*. Unde & Dominus expulit illos de templo, volentes ſuam juſtitiam ſtatuere, & ignorantes juſtitiam Dei. Merito dictum negotium, quia negat otium, quod malum eſt, neque quærit veram quietem, quæ eſt Deus.

a *Luc.* 10.
y *Pſal.* 87.
z *Pſal.* 70.
a [illegible] Aug.

C. XIII. *De eodem.*

Item Caſſiodorus *in eundem Pſalmum 70. in eundem verſiculum.* (circ. an. 530. in Calabria.)

QUid eſt aliud negotium *b*, niſi quæ poſſint vilius comparari, carius velle diſtrahere ? *& infra.* Negotiatores ergo illi abominabiles exiſtimantur, qui juſtitiam Dei minime conſiderantes, per immoderatum pecuniæ ambitum polluuntur, merces ſuas plus perjuriis onerando, quam pretiis. Tales ejecit Dominus de templo, dicens : *Nolite c facere domum patris mei, domum negotiationis.*

b *al.* negotiari.
c *Joan.* 2.

C. XIV. *Nomine Sacerdotis careat, qui Dei miniſtros a ſuis avocat officiis.*

Item Cyprianus *ad Clerum, & plebem Furnitanorum, lib. 1. epiſt. 9.* (circ. an. 250. in *Africa*.)

a 39 NEque *d* apud altare Dei meretur nominari in Sacerdotum prece, qui ab altari Sacerdotes, & miniſtros voluit avocare. Et ideo Victor, cum contra formam nuper in Concilio a Sacerdotibus datam, Geminium Fauſtinum Preſbyterum auſus ſit tutorem conſtituere, non eſt, quod pro dormitione ejus apud vos fiat oblatio, aut deprecatio aliqua nomine ejus in Eccleſia frequentetur : ut Sacerdotum decretum religioſe, & neceſſarie factum ſervetur a nobis.

d *Sup.* d. c. 335.

EPISCOPI NULLI DUO OFFICIA TRADANT, NEC SECULARIBUS ECCLESIASTICA.

DISTINCTIO LXXXIX.

e 35 D*Omui a quoque ſua oportet Epiſcopum bene eſſe præpoſitum, ut quædam inde quodammodo futuræ diſpenſationis argumenta ſumantur. In diſpenſatione vero Eccleſiæ hanc regulam obſervandam noverit, ut nulli quamvislibet exercitatæ perſonæ duo ſimul officia committat : neque ſecularibus viris res Eccleſiaſticas gubernandas committat.*

a 1. *Tim.* 3.

C. I. *Uni perſonæ duo non committantur officia.*

Unde Gregorius a *ſcribit omnibus Epiſcopis*. (circ. an. 596. *Romæ*.)

SIngula *b* Eccleſiaſtici juris officia, ſingulis quibuſque perſonis ſingulatim committi jubemus. Sicut enim in uno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eundem actum habent, ita in Eccleſiæ corpore, ſecundum veridicam *c* Pauli ſententiam, in uno eodemque ſpiritu, alii committendum eſt hoc officium, alii committendum eſt illud : neque uni, quamvislibet exercitatæ perſonæ, uno tempore duarum rerum officia committenda ſunt : quia ſi totum corpus eſt oculus, ubi auditus ? Sicut enim varietas membrorum per diverſa officia, & robur corporis ſervat, & pulchritudinem repræſentat : ita varietas perſonarum per diverſa nihilominus officia diſtributa, & fortitudinem, & venuſtatem ſanctæ Dei Eccleſiæ manifeſtat. Et ſicut indecorum eſt, ut in corpore humano alterum membrum alterius fungatur officio : ita nimirum noxium, ſimulque turpiſſimum, ſi ſingula rerum miniſteria perſonis totidem non fuerint diſtributa.

b *Polyc. lib.* 4. *tit.* 23. *Anſ. l.* 7. *c.* 108. *Ivo p.* 6. *c.* 344.
c *Rom.* 12.

¶ Corr. Rom. a Gregorius] *Caput hoc a collectoribus ita citatur, quaſi ſint verba alicujus epiſtolæ B. Gregorii. Verum a Joanne Diacono l. 2. vitæ ejuſdem ſancti Pontificis, num. 54. ſic referuntur :* Singula Eccleſiaſtici juris officia, ſingulis quibuſque perſonis ſingulatim committi debere dicebat ; aſſerens, quia ſicut in uno, &c. *Ex eo autem nonnulla ſunt emendata.*

C. II. *Quilibet Epiſcopus vicedominum, & œconomum habeat.*

Item Gregorius I. *Anthemio Subdiacono, lib. 9. epiſt. 66.* (an. 601. *Romæ in Campaniam*.)

a 35 VOlumus *d*, ut frater noſter Paſchaſius & vicedominum ſibi ordinet, & majorem domus : quatenus poſſit vel hoſpitibus ſupervenientibus, vel cauſis, quæ eveniunt, idoneus, & paratus exiſtere. Si vero & negligentem eum proſpicis, & ea, quæ diximus, implere differentem ; unum Clerus ejus adhiberi debes, ut communi conſilio ipſi eligant, quorum perſonæ ad ea, quæ prædiximus, valeant ordinari.

d *Polyc. lib.* 4. *tit.* 22. *Anſ. l.* 6. *c.* 145.

Gratian. *Hinc a colligi poteſt Archidiaconi electionem a cuncto Clero, ſi Epiſcopus negligens, vel differens fuerit, canonice fieri poſſe. Officium vicedomini eſt, Epiſcopatum e diſponere.*
¶ Corr. Rom a Hinc] *Verba hæc uſque ad verſ.* officium, *abſunt a pleriſque vetuſtis exemplaribus.*

e *Epiſcopium.*

C. III. *Quod ſit officium vicedomini.*

Unde Gregorius I. *Clementinæ patriciæ, lib. 1. epiſt. 11. poſt alia.* (an. 590. *Romæ*.)

DIaconum *f* vero Anatolium, quem ad vos dirigi popoſciſtis, hoc nos facere non poſſe, multo magis meliu, quam rigoris auſteritas facit. Vicedominum enim eum conſtituimus, cujus arbitrio Epiſcopium commiſimus diſponendum.

f *Anſ. l.* 7. *c.* 77.

C. IV. *De eodem.*

Item ex Concilio Chalcedonenſi, *cap. 26.* (an. 451. *in Bithynia*.)

QUia *g* in quibuſdam Eccleſiis, ſicut ad nos pervenit, ſine œconomo Epiſcopi res Eccleſiaſticas tractant ; placuit omnes Eccleſias habentes Epiſcopos, etiam œconomum habere 1 de proprio Clero, qui gubernet Eccleſiæ res cum arbitrio ſui Epiſcopi : ut non ſine teſtimonio ſit gubernatio ipſarum rerum Eccleſiaſticarum, & ex hoc eveniat 2 res ejuſdem Eccleſiæ diſpergi, & Sacerdotali dignitati obtrectatio generetur. Si vero quis hoc non obſervaverit, divinis ſubjaceat regulis.

g 16. q. 7. c. quoniam in quibuſdam. *Anſ. l.* 6. *c.* 143. *Polyc. l.* 4. *tit.* 22. *Deuſdedit, p.* 4.

Corr. Rom. ¶ *Hic idem canon refertur infra 16. quæſt. 7.* c. quoniam in quibuſdam, *ex verſione Dionyſii. Hic enim eſt ex priſca, quæ extat in collectione Iſidori.*
1 Pith. 1. *Etiam Œconomum habere*] V. C. *habere & œconomum.*
2. *Eveniat.*] V. C. *deveniat.*

C. V. *Secularibus viris res Eccleſiaſticæ non committantur.*

Item Gregorius I. *Januario Caralitano Epiſcopo, lib. 7. epiſt. 66.* (an. 599. Romæ ad Sardiniam.)

INdicatum *h* eſt nobis, quod Laicis quibuſdam curam veſtri patrimonii commiſeritis *i*, qui poſtmodum in ruſticorum veſtrorum deprædationibus, atque a fatigationibus fuerint deprehenſi, & reddere res, quas indecenter retinent habitas, quaſi ſuæ ditionis, quippe veſtra non ſuppoſiti curationi, poſtponant, vobiſque deſpiciant actuum ſuorum reddere rationem. Quod ſi ita eſt, diſtricte a vobis diſcuti convenit, atque inter eos, Eccleſiæque veſtræ ruſticos cauſam examinare ſubtilius. Et quicquid in eis fuerit fraudis inventum, eam pœna legibus ſtatuta reddere compellantur. De cætero vero cavendum a fraternitate veſtra eſt, ut ſecularibus viris, atque non ſub regula noſtra degentibus, res Eccleſiaſticæ committantur, ſed probatis de veſtro officio Clericis. In quibus, ſi quid reperiri poterit pravitatis, ut in ſubditis emendare, quod illicite geſtum fuerit, valeatis : quo *ß* videlicet apud vos habitus ſui officium magis convenienter adminiſtrent, quam accuſent.

h *Anſ. l.* 6. *c.* 148.
i *committeretis a* [illegible] *orig.*

¶ Corr. Rom. a Atque fatigationibus) *In pleriſque manuſcriptis legitur,* atque in fatigationibus : *in editionibus epiſtolarum B. Gregorii,* atque per hoc & fatigationibus : *in uno autem vetuſto earundem epiſtolarum codice,* atque per hoc in fugationibus.

ß Quo

β Quo videlicet) Apud B. Gregorium legitur, quos apud vos habitus ſui magis officium commendet, quam excuſet. 3 part. Gratian. *Propinquis etiam, vel favore ſibi conjunctis, Eccleſiaſtica officia Epiſcopus committere non audeat.*

C. VI. *Eccleſiaſtica officia non committat Epiſcopus propinquis, vel favore conjunctis.*

Unde in Concilio Toletano X. cap. 3. legitur.
(an. 556. in *Hiſpania*.)

DEcenter omnibus placet, & in præſenti tale reſcindere factum, & non eſſe de cætero faciendum. Quicunque κ igitur Pontificum deinceps aut ſanguine propinquis, aut favore perſonis quibuſcunque ſibi conjunctis *l* talia lucra *m* commendare tentaverit, ad 3 ſuum nefandæ præſumptionis excidium, & quod inſtum fuerit, devocetur in irritum, & qui ordinaverit, annum excommunicationi ſubjaceat. Quæ vero ablata fortaſſe fuerint, ab eo, qui tulerit, reddantur in duplum.

κ *Nam quiſquis*) orig.
l *devolvit*) orig. *et ed. Pith.*
m al. loca.

¶ Pith. 3. *Ad*] V. C. &.

Gratian. *Porro ipſa officia quare ita ſint diſtinguenda, & non uni perſonæ omnia committenda, ex auctoritate* Gregorii & Bonifacii Papæ *datur intelligi, qui ſic aiunt*,

C. VII. *Graduum, & ordinum diſtributio Eccleſiaſticam unitatem conſervat.*

Ex Bonifacio II. & Gregorio I. (circ. an. 530. & an. 555. *Romæ*.)

AD hoc diſpenſationis *n* divinæ proviſio, gradus diverſos & ordines conſtituit eſſe diſtinctos, ut dum reverentiam minores potioribus exhiberent, & potiores minoribus dilectionem impenderent, vera *o* concordia fieret, & ex diverſitate contextio, & recte officiorum gereretur adminiſtratio ſingulorum. Neque enim univerſitas alia poterat ratione ſubſiſtere, niſi hujuſmodi magnus eam differentiæ ordo ſervaret. Quia vero quæque creatura in una, eademque qualitate *p* gubernari, vel vivere non poteſt, cœleſtium militiarum exemplar nos inſtruit: quia dum ſunt Angeli, & ſunt Archangeli, liquet, quia non ſunt æquales, ſed in poteſtate, & ordine [ſicut noſtis] differt alter *q* ab altero.

n al. diſpoſitionis.
o Una concordia fieret ex diverſitate contextio.) orig.
p æqualitate] Bon.
q al. unus.

¶ Corr. Rom. *Caput hoc pene iiſdem verbis legitur in epiſtola Bonifacii ſecundi ad Eulalium, & Gregorii primi ad Epiſcopos Galliarum, l. 4. epiſt. 52. Sic quoque in aliis epiſtolis B. Gregorii multa leguntur, quæ in ſcriptis ſuperiorum Pontificum habentur.*

EPISCOPI NON SINT LITIGIOSI, ET DISCORDES CONCORDENT.

DISTINCTIO XC.

e ge LItigioſus quoque prohibetur ordinari: quia qui ſua poteſtate diſcordantes ad concordiam debet attrahere, qui oblationes diſſidentium prohibetur recipere, nequaquam litigandi ſtoliditate alios ad diſſidium debet provocare.

C. I. *Clerici diſcordes deprimantur, vel revocentur ad concordiam.*

Unde in Concilio Carthaginenſi IV. c. 59. legitur.
(an. 398. in *Africa*.)

DIſcordantes *a* Clericos Epiſcopus vel ratione, vel poteſtate ad concordiam trahat; inobedientes Synodus per audientiam *1* damnet.

a Burch. lib. 2. p. 215. Ivo p. 6. c. 290.

¶ Pith. 1. *Per audientiam*] V. C. *per inaudientiam.*

C. II. *Diſſidentium fratrum in Eccleſia oblationum dona non recipiantur.*

Item ex eodem, c. 93. & 94. (an. 398. ibid.)

OBlationes *b* diſſidentium fratrum, neque in ſacrario, neque in gazophylacio recipiantur. *Similiter*. §. 1. Dona *c* eorum, qui pauperes opprimunt, a Sacerdotibus refutanda ſunt.

b Burch. lib. 4. c. 38. & 39. Ivo p. 2. c. 47. & 48. anſa 1. eorum.
c al. ſimiliter dona eorum.

C. III. *Extra Eccleſiam eſſe probatur, qui pacem cum proximo non habet.*

Item Cyprianus de unitate Eccleſiæ.
(circ. an. 256. in *Africa*.)

NEque ad Cain munere reſpexit Deus. Neque enim pacatum habere Deum poterat, qui cum fratre pacem per zeli diſcordiam non habebat. Quam ſibi igitur pacem promittunt inimici fratrum? Quæ ſacrificia celebrare ſe credunt æmuli Sacerdotum? An ſecum eſſe Chriſtum, cum collecti fuerint, opinantur, qui extra Chriſti Eccleſiam colliguntur? Tales etiamſi occiſi in confeſſione nominis fuerint, macula iſta nec ſanguine abluitur. Inexpiabilis, & gravis culpa diſcordiæ nec paſſione purgatur.

C. IV. *Murmurantes a fratrum unitate alieni efficiuntur.*

Item ex octava Synodo. (forte ex S. Baſilio circ. an. 362. in *Ponto*.)

ALienus *d* ſit a fratrum unitate, qui murmurat, & opus ejus abjiciatur, qui murmurans *α* extiterit, ne pœnam murmurantium incurrat, de qua Apoſtolus *e* dicit: *Neque murmuraveritis, ſicut quidam murmuraverunt, & perierunt ab exterminatore.* Juxta *β* menſuram itaque operis peccator (quod in hac ſententia Apoſtoli plenius declaratur) Sacerdotis judicio pœniteat.

d Burch. l. 10. c. 52. & 54. Ivo p. 13. c. 15. & 53. ex Concilio Moguntino.
e 1. Cor. 10.

¶ Corr. Rom. *In libello B. Baſilii de inſtitutis Monachorum Rufino interprete (qui nuper Coloniæ cum regula B. Benedicti eſt impreſſus) cap. 42. in ultima reſponſione habetur prima pars hujus capitis uſque ad verſ.* abjiciatur.

α Qui murmurans) *Ejuſdem libelli cap. 30. penultima interrogatio ſic habet.* Si vero etiam quis murmuret propter aſcam, quæ erga eum ſententia ſervabitur? Reſp. Ea, quæ circa eos, qui murmuraverunt in deſerto. Dicit enim Apoſtolus: *Neque murmuraveritis, ſicut quidam eorum murmuraverunt, & perierunt ab exterminatore.*

β Juxta) *Hæc pars non habetur in eo Baſilii loco. Apud Burchardum vero, & Ivonem (a quibus citatur ex Concilio Mogunt.) ſic legitur:* juxta menſuram, ubique peccati, quia in hoc ſententia &c.

C. V. *Corripiantur, qui rixas, & contentiones amant.*

Item ex eodem f. (forte ex Conc. Agathenſi an. 506. in *Gallia*.)

SI *g* quis Monachus *α h* contentiones, vel rixas amaverit, vel manifeſtum convicium fratri intulerit, juxta arbitrium *i* ſectoris, modumque peccati diuturna expietur pœnitentia. *Item* §. 1. Qui contentioſus *1*, aut murmurans extiterit, ſecundum arbitrium prioris tamdiu *β* pœniteat; quamdiu culpæ qualitas exigit.

f In regula Iſidori c. 17.
g Burch. lib. 10. c. 62. Ivo p. 13. c. 63.
h abeſt a multis exempl.
i in libro ſententiarum Patrum c. 98. ex ſtatutis ſeniorum. Burch. l. 10. c. 53. Ivo p. 13. c. 54.

¶ Corr. Rom. *α* Si quis Monachus] *Hanc priorem partem Burchardus, & Ivo citant ex Concilio Agathenſi, in quo etiam habetur ex codice librorum ſexdecim lib. 3. cap. 22. Abeſt autem fere ubique, etiam in multis Gratiani exemplaribus, vox*, Monachus.

β Tamdiu) *Apud Burchardum, & Ivonem (qui citant hanc partem poſteriorem ex Moguntino; habetur autem in libro ſententiarum Patrum c. 96. ex ſtatutis ſeniorum) legitur*; ita pœniteat, qualiter culpæ qualitas exigit.

C. VI. *Diſſidentes Epiſcopi ad concordiam redire cogantur.*

Item ex Concilio Carthaginenſi IV. cap. 25.
(an. 398. in *Africa*.)

DIſſidentes *κ* Epiſcopos, ſi non timor Dei, Synodus reconciliet.

κ Burch. lib. 1. cap. 62. Ivo p. 5. c. 172.

C. VII. *De eodem.*

Item ex eodem c. 26. (an. 398. ibid.)

STudendum *l* eſt Epiſcopis, ut diſſidentes fratres, ſive Clericos, ſive Laicos ad pacem magis, quam ad judicium coerceant *m*.

l Burch. lib. 2. c. 101. Ivo p. 5. c. 203.
m cohortentur.) *vera lectio.*

C. VIII. *Non recipientur dona eorum, qui pauperes opprimunt.*

Item ex eodem cap. 94. (an. 398. in Africa.)

EOrum *n*, qui pauperes opprimunt, dona *1* Sacerdotibus ſunt refutanda.

n Sup. ead. oblationes. Burch. l. 3. c. 39. Ivo p. 2. c. 48.

C. IX. *A cœtu alienentur fidelium, qui ad concordiam redire contemnunt.*

Item ex Concilio Agathenſi c. 31.
(an. 506. in *Gallia*.)

PLacuit *o* etiam, ut (ſicut plerumque fit) quicunque odio, aut longinqua inter ſe lite diſſenſerint, & ad pacem revocari diuturna *p* obſtinatione nequiverint, a Sacerdotibus civitatis primitus arguantur. Qui ſi inimicitias deponere perniciosa intentione noluerint, de Eccleſiæ cœtu juſtiſſima excommunicatione pellantur.

o Burch. l. 10. c. 61. Ivo part. 13. c. 62.
p al. diutina intentione.

¶ Pith. 2. *Diuturna obſtinatione*) V. C. *duriſſima intentione.*

C. X. *Inediis maceretur acerrimis, qui fratri ſuo reconciliari noluerit.*

Item Fabianus Papa. (circ. an. 243. *Romæ*.)

SI quis *q* contriſtatus noluerit reconciliari fratri ſuo, ſatisfaciente eo, qui contriſtavit, acerrimis maceretur inediis, uſque dum gratanti animo ſatisfactionem recipiat.

q Burch. l. 10. c. 59. Ivo par. 13. c. 60. ex Fabiano.

C. XI.

C. XI. *Epiſcopi ad pacem firmiter tenendam viciſſim ſibi conſilium, & auxilium præſtent.*

Item Innocentius II. (an. 1139. *Romæ.*)

t in Concil. Lateran. c. 8. extra de treuga, & pace. c. 1. §. precipimus. ex Alex. 3. Pann. l. 8. c. 247.

u PRæcipimus t, ut Epiſcopi ad ſolum Deum, & ſalutem populi habentes reſpectum, omni tepiditate ſemota, ad pacem firmiter tenendam mutuum ſibi conſilium, & auxilium præbeant: neque hoc alicujus amore, vel odio prætermittant. Quod ſi quis in hoc Dei opere tepidus inventus fuerit, damnum propriæ dignitatis incurrat.

C. XII. *Expellendi ſunt a communione fidelium, qui ſibi invicem reconciliari noluerint.*

Item Victor Papa *ad Afros epiſt. 2.* (an. 197. *Romæ in Africam.*)

u Polyc. lib. 4. tit. 13.
t al. fratrem.

PErlatum u eſt ad ſedem Apoſtolicam, aliquos veſtrum nocere fratribus t velle, & ut cadant, decertare: ſimiliter in Sacramentis diſcrepare: & ob id contentiones, & æmulationes fieri inter vos: a quibus diſſentionibus vos avertere, & in his omnibus concordare, & opem ferre viciſſim mandamus. Nam ſi hoc agere eis neglexeritis, & viciſſim reconciliari non ſtudueritis, ab Apoſtolicæ ſedis, & totius Eccleſiæ communione vos pelli non dubitetis.

ECCLESIASTICI ITA LABORENT, UT CULTUM DIVINUM NON DESERANT.

DISTINCTIO XCI.

a al. artificio.
b Act. 2. & 1. Cor. 4. 1. Theſſ. 2. & 2. Theſſ. 3.

QUi autem turpi lucro, vel inhoneſto negotio victum ſibi quærere prohibemus, de oblationibus Eccleſiæ ſtipendia conſequantur. Quod ſi Eccleſia ei ſufficere non poterit, proprio artificiolo a, vel agricultura [exemplo Apoſtoli b, qui de labore manuum vivebat] ſibi neceſſaria inveniat: ita tamen, ut occaſione ſui operis utilitas Eccleſiæ non deſit. Quod abſque inæqualitate ſui corporis nulli impune conceditur.

C. I. *Corripiantur Clerici, qui officiis matutinis, vel veſpertinis ſe ſubtrahunt.*

c al. Gelaſius.

Unde Pelagius c Papa. (c. an. 557. *Romæ.*)

d Anſel. lib. 7. c. 163.

ELeutherius d frater, & Coepiſcopus noſter queritur, Clericos ſuos ſibi contra canones ſuperbire, & id, quod nobis jubentibus facta in ſcrinio cautione promiſit, ut quotidianis diebus vigiliæ in ejus celebrarentur Eccleſia, illis contemnentibus impleri non poſſe, ſed magis unumquemque ſuis (poſtpoſito Eccleſiæ ſervitio) vacare negotiis. Et ideo experientia tua eos, quos ille eſſe oſtenderit contumaces, debita obſecratione compeſce, & modis omnibus vigiliis vacare compelle.

C. II. *De eodem.*

P A L E A.

Item ex Concilio Nannetenſi. (forte circ. an. 890. *in Gallia.*)

e extra de celeb. Miſſ. c. 1. ex Agathen. v. Burch. l. 2. c. 104. Ivo p. 6. c. 181. ex Nannetenſi.

PResbyter e mane, matutinali officio expleto, penſum ſervitutis ſuæ, canendo Primam, Tertiam, Sextam, Nonamque perſolvat: ita tamen, ut poſtea horis competentibus, & ſignis deſignantibus juxta poſſibilitatem aut a ſe, aut a ſcholaribus publice compleantur. Deinde peractis horis, infirmis viſitatis, ſi voluerit, ad opus rurale exeat jejunus, ut iterum neceſſitatibus peregrinorum, & hoſpitum, ſive diverſorum commeantium, infirmorum quoque, atque defunctorum ſuccurrere poſſit, uſque ad ſtatutum horam pro qualitate temporis, & opportunitate f. Item ex dictis S. Benedicti g. §. 1. Propheta dicente h. *Septies in die laudem dixi tibi*: qui ſeptenarius ſacratus numerus a nobis ſic implebitur, ſi Matutinæ, Primæ, Tertiæ, Sextæ, Nonæ, Veſperæ, Completoriique tempore noſtræ ſervitutis officia perſolvamus: quia de his dixit Propheta: *Septies in die laudem dixi tibi*. Nam de nocturnis vigiliis idem ipſe Propheta ait i: *Media nocte ſurgebam ad confitendum tibi*. Ergo his temporibus referamus laudes Creatori noſtro ſuper judicia juſtitiæ ſuæ.

f al. opportunitatis.
g in reg. S. Benedicti cap. 16. Burch. l. 2. c. 105. Ivo p. 6. c. 182.
h Pſal. 118.
i ibid.

C. III. *Sine officii detrimento, artificiolo ſibi Clericus neceſſaria quærat.*

Item in Concilio Carthaginenſi IV. c. 52. & 49. (an. 398. *in Africa.*)

k Burch. lib. 2. c. 103. Ivo p. 7. c. 180.
l al. apparet.
m cap. 49.

CLericus k victum, & veſtimentum ſibi artificiolo, vel agricultura, abſque officii ſui duntaxat detrimento paret l. Item. §. 1. Clericus m, qui abſque corpuſculi ſui inæqualitate vigiliis deeſt, ſtipendiis privatus n excommunicetur.

¶ Corr. Rom. n Privatus) *In poſtrema Colonienſi Conciliorum editione legitur*, privetur. *Sed in vetuſtioribus Colonienſibus, duobus Pariſienſibus, exemplaribus duobus hujus Concilii manuſcriptis Vaticanis, & uno Sorienſi Regio legitur, quemadmodum apud Gratianum;*

C. IV. *De eodem.*

Item ex eodem c. 51. 53. & 48. & 50. (an. 398. *ibid.*)

CLericus o, quantumlibet verbo Dei eruditus, artificiolo victum quærat. Item n. §. 1. Omnes Clerici, qui ad operandum validi ſunt, & artificiola, & literas diſcant. Qui vero p non pro emendo aliquid in nundinis, vel in foro deambulant, ab officio ſuo degradentur. Intereruptores q n autem ab officio declinantes, vel negligentius agentes ab officio ſuo removeantur.

o Burch. lib. 2. c. 102. Ivo p. 6. c. 199. & 180.
n Cap. 53.
p Cap. 48. Burchard. l. 2. c. 110. Ivo p. 6. c. 185. Burch. l. 2. c. 51.
q Cap. 50.

¶ Corr. Rom. *Caput hoc confectum eſt ex multis capitibus Carthaginenſis quarti, non ſuo ordine diſpoſitis.*

n Intereruptores) *In exemplaribus Concilii etiam manuſcriptis legitur*: Clericum inter tentationes ab officio ſuo declinantem, vel negligentius agentem, ab officio ſuo removendum. *Contra enim in canone 42. jubet*, Clericum inter tentationes officio ſuo incubantem, gradibus ſublimandum. *Sed ob gloſſam non eſt mutatum.*

Gratian. *De tentationibus vero, ob quas (præter tyrannorum perſecutionem) aliqui Clerici officium ſuum deſerebant, egit B. Ambroſius epiſt. 17.*

C. V. *De eodem.*

Item ex Concilio Aurelianenſi I. c. 30. (an. 511. *in Gallia.*)

CLerici vero, qui ad r opus ſanctum adeſſe contempſerint, ſecundum arbitrium Epiſcopi Eccleſiaſticam ſuſcipiant diſciplinam.

¶ Pitr. 1. *Ad*] V. C. *ad hoc opus*. De Rogationibus agit ſuperiori capite.

ECCLESIASTICI QUOMODO, ET QUID CANTARE DEBEANT.

DISTINCTIO XCII.

s ps. CUm autem ad Eccleſiam venerint, corde magis, quam voce Deo cantandum meminerint.

C. I. *Corde, non voce tantum Deum laudare debemus.*

Unde Hieronymus *lib. 3. comment. ad cap. 5. epiſtolæ ad Epheſios.* (an. 386. *in Palæſtina.*)

CAntantes a, & pſallentes in cordibus veſtris Domino. Audiant hæc adoleſcentuli: audiant ii, quibus pſallendi in Eccleſia officium eſt: Deo non voce, ſed corde cantandum: nec in Tragœdorum modum guttur, & fauces dulci medicamine linienda b ſunt, ut in Eccleſia theatrales moduli audiantur, & cantica; ſed in timore, in opere, in ſcientia Scripturarum.

a Anſel. lib. 9. c. 90. Eph. 5.
b al. colliniendæ, ut.

Gratian. *Ab officio autem cantandi, & pſallendi Diaconi inveniuntur exempti; ne dum vocis modulationi ſtudent, altaris miniſterio negligant.*

C. II. *Cantandi officium Diaconi ſibi non uſurpent.*

Unde Gregorius I. *lib. 4. epiſt. 44. ſeu c. 88. & 1. 12. poſt finem epiſtolarum in Concilio ab ipſo habito c.* (an. 595. *Romæ.*)

c Anſel. lib. 9. c. 69. Polyc. l. 4. tit. 31. Ivo p. 2. cap. 79.

IN c ſancta Romana Eccleſia dudum conſuetudo eſt valde reprehenſibilis exorta, ut quidam ad ſacri altaris miniſterium n Cantores eligantur, & in Diaconatus ordine conſtituti, modulationi vocis inſerviant, quos ad prædicationis officium, & eleemoſynarum ſtudium vacare congruebat. Unde fit plerumque, ut ad ſacrum miniſterium, dum blanda vox quæritur, quæri congrua vita negligatur, & Cantor miniſter Deum moribus ſtimulet, cum populum vocibus delectat. Qua de re præſenti decreto conſtituo, ut in hac ſede ſacri altaris miniſtri cantare non debeant, ſolumque Evangelicæ lectionis officium inter Miſſarum ſolemnia exolvant: Pſalmos vero, ac reliquas lectiones cenſeo per Subdiaconos, vel ſi neceſſitas exigit, per minores ordines exhiberi. Si quis autem contra hoc decretum meum venire tentaverit, anathema ſit.

¶ Corr. Corr. n Miniſterium) *In impreſſis ſequebatur*, conſtituti, *quæ vox expuncta eſt, quoniam neque in vetuſtis Gratiani exemplaribus eſt, neque apud B. Gregorium, neque apud alios collectores, & videtur addi in gloſſa ad verſic.* miniſterium: *quæ etiam gloſſa non eſt inter vetuſtiores.*

¶ Pitr. 1. *Habito*] Sequitur in V. C. *Gregorius Epiſcopus urbis Romæ dixit.*

2 pars. Gratian. *A quibus ordinandos oporteat eſſe immunes, breviter monſtratum eſt. De quorum vero muneribus ordines ſuſcipere debeant, facile patet. Sacerdos enim, & cuncti infra ipſum conſtituti, ab Epiſcopis ſuis debent ordinari.*

Digitized by Google

C. III. *Qui non ſunt ordinati ab Epiſcopo, in pulpito non pſallant, neque legant.*

d In capitulis Mart. Brac. c. 45.

Unde in Concilio Martini Papæ legitur. d
[circ. an. 572. in *Hiſpania*.]

NOn liceat in pulpito pſallere, aut legere, niſi qui ab Epiſcopo Lectores ſunt ordinati.

Gratian. *De Epiſcopis autem, a quibus, vel in quibus locis ordinari debeant, ſupra definitum eſt.*

§ pars. §. 1. *Nam autem quæritur de his, qui ordinati a parochiis ſuis non recipiuntur, vel pro aliqua cauſa eas adire noluerint, an in alterius parochia Epiſcopale poſſint officium celebrare? De hoc in Concilio Martini Papæ e ſic ſtatutum eſt.*
[circ. an. 572. *ibid.*]

e Can. Mart. Bracar. c. 10.

C. IV. *Sacerdotis tantum officium gerat Epiſcopus, quem ſua parochia non recipit.*

f Vide Pelag. II. 2 epiſt. ad Benignum, Polyc. l. 2. tit. 19. Burch. l. 2. cap. 40. Ivo p. 5. c. 152.
g al. convenit.

SI f quis ordinatus Epiſcopus α, pro contentione β populi, aut pro aliqua ratione, non pro ſua culpa in parochiam, quæ ei fuerit data, non ierit, hunc oportet honorem Sacerdotii tantummodo contingere; ita ut de rebus Eccleſiæ, in quam venit g, nihil ſibi præſumat, ſuſtineat autem, quod de eo ſanctum Concilium judicare voluerit.

§ Corr. Rom. α Epiſcopus,) *In vulgatis ſequebatur,* ad parochiam, cujus eſt electus: *quæ inducta ſunt auctoritate manuſcriptorum, & originalis, ac cæterarum collectionum.*

β Contentione] *In duobus vetuſtis exemplaribus Gratiani, & in Conciliorum Regis Catholici legitur,* contemptione.

C. V. *De Epiſcopo ordinato, quem ſua parochia non recipit.*

Item ex Concilio Antiocheno, c. 18.
[an. 341. in *Syria*.]

h in ep. Pelag. II. Polyc. ibid. Burc. l. 1. c. 131. Ivo p. 5. c. 152.
i al. eas,
u al. vetat.

SI h quis Epiſcopus ordinatus ad parochiam, cujus i 2 eſt electus, minime acceſſerit, non ſuo vitio, ſed quod eum aut populus vetat k u, aut propter aliam cauſam, non tamen ejus vitio perpetratam, hic & honoris ſit, & miniſterii particeps: dummodo rebus Eccleſiæ, ubi miniſtrare cognoſcitur, in nullo 4 moleſtus exiſtat. Quem utiam obſervare β convenit, quicquid Synodus perfecta γ 5 provinciæ judicando decreverit.

§ Corr. Rom. α Vetet,] *Sed* παρὰ τὴν τοῦ λαοῦ παραίτησιν: eo quod populus recuſat.

β Obſervare] ἐκδέχεσθαι, *id eſt*, expectare & ſuſcipere.

γ Perfecta] *Antea legebatur*, perfectæ. *Reſtituta eſt vera lectio ex originali, & Burchardo, & Ivone. Quod autem ſit Synodus, quæ hic perfecta, & in paulo poſt ſequentibus capitibus integra dicitur, exponetur infra eod. c. ſi quis Epiſcopus, tertio.*

¶ Pitu. 2. *Si quis*] Secutus eſt Verſionem Dion. Exigui in hoc Canone: prior eſt Martini Bracarenſis.
3. *Cujus*] 2. V. C. *cui*.
4. *In nullo*] V. C. *nec*.
5. *Synodus perfecta*] *Plenaria Synodus*. Verſio, quam olim Gratianus ſequutus eſt.

C. VI. *A ſua parochia non recepti aliis moleſtiam non inferant.*

Item ex Concilio Ancyrano, c. 18.
[an. 314. in *Galatia*.]

l Polyc. ibid. Burch. l. 1. c. 36. Ivo p. 5. c. 140.
m ἀφορίζοιεν, *id eſt*, ſegregant.

SI 6 qui Epiſcopi l ordinati ſunt, nec recepti ab illa 7 parochia, in qua fuerant denominati, voluerintque alias occupare parochias 8, & vim Præſulibus earum inferre, ſeditiones adverſus eos excitando 9, hos abjici m placuit. Quod ſi voluerint in Presbyterii ordine, ubi prius fuerant, ut Presbyteri reſidere, non abjiciantur a propria dignitate. Si autem ſeditiones commoverint ibidem conſtitutis Epiſcopis, Presbyterii quoque honor talibus auferatur, ſintque damnatione n notabiles.

n ἐκκηρύττους, *id eſt*, abdicatos.

¶ Pitu. 6. *Si qui*] Ex Verſione Dion. Exigui.
7. *Nec recepti ab illa*] al. non *ſuſcepti ſunt a ſua Diœceſi*.
8. *Parochias*] V. C. *Eccleſias*.
9. *Excitando*] V. C. addit, hos & honore abjici &c.
10. n] Abeſt a V. C.

C. VII. *Communione privetur Epiſcopus, qui ſibi commiſſam Eccleſiam adire neglexerit.*

Item ex Concilio Antiocheno, c. 17.
[an. 341. in *Syria*.]

o Polyc. lib. 2. tit. 12. Burch. l. 1. cap. 17. Ivo p. 5. c. 148.

SI o quis Epiſcopus per manus impoſitionem Epiſcopatum acceperit, & α ſibi commiſſum miniſterium ſubire neglexerit, nec acquieverit ire ad Eccleſiam ſibi commiſſam, hunc oportet communione privari, donec ſuſceperit miniſterium officium, aut certe de eo aliquid integra decreverit ejuſdem provinciæ Synodus Sacerdotum.

§ Corr. Rom. α Et ſibi] *Ita etiam Burchardus & Ivo. Sed in verſione Dionyſii, quam in cæteris partibus referunt,* legitur: & præſſus populo conſtitutus miniſterium ſubire, &c. *quod ad verbum de Græco expreſſum eſt.*

C. VIII. *Sine Concilio integri ordinis vacantem Epiſcopus vacantem Eccleſiam non adeat.*

Item ex eodem c. 16. p [an. 341. *ibid.*]

p Apud Mart. Bracar. c. 9.
q Burch. lib. 1. cap. 30. Ivo p. 5. c. 150.

SI quis Epiſcopus q vacans in Eccleſiam non habentem Epiſcopum, ſurripiens populos, ſine Concilio integri ordinis irruerit, etiamſi populus, quem ſeduxit, deſideret illum, alienum eum ab Eccleſia alia oportet. Integrum autem, & perfectum Concilium dicimus illud, cui Metropolitanus α Epiſcopus interfuit.

§ Corr. Rom. *Hæc verſio, quam & Gratianus, & Burchardus, & Ivo ſequuntur, tradita fere eſt, atque illa Martini Bracarenſis. Dionyſiana vero longe magis accedit ad verba Græca.*

α Metropolitanus] *Addendum eſt* Metropolitanus etiam. *Sic enim Græce* καὶ ὁ τῆς μητροπόλεως.

¶ Pitu. 11. *Græce*] Ex cæteris verſiones.

4 pars. Gratian. *Quod autem ſupra Clerici ſe vigiliis r ſubtrahentes excommunicari jubentur, de his intelligendum eſt, qui ab Epiſcopo frequenter admoniti, negligentiam ſuam corrigere contemnunt.*

r ſupra diſt. 91. c. Clericus vilem.

C. IX. *Excommunicetur Clericus, qui ab Epiſcopo commonitus, matutinis, vel veſpertinis horis adeſſe neglexerit.*

Unde in Concilio Martini Papæ legitur. s
[circ. an. 572. in *Hiſpania*.]

s In cap. Martini Bracarenſ. c. 64. ex Tolet. 1. cap. 5.

SI quis Presbyter, aut Diaconus, vel quilibet Clericus Eccleſiæ deputatus, ſi intra civitatem fuerit, aut in quolibet loco, in quo Eccleſia eſt, & ad quotidianum pſallendi officium t, matutinis, vel veſpertinis horis ad Eccleſiam non convenerit, deponatur a Clero, ſi tamen caſtigatus veniam ab Epiſcopo per ſatisfactionem noluerit promovere.

t al. ſacrificium.

SUMMO PONTIFICI OMNES OBEDIANT, UT SUPERIORIBUS INFERIORES.

DISTINCTIO XCIII.

a gr. OBedientiam autem inferiores ordines a ſuperioribus debent. Summo enim Pontifici ea debetur ab omnibus obedientia, ut nulli liceat ei communicare, cui pro actibus ſuis inimicus ipſe extiterit. nec in Eccleſia eſſe poterit, qui ejus cathedram deſerit. Unde beatus Apoſtolorum Princeps Petrus in ordinatione Clementis populum alloquens, inter cætera ait, b 1

a al. in ordine.

b Clement ep. 1. Anacletus ep. 1. Alex. epiſt. 1.

C. I. *Cui pro actibus ſuis Apoſtolicus inimicatur, ei communicare non debemus.*

Fabianus Papa, Epiſt. 1. [an. 236. *Romæ ad omnes Eccleſiæ communiſtam.*]

SI c inimicus eſt iſte Clemens alicui pro actibus ſuis, vos nolite expectare, ut ipſe vobis dicat, cum illo nolite amici eſſe. ſed prudenter obſervare debetis, & voluntati ejus abſque commonitione 2 obſecundare, & avertere vos ab eo, cui ipſum ſentitis adverſum: ſed nec loqui his, quibus ipſe non loquitur: ut unuſquiſque, qui in culpa eſt, dum cupit omnium veſtrum amicitias ferre d, feſtinet citius reconciliari ei, qui omnibus præeſt, & per hoc redeat ad ſalutem, cum obedire cœperit monitis Præſidentis. Si vero quis amicus fuerit his, quibus ipſe amicus non eſt, & locutus fuerit his, quibus ipſe non loquitur, unus eſt & ipſe ex illis, qui exterminare Dei Eccleſiam volunt, & cum corpore vobiſcum eſſe videatur, mente & animo contra vos eſt 3. Et eſt multo nequior hoſtis hic, quam illi, qui foris ſunt, & evidenter inimici ſunt. Hic enim per amicitiarum ſpeciem, quæ ſunt inimica, gerit, & Eccleſiam diſpergit, ac vaſtat. Ideoque α, chariſſimi, his Apoſtolicis inſtitutis vos monentes inſtruimus, ut uſitecta eorum charitas veſtra ſollicitius deinceps agere ſtudeat, & caveat, nec perverſi, & infideles homines lædendi fideles ac benevolos habeant facultatem.

c Conc. Valen. ſ. c. 6. II. q. 3. c. 15. Ivo p. 14. cap. 27. Anſel. lib. 1. c. 6. Polyc. l. 1. tit. 16.

d al. habere.] al. gratiam reparare.

§ Corr. Rom. α Ideoque,] *Hinc uſque ad finem ſunt in Fabiani tantummodo epiſtola. Quamobrem ex ipſa potiſſimum videtur Gratianus cætera etiam ſumpſiſſe.*

¶ Pitu. 1. *Ait*] V. C. addit: *Fabianus communiſtris Eccleſiæ.*
2. *Commonitione*] V. C. *communione*.
3. *Contra vos eſt*] Sic V. C.

C. II. *A nullo debet ſuſcipi, quem Romana depellit Eccleſia.*

Item Gregorius I. l. 5. epiſt. 26. ſeu c. 126.
[an. 594. *Romæ in Dalmatiam*.]

e Anſelm. l. 12. c. 12.

MIratus e valde ſum, quia in tanto Salonitanæ Eccleſiæ Clero, vel populo, vix duo ex ſacris ordinibus inventi ſunt, frater ſcilicet & Coepiſcopus noſter Paulinus, & dilectiſſimus filius meus Honoratus, Archidiaconus ejuſdem Eccleſiæ, qui communicare Maximo, Secretarium rapienti, minime conſentirent, & ſe Chriſtianos eſſe cogno-

Digitized by Google

ſcerent. Debuiſtis enim, filii chariſſimi, præſare ordines veſtros, & quem ſedes Apoſtolica repellebat, repulſum cognoſcere, ut prima, ſi poſſet, ab illatis criminibus mundaretur, & tunc in veſtro dilectio communicaret, ne particepe obligationis ejus exiſteret.

C. III. *Non eſt in Eccleſia, qui cathedram Petri non ſequitur.*

Item Cyprianus *de unitate Eccleſiæ.* [circ. an. 256. *in Africa.*]

f Ivo part. 5. c. 361. g al. quem.

QUi f cathedram Petri, ſuper quam g fundata eſt Eccleſia, deſerit, in Eccleſia ſe eſſe non confidat.

¶ Corr. Rom. *Apud Cyprianum Romæ impreſſum hæc leguntur.* Hanc Eccleſiæ unitatem qui non tenet, tenere ſe fidem credit? Qui Eccleſiæ renititur & reſiſtit, in Eccleſia ſe eſſe confidit? *Verum in Vaticana Bibliotheca, præter octo integra Cypriani exemplaria, eſt etiam aliud, in quo tantum opuſcula quædam continentur, & inter ea hic tractatus. Atque in eo codice, itemque in altero integro Monaſterii S. Salvatoris Bononiæ, ſunt verba hæc, quæ a Gratiano & Ivone aſſeruntur. Ac ſane paulo ante Cyprianus hanc ipſam Petri cathedram eſſe oſtenderat, unde unitas Eccleſiæ penderet.*

Gratian. *Epiſcopi vero, qui Apoſtolicæ ordinationi ſubjacent, etiam hanc reverentiam debent, ut ſeſe ſingulis annis, Apoſtolorum liminibus repræſentent.*

C. IV. *Singulis annis Apoſtolorum limina viſitent Epiſcopi, qui ordinationibus Apoſtolicis ſubjacent.*

Unde Anacletus, *&* Zacharias Papa. [an. 743. Romæ.]

h Leo epiſt. 4. c 7. Polyc. lib. 4. tit. 05. Anſel. l. 6. cap. 164. i al. Idibus Maji.

JUxta h ſanctorum Patrum & canonum inſtituta, omnes Epiſcopi, qui hujus Apoſtolicæ ſedis ordinationi ſubjacent, qui propinqui ſunt, annue circa i Idus Maji ſanctorum Principum Apoſtolorum Petri, & Pauli liminibus præſententur, omni occaſione ſepoſita. Qui vero de longinquo, juxta chirographum ſuum impleant. Qui autem hujus conſtitutionis contemptor extiterit, præterquam ſi ægritudine fuerit detentus, ſciat ſe canonicæ ſubjacere ſententiæ.

¶ Corr. Rom. *Hic eſt canon quartus Synodi Romæ habitæ ſub Zacharia Papa, quæ extat in Bibliotheca Vaticana, ex qua nonnulla ſunt in hoc capite emendata.*

2 pars. Gratian. *Reliqui vero in Eccleſia minores ſemper debent majoribus ſubeſſe, ſicut in Synodo Romana S. Sylveſtri, c. 7. legitur.* [an. 324. Romæ.]

C. V. *Minores majoribus obedientiam exhibeant.*

n Burch. lib. 2. c. 224. Ivo p. 6. c. 099. Anſel. l. 7. c. 66.

A n Subdiacono uſque ad Lectores omnes ſubditi ſint Diacono Cardinali urbis Romæ, in Eccleſia repræſentantes ei honorem. Porro Pontifici Presbyter, Presbytero Diaconus, Diacono Subdiaconus, Subdiacono Acolythus, Acolytho Exorciſta, Exorciſtæ Lector, Lectori Oſtiarius, Oſtiario Abbas α, Abbati Monachus, in omni loco repræſentent obſequium, ſive in publico, ſive in gremio Eccleſiæ.

¶ Corr. Rom. *Caput hoc & apud Gratianum, & in ipſius Synodi editionibus videtur valde mendoſum. Burchardus & Ivo ſic habent:* A Subdiacono uſque ad Lectorem, omnes ſubditi ſint Diacono Cardinali urbis Romæ, in Eccleſia honorem repræſentantes tantum. Pontifici vero Presbyter, Diaconus, Subdiaconus, Acolythus, Exorciſta, Lector, Abbas, Monachus, in omni loco repræſentent obſequium, ſive in publico, ſive in gremio Eccleſiæ. *Verum ob magnam codicum varietatem, & propter gloſſas, ac Doctorum dicta nihil fere in textu mutatum eſt.*

α Abbas,] *De Abbate & Monacho in Synodi editionibus nulla mentio eſt.*

C. VI. *Quod ſit officium Diaconorum.*

Item ex epiſt. 1. Clementis I. *ad Jacobum fratrem Domini.*] [c. an. 68. *Romæ Hieroſolymam.*]

l Et l. 2. conſt. cap. 48.

DIaconi Eccleſiæ tanquam oculi ſint Epiſcopi, oberrantes, & circumluſtrantes cum verecundia actus totius Eccleſiæ, & perſcrutantes diligentius, ſi quem videant vicinum fieri præcipitio, & proximum eſſe peccato, ut referant hæc ad Epiſcopum. *Et infra* α. §. 1. Sed & de peregrinis ſimiliter Epiſcopo ſuggerant releveandis, & cætera his ſimilia, quæ ad cultum Eccleſiæ, & diſciplinam ejus pertinent, Diaconis cura ſint.

¶ Corr. Rom. α Et infra.] *Sic legitur in pleriſque manuſcriptis. In vulgatis legebatur,* & ita. *alia vero nonnulla verba reſtituta ſunt ex originali.*

C. VII. *De eodem.*

Item ex eodem, eadem epiſtola. [circ. an. 68. *Romæ Hieroſolymam.*]

m Anſel. lib. 7. c. 67.

SAcerdotes m vero B. Petrus ſal terræ, & mundi lumen docent præcepit, in ſplendore bonorum operum, patrem glorificare Deum, de quibus Dominus ait n: *Beati eſtis, cum maledixerint vobis homines, &c.* & iterum: *Vos eſtis ſal terræ.*

n Matth. 5.

C. VIII. *Hi non ſunt habendi Clerici, qui Epiſcopali providentia non gubernantur.*

Item ex Concilio Pariſienſi o. (fortean. 813. *in Gallia.*)

o Concordat Concil. Mogunt. ſub Carolo c. 02. p Burch. lib. 2. c. 226. Ivo p. 6. c. 301.

NUllo p rationis Clerici, aut Sacerdotes habendi ſunt, qui ſub nullius Epiſcopi diſciplina, & providentia gubernantur. Tales enim acephalos, id eſt, ſine capite, priſca Eccleſiæ conſuetudo nominavit.

C. IX. *De eodem.*

Item ex epiſt. 3. Clementis. (circ. an. 68. *Romæ ad omnes Epiſcopos.*)

QUi ſuis Epiſcopis non obediunt, indubitanter rei, & reprobi exiſtunt. Porro ipſi a Deo donum ſummi muneris conſequuntur, qui per juſtitiæ, & præceptorum ejus ſemitas incedentes, Doctoribus ſuis, qui recte Epiſcopi intelliguntur, libenter obediunt.

C. X. *Illi in Deum ſcandalizantur, qui ſuo non obediunt Epiſcopo.*

Item Anacletus, *epiſt.* 1. (circ. an. 102. *Romæ ad omnes Epiſcopos, &c.*)

ILle q proculdubio ſcandalizatur in Deum, qui recte non docet, & qui ejus ſcandalizat Epiſcopum, vel Sacerdotem.

q Ivo p. 6. c. 245.

C. XI. *Septem debent eſſe Diaconi in unaquaque civitate.*

Item Evariſtus *ad Epiſcopos Africanos epiſt.* 1. (an. 96. *Roma in Africam.*)

r Polyc. l. 2. t. 38. Anſ. l. 7. c. 69. s abeſt ab orig.

DIaconi r 4 [qui quaſi oculi videntur eſſe Epiſcopi] in unaquaque civitate, juxta Apoſtolicum conſtitutum ſeptem debent eſſe, qui cuſtodiant Epiſcopum prædicantem: ne aut ipſe Epiſcopus s ab inſidiatoribus quoquo modo inſiſtetur, aut lædatur a ſuis, aut verba divina detrahendo, aut inſidiando polluantur, vel deſpiciantur; ſed veritas ſpiritualis redoleat fervore, & pie prædicata laboriæ animi cum voluntate concordet.

¶ Pith. 4. *Diaconi.*] V. C. *Diacones.*

C. XII. *De eodem.*

Item ex Concilio Neocæſarienſi c. 14. t (an. 314. *in Cappadocia.*)

t ex priſca verſione.

u Ordo Rom. c. 9. Conc. Aquiſgran. c. 64. Burch. l. 2. c. 216. Ivo p. 6. c. 294. & 295.

DIaconi u 5 ſeptem eſſe debent ſecundum regulam, quamvis α magna ſit civitas. Regulæ autem 6 auctoritas iſta eſt, quod & liber Actuum Apoſtolorum idem inſinuat.

¶ Corr. Rom. α Quamvis magna] *Antea legebatur,* quamvis non magna. *Emendatum eſt ex canone Græco (qui etiam recitatur in ſexta Synodo c. 16.), & ex vulgatis etiam verſionibus. In canonibus primæ Nicænæ Synodi, qui ex Arabico in Latinum converſi nuper editi ſunt, canone 62. multa habentur ad hanc rem pertinentia: quem fortaſſe canonem ſignificavit Andreas Coloſſenſis ſeptima actione Synodi Florentinæ.*

¶ Pith. 5. *Diaconi*] V. C. *Diacones.*

6. *Regulæ autem*] Priſca verſio, quam, quæ præcedunt, indicant Gratianum ſequutum, *cui regulæ autoritas eſt* Liber Actuum Apoſtolorum. Dionyſ. *Idipſum & Actuum Apoſtolorum Liber indicat.*

3 pars Grat. *Ut igitur ex præmiſſis apparet, Diaconi debent obedientiam Presbyteris, ſicut Presbyteri Epiſcopis. Sed Diaconi ſuperbientes Sacerdotibus æquari, vel potius præferri quærebant: contra quorum inſolentiam multorum auctoritates manaverunt, eorum ſupercilium reprimentes, atque ut Sacerdotibus condignam obedientiam exhibeant, docentes.*

C. XIII. *Nihil eorum, quæ ſunt decreta primis ordinibus, vendicent Diaconi.*

Unde Gelaſius α 7 Papa *in epiſt. ad Epiſcopos per Lucaniam c. 9. & in. al.* (an. 494. *Roma in Lucaniam.*)

x Polyc. lib. 3. tit. 10. Anſ. l. 7. c. 63. Burch. l. 4. cap. 57. Ivo p. 1. c. 050. & part. 6. c. 99. y al. officiis) orig. z C. 10. in medio. a al. erogationem.

DIaconos x propriam conſtituimus ſervare menſuram, nec ultra tenorem, paternis canonibus deputatum quippiam tentare permittimus: nihil eorum ſuo miniſterio penitus applicare, quæ primis ordinibus propriu 8 decrevit antiquitas. Abſque Epiſcopo, vel Presbytero baptizare non audeant, niſi prædictis fortaſſis ordinibus y 9 longius conſtitutis neceſſitas extrema compellat. Quod & laicis Chriſtianis facere plerumque conceditur, & *infra.* z §. 1. Sacri corporis prærogationem a ſub conſpectu Pontificis, ſeu Presbyteri [niſi his abſentibus] jus non habeant exercendi.

¶ Corr. Rom. α Gelaſius] *Sic eſt in pleriſque manuſcriptis & apud Burch. & Ivonem. Nam in impreſſis erat,* Pelagius.

¶ Pith. 7. *Gelaſius*] V. C. Gelaſius univerſis Epiſcopis per *Lucaniam, Brutios, & Siciliam conſtitutis.*

8. *Propria*] V. C. *propria.*

9. *Ordinibus*] 3. V. C. *officiis.*

C. XIV.

Digitized by Google

C. XIV. *Inferiores Presbyteris ſe Diaconi cognoſcant.*

b *In Aquiſgr. c. 41.*

Item ex Concilio Niceno c. 14. ſeu 18. b
(*an. 325. in Bithynia.*)

c *Burc. l. 5. c. 26. Ivo p. 2. c. 36.*

PErvenit c ad ſanctum Concilium, quod in locis quibuſdam, & civitatibus Presbyteris Sacramenta Diaconi porrigant. Hoc neque regula, neque conſuetudo tradidit, ut hi, qui offerendi ſacrificii non habent poteſtatem, his, qui offerunt, corpus Chriſti porrigant. Sed & illud innotuit, quod quidam Diaconi etiam ante Epiſcopos ſacramenta d ſumunt. Hæc ergo omnia amputentur, & in ſua Diaconi menſura permaneant; ſcientes, quod Epiſcoporum quidem miniſtri ſunt, inferiores autem Presbyteris habentur. Per ordinem ergo poſt Presbyteros gratiam ſacræ communionis accipiant, aut Epiſcopo, aut Presbytero porrigente. Sed nec ſedere in medio Presbyterorum Diaconis liceat, quia ſi hoc fiat, præter regulam, & ordinem probatur exiſtere. Si quis autem etiam poſt has definitiones obedire noluerit, a miniſterio ceſſare debebit.

¶ Corr. Rom. *Prior pars hujus capitis uſque ad verſic. amputentur, eſt ex priſca verſione in canone 14. Reliqua vero pars eſt ex verſione Dionyſii in canone 18. quam quidem ſolam afferunt & codex canonum, & Burchardus, & Ivo.*

a Sacramenta ſumunt] *Græce eſt, τὴν εὐχαριστίαν ἅπτονται, quod Dionyſius vertit*, oblata contingant: *quanquam Burchardus, & Ivo, hoc uno fere loco diſcrepantes, habent, ille quidem*, ſacra oblata contingant; *hic vero*, ſacram oblationem contingant.

C. XV. *Diaconus honorem exhibeat Presbytero, & ipſe ab inferioribus honoretur.*

d *Et in Agath. c. 65. & Aquiſgr. c. 77.*

Item ex Concilio Laodicenſi cap. 20. d (*circ. an. 320. in Phrygia Pacatiana.*)

e *Anſ. l. 7. c. 65. Burch. l. 2. c. 221. Ivo p. 6. c. 296.*

NOn e oportet Diaconum coram Presbytero ſedere, ſed juſſione Presbyteri ſedeat: ſimiliter autem Diaconus honorem habeat a ſequentibus, id eſt, a Subdiaconis, & omnibus Clericis.

C. XVI. *Calicem benedicere, & panem dare Diaconis non licet.*

f *Aquiſgr. c. 78.*

Item in eodem cap. 25. f (*c. an. 320. ibid.*)

NOn oportet ſ Diaconos a panem dare, nec calicem benedicere.

¶ Corr. Rom. a Diaconos] *In vetuſtioribus priſcæ verſionis editionibus eſt*, Diaconum. *Græce eſt*, ὑπηρέτας, *quod Dionyſius vertit*, Subdiaconos: *& ſic habetur in Concilio Aquiſgranenſi.*

¶ Pitu. 10. Non oportet] *Non oportet Miniſtros, & Diaconos panes dare, nec Calices benedicere.* Ita verſio, qua utitur Gratianus.

C. XVII. *Sicut Epiſcopis, ita & Presbyteris Diaconi miniſtrent.*

Item ex Concilio Carthaginenſi IV. a c. 37.
(*an. 398. in Africa.*)

g *Poly. l. 2. tit. 39. Anſel. l. 7. c. 63.*

DIaconi g ita ſe Presbyteri, ſicut Epiſcopi miniſtros eſſe cognoſcant.

¶ Corr. Rom. a Quarto) *Caput hoc cum duobus ſequentibus habetur in Concilio IV. Carthaginenſi, & in codicibus Gratiani etiam manuſcriptis: itemque apud Anſelmum titulo hujus capitis erat additum:* Carthaginenſi quarto, cui Papa Zoſimus interfuit per Vicarios, *quod minime convenire oſtendunt acta ſextæ Synodi Carthaginenſis, ad quam Zozimus Fauſtinum Potentinæ Eccleſiæ Epiſcopum, Philippum, & Aſellum Legatos miſit. Nam quarta habita eſt Honorio IV. & Eutychiano Coſſ. Sexta vero Honorio XII. & Theodoſio VIII. Coſſ. i. e. anno vigeſimo poſt. Quo anno (prout ex Africano Concilio can. 76. & ſequentibus apparet) contra Pelagii, & Cœleſtii hæreſin quædam ſunt definita, cum Cœleſtius ad Zozimum Papam appellaſſet, quod ex nonnullis manuſcriptis Zozimi, & Epiſcoporum Africæ ad ipſum epiſtolis, quæ in Bibliotheca Vaticana ſervantur, demonſtratur. Quare cum Zozimus in Pontificatu duos tantum annos, & menſes aliquot vixerit, neceſſarium eſt, multo ante ipſius Pontificatum quartam Synodum Carthaginenſem habitam fuiſſe.*

C. XVIII. *De eodem.*

Item ex eodem c. 38. (*an. 398. ibid.*)

h *Polyc. ibidem. Anſel. l. 7. c. 66. Burch. l. 4. c. 13. Ivo p. 2. cap. 25.*

PRæſente h Presbytero Diaconus Euchariſtiam corporis Chriſti populo, ſi neceſſitas cogat, juſſus eroget.

C. XIX. *De eodem.*

Item ex eodem c. 39. 40. & 41. (*an. 398. ibid.*)

i *Anſelm. ibid.*

k *al. induatur.*

DIaconus i ſedeat quolibet loco, jubente Presbytero. Item Diaconus in conventu Presbyterorum interrogatus loquatur. Alba vero tempore oblationis tantum, vel lectionis utatur k.

Pars I.

C. XX. *Diaconi Presbyteris ſe ſuperiores non eſſe cognoſcant.*

Item ex Concilio Toletano IV. c. 38.
(*an. 633. in Hiſpania.*)

l *Burch. lib. 2. cap. 222. Ivo p. 6. c. 297.*

m *al. ſibi.*

NOnnulli l Diaconi in tantam erumpunt ſuperbiam, ut ſeſe Presbyteris anteponant, atque in primo choro ipſi priores ſtare præſumant, Presbyteris in ſecundo choro conſtitutis. Ergo, ut ſublimiores ſe m Presbyteros agnoſcant, tam hi, quam illi in utroque a conſiſtant.

¶ Corr. Rom. a In utroque] *Licet in vulgatis Gratiani codicibus legatur*, in utroque ordine, *& in tomis Conciliorum impreſſis*, in utroque choro: *tamen in vetuſto codice Conciliorum Regis Catholici, & pleriſque vetuſtis Gratiani etiam impreſſis, neutra vox habetur.*

a in Gratian. *Compagis vero calceari abſque Apoſtolici licentia Diaconis non permittitur, ſicut nec mappulis uti abſque ejuſdem auctoritate quibuslibet Clericis conceditur.*

C. XXI. *Abſque Apoſtolica licentia Diaconi compagis uti non præſumant.*

Unde Gregorius I. Joanni Epiſcopo Syracuſano lib. 7. epiſt. 28. indict. prima n. (*an. 598. Roma in Siciliam.*)

n *Joann. Diac. l. 4. cap. 8.*

o *Anſel. lib. 7. cap. 74.*

PErvenit o ad nos, Diaconos Eccleſiæ Catinenſis calceatos compagis procedere præſumpſiſſe, quod quia nulli haſtenus per totam Siciliam licuit, niſi ſolis tantummodo Diaconis Eccleſiæ Meſſanenſis, quibus olim a prædeceſſoribus noſtris non dubitatur eſſe conceſſum, hanc toleſtis. Quia ergo tantæ temeritatis auſus non eſt leviter attendendus, cum omni hoc fraternitas veſtra ſubtilitate perquirat: & ſi a ita, ſicut ad nos pervenit, invenerit verum eſſe, utrum vel a ſe, vel alicujus hoc auctoritate præſumpſerint, nobis ſubtiliter innoteſcat: ut cognita veritate, quid fieri debeat, diſponamus. Nam ſi negligentes ea, quæ male uſurpantur, omittimus, exceſſui viam aliis aperimus.

¶ Corr. Rom. a Et ſi ita] *Hic, & paulo inferius addita ſunt aliquot verba in originali.*

C. XXII. *Mappulis Clerici ſine Apoſtolici licentia uti non debent.*

p *Joan. Diac. lib. 4. cap. 2.*

Idem Joanni Ravennati Epiſcopo lib. 2. epiſt. 54. ſeu cap. 93. p (*an. 593. Roma in Æmiliam.*)

q *Anſ. l. 7. c. 168.*

ILlud q autem, quod pro utendis a Clero veſtro mappulis ſcripſiſtis, a noſtris eſt Clericis fortiter obviatum, dicentibus, nulli hoc unquam niſi cuilibet Eccleſiæ conceſſum fuiſſe: nec Ravennates Clericos vel illic, vel in Romana civitate tale aliquid cum ſua conſcientia præſumpſiſſe: nec ſi tentatum eſſet, ex furtiva uſurpatione ſibi præjudicium generari: ſed etiam ſi in qualibet Eccleſia hoc præſumptum fuerit, aſſerunt emendandum, quod non conceſſione Romani Pontificis, ſed ſola ſurreptione præſumitur r.

r *al. præſumitur.*

C. XXIII. *Sicut in miniſterio, ita in diſpenſatione ſine Diacono Epiſcopus non vivat.*

s *Inter opera D. Hieron. tom. 4. vel 9.*

Item Hieronymus s *de ſeptem ordinibus Eccleſiæ c. 5.* (*forte an. 378. in Palæſtina.*)

t *Polyc. lib. 2. tit. 39. Anſelm. lib. 7. c. 70.*

u *Apoc. 1.*

x *abeſt ab orig.*

y *Deut. 33.*

z *al. novimus.*

a *al. nomen habet.*

b *Marc. 10.*

c *conſecratio vero lectio.*

§ DIaconi t ſunt, quos in Apocalypſi u legimus, ſeptem Angeli Eccleſiarum: hi ſunt ſeptem candelabra aurea: hi voces tonitruorum. *& infra.* §. 1. Virtutum operatione præclari, humilitate præditi, quieti, humiles, evangelizantes pacem, annuntiantes bona, diſſenſiones, rixas, & ſcandala reſecantes, docentes x, ſoli Deo colloquentes, in templo nihil de mundo penitus cogitantes, dicentes patri y, & matri: non novi z vos. & filios ſuos non agnoſcentes. *& paulo poſt.* §. 2. Sine hoc Sacerdos nomen a non e habet, ortum non habet, officium non habet. Hic miniſter Dei dicitur, quia ſcriptum eſt: *Quis* b *major eſt, qui miniſtrat, an qui miniſtratur?* Et ſicut in Sacerdote miniſterio c, ita in miniſtro eſt Sacramenti diſpenſatio. *& paulo poſt.* §. 3. Sacerdotibus etiam propter præſumptionem non licet de menſa Domini tollere calicem, niſi eis traditus fuerit a Diacono. *& paucis interjectis.* §. 4. Ita enim Deus noſter omnipotens univerſa diſpoſuit, ut qui majorem ſe eſſe crediderit, minor ſit; & qui videretur minor, major exiſteret. Denique quam hoc verum ſit, ipſe perpende. Levitæ inferunt oblationes in altari: Levitæ componunt menſam Domini: Levitæ cum Sacerdotibus, dum Sacramenta benedicunt d, aſſiſtunt: Levitæ ante Sacerdotes orant, ut ſi diſtinctio locorum creditur, etiam in altari Dei videant ſibi Epiſcopi, ſi ſuperbi ſunt, Diaconos antepoſitos. Si humilitatem diligunt, majores ſe eſſe in eo, quod ſunt humiles, cognoſcant. Tunc demum e, ut aures habeamus ad Dominum, Diaconus acclamat: ipſe prædicat, ipſe hortatur, ipſe commonet aſſiſtentibus Sacerdotibus, ne levitas hanc vocem, quæ loquitur hæc, & pacem annuntiat, aut negligenter aſpicias, aut contemnendam putes. Sufficit huic ordini, tantum per Dominum fuiſſe conceſſum, ut non ſolus Sacerdos in templo totum agere, & implere videatur. *& infra.* §. 5. Nunc autem in quo in Eccleſiis, ſicut in Romano Imperio, creſcit avaritia, periclitatur f de Sacerdote, & viſio de Pro-

d *al. benedicuntur.*

e *deinde*] *orig.*

f *Ezechiel. 7.*

g pro potentia] orig. Propheta, ſinguli quique pro g potentiam Epiſcopalis nominis, quam ſibi ipſi illicite abſque Eccleſia vendicarunt, totum, quod Levitarum eſt, in uſus ſuos redigunt; nec hoc
h al. adſcriptum. ſibi, quod ſcriptum h eſt, vendicant, ſed cunctis auferunt
i al. ſervit. univerſa. Mendicat infelix Clericus in plateis, & civili i
n al. eleemoſynam. operi mancipatus publicam a quolibet depoſcit alimoniam n.
Et quidem ex eo deſpicitur venuſta Sacerdotalis officium,
l divitiis] orig. al. domus, dum miſericordia delelatus, juſte putatur ad hanc ignominiam deveniſſe. & infra. §. 6. Solus incubat bonis l, ſolus miniſterio utitur, ſolus univerſa ſibi vendicat, ſolus partes invadit alienas, ſolus occidit univerſos. & paulo poſt. §. 7.
Hinc propter Sacerdotum avaritiam odia conſurgunt, hinc
m al. principium litis. Epiſcopi accuſantur a Clericis, hinc Principum m lites, hinc
n deſolationum cauſa] orig. detractionum n cauſa, hinc origo criminis. Etenim ſi unuſquiſque ita in hoc o mundo viſibili aliquid poſſidere jubetur, ut ſua tantum poſſeſſione contentus ſit, ne res alienas
o hunc mundum viſibiliter poſſid.] orig. invadat alienas, non agrum proprio tollat, non vineam, non ſubvectorum p aliquod, non famulos, non fructus;
p al. ſubvectorum) al. ſubjunctorum. quanto magis, qui Eccleſiæ Dei præeſt, debet ita in omnibus ſervare juſtitiam, ut ſibi hoc tantum vendicet, quod ſui juris eſſe cognoſcit, aliena non rapiat, aliena non contingat, æqualem ſe cæteris faciat, & ſicut ſine his in miniſterio non vivit, ita in diſpenſatione non vicat?
§. 8. Certe, ut ipſe noſti, qui viſibilitas in hoc mundo jura invadit alienum, accuſator a paupere, damnatur a judice: ita & in Eccleſia Dei, cum unuſquiſque ſtipendia ſua perdit, clamat ad Deum, excuditur a Chriſto: nec differtur in hac parte ultronis ſententia, ſi non reddantur univerſa. Moderatio enim Dei q, ac pietas ſolum noſtrum re-
q Dei precet, ad ſolum] orig.
r abeſt ab orig. ditum quærit, ac non cupit ſua longa r bonitate ſalcari. Sed ſi non convertimur, ſi duri corde ſumus, ſi in peccatis uſque ad mortem illicite perduramus, aſſidue peccantium, ſicut ſcriptum eſt, Deus non miſeretur.

§ Corr. Rom. q Nomen non habet,) Sic etiam in originali, ſed in multis Gratiani manuſcriptis, & apud Anſelmum eſt, nomen habet, officium non habet.

6 pars. Gratian. Hoc capitulo Sacerdotum avaritia reprehenditur, Diaconorum dignitas, ſive officium commendatur. Sed quia (ut ſupra dictum eſt) Diaconi inſoleſcentes quandoque Presbyteris ſe præferendos arbitrati ſunt, contra eorum ſupercilium ſcribit Hieronymus ad Evagrium Epiſcopum, epiſt. 85. tom. 2. (circ. an. 388. in Palæſtina.)

C. XXIV. * Diaconi Presbyteris debent ſubeſſe.

a Polyc. l. 2. t. 30. Anſel. lib. 7. c. 27.
t Eſa. 32.
o al. quis patiatur.
LEgimus a in Eſaia t: Fatuus fatua loquetur. Audio quendam in tantam erupiſſe vecordiam, ut Diaconos Presbyteris, id eſt, Epiſcopis anteferret. Nam cum Apoſtolus perſpicue doceat, eoſdem eſſe Presbyteros, quos Epiſcopos; quid o patitur menſarum & viduarum miniſter, ut ſupra eos ſe tumidus efferat, ad quorum preces Chriſti corpus, ſanguiſque conficitur? Quæris auctoritatem? Audi teſtimonium: Paulus x & Timotheus ſervi Chri-
x Philip. 1. ſti Jeſu omnibus ſanctis in Chriſto Jeſu, qui ſunt Philippis, cum Epiſcopis, & Diaconis. Vis & aliud exemplum? In actibus y Apoſtolorum ad unius Eccleſiæ Sacerdotes ita Pau-
y Act. 20. lus loquitur: Attendite vobis, & cuncto gregi, in quo vos Spiritus Sanctus poſuit Epiſcopos, ut regeretis Eccleſiam Domini, quam acquiſivit ſanguine ſuo. Ac ne quis contentioſe in una Eccleſia plures Epiſcopos fuiſſe contendat, audi & aliud teſtimonium, in quo manifeſtiſſime comprobatur, eundem
z ad Tit. 1. eſſe Epiſcopum, atque Presbyterum: Propter z hoc reliqui te in Creta, ut quæ deerant, corrigeres, & conſtitueres Presbyteros per civitates, ſicut & ego tibi mandavi. Si quis eſt ſine crimine, unius uxoris vir, filios habens fideles, non in accuſatione luxuriæ, aut non ſubditos. Oportet enim Epiſcopum ſine crimine eſſe, quaſi Dei diſpenſatorem. Et ad Timotheum
a 1. Timoth. 4. a: Noli negligere gratiam, quæ in te eſt, quæ tibi data eſt per prophetiam q, per impoſitionem manuum Presbyterii. Sed &
b 1. Petr. 5. Petrus b in prima epiſtola: Presbyteros, inquit, in vobis precor Compresbyter, & teſtis paſſionum Chriſti, & futuræ gloriæ, quæ revelanda eſt, particeps, regite gregem Chriſti, & inſpicite non ex neceſſitate, ſed voluntarie juxta Deum. Quod quidem Græce ſignificantius dicitur ἐπισκοποῦντες, id eſt, ſuperintendentes: unde & nomen Epiſcopi tractum. Parva
c Marc. 3. tibi videntur tantorum virorum teſtimonia? Clangat tuba Evangelica, filius c tonitrui, quem Jeſus amavit plurimum, qui de pectore Salvatoris doctrinarum fluenta pota-
d 2. Joan. vit: Presbyter d Electæ dominæ, & filiis ejus, quos ego in
e 3. Joan. veritate diligo. Et in alia e epiſtola: Presbyter Cajo chariſſimo, quem ego diligo in veritate. §. 1. Quod autem poſtea unus electus eſt, qui cæteris præponeretur, in ſchiſmatis remedium factum eſt, ne unuſquiſque ad ſe trahens Chriſti Eccleſiam rumperet. Nam & Alexandriæ a Marco Evangeliſta uſque ad Heraclam & Dionyſium Epiſcopos, Presbyteri ſemper unum ex ſe electum, in excelſiori gradu collocatum, Epiſcopum nominabant: quomodo ſi exercitus Imperatorem faciat, aut Diaconi eligant de ſe, quem induſtrium noverint, & Archidiaconum vocent. Quid enim facit, excepta ordinatione, Epiſcopus, quod Presbyter non faciat? Nec altera Romanæ urbis Eccleſia, altera totius orbis æſtimanda eſt. Et Galliæ, & Britanniæ, & Africa, & Perſis, & Oriens, & India, & omnes barbaræ nationes unum Chriſtum adorant, unam obſervant regulam veritatis. Si auctoritas quæritur, orbis major eſt urbe. Ubicunque fuerit Epiſcopus, ſive Romæ, ſive Eugubii, ſive Conſtantinopoli, ſive Rhegii, ſive Alexandriæ, ſive Tanis, ejuſdem meriti, ejuſdem eſt & Sacerdotii. Potentia divitiarum, & paupertatis humilitas, vel ſublimiorem, vel inferiorem Epiſcopum non facit: cæterum omnes Apoſtolorum ſucceſſores ſunt. §. 2. Sed dicis, quomodo Romæ ad teſtimonium Diaconi Presbyter ordinatur? Quid mihi profers unius urbis conſuetudinem? Quid paucitatem, de qua ortum eſt ſupercilium, in leges Eccleſiæ vendicas? Omne quod rarum eſt, plus appetitur. Pulegium apud Indos pipere pretioſius eſt. Diaconos paucitas honorabiles, Presbyteros turba contemptibiles facit. Cæterum etiam in Eccleſia Romæ Presbyteri ſedent, & ſtant Diaconi, licet paulatim increbreſcentibus vitiis inter Presbyteros abſente Epiſcopo, ſedere Diaconum viderim, & in domeſticis conviviis benedictiones f
f al. benedictionem coram Presbyteris.
Presbyteris dare. Diſcant, qui hoc faciunt, non ſe recte facere, & audiant Apoſtolos: Non g eſt dignum, ut relin-
g Act. 6.
quentes verbum Dei miniſtremus menſis. Sciant, quare Diaconi conſtituti ſint. Legant Acta Apoſtolorum: recordentur conditionis ſuæ. Presbyter, & Epiſcopus, aliud ætatis, aliud dignitatis eſt nomen. Unde & ad Titum, & ad Timotheum de ordinatione Epiſcopi, & Diaconi dicitur: de Presbyteris omnino reticetur: quia in Epiſcopo & Presbyter continetur. Qui provehitur, de minori ad majus provehitur. Aut igitur ex Presbytero ordinetur Diaconus, ut Presbyter minor Diacono comprobetur, in quem creſcit ex parvo: aut ſi ex Diacono ordinatur Presbyter, noverit ß ſe Laicis majorem, Sacerdotibus eſſe minorem.

§ Corr. Rom. q Per prophetiam,) Sic in vulgata editione, & Græce, διὰ προφητείας: Sed hic apud B. Hieronymum, prophetiæ.

ß Noverit ſe] In originali eſt, noverit ſe lucris minorem, Sacerdotio eſſe majorem. Quo etiam pertinet, quod idem Hieronymus ad caput ultimum Ezechielis ſcribit: Levitarum multitudinem intelligere ſe a Sacerdotali gradu eſſe diſtinctam, & ad deterendam ſuperbiam miniſtrorum: qui ignorantes humilitatem ſtatus ſui, ultra Sacerdotes, hoc eſt, Presbyteros, intumeſcunt, & dignitatem non merito, ſed divitiis æſtimant. Verum ob gloſſam non eſt mutatum.

C. XXV. De eodem.

Item Cyprianus, l. 3. epiſt. 9. (circ. an. 256. in Africa.)

DOminus b noſter ipſe Jeſus Chriſtus, Rex & Judex, & h Ivo p. 5. c. 355.
Deus noſter uſque ad paſſionis diem ſervavit honorem Pontificibus, & Sacerdotibus, quamvis illi nec timorem Dei, nec agnitionem Chriſti ſervaſſent. Nam cum leproſum
i Luc. 5. emundaſſet, dixit illi i: Vade, & monſtra te Sacerdoti, & offer donum. Humilitate ea, qua nos quoque eſſe humiles docuit, Sacerdotem adhuc appellabat, quem ſciebat eſſe ſacrilegum. Item ſub ictu paſſionis cum alapam accepiſſet,
u Joan. 18. & ei diceretur: Sic u reſpondes Pontifici? nihil ille contumelioſe locutus eſt in perſonam Pontificis, ſed magis innocentiam ſuam tutatus eſt, dicens: Si male locutus ſum, exprobra de malo: Si autem bene, quid me cædis? Quæ omnia ab eo ideo facta ſunt humiliter atque patienter, ut nos humilitatis ac patientiæ haberemus exemplum. Docuit enim Sacerdotes veros legitime & plene honorari, dum circa falſos Sacerdotes ipſe talis extitit l. §. 1. Meminiſſe autem
l al. exhibuit.
Diaconi debent, quoniam Apoſtolos, id eſt, Epiſcopos &
m al. Presbyteros.
Præpoſitos m Dominus elegit, Diaconos autem poſt aſcenſum Domini in cælos Apoſtoli ſibi conſtituerunt Epiſcopatus ſui, & Eccleſiæ miniſtros. Quod ſi nos aliquid audere contra Deum poſſumus, qui Epiſcopos facit, poſſunt & contra nos audere Diaconi, a quibus fiunt.

7 pars. Gratian. Hoc autem, quod de Diaconorum minoritate dicitur, ubique ſervandum eſt, niſi cum locum Diaconus habuerit aut proprii Patriarchæ, aut ſui Metropolitani.

C. XXVI. Diaconus Sacerdotibus non præferatur, niſi locum Metropolitani ſui obtineat.

Unde in ſexta Synodo, c. 7. legitur. (an. 692. Conſtantinopoli.)

PRæcipimus n ne Diaconus (quamvis etiam in dignitate, hoc eſt, in officio quolibet Eccleſiaſtico ſit) ante n Ivo p. 6. c. 105.
Presbyterum ſedeat, niſi cum locum habuerit proprii Patriarchæ, aut Metropolitani ſui pro aliquo Capitulo: tunc enim ſicut illius locum tenens honorabitur. Si quis vero præſumpſerit hoc tyrannice facere, a proprio gradu repulſus, ultimus omnium ſiat in ordine ſuo.

INFERIORES NONNUMQUAM EX PRIVILEGIO Sacerdotibus [illegible].

DISTINCTIO XCIV.

I. pars. SUbdiacono etiam ſummus Patriarcha vices ſuas committere valet.

C. I. Etiam Subdiaconis vices ſuas Apoſtolica committit Eccleſia.

Unde Gregorius a I. ad Epiſcopos Siciliæ libro primo, a epiſtola prima ait. (an. 590. Romæ in Siciliam.)

VAlde a neceſſarium eſſe perſpeximus, ut ſicut prædeceſſorum noſtrorum fuit judicium, ita uni, eidemque a Polyc. lib. 2. tit. 24. Anſel. l. 1. c. 26.
perſo-

perſonæ omnia committemus, ut ubi nos præſentes eſſe non poſſumus, noſtra per eum, cui præcipimus, repræſentetur auctoritas. Quamobrem Petro Subdiacono ſedis noſtræ, intra provinciam Siciliam vices noſtras, Deo auxiliante, commiſimus. Nec enim de ejus actibus dubitare poſſumus, cui, Deo auxiliante, totum noſtræ Eccleſiæ noſcimur patrociniorum *b* commiſiſſe.

b al. patrimonium,

¶ Corr. Rom. *a* Gregorius] *Reſtitutus eſt inſcriptio ex Polycarpo. Nam antea legebatur*, Symmachus Papa.

a ps. Gratian. *Legatum vero Apoſtolicæ ſedis quicunque impedierit, uſque ad ſatisfactionem excommunicetur.*

C. II. *Excommunicetur, qui Legatum ſedis Apoſtolicæ impedire tentaverit.*

Unde Alexander Papa I. *epiſt.* 2. *omnibus Epiſcopis c.* (*an.* 116. *Romæ.*)

c Concil. Triburienſe, c. 9.
d Burch. l. 15. c. 37.
e al. evertit.
f al. arcendus.
g al. quoque,

SI *d* quis autem legationem *e* impedit, non unius, ſed multorum profectum avertit *e*. Et ſicut multis nocet, ita a multis arguendus eſt, & bonorum ſocietate privandus *f*. Et quia Dei cauſam impedit, & ſtatum conturbat Eccleſiæ; ideo ab ejus liminibus arceatur. Ab omnibus itaque *g* talis eſt cavendus, & non in communionem fidelium, uſque ad ſatisfactionem, recipiendus.

¶ Corr. Rom. *a* Legationem] *In epiſtola ipſa, Concilio Triburienſi, & apud Burchardum additur*, veſtram. *Eo enim legatos videtur ſignificare, quos Apoſtolos, & Epiſcopos pro Chriſto fungi docuit beatus Paulus* 2. *Corinth. c.* 5.

3 ps. Grat. *Archidiaconus vero, quamvis ex officio ſuo Clericorum vitam diligenti examinatione debeat inquirere, & quæ corrigenda invenit, Epiſcopo nunciare, tamen dominationem ſuper eos exercere, & cenſum ab eis exigere prohibetur.*

C. III. *Archidiaconi ſuper Presbyteros juriſdictionem non exerceant.*

Unde in Cabilonenſi Concilio, *c.* 15. *legitur*, (*an.* 813. *in Gallia.*)

h Ivo p. 3. c. 234.
i 1. Pet. 5.

DIctum *h* eſt, quod in pleriſque locis Archidiaconi ſuper Presbyteros Parochianos quandam exercent dominationem, & ab eis cenſum exigunt: quod magis ad tyrannidem, quam ad rectitudinis pertinet ordinem 1. §. 1. Si enim juxta Apoſtoli *i* ſententiam, Epiſcopi non debent eſſe dominantes 2 in Clero, ſed forma facti gregis ex animo, multo minus facere iſti hoc debent, ſed contenti ſint regularibus diſciplinis, & teneant propriam menſuram: & quod ab Epiſcopis eis injungitur, hoc per Parochias ſuas exercere ſtudeant, nihil per cupiditatem, & avaritiam præſumentes.

¶ Pitn. 1. *Ordinem*] V. C. *fortitudinem*.
2. *Dominantes*] V. C. *Dominatores*.

AN LICEAT PRESBYTERIS CHRISMATE, ET OLEO SANCTO LINIRE.

DISTINCTIO XCV.

1 ps. QUod autem Sacerdotes ſupra jubentur Epiſcopis tanquam ſubditi obedire, non ita intelligendum eſt, quaſi non liceat eis, præſentibus Epiſcopis, ſacra myſteria celebrare, (*ſicut Epiſcopali ſupercilio quidam ab his volebant Presbyteros prohibere*:) *ſed quia Presbyteri Pontificibus, tanquam filii parentibus, debent obedire, Baptizatos etiam chriſmate eis tangere conceditur.*

C. I. *Ubi Epiſcopi deſunt, baptizatos in frontibus Presbyteri chriſmate tangant.*

Unde Gregorius I. *ſcribit Januario Epiſcopo Caralitano, lib.* 3. *epiſt.* 26. *indict.* 12. (*an.* 594. *Roma in Sardiniam.*)

a de conſecrat. diſt. 4. Presbyteri baptizatos. Polyc. l. 3. tit. 20. Mag. 4. ſentent. diſt. 7. cap. 1.
b baptizandi] orig.
c baptizandos] orig.
d Diſtin. 68.

PErvenit *a* quoque ad nos, quoſdam ſcandalizatos fuiſſe, quod Presbyteros chriſmate tangere in fronte eos, qui baptizati *b* ſunt, prohibuimus. Et nos quidem ſecundum uſum veterem Eccleſiæ noſtræ fecimus. Sed ſi omnino hac de re aliqui contriſtantur, ubi Epiſcopi deſunt, ut Presbyteri etiam in frontibus baptizatos *c* chriſmate tangere debeant, concedimus.

Gratian. *Supra Leo Epiſcopus contra*: *d* Quamvis Chorepiſcopis, &c.

C. II. *Ultra ſuum modum Presbyteri tendere non præſumant.*

Item Gelaſius Papa I. *Epiſcopis per Lucaniam, &c. epiſt.* 1. *c.* 8. (*an.* 494. *Roma in Lucaniam.*)

PResbyteros 1 ultra ſuum modum tendere prohibemus, nec Epiſcopali faſtigio debita ſibimet audacter aſſumere, non conficiendi chriſmatis, non conſignationis Pontificalis adhibendæ ſibimet arripere facultatem.

¶ Pitn. 1. *Presbyteros.*] V. Walafrid. Strab. *p.* 566.

Gratian. *Sed illud Gregorii pro ſcandalo ſedando ſemel conceſſum legitur. Illud autem Leonis Papæ & Gelaſii, uſu approbante, prævaluit, niſi forte ubi aliquorum conſuetudo hoc admiſit, ut in abſentia Epiſcopi, extrema neceſſitate cogente, ex conceſſione Gregorii, Presbyteri baptizatos in fronte liniant: Prohibitio vero Leonis & Gelaſii in eo caſu intelligatur, cum Epiſcopi præſentes ſunt, vel cum non cogit ultima neceſſitas. Oleo vero ſanctificato permittitur eis ungere infirmos. Unde Jacobus a ait*: Infirmatur quis in vobis? inducat Presbyteros Eccleſiæ, qui orent ſuper eum, ungentes eum oleo in nomine Domini, & oratio fidei ſalvabit infirmum.

a Jac. c. 5.

a ps. §. 1. *Sed quæritur, An Epiſcopis liceat eodem oleo ungere infirmos? vel ſi impœnitentibus hujuſmodi unctio ſit concedenda?*

C. III. *Oleo ſanctificato non prohibetur Epiſcopus infirmos tangere.*

De his vero ita ſcribit Innocentius I. Papa *f ad Decentium Eugubinum Epiſcopum, epiſt.* 1. *c. ult.* (*an.* 416. *Roma in Umbriam.*)

f Alcuinus de divinis officiis, pag. 94.
g Conc. Vormacienſ. cap. 72. Ivo part. 2. c. 75.

ILlud 2 ſuperfluum *g* videmus adjectum, ut de Epiſcopo ambigatur, quod Presbyteris licere non dubium eſt. Nam idcirco de 3 Presbyteris dictum eſt, quia Epiſcopi occupationibus aliis impediti ad omnes languidos ire non poſſunt. Cæterum, ſi Epiſcopus aut poteſt, aut dignum ducit aliquem a ſe viſitandum, & benedicere, & tangere chriſmate, ſine cunctatione poteſt, cujus eſt ipſum chriſma conficere. Nam non *a* pœnitentibus 4 iſtud infundi non poteſt, quia genus eſt Sacramenti. Nam quibus reliqua Sacramenta negantur, quomodo unum genus putatur poſſe concedi? His ergo, frater chariſſime, omnibus, quæ tua dilectio voluit a nobis exponi, prout potuimus, reſpondere curavimus 5.

¶ Corr. Rom. *a* Non pœnitentibus] *In epiſtolis Innocentii tam impreſſis, quam manuſcriptis (licet aliter teſtetur auctor gloſſæ) in Concilio Wormacienſi, in quo hoc idem reperitur, apud Alcuinum, & Ivonem, & in aliquot Gratiani codicibus legitur ſine negatione. Et in gloſſa (ut eſt in antiquis exemplaribus) utraque lectio exponitur.*

¶ Pitn. 2. *Illud*] Vide Amalarium c. 27. meminit etiam Beda in c. 5. B. Jacobi.
3. *De*] Abeſt in 4. V. C.
4. *Non*] Abeſt a 4. V. C.
5. *Curavimus*] Addit V. C. ut Eccleſia tua Romanam conſuetudinem, a qua originem duxit, ſervare valeat, atque cuſtodire.

3 ps Gratian. *Chriſma vero a ſuis Epiſcopis ad Baptiſmi ſanctificationem Presbyteri petant.*

C. IV. *Chriſma ſingulis annis a proprio petatur Epiſcopo.*

Unde in Concilio Carthaginenſi IV. c. 36. (*an.* 398. *in Africa.*)

h De conſ. diſt. 4. Presbyteri. Burc. l. 4. c. 76. Ivo p. 1. c. 270. Pann. l. 1. c. 121.

PResbyteri *h*, qui per Diœceſes Eccleſias regunt, non a quibuslibet Epiſcopis, ſed a ſuis, nec per juniorem Clericum, ſed omni anno *a* aut per ſe ipſos, aut per illum, qui Sacrarium tenet, ante Paſchæ ſolennitatem chriſma petant.

¶ Corr. Rom. *Huic capiti rubrica eſt propoſita in aliquot vetuſtis exemplaribus.*

a Omni anno] *Verba hæc non ſunt in editionibus Conciliorum Colonienſibus duobus, & quatuor tomis impreſſorum, neque infra de conſecr. diſt.* 4. *ubi hoc idem, ſed ex Concilio apud Valentiam refertur. Verum & in Colonienſi priſco, ac trium tomorum, & duobus Pariſienſibus, duobuſque codicibus Vaticanis habentur. Et in c. literis. de conſecr. diſt.* 3. *a* Fabiano *Papa ſingulis annis novum chriſma fieri præcipitur.*

C. V. *Presbyter idem eſt, qui Epiſcopus, ac ſola conſuetudine præſunt Epiſcopi Presbyteris.*

Item Hieronymus *ad caput primum epiſtolæ ad Titum, ad ea verba*: Et conſtituas. (*an.* 386. *in Palæſtina.*)

I Anſ. l. 7. c. 139. Polyc. l. 2. tit. 39.
k Idem ergo eſt Presbyter,) orig.
l 1. Cor. 1.
m ſupponeretur) orig.
n diſpoſitionis) orig.

OLim *i* idem *k* erat Presbyter, qui & Epiſcopus. Et antequam Diaboli inſtinctu ſtudia in religione fierent, & diceretur in populis: *Ego* l *ſum Pauli, ego Apollo, ego autem Cephæ*, communi Presbyterorum conſilio Eccleſiæ gubernabantur. Poſtquam vero unuſquiſque eos, quos baptizaverat, ſuos putabat eſſe, non Chriſti, in toto orbe decretum eſt, ut unus de Presbyteris electus ſuperponeretur *m* cæteris, ad quem omnis Eccleſiæ cura pertineret, & ſchiſmatum ſemina tollerentur. *& paulo poſt*. §. 1. Sicut ergo Presbyteri ſciunt ſe ex Eccleſiæ conſuetudine ei, qui ſibi Præpoſitus fuerit, eſſe ſubjectos: ita Epiſcopi noverint, ſe magis conſuetudine, quam diſpenſationis *n* Dominicæ veritate Presbyteris eſſe majores, & in commune debere Eccleſiam regere.

C. VI. *Coram Epiſcopis, Presbyteris docere licet o.*

o al. non licet,

Idem *ad Ruſticum Narbonenſem Epiſcopum de ſeptem gradibus Eccleſiæ p.* (forte circ. an. 376. *in Palæſtina.*)

p inter opera Hier. to. 4. vol 9.
q Anſ. l. 7. c. 128.
r 1. Tim. 5.

ECce *q* ego *q* dico, præſentibus Epiſcopis ſuis, atque adſtantibus in altari, Presbyteros poſſe Sacramenta conficere. *& infra*. §. 1. Sed quia ſcriptum eſt *r*: *Presbyteri duplici honore honorentur, maxime qui laborant in verbo Domini*, prædicare eos decet, utile eſt benedicere, congruum confirmare, convenit reddere communionem, neceſſe eſt viſitare infirmos, orare pro invalidis, atque omnia Dei Sacramenta complere. *& infra*. §. 2. Nemo hinc Epiſcoporum invidia diabolicæ tentationis inflatus, iraſcatur in templo, ſi Presby-

teri

teri interdum exhortentur plebem, ſi in Eccleſiis prædicent, ſi plebibus, ut ſcriptum eſt, benedicant. Etenim abnuentes mihi iſta, ſic dicam: qui non vult Presbyteros facere, quæ jubentur a Deo, dicat, quis major eſt Chriſto? aut quid corpori ejus, aut ſanguini poterit anteponi? Si Presbyter Chriſtum conſecrat, cum in altari Dei Sacramenta benedicit, benedicere populo non debet, qui Chriſtum etiam meruit conſecrare? *& paulo poſt*. §. 3. Circa β Laicos, ac mulieres, jubentibus vobis, o injuſtiſſimi Sacerdotes, Presbyter Dei benedictionis perdit officium, amittit linguæ opus, non habet confidentiam prædicandi, truncatus eſt omni parte certorum, ſolum Presbyteri nomen habet, plenitudinem, ac perfectionem, quæ conſecrationi ejus competit, non retinet. §. 4. Quis hic, rogo, o Sacerdotes, honor veſter eſt, ut damnum gregibus inferatis? Quoniam cum paſtoribus per potentiam veſtram aufertur Deo digna diligentia, contagium quoddam, & calamitas creſcit in gregibus. ac Dominici patrimonii damna conquiritis, dum γ ſoli vultis in Eccleſia potentari. *& paucis interjectis*. §. 5. Presbyteri ab initio, ut legimus, ſ magiſtratum judices eſſe mandati ſunt, Presbyteri interesse Sacerdotum conciliis: quoniam & ipſi Presbyteri, ut legimus, Epiſcopi nuncupantur, ſecundum quod ſcriptum eſt ad δ Epiſcopum: *Noli x negligere gratiam, quæ data eſt tibi per impoſitionem manuum Presbyterii*. & alibi y ad majores natu: *Quos vos poſuit Epiſcopos regere Eccleſiam Dei*. & infra. §. 6. Sed oderunt hoc Sacerdotes ſuperbi in Presbyteris nomen, qui nolunt eſſe hoc, quod Chriſtus, qui diſcipulorum pedes lavit z: qui baptizatus a eſt a Joanne, licèt baptizandum ſe Joannes a Domino proclamaret. Propterea hæc ſcribo, ut ſi præteriti temporis error non poteſt jam revocari, vel ad præſens in Eccleſiis ſervetur humilitas, ut Presbyteri hoc in Eccleſiis ſuis faciant, quod Romæ, ſive quod in Oriente, quod in Italia, quod in Creta, quod in Cypro, quod in Africa, quod in Illyrico, quod in Hiſpania, quod in Britannia, quod etiam ex parte per Gallias, quod in omnibus locis, ubi humilitas perſeverat, quod in cælis fit [quod majus eſt] ubi ſedes Angelorum b legis eſſe diſpoſitas.

a gravibus) vera lectio.
ſ 2. Timoth. 3.
u conſilio) orig.
x 1. Tim. 4.
y Act. 20.
z Joan. 13.
a Matth. 3.
b eorum] orig.

¶ Corr. Rom. α Ecce ego] *Principium hujus capitis longe aliter legitur in libello de ſeptem gradibus, & additur negatio*: Nec ego dico præſentibus Epiſcopis, atque adſtantibus altari, Presbyteros poſſe Sacramenta conficere: ſed ſi forte uſus exegerit, ut venientes ad Eccleſiam Sacerdotes eiſdem horis, quibus aut oblatio parata non ſit, aut non poſſit offerri, non debere Epiſcopum repudiare Euchariſtiam Presbyterorum, &c.

β Circa Laicos] *In libello ſic legitur*: tamen credendum eſt ſummi Sacerdotis judicio, & hoc faciendum, quod juſſerit circa Laicos, & mulieres. Jubentibus vobis injuſtiſſime Sacerdotibus, non recte Presbyter Dei, benedictionis, &c.

γ Ac Dominici] *Ibidem eſt*, ac Deo noſtro non patrimonii ſui damna conquiritis, dum ſoli vultis in Eccleſiis potentari.

δ Ad Epiſcopum] *Hoc loco longe plenior eſt ratio in libello, & pro hac auctoritate Apoſtoli ad Timotheum, multa alia afferuntur*.

C. VII. *Epiſcopi, & Clerici invicem ſibi honorem exhibeant.*

Idem *ad Nepotianum ep. 2. (an. 392. e Palæſtina Romam.)*

a Anſel. lib. 7. c. 202.

ESto c ſubjectus Pontifici tuo, & quaſi animæ parentem ſuſcipe. *& paulo poſt*. §. 1. Sed Epiſcopi Sacerdotes ſe eſſe noverint, non Dominos, honorent Clericos quaſi Clericos, ut & ipſis a Clericis quaſi Epiſcopis honor deferatur. §. 2. Scitum eſt illud Oratoris Domitii: *Cur ego te*, inquit, *habeam ut Principem, cum tu me non habeas ut Senatorem?* §. 3. Quod Aaron, & filios ejus, hoc Epiſcopum, & Presbyteros eſſe noverimus. §. 4. Unus Dominus, unum templum: unum ſit etiam miniſterium. §. 5. Recordemur ſemper, quid Apoſtolus Petrus præcipiat Sacerdotibus d: *Paſcite eum, qui in vobis eſt, gregem Domini, providentes non coacte, ſed ſpontanee, ſecundum Deum, neque ut turpis lucri gratia, ſed voluntarie, neque ut dominantes in Clerum, ſed forma facti gregi e ex animo; ut cum apparuerit Princeps paſtorum, percipiatis immarceſſibilem gloriæ coronam*. §. 6. Peſſimæ conſuetudinis eſt, in quibuſdam Eccleſiis tacere Presbyteros, & præſentibus Epiſcopis non loqui: quaſi aut invideant, aut non dignentur audire. *Et ſi alii*, inquit Apoſtolus Paulus f, *fuerit revelatum ſedenti, prior taceat*. (*& paulo poſt* g.) *Gloria patris eſt filius ſapiens*. Gaudeat Epiſcopus judicio ſuo, cum tales Chriſto elegerit Sacerdotes.

d 1. Petr. 5.
e al. gregis,
f 1. Cor. 14.
g Proverb. 10. & 13.

C. VIII. *Presbyteri Epiſcopos non præcedant, ſed comitentur, vel ſubſequantur.*

Item ex Concilio Laodiceſi c. 56. (circ. an. 320. *in Phrygia Pacatiana.*)

NOn oportet Presbyteros ante ingreſſum Epiſcopi ingredi, & ſedere in tribunalibus, ſed cum Epiſcopo ingredi, niſi forte aut ægrotet Epiſcopus, aut in peregrinatione α commodo a eum abeſſe conſtiterit.

¶ Corr. Rom. α In peregrinatione commodo] *Sic priſca verſio: ſed Dionyſius longe propius ad verba Græca*, niſi forſitan infirmitate detineatur, aut proficiſcatur Epiſcopus. πλὴν εἰ μὴ ἀρρωστεῖ, ἢ ἀποδημεῖ ὁ ἐπίσκοπος.

¶ Pith. 6. In peregrinat.] 2. V. C. *in peregrinatione eum eſſe conſtiterit.*

C. IX. *Epiſcopus non Dominum, ſed collegam ſe Presbyterorum cognoſcat.*

Item ex Concilio Carthaginenſi IV. c. 34. (circ. an. 398. *in Africa.*)

EPiſcopus in quolibet loco ſedens, ſtare Presbyterum non patiatur.

C. X. *De eodem.*

Item ex eodem cap. 35. (an. 398. *ibid.*)

EPiſcopus h in Eccleſia, & in conſeſſu Presbyterorum ſublimior ſedeat. Intra domum vero collegam ſe Presbyterorum eſſe cognoſcat.

h Ivo p. 5. c. 339.

C. XI. *Sine præcepto Epiſcopi Presbyter non ſignet infantes.*

Item ex Concilio Martini Papæ, i (circ. an. 572. *in Hiſpania.*)

i In cap. Mart. Bracar. c. 52.

PResbyter k præſente Epiſcopo non ſignet infantes, niſi ab Epiſcopo fuerit illi præceptum.

k De conſecr. diſt. 4. cap. omni tempore.

C. XII. *De eodem.*

P A L E A.

Item ex Concilio Neocæſarienſi α c. 13. l (an. 314. *in Cappadocia.*)

l Mart. Bracar. c. 56.

PResbyteri m ruris, in Eccleſia n civitatis, Epiſcopo præſente, vel Presbyteris ipſius urbis, offerre non poſſunt, nec panem ſanctificatum β dare, calicemque porrigere. Si vero abſentes hi fuerint, & ad dandam orationem γ vocentur ſoli, dare debebunt.

m Anſel. l. 7. c. 188. Burc. l. 3. cap. 44. Ivo p. 2. cap. 53.
n ἐν τῷ κυριακῷ

¶ Corr. Rom. α Neocæſarienſi] *Antea citabatur ex Gangrenſi. Reſtituta eſt inſcriptio ex cæteris collectoribus. Eſt autem hæc fere Dionyſii verſio.*

β Sanctificatum] *Alibi ubique legitur*, ſanctificatum ¶. *Græce eſt in Concilio impreſſo*, ἄρτον διδόναι τῆς εὐχῆς: *Sed apud Balſamonem* ἄρτον εὐχῆς, *id eſt*, panem myſticæ precationis.

γ Ad dandam orationem] ἐὰν δὲ εἰς εὐχὴν κληθῇ μόνος, διδώσει, *id eſt*, & ſolus ad myſticam precationem vocatus fuerit, det.

¶ Pith. 7. Sanctificatum] Sic V. C. 2.

NULLI LAICI QUIDPIAM DE REBUS ECCLESIASTICIS STATUANT.

DISTINCTIO XCVI.

ILlud a autem Honorii Auguſti, *quod de electione ſummi Pontificis ſupra conſtituiſſe legitur, nullius eſſe momenti probatur: cum non ſolum de ordinibus, ſed nec etiam de rebus Eccleſiaſticis legatur aliquando Laicis attributa diſponendi facultas. Unde quæcunque a Principibus in ordinibus, vel in Eccleſiaſticis rebus decreta inveniuntur, nullius auctoritatis eſſe monſtrantur.*

a Sup. diſt. 63. c. ſi duo.

¶ Pith. 1. Præſidens] *Reſidens in a. V. C. Avieno juniore V. C. Conſule ſub die VIII. Iduum Nov. in Baſilica B. Petri Apoſtoli, reſidente Venerabili Papa Symmacho, una cum Venerabilibus viris Laurentio, Petro, Emiliano Epiſcopis: reſidentibus etiam Presbyteris Martyre, & Presbyteris, adſtantibus quoque Diaconibus Anaſtaſio, Joanne, Hormiſda, & Agapito, Symmachus Epiſcopus Eccleſiæ Catholicæ urbis Romæ dixit.*

C. I. *De rebus Eccleſiaſticis diſponendi Laicis nulla facultas relinquatur.*

Unde Symmachus *Epiſcopus Catholicæ Eccleſiæ urbis Romæ Synodo* b *præſidens* ¶ *dixit.* (an. 502. *Romæ.*)

b In Syn. Ro. 3. ſub Symmacho cap. 1. & ſeq.

BEne quidem fraternitas veſtra Eccleſiaſticis legibus obſecuta, ſub divini timore judicii, quæ erant ſtatuenda, definivit, & ad juſtitiæ cumulum pervenit, dum ſufficienter univerſa complectitur: nec adjectionem indiget plenitudo, maxime de Clericis, quos amor dominationis invaſit, & jugum diſciplinæ Eccleſiaſticæ fecit reſpuere. *& paulo poſt*. §. 1. Quorum exceſſus enarrare difficile eſt: unum tamen, quod occurrit, venerando ordini veſtro intimare non differo. Dixerunt inter alia, ſcripturam quandam illuſtris memoriæ Baſilium, quaſi pro Eccleſiaſticæ amore ſubſtantiæ conſcripſiſſe, in qua nullus Romanus Eccleſiæ nec interfuit, nec ſubſcripſit Antiſtes, per quem potuiſſet ſortiri legitimam firmitatem. Ne vero ego inde diſputem, unde poteſt c veſtrum judicare Concilium, requiratur, & deferatur a in medium, ut ex lectione cognoſcatis, cujuſmodi poſſit habere ſubſtantiam. Sancta Synodus reſpondit: deferatur in medium, ut cujuſmodi ſit, poſſit agnoſci. Et dum hoc diceret, Hormiſda Diaconus

c ſed ut poſſit] orig.

Digitized by Google

recitaverit 3. Cum d in Mauſoleo a, quod eſt apud B. e Petrum Apoſtolum, reſideret ſublimis f, & magnificentiſſimus vir Præfectus prætorio, atque Patricius, agens etiam vices præcellentiſſimi Regis Odoacris, Baſilius dixit g: Quamquam ſtudii noſtri h 4, & religionis intererit, ut in Epiſcopatus electione concordia principaliter ſervetur Eccleſiæ: ne tamen i 5 per occaſionem ſeditionis, ſtatus civitatis k 6 vocetur in dubium, admonitione l beatiſſimi viri Papæ noſtri Symmachi m Simplicii 7, quam ante oculos ſemper habere debemus, hoc nobis meminiſtis ſub obteſtatione fuiſſe mandatum, ut propter illum ſtrepitum, & venerabilis Eccleſiæ detrimentum, ſi eum hac de luce tranſitu contigerit, non ſine noſtra conſultatione, cujuslibet celebretur electio. Hæc cum legerentur, Creſcentius Epiſcopus civitatis Tudertinæ Eccleſiæ, ſurgens e conſeſſu dixit: [Hic perpendat Sancta Synodus, uti n prætermiſſis perſonis religioſis o, quibus maxime cura eſt de tanto Pontifice, electionem Laici in ſuam redegerint poteſtatem, quod contra canones eſſe manifeſtum eſt.] Item Hormiſda Diaconus legit p: (Nam & cum quid confuſionis, atque diſpendii venerabilis Eccleſia ſuſtineret, miramur, prætermiſſis nobis, quicquam de rebus Eccleſiæ fuiſſe tractatum, cum etiam Sacerdote noſtro ſuperſtite nihil ſine nobis debuiſſet admitti. Quare ſi amplitudini veſtræ, vel ſanctitati placet q, incolumia omnia, quæ ad futuri Antiſtitis electionem reſpiciunt, religioſe cuſtoditione 8 ſervemus, hanc legem ſpecialiter præferentes, quam nobis, hæredibuſque noſtris Chriſtianæ mentis devotione ſancimus: ne unquam prædium, ſeu ruſticum, ſeu urbanum, vel ornamenta, aut miniſteria Eccleſiarum, quæ nunc ſunt, vel quæ ex quibuslibet titulis ad Eccleſiam jura pervenerint, ab eo, qui nunc Antiſtes ſub electione communi fuerit ordinandus, & illis, qui futuris ſeculis ſequentur, quocumque titulo, atque commento alienari liceat. Si quis vero aliquid eorum alienare voluerit, inefficax, atque irritum judicetur, ſitque facienti, vel conſentienti, accipientique anathema. §. 2. (Maurenus Epiſcopus Bleranæ 9 Eccleſiæ dixit:) Modo ſancta Synodus dignetur edicere, ſi licuit Laico homini anathema in ordinem Eccleſiaſticum 10 dictare: aut ſi potuit Laicus Sacerdotis anathema dicere, & contra canones, quod ei non competebat, conſtituere. Dicite, nobis quid videtur? Si enim licuit Laico legem dare? Sancta Synodus dixit: Non licuit, & adjecit; Lege ſequentia. Hormiſda Diaconus legit r: (Et is, qui prædium ruſticum, vel urbanum juris Eccleſiaſtici fuerit conſecutus, noverit ſe nulla lege, vel præſcriptione munitum; ſed ſive is, qui alienaverit; ſive qui eum ſequetur s 11, voluntate contraria prædium hujuſmodi alienatum revocare β voluerit 12, id cum fructibus reſtituat, quos illic t fuerit conſecutus.) §. 3. Hæc cum 13 legeret, Stephanus Epiſcopus Venuſinæ Eccleſiæ ſurgens e conſeſſu dixit, Perlegatur. Hormiſda Diaconus legit u: (Qua y pœna 14 placuit accipientis etiam hæredes 15 afficere. In qua re cuilibet Clericorum contradicendi libera ſit facultas. Iniquum eſt enim, & ſacrilegii inſtar, ut quæ vel pro ſalute, vel pro requie animarum ſuarum x unuſquiſque venerabili Eccleſiæ, pauperum cauſa contulerit, aut certe reliquerit, ab his, quos hæc maxime ſervare convenerat, in alterum y transferantur. Plane quæcumque in gemmis, vel auro, atque argento, necnon & veſtibus minus apta uſibus, vel ornatui videbuntur Eccleſiæ, quæ ſervari, ne diu manere non poſſunt, ſub juſta æſtimatione vendantur, & erogationi religioſæ proficiant z.) §. 4. Cumque lecta fuiſſet, Laurentius Epiſcopus Mediolanenſis Eccleſiæ dixit: (Iſta ſcriptura nullum Romanæ civitatis potuit obligare Pontificem: quia non licuit Laicos ſtatuendi in Eccleſia, præter Romanum Pontificem 16, habere aliquam poteſtatem, quos obſequendi 17 manet neceſſitas, non auctoritas imperandi: maxime cum 18 nec Papa Romanus ſubſcripſerit, nec aliquis ſecundum canones Metropolitani legatur aſſenſus.) §. 5. Petrus Epiſcopus Ravennatis Eccleſiæ dixit: (Scripturam, quæ in noſtra congregatione vulgata eſt, nullis eam viribus ſubſiſtere manifeſtum eſt: quia nec canonibus convenit; & a Laica perſona concepta videtur: maxime quia in ea nullius Præſul ſedis Apoſtolicæ interfuiſſe, vel propria ſubſcriptione firmaſſe monſtratur.) §. 6. Eulalius Epiſcopus Syracuſanæ Eccleſiæ dixit: (Scripturam, quæ in Sanctiſſimo Concilio recitata eſt, evidentiſſimis documentis conſtat eſſe invalidam: Primum, quod contra Patrum regulas a Laicis, quamvis religioſis (quibus nulla de Eccleſiaſticis facultatibus aliquid diſponendi legitur unquam attributa facultas) facta videtur: deinde quod nullius Præſulis Apoſtolicæ ſedis ſubſcriptione firmata docetur. Quod ſi cujuslibet provinciæ Sacerdotes intra terminos ſuos a Concilio habito, quicquid ſine Metropolitani ſui 19 auctoritate ſtatuerint, irritum eſſe debere ſancti Patres ſanxerunt; quanto magis, quod in Apoſtolica ſede, non b exiſtente Præſule (qui merito c 20 B. Petri Apoſtoli per univerſum orbem primatum obtinuit Sacerdotii, ſtatutis Synodalibus conſuevit tribuere firmitatem) a Laicis (licet conſentientibus aliquantis Epiſcopis, qui tamen Pontificem, a quo conſecrati d probantur, præjudicium inferre non potuerunt) præſumptum fuiſſe cognoſcitur, viribus carere non dubium eſt, nec poſſe inter Eccleſiaſtica ullo modo ſtatuta cenſeri.) §. 7. Sancta Synodus dixit. Licet e ſecundum profeſſionem venerabilium fratrum noſtrorum, Laurentii, Petri, Eulalii, Creſconii, Maximi, vel Stephani, nec apud nos incertum habetur, hanc ipſam ſcripturam nullius eſſe momenti, verumtamen, etiamſi aliqua poſſet ratione ſubſiſtere, modis omnibus in Synodali conventu providi beatitudinis veſtræ ſententia enervari conveniebat, & in irritum deduci: ne in exemplum remaneret, præſumendi quibuslibet Laicis, quamvis religioſis, vel potentibus, in quacumque civitate quolibet modo aliquid decernere de Eccleſiaſticis facultatibus, quarum ſolis Sacerdotibus diſponendi indiſcuſſe a Deo cura commiſſa docetur.

d Ibid. cap. 8.
a In unum apud beatum] orig.
f reſediſſent ſublimis] orig.
g Verb. Baſilii.
h noſtri] orig.
i al. ne per.
k al. civilitatis.
l al. tamen admonitione.
m ubi de electio Symmachi ab orig. ſed auctor caret, & gloſſa habuit.
n al. utrum.
o al. prætermiſſos perſonas religioſas ſcedes cum.
p Verba Baſilii.
q veſtræ familiaritati.
r Verba Baſilii.
s al. conſequenter.
t al. quod illud.
u cap. 3. Baſilii verba.
x al. ſtorum.
y al. alienationem.
z al. erogatione religioſa proficiat.
a Infra q. q. 3. cap. 2.
b al. nunc.
c al. prærogativo.
d al. conſecrari.
e al. Liquet.

¶ Corr. Rom. α Cum in Mauſoleo] *Hoc initium ſcripturæ Baſilii in tomis Conciliorum & in libro Canonum ſic habet:* Cum in unum apud B. Petrum Apoſtolum reſediſſent, ſublimis, &c. *Omnino autem multæ ſunt hujus Capituli varietates in exemplaribus Gratiani, in variis Conciliorum editionibus, & in codice canonum: ex quibus ea tantum partim indicata, partim notata ſunt, quæ majoris ponderis ſunt viſa.*

β Revocare] *Sic eſt emendatum ex omnibus Concilii exemplaribus & impreſſis, & manuſcriptis, cum antea legeretur,* retinere.

γ Quæ pœna] *In omnibus editionibus Conciliorum legitur:* Quam pœnam placuit accipientis hæredes, prohæredeſque reſpicere. *In codice vero canonum manuſcripto non eſt dictio,* prohæredeſque.

¶ Pith. 2. *Deferatur*] V. C. *referatur.*
3. *Recitaverit*] Addit Cod. Faucheti, *exemplar Scripturæ, cum in unum apud.*
4. *Noſtri*] V. C. *noſtri.*
5. *Tamen*] Abeſt a u. V. C.
6. *Civitatis*] a. V. C. *civilitatis.*
7. *Symmachi Simplicii*] Cod. Faucheti, *Simplicii*. Codex Fabri, *Symmachi.*
8. *Veneratione.*] C. al. *moderatione.*
9. *Blerana.*] Sic C. Faucheti, *Bledana*. C. Fabri.
10. *Ordinem Eccleſ.*] a. V. C. *Ordine Eccleſiaſtico.*
11. *Sequentur.*] a. V. C. *ſequuntur.*
12. *Voluerit.*] a. V. C. *tentaverit.*
13. *Hæc cum.*] V. C. *Et cum.*
14. *Quæ pœna.*] a. V. C. *quam etiam pœnam.*
15. *Hæredes.*] Add. V. C. *prohæredeſque reſpicere.*
16. *Romanum Pontif.*] a. V. C. *Papam Romanum.*
17. *Obſequendi.*] a. V. C. *ſubſequendi.*
18. *Cum.*] Cum nec, nec. V. C. Fauch.
19. *Sui.*] a. V. C. *ſui Antiſtitis, vel.*
20. *Merito.*] a. V. C. *prærogativa merito.*

C. II. *Imperatores ad fidem confirmandam, non ad potentiam oſtendendam, Synodo intereſſe debent.*

Unde in ſexta actione Chalcedonenſis Concilii *Martianus Imperator dixit inter cætera.* (an. 451. *in Bithynia.*)

NOs ad fidem f confirmandam, non ad potentiam oſtendendam, exemplo religioſiſſimi Principis Conſtantini, Synodo intereſſe voluimus, ut inventa veritate, non ultra multitudo pravis doctrinis attracta diſcordet.

f Anſel. lib. 3. c. 107.

C. III. *De eodem.*

Item ex eadem ſexta actione, in fin. (an. 451. *ibid.*)

QUædam capitula g ſunt, quæ ad honorem veſtræ reverentiæ vobis ſervavimus, decorum eſſe judicantes, a vobis hæc regulariter potius firmari per Synodum, quam noſtris legibus ſanciri.

g Anſ. lib. Dedit p. 3.

C. IV. *Synodalibus conventui Imperatores intereſſe non leguntur, niſi ubi de fide agitur.*

Item Nicolaus Papa *in epiſtola ad Michaelem Imp. quæ incipit.* Propoſueramus. (an. 865. *Roma Conſtantinopolim.*)

UBinam legiſtis h, Imperatores anteceſſores veſtros Synodalibus conventibus intereſſe, niſi forſitan in quibus de fide tractatum eſt, quæ univerſalis eſt, quæ omnium communis eſt, quæ non ſolum ad Clericos, verum etiam ad Laicos, & omnes omnino pertinet Chriſtianos?

h Anſelm. l. 1. cap. 75.

C. V. *De præſulibus divinarum rerum, qui humanis rebus præſunt, judicare non poſſunt.*

Idem *in eadem epiſtola.* (an. 865. *Roma Conſtantinopolim.*

DEnique hi i, quibus tantum humanis rebus, & non divinis præeſſe permiſſum eſt, quomodo de his, per quos divina miniſtrantur, judicare præſumant, penitus ignoramus.

i Anſ. ibid.

C. VI. *Nec etiam Imperator jura Pontificis, nec Pontifex jura Regia uſurpet.*

Idem *paulo inferius.* (an. 865. *Roma Conſtantinopolim.*)

CUm ad verum ventum eſt, ultra ſibi nec Imperator jura Pontificatus arripuit, nec Pontifex nomen Imperatorium uſurpavit: quoniam idem mediator Dei & hominum, homo Chriſtus Jeſus, ſic actibus propriis, & dignitatibus diſtinctis, officia poteſtatis utriuſque diſcrevit, propria volens medicinali humilitate ſurſum efferri, non humana ſuperbia rurſus in infernum l demergi, ut & Chriſtiani Imperatores pro æterna vita Pontificibus indigerent,

k Sup. diſt. 10. cap. quoniam. Anſelm. ibid.
l al. inferno.

Digitized by Google

gerent, & Pontifices pro curſu temporalium tantummodo rerum Imperialibus legibus uterentur, quatenus ſpiritualis
m 2. Timot. 2. actio carnalibus diſtaret incurſibus, & ideo militans Deo m minime ſe negotiis ſecularibus implicaret, ac viciſſim non
illi rebus divinis præſidere videretur, qui eſſet negotiis ſecularibus implicatus.

¶ Corr. Rom. n Ad verum] Poſt ultima verba capitis antecedentis ſequuntur continenter in eadem Nicolai epiſtola: Fuerunt
hæc ante adventum Chriſti, ut quidam typice Reges ſimul & Sacerdotes exiſterent. Quod ſanctum Melchiſedech fuiſſe
,n Gen. ſ. 14. ſancta prodit hiſtoria n, quodque in membris ſuis Diabolus imitatus: (utpote qui ſemper, quæ divino cultui conveniunt,
ſibimet tyrannico ſpiritu vindicare contendit) ut pagani Imperatores iidem & maximi Pontifices dicerentur. Sed cum ad
verum ventum eſt, eundem Regem atque Pontificem, ultra ſibi, &c. Nihil autem mutatum eſt, & ab glaſſam, & quoniam eſt initium capitis. Nonnulla vero alia huc pertinentia
notare ſunt, ſupra diſtinct. 10. c. quoniam.

C. VII. *A ſeculari poteſtate Pontifex prorſus nec ſolvi, nec ligari valet.*

Idem in eodem, paucis interjectis. (an. 865. Roma Conſtantinopolim.)

o Anſelm. l. 1. c. 71. SAtis o evidenter oſtenditur, a ſeculari poteſtate nec ligari
p Ruffinus in Hiſtoria l. 1. c. 2. prorſus, nec ſolvi poſſe Pontificem, quem conſtat a pio Principe Conſtantino (quod longe ſuperius memoravimus) p
Deum appellatum: nec a poſſe Deum ab hominibus judicari manifeſtum eſt. Sed & Theodoſius minor a ſancta Synodo ſcribens Epheſinæ primæ, dixit: *Deputatus eſt igitur Candidianus, magnificentiſſimus Comes ſtrenuorum domeſticorum tranſire uſque ad Sanctiſſimam Synodum veſtram, & in nullo quidem his, quæ facienda ſunt de piis dogmatibus quæſtiones, ſeu potius expoſitione, communicare. Illicitum namque eſt eum, qui non ſit ex ordine ſanctiſſimorum Epiſcoporum, Ecclesiaſticis*
q ὀνειμαντω. *ſe intermiſcere tractatibus* q. *Et poſt pauca*. §. 1. His itaque manifeſte repertis, apparet communicatio noſtrum Ignatium per Imperialem tantummodo ſententiam nullo modo potuiſſe prorſus expelli. In cujus damnatione, quia Præſulum quoque aſſenſus eſt ſubſecutus, apparet id cauſa fuiſſe patrantum adulatione, non legitima ſanctione.

¶ Corr. Rom. o Theodoſius minor.] *Verba hæc ſunt accepta ex epiſtola Theodoſii, ac Valentiniani Imperatorum, Synodo Epheſinæ per Candidianum miſſa, quæ eſt in extrema parte actionis ipſius Synodi. In verſione antiqua, quæ ſervatur in Bibliotheca Vaticana, & quæ Lutetiæ edita eſt, eadem plane hoc loco habentur verba, non hæc, quæ refert Nicolaus, & optime conveniunt cum Græcis.*

¶ Pith. 21. Nec.] V. C. non nec.

C. VIII. *Facta Pontificum Imperator judicare non debet.*

Idem Ludovico Imperatori r. (circ. an. 865. Roma Beneventum.)

r Habentur aliqua in eadem ep. ad Michaelem.
s Anſelm. ibid. IN ſcriptura s narratur, Conſtantinus Imperator dixiſſe: *Vere ſi propriis oculis vidiſſem Sacerdotem Dei, aut aliquem eorum, qui Monachico habitu circumamicti ſunt, peccantem, chlamydem meam expoliarem t, & cooperirem eum, ne ab aliquo videretur.*
t expoliaſſem, & cooperuiſſem eos. Nicolaus in ep. ad Michael. In quibus, deſideratiſſime fili, neceſſarium commonemini, ut quemadmodum fide & religione, ac honoris paritate ei adæquari videmini; ita quoque humilitate, atque devotione æquiparari nihilominus nitamini. ita ut in nullo inferior eo, ſed melior inveniamini, poſt illius exemplo, qui talem ſe exhibuit ante alia u
u al. talia. ni, prorſus exempla. Sed hoc quidem diximus, eadem vos ad reddere cupientes, ut ſi de Domini Sacerdotibus, qui jure Patres dicuntur, aliquid contigerit vos audire, quod confuſionem piis mentibus ingerat, non inſultantem, ſed pudoratos filios Noe x imitantes, paternam de reliquo verecun-
x Geneſ. 9. diam contegatis, ut affluenti, quemadmodum & illi, benedictione repleri, moderante Domino, mereamini.

¶ Pith. 22 Expoliarem.] V. C. expoliarem.
23. Vos.] Sic V. C.

C. IX. *Regum, & Principum patres & magiſtri Sacerdotes eſſe cenſentur.*

Item ex epiſtola Gregorii VII. ad Hermannum Metenſem Epiſcopum, lib. 8. epiſt. 21. (an. 1080. Roma in Belgium.)

y Anſel. lib. 1. cap. 84. ſup. 5. c. 374. Pannorm. lib. 5. c. 108. QUis dubitet y Sacerdotes Chriſti, Regum & Principum omniumque fidelium patres, & magiſtros cenſeri? Nonne miſerabilis inſaniæ eſſe cognoſcitur, ſi filius patrem, diſcipulus magiſtrum ſibi conatur ſubjugare, & iniquis obligationibus illum ſuæ poteſtati ſubjicere, a quo credit non ſolum in terra, ſed etiam in cœlis ſe ligari poſſe & ſolvi?

C. X. *Auctoritas ſacra Pontificum & Regalis poteſtas, hujus mundi gubernacula regunt.*

z in ead. epiſt. Gregorii ſeptimi. Capit. l. 5. c. 177. Concil. Pariſienſ. lib. 1. c. 3.

Item Gelaſius Papa I. Anaſtaſio Imperatori a. (494. Roma Conſtantinopolim.)

a Polyc. lib. 1. tit. 27. Anſel. l. 1. c. 71. Pann. l. 5. c. 109. DUo ſunt a quippe, Imperator Auguſte, quibus principaliter hic mundus regitur; auctoritas ſacra Pontificum, & Regalis poteſtas. In quibus tanto gravius pondus eſt Sacerdotum, quanto etiam pro ipſis Regibus b hominum, in divino ſunt reddituri examine rationem. Et   b regiminibus.
poſt pauca. §. 1. Noſti itaque inter hæc ex illorum te pendere judicio, non illos ad tuam redigi poſſe c voluntatem.   c al. velle.
§. 2. Talibus igitur inſtitutis, talibuſque fulti auctoritatibus plerique Pontificum, alii Reges, alii Imperatores excommunicaverunt. Nam ſi ſpeciale aliquod de perſonis Principum requiratur exemplum, beatus Innocentius Papa Arcadium Imperatorem (quia conſenſit, ut ſanctus Joannes Chryſoſtomus a ſua ſede pelleretur) excommunicavit β. B. etiam Ambroſius, licet ſanctus, non tamen univerſalis Eccleſiæ Epiſcopus, pro culpa, quæ aliis Sacerdotibus non adeo gravis videbatur, Theodoſium Magnum Imperatorem excommunicans, ab Eccleſia excluſit: qui etiam in ſuis ſcriptis d 24 oſtendit, quod aurum non tam   d Ambroſius de dignit. Sacerdot. cap. 2.
pretioſius ſit plumbo, quam Regia poteſtate ſit altior dignitas Sacerdotalis, hoc modo circa principium ſui Paſtoralis 25 ſcribens: *Honor, fratres, & ſublimitas Epiſcopalis nullis poterit comparationibus adæquari. Si Regum fulgori compares, & Principum diademati, longe erit inferius, quam ſi plumbi metallum ad auri fulgorem compares: quippe cum videas Regum colla, & Principum ſubmitti genibus Sacerdotum, & oſculata eorum dextera, orationibus eorum credant ſe communiri.*

¶ Corr. Rom. a Duo ſunt] *Capus hoc ſumptum eſt ex eadem epiſtola Gregorii VII. ex qua antecedens. Et ab hoc verbo uſque ad verbum*, voluntatem, *ſunt verba ipſius Gelaſii in epiſtola, quæ habetur impreſſa, citata a Gregorio VII.*

β Excommunicavit.] *Si hic interponatur caput*, Alius item infra. 15. q. 6. *hæc pars epiſtolæ integra habebitur.*

¶ Pith. 24. *In ſuis ſcriptis.*] de Dignit. Sacerdot. cap. 2.
25. *Sui Paſtoralis.*] Vide Cuſpinian. in Conſulatu Conſtantini IV & Leonis IV. Æneam Sylvium Dialog. Felinum in cap. ſolitæ, de majorit. & obed. Georg. Merul. de Vicecomit. Nicolaum de Cuſa, &c.

C. XI. *Imperatores debent Pontificibus ſubeſſe, non præeſſe.*

Item Joannes Papa. (forte circ. an. 873. Romæ.)

SI Imperator e Catholicus eſt (quod ſalva pace ipſius dixerimus) filius eſt, non Præſul Eccleſiæ. quod ad religionem competit, diſcere ei convenit, non docere. habet privilegia ſuæ poteſtatis, quæ adminiſtrandis legibus publicis divinitus conſecutus eſt, ut ejus beneficiis non ingratus contra diſpoſitionem cœleſtis ordinis nil uſurpet. Ad Sacerdotes enim Deus voluit, quæ Eccleſiæ diſponenda ſunt, pertinere, non ad ſeculi poteſtates: quas, ſi fideles ſunt, Eccleſiæ ſuæ Sacerdotibus voluit eſſe ſubjectas. Non ſibi vendicet alienum jus, & miniſterium, quod alteri deputatum eſt: ne contra eum tendat abrupte, a quo omnia conſtituta ſunt; & contra illius beneficia pugnare videatur, a quo propriam conſecutus eſt poteſtatem. Non a legibus publicis, non a poteſtatibus ſeculi, ſed a Pontificibus, & Sacerdotibus omnipotens Deus Chriſtianæ religionis Clericos, & Sacerdotes voluit ordinari, & diſcuti, recipique de errore remeantes. Imperatores Chriſtiani ſubdere debent executiones ſuas Eccleſiaſticis Præſulibus, non præferre.   e Polyc. lib. 1. tit. 19. Anſel. l. 4. c. 12. ex Joa. VIII.

C. XII. *De eodem.*

Item Gelaſius ad Epiſcopos Orientales. (circ. an. 494. Roma in Orientem.)

NUnquam f 25 de Pontificibus, niſi Eccleſiam judicaſſe: non eſſe humanarum legum de talibus ferre ſententiam, abſque Eccleſiæ principaliter conſtitutis Pontificibus: obſequi ſolere Principes Chriſtianos decretis Eccleſiæ, non ſuam præponere poteſtatem: Epiſcopis caput ſubdere Principem ſolitum, non de eorum capitibus judicare.   f In originali hæc pendent ex ſuperioribus. Polyc. l. 1. tit. 19. Anſ. l. 6. c. 157.

¶ Pith. 25. *Nunquam.*] In V. C. ſic hic Canon incipit: *cur igitur compaſſi non eſtis tantis Fratribus veſtris? cur non adiſtis Imperatorem? cur non Eccleſiæ canſam & Sacerdotii miſerabilem deſolationem continuatis vocibus deſquiſti*, allegantes; Nunquam, &c. Vide Hotoman. de Feud. p. 31. Volaterr. lib. 8.

C. XIII. *De eodem.*

P A L E A.

COnſtantinus g Imperator coronam, & omnem Regiam dignitatem in urbe Romana, & in Italia, & in partibus Occidentalibus Apoſtolico conceſſit. Nam in geſtis B. Sylveſtri (quæ B. Papa Gelaſius in Concilio LXX. Epiſcoporum a Catholicis legi commemorat, & pro antiquo uſu multas hoc imitari dicit Eccleſias) ita legitur.   g Anſ. l. 4. c. 32. Deuſded. l. 4. c. 2.

¶ Corr. Rom. *Apud Anſelmum lib. 4. pro rubrica capitis 32 hæc habentur*: Quod Conſtantinus Imperator Papæ conceſſit coronam, & omnem regiam dignitatem in urbe Romana, & Italia, & in partibus Occidentalibus. *In principio vero ejuſdem capitis 32. hæc leguntur*: In geſtis beati Sylveſtri &c. *uſque ad finem hujus, & ſequentis Paleæ: quemadmodum etiam in collectione Deuſdedit.*

C. XIV.

C. XIV. *De eodem.* [an. 324. Romæ.]

P A L E A.

h In edicto Conſtantini, quod eſt pe[ne]s Concil. Neocæſarienſe. Anſ. l. 4. c. 32. Deuſdedit ibidem.

i al. & ejus ſucceſſores,

n Antioc. Alex.] o. ig. impreſſum.

l al. continuatione.

m al. vir libertatem conceſſimus,

n Ivo p. 5. c. 49. Pan. l. 4. c. 1.

o al. phrygium, id eſt, mitram.

p Sic et in hac parte ſingula,

q al. candidi nitoris ſplendidum.

r al. & gloria potentia.

CONſtantinus *h* *α* Imperator quarta die ſui Baptiſmi privilegium Romanæ Eccleſiæ Pontifici contulit, ut in toto orbe Romano Sacerdotes ita hunc caput habeant, ſicut judices Regem. In eo privilegio ita inter cætera legitur: (Utile *β* judicavimus una cum omnibus Satrapis noſtris, & univerſo Senatu, optimatibuſque meis, etiam & cuncto populo Romanæ gloriæ Imperio ſubjacenti, ut ſicut B. Petrus in terris Vicarius Filii Dei videtur eſſe conſtitutus, ita & Pontifices, qui ipſius Principis Apoſtolorum gerunt vices, principatus poteſtatem, amplius, quam terrena Imperialis noſtræ ſerenitatis manſuetudo habere videtur, conceſſam a nobis, noſtroque Imperio obtineant, eligentes nobis ipſum Principem Apoſtolorum, vel ejus Vicarios *i* firmos apud Deum eſſe patronos. Et ſicut noſtram terrenam imperialem potentiam; ſic eam ſacroſanctam Romanam Eccleſiam decrevimus veneranter honorari, & amplius quam noſtrum Imperium, & terrenum thronum, ſedem ſacratiſſimam B. Petri glorioſe exaltari: tribuentes ei poteſtatem, & gloriæ dignitatem, atque vigorem, & honorificentiam Imperialem. Atque decernentes ſancimus, ut principatum teneat tam ſuper quatuor præcipuas ſedes, Alexandrinam, Antiochenam *n*, Hieroſolymitanam, Conſtantinopolitanam, quam etiam ſuper omnes in univerſo orbe terrarum Eccleſias Dei & Pontifex, qui pro tempore ipſius ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ extiterit, celſior, & Princeps cunctis Sacerdotibus totius mundi exiſtat, & ejus judicio, quæque ad cultum Dei, vel fidei Chriſtianorum ſtabilitatem procuranda fuerint, diſponantur. *Et infra.* §. 1. Eccleſiis beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli pro continuatione *l* luminariorum poſſeſſionum prædia contulimus, & rebus diverſis eas ditavimus, & per noſtram Imperialem juſſionem ſacram tam in Oriente, quam in Occidente, vel etiam Septentrionali, & Meridiana plaga, videlicet in Judæa, Græcia, Aſia, Thracia, Africa, & Italia, vel diverſis Inſulis, noſtra largitate ei conceſſimus *m*, ea prorſus ratione, ut per manus beatiſſimi patris noſtri Sylveſtri ſummi Pontificis, ſucceſſorumque ejus omnia diſponantur. *Et infra.* §. 2. B. Sylveſtro *n* Patri noſtro, ſummo Pontifici, & univerſalis urbis Romæ Papæ, & omnibus ejus ſucceſſoribus Pontificibus, qui uſque in finem mundi in ſede B. Petri erunt ſeſſuri, de præſenti contradimus palatium Imperii noſtri Lateranenſe, deinde diadema, videlicet coronam capitis noſtri, ſimulque phrygium *o* *γ*, necnon & ſuperhumerale, videlicet lorum, quod imperiale circumdare aſſolet collum, verum etiam & chlamydem purpuream, atque tunicam coccineam, & omnia imperialia indumenta, ſed & dignitatem imperialium præſidentium *ȝ* Equitum *δ*, conferentes etiam & imperialia ſceptra, ſimulque cuncta ſigna, atque banda, *p* *ε*, & diverſa ornamenta imperialia, & omnem proceſſionem imperialis culminis, & gloriam poteſtatis noſtræ. §. 3. Viris autem reverendiſſimis Clericis in diverſis ordinibus eidem ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ ſervientibus, illud culmen, ſingularitate, potentia *ζ*, & præcellentia habere ſancimus, cujus ampliſſimus noſter Senatus videtur gloria adornari, id eſt, Patritios *ʃ*, atque Conſules effici, necnon & cæteris dignitatibus imperialibus eos promulgamus decorari. Et ſicut Imperialis militia ornatur, ita & Clerum ſanctæ Romanæ Eccleſiæ ornari decernimus. Et quemadmodum Imperialis potentia officiis diverſis, Cubiculariorum nempe, & Oſtiariorum, atque omnium excubitorum ornatur, ita & ſanctam Romanam Eccleſiam decorari volumus. Et ut ampliſſime Pontificale decus præfulgeat, decernimus & hoc, Clericorum ejuſdem ſanctæ Romanæ Eccleſiæ mappulis, & linteaminibus, id eſt, candidiſſimo colore decorari equos, ita & equitare. Et ſicut noſter Senatus calceamentis utitur, cum udonibus *ϑ*, id eſt, candido linteamine illuſtratis; ſic utantur & Clerici, ut ſicut cæleſtia, ita & terrena ad laudem Dei decorentur. §. 4. Præ omnibus autem licentiam tribuimus ipſi ſanctiſſimo Petri noſtro Sylveſtro, & ſucceſſoribus ejus ex noſtro indicto, ut quem placatus *ζ* proprio conſilio clericare voluerit, & in religioſorum numero Clericorum connumerare, nullus ex omnibus præſumat ſuperbe agere. §. 5. Decrevimus itaque & hoc, ut ipſe, & ſucceſſores ejus diademate, videlicet corona, quam ex capite noſtro illi conceſſimus, ex auro puriſſimo, & gemmis pretioſis uti debeant, & in capite ad laudem Dei pro honore B. Petri geſtare. Ipſe vero beatiſſimus Papa, quia ſuper coronam Clericatus, quam gerit ad gloriam B. Petri, omnino ipſa ex auro non eſt paſſus uti corona, Phrygium candido *q* nitore ſplendidum, reſurrectionem Dominicam deſignans, ejus ſacratiſſimo vertici manibus noſtris impoſuimus, & tenentes frænum equi ipſius pro reverentia B. Petri, ſtratoris officium illi exhibuimus, ſtatuentes eodem Phrygio omnes ejus ſucceſſores ſingulariter uti in proceſſionibus, ad imitationem Imperii noſtri. §. 6. Unde ut Pontificalis apex non vileſcat, ſed magis quam terreni imperii dignitas, gloria & potentia *r* decoretur, ecce tam palatium noſtrum, ut prædictum eſt, quam Romanam urbem, & omnes Italiæ, ſeu Occidentalium regionum provincias, loca, & civitates, præfato beatiſſimo Pontifici noſtro Sylveſtro, univerſali Papæ contradimus, atque relinquimus: & ab eo, & a ſucceſſoribus ejus per hanc Divalem noſtram, & pragmaticum conſtitutum decernimus diſponenda, atque juri ſanctæ Romanæ Eccleſiæ concedimus permanſura. §. 7. Unde congruum perſpeximus noſtrum Imperium, & regni poteſtatem in Orientalibus transferri regionibus, & in Byzantiæ provincia optimo loco, nomini noſtro civitatem ædificari, & noſtrum illic conſtitui Imperium, quoniam ubi principatus Sacerdotum, & Chriſtianæ religionis caput ab Imperatore cæleſti conſtitutum eſt, juſtum non eſt, ut illic Imperator terrenus habeat poteſtatem. §. 8. Hæc vero omnia, quæ per hanc noſtram Imperialem ſacram, & per alia divalia decreta ſtatuimus, atque confirmavimus, uſque in finem mundi illibata, & inconcuſſa permanere decernimus. Unde coram Deo vivo, qui nos regnare præcepit, & coram terribili ejus judicio obteſtamur, per hoc noſtrum Imperiale conſtitutum, omnes noſtros ſucceſſores Imperatores, vel cunctos Optimates, Satrapas etiam, ampliſſimum Senatum, & univerſum populum in toto orbe terrarum nunc & in poſterum, cunctis retro temporibus Imperio noſtro ſubjacentem, nulli eorum quoquo modo licere hæc aut infringere, aut in quoquam convellere. Si quis autem, quod non credimus, in hoc temerator, aut contemptor extiterit, æternis condemnationibus ſubjaceat innodatus, & ſanctos Dei, Principes Apoſtolorum, Petrum & Paulum, ſibi in præſenti & in futura vita ſentiat contrarios, atque in inferno inferiori concrematus, cum Diabolo, & omnibus deficiat impiis. Hujus vero Imperialis decreti noſtri paginam propriis manibus roborantes, ſuper venerandum corpus B. Petri, Principis Apoſtolorum poſuimus. Datum Romæ 3. Kalend. Aprilis, Domino noſtro Flavio Conſtantino Auguſto quater, & Gallicano V. C. Coſſ.

¶ Corr. Rom. *Hæc Palea in multis habetur exemplaribus, in quibus aliæ Paleæ eſſe non ſolent.*

α Conſtantinus) *Verba hæc uſque ad verſ.* In eo privilegio, *non ſolum habentur apud Anſelmum & Deuſdedit, ſed etiam in geſtis beati Sylveſtri in hæc, quæ a Conſtantino per octo dies poſt baptiſmum acta referuntur.*

β Utile) *Hinc uſque ad finem ſumpta ſunt ex geſtis, ſeu actis ſancti Sylveſtri, in quibus multa præcedunt, & multa deinceps plenius narrantur. Sed hæc ea tantum videntur relata, quæ in collectionibus Anſelmi, & Deuſdedit habentur. Titulus proprius hujus partis in geſtis ipſis eſt hujuſmodi:* Privilegium ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, quod conſtituit D. Conſtantinus Auguſtus ſancto Sylveſtro Epiſcopo urbis Romæ, & omnibus ſucceſſoribus ejus uſque in perpetuum, & obtulit ſuper corpus B. Petri Apoſtoli. *De quo item privilegio Leo IX. in epiſtola prima, ſeu libello adverſus incredibilem præſumptionem Michaelis Conſtantinopolitani, & Leonis Acridani Epiſcoporum, cap. 13. ſic loquitur:* Pauca ex privilegio ejuſdem Conſtantini, manu ejus cruce aurea, ſuper cæleſtis clavigeri venerabile corpus poſito ad medium proferemus. *De eiſdem geſtis ſive actis Gelaſius in Concilio LXX. Epiſcoporum [& refertur ſup. diſtinct. 15. in cap.* ſancta Romana *] ſic loquitur, ut ea videatur approbare. Et in martyrologio Romano, & Uſuardi in feſto S. Sylveſtri legitur: cujus actus clari habentur. Inveniuntur vero etiam hodie pervetuſti libri deſcripti in Bibliotheca Vaticana, & Abbatia Nonantula: quorum Interpres in proœmio hæc ait:* Hiſtoriographus noſter Euſebius Cæſareæ Palæſtinæ urbis Epiſcopus, cum hiſtoriam Eccleſiaſticam ſcriberet, prætermiſit ea, quæ in aliis opuſculis ſunt, vel quæ ſe meminit retuliſſe. Nam viginti libros omnium pene provinciarum, paſſiones Martyrum, Epiſcoporum & Confeſſorum, & ſacrarum Virginum, ac Mulierum continere fecit. Deinde ſecutus, & ab Apoſtolo Petro omnium Epiſcoporum nomina & geſta conſcripſit, & earum urbium, quæ arcem Pontificatus per Apoſtolicas ſedes tenere noſcuntur, ut urbs Roma, Antiochia, Hieroſolyma, Epheſus, & Alexandria. Harum urbium Epiſcoporum omnium præteritorum nomina uſque ad tempus ſuum, & geſta Græco ſermone conſcripſit. Ex quo numero unum Epiſcoporum urbis Romæ ſanctum Sylveſtrum me de Græco in Latinum transferre præcepiſti, Domine ſancte, ac beate Pater. *Quibus verbis quicumque ſit auctor iſtius proœmii, eadem geſta ab Euſebio Græce ſcripta fuiſſe clare profitetur. Quæ etiam in vetuſtiſſimis Pontificalibus, & codicibus, in quibus Sanctorum vitæ ſunt deſcriptæ, in vita beati Sylveſtri referuntur. Partem horum actorum [quod ad baptiſmum Conſtantini, & imagines ſanctorum Petri & Pauli ſpectat] refert Hadrianus Papa in epiſtola Conſtantino Imperatori, & matri Irenæ ſcripta, quæ in ſecunda actione ſeptimæ univerſalis Synodi habetur. Ipſum autem privilegium ſive integrum refert Leo IX. loco ſuperius indicato, & Theodorus Balſamon in Photii Nomocanonem, titul. 9. cap. 1. quanquam aliis in rebus [quod Græci plerumque ſolent] Romanæ Eccleſiæ non ſatis æquus. Hanc eandem donationem ante Gratianum recitarunt Anſelmus, Deuſdedit, Ivo locis notatis. Quo etiam pertinent, quæ Petrus Damianus in diſceptatione Synodali inter Regium Advocatum, & Romanæ Eccleſiæ defenſorem ſcripſit:* Lege, *inquit*, Conſtantini Imperatoris edictum, ubi ſedis Apoſtolicæ conſtituit ſuper omnes in orbe terrarum Eccleſias principatum. Nam poſtquam ſupra corpus B. Petri Baſilicam fundatus erat, poſtquam Patriarchium Lateranenſe in beati Salvatoris honore conſtruxit, mox per Imperialia reſcripti ſeriem Romanæ Eccleſiæ conſtituit dignitatem, ubi etiam beato Sylveſtro, ſuiſque ſucceſſoribus obtulit, ut regali more, & aurea corona plecterentur in capite, & cæteras regii cultus infulas uſurparent. Verum beatus Sylveſter ornamenta, quæ Sacerdotali congruere judicabat officio, in proprios uſus aſſumpſit: coronam vero, vel cætera, quæ magis ambitioſa, quam myſtica videbantur, omiſit. Cui etiam Conſtantinus Lateranenſe palatium, quod Imperialis regalia extiterat, perpetuo jure conceſſit, regnum Italiæ judicandum tradidit. Nam & ipſius Regis hæc verba ſunt: Unde congruum, inquit, proſpeximus noſtrum

Imperium, & regni poteſtatem Orientalibus transferri, ac mutari regionibus, & in Byzantina provincia in optimo loco nominis noſtri civitatem ædificari, & noſtrum illic conſtitui Imperium: quoniam, ubi principatus Sacerdotum, & Chriſtianæ religionis caput ab Imperatore cæleſti conſtitutum eſt, juſtum non eſt, ut illic Imperator terrenus habeat poteſtatem. *De hac eadem re ſcribit Ado Viennenſis in commentario ætatis ſextæ, & Gotfredus Viterbienſis in Chronicis, part. 6. cap. 6.*

γ Præſidentium Equitum.] *Græce eſt apud Balſamonem:* ἐξ ἀξιώματα τῶν βασιλικῶν ὀλήγων; *id eſt*, & dignitates Imperialium equitum.

δ Id eſt, Patritios] *Locus hic Græce ſic habet:* καὶ ἔχειν ἐκεῖνο τὸ ὑψηλότατον, καὶ μεγαλοσύνην ὅν κεκόσμηται ὁ μεγάλη συγκλητος ἡμῶν, ἤτοι ἐς πατρικίοι. καὶ ἐς ἀνόπαλοι, ἤτοι ἐς ὕπατοι, καὶ λοιπὰ ἀξιώματα: *id eſt*, & illam habere celſitatem, atque amplitudinem, qua ornatus eſt magnus noſter Senatus, ſive Patricii, & Conſules, ſive Hypati, & reliquæ dignitates.

ε Cum udonibus.] *Græce totus hic locus habet paulo aliter.* καὶ ὡς ἡ ἡμετέρα σύγκλητος φορεῖ ὑποδήματα ὅτι σανδάλια λευκὰ διὰ λίνου ὅτι ξ καὶ ἱερατικοί. ἐ ξ καὶ γῆινα πρὸς αἴνεσιν τῶ Θεῶ, *id eſt*: Et quemadmodum Senatus noſter fert calceos, ſeu ſandalia cum linteis albis, ita etiam eccleſia, ſicut terreſtria ad Dei laudem.

ζ Quem placitus) Ἵνα ἐάν τις ἐκ τῆς συγκλήτου βουληθῇ μετὰ ἰδίας θελήματος, ἐ κληρικὸς γενέσθαι κληρικός, ἐ ἐν τῷ ἀριθμῷ τῶν ἁγίων κληρικῶν συναριθμεῖσθαι, μηδείς τελείως ἀπὸ πάντων ἐμποδίζειν τοῦτο: *id eſt*: Ut ſi quis ex Senatu ſponte ſua, quodque ita ipſi libeat, voluerit fieri Clericus, & in ſanctorum Clericorum numerum adſcribi, ne quis ex omnibus hoc audeat impedire.

η Hæc vero omnia.] *Hic quoque eſt magna verborum varietas, ſed eadem fere ſententia.*

☞ Pith. 26. *Et ideo.*] ſequitur in V. C. *ex Teſtamento conſtituti noſtri accedamus ipſis Sanctis Apoſtolis Domini mei beatiſſimis Petro & Paulo, & per eos Beato Silveſtro, &c.*

27. *Phrygium.*] V. C. *frigium.*

28. *Equitum.*] V. C. *equum.*

29. *Cuncta ſigna atque banda.*] V. C. *& cuncta atque ſigna, banda etiam πάσας τὰς σημεῖα.*

30. *Singularitate, potentia.*] V. C. *ſingularem potentiam.*

31. *Sed magis.*] V. C. *ſed magis amplius quam.*

C. XV. *Imperialis auctoritas religioſæ diſpenſationis menſuram non mutet.*

Item Gelaſius *ad Epiſcopos Dardaniæ.*
[*an.* 494. *Roma in Dardaniam.*]

SIcut quamvis prima civitas prærogativam præſentiæ regni non minuit, ſic Imperialis præſentia menſuram diſpenſationis religioſæ non mutat. *& infra.* §. 1. Semper *o* eſt effectum in Sacerdotali Concilio de Sacerdotibus judicia proferri. Nam qualeſcunque Pontifices ſint, etſi errore humanitus accidente, non tamen contra religionem nullatenus excedentes, nullatenus videantur a ſeculari poteſtate poſſe percelli.

§ Corr. Rom. *o* Semper) *Mutatus eſt a collectore orationis ductus, ut, quæ antecedunt, reſpondeant eſſent.*

C. XVI. *Eccleſias reſtaurare contritas, non Pontifices perſequi, boni Principis eſt.*

Item Marcellus Papa *Maxentio* n.
[*an.* 309. *Romæ.*]

a Auſil. lib. de cap. 11 c.
r al. Regis.

BOni Principis eſt *r*, ac religioſi *s*, Eccleſias contritas atque conciſſas reſtaurare, novas ædificare, & Dei Sacerdotes honorare, atque tueri. Unde ſanctos Apoſtolos, eorumque ſucceſſores ſub divina conteſtatione conſtituiſſe legimus, non debere fieri perſecutiones, nec inferri ſlictiones, nec invidere laborantibus in agro Dominico, neque expellere æterni Regis diſpenſatores.

§ Corr. Rom. *n* Maxentio] *In impreſſis addebatur*, Epiſcopo: *quæ vox abeſt ab omnibus manuſcriptis.*

IMPERATORUM CONSTITUTIONES DE REBUS ECCLESIASTICIS, NISI A PAPA CONFIRMENTUR, IRRITÆ SINT.

DISTINCTIO XCVII.

o al. Pontificum.
b Diſt. 79. ſi duo.

c HOc capitulo patenter oſtenditur, quod nec Imperatori, nec cuilibet Laico liceat decernere, vel de electione Pontificis *a*, vel de rebus Eccleſiaſticis. Quæcunque autem a his conſtituta fuerint, pro infectis habenda ſunt, niſi ſubſcriptione Romani Pontificis fuerint roborata. Unde illud Honorii Auguſti, ut ſupra *b* dictum eſt, vanum eſſe videtur, quod contra auctoritatem ſacrorum canonum de electione ſummi Pontificis decretum removerit. Sed ſicut ex eodem capitulo habetur, Eccleſia precibus Imperator in præſumpcione valet decernere: ſicut pro defenſione fidei quondam decreviſſe legantur, ne hæretici aliquod nomine Eccleſiæ poſſiderent. Ab eo autem non invitata de rebus Eccleſiaſticis aliquid diſponendi non habent facultatem. Honorius vero Auguſtus non ſua auctoritate, ſed B. Bonifacio ſupplicante, Eccleſiaſticæ quieti conſulere, & contentiantium ambitionem punire curavit.

C. I. *Epiſtola Bonifacii ad Honorium Auguſtum.*

Unde idem Bonifacius Epiſcopus *ſupplicationis epiſtolam Honorio Auguſto c deſtinavit, dicens.*
[*an.* 419. *Roma Ravennam.*]

c Epiſt. 1. ad Honorium.

ECcleſiæ meæ *c*, cui Deus noſter meum Sacerdotium, vobis res humanas regentibus deputavit, nos cura conſtringit, ne cauſa ejus, quamvis adhuc corporis incommoditate detineat, propter conventus, qui a Sacerdotibus univerſis & Clericis & Chriſtianæ plebis perturbationibus agitantur, apud aures Chriſtianiſſimi Principis deſim. Si enim *a* ſecus, quam oporteat 3, eveniat, non vos id facere, qui cuncta æqua moderatione componitis, ſed nos per noſtram tacentem 4 *d* deſidiam videbimur, quod civitatis quietem, & Eccleſiæ pacem percertere valeat, admiſiſſe. Cum enim humanis rebus divinæ cultor religionis (Domino favente) provideas *e* 5, noſtra culpa erit, ſi non id ſub veſtra gloria (quam certum eſt divinis ſemper rebus animo promptiore faviſſe) firmo & ſtabili jure cuſtodiatur, quod per tot annorum ſeriem, & ſub illis etiam Principibus obtinuit, quos nulla noſtræ religionis cura conſtrinxit, id eſt, ut licita *o* ſerventur, & ſub veſtræ Imperio clementiæ minime, quæ ſunt illicita, immideantur. §. 1. Ipſa enim Eccleſia devotionem tuam, Chriſtianiſſime Imperator, meo *f* quidem ſermone, ſed ſuo venerabili appellat affectu *g*, quam Chriſtus Deus noſter, veſtri ſidus rector & gubernator Imperii, ut deſponſatam ſibi, & intactam virginem ferret, ne in eam aliquos patiamini inſidiantium procellarum fluctus illidi, & quietam faciem tempeſtatis inſolitæ tumore turbari, glorioſiſſime & tranquilliſſime Imperator Auguſte *h*. Ipſa ergo (quæ vult deſponſata, noſtra 6 *i* tamen mater eſt) Eccleſia, hac pietatem veſtram legatione, quam ſuis Sacerdotibus committit, appellet, prætereita præſentiaque repetit. Vobis, inquit, religioſe imperantibus ß 7 crevit meus, qui modo tuus eſt, populus, tam ſidus Deo, quam tibi, qui es Princeps Chriſtianus. Ecce enim inter ipſa myſteria, inter preces ſuas, quas pro veſtri felicitate dependit Imperii, teſte (apud quem, & de cujus ſede agitur) ſancto Petro, ſolicitiſ pro religionis obſervantia vocibus clamat, cum ſolitam petitionem miſcetur orationi, ne humanas γ res ſolito tentatione occulte ſolicitante ſemel avulſa diſcordia diſtrahat. Augeretur pluribus, Princeps Chriſtianiſſime, mater Eccleſia, niſi apud te ſuarum eſſet cura *u* cauſarum, & niſi in oppreſſionibus idolorum, in hæreticorum correctionibus, fide tua, divino cultu pariter cum Imperio ſemper florente, viciſſet. §. 2. Habet refugium, pium tuæ manſuetudinis animum, cum ſuæ religionis veneratione conjunctum: cum quicquid huic proficiat, vos agatis, & conſeratis fratribus, & Conſacerdotibus meis, probatiſſimis viris, a me, & ab omnibus (qui Eccleſiam faciunt 8) Legatis: quibus (precamur) ſacræ cauſam religionis proſequentibus, in urbe veſtræ manſuetudinis hoc animo, quo poſtularit annuitis, in perpetuum ſtatui univerſalis Eccleſiæ conſulatis.

d al. tacentes.
e al. præſideas
f al. non meo.
g al. affatu.
h al. ſemper Auguſte.
i al. veſtra.
u al. ſecura] *orig.*
] *faciant iſtiuſmodi.*) *orig.*

§ Corr. Rom. *o* Id eſt, ut licita] *In epiſtola ipſa legitur*, id eſt, ut fidens orar licitis.

ß Imperantibus] *Additis aliquot ex epiſtola vocibus, emendatus eſt hic locus*, crevit meus, qui modo tuus eſt, populus.

γ Ne humanas] *In pleriſque vetuſtis legitur:* ne hos in varias res ſolito, &c. *In originali vero*, ne hos [*alias* vos] in varias res ſemel avulſa diſtrahat a cultu ſolito, tentatore ſolicitante, diſcordia.

¶ Pith 1. *Mea.*] V. C. *Romana.*

2. *Si enim.*] V. C. *Siquidem.*

3. *Oporteat.*] V. C. *oportet.*

4. *Tacentem.*] V. C. 2. *tacentes.*

5. *Provideas.*] V. C. *præſideas.*

6. *Noſtra.*] u. V. C. *veſtra.*

7. *Imperantibus.*] Sequitur in V. C. 2. *modo tuus eſt populus, &c.*

8. *Faciant.*] Addit V. C. *iſtam.*

C. II. *Reſcriptum* Honorii *ad Bonifacium Papam.*
[*an.* 419. *Ravenna Romam.*]

VIctor Honorius, inclytus, triomphator, ſemper Auguſtus, ſancto, & venerabili Bonifacio Papæ urbis æternæ. Scripta Beatitudinis tuæ debita reverentia gratulatione ſuſcepimus: quibus recognitis egimus omnipotenti Deo maximas gratias, quod ſanctimoniam tuam poſt longum incommodum optatæ redditam didicimus ſanitati. Et ideo revertentibus venerabilibus viris gaudium noſtrum, ſacrorum apicum atteſtatione ſignavimus, ac petimus, uti quotidianis orationibus Apoſtolatus tuus ſtudium, ac votum ſuum circa ſalutem, atque Imperium noſtrum dignetur impendere. Illud autem pietati noſtræ ſatis placitum eſſe cognoſca, quod Sanctimonia tua de Eccleſiarum, aut populi perturbatione ſolicita eſt. Quæ, ne aliqua ratione poſſit evenire, latæ clementia noſtra credidit eſſe proviſum. Denique beatitudine tua prædicante, id ad cunctorum Clericorum notitiam volumus pervenire, ut ſi quid forte religioni tuæ (quod non optamus) humana forte contigerit, ſciant omnes ab ambitionibus eſſe ceſſandum. Ac ſi duo, ut ſupra *m*. Et infra. §. 1. Unde id obſervandum eſt, ut omnes,

m Diſtinct. 79. ſi duo.

omnes tranquillam mentem, & pacificos animos ea Serenitatis noſtræ admonitione cuſtodiant, nec aliquid ſeditioſis conſpirationibus tentare conentur: cum certum ſit, nulli partium ſua ſtudia profuturæ.

2 pars. Gratian. *Sine ſignatis apicibus non eſt mos Romanæ Eccleſiæ undecumque legationem ſuſcipere.* a

§ Corr. Rom. a Suſcipere.] *In vulgatis ſequebatur*, neque mittere: *quæ abſunt a vetuſtis, neque conveniunt cum his, quæ ſequenti capite afferuntur.*

C. III. *Romana non conſuevit Eccleſia ſine ſignatis apicibus legationem undecunque ſuſcipere.*

Unde Nicolaus Papa. 9 (*circ. an.* 863. *Roma in Germaniam.*)

a *al. moris.*

NObiliſſimus vir atque ſtrenuus veſtræ ſublimitatis Legatus 10, licet nullam epiſtolam juxta conſuetudinem a vobis noſtro Pontificio detuliſſet, licet nunquam Apoſtolicæ ſedis modus a 11 fuerit, abſque ſignatis apicibus undecunque legationem 12 ſuſcipere: Nos tamen vos in illo honorantes, ejuſque gravitatem, & eloquiorum illius veridicas cognoſcentes aſſertiones, nihilominus eum, & ſicut decuit, ſuſcepimus, & ei, ſicut honeſtum fuit, credidimus 13.

¶ Pitu. 9. *Papa.*] Add. V. C. *Lodovico Regi.*
10. *Legatus.*] Add. V. C. *ad nos.*
11. *Modus.*] V. C. *moris.*
12. *Legationem.*] V. C. *legatio eſt.*
13. *Credidimus.*] Addit V. C. *Illud vero quod idem Auguſtus dicebat fuiſſe conſuetudinis deceſſorum noſtrorum tempore, ut ex quocunque regno aliquis legatus ad Sedem Apoſtolicam veniret, optimates Romani intereſſent: modo vero nullus interſit præter Arſenium, ita non eſt. Verumtamen quod intereſt utrum in ſuſcipienda legatione omnes in unum optimates Romani, an tres certi, vel duo, vel certe unus conveniant, dum tamen nihil reprehenſibile, nihil properum, Deo cuſtode nos penitus ignoramus. Nam ſi reprehenſione aliquid dignum geritur, non tantum de non convocata turba a vobis, quantum a Domino de hoc, quod male geritur, potius redarguemur.*

PEREGRINUM NULLUS ORDINET SINE MULTIS CHIROGRAPHIS.

DISTINCTIO XCVIII.

a

QUæ circa ordinandos ſint obſervanda; quæ in eorum electione diligenter ſint conſideranda, multorum auctoritatibus monſtrata ſunt. Sed quia veritas hoc nonnunquam obſcuratur mutatione provinciæ, decretum eſt ſacris canonibus, ut peregrini, niſi quinque, vel eo amplius ſuorum Epiſcoporum fuerint commendati chirographis, non ordinentur.

C. I. *Niſi quinque Epiſcoporum literis deſignatum, tranſmarinum hominem ad Clericatum nullus ſuſcipiat.*

Unde Sylveſter Papa *generali Concilio præſidens* a *dixit.* (*an.* 324. *Romæ.*)

a *in fin. epilogi Concilii Romani ſub Sylveſtro, ſed paulo aliter.*
b Polyc. lib. 2. tit. 31. Anſel. l. 7. c. 23.
c *al. nos.*
d *abſunt ab originali & aliquot Gratiani codicibus.*

NUllus b aliqua ratione tranſmarinum hominem penes vos c in Clericatus gradus ſuſcipiat, niſi quinque (aut d eo amplius) Epiſcoporum deſignatus ſit chirographis.

C. II. *De eodem.*

Item Anaſtaſius I. *urbis Romæ Epiſcopus ad omnes Germaniæ, ac Burgundiæ Epiſcopos, epiſt. 1. cap. 2.* (*an.* 385. *Roma in Germaniam & Burgundiam.*)

e Polycar. ibid. Anſel. l. 7. c. 24.
f *al. honore nobili ſuſcipere,*] *orig. Ita etiam Pith.*

TRanſmarinos e 14 homines in Clericatus honorem nemo ſuſcipiat f, niſi quinque, aut eo amplius Epiſcoporum chirographis ſint deſignati: quia multa per ſubreptionem ſolent evenire.

¶ Pitu. 14. *Tranſmarinos.*] Ex *Can.* 33. *Apoſt.*

C. III. *De eodem.*

Item Gregorius *Romanæ Eccleſiæ Præſul Squillatino Epiſcopo, lib. 2. indict. 10. epiſt.* 23. (*an.* 590. *Roma in Calabriam.*)

g Polycar. ibid. Anſel. l. 7. c. 25. Ivo p. 6. cap. 351.

AFros paſſim g, vel incognitos peregrinos, ad Eccleſiaſticos ordines tendentes, nulla ratione ſuſcipias: quia Afri quidam aliqui Manichæi, aliqui rebaptizati, peregrini vero plurimi etiam in minoribus ordinibus conſtituti fortiores a de ſe prætendiſſe honores ſæpe probati ſunt.

§ Corr. Rom. a Fortiores] *Sic legitur in vetuſtis Gratiani, & B. Gregorii codicibus: verum in Frobeniana, ac Lugdunenſi ejuſdem B. Gregorii operum editione*, ad fortiores prætendiſſe honores.

C. IV. *Non ſunt promovendi ad Clerum, qui peregre fuerint baptizati.*

Item ex Concilio Eliberitano, *cap.* 24. (*an.* 305. *in Hiſpania.*)

h Ivo p. 6. c. 350.
i *al. in peregrinatione.*

OMnes h, qui peregre i fuerint baptizati, eo quod eorum minime ſit cognita vita, placuit ad Clerum non eſſe promovendos in alienis provinciis.

Pars I.

PATRIARCHIS ET PRIMATIBUS ARCHIEPISCOPI OBEDIENT.

DISTINCTIO XCIX.

1 p.s.

DE Primatibus autem (*quorum ſupra mentionem fecimus*) *quæritur, quem gradum in Eccleſia obtineant? an in aliquo a Patriarchis differant? quam obedientiam Archiepiſcopi eis debeant? Primates, & Patriarchæ diverſorum ſunt nominum, ſed ejuſdem officii. Ab Archiepiſcopis autem, quoties neceſſe fuerit, Epiſcopi ad Primates appellant: ſed a Primatibus ad Archiepiſcopos appellare non licet. Debent ergo obedientiam Primatibus Archiepiſcopi in omnibus, quæ ſibi ab eis juſte fuerint imperata.*

C. I. *Quæ obedientia ſit exhibenda Primatibus, & Patriarchis.*

Unde Anacletus Papa *ait ad Epiſcopos Italiæ, epiſt.* 2. (*circ. an.* 103. *Romæ in Italiam.*)

PRovinciæ a multo ante Chriſti adventum tempore diviſæ ſunt maxima ex parte, & poſtea ab Apoſtolis, & B. Clemente prædeceſſore noſtro ipſa diviſio eſt renovata. Et in capite provinciarum (ubi dudum Primates legis b ſeculi erant, ac prima judiciariæ poteſtas, ad quos, qui per reliquas civitates commorabantur, quando eis neceſſe erat, qui ad aulam Imperatoris, vel Regum confugere non poterant, vel quibus permiſſum non erat, confugiebant pro oppreſſionibus, vel injuſtitiis ſuis, ipſoſque appellabant, quoties opus erat, ſicut in lege eorum præceptum erat) ipſi quoque in civitatibus, vel locis noſtros c Patriarchas vel Primates, qui unam formam tenent, licet diverſa ſint nomine, leges Divinæ & Eccleſiaſticæ poni, & eſſe juſſerunt, ad quos Epiſcopi, ſi neceſſe fuerit, confugerent, eoſque appellarent; & ipſi Primatum nomine fruerentur, & non alii. Reliquæ vero Metropolitanæ civitates, quæ minores judices habebant (licet majores d 1 comitibus eſſent) haberent Metropolitanos ſuos, qui prædictis juſte obedirent Primatibus, ſicut & in legibus ſeculi olim ordinatum erat: qui non Primatum, ſed aut Metropolitanorum, aut Archiepiſcoporum nomine fruerentur.

a Ivo p. 5. c. 55. Panor. l. 4. c. 23.
b *al. leges.*
c *al. noſtras.*
d *al. majorum comitum.*

¶ Pitu. 1. *Comitibus.*] V. C. *Comites.* Vide Walafrid. Strab. p. 571.

C. II. *Non vocentur Primates, niſi qui primas ſedes tenent.*

Item Anicetus *ad Epiſcopos Galliæ.* (*forte an.* 171. *Roma in Galliam.*)

a NUlli Archiepiſcopi e Primates vocentur, niſi illi, qui primas tenent civitates f, quarum Epiſcopos Apoſtoli, & ſucceſſores Apoſtolorum regulariter Patriarchas & Primates eſſe conſtituerunt: niſi aliqua gens deinceps ad fidem convertatur, cui neceſſe ſit propter e multitudinem eorum g, Primatem conſtitui. Reliqui vero, qui alias Metropolitanas ſedes adepti ſunt, non Primates, ſed Metropolitani nominentur.

e Polyc. lib. 2. tit. 11. Ivo p. 5. c. 54. Pann. l. 4. cap. 25.
f *al. ſedes.*
g *al. Epiſcoporum.*

§ Corr. Rom. *Hoc caput integrum repetitur a Gregorio VII. lib. 6. reg. epiſt. 35. Rothomagenſi, Turonenſi, ac Senonenſi Archiepiſcopis ſcripta, ex qua, & originali nonnulla ſunt reſtituta.*

¶ Pitu. 2. *Propter.*] V. C. *propter Epiſcoporum multitudinem.*

C. III. *Primæ ſedis Epiſcopus non appelletur Princeps Sacerdotum, vel Summus Sacerdos.*

Item ex Concilio Africano *c. 6.* h (*an.* 397. *in Africa.*)

h *Ex Carthag. 3. cap.* 29.
i Polyc. lib. 2. tit. 26. Burchd. 1. cap. 3. Ivo part. 5. cap. 37.

PRimæ i 3 ſedis Epiſcopus non appelletur Princeps Sacerdotum, vel ſummus Sacerdos, aut aliquid hujuſmodi, ſed tantum primæ ſedis Epiſcopus.

¶ Pitu. 3. *Primæ.*] S. Auguſt. lib. 3. *de Baptiſm.*

3 pars. *Univerſalis autem nec etiam Romanus Pontifex appelletur.*

C. IV. *Nec etiam Romanus Pontifex univerſalis eſt appellandus.*

Unde Pelagius II. *epiſt. omnibus Epiſcopis illicite a Joanne Conſtantinopolitano convocatis &c.* (*an.* 587. *Roma Conſtantinopolim.*)

NUllus Patriarcharum a univerſalitatis vocabulo l unquam utatur: quia ſi unus m Patriarcha Univerſalis dicitur, Patriarcharum nomen cæteris derogatur. Sed abſit hoc, abſit a fidelis cujuſpiam mente, hoc ſibi vel velle quempiam arripere, unde honorem fratrum ſuorum imminuere ex quantulacunque parte videatur. Quapropter charitas veſtra neminem unquam ſuis in epiſtolis Univerſalem nominet, ne ſibi debitum ſubtrahat, cum alteri honorem offert indebitum.

a Polyc. lib. 2. tit. 25. Anſel. l. 6. c. 130.
l *al. hoc tam profano vocabulo*] *orig.*
m *al. ſummus*] *orig.*

C. V. *De eodem.*

n *Joan. Diac. lib. 3. cap. ult.*

Item Gregorius I. *Eulogio Patriarchæ Alexandrino n lib. 7. epiſt. 30. indict. 1. (an. 598. Roma in Ægyptum.)*

o *Polyc. lib. 2. tit. 26. Anſelm. lib. 6. cap. 131.*

ECce in præfatione o epiſtolæ, quam ad me ipſum, qui prohibui, direxiſtis, ſuperbæ appellationis verbum Univerſalem me Papam dicentes, imprimere curaſtis. Quod peto, dulciſſima mihi ſanctitas veſtra ultra non faciat: quia vobis ſubtrahitur, quod alteri plus, quam ratio exigit, præbetur. Ego autem non verbis quæro proſperari, ſed moribus: nec honorem eſſe deputo, in quo fratres meos honorem ſuum perdere cognoſco. Meus namque honor eſt, honor univerſalis Eccleſiæ: meus honor eſt fratrum meorum ſolidus vigor. Tunc ego vere honoratus ſum, cum ſingulis quibuſque honor debitus non negatur. Si enim univerſalem me Papam veſtra ſanctitas dicit, negat ſe hoc eſſe, quod me fatetur univerſum. Sed abſit hoc. Recedant verba, quæ vanitatem inflant, & charitatem vulnerant.

¶ Corr. Rom. *Apud B. Gregorium hæc ſequuntur.* Et quidem in ſancta Chalcedonenſi Synodo, atque poſt in ſubſequentibus Patribus hoc decessoribus meis oblatum, veſtra ſanctitas novit. Sed tamen nullus eorum uti hoc unquam vocabulo voluit, ut dum in hoc mundo honorem Sacerdotum diligerent omnium, apud omnipotentem Deum cuſtodirent ſuum. *Quam vero etiam plenius exponit lib. 4. epiſt. 32. Refert autem B. Thomas in opuſculo contra errores Græcorum, totam illam Synodum ſancto Leoni ſic acclamaſſe:* Leo ſanctiſſimus Apoſtolicus, & Oecumenicus, id eſt, univerſalis Patriarcha per multos annos vivat. *Et Leo IX. Michaeli Conſtantinopolitano Archiepiſcopo de hac eadem appellatione ſcribens, ait:* Licet magno Leoni prædeceſſori noſtro, & ſucceſſoribus ipſius hoc ſancta decrevit Chalcedonenſis Synodus. *Sed in multis quoque libellis, qui oblati ſunt in eiſdem Synodi habentur, hoc eſt inſcriptio.* Sanctiſſimo, ac beatiſſimo univerſali Patriarchæ magnæ Romæ Leoni. *Et in codicibus multarum epiſtolarum ad Romanos Pontifices, quæ manuſcripta in Vaticana Bibliotheca ſervantur (quarum multa exempla ſunt penes privatos) ad Hormiſdam Papam plusquam trecenti Archimandritæ, ut Monachi ſecundæ Syriæ ſic ſcribunt.* Sanctiſſimo, ac beatiſſimo orbis terræ Patriarchæ Hormiſdæ, continenti ſedem Principis Apoſtolorum Petri, deprecatio, & ſupplicatio mediocrium Archimandritarum, & cæterorum Monachorum ſecundæ Syriæ. *Et in media ejus epiſtola.* Quoniam Chriſtus Deus noſter Principem Paſtorum, & doctorum, & medicum animarum conſtituit vos noſtrum ſanctum Angelum, dignum eſt paſſiones, quæ nobis contigerunt, exponere &c. *Avitus quoque Galliæ Epiſcopus ad eundem Hormiſdam ſic ſcribit:* Dum religionis ſtatui, & planæ catholicæ fidei regulis proſpicientia convenite, ut gregem per totam vobis univerſalis Eccleſiæ membra commiſſimus, pervigil cura me adhortationis informat. *Et Joannes Epiſcopus Nicopolitanus ad eundem:* Decenter ad veſtræ miſſiones concurro, ut juxta conſuetudinem Apoſtolicæ ſedis veſtræ, cunctarum Eccleſiarum curam, & Nicopolitanorum habere dignemini, ſecundum antiquam ſpecialem diſpoſitionem veſtram. *Et in Breviario Liberati cap. 22. Epiſcopus Pataræ hoc Imperatori de Sylverio Papa ait:* multos eſſe in hoc mundo Reges, & non eſſe unum, ſicut iſte Papa eſt ſuper Eccleſiam mundi totius. *Et Regino Germanus lib. 11. Chronicorum de Nicolao primo loquens ſæpe illum vocat univerſalem Pontificem. Sed iſtius dictionis, univerſale, duæ ſunt notiones, quod Innocentius III. l. 2. ep. 206. (quæ incipit* Apoſtolicæ ſedis *) Patriarchæ Conſtantinop. ſcribens exponit his verbis:* Dicitur enim Univerſalis Eccleſia, quæ de univerſis conſtat Eccleſiis, quæ Græco ſermone Catholica nominatur, & ſecundum hanc acceptionem vocabuli, Eccleſia Romana non eſt univerſalis Eccleſia, ſed pars univerſalis Eccleſiæ, prima videlicet, & præcipua, veluti caput in corpore: quoniam in ea plenitudo poteſtatis exiſtit, ad cæteras autem pars aliqua plenitudinis derivatur. Et dicitur univerſalis Eccleſia illa una, quæ ſub ſe continet Eccleſias univerſas. Et ſecundum hanc nominis rationem Romana tantum Eccleſia univerſalis nuncupatur: quoniam ipſa ſola ſingulari privilegio dignitatis cæteris eſt prælata, ſicut & Deus univerſalis Dominus appellatur (non quaſi jam diviſus in ſpecies aut ſpecialiſſimas, aut etiam ſubalternas) quoniam omnia ſub ejus dominio continentur. Eſt enim una generalis Eccleſia, de qua Veritas inquit ad Petrum p: *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam.*

p *Matth. 16.*

PALLIUM ARCHIEPISCOPIS NECESSARIUM.

DISTINCTIO C.

a 3. p. EPiſcopus autem ordinare ante pallium acceptum, nec *Archiepiſcopo, nec Primati, nec Patriarchæ licet: Quod ex auctoritate Pelagii Papæ (licet minus evidenter) datur intelligi.*

C. I. *Intra tres menſes fidem ſuam exponere, & pallium poſtulare a Romana Eccleſia quiſque Metropolitanus ſtudeat.*

Ait enim Pelagius Papa · a (*forte a. an. 557. Romæ.*)

a *Polyc. lib. 2. tit. 10. Burch. l. 1. c. 25. Anſel. l. 6. cap. 92. Ivo p. 5. c. 136. Pann. l. 3. cap. 12.*

QUoniam a quidam Metropolitanorum fidem ſuam ſecundum priſcam conſuetudinem ſanctæ Sedi Apoſtolicæ exponere detrectantes, uſum pallii neque expetunt, neque percipiunt, ac per hoc Epiſcoporum conſecratio viduatis Eccleſiis non ſine periculo protelatur, placuit, ut quiſquis Metropolitanus ultra tres menſes conſecrationis ſuæ, ad fidem ſuam exponendam, palliumque ſuſcipiendum, ad Apoſtolicam ſedem non miſerit, commiſſa ſibi careat dignitate, ſitque Metropolitanis aliis licentia, poſt ſecundam, & tertiam commonitionem viduatis Eccleſiis cum conſilio Romani Pontificis, ordinando Epiſcopos b, ſubvenire. §. 1. Si vero a conſecrandi Epiſcopi negligentia provenerit, ut ultra tres menſes Eccleſia viduata conſiſtat, communione privetur, quo uſque aut loco cedat, aut ſe conſecrandum offerre d non differat. Quod ſi ultra quinque a menſes per ſuam negligentiam retinuerit viduatam Eccleſiam, neque ibi, neque alibi conſecrationis donum percipiat: imo Metropolitani ſui judicio cedat.

b *al. Epiſcopo.* c *Innocent. III. lib. 1. epiſt. 117.* d *al. præbere.*

¶ Corr. Rom. *Burchardus, Anſelmus, & auctor Panormiæ citant ex decret. Damaſi: Ivo vero citat, ut Gratianus; atenque Innocentius III. lib. 1. epiſt. 117. Remenſi Archiepiſcopo* [*quæ incipit,* Ne ſi univerſi] *refert paragraphum:* Si vero conſecrandi, *ex eodem Pelagio.*

¶ Pius. 1. *Pelagius Papa.*] 2. V. C. *Joannes VIII. in Concilio III. apud Ravennam.*

a. *Quinque.*] *Extr. c. n. de transl. Epiſc.*

C. II. *Honor pallii non detur, niſi meritis exigentibus, & fortiter poſtulante.*

Item Gregorius Papa I. *Brunechildæ Reginæ lib. 7. epiſt. 5. (an. 597. Roma in Galliam.)*

e *Anſel. lib. 6. c. 93. Polyc. l. 2. tit. 24.*

e PRiſca conſuetudo obtinuit, ut honor pallii, niſi exigentibus cauſarum meritis, & fortiter poſtulanti dari non debeat.

C. III. *De eodem.*

P A L E A.

f *Joan. Diac. l. 3. cap. 5.*

Idem *Joanni Corcyrenſium Epiſcopo (lib. 4. epiſt. 53. ſeu cap. 99. (an. 595. Roma in Peloponneſum.)*

g *Anſ. l. 6. c. 90. Polyc. l. 2. tit. 1.* h *al. fraternitas veſtra*] *orig.* i *1. q. 1. c. de ordinationibus.*

NOrit g ſanctitas h tua, quia prius pallium, niſi dato commodo, non dabatur. Quod quoniam incongruum erat, facto concilio ante corpus B. Petri Apoſtolorum Principis, tam de hoc, quam de ordinationibus aliquid accipere ſub diſtricta interdictione ſtatuimus. Oportet i ergo, ut neque per commodum, neque per gratiam, aut quorundam ſupplicationem aliquos ad ſacros ordines conſentiatis, vel permittatis adduci.

¶ Corr. Rom. *Hæc Palea habetur in pleriſque vetuſtis exemplaribus.*

§. pſ Gratian. *Cauſarum vero merita accipienda ſunt, ut & is, qui poſtulat, mereatur accipere, & fidei ſuæ profeſſionem prius juramento confirmet, & Apoſtolicis decretis, atque Synodalibus ſtatutis ſe obediturum ubilibet annuat. Pallio autem non niſi certis diebus, & intra Eccleſiam ad Miſſarum ſolemnia cuiquam Metropolitano uti licebit.*

C. IV. *Niſi poſt conſuetam fidei profeſſionem pallium dari non debet.*

Unde Joannes Epiſcopus *Vuliberto a Agrippinenſi Epiſcopo.* (circ. an. 873. Roma in Germaniam.)

k *Anſ. l. 6. c. 91.*

OPtatum k tibi pallium nunc conferre nequivimus, quia fidei tuæ paginam minus, quam portaat, continere reperimus: cum videlicet in ea nullam ſanctarum univerſalium Synodorum, in quibus fidei noſtræ ſymbolum continetur, nec decretalium Pontificum Romanorum conſtitutorum, ſecundum morem, feceris mentionem: ſed nec illam propria ſubſcriptione munieris, nec aliquem, qui hanc jusjurando firmaret, miſeris.

¶ Corr. Rom. *a Vuliberto.*] *Reſtitutum eſt hoc nomen ex Anſelmo. Nam antea erat, Gilberto: Nam Regino in ea ætate, qua Joannes octavus Romanæ Eccleſiæ præfuit, meminit Vuliberti Epiſcopi Agrippinenſis: & inter epiſtolas Joannis Papæ octavi, quæ in Bibliotheca Vaticana ſervantur, eſt epiſtola alterius arg. ad eundem: & Deuſdedit refert integram eandem Joannis epiſtolam ad eundem Vulibertum.*

C. V. *Qui pallium deſiderat accipere, prius a ſe removere illicita promittat.*

Item Gregorius I. *Aregio Epiſcopo Francorum lib. 7. epiſt. 112. (an. 599. Roma in Galliam.)*

l *Anſ. l. 6. c. 90.*

IN ea Synodo l, quam contra Simoniacam hæreſim per fratrem, & Coepiſcopum noſtrum Syagrium decrevimus congregari, ſanctitatem veſtram volumus intereſſe, atque eidem fratri ita pallium, quod tranſmiſimus, tribui, ſi prius ſe promiſerit, illicita, quæ prohibuimus per definitionem Synodicam, a ſancta Eccleſia removere. De qua Synodo omnem ordinis ſubtiliter ordinem tuam fraternitatem volumus ſcriptis diſcurrentibus nunciare, ut ipſe, cujus nobis ſanctitas valde experta eſt, nos reddas de omnibus certiores.

C. VI.

C. VI. *Nonniſi ad Miſſarum ſolemnia Archiepiſcopo uti pallio licet.*

Idem *Virgilio Epiſcopo Arelatenſi lib. 4. epiſt. 52. ſeu cap. 95.* (an. 595. *Roma in Galliam.*)

m *Anſel. lib. 6. cap. 98.* 4 PAllium tibi m tranſmiſimus, quo fraternitas tua intra 31 Eccleſiam ad ſola Miſſarum ſolemnia utatur.

C. VII. *De eodem.*

• P A L E A.

Idem *Joanni Ravennati Epiſcopo lib. 2. epiſt. 54. ſeu cap. 93. indict. 11.* (an. 593. *Roma in Æmiliam.*)

n *Anſ. l. 6. c. 87.* NOn multum a temporis intervallum eſt, quod quædam nobis de tua fraternitate fuerunt nunciata, de quibus vobis, veniente illuc Caſtorio Notario ſanctæ, cui (Deo auctore) præſidemus, Eccleſiæ, ſubtiliter nos indicaſſe meminimus. Pervenerat namque ad nos quædam in Eccleſia veſtra contra conſuetudinis, atque humilitatis a tramitem geri, quæ ſola [et bene noſtis] eſt officii Sacerdotalis erectio. Quæ ſi ſapientia veſtra manſuete, vel cum Epiſcopali ſuſcepiſſet ſtudio, non de illa accendi debuerat, ſed oportuerat te hæc eadem cum gratiarum actione corrigere.

¶ Corr. Rom. a Humilitatis] *Reſtitutus eſt hic locus ex ipſa epiſtola. Antea enim legebatur*, contra utilitatem Eccleſiæ, & conſuetudinis tramitem geri: quæ ſola (ut bene noſtis) eſt officii Sacerdotalis erectio.

C. VIII. *De eodem.*

Idem *Joanni Epiſcopo Ravennati in eadem epiſtola.* (an. 592. *Roma in Æmiliam.*)

o *Anſel. lib. 6. cap. 95. Polyc. l. 2. tit. 20.* p *al. correptio.* COntra morem e quippe Eccleſiaſticum eſt, ſi non patientiſſime toleratur, (quod a vobis abſit) etiam ipſa correctio p. *& infra.* §. 1. Illud, frater chariſſime, tibi non patimur ignotum, quod pene de nullo Metropolitano in quibuslibet mundi partibus ſit auditum, extra Miſſarum tempus uſum pallii ſibi vendicaſſe. Et quod bene hanc conſuetudinem generalis Eccleſiæ noveritis, veſtris nobis manifeſtiſſime ſignificaſtis epiſtolis: quibus præceptum beatæ memoriæ deceſſoris noſtri Joannis Papæ nobis in ſubditis tranſmiſiſtis annexum, continens omnes conſuetudines et privilegia prædeceſſorum noſtrorum conceſſa, vobis, Eccleſiæque veſtræ debere ſervari. Confitemini igitur aliam eſſe generalis Eccleſiæ conſuetudinem, poſtquam ea, quæ vos geritis, nobis ex privilegio vendicatis. Nulla ergo vobis in hac re, ut arbitramur, poterit remanere dubietas. Aut enim mos omnium Metropolitanorum etiam a tua eſt fraternitate ſervandus, aut ſi tuæ Eccleſiæ aliquid ſpecialiter dicis eſſe conceſſum, præceptumve a prioribus Romanæ urbis Pontificibus, quod hoc Ravennati Eccleſiæ ſunt conceſſa, a nobis oportet oſtendi. Quod ſi hoc non oſtenditur, reſtat, poſtquam talia agere neque conſuetudine generali, neque privilegio vendicas, ut uſurpaſſe te comprobes, quod feciſti. *& infra.* §. 2. Decorari pallio volumus, forſan moribus indecori, dum nihil in Epiſcopali cervice ſplendidius fulget, quam humilitas. Oportet igitur fraternitatem tuam, ſi honores ſuos ſibi quibuslibet argumentis ſtabili propoſuit mente defendere, aut generalitatis uſum ex non ſcripto ſequi, aut ex

q *al. ſcripto privilegio.* ſcriptis privilegiis q ſe tueri. Quod ſi poſtremo nihil horum eſt, aliis Metropolitanis hujus te præbere nolumus præſumptionis exemplum.

¶ 30 Gratian. *Privilegia quoque cum uſu pallii ſemper debent concedi.*

C. IX. *Cum uſu palii aliqua privilegia debent concedi.*

Unde idem Gregorius Syagrio Epiſcopo Auguſtodunenſi, lib. 7. epiſt. 112. (an. 599. *Roma in Galliam.*)

r *Polyc. lib. 2. tit. 20. Anſ. l. 6. cap. 86.* RAtionis r ordo omnino nos admonet, ut cum uſu pallii aliqua ſimul, ſicut diximus, largiri privilegia debeamus. Sed quoniam cum honoris augmento, cura quoque ſollicitudinis debet accreſcere, ut cultus veſtrum actione quoque ornamenta conveniens ſ oportet, ut eniſius in cunctis ſe ſtudiis veſtra fraternitas exerceat, & circa a ſubjectorum actus ſit cura vigilans, ut veſtrum illis exemplum inſtructio, & vita magiſtra ſit.

¶ Corr. Rom. a Et circa] *Locupletatus eſt hic locus ex originali.*

C. X. *Uſus palii conceditur, & antiqua privilegia innovantur.*

Idem *Joanni Epiſcopo primæ Juſtinianæ Illyricæ, lib. 4. epiſt. 15. ſeu c. 59.* (an. 594. *Roma in Bulgariam.*)

s *Anſel. lib. 6. cap. 99.* PAllium s vobis ex more tranſmiſimus, & vices vos Apoſtolicæ ſedis agere iterata innovatione decrevimus.

C. XI. *De eodem.*

Idem *Epiſcopis Epiri, lib. 5. epiſt. 7. ſeu cap. 107. indict. 14.* (an. 595. *Roma in Epirum.*)

t *Anſ. l. 6. c. 100.* SCriptorum t veſtrorum inſinuatio, fratres chariſſimi, patefecit, Andream fratrem noſtrum Nicomedianæ civitatis Epiſcopum, Deo propitio, ſolenniter ordinatum. *& infra.* Supraſcripto igitur Andreæ fratri, & Coepiſcopo noſtro pallium nos direxiſſe agnoſcite, atque privilegia, atque cuncta conceſſiſſe, quæ prædeceſſores noſtri ejus prædeceſſoribus contulere.

IN UNA PROVINCIA DUO NON SINT METROPOLITANI.

DISTINCTIO CI.

IN *una autem provincia duo Metropolitani eſſe non debent: ſicut* in Chalcedonenſi Concilio, *cap. 12. ſtatutum eſt.* (an. 451. *Roma in Bithyniam.*)

C. I. *Duo Metropolitani in una, & eadem Provincia eſſe non debent.*

u *Polyc. lib. 2. tit. 24. Ivo par. 5. cap. 146. Burch. lib. 1. cap. 35.* PErvenit ad nos u, quod quidam præter Eccleſiaſticæ ordinationes affectantes potentiam, per Pragmaticum ſacrum a unam provinciam in duas dividant, ita ut ex hoc inveniantur duo Metropolitani Epiſcopi in una eademque provincia eſſe. Statuit ergo ſancta Synodus deinceps nihil tale attentari a quolibet Epiſcopo: eos vero, qui aliquid tale attentaverint, cadere de proprio gradu.

¶ Corr. Romm. a Pragmaticum ſacrum) *Verſiones priſca, & Dionyſiana habent*, per pragmaticam formam: *Græce enim eſt*, διὰ πραγματικῶν, *quod in eodem capite paulo poſt dicitur*, διὰ γραμμάτων βασιλικῶν, *id eſt, per literas Imperiales.*

Gratian. *Heſtenus de Electione, & Ordinatione Clericorum tractavimus. Nunc ad Simoniacorum ordinationes tranſeamus. Et ut ſecrie liqueat, quid ſuper hac hæreſi ſanctorum Patrum decrevit auctoritas, cauſa deducatur in medium: cujus negotium & de ſcienter a Simoniacis ordinatis, & de ignoranter a Simoniacis conſecratis, & de ordinationibus, quæ per pecunias fiunt, continear.*

PARS

Digitized by Google

PARS SECUNDA.

CAUSA PRIMA.

QUidam habens filium, obtulit eum ditiſſimo Cœnobio. exactus ab Abbate, & a fratribus decem libras ſolvit, ut filius ſuſciperetur, ipſo tamen (beneficio ætatis) hoc ignorante. Crevit puer, & per incrementa temporum & officiorum ad virilem ætatem, & Sacerdotii gradum pervenit. Exinde ſuffragantibus meritis in Epiſcopum eligitur, interveniente obſequio, & paterno precibus, data quoque pecunia cuidam ex Conſiliariis Archiepiſcopi, conſecratur eſſe in Antiſtitem, neſciens paterno obſequio, & oblata pecunia. Procedente vero tempore nonnullos per pecuniam ordinavit, quibuſdam vero gratis benedictionem Sacerdotalem dedit: tandem apud Metropolitanum ſuum accuſatus, & convictus, ſententiam in ſe damnationis accepit.

1. q. *Hic primum quæritur, an ſit peccatum emere ſpiritualia?*
2. q. *Secundo, an pro ingreſſu Eccleſiæ ſit exigenda pecunia, vel ſi exacta fuerit, an ſit perſolvenda?*
3. q. *Tertio, an ingreſſum, vel prebendas Eccleſiæ emere ſit Simoniacum?*
4. q. *Quarto, an iſte ſit reus criminis, quod eo ignorante pater admiſit?*
5. q. *Quinto, an liceat ei eſſe in Eccleſia, vel fungi ea ordinatione, quam paterna pecunia eſt aſſecutus?*
6. q. *Sexto, an illi, qui ab eo jam Simoniaco ignoranter ordinati ſunt, abjiciendi ſint, an non?*
7. q. *Septimo, ſi conviƈtione ſuæ hæreſi ſit recipiendus in Epiſcopali dignitate, vel non?*

SPIRITUALIA EMERE NON LICET, NEC VENDERE.

QUÆSTIO I.

e QUod autem ſpiritualia emere peccatum ſit, probatur multorum auctoritate.

C. I. *Simoniaci gratiam non præſtant, quam vendere quærunt.*

Ait enim Leo Papa. (an. 444. *Roma in Venetiam.*)

a Deuſdedit in tract. de Simonia

GRatia *a* ſi non gratis datur, aut accipitur, gratia non eſt. Simoniaci autem non gratis accipiunt: igitur gratiam, quæ maxime in Eccleſiaſticis ordinibus operatur, non accipiunt. Si autem non accipiunt, non habent. ſi autem non habent, nec gratis, nec non gratis cuiquam dare poſſunt. Quid ergo dant? profecto, quod habent: quid autem habent? Spiritum utique mendacii. Quomodo hoc probamus? quia ſi Spiritus veritatis (teſtante ipſa Veritate *b*, de qua procedit) gratis accipitur, proculdubio ſpiritus mendacii eſſe convincitur, qui non gratis accipitur.

b Matth. 10.

§ Corr. Rom. *a* Gratia] *Simillima primis verbis hujus capitis habentur in epiſtola Leonis primi Niceta Aquilegienſi Epiſcopo ſcripta, quæ eſt 84. Loquens enim de gratia ait: quæ niſi* gratis detur, non eſt gratia, ſed merces. *Reliqua apud ipſum non ſunt inventa.*

C. II. *Inaniter Sacerdos dicitur, quicunque Simoniace ordinatur.*

Item Gregorius I. *Syagrio Epiſcopo Auguſtodunenſi* c *lib. 7. epiſt. 110.* (an. 599. *Roma in Galliam.*)

c Polyc. lib. 2. tit. 1. Anſel. l. 6. c. 79.

QUicunque *i* ſtudet pretii datione ſacrum ordinem mercari, dum non officium, ſed nomen attendit, Sacerdos non eſſe, ſed dici tantummodo inaniter concupiſcit.

§ Corr. Rom. *Caput hoc in originali eſt emendatum, & locupletatum.*

C. III. *Spolietur honore, qui Eccleſiam per pecuniam obtinet.*

Item ex Regeſto. (forte Greg. VII. an. 1078. *Roma.*)

PResbyter ſi per pecuniam Eccleſiam obtinuerit, non ſolum Eccleſia privetur, ſed etiam Sacerdotii honore ſpolietur: quia altaria *d*, & decimas, & Spiritum Sanctum emere, vel vendere, Simoniacam hæreſim eſſe, nullum fidelium ignorare.

d Infra eadem qu. 3. cap. altare.

§ Corr. Rom. *Non eſt inventum in Regeſto B. Gregorii, unde videtur citari. Similia habentur apud Gregorium VII. lib. 6. Reg. in indice Concilii in anno habiti, & in Concilio Turonenſi ſub Carolo Magno, c. 15. in Remenſi, c. 21. Moguntino ſub Rabano, c. 12. & altero Moguntino ſub Arnulpho, cap. 5. & infra eadem quæſt. 3. cap.* altare. *quod ibi citatur ex Paſchali.*

C. IV. *De eodem.*

Idem Gregorius I. *dicta epiſt. 110. lib. 7.* e (an. 599. *Roma in Galliam.*)

e Infra cap. cum liqueat.

BEnedictio *f* illi in maledictionem convertitur, qui ad hoc, ut fiat hæreticus, promovetur.

f Polyc. ibid. Anſel. l. 6. c. 80. Burchard. lib. 1. c. 21. Ivo part. 5. c. 75. & 112.

§ Corr. Rom. *In aliquot vetuſtis exemplaribus caput hoc conjunctum eſt ſuperiori, & præter epiſtolam 110. indicatam, eadem ſententia habetur l. 4. epiſt. 55. & lib. 5. epiſt. 107. Epiſcopis Epiri.*

C. V. *Partem habebit cum Simone, qui contra Simoniacos vehementer non exarſerit.*

Idem *in eodem.* (an. 596. & 602. *Roma.*)

QUiſquis *g* per pecuniam ordinatur, ad hoc, ut fiat hæreticus, promovetur. Quiſquis ergo contra Simoniacam, & Neophytorum hæreſim, pro officii ſui loco vehementer non exarſerit, cum eo ſe non dubitet habiturum portionem, qui prius commiſit hoc piaculare flagitium.

g Concil. Mel. c. 42. Deuſdedit part. 2. Polyc. l. 2. tit. 1. Ivo part. 2. c. 81. & part. 5. cap. 75. Anſelm. l. 6. cap. 77.

§ Corr. Rom. *Verba prorſus ipſa hujus capitis non ſunt inventa in epiſtolis B. Gregorii. Verum Paſchalis Papa II. (ut eſt apud Ivonem, et Polycarpum) citat hæc ex ipſo beato Gregorio. at ſimillima prioris partis hujus capitis ſunt lib. 4. epiſt. 55. & 58. poſterioris vero partis lib. 10. epiſt. 33. Victori Epiſcopo. Et Joannes Diaconus lib. 3. cap. 4. ſcribit, generalem ſententiam a B. Gregorio contra Simoniacam, & Neophytorum hæreſim prolatam, in epiſtola Victori ſcripta contineri. Capitulum 42. Concilii Meldenſis ab Ivone p. 5. c. 75. citatum, partim convenit cum ipſa epiſtola Victori ſcripta, & partim cum iis, quæ Ivo & Polycarpus citant ex Paſchale, & cum his, quæ hoc loco refert Gratianus. De qua hæreſi e Gallia ejicienda Gregorius lib. 4. epiſt. 51. ſcribit Virgilio Arelatenſi, & lib. 7. epiſt. 110. Syagrio, & aliis Epiſcopis Galliæ.*

C. VI. *Simonis damnatio dantem, & accipientem pariter involvit.*

Item Gelaſius Papa *ad Epiſcopos per Lucaniam conſtitutos, epiſt. 1. cap. 26.* (an. 494. *Roma in Lucaniam.*)

QUos conſtiterit *h* indignos meritis, ſacram mercatos eſſe pretio dignitatem, convictos oportet arceri, non ſine periculo facinus tale perpetrantes: quia dantem pariter, & accipientem damnatio Simonis, quam ſacra lectio *i* teſtatur, involvit.

h Polyc. lib. 7. tit. 2. Deuſdedit p. 2. Burch. l. 1. c. 22. Ivo part. 5. c. 78.

i Actor. 8.

C. VII. *Anathematis ſententia damnatur, qui Simoniace ordinatur.*

Item Ambroſius *a in libro paſtorali.* (imo ex Concilio Toletano VIII. an. 652. *in Hiſpania.*)

REperiuntur *k* quamplurimi negotio *l* muneris perituri, mereri velle gratiam Spiritus Sancti: dum vile pretium donant, ut Pontificalis ordinis ſublime culmen accipiant, obliti verborum Petri, qui dixit ad Simonem *m*: *Pecunia tua tecum ſit in perditionem, quoniam donum Dei exiſtimaſti per pecuniam poſſideri.* Proinde, quia & uſitatum eſt tantum malum, & majorum frequenter conſtet mucrone ſuccisum, nos quoque huic vulneri cancaroſo ignitum (quod ſupereſt adhuc) injicimus ferrum *o* decernentes omnino, ut quicunque deinceps propter accipiendam Sacerdotii *n* dignitatem quodlibet præmium fuerit detectus obtuliſſe, ex eodem tempore ſe noverit anathematis opprobrio condemnatum, atque a participatione Chriſti corporis, & ſanguinis alienum: ex quo illum conſtat execrabile Chriſto perpetraſſe flagitium. Quod ſi aliquis extiterit, qui accuſet, ille, qui hunc ordinem munerum fuerat datione lucratus, & ſuſcepto honore gradu privetur, & in monaſterio ſub perenni pœnitentia retrudatur *o*. Illi vero, qui hac cauſa munerum acceptores extiterint, ſi Clerici fuerint, honoris amiſſione mulctentur: ſi vero Laici, anathemata perpetuo condemnentur.

k Anſelm. l. 6. c. 85.

l al. negotiatione.

m Act. 8.

n al. Divini doni. Ivo p. 5. cap. 83.

o al. religetur.

§ Corr. Rom. *a* Ambroſius] *Caput hoc in libro paſtorali B. Ambroſii, unde citatur, non eſt inventum. Habetur tamen in Concilio Toletano VIII. cap. 3. quem canonem integrum Anſelmus lib. 6. c. 85. partem vero ipſius Ivo p. 5. c. 83. ex dicto Concilio citant.*

C. VIII. *Damnatur Epiſcopus, qui per pecuniam ordinationem facit.*

Item ex Concilio Chalcedonenſi. *cap. 2.* (an. 451. *in Bithynia.*)

SI quis Epiſcopus *p* per pecuniam ordinationem fecerit, & ſub pretio redegerit gratiam, quæ vendi non poteſt, ordina

p Polyc. lib. 2. tit. 37. Anſel. l. 6. c. 88. Burch. l. 1. c. 112. Ivo p. 5. c. 118. Pannorm. l. 3. c. 118.

Digitized by Google

ordinaverit, quique per pecuniam Epiſcopum 1, Chorepiſcopum 2, Presbyterum, aut Diaconum, vel quemlibet de his, qui connumerantur in Clero, aut promoverit per pecunias diſpenſatorem, aut defenſorem, vel manſionarium 3, vel quenquam omnino 4, qui ſubjectus eſt regulæ, pro ſuo turpiſſimi

q al. turpiſſimo. q lucri commodo, is, qui hoc attentaſſe probatus fuerit, proprii gradus periculo ſubjacebit, & qui ordinatur, nihil ex hac ordinatione, vel promotione, quæ eſt per negotiationem facta, proficiat, ſed ſit alienus a dignitate 5, vel ſollicitudine, quam pecuniis acquiſivit 6. Si quis vero mediator tam turpibus, & nefandis datis, vel acceptis extiterit, & ipſe, ſiquidem Clericus fuerit, proprio gradu decidat: ſi vero Laicus, aut Monachus, anathematizetur.

¶ Pitu. 1. *Epiſcopum.*] Addit V. C. *aut provincialem Epiſcopum, aut Presbyterum, &c.*

2. *Chorepiſcopum.*] Deſunt 3. V. C. vid. Creſc.
3. *Manſionarium.*] Abeſt a 3. V. C.
4. *Omnino.*] Abeſt a V. C.
5. *A dignitate.*] 3. V. C. *ex dign.*
6. *Acquiſivit.*] V. C. *exquiſivit.*

^u C. IX. *A Sacerdotio eſt alienus, qui per pecunias ordinat, vel ordinatur.*

r Novell. 6. c. 1. & nov. 123. c. 3. apud Julianum antecesſorem.
s Anſ. l. 6. c. 7. Ivo p. 5. c. 101.

Item ex octava s *Synodo* r. (forte ex Nov. 123. c. 4. apud Julian. Antecesſ. an. 546. *Conſtantinopoli.*)

QUi per pecunias t quenquam conſecraverit, vel ab aliis conſecratus eſt, alienus a Sacerdotio ſiat.

§ Corr. Rom. a Octava) *In aliquot veteribus exemplaribus caput hoc citatur ex ſeptima Synodo, in qua capitulo quinto refertur canon trigeſimus Apoſtolorum ad hanc rem faciens. In epiſtola autem Taraſii ad Hadrianum Papam (quæ in exemplaribus Bibliothecæ Vaticanæ, & aliis eſt in fine ipſius ſeptimæ Synodi) refertur canon vigeſimus ſecundus Synodi, quæ in Trullo, his verbis:* Eos, qui per pecunias ordinati ſunt, ſive Epiſcopi, ſive quicunque Clerici, & non ſecundum probationem, & vitæ opinionem, deponi præcipimus; ſed & illos, qui hos ordinaſſe noſcuntur. *Extat etiam hoc de re epiſtola Baſilii ad Epiſcopos ſibi ſubditos.*

C. X. *Nec ordinari, nec promoveri in Eccleſia Dei per pecuniam aliquis valet.*

Item Calixtus Papa II. (an. 1123. *Romæ.*)

SAnctorum Patrum exempla ſequentes, & officii noſtri debito inhærentes, ordinari quenquam per pecuniam in Eccleſia Dei, vel promoveri, auctoritate ſedis Apoſtolicæ modis omnibus prohibemus. Si quis vero in Eccleſia ordinationem, vel promotionem taliter acquiſierit, acquiſita prorſus careat dignitate.

§ Corr. Rom. *Eſt Calixti ſecundi, qui paulo ante Gratianum vixit, & aliquot Concilia a ſe habita contra Simoniam, & inveſtituras Eccleſiarum, quas Germaniæ Imperatores uſurpaverant, multa decrevit; de quibus Abbas Urſpergenſis ab anno Domini MCXVIII. in quo electus eſt Pontifex uſque ad annum MCXXIV. accurate ſcribit.*

C. XI. *De eodem.*

Item Gregorius Nazianzenus. (forte c. an. 380.

t Deuſdedit p. 2. & 4.

QUi ſtudet t donum Dei pretio mercari, in ſacro ordine nulla ratione de cætero permanere, aut revocari poſſe dubium non eſt. Talis a communione modis omnibus abſcindatur. Nam Spiritus Sancti donum pretio comparari, quid aliud eſt, quam capitale crimen, & Simoniaca hæreſis? quod quam deteſtabiliter in utroque Teſtamento vindicatum ſit,

u 4. Reg. 5.

multorum exemplis facile apparet. Giezi u gratiam ſanitatis Naaman Syro vendidit: eandem gratiam ſanitatis, Heliſæo

x Matth. 27.
y al. redemptionis.

vindicante, leproſus factus amiſit. Judas x omnium Redemptorem vendidit, mox laqueo ſuſpenſus eandem Redemptoris y gratiam non obtinuit: & merito, quia nemo poteſt retinere,

z Act. 8.

quod vendidit. Simon z etiam Magus cum eandem Spiritus Sancti gratiam emere vellet, damnationis ſententiam a Petro audivit: *Pecunia tua tecum ſit in perditionem, quia donum Dei exiſtimaſti pecunia poſſideri.* Dominus etiam, ut vendentes, & ementes hujus gratiæ apertius oſtenderet, cunctis peccatoribus per gratiam in templo dimiſſis, ſingulariter vendentes,

a Joan. 2.

& ementes increpans, & flagellans de templo ejecit a, in quo venditores, & emptores ſuos gratia Spiritus Sancti conſtat deſtitutos eſſe, & vacuos. Quos enim Chriſtus ejecit de templo, nunquid Spiritus Chriſti faciet ſibi templum?

§ Corr. Rom. *In operibus B. Gregorii Nazianzeni, quæ multa Græce, & Latine extant, nihil tale repertum eſt. Habentur autem ſimilia in epiſtola Taraſii ad Hadrianum.*

C. XII. *Simoniaci Sacerdotes eſſe non poſſunt.*

Item Gregorius. (forte c. an. 1100. *Romæ.*)

b Deuſdedit p. 4. ex Paſchali, infra cap. Placuit.

QUicunque b ſacros ordines vendunt, aut emunt, Sacerdotes eſſe non poſſunt. Unde ſcriptum eſt: [Anathema danti, anathema accipienti, hoc eſt, Simoniaca hæreſis.] Quomodo ergo, ſi anathema ſunt, & ſancti non ſunt, ſanctificare alios poſſunt? Et cum in Chriſti corpore non ſint, quomodo Chriſti corpus tradere, vel accipere poſſunt? Qui maledictus eſt, benedicere quomodo poteſt?

§ Corr. Rom. *Deuſdedit in tractatu contra Simoniacos, refert hoc in epiſtola Paſchalis Papæ ſecundi ad Mediolanenſes.*

C. XIII. *De eodem.*

Item Gregorius Syagrio, & aliis Epiſcopis lib. 9. epiſt. 100. (an. 599. *Roma in Galliam.*)

CUm liqueat c hanc hæreſim ante omnes a radice peſtiferam ſubrepſiſſe, atque in ipſa origine ſua, Apoſtolica eſſe deteſtatione damnatam, cur non cavetur? cur non perpenditur, quia benedictio illi in maledictionem convertitur, qui ad hoc, ut fiat hæreticus, promovetur? — c Ivo Diec. l. 3. c. 4. Polyc. lib. 2. tit. 1. Burchard. lib. 1. cap. 121. Deuſdedit par. 2. Ivo part. 5. c. 75. ſupr. cap. benedictio.

§ Corr. Rom. a Omnes) *Antea legebatur*, omnia: *ſed gloſſa videtur magis convenire lectioni reſtitutæ, quæ eſt in aliquot manuſcriptis, & ipſo originali.*

C. XIV. *Qui pretio ordinat, lepram, non officium confert.*

Item Ambroſius de miniſteriis d, *ſive de dignitate Sacerdotali cap. 5.* (circ. an. 384. *Mediolani.* — d myſteriis.

CUm ordinaretur e Epiſcopus, quod dedit, aurum fuit, quod perdidit, anima fuit: cum alium ordinaret, quod accepit, pecunia fuit, quod dedit, lepra fuit. — e Deuſdedit p. 2. Ivo part. 5. c. 95.

C. XV. *De eodem.*

Idem *ibidem.* (circ. an. 384. *ibid.*

GRatiam f, cum ordinareris, non ſuſcepiſti, quia gratuito eam non meruiſti. — f Ivo ibidem. Deuſdedit, ibid.

C. XVI. *De eodem.*

Idem *lib. 4. ad cap. 4. Lucæ.* (an. 376. *ibid.*)

CIto turpem g ſequitur lepra mercedem, & pecunia corpus, animumque male quæſita commaculat. *Et paulo poſt. §. 1.* Vides, quia facta auctoris a ſucceſſio damnatur hæredis. Inexpiabilis eſt enim venditi culpa myſterii h, & gravior vindicta cœleſtis tranſit ad poſteros. Denique, Moabitæ, & cæteri non intrabunt Eccleſiam uſque ad tertium, & quartam generationem: tamdiu videlicet (ut ſimplicius interpretemur) donec culpam auctorum multiplices ſucceſſio generationis aboleat. Sed cum illi, qui in Deum idololatriæ errore deliquerunt, in quartam a generationem videantur eſſe mulctati, profecto durior videtur eſſe ſententia, qua Giezi ſemen, uſque in æternum pro cupiditate habendi, Prophetica auctoritate damnatur [præſertim cum Dominus noſter Jeſus Chriſtus per lavacri regenerationem omnibus remiſſionem dederit peccatorum β] niſi miniſtrum k magis, quam generis ſemen intelligas. Sicut enim qui filii promiſſionis ſunt l, æſtimantur in ſemen bonum; ita etiam qui filii erroris ſunt, æſtimantur in ſemen malum. Nam & Judæi m ex patre Diabolo, non utique carnis ſucceſſione, ſed criminis. Ergo omnes cupidi, omnes avari Giezi lepram cum divitiis ſuis poſſident, & male quæſita mercede, non tam patrimonium ſeculturum, quam theſaurum criminum congregarunt æterno ſupplicio, & brevi fructu.

g Ivo p. 5. c. 132.
h al. miniſterii.
i Deuſdedit p. 2.
k al. miniſtrum vitiorum.
l Rom. 9.
m Joann. 8.

§ Corr. Rom. a In quartam] *Antea legebatur*, in tertiam, & quartam. *Sed & a B. Ambroſio, & ab uno vetuſto Gratiani codice abeſt vox*, tertiam. *Deuteronomii autem 23. Idumæorum quidem, & Ægyptiorum filii permittuntur tertia generatione intrare in Eccleſiam Domini, ſed de Moabitis ſic ſcribitur:* Ammonites, & Moabites etiam poſt decimam generationem, non intrabunt Eccleſiam Domini in æternum.

β Peccatorum) *Sequebatur*: cur ergo Giezi ſemen in æternum damnatur? *quæ apud Beatum Ambroſium non habentur.*

¶ Pitu. 9. *Facti auctoris.*] Ex l. vitia, de acquir. poſſeſſ.

u pr Grat. *Quia ergo auctoritate Leonis Papæ Simoniaci non ipſi ſpiritum mandatis accipiunt: ſecundum Gregorium apud Simoniacos Sacerdotium non ſubſiſtit, benedictio eorum in maledictionem convertitur, apud eos manet anathema dantis, & accipientis, cum ſancti non ſint, nec in Chriſti corpore conſiſtunt; cum ſint maledicti, nec ſanctificare alios poſſunt, nec corpus Chriſti tradere, vel accipere, nec benedicere alios valent: ſecundum Ambroſium a vero anathematis opprobria condemnantur, atque a participatione corporis, & ſanguinis Chriſti alienantur, cum accipiunt aurum, & lepra datur, cum inexpiabilis ſit culpa vendiri myſterii o: ſecundum Chalcedonenſe Concilium, ex tali ordinatione nihil proficere judicantur: ſecundum Gelaſium Simonis damnatione involvuntur: ſecundum Gregorium Nazianzenum in ſacro ordine permanere, aut revocari nulla ratione poſſunt, ab Heliſæo lepra perfunduntur, a Petro in perditionem damnantur, a Chriſto vero de templo ejiciuntur. Quid aliud Simoniacus Simoniaco in ſua ordinatione poteſt conferre, niſi quod Innocentius de cæteris Hæreticis teſtatur decens epiſt. 18. ad Alexandrum cap. 3.* (circ. an. 410. *Roma in Syriam.*)

n Sup. c. reperiuntur.
o al. miniſterii.

§ Corr. Rom. a Non ſubſiſtit) *Simoniaci recipiunt quidem characterem, ſed ſunt ipſo facto ſuſpenſi. Ita ratione habita uſus, vere dici poteſt ipſorum Sacerdotium non ſubſiſtere, ac propterea*

terea rectiſſime B. Gregorius l. 10. ep. 33. Victori Epiſcopo ſcribens Simoniacam ordinationem vocat illicitam, & effectu carentem.

C. XVII. *Qui Spiritus perfectionem non habent, ipſam dare non poſſunt.*

p Anſ. l. 6. c. 73. QUi perfectionem p Spiritus, quam acceperant, perdiderunt, non ejus dare plenitudinem poſſunt (quæ maxime operatur in ordinationibus) quam per ſuam perfidiam perdiderunt. *& iterum* 8. §. 1. Qui honorem q non habuit, honorem dare non potuit: nec aliquid ille accepit, quia nihil erat in dante: ſed damnationem, quam habuit, per pravam manus impoſitionem dedit.

q Epiſt. 22. c. 3. ad Epiſcopos Macedonas in fine.

¶ Corr. Rom. *In hoc capite non referuntur ipſa prorſus verba Innocentii, quæ tamen habentur partim infra cad.* 1. Arianos. *partim in capite nunc ſequenti, ventum eſt, in verſiculo,* Sed e contrario.

¶ Pitr. 8. *Et iterum.*] Hæc ſunt ex Epiſtola Innocentii ad Alexandrum, & ſunt in Epiſtola ad Macedonas.

C. XVIII. *Simoniacus per pravam manus impoſitionem non benedictionem, ſed damnationem præſtat.*

Idem *Rufo, & aliis Epiſcopis* 9 *ep.* 22. *c.* 3. (*an.* 414. *Roma in Macedoniam.*)

r Polyc. lib. 2. tit. 32. & l. 7. t. 7. Anſel. l. 6. c. 73. al. 70. Ivo p. 6. c. 39. Pano. l. 3. c. 130. VEntum eſt r ad tertiam quæſtionem, quæ pro ſui difficultate longiorem exigit diſputationem. Cum nos dicamus ab hæreticis ordinatos, vulneratum per illam manus impoſitionem habere caput, ubi in vulnus inflixum eſt, medicina eſt adhibenda, qua poſſit recipere ſanitatem. Quæ ſanitas poſt vulnus ſecuta ſine cicatrice eſſe non poterit, atque ubi pœnitentiæ remedium neceſſarium eſt, illic ordinationis honorem locum habere non poſſe decernimus. Nam ſi s (ut legitur t) quod tetigerit immundus, immundum erit, quomodo ei tribuetur, quod munditia, ac puritas conſuevit accipere? §. 1. Sed econtrario aſſeritur, eum, qui honorem u amiſit, honorem dare non poſſe, nec illum aliquid accepiſſe; quia nihil in dante erat, quod ille poſſet accipere. Acquieſcimus, & verum eſt certe, quia quod non habuit, dare non potuit. Damnationem utique, quam habuit, per pravam manus impoſitionem dedit, & qui particeps effectus eſt damnationis, quomodo debeat honorem accipere, invenire non poſſum. §. 2. Sed dicitur x vera, ac juſta legitimi Sacerdotis benedictio auferre ei omne vitium, quod a vitioſo fuerat injectum. Ergo ſi ita y eſt, applicentur ad ordinationem ſacrilegi, adulteri, atque omnium criminum rei; quia benedictione ordinationis crimina, vel vitia putantur auferri: nullus ſit pœnitentiæ locus: quia id poteſt præſtare ordinatio, quod longa ſatisfactio præſtare conſuevit. Sed noſtræ lex z Eccleſiæ eſt, venientibus ab hæreticis, qui tamen illis baptizati ſunt, per manus impoſitionem Laicam tantum tribuere communionem, nec ex his aliquem in Clericatus honorem vel exiguum ſubrogare.

s Infra eadem Arianos.
t Num. 19. Levit. 15. & Aggæi 2.
u Sup. qui perfectionem. verſic. qui honorem.
x eadem ep. c. 4.
y Ivo p. 6. c. 60.
z Ivo in proæmio. Pano. l. 3. tit. 3. cap. 27.

¶ Pitr. 9. *Epiſcopis.*] Addit V. C. *Macedon.* ſalutat Creſcon.

10. *Ubi.*] 3. V. C. & ubi.

11. *Auferre.*] V. C. *auferr.* ita ut poſt *dicitur,* virgula apponatur.

3 Gratian. *Sed objicitur. Alii hæretici a fide exorbitant, Simoniaci autem, etſi gratiam Spiritus Sancti venalem putant, tamen a fide alieni non ſunt: neque ideo, quod ab Innocentio de cæteris hæreticis decernitur, non valet de his conſequenter intelligi. Hæc ita reſpondetur: Simoniaci, etſi fidem tenere videntur, infidelitatis tamen perditioni ſubjiciuntur.*

C. XIX. *Simoniaci fidei integritatem non habent.*

Unde 8 Ambroſius in *lib.* 2. *de pœnit. c.* 4. *adverſus Novatianos.* (forte an. 383. *Mediolani.*)

a Act. 8. PEtrus Simoni, qui magicæ artis conſuetudine depravatus putaſſet, quod gratiam Chriſti per impoſitionem manus, atque infuſionem Sancti Spiritus compararet pecunia, ait a: *Non eſt tibi pars, neque ſors in hac fide a: quia cor tuum non eſt rectum apud Deum &c.* Vides, quod hunc magica vanitate blaſphemantem in Spiritum Sanctum Apoſtolica auctoritate condemnet, & eo magis, quia puram conſcientiam fidei non habebat?

¶ Corr. Rom. a In hac fide) *Vulgata editio habet,* in ſermone iſto. *Græce eſt,* ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ.

C. XX. *Simoniacus infidelis eſſe probatur.*

Item Gregorius *lib.* 9. *epiſt.* 53. *ad Theodericum Regem.* (*an.* 601. *Roma in Galliam.*)

b Anſel. l. 23. cap. 44. CUm enim b avaritia idolorum ſit ſervitus, quiſquis hanc, & maxime in dandis Eccleſiaſticis honoribus vigilanter non præcavet, infidelitatis perditioni ſubjicitur, etiamſi tenere fidem, quam negligit a, videatur.

¶ Corr. Rom. a Quam negligit) *Sic eſt emendatum ex manuſcriptis exemplaribus, & originali. In vulgatis enim legebatur,* fidem verbis, quam negat facto, videatur.

C. XXI. *Simoniacorum hæreſis cæteris damnabilior eſſe probatur.*

Item ex epiſt. Taraſii Conſtantinopolitani Epiſcopi *miſſa Papæ Hadriano.* (*circ. an.* 787. *Conſtantinopoli Romam.*)

EOs, qui a per pecuniam manus impoſuerunt, vel imponunt, Petrus divinus Apoſtolus (cujus cathedram ſortita eſt ſanctitas veſtra) tanquam Simonem Magem deponit. *& infra.* §. 1. Tolerabilior eſt enim Macedonii, & eorum, qui circa ipſum ſunt, ſpiritus Sancti impugnatorum impia hæreſis. Illi enim creaturam, & ſervum Dei Patris, & Filii Spiritum Sanctum delirando fatentur: Iſti vero eundem Spiritum efficiunt ſuum ſervum. Omnis enim dominus, quod habet, ſi vult, vendit, ſive ſervum, ſive aliquid aliud eorum, quæ poſſidet. Similiter & qui emit, dominus ejus volens eſſe, quod emerit, per pretium pecuniæ illud acquirit. Ita & qui hanc iniquam actionem operantur, detrahunt Spiritui Sancto, æqualiter peccantes his, qui blaſphemaverunt, dicentes d Chriſtum in Beelzebub ejicere Dæmonia: atque ut verius dicamus, Judæ comparantur e proditori, qui Judæis Dei occiſoribus Chriſtum vendidit. Cum ergo Spiritus Sanctus conſubſtantialis ſit Chriſto, ejuſdem omnino & ipſi portionis erunt. Et procul dubio in eis non eſt gratia Spiritus Sancti, id eſt, Sacerdotii ſanctitas. Nam quod non acceperunt, non habent. Ait enim Petrus Simoni f: *Non eſt tibi pars, neque ſors in ſermone iſto, quia exiſtimaſti donum Dei pecunia poſſideri, & ſupra.* §. 2. Nam & viceſimus nonus canon ſanctorum Apoſtolorum, & actus eorundem, & tertius, & quartus liber Regnorum, alienum omnino a Sacerdotio pronuntiant eum, qui aliquando dederit, vel acceperit pecuniam in aliquo tempore, ſive ante manus impoſitionem, ſive in ipſa manus impoſitione, ſive poſt. Accipere enim eſt quandocunque accipere.

a Anſ. l. 6. c. 84. al. 75. Deuſdedit par. 2.
d Matth. 12.
e Matth. 26.
f Act. 8.

¶ Corr. Rom. *Caput hoc eſt pars epiſtolæ Taraſii ad Hadrianum. Sed immutata eſt aliquot locis ſeries verborum, & epitome quadam adhibita, quemadmodum & apud Anſelmum. Integra habetur manuſcripta poſt ſeptimam Synodum in Vaticana Bibliotheca, & in Græcis ejus Synodi codicibus, & in Latino ex verſione Anaſtaſii Bibliothecarii. Extat etiam Latine impreſſa apud Balſamonem. Sed in ea verſione aut interpretis, aut exemplaris, quod ſecutus eſt, vitio, flagitioſum mendum irrepſit. Nam ubi Taraſius Hadrianum mirifice laudat, interpres reprehendentem inducit his verbis:* Fraterna ergo veſtra Sacerdotalis ſanctitas, quæ non jura, nec ex Dei voluntate Pontificale munus adminiſtrat, magno laborat infamia: *quamvis cum alia multa, tum proxime ſequentia verba manifeſte repugnent: in quibus eum vocat virum deſiderabilem ſpiritus, & aliis præclaris titulis ornat: Exemplaria quidem Græca Vaticana, & ſeptimæ Synodi, & ipſius Balſamonis optime habent. Quare neceſſarium viſum eſt, priorem epiſtolæ partem tum Græce, tum nova nunc verſione afferre. Reliqua ex Balſamonis impreſſa peti poterunt.*

Τῷ τὰ πάντα ἁγιωτάτῳ καὶ μακαριωτάτῳ ἀδελφῷ καὶ συλλειτουργῷ κυρίῳ Ἀδριανῷ Πάπᾳ τῆς Πρεσβυτέρας Ῥώμης.

Ταράσιος ἀνάξιος Ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως ἐν Κυρίῳ χαίρειν.

ΠΟλυειδῶς, καὶ πολυτρόπως εὐαγγελικῶς, καὶ ἀποστολικῶς τε καὶ πατρικῶς διδασκόμεθα ἀφιλάργυρον τὸν τρόπον ἔχειν ἐν τῷ τῆς ἱερωσύνης ἀγῶνι, καὶ μὴ χρυσίζεσθαι, ἢ ἀργυρίζεσθαι ἢ πραγματεύεσθαι ἐπὶ χειροτονίᾳ παντὸς ἱερατικοῦ ἀνδρός, ὡς ὑποδείξομεν ἐν ταῖς καθυποτεταγμέναις χρήσεσιν ἀπό τε γραφικῶν διηγήσεων, καὶ πατρικῶν διδασκαλιῶν. Οἱ γὰρ ἐπιτιθέντες τὰς χεῖρας ὑπουργοὶ τοῦ πνεύματός εἰσιν, οὐχὶ πρᾶται τοῦ πνεύματος. Δωρεὰν γὰρ λαβόντες τὴν χάριν τοῦ πνεύματος, δωρεὰν δίδοσθαι τοῖς παρ' αὐτῶν μεταλαμβάνουσιν ἀπεφήναντο ἐκ τῆς κυριακῆς φωνῆς ταύτην τὴν ἐλευθεριότητα εἰληφότες. Εἰ δὲ τις ἐλεγχθείη χρυσίῳ ταύτην ἀνταλλαξάμενος, ἀποκηρυχθήτω διαγραφόμενος τῆς τάξεως τῆς ἱερατικῆς ἀξίας g. Καὶ οἱ ἐξ ἀντίμου τὴν ἱερωσύνην κληρούμενοι, ἀλλ' ἐν διηλέγχεται ὁ λόγος, ἐπὶ τῷ πράγματι. οὐδὲ γὰρ θεοῦ φυλάττειν δύναται καὶ μαμωνᾷ, ὡς εὐαγγελικῶς ἐμάθομεν. Καὶ ἐπεὶ ὑπάρχομεν προφητικῶς τοῦ Θεοῦ βοῶντος (ἱερεῖς λαλήσατε εἰς τὴν καρδίαν Ἱερουσαλήμ) ἀνάθις τε ἐπιβαλόντος, καὶ λέγοντος (ὁ σκοπὸς ἐὰν ἴδῃ τὴν ῥομφαίαν ἐρχομένην, καὶ μὴ σημάνῃ τῇ σάλπιγγι, καὶ ὁ λαὸς μὴ φυλάξηται, καὶ ἐλθοῦσα ἡ ῥομφαία λάβῃ ἐξ αὐτῶν ψυχὴν, τὸ αἷμα ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ σκοποῦ ἐκζητήσω) φόβῳ τε τῆς σιωπῆς κατακρίματος ἀναγγέλλομεν τοῖς προέδροις πάσι τῶν καθ' ἡμᾶς ἐκκλησιῶν, ἵνα μετὰ παρρησίας κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον εἴπωμεν καθαροὶ ἐσμεν ἀπὸ τοῦ αἵματος τῶν παραβαινόντων τοὺς κανονικοὺς θεσμοὺς, καὶ πάνυγε μᾶλλον τῶν ἐπὶ χρήμασι χειροτονησάντων ἢ χειροτονηθέντων, Πέτρου τοῦ Θεοῦ ἀποστόλου καὶ τὴν καθέδραν ἐκκληρωσάμενος ὁ ἀδελφικὸς ὑμῶν ἁγιότης, ὡς Σίμωνα τὸν μάγον, τούτους καθελόντος. τοῦτο ἐστω

g ἀξίας.

Digitized by Google

καὶ οὐχ ὑποστελλόμεθα τοῦ ἀναγγεῖλαι τὴν ἀλήθειαν, φυλάττοντες καὶ κρατοῦντες τὰ παρὰ τῶν ἁγίων καὶ πανευφήμων ἀποστόλων, καὶ τῶν ἀοιδίμων πατέρων ἡμῶν κανονικῶς ἐκδοθέντα. καὶ εἴ τι τούτων παραβαθὲν ὑπό τινων, βδελυττόμεθα. ἡ δὲ ὑμῶν ἀδελφικὴ ἀρχιερωσύνη [illegible] καὶ κατὰ Θεοῦ βούλησιν [illegible] τὴν ἱεραρχικὴν ἀγωγὴν, διαβόητον ἔχει τὴν δόξαν. φησὶ γὰρ διὰ τοῦ προφήτου ὁ πρῶτος καὶ μέγας ἀρχιερεὺς ὁ Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν. ζῶ ἐγὼ, ἀλλ' ἢ τοὺς δοξάζοντάς με δοξάσω. [illegible] γὰρ ἀνὴρ [illegible] τοῦ ἁγίου πνεύματος, ὅτι φορτωτέρα μᾶλλόν ἐστι Μακεδονίου καὶ τῶν ἀμφ' αὐτὸν πνευματομάχων ἡ δυσσεβὴς αἵρεσις. ἐκεῖνοι γὰρ κτίσμα, καὶ δοῦλον τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς τὸ ἅγιον πνεῦμα [illegible], οὗτοι ἑαυτῶν ὡς δοκοῦσι, δοῦλον αὐτὸ [illegible]. πᾶς γὰρ δεσπότης ὅ τι ἂν ἔχει, εἰ βούλοιτο, πιπράσκει, εἴτε οἰκέτην, εἴτε ἄλλο τι ὧν κέκτηται. ὡσαύτως δὲ ὁ ἀγοράζων [illegible] βουλόμενος εἶναι τοῦ ἠγορασμένου [illegible] ἀργυρίου τοῦτο κτᾶται. [illegible] τὴν ἀθέσμιον πρᾶξιν ἐργαζόμενοι καταβιβάζουσι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἴσα ἁμαρτάνουσι[a] τοῖς βλασφημοῦσιν ἐν Βεελζεβοὺλ ἐκβάλλειν τὰ δαιμόνια τὸν Χριστὸν [illegible], ἀληθέστερον εἰπεῖν [illegible] Ἰούδα τῷ προδότῃ, [illegible] ἡμᾶς ἀργυρίου τὸν κύριον [illegible]. [illegible] τὸ ἅγιον πνεῦμα ὁμοούσιον ἐστὶ Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν, [illegible] δοῦλον [illegible] μερίδος, ὡς ἀποδεδείχαμεν. εἰ δὲ οὐ πιπράσκεται, πρόδηλον γὰρ [illegible], συμφώνως [illegible] οὐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖς ἡ χάρις τοῦ ἁγίου πνεύματος. [illegible] ἡ τῆς ἱερωσύνης ἀγωγὴ, καὶ [illegible]. οὐδὲ ἔχουσι [illegible] τοῦ ἁγίου Πέτρου πρὸς τὸν τοῦτο ἐπιτηδεύσαντα [illegible] λέγοντος, οὐκ ἔστι σοι μερὶς, οὐδὲ κλῆρος ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ. εἰ γὰρ [illegible] ἡ τῆς ἱερωσύνης ἀξία, ἄρα [illegible] καὶ ἐν ἤθεσι καὶ ἀρετῆς ἀναστροφή. [illegible] Παῦλος ὁ θεῖος ἀπόστολος διδάσκων δεῖν τὸν ἐπίσκοπον ἀνεπίληπτον εἶναι, σώφρονα, κόσμιον, διδακτικὸν, ἐγκρατῆ [illegible] μετὰ τὴν διδαχὴν πιστοῦ λόγου, ἵνα δυνατὸς ᾖ καὶ παρακαλεῖν ἐν τῇ ὑγιαινούσῃ διδασκαλίᾳ καὶ τοὺς ἀντιλέγοντας ἐλέγχειν. [illegible] καὶ ἀγοράζεται ἡ ἱερωσύνη. [illegible] χρυσοῦ [illegible] τὸν ποτὲ δόντα ἢ λαβόντα [illegible] εἴτε καὶ πρὸ τῆς χειροτονίας, εἴτε καὶ ἐν τῇ χειροτονίᾳ, εἴτε καὶ μετὰ τὴν χειροτονίαν. λαβεῖν γάρ ἐστι τὸ λαβεῖν [illegible]. [illegible] ἐκκλησιαστικὰς [illegible][n] ἐπὶ τῇ τῶν χρημάτων δόσει.

Fratri, & Commiſtro uſquequaque ſanctiſſimo, & beatiſſimo Domino Hadriano Papæ veteris Romæ.

Taraſius *indignus Epiſcopus* Conſtantinopolis *novæ Romæ, in Domino S.*

MUltipliciter, multiſque modis ex Evangelio, & Apoſtolorum Patrumque præceptis docemur, in ſanctificatione Sacerdotii mores ab avaritia longe alienos præſtare: neque in ullius Sacerdotalis viri ordinatione aurum, argentumve accipere, aut aliud quidpiam nobis vendicare: quod ſententiæ ex divinis Scripturis, & Patrum doctrinæ infra ſubjectæ demonſtrabunt. Qui enim manus imponunt, miniſtri ſunt Spiritus, non venditores Spiritus. Nam cum gratis gratiam Spiritus acceperint, gratis etiam iis, qui ab ipſis accipiunt, dare juſſi ſunt ex voce Domini, hac ipſa libertate poteſtateque accepta. Quod ſi quis eam auro emiſſe convictus fuerit, hunc ex Sacerdotali ordine[l] excidiſſe pronuntiant, quanquam nomine Sacerdotium ſortitus eſt, ſed in eum falſo nomen iſtud conferri re ipſa comprobatur. *Nemo enim* [m] *poteſt Deo, & Mammonæ ſervire*, prout ex Evangelio didicimus. Et quoniam audivimus Deum per ex Prophetæ clamantem [n]: *Sacerdotes loquimini ad cor Hieruſalem*: rurſuſque minantem, ac dicentem [o]: *Si ſpeculator viderit gladium venientem, & non inſonuerit buccina, & populus ſe non cuſtodierit, veneritque gladius, & tulerit de eis animam, ille quidem in iniquitate ſua captus eſt, ſanguinem autem ejus de manu ſpeculatoris requiram*: hujus igitur, quæ ex ſilentio imminet, condemnationis metu, omnibus earum, quæ apud nos ſunt, Eccleſiarum præfectis annuntiamus, ita ut ſidenter divinum Apoſtolum [p] imitantes, dicamus: mundi ſumus a ſanguine eorum, qui tranſgrediuntur canonicas conſtitutiones, & multo magis eorum, qui ob pecunias ordinaverunt, aut ordinati ſunt: quippe cum Petrus, divinus ille Apoſtolus, cujus & cathedram ſortita eſt fraterna veſtra ſanctitas, hos depoſuerit, ut Simonem Magum. Propterea non refugimus, quin veritatem prædicemus, ſerventes, & retinentes ea, quæ a ſanctis, & omniquaque benedictis Apoſtolis, & ab inclytis Patribus noſtris canonice ſunt tradita. Et ſi quid horum ab aliquibus violatum eſt, averſamur. Fraterna igitur veſtra ſumma Sacerdotio congruens ſanctitas, legitime & apte ad voluntatem Dei Sacerdotalem ſanctificationem adminiſtrans, celebrem adepta eſt gloriam. Dixit enim per Prophetam [q] primus & magnus Pontifex Chriſtus: *Vivo ego, niſi eos, qui me glorificant, glorificabo*. Noſti enim, o vir eorum deſideriorum, quæ Spiritus ſunt, longe tolerabiliorem eſſe Macedonii, & eorum, qui ab illo, Sancti Spiritus impugnatorum hæreſim. Nam cum illi Sanctum Spiritum Dei, & Patris creaturam, & ſervum nugentur: hi ſuum ipſorum, quantum putant, ſervum ipſum faciunt. Omnis enim Dominus, quicquid habet, cum libuerit, vendit, ſive famulum, ſive aliquid aliud ex his, quæ poſſidet. Similiter & qui emit, volens emptæ rei dominus fieri, argenti pretio eam acquirit. Ita qui hoc nefarium facinus admittunt, Sanctum deprimunt Spiritum, æque peccantes, atque illi, qui Chriſtum in Beelzebub ejicere dæmonia ore blaſphemo dicebant: vel, ut verius dicam, Judæ proditori ſunt ſimiles, qui Dei interfectoribus Judæis argenti pretio Dominum vendidit. Quando igitur Spiritus Sanctus conſubſtantialis eſt Chriſto Deo noſtro, perſpicuum omnino eſt, eos in eadem parte, ut ſorte numerandos eſſe, ut demonſtravimus. Quod ſi non venditur, quemadmodum certe non venditur, compertiſſimum quoque eſt, in iſtis Sancti Spiritus gratiam non eſſe, aut Sacerdotii ſanctificationem, & quod non acceperunt, non habent. Meminerint ſancti Petri ad eum, qui id procurarat, hoc modo dicentis [r]: *Non eſt tibi pars, neque ſors in ſermone iſto*. Nam ſi venditur Sacerdotii dignitas, ſupervacua igitur apud ipſos eſt honeſte vitæ inſtitutio, & peritiæ virtutiſque cultus: ſupervacuus apud ipſos & Paulus divinus Apoſtolus [s] docens, *oportere Epiſcopum eſſe ſine crimine, temperantem, modeſtum, aptum ad docendum, continentem, ſobrium, ſuſtinentem fidelis ſecundum doctrinam ſermonis, ut potens ſit & exhortari in doctrina ſana, & contradicentes refellere*. Petentes igitur hæc omnia ex eo, quod Sacerdotium venditur, & emitur. Subjecta igitur ſententia ex ſanctis collecta alterum omnino a Sacerdotio pronuntiant eum, qui quocunque tempore dederit, vel acceperit, ſive ante ordinationem, ſive in ordinatione, ſive poſt ordinationem. Accipere enim eſt quandocunque accipere. Sed & omnes Eccleſiaſticas promotiones, in quibus pecuniæ intervenit, irritas eſſe jubens.

C. XXII. *Et qui dat, & qui accipit, ut ordinare ſacro præſtentur, anathema ſit.*

Item ex Concilio Bracarenſi II. *cap.* 3.
(*an.* 572. *in Hiſpania.*)

PLacuit [t], ut de ordinatione Clericorum Epiſcopi munera nulla accipiant: ſed ſicut ſcriptum eſt [u], quod gratis donante Deo accipiunt, gratis dent. Non aliquo pretio gratia Dei, & impoſitio manuum venundetur: quia antiquæ definitio Patrum ita de Eccleſiaſticis ordinationibus ſtatuit [x], dicens: *Anathema ſit danti, & accipienti*. Propterea, quia aliquanti multis ſceleribus obruti [y], ſancto altario indigne miniſtrantes, non hoc teſtimonio bonorum actuum, ſed profuſione munerum obtinent; oportet [z], non per gratiam munerum, ſed per diligentem prius diſcuſſionem, deinde per multorum teſtimonium Clericos ordinare.

¶ Pitu, ar. *Oportet.*] V. C. addit *ergo*.

Gratian. *Ex illa auctoritate B. Ambroſii, & Gregorii patet, quod Simoniaci (ſicut & alii hæretici) a fide exorbitant, & ideo conſequenter de illis intelligitur, quod de aliis determinatur.*

4 pa. §. 1. *Item opponitur, quod prophetia donum Spiritus Sancti eſt: hæc [a] autem in Veteri Teſtamento a ſanctis Prophetis vendi conſueverat. Unde Saul* [b] *ad Samuelem pro vaticinio expetendo non niſi cum munere ire præſumpſit. Uxor etiam* [c] *Jeroboam ad hominem Dei non niſi cum munere acceſſit. Item Chriſtus* [d] *a Juda venditus, auriculam ſervi ſanavit. Exemplo itaque Saulis, & uxoris Jeroboam patet, quod donum Spiritus Sancti emere, vel vendere non eſt peccatum. Exemplo Chriſti liquet, quod Spiritus Sanctus etſi interdum a Simoniacis venalis habeatur, virtutis tamen ſuæ non obliviſcitur, nec deſinit effectum ſuæ gratiæ, etiam venditus, præſtare. Sed de Prophetis* B. Hieronymus *in cap.* 3. *Michææ competenter ſolvit, malos* [illegible] *acceptiſſe, non bonos* [illegible]. (*ann.* 408. *in Palæſtina.*)

C. XXIII. *Mali Prophetæ, non boni Prophetiam vendebant.*

JUdices, inquit [e], ejus in muneribus judicabant, & Sacerdotes ejus in mercede reſpondebant, & Prophetæ ejus in pecunia divinabant, & ſuper Dominum requieſcebant, dicentes: Nonne Dominus in nobis eſt? non venient ſuper nos mala. Idcirco propter vos Sion quaſi ager arabitur, & Hieruſalem, ut cuſtodia pomarii erit. Nemo ambigit, Hieruſalem propter ſcelera, quæ in hoc capitulo deſcribuntur, fuiſſe ſubverſam. *Et infra.* §. 1. Poterat utique Petrus [f] Simoni Mago vendere, quod petebat; imo poterat ſimulare vendentem (Spiritus enim Sanctus nec venundari, nec emi poteſt,) ſed oblatam pecuniam cum offerente damnavit. *Et paulo poſt.* §. 2. Nec quenquam moveat illud, quod in primo Regum [g] libro [h] legimus, Saulem volentem ire ad Samuelem dixiſſe puero ſuo, ad eum ſe ire non poſſe, quia pretium, quod offerret pro vaticinio, non haberet, & puerum reſpondiſſe: *Ecce inventa eſt in manu mea quarta pars ſicli pecuniæ, & dabo viro Dei, & annuntiabit nobis viam noſtram*. Non enim ſcriptum eſt, quod Samuel acceperit, aut quod illi obtulerint: quin potius & Prophetæ paſcuntur, & invitantur ad prandium. Sed fac eum accepiſſe; ſtipes magis æſtimandæ ſunt tabernaculi

Marginal notes:
h οὐκ ἔν.
i ἄρα.
n ἀφαιρέσεις.
l al. dignitate.
m Matth. 6.
n Eſa. 40.
o Ezech. 33.
p Act. 20.
q 1. Reg. 2.
r Act. 8.
s 1. Tim. 3. & Tit. 1.
t Ivo part. 3. c. 128.
u Matth. 10.
x ſupr. c. quicunque.
y al. obnoxii.
z oportet ergo] orig.
a al. hoc.
b 1. Regum 9.
c 3. Regum 14.
d Luc. 22.
e Michææ 3. ſecundum LXX.
f Act. 8.
g al. regnorum.
h 1. Reg. 9.

naculi, quam munera Prophetiæ: ſiclus enim viginti obolos habet, & quarta pars ſicli quinque ſunt oboli. Et noſtri igitur Sacerdotes ſi volunt vendere Prophetiam, & columbas in cathedris ſuis proponere, quas Dominus flagello ſubvertit, quinque tantum obolorum ſint mercede contenti, qui utinam non pretia villarum, ſed quinque obolos acciperent. § 3. Hoc ipſum ſonat & in tertio Regnorum libro i, quod uxor Jeroboam infirmante filio pergit ad Ahiam hominem Dei, & defert ei decem panes β, & cruſtulam, & vas mellis; quia hæc magis γ in ſumptum Prophetæ, quam munera Prophetiæ reputanda ſunt. Licet potuerint hi, qui ad Ariolos ire conſueverant [quia multi Divini, & Arioli erant in Iſrael] mala conſuetudine æſtimaſſe idipſum etiam de Prophetis, & voluiſſe ſancto viris offerre, quod Divinis offerre conſueverant. § 4. Unde in quarto δ k libro Regum l legitur, quod Heliſæus venit Damaſcum, & Benadad Rex Syriæ ægrotabat, nuntiaveruntque ei, dicentes: Venit vir Dei huc, & ait Rex ad Azaelem: Tolle tecum munera, & vade in occurſum viri Dei, & conſule Dominum per eum, dicens, ſi evadere de infirmitate hac potero. Ivit ergo Azael in occurſum ejus, habens ſecum munera, & omnia bona Damaſci, onera quadraginta camelorum. Sed non eſt credendum accepiſſe: ſicut de eodem Heliſæo legitur m, quod Naaman mundatus a lepra obtulit ei munera, dicens: Obſecro, ut accipias benedictionem a ſervo tuo. At ille reſpondit: Vivit Dominus, ante quem ſto, quia non accipiam. Cumque vim faceret, penitus non acquievit.

i 3. Reg. 14.
k 4. Reg. 8.
l al. Regnorum.
m 4. Reg. 5.

¶ Corr. Rom. Caput hoc in uno vetuſto exemplari conjunctum eſt ſuperiori, & loco prima dictionis, Judices, legitur, Duces; quemadmodum eſt apud B. Hieronymum in verſione 70.

α Quinque tantum obolorum ſint mercede contenti, qui] Iſta omnia abſunt a recentioribus editionibus B. Hieronymi, atque etiam a vetuſtioribus, præter dictionem, qui. Sed non ſunt expuncta, quia ſententiam non afficiunt.

β Decem panes] Sic in vulgata Latina B. Hieronymus habet, panes, & non paſſas, & vaſculum mellis. In Græca autem vulgata & cruſtula, & uvæ paſſæ commemorantur. ἄρτους, inquit, καὶ κολλύρια τοῖς τέκνοις αὐτῷ, καὶ σταφίδας.

γ Quia hæc magis] Iſta uſque ad verſ. Licet, non habentur hæc apud B. Hieronymum, ſed loco eorum hæc: Dicitur enim, quid ſecum illa portaverit & tamen Propheta non ſcribitur accepiſſe: quippe cum & corripuerit eam, & venturum luctum prædixerit. Iterat &c.

δ Unde in quarto] Hæc uſque ad finem non ſunt inventa apud B. Hieronymum.

C. XXIV. *Quod divinatio in bonum non accipitur.*

Idem in eodem capite. [an. 408. ibid.]

n Num. 23.

NUnquam divinatio in Scripturis in bonam partem accipitur n. *Non eſt augurium in Jacob, neque divinatio in Iſrael.* Videbantur ſibi quidam eſſe Prophetæ: ſed quia pecuniam accipiebant, Prophetia ipſorum facta eſt divinatio.

¶ Corr. Rom. *Hoc etiam caput in aliquot vetuſtis eſt conjunctum ſuperiori, & legitur, ut in originali*, Nunquam enim.

Gratian. *Cum ergo ſecundum Hieronymum boni Prophetæ non munera Prophetiæ accipiebant, ſed ſtipes tabernaculi: malis autem, qui accipiebant, Prophetia, quæ Dei erat donum, in divinationem, quæ diabolica eſt, convertebatur; quid aliud colligitur, niſi quod Simoniacis (quod ſuperius dictum eſt) nulla ſpiritualis gratia cooperatur? Cum enim in Sacramentis*, neque qui plantat o, neque qui rigat, ſit aliquid, ſed qui incrementum dat, Deus, *quis operatur in eis, ſi Dominus, qui incrementum dat, in eis non lucet, ſed eſt otioſus? Item, quod dicitur de Chriſto p, quod ſicut Chriſtus venditus auriculam reſtituit Malcho, & fecit miracula, ſic & Spiritus Sanctus poſſit vendi, & in ipſa venditione ſuam gratiam operari, non valet hæc ſimilitudo. Non enim hoc operatur Spiritus ſanctus ſpiritualiter in perfidis mercimoniis avaritiæ, quod Chriſtus geſſit corporaliter certi myſterii cauſa ad exemplum patientiæ. Si enim contraria eſt ſimilitudo, cum credatur poſſe vendi, ſicut Chriſtus; credatur etiam Spiritus Sanctus poſſe crucifigi, quod impoſſibile eſt. Poteſt etiam intelligi [ut a ſimilitudine non recedamus] quod ſicut Chriſtus venditus non venditori, vel ementi, ſed eis, qui neſcientes aderant, dona ſuæ gratiæ contulit, pro quibus etiam in cruce ſupplicavit; ſic & Spiritus Sanctus non vendenti, vel ementi, ſed his, qui de manibus eorum, ignorantia ducti, Sacramenta Dominica accipiunt ſuæ gratiæ effectum largiri probatur. §. 1. Item objicitur, quod etſi malum ſit Eccleſiaſtica emere, tamen ſæpe ſiniſtra principia ad felices perveniunt exitus. Ut Jacob q per ſupplantationem pervenit ad benedictionem; ut ſeges, quæ leproſa manu ſeritur, munda nihilominus metitur, ut ex adulterino concubitu pulchra ſoboles naſcitur: ſic & pecunia, quæ per Simoniam acquiritur, felicem habet exitum, cum pauperibus profutura erogatur. Sed nihil horum Simoniacis patrocinatur.*

o 1. Corinth. 3.
p Luc. 22. Joan. 18.
q Geneſ. 27.

C. XXV. *Quæ malo inchoantur principio, non peraguntur bono exitu.*

Ait enim Leo Epiſcopus ad Mauros Epiſcopos 10 *epiſt.* 85. *al.* 87. [*an.* 442. *Roma in Africam.*]

r Anſel. 7. c. 17. diſtinct. 61. c. miramur.

PRincipatus r, quem aut ſeditio extorſit, aut ambitus occupavit, etiamſi moribus, atque actibus non offendit, ipſius

e tamen initii ſui eſt perniciosus exemplo. Et difficile eſt, ut bono peragantur exitu, quæ malo ſunt inchoata principio. s al. ipſa.

¶ Pino. 12. *Ad Mauros Epiſcopos.*] V. C. *univerſis Epiſcopis per Cæſarienſem Mauritaniam conſtitutis.*

C. XXVI. *Non ſuperædificatur bonum opus, ubi Chriſtus fundamentum non eſt.*

Item Gregorius I. *Anaſtaſio Antiocheno Epiſcopo lib.* 7. *epiſt.* 47. *indict.* 2. [*an.* 599. *Roma in Syriam.*]

CUm Paulus dicat t: *Fundamentum aliud nemo poteſt ponere, præter id, quod poſitum eſt, quod eſt Chriſtus Jeſus*, conſequenter probatur, quia ubi Chriſtus non eſt fundamentum, nullum boni operis eſt ſuperædificium. t 1. Cor. 3.

¶ Corr. Rom. *Apud B. Gregorium ſic legitur:* Prædicator autem egregius dicit: *Fundamentum &c.* Quiſquis ergo cum dilectione Dei, & proximi, fidei, quæ in Chriſto eſt, firmitatem tenet, eundem Jeſum Chriſtum Dei, & hominis filium, apud ſe poſuit fundamentum. Sperandum ergo eſt, quod ubi Chriſtus fundamentum eſt, bonorum quoque operum ſequatur ædificium.

C. XXVII. *Non poteſt fieri eleemoſyna ex pecunia Simoniace acquiſita.*

Idem Syagrio, *& aliis Epiſcopis lib.* 9. *epiſt.* 110. u [*an.* 599. *Roma in Galliam.*] u Joann. Diac.

NOn eſt putanda x eleemoſyna, ſi pauperibus diſpenſetur, quod ex illicitis rebus accipitur: quia qui hac intentione male accipit, ut quaſi bene diſpenſet, gravatur potius, quam juvatur α. *& paulo poſt.* §. 1. Unde etiam illud certum eſt, quia etſi monaſteria, aut xenodochia, vel quid aliud de pecunia, quæ pro ſacris ordinibus datur, conſtruatur, mercedi non proficit. *& paulo poſt.* §. 2. Ne ergo ſub obtentu eleemoſynæ cum peccato aliquid ſtudeamus accipere, aperta Sacra Scriptura nos prohibet, dicens y: *Hoſtiæ impiorum abominabiles, quæ offeruntur ex ſcelere.* Quicquid enim in Dei ſacrificio ex ſcelere offertur, omnipotentis Dei non placat iracundiam, ſed irritat. Hinc rurſus ſcriptum eſt z. *Honora Dominum de tuis juſtis laboribus.* Qui ergo male tollit, ut quaſi bene præbeat, conſtat ſine dubio, quia Dominum non honorat. Hinc quoque per Salomonem dicitur a, *Qui offert ſacrificium de ſubſtantia pauperum, quaſi qui victimat filium in conſpectu patris.* Quantus autem dolor patris ſit, perpendamus, ſi in ejus conſpectu filius victimetur. Et hinc facile cognoſcimus, quantum apud Deum dolor exſpectatur, quando ei ſacrificium ex rapina tribuitur. Nimis ergo deflendum eſt, dilectiſſimi fratres, ſub obtentu eleemoſynæ, peccata Simoniacæ hæreſeos perpetrare. Nam aliud eſt propter peccata eleemoſynas facere, aliud propter eleemoſynas peccata committere b β. *& poſt pauca.* § 3. Quiſquis ergo Sacerdotium non ad elationis pompam, ſed ad utilitatem adipiſci deſiderat, prius vires ſuas cum hoc, quod eſt ſubiturus, onere metiatur, ut ſi impar eſt, abſtineat, & ad id cum metu etiam, cui c ſe ſufficere exiſtimat, accedat.

x Palæ. lib. 6. tit. 1. Anſel. lib. 3. c. 30. Pann. l. 2. c. 104. Ivo p. 5. c. 102.
y Proverb. 21.
z Prov. 3.
a Eccl. 34.
b al. perpetrare.
c al. qui.

¶ Corr. Rom. α Juvatur] *Si hic interponatur caput*, Eleemoſyna. *infra* 14. q. 5. *erit integer hic locus.*

β Committere] *Hic apud B. Gregorium interjiciuntur c.* Hoc quoque *diſt.* 59. *& c.* Sicut Neophytus *diſt.* 48.

C. XXVIII. *Paſtor Simoniacus nullam ovibus præbet medicinam.*

Idem Theodorico, *& Theoberto* d *Regibus Francorum libro ſeptimo epiſtola* 114. [*an.* 599. *Roma in Galliam.*] d al. Theodeberto.

FErtur e Simoniaca f hæreſis [quæ primo contra Dei Eccleſiam diabolica plantatione ſurrepſit, & in ipſo ortu ſuo, ar... g Apoſtolicæ ultionis percuſſa, atque damnata eſt] in regni veſtri finibus dominari: cum in Sacerdotibus fides ſit eligenda cum vita. Si enim vita deeſt, fides meritum non habet, beato Jacobo atteſtante, qui ait h: *Fides ſine operibus mortua eſt.* Quæ enim opera eſſe valeant Sacerdotis, qui honorem tanti Sacramenti convincitur obtinere per præmium? *& poſt pauca.* §. 1. Hinc igitur non ſolum in ordinatoris, & ordinati animam lethale vulnus infligitur; verum etiam excellentiæ veſtræ regnum Epiſcoporum i ſua culpa (quorum magis interceſſionibus juvari debuerat) prægravatur. Si enim dignus in Sacerdotio ſubditur, cui non actionis merita, ſed præmiorum copia ſuffragatur, reſtat, ut nihil ſibi in Eccleſiaſticis honoribus gravitas, nihil defendat induſtria, ſed totum auri profanus amor obtineat. Et dum vitia remunerantur honore, in locum ultoris, is, qui fortaſſe fuerat ulciſcendus, adducitur: atque hinc Sacerdotes non proficere, ſed perire potius judicantur. Vulnerato namque paſtore, quis curandis ovibus adhibeat medicinam? aut quomodo populum orationis clypeo tueatur, qui jaculis ſe hoſtilibus feriendum exponit? aut qualem de ſe fructum producturus eſt, cujus gravi peſte radix infecta eſt? Major ergo metuenda eſt locis illis ſine calamitas, ubi tales interceſſores ad locum regiminis adducuntur, qui Dei in ſe magis iracundiam provocant, quam per ſemetipſos populis placare debuerant.

e Palæ. ibid. Anſel. l. 6. c. 78. Ivo p. 5. cap. 111.
f al. Simoniacam hæreſim.
g al. telo.
h Jac. 2.
i al. regimen veſtrorum Epiſcoporum.

¶ Pith. 13. Plantatione.] V. C. supplantatione. 14. Episcoporum] V. C. vestrorum Episc.

Gratian. *Cum ergo secundum Leonem Simonia non bono peragatur exitu, secundum Gregorium nullius boni operis sequatur artificium, nec sit putanda Eleemosyna, quæ ex precio Simoniæ erogatur pauperibus, vulnerato pastore medicina non adhibeatur curandis ovibus, de infecta radice fructus non producatur, major etiam calamitas in futuro minatur, de tam sinistro principio quis salutis exitus speratur?*

C. XXIX. *Simoniacorum Sacramenta effectu gratiæ carent.*

Hinc etiam Augustinus *ait.* [circ. an. 400. *in Africa.*]

k Gen. 39. l 2. Mach. 1. & 4. m al. Simoniacorum.

SIcut Eunuchus fuit, qui k Joseph comparavit; ita qui gratiam mercatur, vivum semen non habet siccis genitalibus. Sic quoque ignis l sacrificii, qui per septuaginta annos Babylonicæ captivitatis sub aqua vixerat, extinctus est, Antiocho Jasoni vendente Sacerdotium: quod significavit Spiritus Sancti ignem non lucere in Simoniacis m Sacramentis.

Gratian. *Quid in his similitudinibus B. Augustinus notare voluit, nisi quia Sacramenta Simoniacorum (sicut & cæterorum hæreticorum) licet sint vera, quantum ad formam, inania tamen, & falsa sunt, quantum ad effectum, cum non possint in cordibus hominum gignere, vel accendere cœlestem gratiam?*

3 pars §. 1. *Sed objicitur illud* Augustini *contra hæreticos tractatu 5. super Evangelium Joannis.* [forte circ. an. 412. *in Africa.*]

C. XXX. *Sive bonus, sive malus sit minister, per utrumque effectus gratiæ confertur.*

n infra de consecr. dist. 4. c. aliud. Alger. l. 3. c. 3. Ansel. l. 9. c. 30. Polyc. l. 3. tit. 10. o 1. Cor. 3.

SI justus n fuerit minister, computo eum cum Paulo, qui gloriam suam conquirit, dicens o: *Ego plantavi, Apollo rigavit, Deus autem incrementum dedit.* Qui vero fuerit superbus minister, cum Diabolo computatur: sed non contaminatur donum Christi, quia per illum α purus fluvius transit, & venit ad fertilem terram. Scio, quia lapis ex aqua fructum ferre non potest, & si per lapideos canales transit aqua ad areolas, in canali lapideo nihil generatur, sed tamen hortus plurimum fructum affert. Spiritalis enim virtus Sacramenti, ut lux pura ab illuminandis excipitur, sed per immundos transiens non coinquinatur.

¶ Corr. Rom. *Ab initio hujus capitis usque ad vers.* donum Christi, *Algerus lib. 3. c. 3. citat ex B. Augustino, cujus tamen propria verba habentur infra de consecr. dist. 4. c.* aliud. §. si fuerit.

α Quia per illum] *Apud B. Augustinum tractatu 5. legitur:* Quod per illum fluit, purum est, quod per illum transit liquidum, venit ad fertilem terram: puta, quia ipse lapideus est, quia ex aqua fructum ferre non potest. Per lapideum canalem transit aqua ad areolas, in canali lapideo nihil generatur, sed tamen hortis plurimum fructum affert. Spiritalis enim virtus Sacramenti ita est, ut lux: & ab illuminandis pura excipitur, & si per immundum transeat, non inquinatur.

C. XXXI. *De eodem.*

Idem *ad Vincentium Donatistam epist. 48.* [circ. an. 418. *ibid.*]

p Alger. l. 3. c. 9. Deus ibi sit in er. at Simoniacis. Polyc. l. 3. tit. 10.

EX catholica p Ecclesia sunt omnia Dominica Sacramenta: quæ sic habetis, & datis, quemadmodum habebantur, & dabantur, etiam priusquam inde exiretis.

C. XXXII. *De eodem.*

Idem *de Baptismo contra Donatistas lib. 5. c. 20.* [circ. an. 412. *ibid.*]

q al. si. r Alger. l. 3. c. 2. Ivo p. 1. c. 127. s al. &

SIc q autem r Deus adest Sacramentis, & verbis suis, per qualeslibet administrentur, & Sacramenta Dei ubique recta sunt, sicut s mali homines, quibus nihil prosunt, ubique perversi sunt.

C. XXXIII. *De eodem.*

Idem *lib. 4. de Bapt. contra Donatistas cap. 12.* [circ. an. 412. *ibid.*]

t Algerus ibid. Theol. lib. in tract. de Simoniacis. Anselm. l. 9. c. 48. Polyc. ibid. u al. parte Diaboli.

NEc e foris ergo, sicut nec intus quisquam, qui ex parte u Diaboli est, potest vel in se, vel in quoquam maculare Sacramentum, quod Christi est.

C. XXXIV. *Sacramenta quæ non mutantur, catholicis, & hæreticis communia probantur.*

Idem Augustinus *ad Emeritum, epist. 164.* [an. 405. *ibid.*]

x Alger. l. 3. c. 9. Polyc. l. 3. tit. 10. y 1. Reg. 24. & 26.

SAcramenta x, quæ non mutastis, sicut habetis, approbantur a nobis, ne forte cum vestram pravitatem corrigere volumus, illis mysteriis Christi, quæ in vestra pravitate depravata non sunt, sacrilegam faciamus injuriam. Neque enim & Saul y depravaverat unctionem, quam acceperat, cui unctioni tantum honorem Rex David, pius Dei servus, exhibuit.

C. XXXV. *De eodem.*

Idem *ad Donatistas.* [circ. an. 412. *ibid.*]

SIcut ficti veraciter, non ficte recipiunt, nec eorum baptisma reprobatur; sic & illos, qui schismatici, vel hæretici, si non aliter habent, nec aliter agunt, quam vera Ecclesia, cum ad nos veniunt, non emendamus, sed potius approbamus.

¶ Corr. Rom. *Verba ipsa prioris partis hujus capitis usque ad vers.* reprobatur, *non sunt inventa apud B. Augustinum: sed habetur sententia lib. 1. de Baptismo contra Donatistas c. 12. Reliqua autem hujus capitis pars est in eodem lib. c. 13.*

C. XXXVI. *Non fugiantur Sacramenta Dei, a quocunque ministrentur.*

Idem *contra literas Petiliani, lib. 3. c. 9.* [circ. an. 391. *ibid.*]

z Sap. dist. 32. c. præter hoc. §. verum principia. Ivo p. 10. c. 75.

NEque z in homine bono aliquis Dei Sacramenta fugiat, neque in homine malo.

¶ Corr. Rom. *Libro tertio contra literas Petiliani, unde videtur sumptum esse hoc caput, sic legitur:* Nemo glorietur, nec in homine bono: nemo bona Dei fugiat, nec in homine malo. *Hoc autem caput significatur supra distinct. 32. c.* præter. §. verum principia.

C. XXXVII. *Hominum malitia Sacramenta non profanat.*

Idem *de Baptismo contra Donatistas, lib. 6. c. 44.* [circ. an. 412. *ibid.*]

a Matth. 10. b Ezech. 16. c al. vestra Sodoma justificata est. d Luc. 17. e Zachar. 1. f al. viri.

NOnne Sodomitæ Ethnici erant, id est, Gentiles? Pejores ergo erant Judæi, quibus Dominus dicit a: *Tolerabilius erit Sodomæ in die judicii, quam vobis.* Et quibus Propheta b dicit: *Justificasti Sodomam*, id est, in comparatione vestri c justa facta est. Nunquid tamen ideo Sacramenta divina, quæ apud Judæos erant, talia erant, quales ipsi erant? quæ Dominus ipse quoque percepit, & ad ea celebranda leprosos d, quos mundaverat, misit, & ea Zachariæ e ministranti Angelus adstitit, eumque in templo sacrificantem exauditum esse nuntiavit. Hæc eadem Sacramenta & in bonis hominibus illius temporis erant, & in malis pejoribus, quam sint Ethnici, quandoquidem Sodomitis in malitia prælati sunt: & tamen illa Sacramenta erant in utrisque integra, atque divina. Nam & ipsi Gentiles, si quid divinum, & rectum in doctrinis suis habere potuerunt, non improbaverunt sancti nostri f: quamvis illi per suas superstitiones, & idololatriam, & superbiam, cæterosque perditos mores detestandi essent, & nisi corrigerentur, divino judicio puniendi.

C. XXXVIII. *Sacramenta mali habere possunt, licet virtutem Spiritus Sancti habere non possint.*

Idem *lib. 3. cap. 16,* [circ. an. 412. *ibid.*]

g Polyc. lib. 3. tit. 10. Ansel. l. 9. c. 29. h 1. Corinth. 12. i Act. 8. k al. operatio Spiritus, quæ in m. h. e. f. sicut Saul habuit Prophetiam; aliud, &c. Jerem. l 1. Tim. 1. m 1. Petri 4.

MUltæ g autem operationes sunt Spiritus Sancti, quas Apostolus, cum quodam loco, quantum sufficere arbitratus est, commemorasset, ita conclusit h: *Omnia autem hæc operatur unus atque idem Spiritus, dividens singulis prout vult.* Cum ergo aliud sit Sacramentum, quod habere etiam Simon i Magus potuit; aliud Prophetia k, quæ in malis hominibus etiam fieri solet, ut in Saul; aliud operatio ejusdem Spiritus, quam nisi boni habere non possunt, sicut est *finis l præcepti charitas de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta*, quodlibet hæretici, & schismatici accipiant: *charitas m, quæ cooperit multitudinem peccatorum*, proprium donum est catholicæ unitatis, & pacis: nec est in omnibus, quia nec ejus sunt omnes.

C. XXXIX. *Licet Sacramenta mali ministrent, remissionem peccatorum non præstant.*

Idem *eodem libro, c. 18.* [circ. an. 412. *ibid.*]

n Remissam] orig. o Polyc. ibid. Ansel. l. 9. c. 33. p Joan. 20.

REmissionem n peccatorum o avari non dabant quæ per orationes sanctorum, id est, per columbæ gemitus datur, quicunque baptizet, si ad ejus pacem illi pertineant, quibus datur. Non enim raptoribus, & fœneratoribus diceret Dominus p: *Si cui dimiseritis peccata, remittentur ei: si cui tenueritis, tenebuntur.* Foris quidem nec ligari aliquid potest, nec solvi, ubi non sit, qui aut ligare possit, aut solvere: sed solvitur, qui cum columba fecerit pacem, & ligatur, qui cum columba non habet pacem, sive aperte foris sit, sive intus esse videatur.

Gratian. *Si ergo Sacramenta in modum lucis ab immundis coinquinari non possunt, si in modum puri fluvii per lapideos canales ad fertiles areolas perveniunt, patet quod Simoniaci Sacramentum traditione sibi quidem inutiliter, & perniciose habent, aliis autem utiliter, & salubriter eandem traditionem administrant. Sicut ergo sunt vera Sacramenta hæreticorum, quantum ad formam, ita sunt vera, & non inania, quantum ad effectum.*

6 pars. §. 1. *Sed notandum est, quod Sacramentorum alia sunt*

ſunt neceſſitatis, alia dignitatis. Quia enim neceſſitas non habet legem, ſed ipſa ſibi facit legem, alia Sacramenta, quæ ſaluti ſunt neceſſaria, quia iterari non poſſunt, cum ſint vera, auferri, vel amitti non debent, ſed cum pœnitentia rata eſſe [illegible]tuuntur. Illa vero Sacramenta, quæ ſunt dignitatis, niſi digne fuerint administrata, tu ut digni digne a dignis provehamur, dignitatis eſſe deſinunt: non ut minuatur veritas Sacramenti, ſed ut effectum adminiſtrandi, vel loco, vel tempore, vel promotione.

Loco, ut ait Leo I. ad Ruſticum Narbonenſem Epiſcopum, *epiſtola 90. al. 92. cap. 1.* (an. 443. Roma in Galliam.)

C. XL. *De his, qui a Pſeudoepiſcopis ordinantur.*

q *ſupra diſt. 62. c. 1. Burch. l. 1. cap. 12. Ivo p. 5. c. 25.* SI qui Clerici q ab illis Pſeudoepiſcopis in eis Eccleſiis ordinati ſunt, quæ ad proprios Epiſcopos pertinebant, & ordinatio eorum cum conſenſu, & judicio præſidentium facta eſt, poteſt rata haberi, ita ut in ipſis Eccleſiis perſeverent. Aliter autem vana eſt habenda ordinatio, quæ nec loco fundata eſt, nec auctoritate munita.

¶ Corr. Rom. *Caput hoc emendatum eſt, ac locupletatum ex ipſa epiſtola, & refertur ſupra diſt. 62. c. 1. §. ſi qui.*

¶ Pith. 15. Cum.] Abeſt e 3. V. C.

Gratian. *Ecce aliquis a Pſeudoepiſcopis ordinatus, ſi locum ſuæ ordinationis mutaverit, vana eſt, & ſine adminiſtratione erit talis ordinatio.*

Tempore, ut ait Innocentius I. *epiſt. 22. c. 5. de ordinatis a Bonoſo.* (an. 414. Roma in Macedoniam.)

C. XLI. *Quæ pro neceſſitate conceduntur, eadem ceſſante ceſſabunt.*

r *Ivo in prologo fol. 3. Pann. c. 10. in prologo. Infra eod. q. 7. c. quod pro remedio.* QUod r pro neceſſitate temporis ſtatutum eſt, ceſſante neceſſitate, debet utique ceſſare pariter, quod urgebat: quia alius eſt ordo legitimus, alia uſurpatio, quam ad præſens tantum fieri tempus impellit.

¶ Corr. Rom. *et* Quam ad præſens] *Hæc ſunt addita ex Innocentio, cujus verba in hoc capite in ſummam redacta: infra autem eod. q. 7. c.* quod pro remedio, *plenius referuntur.*

Gratian. *Ergo aliquis aliis temporibus ab eo, qui Bonoſo ſimilis ſit, ordinatus, ceſſabit ab adminiſtratione, quæ pro neceſſitate illius temporis ſibi permiſſa.*

Item ſ promotione, ut ait Leo I. *epiſtola tertia ad Januarium* ſ *Aquilegienſem.* (an. 447. Roma in Venetiam.)

ſ *al. Januarium.*

C. XLII. *Qui ab hæreticis redeunt, ſine ſpe promotionis in ſuis ordinibus recipi poſſunt.*

t *infra eod. c. omnis, & eo. 7. c. ſaluberrimum.* SI t quis hæreticæ communionis contagione ſe maculavit u, hoc in magno habeat beneficio, ſi ademta ſibi omni ſpe promotionis, in quo invenitur ordine, permaneat.

¶ Corr. Rom. *u* Maculavit] *Hic apud B. Leonem, cum alia verba ſunt interjecta, tum c. ſaluberrimum, infra q. 7. Caput nominibus quaſi ſumma quædam, quemadmodum & c. omnis. infra eodem, tametſi illud paulo plenius ſit.*

¶ Pith. 16. *Julianum.*] 1. C. *Januarium.*

Gratian. *Ecce ſi Clericus vel ordinationi, vel qualibet Sacramento hæreticis communicat, ceſſans a promotione in ſuo ordine perſeverat. Non eſt enim de Sacramento hoc, ut de cæteris. Cætera enim vel ad culpas abluendas dantur, ut Baptiſmus & Pœnitentia; vel pro culpis nemini aeternum, ſed ad bonum negantur, ut Euchariſtia, quæ in articulo mortis pœnitenti etiam de neſariis peccatis conceditur: Hoc ſolum non ſolum pro culpa, ſed etiam pro infamia interdicitur* x, *& pro imminutione omniſtatis ſua, vel extrinſeca, vel intrinſecæ perfectionis prærogativa, ut bigamis, vel viduæ maritis, vel illiteratis, vel corporis qualibet parte vitiatis denegatur: quibus tamen Baptiſmus, vel Euchariſtia non negatur. Poteſt etiam talis cætera Sacramenta ſacerdotaliter adminiſtrare, qui iſtud ſolum non valet conferre.*

x *al. interdum etiam pro.*

C. XLIII. *De Epiſcopis, qui talem conſecrant, qualem conſecrare non licet.*

Unde Leo I. *ait ad Epiſcopos Africæ, epiſt. 85. al. 87. cap. 2.* (an. 442. Roma in Africam.)

x *xxv. qu. 2. c. ſi qui Epiſcopi, Anſel. l. 6. c. 74. Ivo p. 5. cap. 107.* SI qui Epiſcopi x talem conſecraverint Sacerdotem, qualem non liceat, etiamſi aliquo modo damnum proprii honoris evaſerint, ordinationis tamen jus ulterius non habebunt, nec y illi unquam Sacramento intererunt, quod, neglecto divino judicio, immerito præſtiterunt.

y *nec ei Sacramento] orig.*

Gratian. *Ecce non honoris periculum evadunt, ut cætera Sacramenta ſacerdotaliter adminiſtrare permittantur, ab hoc ſolo non modo pro hæreſi, vel pro qualibet majori culpa, ſed etiam pro negligentia removentur. In quibus omnibus ſolerter notandum eſt, quod Sacramentum Sacerdotalis promotionis præ cæteris omnibus magis accurate & digne dandum, vel accipiendum eſt, quia niſi ita collatum fuerit, eo deſinet eſſe ratum, quo non fuerit vitæ perfectum. Cætera enim Sacramenta unicuique propter ſe dantur, & unicuique ſalva ſunt, qualicumque corde, vel conſcientia accipiantur. Iſtud ſolum non propter ſe ſolum, ſed propter alios datur. Et ideo neceſſe eſt, ut vero corde, mundaque conſcientia, quantum ad ſe, ſumatur, quantum ad alios vero, non ſolum ſine omni culpa, ſed etiam ſine omni infamia, propter ſcandalum fratrum: ad quorum ædificationem, non ſolum ut præſint, ſed etiam ut proſint, Sacerdotium datur.*

C. XLIV. *Simoniaci rei ſunt infidelitatis eorum, qui a ſe ſcandalizantur.*

Unde Hieronymus *ad c. 3. Michææ.* (circ. an. 387. in Palæſtina.)

HI, quoſcunque de aſſeclis ſuis ordinant Clericos, & vitium eorum in ſcandalum populis exponentes, rei ſunt infidelitatis eorum, qui ſcandalizantur.

Gratian. *Rectores enim, qui ad hoc eliguntur, ut cæteris præſint, ſicut præordinantur dignitate, ſic præeminere debent ſanctitate. Aliequin, cur cæteris præferuntur, qui nulla meritorum gratia a cæteris aſſumuntur? Hinc etiam* Symmachus *Laurentio Mediolanenſi Epiſcopo poſt ſextam Synodum Romanam,* (circ. an. 503. Roma in Inſubriam.)

C. XLV. *Sicut honore, ita & ſcientia quiſque præcellere debet.*

VIliſſimus z computandus eſt, niſi præcellat ſcientia & ſanctitate, qui eſt honore præſtantior. — z *Viliſſimus computandus] orig. a Sup. c. in canbolem, & c. pius.*

y pars. Gratian. *Patet ergo illud Auguſtini* a (*Sacramenta videlicet Chriſti per hæreticos miniſtrata ſuo non carere effectu*) *non de omnibus intelligi generaliter, ſed de Sacramento Baptiſmi.*

C. XLVI. *Baptiſmus ſive per bonum, ſive per malum miniſtretur, reiterari non debet.*

Unde idem Auguſtinus *ait tract. 5. in Joannem.* (an. 416. in *Africa.*)

DEdit Baptiſmum Judas, & non baptizatum eſt poſt Judam: dedit Joannes, & baptizatum eſt poſt Joannem: quia qui datus eſt a Juda, Baptiſmus Chriſti erat: qui autem a Joanne datus eſt, Joannis erat. Non Judam Joanni, ſed Baptiſmum Chriſti, etiam per Judæ manus datum, Baptiſmo Joannis, etiam per manus Joannis dato, recte præponimus. *& paulo poſt.* §. 1. Quos baptizavit Joannes, Joannes baptizavit, quos autem baptizavit Judas, Chriſtus baptizavit. Sic ergo quos baptizavit ebrioſus, quos baptizavit homicida, quos baptizavit adulter, ſi Baptiſmus Chriſti erat, Chriſtus baptizavit. *Item paucis interjectis.* §. 2. Quod Sacramentum b tam ſanctum eſt, ut nec homicida miniſtrante polluatur. — b *Aug. l. 3. c. 10.*

¶ Corr. Rom. *et* Ebrioſus,] *Addita, ſublata, & emendata ſunt nonnulla in hoc capite ex originali, non tamen vox iſta ebrioſus. Legendum eſt enim,* ebrioſus.

C. XLVII. *De eodem.*

Idem *de Baptiſmo contra Donatiſtas, lib. 4. c. 4.* (circ. an. 412. ibid.)

SIcut urgeri c videor, cum mihi dicitur, ergo hæreticus dimittit peccata? ſic & ego urgeo, cum dico, ergo qui cœleſtia mandata non ſervat, avarus, raptor, fœnerator, invidus, verbis, non factis ſæculo renuncians, dimittit peccata? Si per vim Sacramenti Dei, ſicut & ille, ita & ille: ſi per meritum ſuum, nec ille, nec iſte. Illud enim Sacramentum & in malis hominibus Chriſti eſſe cognoſcitur: in corpore autem unicæ columbæ, incorruptæ, ſanctæ, pudicæ, non habentis maculam d, nec rugam, nec ille, nec iſte invenitur. (Ut ſi cujus e manus eſſet arida, earum quidem eſſet membrum, quamvis ſine ſanguine, & inefficax eſſet, & mortuum: ſic & fides e, cum ſit vera, tamen ſine operibus mortua eſt.) *Item paulo poſt.* §. 1. Sic ergo in hæreſi baptizatus in nomine ſanctæ Trinitatis, tamen non fit templum Dei, ſi ab hæreſi non receſſerit, quomodo neque in avaritia in eodem nomine baptizatus fit templum Dei, ſi ab avaritia non recedat, quæ f eſt idolorum ſervitus. — c *Polyc. lib. 3. tit. 10. Anſ. l. 9. cap. 35. Ivo p. 1. cap. 105. & p. 2. cap. 94.* — d *Eph. 5.* — e *Jac. 2.* — f *Col. 3.*

¶ Corr. Rom. *et* Ut ſi cujus] *Verba hæc uſque ad verſ.* Item, *in vulgatis B. Auguſtini codicibus, eo loco non leguntur, neque apud cæteros collectores.*

8 pars. Gratian. *Ex his itaque verbis apparet, Baptiſma, quod ab hæreticis tribuitur, virtute ſua remiſſionem conferre peccatorum.*

Sed idem Auguſtinus *e contra teſtatur libro ſexto de Baptiſmo contra Donatiſtas c. 6. dicens.* (circ. an. 412. ib.)

C. XLVIII. *Baptiſma Chriſti, etſi nulla perverſitate violetur, apud hæreticos tamen caret effectu.*

ETiam corde tardiores, quantum exiſtimo, intelligunt Baptiſmum Chriſti nulla perverſitate hominis, ſive dantis, ſive accipientis poſſe violari. Sed quia aliud g eſt Sacramentum ab effectu Sacramenti, cum eos, qui in ipſa unitate Eccleſiæ perdite vivunt, conſtet remiſſionem peccatorum non dare, nec habere poſſe, quia non malignis, ſed bonis filiis dictum eſt: *Si cui dimiſeritis peccata, dimittuntur ei, ſi cui tenueritis, tenebuntur,* patet ergo Hæreticos tantum dare, vel accipere Sacramentum Baptiſmi, & non dare remiſſionem peccatorum.

¶ Corr. Rom. *et* Sed quia aliud] *Hinc uſque ad finem, verbis B. Auguſtini in ſummam redactis, ſententia tamen manet incolumis. Integer locus habetur de conſecrat. diſt. 4.* Quomodo, §. Non ob aliud.

C. XLIX.

C. XLIX. *De eodem.*

Idem *in ſermone undecimo de verbis Domini, de blaſphemia in Spiritum Sanctum.* (forte circ. an. 412. *in Africa.*)

CORporalia Sacramenta, quæ portant & celebrant etiam ſegregati ab unitate corporis Christi, formam poſſunt exhibere pietatis. Virtus vero pietatis inviſibilis & ſpiritualis ita in eis non poteſt eſſe, quemadmodum ſenſus non ſequitur hominis membrum, quando amputatur a corpore.

¶ Corr. Rom. *In aliquot vetuſtis codicibus hoc, & ſequens caput ſunt coniuncta ſuperiori.*

C. L. *De eodem.*

Item Ambroſius *in libro de initiandis* [*ſic*] *rudibus*, (circ. an. 373. *Mediolani.*)

g *Alg. lib. 3. c. 4. & 13.* NOn g ſanat Baptiſmus perfidorum, non mundat, ſed polluit a: quia in h diluvio aquarum multarum ad Dominum non approximatur, quia ut per Apoſtolum dicitur i:
h *Pſalm.* 31.
i *Rom.* 4.
Quidquid non eſt ex fide, peccatum eſt: & ipſis, qui faciunt, & quibus faciunt, non ſolum non prodeſt, ſed ad judicium eſt.

¶ Corr. Rom. a Polluit:] *Hucuſque Ambroſius. Sed Algerus libro tertio c. 2. referens hunc locum, addit uſque ad verſ. approximatur. ac deinde c. 13. citans etiam eundem librum B. Ambroſii, adjungit reliqua hujus capitis uſque ad finem.*

C. LI. *Per manus impoſitionem confirmentur, qui ab Hæreticis Baptiſma acceperunt.*

Item Leo I. *ad Niceam Aquilegienſem Epiſcopum, epiſt. 77. al. 79. c. 7.* (an. 458. *Romæ in Venetiam.*)

a *Polyc. lib. 3. tit. 10.* HI a, qui Baptiſmum ab Hæreticis acceperunt, cum baptizati antea non fuiſſent, ſola invocatione Spiritus Sancti per impoſitionem manuum confirmandi ſunt: quia formam tantum Baptiſmi ſine ſanctificationis virtute ſumpſerunt. Et hanc l regulam, ut ſcitis, ſervandam omnibus Eccleſiis prædicamus, ut lavacrum ſemel initum nulla iteratione violetur, dicente m Apoſtolo: *Unus Dominus, una fides, unum Baptiſma:* Cujus ablutio, nulla iteratione temeranda eſt: ſed, ut diximus, ſola ſanctificatio Sancti Spiritus invocanda eſt, ut quod ab Hæreticis nemo accipit, a Catholicis Sacerdotibus conſequatur.
l *Infra ead. cap. Hanc regulam.*
m *Eph.* 4.

¶ part. Gratian. *Sed notandum eſt, quod Hæretici, ut Ariani, & Sabelliani, quorum alii inæqualitatem, alii indifferentiam perſonarum confitebantur, Baptiſma non in forma Eccleſiæ, ſed ſuæ perverſitatis miniſtrabant.* §. 1. *De his ſpecialiter Ambroſius n locutus eſt, dicens:* Non ſanat Baptiſmus perfidorum, &c. *ſed etiam, ut rebaptizentur, & reordinentur, in* Concilio Niceno, c. 19. *ſtatutum eſt.* (an. 325. *in Bithynia.*)
n *ſup. c. Non ſanat.*

C. LII. *Rebaptizentur & ordinentur, qui de Paulianiſtis, & Cataphrygis ad Eccleſiam redeunt.*

SI quis confugerit ad Eccleſiam Catholicam de Paulianiſtis, & Cataphrygis α, ſtatutum eſt, rebaptizari eos omnino debere. Si qui vero Clerici erant apud eos, ſi quidem inculpati fuerint & irreprehenſibiles, rebaptizandi ſunt, & ruſus etiam ab Epiſcopo Eccleſiæ Catholicæ ordinentur. Si vero examinati, minus fuerint apti deprehenſi, deponi eos oportet. Similiter autem & circa Diaconos β, & de omnibus, qui in eodem Clero inveniuntur, eadem forma ſervabitur.

¶ Corr. Rom. α Cataphrygis,] *Legitur hoc decretum in priſca verſione, quæ eſt in variis exemplaribus collectionis Iſidori impreſſis, ac manuſcriptis: ſed non eſt in canone Græco, neque in verſione Dionyſii, aut aliis recentioribus. Quod autem & iſti baptizandi ſint, traditum eſt in Concilio Laodiceno, c. 8. in Synodo ſeptima, ſive ſecunda Nicena, c. 7. & infra de conſecr. diſt. 4. c. hi vero, quod eſt Gregorii.*

β Diaconos,] *Græce eſt* περὶ τῶν διακονισσῶν, καὶ ὅλως περὶ τῶν ἐν τῷ κανόνι ἐξεταζομένων: *id eſt*, De Diaconiſſis, & de his omnino, qui in canone connumerantur.

C. LIII. *De eodem.*

Item Innocentius *ad Epiſcopos Macedonum, epiſt. 22. c. 5.* (an. 414. *Romæ in Macedoniam.*)

PAulianiſtæ in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti minime baptizabant 17 & Novatiani iiſdem tremendis venerandiſque nominibus baptizabant: nec apud iſtos de unitate poteſtatis divinæ, hoc eſt, Patris, Filii & Spiritus Sancti, quæſtio aliquando mota eſt 18.

¶ PITH. 17. *Baptizabant.*) *Baptizant, nec apud iſtos, &c. cetera deſunt in uno V. C.*

18. *Mota eſt.*] 3. V. C. *commota eſt.*

Gratian. *Alii formam Eccleſiæ in baptizando ſervant. Sed dum ab eis baptizantur, qui in hæreſi vel ſchiſmate eis communicant, Sacramentum quidem Baptiſmi ab eis accipiunt, virtutem vero non conſequuntur, quam ſine fide nullus conſequi poteſt. Unde de Domino dicitur, o quod in patria ſua non poterat facere ſignum propter incredulitatem eorum.*
o *Luc.* 4.

C. LIV. *Dum verbum accedit ad elementum, fit Sacramentum.*

Unde Auguſtinus *tract. 80. ad c. 15. Joannis, & ſermone de Catacliſmo, c. 3. in initio.* (circ. an. 412. & an. 429. *in Africa.*)

DEtrahe verbum, & quid eſt aqua, niſi aqua? accedit verbum ad elementum, & fit Sacramentum. *& infra.* §. 1. Unde iſta tanta virtus aquæ, ut corpus tangat, & cor abluat, niſi faciente verbo? non quia dicitur, ſed quia creditur. Nam & in ipſo verbo aliud eſt ſonus tranſiens, aliud virtus manens.

Gratian. *De his etiam, qui in hæreſi vel ſchiſmate baptizantur, ſcribit* Auguſtinus *libro de fide, ad Petrum Diaconum, c. 36. dicens.* (forte circ. an. 510.)

C. LV. *Extra Eccleſiam baptizati perniciem ſibi cumulant, ſi ad Eccleſiam non redierint.*

FIrmiſſime p tene, & nullatenus dubites, extra Eccleſiam baptizatis, ſi ad Eccleſiam non redierint, Baptiſmo cumulari perniciem. Tantum enim valet Eccleſiaſticæ ſocietatis communio q ad ſalutem, ut Baptiſmo non ſalvetur, cui non ibi datur, ubi oportet, ut detur.
p *Alger. lib. 3. cap. 12.*
q *unitas*] *orig.*

C. LVI. *Infirma ſunt dona, quæ præter unitatem Eccleſiæ habentur.*

Idem *tract. 13. ad cap. 3. Joannis,* (circ. an. 412. *in Africa.*)

TEneamus, fratres mei, unitatem. Præter unitatem & qui facit miracula, nihil eſt. In unitate enim erat populus Iſrael, & non faciebat miracula: præter unitatem erant Magi r Pharaonis, & faciebant ſimilia Moyſi. Populus Iſrael, ut dixi, non faciebat miracula. Qui erant ſalvi apud Deum, qui faciebant, an qui non faciebant? Petrus s Apoſtolus reſuſcitavit mortuum. Simon Magus fecit multa. Erant ibi multi Chriſtiani, qui non poterant facere, nec quod faciebat Petrus, nec quod faciebat Simon. Sed unde gaudebant? quia t nomina eorum erant ſcripta in cælo.
r *Exod.* 7.
s *Act.* 8. & 9.
t *Luc.* 10.

C. LVII. *Baptiſma ſemel traditum non eſt reiterandum.*

Item Leo I. *ad Nicetam Epiſcopum, epiſt. 77. al. 79. cap. 7.* (an. 458. *Romæ in Venetiam.*)

HAnc u regulam, ut ſcitis, ſervandam omnibus Eccleſiis prædicamus, ut lavacrum ſemel initum nulla iteratione violetur, dicente x Apoſtolo: *Unus Dominus, una fides, unum baptiſma.* Cujus ablutio nulla iteratione temeranda eſt: ſed ut diximus, ſola ſanctificatio Sancti Spiritus invocanda eſt, ut quod ab hæreticis nemo accipit, a catholicis Sacerdotibus conſequatur.
u *ſup. ead. c. his, qui.*
x *Eph.* 4.

in pr. Grat. *Nam in hæreſi, vel ſchiſmate conſtitutus intelligendus eſt. Ceterum ſi cum fidei integritate, & animi puritate de manu hæreticorum in forma Eccleſiæ aliquis Baptiſma acceperit, tunc impletur illud* Auguſtini: *Per y lapideum canalem aqua tranſit ad areolas. & iterum.* Spiritualis virtus Sacramenti &c.
y *Sup. ead. c. ſi juſtus.*

C. LVIII. *Etiam per malos boni colliguntur.*

Idem Auguſtinus *ſermone undecimo de verbis Domini, de Blaſphemia in Spiritum Sanctum.* (forte circ. an. 410. *in Africa.*)

SPiritus z Sanctus in ſancta Eccleſia etiam iſto tempore, quo velut granum a cum palea trituratur, ſic operetur, ut nullius veram confeſſionem aſpernetur, nullius ſimulatione fallatur, atque ita reprobos fugiat, ut etiam per eorum miniſterium probos colligat.
z *infr. ead. c. ita fit. Ivo part. 2. c. 104.*
a *area.*) *orig.*

Gratian. *Ecce quomodo b ab hæreticis baptiſma cum ſua virtute accipitur: cujus tam neceſſaria adminiſtratio eſt, ut nec etiam a Paganis datum poſſit reiterari. Unde in Eccleſiaſtica hiſtoria c legitur, quod Alexander Epiſcopus Alexandriæ, cum Petri Martyris ſolemnia celebraret, poſt expleta Miſſarum ſacramenta vidit ſuper oram maris puerorum ludum, imitantium, ut fieri ſolet, Epiſcopum, & gerentium ea, quæ in Eccleſia geri mos eſt. Mox eos ad ſe perduci jubet, & quid egiſſent, percunctatur. Illi vei ordinem pandunt: baptizatos a ſe eſſe quoſdam catechumenos confitentur per Athanaſium puerum, qui illis fuerat Epiſcopus ſimulatus. Ubi ex reſponſis eorum vidit ſecundum religionis noſtræ ritum cuncta conſtare, ſtatuit, illis, quibus integris interrogationibus, & reſponſionibus aqua fuerat infuſa, iterari baptiſmum non debere, ſed adimpleri ea, quæ Sacerdotibus mos eſt.*
b *al. quomodo.*
c *lib. 10. c. 24.*

C. LIX. *De his, qui per ignorantiam ordinantur, antequam baptizentur.*

Hinc etiam Iſidorus ait. (forte c. an. 630.)

SI d quis per ignorantiam ordinatur, antequam baptizetur, debent ab eo baptizati iterum baptizari, & ipſe ulterius non ordinatur. Sed Romanus Pontifex non hominem judicat, qui baptizat, ſed Spiritum Dei ſubminiſtrare gratiam Baptiſmi, licet paganus ſit, qui baptizat.
d *Cap. l. 5. c. 4. Burch. l. 4. c. 100. Alg. l. 3. cap. 6. Ivo par. 1. c. 194. Pannor. l. 1. c. 97. Magiſter lib. 4. diſt. 5. in princ.*

¶ Corr.

¶ Corr. Rom. *Caput hoc Burchardus, & Ivo citant ex dictis Iſidori: ex qua citandi formula ſolet indicari, non eſſe propria auctoris verba. Videtur autem in priore parte vel proponi quæſtio, vel falſa alicujus opinio recitari, cui deinde in poſteriore parte opponatur vera:* Sed Romanus &c. *quæ infra etiam de conſecr. diſt. 4. cap.* Romanus, *citatur ex Iſidoro. Idq; clarius lib. 5. Capitularium c. 4. exponitur his verbis:* Si quis baptizatus eſt a Presbytero non baptizato, & ſancta Trinitas in ipſo baptiſmo invocata fuit, baptizatus eſt, ſicut Sergius Papa dixit, impoſitione vero manus indiget. Gregorius Epiſcopus Romanus, & Joannes Sacellarius ſic ſenſerunt.

C. LX. PALEA.

Ex Concilio apud Compendium.
(an. 756. in Gallia.)

e Extra cap. 1. de Presbytero non baptizato. l. 6. Cap. c. 93. Burch. l. 4. c. 74. Ivo p. 1. c. 208. Pann. l. 1. c. 96.

SI e Presbyter ordinatus deprehenderit ſe non eſſe baptizatum, baptizetur, & ordinetur iterum α.

¶ Corr. Rom. *Hæc Palea & locis indicatis, & in collectione, quæ eſt in tomo tertio Conciliorum poſt decreta Alexandri tertii, &* cap. 1. de Presbytero non baptizato, *citatur ex Concilio apud Compendium.*

α Iterum] *Sequebatur*, & omnes, quos prius baptizavit: *quæ ſunt expuncta, quia non habentur in dicto c. 1.* de Presbytero non baptizato, *neque in cap. ammeta. eod. tit. ubi refertur, licet habeantur in aliis locis indicatis.*

Gratian. *Quod autem cætera Sacramenta ab hæreticis miniſtrari non poſſint, teſtatur* Hieronymus in *Aggæum Prophetam cap. 2.* (circ. an. 387. *in Palæſtina.*)

C. LXI. *Non placent Deo, quæ ab hæreticis offeruntur.*

f al. ß.

SIc f populus α iſte hæreticorum omnium eſt in conſpectu meo, dicit Dominus: omne, quod fecerint, quod mihi obtulerint, vel ß vota, vel pro ſalute, vel pacifica, vel pro peccato, vel pro delicto, vel in holocauſtum, ſive eleemoſynas, ſive jejunia, ſive dictus continentiam, & corporis caſtitatem, contaminata erunt in conſpectu meo. Quamvis enim ſancta videantur ſpecie ſui, quæ offeruntur a talibus, tamen, quia facta ſunt ab eo, qui pollutus in anima eſt, omnia polluuntur.

¶ Corr. Rom. α Sic populus] *In originali legitur:* Sic populus iſte, & ſic gens iſta, Judæorum videlicet, atque Gentilium, & hæreticorum omnium &c.

ß Vota) *Ibidem habetur:* vel vota pro ſalute: *ſed ob gloſſam non eſt mutatum.*

C. LXII. *De eodem.*

Idem Hieronymus *in Amos Prophetam c. 5.* (an. 408. *ibid.*)

g Alger. lib. 3. c. 12. Deuſdedit p. 2. Anſelm. l. 9. c. 48.
h antea legebatur in nomine.

ODit g Deus ſacrificia hæreticorum, & a ſe projicit, & quotieſcunque ſub h nomine Domini fuerint congregati, deteſtatur fœtorem eorum, & claudit nares ſuas.

C. LXIII. *De eodem.*

Idem in *Oſee cap. 6.* (an. 408. *ibid.*)

ILli offerunt panem ſacrilegum, & dant eleemoſynas, & ſectari videntur humilitatem. Quæ ego, ſi vere ſiant, holocauſta interpretor. Cum autem ſcientiam Dei reliquerint, fruſtra truncato capite fidei, cætera membra habere ſe jactant.

C. LXIV. *Sine fide, & charitate nec Evangelium habetur, nec proſunt aliqua bona.*

Idem in *epiſt. ad Galat. c. 1.* (an. 386. *ibid.*)

MArcion, & Baſilides, & cæteræ hæreticorum peſtes non habent Dei Evangelium; quia non habent Spiritum ſanctum, ſine quo humanum fit Evangelium, quod docetur. Nec putemus in verbis Scripturarum eſſe Evangelium, ſed in ſenſu; non in ſuperficie, ſed in medulla; non in ſermonum foliis, ſed in radice rationis.

C. LXV. *De eodem.*

Idem *ad cap. 5. ejuſdem epiſtolæ.* (an. 386. *ibid.*)

i al. ferimus.

VIde, quantum bonum ſit charitas. Si ita martyrium fecerimus i, ut noſtras velimus ab hominibus reliquias honorari; ſi opinionem vulgi ſectantes, intrepidi, ſanguinem ſuderimus, & ſubſtantiam noſtram uſque ad mendicitatem propriam dederimus; huic operi non tam præmium, quam pœna debetur, & perfidiæ magis tormenta ſunt, quam corona victoriæ.

C. LXVI. *Hæreticorum benedictio maledictio eſt.*

Item ex Concilio Laodicenſi *cap. 32.*
(an. 320. *in Phrygia Pacatiana.*)

k Deuſdedit p. 2. & 4. Burch. l. 3. c. 259. Ivo par. 3. c. 260.

NOn k oportet hæreticorum benedictiones accipere, quoniam magis ſunt maledictiones, quam benedictiones.

¶ Pars. 10. *Magis ſunt maledictiones*] V. C. *iſtæ maledictiones ſunt magis, &c.*

C. LXVII. *Neque cum hæreticis, neque cum ſchiſmaticis licet orare.*

Item ex Concilio Martini Papæ l c. 70.
(an. 572. *in Hiſpania.*)

l In cap. Martini Bracar.

NOn liceat Clericis, vel Laicis ab hæreticis eulogias accipere, quia maledictiones ſunt magis, quam benedictiones, neque liceat aut cum hæreticis, aut cum ſchiſmaticis orare.

C. LXVIII. *Extra Eccleſiam non ſunt vera ſacrificia.*

Item Leo I. *ad Anatolium Conſtantinopolitanum Epiſcopum, epiſt. 48. cap. 2.* (an. 451. Romæ Conſtantinopolim.)

m Lanfran. in l. de Euchariſtia. Alg. l. 1. cap. 10. Ivo p. 2. c. 9.

IN m Eccleſia Dei, quæ corpus Chriſti eſt, aliter nec rata ſunt Sacerdotia, nec vera ſacrificia, niſi in noſtræ proprietate naturæ verus nos Pontifex reconciliet, & verus immaculati agni ſanguis emundet.

C. LXIX. *Impiorum manibus divina Sacramenta ſe ſubducunt.*

Idem Leoni *Auguſto, epiſt. 75.* (an. 457. Romæ Conſtantinopolim.)

n Anſ. l. 9. c. 40.
o al. veſanam.

MAnifeſtum n eſt, per crudeliſſimam, inſaniſſimamque o ſævitiam in Alexandrina ſede omne cœleſtium Sacramentorum lumen extinctum. Intercepta eſt ſacrificii oblatio: defecit chriſmatis ſanctificatio: & parricidalibus manibus impiorum omnia ſe ſubtraxere myſteria.

C. LXX. *Sacramenta extra Eccleſiam miniſtrari poſſunt, ſalutem vero conferre non poſſunt.*

Item Beatus Martyr Cyprianus *in epiſtola p contra hæreticos.* (circ. an. 257. *in Africa.*)

p l. 1. epiſt. 6. ad Magnum, ubi declarat locum Pauli ad Tit. 3. 40. ſent. diſt. 25.
q Tit. 3.
r 1. Cor. 5.
s ibid. paulo infra.
t 3. Reg. 13.
α illum] orig.

SI quis, inquit, de Eccleſia, hæretica præſumptione, exierit, a ſemetipſo q damnatus eſt. Cum hujuſmodi, ſecundum Apoſtolum r, nec cibum quidem ſumere debemus. Declaratur hoc s in libro Regum t, ubi cum homo Dei ad Jaroboam miſſus eſſet, qui ei peccata ſua exprobraret, atque ultionem futuram prædicaret, panem quoque apud illum α edere, & aquam bibere vetaretur. Quod cum non cuſtodiſſet, divinæ ſententiæ vadens, morſu Leonis in itinere interiit. §. 1. Et audet quiſquam dicere, aquam Baptiſmi ſalutarem, & gratiam cœleſtem communem cum hæreticis α eſſe poſſe, cum quibus nec terreſtris cibus, nec ſecularis potus debet eſſe communis? Conſtat autem y oleum, unde baptizati unguntur, ſanctificari, & Euchariſtiam fieri apud illos omnino non poſſe, ubi ſpes nulla eſt, & fides falſa, ubi omnia per mendacium geruntur. Nam z hæretici α ſimiarum more, quæ cum homines non ſint, humana tamen imitantur, volunt Eccleſiæ catholicæ auctoritatem ſibi, & veritatem vendicare, quando ipſi in Eccleſia non ſint. Benedicit b a Deo maledictus, vitam pollicetur mortuus, Deum invocat blaſphemus, Sacerdotium adminiſtrat profanus, ponit altare ſacrilegus. Ad hæc omnia c accedit & illud malum, ut Antiſtes Diaboli audeat Euchariſtiam facere, quando nec ſanctificari oblatio illic poſſit, ubi Spiritus ſanctus non ſit, nec cuiquam Dominus per ejus orationes & preces proſit, qui Dominum ipſe violavit. Si enim d qui Eccleſiam contemnunt, & Ethnici, & publicani habentur, multo magis utique rebelles & hoſtes, falſa altaria, & illicita Sacerdotia, & ſacrificia ſacrilega, & nomina adulterata fingentes, inter Ethnicos, & publicanos necaſſe eſt computentur: quos omnes e conſtat a charitate, atque ab unitate Eccleſiæ receſſiſſe. Ergo f omnia quæcunque faciunt hæretici, carnalia ſunt, & inania, & falſa, ita ut nihil eorum, quæ illi geſſerint, a nobis probari debeat. Non ſtatim g ſuſcipienda ſunt, & aſſumenda, quæ jactantur in Chriſti nomine, ſed quæ geruntur in Chriſti veritate. Quomodo enim h perficere, quæ agunt, aut impetrare aliquid illicitis conatibus a Deo poſſunt, qui contra Deum, quod eis non liceat, moliuntur? §. 2. Quare i, qui hæreticis α & ſchiſmaticis patrocinantur, cenſura α divina in eorum probantur facinore, & pœnis non ſolum duces l & auctores, ſed etiam participes deſtinari, niſi ſe a communione malorum ſeparaverint, præcipiente per Moyſen Domino, ac dicente: m *Separamini a tabernaculis hominum iſtorum duriſſimorum, & nolite tangere ab n omnibus, quæ ſunt eis, ne ſimul pereatis in peccatis eorum.* Et quod comminatus per Moyſen Dominus fuerat, implevit, ut quiſquis ſe a Chore, & Dathan, & Abiron non ſeparaſſet, pœnas ſtatim pro impia communione perſolveret. Sicut etiam per Oſee Prophetam Spiritus Sanctus conteſtatur, & dicit o: *Sacrificia eorum tanquam panis luctus, omnes, qui manducant ea, contaminabuntur:* docens ſcilicet, & oſtendens omnes omnino cum auctoribus ſupplicio conjungi, qui fuerint eorum peccato contaminati.

y l. 1. epiſt. 12. & in Conc. epiſtolæ c. 1. ſub perſona Concilii. Alger. l. 3. c. 6.
z idem ad Jubajanum.
α Novatianus] orig.
b Ex Concilio, eodem loco.
c Ex ep. 7 l. 2. ad Epiſtetum.
d Ex eadem epiſtola ad Magnum.
e Ibidem paulo ſuperius.
f Ex Concilio cap. 4.
g Ex eadem epiſtola 12.
h Ad Jubajanum.
i ex eadem ad Magnum.
α Novatiano, ſive cæteris inſimulis ſchiſmaticis,] orig.
b xxiv. q. 1. c. didicimus. §. invenimus.
m Num. 16.
n al. de.
o Oſee 9.

¶ Corr. Rom. *Caput hoc collectum eſt ex variis locis epiſtolarum beati Cypriani, & Concilii ab ipſo habiti, interdum immutatis, & in ſummam redactis, quæ in margine ſunt indicata.*

α Cenſura] *In epiſtola ipſa ſic habetur:* Fruſtra contendunt

dicat baptizari & ſanctificari illic aliquem ſalutari Baptiſmo poſſe, ubi conſtet baptizantem baptizandi licentiam non habere. Atque ut magis intelligi poſſet, contra ejuſmodi audaciam quæ ſit cautura divina, invenimus in tali facinore non ſolum duces & auctores, ſed & participes pœnis deſtinari, &c.

C. LXXI. *Vera ſacrificia non niſi in fide Eccleſiæ celebrantur.*

Item Auguſtinus *lib. ſententiarum [per Proſperum Aquitanicum Epiſcopum Reg. collectarum] c. 15. [circ. an. 426.]*

EXtra catholicam Eccleſiam non eſt locus veri ſacrificii.

C. LXXII. *De manu hæreticorum communio non eſt recipienda.*

p al. Leuigildi. Item Gregorius I. *in 3. lib. Dialog. cap. 31. ait de Ermigilda Rege Leuvigildi p filio.* [an. 593. *Romæ.*]

q 24. q. 1. c. fin. §. ſuperveniente. Deuſdedit p. 2. SUperveniente q Paſchalis feſtivitatis die, intempeſtæ noctis ſilentio ad eum perfidus pater Arianum Epiſcopum miſit, ut ex ejus manu ſacrilegæ conſecrationis communionem perciperet, atque per hoc ad patris gratiam redire mereretur. Sed vir Deo deditus Ariano Epiſcopo venienti exprobravit, ut debuit, ejuſque a ſe perfidiam dignis increpationibus repulit.

C. LXXIII. *Sacerdotes hæreticorum Chriſti honoribus non habemus dignos.*

Item Innocentius I. *ad Alexandrum Epiſcopum, epiſt. 18. c. 3.* [circ. an. 410. *Romæ in Synodo.*]

r Anſ. l. 9. c. 18. Panor. l. 3. c. 129. ARianos 20 præterea, cæteraſque hujuſmodi peſtes r, quia eorum Laicos converſos ad Dominum, ſub imagine pœnitentiæ, ac Sancti Spiritus ſanctificatione per manus impoſitionem ſuſcipimus, non videtur Clericos eorum cum Sacerdotii aut miniſterii cujuſpiam ſuſcipi debere dignitate. Quoniam quibus ſolum Baptiſmum ratum eſſe permittimus 21 (quod utique in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti perficitur) nec Spiritum Sanctum eos habere ex illo Baptiſmate, illiſque 22 myſteriis arbitramur. Quoniam s cum a catholica fide

s Sup. ead. cap. qui perfectionem.

eorum auctores deſciſcerent, perfectionem Spiritus, quam acceperant, amiſerunt, nec dare ejus plenitudinem poſſunt, quæ maxime in ordinationibus operatur, quam per impietatis ſuæ perfidiam potius, quam per fidem diverſum, perdiderunt. Propter t quod 23 fieri non poteſt u, ut unum profanos Sacerdotes, dignos Chriſti honoribus arbitremur, quorum Laicos imperfectos, ut dixi, ad Sancti Spiritus percipiendam gratiam cum pœnitentiæ imagine recipimus. *Item* §. 1. Si x, ut legitur y 24: *Qui tetigerit β immundum, immundus erit*: Quomodo ei tribuetur, quod munditia ac puritas conſuevit accipere? *& infra.* §. 2. Qui particeps effectus eſt damnati z, quomodo debeat honorem accipere, invenire non poſſum.

t Innocentius Epiſcopus Macedoniæ, epiſt. 22. c. 3.
u al. Quomodo fieri poteſt.
x Supra ead. cap. ventum eſt.
y Num. 19. & Lev. 22.
z al. damnato.

¶ Corr. Rom. α Peſtes:] *Antea ſequebatur*, deteſtamur: *quod eſt ſublatum, quia neque eſt in vetuſtis codicibus, neque in ipſa epiſtola, neque apud Anſelmum, aut in Panormia habetur.*

β Qui tetigerit] *In epiſtola eſt*, quod tetigerit immundus: *ſed ob gloſſam non eſt mutatum, atque hujus etiam lectionis ſententia habetur iiſdem indicatis Scripturæ locis.*

¶ Pith. *m. Arianos*] ceſſat Creſconius. Vide Centur. *tom. 4. p. 479.*

21. *Baptiſmum*] V. C. *baptiſmo ratum eſſe promittimus.*
22. *Illiſque*] V. C. *aliiſque.*
23. *Propter.*] *Qui fieri poteſt?* Creſcon.
24. *Si ut legitur*] Hæc non ſunt in Epiſt. Innoc. ſunt ex Epiſt. ad Ruf., & Marcell. 112.

Gratian. *Ex eo autem, quod manus impoſitio iterari præcipitur, Sacramentum non eſſe oſtenditur.*

C. LXXIV. *Manus impoſitio non eſt Sacramenti iteratio.*

Unde Auguſtinus *lib. 3. de Baptiſmo contra Donatiſtas, c. 16.* [an. 412. *in Africa.*]

a Polyc. lib. 3. tit. 10. Anſel. l. 9. c. 24. MAnus a impoſitio non, ſicut Baptiſmus, repeti non poteſt. Quid enim eſt aliud, niſi oratio ſuper hominem?

Gratian. *Cum ergo Innocentius ſolum Baptiſma hæreticis ratum eſſe permittat, cum Gregorius ſacrilegam vocet conſecrationem Arianorum, cum Cyprianus quæcunque ab hæreticis fiunt, carnalia, & inania, & falſa judicet; cum Hieronymus omnia, quæ ab eis offeruntur, contaminata in conſpectu Dei aſſerat, cum Leo extra Eccleſiam nec rata Sacerdotia, nec vera ſacrificia eſſe teſtetur: patet, quod Sacramenta Eccleſiaſtica præter Baptiſma (ut ſupra dictum eſt) ab hæreticis miniſtrari non poſſunt.*

C. LXXV. *Qui in Baptiſmo ſanctus eſt, ad altare peccator non erit.*

b Tomo ſecundo. Item *objicitur illud* Hieronymi b *adverſus Luciferianos.* [*forte an. 383. Romæ.*]

c Alg. l. 3. c. 10. SIcut c Chriſtus eſt, qui baptizat, ita Chriſtus eſt, qui ſanctificat. Unde oro te, ut aut ſacrificandi licentiam ei tribuas, cujus Baptiſma probas: aut reprobes ejus Baptiſma, quem non putas eſſe Sacerdotem. Neque enim poteſt fieri, ut qui in Baptiſmo ſanctus eſt, ſit ad altare peccator.

¶ Corr. Rom.] *Initium hujus capitis uſque ad verſ.* unde oro te, *non eſt in loco apud B. Hieronymum. Eſt tamen apud Algerum, lib. 3. c. 10. apud quem etiam nonnulla verba extra, quæ ſequuntur, eodem modo habentur, atque apud Gratianum, licet apud B. Hieronymum aliter legantur.*

Gratian. *Sed hoc de peccatore ac tantum catholico, non de hæretico intelligendum eſt. Quidquid enim tunc fide catholica pro officio ſuo facit, licet indignus, tamen divina gratia cooperante ratum eſſe creditur. Alioquin ſi de hæreticis dictum intelligeretur, ipſe ſibi contrarius eſſet, cum dicat ad c. 5. Amos:* Sacrificia autem odit Dominus. *& alibi in perſona Domini.*

¶ Corr. Rom. α Pœnitentiæ] *B. Hieronymus eo loco argumentatur, ut ſolent Dialectici dicere, ad hominem: neque id agit, ut conſtituat, aut ſanciat aliquid, ſed tantum, ut adverſarium modeſtum reddat. Nam poſtquam illum eo adduxit, ut ſe non amplius adverſarium, ſed diſcipulum profiteatur, tunc veriſſimam et rationem exponit, cur Eccleſia Epiſcopos recipiat, qui in Ariminenſi Concilio imprudentes hæreticis conſenſerant.*

C. LXXVI. *Benedictionibus hæreticorum Deus maledicit.*

Idem. [an. 408. *in Africa.*]

MAledicam d benedictionibus e veſtris: hoc eſt, quicquid a vobis benedicitur, a me erit maledictum. *d Sent. 4. d. 19.*
e Mal. 2.

¶ Corr. Rom. *Hæc ſunt in gloſſa interlineari ad cap. Malachiæ latam in Hieronymo.*

11. pars. Gratian. *Hoc ergo intelligendum de hæreticis. Illud autem adverſus Luciferianos de Eccleſiaſtico peccatore. De quo* Auguſtinus *α ait in libro de corpore Domini.* [imo Paſchaſius circ. an. 812.]

C. LXXVII. *Boni & mali Sacerdotes æque corpus Chriſti conficiunt.*

INtra f Catholicam Eccleſiam in myſterio g corporis & ſanguinis Domini, nihil a bono majus, nihil a malo minus perficitur Sacerdote: quia non in merito conſecrantis, ſed in verbo perficitur Creatoris, & virtute Spiritus Sancti. *& infra.* Si enim in merito eſſet Sacerdotis, nequaquam ad Chriſtum pertineret. Nunc autem ſicut ipſe eſt, qui baptizat; ita ipſe eſt, qui per Spiritum Sanctum hanc ſuam efficit carnem, & transfundit in ſanguinem. Credendum β eſt enim, quod in verbis Chriſti Sacramenta conficiantur. Cujus prius creanturas imperio, ejus utique verbo recreantur ad melius.
f De conſecrat. diſt. 2. nutrim, Mag. 4. ſent. d. 13. Alg. l. 1. c. 21. & l. 3. c. 8.
g al. miniſterio.

¶ Corr. Rom. α Auguſtinus] *Caput hoc etiam ab Algero lib. 3. cap. 8. citatur ex Auguſtino ex libro de corpore Domini: ſed Poſſidius in indiculo operum B. Auguſtini, nullam hujus libri mentionem facit, & ad verbum (excepto ultimo verſiculo) hæc legimus in libro Paſchaſii Abbatis de corpore & ſanguine Domini, cap. 12. ex quo etiam libro ſunt c.* iteratur, *cum ſequentibus, infra de conſecrat. diſt. 2.*

β Credendum] *Hæc eodem modo leguntur apud Algerum. Sed Paſchaſii verba, c. 13. hæc ſunt:* Cujus ergo potentia creata ſunt prius, ejus utique verbo ad melius recreantur: quia nemo creator eſt, cujus rei, aut recreator, niſi unus Deus catholice prædicatur. Propterea veniendum eſt ad verba Chriſti, & credendum, quod in eiſdem verbis iſta conficiantur.

C. LXXVIII. *De eodem.*

Item Auguſtinus *lib. 2. contra epiſtolam Parmeniani, c. 10.* [forte c. an. 410. *in Africa.*]

OMnia h Sacramenta cum obſint indigne tractantibus, proſunt tamen per eos digne ſumentibus: ſicut & verbum Dei i. Unde dictum k eſt. *Quæ dicunt, facite, quæ autem faciunt, facere nolite.*
h Infra ead. c. per Eſaiam. §. hoc pene. Alg. l. 3. cap. 21.
i Dei teſtatur.] orig.
k Matth. 23.

C. LXXIX. *De iis, qui ſanctis male utuntur.*

Idem *in Pſalmum 103. verſ.* Qui tegis. [circ. an. 413. *ibid.*]

PRophetavit & Saul malus Rex, & tunc prophetavit, cum David ſanctum perſequeretur. *& infra.* Non ergo ſe jactent, qui forte ſine charitate habuerint hoc munus Dei ſanctum: ſed videant, qualem rationem habituri ſunt cum Deo, qui ſanctis non ſancte utuntur. Ex his erunt, qui dicturi ſunt l: *in nomine tuo prophetavimus.* Non illis dicatur, Mentimini: ſed dicetur: *Non novi vos, &c.* *l Matth. 7.*

¶ Corr. Rom. *In tractatu 7. in epiſtolam Joannis ſunt aliqua, quæ ad ſententiam hujus capitis referri poſſunt, atque inde antea citabatur. Sed ipſa prorſus verba ſuo loco indicato.*

Gratian. *Spiritum ergo Prophetiæ dicendi ſunt habuiſſe, non meritum.*

C. LXXX. *Quiſque non tam ſanctificatur in hoſtiis, quam pro peccato polluitur.*

Item Hieronymus *in cap. 2. Aggæi.* [circ. an. 387. *in Palæſtina.*]

O Propheta, qui altari tantum extructo, & domo mea diruta hoſtias mihi offers in altari, & victimam apud

ſancti-

Google

ſanctificari te putas: ſcito, quoniam ſanctum quidem eſt, quod offertur in altari; ſed non tam ſanctificaris ex hoſtiis, quam ex mortuis operibus pollueris.

¶ Corr. Rom. *Apud B. Hieronymum ſic legitur.* α popule, qui altari tantum extructo, & diruta domo mea hoſtias mihi offerre in altari, & victimis ejus, & carnibus te ſanctificari putas: ſcito, non tam ſanctificari te ex hoſtiis, quæ templo diruto tibi prodeſſe non poterunt, quam contaminari omnia opera tua, & cuncta, quæ agis, ex eo quod negligis, & tuam magis domum, quam meam extruere contendis. Sanctum quidem eſt, quod offertur in altari; ſed non tam ſanctificaris ex hoſtia, quam ex eo, quod in convallibus habitas, & interes mortuis operibus, pollueris. *In duobus etiam vetuſtis Gratiani codicibus legitur,* α popule: *Verum idem Hieronymus continua iſta eadem per anagogen apud Eccleſiaſticos viros.*

C. LXXXI. *Contra Spiritum Sanctum verbum dicitur, cum ex diſperſione nunquam reditur.*

Item Auguſt. *in lib. de verbis Domini ſerm.* 11. *circ. fin.* [*forte circ. an.* 410. *in Africa.*]

m *Ivo p.*2.*c.*104. n *diſperſione orig.* ITa ut ſit m verbum contra Spiritum Sanctum, cum ex diſperſione n ad congregationem nunquam venitur, quæ ad remittenda peccata accepit Spiritum Sanctum. Ad quam congregationem etiamſi per malum Clericum, ſed tamen catholicum miniſtrum, reprobum, & fictum, aliquis acceſſerit corde non ficto, in ipſo Spiritu α Sancto o operatur remiſſionem peccatorum, qui in ſancta Eccleſia ita operatur, ut reprobos fugat, & tamen per eorum miniſterium probos colligat.

o *ſup. ead. Spiritus Sanctus.*

¶ Corr. Rom. α Spiritus Sanctus) *Hoc loco remiſſe refertur ſententia B. Auguſtini: plenius autem ſupra ead.* c. Spiritus ſanctus.

C. LXXXII. *Non meritis hominum, ſed virtute Spiritus Sancti peccata remittuntur.*

Idem *in ſermone de remiſſione peccatorum.* [Imo Origenes c. an. 217. in *Ægypto.*]

UT evidenter hoc oſtenderet Dominus, a Spiritu Sancto, quem donavit fidelibus ſuis, dimitti peccata, non meritis hominum, quodam loco ſic ait p, reſurgens a mortuis: *Accipite Spiritum Sanctum.* & continuo ſubjecit: *Si cui dimiſeritis peccata, dimittuntur ei:* hoc eſt, Spiritus dimittit, non vos. Proinde α ſicut is, quem Sacerdos collocat in Eccleſia, eſt tamen extra Eccleſiam, & extra corpus, cujus caput eſt Chriſtus, ſi ei Oſtiarius non aperuerit β: ita non ideo extra Eccleſiam eſt, & non eſt de corpore, ſi quis perſonæ præjudicio compellitur foris eſſe.

p *Joan.* 20.

¶ Corr. Rom. α Proinde) *Verba ipſa hujus partis non ſunt inventa apud B. Auguſtinum. Simillima habentur apud Origenem hom.* 14. *ad c.* 24. *Levitici, & referuntur infra* 24. *q.* 3. c. cum aliquis, *&c.* ſi quis non recte.

β Aperuerit) *In nonnullis vetuſtis codicibus legitur,* aperuit: *in aliis* aperiat, *ab uno autem abeſt negotio.*

C. LXXXIII. *Dominus non merita perſonarum, ſed Sacerdotum officia conſiderat.*

Item Ambroſius *de iis, qui initiantur myſteriis c.* 3. [circ. an. 384. *Mediolani.*]

q *Alg.l.*3.*c.*10. r *Jud.* 6. 3. s *Jeroboal: orig. Ambroſ. ſed Scriptura Jeroboam.* t 3. *Reg.* 18. u *Sacrificium conſumpſit) orig.* x *Matth. c.* 18.

CUm q Scriptura tibi teſtetur r, quod ad Jeroboam s preces ignis deſcendit de cœlo t, & rurſus precante Helia ignis eſt miſſus, qui ſacrificia u conſumeret; datur α intelligi, quod Deus non merita perſonarum conſiderat, ſed officia Sacerdotum. *Et paulo poſt.* §. 1. Ignis ille viſibilis mittebatur, ut crederent, nobis inviſibilis operatur, qui credimus. *Et paucis interjectis.* §. 2. Crede ergo adeſſe Dominum Jeſum invocatum precibus Sacerdotum, qui ait x: *Ubi fuerint duo, vel tres, ibi & ego ſum.*

¶ Corr. Rom. α Datur intelligi] *In originali non ſunt hæc verba. Sed cum antecedentia pendeant ex ſuperioribus, hic nova incipit periodus.* Non merita perſonarum conſideres, ſed officia Sacerdotum. *Nonnullæ autem aliæ varietates, & quidem non minimi ponderis in margine ſunt indicatæ.*

C. LXXXIV. *Non merita Sacerdotum, ſed virtus divina Sacramenta ſanctificat.*

Item Gregorius. [circ. an. 600. *Romæ.*]

y 4. *ſent. diſt.* 13. MUlti y ſecularium hominum cum plus Sacerdotum vitam, quam ſuam diſcutiunt, in magnum contemptionis divinorum Sacramentorum crimen incurrunt. Magna enim trabe vulneratos habentes oculos, eamque negligentes, feſtucam z tenuem in aliorum conſpiciunt oculis, quam dum incaute feſtinant avellere, utrorum in foveam delabuntur: minus quidem conſiderantes, quod non eos Sacerdotum vita læderet, ſi ipſi humiliter bonis Sacerdotum admonitionibus aurem accommodarent. Sed dum hypocritarum more plus illorum famam, quam propriam vitam, vel vitæ negligentias dijudicant, ſpernunt ſancta monita, & ſpiritualia dona. Unde fit, ut non ſolum ab eis dicta reſpuant, ſed (quod eſt deterius) divina etiam myſteria contemnant, ut nec corporis communionem, aut ſanguinis Domini noſtri Je-

z *Matth.* 7.

ſu Chriſti eorum miniſterio confectam aſſumant: putantes, hanc minime eſſe ſanctificatam, ſi illorum fiat officio, quorum vita eorum oculis videtur ignobilis. §. 1. Heu in quam magnum laqueum incidunt, ut divina, & occulta myſteria plus ab aliis ſanctificata poſſe fieri credant: cum unus idemque Spiritus Sanctus in Eccleſia diffuſus per totum orbem terrarum incomprehenſibiliter ea myſteria, & occulte, atque inviſibiliter & operando ſanctificet, & benedicendo a benedicat. §. 2. Myſterium α itaque b, fratres, ubi hoc dicitur, quod ſecretam, & reconditam habeat diſpenſationem: ſacrificium autem, quaſi ſacrum factum, quia prece myſtica conſecratur pro nobis in memoriam Dominicæ paſſionis. *Et infra.* §. 3. Sacramentum vero eſt in aliqua celebratione, cum res geſta ita fit, ut aliquid ſignificare intelligatur, quod ſancte accipiendum eſt. Sunt autem Sacramenta, baptiſma, chriſma, corpus, & ſanguis Chriſti: quæ ob id Sacramenta dicuntur, quia ſub tegumento corporalium rerum virtus divina ſecretius ſalutem eorundem c Sacramentorum operatur. Unde & a ſecretis virtutibus, vel ſacris Sacramenta dicuntur. Quæ ideo fructuoſe penes Eccleſiam fiunt, quia ſanctus in ea manens Spiritus eorundem Sacramentorum latenter operatur effectum. Cujus panis, & calicis Sacramentum Græce Euchariſtia dicitur: Latine bona gratia interpretatur. Et quid melius corpore, & ſanguine Chriſti? §. 4. Unde ſeu per bonos, ſive per malos miniſtros intra Dei Eccleſiam diſpenſetur, Sacramentum tamen eſt: quia Spiritus Sanctus myſtice illud vivificat, qui quondam Apoſtolico in tempore viſibilibus d apparebat operibus. Nec bonorum meritis diſpenſatorum amplificatur, nec malorum attenuatur: quia e *neque qui plantat, eſt aliquid, neque qui rigat, ſed qui incrementum dat, Deus* f. Hoc de corpore, & ſanguine Domini noſtri Jeſu Chriſti, hoc etiam de baptiſmate, & chriſmate ſentiendum eſt, & tenendum: quia virtus divina ſecretius operatur in eis, & divina ſolummodo hæc eſt virtus, ſive poteſtas, non humana efficacia. Polluimus β itaque g panem, id eſt, corpus Chriſti, quando indigni accedimus ad altare, & ſordidi mundum ſanguinem bibimus. *Et infra.* h §. 5. Maledicam γ, inquit, benedictionibus veſtris, hoc eſt, iis, quæ nunc meis benedictionibus poſſidetis, ſeu quidquid a vobis benedicitur, maledicam: vel quoniam δ non benedicunt ſanctis ea recto corde: vel quia, qui iniqua agunt, benedicuntur ab eis, adulanturque peccatoribus, dummodo divites ſint.

a *al. ſanctificando.* b *Iſidorus l.* 6. *Etym. c.* 19. c *al. eandem.* d *al. viſibiliter.* e 1. *Cor.* 3. f *Hactenus Iſidorus.* g *Hier. in c.* 1. *Malachiæ.* h *Idem in c.* 2.

¶ Corr. Rom. *Caput hoc collectum eſt partim ex ſententiis B. Gregorii, partim ex verbis ipſis BB. Iſidori, atque Hieronymi.*

α Myſterium itaque] *Hæc uſque ad verſ.* Hoc de corpore, *ſunt apud Iſidorum: non tamen eodem prorſus ordine.*

β Polluimus) *Sumptum eſt ex B. Hieronymo in commentariis ad cap. primum Malachiæ, in illis verbis:* Et dicitis, in quo polluimus &c.

γ Maledicam) *Apud eundem ad c.* 2. *ſic habetur:* Et maledicam (inquit) benedictionibus veſtris, hoc eſt, quæ nunc meis benedictionibus poſſidetis; ſive quicquid a vobis benedicitur, a me maledictum erit; Et maledicam illis, *ſubauditur,* benedictionibus veſtris: quoniam noluiſtis intelligere, quæ dicuntur: hoc eſt enim quod dicitur, *non poſuiſtis ſuper cor.*

δ Quoniam) *Sumptum eſt ex eodem loco paulo inferius ubi hæc leguntur:* Vel certe, quia ad Sacerdotes proprie mandatum eſt, vertuntur benedictiones eorum in maledictionem, quando non benedicunt ſancte ex vero cordis affectu, ſicut Iſaac Jacob, & Jacob Patriarchis, & Moſes duodecim tribubus: ſed per dulces ſermones, & benedictiones decipiunt corda innocentium, & qui iniqua agunt, benedicuntur ab eis, adulanturque peccatoribus, dummodo divites ſint, atque eorum vitiis blandiuntur.

C. LXXXV. *Non Sacerdotum vitam, ſed quæ docent, & miniſtrant, conſiderare debemus.*

Item Fabianus Papa *Epiſcopis Orientalibus epiſt.* 2. [circ. an. 240. *Romæ in Orientem.*]

SIgnificaſtis i inſuper pleroſque attendere, multos in ipſis honoribus Eccleſiaſticis non congruenter vivere ſermonibus, & Sacramentis, quæ per eos populis miniſtrantur. O miſeros homines, qui hos intuendo Chriſtum obliviſcuntur: qui & multo ante prædixit, ut legi Dei potius obtemperetur, quam imitandi videantur illi, qui k ea, quæ dicunt, non faciunt: & traditorem ſuum toleravit uſque in finem, etiam ad evangelizandum cum cæteris miſit. Nam Apoſtoli talem conſuetudinem non habuerunt, nec habendam docuerunt.

i *Aug. in ho.* 50. *de pœn. c.* 23. k *Matth.* 23.

C. LXXXVI. *De eodem.*

Item Nicolaus Papa I. *Michaeli Imperatori in epiſt. quæ incipit.* Propoſueramus. [an. 865. *Romæ Conſtantinopolim.*]

NOn l quales Sacerdotes Domini ſint, ſed quid de Domino loquantur, eſt vobis magnopere providendum: nec in vicariis *B.* Petri Apoſtoli vobis eſt attendendum, qui ſint; ſed quid pro correctione Eccleſiarum, quid pro ſalute veſtra ſatagant. Nec enim illos inferiores dicetis Scribis, & Phariſæis ſedentibus ſuper cathedram Moyſi, de quibus Dominus præcepit dicens m: *Quæcunque dixerint vobis, obſervate, & facite, ſecundum opera vero eorum nolite facere.*

l *Auſ.l.*4.*c.*79. *Ivo p.* 5. *c.* 18. m *Matth.* 23.

Digitized by Google

Ergo Imperator, conſidera, ſi illos dixit audiendos, qui ſuper cathedram Moyſi ſedebant, quanto potius hos, qui ſuper cathedram Petri reſident, eſſe exiſtimetis obaudiendum.

C. LXXXVII. *Sacerdotum immunditia Sacramenta non polluit.*

Item Auguſtinus *contra literas Petiliani lib.* 2. c. 22. [circ. an. 391. in *Africa*.]

o Aug. l. 3. c. 21. Ivo part. 2. c. 98. & 99.
n Euſd. l. c. 30.

DOminus o declaravit in uno codem hominum eadem Sacramenta ſumentium aliquorum immunditiam mundis obeſſe non poſſe. *& infra* n. §. 1. Petilianus dixit: At ſi quiſquam carmina Sacerdotis memoriter teneat, numquid inde Sacerdos eſt, quod ore ſacrilego carmen publicat Sacerdotis? Auguſtinus reſpondit: Ita iſtud dicis, quaſi modo quæramus, quis ſit verus Sacerdos, & non quid ſit verum Baptiſma. Ut enim ſit quiſque verus Sacerdos, oportet, ut non ſolo Sacramento, ſed juſtitia quoque induatur, ſicut ſcriptum eſt p: *Sacerdotes tui induantur juſtitia.* Qui autem ſolo Sacramento Sacerdos eſt, ſicut fuit Pontifex Caiphas, perſecutor unius, & veriſſimi Sacerdotis, quamvis ipſe non ſit verax, quod dat tamen, verum eſt, ſi non dat ſuum, ſed Dei. *Item paulo inferius.* §. 2. *Dixit* q *quidam ex ipſis proprius eorum Propheta: Cretenſes ſemper mendaces, malæ beſtiæ, ventres pigri. Teſtimonium hoc verum eſt.* Si ergo Apoſtolus, neſcio cujus alienigenæ teſtimonium, quia verum comperit, etiam ipſe atteſtatus eſt: cur nos apud quemlibet invenerimus, quod Chriſti eſt, & verum eſt, etiamſi ille, apud quem invenitur, perverſus, & fallax eſt, non diſcernimus vitium, quod homo habet, & veritatem, quam non ſuam, ſed Dei habet, & dicimus, Sacramentum hoc verum eſt, ſicut ille ait, Teſtimonium hoc verum eſt? Numquid ideo dicimus etiam ipſe homo verax eſt, quia dicimus, Sacramentum hoc verum eſt? *& paulo poſt.* §. 3. Vos autem neceſſe eſt, ut ſemper erretis, quamdiu propter hominum vitia Dei Sacramenta violatis, aut nec propter Dei Sacramenta, quæ in nobis r violare nolumus etiam veſtri ſchiſmatis ſacrilegium aſſumere putatis. *Item* s. §. 4. Baptiſmi ergo puritas a puritate, vel immunditia conſcientiæ, ſive dantis, ſive accipientis omnino diſtincta eſt. *Item* t. §. 5. Momento ergo Sacramentis Dei nihil obeſſe mores malorum hominum, quo illa vel omnino non ſint, vel minus ſancta ſint. *Item* u. §. 6. Quæro, ſi non habebat Saul x Sacramenti ſanctitatem, quid in eo David venerabatur? Si autem habebat innocentiam, quare innocentem perſequebatur? Nam eum propter ſacroſanctam unctionem & honoravit vivum, & vindicavit occiſum. Et quia vel panniculum ex ejus veſte præſcidit, percuſſo corde trepidavit. Ecce Saul non habebat innocentiam, & tamen habebat ſanctitatem, non vitæ ſuæ, (nam hoc ſine innocentia nemo poteſt) ſed Sacramenti Dei, quod & in malis hominibus ſanctum eſt. *Item* y. §. 7. Nos dicimus tale cuique ſacrificium fieri, qualis accedit, ut offerat, & qualis accedit, ut ſumat: & eos de ſacrificiis talium manducare, qui ad illa tales accedunt, quales & illi ſunt. Itaque ſi offerat Deo malus, & accipiat inde bonus, tale cuique eſſe, qualis quiſque fuerit, quia & illud ſcriptum z eſt, *Omnia munda mundis.* Per hanc ſententiam veridicam, & catholicam etiam vos Optati ſacrificio non eſtis polluti, ſi facta ejus diſplicebant vobis. Nam utique tunc ille ſæpe luctus erat, ſub cujus iniquitatibus Africa tota lugebat. ſed panem luctus, omnibus vobis commonem eſſe. omnium veſtrum malum ſchiſmatis facit. *Item* a. §. 8. Gratias Deo, quia tandem confeſſus es poſſe valere invocatum nomen Chriſti ad aliorum ſalutem, etiamſi a peccatoribus invocetur. Hinc ergo intellige, cum Chriſti nomen invocatur, non obeſſe aliorum ſaluti aliena peccata.

p Pſal. 130.
q Ad Tit. c. 1.
r al. vobis.
s Eod. l. c. 25.
t Ibid. c. 47.
u Ibid. c. 48.
x Reg. 10. & 24.
y Ibid. c. 52.
z Tit. c.
a Ibid. c. 54.

§ Corr. Rom. *a Vito ſunt*) *Sequebatur, ſed unctionis quæ voces abſunt ab omnibus vetuſtis Gratiani exemplaribus, licet in codicibus etiam B. Auguſtini impreſſis legantur.*

C. LXXXVIII. *Etiam per malum miniſtrum dona Dei ad eos perveniunt, qui cum fide accipiunt.*

Idem *in Pſalmum* 10. *in verſic.* Juſtus autem quid fecit? [circ. an. 410. *in Africa*.]

b Ivo p. 2. c. 105.
c Joan. 12. & 13.
d Matth. 10.

CHriſtus b quid fecit vobis, qui traditorem ſuum tanta patientia pertulit, ut ei primam c Euchariſtiam confectam manibus ſuis, & ore ſuo commendatam, ſicut cæteris Apoſtolis, traderet? Quid vobis fecit Chriſtus, qui eundem traditorem ſuum, quem Diabolum nominavit, qui ante traditionem Domini, nec loculis Dominicis fidem potuit exhibere, cum cæteris Diſcipulis d ad prædicandum regnum cœlorum miſit, ut demonſtraret dona Dei pervenire ad eos, qui cum fide accipiunt, etiam ſi talis ſit, per quem accipiunt, qualis Judas fuit?

C. LXXXIX. *Sacramentis Epiſcopi malitia non nocet.*

Item Gregorius, [forte circ. an. 600. *Romæ*.]

NOn nocet malitia Epiſcopi, neque ad Baptiſmum infantis, neque ad Eccleſiæ conſecrationem: quia Baptiſma a Deo datur, non ab homine venit: ſic & Euchariſtia, & omnia, quæcunque in altari ponuntur, non ab homine, ſed a Deo ſanctificationem accipiunt.

Gratian. *Sed objicitur illud* Hieronymi *in Sophoniam*, c. 3. [circ. an. 387. in *Palæſtina*.]

C. XC. *Non verba, ſed merita Sacerdotum Euchariſtiam faciunt.*

SAcerdotes e, qui Euchariſtiæ ſerviunt, & ſanguinem Domini populis ejus dividunt, impie agunt in legem Chriſti, putantes Euchariſtiam imprecantis facere verba, non vitam, & neceſſariam eſſe tantum ſolemnem orationem, & non Sacerdotum merita, de quibus dicitur f: *Et Sacerdos, in quo fuerit macula, non accedet offerre oblationes Domino.*

e Ivo p. 2. c. 110.
f Levit. 21.

C. XCI. *Tanto facilius Sacerdotes exaudiuntur, quanto apud Deum ſunt digniores.*

Item Alexander I., *epiſt.* 1. [an. 116. *Romæ ad omnes Epiſcopos.*]

IPſi g Sacerdotes pro populo interpellant, & peccata populi comedunt, quia ſuis precibus & oblationibus ea delent, atque conſumunt. qui quanto digniores fuerint, tanto facilius pro neceſſitatibus, pro quibus clamant, exaudiuntur.

g Ivo p. 2. c. 69. & p. 6. c. 45.

C. XCII. *Non adeſt Sacramentis Spiritus Sanctus, quæ per crimenoſos miniſtrantur.*

Item Gelaſius Elpidio Epiſcopo. [circ. an. 497. *Romæ*.]

SAcroſancta h religio, quæ catholicam continet diſciplinam, tantam ſibi reverentiam vindicat, ut ad eam quilibet, niſi pura conſcientia, non audeat pervenire. Nam quomodo ad divini myſterii conſecrationem cœleſtis Spiritus invocatus i adveniet, ſi Sacerdos, & n qui eum adeſſe deprecatur, criminoſis plenus actionibus reprobetur?

h Ivo p. 2. c. 90. & p. 6. c. 110.
i al. advocatus.
n al. etiam.

C. XCIII. *Manus immunda tacta inquinat, non mundat.*

Item Gregorius I. *in regeſto, lib.* 1. *epiſt.* 24. l [an. 591. *Romæ Conſtantinopolim*.]

l Et Paſt. p. 2. cap. 2.

NEceſſe eſt, ut eſſe munda ſtudeat manus, quæ diluere ſordes curat. ne tacta quæque deterius inquinet, ſi ſordida ipſa ſtercore m lutum tenet: ſcriptum n namque eſt: *Mundamini, qui fertis vaſa Domini.* Domini etenim vaſa ferunt, qui proximorum animas ad interiora o perducendas, in converſationis ſuæ exemplo ſuſcipiunt.

m al. inſequens.
n Eſa. 52.
o al. in æterna ſacrificia) al. in æterna ſacraria.

C. XCIV. *Æque ſervandum eſt verbum Chriſti, & Corpus Chriſti.*

Item Auguſtinus *lib.* 50. *homiliarum*, *homil. xxvi.* 25. [forte circ. an. 415. *in Africa*.]

INterrogo p vos fratres, vel ſorores, dicite mihi, quid vobis plus eſſe videtur, verbum Dei, an corpus Chriſti? Si verum vultis reſpondere, hoc utique dicere debetis, quod non ſit minus verbum Dei, quam corpus Chriſti. Et ideo, quanta ſollicitudine obſervamus, quando nobis corpus Chriſti miniſtratur, ut nihil ex ipſo de noſtris manibus in terram cadat, tanta ſollicitudine obſervemus, ne verbum Dei, quod nobis erogatur, dum aliud aut cogitamus, aut loquimur, de corde noſtro pereat: quia non minus reus erit, qui verbum Dei negligenter audierit, quam ille, qui corpus Chriſti in terram cadere negligentia ſua permiſerit.

p Ivo p. 2. c. 106.

¶ Ponit. 25. *Homilia* 20. (Ex Origene *Homil.* 13. in Exod. Vide Joan. Chryſ. Hom. 3. de Dei nat. Petr. Venerab. ſerm. 4. de Jejunio contra Petrobuſianos, & Henricianos.

C. XCV. *De eodem.*

Idem *lib.* 4. *de* Trinitate, *cap.* 14. [circ. an. 410. *ibid.*]

NEque q poteſt id rite offerri, niſi per Sacerdotem juſtum & ſanctum, nec niſi ab eis accipiatur, quod offertur, pro quibus offertur. atque id ſine vitio ſit, ut pro vitioſis mundandis poſſit offerri. Hoc certe omnes cupiunt, qui pro ſe offerri ſacrificium Deo volunt.

q Ivo p. 2. c. 107.

Gratian. *Cum vero Sacerdotum Euchariſtia neceſſaria eſſe dicitur, non conſecrationi, ſed effectui intelligendum eſt. Non enim effectum ſalutis confert ei, quem merito factum indignum; potius completur in eo illud Apoſtoli:* Qui r manducat corpus Domini, & ejus ſanguinem bibit indigne, judicium ſibi manducat, & bibit. *Ergo contra eos, qui crebra oblatione ſacrificii ſe putant poſſe mundari, non ceſſantes impie agere in legem Dei, intelligitur illud eſſe dictum Hieronymi* s. *Quod vero Sacerdos, etiamſi malus ſit, tamen propoſito ſuæ dignitatis gratiam tranſfundat hominibus, tradatur Auguſtinus in lib. quæſt. Veteris Teſt.* c. 31. [forte circ. an. 389. *ibid.*]

r 1. Corint. 11.
s Sup. cad. Sacerdotes.

C. XCVI.

Digitized by Google

C. XCVI. *Sacerdotes nomen Domini invocant, Dominus autem benedictionem præſtat.*

e Ivo p. 2. c. 100. Pann. l. 3. c. 79. a Num. 6. DIctum eſt a Deo in Numeris a ad Moyſen, & Aaron Sacerdotes: *Hi ponent nomen meum ſuper filios Iſrael: ego Dominus benedicam eos*; ut gratiam traditio per miniſterium ordinantis tranſfundat hominibus: nec voluntas Sacerdotis obeſſe, aut prodeſſe poſſit, ſed meritum benedictionem poſcentis. §. 1. Quanta autem ſit dignitas ordinis Sacerdotalis, hinc advertamus. Dictum eſt enim de nequiſſimo

u Joan. 11. Caipha, interfectore Salvatoris, inter cætera: *Hoc autem a ſemetipſo non dixit, ſed cum eſſet Princeps Sacerdotum anni illius, prophetavit.* Per quod oſtenditur, Spiritum gratiarum non perſonam ſequi aut digni, aut indigni, ſed ordinationem traditionis, ut quamvis aliquis boni meriti ſit, non tamen poſſit benedicere, niſi fuerit ordinatus, ut officium miniſterii exhibeat. Dei autem eſt, effectum tribuere benedictionis.

Gratian. *Quod vero per hæreticos Sacramenta dignitatis miniſtrata dicuntur carere effectu, improbatur auctoritate Anaſtaſii Papæ, qui ordinationem Acacii, quamvis hæretici, ita tamen approbat, ut etiam eis, quos poſt damnationem ſuam baptizavit, vel ordinavit, in nullo tamen perſonam nocuiſſe aſſerat. Sed hoc a non illicite, & non canonice, imo contra decreta ſuorum prædeceſſorum feciſſe, probant Felix, & Gelaſius, qui Acacium ante Anaſtaſium excommunicaverunt, & Hormiſda, qui ab ipſo Anaſtaſio tertius eundem Acacium damnavit. Unde itaque ab Eccleſia Romana repudiatur, & a Deo fuiſſe percuſſus legitur in geſtis Romanorum Pontificum hoc modo:*

v Sup. diſt. 19. cap. 9. *Anaſtaſius v ſecundus natione Romanus, &c. Require retro in tractatu decretalium epiſtolarum.*

¶ Corr. Rom. a Sed hoc enim] *Supra diſt. 19. c. Anaſtaſius, oſtenſum eſt, merito reprehenſum eſſe Anaſtaſium, & veriſſimo eſſe, quæ ipſe de Acacio ſcripſit, & decrevit.*

C. XCVII. *Qui recedit ab Eccleſia, nec Baptiſmo, nec jus dandi amittit.*

Item abnuitur illud Auguſtini lib. 2. contra epiſt. Parmeniani, c. 13. (forte circ. an. 400. ib.)

z Sent. 4. diſt. 25. Alg. l. 3. cap. 10. Pann. l. 2. tit. 2. cap 82

a Ivo p. 2. c. 97. Pannorm. lib. 3. cap. 77.

QUod z quidam dicunt, Baptiſma, quod a accepit, non amittit, qui recedit ab Eccleſia, ſed jus tamen dandi, quod accepit, amittit, multis modis apparet fruſtra & inaniter dici. §. 1. Primum, quia nulla oſtenditur cauſa, cur ille, qui ipſum Baptiſmum amittere non poteſt, jus dandi amittere poſſit. Utrumque enim Sacramentum eſt, & quadam conſecratione utrumque homini datur, illud, cum baptizatur, illud, cum ordinatur: ideoque in catholica utrumque non licet iterari. §. 2. Nam b

b al. correpto.

ſi quando ex ipſa parte venientes etiam præpoſiti pro bono pacis, correcto ſchiſmatis errore ſuſcepti ſunt, etſi viſum eſt opus eſſe, ut eadem officia gererent, quæ gerebant, non ſunt rurſus ordinandi c, ſed ſicut Baptiſmus

c al. ordinati.

in eis, ita ordinatio manſit integra, quia in præciſione fuerat vitium (quod unitate d pacis eſt correctum) non in

d al. unitatis pace.

Sacramentis, quæ ubicunque ſunt, ipſa vera ſunt. Et cum expedire hoc videtur Eccleſiæ, ut præpoſiti eorum venientes ad catholicam ſocietatem, honores ſuos ibi non adminiſtrent, non eis tamen ipſa ordinationis Sacramenta detrahuntur, ſed manent ſuper eos. Ideoque non eis in populo manus imponitur, ne non homini, ſed ipſi Sacramento fiat injuria. *Et infra*. §. 3. Sicut autem habent in Baptiſmo, quod per eos dari poſſit, ſic in ordinatione jus dandi: utrumque quidem ad perniciem ſuam, quamdiu charitatem non habent unitatis: ſed tamen aliud eſt, prorſus non habere, aliud, pernicioſe habere, aliud ſalubriter habere. Quicquid non habetur, dandum eſt, cum opus eſt dari: quod vero pernicioſe habetur, per correctionem, depulſa pernicie, agendum eſt, ut ſalubriter habeatur. Quanquam, etſi

e alieni pereuntis.

Laicus aliquis e pereunti dederit neceſſitate compulſus, quod cum ipſe acciperet, dandum eſſe addidicit, neſcio, an pie quiſquam dixerit eſſe repetendum. Nulla enim cogente neceſſitate ſi fiat, alieni muneris uſurpatio eſt. Si autem neceſſitas urgeat, aut nullum, aut veniale delictum eſt. Sed etſi nulla neceſſitate uſurpetur, & a quolibet cuilibet detur, quod datum fuerit, non poteſt dici non datum, quamvis recte dici poſſit illicite datum. Illicitam ergo uſurpationem corrigit reminiſcentis, & pœnitentis affectus. Quod ſi non correxerit, manebit ad pœnam uſurpatoris, quod datum eſt, vel ejus, qui illicite dedit, vel ejus, qui illicite accepit: non tamen pro non dato habebitur. Neque ſi ullo modo per devotum militem, quod a privatis uſurpatum eſt, ſignum regale violabitur. §. 4. Si enim aliqui furtim, & extraordinarie, non in moneta publica, aurum, vel y argentum percutiendo ſignaverint, cum fuerit deprehenſum, nonne illis punitis, aut indulgentia liberatis, cognitum regale ſignum theſauris regalibus congeritur inferri? *Et paulo poſt*. §. 5. Si forte illum militiæ characterem in corpore ſuo, non militans pavidus exhorruerit, & ad clementiam Imperatoris confugerit, ac prece fuſa, & impetrata jam venia militare cœperit, nunquid homine liberato, atque correcto, character ille repetitur, ac non potius agnitus approbatur? An forte minus hærent Sacramenta Chriſtiana, quam corporalis hæc nota, cum videamus, nec Apoſtatas carere Baptiſmate, quibus utique per pœnitentiam redeuntibus non reſtituitur, & ideo amitti non poſſe judicatur? *Et paulo poſt*. §. 6. De iis, qui ab Eccleſiæ unitate ſeparati ſunt, nulla jam quæſtio eſt, quin & habeant, & dare poſſint, & quin pernicioſe habeant, pernicioſeque tradant extra vinculum pacis. *Et infra*, §. 7. Neutri Sacramento injuria facienda eſt. *Et infra*. §. 8. Sicut non recte habent, qui ab unitate diſcedunt, ſed tamen habent, & ideo redeunti non redditur: ſic etiam non recte dat, qui ab unitate diſcedit, ſed tamen dat; & ideo, quod ab eo accepit, venienti ad unitatem non iteratur. *Et infra*. §. 9. Sicut redeunti non redditur, quod & foris habebat: ſic venienti reperendum non eſt, quod etiam foris accepit. Unde conſequenter intelligitur, perverſitatem hominum eſſe corrigendam: ſanctitatem autem Sacramentorum in nullo perverſis eſſe violandam. Conſtat enim, eam in perverſis & ſceleratis hominibus, ſive in eis, qui intus ſunt, ſive in eis, qui foris ſunt, impollutam, atque inviolabilem permanere, & quia dicuntur eos mali polluere, quantum in ipſis eſt, dicuntur; cum illa impolluta permaneant: ſed in bonis permanent ad præmium, in malis permanent ad judicium. *Et infra*. §. 10. Quomodo f Catholici non clarificant Deum, qui promiſſa ejus nullis hominum ſceleribus, quo minus impleantur, impediri poſſe confidunt? qui Sacramenta ejus tam debita veneratione proſequuntur, ut ea, ſi etiam ab indignis tractata fuerint, illos ſua perverſitate damnare, illa intemerata ſanctitate permanere demonſtrentur? f Eod. l. 2. c. 19.

¶ Corr. Rom. a Quod accepit] *Sic etiam Algerus, licet paulo aliter habeat originale.*

β Neque ulla modo] *Hæc uſque ad verbum*, violabitur, *addita ſunt ex originali: ex quo etiam aliis locis caput hoc locupletatum eſt.*

γ Vel argentum] *In codicibus B. Auguſtini impreſſis ſequitur*, ſed æs. *in duobus autem manuſcriptis Vaticanis*, vel æs.

ra pars. Gratian. *Ex his verbis Auguſtini conſtat, in omnibus tam Apoſtatis, quam hæreticis, vel damnatis permanere Chriſti Sacramenta vera, quantum ad ſe, & ſancta, & niſi pœnitentia, vel indulgentia ſubventum fuerit, ad damnationem uſurpatoris pervenient, vel habentis, vel dantis, vel accipientis. Quid ergo prodeſt, quod vera & ſancta ſunt, cum uſurpatores ſuos æque perimant, ac ſi eſſent mala, & mortua? Craſſus aurum ſitivit, & aurum bibit: æque periit vero auro, ſicut vero veneno.* §. 1. *Item* g *aurum æque verum eſt in arca furis, ſicut in theſauris Regis. Sed a fure, quia illicite habetur, illicite datur, vel accipitur: a Rege autem licite habetur, licite datur, & accipitur: adeo ipſe fur, & communicator furis (niſi forte de conſcientia furti ſe purgaverit) ut perhibet Gelaſius ad Anaſtaſium Imperatorem, uterque juſte, & digne damnabitur.* §. 2. *Opponitur autem huic ſententiæ Auguſtini: Poteſtas dandi Baptiſmum, & jus conſecrandi Dominicum corpus, & largiendi ſacros ordines, plurimum inter ſe differunt. Suſpenſo enim, vel depoſito Sacerdote, nulla ei relinquitur poteſtas ſacrificandi. Sacramentum tamen Baptiſmi non ſolum a Sacerdote depoſito, vel Laico catholico, verum etiam ab hæretico, vel Pagano, ſi miniſtratum fuerit, nulla reiteratione violabitur: nulla autem ratio ſinet, ut inter Sacerdotes habeantur, qui de manibus Laici, vel Pagani oleum ſacra (eos unctura) unctionis aſſumunt. Non ergo conſequenter colligitur, ut ſi recedentibus a fide jus baptizandi relinquitur, poteſtas etiam diſtribuendi ſacros ordines relinquatur, quamvis utrumque a conſecratione proveniat. Degradatus enim Epiſcopus poteſtatem largiendi ſacros ordines non habet, facultatem tamen baptizandi non amiſit.* §. 3. *Sed ut ne Auguſtinum in hac ſententia penitus reprobemus, intelligamus aliud eſſe poteſtatem diſtribuendi ordines ſacros: aliud eſſe executionem illius poteſtatis. Qui enim intra unitatem catholicæ Eccleſiæ conſtituti, Sacerdotalem, vel Epiſcopalem unctionem accipiunt, officium & executionem ſui officii in conſecratione adipiſcuntur. Recedentes vero ab integritate fidei, poteſtatem accepti Sacramenti tamen retinent, effectu ſuæ poteſtatis penitus privantur, ſicut conjugati ab invicem diſcedentes, conjugium ſemel initum non diſſolvunt, ab opere tamen conjugali recedunt alterius.* §. 4. *De his ergo, qui accepta Sacerdotali poteſtate ab unitate catholicæ Eccleſiæ recedunt, loquitur Auguſtinus, non de aliis, qui in ſchiſmate, vel hæreſi poſiti Sacerdotalem unctionem acceperunt. Alioquin eſſet contrarius Chalcedonenſi* h *Concilio, in quo ordinati a Simoniacis, in nullo proficere judicantur; & Innocentio*, *qui ordinatos a cæteris hæreticis, per pravam manus impoſitionem, ſolam damnationem, & capitis vulnus aſſecutos teſtatur.* §. 5. *Quamvis poſſit generaliter dici, Sacramenta, quæ apud hæreticos non aliter, quam in Eccleſia Dei celebrantur, vera & rata eſſe, quantum ad ſe; falſa vera & irrita, quantum ad effectum, & ritus, a quibus male tractantur, & traditur, a quibus male ſuſcipiuntur. Nec mirum, ipſa autem ſalus noſtra buccellam* k *Judæ dedit: ſtatim cum buccella non bonum, ſed malignum ſpiritus intravit: quare? non quia bonum non daret bonum; ſed quia malus male accepit bonum; ſicque bonum effectum bonum non habuit, quia, ubi illud faceret, non invenit.* §. 6. *Item Dominus* l *in patria ſua præſens, & virtus aſſuit: non per malum miniſtrum, ſed per ſeipſum nihil potuit: quia fidem non invenit, pro perfidia aliorum non caruit ſua virtute, ſed effectu boni virtute.* §. 7. *Quod ut planius in omnibus Sacramentis oſtenderet, his eſt transfiguratus, cum eſſet in forma. In una transfiguratione* m *ſicut Sol apparuit mirabilis, ut fides credentium augeretur ad contemplandam cœleſtem gloriam ſuper ſe elevatam. In altera, ut peregrinus* n, *& incognoſcibilis de ſe dubitantibus eis longius ſe finxit, & ne agnoſceretur, oculos eorum tenuit: ad quid aliud? niſi, ut quia per fidem non erat in cordibus eorum, longius ſe ab eis recedere oſtenderet, & quia ipſum non credebant eſſe, quod erat, viderent & eum alium, quam erat.*

g Alg. l. 3. c. 32

h Sup. ead. c. ſi quis Epiſcopus.

i ſup. ead. c. quid perfeſſionem.

k Joan. 13.

l Matth. 13.

m Matth. 17.

n Luc. 24.

Ecce in utraque viſione ſua erat præſentia, & veritas: ſed in non cernebat ſides, ut magis crederent, quam cernebant: in altera tenebatur incredulitas, ut etiam agnoſcerent, quod videbant. Sacramentum ergo corporis, & ſanguinis in aliis eſt ad ſalutem, aliis ad judicium. Fides etiam, quamvis ſit vera, tamen ſine operibus o *mortua eſt. Sic & omnes decem virgines* p *æqualiter erant virgines: ſed ut hæ quinque erant fatuæ, & quinque prudentes. Æqua erat virginitatis veritas, ſed pro ejuſdem virginitatis intentione non omnibus æqua meriti identitas. Sic etiam eſt ut* q *ſonum, aut cymbalum tinniens, martyrium, vel eleemoſyna, quam neſcit charitas. Si vero catus vaca lucernæ miniſtret veritatem, neuter tamen idem magis ſuum illuminat caritatem. Sic & malus miniſtrum mala vera Sacramenta, ſed non idem dona ſpiritualia: quia mali eorum meritis Spiritus Sanctus impeditur, ut iis eis, quod ſuum eſt, adveniat. Unde Innocentius* r, *cum hæreticorum Baptiſma concedat eſſe verum, non tamen ex illo Baptiſmate concedit habere Spiritum Sanctum. Et Leo* s *hos, qui formam Baptiſmatis acceperunt, non ſinit rebaptizari, ſed jubet Spiritum Sanctum, quem ab hæreticis non accepit, per iſtam invocationem, & manus impoſitionem a catholicis Sacerdotibus conſequi. Sciendum vero eſt, quod Sacramenta hæreticorum dicuntur irrita, vel etiam damnanda, falſa, & inania, non quantum ad ſe, cum ſint ſancta, & vera, etiam ab hæreticis celebrata, ſed quia, cum illicite dantibus perſidiæ ſint ad judicium, illicite ab eis accipientibus non conferunt Spiritum Sanctum. Irrita, & non vera dicuntur, quia quod promittunt, & conferre creduntur, non tribuunt, & ideo damnanda, ut ea dari, vel recipi ab hæreticis non approbetur, ſed interdicatur. Non enim quantum ad ſe polluta ſunt, quamvis ab hæreticis polluta dicantur. Unde Gregorius* t *communionem Arii vocat execrationem, & Innocentius* u *Bonoſi ordinationem, damnationem, non quod ita in ſe ſint, ſed quia male dantibus, vel accipientibus id efficiunt. Sic etiam Hieronymus in Oſee* x *ſacrificia eorum panem luctus vocat, non quantum ad ſe, ſed quantum ad effectum, quod ipſemet oſtendit, ſubjungens:* Quicunque comederit ex eo, contaminabitur, quia ſibi ad judicium ſumet.

o Jac. 2.
p Matth. 25.
q 1. Cor. 13.
r ſupr. ead. c. Arianos
s ſup. ead. c. hi qui.
t ſupr. ead. c. ſuper eo tamen 72.
u . qui perfectionem, & c. virum.
x In c. 9. Oſee.

¶ Corr. Rom. u Sed ut Auguſtinus] *Hic Gratianus ita videtur loqui de B. Auguſtino, quaſi ipſius hæc in re ſit dubia, aut incerta ſententia: cum tamen multo aliter maleat, ac ſi vel in libro contra Donatiſtas non hanc expoſuerit, omninoque cum Chalcedonenſi Concilio, & Innocentio concordet.*

C. XCVIII. *Sacramenta quamvis obſint indigne tractantibus, proſunt tamen digne ſumentibus.*

Item eidem Auguſtinus *lib.* 1. *contra epiſt. Parmeniani cap.* 5. (*circa c. an.* 400. *in Africa.*)

PEr y Eſaiam z Dominus dicit: *Facinoroſus qui ſacrificat mihi vitulum, quaſi qui canem occidat, & qui coquit ſimilaginem, quaſi ſanguinem porcinum, & qui offert thus in memoriam, quaſi blaſphemus. & pauci* ... §. 1. Quilibet ubilibet offert ſacrificium tali a corde, vel factis, hoc b ut mereatur audire, perniciem ſibi infert, non illis bonis, qui accipiunt ab eis Sacramenta eadem, qui ſecundum Prophetam Ezechielem c gemunt, & mœrent peccata, quæ fiunt in medio eorum, quamvis non ſe inde corporaliter ſeparent. *& infra.* d §. 2. Sacrificia impiorum eis ipſis oberunt, qui offerunt impie. Nam unum, atque idem ſacrificium propter nomen Domini quod invocatur, & ſemper ſanctum eſt, & tale cuique fit, quali corde ad accipiendum accedit. *Qui* e *enim manducat, & bibit indigne, judicium ſibi manducat, & bibit*, non ait, aliis, ſed ſibi. *& infra.* f §. 3. Hoc pene in omnibus talibus quæſtionibus intelligendum admonemus, ſcilicet quia omnia Sacramenta, cum obſint indigne tractantibus, proſunt tamen per eos digne ſumentibus. *& infra* g. §. 4. Spiritus Sanctus in Eccleſiæ præpoſito, vel miniſtro ſic inest, ut ſi fictus non eſt, operetur per eum Spiritus Sanctus, & ad ejus mercedem in ſalutem ſempiternam, & eorum regenerationem, vel ædificationem, qui per eum ſive conſecrantur, ſive evangelizantur. Si autem fictus eſt, quoniam veriſſime ſcriptum eſt: *Spiritus enim Sanctus diſciplinæ* h *effugiet fictum*, deeſt quidem ſaluti ejus, ut auferat ſe a cogitationibus, quæ ſunt ſine intellectu: miniſterium tamen ejus non deſerit, quo per eum ſalutem operatur aliorum.

y Ivo p. 2. c. 97.
z Eſa. 66.
a tale] orig.
b al. ac.
c Ezech. 9.
d ead. l. 2. contra epiſt. Parmen. cap. 6.
e 1. Cor. 11.
f e l. 1. 2. c. 10.
g ib. cap. 12.
h Sapien. 1.

¶ Corr. Rom. a Et qui coquit] *Apud B. Auguſtinum legitur*, & qui ſimilaginem, quaſi ſanguinem porcinum, & qui offert thus, quaſi benedicat idolo. *Et ſic etiam Ivo, niſi quod habet*, & qui ponit ſimilaginem: *ſunt etiam B. Auguſtinus contra litteras Petiliani l. 2. cap. 52. Lectionem Græcam vulgatam optime reſpondet verſio B. Hieronymi ſecundum LXX.* Iniquus autem, qui immolat vitulum, quaſi percutiens canem, ſacrificans de grege, quaſi qui occidat canem. qui offert ſimilam, quaſi qui ſanguinem ſuillum. qui dat thus in memoriale, quaſi blaſphemus. *Vulgata autem Latina ex Hieronymo ſecundum Hebræum exemplar ſic habet.* Qui immolat bovem, quaſi qui interficiat hominem: qui mactat pecus, quaſi qui excerebret canem: qui offert oblationem, quaſi qui ſanguinem ſuillum offerat: qui recordatur thuris, quaſi qui benedicat idolum i.

i al. idolo.
u Supr. cap. qui perfectionem.

Gratian. *Conſtat ergo, ut Innocentius* u *ait, de cæteris hæreticis ordinatos a Simoniacis per pravam manus Simoniacæ impoſitionem vulneratum habere caput. §. 1. Sed objicitur, quod in ordinatione Simoniacorum non ſolum reprehenſibilis invenitur, quod gratia Spiritus Sancti ſub pretio vendere putatur: obſervetur autem in omnibus integra forma Sacramentorum ſervetur. Cum ergo illicita Sacramentis uſurpat e per pœnitentiam correcta fuerit, ut gratia Spiritus Sancti gratuita, & non venalis excludatur, itaque debet ceſſe nullorum effectus: cum etiam ſi non ſequatur pœnitentia, licet Simoniace, tamen revera conſecratio reputatur: ſicut illi, qui quandam non niſi pretio dato, non ad ſacri Baptiſmi regenerationem, non ad ſanctæ communionis participationem admittebantur, licet Simoniace, tamen non ideo minus baptizati, vel ſacræ communionis participes reputati ſunt. Sed hoc tantum* l *ſacris canonibus conſtitutum eſt, ut de cætero, Sacramenta Chriſti ſimoniace diſtribuantur.*

l al. tamen.

C. XCIX. *A baptizandis, vel conſignandis pretia non exigantur.*

Unde Gelaſius I. *ad Epiſcopos per Lucaniam epiſt. 9. c. 7.* (*an. 494. Romæ in Lucaniam.*)

BAptizandis m, conſignandiſque fidelibus Sacerdotes ex pretia nulla præfigant, nec illationibus 27 quibuslibet impoſitis exagitare cupiant renaſcentes: quoniam quod n gratis accepimus, gratis dare mandamur. Et ideo nihil a prædictis prorſus exigere moliantur, quo vel paupertate cogente deterriti, vel indignatione revocati, redemptionis ſuæ cauſas adire deſpiciant. certum habentes, quod qui prohibita deprehenſi fuerint admiſiſſe, vel commiſſa non potius ſua ſponte correxerint, periculum ſubituri proprii ſint honoris.

m C. 6. c. 180. Burch. l. 4. c. 71. Ivo part. 1. c. 71. & 265.
n Matth. 10.

¶ Pith. 26. Sacerdotes] Deeſt in a. V. C.
27. *Illationibus*] V. C. *inlationibus.*

CAP. C. *A percipiente gratiam* o *communionis pretium exigi non debet.*

o al. genus.

Item ex ſexta Synodo cap. 23. [*an. 692. Conſtantinopoli.*]

NUllus p Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, qui ſacram diſpenſat communionem, a percipiente gratiam ex communione aliquod pretium exigat. Neque enim venditur gratia, neque pro pretio gratiam Spiritus Sancti 28 damus, ſed digne munere, ſine defraudatione participare concedimus. Si quis vero eorum, qui connumerantur in Clero, ab eo, cui ſacram communionem diſpenſat, aliquod pretium exegerit, deponatur, ſicut imitator Simoniacæ fraudis.

p Ivo p. 2. c. 92.

¶ Corr. Rom. a Gratiam] *Sic etiam Ivo. In una vetuſta Gratiani codice eſt*, gratia communionis, *quod Græca lectioni magis convenit*: ... *ut Græce* ... *dicit: Ab eo, qui percipit communionem, ejuſmodi participationis gratiæ, obolos, vel aliam quamvis ſpeciem exigat. Sunt etiam alia nonnulla varietates non magni ponderis.*

¶ Pith. 28. *Sancti*] Deeſt in V. C.

C. CI. *Munera inviſibilis gratiæ quæſtibus non ſunt comparanda.*

Item ex Concilio Toletano XI. cap. 8. (*an. 675. in Hiſpania.*)

QUicquid q inviſibilis gratiæ conſolatione a tribuitur, nunquam ß quæſtibus, vel quibuslibet præmiis venundari penitus debet, dicente r Domino: *Quod gratis accepiſtis, gratis date.* Et ideo quicunque deinceps in Eccleſiaſtico ordine conſtitutus, aut pro baptizandis, conſignandiſque fidelibus, aut collatione chriſmatis, vel promotionibus 29 graduum pretia quælibet, vel præmia (niſi y voluntarie oblata) pro hujuſmodi ambitione ſuſceperit, equidem ſi ſciente loci Epiſcopo tale quicquam a ſubditis perpetratum fuerit, idem Epiſcopus duobus menſibus excommunicationi ſubjaceat, pro eo, quod δ ſciens mala contexit, & correptionem 30 neceſſariam non adhibuit. Si autem ſubditorum quiſpiam, eodem neſciente, pro ſupradictis quodcunque capitulis accipiendum eſſe ſibi crediderit, ſi Presbyter eſt, quatuor menſium excommunicatione plectatur; ſi Diaconus, trium; Subdiaconus vero, vel Clericus his cupiditatibus ſerviens, & a competenti pœna, & debita excommunicatione plectendus erit.

q Ivo p. 1. c. 73. & p. 5. c. 116.
r Matth. 10.

¶ Corr. Rom. a Conſolatione] *In Concilio olim Coloniæ, ac Lutetiæ impreſſis, duobus ipſorum Codicibus Vaticanis, uno Regio Catholico, & apud Ivonem legitur*, collatione: *ſed ob gloſſam non eſt emendatum.* Ita etiam in Cod. Pith. *collatione*, legitur.

ß Nunquam quæſtibus] *In eodem codice Regio legitur*, nummorum quæſtu, vel quibuslibet præmiis venundari penitus non debet: *in aliis vero ſupra citatis*, nunquam quæſtu.

y Niſi] *Ab eodem codice Regio abeſt dictio iſta*, niſi: *ita ut in hic caſibus voluntarias etiam oblationes prohibeat: ſicut de Baptiſmo in Concilio Eliberitano eſt conſtitutum, infra eod. c.* emendari. *& de ſacris ordinationibus in Concilio Tridentino ſeſſ. 21. c. 1. In aliis tamen codicibus eſt ipſa dictio*, niſi.

δ Quod ſciens] *Antea legebatur*, in conſcientia mala. *Emendatum eſt ex codice Regio, & Ivone. In Conciliis vero impreſſis vocis legitur.*

a Et competenti] *In vulgatis legebatur*, pro arbitrio competenti pœna: *ſublatæ ſunt voces*, pro arbitrio, *quia in vetuſtis exemplaribus, in Conciliis impreſſis, & manuſcriptis, & apud Ivonem non habentur, neque auctor gloſſæ agnoſcit.*

¶ Pith. 29. *Promotionibus.*] V. C. *promotione.*
30. *Correptionem.*] Sic etiam V. C.

C. CII.

Digitized by Google

C. CII. *Nihil a Sacerdotibus exigatur pro balſamo, quod in chriſmate ponitur.*

Item ex Concilio Bracarenſi a II. *cap.* 4. (an. 572. *ibid.*)

PLacuit, ut nullus Epiſcoporum pro modico Balſami, quod benedictum pro Baptiſmi Sacramento per Eccleſias datur, quia ſinguli c tremiſſem 31 pro ipſo exigere ſolent, nihil alterius exigat: ne forte, quod pro ſalute animarum per invocationem Sancti Spiritus conſecratur, ſicut Simon t Magus donum Dei pecunia voluit emere, ita nos venundantes 32 damnabiliter venundemur.

c *al. a ſingulis tremiſſes exige*] *al. ſinguli tremiſſes exigi.* t *Act.* 8.

§ Corr. Rom. a Bracarenſi] *Emendata eſt inſcriptio ex aliquot vetuſtis codicibus. Nam in vulgatis erat*, ex Carthaginenſi quarto, in quo non habetur.

¶ Pith. 31. *Tremiſſem.*] V. C. *tremiſſes.* Vide Lamprid. *in Severo.*

32. *Venundantes.*] V. C. *venundantes dona, videamur*,

C. CIII. *Non eſt aliquid exigendum ab iis, qui infantes ſuos ad baptizandum adducunt.*

Item ex eodem c. 7. (an. 572. *ib.*)

PLacuit, ut unuſquiſque Epiſcopus per Eccleſias ſuas hoc præcipiat, ut hi, qui infantes ſuos ad Baptiſmum offerunt, ſi quid voluntarie pro ſuo offerunt voto, ſuſcipiatur ab eis. Si vero per neceſſitatem paupertatis aliquid non habeant, quod offerant, nullum illis pignus violenter tollatur a Clericis. Nam multi pauperes hoc timentes, filios a Baptiſmo retrahunt: qui ſi forte, dum differuntur, ſine gratia Baptiſmi de hac vita receſſerint, neceſſe eſt, ut ab illis eorum perditio requiratur, quorum ſpolia pertimeſcentes, e Baptiſmi gratia ſe retraxerunt.

C. CIV. *Qui baptizatur, nullos nummos in concham mittat.*

Item ex Concilio Elibertano c. 48. (an. 305. *in Hiſpania.*)

EMendari placuit, ut qui baptizantur (ut fieri ſolebat) nummos in concham non mittant, ne Sacerdos, quod gratis accepit, pretio diſtrahere videatur. Neque pedes eorum lavandi ſunt a Sacerdotibus, vel Clericis.

C. CV. *Pro perceptione Baptiſmi, vel Chriſmatis aliquid exigi non debet.*

Item ex Concilio Triburienſi (an. 895. *in Germania.*)

u Burch. *l.* 4. *c.* 101. *Ivo p.* 1. *c.* 295. DIctum u eſt, ſolere in quibuſdam locis pro perceptione chriſmatis nummos dari, ſimiliter pro Baptiſmo, & communione. Hoc Simoniacæ hæreſis ſemen deteſtata eſt ſancta Synodus, & anathematizavit, & ut de cætero nec pro ordinatione, nec pro chriſmate, vel Baptiſmo, vel pro balſamo, seu pro ſepultura, vel communione quicquam exigatur, ſtatuit; ſed gratis dona Chriſti gratuita diſpenſatione donentur.

C. CVI. *Non pro dedicandis baſilicis, vel pro cæteris Sacramentis Eccleſiæ conferendis aliquid exigi debet.*

Item ex Concilio Cabilonenſi *tempore Caroli Magni c.* 16. (an. 813. *in Gallia.*)

x Burch. *l.* 4. *cap.* 93. *Ivo p.* 1. *c.* 287. *Pann. l.* 1. *c.* 98. STatuimus x, ut ſicut pro dedicandis baſilicis, & dandis ordinibus nihil accipiendum eſt; ita etiam pro balſamo, ſive luminaribus emendis, nihil Presbyteri chriſma accepturi dent. Epiſcopi itaque de facultatibus Eccleſiæ balſamum emant, & luminaria ſinguli in Eccleſiis ſuis concinnanda provideant.

13 33 Gratian. *Sicut ergo hæc Sacramenta, licet Simoniace miniſtrentur, tamen benedictionis effectum conſervant accipienti: ſic & Sacerdotis unctio, licet Simoniace miniſtretur, ſuo tamen non debet carere effectu. Sed, ſicut ſupra y diſtinctum eſt, illa Sacramenta ſunt neceſſitatis, hæc dignitatis, & idem privilegia illorum non poſſunt generare communem legem iſtorum. Habent ergo Simoniaci vulneratum caput per Simoniacæ manus impoſitionem. Hoc autem de illis intelligitur, quos nec excuſat ignorantia, nec attractionis violentia: qui ab illis ordinantur, quos indubitanter ſciunt eſſe Simoniacos, ſive Simoniace, ſive non Simoniace ordinentur ab eis. Ut enim diſtinguit Nicolaus Papa, alii Simoniace ordinantur a Simoniacis, alii Simoniace a non Simoniacis; alii non Simoniace a Simoniacis. Hanc diſtinctionem innuit* Nicolaus Papa *ſecundus ſcribens omnibus Epiſcopis.* (an. 1059. *Romæ.*)

y *ſup. cap. revelationem* §. *ſed notandum.*

C. CVII. *De triplici genere Simoniacorum.*

z 4. *ſum. diſt.* 25. *Pannorm. lib.* 3. *c.* 127. STatuimus z decretum de Simoniacis tripartita hæreſi, id eſt, de Simoniacis Simoniace ordinatoribus, vel ordinatis, & de Simoniacis Simoniace a non Simoniacis, & de Simoniacis non Simoniace a Simoniacis. §. 1. Simoniaci Simoniace ordinati, vel ordinatores ſecundum Eccleſiaſticos canones a proprio gradu decidant. Simoniaci quoque Simoniace a non Simoniacis ordinati, ſimiliter ab officio male accepto removeantur. §. 2. Simoniacos autem non Simoniace a Simoniacis ordinatos, miſericorditer per manus impoſitionem pro temporis neceſſitate in officio concedimus permanere.

Gratian. *Sed hoc intelligendum eſt de iis, qui ordinantur a Simoniacis, quos ignorabant eſſe Simoniacos. Hos facit Simoniacos non reatus criminis, ſed ordinatio Simoniaca.*

C. CVIII. *De iis, qui non Simoniace a Simoniacis ordinantur.*

De quibus Urbanus Papa II. *in Concilio* 33 *Placentino, c.* 3., & 4. *etc.* (an. 1095. *in Longobardia.*)

SI a qui a Simoniacis non Simoniace ordinati ſunt, ſi quidem probare potuerint ſe, cum ordinarentur, neſciſſe, eos Simoniacos eſſe, & ſi a tunc pro catholicis habebantur in Eccleſia, talium ordinationes miſericorditer ſuſtinemus: ſi tamen eos laudabilis vita commendat. Qui vero ſcienter ſe b a Simoniacis conſecrari (imo execrari) permiſerint, eorum conſecrationem omnino irritam eſſe decernimus. a *Magiſter ibid.* b *Cap.* 4.

§ Corr. Rom. a Et ſi tunc] *Antea legebatur*, & quod tunc, *quod omnino ad probandi incumberet volentis ſe purgare. Emendatum vero eſt ex duobus manuſcriptis iſtius Concilii exemplaribus.*

¶ Pith. 33 *Placentino.*] Et interfuit Gebehardus Epiſcopus Conſtantienſis.

C. CIX. *De eo, qui ordinatur ab illo, quem ſcit Simoniacum eſſe.*

Item Nicolaus junior. *Hoc idem* Alexander II. (an. 1059. & 1063. *Romæ.*)

DE cætero 34 ſtatuimus c, ut ſi quis in poſterum ab eo, quem Simoniacum eſſe non dubitat, ſe conſecrari permiſerit, & conſecrator, & conſecratus non diſparem damnationis ſententiam ſubeant: ſed uterque depoſitus pœnitentiam agat, & privatus propria dignitate perſiſtat. c *Ivo p.* 5. *c.* 70. *Pann. l.* 3. *c.* 126.

§ Corr. Rom. *Verba hujus, & ſequentis cap.* Erga Simoniacos, *ſumpta ex epiſtola Nicolai ſecundi, in qua Concilium a ſe habitum refert: atque ea repetivit Alexander ſecundus in epiſtola omnibus catholicis Epiſcopis directa, quæ habetur Romæ manuſcripta in tribus pervetuſtis codicibus.*

¶ Pith. 34. *De cætero.*] Ex Synodo Nicolai II. tom. 3. Conc. p. 590.

C. CX. *Simoniacis in dignitate ſervanda nulla eſt impendenda miſericordia.*

Item Iidem *paulo inferius.* (an. 1059. & 1063. *ibid.*)

ERga 35 Simoniacos d nullam miſericordiam in dignitate ſervanda habendam eſſe decernimus, ſed juxta canonum ſanctiones, & decreta ſanctorum Patrum, eos omnino damnamus, ac deponendos eſſe, Apoſtolica auctoritate ſancimus. d *Magiſter ib. Deuſdedit p.* 2. *Ivo p.* 5. *c.* 79. *Pann. l.* 3. *c.* 125.

¶ Pith. 35. *Erga.*] Ex Synodo Nicolai II. in Baſilica Conſtantiniana tom. 3. p. 590.

Gratian. *Subaudiendum eſt, niſi violenter attracti fuerint. De his enim, & a quibuslibet hæreticis violenter ordinatis ait* Innocentius I. *ad Epiſcopos Macedoniæ, ep.* 22. *c.* 5. (an. 414. *Romæ in Macedoniam.*)

C. CXI. *De iis, qui inviti ad hæreticorum ordinationem trahuntur.*

COnſtat multos vim paſſos, atque invitos, attractos, repugnantesque ab hæreticis e ordinatos. Sed auſuſmodi aliquis, ſi poſt ordinationem talem non interfuit, cum illi conficerent Sacramenta, ſi communioni eorum participatus non eſt, ſi ſtatim diſcedentibus illis a 36 peſſimo conciliabulo eorum abrenuntiavit, & ad Eccleſiam rediit, iſte talis poteſt habere colorum aliquem excuſationis. Cæterum, qui poſt menſem, aut amplius redierunt, cum ſe conſiderarent ab hæreticis ordinatos, quamvis nihil ab eis acceperant, rei ſunt uſurpatæ dignitatis. e *Eadem] orig. id eſt, Bonoſo.*

§ Corr. Rom. a Illis] *In editione trium tomorum legitur*, diſcedens de eius peſſimo. *Sed editio quatuor tomorum, & codex canonum habet, ut Gratianus: multa autem in hoc capite collector arbitratu ſuo aptavit.*

¶ Pith. 36. *Diſcedentibus illis.*] V. C. *diſcedentibus de eius peſſimo.*

Gratian. *Tales plerunque ex intuitu pietatis reformat catholicæ manus impoſitio cum ſatisfactione, & medicina pœnitentiæ: ſed damnationem Simoniacorum, & eorum, qui eis conſenſerunt, legimus: medicinam vero antehac in hac hæreſi adnotatam non legimus: niſi quod, ſicut uſurpatum eſt in Novatianis, vel Donatiſtis, manus ibus utique hæreticis, non canonice, ſed in omnium pietate; ita etiam in his poſſe fieri colligimus, ideo etiam, quia illi ſunt per omnia orthodoxam habent fidem, niſi quod Spiritum Sanctum credunt eſſe venalem. Et, ut ait beatus Auguſtinus f, hæretici cum redierint, qua parte ſe abſciderint ab Eccleſia, curentur; qua vero parte adhæſerint, cognoſcantur.* f *ſup. ead. cap. quod quidam v. ſed ſicut.*

C. CXII.

C. CXII. *Qui ab hæreſi ad Eccleſiam redeunt, in quo inveniuntur ordine, et beneficia perſeverent.*

Hinc & Leo I. Januario a Aquilegienſi, epiſt. 3.
(an. 447. Roma in Venetiam.)

g ſup. ead. c. ſi quis hæretica. & infra. ead. q. 7. c. ſaluberrimum. Polyc. l. 7. tit. 5. Pan. l. 3. c. 131.

OMnia g cujuslibet ordinis Clericus, qui catholicam deſerens unitatem, hæretica, vel ſchiſmatica conjunctionis contagione ſe maculaverit, ſi ad Eccleſiam redierit cum legitima ſatisfactione, & erroris ſui damnatione, hoc in magno beneficio habeat, ſi adempta ſibi omni ſpe promotionis, in quo invenitur, ordine permaneat.

§ Corr. Rom. a Januario] *Sic etiam inſcribitur infra ead. q. 7. c.* ſaluberrimum. *& ſic habetur in manuſcriptis Leonis codicibus, quamvis in excuſis ſit,* Juliano. *Cæterum verba ipſa epiſtolæ referuntur in dicto c.* ſaluberrimum. *& ex parte ſupr. ead. c.* ſi quis hæretica. *Nam hoc ſententia potius affertur.*

Gratian. *De his autem, qui ordinantur Simoniace a non Simoniacis (utpote illi, qui data pecunia Archidiacono, vel Conſiliariis Epiſcopi, Epiſcopo ignorante, hoc efficiunt, ut de manu eius ſacros ordines accipiant, ita ſcribit* Gregorius VII. *lib. 6. Reg. in Synodo Romæ habita, (an. Domini 1078. die 19. Novembris, cap. 5. Romæ.)*

C. CXIII. *Ordinationes, quæ Simoniace fiunt, falſæ judicantur.*

h Polyc. lib. 2. tit. 36. Ivo p. 5. cap. 81.

i irritas] orig. & Polyc.

a Joann. 10.

ORdinationes h, quæ interveniente pretio, vel precibus, vel obſequio alicui perſonæ ea intentione impenſo, vel quæ non communi conſenſu Cleri, & populi ſecundum canonicas ſanctiones fiunt, & ab iis, ad quos conſecratio pertinet, non comprobantur, falſas i eſſe dijudicamus: quoniam, qui taliter ordinantur, non per oſtium, id eſt, per Chriſtum intrant, ſed, ut ipſa Veritas teſtatur, fures a ſunt, & latrones.

14 pars. Gratian. *Quia ergo Simonia tripliciter in capitulo notatur, videndum eſt, quo modis pretium in hac hæreſi detur.*

C. CXIV. *De multiplici genere Simoniacorum.*

Hoc beatus Gregorius I. in Evangeliorum tractatu hom. 4. in fine exponit, dicens.
(circ. an. 593. Romæ.)

l Anſ. l. 6. c. 83. Burch. l. 1. c. 113. Ivo p. 5. c. 80. Pann. l. 3. c. 121.

m Eſa. 33.

n al. ſervitus.

SUnt l nonnulli, qui quidem nummorum præmia ex ordinatione non accipiunt, & tamen ſacros ordines pro humana gratia largiuntur, atque de largitate eadem, laudis ſolummodo retributionem quærunt. Hi nimirum, quod gratis acceptum eſt, gratis non tribuunt: quia de impenſo officio ſanctitatis, nummum expectant favoris. Unde bene, cum juſtum virum deſcriberet Propheta m, ait: *Qui excutit manus ſuas ab omni munere.* Neque enim dicit, qui excutit manus ſuas a munere, ſed adjungit, *ab omni*: quia aliud eſt munus ab obſequio, aliud munus a manu, aliud munus a lingua. Munus quippe ab obſequio eſt ſubjectio n indebite impenſa. Munus a manu, pecunia eſt. Munus a lingua, favor. Qui ergo ſacros ordines tribuit, tunc ab omni munere manus excutit, quando in divinis rebus non ſolum nullam pecuniam, ſed etiam humanam gratiam non requirit.

C. CXV. *Æternam damnationem invenies, qui quæſito munere ad ſacros ordines aſcendit.*

Idem *in Regeſto.* (forte circ. an. 595. *Romæ.*)

SI quis neque ſanctis pollens moribus, vel neque a Clero, populoque vocatus, vel pulſatione coactus, impudenter Chriſti Sacerdotium, jam quolibet facinore pollutus, injecto cordis amore, vel ſordidis precibus ortus, ſive comitatu, ſive manuali ſervitio, ſive fraudulento munuſculo Epiſcopalem, ſeu Sacerdotalem, non lucro animarum, ſed inanis gloriæ avaritia fultus dignitatem acceperit, & in vita ſua non ſponte reliquerit, eumque inſperata a morte pœnitentem non invenerit, proculdubio in æternum peribit.

§ Corr. Rom. a Inſperata] *In aliquot vetuſtis Gratiani codicibus legitur,* in aſpera morte pœnitentia.

C. CXVI. *Pro ordinationibus nihil omnino accipiatur.*

Hinc idem Gregorius I. *Joanni Corinthiorum Epiſcopo, lib. 4. ep. 55. ſeu cap. 99. ſcribit.*
(an. 595. Roma in Peloponneſum.)

o ſup. ead. c. non. Anſ. l. 6. c. 90. Polyc. l. 2. tit. 1.

p al. donum.

DE o ordinationibus aliquid accipere ſub diſtricta interdictione vetamus. Oportet ergo, ut neque per commodum p, neque per gratiam, aut quorundam ſupplicationem aliquem ad ſacros ordines conſentiatis, vel permittatis adduci.

C. CXVII. *Nec pretio, nec prece, nec gratia, nec ſupplicatione aliqui ad ſacros ordines accedant.*

Item idem univerſis Epiſcopis per Helladem q provinciam conſtitutis, eod. l. epiſt. 56. ſeu cap. 100. r
(an. 595. Roma in Græciam.)

q al. Helladam.

r Et eod. l. ep. 51. & 55. & l. 5. ep. 7.

s Burch. lib. 1. cap. 21. Ivo p. 5. c. 108.

t Matth. 21.

u Matth. 10.

QUibuſdam s narrantibus agnovi, quod in illis partibus nullus ad ſacrum ordinem ſine commodi datione perveniat. Quod ſi ita eſt, flens dico, gemens denuntio; quia cum Sacerdotalis ordo intus ceciderit, foris quoque diu ſtare non poterit. Scimus quippe ex Evangelio t, quid Redemptor noſter per ſemetipſum fecerit: quia ingreſſus in templum, cathedras vendentium columbas evertit. Columbas quippe vendere eſt, de Spiritu Sancto (quem ſibi conſubſtantialem Deus omnipotens per impoſitionem manuum hominibus tribuit) commodum temporale percipere. Ex quo, ut prædixi, innuitur, quid ſequatur: quia, qui in templo Dei columbas vendere præſumpſerunt, eorum, Deo judice, cathedræ ceciderunt. §. 1. Qui videlicet error in ſubditis cum augmento propagatur. Nam ipſe quoque, qui ad ſacrum ordinem perducitur, jam in ipſa provectus ſui radice vitiatus, paratior eſt aliis vendere, quod emit. Et ubi eſt, quod ſcriptum eſt u? *Gratis accepiſtis, gratis date.* Et cum primo contra ſanctam Eccleſiam Simoniaca hæreſis ſit exorta, cur non perpenditur? cur non videtur? quia eum, quem quis cum pretio ordinat, provehendo agit, ut hæreticus fiat? Ideoque hortamur, ut nullus veſtrum denuo hoc fieri patiatur, ſed neque gratia alicujus, neque ſupplicatione aliquos ad ſacros ordines audeat promovere, niſi eum, quem vitæ, & actionis qualitas ad hoc dignum eſſe monſtraverit. Nam ſi aliter factum denuo ſenſerimus, diſtricta, ac canonica illud nos noveritis ultione compeſcere.

C. CXVIII. *Ad Epiſcopalem honorem nullus per ambitum aſcendat.*

Item Symmachus *ad Cæſarium, epiſt. 1. c. 3.*
(an. 502. Roma in Galliam.)

x Anſ. l. 6. c. 8.

NUllus x itaque per ambitum ad Epiſcopalem honorem permittatur accedere. Nam cum hic exceſſus in laica converſatione culpetur, quis dubitat, quin religioſis, & Deo ſervientibus inquietat 37 opprobrium?

§ Pith. 37. *Incutiat.*] V. C. *inurat.*

C. CXIX. *De eodem.*

Item Gregorius I. *Adeodato Epiſcopo, l. 2. indict. 11. epiſt. 48. (an. 593. Roma in Numidiam.)*

y al. ordines eſſe, præire, niſi] niſi.

z al. conſilii veſtri.

EStote ergo præcipue in ordinatione ſoliciti, & ad ſacros ordines y: eis provectiores adire, & mundos opere, nullatenus admittatis, ne forte ſemper eſſe deſinant, quod immature eſſe feſtinant. Eorum enim, qui in ſacro ſunt ordine collocandi, prius vitam, moreſque diſcutite; & ut digni huic officio adhiberi poſſint, non vobis potentia, aut ſupplicatio quarumlibet ſubrepat perſonarum. Ante omnia autem cautos vos eſſe oportet, ut nulla proveniat in ordinatione venalitas: ne (quod abſit) & ordinatis, & ordinantibus periculum magne immineat. Si quando igitur de his tractari neceſſe eſt, graves, expertoſque viros conſilio z veſtris adhibete participes, & cum eis communi de hac deliberatione penſate.

§ Corr. Rom. *Caput hoc duobus locis, ubi viſum eſt expedire, locupletatum eſt ex originali.*

C. CXX. *Neque favore, neque venalitate ad ſacros ordines quiſquam promoveatur.*

Idem *Columbo Epiſcopo, lib. 2. indict. 11. epiſt. 47.*
(an. 593. Roma in Numidiam.)

a Anſel. lib. 7. c. 46.

PUeri a ad ſacros ordines nullatenus admittantur, ne tanto periculoſius cadant, quanto citius conſcendere ad altiora feſtinant. Nulla ſit in ordinatione venalitas: potentia, vel ſupplicatio perſonarum nihil adverſus hæc, quæ prohibemus, obtineat. Nam proculdubio Deus offenditur, ſi ad ſacros ordines quiſquam non ex meritis, ſed ex favore (quod abſit) aut ex venalitate provehitur.

Gratian. *E contra idem Gregorius quibuſdam ſupplicantibus, unum Acolythum, & alterum Diaconum legitur ordinaſſe: ſicut ipſe ſcribit lib. 9. indict. 2. epiſt. 2. Petro a Epiſcopo Corſicæ inter cætera. (an. 597. Roma in Corſicam.)*

§ Corr. Rom. a Petro] *In codicibus impreſſis epiſtola, unde caput hoc ſumptum eſt, inſcribitur* Chryſaorio Epiſcopo. *Verum in codice pervetuſto Vaticano earundem epiſtolarum, inſcribitur* Petro Epiſcopo per Corſicam. *Anſelmus autem eodem modo habet, ac Gratianus. Ad Petrum Epiſcopum Aleriæ dein de Corſica legitur epiſtola alia quinto libro cap. 122. quamvis ſit fortaſſe mendum in voce,* Alexandriæ, *& ſcribendum videatur,* Aleriæ.

Digitized by Google

C. CXXI. *Epiſcopo interveniente, Papa quendam Acolythum ordinavit.*

b *Anſelm. l. 7. cap. 79.* c *al. pro interceſſione.* LAtorem b præſentium per interceſſionem c ſanctitatis veſtræ acolythum fecimus, quem ad obſequia veſtra tranſmiſimus, ut ſi in lucrandis animabus amplius ſervierit, proficere amplius poſſit.

C. CXXII. *Quiſquis in Romana Eccleſia ſacrum ordinem acceperit, ab ea alterius egredi non poterit.*

Idem *Heliæ Presbytero, & Abbati lib. 4. epiſt. 30. ſeu c. 74.* [*an. 595. Romæ in Iſauriam.*]

d *Anſ. l. 7. c. 78.* e *veſtrum] orig.* f *al. ſacrum ordinem.* FIlium d veſtrum e Epiphanium mandaſtis, ut ad ſacrum ordinem provehere deberemus, vobiſque tranſmitteremus. Sed in uno vos audivimus, in alio autem minime audire potuimus. Diaconus f quidem factus eſt: ſed quiſquis ſemel in hac Eccleſia ordinem acceperit, egrediendi ex ea ulterius licentiam non habet. Si ergo vos videre non potui, hanc ex ea conſolationem habeo, quia in filio veſtro requievi.

Gratian. *Non itaque quorumlibet precibus ordinationes ſacræ falſæ dijudicantur, ſed hæ demum, quæ precibus ordinandi, vel ejus amici, non ſpiritualis, ſed carnalis affectu porrectiſe ſunt, cum alias futuræ non eſſent: quas non charitas interveniens, ſed ambitio ſupplicans extorquet. Non ſolum autem Clericos cujuslibet Epiſcopi ſummus Pontifex in Eccleſia Romana valet ordinare, verum etiam opportunitate exigente Monachos, & quoslibet Clericos convocare poteſt, & invitare.*

C. CXXIII. *De eodem.*

Unde Nicolaus Papa I. *Michaeli Imperatori in epiſt. quæ incipit:* Propoſueramus. [*an. 865. Romæ Conſtantinopolim.*]

g *inf. 9. qu. 3. cap. 1. per principalem. Anſ. l. 1. c. 75. & l. 2. c. 14.* PEr g principalem beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli poteſtatem, jus habemus non ſolum Monachos, verum etiam quoslibet Clericos de quacunque diœceſi, cum neceſſe fuerit, ad nos convocare, atque Eccleſiaſticis exigentibus opportunitatibus invitare.

Gratian. *Quolibet ergo munere interveniente falſo dijudicatur ordinatio. Sicut autem pretio intervenienti ſacri ordines non ſunt tribuendi, ita nec reſtituendi. Ut enim ait B. Ambroſius, ſacri ordines nec pretio ſunt emendi, nec redimendi.*

C. CXXIV. *Pretio interveniente Sacerdotale officium non reſtituatur.*

Hinc etiam Gregorius VII. *ait lib. 6. Reg. in Concilio habito anno Domini 1078. Pontificatus ſui 6. c. 10.* [*Romæ.*]

h *Polyc. lib. 4. tit. 21.* NUllus h Epiſcopus gravamen, ſeu ſervile ſervitium ex uſu contra Eccleſiaſticam normam Abbatibus, ſeu Clericis ſuis imponat: vel interdictum Sacerdotale officium pretio interveniente reſtituat. Quod ſi fecerit, officii ſui periculum ſubeat.

Gratian. *Qui autem pecuniam accipiunt, ut ordinandis ſacros ordines non tribuant, vel ut canonicæ electioni aſſenſum non præbeant, aut Eccleſias ædificandis, vel conſecrandis lapidem benedictum, vel confirmationem ſubtrahant, multis argumentis accepta pecuniæ rei, & infames eſſe probantur.*

C. CXXV. *Sacrilegi ſunt judicandi, qui Eccleſiam Dei non permittunt regulariter ordinari.*

Ait enim Paſchalis II. [*circ. an. 1100. Romæ.*]

SUnt quidem, qui vel violentia, vel favore non permittunt Eccleſias regulariter ordinari. Hos etiam decrevimus ut ſacrilegos judicandos.

C. CXXVI. *De eodem.*

Codicis lib. 9. ad legem Juliam repetundarum Impp. Gratian. Valentin. & Theodoſius. i [*an. Chr. 386. Conſtantinopoli.*]

i *Tit. 27. l. 4. In Cod. Theod. l. 9. eod. tit.* JUbemus, & hortamur, ut ſi quis forte honoratorum, decurionum, poſſeſſorum, poſtremo etiam colonorum, a cujuslibet ordinis judice fuerit aliqua ratione concuſſus; ſi quis ſcit de jure venalem fuiſſe ſententiam; ſi quis pœnam vel pretio remiſſam, vel vitio cupiditatis irrogatam, ſi quis poſtremo quacunque de cauſa improbum judicem potuerit approbare; is vel adminiſtrante eo, vel poſt adminiſtrationem depoſitam in publicum prodeat, crimen deferat, delatum approbet; cum probaverit, & victoriam reportaturus, & gloriam.

C. CXXVII. *De eodem.*

Item *in digeſtis lib. 3. tit. de calumniatoribus,* n *l. 1.* Ulpianus *lib. 10. ad Edictum.* [*circ. an. Chr. 224. Romæ.*]

n *Tit. 6.*

l *al. detegitur.* IN eum, qui, ut calumniæ cauſa negotium faceret, vel non faceret, pecuniam dicitur l accepiſſe, intra annum utilem m, in quadruplum ejus pecuniæ, quam accepiſſe dicetur, poſt annum ſimpli m in factum actio competit.

m *al. in ſimplum.*

¶ Corr. Rom. *In hac, & ſequentibus legibus, quæ ex ff. citantur, repoſiti ſunt tituli ex vetuſtis exemplaribus Gratiani, quæ cum Pandectis Florentinis valde conveniunt.*

α Utilem] *Hæc dictio non eſt in antiquis codicibus Gratiani, neque in Pandectis; ſed ob gloſſam non eſt ſublata.*

C. CXXVIII.

Ibidem lib. 47. tit. 13. l. 2. de concuſſione. Macer *lib. 1. publicorum judic.* [*c. an. Chr. 235. ib.*]

COncuſſionis judicium publicum non eſt. Sed ſi ideo pecuniam quis accepit, quod crimen minatus ſit, poteſt judicium publicum eſſe ex Senatuſconſultis, quibus pœna legis Corneliæ teneri jubentur, qui in accuſationem innocentium coierint, quive ob accuſandum, vel non accuſandum, denuntiandum, vel non denuntiandum teſtimonium pecuniam acceperint.

C. CXXIX. PALEA.

Ibidem lib. 48. tit. 11. ad legem Juliam repetundarum l. 3. Macer *l. 1. publ. jud.* [*c. an. Chr. 235. ibid.*]

LEge Julia repetundarum tenetur, qui, cum aliquam poteſtatem haberet, pecuniam ob judicandum, vel non judicandum α, decernendumve acceperit: [Venulejus Saturninus *l. vel quo eod. tit.*) vel quo magis, aut minus quid ex officio ſuo faceret.

¶ Corr. Rom. α Vel non judicandum] *Sic erant in Diverſis vulgatis, ſed a Pandectis Florentinis abſunt iſtæ voces. Eſt autem Palea iſta fere in omnibus vetuſtis exemplaribus Gratiani: & a cap.* Sunt quidam, *uſque ad finem quæſtionis nullo eſt diſtincta capitum.*

C. CXXX. *De eodem.*

Idem *eod. tit. l. 6.* [*c. an. Chr. 235. ibid.*]

EAdem lege tenetur, qui ob denuntiandum, vel non denuntiandum teſtimonium] pecuniam acceperit α, *& poſt pauca.* §. 1. Lege Julia repetundarum cavetur, ne quis ob militem legendum, mittendumve æs accipiat; neve quis ob ſententiam in Senatu, Conſiliove publico dicendam pecuniam accipiat, vel ob accuſandum, vel non accuſandum. §. 2. Macer *l. 1. public. judic. l. 7.* Lex Julia de repetundis præcipit, ne quis ob judicem, arbitrumve dandum, mutandum, jubendumve, ut judicet: neve ob non dandum, non mutandum, non jubendum &c. neve ob litem æſtimandam, judiciumve capiens, pecuniamve faciendam, vel non faciendam aliquid accipiat. *& infra.* §. 3. Hodie ex lege Julia repetundarum extra ordinem puniuntur: & plerunque vel exilio puniuntur, vel etiam durius, prout admiſerint. §. 4. Venulejus *eod. tit. l. 6.* Hac lege damnatus, teſtimonium publice dicere, aut judex eſſe, poſtulareve prohibetur.

¶ Corr. Rom. α Acceperit) *In Pandectis ſequitur verſiculus:* Hac lege damnatus, *qui reponitur in fine hujus capitis.*

AN PRO RELIGIONIS INGRESSU SIT EXIGENDA PECUNIA, AUT EXACTA SIT SOLVENDA.

QUÆSTIO II.

1 gr. SEquitur ſecunda quæſtio, qua quæritur, an pro ingreſſu Monaſterii, pecunia ſit exigenda, vel exacta perſolvenda. Hoc utrumque licite fieri, utriuſque Teſtamenti ſerie comprobatur. Legitur a enim in primo libro Regum, quod Anna detulit ſecum Samuelem, poſtquam ablactatus fuerat, in tribus vitulis, & tribus modiis farinæ, & amphora vini ad domum Domini in Silo. §. 1. In Actibus vero Apoſtolorum b legitur, quod multitudinis credentium erat cor unum, & anima una: nec aliquid eorum, quæ poſſidebant, quiſquam proprium eſſe dicebat, ſed erant illis omnia communia, & ſinguli vendebant prædia ſua, & ponebant pretia eorum ante pedes Apoſtolorum: quorum unus, Ananias c nomine, dum partem ſibi reſervaret, cum uxore ſua Sapphira, ſententia maledictionis accepta, ante pedes Apoſtoli cecidit mortuus. §. 2. Hinc liquido apparet, quod ingreſſuri monaſterium ſua debent offerre rectoribus: nec aliter ſunt recipiendi, niſi ſua obtulerint. Sed aliud eſt, ſua ſponte offerre, aliud, exacta perſolvere. Anna mater Samuelis non exacta, neque petita, ſed ſponte munera Sacerdotibus obtulit. Credentes ſua ſponte offerebant Apoſtolis, ut indigentium neceſſitatibus deſervirent, quia inſtante perſecutione infidelium, eis poſſidere non licebat. Ananias quoque non ideo damnatus eſt, quia ſua noluit offerre: ſed quia Spiritui Sancto mentitus, pretia eorum, quæ Apoſtolis obtulerat, ex parte fraudabat. Non ergo his auctoritatibus permittitur rectoribus ab ingreſſuris aliquid exigere, ſed ſponte oblata ſuſcipere; quia illud damnabile eſt, hoc vero minime.

a *1. Reg. 1.*

b *Act. 4.*

c *Act. 5.*

C. I.

Digitized by Google

C. I. *Pro dedicandis Eccleſiis nihil exigatur.*

d *Et in Vuormac. cap. 5. fere idem.* *Unde* In Concilio Bracarenſi II. *cap. 5.* d *legitur.* (an. 572. *in Hiſpania.*)

a *Burch. lib. 3. cap. 37. Ivo p. 3. cap. 42.* PLacuit c, ut quoties ab aliquo fidelium ad conſecrandas Eccleſias Epiſcopi invitantur, non quaſi ex debito munus aliquod a fundatore requirant: ſed ſi ipſe quidem aliquid ex ſuo voto obtulerit, non reſpuatur: ſi vero aut paupertas illum, aut neceſſitas retinet, nihil exigatur ab illo. Hoc tamen t unuſquiſque Epiſcoporum meminerit, ut non prius dedicet Eccleſiam, niſi antea dotem baſilicæ, & obſequium ipſius per donationem chartulæ confirmatum f accipiat. f *al. confirmatam.* Nam non levis culpa u eſt iſta temeritas, ſi ſine luminariis, vel ſine ſubſtantiali ſuſtentatione eorum, qui ibidem ſervituri ſunt, tanquam domus privata, conſecretur Eccleſia.

¶ PITH. 1. *Hoc tamen.*] V. C. *Ac tantum.*

u. *Culpa.*] Abeſt a 2. V. C.

C. II. *Ab iis, qui ad converſionem accedunt, nihil eſt exigendum, nec pretio aliquis ad converſionem eſt invitandus.*

Item Bonifacius 3 *urbis Romæ Epiſcopus ſcribit omnibus Caralitanæ Eccleſiæ Cœnobitis.* (*forte c. an. 419. Roma in Sardiniam.*)

QUam pio mentis affectu, fratres chariſſimi, veſtræ deſtitutioni Romana compatiatur Eccleſia, vobis fortaſſis eſt incognitum; ſed cognitori omnium non incognitum habetur. Dubitationi autem veſtræ, quod idoneum demus reſponſum, Deum teſtificor, ipſa quoque me dubitatio reddit anxium, & ſuſpenſum. Nuſquam g enim legimus Domini diſcipulos, vel eorum miniſterio converſos, g *al. nunquam.* quempiam ad Dei cultum aliquo muneris interventu provocaſſe: niſi forte de pauperum alimento quis inconſcius proponat, quorum nulli cujuſcunque profeſſionis eſſet, victualia negabantur. Scimus equidem, quod *omne datum* h *Jac. 1.* h *optimum, & omne donum perfectum deſurſum eſt deſcendens a patre luminum*, a quo bonæ voluntatis donum accepit, qui ſanctæ deliberationis arbitrio gratis Deo ſervire diſponit. Reſtat ergo, ut qui pro aliqua Eccleſiaſtica ſuſceptione munus accipit, donum Dei, quod a patre luminum deſcendere debuit, vendat; munus autem largiens importunus emat. Quid autem de divini doni venditoribus, vel emptoribus conſequatur, concludi neceſſe non eſt. §. 1. Caveto ergo, fratres, quam ſit ambiguum, quod petiiſtis conſilium; quod quidem ſecundum veſtræ voluntatis propoſitum nulla inveniendi ratione confirmatum. Veruntamen, ſi veſtræ neceſſitati adeo eſt opportunum, quem reperiſtis i, dum tamen omnis abſit pactio, omnis ceſſet i *al. cepiſtis.* conventio, nullaque veſtræ Eccleſiæ fiat diſtractio, accedat gratis, Deo ſervire incipiat, ſuique regiminis devote geſtet obſequium: & poſtmodum vos quaſi ſubſidii gratia, aliqua ſuæ Eccleſiæ munera largiri fratrum ſolatio Romana permittit Eccleſia.

¶ Corr. Rom. *B. Thomas citat hoc cap. 2. 2. quæſt. 100. in fine articuli tertii: & rem, quam ibi tractat, ſola hujus capitis auctoritate confirmat.*

¶ PITH. 3. *Bonifacius.*] Non reperi inter Epiſtolas Bonifacii.

C. III. *De eodem.*

P A L E A.

Unde Urbanus II. Papa *in Concilio apud Melfiam, c. 12.* (an. 1089. *in Apulia.*)

x *Anſ. l. 6. c. 91. Panorm. lib. 3. tit. 2. c. 9. Ivo p. 5. c. 109. Polyc. l. 2. tit. 1. B. Gregor. lib. 4. epiſt. 44. & l. 12. poſt ep.* | *Placiti*] *orig.* NUllus x Abbas pretium ſumere, vel exigere ab iis, qui ad converſionem veniunt, aliqua pacti | occaſione præſumat. Regulam antiquam ſequens, nulli unquam de ordinationibus aliquid omnino accipiendum eſſe conſtituo. neque ex datione pallii, neque ex traditione chartarum. neque ex eo, quam nova per ambitionem ſimulatio invenit, appellatione paſtelli. Quia enim a ordinando Epiſcopo Pontifex manum imponit, Evangelicam lectionem miniſter legit, confirmationis autem ejus epiſtolam Notarius ſcribit.

¶ Corr. Rom. *In nonnullis vetuſtis exemplaribus, in quibus pauca ſunt Paleæ, habetur caput hoc uſque ad verſ.* Regulam. *Reliqua vero ſunt B. Gregorii locis indicatis.*

a Quia enim] *In pleriſque exemplaribus, quæ habent hanc Paleam, non ſunt iſtæ duæ voces. Verum apud B. Gregorium leguntur, quoniam pendet adhuc oratio, & conjungitur cum iis, quæ in ſequenti capite afferuntur, hoc modo:* Quia enim ordinando Epiſcopo Pontifex manum imponit, Evangelicam lectionem miniſter legit; confirmationis autem ejus epiſtolam Notarius ſcribit, ſicut Pontificem non decet, &c.

C. IV. *Ab ordinando non debet aliquid exigi, ſed nec voluntarie oblata reſpui oportet.*

Item Gregorius I. *in Regiſt. lib. 4. epiſt. 44. ſive cap. 88. in Synodo habita* (an. 595. *Romæ.*)

SIcut m Epiſcopum non decet manum, quam imponit, vendere, ita miniſter, vel Notarius non debet in ordinatione ejus vocem ſuam, vel calamum vendere. *Et paulo poſt.* §. 1. Is autem, qui ordinatus fuerit, ſi non ex placito n, neque exactus, neque petitus, poſt acceptas chartas, & pallium, aliquid cuilibet ex Clero, gratiæ tantummodo cauſa, dare voluerit, hoc accipi nullo modo prohibemus: quia ejus oblatio nullam culpæ maculam ingerit, quæ non ex ambientis o petitione proceſſit. m *contra de Simoniac. c. 1. Felyn.*] *Anſ. ibid. Ivo.* n *al. pacto.* o *ex accipientis ambitu non proceſſit.*] *orig.*

Gratian. *Auctoritate Bonifacii patenter oſtenditur, quod ſicut nullus pretio eſt invitandus ad converſionem; ita nulla pecuniæ interventu, Eccleſiæ largiri oportet ingreſſum. Auctoritate vero Gregorii datur intelligi, quod pro ingreſſu Eccleſiæ non licet pecuniam exigere, ſed ſpontanee oblatam licet ſuſcipere.*

a pars. *Item apponitur illud.*

C. V. *Apoſtoli 1. ad Timotheum, c. 5.* (circ. an. Chr. 66.)

VIduas honora, quæ vere viduæ ſunt, (*Quæ autem non ſunt vere viduæ, id eſt, quæ ſuis, vel parentum opibus ſuſtentari poſſunt, non recipiantur*), ut Eccleſia ſufficiat iis, quæ vere viduæ ſunt.

¶ Corr. Rom. *Caput hoc in multis vetuſtis codicibus eſt conjunctum ſuperiori.*

C. VI. *Qui ſumptibus propriis ſuſtentari poteſt, ab Eccleſia ſtipendia non accipiat.*

Item Hieronymus *ad Damaſum Papam.* (c. an. 382. *e Palæſtina Romam.*)

CLericos autem p illos convenit Eccleſiæ ſtipendiis ſuſtentari, quibus parentum & propinquorum nulla ſuffragantur bona. Qui autem bonis parentum, & opibus ſuis ſuſtentari poſſunt, ſi, quod pauperum eſt, accipiunt, ſacrilegium profecto committunt, & per abuſionem talium, judicium ſibi manducant, & bibunt. p *ead. q. 1. c. fin.*

Corr. Rom. ¶ *Infra cauſa 16. quæſt. 1. c. fin. citatur ex Hieronymo. At ſimilia habentur in regula Monachorum ex dictis Hieronymi, in c. de paupertate; & in gloſſa ordinaria ad c. 5. primæ ad Timoth. ex Hieronymo.*

C. VII. *Quibus ſua ſufficiunt, Eccleſiæ alimentis non ſuſtententur.*

Item Proſper *de contemplativa vita, lib. 2. c. 9. & 10.* q (imo Julian. Pomerius, c. an. 496. *in Gallia.*) q *In Concilio Aquiſgr. c. 107.*

PAſtor Eccleſiæ iis, quibus ſua ſufficiunt, non debet aliquid erogare, quando nihil aliud ſit, habentibus dare, quam perdere. Nec illi, qui ſua poſſidentes dari ſibi aliquid volunt, ſine grandi peccato ſuo, unde pauper victurus erat, accipiunt. De Clericis quidem dicit per Prophetam Spiritus Sanctus r: *Peccata populi mei comedunt.* Sed ſicut nihil habentes proprium, non peccata, ſed alimenta, quibus indigere videntur, accipiunt; ita poſſeſſores non alimenta, quibus abundant, ſed aliena peccata ſuſcipiunt. r *Oſee 4.*

Gratian. *Verum his auctoritatibus prohibentur ab Eccleſia uſcipi nonnulli, qui quondam fuerunt divites, poſtea vero omnia reliquerunt, ut Petrus* s, *& Matthæus, & Paulus; aut pauperibus diſtribuerunt, ut Zachæus* t; *aut Eccleſiæ rebus adnumeraverunt, ſicut illi, qui prædia ſua vendentes* u, *ponebant pretia ante pedes Apoſtolorum, ut eſſent omnia communia: et illi, qui in domibus parentum reſidentes, vel ſua relinquere nolentes, Eccleſiaſticis facultatibus paſci deſiderant.* s *Matth. 4.* t *Luc. 19.* u *Actor. 4.*

C. VIII. *Qui ſua relinquere non vult, non debet ſumptibus Eccleſiæ ſuſtentari.*

De quibus in eodem libro Proſperi, *cap. 10.* x *ſubinfertur.* (imo Julian. Pomer. c. an. 496. *ibid.*) x *Et in Concilio Aquiſgr. ibid.*

SI quis propter hoc non vult ſua relinquere, ut habeat, unde vivat, ut quid accipit, unde rationem reddat? ut quid peccatis alienis ſua multiplicat? *Idem ibidem paulo ſuperius.* §. 1. Non eſt meum dicere, quali peccato cibos pauperum præſumendo ſuſcipiunt, qui Eccleſiam, quam juvare de propriis facultatibus debuerant, ſuis expenſis inſuper gravant; propter hoc fortaſſis in congregatione viventes, ne aliquos pauperes paſcant, ne advenientes excipiant, aut ne ſuum cenſum expenſis quotidianis imminuant. §. 2. Quod ſi aliquid de fructibus ſuis Eccleſiæ, velut pro ipſa expenſa ſua contulerint, non ſe præferant inani jactantia illis, quos nihil habentes paſcit, & veſtit Eccleſia: quia perfectior eſt ille, qui ſe mundi rebus exſpoliat,

y al. &c. poliat, aut y qui cum nihil habuerit, nec habere deſiderat, quam ille, qui ex multis, quæ poſſidet, Eccleſiæ aliquid præſtat, et ſe de eo, quod præſtiterit, forſitan jactat.

Gratian. *Ecce, qui prohibentur ab Eccleſia ſuſcipi, illi vero, qui omnia ſua relinquunt, vel pauperibus diſtribuunt, vel Eccleſiæ rebus adjungunt, & ab Eccleſia laudabiliter ſuſcipiendi ſunt, & ejus opibus ſuſtentandi.*

C. IX. *Qui ſua relinquunt, vel pauperibus diſtribuunt, vel Eccleſiæ rebus adjungunt, laudabiliter Eccleſiaſtica diſpenſant.*

z Etiam Aquiſgr. c. 108.

Unde in eodem libro, cap. 11. z *legitur*, (circ. an. 496. *ibid.*)

SAcerdos, cui diſpenſationis cura commiſſa eſt, non ſolum ſine cupiditate, ſed etiam cum laude pietatis accipit a populo diſpenſanda, & fideliter diſpenſat accepta: qui omnia ſua aut parentibus a reliquit, aut pauperibus diſtribuit, aut Eccleſiæ rebus adjunxit, & ſe in numero pauperum, paupertatis amore, conſtituit, ita ut unde pauperibus ſubminiſtrat, inde & ipſe tanquam pauper voluntarius vivat. Clerici quoque, quos pauperes aut voluntas, aut nativitas fecit, cum perfectione virtutis, vitæ neceſſaria ſive in domibus ſuis, ſive in congregatione viventes accipiant: quia ad ea accipienda non eos habendi donat cupiditas, ſed cogit vivendi neceſſitas. & *infra*, c. 14. §. 1. De talibus a dicere videtur Apoſtolus b: *Qui in ſacrario operantur, quæ de ſacrario ſunt, edunt, & qui in altario deſerviunt, cum altario participant.* Qui niſi hoc de contemptoribus facultatum ſuarum vellet intelligi, nunquam ſecutus adjungeret: *Ita & Deus ordinavit his, qui Evangelium annuntiant, de Evangelio vivere.* De Evangelio vivunt, qui nihil proprium habere volunt; qui nec habent, nec habere aliquid concupiſcunt, non ſuorum, ſed communium poſſeſſores. Quid eſt aliud de Evangelio vivere, niſi laborantem inde, ubi laborat, neceſſaria vitæ percipere? Apoſtolus tamen, qui ſic Evangelium prædicavit, ut nec de Evangelio viveret, ſed neceſſaria ſibi ſuis manibus miniſtraret, de ſe confidenter eloquitur: *Ego autem nullo horum uſus ſum.* Et quare hoc dixerit, ſecutus aperuit, dicens: *Expedit mihi mori magis, quam ut gloriam meam quis evacuet.* Evacuari dicit gloriam ſuam, ſi ab eis, quibus prædicabat, voluiſſet accipere vitæ temporalis c expenſam. Nolebat quippe in præſenti laboris ſui fructum, ſed in futuro recipere.

a In Aquiſgr. c. 111.
b 1. Cor. 9.
c al. corporalis.

¶ Corr. Rom. a Aut parentibus] *In aliquot manuſcriptis Gratiani legitur*, aut pauperibus reliquit. *In vetuſto autem Proſperi codice, & in Concilio Aquiſgranenſi legitur*, qui omnia ſua aut reliquit, aut Eccleſiæ rebus adjunxit. *Sed quoniam multa exemplaria Gratiani, & Proſperi habent vulgatam lectionem, nihil eſt mutatum.*

C. X. *Juxta meritum laboris, Eccleſiaſtica ſtipendia Sacerdotes diſtribuant.*

Item ex Concilio Agathenſi, *cap.* 36. (an. 506. *in Gallia*.)

CLerici omnes, qui Eccleſiæ fideliter, vigilanterque deſerviunt, ſtipendia ſanctis laboribus debita, ſecundum ſervitii ſui meritum, per d 4 ordinationem canonum a Sacerdotibus conſequantur.

d al. vel.

¶ Pith. 4. *Per.*] V. C. *vel.*

Gratian. *Multorum a auctoritatibus luce clarius conſtat, quod ab ingreſſuris monaſterium non licet pecuniam exigere, ne & ille, qui exigit, & ille, qui ſolvit, Simoniæ crimen incurrat.*

¶ Corr. Rom. a. Multorum] *In vulgatis codicibus huic* §. Multorum, *præponebatur hic titulus.* Item ex Concilio Urbani Papæ habito Alverniæ: *qui ſublatus eſt, quoniam abeſt ab omnibus vetuſtis exemplaribus collatis, & in pleriſque hic* §. *eſt initium ſequentis tertiæ quæſtionis.*

AN SPIRITUALIA ET HIS ANNEXA TEMPORALIA EMENTUR.

QUÆSTIO III.

SEd adhuc objicitur, quod qui ingreſſuri monaſterium pecuniam tribuunt, non propoſitum religionis, ſed participationem ſtipendiorum Eccleſiæ emunt. Temporalia ergo, non ſpiritualia ementes, nequaquam Simoniaci habendi ſunt. §. 1. *His itaque reſpondetur: Non ſolum, qui ſpiritualia, ſed etiam, qui temporalia eis annexa pretio accipiunt, vel tribuunt* a, *Simoniaci judicantur. Unde Malachias* b *loquens in perſona Domini.* Quis eſt, *inquit*, in vobis, qui claudat oſtia, & incendat altare meum gratuito? Non eſt mihi voluntas in vobis, dicit Dominus exercituum, & munus non ſuſcipiam de manu veſtra. *Oſtia claudere non eſt ſacri muneris officium, ſed tantum ſibi adjunctum.*

a Hæ voces, vel tribuunt, abſunt a pleriſque manuſcr.
b Malach. 1.

C. I. *De iis, qui ſacros ordines munerum acceptione diſpenſant.*

Item Gregorius *ſcribit univerſis Epiſcopis Hiſpaniæ*, (forte c. an. 593. *Roma in Hiſpaniam*.)

AUdivimus, dilectiſſimi, quod nos audiſſe oportuit, ſed audiſſe profecto non libuit: quoſdam ſcilicet eſſe ſacrorum ordinum profeſſores, qui ſub munerum datione vel acceptione, Dei Eccleſias, vel earum ſibi beneficia uſurpant. Quod quidem ſcelus nos non jamdudum acriter correxiſſe vehementer admiramur. Juſte enim uterque corripiendus eſt, & a ſanctæ liminibus Eccleſiæ ſubmovendus, & qui pro Eccleſiæ ambitu munera largitur, & qui, ut Eccleſiam adeat, quicquam præſumit accipere. Iſte quippe donum Dei emere, hic autem præſumit vendere. A ſacrilegio quoque hoc facinus non diſpar dixerim: cum id, quod ſponte & ſacræ deliberationis arbitrio gratis fieri debuit, ſub pecuniæ pactione cauſarent. Quare, fratres chariſſimi, quæ taliter facta ſunt, curioſe reſcindite, infecta prohibete, veſtriſque juſſionibus reſiſtentes digno anathematis vinculo percutere non dubitate.

C. II. *De iis, qui Eccleſias, vel Eccleſiaſtica beneficia vendunt.*

Item *Rothomagenſi Epiſcopo, & Gallicis omnibus.* (forte c. an. 593. *Roma in Galliam*.)

SI quis dator, vel acceptor, Dei Eccleſias, vel Eccleſiaſtica beneficia (quæ quidam Præbendas vocant) ſub pecuniæ interventu ſuſceperit, ſive dando emerit, ſive accipiendo vendiderit, a Simonis non excluditur perditione. Sed ſi perſeverans fuerit, perpetua mulctetur damnatione. Nam qui ſub religionis obtentu Deo famulari voluerit, ſi quid accipit, & meritum perdit, & beneficio accepto fruſtratur. Rationis ergo vigore cogitur, quod injuſte receperit, reſtituere, & quicquid turpis lucri gratia receperat, non tenere.

C. III. *Ab officio ſuſpendatur Epiſcopus beneficia, vel Eccleſiaſtica officia vendens.*

Item Gregorius VII. Papa, *lib.* 6. *Reg. in Synodo, cap.* 4. (an. 1078. *Romæ*.)

SI quis Epiſcopus c Præbendas, Archidiaconatus, Præpoſituras, vel aliqua Eccleſiaſtica officia vendiderit, vel aliter, quam ſtatuta ſanctorum Patrum præcipiunt, ordinaverit, ab Eccleſiæ officio ſuſpendatur. Dignum eſt enim, ut ſicut gratis Epiſcopatum accepit, ita membra ejuſdem Epiſcopatus gratis diſtribuat.

c Polyc. lib. 2. tit. 4.

C. IV. *Nec Altaria, nec Præbendas Epiſcopo vendere licet.*

Item ex Concilio Urbani Papæ II. *habito Alverniæ.* (an. 1095. *in Gallia*.)

QUæſitum eſt de Epiſcopis, qui altaria monaſteriis data frequenter redimi compellebant pecunia: quia quidam Simoniacæ pravitatis uſus in Galliarum partibus jam diutius inolevit, ut Eccleſiæ, vel decimæ (quæ vulgari vocabulo apud eos Altaria nuncupantur) monaſteriis datæ, ſæpius ab Epiſcopis ſub palliata avaritia vendantur; mortuis nimirum, ſeu mutatis Clericis, quos perſonas d vocant. Nos autem Deo venalitatem omnem tam ex [illegible]bus, quam ex miniſteriis Eccleſiaſticis propellentes, hoc ulterius fieri auctoritate Apoſtolica prohibemus, ſicut etiam Præbendas omnes vendi omnino interdicimus. Porro quæcunque Altaria, vel decimas ab annis triginta, & ſupra, ſub hujuſmodi redemptione poſſediſſe monaſteria noſcuntur, quieta deinceps, & ſine moleſtia qualibet eis poſſidenda firmamus. §. 1. Salvo utique Epiſcoporum cenſu annuo, quem ex eiſdem Altaribus habere ſoliti ſunt.

d al. perſonatos.

¶ Corr. Rom. *In ſummis capitulorum Concilii Claromontenſis habiti Alverniæ (de quibus ſupra ad c. 1. diſtinct. 60. dictum eſt) cap. 6. hæc leguntur, quæ ad caput hoc videntur ſpectare:* Ut altaria congregationibus Canonicorum, vel Monachorum per perſonas data, mortuis perſonis, libera redeant in manus Epiſcoporum, niſi fuerint illis per eorum ſcripta, vel privilegia confirmata.

C. V. *Quicquid data, vel promiſſa pecunia in ſacris ordinibus acquiritur, irritum habeatur.*

Idem in Concilio Placentino, *c.* 1. *&* 2. (an. 1095. *in Longobardia*.)

EA, quæ a ſanctis Patribus de Simoniacis ſtatuta ſunt, nos quoque & judicio Sancti Spiritus, & Apoſtolica auctoritate firmamus. Quicquid ergo e vel in ſacris ordinibus, vel in Eccleſiaſticis rebus, vel data, vel promiſſa f pecunia acquiſitum eſt, nos irritum eſſe, & nullas unquam vires habere cenſemus.

e Cap. 2.
f al. data, vel accepta, vel promiſſa.

¶ Corr. Rom. *Antea legebatur:* Item Gregorius. *Sed in aliquot vetuſtis reſtitutum eſt*, Idem, *nimirum Urbanus II. in eadem Synodo hæc habentur.*

T C. VI.

Digitized by Google

C. VI. *Quicquid poſſidetur, nomine pecuniæ intelligitur.*

Item Auguſtinus de diſciplina Chriſtiana, vel de decem diſciplinæ, cap. 6. (*forte circ. an. 410. in Africa.*)

TOtum, quicquid homines poſſident in terra, omnia quorum Domini ſunt, pecunia vocatur: ſervus ſit, vas, ager, arbor, pecus, quicquid horum eſt, pecunia dicitur. *& infra.* §. 1. Ideo autem pecunia vocata eſt, quia antiqui totum, quod habebant, in pecoribus habebant.

C. VII. *Qui Eccleſiaſtica beneficia emerit, Eccleſiam quoque emere probatur.*

Item Paſchalis Papa. (*c. an. 820. Romæ.*)

z *Deuſdedit p. 2. Mutiſter lib. 4. diſt. 25. Polyc. l. 7. tit. 6. Anſel. l. 13. cap. 33. Ivo p. 2. cap. 84. Pannor. lib. 3. c. 23.*

SI quis objecerit *z*, non conſecrationes emi, ſed res ipſas, quæ ex conſecratione proveniunt, penitus *α* deſipere probatur. Nam cum corporalis Eccleſia *β*, aut Epiſcopus, aut Abbas, aut tale aliquid ſine rebus corporalibus in nullo proficiat, ſicut nec anima ſine corpore corporaliter vivit, quiſquis horum alterum vendit, ſine quo nec alterum proveniat, neutrum invenditum derelinquit. Nullus igitur *γ* emat Eccleſiam, vel Præbendam, vel aliquid Eccleſiaſticum: nec paſtellum, nec paſtum antea, vel poſtea pro hujuſmodi ſolvat.

¶ Corr. Rom. *α* Penitus] *Deuſdedit, & Anſelmus legunt,* videtur quidem aliquid dicere, nihil autem penitus ſapere.

β Corporalis Eccleſia,] *Deuſdedit ſic habet:* cum corporalis Eccleſiæ Epiſcopus, vel Abbas ſine rebus &c. *Reliqui collectores, & vetuſti codices Gratiani concordant cum vulgata lectione.*

γ Nullus igitur] *Deuſdedit, Polycarpus, Ivo, & codex manuſcriptus Decretorum Pontificum* (*in quo integra fere Paſchalis epiſtola, unde caput hoc acceptum eſt, refertur*) *non habent hæc verba, ſed poſt verbum,* derelinquit, *continenter ſubjungunt:* Quam tamen objectionem facit Chalcedonenſis canon penitus exterminat, &c. *Auctor vero hujus capitis, ac totius hujus epiſtolæ eſt Paſchalis primus. Nam in eo Decretorum codice hæc epiſtola Paſchalis eſt poſt decreta Hadriani II. cum decreta Paſchalis ſecundi ſint poſt Urbanum ſecundum, eo plane ordine, quo ſibi ſucceſſerunt: quod etiam ex ſequenti capite colligitur.*

C. VIII. *De eodem.*

h *Lucio,*] *Anſ.*

Item Urbanus II. Epiſcopus, ſervus ſervorum Dei, dilecto filio L. h Præpoſito Eccleſiæ Sancti Juventii apud Ticinum, ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem. (*c. an. 1089. Romæ in Inſubriam.*)

i *Deuſdedit p. 2. Anſel. l. 5. c. 42.*
k *Matth. 24.*

SAlvator *i* prædicit in Evangelio *k*, circa finem ſeculi Pſeudochriſtos, & Pſeudoprophetas ſurgere, & multos ſeducere, & fideles ſuos in mundo multas habituros preſſuras, ſed tamen portas Inferi adverſus Eccleſiam non prævalituras. Proinde (quia, ut ait Apoſtolus *l*, oportet hæreſes eſſe, ut, qui probati ſunt, manifeſti fiant) oportet nos cum Propheta *m* ex adverſo conſurgere, & murum opponere pro domo Iſrael, & cum eodem Apoſtolo *n* per multas tribulationes introire in regnum Dei: quoniam non ſunt condignæ *o* paſſiones hujus temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis. §. 1. Igitur, quia mandaſti nobis, quod tibi objiciunt, utrum vendere Eccleſiaſticam rem Simoniacum ſit, hoc Simoniacum eſſe patenter colligitur ex hoc, quod beatus Apoſtolus Petrus ait *p* Simoni: *Pecunia tua tecum ſit in perditionem, quia exiſtimaſti donum Dei pecunia poſſideri.* Donum quippe Dei eſt Spiritus Sanctus, & donum Dei eſt res ipſi Eccleſiæ oblata. Et ſi bene animadvertis, Simon Magus, qui ad fidem fictæ acceſſit, non Spiritum Sanctum propter Spiritum Sanctum *α*, quo ipſe erat indignus (quoniam ut ſcriptum *q* eſt, Spiritus Sanctus diſciplinæ effugiet fictum) ſed ideo, quantum in ipſo erat, emere voluit, ut ex venditione ſignorum, quæ per eundem fierent, multiplicatam pecuniam lucraretur. Nec Apoſtolus emptionem Spiritus Sancti (quam bene fieri non poſſe noverat) ſed ambitionem quæſtus talis, & avaritiam, quæ eſt idolorum ſervitus, in eodem Simone exhorruit, & maledictionis jaculo percuſſit. Quiſquis igitur res *r* Eccleſiaſticas (quæ dona Dei ſunt, quoniam a Deo fidelibus, & a fidelibus Deo donantur, quæ ab eodem gratis accipiuntur, & ideo gratis dari debent) propter ſua lucra vendit, vel emit, cum eodem Simone donum Dei poſſideri pecunia exiſtimat. Ideo, qui eaſdem res non ad hoc, ad quod inſtitutæ ſunt, ſed ad propria lucra munere linguæ, vel indebiti obſequii, vel pecuniæ largitur, vel adipiſcitur, Simoniacus eſt: cum principalis intentio Simonis fuerit ſola pecuniæ avaritia, id eſt, idololatria, ut ait *s* Apoſtolus Paulus. Alioquin, cur ſancta Synodus Chalcedonenſis *t* DCXXX. Epiſcoporum Procuratorem, vel Defenſorem Eccleſiæ, vel quemquam regulæ Subjectum, adeo per pecuniam ordinari prohibet, ut interventores quoque tanti ſceleris anathematizet, niſi quod eoſdem Simoniacos judicet? Quod ſi præfati miniſtri *u* Eccleſiæ ob hujuſmodi ſcelus taliter percellentur, nemo ſapiens negabit, non miniſtros Eccleſiæ multo damnabilius ob hanc

l *1. Corinth. 11.*
m *Ezech. 13.*
n *Actor. 14.*
o *Rom. 8.*
p *Actor. 8.*
q *Sap. 1.*
r *res*] *Eccleſiæ.*
s *Coloſſ. 3.*
t *Cap. 2.*
u *al. ſpiritualibus.*

cauſam, id eſt, emptionis, vel venditionis, debere percelli. Sed & beatus prædeceſſor noſter Paſchalis *a β* de conſecrationis affirmat, quod quiſquis eorum alterum vendiderit, ſine quo alterum non provenit, neutrum invenditum derelinquit: ut per hoc eum, qui jam Eccleſiæ vendit, vel emit, Simoniacum eſſe intelligitur *y*. §. 2. Nomine vero Procuratoris intelligit præfata Synodus quemlibet Eccleſiaſticarum rerum adminiſtratorem, ut verbi gratia, Præpoſitum, Oeconomum, Vicedominum: Defenſoris nomine Advocatum, ſive Caſtaldum, & Judicem: in Subjecto vero regulæ, Archipreſbyterum, Archidiaconum, Canonicum, Monachum, vel quemlibet Eccleſiaſtico mancipatum officio. §. 3. Quod vero Spiritum Sanctum, quantum in ſe eſt, vendat, vel emat, qui propoſituram, vel aliquid hujuſmodi vendit, vel emit, audi Auguſtinum ſuper Joannem *z*: *O quot Propoſituras γ fecerunt! Alterum Propoſitum habet Carthago Primianum, alterum habet Mauritania Rogatum, alterum habent in Numidia illi & illi, quos jam nec numerare ſufficimus. Circuit ergo aliquis emere columbam: unuſquiſque laudat Propoſitum ſuum δ, quod vendit, &c.* Ecce venerabilis Auguſtinus de propoſiturarum diſtractione agens, nomine columbæ Sancti Spiritus venditionem, vel emptionem accipit, ſicut & omnes hujus Evangelici capituli tractatores. §. 4. Penſandum vero eſt, qua pœna mulctentur, qui jam Deo, & Eccleſiæ ſuæ oblata vendunt, vel emunt, ſi cum flagellis a Dei templo *a* ejecti ſunt, qui, quæ Deo erant offerenda, vendebant, vel emebant. Si de offerendorum venditoribus, vel emptoribus dictum eſt *b*: *Vos fecistis domum patris mei, domum negotiationis, & ſpeluncam latronum:* quid dicetur de Eccleſiæ jam oblatorum venditoribus, vel emptoribus? §. 5. Et ne quis infanus objiciat, merito hoc Dominum tam acerbe vindicaſſe, quia tunc illa in Dei templo vendebantur, Eccleſiaſtica vero res modo extra templum diſtrahuntur, attende ſuperius Auguſtinum non determinantem locum venditionis, vel emptionis propoſiturarum, ſed tantum indefinite dicentem: *Circuit aliquis emere columbam, unuſquiſque propoſitum ſuum laudat, quod vendit:* non adjiciens, in templo, vel extra templum. Hæc circa venditores, vel emptores rerum ſacrarum ſufficiant.

a *Sup. ead. cap. ſi quis.*
y *al. intelligit.*
z *Tract. 10. in c. 2. Joannis.*
a *Joan. 2.*
b *Matth. 21.*

¶ Corr. Rom. *Integram epiſtolam Urbani II. dilecto filio L. Propoſito Eccleſiæ B. Juventii apud Ticinum refert Deuſdedit in ſua collectione.*

α Propter Spiritum Sanctum,] *Addita ſunt hæc duo voces, & totus hic locus emendatus eſt ex ipſa epiſtola, quemadmodum & alia nonnulla.*

β Paſchalis,] *Antea legebatur:* Paſchaſius libro de conſecratione. *Reſtitutus autem eſt locus ex vetuſtis codicibus, & originali. Citatur enim hic, quod habetur in capite antecedente ex epiſtola Paſchalis Papæ.*

γ O quot Præpoſituras] *Apud B. Auguſtinum* (*cujus multi vetuſti codices hoc loco ſoluti ſunt*) *legitur:* o quot propoſita fecerunt: alterum propoſitum, &c. *Apud Urbanum vero utrique eſt.* propoſita, & propoſitum.

δ Præpoſitum ſuum,] *Apud B. Auguſtinum legitur:* unuſquiſque ad propoſitum ſuum laudat, quod vendit. *In epiſtola vero Urbani:* unuſquiſque propoſitum ſuum laudat, quod vendit. *Nomine autem propoſiti apud B. Auguſtinum intelligitur ſignificari ſectam quandam conſtat ex 2. lib. contra Creſconium, cap. 59.*

C. IX. *Miniſtri, & ſervitores Eccleſiæ abſque ulla venalitate ab Epiſcopis ordinentur.*

Item Alexander II. Epiſcopus, ſervus ſervorum Dei, Lucenſis Eccleſiæ Clero, & populo ſalutem perpetuam. (*circ. an. 1068. Romæ in Hetruriam.*)

c *Deuſdedit p. 2.*

EX multis *c* temporibus hoc deteſtabile malum intra veſtram Eccleſiam inoleviſſe cognovimus, ut nulli unquam Clerico, quamvis religioſo, quamvis ſcientia & moribus prædito, Eccleſiaſticum beneficium concederetur, niſi ei, qui profano pecuniæ munere illud emere ſtuduiſſet: ſiebatque Eccleſia, & res ejus ita venalis, veluti quædam terrena & vilis merx, a negotiatoribus ad vendendam expoſita. Quod malum, quam deteſtabile, quantumque Deo, ſanctiſque ſit contrarium, & ſacri canones docent, & fere omnibus manifeſtum exiſtit. §. 1. Chalcedonenſe namque Concilium *d*, omnium ex principalibus, ſimili pœna condemnat eos, qui Eccleſiæ beneficium interventu pecuniæ acquirunt, & eos, qui ſacram manus impoſitionem (per quam Spiritus Sanctus confertur) mercari dignoſcuntur. Utroſque enim auctoritate inexpugnabili, illos a beneficio, iſtos a ſacro ordine jubet expelli. Unde humani generis Redemptor omnes ementes, & vendentes de templo ejiciens, cathedras vendentium columbas evertit, nummulariorum effudit æs, præcepti ſui auctoritate denuntians, & dicens *e*: *Nolite facere domum patris mei domum negotiationis.* §. 2. Illud quoque in eodem facto ſollicite conſiderate, quod per totum textum ſancti Evangelii nuſquam reperitur, Dominum tanta ſeveritate, tam diſtricta cenſura juſtitiæ, peccantes corripuiſſe, cum non ſolum eloquio increpans, verum etiam facto flagello *f* de funiculis verberans omnes eliminavit de templo: aperte demonſtrans, quod tales negotiatores, non ſicut cæteri peccatores, ſunt corripiendi, ſed a templo Dei, id eſt, a ſancta Eccleſia longius ſunt projiciendi. Nam ſicut per colem-

d *c. 2. ſup. ead. quæſt. 1. c. ſi quis Epiſcopus.*
e *Matth. 21.*
f *Joan. 2.*

bacum

berum venditores illi denotentur, qui ſacram manus impoſitionem vendere conantur, ſic per nummularios, Eccleſiaſtici beneficii venditores deſignantur, qui domum Dei, teſte Evangelio, ſpeluncam latronum efficiunt. § 3. Quapropter ego Alexander, ſanctæ Romanæ Eccleſiæ & Apoſtolicæ ſedis Epiſcopus (imo miniſter indignus) tota & tanta mala in multis Eccleſiis, & maxime in Lucenſi Eccleſia, ex g iniqua concupiſcentia fieri conſpicientes, ne ſanguis iniquorum a diſtricto judice de manu noſtra requiratur, illa extirpare, & penitus eradicare decrevimus. Conſtituimus itaque, & præſenti decreto firmamus (ſicut olim noſtri deceſſores feciſſe noſcuntur) ut nullus deinceps Epiſcoporum beneficium Eccleſiæ (quod quidam Canonicam h, vel Præbendas, ſeu etiam Ordines i vocant) pro aliquo pretio, vel munere Clericis audeat unquam conferre: ſed omnes miniſtros, & ſervitores Eccleſiæ gratis, & abſque ulla venalitate in ſancta Eccleſia ſtudeant ordinare. Nec eligant in domo Domini, qui majores ſacculos pecuniæ conferant, ſed eos, qui moribus & diſciplina, atque ſcientia divites, pro officio ſuo ipſam valeant ſuſtentare Eccleſiam. Conſtituimus, & eodem modo firmamus, ut nullus cujuſcunque gradus Clericus pro Eccleſiæ beneficio aliquid audeat conferre, aut fabricæ Eccleſiarum, vel donariis Eccleſiarum, ſeu etiam quod pauperibus ſit tribuendum, quia (teſte Scriptura a) qui x aliquid male accipit, ut quaſi bene diſpenſet, potius gravatur, quam juvatur. Quod ſi aliquis divinorum præceptorum, & animarum ſalutis immemor, præfatum beneficium Eccleſiæ, iniqua cupiditate ductus, vendere, vel emere temerario auſu præſumpſerit, ſicut in Chalcedonenſi Concilio definitum eſt, gradus ſui periculo eum ſubjacere decernimus: nec miniſtrare poſſit Eccleſiam, quam pecunia venalem ſacere conſpiraverit, & inſuper terribilis anathematis mucrone perfoſſus (niſi reſipuerit) ab Eccleſia Dei, quam læſit, modis omnibus abſcindatur.

g Ezech. 3.

h al. commendas. i al. ordinationes.

a ſup. ead. q. 1. c. non eſt putanda.

§ Corr. Rom. *Extat integra hæc epiſtola in Bibliotheca Vaticana poſt librum Anſelmi Lucenſis.*

a Teſte Scriptura] *Hic referuntur verba ipſa beati Gregorii in epiſtola ad Syagrium, quæ habentur ſup. eadem qu. 1. c.* non eſt putanda.

C. X. *Qui dona Dei vendunt, vel emunt, pariter a Deo damnantur.*

Item Gregorius I. *Homilia 39.* (*circ. an.* 593. *Romæ.*)

l Ivo p. 5. c. 99. Pann. l. 3. c. 119.

VEndentes, l & ementes a templo eliminat Chriſtus, quia nel eos, qui pro munere impoſitionem manuum tribuunt, vel eos, qui donum Spiritus emere nituntur, damnet. *Item infra* § 1. Vendentes in templo ſunt, qui hoc, quod quibuſdam jure competit, ad præmium largiuntur. Juſtitiam enim vendere, eſt hanc pro præmii m acceptione ſervare. Ementes vero in templo ſunt, qui dum hoc perſolvere proximo, quod juſtum eſt, nolunt, dumque rem jure debitam facere contemnunt, dato patronis pretio n emunt peccatum.

m al. acceptione.

n al. præmia.

C. XI. *Qui gratiam, quam a Deo accipiunt, non gratis exercent, venditores columbarum ſunt.*

Item Bedæ *ad cap.* 2. *Joannis.* (*c. an.* 720. *in Anglia.*)

o Ivo p. 5. c. 97. Pann. l. 3. c. 124.

NOn o ſolum venditores ſunt columbarum, & domum Dei faciunt domum negotiationis, qui ſacros ordines, largiendo pretium pecuniæ, vel laudis, vel etiam honoris inquirunt, verum ii quoque, qui gradum, vel gratiam in Eccleſia ſpiritualem, quam Domino largiente perceperunt, non ſimplici intentione, ſed cujuſlibet humanæ cauſa retributionis exercent, contra illud Petri p Apoſtoli. *Qui loquitur, quaſi ſermones Dei: qui miniſtrat, tanquam ex virtute, quam adminiſtrat Deus, ut in omnibus honorificetur Deus per Jeſum Chriſtum.* Quicunque ergo tales ſunt, ſi nolunt venientem Dominum de Eccleſia anferri, auferant iſta de actibus ſuis, ne faciant domum Dei domum negotiationis.

p 1. Pet. 4.

C. XII. *Quæ ex conſecratione proveniunt, in ſuum jus ui, vel munere nemo convertat.*

Item ex epiſtola Urbani Papæ. (*c. an.* 1089. *Romæ in Inſubriam.*)

q ſupr. ead. cap. Salvator.

REs Eccleſiæ, quæ ex conſecratione proveniunt, in ſuum jus, vel ut, vel aliquo munere aliquem convertere non debere, docens ſanctus Urbanus q ait: *Quiſquis a vii Eccleſiaſticas, quæ dona Dei ſunt, quoniam a Deo fidelibus, & a fidelibus Deo donantur, quæque ab eodem gratis accipiuntur, & ideo gratis dari debent, propter ſua lucra vendit, vel emit, cum eodem Simone donum Dei pecunia poſſidere exiſtimat.*

§ Corr. Rom. a Quiſquis] *Hæc ſunt ex epiſtola Urbani II quæ refertur ſupr. c.* Salvator. *Verba autem antecedentia nuſquam reperta ſunt. quamvis ſimilis quædam, diſſimili tamen ſententia, legantur in epiſtola B. Urbani I. In aliquot vetuſtis Gratiani exemplaribus caput hoc ſic citatur.* Item Beda ex epiſtola Urbani Papæ: *quod non cohæret.*

C. XIII. *Simoniacus eſt Epiſcopus, qui decimas, & oblationes Laicis, non Clericis diſtribuit.*

Item Gregorius VII. (*forte an.* 1078. *Romæ.*)

PErvenit r ad nos fama ſiniſtra, quod quidam Epiſcoporum non Sacerdotibus propriæ diœceſis decimas, atque Chriſtianorum oblationes conferant, ſed potius Laicalibus perſonis, militum videlicet, ſive ſervitorum, vel (quod gravius eſt) conſanguineis. Unde ſi quis amodo Epiſcopus inventus fuerit hujus divini præcepti tranſgreſſor, inter maximos hæreticos, & inter Antichriſtos non minimus habeatur: & ſicut Nicæna Synodus s de Simoniacis cenſuit, & qui dat Epiſcopus, & qui recipiunt ab eo Laici, ſive pretio, ſive beneficio, æterni incendii ignibus deputentur.

r Infra vol. q. 7. c. cap. pervenit. Polyc. l. 4. tit. 21.

s In Canonibus Nicænis ex Arabico verſis c. 49.

§ Corr. Rom. *Infra etiam* 16. *quæſt.* 7. *c.* pervenit, *citatur hoc caput ex Gregorio. At ſane Lambertus Scafnaburgenſis narrat, Epiſcopum quendam Bambergenſem, Eccleſiam illam contra excommunicationem, & privationem Gregorii VII. favore militum, quibus multa largiebatur, per aliquod tempus retinuiſſe, & in ipſius Gregorii Regeſto lib. 6. epiſt. 5. ſimile quiddam reprehenditur in Hermanno Epiſcopo Metenſi.*

C. XIV. *Spiritum Sanctum vendit, qui decimas pro pecunia tribuit.*

Item Paſchalis II. (*circ. an.* 1100. *Romæ.*)

t Polyc. lib. 3. tit. 21.

ALtare t, & decimas per pecuniam dare, & Spiritum ſanctum vendere, Simoniacam hæreſim eſſe, nullus fidelium ignorat.

§ Corr. Rom. *Supra ead. q. 1. c.* Presbyter. *hoc idem tribuitur Gregorio, quod hic Paſchali ſecundo. Et fortaſſe Paſchalis hæc, ut multa alia, accepit a Gregorio VII. quæ ipſe innovavit. In Polycarpo lib. 3. tit. 21. citatur ex Concilio Toletano.*

§ Rubr. c. *Altare.*] Sigebert. an. 1100. in MS. Fabri.

C. XV. *Careat honore male acquiſito, qui Eccleſiaſtica beneficia pro pecunia invenire tentaverit.*

Item Innocentius II. *in Synodo Romana cap.* 2. (*an.* 1139. *Romæ.*)

u Pannor. l. 3. c. 148. ex Cabilonenſi.

SI quis Præbendas u, vel Prioratum, ſeu Decanatum, aut honorem, vel promotionem aliquam Eccleſiaſticam, ſeu quodlibet ſacramentum Eccleſiaſticum, utpote chriſma, vel oleum ſanctum, & conſecrationes altarium, vel Eccleſiarum, interveniente execrabili ardore avaritiæ per pecuniam comperaverit, honore male acquiſito careat, & emptor, atque venditor, & interventor nota infamiæ percellantur: & nec pro paſtu, nec ſub obtentu alicujus conſuetudinis ante, vel poſt a quoquam aliquid exigatur, vel ipſe dare præſumat, quoniam Simoniacum eſt, ſed libere, & abſque diminutione aliqua, collata ſibi dignitate, atque beneficio a perfruatur.

§ Corr. Rom. a Beneficio] *Ex duobus manuſcriptis hujus Concilii exemplaribus in uno ſic legitur, in altero vero,* officio.

Gratian. *De ſecunda & tertia quæſtione quid ſacri canones diffiniant, auctoritatibus hinc inde in medium deductis patefactum eſt.*

AN FILIUS SIT CRIMINIS REUS, QUOD EO IGNORANTE PATER COMMISIT.

QUÆSTIO IV.

e 33

NUnc ergo de quarta quæſtione eſt pertractandum. An paternum crimen huic imputetur, quod eo ignorante conſtat admiſſum. Quod ignorantia hunc excuſet, multorum auctoritatibus probatur.

C. I. *Alienum crimen neſcientem non maculat.*

Ait enim Auguſtinus, *epiſt.* 48. *ad Vincentium.* (*circ. an.* 408. *in Africa.*)

NUllius crimen maculat neſcientem.

C. II. *De eodem.*

Item *eadem epiſtola.* (*circ. an.* 408. *ibid.*)

QUia locus innocentiæ relinquitur, ſi alienum crimen maculat neſcientem?

§ Corr. Rom. *Verba B. Auguſtini ſunt hæc:* Quis locus innocentiæ reſervatur, ſi crimen eſt proprium, neſcire crimen alienum?

C. III. *De infantibus, qui ab hæreticis baptizantur.*

Item in Africano Concilio, *c.* 24. *legitur, imo in* Carthagin. III. *c.* 48. (*an.* 397. *in Africa.*)

a Et Carth. 3. c. 48.

PLacuit b de infantibus, qui ab hæreticis baptizantur, ne quod non ſuo fecerunt judicio, cum ad Eccleſiam Dei

h Paulo aliter in originali.

ſala-

ſalubri propoſito fuerint converſi, parentum illos error impediat, quo minus promoveantur ſacri altaris miniſtri.

C. IV. *De eodem.*

Item in eodem. c. 24. (*an.* 424. *ibid.*)

a *Deuſdedit p.* 2. QUI *c* apud Donatiſtas parvuli baptizati ſunt, nondum ſcire valentes erroris eorum interitum, & poſteaquam ad annum rationis capacem pervenerunt, agnita veritate, falſitatem eorum abhorrentes, ad Eccleſiam Dei catholicam per univerſum mundum diffuſam, ordine antiquo per manus impoſitionem recepti ſunt, tales ad ſuſcipiendum munus Clericatus non debet impedire nomen erroris.

C. V. *Conſanguineorum maleficia in nullo Clericis obſunt, niſi conſcii fuerint.*

d *al. tertius.* *Item Leo IV. d Ebruino* 2, *& Adelfredo Epiſcopis.* (*forte circ. an.* 850. *Romæ.*)

QUia præſulatus noſtri (quod bene noſtis) magiſterium non ſolum de Sacerdotum, verum etiam de ſecularium utilitatibus debet eſſe ſollicitum, propterea fraternitatem veſtram ſcire volumus, hunc præſentem Presbyterum ad ſedem Apoſtolicam veniſſe, nobiſque violentiam, & excommunicationem ſuam per ordinem retuliſſe: quod etiam ſine juſto legis tramite illi ſua fuiſſet ablata Eccleſia, ſimiliter indicavit, quam alius dato munere Sacerdos cela ductus invidia uſurpare præſumpſit. Inde parentes ejus magno dolore compulſi Presbyterum illum, qui ſuam tenebat Eccleſiam, mox comprehenderunt, & ei oculos eruerunt. Tamen ipſe ſæpe dictus Sacerdos dicit, quod abſque ſua voluntate, & ſine ejus conſilio hoc ſit peractum. Quod ſi ita eſt, ut *ipſe* nobis ſuo ore teſtatus eſt, nobis magnopere providendum eſt, ut ſi canonice ipſe excommunicatus non eſt, canonica ſuper eum fiat remiſſio.

¶ PITH. c. *Ebruino.*] V. C. *Ebruino.*

C. VI.

e *Lib.* 48. *tit.* 19. *l.* 26. *Digeſtis tit.* de pœnis, *l. crimen.* e (*c. an. Chr.* 204. *Romæ.*)

CRimen, vel pœna paterna nullam maculam filio infligere poteſt. Namque unuſquiſque ex ſuo admiſſo ſorti ſubjicitur, nec alieni criminis ſucceſſor conſtituitur. Idque divi Fratres Hierapolitanis reſcripſerunt.

C. VII. *Perfidia parentum filiis obeſſe non debet.*

Item ex Concilio Toletano IV. c. 60. (*an.* 633. *in Hiſpania.*)

JUdæi baptizati, ſi poſtea prævaricantes in Chriſtum quolibet pœnæ damnati extiterint, *a* rebus eorum fideles
f *Ezech.* 18. filios excludi non oportebit: quia ſcriptum eſt *f*: *Filius non portabit iniquitatem patris.*

C. VIII. *Non imputentur peccata parentum iis, qui ab eis perſonaliter diviſi probantur.*

Item Auguſtinus ad Bonifacium, epiſt. 23. (*forte circ. an.* 408. *in Africa.*)

g *Ivo p.* 6. *c.* 417. JAm itaque *g*, cum homo in ſeipſo eſt, ab eo, qui genuit eum, alter effectus, peccato alterius ſine ſuo conſenſione non tenetur obnoxius. Traxit ergo reatum, quia unus erat cum illo, & in illo, a quo traxit, quando, quod
h *al. admiſſum.* traxit, admiſſum *h* eſt. Non autem trahit alter ab altero, quando ſuo unoquoque propria vita vivente, jam eſt, un-
i *Ezech.* 18. de dicatur *i*: *Anima, quæ peccaverit, ipſa morietur.* Ut autem poſſit regenerari per officium voluntatis alienæ, cum offertur conſecrandus, facit hoc unus ſpiritus, ex quo regeneratur oblatus.

C. IX. *Ei, qui imitatur, impietas alterius nocet.*

Hinc etiam Gregorius I. in lib. 26. *Moralium, cap.* 8. *in cap.* 35. *Job.* (*an.* 590. *Romæ.*)

k *Job. c.* 35. HOmini *k*, qui ſimilis tui eſt, nocebit impietas tua; & filium hominis adjuvabit juſtitia tua. Humano impietas ei nocet, quem pervertendo inquinat: & rurſus eum adjuvat noſtra juſtitia, quem a pravis actionibus mutat. Nocere enim, vel juvare neſciunt ea, quæ vel a bono corrumpere, vel a malo permutare non poſſunt.

l *Exod.* 20. Gratian. *E contra Dominus ad Moyſen l*: Ego ſum Deus zelotes, qui viſito peccata patrum in filios uſque in tertiam, & quartam generationem, *licet non inæqualitate judicii, ſed magnitudine clementiæ Auguſtinus afferit hoc dictum, ita dicens*: In tertia & quarta generatione peccatorum patrum ſe Dominus comminatur in lege filiis redditurum, non inæqualitate judicii, ut alii peccent, & alii puniantur, ſed magnitudine clementiæ, dum ſemper expectat ad pœnitentiam, & quod in prima generatione delinquitur, non prius corrigit, & emendat, niſi & tertia, & quarta generatio venerit. *Cum ergo de baptizatis ab hæreticis Innocen-*
m *ſupra, q.* 1. *c. ventum.* 18. *tius m ſcribat*: Lex eſt Eccleſiæ ita, qui ab hæreticis baptizati ſunt, per manus impoſitionem laicam tantum communionem præbere, non ex his aliquem in Clericatus honorem vel exiguum ſubrogare: *patet, quod infantes, qui ab hæreticis baptizati ſunt, ſola excuſet ignorantia, ut juxta il-*
n *Sup. ead. quæſt. apud.* *lud Africani n Concilii ad ſuſcipiendum Clericatus officium non eos impediat nomen erroris.*

C. X. *De eodem.*

Item ſicut Auguſtinus ſcribit ad Auxentium Epiſcopum, epiſt. 75. (*forte circ. an.* 398. *in Africa.*)

NOn imputentur filiis peccata parentum, quæ poſt eorum nativitatem a parentibus committuntur: nec pro peccatis parentum ſpiritali pœna filii ſunt plectendi.

Corr. Rom. ¶ *In aliquot vetuſtis exemplaribus & caput hoc, & ſequentia uſque ad finem quæſtionis, etuncta ſunt ſuperiori. Nam ſententiæ hinc inde acceptis, verba fere de ſuo (quod ſæpe facit) in hoc Gratianus affert. Ex hujus quidem partis ſententia eſt apud B. Auguſtinum loco indicato. Verba autem ipſa referuntur infra* 24. *q.* 3. *c.* ſi habes.

Gratian. *Officio autem, vel beneficio Eccleſiæ privari, ſpiritualis pœna eſt. non igitur hanc ex peccato patris promeretur filius. Item ſi excuſatur, qui ignoranter a Simoniaco ordina-*
o *ſup. ead. q.* 1. *ſi quis a Simoniacis.* *tur, ut ſup. in cap.* Urbani o *legitur*; *& iſte excuſandus eſt, qui per ignorantiam Simoniace ordinatur.*

w pars. *Sed objicitur illud Gregorii* o. (forte circ. an. 1073. *Romæ.*)

C. XI. *De Eccleſia, quæ pactione conſecratur.*

p *Auſ.l.* 3. *c.* 20. ECcleſia *p*, quæ pactione conſecrata fuerit, potius execrata, quam conſecrata dici debet.

¶ Corr. Rom. *a* Gregorii] *In aliquot vetuſtis codicibus legitur*, Auguſtini. *Anſelmus vero citat ex Alexandro ſecundo.*

Gratian. *Item peccato civium theſauri Jericho anathematizati leguntur. Unde Achan q, qui regulam auream, & qua-*
q *Joſ.* 6. *dam alia pretioſa furatus eſt, de anathemate dicitur tuliſſe.* §. 1. *Item peccato Amalechitarum animalia eorum juſſa ſunt interfici. quæ non quia Saul pepercit, audivit a Samuele r*: Ne-
r 1. *Reg.* 15. ſcis, quia peccatum ariolandi eſt repugnare; & quaſi ſcelus
s *Exod.* 9. idololatriæ nolle acquieſcere? §. 2. *Item peccato Ægyptiorum s poſſeſſiones eorum grandine traditæ, jumenta, & primogenita eorum morte conſumpta ſunt.* §. 3. *Item peccato Iſraelitarum*
t 1. *Reg.* 4. *arca t Domini Philiſtæis tradita eſt. Si ergo, quæ ſenſu carent, ut Eccleſiæ, altare, arca Domini, lapides Jericho, vel execrantur, vel peccatoribus traduntur, vel anathematizantur, vel grandine devaſtantur, ſi ea, quæ vim intelligendi non habent, ut animalia Ægyptiorum, & Amalechitarum, peccatis hominum perduntur morti; patet, quod nullum excuſat ignorantia criminis, maxime cum ex eo utilitas deferatur ignoranti:*
e *veluti ſi quiſpiam de latrocinio, & rapina filio ſuo ignoranti divitias congregat, non excuſat filium ignorantia, quin poſt mortem patris cogatur reddere male acquiſita.* §. 4. *Item pec-*
u *Joſ.* 7. *cato Achan u plebs Iſraelitica in manibus hoſtium tradita eſt.*
x 1. *Reg.* 4. §. 5. *Item peccato filiorum Heli x, populus in manum Philiſtinorum venit.* § 6. *Peccata quoque plebis y electi eorum ſæpe*
y *Pſal.* 77. *ſunt impediti, & tandem cum eis Prophetæ ducti ſunt captivi.*

3 pars. §. 7. *His ita reſpondetur. Inſenſibilia, & irrationabilia peccato hominum vel execrantur, vel anathematizantur, vel morte perduntur, non participatione peccati, ſed cauſa Sacramenti, vel deteſtatione peccati, vel flagello delinquentium. Cauſa Sacramenti, ut theſauri Jericho, & animalia Amalechitarum. Jericho enim Luna interpretatur, & ſignificat Mundum iſtum. Amalechitæ interpretantur lingentes ſanguinem, & ſignificant cupidos, & avaros, & dæmones. Iſraelitæ interpretantur viri videntes Deum, & ſignificant multitudinem ſanctorum. Lapides ergo, & theſauri Jericho anathematizantur, animalia Amalechitarum interfici jubentur, ad exanimandam cupiditatem Iſraeliticæ plebis, & ut ſignificaretur, quod mors vitiorum, & hujus mundi theſauri, qui per lapides & theſauros Jericho deſignantur, irrationabiles quoque vitiorum motus, qui per animalia Amalechitarum intelliguntur, non debent tranſire in ſortem ſanctorum. Animalia vero Ægyptiorum, & poſſeſſiones eorum, & pro magnitudine grandine, & morte conſumpta ſunt, ut in illis puniantur, quorum felicitate lætabantur, & ut daretur intelligi, quod mundus peribit, & concupiſcentia ejus. Sed & terra z Iſraeli-*
z *Pſal.* 106. *tarum in ſalſuginem verſa eſt, & ſegetibus eorum imbres adverſi ſunt, animalia eorum ſterilitate & morbo confecta ſunt, ut Auctorem ſuum, quem per beneficia cognoſcere noluerunt, ſaltem inter ſupplicia ſentirent. In deteſtationem vero peccati, pecunia*
a *Actor.* 8. *Simonis damnata eſt, cui dictum a eſt*: Pecunia tua tecum ſit in perditionem, quia exiſtimaſti donum Dei pecunia poſſideri. *In deteſtationem quoque ejuſdem criminis altaria, & Eccleſiæ, quæ per Simoniam conſecrantur, non tam conſecrari, quam execrari dicuntur: quia quæ interveniente pecunia aliorum conſecratione effunditur, non conſecrare, ſed execrare dicendus eſt. Hinc eſt, quod*
b *De conſ. diſt.* 1. *c. Arianorum.* *B. Gregorius b Eccleſias ab Arianis conſecratas iterum conſecrari præcepit: quia ſanctificationem conſecrationis, quæ non niſi in fide Trinitatis perficitur, præſtare non poterant, qui fide carebant. Arca vero, & Prophetæ peccatis ſuorum civium hoſtibus traditi ſunt. Electi quoque, qui navitate eorum impediti ſunt, non in pœnam criminis, ſed in experimentum, & exemplum patientiæ hæc paſſi ſunt.* §. 8. *Item populus, qui peccato Achan, & filiorum Heli in manibus hoſtium traditus eſt, ſignificat ſubditum corporaliter flagellari, ut inter ipſa flagella peccata Prælato-*

rum

rum ſerremus: ſicut Achan forte deprehenſus, lapidibus obrutus
c Jonæ 1. eſt. §. 9. Sic & navicula c Jonæ periclitatur, ut fugitivus forte deprehenſus, fluctibus immergeretur. Aliquando pro meritis Prælatorum depravatur vita ſubditorum, ut Prælatis ſuis ſubditi faveant ad malum, cum eis ſimul corruant: ſicut filii Iſraël dum peccarent peccata Sacerdotum, tandem cum eis ciderunt in manibus hoſtium. Item David d populum numeravit: quo pecca-
d 2 Regum ult. to gladius Domini deſævit in populum. Sed in lata e gente
e Prov. 14. ſecundum 70. gloria Regis eſt, in diminutione plebis contritio Principis. Qui ergo de numeroſitate ſuæ gentis ſuperbivit, mors in ejus diminutione punitus eſt. §. 10. Item parvulos Sodomitarum f non
f Geneſ. 19. excuſavit ignorantia, quia pro paterno ſcelere cœleſti igne conſumerentur: ſed igne hoc pæna illis damnata eſt, quibus ſuccedens patrem ſceleris eſt adempta. Pariter etiam demonſtratum eſt, peccato parentum parvulos aliquando corporaliter flagellari. Illud idem intelligendum eſt de parvulis, qui peccata Dathan g
g Num. 16. & Abiron vivi deſcenderunt ad inferos. §. 11. Item Cham h
h Geneſ. 9. peccante, Chanaan filius ejus maledicitur. Giezi i delinquente,
i 4 Regum 5. lepra contagioſa tenuit ad poſteros. Judæis k clamantibus San-
k Matth. 27. guis ejus ſuper nos, & ſuper filios noſtros, etiam reliquiæ cæterum pœnæ mortis CHRISTI addictæ ſunt. Achab l quoque
l 3. Regum 21. peccante, poſteri ejus Regni ſolium amiſerunt: & qui de ſemine m ex Regibus Judæ nati ſunt, uſque ad purgatam labem
m Hierony. ad c. 1 Matth. illius familiæ, a genealogia Domini ſunt excluſi. Odium quoque Eſau (ut Malachias n teſtatur) tranſivit ad Idumæos.
n Malach. 1. Ex quibus omnibus colligitur, quod ignorantia peccati non excuſat aliquem. §. 12. Sed his exemplis non probantur cæteri peccato aliorum, niſi imitatores nequitiæ eorum. Quicunque enim de ſemine Eſau, & cæterorum, ad Deum converſi, paternam malitiam deteſtati ſunt, non odium, ſed Dei clementiam experti ſunt.

C. XII.

Item ut Ambroſius ait ſermone 21.
(circ. an. 377. Mediolani.)

o Infra. 24. q. 1. c. non turbatur. TUrbatur o navicula Petri, in qua erat Judas: quia, qui ſuis meritis erat firmus, turbatus eſt alienis.

§ Corr. Rom. *Hujus etiam capitis ſententia ſumpta eſt ex ſermone 21. Ambroſii, & lib. 5. c. 1. comment. ad c. 5. Lucæ. Ipſa autem verba habentur infra.* 24. q. 1. c. non turbatur.

Gratian. *Ignorabat autem Petrus peccatum Judæ. Non ergo ignorantia excuſavit illum: ſed turbatio hæc non peccati communicatio, ſed corporalis perſecutio intelligitur: quia interitu malorum nunquam adeo premuntur boni, ut eorum turbetur firmitas. Non itaque his auctoritatibus Simoniaci probantur, pro quibus ignorantibus pecunia data eſt. Non ergo poteſt probari eſſe reus criminis, cujus non habuit conſcientiam.*

4 pars. §. 1. *Notandum quoque eſt, quod non omnis ignorantia aliquem excuſat. Eſt enim ignorantia alia facti, alia juris. Facti alia eſt quod ſcit, quod oportuit eum ſcire: alia, quod non oportuit eum ſcire. Quod non oportuit eum ſcire, ſicut Apoſtolus*
p 1. Corint. 10. *ait:* p Si quis infidelium vocaverit vos ad cœnam, & vultis ire, quidquid vobis appoſitum fuerit, comedite, nihil interrogantes. Si quis vobis dixerit, hoc idolis immolatum eſt, nolite comedere. *Ecce quod vocatum ad cœnam non oportuit ſcire, carnes ſibi appoſitas fuiſſe idolis immolatas. Quod oportuit eum ſcire: ſicut ignorantia Judæorum, & reliquorum infidelium, qui ea, quæ a Prophetis de Chriſto fuerunt prænuntiata, adhuc ignorant eſſe completa, unde a Judæis adhuc exſpectatur venturus. Hæc neminem excuſat. §. 2. Item ignorantia juris, alia naturalis, alia civilis. Naturalis omnibus adultis damnabilis eſt. Jus vero civile aliis permittitur ignorare, aliis non. Juris civilis ignorantia nemini obeſt in damno vitando, ſi negotium inde contigerit, ut ſi minor pecuniam dederit filio familias, repetit: in majore vero quaſi delictum eſt. §. 3. Item ſi ſucceſſionem etiam tibi majori delatam cum alio ſine judice dividas, putans teſtamentum jure ſubnixum, cum non eſſet, ſolidam ſucceſſionem obtinebis: vel ſi id, quod nulla jure debuiſti, aut jure naturali non debuiſti, ſed civili, tanquam ex chirographo ſolvas, aut promittas, repetis: nomine, ſi delictum. Nam ſi putat rem ſuam ſibi per legem licere rapere, incidit in conſtitu-*
q in. 4. l. 7. *tionem* q *illam Codicis lib. 8. q titulo, unde vi.*

§ Corr. Rom. *α* Conſtitutionem] *In pleriſque vetuſtis codicibus legitur,* incidit in conſtitutionem, ſi quis in tantam, *reliqua notam.*

C. XIII. PALEA.

Imperator Valentinianus Auguſtus.
(an. Chr. 389. Treveris.)

SI quis in tantam furoris audaciam pervenerit, ut poſſeſſionem rerum apud fiſcum, vel apud quoſlibet ho-
r al. adventum. mines conſtitutarum, ante eventum r judicialis arbitrii, violenter invaſerit, Dominus quidem conſtitutus, poſſeſſionem, quam abſtulit, reſtituat poſſeſſori, & dominium
s al. ejuſdem. ejus s rei amittat. Sin vero alienarum rerum t poſſeſſio-
t al. alienam poſſeſſionem. nem invaſit, non ſolum eam poſſidentibus reddet, verum etiam æſtimationem earundem rerum reſtituere compellatur.

Gratian. *In hoc autem non fuit ignorantia juris, ſed facti, & illius, quod non oportuit eum ſcire. A reatu ergo criminis non ignorantia excuſat paternus delicti: quod etſi oportuiſſet eum ſcire, infirmitate tamen ætatis deprehendere non poterat.*

AN FILIUS IN ECCLESIA PERMANEAT, ET ORDINATIONE GAUDEAT, QUAM PATER EMIT.

QUÆSTIO V.

a QUod vero quinto loco quæritur, an liceat ei eſſe in Eccleſia, vel frui ea ordinatione, quam paterna pecunia eſt aſſecutus, auctoritate Urbani definitur, qui ſcribens de ſimoniacis, ait inter cætera in Concilio Placentino, c. 5. & ſequentibus, itemque in Concilio Romano. (an. 1095. in Longobardia.)

C. I. *De parvulis, qui cupiditate parentum Eccleſias emunt.*

QUicunque a ſane b cupiditate parentum, cum adhuc parvuli eſſent, Eccleſiae, vel Eccleſiarum partes α a Anſel. lib. 7. cap. 109.
per pecunias adepti ſunt, poſtquam eas omnino dimiſe- b Cap. 5.
rint, ſi canonice in eis vivere voluerint, pro magna miſericordia ibidem eos eſſe concedimus: neque pro hoc facto a ſacris ordinibus removemus, ſi alias digni inveniun-
tur. §. 1. Illi c vero, qui per ſeipſos, cum jam majoris c Cap. 6.
eſſent ætatis, eaſdem dicta cupiditate eas emerunt, ſi in aliis Eccleſiis canonice vivere voluerint, ſervatis propriis ordinibus pro magna miſericordia ibi eos miniſtrare permittimus. Quod ſi ad alias fortaſſis transferri non potuerint, & in eis canonice vivere promiſerint, minoribus ordinibus contenti ad ſacros ordines non accedant, ſalva tamen
in omnibus Apoſtolicæ Sedis auctoritate. §. 2. Si d qui ta- d Cap. 7.
men ante emptionem catholice ordinati ſunt, cum eas, quas emerunt, dimiſerint, & vitam canonicam egerint, in ſuis gradibus permittantur: niſi forte ejuſmodi Eccleſia ſit, ut ibi primum locum debeant obtinere. Primum enim, vel ſingularem, vel Præpoſitum β locum in emptis Eccleſiis eos habere non patimur.

§ Corr. Rom. *α* Partes] *In Concilio ipſo legitur,* beneficia: *ſed ob gloſſam non eſt emendatum.*

β Præpoſitum] *In Concilio ſubjungitur,* vel officii.

2 pars Gratian. *Hoc autem eum non in præjudicium canonum, ſed ex miſericordia diſpenſatione dixiſſe, ex epiſtola ejuſdem colligitur, miſſa Vitali Presbytero, in hæc verba.* (circ. an. 1094. Romæ in Venetiam.)

C. II. *In dignitate ſervanda Simoniacis miſericordia poteſt impendi, ſi eos vita commendet.*

EOs, qui Eccleſiam emerunt, ſi perſona talis fuerit, quam vita commendet, videlicet, ut in Canonicis e e al. canonicis.
vel Monaſteriis regulariter vivat, in ſui honoris officio, miſericorditer condeſcendendo, miniſtrare concedimus, ubique tamen ſanctorum canonum præjudicio.

§ Corr. Rom. *In libro manuſcripto Decretorum Pontificum hic canon citatur ex Nicolao ad Vitalem Presbyterum Pennenſem.*

3 pars. Gratian. *Ex his itaque auctoritatibus colligitur, quod ignorantia tales excuſat a reatu criminis, ut ſupra dictum eſt, non a fructu emptionis, cum in Eccleſiis, quas parentum pecunia adepti ſunt, non niſi poſtquam eas omnino dimiſerint, & ex miſericordia ibidem eos eſſe conceditur. In quo patet, quod etſi illis ignorantibus Simoniæ peccatum ſit admiſſum, fructum tamen paternæ emptionis reportare non poſſunt. Quod vero a crimine excuſentur, hinc patet, quia pro hoc facto a ſacris ordinibus non removentur. Si enim illius criminis participes eſſent, ad ſacros ordines conſcendere non poſſent. Illud idem intelligendum eſt de eo, qui per pecuniam eſt adeptus Sacerdotii dignitatem, non Epiſcopo, ſed cuidam ex Principibus ejus datam, utroque tamen, ordinante videlicet, & ordinato, hoc ignorante.*

C. III. *De quodam, pro quo incuria parentum pecuniam dedit non Epiſcopo, ſed uni Principum ejus.*

Unde Urbanus II. ſcribit Alberto Metenſi Epiſcopo,
(forte Virdunenſi circ. an. 1090. Romæ in Galliam.)

PRæſentium portitorem, quem parentum incuria per pecuniam non Epiſcopo, ſed cuidam Principum ejus datam, invectum Sacerdotii dignitatem obtinuiſſe ſignificaſti, licet ſancti canones deponendum eſſe teſtentur, tamen quia culpam iſtam neſciens, & coactus commiſit; & quia ab eodem ordine ut deponeretur, ſupplicavit ultroneus, ex conſideratione diſcretionis (quæ mater eſt omnium virtutum) magis, quam ex rigore canonum, miſericordiæ viſcera adhibenda, ipſum in eodem ordine eſſe, fraternitati tuæ conſulimus: ita tamen, ut ſi f Eccleſia illa, f al. quis.
cui deſervit g, Sacerdotum penuriam non patitur, ſuſpen- g al. deſervivit.
ſus a Sacerdotali officio permaneat. Quod ſi forte Eccleſiæ utilitas exegerit, ut curam regiminis aſſumat, liceat ei ex conceſſione ſui Epiſcopi, fratrumque obedientia, Sacerdotali officio fungi.

AN

AN PRO ELECTIONE QUIDPIAM DARI POSSIT.

QUÆSTIO VI.

a Ead. qu. 1.

Quid vero de his fieri debeat, qui ignoranter a Simoniacis ordinati ſunt (quod ſexto loco quæſitum eſt) ſupra in capitulo videlicet Urbani, quod ſic incipit a: Si qui a Simoniacis &c. requiratur. Nunc autem de illis quæritur, qui non pro ordinationibus pecunias offerunt, ſed pro electione, ut eis decretum electionis fiat, vel ut ſubſcriptione firmetur, vel ut electioni non reſiſtatur, aliquibus præmia largiuntur: an eorum electio vitioſa ſit judicanda. Non enim videntur Spiritus Sancti donum emere, qui non pro conſecratione, ſed pro electione munera largiuntur, cum nullum ſpiritualis gratiæ aliquos faciat electio participes. Sed ſicut Eccleſiaſticarum rerum emptores Simoniaci judicantur, quia Eccleſiaſtica officia ita adjuncta ſunt, ut alterum ſine altero aliquis non proveniat: ita quia per electionem venitur ad conſecrationem, pericudo Simoniacus habetur, qui pro electione præmia largitur, ac ſi pro conſecratione munera dediſſet.

C. I. *De his, qui muneribus ordinationem faciunt.*

Unde Symmachus *ſcribit Cæſario Epiſcopo epiſt. 1. c. 5.* (an. 502. *Romæ in Galliam.*)

b Polyc. lib. 2. tit. 1. Anſel. l. 6. cap. 69.

SI quis autem *b* Epiſcopatum deſiderat, data pecunia potentes perſonas minime ſuffragatrices adhibeat: nec ad decretum ſibi faciendum Clericos ¶ vel cives e ad ſubſcribendum, adhibito cujuslibet generis timore compellat, vel præmiis quibuslibet exhortetur.

¶ Præs. 1. *Vel Cives.*] Abſunt a V. C.

C. II. *Simoniacus eſt, qui, ut eligatur, præmia largitur.*

c al. Salonis.

Item Gregorius I. *Salonæ c conſiſtentibus lib. 5. epiſt. 26.* (an. 596. *Romæ in Dalmatiam.*)

d Anſ. l. 6. c. 76. Polyc. l. 2. tit. 3.

EGo autem *d* & veſtræ dilectioni providens, & meæ animæ omnipotentis Dei judicium pertimeſcens, ejuſdem Maximi cauſam ſubtiliter exquiri deſidero, ſi nullis criminibus preſſus, quæ ſacris ordinibus contradicunt, ſi non per Simoniacam hæreſim, id eſt, præmia quibuſdam ſuis eligentibus præbendo, ad Sacerdotale pertingere officium conatur. Tunc enim liber pro vobis apud Dominum interceſſor erit, ſi non obligatur de ſuis ad locum interceſſionis venerit.

C. III. *Sicut ordinatio, ſic electio, vel conſenſus ſine venalitate debet præſtari.*

Item Gregorius I. *Syagrio Epiſcopo Auguſtodunenſi, & aliis Epiſcopis lib. 7. epiſt. 110.* (an. 599. *Romæ in Galliam.*)

e Anſ. l. 6. c. 79. Polyc. l. 2. tit. 1.

f Anſ. l. 9. c. 80.

SIcut is *e*, qui invitatus renuit, quæſitus refugit, ſacris eſt altaribus admovendus: ſic qui ultro ambit, vel importune ſe ingerit, eſt procul dubio repellendus. Nam qui ſic nititur ad altiora conſcendere, quid agit, niſi ut creſcendo decreſcat, & aſcendendo exterius, interius ad profunda deſcendat? *f* Itaque fratres charissimi, in Sacerdotibus ordinandis ſinceritas vigeat: ſit ſimplex ſine venalitate conſenſus: pura præferatur electio, ut ad ſumma a Sacerdotii non ſuffragio venditorum provectus, ſed Dei credatur eſſe judicio.

¶ Corr. Rom. a Summa] *In vulgatis codicibus legebatur,* ad Summum Sacerdotii, vel Pontificii. *Emendatus vero eſt hic locus ex originali, Anſelmo, Polycarpo, & pleriſque veteribus Gratiani exemplaribus.*

Gratian. *Si autem pecunia promiſſa fuerit, vel ſoluta, electo, vel ordinato penitus ignorante, nec eo modo ad electionem, vel ordinationem pervenerit, et nullatenus obeſſe videtur. nec ad reatum criminis pertinet, cujus conſcientiam non habuit, nec ad electionis, vel ordinationis caſſationem, ad quam alias non per præmiorum illorum cupiditatem perveniſſe docetur.*

AN RENUNCIANS SUÆ HÆRESI SIT ACCIPIENDUS IN EPISCOPALI DIGNITATE.

QUÆSTIO VII.

a qu. 1.

NUnc autem de ſeptima quæſtione tractandum eſt, an renuncians ſuæ hæreſi ſit recipiendus in Epiſcopali dignitate.

C. I. *Qui redeunt ab hæreſi in ſuis ordinibus recipiantur.*

De his ita ſcribit Cyprianus *lib. 2. epiſt. 1.* (an. 256. *ex Africa Romam.*)

a Deuſdedit p. 2. & 4. Anſ. lib. 8. cap. 39.

SI qui Presbyteri *a*, aut Diaconi, qui vel in Eccleſia Catholica prius ordinati fuerint, & poſtmodum perfidi, ac rebelles contra Eccleſiam ſteterint, vel apud hæreticos a Pſeudoepiſcopis, & Antichriſtis contra Chriſti diſpoſitionem profanis ordinationibus promoti ſint, & contra altare unum, atque divinum ſacrificia foris falſa, ac ſacrilega offerre conati ſint: eos quoque hac conditione ſuſcipi convenit a, cum revertuntur, ut communicent Laici *b*, & ſatis habeant, quod admittuntur ad pacem, qui hoſtes pacis extiterint, nec debere eos revertentes ea apud nos ordinationis, & honoris arma retinere, quibus contra nos rebellaverint.

b al. Laicis.

¶ Corr. Rom. a Convenit] *In originali non eſt verbum iſtud, ſed loco ipſius hæc huic capiti anteceduni:* Addimus plane, & adjungimus, frater chariſſime, conſenſu, & auctoritate communi, ut etiam ſi qui Presbyteri &c. *Multa vero in hoc capite ex ipſo B. Cypriano ſunt emendata.*

C. II. *De iis, qui pro muneribus ordinationem faciunt, & qui redeuntes ab hæreſi in ſuis ordinibus recipiuntur.*

Item ex ſeptima Synodo. (an. 787. *in Bithynia.*)

c Ex actione 1. in 7. anathematiſ. Deuſdedit p. 2. Ivo p. 4. c. 198. Ex epiſt. Taraſii ad Joannem.

d Ivo p. 5. c. 101. Anſel. l. 6. c. 87.

e Act. 13.

f 1. Paral. 22. & 28.

g 2. Paral. 33.

h Matth. 21.

i Mar. 2. Luc. 5.

SI quis *c* α omnem traditionem Eccleſiaſticam ſcriptam, vel non ſcriptam violat, anathema ſit. §. 1. Omnis Epiſcopus β *d*, vel Presbyter, aut Diaconus convictus, quod pro muneribus ordinationem dederit, vel acceperit, a Sacerdotio cadet. §. 2. Sed dicunt fortaſſe quidam, quia pœnitentiam agimus pro peccato, & Deus indulget illud. Ita & ego dico, quia omnem pœnitentiam recipit Deus, & indulget per pœnitentiam peccata, quæ jam facta ſunt. Novi enim, quod David fornicatorem, & homicidam per pœnitentiam recepit Deus, & quod dixerit de eo *e*: *Inveni virum ſecundum cor meum, qui faciet omnes voluntates meas.* Novi rurſum eundem judicatum a Deo *f*: *Non ædificabis mihi domum, quia vir ſanguinum es.* Scio Manaſſem *g* per confeſſionem dimiſſam impietatem ſuam. Scio Meretrices *h*, & Telonarios per pœnitentiam receptos: nullum tamen eorum, qui ante Baptiſmum γ peccavit, Sacerdotibus connumeratum. Scio quoſdam, dum eſſent in mundo, in multa fornicatione manſiſſe, Monachos vero factos quaſi luminaria mundi reſplenduiſſe: nullum tamen ad Sacerdotium aſcendiſſe. Quod etſi raro δ contigit, nulla tamen lex Eccleſiæ fuit. Novimus *i* peccatricem prius Mariam, poſt converſionem, quamvis ſancta, & caſta, tamen inter Diaconiſſas non eſt computata. Sed quid hoc dico? Sequens ſanctos Apoſtolos *k*, & venerabiles Patres, cum omni fiducia clamo: Qui per Simoniam ordinatus eſt, ſive Epiſcopus, ſive Presbyter, ſive Diaconus, alienus eſt a Sacerdotio: neque enim venalis eſt gratia Spiritus Sancti. Caiphæ *l* traditio *4*, & adinventio *m* Simonis a ſancto Sacerdotio eſt 5 aliena. §. 3. Et ſi in fornicationem lapſus eſt aliquis poſt Baptiſmum, in Sacerdotium non recipitur. Canones *n* enim hoc prohibent. Si quis vero *o* cum hoc peccato ad Sacerdotium provectus eſt, cognitus degradetur. *Item paulo poſt.* §. 4. Epiſcopum *p*, qui per pecuniam ordinatus eſt, confiteor, quia per pœnitentiam recipitur. Deus enim bonus eſt in omnibus, & aperta viſcera ejus omni homini pœnitenti. Sed quoniam juxta Apoſtolum *q*, oportet Epiſcopum irreprehenſibilem eſſe, quicunque per pecuniam vel ordinaverit aliquem, vel ordinatus eſt, ab omni Sacerdotio alienus ſit. §. 5. Taraſius *r* Patriarcha ε dixit *s*: Quicunque per pecuniam vel ordinant, vel ordinaverunt, vel ordinati ſunt Epiſcopi, vel Presbyteri, vel Diaconi, vel quilibet de numero Sacerdotali, repellantur omnino Sacerdotali honore γ; ſicut Simon Magus a Petro. Quicunque eſt per pecuniam ζ, diſpenſationem, vel curam forenſem ſuæ Monaſteriorum, vel Eccleſiarum, vel religioſarum domorum, gerontocomiorum, xenodochiorum, orphanotrophiorum, cum depoſitione expellantur a diſpenſatione illa, & cura. Qui poſt Baptiſmum *t* eadem in fornicationem ordinatus eſt, ſi poſtmodum confeſſus fuerit, ceſſet a miniſterio. ſi vero convictus ab aliquo, deponatur omnino. §. 6. Similiter percuſſor *u* Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, per ſe, vel per aliquem alium, quaſi per hoc timeri volens, deponatur. *Item* §. 7. Qui per ſeculares *x* poteſtates ordinatus fuerit, aut Eccleſiam obtinuerit, deponatur: ſi vero religioſam *y* domum, expellatur.

k Can. 30. Apoſt.

l Joan. 11.

m Act. 8.

n Can. 16. Apoſt.

o Conc. Neocaeſ. c. 9. 25. q. 8. c. 1.

p Polyc. lib. 6. tit. 12.

q 1. Tim. 3.

r In epiſt. Taraſii ad Hadrianum, & in 7. Synod. c. 5. ex canone Apoſt. 30.

s In ead. epiſt. & c. 3. ex Concil. Chalced. cap. 2. Novel. 123. c. 24. apud Julianum antecoſſ.

t Conc. Neocaeſ. cap. 9.

u Can. 26. al. 28. Apoſt.

x diſt. 63. omnis electio. Canon. Apoſt. 29. al. 1. & in ſept. Synod. cap. 3.

¶ Corr. Rom. α Si quis] *Caput hoc ex magna parte collectum eſt ex variis locis ſeptimæ Synodi, ſed non ex verſione Anaſtaſii Bibliothecarii, qua alioqui ſæpe uti ſolet Gratianus. Initium quidem eſt in actione prima, anathematiſmo ſeptimo.*

β Omnis Epiſcopus] *Hinc uſque ad verſ.* Taraſius Patriarcha, *ſumpta ſunt ex epiſtola Taraſii ad Joannem Presbyterum, omiſſis tamen interdum nonnullis verbis: quæ quidem epiſtola in verſione Anaſtaſii eſt poſt actiones, & canones ſeptimæ Synodi: ſed in nova verſione impreſſa in tomis Conciliorum eſt ante ipſam Synodum.*

γ Ante Baptiſmum] *Hæc quidem loco perſpicuum erratum eſt, quod auctori gloſſa negotium exhibuit,* οὐδένα δὲ τούτων εἰς ἱερωσύνην ἀριθμηθέντα, εἰ μήπως πρὸ τοῦ βαπτίσματος αὐτὸ πέπραχεν. *Id eſt*; neminem vero horum in Sacerdotio adnumeratum, niſi ſi forte ante Baptiſmum hoc admiſit.

δ Etſi raro] *Longe plenius in nova verſione:* Quod ſi autem id ſemel atque iterum factum eſt, non tamen confeſtim legem in Eccleſia præſcribit. *Græce eſt*, εἰ δὲ ἅπαξ ἐγένετο, οὐ νόμος ἐκκλησίας αὐτό.

ε Taraſius] *Hæc videntur ſumpta ex epiſtola Taraſii ad Hadrianum (de qua dictum eſt ſup. q. 1. ad c. eos, qui) aut ex quinto capite ſeptimæ Synodi: quibus locis referuntur canones tres ſcilicet Apoſtolorum.*

ζ Quicunque per pecuniam] *Hæc habentur etiam negriſſ*

vella 123. *c.* 24. *apud Julianum antecesſorem.*

n Si vero religioſum] *Hæc non ſunt in Canone Apoſtolorum.*

¶ Pitm. 1. *Forſaſſe*] Abeſt a V. C.
2. *Quod.*] Abeſt a V. C.
3. *Novemus.*] V. C. *novimus primum peccatricem Mariam.*
4. *Traditio.*] V. C. *traditio eſt.*
5. *Eſt.*] Deeſt in V. C.
6. *Taraſius Patriarcha.*] in V. C. Epigraphe tituli rubrica ſcripti, ubi vox, *dixit*, abeſt.
7. *Sacerdotali honore.*] V. C. *Sacerdotio.*
8. *Quicumque.*] V. C. *Qui.*

C. III. *De eodem.*

P A L E A.

Item ex Concilio Meldenſi, *cap.* 43. *y*
(*an.* 845. *in Gallia.*)

y *Ex cognoſcimus ſchedis, de quib. in q. 2. precorta.* a *Burch. lib.* 2. *cap.* 21. *Ivo p.* 5. *cap.* 75. a *al. præcavendum.*

CAvendum eſt 9, & ſummopere ſtudendum a 9, ac per virtutem Chriſti ſanguinis interdicendum & Epiſcopis, & Regibus, & omnibus ſublimioribus poteſtatibus, atque cunctis fautoribus, & electoribus quorumcumque, atque conſenſoribus, ſeu ordinatoribus in gradu Eccleſiaſtico, ut nemo per Simoniacam hæreſim, regiminis locum obtineat, quacumque factione, calliditate, promiſſione, ſeu commoditate, aut datione per ſe, aut per ſubmiſſam b 10 perſonam.

b *al. emiſſam.*

¶ Petm. 9. *Studendum.*] V. C. *præcavendum.*
10. *Submiſſam.*] V. C. *emiſſam.*

C. IV. *Qui redeuntes ab hæreticis recipi poſſunt, vel non.*

Item ex eadem Synodo ſeptima, actione prima.
(*an.* 787. *in Bithynia.*)

a COnvenientibus apud Nicæam Bithyniæ, & conſidentibus Petro Archipresbytero, & Petro Presbytero, & Abbate monaſterii ſancti Sabæ, locum tenentibus Hadriani Papæ, & Taraſio Archiepiſcopo Conſtantinopolis, & Joanne, & Thoma Apochryſariis Apoſtolicarum ſedium Orientalium, & cæteris Epiſcopis, Epiſcopi Siciliæ dixerunt: Dignum eſt a, ut de futuris inquiramus. §. 1. Item Baſilius Epiſcopus Ancyræ dixit: Conſtitutio β Eccleſiaſtica habet connexe tradita ab antiquis a ſanctis Apoſtolis, & ſucceſſoribus eorum, ſanctis Patribus noſtris, & magiſtris, & ſanctis univerſalibus ſex Synodis, & localibus Synodis orthodoxis, ut qui ab aliqua hæreſi revertuntur ad orthodoxam fidem, & traditionem catholicæ Eccleſiæ, ſcripto negare debeant hæreſim ſuam, & confiteri Catholicam fidem. §. 2. Item Taraſius Patriarcha dixit: Videtur nobis 11, ut ſedes ſuas recipiant, qui ab hæreſi revertuntur? §. 3. Religioſiſſimi 12 Monachi dixerunt: Sicut receperunt univerſales ſex Synodi ab hæreſi revertentes, ita & nos recipimus. §. 4. Sancta Synodus dixit: Placet omnibus 13 nobis. Et juſſi ſunt Baſilius Epiſcopus Ancyræ, & Theodorus Epiſcopus Myrorum c civitatis, & Theodoſius Epiſcopus Amorii ſedere in gradibus, & in 14 ſedibus ſuis. §. 5. Item Conſtantinus y Epiſcopus Cypri dixit: Non oportet nos, qui Epiſcopi ſumus, indigere doctrina, ſed aliorum eſſe doctores. §. 6. Item Taraſius Epiſcopus dixit: Malorum δ doctorum mala eſt 15 doctrina. Eccleſia de malis doctoribus Sacerdotes non recipit. §. 7. Item Joannes ε Apochryſarius Orientalium ſedium dixit: Hæreſis ſeparat omnem hominem ab Eccleſia. §. 8. Item Taraſius Epiſcopus dixit: Ecce multi canonici libri, & Synodici, & paterni lecti ſunt: & ab hæreſi revertentes docuerunt nos recipere, ſi aliqua alia cauſa ζ non eſt in eis. §. 9. Item Petrus η Apochryſarius Papæ dixit: Romæ ordinatus eſt Macharius hæreticus a ſancta ſexta Synodo, & quadraginta dierum inducias dedit illi pater noſter Benedictus Papa, & quotidie mittebat ad eum Bonifacium Conſiliarium ſuum, & inſtruebat eum commonitionis verbis ex divina Scriptura, & nullatenus voluit emendari. Hoc autem faciebat, ut eum reciperet in ordine ſuo 16. §. 10. Item Taraſius Epiſcopus d 17 dixit: Quid dicitis de Anatolio? Nonne etiam in quarta Synodo factus eſt Princeps? & ecce ab ipſo 18 Dioſcoro ordinatus eſt. Et nos igitur ita 19 recipiemus eos, qui ab hæreticis ordinati ſunt, ſicut & Anatolius receptus eſt. §. 11. Item. Vere vox e Dei eſt: quoniam non morientur filii pro patribus, ſed unuſquiſque in peccato ſuo morietur 20: addatur, quoniam ex Deo eſt ordinatio. §. 12. Item Taraſius Patriarcha dixit: Audivimus paterna mandata. Quid igitur? oportet recipere ab hæreticis ordinatos? §. 13. Sancta Synodus dixit: Audivimus, domine, & oportet nos 21 recipere. §. 14. Taraſius Patriarcha dixit: plures eorum, qui in ſexta Synodo convenerunt, a Sergio, Pyrrho, Paulo, & Petro ordinati ſunt, qui fuerunt Principes hæreſeos Monothelitarum: quoniam illi continuatim f in Conſtantinopolitana ſede ſederunt, & ab ultimo eorum, Petro ſcilicet, uſque ad ſextam θ Synodum non fuerunt plures, quam 22 duodecim anni. Thomas vero, & Joannes, & Conſtantinus ab hæreticis illis Archiepiſcopi facti ſunt, & tamen propter hoc non ſunt reprobati. §. 15 Sancta Synodus dixit: Hoc manifeſtum eſt. §. 16. Conſtantinus Epiſcopus Cypri dixit: Sufficienter oſtenſum eſt, quod ab hæreticis venientes recipiendi ſunt. Si vero quis ſponte ad hæreticum vadit, & accipit ordinationem, non recipiatur. §. 17. Item Taraſius Patriarcha dixit: Et ego refuto eos, qui ob hujuſmodi cauſam ad 23 fidei ſubverſionem ordinati ſunt: & maxime, cum præſentes eſſent orthodoxi Epiſcopi, a quibus poterant ordinari. Sic eſt enim paternus intellectus. Si vero Synodalis ι conſonantia 24 fuerit, & unitas Eccleſiarum de orthodoxis, qui præſumpſerint ab immundis hæreticis ordinari, depoſitioni ſubjaceant. Sancta Synodus dixit: Hoc eſt juſtum judicium.

c *al. Myron.*

d *al. Patriarcha.*

e *Ezec.* 18. *&* 4. *Reg.* 4.

f [illegible]

Corr. Rom. ¶ *Hoc etiam caput collectum eſt ex variis locis primæ actionis ejuſdem ſeptimæ Synodi, omninoque operæ pretium eſt, integram illam actionem perlegere, nonnulla tamen notabuntur.*

α Dignum eſt,] *Locus hic eſt poſt recitationem nominum Epiſcoporum, qui convenerant; ſed valde concisè referetur: quod in aliis etiam locis hujus capitis evenit.*

β Conſtitutio] *Verba, quæ proxime huic parti antecedunt, ſunt hæc:* ἀπὸ λιβέλλου ἀνέγνω οὕτως: *id eſt, ut interpretatur Anaſtaſius, ex libello legit ita. Non enim ſententiam dixit nunc Baſilius, ſed abjuravit hæreſim, in quam cum aliis lapſus fuerat: quam abjurationem una cum profeſſione catholicæ fidei oportuit ipſum ex libello, quod nunc etiam in more poſitum eſt, recitare. Libellus vero hic incipit,* Conſtitutio, &c.

γ Conſtantinus] *Poſt receptionem Baſilii, Theodori, & Theodoſii, acceſſerunt alii Epiſcopi, qui in eandem hæreſim lapſi, admitti ſe a ſancta Synodo eodem modo poſtulabant, & cum unus ipſorum, excuſationis gratia, dixiſſet, ſe a malis magiſtris ſeductum fuiſſe, Conſtantinus Epiſcopus Conſtantiæ, quæ in Cypro eſt, hoc ei exprobravit. Exprobratio Græce ſic habet,* [illegible] *quæ ſic Anaſtaſius vertit:* Oportebat vos, cum eſſetis Epiſcopi, diſcendi nullam neceſſitatem habere, ſed magiſtros eſſe potius aliorum.

δ Malorum] *Cum Hypatius, & alii Epiſcopi, qui a ſancta Synodo admitti petebant, dixiſſent, a malis magiſtris malos ſe doctrinas accepiſſe, reſpondens eis Taraſius Patriarcha, inquit:* [illegible] *id eſt:* Quandoquidem dixiſtis, malorum doctorum mala diſciplina, Eccleſia, ut ex malis doctoribus Sacerdotes admittat, non facile adducitur. *Ex quo apparet, Taraſium non contradicere Conſtantino, ut auctor gloſſæ putavit.*

ε Item Joannes] *Poſt recitata verba Taraſii, cum in Synodo dubitaretur, an etiam hi, ſicuti tres priores recepti erant, ſtatim eſſent recipiendi, Joannes Apochryſarius Patriarchæ Antiochiæ, & Conſtantinus Epiſcopus Conſtantiæ Cypri petierunt, ut canones, & ſanctorum Patrum libri eo ſpectantes legerentur, ut maturius poſſet conſtitui, quomodo redeuntes ab hæreſi ad Eccleſiam catholicam eſſent recipiendi, & cum de octavo canone primæ Nicænæ Synodi (in quo de Catharis recipiendis agitur) differretur, Joannes hoc eſt interlocutus.*

ζ Si aliqua alia cauſa) *Græce eſt,* [illegible] *quæ Anaſtaſius vertit:* niſi forte in eis maligna fuerit causa reperta, *& paulo poſt.* ſi non eſt in illis aliqua cauſa nefaria.

η Petrus] *Poſt multos canones lectos, & multas ſanctorum Patrum auctoritates recitatas, cum Taraſius ex illis collegiſſet, ab hæreſi revertentes eſſe recipiendos in catholica Eccleſia, Petrus Legatus Hadriani Papæ, exemplo Benedicti Papæ id confirmat.*

θ Uſque ad ſextam] *Græce eſt,* [illegible] *Id eſt:* uſque ad ſextam Synodum non interceſſerunt anni plures, quam quindecim.

ι Si vero Synodalis] *Græce legitur:* [illegible] *Quæ Anaſtaſius vertit:* Si autem Synodica promulgatio, & concordia Eccleſiarum cauſa orthodoxiæ facta fuerit, qui præſumpſerit a profanis hæreticis ordinari, depoſitioni ſuccumbet.

¶ Pitm. 11. *Vobis.*] V. C. *nobis.*
12. *Religioſiſſimi.*] V. C. *religioſi.*
13. *Omnibus.*] V. C. *omnibus &.*
14. *In.*] Abeſt a V. C.
15. *Eſt.*] Abeſt a V. C.
16. *In ordine ſuo.*] Deſunt in V. C.
17. *Epiſcopus.*] V. C. *Patriarcha.*
18. *Ipſo.*] V. C. *impio.*
19. *Ita.*] Deeſt in V. C.
20. *Morietur.*] V. C. *morietur.*
21. *Nos.*] V. C. *eos.*
22. *Plures quam.*] V. C. *pluſquam.*
23. *Ad.*) V. C. *aut.*
24. *Conſonantia.*] V. C. *conſonantia facta.*

3 pars. Gratian. *Ex hac auctoritate datur intelligi, quod qui ab unitate catholicæ fidei in hæreticorum ſocietatem tranſierit, ut de manibus eorum Eccleſiaſticæ dignitatis Sacramenta percipiat: vel qui contemptis orthodoxis ab hæreticis ordinari deſideraverint, etſi poſtea ſua abrenuntiata hæreſi ad Eccleſiam redierit, officia tamen accepta fungi non poterit. Auctoritate vero Cypriani* g *prohibentur ab adminiſtratione Eccleſiaſtica, qui extra catholicam Eccleſiam ordinati ad fidei impugnationem dilabuntur. Porro Simoniaci nec ab hæreticis ordinantur ad fidei ſubverſionem, nec extra Eccleſiam catholicam ordinati adverſus fidem armantur. Quamvis enim nonnulli per pecuniam ordinentur, non tamen fidem impugnant, nec gratiam Spiritus Sancti venalem prædicant. Unde veraci pœnitentia, cum hæreſim ſuam deteſtati fuerint, præmiſſis auctoritatibus non prohibentur recipi in ſuis gradibus. Verumtamen capitulo illo Nicænæ Synodi* h, ſi quis per pecuniam, &c. *& illo alio ſeptimæ Synodi* i, ſi quis nomen traditionem, &c. *& Innocentii, & aliorum* n *multorum auctoritatibus irreparabiliter damnari jubentur.*

g *Supra ead.* ſi *qui Presbyteri.* h *Forte ſup. ead. qu.* 1. *quis per pecuniam, aut q.* 7. *c.* ſi *quis amore.* §. *quicunque per pecuniam.* i *ſup. ead. q.* 7. ſi *quis.* q. 3. *c. ult.* q. 1. *c. Arianos.* n *q.* 1. *c.* ſi *quis confugerit. & c. qui ſtudet. & c.* ſi *quis Epiſcopus per pecuniam.*

C. V.

C. V. *In ordine male accepto Simoniaci pœnitentiam agere non poſſunt.*

Hinc etiam Leo IV. *Epiſcopis Britanniæ.*
(*circ. an. 850. Roma in Angliam.*)

l Ivo p. 5. c. 125. REquiſitiſ 25 de iis, qui turpiſſimo lucro columbas in templo Domini vendere non pertimeſcunt, & ſua ſacta 26, improba temeritate, Simonis hæreſi conjungunt, utrum poſſet in ordine pœnitentiam agere, an tantummodo extra ordinem, & Sacerdotalem fieri gradum. Quod nos quidem convictis & iis, qui tam deteſtabile actus (quod jam multis eſt damnatum Conciliis) perégiſſe noſcuntur, nulla poſſumus pœnitentia ſubvenire, & tot ſpiritualibus Patribus obviare, ſed in illorum Patrum me ſententia convenire omnibus certum ſit.

¶ Corr. Rom. *Epiſtolæ hujus Leonis quarti ad Epiſcopos Britanniæ magna pars (in qua etiam eſt hoc caput) habetur in Codice pervetuſto.*

¶ Pith. 25. *Requiritis.*] Chronicon Britanniæ pag. 160.
26. *Sua ſecta.*] V. C. *ſui acta.*

4 pa. Gratian. *Niſi rigor diſciplinæ quandoque relaxetur ex diſpenſatione miſericordiæ. Multorum enim crimina ſunt damnabilia, quæ tamen Eccleſia tolerat pro tempore, pro perſona, intuitu pietatis, vel neceſſitatis, ſive utilitatis, & pro eventu rei. Pro tempore: ſicut* Gelaſius, *qui cum neceſſitate temporis videret, Italicam Eccleſiam propter bella famiſque incurſionem fere omnium Clericorum officio deſtitutam, adeo ut plaeriſque populis ſubſidia regendarum deeſſent animarum, conceſſit de Monachis vel de Laicis Clericos aſſumi, ita dicens Epiſcopis per Lucaniam, epiſt. 1. c. 1.* (an. 494. Romæ in Lucaniam.)

C. VI. *Pro temporum neceſſitate Apoſtolicæ ſedis decreta temperantur.*

m Poly. l. 7. t. 15. Anſel. l. 2. c. 36. Ivo p. 5. c. 142. NEceſſaria m rerum diſpenſatione 27 conſtringimur, & Apoſtolicæ ſedis moderamine convenimur, ſic canonum paternorum decreta librare, & retro Præſulum, deceſſorumque noſtrorum præcepta metiri, ut quæ præſentium neceſſitas temporum in 28 reſtaurandis 29 Eccleſiis relaxanda depoſcit, adhibita diligenti conſideratione (quantum poteſt fieri) temperemus.

¶ Pith. 27. *Diſpenſatione.*] 2. V. C. *diſputatione.*
28. *In.*] Deeſt in 2. V. C.
29. *Reſtaurandis.*] V. C. *reparandis.*

n diſt. 55. Gratian. *Item,* Priſcis igitur, &c. (*Require ſupr.* n *in tractatu ordinandorum.*) *Item* Innocentius Papa, *cum pro neceſſitate temporis, ut unitatis ſodalium eſſet in Eccleſia, ordinatos a Bonoſo hæretico ſuſciperet, ait in decretis ſuis, epiſt. 22. ad Epiſcopos Macedoniæ, cap. 5.* (ann. 414. Romæ in Macedoniam.)

C. VII. *Ceſſante neceſſitate, debet ceſſare, quod urgebat.*

o ſup. ead. q. 1. quod pro neceſſitate. Ivo in præf. QUod pro remedio, ac neceſſitate temporis ſtatutum eſt, conſtat primitus non fuiſſe. *Et infra.* §. 1. Quod ergo neceſſitas pro remedio reperit, ceſſante neceſſitate, debet utique ceſſare pariter, quod urgebat: quia aliud o eſt ordo legitimus, aliud, quod uſurpatio ad præſens fieri tempus impellit.

¶ Corr. Rom. o Quia aliud] *In originali, & apud Ivonem, & in multis manuſcriptis Gratiani legitur:* alius 30 eſt ordo legitimus, alia uſurpatio, quam ad præſens fieri tempus impellit.

¶ Pith. 30. *Alius &c.*] Ita etiam 3. V. C.

Gratian. *Similiter in diſpenſatione etiam in Niceno Concilio* I. c. 8. *de Novatianis ſtatutum eſt, ut ad Eccleſiam redeuntes ordinentur.* (an. 325. in Bithynia.)

C. VIII. *Iterum ordinentur, qui ex Novatianis ad Eccleſiam redierint.*

SI qui voluerint venire ad Eccleſiam Catholicam, & Apoſtolicam 31 ex Novatianis, placuit ſancto Concilio, ut ordinentur a, & ſic maneant in Clero. Ante omnia autem hanc ab eis 32 confeſſionem per ſcripturam exigi oportet, ut fateantur ſe communi conſenſu Eccleſiæ Catholicæ, & Apoſtolicæ 33 ſtatuta obſervaturos.

¶ Corr. Rom. a Ut ordinentur] *Græce eſt,* ὥστε χειροθετουμένους αὐτοὺς μένειν οὕτως ἐν τῷ κλήρῳ. *quod Dionyſius vertit; ut impoſitionem manus accipientes ſic in Clero permaneant. At Taraſius Patriarcha Conſtantinopolitanus in actione prima ſeptimæ Synodi poſt recitationem iſtius canonis iſtam vocem* χειροθεσίαν, *interpretatur* benedictionem, *non ordinationem.*

¶ Pith. 31. *Et Apoſtolicam.*] Abſunt in V. C.
32. *Ab eis.*] V. C. *habeant confeſſionem, quam per &c.*
33. *Et Apoſtolicæ.*] Deſunt in V. C.

C. IX. *Juramentum e ſchiſmate redeuntium.*

Item Gregorius I. *lib.* 10. *Reg. epiſt.* 31.
(*an.* 602. *Romæ.*)

p Anſ. l. 6. c. 161. Polyc. l. 7. tit. 6. QUotiens p cordis oculus nube erroris obductus ſupernæ illuſtrationis lumine fit ſerenus, magna cautela nitendum eſt, ne latenter auctor ſchiſmatis irreat, & ab unitatis radice eos, qui ad eam reverſi fuerant, telo iterum erroris abſcindat. Et ideo poſtquam ego ille q civitatis illius Epiſcopus comperto diviſionis laqueo, quo tenebar, diutina mecum cogitatione pertractans, prona, & ſpontanea voluntate ad unitatem ſedis Apoſtolicæ divina gratia duce reverſus ſum, & ne non pura mente, ſed ſimulata reverſus exiſtimer, ſpondeo ſub ordinis mei caſu, & anathematis obligatione, atque promitto tibi, & per te ſancto Petro Apoſtolorum Principi, atque ejus Vicario beatiſſimo Gregorio, vel ſucceſſoribus ipſius me nunquam quorumlibet ſuaſionibus, vel quocunque alio modo ad ſchiſma, de quo Redemptoris noſtri miſericordia liberante ereptus ſum, reverſurum; ſed ſemper me in unitate ſanctæ Eccleſiæ Catholicæ, & communione Romani Pontificis per omnia permanſurum. Unde jurans dico per Deum omnipotentem, & hæc ſancta quatuor Evangelia, quæ in manibus meis teneo, & ſalutem dominorum noſtrorum q Rempublicam gubernantium, me in unitate, ſicut dixi, Eccleſiæ Catholicæ, & communione Romani Pontificis ſemper, & ſine dubio permanere. Quod ſi (quod abſit) aliqua excuſatione, vel argumento ab hac me unitate diviſero, perjurii reatum incurrens, æternæ pœnæ obligatus inveniar, & cum auctore ſchiſmatis habeam in futuro ſeculo portionem. Hanc autem profeſſionem, promiſſionemque meam chartulam Notario illi ſum conſcriptam Presbyterorum, & Diaconorum, atque Clericorum, qui me in hac unitate obligantes, in ſuprascriptis omnibus poſita ſimul voluntate ſecuti, atque propriis manibus ſubſcripturi ſunt, ſcribendam dictavi, & propria manu ſubſcribens tibi tradidi. Acta in loco illo, die illo, & Conſulibus ſuprascriptis. Subſcriptio Epiſcopi illius. Ego ille, Epiſcopus civitatis illius, huic confeſſioni, promiſſionique meæ, præſtito de conſervandis ſupraſcriptis omnibus ſacramento, ſubſcripſi. q al. *ſalutem gentium, atque illuſtrium dominorum. al. gentiumque illuſtrium. Anſel.*

¶ Corr. Rom. a Ego ille] *Repoſita eſt antiqua nota,* ille *in codicibus epiſtolarum B. Gregorii impreſſis, ac manuſcriptis, quæ quidem nota in hoc capite multoties repetitur. Pro ea in vulgatis Gratiani exemplaribus erat N. Aliqua vero alia, quæ parum ab originali diſcrepabant, nihil cenſa viſum eſt, cur mutarentur.*

Gratian. *Contrarium ex canonum rigore contra ſcribit* Felix Papa III. *omnibus* 34 *Epiſcopis epiſt. 1. c. 5.* (an. 488. Romæ.)

C. X. *Qui extra Eccleſiam baptizati fuerint, vel rebaptizati, ad Eccleſiaſticam militiam non admittantur.*

r Anſ. l. 9. c. 17. Burch. l. 4. c. 293. Ivo p. 1. c. 293. QUi in qualibet r ætate alibi, quam in Eccleſia Catholica aut baptizati 35, aut rebaptizati ſunt, ad Eccleſiaſticam militiam proſus non s permittantur accedere. Quibus ſatis eſſe debet, quod in Catholicorum numero 36 ſunt recepti. Quoniam de ſuo ordine, & communione videbitur ferre judicium, quiſquis hoc violaverit inſtitutum 37, vel qui non removerit eum, quem in ejus cœtu 38 ad miniſterium t Clericale obrepſiſſe cognoverit. s ne unquam] orig.

t ex eis ad miniſterium] orig.

¶ Pith. 34. *Omnibus.*] V. C. *univerſis. Epiſcopia per diverſas provincias conſtitutis.*
35. *Baptizati.*] V. C. *imbaptizati, aut jure baptizati ſunt.*
36. *Numero.*] V. C. *numerum.*
37. *Inſtitutum.*] V. C. *Antiſtitum.*
38. *Ex ejus cœtu.*] V. C. *ex his.*

Gratian. *Pro perſona: ſicut brevior* Gregorius *ſcribens Januario Epiſcopo lib. 7. indict. 2. epiſt. 1. ait,* (an. 598. Romæ in Sardiniam.)

C. XI. *Rigor canonum pro perſona aliquando relaxatur.*

u Sup. diſt. 86. tanta. Burch. l. 1. c. 197. Ivo p. 2. c. 78. & p. 5. c. 312. TAnta u nequitia ad aures meas de tua ſenectute pervenit, ut eam, niſi adhuc humanitas penſaremus, ſi za jam maledictione feriremus. *Et infra.* §. 1. Et quidem pœnæ ſententia in te fuerat jaculanda: ſed quia ſimplicitatem tuam cum ſenectute novimus, interim tacemus.

Gratian. *Pietatis intuitu: ſicut de illiterato, & corpore vitiato* Gelaſius I. *ad Epiſcopos per Lucaniam epiſt. 1. c. 18.* (an. 494. Romæ in Lucaniam.)

C. XII. *Canonum decreta pietatis intuitu nonnunquam relaxantur.*

x Supra diſt. 36. illiteratos. SI qui x vel temeritate propria, vel incuria præſidentium tales ante ſuſcepti ſunt, in 39 his, in quibus conſtituti ſunt, locis eatenus perſeverent, ut nihil unquam promotionis accipiant 40, ſatiſque habeant, hoc ipſum ſibi pro nimia miſeratione conceſſum. 41

¶ Pith. 39. *In.*] Deeſt in V. C.
40. *Accipiant.*] 3. V. C. *arripiant.*
41. *Conceſſum.*] 3. V. C. *permiſſum.*

y Ante c. 1. Gratian. *Neceſſitatis intuitu: ſicut* Hilarius Papa, *qui cum de quodam Epiſcopo præter notitiam, atque conſenſum Metropolitani ordinato loqueretur, ne in utraque grave ſcandalum fieret, ait in epiſtola ſua ad Aſcanium y, & univerſos Epiſcopos Tarraconenſis provinciæ.* (an. 465. Romæ in Hiſpaniam.)

C. XIII. *Neceſſitatis cauſa quædam in Eccleſiis tolerantur.*

QUoniam quicquid ab alteutra parte eſt indicatum, omne videmus perverſitate confuſum, temporum neceſſitate perſpecta, hac ratione decernimus ad veniam pertinere, quod geſtum eſt 42, ut nullus a deinceps præter notitiam, atque conſenſum Metropolitani ordinetur a Antiſtes. a conſecretur] orig.

Corr. Rom. a Nullus] *Hoc loco verba Hilarii ſummatim referuntur.*

¶ Pith. 42. *Eſt.*] Addit V. C. *hoc autem primum juxta veterum Patrum regulas volumus cuſtodiri.*

C. XIV.

C. XIV. *De eodem.*

Item Innocentius Epiſcopis Macedoniæ ep. 22. c. 6.
(an. 414. *Roma in Macedoniam.*)

QUotiens 43 a populis, aut a turba peccatur, quia in omnes propter multitudinem non poteſt vindicari, multum 44 ſolet tranſire. Priora ergo dimittenda dico Dei judicio, & de reliquo maxima ſollicitudine præcavendum.

¶ Pith. 43. *Quoties.*] Vid. S. Auguſt. *lib.* 3. *contra Epiſt. Parmeniani cap.* 1. *&* 2. *& Epiſt.* 50.

44. *Inultum.*] Sic etiam 3. V. C.

C. XV. *Ex diſpenſatione quædam tolerantur, quæ canonum rigor condemnat.*

a In prima editione Synodi.

Item ex epiſtola Cyrilli *miſſa Maximo Diacono Antiocheno.* a
(circ. an. 432. *Alexandria Antiochiam.*)

b Ivo in prologo. Pann. in prologo c. 23.

DIdici b a diligendo mihi Paulo Monacho, quia tranſtat pietas tua uſque hodie communionem reverendiſſimi Epiſcopi Joannis ampleſti, pro eo, quod quidam in Antiochena Eccleſia mala adhuc cum Neſtorio vel ſentiant, vel jam ſenſerint quidem, ſed forſitan reſipuerint. Probet igitur tua modeſtia, utrum aliquando hi, qui dicuntur colligi, nude, ac irreverenter cum Neſtorio ſentient, & tacitem colloquantur, licet aliquando cauteriatam habuerint conſcientiam, colligantur autem nunc, acta pœnitentia ſuper iis, in quibus ſubrepti ſunt: quamvis confiteri fortaſſis revereantur exceſſum. *& infra.* §. 1. Ut autem c non æſtimemur amare contentionem, ampleſtamur Epiſcopi reverendiſſimi Joannis communionem, indulgentes ei, & cauſa diſpenſationis ejus negotium non ſubtilius, vel diſtrictius, ſive vehementius erga te recognoſcas agitari. Diſpenſationis enim gratia (ſicut dixi) eget negotium multum.

c Ivo ib. Pann. ibid. c. 24.

Corr. Rom. *Hæc epiſtola B. Cyrilli refertur in actione prima ſeptimæ Synodi. Et quoniam in magni ponderis argumento verſatur, ac prudentiſſime ſcripta eſt, multa autem in hac verſione corrigenda fuiſſent, placuit Græcam ipſam epiſtolam cum interpretatione nova afferre.*

Τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Κυρίλλου ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας, Μαξίμῳ Διακόνῳ Ἀντιοχείας, ὑπομνηστικόν.

ΕΜαθον παρὰ σοῦ ἀγαπητοῦ μονάζοντος Παύλου, ὅτι παραιτεῖται ἡ σὴ θεοσέβεια μέχρι σήμερον τὴν κοινωνίαν τὴν πρὸς τὸν εὐλαβέστατον Ἰωάννην, διὰ τὸ τινὰς ἐν τῇ Ἀντιοχέων ἐκκλησίᾳ φρονοῦντας ἔτι τὰ τοῦ Νεστορίου, ἢ πεφρονηκότας μὲν, ἀπεχομένους δὲ ἴσως εἶναι. Δοκιμασάτω τοίνυν ἡ σὴ ἐπιείκεια, πότερον ταῦτα οἱ λεγόμενοι συνάγεσθαι, γυμνῶς καὶ ἀναισχύντως τὰ τοῦ Νεστορίου, καὶ φρονοῦσι, καὶ λαλοῦσιν ἑτέροις, ἢ κεκαυτηριασμένην μὲν ἔσχηκασι τὴν συνείδησιν, συνάγονται δὲ νῦν μεταμεληθέντες ἐφ' οἷς συνηρπάγησαν. αἰσχυνόμενοι δὲ ἴσως ὁμολογεῖν τὸ πταῖσμα. συμβαίνει γάρ τινα τοιοῦτον περὶ τὰς ἀπατηθέντας γίνεσθαι. καὶ εἰ δὲ οἱ συντρέχοντες νῦν τῇ ὀρθῇ πίστει μετανοοῦσι περὶ τῶν παρελθόντων. βουλόμεθα γὰρ μᾶλλον ἀρνουμένους αὐτοὺς ὁρᾶν, ἢ ἀναισχύντῳ γνώμῃ συναγορεύοντας τοῖς Νεστορίου κακοῖς, ἵνα δὲ μὴ δοκῶμεν τιμᾶν τὸ φιλόνεικον, ἀσπαζώμεθα τὴν πρὸς τὸν εὐλαβέστατον ἐπίσκοπον Ἰωάννην κοινωνίαν, συγχωροῦντες αὐτῷ, καὶ οἰκονομίας ἕνεκα μὴ ἀκριβολογούμενοι σφόδρα, περὶ τοὺς μετανοοῦντας, οἰκονομίας γὰρ, ὡς ἔφην, δεῖται τὸ πρᾶγμα πολλῆς.

Sancti Patris noſtri Cyrilli Archiepiſcopi Alexandrini *ad Maximum Diaconum Antiochenum admonitio.*

COgnovi ex dilecto Monacho Paulo, pietatem tuam aſque ad hunc diem recuſare communionem religioſiſſimi Epiſcopi Joannis, eo quod aliqui ſint in Eccleſia Antiochena, qui vel adhuc cum Neſtorio ſentiunt, vel ſenſerunt quidem, nunc autem ab eo fortaſſe abſtinent. Perpendat igitur æquitas tua, utrum tandem, qui dicuntur convenire, palam, atque impudenter Neſtoriana & ſentiant, & cum aliis etiam loquantur. an aliquando quidem cauteriatam habuerint conſcientiam, nunc autem ideo conveniant, quod ipſos pœnituerit errorum, quibus ſimul abrepti fuerant, pudeat autem fortaſſe lapſum ſuum fateri. Solet enim fere tale quiddam iis, qui decepti ſunt, uſuvenire. Quod ſi illos nunc ad rectam fidem conversos cernas, malorum præteritorum memoriam depone. Malumus enim eos videre negantes, quam defendentes Neſtorii errores. Cæterum, ne videamur contentionis cupidi, religioſiſſimi Joannis communionem ampleſtamur, indulgentes ei, atque ut contenti in his rebus moderatio teneatur, non nimium diligenter in eos, qui reſipiſcunt, inquirentes. Res enim, ut dixi, magna eget moderatione.

¶ Corr. Rom. *In eandem ſententiam ſcribit Joannes Antiocheno Patriarchæ in epiſt. quæ habetur tomo 5. act. Concilii Epheſ. nuper Ingolſtadii impreſſ, his verbis.* Optamus autem, ut omnes res ſuas agant, neque turbas in Eccleſiis, per Chriſti gratiam, Deſtinumque ubilibet agentiam prudentiam utcunque jam ſedatas, denuo excitent, neque vel ſibi ipſis, vel aliis negotia faceſſant. Cæterum, ſi ſunt, qui a Neſtorio aliquando ſteterant, nunc vero eo animo reſipiſcentes a nugis illis diſcedere, mutataque voluntate reſtam, inculpatamque

fidem complecti incipiunt, eos placide ſuſcipere oportet, nec antiquam illorum, præteritorum gratia, convicium facere: ne qua ratione anſa quibuſdam præbeatur, at cunctantius ad meliora feſtinent.

C. XVI. *De eodem.*

Idem ad Gennadium Presbyterum, & Archimandritam. d
(circ. an. 431. *Alexandria.*)

d Ead. act. 7. vii. Synodi ex verſione Anaſtaſii.

e Ivo in prologo. Pann. in prologo c. 25.

DIſpenſationes e rerum nonnunquam cogunt parum quidem a debito quoſdam foras exire, ut majus aliquid lucri faciant. Sicut enim ii, qui mare navigant, tempeſtate urgente, navique periclitante anxiati, quædam exonerant, ut cætera ſalva permaneant: ita & nos, cum non habemus ſalvandorum omnium negotiorum a penitus certitudinem, deſpicimus ex iis quædam, ne cunctorum patiamur diſpendia β.

§ Corr. Rom. α Negotiorum) *Græce eſt,* ὅτω ἡμεῖς ἐν τοῖς πράγμασιν, ὅταν μὴ ἔχῃ τὰ πάντα ἀκριβῶς. περιφρονοῦμεν παροράσεις τινά: *Id eſt:* Sic & nos in negotiis, ubi non licet exquiſitiſſimam illam rationem ſervare, deſpicimus quædam.

β *Diſpendia*] *Omiſit hic Gratianus ex hac epiſtola ea referre, quæ ad propoſitam quæſtionem maxime faciunt. Sunt autem hæc, quæ Ivo etiam recitat:* Et hæc ſcribo cognoſcens, quod pietas tua triſtetur in ſanctiſſimum, & Dei cultorem fratrem, & comminiſtrum noſtrum Proclum Epiſcopum, eo quod admiſerit in communionem Aſtenſium Hegumenum, quam quidem Eccleſiæ leges Paliſſinus Propoſitum non, ut earunt. *& infra.* §. 1. Igitur ne refugiat pietas tua ſanctiſſimi, & Deo amiciſſimi Procli Epiſcopi communionem. Una enim fuit cura mihi, & ſanctitati ejus, & diſpenſationis modus nulli ſapientium diſplicuit. *Vocem autem* Hegumenum, *id eſt, Præpoſitum, videtur ſuppleſſe Anaſtaſius, ut exprimeret* hominem Græcum, *qui* τῶν ἀδελφῶν, *aut fortaſſe illam in ſuo codice habuit.*

Gratian. *Utilitatis intuitu: ſicut in Meldenſi Concilio c. 64. prohibetur de filiis virginum vel raptarum, & ſic ad conjugium raptorum applicatarum.* (an. 845. *in Gallia.*)

C. XVII. *Utilitatis intuitu quædam in Eccleſia tolerantur.*

TAli 45 conjugio generati, Eccleſiaſticis ordinibus non applicentur, niſi forte aut maxima Eccleſiæ utilitas, vel neceſſitas poſtulet, vel evidens meritorum prærogativa commendet.

¶ Pith. 45. *Tali.*] V. C. *de tali.*

Gratian. *Hinc Petrus concordans ait* f: In veritate comperi, quia non eſt acceptor perſonarum Deus &c. §. 1. *Pro eventu etiam rei quædam in Eccleſia tolerantur: ſicut Leo I. in decretis ſuis de Laicis ſubito contra decreta canonum ordinatis Epiſcopis ait epiſt. 85. al. 87. c. 1. Epiſcopis 46 Africæ.* (an. 442. *Roma in Africam.*) f Act. 10.

C. XVIII. *Laicis, qui contra decreta canonum ad Epiſcopatum promoventur, ex miſericordia ſuſceptum officium relinquitur.*

EXigunt cauſæ α, ut non ſolum in tales Præſules, ſed etiam in ordinatores eorum ultio competens proferatur. Sed circumſtant nos, hinc manſuetudo clementiæ, hinc cenſura juſtitiæ, ut credamus quædam delicta 47 utcunque toleranda, quædam vero penitus amputanda. Illos ergo, quorum provectio hoc tantum reprehenſionis incurrit, quod ex Laicis ad officium Epiſcopale delecti ſunt, locum ſuum tenere permittimus, non præjudicantes Apoſtolicæ ſedis ſtatutis, nec beatorum Patrum regulas ſolventes 48: quia remiſſio peccati non dat licentiam delinquendi, nec quod potuit aliqua ratione concedi, fas erit amplius impune committi: ne, quod ad tempus β pia lenitate conceſſimus, juſta poſt hæc ultione pleſtamus.

¶ Corr. Rom. α Exigunt cauſæ] *In ipſa epiſtola Leonis hæc antecedunt;* Cum ergo inter eos tantum valuerint aut ſtudia popularium, aut ambitus ſuperborum, ut non ſolum Laicos, ſed etiam ſecundarum (*ſic enim velle legitur in epiſtolis cum aliis beati Leonis operibus Coloniæ impreſſis, non ſecularium, ut in tomis Conciliorum*) uxorum viros, aut viduarum maritos, ad officium cognoſcamus paſtorale provectos, nunc apertiſſime exigunt cauſæ, ut Eccleſiæ, in quibus iſta commiſſa ſunt, judicio ſeveriore purgentur, & non ſolum in tales Præſules, &c. *Eſt vero caput hoc multis locis in ſummam redactum, omiſſa narratione deliſtorum illorum, quibus maxime ſanctiſſimus ille Pontifex ignoſcit.*

β Ne, quod ad tempus] *Hæc, quæ repetuntur infra, c. Donatum, ſumpta ſunt ex ſecundo capite ejuſdem epiſtolæ.*

¶ Pith. 46. Epiſcopis.] *Epiſcopis Mauritaniæ Sitifenſis.*

47. *Delicta.*] Deeſt in 2. V. C.

48. *Solventes.*] V. C. *reſolventes.*

C. XIX. *Donatiſtæ & Novatiani, quamvis reprehenſibiliter ordinati, tamen ex neceſſitate tolerantur.*

Idem Leo in eadem epiſt. c. 3.
(an. 442. *Romæ in Africam.*)

MAximum quoque ex Laico, licet reprehenſibiliter ordinatum, tamen ſi Donatiſta jam non eſt, & a ſpiritu ſchiſmaticæ pravitatis alienus, ab Epiſcopali, quam quoquo

modo adeptus eſt, non repellamus dignitate: ita ut & ipſe libello ad nos directo g Catholicum ſe eſſe manifeſtet.

g al. edito.

C. XX. *De eodem.*

Idem *ibidem initio* 49, *c.* 3. (*an.* 442. *Roma in Africam.*)

h al. Seminacenſem.

i Ibid. c. 2.

DOnatum autem Salicinenſem h ex Novatiano cum ſua (ut comperimus) plebe converſum, ita Dominicis volumus gregi præſidere, ut libellum fidei ſuæ ad nos meminerit dirigendum: quo & Novatiani dogmatis damnet errorem, & pleniſſime confiteatur Catholicam veritatem. Quæ enim i nunc certarum temporum conſideratione laxarum, antiquis deinceps cuſtodienda ſunt regulis, ne, quod ad tempus pia lenitate conceſſimus, juſta poſt hac ultione plectamus.

¶ PITH. 49. *Initio.*] Abeſt a V. C.

C. XXI. *Redeuntes ab hæreſi, poſt publicam profeſſionem, in ſuis ordinibus recipi poſſunt.*

k al. Juliano.

Idem *Januario* k *Epiſcopo Aquilegienſi, epiſt.* 3. (*an.* 447. *Roma in Venetiam.*)

l Idem epiſt. 83. ad Septimium. Anſ. l. 12. c. 39. Ivo p. 6. c. 97. & q. 1. omnis cujuslibet.

SAlubterrimum enim l, & ſpiritualis medicinæ utilitate pleniſſimum eſt, ut ſive Presbyteri, ſive Diaconi 50, aut cujuslibet ordinis Clerici, qui ſe correctos videri volunt, atque ad Catholicam fidem, quam jampridem amiſerant, iterum reverti ambiunt, prius errores ſuos, & ipſos auctores errorum, damnari a ſe ſine ambiguitate fateantur: ut ſenſibus pravis etiam perempta nulla ſperandi ſuperſit occaſio, ne 51 ullum membrum taliam poſſit ſocietate violari: cum per omnia illis profeſſio propria cœperit obviare. Circa quos etiam illam canonum conſtitutionem præcipimus cuſtodiri, ut in magno habeant beneficio, ſi adempta ſibi omni ſpe promotionis, in quo inveniuntur ordine, ſtabilitate perpetua maneant: ſi tamen iterata tinctione non fuerint maculati.

¶ PITH. 50. *Diaconi.*] Addunt 2. V. C. *vel Subdiaconi.* 51. *Ne.*] 2. V. C. *ut.*

C. XXII. *Ab hæreſi redeuntes hæreſim, & ejus auctores publice deteſtentur.*

m In capitulis Martini Bracar.

Item ex Concilio m *Martini Papæ, c.* 36. (*circ. an.* 572. *in Hiſpania.*)

SI quis Epiſcopus, ſive alicujus Epiſcopi Presbyter, aut Diaconus in alicujus hæreſis opinionem offenderit, & ob hanc cauſam fuerit excommunicatus, nullus Epiſcopus eum in communionem recipiat, niſi prius in communi Concilio, porrecto ſuo libello, cauſæ ſuæ omnibus, & ita liberam ſuam teneat purgationem. Hoc idem & de fidelibus Laicis ſit decretum, ſi in aliqua hæreſis opinione fuerint nominati.

3 pars. Gratian. *Ecce, quibus de cauſis quædam in Eccleſia tolerentur, quæ eiſdem cauſantibus pia ſeveritate vindicantur. Quando autem toleranda ſint, quando reſecanda,* Gelaſius Papa I. *diſtinguit, dicens Epiſcopis per Lucaniam, epiſt.* 1. *c.* 12. (*an.* 494. *Roma in Lucaniam.*)

C. XXIII. *Quando in Eccleſia aliqua ſint toleranda.*

ETſi illa nonnunquam ſinenda ſunt, quæ, ſi cæterorum conſtet integritas, nocere ſola valeant: illa tamen ſunt magnopere præcavenda, quæ recipi, niſi 52 manifeſta decoloratione non poſſunt. Ac ſi ea ipſa, quæ nullo detrimento aliquoties indulgenda creduntur, vel rerum, temporumque cogit inſtitutio, vel acceleratæ proviſionis reſpectus excuſat, quanto magis illa nullatenus mutilanda ſunt, quæ nec ulla neceſſitas, nec Eccleſiaſtica prorſus extorquet utilitas?

¶ PITH. 52. *Niſi.*] V. C. 3. *ſine.*

Gratian. *Aliquando enim pro neceſſitate, vel utilitate Eccleſiæ mutilantur, & laxantur præcepta canonica.*

n Supra diſt. 68. cap. 1.

o ſupr. eod. q. 1. quod quidam.

p al. ordinationis.

6 pars. §. 1. *Breviter oſtendimus, qui revertentes ab hæreſi in ſuis ordinibus valeant recipi, vel qui non. Nunc autem quæritur de iis, qui ab hæreticis ordinati ſunt, ſi ad unitatem catholicæ matris Eccleſiæ redierint, utrum in eodem ordine iterum valeant ordinari.* Semel enim conſecratus n (*ut ait D. Gregorius*) iterum conſecrari non debet. §. 2. *Item Sacramenta, quæ ab hæreticis in forma Eccleſiæ miniſtrantur* o (*ſicut Auguſtinus teſtatur*) *reiterari non debent, ut non homini, ſed Sacramento videatur injuria fieri.* §. 3. *Sed illud Gregorii de his intelligitur, qui conſecrationem Sacerdotalem, vel Epiſcopalem acceperunt, qui cum per manus impoſitionem, cum ad Eccleſiam redeunt, effectum ſuæ unctionis* p *accipiunt, aut ab ejus adminiſtratione perpetuo ceſſare jubentur. Similiter illud Auguſtini de eadem myſtica unctione, & de Sacramento Baptiſmatis intelligitur.* §. 4. *Sunt autem in Eccleſia alii ordines, qui ſine ſacramentali unctione, ſola Epiſcopi benedictione, cum quadam vaſorum, vel indumentorum diſtributione præſtantur, ut ſunt Levitæ, & cæteri infra eos conſtituti. Hi quamvis ab hæreticis ordinentur, tamen ad Eccleſiam redeuntes in eodem ordine* (*ſi alias digni fuerint*) *ab Eccleſia ordinentur: nec fiet in iis iteratio muneris, cum ab hæreticis nihil dicatur eis fuiſſe collatum.*

C. XXIV. *Redeuntes ab hæreticis ſunt ordinandi.*

Unde Urbanus II. *ſcribit Petro Piſtorienſi Epiſcopo, & Ruſtico Abbati Vallis Umbroſæ.* (*c. an.* 1096. *Romæ in Hetruriam.*)

q Penn. l. 3. c. 81.

r ſupr. 1. q. 2. venientem.

s c. ſiquidem, per illicitam.

DAibertum q a Nezelone 53 a, licet Simoniaco, non Simoniace ejuſdem confeſſione reperimus in Diaconum ordinatum: & B. Innocentii Papæ r ſententia conſtat declaratum, quod Nezelon (quem conſtat ab hæreticis ordinatum) quia nihil habuit, nihil dare poterit ei, cui manum impoſuit. Nos igitur tanti Pontificis auctoritate firmati, & Damaſi Papæ teſtimonio roborati, qui ait s. *Reiterari oportet, quod male actum eſt.* Daibertum ab hæreticis corpore & ſpiritu digreſſum, atque utilitatibus Eccleſiæ pro viribus inſudantem, ex integro (Eccleſiæ neceſſitate ingruente) Diaconum conſtituimus. Quod non reiterationem exiſtimeri cenſemus, ſed tantum integram Diaconi dationem: quoniam, ut prædiximus, qui nihil habuit, nihil dare potuit.

¶ Corr. Rom. a Nezelone] *Marianus Scotus in vita Gregorii VII. mentionem facit Archiepiſcopi Magdeburgenſis hoc nomine appellati.*

¶ PITH. 53. *Nezelone*] al. *Geſelone.*

C. XXV. *De eodem.*

Item Damaſus Papa, *epiſt.* 4. *de Chorepiſcopis.* (*an.* 380. *Roma ad omnes Epiſcopos.*)

t in q. 1. per illicitam.

PErillicitam t 54 manus impoſitionem vulneratum caput illi, qui videbantur aliquid accepiſſe, habebunt: & ubi vulnus inflictum eſt, neceſſe eſt medicinam adhibere, qua inſanabilis fiet macula: id eſt, reiterari neceſſe eſt, quod legitime actum, aut collatum minime probatur u. Nam quomodo honorem poſſit retinere, qui ab illo accepit, qui poteſtatem dare legitime non habuit, invenire non poſſum.

¶ Corr. Rom. u Probatur] *In marginali hæc adduntur.* ſi perfectum eſſe debebit.

¶ PITH. 54 *Per illicitam.*] Eadem fere verba ſunt in Epiſtola Innocentii, 1. q. 1. *cap.* 18. tribuuntur tamen iſta Damaſo in Micrologo *cap.* 21. Vide Capitul. *p.* 438.

C. XXVI. *Item lib.* 9. *Cod. tit. ad legem Juliam repetundarum.* Impp. a Theodoſius, ac Valentinianus AA. *Florentio.* (*an.* 439. *Conſtantinopoli.*)

a Tit. 27. l. 6.

x al. ſuo.

SAncimus ejuſmodi viros ad provincias regendas accedere, qui ad honoris inſignia non ambitione, vel pretio, ſed probatæ vitæ, & amplitudinis tuæ x ſolent teſtimonio promoveri: ita ſane, ut quibus hi honores per ſedem tuam, vel per noſtram fuerint electionem commiſſi, juranti antea geſta deprimant, ſe pro adminiſtrationibus ſortiendis neque dediſſe quidpiam, neque daturos unquam poſtmodum fore, ſive per ſe, ſive per interpoſitam perſonam, in fraudem legis, ſacramentique, aut donationis, venditioniſve titulo, aut alio velamento cujuſque contractus: & ob hoc (exceptis ſalariis) nihil penitus tam in adminiſtratione poſitos, quam poſt depoſitum officium pro aliquo præſtito beneficio tempore adminiſtrationis, quam gratuito meruerint, accepturos. Et licet neminem divini timoris, contemnendo jusjurandum, arbitremur immemorem, ut ſaluti propriæ ullum commodum anteponat, tamen ut ad ſalutare timorem etiam neceſſitas periculi ſubjungatur, ſi quis auſus fuerit prædicta Sacramenta negligere, non modo adverſus accipientem, ſed etiam adverſus dantem, accuſandi cunctis, tanquam publicum crimen, concedimus facultatem, quadrupli pœna eo, qui convictus fuerit, modis omnibus feriendo.

C. XXVII. *De eodem.*

Item Paſchalis Papa, (*forte c. an.* 1100. *Romæ.*)

PAtet Simoniacos, velut primos, & præcipuos hæreticos, ab omnibus fidelibus reſpuendos, & ſi commoniti non reſipuerint, ab exteris poteſtatibus opprimendos. Omnia enim crimina ad comparationem Simoniacæ hæreſis quaſi pro nihilo reputantur.

¶ Corr. Rom. *In tribus vetuſtis exemplaribus poſt caput ſancimus, omiſſa inſcriptione Paſchalis, & capite iſto, Patet, ſequuntur continenter ſubjecta Gratiani verba,* Hic breviter, &c.

Gratian. *Hic breviter præmiſſis ad ea veniamus, quæ Eccleſiaſtica ſeveritate diſciplinæ parata eſt ulciſci: oſtendentes, quibus accuſantibus, vel teſtificantibus quilibet ſint convincendi, quo judice quiſque debeat condemnari, vel abſolvi; ſi cauſæ victus fuit, quo remedio poſſit ſublevari; ſi accuſatores defecerint, an ei ſit tegendus ad purgationem. Et ut facilius pateat, quod dicturi ſumus, exemplum ponatur ſub oculis, in quo auctoritate hinc inde controverſiæ diſtinguantur, & quid ſanctorum Patrum ſentiat auctoritas, liquido inveniatur.*

CAUSA II.

QUidam Epiſcopus de lapſu carnis a Laico impetitur. Duo Monachi, unus Subdiaconus, & duo Levitæ adverſus ipſum teſtimonium ferunt. A Metropolitano ſuo ſentit ſe prægravari. In ipſa ventilatione cauſæ tres ex teſtibus deficiunt, ſive permiſſione de-

cepts

a al. illicitè.

cepit a, ſive canonica examinatione reprobari. Exſpoliatur tamen Epiſcopus, quia crimen ejus notorium erat.

Q. 1. Hic primum quæritur, an in manifeſtis judiciarius ordo ſit requirendus.

2. Secundo, an exſpoliatus ab aliquo ſit judicandus.

3. Tertio, quæ pœna ſint ferendi, qui in accuſatione, vel teſtificatione defecerint.

4. Quarto, an duorum teſtimonio ſit condemnandus.

5. Quinto, ſi deficientibus accuſatoribus ſit cogendus ad purgationem.

6. Sexto, ſi remedium ſit dandum ei, qui cauſa dilationis vocem appellationis exhibuerit.

7. Septimo, ſi Laici, Monachi, vel quilibet inferiorum ordinum in accuſatione majorum ſint audiendi.

8. Octavo, quomodo debeat fieri accuſatio, an in ſcriptis, an ſine ſcriptis.

AN IN MANIFESTIS JUDICIARIUS ORDO SIT REQUIRENDUS.

QUÆSTIO I.

c QUod autem nullus ſine judiciario ordine damnari valeat, auctoritatibus multis probatur.

C. I. *Damnari non valet, niſi aut convictus, aut ſponte confeſſus.*

De eo namque ait Auguſt. *hom.* 50. *de utilitate pœnitentiæ*, (ſorte c. an. 413. *in Africa.*)

a ſup. cod. multi.

NOs in quenquam a ſententiam ferre non poſſumus, niſi aut convictum, aut ſponte confeſſum.

C. II. *De eodem.*

Item Conſtantinus Imperator. (an. 314. *Hadrumeti.*)

b In capitulis per Hadrianum collectis, c. 57. Cap. 3. cap. 256. Burch. l. 16. c. 6. Pann. l. 4. c. 121.

JUdex b criminoſum diſcutiens, non ante ſententiam proferat capitalem, quam aut reum ſe ipſe conſiteatur, aut per innocentes teſtes convincatur.

¶ Corr. Rom. *Habetur caput hoc Cod. Theod. lib.* 9. *tit.* 40. *in lege prima interpretatione: itemque in capitulis Hadriani*, c. 57. & C. 3. c. 256.

Gratian. *Hoc a idem teſtatur Auguſtinus, & eiſdem verbis.*

¶ Corr. Rom. a Hoc] *Abſunt iſta ab uno et pervetuſtis exemplaribus.*

C. III. *De eodem.*

Item Gregorius *lib.* 8. *epiſt.* 30. (an. 600. Romæ in Siciliam.)

a Anſ. l. 3. c. 30.

SIcut e ſine judicio quenquam nolumus condemnari: ita quæ juſte a diffinita fuerint, nulla patimur excuſatione differri.

¶ Corr. Rom. a Juſte] *Abeſt vox iſta ab originali. In uno autem manuſcripto Gratiani eſt*, juſta ſunt diffinita ſententia.

C. IV. *De eodem.*

Item Eleutherius *Epiſcopus ad Epiſcopos Galliæ.* (an. 185. *Romæ in Galliam.*)

d Anſelm. l. 3. c. 54. Polyc. l. 5. tit. 1. Pann. l. 4. c. 115.
e abſunt iſta ab orig.

NIhil d [contra e quemlibet accuſatum] abſque legitimo, & idoneo accuſatore fiat. Nam & Dominus noſter Jeſus Chriſtus Judam furem eſſe ſciebat; ſed quia non eſt accuſatus, ideo non eſt ejectus.

¶ Pith. 1. *Nihil.*] *Collect.* 1. *lib.* 1. *tit.* 37. c. 2.

C. V. *De eodem.*

f Et Zepherinus epiſt. 1. ad Epiſcopos Siciliæ, uſque ad verſ. aliter.

Item Felix Papa I. *ad Paternum Epiſcopum.* f (ſorte an. 270. *Romæ.*)

g Anſelm. l. 3. c. 68. Burch. l. 1. c. 157. Ivo p. 5. cap. 245. & 247. Pann. l. 4. c. 13. vi. q. 3. irritam.
h abeſt ab epiſt. Zepherini.

PRimates g a accuſatum diſcutientes Epiſcopum, non ante ſententiam proferant damnationis, quam Apoſtolica freti auctoritate a, aut reum ſe ipſe conſiteatur, aut per innocentes, & canonice h examinatos regulariter teſtes convincatur. Aliter irritam eſſe cenſemus, & injuſtam Epiſcoporum damnationem, & idcirco a Synodo retractandam, ita ut oppreſſis ab omnibus in cunctis ſubveniatur cauſis.

¶ Corr. Rom. a Apoſtolica freti auctoritate,] *Hæc addita ſunt ex epiſtola Felicis, & Zepherini. Nam damnari Epiſcopi ſine conſenſu, & auctoritate Romani Pontificis, nec tunc poterant, nec nunc poſſunt.* 3. q. 6. c. diſcutiant. *& alibi.*

¶ Pith. 2. *Primates.*] *l.* 2. *Cod. Th. de Pœnis.*

C. VI. *Mali per tolerantiam ſuſtinendi ſunt, quamvis ſententia divini judicii ſint condemnati.*

i Zepherinus loco proxime indicato.
a Matth. 26.

Idem decrevit Zepherinus Papa i. *Item* Auguſt. a. (ſorte c. an. 815. *in Africa.*)

UNus a ex vobis me traditurus eſt.] Ecce dixit, ex vobis, & non ex vobis. Ex vobis enim eſt, a quibus per judiciariam poteſtatem confeſſus, aut convictus, exclusus non eſt. A me vero, qui nullis indigeo argumentis, & omnium certiſſime novi, ſeparatus, & diviſus eſt. Tale enim eſt, ac ſi diceret, etſi ego eum per occulti judicii ſententiam damnatum habeo, vos tamen adhuc illum per tolerantiam ſuſtinete.

¶ Corr. Rom. a Auguſtinus] *Sic in multis vetuſtis exemplaribus: quamvis verba hujus capitis apud S. Auguſtinum non ſint inventa.*

C. VII. *Nullum ſervetur judicium, niſi rationabiliter habitum.*

Item Gregorius I. *Joanni Defenſori eunti in Hiſpaniam lib.* 11. *epiſt.* 30. (an. 603. *Romæ.*)

l Anſelm. l. 3. c. 93.
m forte liquendum, & dilectiſſimi.

INprimis l requirendum eſt de perſona Presbyteri, dilectiſſimi m fratris, & Coepiſcopi noſtri Januarii, & ſi ita ſe veritas habet, ſicut ejuſdem Epiſcopi petitio continet, in Eccleſia, atque in loco ſuo modis omnibus idem Presbyter revocetur. Si autem dictum fuerit, quia contra ipſum cauſa aliqua mota, ſive probata eſt, ſubtiliter ipſo præſente, & pro ſe rationem reddente, quærendum eſt & genus cauſæ, & modus probationis, ut ex hoc colligere valeas, utrum adhuc in exilio a demorari, an certe in Eccleſia ſua, & officio ſuo debeat revocari. §. 1. De Epiſcopi ſupradicti perſona hoc ſtatuendum eſt, ut ſi nulla contra eum criminalis cauſa, quæ exilio, vel depoſitione digna eſt, mota, ſive probata eſt, is, qui eo ſuperſtite Epiſcopus perverſe, et contra canones in Eccleſia ejus ordinari præſumpſit, Sacerdotio privatus ab omni Eccleſiaſtico miniſterio repellatur. Qui etiam eidem dilectiſſimo Januario fratri, & Coepiſcopo noſtro tradendus eſt, ut ab ipſo in cuſtodia habeatur, aut certe ab eo ad nos per omnia tranſmittatur. Epiſcopi vero, qui eum ordinaverunt, vel ordinationi ejus conſentientes interfuerunt, ſex menſibus Dominici corporis, & ſanguinis communione privati, agere pœnitentiam decernantur in monaſterio, & ſupradictus Januarius loco, & ordini ſuo modis omnibus reformetur. Si vero communione privatis, mortis contigerit imminere periculum, benedictio eis viatici non negetur. Si autem Epiſcopi in præjudicium ſi condemnationis, vel depoſitionis memorati Epiſcopi ſe metu judicis conſenſiſſe, ac talia feciſſe non ſua ſponte faſſi fuerint, & tempus eis abbreviandum eſt, & modus pœnitentiæ temperandus. Si vero ille, qui locum ejus invaſit, de hac fortaſſe luce migravit, & alter eſt ordinatus, quia levioris n culpæ videtur (cum non quaſi illo ſuperſtiti, ſed ſucceſſiſſe defuncto videatur) Epiſcopatus illi officium in illa Eccleſia tantummodo interdicatur, ut in alia Eccleſia, quæ Sacerdote vacaverit, ſi electus fuerit, poſſit eſſe Epiſcopus: ad Malachitenam tamen Eccleſiam nunquam aliquo modo revertatur. §. 2. Glorioſus autem Comitiolus, quicquid prædictus Epiſcopus per violentiam, atque inſecutionem ipſius expendiſſe, vel damnum pertuliſſe dato ſacramento ſignaverit, eidem Epiſcopo reſtituere compellatur o. Si autem aliter, quam antefati Epiſcopi petitio continet, actum eſſe forſitan perhibetur, ſubtiliter quærendum eſt, & veritate cognita cum Dei timore, quod juſtitiæ ordo fuerit, judicandum. §. 3. Quia ergo p Stephanus Epiſcopus odio ſui q quædam acta, & de falſis ſe capitulis accuſatum, neque eis quid ordinabiliter factum, ſed injuſte ſe aſſerit condemnatum, diligenter quærendum eſt primo, ſi judicium ordinabiliter eſt habitum, id eſt, ſi alii accuſaverint, atque alii teſtes fuerint r. Deinde cauſarum qualitas eſt examinanda, ſi digna exilio, vel depoſitione fuit; ſi eo præſente s, qui accuſatus eſt, ſub jurejurando contra eum teſtimonium dictum eſt, ſi ſcriptis actum eſt, vel ſi ipſe licentiam reſpondendi, & defendendi ſe habuit. Sed & de perſonis accuſantium, et teſtificantium ſubtiliter quærendum eſt, cujus conditionis, cujuſve opinionis, aut ne inopes ſint, aut ne forte aliquas contra prædictum Epiſcopum inimicitias habuiſſent, & utrum teſtimonium ex auditu dixerant, aut certe ſe ſcire ſpecialiter teſtati ſunt, ſi ſcriptis judicatum eſt, & partibus præſentibus ſententia recitata eſt. Quod ſi forte hæc ſolemniter acta non ſunt, nec cauſa probata eſt, quæ exilio, vel depoſitione digna ſit, in Eccleſiam ſuam modis omnibus revocetur. Hi vero, qui eum contra Dei timorem, & canonum ſtatuta condemnaverunt, excommunicati in monaſterium ad agendam pœnitentiam ſex menſibus mittendi ſunt: ita ſane, ut ſi cuiquam eorum mortis contigerit imminere periculum, viatici benedictio non negetur. Ipſe autem, qui eo vivente locum ejus temerariè ambivit, privatus Sacerdotio ab omni miniſterio Eccleſiaſtico repellatur, atque eidem dilectiſſimo fratri, & Coepiſcopo noſtro tradatur, ut eum aut ipſe ad nos tranſmittat, aut apud ſe in cuſtodia habeat. Epiſcopi vero, qui eum ordinare præſumpſerunt, vel perverſæ ipſius ordinationi præbuere conſenſum, iidem communione privati, ſex menſibus ad agendam pœnitentiam in monaſterio deputentur. Si autem Epiſcopi in præjudicium condemnationis, vel depoſitionis memorati Stephani ſe metu judicis conſenſiſſe, ut talia feciſſe non ſua ſponte profeſſi fuerint, tempus eis abbreviandum eſt, & modus pœnitentiæ temperandus. Si igitur et, qui prædicti Stephani locum invaſit, fortaſſe defunctus eſt, atque alius in Eccleſia ejus Epiſcopus ordinatus eſt, illud de eo ſtatuendum eſt, quod ſuperius de cauſa fratris, & Coepiſcopi noſtri Januarii diximus. §. 4. Quod ſi forte aliqua de objectis contra memoratum Stephanum Epiſcopum probata ſunt, aliqua vero doceri minime potuerunt, cauta omnino conſideratione penſandum eſt, utrum leviora capitula, an certe graviora probata ſint, ut ex eis, qualiter diffinitionem tuam formare debeas, poſſis ſcire. §. 5. Glorioſus vero Comitiolus, ſi ſupraſcriptus Epiſcopus innocens eſſe claruerit, quicquid de rebus ejus, vel Eccleſiæ ipſius tulit, ei ſine aliqua reſtituat dilatione. Sed & quæque ſe in perſe cutionem, eo

n al. levior culpa.
o al. condemnetur.
p Ivo p. 6. c. 343. Pann. l. 4. c. 82.
q al. in odio ſuo.
r al. aut ſi alii accuſatores, alii teſtes fuerunt.
s al. aut ſi.

violentiam ejus expendiſſe, vel damnum idem Epiſcopus pertuliſſe juraverit, idem memoratus Glorioſus Comitiolus reddat, ac ſatisfaciat. Si autem Epiſcopum antedictum talem culpam commiſiſſe conſtiterit (quod abſit) &c. *et infra in cauſa Monachorum* t. De perſona Presbyteri, &c. *ut infra in cauſa*, Clericus adverſus Clericum u. Et *infra eadem ep.* 54. *undecimo libri*. §. 6. De perſona Januarii Epiſcopi ſciendum eſt, graviter omnino, & contra leges eſſe actum, ut violenter de Eccleſia traheretur, dum ſi quamlibet injuriam e quocunque Epiſcopus paſſus fuerit in Eccleſia, injuriantem ſen capitali pœna percutiat, & ſicut majeſtatis reum omnibus deccuſandi ſilum licentiam, ut hujus legis ſeriem ſequitur Codicis lib. I. tit. VI. conſtitut. 12. x. §. 7. Si quis in hoc genus ſacrilegii proruperit, ut in Eccleſias Catholicas irruens, Sacerdotibus, & miniſtris y, vel ipſi cultui, locoque aliquid importet injuriæ &c. & *infra in eadem epiſtola*. §. 8. De perſona Stephani Epiſcopi hoc attendendum eſt, quia nec invitus ad judicium trahi, nec ab Epiſcopis alieni Concilii debuit judicari. & *infra*. §. 9. Contra hæc ſi dictum fuerit, quia nec Metropolitanum habuit, nec Patriarcham, dicendum eſt, quia a ſede Apoſtolica, quæ omnium Eccleſiarum caput eſt, hæc cauſa audienda, ac dirimenda fuerat: ſicut & prædictus Epiſcopus petiiſſe dignoſcitur, qui Epiſcopos alieni Concilii judices habuit omnino ſuſpectus. Quia ergo ſententia non a ſuo judice dicta nihil firmitatis obtineat, lectionis hujus tenor oſtendit libro Codicis ſeptimo &c. & *infra*. §. 10. Quod autem dicitur a ſervis ſuis accuſatus, ſciendum eſt, quia audiri minime debuerunt. & *infra*. §. 11. Si vero de crimine majeſtatis dicitur accuſatus z, nec ipſum de eo credendum fuit, ſi vita, vel opinio ejus talis ante non extitit. & *infra*. §. 12. Quod autem dicit idem Epiſcopus, quia ſe abſente aliqui ſint viliſſimi teſtes exhibiti: hoc ſi verum eſt, nullius eſſe momenti lege noſcendum eſt. & *infra*. §. 13. Teſtes autem quales, vel cujus opinionis ad teſtimonium admittendi ſunt, plurimæ leges oſtendunt, quæ pene nulli habentur incognitæ, quæ etiam ſanxiunt, ut viliſſimis teſtibus ſine corporali diſcuſſione credi non debeat. §. 14. Quod autem dicitur, quia nihil ſcriptis judicatum eſt, legendus eſt titulus XLIV. libri VII. Codicis, quia ſcripto debuit judicari. Nam ibi inter alia dicitur, atque præcipitur, ut ſententia, quæ ſine ſcripto dicta fuerit, nec nomen quidem ſententiæ habere mereatur.

t xvi. q. 7. cap. ſi Epiſcopum.
u xi. q. 1. de perſona ex Gregor. lib. 11. epiſt. 54.
x l. ſi quis. Cod. de Epiſc. & Cler. Cod. Theod. l. 6. tit. 2. cap. 31.
y xvii. q. 4. ſi quis ſuadente.
z Si vero dictum fuerit, quod de hoc accuſatus eſt, quod ad majeſtatis crimen attinet, orig.

¶ Corr. Rom. α Exilio) *In vulgatis ſequebatur*, vel deportatione, *quæ voces ſublatæ ſunt, quæ neque in vetuſtis Gratiani, neque apud B. Gregorium leguntur.*

β Si autem Epiſcopi in præjudicium) *Hæc uſque ad verſ.* Quod ſi forte, *addita ſunt ex epiſtola: quemadmodum & paulo inferius a verbo* dilationis, *uſque ad verſ.* Si autem Epiſcopum, *ut orationis curſus ſit expeditior.* Nam Gratianus *referebat ſe ad ſuperiora, in quibus habentur ſimilia*, hoc modo, &c. ut ſupra de cauſa Januarii Epiſcopi. *Quorum autem capitum initia citantur in inferioribus cauſis, ea ſic relicta ſunt, quemadmodum antea ſe habebant, ut modus citandi Gratiani uſitatus agnoſcatur.*

C. VIII. *Ultima ſententia debet de ſcripto proferri.*

Item Codicis libro ſeptimo, titulo: De ſententiis ex breviculo recitandis, Impp. Valentinianus, Valens, & Gratianus *AAA*. (an. 374.)

STatutis generalibus juſſimus, ut univerſi judices, quibus reddendi juris in provinciis permiſimus facultatem, cognitis cauſis ultimae definitiones de ſcripto recitatione proferant. Hac adjicimus ſanctioni, ut ſententia, quæ dicta fuerit, cum ſcripta non eſſet, nec nomen quidem ſententiæ habere mereatur, nec ad reſciſſionem perperam decretorum appellationis ſolennitas requiratur.

¶ Corr. Rom. In *duobus vetuſtis codicibus hoc, & ſequens caput non habentur, & hanc legem Codicis B. Gregorius in præcedenti capite meminiſſe indicaverat.*

C. IX. *De eodem.*

a Extra de libelli oblat. c. 1.

Item ex Concilio apud S. Medardum a Hincmaro Rhemorum Archiepiſcopus dixit. (an. 853. *in Gallia.*)

b Burch. lib. 2. c. 157. Ivo p. 6. c. 269.

LEgum b Eccleſiaſticarum conſuetudo, & auctoritas talis eſt, ut in cauſis geſtorum ſemper ſcripturam requirant, adeo ut qui ad ſacrum fontem accedit, ſuum dare nomen præcipiatur. Qui ad ſummum Sacerdotium provehitur, decreto manibus omnium roborato eligitur. Ordinatus autem a ſuis ordinatoribus litteras accipere jubetur. Qui etiam ab Eccleſiaſtica ſocietate quolibet exceſſu diſcinditur, libelli c reſcriptione aut recipitur, aut ejicitur. Sed & qui α accuſatur, aut excommunicatur, ſeu reconciliatur, per ſcripturam accuſari, vel reconciliari jubetur. Et ſic in cæteris hujuſmodi in tantum ſcriptura depoſcitur, ut ſicut beatus Gregorius d in commonitorio ad Joannem Defenſorem ex Romanis legibus 3 e ſumens ſcribit: Sententia, *quæ ſine ſcripto profertur, nec nomen ſententiæ habere meretur* f.

c Libellari ſcriptione) orig.
d ſup. cap. in primis.
e C. l. 7. tit. 44.
f meretur. Jorg.

¶ Corr. Rom. α Sed & qui] *In originali eſt*: Sed qui accuſatur, vel qui excommunicatur, reconciliatus per ſcripturam accuſari, vel reconciliatus commendari jubetur. Et ſic &c.

¶ Pith. 3. *Romanis legibus*,] *Lib.* 3. *c. de ſent. ex per.*

C. X. *Reſtituendus eſt, quem neque convictum, neque confeſſum conſtat eſſe ejectum.*

Item Nicolaus Papa I. Girardo g Turonenſi Archiepiſcopo. (circ. an. 867. *Roma in Galliam.*)

g al. Arardo. Ita etiam Codex Pith.
h Ivo p. 6. c. 429.

NOtum h ſit tuæ fraternæ charitati, quod iſte Presbyter pauper, nomine Chriſtophorus, de ſua anguſtia ad noſtram clementiam lacrimabiliter ſit conqueſtus, dicens, ſe falſis criminibus impetitum, & ab Eccleſia ſua non convictum, neque confeſſum, irrationabiliter fuiſſe ejectum 4. Nam, ut ipſe refert, tuæ diligentia per tres vices inquiſitione facta, nulla in ſe neque de fornicationis crimine, neque de homicidii conſenſione α (de quibus impetebatur 5) reperiri potuit culpa, niſi quia ſuæ paupertatis cauſa, quæ petebantur, aut conſentire noluit, aut implere non potuit. Quæ ſuus tamen æmulus altrinſecus egit, qui ſeipſum illius Eccleſiam poſtiput. Idcirco magnopere monemus Reverentiam tuam, ut etiam quæ, te forte ignorante, Gerziaca 6 cupiditate peracta eſſe videntur, cum fraternitatis cenſura cleri 7 emendatione corrigantur: ſcilicet reſtituenda Eccleſiæ propria jam dictum Sacerdotem, atque ei reddendo tua pietate priſtinum, quem perdidit, honorem, & nullatenus canonica inſtituta alicujus temeritate contemni permittas: quia facientem, & conſentientem par pœna conſtringit.

¶ Corr. Rom. α Conſenſione) *Sic eſt emendatum ex pleriſque vetuſtis exemplaribus. Nam antea legebatur*, confeſſione. *Ivo autem habet*, conſenſu.

¶ Pith. 4. *Ejectum.*] V. C. *rejectum.*
5. *De quibus impetebatur.*] Deſunt in V. C.
6. *Gierziaca.*] V. C. *Giezica.*
7. *Cleri.*] V. C. *celeri.*

C. XI. *Antequam cauſa probetur, aliquis excommunicari non debet.*

Item *de libro conſtitutionum*. i (an. Chr. 546. *Conſtantinopoli.*)

i Apud Julianum Antecefforem novel. 123. c. 15.
k xxiv. q. 3. de illicita. Ivo p. 5. c. 371. & p. 14. c. 42.
l al. eo.

NEmo k Epiſcopus, nemo Presbyter excommunicet aliquem, antequam cauſa probetur, propter quam Eccleſiaſtici canones hoc fieri jubent. Si quis autem adverſus eam l excommunicaverit aliquem, ille quidem, qui excommunicatus eſt, majoris Sacerdotis auctoritate ad gratiam ſanctæ communionis redeat: is autem, qui non legitime excommunicavit, in tantum abſtineat tempus ſacroſancta communione, quantum majori Sacerdoti viſum fuerit, ut quod injuſte fecit, ipſe juſte patiatur.

C. XII. *Incerta, & dubia judicare non poſſunt.*

Item Auguſtinus in epiſt. 137. *ad Clerum, & univerſam plebem Hipponenſem.* (forte an. 404. *in Africa.*)

m Ivo p. 6. c. 388.

NOmen m Presbyteri propterea non auſus ſum de numero collegarum ejus vel ſupprimere, vel delere, ne divinæ poteſtati, ſub cujus examine cauſa adhuc pendet, facere viderer injuriam, & illius judicium meo vellem judicio prævenire; quod nec in negotiis ſecularibus judices faciunt, quando cauſæ dubitatio ad majorem poteſtatem refertur, ut pendente 8 relatione aliquid audeant commutare. Et in Epiſcoporum Concilio conſtitutum eſt, nullum Clericum, qui nondum convictus ſit, ſuſpendi a communione debere, niſi ad cauſam ſuam examinandam ſe non præſentaverit.

¶ Pith. 8. *Ut pendente.*] *l.* 4. *Cod. de relat.*

C. XIII. *Nec ſuſpicionis arbitrio, nec ante verum, & juſtum judicium aliquis condemnetur.*

Item Melchiades Papa *Epiſcopis Hiſpaniæ.* (an. 314. *Roma in Hiſpaniam.*)

n Polyc. lib. 1. tit. 8. Pano. l. 4. c. 13. 15.
o al. charitate.
p Tob. 4.

PRimo n ſemper ante omnia diligenter inquirite, ut cum juſtitia, & veritate o definiatis: neminem condemnetis ante verum, & juſtum judicium: nullum ſuſpicionis arbitrio judicetis: ſed primum probate, & poſtea charitativam proferte ſententiam: & quod p vobis p non vultis fieri, alteri nolite facere.

¶ Pith. 9. *Quod.*] V. C. *quod tibi fieri non vis, alteri non facias.*

C. XIV. *Qui ab accuſatione prohibeantur, & qui recipiantur.*

Item ff. lib. 48. tit. q De accuſationibus, & inſcriptionibus L. *qui accuſare.* (circ. an. Chr. 235. *Romæ.*)

q tit. 2. l. 8.
r al. evocari.

PRohibentur accuſare alii propter ſexum, vel ætatem, ut mulier, ut pupillus. Alii propter ſacramentum, ut qui ſtipendium merent. Alii propter magiſtratum, poteſtatemve, in qua agentes ſine fraude in jus vocari r non, poſſunt. Alii propter delictum proprium, ut infames. Alii propter turpem quæſtum, ut qui duo judicia adverſus duos reos ſubſcripta habent, nummosve ob accu-

accuſandum, vel non accuſandum acceperunt. Alii propter conditionem ſuam, ut libertini *s* contra patronos. Alii *t* propter ſuſpicionem calumniæ, ut illi, qui falſum teſtimonium laboraverunt dicerunt. Nonnulli *u* propter paupertatem, ut ſunt, qui minus, quam quinquaginta aureos habent. Hi tamen *x* omnes, ſi ſuam injuriam exequantur, mortemve propinquorum defendant, ab accuſatione non excluduntur. Liberi, libertique non ſunt prohibendi ſuarum rerum defendendarum gratia, de facto parentum patronorumve queri, puta *y* ſi dicant, vi ſe de poſſeſſione eo bis expulſos: ſcilicet non ut crimen vis eis intendant, ſed ut poſſeſſionem recipiant. Nam & filius quidem non prohibitus eſt de facto matris queri, ſi dicat ſuppoſitum ab ea partum, quo magis coheredem haberet: ſed eam ream lege Cornelia facere, permiſſum ei non eſt. §. 1. Ab alio delatum alius deferre non poteſt: ſed eum, qui abolitione publica, vel privata interveniente, aut deſiſtente accuſatore, de reis exemptus eſt, alius deferre non prohibetur. §. 2. Mulierem *z* propter publicam utilitatem ad annonam pertinentem audiri a Præfecto annonæ deferentem Divi Verus *a*, & Antoninus reſcripſerunt. Feminæ quoque accuſantes ſine ulla dubitatione admittuntur. Milites quoque *b*, qui cauſas alienas deferre non poſſunt, qui pro pace excubant, vel magis ad hanc accuſationem admittendi ſunt. Servi quoque deferentes audiuntur.

s al. liberti. *t lege 9.* *u leg. 10.* *x leg. 12.* *y al. veluti.* *z leg. 13.* *a al. Severus.* *b Repoſita hic ſunt aliquot verba ex Pandectis Flor.*

II. pt. Gratian. *His omnibus auctoritatibus datur intelligi, quod nullus eſt condemnandus, niſi judicio ordinabiliter habito aut convincatur, aut vanum ſe ipſe reus fateatur. Verum hæc de illis intelligenda ſunt, quorum crimina ſunt occulta, ceterum, quæ manifeſta ſunt, judiciarium ordinem non requirunt.*

C. XV. *Sine accuſatione, manifeſta judicentur.*

Unde Ambroſius. (circ. an. 384.)

MAnifeſta, accuſatione non indigent.

¶ Corr. Rom. *Ivo in epiſtola ad Ugonem, quæ incipit:* Literas V. P. *ſic ait:* Manifeſta autem, accuſatione non indigere, teſtatur beatus Ambroſius ſuper epiſtolam ad Corinthios, ita dicens de eo, qui cum noverca: *Judicari non eſt, &c. ut ſupra c. de manifeſta.*

C. XVI. *De eodem.*

Item Nicolaus Papa I. *Ludovico Regi* 10 *in epiſtola, quæ incipit.* Syllabarum. (circ. an. 868. *Roma in Germaniam.*)

QUæ *c* Lotharius Rex nepos veſter facit, accuſatore non indigent. *Manifeſta quippe ſunt (teſte d Apoſtolo) opera carnis, fornicatio, immunditia, &c.*

c Anſel. l. 12. c. 35 *d Gal. 5.*

Corr. Rom. ¶ *Sumptum eſt ex epiſtola, quæ habetur in codice ſæpe memorato monaſterii Dominicanorum, in qua hæc præcedunt,* Accuſatorem autem habere Lotharium non alium illum, qui accuſator fratrum in Apocalypſi appellatur, & opere ejus, quæ & ipſa ejuſdem antiqui hoſtis inſtinctu patrantur, profecto comperimus, quæ vero Lotharius Rex, &c.

¶ Pith. 10. Ludovico Regi,] V.C. *ad Carolum.*

Gratian. *In manifeſtis enim calliditate accuſantium non opprimitur reus, nec tergiverſatione proprium crimen celatur, cum culpa ſua oculis omnium ſponte ſe ingeret: atque ideo in talibus judiciarius ordo non requiritur: qui ideo inſtitutus eſt, ut nec innocentia inſidiis pateret adverſantium, nec culpa delinquentium ſententiam effugeret juſti examinis.*

¶ Pith. 11. *Atque ideo.*] *c. ad noſtram ex. retr. de jurejur. c. quanto in de fil. Presbyt. c. evidentia 9. di 40. ufes.*

C. XVII. *Ordinem judiciarium manifeſta non deſiderat cauſa.*

Unde Stephanus Papa V. *Leoni Epiſcopo Theanenſi. e* (c. an. 885. Roma in Campaniam.)

e Vide ſupra c. manifeſta.

DE *f* manifeſta & nota pluribus cauſa non ſunt quærendi teſtes, ut ſanctus Ambroſius in epiſtola ad Corinthios *g* dixit, de fornicatore ſententiam exponens Apoſtoli, *Judicis h*, inquit, *non eſt ſine accuſatore damnare, quia & Dominus Judam, cum fur eſſet, ſciebat: ſed quia non eſt accuſatus, minime abjecit. Ut tolleretur de medio veſtrum, qui hoc opus fecit. Cognito opere iſto pellendum illum fuiſſe de cœtu fraternitatis Apoſtolus cenſuit. Omnes enim crimen ejus ſciebant, & non arguebant. Publice enim novercam ſuam loco uxoris habebat: in qua re neque teſtibus opus erat; neque tergiverſatione aliqua poterat tegi crimen.* & paulo poſt. *Abſens facie, præſens autem auctoritate Spiritus, qui nuſquam abeſt, jam judicavi, ut præſens, eum, qui hoc admiſit, tradi Satanæ in interitum carnis.*

f Ivo p. 6. c. 436. Pann. l. 4. c. 117. *g Ambr. ad c. 5. 1. Corinth.* *h xviii. q. 4. ſi quis.*

Corr. Rom. ¶ *Extat integra hæc epiſtola in collectione canonum ſine auctoris nomine in Vaticana Bibliotheca.*

3 pars Gratian. *Sed ſciendum eſt, quod eorum, quæ manifeſta ſunt, alia ſunt nota judici, & incognita aliis: alia ſunt manifeſta aliis, & occulta judici: quædam vero ſunt nota judici, & aliis. Quæ judici tantum nota ſunt, ſine examinatione ferire non poſſunt. quia dum accuſatoris perſona aſſumitur, judicantis poteſtas amittitur. In una enim eademque cauſa nullus ſimul poteſt eſſe accuſator, & judex.*

C. XVIII. *Quando aliqui ſunt corrigendi, quando tolerandi.*

Unde Auguſtinus *in homilia de pœnitentia, (quæ eſt 50.)* c. 10. (*forte c. an.* 415. *in Africa.*)

MUlti *k* corriguntur, ut Petrus: multi tolerantur, ut Judas: multi neſciuntur, *donec l veniat Dominus, qui illuminabit abſcondita tenebrarum. & infra.* §. 1. Nos vero a communione prohibere quenquam non poſſumus (quamvis hæc prohibitio nondum ſit mortalis, ſed medicinalis) niſi aut ſponte confeſſum, aut in aliquo ſive ſeculari, ſive Eccleſiaſtico judicio nominatum, atque convictum. Quis enim ſibi utrumque audeat aſſumere, ut cuiquam ipſe ſit & accuſator, & judex? Cujuſmodi regulam etiam Paulus Apoſtolus in eadem ad Corinthios epiſtola breviter inſinuaſſe intelligitur, cum quibuſdam commemoratis criminibus, Eccleſiaſtici judicii formam ad omnia ſimilia ex quibuſdam daret. Ait *m* enim: *Scripſi vobis in epiſtola non commiſceri fornicariis. Non utique fornicariis hujus mundi, aut avaris, aut raptoribus, aut idolis ſervientibus: alioquin debueratis de hoc mundo exiſſe.* Non enim *n* poſſunt homines in hoc mundo vivere, niſi cum talibus vivere: nec eos poſſunt lucriſacere Chriſto, ſi eorum colloquium, convictumque vitaverint. Unde & Dominus cum publicanis, & peccatoribus comedens: *Non o eſt opus, inquit, ſanis Medicus, ſed male habentibus. Non enim veni vocare juſtos, ſed peccatores.* Et ideo ſequitur Apoſtolus *p*, & adjungit: *Nunc ſcripſi vobis non commiſceri. Si quis frater nominatur in vobis, aut fornicator, aut idolis ſerviens, aut avarus, aut maledicus, aut ebrioſus, aut rapax, cum hujuſmodi nec quidem cibum ſimul ſumere. Quid enim mihi de his, qui foris ſunt, judicare? Nonne de his, qui intus ſunt, vos judicatis? De his autem, qui foris ſunt, Deus judicabit. Auferte malum e vobis ipſis.* Quibus verbis ſatis oſtendit, non temere, aut quomodolibet, ſed per judicium auferendos eſſe malos ab Eccleſiæ communione; ut ſi per judicium auferri non poſſunt, tolerentur potius, ne perverſe malos quiſque *q* evitando, ab Eccleſia ipſe diſcedens, eos, quos fugere videtur, vincat *r* ad gehennam. Quia & ad hoc nobis ſunt in Scripturis ſanctis exempla propoſita: velut in *s* meſſe, ut palea ſuffertur uſque ad ultimum ventilabrum: vel intra *t* illa retia, ubi piſces boni cum malis uſque ad ſegregationem, quæ futura eſt in littore, id eſt, in fine ſeculi, æquo animo tolerentur. §. 2. Non enim contrarium eſt huic loco id, quod alio loco dicit Apoſtolus *u*: Tu, *quis es, qui judicas alienum ſervum? ſuo Domino ſtat, aut cadit.* Noluit enim hominem ab homine judicari ex arbitrio ſuſpicionis, vel etiam extraordinario uſurpato judicio, ſed potius ex lege Dei ſecundum ordinem Eccleſiæ, ſive ultro confeſſum, ſive accuſatum, atque convictum. Alioquin illud cur dixit: *Si quis frater nominatur aut fornicator, aut idolis ſerviens, &c.* niſi quia eam nominationem intelligi voluit, quæ fit in quenquam, cum ſententia ordine judiciario, atque integritate profertur? Nam ſi nominatio ſola ſufficit, multi damnandi ſunt innocentes, quia ſæpe falſo in *x* quoquam crimine nominantur. §. 3. Non ergo illi, quos monemus agere pœnitentiam, quærant ſibi comites ad ſupplicium, nec gaudeant, quia plures invenerint. Non enim propterea minus ardebunt, quia cum multis ardebunt.

i Beda 1. Cor. 5. *k Anſelm. l. 3. c. 70. Polyc. l. 7. tit. 7.* *l 1. Cor. 4.* *m 1. Cor. 5.* *n 23. q. 4. c. infideles.* *o Matth. 9.* *p 1. Cor. 5.* *q c. quouſque.* *r al. vincat.* *s Matth. 3.* *t Matth. 13.* *u Rom. 14.* *x in quoque crimine] Beda in c. 5. 1. ad Cor.*

C. XIX. *Peccatum, quod tantum Judici notum eſt, ab eo damnari non valet.*

Idem *ſermone 16. de verbis Domini.* (*forte c. an. 400. in Africa.*)

SI peccaverit *y*, inquit, in te frater tuus, corripe eum inter te, & ipſum ſolum. Quare? quia peccavit in te. Quid eſt, *in te peccavit?* Tu ſcis, quia peccavit. Quia enim ſecretum fuit, quando in te peccavit, ſecretum quære, cum corrigis, quod in te peccavit. Nam ſi ſolus noſti, quia peccavit in te, & eum vis coram omnibus arguere, non es correptor, ſed proditor. Attende, quemadmodum vir juſtus Joſeph *z*, tanto flagitio, quod de uxore fuerat ſuſpicatus, tanta benignitate pepercit: antequam ſciret, unde illa conceperat, quam gravidam ſenſerat, & ſe ad illam non acceſſiſſe noverat. Reſtabat itaque certa adulterii ſuſpicio: & tamen, quia ipſe ſolus ſenſerat, ipſe ſolus ſciebat, quid de illo ait Evangelium? *Joſeph autem, cum eſſet vir juſtus, & nollet eam divulgare.* Mariti dolor non vindictam quæſivit: voluit prodeſſe peccatrici, non punire peccantem. *Cum, inquit, nollet eam divulgare, voluit eam occulte dimittere. & infra.* §. 1. Ergo ipſa corripienda ſunt coram omnibus, quæ peccantur coram omnibus. Ipſa vero corripienda ſunt ſecretius, quæ peccantur ſecretius. Diſtribuite tempora, & concordat Scriptura. Sic agamus, & ſic agendum eſt, non ſolum, quando in nos peccatur, ſed etiam, quando peccatur ab aliquo, ut ab altero neſciatur, in ſecreto debemus corripere. & *paulo poſt.* §. 2. Novit enim neſcio quem homicidam Epiſcopus, & alius illum nemo novit. Ego nolo *a* illum publice corripere, & tu quæris inſcribere? Prorſus nec prodo, nec negligo. corripio in ſecreto: pono ante oculos ejus Dei judicium, terreo cruentam conſcientiam: perſuadeo pœnitentiam. Hac charitate præditi eſſe debemus.

y Matth. 18. *z Matth. 1.* *a al. volo ſ corrig.*

Unde

Unde aliquando homines reprehendunt nos, quod quaſi non corripiamus: aut putant nos ſcire, quod neſcimus: aut putant nos tacere, quod ſcimus. Sed forte quod ſcis, & ego ſcio: ſed non coram te corripio, quia curare volo, non accuſare. §. 3. Sunt homines adulteri in domibus ſuis, in ſecreto peccant: aliquando nobis produntur ab uxoribus ſuis, plerunque zelantibus, aliquando maritorum ſalutem quærentibus. Nos non prodimus palam, ſed in ſecreto arguimus. Ubi contigit malum, ibi moriatur malum. Non tamen vulnus illud negligimus, ante omnia oſtendentes, hominem in tali peccato conſtitutum, ſauciamque gerenti conſcientiam, illud vulnus eſſe mortiferum.

4 pars. Gratian. *Quando vero crimen eſt notum aliis, & non judici, nec tunc ſine examinatione feriendum eſt: quia in crimen ſibi occultum judex ſententiam ferre non debet.*

C. XX. *Sententia non præcipitanter ferenda eſt.*

Unde Evariſtus Papa b ait epiſt. 2.
(an. 108. Romæ in Ægyptios.)

b Ex Gregorio in l. Mor. 19. c. 23. & in Conc. Trib. cap. 22.
c Anſel. lib. 3. c. 47. Polyc. l. 7. tit. 1. Burch. lib. 1. c. 9. Pann. l. 4. c. 116. Ivo p. 5. c. 240.
d Hebr. 4.
e Gen. 18.

DEus c omnipotens, ut nos a præcipitatæ ſententiæ prolatione compeſceret, cum omnia d nuda, & aperta ſint oculis ejus, mala tamen Sodomæ noluit audita judicare, priuſquam manifeſte agnoſceret, quæ dicebantur. Unde ipſe ait e: *Deſcendam, & videbo, utrum clamorem, qui venit ad me, opere compleverint, an non eſt ita, ut ſciam.* Deus omnipotens, cui nihil eſt abſconditum, ſed omnia et manifeſta ſunt, etiam antequam fiant, non ob aliud hæc & alia multa (quæ hic prolixitatem vitantes non inſerimus) per ſe inquirere dignatus eſt, niſi ut nobis exemplum daret, ne præcipites in diſcutiendis, & judicandis negotiis eſſemus, & ne mala quæcumque prius quiſquam præſumat credere, quam probare. Cujus exemplo monemur, ne ad proferendam ſententiam unquam præcipites ſimus, aut temere, indiligenterque indiſcuſſa quoque quoquo modo judicemus, dicente Veritatis voce f:

f Matth. c. 7.
g can. 4. 7. nullus ante.

Nolite judicare, ut non judicemini: in quo enim judicio judicaveritis, judicabimini, & reliqua. Nam mala g audita nullum moveant: nec paſſim dicta abſque certa probatione quiſquam unquam credat: ſed ante audita diligenter inquirat, ne præcipitando quicquam aliquis agat. Si enim Dominus omnium, Sodomorum mala, quorum clamor ad cœlum uſque pervenerat, omnia ſciens prius, nec credere, nec judicare voluit, quam ipſe ea cum fidelibus teſtibus diligenter inveſtigans, quæ audierat, opere veraciter cognoſceret: multo magis nos humani, & peccatores homines, quibus h incognita ſunt occulta judicia Dei, & hæc prævavere, & nullum ante veram, juſtamque probationem judicare, aut damnare debemus, manifeſto Apoſtolo dicente Paulo i: *Tu, quis es, qui judicas ſervum alienum? ſuo enim Domino ſtat, aut cadit.*

h al. qui ſumus homines, & peccatores, quibus.
i Rom. 14.

5 pars. Gratian. *Quando autem crimen notum eſt judici, & aliis, aliquando reus inficiatur factum: veluti ſi quis negaret, interfeciſſe eum, quem ſub oculis judicis in conſpectu multorum interfecit. Hic, quia ſe reum negat, ſine examinatione feriri non poteſt. Aliquando evidentia ipſa operis reum ſe teſtatur, quando opere publico crimen ſuum confitetur: tunc poſt ſecundam & tertiam correctionem ſine examinatione damnandus eſt, ſi incorrigibilis extiterit. In hoc itaque ultimo caſu intelligenda eſt auctoritas illa Ambroſii, & Nicolai k:* Manifeſta, accuſatione non indigent. *Fornicator enim ille, in quem, ſine examinatione, ſententiam Apoſtolus protulerat, publice coram omnibus novercam ſuam pro uxore habebat. Lotharius quoque, de quo Nicolaus ſcribit, ſimiliter publice uxorem ſuam dimiſerat, & aliam ſuperduxerat.*

k Supra cod. manifeſta, & quæ Lotharius.

C. XXI. *Sine accuſatione, manifeſta ferienda ſunt.*

Unde idem Nicolaus Papa I. ſcribit Archiepiſcopis, & Epiſcopis per Galliam, Italiam, & Germaniam conſtitutis,
(an. 863. Romæ in Galliam &c.)

l Ivo p. 8. c. 226. Regino nonnulla hæc refert lib. 2. Chron. num. 875.

SCelus l 12, quod Lotharius Rex (ſi tamen Rex veraciter dici poſſit, qui nullo ſalubri regimine corporis appetitus refrenat, ſed lubrica enervatione magis illicitis ejus motibus cedit) in duabus fœminis, Thietberga 13 ſcilicet, & Gualdrada 14, commiſit, omnibus manifeſtum eſt. Sed & dudum Epiſcopos Thietgaudum, & Gunthariſium 15 in tali facto eum habuiſſe fautores, atque fautores pene totius nobis orbis undique ad limina, ſeu ſedem confluens Apoſtolicam referebat. Et infra 16. Igitur decernente nobiſcum ſancta Synodo, in præſentia depoſiti, & ab officio Sacerdotali excommunicati, atque a regimine Epiſcopatus alieni indubitanter exiſtunt.

¶ Pith. 12. Scelus.] 11. qu. 3. cap. 10. Regino 36. 38. Aventin lib. 4 Boiar. p. 324.
13. Thietberga.] V. C. Thyeberga.
14. Gualdrada.] V. C. Waldrada.
15. Thietgaudum, & Guntherium.] V. C. Thengaldum, & Gunthariun.
16. Et infra.] V. C. item.

AN EXSPOLIATUS SIT IN ALIQUO JUDICANDUS.

QUÆSTIO II.

QUod autem exſpoliatus ante Judicem ſtare non poſſit, multis auctoritatibus probatur.

C. I. *Ante litem conteſtatam poſſeſſori cuncta ſunt reſtituenda.*

Ait enim Joannes Papa I. a ad Zachariam Archiepiſcopum. (an. 523. Romæ.)

a Et Euſeb. Papa epiſt. 2.
b Pannor. l. 4. c. 47.

ANtiquitus b decretum eſt, ut omnes poſſeſſiones, & omnia ſibi ſublata, atque fructus cunctos ante litem conteſtatam perceptos ¶ Epiſcopus, vel Primas poſſeſſori reſtituat.

¶ Corr. Rom. ¶ Perceptos] *In veruſtis exemplaribus, & epiſtola Joannis, itemque Euſebii eſt* Peceptus, vel Primas poſſeſſori reſtituat.

C. II. *De eodem.*

Item Nicolaus Papa. (imo Iſidor. Merc. a. an. 800. in Hiſpania.)

c xxiii. qu. 2. hiſtoria. §. hæc omnes. In præfatione Iſidori in collectionem ſuâ.

OMnes c leges tam Eccleſiaſticæ, quam vulgares, & publicæ præcipiunt, ut omnia ſibi ablata reſtituantur ei, qui ſuis eſt rebus exſpoliatus.

C. III. *Nullus debet accuſari, dum ſuis rebus fuerit ſpoliatus.*

Item Stephanus Papa I. *epiſtola ſecunda.*
(an. 255. Romæ *ad omnes Epiſcopos.*)

d Burch. l. 1. c. 141. & 142. Ivo p. 5. c. 155. & 156. Concor. Pann. l. 4. c. 49.

NUllus d Epiſcoporum, dum ſuis fuerit rebus ſpoliatus, aut a ſede propria qualibet occaſione pulſus, debet accuſari, aut a quoquam poteſt ei crimen objici, priuſquam integerrime reſtauretur, & omnia, quæ illi ablata quocunque ingenio fuerant, legibus redintegrentur, & ipſe propriæ ſedi, & priſtino ſtatui regulariter reddatur: ita ut omnes poſſeſſiones, & cuncta ſibi injuſte ablata, atque fructus omnes ante cœptam accuſationem Primates, & Synodus Epiſcopo, de quo agitur, funditus reſtituant.

¶ Corr. Rom. *Caput hoc ſuæ integritati ex originali eſt reſtitutum.*

C. IV. *Nec convocari ad Synodum, nec in aliquo debet judicari ſpoliatus.*

Item Euſebius a fratribus conſtitutis per Alexandriam, & Ægyptum epiſt. 2. (an. 307. vel 322. Romæ in Ægyptum.)

e Et in decretis Joannis I.
f Anſ. l. 3. c. 44. Ivo p. 5 cap. 244. Pann. l. 4. c. 45.

IN f ſcripturis veſtris reperimus, quoſdam Epiſcopos veſtris in partibus a propriis ovibus accuſatos, aliquos videlicet ex ſuſpicione, & aliquos ex certa ratione: & ideirco quoſdam ſuis eſſe rebus exſpoliatos, quoſdam vero a propria ſede pulſos. Quos ſciatis nec ad Synodum comprovincialem, nec ad generalem poſſe vocari, nec in aliquo judicari, antequam cuncta, quæ eis ſublata ſunt, legibus poteſtati eorum redintegrentur.

C. V. *De eodem.*

Item Julius Papa in epiſtola ad Orientales c. 33. & 8.
(an. 337. Romæ in Orientem.)

g Burch. l. 1. c. 144. Ivo p. 5. c. 237. Pann. l. 4. c. 46.

NUllus g poteſt convocari, aut judicari, antequam omnia ſibi ablata, & omnia jura ei in integrum reſtituantur, quia non habet privilegium, quo poſſit eam jam nudatus.

¶ Corr. Rom. *Caput hoc confectum eſt ex decretis Julii trigeſimoquinto, & octavo, verbis tamen mutatis, & aliamodo diſpoſitis.*

C. VI. *De eodem.*

Item Zepherinus h Papa ad Epiſcopos Ægypti epiſt. 2.
(an. 198. Romæ in Ægyptum.)

h Cap. 6. c. 287. & in Capitulis Hadr. c. 2.
i Ivo p. 5. c. 246. Pann. l. 4. c. 43.

PRæceptum i ergo eſt in antiquis ſtatutis, Epiſcopos ejectos, atque ſuis rebus exſpoliatos Eccleſias proprias recipere, & primo ſua omnia eis reddi, & demum, ſi quis eos juſte accuſare voluerit, æquo periculo facere: Judices eſſe decernentes, Epiſcopos recta ſapientes, & in Eccleſia convenientes, ubi teſtes eſſent ſingulorum, qui oppreſſi videbantur: nec prius eos reſpondere debere, quam omnia ſua eis, & Eccleſiæ eorum, legibus integerrime reſtituantur.

QUA PŒNA SINT FERIENDI QUI IN ACCUSATIONE, VEL TESTIFICATIONE DEFECERUNT.

QUÆSTIO III.

QUa autem pœna feriendi ſint, qui in accuſatione defecerunt, canonum cenſura definit. Pœnam enim illati criminis cum diſpendio exiſtimationis accipient.

C. I.

C. I. *De iis, qui non probanda objiciunt.*

Unde Cajus a Papa a. (an. 296. *Romæ.*)

a *Int. Hadriani, c. 24. in epiſt. Sixti tertii. Cod. Theod. l. 10. tit. 2. c. 51.*

SI quis s circa hujuſmodi perſonas non probanda detulerit, auctoritate hujus ſanctionis intelligat, ſe jacturam infamiæ ſuſtinere, ut damno pudoris, & exiſtimationis diſpendio diſcat, ſibi alienæ verecundiæ impune inſidiari ſaltem de cætero non licere.

¶ Corr. Rom. a Cajus] *Sic eſt in pleriſque vetuſtis: & habetur hoc caput in epiſtola unica ipſius, in qua proxime hæc antecedunt verba capitis,* Si quis Epiſcopus, *infra ead. qu. 7. In vulgatis autem hic citabatur Gelaſius.*

¶ Pith. 1. *Si quis.*] *l. 41. C. Th. de Epiſcopis.*

C. II. *Si accuſator in accuſatione defecerit, talionem recipiat.*

Item Damaſus Papa *ad Stephanum Archiepiſcopum ep. 3.* (an. 402. *Romæ in Africam.*)

b *iv. q. 4. nullus introducatur.*

CAlumniator b, ſi in accuſatione defecerit, talionem recipiat.

¶ Corr. Rom. *Verba ipſa Damaſi referuntur infra 4. q. 4. c.* nullus introducatur.

C. III. *De eodem.*

Item ex decreto Hadriani Papæ *in capitulis ab ipſo collectis c. 52. in ordine* n. (an. 785. *Romæ in Galliam.*)

c *Et ex Fabiano inf. III. q. 6. c. 1. & ex Marco inf. ead. q. 8. qui crimen.*

QUi c non probaverit, quod objecit, pœnam, quam intulerit, ipſe patiatur.

¶ Pith. 2. *Qui.*] *l. 14. C. Th. de accuſat. l. 3. C. Th. ad Leg. Jul. de vi publ.*

C. IV. *De his, qui falſis criminibus aliquem impetunt.*

Item a *ex* Concilio Eliberitano *cap. 75.* (an. 305. *in Hiſpania.*)

d *Anſelm. l. 3. c. 92. Ivo p. 6. c. 240. Burch. l. 2. cap. 193.*

SI d quis 3 Epiſcopum, aut Presbyterum, aut Diaconum falſis criminibus appetierit, & probare non potuerit, nec in fine β dandam ei communionem 4 cenſemus.

¶ Corr. Rom. a Item] *Sic eſt in pleriſque vetuſtis codicibus. In vulgatis autem legebatur:* Item Damaſus Papa. *Extat autem caput hoc in capitulis Hadriani c. 62. & in Concilio Eliberitano c. 75. Ivo citat ex Carthaginenſi. Et in tomis Conciliorum adjungitur Carthaginenſi tertio.*

β Nec in fine] *Sic legitur in Concilio Eliberitano, non in hoc tantum canone, ſed etiam in aliis. Quam ob cauſam, neque etiam ob gloſſam nihil eſt mutatum. Apud Hadrianum tamen eſt,* niſi in fine dandam ei non eſſe communionem. *Apud Ivonem,* nonniſi in fine dandam ei eſſe communionem.

¶ Pith. 3. *Si quis.*] Extat in Hadriani Papæ in Capitulis Ingelramno datis, *to. 3. Concil. p. 256.* Eſt ex Eliberitano Concil. *c.* 73.

4. *Communionem.*] Sic etiam in Pœnitentiali.

a pe Gratian. *Aliud eſt accuſationem non implere, & aliud eſt convicium non probare. Illud enim nulli ſine abolitione, hoc omnibus licet.*

C. V. *Convicium non eſt pro accuſatione habendum.*

Unde Fabianus Papa *ad Hilarium Epiſcopum ep. 3.* e (*forte an. 252. Romæ.*)

e *Cod. Theod. l. 9. tit. 1. l. 1. in interpretatione, & in Cap. lib. 7. C. 364. & in ep. Sixti tertii c. 3. & in C. Hadriani c. 31.*

f *Anſelm. l. 3. c. 85. Ivo p. 4. c. 314. Pann. l. 4. c. 74.*

SI f quis 5 iratus crimen aliquod cuilibet temere objecerit, convicium non eſt pro accuſatione habendum: ſed permiſſo tractandi ſpatio, id, quod iratus dixit, per ſcripturam ſe probaturum eſſe fateatur, ut ſi fortaſſe reſipiſcens, quæ præ iracundia dixit, iterare, aut ſcribere noluerit, non ut reus criminis teneatur.

¶ Pith. 5. *Si quis.*] Hæc eadem habentur in interpretatione Aniani ad Cod. Theod. *l. 9. tit. 1. l. 5.*

3 pe Grat. *Sed aliud eſt crimen illatum non poſſe probare, aliud aliqua promiſſione accuſationem deſerere. Huic enim, qui promiſſione β deceptus accuſationem deſerit, venia datur: illi vero, qui crimen illatum probare non valuerit, infamia irrogatur.*

¶ Corr. Rom. a Probare] *In pleriſque exemplaribus ſequitur:* quia falſum eſt; aliud &c. *Sed in emendatioribus ea verba vel non habentur, vel alia manu ſunt addita.*

β Promiſſione] *Non eſt ſimpliciter dicendum illis, qui pro aliqua promiſſione deſerunt accuſationem, ſemper veniam dari. Nam de Paulo, de quo in ſubjecto capite loquitur B. Gregorius, alia aderant cauſæ, quæ in ipſa epiſtola exponuntur his verbis:* tamen quia plus eſſe convenit nos miſericordes, quam diſtrictos, hanc ei culpam ignoſcimus, atque eum in ordine, locoque ſuo recipiendum eſſe cenſemus. Nam ei a tempere prolatæ ſententiæ afflictionem, quam pertulit, credimus ad vindictam hujus culpæ poſſe ſufficere. *Et inferius in eadem epiſtola refert aliqua a prædicto Paulo in utilitatem Eccleſiæ facta, quæ etiam movere B. Gregorium potuerunt, ut erga eum eſſet clementior. Erant autem in ipſo capite multa B. Gregorii verba omiſſa, quorum nonnulla viſa ſunt addenda.*

C. VI. *De eo, qui promiſſione illectus accuſationem deſerit.*

Unde B. Gregorius *ſcribit Joanni Epiſcopo Corinthiorum lib. 4. epiſt. 50. ſeu cap. 94.* (an. 593. *Romæ in Peloponneſum.*)

g *Polyc. l. 1. 8. 6. Anſ. l. 3. c. 113.*

PAulum g itaque Diaconum, quamvis culpa ſua vehementer confunderat, quod deceptus promiſſione ab accuſatione nuper depoſiti quondam Epiſcopi ſui deſtiterit, tamen hanc ei culpam ignoſcimus. §. 1. Omnis a igitur, qui crimen objicit, ſcribat ſe probaturum. Revera ubi ſemper cauſa agitur h, ubi crimen admittitur, & qui non probaverit, quod objecit, pœnam, quam intulerit, ipſa patiatur.

h *al. agatur.*

¶ Corr. Rom. a Omnis] *Hinc uſque ad finem in vetuſtioribus, ac melioribus Gratiani codicibus non leguntur: nec ſunt Gregorii, ſed Fabiani, & Hadriani Pontificum, quæ infra q. 8. c.* qui crimen. *& 3. q. 6. c. 1. citantur ex Fabiano, & c. fin. ex capitulis Hadriani.*

¶ Pith. 6. *Omnis.*] *l. 6. C. Th. de accuſat.*

C. VII. *De iis, qui accuſationem deſerunt, ut Eccleſiaſticos ordines accipiant.*

Item Gregorius *eadem epiſtola.* (an. 595. *Romæ in Peloponneſum.*)

i *Anſ. l. 8. c. 36.*

EUphemium i, atque Thomam, qui pro deſerenda accuſatione Epiſcopi ſui a ſacros ordines acceperunt, ſiſdem ſacris privatus ordinibus eſſe cenſemus, atque ita, ſicuti ſunt depoſiti, volumus permanere.

¶ Corr. Rom. a Epiſcopi ſui] *Hæc verba in ea epiſtola loco non ſunt: ſed ex iis, quæ antecedunt, innuitur, eum, a quo Euphemius, & Thomas ideo ordinati fuerunt, ut ab ipſius accuſatione deſiſterent, fuiſſe proprium illorum Epiſcopum.*

Gratian. *Hinc colligitur Clericorum infamiam per Romanum Pontificem aboleri poſſe, contra illud Gelaſii* n: Quamquam animas per pœnitentiam ſalvare poſſimus, infamiam tamen abolere non poſſumus: *contra illud Stephani, qui cum cauſas annumeraſſet, ex quibus infamia irrogatur.* Hos omnes, *inquit,* ſub nota perpetuæ infamiæ ad pœnitentiam ſuſcipimus. *Vel non ſunt infames lege canonum omnes, quos leges ſeculi infames pronuntiant, cum Paulus* l *Diaconus, qui non impetrata abolitione ob accuſatione deſiſterat, hac auctoritate dignitatem officii ſui recuperavit, quem Senatuſconſultum* m *Turpilianum infamem pronuntiat. Quod etiam de eo fateri cogimur, quæ intra tempus luctus nubit: etenim matrimonia hodie reguntur jure poli, non jure fori, & jure poli mortuo* n *viro mulier ſoluta eſt a lege viri, & nubat, cui volt. §. 1. Sed idem Stephanus* o *contra ſcribit, dicens* n: Infames dicimus quoſcunque leges ſeculi infames pronuntiant. *Sed illud Gelaſii, & Stephani:* Quamquam animas &c. & Sub nota perpetuæ infamiæ &c. *de illis intelligitur, quibus per judicem civilem infamia irrogatur: quorum ſicut examinatio, & diffinitio, ita & in integrum reſtitutio, non niſi ad civilem judicem ſpectat. De ea vero, quæ intra tempus luctus nubit, non eſt contrarium ei, quod Stephanus ait:* Infames dicimus &c. *Cum enim leges ſeculi præcipue in matrimonio ſacros canones ſequi non dedignentur, non videntur pronuntiare infamem eam, quæ Apoſtolica, & canonica auctoritate non illicite nubit.*

n *Infr. q. 8. c. 23. omnia hæc ex Caliſto, in cujus 2. epiſt. habentur.*

l *ſup. proxim. antec. cap.*

m *l. 1. ff. ad Senatuſc. Turpil.*

n *1. Cor. 7.*

o *vi. q. 1. infames, & in Cap. Hadriani c. 21.*

4 pe §. 2. *Notandum eſt quoque, quod aliud eſt, cum aliquem pœnituerit criminaliter accuſaſſe, & inſcriptionem feciſſe, ſi ab innocente fuerit abſolutus. aliud, ſi pecuniam a nocente acceperit, ut a probatione ejus, quod objecerat, deſiſtat.*

C. VIII. *De eo, quem pœnitet criminaliter accuſaſſe.*

Unde in libro Capitularium *c. 175. legitur* p. (imo ex Interpr. l. 4. C. Theod. de abolit. (an. 506. *in Novempopulania.*)

p *Cod. Theod. l. 9. tit. 37. l. 1. in interpretatione.*

q *Ivo p. 16. c. 251.*

SI q quem 7 pœnituerit accuſaſſe criminaliter, & inſcriptionem feciſſe de eo, quod probare non potuerit, ſi ei cum accuſato innocente convenerit, invicem ſe abſolvant. Si vero Judex eum, qui accuſatus eſt, criminoſum eſſe cognoverit, & inter reum, & accuſatorem per obreptionem a convenerit de colludio, pœnam accipiat legibus conſtitutam.

¶ Corr. Rom. a Per obreptionem] *Apud Ivonem legitur,* factum per corruptionem conſenſum, de colludio pœnam excipiat legibus conſtitutam. *Sed in interpretatione legis primæ, quæ eſt in Cod. Theodoſ. hoc modo,* per corruptionem de abſolutione reatus convenerit, is, qui reus probatur, remoto colludio, pœnam excipiat legibus conſtitutam.

¶ Pith. 7. *Si quem.*] Anianus *l. 1. C. Th. de Abolitionibus.*

5 pe Gratian. *Notandum quoque eſt, quod ſicut Digeſt. L. 48. tit.* r *De abol. criminum l. prima legitur.* Accuſatorum temeritas tribus modis detegitur, & tribus pœnis ſubjicitur. Aut enim calumniantur, aut prævaricantur, aut tergiverſantur. Calumniari eſt falſa crimina intendere: prævaricari, vera crimina abſcondere: tergiverſari, in univerſum ab accuſatione deſiſtere. §. 1. Calumniatoribus pœna legitima s irrogatur a. Sed non utique, qui non probat, quod intendit, protinus calumniari videtur. Nam ejus rei inquiſitio arbitrio cognoſcentis committitur, qui reo abſoluto, de accuſatoris incipit conſilio quærere, qua mente ductus ad accuſationem proceſſerit: & ſi quidem juſtum ejus errorem reperit, abſolvit eum; ſi vero in evidenti calumnia eum deprehen-

r *Tit. 16. ad Senatuſconſ. Turpilianum.*

s *al. lege Remmia, al. Memmia.*

prehenderit, legitimam pœnam ei irrogat. Quorum alterutrum ipſis verbis pronunciationis manifeſtatur. Nam ſiquidem ita pronuntiaverit, *Non probaſti*, pepercit ei: ſin autem pronuntiaverit, *Calumniatus es*, condemnavit eum. Et quamvis nihil de pœna ſubjecerit, tamen legis poteſtas adverſus eum exercebitur. Nam (ut Papinianus reſpondit) facti quidem quæſtio in arbitrio eſt judicantis, pœnæ vero perſecutio non ejus voluntati mandatur, ſed legis auctoritati reſervatur. Si autem interloquendo *ß* dixerit, *Temere accuſaſſe videtur*, non calumniatorem pronuntiavit. Temeritas enim facilitatis veniam continet, & inconſultus calor calumniæ vitio caret: & ob hoc nullam pœnam huic irrogari oportet. *Ulpian. lib. 47. tit. t de prævaricatorib. l. 1. §. 2.* Prævaricator eſt quaſi varicator, qui diverſam partem adjuvat prodita cauſa ſua. Quod nomen Labeo a varia certatione tractum ait. Nam qui prævaricatur, ex utraque parte conſiſtit u, quinimo ex altera. Is autem prævaricator proprie dicitur, qui publico judicio accuſaverit. Cæterum Advocatus non proprie prævaricator dicitur. Quid igitur de eo fiet? Sive privato judicio, ſive publico prævaricatus eſt, hoc eſt, prodiderit cauſam, hic extra ordinem ſolet puniri. §. 3. Sciendum x eſt, quod hodie iis, qui prævaricati ſunt, pœna injungitur extraordinaria. *& infra*. §. 4. Accuſator y de prævaricatione convictus, poſtea ex lege non accuſat. §. 5. In z omnibus cauſis (præterquam in ſanguine) qui delatorem corrumpit, pro victo habetur. *& infra lib. 48. tit. de abolitionibus criminum*. §. 6. Prævaricatorem a eſſe eum oſtendimus, qui colludit b cum reo, & tranſlatitie munere accuſandi defungitur, eo quod proprias quidem probationes diſſimularet, falſas vero rei excuſationes admitteret. §. 7. Si quis autem ab accuſatione citra abolitionem deſtiterit, punitur. Abolitio privatim c preſidibus c poſtulari, ac impetrari ſolet: item pro tribunali, non de plano: nec proſes hanc cognitionem alteri demandare poteſt. Si plura crimina idem eidem intulerit, ſingulorum abolitionem debet petere, alioqui, prout quid admiſerit d, ejus nomine Senatuſconſulti pœnam patietur. *& titulo eodem*. Deſtitiſſe e eum accipimus, qui in totum animum agendi depoſuit, non qui diſtulit accuſationem: ſed qui permiſſu Imperatoris ab f accuſatione deſtitit, impunitus eſt. §. 8. *Abolitio enim pœnam remittit, infamiam non tollit. Unde Impp. Valentinianus, Valens, & Gratianus A A A. lib. 9. C. eod. titulo, de generali abolitione g dixiſſe leguntur*. Indulgentia, Patres conſcripti, quos liberat, notat. nec infamiam criminis tollit, ſed pœnæ gratiam facit. Si autem, reſtituo te in integrum, Princeps dixerit, infamiam tollit. *Unde in eodem lib. tit. de ſentent. an paſſis, & reſtitutis h, eidem deportato in inſulam Imperator Antoninus dixiſſe legitur*: Reſtituo te in integrum provinciæ tuæ, *& adjecit*: Ut autem ſcias, quid ſit in integrum reſtituere, reſtituo te honoribus, & ordini tuo, & omnibus cæteris.

t Tit. 13.
u al. conſiſtit.
x L. Sciendum.
y l. 3. Accuſat.
z l. fin. eod. tit.
a d. l. 1. ad Senatuſconſultum Turpil. §. prævaricatorem.
b al. concludit.
c al. præſide.
d al. omiſerit.
e l. 13. de Inviſſ.
f al accuſatione.
g tit. 43. l. 3. & in Cod. Theod. l. 9. tit. 38.
h tit. 51. l. 1. §. reſtituo.

§ Corr. Rom. o Calumniatoribus pœna legitime irrogatur.] *Hæc verba, licet in collatis Gratiani manuſcriptis exemplaribus non habeantur, tamen quia ſunt etiam in Pandectis, non ſunt expuncta.*

ß Si autem interloquendo] *Hactenus retulerat Gratianus verba Juriſconſulti. Hinc autem uſque ad verſ.* oportet. *refert commmode ſententiam.*

DEFICIENTIBUS ACCUSATORIBUS QUIS SIT COGENDUS AD PURGANDUM.

QUÆSTIO V. α

1 Ps. D*Eficientibus vero accuſatoribus, reus non videtur eſſe cogendus ad purgationem. Sicut enim rei poſſeſſor deficiente actore titulum ſuæ poſſeſſionis probare non cogitur, ita qui impetitur, ad innocentiam ſuam probandam cogendus eſſe non creditur. Auctoritate quoque Papæ Cornelii, & Triburienſis Concilii Sacerdotes jurare prohibentur, niſi pro recta fide.*

§ Corr. Rom. α *Quintam pone poſt tertiam, quia harum quæſtionum ſimillimum eſt argumentum.*

C. I. *Juramentum a Sacerdotibus non eſt exigendum.*

Ait enim Cornelius, epiſt. ſecunda ad Ruſinum, Epiſcopum Orientalem. (*an. 251. vel 252. Roma in Orientem.*)

a Burch. lib. 2. c. 192. Ivo p. 5. c. 308. & p. 12. c. 77.

SAcramentum a hactenus a ſummis a Sacerdotibus, vel Dei miniſtris i exigi, niſi pro fide recta, minime cognovimus: nec ſponte eos juraſſe reperimus.

Corr. Rom. § *In vetuſtis codicibus caput hoc conjunctum eſt cum duobus ſequentibus, quæ ſunt ex ead. epiſtola Cornelii Papæ.*

α Summis] *Sic habet originale. Sed Burchardus, & Ivo in quinta parte*, ab Epiſcopo, & reliquis ordinibus exigi. *Idem vero Ivo in parte 12.* a ſummis Sacerdotibus, vel reliquis Dei miniſtris.

§ Pici. 1. *Miniſtris.*) V. C. Addit *reliquis.*

C. II. *De eodem.*

Item Idem paulo inferius. (*an. 251. vel 252. Roma in Orientem.*)

b Ivo p. 12. c. 77.

NOs b ſanctorum a exempla ſequentes, ſanctorum Apoſtolorum, eorumque ſucceſſorum jura firmamus, & Sacramenta incauta fieri prohibemus.

§ Pici. 2. *Nos Sanctorum.*) V. C. *Quæ nos exempla.*

C. III. *De eodem.*

Item Idem ibidem. (*an. 251. vel 252. Roma in Orientem.*)

NOs Sacramentum Epiſcopis neſcimus oblatum: nec unquam fieri debet α.

§ Corr. Rom. α Debet.] *Sequebatur*, niſi pro recta fide, *quæ ſublata ſunt: quia neque in optimis manuſcriptis, neque in ipſa epiſtola hoc loco habentur, ſed ſup. ead. cap. 1.*

C. IV. *Si quis Presbyter contra Laicum, vel Laicus contra Presbyterum querimoniam habeat, Epiſcopo præcipiente terminetur.*

Item ex Concilio Triburienſi, c. 21. (*an. 895. in Germania.*)

SI c quis Presbyter contra Laicum, vel Laicus contra Presbyterum aliquam habet querimoniæ controverſiam, Epiſcopo præcipiente d, ſine perſonarum acceptione finiatur, & Laicus per juramentum e (ſi neceſſe ſit) ſe expurget f: Presbyter vero vice juramenti g, per ſanctam conſecrationem interrogetur, quia Sacerdotes ex levi cauſa jurare non debent. Manus enim, per quam corpus, & ſanguis Chriſti conficitur, juramento polluetur? Abſit: cum Dominus in Evangelio Diſcipulis ſuis (quorum vicem nos indigni in ſancta gerimus Eccleſia) dicat *Nolite h omnino jurare. Sit autem ſermo veſter, eſt, eſt: non, non. Quod autem his abundantius eſt, a malo eſt.*

c Burch. lib. 2. c. 182. Ivo p. 6. c. 227. Pann. l. 5. c. 10.
d al. vetante.
e al. præjuramento.
f al. conſtringatur.
g al. præjuramenti.
h Matth. 5.

2 pars. Gratian. *Verum his auctoritatibus non omnimoda juramenta prohibentur fieri a Sacerdotibus, ſed tantum incauta, & ea, quæ pro qualibet cauſa temporali judicio offeruntur. Cum autem populari infamia Sacerdotes opprimuntur, tunc ad innocentiæ ſuæ aſſertionem juramenta debent offerre.*

C. V. *Sacerdos a populo accuſatus, juramento innocentiam ſuam aſſerat.*

Unde Gregorius Papa III. *ad Bonifacium, epiſt. 1.* i (*imo Gregor. II. an. 726. Roma in Germaniam.*)

i & l. 7. c. 281.

PResbyter k, vel quilibet Sacerdos, ſi a populo accuſatus fuerit, & certi non fuerint teſtes, qui criminis illato approbent veritatem, jusjurandum in medio erit, & illum teſtem proferat de innocentiæ ſuæ puritate, cui nuda, & aperta ſunt omnia.

k Anſ. l. 3. c. 79. Burch. l. 2. c. 186. Ivo p. 6. c. 231. Pann. l. 5. cap. 9.

C. VI. *De Leone Epiſcopo, quem beatus Gregorius purgationem præbere fecit.*

Item ex Regeſto Gregorii, lib. 2. indict. 10. epiſt. 23. ad Juſtinum Prætorem o (*an. 592. Roma in Siciliam.*)

HAbet l hoc proprium antiqui hoſtis invidia, ut quos in pravorum actuum perpetratione (Deo ſibi reſiſtente) dejicere non valet, opiniones eorum, falſa ad præſens ſimulando, dilaceret. Quoniam igitur quædam contra Sacerdotale propoſitum de Leone fratre, & Coepiſcopo noſtro ſiniſter rumor aſperſit, utrum vera eſſent, diſtricta diutius fecimus inquiſitione perquiri: & nullam in eo de his, quæ dicta fuerant, culpam invenimus. Sed ne quid videretur omiſſum, quod noſtro potuiſſet dubium cordi remanere, ad beati Petri ſacratiſſimum corpus diſtricta eum ex abundanti fecimus Sacramenta præbere. Quibus præſtitis magna ſumus exultatione gaviſi, quod hujuſcemodi experimento innocentia ejus evidenter enituit. Proinde gloria veſtra prædictum virum cum omni charitate ſuſcipiat, & reverentiam ei, qualem Sacerdoti decet, adhibeat, ne quæ in cordibus remaneat de iis, quæ ſunt jam purgata, dubietas. Sed ita ſuprafcripto vos Epiſcopo devotiſſime oportet in omnibus adhærere, ut congrue decenterque Deum in ejus perſona, cujus miniſter eſt, videamini honorare.

l Polyc. lib. 6. tit. 11 Anſ. l. 3. c. 162. Burch. l. 2. c. 194. Ivo p. 5. c. 309. Pann. l. 5. cap. 5.

§ Corr. Rom. o Prætorem.] *In codicibus Gratiani eſt*, Imperatorem. *In epiſtola excuſa legitur*, Juſtino Presbytero: *emendatum vero eſt ex duobus vetuſtis codicibus epiſtolarum, & Polycarpo: eſtque idem Juſtinus, ad quem ſcripta eſt ſecunda epiſtola primi libri, in libris etiam impreſſis incorrupta inſcriptione.*

C. VII. *Quomodo beatus Gregorius Mennam Epiſcopum juramento purgari fecit.*

Item ex eodem ad Brunichildam Reginam Francorum, lib. 11. epiſt. 8. (*an. 602. Roma in Galliam.*)

MEnnam m vero reverendiſſimum α fratrem, & Coepiſcopum noſtrum, poſtquam ea, quæ de eo dicta fuerant, requirentes, in nullo invenimus culpabilem eſſe, qui inſuper ad ſacratiſſimum corpus beati Petri Apoſtoli ſub jusjurando ſatisfaciens, ab his, quæ objecta ejus opinioni fuerant, ſe demonſtravit alienum, reverti illuc purgatum, abſolutumque permiſimus: quia ſicut dignum erat, ut ſi in aliquo reus exiſteret, culpam in eo canonice puniremus; ita dignum non fuit, ut eum adjuvante innocentia diutius retinere, vel affligere in aliquo deberemus. §. 1. Purgationem α tamen

m Polyc. ibid. Burch. l. 2. c. 196. Ivo p. 5. c. 311. Pann. l. 5. c. 8.
α al. reverendiſſimum.

o Alex. II. Raynaldo Epiſcopo. Ivo p. 10. c. 15. Pann. l. 5. c. 8. men o ante te duobus ſibi Sacerdotibus junctis, ubi accuſatores ceſſaverit, eundem ex ſe prebere tuo committimus arbitrio. Vulgarem denique, ac nulla canonica ſanctione fultam legem, ferventis ſcilicet, ſive frigidæ aquæ, ignitique ferri contactum, aut cujuslibet popularis inventionis (quia fabricante hæc ſunt omnino ficta invidia) nec ipſum exhibere, nec aliquo modo te volumus poſtulare, imo Apoſtolice auctoritate prohibemus firmiſſime.

§ Corr. Rom. a Purgationem] *Hic erat graviſſimus error. Conjunctis enim hæc legebantur cum ſuperioribus, quæ Brunechildæ ſunt ſcripta: quaſi purgatio Presbyteri a B Gregorio mulieri commiteretur. Sed nil tale legitur in epiſtola B. Gregorii, ex qua prior pars hujus capitis eſt accepta. Verum Ivo p. 10. c. 15. & Pann. l. 5. c. 8. citant hoc ex epiſtola Alexandri II. Raynaldo Cumano Epiſcopo, cujus epiſtolæ initium eſt infra eadem c. ſuper cauſa. Et hoc verſiculus, Purgationem, continenter legendus eſt poſt extrema verba illius capitis. Ac propter citationes doctorum hinc quidem motus non eſt, ſed additum eſt in margine nomen Alexandri II. ita nihil loci relinquitur admirationi auctoris gloſſæ. Nuſquam enim Rom. Pontifices hujuſmodi cauſas mulieribus leguntur commiſiſſe.*

C. VIII. *De Maximo Salonitano Epiſcopo, qui ſacramento ſeipſum purgavit.*

Item Gregorius I. *Caſtorio Notario Ravennæ, lib. 7. indict. 2. epiſt. 80.* (an. 599. *Roma in Æmiliam*.)

QUanto a nobis credi tibi, & neceſſarias vides cauſas injungi, tanto te firmiorem debes, & ſolicitum exhibere. Proinde, ſi Maximus Salonitanus præſtito ſacramento firmaverit ſe Simoniaca hæreſi non teneri, atque de aliis ante corpus ſancti Apollinaris tantummodo requiſitus, innoxium ſe eſſe reſponderit, & de inobedientia ſua pœnitentiam (ſicut deputavimus) egerit, volumus, ut ad conſolandum illum, epiſtolam, quam ad eum ſcripſimus (ubi ei gratiam noſtram, & communionem nos reddidiſſe ſignavimus) experientia tua dare debeat; quia ſicut in contumacia perſiſtentibus ſeveros nos eſſe convenit; ſic iterum humiliatis, & pœnitentibus negata locum veniæ non debemus.

C. IX. *De eodem.*

Idem *Mariniano Epiſcopo Ravennæ, lib. 7. epiſt. 79.* (an. 599 *Roma in Æmiliam*.)

p Polyc. lib. 2. tit. 37. QUæ p de cauſa Maximi ſint agenda, ex epiſtolis, quas ad vos ante transmiſimus, agnoviſtis. Sed quia qualis de hac re fraternitatis veſtræ voluntas ſit, ut 3 magis petitio 4, a præſentium latore Caſtorio Chartulario noſtro tantummodo cognovimus: ideo, ſi idem Maximus coram vobis, & prædicto Chartulario noſtro, de Simoniaca hæreſi præſtita 5 ſe ſacramento purgaverit, atque de aliis ante corpus ſancti Apollinaris (ut ſcripſimus) tantummodo requiſitus, liberum ſe eſſe reſponderit, cenſem ipſius, fraternitatis veſtræ, de eo, quod excommunicatus Miſſarum ſolennia agere præſumpſerit, judicio committimus, qua debeat 6 pœnitentia talis culpa purgari 7. Et ideo quidquid vobis ſecundum Deum placet, ſecari diſponite, nec aliquod de nobis dubium habeatis. Nam quicquid a vobis de hac cauſa fuerit ordinatum, nos & grate ſuſcipimus, & libenter admittimus.

§ Pith. 3. *Ac.*] Deeſt in V. C.
4. *Petitio.*] Deeſt in V. C.
5. *Præſtita.*] Deeſt in V. C.
6. *Debeat.*] V. C. *habeat.*
7. *Purgari.*] V. C. *prægravari.*

C. X. *Qualiter Sixtus ſemetipſum purgavit.*

Item Sixtus Papa III. *epiſt. ad Orientales Epiſcopos, c. 1.* (an. 440. *Roma in Orientem*.)

q Nic. epiſt. 7. ad Michaelem. MAndaſtis q 8, ut ſcriberem vobis, qualiter inſtans jurgium contra me ſuſcitatum ſit, vel a quo, ut veſtro adminiculo pelleretur, & cauſa mea firmaretur. Scitote me criminari a quodam Baſſo, & injuſte perſequi. Quod audiens Valentinianus Auguſtus, noſtra auctoritate Synodum congregari juſſit. Et facto Concilio, cum magna examinatione ſatiſfaciens omnibus (licet evadere ſatis aliter potuiſſem) ſuſpicionem tamen fugiens, coram omnibus me purgavi, me ſcilicet a ſuſpicione, & æmulatione liberans: ſed non alios, qui noluerint, aut ſponte hoc non elegerint,

r al. faciendi. faciendo r formam, exemplumque dans.

§ Pith. 8. *Mandaſtis.*] Damaſus, Martin. Polon. Vigner. tom. 2. *Bibl. p. 46.*

C. XI. *De cauſa Guillandi Presbyteri.*

Item Alexander *Raynaldo Cumano Epiſcopo.* (Alex. II. c. an. 1068. *Roma in Campaniam*.)

s Pann. l. 5. c. 7. Ivo p. 10. c. 16. & in ep. ad Vuldelenum Cenomanenſem. SUper s cauſa Guillandi Presbyteri tui de morte Epiſcopi ſui, prædeceſſoris tui, infamati, in medium conſuluimus; itaque circumſtantium fratrum unanimi aſſenſu tuæ dilectioni reſcribimus, præfatum Guillandum Presbyterum ante te præſentandum, ubi ſi certi accuſatores defuerint, tunc dictante juſtitia ſine omni controverſia Presbyter, quæcunque ob hoc injuſte amiſit, ut Sacerdotium accipiat, & integra beneficia u.

§ Corr. Rom. u Beneficia.] *In epiſtola hoc loco ſequitur verſic.* Purgationem, *ſupra eod. c.* Mennem: *ut ibi notatum eſt.*

C. XII. *De purgatione Clericorum, ſi convinci non potuerint.*

Item ex Concilio Agathenſi. 9 (an. 506. *in Gallia*.)

t ex. de purg. can. c. ſi quis Presbyter. Burch. lib. 2. cap. 181. Ivo p. 6. c. 226. Pann. l. 3. c. 1. SI t legitimi accuſatores crimine u Sacerdotis probare non potuerint, & ipſe negaverit, tunc ipſe cum ſeptem ſociis ſui u ordinis (ſi valet) a crimine ſemetipſum expurget. Diaconus vero, ſi eodem crimine accuſatus fuerit, cum tribus ſemetipſum excuſet.

u al. ſui ejuſdem ordinis.

§ Corr. Rom. u Crimine] *Apud cæteros collectores legitur:* ſi autem accuſatores legitimi non fuerint, qui ejus crimina manifeſtis indiciis probare contenderint, & ipſe, &c.

§ Pith. 9. *Agathenſi.*] Non eſt in Agathenſi.

C. XIII. *De eodem.*

Item ex Concilio Ilerdenſi. (an. 524. *in Hiſpania*.)

x Burch. lib. 2. c. 184. Ivo p. 6. c. 229. Pannorm. lib. 3. c. 9. PResbyter x ſi in plebe ſibi commiſſa, mala opinione infamatus fuerit, & Epiſcopus legitimis teſtibus approbare non potuerit, ſuſpendatur y uſque ad dignam ſatiſfactionem, ne populus fidelium in eo ſcandalum patiatur. Digna vero ſatiſfactio eſt, (ſicut a majoribus conſtitutum eſſe docetur) quando ſive ſecundum canones, ſive ad arbitrium Epiſcopi ſeptem ſibi collegas adjungit, & jurat in ſacroſancto β Evangelio coram poſito, quod crimen ſibi illatum non perpetravit. Et hac ſatiſfactione purgatus ſecure deinceps ſuum exequatur officium.

y al. ſuſpendatur ab officio Presbyter uſque.

§ Corr. Rom. α Sicut a majoribus conſtitutum) *Hæc tota, ſicut & paulo inferius, plura ſunt verba apud cæteros collectores.*

β Sacroſancto] *Apud eoſdem legitur,* in ſacro coram poſito Evangelio, *qua fecit cap.* teſtimonium. *in verſ.* nemo Clericum, *infra 11. q. 1.*

C. XIV. *De eodem.*

P A L E A.

Item Sylveſter Papa. (forte Gregor. I. an. 595. *Roma in Dalmatiam*.)

ACcuſatum Simoniacum neceſſe habuimus ſummopere per ſcripturam prohibere, ne Miſſarum ſolennia celebrare debuiſſet, donec, quid eſſet, verius potuiſſemus cognoſcere.

§ Corr. Rom. *Citatur hoc ex Sylveſtro: ſive idem eſt in decret. tit. de Simon. c.* accuſatum. *& ibi tribuitur Deodeto Pontifici. Sed in nullis horum duorum Pontificum ſcriptis, quæ extant, tale quid eſt inventum. In Regeſto B. Gregorii lib. 5. epiſt. 3. Maximo præſumptori Eccleſiæ Salonitanæ, hæc leguntur.* Pervenit itaque ad nos, quod per Simoniacam hæreſim fueris ordinatus. Sed & alia de te multa hic dicta ſunt, de quibus unum quam maxime fuit, propter quod neceſſe habuimus te ſummopere per ſcripta noſtra prohibere, ne Miſſarum ſolennia celebrare debuiſſes, donec quid eſſet, verius potuiſſemus addiſcere. *Et ex hac epiſtola videri poteſt accepta hæc Palea, & c.* accuſatum. *& c.* quoties. *extra de Simon. Nam initium ipſius epiſtolæ eſt:* Quoties contra &c.

C. XV. P A L E A.

Item ex Concilio Triburienſi. (an. 895. *in Germania*.)

z Extr. de purg. can. c. 1. Burch. l. 16. c. 19. NObilis z homo, vel ingenuus, ſi in Synodo accuſatur, & negaverit, ſi eum conſtiterit fidelem eſſe, cum duodecim ingenuis ſe expurget; ſi antea deprehenſus fuerit in furto, aut perjurio, aut falſo teſtimonio, ad juramentum non admittatur, ſed (ſicut qui ingenuus non eſt) ferventi aqua, vel candenti ferro ſe expurget.

§ Corr. Rom. *Burchardus etiam citat ex Concilio Triburienſi cap. 10. & in Triburienſi illo, quod extat impreſſum, habentur nonnulla ad hanc rem facientia.*

C. XVI. *De eodem.*

Item Hincmarus *Rhemorum Epiſcopus.* (an. 852. *in Gallia*.)

a Ivo p. 6. c. 420. b al. defecerint. c 2. Cor. 6. SI a mala fama de Presbytero exierit, & accuſatores, ac teſtes legales defuerint b, ne, contra Apoſtolum c, infirmorum corda de mala fama Presbyteri percutiantur, & ne vituperetur miniſterium noſtrum, neve ſecuriores Presbyteri exiſtentes licentius in peccatum prolabantur, ſecundum decreta α majorum cum denominatis ſibi viciniis Presbyteris, quos ſciamus ſe nolle pejerare in ſacramento famam ſuam purget.

§ Corr. Rom. *In Concilio Rhemenſi Trosleiano 9. c. refertur Synodus ab Hincmaro Rhemorum Archiepiſcopo habita, in qua habetur hoc caput.*

α Secundum decreta) *In Synodo legitur:* ſecundum decretum Gregorii junioris ſit juſjurandum in medio, & habeat malæ famæ Presbyter in ſacramento purgationis ſuæ teſtem, quem habebit & judicem.

C. XVII. *De eodem.*

Item Innocentius *Aquilegienſi Patriarchæ, & Mantuano Epiſcopo.* (Innocent. II. c. an. 1130. *Romæ in Ecumenam.*)

QUoties frater noſter Tridentinus Epiſcopus in noſtra præſentia de Simonia ſit impetitus, prudentiam veſtram latere non credimus: cujus cauſa tandem in noſtra præſentia ventilata, productis ſuas adverſus eum accuſatores, viva d voce, & ſcripto aſſerentes, quod Eccleſiam S. Petri de Pado e a Presbytero Paulo dederit pro quatuor modiis frumenti f, quos ab ejuſdem Eccleſiæ Laicis acceperit. Verum quoniam nec accuſatores, nec teſtes ſecundum formam canonum, & ſanctorum Patrum ſtatuta in cauſa ipſa procedere potuerunt, communi fratrum noſtrorum conſilio judicamus, ut tertia manu ſui ordinis, & quatuor g Abbatum, & religioſorum Sacerdotum de ſupradicta Simonia in veſtra præſentia ſe debeat expurgare. Porro purgationis tenor erit hujuſmodi. Idem Epiſcopus ſuper ſancta Evangelia primum jurabit, quod pro Eccleſia S. Petri de Pado Presbytero Paulo danda, neque ipſe per ſe, neque per ſubmiſſam perſonam, neque alius pro eo, ſe ſciente, pretium receperit. Deinde vero purgatores ſuper ſancta Dei Evangelia jurabunt, quod ſicut ipſi credant, verum juravit. Nos itaque cauſæ hujus ſeriem committentes prudentiæ veſtræ, mandamus vobis, ut congruo loco in unum convenientes, & ita cauſam ipſam juxta præſentium tenorem præſtante Domino reſtaurantes, quatenus & omnis de cetero hujus quæſtionis ſcrupulus auferatur, & utrique parti ſua juſtitia conſervetur. Si quis vero de vobis certa præpeditus cauſa intereſſe non poterit, vos, qui adeſſe poteritis, idem judicium terminate. Quod ſi prædictus frater noſter A. prædictam purgationem fecerit, vos ei auctoritate noſtra prædictum officium, & Tridentinam Eccleſiam reſtituatis. Hanc autem purgationem ante proximam Purificationem B. Mariæ Virginis adimplere jubemus.

¶ Corr. Rom. *Caput hoc extat in decret. tit. de purg. canon. & tribuitur Innocentio III. Sed vitium eſt ibi eſſe mendum, ut III. ſit poſitum pro II. Nam collector decretalium ſolet in Pontificibus hunc ordinem obſervare, ut ea, qui anteceſſerunt, prius ponat. Ita cum ibi hoc caput habeatur ante aliquas rationes Alexandri, et Lucii III., qui præceſſerunt Innocentium III. non videtur huic poſſe tribui: quamquam habeatur etiam eidem adſcriptum inter opera ipſius poſt ſermones, & in Conciliis, quæ in quatuor tomos ſunt diviſa, tomo tertio. A pleriſque autem manuſcriptis Gratiani codicibus, itemque in quibus Paleæ eſſe ſolent, totum illud caput abeſt. A verſiculo autem,* Nos itaque, *uſque ad finem abeſt ab omnibus.*

Gratian. *In præmiſſis auctoritatibus ſubintelligitur, ſi reus ſe purgare voluerit, ut ſacri canones modum, non neceſſitatem purgandi accuſato imponant: ſicut apparet ex fine capituli Sixti Papæ, & auctoritate Leonis, qui dat purgationem de ſe ipſo.* (Leo III. an. 800. *Romæ.*)

C. XVIII. *De Leone, qualiter ſe purgavit.*

h Burch. lib. 1. c. 198. Ivo p. 5. c. 313. Pann. l. 5. c. 4.

AUditum eſt h, fratres chariſſimi, qualiter mali homines in me graviа armatus conſurrexerint. Quamobrem ego Leo Pontifex ſanctæ Romanæ Eccleſiæ purifico me in conſpectu veſtro coram Deo, & Angelis ejus: quia iſtas criminoſas, & ſceleratas res, quas illi mihi objiciunt, nec perpetravi, nec perpetrare juſſi. Hoc autem faciens, non legem præſcribo cæteris, qui id facere cogantur.

Corr. Rom. *Caput hoc eſt Leonis III. Tota vero hiſtoria falſæ accuſationis, & purgationis ipſius refertur in veteribus Pontificalibus, ex quibus magnam partem accepit S. Antoninus p. 2. hiſt. tit. 14. cap. 1. §. 8. de quo etiam meminit Marianus Scotus, & Aymonius lib. 4. c. 93. Apud Burchardum, & Ivonem plenius eſt hoc caput, atque hæc ipſa ſunt notatu digna.* Quamobrem ego Leo Pontifex S. R. E. a nemine judicatus, neque coactus, ſed ſpontanea mea voluntate purifico me in conſpectu veſtro coram Deo, & Angelis ejus, qui conſcientiam meam novit, & B. Petro Principe Apoſtolorum, in cujus conſpectu conſiſtimus, quia iſtas criminoſas, & ſceleratas res, quas illi mihi objiciunt, nec perpetravi, nec perpetrare juſſi. Teſtis eſt mihi Deus, in cujus judicium venturi ſumus, & in cujus conſpectu conſiſtimus. Et hoc propter ſuſpiciones malas tollendas mea ſpontanea voluntate facio, non quaſi in canonibus inventum ſit, aut quaſi ego hanc conſuetudinem, aut decretum in ſancta Eccleſia ſucceſſoribus meis, necnon & Fratribus, & Coepiſcopis noſtris imponam, ſed ut melius a vobis abſcindatis rebelles cogitationes.

Gratian. *Ecce qualiter Summus Pontifex ſemetipſum purgat, nec tamen cæteris neceſſitatem purgandi preſcribit. Unde datur intelligi, quod ſatisfactio purgationis in voluntate conſiſtit accuſati, non in arbitrio judicis. Sed cum in Ilerdenſi* i *Concilio Presbyter jubeatur ſuſpendi uſque ad dignam ſatisfactionem, cum etiam decreto Leonis* k *in arbitrio ponatur Epiſcopi, quota manu Sacerdos purgare ſe debeat, patet, quod ad purgationem cogendus eſt, nec in ſua voluntate, ſed in arbitrio Judicis conſiſtit.*

i Sup. ead. Presbyter ſi a plebe.
k Cap. ſeq.

C. XIX. *Qualiter Sacerdotes ſe purgare debeant.*

Unde Leo Papa *ſcribens ad Carolum Regem ait.* (*Immo ex* Capit. Caroli an. 803. *in Gallia.*)

l Cap. 5. c. 34. Ivo p. 6. cap. 410. Pann. l. 5. c. 3.

OMnibus l 11 vobis viſu, aut auditu notum eſſe non dubitamus, quod ſæpiſſime ſuadente antiquo hoſte Sacerdotibus crimina diverſa objiciuntur 12. Sed qualiter m eorum ab illis rationabiliter examinaretur, & ſatisfactio hac, licet temporis bonæ memoriæ Domini 13 genitoris veſtri n Pipini, ſive prioris temporibus a ſanctis Patribus, & reliquis bonæ devotionis hominibus ſæpiſſime ventilatum fuerit, non tamen plenius, & ad liquidum definitum reperire minime quivimus. Noſtris quippe temporibus ipſum a ſanctis Epiſcopis, & reliquis Sacerdotibus, & cæteris Eccleſiaſticæ dignitatis miniſtris, exiſtente o 14 in regno, ſeu in aliis Deo degentibus, nobiſque una cum eis agentibus, ſæpiſſime propter multas, & nimias reclamationes, quæ eo hoc ad nos ex diverſis partibus venerunt, ventilatum eſt. Sed qualiter conſilio Domini, & patris noſtri Leonis Apoſtolici, cæterorumque Romanæ Eccleſiæ Epiſcoporum, & reliquorum Sacerdotum, ſive Orientalium, & Græcorum Patriarcharum, & multorum ſanctorum Epiſcoporum, & Sacerdotum, necnon & noſtrorum α Epiſcoporum, omniumque cæterorum Sacerdotum, ac Levitarum auctoritate, & conſenſu, atque reliquorum fidelium, & cunctorum conſiliatorum noſtrorum conſultu definitum eſt, vos p omnes cujuſque ordinis miniſtros ſcire volumus. Statutum eſt namque ratione, & neceſſitate, & auctoritate prædicta, conſultu omnium, ut quotieſcunque cuiquam Sacerdoti crimen imponitur, ſi ipſe accuſator talis fuerit, ut recipi debeat (quia quales ad accuſationem Sacerdotum admitti debeant, in canonibus pleniter expreſſum eſt.) ſi autem (ut dictum eſt) ille accuſator, qui canonice eſt recipiendus, eum cum legitimo numero virorum, & bonorum teſtium approbare in conſpectu Epiſcoporum potuerit, tunc canonice dijudicetur: & ſi culpabilis inventus fuerit, canonice damnetur. Si vero autem ſuprafcripto prætexto approbare ipſe accuſator minime potuerit, & hoc canonice definiatur. Ipſe ergo Sacerdos, ſi ſuſpectus ſit, aut incredibilis ſuo Epiſcopo, vel reliquis ſuis Conſacerdotibus, ſive bonis, & juſtis, de ſuo populo, vel de ſua plebe, hominibus fuerit, ne in crimine, aut in prædicta ſuſpicione remaneat, cum tribus, aut quinque, vel ſeptem bonis, ac vicinis Sacerdotibus, exemplo Leonis Papæ (qui duodecim β Epiſcopos in ſua purgatione habuit) vel eo amplius, ſi ſuo Epiſcopo viſum fuerit, aut neceſſe propter tumultum populi uiſis proſpexerit, & cum aliis bonis, & juſtis hominibus ſe ſacramento coram populo ſuper quatuor Evangelia dato purgatum Eccleſiæ reddat. Si quis autem ſcire deſiderat, quales teſtes ad accuſationem Sacerdotum recipi debeant, & quicquid q de accuſatore faciendum ſit, pleniter in canonibus reperire poterit.

m al. quoniam qualiter.
n al. noſtri) Cap.
o al. noſtris) Cap.
p vobis omnibus] Cap.
q al. quid.

¶ Corr. Rom. *Apud collectores caput hoc ita refertur, quaſi acceptum ſit ex aliqua decretali epiſtola Leonis ad Carolum. Verum in libro quinto Capitularium (ubi hoc ipſum eſt caput 34.) atque ex ipſo etiam narrationis forma ſatis conſtat, id non juſſu hoc capitulare nomine Caroli Magni, ipſo Leone certe conſulto, & cum conſilio multorum Epiſcoporum. Quod tamen pene Princeps, quia ſibi juriſdictionem in Presbyteros arrogaſſe videbatur, libro ſeptimo Capitulorum c. 281. emendavit ita ſcribens:* Omnibus vobis tam præſentibus, quam & futuris ſcire cupimus, quia de conſultu ſedis Apoſtolicæ, & omnium noſtrorum Epiſcoporum, ac reliquorum Sacerdotum, atque maxime cunctorum fidelium noſtrorum, de criminatorum purgatione Sacerdotum cauſam tractavimus, eamque enim teſtibus [ſicut in anteriori Capitulari noſtro continetur] fieri decrevimus: quoniam neſciebamus eandem cauſam a beato Gregorio Papa eſſe definitam. Nam cum Vvormaciæ generalem conventum habuiſſemus, allata eſt nobis a Riculfo Magontiacenſi Metropolitano epiſtola beati Gregorii Papæ, in qua inter cætera continebantur hæc: [De Presbytero vero, vel quolibet Sacerdote a populo accuſato, ſi certi non fuerint teſtes, qui crimini illato approbent veritatem, juſjurandum erit in medio, & illum teſtem proferat de innocentia ſuæ puritatis, cui nuda, & aperta ſunt omnia, ſicque maneat in proprio gradu.] Iſta vero omnia, quia vires noſtras excedunt, in judicio Epiſcoporum juxta canonicam ſanctionem definienda relinquimus, ut hæc, quando orta fuerint, ita definire ſatagant, ut nec ſecundum ſeculum juſtam reprehenſionem, nec penes Dominum (quod abſit) damnationem, ſed æternæ beatitudinis, ipſo auxiliante, qui omnia infucata præſtat, præmia conſequantur.

α Noſtrorum Epiſcoporum) *In vulgatis legebatur,* noſtrorum Romanorum Epiſcoporum: *ſed vox,* Romanorum, *abeſt non modo a Capitulari, ſed etiam a vetuſtioribus Gratiani Codicibus, & ab Ivone. Pannormia autem habet:* noſtrorum Epiſcoporum, omniumque Romanorum Sacerdotum.

β Qui duodecim) *Hæc uſque ad verſ.* habuit. *ſunt etiam apud cæteros collectores, ſed non in capitulari.*

¶ Pith. 11. *Omnibus.*) Ex Capit. *lib.* 5. c. 59. Vide *lib.* 7. *cap.* 281.

12. *Sed.*] V. C. *ſed quoniam qualiter.*

13. *Domini.*] V. C. *Domini genitoris noſtri Pipini.*

14. *Veſtris.*] V. C. *noſtris.*

¶ 50 Gratian. *Juramento vero candentis ferri, vel ferventis aquæ purgatio non eſt adhibenda.*

C. XX.

Digitized by Google

C. XX. *Candentis ferri, & ferventis aquæ judicium in Eccleſia fieri prohibetur.*

r al. Lamberto.

Unde Stephanus V. *Humberto* r 15 *Epiſcopo Moguntino.* (*c. an. 888. Romæ in Galliam.*)

s Ivo p.10.c.27.

CONſuluiſti s 16 de infantibus, qui in uno lecto dormientes cum parentibus mortui reperiuntur, utrum ferro candente, aut aqua fervente, ſeu alio quolibet examine, parentes ſe purificare debeant, eos non oppreſſiſſe. Monendi ſunt namque, & proteſtandi parentes, ne tam tenellos ſecum in uno lecto collocent, ne negligentia qualibet proveniente ſuffocentur, vel opprimantur; unde ipſi ferventis examinatione conſtringuntur eriſſinneri a quolibet, homicidii rei inveniantur. Nam ferri candentis, vel aquæ facis non cenſent canones: & quod ſanctorum Patrum documento ſancitum non eſt, ſuperſtitioſa adinventione non eſt præſumendum. Spontanea enim confeſſione, vel teſtium approbatione publicata delicta, habito præ oculis Dei timore, commiſſa ſunt regimini noſtro 17 judicare. Occulta vero, & incognita illi ſunt 18 relinquenda, qui t ſolus novit corda filiorum hominum. Hi autem, qui probantur, vel confitentur tale reatus ſe noxios, tua eos caſtiget moderatio: quia ſi ille 19, qui conceptum in utero per abortum 20 deleverit, homicida eſt, quanto magis, qui unius ſaltem diei puerulum peremerit, homicidam ſe eſſe excuſare nequibit?

t 3. Reg. 8.

¶ Pyth. 15. *Humberto.*] V. C. *Luitberto.* Vide Annal. Mogunt. Aventin.

16. *Conſuluiſti.*] Crantzius in Dania lib. 4. cap. 24.

17. *Noſtro.*] Abeſt a V. C.

18. *Illi ſunt.*] V. C. *illius ſunt judicio*,

19. *Ille.*] Abeſt a V. C.

20. *Abortum.*] V. C. *aborſum*.

Gratian. *Hoc autem, utrum ad omnia genera purgationis, an ad hæc duo tantum, quæ hic prohibita eſſe videntur, pertineat, non immerito dubitatur propter ſacrificium zelotypiæ, & illud Gregorii* u: Si vir, qui frigidæ naturæ eſſe dicitur, per verum judicium probare potuerit, uxorem ſuam nunquam ſe cognoviſſe, ſeparetur ab ea.

u xxxiii. qu. 1. c. 1. & 2.

C. XXI.

x al. Numeri. y Num. 5.

IN libro namque Numerorum x legitur, *Dominum præcepiſſe Moyſi, ut loqueretur filiis Iſrael, & diceret eis* y: Vir, cujus uxor erraverit, maritumque contemnens dormierit cum altero viro, & id maritus deprehendere nequiverit, ſed latet adulterium, & teſtibus argui non poteſt, quia non eſt inventa in ſtupro, ſi ſpiritus zelotypiæ concitaverit virum contra uxorem ſuam, quæ vel polluta eſt, vel falſa ſuſpicione appetitur, adducet eam ad Sacerdotem, & offeret oblationem pro illa decimam partem ſati farinæ hordeaceæ: non fundet ſuper eam oleum, nec imponet thus: quia ſacrificium zelotypiæ eſt, & oblatio inveſtigans adulterium. Offeret igitur eam Sacerdos, & ſtatuet coram Domino, aſſumetque aquam ſanctam in vaſe fictili, & pauxillum terræ de pavimento tabernaculi mittet in eam. Cumque ſteterit mulier in conſpectu Domini, diſcooperiet caput ejus, & ponet ſuper manus illius ſacrificium recordationis, & oblationem zelotypiæ. Ipſe autem tenebit aquas amariſſimas, in quibus cum execratione maledicta congeſſit, adjurabitque eam, & dicet: Si non dormivit vir alienus tecum, & ſi non polluta es deſerto mariti thoro, non nocebunt tibi aquæ iſtæ amariſſimæ, in quas maledicta congeſſi. Si autem declinaſti a viro tuo, atque polluta es, & concubuiſti cum altero viro, his maledictionibus ſubjacebis: det te Dominus in maledictionem, & in exemplum cunctorum in populo ſuo: putreſcere faciat femur tuum, & tumens uterus tuus dirumpatur: ingrediantur aquæ maledictæ in ventrem tuum, & utero tumeſcente putreſcat femur tuum. Et reſpondebit mulier, Amen, Amen. Scribetque Sacerdos iſta maledicta in libello, & delebit ea aquis amariſſimis, in quas maledicta congeſſit, & dabit ei bibere: quas cum exhauſerit, tollet Sacerdos de manu ejus ſacrificium zelotypiæ, & elevabit illud coram Domino, imponetque illud ſuper altare: ita duntaxat, ut prius pugillum ſacrificii tollat de eo, quod offertur, & incendat ſuper altare, & ſic potum det mulieri aquæ amariſſimas. Quas cum biberit, ſi polluta eſt, & contempto viro adulterii rea, pertranſibunt eam aquæ maledictionis, & inflato ventre computreſcet femur, eritque mulier in maledictionem, & in exemplum omni populo. Maritus a vero abſque culpa erit, & illa recipiet iniquitatem ſuam. Quod ſi polluta non fuerit, innoxia erit, & faciet liberos.

4 pa. Gratian. *Sed qualibet hujuſmodi purgatio videtur eſſe inhibita, cum in præmiſſa auctoritate Stephani Papæ dicatur:* Spontanea confeſſione, &c.

¶ Corr. Rom. *Capiti huic in vulgatis erat præpoſitum nomen Palea: ſed in omnibus, quæ viſa ſunt, manuſcriptis habetur ſine ullo nomine Paleæ, & quidem conjunctum cum præcedenti capite. Ac certe verſiculus,* Sed quælibet, *videtur indicare, locum hunc Numerorum ab ipſo Gratiano recitatum fuiſſe.*

a Maritus vero] *Hoc uſque ad verſ.* quod ſi, *ſunt huc tranſpoſita ex extremo ejuſdem quinti capitis Numerorum.*

C. XXII. *In novo Teſtamento monomachia non recipitur.* *Item ex decretis* Nicolai Papæ. I. (*an. 868. Romæ in Galliam.*)

z Burc. l.9.c.65. Ivo p. 8. c. 187.

MOnomachiam z vero in lege non aſſumimus, quam præceptam fuiſſe non reperimus a: quia licet quoſdam iniiſſe legerimus b, ſicut ſanctum David & Goliam ſacra prodit hiſtoria, nuſquam tamen, ut pro lege teneatur, alicubi divina ſanxit auctoritas: cum hoc, & hujuſmodi ſectantes Deum ſolummodo tentare videantur.

a In lege aſſumus nuſquam præceptam reperimus.

b 1. Reg. 17.

¶ Corr. Rom. *Epiſtola ſcripta Carolo Regi patruo Lotharii (ex qua caput hoc eſt acceptum) extat Romæ in codice ſæpe citato monaſterii Dominicanorum. In qua inter alia refertur, Lotharium, cum ſcire vellet, an Theuperga, ſive Thietberga (ut vocat Regino) ipſius uxor adulterium patraſſet, voluiſſe duos homines monomachiam committere: ita ut ſi iſte, qui partes Theupergæ tueretur, caderet, ipſa plane adulterii convicta cenſeretur. Hocque valde reprehendit Nicolaus, docens, hanc non eſſe legitimam rationem probandi crimina (quamvis in Longobardicis conſtitutionibus, & in Capitularibus habeatur) ſed potius nihil aliud eſſe, quam Deum tentare. Addit vero denegatam fuiſſe a Lothario Theupergæ juſtam purgationem, his verbis:* Sed de adulterio illa coram Miſſis noſtris præſentia purgare ſe voluit, ſed ipſe non annuit. *Totam hanc hiſtoriam deſcribit Regino lib. 2. Chronicorum. Ex his vero oſtenditur, rubricam hujus capitis apud Gratianum minus eſſe generalem, quippe cum Nicolaus hoc tantum velit demonſtrare, non eſſe utendum monomachia ad purgationem.*

5 pa. Grat. *Contra* in Concilio Vvormacienſi, c. 15. (an. 868, in Germania.)

C. XXIII. *Si furta in monaſterio fiunt, judicio Monachi ſe expurgent.*

SÆpe c contingit, ut in monaſteriis furta perpetrentur, & qui hæc committunt, ignorentur. Idcirco ſtatuimus, ut quando ipſi fratres de talibus ſe expurgare debuerint d, Miſſa ab Abbate celebretur, vel ab aliquo, cui ipſe Abbas præceperit, præſentibus fratribus, & ſic expleta a Miſſa omnes communicent in hæc verba: Corpus Domini ſit mihi ad probationem hodie.

c Burch. l. 10 c. 66.

d al. debeant.

¶ Corr. Rom. a Sic expleta] *In hoc capitulo addita fuere nonnulla verba ex Concilio, quæ a collectoribus videbantur omiſſa: Sed hoc loco ſatis viſum eſt, varietatem indicare. Nam in Concilio ipſo ſic legitur:* & ſic in ultima Miſſæ celebratione, pro expurgatione ſua corpus & ſanguinem Domini noſtri Jeſu Chriſti percipiant, quatenus ita inde innocentes ſe eſſe oſtendant.

C. XXIV. *Quicunque de adulterio accuſatur, probabili judicio ſe expurget.*

Item in Selegunſtadienſi Concilio, *c. 7.* (*an. 1022. ibidem.*)

INterrogatum e eſt, ſi duo de adulterio inculpati fuerint, & unus profiteatur, & alter negat, quid inde agendum ſit. Decretum eſt a ſancta Concilio, ut ille, qui negaverit, probabili ſe judicio expurget, & qui profeſſus fuerit, dignam pœnitentiam agat.

e Burch. in fine operis. Ivo p. 15. c. 173.

C. XXV. *Cum plures de adulterio accuſantur, & unus cæteros purgare voluerit, omnes rei habeantur, ſi ipſe in judicio ceciderit.*

Item in eodem, c. 14. (*an. 1022. ibid.*)

STatuit f quoque ſancta Synodus, ut ſi duo de adulterio accuſati fuerint, & ambo negaverint, & orant ſibi concedi, ut alter illorum utroſque divino purget judicio, ſi unus in hoc ceciderit g, ambo rei habeantur.

f Burch. ibid. Ivo p. 15. c. 180.

g al. ceciderit.

C. XXVI. *Pro ſingulis Miſſa celebretur, qui de aliquo crimine accuſantur.*

Item in Concilio Vvormacienſi, *c. 20.* (*an. 868. ibid.*)

SI h Epiſcopo, aut Presbytero cauſa criminalis, hoc eſt, homicidium, adulterium, furtum, & maleficium imputatum fuerit, pro ſingulis Miſſam celebrare a debet, & communicare, & de ſingulis ſibi imputatis innocentem ſe oſtendere i. Quod ſi non fecerit, quinquennio a liminibus Eccleſiæ extraneus habeatur.

h Burch. lib. 2. c. 99. Ivo part. 6. c. 272.

i al. reddere.

¶ Corr. Rom. a Celebrare] *In Concilio, & apud Burchardum, & Ivonem ſequitur:* & ſecretam publice dicere.

Grat. *Illud vero, quod Sixtus, & Leo in fine ſuæ purgationis addiderunt, ex eorum exemplo intelligendum eſt: exemplo enim ſuæ ſatisfactionis voluerunt cæteris præſcribere legem purgandi.*

AN DUORUM TESTIMONIO EPISCOPUS SIT CONDEMNANDUS.

QUÆSTIO IV.

1 ge QUod vero quarto loco quærebatur, an duorum teſtimonio Epiſcopus ſit condemnandus, multorum auctoritate probatur. Sicut enim in Evangelio Joannis a legitur, ait Chriſtus ad Judæos: in lege b veſtra ſcriptum eſt, quoniam duorum hominum teſtimonium verum eſt. *Hinc conſequenter contra eos argumentatur, dicens:* Si duorum hominum teſtimonium verum eſt, quare teſtimonium meum, & Patris non accipitis? *Item Paulus in epiſtola ad Corinthios* c: In ore duorum, vel trium ſtabit omne verbum. *Item in epiſtola ad Hebræos* d: Quis prævaricans legem Moyſi, duobus, vel tribus teſtibus convictus, ſine miſeratione lapidabitur e.

a Joan. 8.

b Deuter. 17.

c 2. Cor. 13.

d Hebr. 10.

e al. lapidaretur.

C. I. *Quot teſtibus quiſque Clericorum convinci debeat.*

Item ex Concilio Bracarenſi II. *c.* 8. f
(an. 572. *in Hiſpania.*)

f Ex capit. l. 5. c. 240.

g Burch. l. 2. c. 200. Ivo par. 6. c. 276. Panner. l. 4. c. 97.
h al. maculæ fornicationis.

PLacuit g, ut ſi quis aliquem Clericorum in accuſatione h fornicationis impetit, ſecundum præceptum Pauli Apoſtoli, duo, vel tria teſtimonia requirantur ab illo. Quod ſi non potuerit datis teſtimoniis approbare, quod dixit, excommunicationem accuſati accuſator accipiat.

a §. 1. Gratian. *Ex præmiſſis itaque colligitur, quod duorum, vel trium teſtimonio Epiſcopus convinci, & damnari poteſt. Porro* Sylveſter Papa *in* i *generali Synodo reſidens contra dixit.* (an. 324. *Romæ.*)

i in epilogo Concilii Romani, cap. 3.

C. II. *Quot teſtibus Epiſcopus, vel Presbyter, vel reliqui Clerici ſint convincendi.*

k inc. Hadriani, cap. 72. in Conc. Mogunt. II c. 12. C. J. 1. c. 139. Pann. l. 4. c. 91. Polyc. l. 5. tit. 2. Deuſdedit p. 3.
l al. in.
m Matth. 10. & Luc. 6.
n abeſt ab orig.
o al. LXIV.
p al. XXXVI.

PRæſul k non damnabitur, niſi cum l 1 LXXII. teſtibus: nec Præſul Summus a a quoquam judicabitur, quoniam ſcriptum eſt m: *Non eſt diſcipulus ſuper magiſtrum*. Presbyter autem Cardinalis n niſi cum XLIV. 2 teſtibus non damnabitur: Diaconus vero Cardinalis urbis Romæ, niſi cum XXVII. teſtibus p 2 non condemnabitur. Subdiaconus, Acolythus, Exorciſta, Lector, Oſtiarius, non niſi ſeptem 3 teſtibus condemnabitur. Teſtes autem, & accuſatores ſine aliqua ſint infamia.

§ Corr. Rom. a Nec Præſul Summus] *Ex Concilio Romano ſub Sylveſtro, & cæteris locis indicatis (excepto Pannormia) addita ſunt hæc uſque ad verſ.* Presbyter. *Ac mirandum eſt de auctore gloſſæ, qui putavit Pontificem Maximum minore numero teſtium poſſe condemnari, quam Diaconum Cardinalem, atque Oſtiarium: cum tamen ipſe Pontifex a generali ſaltem Præſulis nomine minime eſſet excludendus.*

§ PITH. 1. Cum.] V. C. in.
2. *Teſtibus.*] Abeſt a V. C.
3. *Non niſi ſeptem.*] V. C. *niſi, ſicut ſcriptum eſt, in ſex teſtibus.*

C. III. *Epiſcopi non niſi LXXII. teſtibus condemnandi ſunt.*

Item Leo IV. *in epiſtola Epiſcopis Britanniæ.*
(c. an. 850. *Roma in Angliam.*)

q Ivo p. 5. c. 116.

r Zepherinus epiſt. 1.

NUllam q 4 damnationem Epiſcoporum unquam eſſe cenſemus, niſi aut ante legitimum numerum Epiſcoporum (qui fit per duodecim Epiſcopos) aut certe probata ſententia per LXXII. teſtes idoneos, qui tales ſint, qui & accuſare poſſint. §. 1. Et prius r ad ſacta Chriſti quatuor Evangelia ſacramenta præſtent, quod nihil falſum depromant: ſicut a nobis beatus Sylveſter tradidit, & Romana ſancta videtur tenere Eccleſia. Et ſi inter eos, quos damnandos eſſe dixerint homines, fuerit Epiſcopus, qui ſuam cauſam in præſentia Romanæ ſedis Epiſcopi petierit audiri, nullus ſuper illum definitivam præſumat dare ſententiam: ſed omnino eum audiri decernimus.

§ Corr. Rom. a Sicut a nobis] *Hinc uſque ad dictionem* Eccleſia, *non leguntur in epiſt. Leonis manuſcripta: habentur tamen apud Ivonem.*

§ PITH. 4. *Nullam.*] Hiſt. Britanniæ p. 160.

Gratian. *Sed hoc vel ſpeciali privilegio de Clericis Romanæ Eccleſiæ intelligitur, vel propter improbitatem quorumdam, qui cum non ſint ſpectata vita, & ſcientia, in accuſationem miniſtrorum Dei repente proſiliunt. Quorum vero vita adeo laudabilis eſt, ut omnibus imitanda appareat, de quorum aſſertione nulla dubitatio naſci poterit, eorum teſtimonio duorum, vel trium teſtium quilibet jure convinci, & damnari poterit.*

AN REMEDIUM SIT DANDUM EI, QUI CAUSA DILATIONIS, VOCEM APPELLATIONIS EXHIBUIT.

QUÆSTIO VI.

1 Pars. SEquitur ſexta quæſtio, qua quæritur, quo remedio cauſa vitiata ſublevetur: & ſi remedium illud ſit dandum ei, qui cauſa dilationis vocem appellationis exhibuerit. Cauſa vero vitiata remedio appellationis ſublevari poterit.

C. I. *Cauſæ vitiatæ remedium appellationis ſubveniat.*

Unde Fabianus Papa *ait ad Hilarium Epiſcopum, epiſt.* 3. *c.* 3. a (forte an. 252. *Romæ.*)

a Et in decretis Sixti... c. 3.
b Cod. Th. l. 2. tit. de appell. in interpr. leg. 15. Anſelm. l. 2. c. 17. & l. 3. cap. 88. Lib. 7. Cap. 333. Burch. l. 1. c. 148. Pann. l. 4. c. 121.

LIcet b 1 appellatori vitiatam cauſam remedio appellationis ſublevare.

§ PITH. 1. *Licet.*] l. 15. C. *Theod. de Appel.*

C. II. *De eodem.*

P A L E A.

Idem *paulo ante.* (forte an. 252. *Romæ.*)

c Sixtus ibid. Polyc. l. 2. tit. 7. Anſ. l. 2. c. 12.

APpellantem 2 a non debet afflictio ulla, aut carceris, aut detentionis injuriare cuſtodia.

§ PITH. 2. *Appellantem.*] Anianus *l.* 2. & 21. C. *Theod. de Appell.*

C. III. *De eodem.*

Item Anacletus Papa, *epiſt.* 1. *in fine.*
(an. 102. *Romæ ad univerſos Epiſcopos.*)

d al. decerni.
e al. communi.

OMnis oppreſſus libere Sacerdotum (ſi voluerit) appellet judicium, & a nullo prohibeatur: ſed ab his fulciatur, & liberetur. Si autem difficiles cauſæ, aut majora negotia orta fuerint, ad majorem ſedem referantur. Et ſi illic facile diſcerni d non potuerint, aut juſte terminari, ubi fuerit ſummorum congregata congregatio a (quæ per ſingulos annos bis fieri ſolet, & debet) juſte, & Deo placite coram Patriarcha, aut Primate Eccleſiaſtica negotia β, & coram Patritio ſecularia judicentur negotia in commune e.

§ Corr. Rom. a Congregatio] *In vulgatis ſequebatur*, ſub Metropolitano: *quæ ſublata ſunt, quia in nullo manuſcripto, neque in originali habentur, & in ſequentibus verbis exponitur, coram quibus ſit habendum Concilium.*

β Eccleſiaſtica negotia,] *In epiſtola legitur*, Primate Eccleſiaſtico, & coram Patritio ſecularia, &c.

C. IV. *Quiſquis pulſatus fuerit, Apoſtolicam ſedem appellet.*

Item Sixtus Papa *epiſt.* 2. *omnibus rectoribus Eccleſiæ ſcribit, dicens.* (forte an. 137. *Romæ.*)

f Ivo p. 5. c. 3. Anſ. l. 2. c. 8.

SI f 3 quis veſtrum pulſatus fuerit in aliqua adverſitate, licenter hanc ſanctam, & Apoſtolicam ſedem appellet, & ad eam, quaſi ad caput, ſuffugium habeat, ne ipſe innocens damnetur, aut Eccleſia ſua detrimentum patiatur.

§ PITH. 3. *Si quis.*] Vigner. To. 2. *Bibl. p.* 50.

C. V. *In gravioribus cauſis pulſati Apoſtolicam ſedem appellent.*

Item Grato *in epiſtola prima.* (Sixtus II. c. an. 258. *Romæ.*)

g Julius Papa epiſt. 2. ad Orientales, cap. 2. Burch. l. 1. c. 144. Ivo p. 5. c. 257. Pann. l. 4. c. 124. Anſ. l. 2. cap. 12. Polyc. l. 2. tit. 7.

OMnes g Epiſcopi, qui in quibuſdam gravioribus pulſantur, vel criminantur cauſis, quoties neceſſe fuerit, libere Apoſtolicam appellent ſedem, atque ad eam, quaſi ad matrem confugiant.

§ Corr. Rom. a Grato] *Sic eſt reſtitutum ex pleriſque vetuſtis: (nam in vulgatis erat,* Item Gregorius.) *quanquam in tomis Conciliorum hæc epiſtola tribuatur Sixto II. illa vero, ex qua caput antecedens, Sixto I.*

C. VI. *Ab omnibus appelletur ad Romanam Eccleſiam.*

Item Marcellus Papa, *epiſt.* 1. *ad Epiſcopos Antiochenæ provinciæ.* (an. 309. *Roma in Syriam.*)

h Anſ. l. 2. c. 7. Pann. l. 4. c. 125.

AD h Romanam Eccleſiam omnes Epiſcopi, qui voluerint, vel quibus neceſſe fuerit, quaſi ad caput ſuffugere, eamque appellare debent, ut inde accipiant tuitionem, atque a conſecrationem. Quod omnibus minime convenit denegare Epiſcopis: ſed abſque ulla cuſtodia, aut excommunicatione, vel damnatione, vel exſpoliatione libere ire concedatur.

§ Corr. Rom. a Atque conſecrationem] *In originali eſt*, ut inde accipiant tuitionem, & liberationem, unde acceperunt informationem, atque conſecrationem: *ſed ob gloſſam non eſt mutatum.*

C. VII. *Qui a proprio Metropolitano ſe gravari putaverit, majorem ſedem appellet.*

Item Victor *ad Theophilum Alexandrinum Epiſcopum ep.* 1. *c.* 3.
(an. 186. *Roma in Ægyptum.*)

i Julius Papa ep. 2. ad Orient. cap. 4. in Cap. Hadriani cap. 6. Polyc. l. 2. tit. 7. Burch. l. 1. c. 144. Pann. l. 4. c. 126. Ivo p. 4. c. 237.

SI i 4 quis putaverit ſe a proprio Metropolitano gravari, apud Patriarcham, vel Primatem diœceſeos, aut penes univerſalis Apoſtolicæ Eccleſiæ judicetur ſedem.

§ PITH. 4. *Si quis.*] Julian. *Nov.* 115. *c.* 38.

C. VIII. *Ad Romanam Eccleſiam, quaſi ad matrem, appelletur ab omnibus.*

Item Zepherinus *urbis Romæ Epiſcopus epiſt.* 1.
(an. 198. *Roma in Siciliam.*)

k Anſ. l. 2. c. 6.

II. AD k Romanam Eccleſiam ab omnibus, maxime tamen ab oppreſſis appellandum eſt, & concurrendum quaſi ad matrem, ut ejus uberibus nutriantur, auctoritate defendantur, & a ſuis oppreſſionibus releventur: quia non poteſt, nec debet mater oblivisci filium ſuum.

C. IX. *Quoties aliquis appellaverit, audientia ſibi non denegetur.*

Item Julius Papa *in decretis, ſive in reſcripto ad Orientales c.* 22. l (an. 337. *Roma in Orientem.*)

l In ep. Lucii 1. & in Conc. Carth. 3. c. 10.
m in Cap. Hadriani. Anſ. l. 3. c. 88. Ivo p. 6. c. 326. ex Lucio.

PLacuit m, ut a quibuſcunque judicibus Eccleſiaſticis ad alios judices Eccleſiaſticos (ubi eſt auctoritas major) fuerit provocatum, audientia non negetur.

C. X.

C. X. *Injuſte damnati reſtitutionem, & oppreſſi auxilium a Romana Eccleſia debent habere.*

Item Idem *cap.* 30. (an. 337. *Roma in Orientem.*)

IDeo huic ſanctæ ſedi præfata privilegia ſpecialiter ſunt conceſſa, tam de congregandis Conciliis, & judiciis, ac reſtitutionibus Epiſcoporum, quam etiam de ſummis Eccleſiarum negotiis, ut ab ea omnes oppreſſi auxilium, & injuſte damnati reſtitutionem ſumant: Et talia ab improbis ne præſumantur abſque ultione, nec exerceantur abſque damnatione.

a §. Gratian. *Cum ergo Zepherinus dicat ab omnibus eſſe appellandum, maxima tamen ab oppreſſis, & Marcellus ſcribat.* Omnes Epiſcopi, qui voluerint, vel quibus neceſſe fuerit, appellare debent: *patet, quod accuſato* [*ſive gravetur, ſive non*] *vox appellationis non eſt deneganda. Quidam tamen ita diſtinguunt, ut (voluerint) ad conſecrandos, (neceſſitatem patientes) ad oppreſſos referant, ut ſit ſenſus: Omnes, qui voluerint a Romana Eccleſia conſecrationem accipere, & ab aliquibus impelluntur, eam debent appellare: quibuſcumque in ſuis oppreſſionibus neceſſe fuerit ad eam confugere, ſimiliter vocem appellationis exhibeant, ut iſti mitionem, & illi conſecrationem ab ea accipiant. Similiter & illud Zepherini diſtinguitur:* Ab omnibus eſt appellandum ad Romanam Eccleſiam, *intelligendum eſt, qui ab ea conſecrationem voluerint accipere, vel qui a Prælatis ſuis aliquam injuriam paſſi fuerint, maxima tamen ab oppreſſis. Secundum primam interpretationem, oppreſſi intelliguntur aliqua injuria affecti: juxta ſecundam vero, oppreſſi dicuntur a judice injuſte condemnati. Secundum hanc diſtinctionem, qui in aliquibus negotiis non ad relevandum, ſed ad differendum vocem appellationis exhibuerint, appellandi auctoritatem non habent.*

C. XI. *De cauſa appellationis cognoſcere non licet, niſi ei, ad quem appellatur.*

Sed cum Gregorius IV. *ſcribat omnibus 5 per diverſas provincias.* (an. 835. *Roma in Galliam.*)

n Polyc. l. 1. tit. 7. Ivo p. 5. c. 349. Anſ. l. 2. c. 19. DEcreto *n* noſtro veſtram rogantes charitatem mandamus, ut ſi aliquis (quod non optamus) fratrum æmulorum, Aldricum, Cenomanenſis Eccleſiæ Epiſcopum accuſare damnabiliter attentaverit, ut *m* honoretur 6 B. Petri Apoſtolorum Principis memoria, Eccleſiæque Romanæ, cui præſedit, privilegium, noſtri nominis auctoritas, liceat illi poſt auditionem Primatum diœceſeos (ſi neceſſe fuerit) nos appellare, & noſtra auctoritate, aut ante eos, aut ante Legatos noſtros *o* 7 a latere miſſos, juxta Patrum decreta, ſuas exercere, atque diffinire 8 actiones, nulluſque illum ante hæc judicet, aut judicare præſumat. Sed ſi quid [quod abſit] grave, intolerandumque ei objectum fuerit, noſtra erit expectanda cenſura, ut nihil prius de eo, qui ad ſinum ſanctæ Eccleſiæ Romanæ confugit, & ejus implorat auxilium, decernatur, quam ab ejuſdem Eccleſiæ auctoritate fuerit præceptum: quæ vices ſuas ita aliis impertivit Eccleſiis, ut in partem ſint vocatæ ſollicitudinis, non in plenitudinem poteſtatis. *& infra.* §. 1. Si autem (quod non arbitramur) a quoquam ſecus præſumptum fuerit, ab officio Cleri ſubmotus, auctoritatis *p* Apoſtolicæ reus ab omnibus judicetur: ne lupi, qui ſub ſpecie ovium ſubintraverunt, beſtiali ſævitia quoſque audeant lacerare; & quod ſibi fieri nolunt, aliis inferre præſumant.

o al. noſtros.

p al. injuriarum reus.

§ Corr. Rom. *n* Ut honoretur] *Hinc uſque ad verſic.* auctoritas, *addita ſunt ex ipſa epiſtola, quæ extat in Bibliotheca Dominicana, & videtur eſſe Gregorii IV., ex qua etiam ſumptum eſt caput:* Nullus 2. *diſt.* 19. *& apud Ivonem utrumque caput ſimul habetur. Iſtius autem Aldrici (ut ex Catalogo Epiſcoporum Eccleſiæ Cenomanenſis colligitur) mentio eſt in Concilio apud Sanctum Medardum, quod paulo poſt Gregorium IV. habitum fuit. Itaque defenſio ipſi a Gregorio præſtita profuit.*

§ Pith. 5. *Omnibus, &c.*] V. C. *dilectiſſimis Fratribus univerſis per Galliam, Europam, Germaniam, & per univerſas provincias conſtitutis.*

6. *Ut honoretur, &c.*] Hæc abſunt a V. C.

7. *Noſtro, &c.*] V. C. *noſtros a.*

8. *Diffinire.*] V. C. *finire.*

C. XII. *Judicia appellantium ab eis ſunt audienda, ad quos appellatur.*

Item non Vigilius Papa *in epiſtola ad Eleutherium c. ult. dicat.* (an. 538. *Roma.*)

q Anſ. l. 2. c. 20. Polyc. l. 1. tit. 14. QUi *q* ſe ſcit aliis eſſe præpoſitum, non moleſte ferat, aliquem ſibi eſſe prælatum. Ipſa namque Eccleſia, quæ prima eſt, ita reliquis Eccleſiis vices ſuas credidit largiendas, ut in partem ſint vocatæ ſollicitudinis, non in plenitudinem poteſtatis. Unde omnium appellantium Apoſtolicam ſedem Epiſcoporum judicia, & cunctarum majorum negotia cauſarum eidem ſanctæ ſedi reſervata eſſe liquet; præſertim cum in his omnibus ejus ſemper ſit expectandum conſultum: cujus tramiti, ſi quis obviare tentaverit Sacerdotum, cauſas ſe non ſine honoris ſui periculo apud eamdem ſanctam ſedem noverit redditurum.

§ Corr. Rom. *Reſtitutum eſt caput hoc Vigilio antiquorum exemplarium auctoritate. Antea vero tribuebatur Julio, in cujus etiam epiſtola prima habetur prior pars hujus capitis uſque ad verſ.* Ipſa namque. (*quemadmodum & apud Leonem ep.* 84. *quod refertur ſupra diſt.* 13. *c.* quamquam. *& in c. ſequenti,* qui ſunt. *& etiam ſententia cæterarum partium.*

Gratian. *Item cum* Nicolaus Papa *in Hincmarum Rhemenſem Archiepiſcopum invehatur, qui Rhotadum r Epiſcopum appellantem apoſtolicam ſedem damnare auſus eſt, ita dicens, s*

r al. Rhothaldum.

s In appendice Bibliothecæ ſanctorum Patrum.

C. XIII. *De Rhemenſi Archiepiſcopo, qui appellantem Romanam ſedem judicare eſt auſus.*

Idem Nicolaus Papa I. (an. 863. *Roma in Galliam.*)

ARguta *t* ſapientia tua, utinam in bono accepta, fomitem judicii, & meretricem depoſitionis adverſus Rhotadum aſſumpſit, & ab itinere Apoſtolicæ ſedis removit *u*, & continuatim Apoſtolicam ſedem appellantem damnavit, & carcerali cuſtodiæ mancipavit. *& infra*, §. 1. Privilegia tamen Apoſtolicæ ſedis vos obliviſcendo tradere nullatenus debuiſtis, quibus veneranda canones judicia totius Eccleſiæ ad hanc deferri jubent. *& infra.* §. 2. Hæc quippe *x* nos in Rhotado idcirco noveritis operatos, ut privilegia ſedis Apoſtolicæ, quæ male a vobis violata videbantur, & a nobis tot impenſis laboribus, veſtra reſiſtente contumacia, recuperari non poterant, auctoritate Apoſtolica, & cana *w* Petrum deliberatione, priſtino tandem genio, & proprio decorarentur honore.

t Anſ. l. 2. c. 67.

u al. revocavit] orig.

x Anſ. l. 2. c. 85.

§ Corr. Rom. *w* Cana] *Cum antea legeretur*, canonica, *emendatum ſic eſt ex epiſtola ipſa, quæ habetur manuſcripta, & nuper eſt impreſſa in appendice Bibliotheca, & in lib. Ennodii pro Symmacho legitur,* cana miracula, & canum genium, *juxta illud Virgilii,*

> Cana fides, & Veſta, Remo cum fratre Quirinus
> Jura dabunt. . . .

C. XIV. *Quiſque eam obedientiam majoribus exhibeat, quam ab inferioribus deſiderat.*

Item Leo Papa *ad Anaſtaſium Theſſalonicenſem Epiſcopum epiſt. 82. al. 84.* (an. 445. *Roma in Macedoniam.*)

QUI ſcit, ſe quibuſdam eſſe præpoſitum, non moleſte ferat aliquem ſibi eſſe prælatum, ſed obedientiam, quam exigit, etiam ipſe dependat 9: & ſicut non vult graves onerie ſarcinam ferre, ita non audeat aliis importabile pondus imponere. Diſcipuli enim ſumus humilis, & mitis magiſtri, dicentis *y*: *Diſcite a me, quia mitis ſum, & humilis corde.*

y Matth. 11.

§ Pith. 9. *Dependat.*] V. C. *pendat.*

Gratian. *Patet ergo, quod nulli appellanti ſunt induciæ denegandæ. Cæterum, ſi cauſa fruſtratoriæ dilationis appellaverit, a judice, ad quem provocatum fuerit, condemnabitur. Tempus vero appellationis eſt ante datam, vel poſt datam ſententiam. Quoties enim quis ſe gravari ſenſerit, libere poterit appellare.*

C. XV. *Qui gravatur a proprio Metropolitano, Primatem, aut univerſalis Eccleſiæ ſedem appellet.*

Unde Sixtus Papa II. *epiſt.* 2. *ad Gratum Epiſcopum ait.* (c. an. 258. *Roma.*)

SI *a* quis putaverit ſe a proprio Metropolitano gravari, apud Primatem diœceſeos, aut penes univerſalis Apoſtolicæ Eccleſiæ Papam judicetur.

a Et Victor ep. 1. & Julius ſup. ead. 1. ſi quis putaverit. 7.

a Polycar. l. 1. tit. 6. Anſ. l. 2. c. 9. & 11. Panorm. l. 4. c. 126.

C. XVI. *Romanam ſedem appellet, qui judicem ſuſpectum habet.*

Item Felix II. *ad Epiſcopos in Alexandrina Synodo congregatos cap. 19.* (an. 356. *Roma in Ægyptum.*)

QUoties *b* Epiſcopi ſe a ſuis comprovincialibus, vel a Metropolitano putaverint prægravari, aut eos ſuſpectos habuerint, mox Romanam appellent ſedem, ad quam eos abſque ulla detentione, aut ſuarum rerum ablatione libere liceat ire: & dum prædictam Romanam matrem appellaverint Eccleſiam, aut ab ea ſe audiri popoſcerint, nullus eos aut excommunicare, aut eorum ſedes ſurripere, aut res eorum auferre, aut aliquam eis vim inferre præſumat, antequam eorum cauſa Romani Pontificis auctoritate finiatur. Quod ſi aliter a quoquam præſumptum fuerit, nihil erit, ſed viribus carebit.

b Anſ. l. 2. c. 60.

C. XVII. *De eodem.*

P A L E A.

Item Julius Papa *in reſcripto ad Epiſcopos Orientales cap.* 30. (an. 337. *Roma in Orientem.*)

IDeo huic ſanctæ ſedi præfata privilegia ſpecialiter conceſſa ſunt, ut ab ea omnes auxilium oppreſſi, & injuſte damnati reſtitutionem ſumant.

c Sup. ead. c. ideo.

§ Corr. Rom. *Eſt ſumma quædam capitis recitati ſupra ead. c.* ideo. *& habetur in vetuſtis exemplaribus, in quibus Paleæ eſſe non ſolent.*

Grat. *Oppreſſi, & ſi prægravari putantes intelliguntur ante datam ſententiam: injuſte vero damnati, poſt datam ſententiam.*

C. XVIII.

Digitized by Google

C. XVIII. *Ante exitum cauſæ per appellationem recedere licet.*

Unde Eutychianus *urbis in Romanæ Epiſcopus ſcribit Epiſcopis per Siciliam epiſt.* 2. c. 1. (*an.* 283. *Romæ in Siciliam.*)

d *Anſ. l.* 3. *c.* 73. *Polyc. l.* 5. *tit.* 2. *Ivo p.* 6. *c.* 336. *Pann. l.* 4. *c.* 100.

NOn d ita in Eccleſiaſticis agendum eſt negotiis, ſicut in ſecularibus. Nam in ſecularibus legibus, poſtquam in vocatus quis venerit, & in foro decertare cœperit, non licet ei ea ante peractam cauſam recedere. In Eccleſiaſticis vero, dicta cauſa, recedere licet, ſi neceſſe fuerit, aut ſi ſe prægravari viderit.

¶ PETR. in Eutychianus &c.] V. C. Felix Papa Anaſtaſio, & Ægyptiis.

ee. Legibus poſtquam.] V. C. poſtquam Legibus.

aa. Ei.] Deeſt in V. C.

§ pe Gratian. *Qui vero ex contumacia judicibus obtemperare noluerit, communione privetur.*

C. XIX. *Excommunicetur, qui judicibus ſuis obtemperare non vult.*

Unde in Concilio Milevitano c. 24. (*an.* 416. *in Numidia.*)

e *Pannor. l.* 4. *c.* 132.

QUiſquis e probatus fuerit per contumaciam nolle obtemperare judicibus, cum hoc primæ ſedis Epiſcopo fuerit probatum, det literas, ut nullus ei communicet Epiſcoporum, donec obtemperet.

f *Cod. Theod. l.* 11. *tit.* 30. *in interpret. l.* 20.

Grat. *Item quod poſt datam ſententiam appellari poſſit, Fabianus Papa f teſtatur, dicens Hilario Epiſcopo epiſt.* 3. c. 2. (forte an. 232. Romæ.)

C. XX. *Non denegetur appellatio, quem in ſupplicium ſententia deſtinavit.*

g *Anſ. l.* 2. *c.* 00. *Burch. l.* 1. *c.* 148. *Ivo p.* 5. *c.* 261. *Pann. l.* 4. *c.* 122. h *in ſupplicium.*

LIceat g et etiam in criminalibus cauſis appellare: nec appellandi vox denegetur ei, quem ſupplicio h ſententia deſtinarit.

¶ PETR. ec.] Liceat.] Anianus l. 20. C. Th. de appell.

Gratian. *Quod paulo ante idem affirmat eod. cap.* (*forte an.* 230. *Romæ.*)

C. XXI. *Ante datam ſententiam licet alicui appellare.*

i *Ivo p.* 5. *c.* 248. *Anſ. ibid. Burch. ibid. Pann. l.* 4. *c.* 120.

SI i quis judicem adverſum ſibi ſenſerit, vocem appellationis adhibeat.

§ pe Gratian. *Poſt datam vero ſententiam, qui appellare voluerit, intra quinque dies appellet, & intra eoſdem, a quo provocavit, literas dimiſſorias accipiat, & intra eoſdem, ad quem appellavit, iter arripiat.*

C. XXII. *Poſt latam ſententiam intra quod tempus quiſque appellare debeat.*

Unde in Theodoſianis *a* * *legibus ſic ſtatutum invenitur.* (*in* Breviario Alarici *an.* 506. *in Novempopulania.*)

u *in ſententiis Julii Pauli non exstant. Anian. l.* 5. *tit.* 33. *c.* 0. *Ivo p.* 5. *c.* 281. *Pann. l.* 4. *c.* 007. l *al. provocare.*

PRopter u ſuperfluam appellatorum licentiam, ne in retractandis, vel revocandis ſententiis liberum habere arbitrium videantur, & tempora appellationis, & pœnæ conſtitutæ ſunt, ut quicunque apud judicem, qui cauſam ejus audivit, appellare, & ad alium judicem appellare l voluerit, intra quinque dies appellet, & his ipſis quinque diebus ad judicem, ad quem provocaverit, ſine aliqua difficultatione perveniat: & ipſe dies, quo accepit literas, in his quinque diebus ſpecialiter computetur. Quod ſi longius iter ſit, exceptis his quinque diebus, ſpatium dierum, quo iter agi poſſit, computetur.

¶ Corr. R. a Theodoſianis) *Hoc, & quatuor ſequentia capita, quæ citantur in legibus Theodoſ. habentur lib.* 5. *ſent. Julii Pauli cum interpretatione. Ex quo apparet Gratiani etiam tempore has ſententias conjunctas fuiſſe cum codice Theodoſ. ſive breviario Alarici. Alaricus autem in præfatione profitetur, ſe volumen illud non ſolum ex Theodoſ. codice, ſed ex variis libris collegiſſe, & in legum collectione, atque interpretatione Epiſcoporum præcipue opera uſum fuiſſe.*

¶ CONTIUS. * *Theodoſiana.*] Quod ſequitur ſumptum ex *lib.* 5. *ſentent. Pauli.* Sed Gratianus vocat Breviarium Alarici, in quo extant Pauli ſententiæ, Leges Theodoſianas. In veteri meo manuſcripto adnotatum reperi ad marginem hujus capitis, Theodoſianam eſſe hanc legem, vel Lombardam ut & ſequentes uſque ad *cap. anteriorum. infra, eod.* & ideo abrogatas eſſe has leges uſque ad *cap. anteriorum.* Cæterum in *hoc cap. propter*, erant verba quædam Aniani interpretis perperam verba Pauli enarrantis, quæ idcirco reliquit Gratianus, quia ea non intelligebat.

C. XXIII.

m *ff. ſi quis caut. l.* 1.

HAbita m dinumeratione XX. millium diurnorum per ſingulos dies, computetur.

¶ Corr. Rom. *Caput hoc abeſt a vetuſtioribus Gratiani codicibus, & ab originali, & Ivone, & Panormia. In uno autem Gratiani valde emendato eſt in margine ſuperioris capitis, tanquam gloſſa quædam.*

C. XXIV. *A quo appellatur, ad quem appellatum fuerit, dimiſſorias literas dirigantur.*

Item ibidem *tit.* 34. (in Paulo c. ee. Chr. 224. *Romæ.*)

n *Ivo p.* 5. *c.* 282. *Pann. l.* 4. *c.* 128. o *al. quorum.* p *al. facienda.* q *Sunt verba interpretis.*

AB n eo, quo appellatum eſt, ad eum, qui de appellatione cogniturus eſt, dimiſſoriæ literæ dirigantur, quæ vulgo Apoſtoli appellantur, quarum o poſtulatio, & acceptio intra quinque dies ex officio ſinienda p eſt. (Iſta q jam ſuperius ſub titulo de cautionibus & pœnis appellationum interpretata ſunt) §. 1. Qui intra ſtatuta tempora dimiſſorias non poſtulaverit, vel acceperit, vel reddiderit, præſcriptione ab agendo ſubmovetur, & pœnam appellationis inferre cogitur.

C. XXV. *De his, qui cauſa dilationis appellant.*

Item ibidem, *tit.* 35. c. 2. r (*an.* 506. *ibid.*)

r *Ex interpretatione.* s *Ivo p.* 5. *c.* 283. *Pann. l.* 4. *c.* 129. t *Antea legebatur, abjiciatur, vel abjiciantur.*

QUicunque s non confidentia juſtæ cauſæ, ſed cauſa afferendæ moræ, ne contra eum ſententia proferatur, appellaverit, vel ſi de facto ſuo confeſſus, ne addicatur t, appellare voluerit, hujuſmodi appellationes non recipiuntur.

C. XXVI. *Cum poſſeſſor appellat, dum eventus cauſæ dubius eſt, poſſeſſionis fructus ſequeſtrantur.*

Item ibidem, *tit.* 36. c. 1. u (*an.* 506. *ibid.*)

u *Ex interpretatione.* x *Ivo p.* 5. *c.* 284. *Pann. l.* 4. *c.* 130. y *Ex Paulo ibid.*

QUoties x poſt auditam cauſam judicii poſſeſſor appellat, fructus poſſeſſionis, de qua agitur, dum ſecundæ audientiæ eventus dubius eſt, merito ſequeſtrantur. Nam ſi petitor appellaverit, hoc ab eo poſtulare non poteſt: quia non poteſt ſequeſtrari, quod non habet. §. 1. Si propter y prædia urbana, vel mancipia appelletur, penſiones eorum, vel mercedes, vecturæ etiam, ſi de navi agatur, deponi ſolent.

C. XXVII. *Injuſte appellans omnino puniendus eſt.*

Item ibidem, *tit.* 37. c. 1. (ex Paulo circ. an. Chr. 224. *Romæ.*)

z *Ivo p.* 5. *c.* 285. *Pann. l.* 4. *c.* 131. *Ex Paulo.*

OMnino z puniendus a eſt, ut quoties injuſte appellatio pronuntiatur, ſumptus, quos dum ſequeretur adverſarius, impendit, reddere cogatur, non ſimplos, ſed quadruplos.

¶ Corr. Rom. a Omnino puniendus] *In ſententiis Pauli legitur,* omnino probandum eſt, &c. *Sed quia eſt initium capituli, & de hujuſmodi punitione multa ſunt a Doctoribus adnotata, non eſt mutatum. tantummodo ductus orationis eſt emendatus, addita particula,* ut.

Gratian. *Præmiſſis auctoritatibus intra quinque dies poſt datam ſententiam cuique appellare permittitur. Quod poſtea Juſtinianus in conſtitutionibus ſuis corrigens, intra decem dies appellationis remedium cuique dandum decrevit, dicens.*

C. XXVIII. *Intra decem dies* * *remedium appellationis conceditur.*

Imperator Juſtinianus a Auguſtus. (*an.* 536. *Conſtantinopoli.*)

a *Novella* 23. *apud Julianum antecesſorem.*

ANteriorum legum acerbitati plurima remedia imponentes, & maxime hæc circa appellationes facientes, & in præſenti ad hujuſmodi beneficium pervenire duximus eſſe neceſſarium. Antiquitati etenim cautum erat, ut ſi quis per ſe litem exercuerit, & fuerit condemnatus, intra duos dies tantummodo licentiam appellationis haberet; ſin autem per procuratorem cauſa ventilata ſit, & in triduum proximum eum vetendi. Ex rerum autem experientia invenimus hoc ſatis eſſe damnoſum: plures enim homines ignaros legum ſubtilitatis, & putantes in triduum eſſe provocationes porrigendas, in promptum periculum incidiſſe, & biduo tranſacto cauſas perdidiſſe. Unde neceſſarium duximus hujuſmodi rei competenter mederi. Et ſancimus omnes appellationes, ſive per ſe, ſive per procuratores, ſeu per defenſores, vel curatores, & tutores ventilentur, poſſe intra decem dierum ſpatium a recitatione ſententiæ enumerandum, judicibus ab his, quorum intereſt, offerri, ſive magni, ſive minores ſint (excepta videlicet ſublimiſſima Prætoriana præfectura) ut liceat homini intra id ſpatium planiſſime deliberare, ſive appellandum ei ſit, ſive quieſcendum; ne timore inſtante opus appellatorium frequentetur, ſed ſit omnibus inſpectionis copia, quæ & indiſcuſſos hominum calores poteſt refrenare. §. 1. Ad hæc ſancimus, ſi quando lis ſperatur in ſacrum inferri conſiſtorium, ſi forte contigerit Imperatoriam majeſtatem occupatam publicis cauſis vel mundanis proviſionibus, non poſſe convocata Patres, quatenus cauſa agitetur, non ob hoc litem periclitari. Quod enim vitium eſt litigantium, ſi volumen Imperatorium occupetur? vel quæ tanta eſt auctoritatis, ut nolentem Principem poſſit ad convocandos Patres, cæteroſque Proceres coarctare? Sed ſi quid tale evenerit, cauſa intacta permaneat, donec Imperator ſua ſponte ſtatuat, & convocari Proceres juſſerit, & litem inferri patiatur, & omnia

ſecun-

Digitized by Google

ſecundum morem procedere. §. 2. Illud etiam in tertio capitulo diſponendum eſt, quod antiquitas bene ſtatuit, novitas autem neglexit. Cum enim veneranda vetuſtatis en ſtatuiſſet ita Magiſtratus digeſſerit, ut alii majores, alii medii, alii minores ſint, & appellationes a minoribus judicibus non ſolum ad maximos judices remitterentur, ſed ad ſpectabilium judicum tribunal, quatenus & ipſi ſacro auditorio adhibito litem exercerent, novitas autem hoc dereliquerit, evenit, ut ſuper minimis cauſis maximi noſtri judices inquietentur, & homines propter minimas cauſas magnis fatigentur diſpendiis, ut forſitan totius litis æſtimatio ad ſumptus judiciales non ſufficeret. Ideoque ſancimus, ſi quando ex Ægyptiaco tractu, vel adjuncta ei utraque Lybia provocatio ſperatur uſque ad decem librarum auri quantitatem, non in hanc Regiam urbem eam venire, ſed ad Præfectum Auguſtalem, qui audiat, & cauſam dirimat vice ſacri cognitoris, nulla ei penitus poſt definitivam ſententiam appellatione porrigenda. Similique modo quoties in Aſiana diœceſi, vel Pontica, tale aliquid emerſerit, uſque ad prædictam quantitatem decem librarum auri, appellationes ad viros ſpectabiles, Comites forte, vel Proconſules, vel Prætores, vel Moderatores, quibus ſpecialiter eaſdem lites peragendas deputavimus, remittantur: quatenus & hi ad ſimilitudinem præfecti Auguſtalis, vice ſacri Cognitoris intercedant, & cauſas ſine ſpe quidem appellationis, Dei tamen & legum timore perſiciant decidendas. Orientalem autem tractum cauſas appellationis ſuſpenſas, & uſque ad decem librarum auri quantitatem ſitas, ad virum ſpectabilem Comitem Orientis mittere, ſimili modo audientiam, & finem eis impoſiturum. Illo videlicet obſervando, ut viri ſpectabiles duces, vel alii ſpectabiles judices, non ad alios eadem ſpectabilitate decoratos judices ſuas transmittant appellationes in litibus, quantacunque ſint quantitatis (cum non oporteat ad compares judices appellationes referri, ſed a minori judicio in majus tribunal aſcendere) ſed ad illuſtriſſimam præfecturam aliorum appellationes, cujuſcunque ſint quantitatis (ut dictum eſt) dirigantur, quas b una cum viro excelſo pro tempore Quæſtore eas dirimat, utroque officio ſubminiſtrante, id eſt, tam ex ſacris ſcriniis more ſolito, quam præfectorio. Ita tamen hæc ſancimus, ut nec a ducibus, vel aliis ſpectabilibus judicibus (quibus forte, & ſi privati ſint, Imperialis majeſtas cauſas injunxerit,) appellatio ad memoratos ſpectabiles judices curſat, ne cauſa non gradatim procedere, ſed perperam videatur. ſed a Præſidibus quidem provinciarum, & judicibus a nobis datis, ſi non ſint ſpectabiles judices, intra memoratam quantitatem referetur. Si autem vel illuſtres ſint dati a nobis judices, (quibus apices dignitatum ſuper ſpectabilitatem ſunt) vel duces, qui omnimodo ſpectabilitate ſunt decorati, vel hi, qui a Principe delegati ſunt, ſpectabilem habeant dignitatem, eorum appellationes ſub quacunque quantitate in hanc Regiam urbem ad competentes antiquo more judices referuntur. omnibus aliis, quæ in appellationibus ſtatuta ſunt, vel ab antiqua proſapia, vel ab auctoritate anteriorum conſtitutionum, vel a noſtra humanitate, ſervatis, illibatiſque cuſtodiendis.

b qui] orig.

C. XXIX. *Quando appellandum ſit primo, vel ſecundo.*

Item lib. 49. Digeſt. *tit.* quando appellandum ſit. *Leg.* 1. §. *biduum*. (c. an. Chr. 224. *Romæ*.)

BIduum, vel triduum appellationis ex die ſententiæ latæ computandum erit. §. 1. Quid ergo, ſi ſententia fuerit ſub conditione dicta, utrum ex die ſententiæ latæ tempus computamus ad appellandum, an vero ea die, quo conditio ſententiæ extitit? Sane quidem non eſt ſub conditione ſententia dicenda. Sed ſi fuerit dicta, quid fiet? Et eſt utile, ſtatim tempora ad appellandum computari debere. §. 2. Quod in ſententiis receptum c eſt, ut vel altera die, vel tertia provocetur, hoc etiam in cæteris obſervandum eſt, ex quibus ſententia quidem non profertur, appellari tamen oportere, & poſſe, ſupra relatum eſt, *ut ecce cum quis ad tutelam, vel ad alia civilia munera nominatur, & ejus excuſatio non admittitur*. §. 3. Dies autem iſtos, in quibus appellandum eſt, ad aliquid utiles eſſe, oratio divi Marci voluit, ſi forte ejus, a quo provocatur, copia non fuerit, ut ei libelli dentur. Ait enim: Iudices ſervabitur, quo primo facultas adeundi erit. Quare ſi forte, poſt ſententiam ſtatim dictam, copiam ſui non fecerit is, qui pronuntiavit, (ut fieri aſſolet) dicendum eſt, nihil nocere appellatori. Nam ubi primum copiam ejus habuerit, poterit provocare. Ergo ſi ſtatim ſe ſubduxit, ſimili modo ſubveniendum eſt. §. 4. Quid igitur, ſi conditio horæ effecit, ut ſe reciperet? Si forte dicta ſit ſententia jam ſuprema hora, utique non videbitur ſe ſubtraxiſſe. §. 5. Adeundi autem facultatem ſemper accipimus, ſi in publico ſui copiam fecit. Cæterum, ſi non fecerit, an imputetur alicui, quod ad domum ejus non venerit, quodque in hortos non acceſſerit, & ulterius, quod ad villam ſuburbanam? Magiſque eſt, ut non debeat imputari. Quare ſi in publico ejus adeundi facultas non fuit, melius dicetur, facultatem non fuiſſe adeundi. §. 6. Si quis, ipſius quidem, a quo appellavit, adeundi facultatem non habuerit, *ut β ei libellos daret*, ejus autem, quem appellavit, habeat copiam, videndum eſt, ut d ei præſcribi poſſit, quod eum non adierit. Et hoc jure utimur, ut ſi alterutrius adeundi fuerit copia, præſcriptio locum habeat. §. 7. In propria cauſa biduum accipitur. Propriam cauſam ab aliena quemadmodum

c al. procuratum.

d al. an.

diſcernimus? Et palam eſt, eam propriam eſſe cauſam, cujus emolumentum, vel damnum ad aliquem ſuo nomine pertinet. *& infra*. §. 8. Si adverſus abſentem fuerit pronuntiatum, biduum, vel triduum, ex quo quis ſcit, computandum eſt, non ex quo pronuntiatum eſt. Quod autem dicitur abſentem poſſe provocare, ex quo ſcit, ſic accipit e, ſi non in cauſa per procuratorem defenſus eſt. Nam ſi ille non provocavit, difficile eſt, ut hic audiatur. §. 9. Si quem f in inſulam g deportandum adnotaverit Præſes provinciæ, & Imperatori γ ſcripſerit, ut deportetur, ardemus, quando ſit provocandum, utrum cum Imperator reſcripſerit h, ut deportetur, an cum ei ſcribitur? Et putem, tunc eſſe appellandum, cum recipi eum Præſes jubet, ſententia δ prolata, Imperatori ſcribendum, ut deportetur. Cæterum verendum eſt, ne ſero ſit, ut tunc provocetur, cum Imperator inſulam ei aſſignaverit. Comprobata enim ſententia Præſidis, tunc ſolet inſulam aſſignare. Rurſus illud verendum eſt, ſi mendacius apud Principem necraeit eum, quem deportandum laborabat, intercludi illi viam provocandi. Quid ergo eſt? Recte dicetur humanitate ſuggerente, ut & hoc, & illo tempore non fruſtra provocaretur: quia non adverſus Principem, ſed adverſus Judicis calliditatem provocavit. *& infra* i. §. 10. Illud quoque videamus, ſi, cum Imperatori ſcriberetur, exemplum literarum litiganti editum ſit, eoque ſe appellaverit, & poſtea contra eum reſcriptum ſit, an appellare a literis pridem ſibi editis poſſit? ε quia, qui tunc non appellavit, vera eſſe, quæ ſcripta ſunt, conſenſiſſe videtur: nec eſt audiendus, ſi dicat, eventum ſacri reſcripti ſe ſeſtinaſſe.

e al. accipimus.

f al. quidam.

g In principio ejuſdem legis prima.

h al. ſcripſerit.

i l. ult. cod. tit.

α Corr. Rom. α Ut cum quis] *Hinc uſque ad verba*, non admittitur, *non ſunt in Pandectis: ſed quia ſuperius in eadem lege ſententiam ipſorum exprimitur, non ſunt expuncta, ſed deſcripta aliis characteribus*.

β Ut ei libellos daret,] *Verba hæc non ſunt in Pandectis, ſed ab gloſſatis non ſunt inducta*.

γ Imperatori ſcripſerit,] *Sic eſt emendatum ex Pandectis. Antea legebatur*, Imperator reſcripſerit.

δ Sententia prolata] *Hæc uſque ad verſ.* Cæterum, *ſunt addita ex Pandectis*.

ε Poſſit?] *In vulgatis codicibus ſequebatur*, certe non poteſt: *quæ neque in antiquis, neque in Pandectis habentur*.

C. XXX.

Item Ulpianus *lib.* 40. *in tit. de recipiendis appellationibus, vel non, lege prima.*
(c. an. Chr. 224. *Romæ*.)

x NOn ſolent audiri appellantes, niſi hi, quorum intereſt, vel quibus mandatum eſt, vel qui negotium alienum gerunt, quod mox ratum habetur. Sed etſi mater ζ, cum filii ſui ſententia eversam animadverteret, provocaverit, pietatis dono, dicendum eſt & hanc audiri debere, & ſi litem proprie audiendam curare maluerit, intercedere non videtur, licet ab initio defendere non poteſt. §. 1. *Scævola libro quarto regularum* x. Ante ſententiam appellari poteſt, ſi quæſtionem in civili negotio habendam judex interlocutus ſit, vel in criminali, ſi contra leges hoc faciat. §. 2. *Macer libro primo de appellationibus, lege quarta*. Ejus, qui ideo cauſam agere fruſtratur, quod dicit ſe libellum Principi dediſſe, & ſacrum reſcriptum expectare, audiri deſiderium prohibetur: & ſi ob eam cauſam provocaverit, appellatio ejus rescriptis ſacris conſtitutionibus vetatur.

x leg. 2. ibidem.

ζ Corr. Rom. α Mater] *Antea brevius legebatur: ſed & ſi* mater ex pietate provocaverit, dicendum, &c. *Multa vero alia in hoc, & ſequenti capitulo ex ipſis Pandectis ſunt emendata*.

C. XXXI. *De dimiſſoriis libellis.*

Item Marcianus *l.* 2. *de appellationibus, tit.* l *de libellis dimiſſoriis, l. unica.*
(c. an. Ch. 234. *Romæ*.)

POſt appellationem interpoſitam literæ dandæ ſunt ab eo, a quo appellatum eſt, ad eum, qui de appellatione cogniturus eſt, ſive Principem, ſive quem alium: quas literas dimiſſorias, ſive Apoſtolos appellant. Senſus autem literarum talis eſt. appellaſſe (puta) Lucium Titium a ſententia illius, quæ inter illos dicta eſt. Sufficit autem petiiſſe intra tempus dimiſſorias inſtanter, & ſæpius: ut & ſi non accipiat, id ipſum conteſtetur. Nam inſtantiam repetentis m dimiſſorias conſtitutiones deſiderant. Æquum eſt igitur, ſi per eum ſteterit, qui debebat dare literas, quo minus det, ne hoc accipienti noceat. §. 1. *Ulpianus lib.* 4. n *de appellationibus, titulo, Nihil innovari appellatione interpoſita, lege unica*. Appellatione interpoſita, ſive ea recepta fuerit, ſive non, medio tempore nihil novari oportet. *& infra*. §. 2. Si quis ex pluribus facinoribus condemnatus propter quædam appellaverit, propter quædam non, utrum differenda pœna ejus ſit, an non, quæritur. Et ſi quidem graviora ſunt crimina, ob quæ appellatio interpoſita eſt, levius autem id, propter quod non appellavit, recipienda eſt omnino appellatio, & differenda pœna. Si vero graviorem ſententiam meruit ex ea ſpecie, ex qua non eſt appellatum, omnimodo pœna imponenda eſt.

l Lib. 49. digeſt. tit. 6.

m al. petentis.

n cod. l. 49. tit. 7.

Gratian. *Forma Apoſtolorum hæc eſt. Ego ille, ſanctæ Ravennenſis Eccleſiæ Epiſcopus, te Presbyterum Rolandum, Capellanum ſancti Apollinaris, ad Apoſtolicam ſedem, quam appellaſti, ab obſervatione mei judicis his Apoſtolis dimitto*. Forma

vero

vero appellantis ante ſententiam hæc eſt: Ego Adelmus ſanctæ Rhegiensis Eccleſiæ miniſter [licet indignus] ſentiens, me pragravari a Domino Gualterio ſanctæ Ravennatis Eccleſiæ Archiepiſcopo, Romanam *ſedem appello, & apoſtolos peto. §. 1. Si vero poſt datam ſententiam appellare voluerit, hic erit ei modus appellandi: Ego A. ſanctæ Rhegiensis Eccleſiæ miniſter [licet indignus] contra ſententiam Domini G. S. Rav. Eccleſiæ Archiepiſcopi conjuſtæ in me latam pridie Kal. Maji Anno Domini incarnationis* MCXLI. *et indictione quarta Romanam ſedem appello, & apoſtolos peto. §. 2. Si autem unus, vel duo pro pluribus appellare voluerint, ſic appellabunt: Ego P. & G. Syndici Canonicorum S. R. E. ſentientes nos pragravari, vel contra ſententiam &c. Romanam ſedem appellamus, & apoſtolos poſtulamus. Et hujuſmodi appellationes in ſcriptis fieri debent.*

¶ Corr. Rom. a MCXLI.] *in vulgatis erat* MCLXI. *quæ numerus, ut recte in gloſſa dicitur, conſtare non poteſt. Quod hinc etiam confirmatur, quia quarta Indictio, de qua hic eſt mentio, non convenit cum anno illo. In manuſcriptis autem varia eſt lectio, hæc viſa eſt melior, quæ notarum tantum tranſpoſitione reſtitui potuit, & quarta Indictio cum hoc anno concurrit. Ad judicium autem alterius fidei, catholico appellare non licet.*

C. XXXII. *Excommunicetur Catholicus, qui committit cauſam ſuam judicio alterius fidei.*

Unde in Concilio Carthaginenſi IV. c. 7.
(an. 398. in *Africa* .)

CAtholicus, qui cauſam ſuam, ſive juſtam, ſive injuſtam, ad judicium alterius fidei judicis provocat, excommunicetur.

§ 32 Gratian. *Notandum vero eſt, quod quidam Judices ſunt, a quibus appellari non oportet.*

C. XXXIII. *A quibus judicibus provocari non licet.*

n Et in Afric. cap. 89. Unde in Concilio o Milevitano c. 24. *legitur* .
(an. 416. in *Numidia* .)

p Ivo p. Nicol. 2. Ivo p. 6. c. 363. Pann. l. 4. c. 132. A Judicibus p 14, quos communis conſenſus elegerit, non liceat provocare.

¶ Pith. 14. *Judicibus* .] Regino p. 38.

Gratian. *Quod de arbitris intelligendum eſt. Judicum enim alii ſunt ordinarii, alii arbitrarii. Ordinarii vero ſunt, qui ab Apoſtolico, ut Eccleſiaſtici, vel ab Imperatore, utpote ſeculares, legitimam poteſtatem accipiunt. Arbitrarii ſunt, qui nullam poteſtatem habentes, cum conſenſu litigantium in judices eliguntur, in quos compromittitur, ut eorum ſententiæ ſtetur. Horum alii ſunt ordinarii, & arbitrarii, alii ordinarii tantum. Ordinarii, & arbitrarii ſunt, qui legitimam poteſtatem habentes, ab his eliguntur ad arbitrandum, qui non ſunt ſuæ juriſdictioni ſuppoſiti. Ab his, ut ſi ut arbitrarii* q *ſedeant, & non ut ordinarii, privilegio tamen ordinariæ dignitatis gravatus aliquis appellare valebit.* q al. *arbitri*.

C. XXXIV. *A judicibus, qui eliguntur communi conſenſu provocare licet.*

r & Afric. c. 89. Unde in Concilio r Carthaginenſi III. c. 10.
(an. 397. in *Africa* .)

s Ivo p. 6. c. 363. Anſel. l. 3. c. 123. SAne, ſi ex conſenſu partium judices electi fuerint, etiam a pauciore numero, quam conſtitutum eſt, liceat a 13 provocare.

§ Corr. Rom. a Liceat) *Hunc canonem citat Gratianus [quod ipſemet aperte profitetur] ut oſtendat ab hujuſmodi judicibus licere appellari. Verum in Concilio Carthaginenſi tam impreſſo, quam manuſcripto, cum variis exemplaribus collato, & unico codice canonum etiam impreſſo, ac manuſcripto, & Græco, quod cum ipſo concordat, & Africano, ubi hoc repetitur, & apud Ivonem legitur,* non liceat. *Et quare ipſa canonis antecedunt, & reſtituitur infra eod. c.* hoc etiam, *oſtendunt omnino cum negatione eſſe legendum.*

¶ Pith. 13. Licet provocare.] V. C. *non liceat provocari*.

C. XXXV. *Qui de Epiſcoporum judiciis queruntur, a vicinis Epiſcopis audiantur, vel ab aliis ex conſenſu eorum adhibitis.*

t & Afric. c. 92. Item ex Concilio Milevitano 16, c. 22. t
(an. 416. in *Numidia* .)

u al. q. 3. Presbyteri. PLacuit, ut Presbyteri u, Diaconi, vel cæteri inferiores Clerici, in cauſis, quas habuerint, ſi de judiciis Epiſcoporum ſuorum queſti fuerint, vicini Epiſcopi eos 17 audiant, & inter eos quicquid eſt, finiant 18, adhibiti ab eis ex conſenſu Epiſcoporum ſuorum. Quod ſi & ab eis provocandum putaverint, non provocent, niſi ad Africana Concilia, vel ad Primates provinciarum ſuarum. Ad tranſmarina autem qui putaverit appellandum, a nullo intra Africam in communione ſuſcipiatur.

¶ Pith. 16. *Milevitano* .] al. & Carthaginenſi c. 30.

17. *Eos* .] Add. V. C. *cum conſenſu Epiſcopi ſui* .

18. *Finiant* .] V. C. *definiant* .

Grat. *Niſi forte a Romanam ſedem appellaverint. Is autem, qui appellaverit, ad eum, a quo appellavit, remitti non debet.* 19

§ Corr. Rom. a Niſi forte) *Hæc in antiquis codicibus ſcribuntur tanquam Gratiani verba. Et ad hanc ſententiam demonſtrandam affert ſequens caput ex Concilio Sardicenſi.*

¶ Pith. 19. *Non debet* .] Vide Nicol. de Cuſa, lib. 11. cap. 25.

C. XXXVI. *De eodem.*

Unde in Sardicenſi Concilio c. 7.
(an. 347. in *Thracia* .)

SI vero quis Epiſcopus accuſatus fuerit, & judicaverint congregati Epiſcopi regionis ipſius, & de gradu ſuo eum dejecerint, ſi appellaverit, qui dejectus fuerit, & confugerit ad beatiſſimum 21 Romanæ Eccleſiæ Epiſcopum, & voluerit ſe audiri, ſi juſtum putaverit α, ut revocetur β, vel 22 renovetur examen, ſcribere Epiſcopis 23 dignetur his 24, x Nicol in epiſtol. ad Michaelem, quæ incipit: [Propoſueramus] & in epiſtola ad Epiſcopos apud Conciliaum congregatos. Ivo p. 5. c. 57. Conc. Afr. c. 101. qui in finitima, & propinqua provincia ſunt, ut ipſi diligenter omnia requirant, & juxta fidem veritatis omnia definiant. Quod γ ſi is, qui rogat cauſam ſuam iterum audiri, deprecatione ſua moverit 25 Epiſcopum Romanum, ut de 26 latere ſuo Presbyteros 27 mittat, erit in poteſtate ejus, & 28 quid velit, & quid æſtimet. Et ſi decreverit mittendos eſſe, qui præſentes cum Epiſcopis judicent, ut etiam habeant auctoritatem perſonæ illius 29, a quo deſtinati ſunt, erit in ejus 30 arbitrio. Si vero crediderit ſufficere Epiſcopos δ, ut 31 negotio terminum imponant, faciat 32, quod ſapientiſſimo conſilio ſuo 33 judicaverit.

§ Corr. Rom. α Se audiri] *Græce eſt,* καὶ βουληθῇ αὐτοῦ διακοῦσαι, *id eſt, ſi Romanus Epiſcopus voluerit ipſum audire.*

β Revocetur, vel] *Hæc abſunt a Concilio tam impreſſo, quam manuſcripto, cum variis exemplaribus collato, & legitur tantummodo,* renovetur, *quemadmodum Græce eſt,* ἀνανεωθῆναι, *& ſic refertur a Nicolao, & Ivone: ſed ob gloſſam non ſunt inducta.*

γ Quod ſi is, qui rogat] *Græce eſt,* εἰ δὲ τις ἀξιώσῃ καὶ πάλιν αὐτοῦ τὸ πρᾶγμα ἀκουσθῆναι: *id eſt:* Si quis autem poſtulet, & rurſus negotium ſuum audiri: *ut ſit ſecunda appellatio, quæ etiam ſignificatur in capite,* Gaudentius, *quod apud Græcos proxime antecedit huic capiti.*

δ Epiſcopos] *Sequebatur in codicibus Gratiani, etiam in manuſcriptis, quemadmodum & apud Ivonem,* comprovinciales: *quæ vox non eſt in Concilio, neque apud Nicolaum. Græce legitur,* καὶ ἀπόφασιν τι ἐπιτάξαι, *id eſt,* & ipſius Epiſcopi ſententiam. *Balſamon tamen videtur legiſſe,* τῶν ἐπισκόπων, *& primum interpretatur de Epiſcopis provincialibus, deinde de aliis.*

¶ Pith. 20. *Si quis* .] Dion. Exiguus.

21. *Beatiſſimum* .] Deeſt in V. C.

22. *Revocetur vel* .] Abſunt a V. C.

23. *Epiſcopis* .] Abeſt a V. C.

24. *His* .] Add. V. C. *Epiſcopis* .

25. *Moverit* .] V. C. *monuerit* .

26. *De* .] V. C. *e* .

27. *Presbyteros* .] V. C. *Presbyterum* .

28. *Ejus &* .] V. C. *Epiſcopi* .

29. *Ut etiam auct. perſ. illius* .] V. C. *habente ejus auctoritatem* .

30. *Ejus* .] V. C. *ſuo* .

31. *Sufficere Epiſcopos ut* .] V. C. *ſufficere Epiſcopo Provinciales* .

32. *Faciat* .] V. C. *faciet* .

33. *Suo* .] Abeſt a V. C.

Gratian. *Arbitrarii tantum ſunt, qui nullam legitimam poteſtatem acceperunt, a quibus appellare non licet, quia eis imputandum eſt, quod ſibi tales elegerunt. Si vero ſententia eorum, a quibus appellatur, ſoluta fuerit* a, *vel eis oberit, niſi forte vel inimicitia, vel pecunia depravati injuſtam probentur intuliſſe ſententiam.*

§ Corr. Rom. a Fuerit) *Sequebatur in vulgatis,* per eum, ad quem appellatum eſt: *quæ ſunt expuncta, quia in vetuſtis codicibus non habentur.*

C. XXXVII. *Cum per appellationem ſententia ſolvitur, non debet obeſſe ei, qui non iniquo animo judicavit.*

Unde in Concilio Carthaginenſi III. c. 20. *legitur* .
(an. 397. in *Africa* .)

y Ivo p. 6. c. 363. Pann. l. 4. c. 133. 7 HOc etiam y placuit, ut 34 a quibuſcunque judicibus Ec-
35 cleſiaſticis ad alios judices Eccleſiaſticos, ubi eſt major auctoritas, fuerit provocatum, non eis obſit, quorum fuerit ſoluta ſententia, ſi convinci non potuerint, vel iniquo z 35 animo judicaſſe, vel aliqua cupiditate, aut gratia depravati. z *inimico*) *vera lectio* .

¶ Pith. 34. *Ut* .] V. C. *ut ſi* .

35. *Iniquo* .) 2. V. C. *inimico* .

Gratian. *Quæritur autem de eo, a quo appellatur, an ſit evocandus in teſtimonium apud eum, ad quem appellatur, ſuper negotio, cujus cognitionem ſuſcepit.*

C. XXXVIII. *Clericus non devocetur in teſtimonium illius cauſæ, cujus primum cognitionem ſuſcepit.*

a & in Afric. c. 2d. De hoc ita ſtatutum eſt in Concilio a Carthag. V. c. 2.
(an. 398. in *Africa* .)

b al. *ſtatuendum*) *orig.* STatutum beſt c, ut qui forte in Eccleſia 36 quodlibet cauſam
c Ivo p. 6. c. 130. jure Apoſtolico Eccleſiæ impoſito agere voluerit, & forte
d al. *cognitor*, vel *præſes*) *orig.* taſſe deciſio Clericorum uni parti diſplicuerit, non liceat Clericum in judicium ad teſtimonium devocari eum, qui Præſes d vel Cognitor 37 fuit, & 38 nulla ad teſtimonium dicendum Eccleſiaſtici e cujuslibet perſona pulſetur.
e al. *Eccleſiaſticis cujuslibet ordinis* .

¶ Pith. 36. *Statutum eſt, ut qui forte in*) V. C. Canonum Eccleſiæ Romanæ: *Petendum eſt ut ſtatuere dignetur, ut ſi forte in* . Vide Balſam. ad *hunc* Canon,

37. Præ-

37. *Præſit.*] a. V. C. *præſens* .C. al. *quia cognitae*, *vel præſens* [illegible].

Grat. *Ab eis quoque, ad quos provocatum fuerit (ſicut in Africano Concilio c. 63. legitur) ulterius provocare non licet.*

38. *Et.*] a. V. C. *ut.*

C. XXXIX. *Non liceat provocari ab his, ad quos provocatum fuerit.*

In Africano Concilio c. 63. ſub Innoc. [*an. 407. ibid.*]

SI autem provocatum fuerit, eligat, qui provocaverit, judices, & cum eo & ille, contra quem provocaverit, ut ab ipſis deinceps nulli liceat provocare.

Gratian. *Poſt ſecundam provocationem intelligendum eſt tertio enim in una eademque cauſa ſuper eiſdem capitulis provocare non licet. Unde in 7. libro Codicis f tit. ne liceat in una eademque cauſa tertio provocare, lege una, Imperator Juſtinianus ſcribit:* Si quis in quacunque lite iterum provocaverit, non liceat ei tertio in eadem lite ſuper eiſdem capitulis provocatione *uti*, vel ſententias excellentiſſimorum Præfectorum prætorio retractare, licentia danda litigatoribus, arbitrio dato, ipſius audientiam qui eum dedit, ante litis conteſtationem invocare, & hujuſmodi petitione minime provocationis vim obtinente. §. 1. *Cum autem in cauſa capitali, vel ſtatus interpellatum fuerit, non per procuratores, ſed per ſe ipſos appellantes cauſam ſuam agere oportet.*

f Tit. 70.

C. XL. *Appellationem in cauſa capitali, vel ſtatus interpoſitam, per procuratorem nunquam licet.*

Unde Hadrianus Papa *ait in capitulis a ſe collectis c. 44.* g. (*an. 785. Romæ in Galliam.*)

SI *h* quando in cauſa capitali, vel cauſa ſtatus interpellatum fuerit, *non* per exploratores *i*, ſed per ſe ipſos eſt agendum.

¶ Pitu. 39. *Si quando.*] Paul. 5. *Sentent. tit.* 35.

Gratian. *Tempus autem inquirendæ appellationis annuum eſt, vel ſi juſta cauſa intercesſerit, biennium.*

g in Cod. Theod. l. 5. ſententiarum Pauli t. 35. c. 2. in interpret.
h Capit. lib. 7. c. 337. Anſ. l. 3. cap. 28.
i procuratores) vera lectio.

C. XLI. *De eodem.*

Unde in Authenticis conſtit. 11. *collat.* 5. *k legitur.* (*an. 536. Conſtantinopoli.*)

EI, qui appellat, impertitur annus, intra quem ſecundum ſe committeret cum adverſario litem exequatur, aut, ſi juſta cauſa intercesſerit, alius annus indulgeatur: quo tranſacto lite non completa, rata manet ſententia. §. 1. Appellatore ceſſante, cum *anni* menſis ſupereſt ex biennio, licet victori ingredi, ut reus quæratur, quo ſive invento, ſive *non*, ſuas afferat allegationes, & vel confirmetur, vel reſcindatur ſententia, omni caſu abſente impenſis *l* condemnando ſecundum tempora fatalium dierum. Neutro vero concurrente poſt ſecundum fatalem permaneat ſententia rata. *Conſtitutione ſecunda in collatione quarta* §. 2. Sed lis, *m* quæ ſperatur in conſiſtorium Principis inferri, abſque damno *mora* manet intacta, donec ipſe faciat eam introduci, & a Proceribus ſecundum morem dirimi.

k C. de temp. & repar. appellat. Authent. 11, qui l. 7. tit. 63.
l al. in expenſis.
m Sup. eod. ante rerſorum. 18. C. eod. tit. Auth. ſed & lis l. 2.

Gratian. *Si vero is, qui appellavit, pœnitentia ductus ab appellatione deſiſtere voluerit, non prohibetur: ſicut in 7. lib. Codicis tit. de appellationibus l. 28. Impp. Arcadius, & Honorius ſtatuiſſe leguntur. Si quis libellos & appellatorios ingeſſerit, ſciat ſe habere licentiam arbitrium commutandi, & ſuos libellos recuperandi, ne juſta pœnitudinis humanitas amputetur. §. 1. Eſt autem, quando appellationem interponi non eſt neceſſe. In eodem namque libro, & eod. tit. l. 47. iidem Impp. decreverunt. Nominationes vero libellis, vel edictis facta, citra Concilium n publicum non valent, de quibus nec appellare neceſſe eſt, ſi ſolemnitas deeſt.*

n al. conſilium.

§ *o* §. 2. *Diffinitivam quoque ſententiam, quæ condemnationem, vel abſolutionem non continet, pro nulla habetur. §. 3. Item ſententia p citra ſolitum ordinem judiciorum a Præſide prolata auctoritatem rei judicatæ non obtinet. §. 4. Item ſi ſententia q lata fuerit contra res prius judicatas, a quibus provocatum non eſt, ſententiæ auctoritatem non obtinebit, & ideo appellare non eſt neceſſe. §. 5. Item ſi ſententia r contra jus ſcriptum feratur, veluti dum defunctus, & minor XIV. annis fuiſſe, & teſtamentum jure feciſſe dicitur, nullas vires obtinet; nec contra eam eſt neceſſarium auxilium provocationis. §. 6. Si vero contra s jus litigatoris ſententia dicatur, veluti dum minor XIV. annis, annum XIV. impleviſſe, ac per hoc teſtamentum jure feciſſe pronuntiatur, ad provocationis remedium oportet confugere. §. 7. Item ſi plures t judices dati ſunt, & unus tantum ex eis pronuntiaſſe proponitur, non videtur appellandi neceſſitas fuiſſe, cum ſententia firmitatem jure non obtineat. §. 8. Item cum certa u ratione, & fine certo judices mulctare poſſunt, ſi aliter contra ſtatutum legis modum mulctam irrogaverint, quod contra jus geſtum videtur, firmitatem non tenet, & ſine appellatione poteſt reſcindi. §. 9. Venales quoque x ſententiæ, quæ in mercedem a corruptis judicibus proferuntur, etiam citra interpoſitæ provocationis auxilium infirmas eſſe decretum eſt. §. 10. Item ſi propter y infirmitatem ætatis ad honorem, ad quem nominatus eſt, inhabilem te eſſe probaveris, prætermiſſa appellatione neque nominatio removebitur. §. 11. Sunt etiam z, quorum appellationes non recipiuntur. Non enim poteſt recipi ejus appellatio, qui per contumaciam abſens, cum ad agendam cauſam vocatus eſſet, negotio prius ſummatim perſcrutato, condemnandus eſt. §. 12. Nullus etiam a homicidarum, veneficorum, maleficorum, adulterorum, itemque eorum, qui manifeſtam violentiam commiſerunt, argumentis convictus, teſtibus ſuperatus, voce etiam*

o Leg. 3. Cod. tit. 45. de ſent. & interloc.
p Leg. prolata C. de ſent.
q Leg. 1. Cod. tit. 64. quando provocare non eſt neceſſe.
r Leg. 2. ſi cum ibid.
s ead. l. §. quod ſi.
t Leg. 4. ibid.
u Leg. 3.
x Leg. 7.
y Leg. 8. ſi propter.
z Leg. 2. Cod. tit. 65. quorum appellat. non recipiantur.
a Leg. 2. obſervata eod.

Pars I.

propria vitium ſceluſque confeſſus audiatur appellans. [& hoc in notaciis. §. 13. In ocnitiæ autem.] Si teſtibus b productis, inſtrumentis prolatis, aliiſque argumentis præſtitis, ſententia contra eum lata ſit, & ipſe, qui condemnandus eſt, aut nomine voce ſua confeſſus ſit, aut formidine tormentorum territus, contra ſe aliquid dixerit, provocandi licentia ei non denegatur. §. 14. Nulli c quoque Officialium a ſententia proprii judicis provocatio tribuatur, niſi in eo tantum negotio, quod civili ratione ſuper patrimonio forte apud proprium judicem inchoaverit. §. 15. Quoties etiam fiſcales d calculi ſatisfactio poſtulatur, aut tributum expoſcitur, aut publici, vel etiam privati debiti evidentis, & convicti exhibitio flagitatur, appellatione excluſa neceſſaria in contumacem vigor judiciarius exercetur. §. 16. Ab executione e ſententiæ appellari non poteſt, niſi forte executor ſententiæ modum judicationis excedat. §. 17. Si quis etiam f auſus fuerit provocare, ne voluntas defuncti teſtamento ſcripta referatur, vel ne ii, quos ſcriptos patuerit hæredes, in poſſeſſionem mittantur, & is, cujus de ea re notio erit, appellationem receperit, & judex, qui tam ignaviam inconvenientiæ adhibuerit, & litigator, qui tam importune appellaverit, viginti libris argenti mulctentur. §. 18. De poſſeſſione etiam g, & ejus momento, ſi cauſa dicatur (quæ ſententia interlocutoria appellatur) quamvis provocatio interpoſita fuerit, tamen lata ſententia ſortiatur effectum. §. 19. Quandoque unam h & eandem plures ſimul reportant condemnationem, nec diverſitas factorum ſeparationem accipit: quo caſu ſi omnes appellaverint, & uno ex his agente, eorum appellatio juſta pronuntiata fuerit, emolumentum victoriæ etiam ad alios pertinebit. Si autem unus tantum i appellavit, ejuſque appellatio juſta pronuntiata eſt, ei quoque prodeſt, qui non appellavit. §. 20. Quod ſi ætatis k auxilio unus contra ſententiam reſtitutionem impetraverit, majori, qui ſuo jure non appellaverit, hoc reſcriptum non prodeſt. §. 21. Judicibus autem l non ſolum ſuſcipiendæ appellationis neceſſitas videtur impoſita, verum etiam XXX. dierum ſpatia ex die ſententiæ definita ſunt, intra quæ geſta una cum relatione litigatoribus conveniat præſtari. §. 22. Similiter arbiter appellationem ſuſcipere, & relationem dare compellitur, ſi delegatus fuerit. §. 23. Litigatoribus vero m copia eſt, etiam non ſcriptis libellis illico voce appellare, cum id judicanda popoſcerit, tam in civilibus, quam in criminalibus cauſis. §. 24. Ab n eo autem, qui de appellatione cognoſcit, non poteſt fieri recurſus ad judicem, a quo fuerit provocatum. Quapropter remittendi litigatores ad provinciam remotam ſibi occaſionem, atque excluſam penitus intelligant, cum ſuper omni cauſa interpoſitam provocationem, vel injuſtam tantum liceat pronuntiare, vel juſtam §. 25. Hæc omnia in VII. lib. Codicis invenies, in tit. de appellationibus, uſque ad tit. Ne liceat in una eademque cauſa.

b §. ſicut. ead. leg.
c Leg. 3.
d Leg. 4.
e Leg. 5.
f Leg. 6.
g Leg. unica. C. tit. 69. ſi de momentum. poſſ.
h L. 1. C. tit. 68. ſi unus ex pluribus appell.
i Leg. 2. eod. tit. ibid.
k Ibidem.
l Lege ſi appellationem. 31. in fin. eod.
m Leg. Litigatoribus. 14. eod.
n Leg. Eos, quo, 6. eod.

¶ Corr. Rom. *a* Si quis libellos] *Hinc uſque ad finem hujus capitis varias leges Codicis Gratianus refert, quarum non retulit eadem omnino verba: ſed quæ ad quæſtionem ſuam facere judicavit.*

AN LAICI, VEL QUILIBET INFERIORUM ORDINUM IN ACCUSATIONE MAJORUM SINT AUDIENDI.

QUÆSTIO VII.

1 QUod vero Laici in accuſatione Epiſcoporum non ſint audiendi, Evariſtus Papa teſtatur, dicens Epiſcopis per Ægyptum, ep. 2. (an. 108. Romæ in Ægyptum.)

C. I. *Laici in Epiſcoporum accuſationem non ſunt recipiendi.*

NOn *a* eſt a plebe, aut vulgaribus hominibus arguendus, vel accuſandus Epiſcopus, licet ſit inordinatus: quia pro meritis ſubditorum diſponitur a Deo vita rectorum, & infra. Ideo iſta dico, quia inſidiator bona ſæpiſſime ſolet convertere in malum, & in electis ponit maculam.

a Anſ. l. 3. c. 11. Ivo p. 5. c. 240. Pann. l. 4. c. 37.

C. II. *Laicus Clericum non accuſet.*

Item Sylveſter Papa *in epilogo Concilii Romani.* (*an. 324. Romæ.*)

NUllus *b* Laicus *b* audeat Clerico crimen inferre.

¶ Pitu. 2. *Nullus.*] Refert Hincmarus in Decretali Sylveſtri.

b Burch. l. 1. c. 131. Anſ. l. 3. c. 24. Ivo p. 5. c. 264.

C. III. *De eodem.*

Item Marcellinus Papa *ad Epiſcopos Orientales, ep.* 8. (*an. 299. Romæ in Orientem.*)

LAico *c* non licet quemlibet Clericum accuſare.

c ii. q. 1. Clericum. §. nec Laico.

C. IV. *Anathematizatus Sacerdotes accuſare non poteſt.*

Item Julius Papa *in decretis, c.* 36. (*an. 337. Romæ.*)

IN ſancta Nicæna Synodo ſtatutum eſt, ut nemo anathematizatus *d* in noſtra ſuſcipiatur accuſatione: nec illi, qui nos in ſua nolunt recipere querela, vel accuſatione, cum nos ſuper illos ſciamus a Domino conſtitutos, non illos ſuper nos: & haut major non poteſt a minore judicari, ita nec obligari *e*: quæ rarum eſt omnia, quod magnum eſt. Portamus onera omnium, qui gravantur, quinimo hæc portat in nobis B. Apoſtolus Petrus, cujus vice fungimur legatione, & cujus regula

d al. anathema.
e al. colligari. Ita etiam C. Pitb.

Y tulor.

Digitized by Google

informamur, quatenus ejus fulti auxilio ab omnibus nunc, & in perpetuum tueamur adverſis.

C. V. *De eodem.*

Item Euſebius *ad Epiſcopos Galliæ, epiſt.* 2.
(an. 307. vel 308. *Roma in Galliam.*)

f Cle. 1. epiſt. c.

LAicos f non accuſare Epiſcopos hactenus obſervatum, & conſtitutum eſt: quia ejuſdem non ſunt converſationis, & oppido eis quidam infeſti exiſtunt; quippe cum vita eorum, & converſatio debeat eſſe ſecreta, & a Laicorum actibus remota, nec ab eis impeti debeant, qui eorum caſtitatem & gravitatem nolunt imitari, maxime cum nec hi eos in ſua volunt recipere accuſationibus.

C. VI. *Nec Clerici in accuſatione Laicorum, nec Laici in accuſatione Clericorum ſunt ſuſcipiendi.*

Item Fabianus Papa *ad Epiſcopos Orientales, epiſt.* 2.
(c. an. 240. *Roma in Orientem.*)

g Palpc. lib. 5. tit. 1. Ivo p. 6. c. 320. Pann. l. 4. c. 41.
h 2. Tim. 2.

SIcut Sacerdotes g, vel reliqui Clerici a ſecularium Laicorum excluduntur accuſatione; ita illi ab iſtorum ſunt excludendi & alienandi criminatione: & ſicut iſti ab illis, ita illi ab iſtis non recipiantur, quoniam ſicut Domini Sacerdotum ſegregata debet eſſe converſatio ab eorum converſatione; ita & litigatio: quia ſervum h Domini non oportet litigare.
¶ PETR. a. *Vil.*) V. C. &.

C. VII. *De eodem.*

Item ex Concilio Moguntino. (forte an. 813. *Roma in Orientem.*)

i Burch. l. 16. c. 7.
n al. plebeſanos.

DEcretum i eſt, ut Presbyteri ſuos plebejos n & accuſare, & atteſtimoniare poſſint. Si autem neglexerint, ſui gradus periculo ſubjacebunt.
§ Corr. Rom. *Caput hoc abeſt a pleriſque antiquis exemplaribus Gratiani, neque hic recte collocatur; ſed extat apud Burchardum, qui pro voce,* plebejos, *habet* plebeſanos.

C. VIII. *Laici Clericos accuſare non debent.*

Item Clemens I. *ad Jacobum, epiſt.* 1. (c. an. 68. *Roma Hieroſolymam.*)

SAcerdotes, & reliqui Eccleſiæ miniſtri, omneſque plebes Epiſcopos ſuos diligere debent, & eorum præceptis obedire, etiamſi ipſi aliter (quod abſit) agant, niſi in fide erraverint.
§ Corr. Rom. *In hoc & ſequenti capite non referuntur ipſa prorſus verba ſancti Clementis.*

C. IX. *De eodem.*

Item Idem ad eundem Epiſcopum, epiſt. 2.
(c. an. 68. *Roma Hieroſolymam.*)

l Gen. 9.

QUalis condemnatio eis immineat, qui in Patres peccant, Scriptura divina oſtendit. Si enim Cham l, quia non operuit pudenda patris, maledictus eſt; multo ampliori condemnatione digni ſunt, qui Patribus legatione Dei fungentibus contumeliam inferunt.
Gratian. *Perſonæ inferiorum ordinum in ſuperiorum accuſationem recipiendæ non ſunt.*

C. X. *Minores non debent accuſare majores.*

Unde Sylveſter Papa *in epilogo Concilii Romani.* m
(an. 324. *Romæ.*)

m C. 2. c. 139. in Conc. Mogun. ſub Arnulpho, c. 12.
n Polycar. l. 5. tit. 1. Burch. l. 1. c. 151. Ivo p. 5. c. 264.

CLericus n adverſus Exorciſtam, Exorciſta adverſus Acolythum, Acolythus adverſus Subdiaconum, Subdiaconus adverſus Diaconum, Diaconus adverſus Presbyterum, Presbyter adverſus Epiſcopum accuſationem dare, aut o teſtimonium ferre non valet.
§ Corr. Rom. o Aut teſtimonium ferre] *Hæc non ſunt in originali, neque in aliis locis indicatis, ac totus etiam ordo in enumeratione eſt immutatus: ita enim in Concilio, & apud cæteros:* Fecit hos gradus in gremio Synodi, ut non Presbyter adverſus Epiſcopum, &c.

C. XI. *De eodem.*

Item Zepherinus Papa *ad Epiſcopos Siciliæ, epiſt.* 1.
(an. 198. *Roma in Siciliam.*)

o Ivo p. 5. c. 245.

MAjorum o quiſpiam minorum accuſationibus non impetatur.
§ Corr. Rom. *In originali, quemadmodum & apud Ivonem eſt:* nec ſummorum quiſpiam minorum accuſationibus impetatus, aut diſpereat.

C. XII. *De eodem.*

Item Anacletus Papa, *epiſtola* 3. p
(c. an. 104. *ad omnes Epiſcopos.*)

p Iſidorus l. 3. ſent. c. 39.
q Infra ead. c. plerunque. Anſ. l. 3. c. 37. Deuſdedit p. 3. Ivo p. 5. c. 239.
r Gen. 9.

SEntentia Cham q filii Noe damnantur, qui ſuorum Doctorum, vel Præpoſitorum culpam produnt, ceu Cham, qui patris r pudenda non operuit, ſed magis deridenda monſtravit.

C. XIII. *Oves Paſtorem ſuum (niſi a fide exorbitaverit) non poſſunt accuſare.*

Item Euſebius Papa *ad Epiſcopos Alexandrinæ, epiſt.* 2. s
(an. 309. vel 312. *Roma in Ægyptum.*)

s Erat 5. Synodo ſub Symmacho & Greg. Paſt. p. 3. c. 5.
t Palpc. lib. 3. tit. 1. Anſel. l. 3. c. 44. Burch. l. 1. c. 130. Ivo p. 5. c. 238. Pann. l. 4. c. 30.
u al. teſte.

OVes t, quæ Paſtori ſuo commiſſæ ſunt, eum nec reprehendere (niſi a recta fide exorbitaverit) debent, nec ullatenus accuſare poſſunt: quia facta paſtorum oris gladio ferienda non ſunt, quanquam recte u reprehendenda videantur.
2 pars. Gratian. *His auctoritatibus probatur, quod ſubditi, ſive ſint Laici, ſive Clerici, Prælatos ſuos accuſare non poſſunt. Verum de criminoſis, & de infamibus hoc intelligendum eſt, qui vitam ſuorum Prælatorum parati ſunt reprehendere, non imitari, quod ex verbis* Anacleti *datur intelligi, qui ait.* (num. 104. *Romæ.*)

C. XIV. *Quare Laici in accuſatione Epiſcoporum non audiuntur.*

LAici in accuſatione Epiſcoporum audiendi non ſunt, quia oppido eis quidam infeſti ſunt: & indignum eſt, ut ab eis accuſentur, qui eorum gravitatem nolunt imitari.
§ Corr. Rom. *Apud Anacletum, ex quo citatur, non extat. Eadem tamen fere verba habentur in epiſt. Euſebii, ſupra cad. c.* Laicos.

C. XV. *Sacerdotes non niſi e viris idoneis, & approbatis accuſari poſſunt.*

Idem Anacletus *ad Epiſcopos Italiæ, epiſt.* 2.
(c. an. 103. *Roma in Italiam.*)

x Deuſdedit p. 4. Anſel. l. 3. c. 31. Ivo p. 5. c. 238. Pann. l. 4. c. 58.
y Joan. 2.
z Zach. 2.
a caduut, Jorig.
b in c. Hadriani, c. 2. & l. 6. Cap. c. 287. Pann. l. 5. c. 34.

ACcuſatio x quoque eorum, ſuper quo nos conſulere voluiſtis, non niſi ab idoneis & probatiſſimis viris, qui & ſuſpicionibus & ſceleribus careant, fieri debet, quia Dominus facti ſui corporis tractatores a vilibus & reprobis, ac non idoneis perſonis infamari noluit, nec calumniari permiſit: ſed ipſe propio flagello y peccantes Sacerdotes e templo ejecit. Unde liquet, quod ſummi Sacerdotes, id eſt, Epiſcopi a Deo ſunt judicandi, non ab humanis, aut pravæ vitæ hominibus lacerandi, ſed potius ab omnibus fidelibus portandi: ipſo Domino exemplum dante, quando per ſeipſum, & non per alium vendentes, & ementes ejecit de templo. *& paulo poſt.* §. 1. Nullus enim (ut reor) invenitur inter nos, qui velit ſuum ſervum ab alio, quam a ſe judicari. Quod ſi præſumptum fuerit, aut multum ipſe indignatione iraſcitur, aut potius ultionem quærit ſuper eum. *& infra.* §. 2. Unde & Dominus per Prophetam inquit z: *Qui vos tangit, tangit pupillam oculi mei,* (*& paulo poſt.*) §. 3. Si detractores quorumcunque graviter judicantur, & in perditionis laqueum cadunt a, multo magis laceratores & detractores, atque accuſatores memoratorum Dei famulorum, atque perſecutores damnantur, & in barathrum (niſi ſe correxerint, & per eorum ſatisfactionem condignam egerint pœnitentiam) indubitanter cadunt, & vindicibus flammis exuruntur. *& infra.* §. 4. Hæc & alia periculoſa conſiderantes Apoſtoli ſtatuerunt, ne facile commoverentur, aut lacerarentur, vel accuſarentur columnæ ſanctæ Dei Eccleſiæ, quæ Apoſtoli, & ſucceſſores eorum non immerito dicuntur. Sed ſi quis b adverſus eos, vel Eccleſias eorum commotus fuerit, aut cauſas habuerit, prius ad eos recurrat charitatis ſtudio, ut familiari colloquio commoniti eo leniant, quæ ſananda ſunt, & charitative emendent, quæ juſte emendanda agnoverint. Si autem aliqui eos, priuſquam hoc egerint, lacerare, accuſare, aut infeſtare præſumpſerint, excommunicentur, & minime abſolvantur, antequam per ſatisfactionem (ut jam dictum eſt) condignam egerint pœnitentiam: quoniam injuria eorum ad Chriſtum pertinet, cujus legatione funguntur.

C. XVI. *Communione privetur, qui publice c adverſus Epiſcopum conqueritur, priuſquam familiariter eum convenerit.*

c al. primati.

Item Alexander I., *epiſt.* 1. *c.* 3. (an. 125. *Roma ad omnes orthodoxos.*)

d Referuntur multa verbis omiſſis. Anſel. l. 3. c. 83. Burch. l. 1. c. 132. 140. & 145. Ivo part. 5. c. 249. Pann. l. 4. c. 35.

SI quis d erga Epiſcopum, vel actores Eccleſiæ quamlibet querelam juſtam ſe habere crediderit, non prius Primates, aut alios judices adeat, quam ipſos, a quibus ſe læſum æſtimat, conveniat familiariter, & non ſemel, ſed ſuppliciter, ut ab eis aut ſuam juſtitiam accipiet, aut juſtam excuſationem. *& infra.* Si autem ſecus egerit, ab ipſis, & ab eis communione privetur, tanquam Apoſtolorum, Patrumque aliorum contemptor.

C. XVII.

C. XVII. *Niſi opinione diſcuſſa, non audiantur accuſatores Epiſcoporum.*

Item Everiſtus Papa *Epiſcopis per Ægyptum*, *epiſt.* 2. (an. 108. *Romæ in Ægyptum.*)

a Pann.l.4.c.59. SI qui ſunt a vituperatores, aut accuſatores Epiſcoporum, vel reliquorum Sacerdotum, non oportet eos a judicibus Eccleſiæ audiri, antequam eorum diſcutiatur æſtimationis ſuſcipio, vel opinio, qua intentione, qua fide, qua temeritate, qua vita, qua conſcientia, quove merito, ſi pro Deo, aut pro vana gloria, aut inimicitia, vel odio, aut cupiditate iſta præſumpſerint, necne.

C. XVIII. *Majores natu non accuſant niſi qui ſunt rectæ fidei, & converſationis.*

Item Calixtus Papa I. *ad Epiſcopos Galliæ*, *epiſt.* 2. (*an.* 222. *Romæ in Gallias.*)

f Steph. 1. ep. 2. c. 10. Conc. Carth. 4. c. 96. Burch. l. 1. c. 171. Pann. l. 4. c. 57. Ivo p. 5. c. 289. g *Mutatus eſt verborum modo.* QUærendum eſt f in judicio, cujus ſit converſationis & fidei is, qui accuſat, & is, qui accuſatur: quoniam hi, qui non ſunt rectæ converſationis, ac fidei g, & quorum vita eſt accuſabilis, & quorum fides, vita, & libertas neſcitur, non permittantur majores natu accuſare. Neque viles perſonæ in eorum recipiantur accuſationem.

C. XIX. *Abſque duobus, vel tribus teſtibus non recipiantur Epiſcoporum accuſationes.*

Item Sixtus Papa II. *ad Epiſcopos Hiſpaniæ*, *epiſt.* 2. (forte an. 253. *Roma in Hiſpaniam.*)

h Exod. 23. i 1. Tim. 5. ACcuſatio 3 Epiſcoporum non eſt facile recipienda, dicente h Domino: *Non ſuſcipies vocem mendacii.* Et Apoſtolus inquit i adverſus Presbyterum inſcriptionem non recipiendam abſque duobus, vel tribus idoneis teſtibus. Si hæc de Presbyteris, vel cæteris fidelibus ſunt præcavenda, quanto magis de Epiſcopis.

¶ Pith. 3. *Accuſatio.*] Maſſon. p. 61.

C. XX. *Pro ſola conventione Epiſcopi non ſubmoveatur aliquis a communione.*

Item ex Concilio Aurelianenſi I. *cap.* 8. (an. 510. *in Gallia.*)

SI quis ab Epiſcopo ſuo, vel de Eccleſia 4, vel de proprio jure aliquid crediderit repetendum, ſi nihil convicii, aut criminationis objecerit, eum pro ſola conventione a communione Eccleſiæ non liceat ſubmoveri.

¶ Pith. 4. *Eccleſia.*) 2. V. C. *Eccleſiæ.*

C. XXI. *Quare ſubditi prælatos ſuos reprehendere non poſſunt.*

Item Evariſtus Papa *epiſt.* 2. (an. 108. *Romæ in Ægyptum.*)

SUnt nonnulli, qui Præpoſitos ſuos perverſe reprehendunt, ſi vel parum ipſis moleſti extiterint.

Gratian. *Ex his omnibus datur intelligi, quod illi ab accuſatione removentur, qui non affectione charitatis, ſed pravitate ſuæ actionis vitam eorum diffamare, & reprehendere quærunt.* §. 1. *Quod vero prænomini auctoritatibus criminoſi prohibeantur ab accuſatione Prælatorum, teſtatur* Auguſtinus *in lib. Soliloquiorum, ita dicens.* (an. 387. *Mediolani.*)

C. XXII. *Non omnes ſubditi, ſed criminoſi tantum, prohibentur accuſare Prælatos.*

PRæſumunt Prælati non debere ſe reprehendi, vel accuſari, pro eo, quod canones non eos paſſim conſtituunt accuſandos. Quod tamen negatur ſolis criminoſis, cum de

x Joan. 18. reprehendendo Veritas ipſa conſtituat x: *Si male locutus ſum, teſtimonium perhibe de malo, &c.*

Gratian. *Opponitur huic diſtinctioni: Ipſi ſacri canones diſtinguunt, in quo caſu Paſtores ſint accuſandi a ſubditis, dicentes:*

l ſupr. c. oves. Oves l Paſtores ſuos non accuſent, nec reprehendant, niſi a fide exorbitaverint. *Ecce in quo caſu ſunt accuſandi a ſubditis: in aliis autem minime.*

3. part. §. 1. *Huic oppoſitioni reſpondetur ſic: Diſtinctio illa canonum de criminoſis & infamibus intelligitur. Quos enim criminoſi, & infames Paſtorem ſuum accuſare, vel reprehendere non poſſunt, niſi a fide exorbitaverit. Cæterum ſi a fide exorbitaverit, tanta eſt labes illius criminis, quod ad ejus accuſationem & ſervi adverſus Dominum, & quilibet criminoſi, & infames adverſus quemlibet admittuntur.*

C. XXIII. *Infames, & hæretici homines bonæ famæ accuſare non poſſunt.*

Unde Dionyſius Papa *ad Severum Epiſcopum*, *epiſt.* 2. (an. 268. *Romæ.*)

m Infra 3. q. 5. c. alienum.) in decret. Julii, cap. 18. Anſel. l. 3. c. 65. Polyc. l. 3. tit. 2. ALieni m erroris ſocium, vel a ſui voluntarie propoſiti tramite recedentem, aut ſacris Patrum regulis & conſtitutionibus non obedientem ſuſcipere non poſſumus, nec debemus: nec impetere recte credentes, vel ſanctorum Patrum ſanctionibus obtemperantes permittimus: quia infames omnes eſſe cenſemus, qui ſuam, aut Chriſtianam prævaricantur legem, aut Apoſtolicam, vel regularem libenter poſtponunt auctoritatem.

¶ Corr. Rom. *In multis vetuſtis exemplaribus rubrica hujus capitis ſic habet:* Infames accuſare poſſunt hæreticos. *In aliis vero nonnullis:* Infames non poſſunt accuſare catholicos.

C. XXIV. *Chriſtianos accuſare, vel in eos teſtificari non poſſunt, qui fidem acceptam deſeruerunt.*

Item ex Concilio Toletano IV. c. 63. (an. 633. *in Hiſpania.*)

NOn poteſt erga homines eſſe fidelis, qui Deo extiterit infidus. Judæi ergo, qui dudum Chriſtiani effecti ſunt, & nunc Chriſti fidem prævaricati ſunt, ad teſtimonium dicendum admitti non debent, quamvis eſſe ſe Chriſtianos annuntient: quia ſicut in fide Chriſti ſuſpecti ſunt, ita & in teſtimonio humano dubii habentur. Infirmari n ergo oportet eorum teſtimonium, qui in fide falſi docentur, nec eis eſt credendum, qui veritatis a ſe fidem abjecerunt. n Ivo p. 13. c. 95.

C. XXV. *Hæretici, Judæi, vel Pagani Chriſtianos accuſare non poſſunt.*

Item Cajus Papa *Felici Epiſcopo*, (an. 296. *Romæ.*)

PAgani o, vel Hæretici, ſive Judæi non poſſunt Chriſtianos accuſare, aut vocem eis infamationis inferre. o Anſ. l. 3. c. 98. Pann. l. 4. c. 63.

¶ Corr. Rom. *Verba epiſtolæ ſunt:* Primo quidem ſcias Paganos, & Hæreticos non poſſe Chriſtianos accuſare &c.

Gratian. *In hoc capite decernitur, ne hæretici non impetant recte credentes. Unde contra intelligitur, quod hæretici ab hæreticis impeti poſſunt. Item a communi ſui propoſiti voluntate recedentes non poſſunt impetere ſervantes limitem ſuæ profeſſionis. Ex hoc datur intelligi, quod recedentes a ſuo propoſito, ſimiliter recedentes criminari poſſunt. Item non obedientes ſanctionibus ſanctorum Patrum non poſſunt accuſare obtemperantes ſacris conſtitutionibus. In quo ſimiliter intelligitur, quod inobedientibus inobedientes accuſare licet. Unde generaliter colligitur, quod in accuſatione æqualitas fidei, & converſationis inter accuſantem, & accuſatum ſemper conſideranda eſt, ut is, qui accuſat, vel par, vel ſuperior inveniatur.*

C. XXVI. *Hæreticus hæreticum accuſare, & contra eum teſtificari poteſt.*

Item Novellarum conſtitut. *novella* 45. *in fine* p. (an. 536. *Conſtantinopoli.*) p Apud Julianum anteceſ. 156.

SI q 3 hæreticus contra hæreticum litiget, liceat cuivis eorum hæreticum teſtem adducere. Sin autem orthodoxus contra hæreticum litiget, pro orthodoxo quidem etiam hæretici teſtimonium valeat: contra orthodoxum autem ſolius orthodoxi teſtimonium valeat. §. 1. Orthodoxis autem litigantibus, ad teſtimonium nulli hæretico pateat aditus. q Ivo p. 16. c. 131. Pann. l. 5. c. 28.

¶ Pith. 3. *Si Hæreticus.*) Nov. 45. c. 1.

Gratian. *Sed quæritur, ſi flagitioſiſſimus Catholicus poſſit convenire hæreticum de alio crimine, quam de hæreſi. Huic quæſtioni ita reſpondetur. In quo hæreticus inferior eſt, videlicet in regula fidei, in eo a malo catholico accuſari poteſt. In quo autem ſuperior fuerit, videlicet in converſatione vitæ, in eo a flagitioſiſſimo conveniri non poteſt.* §. 1. *Item quod dicitur* r, *Paſtores pro ſuis actibus magis ſunt tolerandi, quam corripiendi, dupliciter intelligitur: vel quia a criminoſis tolerandi ſunt, & non corrigendi, unde ibi ſubinfertur, quia ſæpe pro meritis ſubditorum depravatur vita rectorum. Quorum ergo merito* [*Deo permittente*] *vita rectorum depravatur, ab eis potius ſunt tolerandi, quam corrigendi. Vel quia ſunt quædam, quæ ſæpe deſeruntur publicis documentis, & crimen, quod intendunt, probare non valent.* r ſup. ead. c. non eſt a plebe, &c. accuſatio 2.

C. XXVII. *Quæ publicis documentis probari non poſſunt, toleranda ſunt.*

De quibus in homilia 1 de pænitentia c. 12. Auguſtinus *ait.* (forte an. 415. *in Africa.*) s l. 50. homil. hom. 50. c. 12. Beda, 2. Cor. 5.

PLerumque s boni viri propterea ſufferunt aliorum peccata, & tacent, quia ſæpe deſtituuntur publicis documentis, quibus ea, quæ ipſi ſciunt, judicibus probare non poſſunt.

¶ Corr. Rom. (Plerumque) *In aliquot vetuſtis codicibus legitur,* plerique: *quemadmodum & apud Bedam, & in originali, cujus tamen non ipſa prorſus verba hic referuntur.*

4 ps Gratian. *De his etiam illud Anacleti intelligitur:* t Sententia e Cham filii Noe damnantur, qui ſuorum Doctorum, vel Præpoſitorum culpam produnt, ceu Cham, qui patris pudenda non operuit, ſed magis deridenda monſtravit. *Hac enim auctoritate ſubditi non prohibentur ab accuſatione, ſed a proditione. Aliud eſt enim prodere, aliud accuſare. Prodit, qui non probanda defert: accuſat, qui ea proferens crimen judici offert, probaturus quod intendit. Cham ſolus vidit pudenda patris, & ideo per eum intelliguntur, qui cum ſoli ſint conſcii criminum ſuorum Prælatorum, atque ideo accuſare non poſſunt, vitam tamen eorum infamando, aliis credendam offerunt.* §. 1. *Item objicitur, quod ſubditi etiam religioſi* t ſup. ead. c. ſententia.

ligioſi Prælatos ſuos accuſare non poſſunt. Legitur enim in Exodo a*, quod Maria ſoror Aaron, quæ prima poſt tranſitum maris rubri ſumpto tympano hymnum cantare meruit, poſtea murmurans in Moyſen, eo* x *quod Æthiopiſſam duxerat in uxorem, a Domino lepra percuſſa eſt. §. 2. Item in lib.* y *Regum legitur, quod cum David fugeret a facie Saul, latuit in ſpelunca, in quam cum Saul diverti*ſſ*et ad purgandum ventrem, David præcidit oram chlamydis ejus. quod ſe feciſſe poſtea graviter doluit, & vehementer pœnituit. Saul* z *a Domino erat reprobatus, & ex invidia David perſequebatur, ut eum morti traderet. David erat vir humilis & mitis, Sauli a Domino ſubſtitutus, per Samuelem unctus in Regem: ſed tamen, quia præcidit oram chlamydis Saulis, graviter flevit, cum a Saule ſola adminiſtratione unctionis ſuperaretur. Unde datur intelligi, quod ſubditi, quamvis religioſi ſint, Prælatos ſuos criminoſos accuſare non poſſunt. Nam* e *per Saulem, qui ventrem purgabat, Prælati intelliguntur, qui malitiam ſuam corde conceptam in opus producunt. Item legitur in libro* b *Regum, quod cum Arca Domini reduceretur de Gabaa in Hieruſalem, bobus recalcitrantibus Arca inclinata eſt: cui dum Oza Levita manum adhiberet, ut eam erigeret, a Domino percuſſus interiit. Per Arcam Prælati intelliguntur, per Ozam ſubditi, per inclinationem Arcæ, caſus intelligitur Prælatorum, per illum, qui manum adhibuit, intelliguntur reprehendentes, vel accuſantes vitam Doctorum, qui a Domino percuſſi intereunt. §. 3. His ita reſpondetur: Verum eſt per Arcam ſignificari Prælatos, & per Ozam ſubditos. Illud vero falſum eſt, quod per inclinationem Arcæ caſus ſignificetur Prælatorum. Aliud enim eſt inclinari, vel deſcendere, aliud cadere. Legitur* c *enim, quod Salvator noſter ſe inclinaverit, ſicut quando digito ſcribebat in terra; & de montibus frequenter deſcenderet, in quos aſcendebat, vel ut pernoctaret in oratione, vel ut Diſcipulos in monte altiora doceret præcepta; vel ut turbas fugiens ex altitudine montis eas reſpiceret, & libere poſſet docere. Inclinatio vel deſcenſio humilitatem ſignificat, qua ſpirituales nonnunquam carnalibus condeſcendunt, & eorum infirmitati compatiuntur, juxta illud Apoſtoli* d*: Quis infirmatur, & ego non infirmor? Hæc etiam ſignificaverunt Angeli, quos* e *Jacob vidit in ſcala deſcendentes. De his etiam per Prophetam* f *dicitur: inclinavit cœlos, & deſcendit. Per Arcam ergo inclinatam intelliguntur Prælati, qui ſubditorum culpam miſericorditer portant, & eorum infirmitati humiliter compatiuntur. Unde bene dicitur, quod bobus calcitrantibus Arca inclinata eſt. Boves quippe recalcitrantes ſubditos ſignificant ſuis Doctoribus non obedientes, quibus dum Prælati compatiuntur, quaſi bobus recalcitrantibus Arca inclinatur. Levita, qui manum adhibuit, ſignificat illos, qui miſericordiæ compaſſionem in Prælatis ſuis reprehendunt, eiſque in ſeveritatis amaritudinem erigere volunt. Unde bene Levita ille Oza dicitur. Oza quippe robuſtus dicitur. Illi enim robuſti dicuntur, qui cum de ſua juſtitia præſumunt, miſericordiam peccantibus negandam putant, & impendentes reprehendunt. Unde a Domino percuſſi intereunt, quia* g *judicium ſine miſericordia erit illis, qui nolunt facere miſericordiam delinquentibus. Cui per Salomonem* h *dicitur: Noli eſſe nimis juſtus, quia eſt juſtus, qui perit in juſtitia ſua. Sic & illud Moyſis intelligitur. Per Moyſen enim Prælati intelliguntur, per Æthiopiſſam peccatores deſignantur. Moyſes Æthiopiſſam uxorem duxit, cum quiſlibet prædicator peccatorem ſibi copulat, ut ex eo ſobolem bonorum operum Deo gignere valeat. Hanc copulam dum Maria, id eſt, ſubditi reprehendunt, lepra peccati efficiuntur. Vel per Mariam Synagoga intelligitur, quæ in Moyſen, id eſt in Chriſtum murmuravit, quia Æthiopiſſam, id eſt, Eccleſiam de gentibus ſibi copulavit, quam lepra perfidiæ & erroris ſordidam fecit. Non* i *ergo his auctoritatibus ſubditi prohibentur ab accuſatione ſuorum Prælatorum, ſed monentur, ut reprehendant miſericordem compaſſionem eorum. §. 4. Item* n *per Saulem Prælati intelliguntur, & per David ſubditi. Saul purgans ventrem eos ſignificat, qui malitiam corde conceptam foras in opus producunt. Sed in præciſione chlamydis non ſignificatur* a*, niſi reprehenſio peccati. Per chlamydem enim regni poteſtas intelligitur. Hanc præcidit, qui Prælatum ſententia damnationis ferit: quod nulli ſubditorum licet. Falſa enim* l *paſtores, ore gladii, id eſt, ſententia damnationis a ſubditis ferienda non ſunt. Hinc eſt, quod Hieronymus ait ſuper Marcum* m *de Pontifice, qui ſcidit veſtimenta ſua. Sciſſio veſtis ſciſſionem ſignificat Sacerdotii, quod in proximo erat ſcindendum, & auferendum Judæis. Vel per David ſignificantur, qui iniquitatem ſuorum Prælatorum videntes, majora eorum peccata contemnunt, minima vero & levia, quaſi extremam oram chlamydis præcidentes reprehendere & lacerare ſtatuunt. Vel quia Saul ſolus diverterat in ſpeluncam, in qua David* ß *ſolus latebat. §. 5. Item ſuper hoc poteſt intelligi, quod de* n *Cham dictum eſt, qui ſolus vidit pudenda patris, quæ non convenit, ſed videnda monſtravit. Hac itaque auctoritate non inhibentur ſubditi accuſare Prælatos, ſi accuſabiles fuerint. §. 6. Item probatur, quod ſubditi Prælatos ſuos accuſare non poſſunt, etiam ſi religioſi fuerint. Infames enim ſunt eo ipſo, quod ſuorum Doctorum vitam reprehendere conantur. Infames enim ſunt (ut canonica tradit auctoritas) omnes, qui in Patres armantur, & qui Doctorum ſuorum vitam reprehendunt, vel accuſant. Nullus autem infamis in accuſatione Prælatorum eſt audiendus, niſi forte a fide exorbitaverit, ut ſupra dictum eſt. Cum ergo ſubditi eo ipſo, quod in accuſationem Prælatorum proſiliunt, infames efficiantur, infamibus autem contra accuſandi denegetur, patet, quod ſubditi Prælatos ſuos accuſare non poſſunt. §. 7. His ita reſpondetur: Non omnes Prælati pro Prælatis habentur. Nomen enim non facit Epiſcopum, ſed vita.*

¶ Corr. Rom. α Non ſignificatur] *In aliquot vetuſtis exemplaribus legitur*, non ſignificatur reprehenſio peccati, *in aliis vero nonnullis*, ſignificatur reprehenſio peccati.

ß David ſolus] *Primo Regum cap. 24. legitur*: Porro David, & viri ejus in interiore parte ſpeluncæ latebant.

a Exod. 15.
x Num. 12.
y 1. Reg. 24.
z 1. Reg. 16.
a Gloſſ. ordinaria.
b 2. Reg. 6.
c Joan. 8.
d 2. Corint. 11.
e Gen. 28.
f Pſalm. 17.
g Jac. 2.
h Eccleſ. 7.
i Gregorius paſt. p. 3. cap. 5.
n Nicolaus in ep. 7. ad Michael.
l Supra c. oves.
m ad c. 14.
n ſup. ead. c. ſententia.

C. XXVIII. *Quem ætas, non vita ſeniorem facit, gravius eſt increpandus.*

Unde Gregorius I. Januario Epiſcopo ſcribit, lib. 7. indict. c. epiſt. 1. (*an. 598. Romæ in Sardiniam.*)

PAulus o dicit p: *Seniorem ne increpaveris.* Sed hæc ejus regula in eo q ſervanda eſt, cum culpa ſenioris exemplo ſuo non trahit ad interitum corda juniorum. Ubi autem ſenior juvenibus exemplum ad interitum præbet, ibi diſtricta increpatione feriendus eſt. Nam ſcriptum r eſt: *Laqueus juvenum omnes vos*: & rurſus Propheta s dicit: *Maledictus α puer centum annorum.*

¶ Corr. Rom. α Maledictus puer] *In codicibus B. Gregorii partim iſto fere modo legitur, partim vero*: & peccator centum annorum maledictus erit, *quemadmodum & apud Janium Diaconum, & in vulgata, niſi quod hæc habet non*, eſt, *ſed* erit. *Septuaginta autem, ut eſt apud B. Hieronymum, habuerunt*, & qui moritur peccator centenarius, maledictus erit.

o Joan. Diac. l. 3. n. 32.
p 1. Timoth. 5.
q al. tunc.
r Eſa. 42.
s Eſai. 65.

C. XXIX. *Dignitas non facit Epiſcopum, ſed vita.*

Item Hieronymus ad Heliodorum, epiſt. 1. de laude vitæ ſolitariæ. (*c. an. 360. e Chalcide in Italiam.*)

NOn omnes Epiſcopi ſunt Epiſcopi. Attende Petrum: ſed & Judam conſidera. Stephanum ſuſpicis: ſed & Nicolaum reſpice. *& inf.* §. 1. Non facit Eccleſiaſtica dignitas Chriſtianum. Cornelius t Centurio adhuc ethnicus dono Sancti Spiritus mundatur, Presbyteros Daniel u puer judicat. *& inf.* §. 2. Non eſt facile x ſtare loco Pauli, tenere gradum Petri, jam cum Chriſto regnantium. *& inf.* §. 3. Infatuatum y ſal ad nihilum prodeſt, niſi ut projiciatur foras, & a porcis conculcetur.

t Actor. 10.
u Dan. 13.
x ſup. diſt. 40. non eſt facile.
y Luc. 14.

C. XXX. *Non Epiſcopi nomen, ſed vita reverentiam meretur.*

Item Auguſtinus tractatu 6. in c. 1. Joannis. (*c. an. 412. in Africa.*)

NOn omnis, qui dicit: Pax vobiſcum, quaſi columba eſt audiendus. *& infra.* Corvi de morte paſcuntur. Hoc columba non habet. de frugibus terræ vivit, innocens ejus victus eſt.

C. XXXI. *Docti ab indoctis, Clerici a Laicis quandoque merito reprehenduntur.*

Item Beda ad c. 2. epiſtolæ ſecundæ Petri. z [*c. an. 710. in Anglia.*]

SEcuti a ſunt viam Balaam, & Boſor b, qui mercedem iniquitatis amavit: correptionem vero habuit ſuæ veſaniæ. Subjugale mutum in hominis voce c loquens, prohibuit Prophetæ inſipientiam. Plerunque hæretici tam ſtulta dogmata, tam execranda proferunt Sacramenta, ut etiam hebetum ſenſus, & Paganorum, & qui ratione divinæ agnitionis omnimodo carent, illorum deteſtetur inſaniam, & illorum diſtorta, & Deo contraria itinera ſanius ſapiendo redarguat. Et (quod pejus, quia frequentius eſt) nonnunquam multi catholicorum in tantum mercedem amant iniquitatis, ut etiam docti ab indoctis, a Laicis Clerici merito redarguantur d: qui jure comparantur Prophetæ, qui verbis aſinæ contra naturam loquentis corripitur, nec tamen a propoſito pravi itineris receditur. Quibus etiam e aptiſſime nomen congruit civitatis, de qua Balaam veniſſe perhibetur. Boſor namque carneus, ſive in tribulatione α interpretatur. Neque enim alia major f cauſa luxurioſis exiſtit, verbum veritatis amore pecuniæ, vel deſiderio rerum temporalium adulterare, quam quod carnis ſe concupiſcentiis mancipaverunt. *& infra.* Sed & nomen ipſius Balaam, quod vanus populus, ſive præcipitans eos, interpretatur, talibus convenit. Qui enim agnitam veritatis viam ſponte ipſi deſerunt, quid, niſi vanus ſunt populus? Quid, niſi in præcipitium ſuos mergunt auditores, quibus non ſalutaria, quæ corrigant, ſed quæ illos delectent, erronea prædicant? De quibus bene ſubditur: *Hi ſunt fontes ſine aqua, & nebulæ turbinibus exagitatæ, quibus caligo tenebrarum reſervatur.*

¶ Corr. Rom. α Tribulatione] *Sequebatur*, poſitus; *quæ dictio ſublata eſt, quia neque apud Bedam, neque apud B. Hieronymum in nominum Hebræorum interpretatione habetur.*

Gratian. *Quia ergo non omnes* g *Epiſcopi ſunt Epiſcopi, Presbyteri a Daniele puero judicantur, ſal infatuatum a porcis conculcatur, & qui dicit, Pax vobiſcum, plerunque non columba, ſed corvus reputatur: patet, quod non ſemper pro officio, atque* h *auctoritate perſona ab accuſatione eſt defendenda. imo contra pravos eſt agendum, cum omnis perſona criminaliter peccans efficiatur, & (ut ita dicam) legibus capite minor cenſeatur. Qui enim facit* i *peccatum, ſervus eſt peccati, tam in pœna, quam in culpa.*

z Et ibi gloſſ. ordin.
a 2. Petr. 2.
b Num. 22.
c al. mutum hominis.
d al. lacerentur.
e ibid.
f al. magis.
g ſup. c. non omnes, & c. non omnes.
h al. vel.
i Joan. 8.

C. XXXII.

C. XXXII. *Qui ſuſceptum officium non adminiſtrat, non eſt Epiſcopus, ſed canis impudicus.*

Unde Auguſtinus ait. (forte an. 390. *Romæ.*)

a Burchard. l. 1. c. 203. Ivo p. 5. c. 317. QUi a nec regiminis in ſe rationem habuit, nec ſua delicta deterſit, nec filiorum crimen correxit, canis impudicus dicendus eſt magis, quam Epiſcopus.

§ Corr. Rom. *Caput hoc apud B. Auguſtinum, ex quo citatur, non eſt inventum. Burchardus, & Ivo citant ex Gregorio, & eadem fere verba ipſe quoque Gratianus ſup. diſt. 83. ſubnectit capiti,* Nemo quippe, *quod eſt Gregorii. Simile quiddam Burchardus l. 1. c. 13. & Ivo p. 5. c. 69. afferunt ex Origene.*

Gratian. *Quibus ergo Hieronymus, Auguſtinus, Gregorius auferunt nomen columbæ, Epiſcopi, ſenioris; nonne & privilegium eſt auferendum dignitatis, ut poſſint a ſubditis reprehendi?*

1 Reg. 64. ut ſup. ead. Paulus. *Unde Scriptura l diſſimulans privilegium pravæ ſenectutis ait;* Maledictus m, non ſenior, ſed puer centum annorum. *Apparet ergo, quod hi ex accuſatione Prælatorum infames fiunt, qui eorum vitam reprehendere & lacerare conantur, qui locum ſui regiminis non nomine tantum, ſed vita & moribus tenent. Alii autem potius laudabiles fiunt in accuſatione Prælatorum ſuorum, quam infames. Item, quod dicitur* n: Majorum quiſpiam minorum accuſationibus non impetatur, *minores intelligendi ſunt, non dignitate, ſed vita.*

n Supra ead. c. miſerum.

C. XXXIII. *Majores & minores non dignitate, ſed vita intelligi oportet.*

Unde Hieronymus ait de Paulo ſuper epiſtolam ad Galatas. (forte c. an. 386.)

PAulus Petrum reprehendit; quod non auderet, niſi ſe non imparem ſentiret.

§ Corr. Rom. *Caput hoc, quod citatur in pleriſque exemplaribus ex B. Hieronymo, & in aliquot ex B. Auguſtino, in neutrius libris inventum eſt: ſed in gloſſa ordinaria ad ea verba ipſius epiſtolæ ad Galatas* o: In faciem ei reſtiti; *additur hæc interlinearis explanatio*, quod non auderet, niſi ſe non imparem ſentiret? *Et in commentariis B. Ambroſii in illum eundem locum hæc leguntur:* Nam quis eorum auderet Petro primo Apoſtolo, cui claves regni cælorum Dominus dedit, reſiſtere, niſi alius talis, qui fiducia electionis ſuæ ſciens ſe non imparem, conſtanter improbaret, quod ille ſine conſilio fecerat.

o Gal. 2.

Gratian. *Hoc non de officio Eccleſiaſticæ dignitatis, ſed de puritate vitæ, & ſanctitate converſationis intelligitur. Salvo enim Petrus inter Apoſtolos primatum gerebat.*

C. XXXIV. *Non Epiſcopi nomen, ſed vita majorem facit.*

Hinc Auguſtinus ait ad Hieronymum, epiſt. 19. prope finem. (forte an. 405. *ex Africa in Palæſtinam.*)

QUanquam ſecundum honorum vocabula, quæ jam Eccleſiæ uſus obtinuit, Epiſcopatus major Presbyterio ſit, tamen Auguſtinus in multis rebus Hieronymo minor eſt.

C. XXXV. *Epiſcopi licet pares ſint meritis, gradu tamen differunt dignitatis.*

Idem *lib. 2. de Baptiſmo contra Donatiſtas, c. 1.* (forte c. an. 412. *in Africa.*)

p Ivo p. 5. c. 24. PUto p, quod ſine ulla ſui contumelia Cyprianus Epiſcopus Petro Apoſtolo comparetur, quantum attinet ad martyrii coronam. Cæterum magis vereri debeo, ne in Petrum contumelioſus exiſtam. Quis enim neſcit, illum Apoſtolatus principatum cuilibet Epiſcopatui præferendum? Sed etſi diſtat cathedrarum gratia, una tamen eſt martyrum gloria. *Item infra.* Cum Petrus a Paulo poſterioris

q al. cuſtodiens, corrigitur, & pacis atque unitatis vinculo cuſtodito q ad

r al. provehitur. martyrium promovetur r: quanto facilius & fortius, quod per univerſæ Eccleſiæ ſtatuta firmatum eſt, vel unius Epiſcopi auctoritati, vel unius provinciæ Concilio præferendum eſt?

C. XXXVI. *Non in honore, ſed in veritate filius æquatur, vel præponitur patri.*

Idem *tractatu 30. in Joannem, in fine.* (forte c. an. 412. *ibid.*)

QUeritur pater de malo filio, aut queritur filius de duro patre. Servamus honorificentiam, quæ debetur Patri a filio, quæ deficit a filio. Non æquamus filium patri in honore, ſed præponimus, ſi bonam cauſam habet: filium æquamus patri in veritate: & ſic tribuimus hono-

s al. æquitas. rem debitum, ut non perdat æqualitas s meritum.

C. XXXVII. *Æquales fuerunt meritis, licet gradu differentes, Petrus, & Paulus.*

Item Ambroſius ſermone 66. de natali Petri & Pauli. (forte c. an. 380. *Mediolani.*)

BEati Petrus & Paulus eminent inter univerſos Apoſtolos, & peculiari quadam prærogativa præcellunt: verum inter ipſos, quis cui præponatur, incertum eſt. Puto enim illos æquales eſſe meritis, quia æquales ſunt paſſione, & ſimili eos fidei devotione vixiſſe, quos ſimul videmus ad martyrii gloriam perveniſſe. §. 1. Non enim ſine cauſa factum putemus, quod una die, uno in loco, unius Tyranni toleravere ſententiam. Una die paſſi ſunt, ut ad Chriſtum pariter pervenirent: uno in loco, ne alteri Roma deeſſet: ſub uno perſecutore, ut æqualis crudelitas utrumque conſtringeret. Dies ergo pro merito, locus pro gloria, perſecutor decretus eſt pro virtute. Et in quo tandem loco ſident martyrium pertulerunt? In Urbe Roma, quæ principatum, & caput obtinet nationum: ſcilicet ut ubi caput ſuperſtitionis erat, illic caput quieſceret ſanctitatis; & ubi Gentilium principes habitabant, illic Eccleſiarum principes morerentur.

§ Corr. Rom. *Sermo, unde hoc caput ſumptum eſt, inter ſermones B. Ambroſii eſt 66. inter ſermones B. Auguſtini de ſanctis 29. & apud Maximum Taurinenſem 5. in feſto eodem, qui num. 54. eſt.*

5 pars. Gratian. *Item pœnitentes, bigami Sacerdotes accuſare non poſſunt. Unde generaliter colligitur, quod quicunque Sacerdotes non ſunt, vel eſſe Sacerdotes non poſſunt, in Sacerdotes accuſationem, vel teſtificationem proferre non poſſunt.*

C. XXXVIII. *Qui Sacerdotes eſſe non poſſunt, Sacerdotes accuſare non valent.*

Unde Fabianus ait epiſt. 2. ad Epiſcopos Orientales. (c. an. 240. *Roma in Orientem.*)

IPſi t Apoſtoli, & eorum ſucceſſores olim ſtatuerunt, ut Sacerdotes Domini non accuſent, nec in eos teſtificentur, qui ſui ordinis non ſunt, nec eſſe poſſunt. t Anſel. l. 3. c. 49. Polyc. l. 5. tit. 2. Mutata eſt verborum ſeries.

C. XXXIX. *Sacerdotes accuſare, vel in eos teſtificari non valent, qui ad Sacerdotium prohibentur eligi.*

Item Damaſus Papa I. ad Stephanum Archiepiſcopum, epiſt. 3. c. 3. (an. 402. *Romæ in Africam.*)

TEſtes u et ß abſque ulla infamia, aut ſuſpicione, vel manifeſta macula, & vera fidei plenitudine ß inſtructi eſſe debent, & tales, quales ad Sacerdotium eligere jubet divina auctoritas. Quoniam u Sacerdotes (ut antiquus tradit auctoritas) criminari non poſſunt, nec in eos teſtificari, qui ad eundem non debent, nec poſſunt provehi honorem. u Polyc. ib. Burc. l. 2. c. 170. Ivo p. 5. c. 290. Pann. lib. 4. cap. 186. Anſel. l. 3. c. 41. u Supra ead. Sacerdotes.

§ Corr. Rom. u Teſtes] *Damaſi verba hæc ſunt:* Accuſatores enim Epiſcoporum, & teſtes, ſuper quibus rogitaſtis, abſque ulla infamia, aut ſuſpicione, &c. *ſicque referuntur a Burchardo, & Ivone. Panormia autem habet, ut Gratianus.*

ß Plenitudine] *In epiſtola ipſa legitur,* pleniter. *Burchardus vero, & Ivo habent,* vera fide pleniter.

¶ Petr. 6. Teſtes.] Citatur in cap. 1. extr. de except.

Gratian. *Sic & illud Sylveſtri intelligitur:* Laicus y non accuſat Clericum, &c. *id eſt, qui in inferiori gradu conſtituti ad ſuperiorem aſcendere non poſſunt, in ſuperioribus agentes accuſare non debent. §. 1. Ecce oſtenſum eſt, quid reſpondeatur auctoritatibus, & argumentis, quibus ſubditi ab accuſatione Prælatorum videbantur repellendi. Nunc demonſtrandum eſt, quibus rationibus probentur recipiendi, & quid contra reſpondeatur a Prælatis. Chriſtus, qui erat paſtor paſtorum, ovibus ſuis, de quibus ait* z: Non ſum miſſus, niſi ad oves, quæ perierunt, domus Iſrael, &c. *inter opprobria, & verbera, quæ ab eis patiebatur, ait* a: Si male locutus ſum, teſtimonium perhibe de malo, &c. *Item* b: Quis ex vobis arguet me de peccato? *At quicunque ad teſtificandum in aliquem, vel ad arguendum admittuntur, ad eundem accuſandum admitti poſſunt. Cum ergo oves, ut adverſus paſtorem ſuum teſtimonium ferant, & ut ipſum (ſi poſſunt) reprehendant, admittantur, patet, quod ſubditi poſſunt accuſare Prælatos ſuos. §. 2. Hic ita reſpondetur: Chriſtus, quamvis eſſet Paſtor ſuarum ovium, quas verbo & exemplo paſcebat, tamen quantum ad officiorum diſtributionem (ex qua hodie in Eccleſia alii præſunt aliis, unde quidam Prælati, quidam ſubditi vocantur) in populo ſuo c paſtorale officium non gerebat. Myſtica enim, & viſibili unctione, nec in Regem, nec in Sacerdotem unctus erat, quæ ſolæ duæ perſonæ in populo illo Prælaturæ nomen ſibi vendicabant. Non ergo ex hac auctoritate ſubditi probantur admittendi in accuſatione Prælatorum, ſed tantum oſtenditur, quod auditores eos reprehendere poſſunt, & in eos teſtificari, qui cum officio Eccleſiaſtico non habeant, verbo tamen & exemplo, quoſcunque valent, lucrari Deo ſatagunt. §. 3. Reſpondetur & aliter. Aliud eſt, quod de rigore regiminis ſervare diſciplinæ: aliud, quod admittitur ex perfectione conſiderationis. Chriſtus ad ſe arguendum ſubditos admiſit perfectione humilitatis, non ſeveritate juris. Si enim leg. rigore eſſent admiſſi, hac auctoritate criminoſi, & infames in accuſatione religioſorum eſſent recipiendi, cum eſſent ſceleratiſſimi, qui de Chriſto accu tractantes, innocentem condemnare volebant. Hoc ergo exemplo Prælati non coguntur recipere ſubditos in accuſatione ſui, ſed permittuntur, ſi velint. §. 4. Item Paulus d Petrum reprehendit, qui Princeps Apoſtolorum erat. Unde datur intelligi, quod ſubditi poſſunt reprehendere Prælatos ſuos, ſi reprehenſibiles fuerint. Sed hoc facile refellitur, ſi, unde ſit reprehenſus, advertitur. Petrus cogebat Gentes judaizare, & a veritate Evangelii recedere, cum Judæis gregem faciens, & a cibis Gentilium latenter ſe ſubtrahens. Par autem in ſe eſt, a fide exorbitare, & alios exemplo, vel verbo a fide dejicere. Ergo hoc exemplo non probantur Prælati accuſandi a ſubditis, niſi forte a fide exorbitaverint, vel alios exorbitare coegerint. §. 5. Item cum e Petrus intraſſet ad Cornelium, conqueſti fratres ſunt, qui erant in Judæa,

y Sup. ead. ubi: hos Laicus.

z Matth. 15.

a Joann. 18.

b Joann. 8.

c al. illo.

d Gal. 2.

e Act. 11.

Digitized by Google

*dos, & reprehenderunt eum, quod ad Gentilem diverti*ſ*ſet. Ecce, quod Prælati jure po*ſ*ſunt reprehendi a ſubditis.*

C. XL. *Petrus a fidelibus interrogatus, cur ad Gentes intraſſet, non ex poteſtate reſpondit, ſed humiliter rationem reddidit.*

Sed huic oppoſitioni B. Gregorius reſpondit, dicens Thenniſto patricio, lib. 9. epiſt. 39. (an. 601. Romæ.)

f Act. 11. PEtrus poteſtatem regni acceperat, & tamen idem f Apoſtolorum primus querimoniæ contra eum a fidelibus factæ, cur ad Gentes intraſſet, non ex poteſtate officii, (qua poſſet dicere, oves paſtorem ſuum non accuſent, nec reprehendant:) ſed ex ratione divinæ virtutis, qua Gentiles acceperant Spiritum Sanctum, reſpondit.

¶ Corr. Rom. *Operæ pretium fuerit ad ipſum B. Gregorium adire: copioſe enim exponit, quæ hoc a Gratiano conciſe referuntur.*

Gratian. *Cum ergo Petrus potuit ex officio repellere querelas, ſed noluit, non hoc exemplo Prælati cogumtur ſuſcipere reprehenſionem ſubditorum. Ex hoc etiam humilitatis diſpenſatione intelligitur illud* Leonis IV. *Ludovico Auguſto dictum.* (imo Leo III. c. an. 815. Roma in Germaniam.)

C. XLI. *Imperiali judicio Apoſtolicus ſe emendare promittit, ſi quid erga ſubditos injuſte commiſit.*

g Ivo p. 5. c. 22. NOs 7 ſi incompetenter g aliquid egimus, & 8 in ſubditis juſtæ legis tramitem non conſervavimus, veſtro, ac Miſſorum veſtrorum cuncta volumus emendare judicio: quoniam ſi nos, qui aliena debemus corrigere peccata 9, pejora committimus, certe non veritatis diſcipuli, ſed (quod dolentes dicimus) erimus præ cæteris erroris magiſtri. Inde magnitudinis veſtræ magnopere clementiam imploramus, ut tales, ad hæc quæ diximus, perquirenda miſſos in his partibus dirigatis, qui Deum per omnia timeant, & cuncta (quemadmodum ſi veſtra præſens fuiſſet imperialis gloria) diligenter exquirant; & non tantum hæc ſola, quæ ſuperius diximus, quærimus, ut examuſſim exagitent, ſed ſive minora, ſive etiam majora illis ſint ab nobis indicata negotia, ita eorum cuncta legitimo terminante examine, quatenus in poſterum nihil ſit, quod ex eis indiſcuſſum, vel indiffinitum remaneat.

¶ Corr. Rom. *Apud Ivonem hujus capitis hæc eſt inſcriptio:* Quod in præſentia Legatorum Imperatoris Leo Papa cauſam ſuam examinari voluerit, idem Nicolaus Imperatori.

¶ Pith. 7. *Nos.*] Addo *p.* 217. Ulperg. *p.* 178. Catalog. teſt. verit. *p.* 88.

8. *Et.*] V. C. *& in.*

9. *Peccata.*] Abeſt a V. C.

h Num. 22. 6 ps Grat. *Item, cum h Balaam aſcenſus iret ad maledicendum populum, Angelus Domini aſinæ, cui inſidebat, in via ſe oppoſuit, evaginatoque gladio eam ab itinere compeſcens, quam dum ille verberibus affligeret, in vocem prorupit, & Prophetæ inſipientiam redarguit. Si ergo animal mutum Angelica virtute Prophetæ inſipientiam reprehendit, multo magis ſubditi poſſunt accuſare Prælatos ſuos. §. 1. His ita reſpondetur. Verum eſt, quod per aſinam ſubditi ſignificantur, & per Balaam Prælati: non tamen hoc exemplo probantur Prælati accuſandi a ſubditis: ſed ſubditis eorum forma datur humiliter renitendi Prælatis, ſi forte eos ad malum cogere voluerint; Balaam namque aſinam urgente, ut ad maledicendum populo Dei eum veheret, ſignificat eos, qui verberibus, & cruciatibus a ſubditis exigunt, ut eis in malo fautores, & coadjutores exiſtant. Sed quia Angelus, quilibet videlicet prædicator, evaginato gladio, aperto ſcilicet prædicans timore & horrore futuræ vindictæ, a conſenſu alicuius malitiæ illos revocat, licet eis in hujuſmodi vocem conqueſtionis prorumpere, & Prælatis ſuis dicere: Cur nos verberibus affligitis? cur nobis injuſte iraſcimini? numquid vobis inobedientes aliquando fuimus, niſi nunc, cum ad malum cogitis? Videris illum, qui prohibet ab incepto. Non ergo hinc Prælati probantur*

i 2. Reg. 12. *accuſandi a ſubditis. §. 2. Item cum David i adulterium, & homicidium commiſiſſet, miſſus eſt a Deo Nathan Propheta, ut eum redargueret. Ecce, quod Prælati ſunt redarguendi, & reprehendendi a ſubditis. §. 3. Sed notandum eſt, quod duæ ſunt perſonæ, quibus mundus iſte regitur, Regalis videlicet, & Sacerdotalis. Sicut Reges præſunt in cauſis ſeculi, ita Sacerdotes in cauſis Dei. Regum eſt corporalem irrogare pœnam, Sacerdotum ſpiritualem inferre vindictam. David ergo, etſi ex regali unctione Sacerdotibus, &*

k 2. Reg. 6. *Prophetis k præerat in cauſis ſecularibus, tamen ſuberat eis in cauſis Dei.*

l 2. Paral. 26. *Unde Reges a Prophetis, & Sacerdotibus increpabantur, & eorum oblatione peccata Regum expiabantur. §. 4. Sicut l ergo Ozias a Domino lepra percuſſus eſt, quia Sacerdotum officia uſurpare voluit: ſic Sacerdotibus, & Prophetis Regum uſurpare officia non licuit. Nathan ergo Propheta, cum Regem redarguit, ſuum eſt executus officium, in quo erat Rege ſuperior, non uſurpavit Regis officium, ut quem erat inferior: monuit eum, ut per pœnitentiam peccata ſua expiaret, non tulit in eum ſententiam, qua tanquam adulter, & homicida morti addiceretur. §. 5. Sic & B. Ambroſius Theo-*

m Theod. hiſt. Eccl. l. 5. c. 17. Niceph. lib. 12. c. 34. *doſium m, & B. Innocentius Imperatorem Arcadium excommunicavit, & ab Eccleſiæ ingreſſu prohibuit. §. 6. Sicut enim non ſine cauſa n judex gladium portat, ita non ſine cauſa claves Eccleſiæ Sacerdotes acceperunt. Ille n portat gladium ad vindictam malefactorum, laudem vero bonorum: iſti habent claves ad excluſionem excommunicandorum p, & reconciliationem pœnitentium. Hac ergo*

n Roman. 13.
o 1. Pet. 2.
p al. excommunicatorum.

q Dan. 13. *exemplo ſubditi probantur reprehendendi a Prælatis, non Prælati a ſubditis. §. 7. Item Daniel q nulla legitima poteſtate functus judices a populo conſtitutos de falſo teſtimonio convicit, & convictos damnavit. Conſtat ergo, quod nullam poteſtatem habentes poſſunt redarguere dignitatibus ſublimatos. §. 8. His ita reſpondetur. Miracula (& maxime Veteris Teſtamenti) ſunt admiranda, non in exemplum noſtræ actionis trahenda. Multa enim concedebantur*

r 1. Reg. 15. *tunc, quæ nunc prohibentur. Tunc r enim Samuel Agag pinguiſſimum Regem Amalech in fruſta dividendo conſcidit: nunc nulli Eccleſiaſticorum judicium ſanguinis agitare licet. Tunc Phinees*

s Num. 25. *s Judæum coeuntem cum Madianita interfecit, & reputatum eſt ei ad juſtitiam: hodie Sacerdotibus hujuſmodi actus in pernicieem ſui officii verteretur. Exemplo ergo Danielis non ſolum accuſandi, vel redarguendi, ſed etiam judicandi poteſtatem ſubditi ſibi in Prælatos vendicarent, ſi illud in argumentum noſtræ actionis liceret aſſumi, quod nulla unquam auctoritate permittitur. Magis ergo ex hoc facto datur intelligi, quod in noviſſimis temporibus ſuſcitaret Deus ſpiritum pueri junioris, illius videlicet, de quo per Prophetam*

t Eſa. 9. & 42. *t dicitur: Puer natus eſt nobis. & iterum: Ecce puer meus, qui judices iniquitatis, Scribas ſcilicet, & Phariſæos falſis teſtimoniis Suſannam, id eſt, Eccleſiam accuſantes, & eam adulterii pronuntiantes, eo quod Chriſtum ſequeretur, convinceret, & condemnaret. §. 9. Item Hieronymus u refert in libro virorum illuſtrium, quod Damaſus Papa a ſubditis de adulterio accuſatus, cum quadraginta u duobus Epiſcopis ſe purgavit. §. 10. Item Symmachus x Papa in Romana Synodo dignitate ſua exſpoliatus, prius ſtatus ſui reddi decernitur, ut tunc veniret ad cauſam. & juxta velle videretur, accuſantium propoſitionibus reſponderet. Digna eo viſa eſt maxima numero Sacerdotum, quæ moveretur effectum & cum poſtmodum ordinaretur, quomodo eſſet accuſandus præfatus Papa, ut cauſam diceret, actitabat: ſed ab æmulis eſt impeditus.*

u al. XLIV.
x Junio 4. Synodi ſub Symmacho.

¶ Corr. Rom. *u* Hieronymus] *In catalogo B. Hieronymi, aut aliis ipſius libris nihil tale legitur: in vetuſtis tamen Pontificalibus in vita Damaſi hoc refertur.*

C. XLII. *Redarguendi ſe licentiam B. Gregorius aliis præſtat.*

Item Gregorius IV. *ait de ſe ipſo.* (an. 835. Roma ad omnes Epiſcopos.)

y Polycar. l. 4. tit. 18. Anſ. l. 2. c. 10. SI y quis ſuper his me arguere voluerit, vel extra auctoritatem nos feciſſe contenderit, veniat ad ſedem Apoſtolicam, quo omnia Eccleſiaſtica negotia, de quibus quæſtio habetur, confluere juſſa ſunt: et ibi ante confeſſionem S. Petri mecum juſte decertet, quatenus inibi unus ex nobis ſententiam ſuſcipiat ſuam.

¶ Corr. Rom. *Eſt Gregorii IV. in epiſt. citata, ſup. ead. q. 6. c.* decreto noſtro. *& ait. 17. nulli fas. in quam epiſtola continentia dixiſſet de privilegiis, & primatu Romanæ Eccleſiæ, illa adjungit.*]

Grat. *Ex his omnibus colligitur, quod ſubditi poſſunt reprehendere, & accuſare Prælatos ſuos. Sed ſicut de Chriſto dictum eſt, quando Judæis dixit:* Si male locutus ſum, &c. *ita de iſtis intelligendum eſt, quod ſuo exemplo Prælati dederint facultatem recipiendi ſubditos in accuſationem ſui, ſed non cogerunt.*

C. XLIII. *Ex eodem.*

z Burch. l. 1. c. 182. Ivo p. 5. c. 318.
a al. Docleatinæ.

PAulus a Dyaclinæ z civitatis Epiſcopus accuſatus a ſubditis de lapſu carnis: convincitur, deponitur, alius loco ejus ſubſtituitur. Hoc an ex diſpenſatione accuſati, an ex rigore juris ſit factum, ex regiſtro Gregorii ad Joannem Epiſcopum primæ Juſtinianæ l. 10. ep. 35. poteſt deprehendi, ubi ait.*

¶ Corr. R. *Verba ſunt Gratiani, qui propoſuit ſummam ſequentis capituli, quod ſæpe feciſſe ſuperius eſſe multis locis eſt notatum.*

b al. Docleatinæ. C. XLIV. *Paulus Dyaclinæ b civitatis Epiſcopus ſubditorum accuſatione convictus deponitur.*

Ex Regiſtro Gregorii ad Joannem Epiſcopum primæ Juſtinianæ *lib. 10. Epiſt. 35.* (an. 602. Romæ in Macedoniam.)

c Burch. l. 1. c. 183. Ivo p. 5. c. 228.
d al. Docleatinæ.

LAtor c Nemeſion ad nos veniens indicavit, quod Paulus Dyaclinæ d 10 civitatis Epiſcopus inter alia mala in corporali crimine lapſus, a ſuis Clericis accuſatus, & convictus Epiſcopali ſententia depoſitus eſt, poſtea cum auxilio ſecularium veniens, Epiſcopatum more prædonis ingreſſus eſt: ablatiſque rebus Eccleſiæ, dilectiſſimum Nemeſion latorem præſentium ſibi ſubſtitutum, ab eo Epiſcopatu projecit, & ad ſummam injuriam, ac necem pene perduxit. Fraternitas itaque veſtra hæc omnia ſubtiliter addiſcere, & quæcunque Eccleſiæ abſtulit, omni mora, vel excuſatione ceſſante, reddere compellat. Si vero nihil Eccleſiæ, ſed proprium ſe dicerit abſtuliſſe (quamvis grave, & iniquum fuerit, ut non a vobis, vel a Metropolitano ejus hoc peteret, ſed temerario auſu agere præſumpſerit:) veruntamen ſi quid proprium tulit, ſub fraternitatis veſtræ debet examine conſtare, ſi verum eſt. Sed & illud diligenter quærendum eſt, ſi quid male de rebus dilapidavit Eccleſiæ, et ex eo, quod nunc abſtulit, illud reformare, ac ſatisfacere modis omnibus compellatur.

¶ Corr. Rom. *In hoc capite non referuntur ipſa omnino verba Gregorii (quod a Burchardo, & Ivone fit) ſententia tamen ſatis expreſſa eſt.*

¶ Pith. 10. *Dyaclinæ.*] V. C. *Docleatinæ.*

e al. dicto. Gratian. *Hoc edicto e non modo accuſatores, vel depoſitores ulciſcuntur, ſed in depoſitum ulterius proſequitur, ut ſi ultra ad Epiſcopatum aſpirare tentaverit, modis omnibus repellatur, & ad agendum pœnitentiam perpetuam in monaſterium detrudatur. Quem ergo Gregorius ad Epiſcopatum aſpirantem modis omnibus repellit, quem gravi pœnitentia ſubjicit, patet, non ſua diſpenſatione, ſed canonum cenſura a ſubditis eſſe accuſatum, & convictum.*

Digitized by Google

ſtrum. Et ut jam non exemplis, ſed legibus agamus, videndum eſt, quod Gregorius I. ſcribit Innocentio a, & reliquis Epiſcopis Sardiniæ lib. 7. indict. 2. epiſt. 8. ita dicens, (an. 598. Roma in Sardiniam.)

C. XLV. *Quod ſubditi Prælatos ſuos accuſare poſſunt.*

METropolitanum veſtrum in aliquo poſtponere non præſumatis, excepto ſi (quod non optamus) contra eundem habere vos aliquid cauſæ contingat, ut ob hoc ſedis Apoſtolicæ judicium petere f debeatis.

f al. judicium requiratis.

§ Corr. Rom. a Innocentio] *In originali impreſſo eſt:* Vincentio, atque quamplurimis Epiſcopis. *In vetuſto autem exemplari Vaticano exprimuntur nomina Epiſcoporum, ad quos hæc epiſtola ſcribitur, hoc ordine:* Vincentio, Innocentio, Mariniano, Liberatino, Agathoni, & Victori Epiſcopis Sardiniæ.

C. XLVI. *Item Prælatorum ſubditi nulla diſſimulatione negligant.*

Item Idem univerſis Epiſcopis Concilii Bizaceni *lib. 10. ep. 37.* (*an. 607. Roma in Africam.*)

SIcut (inquit) laudabile, diſcretumque eſt, reverentiam, & honorem debitum exhibere Prioribus; ita rectitudinis, & Dei timoris eſt, ſi quæ inter g eos correctione indigent, nulla diſſimulatione poſtponere, ne totum (quod abſit) corpus incipiat morbus invadere, ſi languor non fuerit curatus in capite. Quoniam ergo enim ad nos de Clementino Primate veſtro perlata ſunt, quæ quoniam ita gravia ſunt, ut tranſire indiſcuſſa nullo modo non debeant, fraternitatem veſtram hortamur, ut cum omni ſollicitudine, ac vivacitate mentis indagare multis modis debeatis illeta, & ſi ſunt, ut audita ſunt, ultione canonica reſecentur. §. 1. Admonemus autem, ut non cujuſquam perſonæ gratia, non favor, non quodlibet blandimentum quemquam veſtrum vel ad diſcutiendum, quæ nobis nuntiata ſunt, molliat, vel a veritate excutiat: ſed ſacerdotaliter ad inveſtigandam vos propter Deum veritatem accingite. Nam ſi quis in hoc piger, aut negligens eſſe præſumpſerit, dictis criminibus apud Deum ſe noverit eſſe participem, cujus zelo ad perſcrutandas ſubtiliter neſandi cauſas facinoris non movetur.

g al. in eis.

§ Corr. Rom. a Quædam) *Et hic ſummatim referuntur verba B. Gregorii. Quare pauca tantum quædam ſunt addita, quæ neceſſaria videbantur.*

Grat. *Hæc ſi quis ſpecialia, & ex his generalem regulam colligi non oportere contendit, audiat, quid* Gelaſius I. h c. XXVIII. *ut dicat omnibus Clericis cujuſcumque ordinis, ita ſcribens.* (*an. 494. Roma in Lucaniam.*)

h Gelaſius Epiſcopis per Lucaniam, & Hiniam, & Siciliam conſtitutis ep. 1. c. 30.

C. XLVII. *Clerici exceſſus ſui Epiſcopi auribus deferant Romani Pontificis.*

QUapropter nec Clericorum quiſquam ſe Apoſtolicæ i i e offenſæ futurum confidat immunem, ſi in his, quæ ſalubriter ſequenda Apoſtolicæ deprompſit k auctoritas 12, ſive Epiſcopum, ſive Presbyterum, ſive Diaconum viderit excedentem, non protinus ad aures l Romani Pontificis deferre curaverit, probationibus dumtaxat competenter exhibitis, ut tranſgreſſionis ultio fiat, & cæteris interdictio delinquendi. Sin vero 13, modis omnibus erit unuſquiſque Pontificum ordinis, & honoris ſui eliſor m, ſi cuiquam Clericorum, vel Eccleſiæ totius auditui hæc putaverit ſupprimenda.

i al. hujus.

k al. prompſimus.

l al. noſtras.

m al. ſui vero modis omnibus erit unuſquiſque Pontificum ordinis, & honoris eliſor.

§ Corr. Rom. q 1. XXVIII.] *Hic citatur numerus capitum, ut eſt in codice canonum, de quo in præfatione dictum eſt.*

¶ Pith. 11. *Apoſtolicæ.*] 4. V. C. *hujus.*

12. *Apoſtolica deprompſit auctoritas.*) 4. V. C. *deprompſimus.*

13. *Sin vero.*] 2. V. C. *Soi vero.* Vide l. 2. *de dolo & contum.* in 4. *collect.*

C. XLVIII. *De eodem.*

Idem. (forte c. an. 494. *Romæ.*)

SI n quid in Eccleſia damni, aut in his, quæ ſunt præcipimus noſtra auctoritate a prohibita, Pontificem veſtrum videritis admittere, mox noſtris auribus relatione ſignate, ut quid fieri debeat, cenſeamus.

n Ivo p. 3. c. 250. Anſ. l. 7. c. 161. Polyc. l. 3. tit. 16. & l. 4. tit. 18.

§ Corr. Rom. a Auctoritate] *Abeſt iſta dictio a pleriſque vetuſtis exemplaribus, & ab aliis collectoribus, qui citant Gelaſium citant.*

C. XLIX. *Clerici, aut Laici ſine examinatione ad Epiſcoporum accuſationem non admittantur.*

Item ex Concilio Chalcedonenſi c. 21. (*an. 451. in Bithynia.*)

CLericos o, aut Laicos accuſantes Epiſcopos, aut Clericos, paſſim a, & ſine probatione ad accuſationem non recipiendos decernimus, niſi prius eorum diſcutiatur exiſtimationis 14 opinio ß.

o Anſ. l. 3. c. 115.

§ Corr. Rom. a Paſſim] ἁπλῶς, a, ἀδιακρίτως *e qua Dionyſius vertit,* temere, atque indifferenter. *poſſuntque etiam conjungi cum ſequenti membro. Id vero expoſite exponitur in Concilio Conſtant. I. cap. 6.*

ß Exiſtimationis opinio] ἡ ὑπόληψις, *id eſt, exiſtimatio.*

¶ Pith. 14. *Exiſtimationis,*] l. 41. C. *Theod. de Epiſc. & Cleric.*

C. L. *Qualibet perſona Epiſcopos, aut alios accuſans monſtranda documenta inferat.*

Item ex Synodo Romana, (an. 785. *Romæ.*)

SI p quis Epiſcopus, Presbyter, aut Diaconus, vel quilibet Clerici apud Epiſcopos (quia alibi non oportet) a qualibet perſona fuerint accuſati, quicunque fuerit ille, ſive ſublimis vir honoris, ſive ullius alterius dignitatis, qui hoc genus illaudabilis intentionis arripuerit, noverit docenda a probationibus, monſtranda documenta ſe debere inferre.

p int. Hadriani c. 24. Caius in epiſt. ad Felicem c. 2. Sixtus III. Epiſcopis Orient. cap. 2. & 7. capit. 418.

§ Corr. Rom. a Docenda) *Sic apud Sixtum III. & in Capitulari: apud Caium vero, & Hadrianum paulo aliter, quemadmodum & aliis locis hujus capitis nonnulla, ſed non magni ponderis ſunt mutata.*

C. LI. *Sacerdotes non accuſent, qui ad eundem ordinem provehi non poſſunt.*

Item Damaſus Papa *Stephano Archiepiſcopo epiſt. 3. cap. 3.* (*an. 402. Roma in Africam.*)

SAcerdotes q (ut antiqua tradit auctoritas) criminari non poſſunt, nec in eos teſtificari, qui ad eundem non debent, nec poſſunt provehi honorem.

q ſup. ead. c. teſtes vero Sacerdotes. Polyc. l. 3. t. 1. Burch. l. 1. c. 172. Ivo p. 5. c. 291.

C. LII. *Niſi irreprehenſibiles in majorum accuſatione non recipiantur.*

Item Iginus Papa *epiſt. 1. r,* (*an. 140. Roma ad omnes Fideles.*)

r Item Lucius Papa epiſt. univ.

CRiminationes s majorum natu per alios non fiant, niſi per ipſos, qui crimina intendunt, ſi tamen ipſi digni, & irreprehenſibiles apparuerint, & actus publicis docuerint omni ſe ſuſpicione carere, & inimicitia, atque irreprehenſibilem fidem habere, ac converſationem ducere.

s Ivo p. 6. c. 326.

Gratian. *Colligitur itaque ex his omnibus, quod ſubditi in accuſatione Prælatorum t ſunt admittendi. Nunc videndum eſt, an Monachi in accuſatione Epiſcoporum ſint audiendi.* Hadrianus Papa *in capitulis c. 31. videtur eos ab accuſatione removere, ita dicens.* (*an. 785. Roma in Galliam.*)

t Item Stephanus ep. 2. & Melchiades ep. univ. Infra III. q. 4. Si quis. Cap. l. 7. c. 322.

C. LIII. *Monachi Sacerdotes accuſare, vel in eos teſtificari non poſſunt.*

PLacuit u eorum accuſandi Sacerdotes, & teſtificandi in eos vocem obſtruere, quos non humanis a, ſed divinis vocibus mortuos eſſe ſcimus: quia 15 vocem funeſtam intercedet x potius, quam audiri oportet.

u Anſelm l. 3. c. 88. Ivo p. 16. c. 338. Panor. l. 5. c. 45. Cod. l. pen. qui accuſare non poſſunt.

x al. interpretari.

§ Corr. Rom. a Non humanis,] *In epiſtola Stephani eſt:* quos humanis, & divinis vocibus damnatos, vel mortuos eſſe cognoſcimus. *In epiſtola autem Melchiadis eſt quemadmodum hic reſtitutum eſt ex vetuſtis exemplaribus Gratiani, & capitula Hadriani: ſed ſubjungitur:* Quoniam infidelis homo mortuus eſt in corpore vivente: *& fortaſſe ſignificatur locus Matthæi 8.* Dimitte mortuos ſepelire mortuos ſuos: *aut locus Pauli, 1. Tim. 5.* vivens mortua eſt. *Quamobrem quod proprie pertinet ad homines infames, maximeque flagitiis obnoxios (ut eſt infra 3. q. 5. c.* canonice.) *non bene videtur hic referri ad Monachos: ſed mirum id malitioſe factum eſt, cum Gratianus Monachus eſſet.*

¶ Pith. 15. *Quia.*] l. 20. C. *qui accuſ.* l. 3. C. Th. *ne præt. crim. lib. 9. tit. 6.* Capit. *lib 7. c. 337.*

Gratian. *Item in* Concilio Chalcedonenſi, *c. 4. y præcipitur, ut Eccleſiaſticas actiones Monachi attrectare non præſumant.*

y vid. q. c. qui vere.

C. LIV. *Monachi in accuſatione non ſunt audiendi.*

Item Pelagius II. *Epiſcopis Italiæ.* (*an. 582. Roma in Italiam.*)

NUllus z Monachus talia unquam arripiat, nec ſecularia, aut Eccleſiaſtica negotia perturbare præſumat; quia mortua in talibus vox eſt eorum.

z Anſ. l. 3. c. 63. Polyc. l. 4. tit. 34.

Gratian. *Sed aliud eſt, quod ex præſumptione aſſumitur temeritatis: aliud, quod in neceſſitate geritur charitatis. Monachi enim ex præſumptione Epiſcopos accuſare non poſſunt; ex charitate poſſunt. Unde & in canonibus a præcipitur, ut Cubicularii Epiſcopi ſint vel religioſi Clerici, vel etiam Monachi, ut de ejus vita teſtimonium dicere poſſint.*

a Infra ead. c. Paſtoris.

7 Pith. §. 1. *Item illud* Eleutherii Papæ *in epiſt. ad Galliæ provincias, omnibus generaliter dicitur.* (*an. 185. Roma in Galliam.*)

C. LV. *Conſentire convincitur, qui cum poſſit, perverſis negligit obviare.*

NEgligere b cum poſſis deturbare perverſos, nihil aliud eſt, quam fovere. Nec caret ſcrupulo ſocietatis occultæ, qui manifeſto facinori deſinit obviare.

b ſupr. diſt. 83. c. error, & diſtinct. 86. c. facientes.

C. LVI.

C. LVI. *Quammmes vita merito quis Eccleſiam ædificat, tantum nocet, ſi deſtruentibus non reſiſtat.*

c ad Paulinum.

Item Hieronymus c tam de ſe, quam de aliis Monachis in primo prologo Bibliæ a ſcribit, dicens. (c. an. 387. in Palæſtina.)

SAncta quippe ruſticitas ſolum ſibi prodeſt: & quantum ædificat ex vitæ merito Eccleſiam Chriſti, tantum nocet, ſi deſtruentibus non reſiſtat.

¶ Corr. Rom. a Bibliæ] *In pleriſque vetuſtis Gratiani codicibus legitur* Bibliothecæ.

C. LVII. *Subditi vitia Prælatorum reprehendere ſtudeant.*

Item Gregorius I. (an. 590. Romæ.)

ADmonendi ſunt ſubditi, ne plus, quam expedit, ſint ſubjecti: ne cum ſtudent plus, quam neceſſe eſt, hominibus ſubjici, compellantur vitia eorum venerari.

¶ Corr. Rom. *Collecta eſt hæc ſententia ex verbis B. Gregorii tertia parte Paſtoralis, admonitione 28. ubi de elatis, & humilibus loquitur.*

C. LVIII. *Clerici, ſive electi Monachi ſint Cubicularii Epiſcopi.*

d l.4.reg.ep.4. ſive 1.88. & poſt lib. 12.

e Anſelm.l.6. c.134. Polyc.l.4. tit. 5.

Idem Generali d Synodo præſidens dixit, c. 2. (an. 595. ibidem.)

CUm e Paſtoris vita eſſe diſcipulis ſemper debeat in exemplo, plerumque Clerici, qualis in ſecreto ſit vita ſui Pontificis, neſciunt, quam, ut dictum eſt, ſæculares pueri ſciunt. De qua re præſenti decreto conſtituo, ut quidam ex Clericis, vel etiam ex Monachis electi, miniſterio cubiculi Pontificalis obſequantur, ut is, qui in loco regiminis eſt, tales habeat teſtes, qui vitam f ejus in ſecreta converſatione videant, qui ex viſione ſedula exemplum profectus ſumant.

f habeat tales, qui vitam] orig.

C. LIX. *Pravos in ſua ſocietate Epiſcopus habere non debet.*

Idem *Virgilio Epiſcopo Arelatenſi, lib. 9. epiſt. 49.* (an. 601. Romæ in Galliam.)

PErvenit ad nos, fratrem, & Coepiſcopum noſtrum Serenum Maſſilienſem pravos homines omnino in ſocietate ſua recipere, ita denique, ut Preſbyterum quendam, qui poſt lapſum in ſuis adhuc dicitur iniquitatibus volutari, familiarem habeat. Quod a vobis ſubtiliter requirendum eſt: & ſi ita conſtiterit, curæ vobis ſit, noſtra hoc ſic vice corrigere, ut & qui talem recipit, non familiaritate fovere, ſed diſcat potius ultione comprimere: & qui receptus eſt, idem diſcat cum lachrymis peccata diluere, non iniquitatem immunditiis maculare.

C. LX. *Viros boni teſtimonii ſemper Epiſcopi ſecum habeant.*

Item Paſchalis Papa (forte c. an. 1100. Romæ.)

EPiſcopi lectioni & orationi vacent, & ſemper ſecum Preſbyteros, & Diaconos, aut alios boni teſtimonii Clericos habeant, ut ſecundum Apoſtolum g, & ſanctorum Patrum inſtituta, poſſint irreprehenſibiles inveniri.

g 1. Timoth.3.

h Luc. 3.

Gratian. *Item Joannes Baptiſta* h *cum duceret eremiticam vitam, Scribas & Phariſæos, Sacerdotes & Levitas Judæorum ad ſe venientes aſpera increpatione redarguit.* §. 1. *Item ex canonibus deſinitur* i. Illi Sacerdotes accuſare poſſunt, qui ad eundem gradum conſcendere valent. *Cum ergo Monachi ad Sacerdotii gradum laudabiliter pertingere valeant, patet, quod & ipſi Sacerdotes libere accuſare poſſunt.*

i ſupra ead. c. Sacerdotes.

ACCUSATIO AN DEBEAT FIERI IN SCRIPTIS.

QUÆSTIO VIII.

a Gratian. DE *accuſatione vero, qualiter fieri valeat, in canonibus aperte decernitur.*

C. I. *Accuſatio ſemper fiat in ſcriptis.*

Ait enim Calixtus Papa I. *ad Epiſcopos Galliæ, epiſtola ſecunda* a. (an. 220. *Romæ in Galliam.*)

a Et Stephanus, epiſt. 2. c. 11.

b iii. q. 9. c. abſente. Burchard. lib. 1. cap. 171. Ivo p. 5. c. 289.

ACcuſatorum b perſonæ nunquam recipiantur ſine ſcripto: nec abſente eo, quem accuſare voluerint, quibuslibet accuſandi permittatur.

¶ Corr. Rom. *In epiſtola Calixti, itemque apud Burchardum, & Ivonem ſic habetur:* Rimandæ ſunt annelantium perſonæ accuſatorum, quæ ſine ſcripto difficile, per ſcriptum autem nunquam recipiantur: quia per ſcripturam nullus accuſare, vel accuſari poteſt, ſed propria voce, & præſente eo, quem accuſare voluerit, cuicunque c accuſatori credatur.

c al. *quiſquam accuſator credatur.*

Quorum verborum bona pars inſertur infra, 3. q. 9. c. abſente. quod ſumptum eſt ex hoc eodem epiſtolæ loco.

C. II. *De eodem.*

Cod. *lib. 4. tit. de probationibus, l. fin.* (circ. an. 384.)

SCiant cuncti accuſatores, eam ſe rem deferre debere in publicam notionem, quæ munita ſit idoneis teſtibus, vel inſtructa aperiiſſimis documentis, vel indiciis ad probationem indubitatis, & luce clarioribus expedita.

C. III. *Accuſatio ſemper debet fieri in ſcriptis.*

Item Eutychianus Papa *Epiſcopis Siciliæ* d, *epiſt. 2.* (an. 283. *Romæ in Siciliam.*)

d Cod. de accuſ. lib. 9. t. 2. l. ult. Cod. Theod. l. 9. t. 1. c. ult. In Cap. Hadriani, c. 6. Polyc. l. 5. tit. c. Ivo par. 6. c. 330. Pann. l. 4. c. 76.

e al. *exiſtimatione.*

QUiſquis e s ille eſt, qui crimen intendit, in judicium veniat, nomen rei indicet, vinculum inſcriptionis arripiat, cuſtodiæ ſimilitudinem e (habita tamen dignitatis æſtimatione f) patiatur, nec impunitam fore ſibi noverit licentiam mentiendi, cum calumniantes ad vindictam poſcat ſimilitudo ſupplicii. & *infra*. §. 1. Qui vero g ad ſortilegos, magoſque concurrerint, nullatenus ad accuſationem ſunt admittendi.

g In Cap. Hadriani, cap. 67. Infr. 3. q. 3. c. conſtituimus. Ivo p. 6. c. 335.

¶ Corr. Rom. e Cuſtodiæ ſimilitudinem] *In originali impreſſo eſt,* cuſtodiat ſimilitudinem, habita tamen dignitatis æſtimatione patiatur, nec forte ſibi noverit, &c. *Itemque apud Hadrianum, niſi quod habet,* nec ſibi forte noverit. *Itemque apud Ivonem, & in aliquot vetuſtis Gratiani codicibus, in quorum uno eſt,* habita tamen dignitatis. *In Pannormia autem legitur:* cuſtodiat ſimilitudinem ſupplicii, habita tamen dignitatis æſtimatione. Nec forte ſibi noverit, &c. *In codice eſt eadem lectio, quæ hic retenta eſt.*

¶ Pith. 1. *Quiſquis.*] *l. 17. C. Th. de accuſ.*

C. IV. *De eodem.*

Item Sixtus III. *in epiſt. ad Epiſcopos Orientales, cap. 4.* h (forte an. 440. *Romæ in Orientem.*)

h Et Fabianus epiſt. 3. Infra 3. q. 6. c. 1.

i ſupr. 2. q. 3. & 6. Burch. l. 16. c. 3. ex Concil. Arauſico. Pann. l. 3. c. 73.

QUi i a crimen objicit, ſcribat ſe probaturum. Revera a ibi ſemper cauſa agatur, ubi crimen admittitur. Et qui non probaverit, quod objecit, pœnam, quam intulerit, ipſe patiatur.

¶ Corr. Rom. a Revera] *Addita eſt hæc clauſula in originali, quæ eſt etiam apud Fabianum, infra 3. q. 6. c. 1.*

¶ Pith. 2. *Qui crimen.*] *l. 11. C. Th. de accuſ.*

C. V. *De eodem.*

Sed Stephanus Papa I. *contra videtur ſcribere, dicens epiſt. 2. cap. 4.* (an. 253. *ad omnes Epiſcopos.*)

PEr k 3 ſcripta nullius accuſatio ſuſcipiatur, ſed propria voce (ſi legitima, & condigna accuſatoris perſona fuerit) præſente videlicet eo, quem accuſare deſiderat, quia nullus abſens aut accuſari poteſt, aut accuſare.

k Poly. l. 5. tit. 1. Burch. l. 1. c. 177. Anſel. l. 3. c. 55. Ivo p. 5. c. 293. & p. 6. c. 328. Pann. l. 4. c. 53. & 55.

¶ Pith. 3. *Per ſcripta.*] *l. 25. C. Th. de accuſ.*

Gratian. *Sed Calixtus Papa præcipit, ut accuſator præſente eo, quem accuſat, in ſcriptis judici accuſationem offerat, & propria voce literas ſuæ accuſationis legat. Stephanus autem prohibet, ne abſens aliquem per epiſtolam accuſare audeat.*

2 pars. §. 1. *Quæ vero ſit forma accuſationis, & quis modus inſcribendorum libellorum, Paulus in Digeſtis, libro* l *de publicis judiciis, titulo de accuſationibus, & inſcriptionibus, lege 3. oſtendit, dicens:* §. 2. Libellorum inſcriptionis conceptio talis eſt. Conſul, & dies. Apud illum Prætorem, vel Proconſulem Lucius Titius profeſſus eſt, ſe Mæviam lege Julia de adulteriis m ream deferre, quod dicat eam cum Cajo Sejo in civitate illa, domo illius, menſe illo, Conſulibus illis, adulterium commiſiſſe. Utique enim & locus deſignandus eſt, in quo adulterium commiſſum eſt, & perſona, cum qua admiſſum dicitur, & menſis. Hoc enim lege Julia publicorum judiciorum o cavetur, & generaliter præcipitur omnibus, qui aliquem reum deferunt. Neque autem diem, neque horam invitus comprehendet. Quod ſi libelli inſcriptionum legitime ordinati non fuerint, Rei nomen aboletur: & ex integro repetendi reum poteſtas fiet. §. 3. Item ſubſcribere debebit is, qui dat libellum p, ſe profeſſum eſſe, vel alius pro eo, ſi literas neſciat. Sed et ſi aliud crimen objiciat, veluti quod domum ſuam præbuit, ut ſtuprum matriſfamiliæ pateretur, quod adulterum deprehenſum dimiſerit, quod pretium pro comperto ſtupro acceperit, & ſi quid ſimile, idipſum q libello comprehendendum erit. Si accuſator deceſſerit, aliave quæ r cauſa eum impedierit, quo minus accuſare poſſit, & ſi quid ſimile eſt, nomen Rei aboletur, poſtulante reo, idque & lege Julia de vi, & Senatuſconſultis s cautum eſt, ita ut liceat alii ex integro repetere reum: ſed intra quod tempus, videbimus. Et utique XXX. dies utiles obſervandi ſunt.

l In vulgatis legebatur, lib. 1. in lib. 48. ff. de accuſ. l. 3. qui liber 48. in Pandectis [illegible] de publicis judiciis.

m al. lege Julia adulterii ream.

o abeſt a Pandectis Florentinis.

p al. libellus.

q al. & ipſo in libello.

r aliave cauſa

s Senatuſconſulto.

CAV-

Digitized by Google

CAUSA III.

Quidam Epiſcopus a propria ſede dejectus eſt; petit reſtitui: poſt reſtitutionem ducitur in cauſam, inducias poſtulat, tandem ad ejus accuſationem procedit quidam non legitime conjunctus, & duo infames, & tres religioſi: accuſatores teſtes de domo ſua producunt, & alios ſibi inimicos extra ſuam provinciam: reus criminoſus Judici offertur ab uno tantum audiendus, & judicandus. Quidam de accuſatoribus, & teſtibus abſentes per epiſtolam illum accuſare, & in eum teſtificari contendunt: cum multa capitula ei objicerentur, in primo accuſatores deficiunt, demum excuſata in accuſatorem vertitur.

1. *Hic primum quæritur, an reſtitutio danda ſit quibuslibet exſpoliatis.*
2. *Secundo, de induciis, an poſt reſtitutionem tantum, an etiam poſt vocationem ad cauſam quibuslibet concedendæ ſint.*
3. *Tertio, quo ſpatio inducium utrique ſint concedendæ.*
4. *Quarto, an infames, & non legitime conjuncti ad accuſationem ſint admittendi.*
5. *Quinto, an teſtes de domo accuſatorum ſint producendi, vel inimicorum vox ſit audienda.*
6. *Sexto, an extra provinciam reus ſit producendus.*
7. *Septimo, an ſit audienda ejus ſententia, quem cum eo par inficit malitia.*
8. *Octavo, an ab uno tantum Epiſcopo ſit audiendus, vel judicandus.*
9. *Nono, an accuſatores, vel teſtes in abſentem vocem accuſationis, vel teſtificationis exhibere valeant.*
10. *Decimo, an deficientes in primo capitulo, ſint admittendi ad ſequentia.*
11. *Undecimo, an accuſata liceat accuſationem in accuſatorem vertere.*

AN RESTITUTIO DANDA SIT QUIBUSLIBET EXSPOLIATIS.

QUÆSTIO I.

Quod reſtitutio quibuslibet danda ſit, multis auctoritatibus probatur.

C. I. *Exſpoliatis, vel ejectis omnia ſunt redintegranda.*

Ait enim Cajus Papa, *epiſt. unica ad Felicem Epiſcopum, cap. 3. (an. 296. Romæ.)*

a *Mutatis verbis, ſed eadem ſententia. Anſ. lib. 3. c. 46.* Epiſcopis a ſuis rebus exſpoliatis, vel a propriis ſedibus ejectis, omnia, quæ eis ablata ſunt, legibus ſunt redintegranda: quia priuſquam hoc factum ſuerit, nullum crimen eis objici poteſt.

C. II. *De eodem.*

Item Fabianus Papa, *epiſt. 2. Epiſcopis Orientalibus. (c. an. 240. Romæ in Orientem.)*

b *Anſ. l. 3. c. 50.* Epiſcopi *b*, ſi a propriis ſedibus, aut Eccleſiis ſine auctoritate Romani Pontificis *a* expulſi fuerint, antequam ad Synodum vocentur, proprius locus, & ſua omnia eis redintegranda ſunt. Nulla enim permittit ratio, dum ad tempus eorum bona, vel Eccleſiæ, atque res ab æmulis, aut a quibuſcunque detinentur, ut aliquid illis objici debeat. Nec quicquam poteſt eis quoquo modo quilibet majorum, vel minorum objicere, dum Eccleſiis, rebus, aut poteſtatibus carent ſuis.

¶ Corr. Rom. *a* Sine auctoritate Romani Pontificis) *Sunt hæc verba etiam apud Anſelmum, licet non ſint expreſſa in originali: cujus hæc ſententia potius, quam ipſamet verba referuntur, uſque ad verſ.* Nulla.

Gratian. *Sed notandum eſt, quod reſtitutionis ſententiæ ſola non ſufficiunt, niſi præſentialiter omnia indices officio reſtituantur, ut ejectus, vel ſpoliatus etiam naturalem poſſeſſionem recipiat, ſive animo ſuo, & corpore alieno, veluti per procuratorem, ſive animo, & corpore ſuo. Cuncta quoque, que ſibi ablata fuerant quacunque conditione in eodem loco, unde ſurrepta fuerant, revocanda ſunt.*

C. III. *De eodem.*

Unde Joannes I. *urbis Romæ Epiſcopus ſcribit Zacharia Archiepiſcopo epiſt. 1. c*

(an. 523. Romæ.)

c *Et Euſebius epiſt. 2. & in Synodo Romana ſub Symmacho.*

d *Anſ. l. 3. c. 51. & 44.* I. Redintegranda *d* ſunt omnia exſpoliatis, vel ejectis Epiſcopis præſentialiter ordinatione Pontificum, & in eo loco *a*, unde abſceſſerant, funditus revocanda quacunque e conditione temporis, aut captivitate, aut dolo,

e *al. virtute.* aut violentia *e* majorum, aut per quaſcunque injuſtas cauſas, res Eccleſiæ, vel proprias, aut ſubſtantias ſuas perdidiſſe noſcuntur ante accuſationem *β*, aut regularem ad Synodum vocationem eorum, & reliqua.

¶ Corr. Rom. *a* In eo loco) *Apud Joannem, & Symmachum legitur*: & in eorum, unde abſceſſerant, poteſtatem, ſenditus revocanda. *Apud Euſebium vero*, in eorum, unde abſceſſerant, loca funditus revocanda.

β Ante accuſationem) *Hac uſque ad finem ad litteram ex originali, quibus oratio abſolvitur, & quorum pars in fine hujus quæſtionis e Gratiano repetitur.*

¶ Pith. 1. *Quæcunque.*) *L. Pæn. D. de Interd. l. itaque, in fine, D. de Dolo.*

C. IV. *De eodem.*

Item Euſebius a *Apoſtolicæ ſedis Epiſcopus ep. 2. ad Ægyptios. (an. 309. vel 312. Romæ in Ægyptum.)*

II. Redintegranda *f* ſunt omnia exſpoliatis, vel ejectis Epiſcopis &c. *uſque* funditus revocanda, *eodem modo ut ſupra.* f *Anſelm. ibid.*

¶ Pith. 2. *Euſebius.*) Add. V. C. *Epiſcopis per Alexandriam, & Ægyptum.*

C. V. *Non eſt Sacerdos, ſed ſchiſmaticus, qui fratrum ſe ſubtrahit obſequiis.*

Item Alexander Papa I. *epiſt. 2. in princip. (an. 116. Romæ ad omnes Epiſcopos.)*

Nulli dubium eſt, quia boni a malis ſemper perſequuntur, & tribulantur. Propter quod humiliemur *g* g *1. Pet. 5.*
ſub potenti manu Dei, ut liberet nos in tempore tribulationis. Nam, ſicut leo rugiens circuit quærens, quem devoret: ſic Diabolus non ceſſat circumire, & quærere, quos ex fidelibus perdat, & maxime illos, quos eidem ſervitio Salvatoris, ejus familiares invenerit. Familiares dico eos, quos ſibi ſacrari, & in ordine Apoſtolatus conſtitui voluit. Ipſi enim pro populo interpellant, & populi *h* peccata comedunt, qui precibus ſuis, & oblationibus ea delent, atque conſumunt. *Et infra.* Qui autem *i* h *Oſee 4.*
ex veſtro collegio receſſit, & ab auxilio veſtro ſe ſubtraxerit, magis Schiſmaticus, quam Sacerdos eſſe probabitur. i *Sup. 2. q. 7. c. ipſi Sacerdotes. Burc. l. 1. cap. 139. Ivo p. 5. c. 229.*
Ecce (inquit Propheta) k quam bonum, & quam jucundum habitare fratres in unum. Illi vero in unum non habitant, k *Pſalm. 132.*
qui a fratrum ſolatiis ſe ſubtrahunt, ſed (quod deterius eſt) fratribus inſidias præparant, aut laqueos ponunt. *Et in fine epiſt. 3.* Dominum crucifigunt, qui eum in Sacerdotibus ſuis perſequuntur, quia crux a cruciatu dicitur, Magnum vero cruciatum ſuſtinet, qui eum patitur.

C. VI. *Excommunicentur, qui opprobrium, & calumniam inferunt Sacerdotibus.*

Item Fabianus Papa *epiſt. 2. ad Epiſcopos Orientales. (c. an. 240. Romæ in Orientem.)*

Deus ergo, fratres, ad hoc prædinavit vos, & omnes, qui ſummo Sacerdotio funguntur, ut injuſtitias removeatis, & præſumptiones abſcindatis, & in Sacerdotio laborantibus ſeccetatis, opprobriis, & calumniatoribus eorum locum non præbeatis, ſed ei, qui calumniam, & opprobrium patitur, adjutorium feratis: illum vero, qui calumniam, vel opprobrium facit, abſcindatis, & Domino in ſuis Sacerdotibus opem feratis.

Gratian. *Patet ergo, quod exſpoliati prius ſunt præſentialiter reſtituendi, antequam ad cauſam ſint vocandi. Sed objicitur, ubi non fuit legitima inſtitutio, ibi non poteſt eſſe reſtitutio. Non enim probatur deſtitutus, qui prius non fuit inſtitutus, ac per hoc nec reſtaurationem poſtulare poteſt. Illi ergo, quorum electio vitioſa eſt, vel qui a Clero non ſunt electi, vel a populo expetiti, vel qui per Simoniam irrepſerunt, non ſunt habendi inter Epiſcopos: & ideo, ſi e ſedibus, quas tenere videbantur, expulſi fuerint, non poſſunt reſtitutionem petere, antequam vocentur ad cauſam. Unde ſupra l in reſtitutione ordinandorum:* Si quis pecunia, vel gratia humana, l *Sup. diſt. 79. ſi quis pecunia.*
ſeu populari, vel militari tumultu &c. *Sed hoc in ſeramento caſu intelligitur, quo Apoſtolica ſedes per violentiam accipitur: quo caſu judex non invenitur, cujus officio ille Apoſtaticus poſſit expelli. In aliis autem locum non habet, cum violentus poſſeſſor, niſi per judicis ſententiam violenta detentione detrahi non poſſit. Si autem verus dominus bello non continuato, ſed renovato eum illum de poſſeſſione ejecerit, judicis auctoritate prædoni poſſeſſionem reſtituet. Si ergo Epiſcopi a ſedibus, quas quoquo modo tenere videbantur, non per judicem, ſed violenter ejecti fuerint, poſt ejectionem reſtituendi ſunt ante regularem ad Synodum vocationem.*

QUÆSTIO II.

AN INDUCIÆ POST RESTITUTIONEM TANTUM, AN ETIAM POST VOCATIONEM AD CAUSAM QUIBUSLIBET CONCEDENDÆ SINT.

De induciis autem poſt reſtitutionem præſtandis, & quo ſpatio temporis concedendæ ſint, ſcribit Joannes Papa I. ep. 1. ad Zachariam Archiepiſcopum, dicens. a a *Et Euſebius epiſt. 2.*
(an. 523. Romæ.)

C. I. *Secundum tempus exſpoliationis conceduntur induciæ reſtitutionis.*

Quanto *b* tempore exſpoliati, vel expulſi eſſe videbuntur, antequam ad Synodum convocentur, ſub eodem ſpatio temporis eis induciæ indulgeantur. b *infra cad. c. prine. Ipſa proſus verba.*

C. II. *Dum poſſeſſiones, vel res Epiſcopi detinentur, aliquid ſibi objici non poteſt.*

Item Pelagius Papa II. *Epiſcopis Italiæ.* (an. 580. *Roma in Italiam.*)

c Anſ. l. 3. c. 63. CUm c Eccleſiæ alicujus Epiſcopi aut poſſeſſiones, vel res ab æmulis ejus, vel a quibuſcunque aliis non ſua ſponte detinentur, aliquid illi non debet, aut poteſt a quoquam ante redintegrationem omnium rerum ſuarum objici. Sed prius illi legibus redintegranda ſunt omnia, & poſtea tempore a Patribus definito ſunt negotia ventilanda.

C. III. *Ante litem conteſtatam violenter ablata reſtituantur.*

Item Stephanus Papa V. 1 *Girardo Leodienſi.* (forte c. an. 889. *Roma in Belgium.*)

OPortet, ut primum 2 vos tam de invaſis civitatibus, & monaſteriis, & Manſis, quam de reliquis generaliter rebus 3 reinveſtire faciatis, quia neguaquam contendere, nec inermes inimicis nos debemus opponere.

¶ Corr. Rom. ¶ Quintus) *Addita eſt hæc vox ex vetuſtis codicibus, & reſtituta vox, Leodienſi, cum antea legeretur,* Laodicenſi. *Nam manſi, de quibus in ſubjectis continentur, oſtendunt non ad Græcum Epiſcopum, ſed Germanum, vel Gallum hæc fuiſſe ſcripta.*

¶ Pith. 1. *Girardo.*) forte *Roberto.* Sigebert. 932. Trithem. de *Script. Eccl.* Placentinus *de Epiſc. Leodienſ.* ut Stephano V. tribui debeat hæc decretalis.

2. *Vos.*) V. C. *nos.*

3. *Redinveſtire.*) *reinveſtire.*

C. IV. *Dejiciantur a Clero, & infames fiant, qui loca expulſorum adulterina ſedione invaſerunt.*

Item Evariſtus Papa *ep.* 2. (an. 108. *Roma in Ægyptum.*)

d Polycar. l. 2. tit. 12. Burch. l. 1. c. 140. Ivo p. 5. c. 254. Anſ. l. 3. c. 45. AUdivimus d quoſdam a vobis infamatos, & dilaceratos Epiſcopos, ac e civitatibus propriis pulſos (quia alibi Epiſcopi conſtitui non poſſunt, niſi in civitatibus non minimis) & alios in eis ipſis viventibus ordinatos. Idcirco hæc vobis ſcribimus, ut ſciatis hoc fieri non licere, ſed proprios revocari, & integerrime reſtitui debere. Illos vero, qui adulterina ſeditate ſponſas ſuas (quas & uxores eorum penitus tenere eſſe intelligimus) tenent, ejici ac adulteros, atque infames fieri, eoſque ab Eccleſiaſticis honoribus arceri jubemus. Si autem adverſus eos aliquam querelam habueritis, his peractis inquirendum erit, & auctoritate hujus ſanctæ ſedis terminandum.

C. V. *Induciæ ſex menſium ejectis, vel expoliatis præſtentur.*

e In vulgat. legebatur, Gelaſius. *Item* Cajus e *epiſt.* 1. *ad Felicem.* (an. 296. *Roma.*)

EJectis, vel exſpoliatis poſt integram reſtitutionem anniverſariæ induciæ, vel ſex menſium indulgendæ ſunt.

C. VI. *Poſt reſtitutionem induciæ præſtandæ ſunt.*

f Et Ivon. c. 40. 1. ſup. cod. c. quanto. *Item* Euſebius 4 Papa *epiſt.* 2. f (an. 307. vel 302. *Roma in Ægyptum.*)

g Ivo p. 5. c. 249. Anſel. l. 3. c. 44. Pann. l. 4. c. 50. h al. ſua. PRius g ergo oportet omnia illis exſpoliatis legibus redintegrari, & Eccleſias, quæ eis ſublatæ ſunt, cum omni privilegio ſibi h reſtitui, & poſtmodum non ſub anguſti temporis ſpatio, ſed tantum temporis ſpatium eis indulgeatur, quantum exſpoliati, vel expulſi eſſe videntur, antequam ad Synodum convocentur.

¶ Pith. 4. *Euſebius.*) Add. V. C. *Epiſcopis per Alexandriam & Ægyptum.*)

C. VII. *De eodem.*

Item Felix Papa II. *in reſcripto ad Epiſcopos Ægypti cap.* 8. (an. 356. *Roma in Ægyptum.*)

i Polyc. ibidem. Anſel. l. 3. c. 53. Pann. l. 4. c. 52. TAmdiu i in ſede propria pacifice, & poteſtative cuncta diſponens reſideat, quamdiu expulſus, vel exſpoliatus ſuis cæteris extitit rebus.

C. VIII. *Ante reſtitutionem aliquis ad cenſuram vocari non debet.*

Item Felix Papa I. *epiſt.* 2. *ad Epiſcopos Galliæ.* (an. 268. *Roma in Galliam.*)

n Anſ. l. 3. c. 24. Ivo p. 5. c. 248. Pann. l. 4. c. 44. SI n Epiſcopus ſuis fuerit, aut Eccleſiæ ſibi commiſſæ rebus exſpoliatus, aut 1 (quod abſit, quod alienum ab omnibus eſſe debet fidelibus) a ſede propria ejectus, aut in detentione aliqua a ſuis ovibus fuerit ſequeſtratus, tunc a canonice ante in priſtinum ſtatum reſtituatur, cum omni privilegio ſui honoris, & ſua omnia, quæ inſidiis inimicorum ſuorum ei ablata fuerint, legibus redintegrentur. Non enim convocari poteſt, vel præjudicari, niſi ipſe pro ſua neceſſitate (minime tamen judicandus) adventre ſponte elegerit. Nullatenus ergo a quoquam reſpondere cogatur, antequam integerrime omnia, quæ per ſuggeſtiones inimicorum ſuorum amiſerat, poteſtati ejus ab honorabili concilio legali ordine redintegrentur. §. 1. Præſul 5 vero l cum omni honore ſtatui priſtino reddatur, & ipſa diſpoſitio, ordinatioque libere, ac ſecure diu ſuis rebus, tunc regulariter intra quatuor, vel quinque, vel ſex, aut ſeptem menſes, juxta quod poſſibilitas ei fuerit, & non ante convocatus ad tempus in concilio legitimo, & canonice, veniet ad cauſam, & ſi ita juſte videtur, accuſantium propoſitionibus reſpondeat. l Pann. l. 4. c. 48.

¶ Corr. Rom. ¶ Tunc canonice) *In originali ſic legitur:* tunc canonice (antequam in priſtino ſtatu reſtituatur, cum omni privilegio ſui honoris, & ſua omnia, quæ inſidiis inimicorum ſuorum ei ablata fuerint, legibus redintegrentur) nec convocari, nec judicari poteſt, niſi ipſe &c. *Nec multo ſecus habent Ivo, & Pannormia, niſi quod loco,* antequam, *legunt, ut Gratianus,* ante.

¶ Pith. 5. *Præſul.*) l. 3. C. *Theod. de exhib. & tranſm. reis.*

1 pr Gratian. *Quod ſi male vivendo facultates Eccleſiæ diſperſit Epiſcopus, ab eius patrimonio, quouſque de dilapidatione rerum Eccleſiaſticarum cognoſcatur, ſubmovendus eſt: exemplo tutorum, & curatorum, qui dum fuerint ſuſpecti, a tutele, vel cura removentur, donec de ſuſpecto cognoſcatur.*

C. IX. *Ab adminiſtratione removeantur, qui res Eccleſiæ male vivendo diſpergunt.*

Unde Pelagius Papa *Petro Presbytero.* (forte c. an. 557. *Romæ.*)

QUm ea, quæ de fraudibus Maximiliani n fiebli ad aures noſtras ſupplicum relatione venerunt, non facile ſecundum veritatem agnoſci poterunt, niſi facultas Eccleſiæ, quam in uſus ſuos male convertendo diſperſit, ab ejus poteſtate, donec cauſa cognoſcatur, ſeponatur: idcirco nos eum & a ſupradictæ Eccleſiæ patrimonio eum interim ſubmoveri, & in veſtro 6, diſcuſſionis ipſius tempore, moderamine detineri.

¶ Corr. Rom. ¶ Maximiliani) *In vulgaris ſequebatur,* Presbyteri, *quæ vox inducta eſt, quia in nullo vetuſto codice Gratiani, ex iis, qui collati ſunt, habetur. Gratianus autem caput hoc de Epiſcopo, non de Presbytero accepit.*

¶ Pith. 6. *Veſtro.*) V. C. *noſtro.*

QUO SPATIO MENSIUM INDUCIÆ UTRISQUE SINT CONCEDENDÆ.

QUÆSTIO III.

e gr. QUod vero poſt vocationem venienti ad judicium induciæ negandæ non ſint, Felix Papa II. in epiſtola ad fratres Ægypti cap. 8. teſtatur, dicens. (an. 356. *Roma in Ægyptum.*)

C. I. *Venienti ad judicium induciæ non negentur.*

a Ivo p. 6. c. 335. Pann. l. 4. c. 58. Anſ. l. 3. c. 55. CUm a accuſatus ad judicium venerit, ſi voluerit, & neceſſe fuerit, induciæ ei petenti a Patribus conſtitutæ abſque impedimento concedantur, & judices a ſe electi ſibi tribuantur.

¶ Corr. Rom. ¶ Et neceſſe fuerit) *Hæc addita ſunt ex epiſtola ipſa, Ivone, & Pannormia, habenturque infra eod. cap.* induciæ 2.

C. II. *Quot menſium induciæ Epiſcopis præſtandæ ſint.*

Item ex eadem epiſt. ad fratres Ægypti c. 10. (an. 356. *Roma in Ægyptum.*)

b al. judiciis. c Anſ. l. 3. c. 118. & 119. Polyc. l. 5. tit. 3. Burch. l. 1. c. 180. Ivo p. 4. c. 296. d nunc legebatur, imperitorum. e aut ſex) verg. f Pann. l. 4. c. [illegible] DE induciis b vero c Epiſcoporum, ſuper quibus conſuluiſtis, diverſas a Patribus regulas invenimus inſtitutas. Quidam enim ad repellenda impetitorum d machinamenta, & ſuas præparandas reſponſiones, & teſtes confirmandos, & conſilia Epiſcoporum, atque amicorum quærenda, annum, & e ſex mandaverunt menſes concedi. Quidam autem annum, in quo plurimi concordant. Minus vero quam ſex menſes non reperi: quia & Laicis hæc indultæ ſunt, quanto magis Domini Sacerdotibus? & infra. f §. 1. Induciæ namque non ſub anguſto tempore, ſed ſub longo ſpatio concedendæ ſunt, ut accuſati ſe præparare, & univerſos communicatores in provinciis poſitos convenire, & teſtes præparare, atque contra inſidiatores ſe pleniter armare valeant.

C. III. *De induciis præſtandis.*

Item Eleutherius Papa *in epiſt. ad Galliæ provincias.* (an. 183. *Roma in Galliam.*)

g Burch. l. 14. c. 30. Ivo p. 5. c. 317. Pann. l. 4. c. 103. Anſ. l. 3. c. 36. I. INduciæ g non modicæ ad inquirendum dandæ ſunt, ne aliquid præpropere agi a quacunque parte videatur: quia per ſubreptionem multa proveniunt.

C. IV.

C. IV. *De eodem.*

P A L E A.

Item Damaſus Papa I. *ep. 3. ad Stephanum Archiepiſcopum.* (an. 420. Roma *in Africam.*)

h *Anſelm. l. 2. c. 76. Ivo p. 5. c. 287. Pann. l. 4. c. 101. Leg. 1. §. quid hac ratione.*
i *al. Epiſcopis.*

INduciæ h accuſatis in criminalibus cauſis i ſex menſium, vel eo amplius, ſi neceſſe fuerit, concedendæ ſunt.

a 3 Gratian. *Spatium vero dilationum* (ſicut in lib. 3. Cod. tit. 11. de dilationibus invenitur) *hac ratione moderandum eſt, ut, ſi in ea provincia, ubi lis agitur, vel perſona, vel inſtrumenta poſcantur, non amplius, quam tres menſes indulgeantur. Si vero in continentibus provinciis, ſex menſes cuſtodiri ſufficit eſt. In tranſmarina autem dilatione novem menſis computari oportebit. Judicantes autem a hac ratione non ſibi conceſſum intelligant dandæ dilationis arbitrium: ſed eandem dilationem (ſi tamen urgentiſſima ratio flagitaverit, & neceſſitas deſideratæ inſtructionis exegerit) non facile amplius, quam ſemel, nec ulla trahendæ arte ſciant eſſe tribuendam. §. 1. Ei autem* l *dilatio penitus eſt deneganda, qui reſcriptum ad extraordinarium judicem deportaverit* l. *Illi autem, qui in judicium vocatur, danda eſt ad probanda* m *precum mendacia, vel proferenda aliqua inſtrumenta, vel teſtes: quemnam inſtructus eſſe non potuit, qui præter ſpem ad alienum judicium trahitur. §. 2. Cum* n *vero ad appellationem, conſultationemve a Principe reſcriptum fuerit, ſive ſit primo judicio petita dilatio, & ea tributa non ſit, ſive nec petita quidem, nova dari cuiquam non licebit eadem ratione, quæ ne in judiciis quidem cognitionum Imperialium dilatio tribui ſolet. §. 3. A judice* o *procedente dilationem non convenit poſtulari, etiam ſi utraque parte præſente tribuatur, cum non aliter, niſi cauſa cognita, indulgeri queat, & cognito cauſæ non interpellationem plenaria, ſed conſiderantes* p *magis judice legitime colligatur, ut ſi forte dilationis petitio fuerit improbata, ſuſcepta quæſtio per ſententiam judicis decidatur.* Conſtitutione ſeptima, in collatione ſeptima. §. 4. *Libellum* q *vero non aliter actor dirigat, niſi prius & in ipſum, quem dicit obnoxium, & in* r *executorem exponat cautionem, ſe vel intra duos menſes litem conteſtaturum, vel omne damnum ei, qui convenitur, contingens reſtituturum in duplum.* In coll. 5. conſt. 6. 3 pars. §. 5. *Offeratur* s *ei, qui vocatur ad judicium, libellus, & eidem prohibitis ſportulis, data fidejuſſione XX dierum gaudeat induciis, quibus deliberet, cedatne, an contendat; atque judicem alium ſacrare* t *petat, an recuſet cumniſi ille ſit* u, *quem ipſe ante recuſato jam petierit. Deinque præſens interrogatur, An hac tempore litis tranſierint? Quod non modo* t *ex ipſius reſponſione, ſed etiam ex libelli ſubſcriptione manifeſtatur, quam in initio facere debet. Litis ergo conteſtatio contra hoc indultum* u *habita, pro nihilo eſt* x. Ibidem. §. 6. *Quod* y *fieri non debet, niſi actor ſatisfecerit, certam promittens quantitatem ſe daturum, ſi litem non exequatur, aut exequens non vincat cauſam. Si igitur poſt tempus a ſe conſtitutum intra decem dies reo præſente non occurrat, dimittatur reus, exacta m, quod promiſſum eſt: & ſi quid extra litem plus impendiſſe cum taxatione judicis juraverit. §. 7. Exceptio* z *fori* ꝭ *dilatoria eſt, atque idem in initio litis debet opponi, & probari. Peremptorias autem exceptiones, ut ſunt præſcriptiones longi temporis, ſufficit in initio litis conteſtari.*

k *ibidem, leg. 2. ſed mutata eſt verborum ſeries.*
l *al. reportaverit.*
m *comprobandum*] *orig.*
n *Lege 5. mutatis quibuſdam verbis.*
o *Lege 4.*
p *al. confidentes.*
q *Cod. de litis conteſtat. auth. libellum.*
r *Cod. de litis conteſtat. auth. offeratur. Julianus anteceſſor novella 53. c. 3.*
s *al. offerri.*
t *al. non.*
u *privilegium*] *orig.*
x *al. ducenda eſt.*] *orig.*
y *Cod. de dilationibus, auth. quod fieri.*
z *Ex Cod. de except. l. ult. & l. 8. Infra ead. qu. 6. cap. ſi quis Epiſcoporum.*

ꝗ Corr. Rom. α Judicantes autem] *In codice Juſtiniani legitur:* Quod ita conſtitutum judicantes ſentire debebunt, ut hac ratione, &c.

ꝭ Exceptio fori] *Poſtrema hac pars abeſt a pleriſque vetuſtis exemplaribus. In uno autem eſt in margine, cum hoc titulo,* gloſſa Joannis. *Eadem autem verba leguntur infra ead. q. 6. c.* ſi quis Epiſcoporum. §. exceptio. *& ibi ſunt in omnibus antiquis codicibus.*

AN INFAMES, ET NON LEGITIME CONJUNCTI AD ACCUSATIONEM SINT ADMITTENDI.

QUÆSTIO IV.

a *Supra 2. qu. 7. cap. alieni, in Dionyſio. Julius in reſcript. ad Orient. cap. 15.*

Q*Uod vero infames, & non legitime conjuncti ad accuſationem admitti non debeant, & qui generaliter ab accuſatione removendi ſint, multorum auctoritatibus claret.*

C. I. *Infames eos, qui ſunt bonæ famæ, accuſare non poſſunt.*

Ait enim Iginus Papa, *epiſt. 3. a* (an. 140. *Roma Athenas.*)

b *Polycarp. l. 1. tit. 19. Anſ. l. 2. c. 16. & l. 3. c. 9. Pann. l. 4. c. 79. & 88.*
c *al. ſocium a ſui propoſiti*] *al. ſocietate maculatum, vel a ſui.*
d *al. permittimus:*] *orig.*

ALieni b erroris ſocietatem ſectantem, vel a ſui c propoſiti tramite recedentem, aut Apoſtolicæ ſedis juſſionibus inobedientem ſuſcipere non poſſumus, nec imperare recte credentes, vel ſanctorum Patrum juſſionibus obtemperantes permittimus d; quia inter fideles, & infideles magna debet eſſe diſcretio.

C. II. *Qui legem ſuam ſponte tranſgreditur, ante ſuam reverſionem recte agentes accuſare non poteſt.*

Item Anacletus Papa *in prima decretali.* (c. an. 102. *Roma ad omnes Epiſcopos.*)

e *Anſ. l. 3. c. 9. Pann. l. 4. c. 60.*

BEatus e prædeceſſor noſter Clemens, vir Apoſtolicus, & ſpiritu Dei plenus, una cum reliquis ſanctis Collegis ſuis ſtatuit, dicens: Accuſandi & teſtificandi licentia denegetur his, qui Chriſtianæ religionis & nominis dignitatem, & ſuæ legis, vel ſui propoſiti normam, aut regulariter prohibita neglexerint. Tranſgreſſores enim ſponte legis ſuæ, ejuſque violatores, & recedentes, apoſtatæ nominantur. Omnis enim apoſtata refutandus eſt ante reverſionem ſuam, non in accuſatione recte agentium, aut teſtimonio ſuſcipiendus eſt.

C. III. *A ſuo propoſito diſcedentes ſunt infames.*

Item Pius Papa I. *epiſt.* 2. (c. an. 157. *Roma ad omnes Fideles.*)

f *Anſ. l. 3. c. 4.*
g *al. Si quis a ſuo vero propoſito.*
h *al. demum.*

SI f quis g vero a ſuo propoſito retrorſum exorbitaverit, & jeſſum Apoſtolicæ ſedis libenter tranſgreſſus fuerit, infamis efficitur. Reprobari ergo oportet eorum redargutionem, qui in recta fide ſuſpecti ſunt. Fides autem, & converſatio primum ſcrutanda eſt, & deinde h, qui irreprehenſibiles apparuerint, ſunt recipiendi, & non prius.

C. IV. *Inceſtuoſi, & non legitime conjuncti, Sacerdotes, & legitime conjunctos accuſare non poſſunt.*

Item Calixtus Papa *ad Epiſcopos Galliæ, epiſt. 2. cap. 4.* (an. 222. *Roma in Galliam.*)

i *Burch. lib. 7. c. 1. Ivo p. 9. c. 53.*

COnſanguineorum i conjunctiones nec legitimæ ſunt, nec manere poſſunt, ſed ſunt repellendæ. & *infra, cap. 5. §. 1.* Quiſquis ergo non legitime conjunctus, vel abſque dotali titulo, ac benedictione Sacerdotis conſtat copulatus, Sacerdotes, vel legitime conjunctos criminari, vel in eos teſtificari minime poteſt: quoniam omnis inceſti macula pollutus, infamis eſt, & accuſare ſupradictos non permittitur. Non ſolum ergo hi rejiciendi ſunt, & infames efficiuntur, ſed etiam omnes eis conſentientes. §. 2. Similiter de raptoribus, vel eis, qui ſeniores impetunt, fieri cenſemus. Hos ergo leges ſeculi interficiunt, ſed nos miſericordia præeunte ſub infamiæ nota ad pœnitentiam recipimus.

C. V. *Qui non ſunt recipiendi in accuſatione.*

Idem *in eadem epiſtola.* (an. 222. *Roma in Galliam.*)

k *Ivo p. 6. c. 345.*
l *al. lædere.*

COnſpiratores k in nullius accuſatione ſunt recipiendi, nec eorum, vel anathematizatorum vox ullum nocere, vel accuſare l poteſt.

C. VI. *De eodem.*

Item Stephanus Papa I. *epiſt.* 2. (an. 253. *Roma ad omnes Epiſcopos.*)

m *Pann. l. 4. c. 71.*
n *al. anathema*] *orig.*
o *al. vos quoque dico*] *orig.*

NUllus m anathematizatorum n ſuſcipiatur, nec o quoquam credantur, qui ab iis dicuntur, vel conſcribuntur. Eos a dico anathematizatos eſſe, quos Epiſcopi ſuis ſcriptis anathematizaverunt, aut eorum ſtatuta anathematizant.

C. VII. *Anathematizati, fideles accuſare non poſſunt.*

Item Fabianus Papa, *epiſt. 1. ad Eccleſiæ miniſtros.* (an. 236. *Roma.*)

p *Anſ. l. 3. c. 16. Polyc. l. 5. tit. 1.*

OMnes p, quos ſanctorum Patrum ſtatuta tam præteritis, quam futuris temporibus anathematizant, ſubmovemus, & ab omni accuſatione fidelium alienamus.

C. VIII. *Clericus, qui Epiſcopum accuſaverit, infamis efficitur.*

Item Stephanus Papa I. *epiſt. 2. c. 8.* (an. 253. *Roma ad omnes Epiſcopos.*)

CLericus vero, qui Epiſcopum ſuum accuſaverit, aut ei inſidiator extiterit, non eſt recipiendus, quia infamis effectus eſt, & a gradu debet recedere, aut curiæ tradi ꝗ ſerviturus.

ꝗ Pith. 1. *Curiæ tradi.*] 1. *diſt.* 52. *Nov.* 123.

C. IX. *Infames, & exules ſiunt, qui Epiſcopos perſequuntur.*

Item Alexander Papa I. *epiſt.* 1. *c.* 1. (forte c. an. 115. *Roma ad omnes Epiſcopos.*)

q *Anſ. l.* 3. *c.* 79. HI q. qui Epiſcopos ſuos a perſequuntur, & amovere mitentur injuſte, contra Apoſtolicam auctoritatem, atſi
r *Eutch.* 53. a morte prohibentur, decreta Domino r. *Nolo mortem peccatoris, ſed ut convertatur, & vivat*, perpetua tamen notantur infamia, & exilio digni judicantur ſententia: daquibus a temporibus Apoſtolorum, & infra iſta tenemus, atque decreta habemus s, quibus eorum accuſandi Epiſcopos, vel teſtificandi in eos vocem obſtruimus, quos non humanis, ſed divinis actibus mortuos eſſe ſcimus.
s *Supr.* 2. *q.* 7. *c. placuit.*

§ Corr. Rom. a Suos] *Vox iſta abeſt a pleriſque manuſcriptis, & originali: ſed ob gloſſam non eſt ſublata.*

C. X. *Detractores, & inimicorum auctores Epiſcopos non accuſent.*

Item Zepherinus Papa I. *epiſt.* 1. *ad Epiſcopos Siciliæ.* (an. 198. *Roma in Siciliam.*)

t *Anſ. l.* 3. *c.* 54. *Ivo* cer. 5. *c.* 245. a *al. actores.* DEtractores t (qui divina auctoritate eradicandi ſunt) & auctores a inimicorum ab Epiſcopali ſubmovamus accuſatione, vel teſtimonio.

C. XI. *Infamis, vel ſacrilegus religioſum Chriſtianum accuſare non poteſt.*

Item Eutychianus Papa I. *epiſt.* 2. *ad Epiſcopos Siciliæ.* (an. 285. *Roma in Siciliam.*)

u *Anſ. l.* 3. *c.* 65. *Burch. l.* 16. *c.* 12. *Ivo p.* 6. *c.* 333. *Pann. l.* 4. *c.* 92. NUlli u unquam infami, atque ſacrilego de quocunque negotio liceat adverſus religioſum Chriſtianum, (quem vis humilis, ſervilisque perſonæ ſit) teſtimonium dicere, nec de qualibet re, actione, vel inſcriptione Chriſtianum impetere.

Gratian. *Notandum vero, quod aliud ſit excommunicatio, & aliud anathematizatio.*

C. XII. *Aliud eſt excommunicatio, aliud anathematizatio.*

Unde Joannes Papa VIII. *ſcribit cuidam Epiſcopo.* 2 (c. an. 873. *Roma in Germaniam.*)

y xi. q. 3. *anno Epiſcop. rum.* *Ivo p.* 14. *c.* 51. ENgeltrudam y 3 uxorem Boſonis noveris non ſolum excommunicatione, quæ a fraterna ſocietate ſeparat, ſed etiam anathemate, quod ab ipſo Chriſti corpore (quod eſt Eccleſia) recidit, crebro percuſſam eſſe. 4

§ Corr. Rom. *Epiſtola hæc Joannis VIII non eſt inventa. Verum Nicolaus I. in Concilio ſe Romæ habito, de Metenſi Synodo penitus abolenda, cap. ult. narrat, hanc Engeltrudam bis a ſe fuiſſe anathemate percuſſam. Cujus mulieris flagitia, ob quæ juſtiſſime hanc pœnam tulit, refert Regino lib.* 2. *Chronicorum. Potuit autem tempore Joannis Octavi vivere hæc fœmina, quoniam Hadrianus II. qui inter Nicolaum I. & Joann. VIII. interceſſit, quatuor ſui Pontificatus annos non complevit.*

¶ Pith. 2. Cuidam Epiſcopo.] V. C. *Luitberto Archiepiſcopo Mogunt.*

3. Engeltrudam.] xi. q. 3. c. 20. Regino lib. 2. an. 866.

4. Eſſe.] Abeſt a V. C.

Gratian. *Unde datur intelligi, quod anathematizati intelligendi ſunt non ſimpliciter a fraterna ſocietate, ſed etiam e corpore Chriſti (quod eſt Eccleſia) omnino ſeparati.*

AN TESTES DE DOMO ACCUSATORUM SINT PRODUCENDI, ET INIMICORUM VOX SIT AUDIENDA.

QUÆSTIO V.

QUod vero teſtes de domo accuſatorum producendi non ſint, & quod vox inimicorum non ſit audienda, multorum auctoritatibus probatur.

C. I. *Conſanguinei, & familiares adverſus extraneos teſtimonium non dicant.*

Ait enim Calixtus Papa, *epiſt.* 2. *ad Epiſcopos Galliæ.* (an. 222. *Roma in Galliam.*)

a *Anſelm. l.* 3. *c.* 58. *Polyc. l.* 5. *tit.* 1. *Burch. l.* 2. *c.* 171. *Ivo p.* 5. *c.* 289. *Pann. l.* 4. *c.* 85. CONſanguinei a accuſatoris b adverſus extraneum teſtimonium non dicant, nec familiares, vel de domo prodeuntes: ſed ſi voluerint, & invicem conſenſerint, inter ſe parentes tantummodo teſtificentur, & non in alios.
b *accuſatores*] *vulg.*

C. II. *Nuper inimici, accuſatores vel teſtes eſſe non poſſunt.*

c *Ambroſ. Syagrio, epiſt.* 64. Item Anacletus Papa, *epiſt.* 3. *c.* 5. c (an. 104. *Romæ ad omnes Epiſcopos.*)

d *Anſ. l.* 3. *c.* 15. *Burch. l.* 2. *c.* 150. *Ivo p.* 5. *c.* 230. *Pann. l.* 4. *c.* 84. ACcuſatores d & teſtes eſſe non poſſunt, qui ante heſternum diem, aut nudius tertius inimici fuerunt, ne irati nocere cupiant, vel læſi ſe ulciſci velint. Inconcuſſus igitur accuſatorum, & teſtium affectus quærendus eſt, & non ſuſpectus.

C. III. *De eodem.*

Item Symmachus Papa, *in quinta Synodo Romana, ſub ipſo habita.* (an. 503. *Romæ.*)

ACcuſatoribus e vero inimicis, vel de inimici domo prodeuntibus, vel qui cum inimicis immorantur, aut ſuſpecti ſunt, non credatur, ne irati nocere cupiant, ne læſi ulciſci ſe velint. *Et infra.* §. 1. Si quis hæc, quæ hodie in hac ſancta Synodo prohibita ſunt, infringere præſumpſerit, aut voluntarie tranſgredi tentaverit, ſi Clericus eſt, gradu proprio penitus careat: ſi vero Monachus, aut Laicus fuerit, communione privetur. & ſi non emendaverit vitium, anathemate feriatur. Secretas vero inſidias, vel manifeſtas Pontificibus a quibuſcunque illatas, vel ea, quæ hujus ſanctæ Synodi ſententia complectitur, ſi quis ad Eccleſiæ pertulerit notitiam, portatur homine: & hi, qui adverſa eis moliuntur (ſicut a ſanctis Patribus dudum ſtatutum eſt, & hodie Synodali, & Apoſtolica auctoritate firmatur) penitus abjiciantur, & exilio (ſuis omnibus ſublatis) perpetuo tradantur.

¶ Pith. 1. *Accuſatoribus.*] Paulus *lib.* 5. *ſentent. tit.* 18.

C. IV. *Qui non poſſunt eſſe accuſatores, vel teſtes.*

Item Pontianus *ſanctæ, & univerſalis Eccleſiæ Epiſcopus, epiſt.* 2. *omnibus Chriſtianis.* (an. 233. *Romæ.*)

SUſpectos e, aut inimicos, aut facile litigantes, & eos, qui non ſunt bonæ converſationis, aut quorum vita eſt accuſabilis, & qui rectam non tenent & docent fidem, accuſatores eſſe, & teſtes, & anteceſſores a noſtri Apoſtolici a prohibuerunt, & nos eorum auctoritate ſubmovemus, atque futuris temporibus excludimus. e *Supr.* 2. *q.* 7. *c. quærendum. Polyc. ibid. Anſ. l.* 3. *c.* 16.

§ Corr. Rom. a Apoſtolici.] *Sic eſt emendatum ex Vaticanis codicibus. Ante enim legebatur*, Apoſtoli. *Originale autem impreſſum ſic habet*: & anteceſſores 2 noſtri Apoſtolica repulerunt auctoritate, & nos ſubmovemus, atque futuris, &c.

¶ Pith. 2. *Et Anteceſſores &c.*] Ita V. C.

C. V. *Ab accuſationibus Clericorum repellantur, quos leges ſeculi non admittunt.*

Item Euſebius *Epiſcopis Galliarum epiſt.* 1. (an. 307. vel 312. *Romæ in Galliam.*)

f *Anſ. l.* 3. *c.* 26. DE f accuſationibus Clericorum, ſuper quibus mandaſtis, ſcitote, a tempore Apoſtolorum in hac ſancta Urbe ſervatum eſſe, accuſatores, & accuſationes, quas auterarum 3 conſuetudinum leges non aſciſcunt, a Clericorum accuſatione ſubmotas. *Et infra.* Ideirco & nos ſequentes
g *Infr.* 6. *q.* 1. *nos ſequimur.* g Petrum veſtigia pro ſalvatione ſervorum Dei quaſcumque ad accuſationem perſonas leges publicæ non admittunt, his impugnandi alterum & nos licentiam ſubmovemus, & nullæ accuſationes a judicibus audiantur Eccleſiaſticis, quæ legibus ſeculi prohibentur.

¶ Pith. 3. *Exterarum.*] V. C. *ceterarum.*

C. VI. *Alienigenæ, & quos divinæ voces mortuos appellant, Epiſcopos accuſare non poſſunt.*

Item Pelagius Papa II. *Epiſcopis Italiæ.* (an. 582. *Roma in Italiam.*)

h *Anſ. l.* 3. *c.* 39. CAnonica h ſanctorum Patrum ſtatuta (ne columnæ ſanctæ Eccleſiæ vacillent) ſequentes, ac roborantes, omnes infames, cunctoſque ſuſpectos, vel inimicos, & eos, qui non ſunt eorum gentis, vel quorum fidem, vitam, & libertatem neſcimus, & qui non ſunt bonæ converſationis, vel quorum vita eſt accuſabilis, ab omni accuſatione Epiſcoporum funditus ſubmovemus. Similiter & omnes, quos divinæ leges mortuos appellant, ſubmovendos eſſe ab eadem accuſatione, & publicæ pœnitentiæ ſubmittendos judicamus.

C. VII. *A Clericis repelluntur accuſationes, quas leges ſeculi non aſciſcunt.*

i *In c. Hadriani c.* 11. *Concord. Damaſus ep. ad Stephanum.* Item ex Synodo Romana *habita ſub Hadriano* i *Papa.* (an. 785. *Romæ.*)

m *Anſ. l.* 3. *c.* 20. l *ea*] *marg.* ACcuſationes m, & accuſatores, atque eorum l negotia, quæ ſeculares non aſciſcunt leges, divinæ, ac ſynodicæ funditus a Clericis repelli auctoritate cenſemus: quia indignum eſt, ſuperiores pati ab inferioribus, quæ inſuper ea ab his pati deſpiciunt.

§ Corr. Rom. *Capitula hæc, &c.* Neminem. *infra eod. q.* 6. *quæ citantur ex Synodo Romana, extant in capitulis Hadriani, ex quibus expreſſius etiam appellantur Synodi nomine infra* 3. *q.* 3. *in principio.*

C. VIII.

Digitized by Google

C. VIII. *Nec ſervus, nec libertus, nec infamis Epiſcopos accuſare præſumant.*

m *Conc. Theleſphorat ep. unica c. 4. Julius in reſcript. ad Orient. c. 5.*
n *Polyc. ibid. Anſel. l. 3. c. 18. Ivo p. 5. c. 257. & p. 6. c. 327.*
o *Gen. c. 19.*
p *veſtrorum, orig.*

Item Stephanus I. *Romanæ Eccleſiæ Epiſcopus m omnibus Epiſcopis ep. 2. de accuſationibus Sacerdotum c. 3.* (*an. 255. Romæ.*)

ACcuſatores n, & accuſationes, quas ſeculi leges non recipiunt, & anteceſſores noſtri prohibuerunt, & nos ſubmovemus. Nullus enim alienigena aut accuſator ſit eorum, aut judex. Unde & de Loth o ſcriptum eſt: *Ingreſſus es ut advena, nunquid ut judices?* Accuſator autem noſtrorum p nullus ſit ſervus, aut libertus, nullaque ſuſpecta perſona, aut infamis.

C. IX. *Infames, qui ad ſortilegos, & divinos concurrunt, nec accuſatores, nec teſtes eſſe poſſunt.*

q *& in cap. Hadriani c. 67.*
r *Polycar. ibid. Anſ. l. 3. c. 19.*

Item Euſebius Papa *epiſt. 3. ad Epiſcopos Thuſciæ* q. (*an. 307. vel 312. Romæ in Thuſciam.*)

COnſtituimus r iterum, firmantes cuncta Patrum ſtatuta, cum omnibus, qui nobiſcum ſunt, Epiſcopis, ſicut dudum decretum reperimus, ut homicidæ, malefici, fures, ſacrilegi, raptores, adulteri, inceſti, venefici, ſuſpecti, criminoſi, domeſtici, perjuri, & qui raptum fecerunt, vel falſum teſtimonium dixerunt, ſeu qui ad ſortilegos s, divinoſque t concurrerunt, ſimilesque eorum, nullatenus ad accuſationem, vel ad teſtimonium ſint admittendi, quia infames ſunt, & juſte repellendi, quia funeſta eſt vox eorum.

s *al. ſacrilegos.*
t *ſup. 2. q. 8. quiſquis.*

C. X. *Suſpecti, aut gratioſi ad accuſationem non admittantur.*

Item Julius Papa I. *in reſcripto ad Orientales c. 33.* (*an. 337. Romæ.*)

x *Polyc. ibid. Anſ. l. 3. c. 21.*

SImiliter x in jam præfata Synodo eſt decretum, ne ſuſpecti, aut infames, aut criminoſi, aut gratioſi, vel calumniatores, vel aſſines, aut ſcelerati, aut facile litigantes ſuſcipiantur accuſatores, ſed tales, qui omni careant ſuſpicione.

C. XI. *Qui inimicitiis ſtudet, vel facile litigat, nec accuſator, nec teſtis eſſe poteſt.*

Item Felix Papa II. *epiſtola c. cap. 14.* (*an. 356. Romæ in Ægyptum.*)

u *Anſ. l. 3. c. 22.*
y *infidus, orig.*

NUllus u ſervus, nullus libertus, nullus infidelis y, nullus criminibus irretitus, nullus calumniator, nullus, qui inimicitiis ſtudet, nullus, qui frequenter litigat, & ad accuſandum, vel detrahendum eſt facilis, nulla infamis perſona, vel omnes, quos ad accuſanda crimina publicæ leges publicæ non admittunt, permittentur Epiſcopos accuſare.

C. XII. *Familiares, ſuſpecti, de domo prodeuntes non recipiantur in accuſatione.*

Item Calixtus Papa I. *epiſt. 2. ad Epiſcopos Galliæ.* (*an. 222. Romæ in Gallias.*)

u *Polyc. ibid. Anſel. l. 3. c. 37. Burch. l. 1. c. 171. Ivo p. 5. c. 289. ſup. 3. ead. c. conſanguinei.*
a *antea legebatur, Geloſus.*

ACcuſatores z, vel teſtes ſuſpecti non recipiantur, nec familiares, vel de domo prodeuntes, nec etiam conſanguinei accuſatoris adverſus extraneos teſtimonium dicant, quia 4 propinquitatis, & familiaritatis, ac dominationis affectio veritatem impedire ſolet. Amor carnalis, & timor, atque avaritia plerumque ſenſus hebetant humanos, & pervertunt a opiniones, ut quæſtum pietatem putent, & pecuniam, quaſi mercedem prudentiæ.

¶ Pith. 4. *Quia.*] Paul. *lib. 5. ſentent. tit. 15.*

C. XIII. *Qui inimici, vel ſuſpecti ſunt, & qui odio quolibet inſequuntur, ab accuſatione removeantur.*

b *1. Timot. 6.*

Item Pelagius b Papa II. *ep. 1. c. 4.* (*an. 581. Romæ in Campaniam.*)

c *Proculus ad Domnum in act. 14. Conc. Chalc. Anſ. l. 3. c. 6.*

OMnes c, qui adverſus Patres armantur, ut Patrum invaſores, & mactatores infames eſſe cenſemus. *& infra.* Horum ergo actiorum auctores, vel patratores non ſunt in accuſatione Pontificum recipiendi, ſed penitus repellendi: quoniam jubent canonica decreta Patrum, ut accuſatio, vel teſtimonium eorum, qui odio quolibet perſequuntur, vel qui inimici, aut ſuſpecti habentur, nullo modo recipiantur.

C. XIV. *De eodem.*

P A L E A.

Item Paſchalis Papa, (*forte 2. an. 1100. Romæ.*)

d *extr. de accuſ. c. nulli.*

NUlli d Epiſcoporum ab accuſatione ſua repellere liceat, quos α antequam ab eis impeteretur, a ſua communi familiaritate neglexerit ſeparare.

¶ Corr. Rom. *In uno pervetuſto exemplari Gratiani, a quo pleræque Paleæ abſunt, caput hoc habetur non hic, ſed ſup. 2. q. 7. poſt c. B. Petrus, & Paulus: ubi etiam citatur ex Paſchale II.*

α Quos antequam] *In eodem codice legitur:* quos & antequam ab eis impeterentur, a ſua communi familiaritate neglexerint ſeparare. *In aliis vero nonnullis, in quibus hæc Palea habetur, hoc loco legitur,* quos antequam ab eis ſe impetendos cognoſcerent, a ſua &c. *In decretalibus autem non multo ſecus,* antequam ſe ab eis impetendum cognoſceret, a ſua &c.

a *al. Anaſtaſium.*

Gratian. *Quod vero inimici ab accuſatione prohibeantur, inde eſt, quia eorum calliditate innocentia frequenter opprimi ſolet. Sed cum Athanaſius a ſua cathedra reddi præcipiatur, quia de inimicitia ſui Patriarchæ conqueſtus eſt, patet, quod etſi manifeſta crimina alicujus ſint, non tamen condemnandus eſt accuſatione inimici.*

C. XV. *Qui inimici ſunt, judices eſſe non poſſunt.*

Unde Nicolaus Papa I. *ſcribit Michaeli Imperatori in epiſtola, quæ incipit.* Propoſueramus. (*an. 865. Romæ Conſtantinopolim.*)

f *al. quia.*
g *Ivo p. 5. c. 55.*

QUod f ſuſpecti, & inimici judices eſſe non debeant, & ipſa ratio dictat, & pluribus probatur exemplis. §. 1. Nam g quid gratius, & amabilius dare quis inimico poteſt, quam ſi ei ad impetendum commiſerit, quem lædere forte voluerit? Quod provide Conſtantinopolitana Synodus canonum ſuorum iceto u dignoſcitur prohibere capitulo. *& infra.* §. 2. Veniamus ergo & ad ſanctam Chalcedonenſem Synodum, & quid nobis de Athanaſio Patrenorum Epiſcopo referat, audiamus. Is enim Antiſtes tertio evocatus ad Synodum, quia non occurrit, a Patriarcha ſuo canonice condemnatus extiterat: ſed ſolum, quia cum vocaretur ad Synodum, quod inimicus ſuus eſſet ipſe, qui judicabat, clamavit, a ſancta Chalcedonenſi Synodo h ad cauſas illius ſibi examinandas reſervatur: & niſi denuo convincatur, recipere Eccleſiam propriam judicatur. Quod ſi Athanaſium a Patriarcha ſuo depoſitum, quia de inimicitia ipſius conqueſtus eſt, iterato ad judicium renovandum dirigitur, etſi β manifeſta ſibi officiant crimina, tamen ſuæ reddi Eccleſiæ præcipitur; quanto magis Ignatius, qui non a Patriarcha, ſed ipſe potius exiſtens Patriarcha, minime debuit Eccleſia propria [inimicis, & ſuſpectis judicibus decernentibus] expoliari? *& paulo poſt* 1. §. 3. Veniat & i facundiſſimus noſter Papa Gelaſius, hæreticorum expugnator fortiſſimus, & quod de Conſtantinopolitanis Epiſcopis more ſolito tunc ægrotantibus dixit, etiam nunc nobis adſiſtat. *Quæro, inquit, tamen ob his judicium, quod prætendunt, ubinam poſſit agitari? an apud ipſos, ut eidem inimici ſint, & ʒ teſtes, & judices? Sed tali judicio nec humana debent committi negotia.* Quod ſi judicia, ubi iidem ſunt inimici, qui judices, nec humana debent committi negotia; quanto minus divina, id eſt, Eccleſiaſtica? Qui ſapiens eſt, intelligat. §. 4. Et revera hinc Juſtinianus Imperator pius legibus ſuis promulgaſſe dignoſcitur, dicens: *Liceat u ei, qui ſuſpectum judicem putat, antequam lis inchoetur, eum recuſare, ut ad alium recurratur.* Nam quodammodo naturale eſt ſuſpectorum judicum inſidias declinare, & inimicorum judicium ſemper velle refugere. §. 3. Hinc S. Athanaſius inimicorum ſæpe declinavit inſidias. Hinc ſanctus Joannes, Os aureum, Concilii contra ſe congregati renuit intrare collegium.

h *act. 14. in fin.*
i *in commonitorio ad Fauſtum.*
u *Cod. de judiciis l. apertiſſimi.*

¶ Corr. Rom. α Sexto] *Hic canon eſt ſextus Concilii Conſtantinopolitani primi apud Græcos, qui in Conciliis in quatuor volumina congeſtis (nam ab aliis editionibus abeſt) canon primo his affertur, primum in Concilio ipſo Conſtantinopolitano, deinde in libello Synodicarum conſtitutionum. De quo capitulo, & aliis canonibus hujus Concilii ſupra diſt. 22. eſt notatum, & infra 4. quæſt. 1. c.* quod autem, *aliquid dicetur.*

β Etſi manifeſta) *Vera lectio eſt:* & etſi manifeſta ſibi officiant crimina, ſuæ reddi Eccleſiæ præcipitur. *Eſtque idem, quod antea retulerat ex ipſo Concilio,* & niſi denuo convincatur, recipere Eccleſiam propriam judicatur. *Verum non eſt emendatum ob gloſſam, & quia Gratianus in verbis ſequentibus manifeſte oſtendit, falſa lectione ſe uſum eſſe: qui errore, quod hic dicitur de inimicitiis judicis, ad accuſatoris inimicitiam tranſtulit. Nec vero (quod ex tota illa actione 14. facile conſtat) Athanaſius in ea cauſa erat actor, qui reſtitutionem peteret, (quippe cum, licet in Concilio Antiocheno depoſitus, poſtea tamen per Dioſcorum Epiſcopatum recuperaſſet, tuncque poſſideret) ſed Sabinianus, qui poſt Athanaſii depoſitionem in ejus locum a Metropolitano, & comprovincialibus Epiſcopis ſuffectus, ab eodem Dioſcoro ejectus fuerat, ideoque reſtitui ſibi Epiſcopatum petebat. In ipſo autem Concilio Chalcedonenſi ſtatutum fuit, ut (quando Athanaſius diceret, ſe ad Concilium Antiochenum revocatum, ideo non veniſſe, quod Domnus eo tempore Patriarcha Antiochenus ſibi inimicus eſſet) Sabinianus quidem maneret in Epiſcopatu, interim vero cauſa Athanaſii apud Maximum tunc Antiochiæ Patriarcham ageretur, atque inter alia munere cognoſceretur, an Athanaſius crimen depoſitione dignum commiſiſſet, ac, ubi commiſiſſe conſtaret, ſuus illi Epiſcopatus redderetur. Ex quo tota facta Nicolaus partem illam accepit, quæ ad rem ſuam optime faciebat.*

¶ Pith. 5. Et.] Abeſt a V. C.

Gratian. *Patet ergo, quod etſi manifeſta ſint crimina alicujus, tamen accuſatione inimici condemnandus non eſt.*

AN

AN EXTRA PROVINCIAM REUS SIT PRODUCENDUS.

QUÆSTIO VI.

a E*Xtra provinciam autem reus nullatenus eſt producendus.*

C. I. *Ubi crimen admittitur, ibi cauſa ventiletur.*

Unde Fabianus Papa *ſcribit Hilario Epiſcopo epiſt.* 3. *cap.* 4. (forte an. 252. *Romæ*.)

a *Revera ibi*] *orig.*
b *Sup.* 2. *qu.* 3. *qui non probaverit*, & *q.* 8. *qui crimen.* & *inſi. ead. c. fin.*
c *Ex Cypriano l.* 1. *ep.* 3.

IBi a c ſemper cauſa agatur, ubi crimen admittitur: & b qui non probaverit, quod objecit, pœnam, quam intulerit, ipſe patiatur.
¶ PITH. 1. *Ibi.*] Non diſſimiliter Anianus ad *l.* 10. & 11. *C. Theod. de accuſat.*

C. II. *Accuſatus non niſi in foro ſuo audiatur.*
Idem *eadem epiſt. c.* 5. (forte an. 252. *ibid.*)

d *Polyc. l.* 5. *tit.* 1. *Anſ. l.* 3. *n.* 77. *Burch. l.* 1. *c.* 147. *Ivo p.* 5. *c.* 260.

SI d quia Epiſcoporum ſuper certis accuſetur criminibus, ab omnibus audiatur, qui ſunt in provincia ſua e, Epiſcopis, quia non oportet accuſatum alibi, quam in foro ſuo audiri.
¶ PITH. 2. *Sua.*] Abeſt a V. C.
Gratian. *Exceptio fori dilatoria eſt, atque ideo in initio litis debet opponi, & probari. Peremptorias autem exceptiones* [*ut ſunt præſcriptiones longi temporis*] *ſufficit in initio litis conteſtari.*

C. III. *De eodem.*

e *Cap. l.* 7. *c.* 367.

Idem Fabianus *ibidem.* 6 (forte an. 252. *Romæ*.)

f *Polyc l.* 1. *tit.* 7. *Ivo p.* 6. *c.* 323. *Pann. l.* 4. *c.* 163.

PUlſatus f g ante ſuum judicem cauſam dicat, & ante non ſuum judicem pulſatus, ſi voluerit, taceat. Pulſatis vero, quoties appellaverint, induciæ dentur.
¶ PITH. 3. *Pulſatus.*] Sentent. *l.* 4. *C. Theod. de Juriſd.*
Gratian. *Hoc autem, quod de loco dictum eſt, ante intelligendum eſt, cum veritas cauſæ non niſi in loco admiſſi criminis deprehendi poteſt. aut niſi altera pars judicium majoris perſonæ interpellaverit, ſive declinando judicium, ſive relevando ſententiam. Unde* Stephan. I. *ſanctæ, & Apoſtolicæ, atque univerſalis Eccleſiæ Romanæ Epiſcopus ſcribit omnibus Epiſcopis epiſt.* 2. *c.* 7. g (an. 255. *Romæ.*)

g *In Cod. Theod. l.* 9. *tit.* 2. *l.* 10.

C. IV. *Intra provinciam, & a comprovincialibus eorum cauſa eſt audienda.*

h *Anſ. l.* 3. *c.* 47. *Pann. l.* 4. *c.* 33.
i *al. provinciæ.*
k *al. tamen.*

ULtra h provinciarum i terminos accuſandi licentia non progrediatur: ſed omnis accuſatio intra provinciam audiatur, & a comprovincialibus terminetur, niſi tantum k ad Apoſtolicam ſedem fuerit appellatum.

C. V. *A comprovincialibus accuſatus, vel judicatus, Apoſtolicam ſedem appellet.*

l *Ex Julino in reſcrip. ad Orient. c.* 3.
m *Polyc. ibid. Anſ. l.* 2. *cap.* 82. *Burch. l.* 1. *c.* 176. & 144. *Ivo p.* 5. *c.* 4. & 237. *Pann. l.* 4. *c.* 105.
n *al. a comprovincialibus.*
o *al. diffiniri.*

Item Sixtus l Papa II. *epiſt.* 1. *ad Gratum Epiſcopum.* (forte an. 258. *Romæ in Africam.*)

ACcuſatus m, vel judicatus a comprovincialibus in aliqua cauſa Epiſcopus, licenter appellet, & adeat Apoſtolicæ ſedis Pontificem, qui aut per ſe, aut per vicarios ſuos ejuſdem retractari negotium procuret. Et dum iterato judicio Pontificis cauſam ſuam agit, nullus alius in ejus loco ponatur, aut ordinetur Epiſcopus: quoniam quanquam comprovincialibus n Epiſcopis accuſati cauſam Pontificis ſcrutari liceat, non tamen diffinire o inconſulto Romano Pontifice permiſſum eſt.

C. VI. *De eodem.*

Item Damaſus Papa I. *Stephano Archiepiſcopo, epiſt.* 3. *c.* 2. (an. 402. *Romæ in Africam.*)

p *Anſel. lib.* 2. *n.* 61.
q *Burch. l.* 1. *c.* 179. *Ivo p.* 5. *c.* 235.

DIſcutere p Epiſcopos, & ſummas Eccleſiaſticorum negotiorum cauſas, Metropolitano una cum omnibus ſuis comprovincialibus (ita ut nemo ex eis deſit, & omnes in ſingulorum concordent negotiis) licet: ſed diffinire eorum, atque Eccleſiaſticarum ſummas querelas cauſarum, vel damnare Epiſcopos abſque hujus ſanctæ ſedis auctoritate minime licet, quam omnes q appellare, ſi neceſſe fuerit, & ejus fulciri auxilio oportet.
¶ Corr. Rom. *Caput hoc in aliquot vetuſtis exemplaribus non habetur, neque in ipſum adeſt gloſſa.*

C. VII. *Comprovinciales, & Metropolitani Epiſcoporum cauſam audire, ſed diffinire non poſſunt.*

Item Eleutherius Papa *ſcribens ad Galliæ provincias, c.* 2. (an. 185. *Romæ in Galliam.*)

r *Ivo p.* 5. *c.* 326. *Pann. l.* 4. *c.* 134. & 136.
s *al. provincialibus.*

QUamvis r liceat apud comprovinciales s, & Metropolitanos, atque Primates Epiſcoporum ventilare accuſationes & criminationes, non tamen licet diffinire t fine hujus ſanctæ ſedis auctoritate, ſicut ab Apoſtolis, eorumque ſucceſſoribus multorum conſenſu Epiſcoporum jam diffinitum eſt. Nec in eorum Eccleſiis alii aut proponantur, aut ordinentur, antequam his eorum juſte terminentur negotia. Reliquorum vero Clericorum cauſas apud Provinciales, & Metropolitanos, ac Primates & ventilare, & juſte finire licet.
¶ Corr. Rom. t *Diffinire*] *In epiſtola ipſa ſequitur*, ſecus quam prædictum eſt: reliquorum vero, &c. *Superius vero hæc prædicta fuerant*, ſummæ Epiſcoporum tantum judicia huc deferantur, ut hujus ſanctæ ſedis *auctoritate* finiantur, ſicut ab Apoſtolis, &c. *uſque ad verbum*, Reliquorum.

C. VIII. *Ante Apoſtolicam cenſuram in cauſis Epiſcoporum non eſt diffinitiva ferenda ſententia.*

Item Leo I. Epiſcopus *urbis Romæ Anaſtaſio Epiſcopo Theſſalonicenſi, ep.* 82. *al.* 84. *c.* 1. (an. 445. *Romæ in Macedoniam.*)

t *al. judicaveris.*

MUltum ſtupeo, frater chariſſime, ſed & plurimum doleo, quod in eum, de quo nihil amplius judicaveras t, quam quod evocatus adeſſe differret, & excuſationem infirmitatis obtenderet, tam atrociter & tam vehementer potueris commoveri, præſertim cum etſi tale aliquid mereretur, expectandum tibi fuerat, quid ad tua conſulta reſcriberem. *& infra.* Sed etiamſi quid grave, intolerandumque geſſiſſet, noſtra expectanda erat cenſura, ut nihil prius ipſe decerneres, quam quid nobis placeret, agnoſceres. Vices enim noſtras ita tuæ credidimus charitati, ut in partem ſis vocatus ſollicitudinis, non in plenitudinem poteſtatis. Unde, ſicut multum nos ea, quæ a te pie ſunt curata, lætificant: ita nimirum 4 ea, quæ perperam ſunt geſta, contriſtant.
¶ PITH. 4. *Nimirum.*] 2. V. C. nimium.

C. IX. *Præter ſententiam Romani Pontificis, nec Concilia celebrari, nec Epiſcopum damnari oportet.*

Item Julius Papa I. *Orientalibus Epiſcopis, epiſt.* 2. (an. 339. *Romæ in Orientem.*)

u *al. Præfatis*] *orig.*
x *Cap. lib.* 6. *c.* 287.
y *in vulgatis legebatur*, conſecratam.
z *al. ejuſque juſta ſententia.*

DUdum 5 a ſanctis Apoſtolis, ſucceſſoribuſque eorum in antiquis u decretum fuerat ſtatutis, quæ hactenus ſancta & univerſalis Apoſtolica tenet Eccleſia x, non oportere præter ſententiam y Romani Pontificis Concilia celebrari, nec Epiſcopum damnari, quoniam ſanctam Romanam Eccleſiam Primatem omnium Eccleſiarum eſſe voluerunt: & ſicut beatus Petrus Apoſtolus primus fuit omnium Apoſtolorum, ita & hæc Eccleſia ſuo nomine conſecrata (Domino inſtituente) prima, & caput ſit cæterarum, & ad eam, quaſi ad matrem, atque apicem, omnes majores Eccleſiæ cauſæ, & judicia Epiſcoporum recurrant, & juxta z ejus ſententiam terminum ſumant: nec extra Romanum quiſquam ex his debere decerni Pontificem.
¶ PITH. 5. *Dudum.*] Meminit Socrates *lib.* 2. *cap.* 5. 12. 13. & Sozomen. *l.* 2. *cap.* 9.
2 pars. Gratian. *Aliquando inconſulto Romano Pontifice plerique Epiſcoporum damnati inveniuntur, & alii in eorum locum ſubrogati, quorum damnationem, & ſubrogationem pro bono pacis in diſpenſatione toleraſſe legitur Eccleſia.*

C. X. *Quorundam Epiſcoporum depoſitionem extra conſcientiam Romani Pontificis factam, pro pace toleravit Eccleſia.*

Unde Joannes 6 Papa *Salomoni tertio, & ultimo Regi Britonum*, a 7 (imo Nicol. I. c. an. 866. *Romæ in Britanniam.*)

a *Regino l.* 2. *Chronic.*

HÆc quippe eſt ordinatio Dei 8 patris tui, & hæc eſt lex Eccleſiæ matris tuæ, videlicet, ut omnes Epiſcopos regni tui ad Turonenſem Archiepiſcopum mittere non detrectes, ipſiuſque judicium poſtulare non dedigneris. Ipſe enim eſt Metropolitanus, & omnes Epiſcopi tui regni Suffraganei ejus ſunt: ſicut conſcriptiones prædeceſſorum meorum evidenter oſtendunt: qui prædeceſſores tuos, quia illos ab iplius cura ſubtraxerant, ſuæ invectione corripere ſtuduerunt, quamvis nec noſtra ſcripta ſuper hac re miſſa deeſſe videantur. Cumque coram deſignato Turonicæ Eccleſiæ præſule, & integro numero collegarum, id eſt, duodecim Epiſcoporum celebrato conventu fuerint ejecti Epiſcopi regulariter examinati, apparueritque, quod canonice fuerint ejecti, ipſis in ſua dejectione manentibus, qui in locis eorum conſecrati ſunt, poterunt in utiqua Epiſcopatus honore potiri. Quod ſi Epiſcopi ejecti inſontes fuerint declarati, his amotis, qui illis ſubrogati ſunt, Eccleſias ſuas ipſi recipiant. Nam cum anteceſſores mei Præſules ejectionem eorum Epiſcoporum, qui ab Eccleſiis ſuis expulſi ſunt, nec admiſerunt, nec approbaverunt, nec ipſos, qui eis ſubrogati ſunt, viventibus illis, legitimos Epiſcopos dixerunt. Sane ſi ad Turonenſem ſuum Archiepiſcopum mittere prælatos Epiſcopos dedignaris, ſtude duos Epiſcopos de expulſis, & duos de ſubrogatis una cum Eccleſiæ tuæ Legato ad Apoſtolicam B. Petri ſedem tranſmittere: ubi digna examinatione permiſſa, qui legitimi Epiſcopi ſunt, appareant, & ſuas Eccleſias irregulariter non amittant. Nihil enim queo aliud in præſenti negotio diffinire. Quia vero ma-

gna,

gna, quis ſit Metropolitanus apud Britannos, contentio eſt, licet nullius 11 memoria teneat vos in veſtra regione ullam habuiſſe Metropolitanam Eccleſiam, tamen ſi liber (poſtquam Deus omnipotens pacem inter vos, & dilectum filium noſtrum, Carolum Regem 12 glorioſum, conſtituerit 13) facile hoc poteritis advertere. Quod ſi adeo contentioſa creditis agere, ad noſtrum Apoſtolatum deſtinate contendite, quatenus noſtro libramine, quæ fuerit apud vos antiquitus Archiepiſcopalis Eccleſia, luce clarius innoteſcat: & deinceps omni ambiguitate reciſa, quam 14 ſequi Epiſcopi veſtri debeant, incunctanter agnoſcant. Neque enim Eccleſias Dei per diſcordias Regum, diviſionis aliqua pati damna neceſſe eſt, cum (quantum ex ſe eſt) pacem, quam prædicant, ſervare ſtudeant tueri eam, & in unum.

¶ Corr. Rom. *a* Subrogari poſſe ſunt.] *Sic reſtitutum eſt ex aliquot vetuſtis, & valde emendatis codicibus. Antea legebatur*, ſubrogari poſſunt.

¶ Pith. 6. *Joannes*.] V. C. *Nicolaus*. Vide Matth. Paris, *p.* 264 Regnanu. an 856.

7. *Britannum*.] V. C. *Brittorum*.

8. *Eſt ordinatio*.] V. C. *ſunt præcepta*.

9. *Forte*.] V. C. *forti*.

10. *Poteratis*.] V. C. *poteratis*.

11. *Nullius*.] V. C. *nullo*.

12. *Regem*.] Abeſt a V. C.

13. *Conſtituerit*.] V. C. *conſtituit*.

14. *Quam*.] V. C. *quem*.

3 pars. Gratian. *Alios autem irrita erit Epiſcoporum ſententia, & a Synodo retractanda*.

C. XI. *Damnatio injuſta irrita eſt, & a Synodo retractanda.*

b Et in decretis Julii, c. 27. Cap. Hadriani, c. 58. c 11 q. 3. c irritam ex Carth. 4. c. 28. Anſ. l. 3. c. 69.

Unde Felix Papa I. b epiſt. prima ad Paternum.
(forte an. 270. Romæ.)

IRritam *a* eſſe cenſemus, & *a* injuſtam Epiſcoporum damnationem, & idcirco a Synodo retractandam, ita ut oppreſſis ab omnibus, in cunctis ſubveniatur cauſis.

¶ Corr. Rom. *a* Et injuſtam] *Sic in originali, & antecedit vox, aliter: ſed in decretis Julii, & in Concilio Carthaginenſi quarto (unde citatur infra 11. q. 3. c. irritam) & in capitulis Hadriani, & apud Anſelmum eſt*, irritam eſſe injuſtam Epiſcoporum damnationem, &c. *quæ lectio videtur magis convenire cum rubrica hujus capitis*.

Gratian. *Quod autem Metropolitanum ſuum contemnere, & aliorum judicium alicui expetere non liceat*, Sixtus Papa III. 15 *teſtatur in epiſt. ad Orientales Epiſcopos, c. 5. dicens*. d (forte an. 440. *Romæ ad Orientem*.)

d Et inter decreta Higini c. 4. in epiſt. 2. Felicis inter decreta Julii, c. 16. In C. Hadriani, c. 19. in aliquibus capit.

C. XII. *Peregrina judicia ſunt ſubmovenda.*

e Polycar. l. 5. tit. 1. Anſ. l. 3. c. 77. Burch. l. 1. c. 147. Ivo p. 5. cap. 260. & p. 6. c. 331.

f al. externis.

PEregrina *e* judicia (ſalva in omnibus Apoſtolica auctoritate 16) generali ſanctione prohibemus: quia indignum eſt, ut ab extraneis *f* judicentur, qui comprovinciales, 17 & a ſe electos debent habere judices, niſi fuerit appellatum.

¶ Pith. 15. Sixtus Papa III.] Sic V. C. *Fabianus*. Sed eſt inter Decretales Sixti.

16. *Salva in omn. Apoſt. auctor.*] Sic V. C. ſed deeſt alibi.

17. *Comprovinciales*.] V. C. *Provinciales*.

C. XIII. *De eodem.*

Item Anacletus Papa, epiſt. 2. cap. 3.
(c. an. 102. *Romæ ad omnes Epiſcopos*.)

g Gen. 19.

LEges Eccleſiæ Apoſtolica firmamus auctoritate, & peregrina judicia ſubmovemus. Unde & Dominus mentionem faciens Loth *g*, per Moyſen loquitur, dicens: *Ingreſſus es quidem (inquiunt) ut advena, numquid ut judices?*

C. XIV. *Nulli liceat aliarum provinciarum judicium expetere.*

h Et Marcellus epiſt. 1. in codice canonum, inter decreta Innocentii.

Item Innocentius h Papa I. ad Victricium Rothomagenſem Epiſcopum, epiſt. 2. c. 3.
(an 404. *Roma in Galliam*.)

i Capitularium l. 6. c. 187. Anſ. l. 2. c. 32. & 3. c. 79.

k al. expetere.

NOn liceat *i* cuiquam (ſine præjudicio tamen Romanæ Eccleſiæ, cui *a* in omnibus cauſis reverentia & auctoritas debetur 18) relictis his Sacerdotibus, qui in eadem provincia Dei Eccleſias nutu divino gubernant, ad alias convolare provincias, vel aliarum provinciarum Epiſcoporum judicia expetere *k*, vel pati 19. Quod ſi quis præſumpſerit, & ab officio Cleri ſit ſubmotus, & injuriarum reus ab omnibus judicetur.

l al. cujus.

¶ Corr. Rom. *a* Cui] *In epiſtola & Marcelli, & Innocentii legitur*, ſine præjudicio tamen Romanæ Eccleſiæ, cui *l* in omnibus cauſis debet reverentia cuſtodiri: *quamvis a poſtrema Conciliorum in quatuor tomis editione abſint illa duæ voces*, ſine præjudicio: *quemadmodum & paulo inferius iſta*, vel aliarum provinciarum Epiſcoporum judicia expetere, vel pati: *quæ tamen habentur in aliis locis indicatis*.

¶ Pith. 18. *Cui in om. c. rev. & aut. deb.*] Hæc deſunt in 3. V. C.

19. *Vel alior. prov. Epiſc. jud. exp. vel pati.*] Hæc pariter abſunt a V. C.

20. Cleri.] 3. V. C. *Clericatus*.

Gratian. *Reverentia autem, quæ Apoſtolicæ debetur Eccleſiæ, & ejus auctoritas intelligenda eſt, cum vel ad ipſum appellatum fuerit, vel ab eo judices electi commendantur. Unde Sixtus m Papa, cum decrevit*. Comprovinciales, & a ſe electos debent habere judices, *ſtatim ſubjungit*, niſi fuerit appellatum.

m Supra eod. c. peregrina.

C. XV. *Abſque Apoſtolicæ ſedis decreto extraneos judices adire non poſſumus.*

Item Anacletus Papa, epiſt. 1. c. 3.
(c. an. 102. *ad univerſos Epiſcopos*.)

n Anſ. l. 3. c. 80.

o al. externos.

UNuſquiſque *n* provincia tam juxta Eccleſiæ, quam juxta ſeculi leges, ſuos debet juſtos, & non iniquos habere judices, & non extraneos *o*, niſi Apoſtolicæ ſedis hujus decreverit auctoritas.

C. XVI. *Niſi per appellationem, alterius provinciæ judices adire non oportet.*

Item ex Romana Synodo p. (forte an. 785. *Romæ*.)

p In C. Hadriani, c. 5. & 22. Felix l. epiſt. c. q Ivo p. 5. c. 248. & p. 6. c. 331.

q Supra ead. c. ultra.

r infra, 5. q. 4. c. duodecim. §. item Hadrianus.

NEminem *q* ua exhiberi de provincia ad provinciam, vel ad comitatum oportet, niſi ad relationem judicis, ad quem *a* fuerit appellatum, ita ut actor rei forum ſequatur. & infra *§* 1. Illa *ß*, quæ *r* ſunt per unamquamque provinciam, ipſius provinciæ Synodus diſpenſet, ſicut in Nicæno conſtat decretum eſſe Concilio. §. 2. Ultra provinciæ *r* terminos accuſandi licentia non progrediatur. Omnis accuſatio intra provinciam audiatur, & a comprovincialibus terminetur, niſi *γ* Prælatus ſit, qui accuſatur.

¶ Corr. Rom. *a* Ad quem fuerit appellatum.] *Hæc ſunt addita ex Hadriano, epiſtola Synodica Felicis, & Ivone*.

ß Illa, quæ.] *Hinc uſque ad finem in capitulis tantum Hadriani ſunt inventa*.

γ Niſi Prælatus ſit, qui accuſatur.] *Verba hæc neque in capitulis Hadriani, neque in antiquioribus Gratiani exemplaribus leguntur: in aliis vero, loco ipſorum ſunt hæc*: niſi ad ſedem Apoſtolicam fuerit appellatum.

¶ Pith. 21. *Neminem*.] Nov. Valentiniani & Marciani, *Neminem exhiberi de Prov.*

C. XVII. *De eodem.*

Item Sixtus s. (*forte ex eadem Synodo Romana an. 785. ibid.*)

s Eleutherius ad Gall. provin. Felix l. ep. t. in decretis Julii, c. 19. In c. Hadriani cap. 7.

u Ivo p. 6. c. 318. & 329.

x al. exerat.

y al. exiſtimet.

z al. pertrahendum.

SI quis *t* 22 Clericus ſuper quibuslibet criminibus accuſatus fuerit, in provincia, in qua conſiſtit ille, qui accuſatur, ſuas exerceat *x* actiones: nec exiſtimet *y* eum accuſator ſuus alibi, aut longius ad judicium pertrahendum *z*.

¶ Corr. Rom. *Caput hoc, quod citatur ex Sixto, in nulla epiſtola Pontificum hujus nominis eſt inventum. In aliquot vetuſtis exemplaribus eſt tantum*, Item: *ut videatur citari eadem Synodus Romana, quæ in ſuperiori capite, id eſt, quæ continetur in capitulis Hadriani. Ivo autem part. 6 cap. 318. citat ex Eleutherio: cap. autem 329. citat ex Felice primo*.

¶ Pith. 22. *Si quis*.] Ex eadem Novella Marciani.

C. XVIII. *Ubi crimen admittitur, ibi conſo ventilaretur.*

Item ex decreto Hadriani a Papæ.
(an. 785. *ibid.*)

a In C. Hadriani, c. 32. & ſupra ead. cap. ſemper, ex Fabeo.

b Burch. l. 16. cap. 3. Ivo p. 6. c. 324. Pannorm. lib. 4. c. 75.

c al. ſcribat.

QUi 23 crimen *b* objicit, ſciat *c* ſe probaturum. Rovare ibi cauſa agatur, ubi crimen admittitur.

¶ Pith. 23. *Qui*.] Sententia eſt *l.* 10. & 11. *C. Th. de accuſat.*

AN SIT AUDIENDA EJUS SENTENTIA, QUEM CUM REO PAR INFICIT MALITIA.

QUÆSTIO VII.

1 p.

QUod judex eſſe non poſſit, quem cum reo par, aut major macula inficiat, multis auctoritatibus probatur.

C. I. *Infames Judices eſſe non poſſunt.*

Ait enim ſancta Romana a Synodus,
(forte an. 785. *Romæ*.)

a In c. Hadriani cap. 5. & in 2. epiſt. Felicis.

b Anſ. l. 3. c. 7. Polyc. l. 5. tit. 1. Ivo p. 5. c. 248. & p. 6 cap. 331. Pann l. 4. c. 78.

c Ex l. cum Prætor. ff. de judic.

d mutus, ergo.

INfamis *b* 1 perſona nec Procurator eſſe poteſt, nec cognitor.

¶ Pith. 1. *Infamis*.] *l. infames D. de Poſtul.*

Gratian. *Tria ſunt, quibus aliqui impediuntur, ut judices non ſint c: Natura, ut ſurdus, & mutus, & qui perpetuo furioſus eſt, & impubes: quia judicio carent. Lege, qui ſenatu motus eſt. Moribus, fœminæ, & ſervi: non quia non habeant judicium, ſed quia receptum eſt, ut civilibus officiis non fungantur*.

¶ Corr. Rom. *Prior pars hujus capituli uſque ad verſ.* cognitor,

Digitized by Google

tur, *habetur in epiſtola ſecunda Felicis primi, in qua refert Synodum a ſe habitam: quod in principio epiſtolæ commemorat his verbis*: Nos vero ad ſupplementum veſtrum fratres, & Coepiſcopos noſtros vocavimus amplius, quam ſeptuaginta, cum quibus hæc, quæ ſubtus habentur inſerta, regulariter tractanda decrevimus. *Eadem pars habetur in capitulis Hadriani, quæ (ut ſuperius ead. q. 5. c. accuſationes, adnotatum eſt) nomine Romanæ Synodi interdum citantur. Reliqua vero hujus capitis ut lentur eſſe Gratiani, ſumpta tamen fere ad verbum ex l. cum prætor, verſic.* quidam enim *ff.* de judiciis, *quemadmodum & in ſequenti capite multa colliguntur ex variis legibus Digeſtorum, & Codicis. Quamobrem in antiquioribus codicibus omnia hæc uſque ad c.* qui ſine peccato, *annexa ſic habentur.*

Gratian. *Veruntamen, ſi ſervus, dum putaretur liber, ex delegatione ſummarum dixit, quamvis poſtea in ſervitutem depulſus ſit, ſententia ab eo dicta rei judicatæ firmitatem tenet.*

C. II.

a lib. 3. tit. 1.

In Digeſtis a *tit. de poſtulando.*
(c. an. Chr. 224. *Romæ.*)

f Ex l. 1. ff. de poſtulando verbis alio modo aptatis.

INfames f non poſſunt eſſe Procuratores, vel Patroni cauſarum. Sunt autem tres ordines eorum, qui poſtulare prohibentur. §. 1. Eſt autem poſtulare, deſiderium ſuum, vel amici ſui, in jure apud eum, qui juriſdictioni præeſt, exponere, vel alterius deſiderio contradicere. §. 2. Nam, ut præmiſimus, non poſtulantium tres ordines ſunt. Quidam prohibentur omnino poſtulare, vel propter ætatem, ut minores decem & ſeptem annis: vel propter caſum, ut ſurdus, qui prorſus non audit. Alii prohibentur, ne pro aliis poſtulent, vel propter ſexum, ut fœminæ; vel propter caſum, ut utroque lumine orbati; vel propter notam turpitudinis, ut ii, qui corpore ſuo muliebria paſſi ſunt: niſi forte vi prædonum, vel hoſtium ſtuprati probentur. Similiter, qui capitali crimine, vel calumniæ g cauſa publico judicio ſunt damnati, vel qui operas ſuas locaverunt, ut cum beſtiis depugnarent in arena, pro aliis poſtulare prohibentur. His perſonis pro ſe allegare permittitur, pro aliis poſtulare prohibetur: niſi forte tutelam impuberem, vel curam adoleſcentium non affectarent, ſed neceſſariam adminiſtrent. Pro his autem, quorum curam gerunt, eis poſtulare conceditur. Alii enim omnes, qui ut infames notantur, niſi pro ſe, & pro certis perſonis poſtulare non poſſunt, niſi in integrum reſtitutionem acceperint. §. 3. Permittitur h autem eis poſtulare pro parente, pro patrono, patronave, liberis, parentibuſque patroni, patronæque: pro liberis etiam ſuis, fratribus, & ſororibus, uxore, ſocero, ſocru, genero, nuru, vitrico, noverca, privigno, privigna, pupillo, pupilla, furioſo, furioſa, fatuo, fatua, muto, ſurdo, prodigo, & adoleſcente. §. 4. Item i pro iis, quibus propter infirmitatem curatores dari ſolent, & qui negotiis ſuis aliquo perpetuo morbo ſuperesse non poſſunt. §. 5. Omnes k autem, qui non ſponte, ſed neceſſario funguntur officio, ſine offenſa edicti poſtulare poſſunt, etiamſi ii ſint, quibus non niſi pro ſeipſis poſtulare permittitur. §. 6. Arbitrariæ l vero non eas accipere debemus, quæ quondam fuerunt, ſed præſentes. §. 7. Nurus, & generi appellatione, & ſoceri, & ſocrus, & ulteriores, quibus (*pro*) prapoſitio ſolet accedere, continentur.

g al. calumniæ publico judicio.

h Ex l. 2. & 3. eod.

i Ex l. 4. & 5.

k Ex lib. 6.

l Ex l. 9. eod.

2. ps §. 8. Arceantur etiam a profeſſione Advocatorum (*ſicut in ſecundo libro Codicis, tit. de poſtulando m invenitur*) qui ſub nomine honorariorum ex ipſis negotiis, quæ tuendæ ſuſceperint, emolumentum ſibi certæ partis cum gravi damno litigatoris, & deprædatione poſcentes inveniuntur. §. 9. Item n ſi quis adeo procax fuerit, ut non ratione, ſed probris putet eſſe certandum, opinionis ſuæ imminutionem patietur. §. 10. Præterea non licet Advocato ullum contractum ſocie, ullam pactionem conferre cum eo litigatore, quem in propriam recepit fidem, nec ex induſtria jurgium protrahere. §. 11. Apud urbem Romam etiam Honoratos, qui hoc putaverint eligendum, eouſque liceat orare, quouſque maluerint, videlicet, ut non ad turpe compendium, ſtipemque deformem hæc arripiatur occaſio. Nam ſi lucro, pecuniæque capiantur, veluti degeneres inter viliſſimos numerabuntur. §. 12. Si o vero in uno auditorio duo tantum præ ceteris fuerint, vel plures, quorum fama ſit illuſtrior, in judicantis officio ſit, ut par Cauſidicorum diſtributio fiat, & erogantur partibus eorundem ſingulorum. §. 13. Si quis vero monitus a judice, ex excuſatione, quæ nequeat comprobari, cuicunque parti patrocinium denegaverit, careat foro: ſciat etiam nunquam ſibi ad agendum copiam poſſe reſtitui. §. 14. Si quis autem ex litigatoribus detectus fuerit ſeparatim tractaſſe cum plurimis, & adverſario ſuo teli fraude ſubtraxiſſe paris defenſionis copiam, oſtendet proculdubio iniquam a ſe litem foveri, & auctoritatem judicariam a ſe eluſam experietur. §. 15. Item, quamvis p illi, qui cauſam fiſci egiſſent, prohibeantur adverſus fiſcum patrocinium præſtare, tamen hodie adverſus fiſcum patrocinium poſſunt exhibere privatis, dum eam cauſam declinent ſuſcipere, quam tractaverant, dum fiſci advocati fuerunt. §. 16. Item ſi q contra patrem pupilli cauſam egiſti, tutor, vel curator datus, eandem cauſam defendere non prohiberis. §. 17. Cognitores vero r ex officio intelliguntur, non ex arbitrio. Nihil enim refert s, is, qui arbitrium ſuſcipit, an ſit integræ famæ, an ignominioſus. §. 18. Filius t etiam in re patris arbiter eſſe poteſt. Nam & judicem eum eſſe poſſe, pleriſque placet. §. 19. Si quis vero judex ſit, arbitrium recepere ejus rei, de qua judex eſt, & in ſe compromitti jubere prohibetur lege Julia: & ſi ſententiam u dixerit, non eſt danda pœnæ perſecutio. Servus arbiter eſſe non videt: libertinus poteſt. §. 20. Porro infamia multipliciter irrogatur. Aliquando enim contrahitur genere delicti declarati per ſententiam; veluti cum judex pronuntiet; injuriam x feciſti, hæreditatem x expilaſti, calumniatus es. Aliquando genere pœnæ, ſicut illi, qui damnantur in y opus publicum, qui priſtinum quidem ſtatum obtinent, ſed damno infamiæ etiam poſt impletum tempus ſubjaciunt. Aliquando genere pœnæ, & delicti declarati per ſententiam; veluti dum ſuſtibus e cæſo per præconem dicitur *ἐσυκοφάντησας*, id eſt, *calumniatus es*. Aliquando ipſo genere facti, ut exercentes improbum a fœnus, & illicite exigentes uſuras uſurarum, & mulier, quæ intra b tempus, quo moris eſt lugere maritum, contrahit matrimonium, & qui ſciens eam uxorem duxerit.

n l. 6. §. 1. Cod. eod.

o l. 7. C. eod.

p Ex lib. 2. C. tit. 9. de advocat. fiſci.

q l. hi, qui fiſci. ff. de poſtul.

r Ex l. Pedius ff. de recept. arbitr.

s ibid. lib. 1. §.

t Ex ead. l. Pedius.

u l. decurionis. C. ex quibus cauſis inf. irrog.

x l. 12. C. eod.

y l. 1. Cod. eod.

e l. 10. Cod. eo

a L. 20. Cod. eod.

b l. 15. Cod. eod

¶ Corr. Rom. Caput hoc (*quemadmodum in ſuperiori notatione ſignificatum eſt*) *in vetuſtioribus exemplaribus non eſt ſejunctum a ſuperiori, & eſt collectio variarum legum facta a Gratiano. Sed quoniam pleraque verba ſunt ipſorummet auctorum, & in vulgatis eſt diſtinctum caput, ideo iiſdem characteribus impreſſum eſt, quibus cetera auctorum capita.*

u Nihil enim refert] *Verba legis, ex quibus hunc, & antiſculum*, ſervus arbiter, *Gratianus accepit, ſunt hæc:* Paulus libro nono, & Pomponius libro trigeſimo tertio ſcribunt, parvi referre, ingenuus quis, an libertinus ſit, integræ famæ quis ſit arbiter, an ignominioſus: In ſervum Labeo compromitti non poſſe, libro undecimo ſcribit, & eſt verum.

Gratian. *Idem teſtatur* Felix Papa, *& eiſdem a verbis* §. c. *Item in Evangelio* d, *qui trabem geſtat in oculo, probatur non poſſe educere feſtucam de oculo fratris ſui.* §. 2. *Item David in lib. Pſalmorum* e: Peccatori autem dixit Deus, quare tu enarras juſtitias meas, & aſſumis teſtamentum meum? &c. §. 3. *Item Gregorius* f: Cujus vita deſpicitur, reſtat, ut ejus prædicatio contemnatur.

c Sup. q. 5. nullus ſervat, ſed non iiſdem verbis.

d Matth. 7.

e Pſalm. 49.

f Homil. 12. in Evang.

C. III. *Qui aliorum vitia puniunt, ſua prius corrigere ſtudeant.*

Gregorius I. *in Moralibus lib. 4. in Job. cap. 23. al. 15.*
(an. 590. Idem Romæ.)

2 ps QUiſ g ſine peccato eſt veſtrum, primus in illam lapidem mittat. Ad aliena quippe punienda peccata ibant, & ſua reliquerant. Revocantur itaque intus ad conſcientiam, ut prius propria corrigant, & tunc aliena reprehendant. Hinc eſt, quod cum tribus h Benjamin in carnis ſcelere juſſiſſet obruta, collectus omnis Iſrael ulciſci iniquitatem voluit, ſed tamen ſemel, & iterum in belli certamine ipſe proſtratus eſt. Conſulen enim r Domino, ſi ad ulciſcendum ire debuiſſet, juſſum eſt, [ut iret] qui juxta divinam vocem imperium paruit, & ſemel, & ſecundo perdidit, & tunc demum peccatricem tribum valde ſecans pene funditus extinxit. Quid eſt, quod in ultionem ſceleris inflammatur, & tamen prius ipſe proſternitur? niſi quod prius ipſi purgandi ſunt, per quos aliorum culpæ feriantur, ut ipſi jam mundi per ultionem veniant, qui aliorum vitia corrigere feſtinant.

g Joan. 8.

h Jud. 20.

r autem] orig. & abſunt ipſæ duæ voces ab originali.

C. IV. *Ille de vita alterius judicat, qui non habet in ſeipſo, quod puniat.*

Item Ambroſius *ſuper* Beati immaculati, *ſermone 20. ad verſ.* Miſerationes tuæ Domine.
(a. nu. 380. *Mediolani.*)

JUdicet l ille de alterius errore, qui non habet, quod in ſe ipſo condemnet. Judicet ille, qui non agit eadem, quæ in alio putaverit punienda, ne cum de alio judicat, in ſe ferat ipſe ſententiam. Judicet ille, qui nil pronuntiet, nullo odio, nulla offenſione, nulla levitate m ducatur. *& poſt pauca.* §. 1. Bonus judex nihil ex arbitrio ſuo facit, & domeſticæ propoſito voluntatis; ſed juxta leges, & jure pronuntiet, ſtatutis n juris obtemperet, non indulget propriæ voluntati, nihil paratum, & meditatum a domo defert: ſed ſicut audit, ita judicet, & ſicut ſe habet negotii natura, decernit: obſequitur legibus, non adverſatur, examinat cauſæ merita, non mutat. Diſcite judices ſæculi, quem in judicando tenere debeatis affectum, quam ſinceritatem, quam ſubtilitatem. *& paulo poſt.* §. 2. Qui judicat, non voluntati ſuæ obtemperare debet, ſed tenere, quod legum eſt. *& poſt pauca.* §. 3. In judicando magis condiſit veritatis cuſtodia, quam obedientia voluntatis.

l Auſ. l. 5. c. 34.

m al. novitate) orig.

n ſcitis) orig.

¶ Pitir. 2. *Domo*,] Livius de Decemviris: *Judicia domo conſlabant.*

C. V. *Gravatus criminibus judicare non valet.*

Item Gregorius. I. Præfationis 3 in Job c. 3. al. 6.
(ca. 590. *Romæ.*)

IN gravibus peccatis quis poſitus, dum ſuis premitur, aliena non diluit. §. 1. Cunctis o enim liquido novimus, quia cum is diſplicet, qui ad intercedendum mittitur, irati animus proculdubio ad deteriora provocatur. §. 2. Scriptum p quippe eſt: *Victimæ impiorum abominabiles Deo ſunt, vota juſtorum placabilia.* Neque enim in omnipotentis Dei judicio, quid q, ſed a quo detur, inſpicitur. §. 3. Hinc eſt enim, quod ſcriptum r eſt: *Reſpexit Dominus ad Abel, & ad munera ejus, ad Cain autem, & ad munera ejus non reſpexit.*

o Paſt. p. 1. c. 11.

p Prov. 15. eaq. t ſcriptum eſt, in Reg. epiſt. 124. l. 7. ad Recharedum Regem.

q quod datur) orig.

r Gen. 4.

Dicto-

Diſturus quippe, quia Dominus reſpexit ad munera, promiſit ſolicite, quia reſpexit ad Abel. Ex qua re patenter oſtenditur, quia non offerens e muneribus, ſed munera ab offerente placuerunt. §. 5. *Dona a quippe a iniquorum non probat Altiſſimus, nec reſpicit in oblationes eorum, nec in multitudine ſacrificiorum eorum propitiabitur peccatis*. §. 5. Item *Longe t eſt Dominus ab impiis, & orationes juſtorum exaudiet*.

a Eccl. 34.

t Prov. 15.

§ Corr. Rom. *a Dona*] *Hæc non leguntur ibi apud B. Gregorium ſunt tamen Eccleſ. c. 34. & repetuntur infra 14. quæſt. 5. cap.* ſcriptum.

¶ Pith. 3. *Præfat.*] In Moralibus, Paſtorali, in Regiſtro.

C. VI. *Primum nosmetipſos, deinde proximos debemus corrigere.*

Item Beda in c. 8. Joannis de judicio adulteræ.
(c. an. 720. in *Anglia*.)

POſtulatus Dominus judicare de peccatrice, non ſtatim dat judicium, ſed prius inclinans ſe deorſum digito ſcribebat in terra, et ſic demum, quam obnixe rogatur, mittat: non videlicet typice inſtruens, ut cum qualibet proximorum errata conſpicimus, non hæc ante reprehendendo judicemus, quam ad conſcientiam noſtram humiliter reverſi digito eam diſcretionis ſolerter auculpemus, & quid in ea Conditori placeat, quidve diſplicat, ſedule examinatione diſtinamus, juxta illud Apoſtoli u *Fratres, ſi præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto &c. & infra* §. x. Qui ſine peccato eſt veſtrum, id eſt, primi vos ipſi juſtitiam legis implere, & ſic innocentes manibus, & mundo corde ad lapidandam ream concurrite.

u Gal. 6.
x Joan. 8.

C. VII. *Sacerdos primum peccata ſua, deinde aliena detergat.*

Item Auguſtinus *ad quendam Comitem.*
(forte c. an. 429. in *Africa*.)

y Anſelm. l. 7. c. 112.
z al. deluere.

SAcerdos y, ut ſapiens, & perfectus Medicus, primum ſciat z curare peccata ſua, & poſtea aliena vulnera detergere, & ſanare, & non publicare.

§ Corr. Rom. *In vetuſta impreſſione epiſtolarum B. Auguſtini extat epiſtola longiſſima ad Julianum Comitem: in recentioribus autem omnium operum editionibus habetur quaſi tomo ſub titulo de ſalutaribus documentis, in cujus libelli cap. 52. eſt hoc caput.*

a Matth. 5.

Gratian. *Item in Evangelio a ſal infatuatum ad nihilum utile eſſe dicitur, niſi ut projiciatur foras, & ab hominibus conculcetur. Ex quibus omnibus datur intelligi, quod criminoſus alterius crimine judex eſſe non poteſt, & ſeipſum condemnat, dum in alterum crimen ſententiam projicit* §. 1. *Sed objicitur, Saul b cum a Domino eſſet reprobatus, populum Dei judicabat, & ejus judicium univerſus populus expetebat. Item, David cum eſſet adulter, & homicida interrogatus a Propheta ſententiam in divitem dedit, qui ovem pauperis rapuit, dicens c:* Judicium mortis eſt viro huic. *Item, Salomon cum amore muliercularum Deos gentium coleret, tamen univerſa plebs Iſraelitica ad ejus judicium confluebat. Sic & Achab d quamvis coleret Baal, tamen decem tribus judicabat. Multi etiam alii tam in Veteri Teſtamento, quam in Novo inveniuntur, quorum vita cum eſſet blaſphemabilis, tamen eorum ſententia, quia in officio ſuo ſervata judiciarii ordinis integritate proceſſit, invenitur ſervata. Unde & Dominus ait in Evangelio e:* Super cathedram Moyſis ſederunt Scribæ, & Pharisæi, &c. *Hinc liquido conſtat, quod mali Paſtores, dum ſententia juſto examine aliorum crimina feriunt, ſibi ipſis nocent, dum ſine exemplo ſuæ emendationis aliorum vitia corrigere curant: ſubditis vero proſunt, ſi eorum increpatione correcti, vel ſententia coerciti, vitam ſuam in melius commutare didicerint. At per hoc dum ab Eccleſia toleranti fuerint, eorum judicium ſubterfugere non licet.*

b 1. Reg. 15.

c 2. Reg. 12.

d 3. Reg. 16.

e Matth. 23.

AN AB UNO TANTUM EPISCOPUS SIT AUDIENDUS VEL JUDICANDUS.

QUÆSTIO VIII.

a al. &.

QUod autem Epiſcopus ab uno tantum audiri, vel a judicari non debeat, Zepherinus Papa teſtatur, *epiſtola prima ad Epiſcopos Siciliæ, dicens.* (an. 198. *Roma in Siciliam.*)

C. I. *Epiſcopus non niſi a pluribus audiatur, & judicetur.*

b Anſelm. l. 2. c. 30. Ivo part. 5. c. 245.

ACcuſatores b Epiſcoporum omni careant ſuſpicione, quia columnas ſuas Dominus firmiter ſtare voluit, non a quibuslibet agitari. §. 1. Nullum namque eorum ſententia a non ſuo judice dicta conſtringat; quia & leges ſeculi idipſum fieri præcipiunt: ut Codice a libro ſeptimo, titulo de ſententiis & interlocutionibus omnium judicum, lege penultima: §. 2. *Cuique in agendo qui obſervat arbitrium, cum habere etiam contra ſe judicem in eadem negotia non dedignatur.* §. 3. Judices c duodecim quilibet Epiſcopus accuſatus (ſi neceſſe fuerit) eligat, a quibus ejus cauſa juſte judicetur. Nec prius audiatur, aut excommunicetur, vel judicetur, quam ipſi per ſe eligantur, & regulariter vocato d ad ſuorum primo conventum Epiſcoporum, per eos ejus cauſa juſte audiatur, & rationabiliter diſcernatur. Finis vero ejus cauſæ ad ſedem Apoſtolicam deferatur, ut ibidem terminetur. Nec antea finiatur (ſicut ab Apoſtolis, vel ſucceſſoribus eorum olim ſtatutum eſt) quam ejus Auctoritate fulciatur. & *paulo ſuperius*. §. 4. Abſens e vero nemo judicetur. Niſi β ac contumacia abſens fuerit: quia & divinæ, & humanæ hoc prohibent leges.

c 3. qu. 4. duodecim judices. Anſ. l. 3. c. 45.

e In abſens c. 62.

Pars I.

§ Corr. Rom. a Ut Codice] *Hinc uſque ad verſ.* Judices, *non ſunt in epiſtola Zepherini, neque in vetuſtis Gratiani codicibus.*

β Niſi eu contumacia abſens fuerit:] *Hæc abſunt a pleriſque manuſcriptis, & epiſtola ipſa, & Anſelmo, & Ivone. Infra vero ead. q. 9. c.* Abſens, *habentur tanquam Gratiani verba.*

C. II. *A quot Epiſcopis audiatur Epiſcopus, qui in reatum inciderit.*

Item Felix Epiſcopus *dixit in Concilio Carthaginenſi II. c. 10.* (an. 390. in *Africa*.)

f 15. qu. 7. Felix in Conc. Triburien. cap. 10. Anſel. l. 3. c. 36. Burch. l. 1. c. 148. Ivo p. 5. c. 281.
g al. optamus.

SUggero ſecundum f ſtatuta veterum Conciliorum, ut ſi quis Epiſcopus (quod non optamus g) in reatum aliquem incurrerit, & nimia neceſſitas ei fuerit, non poſſe plurimos congregare, ne in crimine remaneat, a duodecim audiatur Epiſcopis α.

§ Corr. Rom. α Epiſcopis.] *Quia hoc loco in capite decimo Concilii Carthaginenſis ſecundo additum, reformatur ſupra 15. q. 7. c.* Felix. *& ſic notabitur varietas.*

AN ACCUSATORES VEL TESTES IN ABSENTEM, VOCEM ACCUSATIONIS VEL TESTIFICATIONIS EDIBERE VALEANT.

QUÆSTIO IX.

DE accuſatoribus vero, vel teſtibus, quod in abſentem vocem accuſationis, vel teſtificationis exhibere non valeant, multorum auctoritatibus liquet.

C. I. *Niſi reo præſente, accuſator non audiatur.*

Ait enim Thelaſphorus Papa, *epiſtola unica.*
(circa an. 145. *Roma ad omnes Fideles.*)

a Anſ. l. 3. c. 12. & 97.

ACcuſatores a omnino non credi decrevimus, qui abſente adverſario eorum ſuggerit, ante utriuſque partis juſtam diſcuſſionem.

¶ Pith. 1. *Accuſatori.*] *l. 4. Cod. Th. de Teſt.*

C. II. *Abſente adverſario ſententiam ferre non licet.*

Item Eleuther[illegible]pa *in epiſtola ad Epiſcopos Galliæ.* b
([illegible] 185. *Roma in Galliam.*)

b In reſcripta Julii, c. 24. In Caut. Carth. 4. c. 30. In cap. Hadrian. c. 53. In capit. l. 7. c. 219. c Burch. l. 16. c. 14. Anſel. l. 3. cap. 27. Ivo p. 6. c. 319.

CAveant c a judices Eccleſiæ, ne abſente eo, cujus cauſa ventilatur, ſententiam proferant, quia irrita erit: imo etiam & cauſam in Synodo pro facto dabunt. Proditorie vero nec calumnia, nec vox audiatur.

¶ Pith. 2. *Caveant.*] Capit. *l. 6. c. 279. 434.*

C. III. *Reo abſente accuſator non audiatur.*

Item Calixtus Papa I. *epiſtola ſecunda, ad Epiſcopos Galliæ.*
(an. 222. *Roma in Galliam.*)

d Sup. c. 9. & c. e. Anſel. l. 3. c. 33. Burch. l. 1. c. 171. Ivo p. 5. c. 289.
e al. conjunget accuſatori.

ABſente d e eo, quem accuſare voluerit quiſpiam, accuſatori e non credatur: quia ſine ſcripto difficile, per ſcriptum autem nunquam recipiatur: quia per ſcripturam nullus accuſare, vel accuſari poteſt: ſed propria voce, & præſente eo, quem accuſare voluerit, ſuam quiſque agat accuſationem.

¶ Pith. 3. *Abſente.*] *l. 3. Cod. Theod. ne præt. crim. Majeſt.*

C. IV. *Quæ in abſentes geruntur, omnino evacuentur.*

Item Cornelius Papa *ad Rufum, epiſt. 2. c. 2.*
(an. 251. vel 252. *Roma in Orientem.*)

f Anſ. l. 3. c. 62.

OMnia f, quæ adverſus abſentes in omni negotio, aut loco aguntur, aut judicantur, omnino evacuentur; quoniam abſentem nullus addicit, nec ulla lex damnat.

¶ Pith. 4. *Nullus.*] V. C. *nullum judicium.*

C. V. *Non judicetur, qui præſentialiter non accuſatur, vel convincitur.*

Item Marcellus Papa *ad Maxentium, epiſt. 2.*
(an. 309. *Roma.*)

NOn oportet quenquam judicari, vel damnari, priuſquam legitimos habeat præſentes accuſatores, locumque defendendi accipiat ad abluenda crimina.

C. VI. *De eodem.*

Item Damaſus I. *ad Stephanum Archiepiſcopum, epiſt. 3. c. 8.*
(an. 402. *Romæ in Africam.*)

c. 59. 347. HAbetur *g* quoque in decretis ſanctorum Patrum ſancitum, non fore canonicum, quemquam Sacerdotum judicare, vel damnare, antequam accuſatores canonice examinatos præſentes habeat, locumque defendendi accipiat, id eſt, inducias Eccleſiaſticas ad abluenda crimina.

C. VII. PALEA.

Idem Damaſus *ibidem continentur.*
(an. 402. *Romæ in Africam.*)

Anſel. & Ivo l. primo. NEc *h* extra propriam *i* fiat provinciam primo *5* diſcuſſionis examinatio, ſicut Apoſtolica præceptione, cui in omnibus cauſis debet reverentia cuſtodiri: quoniam & antiqua docet hæc Patrum regula, itaque & Imperialiter *6* pariter ſtatuta continent. Criminum *k*, inquiunt *7*, diſcuſſio ibi agenda eſt, ubi crimen admiſſum eſt. Nam alibi criminum reus prohibetur audiri. Et alibi in canonibus præcipitur: [Quæcunque negotia in ſuis locis, ubi orta ſunt, finienda ſunt] & reliqua talia, & his ſimilia: ſalva tamen in omnibus Apoſtolica auctoritate, ut ubi in his definitur, priuſquam ei placere cognoſcatur, qua omnes ſuffultos eſſe oportet.

k Cod. ubi de crim. agi opor. l. 1. & in Cod. Theod. l. 9. tit. 1. in expoſitione legis eu.

§ Corr. Rom. *h* Propriam] *Sic eſt emendatum ex epiſtola ipſa, Anſelmo, & Ivone. Antea legebatur*: Nec extra patriam fiat provinciam. *Addita autem & nonnulla ſunt ex epiſtola.*
¶ Pith. 5. *Primo.*] V. C. *primæ.*
6. *Imperialiter.*] V. C. *Imperialia.*
7. *Criminum, inquiunt.*] Anianus l. 10. *de accuſat.*

C. VIII. *De eodem.*

Item Idem *ad Epiſcopos Italiæ, epiſt. 6.*
(an. 427. *Romæ in Italiam.*)

l Anſelm. l. 3. c. 51. Ivo part. 6. c. 348. QUi 8 accuſare *l* aliquem allegarit, præſens per ſe, & non per alium accuſet, inſcriptione videlicet præmiſſa. Neque ullus unquam judicetur, antequam legitimos accuſatores præſentes habeat, locumque defendendi accipiat ad abluenda crimina.
¶ Pith. 8. *Qui.*] *l.* 11. C. *Th. de accuſat.*

C. IX. *De eodem.*

Item ex Concilio Toletano *m* VI. c. 11.
(an. 638. *in Hiſpania.*)

m Et in Vuormacienſi, c. 42.

n Burch. l. 16. c. 5.
o al. quiſquis.
p al. dedi nae] al. deputetur.

DIgnum *n* eſt, ut innocentis vita nulla maculetur pernicie accuſatorum: ideo ſi quis *9 o* a quolibet criminatur, non ante accuſatus ſupplicio de[illegible] *p*, quam accuſator præſentetur, atque legum, & c[illegible]um ſententia exquiratur. Quod ſi indigna ad accuſan[illegible] perſona inveniatur, ad ejus accuſationem non judicetur, niſi *a* ubi pro capite Regiæ majeſtatis cauſa vertatur.
§ Corr. Rom. *n* Niſi] *Hæc ſunt addita in originali.*
¶ Pith. 9. *Si quis.*] V. C. *quiſquis.*

C. X. *Sententia ſervatur, qui cauſa ſua negligit adeſſe.*

Item Bonifacius Papa I. *ad Gallos 10 epiſt. 2.*
(an. 419. *Romæ in Galliam.*)

q al. Decrevimus.
r Anſel. lib. 3. c. 58. Burch. l. 1. c. 161. Ivo par. 5. c. 270. & p. 6. c. 338.
s al. veſtrum.
t Antea legebatur (profeſſio ex procurata.)

DEcrevimus *q r* 11, veſtram *s* 12 debere intra provinciam eſſe judicium, & congregari Synodum ante diem Calendarum Novembrium: ut ſi adeſſe voluerit, prælans, ſi confidit, ad objecta reſpondeat: ſi vero adeſſe neglexerit, dilationem ſententiæ de abſentia non lucretur. Nam manifeſtum eſt, confiteri eum de crimine, qui indulto, & toties delegato judicio, purgandi ſe occaſione non utitur. Nihil enim intereſt, utrum in præfati examine non 13 omnia ea, quæ dicta ſunt, comprehentur, cum ipſi quoque pro *t* confeſſione procurata toties conſtet abſentia.
§ Corr. Rom. *u* Non omnia] *In originali, & apud cæteros collectores, & in uno pervetuſto Gratiani codice eſt*, omnia: *ſed quia idem ſenſus elicitur, & adeſt gloſſa, non eſt immutatum.*
¶ Pith. 10. *ad Gallos.*] V. C. *Patroclo, Remigio, & cæteris Epiſcopis per Gallias ad ſeptem provincias conſtitutis.*
11. *Decrevimus.*] V. C. *Decrevimus*. Hoc Cap. non eſt in a. V. C. Sed eſt in Cod. Fauchati antiquiſſimo, & in tribus recentioribus. In Decretali Bonifacii. *Nullus dubitat, quod & judicium noceat ſubterfugit, quemadmodum ut abſolvatur innocens quærit*: quæ ſunt deſcripta ex Conſtitutionibus.
12. *Veſtram.*] V. C. *veſtrum.*
13. *Non.*] Deeſt in a. C.

C. XI. *Abſentes nec accuſari, nec judicari poſſunt.*

Item Felix Papa I. *ad Epiſcopos Galliæ, epiſt. 2. u*
(an. 268. *Romæ in Galliam.*)

u & in cap. Hadriani, c. 4.
x Polycar. l. 5. tit. 2. Anſel. l. 3. c. 7. Ivo part. 5. c. 248. & p. 6. c. 331. Pannorm. l. 4. c. 54.

ABſens *x* 14 adverſario non audiatur accuſator, nec ſententia, abſente alia parte, a judice dicta, ullam obtineat firmitatem.

¶ Pith. 14. *Abſente.*] Paul. *ſentent. 5. cap. 5.*

C. XII. *Altera parte abſente, diffinitiva non feratur ſententia.*

Item Nicolaus Papa *Gallioni 15 Archiepiſcopo Senenſi y.* *y Senonenſi.*
(imo Vuenilonì Archiepiſcopo Senonenſi, c. an. 862. *Romæ in Galliam.*)

REvera *z* juſtus mediator non eſt, qui non litigante, & altero abſente, amborum emergentes lites decidere non formidat. His ita præmiſſis, volumus, & Apoſtolica auctoritate monemus, ut ſi Presbyter, de quo agitur, poſt excommunicationem ſuam, Apoſtolicam ſedem adire voluerit, nullus iter ejus impedire præſumat.

z Sententia habetur in ep. Nic. ad Epiſcopos, qui in Concilium convenerant, nuper impreſſo.

¶ Pith. 15. *Gallioni.*] V. C. *Vvaloni Archiepiſcopo Senonenſi.* Floard. p. 99.

C. XIII. *In abſentem non eſt ferenda ſententia.*

Item Zepherinus Papa *ad Epiſcopos Siciliæ, epiſt. 2.*
(an. 198. *Romæ in Siciliam.*)

ABſens *a* 16 vero nemo judicetur: quia & divinæ, & humanæ hoc prohibent leges.

a V. q. 2. c. 1. Burch. l. 16. c. 13. Anſel. l. 3. c. 82. Ivo p. 5. c. 245.

¶ Pith. 16. *Abſens.*] Edict. Theod. c. 5.
Gratian. *Niſi fuerit abſens ex contumacia. Pro præſente namque eum contumacia haberi facit.*

C. XIV. *De eodem.*

Item Nicolaus Papa I. *Gallioni 17 Senenſi b Archiepiſcopo.* *b al. Senonenſi.*
(imo Vuenilont Senonenſi Archiepiſc. c. an. 862. *Romæ in Galliam.*)

INdicas, Hermannum *c* Epiſcopum ſuper quibuſdam 18 frequenter fuiſſe accuſatum: pro quibus (quia ex parte ipſius perſonæ deeſt) non uni parti ad diſcrimen alterius credere proculdubio non poſſumus: quamvis nec uſque adhuc, qui fuerint illi exceſſus, dixeris, nec etiam ſanæ mentis erat idem Antiſtes, necne, cum ipſos exceſſus perpetrabat, evidenter oſtenderis: fatuuſque arbitramur, quamlibet interim infirmitatem ad pœnam peccati, quam ad ipſum pertinere peccatum, cui magis conſulendum ſit, & compatiendum, quam puniendum, vel aliquo modo feriendum.

c al. Herimannum.

¶ Pith. 17. *Gallioni.*] V. C. *Vvaloni Arch. Senonenſi.* Floard. p. 99.
18. *Quibuſdam.*] Add. V. C. *exceſſibus.*

C. XV. *Teſtes non dicant teſtimonium, niſi de his, quæ præſentialiter, & veraciter noverunt.*

Item Calixtus Papa I. *ad Epiſcopos Galliæ, epiſt. 2.*
(an. 222. *Romæ in Galliam.*)

TEſtes *d* per quamcunque ſcripturam teſtimonium non proferant, ſed præſentes de his, quæ noverunt, & viderunt, veraciter teſtimonium dicant. Nec de aliis cauſis, vel negotiis dicant teſtimonium, niſi de his, quæ ſub præſentia eorum acta eſſe noſcuntur.

d Burch. lib. 2. c. 171. Anſel. l. 3. c. 51. Ivo p. 5. c. 289. Pann. l. 4. c. 93.

e pars. Gratian. *De his etiam, quæ audierunt, ſi ad hoc convocati ſunt, in civili cauſa teſtimonium dicere poſſunt, ut in Authenticis coll. 7. tit. de teſtibus e, legitur: §. 1. Si debitum ſcriptum ſit, & probatio ſolutionis proferatur a litigantibus per teſtes ſine ſcriptura, tunc ſuſcepibilem eam apud judicem eſſe volumus, dum ad hoc ipſum teſtes aſſumantur, ut perhibeant teſtimonium pro facienda ſolutione, aut præmemoratis circus jam factis ſolutionis, & præ eo ſiſſinerint, quo pecuniam accepit. Hæc autem idonea, & ex tranſitu perhibito teſtimonia (ut ſi propter aliud opus advenientes, audivit aliquem dicentem, ſe accepiſſe ab aliquo aurum, aut debere alicui) nulla ratione valere volumus.*

e Novella 90. c. 2. non iiſdem omnino verbis.

3 pars. §. 2. *Simul autem neceſſe eſt, ut videant. Quod ſi alius uno, alius alio tempore viderit, diverſitas temporum eorum teſtimonium non admittit.*

C. XVI. *Non admittantur ad teſtimonium, quos non eodem tempore negotio interfuiſſe conſtiterit.*

Unde Leo Papa. (forte c. an. 450. *Romæ.*)

NIhilominus quoque puniendi ſunt teſtes, qui ad calumniam aliquid teſtificantur, nec eorum voces tanquam plurium admittuntur, quos temporum quidem diverſitas ſimul interfuiſſe prohibuit.

C. XVII. *Ad ſeriem geſtorum teſtis ex ſuo nihil adjiciat.*

Item Ambroſius *in libro de Paradiſo, c. 12.*
(an. 375. *Mediolani.*)

PUra *f*, & ſimplex *a* teſtimonii ſeries intimanda eſt. Plerumque teſtis, dum aliquid ad ſeriem geſtorum ex ſuo adjicit, totam teſtimonii fidem partis mendacio decolorat. Nihil igitur, vel quod bonum videtur, addendum eſt.

f Anſel. lib. 3. c. 58.

§ Corr. Rom. *a* Simplex] *Integer locus B. Ambroſii eſt*: Pura, & ſimplex mandati forma ſervanda, vel teſtimonii ſeries intimanda eſt.

C. XVIII.

C. XVIII. *Abſens per alium nec accuſare, nec accuſari poteſt.*

Item Felix Papa I. *ad Epiſcopos Galliæ, epiſt.* 2. (*an.* 268. *Romæ in Galliam* .

a *Polecar. l.* 5. *tit.* 1. *Ivo p.* 5. *cap.* 248. & *p.* 6. *c.* 331.

ABſens 19 per alium *a* accuſari, aut accuſare non poteſt, nec abſentis teſtis admittitur.

¶ Pith. 19. *Abſens.*] Paul. 5. *ſentent. c.* 5. *o pars.* Gratian. *Niſi in crimine majeſtatis, in quo illuſtris perſona etiam per procuratorem emendare, & excipere poteſt, ſervatis cæteris ſolemnitatibus, in Cod. tit. de injuriis, l. ult.*

C. XIX. *Reo abſente libellus accuſationis fruſtra offertur.*

Item Pelagius Papa *Sindulæ a* 20 *magiſtro militum.* (*forte c. an.* 557. *Romæ.*)

CHartæ, quas dedit nobis Lucidius, ſi illo tempore adverſarius ipſius illic præſens fuiſſet, validæ erant. Sed quia adverſario abſente geſta, quæ nobis recenſuit, falſa leguntur, talia leges non recipiunt.

¶ Corr. Rom. *a* Sindulæ] Ivo p. 8. c. 67. *refert aliud quoddam caput Epiſtolæ a Pelagio ad Sindulam magiſtrum militiæ ſcriptæ.*

¶ Pith. 20. *Sindulæ.*] V. C. *Sindua.*

C. XX. *Teſtes corporaliter præſtito juramento teſtimonium dicant.*

Idem *Decimato Patricio.* (*forte c. an.* 557. *ibid.*

HOrtamur, ut ſub timore Domini conſuetam conſcientiæ veſtræ ſinceritatem in hoc quoque negotio conſervantes, omnem perſonis, quæ veritatem cauſæ iſtius ſcire poſſunt, faciatis amputari formidinem, & veſtris præſentari conſpectibus tactis ſacroſanctis Evangeliis, præbito etiam legaliter ſacramento, quæ in veritate rerum noverunt, profeſſione ſuæ teſtificationis aperiant, ut patefactis omnibus, quæ ſecundum leges, & juſtitiam cenſenda ſunt, cognoſcatis, & competentem *h* legibus, & veritati terminum detis.

h *al. convenientem.*

C. XXI. *Accuſator, & accuſatus ſimul debent adeſſe.*

Item Nicolaus Papa I. *Hincmaro Rhemorum Archiepiſcopo.* (*c. an.* 865. *Romæ in Galliam.*)

NEceſſe eſt ſecundum ſacrarum 21 Scripturarum documenta, ac ſecundum poſitiones terminorum 22, & accuſatum, & accuſatorem ſimul adeſſe, & unam partem quantacunque, & qualicunque prædita ſit auctoritate 23, ſine praeſentia audiri, ut alteri parti nullum præjudicium irrogetur.

¶ Pith. 21. *Sacrarum.*] Add. V. C. *omnia.*
22. *Terminorum.*] V. C. *traditum.*
23. *Autoritate.*] al. *veritate.*

AN DEFICIENTES IN PRIMO CAPITULO SINT ADMITTENDI AD SEQUENTIA.

QUÆSTIO X.

a & *Afric. c.* 97.

QUod vero deficientes *a* in primo capitulo non ſint admittendi ad ſequentia, ex Concilio Carthaginenſi *a* ſeptimo confirmatur, in quo ſic cap. tertio ſtatutum legitur. (*an.* 419. *in Africa.*)

C. I. *Qui in primo capitulo deficit, ad cætera non admittatur.*

b *Rab. in pœn. c.* 1. *Burch. l.* 2. *c.* 198. *Ivo p.* 6. *c.* 271. *Pann. l.* 4. *c.* 64.

PLacuit *b*, ut quotieſcunque Clericis ab accuſatoribus multa crimina objiciuntur, & unum ex his, de quo prius egerint, probare non valuerint, ad cætera jam non admittantur.

¶ Corr. Rom. *a* Deficientes] *In vulgatis codicibus legebatur, teſtes deficientes: ſed expuncta eſt vox, teſtes, quæ abeſt a plerіſque vetuſtis codicibus. Quæ enim in hac quæſtione aſſeruntur, non ad teſtes, ſed ad accuſatores pertinent. Et ſuperius juxta cauſa in propoſitione hujus quæſtionis decimæ nulla eſt mentio teſtium.*

c *Cap. l.* 6. *c.* 341. & *Arelatenſe* 2. *c.* 24.

Gratian. *Probatur illud idem auctoritate* Arelatenſis Concilii *c* ſecundi: *in quo ſic c.* 24. *diffinitum eſt.* (*an.* 452. *in Gallia.*)

C. II. *Qui falſa fratribus objiciunt, uſque ad exitum non communicent.*

d *al. capitalia. Arelat.* 2. *c.* 24.

EOs, qui falſa 1 fratribus capitula *d* 2 objeciſſe convicti fuerint, placuit uſque ad exitum non communicare (ſicut magna Synodus ante conſtituit) niſi digna ſatisfactione pœnituerint.

¶ Pith. 1. *Falſa.*] V. C. *falſo.*
2. *Capitula.*] 3. V. C. *capitalia.*

C. III. *Qui, quod objicit, probare non valet, de cætero ad arguendum non admittitur, niſi propriam cauſam civilem duntaxat aſſerere voluerit.*

Item Felix Papa I. *in ſecunda decretali Epiſcop e Galliæ.* (*an.* 268. *Romæ in Galliam.*)

e *Infr.* 4. *qu.* 6. *ſi accuſatorum. Inter Hadriani c.* 4. *Capit. l.* 5. *c.* 241. *Anſ. l.* 3. *c.* 25. *Ivo p.* 6. *c.* 418.

SI *e* accuſatorum perſonæ in judicio Epiſcoporum culpabiles apparuerint, ad arguendum Epiſcopos *a* de cætero non admittantur, niſi proprias cauſas aſſerere (non tamen criminales, vel Eccleſiaſticas) voluerint.

¶ Corr. Rom. *a* Epiſcopos de cætero] *Voces iſtæ abſunt ab omnibus vetuſtis codicibus, & cæterc locis indicatis. Auctor tamen cuſus eas habuit, & ponderavit.*

Gratian. *Cum ergo, qui falſa fratribus objiciunt, uſque ad exitum vitæ a communione prohibeantur; cum illi, qui in Epiſcoporum judicio culpabiles inveniuntur, ad arguendum de cætero admitti prohibeantur, apparet, quod in primo capitulo deficientes, tanquam falſorum objectores, ad ſequentia procedere non valent.*

AN ACCUSATO LICEAT ACCUSATIONEM IN ACCUSATOREM VERTERE.

QUÆSTIO XI.

AB accuſato vero accuſationem in accuſatorem verti, multorum auctoritatibus prohibetur.

C. I. *Accuſati, niſi prius ſe purgaverint, alios accuſare non poſſunt.*

Ait enim Stephanus *a* Papa I. *epiſt.* 2. *c.* 7. (*an.* 255. *Romæ ad omnes Epiſcopos.*)

a *In Cod. Theod. l.* 9. *tit.* 1. *leg.* 10.

b *Burch. l.* 1. *c.* 164. *Anſ. l.* 5. *cap.* 74. *Ivo p.* 5. *c.* 274. *Pann. l.* 4. *c.* 67.

NEganda *b* 1 eſt accuſatis licentia criminandi, priuſquam ſe crimine, quo premuntur, exuerint: quia non eſt credendum contra alios eorum confeſſioni, qui criminibus implicati ſunt, niſi ſe prius probaverint innocentes: quoniam periculoſa eſt, & admitti non deberet adverſus quemcunque profeſſio.

¶ Pith. 1. *Neganda eſt.*] Anianus l. 12. *Cod. Th. de accuſ.* Ivo *Epiſt.* 109. tribuit Stephano.

C. II. *De eodem.*

Lib. 9. *Codicis, titulo c primo l.* 19. Impp Valentinianus, Valens, & Gratianus, AAA. (*an. Ch.* 374. *Carnunti.*)

c *tit. qui accuſare non poſſunt, l. neganda.*

d *Infr. non eſt credendum.*

e *al. exequuntur.*

NEganda eſt *d* accuſatis (qui non ſuas, ſuorumque injurias perſequuntur *e*) licentia criminandi in pari, vel minori crimine, priuſquam ſe crimine, quo premuntur, exuerint, ſecundum ſtatuta veterum juris conditorum: ita tamen, ut & ipſi inſcriptiones contra eos etiam pendente accuſatione deponere poſſint.

*C. III. *De eodem.*

Item ex decreto Hadriani *f* Papæ c. 55. (*an.* 785. *Romæ in Galliam.*)

f *in c. Hadriani cap.* 55.

g *Anſ. l.* 5. *c.* 90.

h *Sup. c. neganda.*

i *al. confeſſio.*

NOn *g* eſt credendum *c* contra alios eorum confeſſioni, qui criminibus implicantur, niſi ſe prius probaverint innocentes: quia periculoſa eſt *h*, & admitti non debet rei adverſus quemcunque profeſſio *i*.

¶ Pith. 2. *Non eſt.*] Anianus l. 10. C. Th. *de accuſ.* Citatur a Celeſtino III. *c.* 1. *de except.*

Gratian. *Hoc autem intelligendum eſt in pari, vel minori crimine. Cæterum ſi de majori crimine eum accuſare voluerit (veluti ſi accuſatus de fornicatione, de perjurio, de homicidio, vel Simonia, vel qualibet alia hujuſmodi crimine, accuſatorem ſuum impetere voluerit] his auctoritatibus non prohibetur.* §. 1. *Aliquando enim criminalis quæſtio præjudicat civili, aliquando criminali* n. *Unde in lib.* 9. Codicis *tit.* n *de ordine judiciorum lege quarta legitur:* Civili quæſtione *l* intermiſſa ſæpe fit, ut prius de crimine judicetur, quod, utpote majus, minori merito præfertur.

n *tit.* 8. *l.* 4.

l *al. diſceptatione*) *orig.*

¶ Corr. Rom. *a* Aliquando criminali) *Antea legebatur*, aliquando civilis criminali: *expuncta eſt dictio*, civilis, *auctoritate veterum codicum. Nam hic tantum agitur, quando cauſa criminalis civili, aut criminali præjudicet. In ſequenti autem c.* §. Aliquando civilis, *exponitur, quando civilis & civili, & criminali præferatur.*

C. IV.

Item lib. 9. *Cod. tit.* m *de his, qui accuſ. non poſſunt l.* 1. (*an. Chr.* 196.)

m *tit.* 1.

PRius eſt, ut criminibus, quæ tibi ut graviora ob adverſario tuo objiciuntur, cædis, atque vulnerum reſpondeas, & tunc ex eventu cauſæ judex æſtimabit, an tibi permittendum ſit eundem accuſare, tametſi prior inſcriptionem depoſuiſti.

a *paGrat. Aliquando civilis præjudicat civili, aliquando criminali. Sicut enim in ſeptimo lib. Codicis, tit. de ordine cognitionum,* l. *ſi de hæreditate* n, *legitur:* Si de hæreditate, &

o *tit.* 19. *l.* 2.

libertate controverſia eſt, prius agi cauſa libertatis debet. *Item lege ſequenti* u. §. 1. Si crimen aliquod inferatur ei, qui ingenuus eſſe dicitur, ante liberalis cauſa ſuo ordine agi debet, cognitionem ſuam Præſide præbente: quoniam neceſſe eſt ante ſcire, ſi delictum probatum fuerit, utrum ut in liberum, aut ut in ſervum conſtitui oporteat judicium. *Item.* §. 2. *Qui p confitetur ſe pati controverſiam ſtatus, fruſtra poſtulat ſibi dari poteſtatem accuſandi eum, quem ſe ſuum Dominum eſſe fatetur.*

a ibid. l. 3.

p Ex l. 1. & 4. alio modo aptatis verbis.

3 y *Cauſa vero liberali terminata, ſi ſervus pronunciatus fuerit, dominum ſuum accuſare non poterit. Cod. lib. 9. tit.* 1. *l. penultima.* §. 3. Si q quis ex familiaribus, vel ex ſervis cujuslibet domus cujuſcunque criminis delator, atque accuſator emerſerit, ejus exiſtimationem, caput, atque fortunas petiturus, cujus familiaritati, vel dominio inhæſerit ante exhibitionem teſtium, atque examinationem judicii, in ipſa expoſitione criminum, atque accuſationis exordio, ultore gladio feriatur. Vocem enim funeſtam intercidi oportet potius, quam audiri. Majeſtatis autem crimen excipimus. *Similiter l. ultima.* §. 4. Si r liberti accuſatores manumiſſorum, hæredumve eſſe præſumpſerint, eodem, quo ſervi, ſupplicio teneantur, Juſtiniani poenas omnis prohibitæ delationis exercitum.

Ivo p. 16. c. 61.

x Ivo ibid. c. 62.

¶ Corr. Rom. α Et, qui ingenuus eſſe dicitur,) *In lege ipſa eſt, quam ingenuam eſſe dicis. Mulierem enim alloquitur. Quare paulo etiam inferius, ubi apud Gratianum legitur,* utrum ut in liberum, & ingenuum, aut ut in ſervum, *in lege eſt*, utrum ut in liberam, & ingenuam, an ut in ancillam. *Duas etiam, quas proximo recitat leges, Gratianus ſuo modo in ſummam redegit.*

CAUSA IV.

Quidam in excommunicatione conſtitutus Epiſcopum accuſare diſponit: adoleſcentem infra decimum & quartum ætatis annum ad aſſertionem ſuæ cauſæ adducit: prohibitus ab accuſatione adoleſcentem accuſatorem, & ſe teſtem facit: adoleſcens perſonam accuſatoris, & teſtis gerere cœpit: die ſtatuto ad judicium electorum judicum Epiſcopus minime occurrit: a communione ſuſpenditur: tandem renovato judicio accuſator culpabilis in accuſatione invenitur: demum ad aſſertionem propriæ cauſæ procedit.

1. *Hic primum quæritur, an in excommunicatione conſtitutus alium accuſare valeat.*
2. *Secundo, an infra decimum quartum annum in criminali cauſa teſtari quis poſſit.*
3. *Tertio, an ab accuſatione prohibitus perſonam teſtificantis poſſit aſſumere.*
4. *Quarto, an idem poſſit eſſe accuſator, & teſtis.*
5. *Quinto, an die conſtituto non occurrens a communione ſit removendus.*
6. *Sexto, ſi in Epiſcoporum judicio accuſatoris perſona culpabilis inventa fuerit, an ad aſſertionem propriæ cauſæ de cætero ſit admittendo.*

AN EXCOMMUNICATUS ALIUM ACCUSARE VALEAT.

QUÆSTIO I.

a in Africano c. 95. & 96.

DE *prima quæſtione ſic ſtatutum legitur in primo, & ſecundo capite* Concilii Carthaginenſis a ſeptimi, *cui interfuit Fauſtinus Romanæ Eccleſiæ Legatus.* (*an. 419. in Africa.*)

C. I. *Ad accuſationem non admittatur, qui in excommunicatione perſeverat.*

b Ivo p. 14. c. 60. Panor. l. 4. c. 72. Ivo p. 11. c. 64. C. 2. ejuſdem 7. Conc. Carth. & c. 96. Africani.

DIffinimus b autem recte ad accuſationem non admitti, qui poſtquam excommunicatus fuerit, in ipſa adhuc excommunicatione conſtitutus, ſive ſit Clericus, ſive Laicus, accuſare voluerit. §. 1. Omnes etiam infamiæ maculis aſperſi, id eſt, hiſtriones, ac turpitudinibus ſubjectæ perſonæ, hæretici etiam, ſive pagani, ſive Judæi ab α accuſatione prohibentur.

¶ Corr. Rom. α Ab accuſatione prohibentur) *A Concilio abſunt hæc verba: ſubintelligitur tamen illud ex principio capitis,* ad accuſationem non admittantur.

C. II. *Hæretici probentur, qui ſchiſmate, vel excommunicatione ab Eccleſia ſunt ſeparati.*

Item Nicolaus Papa I. in epiſtola ad Michaelem Imperatorem, cujus initium eſt. Propoſueramus. (*an. 865. Romæ Conſtantinopolim.*)

c Anſ. l. 3. c. 91. Ivo p. 14. c. 70.

QUod c autem hi, qui a jam dicto fratre, & comminiſtro noſtro Ignatio depoſiti, excommunicati, vel anathematizati fuerant, nullam adverſus eum damnationem intorquere potuerint, ex prolato α ſecundæ univerſalis Synodi capitulo declaratur, cum dicitur: (Si vero Eccleſiaſticum fuerit crimen, quod Epiſcopo illatum extiterit, tunc probari oportet accuſantium perſonas, ut primo quidem hæreticis non liceat accuſationes contra orthodoxos Epiſcopos pro Eccleſiaſticis negotiis facere.) Sed ne hos hæreticos eſſe decerneretis, audite ſequentia. (Hæreticos autem (inquiunt) dicimus tam eos, qui olim β ab Eccleſia projecti ſunt, quam qui poſt hæc a nobis anathematizati ſunt.) Porro, ſi adhuc nec ſic creditis, audite quod ſubditur: (Præter hos autem (aiunt,) & eos, qui fidem quidem ſanam ſimulant confiteri, & ſchiſmaticos γ etiam, & eos, qui ſeorſum a communicantibus nobis Epiſcopis collectas faciunt. Deinde vero, & ſi quidam ab Eccleſia ſuper cauſis quibuſdam reprehenſi fuerint, & projecti, aut excommunicati, ſive ex Clero, ſive ex Laicali ordine, nec his liceat accuſare Epiſcopum, antequam proprio crimine primitus exuantur. Similiter autem & eos, qui ſub accuſatione prius conſiſtunt, non ante eſſe acceptabiles in accuſatione Epiſcopi, aut aliorum Clericorum, quam innoxios ſemetipſos illatorum ſibi oſtenderint criminum.) Quid autem periculi regulæ hujus immineat contemptoribus, non ignoretis.

¶ Corr. Rom. α Ex prolato) *Nicolaus hic citat canonem, qui apud Græcos eſt ſextus Concilii primi Conſtantinopolitani, cujus canonis priorem partem paulo ſuperius in eadem epiſtola citaverat, & habetur ſup. 3. q. 5. cap. fin. Eo autem loco Nicolaus de iſto capitulo hæc verba addiderat.* Quod tamen non apud nos invenitur, ſed apud vos haberi perhibetur. *Nam non modo hic canon, neque in verſione Dionyſii, neque in priſca habetur, ſed de omnibus illius Concilii canonibus hæc ſcribit B. Gregorius ad Eulogium lib. 6. epiſt. 31.* Romana autem Eccleſia eoſdem canones, vel geſta Synodi illius haſtenus non habet, nec accipit. In hoc autem eandem Synodum accepit, quod eſt per eam contra Macedonium definitum.

β Olim ab Eccleſia) *Statuitur in hac parte canonis pro iiſdem pro hæreticis habendos eſſe Macedonianos, & Eudoxianos, qui in iſto primo Conſtantinopolitano Concilio damnabantur, atque habendi etiam Paulianiſtæ, & Arianos, quos olim Nicæna Synodus a catholica Eccleſia abſciderat. Quamobrem non de quolibet excommunicato hæc ſententia pronunciatur, quod putavit auctor gloſſæ.*

γ Schiſmaticos etiam) *Ita in epiſtola Nicolai, & apud Ivonem. Græce autem eſt.* πρὸς δὲ τούτοις καὶ τοὺς τὴν πίστιν μὲν τὴν ὑγιῆ προσποιουμένους ὁμολογεῖν, ἀποσχισθέντας δὲ καὶ ἀντισυνάγοντας τοῖς κανονικοῖς ἡμῶν Ἐπισκόποις *id eſt*: Præterea vero & illos, qui fidem quidem ſanam ſimulant confiteri, ſchiſma autem faciunt, & adverſus regulares noſtros Epiſcopos conventum habent. *Ut mihi mirandum ſit, iſtos etiam pro hæreticis cenſeri, quemadmodum & Balſamon interpretatur. Simulant enim illam veram fidem, quam oppugnant.*

AN INFRA DECIMUM QUARTUM ANNUM IN CRIMINALI CAUSA TESTARI QUIS POSSIT. AN AB ACCUSATIONE PROHIBITUS PERSONAM TESTIFICANTIS POSSIT ASSUMERE.

QUÆSTIO II. & III.

1 ps. SEcunda *autem, & tertia quæſtio eodem* Concilio Carthaginenſi ſeptimo, *uno eodemque capitulo quarto terminantur. Illud vero eſt hujuſmodi.*

C. I. *Qui ab accuſatione repelluntur, aut ad annum 14. nondum pervenerunt, teſtes eſſe non poſſunt.*

Ex Concilio Carthaginenſi VII. cap. 4. a (*an. 419. in Africa.*)

a & in Afr. c. 98. C. l. 7. c. 101.

b Rabanus in pen. c. 1. Burch. l. 16. c. 20. Ivo p. 6. c. 324. Pan. l. 4. c. 83.

TEſtes b autem ad teſtimonium non admittendos eſſe cenſemus, qui nec ad accuſationem admitti præcepti fuerint, vel etiam, quos ipſe accuſator de domo ſua produxerit. Ad teſtimonium autem infra 1 annos quatuordecim ætatis ſuæ non admittantur. 2

¶ 1. Infra.] C. V. C. intra.
2. Admittantur.] V. C. admittatur.

C. II. *De eodem.*

PALEA.

Item ex Concilio c Maticenſi, *cap. 6.* (*forte ex Capit. l. 3. c. 32. & 52. an. 809. in Gallia.*)

c al. Matiſcenſi.

d extra de teſtib. c. 1. Burch. l. 16. c. 35.

e al. teſtimoniare.

f al. inferre infamiam.

g Tit. 5. l. produci.

PLacuit d ſancto Conventui, ut teſtes ad teſtimonium d eundem pretio non conducantur, & ut quique optimi, & fideliores in teſtimonium aſſumantur: ut is, contra quem teſtimonium e ferre debent, nullam eis poſſit afferre f calumniam, & ut nullus teſtimonium dicat, niſi jejunus.

2 pars. Gratian. *Item in criminali cauſa.* Produci teſtis non poteſt, qui ante in eum reum teſtimonium dixit, *ſicut in 22. lib. ff. tit. de teſtibus, lege 23.* g *invenitur.*

C. III.

Item tit. eod. l. ab carmen. §. *ſi teſtes.* (*c. an. 285. Romæ.*)

h al. omnia.

i abeſt ab orig.

k al. impari] mag.

SI teſtes omnes ejuſdem honeſtatis & exiſtimationis ſint, & negotii qualitas, ac judicis motus cum his concurrat, ſequenda ſunt omnino h teſtimonia. Si vero ex his quidam eorum i aliud dixerant, (licet in pari k numero) credendum quidem eſt, ſed quod naturæ negotii convenit, & quod inimicitiæ, aut gratiæ ſuſpicione caret: confirmabitque judex motum animi ſui ex argumentis, & teſtimoniis, quæ rei aptiora, & vero proximiora eſſe compererit. Non

omnium

enim ad multitudinem reſpici oportet, ſed ad ſinceram teſtimoniorum fidem, & teſtimonia, quibus potius lux veritatis aſſiſtit. *Item lege ſecunda, ff. eod.* §. 1. In teſtibus l fides, dignitas, mores, gravitas examinanda eſt: & ideo teſtes, qui adverſus fidem teſtationis ſuæ vacillant, audiendi non ſunt. *Item l.* 3. §. 2. Teſtium fides diligenter examinanda eſt: ideoque in perſona eorum exploranda erunt inprimis conditio cujuſque, utrum quis Decurio, an plebeius ſit, & an honeſtæ, & inculpatæ vitæ, an vero quis notatus, & reprehenſibilis, an locuples, vel egens ſit, ut lucri cauſa quid facile admittat, vel an ei inimicus ſit, adverſus quem teſtimonium fert, vel amicus ei, pro quo teſtimonium dat. Nam ſi careat ſuſpicione teſtimonium, vel propter perſonam, a qua fertur, quod honeſta ſit, vel propter cauſam, quod neque lucri, neque gratiæ, neque inimicitiæ cauſa fiat, admittendum eſt. *Item eadem lege paulo inferius.*

l *teſtimoniis*] *orig.*

3 ps. §. 3. Lege Julia de vi cavetur, ne hac lege in reum teſtimonium dicere liceat ei, qui ſe ab eo, parenteve ejus liberaverit, quive impubes erit, quive judicio publico damnatus erit, qui eorum in integrum reſtitutus non erit, quive in vinculis, cuſtodiave publica erit, quive ad beſtias, ut depugnet, ſe locaverit, quæve palam quæſtum faciat, feceritque, quive ob teſtimonium dicendum, vel non dicendum, pecuniam accepiſſe judicatus, vel convictus erit. *Item l. quarta.* §. 4. Lege Julia publicorum judiciorum cavetur, ne invito denuncietur, ut teſtimonium litis dicat adverſus ſocerum, generum, vitricum, privignum, ſobrinum, ſobrinam, ſobrinave natum, eosve, qui priore gradu ſint. §. 5. Item, ne liberto ipſius, liberorumve ejus, parentum, viri, uxoriſve. §. 6. Item m, ne nec patroni, patronæve adverſus libertos, neque liberti adverſus patronum cogantur teſtimonium dicere. §. 7. Cum n autem excipitur, ne gener, aut ſocer invitus teſtimonium dicere cogatur, generi appellatione ſponſum filiæ quoque contineri placet. Item ſoceri, ſponſæ Patrem. *Item lege ſexta.* §. 8. Idonei non videntur eſſe teſtes, quibus imperari poteſt, ut teſtes fiant. *Item lege ſeptima.* §. 9. Servi reſponſo tunc credendum eſt, cum alia probatio ad eruendam veritatem non eſt. *Item lege octava.* §. 10. Inviti p teſtimonium dicere non coguntur ſenes, valetudinarii, vel milites, vel illi, qui cum magiſtratu Reip. cauſa abſunt, vel quibus venire non licet. *Item lege decimanona.* §. 11. Publicani q etiam teſtimonium non dicunt inviti. §. 12. Item ii, qui non detractandi teſtimonii cauſa abeunt. §. 13. Item ii, qui exercitui præbenda r conduxerint. Sed nec pupillis teſtimonium denunciari poteſt. *Item l.* 20. §. 14. In teſtimonium accuſator citare non debet eum, qui judicio publico reus erit, aut qui minor viginti annis erit. *Item l.* 21. §. 15. Ob carmen famoſum damnatus, inteſtabilis fit. *Item.* §. 16. Si res exigat, non tantum privati, ſed etiam Magiſtratus, ſi in præſenti ſint, teſtimonium dicant. Prætor quoque s teſtimonium dare debet in judicio adulterii cauſa. §. 17. Si autem ea rei conditio ſit, ut arenarium teſtem, vel ſimilem perſonam admittere cogamur, ſine tormentis teſtimonio ejus credendum non eſt. *Item l.* 24. §. 18. Teſtes eos, quos accuſator de domo producit, interrogari non placuit. *Item l.* 25. §. 19. Patroni quoque in cauſa, cui patrocinium præſtiterunt, teſtimonium non dicant, quod & in executoribus negotiorum obſervandum eſt. *Item lege* 16.

m *Et*] *orig.*

n *In legibus, quibus excipitur, &c.*] *orig.*

o *ibid. ex l.* 5.

p *l. inviti* 8.

q *mutata eſt enim verborum ſeries.*

r *qui quid exercitui præbendum conduxerit.*] *orig.*

s *Ibid. ſed paulo aliter.*

4 pars. §. 20. Qui falſa t, vel varie teſtimonia dixerunt, vel utrique parti prodiderunt, a judicibus competenter puniantur. *Item l.* 17. §. 21. Pater & filius, qui in poteſtate ejus eſt; item duo fratres, qui in ejuſdem patris poteſtate ſunt, teſtes utrique in eodem teſtamento, vel eodem negotio fieri poſſunt: quoniam nihil nocet, ex una domo plures teſtes alieno negotio adhiberi. *Item l.* 15. §. 22. Hermaphroditus u an ad teſtimonium x adhiberi poſſit, qualitas incaleſcentis ſexus oſtendit. *Item l.* 9. §. 23. Teſtis idoneus Pater filio, aut filius Patri non eſt. *Item l.* 10. §. 24. Nullus idoneus teſtis in re ſua intelligitur. *Item l.* 11. §. 25. Ad fidem rei geſtæ faciendam etiam non rogatus teſtis intelligitur y. *Item l.* 12. §. 26. Ubi numerus teſtium non adjicitur, etiam duo ſufficient. Pluralis enim locutio duorum numero contenta eſt. *Item l.* 3 z §. 27. In teſtibus conſiderandum eſt, qui ſimpliciter viſi ſunt dicere, utrum unum, eundemque, & præmeditatum ſermonem attulerint, an ad ea, quæ interrogantur, ex tempore veriſimilia reſponderint. *Item paulo inferius.* §. 28. Sæpe ſine publicis monumentis cujuſque rei veritas deprehenditur, alias numerus teſtium, alias dignitas & auctoritas, alias veluti conſentiens fama confirmat rei, de qua quæritur, fidem. Non ergo ad unam probationis ſpeciem cognitionem ſtatim judex alligare debet, ſed ex ſententia animi ſui exiſtimare a, quid aut credat, aut parum ſibi probatum opinetur. *Item paulo inferius.* §. 29. Alia eſt auctoritas præſentium teſtium, alia teſtimoniorum, quæ recitari ſolent. *Item Codicis lib.* 4. *tit.* b *de teſtibus l.* 1. §. 30. Soli teſtes ad ingenuitatis probationem non ſufficiunt, niſi inſtrumentis, & argumentis adjuvantur. *Item l.* 3. §. 31. Etiam jure civili domeſtici teſtimonii fides improbatur. *Item l.* 3. §. 32. Sola teſtatione c prolatam, nec aliis legitimis adminiculis cauſam approbatam, nullius eſſe momenti certum eſt. *Item l.* 4. §. 33. Eos teſtes ad veritatem adjuvandam adhiberi oportet, qui omni gratiæ & potentatui fidem religioni judiciariæ debitam poſſint præponere. *Item l.* 5. d §. 34. Parentes, & liberi invicem adverſus ſe nec volentes ad teſtimonium admittendi ſunt. *Item l.* 6. §. 35. Qui e d intendit, ſuæ intentionis proprias

t *al. falſo, vel varie, orig.*

u *L. Repetundarum.*

x *teſtamentum*] *orig.*

y *al. admittitur.*

z *L. teſtium. §. in magis, ſed paulo aliter.*

a *al. æſtimare.*

b *tit.* 20.

c *Teſtatione*] *orig.*

d *L. omnes gravi. ſmutata verborum ſerie.*

debet afferre probationes, non petere adverſarium cogi ad exhibitionem eorum, per quos e ſibi negotium fiat. *Item l.* 7. n. §. 36. Servi neque pro domino, neque adverſus dominum, ſed pro facto ſuo interrogari poſſunt. *Item l.* 8. f. §. 37. Juſjurandi religione teſtes prius, quam perhibeant teſtimonium, conſtringantur ß, & honeſtioribus potius teſtibus fides habeatur. §. 38. Unius vero teſtimonium nemo Judicum in quacunque cauſa facile patiatur admitti: imo unius teſtis reſponſio omnino non audiatur, etiamſi præclaræ curiæ honore præfulgeat. *Item l.* 9. §. 39. Omnibus in re propria dicendi teſtimonii facultatem jura ſubmoverunt. *Item l.* 10. §. 40. Liberi g teſtes ad cauſas poſtulantur alienas, ſi ſocii & participes criminis non dicantur, ſed fides ab iis veritatis poſtulatur. Venturis autem ad judicium per accuſatorem, vel ab iis, per quos fuerant poſtulati, ſumptus competentes miniſtrentur, etiamſi in pecuniaria cauſa ab alterutra parte teſtes producendi ſint. *Item l.* 11. §. 41. Liberti h adverſus patronos ſponte prodire non audeant, ſed ne vocari quidem in judicium venire cogantur. *Item l.* 13. §. 42. Si quis teſtibus uſus fuerit, iidemque teſtes adverſus eum in alia lite producantur, non licebit ei perſonas eorum excipere, niſi oſtenderit, inimicitias inter ſe, & illos poſtea conceſſiſſe, ex quibus teſtes repelli leges præcipiunt: non adimenda ſcilicet ei licentia ex ipſis depoſitionibus teſtimonium eorum arguere. §. 43. Sed & ſi liquidis probationibus dationis, vel promiſſione pecuniarum eos corruptos eſſe oſtenderit, etiam non allegationem integram ei ſervari oportet.

e *Paulo aliter.*

f *Paulo aliter.*

g *L. quoniam liberi. Paulo aliter.*

h *L. Libertorum, aliquibus verbis prætermiſſis.*

¶ Corr. Rom. *In hoc capite variat leges Dradinus, & Codicis eas refert Gratianus, ut interdum eadem prorſus afferat verba, interdum ea amittat, ac tranſponat, & in ſummam redigat. A. plura quidem ſunt ex originali emendata, niſi ubi Gratianus de induſtria mutaverat.*

α Per quos] *In vulgatis legebatur, per quem. Emendatum vero eſt ex manuſcriptis, & lege ipſa, in qua agitur de exhibitione teſtium, non autem de editione inſtrumentorum.*

ß Conſtringantur,] *Sic in aliquot manuſcriptis, quæ lectio cum his verbis Legis, arctari, præcipimus, magis convenit, quam vox, coerceantur, quæ erat in impreſſis.*

Gratian. *Sed obiicitur illud beati Martini, qui voce pueri triginta dies ab ortu habentis cauſam probaverit. Sed miracula divina ſunt admiranda, non in exemplum humanæ actionis trahenda.*

i *Sulpitius Severus l.* 3. *vitæ S. Martini.*

AN IDEM ESSE POSSIT ACCUSATOR ET TESTIS.

QUÆSTIO IV.

1 ps. DE quarta vero quæſtione Fabianus Papa, *epiſt.* 2. *ad Epiſcopos Orientales conſtitutos, dicens.* (c. an. 240. Roma in Orientem.)

C. I. *Accuſator, & Teſtis, vel Judex aliquis ſimul eſſe non poteſt.*

NUllus a 1 unquam præſumat accuſator ſimul eſſe, & judex, vel teſtis: quoniam in omni judicio quatuor perſonas neceſſe eſt ſemper adeſſe, id eſt, Judices electos, accuſatores idoneos α, defenſores congruos, atque teſtes legitimos. Judices 2 autem ß debent uti æquitate, teſtes veritate, accuſatores intentione ad amplificandam cauſam, defenſores extenuatione ad minuendam cauſam.

a *Anſelm. l.* 3. *c.* 73. *Burch. l.* 16. *c.* 15. *Ivo p.* 6. *c.* 310. *Pann. l.* 4. *c.* 81.

¶ Corr. Rom. α Idoneos,] *Apud Fabianum, & Burchardum, & Ivonem hic locus ita habet: judices electos, & accuſatores, ac defenſores, atque teſtes. Verum quia voces illæ, idoneos, congruos, legitimos, ſunt in omnibus vetuſtis codicibus Gratiani, & Pannormia, nihil eſt mutatum.*

ß Judices autem] *Hæc neque in epiſtola ſunt, neque apud alios collectores, niſi in Pannormia.*

¶ Pith. 1. Nullus.] Hincmar. *de Cauſa Loth.*

2. *Judices.*] Hæc ſunt in Capit. 230. conſtitutionum Domini noſtri Caroli, quas manuſcriptas habeo. *Perſonæ*, inquit, *ſolent in judiciis eſſe quatuor, accuſator cauſæ, defenſor cauſæ, teſtis, & judex, quo quiſque utitur officio: Judex æquitate, Teſtis veritate, Accuſator intentione ad amplificandam cauſam, Defenſor extenuatione ad minuendam cauſam.* Ex fol. 19. mei Codicis.

C. II. *Quilibet in cauſa duas perſonas gerere non debet.*
Item Damaſus 3 Papa I., *epiſt.* 3. *c.* 7.
(an. 402. Roma in Africam.)

NUllus b introducatur perſonaliter 4, ſed accuſatores & accuſati æqua audiantur ratione, juxta quod geſtorum ordo exigit. Accuſatores vero, & judices non iidem ſint, ſed per ſe accuſatores, per ſe judices, per ſe teſtes, per ſe accuſati, unuſquiſque in ſuo ordinabiliter ordine.

b *Polycar. l.* 5. *tit.* 2. *Burch. l.* 16. *c.* 31. *Pannor. l.* 4. *c.* 80. *Ivo p.* 6. *c.* 317.

2 ps. §. 1. Nam inſcriptio primo ſemper fiat, ut talionem calumniator recipiat, quia ante inſcriptionem nemo debet judicari, vel damnari, cum & ſecula leges hæc eadem retineant.

¶ Pith. 3. *Papa.*] Add. V. C. *Stephano Archiepiſcopo Mauritaniæ.* Vide Centur. *tom.* 10. *p.* 476.

4. *Perſonaliter.*] Add. V. C. *ad cauſam.*

Gratian. *Ut Codicis libro* 9. *titulo de accuſationibus, & inſcriptionibus, l.* 7. *& Codice, eodem libro, de adulteriis, l.* 6. *titulo de Abigeis, l. unica.* §. 1. *Aliquando etiam ſine inſcriptione accu-*

a Ps quidem, C. de accuſ. & inſcript.
d officium] orig.

ne accuſatio fieri poteſt. Ea a enim, quæ per Officiales d Præſidibus denuntiantur, & citra ſolennia accuſationum poſſe perpendi, incognitum non eſt. §. 2. *Item Codice de adulteriis, l. 16. Si maritus jure mariti, hoc eſt, intra ſexaginta dies utiles, adulterium uxoris ſuæ accuſare voluerit, quem ex ſuſpicione ſola reum facere valet, nec contrahatur vincula inſcriptionis.* §. 3. *Item C. de Abigeis, l. unica.* Abactis animalia accuſatio non ſolum cum inſcriptionibus, ſed etiam ſine obſervatione proponitur. §. 4. *Item Cod. de accuſat. l. 8.* Si quis ſe injuriam ab aliquo paſſum putaverit, & querelam deferre voluerit, non ad ſtationarios decurrat, ſed præſidalem adeat poteſtatem, aut libellos offerens, aut querelas ſuas apud acta deponens. §. 5. *In a aliis autem criminalibus cauſis dignum eſt, ut inſcriptiones proponantur, quæ magnitudinem videlicet criminis, tempuſque deſignent, in alterutram partem digna legum terrere poſſit auctoritas β.*

¶ Corr. Rom. *a* In aliis autem] *Lex 16. Cod. de accuſ. ſic habet:* In cauſis criminalibus, *cætera vero eodem plane modo, atque a Gratiano referuntur.*

β Auctoritas] *In vulgatis hic reperiebatur verſiculus,* Inſcriptio, *ex capitulo Damaſi: ſed abeſt a vetuſtioribus codicibus, & fruſtra repetitur.*

3 pars. Gratian. *De domo etiam judicis accuſator, vel teſtis produci non debet, ut in cauſam ſuſpicionis incidat judex.*

C. III. *Suſpicionis incidet in crimen Judex, de cujus domo vel accuſator, vel teſtis producitur.*

Unde Nicolaus Papa *ad Michaelem Imp. epiſtola, cujus initium eſt:* Propoſueramus. (*an. 865. Roma Conſtantinopolim.*)

CONtra ritum Eccleſiaſticum, contraque venerandas leges producitur accuſator de Imperialibus ædibus, & cui imperari poteſt, ad falſum dicendum teſtimonium adhibetur. Fiunt ſuſpecti judices, & mercenarii, & lupi cuſtodes, qui videbantur eſſe paſtores.

¶ Corr. Rom. *Caput hoc emendatum eſt ex ipſo originali Romæ impreſſo.*

AN DIE CONSTITUTA NON OCCURRENS A COMMUNIONE SIT REMOVENDUS.

QUÆSTIO V.

a Et Felix ep. 2. ad Epiſcopos Galliæ.

DE quinta vero quæſtione in Concilio a Carthaginenſi III. *cap. 7. ſic invenitur diffinitum.* (*an. 397. in Africa.*)

C. I. *Non eſt a communione ſuſpendendus, qui die ſtatuto ad cauſam venire non potuit.*

b Anſelm. l. 3. c. 122. Burc. l. 1. c. 180. Ivo p. 5. c. 290. Pan. l. 4. c. 106.
c inf. 5. q. 3. ſi aegrotans.
d al. voluiſſe.

QUiſquis b Epiſcoporum accuſatur, ad Primatem provinciæ ipſius cauſam deferat accuſator. Nec a communione ſuſpendatur, cui crimen intenditur, niſi ad cauſam ſuam dicendam, α electorum judicum, die ſtatuto, literis evocatus minime occurrerit: hoc eſt, intra 1 ſpatium menſis ex ea die, qua eum literas accepiſſe conſtiterit. Quod ſi aliquas 2 veras neceſſitatis cauſas probaverit, quibus eum occurrere non potuiſſe manifeſtum ſit, cauſæ ſuæ dicendæ intra alterum menſem integram habeat facultatem. Verum tamdiu poſt menſem ſecundum non communicet, donec purgetur. Sin autem nec ad Concilium univerſale β occurrere voluerit, ut vel ibi cauſa ejus terminetur, ipſe in ſe damnationis ſuæ ſententiam dixiſſe judicetur. Tempore ſane, quo non communicat, nec γ in ſua Eccleſia, vel Parochia communicet. Accuſator autem ejus, ſi nunquam diebus cauſæ dicendæ defuerit, a communione non removeatur. Si vero aliquando defuerit ſubtrahens ſe, reſtituto in communionem Epiſcopo 3, removeatur a communione accuſator: ita tamen, ut nec ipſi adimatur facultas cauſæ peragendæ, ſi ſe ad diem occurrere non noluiſſe d, ſed non potuiſſe 4 probaverit.

¶ Corr. Rom. *a* Electorum judicum) *Hæ duæ voces abſunt ab editione Coloni enſi Conciliorum in quatuor tomis.*

β Univerſale) *In Concilio ipſo additur,* anniverſarium, *quod in Africano Concilio c. 62. oſtenditur de univerſali Concilio Africæ eſſe intelligendum.*

γ Nec in ſua Eccleſia) *Sic in cæteris Concil. orum editionibus, & eodem canonum, & apud cæteros collectores. Sed in editione quatuor tomorum eſt,* nec in ſua plebe communicet. *Græce c. 19. legitur,* μηδὲ ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐκκλησίᾳ μηδὲ ἐν παροικίᾳ κοινωνεῖν, id eſt, neque in propria Eccleſia, neque in parochia communicabit.

¶ Pith. 1. *Intra.*] V. C. *infra.*
2. *Aliquas.*] V. C. *aliquis.*
3. *Epiſcopo.*] Addunt 3. V. C. *ipſe.*
4. *Sed non potuiſſe.*] Deſunt in 3. V. C.

SI EPISCOPORUM JUDICIO ACCUSATORIS PERSONA CULPABILIS INVENTA FUERIT, AN AD ASSERTIONEM PROPRIÆ CAUSÆ IN CETERO SIT ADMITTENDUS.

QUÆSTIO VI.

SExta vero quæſtio eodem ſeptimo capitulo Concilii Carthaginenſis III. *terminatur, in quo ſequitur.* (*an. 397. in Africa.*)

C. I. *In civili, & propria duntaxat negotio ad arguendum admittitur, qui in Epiſcopi accuſatione culpabilis invenitur.*

a Anſ. l. 3. c. 122. Burch. ibid. Ivo ibid. Pann. ibid.
b al. ad accuſandum, vel agendum.
c al. dicere.

ILlud a vero placuit, ut cum agere 1 cœperit in Epiſcoporum judicio, ſi fuerit accuſatoris perſona culpabilis, ad arguendum b non admittatur, niſi proprias cauſas, non tamen Eccleſiaſticas, vel α 2 criminales aſſerere c voluerit.

¶ Corr. Rom. *a* Vel criminales] *Abeſt hoc a Conciliis, & cæteris collectoribus, ſed retentum eſt ob cauſam, & reperitur in c.* ſi accuſatorum.

¶ Pith. 1. *Agere.*] V. C. *cauſa agi.*
2. *Vel criminales.*] Delent 2. V. C.

C. II. *Propriam cauſam agere valet, cui accuſare non licet.*

Item ex Concilio Carthaginenſi VII. *c. 2. prope finem.* (*an. 419. ibid.*)

d Ivo p. 16. c. 64.

OMnibus d, quibus accuſatio denegatur, in cauſis propriis accuſandi licentia non eſt deneganda.

C. III. *In accuſatione Epiſcoporum deficiens, civiliter tamen experiri poterit.*

Item Felix Papa I. *omnibus Epiſcopis per Galliæ provincias conſiſtentis epiſt. 2.* (*an. 268. Roma in Galliam.*)

e 3. q. 11. c. fin. Ivo p. 6. c. 418.

SI e accuſatorum perſonæ in judicio Epiſcoporum culpabiles apparuerint, ad arguendum non admittantur, niſi proprias cauſas aſſerere, non tamen criminales, vel Eccleſiaſticas voluerint.

C. IV. *De eodem.*

Item Hadrianus Papa *in capitulis c. 5.* (*an. 785. Roma in Galliam.*)

QUod ſi accuſatorum perſonæ in judicio Epiſcoporum culpabiles apparuerint, ad arguendum non admittantur, niſi proprias cauſas habuerint, non tamen criminales, vel Eccleſiaſticas.

CAUSA V.

IN infamiam cujuſdam Epiſcopi chartula accuſationis occulte conſcribitur: tandem accuſator procedit in publicum. Epiſcopus autem ſemel literis evocatus, cauſæ ſuæ die ſtatuto adeſſe non valens, per procuratorem judici ſe præſentavit; abſque Synodali audientia damnatur. Demum judicio per appellationem renovato de accuſatoris inimicitia Epiſcopus conqueritur: tandem in ipſa probatione deficit accuſator.

a al. accipiat.

1. *Primo quæritur, qua pœna ſit feriendus, qui famoſum libellum clanculo ſcribens, probare negligit, quæ literis mandavit.*
2. *Secundo, quoties ſit vocandus ad cauſam, antequam ſententiam damnationis accipiat a.*
3. *Tertio, an per procuratorem cauſam ſuam agere valeat, qui per ſe ipſum cauſæ ſuæ adeſſe non poteſt.*
4. *Quarto, an abſque Synodali audientia ſit damnandus.*
5. *Quinto, an ideo aliquis habendus ſit inimicus, quia crimen alterius prodat.*
6. *Sexto, qua pœna ſit plectendus, qui, quod intulit, probare non valet.*

QUA PŒNA SIT FERIENDUS QUI FAMOSUM LIBELLUM CLANCULO SCRIBENS, PROBARE NEGLEXIT, QUÆ LITERIS MANDAVIT.

QUÆSTIO I.

DE prima quæſtione Hadrianus Papa *ſcribit in capitulis cap. 49. al. 50. dicens.* (*an. 785. Roma in Galliam.*)

C. I. *Flagelletur, qui ſcripta in alterius famam neglexerit probare.*

a Capit. lib. 7. c. 361. Anſ. l. 3. cap. 88. Ivo p. 4. c. 136. & p. 10. c. 235.

QUi a in alterius famam publice α ſcripturam, aut verba contumelioſa confinxerit, & repertus ſcripta non probaverit, flagelletur: & qui ea prius 1 invenerit, rumpat, ſi non vult auctoris facti cauſam incurrere.

¶ Corr. Rom. *α* Publice] *Hadrianus, Capitulare Caroli, & Ivo habent,* in publico.

¶ Pith. 1. *Qui ea prius.*] *Ex l. 1. C. de famoſ. libell.*

C. II. *De eodem.*

Item Gregorius *l. 5. epiſt. 30. ſive c. 130.* (*an. 596. Roma in Æmiliam.*)

b Ivo p. 6. c. 381.

QUidam b maligni Spiritus conſilio repletus contra Caſtorium Notarium, ac reſponſalem noſtrum, nocturno ſilentio in publico α civitatis loco conteſtationem poſuit in

ejus crimina loquentem, mihique etiam de facienda pace callide, contradicentem β. Et quia quiſquis veraciter loquitur, ſemetipſum innoteſcere non debet formidare, oportet, ut publice exeat, & quæcunque in contentione ſua loqui præſumpſit, oſtendat. Quod ſi non exierit, neque publice confeſſus fuerit, quiſquis ille ſit, qui hoc agere præſumpſit, vel conſenſum in tantæ iniquitatis conſilio præbuit, ex Dei, & Domini noſtri Jesu Christi ſpiritu definimus, ut ſancti ejus corporis, ac ſanguinis participatione privatus ſit. Si vero, quia latet, & quoniam neſcitur, teneri ad diſciplinam a non valet, ſi tanti mali conſcius, etiam prohibitus, corpus, ac ſanguinem Domini percipere præſumat, anathematis ultione percuſſus γ ſit, & ut ſellae, ac peſtifer a ſancto Eccleſiæ corpore ſit diviſus. & *infra*. Sin autem in eadem civitate egreſſus ad publicum potuerit docere, quæ dixit, vel certe ſciens ſe non poſſe, quæ ſcripſit, oſtendere, errorem ſuum fuerit aperte confeſſus, Dominici corporis, ac ſanguinis participatione non ſit privatus, neque a corpore ſanctæ Eccleſiæ alienus exiſtat.

a *al. diſciplina.*] *orig.*

¶ Corr. Rom. α Publice] *Hæc vox abeſt a manuſcriptis, & originali, & Ivone: ſed ob cauſam eſt retenta, & in aliquot vetuſtis eſt gloſſa interlinearis.*

β Contradicentem] *Quæ ſequuntur uſque ad verſic.* Quod ſi, *addita ſunt ex ipſa epiſtola, & referuntur etiam ab Ivone.*

γ Percuſſus ſit.] *Antea legebatur*, percutiatur: *ſed cum ea, quæ antecedunt, ipſo facto ligent, quia ad occultum delictum referuntur, emendatum hoc eſt, quemadmodum alia multa ex epiſtola ipſa. Apud Ivonem vero legitur*, anathematis ultione percuſſus, ut ſallax &c.

¶ Pith. 2. *Gregorius.*] *Clero, & populo Ravennæ.*

C. III. *Anathematizentur, qui famoſos libellos in Eccleſia ponunt.*

Item in Concilio Eliberitano c. 52.
(*an.* 305. *in Hiſpania.*)

d Cap. l. 6. c. 243. Polyc. l. 3. tit. 21. Anſel. l. 3. c. 89. Ivo p. 3. c. 251. & p. 4. cap. 154. Burch. l. 3. c. 199.

SI d qui inventi fuerint famoſos libellos in Eccleſia ponere, anathematizentur.

Gratian. *Item Codice lib. 9. titulo de famoſis libellis legitur, Impp. Valentinianus, & Valens AA.* Si quis famoſum libellum domi ſive in publico, vel quocunque loco ignarus repererit, aut corrumpat, priuſquam alter inveniat, aut nulli confiteatur inventum. Sin vero non ſtatim eaſdem chartulas vel corruperit, vel igne conſumpſerit, ſed vim earum manifeſtaverit, ſciat, ſe quaſi auctorem hujuſmodi delicti capitali ſententiæ ſubjugandum. & *infra*. Hujuſmodi autem libellus alterius opinionem non lædat.

QUOTIES SIT VOCANDUS AD CAUSAM REUS, ANTEQUAM SENTENTIAM DAMNATIONIS ACCIPIAT.

QUÆSTIO II.

V*Ocatio autem ejus, qui impetitur, non ſemel, ſed bis, & tertio per congruum ſpatium rationabilibus ſcriptis fieri debet.*

C. I. *Vocatio ad Synodum ejus, qui impetitur, & in ſcriptis, & per ſpatium fiat congruum.*

Unde Damaſus Papa I. *Stephano Archiepiſcopo ε epiſt.* 3. *ſcribit dicens.* (an. 402. *Roma in Africam.*)

a Polyc. l. 3. t. 1. Anſel. l. 3. c. 50. Burch. l. 1. c. 156. Ivo p. 5. c. 266.

VOcatio a ad Synodum juxta decreta Patrum canonice ejus, qui impetitur, rationabilibus α ſcriptis per ſpatium fieri debet congruum, atque canonicum: quia, niſi canonice vocatus fuerit, ſuo tempore, & canonica ordinatione, licet venerit ad conventum quacunque neceſſitate, niſi ſponte voluerit, nullatenus ſuis reſpondebit inſidiatoribus.

¶ Corr. Rom. α Rationabilibus ſcriptis] *In epiſtola Damaſi loco horum verborum legitur*, tam ſua præſentia, quam & ſcriptis, atque apochriſariis: *verum Anſelmus, Burchardus, auctor Polycarpi, & Ivo cum vulgata lectione conveniunt.*

¶ Pith. 2. *Archiepiſcopo.*] Add. V. C. *Mauritaniæ.*

2. *Vocatio.*] *l.* 3. *Cod. Theod. de exhib. reis.* Non eſt Damaſi tempore.

C. II. *Quibus temporum ſpatiis reus vocetur ad cauſam.*

Item Sylveſter Papa, (*forte an.* 324. *Romæ.*)

b Polycar. l. 3. tit. 1. Anſ. l. 3. c. 120.
c *al. perſonaliter.*

PRæſenti b decreto cenſemus, ut inprimis paternaliter c vocentur, & per ſeptem dies expectentur, nullius Eccleſiaſticæ rei interdicta licentia. Hinc vero expectationi iterum addantur ſeptem dies, interdicta Eccleſiam intrandi licentia, & omnia Divina officia audiendi. Poſt vero addantur duo dies, quibus a pace, & communione ſanctæ Eccleſiæ ſint ſuſpenſi. Deinde vero iterum aliis duobus diebus, ſub eadem expectatione deportentur α. Quibus uno die ſuperaddito, omni expectatione veluti jam deſperata reus mox anathematis gladio percutiatur.

¶ Corr. Rom. α Deportentur] *Antea legebatur*, expectentur. *Emendatum eſt ex Polycarpo, Anſelmo, & vetuſtis Gratiani exemplaribus, in quorum nonnullis hæc eſt gloſſa interlinearis*, id eſt, expectentur.

C. III. *Nullius accuſatio per ſcripta ſuſcipiatur.*

Item Damaſus Papa *ad Epiſcopos Italiæ epiſt.* 6.
(*an.* 427. *Roma in Italiam.*)

d Anſ. l. 3. c. 49. Polyc. l. 3. tit. 1. c.
e *corrigi rogemus*) *orig.*
f 11. q. 3. c. ex romaqui
g *al. ſuſtentiones.*
h *teſtimonia*] *orig.*
i 3. q. 9. *qui non cuſare.*
u *al. quoque.*
l *al. cuiquam ſubrepat.*

RElatum d 3 eſt ad ſedem Apoſtolicam, vos accuſationes fratrum per ſcripta ſuſcipere abſque legitimo accuſatore. Quod deinceps in omni terrarum orbe fieri Apoſtolica auctoritate prohibemus, & quod nuper factum eſt, abſque ulla retardatione corrigere e curamus, nec f unquam prius per ſcripta eorum, qui accuſantur, cauſam diſcutere liceat, quam per querelantium inſtitutionem g vocati canonice ad Synodum veniant, & præſens per præſentem agnoſcat veraciter, & intelligat, quæ ei objiciuntur. & *infra*. §. 1. Leges enim ſeculi accuſatores præſentes exigunt, & non per ſcripta abſentes. Unde canonica Patrum conſtituta non ſemel, ſed ſæpiſſime clamant, nec accuſationes, nec teſtimonium h ullum per ſcripta poſſe proferre, nec de aliis negotiis quæcunque teſtimonium dicant, niſi de his, quæ ſub præſentia eorum acta eſſe noſcuntur. Similiter & qui i alium accuſare elegerit, præſens per ſe, & non per alium accuſet, ſubſcriptione videlicet præmiſſa. Neque ullus unquam judicetur, antequam legitimos accuſatores præſentes habeat, locumque defendendi acceperit ad abluenda crimina. Curandum namque u eſt, ne ita quenquam ſubripiat l, faciatque eidem omne, quod non licet.

¶ Pith. 3. *Relatum eſt.*] *l.* 25. Cod. *Th. de accuſ.*

C. IV. *Vi, aut timore ejecti, aut ſuis rebus expoliati ad Synodum non vocentur.*

Item Felix Papa II. *Athanaſio, & omnibus Orientalibus Epiſcopis epiſt.* 1. *cap.* 3.
(*an.* 356. *Roma in Ægyptum.*)

m Burch. lib. c. t. 221. Ivo p. 5. c. 333.

SI m Primates accuſatores Epiſcoporum cum eis pacificare familiariter minime potuerint, tunc tempore legitimo eos ad Synodum canonice convocatam, non intra anguſta tempora canonice convocent, & non prius, quam eis per ſcripta ſignificent, quid eis opponitur, ut ad reſponſionem præparati adveniant. Nam ſi aut vi, aut timore ejecti, aut ſuis rebus expoliati fuerint, nec canonice vocari ad Synodum poſſunt, nec reſpondere omnino debent, antequam canonice reſtituantur, & ſua eis omnia legaliter reddantur.

Gratian. *His auctoritatibus evidentiſſime datur intelligi, quod niſi quis canonice vocatus fuerit, etiamſi aliqua occaſione ad Synodum veniat, ſuis nullatenus cogitur reſpondere inſidiatoribus. Canonica autem vocatio eſt, quando ſervata dierum interſtitia, ſecundum auctoritatem B. Sylveſtri, cauſæ ſuæ interes adeſſe jubetur, quibus, quod ei objicitur, auctoritate Felicis Papæ ſignificari oportet.*

AN PER PROCURATOREM CAUSAM SUAM AGERE VALEAT, QUI PER SEIPSUM CAUSÆ SUÆ ADESSE NON POTEST.

QUÆSTIO III.

Q*Uod autem per procuratorem ſuam cauſam agere valeat, qui impeditus cauſæ ſuæ adeſſe non valet, auctoritate* Romanæ Synodi, *quæ tempore* Hadriani a Papæ *celebrata eſt, probari videtur, in qua c. 3. ſic ſtatutum legitur.* (an. 785. *Romæ.*)

a *in C. Hadriani c. 5. & Felix I. epiſt. 2.*

C. I. *Pro ſe Legatum ad Synodum mittat, quem gravis neceſſitas premit.*

b Polyc. l. 3. t. 1. Burch. l. 1. c. 5c. Ivo p. 5. c. 161. Pann. l. 4. c. 19.
c 11. q. 3. c. nemo.
d *alia.*] *orig.*

SI b ægrotans fuerit Epiſcopus, aut aliqua eum gravis neceſſitas detinuerit, pro ſe Legatum ad Synodum mittat, neque communione c ſuſpendatur, cui crimen intenditur, niſi ad cauſam ſuam dicendam, electorum judicum die ſtatuto literis invocatus, minime occurrerit, hoc eſt, (niſi aliqua d præoccupaverit neceſſitas) infra duorum, vel trium menſium ſpatium, & eo amplius, prout cauſa dictaverit.

Gratian. *Codicis lib. 9. tit. de accuſat. & inſcript. l.* 3. Imp. Alexander Auguſt. Reos capitalium criminum abſentes etiam per procuratorem defendi leges publicorum judiciorum permittunt. §. 1. *Ecce, quod Epiſcopus impeditus, & cauſæ ſuæ adeſſe non valens, Legatum pro ſe jubetur ad Synodum mittere. Sed Legatus iſte non ad cauſam agendam, ſed ad neceſſitatem Synodo exponendam mittitur, qua impeditus Epiſcopus Synodo præſentiam ſuam exhibere non valuit. Cauſam autem* (*maxime criminalem*) *nulli, niſi per ſe agere licet.*

C. II.

Digitized by Google

C. II. *Criminaliter accuſans, vel accuſatus per ſe experiatur.*

Unde Hadrianus Papa *in capitulis, c. 38. ait.* (*an.* 785. *Romæ in Galliam.*)

e *Anſ. l. 3. c. 88. Panor. l. 4. c. 36.* IN e criminalibus cauſis nec accuſator, niſi per ſe, aliquem accuſare poteſt, nec accuſatus per aliam perſonam ſe defendere permittitur.

¶ PITH. 1. *In criminalibus.*] Paul. 5. *sentent. c.* 18.

C. III. *In omnibus cauſis, præterquam in criminalibus, Epiſcopi, & Sacerdotes pro ſe Advocatum habeant.*

Item Anacletus Papa. (forte Eugenius II. in Concilio Rom. c. 19. an. 826. *Romæ.*)

QUia Epiſcopus, univerſique Sacerdotes ad ſolam laudem Dei, bonorumque operum actiones conſtituuntur, debet unuſquiſque eorum tam pro Eccleſiaſticis, quam etiam 2 pro ſuis actionibus (excepto publico videlicet 3 crimine) habere Advocatum, non malæ famæ ſuſpectum, ſed bonæ opinionis, & laudabilis actis inventum: ne dum humana lucra attendunt, æterna præmia perdant.

§ Corr. Rom.] *Hoc capitulum 4, quod ex Anacleto citatur, habetur in Concilio Eugenii Papæ ſecundi, tempore Ludovici, ac Lotharii Imperatorum habito, cap. 19. Quod etiam a Leone quarto eſt repetitum. Ex quo canone Lotharius, lib. 2. legum Langobard. tit. de advocatis, & Vicedominis, octavum Capitulare compoſuit.*

¶ PITH. 2. *Pro.*] Add. V.C. *propriis.*

3. *Videlicet.*] Del. V.C.

4. *Hoc Capitulum.*] Vid. Catal. teſt. verit. *p.* 84.

AN ABSQUE SYNODALI AUDIENTIA REUS SIT DAMNANDUS.

QUÆSTIO IV.

a *Et in C. Hadriani, c. 3. Capitul. l. 6. c. 287.* QUod *autem abſque Synodali audientia damnari non debeat, auctoritate* Julii Papæ a *probatur, qui epiſt. 1. ait.* (*an.* 337. Romæ in Orientem.)

C. I. *Niſi in legitima Synodo Epiſcopus judicari, vel audiri non debet.*

b *al. quibuſvis.* NUllus Epiſcopus, niſi in legitima Synodo, & ſuo tempore Apoſtolica 1 auctoritate convocata, ſuper quibuſ-
c *al. id eſt.* dam b criminationibus pulſatus audiatur, vel 1 judicetur, vel damnetur. Sin aliter præſumptum a quibuſdam fuerit, in vanum deducatur, quod egerint, nec inter ſtatuta a 2 Eccleſiaſtica ullo modo reputetur.

§ Corr. Rom. *a* Statuta] *Abeſt hoc dictio ab originali, & ceteris locis indicatis.*

¶ PITH. 1. *Apoſtolica.*] Sic V.C.

2. *Statuta.*] Abeſt in V.C.

C. II. *Epiſcopus accuſatus a duodecim audiatur, cauſæ vero finis ad ſedem Apoſtolicam deferatur.*

Item Zepherinus *Urbis Romæ Archiepiſcopus, epiſtola prima Epiſcopis Siciliæ.* (*an.* 198. *Romæ in Siciliam.*)

d *3. q. 8. c. 1. Panorm. l. 5. tit. 4. Anſel. l. 3. c. 45. Ivo par. 5. c. 245.* DUodecim d judices quilibet Epiſcopus accuſatus, ſi neceſſe fuerit, eligat, a quibus ejus cauſa juſte judicetur, nec prius audiatur, aut excommunicetur, vel judicetur, quam ipſi per ſe eligantur, & regulariter vocatus e
e *al. vocatum.* ad ſuorum primo conventum Epiſcoporum, per eos ejus cauſa juſte audiatur, & rationabiliter diſcernatur. Finis vero ejus cauſæ ad ſedem Apoſtolicam deferatur, ut ibidem terminetur: nec antea finiatur (ſicut ab Apoſtolis, vel ſucceſſoribus eorum olim ſtatutum eſt) quam ejus auctoritate fulciatur.

Gratian. *Quod vero abſque Synodali audientia Epiſcopus damnari prohibetur, ſine præjudicio Romanæ ſedis oportet intelligi, quæ ſua auctoritate quoſque valet damnare, vel damnatos abſolvere. Unde Gelaſius Papa:* Ipſi ſunt canones, &c.
f *eſt imitem in cauſa nona.* *infra cauſa nona,* Sententia f excommunicationis notatus. §. 1. *Item Hadrianus, c. 8.* Salvo Romanæ Eccleſiæ in omnibus Primatu, manifeſtum eſt, quod illa, quæ ſunt per unamquamque provinciam, ipſius provinciæ Synodus diſ-
g *Supra 3. q. 6. nominem.* penſet: ſicut in Niceno g conſtat decretum eſſe Concilio. *Cum vero accuſatus ad Concilium venerit, quicquid conſidentium conſultationibus agitur, aut ab accuſantium parte proponitur, non contentioſis vocibus, ſed mitiſſima verborum relatione proferatur.*

C. III. *In cognitione cauſarum contentioſi locum non habeant.*

Unde in Toletano Concilio XI. *c. 1. legitur.* (*an.* 675. *in Hiſpania.*)

h *Anſ. in prim. Ivo p. 4. c. 245.* IN loco h benedictionis conſidentes Domini Sacerdotes nullis debent aut indiſcretis vocibus perſtrepere, aut quibuslibet tumultibus perturberi i, nullis etiam vanis
i *al. perturbare.* fabulis, vel riſibus agi, & (quod deterius eſt) obſtinatis diſceptationibus tumultuoſas voces effundere. *Si quis enim*
n *Jac. 1.* (ut Apoſtolus k ait) *putat ſe religioſum eſſe, non refrenans linguam ſuam, ſed ſeducens cor ſuum, hujus vana eſt religio.* Cultum enim ſuum juſtitia perdit, quando ſilentia judicii 3
l *al. turba. al. quando ſilentium perit, & judicantium obſtrepentium turba confundit.* obſtrepentium turba l confundit, dicente Propheta m. *Erit cultus juſtitiæ ſilentium.* Debet ergo quicquid aut conſultationibus n conſidentium agitur, aut ab o accuſantium parte proponitur, ſic mitiſſima verborum relatione proferri, ut nec contentioſis vocibus ſenſus audientium turbent, nec judicii p rigorem de tumultu enervent. Quicunque ergo in conventu Concilii hæc, quæ præmiſſa ſunt,
m *Eſa. 32.* violanda crediderit, & contra hæc interdicta aut tumul-
n *aliter collationibus.* tu, aut contumeliis, vel riſibus Concilium conturbaverit, juxta divinæ legis edictum, quo præcipitur q: *Ejice deri-*
o *aliter a confitentium.* *ſorem, & exibit cum eo jurgium,* & 4 cum omni dedecore de conſeſſione r abſtractus, a communi cœtu ſecedat,
p *al. judicium.* & trium dierum excommunicationis ſententiam perferat.
q *Proverb. 22.*

¶ PITH. 3. *Judicii.*] V.C. *judicio.*

4. *Et.*] Abeſt a V.C.

r *in vulgatis legebatur, confeſſione, & al. conceſſione.*

AN IDEO ALIQUIS HABENDUS SIT INIMICUS, QUIA CRIMEN ALTERIUS INDICAT.

QUÆSTIO V.

NUnc *autem quæritur, an ſit aliquis judicandus malevolus, quia crimen alterius indicat. De hoc ſcribit*
a *Idem ep. 109.* B. Auguſtinus a *ſerm. 3. de communi vita Clericorum, ſeu regula tertia, dicens.* (forte c. an 423. *in Africa.*)

C. I. *Magis nocet, qui crimen celat, quam qui amicabiliter indicat.*

NOn vos judicetis eſſe malevolos, quando crimen alterius indicatis. Magis quippe innocentes non eſtis, ſi fratres veſtros, quos indicando corrigere poteſtis, tacendo perire permittitis. Si enim frater tuus vulnus habet in corpore, quod velit occultari, dum timet ſecari, nonne crudeliter a te ſiletur, ac miſericorditer indicatur? quanto
b *non debes manifeſtare, ne, &c.] orig.* ergo potius debes b manifeſtare crimen, ne deterius putreſcat in corde?

C. II. *Non qui parcit, eſt amicus, nec qui verberat, inimicus.*

Idem ad Vincentium Donatiſtam, & Rogatiſtam, epiſt. 48. (*an.* 408. *ibid.*)

c *infra. q. 4. nimium. §. non omnis.* NOn c omnis, qui parcit, amicus eſt, nec omnis, qui verberat, inimicus. *Meliora ſunt d vulnera amici, quam*
d *Proverb. 27.* *voluntaria oſcula inimici.* Melius eſt cum ſeveritate diligere, quam cum lenitate decipere. §. 1. Utilius eſurienti panis tollitur, ſi de cibo ſecurus juſtitiam negligebat, quam eſurienti panis frangitur, ut injuſtitiæ ſeductus acquieſcat. §. 2. Et qui phreneticum ligat, & qui lethargicum excitat, ambobus moleſtus, ambos amat. §. 3. Quis nos poteſt amplius amare, quam Deus? Et tamen nos non ſolum docere ſuaviter, verum etiam ſalubriter terrere non ceſſat. Fomentis lenibus, quibus conſolatur, ſæpe etiam mordaciſſimum medicamentum tribulationis adjungens, exercet fa-
e *Geneſ. 42.* me Patriarchas e, etiam pios & religioſos; populum contumacem pœnis gravioribus agitat, non aufert ab Apoſto-
f *2. Cor. 12.* lo f ſtimulum carnis tertio rogatus, ut virtutem in infirmitate perficiat. & *infra.* §. 4. Noveris a aliquando fu- tum avertendis pecoribus pabulum ſpargere, & aliquando paſtorem flagello ad gregem pecora errantia revocare.

§ Corr. Rom. *a* Noveris] *Apud B. Auguſtinum legitur:* & noveris, *pendetque hæc pars ex ſuperiore periodi parte.* & putas nullam etiam adhibendam eſſe hominis, &c.

C. III. *Non odio habetur, ſed diligitur, qui caſtigatur, & corripitur.*

Item ex ſermone 84. Ambroſii, *qui ſic incipit:* Amarior fortaſſe. (*c. an.* 380. *Mediolani.*)

NOn oſculatur ſemper pater filium, ſed & aliquando caſtigat. Ergo, quando caſtigatur, qui diligitur, tunc circa eum pietas exercetur. Habet enim & amor plagas
g *al. amarius.* ſuas, quæ dulciores ſunt, cum amariſſimæ g inferuntur. Dulcior enim eſt religioſa caſtigatio, quam blanda remiſ-
h *Proverb. 27.* ſio. Unde ait Propheta h: *Dulciora ſunt vulnera amici, quam voluntaria oſcula inimici.*

Gratian. *Ex his verbis datur intelligi, quod magis confert utilitati fraternæ, qui crimen accuſando, vel indicando perſequitur, quam qui celando fovere nititur. Euſebius autem Papa contra ſtatuere videtur, dum aliorum crimina ſponte confitentes in Epiſcoporum accuſatione recipi prohibet, dicens epiſt. prima ad Epiſcopos Galliæ.* (*an.* 307. *vel* 312. Romæ in Galliam.)

C. IV. *Ad accuſationem non admittantur aliorum crimina ſponte confitentes.*

i *Anſ. l. 3. c. 25.* ILli i, qui aut in fide Catholica, aut in inimicitia ſuſpecti ſunt, ad pulſationem Epiſcoporum non admittantur: quia veri-

veritatem profeſſionis infidelitas, & inimicitiæ impedire ſolet. Nec illi credendi ſunt, aut admittendi, qui aliorum ſponte crimina confitentur. Et ideo ſeparanda eſt ſolicite veritas, quam ſponte prolata in illis vox habere non poteſt. Hanc diverſis cruciatibus a [a rigoroſus] orig.] vobis ſuis religioſus a tortor exigere debet, ut dum pœnis corpore ſubjiciuntur, quæ geſta ſunt, fideliter, & veraciter exquirantur.

C. V. *De eodem.*

Item in *Proverbiis*, *cap.* 11. (c. an. 1010. ante Chr. *Hieroſolymis*.)

QUi ambulat fraudulenter, revelat arcana: qui autem fidelis eſt, celat amici commiſſum. *Item infra*, c. 25. § 5. Quæ viderunt oculi tui, ne proferas in jurgio cito, ne poſtea emendare non poſſis, cum dehoneſtaveris amicum tuum.

Gratian. *Sed aliud eſt, ex charitate alterum crimina deferre, ut quos ſecreta admonitione corrigere non poſſumus, converſos publicis ſententiis corripiat: atque aliud, inſidiando falſa objicere, vel inſultando vera ſocialiter exprobrare. Illud vero charitatis, hoc autem impietatis eſt officium.* §. 1. *Unde in eiſdem Proverbiis, cap.* 12. *dicitur*: Verba impiorum inſidiantur ſanguini: os juſtorum liberabit eos. *Et infra*. Qui quod novit, loquitur, index eſt juſtitiæ: qui autem mentitur, teſtis eſt fraudulentus. *Item*. Labium veritatis firmum erit in perpetuum: qui autem teſtis eſt repentinus, concinnat linguam mendacii. *Item c.* 13. Qui cuſtodit os ſuum, cuſtodit animam ſuam: qui autem inconſiderate *l* loquitur, ſentiet mala. *Et infra*. Verbum mendax juſtus deteſtabitur: impius autem confundit, & confundetur. §. 2. *Item Auguſtinus in Pſal.* 37. *ut*: Si aliquando *β* humana infirmitate pedes noſtri in aliquod peccatum moveantur, inſurgunt linguæ iniquiſſimorum inimicorum, cum fuiſſet miſerendum: irrident impii, unde dolent pii.

l inconſiderate eſt ad loquendum.] *vulg. ut in verſu, quo dixi.*

¶ Corr. Rom. α Judex] *Sic in Bibliis etiam Compluti, & Antuerpiæ impreſſis. Sed in nonnullis manuſcriptis habetur, index. Græce autem*, ἐπιδεικνυμένην πίστιν ἀπαγγέλλει δί καιος, ὁ δὲ μάρτυς τῶν ἀδίκων δόλιος: *id eſt* declaratum teſtimonium dat juſtus, teſtis autem injuſtorum doloſus.

β Si aliquando] *Hic verſiculus videtur ſumptus partim ex verbis B. Auguſtini, partim ex gloſſa marginali, & interlineari, in eundem locum in cod.* B. Auguſtino, & Caſſiodoro.

QUA PŒNA SIT PLECTENDUS, QUI QUOD INTULIT, PROBARE NON VALET.

QUÆSTIO VI.

1. 3. QUi autem, quod intendit, probare non valet, puniendus eſt.

C. I. *Puniatur, qui aliis falſa intulerit.*

Unde Hadrianus Papa ait in capitulis a c. 41. (an. 785. *Romæ in Galliam*.)

a *Capit. lib.* 2. *c.* 277.

b *Anſ. l.* 3. *c.* 92. OMnis *b*, qui aliis falſa intulerit, puniatur, & pro falſitate ferat infamiam.

C. II. *De eodem*.

Item Gregorius Papa. (imo verba Gratiani.)

QUi calumniam illatam non probat, pœnam debet incurrere, quam ſi probaſſet, reus utique ſuſtineret.

¶ Corr. Rom. *Hic Gratianus partem ſequentis capituli, quaſi quandam per ſe ſententiam, quod non raro ſolet, proponit.*

C. III. *Qua pœna feriatur, qui crimen illatum non probat.*

Item *in Regiſtro*. (imo Joan. Diaconus in vita B. Gregor. c. 37. l. 4. c. an. 873. *Romæ*.)

c *Joan. Diac. l.* 4. *vitæ B. Gregorii*, c. 35.

QUia c juxta canonicas Patrum ſententias, qui calumniam illatam non probat, pœnam debet incurrere, quam ſi probaſſet, reus utique ſuſtineret, ac per hoc, quia Subdiaconus crimen Diacono probare non potuit, quoniam impoſitionem manus (qua carere potuiſſet) non habuit, non ſolum a Sacerdotio, ſed officio caruit, & tanquam revera infamis meruit verberibus caſtigari. Nam cui cum tribus teſtibus, veluti Laico crimen quodlibet approbatur, non eſt mirum, quod objecit, dum probare non ſufficit, ſi corporali infamiæ, quemadmodum Laicus, ex juris ſimilitudine ſubjugatur. Quod enim eſſet Diacono gradum amittere, hoc fuit Subdiacono famæ plenitudine caruiſſe.

Corr. Rom. ¶ *In regiſtro B. Gregorii hoc non ſunt inventa, ſed habentur annota in vita ipſius a J. Diacono ſcripta l.* 4. *c.* 31. *Is enim, poſtquam retulit epiſtolam* 66. *libri noni, Anthemio Subdiacono ſcriptam, inde iſta collegit*: Ideirco Gregorius non probantem, quod objecerat, Subdiaconum officio jubet privari, quia juxta canonicas Patrum ſententias, qui calumniam, &c. *uſque ad finem. Sicut autem caput hoc ex Joan. Diacono ſumptum eſt, ita in Decretalibus caput primum tit. de calumniat. ex ipſa Gregorii ad Anthemium epiſtola eſt acceptum.*

α Solum] *Vox iſta abeſt ab originali, ſed ob gloſſam non eſt inducta.*

Gratian. *Codice libro primo, titulo de Epiſcopis, & Clericis, l.* 8. *Imperator* Theodoſius.

d *al. enim.*

e *al. ſub.*

f *al. ſi in occult. ta inveniatur: i. omen.*

g *Cod. eod. tit. Authentica ſeq. Presbyteri. Novella* 123. §. *reverendiſſimis.*

e gt. §. 1 *Presbyteri citra tormentum quæſtionis teſtimonium dicant, ita tamen, ut falſa non ſimulent. Cæteri vero Clerici, qui eorum d deinde gradum, vel ordinem ſequuntur, ſi ad teſtimonium dicendum petiti fuerint, prout leges præcipiunt, audiantur: ita ſalva tamen ſit litigatoribus ſui actio, ſi forte Presbyteri, qui ſua e nomine ſuperiori loci teſtimonium dicere citra aliquam corporalem injuriam ſunt præcepti, hoc ipſe, quod nihil metuunt, vera ſuppreſſerint. Multo magis enim pœna digni ſunt, quibus quam plurimum honoris per noſtram juſſionem delatum eſt, ſi occulte f inveniantur in crimine*. Item conſtitu tione tertia. coll. anno g. §. 2. *Presbyteri, ſeu Diaconi, ſi falſum teſtimonium dixerint, ſi quidem in re pecuniaria, divino miniſterio dumtaxat per tres annos ſeparati, monaſterio tradantur, ſi in criminali, Clericatus honore nudati, legitimis pœnis ſubjiciantur. Cæteri vero Clerici communi n jure ab officio Eccleſiaſtico pulſi ſine delectu cauſæ legitime coerceantur.*

¶ Corr. Rom. α Communi) *Hæc omnia verba*, communi jure ab officio Eccleſiaſtico pulſi, *abſunt a manuſcriptis, ſunt tamen in tranſlatione, quæ habetur in Codice. Non vero Gratianus ipſa omnia verba aut veteris interpretationis, aut Juliani, aut ſeneris retulit. Quare operæ pretium fuerit Novellam ipſam Græcam, & vulgatas interpretationes conſulere: tantum enim aliqua varietas non contemnenda.*

C. IV. *Ad ſanctæ communionis miniſterium h non accedat, qui crimen illatum non probat.*

h *al. myſterium.*

Item Gregorius I. *Januario Epiſcopo lib.* 3. *ep.* 24. (*an.* 594. *Romæ in Sardiniam*.)

i *al. Sardorum.*

3 EPiphanium α Presbyterum quorundam Sacerdotum *i* lipso teſtis criminaliter accuſatum, cujus nos, ut valuimus, diſcutientes cauſam, nihilque in eo objectorum reperientes, ut ad locum ſuum reverteretur, abſolvimus. Criminis ergo ejus auctores te volumus perſcrutari: & niſi qui eaſdem tranſmiſit epiſtolas, paratus fuerit, hoc, quod objecit, canonicis, atque diſtrictiſſimis probationibus edocere, nullatenus ad ſanctum miniſterium *k* communionis accedat.

k al. myſterium.

¶ Corr. Rom. α Epiphanium] *In epiſtola hæc antecedunt*: Præterea noſtri latorem præſentium Epiphanium Presbyterum quorundam &c.

C. V. *Qua pœna delator ſit feriendus.*

Item ex decreto Hadriani Papæ *l*, *cap.* 49. (*an.* 785. *Romæ in Galliam*.)

l in Capit. Hadriani c. 49. *Capit. l.* 7. *c.* 360 *m Anſ. l.* 3. *c.* 88.

DElatori *m* autem lingua capuletur, aut convicto caput amputetur. §. 1. Delatores autem ſunt, qui invidia produnt alios.

¶ Corr. Rom. *Habetur inter capitula Hadriani c.* 49. *allatum, quantum conjicere licet ex legibus ſecularibus. Nam in Codice Theod. lib.* 10. *tit.* 10. *l.* 2. *fere idem, in libro autem* 7. *Capitul. c.* 360. *prorſus idem habetur.*

C. VI. *De eodem.*

PALEA.

Item ex Concilio *n* Eliberitano. (*an.* 305. *in Hiſpania*.)

n Capit. lib. 6. *c.* 244.

o Burc. l. 6. *c.* 67. *Ivo p.* 10. *c.* 150.

DElator *o* ſi quis extiterit fidelis, & per delationem ejus aliquis fuerit proſcriptus, vel interfectus, placuit, non α niſi in fine accipere communionem. Si levior cauſa fuerit, infra quinquennium accipere poterit communionem. Si catechumenus fuerit, poſt quinquennii tempora admittatur ad baptiſmum.

¶ Corr. Rom. α Non niſi] *In Concilio ipſo, & Capitularibus legitur*, nec in fine: *quod in multis ejuſdem Concilii decretis repetitur. Quomodo autem hic, & apud Burchardum, atque Ivonem legitur, convenit canoni* 13. *Niceni Concilii, in quo ſic ſtatutum eſt*: De his, qui ad exitum veniunt, etiam nunc lex antiqua, regularisque ſervabitur, ita, ut ſi quis egreditur e corpore, ultimo, & neceſſario viatico minime privetur. *Hanc controverſiam copioſe explicat Innoc. I. epiſt.* 3. *c.* 2. *Exuperio Epiſcopo Toloſano.*

C. VII. *Qui innocentem falſo crimine maculaverit, Sacerdotis arbitrio pœna diuturna purgetur.*

Item ex octava Synodo. *p* (forte Iſidor. in Reg. Monach. c. 17. c. an. 630. *in Hiſpania*.)

p In regula Iſidori c. 27.

SI quis falſum dixerit, vel perſonam innocentis falſo crimine maculaverit, juxta Sacerdotis arbitrium diuturna pœnitentiæ expurgetur.

¶ Corr. Rom. *Capiti huic in vulgatis erat præpoſitum nomen Palea, quod ſublatum eſt auctoritate omnium vetuſtiorum exemplarium, quotquot collata ſunt. Extat autem in regula Monachorum B. Iſidori c.* 17.

C. VIII. *A communione coerceatur vel ſecularis, vel Laicus, qui Eccleſiam, vel Clericum per calumniam fatigaverit.*

Item ex Concilio Agathenſi cap. 32. (an. 506. in Gallia.)

a Anſ. l. 3. c. 116. Burch. l. 15. c. 5. Ivo p. 6. c. 367. & p. 16. c. 6.
x Clericum fatig.
z al. arceatur.

SI a quis vero ſecularium per calumniam Eccleſiam, aut Clericum y fatigare tentaverit, & convictus fuerit, ab Eccleſiæ liminibus, & a Catholicorum communione, niſi digne pœnituerit, coerceatur z.

CAUSA VI.

DUo fornicatores, & infamia notati quemdam religioſum Epiſcopum de Simonia accuſare nituntur: cum alterius provinciæ Archiepiſcopi judicium expetit: tandem in probatione deficit accuſator: Reus cogitur ad ſuæ innocentiæ aſſertionem.

a al. hujus.

1. Hic primum quæritur, an crimine irretiti, vel infamia notati ad hujuſmodi a accuſationem ſint admittendi.
2. Secundo, ſi Epiſcopus in eos accuſationem vertere voluerit, an ſimplici aſſertioni ſuæ ſit fides habenda.
3. Tertio, ſi liceat ſibi expetere judicium Archiepiſcopi alterius provinciæ.
4. Quarto, cujus judicium ſibi ſit expetendum, ſi circa ſuam ſententiam Epiſcopos ſuæ provinciæ diſcordare contigerit.
5. Quinto, ſi in probatione deficit accuſator, an reus ſit cogendus ad probationem ſuæ innocentiæ.

AN CRIMINE IRRETITI, VEL INFAMIA NOTATI AD ALICUJUS ACCUSATIONEM SINT ADMITTENDI.

QUÆSTIO I.

a QUod autem crimine irretiti alios accuſare non poſſunt, Anacletus Papa teſtatur epiſtola ſecunda Epiſcopis Italiæ dicens. (circ. ann. 103. Roma in Italiam.)

C. I. *A criminoſis Sacerdos accuſari non permittitur.*

SI Sacerdos ſine crimine eligi præcipitur, nullatenus ab hominibus criminibus irretitis accuſari, aut calumniari permittitur, nec ab aliis, quam ab iis, qui ſine crimine ſunt, & juxta m electionem Sacerdotes ordinari poſſunt, & tales per omnia inveniuntur, quales Sacerdotes eligi jubentur.

¶ Corr. Rom. m Juxta electionem) *Sic in omnibus collatis manuſcriptis codicibus, præterquam in uno, in quo eſt*, juſta electione. *In vulgatis erat*, juxta electionem canonicam. *In epiſtola autem ipſa legitur.* & juxta electionem, ſi neceſſitas fuerit, aut ipſi volendo Domino ſervire elegerint, Sacerdoteſque ſine crimine fieri, & ordinari poſſint, & tales per omnia fuerint, quales eligi Sacerdotes jubentur.

C. II. *Infames, & qui culpis exigentibus ad Sacerdotium provehi non poſſunt, Sacerdotes non accuſent.*

Item Hadrianus Papa *in capitulis c. 21.* (an. 785. *Roma in Galliam.*)

a Polyc. l. 5. t. 1.

OMnes a vero infames eſſe dicimus, quos leges ſeculi infames appellant, & omnes, qui culpis exigentibus ad Sacerdotium non poſſunt provehi. Indignum eſt enim, ut illi eos accuſent, qui eſſe non poſſunt, quod ipſi ſunt: quoniam ſicut majores a minoribus non judicantur, ita nec criminari poſſunt.

C. III. *Infames ſunt, qui regnum Dei conſequi non valent.*

Item Fabianus Papa *epiſt. 2. Epiſcopis Orientalibus.* (c. an. 240. *Roma in Orientem.*)

b Gal. 5.

c 1. Cor. 5.

ILli, qui illa peccata perpetrant, de quibus Apoſtolus b ait: *Quoniam, qui talia agunt, regnum Dei non conſequentur*: valde cavendi ſunt, & ad emendationem, ſi voluntate noluerint, compellendi: quia infamiæ maculis ſunt aſperſi, & in barathrum delabuntur, niſi eis Sacerdotali auctoritate ſubventum fuerit. §. 1. Similiter & illi, de quibus ipſe ait c: *Cum hujuſmodi hominibus nec cibum ſumere*: quia infamia ſunt notati, antequam Sacerdotali auctoritate ſanentur, & in gremio ſanctæ matris Eccleſiæ redintegrentur: quia, qui extra nos ſunt, nobiſcum communicare non poſſunt.

C. IV. *Ante ſatisfactionem excommunicati ad accuſationem non admittantur.*

Item Fabianus *epiſt. 1.* (an. 236. *Romæ.*)

d Anſ. l. 3. c. 5.
e 1. Cor. 5.

OMnes d illi ſunt ab accuſatione repellendi, quos Apoſtolus commemorat dicens e: *Cum eis nec cibum ſumere*, & ante ſatisfactionem Eccleſiæ non ſunt ſuſcipiendi.

C. V. *Sacerdotes nonniſi a coæqualibus accuſari debent.*

Item Clemens Papa I. *Jacobo Hieroſolymorum* n *Epiſcopo epiſt. 1.* (c. an. 68. *Roma Hieroſolymam.*)

f Anſelm. ibid.
g Joan. 8.
h coævis ſuis marg.
i docente ſmarg.

BEatus f Petrus homicidas, & adulteros g, & cunctos criminalibus noxibus alligatos, & qui eis coæquales non erant, ab Epiſcoporum h vexatione, & accuſatione, dicente i Domino, prohibebat, & non niſi coæqualibus, ſiquid eis inferri debere docebat, *& paulo poſt.* §. 1. Infames etiam omnes, & quos Primates, & leges ſeculi non ſuſcipiunt, ſed & Laicos ab eorum accuſatione, & vexatione ſemper repelli debere rogabat, & cunctos illis ſubditos eſſe præcipiebat: cunctorum Sacerdotum vitam ſuperiorem, ſanctioremque, ac diſcretam a ſecularibus, & Laicis hominibus eſſe, & ſpirituales quoſque, atque Sacerdotes ſuper carnales, & Laicos ſemper conſtituendos docebat, quoniam pro minimo nobis eſſe debet, ut a talibus arguamur, & judicemur, vel ab humano die k. Majores vero a minoribus non accuſari, nec judicari ullatenus poſſe dicebat: quoniam non ſolum hoc divinæ, ſed & leges ſeculi inhibere docebat.

k 1. Cor. 4.

¶ Corr. Rom. n Hieroſolymorum) *Antea erat*, Metropolitano. *Emendatum eſt ex pleriſque manuſcriptis codicibus, Nam & Clemens in epiſtola ſic ipſum Jacobum vocat.*

C. VI. *Qui criminoſus fuerit, Sacerdotes accuſare non poteſt.*

Item Hadrianus Papa *in capitulis c. 68.* (an. 785. *Roma in Galliam.*)

l Anſ. l. 3. c. 98.
m ſup. 3. q. 11. negando.

QUi l crimen intendit, agnoſcendum eſt, ſi ipſe ante non fuerit criminoſus: quia periculoſa eſt m, & admitti non debet rei adverſus quemcunque profeſſio. *& infra c. 72. §. 1.* Teſtes autem ſine aliqua ſint infamia, uxores, & filios habentes, & Chriſtum omnino prædicantes.

Gratian. *Non ſolum autem criminoſi, ſed etiam quilibet alii ab accuſatione Epiſcoporum repelluntur.*

C. VII. *Deo non placet, qui ſervos ſuos accuſat.*

Unde Anacletus Papa *epiſt. 1. ait.* (c. an. 100. *Roma ad omnes Epiſcopos.*)

SI omnia in hoc ſeculo vindicata eſſent, locum divina judicia non haberent. Supervacuis enim ad beneficia laborat impendiis, qui ſolem certat facibus adjuvare. Ideo ſi aliquis putat ſe Deo in hoc placere, quod ſervos ſuos accuſat, & ut meliores fiant, dicit ſe hoc agere, in vanum laborat, & plus invidiæ ſtimulis agitatur, quam charitatis: quoniam gratiæ plenitudo adjectione non indiget, nec ulla requirit commendationis augmenta.

C. VIII. *Populus Sacerdotes arguere, vel increpare non valet.*

Item Teleſphorus *epiſt. unica cap. 3.* * (*forte an. 145. Roma ad omnes Fideles.*)

* Et Julius in decr. c. 10.

n Anſ. l. 3. c. 10.
Ivo p. 16. c. 324.

SAcerdotes n, qui proprio ore corpus Domini conficiunt, ab omnibus ſunt audiendi, atque timendi; non dilacerandi, aut detrahendi: quia a quibus ſe Dominus populum benedici, ſalvare, & inſtitui cœpit, nullatenus debet eos arguere, nec vulgus in eorum accuſatione ſuſcipi. Populus enim ab eis docendus eſt, & corripiendus, non ipſi ab eo: quia non o eſt diſcipulus ſupra magiſtrum. *& infra.* §. 1. Deus ergo accuſat indignationem, qui eos, qui ab eo conſtituuntur Sacerdotes, accuſat, vel damnare cupit. *Idem infra.* §. 2. Hi, qui p n non ſunt idonei, non ſuſcipiantur ad accuſationem: omnes, qui adverſus Patres armantur, infames eſſe cenſemus. Patres enim omnes venerandi ſunt, non reſpuendi, aut inſidiandi.

o Matth. 10.

p Ivo p. 6. c. 315.

¶ Corr. Rom. n Hi, qui) *In aliquot vetuſtis codicibus eſt caput diſtinctum a ſuperiore.*

C. IX. *De eodem.*

Item Pius Papa I. *epiſt. c. q* (*forte c. an. 157. Roma ad omnes Fideles.*)

q Et Corr. ep. 2.

r Polyc. l. 5. tit. 1.
Ivo p. 5. c. 243.
Pan. l. 4. c. 50.
s Luc. 6.

OVes r paſtorem ſuum non reprehendant. plebs Epiſcopum non accuſet: nec vulgus eum arguat: quoniam non s eſt diſcipulus ſuper magiſtrum, neque ſervus ſupra Dominum. Epiſcopi autem a Deo ſunt judicandi, qui eos ſibi oculos elegit. Nam a ſubditis, aut pravæ vitæ hominibus non ſunt arguendi, vel accuſandi, aut lacerandi. *& infra.* §. 1. Nemo bonum facienti, alteri verbo, aut facto nocere vult: quanto minus in ſuſpicionem debet venire fidelis homo, ut dicat, aut faciat ea, quæ pati non vult: quia omnis ſuſpicio potius repellenda eſt, quam approbanda, vel recipienda.

Gratian. *Ipſa autem detractio, licet ex vitio detrahentium, tamen juſto Dei judicio nonnunquam adverſus bonos excitatur, ut quos vel domeſtica præſumptio, vel aliorum favor in altum extulerat, detractio humiliet.*

C. X.

C. X. *Ne quis a de ſe præſumat, linguæ malorum ex Dei præcepto contra eum excitantur.*

Unde Ambroſius *ad c.* 22. Lucæ.
(an. 376. *Mediolani.*)

r Joan. 21. — u Marc. 14. — u Pſalm. 29.

IMitare Petrum tertio alibi s dicentem: *Domine tu ſcis, quia diligo te.* Etenim, quia tertio negaverat, tertio annuitur: ſed negavit in nocte, confitetur in die. Hæc autem ideo dicta ſunt, ut ſciatis, neminem jactare ſe debere. Nam ſi Petrus lapſus eſt, quia dixit t: *Etſi alii ſcandalizati fuerint in te: ſed non ego,* quis alius jure de ſe præſumat? Denique & David qui dixerat u: *Ego dixi in mea abundantia, non movebor in æternum:* tam ubi jactantiam obfuiſſe profitetur, dicens: *Avertiſti faciem tuam a me, & factus ſum conturbatus.*

¶ Corr. Rom. a Ne quis] *Rubrica hæc non valde convenit ſubjecto capiti, & pie eſt interpretanda: nam ſimili locutione utitur David 2. Regum 16. loquens de Semei.*

C. XI. *Ut boni ſalubriter humilientur, linguæ malorum contra eos inſurgunt.*

Item Gregorius I. *lib. 9. epiſt. 39. ad Theoctiſtam patriciam.*
(an. 601. *Romæ.*)

SUnt plurimi, qui vitam bonorum amplius, quam debent, laudant: & ne qua elatio de laude ſurrepat, permittit omnipotens Deus malos in obtrectationem, & objurgationem prorumpere, ut ſi qua culpa ab ore laudantium in corde naſcitur, ab ore vituperantium ſuffocetur. Hinc eſt ergo, quod Doctor gentium ſe in prædicatione currere teſtatur per infamiam, & bonam famam, qui etiam dicit y: *Ut ſeductores, & veraces.*

y 2. Corint. 6. — z Euſebius in epiſtola ad Gallos Epiſcopos. — a Infra eodem, cap. ex merito. — b Eſa. 1. — c 1. Petr. 5. — d paulo aliter in originali impreſſo.

Gratian. *Verum z hac auctoritate prohibentur ſpirituales a carnalibus accuſari, non carnales a ſpiritualibus. Quod in verbis ejuſdem datur intelligi, quibus in eodem capitulo a ſubjunxit, dicens:* Capite a langueſcente, facilius reliqua corporis membra inficiuntur: ſicut ſcriptum b eſt: Omne caput languidum, & omne cor mœrens: a planta pedis uſque ad verticem non eſt in eo ſanitas. *Quapropter manifeſtum eſt, Diabolum (qui ſicut Leo c rugiens circuit, quærens, quem poſſit devorare) cordibus plebium ſuadere, ut Doctoribus d, atque Paſtoribus ſuis detractionis ingerant, vel eos accuſent, ut plebes langueſcentes (non intimantibus paſtoribus frena eorum) laſciviant, atque ea inveniant, ut ſeſe in ſic periclitari poſſint. Multum vero diſtant damna morum a damnis rerum temporalium, cum iſta extra nos ſint, illa vero in nobis:* & *infra. Pejus β malum fore non exiſtimo, quam Chriſtianos ſuis invidere Sacerdotibus.*

¶ Corr. Rom. a Capitulo] *Quæ ſubjungit Gratianus,* capite langueſcente, &c. *ſunt in epiſt. 3. Anacleti, & apud Iſidorum de ſummo bono, lib. 3. c. 38.*

β Pejus] *Sunt in prima epiſt. Alexandri I.*

C. XII. *Deo recte famulantes perſequi non licet.*

Hinc etiam Felix II. *ait Epiſcopis in Alexandrina Synodo congregatis.* (an. 356. *Roma in Ægyptum.*)

a al. Deo perfecte miniſtrant. — f al. ſuperna.

QUieſcite (inquit ſancta & magna Nicæna Synodus) & nolite perſequi eos, qui recte e Deo famulantur, & ſincera voluntate ſuperna f Dei mandata cuſtodiunt; & noſtris legibus ſubjugantur; quia nec decet, nec ordo patitur, ut iniqui, & carnales ſpirituales perſequantur.

C. XIII. *Subditi Prælatos ſuos accuſare non debent.*

Item Anterus a Papa, *epiſtola unica.*
(c. an. 235. Roma in *Hiſpaniam.*)

g Anacletus ep. 3. Iſidorus lib. 3. de ſummo bono, c. 38. — h Supra eod. ſunt plurimi. — i Infra eadem deteriores. & 9. quæſt. 3. ſactis. — n Pſal. 49. — l Hieronymus ad Nepotianum ſimpliciter. — m vos] orig. — n Idem Hier. Infra 16. q. 1. ſi cupis.

EX g merito plebis nonnunquam Epiſcopi depravantur, quatenus proclivius cadant, qui ſequuntur. Capite h langueſcente cætera corporis membra inficiuntur. Deteriores i ſunt, qui vitam, moreſque bonorum corrumpunt, his, qui ſubſtantias aliorum, prædiaque diripiunt. Caveat unuſquiſque, ne aut linguam, aut aures habeat prurientes, id eſt, ne aut ipſe aliis detrahat, aut alios audiat detrahentes. *Sedens* (inquit n) *adverſus fratrem tuum loquebaris:* detrahendo. *Et adverſus filium matris tuæ ponebas ſcandalum,* &c. Parcant ſinguli detractionis linguæ, cuſtodiantque ſermones ſuos, & ſciant, quia cuncta, quæ de aliis loquuntur, ſua ſententia judicabuntur. Nemo l invite auditori libenter refert. Officii ſingulorum ſit, dilectiſſimi, non ſolum oculos caſtos ſervare, ſed & linguam, nec quid in cujuſquam domo agatur, alia domus per eos m unquam noverit. Habeant n omnes ſimplicitatem columbæ, nec cuiquam machinentur dolos, & ſerpentis aſtutiam, in aliorum ſupplantentur inſidiis.

¶ Corr. Rom. a Anterus] *Sic reſtitutum eſt ex pleriſque veteribus. Nam antea erat,* Gregorius. *Videtur tamen Gratianus hoc tribuiſſe etiam Gregorio, ſupra c.* ſunt plurimi, *in illis verbis:* Quod ex verbis ejuſdem datur intelligi, quibus in eodem capitulo, &c. *Conſtitum autem caput hoc eſt magna ex parte ex Anacleti ſententiis, ex epiſt. 3.*

C. XIV. *Sapiens nocere non cupit.*

Item Lucius Papa I. *epiſt. unica, Epiſcopis Galliæ, & Hiſpaniæ ſcribens.* a (an. 253. Roma in *Galliam.*)

o Et Cornelius Papa epiſt. 2. — p Ivo p. 3. c. 140.

SApiens p non eſt omnis, qui nocet.

C. XV. *Raptoribus deteriores ſunt Epiſcoporum detractores.*

Item Anacletus Papa I. *epiſt. 3.* (c. an. 104. Roma ad omnes *Epiſcopos.*)

q ſup. ead. cap. ex merito. Burc. l. 1. c. 138 Deuſdedit p. 3. Ivo p. 5. cap. 239. Anſel. l. 3. c. 11. — r Anſ. l. 6. c. 137.

DEteriores q ſunt, qui Doctorum vitam, moreſque corrumpunt, his, qui ſubſtantias aliorum, prædiaque diripiunt. Ipſi enim ea, quæ extra nos, licet noſtra ſint, auferunt: noſtri autem detractores, & morum corruptores noſtrorum, ſive qui adverſus nos armantur, proprie nos ipſos diripiunt a, & ideo jure infames ſunt, & merito ab Eccleſia ceterres ſiunt. Pro meritis r ergo plebis ſæpe Paſtores depravantur Eccleſiæ, ut proclivius corruant, qui ſequuntur.

¶ Corr. Rom. a Diripiunt,] *Antea legebatur,* nos ipſos decipiunt. *Emendatum eſt ex Iſidoro, libro 3. de ſummo bono, cap. 38. Anacleti verba, quoniam convicti perpoſt, referente; & optime conveniunt cum iis, quæ ante dixit. Verum in duobus antiquis exemplaribus epiſtolarum Anacleti, altero Vaticano, altero Florentinæ Bibliothecæ, habetur,* non uni, ſed propria ſe ipſos decipiunt.

C. XVI. *De eodem.*

Item Alexander Papa I. *epiſt. 3.* (an. 116. Roma ad omnes Sacerdotes.)

s 1 Joan. 3.

SUmma iniquitas eſt, fratres detrahere, & accuſare. Unde ſcriptum s eſt: *Omnis, qui detrahit fratri ſuo, homicida eſt: & omnis homicida non habet partem in regno Dei.*

Gratian. *Patet ergo, ut præmiſſum eſt, quod carnales prohibentur ab accuſatione ſpiritualium, non ſpirituales ab accuſatione carnalium.*

a pars. §. 1. *Cum itaque criminoſi & infames ab accuſationibus prohibeantur, videndum eſt, quos canonum ſacra auctoritas infames appellet.*

C. XVII. *Quæ perſonæ infames habeantur.*

De his Stephanus I. *Romanæ Eccleſiæ Epiſcopus ſcribit Hilario, epiſt. 1. cap. 2. dicens.*
(an. 253. Roma.)

t Polyc. l. 3. tit. 2. Deuſdedit p. 3. Anſel. l. 3. c. 5. Burch. l. 1. c. 173. Ivo p. 3. c. 291. Pann. l. 4. c. 66. — u hæc vox abeſt ab orig. — u paulo aliter in originali.

INfames t s eſſe eas perſonas dicimus, quæ pro aliqua culpa notantur infamia, id eſt, omnes, qui Chriſtianæ legis normam abjiciunt, & ſtatuta Eccleſiaſtica contemnunt; ſimiliter, fures, ſacrilegos, & omnes capitalibus criminibus irretitos, ſepulchrorum quoque violatores, & Apoſtolorum, atque ſucceſſorum eorum, reliquorumque Patrum ſtatuta libenter violantes, & omnes, qui adverſus Patres armantur, qui in omni mundo infamia notantur: ſimiliter & inceſtuoſos, homicidas, perjuros, raptores, maleficos, veneficos, adulteros, de bellis publicis u fugientes, & qui indigna ſibi petunt loca tenere, aut facultates Eccleſiæ abſtrahunt injuſte, & qui fratres calumniantur, aut accuſant, & non probant, vel qui contra innocentes Principum animos ad iracundiam provocant, & omnes anathematizatos, vel pro ſuis ſceleribus ab Eccleſia pulſos, & omnes, quos Eccleſiaſtica, vel ſeculi leges infames pronuntiant. Hi nimirum u omnes, nec ſervi ante legitimam libertatem, nec pœnitentes, nec bigami, nec illi, qui curiæ deſerviunt, vel non ſunt integri corpore, aut ſanam non habent mentem vel intellectum, aut inobedientes ſanctorum decretis exiſtunt, aut furioſi manifeſtantur; hi omnes, inquam, nec ad ſacros gradus debent provehi, nec iſti, nec liberti, neque ſuſpecti, nec rectam fidem, vel dignam converſationem non habentem, ſummos Sacerdotes poſſunt accuſare a.

¶ Corr. Rom. a Accuſare.] *In vulgatis codicibus ſequebatur:* nec ad accuſationem, ſeu ad teſtimonium nullatenus juſte poſſunt recipi, *quæ ſunt expuncta, quoniam abſunt a manuſcriptis, (uno excepto) & originali, & Burchardo, & Ivone. In Panormia tamen hæc poſtrema pars poſt verbum* manifeſtantur, *ſic habet:* Hi omnes nuſquam nec ad ſacros gradus debent provehi, nec ad accuſationem, ſeu ad teſtimonium ullatenus juſte poſſint recipi.

¶ Pito. s. Infames.] Ex Paul. *ſentent. tit.* 2.

C. XVIII. *Infamis efficitur, qui ſciens pejerare præſumit.*

Item Fabianus Papa. (c. an. 245. *Romæ.*)

y Polyc. lib. 6. tit. 11. Burchard. lib. 12. cap. 8. Ivo par. 12. c. 63. — z al. ſciens pejeraverit.

3 gs QUicunque y ſciens ſe pejeraverit z, quadraginta dies in pane & aqua, & ſeptem ſequentes annos pœniteat, & nunquam ſit ſine pœnitentia, & nunquam in teſtimonium recipiatur: communionem tamen poſt hæc percipiat.

a al. Accuſatores.

C. XIX. *Accuſatores a, & perſonas, quas leges ſeculi non admittunt, Eccleſiaſticæ quoque repellunt.*

Item Euſebius Papa, *epiſt. 1. ad Epiſcopos Galliæ.* (an. 307. vel 312. *Roma in Galliam.*)

b 3. quæſt. 5. de accuſatoribus. §. ult. cito. Anſel. l. 3. cap. 23.

NOs b ſequentes Patrum veſtigia pro ſalvatione ſervorum Dei, quaſcumque ad accuſationem perſonas leges publicæ non admittunt, his impugnandi alterum & nos licentiam ſubmovemus: & nullæ accuſationes in judiciis audiantur Eccleſiaſticis, quæ legibus ſeculi prohibentur.

c al. hujus.

d al. eadem.

e 2. q. 7. per totum.

Gratian. *Sed licet infames ab accuſatione Epiſcoporum prohibeantur, non tamen ipſi ab hujuſmodi c accuſatione prohibendi ſunt. Hæreticos namque accuſare infamibus non prohibetur, ut ſupra patuit, in ea d cauſa e, ubi de accuſatione minorum adverſus majores diſputatum eſt.*

C. XX.

Item.

CUm majores ſcientia, & moribus a minoribus accuſari prohibeantur, nec æquales ab æqualibus, vel minores a majoribus: ab hujus ergo a accuſatione non ſunt hi prohibendi, cum hæreticus catholico minor ſit.*

§ Corr. Rom. Caput hoc in pleriſque vetuſtis exemplaribus conjunctum eſt ſuperiori. *Quare conjicere licet hæc eſſe verba Gratiani.*

a Ab hujus ergo] *Locus hic emendatus eſt ex manuſcriptis. In impreſſis legebatur*, ab accuſatione hujuſmodi ſunt prohibendi. *Ex qua lectione vix apta ſententia elici poterat.*

C. XXI. *Dubium eſt, an ſciens avarus, an neſciens hæreticus gravius peccet.*

f al. Auguſtinus diffinivit.

Sed hoc an generaliter accipiendum ſit, Auguſtinus non f *diffinivit. lib. 4. de Baptiſmo contra Donatiſtas, c. 5. dicens.* (c. an. 410. *in Africa.*)

QUæro ergo, quis peccet gravius, an qui neſciens in hæreſim inciderit, an qui ſciens ab avaritia, id eſt, ab idololatria non receſſerit? Secundum quidem illam regulam, qua peccata ſcientium peccatis ignorantium præponuntur, avarus cum ſcientia vincit in ſcelere. Sed ne forte hoc fiat, facit in hæreſi ſceleris ipſius magnitudo, quod facit in avaritia ſcientiæ admiſſio, ut hæreticus neſciens avaro ſcienti coæquetur. *Item cap. 20. ejuſdem libri.* §. 1. Utrum autem Catholicum peſſimis moribus, alicui hæretico, in cujus vita, præter id, quod hæreticus eſt, non inveniunt homines, quod reprehendant, præponere debeamus, non audeo præcipitare ſententiam.

4 pars. Gratian. *Verum hoc Auguſtini, & illud de infamium accuſatione, de his intelligendum eſt, quos conſtat eſſe hæreticos, non de his, qui ſe negant in hæreſim lapſos. Hic autem in omnibus religioſus apparens, dum ſe negat hæretica communione aliquando macula infectum, infames, atque alios hujuſmodi a ſua accuſatione ipſi repellit. §. 1. Hæc licet ratione niti videantur, exemplo tamen læſæ majeſtatis vana intelliguntur: ad cujus accuſationem dum ſervi, atque infames admittuntur, non quæritur, an cogitare contra animam Principis ſit majeſtatem lædere, ſed an aliquis de nece ejus tractaverit.*

C. XXII.

Unde Impp. Arcadius, & Honorius AA. *in nono libro Codicis, titul. ad legem Juliam majeſtatis, leg. 5. ſcripſiſſe leguntur.* (an. 397. *Ancyræ.*)

g Quiſquis] orig. & eſt initium legis.

SI quis g cum militibus vel privatis, vel barbaris etiam, ſceleſtam inierit factionem, aut factionis ipſius ſuſceperit ſacramentum, vel dederit, de nece etiam virorum illuſtrium, qui conſiliis & conſiſtorio noſtro interſunt, Senatorum etiam (nam & ipſi pars corporis noſtri ſunt) vel cujuſlibet poſtremo, qui nobis militat, cogitaverit: (eadem enim ſeveritate voluntatem ſceleris, qua effectum, puniri jura voluerunt:) ipſe quidem, utpote majeſtatis reus, gladio feriatur, bonis ejus omnibus fiſco noſtro addictis. Filii vero ejus, quibus vitam Imperatoria ſpecialiter lenitate concedimus, (paterno enim deberent perire ſupplicio, in quibus paterni, hoc eſt, hæreditarii criminis exempla metuuntur h) a materna, vel avita, omnium etiam proximorum hæreditate, ac ſucceſſione habeantur alieni, teſtamentis extraneorum nihil capiant, ſint perpetuo egentes & pauperes, infamia eos paterna ſemper comitetur, ad nullos prorſus honores, ad nulla ſacramenta perveniant, ſint poſtremo tales, ut his perpetua egeſtate ſordentibus ſit & mors ſolatium, & vita ſupplicium. Denique jubemus etiam eos notabiles eſſe ſine venia, qui pro talibus unquam apud nos intervenire tentaverint. *& infra.* §. 1. Sane, ſi quis ex his in exordio initæ factionis, Studio veræ laudis accenſus, ipſam prodiderit factionem, præmio & honore a nobis donabitur. Is vero, qui uſus fuerit factione, ſi vel i ſero, incognita tamen adhuc conſiliorum arcana patefecerit, abſolutione tantum, ac venia dignus habebitur.

h al. metuuntur.

i al. ſi vero.

§ Corr. Rom. *Hoc & ſequens caput in vetuſtis exemplaribus ſunt conjuncta antecedenti, quare nec rubricas habent.*

Gratian. *Porro Simoniæ accuſatio ad inſtar publici criminis læſæ majeſtatis procedere debet, ſicut Leo Imperator in lib. 1. Codicis k decreviſſe legitur, tit. de Epiſcopis & Clericis, l. ſi quemquam. Quod de accuſatione, non de pœna intelligi oportet.* k Tit. 3. l. 29.

C. XXIII.

Unde Impp. Valentinianus, Valens, & Gratianus AAA. *lib. 9. Cod. tit. ad. l. Jul. majeſt. l. nullus.* l (an. 369.) l Tit. 8. l. 4.

NUllus omnino, cui inconſultis, ac neſcientibus nobis fidicularum tormenta inferuntur, militiæ, vel generis, aut dignitatis ullæ defenſione prohibeatur: excepta tantum majeſtatis cauſa, in qua ſola omnibus æqua conditio eſt.

Gratian. *Sed cum omnes illi aſſumantur in hac accuſatione Simoniæ, qui poſſunt accuſare de crimine majeſtatis, conſtat, quod ſicut ibi non dubitatur de crimine majeſtatis, ſed an reus commiſerit illud: ſic & hic non negatur hæreſis, ſed imperitur accuſatus, an commiſerit hæreſim.*

SI EPISCOPUS IN ACCUSATOREM ACCUSATIONEM VERTERE VOLUERIT, AN SIMPLICI ASSERTIONI SUÆ SIT FIDES ADHIBENDA.

QUÆSTIO II.

QUod autem quæritur: *Si Epiſcopus in accuſatorem accuſationem vertere voluerit, an ſua ſimplici aſſertioni fides ſit adhibenda; facile ſolvitur, ſi Sanctorum Patrum auctoritas diligenter inſpiciatur. Ut enim Sancti Patres diffiniunt, nullius a perſona, quantumlibet religioſa, confeſſioni fides eſt adhibenda, niſi competentes probationes adhibeat.* a 35. q. 6. c. ult.

C. I. *Epiſcopus alicui crimen objiciens, in Synodo probet, quod objicit.*

Unde in Carthaginenſi Concilio IV, *c. 29. legitur.* (an. 398. in *Africa.*)

EPiſcopus, ſi Clerico, vel Laico crimen impegerit, deducatur ad probationem in Synodum.

Gratian. *Sed objicitur: Si ſe ſolum alieni ſceleris conſcium noverit, probare illud teſtibus non valet; Quid ergo tunc ſibi faciendum ſit*, ex Concilio Vaſenſi I. *c. 8. ſic diffinitur.* (an. 442. *in Gallia Narbonenſi.*)

C. II. *Epiſcopus non proferat, quod probare non poteſt.*

SI b tantum 1 Epiſcopus alicui ſceleris ſe conſcium novit, quamdiu probare non 2 poteſt, nihil proferat, ſed cum ipſo ad compunctionem ejus ſecretis correptionibus elaboret. Quod ſi 3 forte correptus pertinaciter fuerit, & ſe communioni publicæ ingeſſerit, etiam ſi Epiſcopus in redarguendo illo, quem reum judicat, probatione deficiat, indemnatus a (licet ab his, qui nihil ſciunt, ſecedere ad tempus pro perſona majoris auctoritate jubeatur) ille tamen 4, quamdiu nihil probari poteſt, in communione omnium, præterquam ejus, qui eum reum judicat, permanebit 5. b Ivo p. 5. c. 364.

§ Corr. Rom. a Indemnatus] *In originali legitur*, indemnatus licet, ab his, qui nihil ſciunt, ſecedere ad tempus pro perſona 6 majoris auctoritatis 7 jubeatur, illo, quamdiu probari nihil poteſt, in communione omnium, præterquam ejus, qui eum reum judicat, permanente.

¶ Pith. 1. *Si tantum*,] V. C. *ſi quis Epiſcopi ſententiæ non acquieſcit, recurrat ad Synodum: quod ſi tantum, &c.*

2. *Probare non.*] Delent 2. V. C.
3. *Quod ſi.*] 2. V. C. *quia ſi.*
4. *Ille tamen.*] 3. V. C. *illo.*
5. *Permanebit.*] *remanente.*
6. *Perſona.*] 3. V. C. *perſonæ.*
7. *Autoritatis*,] 3. V. C. *autoritate.*

C. III. *De Epiſcopo, qui ſibi ſoli dicit aliquem crimen ſuum fuiſſe confeſſum.*

Item ex Concilio Africano, *cap. 99. & 100.* (an. 424. *in Africa.*) c & Carthag. 9. c. 3. [an. 419. ib.]

PLacuit d, ut ſi quando Epiſcopus dicit aliquem ſibi ſoli proprium crimen fuiſſe confeſſum, atque ille neget e, non putet ad injuriam ſuam Epiſcopus pertinere, quod illi ſoli non creditur. Et ſi ſcrupulo propriæ conſcientiæ ſe dicit neganti nolle communicare a, quamdiu excommunicato non communicaverit ſuus Epiſcopus, eidem Epiſcopo ab aliis non communicetur Epiſcopis, ut magis caveat Epiſcopus, ne dicat in quemquam, quod aliis documentis convincere non poteſt.

d Burch. l. 19. c. 107. Ivo p. 5. c. 363.

e negat, & pœnitere noluerit, non putet, &c.] Africanum.

§ Corr. Rom. a Communicare.] *Sic in* Carthaginenſi VII. *cap. 5. cui ad verbum reſpondet hoc caput. In Africano autem hic ſequitur:* ſecrete tamen f interdicat ei communionem, donec obtemperet: *quemadmodum & apud Burchardum. Sequentia autem verba.* Quamdiu, &c. *ſunt initium capitis ſequentis.*

f abeſt ab aliquot exemplaribus.

Digitized by Google

SI LICEAT SIBI EXPETERE JUDICIUM ARCHIEPISCOPI ALTERIUS PROVINCIÆ.

QUÆSTIO III.

JUdicium vero Archiepiſcopi alterius provinciæ alicui expetere non licet.

C. I. *Alterius parochianum alicui judicare non licet.*

Unde Gregorius I. *lib. reſponſ. 9. ad Auguſtinum Anglorum Epiſcopum.* (an. 604. *Roma in Angliam.*)

a *Deut.* 23.

SCriptum eſt in Lege a: *Per alienam meſſem tranſiens, falcem mittere non debet, ſed manu ſpicas conterere, & manducare.* Falcem ergo judicii mittere non potes in eam ſegetem, quæ alteri videtur eſſe commiſſa: ſed per effectum b boni operis frumenta Dominica vitiorum ſuorum paleis exſpolia, & in Eccleſiæ corpus monendo, & perſuadendo, quaſi mandendo, converte.

b *Aſſ. Sum jorig.*

C. II. *Quot civitates unaquæque provincia habeat.*

Item Pelagius Papa II. *epiſt. 1. omnibus Epiſcopis.* (c. an. 580. *Romæ.*)

c *Polyc. l. 5. tit. 1. Anſ. l. 6. c. 107. Pann. l. 4. c. 24.*
d *Epiſcopum, orig.*
e *Suffraganeos, orig.*
f *al. decernantur.*

SCitote c certam provinciam eſſe, quæ habet decem, vel undecim civitates, & unum Regem, & totidem minores poteſtates ſub ſe, & unum Metropolitanum d, aliosque Suffraganeos e X. vel XI. Epiſcopos judices: ad quorum judicium omnes cauſæ Epiſcoporum, & reliquorum Sacerdotum, ac civitatum referantur, ut ab his omnibus juſte, conſona voce diſcernantur f, niſi ad majorem auctoritatem fuerit ab iis, qui judicandi ſunt, appellatum. Unde non oportet, ut degradetur, vel dehoneſtetur unaquæque provincia; ſed apud ſemetipſam habeat Judices, Sacerdotes, & Epiſcopos, ſingulos videlicet ſecundum ordinem ſuum, & quicunque cauſam habuerit, a ſuis Judicibus judicetur, & non ab alienis, id eſt, a ſuæ juſtis judicibus provinciæ, & non ab externis g, niſi (ut jam eſt prælibatum) a judicandis h fuerit appellatum.

g *al. externis.*
h *ab judicatis.*

C. III. *Non aliorum, ſed Primatis ſui judicio quiſque ſe ſubjiciat Epiſcopus.*

Item Nicolaus Papa. 1 (forte c. an. 865. *Romæ.*)

DEnique Suffredus a 2, ſi tale in ſe crimen noverat, quo recte poſſet Epiſcopatu privari, vel infirmitate ſe ſentiebat tanti honoris prægravari, qua impeditus nullis poſſet proximis ſua prælatione prodeſſe, Primatis ſui debuerat, & non aliorum diœceſeos Antiſtitum præſtolari judicium. Quod ſi quælibet ambiguitas, vel aliqua fortaſſe ſuper ejus examinatione, vel Epiſcopatus abrenuntiatione oborta fuiſſet contentio, ex more ad Apoſtolicam ſedem referri conveniret, & noſtra in his omnibus debuerant cuncti decreta penitus exſpectare. Quod quia omiſſum a hactenus dolemus, dilectiſſimam regni gloriam veſtram vehementer efflagitare, ut jam dictus Suffredus Epiſcopus 3 proprio reſtituatur Epiſcopio: & ſi quid reprehenſione dignum geſſit, poſtea vel correctione, vel digna animadverſione definietur.

§ Corr. Rom. a Omiſſum] *Locus hic emendatus eſt ex pleriſque vetuſtis Gratiani codicibus.*

¶ Pith. 1. *Papa.*] Add. V. C. *Ludovico Imp.*
2. *Suffredus.*] V. C. *Seufredus.*
3. *Suffredus.*] V. C. *Seufredus*: abeſt vox *Epiſcopus.*

Gratian. *Eſt tamen caſus, in quo Epiſcopus alterius Parochianum excommunicare valet.*

C. IV. *Quando Epiſcopus alterius Parochianum excommunicare valet.*

Unde in Concilio apud Compendium, *cap. 5.* (forte c. an. 757. *in Gallia.*)

i *Burchar. l. 2. c. 12. Ivo p. 14. cap. 80.*

PLacuit i pro communi utilitate, & inſtante neceſſitate, ut nullus Epiſcoporum graviter ferat, ſi ejus Parochianum pro deprædationis cauſa alter Epiſcopus excommunicaverit.

C. V. *De eodem.*

PALEA.

Item ex Concilio Meldenſi, *cap. c.* (c. an. 845. *in Gallia.*)

u *Extra de rapt. cap. 1. Burchard. lib. 11. cap. 45. Ivo p. 14. c. 109.*
l *al. rapinas.*

DE K illis autem, qui intra parochiam beneficium aut hæreditatem habent, & alterius Epiſcopi Parochiani ſunt, & de loco ad locum iter faciunt, & rapinam l, & deprædationes peragunt, placuit, ut excommunicentur, nec inde de parochia exeant, quam quæ perpetrarunt, digne emendent. Quorum excommunicatio Seniori eorum, & proprio Epiſcopo ſignificanda eſt, ne eos recipiat m, antequam illuc redeant, ubi rapinam fecerunt, & ibi omnia pleniter emendent.

m *al. recipiant.*

CUJUS JUDICIUM SIT EXPETENDUM, SI CIRCA SENTENTIAM EPISCOPOS PROVINCIÆ DISCORDARE CONTIGERIT.

QUÆSTIO IV.

POrro cujus judicium ſibi expetendum ſit, ſi judices electi inter ſe diſcordare cœperint, in Concilio Antiocheno c. 4. ſic invenitur diffinitum. (an. 341. *in Syria.*)

C. I. *A quo ſit ferenda ſententia, quando comprovinciales Epiſcopi diſcordant.*

a *Burch. lib. 1. c. 150. Ivo p. 5. c. 263.*
b *al. de aliquibus cauſis criminalibus.*

SI a quis Epiſcopus criminaliter b in judicio Epiſcoporum fuerit accuſatus, contingat autem Epiſcopos provinciæ, qui convenerint, diverſas habere ſententias, & alios quidem innocentem eum pronuntiare, alios reum: propter hujuſmodi controverſiam amputandam placuit ſanctæ Synodo Metropolitanum a Epiſcopum alterius provinciæ vicinæ 1 advocari 2, & aliquantos cum eo Epiſcopos alios, qui pariter reſidentes, quæcunque fuerint 3, diriment quæſtiones 4: propter hoc, ut firmum ſit judicium, quod ab unius provinciæ Epiſcopis fuerit promulgatum.

Corr. Rom. *Caput hoc in multis etiam vetuſtis Gratiani exemplaribus citatur ex Concilio Laodiceno. In uno tamen perantiquo eſt ex Concilio Antiocheno, in quo etiam extat, & eſt 14. ejus verſio.*

a Metropolitanum) *Græcum exemplar valde hic differt ab hac verſione. Nam ex his verbis colligitur, Concilium illius provinciæ, in quo neceſſe eſt adeſſe proprium Metropolitanum, poſſe advocare vicinæ provinciæ Metropolitanum cum aliquot Epiſcopis. Quod Martinus etiam Bracarenſis in ſequenti capite, quod ex Concilio Antiocheno accepit, confirmat. Græce vero locus ita habet.* ἔδοξε τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ τὸν τῆς μητροπόλεως ἐπίσκοπον ἀπὸ τῆς πλησιοχώρου ἐπαρχίας μετακαλεῖσθαι ἑτέρους τινὰς τοὺς ἐπικρινοῦντας, καὶ τὴν ἀμφισβήτησιν διαλύσοντας, εἰς βεβαίωσιν σὺν τοῖς τῆς ἐπαρχίας τὸ παριστάμενον. *Quod Dionyſius, quemadmodum etiam eſt in codice canonum, ſic vertit:* Sanctæ Synodo placuit, ut Metropolitanus Epiſcopus a vicina provincia judices alios convocet, qui controverſiam tollant, ut 5 per eos ſimul, & per comprovinciales 6 Epiſcopos, quod juſtum viſum fuerit, approbetur. *Ac ſane, quod Metropolitanus ad alterius Metropolitani vocationem deberet venire, atque in eodem Concilio duo Metropolitani futuri eſſent, non videtur convenire.*

¶ Pith. 1. *Vicinæ.*] Delet V. C.
2. *Advocari.*] Add. V. C. *oportere.*
3. *Fuerint.*] V. C. *fuerit.*
4. *Quæſtiones.*] V. C. *quæſtionem.*
5. *Ut.*] V. C. *&.*
6. *Et per comprovinciales.*] 2. V. C. *& provinciales.*

C. II. *Quando judices electi de ſententia inter ſe diſcordes extiterint, de vicina provincia Archiepiſcopus advocetur.*

Item ex Concilio Martini Papæ c, *id eſt, Epiſcopi Bracarenſis cap. 13.* (c. an. 572. *in Hiſpania.*)

c *In capit. Syn. Græc. cap. 13.*

SI quis Epiſcopus in aliquibus accuſationibus judicatur, & evenerit ipſos Epiſcopos, qui in provincia ſua ſunt, inter ſe judicio diſcrepare, ita ut alii videantur eum, qui judicatur, juſtificare, alii condemnare, pro definitione hujus diſſenſionis, hoc placuit ſancto Concilio, ut de provincia vicina alter Metropolitanus convocetur Epiſcopus, ut per eum confirmetur, quod ſecundum rectum placuerit canonem.

Gratian. *Niſi eadem provincia Primatem habuerit, ad quem negotia, quæ per Metropolitanum terminari non valent, referenda ſunt.*

C. III. *Primati deferantur negotia, quæ Metropolitanus explicare non valet.*

Unde Bonifacius Papa I. *Epiſcopis in Gallia.* (imo ex Nov. 123. c. 36. apud Jul. Antec. an. Chr. 546. *Conſtantinopoli.*)

d *Polyc. l. 5. tit. 4. Burch. l. 1. c. 57. Ivo p. 5. c. 267. Pann. l. 4. c. 82.*

SI d inter Epiſcopos ejuſdem Concilii dubitatio emerſerit de Eccleſiaſtico jure, vel de aliis negotiis, primum Metropolitanus eorum cum aliis in Concilio conſiderans rem dijudicet, & ſi non acquieſcat utraque pars judicatis, tunc Primas regionis inter ipſos audiat, & quod Eccleſiaſticis canonibus, & legibus noſtris conſentaneum ſit, hoc definiat, & nulla pars calculo ejus audeat contradicere.

§ Corr. Rom. a Epiſcopos) *Sic eſt emendatum ex aliquot vetuſtis codicibus, Burchardo, Ivone, & Polycarpo: antea erat,* populis. *Simillima vero huic capiti legitur Novella 123. c. 34. apud Julianum antecefforem.*

C. IV. *De eodem.*

PALEA.

Item Alexander Papa. (forte c. an. 116. *Romæ.*)

e *Burch. l. 1. c. 56. Ivo p. 5. c. 169.*

SI e Metropolitanus a quocunque comprovinciali Epiſcopo a in cauſa propria appellatus eum audire diſtulerit, in

in proxima Synodo negotii ſui habeat licentiam exercendi, & quidquid per f juſtitiam a comprovincialibus ſuis fuerit ſtatutum, debet cuſtodiri.

f *al. propter.*

§ Corr. Rom. *a* Epiſcopo] *Burchardus, & Ivo addunt*, bis fuerit in cauſa &c.

Grat. *Sed ſi omnium comprovincialium concordi ſententia fuerit damnatus, manebit ergo eum immobilis ſententia.*

C. V. *Epiſcopus, qui ab Epiſcopis ſuæ provinciæ conſonam ſententiam reportaverit, ab aliis judicari non poterit.*

Unde ex Antiocheno Concilio *cap.* 15. *legitur.* (*an.* 341. *in Syria.*)

SI quis Epiſcopus criminaliter accuſatus, ab omnibus, qui intra provinciam ſunt, Epiſcopis, acceperit g unam conſonamque ſententiam, ab aliis ulterius judicari non poterit, ſed manere circa eum oportet, tanquam convenientem, quæ ab omnibus prolata eſt, firmam, ratamque ſententiam.

g *al. concordem.*

Gratian. *Subintelligendum vero eſt, niſi ad Judicem majoris auctoritatis fuerit provocatum. Tunc enim per appellationem ſoluta ſententia firmitatem non obtinet.*

C. VI. *Semel definitum retractari non licet, niſi ubi major auctoritas fuerit.*

Unde Nicolaus Papa I. *ait in epiſt. ad Carolum Regem, cujus initium:* Nunquam dolorem generat. (*an.* 868. *Roma in Galliam.*)

h *Burch. lib.* 9. *c.* 49.

QUod h 7 bene ſemel definitum eſt, & interpoſitis juramentis deliberatum, nulla debet iteratione (niſi forſitan ubi fuerit major auctoritas) retractari.

¶ Pith. 7. *Quod bene.*] Refert Regino, *p.* 37.

C. VII. *In renovatione judicii B. Petri memoria eſt habenda.*

Item ex Concilio i Sardicenſi *c.* 4. (*an.* 347. *in Thracia.*)

i *Nicol. Epiſcopo, qui in Conventicnum convenerunt.*
k *Anſ. l.* 2. *c.* 77.

OSius k Epiſcopus 8 dixit: Quod ſi aliquis Epiſcopus adjudicatus fuerit in aliqua cauſa, & putat ſe bonam cauſam habere, ut iterum judicium renovetur, ſi vobis placet, ſancti Petri Apoſtoli memoriam honoremus, ut ſcribatur vel 10 ab his, qui 11 examinaverunt, vel 12 etiam ab aliis Epiſcopis, qui in provincia proxima morantur, Romano Epiſcopo. Et l ſi judicaverit renovandum eſſe judicium, renovetur, & det judices. Si autem probaverit talem cauſam 13, ut ea non refricentur, quæ acta ſunt, quæ decreverit Romanus Epiſcopus, confirmata erunt. Si hoc ergo omnibus placet, ſtatuatur: Synodus reſpondit: placet.

l *paulo aliter in Græco.*

¶ Pith. 8. *Oſius.*] Enig.
9. *Judicium.*] Concilium.
10. *Vel.*] Deeſt in V. C.
11. *Qui.*] Add. V. C. *cauſam.*
12. *Vel.*] V. C. *vel Julio Romano Epiſc.* cetera deſunt.
13. *Cauſam.*] V. C. *cauſam eſſe, ut non refricentur ea, quæ acta ſunt, quæ decreverit, confirmare meruit.* Sic etiam Græci.

SI IN PROBATIONE DEFICIT ACCUSATOR, AN REUS SIT COGENDUS AD PROBATIONEM SUÆ INNOCENTIÆ.

QUÆSTIO V.

QUod autem deficiente accuſatore, non ſit reus cogendus ad probationem, auctoritate Gregorii I. probatur, qui *lib.* 5. *epiſt.* 25. a *ſcribens Maximo, ait.* (*an.* 596. *Roma in Dalmatiam.*)

a *Sex cap.* 125.

C. I. *Onus probationis Reo non incumbit.*

QUod autem poſtulas, ut illuc perſonam dirigere debeamus, quæ b de his, quæ dicuntur, poſſit eſſe probatio, eſſet utcunque excuſabile, ſi unquam reum es, qui accuſatur, neceſſitatem probationis imponeret. At poſtquam non tibi, ſed accuſantibus hoc onus incumbit, ad nos, ſicut præfati ſumus, dilatione ceſſante venire non deſinas.

b *quæ præſente*] *orig.*

Gratian. *Item accuſatus non negationem, ſed exceptionem probare debet.* Codicis *lib.* 4. *tit.* c *de probationibus l. actor.* (*an.* 304.)

c *tit.* 19. *l.* 23.

C. II. *De eodem.*

d *Actor.*] *orig.*

ACcuſator d, quod aſſeverat, probare ſe non poſſe profitendo, reum neceſſitate monſtrandi contrarium non adſtringit: cum per rerum naturam, factum negantis probatio nulla ſit.

Gratian. *Hoc autem ſervandum eſt, quando reum publica fama non urget. Tunc enim auctoritate ejuſdem* Gregorii e *propter ſcandalum removendum, famam ſuam reum purgare oportet.*

e *ſupr.* 2. *qu.* 5. *c. quanto.* & *c. quæ de cauſa.*

CAUSA VII.

QUidam Epiſcopus longa ægritudine a gravatur, alium ſibi ſubſtitui rogavit, cujus precibus ſummus Pontifex annuit, & quod rogaverat, ei conceſſit. Poſtea vero convaluit idem Epiſcopus, & quod prius fecerat, cupit reſcindi. adverſus eum, qui ſibi ſucceſſerat b, quæſtionem movet, ſuamque cathedram tanquam ſibi debitam repoſcit.

a *al. invaletudine.*
b *al. acceſſerat.*

1. Hic primum quæritur, utrum vivente Epiſcopo alius poſſit in eadem Eccleſia ordinari.
2. Secundo, an iſte valeat repoſcere cathedram, quam ſua interceſſione alter accepit.

UTRUM VIVENTE EPISCOPO, ALIUS POSSIT IN EADEM ECCLESIA ORDINARI.

QUÆSTIO I.

QUod autem vivente Epiſcopo alius ſuperponi, aut ſuperordinari non poſſit, in Concilio apud a Arvernum b a celebrato definitum eſt, in quo legitur, ut nullus, vivente Epiſcopo, alius ſuperponatur, aut ſuperordinetur Epiſcopus, niſi forſitan in ejus locum, quem capitalis culpa dejecerit.

a *In Conc. Aurelianenſi V. c.* 12.
b *Burch. lib.* 1. *c.* 186. *Ivo p.* 5. *c.* 302.

§ Corr. Rom. *a* Arverniam] *Burchardus etiam, & Ivo citant ex Arvernenſi, c.* 13. *extat autem in Aurelianenſi quinto, cap.* 12.

C. I. *Pro moleſtia corporis ſuo honore non privetur Epiſcopus.*

Item ex Regeſto Gregorii Papæ I. *lib.* 9. *epiſt.* 41. *ad Anatolium Conſtantinopolitanum Diaconum.* (*an.* 601. *Roma Conſtantinopolim.*)

SCripſit c mihi tua Dilectio, piiſſimum Dominum noſtrum reverendiſſimo fratri meo Joanni primæ Juſtinianæ Epiſcopo pro ægritudine capitis, quam patitur, præcipere ſuccedi: ne forte, dum Epiſcopum jure eadem civitas non habet, (quod abſit) ab hoſtibus pereat. Et quidem d nuſquam canones præcipiunt, ut pro ægritudine Epiſcopo ſuccedatur: & omnino injuſtum eſt, ut ſi moleſtia corporis irruit, honore ſuo privetur ægrotus. Atque ideo hoc per nos fieri nullatenus poteſt, ne peccatum in meam animam ex ejus depoſitione veniat. Sed ſuggerendum eſt, ut ſi is, qui eſt in regimine, ægrotat, diſpenſator illi requiratur talis, qui poſſit ejus curam omnem agere, & locum illius in regimine Eccleſiæ (ipſo non depoſito) ac in cuſtodia civitatis implere, ut nec omnipotens Deus offendatur, neque civitas inveniatur eſſe neglecta.

c *Polycar. l.* 2. *tit.* 17. *Anſ. l.* 6. *c.* 202. *Burch. l.* 1. *c.* 188. *Ivo p.* 5. *c.* 304.
d *Polyc. lib.* 2. *tit.* 19.

Corr. Rom. § *Caput hoc emendatum, & locupletatum eſt ex originali.*

C. II. *Flagellatis a Domino afflictio addi non debet.*

Item Idem lib. 2. *epiſt.* 5. *ad Candidum Epiſcopum.* (*an.* 591. *Roma in Hetruriam.*)

CUm e percuſſio corporalis immineat, utrum pro purgatione, an pro vindicta contingat, Dei in hoc judicium ignoratur: & ideo non debet a nobis addi flagellatis afflictio: ne nos culpa (quod abſit) offenſa reſpiciat.

e *Ext. de Cler. ægrotan. c.* 1.

§ Corr. Rom. *In Decretalibus tit. de Cler. ægrotant. c.* 1. *aſſertur initium duntaxat hujus capitis, & ex ipſo, quod agendum ſit, definitur.*

C. III. *Infirmitatis cauſa loco ſuo quis privari non debet.*

Idem Gregorius I. *lib.* 3. *epiſt.* 13. *Maximiano a Epiſcopo Syracuſano.* (*an.* 593. *Roma in Siciliam.*)

PRæſentium latoris Adeodati querelam, qui ſe e ſui Presbyteratus loco incongrue dicit expulſum, licet ſubditum ibi textus petitionis explanet, tamen paulo latius judicavimus, apertiuſque retexendam. Aſſerit namque a Quintiano fratre & Coepiſcopo noſtro in loco ſuo pro quibuſdam ſe ſuis ordinandis negotiis relaxatum, ægritudiniſque cauſa per duarum menſium ſpatium ſuæ ſe Eccleſiæ defuiſſe. cujus rei occaſionem captantem prædictum fratrem noſtrum, alium loco ejus illic Presbyterum ordinaſſe. Hortamur itaque fraternitatem tuam, ut cauſam ejus ſollicite perquiras, diſtrictequе diſcutias: & ſi manifeſtæ ægritudinis, ſicut dicitur, cauſa, Eccleſiæ ſuæ eum defuiſſe repereris, nullum ei ex ordinatione alterius Presbyteri permittas præjudicium generari; ſed in locum ſuum ſine aliqua eum fac dubietate reſtitui. *& infra.* §. 1. Illud autem charitatem tuam ſpecialiter admonemus, ut, ſi vera fuerit hujus ſuggeſtio, atque in ſuum fuerit ordinem reſtitutus, de Presbytero, qui in loco ejus ordinatus eſt, ſubtiliter, diſtricteque debeas eſſe ſollicitus. Et ſi quidem ſine datione aliqua ad eundem ordinem pervenerit, ut in Simoniacam hæreſim non potuiſſet incidere, in alia quacunque vacante Eccleſia eum volumus ordinari. Sin autem

Digitized by Google

tem in eo quippiam (quod avertat Dominus) fuerit tale repertum, ipſo etiam Presbyteratus privetur ordine, quem non cauſa replendæ neceſſitatis Eccleſiæ, ſed ſola comprobatur ambitione ſuſcepiſſe.

¶ Corr. Rom. a Maximiano] Sic eſt emendatum ex originali tam impreſſo, quam manuſcripto: nam antea erat, Clementino Epiſcopo, Primati Byzaceno.

C. IV. *Pro infirmitate, vel ægritudine Pontifices non ſunt abjiciendi, nec in eorum locum alii ſubſtituendi.*

† al. Albino Viennenſi.

Item Nicolaus Papa I. *Aluino † Januenſi Archiepiſcopo.* (imo Adalvvino Juvavenſi Archiepiſcopo c. an. 865. *Roma in Germaniam.*)

g Ivo p. 5. c. 352.

PONTIFICES g, qui aliqua occupantur infirmitate, vel ægritudine, abjiciendi non ſunt, nec alios in loco eorum conſecrari oportet, niſi ex hac fuerint luce ſubtracti. Quod ſi de miniſterio ſibi conceſſo conquerantur, quæ licita ſunt, Sacerdotes expleant. In his vero, quæ hic præſumere non licet, viciniorum uſque ad recipiendam ſanitatem Epiſcoporum auxilia ſubrogentur: & hoc cum cautelæ ſtudio peragatur, ne per neceſſitatis occaſionem præſumptionis pullulet ambitio. Epiſcopus vero, qui Dominici gregis ſuſceperunt curam atque ſollicitudinem, ab adminiſtratione eorum diſcedere non oportet, ut accepti talenti pulchritudo non deleatur, ſed certamine h eorum ſalubriter augeatur, & triplicetur fructus i.

h al. certamen.
i abeſt a multis.

C. V. *Vivente Epiſcopo alius ſibi ſuccedere non valet.*

Item *ex lib. 4. epiſt. 2.* Cypriani *Epiſcopi, & Martyris ad Antonianum.* (c. an. 253. *in Africa.*)

k Polycar. l. 9. tit. 4. Anſel. l. 6. cap. 58. Ivo p. 5. c. 358.

FACTUS k eſt Cornelius Epiſcopus, de Dei & Chriſti ejus judicio, de Clericorum pene omnium teſtimonio, de Plebis, quæ tunc affuit, ſuffragio, & de Sacerdotum antiquorum, & bonorum virorum collegio a, cum nemo ante ſe factus eſſet, cum Fabiani locus, id eſt, cum locus Petri, & gradus cathedræ Sacerdotalis vacaret: quo occupato de Dei voluntate, atque omnium noſtrum conſenſione firmato, quiſquis jam Epiſcopus fieri voluerit, foris fiat neceſſe eſt, nec habeat Eccleſiaſticam ordinationem, qui Eccleſiæ non tenet unitatem. Quiſquis ille fuerit, multum de ſe licet jactans, & ſibi plurimum vendicans, profanus eſt, alienus eſt, foris eſt. Et cum poſt primum ſecundus eſſe non poſſit, quiſquis poſt unum, qui ſolus eſſe debeat, factus eſt, non jam ſecundus ille, ſed nullus eſt.

¶ Corr. Rom. a Collegio] *Sic legitur in codicibus Cypriani impreſſis, & manuſcriptis, & Polycarpo. Ac ſimilis fere locutio eſt in ſequenti capite,* & 23. q. 8. ſi quis membrorum. *Antea erat,* conſenſu.

C. VI. *Non eſt Epiſcopus, qui in locum viventis irrepſerit.*

Item *Idem in eadem epiſtola inferius.* (c. an. 253. *in Africa.*)

l Anſ. l. 6. c. 59.

NOVATIANUS a Epiſcopus l non eſt, qui Cornelio Epiſcopo in Eccleſia a ſedecim Coepiſcopis facto, adulter, atque extraneus Epiſcopus fieri a deſertoribus per ambitum nititur. & cum ſit a Chriſto una Eccleſia per totum mundum in multa membra diviſa, item Epiſcopatus unus, Epiſcoporum multorum concordi numeroſitate diffuſus, ille poſt Dei traditionem, poſt connexam, & ubique conjunctam Catholicæ Eccleſiæ unitatem, humanam conetur m Eccleſiam facere, & per plurimas civitates novos Apoſtolos ſuos mittit, ut quædam recentia inſtitutionis ſuæ fundamenta conſtituat: cumque jampridem per omnes provincias, & per urbes ſingulas ordinati ſint Epiſcopi in ætate antiqui, in fide integri, in preſſura probati, in perſecutione proſcripti, ille ſuper eos creare alios Pſeudoepiſcopos audet: quaſi poſſit, aut totum orbem novi conatus obſtinatione peragrare, aut Eccleſiaſtici corporis compaginem β diſcordiæ ſuæ ſeminatione reſcindere, neſciens Schiſmaticos ſemper inter initia fervere, incrementa vero habere non poſſe, nec augere, quod illicite cœperint, ſed ſtatim cum prava ſua æmulatione deficere. *Et infra.* §. 1. Qui ergo nec unitatem Spiritus, nec conjunctionem pacis obſervat, & ſe ab Eccleſiæ vinculo, atque a Sacerdotum collegio ſeparat, Epiſcopi nec poteſtatem poteſt habere, nec honorem, qui Epiſcopatus nec unitatem voluit tenere, nec pacem.

m conetur] orig.

¶ Corr. Rom. a Novatianus] *Recte aptatum eſt a collectoribus hoc initium, ne ſuperiora etiam afferenda eſſent. Nam apud Cyprianum ſic legitur poſt multa:* niſi ſi Epiſcopus tibi videtur, qui Epiſcopo in Eccleſia, &c.

β Corporis compaginem] *Sic emendatum eſt ex aliquot vetuſtis, & Anſelmo, & originali, antea etiam legebatur,* ordinis compagem.

C. VII. *Non eſt in Eccleſia, qui cum Epiſcopo pacem non habet.*

Idem *ad Florentium Puppianum, eod. lib. 4. ep. 9.* (c. an. 257. *ibid.*)

SCIRE n debes Epiſcopum in Eccleſia eſſe, & Eccleſiam in Epiſcopo, & ſi quis cum Epiſcopo non ſit, in Eccleſia non eſſe: & fruſtra ſibi blandiri eos, qui pacem cum Sacerdotibus Dei non habentes obrepunt, & latenter apud quoſdam communicare ſe credunt, quando Eccleſia o, quæ catholica una eſt, ſciſſa non ſit, neque diviſa.

n Ivo part. 5. c. 360.
o al. Eccleſia catholica, quæ una.

C. VIII. *Suo jure quis cadere non debet.*

Idem *ad Jubajanum.* (c. an. 257. *ibid.*)

QUAM periculoſum ſit in Divinis rebus, ut quis cedat jure ſuo, & poteſtate, Scriptura ſancta declarat, cum in Geneſi Eſau p primatus ſuos inde perdiderit, nec recipere id poſtmodum potuerit, quod ſemel ceſſit.

p Geneſ. 25.

C. IX. *Perditionem ſibi acquirunt, qui ab Epiſcopis recedentes, unitatem Eccleſiæ ſcindunt.*

Idem *Lib. 1. epiſt. 6. ad Magnum.* (c. an. 257. *ibid.*)

DENIQUE quam ſit inſeparabile unitatis ſacramentum, & quam ſine ſpe ſint, & perditionem ſibi maximam de indignatione Dei acquirant, qui ſchiſma faciunt, & relicto Epiſcopo alium ſibi foris Pſeudoepiſcopum conſtituunt, declarat in libris Regnorum Scriptura Divina, ubi a q tribu Juda, & Benjamin decem tribus ſciſſæ ſunt, & relicto Rege ſuo r, alterum ſibi foris conſtituerunt. *Et s indignatus eſt,* inquit, *Dominus in omne ſemen Iſrael, & dimovit eos, & dedit eos in direptionem, donec abjiceret eos a facie ſua; quia diſſipatus eſt Iſrael a domo David, & conſtituerunt ſibi Regem Hieroboam, filium Nabat.* Indignatum eſſe Dominum dicit, & eos in perditionem dediſſe, quod ab unitate diſſipati eſſent, atque alterum ſibi Regem conſtituiſſent. Et tanta indignatio Domini extitit adverſus illos, qui ſchiſma fecerant, ut etiam cum t homo Dei ad Hieroboam miſſus eſſet, qui ei peccata ſua exprobraret, atque ultionem futuram prædiceret, panem quoque apud illos edere, & aquam bibere vetaretur. Quod cum non cuſtodiſſet, & contra præceptum Dei prandiſſet, ſtatim Divina cenſura majeſtate percuſſus eſt, ut inde regrediens, impetu ac morſu leonis in itinere necaretur. *Et paucis interjectis.* §. 1. Satiat a adhuc in Evangelio ſuo Dominus, & majorem intelligentiæ lucem manifeſtat, quod iidem, qui ſe tunc a tribu Juda, & Benjamin ſciderant, & Hieroſolymis derelictis Samariam ſeceſſerant, inter profanos, & Gentiles computarentur. Nam, cum primum Diſcipulos ſuos in miniſterium ſalutis mitteret, mandavit, & dixit u: *In viam Nationum ne ieritis, & in civitatem Samaritanorum ne introieritis.* Ad Judæos prius mittens, Gentiles adhuc præteriri jubet. Addendo autem & civitatem Samaritanorum debere omitti, ubi erant Schiſmatici, oſtendit Schiſmaticos Gentilibus adæquari. *Et poſt pauca.* §. 2. Quod x vero eundem, quem & nos Deum Patrem, eundem Filium Chriſtum, eundem Spiritum Sanctum noſſe dicuntur, nec hoc adjuvare tales poteſt. Nam y & Core, & Dathan, & Abiron cum Sacerdote Aaron, & Moyſe eundem Deum noverant: pari lege & religione viventes, unum & verum Deum, qui colendus, atque invocandus fuerat, invocabant: tamen quia loci ſui miniſterium tranſgreſſi, contra Aaron Sacerdotem, qui Sacerdotium legitimum dignatione Dei, atque ordinatione perceperat, ſacrificandi ſibi licentiam vendicaverunt, divinitus percuſſi pœnas ſtatim pro illicitis conatibus rependerunt: nec potuerunt rata eſſe, & proficere ſacrificia irreligioſe, & illicite contra jus Divinæ diſpoſitionis oblata. Thuribula quoque ipſa, in quibus incenſum illicite fuerat oblatum, ne in uſu de cætero eſſent Sacerdotibus, ſed potius indignationis & ultionis divinæ memoriam corrigendis poſteris exhiberent, juſſu Domini conflata, atque igne purgata, in laminas ductiles producuntur, & affiguntur altari, ſecundum quod loquitur Scriptura divina z: *Memoriale,* inquit, *filiis Iſrael, ut non accedat quiſquam alienigena, qui non eſt ex ſemine Aaron, imponere incenſum ante Dominum, ut non ſit, ſicut Core.* Et tamen illi ſchiſma non fecerant, nec foras egreſſi contra Dei Sacerdotes impudenter, atque hoſtiliter rebellaverant: quod nunc hi Eccleſiam ſcindentes, & contra pacem, atque unitatem Chriſti rebelles, cathedram ſibi conſtituere, & primatum aſſumere, & baptizandi, atque offerendi licentiam vendicare conantur.

q 3. Regum 12.
r abeſt ab orig.
s 4. Regum 17.
t 3. Regum 13.
u Matth. 10.
x infra 24. q. 1. c. didicimus. §. quod vero.
y Num. 16.
z Ibid.

¶ Corr. Rom. a Satiat adhuc] *Antea legebatur.* ſed adhuc. *Emendatum eſt ex vetuſtis codicibus Cypriani, quos Romana editio hoc loco ſecuta eſt. Hoc verbo utitur etiam in libro de opere, & eleemoſynis, ſic ſcribens:* deprecationes ſolas parum valere, niſi factorum, & operum acceſſione ſatientur. *Ita enim habent vetuſti codices, & cæteræ editiones præter Romanam, in qua operarum culpa cum verbis loco poſitum eſt,* adjuventur.

C. X.

C. X. *Non eſt defendendus, qui viventis locum invadit.*

Item Leo IV. Vernoni e Duci Britanniæ.
(imo Nomenſio Duci Britanniæ an. 849. *Roma in Britanniam.*)

a *al. Gislardum.* NOn furem, nec latronem, qualem Gillandum a eſſe ſentimus in Nennetica ſede, qui viventis (quod non licuit) locum eius timuit uſurpare, pro cujuſcumque muneris donis ultra debes defendere.

¶ Pitu. 1. *Vernoni.*] V. C. *Nomeno*, forte *Nomenſio*. Vide Lupum *Epiſt.* 80. 81. 82. & Chron. Britan.

2. *Gillandum.*] V. C. *Gislardum.*

C. XI. *Non licet Epiſcopo Eccleſiam ſuam dimittere.*

Item Evariſtus Papa epiſt. 2. *omnibus Epiſcopis.*
(an. 108. *Roma in Ægyptum.*)

b *Poly. l. c. tit.* 8. *Burch. l.* 1. *c.* 96. *Anſ. l.* 6. *c.* 102. *Ivo p.* 5. *c.* 180. SIcut b vir non debet adulterare uxorem ſuam, ita nec Epiſcopus Eccleſiam ſuam, id eſt, ut illam dimittat, ad quam ſacratus eſt, abſque inevitabili neceſſitate, aut Apoſtolica, vel regulari mutatione, & alteri ſe ambitus cauſa conjungat. Et ſicut uxori non licet dimittere virum ſuum, ut alteri ſe, eo vivente, matrimonio ſociet, aut eum adulteret, licet fornicatus ſit vir ejus, ſed juxta Apoſtolum c, aut viro ſuo reconciliari debet, aut manere innupta:
c 1. *Cor.* 7. ita Eccleſiæ non licet dimittere Epiſcopum ſuum, aut ab eo ſe ſegregare, ut alterum vivente eo accipiat: ſed, aut ipſum habeat, aut innupta maneat: id eſt, alterum Epiſcopum, ſuo vivente, non accipiat, ne fornicationis, aut adulterii crimen incurrat. Si vero adulterata fuerit, id eſt, ſi ſe alteri Epiſcopo junxerit, aut ſuper ſe alterum Epiſcopum adduxerit, aut eſſe fecerit, vel deſideraverit, per acerrimam pœnitentiam aut ſuo reconcilietur Epiſcopo, aut innupta permaneat. *Et paulo poſt.* §. 1. Epiſcopum d vero oportet opportune, & importune, atque ſine intermiſſione Eccleſiam ſuam docere, eamque prudenter regere, & amare, ut a vitiis ſe abſtineat, & ſalutem conſequi poſſit æternam. Et illa enim reverenter ejus doctrinam debet ſuſcipere, eumque amare, & diligere, ut legatum Dei, & præconem veritatis.
d *Burchar. l.* 1. *c.* 169. *Ivo p.* 5. *c.* 305.

Gratian. *Ecce his auctoritatibus patenter oſtenditur, quod Epiſcopo vivente alius ſuperordinari non poteſt, nec etiam pro ejus ægritudine. Sed illud e Gregorii intelligendum eſt, quando ille, qui ægrotat, alium ſibi ſubſtitui non rogat. Cæterum, quando aliquis vel ſenectute, vel infirmitate gravatus, ſuſceptum officium adminiſtrare non valet, ſi alium ſibi ſubſtitui petierit, rationabiliter fieri poteſt. Unde in eodem capitulo ſequitur.*
e *ſup. ead. cap. ſcripſit.*

f *l.* 9. *Reg. ep.* 41. Si vero f idem Joannes a fortaſſe pro moleſtia ſua petierit, ut ab Epiſcopi honore debeat vacare, eo petitionem ſcripto dante concedendum eſt, aliter autem nos id facere pro omnipotentis Dei timore omnimodo non audemus. *Hinc etiam B. Auguſtinus Epiſcopo ſuo nondum defuncto, ſed ſenectute gravato, cathedram Epiſcopalem ſuſcepit.*

¶ Corr. Rom. a Si vero idem Joannes] *Hæc ſunt in Regiſtro B. Gregorii lib.* 9. *epiſt.* 41. *& ſequuntur poſt c.* ſcripſit *ſup. ead.*

C. XII. *Auguſtinus non tam ſucceſſit, quam acceſſit.*

Unde in epiſtola Paulini unica ad *Romanianum legitur.*
(an. 396. in Campaniam.)

g *B. August. epiſt.* 34. *&* 110. *ubi* 1. 6. *in fin. vivo eadem.* NOn g autem tantum hoc ſcribimus gratulandum, quod Epiſcopatum Auguſtinus acceperit, ſed quod hanc Dei gratia etiam meruerint Africanæ Eccleſiæ, ut verba cœleſtia Auguſtini ore perciperent, qui ad majorem Dominici muneris gratiam novo more provectus ita conſecratus eſt, ut non ſuccederet in cathedra Epiſcopo, ſed accederet. Nam incolumi Valerio Hipponenſis Eccleſiæ Epiſcopo Coepiſcopus Auguſtinus eſt.

Gratian. *Hoc idem probatur auctoritate* B. Gregorii, *qui Ariminenſi Epiſcopo dolore capitis laboranti alterum ſubrogavit, ita ſcribens in* 7. *libro Regiſtri ſui, indict.* 2. *epiſt.* 49. *ad Marinianum Epiſcopum Ravennæ.* (an. 599. *Roma in Æmiliam.*)

C. XIII. *Epiſcopo gravato infirmitate, alius ſubrogari poteſt.*

h *Burch. lib.* 1. *c.* 189. *Ivo p.* 5. *c.* 305. QUaliter h ordinati a nobis Sacerdotis, corporis, qua noſtis, impediente moleſtia Ariminenſis Eccleſia paſtorali haſtenus ſit regimine deſtituta, dudum fraternitas veſtra cognovit. Quem, dum habitatorum loci illius precibus permoti ſæpius hortaremur, ut ſi de eadem capitis, qua detinebatur, moleſtia melioratum ſe eſſe ſentiret, ad ſuam ameliante Domino reverteretur Eccleſiam, datis induciis in hoc quadriennio expectatus eſt. Quem dum monitu Cleri, eiuſmque illius exientium, noſque precibus urgentium i inſtantius hortaremur, ut, ſi valeret, eum eis auxiliante Domino remearet, data in ſcriptis ſupplicatione nos petiit, ut, quia ad ejuſdem Eccleſiæ regimen, vel ſuſceptum officium pro eadem, qua detinetur, moleſtia aſſurgere nullatenus poſſet, Eccleſiæ ipſi ordinare Epiſcopum deberemus. Unde, quia cunctarum Eccleſiarum injuncta nos ſollicitudinis cura conſtringit, ne diutius gregi fidelium deſit cuſtodia paſtoralis, illorum precibus, hujuſque ex ſui
i *al. urgentiorum.*

impoſſibilitate renunciatione compoſiti, viſum nobis eſt, eidem Ariminenſi Eccleſiæ debere Epiſcopum ordinari. & datis ex more præceptis, Clerum, plebemque ejuſdem Eccleſiæ non deſtitimus admonere, quatenus ad eligendum ſibi Antiſtitem concordi proviſione conveniant. Hortamur igitur, ut fraternitas veſtra eum, quem uno conſenſu omnes elegerint, ſicut & ipſi a nobis popoſciſſe noſcuntur, ad ſe faciat evocari: quem cauta ex omnibus examinatione diſcutere, &, ſi ea, in eo, quæ in textu Heptateuchi a morte mulctata ſunt, minime Domino fuerint opitulante reperta, atque fidelium perſonarum relatione ejus vobis quoque vita placuerit, ad nos eum cum decreti pagina, veſtra quoque addita teſtificationis epiſtola deſtinate: quatenus ejuſdem a nobis Eccleſiæ Domino diſponente conſecretur Antiſtes.

¶ Corr. Rom. a Heptateuchi) *Apud B. Gregorium in hac epiſtola, & in aliis multis locis legitur*, Epitetus, *ſicut eſt etiam in Burchardo, & Ivone, & aliquot antiquis Gratiani exemplaribus. Et de hac voce notatum eſt ſupra diſt.* 15. *c.* ſancta Romana, *in verſic.* Pentateuchum.

C. XIV. *De eodem.*

Item in eodem Regiſtro lib. 11. *epiſt.* 9. *ad Eleutherium Epiſcopum.* (an. 600. *Roma in Galliam.*)

QUamvis k triſte nobis ſit valde, quod loquimur, atque fraterna nos compaſſio flere potius urgeat, quam aliquid de eadem definire permittat, ſuſcepti tamen ſollicitudo regiminis cor noſtrum inſtantius pulſat aculeo, ne quid nos Eccleſiæ cura proſpicere, & ne quacumque poſſit utilitas deperire, quod fieri debeat, Deo auctore diſponere. Pervenit igitur ad nos, quibuſdem referentibus, quendam Epiſcopum ita paſſionem capitis incurriſſe, ut quod mente alienata agere ſoleat, gemitus & flatus eadem ſit. Ne ergo languente paſtore grex (quod abſit) inſidiatoris laniandus dentibus exponatur, vel Eccleſiæ aſſiduæ utilitates depereant, cauta nos neceſſe eſt proviſione tractare. Et ideo, quia eiuſdem Epiſcopum ab officio ſuo neceſſitas infirmitatis, non crimen abſtulerit, nullum loco ejus (niſi renuntiante eo) nulla ſinit ratio ordinari: ſed ſi intervalla ægritudinis habere eſt ſolitus, ipſe dicta petitione non ſe ulterius ad hoc miniſterium intellectum habere, nec ad alia officia ſubveniente infirmitate poſſe ſatetur aſſurgere, & ejus loco ſuo expetat ordinandum. Quo facto, omnium ſolemniter electione, alter, qui dignus fuerit, Epiſcopus ſolemniter ordinetur, ſic tamen, ut quouſque eundem Epiſcopum in hoc ſæculo vita tenuerit, ſumptus ei debiti de eadem Eccleſia miniſtrentur. Enimvero, ſi nullo tempore ad ſanam redit mentis officium, perſona fidelis, ac vita probabilis eſt eligenda, quæ ad regimen Eccleſiæ idonea poſſit exiſtere, atque de animarum utilitate cogitans, inquietos ſub diſciplinæ vinculo reſtringere, Eccleſiaſticarum rerum curam gerere, & maturum, atque efficacem ſe in omnibus exhibere: qui etiamſi Epiſcopo, qui nunc ægrotat, ſuperſtes extiterit, loco ejus debeat conſecrari.
k *Burch. l.* 1. *c.* 191. *Ivo p.* 5. *c.* 307.

e ¶ Gratian. Ne *autem hujuſcemodi paſſionibus Sacerdotibus ſubito occupatis, coeptum myſterium imcompletum remaneat, inſtitutum eſt, ut Sacerdos, ſive pſallens, ſive ſacrificans, alium ſecum habeat, qui, ſi hujuſmodi caſus intervenerit, inchoata miniſteria perficere valeat.*

C. XV. *Quiſque ſacrificans Sacerdotem ſibi vicinum habeat, qui cœpta ſacramenta expleat, ſi ei aliqua neceſſitas ingruerit.*

Unde in Concilio Toletano XI. *cap.* 14.
(an. 675. *in Hiſpania.*)

l *De conſ. diſt.* 1. *ut illud. Burch. l.* 3. *c.* 73. *Ivo p.* 2. *c.* 136. ILlud a divini l oraculi monentis ſinguli præcaventes, quo ſcribitur m: *Væ ſoli, quia cum ceciderit, non habet ſublevantem*, ſummopere verendum nobis eſt, & cavendum, ne forte illis atque temporibus, quibus Dominus pſallitur, vel ſacrificatur, unicuique Divinis ſingulariter officiis inſiſtenti, perniciosa paſſio, vel corporis quælibet invaletudo n occurrat, quæ aut corpus ſubito o ſubruat, aut mentem alienatione, vel terrore confundat. Pro hujuſmodi ergo caſibus ſ præcaventes, neceſſariam duximus inſtituere, ut ubi temporis, vel loci, ſive Cleri copia ſuffragatur, habeat quiſquis n illic canens Deo, atque ſacrificans, poſt ſe vicinum ſolaminis adjutorem: ut ſi aliquo caſu ille, qui officium impleturus acceſſerit o, turbatus fuerit, vel ad terram eliſus, a tergo ſemper habeat, qui ejus vicem exequatur intrepidus. *Sed ſi* ß *hoc ſacrificanti frequenter acciderit, tunc omnimodo ab oblatione prohibeatur.*
m *in Eccleſ.* 4.
n *al. ille.*
o *al. acceder.*

¶ Corr. Rom. a Illud] *In Conciliis impreſſis legitur*, Et illud. *In codice vero Lucenſi Regio*, Væ illud. *In duobus autem Vaticanis*, ut illud *& ſic eſt infra de conſecr. diſt.* 1. *c.* ut illud. *& apud Burchard. & Ivonem.*

ß Sed ſi hoc] *Hæc ſunt impreſſa aliis characteribus, quia non ſunt in Concilio Toletano, neque in pleriſque veteribus Gratiani exemplaribus. In codice perantiquo ſunt gloſſa ad verbum*, vicem, *& poſt verbum*, prohibeatur, *additur, ut infra ead. q.* 2. *c.* in litteris tuis. *Apud Burchardum vero, & Ivonem, qui citant decretum Sotteris Papæ, & infra de conſ. loco citato, horum verborum loco leguntur hæc*: & officium inceptum adimpleat.

¶ Pitu.

Digitized by Google

¶ Pitu. 3. *Invaletudo.*] V. C. *valetudo.*
4. *Subito.*] Sic etiam V. C.
5. *Caſibus.*] al. *anſibus,*

C. XVI. *Si Sacerdos neceſſitate præoccupatus fuerit, cœpta ſacramenta per alium expleantur.*

Item ex Concilio Toletano VII. c. 2. (*an. 646. in Hiſpania.*)

p *Burch. l. 3. cap. 70. Ivo p. 2. c. 124.* Nihil p contra ordinis ſtatutum temeritatis auſu præſumatur, neque illa, quæ ſumma veneratione cenſentur, vel minima præſumptionis actu q ſolventur, cum ad hoc ß tantum fieri juſſa ſunt, ne interrupta noſcantur, vel languoris proventu robore ſalutis priventur ontare. Non ergo fragilitati ſolum conſulitur humanæ, ſed etiam ; ſacro honori myſteriorum 6 Dei provida cavetur ſolicitudine. Conſuimus ergo convenire, ut cum a Sacerdotibus Miſſarum tempore ſancta 7 myſteria conſecrentur, ſi ægritudinis accidit quilibet 8 eventus, quo cœptum nequeat conſecrationis expleri myſterium, ſit liberum Epiſcopo, vel Presbytero alteri conſecrationem exequi officii cœpti. Non enim aliud ad ſupplementum initiatis myſteriis competit, quam aut incipientis, aut ſubſequentis completa ſ benedictio Sacerdotis: quia nec perfecta videri poſſunt, niſi perfectionis ordine compleantur. Cum enim ſimus omnes unum in Chriſto, nihil contrarium perſonarum diverſitas format, ubi efficaciam proſperitatis unitas fidei repræſentat. Quod etiam conſultum conſtat ordinis Clerici individuum ε ſibi eſſe non ambigant, ſed, ut præmiſſum eſt, præcedentibus libenter alii pro complemento ſuccedant. Ne tamen, quod naturæ languoris cauſa conſulitur, in præſumptionis perniciem convertatur, nullus poſt cibum, potumque quemlibet minimum ſumptum Miſſas facere, nullus abſque proventu patentis moleſtiæ minister, vel Sacerdos, cum cœperit, imperfecta officia præſumat omnino relinquere. Si quis hæc temerere præſumpſerit, excommunicationis ſententiam ſuſtinebit.

¶ Corr. Rom. q Actu] *Sic eſt emendatum ex codice Regio: nam in impreſſis Conciliorum codicibus, & apud Burchardum, & Ivonem eſt,* tactu.

ß Cum ad hoc tantum] *Magna eſt hoc loco varietas. In codice Regio legitur:* cum ad hoc tantum quæque fieri juſſa ſunt, interrupta noſcuntur, ne languoris, &c. *Apud Burchardum.* cum adhuc tantum fieri juſſa ſunt, nec interrupte noſcuntur, ne languoris, &c. *Apud Ivonem*, cum ad hoc, &, nec languoris, *cætera eodem modo.*

γ Sed etiam ſacro] *Hic quoque magna varietas. In codice Regio planior eſt oratio*: ſed etiam honori myſteriorum Dei providetur abunde, dum ab offenſionis caſu procuretur etiam caveri ſolicite.

ſ Completa benedictio] *Sic reſtitutum eſt ex codice Regio, cum quo aliquot editiones conveniunt, multaque etiam alia in hoc capite emendata.*

ε Individuum] *In codice Regio eſt*, indultum.

¶ Pitu. 6. *Etiam ſacro honori myſteriorum*,] V. C. *etiam ſacris myſteriorum.*
7. *Sancta*] V. C. *ſacra.*
8. *Quilibet.*] V. C. *cuilibet eventus, quo conceptum nequeat, &c.*

9 pa. Grat. Ecce, *quod Epiſcopo petente, precibus etiam populi, infirmitate gravato, alius poſſit ſubrogari, patenter monſtratur. Senectute autem gravato, non ſucceſſor, ſed Coadjutor dari debet, qui ei decedenti in locum regiminis ſuccedat.*
q *Sup. ead. cap. non autem, & 8. qu. 1. c. 1. infra.* *Sic Auguſtinus dicitur q acceſſiſſe, non ſucceſſiſſe Hipponenſium Epiſcopo.*

C. XVII. *Senectute gravato Coadjutor eſt dandus, qui morienti ſuccedat.*

Hinc etiam Zacharias Papa *ſcribit Bonifacio Moguntino Archiepiſcopo.* (an. 743. *Romæ in Germaniam.*)

PEtiiſti 9, ut cum noſtro conſultu pro ſuperveniente tibi ſenectute, atque corporis imbecillitate, ſi poteris invenire alium in eadem ſede, in qua præes, pro tui perſona debeas collocare. Nos vero, adjutore Deo, conſilium præbemus tuæ ſanctitati, ut pro ſalute animarum retinendarum, ſeniore Chriſto, ſedem, quam obtines, Moguntinæ Eccleſiæ nequequam relinquas. Sin vero Dominus dederit juxta petitionem tuam hominem perfectum, qui poſſit ſolicitudinem habere, & curam pro ſalute animarum, pro tui perſona illum ordinabis Epiſcopum, eritque in Evangelio tibi credito, & miniſterio Chriſti portando in omni loco requirens, & confortans Eccleſiam Dei. *Item ad eundem epiſt. ultima.* §. 1. Si eundem divina voluerit clementia poſt tui diem tranſitus ſupereſſe, ſi cum aptum cognoveris, & in tua voluntate fuerit diffinitum, in hora, qua te de præſenti ſeculo migraturum cognoveris, præſentibus cunctis, tibi ſucceſſorem deſigna, ut huc veniat ordinandus. Hoc nulli concedi alii patimur, quod tibi charitate cogente largiri cenſuimus. *Idem ibidem paulo ſuperius.* §. 2. De eo autem, quod tibi ſucceſſorem conſtituere dixiſti, ut te vivente in tuo loco eligatur Epiſcopus, hoc nulla ratione concedi patimur: quia contra omnem Eccleſiaſticam regulam, vel inſtituta Patrum eſſe monſtratur, ſed volumus, ut tibi miniſtret, & ſit in Evangelium Chriſti adjutor. *& infra.* §. 3. Nimis enim reprehenſibile eſſe manifeſtum eſt, ut te vivente tibi alium ſubſtituamus: ſed hoc commonemus, ut quamdiu te divina juſſerit clementia ſupereſſe, ſine intermiſſione orare non ceſſes, ut tibi Deus illum ſucceſſorem concedat, qui ei poſſit eſſe placabilis, & populum irreprehenſibiliter regere valeat.

¶ Corr. Rom. *Prior pars hujus capituli uſque ad verſic.* Item ſi eundem, *ſumpta eſt ex epiſtola Zachariæ Papæ, cujus initium eſt,* Sacris liminibus: *quæ extat Romæ manuſcripta in Bibliotheca Dominicana. quam etiam edidit frater Laurentius Surius in vita B. Bonifacii, ſed ex codice parum emendato. Reliqua habentur in epiſtola ultima in tomis Conciliorum.*

¶ Pitu. 9. *Petiiſti.*] Sic ſiduna p. 27.

C. XVIII. *Non ſucceſſor, ſed coadjutor viventi 1 Epiſcopo datur.*

Item Pelagius Papa *Clero Narnienſi.* r (*forte c. an. 559. Romæ in Umbriam.*) r *al. Navarienſi] al. Narnenſi.*

QUia frater & Coepiſcopus noſter Joannes Eccleſiaſticæ utilitatis ſtudio ſuadente, & naturæ ſuæ ſimplicitate laudabili conſideratione tractata, ob hoc, quod ſe in gerenda patrimonii gubernandi cura, vel in diſciplina Eccleſiaſtica conſervanda minime fatetur idoneum, Conſtituti Presbyteri ad hæc explenda ſibi poſcit adhiberi perſonam: ut ea, quæ ſunt neceſſaria, competenti diſpoſitione ſolicitudine fiant, nihil indecens fieri, vel inutile permittatur. Ideoque præſenti vobis juſſione præcipimus, ut ſervata primo in loco Epiſcopo memorato reverentia, quam vos eo convenit inculpabiliter exhibere, in omnibus, quæ 11 ad divini cultus obſequium pertinent, vel quæ Eccleſiaſticæ utilitatis peragere cura ſuaſerit, præbeatis obedientiam Conſtituto 12 competentem, in nullo diſpoſitionibus ejus ſpiritu contumaci reſiſtentes: imo competenti vigilantiæ veſtræ ſtudio, quæ pro Eccleſiaſtica utilitate gerenda Conſtitutus 13 monueris, adimpleatis: ut his ita diſpoſitis, & conſueta vobis ſtipendia miniſtrentur, & quæcunque in præfata Eccleſiæ patrimonio, vel de rebus ad eam pertinentibus repetenda ſunt neceſſario, compleantur.

¶ Pitu. 10. *Vet.*] V. C. *nos.*
11. *Quæ.*] Add. V. C. *vel.*
12. *Conſtituto.*] Abeſt a V. C.
13. *Conſtitutus.*] Abeſt a V. C.

s *Sup. ead. cap. factus, & cap. Novatianus.* Gratian. *Illud vero Cypriani* s *de hæreticis intelligendum eſt, qui Catholicorum Eccleſias ſibi uſurpare contendunt.* §. 1.
t *Sup. ead. ſicut vir.* *Illud vero Evariſti* t *Papæ tunc intelligendum eſt, quando nec inevitabilis neceſſitas (perſecutorum videlicet) nec Apoſtolica, aut regularis mutatio, ſed ambitio ſola Epiſcopum de Eccleſia ad Eccleſiam tranſire cogit.* §. 2. *Unde cum in principio ſui capituli diceret:* Epiſcopus non debet dimittere Eccleſiam ſuam, *ſubſequenter adjunxit*, Abſque inevitabili neceſſitate, aut Apoſtolica, vel regulari mutatione, & alteri ſe ambitus cauſa conjungere.

4 pars. §. 3. *Ambitionis enim cauſa, quicunque Eccleſiæ ſuæ mediocritate deſpecta, ad majorem Eccleſiam tranſire voluerit, debet revocari ad propriam. Quod ſi redire contempſerit, careat aliena, & propria.*

C. XIX. *Epiſcopus, vel quilibet Clericus relicta ſua Eccleſia non debet ad aliam tranſire.*

Unde in Niceno Concilio u, *cap. 15. legitur.* (*an. 325. in Bithynia.*) u *Et in Aquiſgran. c. 43.*

x *Anſelm. l. 6. c. 112. Burch. l. 2. cap. 97. Ivo p. 6. c. 174.* NOn x oportet Epiſcopum, vel reliquos ordines de civitate ad civitatem migrare; non Epiſcopus, non Presbyter, non Diaconus 14 tranſeat. Si quis autem poſt definitionem ſancti & magni Concilii tale quid agere tentaverit, & ſe hujuſmodi negotio mancipaverit, hoc factum prorſus in irritum ducatur, & Eccleſiæ reſtituatur, cujus 15 fuit Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus ordinatus.

¶ Corr. Rom. *Ex duobus codicibus collectionis Anſelmi in uno emendatiore ſupra hoc ita habet, ut verba hæc:* Quod non 16 oporteat Epiſcopum, vel reliquos ordines demigrare, *ſint rubrica: & capitulum hoc modo incipiat:* Ut de civitate ad civitatem, non Epiſcopus, non Presbyter, non Diaconus tranſeat. *In altero vero eadem rubrica eſt nigris literis ſcripta, & eſt initium capituli: unde videtur caput hoc eſſe concinnatum, quemadmodum eſt apud Gratianum, ſolum ſententia ipſius canonis.*

¶ Pitu. 14. *Tranſeat.*] V. C. *transferatur.*
15. *Cujus.*] V. C. *cui.*
16. *Quod non.*] *Quod non oporteat demigrari.* Eſt Rubrica in meo Cod.

C. XX. *In monaſterio deputetur Epiſcopus, qui in Eccleſia ſua reſidere contemnit.*

Item Gregorius I. *Anthemio Subdiacono, lib. 5. epiſt. 23. ſive c. 223.* (*an. 596. Romæ in agrum Picentinum.*)

y *Anſelm. l. 6. c. 178.* PErvenit y ad nos, Pimenium Amelphitanæ civitatis Epiſcopum in Eccleſia ſua reſidere non eſſe contentum, ſed foris per diverſa loca vagari. *& infra.* Ideirco hac tibi auctoritate præcipimus, ut ſupradicto Epiſcopo interminari non deſinas, quatenus hoc de cætero facere non præſumat, ſed in Eccleſia ſua Sacerdotali more reſideat. Quem ſi forte non emendari poſt tuam interminationem cognoveris, in monaſterio eum deputato, & nobis curabis modis omnibus indicare: ut quid facere debeas, noſtra iterum præceptione cognoſcas.

C. XXI. *Epiſcopo nulli conceditur principalem cathedram relinquere, & ad aliam Eccleſiam ſe transferre.*

a Et in Africano, c. 83.

Item ex Concilio Carthaginenſi V. c. 3. a
(an. 398. *in Africa.*)

a Anſelm. l. 6. c. 176.

PLacuit a, ut nemini ſit facultas, relicta principali cathedra, ad aliquam Eccleſiam in diœceſi conſtitutam ſe conferre, vel in re propria diutius, quam oportuat, conſtitutam, curam, vel frequentationem propriæ cathedræ negligere.

C. XXII. *Interceſſori cathedram, cui datus eſt, tenere non licet.*

b Et in Africano, c. 41.

Item ex eodem Carthaginenſi V. c. 8. b
(an. 398. *ibid.*)

COnſtitutum eſt, ut nulli interceſſori licitum ſit, cathedram, cui interceſſor datus eſt, quibuslibet populorum ſtudiis, vel ſeditionibus retinere: ſed dare operam, ut intra annum eiſdem Epiſcopum provideat. Quod ſi neglexerit, anno expleto, c interventor alius tribuatur.

c al. exempto.

C. XXIII. *Excommunicentur Clerici, qui relicta ſua Eccleſia ad eam redire noluerint.*

Item ex Concilio Niceno, c. 16.
(an 325. *in Bithynia.*)

d Anſelm. l. 7. c. 107. Burch. l. 2. cap. 98. Ivo p. 6. c. 273.

SI d qui vero ſine reſpectu agentes, & timorem Dei ante oculos non habentes, neque Eccleſiaſtica ſtatuta cuſtodientes, receſſerint ab Eccleſia ſua, ſive Presbyter, ſive Diaconus, vel in quocunque Eccleſiaſtico ordine poſiti fuerint, hi non debent ſuſcipi in alia Eccleſia, ſed eum 17 omni neceſſitate cogantur, ut redeant ad Eccleſiam ſuam. Quod ſi permanſerint, excommunicari eos oportet.

¶ Pitn. 17. *Cum.*] Abeſt a V. C.

C. XXIV. *De eodem.*

e Et in Chalced. c. 20 in Aquiſgr. c. 71.

Item ex Concilio Antiocheno e, c. 3.
(an. 341. *in Syria.*)

f Anſ. l. 7. c. 170.

SI quis Presbyter f, vel Diaconus, vel quilibet Clericus, deſerta ſua Eccleſia, ad aliam tranſeundum eſſe crediderit, & ibi paulatim tentat, quo migravit 18, perpetuo manere, alterius miniſtrare non debet, præſertim, ſi ab Epiſcopo ſuo ad revertendum fuerit exhortatus. Quod ſi poſt avocationem ſui Epiſcopi non obedierit, ſed inobediens 19 perſeveraverit, omnimodo 20 ab officio ſuo deponi debere, nec aliquando ſpem reſtitutionis habere decernimus. Si vero propter hanc culpam depoſitum, alius Epiſcopus ſuſceperit, & ipſe a communi Synodo pœnam merebitur increpationis α, tanquam Eccleſiaſtica jura diſſolvens.

§ Corr. Rom. α Increpationis;] *Græce eſt*, ἐπιτιμίας τυγχάνειν, *quod in aliis verſionibus eſt*, arguatur, *vel* coerceatur, *vel* puniatur.

¶ Pitn. 18. *Migravit.*] V. C. *migraverit.*
19. *Inobediens.*] Abeſt a V. C.
20. *Omni modo.*] V. C. *omnimodis.*

C. XXV. *Non licet Epiſcopo Eccleſiam ſuam relinquere, & ad aliam tranſire.*

Item ex eodem *Antiocheno*, cap. 21.
(an. 341. *ibid.*)

g in q. nullum. Burch. l. 1. c. 72. Ivo p. 5. c. 179.
h ἀναγκάζόμενος.

EPiſcopum g de diœceſi ad diœceſim alteram non debere tranſire, neque ſi ſeipſum ingeſſerit, neque ſi e populis fuerit violenter attractus, neque ſi etiam hoc ei ab Epiſcopis ſuadeatur h: manere autem eum debere in Eccleſia Dei, quam ab initio ſortitus eſt, & non ab ea alibi 21 demigrare, ſecundum regulam ſuper hoc olim a Patribus conſtitutam, decernimus.

¶ Pitn. 21. *Alibi.*] V. C. *alio.*

C. XXVI. *De eodem.*

Item ex Concilio Chalcedonenſi, c. 5.
(an. 451. *in Bithynia.*)

i Sup. ead. non oportet. Ex Nicena Synodo.

PRopter i eos Epiſcopos, ſive Clericos, qui de civitate ad civitatem tranſeunt, placuit definitiones datas a ſanctis Patribus habere propriam firmitatem.

C. XXVII. *Alienæ plebes ab Epiſcopo non uſurpentur.*

k Lib. Cap. 6. c. 236.

Item ex Concilio Carthaginenſi III. c. 20. k
(an. 397. *in Africa.*)

l Burch. lib. 2. cap. 64. Ivo p. 5. c. 283.

PLacuit l, ut a nullo Epiſcopo uſurpentur plebes alienæ, nec aliquis Epiſcoporum ſupergrediatur in diœceſi 22 collegam ſuum.

¶ Pitn. 22. *In diœceſi.*] V. C. *diœceſim in negotio.*

C. XXVIII. *Alienos Clericos ordinare, & altaria conſecrare, Epiſcopo non licet.*

Item Anacletus. m (forte in Concilio Aurelianenſi III. c. 15. an. 538. *in Gallia.*)

m In Aurel. 3. c. 15.

EPiſcopus in diœceſim alienam ad alienos Clericos ordinandos, vel conſecrandi altaria irruere non debet. Quod ſi fecerit, amotis his, quos ordinavit, altaris tamen conſecratione manente, tranſgreſſor canonum uno anno a Miſſarum celebratione ceſſabit.

C. XXIX. *Diebus ſolemnibus Clericus Eccleſiæ ſuæ deeſſe non debet.*

Item ex Concilio Agathenſi, c. 64.
(an. 506. *in Gallia.*)

SI quis in Clero conſtitutus ab Eccleſia ſua diebus ſolemnibus defuerit, id eſt, Nativitate Domini, Epiphania, Paſcha, vel Pentecoſte, dum potius ſecularibus n lucris ſtudet, quam ſervitio Dei 23 parere, convenit, ut triennio a communione ſuſpendatur. §. 1. Similiter Diaconus, vel Presbyter, ſi per tres hebdomadas ab Eccleſia ſua defuerit, huic damnationi ſuccumbat.

n al. ſingulari lucro.

¶ Pitn. 23. *Dei.*] V. C. *ſuo.*

C. XXX. *Removendus eſt Epiſcopus ab Eccleſia, cui irrepſerit, & ad ſuam cogendus eſt redire.*

Item Hilarius Papa *Epiſcopis Tarracon.* c. 3.
(an. 465. *Romæ in Hiſpaniam.*)

o Anſelm. l. 6. c. 109.

REmoto o ab Eccleſia Barcinonenſi 24, atque ad ſuam 25 remiſſo Irenæo 26 Epiſcopo, ſedatis per Sacerdotalem modeſtiam voluntatibus 27, quæ per ignorantiam Eccleſiaſticarum legum deſiderant, quod non licet obtinere, talis penitus de Clero proprio Barcinonenſibus 28 ordinetur Epiſcopus, qualem ea præcipue, fratri Aſcanii, oportet 29 eligere, & decet 30 conſecrare: ne ſi forte aliter p 31 factum ſit, non ſine objurgatione ſui maximi nominis retundat noſtra præceptio, quod ad injuriam Dei (a quo ſpecialiter Sacerdotalium eſt gratia dignitatum) didicerimus eduſſum.

p al. ſimiliter.

¶ Pitn. 24. *Barcinonenſi.*] V. C. *Vercinonenſ.*
25. *Suam.*] V. C. *ſua.*
26. *Irenæo.*] V. C. *Erineo.*
27. *Voluntatibus.*] V. C. *voluptatibus.*
28. *Barcinon.*] V. C. *Vercinonenſibus.*
29. *Oportet.*] V. C. *oporteat.*
30. *Decet.*] V. C. *deceat.*
31. *Ne ſi forte aliter.*] V. C. *ne ſi ſimiliter forte factum ſit.*

C. XXXI. *Qui alienam cathedram appetit, ab ea expulſus, etiam propria careat.*

Item Leo I. Epiſcopus *urbis Romæ Anaſtaſio Theſſalonicenſi Epiſcopo, epiſt. 82. al. 84. c. 8.*
(an. 445. *Romæ in Macedoniam.*)

q Polycar. l. 2. tit. 6. Anſel. l. 6. c. 104. Burch. l. 1. cap. 74. Ivo p. 5. c. 229.

SI q quis Epiſcopus mediocritate civitatis ſuæ deſpecta adminiſtrationem celebrioris loci ambierit, & ad majorem plebem ſe quacunque ratione tranſtulerit, non ſolum a cathedra quidem pellatur aliena, ſed carebit & propria: ut nec illis præſideat, quos per avaritiam concupivit, nec illis, quos per ſuperbiam ſprevit. Suis igitur terminis contentus ſit quiſque, nec ſupra menſuram juris ſui affectet augeri.

C. XXXII. *Utraque careat Eccleſia, qui contemptu minoris Eccleſiæ ad majorem aſpirat.*

Item ex Concilio Meldenſi, cap. 30.
(an. 845. *in Galliis.*)

r Burch. lib. 3. cap. 48. Ivo p. 3. c. 30. Pann. l. 2. cap. 43.
s al. aſpirare contenderit.

SI quis r de ordine Sacerdotali, contemptu minoris Eccleſiæ ambitiose & improbe ad potiorem aſpiravarit s, canonica ergo eum definitio conſequetur, hoc α eſt, ut utraque careat.

§ Corr. Rom. α Hoc eſt, ut utraque careat.] *Hæc non ſunt in Meldenſi impreſſo, habentur tamen apud cæteros quoque collectores.*

Gratian. *Qui vero pretio Eccleſiam vacantem ingreſſus fuerit, ab officio ſuo deponendus eſt, ſicut in* Rothomagenſi Concilio *legitur* t. (forte c. an. 880. *in Galliis.*)

t In Capit. l. 7. cap. 206.

C. XXXIII. *Dejiciatur a Clero, qui muneribus Eccleſiam acquirere tentat.*

u Burch. l. 3. c. 114. Ivo p. 3. c. 90. Pann. l. 2. cap. 49.

SAncitum eſt u, atque omnibus modis prohibitum, ut ſi quis Presbyter inventus fuerit alteri Clerico, vel Laico munera dare, vel dediſſe, aut aliam pecuniam tribuere, ut alterius Presbyteri Eccleſiam ſurripiat α, aut vacantem pretio redimat, pro hac cupiditate, ſeu tepine, ſeu præſumptione, turpis lucri gratia, dejiciatur a Clero, & alienus exiſtat a regulis.

§ Corr. Rom. α Surripiat, aut] *Addita ſunt iſta duo verba ex Burchardo, Nam vivente Presbytero poſſeſſore non poteſt*

dici

Digitized by Google

dat vacans Eccleſia. In lib. 7. Capitularium, c. 206. eſt verbum, ſurripiat, *ſed deeſt alterum membrum*, aut vacantem pretio redimat. *Ivo, & auctor Pannormiæ habent, ut antea Gratianus,* Eccleſiam vacantem pretio redimat.

§ 30. Gratian. *Quod vero communi conſilio, atque eliorum utilitate mutationes Epiſcoporum fieri poſſint, & in Eccleſiis, a quibus receſſerint, eis viventibus alii ſubſtitui valeant, Anterus Papa demonſtrat, epiſtola ſeptima, ſcribens Epiſcopis Bœticæ, & Toletanæ provinciæ.* (an. 236. *Roma in Hiſpaniam.*)

C. XXXIV. *Neceſſitatis, vel utilitatis cauſa Epiſcoporum mutationes fieri poſſunt.*

x *Polyc. lib. 2. tit. 9. Anſ. l. 6. c. 94. Burch. l. 1. cap. 77. Ivo p. 5. c. 183. Pann. l. 3. c. 69.*

y *al. non libito cujuſquem, aut dominatione.*

z *Plura ſunt verba in originali.*

a *al. quoque.*

MUtationes x Epiſcoporum ſcitote communi utilitate, atque neceſſitate fieri licere, ſed non propria ex cujuſquam voluntate, aut dominatione y. Petrus ſanctus magiſter noſter, & Princeps Apoſtolorum, de Antiochia, utilitatis cauſa, translatus eſt Romam, ut ibidem potius proficere poſſet. Euſebius quoque de quadam parva civitate, Apoſtolica auctoritate, mutatus eſt 33 Alexandriam. Similiter Felix de civitate, in qua ordinatus erat, electione civium propter doctrinam, vitamque bonam, quam habebat, [auctoritate 34 hujus ſanctæ ſedis,] & 35 communi Epiſcoporum, & reliquorum Sacerdotum, ac populorum conſilio translatus eſt Epheſum. Non enim tranſit 36 de civitate ad civitatem, nec transfertur z de minori ad majorem, qui hoc non ambitu, nec propria voluntate facit, ſed aut vi a propria ſede pulſus, aut neceſſitate coactus, aut utilitate loci, aut populi, non ſuperbe, ſed humiliter ab aliis translatus, & inthronizatus eſt. *& infra.* §. 1. Nam ſicut Epiſcopi habent poteſtatem ordinare regulariter Epiſcopos, & reliquos Sacerdotes, ſic quoties utilitas, aut neceſſitas coegerit, ſupradicto modo & mutare, & inthronizare poteſtatem habent: [non tamen 37 ſine ſacroſanctæ Romanæ ſedis auctoritate, & licentia.] *& infra.* §. 2. Alia etenim a eſt cauſa utilitatis, & neceſſitatis, alia aviditiæ, ac præſumptionis, aut propriæ voluntatis.

¶ Corr. Rom. a Auctoritate hujus ſanctæ ſedis, & licentia) *Hæc verba non leguntur in epiſtola Anteri, neque in Pannormia, neque apud Burchardum, & Ivonem. Sunt tamen apud Anſelmum, & in Polycarpo, & vetuſtis Gratiani exemplaribus. Idem quoque eſt de verbis illis prope finem capitis*, non tamen ſine ſacroſanctæ Romanæ ſedis auctoritate, & licentia: *quæ propter hunc cauſam virgulis ſunt incluſa.*

¶ Pitu. 32. *Propria, &c.*] V. C. *libitu cujuſquam, aut dominatione.*

33. *Eſt.*] V. C. *eſt in.*

34. *Auctoritate, &c.*] Incluſa deſunt in V. C.

35. *Et.*] Deeſt in V. C.

36. *Non enim tranſit, &c.*] V. C. *non enim tranſit de civitate ad civitatem, qui non ſuo ambitu, nec propria voluntate facit, ſed neceſſitate coactus, aut aliorum hortatu & conſilio potiorum transfertur.*

37. *Non tamen.*] Incluſa deſunt in V. C.

C. XXXV. *Cauſa neceſſitatis mutationes Epiſcoporum fieri poſſunt.*

Item Pelagius Papa II. *Benigno Archiepiſcopo epiſt. 2.* (an. 581. *Romæ.*)

b *Polyc. l. 2. tit. 9. Anſ. l. 6. c. 97.*

c *al. electionis.*] *al. dilectionis.*

SCias b, frater dilectiſſime, aliud eſſe cauſam neceſſitatis, & utilitatis, aliud cauſam præſumptionis, ut propriæ voluntatis. Non ergo mutat ſedem, qui non mutat mentem, id eſt, qui non cauſa avaritiæ, aut dominationis, aut propriæ voluntatis, vel ſuæ delectationis migrat c de civitate ad civitatem, ſed cauſa neceſſitatis, aut utilitatis mutatur. Nam plurimorum utilitas unius utilitati, aut voluntati præferenda eſt. Aliud eſt enim mutare, & aliud mutari. *& infra.* §. 1. Nam aliud eſt ſponte tranſire, & aliud eſt coacte, aut neceſſitate venire. Unde non iſti mutant civitates, ſed mutantur: quia non ſponte, ſed coacte hoc agunt. *& infra.* §. 2. Non ergo bene intelligunt Eccleſiaſticas regulas, qui hoc negant cauſa neceſſitatis, vel utilitatis fieri poſſe, quoties communis utilitas, aut neceſſitas perſuaſerit.

C. XXXVI. *Chriſtum negare convincitur, qui neceſſitatem patientibus miſericordiam non impendit.*

Idem *in eadem epiſtola paulo inferius.* (an. 581. *ibid.*)

d *1. Regum 22.*

e *miniſterio.*

OMnis d, qui gemebat, & vexabatur a Saul, fugiebat, & veniebat ad David. Si ergo piiſſimus, atque juſtiſſimus David ſciret peccatum eſſe, perſecutionem fugientes, & tranſeuntes de loco ad locum, & de civitate ad civitatem recipere, tales nequaquam reciperet, nec ſecum teneret, nec in aliis civitatibus eos collocaret. Qui enim perſequuntur Domini Epiſcopos, eoſque de civitatibus ad civitates tranſire compellunt, non eos tantum perſequuntur, quantum Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, cujus legatione funguntur. Nec ipſi in hoc peccant Epiſcopi, quoniam non ſponte, ſed coacte hoc agunt; ſed illi, qui eos perſequuntur: nec ipſis Epiſcopis hoc imputari poteſt, ſed illis, qui eos hoc agere cogunt. *& infra.* §. 1. Qui autem negant miſericordiam faciendam fugientibus, ac neceſſitatem patientibus, ipſum Chriſtum negant, qui eſt miſericordia, & veritas. *& infra.* §. 2. Negat miſericordiam neceſſitatem patientibus, qui populis indigentibus divino miniſterio e, & non habentibus proprium Epiſcopum, qui eos inſtruat, cauſa utilitatis, atque neceſſitatis, ex alia civitate, licet minor ſit, in eam, quæ non habet Epiſcopum doctiorem, vel utiliorem meliori conſilio, non ſponte tranſeuntem, ſed majorum exhortatione mutare f, aut Epiſcopum ejectum, aut perſecutionem patientem cauſa utilitatis, & neceſſitatis inthronizari non permittit.

f *al. mutari.*

C. XXXVII. *Non ambitione, ſed Synodali auctoritate de Eccleſia ad Eccleſiam Epiſcopus tranſeat.*

Item ex Concilio Carthaginenſi IV. *c. 27.* (an. 398. *in Africa.*)

g *Ivo p. 5. c. 323. Pann. l. 3. c. 70.*

EPiſcopus g de loco ignobili ad nobilem per ambitionem non tranſeat, nec quiſquam inferioris ordinis Clericus. Sane ſi utilitas Eccleſiæ fiendum 38 popoſcerit, decreto pro eo Clericorum, & Laicorum Epiſcopis porrecto, in præſentia Synodi transferatur, nihilominus alio in locum ejus Epiſcopo ſubrogato. Inferioris vero gradus Sacerdotes, vel alii Clerici conceſſione ſuorum Epiſcoporum poſſunt ad alias Eccleſias tranſmigrare.

¶ Pitu. 38. *Fiendum.*] Abeſt a V. C.

C. XXXVIII. *In proprio gradu Epiſcopi, vel Presbyteri in aliena ſuſcipiantur Eccleſia.*

Item ex eodem Carthaginenſi IV. *cap. 33.* (an. 398. *ibid.*)

EPiſcopi, vel Presbyteri, ſi cauſa viſitandi ad Eccleſiam alterius Epiſcopi venerint, in gradu ſuo ſuſcipiantur, & tam ad verbum faciendum, quam ad oblationem conſecrandam invitentur.

C. XXXIX. *Eccleſia unius Epiſcopi ab alio diſponi non debet.*

Item Caliſtus Papa I. *omnibus Galliarum Epiſcopis ep. 2. c. 3.* (an. 220. *Roma in Galliam.*)

h *Polycar. l. 2. tit. 8. Anſ. l. 6. c. 103. Burch. l. 1. cap. 44. Ivo p. 5. c. 53. & p. 3. c. 101.*

i *al. Epiſcopi, vel Presbyteri.*

x *al. ab altero diſponi.*

l *1. Cor. 7.*

m *Ibid.*

SIcut h alterius uxor, nec adulterari ab aliquo, vel judicari, aut diſponi, niſi a proprio viro, eo vivente, permittitur; ſic nec uxor Epiſcopi i, quæ ejus Eccleſia, vel parochia indubitanter intelligitur, eo vivente, abſque ejus judicio, & voluntate, alteri x judicari, vel diſponi, aut ejus concubitu frui, id eſt, ordinatione conceditur. Unde ait Apoſtolus l: *Alligata eſt uxor legi, quanto tempore vir ejus vivit: ſi vero defunctus, ſoluta eſt a lege viri.* Similiter & ſponſa Epiſcopi (quia ſponſa, uxorque ejus dicitur Eccleſia) illo vivente ei eſt alligata: eo vero defuncto, ſoluta eſt. *Et m cui voluerit, nubat, tantum in Domino*, id eſt, regulariter. Si enim eo vivente alteri nupſerit, adultera judicabitur. Similiter & ille, ſi alteram ſponte duxerit, adulter exiſtimabitur, & communione privabitur. Si autem perſecutus fuerit in ſua Eccleſia, fugiendum illi eſt ad alteram, eique eſt aſſociandus, dicente Domino n. *Si vos perſecuti fuerint in una civitate, fugite in aliam.* Si autem utilitatis cauſa fuerit mutandus, non per ſe hoc agat, ſed fratribus invitantibus, & auctoritate hujus ſanctæ ſedis faciat, non ambitus cauſa, ſed utilitatis, aut o neceſſitatis.

n *Matth. 10.*

¶ Corr. Rom. o Aut neceſſitatis) *Hæc non ſunt in ipſa epiſtola, ſed habentur apud Anſelmum.* Neceſſitas *autem probat juſtam cauſam translationis, ſupra ead. c.* Sciat.

§ 31. Gratian. *Hoc non ſolum de Epiſcopis, verum etiam de quibuslibet Eccleſiæ miniſtris intelligitur, ne videlicet in locum viventis alter ſubrepat.*

C. XL. *Deponatur, qui locum alterius invadere non timet.*

Unde B. Gregorius *ſcribit Natali Salonitano Epiſcopo de eo, qui in Archidiaconatum alterius ſe promoveri conſenſerat, lib. 2. indict. 10. epiſt. 14. & 16.* (an. 592. *Roma in Dalmatiam.*)

n *Ivo p. 6. c. 342.*

EUm n, qui contra juſtitiæ regulam in Archidiaconatum alterius ſe provehi conſenſit, ab ejuſdem Archidiaconatus honore deponimus. Qui, ſi ulterius in loco eodem miniſtrare præſumpſerit, ſe participatione communionis ſacræ noverit eſſe privatum.

C. XLI. *In una Eccleſia duo Prælati eſſe non debent.*

Item Hieronymus *ad Ruſticum Monachum epiſt. 4.* (c. an. 400. *a Palæſtina in Galliam.*)

p *Ivo p. 3. c. 357.*

q *Principes ſunt orig.*

r *Geneſ. 25.*

IN p apibus q Princeps unus eſt; grues unam ſequuntur ordine litterato: Imperator unus, judex unus provinciæ. Roma, ut condita eſt, duos fratres ſimul habere Reges non potuit, & parricidio dedicatur. In r Rebeccæ utero Eſau, & Jacob bella geſſerunt: ſinguli Eccleſiarum Epiſcopi, ſinguli Archipresbyteri, ſinguli Archidiaconi, & omnis ordo Eccleſiaſticus ſuis rectoribus nititur.

§ 32. Gratian. *Ecce in quibus caſibus Epiſcopo vivente alius poteſt ei ſubſtitui. Quamquam ſecundum rei veritatem non vivente Epiſcopo talis probetur ſuccedere. Translatus enim ab una civitate ad aliam deſinit eſſe Epiſcopus illius civitatis, a qua transfertur: atque ideo, qui huic ſuccedit, non vivente, ſed defuncto quodammodo Epiſcopo probatur ſubſtitui. Sed inter eum,*

qui hoſtilitatis neceſſitate, & eum, qui utilitatis cauſa transfertur, hoc intereſt, quod ille, qui metu hoſtilitatis ad aliam tranſit, ſi priorem contigerit aliquando ab hoſtibus liberam fieri, ad eandem illum redire oportet.

C. XLII. *Qui metu hoſtilitatis ad aliam locum tranſierit, poſtea ad ſuam Eccleſiam redire oportet.*

Unde Gregorius Papa I. *ſcribit Joanni Epiſcopo Scyllatium a lib. 2. indict. 10. epiſt. 25. t*
(*ca. 592. Roma in Calabriam.*)

a *al. Squillatino.*
t *Joan. Diac. l. 3. c. 25.*
u *Polycar. l. 1. tit. 8. & lib. 2. tit. 14. Anſ. l. 6. c. 99. Burch. l. 1. c. 123. Ivo p. 5. c. 123.*

PAſtoralis u officii cura nos admonet, deſtitutis Eccleſiis proprios conſtituere Sacerdotes, qui gregem Dominicum debeant paſtorali ſollicitudine gubernare. Propterea te Joannem ab hoſtibus captivatæ Liſſitanæ civitatis Epiſcopum in Scyllatina Eccleſia Cardinalem neceſſe duximus conſtituere Sacerdotem: ut ſuſceptam ſemel animarum curam intuitu futuræ retributionis impleas. Et licet a tua Eccleſia ſis hoſtili imminente depulſus, aliam, quæ Paſtore vacat, Eccleſiam debes gubernare: ita tamen, ut ſi civitatem illam ab hoſtibus liberam effici, & Domino protegente ad priorem ſtatum contigerit revocari, ad eam, in qua prius es ordinatus, Eccleſiam revertaris: ſin autem prædicta civitas continua captivitatis calamitate premitur, in hac, in qua a nobis incardinatus es, debeas Eccleſia permanere.

§ Corr. Rom. *a* Incardinatus) *Supra diſt. 71. c. fraternitatem, de hujus vocis notione eſt notatum.*

Gratian. *Qui vero utilitatis cauſa transfertur, nequaquam ad priorem redire cogitur. Eſt etiam alius caſus, in quo Epiſcopus vivente Epiſcopo ſubſtituitur. Cum enim aliquis relicta priori cathedra ſua auctoritate ad aliam tranſierit, ſi alius ei ſubſtitutus fuerit, licet ille prioris Eccleſiæ Epiſcopus eſſe non deſierit, ſubſtitutus tamen Epiſcopatum habebit.*

C. XLIII. *De Sacerdotibus, qui relictis ſuis Eccleſiis ad alias migrarunt.*

Unde Damaſus 39 *urbis Romæ Epiſcopus ſcribit ad Paulinum Antiochenum dicens.* (*circa c. an. 373. Roma in Syriam.*)

x *Polycar. l. 1. tit. 9. Anſel. l. 9. c. 95.*

EOs x Sacerdotes, qui ab 40 Eccleſiis ad Eccleſias migrarunt, tamdiu a noſtra communione habemus alienos, quamdiu ad eas redierint civitates, in 41 quibus primitus ſunt conſtituti. Quod ſi quis alios alio tranſmigrante in locum viventis ordinatus eſt, tamdiu vacet Sacerdotii dignitate, qui ſuam deſeruit civitatem, donec 42 ſucceſſor ejus quieſcat 43 in Domino.

¶ Pith. 39. *Damaſus.*] Eſt in Epiſt. Damaſi ad Paulinum, & extat *lib. 5. Theod. cap. 10.*

40. *Ab.*] V. C. *de.*

41. *In*] Deeſt in V. C.

42. *Donec.*] in V. C. *quamdiu.*

43. *Quieſcat.*] V. C. *Vivet.*

Gratian. *Epiſcopalium etiam ſedium mutationes metu hoſtilitatis interveniente nonnunquam fieri ſolent.*

C. XLIV. *Neceſſitate temporis Epiſcopalium ſedium mutationes fieri poſſunt.*

Unde Gregorius *ſcribit Joanni Epiſcopo Velliterno lib. 2. epiſt. 11.* y (*an. 592. Roma in Latium.*)

y *Joan. Diac. in vita B. Greg. l. 3. c. 17.*
z *Anſ. l. 6. c. 98. Burch. l. 3. c. 89. Ivo p. 3. c. 179. Pann. l. 2. c. 37.*
a *al. ſecure.*
b *al. quem Harenata ad ſanctum Andream Apoſtolum dicunt.*

TEmporis z qualitas admonet, Epiſcoporum ſedes, antiquitus certis civitatibus conſtitutas, ad alia, quæ ſe cautiora putamus, ejuſdem diœceſis loca tranſponere, quo & habitatores eorum a degere, & barbaricum poſſint periculum facilius declinare. Propterea te Joannem fratrem, Coepiſcopum noſtrum Velliternæ civitatis, ſedemque tuam in loco quondam *b* Arenata ad ſanctum Andream Apoſtolum præcipimus exinde tranſmigrari, quatenus ab hoſtilitatis recurſu liberior exiſtere valeas, & illic conſuetudinem *a* ſolennium feſtiva diſponas.

§ Corr. Rom. *a* Conſuetudinem) *Apud Joannem Diaconum legitur,* conſuetudine ſolenni feſta diſponas. *Apud Burchardum, & Ivonem,* conſuetudinem ſolennium feſtorum. *In variis B. Gregorii epiſtolarum editionibus,* conſuetudinem ſolennium feſta diſpone.

§ 31 Gratian. *Item cum aliquis cauſa humilitatis Apoſtolica conceſſione de Epiſcopali ſede ad Monachalem deſcenderit ſubjectionem, alius loco ejus ſubrogari poterit; ille vero ad Pontificatum reſurgere nequaquam ulterius valebit. Unde in quinta actione* Conſtantinopolitanæ Synodi CCCLXXXIII. *Patrum ſub Joanne Papa VIII. cui præfuit Petrus Presbyter Cardinalis, & Paulus Anconitanus Epiſcopus, & Eugenius Oſtienſis Epiſcopus, Apocriſarii Papæ dixerunt.*

§ Corr. Rom. *a* In quinta] *Apud Ivonem part. 7. c. 149. pro indice hujus capituli leguntur hæc:* Ex actione quinta Synodi Conſtantinopolitanæ trecentorum & octoginta trium Patrum, ſub Joanne Papa VIII cui præfuit Petrus Presbyter Cardinalis, & Paulus Anconitanus Epiſcopus, & Eugenius Oſtienſis Epiſcopus. *Initium vero ipſius capitis eſt,* Apocriſarii Papæ dixerunt: Hoc nequaquam, &c.

C. XLV. *Epiſcopus, qui cauſa humilitatis Monachus effectus, ad Pontificatum redire non valet.*
(*an. 880. in Africa.*)

HOc c nequaquam apud nos habetur, ut quicunque de Pontificali ordine ad Monachorum, id eſt, pœnitentium deſcenderit vitam, iterum poſſit ad Pontificatum ſurgere. c *Ivo p. 7. c. 149.*
Item. §. 1. Præcepit ſancta Synodus, ut quicunque de Pontificali dignitate ad Monachorum vitam, & ad pœnitentiæ deſcenderit locum, nequaquam jam ad Pontificatum reſurgat. Monachorum enim vita ſubjectionis habet *d* verbum, & diſcipulatus, non docendi, vel præſidendi, vel paſcendi alios. d *λόγον ἔχει.*

§ Corr. Rom. *Hæc Synodus ſub Joanne VIII. extat Græce in Vaticana Bibliotheca. Cujus Synodi etiam tantum canones cum explanatione Balſamonis editi ſunt Lutetiæ, & apud ipſum inſcribitur, Synodus in templo ſapientiæ habita ſub Photio Patriarcha. In ſecundo autem trium illorum capitulo habetur ſententia hujus capitis. Viſum autem eſt, ut omnia melius percipiantur, hunc locum Græce, & cum nova interpretatione eſſe adſcribendum.*

Φώτιος ὁ πατριάρχης εἶπε. Πῶς ὑμῖν δοκεῖ περὶ τῶν αὐτοὺς ἐκ τοῦ ἀρχιερατικοῦ τάγματος ἑαυτοὺς εἰς τὴν τῶν μοναχῶν καταλεγόντων χώραν. ἆρα οἱ ὑποταγῇ ἑαυτοὺς παραδόντες δύνανται ἔτι οἱ αὐτοὶ τὴν αὐτὴν ποιμαναρχίαν ἔχειν; [illegible] Ῥώμης [illegible] ἐστι γὰρ [illegible] ἀρχιερατικοῦ τάγματος εἰς τὴν τῶν μοναχῶν [illegible] χώραν [illegible] ἀρχιερατικὸν [illegible] ἀξίωμα. Βασίλειος, καὶ Ἠλίας οἱ τοποτηρηταὶ τῶν ἀνατολικῶν θρόνων εἶπον, [illegible] μοναχοὶ [illegible] ἀρχιερεῖς [illegible] ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν, [illegible] κανών. [illegible] Φώτιος ὁ Πατριάρχης εἶπε; [illegible] Πέτρος ὁ Θεοφιλέστατος Διάκονος, καὶ Πρωτονοτάριος ἀνέγνω. [illegible] ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ αὕτη σύνοδος, [illegible] Ἐπίσκοπος [illegible] ἀρχιερατικοῦ ἀξιώματος [illegible] μοναχῶν [illegible] λόγον καὶ μαθητείας, [illegible] διδασκαλίας [illegible] ἀρχιερατικοῦ καταλόγου. [illegible] μοναδικὴν [illegible] ἀρχιερατικοῦ [illegible] βαθμοῦ [illegible] ἀξίωμα [illegible]. *Id eſt.*

Photius Patriarcha dixit: Quid cenſetis de iis, qui ex Antiſtitum ordine ſeipſos in Monachorum locum conferunt? Num qui ſe ipſos ſubjectos eſſe voluerunt, poſſunt adhuc iidem idem in gregem imperium tenere? Sanctiſſimi locum tenentes antiquioris Romæ dixerunt: Id apud nos minime fit, neque in more eſt poſitum. Quicunque enim ex Antiſtitum ordine Monachorum, id eſt, pœnitentium ordini connumeratus fuerit, is Antiſtitis dignitatem non poteſt ſibi amplius vendicare. Baſilius, & Helias locum tenentes Orientalium ſedium dixerunt: Neque apud nos id unquam eveniſſe obſervatum eſt. Nam contra quidem Monachi ad Antiſtitum ordinem provehuntur, et qui ex Antiſtitibus ad Monachos deſcendunt, hi Antiſtites manere non poſſunt. Sancta Synodus dixit: De hac etiam re canon conſtituatur. Nam & apud nos ſæpe hac de cauſa dubitationes exoriuntur, nonnullis quidem ita dicentibus, non prohiberi Antiſtites, quo minus, cum Monachi facti fuerint, Antiſtitum muneribus fungantur: nonnullis vero hanc ſententiam minime probantibus. Sanctiſſimi locum tenentes dixerunt: Feratur canon. Sancta Synodus dixit: Præterea vero æquum ducimus ferri canonem de Laicis illis, qui eo inſaniæ, ac ſuperbiæ devenerunt, ut Antiſtites, vel Sacerdotes Dei verberent, aut cuſtodiæ tradant, & reliqua. §. 1. Photius Patriarcha dixit: Si veſtra ſanctitas jubet, legantur canones: eoſque in medium ſumens Petrus, Deo amiciſſimus Diaconus, & Protonotarius, legit: Quamvis hucuſque nonnulli Antiſtites ad Monachorum habitum deſcendentes, conati ſint in Antiſtitum faſtigio manere, eumque id facerent, ea res neglecta eſt: Sancta tamen, & œcumenica hæc Synodus, hanc quoque negligentiam corrigens, atque inordinatam hanc actionem ad leges, quæ de ſtatu Eccleſiaſti-

co

co ſunt, revocans, ſtatuit, ut ſi quis Epiſcopus, ſive quis alias Antiſtitis dignitatem obtinens, ad artem monaſticam deſcendens, & pœnitentiæ locum implere voluerit, hic Antiſtitis dignitatem amplius non retineat. Monachorum enim inſtituta ad obedientiæ, ac diſciplinæ rationem pertinent, minime vero ad magiſterii, vel præfecturæ: atque eorum ſunt, qui non alios paſcere, ſed paſci profitentur. Quocirca, quemadmodum dictum eſt, decernimus, ne quis poſthac eorum, qui in Antiſtitum catalogo ſunt, atque in paſtorum numero cenſentur, in eorum, qui paſcuntur, ac pœnitentiam agunt, locum ſe transferat. Quod ſi quis poſt promulgationem, ac notitiam hujus, quæ nunc pronunciatur, ſententiæ, id facere auſus fuerit, quando ipſe ſeipſum Antiſtitis gradu privavit, priſtinam, quam factis contempſit, dignitatem amplius non recuperabit.

Gratian. *Hoc ad pœnitentiam agendam, non ad quietem ſervandam quibuſdam conceditur.*

C. XLVI. *Pro infeſtationibus malorum non licet Epiſcopo gregem relinquere.*

Unde Liberius Papa *ſcribit omnibus 44 Epiſcopis, epiſt.* 2. (*an.* 355. *Roma ad omnes Epiſcopos.*)

e *Polycar. l. 4. tit.* 25.

SUggeſtum e nobis eſt, quod pro præteritis laboribus, & infeſtationibus, nonnulli veſtrum aſſignatas ſibimet, & a Deo commiſſas relinquant plebes, & in futuro plures relinquere velint eas, quas tueri debent, Eccleſias, & pro ovibus ſibi commiſſis laborare negligant, & muſaſſterium ſe quieti contradere ſeſtinent, & vacationem ab Epiſcopatus laboribus eligere, & in ſilentio atque otio vitam degere 45 magis appetunt, quam in his, quæ ſibi commiſſa ſunt, permanere, dicente Domino f: *Beatus, qui perſeveraverit uſque ad finem.*

f *Matth.* 10.

Unde namque eſt beata perſeverantia, niſi de virtute patientiæ? quoniam ſecundum Apoſtolicam g prædicationem, *Omnes, qui volunt in Chriſto pie vivere, perſecutionem patiuntur.* Ideo, fratres chariſſimi, non vos afflictionum amaritudo a pio mentis veſtræ propoſito coarctet recedere. Conſiderate namque, quanta, pro abſolutione noſtra 46 & liberatione, Creator Dominuſque & Redemptor noſter pertulerit, quibuſve ſe contumeliis afficiendum tradiderit, ut nos a vincens poteſtatis Diabolicæ liberaret. Attendite h itaque vobis, & omni gregi, in quo vos Spiritus Sanctus conſtituit Epiſcopos, regere Eccleſiam Dei, quam acquiſivit proprio ſanguine, ut non ſit, qui vos decipiat, aut ſeducat 47 in ſubtilitate ſermonis, ut plebes vobis commiſſas relinquatis, & aliter propter malorum opprobrium hortatum quieti vos tradatis, & 48 ne vos ſolemmodo ſolvere, & filios orphanos relinquatis.

g 2. *Timoth.* 3.

h *Act.* 10.

¶ Pith. 44. *Omnibus.*] V. C. *univerſis.*
45. *Degere.*] V. C. *ducere.*
46. *Noſtra.*] V. C. *noſtri.*
47. *Seducat.*] V. C. *ſubducat.*
48. *Et.*] Abeſt a V. C.

C. XLVII. *In perſecutionibus Epiſcopus Eccleſiam ſuam non deſerat.*

Item Nicolaus Papa I. *Humifredo Morinenſis Eccleſiæ Epiſcopo*, (*an.* 867. *Roma in Belgium.*)

SCiſcitatus es itaque per Guldagarium 49 Presbyterum, utrum, cum a Normannis 50 de Epiſcopio depellaris, debeas de cætero in monaſterio converſari. In quo ſcias chariſſime frater, quod ſi perniciosum eſt proretam in tranquillitate navim deſerere, quanto magis in fluctibus? Ubi non dicimus, quod perſecutorum non fugiamus (maxime Paganorum) inſidias, cum ad tempus ſæviunt, & ob multitudinem delictorum noſtrorum nocendi facultatem divinitus aſſequantur: præſertim cum eis prodire ultro non debeamus, & multos Prophetas, & Apoſtolos, ipſumque Dominum i hujuſmodi fugiſſe inſecutores luce clarius conſtet: ſed quod præcipue nos, qui tanquam arietes ducatum gregibus præbemus, imo qui & horum paſtores ſumus, Deo auctore, cum eis in periculis pro viribus perſiſtere pro certo conveniat, & cum tranquillitas reddita divina fuerit pietate, ſopitaque furentium infeſtatione, mox gregem requirere, & in unum colligere, & ejus animos cœleſtis Patriæ pace, ac potiſſimum ſecuritate prædicata, ſurſum erigere debemus. Et tamdiu ſuper eorum cautela oportet non eſſe ſollicitos, ut ſi Dei judicio præſentis temporis commoda fortaſſe amittunt, futura ante ſe ſperent gaudia abſque ambiguitate percipere ſempiterna.

i *Joann.* 8.

¶ Pith. 49. *Guldagarium.*] V. C. *VVandelgarium.*
50. *De.*] Abeſt in V. C.
51. *Et.*] Abeſt in V. C.

C. XLVIII. *Non eſt reprobatio, ſed virtutis probatio bonorum adverſitas.*

Item Gregorius I. *lib.* 7. *epiſt.* 126. *ad Recaredum Regem.* (*an.* 599. *Roma in Hiſpaniam.*)

ADverſitas, quæ bonis votis objicitur, probatio virtutis eſt, non judicium k reprobationis. Quis enim neſciat, quam proſperum fuit, quod beatus Paulus Apoſtolus l prædicaturus ad Italiam veniebat, & tamen veniens naufragium pertulit? Sed navis cordis in maris fluctibus integra ſtetit.

k *al. indicium.*
l *Act.* 27.

¶ pr. Grat. *Hoc tamen tunc ſervandum intelligitur, quando inter ſubditos aliqui inveniuntur, quibus Prælatorum vita proſit: quando nec ſpecialiter Prælatus quæritur, nec per alios tuta poteſt eſſe Eccleſiæ ſalus, ne ſi deſerere incipiat, quibus prodeſſe poteſt, dicatur de eo:* Mercenarius m autem, & qui non eſt paſtor, cujus non ſunt oves propriæ, videt lupum venientem, & deſerit oves, & fugit. *Cum vero ſpecialiter quæritur, fugiat n exemplo Chriſti, qui a facie Herodis fugit in Ægyptum: fugiat o exemplo Pauli, qui a fratribus per murum ſubmiſſus eſt in ſporta. Unde Auguſtinus p ait:* Fugiat miniſter Chriſti, ſicut ipſe Chriſtus in Ægyptum fugit: fugiat & qui ſpecialiter quæritur, dum per alios firma eſt Eccleſiæ ſalus. *Hinc etiam ait Dominus diſcipulis: Si q vos perſecuti fuerint in una civitate, fugite in aliam. Hinc etiam idem r abſcondit ſe, & exivit de templo, quando Judæi lapides tulerunt, ut jacerent in eum. Hinc etiam Auguſtinus s ait de eodem in Pſal.* 54. Ecce elongavi fugiens: illud tangit, quod Chriſtus vitabat perſequentes, ut occaſionem iræ demeret, & manebat in deſertis orans: in quo docebat nos in ſecreto cum ſilentio orare, & quieſcere, cum a malis premimur. *Cum vero non Prælatorum tantum, ſed etiam Eccleſiæ ſalus quæritur, fides impugnatur, neceſſe eſt, ut ex adverſo t aſcendant, & in die belli ſeipſos ut murum opponant pro domo Domini, & animas u ſuas ponant pro ovibus ſuis: at exemplo ſuæ paſſionis accendant, quæ ſermone doctrinæ diutius confirmare non valent. Et hoc quidem de manifeſtis perſecutionibus.* §. 1. *Eſt & aliud genus perſecutionis, in quo Apoſtolus laborabat, dicens x:* Quis infirmatur, & ego non infirmor? quis ſcandalizatur, & ego non uror? &c. *Hinc Auguſt. y in Pſalm.* 101. Oſſa, id eſt, fortes, quorum frixorium ſunt, qui ſcandalizantur: tantum enim frigitur bonus, quantum amat. §. 2. *Hinc idem z in Pſal.* 30. Irâſcitur juſtus pro peccatis peccatorum, non tamen odit, in quo exſtinguebatur oculus: venter pro interioribus, quæ turbantur, quando nec corrigi poſſunt impii, quibus non a clamat, quia defecit in dolore vita mea, vivendo non proficere, quod prædicat. *Hinc idem ait b in Pſal.* 60. *utrumque hoc genus perſecutionis diſtinguens:* Vox tribulatorum Chriſti, id eſt, martyrum inter paſſiones periclitantium, ſed de capite præſumentium. Cum illis vox omnis juſti, cui ex charitate abundans iniquitas etiam Chriſtianorum eſt paſſio: ut Loth corporalem perſecutionem a nullo in Sodomis ſuſtinuit, ſed a malis factis eorum, cum quibus habitabat. Eſt ergo Perſecutio juſti, aut a leone in impetu, aut a dracone in inſidiis, unde omnes clament: *Deus in adjutorium meum intende.* §. 3. *Cum autem vitæ ſubditorum Prælatus affligitur, aliquando omnium eſt una & inſeparabilis obſtinatio, aliquando malis inveniuntur boni admixti. Quando boni ſimul cum malis habitant, non ſunt deſerendi boni propter malos: ne averſis malos evitando incurramus, quos fugimus, ad gehennam d, ſed potius mali tolerentur propter bonos. Unde Gregorius e:* Abel eſſe renuit, quem Cain malitia non exercet: *Ferrum quippe noſtræ mentis ad acumen non poteſt pervenire veritatis, niſi hoc alterius eraſerit lima pravitatis. Hinc etiam Auguſtinus f:* Tu bonus tolera malum, &c. *infra, de tolerandis malis, in prima* 33 *cauſa hæreticorum. Idem ait g:* Majus malum in ſeparatione bonorum committimus, quam in conjunctione malorum legimus. *& infra.* §. 4. Tali non imputat Deus ſua peccata, quia non fecit: non aliena, quia non approbavit: non negligentiam, quia non tacuit: non ſuperbiam, quia in unitate permanſit. *Hinc idem h in Pſ.* 54. *Quis dabit mihi pennas, ſicut columbæ?* non ait, ſicut corvo. Columba a moleſtiis quærit evolare, ſed dilectionem non amittit, & ſemper gemit. Sic bonus vult ſeparare ſe corpore, non amore, ab his, quibus non poteſt prodeſſe. *& infra.* §. 5. Sed aliquando ligatur, non viſco cupiditatis, ſed cura & officio, ut deſerere non poſſit, niſi ſolvatur. Quod ſi non ſolvitur, tunc dicat: *Cupio i diſſolvi, & eſſe cum Chriſto: Sed manere in carne neceſſe eſt propter vos:* & ſic eſt iteratum ex deſiderio. §. 6. *Ecce elongavi fugiens*, non loco u, ne rumpatur charitas bonorum, ne perdatur exercitium malorum, quos Deus admiſcet, ut Judam Apoſtolis, *quem l quamvis ſciret furem eſſe, tamen ad prædicandum miſit, & ei Euchariſtiam dedit, docens, in Eccleſia tolerari malos, nec obeſſe bonis malorum conſortia: quando vero omnium ſubditorum eſt obſtinata malitia, nec prodeſt eis Prælatorum præſentia, tunc etiam corpore licet ab eis recedere: ut & illorum acquiſita ſemper in deterius proficiant, & iſti quidem fructum amittant, quem de aliorum profectu poſſent invenire. Sic B. Benedictus deſerviſſe legitur, quos in necem ſuam unanimiter viderat conſpiraſſe.*

m *Joann.* 10.
n *Matth.* 2.
o *Act.* 9.
p *Gloſ. ordin. ad* 2. *ad Cor.* in *fi. ex Auguſt. ep.* 180. *ad Honoratum.*
q *Matth.* 10.
r *Joan.* 8.
s *Gloſ. ordin. ex Caſſiod.*
t *Ezech.* 13.
u *Joan.* 10.
x 2. *Cor.* 11.
y *Gloſ. ordin. ex Aug. ad ver.* (*& oſſa mea, ſicut in frixorio*) *& Beda* 2. *Cor.* 12.
z *Eadem ex Auguſt. ad verſ. Miſerere mei Domine.*)
a *non clamat clare, ſed intus ingemiſcit. Gloſ. ordin.*
b *Eadem ex eodem in præfato Pſal.*
c *cui non ſatis dictum, ut non ibi habitaret.*] *Gloſ. ordin.*
d *al. veniamus ad gehennam.*
e *l.* 2. *Mor. c.* 29. & *l.* 9. *Reg. ep.* 20.
f 23. *q.* 4. *in bonum.*
g *Gloſ. ordin. in c.* 6. 2. *ad Cor. in fin. ex Auguſt. ſerm.* 18. *de verbis Domini.*
h *Gloſ. ordin. ex Auguſt.*
i *Philipp.* 1.
u *Gloſ. interlinearis ex Auguſt. in Pſal.* 54.
l 23. *q.* 4. *in bonum.*

¶ Corr. Rom. q Unde Auguſtinus] *Multa in hac diſputatione inter Gratianus ex Auguſtino, quorum ſententia quidem apud illum habetur, ſed verba ipſa ſunt in gloſſa ordinaria locis indicatis. De hac vero quæſtione, quando liceat Epiſcopo recedere ab Eccleſia ſua, diſſerit beatus Auguſtinus, epiſt.* 180. *Honorato Epiſcopo ſcripta.*

β In prima cauſa] *Indicat cauſam vigeſimam tertiam, in qua primum de hæreticorum propoſito agitur: qui mos citandi habitur etiam* 1. *q.* 7. *neceſſaria.* & *alibi.*

C. XLIX. *Quando licet Prælatis ſubditos deſerere, vel non.*

Hinc etiam B. Gregorius *Petro Diacono interroganti, An liceat Prælato gregem ſemel ſuſceptum deſerere? l.* 2. *Dial. c.* 3. *reſpondit, dicens.* (*an.* 593. *Roma.*)

IBi adunati æquanimiter portandi ſunt mali, ubi inveniuntur aliqui, qui adjuventur, boni. Nam ubi omnimodo de bonis fructus deeſt, fit aliquando de malis labor ſupervacuus m, maxime ſi e vicino cauſæ ſuppetunt, quæ fructum Deo ferre valeant meliorem. *& paulo poſt.* §. 1. Sæpe agitur in animo perfectorum, quod ſilentio prætereundum non eſt: m *vacuus.*] *orig.*

quia

quia cum laborem ſuum ſine fructu eſſe conſiderent, in locum alium ad laborem cum fructu migrant. Unde ille quoque egregius prædicator *n*, qui diſſolvi cupit, & cum Chriſto eſſe, cui vivere Chriſtus eſt, & mori lucrum, qui paſſionum *o* certamina non ſolum ipſe appetiit, ſed ad toleranda hæc, & alios accendit, Damaſci *p* perſecutionem paſſus, ut poſſet evadere, murum, funem, ſportamque quæſivit, ſeque latenter deponi voluit. Numquid *q* Paulum mortem dicimus timuiſſe, quam ſe ipſe pro amore Jeſu teſtatur appetere? Sed cum in eodem loco minorem ſibi fructum adeſſe conſpiceret, ad graeem *r* laborem ſe alibi cum fructu ſervavit: fortis enim præliator Dei teneri intra clauſtra noluit, certaminis campum quæſivit.

n Philipp. 1.
o 2. Cor. 12.
p Act. 9.
q al. nummam.
r Et gravi labore ad laborem] orig.

Gratian. *Multorum auctoritatibus apparet, quando viventibus Epiſcopis alii poſſint ſubſtitui, & quando non.*

AN ISTE VALEAT REPOSCERE CATHEDRAM, QUEM SUA INTERCISIONE ALTER ACCEPIT.

QUÆSTIO II.

Quod autem iſte valetudine recepta ſuam poſſit repetere cathedram, nulla auctoritate ratum habetur. Celebrationem vero ſacrificiorum, ſi *a* infirmitatis cauſa dimiſerit, valetudine recuperata nequaquam prohibetur.

a al. quam.

C. I. *De quodam Presbytero, qui caduco morbo laborabat.*

Unde Alexander ſecundus ſcribit *Gebenardo Viviarienſi b* Archiepiſcopo. (*imo* Gebhardo Juvavenſi Archiepiſcopo c. an. 1065. *Roma in Germaniam.*)

b al. Viennenſi.

IN *c* tuis literis continebatur ſic: Hic Clericus ordinem habet Preſbyterii: ſed quia caduco morbo laborat, & ipſi impræſentiarum hoc agnovimus, non *1* auſi ſumus concedere illi, ut offerret, vel Miſſam celebraret. Quia vero languor in culpa non *2* eſt, ſuper hac re auctoritatis noſtræ decreto conſulendo *3* deliberavimus. Conſuluimus itaque, ut ſi frequenter hoc morbo tangitur, ab oblatione *4* & Miſſarum celebratione modis omnibus *5* prohibeatur. Indecens enim eſt, & perniculoſum, ut in conſecratione Euchariſtiæ morbo victus epileptico cadat. Si vero Dei miſericordia convaluerit (quandoquidem non culpa, ſed infirmitas eſt in cauſa) eum ſacrificare jam non interdicimus.

c Ivo p. 6. c. 405.

¶ PITH. 1. *Viviarienſi.*] V. C. *Juvavenſi.*
2. *Non.*] Deeſt in V. C.
3. *Conſulendo.*] V. C. *conſulendum.*
4. *Oblatione.*] Addit V. C. *omnimodis.*
5. *Modis omnibus.*] Delet V. C.

C. II. *A regimine ſuſpendatur Eccleſiæ, qui in terram frequenter elidi tur.*

Item Gelaſius Papa Ruſtico, & Fortunato Epiſcopis. (c. an. 895. *Roma in Æmiliam.*)

NUper Foropopulienſis *d* Eccleſiæ Clerici, una cum Sabino Epiſcopo, & Pelagio, & *6* Laicis, propria ſuggeſtione retulerunt, Præſulem ſuum gravi quadam neceſſitate vexari, cujus eum dicerent incurſione frequenter eliſum. Quod ne ſcandalum fidelibus videretur ingerere, & Eccleſiam Dei ubique poſitam hac offenſione turbare, præcipue cum, eodem ipſo volente, huc ſe perveniſſe firmarent, ad dilectionem veſtram ſcripta direximus, ut Eccleſiæ, cujus rector tali caſu tenetur adſtrictus *7*, viſitationem congruam reddatis. Verum, quia neque idem ipſe venit huc Pontifex, falſaque rumore de ſe jactata diſſeminat, ſub divini contemplatione judicii, veſtræque conſcientiæ, exiſtimationiſque reſpectu, rerum fide ſolertiſſime perquiſita, ſi aliquando, ſcilicet vel in domo, vel in proceſſione, vel in alio quocunque loco probetur repente collapſus, voceſque dediſſe confuſas, & ſpumas ore jactaſſe, quanta fieri poteſt examinatione quæratur. Quod tamen, ſive *8* non poſſit aliquorum factum teſtificatione firmari, ſive nunquam contigiſſe dicatur, non putandum eſt poſſe ſufficere, ſed certum, manifeſtumque documentum, quia de tanta re non ſegnius agendum eſt. Faciat tamen tua dilectio, frater Ruſtice, ſui moris, & aptam magno Pontifici, ut eum *9* triginta *a* diebus tecum eſſe conſtituas, eumque carnibus indifferenter uti neceſſaria probatione compellas.

d al. Foropopilienſis.

g Corr. Rom. *a* Triginta] *In duobus vetuſtis codicibus legitur,* octuaginta.
¶ PITH. 6. *Et.*] Delet V. C.
7. *Adſtrictus.*] V. C. *obſtrictus.*
8. *Sive.*] V. C. *ſive poſſit ſaltem aliquorum teſtificatione &c.*
9. *Eum.*] Addit V. C. *vel.*

CAUSA VIII.

QUidam Epiſcopus agens in extremis, ſucceſſorem ſibi in teſtamento inſtituit: inde ſuorum amicorum patrocinio in eundem Epiſcopatum eligitur; poſt electionem pro indemnitate Eccleſiæ Canonicis juramentum præbuit: accuſatur de Simonia, tanquam munus ab obſequio præſtiterit: ante tempus ſententiæ a Clericis ſuis derelinquitur: ſine literis Apoſtolicis *a* ad Eccleſiam ſuam revertitur Epiſcopus.

a al. Apoſtolici.

1. *Hic primum quæritur, an liceat Epiſcopo ſibi ſucceſſorem inſtituere.*
2. *Secundo, an amicorum patrocinia in electione debeant convaleſcere.*
3. *Tertio, an ſit habendus Simoniacus, qui poſt electionem hujuſmodi juramentum Canonicis præſtat.*
4. *Quarto, an liceat Clericis ante ſententiæ tempus ab Epiſcopo ſuo diſcedere.*
5. *Quinto, an ſine literis Apoſtolicis b debeat redire ad propriam Eccleſiam.*

b al. Apoſtolici.

AN LICEAT EPISCOPO, SIBI SUCCESSOREM INSTITUERE.

QUÆSTIO I.

QUod autem Epiſcopo ſucceſſorem ſibi inſtituere liceat, ex verbis Zachariæ *a* Papæ comperitur, quibus Moguntino Archiepiſcopo permiſit adjutorem ſibi deputare, qui ei defuncto in plenitudinem poteſtatis ſuccederet. §. 1. Item ex verbis Symmachi Papæ decernis: Si *b* tranſitus Papæ inopinatus evenerit, ut de ſui electione ſucceſſoris non poſſit ante decernere, &c. apparet, quod Epiſcopi ſucceſſores ſibi inſtituere poſſunt. §. 2. Item exemplo B. Petri illud idem probatur, qui beatum Clementem ſibi ſucceſſorem inſtituit.

a Sup. 7. q. 1. petiiſti.
b Diſtinct. 79. ſi tranſitus.

C. I. *Quod Petrus Linum, & Cletum adjutores ſibi aſcivit, ſed Clementem ſucceſſorem.*

Unde Joannes tertius *ſcribit Epiſcopis Germaniæ, & Galliæ, epiſtola unica, c. 2.* (*an. 572. Roma in Germaniam.*)

SI *c 1* Petrus Princeps Apoſtolorum adjutores ſibi aſcivit Linum, & Cletum, non tamen poteſtatem Pontificii, aut ſolvendi, aut ligandi eis normam tradidit, ſed ſucceſſori ſuo ſancto Clementi: qui ſedem Apoſtolicam poſt eum, & poteſtatem Pontificalem, tradente ſibi beato Petro, tenere promeruit. Linus vero, & Cletus miniſtrabant exteriora. Princeps autem Apoſtolorum Petrus verbo & orationi inſiſtebat.

c Anſ. l. 1. c. 55. Polyc. l. 2. tit. 1.

¶ PITH. 1. *Si Petrus.*] Turrianus *adverſus Magdeburg.* Refert Marianus Scotus *lib. 2.* ex Decretali Leonis II. Succeſſoris Agathonis 437.

C. II. PALEA.

UNde ipſe Clemens in epiſtola *d* ad Jacobum Hieroſolymitanum miſſa, inter cætera ſcribit, quod Petrus adhuc vivens Clementem in Epiſcopum elegit.

d Clemens ep. 1. c. an. 68.

Simon *e* Petrus in ipſis diebus, quibus vitæ finem ſibi præſcuſit, apprehenſa manu mea repente conſurgens, in auribus totius Eccleſiæ hæc protulit verba: *f* Clementem hunc Epiſcopum vobis ordino, cui ſoli meæ prædicationis & doctrinæ cathedram trado, quem præ cæteris expertus ſum Deum colentem, hominem diligentem, caſtum, diſcendi ſtudiis deditum, ſobrium, benignum, juſtum, patientem, & ſcientem ferre nonnullorum etiam ex his, qui in verbo Dei inſtituuntur, injurias.

e Anſ. l. 1. c. 3.
f Omittuntur hic aliqua verba.

Gratian. *Sed in Antiocheno Concilio hoc omnino fieri prohibetur, in quo c. 23. ſic ſtatutum legitur.* (ann. 341. *in Syria.*)

C. III. *Epiſcopo ſucceſſorem ſibi conſtituere non licet.*

EPiſcopo *g* non licere pro ſe alterum ſucceſſorem ſibi conſtituere, licet ad exitum vitæ perveniat. Quod ſi tale aliquid actum fuerit, irritum ſit hujuſmodi conſtitutum. Servetur autem jus Eccleſiaſticum, id continens, non oportere aliter fieri, niſi cum Synodo, & judicio Epiſcoporum *a*, qui poſt obitum quieſcentis poteſtatem habent eum, qui digne extiterit, promovere.

g Polycar. l. 2. tit. 17. Anſel. l. 6. c. 57. Burch. l. 1. c. 185. Ivo p. 5. cap. 301.

g Corr. Rom. *a* Epiſcoporum] *In codicibus Gratiani etiam manuſcriptis ſequebatur,* & electione Clericorum: *quæ ſunt expuncta, quia neque in originali, neque apud cæteros collectores leguntur.* *a*

¶ PITH. 2. *Leguntur.*] Neque in verſione Exigui, quam hic refert Gratianus: nec in aliis Codicibus.

C. IV. *De eodem.*

Item ex Concilio Martini Papæ, c. 2. h (*a an. 572. in Hiſpania.*)

EPiſcopo *i* non liceat ante finem vitæ alium in loco ſuo conſtituere ſucceſſorem. Si quis autem hoc uſurpare tentaverit, talis conſtitutio irrita erit. Non ergo aliter fieri oportet, niſi cum conſilio, & judicato Epiſcoporum, qui poſt exitum prædeceſſoris poteſtatem habent dignum eligere.

h Idem, in capitulis Martini Bracarenſis 1. 8.
i Burchar. l. 1. c. 187. Ivo p. 5. c. 303. utrique ex Concilio Spalenſi.

C. V.

C. V. *De eodem.*

Item Hilarius Papa *in Synodo Romana c.* 5. (an. 465. *Romæ.*)

a Polycar. l. 2. tit. 19. Anſ. l. 6. c. 94. Ivo part. 5. c. 114.

PLerique Sacerdotes a in mortis confinio conſtituti in locum ſuum feruntur alios deſignatis nominibus ſubrogare: ut ſcilicet non legitima expectetur electio, ſed defuncti gratificatio pro populi habeatur aſſenſu. Quod quam grave ſit, æſtimate. Atque ideo α, ſi placet, etiam hanc licentiam generaliter de Eccleſiis auferamus: ne, quod turpe dictu eſt, homini quiſquam putet deberi, quod Dei eſt. Ab univerſis acclamatum eſt: Hæc præſumptio nunquam fiat. Quæ Dei ſunt, ab homine dari non poſſunt.

¶ Corr. Rom. α Atque ideo] *Hucuſque ad verſ.* Ab univerſis, *addita ſunt ex ipſo Concilio, Anſelmo, Polycarpo, & Ivone.*
3. Pith. 3. *Ut ſeſſiones.*] V. C. *feſſicerint.*
4. *Quiſquam.*] Deeſt in V. C.
5. *Deberi.*] V. C. *debere.*
6. *Fiat.*] Addit V. C. *dictum eſt.*

C. VI. *De eodem.*

Item Hieronymus *ad Titum* [c. 1. (an. 386. *in Palæſtina.*)

l In comment. ad ea verba. [& conſtituas per civitates Presbyteros.]
m Exod. 33.
n Num. 27.

MOyſes amicus Dei, cui m facie ad faciem Deus locutus eſt, potuit utique ſucceſſores principatus filios ſuos facere, & poſteris propriam relinquere dignitatem: ſed extraneus n de alia tribu eligitur Jeſus: ut ſciremus, principatum in populos non ſanguini deferendum eſſe, ſed vitæ. At nunc cernimus plures hanc rem beneficium facere, ut non quærant eos in Eccleſia erigere columnas, quos plus cognoſcant Eccleſiæ prodeſſe, ſed quos, vel ipſi amant, vel quorum ſunt obſequiis deliniti, vel pro quibus majorum quiſpiam rogaverit, & (ut deteriora taceam) qui, ut Clerici fierent, muneribus impetrarunt.

C. VII. *De eodem.*

Item Innocentius Papa II. *in Concilio Romano c.* 16. (an. 1139. *Romæ.*)

o Panorm. l. 8. c. 152.
p al. capellas.

APoſtolica o auctoritate prohibemus, ne quis Eccleſias, & Præbendas, Præpoſituras, Capellanias p, aut aliqua Eccleſiaſtica officia hereditario jure valeat vendicare, aut expoſtulare præſumat. Quod ſi quis improbus, aut ambitionis reus attentare præſumpſerit, debita pœna mulctabitur, & poſtulatis carebit.

Gratian. *His omnibus auctoritatibus prohibentur Epiſcopi ſucceſſores ſibi inſtituere. Sed aliud eſt de ſuo ſucceſſore electione cum fratribus deliberare, aliud eſt ex teſtamento, tanquam ſuæ dignitatis hæredem ſibi quærere. Illud fieri permittitur: hoc autem penitus prohibetur. Illud autem B. Petri Apoſtoli ab illis valet in argumentum aſſumi, qui tales ſibi ſubſtituunt, qualem ſibi ſucceſſorem B. Petrus quæſivit. Verum quia officium non vitæ, ſed ſanguini cœpit deferri, atque ad Epiſcopatum tales quiſque ſibi ſucceſſores quærere cœpit, qui vel adverſi populis, vel a plebe docendi inveniantur: ideirco ſacris canonibus ſtatutum eſt, ne quiſquam ſibi ſuo officio quærat ſucceſſorem, ſed populi electione quæratur, qui eorum utilitati digne deſerviat, qui illorum utilitatem, non ſua lucra quærat, qui Chriſto ſemen velit ſuſcitare, non ſibi divitias congregare. Quod qui facere contempſerit, jure ab Eccleſia repudiatur.*

C. VIII. *Qui ſibi, & Eccleſiæ prodeſt, utroque pede calceatus intelligitur.*

Unde Auguſtinus *contra Fauſtum Manichæum lib.* 32. *cap.* 10. (c. an. 402. *in Africa.*)

q Deuter. 25.

a OLim juſſus q eſt frater præmortui fratris uxorem ducere, ut non ſibi, ſed illi ſobolem ſuſcitaret, ejuſque vocaret nomine, quod inde naſceretur. Quod ſi recuſaret, diſcalceatus uno pede exſpui ſolebat in faciem. Nunc Evangelii quiſque prædicator ita debet in Eccleſia laborare, ut defuncto fratri, id eſt, Chriſto, ſuſcitet ſemen, qui pro nobis mortuus eſt: & quod ſuſcitatum fuerit, ejus nomen accipiat. At vero qui electus ab Eccleſia miniſterium evangelizandi α renuerit, ab Eccleſia ipſa merito, digneque contemnitur. Qui enim & ſibi prodeſt, & Eccleſiæ, bene intelligitur utroque pede calceatus. Unde illud.

r Eſa. 52. Ro. 10.

Quam ſpecioſi r pedes evangelizantium pacem, evangelizantium bona. Qui autem curam lucrandorum refugit aliorum, diſcalceari illius non figuratum ſignificabit, ſed in ſe impletum portabit opprobrium.

¶ Corr. Rom. *Hic verba B. Auguſtini & in ſummam redacta, & interdum mutata ſunt, quod alibi etiam locis eſt adnotatum.*

α Evangelizandi] *Sequebatur in vulgatis,* & baptizandi: *quæ ſunt expuncta, quia in manuſcriptis non leguntur, ſicut neque in originali.*

C. IX. *Locus regiminis ſicut deſiderantibus eſt negandus, ita fugientibus eſt offerendus.*

Item Gregorius Papa I. *in Regeſto lib.* 4. *epiſt.* 5. *ſive cap.* 169. *Cyriaco Epiſcopo.* (an. 597. *Romæ Conſtantinopolim.*)

s Ivo p. 5. c. 350.
t al. ſcripſit.

IN s ſcripturis t veſtris vos magnopere requiem quæſiſſe notavimus: ſed per hoc ad paſtoralem ſolicitudinem vos congrue veniſſe oſtendiſtis: quia, ſicut locus regiminis deſiderantibus negandus eſt, ita fugientibus offerendus. Et ſicut ſcriptum eſt u: *Nec quiſquam ſibi ſumit honorem, ſed qui vocatur a Deo, tanquam Aaron.* & rurſus idem prædicator egregius dicit: *Si unus x pro omnibus mortuus eſt, ergo omnes mortui ſunt: & pro omnibus mortuus eſt Chriſtus, ut & qui vivunt, jam non ſibi vivant, ſed ei, qui pro ipſis mortuus eſt, & reſurrexit:* & Paſtori ſancte Eccleſiæ dicitur y: *Simon Joannis amas me? Paſce oves meas.* Ex quibus verbis colligitur, quia ſi is, qui valet, omnipotentis Dei oves renuit paſcere, oſtendit ſe paſtorem ſummum minime amare. Si enim unigenitus Patris pro explenda utilitate omnium, de ſecreto Patris egreſſus eſt ad publicum noſtrum, nos quid dicturi ſumus, ſi ſecretum noſtrum præponimus utilitati proximorum? §. 1. Quies itaque nobis ex corde appetenda eſt, & tamen pro multorum lucro aliquando poſtponenda. Nam, ſicut toto deſiderio debemus occupationem fugere, ita, ſi deſit, qui prædicet, occupationis onus libenter neceſſe eſt humero z ſubire. Quod ex duorum Prophetarum opere docemur, quorum unus prædicationis officium vitare conatus eſt, & alter appetiit. Nam ex-

u Heb. 5. Nu. 25.
x 2. Cor. 5.
y Joan. 21.
z al. animo.

renti ſe Domino Hieremias a reſpondit, dicens: *A, a, a, Domine Deus, neſcio loqui, quia puer ego ſum.* Et cum omnipotens Deus perſonam ad prædicandum quæreret, dicens: *Quem mittam, & quis ibit nobis?* ultro ſe obtulit Eſaias b, dicens: *Ecce ego, mitte me.* En ab utriſque exterius diverſa vox prodiit, ſed non a diverſo dilectionis fonte manavit. Duo quippe ſunt præcepta charitatis, Dei videlicet amor, & proximi. Per activam igitur vitam prodeſſe proximis cupiens Eſaias, officium prædicationis appetiit. Per contemplativam vero Hieremias amori conditoris ſui ſedulo inhærere deſiderans, ne mitti ad prædicandum debeat, contradicit. Quod ergo laudabiliter unus appetiit, hoc laudabiliter alter expavit: iſte, ne tacitæ contemplationis lucra loquendo perderet: ille, ne damna ſtudioſi operis tacendo ſentiret. Sed hoc in utriſque eſt ſubtiliter intuendum, quia & is, qui recuſavit, plene non reſtitit: & is, qui mitti voluit, ante ſe per altaris calculum purgatum vidit, ne aut non purgatus adire quiſquam ſacra miniſteria audeat, aut quem ſuperna gratia elegit, ſub humilitatis ſpecie ſuperbe contradicat.

a Hier. 1.
b Eſa. 6.

C. X. *Locus deſiderantis in voto, dignitatis ſemper ſit in neceſſitate.*

Idem in Moralibus lib. 35. *c.* 13. *al.* 10. *ad c.* 42. *Job.* c (an. 590. *Romæ.*)

c Et Aug. ſer. 5. ad Fratres in eremo.
d Polyc. lib. 6. tit. 22.
e al. habeat.

SCiendum ſummopere eſt d, quod obedientia aliquando, ſi de ſuo aliquid habeat, nulla eſt: aliquando autem, ſi de ſuo aliquid non habuerit e, minima. Nam cum hujus mundi ſucceſſus præcipitur, cum locus ſuperior imperatur, is, qui ad percipienda hæc obedit, obedientiæ ſibi virtutem evacuat, ſi ad hæc etiam ex proprio deſiderio anhelat. Neque enim ſe ſub obedientia dirigit, qui ad accipienda hujus vitæ proſpera libidini propriæ ambitionis ſervit. Rurſus, cum mundi deſpectus præcipitur, cum probra adipiſci, & contumeliæ jubentur, niſi ex ſe ipſo animus hæc appetat, obedientiæ ſibi meritum minuit: quia ad ea, quæ in hac vita deſpecta ſunt, invitus, noleuſque deſcendit. *Et paulo ſuperius.* f. §. 1. Obedientia g quippe victimis jure præponitur: quia per victimas aliena caro, per obedientiam vero voluntas propria mactatur. Tanto igitur quiſque Deum citius placat, quanto ante ejus oculos repreſſa arbitrii ſui ſuperbia, gladio præcepti ſe immolat. Quo contra, ariolandi peccatum inobedientia dicitur, ut quanta ſit virtus obedientiæ, demonſtretur. Ex adverſo igitur melius oſtenditur, quid de ejus laude ſentiatur. Si enim h, *Quaſi ariolandi peccatum eſt repugnare, & quaſi ſcelus idololatriæ, nolle acquieſcere,* ſola eſt, quæ fidei meritum poſſidet, obedientia i, ſine qua quiſque infidelis eſſe convincitur, etiamſi fidelis eſſe videatur.

f C. 12.
g 1. Reg. 15.
h ibidem.
i abeſt ab orig.

C. XI. *Qui præeſſe, & non prodeſſe deſiderat, epiſcopari non debet.*

Item Auguſtinus *lib.* 19. *de civit. Dei, c.* 19. (c. an. 426. *in Africa.*)

a Anſ. l. 6. c. 28.
k 1. Tim. 3.

QUi a Epiſcopatum deſiderat k, bonum opus deſiderat.] Exponere voluit, quid ſit Epiſcopatus: quia nomen eſt operis, non honoris. Græcum eſt enim, atque inde ductum vocabulum, quod ille, qui præficitur, eis, quibus præficitur, ſuperintendit, curam eorum ſcilicet gerens. ἐπὶ quippe ſuper: σκοπὸς vero intentio eſt. Ergo Epiſcopos α, ſi velimus, Latine Superintendentes poſſumus dicere: ut intelligat non ſe eſſe Epiſcopum, qui præeſſe dilexerit, non prodeſſe. Itaque a ſtudio cognoſcendæ veritatis nemo prohibetur, quod ad laudabile pertinet otium. Locus vero ſuperior, ſine quo regi populus non poteſt, etſi

ita

ita tenetur, atque adminiſtratur, ut decet, tamen indecenter appetitur. Quamobrem otium ſanctum quærit charitas veritatis: negotium juſtum ſuſcipit neceſſitas charitatis: quam ſarcinam ſi nullus imponit, percipiendæ, atque intuendæ vacandum eſt veritati: ſi autem imponitur, ſuſcipienda eſt propter charitatis neceſſitatem: ſed nec ſic omnimodo veritatis delectatio deſerenda eſt, ne ſubtrahatur illa ſuavitas, & opprimatur β iſta neceſſitas.

¶ Corr. Rom. α Epiſcopus,) *Apud ſanctum Auguſtinum, & Anſelmum legitur,* ἐπισκοπεῖν, ſi velimus, Latine ſuperintendere poſſumus dicere.

β Opprimatur) *In originali eſt,* & opprimat iſta neceſſitas: *ſed ob gloſſam non eſt emendatum.*

C. XII. *Pro ingenio diſcentium Doctor moderetur verba doctrinæ.*

m In epiſt. 1. Clementis ad Jacobum.

Item Petrus. m (in ep. 1. Clementis I. ad Jacobum c. an. 68. Romæ *Hieroſolymam*.)

3 OPortet enim, qui docet, & inſtruit animas rudes, ps eſſe talem, ut pro ingenio diſcentium ſemetipſum poſſit aptare, & verbi ordinem pro audientis capacitate dirigere. Debet ergo ipſe præcipue apprime eſſe eruditus,

n al. impavidus.
o al. probabitis.

& doctus, irreprehenſibilis, maturus, pavidus n: ſicut ipſi probaſtis o fore hunc Clementem poſt me.

C. XIII. *Qui omnibus præeſt, ſingulos relevare contendat.*

p In eadem ep.

Item ejuſdem p. (in eadem epiſt. Clementis c. an. 68. Romæ *Hieroſolymam*.)

CLemens, tanquam qui omnibus præeſſe te noveris, ſingulos, prout potueris, juva, & ſingulos releva, qui & ſingulorum onus, & ſolicitudinem portas.

C. XIV. *Contra Chriſtum faciunt, qui gratia, non meritis gradum Eccleſiaſticum tribuunt.*

q In comment. ad ea verba. (& conſtituas per civitates.)
r Luc. 10.

Item Hieronymus ad *Titum* q. c. 1. (an. 386. in *Palæſtina*.)

QUi r vos ſpernit, me ſpernit. Ex quo manifeſtum eſt, eum, qui Apoſtoli lege contempta, Eccleſiaſticum gradum non merito voluerint alicui deferre, ſed gratia, contra Chriſtum facere, qui qualis in Eccleſia Presbyter conſtituendus ſit, per Apoſtolum ſuum in ſequentibus executus eſt.

C. XV. *Ad Sacerdotium non eligatur, niſi qui cæteris & ſanctior, & doctior habetur.*

s Origen. hom. 6. ad c. 8. Levitici.

Item Hieronymus s *in libro Levitici*, (imo Origenes c. an. 217. in *Ægypto*.)

t Levitic. 8.

LIcet ergo Dominus de conſtituendo Principe præcepiſſet t, & Dominus elegiſſet, tamen convocatur etiam Synagoga. Requiritur enim in ordinando Sacerdote & præſentia populi, ut ſciant omnes, & certi ſint, quia qui præſtantior eſt ex omni populo, qui doctior, qui ſanctior, qui in omni virtute eminentior, ille eligitur ad Sacerdotium,

u al. aſtante.
x 1. Timoth. 3.

& hoc aſtante u populo, ne qua poſtmodum retractatio cuiquam, ne quis ſcrupulus reſideret. Hoc eſt autem, quod & Apoſtolus x præcepit in ordinatione Sacerdotis, dicens: *Oportet autem illum & teſtimonium habere bonum ab his, qui foris ſunt.* Ego tamen & amplius aliquid video in eo, quod dicit: *quia convocavit Moyſes omnem Synagogam:* & puto, quod convocare Synagogam hoc ſit, colligere omnes animi, & in unum congregare virtutes: ut cum ſermo de Sacerdotalibus ſacramentis habetur, ſingulæ ne unanimi virtutes, & intentæ ſint, ne nihil ſit ei ſapientiæ, nihil ſcientiæ, nihil deſit induſtriæ; ſed adſit omnis multitudo ſenſuum, adſit omnis congregatio ſanctarum cogitationum:

y al. quæ.

ut quid ſit Pontifex, quid unctio, quid y indumenta ejus, conferens intra ſacrarium cordis ſui poſſit advertere.

¶ Corr. Rom. *In hoc, & duobus ſequentibus capitibus pro Origene citatur B. Hieronymus, harum homiliarum interpres. Quod cur fieri potuerit, ſupra diſt.* 36. c. ſi quis, *eſt admonitum.*

C. XVI. *Populi gubernatio divina electione perficitur.*

z Origenes homil. 22. ad c. 27. Numer.

Idem *in libro Numerorum*. z (imo Origenes (c. an. 217. *ibid.*)

a al. permittitur.

SI ergo tantus ille, ac talis Moyſes non permittit a judicio ſuo de eligendo Principe populi, de conſtituendo ſucceſſore, quis erit, qui audeat, vel ex plebe, quæ

b al. aut gratia, aut pretio fortaſſe excitata.

ſæpe clamoribus ad b gratiam, aut ad pretium fortaſſe excitata, moveri ſolet: vel ex ipſis etiam Sacerdotibus, quis erit, qui ſe idoneum ad hoc judicet, niſi ſi cui oranti, &

c Numer. 27.

petenti a Domino reveletur? Sicut & Deus dicit ad Moyſem c: *Aſſume ad temetipſum Jeſum filium Nave, hominem, qui habet Spiritum Dei in ſemetipſo, & impones manus tuas ſuper eum, & ſtatues eum coram Eleazaro Sacerdote: & præcipe ei coram*

dum in conſpectu totius Synagogæ. & præcipe de ipſo coram eis: & dabis claritatem tuam ſuper illum, ut audiant illum filii Iſrael. Audis evidenter ordinationem Principis populi tam manifeſte deſcriptam, ut pene expoſitione non egeat? Nulla hic populi acclamatio, nulla conſanguinitatis ratio, nulla propinquitatis habita contemplatio eſt. Propinquis agrorum & prædiorum relinquatur hæreditas. Gubernatio populi illi tradatur, quem Deus elegerit, homini ſcilicet tali, qui habet (ſicut ſcriptum audiſtis) in ſemetipſo Spiritum Dei, & præcepta Dei in conſpectu ejus ſunt, & qui Moyſi valde notus & familiaris ſit, id eſt, in quo ſit claritas legis, & ſcientia, ut poſſint eum audire filii Iſrael.

C. XVII. *Non ex favore, ſed ex judicio debet venire electio.*

Item Gregorius I. *Clero, & civibus Neapolitanis, lib.* 8. *epiſt.* 40. (an. 600. *Romæ in Campaniam*.)

NEc d novum, nec reprehenſibile eſt, in eligendo Epiſcopo populi ſe vota in duas partes dividere. ſed grave eſt, quando in hujuſmodi cauſis non ex judicio, ſed ex ſolo favore venit electio. d Anſ. l. 6. c. 9. Polyc. l. 2. tit. 1.

Gratian. *Cum e autem gubernatio populi ei tradi jubetur, quem Deus elegerit, datur intelligi, quod aliquando quibuſdam traditur, quos Deus non elegit.* e Sup. ſi ergo.

C. XVIII. *Non ex arbitrio Dei aliquando datur Princeps Eccleſiæ.*

Unde Hieronymus f. (imo Origenes c. an. 217. in *Ægypto*.) f Origenes ho. 4. in lib. Judicum, & gloſſa ordin. ad cap. 4. Judic.

4 AUdacter fortaſſe aliquid dicimus: tamen quod ſcriptum eſt, dicimus. Non ſemper Princeps populi g, & Eccleſiæ Judex per Dei arbitrium datur, ſed prout merita noſtra depoſcunt. Si mali ſunt actus noſtri, & operamur malignum in conſpectu Domini, dantur nobis Principes ſecundum cor noſtrum. Et hoc tibi de ſcripturis probabo. Audi namque, quod Dominus dixit h: *Fecerunt ſibi Regem, & non per me: Principem, & non per conſilium meum.* Et hoc dictum videtur de Saul illo, quem utique ipſe Dominus elegerat, & regem fieri juſſerat. Sed quoniam non ſecundum voluntatem Dei, ſed ſecundum peccatum populi meritum fuerat electus, negat eum ſua voluntate, vel conſilio conſtitutum. Tale ergo aliquid intelligamus etiam in Eccleſiis fieri: quod pro meritis populi, aut in ſermo & opere potens a Deo tribuitur rector Eccleſiæ: aut ſi malignum faciat populus in conſpectu Domini α, talis Eccleſiæ Judex datur, ſub quo famem i, & ſitem populus patiatur. non tamen panis, neque ſitim aquæ, ſed famem audiendi verbum Domini.

g al. populo.
h Oſe. 8.
i Amos 8.

¶ Corr. Rom α Domini,] *In vulgatis ſequebatur,* & tales perſeverent, *quæ ſunt inducta auctoritate manuſcriptorum, homiliæ ipſius, & gloſſæ ordinariæ. In uno autem manuſcripto ſunt gloſſa interlinearis.*

C. XIX. *Non ſunt filii, ſed mercenarii, qui honorem ab hominibus appetunt.*

Item Auguſtinus *tractatu* 46. *ad c.* 10. *Joannis.* (c. an. 412. in *Africa*.)

SUnt k in Eccleſia quidam Præpoſiti, de quibus Paulus Apoſtolus dicit: *Sua* l *quærentes, non quæ Jeſu Chriſti.* Quid eſt, *ſua quærentes?* non Chriſtum gratis diligentes, non Deum propter Deum quærentes, temporalia commoda ſectantes, lucris inhiantes, honores ab hominibus appetentes. Hæc quando amantur a præpoſito, & propter hæc ſervitur Deo, quiſquis eſt talis, mercenarius eſt, inter filios ſe non computet.

k Anſ. l. 5. c. 146.
l Phil. 2.

Gratian. *Non ergo qui præficiuntur, ſemper cæteris meliores intelliguntur.*

C. XX. *Ex electione non præficiuntur Epiſcopi, ſed comprobantur.*

Unde Hieronymus *ad Titum* m, *c.* 1. (an. 386. in *Palæſtina*.) m In comment. ad eumlocum, (Si quis eſt ſine crimine.)

ILlud inferendum eſt adverſum eos, qui de Epiſcopatu intumeſcunt, & putant, ſe non diſpenſationem Chriſti, ſed imperium conſecutos: quia non ſtatim omnibus his meliores ſunt, quicunque Epiſcopi non fuerint ordinati; & ex eo, quod ipſi electi ſunt, ſe magis exiſtiment comprobatos: ſed intelligant propterea quoſdam a Sacerdotio remotos, quia eos vitia liberorum impedierint: ſi autem peccata filiorum juſtum ab Epiſcopatu prohibent, quanto magis unuſquiſque ſe conſiderans, & ſciens, quia potentes n potenter tormenta patientur, retrahet ſe ab hoc, non tam honore, quam onere, & aliorum locum, qui magis digni ſunt, non ambiet occupare? n Sap. 6.

C. XXI.

C. XXI. *Pro gradu ſui officii quemque meliorem eſſe oportet.*

o In comm. ad Jovin. (Nemo te contemnat.)

Item ejuſdem ad Titum o, c. 2. (an. 386. ibid.)

QUalis enim ædificatio erit diſcipuli, ſi ſe intelligat magiſtro eſſe majorem? Unde non ſolum Epiſcopi, Preſbyteri, & Diaconi debent magnopere providere, ut cunctum populum, cui præſident, converſatione, ſermone, & ſcientia præcedant, verum etiam & inferior gradus, Exorciſtæ, Lectores, Æditui, Acolythi a, & omnes omnino, qui domui Dei ſerviunt: quia vehementer Eccleſiam Chriſti deſtruit, meliores Laicos eſſe, quam Clericos.

¶ Corr. Rom. a Acolythi,] *Eſt hoc dictio in omnibus vetuſtis Gratiani exemplaribus, quæ tamen apud B. Hieronymum non legitur.*

C. XXII. *Populus judicabit Epiſcopum ſua officia non agentem.*

p In comm. ad in quibus (Sed hoſpitalem.)

q Matth. 12.

Idem ad Titum p, cap. 1. (an. 386. in Palæſtina.)

VEreor, ne quomodo Regina q Auſtri, veniens a finibus terræ audire ſapientiam Salomonis, judicatura eſt homines temporis ſui, & viri Ninivitæ acta pœnitentia ad prædicationem Jonæ condemnabunt eos, qui majorem Jona Salvatorem audire contempſerunt; ſic plurimi in populis Epiſcopos judicent, ſubtrahentes ſe ab Eccleſiaſtico gradu, & ea, quæ Epiſcopo non conveniunt, exercentes.

C. XXIII. *Qui Clericos ſuos non corrigit, populum corrigere non valet.*

Item Ambroſius in increpatione ad populum, ſerm. 83. (c. an. 383. Mediolani.)

QUid autem ego vos arguo, cum poſſitis me uno ſermone convincere? confiteor enim, cum in hac parte Clericos vobis magis video negligentes. Quomodo enim poſſum corrigere filios, cum fratres emendare non poſſim? aut qua fiducia ſuccenſeam Laicis, cum in conſortibus pudoris verecundia conticeſcam? Ego autem, fratres, non de omnibus loquor. ſunt certe quidam devoti, ſunt & alii negligentes. Ego neminem nomino: conſcientia ſua unumquemque conveniat.

C. XXIV. *Epiſcopi ad ſalutem non ſufficit, moribus, & vita populo adæquari.*

r Simile quiddam invenitur ſpecie operis imperfecti in Matth. hom. 40.

Item Beda ſuper Matthæum. r (an. 720. in Anglia.)

NEc ſufficere nobis ad ſalutem arbitremur, ſi turbis negligentium, vel quorumlibet indoctorum, fide, vel actibus adæquemur, quibus ſacris literis unica eſt credendi pariter, & vivendi regula præſcripta.

a Sup. Apoſtolica.

Gratian. *Ne ergo, ut ſupra a dictum eſt, tales ſui officii ſucceſſores aliqui ſibi quærerent, prohibentur Epiſcopi alterum pro ſe ſucceſſorem ſibi ſtatuere, ac deſignatis nominibus in locum ſuum alium ſubrogare.*

AN AMICORUM PATROCINIA IN ELECTIONE DEBEANT CONVALESCERE.

QUÆSTIO II.

QUod autem amicorum patrocinia in aliquorum electione convaleſcere non debeant, auctoritate B. Gregorii Papæ probatur, qui in ſecundo libro Regeſti indict. 11. epiſt. 22. ſeu cap. 61. ſcribit Antonio Subdiacono, dicens. (an. 593. Romæ in Dalmatiam.)

C. I. *In electione Epiſcopi non munerum datio, nec aliquorum patrocinia convaleſcant.*

a Polyc. l. 2. t. 3. Ivo p. 5. c. 129.

ILlud a quidem præ omnibus tibi curæ ſit, ut in hac electione nec datio quibuſcunque modis interveniat præmiorum, nec quarumlibet perſonarum patrocinia convaleſcant. Nam ſi quorundam patrocinio fuerit quiſquam electus, voluntatibus eorum, cum fuerit ordinatus, obedire, reverentia exigente, compellitur; ſicque fit, ut & res illius minuantur Eccleſiæ, & ordo Eccleſiaſticus non ſervetur. Talem ergo te admonente perſonam debent ſibi eligere, quæ nullius incongruæ voluntati deſerviat, ſed vita, ac moribus decorata, tanto ordine digna valeat inveniri.

C. II. *In electione Antiſtitis communi utilitati, non ſuo lucro quiſque proſpiciat.*

Idem ad Clerum Mediolanenſem lib. 2. indict. 11. epiſt. 29. ſeu cap. 68. (an. 593. Romæ in Inſubriam.)

b Polyc. ibid. Ivo p. 5. c. 130.

DIlectiſſimi b filii, officii noſtri cenſura commoniti ſuademus, ut in hac ſuſcipiendi Antiſtitis cauſa nullus veſtrum neglecta utilitate communi ſuo lucro proſpiciat, ne, ſi quiſquam propria commoda appetit, frivola æſtimatione fallatur: quia nec libero judicio promerendam ſibi perſonam examinat mens, quam cupiditas ligat. Praſantes igitur, quæ cunctis expediant, et, quem vobis divina gratia prætulerit, integerrimam ſemper in omnibus obedientiam præbete. Judicare namque a vobis ultra non debet ſemel Prælatus: ſed tanto nunc ſubtiliter judicandus eſt, quanto poſtmodum judicandus non eſt.

AN SIT HABENDUS SIMONIACUS, QUI POST ELECTIONEM HUJUSMODI JURAMENTUM CANONICIS PRÆSTAT.

QUÆSTIO III.

QUod autem Simoniacus habendus non ſit, qui poſt electionem pro indemnitate Eccleſiæ juramentum præſtitit, facile probatur. Aliud eſt enim ante electionem juramentum facere, vel ſe facturum polliceri, ad hoc, ut eligatur: aliud eſt, nulla præcedente conventione poſt electionem hujuſmodi juramentum offerre. Illud ab officio tanquam munus impenſum dejecit: hoc autem conſervando nullum impedimentum generat. De priori caſu ſcribit Pelagius Papa Clero Catinenſi. (an. 580. Romæ in Siciliam.)

C. I. *Qui in Epiſcopum eligitur, de rebus Eccleſiaſticis aliquam ſecuritatem nulli faciat.*

TAlia a quidem jamdudum ad fratrem, & Coepiſcopum noſtrum Eucarpum de viſitatione Catinenſis Eccleſiæ ſcripta direximus, ut in eis judicium noſtrum potuiſſetis agnoſcere. Verumtamen, quia quoſdam ibi non ſana intentione, ſed pravis ſtudiis diſſenſiones ſuſcitare veſtra etiam relatione cognovimus, qui ſcientes ſe ad Epiſcopatum nec ætate, nec ſcientia, nec vitæ meritis poſſe perduci, ad hoc tantummodo inquietare Eccleſiam volunt, ut ſibi de his, quæ in ipſa præſumpta ſunt, impunitatem futurus promittat Epiſcopus, & ſic rapinæ ſecuritas, Epiſcopatus ambitio: hoc etiam vos duximus commonendos, ut decretum in Elpidium Diaconum factum, & ſubſcriptum ab omnibus, quos veſtra relatio deſignavit, ad nos cum prædicti viſitatoris epiſtola, & cum eodem Diacono maturatis Deo propitiante perducere. & poſt pauca. Cum igitur huc filius noſter, magnificus vir, Leo Prætor veniſſet, retulit nobis de ſingulis, quæ ibi ¹ mota ſunt, & quomodo vota prope totius civitatis in Elpidiu Diacono concordarent: Unde quia de memorati viri teſtimonio dubitare omnino non poſſumus, idcirco, ſicut dictum eſt, Elpidium Diaconum ad nos facite properare, nec ² expectetis ulterius, ut admonitio ad eum noſtra debeat deſtinari b. Quem tamen hoc per veſtram dilectionem ³ in præſenti juſſione ſpecialiter admonemus, ne cui ſe aliquid dare, vel daturum eſſe promittat: ſed neque de Eccleſiaſticis præteritis cauſis aliquam ſecuritatem cuiquam audeat facere, ſive promittere, aut quaſi c factus Epiſcopus ea, quæ direpta ſunt, non repetat, ſed apud eos, a quibus direpta ſunt, permanere libere patiatur: ita ut, quod ſi tale aliquid fecerit, vel fecerit, nec a nobis omnino permittitur valere ipſa promiſſio, & cum judicii noſtri, quod de ipſo habuimus, damno, paſtoralis conſecrationis ordinem promereri non poterit.

u Anſ. l. 6. c. 42. Polyc. l. 2. tit. 3.

b al. iterari.

c Emendatus eſt hic locus ex Anſelmo, & Polycarpo.

¶ Pith. 1. ibi.] V. C. illic.
2. Nec.] V. C. Ne.
3. In.] Deeſt in V. C.

Gratian. *De ſecundo vero caſu in geſtis Urbani II. legitur.* (c. an. 1089. Romæ.)

C. II. *Poſt electionem pro indemnitate Eccleſiæ licet electo juramentum præſtare.*

ARnaldus Arelatenſis ⁴ Epiſcopus, Narbonenſis Eccleſiæ Suffraganeus, Romam conſecrandus ad Dominum Papam Urbanum venit: ſuus quippe Archiepiſcopus eum conſecrare nolebat, quoniam poſt electionem ſuam propter bona Eccleſiæ conſervanda Canonicis juravit. Conſecratus itaque eſt a Domino Papa Urbano, ante purgatus hujuſmodi juramento: De juramento, quod Canonicis noſtræ Eccleſiæ feci poſt electionem, nullam conventionem ante, ut eligerer, feci. Narbonenſis vero Archiepiſcopus, nullius, præter id, criminis cauſa, conſecrationem noſtram ⁵ renuit me ſciente, neque mihi crimine conſcius ſum, propter quod a ſacra d me unctione ⁶ repellat.

d al. Sacerdotio me repellat.

¶ Corr. Rom. a Arelatenſis] *In manuſcriptis etiam ſic habetur. Sed viſum eſt ſubeſſe mendum, quia hic Epiſcopus vocatur Suffraganeus Archiepiſcopi Narbonenſis: in Conciliis autem ſecundo Arelatenſi Arelate refertur ad provinciam Viennenſem. Et quamvis Gulielmus Durandi in ſpeculo de auctor. & uſu pallii hoc citet, ut oſtendat Arelatenſem Archiepiſcopum ſubeſſe Narbonenſi; tamen Joannes Andreas in notis ad illum locum expreſſe ſcribit, in hoc capitulo non agi de Arelatenſi Archiepiſcopo. Et valde probabile eſt, pro Electenſi, ſeu Eletenſi, qui vero eſt Suffraganeus Archiepiſcopi Narbonenſis, corrupte ſcriptum fuiſſe, Arelatenſis.*

¶ Pith. 4. *Arelatenſis.*] V. C. *Alanenſis*, forte Elnenſis.
5. *Noſtram.*] V. C. *meam.*
6. *A ſacra me unctione.*] V. C. meam, *a Sacerdotio me repellat.*

AN LICEAT CLERICIS ANTE SENTENTIÆ TEMPUS AB EPISCOPO SUO DISCEDERE.

QUÆSTIO IV.

QUod autem Clericis ante ſententiæ tempus ab Epiſcopo ſuo diſcedere non liceat, probatur auctoritate Symmachi *a* Papæ, dicentis. (an. 503. Romæ.)

¶ Corr. Rom. *a* Symmachi) Citatur libellus Ennodii nomine Symmachi Papæ, cujus etc reddita eſt ratio ſup. diſt. 50. c. omnino, & 40. c. non nos.

C. I. *Ante tempus ſententiæ non licet Clericis ab Epiſcopo ſuo diſcedere.*

a Ivo p.6.c.340. & 341. NOnne *a* directa ſunt verba canonum *a*. [Quicunque Clericorum ab Epiſcopo ſuo ante ſententiæ tempus pro dubia ſuſpicione diſceſſerit, manifeſtam eum incurrere cenſuram?] *Et infra.* §. 1. Lex Eccleſiaſtica Pontificem ab aliis accuſatum, priuſquam ſub luce objecta conſtiterint, damnare non ſuſtinet.

¶ Corr. Rom. *a* Canonum) *Sic emendatum eſt ex vetuſtis recenſionibus, Ennodio ipſo, & Ivone, cum prius legeretur, Decreti. Citare autem Ennodius voluit canones, qui ante Symmachum de hac re editi erant. Qui vero in gloſſa citantur, ſunt ex epiſtolis Pontificum Symmacho poſteriorum. In Carthaginenſi quidem Concilio inſerta ita re fere canonum eſt undecimus canon, qui citatur infra 11. q. 3. c.* ſi quis Presbyter. *& decimus nonus relatus ſup. 4. q. 5. c.* quiſquis Epiſcoporum. *& vigeſimus quartus citatur ibidem c.* placuit. *ad quos, & præcipue ad primum videtur ſpectaſſe Ennodius.*

¶ Pitu. *a* Nonne.] *to. 2. Concil. p. 341. Synod. VIII. Conſtantinopol. to. 3. p. 539. Balſamon p. 296. Juris Orient. eo. cap. quia periculoſum eſt, de ſent. excom. in 6.*

AN SINE LITERIS APOSTOLICIS EPISCOPUS DEBEAT REDIRE AD PROPRIAM ECCLESIAM.

QUÆSTIO V.

a al. Apoſtolici. S*Ine literis Apoſtolicis a Epiſcopus accuſatus, & a ſancta ſede vocatus ad ſuam non revertatur Eccleſiam.*

C. I. *A ſede Apoſtolica vocatus Epiſcopus ad domum non revertatur, niſi purgatus, & Apoſtolicis literis inſtructus.*

Unde Sixtus Papa I. *ait epiſt. 2. cap. 2.* (*forte an. 137 Romæ ad omnes Epiſcopos.*)

b Anſ. l.2. c.8. QUilibet *b* fratrum pulſatus, atque ab hac ſancta ſede vocatus, cum ſe nobis repræſentaverit, ad Eccleſiam tamen ſuam non prius revertatur, quam literis Apoſtolicis, vel formatis pleniter inſtructus, atque purgatus ſit, ſi fuerit unde: ut poſtquam domum reverſus fuerit, cognoſcant vicini ſui, qualiter ſuam, aliorumque cauſam hic finierit, quatenus eam abſque ambiguitate aliis nuntiare, & prædicare omnibus poſſit. Ab hac enim ſancta ſede, & a ſanctis Apoſtolis ruere, defendi, & liberari Epiſcopi juſſi ſunt: ut ſicut eorum diſpoſitione ordinante Domino primitus ſunt conſtituti: ſic hujus ſanctæ ſedis (cujus diſpoſitione eorum cauſæ, & judicia ſervaverunt) protectione futuris temporibus ſint ab omnibus perverſitatibus ſemper liberi. Unde culpantur ii, qui aliter circa fratres egerint, quam hujus ſedis rectoribus placere cognoverint.

CAUSA IX.

S*Ententia excommunicationis notatus quidam Archiepiſcopus, aliquos Clericos alterius Metropolitani ordinavit: quendam Capellanum ſui Suffraganei, illo inconſulto, depoſuit, atque alium in loco ejus ordinavit.*

1. *Hic primum quæritur, an ordinatio, quæ ab excommunicatis facta eſt, aliquo modo poſſit rata haberi.*
2. *Secundo, an liceat Epiſcopo, Archiepiſcopo, Primati, vel Patriarchæ Clericos alterius ſine propriis literis ordinare.*
3. *Tertio, an Archiepiſcopus Clericos Suffraganei ſui illo inconſulto damnare valeat, vel damnatos abſolvere.*

AN ORDINATIO, QUÆ AB EXCOMMUNICATIS FACTA EST, ALIQUO MODO POSSIT RATA HABERI.

QUÆSTIO I.

QUod ordinatio, quæ ab excommunicatis celebratur, nullas omnino vires obtineat, nec etiam conſecratio appellanda ſit, teſtatur Gregorius I. *lib. 3. epiſt. 20. dicens.* (*an. 594. Romæ in Dalmatiam.*)

C. I. *Non poteſt appellari conſecratio, quæ fit ab excommunicatis.*

a Polycar. l. 2. tit. 37. Ivo p. 14. cap. 74. & p. 3. c. 134. NOs *a* conſecrationem dicere nullo modo poſſumus, quæ ab excommunicatis hominibus eſt celebrata.

C. II. PALEA.

EXcommunicati illicite manus imponunt: quia poteſtatem ordinandi non habent. Ubi autem illicita eſt manus impoſitio, vulnus infligitur. Unde reiterari neceſſe eſt, quod minime probatur eſſe collatum.

¶ Corr. Rom. *Hæc, & ſequens Palea abſunt a pleriſque vetuſtis exemplaribus: habentur tamen in uno valde emendato, in quo paucæ haberi ſolent. Prior autem hæc videtur eſſe ſumma quædam ſequentis.*

C. III. PALEA.

Unde Damaſus Papa I. *epiſt. 4. ait.* (*an. 380. Romæ ad omnes Epiſcopos.*)

PEr *b* illicitam manus impoſitionem vulneratum caput illi, qui videbantur aliquid accepiſſe, habebant: & ubi vulnus infixum eſt, neceſſe eſt medicinam adhibere, qua infixa ſanetur macula, id eſt, reiterari neceſſe eſt, quod legitime actum, aut collatum minime probatur, ſi perfectum eſſe debebit. Nam quomodo honorem poſſit retinere, qui ab illo acceperit, qui poteſtatem dare legitime non habuit, invenire non poſſum. *b Sup. 1. q. 7. per illicitam.*

Gratian. *Sed excommunicati c hic intelligendi ſunt, qui in ipſa ſua ordinatione pœnam excommunicationis contraxerunt, qui nunquam in numero catholicorum fuerunt. Cæterum qui inter catholicos prius deputati ſunt, ſi poſtea excommunicationis ſententia innodati fuerint, ordinationes tamen eorum ab Eccleſia miſericorditer tolerantur.* *c ſup. ead. nos conſecrationem.*

C. IV. *Ordinationes ab excommunicatis non Simoniace factæ ex miſericordia tolerantur.*

Unde Urbanus *a* Papa II. *ſcribit dicens.* *a* (Gebehardo Epiſcopo Conſtantienſi c. an. 1093. *ex Italia in Germaniam.*)

AB *d* excommunicatis, quondam tamen catholicis Epiſcopis ordinatos, ſi quidem non Simoniace ordines ipſos acceperunt, & ſi ipſos Epiſcopos Simoniacos non fuiſſe conſtiterit; ad hæc, ſi eorum religioſior vita, & doctrinæ prærogativa viſa fuerit promereri, pœnitentia indicta, quam congruam duxeris, in ipſis, quos acceperunt, ordinibus permanere permittas. Ad ſuperiores autem conſcendere non concedimus, niſi neceſſitas, aut utilitas maxima flagitaverit, & ipſorum ſancta converſatio promeruerit. *d Anſ. l. 12. c. 74. Ivo p. 6. c. 406.*

¶ Pitu. *a* Papa II.] Add. *a*. V. C. *Gebehardo Epiſcopo Conſtantienſi.*

¶ Pitu. *a*. Dicens.] Abeſt a V. C.

Gratian. *Sed & illud Gregorii e de nominatim excommunicatis intelligitur: quorum ordinationes ſunt irritæ, ſi eorum damnatio non erat ordinandis incognita.* *e ſup. ead. nos conſecrationem.*

C. V. *Qui nominatim excommunicati ſunt, & qui aliorum ſedes invadunt, alios ordinare non poſſunt.*

Unde idem Urbanus *ait in Synodo Placentina cap. 9. & ſeq.* (*an. 1095. in Longobardia.*)

ORdinationes *f*, quæ ab Hæreſiarchis nominatim excommunicatis factæ ſunt, & ab iis, qui catholicorum adhuc viventium Epiſcoporum ſedes invaſerunt, irritas eſſe judicamus; niſi probare valuerint, ſe, cum ordinarentur, eos neſciiſſe damnatos. §. 1. Qui *g* vero ab Epiſcopis quondam catholice ordinatis, ſed in ſchiſmate a Romana Eccleſia ſeparatis conſecrati ſunt, eos, nimirum cum ad Eccleſiæ unitatem redierint, ſervatis propriis ordinibus, miſericorditer ſuſcipi jubemus: ſi tamen vita, & ſcientia eos commendet. §. 2. Amodo *h* vero quicunque a prædictis Schiſmaticis, ſeſeque Romanæ Eccleſiæ adverſariis ſe ordinari permiſerit, nullatenus hac venia dignus habeatur. §. 3. Quemvis *i* autem miſericordiæ intuitu, magnaque neceſſitate cogente hanc in ſacris ordinibus diſpenſationem conſtituerimus, nullum tamen præjudicium ſacris canonibus fieri volumus: ſed obtineant proprium robur, & ceſſante neceſſitate illud quoque ceſſet, quod pro neceſſitate factum eſt. Ubi enim multorum ſtrages jacet, ubi ſubtrahendum eſt aliquid ſeveritati, ut *a* addatur amplius charitati. *f Polycar. l. 7. tit. 16. & l. 2. tit. 38. C. 9. & 10.* *g C. 11.* *h C. 12.* *i C. 13.*

¶ Corr. Rom. *a* Ut addatur &c.] *Hæc ſunt addita ex Concilio ipſo.*

Gratian. *Electio quoque, niſi a Catholicis facta fuerit, irrita eſſe probatur.*

C. VI. *Irrita ſit electio, quæ non a Catholicis facta probatur.*

Unde Gregorius I. *ſcribit Mediolanenſibus, lib. 8. epiſt. 65.* (*an. 600. Romæ in Inſubriam.*)

NOs *k* in hominem, qui non a Catholicis *l* eligitur, nulla præbemus ratione conſenſum: nec, ſi aliqua præſumptionis uſurpatione factus fuerit, in locum, vel ordinem illum Sacerdotis ſuſcipimus. *k Polycar. l. 2. tit. 1.* *l Catholicis, & maxime a Longobardis ſcrip.*

AN

AN LICEAT EPISCOPO, ARCHIEPISCOPO, PRIMATI, VEL PATRIARCHÆ CLERICUM ALTERIUS PROVINCIÆ SINE PROPRIIS LITERIS ORDINARE.

QUÆSTIO II.

Quod autem Epiſcopus, vel quilibet ſuperiorum Clericos alterius ſine propriis literis ordinare non debeat, Calixtus Papa I. ſcribit, epiſt. 2. ad Epiſcopos Galliæ, dicens. (an. 222. Roma in Galliam.)

C. I. *Alterius Eccleſiæ parochianum nullus judicare præſumat.*

a Anſelm. l. 6. c. 120. Ivo p. 14. cap. 72. & part. 5. c. 236.
b abeſt ab orig.
c Deuter. 19. Proverb. 22.

Nullus a alterius terminos uſurpet, nec alterius parochianum judicare, vel ordinare b, aut excommunicare præſumat: quia talis judicium, vel ordinatio, aut excommunicatio, vel damnatio, nec rata erit, nec vires ullas habebit: quoniam 1 nullus alterius judicio, niſi ſuo, ſententia tenebitur, aut damnabitur. Unde & Dominus loquitur, dicens c: *Ne transgrediaris terminos antiquos, quos poſuerunt Patres tui.*

¶ Pith. 1. *Quoniam nullus.*] *l. 2. Cod. Th. de reſ. Judic.*

C. II. PALEA.

Unde α Urbanus Papa. (forte an. 1090.)

d ſent. 4. diſt. 30. De pœnitentia, diſt. 6. c. fin.
e al. pro ignorantia.

Placuit d, ut deinceps nulli Sacerdotum liceat quemlibet commiſſum alteri Sacerdoti recipere ad pœnitentiam ſine ejus conſenſu, cui prius ſe commiſit, niſi per ignorantiam e illius, cui pœnitens prius confeſſus eſt. Qui vero contra hæc ſtatuta facere præſumpſerit, gradus ſui periculo ſubjacebit.

§ Corr. Rom. α Unde] *Antea erat*, Idem, *hoc eſt*, Calixtus, *quia, cum Palea hæc nondum eſſet inſerta, ſequebatur cap.* nullus Primas, *quod eſt Calixti. Hanc autem Paleam citat Gratianus ex Urbano ſecundo, infra de pœnit. diſt. 6. c. fin.*

C. III. *In alterius parochia, niſi eo vocante, nulli aliquid agere licet.*

Item Calixtus I. *epiſt.* 2. (an. 222. Roma in Galliam.)

f Polyc. lib. 2. tit. 34. Burch. l. 1. c. 66. Anſel. l. 6. c. 119. Ivo p. 5. c. 102. Panu. l. 4. c. 28.
g infra, Epiſcopum, verſ. nam ſi.

Nullus f Primas, nullus Metropolitanus, nulluſque reliquorum Epiſcoporum, alterius adeat civitatem, aut ad poſſeſſionem accedat (quæ ad eum non pertinet, & alterius Epiſcopi eſt parochiæ) ſuper cujuſquam diſpoſitione, niſi vocatus ab eo, cujus juris eſſe dignoſcitur, aut quicquam ibi diſponat, vel ordinet, aut judicet, ſi ſui gradus honore potiri voluerit. Sin aliter præſumpſerit, damnabitur, & non ſolum ille, ſed cooperatores, eique conſentientes: quia ſicut ordinatio, ita ei & judicatio, & aliarum rerum diſpoſitio prohibetur. Nam g qui ordinare non poterit, qualiter judicabit? nullatenus proculdubio judicabit, aut judicare poterit.

C. IV. *De eodem.*

Item ex Concilio Nannetenſi, c. 1. (c. an. 890. in Gallia.)

h tit. de paroch. c. 2. Burch. l. 2. cap. 92. Ivo p. 2. c. 102.

In h Dominicis, vel feſtis diebus Presbyteri, antequam Miſſas celebrent, plebem interrogent, ſi alterius parochianus in Eccleſia ſit, qui proprio contempto Presbytero ibi Miſſam velit audire: quem ſi invenerint, ſtatim ab Eccleſia ejiciant, & ad ſuam parochiam redire compellant.

§ Corr. Rom. *Hoc & ſequens caput abſunt a ſex vetuſtioribus, & emendatioribus Gratiani exemplaribus. In cæteris autem habentur ſine nomine Paleæ, quemadmodum & in excuſis. Extat autem utrumque in Concilio Nannetenſi, & ex eo citatur hoc primum in Decretalibus, tit. de paroch. c. 2. & a Burchardo, & Ivone; itaque emendatum eſt, cum antea citaretur ex Concilio Meldenſi.*

C. V. *De eodem.*

Item ex eodem Concilio Nannetenſi i, c. 2. (c. an. 890. *ibid.*)

i Et in Capit. l. 1. c. 153.
κ Burc. l. 2. c. 91.
l al. plebeſanum] al. parochianum.

Nullus κ Presbyter, aut α Diaconus alterius plebanum l (niſi in itinere fuerit, vel placitum ibi habuerit) ad Miſſam recipere audeat.

§ Corr. Rom. Aut Diaconus] *Hæ duæ voces neque in Concilio, neque in Capitularibus, neque apud Burch. leguntur.*

C. VI. *Ad ordinationem Clericorum, vel Eccleſiarum alterius Epiſcopi, niſi ab eodem invitatus, non accedat Epiſcopus.*

Item ex Concilio Antiocheno, c. 13. (an. 341. in Syria.)

m Burch. l. 1. c. 108. Ivo p. 5. c. 210. & ſimile p. 5. cap. 108. ex epiſt. Bonifacii.
n al. Nec alii illuc attrahat Epiſcopos.
o al. excipiat.

Nullum m Epiſcoporum audere debere ex alia provincia ad aliam tranſitum facere, & ordinare aliquos in Eccleſiis, aut proferre 2 ad ſacrum miniſterium. Nec ab aliis illuc trahatur Epiſcopis 3 n: niſi forte per literas rogatus abierit, non ſolum a Metropolitano, ſed & ab his, qui cum eo ſunt, omnibus ipſius provinciæ Epiſcopis. Quod ſi nullo invitante inordinate ſupervenerit, & aliquos vel ordinare præſumpſerit, vel quodlibet aliud illi Eccleſiæ competentem, qui ad ſe minime pertinent, uſurpare tentaverit, vacua quidem & irrita erunt omnia, quæ geſſerit: ipſe vero hujus indiſciplinati auſus, & irrationabilis cœpti dignas cauſas expendat o, tanquam depoſitus a ſancta Synodo, & propter hujuſmodi præſumptionem jam prædamnatus.

§ Corr. Rom. *Hæc eſt priſca verſio. Dionyſii autem interpretatio, quæ & Conciliorum tomis eſt inſerta, & a Burchardo, & Ivone affertur, apertius exprimit ſententiam canonis Græci. Tamen, quoniam neque ipſe omnibus locis omnino reſpondet, viſum eſt verba Græca novo cum verſione apponere.*

Μηδένα ἐπίσκοπον τολμᾶν ἀφ᾽ ἑτέρας ἐπαρχίας εἰς ἑτέραν μεταβαίνειν, καὶ χειροτονεῖν ἐν ἐκκλησίᾳ τινὰς εἰς προαγωγὴν λειτουργίας, μηδὲ εἰ συνεπάγοιτο ἑαυτῷ ἑτέρους, εἰ μὴ παρακληθεὶς ἀφίκοιτο διὰ γραμμάτων τοῦ τε μητροπολίτου, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἐπισκόπων, ὧν εἰς τὴν χώραν παρέρχοιτο. εἰ δὲ μηδενὸς καλοῦντος ἀπέλθοι ἀτάκτως ἐπὶ χειροθεσίᾳ τινῶν, καὶ καταστάσει τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων μὴ προσηκόντων αὐτῷ, ἄκυρα μὲν τὰ ὑπ᾽ αὐτοῦ πραττόμενα τυγχάνειν, καὶ αὐτὸν δὲ ὑπέχειν τῆς ἀταξίας αὐτοῦ, καὶ τῆς παραλόγου ἐπιχειρήσεως τὴν προσήκουσαν δίκην, καθῃρημένον ἐντεῦθεν ἤδη ὑπὸ τῆς ἁγίας συνόδου. *Id eſt*,

p id eſt, ſacri miniſterii.

Nullus Epiſcopus audeat ab una provincia in aliam tranſire, & in Eccleſia aliquos ordinare ad promotionem liturgiæ p, nec ſi alios una ſecum adducat, niſi accitus venerit per literas Metropolitani, & eorum, qui cum illo, Epiſcoporum, in quorum regionem accedit. Quod ſi nemine vocante inordinate advenerit, ut aliquos ordinet, aut negotia Eccleſiaſtica ad ſe minime pertinentia conficiat, irrita quidem ſunto, quæ ab eo geſta fuerint: verum & ipſe ſuæ intemperantiæ, & iniqui incœpti juſtam pœnam ſubeat, hinc jam a ſancta Synodo depoſitus.

¶ Pith. 2. *Proferre.*] V. C. *provehere.*

3. *Nec ab aliis illuc trahatur Epiſcopis.*] V. C. *nec alios illuc ſecum attrahat Epiſcopos.*

C. VII. *Ad ordinationem Eccleſiæ, quæ ſibi commiſſa non fuerit, minime accedat Epiſcopus.*

Item ex eodem Antiocheno, c. 22. (an. 341. *ibid.*)

q Burch. lib. 1. cap. 71. Ivo p. 5. c. 198.
r Sup. c. nullus Primas.

Epiſcopum α non debere in alienam irruere civitatem, quæ illi 4 probatur non eſſe ſubjecta, neque in regionem, quæ ad ejus curam minime noſcitur pertinere, ad aliquid 5 ordinandum, neque Presbyteros, aut Diaconos conſtituere, ad alios β Epiſcopos pertinentes, niſi forte cum voluntate & teſtimonio γ proprii regionis Epiſcopi. Quod ſi quiſpiam horum quid 6 tale facere voluerit, irrita quidem erit hujuſmodi ordinatio, & quæ male δ 7 uſurpaverit, a Synodo arguantur 8. Nam ε ſi ordinare r non potuerit, nullatenus ad alios pertinentes judicare præſumet.

§ Corr. Rom. α Ad aliquid] *In hoc etiam canone Dionyſii verſio purior eſt: hic autem habet,* ſuper ordinatione cujuſquam: *quod Græce eſt:* ἐπὶ χειροτονίᾳ τινός, *id eſt*, ut quempiam ordinet.

β Ad alios Epiſcopos] *Eodem fere modo Dionyſius. Græce legitur*, εἰς τόπους ἑτέρῳ ἐπισκόπῳ ὑποκειμένους: *id eſt*, in locis alteri Epiſcopo ſubjectis.

γ Et teſtimonio] *Græce tantum eſt*: μετὰ γνώμης, *quod Dionyſius vertit*, cum conſilio, & voluntate.

δ Et quæ male] *Sic eſt emendatum ex vetuſtis exemplaribus, & ex cæteris editionibus Conciliorum, præter hanc poſtremam quatuor tomorum. Dionyſius habet*, & ipſe coerceatur a Synodo, *quod Græce eſt*, καὶ αὐτὸν ἐπιτιμίας ὑπὸ τῆς συνόδου τυγχάνειν, *id eſt*, & ipſe puniatur a Synodo.

ε Nam ſi] *Tota hæc clauſula in Græco canone, cujus tria exemplaria manuſcripta collata ſunt, minime habetur: ſed & priſca verſio, & Dionyſiana habent. Similis ſententia legitur ſupra c.* nullus Primas.

¶ Pith. 4. *Quæ illi.*] Sic etiam a. V. C.

5. *Aliquid.*] V. C. *aliquem.*

6. *Quid.*] V. C. *aliquid.*

7. *Quæ male.*] V. C. *et qui male.*

8. *Arguantur.*] V. C. *arguatur.*

C. VIII. *Non accedant Epiſcopi ad Eccleſias, quæ ſunt extra eorum diœceſim.*

Item ex Synodo Conſtantinopolitana I. c. 2. (an. 381. in Thracia.)

Epiſcopi, qui extra diœceſim ſunt, ad Eccleſias, quæ extra terminos eorum ſunt, non accedant, neque confundant, & permiſceant Eccleſias. Secundum α regulas ſtatutas, Alexandriæ quidem Epiſcopi, ea, quæ ſunt in Ægypto, tantummodo gubernent. Orientales autem Epiſcopi ſolius Orientis curam gerant, ſervata tamen honoribus Primatus Eccleſiæ Antiochenæ, qui in regulis Nicænæ Synodi continentur. Sed & Aſianæ diœceſis Epiſcopi ea, quæ ſunt in Aſia, & quæ ad Aſianam tantummodo diœceſim pertinent, gubernent.

nent. Ponti autem Epiſcopi Ponticæ tantum diœceſis habeant curam. Thraciæ vero ipſius tantummodo Thraciæ.

¶ Corr. Rom. a Secundum] Mutata eſt interpunctio, ut magis reſpondeat Græca canoni, αἰλὰ κατὰ τοὺς κανόνας, τὸν μὲν Ἀλεξανδρείας, &c. quod Dionyſius vertit, ſed ſecundum canones, Alexandrinum Antiſtes, &c. In editione autem Conciliorum in vulgatis deerant hæc verba, ea quæ ſunt in Ægypto, tantummodo gubernent, Orientales autem Epiſcopi.

C. IX. *De eodem.*

Item ex eadem, c. 2. (*an.* 381. *ibid.*)

NOn invitati Epiſcopi ultra diœceſim accedere non debent ſuper ordinandis aliquibus, vel quibuſcumque diſponendis Eccleſiaſticis cauſis, ſervata regula *a*, quæ ſupra ſcripta eſt de unaquaque diœceſi. Manifeſtum namque eſt, quod per ſingulas quaſque provincias provincialis Synodus adminiſtrare & gubernare omnia debeat, ſecundum ea, quæ ſunt in Nicæa definita.

¶ Corr. Rom. *a* Servata regula] *Ita in omnibus editionibus huius priſca verſionis: ſed in Græco canone hic eſt initium periodi, & quæ ſequuntur, ex ipſa pendent, quemadmodum Dionyſius vertit*: ſervata vero quæ ſcripta eſt de gubernationibus *s* regula, manifeſtum eſt, quod illa, quæ ſunt per unam quamque provinciam, ipſius provinciæ Synodus diſpenſet, &c.

s [illegible]

2 pars. Gratian. *Hic auctoritatibus prohibentur quilibet Epiſcopi Clericos alterius ordinare. Sed quæritur, ſi contingat eos aliquibus ſacros ordines diſtribuere, an ordinati ab Epiſcopis ſuis in propriis ordinibus recipi poſſint.*

C. X. *Clerici ab Epiſcopo alterius parochiæ ordinati, a propria in ſuis ordinibus recipi poſſunt.*

De his ita ſcribit Urbanus Papa II. *Hugoni Lugdunenſi Archiepiſcopo.* (*c. an.* 1096. *Romæ in Galliam.*)

t Ivo p. 6. c. 403. u al. Eccleſiæ.

LUgdunenſis *t* parochiæ *u* Clericos, quos contra ſtatuta canonum ab alterius parochiæ Epiſcopo ordinatos literarum tuarum ſignificatione monſtraſti, cum graduum ſuorum honore recipere religioſitate tuæ prudentia poterit, ſi eos aliàs canonice, & ſine pravitate aliqua ordinatos conſtiterit: ſi tamen eorum probabilem vitam id indulgentiæ perſpeneris promereri. Legimus *x* quippe, ſanctum Epiphanium Epiſcopum ex diœceſi ſancti Joannis Chryſoſtomi quoſdam Clericos ordinaſſe: quod ſanctus vir omnino non feciſſet, ſi ei *y* detrimentum fore perpendiſſet. Quos igitur recipiendos moderatio tua arbitrata fuerit, injuncta ſatisfactione grœ, propter Eccleſiam, quam offenderunt, congrua pœnitentia, miſerationis intuitu in ſuo quemque honore recipies, ſalva in omnibus ſanctorum canonum diſciplina.

x Socrates l. 6. H. l. c. 12. & 13. Tripart. l. 10. c. 12. Niceph. l. 13. c. 15. y al. eis.

AN ARCHIEPISCOPUS CLERICOS SUFFRAGANEI SUI, ILLO INCONSULTO, DAMNARE VALEAT, VEL DAMNATOS ABSOLVERE.

QUÆSTIO III.

QUod autem Archiepiſcopus Clericos ſui Suffraganei illo inconſulto damnare valeat, vel abſolvere, ſic videtur poſſe probari. Sicut totius Epiſcopatus Eccleſiæ in poteſtate ſunt Epiſcopi, ſic & Eccleſiæ totius Archiepiſcopatus ad diœceſim pertinent Archiepiſcopi. Vocantur enim Epiſcopi *a* Metropolitano in partem ſollicitudinis, non in plenitudinem poteſtatis. Sic quippe vices eis impertitur, ut poteſtatem ſuam ſibi non adimat. Unde & ſine eius conſilio nihil eis agere licet, ſicut in Concilio Martini Papæ *a* legitur cap. 4. (an. 572. in Hiſpania.)

a In capitulis Martini Bracarenſis, c. 4.

C. I. *Nec Epiſcopi ſine Metropolitani conſenſu, nec ille ſine eorum conſenſu aliquid agere debet.*

PEr ſingulas provincias oportet Epiſcopos cognoſcere Metropolitanum *b* ſuum, & ipſum Primatus curam ſuſcipere: nihil autem agere reliquos Epiſcopos præter eum, ſecundum quod antiquitus a Patribus noſtris conſtitutum continetur in canone *c*. Propter quod Metropolitanus Epiſcopus nihil præſumptive aſſumat *d* abſque conſilio cæterorum.

b al. Primatum Metropolitanum Epiſcopi.
c Apoſt. c. 34.
d al. ſibi aſſumat.

C. II. *Sine Metropolitani conſcientia extra ſuam diœceſim nihil agat Epiſcopus.*

Item ex Concilio Antiocheno, *c.* 9. (*an.* 341. *in Syria.*)

PEr ſingulas provincias Epiſcopos ſingulos *1* ſcire oportet, Epiſcopum Metropolitanum, qui præeſt, curam & ſollicitudinem totius provinciæ ſuſcepiſſe. Propter quod ad *2* Metropolitanam civitatem ab his, qui cauſas habent *3*, concurratur. Quapropter placuit eum & honore præcellere *4*, & nihil ultra ſine ipſo reliquos Epiſcopos agere, ſecundum antiquum Patrum noſtrorum *5* canonem *e*, niſi hoc *6* tantum, quod unicuique *7* Eccleſiæ per ſuam diœceſim competit. Unumquemque enim Epiſcopum oportet habere ſuæ diœceſis poteſtatem, ut regat, & gubernet *8* ſecundum competentem ſingulis reverentiam, & providentiam gerat omnis regionis, quæ ſub ipſius eſt civitate, ita ut etiam ordinare et Presbyteros, & Diaconos probabili judicio liceat, & de ſingulis ipſius regionis cauſis *9* cum moderatione, & pondere diſceptare. Ultra autem nihil agere permittitur citra Metropolitani Epiſcopi conſcientiam *a*: nec Metropolitanus ſine cæterorum aliquid gerat conſilio Sacerdotum.

e Apoſt. can. 34.

¶ Corr. Rom. *a* Conſcientiam] *Græce eſt*, δίχα τοῦ μητροπόλεως ἐπισκόπου, μηδὲ αὐτὸν ἄνευ τῆς τῶν λοιπῶν γνώμης. *Itaque etiam vox γνώμη utitur ſcilicet tam ad conſenſu Metropolitani, quam Suffraganeorum, ſed ob multas varietates placuit apponi verba Græca cum verſione nova.*

Τοὺς καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν ἐπισκόπους εἰδέναι χρὴ τὸν ἐν τῇ μητροπόλει προεστῶτα ἐπίσκοπον, καὶ τὴν φροντίδα ἀναδέχεσθαι πάσης τῆς ἐπαρχίας, διὰ τὸ ἐν τῇ μητροπόλει πανταχόθεν συντρέχειν πάντας τοὺς τὰ πράγματα ἔχοντας· ὅθεν ἔδοξε καὶ τῇ τιμῇ προηγεῖσθαι αὐτόν. μηδέν τε πράττειν περιττὸν τοὺς λοιποὺς ἐπισκόπους ἄνευ αὐτοῦ, κατὰ τὸν ἀρχαῖον κρατήσαντα ἐκ τῶν πατέρων ἡμῶν κανόνα. ἢ ταῦτα μόνα ὅσα τῇ ἑκάστου ἐπιβάλλει παροικίᾳ, καὶ ταῖς ὑπ' αὐτὴν χώραις, ἕκαστον γὰρ ἐπίσκοπον ἐξουσίαν ἔχειν τῆς ἑαυτοῦ παροικίας. διοικεῖν τε κατὰ τὴν ἑκάστῳ ἐπιβάλλουσαν εὐλάβειαν, καὶ πρόνοιαν ποιεῖσθαι πάσης τῆς χώρας τῆς ὑπὸ τὴν ἑαυτοῦ πόλιν. ὡς καὶ χειροτονεῖν πρεσβυτέρους, καὶ διακόνους, καὶ μετὰ κρίσεως ἕκαστα διαλαμβάνειν. περαιτέρω δὲ μηδὲν πράττειν ἐπιχειρεῖν δίχα τοῦ τῆς μητροπόλεως ἐπισκόπου, μηδὲ αὐτὸν ἄνευ τῆς τῶν λοιπῶν γνώμης. Id eſt:

Epiſcopos, qui in unaquaque provincia ſunt, noſſe oportet eum, qui Metropoli præeſt, univerſæ quoque provinciæ curam ſuſcipere, eo quod in Metropolim undique conveniunt omnes, quicumque negotia habent. Quapropter placuit & honore ipſum præcellere, & reliquos Epiſcopos nihil aliud *f* ſine ipſo facere (ſecundum veterem, qui viguit, Patrum noſtrorum canonem) quam ea ſola, quæ unique ad cujuſque parochiam, ſubjectaſque parochiæ regiones pertinent. In cujuſque enim Epiſcopi poteſtate eſſe propriam ipſius parochiam, ut eam adminiſtret, pro ea, quæ cuique convenit, integritate, & univerſæ regioni, quæ ſuæ civitati ſubjecta eſt, proſpiciat, conſulatque: ita ut & Presbyteros, Diaconoſque ordinet, & ſingula quæque cum judicio capeſcat. Præterea vero nihil quicquam facere aggrediantur, ſine Metropolitani Epiſcopi, neque ipſe ſine reliquorum ſententia.

f περιττόν.

¶ Pitra. 1. *Singulos.*] V. C. *conſtitutos.*
2. *Ad.*] V. C. *in.*
3 *Habent.*] Add. V. C. *ſine dubio.*
4. *Præcellere.*] 2. V. C. *præire.*
5. *Noſtrorum.*] Add. V. C. *qui obtinuit.*
6. *Hoc.*] V. C. *hæc.*
7. *Quod unicuique.*] V. C. *quæ uniuſcuiuſque ... competunt.*
8. *Et regat, & gubernet.*] V. C. *ad hanc gubernandam.*
9. *Ipſius regionis cauſis.*] Deſunt in V. C.

Gratian. *Niſi forte Epiſcopi ipſi œconomos in Eccleſia ſua ordinare contempſerint.*

C. III. *Metropolitanus conſtituat œconomos, quos Epiſcopus habere neglexerit.*

Unde in ſeptima Synodi cap. 11. *legitur.* (*an.* 787. *in Bithynia.*)

CUm *g* ſimus debitores omnes ſacras regulas cuſtodire, & eam, quæ dicit, in unaquaque Eccleſia œconomos eſſe debere, modis omnibus inviolabilem cuſtodire debemus. Et, ſi quidem unuſquiſque Metropolitanus in ſua Eccleſia conſtituerit œconomum, bene utique eſt. Sin autem, ex auctoritate propria Conſtantinopolitani Epiſcopi licentia eſt præponendi œconomos in ejus Eccleſia. Similiter & Metropolitanis, ſi Epiſcopi, qui ſub eis ſunt, non ſategerint œconomos ſtatuere in ſuis Eccleſiis. Id ipſum autem ſervandum eſt etiam in monaſteriis.

g Ivo p. 5. c. 374. Concil. Chalced. c. 26. ſup. diſt. 89. quia in quibuſdam & infra 16. q. 7. quoniam in quibuſdam.

Gratian. *Probatur illud etiam exemplo Apoſtoli, qui fornicatorem Corinthiorum impœnitentem Satanæ tradidit: poſtea pœnitentem Eccleſiæ reconciliavit, hoc tamen ſcribens Corinthiis in prima h, & ſecunda i epiſtola, ut excommunicato non communicarem, & reconciliato fratri charitate copularentur. Sed contra probatur auctoritate multorum.*

h 1. Cor. 5.
i 2. Cor. 2.

C. IV. *Metropolitanus ſine Epiſcoporum conſenſu, vel præſentia aliorum eorum non audiat cauſas.*

Ait enim Higinus Papa *k*, *epiſt.* 1. *c.* 2. (*an.* 140. *Romæ ad omnes Fideles.*)

k & Julius c. 4.

SAlvo *l* in omnibus Romanæ Eccleſiæ privilegio, nullus Metropolitanus abſque cæterorum omnium comprovincialium Epiſcoporum ſententia, aliquorum audiat cauſam: quia irrita erunt aliter acta, quam in conſpectu eorum omnium ventilata, & ipſe, ſi fecerit, coërceatur a fratribus.

l Burchar. l. 1. cap. 61. Ivo p. 5. c. 99. & 174. m al. cauſas eorum.

C. V.

C. V. *De eodem.*

Item Anicetus Papa *Epiſcopis Galliæ* c. 1. (*forte* an. 171. *Roma in Galliam.*)

n *can. Apoſt.* 34. ARchiepiſcopus nihil de Epiſcoporum cauſis, aut de aliis communibus, juxta ſtatuta n Apoſtolorum, abſque comſtrium illorum agat conſilio, nec illi, niſi quantum ad ſuas parochias pertinet, ſine ipſo: quoniam tali gaudet concordia Altiſſimus, & glorietur in membris ſuis.

C. VI. *De eodem.*

Item in eadem epiſt. c. 3. (*forte an.* 171. *Roma in Galliam.*)

o *Polycar. l.* 2. *tit.* 14. *Burch. l.* 1. *c.* 43. *Pann. l.* 4. *c.* 26.

SI o autem aliquis Metropolitanorum inflatus fuerit, & ſine omnium comprovincialium præſentia, vel conſenſu Epiſcoporum, aut eorum, aut alias cauſas (niſi eas tantum, quæ ad propriam ſuam parochiam pertinent) agere, aut eos gravare voluerit, ab omnibus diſtricte corrigatur, ne talia deinceps præſumere audeat. Si vero incorrigibilis, atque inobediens apparuerit, ad hanc Apoſtolicam ſedem, cui omnia Epiſcoporum judicia referri p præcepta ſunt, ejus contumacia referatur, ut vindicta de eo fiat, & ceteri timorem habeant.

p *al. terminare.*

C. VII. *De eodem.*

q *Concor. Lucius epiſt.* 1. *c.* 3.

Item Calixtus Papa I. *Epiſcopis Galliæ epiſt.* 2. *c.* 3. q (*an.* 220. *Roma in Galliam.*)

r *Polyc. ibid. Burch. l.* 2. *c.* 80. *Ivon. p.* 5. *cap.* 10. *& p.* 14. *cap.* 71. *Pann. l.* 4. *c.* 27.

s *Anſ. l.* 3. *c.* 88.

NUllus r Primas, vel Metropolitanus diœceſanam Eccleſiam, vel parochiam, aut aliquem de ejus parochia præſumat excommunicare, vel judicare, vel aliquid agere abſque ejus conſilio, vel judicio. ſed hoc obſervet, quod ab Apoſtolis, ac Patribus, & prædeceſſoribus noſtris eſt ſtatutum, & a nobis confirmatum: id eſt, ſi quis Metropolitanus s Epiſcopus (niſi quod ad ſuam ſolummodo propriam pertinet parochiam) ſine conſilio, & voluntate omnium comprovincialium Epiſcoporum extra aliquid agere tentaverit, gradus ſui periculo ſubjacebit, & quod egerit, irritum habeatur, & vacuum. Sed quicquid de provincialium Coepiſcoporum cauſa, eorumque Eccleſiarum, & Clericorum, atque ſecularium neceſſitatibus agere, aut diſponere neceſſe fuerit, hoc communi t conſenſu comprovincialium agatur Pontificum, nec aliquo dominationis faſtu, ſed humillima, atque concordi adminiſtratione, ſicut Dominus ait u: *Non veni miniſtrari, ſed miniſtrare*: & alibi x: *Qui major eſt veſtrum, erit miniſter veſter.* Similiter & ipſi comprovinciales Epiſcopi cuncta cum ejus conſilio (niſi quantum ad parochias proprias pertinet) agant, juxta ſanctorum conſtituta Patrum. *& infra.* Ut uno animo, uno ore concorditer ſancta glorificetur Trinitas in ſecula.

t *al. tum omnium.*

u *Matth.* 20.

x *Matth.* 23.

C. VIII. *In Suffraganei parochia nihil abſque ejus conſilio Metropolitanus agat.*

Item Nicolaus Papa I. *Radulpho in Bituricenſi Archiepiſcopo.* (*c. an.* 864. *Roma in Galliam.*)

y *Ivo p.* 5. *c.* 58. *Pann. l.* 4. *c.* 29.

COnqueſtus y eſt Apoſtolatui noſtro frater noſter Sigedodus 11 Archiepiſcopus Narbonenſis, quod Clericos ſuos eo invito ad judicium tuum venire compelles, & de rebus ad Eccleſiam ſuam pertinentibus, eo inconſulto, quaſi jure Patriarchatus tui diſponas: cum hoc nec antiquitas (cui Patres ſanxerunt reverentiam) habeat, & auctoritas ſacrorum canonum penitus interdicat: niſi forte pro cauſis, quæ apud illa ſua terminare 12 non poſſunt, ad te, quaſi ad Patriarcham ſuum provocaverint, vel ſi Epiſcopus ſuus deceſſerit, res Eccleſiæ ſuæ judicem tuo diſpenſare voluerint. Primates enim, vel Patriarchas nihil privilegii habere præ ceteris Epiſcopis, niſi quantum ſacri canones concedunt, & priſca conſuetudo illis antiquitus contulit, definimus: ita ut ſecundum Nicænas regulas ſua privilegia ſerventur Eccleſiis: præterquam 14 ſi Apoſtolica ſedes aliquam Eccleſiam, vel ipſius rectorem quolibet ſpeciali privilegio decreverit honorare.

¶ Pith. 10. *Radulpho.*] V. C. *Radulpho.*

11. *Sigedodus.*] V. C. *Sigegodus.*

12. *Terminare.*] V. C. *terminari.*

13. *Primates.*] Citatur in c. *dum ſimul, de offic. jud. ord.*

14. *Præterquam &c.*] Sequentia deſunt in V. C. & apud Ivonem.

C. IX. *De eodem.*

z *Gloſſ. ordin. ad eum locum Apoc.* 2.

Item Beda z *ſuper Apocalypſin.* Et Angelo Eccleſiæ Epheſi ſcribe. (*an.* 720. *in Anglia.*)

EPiſcopo ſcribit, de cujus manu peccata ſubditorum requirit, ne ſine ejus conſenſu ſubditos judicare debeat.

¶ Corr. Rom. *In gloſſa ordinaria ſic legitur*, & Angelo, id eſt, Epiſcopo ſcribit de manu cujus peccata ſubditorum requirit, & ſine cujus conſenſu ſubditus judicare non præſumat ipſe Joannes.

Grat. *Sola enim Romana Eccleſia ſua auctoritate valet judicare de omnibus: de ea vero nulli judicare permittitur.*

C. X. *Apoſtolicæ ſedis judicium a nemine eſt retractandum.*

Unde Nicolaus Papa I. *ad Michaelem Imperatorem in epiſtola, cujus initium*: Propoſueramus. (*an.* 865. *Roma Conſtantinopolim.*)

PAtet a profecto ſedis Apoſtolicæ (cujus auctoritate major non eſt) judicium a nemine fore retractandum, neque cuiquam de ejus liceat judicare judicio: juxta quod n Innocentius Papa Ruffo, & ceteris Epiſcopis per Theſſaliam conſtitutis ſcribens ait: *Nemo unquam Apoſtolici culminis* (*de cujus judicio non licet retractare*) *manus obviat audaſter invaſit, nemo in hoc rebellis extitit, niſi qui de ſe voluit judicari.* Et B. Gelaſius Papa b: *Nec de ejus judicio* (*id eſt, Romanæ Eccleſiæ*) *canones unquam præceperunt judicari, ſententiamque illius conſtituerunt non ei oportere diſſolvi, cujus potius decreta ſequenda mandaverunt.*

a *Anſ. l.* 4. *c.* 95. *Ivo p.* 5. *cap.* 19. *Pann. l.* 4. *c.* ee.

b *Infr. eod. ipſi ſunt*, §. *nec de ejus.*

¶ Corr. Rom. *Caput hoc apud ceteros etiam collectores multis verbis conſtricta ſummam quandam redactum eſt.*

n Innocentius] *In epiſtola Nicolai, & apud ceteros collectores eſt*, Bonifacius. *Verum neque in Bonifacii, neque in Innocentii epiſtolis inventum eſt, quod hic aſſeritur. In ea vero epiſtola Nicolaus refert etiam alia quædam in epiſtola Bonifacii ad Epiſcopos per Theſſaliam.*

¶ Pith. 15. *Non.*) Deeſt in a. V. C.

C. XI. *Ab aliis damnatos, vel excommunicatos Apoſtolica ſolvit auctoritas.*

Item Athanaſius Patriarcha *Papæ Felici ſecundo* c. (*c. an.* 356. *Alexandria Romam.*)

c *In tom. Conc.*

d *Ivo p.* 5. *c.* 15.

FUit d ſemper veſtræ ſanctæ Apoſtolicæ ſedi licentia injuſte damnatos, vel excommunicatos poteſtatis ſuæ auctoritate reſtituere, & ſua eis omnia reddere, & illos, qui eos condemnaverunt, aut excommunicaverunt, Apoſtolico punire privilegio: ſicut etiam noſtis, & anterioribus cognovimus actum temporibus.

C. XII. *De eodem.*

Item *ibidem paulo inferius.* (*c. an.* 356. *Alexandria Romam.*)

ANtiquis e regulis ſancitum fuit, ut quicquid (quamvis in remotis, aut in longinquo poſitis provinciis) ſuper Epiſcoporum querelis, aut accuſationibus ageretur, non prius tractandum, vel accipiendum eſſet, quam ad notitiam almæ ſedis veſtræ fuiſſet deductum, ut hujus auctoritate, juxta a quod fuiſſet faciendum, pronuntiatio infirmaretur, aut firmaretur.

e *Ivo ibid.*

f *al. conſtitutum.*

¶ Corr. Rom. *a* Juxta quod] *Ivo legit*, juxta quod fuiſſet pronuntiatio, infirmaretur, aut firmaretur. *In corpore Conciliorum*, juſta quæ fuiſſet pronuntiatam &c.

C. XIII. *Prima ſedes nullius judicio ſubjacet.*

Item Innocentius Papa g. (imo Sylveſter Papa I. in Conc. Rom. II. c. 20. an. 324. *Roma.*)

g *Sylveſter in Conc. Rom. c.* 20.

NEmo h judicabit primam ſedem, juſtitiam a temperare deſiderantem. Neque enim ab Auguſto, neque ab omni Clero, neque a Regibus, neque a populo judex judicabitur.

h *Polycar. l.* 1. *tit.* 16. *Deuſdedit p.* 3. *Anſel. l.* 1. *c.* 19. *& l.* 4. *c.* 39. *Pann. l.* 4. *c.* 5.

¶ Corr. Rom. *In omnibus vetuſtis Gratiani exemplaribus citatur ex Innocentio. Sed fere eadem habentur in Concilio Romano ſub Sylveſtro c.* 20. *& ex ipſo citant iidem collectores.*

a Juſtitiam temperare deſiderantem.) *Sic etiam in Pannormia ex Sylveſtro. Sed in vulgata Concilii editione eſt*: quoniam omnes ſedes a prima ſede juſtitiam deſiderant temperari.

C. XIV. *De eodem.*

Item Symmachus Papa i, (*an.* 503. *ibid.*)

i *In l. Ennodii.*

ALiorum k hominum cauſas Deus voluit homines terminare, ſed ſedis iſtius Præſulem l ſuo, ſine quæſtione, reſervavit arbitrio. Voluit B. Petri Apoſtoli ſucceſſores cælo tantum debere innocentiam, & ſubtiliſſimi diſcuſſoris indagini inviolatam exhibere conſcientiam. Nolite æſtimare eas animas inquiſitionis m non habere formidinem, quas Deus præ ceteris ſuo reſervavit examini. Non habet apud illum reus de allegationis nitore ſubſidium, quando ipſorum factorum utitur ut teſte, quo judice. Dicas forſitan, omnium animarum talis erit in illa diſceptatione conditio: replicabo, uni dictum eſt: *Tu es Petrus* n, *& ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam: & quæcunque ſolveris ſuper terram, erunt ſoluta & in cælis.* Et rurſus ſanctorum voce patet, Pontificum dignitatem ſedis ejus factam toto orbe venerabilem: dum illi, quicquid fidelium eſt ubique, ſubmittitur: dum totius corporis caput eſſe deſignatur. De hac mihi videtur dictum per Prophetam o: *Si hæc humiliatur, ad cujus confugietis auxilium? & ubi relinquetis gloriam veſtram?*

k *Polyc. ibid. Anſ. l.* 2. *c.* 29. *Ivo p.* 5. *cap.* 10. *Pann. l.* 4. *c.* 8.

l *al. Præſulem.*

m *al. de inquiſitoribus.*

n *Matth.* 16.

o *Eſa.* 10.

C. XV.

Digitized by Google

C. XV. *De eodem.*

Item Anterus Papa *ad Epiſcopos provinciarum Bætica, & Toletana.* (an. 236. *Roma in Hiſpaniam.*)

p Polyc. ibid. Anſ. l. 2. c. 33. *q Sup. 6. qu. 1. cap. 10. cu meritio eunt ſeq.*

FActa p ſubditorum judicantur a nobis: noſtra vero judicat Deus. & *infra.* §. 1. Deteriores q ſunt, qui vitam, moreſque bonorum corrumpunt, his, qui ſubſtantias aliorum, prædiaque diripiunt.

C. XVI. *De eodem.*

o Nicol. ad Michaelem epiſt. 7.

Item Gelaſius Papa I *ad Fauſtum legatum.* r (an. 493. *Roma Conſtantinopolim.*)

s Anſ. l. 2. c. 56. Ivo p. 5. c. 9.

t Sup. ead. poteſt in fin.

IPſi s ſunt canones, qui appellationes totius Eccleſiæ ad hujus ſedis examen voluere deferri. Ab ipſa vero nuſquam prorſus appellari debere ſanxerunt. ac per hoc illam de tota Eccleſia judicare, ipſam ad nullius commeare judicium: nec t de ejus unquam præceperunt judicem judicari, ſententiamque illius conſtituerunt non oportere diſſolvi, cujus potius decreta ſequenda mandarunt.

C. XVII. *De eodem.*

u In epiſt. ad Epiſcopos per Dardaniam conſtitutos. *u Polycar. l. 1. tit. 8. Anſel. l. 2. c. 47. & l. 3. c. 16. & 24. Pann. l. 4. c. 7.*

Idem *omnibus* u *Epiſcopis.* (an. 495. *Roma in Dardaniam.*)

CUncta o per mundum novit Eccleſia, quod ſacroſancta Romana Eccleſia fas de omnibus habeat judicandi: neque cuiquam de ejus liceat judicare judicio. Siquidem ad illam de qualibet mundi parte appellandum eſt: ab illa autem nemo eſt appellare permiſſus. §. 1. Sed nec illa præterimus, quod Apoſtolica ſedes ſine ulla Synodo præcedente, & ſolvendi, quos Synodus iniqua damnaverat, & damnandi, nulla exiſtente Synodo, quos oportuit, habuit facultatem, & hoc nimirum pro ſuo principatu, quem beatus Petrus Apoſtolus Domini voce & tenuit ſemper, & tenebit.

¶ Corr. Rom. *Omnia, quæ in hoc capite leguntur, habentur in epiſtola Gelaſii ad Epiſcopos per Dardaniam, ſed non eodem ordine compoſita. Caput autem ſequens, in quo multa hujus ipſius capitis verba continentur, in eadem epiſtola eodem penitus modo habetur. Itaque fieri poteſt, ut ex alia epiſtola caput hoc ſumptum ſit, quæ non extet: aut Gratianus hæc duo tanquam diverſa capitula referat, quod apud antiquiores etiam collectores diſtincta reperit. In epiſtola etiam Nicolai ad Epiſcopos Galliæ, quæ nuper eſt impreſſa in appendice Bibliothecæ, hoc citatur ex Gelaſio.*

C. XVIII. *De eodem.*

Idem *Epiſcopis per Dardaniam conſtitutis.* (an. 495. *Roma in Dardaniam.*)

CUncta per mundum novit Eccleſia, quoniam quorumlibet ſententiis ligata Pontificum, Sedes beati Petri Apoſtoli jus habeat reſolvendi, utpote, quæ de omni Eccleſia fas habeat judicandi, &c.

C. XIX. *De eodem.*

Item Sixtus Papa II. *Hiſpanorum Epiſcopis, epiſt. 2. c. 4.* (*forte* an. 258. *Roma in Hiſpaniam.*)

v Anſ. l. 2. c. 25. Polyc. l. 1. tit. 8. Burch. l. 1. c. 190. Ivo p. 5. c. 247.

FRatres y, quos timore terreno injuſte damnaſtis, ſcitote a nobis juſte eſſe reſtitutos: quibus ex ſancti Patri, & Apoſtolica auctoritate omnia, quæ eis ablata ſunt, integerrime reddi præcipimus, ſi non vultis & vos, & Principes veſtri a collegio noſtro, & membris Eccleſiæ ſeparari.

C. XX. *Cujuslibet Eccleſiæ Clericos Papa valet ordinare.*

Item Stephanus Epiſcopus *Gualberto 16 Patriarchæ.* (c. an. 890. *Roma in Venetiam.*)

x Anſ. l. 6. c. 32. Ivo p. 5. c. 92.

NUnc x 17 vero iterato tibi ſcribimus, nolentes alicujus Eccleſiæ privilegium infringere, licet Apoſtolicæ prærogativæ poſſimus de qualibet Eccleſia Clericum ordinare: deſine jam cujuſpiam zelo Comenſis a Eccleſiæ Antiſtitem protelare: quia ſi protelaveris, & eum conſecrare jam toties monitus non maturaveris, procuidubio ad nos veniens, 18 conſecratus abibit

¶ Corr. Rom. *a* Comenſis] *Sic etiam Anſelmus: ſed apud Ivonem plenius:* Deſine jam cujuſpiam zelo electum a Clero, & expetitum a populo Liutuardum Comenſis Eccleſiæ Antiſtitem protelare.

¶ Pith. 16. *Gualberto.*] V. C. *VVelberto.*

17. *Nunc vero.*] Paul. Diac. *de Geſt. Longobard.* Centur. *tom.* 8 *p.* 685. *tom.* 9. *p.* 447.

18. *Ad nos veniens.*] V. C. *cum ad nos veneris,*

C. XXI. *De eodem.*

Item Nicolaus Papa I. *Michaeli Imperatori in epiſtola, cujus initium* Propoſueramus. (an. 865. *Roma Conſtantinopolim.*)

a Sup. 2. qu. 1. Anſ. lib. 1. c. 80. & l. 2. c. 14.

PEr a 19 principalem beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, de qua ſupra partim expoſuimus, poteſtatem, jus habemus, non ſolum Monachos, verum etiam quoslibet Clericos de quocunque diœceſi, cum neceſſe fuerit, ad nos convocare, atque Eccleſiaſticis exigentibus opportunitatibus invitare.

¶ Pith. 19. *Per principalem.*] Nicol. de Cuſa *lib. 2. de Concord. Cath. c. 28. p. 76.*

Gratian. *Sed aliud eſt, quod ex temeritate aſſumitur præſumptionis; aliud, quod ex neceſſitate geritur charitatis. Cum Suffraganei Archiepiſcoporum ſubditos ſuos ad malum favere cuperint, atque circa eorum correctiones negligentes extiterint, tunc licet Metropolitanis præter illorum voluntatem, & ligandos damnare, & reconciliandos abſolvere. Cum vero Epiſcopi zelo divinæ charitatis accenſi, bonos verbo & exemplo ædificant, & malorum vitia aſpera increpatione redarguunt, abſque talium conſilio non licet Metropolitanis in eorum parochia aliquid agere, vel diſponere. Unde in fine capituli Martini Papæ b non ſimpliciter dictum eſt (nihil agat) ſed cum determinatione (nihil præſumptive aſſumas abſque eorum conſilio:) ut utrumque præſumptione videmur improbatum. non officium charitatis. Sic & Apoſtolus c, quia Corinthios vidit negligentes circa correctionem fornicatoris, ſuo auctoritate illum damnavit. Joannes vero d, quia Epiſcopum Epheſiorum vidit paratum ad corrigenda vitia ſubditorum, ſine ejus auctoritate illos corrigere noluit; ſed illum tantum de eorum correctione admonuit.*

b ſupra ead. per ſingulos 1. *c Sup. cum ſimus. §. probatur.* *d Supra Epiſcopo.*

CAUSA X.

QUidam Laicus baſilicam a ſe factam a diœceſana lege ſegregare quærit: Epiſcopus Eccleſiam cum omni dote ſua ad ſuam diſpoſitionem pertinere contendit: tandem evincit Epiſcopus, & per parochias miſſis ſuis cuntatus crudeliter diſævit, quæ Eccleſiæ ſunt, tanquam ſibi debita, uſurpere contendit.

1. Modo primum quæritur, an baſilica cum omni dote ſua ad Epiſcopi ordinationem pertineat.
2. Secundo, an res Eccleſiarum Epiſcopis uſurpare liceat.
3. Tertio, quid nomine cathedratici a ſuis Sacerdotibus exigere valeat.

AN BASILICA CUM OMNI DOTE SUA AD EPISCOPI ORDINATIONEM PERTINEAT.

QUÆSTIO I.

f yt DE *prima quæſtione ſic definitur* in Concilio Ilerdenſi, *cap.* 3. (an. 524. *in Hiſpania.*)

C. I. *Baſilicæ, quæ conſecrantur, a diœceſana lege non ſegregantur.*

SI ex Laicis quiſpiam a ſe factam baſilicam conſecrari deſiderat, nequaquam eam ſub monaſterii ſpecie, ubi congregatio non colligitur a, a diœceſana lege audeat ſegregare.

¶ Corr. Rom. *a* Colligitur.] *In Concilio impreſſo, et manuſcriptis ſequitur,* vel regula ab Epiſcopo non conſtituitur.

C. II. *Eccleſiæ cum dotibus ſuis in Epiſcopi poteſtate conſiſtunt.*

Item ex Concilio Toletano III. c. 19. *a* (an. 589. *ibid.*)

a Et in Vvormatienſi, c. 6. & 53 & in Moguntino ſub Arnulpho, c. 4. In Tribl. cap. 2. *b Burch. l. 3. cap. 20. Ivo p. 3. cap. 23. Pann. l. 2. c. 10.* *c al. tamen.*

SIc b quidam contra canonum c auctoritatem Eccleſias, quas ædificaverint, poſtulant conſecrari, ut dotem, quam eidem Eccleſiæ contulerint, cenſeant ad Epiſcopi ordinationem non pertinere. Quod factum taliter a in præteritum corrigatur, ut & in futuro, ne fiat, prohibeatur: ſed omnia ſecundum conſtitutionem antiquam, ad Epiſcopi ordinationem, & poteſtatem pertineant.

¶ Corr. Rom. *a* Taliter] *Sic eſt in antiquioribus editionibus, & duobus Vaticanis Conciliorum codicibus: ſed in Colonienſi quatuor tomorum editione, & in codice Lucenſi Regio, & in Concilio Vvormatienſi, & Moguntino, & in Panormia hoc modo:* quod factum, & in præteritum diſplicet, & in futuro prohibetur.

C. III. *Eccleſia, & omnia jura earum ad ordinationem Epiſcopi pertinent.*

Item ex Concilio II. Cabilonenſi. (an. 813. *in Gallia.*)

d Burch. lib. 3. c. 146. Ivo p. 3. c. 211.

DEcretum d eſt, ut omnes Eccleſiæ cum dotibus ſuis, & decimis, & omnibus ſuis, in Epiſcopi 1 poteſtate conſiſtant, atque ad ordinationem ſuam ſemper pertineant.

¶ Corr. Rom. *a* Suis,] *In vulgatis ſequebatur,* juribus, *quæ vox abeſt ab omnibus collatis manuſcriptis. Apud Ivonem, & Burchardum eſt,* omnibus ſuis rebus.

¶ Pith. 1. *Epiſcopi.*] Add. V. C. *proprii.*

C. IV.

Google

C. IV. *Unaquaque parochia Epiſcopi proviſione regatur.*

Item Leo Papa IV. *in epiſtola ad Epiſcopos Britanniæ*, c. 2. (c. an. 850. *Romæ in Angliam.*)

REgenda *a* eſt unaquæque parochia ſub proviſione ac tuitione Epiſcopi per Sacerdotes, vel cæteros Clericos, quos ipſe cum Dei timore providerit, cui jure pertinere videtur, & circumire, ut ſibi neceſſarium viſum fuerit, Eccleſiaſtica utilitate cogente.

¶ Pith. a. *Regenda.*] Cantuar. *tom.* 8. *p.* 547.

C. V. *Judicio & poteſtate Epiſcopi res Eccleſiaſticæ gubernentur.*

Item ex Concilio Antiocheno, c. 24. (an. 341. *in Syria.*)

a 12. *q.* 1. *præcipimus*] *ex Can. Apoſt.* 41.

QUæcunque *u* res *r* Eccleſiæ ſunt, convenit cum omni diligentia & bona fide, quæ Deo debetur, qui omnia providet *3*, atque judicat, gubernari & diſpenſari cum judicio & poteſtate Epiſcopi, cui totius plebis animæ videntur eſſe commiſſæ.

§ Corr. Rom. *u* Quæcunque] *Græce ſignificantius* τὰ τῆς ἐκκλησίας, τῇ ἐκκλησίᾳ φυλάττεσθαι δεῖ καλῶς ἔχει: *id eſt*, recte habet, quæ Eccleſiæ ſunt, ipſi Eccleſiæ ſervari oportere.

¶ Pith. 3. *Providet.*] V. C. *pervidet.* Cum tua pervideas, πάντων ἐφορῶν.

C. VI. *Baſilicarum conditores in rebus Eccleſiarum nullam poteſtatem ſe habere cognoſcant.*

Item ex Concilio Toletano IV. c. 32. (c. an. 633. *in Hiſpania.*)

f *Polycar. l.* 3. *tit.* 12. *Burch. l.* 3. *c.* 273. *Ivo p.* 3. *c.* 259. *Pann. l.* 2. *c.* 4.

NOverint *f* conditores baſilicarum, in rebus, quas eiſdem Eccleſiis conferunt, nullam ſe poteſtatem habere: ſed juxta canonum inſtituta, ſicut Eccleſiam, ita & dotem ejus ad ordinationem Epiſcopi pertinere.

C. VII. *De eodem.*

Item ex Concilio Aurelianenſi I. c. 17. (an. 511. *in Gallia.*)

g *Polycar. l.* 3. *tit.* 12. *Burch. l.* 3. *c.* 136. *Ivo p.* 3. *c.* 201. *Pann. l.* 2. *c.* 61.

DE *g* his, quæ parochiis in terris, vineis, mancipiis, atque peculiis quicunque fideles obtulerint, antiquorum canonum ſtatuta ſerventur, ut *4* omnia in Epiſcopi poteſtate conſiſtant: De his tamen, quæ altario *5* acceſſerint, tertia pars *6* fideliter Epiſcopis deferatur.

¶ Pith. 4. *Ut.*] a. V. C. *&*.
5. *Quæ altario.*] 3. V. C. *quæ in altare.*
6. *Pars.*] Deeſt in V. C.

C. VIII. *De his, quæ in altario deferuntur, medietatem ſibi vendicet Epiſcopus.*

Item ex eodem, c. 16. (an. 511. *ibid.*)

ANtiquos canones relegentes, priora ſtatuta credimus renovanda: ut de his, quæ *7* in altario oblatione fidelium conferuntur, medietatem ſibi Epiſcopus vendicet, & medietatem ſibi diſpenſandam ſecundum gradus Clerus accipiat, tam de propriis prædiis, quam de omni commoditate in Epiſcoporum poteſtate durantibus.

¶ Pith. 7. *Quæ &c.*] V. C. *quæ fidei oblatione Baſilicis conferuntur.*

C. IX. *De Epiſcopis, qui diœceſim ſuam viſitare contemnunt, & ad redimendas manſiones, quæ viſitantibus debentur, Clericos cogunt.*

Item ex Concilio Toletano. (imo ex Triburienſi an. 895. *in Germania.*)

h al. *Delata.*
i *Burch. lib.* 1. *c.* 229. *Ivo p.* 5. *c.* 341.
u al. *alio.*

REl ata *h* eſt *i* coram ſancta Synodo querimonia plebium, quod ſint quidam Epiſcopi nolentes ad prædicandum, vel ad confirmandum ſuas per annum parochias circumire: qui tamen exigunt, ut manſiones, quibus in profectione uti debuerant, aliquo *u* pretio redimant, qui parare debebant. Quæ duplex infamia, negligentiæ & avaritiæ, ſanctæ Synodo magno fuit horrori. Statuerunt itaque, ne quis ultra exerceat id cupiditatis ingenium, & ut ſolicitiores ſint Epiſcopi de ſuis gregibus viſitandis.

§ Corr. Rom. *In libro manuſcripto privilegiorum Eccleſiæ Toletanæ refertur hoc, tanquam caput* 25. *quarti Concilii Toletani: ſed, in duobus ipſius exemplaribus ex Hiſpania miſſis non habetur. Burchardus, & Ivo citant ex Concilio Triburienſi tempore Arnulphi Regis.*

C. X. *Annuis vicibus Eccleſiæ ab Epiſcopis viſitentur.*

Item ex Concilio Tarraconenſi, c. 8. (an. 516. *in Hiſpania.*)

DEcrevimus *l*, ut antiquæ conſuetudinis ordo ſervetur, & annuis vicibus ab Epiſcopo diœceſes viſitentur, & ſi qua forte baſilica fuerit reperta deſtituta, ordinatore *a* ejus reparari præcipiatur: quia tertia pars ex omnibus per antiquam traditionem, ut accipiatur ab Epiſcopis, novimus eſſe ſtatutum. *l* *Burchar. l.* 3. *cap.* 35. *Ivo p.* 3. *c.* 58.

§ Corr. Rom. *a* Ordinatori] *In exemplaribus Concilii impreſſis, & manuſcriptis, apud Burchardum, & Ivonem legitur, ordinatione* ipſius: *ſed ob gloſſam non eſt mutatum. Reliqua vero ex iiſdem ſunt emendata. Burchardus autem, & Ivo addunt præterea in terrenis, ex principibus novimus ſtatutum.*

n pars. Gratian. *Si autem Epiſcopus invaletudine impeditus, diœceſes ſuas per ſemetipſum viſitare non poterit, viſitationis officium committat alteri.*

C. XI. *Invaletudine gravatus Epiſcopus, viſitationis officium alteri committat.*

Unde in Concilio Toletano IV. c. 35. *legitur.* (an. 693. *ibid.*)

EPiſcopum *m* per cunctas diœceſes, parochiaſque ſuas per ſingulos annos ire oportet, ut exquirat, quid unaquæque baſilica in reparatione ſui indigeat. Quod ſi ipſe aut languore detentus, aut aliis occupationibus implicatus, id explere nequiverit, Presbyteros probabiles, aut Diaconos mittat, qui reditus baſilicarum, & reparationes, & miniſtrantium vitam inquirant. *m* *Burch. l.* 1. *cap.* 87. *Ivo p.* 5. *c.* 193.

3. pars. Gratian. *Viſitantes autem Epiſcopi, quid a Clericis ſuis exquirere debeant, & quid eos docere, in Concilio* Bracarenſi II. *cap.* 1. *ſic ſtatutum legitur.* (an. 572. *ibid.*)

C. XII. *Quæ viſitantes Epiſcopi a Clericis ſuis exquirere debeant.*

PLacuit *n* omnibus Epiſcopis, ut per ſingulas Eccleſias Epiſcopi, & per diœceſes ambulantes primum diſcant a Clericis, quomodo ordinem Baptiſmi teneant, vel Miſſarum, & qualiter quæque officia in Eccleſia peragant. Et ſi recte quidem invenerint, Deo gratias agant: ſin autem minime, docere debent ignaros, & hoc modis omnibus præcipere, ſicut antiqui canones jubent *o*, ut ante viginti dies Baptiſmi, ad purgationem exorciſmi concurrant catechumeni, in quibus viginti diebus omnino *p* catechumeni ſymbolum, quod eſt, *Credo in Deum Patrem omnipotentem*, ſpecialiter doceantur. Poſtquam ergo in his *8* ſuos Clericos diſcuſſerint, vel docuerint Epiſcopi, alia die, convocata plebe ipſius Eccleſiæ, doceant illos, ut errores fugiant idolorum, vel diverſa crimina, id eſt, homicidium, adulterium, perjurium, falſum teſtimonium, & reliqua peccata mortifera: & quod nolunt ſibi fieri, alteri ne faciant; & ut credant reſurrectionem omnium hominum, & diem judicii, in quo unuſquiſque ſecundum opera ſua recepturus ſit. Et ſic poſtea Epiſcopus de Eccleſia illa proficiſcatur ad aliam.
n *Burchar. l.* 1. *c.* 85. *Ivo p.* 1. *c.* 75. *& p.* 5. *c.* 191.
o *De Conſ. diſt.* 4. *Ante viginti.*
p al. *omnes.*

¶ Pith. 8. *In his.*] V. C. *hoc.*

C. XIII. *Oblationes Eccleſiæ Laicis uſurpare non licet.*

Unde Hieronymus *in epiſtola q ad Damaſum Papam de oblationibus altaris.* (forte c. an. 378. *e Palæſtina Romam.*) *q* *Tom.* 4.

4 QUia *r* Sacerdotes pro omnibus orare debent *a*, quorum eleemoſynas & oblationes accipiunt, qua fronte præſumunt Laici oblationes, quas Chriſtiani pro peccatis ſuis offerunt, vel comedere, vel aliis concedere, cum ipſi non debeant ex *β* officio ſuo pro populo orare? Ob hoc, Papa gloriose, mittere te oportet illos præſumptores in excommunicationem perpetuam, ut & cæteri metum habeant, & amplius hæc in Eccleſia non fiant. *r* *Polyc. l.* 3. *tit.* 5.

§ Corr. Rom. *a* Debent,] *In vulgatis, & in epiſtola impreſſa legitur,* ſolent: *ſed in pleriſque manuſcriptis Gratiani exemplaribus, & Polycarpo,* debent. *Sic etiam Lupus in regula Monachorum ex Hieronymi ſcriptis collecta c. de contemplatione, oratione, & lectione:* Sacerdotes quoque pro omnibus orare debent, quorum eleemoſynas, oblationeſque accipiunt.

β Ex officio ſuo] *Hæc abſunt a pleriſque codicibus Gratiani, & epiſtola ipſa, & Polycarpo.*

C. XIV. *Minime auferantur a Laicis oblationes altaribus, vel crucibus factæ.*

Item Calixtus Papa II. (in Concil. Lateran. Generali I. c. 14. an. 1123. *Romæ.*)

SAnctorum *s* *a* Patrum canonibus conſona ſancientes, oblationes de ſacratiſſimo, & reverendiſſimo altari B. Petri, & Salvatoris, & ſanctæ Mariæ Rotundæ, aut aliis Eccleſiarum altaribus, ſive crucibus, a Laicis auferri penitus interdicimus, & ſub diſtrictione anathematis prohibemus; & Eccleſias a Laicis incaſtellari, aut in ſervitutem redigi auctoritate apoſtolica prohibemus. *s* *Polyc. l.* 3. *tit.* 9.

§ Corr. Rom. *a* Sanctorum.] *Additum hoc eſt ex pleriſque*

que ve uſlet. Neque vero primum eſſe poteſt, cujus tempore nonnum Pantheon vocabatur templum ſanctæ Mariæ Rotundæ. Bonifacius enim fuit, qui tempore Phocæ Imperatoris illud B. Mariæ, & omnibus Sanctis dicavit.

¶ PITH. 9. *Sanctorum.*] Sigebert an. 1303.

C. XV. *Eccleſiarum oblationes ſub Laicorum dominio non detineantur.*

Item Damaſus Papa. (c. an. 375. *Romæ.*)

✝ *Polyc. ibid.*
a *al. vigere.*

HAnc r in conſuetudinem, quæ contra ſanctam Eccleſiam catholicam nogere videtur, omnino interdicimus, ut nullo modo unquam oblationes, quæ intra ſanctam Eccleſiam offeruntur, ſub dominio Laicorum detineantur. ſed tantummodo Sacerdotibus, qui quotidie Domino ſervire videntur, liceat comedere, & bibere: quia in veteri Teſtamento prohibuit s

u *1. Reg. 21.*

Dominus panes ſanctos comedere filiis Iſrael, niſi tantummodo Aaron, & filiis ejus: qui panes longe minus ab iſtis panibus, qui nunc in ſancta Eccleſia offeruntur. quia illi ſub umbra legis erant, qui vero modo ſub gratia Spiritus Sancti, toto mundo Evangelio coruſcante, lucidiores eſſe videntur. Qua fronte, aut qua conſcientia oblationes valent accipere, qui via valent pro ſe, ne dum pro aliis, Deo preces offerre? quia pravum eſt, & contra Dominicum præceptum, & detrimentum animæ ſuæ infert, qui illud agere conatur, quod ei nulla ratione conceditur. Quia omnibus ſanctis Patribus, noſtriſque prioribus placuit hanc ſanctionem fieri, & nos ſimiliter in eiſdem perſiſtere volumus, ut nullus audeat irritum facere hoc, quod conſtitutum eſt, ſi in perpetua damnatione voluerit periſtare. ſi quis vero contra hanc regulam noſtram, & contra regulam ſanctorum CCCXVIII. Patrum, qui in Niceno Concilio hoc conſtituerunt, temerarius præſumptor fuerit, & de cætero oblationes de ſacris Eccleſiis auferre moritus fuerit, ſub anathematis vinculo ſit colligatus, & condemnatus. Reſponderunt omnes: Fiet, fiat.

¶ PITH. in. *Hanc conſuetudinem.*] Caſſander in *Liturg. p. an. 23.*

Gratian. *Præmiſſis auctoritatibus Eccleſiæ cum omnibus rebus ju. ad Epiſcopi ordinationem pertinere monſtrantur, & tam Eccleſiæ, quam oblationes, & facultates earum e Laicorum diſpoſitione probantur eſſe immunes.*

AN RES ECCLESIARUM EPISCOPIS USURPARE LICEAT.

QUÆSTIO II.

1 SEd cum in Epiſcoporum poteſtate facultates Eccleſiæ
gr. *conſtitutæ eſſe decernuntur, poteſtas diſpenſandi intelligenda eſt, non diſtrahendi, vel dilapidandi.*

C. I. *Res Eccleſiæ aliquo modo Epiſcopo alienare non licet.*

Unde in Agathenſi Concilio *c. 7. legitur.* (an. 506. *in Gallia.*)

CAſellas, vel mancipiola z Eccleſiæ, Epiſcopi (ſicut priſca canonum præcepit auctoritas) ſic vaſa miniſteria, quaſi commendata fideli præpoſito a, integro Eccleſiæ jure poſſideant, id eſt, ut neque vendere, neque per quoſcunque contractus res, unde pauperes vivunt, alienare præſumant a.

§ CORR. ROM. a *Præſumant*) *In aliquot vetuſtioribus Gratiani codicibus poſt hoc verbum ſequitur.* §. quod ſi neceſſitas. *uſque in ſinem,* (*qui nunc habetur infra vad. ad finem*) Palea Hujuſmodi.) *& ſic legit, qui caſum ſcripſit.*

¶ PITH. t. *Mancipiola.*] V. C. *mancipalia.*

e. *Præpoſito.*] 2 V. C. *propoſite, in integro.*

a *tit. 2. leg. 21.* Gratian. *Codicis lib. 1. titulo 2. de ſacroſanctis Eccleſiis, lege* (Sanctimus nemini.] *Imp. Juſtinianus.* (excepta ſidei cauſa captivorum.)

C. II. *De eodem.*

b *tit. 2. l. jubemus. verſ. ſcientes.*

Impp. Leo, & Anthemius AA. *b* (an. 470. *Conſtantinopoli.*)

EA enim, quæ ad beatiſſimæ Eccleſiæ jura pertinent, vel poſthac forte pervenerint, tanquam ipſam ſacroſanctam, & religioſam Eccleſiam, intacta convenit venerabiliter cuſtodiri.

Conſtitutio nova. (an. 535. *ibid.*)

c *cod. tit. auth. hoc jus. Julianus antec. conſtit. 7. c. 2.*

Hoc c jus porrectum eſt ad omnem venerabilem locum, omneque collegium, quod actio pia conſtituit, ut neque res eorum pignorentur. Et hoc perpetuo ſervetur in his rebus immobilibus, quæ ab imperiali domo prædictis locis applicantur. In cæteris autem excipitur, ſi debitum urget. §. 1. Præterea d. ſi habeat ſuperflua vaſa, cum debitrix ſit, nec aliunde ſolvere valet, ne quid immobilis alienetur, vel diſtrahatur, ea (ſeilic habitis cæteris, aut ne eſt loci ordinatio) integra, aut aliis locis conflabilibus oblata dentur, vel conflata cuilibet alii vendeatur. Qui autem hæc acceperit contra e bona obſervationem, iiſdem pœnis ſubjaceat, qua in rebus immobilibus prodita ſunt. Si f autem debitum ex mobilibus ſolvi non exiſt, primo

d *auth. præterea. cod. tit. Julianus conſtit. 120. §. fin.*

e *al. circa.*
f *auth. hoc jus, ſup. cit.*

res immobiles ſpecialiter dentur pignori, quarum fructus creditor ſibi reputet tam in ſortem, quam in uſuras, uſque ad quartam centeſimam. Quod ſi noluit creditor ita accipere, tunc ordinator domus apud eum, e quo ordinetur, habitis abſque diſpendio geſtis jures (majore parte ibidem ſervientium conſentiente) & debitum urgere g, nec ex mobilibus ſolvi poſſe. Quo ſubſecuto per viginti dies rem Eccleſiæ venalem eſſe publice notum ſit, ut plus offerenti detur, pretio modis omnibus pro debito dando. Aliter enim res emptori non conceditur, & hoc inſcribatur, nihil eſſe factum in ea re ad damnum divinæ domus. Emptore vero non invento, res æſtimata diſtricte creditori detur in ſolutum, addita in pretio univerſæ æſtimationis decima parte, & accedente conſenſu ordinatoris, & majoris partis ibidem ſervientium. Sit tamen ea res mediocris inter cæteras, inſpecta ipſius qualitate, & quantitate, & onere. Et is creditor hic intelligitur, qui, quod credidit, probat in utilitatem divinæ domus proceſſiſſe. §. 2. Sicut h autem alienatio rerum Eccleſiæ interdicitur, ita prohibetur, ne qua ſterilis ei detur poſſeſſio, aut alioquin onuſta, veluti fiſcalium nomine, vel onere. §. 3. Item i prædium propter onus fiſcale inutile alienatur, geſtis (ut ſupra) conſiciendis, eodem juramento præſtito: id eſt, quod alia de cauſa non alienatur, niſi ut immunitas eaſdem venerandæ domui ſervatur. §. 4. Sed & k permutare Principi licet pro re majori, minori, vel æquali, ſi Reſpublica hoc expoſcit, & pragmatica, forma ſuper hoc præcedente. §. 5. Item l ſibi invicem recte permutant cum utrinſque indemnitate, eorum ſcilicet conſenſu interveniente, qui ſupra referuntur.

g *al. exiſtere.*

h *Auth ſeq.*

i *Auth. item prædium.*

k *Auth. ſed & permutare. Ivo. l. 3. c. 183. ſeu p. 3. c. 184.*

l *Auth. ſeq. Jul. novell. 54. Ivo p. 3. c. 185.*

m *Auth. perpetua.*

2. 96. §. 6. Perpetuam quoque emphyteuſin his permittimus rebus, ſi res in earum geratur præſentia, quibus hoc aſſignatur lege, jurantibus his, quorum intereſt, ex eo contractu nihil ad læſionem divinæ domus eſſe: ſoluto reditu ipſius rei, qui fuit, cum divino juri dedicaretur, non minuendo, niſi in ſextam partem: aut ſi ob cladem deminuta fuerit, tunc pro conſtante nunc penſione in emphyteuſin detur. Quod ſi res pretioſa quidem eſt, parum tamen, aut nihil præter penſionem, res ſubſiſtat æſtimanda eſt, ut ex hac penſio juſta conſtituatur. Ea tamen ſola dentur in emphyteuſim, quæ ad hoc congrua videntur œconomo, & aliis gubernatoribus. §. 7. Qui n rem hujuſmodi conductam, vel in emphyteuſim acceptam deteriorem, aut emphyteuticum canonem per biennium non ſolverit, hac lege repelli poteſt, ut tamen ſoleat tortius temporis penſionem, & id, in quo rem læſit, reſarciat, non repetiturus, ſi quid impendit nomine meliorationis. §. 8. Si quas vero ruinæ habent memoratæ divinæ domus, quas reædificare non valent, & hæ in emphyteuſin dentur perpetuam, emphyteutæ uſum mater o habitationis depoſitæ domus, ut penſio deminuetur in tertiam partem ab ea, quæ ſtantibus adhuc ædificiis colligebatur: aut prius eo reædificante, aut additis illis per æſtimationem penſionibus, medietas detur religioſæ domui. Nam prius ex eo ab initio emphyteuſis præſtanda eſt penſio. §. 9. Qui p vero res jam dictas non gratuito alienationis titulo extra formam legis acceperit, rem quidem cum omni incremento medii temporis reſtituat: œconomus autem, quod dedit, nullam actionem contra venerabilem locum, ſed adverſus eum, qui alienavit, habet. Donator autem & rem cum omni cauſa, & fructum reſtituat, & aliud tantundem. Creditor quoque reſtituta re pignorata creditam actionem contra ſolum pignoris debitorem habeat. Emphyteuſis acceptor & ab ea cadet, nec, quod dedit, repetat: tum ſtatim ſolvat, quod ſolutus eſſet unoquoque anno, ſi jure contraxiſſet. §. 10. Sed melius dicitur omnino denegandas eſſe actiones hujuſmodi acceptori. Imp. Leo. §. 11. Si œconomus q Eccleſiæ proſpexerit expedire, ut deſiderantibus cuiquam certarum poſſeſſionum, atque prædiorum (urbanorum ſcilicet, ſive ruſticorum) ad jus Eccleſiaſticum pertinentium, temporalis uſusfructus poſſeſſio pro ipſius petitione præſtetur, tum ejus temporis, quod inter utrumque convenerit, ſive in diem vitæ ſuæ ab eo, qui deſiderat, poſtulatur, pacta cum eo, qui hoc elegerit, ineat œconomus, atque conſcribat, per quæ & tempus, intra quod hoc præſtari placuerit, ſervetur, & manifeſtum ſit, quod quiſque acceperit ad invicem.

n *Auth. qui rem. cod. tit.*

o *Auth. § quas.*

p *Auth. qui vero. Ivo p. 3. c. 185.*

q *cod. tit. l. jubemus. § ſive vero emnes.*

C. III. *Iidem ibidem.* (an. 470. *Conſtantinopoli.*)

PALEA.

r *ibidem continue.*
s *al. placitum temporum præſiniate.*

HUjuſmodi r beneficii gratia, præſtando quidem Eccleſiaſtici prædii pro tempore uſumfructum, poſt finitum autem tempus, & placitum s, ipſorum redituum proprietate ad dominium, & jus Eccleſiaſticum recurrente firmiter: ita ſcilicet, ut ſive completo ſpatio, quod fuerit inter eos conſtitutum, ſeu mortis ſuæ tempore (ſi hoc quoque convenerit) is, qui poſſeſſionem Eccleſiaſticam, & cæterorum redituum uſumfructum habendi gratia interveniente pacto ſuſceperit, non minus, quam alterius tantæ quantitatis, quantam acceperat, reditus, cum ipſorum prædiorum dominio, & rebus immobilibus, coruinque colonis, & mancipiis Eccleſiæ derelinquat. Niſi enim hac conditione pacta inita fuerint, ea quoque decernimus non valere. §. 1. Nam t hæc ſtatus præſtetim locum habet in omni domo religioſa. Quo finito res utraque plena jure perveniat in domum jam dictam, non tribuatur quidam gravata tenoribus ſit ea res, quæ datur invicem, & ejuſdem reditus ſit. §. 2. Quibuſcunque u modis hoc jure aliter permittitur, interdicitur certis perſonis res hujuſmodi accipere, ut œconomo, ejuſque cognatis. Quod x ſi neceſſitas compulerit, ut pro Eccleſiæ neceſſitate, aut utilitate, vel

t *Auth. hoc jus ſup. cod. tit.*

u *Auth. quibuſcunque.*
x *In Conc. Agatheuſi c. 7.*

in

in uſufructu 3, vel in directa venditione aliquid diſtrahatur, apud duos, vel tres comprovinciales, vel vicinos Epiſcopos cauſa, quæ neceſſe ſit vendi 4, primitus comprobetur, ut habita diſcuſſione Sacerdotali, eorum ſubſcriptione *y*, qua facta fuerit venditio, vel tranſactio, corroboretur. Aliter facta venditio, vel tranſactio 5 non valebit. *& infra.* §. 3. Minus vero utiles poſſeſſiones peregrinis, vel Clericis, ſalvo jure Eccleſiæ, in uſum præſtari permittimus.

y al. praeſcriptione.

§ Corr. Rom. *In aliquot vetuſtis exemplaribus, in quibus pauca ſunt Paleæ, continenter poſt ultima verba ſuperioris capitis ſequuntur ſine ulla diſtinctione verba hujus, quemadmodum & in ipſa lege Codicis. In duobus autem vetuſtiſſimis, in quibus fere nullæ ſunt Paleæ, deeſt prior pars hujus capitis, uſque ad verſ.* completo ſpatio. *Cætera vero ſequuntur conjuncta cum ſuperioribus uſque ad verſic.* quod ſi neceſſitas. *Nam hic verſiculus in iiſdem exemplaribus, non hoc loco, ſed ſupra ead. cap.* caſellas. *habetur, ut ibi eſt notatum.*

α Nam.] *Hæc vox non eſt in authentica, & in vetuſtis Gratiani codicibus pro iſta voce eſt,* N. C. *& ſignificatur,* novella conſtitutio.

¶ Pith. 3. *In uſufructu.*] V. C. *in uſumfructum, vel indirecte.*

4. *Vendi.*] 2. V. C. *vendendi.*

5. *Vel tranſactio.*] Deleut 2. V. C.

C. IV. *Eccleſiaſticarum rerum precaria qualiter fieri debeant.*

Item ex Concilio Mediomatricis. *z*
(*forte* Meldenſi *an.* 845. *in Gallia.*)

z In Conc. Meldenſ. c. 22. in edi. ſoli capit. c. 37.

a Polycar. l. 2. tit. 14. Burc. l. 3. c. 107. Ivo p. 3. c. 218.

PRecariæ *a* a nemine de rebus Eccleſiaſticis fieri præſumantur: niſi quantum de qualitate convenienti datur ex proprio, duplum accipiatur ex rebus Eccleſiæ, in ſuo tantum, qui dederit, nomine, ſi res proprias, & Eccleſiaſticas uſufructuario tenere voluerit. Si autem res proprias ad præſens dimiſerit, ex rebus Eccleſiaſticis triplum fructuario uſu in ſuo tantum quis *b* nomine ſumat: quia ſic eas quemque tractare oportet, ut rerum Eccleſiaſticarum diſpenſatorem, non ut propriarum largitorem *α* §. 1. Decrevit *c* etiam ſancta Synodus, & Imperialis auctoritas denuntiavit, ut a nulla poteſtate quis cogatur facere præcariam de rebus propriis Deo, & ſanctis ejus dicatis, cum tertio, & uſus obtineat *d* nominatim, cui *d* non vult, contra utilitatem, & rationem cogi *β*, de proprio facere beneficium. §. 2. Nec *e* commutationes rerum, vel mancipiorum Eccleſiaſticorum quilibet perſonæ ſine licentia, & conſenſu Regio facere *f* præſumat.

b al. quiſque.

c Burchar. l. 3. c. 168. Ivo p. 3. c. 122.

d al. qui.

e Burchar. l. 3. cap. 172. Ivo p. 3. c. 253.

f regionis) Ivo.

§ Corr. Rom. *Citatur hic canon ex Concilio Mediomatricis: a Burchardo autem, & Ivone ex Concilio Bellvacenſi, præter ultimum verſiculum,* Nec commutationes, *qui citatur ex Moniacenſi. In Concilio autem Meldenſi c. 22. refertur ex eodem Concilio Bellvacenſi. Extat in capitularibus editis anno quarto Regni Caroli Regis, & Ludovici Imperatoris filii in villa Colonia c. 37. non eſt autem notatus titulus, quia potuit idem in omnibus illis Conciliis repeti: quod in Germanicis, & Gallicis, quæ extant, ſæpe factum cognoſcitur. Aliquid etiam de precariis habetur in Concilio Rhemenſi c. 36. & 37. & in Concilio Moguntino ſub Arnulpho cap. 20.*

α Largitorem] *In Concilio Meldenſi, & Capitularibus poſt hoc verbum ſequitur continenter,* & a nulla poteſtate quis cogatur &c. *ſine verbis aliis hic interjectis; quæ tamen ſimiliter afferuntur a Burchardo, & Ivone ad verſ.* Nec commutationes.

β Cogi,] *Sic in omnibus vetuſtis codicibus Gratiani, & adeſt gloſſa: ſed in Concilio Meldenſi, & Capitulari, & apud Burchardum, & Ivonem eſt,* præſumat.

C. V. *De eodem.*

P A L E A.

Item ex Concilio Belvacenſi. *g*
(*an.* 845. *in Gallia.*)

g In Meldenſi, c. 22. in fin.

PRecariæ *h* de quinquennio in quinquennium ſecundum antiquam conſuetudinem, & auctoritatem renoventur.

h ext. de precariis, c. 1. Burch. lib. 3. cap. 169. Ivo p. 3. c. 230.

C. VI. *De eodem.*

P A L E A.

Item ex Concilio Carthaginenſi. *α* (*Imo* Lotharius Imp. in Legib. Longobard. *l.* 3. *tit.* 10. *l.* 2. *c. an.* 844.)

DE *i* precariis, quæ a rectoribus Eccleſiarum irrationabiliter fiebant, & ſe, ſuoſque ſucceſſores pœnæ gravi obligabant, ut facta ipſorum nequiviſſent diſſolvere, præcipimus, ut nemo ſucceſſor in antecessoris ſui pœna ſit obligatus: ſed ſua providentia ſit conceſſum, ut ſi anteceſſor ejus res Eccleſiæ irrationabiliter diſtribuit, ab eo ad jus Eccleſiæ ejuſdem revocentur.

i Ext. de precariis.

§ Corr. Rom. *α* Carthaginenſi.] *Etiam in decretalibus, tit. de precariis, citatur ex Concilio Carthaginenſi. ſed in nullo ipſorum eſt inventum: potuit eſſe alicujus aliarum provinciarum Concilii: extat autem in legibus Longobardicis, lib. 3. tit. 8. l. 2.*

C. VII. *Res Eccleſiæ diſpenſandi poteſtatem habeat Epiſcopus.*

Item ex Concilio Martini Papæ *k*, *c.* 16.
(*c. an.* 572. *in Hiſpania.*)

k In C. Martini Bracarenſi in Conc. Antioch. c. 25.

l EPiſcopus *l* habeat poteſtatem in rebus Eccleſiæ, ut eas diſpenſet neceſſitatem habentibus cum omni reverentia, & timore Dei. Participare etiam eum oportet, quæ neceſſaria ſunt. Si tamen ipſe, aut qui cum eo ſunt, fratres indigeant aliquo, ut neceſſitatem nullo modo patiantur, ſecundum ſanctum Apoſtolum dicentem *m*: *Victum, & tegumenta, his contenti ſimus.* Si autem res Eccleſiaſticas Epiſcopus in ſuas voluntates uſurpare voluerit, & lucra Eccleſiæ, & fructus agrorum non cum Presbyterorum, vel Diaconorum conſilio contaminaverit *n*, aut tribuat, vel filiis, vel quibuſcunque propinquis ſuis dederit poteſtatem, ut per eos latenter lædantur res Eccleſiæ, tunc oportet obnoxium eſſe Concilio: ſin autem *α* Epiſcopus, vel qui cum eo ſunt, Presbyteri, aut Diaconi accuſentur, quia ea, quæ vel ex reditu, vel ex qualibet actio *β* Eccleſiæ veniunt, in ſinus ſuos colligunt, & pauperes fraudant, & fame conficiunt, hos corripi oportet, ſecundum quod ordinatum fuerit a ſancto Concilio.

l 12. quæſt. 1. Epiſcopus Eccleſiaſticarum.

m 1. Tim. 6.

n ita minuerit,) emien tegrat.

§ Corr. Rom. *α* Sin autem] *In capitulis habetur, ſimiliter: ſed melior videtur lectio duorum vetuſtorum Gratiani codicum, ſin aliter: propius enim accedit ad Græcum Concilii Antiocheni, cap. 25. unde hoc ſumptum eſt* εἰ δὲ ἄλλως, *id eſt, ſi autem & aliter, ut ſupr. 12. q. 1. c. Epiſcopus.*

β Actio) *Hæc vox in ſimili re habetur ſupr. 12. q. c. Vulteranæ:* Vulteranæ Eccleſiæ actus, vel patrimonium. *Græce eſt,* ἢ ἐξ ἄλλης τινὸς προφάσεως ἐκκλησιαστικῆς, *id eſt, vel etiam ex qualibet alia cauſa & occaſione Eccleſiaſtica.*

4 ¶. Grac. *Si vero contra hanc prohibitionem aliquam a de rebus Eccleſiæ Epiſcopum vendere contigerit, & res ipſæ Eccleſiæ reſtaurando, & ipſe gradu ſuo deſerendus decernitur.*

o al. aliqua.

C. VIII. *De Epiſcopo, qui nulla neceſſitate res Eccleſiæ vendit.*

Unde in eodem Concilio Martini Papæ *p*, *c.* 14. *legitur.*
(*c. an.* 572. *ibid.*)

p In iiſdem cap.

SI *q* quis Epiſcopus nulla Eccleſiaſticæ rationis neceſſitate compulſus, in Clero *α* ſuo, aut ubi forte non eſt Presbyter, de rebus Eccleſiaſticis aliquid præſumpſerit vendere, & res ipſas Eccleſiæ propriæ redintegrare cogatur, & in judicio Epiſcoporum deficiatur auditus, & *β* 6 convictus, & tanquam furti, aut latrocinii reus ſuo privetur honore.

q Burchar l. 2. cap. 225. & l. 3. c. 181. Ivo p. 3. cap. 176. & 240. & p. 5. c. 329.

§ Corr. Rom. *α* In Clero ſuo] *In codice Lucenſi Regio legitur*, inſcio Clero. 7

β Et convictus,] *Hæ duæ voces non ſunt in capitulo Martini, neque apud Burchardum, neque apud Ivonem parte tertia. Parte autem quinta abeſt prætarea vox,* auditus: *vetuſtis tamen omnibus Gratiani codicibus convenit cum vulgatis.*

¶ Pith. 6. *Et convictus.*] Deſunt in V. C.

7. *Inſcio Clero.*] Ita V. C.

QUID NOMINE CATHEDRATICI A SACERDOTIBUS, aut cura Epiſcopus exigere valeat.

QUÆSTIO III.

1 QUid vero nomine cathedratici *2* Epiſcopus exigere debeat, in ſecundo Concilio Bracarenſi, capitulo ſecundo legitur. (an. 572. in Hiſpania.)

C. I. *Præter honorem cathedratici nihil Epiſcopus per diœceſes exigat.*

PLacuit, ut nullus Epiſcoporum per ſuas diœceſes ambulans, præter honorem cathedræ ſuæ, id eſt, duos ſolidos, aliud aliquid per Eccleſias tollat: neque tertiam partem ex quacunque oblatione populi in Eccleſiis parochialibus requirat. ſed illa tertia pars pro luminaribus Eccleſiæ, vel reparatione ſervetur, & ſingulis annis Epiſcopo inde ratio fiat. Nam ſi tertiam partem illam Epiſcopus tollat, lumen, & ſarta tecta abſtulit Eccleſiæ. Similiter & parochiales Clerici ſervili more in aliquibus operibus Epiſcopo *a* ſervire non cogantur: quia ſcriptum *b* eſt: *Neque ut dominantes in Clero.*

a al. Epiſcopi.
b 1. Pet. 5.

¶ Pith. 2. *Cathedratici.*] Chron. Sclavor. p. 233.

C. II. *Baſilicarum reparationi proficiat tertia, quam Epiſcopus accipere conſueverat.*

Item ex Concilio Emeritenſi, *c.* 16. (*an.* 666. *in Luſitania.*)

PRiſcis quidem *c* canonibus erat decretum, ut Epiſcopus de parochianis *d* Eccleſiis tertiam conſequeretur *e*, cui ſua pleniſſime ſufficere *α* poſſunt. Placuit huic ſancto Concilio, ut nullus provinciæ Luſitaniæ Epiſcopus ſententiam hujus terminum excedat, aut a qualibet parochiana Eccleſia tertiam auferre præſumat: ſed quæ *β* eamdem conſequi poterat, totum in reparatione baſilicarum proficiat.

c al. quippe.
d al. parochianis.
e ſequeretur,) orig.

§ Corr. Rum. *Caput hoc in codicibus Gratiani etiam manuſcriptis corruptis citabatur ex Concilio Meroch. Eſt autem in Emeritenſi, c. 16. cujus Concilii duo exemplaria ad S. D. N. Gregorium

E e

Digitized by Google

rium XIII. miſſa ſunt. Hujus Concilii, & capitis meminit Innocentius tertius in epiſtolis Romæ impreſſis, lib. 2. epiſtola Petro Compoſtellano ſcripta, his verbis: Emeritanie vero Concilium authenticum eſſe multis rationibus aſtruebas, tum quia cum aliis Conciliis continetur in libro, qui Corpus Canonum appellatur, quem Alexander Papa per interlocutorem authenticum comprobavit, tum quia de ipſo Concilio ſumptum eſt caput: *Priſcis quidem canonibus*, quod continetur in corpore Decretorum.

α Sufficere paſſunt:] *Sublata eſt negatio, quæ erat in vulgatis, quoniam & ab utroque exemplari Concilii, & a vetuſtis Gratiani codicibus abeſt: & hoc modo magis convenit cum ratione legis.*

β Sed quæ exinde] *In exemplaribus Concilii legitur:* Sed quæque exinde conſequi poterit, totum in reparatione ipſarum baſilicarum proficiat.

C. III. *Non accipiant Epiſcopi tertiam partem, niſi dirutas Eccleſias reparare voluerint.*

Item ex Concilio Toletano XVI. c. 4.
(*an. 693. in Hiſpania.*)

f *al. adunationis.*

UNius noſtræ congregationis f decrevit, atque inſtituit, ut tertias, quas antiqui canones de parochiis ſuis habendas Epiſcopos cenſuerunt, ſi eas exigendas crediderint, ab ipſis Epiſcopis dictæ Eccleſiæ reparentur. Sin vero eas maluerint ſedere, ab earundem Eccleſiarum cultoribus, ſub cura & ſollicitudine ſui Pontificis, reparatio eiſdem eſt adhibenda Baſilicis. Quod ſi omnes Eccleſiæ aut incolumes fuerint, aut quæ dirutæ erant, reparatæ extiterint, ſecundum antiquorum canonum inſtituta, ſi tertias ſibi debitas unuſquiſque Epiſcopus aſſequi voluerit, facultas illi omnimoda erit: ita videlicet, ut citra ipſas tertias nullus Epiſcoporum quidpiam pro Regiis inquiſitionibus a parochianis g Eccleſiis exigat, aliquid de prædiis ipſarum Eccleſiarum cuiquam cauſa ſtipendii dare præſumat. §. 1. Sed & hoc neceſſarium inſtituendum dirigimus, ut plures Eccleſiæ aut nequaquam committantur Presbytero: quia ſolus per totas Eccleſias nec officium valet perſolvere, nec populis Sacerdotali jure occurrere, ſed nec rebus earum neceſſariam curam impendere, ea ſcilicet ratione, ut Eccleſia, quæ uſque ad decem habuerit mancipia, ſuper ſe habeat Sacerdotem: quæ vero minus decem mancipia habuerit, aliis conjungatur Eccleſiis. Si quis ſane Epiſcoporum hanc noſtram conſtitutionem parvipenderit, ſpatiis duorum menſium ſe noverit excommunicatione mulctari. α

g *al. parochitanis.*

¶ Corr. Rom. *Caput hoc eſt pars quarti canonis Concilii ad. Toletani, cujus duo exemplaria miſſa ſunt ex Hiſpania: ex quibus nonnulla ſunt in hoc capite emendata, & addita. Habitum vero eſt Concilium hoc Æra DCCXXXI, cum illud Emeritenſe habitum fuerit Æra DCCIV.*

α Mulctari] *In Concilio ſequitur*: ita nempe, ut poſtquam ab excommunicationis interdicto ad ordinis ſui remeaverit locum, cunctas hujus canonis ſanctiones modis omnibus ſtudeat adimplere.

C. IV. *De eodem.*

Item Pelagius *Ceſſonio Illuſtri*,
(*c. an. 580. Romæ in Siciliam.*)

h *Ivo p. 3. c. 136.*

ILlud h te volumus modis omnibus cuſtodire, ne qui Epiſcoporum Siciliæ de parochiis ad ſe pertinentibus nomine cathedratici amplius, quam duos ſolidos præſumant accipere, neque compellere Presbyteros, aut Clerum parochiarum ſuarum ſupra vires ſuas eis convivia præparare.

C. V. *Baptizandis numerus non imponatur, nec cathedraticum ultra vetuſtum morem exigatur.*

Item Gelaſius Papa *Fabiano & Epiſcopo.*
(*c. an. 494. Romæ.*)

NEc numerus baptizandis juſte creditur imponendus, cum quanti petierint, vel ad regenerationem feſtinaverint, non ſint pro clericis voluntate repellendi. Et ideo, frater chariſſime, hujuſmodi ſuperfluam conſtitutionem modis omnibus removebis, ut unuſquiſque aut in vicina ſibi Eccleſia, aut in electa pro ſua mentis baptizetur arbitrio. Cathedraticum autem non amplius, quam vetuſti moris eſſe conſtiterit, ab ejus loci Presbytero noveris exigendum, & de his, quæ die dedicationis fuerint offerentium devotione collata, conſuetudinem, quæ generaliter omnibus Eccleſiis eſt præſcripta, ſervabis.

¶ Pitu. 2. *Fabiano.*] V. C. *Sabina.*

a ps. Gratian. *Cathedraticum, quod his auctoritatibus Epiſcopis permittitur exigere, præter medietatem, vel tertiam partem oblationum, quæ etiam pro varia Eccleſiarum conſuetudine ex præmiſſis auctoritatibus Epiſcopo debetur, intelligendum eſt: nec illa pars oblationum omnium generaliter intelligenda eſt, ſed vel anniverſariæ dedicationis, vel quorumdam etiam ſolemnium dierum, prout inter Epiſcopum & Sacerdotem tempore dedicationis convenerit. De his vero Epiſcopis, qui per parochias ſuas crudeliter deſæviunt, ſic eſt ſtatutum in tertio* Concilio Toletano, *cap.* 20. (*an. 589. in Hiſpania.*)

C. VI. *Ultra morem antiquum a parochianis Presbyteris Epiſcopi nil exigant.*

i *Ivo p. 3. c. 137.*

QUia i cognovimus Epiſcopos per parochias ſuas non Sacerdotaliter, ſed crudeliter deſævire, & dum ſcriptum ſit k: *Forma eſtote gregi, neque ut dominantes in Clero*, exactiones diœceſi ſuæ, vel damna infligunt: ideo cenſemus (exceptis quod veterum conſtitutiones a parochiis habere jubent Epiſcopos,) ut alia, quæ illis hucuſque præſumpta ſunt, denegentur, hoc eſt, neque in angariis Presbyteri, aut Diacones, neque in aliquibus fatigentur indictionibus: ne videamur in Eccleſia Dei exactores potius, quam Dei Pontifices nominari. Hi vero Clerici, tam locales, quam diœceſani, qui ſe ab Epiſcopo gravari cognoverint, querelas ſuas ad Metropolitanum deferre non differant, & Metropolitanus non moretur hujuſmodi præſumptiones coercere. l

k *1. Petr. 5.*

l *al. diſtrictè coercere.*

C. VII. *A parochianis ſtipendia non niſi cum charitate Epiſcopi exigant.*

Item ex Concilio Cabilonenſi II. *cap.* 14.
(*an. 813. in Gallia.*)

CAvendum eſt, ne cum Epiſcopi parochias ſuas peragrant, quandam dominationem 3 erga ſubditos, ſeu erga ſocios tyrannidem exerceant, nec (quod abſit) cum charitate 4, ſed cum quadam 5 judiciaria inveſtione m ſtipendia ab eis exigant. Obſervandum etiam modis omnibus, ut ſi quando eis peragrandæ parochiæ neceſſitas incumbit, in confirmandis hominibus, in requirendis rebus emendatione dignis, in prædicatione verbi Dei, in lucris animarum potius, quam in deprædandis & ſpoliandis hominibus, & ſcandalizandis fratribus operam dent. Et ſi quando eis ad peragendum miniſterium ſuum a fratribus, aut ſubditis aliquid accipiendum eſt, hoc ſummopere obſervare debent, ne quem ſcandalizent, aut graventur. Tanta ergo in hac re diſcretio tenenda eſt, ut & verbi Dei prædicator, ubi proprii ſumptus deſunt, a fratribus accipiat, & item 6 fratres illius potentia non graventur, exemplo Apoſtoli Pauli n, qui, ne quem gravaret, arte & manibus victum quærebat.

m *al. inventione.*

n *2. Theſſ. 3.*

¶ Pitu. 3. *Dominationem.*] V. C. *nec tamen.*

4. *Cum charitate.*] V. C. *non cum charitate.*

5. *Quadam.*] V. C. *quadam rationis ſeveritate, nec cum gratiarum actione, ſed cum judic. &c.*

6. *Item.*] V. C. *idem.*

C. VIII. *Ultra duos ſolidos a Parochianis Eccleſiis Epiſcopus non præſumat accipere.*

Item ex Concilio Toletano VII. c. 4.
(*an. 646. in Hiſpania.*)

INter cætera denique, quæ communi conſenſu nos convenit competenter oportuit, querimonias etiam parochialium o Presbyterorum Galliæ n 7 provinciæ ſolertiſſime diſcernere decuit, quas contra Pontificum ſuorum rapacitates neceſſitas, ut comperimus, tandem compulit in publicum examen deferri. Hi p enim Pontifices, ut evidens inquiſitio patefecit, indiſcreto moderamine parochianas q Eccleſias prægravantes, dum in exactionibus ſuperflui r frequenter exiſtunt, pene uſque ad exinanitionem extremæ virtutis quaſdam baſilicas perduxiſſe probantur. Ne ergo hoc de cætero, quod contra hactenus inordinate præſumptum, non amplius, quam duos s ſolidos unuſquiſque Epiſcoporum prælatæ 8 provinciæ per ſingulas diœceſis ſuæ baſilicas, juxta Synodum Bracarenſem, annua illatione ſibi expetet, interim monaſteriorum tamen baſilicis ab hac ſolutione t penſione ſejunctis. §. 1. Cum vero Epiſcopus u diœceſim viſitat, nulli præ multitudine oneroſus exiſtat, nec unquam quinquagenarium β numerum evectionis excedat, aut amplius, quam una die per unamquamque baſilicam remorandi licentiam habeat. §. 2. Quicunque vero Pontificum eorundem aliter, quam decernimus, agendum præſumpſerit, correptioni procul dubio canonum ſubjacebit, tanquam conſtitutorum Synodalium tranſgreſſor, & priſcorum Patrum edictorum x corruptor.

o *al. parochianorum.*

p *Anſelm. l. 7. c. 196.*

q *al. parochitanas.*

r *al. ſuperflue frequentes.*

s *Sup. cod. placuit.*

t *al. ſolutione penſionis.*

u *Burch. l. 1. c. 80. Ivo p. 3. c. 192.*

x *al. edicti.*

¶ Corr. Rom. α Galliæ) *In Conciliis impreſſis, & aliquot Gratiani exemplaribus legitur,* Galliciæ. *In aliis autem, & emendatioribus, atque in Codice Conciliorum Lucenſi Regio habetur,* Gallicanæ provinciæ. *Nam eo tempore Archiepiſcopus Narbonenſis, & ejus provinciæ Epiſcopi ad Synodos Toletanas conveniebant, quod ex ſubſcriptionibus Toletanis inibi apparet. In ea enim Nigetius Narbonenſis Metropolitanus, Sergius Epiſcopus Carcaſſonenſis, & Nebridius Epiſcopus Agathenſis, & procuratores Magalonenſis, & Nemauſenſis Epiſcoporum ſubſcribunt. Ejuſdem quoque Metropolitani, & ipſius provinciæ Epiſcoporum ſubſcriptiones in quarto, & ſexto Toletanis Conciliis impreſſis leguntur, ut illa, quæ in manuſcriptis habentur, omittantur.*

β Quinquagenarium) *In variis editionibus hujus Concilii legitur,* quinarium. *Verum in codice Lucenſi Regio, uno Vaticano, & altero Bibliothecæ Dominicanæ manuſcriptis, & vetuſtis exemplaribus Gratiani, & Burchardo, & Ivone eſt,* quinquagenarium. *Et hanc lectionem ſecutus eſt Innocentius III. in Concilio Lateranenſi, c. cum Apoſtolus extra de cenſ. & exact.*

¶ Pitu.

¶ Pith. 7. Gallia.] V. C. Galliciæ. Alias, Gothica ſ. Narbonenſis.

8. Præfata.] V. C. privata provincia per ſingulas Diœceſes, uti Baſilium.

C. IX. *Sacerdotes ab Epiſcopis ſuis ultra modum non graventur.*

Item Gregorius I. *Epiſcopis Siciliæ lib.* 11. *epiſt.* 20. (*an.* 602. *Roma in Siciliam.*)

RElatum eſt nobis, ſanctæ memoriæ deceſſoris mei temporibus per ſervum Dei Diaconum, qui tunc Eccleſiaſtici patrimonii curam geſſit, fuiſſe diſpoſitum, ut Sacerdotes per univerſas veſtras diœceſes conſtituti, quoties ad conſignandos infantes egredimini, ultra modum gravari minime debuiſſent. Summæ enim præfixa fuerat, vobis, ut audio, conſentientibus, quæ ab eiſdem Sacerdotibus pro labore Clericorum dari debuiſſet. Atque hoc, quod tunc placuit, ſicut nunc dicitur, minime cuſtoditur. Unde fraternitatem veſtram admoneo, ut ſubjectis veſtris non graves ſtudeatis exiſtere.

C. X. *Secundum loci mediocritatem Epiſcopis convivia parentur.*

Item Pelagius *Creſconio Illuſtri.* (*c. an.* 580. *Roma in Siciliam.*)

y *Anſ. l.* 6. *c.* 191. *Polyc. l.* 4. *tit.* 24.

ILlud y magnitudinem tuam minime volumus ignorare, quod Syracuſanæ civitatis Epiſcopus, inter alia, quæ in chartarum ſuarum pagina ſpopondit, hoc etiam ſpecialiter ſub interpoſitione pœnæ legitime promiſiſſe legitur, nunquam ſe a quolibet ſuæ diœceſis Presbytero ultra duos ſolidos cathedratici nomine petiturum, nec per quamlibet aliam occaſionem quicquam in ejus ſe diſpendio eſſe peſturum. Quod magnitudo tua non ſolum a prædicto Epiſcopo, ſed de omnium Epiſcoporum Siciliæ perſonis competenti ſollicitudine cuſtodire non deſinat, nec ipſa quoque prandia onoroſa fieri, ſed ſecundum mediocritatem uniuſcujuſque loci Epiſcopo ad conſignationem venienti ſuſceptionis præparari convivium: quia nec eo præteritu pauperibus Eccleſiæ damna volumus, aut qualibet ratione permittimus.

C A U S A XI

CLericus adverſus Clericum quæſtionem de prædiis agitavit, quem ad civilem judicem producere voluit: reus non niſi ante judicem Eccleſiaſticum ſtare volebat: actor vero potentia civilis judicis illum a poſſeſſione ſua dejecit. Quo audito Epiſcopus eum ab officio ſuſpendit: ille contempto Epiſcopi ſententia officium ſuum adminiſtravit. Hoc comperto Epiſcopus ſine ſpe reſtitutionis in eum ſententiam dedit.

1. *Hic primum quæritur, utrum Clericus ante civilem judicem ſit producendus.*
2. *Secundo, ſi producendus non eſt, an hac culpa ſit digna ſuſpenſione.*
3. *Tertio, ſi digna non fuerit, an contemptorem ſententiæ ſui Epiſcopi irreparabiliter oporteat deponi.*

UTRUM CLERICUS ANTE CIVILEM JUDICEM SIT PRODUCENDUS.

QUÆSTIO I.

QUod Clericus apud ſeculares judices accuſandus non ſit, Caius Papa epiſt. ad Felicem Epiſcopum cap. ſecundo ſcribit, dicens. (*an.* 296. *Romæ.*)

C. I. *Apud ſecularem judicem nullus Clericus conveniatur.*

z *al. reliquos.*

NEmo unquam Epiſcopum apud judicem ſecularem, aut alios z Clericos accuſare præſumat.

C. II. *Ex Concilio Pariſienſi, c.* 4. (*an.* 615. *in Gallia.*)

P A L E A.

b *Extra de foro compet. c.* 2. *Cap. l.* 6. *c.* 154. *& l.* 7. *c.* 139. *Burc. l.* 16. *c.* 22.
c *al. minores.*
d *al. ſcientia.*
e *al. permiſſu.*

NUllus b judicum neque Presbyterum, neque Diaconum, aut Clericum ullum, aut juniores c Eccleſiæ ſine licentia d 1 Pontificis per ſe diſtringat, aut condemnare præſumat. Quod ſi fecerit, ab Eccleſia, cui injuriam irrogare dignoſcitur, tamdiu ſit ſequeſtratus, quouſque reatum ſuum agnoſcat, & emendet.

¶ Corr. Rom. *Apud Burchardum, & in aliquot Gratiani codicibus catis, qui hanc Paleam habent, & in Decretalibus tit. de foro competenti c.* 2. *citatur ex Concilio Pariſienſi c.* 10. *Verum in Concilio Rhemenſi Toleſano c.* 6. *refertur ex capitularibus, in quibus habetur bis, id eſt, lib.* 6. *c.* 144. *& l.* 7. *c.* 139. *Simile quid legitur in Conc. Aurelianenſi* 4. *c.* 20. *& in Antiſſiodorenſi c.* 43.

¶ Pith. 1. Licentia.] V. C. conſcientia. Vide l. 12. Cod. Th. de Epiſcopis, & Cler.

C. III. *De eodem.*

Item Marcellinus Papa *epiſt.* 2. e (*an.* 299. *Roma ad Orientem.*)

n *Et in Conc. Aurelian.* 3. *c.* 32.
f *Anſ. l.* 3. *c.* 22. *Pann. l.* 4. *c.* 31.
g *al. ſeculare judicium.*
h 2. *q.* 7. *Laicos.*

CLericum a cujuslibet f ordinis 2 abſque Pontificis ſui permiſſu nullus præſumat ad ſecularem g 3 judicem attrahere 4: nec Laico h quemlibet Clericum liceat accuſare.

¶ Corr. Rom. a Clericum) *In epiſtola Marcellini ſecunda, & Concilio Aurelianenſi* 3. *ubi hoc repetitur, & in Pannormia ſic legitur* Clericos cujuslibet ordinis abſque Pontificis ſui permiſſu nullum præſumat &c. *Verum ob gloſſas, & citationes Doctorum nihil eſt mutatum.*

¶ Pith. 2 Ordinis.] V. C. gradus.

3. Secularem judicem.] V. C. ſeculare judicium.

4. Nec.] In Aurelianenſi III. c. 32. legitur, *Neve Laico, inconſulto Sacerdote, Clericum in ſeculari judicio liceat exhibere.*

C. IV. *Ab eis quiſque judicandus eſt, quos ſibi judices elegerit.*

Item ex Niceno Concilio. (imo ex Julii reſcripto ad Orient. Epiſc. *c.* 34. (*an.* 337. *Romæ.*)

i *Polyc. l.* 5. *t.* 4. *Pann. l.* 4. *c.* 109.

JUdices i autem alii eſſe non debent, quam quos ipſe, qui impetitur, elegerit, aut quos ſua cum conſenſu hæc ſancta ſedes, vel ejus Primates auctoritate hujus ſanctæ ſedis delegaverint.

¶ Corr. Rom. *In Concilio Niceno hodie canon hic non habetur: ſed fuiſſe olim plures canones illius Concilii ſupra diſt.* 16. *c. ſeptuaginta, eſt adnotatum. Quorum partem refert Julius in reſcripto contra Orientales, ubi numero* 34. *habetur hoc caput: & ex eo citatur in Polycarpo.*

C. V. *Ad ſecularia judicia nullus Clericus eſt pertrahendus.*

Item Valentinianus, Theodoſius, & Arcadius Impp. AAA. (*c. an.* 384.)

k *In Cod. Theod. l.* 16. *tit. de Epiſc. jud. c. ult. Anſ. l.* 3. *c.* 109. *Polyc. l.* 5. *tit.* 19.
l 12. *q.* 1. *futurum. &* 11. *q.* 1. *Sacerdotib. Hiſt. Eccleſiaſtic. l.* 10. *c.* 2. *Ruffino auctore.*
m *al. quæ Dei ſolius judicio reſervamini.*

COntinua k 5 lege ſancimus, ut nullus Epiſcoporum, vel eorum, qui Eccleſiæ neceſſitatibus ſerviunt, ad judicia ſive ordinariorum, ſive extraordinariorum judicum pertrahatur: Habent illi ſuos judices, nec quicquam his publicis eſt commune cum legibus. *Item.* §. 1. Conſtantinus l Imperator præſidens a in ſancta Synodo, quæ apud Nicæam congregata erat, cum quemdam quorumdam cum ſpiceret coram ſe delatum, ait: Vos a nemine dijudicari poteſtis: quia ad m Dei ſolius judicium reſervamini.

¶ Corr. Rom. a Præſidens) *Quam humiliter ibi ſe geſſerit Conſtantinus, docent Euſebius* 3. *lib. de vita ipſius cap.* 10. *Socrates lib.* 1. *c.* 5. *Theodoretus l.* 1. *c.* 7.

¶ Pith. 5. Continua.] Vide Ambroſ. epiſt. 32.

C. VI. *De eodem.*

P A L E A.

Item ex Concilio Matiſconenſi I. c. 8. (*an.* 581. *in Gallia.*)

n *Burch. l.* 16. *c.* 21.
o *al. inhibeat.*

NUllus n Clericus a alium Clericum ad judicem ſecularem accuſare, aut ad cauſam dicendam trahere quocunque modo præſumat: ſed omne negotium Clericorum, aut a in Epiſcopi ſui, aut Presbyterorum cum Archidiaconi præſentia finiatur. Quod ſi quis Clericus hoc adimplere diſtulerit, ſi minor fuerit, uno minus de quadraginta ictus o accipiat: ſi vero honoratior, triginta dierum incluſione mulctetur.

¶ Corr. Rom. a Aut in Epiſcopi ſui) *In Concilio Matiſconenſi legitur:* aut in Epiſcopi ſui, aut in Presbyteri, aut in Archidiaconi præſentia finiatur. *Verum in prima collectione Decretalium Bernardi tit. de foro competenti c.* 2. *caput hoc refertur eodem modo, atque in hac Palea.*

¶ Pith. 6. Nullus.] Nov. 123. c. 9. 10. cap. 13. de foro comp. in l. Collect.

C. VII. *De eodem.*

P A L E A.

Item Marcellinus a *epiſt.* 2 *ad Epiſcopos Orientales.* (*an.* 299. *Roma in Orientem.*)

p *Burch. l.* 3. *c.* 139. *Ivo p.* 3. *c.* 205.

QUæcunque p contentiones inter Chriſtianos ortæ fuerint, ad Eccleſiam deferantur, & ab Eccleſiaſticis viris terminentur. Et ſi ß obedire noluerint, quouſque obediant, a liminibus Eccleſiæ excludantur.

¶ Corr. Rom. a Item Marcellinus) *In vulgatis citabatur ex Bonifacio ad Epiſcopos Galliæ, ſed in aliquot vetuſtis legitur,* Marcel. *Eſt enim hoc caput in ſecunda epiſtola Marcellini, & ipſi tribuitur: ſequens autem eſt, quod in vetuſtis Gratiani exemplaribus, & a Burchardo, & Ivone citatur ex Bonifacio ad Epiſcopos Galliæ, ut ibi etiam dicetur.*

ß Et ſi obedire) *Hæc uſque ad finem non leguntur in ipſa epiſtola: ſunt tamen apud Burchardum, & Ivonem.*

C. VIII. *Neque pro civili, neque pro criminali cauſa Epiſcopus apud civilem judicem producatur.*

Item Bonifacius I. *ad Epiſcopos Galliæ.* (Imo ex Novell. 123. c. 10. apud Jul. Antecess. an. 546. *Conſtantinopoli.*)

q *Auth. nullus Epiſcopus* Cod. de Epiſc. & Cler. *Burch. l.* 1. c. 168. *Ivo p.* 5. c. 278. & 369.

NUllus q Epiſcopus neque pro civili, neque pro criminali cauſa apud quemvis judicem, ſive civilem, ſive militarem producatur, vel exhibeatur. Magiſtratus autem, qui hoc jubere auſus fuerit, amiſſionis cinguli condemnatione plectetur.

¶ Corr. Rom. *Hoc adſcribebatur Marcello: ſed, ut dictum eſt in proxima ſuperiore notatione, in vetuſtis Codicibus Gratiani, & apud Burchardum, & Ivonem p.* 5. c. 278. *tribuitur Bonifacio: & ſic eſt mutatum. Fere eadem habentur apud Julianum antecesſorem novell.* 123. c. 10. *quod in aliis, quæ nomine Bonifacii citantur, ſolet evenire. Et Ivo eadem parte, c.* 369. *hoc ipſum caput citat ex libro conſtitutionum, additis nonnullis verbis, quæ ſunt apud Julianum.*

C. IX. *Quilibet Clericus non eſt in publico examinandus.*

Item Sylveſter Papa *in Synodo Romana c.* 24. (an. 324. *Romæ.*)

r *Burch. l.* 2. c. 204. *Ivo p.* 6. c. 278. *Pann. l.* 4. c. 80.
s *al. etiam.*

TEſtimonium r Clerici adverſus Laicum nemo recipiat: nemo enim s Clericum quemlibet in publico examinare præſumat, niſi in Eccleſia.

¶ Corr. Rom. *In Synodo Romana ſub Sylveſtro c.* 14. & *in Panormia legitur eodem modo, atque apud Gratianum, ac propterea nihil eſt mutatum. Verum in epiloge ejuſdem Concilii habetur*, Teſtimonium Laici adverſus Clericos nemo recipiat. *Et eodem modo legitur in capitulis Hadriani c.* 72. *in Concilio Tribur. c.* 4. & *in ipſo apud Burchardum, & Ivonem.*

t *l.* 3. *l.* 7. & *in Cod. Theod. l.* 11. *tit.* 39.
u *ibid.*
x *al. inhonoretur.*
y *al. corrupta.*

Gratian. *Item Codicis lib.* 1. *tit. de Epiſcopis, & Clericis* t Imperator Theodoſius: Nec honore, nec legibus Epiſcopus ad teſtimonium dicendum flagitetur. §. 1. *Item dicit* u: Epiſcopum ad teſtimonium dicendum admitti non decet: nam & perſona dehonoratur x, & dignitas Sacerdotalis excepta y confunditur.

Novella Conſtitutio. (an. 546. *Conſtantinopoli.*)

z *Novell.* 123. §. *præterea nulli.*) *Apud Julianum novell.* 123. c. 9.
a *Ivo p.* 5. c. 369. *Auth. ſed judex Cod. de Epiſc.* & *Cler.*

Epiſcopus non z flagitetur ad teſtimonium jurejurando a, ſed Evangeliis tantum coram poſitis. §. 1. *Item.* Sed judex mittat ad eum ex ſuis miniſtris, ut propoſitis ſacroſanctis Evangeliis, ſecundum quod decet Sacerdotes, dicat, quæ novit.

¶ Corr. Rom. a Jurejurando.] *Dictio hæc non eſt in Novella. Et verba Græca, quæ ad hoc faciunt, ſunt hæc:* μηδενὶ δὲ τῶν ἀρχόντων ἐξέστω τοὺς θεοφιλεστάτους ἐπισκόπους ἀναγκάζειν εἰς δικαστήριον παραγενέσθαι ἐπὶ τῷ ῥῆσαι μαρτυρίαν: *id eſt*, Præterea nulli magiſtratuum licebit Dei amantiſſimos Epiſcopos cogere, ut perhibendi teſtimonii cauſa in jus prodeant.

C. X. *Clericus ad civilem judicem Clericum perducens anathema ſit.*

Item Sylveſter *in Epiloge Concilii Romani.* (an. 324. *Romæ.*)

SI quis Clericus accuſans Clericum in curiam introierit, anathema ſit.

Gratian. *Subaudiendum eſt, ſi publicorum judiciorum cognitionem petierit. Epiſcopale namque judicium nihil obeſt ab Imperatore poſtulare.*

C. XI. *Proprio privatur honore publici judicii cognitionem ab Imperatore poſtulans.*

b *In Milevitano cap.* 19. & *in Afric. c.* 72.

Unde in Carthaginenſi b Concilio VIII. *legitur.* (an. 418. *in Africa.*)

PLacuit, ut quicunque ab Imperatore cognitionem publicorum judiciorum petierit, honore proprio privetur. Si autem Epiſcopale judicium ab Imperatore poſtulaverit, nihil ei obſit.

¶ Corr. Rom. *In antiquis etiam codicibus citatur Carthaginenſe octavum, quo nomine videtur ſignificari Concilium Milevitanum, in quo caput hoc extat cap.* 19.

Gratian. *Sic & ſequentes auctoritates intelligendæ ſunt, quibus Clericorum cauſas non niſi Clerici cognoſcere jubentur.*

C. XII. *A ſeculari judice Clericus non eſt audiendus.*

c *al. Zeiæ.*
d *Infr. cod. Sylveſter.*

Unde Gelaſius Papa *ſcribit Eugebiæ c* ? *Comiti.* (c. an. 494. *Romæ.*)

CHriſtianis gratum ſemper debet eſſe, quod ab eorum poſcitur dignitate præſtandum: quia Deo ſervientibus beneficium negare non convenit. Sylveſter d itaque, atque Fauſtinianus, qui ſe e cunabulis Clericos confitentur, a Theodoro ſe opprimi per violentiam conqueruntur: quia dicunt ſe ingenuos, atque Deo auctore e priſtinæ conditionis nexibus abſolutos, in ſortem deterrimæ iterum ſervitutis adduci, & per auctoritatem Regiam contra leges publicas eum Clericali cingulo f teneri ?ur adſtricti, per Archidiaconum urbis Grumentinæ eſſe conventos, eum conſtet eum, qui cœleſtem militem pulſat, non niſi ejus forum debere ſectari. Et ideo, dilecte fili, dependo ſalutationis affatu, ſupradictos Clericos tibi commendo, ut ſi ad delegatorum judicium eorum adverſarii e venire contempſerint, ſublimitatis tuæ tuitione valeantur: ne quid illis aut ſurreptio, aut inimica legibus violentia neceſſitatis imponat: quia, qui judicium refugit, apparet eum de juſtitia diffiſum.

e *al. adverſario venire contempſerit.*

¶ Pæn. 7. *Eugebiæ.*] V. C. *Zeiæ.*
8. *Deo auctore.*] V. C. *actore.*
9. *Cingulo.*] V. C. *addit olim.*
10. *Adverſarii venire contempſerint.*] V. C. *adverſario venire contempſerit.*

C. XIII. *Non niſi ad Epiſcoporum judicium Clericus vocetur.*

f *al. Criſpo.*

Idem Criſpino f, & *Sabino Epiſcopis.* (c. an. 494. *ibid.*)

g *Anſ. l.* 6. c. 108.
h *al. myſteriis.*
i *Sup. eodem, Chriſtianis non obeſt a multis.*

SYlveſter g, & Fauſtinianus Eccleſiæ Grumentinæ Clerici, lacrymoſa nobis inſinuatione conquesti ſunt, libertatem ſibi Domini ſui benignitate conceſſam, heredum ejus oppreſſione pulſari, ſibique in Clericatus officio pene a cunabulis ſervientibus, etiam manumiſſore vivente, in eodem actu nihilominus conſtitutis, divinis miniſteriis h impendere ſervitium non licere, cum (ſi petitionem veritas ſubſequatur) contra patris & auctoris ſui factum nitentibus, ut indigne, hæreditas legibus deneganda, nec eis liceat hæreditatem capientibus contra auctoris ſui prodire judicium. Et ideo, fratres chariſſimi, quoniam ſe etiam ab Archidiacono dictæ Eccleſiæ queruntur i oppreſſos, qui per eorum abſentiam moderationis judicium promiſit eos eſſe ſecuturos, calcatis omnibus rationibus n, & contra leges divinas, & publicas pulſatis, forum ſuum putavit auferri, in veſtro judicio, quiſquis ille eſt, qui Clericum laceſſit, adveniat, ut Eccleſiæ jura, quæ vetuſti Principes aſſidua ſanctione firmaverunt, impetitis Clericis non negentur.

C. XIV. *Ante judicem ſecularem Sacerdotes non accuſentur.*

Item Alexander *omnibus orthodoxis, per diverſas provincias Chriſto Domino famulantibus, epiſt.* 1. c. 1. (fortè an. 115. *Romæ.*)

l *Polyc. l.* 1. *t.* 6.
m *Matth.* 16.
n 1. *Corinth.* 6.

RElatum eſt l ad hujus ſanctæ & Apoſtolicæ ſedis apicem (cui ſummarum diſpoſitiones cauſarum, & omnium negotia Eccleſiarum ab ipſo Domino tradita ſunt) quaſi ad caput, ipſo dicente Principi Apoſtolorum Petro: *Tu es m Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam*, quod quidam æmuli Chriſti, ejuſque ſanctæ Eccleſiæ inſidiatores, Sacerdotes Dei ad judices publicos accuſare præſumant: cum magis Apoſtolus n Chriſtianorum cauſas ad Eccleſias deferri, & ibidem terminari præcipiat. Taliter prævaricantes prævaricati ſunt in Deum ſuum, & non obediunt præceptis ejus.

C. XV. *Actor forum rei ſequatur.*

Item Pelagius Papa *Benegeſto Defenſori.* (c. an. 580. *Romæ.*)

EXperientiæ tuæ præſenti auctoritate mandamus, ut in cauſa, in quibus qualibet Eccleſiaſtici officii perſona loco petitoris exiſtit, quamquam laicum pulſatura, apud ſuæ provinciæ judicem ſuas proponere actiones non deſinat. In iis vero negotiis, in quibus Eccleſiaſtici officii perſona pulſatur, totius ſubmotu pulſationis obſtaculo ad Epiſcopi, vel Presbyterorum, in loco, ubi quidem vertitur, conſtitutorum, occurrat indifferenter examen.

C. XVI. *De eodem.*

o *al. Idem.*

Idem o *Sergio Cancellario.* (c. an. 580. *Romæ.*)

p *Supra* 3. q. 6. *omnino.*

SI quiſquam Clericus ſive inferioris, ſive potioris gradus petitor exſtat, & contra Laicam perſonam ſuas dirigat actiones, illo modo omnibus, non aliter, quam apud provinciæ judicem, negotium ſuum diſcuſſurus occurrat. Si quis autem Laicus Clericum cujuſcunque gradus duxerit eſſe pulſandum, ad Epiſcoporum judicium in eadem civitate, vel territorio conſtitutorum, proponat eas, quas ſe habere exiſtimat, actiones. Quem ordinem legibus per omnia convenientem, atque conſentaneum demonſtrari, illa regula manifeſtat, quæ præcepit, actorem forum ſemper ſequi pulſati p. Clericis vero pulſatis in Epiſcopali judicio forum competere, principalium quoque ſanctionum deſignat auctoritas.

C. XVII. *Epiſcopo non permittente, apud ſecularem judicem Clericus pulſari non debet.*

Item in Concilio Agathenſi, c. 32. *legitur.* (an. 506. *in Galliis.*)

q *Ivo part.* 6. c. 367. *Infra cod. Clericus nullus.*
r *al. nec.*

CLericum q nullus præſumat apud ſecularem judicem, Epiſcopo non permittente, pulſare: ſed ſi pulſatus fuerit, non reſpondeat, vel r proponat ??: nec audeat criminale negotium in ſeculari judicio proponere.

¶ Corr. Rom. *In Concilio Agathenſi, c.* 32. *in prima parte legi-*

Digitized by Google

legitur: Clericus nec ea quemquam præſumat ; &c. *& poſterior ejuſdem capitis pars*, *quæ habetur ſupr. 3. q. 6. c, fin.*) *in qua quaſi ex adverſo agitur de Laicis, qui Eccleſiam, vel Clerum vexant, oſtendit in priore diſtinctione de Clericis, qui ſive permiſſu Epiſcopi ſui Laicos pulſarent. & cum originali concordat Ivo*,

¶ Pith. 22. *Vel proponat*.) Delet V.C.

11. *Nec*.) Ita V.C. *al. ne*,

C. XVIII. *Clericus ſuo inobediens Epiſcopo depoſitus curiæ tradatur*.

Item Pius Papa I. *epiſt.* 2. (forte an. 157. *Romæ ad Italicos*.)

i Polyc. lib. 4. tit. 34. Anſel. l. 8. cap. 17. Ivo p. 5. c. 245.

SI i quis Sacerdotum, vel reliquorum Clericorum ſuo Epiſcopo inobediens fuerit, aut inſidias ei paraverit, aut contumeliam, aut calumniam, aut α convitia intulerit, & convinci potuerit, mox depoſitus β curiæ 13 tradatur, & recipiat γ, quod inique geſſit.

¶ Corr. Rom. α Aut convitia intulerit.) *Sic etiam in verſibus, & apud Anſelmum, & Polycarpum: ſed in epiſtola ipſa, & apud Ivonem non habentur iſta verba.*

β Depoſitus) *Abeſt iſta dictio ab originali, & Ivone.*

γ Et recipiat.) *In epiſtola, Polycarpo, & apud Anſelmum legitur*: Qui autem facit injuriam, recipiet hoc, quod inique geſſit.

¶ Pith. 13. *Curiæ*.) Poteſtatis externæ, *ex Can.* 5. Antioch. & *Can.* 9. Conſtantinopol.

C. XIX. *Principali cogatur auctoritate, qui plebem invaſam non vult deſerere*.

k Et Afric. c. 16.

Item ex Concilio Carthaginenſi k III. *c.* 38. (*an.* 397. *in Africa*.)

a al. quoniam.

PEtimus, ut dignemini decernere, quo α 14, neceſſitate ipſa cogente, liberum ſit nobis rectorem provinciæ, ſecundum ſtatuta glorioſiſſimorum Principum adverſus illum adire, qui a plebem, quam invaſerat, uſque 15 hodie commonitus, ſecundum quod ſtatutum fuerat, relinquere contemnit: ut qui miti admonitioni ſanctitatis veſtræ acquieſcere noluit, & emendare illicitum, auctoritate judiciaria protinus excludatur. Aurelius Epiſcopus dixit: Servate formam diſciplinæ, non æſtimabitur appetitus, ſi a veſtra charitate modeſte n conventus 16, recedere detrectaverit, cum fuerit, ſive contemptu & contumacia faciente, etiam auctoritate judiciaria conveniri 17. Honoratus, & Urbanus Epiſcopi dixerunt: Hoc enim omnibus placet. Ab univerſis Epiſcopis dictum eſt: Juſtum eſt, Placet.

n al. modeſtius.

¶ Corr. Rom. α Qui plebem,) *Hæc uſque ad verſ.* contemnit, *ſunt a collectore ex verbis in eodem capite præcedentibus huc importata, ne alia omnia referenda eſſent.*

¶ Pith. 14. *Quo*.) e. V.C *quo non*,

15. *Uſque*.) Quidam V.C *uſque in*.

16. *Conventus*.) Ita V.C.

17. *Conveniri*.) Ita 2. V.C. *conſutatus. ἐπειδὰν τὸ οἰκεῖον κατηγορούντων ἢ μονοτονίας ὑπελάθοι εἰς ἀρχοντικὴν ἐξουσίαν*.

C. XX. *A Principibus corrigantur, quos Eccleſia corrigere non valet*.

Item Gregorius Papa. (imo Pelagius I, Valeriano Patricio c. an. 557. *Romæ Ravennam*.)

y Anſel. l. 12. c. 42. Polyc. l. 2. tit. 15.

ISTud γ eſt, quod a vobis popoſcimus, & nunc iterum poſtulamus, ut Paulinum Aquilejenſem Pſeudoepiſcopum, & illum Mediolanenſem Epiſcopum ad clementiſſimum Principem ſub digna cuſtodia dirigatis, ut & iſte, qui Epiſcopus eſſe nullatenus poteſt, quia contra omnem canonicam conſuetudinem factus eſt, alios ultra non perdat: & ille, qui contra morem antiquum eum ordinare præſumpſit, canonum vindictæ ſubjaceat.

§ Corr. Rom. *Hoc capitulum in Polycarpo refertur ſine auctoris nomine, in libro autem ſeptimo, titulo quinto, ſimile quoddam refertur ex Gelaſio ad Joannem magiſtrum militum: ſed in eo libro ſæpe pro Pelagio, ſcribitur Gelaſius. Anſelmus quidem integram epiſtolam Pelagii refert, cujus prior pars eſt hoc caput, poſterior vero cap.* nec licuit, *ſup. diſt.* 17.

C. XXI. *Proprium gradum amittant Clerici conjurantes, vel conſpirantes*.

z Et in Parmocienſi, c. 74.

Item in Concilio Chalcedonenſi z 18. c. 18. (an. 451. *in Bithynia*.)

COnjurationum, & conſpirationum crimen (quod apud Græcos dicitur φρατρία) publicis etiam legibus certum eſt penitus inhiberi. Hoc multo magis in ſancta Dei Eccleſia ne fiat, convenit abdicari. Si qui vero Clerici a, vel Monachi inventi fuerint conjurantes, aut conſpirantes, aut phratrias, vel factiones componentes aliquas ſuis Epiſcopis, aut Clericis aliis, omnino cadant de proprio gradu.

a Infra eod. c. § qui Clerici,

¶ Pith. 18. *Chalcedonenſi*.) Ex quo eſt etiam §. *Clerici, cum quidem*, XVIII. q. 2. *infra*, ſed ex alia verſione.

C. XXII. *Clerici conſpirantes, proprio amiſſo gradu, retrudantur in carcerem: cæteri excommunicentur*.

Item Calixtus Papa Epiſcopis Galliæ, *epiſt.* 2. (an. 222. *Romæ in Galliam*.)

b Polycar. l. 4. tit. 30. Anſel l. 8. c. 10. Burch. l. 10. c. 64. Ivo p. 12. cap. 83. & p. 6. c. 346.

COnſpirationum b crimina veſtris in partibus vigere audivimus, & plebes contra Epiſcopos ſuos conſpirare nobis manifeſtum eſt: cujus criminis actutia non ſolum inter Chriſtianos abominabilis eſt, ſed etiam inter Ethnicos, & ab exteris legibus prohibita. Et idcirco hujus criminis reos non ſolum Eccleſiaſtica, ſed etiam ſeculi damnant leges: & non ſolum conſpirantes, ſed etiam conſentientes eis. Anteceſſores vero noſtri cum plurima turba Epiſcoporum, quicunque eorum in Sacerdotali honore ſunt poſiti, aut exiſtunt Clerici, honore, quo utuntur, carere c præceperunt: cæteros vero communione privari, & ab Eccleſia extorres fieri juſſerunt, omneſque ſimul utriuſque ordinis viros infames eſſe cenſuerunt, & non ſolum facientes, ſed & eis conſentientes.

c al. cadere.

C. XXIII. *Clerici, aut Monachi conjurantes, proprio priventur honore*.

Item ex Concilio Chalcedonenſi, *c.* 18. d (*an.* 451. *in Bithynia*.)

d Sup. eod. conjurationum.

SI qui Clerici e, aut Monachi reperti fuerint conjurantes, aut conſpirantes, aut inſidias ponentes Epiſcopis, aut Clericis f, gradu proprio penitus abjiciantur.

e Polycar. l. 4. tit. 34. Burc. l. 10. c. 68. Ivo p. 12. c. 87.

f al. conclericis.

§ Correct. Rom. *Hic canon eſt pars canonis* 18. *Concilii Chalcedonenſis, qui paulo ante c.* conjurationum, *integer ex alia refertur verſione.*

C. XXIV. *De eodem*.

Item ex Concilio Toletano, (*imo ex eod. Concil.* Chalcedonenſi c. 18. an. 451. *in Bithynia*.)

g Polyc. ibid. Burch. l. 10. c. 60. Ivo p. 12. c. 88. Anſel. l. 8. c. 18.

SI g Clerici, aut Monachi inventi fuerint conſpirantes 19, aut per conjurationem calumniam machinantes Epiſcopis, vel Clericis, proprium amittant gradum.

§ Corr. Rom. *Ivo etiam, & auctor Polycarpi citat ex Toletano: ſed in nullo eſt inventum, & eſt idem canon cum priore, verbis tantum mutatis.*

¶ Pith. 19. *Conſpirantes*.) V. C. *conjurati*. Eſt idem cum proximo ſuperiore Canone, ſed ex verſione priſca, ex qua eſt paragraphus, *Clerici qui*, XVIII. q. 2. diverſa etiam ab illa, quæ c. 21. hic refertur, quas ſi quis requirat, libenter communicaturus ſum.

C. XXV. *De eodem*.

Item ex Concilio Aurelianenſi III. *c.* 21. (*an.* 538. *in Gallia*.)

SI qui Clericorum (ut nuper multis locis per ſuperbiam 20 Diabolo inſtigante, actum fuiſſe perpatuit) rebelli auctoritate ſe in unum conjuratione intercedente colligerint, & aut ſacramenta inter ſe data, aut chartulam conſcriptam fuiſſe patuerit, nullis excuſationibus hæc præſumptio elabatur h 21; ſed re detecta, cum in Synodum ventum fuerit, in præſumptores juxta perſonarum & ordinum qualitatem, a Pontificibus, qui tunc in unum collecti fuerint, vindicetur: quia ſicut charitas ex præceptis divinis i 22 corde, non chartulæ conſcriptione, vel conjurationibus eſt exhibenda; ita quæ ſupra ſacros admittuntur ſcripturas, auctoritate & diſtrictione Pontificali ſunt reprimenda. κ 23

h al. prævaleat:) al. prævaleatur.)

i al. Dominicis.

k al. quod admittitur, eſt reprimendum.

¶ Pith. 20. *Per ſuperbiam*.) Delet V.C.

21. *Elabatur*.) V. C. *prævaleatur*,

22. *Divinis*.) V. C. *Dominicis*.

23. *Reprimenda*.) V. C. *quod admittitur, eſt reprimendum*,

C. XXVI. *Inter Clericos, & Laicos cauſæ exortæ, ab Epiſcopis audiantur*,

Item Innocentius Papa I. *ad Victricium Rothomagenſem*, *epiſt.* 2. c. 3.) (an. 404. *Romæ in Galliam*.)

l Cap. l. 6. c. 287.

SI m quæ cauſæ, vel contentiones inter Clericos, vel α inter Laicos & Clericos 24, tam ſuperioris ordinis, quam etiam inferioris fuerint exortæ, placuit 25, ut ſecundum Synodum Nicænam n, congregatis omnibus o 26 ejuſdem provinciæ Epiſcopis, judicium β 27 terminetur.

m Anſ. l. 2. c. 53.

n Cap. 5.

o abeſt in nonnullis Conciliorum editionibus.

§ Corr. Rom. α Vel inter) *Sic in editione Conciliorum tribus tomis. In illa autem quatuor tomorum abſunt hæc*, vel inter Laicos & Clericos. *In Gratiani Codicibus legebatur*, contentiones inter Clericos & Laicos.

β Judicium) *In aliquot editionibus ipſius epiſtolæ, apud Anſelmum, in Capitularibus, & in epiſtola Nicolai Epiſcopis Galliæ in appendice Bibliothecæ ſanctorum Patrum, in qua caput hoc refertur, legitur* jurgium.

¶ Pith. 24. *Vel inter Laicos, & Clericos*.) Hæc delent 4. V. C.

25. *Placuit*.) Abeſt a 4. V.C.

26. *Omnibus*.) Abeſt a 3. V.C.

27. *Judi-*

27. *Judicium*.] V. C. *melioribus purgatum*. Vide Centur. *tom.* 2. *p.* 502.

Gratian. *Cum ergo his omnibus auctoritatibus Clerici ante civilem judicem denegentur producendi, eum (niſi prius depoſiti, vel nudati fuerint) curiæ non ſint repræſentandi, patet, quod ad ſæcularia judicia Clerici non ſunt pertrahendi.*

2 pars. §. 1. *His ita reſpondetur. Clerici ex officio Epiſcopo ſunt ſuppoſiti: ex poſſeſſionibus prædiorum Imperatori ſunt obnoxii. Ab Epiſcopo unctionem, decimationem, & primitias accipiunt: ab Imperatore vero prædiorum poſſeſſionem nanciſcuntur.* p Diſt. 8. quo jure. *Unde Auguſtinus ait ſuper Joannem* p: Quo jure villas defendis? divino, an humano? *Require in principio, ubi differentia ſignatur inter jus naturale, & jus conſtitutionis. Quia ergo, ut prædia poſſideamus, Imperiali lege factum eſt, patet, quod Clerici ex prædiorum poſſeſſionibus Imperatori ſunt obnoxii.*

C. XXVII. *Imperatori tributum Eccleſia denegare non debet.*

q l. 5. epiſtolarum poſt ep. 32. Item Ambroſius q *contra Auxentium, in oratione de tradendis baſilicis.* (an. 387. *Mediolan.*)

r al. ſolvunt. SI tributum petit Imperator, non negamus agri Eccleſiæ ſolvunt r tributum. Si agros deſiderat Imperator, poteſtatem habet vendicandorum. *Et paucis interpoſitis*. Tollant eos, ſi libitum eſt: Imperatori non dono, ſed non nego.

C. XXVIII. *Poteſtatibus tributa non ſunt deneganda.*

Idem *in commentariis ad c. 5. Lucæ, lib. 4. c. penult.* (an. 376. *ibid.*)

MAgnum quidem eſt, & ſpirituale documentum, quo Chriſtiani viri ſublimioribus Poteſtatibus docentur debere eſſe ſubjecti: ne quis conſtitutionem terreni Regis putet eſſe ſolvendam. Si enim cenſum s Dei Filius ſolvit, quis tu tantus es, qui non putes eſſe ſolvendum?
s Matth. 17.

Gratian. *Item Apoſtolus* t: Omnis anima ſublimioribus poteſtatibus ſubdita ſit. *Item Petrus* u *Apoſtolus generaliter omnibus fidelibus ſcribit*: Eſtote ſubditi Domini vestri, ſive Regi, quaſi præcellenti, ſive Ducibus, tanquam ab eo miſſis, ad vindictam malefactorum, laudem vero bonorum.
t Rom. 13.
u 1. Pet. 2.

C. XXIX. *De ſæcularibus negotiis Epiſcopus cognoſcere non debet.*

Item *ex epiſt.* 1. Clementis *ad Jacobum fratrem Domini*. (c. an. 68. *Roma Hieroſolymam.*)

x *Inducitur Petrus loquens Clementi*.

TE x quidem oportet irreprehenſibiliter vivere, & ſummo ſtudio niti, ut omnes vitæ hujus occupationes abjicias: ne fidejuſſor exiſtas: ne advocatus litium fias: neve in ulla aliqua occupatione prorſus inveniaris mundialis negotii occaſione perplexus. Neque enim judicem, aut cognitorem ſæcularium negotiorum hodie te ordinare vult Chriſtus: ne præfocatus præſentibus hominum curis non poſſis verbo Dei vacare, & ſecundum veritatis regulam ſecernere bonos a malis. Iſta namque opera, quæ tibi minus congruere ſuperius expoſuimus, exhibeant ſibi invicem vacantes a Laici: & te nemo occupet ab his ſtudiis, per quæ ſalus omnibus datur.

§ Corr. Rom. a Vacantes Laici:] *In epiſtola Clementis legitur*, diſcentes, id eſt, Laici: *ſed Gratianus etiam infra poſt Paleam*, Clericus nullum, *eodem modo legit, atque hic.*

C. XXX. *In his, quæ ad communis vitæ uſum pertinent, Laici ſibi invicem operam dent.*

Item ibidem inferius. (c. an. 68. *Roma Hieroſolymam.*)

SIcut enim tibi impietatis crimen eſt neglectis verbi Dei ſtudiis ſollicitudines ſuſcipere ſæculares: ita & unicuique Laicorum peccatum eſt, niſi invicem ſibi etiam in his, quæ ad communis vitæ uſum pertinent, operam fideliter dederint. Te vero ſecurum facere ab his, quibus non debes inſeſtari y, omnes communiter elaborent. Quod ſi forte a ſemetipſis hoc Laici non intelligunt, per Diaconos edocendi ſunt, ut tibi ſolius Eccleſiæ ſollicitudines derelinquant.
y Vacare. orig.

Gratian. *Ex his omnibus datur intelligi, quod in civili cauſa Clericus ante civilem judicem conveniendus eſt. Sicut enim Eccleſiaſticarum legum Eccleſiaſticus judex eſt adminiſtrator: ita & civilium non niſi civilis debet eſſe executor. Sicut enim ille ſolus habet jus interpretandi canones, qui habet poteſtatem condendi eos: ita ſolus ille civilium legum debet eſſe interpres, qui eis jus, & auctoritatem impertit. In criminali vero cauſa non niſi ante Epiſcopum eſt Clericus examinandus. Et hoc eſt illud, quod legibus, & canonibus ſupra diffinitum eſt, ut in criminali videlicet cauſa ante civilem judicem nullus Clericus producatur, niſi forte cum conſenſu Epiſcopi ſui, velut quando incorrigibiles inveniuntur, tunc detracto eis officio curiæ tradendi ſunt* 28.

¶ Pith. 28. *Curiæ tradendi ſunt.*] *Cap.* 10. *extr. de judic.*

C. XXXI. *Qui Epiſcopo inſidiatur, ſemotus a Clero curiæ tradatur.*

Unde Fabianus Papa *ait epiſt.* 2. *Epiſcopis Orientalibus*. (c. an. 240. *Roma in Orientem.*)

STatuimus z, ut ſi quis Clericorum ſuis Epiſcopis infeſtus, aut inſidiator fuerit, eoſque criminari voluerit, aut conſpirator fuerit, mox ante examinatum judicium ſubmotus a Clero curiæ tradatur, cui diebus vitæ ſuæ deſerviat, & infamis abſque ulla reſtitutionis ſpe permaneat. z Anſ. l. 9. c. 259. Polyc. l. 4. t. 31.

¶ Pith. 29. *Ante.*] l. 4. *Cod. Th. ne præt. crim. Manſ.*

Gratian. *Quia ergo iſte non in criminali, ſed in civili cauſa Clericum ante civilem judicem produxit, non eſt judicandus tranſgreſſor canonum, nec eſt dicendus contraxiſſe reum ad judicem non ſuum; quia de civili cauſa non niſi in ſæculari cognoſcere debet.*

2 pars. §. 1. *E contra ea, quæ in alterius defenſionem dicta ſunt, veriſimilia quidem videntur, sed pondere a carent. Sacris enim canonibus, & forenſibus legibus, tam in civili, quam in criminali cauſa Clericus ad civilem judicem pertrahendus negatur.* a al. pondere veritatis.

C. XXXII. *Fratres apud Presbyteros judicentur.*

Unde in epiſtola prima Clementis ad Jacobum legitur. (c. an. 68. *Roma Hieroſolymam.*)

SI b qui ex fratribus negotia habent inter ſe, apud cognitores ſæculi non judicentur, ſed apud Presbyteros Eccleſiæ, quicquid illud eſt, dirimatur. b Polyc. l. 5. t. 1. Ivo p. 6. c. 345. Anſ. l. 6. c. 138.

C. XXXIII. *Nullus Clericus propter aliquam cauſam intret curiam.*

Item Sylveſter Papa *in epilogo* c *Concilii Romani.* (an. 324. *Romæ.*) c Et in Conc. ipſo c. 26.

NUllus d Clericus, vel Diaconus, vel Presbyter propter quamlibet cauſam intret in curiam, nec ante judicem civilem a cauſam dicere præſumat. d Pann. l. 4. c. 90.

§ Corr. Rom. a Civilem] *In epilogo Synodi Romanæ ſub Sylveſtro, unde hoc videtur ſumptum, legitur*, cinctum: *in cingulo enim militiæ, ac magiſtratus ab Imperatore donabantur.*

¶ Pith. 30. Cinctum.] Anian. *tit.* 5. *Paul. l.* 1.

C. XXXIV. *Eccleſiaſticum, non forenſe judicium pœnitens expetat.*

Item Leo Papa I. *ad Ruſticum epiſt.* 90. *al.* 92. *c.* 9. (an. 443. *Roma in Galliam.*)

ALiud e quidem eſt debita juſte repoſcere, aliud propria perfectionis amore contemnere. Sed illicitorum veniam poſtulantem oportet etiam a multis licitis abſtinere, dicente Apoſtolo f: *Omnia mihi licent, ſed non omnia expediunt.* Unde ſi quis pœnitens habet cauſam, quam negligere forte non debeat, melius expetit Eccleſiaſticum, quam forenſe judicium. e infra de pœn. diſt. 5. c. 2. ead. f 1. Cor. 6.

Gratian. *Non aut propter criminalem tantum, ſed generaliter propter quamlibet cauſam tam civilem, quam criminalem intelligens.*

C. XXXV. *Cuicunque licet ſacroſanctæ ſedis Antiſtitis judicium eligere.*

Unde Theodoſius g Imperator. [imo Conſtantinus an. 314. *Conſtantinopoli.*) g Cod. Theod. l. 16. de Epiſcopali judicio, tit. 1. §. quicunque, extra ge judic. c. novit. Capit. l. 6. c. 281.

QUicunque h litem habens, ſive poſſeſſor, ſive petitor fuerit, vel in i initio litis, vel decurſis temporum curriculis, ſive cum negotium peroratur, ſive cum jam cœperit promi ſententia, judicium elegerit ſacroſanctæ ſedis Antiſtitis, illico ſine aliqua dubitatione, etiamſi alia pars refragatur, ad Epiſcoporum l judicium cum ſermone litigantium a dirigatur. h Anſ. l. 3. c. 108. Ivo p. 16. c. 310. i al. inter initia. u al. legis. l al. Epiſcoporum.

§ Corr. Rom. a Dirigatur] *In Cod. Theodoſiano lib.* 16, *tit. de Epiſcopali judicio l.* 1. *quæ repetitur l.* 6. *Capit. c.* 281. *& in Concilio tertio Valentino ſub Lothario, & apud Ivonem, & Anſelmum ſequuntur hæc*: Multa enim, quæ in judicio captioſa præſcriptionis vincula 32 non patiuntur, inveſtigat, & promit ſacroſanctæ religionis auctoritas, *ac ſtatim adnectitur cap. ſequens.* Omnes itaque cauſæ.

¶ Pith. 31. *Quicunque.*] Sozomen. *l.* 1. *cap.* 9. Tripart. *l.* 1. *cap.* 9. Niceph. *l.* 7. *c.* 46.

32 *Vincula.*] V. C. *vincula.*

C. XXXVI.

Item ibidem. (an. 314. *ibid.*)

OMnes m itaque cauſæ, quæ vel prætorio jure, vel civili tractantur, Epiſcoporum ſententiis terminatæ, perpetuo ſtabilitatis jure firmentur, nec ulterius liceat retractare negotium, quod Epiſcoporum ſententia deciderit. §. 1. Teſtimonium etiam, ab uno licet Epiſcopo perhibitum, omnes judices indubitanter accipiant; nec alius audiatur, cum teſtimonium n Epiſcopi a qualibet parte fuerit repromiſſum. Illud eſt enim veritatis auctoritate firmatum, illud m Capit. ibid. Anſel. ib. Ivo ib. Pann. l. 5. c. 83. n al. teſtimonio.

lud incorruptum, quod à ſacroſancta homine conſcientia mentir ilibata protulerit. Hoc nos edicto ſalubri aliquando cenſuimus: hoc perpetua lege firmamus, malitiâ litium ſemina comprimentes.

Gratian. *Hæc ſi quis antiquata contendat, quia in Juſtiniani codice non inveniuntur ita inſerta, per Carolum renovata cognoſcat, quæ in ſuis Capitularibus l. 6. c. 281. ait inter cætera.* (an. 810.)

C. XXXVII.

a *Anſel. ib.* VOlumus o, atque præcipimus, ut omnes ditioni noſtræ Deo auxiliante ſubjecti, tam Romani, quam Franci, Alemani, Bavari, Burgundiones, Sannates, Thuringi, Friſones, Galli, Britones, Longobardi, Guaſcones, Beneventani, Gothi, Hiſpani, cæteriſque nobis ſubjecti omnes, quocunque videantur legis vinculo conſtricti, vel conſuetudinario more connexi, hanc ſententiam, quam ex ſextodecimo Theodoſii Imperatoris libro, capitulo videlicet undecimo ad interrogata Ablavii Ducis, illi, & omnibus reſcriptam p ſumpſimus, & inter noſtra capitula pro lege tenendam conſultu omnium fidelium noſtrorum, tam Clericorum, quam Laicorum poſuimus; lege p cuncti perpetue teneant, id eſt: Quicumque q litem habens, ſive poſſeſſor, ſive petitor fuerit &c. (ut ſupra.)

p *al. lege cunctis perpetuo tenendam*] *orig.*

q *ſup. ead. cap. quicunque.*

¶ Corr. Rom. o Reſcriptam ſumpſimus] *Sic eſt emendatum ex capitulari. Antea legebatur, per ſcriptorem miſimus.*

C. XXXVIII. *Presbyter apud Epiſcopum tantum judicari debet.*

Item Gregorius I. *lib.* 11. *epiſt.* 54. *Joanni defenſori eunti in Hiſpaniam mandando dicit.* (an. 603. *Romæ.*)

r *Anſ. l.* 3. *c.* 95. DE r perſona Presbyteri hoc attendendum eſt, quia, ſi quam cauſam habuit, non ab alio teneri, ſed Epiſcopus ipſius adiri debuit: ſicut novella conſtitutum s manifeſtat, quæ loquitur de ſanctiſſimis, & Deo amabilibus, ac reverendiſſimis Epiſcopis, Clericis, & Monachis: Imp. Juſtinianus Augustus *Petro glorioſiſſimo præfecto a prætorio. Si quis contra aliquem Clericum, aut Monachum, aut Diaconiſſam aut Monaſtriam, aut Aſceteriam habeat aliquam actionem doceat t prius ſanctiſſimum Epiſcopum, cui horum unuſquiſque ſubjacet. Ille vero cauſam inter eos dijudicet. Et ſi quidem utraque pars his, quæ judicata ſunt, non acquieverit β, jubemus per loci judicem u hæc executioni perfecte mandari &c.* §. 1. Ne vero objiciatur, quia de Clerico hoc loquitur, non de Presbytero, ſciendum eſt, quia ſuperius in eadem conſtitutione lib. x Cod. 1. y legitur appellatione Clericorum, etiam Presbyteros, & Diaconos contineri. Verba autem legis iſta ſunt: *Presbyteros autem, & Diaconos, & Subdiaconos, Cantores, & Lectores, quos omnes Clericos appellamus*, & reliqua.

s *Nov.* 123. §. *ſi quis contra apud Julian. c.* 30.

t *Adeat*] *orig.*

u *al. hoc.*

x *in eadem Nov.* §. *Presbyteros apud Julianum c.* 30.

y *al. L.* 1. *C. id eſt, c.* 31. *Novel. Auth. de ſanctiſſimis Epiſcopis. Presbyteros.*

¶ Corr. Rom. a Præfecto Prætorio) *Græce eſt*, μαγίστρῳ θείων ὀφφικίων: *id eſt*, magiſtro divinorum noſtrorum officiorum.

β Non acquieverit) *In Authentica de ſanctiſſ. Epiſcopis, & apud Julianum abeſt negatio.*

C. XXXIX. *Clericus Clericum ad publica judicia non pertrahat.*

Item Gregorius I. *lib.* 9. *epiſt.* 32. *Romano defenſori Siciliæ.* (an. 601. *Roma in Siciliam.*)

PErvenit ¶ ad nos, quod ſi quis contra Clericos quoslibet cauſam habeat, deſpectis eorum Epiſcopis eoſdem Clericos in tuo facias judicio exhiberi. Quod ſi ita eſt, quia valde conſtat eſſe incongruum, hac tibi auctoritate præcipimus, ut denuo hoc facere non præſumas: ſed ſi quis contra quemlibet Clericum cauſam habuerit, Epiſcopum ipſius adeat, ut aut ipſe cognoſcat, aut certe ab eo judices deputentur: aut ſi forte ad arbitros eundum eſt, partes ad eligendos z judices ab ipſo executio deputata compellat. Si quis vero Clericus, vel Laicus contra Epiſcopum cauſam habuerit, tunc te interponere debes, ut inter eos aut ipſe cognoſcas, aut certe te admonente ſibi judices eligant. Nam ſi ſua unicuique Epiſcopo juriſdictio non ſervatur, quid aliud agitur, niſi ut per nos, per quos Eccleſiaſticus cuſtodiri debuit ordo, confundatur?

z *eligendum judicem*] *orig.*

¶ Pith. 33. Pervenit.] Vide c. 4. extr. de foro comp.

C. XL. *A Laicis judicibus Clerici non ſunt opprimendi.*

Idem Januario Epiſcopo Caralitano lib. 3. *epiſt.* 26. (an. 594. *Roma in Sardiniam.*)

FRatris, & Coepiſcopi noſtri Felicis, & Cyriaci Abbatis relatione cognovimus, quod in Inſula Sardinia Sacerdotes a laicis judicibus opprimantur. & fraternitatem tuam miniſtris tuis deſpiciant: dumque ſolum ſimplicitati a vobis ſtudetur, quantum videmus, diſciplina negligitur.

C. XLI. *Sacerdotes a Regibus ſunt honorandi, non judicandi.*

Idem Gregorius I. *Mauritio Imperatori lib.* 4. *epiſt.* 31. *ſive cap.* 73. (an. 594. *Roma Conſtantinopolim.*)

SAcerdotibus autem non ex terrena poteſtate Dominus noſter citius indignetur, ſed excellenti conſideratione propter eum, cujus ſervi ſunt, eis ita dominetur, ut etiam debitam reverentiam impendat. Nam in divinis a eloquiis Sacerdotes aliquando Dii, aliquando Angeli vocantur. Nam & per Moyſen de eo, qui ad juramentum deducendus eſt, dicitur b: *Applica illum ad Deos*, id eſt, ad Sacerdotes. Et rurſus ſcriptum eſt c: *Diis non detrahes*, ſcilicet Sacerdotibus. Et Propheta d ait: *Labia Sacerdotis cuſtodiunt ſcientiam, & legem requirent ex ore ejus, quia Angelus Domini exercituum eſt.* Quid ergo mirum, ſi illos veſtra pietas dignetur honorare, quibus in ſuo eloquio honorem tribuens eos aut Angelos, aut Deos ipſe etiam appellat Deus? § 1. Eccleſiaſtica quoque hiſtoria teſtatur, quia cum piæ memoriæ Conſtantino Principi in ſcripto oblatas accuſationes contra Epiſcopos tuliſſent, libellos quidem accuſationis accepit, & eoſdem, qui accuſati fuerant, Epiſcopos convocans, in eorum conſpectu libellos, quos acceperat, incendit, dicens: Vos Dii eſtis, a vero Deo conſtituti. Ite, & inter vos cauſas veſtras diſcutite: quia dignum non eſt, ut nos judicemus Deos. In qua tamen ſententia ſibi magis ex humilitate, quam illis aliquid præſtitit ex reverentia impenſa. Ante eum quippe Pagani in Rep. Principes fuerunt, qui verum Deum neſcientes Deos ligneos, & lapideos colebant, & tamen eorum Sacerdotibus honorem maximum tribuebant. Quid ergo mirum, ſi Chriſtianus Imperator veri Dei Sacerdotes dignetur honorare, dum Pagani, ut prædiximus, Principes honorem impendere Sacerdotibus noverunt, qui Diis ligneis, & lapideis ſerviebant? § 2. Hæc ergo α non tantum ſpecialiter, quantum generaliter pro omnibus aſſerimus Sacerdotibus, quoniam adhuc neſcimus, quis in terribili judicio Dei qualis futurus ſit. Etenim Paulus egregius prædicator dicit f: *Nolite judicare ante tempus, donec veniat Dominus*, & reliqua. Nam ſunt multa, quæ de judicio illius homines ignorant: quia fortaſſe, quæ vos laudatis, ille reprehendet, & quæ vos reprehenditis, ille laudabit.

a *Nicolaus ep.* 9. *ad Michaelem Imper. c.* 33.

b *Exod.* 22.

c *ibid.*

d *Malach.* 2.

e *Sup. ead. c. mutuna.* §. *Item Conſtantinus. B. Auguſtin. ep.* 66.

f 1. *Cor.* 4.

¶ Corr. Rom. α Hæc ergo) *Sic etiam habet locus hic apud Nicolaum in epiſtola, cujus initium*, Propoſueramus. *ſed in originali pro iſtis hæc leguntur*: Hæc ergo pietati Dominorum, non pro me, ſed pro cunctis Sacerdotibus ſuggero. *Et multis interjectis, quæ hic non referuntur, ſubdit*: Nam adhuc neſcimus, quis ſibi, qualis ſit: & Paulus egregius prædicator &c. *Præſtatque omnino integrum illum locum legere, Apoſtolica libertate plenum.*

C. XLII. *Qua pœna feriatur Clericus Clericum ad ſecularia judicia pertrahens.*

Item ex Concilio Milevitano. (imo ex Toletano III. g c. 13. an. 589. *in Hiſpania.*)

INolita g præſumptio uſque adeo illicitis auſibus aditum patefecit, ut Clerici Conclericos ſuos relicto Pontifice ſuo ad judicia publica pertrahant. Proinde ſtatuimus hoc de cætero non præſumi. Si quis hoc præſumpſerit facere, conventus a & cauſam perdet, & a communione efficiatur extraneus.

g *in Tolet.* 3. *c.* 13.

¶ Corr. Rom. *In Concilio Milevitano, quod habetur, nihil tale extat. Ex ipſo tamen citatur etiam ab Innocentio III. in c.* ſi diligenti, *extra de foro compet. Habetur autem in Toletano III. c.* 13.

a Conventus) *Dictio iſta in nullo Concilii exemplari, aut impreſſo, aut manuſcripto eſt inventa.*

C. XLIII. *Clericus apud civilem judicem judicari non debet.*

Item ex Concilio Carthaginenſi III. c. 9. h (an. 397. *in Africa.*)

PLacuit i, ut quiſquis Epiſcoporum, Presbyterorum, & Diaconorum, ſeu Clericorum, cum in Eccleſia ei crimen fuerit intentatum, vel civilis cauſa fuerit commota, ſi derelicto Eccleſiaſtico judicio, publicis judiciis purgari voluerit, etiamſi pro ipſo fuerit prolata ſententia, locum ſuum amittat. Et hoc in criminali actione. In civili vero perdat, quod evicit, ſi locum ſuum obtinere maluerit. Siquidem α ad eligendos judices iniquus de Eccleſiæ conſortio judicat, qui de univerſa Eccleſia male ſentiendo, de judicio ſeculari poſcit auxilium: cum privatorum Chriſtianorum cauſas Apoſtolus k etiam ad Eccleſiam deferri, atque ibi determinari præcipiat.

h *&* *in Conc. apud Palatium Vermis habito c.* 18.

i *Sup. p.* 6. *c.* 360. §. *item placuit.*

k 1. *Cor.* 6.

¶ Corr. Rom. α Siquidem] *In cæteris Conciliorum editionibus, & in uno Vaticano codice legitur*: Siquidem ad eligendos judices ſibi de Eccleſiæ conſortio dubitat, vileque Eccleſiæ conſortium judicat, qui de univerſa &c. *In recentiore autem quatuor tomorum editione hoc modo*: cui enim ¶ ad eligendos judices undique patet auctoritas, ipſe ſe indignum fraterno conſortio judicat, qui de univerſa &c. *eodemque fere modo eſt in Codice Lucenſi Regio, & refertur in Concilio apud Palatium Vermis habito c.* 18.

¶ Pith. 34. Cui enim, &c.] Sic neque V. C.

C. XLIV.

C. XLIV. *Clericus non accuſetur, niſi ante Eccleſiaſticum judicem.*

Item ex eodem. [an. 397. *ibid.*]

l *Ivo ib. initio capitis.* DE l diverſis ordinibus Eccleſiæ ſervientibus ſi quis in cauſam criminis inciderit, & abnuerit judicium Eccleſiaſticum, debet periclitari.

Corr. Rom. *Eſt ſuprema capitis præcedentis, & in Conciliis aliis editis, ac Lucetiæ impreſſis, duobus exemplaribus Vaticanis, & in codice canonum omnino eſt hoc ſumma, nec multo aliter apud Ivonem p. 6. c.* 362.

C. XLV. *Qui cum Clerico litigium habet, Epiſcopum ipſius adeat.*

m *Novella 83. apud Julianum.* *Item conſtitutione* 74. c. 1. m [an. 530.]

n *Ivo p. 6. c. 427. & p. 16. c. 130.* SI n 35 quis cum Clerico litigium habuerit, ſi quidem de cauſa pecuniaria, adeat prius Epiſcopum, cujus judicio Clericus ſuppoſitus eſt. Ille enim ſine damno, & ſine dilatione competentem finem liti imponere debet. Si autem noluerit o Epiſcopus litem dirimere, tunc ad civilem judicem diſceptatio cauſæ perveniet. Ubi autem Epiſcopus cauſam dirimere vult, ſine ſcriptura omnia procedant, & diffinitiva ſententia ſine ſcriptis ab eo proferatur β §. 1. Quod ſi de criminali γ cauſa litigium emerſerit, tunc competentes judices in hac civitate, vel in provincia interpellati, conſentaneum legibus terminum cauſæ imponant, ita tamen ut diſceptatio litis duorum menſium ſpatium non excedat, a litis conteſtatione numerandum δ. Item. § 2. In criminalibus vero cauſis eundem ſine ſcriptura procedere debet. Non aliter autem puniatur Clericus, niſi obnoxius repertus, Sacerdotio nudatus fuerit ab Epiſcopo ſuo, vel Clericatus honore. Sin autem crimen Eccleſiaſticum eſt, tunc ſecundum canones ab Epiſcopo ſuo cauſæ examinatio, & pœna procedat, nullam communionem aliis judicibus in hujuſmodi cauſis habentibus.

§ Corr. Rom. α Noluerit) *Ita etiam apud Julianum, & Ivonem, & ſic legit auctor gl. Ta: ſed in Novella ipſa Juſtiniani additur*, vel non potuerit.

β Proferatur) *In Novella ipſa ſequuntur hæc*: niſi forte partes voluerint, ut in ſcriptis ea inferatur. Quod ſi &c. *Apud Ivonem l. a diſtinctione, proferatur, et, inſeratur: quod ſuſpicionem facit, intermedia ibi omiſſa verba deeſſe.*

γ De criminali] *In Novella Juſtiniani additur*, civili tamen.

δ Numerandum] *Quæ ſequuntur uſque ad verſ.* Non aliter, *neque in Novella, neque apud Julianum, aut Ivonem, neque in vetuſtis Gratiani codicibus habentur: ſed ab Doctorum citationes non ſunt expuncta.*

¶ PITH. 35. *Si quis.*] Citat etiam *in cap.* 8. *extr. de Judic.*

C. XLVI. *Clericus adverſus Clericum negotium habens ſecularia judicia non expetat.*

Item ex Concilio Chalcedonenſi c. 9. [an. 451. *in Bithynia.*]

o *extr. de foro comp. c. 2. Polyc. l. 4. t. 31 Burch. l. 3. c. 183. Ivo p. 6. c. 228.* SI o Clericus adverſus Clericum habeat negotium, non relinquat ſuum Epiſcopum, & ad ſecularia judicia non 36 concurrat: ſed prius negotium agitetur apud proprium Epiſcopum: vel certe α ſi fuerit negotium p ipſius Epiſcopi, apud arbitros ex utraque parte electos audiatur negotium. Si quis vero contra hæc fecerit, canonicis ſubjaceat correptionibus 37 §. 1.

p *al. judicium.* Et ſi Clericus adverſus ſuum, vel alium Epiſcopum habeat cauſam, apud audientiam Synodi provinciæ ejus conquiratur. §. 2 Si vero contra ipſius provinciæ Metropolitanum Epiſcopum Epiſcopus, ſive Clericus habeat controverſiam, pergat ad ipſius diœceſis Primatem, aut certe ad Conſtantinopolitanæ

q *al. excommunicetur.* Regiæ civitatis ſedem, ut ibi negotium exequatur q.

§ Corr. Rom. α Vel certe ſi fuerit) *Græce eſt* ... *id eſt*, vel certe ex ipſius Epiſcopi ſententia, apud eos, quos utraque pars voluerit, ea, quæ ad judicium pertinent, agitentur. *Nec longe aliter vertit Dionyſius, cujus verſionem ſecuti ſunt Burchardus, & Ivo, & Innocentius, Extra de foro comp. c. 2. Sententia vero, quæ hoc loco ex priſca verſione eſt, habetur paulo poſt in verſ.* Et ſi Clericus adverſus ſuum. *Quare non bene hic ex(ci)ſa ...*

¶ PITH. 36. *Non.*] Deleatur, ut in aliis verſionibus. 37. *Correptionibus.*] V. C. *correctionibus.*

C. XLVII. P A L E A.

Item ex Concilio 38 *Agathenſi* c. 32. [*an.* 506. *in Gallia.*]

r *ſup. ead. Clericum nullus. Ivo p. 6. c. 367.* CLericum r nullus præſumat apud ſecularem judicem Epiſcopo non permittente pulſare. Sed ſi pulſatus fuerit, non reſpondeat, nec proponat, nec audeat criminale negotium in judicio ſeculari proponere.

§ Corr. Rom. *Abeſt a pleriſque vetuſtis exemplaribus, & fruſtra hoc repetitur, quod plane idem habetur ſup. ead. c.* Clericum nullus. *De lectione autem varietas ibi annotatum eſt.*

¶ PITH. 38. *Ex Conc. &c.* [V. C. *Nicolaus I. in Epiſt. adverſus Michaelem profe.*

Gratian. *Ex his omnibus datur intelligi, quod Clericus ad publica judicia, nec in civili, nec in criminali cauſa eſt producendus, niſi forte civilem cauſam Epiſcopus deciderø noluerit, vel in criminali ſuo honore eum cingulo nudaverit. §. 1. Illud s autem, quod in epiſtola Clementis dictum eſt:* Non cognitorem s *ſup. ead. te quidem.* ſecularium negotiorum te vult Deus eſſe, *ita Epiſcopali judicio intelligendum eſt. Non enim in Epiſcopum ungitur, ut ingenter ſecularium negotiorum reſideat, ſed ut procurator animarum, & diſtributor ſpiritualium exiſtat. Prohibetur ergo ſecularibus negotiis occupari, non ad tempus ſequeſter fieri. Vel ſecularia judicia non de rebus ſecularibus, ſed ſecularium virorum intelligenda ſunt. Judicia de rebus ſecularibus ſecularia appellantur juxta illud Apoſtoli* t: Secularia igitur judicia ſi habueritis, contemptibiles, qui ſunt in Eccleſia, conſtituite. t *1. Corinth. 6.* *Judicia vero ſecularium ſeculares appellantur, juxta illud Apoſtoli in epiſtola Clementis, quod ex ſubſequentibus datur intelligi, cum dicitur* u: Hæc opera, u *ſup. ead. te quidem.* quæ tibi minus congruere diximus, exhibeant ſibi invicem vacantes Laici. *Prohibentur ergo Clerici a cognitione negotiorum ſecularium virorum, non ſecularium cauſarum. Negotia quippe Clericorum, ſive criminalia, ſive civilia fuerint, non niſi apud Eccleſiaſticum judicem ventilanda ſunt.*

C. XLVIII. *Non niſi in foro ſuo audiatur Clericus.*

Unde Hadrianus x *Papa c.* 35. [*c. an.* 785. *Romæ in Galliam.*] x *in cap. Hadriani 1. 35.*

CLericus y 39, ſive Laicus ſi crimine, aut lite pulſatus fuerit, non alibi, quam in foro ſuo provocatus audiatur. y *Anſ. l. 3. c. 83.*

¶ PITH. 39. *Clericus.*] Cod. Th.

C. XLIX. *De eodem.*

Idem ibidem c. 40. [c. an. 785. *Romæ in Galliam.*]

IN z 40 Clericorum cauſis hujuſmodi forma ſervetur, ne quanquam eorum ſententia a non ſuo judice dicta conſtringat. z *Anſel. ibid. Deuſdedit p. 3.*

¶ PITH. 40. *In Cleric.*] Cod. Th.

Gratian. *Res vero in litigio poſita ante legitimum cognitionis eventum in nullam debet omnino transferri perſonam.*

C. L. *In nullam transferatur perſonam res in litigio poſita ante cognitionis eventum.*

Unde Gelaſius Papa Quingeſio α 41 *Epiſcopo.* [c. an. 494. *Romæ.*]

QUia res in litigio poſita in nullam transferri poteſt omnino perſonam, donec legitimus cognitionis eventus, cui potius debeatur, judiciaria diſceptatione poſſit agnoſci, eo eadem te quiſpiam non ſinatus attingere penitentes, ſed in eodem ſtatu, re eadem poſita, in quo videtur (ſicut dictum eſt) ante conſtitutæ a, quiſquis ſibi putat quippiam poſſe competere, juridico pulſat examine, prærudicia omnibus inde ſubmotis. a *al. conſtitutam litem.*

§ Corr. Rom. α Quingeſio] *In antiquis exemplaribus partim eſt iſta voce, partim Lucio, partim L. partim* Quinquageſimo.

¶ PITH. 41. *Quingeſio.*] 2. V. C. *Quinugeſio.*

SI CLERICUS PRODUCENDUS NON EST, AN HÆC CULPA SIT DIGNA SUSPENSIONE.

QUÆSTIO II.

QUod a vere culpa illa ſuſpenſione digna ſit, ex capitulo illo Milevitani Concilii liquido conſtat. Si enim communione privandus eſt, qui Clericum ad civilem judicem crediderit pertrahendum, multo magis ſuſpenſione dignus eſt, qui ſui Epiſcopi judicium contemptenter, ad judicem ſeculare pertrahere non dubitavit. a *Sup. q. 1. in alia.*

SI CULPA SUSPENSIONE DIGNA NON FUERIT, AN CONTEMPTORE SENTENTIÆ SUI EPISCOPI IRREMEABILITER OPORTEAT DEPONI.

QUÆSTIO III.

a SEd ponatur, quod hæc culpa ſuſpenſione digna non fuerit: quæritur, utrum ſit deponendus, qui officium contra prohibitionem Epiſcopi celebrare auſus eſt? Sed quod ſententia Epiſcopi ſive juſta, ſive injuſta fuerit, timenda ſit, Gregorius hom. 26. in Evangelia teſtatur, dicens. [an. 593. Romæ.]

C. I. *Timenda eſt ſententia Paſtoris.*

SEntentia Paſtoris, ſive juſta, ſive injuſta fuerit, timenda eſt.

§ Corr. Rom. *Ipſa prorſus B. Gregorii verba leguntur, infra ead. c.* non ſolum *verſ.* utrum juſte.

C. II. *A ſuo Epiſcopo excommunicatus, non eſt ab alio ſuſcipiendus.*

Item ex Concilio a *Antiocheno, c.* 6.
(*an.* 341. *in Syria.*)

a *Et in Aquiſgran. c.* 70.

b *Burch. l.* 11. *c.* 37. *Ivo p.* 14. *cap.* 27. *&* 101. *Pan. l.* 5 *c.* 101. *Deuſd. p.* 4.

c *al. ſatisfecerit, ſtatuerit,*

SI b quis a proprio Epiſcopo excommunicatus eſt, non eum prius ab aliis debere ſuſcipi, niſi aut a ſuo fuerit receptus Epiſcopo, aut Concilio facto, Epiſcopus 2 occurrat, & 3 reſpondeat, & ſi Synodo 3 ſatisfecerit, quod c ſtatuerit, ſub alia ſententia 4 eum recipi. Quod etiam circa Laicos, & Presbyteros, & Diaconos, & omnes, qui in Clero ſunt, convenit obſervari.

¶ Corr. Rom. a Epiſcopis] *Apud collectores indicatos prior tantum pars hujus canonis refertur, & ex verſione Dionyſii, quæ tamen in altera hoc loco longe melior eſt.* aut certe (inquit) ad Synodum, quæ congregatur, occurrens pro ſe ſatisfaciat, & perſuadens Concilio, ſententiam ſuſcipiat alteram. *Græce enim eſt,* καὶ ἐν τῇ συνόδῳ, καταδέξηται ἑτέρας ψήφου.

¶ Pith. 1. *Epiſcopis.*] Abeſt a V. C. Græc. ἢ συνόδῳ γενομένῃ ἀπαντήσας ἀπολογήσηται.

2. *Et.*] V. C. ut.

3. *Et ſi Synodo.*] Cod. meus, *& ſi Synodo ſatisfecerit, ſtatuerit:* Thuanus: *& ſi Synodo ſatisfecerit, & ſtatuerit.*

4. *Eum recipi.*] V. C. *recipi oportere:* abeſt eum.

C. III. *Excommunicationis meretur ſententiam, qui excommunicatis communicat.*

Item Nicolaus Papa I. ad Lotharium Regem in epiſtola, cujus initium: Audito. (*c. an.* 863. *Romæ in Galliam.*)

d *Anſ. l.* 3. *c.* 66. *Regino Chron. l.* 2.

e *Paſtor. p.* 3. *c.* 5.

f *Matt.* 18.

PRæcipue d Gualdradæ pellicis tuæ, & jamdudum a te repudiatæ communionem decline: excommunicata uti enim, & uſque ad præſentiam noſtram ab omni Chriſtianorum contubernio ſequeſtrata. Quamobrem cavendum eſt, ne cum ea pari anathematis percellaris ſententia, ac pro unius mulierculæ paſſione vinctus & obligatus ad pœnam traharis æternam. Deterius quippe in populis Prælati delinquunt, ac per hoc ipſi crudelius, quam cæteri puniuntur, ut ait beatus Gregorius e: *Scire enim Prælati debent, quia ſi perverſa unquam perpetrant, tot mortibus digni ſunt, quot ad ſubditos ſuos perditionis exempla tranſmittunt. Unde neceſſe eſt, ut tanto ſe cautius a culpa cuſtodiant, quanto per prava, quæ faciunt, non ſoli moriuntur.* (*& infra.*) §. 1. Cæterum præcave, ne quando nobis ſecundum Domini præceptum, duos, aut tres teſtes adhibeamus, imo vero, ne hoc ſanctæ Eccleſiæ dicamus, & (quod non optamus) de cætero ſis conſtitutus ſicut f Ethnicus & Publicanus.

¶ Corr. Rom. *Sumptum eſt caput hoc ex epiſtola Nicolai, quæ incipit,* Audito revertente Miſſo veſtro. *& extat Romæ in monaſterio Dominicanorum. Eſt autem quaſi in epitomen redactum, multis verbis omiſſis. Hujus epiſtolæ bonam partem refert Regino lib.* 2. *Chronicorum.*

C. IV. *De eodem.*

Item ex Concilio Sardicenſi g, *c.* 14.
(*an.* 347. *in Thracia.*)

g *Et in Afric. c.* 101.

h *Polycar. l.* 7. *tit.* 1. *Anſ. l.* 3. *c.* 71. *Ivo p.* 14. *c.* 25. *Pan. l.* 5. *c.* 127.

SI h Epiſcopus quis forte iracundus (quod eſſe non debet) cito, & aſpere commoveatur 5 adverſus Presbyterum, ſive Diaconum ſuum, & exterminare eum de Eccleſia voluerit, providendum eſt, ne innocens damnetur, aut perdat communionem. Et ideo habeat 6 poteſtatem is, qui abjectus eſt, ut Epiſcopos finitimos interpellet, & cauſa ejus audiatur, ac diligentius tractetur: quia non oportet ei negari audientiam roganti. Et ille Epiſcopus, qui aut juſte, aut 7 injuſte eum abjecit, patienter accipiat, ut negotium diſcutiatur, ut vel probetur ſententia ejus a plurimis, vel emendetur. Tamen, priuſquam omnia diligenter, & fideliter examinentur, eum, qui fuerit a communione ſeparatus, ante cognitionem nullus alius 8 debet præſumere, ut communioni ſociet.

¶ Corr. Rom. *Canon hic eodem fere modo refertur in Concilio Africano, cap.* 101. *uſque ad verſic.* Tamen. *Sed Græcus Sardicenſis, qui eſt decimus quartus, paulo copioſior eſt, & aliquot locis diverſa etiam ſententia. Propterea viſum eſt verba Græca cum verſione nova apponere.*

Ὅσιος ἐπίσκοπος εἶπε. τὸ δὲ παρακινοῦν με, σιωπῆσαι οὐκ ὀφείλω. εἴ τις ἐπίσκοπος ὀξύχολος εὑρίσκοιτο, ὅπερ οὐκ ὀφείλει ὁ τοιοῦτος ἀνὴρ τυγχάνειν, καὶ ταχέως κινηθεὶς κατὰ πρεσβυτέρου, ἢ διακόνου κινηθεὶς ἐκβάλλειν ἐκκλησίας αὐτὸν ἐθελήσοι, προνοητέον ἐστὶ μὴ ἀθῷον τὸν τοιοῦτον καταδικάζεσθαι, καὶ τῆς κοινωνίας ἀποστερεῖσθαι. πάντες ἀπεκρίναντο. ὁ ἐκβαλλόμενος ἐχέτω ἐξουσίαν ἐπὶ τὸν ἐπίσκοπον τῆς μητροπόλεως τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας καταφυγεῖν. εἰ δὲ ὁ τῆς μητροπόλεως ἀπείη, ἐπὶ τὸν πλησιόχωρον κατατρέχειν, καὶ ἀξιοῦν, ἵνα μετ' ἀκριβείας αὐτοῦ ἐξετάζηται τὸ πρᾶγμα. οὐ χρὴ γὰρ μὴ ὑπέχειν τὰς ἀκοὰς τοῖς ἀξιοῦσι. κἀκεῖνος δὲ ὁ ἐπίσκοπος ὁ δικαίως, ἢ ἀδίκως ἐκβαλὼν τὸν τοιοῦτον, γενναίως φέρειν ὀφείλει, ἵνα ἡ ἐξέτασις τοῦ πράγματος γένηται, καὶ ἢ κυρωθῇ αὐτοῦ ἡ ἀπόφασις, ἢ διορθώσεως τύχῃ. χρὴ δὲ ἐπιμελῶς καὶ μετὰ πί-

Pars I.

[illegible] ἐξετασθῇ, ὁ μὴ ἔχων τὴν κοινωνίαν πρὸ τῆς διαγνώσεως τοῦ πράγματος ἑαυτῷ οὐκ ὀφείλει ἐκδικεῖν τὴν κοινωνίαν. Id eſt.

Oſius Epiſcopus dixit: Quod autem me undequaque commovet, tacere non debeo. Si quis Epiſcopus extiterit ad iracundiam proclivis (quod quidem a tali viro longe abeſſe debet) & cito adverſus Presbyterum, vel Diaconum commotus, ex Eccleſia quemlibet ejicere voluerit, providendum eſt, ne is repente condemnetur, & communione privetur. Omnes dixerunt: Qui ejicitur, facultatem habeat confugiendi ad Epiſcopum Metropolis ejuſdem provinciæ: ſin autem Metropolitanus abſit, finitimum adeundi, ac rogandi, ut ipſius cauſa diligenter cognoſcatur. Minime enim decet aures non præbere rogantibus. Et ille vero Epiſcopus, qui jure, vel injuria illum ejecit, generoſe ferre debet cauſam cognoſci, ipſiuſque ſententiam vel confirmari, vel corrigi. Verum, priuſquam diligenter, ac fideliter ſingula quæque examinata fuerint, qui communionem non habet, ante cauſæ cognitionem non debet ſuo ſibi jure communionem vendicare.

¶ Pith. 5. *Commoveatur.*] V. C. *commovetur.*

6. *Habeat.*] V. C. *habeat.*

7. *Aut.*] Delet V. C.

8. *Alius.*] Abeſt a V. C. porro citatur hoc Caput in c. 40. *extr. de ſentent. excom.*

C. V. *De eodem.*

Item ex Concilio Carthaginenſi II. c. 8.
(*an.* 390. *in Africa.*)

i *Burchar. l.* 2. *c.* 164. *Ivo p.* 6. *c.* 239. *Anſ. l.* 12. *c.* 33. *Polyc. l.* 7. *t.* 2.

k *al. erit.*

l *al. in ſua converſatione condemnatur.*

m *Epheſ.* 4.

SI i quis Presbyter ab Epiſcopo a 9 ſuo correptus fuerit, debet utique apud vicinos Epiſcopos conqueri, ut ab ipſis ejus cauſa poſſit audiri, ac per ipſos ſuo Epiſcopo reconciliari 10. Quod niſi fecerit, ſed ſuperbia (quod abſit) inflatus, ſecernendum ſe ab Epiſcopi ſui communione duxerit, ac ſeparatim cum aliquibus ſchiſma 11 faciens ſacrificium Deo obtulerit, anathema habeatur, & locum amittat. At β ſi querimoniam γ juſtam habuerit adverſus Epiſcopum, inquirendum eſt k.

¶ Corr. Rom. a Epiſcopo] *In ſecundo Carthaginenſi c.* 8. *cujus Alypius propoſuit, ita habetur:* Si quis forte Presbyter ab Epiſcopo ſuo correptus, aut excommunicatus &c. *Sed cum ab univerſis Epiſcopis canon feratur, loco Epiſcopi aſſeritur nomen propoſiti, & ita in Carthaginenſi codice canonum cap.* 11. *legitur,* a propoſito ſuo correptus. *Græce eſt,* ἐν τῇ διαγωγῇ αὐτοῦ καταγνωσθῇ: *id eſt,* in ſua l etiam agenda ratione condemnatus fuerit. *Burchardo autem, & Ivoni convenit cum Gratiano.*

β At ſi] *In codice canonum, & Carthaginenſi Græco, & apud collectores nihil hic eſt interjectum. Verum in exemplaribus Concilii impreſſis, & manuſcriptis ante iſtam clauſulam hæc inſeruntur.* Nihilominus & de civitate, & de congregatione, in qua fuerit, longius repellatur, ne vel ignorantes, vel ſimpliciter viventes ſerpentino fraude decipiat: quoniam ſecundum Apoſtolum m Eccleſia una eſt, una fides, unum baptiſma. Et ſi querimoniam &c.

γ At ſi querimoniam) *Locus hic ita habet apud Burchardum, & Ivonem:* Si querimoniam 12 juſtam adverſus Epiſcopum non habuerit, inquirendum erit. *Græce eſt,* συνεξεταζομένου μέντοι καὶ τοῦ ἐπισκόπου μήποτε δίκαιον ἔχῃ ἐγκαλεῖν, *id eſt,* hoc conſiderato, nunquid adverſus Epiſcopum juſtam habeat expoſtulationem.

¶ Pith. 9. *Ab Epiſcopo.*] V. C. *a Propoſito.*

10. *Reconciliari.*] V. C. *conciliari.*

11. *Schiſma.*] Delet Cod. Faucheti.

12. *Si querimoniam &c.*] Sic 2. V. C.

C. VI. *De his, qui damnati a Synodo ſacra ministeria contingunt.*

Item ex Concilio n *Antiocheno c.* 4.
(*an.* 341. *in Syria.*)

n *Et Aquiſgr. cap.* 47. *extra de Cler. exc. depoſ. c.* 1. *&* 2.

o *Nicol. Papa ep.* 8. *Polyc. ibid. Burch. l.* 2. *c.* 199. *Ivo p.* 5. *c.* 362. *Anſ. l.* 12. *c.* 26.

p *abeſt a multis.*

SI o 13 quis Epiſcopus damnatus α a Synodo, vel Presbyter, aut Diaconus a ſuo Epiſcopo auſi fuerint aliquid de miniſterio ſacro contingere, ſive Epiſcopus juxta præcedentem conſuetudinem, ſive Presbyter, aut Diaconus, nullo modo liceat ei, nec in alia Synodo reſtitutionis ſpem, aut locum habere ſatisfactionis: ſed & communicantes ei omnes abjici de Eccleſia oportet p 14, & maxime, ſi poſtquam didicerint adverſum memoratos prolatam fuiſſe ſententiam, eiſdem communicare tentaverint.

¶ Corr. Rom. α Damnatus) *Græce eſt,* καθαιρεθείς, *id eſt,* depoſitus.

¶ Pith. 13. *Si quis.*] Abeſt a V. C.

14. *Oportet.*] Abeſt a 2. V. C.

C. VII. *Sine ſpe ſit reconciliationis, qui excommunicatus communicare præſumit.*

Item ex Concilio Martini q *Papæ c.* 37.
(*c. an.* 572. *in Hiſpania.*)

q *In capitulis Martini Bracarenſis.*

SI quis 15 Epiſcopus in Concilio excommunicatus fuerit, ſive Presbyter, aut Diaconus a ſuo Epiſcopo, & poſt excommunicationem præſumpſerint, ſive Epiſcopus ille, aut Presbyter, aut Diaconus facere oblationem, vel matutinum, aut veſpertinum ſacrificium, quaſi in officio ſuo

agere, ſicut prius, non liceat ei nec in alio Concilio ſ ſpem reconciliationis habere, nec ultra recolligi r. ſed etiam eos, qui ei communicaverint, omnes ab Eccleſia raſpui, maxime eos, qui ſciebant, eum eſſe dejectum. Si autem permanſerit turbans, & concitans Eccleſiam per ſoriſecam s poteſtatem, oportet eum ſicut ſeditioſum ab omni plebe expelli.

f al. reconciliari.

§ Corr. Rom. s Forinſecam) *In aliquot Gratiani, & Conciliis codicibus eſt*, foraſticam. *In canone quinto Concilii Antiocheni, unde hoc ſumptum eſt, legitur*, διὰ τῆς ἔξωθεν ἐξουσίας: *quo Dionyſius vertit*, per poteſtatem exteras.

¶ Pirh. 15. *Si quis.*] En verſione Exigui.
16. *Et.*] Abeſt e V.C.

C. VIII. *De Epiſcopis, qui innocentes, aut minimis cauſis culpabiles excommunicant.*

t Et in Vorm. c. 14.

Item ex Concilio t Agathenſis c. 3.
(an. 506. in Galliis.)

u Burch. l. 11. c. 11. Ivo p. 14. c. 16. & B. Pann. l. 5. c. 128.
x al. cuiuslibet,
y al. parcere.
z vi. q. 2. c. fin. paulo aliter apud Burch. & Ivon. c. 81.
z al. excommunicatores) vera lectio.

EPiſcopi, ſi Sacerdotali moderatione poſtpoſita innocentes, aut minimis cauſis culpabiles excommunicare præſumpſerint, aut ad gratiam baptiſmatis u 17 feſtinantes ſortaſſe recipere noluerint, a vicinis Epiſcopis quibuſdem x 18 provinciæ literis moneantur: & ſi parere y noluerint 19, communio y illis uſque ad tempus Synodi a reliquis Epiſcopis denegetur β 20. ne forte propter excommunicationis z 21 peccatum excommunicati longo tempore 22 præveniantur.

§ Corr. Rom. α Baptiſmatis] *Sic etiam in manuſcriptis, & Doctores tam veteres agnoſcunt, Verum ab omnibus editionibus Conciliorum, & duobus Codicibus Vaticanis, tam in Concilio Agathenſi, quam in Vormacienſi c. 14. (ubi hoc caput repetitur) & a Burchardo, & Ivone abeſt ea dictio. Et cum hic de excommunicatis agatur, videtur eſſe locus vitiatus, qui ſunt baptizati, & ad gratiam, id eſt, reconciliationem cum ſuo Epiſcopo feſtinant.*

β Denegatur) *Sic habet Ivo, & Panormia, & antiquiores Conciliorum editiones, & duo Vaticana exemplaria videturque hunc ſimile, quod legitur ſup. 16. q. 2. c. fin. ſed in recentioribus editionibus eſt*, non denegatur.

¶ Pirh. 17. *Baptiſmatis.*] Delent q. V.C.
18. *Ejuſdem.*] Abeſt a V.C.
19. *Literis moneantur, & parere noluerint.*] Hæc deſunt in uno V.C.
20. *Denegetur.*] V.C. *non negetur.*
21. *Propter excommunicationis.*] V.C. *in excommunicatore.* F. *in excommunicatores.*
22. *Tempore.*] Addit V.C. *morte.*

C. IX. *De his, qui tempore ſuæ excommunicationis communicare præſumunt.*

Item ex Concilio Africano. (hoc eſt Carthaginenſi (an. 419. in Africa.)

g Burchar. l. 1. c. 200. Ivo p. 5. c. 314. Anſ. l. 12. c. 27. Polyc. l. 7. t. 1.
h al. communionem.

PLacuit g univerſo Concilio, ut qui excommunicatus fuerit pro ſuo neglectu, ſive Epiſcopus, ſive quilibet Clericus, & tempore excommunicationis ſuæ ante audientiam communicare h præſumpſerit, ipſe in ſe damnationis judicetur ſententiam protuliſſe.

§ Corr. Rom. *In Concilio, quod hodie inſcribitur Africanum, caput hoc non habetur: ſed in Carthaginenſi inſera in codice canonum, & in Græca c. 29. & refertur in quinta Synodo ſeſſ. 7. in epiſt. Vigilii.*

C. X. *Deponantur Epiſcopi, qui excommunicatis communicant.*

c In Synodo Romana c. 2.

Item Nicolaus c Papa I. (an. 863. Romæ.)

d al. Tautgaudum.
e Ivo p. 8. c. 226.
f al. ſuggeſtionem.

THeugaldum d Treverenſem e, & Primatem Belgicæ provinciæ, & Guntharium Agrippinæ Coloniæ Archiepiſcopos nunc coram nobis, & ſancta Synodo, ſub geſtorum f inſinuatione, qualiter cauſam Lotharii Regis, & duarum mulierum ejus, Theutbergæ ſcilicet, & Gualdradæ 23, recognoverint, & judicaverint, ſcriptum ſuper hoc propriis manibus roboratum oſtendentes, nihil ſe plus, vel minus, aut aliter egiſſe, ore proprio multis coram poſitis teſtibus affirmantes, & ſententiam, quam a ſede Apoſtolica in Engeltrudem uxorem Boſonis ſanctiſſimus frater noſter Mediolanenſis Archiepiſcopus Thado, & cæteri Coepiſcopi noſtri petivaiant emittendam, & nos divino ſuccenſi zelo ſub anathematis atteſtatione 24 canonice protuleramus, publice ſe viva g voce violaſſe confitentes: in quibus omnibus invenimus eos Apoſtolicas, atque canonicas ſanctiones in pluribus exceſſiſſe, & æquitatis normam nequiter temeraſſe, omni judicamus Sacerdotii officio manere penitus alienos, Sancti Spiritus judicio, & B. Petri per nos auctoritate, Epiſcopatus eautos regimine conſiſtere a definientes. Prædictis autem depoſitis licentiam concedimus Eccleſiam ingrediendi, & communicandi, ſicut Laici, & loquendi ſuas utilitates, non autem turbas concitandi, vel ſcandalum ſolicitandi, illis tribuimus facultatem. Quantum autem ad Epiſcopale miniſterium ſpecialiter pertinet, nulla eis ſit licentia contingendi, ſicut nos cum ſancta Synodo jam decreviſſe conſtat.

g al. uno,

§ Corr. Rom. *Caput hoc ſumptum eſt ex Nicolao Epiſcopis, & Archiepiſcopis per Galliam, Italiam, Germaniam, atque per univerſas provincias conſtitutas. In qua epiſtola videtur retuliſſe, quid in Concilio a ſe Romæ habito, de Metenſi Synodo penitus abolenda, & depoſitione Thietgaudi, & Guntharii ſtatutum fuerit. De quo quidem Concilio, & horum Epiſcoporum depoſitione, Regino lib. 2. Chronicorum, accurate hæc ſcribit.* Interea Thietgaudus, & Guntharius Archiepiſcopi Romam profecti ſunt ea animi intentione, ut Regem innoxium in prædicto facto demonſtrarent, ac ſe cum cæteris Coepiſcopis Eccleſiaſtica, atque Apoſtolico exarcuiſſe decreto: ſimiliter quidem aliquo decorandi, qui illam Petri ſedem aliquo pravo dogmate fallere poſſe arbitrati ſunt, quæ nec ſe fefellit, nec ab aliqua hæreſi unquam falli potuit. Itaque cum in præſentiam Nicolai Papæ veniſſent, libellum obtulerunt, in quo continebantur geſta Synodalia, quæ in Mediomatrico Urbe, & Aquis ab eis dictata fuerant. Qui cum a Notario coram omnibus recitatus eſſet, interrogati ab Pontifice, ſi hæc ſcripta verbis confirmarentur: Reſponderunt inconveniens videri, ut quod propriis manibus roboraverant, verbis infirmare mallent. Et ſic nec repulſi, nec admiſſi eorum aſſertione juſſi ſunt ire ad hoſpitia ſua, quouſque revocarentur. Paucis interpoſitis diebus ad Synodum, quam Papa congregaverat, ſunt acceſſiti: ubi eorum damnata, & anathematizata ſunt ſcripta, & ipſi omnibus adjudicantibus Epiſcopis, Presbyteris, & Diaconis, ſunt depoſiti, & omni Eccleſiaſtica dignitate privati.

a Conſiſtere] *In ſecunda parte Concilii locus hic ita habet*, conſiſtere. Diffinientes, quod ſi juxta præcedentem conſuetudinem tanquam Epiſcopi auſi fuerint aliquid de ſacro miniſterio contingere, nullo modo liceat eis, nec in alia Synodo reſtitutionis ſpem, aut locum habere ſatisfactionis. Sed & communicantes eis, omnes abjici de Eccleſia, & maxime ſi poſtquam didicerint adverſus memoratos prolatam fuiſſe ſententiam, eiſdem communicare tentaverint, & ſunt *verba ſumpta ex capite:* Si quis Epiſcopus damnatus. *ſup. eadem ex Concilio Antiocheno.*

¶ Pirh. 23. *Gualdradæ.*] V.C. *Waldradæ.*
24. *Atteſtatione.*] V.C. *obteſtatione.*

C. XI. *Clerici, & Laici, qui non obediunt Epiſcopis, infames efficiuntur.*

Item Clemens I. *epiſt. 3. omnibus Coepiſcopis.* (c. an. 68. *Romæ.*)

SI autem vobis Epiſcopis non obedierint omnes Presbyteri, Diaconi, ac Subdiaconi, & reliqui Clerici, omneſque Principes tam majoris ordinis, quam inferiorum, atque reliqui populi, non ſolum infames, ſed & extorres a regno Dei, & conſortio fidelium, ac a liminibus ſanctæ Dei Eccleſiæ alieni erunt.

C. XII. *In Chriſtum peccat, qui veritatis Doctorem contriſtat.*

Item Patres ex ordinatione Clementis h. (Clemens epiſt. 1. c. an. 68. *Romæ Hieroſolymam.*)

h Clemens epiſt. ad Jacobum, & Alexander ep. 2.

QUicunque contriſtaverit Doctorem veritatis, peccat in Chriſtum, & Patrem omnium exacerbat Deum, propter quod & vita carebit.

C. XIII. *Simulata virtutum affectione i obedientia Epiſcopo non denegetur.*

i al. affectatione.

Item Ambroſius *lib. 2. de officiis cap. 24.* k (*an. 377. Mediolani.*)

k Et in Conc. Aquiſgr. c. 9.

SI quis vero non obediat Epiſcopo, extollere, atque exaltare ſeſe deſiderans, quærens etiam obumbrare merita Epiſcopi ſimulata affectione l doctrinæ, aut humilitatis, aut miſericordiæ, is a vero devius ſuperbit: quoniam veritatis ea eſt regula, ut nihil facias commendandi tui cauſa, quo minus alius fiat: neque ſi quid boni habeas, id ad deformationem alterius, & vituperationem exerceas. §. 1. Non defendas improbum, & ſancta indigno committenda m non arbitreris. §. 2. Neque iterum arguas n & impugnes eum, cujus crimen non deprehenderis.

l al. affectatione.
m al. committenda arbitreris.
n al. urgeas.

C. XIV. *Epiſcopo non obediens Dæmonum ore diſcerpitur.*

Item Anterus Papa *Epiſcopis Hiſpaniæ.* o (*an. 236. Romæ in Hiſpaniam.*)

o Hieronymus ad Heliodorum.

ABſit, ut quicquam ſiniſtrum de his ediſſeremur p, qui Apoſtolico gradui ſuccedentes Chriſti corpus ſacro ore conficiunt, per quos nos etiam Chriſtiani ſumus. qui claves regni cælorum habentes ante q judicii diem judicant. Veteri r quidem lege habetur: quicunque Sacerdotibus non obtemperaſſet, aut extra caſtra poſitus lapidabatur a populo, aut gladio cervice ſubjecta contemptum expiabat cruore s. Nunc vero inobediens ſpirituali animadverſione truncatur, & ejectus ab Eccleſia rabido Dæmonum ore diſcerpitur.

p loquar) orig.
q quodammodo diſe) Hieronym.
r Deut. 17.
s mucrone) Hieronym.

C. XV.

C. XV. *Quibus Papa eſt inimicus, his nec loqui debemus.*

Item Petrus t in ordinatione Clementis.
(Clemens epiſt. I. circ. an. 68. *Roma Hieroſolymam.*)

t *Clemens ep.* 1.

u *Anſ. l.* 12. *c.* 6. *Ivo p.* 14. *c.* 22. x *diſt.* 93. *ſi inimicus.* SI inimicus eſt iſte Clemens u alicui pro actibus ſuis, vos nolite expectare, ut ipſe vobis dicat &c. *ut ſupra* x *in tractatu ordinandorum, ubi agitur de obedientia minorum erga majores.*

C. XVI. *Excommunicatus eſt, qui excommunicato communicat.*

Item Fabianus Epiſcopus ex epiſt. c. (an. 236. *Roma ad Eccleſias Commiſſas.*)

y *Can. Apoſt.* 11. *Burch. l.* 2. *c.* 35. *Pann. l.* 5. *c.* 95. z *al. avertendo.* SIcut y Apoſtoli ſtatuerunt dicentes: *Cum excommunicatis non eſt communicandum: & ſi quis cum excommunicatis averſando* z 26 *regulas, ſeniores ſaltem* a *in domo ſimul locutus fuerit, vel oraverit, ibi communione privetur.*

§ Corr. Rom. a Saltem] *In epiſtola Fabiani eſt,* ſciens pſallat in domo, aut ſimul loquatur, &c. *Sed lectio Gratiani videtur magis conſentire cum canone Apoſtolico, εἰ δέ τις ἀκοινωνήτῳ, κἂν ἐν οἴκῳ, συνεύξηται, οὗτος ἀφοριζέσθω quæ Dionyſius vertit:* Si quis cum excommunicato, ſaltem in domo, ſimul oraverit, iſte communione privetur.

¶ Pita. ex. *Epiſcopus*] Add. V. C. *Commiſſis Eccleſiæ.* Cetera deſunt.

26. *Averſando.*] V. C. *avertendo.*

C. XVII. *De eodem.*

Item Calixtus Papa epiſt. 2. cap. 2.
(an. 222 *Roma in Galliam.*)

a *Polyc. l.* 7. *c.* 1. *Anſ. l.* 12. *c.* 14. *Burch. l.* 11. *c.* 38. *Ivo p.* 14. *c.* 23. *&* 102. *Pann. l.* 5. *c.* 92. *Can. Ap.* 11. b *al. quiſquis.* EXcommunicatos a quiſcunque b a Sacerdotibus nullus recipiat ante utriuſque partis examinationem juſtam: nec cum eis in oratione, aut cibo, aut potu, aut oſculo communicet, nec Ave eis dicat. quia quicunque in his, vel aliis prohibitis, ſciens excommunicatis communicaverit, juxta Apoſtolorum inſtitutionem, & ipſe ſimili excommunicationi ſubjacebit.

C. XVIII. *De eodem.*

Item Iſidorus in regula Monachorum, c. 18.
(c. an. 630. *in Hiſpania.*)

c *Polyc. l.* 7. *t.* 1. *c. Burchar. lib.* 11. *cap.* 31. *&* 32. *Anſ. l.* 12. *c.* 16. *Ivo p.* 14. *c.* 95. *&* 96. CUm c excommunicato neque orare, neque loqui (niſi quæ ad eandem excommunicationem pertinent) nec veſci liceat. Si quis enim a cum eo aut palam, aut abſconſe locutus fuerit, ſtatim cum eo communem excommunicationis contrahet pœnam.

§ Corr. Rom. *Prior pars hujus capituli uſque ad verſ.* Si quis enim, *habetur in regula ſancti Iſidori (quæ miſſa eſt ex Hiſpania) c.* 18. *ex qua citat hoc Smaragdus, in expoſitione regulæ S. Benedicti, c.* 26. *excepta tamen iſta clauſula,* niſi quæ ad eandem excommunicationem pertinent, *quæ neque in regula B. Iſidori legitur, neque apud Smaragdum. Eſt tamen apud Burchardum, & Ivonem.*

a Si quis enim) *Hæc uſque ad finem refert Smaragdus ex quodam magiſtro Monachorum, quod notabitur infra cad. c,* ſi quis frater.

C. XIX. *De eodem.*

Item ex Concilio Carthaginenſi IV. *cap.* 73.
(an. 398. *in Africa.*)

d *Polyc. ibid. Anſ. l.* 12. *c.* 18. *Burch. l.* 11. *c.* 44. *Ivo p.* 14. *c.* 68. *&* 108. *Pann. l.* 5. *cap.* 69. QUi d communicaverit, vel oraverit cum excommunicato, ſi Laicus a eſt, excommunicetur, ſi Clericus, deponatur.

§ Corr. Rom. a Si Laicus] *Ita apud Burchardum, & Ivonem, part.* 14 *cap.* 108. *& in Pannormia. Sed in Concilio ipſo cum variis codicibus collato, & apud Ivonem eadem parte, c.* 68. *legitur,* ſive Clericus, ſive Laicus excommunicetur.

C. XX. *Excommunicatorum nomina vicinis omnibus palam, & publice annuntientur.*

Item ex Decreto Honorii Papæ.
(c. an. 630. *Romæ.*)

e *Polyc. ibid. Anſ. l.* 12. *c.* 32. *Burch. l.* 11. *c.* 40. *Ivo p.* 14. *c.* 65. *&* 113. f *al. omnium.* g *al. pro.* CUræ e ſit omnibus Epiſcopis, excommunicatorum omnino f nomina tam Epiſcopis vicinis, quam ſuis parochianis pariter indicare, eaque in celebri loco poſita præ g foribus Eccleſiæ cunctis convenientibus inculcare: quatenus in utraque diligentia & excommunicatis ubique Eccleſiaſticus aditus excludatur, & excuſationis cauſa omnibus auferatur.

§ Corr. Rom. *Burchardus etiam, Anſelmus, & Ivo p.* 14. *c.* 113 *citant ex decretis Honorii: ſed idem Ivo eadem parte, c.* 65. *hoc ipſum tribuit Joanni VIII. in Concilio apud* Ravennam.

x pe. Gratian. *Verum hoc de nominatim excommunicatis intelligitur. Excommunicationis enim pœnam dupliciter ſubimur, & dum reatum incurrimus, & dum ſententia notamur.*

Pars I.

C. XXI. *Duobus modis aliquis Satanæ traditur.*

Unde Hieronymus *in lib. Jud. homil.* 2.
(imo Origenes h c. an. 217. *in Ægypto.*)

h *Origenes homil.* 2. *ad cap.* 2. *Judicum.* i 1. *Corinth.* 5. AUdi denique Apoſtolum dicentem de eo, qui peccaverat: Tradidi i, inquit, *hujuſmodi hominem Satanæ in interitum carnis, ut ſpiritus ſalvus fiat.* Vides ergo, quia non ſolum per Apoſtolos ſuos tradidit Deus delinquentes in manus inimicorum, ſed & per eos, qui Eccleſiæ præſident, & poteſtatem habent non ſolum ſolvendi, ſed etiam ligandi, traduntur peccatores in interitum carnis, cum pro delictis ſuis a Chriſti corpore ſeparantur. Et (ut mihi videtur) dupliciter etiam nunc traduntur homines de Eccleſia in poteſtatem Zabuli. Uno modo, quo ſuperius diximus, cum delictum ejus manifeſtum fit Eccleſiæ, & per Sacerdotes de Eccleſia pellitur, ut notatus ab omnibus erubeſcat, & converſo conveniat illi illud, quod ſequitur: *ut* k *ſpiritus ſalvus fiat in die Domini noſtri JESU Chriſti.* Alio autem modo quis traditur Zabulo, cum peccatum ejus manifeſtum non fit hominibus: Deus autem, qui videt in occulto, perſpiciens ejus mentem & animam, vitiis ac paſſionibus ſervientem, & in corde ejus non l ſe diligi, ſed aut avaritiam, aut libidinem, aut jactantiam, aut alia hujuſmodi: iſtum talem ipſe Dominus tradit Satanæ. Quomodo eum tradit Satanæ? Diſcedit a mente ejus, & avertit ſe, & refugit e cogitationibus ejus malis, & deſerit ſe indignis, & relinquit domum cordis ejus vacuam.

k *ibidem.*

l *Non ſolum amorem ſeculi, ſed &c.*

§ Corr. Rom. *In hoc, & ſequenti capite citatur B. Hieronymus, quod ipſe has Origenis homilias Latinas fecit: ſicut etiam ſupra, diſt.* 36. *c.* ſi quis eſt *admonitum.*

Gratian. *Cum ergo per ſententiam quis nominatim fuerit, cum eo communicare non debemus. Cum autem ſolo reatu occulte excommunicationis contraxerit pœnam, non eſt ab ejus communione ceſſandum, Unde Dominus* m *in Evangelio tunc demum peccatorem dicit habendum ſicut Ethnicum & Publicanum, cum Eccleſiam audire contempſerit. Apoſtolus* n *quoque non ait:* Si quis frater eſt fornicator, ſed ſi quis frater o nominatur fornicator, &c. *ſimiliter nominatim volens intelligi. Hinc etiam Urbanus Papa II. Gaimundo Epiſcopo:* Sane quod ſuper Richardo. *Require in cauſa* p: Quidam Epiſcopus in hæreſim lapſus. *Hinc etiam Chriſtus in Evangelio* q *zizania dicit eſſe toleranda uſque ad meſſem.*

m *Matth.* 18.

n 1. *Corinth.* 5.

o *Vide inf. ead. c.* Ad menſam] *in notatione.*

p 24. *q.* 2. *ſane quod.*

q *Matth.* 13.

C. XXII. *Mali a bonis penitus ſeparari non poſſunt.*

Hinc etiam Hieronymus. r (imo Origenes
(c. an. 217. *in Ægypto.*)

r *Origenes homil.* 21. *ad c.* 15. *Joſuæ.* s *al. uſque in hodiernum diem.* NOlite recedere a Domino in hodierno s die: hoc eſt, donec ſeculum ſtat: Oſtendat ergo mihi, quomodo Jebuſæus, donec ſeculum ſtat, habitet cum filiis Juda in Hieruſalem: quippe cum ne ipſi quidem filii Juda habitent in Hieruſalem. Ideo ergo nec iſtud verum eſſe poterit, quod Jebuſæi cum Judæis habitent in Hieruſalem, quandoquidem ne ipſi quidem habitant in ea. Sed nos intelligamus hæc ſpiritualiter, aſſumentes Evangelii parabolam, quæ dicit de t zizaniis: *Sinite utraque creſcere, ne forte cum vultis eradicare zizania, eradicetis ſimul cum ipſis etiam triticum. & infra.* §. 1. Audi ergo Scripturam u dicentem, quia non potuerunt filii Juda diſperdere Jebuſæos: ſed habitaverunt cum ipſis uſque in hodiernum diem in Hieruſalem. Unde deprecor vos, qui fideles eſtis, ut ita vitam veſtram, & converſationem ſervetis, ne in aliquo vel ipſi ſcandalum patiamini, vel aliis ſcandalum faciatis: ſed ſit vobis ſummi ſtudii, ſummæque cautelæ, ne quis in hanc ſanctam congregationem veſtram pollutus introeat: ne quia Jebuſæus habitet vobiſcum. Vides ergo, quia dicit Scriptura, quod non potuerunt ejicere filii Juda Jebuſæos de Hieruſalem. Jebuſæus autem interpretatur conculcatio. Ergo, quia non poſſumus ejicere iſtos, qui nos conculcant, eos ſaltem, quos poſſumus, quorum peccata manifeſta ſunt, ejiciamus. Ubi enim peccatum non eſt evidens, ejicere de Eccleſia neminem poſſumus: ne forte eradicantes zizania, eradicemus ſimul cum ipſis etiam triticum. Movet me tamen, quod dixit, quia non potuerunt ejicere Jebuſæos, id eſt, eos, qui interpretantur conculcatio. Et ideo videamus, qui ſunt in Eccleſia conculcantes. Illi ſine dubio, de quibus dicit Dominus in Evangelio x: *Nolite mittere ſanctum canibus, neque margaritas veſtras ante porcos, ne forte conculcent eas pedibus ſuis, & converſi eliſdant vos.* Hic eſt ergo Jebuſæus, conculcans, qui indigni y audiunt verbum Dei, & cum audierint, neque ut infideles diſcedunt, neque permanent, ut fideles: ſed percepta myſteriorum notitia, & fidei noſtræ ſecretioribus ſcrutatis, converſi poſtmodum impugnant nos, & contradictionibus ſuis corda noſtra dirumpunt, conculcantes verbi Dominici margaritas, & ornamenta fidei maculantes. De iſtis ergo dicitur, quia non potuerunt filii Juda ejicere Jebuſæum de Hieruſalem uſque in hodiernum diem.

t *Matth.* 13.

u *Joſ.* 15.

x *Matth.* 7.

y *al. indigne.*

C. XXIII. *Porcis, & canibus ſancta non ſunt committenda.*

Item Idem *ſuper duodecim* z *Prophetas.*
(ca. 408. *in Palæſtina.*)

z *Hieron. in Amos Prophetam, cap.* 5. *circa medium.* QUando ergo vir Eccleſiaſticus, & prudens atque intelligens, multas impietates in ea, quæ vocatur domus Dei,

 eſſe

aſſe cognoverit, & non ſolummultae, ſed & fortes, & qui opprimere poſſint juſtitiam, & in tantum doctorum rabiem proceſſiſſe, ut accipiant pretium in judicio, & omnia pro muneribus faciant, pauperes quoque devitent in portis, & eudire contemnant, taceat in illo tempore, ne det *a* ſanctum canibus, & ne mittat margaritas ante porcos, qui converſi conculcent eas: & imitetur Hieremiam *b* dicentem: *Solus ſedebam, quia amaritudine repletus ſum*. & illud in Pſalmo *c*: *Singularitas ſum ego, donec tranſeam.*

a Matth. c. 7.
b Hier. 15.
c Pſalm. 49.

C. XXIV. *Cum Paganis licet comedere, ſed cum excommunicato minime licet.*

Item Joannes Chryſoſtomus, *Hom. 25. ad c. 11. epiſt. ad Hebræos*. (forte c. an. 404. *Conſtantinopoli*.)

AD menſam quippe Paganorum, ſi volueris ire, ſine ulla prohibitione permittimus. *& infra*. §. 1. *Sed etiam quis frater*, inquit, *nominatur inter vos*. Fratrem in hoc loco omnem fidelem ſimpliciter intellige, non Monachum tantum. Quid enim eſt, quod facit fraternitatem, niſi lavacrum regenerationis, quod facit poſſe vocari Deum patrem? *& infra*. §. 2. *Si quis*, inquit, *nominatus ut fuerit frater fornicator, aut avarus, aut ebrioſus, cum hujuſmodi nec cibum ſumere*. Cum autem de Paganis ageret, non ita: ſed *Si quis vos vocaverit ex infidelibus*, (Paganos ſignificans) *& vultis ire, omne, quod apponitur vobis, comedite*. *Si quis frater nominatur ebrioſus*, *&c*. O quanta integritas *n*! Nos autem non ſolum non fugimus ebrioſos, sed etiam imus ad eos, participantes cum eis.

d 1. Corinth. 5.
n al. diligentia, ἀκρίβεια.

¶ Corr. Rom. *n* Nominatur] *Gratianus putavit Chryſoſtomum eo modo interpretari iſtam vocem, quo fere interpretatus eſt Auguſtinus, ſupr. 2. q. 1. c. multi. Locus integer Græce ſic habet:*

Καὶ οὐδὲ τὸν Παῦλον δέδοικας, εἰς μὲν ἐθνικῶν τράπεζαν εἰ βουλοίμεθα, ἀκωλύτως συγχωροῦντα ἀπελθεῖν, εἰς δὲ τὰς τῶν πλεονεκτῶν εἰ βούλοιντο οὐκέτι. ἐὰν γάρ τις ἀδελφὸς ὀνομαζόμενος, φησὶν, ἀδελφὸν ἐνταῦθα λέγων πάντα τὸν πιστὸν ἁπλῶς, οὐ τὸν μονάζοντα. τί γάρ ἐστι τὸ ποιοῦν τὴν ἀδελφότητα; τὸ λουτρὸν τῆς παλιγγενεσίας, τὸ δύνασθαι καλέσαι πατέρα τὸν Θεόν. ὥστε μὲν κατηχούμενος, κἂν μοναχὸς ᾖ, οὐκ ἀδελφός. ὁ δὲ πιστὸς, κἂν κοσμικὸς ᾖ, ἀδελφός ἐστιν. ἐάν τις, φησὶν, ἀδελφὸς ὀνομαζόμενος. οὐ γὰρ ἴχνος ἦν τότε μοναζόντων, ἀλλὰ πάντας πρὸς κοσμικοὺς διελέγετο ὁ μακάριος οὗτος· ἐάν τις, φησὶν, ἀδελφὸς ὀνομαζόμενος, ᾖ πόρνος, ἢ πλεονέκτης, ἢ μέθυσος, τῷ τοιούτῳ μηδὲ συνεσθίειν. ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἐθνικῶν οὕτως, ἀλλ' ἐάν τις ὑμᾶς καλέσῃ τῶν ἀπίστων (τοὺς Ἕλληνας λέγων) καὶ θέλετε πορεύεσθαι, πᾶν τὸ παρατιθέμενον ὑμῖν ἐσθίετε. ἐάν τις ἀδελφὸς ὀνομαζόμενος ᾖ, φησὶ, μέθυσος. βαβαὶ πόση ἡ ἀκρίβεια. ἡμεῖς δὲ οὐ μόνον οὐ φεύγομεν τοὺς μεθύοντας, ἀλλὰ καὶ ἀπερχόμεθα πρὸς αὐτοὺς, μεθέξοντες τῶν παρ' ἑαυτῶν. *Id eſt*:

f in Veroneſi eſt ἀρίς.

Et neque Paulum veritus es, ad menſam quidem Græcorum, ſi voluerimus, ire non prohibentem: ad menſam autem avarorum, & aliena auferentium ne volentes quidem permittentem. *Nam ſi g quis*, inquit, *qui frater nominatur inter vos*, fratrem hoc loco dicens omnem fidelem ſimpliciter, non Monachum tantum. Quid autem eſt, quod facit fraternitatem? lavacrum regenerationis, id quod poſſumus Deum vocare patrem. Proinde, qui catechumenus eſt, etiamſi Monachus ſit, non eſt frater: qui vero fidelis eſt, etiamſi ſecularis ſit, frater eſt. *Si quis*, inquit, *qui frater nominatur*. Neque enim veſtigium tunc Monachi erat: ſed omnia ad ſeculares loquebatur tunc B. Paulus: *Si h quis*, inquit, *qui frater nominatur, fuerit fornicator, aut avarus, aut ebrioſus, cum hujuſmodi nec cibum ſumere*. Cum autem de Græcis ageret, non ita, ſed: *Si quis vocat vos infidelium*, Græcos ſignificans, *& vultis ire, omne quod vobis apponitur, manducate*. *Si quis*, inquit, *qui frater nominatur, ſit ebrioſus*. Papæ quanta diligentia! Nos autem non ſolum non fugimus ebrioſos, ſed etiam abimus ad eos, una ſumpturi, quæ ab ipſis.

g 1. Corinth. 5.
h 1. Cor. 10.

Gratian. *Evidenter itaque ex præmiſſis apparet, quod excommunicatorum communionem vitare non cogimur, qui ſententia notati non ſunt. Sed ipſius ſententiæ notatio multipliciter intelligitur*. §. 1. *Aliquando enim arcetur quis a liminibus Eccleſiæ, & a communione corporis, & ſanguinis Chriſti, vel teſte conſcientia, juxta illud Apoſtoli i*: Probet ſe homo, & ſic de pane illo edat, & de calice bibat: quia qui indigne manducat & bibit, judicium ſibi manducat & bibit. *Item illud Proſperi*: Facilius ſibi Deum placabunt, &c. *require infra cauſa XXXIII.* Maleficiis impeditus, *quæſt. 1. de pœnitentia*, *vel ſententia Eccleſiaſtica; ſicut pœnitentes, quibus tempore præfinito beneficium reconciliationis impenditur. Hæc ſententia excommunicatio vocatur: quæ a communione corporis & ſanguinis Chriſti omnino prohibet: ſicut & Adam ab eſu ligni vitæ excommunicatus eſt, Domino dicente u*: Videte, ne forte ſumatis de ligno vitæ. *Qua ſententia non ſeparatur quis a conſortio fidelium. Eſt & alia ſententia, quæ anathema vocatur: qua quiſque ſeparatur a conſortio fidelium, de qua ſupra l*: Cum excommunicatis nolite communicare. §. 6. *Hanc diſtinctionem licet cuique advertere ex auctoritate Joannis Papæ*: Engeltrudam uxorem Boſonis &c. *require ſupra e 11. in cauſa m*: Quidam Epiſcopus a propria ſede dejectus. *Item ex auctoritate ejuſdem*: Si quis domum *n* Dei violaverit, &c. *require infra in cauſa XVII.* Quidam Presbyter infirmitate gravatus. *Item ex auctoritate Sylveſtri Papæ*: Præſenti e decreto cenſemus, &c. *require ſupra in cauſa*: In infamia cujuſdam Epiſcopi. §. 3. *Juxta igitus hanc* *diſtinctionem intelligenda eſt illa auctoritas Innocentii Papæ II.* Si quis ſuadente Diabolo, &c. *ut infra in cauſa p*: Quidam Presbyter. *ut juxta Etymologiam vocabuli anathemati, id eſt, ſeparationi ſubjaceat, qui in edictum illud inciderit, qui a corpore & ſanguine Chriſti, & ab ingreſſu Eccleſiæ ſe alienum facit: qui impias manus in Clericum injicere auſus fuerit: qui etiam a nullo Epiſcoporum abſolvi, id eſt, more pœnitentium reconciliari poteſt, niſi primum Apoſtolico conſpectui ſe repræſentare curaverit*. §. 4. *Illud autem Petri de Clemente q*: Si inimicus eſt iſte Clemens, &c. *de ſententia notatis intelligendum eſt, ſicut & illud Urbani*: Quibus Epiſcopi non communicant, &c. *ut infra in eadem cauſa*. *Cæterum falſum eſſet illud Vaſenſis r Concilii ſecundi*. Si tantum Epiſcopus alieni ſceleris ſe conſcium noſit. *Item, & illud s*: Placuit, ut ſi quando Epiſcopus, &c. *require ſupra in cauſa*: Duo fornicatores, & infamia notati.

i 1. Cor. 11.
u Gen. 3.
l ſupr. ead. c. multis capitib. habetur ſententia.
m 3. q. 4. c. fin.
n 17. qu. 4. quiſquis. §. idem, ſi quis domum.
o 5. qu. 2. c. 2.
p 17. qu. 4.
q ſupr. ead.
r 6. q. 2. c. 2.
s ib. c. 3.

C. XXV. *Communicare non licet iis, qui excommunicatis communicant.*

Item Gregorius I. *Clero, & populo Salonitano u*. (*an. 596. Roma in Liburniam*.)

ROgo, hortor, & moneo, ut a prohibitæ vos communionis conſortio per omnia ſuſpendatis: ne cuiquam Sacerdoti, ſupraſcripto Maximo communicanti, contra animam ſuam quiſquam veſtrum communicare præſumat.

¶ Corr. Rom. *u* Salonitano] *In Regeſto B. Gregorii lib. 9. c. 148. leguntur hæc verba in epiſt. 48. ſcripta Clero, nobilibus ac populo Jaderæ conſiſtentibus, al.* Jadertino.

C. XXVI. *Nullus Clericorum, vel Laicorum ad domum excommunicati accedat.*

Item ex Concilio Toletano I. *c. 15.* (*an. 400. in Hiſpania*.)

SI *t* quis Laicus abſtinetur, *ad* hunc, vel *ad* domum ejus, vel Clericorum, vel religioſorum nullus accedat. Similiter & Clericus ſi abſtinetur, a Clericis devitetur. Si quis cum illo colloqui, aut convivari fuerit deprehenſus, etiam ipſe abſtineatur. Sed hoc pertinet ad eos Clericos, qui ejuſdem Epiſcopi ſunt, & ad omnes, qui commoniti fuerint de eo, qui abſtinetur, ſive Laico quolibet, ſive Clerico.

t Ivo p. 14. c. 30.

§ 3. Gratian. *Sed hoc ſpecialiter in his, qui excommunicatis nominatim communicant. Unde Urbanus*: Sane, quod ſuper Richardo &c. *infra u in cauſa*: Quidam Epiſcopus in hæreſim lapſus. *Item Nicolaus Papa in cap.* Excellentiſſimus Rex Carolus, &c. *infra circa finem hujus cauſæ*.

u 24. q. 2.

C. XXVII. *Sententia Paſtoris timenda eſt, licet injuſte liget.*

Item Urbanus I. *omnibus Epiſcopis 27 c. 3.* (*an. 222. Romæ ad omnes Chriſtianos*.)

QUibus *x* Epiſcopi non communicant, nec communicetis: & quos ejecerint, non recipiatis. Valde enim eſt timenda Epiſcopi ſententia, licet injuſte liget.

¶ Pith. 27. *Epiſcopis*.] V. C. *Chriſtianis*.

x Polyc. l. 6. t. 1. Anſ. l. 6. c. 145. & l. 11. cap. 25. Burch. l. 11. c. 2. Ivo p. 14. c. 74.

C. XXVIII. *Excommunicationis contrahit pœnam, qui excommunicatis communicat.*

Item ex octava Synodo. [forte Iſidorus in Regula Monachorum c. 18. c. an. 625. in *Hiſpania*.)

SI quis *y* frater aut palam, aut abſcondite cum excommunicato fuerit locutus, aut junctus communione, ſtatim cum eo excommunicationis contrahat pœnam.

¶ Corr. Rom. *Canon hic neque habetur in octava Synodo, quæ habita fuit tempore Nicolai primi, neque in alia, quæ & ipſa nominatur octava, ſub Joanne octavo celebrata, quæ in Bibliotheca Vaticana ſervantur. Multa vero, quæ a Gratiano ex octava Synodo citantur, in regulis Baſilii, Iſidori, & aliis ſcriptis ad Monachos pertinentibus inventa ſunt. Hoc quidem ſuper eod.* Cum excommunicato, *fuit tributum Iſidoro, quemadmodum etiam a Burchardo, & Ivone. Sed Smaragdus in expoſitione regulæ B. Benedicti cap. 26. cum antea egiſſet de Monacho a ſuo præpoſito excommunicato hæc ſcribit valde ſimilia*: Hinc quidam magiſter Monachorum ait: Si quis vero frater aut palam, aut abſcondite cum eo fuerit locutus, aut eis junctus, communem cum eo excommunicationis contrahat pœnam. *Quæ lectio convenit cum lectione Burchardi, & Ivonis*.

y Sup. ead. cum excommunicato. Burch. l. 11. c. 32. Ivo p. 14. c. 96.

C. XXIX. *De eodem.*

Item ex Concilio Carthaginenſi II. *cap. 7.* (*an. 390. in Africa*.)

QUi *z* merito facinorum ſuorum ab Eccleſia pulſi ſunt, ſi ab aliquo Epiſcopo, aut Presbytero, vel Clerico fuerint in communionem ſuſcepti, etiam ipſe pari cum eis crimine teneatur obnoxius, refugiens *a* ſui Epiſcopi regulare judicium.

z Polyc. l. 7. t. 6. Burch. l. 11. c. 43. Ivo p. 14. c. 68. & 107. Panor. l. 5. c. 98.

¶ Corr. Rom. *a* Refugiens) *In Conciliis cum multis impreſſis, &*

ſit, & manuſcriptis codicibus collata lectione, refugientes *apud Burchardum vero, & Ivonem,* refugientibus, *quod convenit cum canone Græco, qui eſt nonus: omnino vero hæc verba,* refugientes ſui Epiſcopi regulare judicium, *in recentioribus Conciliorum editionibus non ſunt hoc loco, ſed poſt verſ.* ſuſcepti. *A Sivienſi autem Codice Regis Catholici omnino abſunt.*

C. XXX. *Qui ſententiam Epiſcopi putat eſſe injuſtam, recurrat ad Synodum.*

Item ex Concilio Carthaginenſi IV. *c.* 66.
(an. 398. *in Africa.*)

CLericus, qui Epiſcopi circa ſe diſtrictionem injuſtam putat, recurrat ad Synodum.

C. XXXI. *Vincula Eccleſiaſtica non ſunt contemnenda.*

Item Joannes Chryſoſtomus *homil.* 4. *ad c.* 2. *epiſt. ad Hebræos.* (forte circ. an. 404. *Conſtantinopoli.*)

a *Ivo p.* 14. *c.* 48. Pann. *l.* 5. *c.* 88.

NEmo a contemnat vincula Eccleſiaſtica. Non enim homo eſt, qui ligat, ſed Chriſtus, qui nobis hanc poteſtatem dedit, & dominos fecit homines tanti honoris.

C. XXXII. *Satanæ traditur, qui ab Eccleſia excommunicatur.*

Item Auguſtinus *de verbis Apoſtoli, ſermone* 98.
(c. an. 415. *in Africa.*)

b *Ivo p.* 2. *c.* 94. & *p.* 14. *c.* 50.
c 1. *Tim.* 1.
d *al.* tradi dicitur.
e 2. *Cor.* 5.

OMnis b Chriſtianus, dilectiſſimi, qui a Sacerdotibus excommunicatur, Satanæ c traditur d: quomodo? ſcilicet, quia extra Eccleſiam Diabolus eſt, ſicut in Eccleſia Chriſtus: ac per hoc quaſi Diabolo traditur, qui ab Eccleſiaſtica communione removetur. Unde illos, quos tunc Apoſtolus Satanæ eſſe e traditos prædicat, excommunicatos a ſe eſſe demonſtrat.

¶ Corr. Rom. *Sic etiam citat Ivo p.* 14. *c.* 50. *ſed p.* 2. *c.* 94. *conjunctim cum multis aliis verbis videtur citare ex libro de unico Baptiſmo.*

C. XXXIII. *De eodem.*

Idem *tractatu* 27. ad *cap.* 6. *Joannis.*
(c. an. 412. *ibid.*)

NIhil ſic debet formidare Chriſtianus, quam ſeparari a corpore Chriſti. Si enim ſeparatus a corpore Chriſti, non eſt membrum ejus. Si non eſt membrum ejus, non vegetatur ſpiritu ejus. *Quiſquis autem,* inquit Apoſtolus f, *ſpiritum Chriſti non habet, hic non eſt ejus.*

f *Rom.* 8.
g *Matth. c.* 16.
h *Ivo p.* 14. *c.* 53.

Grat. *Item Hieronymus* h. Quorum g remiſeritis *peccata &c. id eſt, quibus Eccleſiam interdixeritis, niſi reconciliati per ſatisfactionem fuerint, ipſis januæ regni cæleſtis clauſa erit.*

¶ Corr. Rom. h Hieronymus) *Hæc non ſunt inventa apud B. Hieronymum, ſed in epiſt.* 2. *Euſebianis, quam citat Ivo.*

C. XXXIV. *Vicini Epiſcopi audiant eos, qui de judiciis Epiſcoporum ſuorum queruntur.*

i *Et Afric. c.* 92.

Item ex Concilio Milevitano i *c.* 22.
(an. 416. *in Numidia.*)

k 2. *qu.* 6. *placuit, ut Presbyteri.*

PResbyteri k, Diaconi, vel cæteri inferiores Clerici in cauſis, quas habuerint, ſi de judiciis Epiſcoporum ſuorum queſti fuerint, vicini Epiſcopi eos audiant, & inter eos, quicquid eſt, finiant, adhibiti ab eis ex conſenſu Epiſcoporum ſuorum. Quod ſi & ab eis provocandum putaverint, non provocent, niſi ad Africana Concilia, vel ad Primates provinciarum ſuarum. Ad tranſmarina autem qui putaverit appellandum, a nullo intra Africam in communione ſuſcipiatur.

Corr. Rom. ¶ *Huic capiti in vulgatis codicibus præpoſitum erat nomen Paleæ, ſed in omnibus vetuſtis Gratiani exemplaribus habetur. Citatur autem ſupra* 2. *q.* 6. *c.* placuit.

C. XXXV. *Injuſta Epiſcoporum damnatio irrita eſſe cenſetur.*

l 3. *qu.* 6. *irritam, in Palea.*

Item ex Concilio Carthaginenſi IV. *c.* 28. l
(an. 398. *in Africa.*)

m *al.* & *injuſtam.*

IRritam m eſſe injuſtam Epiſcoporum damnationem, & idcirco a Synodo retractandam.

C. XXXVI. *Qui cauſæ ſuæ adeſſe, & innocentiam ſuam aſſerere voluerit, intra annum excommunicationis hoc faciat.*

n & *in Afric. c.* 46. & *Vuormac. c.* 71.

Item ex Concilio Carthag. V. n c. 12.
(an. 398. *ibid.*)

o *Polyc. l.* 7. *t.* 1. *Burch. l.* 2. *c.* 182. *Ivo p.* 6. *c.* 232.

RUrſus o conſtitutum eſt, ut quoties Clericis convictis, vel a ſe confeſſis in aliquo crimine, vel propter eorum, quorum verecundiæ parcitur, vel propter Eccleſiæ opprobrium, aut inſolentem inſultationem hæreticorum, atque Gentilium, ſi forte cauſæ ſuæ adeſſe voluerint, & innocentiam ſuam aſſerere, intra annum excommunicationis hoc faciant. Si vero intra annum cauſam ſuam purgare contempſerint, nulla eorum vox poſtea penitus audiatur.

¶ Corr. Rom. a Vel) *In omnibus locis radicatis legitur,* & *. Sed manuſcripta Gratiani exemplaria concordant cum vulgatis. In aliquibus tamen eſt,* convicti Clerici, vel confeſſi. *Apud Ivonem vero legitur:* ut aliquoties Clerici convicti, & confeſſi, & *vocem,* aliquoties, *habet etiam Burchardus.*

¶ Pith. 28. *Vel.*] a. V. C. &.

C. XXXVII. *Audientiam ſibi neget, qui excommunicationis ſuæ cauſam agere intra annum differt* p.

p *al.* diſſimulat.

Item Gelaſius, 29 (c. an. 494. *Romæ.*)

q *Polyc. ibid. Anſ. l.* 12. *c.* 24. *Burch. l.* 11. *c.* 47. *Ivo p.* 14. *c.* 111. *Pann. l.* 5. *c.* 136.
r 24. *q.* 2. *c.* 1.
s *al.* mortuis communicare non poſſumus.

QUicunque q intra anni ſpatium civiliter, ſive publice cauſam ſuam coram ſuis excommunicatoribus non peregerint, ipſi ſibi aditum audientiæ clauſiſſe videantur. Quod ſi obſtinato animo ſine communione defuncti fuerint, nos eorum cauſam, juxta beati Leonis r prædeceſſoris noſtri ſententiam, divino judicio reſervantes, quibus vivis non communicavimus s, nec mortuis communicare debemus.

¶ Pith. 29. *Gelaſius.*] Cod. Thuan. *ex decretis Gelaſii.*

C. XXXVIII. (*Idem c. an.* 494. *ibid.*)

P A L E A.

t *Polyc. ib. Anſ. ib. Burch. l.* 11. *c.* 48. *Ivo p.* 14. *c.* 112. *Ex ejuſdem Gelaſii decretis.*
u *al.* latebras defenſionis.

QUi t vero excommunicato ſcienter communicaverit, & eundo ſaltem in domo ſimul oraverit, atque latebras u, quominus ad ſatisfactionem perducatur, præbuerit, donec ab excommunicatore pœnitentiam accipiat, corporis, & ſanguinis Domini communione privatum ſe eſſe cognoſcat.

C. XXXIX. *Tardius recipiatur ad veniam, qui Sacerdote jubente de Eccleſia exire contemnit.*

Item ex Concilio Ilerdenſi *c.* 10.
(an. 524. *in Hiſpania.*)

x *al.* contumax.

QUi jubente Sacerdote pro qualicunque culpa ab Eccleſia exire contempſerit, pro ejus contumacia x tardius recipiatur ad veniam.

Gratian. *Sed quæritur, ſi ante damnati abſolutionem Epiſcopum mors contigerit, utrum damnatus poſtea valeat abſolvi.*

C. XL. *A ſucceſſore ſolvatur, qui poſt mortem Epiſcopi remanet ligatus.*

De his ita ſtatutum eſt in Concilio Epaunenſi c. 28.
(an. 517. *in Burgundia.*)

y *Burch. l.* 11. *c.* 50. *Ivo p.* 14. *c.* 114. *Pann. l.* 5. *c.* 103.

SI y Epiſcopus ante damnati abſolutionem obitu rapiatur, correctum, aut pœnitentem ſucceſſori licebit abſolvere.

Gratian. *Præmiſſis auctoritatibus, quibus injuſta ſententia uſque ad examinationem majorum ſervari præcipitur, ita reſpondetur. Gregorius non dicit ſententiam injuſte latam eſſe ſervandam, ſed timendam, ſicut & Urbanus. Timenda eſt ergo, id eſt, non ex ſuperbia contemnenda. Reliquæ vero auctoritates de excommunicatis loquuntur, qui vel vocati ad Synodum venire contempſerunt, vel calliditatibus adverſantium occurrere neſcientes, injuſtam ſententiam a judice reportaverunt, vel qui negligentia ſuæ vitæ ſiniſtram de ſe opinionem naſci permittentes ſententiam in ſe exceperunt. Hos ſiquidem ſolos excommunicationis ſententia ferire licet.*

C. XLI. *Quibus culpis exigentibus aliquis ſit communione privandus.*

z *Et in adjectis capitularibus Caroli filii Ludovici.*
a *Burch. l.* 11. *c.* 10. *Ivo p.* 14. *c.* 80. *Pann. l.* 5. *c.* 93.

Unde in Meldenſi Concilio *c.* 56. z.
(an. 845. *in Gallia.*)

NEmo a Epiſcoporum quemlibet ſine certa, & manifeſta peccati cauſa communione privet Eccleſiaſtica. Sub anathemate a autem ſine conſcientia Archiepiſcopi, aut Coepiſcoporum nullum præſumat ponere, niſi unde canonica docet auctoritas: quia anathema eſt æternæ mortis damnatio, & non niſi pro mortali debet imponi crimine, & illi, qui aliter non potuerit corrigi.

¶ Corr. Rom. a Sub anathemate) *In Concilio Meldenſi, & adjectis capitularibus Caroli filii Ludovici legitur.* Anathema vero autem ſine conſenſu Archiepiſcopi, aut Coepiſcoporum, prolata etiam Evangelica admonitione, nulli imponat. *Cæteri autem collectores parum a Gratiano diſcrepant.*

¶ Pith. 30. *Anathema, &c.*] Ita V. C.

C. XLII.

C. XLII. *Pro paucis, & levibus cauſis nullus communione privetur.*

Item ex Concilio Arvernenſi. (II. c. 2, an. 549. in Gallia.)

NUllus Sacerdotum quemquam rectæ fidei hominem pro parvis, & levibus cauſis a communione ſuſpendat, præter eas culpas, pro quibus antiqui patres arceri ab Eccleſia juſſerunt committentes.

¶ Corr. Rom. *In Concilio Arvernenſi, quod extat, non habetur, ſed in Aurelianenſi IV. c. 2. & in Wormatienſi c. 13.*

C. XLIII. *Pro his tribus criminibus quilibet communione privetur.*

Item ex Concilio Triburienſi. (an. 895. in Germania.)

b *al. Decretum.* c *Polyc. lib. 7. c. 1. Burc. l. 11. c. 74. Ivo p. 14. c. 114. Pann. l. 5. c. 118.* d *al. profugus abire.* e *in comment. ad c. 26.*

CErtum b eſt c, pro his tribus criminibus aliquem excommunicari debere, cum ad Synodum canonice vocatus venire contemnit: aut ſi poſtquam illuc venerit, ſacerdotalibus reſpuit obedire præceptis, aut ſi ante finitam cauſæ ſuæ examinationem a Synodo abire d præſumit.

§ 4 ps Gratian. *De his, inquam, & hujuſmodi præmiſſæ auctoritates loquuntur, non de injuſte ſuſpenſis. Quod autem injuſte ſententiæ parendum non ſit, multis auctoritatibus probatur. Quarum prima eſt illa Hieronymi e ſuper Matthæum libro 3.* (c. an. 388. in Palæſtina.)

C. XLIV. *Sententia Paſtoris reum, vel innocentem non conſtituit, vel facit.*

f *Polyc. l. 7. tit. 3. Anſ. l. 7. c. 130. Ivo p. 14. cap. 7. Pann. l. 3. c. 86.*

QUomodo f Sacerdos mundum leproſum non facit, ſic Epiſcopus, vel Presbyter non alligat eum, qui inſons eſt, nec ſolvit noxios: ſed pro officio ſuo cum peccatorum varietates audierit, ſcit, qui ligandus ſit, qui ſolvendus.

¶ Corr. Rom. *Varie hic locus legitur apud collectores. Apud B. Hieronymum ſic habet:* Legimus in Levitico de leproſis, ubi jubentur, ut oſtendant ſe Sacerdotibus, & ſi lepram habuerint, tunc a Sacerdote mundi fiant: non quo Sacerdotes leproſos faciant, & immundos, ſed quo habeant notitiam leproſi, & non leproſi, & poſſint diſcernere, qui mundus, quive immundus ſit. Quomodo ergo ibi leproſum Sacerdos mundum, vel immundum facit, ſic & hic alligat, vel ſolvit Epiſcopus, & Presbyter, non eos, qui inſontes ſunt, vel noxii, ſed pro officio ſuo, cum peccatorum audierit varietates, ſcit, qui ligandus ſit, quive ſolvendus.

C. XLV. *De eodem.*

P A L E A.

Item Auguſtinus *ſuper Matthæum.* (an. 410. in *Africa.*)

RIdiculum eſt, ut eum mundum eſſe dicamus, qui vinculis peccatorum ſuorum ligatus eſt, propter hoc ſolum, quod Epiſcopus dicitur habere hujuſmodi poteſtatem, ut ſoluti ab eo, ſoluti ſint in cœlo, & ligati in terris ligati ſint in cœlo. Sit ergo irreprehenſibilis, qui alterum ligat, aut ſolvit.

C. XLVI. *Non eſt petenda abſolutio, cum inique fertur ſententia.*

g *Sententia habetur aliqua ex parte in tomo Gelaſii de anathematis vinculo.* h *Ivo p. 14. c. 8.*

Item Gelaſius Papa I. *Epiſcopis Orientalibus* g, *de damnatione* u *Dioſcori.* (c. an. 494. *Romæ in Orientem.*)

CUi h eſt illata ſententia, deponat errorem, & vacua eſt: ſed ſi injuſta eſt, tanto eam curare non debet, quanto apud Deum & Eccleſiam ejus neminem poteſt iniqua gravare ſententia. Ita ergo ea ſe non abſolvi deſideret, qua ſe nullatenus perſpicit obligatum.

¶ Corr. Rom. u Damnatione Dioſcori.] *Sic etiam in manuſcriptis. Apud Ivonem eſt,* de communione Achatii vitanda. *Et Dioſcorus quidem in Chalcedonenſi Synodo, & a ſancto Leone I. damnatus eſt: Achatius autem a Felice III. & Gelaſio ipſo.*

C. XLVII. *Deus non nocet, nec nocere aliquem patitur injuſte.*

i *l. 3. de natura boni, c. 39.*

Item Auguſtinus *de ſummo* i *bono.* (*forte c. an. 420. in Africa.*)

k *Ivo p. 14. c. 9.* l *impune*] *vera lectio.* m *Coloſſ. 3.*

SEcundum k Catholicam fidem, & ſanam doctrinam, & intelligentibus perſpicuam veritatem, nec naturæ Dei nocere poteſt quiſquam, nec natura Dei nocere injuſte aliquam, vel nocere injuſte l patitur quemquam. *Qui enim nocet* (ait Apoſtolus m) *recipiet illud, quod nocuit.*

C. XLVIII. *Injuſta vincula dirumpit Juſtitia.*

Idem *ſermone 16. de verbis Domini.* (c. an. 397. *ibid.*)

n *Ivo p. 14. c. 5. Pann. l. 5. c. 83.*

CŒpiſti n habere fratrem tuum tanquam Publicanum: ligas illum in terra, ſed ut juſte alliges, vide. Nam injuſta vincula dirumpit juſtitia. Cum autem o correxeris, & concordaveris cum fratre tuo, ſolviſti illum in terra: cum ſolveris in terra, ſolutus erit & in cœlo.

¶ Corr. Rom. u Cum autem] *Emendatus & locupletatus eſt hic locus ex originali, Ivone & Panormia.*

C. XLIX. *Temeritas judicandi non ei, qui judicatur, ſed judici nocet.*

Idem *de ſermone Domini in monte, lib. 2. c. 29.* (c. an. 393. *ibid.*)

o *Ivo p. 14. c. 10.*

TEmerarium o judicium plerumque nihil nocet ei, de quo temere judicatur. Ei autem, qui temere judicat, ipſa temeritas neceſſe eſt, ut noceat.

C. L. *Non obeſt homini injuſta ſententia.*

Idem *ad Clerum Hipponenſem* i *epiſt. 137.* (*forte an. 404. ibid.*)

p *Polyc. l. 9. tit. 1. Ivo p. 14. c. 11.*

QUid p obeſt homini, quod ex illa tabula non vult eum recitari humana ignorantia, ſi de libro vivorum non eum delet iniqua conſcientia?

C. LI. *De eodem.*

Idem *in libro contra Secundinum Manichæum, cap. 1.* (*forte c. an. 420. ibid.*)

q *Ivo p. 14. c. 12.*

SEntiat q de Auguſtino, quicquid libet: ſola me in oculis Dei conſcientia non accuſet.

C. LII. *Quos conſcientia juſtificat, aliorum maledicta non timeant.*

Item Gregorius I. *Conſtantio Mediolanenſi Epiſcopo, lib. 4. ep. 24. ſeu c. 178.* r (*an. 596. Romæ in Inſubriam.*)

r *Nicolaus ep. 2. ad Michaelem Imper.* m *al. audit.*

IN cunctis, quæ in hac vita adverſa proveniunt, ſola eſt, ſicut noſtis, omnipotentis Dei diſtrictio penſanda, atque ad eam ſemper proprium recurrendum, ut nullius nos ibi lingua impetret, ubi conſcientia non accuſat. Quem enim conſcientia defendit, & inter accuſationes liber eſt: & liber, vel ſine accuſatione eſſe non poteſt, ſi ſola, quæ interius addicit r, conſcientia accuſet. De veſtra igitur ſanctitate abſit a Chriſtianorum judicio, ea, quæ maledicorum hominum rumoribus conficta credimus, in qualicunque modulo ſuſpicionis adduci. quia ex ſacri eloquii teſtimonio tenemus, ut majora mala u, cum forſitan dicantur, niſi probata credi non debeant, ſed probata crimina leſerit, & infra. §. 1. Hæc igitur dixi, ut nimiæ eſſe levitatis oſtenderem, ſi quis mala gravia credere ſtudeat, quæ probari non poſſunt. Unde ſanctitas veſtra debet mentem ſuam a maledicorum hominum rumoribus, atque obtrectatione diſjungere, & ſola, quæ æternæ vitæ ſunt, atque ad utilitatem ſubditorum proficiunt, cogitare.

¶ Corr. Rom. u Majora mala,] *Sic emendatum eſt ex originali & Nicolao: & ſæpe in hac epiſtola repetitur,* mala gravia. *Antea legebatur,* mala majorum.

C. LIII. *Fruſtra damnatur ab homine, quem Deus juſtificat.*

Item Auguſtinus *in Pſal. 36. concione 3. ad verſ.* Nec damnabit eum. (*forte an. 405. in Africa.*)

t *Ivo part. 14. c. 13.*

ET t ſi ad tempus u damnaris ab homine, & ſi dixit ſententiam Proconſul in Cyprianum, aliud eſt ſella terrena, aliud tribunal cœlorum. Ab inferiore accepit ſententiam, a ſuperiore coronam.

¶ Corr. Rom. u Et ſi ad tempus] *Apud B. Auguſtinum de divino judicio agentem, ſic legitur:* Quando ergo ventum fuerit ad illud judicium, non eum damnabit: & ſi ad tempus videtur damnari ab homine, & ſi dixit ſententiam, &c.

C. LIV.

Idem *in Pſal. 37. ad verſ.* Quoniam in te ſperavi. (*forte c. an. 405. ibid.*)

u *Ivo p. 14. c. 14.* x *al. prævalent.*

CUſtodi u intus innocentiam tuam, ubi nemo opprimit cauſam tuam. Prævalebit x in te falſum teſtimonium, ſed apud homines. Numquid apud Deum valebit, ubi cauſa tua dicenda eſt? Quando Deus judex erit, alius teſtis, quam conſcientia tua, non erit. Inter juſtum judicem, & conſcientiam tuam noli timere, niſi cauſam tuam.

C. LV.

C. LV. *Non hominum linguas, ſed conſcientias curare debemus.*

Item Gregorius Papa *Palladio Presbytero, lib. 8. epiſt. 45.* y [an. 600. *Romæ.*]

y *Et in epiſtola Sixti III.*

INter verba laudantium, ſive vituperantium, ad mentem ſemper recurrendum eſt: & ſi in ea non invenitur bonum, quod de nobis z dicitur, magnam triſtitiam generare debet: & rurſum ſi in ea non invenitur malum, quod de nobis homines loquuntur, in magnam debemus lætitiam proſilire. Quid a enim, ſi homines a laudent, & conſcientia non accuſet? aut quid debet eſſe triſtitia, ſi omnes cruciant, & ſola conſcientia liberos nos eſſe demonſtret? Habemus Paulum dicentem b: *Gloria noſtra hæc eſt, teſtimonium conſcientiæ noſtræ.* Job c quoque dicit: *Ecce in cœlo teſtis meus.* Si ergo eſt nobis teſtis in cœlo, teſtis in corde, dimittamus ſtultos foris loqui, quod volunt. §. 1. Quid aliud detrahentes faciunt, niſi quod in pulverem ſufflant, atque in oculos ſuos terram excitant, ut unde plus detractionis perflant, inde magis nihil veritatis videant? Vocandi tamen etiam ſunt ipſi, & tranquille admonendi, eiſque ſatisfieri modis omnibus debet, ſcientes, quid de Judæis veritas dicit d: *Ne forte ſcandalizemus eos.* Si autem ſatisfieri ſibi in veritate noluerint, habes conſolationem, quam in ſancto Evangelio conſpicias. Cum enim Domino dictum fuiſſet: *Scis e, quia Phariſæi audito verbo hoc ſcandalizati ſunt?* Reſpondit f: *Sinite illos: cæci ſunt, & duces cæcorum.* Paulus quoque Apoſtolus admonet, dicens g: *Si fieri poteſt, quod ex vobis eſt, cum omnibus hominibus pacem habentes,* dictum quippe, *cum omnibus pacem habentes,* quia hoc difficile eſſe proſpexit, præmiſit, *ſi fieri poteſt.* Sed tamen admonuit, quod poſſit fieri, cum dixit, *quod ex vobis eſt:* quia ſi nos in mente charitatem erga odientes ſervare cupimus, etſi illi nobiſcum pacem non habent, nos tamen cum illis ſine dubio habemus.

z *al. vobis.* a *al. omnes.* b *2. Corinth. 1.* c *Job. 16.* d *Matth. 17.* e *Matth. 17.* f *Matth. 1. 15.* g *Rom. 12.*

¶ Corr. Rom. a Quid enim] *Addita ſunt nonnulla ex epiſtola B. Gregorii, & partim etiam Sixti III. in quo eadem fere repetitur.*

Gratian. *Hoc inter eos obſervandum eſt, qui parati ſunt judicare, quod non vident, parati ſemper reprehendere, numquam imitari. Apud alios autem conſcientia eſt neceſſaria nobis, fama illis.*

C. LVI. *Conſcientia nobis, & fama proximis eſt neceſſaria.*

Unde Auguſtinus *lib. de bono viduit. cap. 22.* [c. an. 401. in *Africa.*]

h *12. q. 1. c. nolo, ut aliquis.* i *al. occidunt.*

NOn h ſunt audiendi, ſive viri ſancti, ſive fœminæ, quando reprehenſa in aliquo negligentia ſua, per quam fit, ut in malam veniant ſuſpicionem, unde ſuam vitam longe abeſſe ſciunt, dicunt ſibi coram Deo ſufficere conſcientiam, exiſtimationem hominum non ſolum imprudenter, verum etiam crudeliter contemnentes, cum occidant i animas aliorum, ſive blaſphemantium viam Dei, (quibus ſecundum ſuam ſuſpicionem, quaſi turpis, quæ caſta eſt, diſplicet vita Sanctorum:) ſive etiam cum excuſatione imitantium, non quod vident, ſed quod putant. Proinde quiſquis a criminibus flagitiorum, atque facinorum vitam ſuam cuſtodit, ſibi benefacit: quiſquis etiam etiam famam, & in alios miſericors eſt. Nobis enim neceſſaria eſt vita noſtra, aliis fama noſtra.

C. LVII. *Apud Deum maledicitur, qui moribus diſſonam profert ſententiam.*

Item Hieronymus *ſuper k epiſt. Pauli ad Philemonem.* [cu. 386. in *Palæſtina.*]

k *Ad locum (Gratias ago Deo meo.)* l *Semp. 14. c. 6. Pann. l. 5. c. 84.* m *Proverb. 17. ſecundum 70.*

SI l quis dixerit juſtum injuſtum, & injuſtum juſtum, abominabilis utrique apud Deum eſt. Similiter, qui ſanctum dicit m eſſe non ſanctum, & rurſum non ſanctum aſſerit ſanctum, abominabilis apud Deum eſt.

C. LVIII. *Chriſtum violat, qui ſanctum non ſanctum, vel non ſanctum ſanctum eſſe crediderit.*

Idem *ibidem paulo ſuperius.* [an. 386. in *Palæſtina.*]

SI quis hominem, qui ſanctus non eſt, ſanctum eſſe crediderit, & Dei eum junxerit ſocietati, Chriſtum violat, cujus corporis n omnes membra ſumus. *Et infra.* §. 1. Omnes credentes, ſecundum Apoſtolum o, Chriſti corpus efficiuntur. Qui in Chriſti corpore errat & laborat, aſſerens membrum ejus vel ſanctum eſſe, cum non ſit, vel non ſanctum eſſe, cum ſit, vide, quali crimini obnoxius fiet. *Væ* (ait Eſaias p) *qui dicunt dulce amarum, & amarum dulce, ponentes tenebras lucem, & lucem tenebras.* Dulce puto eſſe ſanctimoniam; amarum, quod ſanctimoniæ contrarium eſt.

n *Rom. 12.* o *1. Corinth. 6.* p *Eſa. 5.*

C. LIX. *Æternum væ maledicentis invenit, qui bonos malos, & malos bonos dicit.*

Item Eſaias, *cap. 5.* [c. an. ante Chriſtum 768. in *Palæſtina.*]

VÆ q, qui dicitis malum bonum, & bonum malum, ponentes tenebras lucem, & lucem tenebras. *Et paulo ſuperius.* §. 1. Propterea captivus ductus eſt populus meus, quia non habuit ſcientiam: & nobiles ejus interierunt fame, & multitudo ejus ſiti exaruit. Propterea dilatavit infernus animam ſuam, & aperuit os ſuum abſque ullo termino: & deſcenderunt fortes ejus, & populus ejus, & ſublimes, glorioſique ejus ad eum: & incurvabitur homo, & humiliabitur vir, & oculi ſublimium deprimentur: & exaltabitur Dominus exercituum in judicio, & Deus ſanctus ſanctificabitur in juſtitia.

q *Eod. c.*

C. LX. *Ligandi, ſolvendique poteſtate ſe privat, qui hanc injuſte exercet.*

Item Gregorius *homil. 26. in Evang.* [c. an. 593. *Romæ.*]

IPſe r ligandi atque ſolvendi poteſtate ſe privat, qui hanc pro ſuis voluntatibus, & non pro ſubjectorum moribus exercet.

r *Infra ead. plerumque. Polyc. lib. 7. tit. 1. Ivo p. 14. 1. 3. Pann. lib. 5. c. 79.*

C. LXI. *De eodem.*

Idem *ibidem paulo inferius.* [c. an. 593. *ibid.*]

JUdicare s de ſubditis digne nequeunt, qui in ſubditorum cauſis ſua vel odia, vel gratiam ſequuntur.

s *Ivo ibidem. Pann. l. 5. c. 80.*

C. LXII. *Non eſt vera præſidentis abſolutio, niſi ſequatur arbitrium interni t judicis.*

t *al. æterni.*

Idem *ibidem paulo inferius.* [c. an. 593. *ibid.*]

TUnc vera eſt u abſolutio præſidentis, cum interni x ſequitur arbitrium judicis. Quod bene quatriduani mortui reſuſcitatio illa ſignificat, quæ videlicet demonſtrat, quia prius mortuum Dominus ſuſcitavit, & vivificavit, dicens y: *Lazare, veni foras,* & poſtmodum is, qui vivens fuerat, egreſſus, a diſcipulis eſt ſolutus, ſicut ſcriptum eſt.

u *Supra ead. plerumque. Ivo ibidem. Pann. l. 5. c. 81.* x *Joann. 11.* y *æterni, orig.*

C. LXIII. *Privilegio meretur carere, qui eodem abutitur.*

Idem *in Regiſtro 2.* [imo Simplicius Papa ep. 6. an. 480. Romæ in *Æmiliam.*]

z *Simplicius Papa epiſt. 6.*

PRivilegium a omnino meretur amittere, qui permiſſa ſibi abutitur poteſtate.

a *Anſ. l. 4. c. 3. Burch. l. 1. c. 20. Ivo p. 5. c. 140.*

¶ Corr. Rom. *In Regiſtro B. Gregorii, in quo citatur, non eſt inventum. Habetur autem in epiſt. 6. Simplicii Papæ, cui etiam Nicolaus I. in epiſt. ad Hincmarum, cujus initium eſt,* Epiſtolam Bratiſtudinis tuæ. *& Burchardus, & Ivo, & aliquot vetuſta Gratiani exemplaria tribuunt. ſupra etiam diſtinct. 74. c. ubi. §. cum privilegium. citatur ex eodem Simplicio. Simile eſt, quod B. Auguſtinus ſermone de tempore 247. ſcribit:* Judicio enim legum, jure ab obtenta dignitate dejectus, qui privilegio ſibi conceſſo abutitur.

C. LXIV. *Is, in quem canonica non fertur ſententia, pœnam non debet ferre canonicam.*

Item Gregorius *Antonio Subdiacono, lib. 2. indict. 11. epiſt. 9.* [an. 592. *Romæ.*]

NOn debet is pœnam ſuſtinere canonicam, in cujus damnatione non eſt canonica prolata ſententia.

Gratian. *Ex his datur intelligi, quod injuſta ſententia nullum alligat apud Deum, nec apud Eccleſiam ejus aliquis gravatur iniqua ſententia, ſicut ex* b *Gelaſii capite habetur. Non ergo ab ejus communione* c *abſtinendum eſt, nec ei ab officio ceſſandum, in quem cognoſcitur iniqua prolata ſententia. Cur ergo capitula Carthaginenſis, & Africani, atque aliorum Conciliorum, prohibent injuſte damnatum in communione recipi, ante judicii examinationem? Cur & illud in* Concilio Moguntinenſi *ſtatutum eſt?* d [imo Toletano IV. c. 28. an. 633. in *Hiſpania.*]

b *Supra ead. cui eſt. Supra ead. ſi Epiſcopus. & c. Placuit.* d *In Toletano IV. cap. 27.*

C. LXV. *Qui damnatur a Synodo, quomodo in ſecunda innocens reperitur.*

EPiſcopus e, Presbyter, aut Diaconus a gradu ſuo injuſte dejectus, ſi in ſecunda Synodo innocens reperiatur f, non poteſt eſſe, quod fuerat, niſi gradus amiſſos recipiat coram altari de manibus Epiſcoporum: ſi Epiſcopus eſt, orarium, annulum, & baculum: ſi Presbyter, orarium, & planetam: ſi Diaconus, orarium, & albam: ſi Subdiaconus, patenam, & calicem. Sic & reliqui gradus in reparatione ſua recipiant ea, quæ, cum ordinarentur, perceperant.

e *Burch. lib. 2. c. 92. Anſel. l. 8. c. 67. Polyc. l. 2. tit. 36. Ivo p. 5. cap. 367. & p. 6. c. 137. Pann. l. 3. c. 80.* f *inveniatur.*

¶ Corr. Rom. *Hoc habetur in Concilio Toletano IV. c. 27. ex* quo

que citant Ivo p. 5. c. 367. & Polycarpus l. 2. tit. 36. Idem tamen legunt. 6. c. 237. & Burchardus tribuunt Concilio Moguntino: auctor autem Pannormiæ & Moguntino, & Toletano.

§ 30 Gratian. *Si ergo injuſte dejecti, nec etiam per Epiſcopos reparari poſſunt, nec de manibus eorum recipient, quæ amiſerant: quomodo ſua auctoritate cuique licet injuſte ligatis communicare, & eis non petita abſolutione ſua celebrare officia, ſicut Gelaſius videtur ſentire? Ad hoc reſpondendum eſt, quod ſententia aliquando eſt injuſta ex animo proferentis, juſta vero ex ordine, & cauſa: aliquando eſt juſta ex animo, & cauſa, ſed non ex ordine: aliquando eſt juſta ex animo, & ordine, ſed non ex cauſa. Cum autem ex cauſa injuſta fuerit, aliquando nullum in eo omnino, qui accuſatur, delictum eſt, quod ſit damnatione dignum: aliquando non eſt in eo illud, ſuper quod fertur ſententia: ſed in alio notandus eſt. Ex animo eſt injuſta, cum aliquis ſervato integritate judiciarii ordinis in adulterum, vel in quemlibet criminoſum, non amore juſtitiæ, ſed livore odii, vel pretio, aut favore adverſariorum inductus ſententiam profert. Unde Beda g ſuper epiſtolam Jacobi ait, Ira h enim viri juſtitiam Dei non operatur: quia qui iratus in aliquem ſententiam profert, etſi ille quantum ad ſe juſtam reportat ſententiam, iſte tamen, qui non amore juſtitiæ, ſed livore odii in eum ſententiam dedit, juſtitiam Dei, in quam perturbatio non cadit, non imitatur.*

g Moralis verbis ſed ſalva ſententia.
h Jac. 1.

C. LXVI. *Sententia juſtitiæ non eſt pro præmio ferenda.*

Item Gregorius I. [imo Iſidorus i lib. 3. c. 58. de ſummo bono c. an. 605. ibid.]

i Iſidorus ſententiarum de ſummo bono l. 3. c. 58.
k Beda in Scintillis c. 71. Burch. l. 16. c. 28.

QUi k recte judicat, & præmium inde remunerationis expectat, fraudem in Deum perpetrat: quia juſtitiam, quam gratis impertiri debuit, acceptione pecuniæ vendit. Bonis male utuntur, qui juſte pro temporali lucro judicant. Tales quippe ad veritatem non juſtitiæ defenſio, ſed amor præmii l provocat: quibus ſi ſpes nummi ſubtrahitur, confeſtim a juſtitiæ defenſione recedunt. Acceptio munerum m prævaricatio veritatis eſt. Unde & propheta dicitur n: *Qui excutit manus ſuas ab omni munere, iſte in excelſis habitabit.*

l al. pecunia.
m al. munerum.
n Eſa. 33.

§ Corr. Rom. *Apud B. Gregorium non eſt inventum: ſed apud Iſidorum lib. 3. de ſumm. bon. cap. 38. quem citant Burchardus, & Beda in Scintillis.*

C. LXVII. *In Præpoſitorum operibus ſibi totum ratio vendicet.*

Item Gregorius I. *lib.* 8. *epiſt.* 12. *ad Gudiſcalcum.* [an. 600. *Romæ in Campaniam.*]

o Burch. l. 15. c. 20. Ivo p. 16. c. 32.

ILla o Præpoſitorum ſollicitudo utilis eſt, illa eſt cautela laudabilis, in qua totum ratio agit, & furor ſibi nihil vendicat. Reſtringenda ſub ratione poteſtas eſt, nec quicquam agendum, priuſquam concitata ad tranquillitatem mens redeat. Nam commotionis tempore juſtum omne p putat, quod fecerit.

p al. ita.

C. LXVIII. *Graviter delinquit, qui in ira ſententiam profert.*

Item Ambroſius *libro de ſancto Joſepho cap.* 13. [c. an. 387. *Medio ann.*]

IRa ſæpe etiam innocentes in crimen adducit: quia dum paſſo amplius iraſcimur, & volumus alienum coercere peccatum, graviora peccata committimus. Ideo Apoſtolus q ait: *Non vos ipſos vendicantes, chariſſimi; ſed date locum iræ*, hoc eſt, declinemus eam, ne nos illa corripiat. Unde Dominus r *Jeſus* dimittens ad evangelizandum diſcipulos, miſit eos ſine auro, ſine argento, ſine pecunia, ſine virga, id eſt, ut & incentiva litis, & inſtrumenta eriperet ultionis.

q Rom. 12.
r Luc. 9.

C. LXIX. *Ratio debet corrigere, quod furore promulgatum eſt.*

Item in lib. 11. *Eccleſiaſt. hiſtoriæ* Rufini *cap.* 18. [c. an. 410. *forte in Sicilia.*]

CUm apud Theſſalonicam ſeditione exorta quidam vir ex militaribus impetu fuiſſet populi furentis extinctus, Theodoſius repentini nuntii atrocitate ſuccenſus ad ludos Circenſes invitari populum, eique ex improviſo circumfundi milites, atque obtruncari paſſim, ut quiſquis occurriſſet, gladio jubet, & vindictam dari non criminis, ſed furoris: ob hoc, cum a Sacerdotibus Italiæ argueretur, agnovit delictum, culpamque cum lachrymis profeſſus publicam pœnitentiam in conſpectu totius Eccleſiæ egit s, & in hoc ſibi tempus adſcriptum abſque Regali faſtigio patienter implevit. Quibus omnibus illud quoque mirabiliter adjecit. Lege ſanxit in poſterum, ut ſententiæ Principum ſuper animadverſione prolatæ in diem vigeſimum ab executoribus differentur, quo locus miſericordiæ, vel, ſi res tuliſſet, pœnitentiæ non periret.

s al. exegit.

C. LXX. *In dictandis ſententiis rectores nullo furore ducantur.*

Item ex t *dictis* Gregorii. [*forte an.* 390. *Romæ.*]

t al. Gregorius.
u Burch. l. 16. c. 1. Anſel. l. 13. cap. 15.

SUmmopere u præcavere debent rectores Eccleſiarum, & qui publica judicia exercent, ut in dictandis ſententiis nullatenus levitate, aut furore ducti ſint præcipites; ſed cauſis prius diſpeditis veritatis, cum res, quæ ignorabatur, plenitur ad notitiam venerit, tunc divina, & humana lex reſolvetur x, & tunc ſecundum quod ibi conſtitutum eſt, remota perſonarum acceptione, definitiva proferatur ſententia. Hinc eſt, quod Moyſes y querelas populi ſemper ad Dominum tabernaculum ingreſſus referebat, & juxta quod Dominus imperabat, judicia proponebat: nimirum nos inſtruens, ut non ex corde noſtro, ſed ex præcepto divino condemnationis, vel juſtificationis ſententiam proferamus.

x revolvitur.
y Exod. 33.

§ Corr. Rom. *De non præcipitanda ſententia loquitur nonnulla apud B. Gregorium lib.* 19. *Mor. c.* 23. *ad ea verba Job.* Cauſam, quam neſciebam, diligentiſſime inveſtigabam, *& lib.* 11. *Regeſti epiſt.* 10. *& alibi.*

C. LXXI. *Juſtum judicium vendi non poteſt.*

Item Auguſtinus *ad Macedonium epiſt.* 54. [*forte an.* 414. *in Africa.*]

NOn z licet judici vendere juſtum judicium, etſi liceat advocato vendere juſtum patrocinium, & Juriſconſulto rectum 30 conſilium.

z ſupr. 14. qu. 5. cap. fin.

§ Corr. Rom. *Propria verba B. Auguſtini referuntur infra* 14. *q.* 5. *c. fin. verſic.* ſed non idem.

¶ Pitu. 30. Rectum.] V. C. verum.

C. LXXII. *De eodem.*

Item Iſidorus *lib.* 3. *de ſummo bono,* 58. [c. an. 605. *in Hiſpania.*]

PAuper a dum non habet, quod offerat, non ſolum audiri contemnitur, ſed etiam contra veritatem opprimitur. Citò violatur auro juſtitia, nullamque reus pertimeſcit culpam, quam redimere nummis exiſtimat.

a Burch. l. 16. c. 28.

Gratian. *Hæc itaque ſententia, quæ non amore juſtitiæ, ſed ex alia qualibet cauſa fertur in quenquam, humiliter obediendum eſt.*

C. LXXIII. *Non recipiantur ab aliis, qui ſuorum Epiſcoporum contrahunt offenſam.*

Unde in Niceno b Concilio *cap.* 5. [an. 325. *in Bithynia.*]

b Et in Aquiſgr. cap. 42.

SErvetur c 33 iſta ſententia, ut hi, qui ab aliis excommunicantur, ab aliis ad communionem non recipiantur. Requiratur ſane, ſi forte ex aliqua indignatione d animi 34, aut contentione, aut qualibet tali 35 commotione e Epiſcopi ſui abſtenti f ſint. *& infra.* Ut ita demum hi, qui ob culpas ſuas Epiſcoporum ſuorum offenſas merito contraxerunt, digne etiam a cæteris excommunicati ſimiliter habeantur, quouſque Epiſcopo vel 36 ſuo viſum fuerit, humaniorem circa eos ferre ſententiam.

c Burch. l. 11. c. 36. Ivo p. 14. c. 100. Polyc. l. 7. tit. 1.
d μικροψυχίᾳ.
e vel ſig.
f al. excommunicati. ἀποσυνάγωγοι.

§ Corr. Rom. *e Epiſcopo ſuo] In priſca verſione, quæ eſt in collectione Iſidori, & huic valde ſimilis eſt, legitur,* quouſque in commune, vel ipſi Epiſcopo ſuo: *nec multo aliter in altera vulgata verſione. Græce eſt,* μέχρις ἂν τῷ κοινῷ ἢ τῷ ἐπισκόπῳ δόξῃ, *id eſt,* quouſque communi Epiſcoporum videatur.

Gratian. *Item ſententia eſt injuſta ex ordine, quando non ſervato judiciali ordine, quilibet pro ſua culpa damnatur.*

¶ Pitu. 33. *Servetur.*] Ex priſca verſione.
34. *Animi.*] Abeſt a V. C.
35. *Tali.*] Abeſt a V. C.
36. *Epiſcopo ſuo.*] V. C. *in communi vel ſi Epiſcopo ſuo.*

C. LXXIV. *Res dubia non definiatur certa ſententia.*

Unde Gregorius I. *ſcribit Conſtantino Mediolanenſi Epiſcopo lib.* 8. *epiſt.* 30. [*an.* 600. *Romæ in Inſubriam.*]

GRavis ſatis eſt, & indecens, ut in re dubia certa detur g ſententia.

g al. dicatur.

C. LXXV. *Non credantur, quæ certis indiciis non demonſtrantur.*

Item Auguſtinus *in libro de pœnitentia* h *cap.* 3. i [c. an. 428. *in Africa.*]

h al. pœnitentiæ medicina.
i nec q. 3. ſi quis divinus in Sexta.
k Ivo p. 5. c. 247. Pann. l. 4. c. 114.
l ſunt a ſumo) arg. Aliquot vero hic mutatis.

QUamvis k vera ſint quædam, non tamen Judici ſunt l credenda, niſi certis indiciis demonſtrentur.

C. LXXVI. *Antequam examinentur, aliqui non judicentur.*

Item Damaſus Papa *epiſt.* 4. [*an.* 427. *Romæ in Italiam.*]

EOrum m, qui accuſantur, cauſas diſcutere non licet, priuſquam canonice vocati ad Synodum conveniant, & præſens per præſentem agnoſcat veraciter n, & intelliget, quæ ei objiciuntur. Quod bene, & per ſapientiam Salomonis o dicitur: *Antequam ſcruteris, ne reprehendas. Intellige prius, & tunc increpa. Antequam audieris, ne reſpondeas.* Et licet apertiſſima

m Anſ. l. 3. c. 30.
n al. veritatem.
o Eccl. 11. ſecundum 70.

p al. deputati. tiſſima ſit contrariorum reprehenſio, nec tamen oportet ab his, qui dati p ſunt ad eorum examinationem, ordinem ſervari.

§ Corr. Rom. a Salomonis) Citat librum ſapientiæ Sirach, id eſt, Eccleſiaſticum nomine Salomonis. Et ſic citatur etiam a B. Gregorio 1. q. 1. non eſt putanda. & a Cypriano lib. 3. ad Quirinum c. 10 & a Clemente Alexandrino Stromatum l. 7. & ab Origene homil. 18. in numeros, & ab Hilario in pſalm. 67. & ab aliis Patribus: cujus rei rationem reddidit B. Auguſtinus l. 2. de doct. Chriſtiana c. 8. & alibi.

C. LXXVII. *Qui falſum de alio profert, & is, qui crimina credit, uterque reus eſt.*

q Iſid. l. 3. de ſumm. bono c. 59. *Item ex octava Synodo.* q (imo Iſidor. lib. 3. c. 59. de *Summo Bono* c. an. 620. in *Hiſpania*.)

NOn ſolum ille reus eſt, qui falſum de alio profert, ſed & is, qui aurem cito criminibus præbet.

§ Corr. Rom. *De hac inſcriptione octavæ Synodi notatum eſt ſup. ead. q. 3.* ſi quis frater.

§ 31. Gratian. *Cum ergo ſententia in ordine injuſta eſt, nec tunc ab ea recedendum eſt: quia etiam antequam ſententia daretur in eum, pro qualitate reatus ſui ligatus apud Deum tenebatur. Contingit aliquando, ut adulter ſententiam pro ſacrilegio reportet, cujus reatum in conſcientia non habet. Hæc ſententia etſi injuſta ſit, quia non eſt in eo crimen, ſuper quod lata eſt ſententia, tamen juſte ab eo repectata eſt, quia ex reatu adulterii jamdiu apud Deum excommunicatus fuerat.*

r Sup. ead. v. 1. *Et in hoc reſumitur, ligenda eſt illa auctoritas Gregorii* r 37: Sententia Paſtoris &c. §. 1. *Juſtam ſententiam vocat, quando crimen ſubeſt, ſuper quod fertur. injuſtam, quando illud non ſubeſt: quæ tamen timenda, vel ſervanda eſt, quia ex alio jamdudum damnandus erat. Unde cum præmiſiſſet Gregorius:* Utrum juſte, an injuſte obliget Paſtor, paſtoris

s Hom. 26. in Evang. tamen ſententia gregi timenda eſt, *ſubjecutus adjecit* s: Ne is, qui ſubeſt, & cum injuſte fortaſſe ligatur, ipſam obligationis ſuæ ſententiam ex alia culpa mereatur. Paſtor ergo vel abſolvere indiſcrete timeat, vel ligare. Is autem, qui ſub manu paſtoris eſt, ligari timeat vel injuſte, nec paſtoris ſui judicium temere reprehendat: ne, etſi injuſte ligatus eſt, ex ipſa tumidæ reprehenſionis ſuperbia, culpa, quæ non erat, fiat. §. 1. *Aliquando nullum ſubeſt crimen, & tamen vel odio ſubditi, vel ſubtilitate inimicorum oppetitam ſibi ſententiam damnationis in ſe excipit.*

§ Ibid. 37. Gregorius.) Imo Gregorius ipſe cauſam adfert, *ne incidat in crimen contumaciæ.*

C. LXXVIII. *Quot modis humanum judicium pervertitur.*

t Iſidorus l. 3. de ſumm. bono c. 58. *Unde Gregorius ait* t. (imo Iſidor. l. 3. c. 58. de *Summo Bono* c. an. 625. *ibid.*)

u Burch. l. 16. c. 18. QUatuor u modis pervertitur humanum judicium: timore, dum metu poteſtatis alicujus veritatem loqui pertimeſcimus: cupiditate, dum præmio x animum alicujus

x al. muneris alicujus corrumpitur) Iſid. corrumpimus: odio, dum contra quemlibet adverſarium y

y al. adverſa. molimur: amore, dum amico, vel propinquo complacere contendimus.

§ Corr. Rom. *Apud B. Gregorium non eſt inventum: ſed apud Iſidorum (quem citat Burchardus) & paulo etiam plenius: & ſequitur nonnullis interjectis poſt caput, qui recte. ſup. ead.*

Gratian. *Quam vero grave ſit vel odio, vel amicitia, vel metu, vel munere, vel quolibet modo judicium pervertere, teſtatur* Hieronymus *in* z *Amos cap. 6. dicens.* (an. 408. *in Palæſtina.*)

z Similia apud Iſidorum ead. l. 3. cap. 57. & apud B. Hier. in Amos cap. 6. ad illud. (Quoniam convertiſtis in amaritudinem judicium.)

C. LXXIX. *De iis, qui aliquo modo judicium pervertunt.*

QUicunque aut conſanguinitate, aut amicitia, & e contrario vel hoſtili odio, vel inimicitia in judicando ductus, pervertit judicium Chriſti, qui eſt juſtitia, & fructum illius vertit in amaritudinem.

C. LXXX. *De iis, qui metu poteſtatis veritatem occultant.*

a Iſid. ibi c. 59. *Item Auguſtinus ad Caſulanum* a. (forte an. 396. in *Africa*.)

b Deuſdedit p. 1. Burch l. 16. c. 16. QUiſquis b metu cujuſlibet poteſtatis veritatem occultat, iram Dei ſuper ſe provocat, quia magis timet hominem, quam Deum. *& poſt pauca.* §. 1. Uterque c reus eſt,

c Extra de crim. falſi c. 1. & qui veritatem occultat, & qui mendacium dicit: quia & ille prodeſſe non vult, & iſte nocere deſiderat.

§ Corr. Rom. *Caput hoc non eſt inventum apud B. Auguſtinum, cujus poſteriorem partem citat etiam Burchardus ex dictis Auguſtini. Simillima leguntur in eodem libro tertio Iſidori cap. 59.*

C. LXXXI. *De eodem.* *item.*

NEmo peritorum, aut prudentium putet, quod minus ſit periculum in verbis linguæ mentiendo, quam manibus ſanguinem fundendo. Melius eſt autem pro veritate pati ſupplicium, quam pro adulatione recipere beneficium.

Pars I.

C. LXXXII. *De eodem.*

Item Pelagius Papa II. epiſt. a. Benigno Archiepiſcopo, (an. 581. *Romæ.*)

UNicuique providendum eſt, ne aliquem injuſte perſequatur, judicet, vel puniat: ne Jeſum perſequatur, judicet, vel puniat.

Gratian. *Hac quoque, qui veritatem pro pecunia negat, vel falſum teſtimonium contra aliquem dicit, Deum negare, vel vendere probatur.*

C. LXXXIII. *Qui falſum teſtimonium dicunt, & veritatem pro pecunia negant, ſceleris Judæ participes fiunt.*

Unde Beda *ad c. 14. Marci.* d (c. an. 700. in *Anglia*.) d Ex ad cap. 26. Matth.

ABiit e Judas ad ſummos Sacerdotes, & conſtituerunt ei pecuniam ſe daturos. Multi hodie ſcelus Judæ, e Marc. 14. Matth. 26.
quia Dominum ac magiſtrum, Deumque ſuum pecunia vendidere, velut immane & nefarium abhorrent: nec tamen cavent. Nam cum pro muneribus falſum contra quemlibet teſtimonium dicunt, profecto, quia veritatem pro pecunia negant, Deum pecunia vendunt. Ipſe enim dixit f: *Ego ſum veritas.* Cum ſocietatem fraternitatis aliqua f Joan. c. 14.
diſcordiæ peſte commaculant, Deum produnt: quia Deus g charitas eſt. Qui ergo charitatis & veritatis juſſa ſper- g 1. Joan. 4.
nunt, Deum utique, qui charitas eſt & veritas, produnt: maxime cum non infirmitate, vel ignorantia peccant, ſed in ſimilitudinem Judæ quærunt h opportunitatem, qualiter h Matth. 26.
arbitris abſentibus, mendacio veritatem, virtutem crimine mutent.

C. LXXXIV. *Chriſtum negat, qui perverſo ſe factum facit.*

Item Hieronymus in epiſtolam ad Titum, c. 1. in extremo. (an. 386. *in Palæſtina.*)

EXiſtimant quidam in eo tantum Chriſtum negari, ſi in perſecutione quis a Gentilibus comprehenſus, ſe negaverit eſſe Chriſtianum. Sed ecce Apoſtolus i omnibus, i Tit. 1.
quæ perverſa ſunt, factis, Deum aſſerit denegari. Chriſtus ſapientia eſt, juſtitia, veritas, ſanctitas, fortitudo. Negatur per inſipientiam ſapientia, per iniquitatem juſtitia, per mendacium veritas, per turpitudinem ſanctitas, per imbecillitatem animi fortitudo. Et quotieſcunque vincimur a vitiis, atque peccatis, toties Deum negamus: & e contrario, quoties bene quid agimus, Deum confitemur. Nec arbitrandum eſt in k die judicii illos tantum k Matth. 10.
a Dei filio denegandos, qui in martyrio Chriſtum denegarunt, ſed & illos omnes, quorum opera, vel ſermone, vel cogitatione Chriſtus negatus negat l, vel confeſſus l al. ſed per omnia opera, ſermones, cogitationes Chriſtum vel negamus, &c.
confitetur. De hac puro confeſſione & diſcipulis præcepit, dicens m: *Eritis mihi teſtes in Hieruſalem, & in omni Judæa, & Samaria, & uſque ad extremum terræ.* m Actor. 1.

C. LXXXV. *Qui Chriſtianum ſe negat, Chriſtum negare convincitur.*

Item Auguſtinus tractatu 113. ad cap. 18. Joannis. (c. an. 413. in *Africa*.)

NOn ſolum abnegat Chriſtum, qui dicit eum non eſſe Chriſtum; ſed ille etiam, qui cum ſit, neget ſe eſſe Chriſtianum. Dominus enim non ait Petro, diſcipulum meum te negabis, ſed n (*me negabis*). Negavit n Luc. 22.
ergo ipſum, cum ſe negavit eſſe ejus diſcipulum. Quid autem aliud iſto modo, quam ſe negavit eſſe Chriſtianum? *Item e tractatu 66.* §. 1. Timendo ſ mortem carnis tuæ, mortem dabis animæ tuæ. Quanta enim vita eſt confiteri Chriſtum, tanta eſt mors negare Chriſtum. An Apoſtolus Petrus (ſicut eum quidam favore perverſo excuſare nituntur) Chriſtum non negavit, quia interrogatus ab ancilla, hominem ſe neſcire reſpondit?

§ Corr. Rom. a Item) *In duobus vetuſtis Gratiani exemplaribus hoc eſt aliud caput, & rubricam habet, De eodem. Eſt enim ex tractatu 66. in Joannem.*

C. LXXXVI. *Veritatem prodit, non ſolum qui pro veritate mendacium loquitur, ſed etiam qui veritatem non libere prædicat.*

Item Joannes Chryſoſtomus, id eſt, Auctor operis imperfecti, in Matth. hom. 25. (forte c. an. 400. *Conſtantinopoli.*)

NOlite o timere eos, qui occidunt corpus: ne forte o Matth. 10.
propter timorem mortis non libere dicatis, quod audiſtis, nec fiducialiter prædicetis omnibus, quod in aure ſoli audiſtis. Sic ergo ex his verbis oſtenditur, quod non ſolum ille proditor eſt veritatis, qui tranſgrediens veritatem, palam pro veritate mendacium loquitur: ſed etiam

ille, qui non libere veritatem pronunciat, quam libere pronuntiare oportet, aut non libere veritatem defendit, quam libere defendere convenit, proditor eſt veritatis. Nam ſicut Sacerdos debitor eſt, ut veritatem, quam audivit a Deo, libere prædicet, ſic Laicus debitor eſt, ut veritatem, quam audivit quidem a Sacerdotibus probatam in Scripturis, defendat fiducialiter. Quod ſi non fecerit, proditor eſt veritatis. *Corde p enim creditur ad juſtitiam, ore autem confeſſio fit ad ſalutem.*

p Rom. 10.

Gratian. *Hæc ſententia potius judicem lædit, quam eum, in quem temere fertur.*

C. LXXXVII. *Immo aliquem anathematizans, ſibi, non alii nocet.*

Unde Auguſtinus *ait*, (*c. an* 412. *in Africa.*)

q *Auſ. l. 12. c. 67. Polyt. l. 7. tit. 1. ſine authoris nomine.*

ILlud q plane non temere dixerim, quod ſi quiſquam fidelium fuerit anathematizatus injuſte, potius ei oberit, qui facit, quam qui hanc patitur injuriam. Spiritus enim Sanctus habitans in ſanctis, per quem quiſque ligatur, aut ſolvitur, immeritam nulli ingerit pœnam. Per eum quippe diffunditur charitas r in cordibus noſtris, quæ non agit perperam. Pax s Eccleſiæ s dimittit peccata, & ab Eccleſiæ pace alienatio tenet peccata non ſecundum arbitrium hominum, ſed ſecundum arbitrium Dei. Petra tenet, petra dimittit: columba tenet, columba dimittit: unitas tenet, unitas dimittit.

r Rom. 5.
s Aug. de Baptiſmo contra Donatiſtas, lib. 3. c. 18.

¶ Corr. Rom. q Peu] *Hæc pars (nam ſuperius non eſt inventa apud B. Auguſtinum) ex ipſo eſt emendata, & nonnihil aucta.*

t Prov. 26. *ſed paulo aliter.*

Gratian. *Item Salomon* t: Sicut avis in incertum volans, & paſſer quolibet vadens: ſic maledictum fruſtra prolatum, veniet ſuper eum, qui miſit illud.

C. LXXXVIII. *Cujus vita officio non congruit, alios ligans ſolvit.*

Item Gregorius Papa *homil.* 26. *in Evangelia*, (*c. an.* 593. *Romæ.*)

u *Ioan p. 14. c. 3. Pann. l. 5. c. 78. 79. & 80.*
x *al. judicii.*

PLerumque u contingit, ut hic judicis x locum teneat, cujus ad locum vita minime concordat: ac proinde ſæpe agitur, ut vel damnet immeritos, vel alios ipſe ligatus ſolvat, ſæpe in ſolvendis, ac ligandis ſubditis, ſuæ voluntatis motus, non autem cauſarum merita ſequatur. Unde fit, ut ipſa y ligandi z, aut ſolvendi poteſtate ſe privet. *& infra.* §. 1. Sæpe fit, ut erga quemlibet proximum odio, vel gratia moveatur paſtor. Judicare a autem digne de ſubditis, &c. Unde recte per Prophetam b dicitur: *Mortificabant animas, quæ non moriuntur, & vivificabant animas, quæ non vivunt.* Non morientem quippe mortificat, qui juſtum damnat. & non victurum vivificare nititur, qui reum a ſupplicio abſolvere conatur. §. 2. Cauſæ ergo penſandæ ſunt, & tunc ligandi atque ſolvendi poteſtas exercenda. Videndum eſt, quæ culpa præceſſit c, & quæ ſit pœnitentia ſecuta poſt culpam: ut quos omnipotens Deus per compunctionis gratiam viſitat, illos paſtoris ſententia abſolvat. Tunc d enim vere eſt abſolutio, &c. *& infra.* §. 3. Ex qua conſideratione notandum eſt, quod illos non debemus per paſtoralem auctoritatem ſolvere, quos auctorem noſtrum agnoſcimus per ſuſcitantem gratiam vivificare. *& infra.* §. 4. Veniat itaque foras mortuus, id eſt, culpam confiteatur peccator. Venientem vero foras ſolvant diſcipuli: ut paſtores Eccleſiæ ei pœnam debeant amovere, quam meruit, qui non erubuit confiteri, quod fecit. §. 5. Hæc de ſolutionis ordine breviter diximus, ut ſub magno moderamine paſtores Eccleſiæ vel ſolvere ſtudeant, vel ligare.

y *al. hoc ipſo*
z *ſup. ead. ipſo ligandi.*
a *ſup. ead. judicare.*
b *Ezech.* 13.
c *Abeſt ab orig.*
d *Sup. ead. tunc vera.*

C. LXXXIX. *Viribus caret ſententia injuſte prolata.*

Item Calixtus Papa I. *epiſt.* 1. *ad Benedictum Epiſcopum.* (*an.* 221. *Romæ.*)

e 23. *q.* 1. *cnim.* §. *immdum ex Marcellino* 11 c. *Hadrian. cap.* 78. *ead. l.* 5. *c.* 251. *Burch. l.* 25. *c.* 8. *Anſel. l.* 3. *c.* 84. *Ivo p.* 5. *c.* 235. *& p.* 16. *cap.* 9.
f *Aug. l. confeſſ.* 9. *c.* 9.

INjuſtum e judicium, & definitio injuſta, Regio metu, aut juſſu, aut cujuſcumque Epiſcopi, aut potentis, a Judicibus ordinata, vel acta, non valeat. §. 1. Homini religioſo parum eſſe debet inimicitias aliorum non exercere, vel non augere male loquendo, niſi etiam eas extinguere bene loquendo ſtuduerit. §. 2. Melior f eſt in malis factis humilis confeſſio, quam in bonis ſuperba gloriatio.

C. XC. *Præmium meretur, qui injuſte maledicitur.*

Item Auguſtinus *ſuper Pſal.* 102. *ad verſ.* Faciens miſericordias Dominus. (*ante an* 422. *in Africa.*)

QUi juſtus eſt, & injuſte maledicitur, præmium illi redditur.

Gratian. *Hic etſi, ut dictum eſt, non teneatur ligatus apud Deum, ſententiæ tamen parere debet: ne in ſuperbia ligetur, qui prius ſuperiori conſcientia abſolutus tenebatur.*

7 *pars.* §. 1. *Iſtud eſt, quando contra æquitatem ſententia datur: veluti quando ſubditi non poſſunt cogi ad malum, ſcientes, obedientiam non eſſe ſervandam Prælatis in rebus illicitis,*

C. XCI. *Non eſt obediendum Epiſcopo, qui pro hæreticis Miſſam cantare jubet.*

Unde Eutychianus *a* Papa *ait.* (*c. an.* 275. *Romæ.*)

SI g quis Epiſcopus, aut Abbas Presbytero, aut Monacho ſuo juſſerit Miſſæ pro hæreticis β cantare, non licet, & non expedit obedire ei.

g *Polycar. l.* 7. *tit.* 5. *Burch. l.* 19. *c.* 115. *Ivop.* 13. *c.* 117.

¶ Corr. Rom. α Eutychianus] *Burchardus, & Ivo referunt in Eutychiano ſimul caput hoc, & c. ſi quis* 24. *q.* 2. *quod tamen Gratianus citat in Julio.*

β Hæreticis] *Cæteri collectores addunt*, mortuis, *quam vocem hic auctor gloſſæ ſupplevit.*

C. XCII. *Præcepti non obedire multoties expedit.*

Item Auguſtinus. (forte Ambroſius lib. de Paradiſo c. 6. an. 375. *Mediolani.*)

NOn ſemper malum eſt non obedire præcepto: cum enim Dominus jubet ea, quæ ſunt contraria Deo, tunc ei obediendum non eſt.

¶ Corr. Rom. *Hujus capitis partim verba ipſa, partim ſententia habentur apud beatum Ambroſium, lib. de Paradiſo cap.* 6.

C. XCIII. *De eodem.*

Item Hieronymus *in epiſt. ad Titum* α, *c.* 2. *verſ.* Servi Dominis ſuis ſubditi, (*an.* 386. *in Palæſtina.*)

SI h Dominus ea jubet, quæ non ſunt adverſa Scripturis ſanctis, ſubjiciatur ſervus Domino. Si vero contraria præcipit, magis obediat ſpiritus, quam corporis Domino. *& infra c.* 3. §. 1. Si i bonum eſt, quod præcipit Imperator & Præſes, jubentis obſequere voluntati: ſi vero malum, reſponde ei illud de Actibus Apoſtolorum k: *Obedire oportet Deo magis, quam hominibus.* Hoc ipſum & de ſervis intelligamus apud Dominos, & de uxoribus apud viros, & de filiis apud parentes: quod in illis tantum debeant Dominis, viris, parentibus eſſe ſubjecti, quæ contra Dei mandata non veniunt.

h *Anſ. l.* 13. *c.* 26.
i *Polycar. l.* 7. *tit. ult.*
k *Act.* 5.

¶ Corr. Rom. α Titum] *Sic eſt emendatum ex Polycarpo, cum antea citaretur*, ad Epheſios, *emendato etiam, & nonnihil locupletato ipſo capite ex originali.*

C. XCIV. *Non ſunt audiendi, qui contra Deum aliquid jubent.*

Item Ambroſius, *l* (forte Auguſt. in Pſalm. 124. c. an. 420. *in Africa.*)

l *Infra ead. c. Imperatores.* §. *Julianus.*

JUlianus 38 Imperator, quamvis eſſet apoſtata, habuit tamen ſub ſe Chriſtianos milites: quibus cum dicebat, producite aciem pro defenſione Reipublicæ, obediebant ei. Cum autem diceret eis, producite arma in Chriſtianos, tunc cognoſcebant Imperatorem cœli.

¶ Corr. Rom. *Infra eodem c.* Imperatores. §. Julianus *habetur hæc ſententia: fortaſſeque eo in loco mutatis verbis conflatum eſt hoc capitulum.*

¶ Pith. 38. *Julianus.*] Infra, xxiii. q. 1. can. 4. Vide S. Auguſt. in *Pſalm.* 124. & *lib.* 5. *de Civit. c.* 21. Bedam ad *Epheſ.* 6. Theodoc. *lib.* 4. *c.* 1. Socrat. *lib.* 3. *c.* 1. Tripart. *lib.* 2. *c.* 1. Sozomen. &c.

C. XCV. *Non jubet aliquid injuſtum, qui Deum timere probatur.*

Item Fabianus Papa, *epiſt.* 2. *omnibus Epiſcopis*, (*c. an.* 240. *Romæ in Orientem.*)

QUi omnipotentem Deum metuit, nec contra Evangelium, vel contra Apoſtolos, nec contra Prophetas, vel ſanctorum Patrum inſtituta aliquid ullo modo agere conſentit.

C. XCVI. *Et qui peccat, & qui peccanti conſentit, uterque reus eſt.*

Item Nicolaus Papa *Lothario Regi.* (*c. an.* 863. *Romæ in Galliam.*)

ITa corporis tui cedere motibus conſenſiſti, & relaxatis voluptatum habenis temetipſum in lacum m miſeriæ, & in lutum fæcis prohibitum 39 n dejeciſti, ut qui poſitus fueras ad gubernationem populorum, effectus ſis ruina multorum. Probat hoc 40 Thieguldi o, & Guntharii dudum Epiſcoporum legitimus caſus: qui pro eo, quod te minime competenter erudierunt, quinimmo quia prævaricationem tuam tegere argumentis ſuis, & ſub quadam juſtitiæ ſpecie, ſucatis quibuſdam exquiſitis adinventionibus, æquitatem obruere ſtuduerunt, noſtra ſunt Apoſtolica depoſiti auctoritate, & ab omni Epiſcopatus regimine regulariter ſequeſtrati.

m *Ivo p.* 8. *c.* 227.
n *Pſal.* 39.
o *Sup. ead.* Theutgaldum.

¶ Pith. 39 *Prohibitum.*] V. C. *prohibiti.*
40. *Thieguldi.*] V. C. *Tevgueldi.*

C. XCVII.

C. XCVII. *De eodem.*

p *Beda Rom.* 13.

Item Auguſtinus ſerm. 6. de verbis Domini. p
(*ante an. 399. in Africa.*)

q *Polycar. l. 2. tit. 27.* r *Rom. 13.* s *jed ſi*] *orig.* t *al. verum.* u *al. Proconſulem.*

QUi q reſiſtit poteſtati r, Dei ordinationi reſiſtit. Sed quid, ſi illud jubeat, quod non debeas facere? Hic ſane contemne poteſtatem, timendo poteſtatem. Ipſos humanarum legum t gradus adverte. Si aliquid juſſerit Curator, nonne faciendum eſt? Tamen, ſi contra Proconſul u jubeat, non atque contemnis poteſtatem, ſed eligis majori ſervire. Nec hinc debet minor iraſci, ſi major prælata eſt. Rurſus ſi aliquid ipſe Proconſul jubeat, & aliud jubeat Imperator, numquid dubitatur illo contempto, illi eſſe ſerviendum? Ergo, ſi aliud Imperator, & aliud Deus, quid judicatis? Solve tributum: eſto mihi in obſequium. Recte, ſed non in idolio. In idolio prohibet. Quis prohibet? Major poteſtas. Da veniam: tu carcerem, ille gehennam minatur. Hic jam tibi aſſumenda eſt fides tua tanquam x ſcutum, in quo poſſis omnia ignita jacula inimici extinguere.

x *Epheſ.* 6.

¶ Corr. Rom. *Emendatum, & locupletatum eſt caput hoc ex ipſo originali.*

C. XCVIII. *De eodem.*

Idem *Donatiſtis, epiſt.* 166.
(*forte an.* 409. *ibid.*)

y *Sup. diſt. 9. c. 1. Polyc. ibid.* z *Daniel.* 3. a *al. frontem.*

IMperatores y, ſi in errore eſſent, (quod abſit) pro errore ſuo contra veritatem leges darent, per quas juſti & probarentur, & coronarentur, non faciendo, quod illi juberent, quia Deus prohiberet. Sicut juſſerat Nabuchodonoſor z, ut aurea ſtatua adoraretur: quod qui facere noluerunt, Deo talia prohibenti placuerunt. Quando autem Imperatores veritatem tenent, pro ipſa veritate contra errorem jubent. Quod quiſquis contempſerit, ipſe ſibi judicium acquirit. Nam & inter homines pœnas luit, & apud Deum fortem a non habebit, quia hoc facere noluit, quod ei per cor Regis ipſa veritas juſſit. Sicut ipſe Nabuchodonoſor poſtea miraculo ſalutis etiam puerorum commotus, utque materna, pro veritate contra errorem edictum propoſuit, ut quicunque blaſphemarent Deum Sidrach, Miſach, & Abdenago, in interitum irent, & domus eorum in diſperſionem. Et non vultis, ut aliquid tale contra vos jubeant Imperatores Chriſtiani, cum ſciant a vobis in eis, quos rebaptizatis, Chriſtum exſufflari? *Idem in Pſalmis* b. §. 1 Julianus c extitit infidelis Imperator. Nonne extitit apoſtata, iniquus, idololatra? Milites Chriſtiani ſervierunt Imperatori infideli. Ubi veniebatur ad cauſam Chriſti, non agnoſcebant, niſi illum, qui in cœlo erat. Quando volebat, ut idola colerent, ut thurificarent, præponebant illi Deum. Quando autem dicebat, producite aciem, ite contra illam gentem, ſtatim obtemperabant. Diſtinguebant Dominum æternum e Domino temporali: & tamen ſubditi erant propter Dominum æternum etiam Domino temporali.

b *In Pſal.* 124. *ad verſ.* [*Quoniam non derelinquit.*] *Beda ad Epheſ.* 6.
c *ſupra c. Julianus. Ivo par.* 5. c. 2.

C. XCIX. *Per obedientiam bonum deſerere, malum vero nunquam facere licet.*

Item Gregorius l. c. 12. *al.* 10. *lib.* 35. *in Job.*
(*an.* 590. *Romæ.*)

QUid ergo mirum, ſi homo peccator ſe obedientiæ in præſentis vitæ brevitate ſubjicit, quando hanc mediator Dei, & hominum tenuit æ, & tenendam præcepit, & cum obedientes remunerat, non relinquit? Sciendum vero eſt, quod nunquam per obedientiam malum fieri, aliquando autem per obedientiam debet bonum, quod agitur, intermitti. Neque enim in paradiſo arbor mala extitit, quam Deus homini, ne contingeret, interdixit; ſed ut melius per obedientiæ meritum homo bene conditus creſceret, dignum fuerat, ut hunc etiam a bono prohiberet: quatenus tanto verius hoc, quod ageret, virtus eſſet, quanto & a bono ceſſans, auctori ſuo ſe ſubditum humilius exhiberet.

¶ Corr. Rom. æ Tenuit, & tenendam præcepit] *Hæc abſunt a pleriſque manuſcriptis, & ab originali: Similia quædam leguntur apud B. Auguſtinum ſermone 5. ad fratres in eremo.* Nec mirum, *inquit*, ſi nos peccatores obedientiæ ſubjicimus, quando hanc mediator Dei, & hominum etiam in morte non deſeruit, & ei ſe ſubjecit, qui per omnia erat Patri æqualis.

C. C. *Apud Deum maledicitur, qui peccantibus conſentit.*

d *Smaragdus c.* 69.

Item Iſidorus d. 41 (*forte Baſilius c. an.* 371. *in Ponto.*)

e *Anſ. l. 12. c. 5. Burch. l. 12. c. 46. Ivo p. 14. c. 110.*

QUi e conſentit peccantibus, & defendit alium delinquentem, maledictus erit apud Deum, & homines, & corripietur increpatione ſeveriſſima. Hinc etiam quidam ſanctiſſimus Pater ait: Si quis peccantem defendit, acrius, quam ille, qui peccavit, coercetur. Hinc & alius Pater ait: Si quis alterius errori conſenſerit, & illi conſilium dederit, ut ſe tardius humiliet, ſciat ſe cum illo ſimili modo judicandum culpabilem.

¶ Corr. Rom. *Prima pars hujus capituli uſque ad verbum,* ſeveriſſima, *habetur in regula B. Pachomii Romæ edita. Tomo vero extat apud Smaragdum in expoſitione regulæ B. Benedicti cap. 69. Citat autem Baſilium, quemadmodum & Burchardus, & Ivo: & ſenſus eſt in regulis ipſius Baſilii brevioribus regula ſeptima.*

¶ Pith. 41. *Iſidorus.*] Ex regula S. Pachomii ab Hieronymo tranſlata, *præcepto* 99.

C. CI. *Non eſt obediendum, quod contra Deum præcipitur.*

Idem Iſidorus. (forte Baſilius c. an. 370. *ibid.*)

f *Galat.* 1.

SI is, qui præeſt, fecerit, aut cuiquam, quod a Domino prohibitum eſt, facere juſſerit vel, quod præceptum eſt, præterierit, aut prætermitti mandaverit, ſancti Pauli f Apoſtoli ſententia ei ingerenda eſt, dicentis: *Etiamſi nos, aut Angelus de cœlo evangelizaverit vobis, præterquam quod vobis evangelizavimus, anathema ſit.* Idem. §. 1. Si quis a prohibet verbis, quod a Domino præceptum eſt, vel rurſus imperat fieri, quod Dominus prohibet, execrabilis ſit omnibus, qui diligunt Deum. Idem. §. 2. Is, qui præeſt, ſi præter voluntatem Dei, vel præter quod in ſanctis Scripturis evidenter præcipitur, vel dicit aliquid, vel imperat, tanquam falſus teſtis Dei, aut ſacrilegus habeatur.

¶ Corr. Rom. *In regulis brevioribus B. Baſilii c. 114. & 303. ſimillima leguntur hiſce omnibus, quæ in hoc capite continentur.*

a Si quis prohibet] *In lib. B. Baſilii de inſtitutis Monachorum Ruffino interprete fere eadem leguntur c. 24. quemadmodum ultimus verſ.* Is, qui præeſt. *ibid. c.* 16.

Gratian. *Cum ergo ſubditi excommunicantur ideo, quia ad malum cogi non poſſunt, tunc ſententia non eſt obediendum: quia juxta illud Gelaſii* g: Nec apud Deum, nec apud Eccleſiam ejus quemquam gravat iniqua ſententia.

g *Sup. cap. cui eſt illata.*

§ 3s §. 1. *Quod autem ſupra communicantes excommunicatis de Eccleſia abjici jubentur, non de quolibet modo communicantibus intelligendum eſt.*

C. CII. *De his, qui cum excommunicatis communicant.*

Unde Nicolaus Papa I. *Hincmaro Rhemorum Archiepiſcopo.*
(c. an 865. *Romæ in Galliam.*)

h *Ivo p. 14. c. 46. Pann. l. 5. c. 106.*

EXcellentiſſimus h Rex Carolus Apoſtolatum noſtrum conſuluit, quid agendum ſit de his, qui communicant cum his, quorum Engeltrude 42 ſæpe damnatæ fœminæ communicant: quoniam eam cum communicatoribus ſuis, & fautoribus pari vinculo anathematis 43 conſtat eſſe adſtrictam. Quapropter nunc beatitudini tuæ injungimus, et ſuper hoc noſtra auctoritate fretus curam de his ſemere ſtudeas: & quia docta dictantis ſanctitas tua valde novit aliud eſſe i ex neceſſitate, aliud ex ignorantia, atque aliud, quod ex 44 ſtudio delinquitur, iſtudque poſterius duobus prioribus diſtrictius eſſe puniendum; idcirco ſolerter invigilat, & cauta diſcretione ſingulorum modos dijudicet: quatenus qui ex neceſſitate, aut ignorantia delinquunt, auctoritate noſtra per te abſolvantur: ſi tamen ipſa eorum ignorantia, vel neceſſitas vera, & non ſimulata, vel non ex voluntate proceſſerit: quia, ut bene noſti, plerique ſunt, qui poſſunt quidem, ſed nolunt recta noſſe. Unde Pſalmiſta k de hujuſmodi: Noluit, inquit, *intelligere, ut bene ageret.* Illos autem, qui ſtudio ſuo obligantur, & contemptu interdicta noſtra poſtponunt, non niſi digna ſatisfactione præeuntе volumus a re prorſus abſolvi.

i *B. Greg. l. 34. mor. c.* 16
k *Pſal.* 35.

¶ Pith. 42. *Engeltrude.*] V. C. *Ingeltrude.*
43. *Anathematis.*] V. C. addit, *æterni conſtat aſtrictam.*
44. *Ex.*] Abeſt a V. C.

C. CIII. *De his, qui ſine culpa cum excommunicatis communicant.*

Item Gregorius VII. *lib. 5. Regeſti in Concilio Romæ habito.*
(*an.* 1078.)

l *Ivo p. 14. c. 43. Pann. l. 5. c. 125.*

QUoniam l multos peccatis noſtris exigentibus pro cauſa excommunicationis perire quotidie cernimus, partim ignorantia, partim nimia ſimplicitate, partim timore, partim etiam neceſſitate, devicti miſericordia, anathematis ſententiam ad tempus, prout poſſumus, opportune temperamus. Apoſtolica itaque auctoritate eo anathematis vinculo hos ſubtrahimus: videlicet uxores, liberos, ſervos, ancillas, ſeu mancipia, nec non ruſticos ſervientes, & omnes alios, qui non adeo curiales ſunt, ut eorum conſilio ſcelera perpetrentur, & eos, qui ignoranter excommunicatis communicant, ſive illos, qui communicant cum eis, qui excommunicatis communicant. Quicunque autem orator, ſive peregrinus, aut viator in terram excommunicatorum devenerit, ubi non poſſit emere, vel non habeat, unde emat, ab excommunicatis accipiendi licentiam damus. Et ſi quis excommunicatis non m in ſuſtentationem ſuperbiæ, ſed humanitatis cauſa dare aliquid voluerit, non prohibemus.

m *al. in ſuſtentationem, non ſuperbiæ.*

C. CIV. *De Bonifacio, qui excommunicatis, & a Pſeudoepiſcopis ſe non communicaturum juravit.*

Item Bonifacius Martyr *Zachariæ Papæ in epiſt. quæ incipit*, Paternæ. (*c. an. 751. a Germania Romam.*)

n Ivo p. 2. c. 95. ANteceſſor *n* ac prædeceſſor veſtri venerandæ memoriæ Gregorius, dum me indignum ordinavit, & ad prædicandum verbum Dei Germanicis gentibus miſit, ſacramento me conſtrinxit, ut Canonicis, & juſtis Epiſcopis, & Presbyteris, in verbo, facto, conſenſu, miſi adjutor eſſem, & adjutor (quod cum divina gratia adimplere ſtudui:) falſos autem Sacerdotes, hypocritas, & ſeductores populorum vel corrigerem ad viam ſalutis, vel declinarem, & abſtinerem a communione ipſorum: quod ex parte ſervavi, & ex parte cuſtodire, & implere non potui: ſed ſpiritualiter implevi ſacramentum,
o Geneſ. 49. quia in *o* conſenſum, & in conſilium eorum non venit anima mea, corporaliter autem ab eis omnino abſtinere non potui. Dum enim conſilium ad Principem Francorum, cogente Eccleſiarum neceſſitate, non tales ibi reperi, quales volui: ſed tamen in ſancta communione corporis Chriſti *p* ſic non communicavi.

§ Corr. Rom. *Epiſtola, in qua habetur capitulum hoc, edita eſt per Laurentium Surium in vita ſancti Bonifacii Legati Germaniæ, & Martyris. Emendatior excuditur manuſcripta Romæ in Bibliotheca Monaſterii Dominicani.*

a Et Pſeudoepiſcopis] *Hæc in aliquot vetuſtis ante legebantur, excommunicatis a Pſeudoepiſcopis.*

e Pavu. 45. *Anteceſſor*,] *Vide Vignerium to. 1. p. 348.* Eſt vero de eadem re ejuſdem Bonifacii Epiſtola ad Danielem Epiſcopum, & Danielis ad illam reſponſio, *in V. C.*

C. CV. *Excommunicatis non communicat, qui eis anima non conſentit.*

Item Zacharias Papa *Bonifacio Martyri in epiſtola, cujus initium eſt*, Benedictus Deus. (*an. 751. Romæ in Germaniam.*)

p Ivo p. 2. c. 56. QUod *p* prædeceſſor noſter beatæ memoriæ Gregorius hujus ſanctæ ſedis Apoſtolicæ Præſul dum ad prædicandum verbum Evangelii tuam miſiſſet fraternitatem in Germaniæ partibus, & Gentibus illis paganis, verbo poſtfra-
q al. monitam. tationis illam voluit ante eſſe munitam *q*: ita ut orthodoxos Epiſcopos, Presbyteros, vel quoſcunque reperire potuiſſes in verbo exhortationis perfectos, amplius confirmares, & eis communicares (quod & factum eſt.) ſi quos vero ſeductores Epiſcopos, aut Pſeudopresbyteros, vel quoſque a recto fidei tramite deviantes repeiiſſes, nulla tibi cum eis eſſet communio: quod te ſolatiante Deo uſque ad præſens ſpiritualiter ſervaſſe confeſſus es: vel, ſi omnino propter principalem, & humanum favorem gentis Francorum, dum ad eos acceſſiſſes, corporaliter abſtinere non valuiſti, cogente Eccleſiarum Dei neceſſitate, & tamen in eorum conſilio, & conſenſu communionis anima tua non eſt coinquinata. Itaque propter hoc, quod cum eis converſatus es, non conſentiens iniquitati eorum, nullum tibi eſt detrimentum coram Deo.

§ Corr. Rom. *In epiſtola præcedunt hæc verba*. Suggeſſit itaque ſancta fraternitas tua in ſuis apicibus, quod prædeceſſor noſter &c.

v ps Gratian. *Excommunicationis autem forma, & modus, atque reconciliationis hic eſt.*

C. CVI. (forte c. an. 692.)

Modus, & forma excommunicationis.

r Burch. lib. 11. c. 3. Ivo par. 14. c. 76. DEbent *r* duodecim Sacerdotes Epiſcopum circumſtare, & lucernas ardentes in manibus tenere, quas in concluſione anathematis, vel excommunicationis projicere debent in terram, & conculcare pedibus: deinde epiſtola per parochias mittatur, continens excommunicatorum nomina, & cauſam excommunicationis.

§ Corr. Rom. *Apud Burchardum, & Ivonem ea, quæ in hoc capite continentur, & multa alia eadem pertinentia citantur ex Concilio Rothomagenſi. In collectione vero canonum antiqua, ac manuſcripta iiſdem verbis, quibus hic, refertur ex Zacharia Papa.*

C. CVII. *De eodem.*

Item ex Concilio Arauſico. (*an. 441. in Gallia.*)

s Burch. l. 11. c. 7. Ivo part. 3. cap. 126. CAnonica *s* inſtituta, & ſanctorum Patrum exempla ſequentes, Eccleſiarum Dei violatores *a* auctoritate Dei, & judicio ſancti Spiritus *a* gremio ſanctæ matris Eccleſiæ, & a conſortio totius Chriſtianitatis eliminamus; quouſque reſipiſcant, & Eccleſiæ Dei ſatisfaciant.

§ Corr. Rom. *a* Violatores] *In eadem collectione, & apud Burchardum, & in duobus vetuſtis Gratiani codicibus ſequitur N. Ab aliis tamen Gratiani exemplaribus, & ab Ivone abeſt nota iſta.*

C. CVIII. *Modus reconciliationis excommunicatorum.*

Item ex eodem. (*an. 441. ibid.*)

CUm *t* aliquis vel excommunicatus, vel anathematizatus pœnitentia ductus veniam poſtulat, & emendationem promittit, Epiſcopus, qui eum excommunicavit, ante januas Eccleſiæ venire debet, & duodecim Presbyteri cum eo, qui eum hinc inde circumſtare debent *a*. Et ſi ille proſtratus veniam poſtulat, & de futuro cautelam ſpondet, tunc Epiſcopus apprehenſa manu ejus dextera, in Eccleſiam illum introducat, & communionem Chriſtianam reddat, & ſeptem Pſalmos pœnitentiales decantet cum iſtis precibus, Kyrie eleyſon, Pater noſter, Salvum fac ſervum tuum. *Oratio*. Præſta, quæſumus, Domine huic famulo tuo dignum pœnitentiæ fructum, ut Eccleſiæ tuæ ſanctæ, *a* cujus integritate deviaverat peccando, admiſſorum veniam conſequendo reddatur innoxius. Per &c. *t Burch. l. 11. cap. 8.*

§ Corr. Rom. *a* Debent) *Apud Burchardum, qui etiam ex Concilio Arauſico citat, hæc ſequuntur:* Ubi etiam adeſſe debent illi, quibus injuria, vel damnum illatum eſt, *& multa alia, quæ omnino perlegenda ſunt.*

u ps Gratian. *Presbyteris vero, qui excommunicati ſacrum miniſterium contingere præſumunt, quæ pœnitentia ſit impenenda*, Joannes VIII. *Clero, & ordini Salentano a ſcribens, definit, dicens.* (c. an. 880. Romæ in Dalmatiam.) *a al. Salernitano.*

C. CIX. *Quæ ſit pœnitentia Sacerdotum, qui excommunicati ſacrum miniſterium contingere præſumunt.*

DE *x* illis Presbyteris, qui tempore ſanctiſſimi prædeceſſoris noſtri Domini Papæ Nicolai excommunicati, ſacrum miniſterium *y* contingere præſumpſerunt, ipſi in ſui damnationem (ſicut ſacri canones ſtatuerunt) ſententiam intulerunt. Tamen, quia miſeratio Apoſtolica etiam ſolet præſtare correctis, ob magnitudinem miſericordiæ illis hanc indulgentiam exhibemus, ut ſancta communione ſaginati, ſtudeant tribus continuis annis per hebdomadam omni *a* ſecunda, & quarta, & ſexta feria a *β* vino & a carne penitus jejunare, & alia lugenda nequaquam committere. *x Ivo p. 14. c. 35. Pann. l. 5. c. 104. y al. myſterium.*

§ Corr. Rom. *a* Omni ſecunda,) *Apud Ivonem, & in aliquot vetuſtis Gratiani exemplaribus legitur*, omni ſecunda, & ſexta feria: *in uno etiam*, omni quarta, & ſexta feria.

β A vino] *In Panormia eſt*, aut a vino, aut a carne: *apud Ivonem*, a vino, aut acero.

Gratian. *Qui autem excommunicatis communicant, pro modo peccati pœnitentiam accipiant.*

C. CX. *Pro modo peccati puniantur, qui excommunicatis communicant.*

Unde Urbanus II. *Gerobaldo z Conſtantienſi Epiſcopo.* (*c. an. 1093. ex Italia in Germaniam.*) *z al. Gebehardo.*

SAnctis *a* quippe canonibus cautum conſtat, ut qui excommunicatis communicaverit, excommunicetur. Ipſum *b* tamen pœnitentiæ, atque abſolutionis modos eo moderamine decernimus, ut quicunque ſeu ignorantia, ſeu timore, ſeu neceſſitate negotii cujuſquam maxime, & maxime neceſſarii, eorum ſe convictu, ſalutatione, oratione, oſculatione *c* contaminaverint, cum minoris pœnitentiæ medicina ſinistatis noſtræ participationem *d* ſortiantur. Eos vero, qui aut ſpontanee, aut negligenter inciderint, ſub ea volumus diſciplinæ correctione *e* ſuſcipi, ut cæteris metus incutiatur. *a Ivo part. 14. c. 45. Pann. l. 5. c. 107. b al. ipſi. c al. ſtultove. d al. participem. e al. coercione.*

CAUSA XII.

QUidam Clerici propria relinquere volunt: de ſuis & Eccleſiæ rebus teſtamentum conficiunt: de rebus Eccleſiæ nonnulla largiuntur.

1. *Modo primum quæritur, utrum liceat Clericis proprium habere.*
2. *Secundo, an res Eccleſiæ, quæ ab eis datæ ſunt, poſſint conſtare aliquo firmitatis eis, qui eas acceperunt.*
3. *Tertio, ſi ante tempus ordinationis ſuæ, qui nihil habere videbantur, & poſt ordinationem aliqua inveniſſe noſcuntur, an poſſint ea relinquere, quibus voluerint, an non.*
4. *Quarto, ſi de ſuis, & Eccleſiæ rebus aliqua acquiſiſſe noſcuntur, an utrique communiter, an ſingulariter Eccleſiæ, vel Sacerdoti, jure proveniant.*
5. *Quinto, ſi teſtamenta liceat eis conficere.*

UTRUM

UTRUM LICEAT CLERICIS PROPRIUM HABERE.

QUÆSTIO I.

a al. approbatur. CLericos nihil poſſidere, multis auctoritatibus jubetur. a

C. I. *Impuberes, & adoleſcentes in uno conclavi manentes, probatiſſimo Seniori deputentur.*

Ait enim Toletanum Concilium IV. *cap.* 23. (an. 633. *in Hiſpania.*)

b Anſ. l. 7. c. 1. c Geneſ. 6. & 8. d Prov. 30. e al. puberes. f al. commorentur. OMnis b ætas ab adoleſcentia c in malum prona eſt. Nihil enim incertius d, quam vita adoleſcentium. Ob hoc conſtituere oportuit, ut ſi qui in Clero impuberes e, aut adoleſcentes exiſtunt, omnes in uno conclavi atrii commaneant f, ut lubricæ ætatis annos non in luxuria, ſed in diſciplinis Eccleſiaſticis agant, deputati probatiſſimo Seniori, quem & magiſtrum diſciplinæ, & teſtem vitæ habeant. §. 1. Quod ſi aliqui ex his pupilli exiſtunt, Sacerdotali tutela foveantur: ut & vita eorum a criminibus intacta ſit, & res ab injuria improborum. Qui autem his præceptis reſultaverint, monaſteriis deputentur, ut vagantes animi, & ſuperbi, ſeveriore regula diſtringantur.

C. II. *Omnibus Clericis communis eſt vita ſervanda.*

Item Clemens I. *epiſt.* 5. (c. an. 68. *Roma Hieroſolymam.*)

g Anſ. ibid. DIlectiſſimis g fratribus & condiſcipulis Hieroſolymis cum dilectiſſimo fratre Jacobo Coepiſcopo habitantibus, Clemens Epiſcopus. Communis vita, fratres, omnibus neceſſaria eſt, & maxime his, qui Deo irreprehenſibiliter militare cupiunt, & vitam Apoſtolorum, eorumque diſcipulorum imitari volunt. §. 1. Communis enim uſus omnium, quæ ſunt in hoc mundo, omnibus eſſe hominibus debuit. Sed per iniquitatem alius hoc ſuum eſſe dixit, & alius illud, & ſic inter mortales facta diviſio eſt. §. 2. Denique Græcorum quidam ſapientiſſimus, hæc ita ſciens eſſe, ait: Communia debere eſſe amicorum omnia. (in omnibus autem ſunt ſine dubio & conjuges.) Et ſicut non poteſt, inquit, dividi aer, neque ſplendor ſolis; ita nec reliqua, quæ communiter in hoc mundo omnibus data ſunt ad habendum, dividi debere, ſed habenda eſſe communia. Unde & Dominus per Prophetam h loquitur, dicens: *Ecce quam bonum, & quam jucundum*, &c. §. 3. Iſtius enim conſuetudinis more retento, etiam Apoſtoli, eorumque diſcipuli, ut prædictum eſt, una nobiſcum, & vobiſcum communem vitam duxere. Unde ut bene noſtis, erat multitudinis eorum i cor unum, & anima una: nec quiſquam eorum, aut noſtrum de his, quæ poſſidebat, aliquid ſuum eſſe dicebat: ſed omnia illis, & nobis erant communia: nec quiſquam egens erat inter nos. §. 4. Omnes autem, qui domos, vel agros poſſidebant, vendebant eos, & pretia eorum, & reliquas res, quas habebant, afferebant, ponentes ante pedes Apoſtolorum (ſicut nobiſcum quidem veſtrum cognoverunt, & viderunt:) & dividebantur ſingulis, prout cuique opus erat. §. 5. Ananias autem k vir nomine, & Saphira uxor ejus, qui mentiti ſunt Apoſtolis de pretio agrorum ſuorum, quos vendiderant, nobis præſentibus, in conſpectu omnium circumadſtantium, e conſpectu Apoſtolorum propter peccatum eorum, & mendacium, quod fecerunt, mortui eluti ſunt ambo. Cætera, quæ de talibus cognovimus, & vidimus, nec recordatione, nec demonſtratione digna ſunt. Quapropter hæc vobis eadem mandamus, & doctrinis, & exemplis Apoſtolorum obedire præcipimus: quia hi, qui mandata eorum poſtponunt, non ſolum rei, ſed auctores ſiunt. Quæ non ſolum vobis tenenda, ſed & omnibus prædicanda ſunt. *& infra.* §. 6. Unde conſilium dantes, veſtram prudentiam hortamur, ut ab Apoſtolicis regulis non recedatis: ſed communem etiam ducentes, & Scripturas ſacras recte intelligentes, quæ Domino voviſtis, adimplere feſtinatis.

i Act. 4.

k Act. 5.

¶ Corr. Rom. *In omnibus autem ſunt ſine dubio & conjuges.*) *Verba hæc abſunt ab originali in recentioribus Conciliorum editionibus impreſſo, & duobus ipſius manuſcriptis codicibus, uno Vaticano, altero Bibliothecæ ſancti Marci Florentiæ, & ab Anſelmo. Hanc vero ſententiam a Platone acceptam, hæretici quidam voluerunt in Chriſtianam religionem invehere. Ita enim ſcribit Epiphanius hæreſi* 32. Primum quidem, quod ipſe Epiphanes cum patre ſuo, & ſecta Antiſtite Carpocrate, ex ſodalibus ejus, communes eſſe hominum uxores ſancivit, ex Platonis de repub. libris occaſionem nactus, & propriam concupiſcentiam perficiens. *Verum apud veteres etiam Chriſtianos hanc uxorum communionem vehementer damnatam fuiſſe, Tertullianus in Apologetico evidenter teſtatur, his verbis:* Omnia indiſcreta ſunt apud nos, præter uxores. In illo loco conſortium ſolvimus, in quo ſolo cæteri homines conſortium exercent: qui non amicorum ſolummodo matrimonia uſurpant, ſed & ſua unicuique patienter ſubminiſtrant, ex illa credo majorum & ſapientiſſimorum diſciplina, Græci Socratis, & Romani Catonis, qui uxores ſuas amicis communicaverunt, &c.

¶ Pith. 1. *Dilectiſſimis.*) Hic locus transfertpeus eſt ad verbum ex 10. recognit. ubi ex perſona Fauſtiniani Erhaner referuntur & refelluntur.

C. III. *Juxta Eccleſiam Clericorum clauſtra conſtituantur.*

Item Eugenius Papa II. & Leo IV. c. 7. (an. 826. & 853 *Romæ.*)

NEceſſaria l etenim res exigit, ut juxta Eccleſiam clauſtra conſtituantur, in quibus Clerici diſciplinis Eccleſiaſticis vacent. Itaque omnibus unum ſit refectorium, ac dormitorium, ſeu cætera officina ad uſus Clericorum neceſſaria. Miniſtri vero poſt Epiſcopum ſuper eos eligantur, quorum vita, atque doctrina illos potius exornet, quam dehoneſtet. l Anſelm. l. 7. c. 3. & l. 4. c. 2.

¶ Corr. Rom. *Eſt caput ſeptimum Concilii Romæ ab Eugenio II. primum habiti, & poſtea a Leone IV. innovati, Amen citabatur Leo IX.*

Gratian. *Nec in atrio Eccleſiæ alia ædificia, niſi Clericorum ponantur.*

C. IV. *Nec in atrio Eccleſiæ, niſi Clericorum ædificia ponantur.*

Unde Nicolaus Papa m. (*forte ex* Conc. Saleguntadienſi an. 1023. *in Germania.*) m In Conc. Saleguntſt. c. 10.

NUlla n ædificia in atrio Eccleſiæ ponantur, niſi tantum Clericorum. n Ivo part. 15. c. 278.

¶ Corr. Rom. *Fere eadem leguntur in Concilio Saleguntſtadienſi, c. 10. quod habetur in fine collectionis Burchardi, & refertur ab Ivone p.* 15.

C. V. *Clericus nihil ſeculare poſſideat.*

Item Hieronymus *ad Nepotianum.* (an. 392. *e Palæſtina in Italiam.*)

CLericus o, qui Chriſti ſervit Eccleſiæ, interpretetur primo vocabulum ſuum, & nominis definitione prolata, nitatur eſſe, quod dicitur. Si enim κλῆρος Græce, ſors Latine appellatur, propterea vocantur Clerici, vel quia de ſorte ſunt Domini, vel quia Dominus ſors, id eſt, pars Clericorum eſt. Qui autem vel ipſe pars Domini eſt, vel Dominum partem habet, talem ſe exhibere debet, ut & ipſe poſſideat Dominum, & poſſideatur a Domino. Qui Dominum poſſidet, & cum Propheta p dicit: *Pars mea Dominus*, nihil extra Dominum habere poteſt. Quod ſi quippiam aliud habuerit præter Dominum, pars ejus non erit Dominus: verbi gratia, ſi aurum, ſi argentum, ſi poſſeſſiones, ſi variam ſupellectilem, cum iſtis partibus Dominus fieri pars ejus non dignatur. Si autem ego pars Domini ſum, & funiculus q hæreditatis ejus, nec accipio partem inter cæteras tribus: ſed quaſi Levita & Sacerdos vivo de decimis, & altari r ſerviens, altaris oblationibus ſuſtentor. Habens victum & veſtitum, his contentus ero, & nudam crucem nudus ſequar. o Deuſd. p. 3. Anſ. l. 7. cap. 2. Ivo p. 6. c. 2.

p Pſal. 15.

q Pſal. 15.

r 1. Tim. 6.

C. VI. *Nihil præter Deum debet curare, qui in ejus ſortem eligitur.*

Item Ambroſius *de fuga ſeculi, cap.* 2. (c. an. 387. *Mediolani.*)

CUi portio Deus eſt, nihil debet curare, niſi Deum, ne alterius impediatur neceſſitatis munere. Quod enim ad alia officia confertur, hoc religionis cultui, atque huic noſtro officio decerpitur. Hæc enim vera eſt Sacerdotis fuga, abdicatio domeſticorum, & quædam alienatio chariſſimorum, ut ſuis ſe abneget, qui ſervire Deo elegerit s. s geſtit.] orig.

C. VII. *Clericis, & Deo devotis nec cauſas agere, nec aliquid proprium habere licet.*

Item Hieronymus *ad quendam ſuum Levitam, de duobus generibus hominum.* (*forte* c. an. 400. *in Palæſtina.*)

DUo ſunt genera Chriſtianorum. Eſt autem unum genus, quod mancipatum divino officio, & deditum contemplationi, & orationi, ab omni ſtrepitu temporalium ceſſare convenit, ut ſunt Clerici, & Deo devoti, videlicet converſi. Κλῆρος enim Græce, Latine ſors. Inde hujuſmodi homines vocantur Clerici, id eſt, ſorte electi. Omnes enim Deus in ſuos elegit. Hi namque ſunt Reges, id eſt, ſe & alios in virtutibus regentes: & ita in Deo regnum habent. Et hoc deſignat corona in capite. Hanc coronam habent ab inſtitutione Romanæ Eccleſiæ, in ſignum regni, quod in Chriſto exſpectatur. Raſio vero t capitis, eſt temporalium omnium depoſitio. Illi enim victu & veſtitu contenti, nullam inter ſe proprietatem habentes, debent habere omnia communia. §. 1. Aliud vero genus eſt Chriſtianorum, ut ſunt Laici. Λαὸς enim Græce, eſt populus Latine. His licet temporalia poſſidere, ſed non niſi ad uſum. Nihil enim miſerius eſt, quam propter nummum Deum contemnere. His conceſſum eſt uxorem ducere, terram colere, inter virum & virum judicare, cauſas agere, obla- t Aug. ſerm. 21. ad fratres in eremo.

oblationes ſuper altari apponere, decimas reddere: & ita ſalvari poterant, ſi vitia tamen benefaciendo vitaverint.

C. VIII. *Clerici nihil proprium poſſideant.*

Item Gregorius I. *Auguſtino Anglorum Epiſcopo, reſponſionum c. 1. & c. u* (an. 604. *Romæ in Angliam.*)

u *Ioan. Diac. in vita* 2, *l.* 2, *c.* 37.
u *Ap. l.* 7. *c.* 3.
y *al. vivere.*

QUia a tua fraternitas monaſterii regulis erudita, ſeorſum non debet fieri y a Clericis ſuis in Eccleſia Anglorum, quæ auctore Deo nuper ad fidem perducta eſt, hanc debet inſtituere converſationem, quæ in initio naſcentis Eccleſiæ fuit Patribus noſtris, in quibus nullus eorum ex iis, quæ poſſidebat, aliquid ſuum eſſe dicebat, ſed erant illis omnia communia. §. 1. Si z qui vero ſunt Clerici a extra ſacros ordines conſtituti, qui ſe non poſſunt continere, ſortiri uxores debent, & ſtipendia ſua exterius accipere: quia & de eiſdem Patribus, de quibus præfati ſumus, novimus ſcriptum b: *quod dividebatur ſingulis, prout cuique opus erat.* De eorum ergo ſtipendio cogitandum, atque providendum eſt: & ſub Eccleſiaſtica regula ſunt tenendi: ut bonis moribus vivant, & canendis Pſalmis invigilent, & ab omnibus illicitis cor, & linguam, & corpus, Deo auctore, conſervent. §. 2. Communiter c autem viventibus jam de faciendis portionibus, vel exhibenda hoſpitalitate, & adimplenda miſericordia nobis quid erit loquendum, cum omne, quod ſupereſt, in cauſis piis, ac religioſis erogandum eſt? Domino & magiſtro omnibus dicente d: *Quod ſupereſt, date eleemoſynam, & ecce omnia munda ſunt vobis.*

z 93. *diſt. ſi qui vero.*
a *Reſp.* 2.
b *Actorum* 4.
c *al. Communi autem vitæ.*
d *Luc.* 11.

C. IX. *Clericis omnia communia eſſe debent.*

Item Urbanus Papa I. *omnibus Catholicis* e, *epiſt. unica, c.* 1. (*an.* 222. *Romæ.*)

e *Ap. I. l.* 7. *c.* 4. *Ivo p.* 3. *c.* 139.
f *al. ſanos.*
g *Actor.* 4.
h *in ead. ep. c.* 6.

SCimus e vos non ignorare, quia haſtenus vita communis inter omnes f Chriſtianos viguit, & adhuc gratia Dei viget: & maxime inter eos, qui in ſortem Domini ſunt electi, id eſt, Clericos: ſicut in actibus legitur Apoſtolorum g: *Multitudinis autem credentium erat cor unum, & anima una, nec quiſquam eorum, quæ poſſidebat, aliquid ſuum eſſe dicebat: ſed erant illis omnia communia.* & *infra.* §. 1. Quicunque h veſtrum communem vitam ſuſceptam habet, & vovit ſe nihil proprium habere, videat, ne pollicitationem ſuam irritam faciat. ſed hoc, quod Domino eſt pollicitus, fideliter cuſtodiat, ne damnationem, ſed præmium ſibi acquirat: quoniam ſatius eſt non vovere, quam votum, prout melius poteſt, non perficere. Gravius enim puniuntur, qui votum fecerunt, aut fidem perceperunt, & votum non perfecerunt, aut in malis vitam finierunt, quam illi, qui etiam i ſine voto finierunt, aut ſine fide mortui ſunt, & tamen bona egerunt opera.

¶ Pith. 2. *Catholicis.*] V. C. *Chriſtianis.*

i. *Qui &c.*] V. C. *qui ſine voto, aut fide.*

C. X. *De eodem.*

Item Auguſtinus *in ſermone de communi vita Clericorum.* l (*c. an.* 423. *in Africa.*)

l *Serm.* 53. *ad fratres in eremo. In Conc. Aquiſg. c.* 122.
n *Beda* 2. *ad Cor.* 8. 11. *§.* 3. *non ſunt auctoris.* de. *Anſ. l.* 7. *c.* 6.
l *Rom.* 12. & 2. *Cor.* 8.
m *aliquid) orig.*
n *infr. ead q.* 2. *vobis enim.*
o *Serm.* 53.
p *Serm.* 53. *in extremo.*
q *al. æternitatem.*

NOlo x, ut aliquis de vobis inveniat male vivendi occaſionem. Providemus enim bona, ut ait Apoſtolus l, non ſolum coram Deo, ſed etiam coram omnibus hominibus. Propter nos conſcientia noſtra ſufficit nobis: propter vos fama noſtra non pollui, ſed pollere debet in vobis. Tenete, quod dixi, atque diſtinguite. Duæ res ſunt, Conſcientia, & Fama. Conſcientia neceſſaria eſt tibi; fama proximo tuo. Qui fidens conſcientiæ ſuæ negligit famam ſuam, crudelis eſt. & *infra.* §. 1. Nulli liceat in ſocietate noſtra habere aliquid proprium m. ſed ſi forte aliqui m habent, nulli licet. & qui habuerint, faciunt, quod non licet. & *infra* §. 2. Enthecam nobis n habere non licet. Non enim Epiſcopalis ſervare aurum, & a ſe mendicantis revocare manum. Quotidie tam multi petunt, tam multi gemunt, tam multi inopes nos interpellant, ut plures triſtes relinquamus: quia, quod poſſimus dare omnibus, non habemus. Nec habere ut ergo entheeam. & *infra* o. §. 3. Qui habere voluerit proprium, & de proprio vivere, & contra iſta præcepta facere, parum eſt, ut dicam, non mecum manebit, ſed nec Clericus erit. Dixeram enim, & ſcio me dixiſſe, quod ſi nollent ſuſcipere vitam ſocialem mecum, non illis tollerem Clericatum, ſed ſeorſum manerent, ſeorſum viverent: quomodo poſſent, Deo viverent. & tamen ante oculos poſui, quantum malum ſit a propoſito cadere. Malui enim habere claudos, quam plangere mortuos. Qui enim hypocrita eſt, mortuus eſt. Quomodo ergo quicunque voluiſſet extra manere, & de ſuo vivere, non tollerem ei Clericatum: ita modo, quia placuit illis, Deo propitio, ſocialis hæc vita, quiſquis cum hypocriſi vixerit, quiſquis inventus fuerit habens proprium, non illi permitto, ut inde faciat teſtamentum, ſed delebo eum de tabula Clericorum. *Item ſupra.* §. 4. Qui p autem non vult mecum manere, & in communi vivere, habeat libertatem, ſed videat, utrum habere poſſit felicitatis hæreditatem q.

¶ Corr. Rom. *Initium huius capitis uſque ad verſ.* Qui habere voluerit, *legitur in ſermone* 1. *de communi vita Clericorum, ſeu* 52. *ad fratres in eremo: cætera vero partim in ſermone* 53. *ad fratres in eremo, ſive ſerm.* 2. *de communi vita Clericorum. partim in eodem* 52. *ſive* 2. *de quibus ſermonibus adnotatum eſt ſupra diſt.* 86. *Partem huius capitis refert Beda in comment. ad* 2. *Cor. c.* 8. *ſub hoc titulo.* Ex ſermone de vita, & moribus Clericorum.

α Qui non vult] *In ſermone ipſo præcedit.* certe ego. *infr. eadem, & paucis interjectis ſequitur,* qui hoc non vult, habeat libertatem &c.

C. XI. *Non licet habere proprium iis, qui ſine renunciatione, & canonice vivere ſpondent.*

Idem *ſermone tertio* r *de communi vita Clericorum.* (*c. an.* 423. *ibid.*)

r *Et epiſt.* 109. *ad Monachas.*

NOn dicatis aliquid proprium: ſed ſint vobis omnia communia. & *infra.* §. 1. Quicunque autem in tantum progreſſus fuerit malum, ut occulte ab aliquo literas, vel quodlibet munus accipiat, ſi hoc ultro confitetur, parcatur illi, & oretur pro illo. Si autem deprehenditur, atque convincitur, ſecundum arbitrium Presbyteri, vel Præpoſiti gravius emendetur. & *infra.* §. 2. Cum α huius noſtræ congregationis fratres, non ſolum facultatibus, ſed voluntatibus propriis in ipſa ordinationis ſuſceptione renuntiaverint, & ita per promiſſam obedientiam penitus aliorum poteſtati, & imperiis in Chriſto, & pro Chriſto ſubdiderint, certum β eſt eos nihil habere, poſſidere, dare, vel accipere debere ſine ſuperioris licentia. §. 3. Quod s ſi propinquus, vel amicus, vel quilibet fratrum cuiquam aliquid offerre voluerit, primo quidem Priori inſinuetur, & ſic ſuſcipiatur, ſi ipſe mandaverit. De quo tamen nihil fiat aliud, niſi quod Priori placuerit.

s *In prima regula c.* 4.

¶ Corr. Rom. *Caput hoc ſumptum eſt ex ſermone* 3. *de communi vita Clericorum, in quo regula B. Auguſtini continetur, ac reperitur epiſt.* 109. *ſed in ea ad Monachas oratio convertitur.*

α Cum huius noſtræ] *Hæc uſque ad verſ.* certum eſt, *non ſunt inventa apud B. Auguſtinum.*

β Certum] *Hæc habentur in prima regula c.* 4.

C. XII. *De eodem.*

Idem *tractatu* 50. *ad c.* 12. *Joannis.* (*c. an.* 415. *ibid.*)

EXemplum Domini accipe converſantis in terra. Quare habuit loculos, cui Angeli miniſtrabant, niſi quia Eccleſia ipſius loculos ſuos habitura erat? Quare furem admiſit, niſi ut eius Eccleſia fures patienter toleraret?

C. XIII. *Eccleſiarum Præpoſiti rerum diſpenſatores efficiuntur.*

Item Proſper t *de vita contemplativa lib.* 2. *c.* 9. (*imo Julian. Pomerius c. an.* 496. *in Gallia.*)

t *& in Conc. Aquiſgr. c.* 33.
u *Quæ ſunt profecto communia*) *orig.*
x *Addita eſt in originali hæc clauſula.*
y *al. ſuſcipere.*

EXpedit facultates Eccleſiæ poſſideri, & proprias perfectionis amore contemni. Non enim propriæ ſunt, ſed communes Eccleſiæ facultates: & ideo quiſquis omnibus, quæ habuit, dimiſſis, aut venditis, fit rei ſuæ contemptor, cum Præpoſitus fuerit factus Eccleſiæ, omnium, quæ habet Eccleſia, efficitur diſpenſator. Denique ſanctus Paulinus, ut ipſi melius noſtis, ingentia prædia, quæ fuerunt ſua, vendita pauperibus erogavit: ſed cum factus eſſet Epiſcopus, non contempſit Eccleſiæ facultates, ſed fideliſſime diſpenſavit. Quo facto ſatis oſtendit & propria debere propter perfectionem contemni, & ſine impedimento perfectionis poſſe Eccleſiæ facultates, quæ u ſunt profecto communes, poſſideri. Quid ſanctus Hilarius? nonne & ipſa omnia bona ſua aut parentibus reliquit, aut vendita pauperibus erogavit? Is tamen, cum merito perfectionis ſuæ fieret Eccleſiæ Arelatenſis Epiſcopus, quæ illo tunc habebat Eccleſia, non ſolum poſſedit, ſed etiam acceptis fidelium numeroſis hæreditatibus ampliavit. Iſti x ergo tam ſancti, tam perfecti Pontifices, ſatis evidenter clamant poſſe, & debere fieri, quod fecerunt. Qui utique hominem tam ſæcularium, quam divinarum rerum ſine ambiguitate doctiſſimi ſi ſcirent res Eccleſiæ debere contemni, nunquam eas debuerant, quæ omnia ſua reliquerant, retinere y.

C. XIV. *Diaconi, vel qualibet religioſa perſona regularem vitam ducere coguntur.*

Item Gregorius I. *Felici Epiſcopo de Acropoli lib.* 2. *ep.* 29. (*an.* 592. *Romæ in Lucaniam.*)

z *Anſ. l.* 7. *c.* 9.

QUoniam z Velina, Buxentina, & Blandana Eccleſiæ, quæ tibi in vicino ſunt conſtitutæ, Sacerdotis noſcuntur vacare regimine, propterea fraternitati tuæ earum ſolenniter operam viſitationis injungimus: illud pro omnibus commonentes, ut ubi prælatorum Eccleſiarum, ſive diœceſeos earum, vel Diaconi, vel religioſæ perſonæ inventæ fuerint, diſtricte, canoniceque vivant.

C. XV.

C. XV. *Quare in primitiva Eccleſia a prædia vendebantur.*

Item Melchiades Papa. (*imo Iſidor. Merc. c. an. 800.*)

a *Palpar. l. c. tit. 29. Burchar. l. 3. c. 19. 2. & 5. Ivo p. 3. c. 4. & 7. Panor. l. 2. c. 3.*

FUturam a Eccleſiam in Gentibus Apoſtoli prævidebant: idcirco prædia in Judæa minime ſunt accepti, ſed pretia tantummodo ad fovendos egentes. At vero cum inter turbines, & adverſa mundi ſuccreſceret Eccleſia, uſque pervenit, ut non ſolum Gentes, ſed etiam Romani Principes, qui pene totius orbis monarchiam tenebant, ad fidem Chriſti, & Baptiſmi ſacramenta concurrerent. E quibus vir religioſiſſimus Conſtantinus, primus fidem veritatis patenter adeptus, licentiam dedit per univerſum orbem, ſub ſuo degentes Imperio, non ſolum fieri Chriſtianos, ſed etiam fabricare Eccleſias, & prædia tribuere poſſe conſtituit. Denique idem prælatus Princeps donaria immenſa contulit, & fabricam templi primæ ſedis beati Petri Principis Apoſtolorum inſtituit: adeo, ut ſedem Imperialem, quam Romani Principes poſſederant, relinqueret, & beato Petro, ſucceſſoribuſque b ſuis profuturam concederet. §. 1. Idem vero præſidens in ſancta Synodo, quæ apud Nicæam congregata eſt, cum querelam quorumdam conſpiceret curam ſe delatam, ait: *Vos à nemine dijudicari poteſtis: quia ſolius Dei judicio reſervamini. Dii enim vocati eſtis: & idcirco non poteſtis ab hominibus judicari.* Ab illo enim tempore a, & deinceps, viri religioſiſſimi non ſolum poſſeſſiones & prædia, quæ poſſiderant, ſed etiam ſemetipſos Domino conſecrerunt, ædificantes baſilicas in ſuis fundis in honorem ſanctorum Martyrum per civitates, ac monaſteria innumera, in quibus cœtus Domino ſervientium conveniret.

b *al. ſuiſque profuiſibus.*

¶ Corr. Rom. Cetera autem ab ſe dicta Melchiadem citant: quod conſtare non poſſe recte animadvertit auctor gloſſæ. Fuit enim in hoc capite mentio Nicænæ Synodi: quo tempore (ut ex ipſa Synodo, Euſebio, & ceteris Hiſtoricis apparet) jam Melchiades obierat. Habetur autem integrum in ſcripto de primitiva Eccleſia, & munificentia Conſtantini, quod in Collectione Iſidori, Lutetiæ bis impreſſe, ſequitur ſtatim poſt decreta Melchiadis, quemadmodum ſupra, diſt. 88. ad c. decrevit, annotatum eſt.

¶ Pith. 4. Ab illo enim tempore.] Ex Greg. lib. 1. ep. 24. circa med.

C. XVI. *Quare prædia fidelium hodie ab Eccleſia non alienentur.*

Item Urbanus Papa I. *epiſt. unic. cap. 1.* (*c. an. 222. Romæ ad omnes Chriſtianos.*)

c *Anſelm. l. 7. c. 6. Burch. l. 3. c. 3. Ivo p. 3. c. 3.*

VIdentes c autem ſummi Sacerdotes, & alii, atque Levitæ, & reliqui fideles, plus utilitatis poſſe conferre, ſi hæreditates & agros, quos vendebant, Eccleſiis, quibus præſidebant Epiſcopi, traderent, eo quod ex ſumptibus eorum, tam præſentibus, quam futuris temporibus plura, & elegantiora miniſtrare poſſent fidelibus, communem vitam d ducentibus, quam ex pretio ipſorum, cœperunt prædia, & agros, quos vendere ſolebant, matricibus Eccleſiis tradere, & ex ſumptibus eorum vivere. §. 1. Ipſæ vero res in ditione ſingularum parochiarum Epiſcoporum (qui locum tenent Apoſtolorum) erant, & ſunt uſque adhuc, & futuris ſemper debent eſſe temporibus. E quibus Epiſcopi, & fideles diſpenſatores eorum, omnibus communem vitam degere volentibus, miniſtrare cuncta neceſſaria debent, prout melius potuerint, ut nemo in eis egens inveniatur. §. 2. Ipſæ enim res fidelium oblationes appellantur, quia Domino offeruntur. *Et infra c. 5. §. 3.* Memoratis ergo augmentationibus, ac cultibus, in tantum Eccleſiæ, quibus Epiſcopi præſident, Domino adminiculante creverunt, & tantis maxima pars earum abundat rebus, ut nullus ſit in eis, communem gerere e vitam, indigens: ſed omnia neceſſaria ab Epiſcopo, ſuiſque miniſtris percipit. §. 4. Ideo, ſi aliquis extiterit modernis, aut futuris temporibus, qui hæc avellere nitatur, jam dicta damnatione feriatur.

d *al. fidem.*

e *al. exigens, al. degens.*

C. XVII. *De eodem.*

Item Auguſtinus f *tractatu 62. in Joannem.* (*c. an. 412. in Africa.*)

f *Ex Beda ad c. 13 Joan. & ibi gloſſa ordin.*
g *Anſ. l. 5. c. 32. Polyc. l. 3. tit. 24.*
h *Matth. 6.*

HAbebat g Dominus loculos, & a fidelibus oblata conſervans, & ſuorum neceſſitatibus, & aliis indigentibus tribuebat. Tunc primum Eccleſiaſticæ pecuniæ forma eſt inſtituta, ut intelligeremus, quod præcepit, non h cogitandum eſſe de craſtino, non ad hoc fuiſſe præceptum, ut nihil pecuniæ ſervetur a ſanctis; ſed ne Deo pro iſta ſerviatur, & propter inopiæ timorem juſtitia deſeratur.

a. pt. Gratian. *His omnibus auctoritatibus claret, quod Clericis nullo modo liceat habere quod proprium: quod ſi habuerint, non Clerici erunt: non tamen Clericatus eis tollendus eſt.*

C. XVIII. *Clericatus non tollitur eis, qui volunt habere aliquid proprium.*

Unde Auguſtinus *in ſerm. 2. i de communi vita Clericorum.* (*c. an. 423. ibid.*)

i *aliter 52. ad fratres in eremo.*

u *Anſelm. l. 7. c. 8.*

CErte u ego ſum, qui ſtatueram, ſicut noſtis, nullum ordinare Clericum, niſi qui mecum vellet manere: aut ſi vellet recedere a propoſito, recte illi tollerem Clericatum: quia deſereret ſanctæ ſocietatis promiſſum, cœptumque conſortium. Ecce in conſpectu Dei, & veſtro muto conſilium. Qui volunt habere aliquid proprium, quibus non ſufficit Deus, & Eccleſia ſua, maneant ubi volunt, & ubi poſſunt, non eis aufero Clericatum: nolo habere hypocritas. Malum enim eſſe, quis neſciat? Malum eſt, cadere a propoſito, ſed pejus eſt, ſimulare propoſitum. *Et poſt pauca.* §. 1. Si non ſervat l ſanctitatem totus, dimidius cecidit: ſi vero intus habuerit ſimulationem, totus cecidit. Nolo, ut habeat neceſſitatem ſimulandi. Scio, quomodo homines ament Clericatum. Nemini eum tollo nolenti mecum communiter vivere. n

l *Si ſervat [orig.]*

Gratian. *Econtra ſunt alia auctoritates, quibus conceditur propria habere, non ſolum aliis, ſed etiam Epiſcopis.*

C. XIX. *De rebus propriis, vel acquiſitis Epiſcopi hæredibus ſuis derelinquant.*

Unde in Concilio Agathenſi, *c. 48. legitur.* (*an. 506. in Gallia.*)

EPiſcopi 5 de rebus propriis, vel acquiſitis, vel quicquid de proprio habent, hæredibus ſuis, ſi voluerint, derelinquant. Quicquid vero de proviſione ſuæ Eccleſiæ fuerit, ſive de agris, ſive de fructibus m, ſive de oblationibus, omnia n in jure Eccleſiæ reſervare 6 cenſuimus.

m *aliter frugibus.*
n *aliter omnia pene.*

¶ Pith. 5. Epiſcopi.] Quicquid Epiſcopus de ſuo proprio habet, hæredibus ſuis, ſi voluerit, derelinquat, quicquid. &c. Ita V. C.

6. Reſervare.] V. C. reſervari.

C. XX. *De eodem.*

Item ex Concilio Martini Papæ o, *c. 15.* (*c. an. 572. in Hiſpania.*)

o *in cap. Martini Bracaren. re can 4. Conc. Antiocheni, mutatis verbis, ſed ſalva ſententia.*

MAnifeſta autem debent eſſe, quæ ad Eccleſiam pertinent, his, qui circa ipſos 7 ſunt, Presbyteris & Diaconis 8, ut ſi Epiſcopo contigerit ex hac vita tranſitus, res Eccleſiæ 9 nullo modo poſſint minui, & perire, neque res propriæ Epiſcopi importunitatem patiantur pro rebus Eccleſiæ: ut nec Eccleſia incurrat damnum, nec Epiſcopus in ſuis rebus pro rebus Eccleſiæ proſcribatur.

¶ Pith. 7. His qui circa ipſos.] In conſcientiam eorum qui circa Epiſcopos ſunt. Ita V. C.

8. Diaconis.] Add. V. C. ut hi ignorare ſciant quæ ſunt Eccleſiæ propria.

9. Eccleſiæ.] Add. V. C. in ſuis.

C. XXI. *De eodem.*

Idem *ſtatutum eſt in canonibus Apoſtolorum, c. 40. ubi legitur:* (*c. an. 281. in Syria.*)

p *Anſelm. l. 6. cap. 167.*

SInt p manifeſtæ res propriæ Epiſcopi, (ſi tamen habet proprias) & manifeſtæ Dominicæ: ut poteſtatem habeat de propriis moriens Epiſcopus, ſicut voluerit, & quibus voluerit, derelinquere: nec ſub occaſione Eccleſiaſticarum rerum, ea, quæ Epiſcopi eſſe probantur, intercidant. Fortaſſe enim aut uxorem habet, aut filios, aut propinquos, aut ſervos. Et juſtum eſt hoc apud Deum, & homines, ut nec Eccleſia detrimentum patiatur ignoratione rerum Pontificis, nec Epiſcopus, vel ejus propinqui ſub obtentu Eccleſiæ proſcribantur, & in cauſas incidant, qui ad eum pertineant, morſque a ejus injuriis malæ famæ ſubjaceatur.

¶ Corr. Rom. a Morſque] Ante legebatur, mortiſque ejus injuriis infamentur. Reſtitutus eſt locus ex priſca verſione, cui textum Græcum [illegible] convenit. Græce eſt, *καὶ τὸν αὐτοῦ θάνατον δυσφημίαις q περιβάλλεσθαι*; id eſt, & ejus mors maledictis undique appetatur.

q *Συμφορίας.*

C. XXII. *Ex rebus Eccleſiæ Epiſcopus, ſi indiget, ſibi, & ſuis neceſſaria ſumat.*

Item ex eiſdem canonibus, *c. 41.* (*c. an. 281. ibid.*)

EX his autem, quibus Epiſcopus indiget (ſi tamen indiget) ad ſuas neceſſitates, & peregrinorum fratrum uſus & ipſe percipiat, ut nihil ei a poſſit omnino deeſſe. Lex r enim Dei præcipit, ut qui altario 10 deſerviunt, paſcantur de ipſo.

r *1. Cor. 9.*

¶ Corr. Rom. a Ei poſſit] Legitur etiam, eis poſſit 11. Nam & in Græcis codicibus partim eſt αὐτῷ partim αὐτοῖς.

¶ Pith. 10. Altario.] V. C. altari deſerviunt, de altari paſcantur.

11. Eis poſſit.] Ita V. C.

C. XXIII. *Res Eccleſiaſticas Epiſcopus diſpenſet.*

Item ex Concilio s Antiocheno, *c. 25.* (*an. 341. in Syria.*)

s *Et in Pariſienſ. Conc. l. c. c. 15.*

t *Anſelm. l. 6. c. 163.*

EPiſcopus t Eccleſiaſticarum rerum habeat poteſtatem ad diſpenſandum erga omnes, qui indigent, cum ſumma reverentia, & timore Dei. Participet autem & ea ipſe, quibus indiget (ſi tamen indiget) tam in 13 ſuos, quam in 14

tra-

Digitized by Google

fructum, qui ab eo ſuſcipiuntur, neceſſariis uſibus profuturis, ita ut in nullo qualibet occaſione fraudentur, juxta

u 1. Tim. 6.

ſanctum Apoſtolum u ſic dicentem: *Habentes victum, & tegumentum, his contenti ſimus*. Quod ſi contentus iſtis minime fuerit, convertat autem res Eccleſiæ in ſuos uſus domeſticos, & ejus commoda, vel agrorum fructus, non cum Presbyterorum conſcientia, Diaconorumque pertractat; ſed horum poteſtatem domeſticis ſuis, aut propinquis, aut fratribus, filiiſque committat, ut per hujuſmodi perſonas occulta a 15 res lædantur Eccleſiæ, Synodo provinciæ pœnas iſta perſolvat. Si autem & aliter accuſetur Epiſcopus, aut Presbyteri, qui cum ipſo ſunt, quod ea, quæ pertinent ad Eccleſiam, vel ex agris, vel ex alia qualibet Eccleſiaſtica facultate ſibimet uſurpent, ita ut ex hoc affligantur quidem pauperes, criminationi vero, & blaſphemiis tam ſermo prædicationis, quam ii, qui diſpenſant, taliter exponantur, & hos oportet corrigi, ſancta Synodo, id quod condecet, approbante.

u al. cæteræ lædantur Eccleſiæ.

¶ Corr. Rom. a Occulta etc.] *In verſione Dionyſii legitur,* ut per hujuſmodi perſonas occulta cæteri u lædantur fratres Eccleſiæ: *& concordat cum alia antiqua verſione, quæ & ipſa eſt in tomis Conciliorum,* ut per eorum ſocietatem diligentiam Eccleſiaſticæ lædi videantur. *Græci in codicibus, qui leguntur, habetur,* [illegible Greek] *id eſt, ut ex his rationes Eccleſiæ latenter lædantur.*

¶ PITH. 10 Et.] Sic etiam V. C.

13. In.] Abeſt a V. C.

14. In.] Abeſt a V. C.

15. Res.] V. C. cæteri: altera verſio, *cæteri lædantur Eccleſiaſtici.*

C. XXIV. *Res Eccleſiæ ſunt in Epiſcopi poteſtate.*

Item in canonibus Apoſtolorum, c. 41. (c. an. 281, ibid.)

y Anſelm. l. 6. cap. 150.
u pretioſa (orig.
a πιστεύονται
id eſt, credenda.
b ἀκεραιότης id
eſt, integritas.

PRæcipimus y, ut in poteſtate ſua Epiſcopus Eccleſiæ res habeat. Si enim animæ hominum pretioſiores z 16 illi ſunt creditæ a, multo magis oportet eum curam pecuniarum gerere, ita ut poteſtate ejus, indigentibus omnia diſpenſentur per Presbyteros, & Diaconos, & cum Dei 17 timore, & omni ſollicitudine b miniſtrentur. Ex his autem, quibus indiget, &c. ut ſupra.

¶ PITH. 16. Pretioſiores.] V. C. pretioſa.

17. Dei.] Abeſt a V. C.

c Sup. ead. c. ex his autem.
d al. reimg.

Gratian. *Cum ergo in Concilio Agathenſi, & Martini, & canonibus Apoſtolorum* c *dicatur:* Sint manifeſtæ res propriæ Epiſcopi, *cum in eiſdem canonibus, & in Concilio Antiocheno præcipiatur, ut Epiſcopus participet* d *res Eccleſiæ, ſi tamen indiget, nonne patenter oſtenditur, quod Epiſcopus habeat libere propria? Dicendo enim (ſi indiget rebus Eccleſiæ) notat eum habere propria, quæ fortaſſe ſunt neceſſitatibus non ſufficientia. Quomodo ergo Clericus, ſi propriam habere voluerit, Clericus non erit? & Epiſcopus habens propria non ſolum non deſinit eſſe Epiſcopus, verum etiam cunctas Eccleſiaſticas facultates in ſua jubetur habere poteſtate?* §. 1. *Sed notandum eſt, Epiſcopos Orientales uxores habere, & filios: quoſdam autem ex noſtris partibus, cum in Laicatu, ſive in minoribus ordinibus conſtituti, habeant uxores, & filios, ſive morte uxoris interveniente, ſive continentia pari voto ſervata, ad ſacros ordines accedere. His omnibus conceditur habere propria ad ſuos, & ſuorum uſus.* §. 2. *Qui autem ab infantia ſacræ militiæ traditi ſunt, nullo modo* 18 *eis permittitur habere propria: quia nulla eſt eis excuſatio proprietatis: niſi fortaſſe vitiendo ſua, a ſumptibus Eccleſiæ abſtineant. Quod fieri poſſe Proſper de vita contemplativa, lib. 2. cap. 12. teſtatur, dicens.* (imo Julian. Pomerius c. an. 496. in Gallia.)

¶ PITH. 18. *Nullo modo.*] Contra l. Sacroſancta, & l. Lege, *Cod. de Epiſc. & Cleric.*

C. XXV. *De iis, qui tam infirmi ſunt, ut ſuis rebus renunciare non poſſunt.*

ILli autem, qui tam infirmi ſunt, ut poſſeſſionibus ſuis renuntiare non poſſint, ſi ea, quæ acceperunt erant, diſpenſatori relinquant, nihil habentibus conferenda, ſine peccato poſſident ſua: quia & ipſi quodammodo ſua relinquunt, quando propriis contenti rebus, nihil eorum, quæ laboris, vel ordinis ſuo debent arbitrantur, accipiunt.

e Actor. 4.

Gratian. *De rebus vero Eccleſiæ quæritur, an liceat eas per Præbendas dividi, ut annuos reditus quiſque ſibi ſpecialiter vendicet. Hoc non poſſe fieri, argumento, & auctoritate probatur. Clerici ſucceſſores eorum ſunt, de quibus dicitur* e: Multitudinis autem credentium erat cor unum, & anima una. *Neceſſe eſt ergo, ut eorum ſequantur vitam, quorum in Eccleſia gradum adminiſtrant. Non ergo aliquid proprium ſibi vendicabunt, ſed erunt eis omnia communia.*

C. XXVI. *Res Eccleſiæ quaſi communes Epiſcopus diſpenſet.*

Item Urbanus Papa I. ex in epiſtola unica, c. 2. (an. 224. Romæ ad omnes Chriſtianos.)

f Anſ. l. 5. c. 35.
Polyc. l. 6. tit. 15.

RES f Eccleſiæ non quaſi propriæ, ſed ut communes, & Domino oblatæ, cum ſummo timore non in alios, quam in præfatos uſus ſunt fideliter diſpenſandæ.

C. XXVII. *Non liceat Epiſcopo res Eccleſiarum in proprios uſus convertere.*

Item ex Synodo habita Romæ ab Eugenio Papa II. c. 16. (an. 826. Romæ.)

NUlli Epiſcoporum liceat res mobiles, aut immobiles, de ſubjectis plebibus, aliiſque piis locis, in proprio uſu habere, ut majores ſummitae locupletentur, & minores reli facto pauperes inveniantur. Contra agens, canonica auctoritate coarctatus caſſet.

g Act. 4.

Gratian. *Si ergo res Eccleſiæ, non quaſi propriæ, ſed quaſi communes habendæ ſunt, cum de communi nullus dicat, hoc meum eſt, nec de rebus Eccleſiæ, hoc eſt meum, poteſt aliquis dicere: ne videatur non imitari charitatem illorum, in quo nullis aliquid erat proprium, ſed* g *erant illis omnia communia.* §. 1. *His ita reſpondetur. Sicut perfectione charitatis manente, ſecundum diſcretionem Eccleſiarum, diſtributio fit Eccleſiaſticarum facultatum, dum aliæ poſſeſſiones huic Eccleſiæ ad diſpenſandum committuntur, ex quibus, licet res Eccleſiæ omnibus debeant eſſe communes, primum tamen ſibi, & ſuæ Eccleſiæ deſervientibus, neceſſaria ſubminiſtret* h, *reliqua, quæ ſuperſunt, fidelium aliis adminiſtraturus, ita & Præbendæ Eccleſiarum, eadem charitate manente, pie, & religioſe poſſunt diſtribui, non tunc rebus Eccleſiæ, ut propriis, ſed ut communibus utilitatibus deſervituris: ut ex his, quæ ſibi aſſignata ſunt, primum ſibi neceſſaria percipiat: ſi quæ vero ſunt neceſſitatibus ſuperſunt, in communes uſus Eccleſiæ expendat.*

h al. Epiſcopus ſubminiſtret.

C. XXVIII. *De eodem.*

Unde Auguſtinus *ad* Bonifacium Comitem, *epiſt.* 50. (c. an. 417. in *Africa*.)

SI i privatum poſſidemus, quod nobis ſufficiat, non illa noſtra ſunt, ſed pauperum: quorum procurationem quodammodo gerimus, non proprietatem nobis uſurpatione damnabili vendicamus.

i privatim, quæ nobis ſufficiant, poſſidemus (orig. Et infr. 23. q. 7. quod autem. §. ſi autem privatim.

Gratian. *Oſtenſum eſt, quomodo liceat Clericis habere proprium, & quomodo non. Item, quomodo res Eccleſiæ per Præbendas dividi poſſint.*

AN RES ECCLESIÆ, QUÆ A CLERICIS DATÆ SUNT, POSSINT CONSTARE ALIQUA FIRMITATE [illegible], QUI EAS ACCEPERUNT.

QUÆSTIO II.

NUnc quæritur, ſi Sacerdotes aliqua de rebus Eccleſiæ dediſſe noſcuntur, an hæc, quæ eas acceperunt, aliqua firmitate conſtabunt? *Quod res Eccleſiæ nullo modo diſtrahi poſſint, & diſtractæ poſſideri, multis auctoritatibus probatur.*

C. I. *Eccleſiæ pecunias auferens velut homicida damnatur.*

Ait enim Stephanus Papa. a (imo Anacletus epiſt. 1. c. 2. c. an. 102. Romæ *ad omnes Epiſcopos*.)

a Anaclet. ep. 1. c. 2. Lucius c. 6. In Conc. Tribur. c. 7.
b Burch. l. 11. cap. 18. Ivo p. 14. c. 80.

QUi b Chriſti pecunias, & Eccleſiæ aufert, fraudat, & rapit, ut homicida in conſpectu judicis deputabitur.

¶ Corr. Rom. *In epiſtolis Stephani primi, quæ extant, caput hoc non habetur: ſed in epiſtola prima Anacleti, ex qua citatur a Burchardo & Ivone, & in Concilio Triburienſi, &* infra *ead. c.* qui abſtulerit. *Idem etiam legitur apud Lucium Papam.*

C. II. *Quicquid de ſacratis vaſis, vel miniſteriis a quolibet Clerico uſurpatum fuerit, Eccleſiæ reſtituatur.*

Item Pelagius *Hoſtilio Epiſcopo*. (forte a. an. 557. *Romæ*.)

AUguſtino noſtræ ſedis Notario ſuggerente didicimus, quod ei dilectio tua directis apicibus indicaſſet, quoſdam de Clero tuo, & maxime parochiarum ad te pertinentium non pauca ſacrata vaſa, vel miniſteria diſtraxiſſe, & aliqua hujuſmodi perpetraſſe, quæ a religioſo aliena ſunt propoſito. Charitatem vero tuam (ut hoc competenti ſollicitudine debeat inſequi, vel ulciſci) noſtræ præceptionis auctoritate cupis communiri. Qua de re præſentibus mandamus affatibus, ut competentis vivacitatis inſtantia, quicquid de ſacratis vaſis, vel miniſteriis a quolibet Clericorum uſurpatum, vel diſtractum fuiſſe competeris, ſine cujuſquam mora intervenire exigere non dimittas, & Eccleſiaſticis uſibus reformare.

C. III. *Quicquid Domino conſecratur, ad jus pertinet Sacerdotum.*

Item Bonifacius c Papa. (forte ex Capit. l. 6. c. 303. c. an. 810.)

c Cap. 6. c. 309. al. Ex decretis Bonif. Papæ.
d Polycar. l. 6. tit. 15. Burchar. l. [illegible] c. [illegible] Ivo part. 14. cap. 87. Pannorm. lib. 5. c. 113.

NUlli d liceat ignorare, omne quod Domino conſecratur, ſive fuerit homo, ſive animal, ſive ager, vel quicquid

quid ſemel fuerit conſecratum, ſanctum ſanctorum Domino erit, & ad jus pertinebit Sacerdotum. Propter quod inexcuſabilis erit omnis, qui a Domino, & Eccleſia, cui competunt, aufert, vaſtat, invadit, vel eripit, & uſque ad emendationem, Eccleſiæque ſatisfactionem, ut ſacrilegus judicetur: & ſi emendare noluerit, excommunicetur.

C. IV. *Excommunicationi ſubjacent, qui Eccleſiaſtica prædia invadit.*

Item Gregorius VII. lib. 6. Regeſti, in Concilio, c. 8. (*an.* 1078. *Romæ.*)

e Polycar. l. 6. tit. 13.

QUicunque e militum, vel cujuſcunque ordinis, vel profeſſionis perſonæ, prædia Eccleſiaſtica e quocunque Rege, ſeu ſeculari principe, vel ab Epiſcopis invitis, ſeu Abbatibus, aut aliquibus Eccleſiarum rectoribus ſuſceperit, vel invaſerit, vel de rectorum depravato, ſeu vitioſo conſenſu tenuerit, niſi eadem prædia Eccleſiis reſtituerit, excommunicationi ſubjaceat.

C. V. *Sacrilegii crimen incurrit, qui prædia Eccleſiaſtica venit.*

Item Pius Papa I. epiſtola 2. (*forte c. an.* 157. *Romæ ad Italicos.*)

f Polycarp. ib. Anſel. l. 5. c. 36. Ivo p. 13. c. 39.
g al. ſuis uſibus.

PRædia f e divinis uſibus tradita, quidam humanis applicant uſibus, & Domino, cui tradita ſunt, ea ſubtrahunt, ut ſibi g inſerviant. Quapropter ab omnibus illius uſurpationis contumelia depellenda eſt: ne prædia uſibus ſecretorum cœleſtium dicata, a quibuſdem irruentibus venetur. Quod ſi quiſquam præſumpſerit, ut ſacrilegus habeatur.

¶ Pius. 1. *Prædia.*] *l.* 11. *Cod. Th. de Epiſc. & Cleric.* Capit. *lib.* 5. *c.* 187. 295.

C. VI. *De eodem.*

h Et in ep. Lucii, cap. 2.

Item Anacletus h Papa, epiſt. 1. (*c. an.* 101. *Romæ ad Omnes Epiſcopos.*)

i Polycar. ibid. Burch. l. 11. *c.* 18. *Ivo p.* 14. *c.* 88.
k Supra ead. qui Chriſti.

QUi i abſtulerit aliquid patri, vel matri, dicitque hoc peccatum non eſſe, homicidæ particeps eſt. Pater noſter ſine dubio Deus eſt, qui nos creavit: mater vero noſtra, Eccleſia, quæ nos in Baptiſmo ſpiritualiter regeneravit. Ergo, qui k Chriſti pecunias, & Eccleſiæ rapit, aufert, vel fraudat, homicida eſt.

C. VII. *Quadruplum reſtituat, qui res Eccleſiæ invadit.*

l Et in epiſt. 2. *Euſebii Papæ ad Ægyptios, & in decret. Julii c.* 1. *& Symmac. in* 3. *Synodo.*
m Burch. l. 11. *c.* 25. *Ivo p.* 3. *c.* 149. *&* 13. *c.* 6. *& p.* 5. *c.* 249.
n Luc. 19.
o infra ead. in legibus.

Item Joannes Papa I. ad l Zachariam Archiepiſcopum. (*an.* 523. *Romæ.*)

IN antiquis m Eccleſiæ ſtatutis decretum eſt, ut qui aliena invadit, non exeat impunitus, ſed cum multiplicatione omnia reſtituat. Unde & in Evangelio n ſcriptum eſt: *Quod ſi aliquid defraudavi, reddo quadruplum.* Et in legibus o ſeculi cantum habetur: *Qui rem ſurripit alienam, &c.* (*ut infra in auctoritate Euſebii Papæ.*)

C. VIII. *Pro tenore ſecularium legum puniantur invaſores rerum Eccleſiaſticarum.*

Item Gregorius I. ad Conſtantiam Reginam Galliæ, lib. 4. epiſt. 33. ſive cap. 77. (*an.* 595. *Romæ in Galliam.*)

p Burch. l. 11. *c.* 25. *Ivo p.* 13. *c.* 26.
q ſereniſſimam] *orig.*
r al. patria, atque animæ ſuæ vita ſedule.

CUm p devotiſſimam q Dominam ſciam de cœleſti vita r, atque remedio animæ ſuæ ſedulo cogitare, culpam me committere vehementer exiſtimo, ſi ea, quæ pro timore omnipotentis Domini 1 ſunt ſuggerenda, ſiluero, & te ſanctiſſimam de Eccleſiaſticis pace ſedulo non commonuero. Nimis me Juliani fratris, & Coepiſcopi noſtri proclamatio nuper contriſtavit, maxime cum villæ ſuæ, videlicet Eccleſiæ, e nequiſſimis prædonibus ſint depredatæ, atque oratoriis incendiis more furum combuſtæ: & dum iidem maligni juxta noſtri prædeceſſoris Bonifacii decreta pro violata 2 3 emunitate illud emendare noluerint, dum & ſeculi leges hæc eadem 4 ita ſe habere voluerint, lege vulgari 5 teſte, in qua ſic ſcribitur 6: *Si quis manu armata uſque ad quatuor homines in vicum alterius ad malefaciendum venerit, ille, qui prior eſt, pro illicita præſumptione componat ſolidos nongentos: ſequaces vero ejus, unuſquiſque ſolidos octoginta. Si vero incendium fecerint, ibi noviter tantum componant: ſi a prædam vero, in quadruplum reſtituant.*

a lib. 1. *legum Longobard. tit. de aggreſſ. in vic. ſec. leg.* 1.

¶ Corr. Rom. *Initium hujus capitis uſque ad verſ. ſiluero, eſt acceptum ex epiſtola indicata. Reliqua non ſunt inventa.*
2. Violata] *Hæc dictio abeſt a pleriſque vetuſtis, & hic, & in ſequenti capite, ubi in vulgatis eſt, emunitas violata.*
¶ Pius. c. *Domini.*] V. C. *Dei.*
3. *Violata.*] Abeſt a V. C.
4. *Hæc eadem.*] Sic V. C.
5. *Lege vulgari.*] *c. ſi quis.* Rotharius *lib.* 1. *Leg. Longob. tit.* 15.
6. *Si.*] Delet V. C.

C. IX. *De eodem.*

Item. (*forte an.* 598. *Romæ.*)

t Burch. & Ivo ibid.
u Luc. ep.

SI t ſeculi leges talem juſtitiam habere voluerunt, lex divina cur inferior eſſe debebit? cum in ipſius veritatis præſentia a Zachæo collaudatum ſit, ut ſi aliquem defraudaſſet, in quadruplum u reſtitueret? Et quia ſummum in rebus bonum eſt juſtitiam colere, ac ſua cuique jura ſervare, & in ſubjectos non ſinere, quod poteſtatis eſt, fieri, ſed quod æquum eſt, cuſtodiri (quod & vos diligere, & omnino confidimus ſtudere.) ea propter excellentiæ veſtræ, menſe Novembri præſentis anni, ſecunda indictione, Petrum fratrem, & Coepiſcopum noſtrum e gremio ſanctæ Romanæ Eccleſiæ tranſmittemus, ut fratribus ejuſdem provinciæ in unum congregatis immunitas violata, & præſumptio, & ſacrilegium canonica auctoritate, & veſtra regia dignitate talem terminum accipiant, ne poſthac membra Diaboli, filii nequam, in ſancta Eccleſia, te etiam ibi regnante, talia præſumant.

Corr. Rom. ¶ *In pleriſque vetuſtis codicibus, & apud Burchardum, & Ivonem caput hoc eſt conjunctum ſuperiori.*
¶ Pius. 7. *Quadruplum.*] *Undecuplum, infra, xvi. q.* 4. *quiſquis.*

C. X. *Eccleſiæ res ſurripiens, in decuplum reſtituat, quod abſtulit.*

Item Euſebius Papa epiſt. 2. x (*an.* 307. *vel* 312. *Romæ in Ægyptum.*)

x Et Symmach. in 3. *Synodo, & Joan.* 1. *epiſt. c. ſup. ead. in antiquis.*
y Polycar. l. 8. *tit.* 15. *Anſ. l.* 5. *c.* 41. *Burch. l.* 11. *c.* 27. *Ivo p.* 13. *c.* 37. *& part.* 5. *cap.* 245. *& p.* 3. *c.* 149. *Pann. l.* 4. *c.* 47. *in decret. Julii c.* 1.
z al. decuplum.
a Deuteron. 27.

IN legibus y ſeculi cautum habetur: *Qui rem ſurripit alienam, ſibi, cujus res dempta eſt, in undecuplum z, quæ ſublata ſunt, reſtituat.* Et in lege divina a legitur: *Maledictus omnis, qui transfert terminos proximi ſui, & dicet omnis populus, Amen.* Talia ergo non proſumantur abſque ultione, nec exerceantur abſque ſua damnatione. Proinde a ſi quis Eccleſiaſticas oblationes, & quod Deo conſecratum eſt, rapuerit, vel conſenſerit facientibus, ut ſacrilegus dijudicetur, & demum in quadruplum reſtituat, & canonice pœniteat.

¶ Corr. Rom. a Proinde] *Hinc uſque ad finem non ſunt in epiſtola Euſebii, neque apud Ivonem, aut Symmachum. Habentur tamen apud Burchardum, & Ivonem p.* 13. *c.* 37. *& in Polycarpo, interpoſitis etiam aliquot verbis, quæ in epiſtola habentur poſt verſ.* damnatione.

Gratian. Contra Gregorius I. *ſcribit c.* 4. *reſponſionum ad Auguſtinum Anglorum Epiſcopum, de his, qui furtim auferunt aliquid de Eccleſiæ.* (*an.* 604. *Romæ in Angliam.*)

C. XI. *Sine augmento ſibi ablata Eccleſiam recipere oportet.*

b Polycar. l. 6. *t.* 14. *Ivo p.* 13. *c.* 13.

FRaternitas b tua ex perſona furis penſare poteſt, qualiter valeat corrigi. Sunt enim quidam, qui habentes ſubſidia, furtum perpetrant: & ſunt alii, qui hac in re ex inopia delinquent. Unde neceſſe eſt, ut quidam damnis, quidam vero verberibus, & quidam diſtrictius, quidam vero levius corrigantur. Et cum paulo diſtrictius agitur, ex charitate agendum eſt, & non ex furore: quia ipſi hoc præſtatur, qui corrigitur, ne gehennæ ignibus tradatur. *& infra.* §. 1. Addis etiam, quo augmento ea, quæ furtim de Eccleſia abſtulerunt, reddere debeant. Sed abſit, ut Eccleſia cum augmento recipiat, quod de terrenis rebus videtur amittere, & lucra damnis quærere.

c al. iſtud.

Gratian. *Verum c illud Euſebii de legum ſeveritate illud e Gregorii de Eccleſiaſtica manſuetudine dictum intelligitur.*

§. C. XII. *Non ſunt alienanda in Epiſcopatu acquiſita.*

Idem Gregorius I. lib. 10. *epiſt.* 42. *Deuſdedit d Epiſcopo Mediolanenſi.* (*an.* 600. *Romæ in Inſubriam.*)

d al. Deodato.
e infra ead. q. 5. *c. nulli.*

REs e in Epiſcopatu acquiſitas Sacerdotibus nulla eſt alienandi licentia.

C. XIII. *Vaſa ſacra, niſi pro redemptione captivorum non ſunt alienanda.*

Item ex octava a Synodo univerſali cap. 15. (*an.* 869. *&* 870. *Conſtantinopoli.*)

f Anſ. l. 6. *c.* 172.

APoſtolicos f &, & paternos canones renovans hæc ſancta, & univerſalis Synodus diffinivit, nominem prorſus Epiſcopum vendere, vel utcunque alienare cimelia, & vaſa ſacrata, excepta cauſa olim ab antiquis canonibus ordinata, videlicet 5 pro redemptione captivorum: ſed nec tradere ſalaria Eccleſiarum in emphyteutice pacta, nec alias ruſticas poſſeſſiones venundare, ac per hoc Eccleſiaſticos reditus lædere, quos ad propriam utilitatem, & ob eſcam pauperum, & peregrinorum ſuſtentationem eſſe decernimus 7. *& paulo poſt.* §. 1. Quiſquis autem apparuerit poſt hanc diffinitionem noſtram contrarium quid huic ſanctæ, ac univerſali Synodo agere, deponatur ut prævaricator divinarum legum, & præceptorum: caſſata videlicet omnino, quæ facta eſt in ſcriptis, vel ſine ſcriptis, ab Epiſcopo venditione, vel emphyteutica traditione, vel alia qualibet alienatione, cimeliorum ſcilicet, & ſalariorum locorum. Qui vero emerit, aut perceperit aliquid ex prædictis cimeliis, vel ſalariis, & non reſti-

H h tue-

tuerit Eccleſiæ iterum, quæ Eccleſiæ ſunt, vel non dederit ad incidendum chartam venditionis, vel emphyteuſeos, ſit anathema, uſque dum fecerit, quod ab hac ſancta, & univerſali Synodo confirmatum eſt. §. 2. Si autem Epiſcopus convictus fuerit conſtruxiſſe monaſterium de reditibus Eccleſiaſticis, tradat ipſum eidem Eccleſiæ monaſterium.

ϛ Corr. Rom. α Octava) *Sic eſt emendatum ex Anſelmo, cum antea legeretur, ſexta. Eſt autem canon decimuſquintus Synodi octavæ habitæ tempore Hadriani Papæ II. contra Photium ex verſione Anaſtaſii Bibliothecarii.*

β Videlicet pro redemptione) *In Concilio ipſo, & apud Anſelmum legitur*, quæ accipiuntur in redemptionem captivorum.

γ Decernimus] *In ipſo canone ſequuntur hæc:* Omnem vero Eccleſiaſticarum rerum poteſtatem habentem, & has meliorare, ac dilatare, prout oportuerit: Eccleſiaſtica loca, quæ per reditus ſunt, & inſuper propriam rerum diſpoſitionem diſtribuere, ne committere, ſeu conferre quibuſcunque voluerit, & judicaverit, juxta propriam poteſtatem, ac dominatum. Quiſquis autem apparuerit &c.

ϛ Pith. 8. *Apoſtolicus.*] Ex Synodo viii. *cap.* 15. Vide Nicol. de Cuſa *lib.* 2. *de Concord. c.* 29.

C. XIV. *Pro redemptione captivorum ſacra vaſa non prohibentur alienari.*

Item Gregorius I. *lib.* 6. *epiſt.* 35. *ſeu cap.* 199. *Domino Epiſcopo Meſſanenſi.* (*an.* 597. *Romæ in Siciliam.*)

g L. Sancimus. Cod. de ſacroſ. Eccl. Anſel. l. 5. c. 48.

ET ſacrorum canonum, & legalia g ſtatuta permittunt, miniſteria Eccleſiæ pro captivorum eſſe redemptione vendenda.

C. XV. *Res Eccleſiæ licite impenduntur pro redemptione captivorum.*

Idem *Demetrio, & Valentino Clericis Firmanis lib.* 7. *indict.* 2. *epiſt.* 14. (*an.* 598. *Romæ in Picenum.*)

h Ivo p. 3. c. 145.

SAcrorum h canonum ſtatuta, & legalis permittit auctoritas licite res Eccleſiaſticas in redemptionem captivorum impendi. Et ideo, quia edocti a vobis ſumus ante annos ſere XVIII. virum reverendiſſimum quendam Fabium Epiſcopum Eccleſiæ Firmanæ libras XI. argenti de eadem Eccleſia pro redemptione veſtra, ac patris veſtri Paſſivi, Fratris, & Coepiſcopi noſtri, tunc vero Clerici, nec non matris veſtræ, hoſtibus impendiſſe, atque ex hoc quandam formidinem vos habere, ne hoc, quod datum eſt, a vobis quolibet tempore repetatur, hujus præcepti auctoritate ſuſpicionem veſtram prævidimus auferendam, conſtituentes nullam vos exinde, hæredeſve veſtros quolibet tempore repetitionis moleſtiam ſuſtinere, nec a quoquam vobis aliquam objici quæſtionem.

C. XVI. *Res Eccleſiæ deſolatæ non præponantur captivis.*

Idem *lib.* 6. *epiſt.* 35. *ad Dominum ϛ Epiſcopum.* (*an.* 597. *Romæ in Siciliam.*)

i Ivo p. 3. c. 176.

SIcut i omnino grave eſt, fruſtra Eccleſiaſtica miniſteria venundare, ſic iterum culpæ eſt, imminente hujuſmodi neceſſitate, res maxime deſolatæ Eccleſiæ captivis ſuis præponere, & in eorum redemptione ceſſare.

ϛ Pith. 9. *Dominum.*] V. C. *Dominus.*

2 pars. Gratian. *Quæ vero pœnitentia hujuſmodi invaſoribus, atque prædonibus, qui vaſa ſacra, & reliqua divino cultui dedicata auferunt, & quaſi profana contrectant, ſit indicenda,* Nicolaus Papa I. *deſuper ſcribens Frotario Archiepiſcopo Burdegalenſi.* (*an.* 867. *Romæ in Galliam.*)

C. XVII. *Invaſoribus rerum Eccleſiaſticarum quæ pœnitentia ſit imponenda.*

DE viro nefando, Burgando in nomine, qui rabie inſana commotus, diabolicæ ſe irretire laqueo non dubitavit, atque Gentilium more per abrupta itinera, & compita inſidians, vobis in veſtræ Eccleſiæ villa, una cum Clericis veſtris manentibus, & populum ſalubribus inſtruere dogmatum monitis decertantibus, paneque ſpiritualis eſcæ vacua hominum corda reficientibus, atque laudabile propriæ ſalutis deſiderium habentibus, ſancta Apoſtolorum Petri, & Pauli limina viſitare, collectis malitiæ ſuæ ſequacibus, & iniquitatis complicibus, nefarias invaſiones, & deprædationes violentas inferre dæmoniaco auſu præſumpſit. &, ut epiſtola veſtræ textus eloquitur, ſacrum altare, ſacraque Dominici corporis, & ſanguinis vaſa, inſuper & ſanctum chriſma pollutis arripere manibus, quaſi cetera, & ad eluſionem omnem apta præſumpſit, dilectio nos veſtra conſuluit, ſi ipſe, vel qui cum eo in tam impio, & iniquo ſcelere fuerunt, ad pœnitentiam quandoque gratia k tacti divinæ venire voluerint, quo eos pœnitentiæ vinculo conſtringatis, noſtra inſtitutione cenſuram expoſcere curaſtis. De quibus (ſi tamen ita eſt) jubemus, cum ad pœnitentiam reverti acceleraverint, uno anno extra Eccleſiam Dei conſiſtere, cujus ſacratiſſima vaſa extra ritum fidei Chriſtianæ diripiendo auferre non dubitaverunt. Secundo vero anno ante fores Eccleſiæ ſine communione maneant. Tertio vero anno Eccleſiam Dei ingrediantur, & inter Audientes adſtent ſine oblatione, non manducantes carnem, neque bibentes vinum, præter Natalis, & Reſurrectionis Dominicæ dies. Quarto quoque anno (ſi his prioribus tribus eorum fructuoſus fuerit pœnitentiæ labor) communioni fidelium reſtituantur: totaque mentis intentione ſpondentes, talia ſe ulterius nunquam facturos, corpus, & ſanguinem Domini ſuſcipere mereantur, & uſque ad ſeptimum annum tribus in hebdomade diebus ſine eſu carnium, & vini potatione maneant pœnitentes.

k al. tacti.

ϛ Corr. Rom. *Caput hoc alibi non eſt inventum, quam in collectione canonum incerti auctore.*

ϛ Pith. 10. *Burgando.*] V. C. *Brigandi.*

C. XVIII. *Res Eccleſiæ Epiſcopus uſurpare, vel alienare non præſumat.*

Item in Concilio Leonis Papæ IV. (*an.* 853. *Romæ.*)

l Dionyſ. ded. p. 4. Polyc. l. 4. tit. 19.

3 MOnemus l, & irrefragabiliter affirmamus, ut nul-
30 lus Epiſcoporum, vel Sacerdotum rem tituli ſui uſurpare præſumat, ſed neque ſalarium a Chriſtianis ſanctis locis oblatum cauſa amoris, vel timoris, aut muneris pertentet auferre: ne Eccleſia Dei ad nihilum redigatur. Quod qui facere præſumpſerit Epiſcopus, vel Sacerdos, canonicam ſine dubio ſubeat ultionem, & quod Eccleſiæ ipſiſe ablatum eſt, reddere compellatur, ita ut deinceps nullas vires pro his ad litigandum, vel poſſidendum habere poſſit.

C. XIX. *Epiſcopo, vel Abbati res Eccleſiæ alienare non licet.*

Item ex ſeptima Synodo *cap.* 12. (*an.* 787. *in Bithynia.*)

m Polyc. l. 6. t. 15. Anſ. l. 6. c. 184. Ivo p. 3. c. 175. n Can. Apoſt. 39.

QUiſquis m Epiſcopus, vel Abbas inventus fuerit de ſalariis α 11 Epiſcopii, vel Monaſterii transferre quicquam in Principum manus, vel etiam alii perſonæ conferre, irritum ſit, quod datum eſſe conſtiterit, ſecundum canonem n ſanctorum Apoſtolorum, qui dicit: *Omnium Eccleſiaſticarum rerum Epiſcopus habeat ſollicitudinem, & 12 diſpenſet eas tanquam Deo contemplante. Non liceat autem ei fraudare β quicquam ex illis, vel cognatis propriis donare, quæ Dei ſunt. Quod ſi pauperes fuerint, ut pauperibus largiatur: ſed non ſub horum occaſione, quæ ſunt Eccleſiæ, defraudentur.* §. 1. Quod ſi excuſationem prætenderit damnum facere, & nihil ad profectum agrum exiſtere, nec ſic Principibus, qui per loca illa ſunt, tribuatur ager, vel locus, ſed Clericis, vel agricultoribus. §. 2. Quod ſi calliditate uſus fuerit, & a Colono, vel a Clerico emerit Princeps agrum, irrita 13 ſit venditio, & reſtituatur Epiſcopio, vel Monaſterio, & Epiſcopus, vel Abbas hoc faciens abjiciatur, Epiſcopus γ quidem ab Epiſcopio, Abbas autem a Monaſterio, tanquam qui diſpergit, quæ non collegit.

ϛ Corr. Rom. *Apud Gratianum, quemadmodum & apud Anſelmum citabatur ex hiſt.* Euſebii Epiſcopi Cæſarienſis. *Ivo verum auctorem citavit. Verſio autem eſt Anaſtaſii Bibliothecarii, ex cujus codicibus manuſcriptis nonnulla ſunt emendata.*

α Salariis] *Græce eſt,* ἐκ τῶν ἀκροστιχίων, *pro quo vox in Pariſienſi Græcorum Canonum editione legitur in rubrica,* ἐκ τῶν προαστείων, *id eſt,* ex ſuburbanis, *quaſi ſuburbana vocentur autourgia, quod ipſimet poſſeſſores manibus colantur. Balſamon tamen eos agros interpretatur, qui per ſe ipſi ſine magna cultura fructum ferre poſſunt, ut ſylvæ, & alia hujuſmodi.*

β Fraudare) σφετερίζεσθαι, *id eſt,* ſibi vindicare, & ſuum facere.

γ Epiſcopus quidem ab Epiſcopio, Abbas autem a Monaſterio) *Hæc ad ſententiæ integritatem addita ſunt ex ipſo canone.*

ϛ Pith. 11. *De ſalariis.*] V. C. *aliquid.* In vii. Synodo 350. Epiſc. *c.* 12. pro *ſalariis,* habetur ἐκ τῶν προαστείων, alias, ἀκροστιχίων. Vide Cujac. *ad Nov.* 5.

12. *Et.*) V. C. *ut.*

13. *Irrita.*] Addit V. C. *etiam.*

C. XX. *Prædia Eccleſiæ non liceat Papæ alienare.*

Item Symmachus Papa in Synodo III. *o cap.* 4. *& ſequentibus uſque ad nonum.* (*an.* 502. *Romæ.*)

o Et in Cone. Pariſienſi lib. 1. c. 17.

p Anſ. l. 4. c. 29.

NOn p liceat Papæ prædium Eccleſiæ alienare aliquo modo pro aliqua neceſſitate, nec in uſumfructum α cuiquam dare: niſi tantummodo domos, quæ in quibuslibet urbibus non modica impenſa ſuſtentantur. Qua lege omnes cuſtodes adſtringentur, ut donator, acceſſator, venditor honorem perdat. Et qui ſubſcripſerit, anathema ſit cum eo, qui dedit, vel qui recepit, niſi reſtituatur. Liceat etiam quibuslibet Eccleſiaſticis perſonis contradicere, & cum fructibus alienata repoſcere. Quod β non modo in Apoſtolica ſervandum eſt Eccleſia, verum etiam univerſis Eccleſiis per provincias quidem dicitur convenire.

ϛ Corr. Rom. *Caput hoc collectum eſt ex pluribus capitibus Synodi Romanæ tertiæ ſub Symmacho, in epitomen tamen redactis.*

α In uſumfructum) *In Conciliorum editionibus partim legitur,* ſed nec in uſufructuario jure aliquibus dare liceat,

partim,

portium, ſed nec in uſumfructum jure 14 aliquibus &c. *quemadmodum & in indice canonum impreſſo. Nam in verſu manifeſtum eſt*, ſed nec uſufructuario aliquibus dari liceat. *Idem vero ſignificare uſufructuarium, & uſumfructum ſcribit Smaragdus in expoſitione regulæ B. Benedicti cap. 59. his verbis*. Uſumfructum dicit, quod nos dicimus uſufructuarium.

γ Quod non modo] *In ipſa Synodo longe aliter habetur*. Hujus autem conſtitutionis legem in Apoſtolica tantum volumus ſede ſervari, univerſis Eccleſiis per provincias ſecundum animarum conſiderationem, quem propoſito religionis convenire rectores earum viderint, more ſervato.

¶ Pith. 14. *Jure*.] iure.

C. XXI. *Qui res Eccleſiaſticas vendit, ad altare non audeat accedere.*

Item in Synodo VI. (an. 504. *Romæ*.)

q Ivo part. 3. cap. 182. INdigne q ad altare Dei properare permittitur, qui res Eccleſiaſticas audet invadere, aut injuſte α poſſidere, aut iniqua, vel injuſta detentione in eis perdurat. *& paulo poſt*. §. 1. Debet tamen eſſe proviſio, ut vindictam admonitio β præcedat, & res uſurpatas injuſte qui abſtulit, aut injuſte ablatas retinet, æquitate patrocinante, legibus reſtituat. Quod ſi neglexerit, & neceſſitas compulerit, demum prædonem Sacerdotalis diſtrictio maturata percellet.

r 16. quæſt. 1. in canonibus, §. valde. *& infra*. §. 2. Valde r iniquum ergo & ingens ſacrilegium eſt, ut quæcunque vel pro remedio peccatorum, vel ſalute, vel requie animarum ſuarum unuſquiſque venerabili Eccleſiæ contulerit, aut certe reliquerit, ab iis, quibus hæc maxime ſervari convenit, id eſt, Chriſtianis, & Deum timentibus hominibus γ, & ſuper omnia a Principibus, & primis regionum in aliud transferri, vel converti permittatur. Propterea, qui hæc non prævident, & aliter quam ſcriptum eſt, prædia Eccleſiæ tradita petierit, vel acceperit, aut poſſederit, vel δ injuſte defenderit, aut retinuerit, niſi cito ſe correxerit, quo iratus Deus animas percutit, anathemate feriatur: ſitque accipienti, & danti, & poſſidenti anathema, & iniſtitiam pœnæ contuberniens efficiendum. Nec aliqua ſe ante tribunal Chriſti obſtaculo muniat, qui a religioſis animabus ad ſubſtantiam pauperum derelicta, contra fas, ſine aliqua pietatis conſideratione diſpergit.

¶ Corr. Rom. α Aut injuſte] *In Synodo legitur*, aut injuſte, id eſt, ſine licentia Epiſcopi poſſidere.

β Admonitio] *In Synodo additur*, manifeſta.

γ Hominibus] *Quæ ſequuntur uſque ad verſ.* in aliud, *addita ſunt ex Synodo*.

δ Vel injuſte defenderis, aut retinueris] *Addita ſunt, & iſta, ſicque omnia, quæ in uſurpatione hujuſmodi rerum accidere ſolent, exprimuntur.*

C. XXII. *Excommunicentur, qui Principum auctoritate res invadunt Eccleſiæ.*

Item Nicolaus Papa I. Adoni Viennenſi Archiepiſcopo in epiſtola, cujus initium: Quia ſanctitatis veſtræ. (an. 862. *Roma in Galliam*.)

ſ Ivo part. 3. cap. 150. DE ſ rebus, quæ ſemel Deo contributæ, atque dicatæ ſunt, & poſtea ſub occaſione conceſſionis Principum a quibuſdam invaduntur, atque diripiuntur, ſancimus, ut prius conſulatis Principem ad reſecandam tam præſumptivam factionem, & cognoſcendum, utrum illius ſit conceſſio, an invaſoris præſumptio. Quod ſi Principis inordinata fuerit largitio, ipſe ſit Princeps pro emendatione redarguendus. Si autem invaſoris declaratur præſumptio, uſque ad emendationem, excommunicationis ſit vindicta coercendus.

t al. Odone. ¶ Corr. Rom. *Exſtat epiſtola hæc in libro ſæpe citato Bibliotheca Dominicanæ: in qua reſpondet Nicolaus ad nonnullas quæſtiones ab Adone t ſibi propoſitas.*

C. XXIII. *De rebus Eccleſiæ non eſt aliquid alienandum.*

u al. Fauſto. *Item Gelaſius I. Juſtino Archidiacono, & Fauſtino u defenſori*. (c. an. 494. *Romæ*.)

x Deuſded. p. 3. cap. 93. 4 VObis x enim, & famæ veſtræ ineſſe ſaltem duximus, ut Pontificis veſtri loco, cohibiſſent ab eodem aliquis ſubrogetur, qui ejus nomine peragat univerſa diſponat: quatenus omnium prædia ad veſtrum revocetis ſtudium, nec cuiquam Clerico pro portione ſua aliquod ſolum Eccleſiæ putetis eſſe deputandum, ne per incuriam & negligentiam minuatur: ſed omnis penſionis ſummam ex omnibus prædiis ruſticis, urbaniſque collectam, ad Antiſtitem deferatis. Ex qua tamen collectione habeatur ratio, quid ad cauſas, vel expenſas accidentium neceſſitatum opus eſſe perſpicitur, ut de medio ſequeſtretur, & quatuor portiones vel de fidelium oblatione, vel de hac ſiant modis omnibus penſione: ita ut unam ſibi tollat Antiſtes, aliam Clericis pro ſuo judicio, & electione diſpertiat, tertiam pauperibus

y al. omnium. ſub omni y conſcientiæ facias erogari: fabricis vero quartam, quæ competit ad ordinationem Pontificis, erogatione veſtra decernimus eſſe penſuandam 15. Si quid forte ſub omnibus remanebit 16 expenſa, electo idoneo ab utraque parte cuſtode, tradatur 17 enthecis 18: ut ſi major emerſerit fabrica, ſit ſubſidium, quod ex diverſi temporis diligentia potuerit cuſtodiri: aut certe ematur poſſeſſio, quæ utilitatem reſpiciat communem.

Pars I.

¶ Pith. 15. *Penſandam*.] V. C. *pendendam*.

16. *Remanebit*.] V. C. *remeabit*.

17. *Tradatur*.] V. C. *conlatur*.

18. *Enthecis*.] *l. 7. Cod. Th. de bonor. proſcr.* Caſſian. *l. 4. Inſtit. c. 14.*

C. XXIV. *Divini muneris participatione priventur, qui Eccleſiaſtica privilegia calcant.*

Idem *Maximo, Sereno, & Joanni Epiſcopis*. (c. an. 494. *ibid.*)

QUi z & divinis, & humanis a legibus in civili damnatione calcatis, & reverentia religionis abjecta, vel Eccleſiaſtica privilegia calcare contendunt, vel ubilibet in pauperum proſiliunt diſpendium, nec hujuſmodi ſaltem commonitis, convictiſque, nequitiam ſopire conſentiunt, atque illata ſacris rebus detrimenta ſarcire, merito divini muneris participatione ſunt privandi, ut hujus perceptione careant, quod ſacrilegis auſibus habuere deſpectui. Cæleſtinus vero Presbyter frater & Coepiſcopi noſtri Sereni, qui contra Pontificale judicium, contraque Apoſtolicæ ſedis mandata prorumpens, ſuperadictæ communionem ſacram miniſtrare præſumpſit, cum non potuerit ignorare ſententiam proprii Sacerdotis, ab officio protinus Eccleſiaſtico pellatur: ut nullus Eccleſiæ miniſteriorum contra Pontificalia inſtituta venire contendat. z Ivo p. 2. c. 230. & p. 4. c. 185. a Qui & humanis] plerique Exempl. & Ivo.

C. XXV. *De eodem.*

Idem *eiſdem Juſtino a Archidiacono, & Fauſtino Defenſori*. (c. an. 494. *Romæ*.)

VUlteranæ b Eccleſiæ c actus, vel patrimonium, quod huſtenus comperimus deſtitutum, poſt damnationem Euchariſti, quo fuerat depræcante diſperſum, curæ veſtræ decrevimus eſſe delegandum: ut diligentiæ (qua vos pro utilitatibus Eccleſiæ æſtimamus eſſe vigilantes) prædia culturæ reſtituatis antiquæ, & revocetis, ſi qua ſunt vendita, aut donata mancipia. Poſſeſſiones etiam, quas ab Eumancio 19, & Opilione Epiſcopis, vel cæteris quoquo jure cederitis teneri (quia contra conſtituta 20 Synodi ab Epiſcopis ac prædia alienari nullo poterant commeato) nihilominus revocetis. Sit emptoribus ad eum recurſus, qui præſumpſit aliquid de Eccleſiæ rebus illicita venditione diſtrahere, ita ut penſiones omnes ad Pontificem deferatis, cui privilegia ſua integre convenit omni ratione ſervari, ut ejus diſpenſatione portionum proveniant conſuetæ: ita ut portionem quartam 22, quam de iis perceperit, ſuo Pontifex ordinatione diſtribuat, prout cujuſque locum, meritumque cognoſcit. Pariter etiam ex fidelium oblatione faciendum eſt, ut Clericis quartam eroget pro conſideratione ſuæ electionis Antiſtes. Fabricarum etiam portio Epiſcopo ſciente & diſponente, veſtra erogatione pendatur: quatenus nihil penitus in detrimentum alicujus rei patiamini generari. b al. Volaterranæ. c Ivo p. 3. c. 251.

¶ Corr. Rom. a Juſtino, &c.] *Antea legebatur*: Idem eiſdem. *Emendatum eſt, & poſita iſtorum virorum nomina ex Ivone: ad quos etiam ſcriptum eſt ſuperius proximum caput*, vobis enim. *Nec vero hæc, quæ nunc afferuntur, pertinere poſſe ad Epiſcopos, quibus proxime præcedens caput ſcribebatur, indicant non modo, quæ a Gratiano hic referuntur, ſed etiam apertius verba, quæ apud Ivonem poſt ultima hujus capitis ſequuntur*: Si quid vero in Eccleſiæ veſtræ damnum, aut in his, quæ ſunt præceptionis noſtræ prohibita, Pontificem veſtrum videritis admittere, &c.

¶ Pith. 19. *Eumancio*.] V. C. *Eumacio*.

20. *Conſtituta*.] V. C. *conſtitutum*.

21. *Epiſcopis*.] V. C. *Epiſcopo*.

22. *Quartam*.) V. C. *quarta*.

C. XXVI. *Redituum, & oblationum duæ portiones Clericis committantur.*

Idem *Clero, & Ordini, & Plebi Brunduſii*. (c. an. 494. *Roma in Calabriam*.)

COnceſſo d vobis, quem petiſtis, Antiſtite, fratre jam & Coepiſcopo meo Juliano, neceſſarium fuit (eodem ad Eccleſiam ſuam mox remiſſo) ad vos noſtra ſcripta pariter deſtinari: quibus agnoſceretis eidem fuiſſe præceptum, ne unquam ordinationes præſumat illicitas. *& infra*. §. 1. Reditus, & oblationes fidelium in quatuor partes dividat: quarum unam ſibi ipſe retineat: alteram Clericis pro officiorum ſuorum ſedulitate diſtribuat: fabricis tertiam: quartam pauperibus, & peregrinis habeat fideliter erogandam: quarum rationem divino eſt redditurus examini. d Anſel. lib. 6. cap. 43.

¶ Corr. Rom. *Epiſtola Gelaſii, in qua eſt hoc caput, miſſa eſt cum aliis in Hiſpania. Eadem vero inter epiſtolas Gregorii II. impreſſas eſt tertia, Clero, & Plebi Thuringiæ ſcripta. Talis quædam epiſtola, ſed breviter, refertur in libro, qui inſcribitur, Ordo Romanus, & Formata Epiſcopo danda nuncupatur.*

Hh 2 C. XXVII.

C. XXVII. *De oblationibus fidelium quot portiones ſiant, & cui unique proveniat.*

Idem *in epiſtola ad Epiſcopos per Lucaniam e, & Brutios,* c. 29. (an. 494. *Romæ in Lucaniam.*)

f Polycar. l. 3. tit. 11. Anſ. l. 5. c 68. Burch. l. 3. c. 137. Ivo p. 3. c. 203. Pann. l. 2. c. 7.

QUatuor f 23 autem tam de reditu, quam de oblatione fidelium, prout cujuslibet Eccleſiæ facultas admittit (ſicut dudum rationabiliter eſt decretum) convenit fieri portiones: quarum ſit una Pontificis, altera Clericorum, tertia pauperum, quarta fabricis applicanda. De quibus ſicut Sacerdotis intererit integram miniſtris Eccleſiæ memoratam 24 dependere quantitatem: ſic Clerus ultra delegatam ſibi ſummam nihil inſolenter noverit expetendum. Ea vero, quæ Eccleſiaſticis ædificiis attributa ſunt, huic operi veraciter prærogate 25, locorum doceat inſtauratio 26 manifeſta ſacrorum: quia nefas eſt, ſi ſacris ædibus deſtitutis, in lucrum ſuum Præſul impendia his deputata 27 convertat. Ipſam nihilominus adſcriptam pauperibus portionem, quanquam divinis rationibus ſe diſpenſaſſe monſtraturus eſſe videatur 28, tamen juxta quod ſcriptum eſt g: *Ut videant opera veſtra bona, & glorificent* 29 *patrem veſtrum, qui in cœlis eſt;* oportet etiam præſenti teſtificatione prædicari, & bonæ famæ præconiis non taceri. Quapropter h nec Clericorum quiſpiam, &c.

g Matth. 5.

h 2. quæſt. 7. quapropter.

¶ PITH. 23. *Quatuor.*] Refert Creſc. vide *cap.* 73. Capitul. Itel.

24. *Memoratam.*] Sic etiam V. C.
25. *Prærogata.*] 2. V. C. *prorogate.*
26. *Inſtauratio.*] Sic Creſc. 2. V. C. *inſtructio.*
27. *Deputata.*] Creſc. & 2. V. C. *deſignata.*
28. *Videtur.*] al. *dicatur.*
29. *Glorificent.*] al. *magnificent.*

C. XXVIII. *De reditibus oblationum, & redituum Eccleſiæ quatuor portiones Presbytero diſpenſandæ traduntur.*

Item Simplicius Papa *Florentino, & 30 Equitio, & Severo Epiſcopis, epiſt.* 3. (an. 475. *Romæ.*)

i Anſel. lib. 5. cap. 66.

DE i reditibus Eccleſiæ, vel oblatione fidelium, quid deceat, neſcienti nihil licere permittet 31: ſed ſola Epiſcopo 32 ex his una 33 portio remittatur: duæ Eccleſiaſticis fabricis, & erogationi peregrinorum, & pauperum profuturæ a Bonagro n Presbytero ſub periculo ſui ordinis miniſtrentur: ultima inter ſe Clericis pro ſingulorum meritis dividetur. & infra. §. 1. Cui, id eſt, *Gaudentio*, hoc ſpecialiter præcipimus, ut tres illas portiones, quas triennio l 34 dicitur ſibi tantummodo vendicaſſe, reſtituat.

n al. ab Onagro.

l al. per triennium.

§ Corr. Rom *Addita fuere in hoc capite aliquot verba ex originali, quæ ad ſententiam facere aliquid videbantur.*

¶ PITH. 30. *Et.*] Delet V. C.
31. *Permittet.*] al. *promittat.*
32. *Epiſcopo.*] V. C. *et.*
33. *Una.*] 2. V. C. *quarta.*
34. *Triennio.*] V. C. *triennium.*

C. XXIX. *De reditibus Eccleſiæ, etiam noviter quæſitis, quarta pars Clericis erogetur.*

m Joann. Diac. l. 4. num. 34.

Item Gregorius I. *Maximiano Epiſcopo Syracuſano* m *lib.* 3. *epiſt.* 11. (an. 593. *Romæ in Siciliam.*)

n Anſ. l. 5. c. 70.

COgnovimus n de reditibus Eccleſiæ noviter acquiſitis canonicam diſpoſitionem quartarum minime provenire; ſed Epiſcopos locorum diſtribuere tantummodo quartam antiquorum redituum, quæ vero quæſita ſunt uſibus retinere. Quam rem o pravam ſubintroductamque conſuetudinem fraternitas tua citeriter emendare feſtinet: ut ſive de præteritis reditibus, ſive de his, quæ obveniunt p, vel obvenientibus, quartæ ſecundum diſtributionem canonicam diſpenſentur. Incongruum namque eſt unam, eandemque Eccleſiæ ſubſtantiam duplici quodammodo jure cenſeri, id eſt q uſurpationis, & canonum.

o al. ob rem.

p al. nunc obvenerunt, vel obvenerint.

q addita ex orig.

C. XXX. *De ſtipendio Eccleſiæ quatuor debent fieri portiones.*

Idem *Auguſtino Epiſcopo Anglorum in reſponſ. ad primam interrogationem.* (an. 604. *Romæ in Angliam.*)

r Anſ. l. 5. c. 64. Pann. l. 2. cap. 8.

MOs eſt r Apoſtolicæ ſedis ordinatis Epiſcopis præceptum tradere, ut de omni ſtipendio, quod accedit, quatuor fieri debeant portiones, una videlicet Epiſcopo, & familiæ ejus, propter hoſpitalitatem, & ſuſceptionem, alia Clero, tertia vero pauperibus, quarta Eccleſiis reparandis.

C. XXXI. *De eodem.*

P A L E A.

Item ex Concilio Toletano. (ſorte ex Syn. Rom. ſub Sylveſtro c. an. 324. *Romæ.*)

SAncimus omnibus Epiſcopis curam Laicorum iſtare, ut ſi quos in fide Chriſti invenerint, omni affectu diligant. Inſuper confirmamus, ut ſi aliqua ab ipſis acceperint dona, ſtatim in quatuor dividant partes: ita, ut prima pars ſecundum a Apoſtolorum præcepta, titulorum, nec non cœmeteriorum reſtaurationibus diligenter attribuatur, ſecunda Clericis, tertia cunctis pauperibus, quarta vero advenis.

§ Corr. Rom. *Caput hoc (quod in omnibus vetuſtis exemplaribus, exceptis duabus, & ſine Paleæ nomine habetur, & gloſſam habet) in nulla Toletano Concilio aut impreſſo, aut manuſcripto inventum eſt. In collectione canonum incerti auctoris, quæ aſſervatur in Vaticana bibliotheca, tribuitur Sylveſtro: quamvis in Synodo Romana ſub ipſo habita, cap.* 4. *paulo aliter hæ partes aſſignentur, id eſt, ut in præcedentibus huic capitibus.*

a Secundum Apoſtolorum præcepta,] *In ea collectione non ſunt hæc verba. In uno vetuſto Gratiani codice eſt,* ſecundum Apoſtolorum præcepta.

C. XXXII. *Omnes Presbyteri ſecundum juſſionem Epiſcopi res Eccleſiæ diſpenſare ſtudeant.*

Item ex Concilio Agathenſi, c. 22. (an. 506. *in Gallia.*)

s Polyc. lib. 3. tit. 12.

S s TAtuimus t (quod omnes canones u jubent) ut civitatenſes, ſive diœceſani Presbyteri, vel Clerici, ſalvo jure Eccleſiæ, rem Eccleſiæ, ſicut permiſerint Epiſcopi 35, teneant: vendere autem 36, aut donare penitus non præſumant. Quod ſi fecerint, vel fecerint 37, & facta venditio non valebit, & de facultatibus, ſi quas habent proprias, indemnem Eccleſiam reddant, & communione priventur.

§ Corr. Rom. u Canones) *Reſtituta eſt hæc vox ex originali. Antea legebatur,* Epiſcopi. *In Polycarpo autem tantum eſt, quod omnes jubent.*

¶ PITH. 35. *Permiſerint Epiſcopi.*] V. C. *permiſerit Epiſcopus.*
36. *Autem.*] Abeſt a 3. V. C.
37. *Vel fecerint.*] Deſunt in 2. V. C.

C. XXXIII. *De Clericis, qui documenta Eccleſiæ ſupprimunt, aut adverſariis tradunt.*

Item ex eodem Concilio cap. 26. (an. 506. *in Gallia.*)

t Infra eod. § quis de Clericis. Burch. l. 3. c. 183. Ivo p. 3. c. 156.

SI t quis de Clericis documenta, quibus Eccleſiæ poſſeſſio firmatur, aut ſupprimere, aut negare, aut adverſariis fortaſſe tradere, damnabili, & puniendа obſtinatione præſumpſerit, quicquid per abſentiam documentorum damni Eccleſiæ illatum eſt, de propriis facultatibus reddat, & communione privetur. Hi etiam, qui in damno Eccleſiæ impie 38 ſollicitati a traditoribus aliquid acceperint, ſuperiori u ſententia teneantur.

u al. pari.

¶ PITH. 38. *Impie, &c.*] Sic 2. V. C. At Cod. Fabri: *Inſtrumento Eccleſiæ impie ſollicitatis traditoribus ſuſceperunt, vel ſuſceperint, pari ſententia ſeriantur.*

C. XXXIV. *Epiſcopus hæredem non habens, non alium, quam Eccleſiam ſibi hæredem inſtituat.*

Item ex eodem cap. 33. x (an. 506. *ibid.*)

x & in Hiſpalen. 1. c. 1.

y Polyc. l. 3. c. 16.

EPiſcopus y, qui filios, aut nepotes non habuerit a, alium, quam Eccleſiam, non relinquat hæredem. Si quid de Eccleſia non in Eccleſiæ cauſa, aut neceſſitate præſumpſerit, quod diſtraxit, aut donavit, irritum habeatur. Qui vero filios habet, de bonis, quæ reliquit, ab hæredibus ejus indemnitatibus Eccleſiæ conſulatur.

§ Corr. Rom. a Non habuerit) *In originali impreſſo, & manuſcripto, & in Polycarpo legitur,* non habens alium, quam Eccleſiam reliquit hæredem; ſi quid &c. *& ad hanc lectionem propius accedunt verba Hiſpalenſis Concilii primi cap.* 1. *ſed ob gloſſam non eſt mutatum.*

C. XXXV. *Qui in Clero conſtituti ſunt, de rebus Eccleſiæ nihil alienare præſumant.*

Item ex eodem cap. 49. (an. 506. *ibid.*)

z Ivo p. 5. c. 161.

DIaconi z, vel Presbyteri in Parochia conſtituti, de rebus Eccleſiæ ſibi creditis nihil audeant commutare, vendere, vel donare, quia res ſacratæ Deo eſſe noſcuntur. Similiter & Sacerdotes nihil de rebus Eccleſiæ ſibi commiſſæ (ut ſuperius comprehenſum eſt) alienare præſumant.

Quod

Digitized by Google

Quod ſi fecerint, convicti in Concilio, & ab honore depoſiti, de ſuo 39 aliud tantum reſtituent, quantum viſi ſunt præſumpſiſſe α. & infra. §. 1. Libertos tamen, quos Sacerdotes, vel Diacones de Eccleſia ſibi commiſſa facere voluerint, actus Eccleſiæ proſequi jubemus. Quod ſi facere contempſerint, placuit eos ad proprium reverti ſervitium.

§ Corr. Rom. α Præſumpſiſſe) *Si hoc interponas cap. ſi quis qualibet, infra eodem, habebis integrum canonem 49. ipſius Concilii Agathenſis.*

¶ Pith. 39. Suo.] 1. V. C. *ſuo proprio*.

C. XXXVI. *De poſſeſſione Eccleſiaſtici juris quicquid a Presbytero diſtrahitur, inane habeatur, & vacuum.*

Item ex eodem a *c.* 53. (*an.* 506. *ibid.*)

a Et in Epaunenſi c. 7.
b Ivo p. 3. c. 162.
QUicquid *b* parochiarum Presbyter de Eccleſiaſtici juris poſſeſſione diſtraxerit, inane habeatur, & vacuum, vendicatione α 40 comparantis, & actione vendentis.

§ Corr. Rom. α Vendicatione) *Sic etiam in recentioribus Conciliorum editionibus. In aliis, & duobus etiam Vaticanis codicibus legitur*, venditoris comparantis. *Apud Ivonem*, venditione comparantis. *In Epaunenſi, ubi hoc videtur repeti*, in venditorem comparantis actione vertenda.

¶ Pith. 40. *Vendicatione.*] V. C. *venditore emptione*.

C. XXXVII. *Alienationes factæ ab intruſis, & ordinationes ſine conſenſu Clericorum irrita ſunt.*

Item Urbanus Papa. (imo Calixtus II. an. 1123. *Romæ*.)

ALienationes 41 omnium per intruſionem, ſeu canonice electorum ſub Epiſcopi nomine, aut Abbatis, qui ſecundum Eccleſiæ ſuæ uſum conſecrandus eſt, alienationes dico quocunque modo factas, nec non & ordinationes perſonarum ab eiſdem ſine communi conſenſu Clericorum Eccleſiæ, ſive per Simoniam itidem factas, irritas judicamus. §. 1. Illud etiam per omnia interdicimus, ut nullus Clericus præbendam ſuam, ſeu beneficium aliquod Eccleſiarum aliquo modo alienare præſumat. Quod ſi præſumptum olim fuit, vel aliquando fuerit, irritum erit, & ultioni canonicæ ſubjacebit.

§ Corr. Rom. *Poſt collectionem Anſelmi in codice perantiquo habetur fragmentum cujuſdam Concilii Urbani II. in cujus initio hæc leguntur:* Alienationes, quæ ſpecialiter per Ottonem, Guidonem, Hieremiam, ſeu forte Philippum ubilibet de poſſeſſionibus Ravennatis Eccleſiæ factæ ſunt, damnamus. Generaliter autem omnium per intruſionem, ſeu canonice electorum ſub Epiſcopi nomine, vel Abbatis . . . Eccleſiæ ſuæ conſecrandus eſt, alienationes quocunque modo factas, *& cætera uſque ad finem hujus capitis ſine ulla varietate.*

¶ Pith. 41. *Alienationes.*] Sequ. 10. q. 1. *ordin.* Cod. Th. *de infirm. iis, quæ ſubiec.* Sigebert. an. 912. & 963.

C. XXXVIII. *Epiſcopo defuncto, vel adhuc in ſupremis agente, de rebus Eccleſiæ nihil eſt uſurpandum.*

Item ex Concilio Ilerdenſi *cap.* 16. (an. 524. *in Hiſpania.*)

c Concord. Conc. Valent. c. 2.
HÆc hujus *c* placiti conſtitutione inter nos cenſuro placuit cuſtodiri, ut defuncto Antiſtite, vel etiam adhuc in ſupremis agente nullus Clericorum cujuslibet ordinis, & officii, graduſve ſit, quicquam de domo præſumat, vel quod de utilitate inſtrumenti domus eſſe cognoſcitur, id eſt, mobilia, & immobilia rei Eccleſiaſticæ conetur invadere: nihil furtim α, nihil dolo ſupprimens, auferens, atque abſcondens. Sed is, cui domus commiſſa eſt, ſubjunctis ſibi β uno, vel duobus fideliſſimis Clericis, omnia uſque ad tempus Pontificis ſubſtituendi debeat conſervare, & his, qui in domo reveniunt, Clericis conſuetam alimoniam adminiſtrare. Subſtitutus autem Antiſtes ſuſceptæ γ ſedis commoda ordinabit, velut Deus imperabit: ut eis uti cum his debeat, quos cognoverit diſciplinæ, & charitati prædeceſſoris ſui fideliter paruiſſe. Quod ſi quiſquam poſt hæc cujuslibet ordinis (ut ſuperius dictum eſt) Clericus quacunque occaſione, de omni facultate quippiam probatus fuerit abſtuliſſe, vel forſitan dolo aliquid ſuppreſſiſſe, reus ſacrilegii prolixiori anathemate condemnetur, & vix quoque peregrina ei communio concedatur: quia durum eſt, ut hi, quos conſtat in ſervitio Domini cum primæ ſedis Antiſtite deſudaſſe, ab his, qui ſuarum rerum incubatores, vel utilitatibus ſervientes, atque vacantes fuiſſe noſcuntur, deſpecti aliquatenus crucientur.

§ Corr. Rom. α Nihil furtim) *In Codice Lucenſi Regio ſequitur*, nihil vi.

β Subjunctis ſibi) *In Conciliorum editionibus legitur*, cum conſilio: *& in codice Regio additur*, Clerici: *fortaſſe autem legendum*, cum conſilio Cleri.

γ Suſceptæ ſedis) *In eodem Regio Codice eſt*, ſuſceptæ ea, prout deceſſor ſuus ordinavit, vel ut Deus imperavit.

C. XXXIX. *Epiſcopi, qui nihil Eccleſiæ conferunt, famuli ejus libertate non donentur.*

Item ex Concilio Toletano IV. *c.* 66. (*an.* 633. *ibid.*)

ET, *d* ſi illi, qui nulla ex rebus ſuis pauperibus Chriſti diſtribuunt, æterni judicii voce in futuro condemnabuntur, quanto magis ii, qui auferunt pauperibus, quod non dederunt? Quapropter Epiſcopi, qui nihil ex ſua proprio Eccleſiæ Chriſti compenſaverunt, hanc divinam ſententiam metuant, & liberos ex familia *e* Eccleſiæ ad condemnationem ſuam facere non præſumant. Impium enim eſt, ut qui res ſuas Eccleſiæ Chriſti non contulerit, damnum inferat, & jus Eccleſiæ alienare contendat. Tales ergo libertos *f* ſucceſſor Epiſcopus abſque ulla oppoſitione ad jus Eccleſiæ revocabit: quia eos non æquitas, ſed improbitas abſolvit.

d Burch. l. 3. c. 189. Ivo p. 3. c. 249.
e al. libertos ex familia.
f al. liberos.

C. XL. *De Clericis, qui documenta Eccleſiæ ſupprimunt, aut negant, aut aliis damnabiliter tradunt.*

Item ex Concilio Aurelianenſi. (imo Agathenſi c. 26. an. 506. *in Gallia.*)

SI quis de Clericis *g* documenta, quibus Eccleſiæ poſſeſſio firma tenetur, aut ſupprimere, aut negare, aut avertere 42, aut fortaſſe tradere damnabili, & punienda obſtinatione præſumpſerit, quicquid pro abſentia documentorum damni Eccleſiæ illatum eſt, de propriis facultatibus reddat. g Ivo p. 3. c. 156.

§ Corr. Rom. *Hoc idem citatur ſup. ead. 2.* ſi quis de Clericis, *ex Concilio Agathenſi, in quo habetur. Non eſt autem mutatus titulus, quia potuit in aliquo etiam Aurelianenſi, quod non extet, eſſe repertum.*

¶ Pith. 42. *Avertere aut.*] V. C. *adverſaria*.

C. XLI. *Miniſtris Eccleſiæ de rebus ejuſdem Eccleſiæ abſque Epiſcopi permiſſu nihil alienare licet.*

Item ex Concilio Aurelianenſi III. *c.* 23. h (*an.* 538. *ibid.*)

h Lib. 7. Cap. c. 275.

ABbatibus *i*, Presbyteris, cæteriſque miniſtris de rebus Eccleſiaſticis, vel ſacro miniſterio deditis alienare, vel obligare abſque permiſſo, & ſubſcriptione Epiſcopi ſui nihil liceat. Quod qui præſumpſerit, degradetur 43 communione conceſſa: & quod temere præſumptum, aut alienatum eſt, ordinatione Epiſcopi revocetur. i Polyc. l. 3. t. 12.

¶ Pith. 43. *Degradetur.*] V. C. *regradetur*.

C. XLII. *Res Eccleſiæ, quæ abſente Epiſcopo diſtrahuntur, ad jus Eccleſiaſticum revocentur.*

Item ex Synodo Ancyrana *c.* 15. (an. 324. *in Galatia.*)

SI qua de rebus *k* Eccleſiæ, cum Epiſcopus non eſt, Presbyteri vendiderint; placuit reſciſſo contractu ad jus *l* Eccleſiaſticum revocari. In judicio autem erit Epiſcopi conſtitutum *m*, ſi pretium debeat recipi, nec ne: propterea quod ſæpe contingit diſtractarum rerum reditus ampliorem ſummam pro accepto eis pretio reddi α.

k Anſ. l. 6. c. 182.
l ἀνακαλεῖσθαι τὸ κυριακόν.
m al. ſi conſtitutum pretium.

§ Corr. Rom. α Reddi) *Sic in quibuſdam exemplaribus priſcæ verſionis. In aliis vero eſt*, reddidiſſe. *Græce legitur*, διὰ τὸ πολλάκις τὴν πρόσοδον τῶν πεπραγμένων ἀποδεδωκέναι αὐτοῖς πλεῖον τὴν τιμήν: *id eſt*, propterea quod ſæpe rerum venditarum reditus majus pretium his ipſis reddiderit. *Sed ob gloſſam non eſt mutatum.*

¶ Pith. 44. *Accepto, &c.*] al. *ab eo pretio reddidiſſe*.

C. XLIII. *Poſt mortem Epiſcopi res ad eum pertinentes Clerici non rapiant.*

Item ex Concilio Chalcedonenſi *cap.* 22. n (*an.* 451. *in Bithynia.*)

n Et in Aquiſg. c. 88.

NOn liceat Clericis poſt mortem Epiſcopi ſui rapere res pertinentes ad eum: ſicut jam præcedentibus regulis conſtitutum habetur. Si vero hoc fecerint, periclitari ſe noverint in proprio gradu.

C. XLIV. *Reſcindantur precariæ, & commutationes ab invaſoribus factæ.*

Item ex Concilio Mediomatricis *o*. (imo Bellovacenſi an. 845. *in Gallia.*)

o In Meldenſi c. 22.

PRecariæ *p*, & commutationes tempore viduatarum Eccleſiarum factæ ab his, qui loca Epiſcoporum occupaverant, reſcindantur, & cum auctoritate Eccleſiaſtica, vel civili, ſi faciendæ ſunt, fiant.

p Burc. l. 3. c. 166. Ivo p. 3. c. 217. ex Bellovacenſi.

§ Corr. Rom. *Quod hic ex Concilio Mediomatricis citatur, in Concilio Meldenſi refertur ex Concilio Bellovacenſi, ex quo etiam citant Burchardus, & Ivo. Sed quia in Conciliis Gallicis, & Germanicis ſæpe eadem repetuntur, non eſt mutata inſcriptio.*

Digitized by Google

ſcriptio. In adiectis Capitularibus, quæ in Gallia ſunt habita, inter cætera leguntur quædam capitula excerpta a Domino Rege Carolo, & Principibus ſuis ex his capitulis, quæ anno DCCCXLVI. ediderunt Epiſcopi in Synodo &c. Quorum capitulorum unum eſt hoc, ut precariæ, & commutationes tempore viduatarum Eccleſiarum factæ ab his, qui loca Epiſcoporum occupaverunt, reſcindantur, & cum auctoritate Eccleſiaſtica, vel civili decuo, ſi fienda, fiant.

C. XLV. *Pro labore inventarii nihil accipiant œconomi de rebus Eccleſiæ.*

Unde Gregorius I. *Maximiano Syracuſano Epiſcopo lib. 3. ep. 11.* q (an. 593. Romæ in Siciliam.)

q Joan. Diac. l. 3. c. 23.

CHaritatem tuam commonere curavimus, ut ſiquiſpiam Epiſcoporum de hac luce migraverit, vel (quod abſit) pro ſuis fuerit remotus exceſſibus, convenientibus œconomis r, cunctiſque Clericis s primoribus, atque in ſui præſentia inventarium Eccleſiæ rerum facientibus, omnia, quæ reperta fuerint, ſubtiliter deſcribantur: nec (ſicut antea fieri dicebatur) ſpecies quædam, aut aliud quodlibet de rebus Eccleſiæ, quaſi pro faciendi inventarii labore tollatur. *& infra.* §. 1. Viſitatores Eccleſiarum, Clericique eorum, qui cum ipſis *per* non ſuæ civitatis parochias fatigantur, aliquod laboris ſui capiant te diſponente ſubſidium. Juſtum namque eſt, ut illi s conſequantur ſtipendium, qui t pro tempore ſuum commodare reperiuntur obſequium.

r al. Cler.

s al. illic.
t al. quo.

¶ Corr. Rom. *a* Œconomis] *Sic etiam in omnibus vetuſtis: ſed in originali tam impreſſo, quam manuſcripto legitur*, hierarchicis. *Joannes Diaconus habet*, hiereticis.

C. XLVI. *Excommunicentur Laici, qui morientium Clericorum audent bona diripere.*

Item ex Concilio Urbani Papæ *Alvernia celebrato.* (an. 1095. *in Gallia.*)

DE Laicis 45 quæſtio facta eſt, qui, morientibus Epiſcopis, ſive aliis Clericis res defunctorum invaſas, Eccleſiis, pauperibuſque ſubripiunt. Contra quos communis totius Concilii anathema prolatum eſt, ipſo Papa hujuſmodi ſententiam promulgante. Si quis poſt interdicti præſentis cognitionem Epiſcoporum, ſeu Presbyterorum, aut aliorum Clericorum res invaſerit, uſque ad ſatisfactionem excommunicetur. §. 1. Epiſcoporum vero deficientium res per Archipresbyterorum, ſeu Archidiaconorum manus, aut ſecundum mortuorum judicium pro ipſorum ſalute in eleemoſynas diſpenſentur, aut ſucceſſori, qui futurus eſt, reſerventur. Idipſum de Presbyterorum, ſeu Clericorum aliorum rebus per Epiſcopum, vel ſupradictas perſonas, aut cui deficientes commiſerint, fiat. Si quis autem adverſus iſta præſumpſerit, anathema ſit.

Corr. Rom. ¶ *In titulis capitulorum Concilii Claromontenſis* [*quod Alverniæ celebratum eſt*] *titulo penultimo hæc leguntur ad caput hoc ſpectantia*: Ne aliquis Clericus res Epiſcoporum, vel Clericorum, vel in vita, vel poſt mortem eorum diripiat, vel in uſus proprios conferat. Quod ſi quis fecerit, anathema ſit, & dictum eſt ab omnibus, fiat.

¶ Pith. 45. *De Laicis.*] Cedren. *in Nicephoro Phoca p. 543.* Joan. Curopal. *fol. 71.* Guil. Tyr. *lib. 2. cap. 13.*

C. XLVII. *De eodem.*

Item Innocentius Papa II. *in Concilio Lateranenſi cap. 4.* (an. 1139. *Romæ.*)

u Supra ead. ante litter. Pann. l. 8. c. 141.

ILlud u, quod in ſacro Chalcedonenſi Concilio conſtitutum eſt, irrefragabiliter conſervari præcipimus, ut videlicet decedentium bona Epiſcoporum a nullo omnino hominum diripiantur; ſed ad opus Eccleſiæ, & ſucceſſoris ſui in libera œconomi, & Clericorum permaneant poteſtate. Ceſſet igitur de cætero illa deteſtabilis, & ſæva rapacitas. Si quis autem amodo hoc attentare præſumpſerit, excommunicatione ſubjaceat. Qui vero morientium x Presbyterorum, vel Clericorum bona rapuerint, ſimili ſententiæ ſubjaceant.

¶ Corr. Rom. *a* Morientium] *In vulgatis ſequebatur*, Epiſcoporum: *quæ vox & a vetuſtis, & ab ipſo Concilio manuſcripto abeſt, & fruſtra repeteretur. Sunt autem ex originali addita paulo ſuperius aliquot verba.*

Gratian. *Hoc non ſolum de Laicis, verum etiam de Metropolitanis, & quibuſlibet aliis Clericis intelligendum eſt: ſicut* in ſexta Synodo, c. 35. *legitur.* (an. 692. *Conſtantinopoli.*)

C. XLVIII. *Res Epiſcopi morientis Metropolitano non licet invadere.*

NOn liceat alicui Metropolitano, mortuo Epiſcopo, qui ſub eo eſt, aut res ejus, aut Eccleſiæ ſuæ auferre; ſed ſint ſub cuſtodia Cleri Eccleſiæ defuncti Epiſcopi, uſque dum alius ordinetur Epiſcopus. Si vero Clerici in Eccleſia non fuerint, tunc Metropolitanus illibata omnia Epiſcopo, qui ibi ordinabitur, reddat.

Gratian. *Sicut autem res Eccleſiæ nulli uſurpare licet: ita Eccleſiæ alicui invadere non permittitur.*

C. XLIX. *Alienæ Eccleſiæ non licet invadere.*

Unde Gregorius I. *lib. 2. epiſt. 43. ad Bonifacium Epiſcopum.* (an. 593. *Romæ.*)

SIcut Eccleſia proprias res amittere non debet, ita etiam rapacitatis ardore invadere alienas non oportet.

Gratian. *His omnibus auctoritatibus perſpicue monſtratur, quod nulli Sacerdotum res Eccleſiaſticam alicui tradere licet: & ille, qui de manu Sacerdotis facultates Eccleſiæ acceperit, nullo jure eas vendicare poterit: ſed potius cogetur reſtituere, quod illicite accepit.* §. 1. *Sed notandum eſt, quod quibuſdam tamen exigentibus, res Eccleſiæ diſtrahi poſſunt. Cauſa etiam neceſſitatis cum conſilio Clericorum, vel ut meliora proſpiciant, res Eccleſiæ a Sacerdotibus diſtrahi poſſunt.*

C. L. *Niſi cauſa neceſſitatis, nec Epiſcopo rem Eccleſiæ ſuæ uſurpare licet.*

Unde in Africano x Concilio *legitur.* (hoc eſt Carthaginenſi, an. 419. *in Africa.*)

x Et in Moguntino ſub Rabano, cap. 8.

NOn y 46 habenti z neceſſitatem, nec Epiſcopo licet matricis Eccleſiæ a rem ſui tituli uſurpare.

y habente. orig.
z Burch. l. 3. c. 178. Ivo p. 3. c. 139.

¶ Corr. Rom. *Gratianus citat hoc ex Concilio Africano, & ſequens ex Carthaginenſi. Sed in unico Carthaginenſi inſerto in codice Canonum, hoc quidem eſt pars poſterior, ſequens vero prior capitis ejuſdem, quod eſt ultimum, id eſt, XXXIII. & Burchardus, & Ivo integrum caput referunt ex Carthaginenſi.*

a Eccleſiæ] *In Codice Canonum, & apud Burchardum ſequitur*: nec Presbyterorum: *apud Ivonem vero legitur*, nec Epiſcopo liceat rem matris Eccleſiæ ignorante Concilio, vel Presbyteris, ſui tituli uſurpare. *Poſt ſequens autem caput apponitur integer Canon Græce, nova cum verſione.*

¶ Pith. 46. *Non habenti.*] Vide Can. 33. in Græco Nomocan.

C. LI. *Nec Presbyteri ignorantibus Epiſcopis, nec Epiſcopi ignorante Concilio rem Eccleſiæ vendant.*

Item ex Concilio Carthaginenſi unico, *c. ultimo.* (an. 419. *ibid.*)

PLacuit a, ut Presbyteri non vendant rem Eccleſiæ, ubi ſunt conſtituti, neſcientibus Epiſcopis ſuis: quomodo nec Epiſcopis liceat vendere prædia Eccleſiæ inconſulto Concilio, vel cuncto a Presbyterio ſine ulla neceſſitate.

a Burch. ibid. Ivo ibid.

¶ Corr. Rom. *a* Vel cuncto] *In canone unico Carthaginenſi legitur*, vel Presbyteris ſuis. Non habente ergo neceſſitatem, &c. *ut proxime ſuperiore capite, quemadmodum apud Burchardum etiam, & Ivonem: licet ipſi legant*, habenti: *Græce autem ita totus Canon habet*.

Ὁμοίως ἤρεσε. ἵνα οἱ πρεσβύτεροι παρὰ γνώμην τῶν ἰδίων αὐτῶν ἐπισκόπων πράγματα μὴ πωλήσωσι τῆς ἐκκλησίας. ἐν ᾗ καθιερῶνται. ὃν τρόπον οὐδὲ τοῖς ἐπισκόποις ἔξεστι πωλῆσαι χωρία τῆς ἐκκλησίας, ἀγνοούσης τῆς συνόδου, ἢ τῶν ἰδίων πρεσβυτέρων. μὴ οὔσης τοίνυν ἀνάγκης, μηδὲ ἐπίσκοπον ἐξεῖναι καταχρήσασθαι πράγματι ἐκ τοῦ τίτλου τῆς ἐκκλησιαστικῆς μητρικῆς. Id eſt.

Similiter placuit, ut Presbyteri præter ſuorum Epiſcoporum ſententiam non vendant rem Eccleſiæ, in qua conſecrantur: quemadmodum neque Epiſcopis licet prædia Eccleſiæ vendere inſciente Synodo, vel propriis Presbyteris. Ergo, niſi adſit neceſſitas, neque Epiſcopo licet abuti re aliqua ex titulo Eccleſiaſticæ matricis.

C. LII. *Niſi ut meliora proſpiciat, rem Eccleſiæ non licet diſtrahere Epiſcopo.*

Item ex epiſtola Leonis Papæ I. *univerſis Epiſcopis per Siciliam conſtitutis.* (an. 447. *Romæ in Siciliam.*)

SIne b exceptione decernimus, ne quis Epiſcopus de rebus Eccleſiæ ſuæ quicquam donare, vel commutare, vel vendere audeat; niſi forte aliquid horum faciat, ut meliora proſpiciat, & cum totius Cleri tractatu, atque conſenſu id eligat, quod non ſit dubium profuturum Eccleſiæ. *& infra.* §. 1. Epiſcopus c rebus Eccleſiæ tanquam commendatis, non tanquam propriis utatur. Irrita enim Epiſcoporum donatio, & commutatio rei Eccleſiaſticæ erit abſque conniventia *a*, & ſubſcriptione Clericorum.

b Anſ. l. 5. c. 69. & l. 6. c. 189.

c In Conc. Carthag. IV. cap. 32. Ibid. c. 30. & cut. de his, quæ ſunt a præl. c. 1. Ivo p. 3. c. 111. Pann. l. 2. c. 82.

¶ Corr. Rom. *a* Conniventia,] *Antea legebatur*, abſque omnium conniventia. *Inductio vero eſt dictio*, omnium; *quæ neque in vetuſtis exemplaribus, neque in Decretalibus, cap. 1. de his, quæ fiunt a præl. neque apud cæteros collectores habetur. Apud Ivonem, qui citat Concilium Carthaginenſ. IV. & in Pannormia, qui Leonem ex Concilio apud Valentias, loco iſtius vocis*, conniventia, *eſt*, collaudatione.

¶ Pith. 47. *Sine exceptione.*] Burch. *lib. 3. cap. 190.*

Gratian. *Item domus urbium, vel caſtrorum, quæ Eccleſiæ plus incommodi, quam utilitatis afferunt, licet rectoribus Eccleſiarum* (*ſicut in ſuperiori capitulo Symmachi* d: Non liceat Papæ, &c. *continetur*) *vendere, vel commutare.*

d ſup. ead.

C. LIII.

C. LIII. *De eodem.*

Item, ſicut in Agathenſi Concilio, *c. 45. legitur.*
(an. 506. in Gallia.)

e Ivo p. 3. c. 260.

6 TErrulas e, aut vineolas exiguas, & 48 Eccleſiæ minus utiles, aut longe poſitas, & parvas, Epiſcopus ſine conſilio fratrum (ſi neceſſitas fuerit) diſtrahendi 49 habeat poteſtatem.

¶ Corr. Rom. *Capitulum hoc in aliquot vetuſtis codicibus eſt coniunctum ſuperiori.*

¶ Pith. 48. Et.] Abeſt a 2 V. C.

49. *Diſtrahendi.*] Addit V. C. *potius non.*

Gratian. *Servos quoque fugitivos, qui revocati retineri non poſſunt, ſimiliter Epiſcopis diſtrahere licet.*

C. LIV. *Alienentur fugitivi, qui retineri non poſſunt.*

Unde in eodem Concilio, *c. 46.*
(an. 506. ibid.)

FUgitivi domos ſuas, aut familias deſerentes, qui etiamſi revocati fuerint, non poſſunt teneri, ſimili ratione ab Epiſcopo, ſi voluerit, aut ſicut illi meruerint, diſtrahantur.

C. LV. PALEA.

f al. Cariſiacum.

Item ex Concilio apud Tanſiacum f 50. cap. 2.
(forte apud Cariſiacum an. 858. in Gallia.)

g Extr. de rerum permut. c. inuſtum. Burch. l. 3. c. 174. Ivo p. 3. c. 255.
h al. remedio,

INjuſtum 51 videtur g, & impium, ut mancipia, quæ fideles viri, ſeu fœminæ pro redemptione h animæ ſuæ Deo, & ſanctis ejus conſecraverint, cujuſcunque munere pretio, vel commutationis commercio iterum in ſæcularem ſervitutem redigantur: cum canonica auctoritas ſervos fugitivos tantummodo diſtrahi permittat. Et ideo omnes rectores Eccleſiarum ſummopere caveant, ne unius eleemoſyna, alterius peccatum fiat: & eſt abſurdum, ut Eccleſiaſtico dignitate ſervus decedens, humanæ obnoxius ſit ſervituti.

¶ Corr. Rom. *A Burchardo, & Ivone citatur ex Concilio apud Cariſiacum: in Decretalibus vero tit. de rerum permut. ex Concilio apud Sylvanectum. Et habetur hæc Palea in pleriſque vetuſtis Gratiani exemplaribus.*

Pith. 50. *Tanſiacum.*] V. C. *Cariſiacum.*

51. *Iniuſtum.*] Extat in *Decret. cap. 3. de rer. permut.* ex Conc. Silvanect. ſed eſt ex eo, quod apud Cariſiacum habitum eſt.

9 pars. Gratian. *Item ſi rectores Eccleſiæ de rebus propriis eamundem Eccleſiæ reſtituere voluerint, Eccleſiaſticas facultates libere dare poſſunt, & conſtabunt hæc, quibus data fuerint, perpetua firmitate.*

C. LVI. *Alienatio de rebus Eccleſiæ quomodo rata eſſe poteſt.*

Unde in Agathenſi Concilio, *c. 49. legitur.*
(an. 506. in Gallia.)

i Ivo p. 3. c. 261.
k al. pro qualibet.

SI i quis qualibet k ex conditione de rebus Eccleſiæ aliquid alienare præſumpſerit, ſi de ſuo proprio tantum Eccleſiæ contulerit, quantum viſus eſt abſtuliſſe, tum demum illud ſtare licebit.

¶ Pith. 52. *Qualibet.*] 2. V. C. *pro qualibet.*

8 pars. Gratian. *Item ſi ſervos Eccleſiæ libertate Epiſcopus donaverit, ea, quæ in manumiſſione data illis fuerint, perpetua firmitate tenebunt: ſi tamen quantitatem canonibus præfixam data non exceſſerint.*

C. LVII. *De eodem.*

Unde in eodem Concilio, *cap. 9. legitur.*
(an. 506. ibid.)

l Ivo p. 16. c. 50.
m al. numeri modum.

SI l quos de ſervis Eccleſiæ benemeritos ſibi u Epiſcopus libertate donaverit, collatam libertatem a ſucceſſoribus placuit cuſtodiri, cum hoc, quod eis manumiſſor in libertatem 53 contulerit. Quod tamen jubemus viginti ſolidorum numerum m 54, & modum 55 in terrula, & vineola, vel hoſpitiolo tenere. Quod amplius datum fuerit, poſt manumiſſoris mortem Eccleſiæ revocetur.

¶ Corr. Rom. *u* Sibi] *Sic etiam legitur in editionibus Conciliorum, & duobus codicibus Vaticanis. Sed apud Ivonem, & in non vetuſtis Gratiani exemplaribus abeſt dictio*, ſibi.

¶ Pith. 53. *Libertatem.*] V. C. *libertate.*

54. *Numerum.*] e. V. C. *numeri modum.*

55. *Et modum.*] V. C. *modo.*

Gratian. *Sed notandum eſt, quod ſervi Eccleſiarum manumitti non poſſunt, non retento Eccleſiaſtico patrocinio: niſi forte manumiſſor duos ejuſdem meriti, & ejuſdem peculii Eccleſiæ conferre voluerit.*

C. LVIII. *De Epiſcopo, qui non retento patrocinio ſervos Eccleſiæ manumittit.*

Unde in Concilio Toletano IV. *cap. 67. legitur.*
(an. 633. in Hiſpania.)

o Polyc. lib. 3. tit. 23. Burch. l. 3. c. 176. Ivo part. 3. c. 237.

EPiſcopus n, qui mancipium juris Eccleſiæ, non retento Eccleſiaſtico patrocinio, manumitti deſiderat, duo meriti ejuſdem, & peculii coram Concilio Eccleſiæ, cui præeminet, per commutationem ſubſcribentibus Sacerdotibus offerat, ut rata, & juſta inveniatur diſtinctio commutationis. Tunc etiam liberam manumiſſionem ſine patrocinio Eccleſiæ concedere poterit: quia eum, quem libertati tradere diſponit, jam jure proprio acquiſivit. §. 1. Hujuſmodi o autem liberto, adverſus Eccleſiam, cujus juris extitit, accuſandi, vel teſtificandi denegatur licentia. Quod ſi præſumpſerit, placet, ut ſtante commutatione in ſervitutem propriæ Eccleſiæ revocetur, cui nocere conatur.

o Ivo p. 16. c. 65.

Gratian. *Libertus enim (niſi venia impetrata) patronum in jus vocare non permittitur. Unde in lib. 2. Digeſtorum, tit. de in jus vocando. l. fin.* Si p ſine venia edicti impetrata Libertus Patronum in jus vocaverit, ex qualibet Patroni, vel q ſupradictam pœnam, id eſt, quinquaginta aureos, dat: vel a præfecto urbis r quaſi inofficioſus caſtigetur, ſi inopia dignoſcitur laborare. §. 1. *Si vero e collegio quis manumiſſus fuerit, non ſingulis, ſed univerſitati reverentiam debet. Unde in eodem libro, tit. eod. l.* ſed ſi hac. Qui s manumittitur a corpore aliquo, vel collegio, vel civitate, ſingulos in jus vocabit. Nam non eſt illorum libertus, ſed reipublicæ honorem habere debet. Et ſi adverſus rempublicam, vel univerſitatem vult experiri, veniam edicti petere debet, quamvis actorem eorum conſtitutum in jus ſit vocaturus. §. 2. *Si vero ingenuum Princeps facit, Patrono reverentiam non debet. §. 3. In t criminali vero cauſa, ſi libertus patronum in jus vocaverit, caput ejus, & fortunas petiturus, ante litis exordium capite puniendus eſt. Crimen vero læſæ majeſtatis excipitur, vel ſi Patronam illicita ſervi concubitus ſui depre(he)nderit, quo caſu, etiam ſervo cum munere libertatis Dominam accuſare permittitur: ſicut Cod. lib. 9. tit. de mulieribus, quæ ſe propriis ſervis junxerunt, l. unica,* Imperator Conſtantinus conſtituiſſe legitur: Si qua cum ſervo ſuo occulta rem habere detegitur, capitali ſententiæ ſubjacerat, tradendo ignibus verberone. Sitque omnibus facultas crimen publicum arguendi: ſit officio copia nuntiandi: ſit etiam ſervo licentia deferendi: cui probato crimine libertas dabitur. §. 4. *In patronos etiam teſtificari non poſſunt, niſi in quibuſdam caſibus, in quibus etiam ſervi in Dominos interrogari jubentur.*

p tit. 4. l. ez.
q al. vel quinquaginta aureorum pœnam dat.
r al. urbis.
s leg. 10. §. qui manumittitur.
t Extr. ſi quis ex familiaribus. C. qui accuſ. non poſ. §. ante.
o titul. 21.

C. LIX. *De eodem.*

Unde in libro eod. Codicis, *tit.* *x de quæſtionibus l. prima Impp.* Antoninus, & Verus, AA.
(an. 197.)

o titul. 41. l. 1.

a

QUæſtionem de ſervis contra Dominos haberi non oportet, exceptis adulterii criminibus, item fraudati cenſus accuſationibus, & crimine majeſtatis, quod ad ſalutem Principis pertinet. §. 1. In cæteris autem, quanquam ea, quæ ſervus contra Dominum dixit, judicaturi ſententiam formare non debeant, tamen, ſi aliis quoque probationibus fides veritatis inveſtigetur, præſcriptionis invidia evaneſcit. §. 2. In pecuniariis vero cauſis ex inopia a probationum ſervos contra Dominum poſſe interrogari manifeſtum eſt.

¶ Corr. Rom. *In aliquot vetuſtis codicibus caput hoc conjunctum eſt ſuperiori.*

a Ex inopia] *In antiquis codicibus Gratiani legitur, nec inopia, & ſic videtur etiam legiſſe auctor gloſſæ. In antiquiore etiam editione codicis Juſtiniani, tit. de quæſtionibus, l. quæſtionem, eodem modo habet, eandemque lectionem ſecutus eſt auctor illarum gloſſarum, & in Baſil. tit. 50. de quæſt. eadem eſt lectio. Sed quia in codice ab Haloandro edita legitur, ex inopia, & in l. Divus. ff. de quæſtionibus, videtur ſtatutum, ex inopia probationum etiam in cauſis pecuniariis poſſe torqueri ſervos, nihil eſt mutatum.*

C. LX. *De eodem.*

Item ibidem, *l. ſecunda.* (an. 203.)

INſolitum eſt, & grave exemplo, audiri ſervos adverſus tutorem, vel matrem Dominorum ſuorum, niſi in tutelæ agatur.

Gratian. *Si vero libertus ſua auctoritate a patrocinio Eccleſiæ receſſerit; ſi admonitus redire contempſerit, in ſervitutem revocabitur.*

C. LXI. *De libertis Eccleſiæ, qui ab ejus patrocinio diſcedunt.*

Unde in Concilio Toletano IV. *cap. 70. legitur.*
(an. 633. in Hiſpania.)

y Burch. l. 3. cap. 184. Ivo p. 3. cap. 244.
z al. obedientiæ.

LIberti y Eccleſiæ, qui ab ejus patrocinio diſcedentes quibuslibet perſonis adhæſerunt, ſi admoniti redire contempſerint, manumiſſio eorum irrita ſit: quia per inobedientiæ z contemptum ingrati actione tenentur.

C. LXII.

Digitized by Google

C. LXII. *Revocentur in ſervitutem Eccleſiarum liberti, qui contra ejus libertatem ſuperbiunt.*

Item ex Concilio Hiſpalenſi II. cap. 8.
(*an.* 619. *ibid.*)

OCtava diſcuſſio agitata eſt de quodam Eliſæo ex familia Agabrenſis Eccleſiæ; qui ab Epiſcopo ſuo traditus libertati, de libertate continuo ad contumaciæ morbum tranſilivit; ſeque per ſuperbiam non ſolum eidem Epiſcopo veneficiis a artibus ſalutem lædere voluit, ſed etiam patronam Eccleſiam libertatis immemor prædam necavit. Adverſus quem ſuggeſti actio canonum, & legum auctoritate juſte dirigitur. ſcilicet, ut immeritæ libertatis damno mulctatus ad ſervitutis nexum revocetur. Talium enim b ſtatus, qui contra Epiſcopum ſuum, vel patronum Eccleſiam nituntur, decidi potius, quam conſervari convenit, ut quorum libertas pernicioſa eſt, ſit ſalutifera ſervitus. & qui ſuperbire noverunt adepta libertate a prodi ti diſcant obedire ſubjecti.

a al. maleficis.

b Ivo p. 16. c. 66.

¶ Corr. Rom. a Adepta libertate] *Magno hoc loco eſt varietas in vetuſtis Gratiani codicibus. Nam partim concordant cum hoc vulgato, partim habent*, ademta libertate proditi, *partim*, adepta libertate proditi, *ut Concilium ipſum impreſſum, & manuſcriptum, etiam in Codice Lucenſi Regio. Apud Ivonem vero legitur*, adepta libertate elati, perdita diſcant obedire ſubjecti.

C. LXIII. *A patrocinio non diſcedant Eccleſiæ Liberti ad ſacros ordines promoti.*

Item ex Concilio Toletano III. cap. 6.
(*an.* 589. *in Hiſpania.*)

DE Libertis autem hoc præcipit ſancta Synodus, ut ſi qui Presbyteri, vel Diaconi a ab Epiſcopis facti ſunt ſecundum modum, quo canones antiqui dant licentiam, ſint liberi: & tamen a patrocinio Eccleſiæ tam ipſi, quam ab eis progeniti non recedant. §. 1. Ab aliis quoque libertati traditi, & Eccleſiis commendati patrocinio Epiſcopali e colligantur, & ne cuiquam donentur, a Principe hoc Epiſcopus poſtulet.

a al. Epiſcopali regantur.

¶ Corr. Rom. a Presbyteri, vel Diaconi] *In Conciliis Coloniæ 4. tomis impreſſis, & in Cod. Lucenſi Regio legitur*. De libertis autem id Dei præcipiunt Sacerdotes, ut ſi qui ab Epiſcopis &c. *nulla Presbyterorum, aut Diaconorum mentione facta.*

Gratian. *Ne vero longinquitate temporis obſcuretur conditio originis: tempore ſuæ manumiſſionis faciant Liberti profeſſionem, qua ſe profiteantur de familia eſſe Eccleſiæ, & ab ejus obſequio ſe nunquam receſſuros.*

C. LXIV. *Profeſſionem ſuæ conditionis Liberti Eccleſiæ faciant.*

Unde in Concilio Toletano VI. c. 9. legitur.
(*an.* 638. *ibid.*)

LOnginquitate ſæpe fit temporis, ut non pateat conditio originis. Unde jam decretum eſt d in anteriori a univerſalis Concilii canone, ut profeſſionem ſuam Liberti Eccleſiæ debeant facere, qua profiteantur, ſe & de familia Eccleſiæ eſſe e, & ejus obſequium nunquam relicturos: Unde hic quoque nos adjicimus, ut quoties vitam Sacerdos impleverit, & de hac vita migraverit, mox cum ſucceſſor ejus advenerit, omnes Liberti Eccleſiæ, vel ab his progeniti chartulas ſuas in conſpectu omnium debeant ipſi ſubſtituto Pontifici publicare, & profeſſiones ſuas in conſpectu Eccleſiæ renovare: quatenus ſtatus ſui vigorem & illi obtineant, & obedientia eorum Eccleſia non careat. Si autem aut ſcripturas libertatis ſuæ intra annum ſubſtituto novo Pontifici manifeſtare contempſerint, aut profeſſiones renovare noluerint, vacuæ, & inanes chartulæ ipſæ remaneant, & illi origini ſuæ redditi ſint perpetuo ſervi.

d infra ead. c. proxima.

e al. manumiſſos.

¶ Corr. Rom. a In anteriori] *Significatur Canon 69. Concilii Toletani quarti, qui proximo cap. refertur. Nam quartum illud Toletanum, quod fuit pleniſſimum, in ſequentibus Toletanis vocari ſolet univerſale Concilium, ut in 5. c. 2. & 7. & in 6. Concilio c. 1. 3. 7. & 18. Et in principio ipſius quarti Concilii Epiſcopi ajunt*, quoniam generale Concilium agimus.

C. LXV. *Nec liberti, nec eorum poſteri a patrocinio diſcedant Eccleſiæ.*

Item ex Concilio Toletano IV. c. 69.
(*an.* 633. *ibid.*)

LIberti f Eccleſiæ (quia nunquam moritur earum patrona) a patrocinio ejuſdem nunquam diſcedant, nec poſteritas quidem eorum, ſicut priores canones decreverunt. Ac ne forte libertas g eorum in futura prole non pateat, ipſaque poſteritas naturali ingenuitate obnitens ſeſe ab Eccleſiæ patrocinio h non ſubtrahat, neceſſe eſt, ut tam hi Liberti, quam ab eis geniti i profeſſionem Epiſcopo ſuo faciant, per quam ex familia Eccleſiæ Libertos effectos ſe eſſe fateantur, ejuſque patrocinium non relinquant, ſed juxta virtutem ſuam obſequium ei, vel obedientiam præbeant.

f Polyc. l. 3. t. 12. Burch. l. 3. c. 185. Ivo p. 3. c. 245.

g al. libertinitas.

h al. patrocinio ſubtrahat.

i al. progeniti.

Gratian. *Pro remuneratione etiam impenſi obſequii res Eccleſiaſticæ utiliter poſſunt donari.*

C. LXVI. *Quæ de rebus Eccleſiæ in remunerationem obſequii præſtantur, rata permaneant.*

Unde in Toletano Concilio IV. c. 36. legitur.
(*an.* 633. *ibid.*)

QUicunque Epiſcopi ſuffragia cujuslibet aliquid Eccleſiaſticæ utilitatis providerint, & pro eo quodcunque commodum in remunerationem promiſerint, promiſſi ſolutionem eos exolvere oportebit, ita ut id ad Concilium provinciale deferatur, ut eorum conniventia confirmetur k, quia (ſicut Paulus l ait) dignus eſt operarius mercede ſua.

k al. deductum, eorum conventu confirmetur.

l 1. Tim. 5.

C. LXVII. *Servi Eccleſiarum in eorum dominium transferri poſſunt, qui Eccleſiaſticis utilitatibus deſerviunt.*

Item Gregorius I. lib. 2. indict. 11. epiſt. 18. Theodoro Conſiliario. (*an.* 593. *Romæ.*)

ECcleſiaſticis m utilitatibus deſudantes Eccleſiaſtica dignum eſt remuneratione gaudere, ut qui ſe voluntariis obſequiorum neceſſitatibus ſponte ſubjecerunt, digne noſtris proviſionibus conſolentur. Quia igitur a Theodorum virum eloquentiſſimum, Conſiliarium noſtrum antecipiorum cognovimus miniſterio deſtitutum, ideo puerum nomine Acoſimum, natione Siculum, juri, dominioque tuo dari, tradique præcipimus: quem quoniam traditum ex noſtra voluntate jam poſſides, hujus ei neceſſe fuit ſcripti n pro futuri temporis teſtimonio, ut robore largitatis auctoritatis fulciri: quatenus Domino protegente ſecure eum ſemper, & ſine ullius retractationis ſuſpicione, quippe ut Dominus, valeas poſſidere ß.

m Polyc. l. 3. tit. 13.

n abeſt ab orig.

¶ Corr. Rom. a Tu) *Addita eſt vox iſta, & cætera ſunt emendata ex originali, ut intelligatur eundem eſſe, cui ſcribitur & cui fit donatio.*

ß Poſſidere) *Apud B. Gregorium hæc ſequuntur*. Neque enim quemquam fore credimus, qui tam parvam largitatem pro tua tibi devotione conceſſam deſiderat, vel tentet alio modo revocare. cum uno eodemque tempore & verecundum ſit a deceſſoribus bene geſta reſolvere, & verecundum ſit docere cæteris in ſua quandoque reſolutoriam proferre largitate ſententiam.

Gratian. *Miſerationis quoque intuitu ſervi Eccleſiarum libertate donari poſſunt.*

C. LXVIII. *Miſerationis, & pietatis intuitu ſervi Eccleſiarum poſſunt manumitti.*

Unde Gregorius I. Montano o, & Thomæ lib. 5. epiſt. 12. ſeu cap. 112.
(*an.* 595. *Romæ.*)

o al. Montana.

CUm Redemptor noſter, totius conditor creaturæ, ad hoc propitiatus humanam voluerit carnem aſſumere, ut Divinitatis ſuæ gratia dirupto, quo tenebamur captivi, vinculo ſervitutis, priſtinæ nos reſtitueret libertati: ſalubriter agitur, ſi homines, quos ab initio natura liberos protulit, & jus gentium jugo ſubſtituit ſervitutis, in ea, in qua nati fuerant, manumittentis beneficio libertate reddantur. Atque idus pietatis intuitu, & hujus rei conſideratione permoti, vos Montanam p, atque Thomam, famulos ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, cui (Deo adjutore) deſervimus, liberos ex hac die, civeſque Romanos efficimus, omneque veſtrum vobis relaxamus ſervitutis peculium a. & infra. §. 1. Hanc autem manumiſſionis paginam Paterio Notario ſcribendam dictavimus, & propria manu una cum tribus Presbyteris prioribus, & tribus Diaconis, pro pleniſſima firmitate ſubſcripſimus, vobiſque tradidimus. Actum in urbe Romana.

p al. Montanum.

¶ Corr. Rom. a Peculium) *In vetuſto codice epiſtolarum B. Gregorii Bibliothecæ Vaticanæ legitur*, peculium.

Gratian. *Item ſervi Eccleſiarum publicis angariis non debent fatigari.*

C. LXIX. *Servi Eccleſiarum publicis angariis non fatigentur.*

Unde in Concilio Toletano III. cap. 21. legitur.
(*an.* 589. *in Hiſpania.*)

ECcleſiarum a ſervos q, & Epiſcoporum, vel Presbyterorum, vel omnium Clericorum a judicibus, vel actoribus publicis in diverſis angariis fatigari dolemus. Propter quod omne Concilium a pietate glorioſiſſimi Domini noſtri popoſcit, ut tales deinceps auſus inhibeat: ſed ſervi ſupraſcriptorum officiorum in eorum uſibus, vel Eccleſiæ laborent. Si quis vero judicum, aut actorum Clericum, aut ſervum Clerici, vel Eccleſiæ in publicis, ac privatis negotiis occupare voluerit, a communione Eccleſiaſtica, cui impedimentum facit, efficiatur extraneus.

q Lib. 6. Capit. cap 290. Ivo p. 3. c. 138.

¶ Corr. Rom. a Eccleſiarum) *In cæteris hujus Concilii exemplaribus impreſſis, & manuſcriptis, quæ collata ſunt, & apud* Ivo-

Ivonem legitur, quemadmodum apud Gratianum: præterquam in editione quatuor tantum, & Codice Lucenſi Regio, in quibus initium capitis ita ſic habet. Quoniam cognovimus in multis civitatibus Eccleſiarum ſervos, & Epiſcoporum, vel o. c. a. j. v. a. p. in diverſis angariis fatigari, omni Concilio eſt. Et *hic quidem nulla facta eſt mutatio: alia vero, in quibus omnes Conciliorum codices concordant, ſunt emendata.*

Gratian. *Item pro alimonia pauperum, pro redemptione captivorum res ſacras diſtrahi licet.*

C. LXX. *Res ſacræ quibus ex cauſis alienari debeant.*

Unde Ambroſius in lib. 2. de officiis c. 28.
(*an. 377. Mediolani.*)

r *Polyc. l. 4. t. 20. Ivo p. 3. c. eod. Anſ. l. c3. c. 28.* — s *4. Reg. c. 24.* — t *al. ut.* — u *in vulgatis legebatur, in captivitatem ducti.* — x *nec redempti? Cur tot ab hoſte] orig.*

A Urum r Eccleſia eſt habet, non ut ſervet, ſed ut eroget, & ſubveniat in neceſſitatibus. Quid opus eſt cuſtodire, quod nihil adjuvat? An ignoramus s, quantum auri, atque argenti de templo Domini Aſſyrii ſuſtulerunt? Nonne melius conflat Sacerdos propter alimoniam pauperum, ſi alia ſubſidia deſint, quam ſi ſacrilegus contaminata aſportet hoſtis? Nonne dicturus eſt Dominus: Cur paſſus es tot inopes fame emori? Et certe habebas aurum, unde miniſtraſſes alimoniam. Cur tot captivi deducti in commercium u ſunt, nec redempti, ab hoſte x occiſi ſunt? Melius fuerat, ut vaſa viventium ſervares, quam metallorum. His non poſſet reſponſum referri. Quid enim diceres? Timui, ne templo Dei ornatus deeſſet? Reſponderet: Aurum ſacramenta non quærunt, neque auro placent, quæ auro non emuntur. Ornatus ſacramentorum, redemptio captivorum eſt. Et vere illa ſunt vaſa pretioſa, quæ redimunt animas a morte. Ille verus theſaurus eſt Domini, qui operatur, quod ſanguis ejus operatus eſt. *Et poſt pauca.* §. 1. Nemo enim poteſt dicere, cur pauper vivit? Nemo poteſt queri, quia captivi redempti ſunt, nemo poteſt accuſare, quia templum Dei ædificatum eſt. Nemo poteſt indignari, quia humandis fidelium reliquiis ſpatia laxata ſunt. Nemo poteſt dolere, quia in ſepulturis Chriſtianorum requies defunctorum eſt. In his tribus generibus vaſa Eccleſiæ etiam initiata confringere, conflare, vendere licet. Opus eſt, ut de Eccleſia myſtici poculi forma non exeat, ne ad uſus nefarios ſacri calicis miniſterium transferatur. Ideo intra Eccleſiam primum quæſita ſunt vaſa, quæ initiata non eſſent: deinde comminuta: poſtremo conflata, per minutas erogationes diſpenſare egentibus, captivorum quoque pretiis proficerunt. Quod ſi deſunt nova, & quæ nequaquam initiata videantur, in hujuſmodi uſus, quos ſupra diximus, arbitror omnia pie poſſe converti.

¶ Pith. 68. *Aurum.*] Auguſtin. Serm. 40. de diverſ. *Non eſt Epiſcopo ſervare aurum, & revocare a ſe mendicantis manum.*

C. LXXI. *Non parietes templi ornare, ſed pauperibus providere, gloria Epiſcopi eſt.*

y *Epiſt. 2.* — *Item Hieronymus ad Nepotianum y de vita Clericorum.*
(*an. 392. e Palæſtina in Italiam.*)

z *al. opibus.* — a *ſubſtruunt] vera lectio.* — b *al. redemptio.* — c *1. Cor. 10.* — d *al. cogitemus.* — e *Epiſt. 13.*

G Loria Epiſcopi eſt pauperum inopiæ z providere: ignominia Sacerdotis eſt propriis ſtudere divitiis. Natus in paupere domo, & in tugurio ruſticano, qui vix milio, & cibario pane rugientem ſaturare ventrem poteram, nunc ſimilam, & mella faſtidio. *Item paulo inferius.* §. 1. Multi ædificant parietes, & columnas Eccleſiæ ſubtrahunt a, marmora nitent, auro ſplendent laquearia, gemmis altare diſtinguitur, & miniſtrorum Chriſti nulla electio eſt. Neque vero mihi aliquis opponat dives in Judæa templum, menſam, lucernas, thuribula, patellas, ſcyphos, mortariola, & cetera ex auro fabrefacta. Tunc hæc probabantur a Domino, quando Sacerdotes hoſtias immolabant, & ſanguis pecudum erat remiſſio b peccatorum: quanquam hæc omnia præceſſerunt in figura c: ſcripta autem ſunt propter nos, in quos fines ſeculorum devenerunt. Nunc vero cum paupertatem domus ſuæ pauper Dominus dedicaverit, portemus d crucem, & divitias lutum putabimus. *Item eodem in extremo.* §. 2. Amico e quippiam rapere, furtum eſt: Eccleſiam fraudare, ſacrilegium eſt: accepiſſe, quod pauperibus erogandum ſit, & eſurientibus plurimis vel cautum eſſe velle, vel timidum, aut, quod apertiſſimi ſceleris eſt, aliquid inde ſubtrahere, omnium prædonum crudelitatem ſuperat. *Item ejuſdem ad Paulinum* e *de inſtitutione Monachi.* §. 3. Crates ille Thebanus, homo quondam ditiſſimus cum ad philoſophandum Athenas pergeret, magnum auri pondus abjecit, neque putavit ſe ſimul poſſe & virtutes, & divitias poſſidere. Nos ſuffarcinati auro Chriſtum pauperem ſequimur, & ſub prætextu eleemoſynæ priſtinis opibus incubantes, quomodo poſſumus aliena fideliter diſtribuere, quæ noſtra timide reſervamus? Plenus venter facile de jejuniis diſputat. Non Hieroſolymis fuiſſe, ſed Hieroſolymis bene vixiſſe, laudandum eſt.

Gratian. *Item largitate etiam Epiſcopi ſtipendium de rebus Eccleſiæ Clericis dare licet: cujus profeſſio ſub precariæ nomine fieri debet.*

C. LXXII. *Qui beneficium ab Eccleſia accepit, ejus profeſſionem nomine precariæ faciat.*

Unde in Concilio Toletano VI. c. 5.
(*an. 638. in Hiſpania.*)

S Æpe f fit, ut proprietati originis obſiſtat longinquitas temporis. Quapropter providentes decernimus, ut ſi quis Clericorum a ſtipendium de rebus Eccleſiæ cujuſquam Epiſcopi percepit largitate, ſub precariæ nomine debeant profeſſionem ſcribere: ut nec per tentionem g diuturnam præjudicium afferat Eccleſiæ; & quæcumque in uſu perceperit, debeat utiliter laborare: ut nec res divini juris videantur aliqua occaſione negligi, & ſubſidium ab Eccleſia, cui deſerviunt, percipere poſſint Clerici. Quod ſi quis eorum contempſerit facere, ipſe ſe ſtipendio ſuo videbitur privare. — f *Ivo p. 6. c. 370.* — g *al. retentionem.*

§ Corr. Rom. a Clericorum] *In codice Conciliorum Lucenſi Regio ſequitur, vel aliorum quorumlibet perſonarum.*

Gratian. *Religioſis quoque interdum ea, ex quibus Eccleſia detrimentum non patitur, monaſterio tradi poſſunt.*

C. LXXIII. *Licet religioſis interdum res Eccleſiæ alienare.*

Unde in Toletano Concilio III. c. 4. legitur.
(*an. 589. ibid.*)

S I h Epiſcopus unam de parochianis Eccleſiis ſuis Monaſterium dicare voluerit, ut in ea Monachorum regulariter congregatio vivat, hoc de conſenſu Concilii ſui habeat licentiam faciendi. Qui etiam ſi de rebus Eccleſiæ pro eorum ſubſtantia aliquid, quod detrimentum Eccleſiæ non exhibeat, eidem loco donaverit, ſit ſtabile. Rei enim bonæ ſtatuendæ ſanctum Concilium dat conſenſum. — h *Ivo p. 3. c. 168.*

C. LXXIV. *Non ultra quinquageſimam partem rerum Eccleſiæ, monaſterio, quod conſtituit, Epiſcopo licet conferre.*

Item in Toletano IX. cap. 5.
(*an. 655. ibid.*)

B Onæ i rei dare conſultum k, & præſentis habetur vitæ ſubſidium, & æternæ remunerationis exſpectare cernitur præmium. Quiſquis itaque Epiſcoporum in parochia ſua Monaſterium conſtruere forte voluerit, & hoc de rebus Eccleſiæ, cui præſidet, ditare decreverit, non amplius ibidem, quam quinquageſimam partem dare debebit: ut hac temperamenti æquitate ſervata, & cui tribuit, competens ſubſidium conferat, & cui tollit, damna gravia non infligat. Ad Eccleſiam vero, quæ monaſticis non informabitur regulis, aut quam pro ſuis magnificare l voluerit ſepulturis, non amplius quam centeſimam partem cenſus Eccleſiæ, cui præſidet, ibidem conferre licebit: ea tamen cautela ſervata, ut unam tantummodo, quæ placuerit, ex his duabus remunerationem m aſſumat. — i *Ivo p. 3. c. 170.* — k *al. conſilium.* — l *al. munificare.* — m *alit. remunerandam.*

¶ Pith. 69. *Bonæ, &c.*] Citatur *in cap. 9. ext. de Donat. & in cap. 9. de iis quæ fiunt a Prælat.*

C. LXXV. *Jure proprietatis res Eccleſiæ monaſterium ædificanti tradere licet.*

Item Gregorius I. lib. 2. indict. 11. epiſt. 17. Gratioſo Subdiacono. (*an. 593. Romæ.*)

R Eligioſam n vitam eligentibus congrua nos oportet conſideratione proſpicere, ne cujuſquam neceſſitatis occaſio aut deſides faciat, aut robur (quod abſit) converſationis infringat. Idcirco præſenti tibi auctoritate præcipimus, quatenus domum poſitam in hac urbe, regione quarta, juxta locum, qui appellatur, ad Gallinas albas, vel hortum juris ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, cui auctore Deo præſidemus, in qua Campana quondam uxor o Patritii manſiſſe dignoſcitur, ſimul & hortum, atque hoſpitia, quæ intra eandem domum eſſe noſcuntur, Floræ Abbatiſſæ debeas tradere proprietatis jure procuIdubio poſſidendam: in qua domo Monaſterium Virginum (ubi cum congregatione ſua habitare poſſit) Chriſto queat adjuvante conſtruere; & p tam ipſe, quam quæ in ejus loco, homineque ſucceſſerit, prædictam domum, & hortum cum omnibus ad ſe pertinentibus (ſicut diximus) quieto, inconcuſſoque jure a nobis pietatis conſideratione conceſſa valeat poſſidere. — n *Anſ. l. 5. c. 33.* — o *antea legebatur, eadem.* — p *al. ut] orig.*

§ Corr. Rom. *a Uxor*) *In aliquot epiſtolarum editionibus, & nonnullis Gratiani exemplaribus non eſt iſta dictio: in vetuſto autem Vaticano epiſtolarum codice legitur,* quondam patritiæ.

Gratian. *Ecce oſtenſum eſt, quomodo res Eccleſiæ ſine culpa dari poſſint, & conſtare his, quibus datæ fuerint.*

SI ANTE TEMPUS ORDINATIONIS SUÆ QUI NIHIL HABERE VIDEANTUR, ET POST ORDINATIONEM ALIQUA INVENISSE NOSCUNTUR, AN POSSINT EA RELINQUERE QUIBUS VOLUERINT.

QUÆSTIO III.

a 3 NUnc quæritur, ſi ante tempus ſuæ ordinationis nihil habere videbantur, quid de hoc fieri debeat, quæ poſt ordinationem ſuam inveniſſe noſcuntur. De his ita ſtatutum eſt in Concilio Carthaginenſi a III. cap. 49. [an. 397. in Africa.]

a Et in Moguntino, ſub Rabano, capite 8.

C. I. *De his, qui primum nihil habentes, tempore ſuæ adminiſtrationis aliqua acquirunt.*

b Burch. lib. 3. c. 120. Ivo p. 3. c. 96. Pann. l. 2. c. 52.
c al. teneantur obnoxii.

PLacuit, b ut Epiſcopi, Presbyteri, Diaconi, vel quicunque Clerici, qui nihil habentes ordinantur, & tempore Epiſcopatus, vel Clericatus ſui agros, vel quæcunque prædia nomine ſuo comparant, tanquam rerum Dominicarum invaſionis crimine teneantur c, niſi admoniti Eccleſiæ eadem ipſa contulerint. Si autem ipſis proprie aliquid liberalitate alicujus, vel ſucceſſione cognationis obvenerit 1, faciant inde, quod eorum propoſito congruit. Quod ſi a ſuo propoſito retrorſum exorbitaverint, honore Eccleſiaſtico tanquam reprobi judicentur.

¶ PITH. 1. Obvenerit.] V. C. venerit.

C. II. *De miniſtris, qui nulla Eccleſiæ occaſione, ſed ſua utilitate aliqua acquirunt.*

Item ex Concilio Toletano IX. c. 4. [an. 655. in Hiſpania.]

QUicunque de Sacerdotibus, vel miniſtris pro ſui utilitate, atque amicitia, vel præſtatione, aut quocunque modo, aut per ſcripturæ ſeriem aliquid meruerint e quolibet perſpecta, in rebus Eccleſiæ non poterit numerari: ſed quod exinde voluerint facere, ipſorum voluntatis arbitrio ſubjacebit. Quod ſi hoc poſt eorum mortem inordinatum fortaſſe remanſerit, Eccleſiæ, cui præfuit, vel miniſter extitit, hoc ſibi in perpetuum vendicabit.

Gratian. *Ecce quod illa, quæ non ex officio Eccleſiaſtico, ſed ex aliqua præſtatione ſuæ utilitatis lucratus eſt, poteſt dare, quibus voluerit.*

2 pars. §. 1. *Sed quæritur de his, quæ ſibi communiter cum Eccleſia, vel ſequeſtratim pro remedio animæ offeruntur, vel de tertia parte, quam de rebus parochialium Eccleſiarum ſibi debitam accepit, ſi ea poteſt dimittere, quibus voluerit. De his ita diffinitur* in Concilio Agathenſi, *cap.* 6. [an. 506. *in Gallia.*]

C. III. *De Pontificibus, quibus ab extraneis, vel cum Eccleſia, vel ſequeſtratim aliquid dimittitur.*

d Extra. de teſtamentis. c. cum eſſes. Burch. l. 3. c. 219. Ivo p. 3. c. 331.
e al. extraneis dumtaxat.

POntifices d, quibus in ſummo Sacerdotio conſtitutis ab extraneis e 1 aliquid, aut cum Eccleſia, aut ſequeſtratim, aut dimittitur, aut donatur (quia hoc ille, qui donat, pro redemptione animæ ſuæ, non pro commodo Sacerdotis offerre probatur) non quaſi ſuum proprium, ſed quaſi dimiſſum Eccleſiæ, inter facultates Eccleſiæ computabunt: quia æquum eſt, ut ſicut Sacerdos habet, quod Eccleſiæ dimiſſum eſt, ita & 2 Eccleſia habeat, quod relinquitur Sacerdoti 3. §. 1. Sane quicquid per fideicommiſſum aut Sacerdoti, aut Eccleſiæ fortaſſe dimittitur, cuicunque alii poſtmodum profuturum, id inter facultates ſuas Eccleſia computare, aut retinere non poterit.

¶ PITH. 1. Extraneis.] V. C. externis dumtaxat.
2. Et.] Delet V. C.
3. Sacerdoti.] V. C. Sacerdotis nomine.

C. IV. *Epiſcopus tertiam partem ſibi debitam Eccleſiæ relinquere poteſt.*

Item ex Concilio Toletano IX. c. 6. [an. 655. in Hiſpania.]

f Ivo p. 3. c. 171.

EPiſcopus f, ſi tertiam partem, quam de rebus parochialium Eccleſiarum ſanctiſſime paterna ſibi debitam novit, aut ipſi Eccleſiæ, cujus res eſſe patebit, aut alteri Eccleſiæ, quam elegit, conferre decreverit, & licitum maneat, & irrevocabile robur ejus ſententia ferat.

SI DE SUIS, ET ECCLESIÆ REBUS ALIQUA ACQUISIVISSE NOSCUNTUR, AN UTRIQUE COMMUNITER, AN SINGULARITER ECCLESIÆ VEL SACERDOTI JURE ADQUIRANTUR.

QUÆSTIO IV.

QUod autem quæritur, ſi de ſuis, & Eccleſiæ rebus aliqua acquiſiſſe noſcuntur, cui proveniant? ita diffinitur in eodem Concilio Toletano IX. c. 4. [an. 655. in Hiſpania.]

C. I. *De his, qui de ſuis, & Eccleſiæ rebus aliqua acquiſiviſſe noſcuntur.*

a Ivo p. 3. c. 169.

SAcerdotes a, vel quicunque illi ſunt, quibus Eccleſiaſticarum rerum cura commiſſa eſt, quæcunque adminiſtrationis ſuæ tempore emerint, ſi de rebus propriis vel vile, vel carum 1 habuerint, ad Eccleſiæ nomen, cui præſunt, chartarum conſectæ inſtrumenta procurent; non enim convenit, ut Eccleſia, quem ſuſcepit extraneum, efficiat in alieno divitem, & in ſuo retineat fraudatorem. §. 1. Hi vero, qui ſuarum rerum noſcuntur habere compendium, ex omni re, quam poſt ordinationis ſuæ diem viſi ſunt acquiſiſſe, ſive nulla, ſive aliqua ſint inſtrumenta confecta, compenſatione a tam juris ſui, quam Eccleſiaſticarum rerum habita, ſi ſe utriuſque rei quantitas exæquaverit, inter Eccleſiam & Decedentis hæredes æquo jure conquiſitio pertinebit.

¶ CORR. Rom. a Compenſatione] *In Concilio ipſo, cum veteribus exemplaribus collato legitur*, compenſata tam juris ſui, quam Eccleſiarum rerum habitudine.

¶ PITH. 1. Carum.] V. C. parum.

Gratian. *Si quis vero pro compendio ſuarum rerum, Eccleſiæ rebus detrimentum intulerit, vel ſi occaſione rerum Eccleſiaſticarum in rebus propriis detrimentum paſſus fuerit, vice verſa qui lucrum ſenſerunt, detrimentum patientibus reſarcient.*

C. II. *Reſarcientur detrimenta Sacerdoti, vel Eccleſiæ, quæ alterius occaſione alter ſenſerit.*

Unde in Concilio Bracarenſi III. *cap.* 8. *legitur.* [an. 572. *ibid.*]

QUicunque ſub hoc neglectu ſeu divinas laborare diſtulerit, placito ſpeciali diſtringendus eſt, qualiter ſi de rebus, ſeu augmentis Eccleſiæ quæſtum laboribus ſuis proprie auxit, & ex hoc Eccleſiaſticis rebus aut neglectum laboris exhibuit, aut minorationem, vel perditionem induxit, quicquid in rebus Eccleſiæ minuit, illi reſtituat, ex cujus rebus, atque ſuffragiis ſuos convictus fuerit ampliaſſe labores. Quod ſi aliquid pro utilitatibus Eccleſiæ, aut ſubſtantiæ expendit, aut diſpendii, vel perditionis quippiam pertulerit, ſi hoc comprobari potuerit, totum illi a rebus Eccleſiæ ejuſdem reformabitur, pro cujus utilitate id expendiſſe probatur.

Gratian. *Si vero de rebus Eccleſiæ tantummodo aliqua acquiſiſſe noſcuntur, & ad nomen Eccleſiæ inſtrumenta debent componere, nec aliquibus poterunt illa donare.*

C. III. *De his, quæ Sacerdotes emunt, ad Eccleſiæ nomen ſcripturam faciant.*

Unde in Agathenſi Concilio, *c.* 34. *legitur.* [an 506. *in Gallia.*]

b Ext. de pecul. Cler. c. Presbyter. Burch. l. 3. c. 119. Ivo p. 3. cap. 93. Pann. l. 2. c. 52.

PResbyter b, dum diœceſim tenet, de his, quæ emerit, ad Eccleſiæ nomen ſcripturam faciat, ut ab ejus, quam tenet, Eccleſiæ ordinatione diſcedat.

CORR. ROM. ¶ *Caput hoc ab Ivone etiam, & auctore Pannormiæ citatur ex Agathenſi, in quo extat. In decretalibus vero, tit. de pecul. Cler. ex Concil. Arelatenſi, & apud Burchardum, & in prima collectione decretalium, ex Concilio Arauſica.*

AN LICEAT CLERICIS TESTAMENTA CONFICERE.

QUÆSTIO V.

c 3 TEſtamenta vero non licet eis conficere, *niſi de rebus propriis.*

C. I. *Quomodo de rebus Eccleſiæ liceat teſtari Sacerdotibus.*

Unde Gregorius I. *ſcribit a Deuſdedit a Epiſcopo lib.* 10. *epiſt.* 42. [an. 602. *Roma in Inſubriam.*]

a al. Deodato.
b ſup. ead. q. 2. res in Epiſcopatu. Polyc. l. 4. tit. 19.

NUlli b dubium eſt, quia ſicut Sacerdotibus res in Epiſcopatu acquiſitas nulla eſt alienandi licentia: ita de his, quas ante habuerint, quicquid judicare voluerint, non vetantur. Itaque fraternitatem tuam tempore, quo ad nos fuit, queſtam eſſe recolimus, quod quædam mobilia ſi, quæ Conſtantius deceſſor veſter Luminoſæ ancillæ Dei, filiæ fratris ſui, teſtamenti ſerie, legati titulo reliquit, jam Epiſcopus acquiſiſſet, decreviſſeque nos, ut ſi hoc conſtaret, nullum ex his Eccleſia veſtra præjudicium pateretur. Quod &

vos

vae oportet recolere, & moleſtiam aliquam prædictis oocille Dei non facere, nec ei ſine cognitione de his, quæ poſſidet, quicquam auferre.

§ Corr. Rom. α Deuſdedit] *Antea legebatur*, Laonidio. *Reſtitum eſt inſcriptio ex originali: quæ inſcriptio integra eſt ſupra, cad. q. 2.* res in Epiſcopatu. *Illud autem caput in hoc continetur.*

β Mobilia.] *In originali impreſſo, & manuſcripto eſt,* immobilia: *ſed non eſt mutatum propter Doctorum ſcripta: nonnulla vero alia ſunt emendata.*

C. II. *De eodem.*

Idem *lib. 4. epiſt. 20. ſeu c. 66. Cypriano Diacono.* [*an. 594. Romæ.*]

OBitum Theodori Epiſcopi dilectionem tuam jam credimus cognoviſſe. Sed quia ipſe teſtamentum dicitur condidiſſe, ſubtiliter te (an quid de rebus Eccleſiæ ſuæ conſumpſiſſet) oportet inquirere. Et ſiquidem eum exinde aliquid incongrue minuiſſe didiceris, ita age, ut res ipſiæ ab eo, cujus intereſt, modis omnibus ſeparentur.

C. III. *Quæ Monaſteriis ab Epiſcopo conferuntur, revocari non debent.*

Idem Gregorius I. *Mariniano Epiſcopo Ravennati, lib. 5. epiſt. 1. ſeu cap. 101.* [*an. 595. Romæ in Æmiliam.*]

QUia Joannes α quondam deceſſor tuus, dum viveret, ſæpius a nobis expetiit, ut ea, quæ in Monaſterio illic contulerat, quod juxta Eccleſiam ſancti Apollinaris ipſe conſtruxerat, noſtra deberemus auctoritate firmare, & nos facturos hoc eiſi promiſimus, fraternitatem veſtram neceſſario duximus adhortandam, ut nihil de his, quæ illic contulit, atque conſtituit, aliquo modo patiatur imminui, ſed omnia firma ſtudeat ſtabilitate ſervari. Hujus igitur Monaſterii, & collectarum illic rerum, quia in teſtamento, quod condidit, feciſſe noſcitur mentionem, ſciendum vobis eſt, non ea nos ideo confirmaſſe, quoniam ſupremam ejus ſequimur voluntatem, ſed quia et hoc (ſicut diximus) viventi promiſimus. Hæc itaque ſe ſollicite fraternitas veſtra implere feſtinet: quatenus & quæ in ſuprascripto Monaſterio conſtituit, & a nobis ſunt firmata, ſerventur, & illa, quæ in damnum dari, vel fieri per teſtamentum ſuæ decrevit Eccleſiæ, nullam, prohibente nempe lege, obtineant firmitatem.

§ Corr. Rom. α Joannes quondam deceſſor tuus,] *Hæc verba non ſunt hoc loco apud B. Gregorium, ſed ex ſuperioribus huc comportata.*

C. IV. *Quæ ante ſuam ordinationem, vel poſt, hæreditaria ſucceſſione acquiſivit Epiſcopus, cui vult, derelinquat.*

Item α ex Concilio Hiſpalenſi. [*an. 590. in Hiſpania.*]

c Burchar. l. 1. c. 224. Ivo p. 5. c. 328.

FIxum α eſt, & perpetuo manſurum eſſe decrevimus, ut Epiſcopus rebus ſui juris, quas aut ante Epiſcopatum, aut certe in Epiſcopatu hæreditaria ſucceſſione acquiſivit, ſecundum auctoritatem canonicam quicquid vult, faciat, & cui vult, eas conferat. Poſtquam autem Epiſcopus factus eſt, quaſcunque res de facultatibus Eccleſiæ, aut ſuo, aut alterius nomine, qualibet conditione comparaverit, decrevimus, ut non in propinquorum ſuorum, ſed in Eccleſiæ, cui præeſt, jura deveniant.

§ Corr. Rom. α Item] *Sic etiam citant Burchardus, & Ivo, & in Hiſpalenſi primo habentur nonnulla ad hanc rem facientia. Sed integrum caput habetur in Concilio Pariſienſi, l. 1. c. 24. & in Capitularibus, l. 5. c. 275. refertur inter alia decreta Concilii Pariſienſis.*

Gratian. *De rebus vero Eccleſiaſticis teſtari licet Epiſcopo, ſi tantundem de propriis reſtituat.*

C. V. *Quomodo poſſunt eſſe rata, quæ de Eccleſiæ proprietate teſtamento legantur.*

d Et in Epaonenſi, cap. 17.

Unde in Agathenſi d Concilio, *c. 51. ſtatutum eſt.* [*an. 506. in Gallia.*]

n Burchar. l. 1. c. 212. Ivo p. 5. c. 326.

SI n Epiſcopus condito teſtamento aliquid de Eccleſiaſtici juris proprietate legaverit, aliter non valebit, niſi tantundem de juris proprii facultate ſuppleverit.

n pars. Gratian. *Sed ſi Epiſcopus, vel quilibet ex gradu Eccleſiaſtico inteſtatus defunctus fuerit, nec aliqui invenii fuerint, qui jure cognationis ei ſuccedant, Eccleſia ſua ei ſuccedat in integrum: nec licebit alicui aliqua ex rebus ejus præſumere.*

C. VI. *Epiſcopo inteſtato Eccleſia ſuccedat in integrum.*

Unde in Tarraconenſi Concilio, *c. 12. ſtatutum eſt.* [*an. 516. in Hiſpania.*]

SIcubi defunctus fuerit Epiſcopus inteſtatus, poſt defunctionem ejus α n Presbyteris & Diaconis de rebus ipſius inventarium fideliter conſcribatur, a minimo uſque ad maximum, id eſt, de utenſilibus, vel de omni ſupellectile:

ita tamen, ut ſi quis exinde vel præſumpſiſſe aliquid, vel occulte fuerit tuliſſe convictus, ſecundum ſuam teneorem reſtituat univerſa.

§ Corr. Rom. α Defunctionem ejus] *Antea legebatur,* hanc diffinitionem. *Emendatum eſt ex variis Conciliorum editionibus, & duobus codicibus Vatic. quemadmodum & nonnulla alia. In codice autem Lucenſi Regio legitur,* poſt depoſitionem ejus.

C. VII. *De eodem.*

Item ex Concilio Triburienſi. [*forte ex* Novel. 119. c. 18. apud Julian. Anteceſſ. *an.* 540.]

f Burchar. l. 1. c. 207. Ivo p. 6. c. 282.

QUicunque f ex gradu Eccleſiaſtico ſine teſtamento, & ſine cognatione deceſſerit, hæreditas ejus ad Eccleſiam, ubi deſervierit, devolvatur. Similiter de Sanctimonialibus.

§ Corr. Rom. *Burchardus etiam, & Ivo citant capitulum hoc ex Concilio Triburienſi, cui præfuit Arnulphus. Sed in eo, quod extat, non habetur. Simillima leguntur apud Julianum anteceſſorem Novella 131. cap. 18.*

CAUSA XIII.

a al. acceperunt.

D*Iœceſani cujuſdam baptiſmalis Eccleſiæ, cladibus bellorum preſſi, hoſtili metu compulſi, domicilia ſua tranſtulerunt in aliam diœceſim: prædia tamen antiqua non deſierunt colere: eorumque perſolvere decimas illi Eccleſiæ, in cujus diœceſim tranſierunt: & apud eam ſibi elegerunt ſepulturas. Tranſactis quinquaginta annis, Clerici, quibus quondam perſolverant decimas, cœperunt movere quæſtionem in eos, qui ab iſtis acceperunt a primitias & decimas: veniunt ad cauſam.*

1\. *Modo primum quæritur, Si illi, quorum domicilia ſunt in diœceſi hujus baptiſmalis Eccleſiæ, debeant perſolvere decimas illi Eccleſiæ, & celebrare ſuas exequias apud eam Eccleſiam, in qua quondam hæc ſiebant a parentibus eorum.*

2\. *Secundo, An præſcriptione temporis, jus percipiendi decimas, & funerandi tollatur.*

SI ILLI, QUORUM DOMICILIA SUNT IN DIŒCESI HUJUS BAPTISMALIS ECCLESIÆ, DEBEANT PERSOLVERE DECIMAS ILLI ECCLESIÆ, ET CELEBRARE SUAS EXEQUIAS APUD EAM ECCLESIAM, IN QUA QUONDAM HÆC FIEBANT A PARENTIBUS EORUM.

QUÆSTIO I.

1 gr. QUod priori Eccleſiæ hæc omnia jure perſolvenda ſunt, aſſertores his argumentis probare contendunt. Conſtat unamquamque baptiſmalem Eccleſiam habere diœceſim ſibi legitime aſſignatam, ſicut & parochiales Eccleſiæ habent parochias ſibi diſtributas.

CAP. Unic. *Singuli Sacerdotes proprias debent habere Eccleſias.*

Unde Dionyſius Papa *Severo Epiſcopo, epiſtola ſecunda.* [*an.* 268. *Romæ.*]

a Polyc. lib. 4. tit. 31. Burch. l. 3. cap. 43. Ivo p. 3. c. 47. Anſel. l. 5. c. 73. Panorm. l. 2. c. 42.

ECcleſias a ſingulas ſingulis Presbyteris dedimus: parochias, & cœmeteria eis diviſimus: & unicuique jus proprium habere ſtatuimus: ita videlicet, ut nullus alterius parochiæ terminos, aut jus invadat; ſed ſit unuſquiſque ſuis terminis contentus, & taliter Eccleſiam, & plebem ſibi commiſſam cuſtodiat, ut ante tribunal æterni judicis ex omnibus ſibi commiſſis rationem reddat: & non judicium, ſed gloriam pro ſuis actibus accipiat.

Gratian. *In diœceſi autem deſignata quæcunque prædia coluntur, proventus decimationum baptiſmali Eccleſiæ aſſignatus debet ſolvi. Cum ergo prædia hæc intra terminos noſtræ diœceſis contineantur, & proventus decimationum nobis legitime aſſignatus, noſtræ Eccleſiæ perſolvendus eſt.*

b Numer. 18.

II pars. §. 1. *His ita reſpondetur. Decimæ b a Deo inſtitutæ ſunt per Moyſen, ut perſolverentur a populo filiis Levi pro miniſterio, in quo deſerviebant ei in tabernaculo. Non accipiebant filii Levi decimas, niſi ab eis, pro quibus offerebant preces & ſacrificia. Cum ergo nos ſervimus Domino in tabernaculo, offerendo pro iſtis preces & ſacrificia, & ipſi debent nobis perſolvere decimas & primitias. §. 2. Item, cum decimæ darentur filiis Levi, non electione offerentis perſolvebantur, ut contempto Levita, qui ſecum erat, ipſe eligeret, cui vellet decimas dare. Nam dictum c eſt:* Levita, qui tecum moratur, & intra muros tuos habitat, comedet eas. *Ideo ex ſingulis tribubus civitates ad habitandum acceperunt: ut unaquæque tribus illis perſolveret decimas, qui ſecum erant. Nam Moyſes præcepit filiis Iſrael: (ſicut legitur in Deuteronomio d)* In loco, quem elegerit Dominus Deus veſter, ut ſit nomen ejus in eo, illuc omnia, quæ præcipio, conferetis holocauſta, & hoſtias, & decimas, ac primitias manuum veſtrarum, & quicquid præcipuum eſt in muneribus veſtris, quæ voviſtis Domino. Ibi epulabimini coram Domino Deo veſtro, vos, & filii & filiæ veſtræ,

c Deut. 14. & 26.

d Deut. 12.

famuli & famulæ, atque Levita, qui in urbibus veſtris commoratur. Neque enim habet aliam partem, atque poſſeſſionem inter vos. *& infra*. §. 3. Decimam frumenti, vini, & olei tui, primogenita armentorum, & pecorum, & omnia, quæ voveris, & ſponte offerre volueris, & primitias manuum tuarum coram Domino Deo tuo, comedes ea in loco, quem elegerit Dominus Deus tuus, tu, & filius tuus, & filia tua, ſervus, & famula, atque Levita, qui manet in urbibus tuis. §. 4. *Quia ergo nos ſacra mœnia urbis iſtorum ſedemus, & eis habitationi ſunctæ ſumus, ideo ab eis decimas accipimus. Item ait Propheta* e: Producens fœnum jumentis, & herbam ſervituti hominum. *Fœnum & herba ex terra producitur ſed quibus? jumentis irrigantibus eam, id eſt, hominibus colentibus eam* f, *& in hoc ſervientibus ipſi. Item Apoſtolus* g: Communicet autem is, qui catechizatur verbo, ei, qui ſe cathechizat, in omnibus bonis. *Hoc Galatis. Corinthiis* h *autem probat ſpecialiter ſibi deberi ſumptus, qui eis ſpiritualia miniſtravit, dicens*: Si nos vobis ſpiritualia ſeminavimus, magnum eſt, ſi nos carnalia veſtra metamus? *Item* i: Si alii poteſtatis veſtræ participes ſunt, quare non potius nos? *Item*: Quis plantat vineam, & de fructu ejus non edit? *Nos plantavimus vineam, & vos vultis fructus ejus edere? Item præcepit a Domino per Moyſen, ut nemo mittat falcem in alienam meſſem. Hæc meſſis noſtra eſt, & vos vultis falcem in eam mittere? Item* l: Non alligabis os bovi trituranti. *Nos ſumus boves triturantes: vos vultis alligare os noſtrum, & de noſtra tritura victum vobis quæritis? Item Apoſtolus*: Qui altario ſerviunt, de altario vivant. *Sed nunquid de eo, cui non ſerviunt? Item* m: Qui in ſacrario operantur, cum ſacrario participant. *Sed nunquid cum illo, in quo non operantur? Nos ſervimus altario, vos ei participare vultis? nos vero vacuos & inanes dimittere quæritis? Item Apoſtolus* n: Laborantem agricolam oportet primum accipere de fructibus ſuis: *vos autem econtra quæritis? Nos ſumus agricolæ laborantes: vos primum vultis percipere de fructibus noſtris? imo non primum, quia nec ultimum nobis relinquere vultis. A primordio enim incipientes, paulatim ſerpſiſtis, & totum uſurpare contendiſtis: ne pro vobis videatur dictum, frustatim lupus comedit agnum. Item* o: Quis militat ſtipendiis ſuis unquam? quis paſcit gregem, & de lacte ejus non edit? *Nos militamus: & vos ſtipendia noſtræ militiæ vobis quæritis? Nos gregem paſcimus: & vos lactem, & lanam accipere vobis vultis? Sapere eſt* p, *de alieno labore victum quærere, ſi ſapere eſt, velle quod non poſſis.* §. 5. *Item Dominus dixit diſcipulis ſuis* q: In quamcunque domum intraveritis, in eadem manete, edentes & bibentes, quæ apud illos ſunt. Cum autem intraveritis, primum dicite, Pax huic domui. *Nos domum hanc ingreſſi ſumus, & ei pacem obtulimus: vos autem quaſi muſca alieno cibo paſci gaudetis? Videte, ne in vos vertatur illud* r: Vide, quid faciat otium, & cibus alienus. §. 6. *Item Propheta* s: Sumite pſalmum, & date tympanum. *Iſti a nobis ſumunt pſalmum, & vos ab eis quæritis tympanum?* §. 7. *Item Leo quartus*: De t decimis non tantum nobis, ſed etiam majoribus noſtris juſto ordine viſum eſt plebibus tantum, ubi ſacroſancta baptiſmata dantur, debere dari. §. 8. *Quibus autem plebibus debentur? illis, a quibus baptiſmum accipiunt, non aliis? Nos eas baptizamus, & vos ab eis decimas ſumitis? Honeſta iſta interpretatio eſt: utinam inveniatis, qui ſic pro vobis interpretentur. Quia ergo nos rigamus populum hunc, imbrem doctrinæ ei miniſtrantes, quia colimus eum vomere prædicationis, corda ejus ad fidem aperientes, ſi nos vultis ſinere, vel patiamini u nobis eum fructificare* x, *& qualia nobis fieri non vultis, nobis inferre cavete. ne ſi pergitis* y *dicere, quæ vultis, audiatis, quæ non vultis.*

3 10. §. 9. *Ad hæc: Callida quidem & multiplici argumentatione jura noſtra auferre contendiſtis: ita ut, ſi fides verbis adhiberetur, non verba pro verbis, ſed vos pro verbis reportaretis. Sed Deo propitio, ſi verba dediſtis, verba recipietis.* §. 10. *Arguitis nos, quod ea, quæ vobis debentur, ſubripere quærimus, quia noſtra perſequimur. Sapientis quidem, & philoſophico ore prolata ſententia. ſuum perſequi, eſtne alienum rapere? Unde ad vos hæc ſententia manavit, niſi quia tanto ardore noſtra concupiſcitis, ut veſtra putetis vobis auferri, cum nos noſtra conſequimur? Unde, cum cauſa noſtra debitum finem ſortita fuerit, exclamabitis* z: Ah miſer, crucior tantum bolum eſſe ereptum e faucibus. *Sed videte, ut damnum eſſuſi magnenti vobis recompenſare quæratis. Conſtituiſtis vos plantatores vinearum, foſſores agrorum, triturantes arearum, exſtirpatores camporum, & multa alia hujuſmodi officia vobis aſſumpſiſtis: & debita vobis obſequia a nobis ſubtrahi conqueſti eſtis. Sed nos non negamus, quod veſtrum eſt. Revera tritamenti paleæ, & ſegmenta ſervantur. Sint hæc vobis, & grana nobis relinquite. Paſtinatores vinearum, foſſores agrorum, irrigatores camporum, trituratores arearum, diurna mercede accepta, provenientes fructus dominis relinquunt. Vos ergo receptâ mercede veſtræ operæ in quotidianis oblationibus, & aliis obſequiis, quæ pro ſpiritualibus, quæ a vobis accipiunt, quotidie deferuntur, provenientes fructus decimationum & primitiarum nobis relinquite.* §. 11. *Item præcepit Dominus diſcipulis ſuis, ut comederent & biberent ea, quæ apud auditores ſuos erant, ſed non juſſit eos, ut dominos de domibus ſuis ejicerent, & rebus ſuis ſpoliarent. Non facile invenimus, qui tales hoſpites libenter ſuſciperent. Mus in pera, ignis in ſinu, ſerpens in gremio mala ſuos remunerant hoſpites. Unde in Proverbiis dicitur* a: Qui ſervum in ſinu ſuo nutrit, percutietur ab eo. *Tales invenimus vobis hoſpites, quales nobis eſſe vultis. Non ſufficit vobis edere & bibere, quæ in domo noſtra ſunt, dum quotidianos fructus oblationum percipitis, ex quibus victum & veſtitum habentes: quibus cum Apoſtolo* b *deberetis eſſe contenti: ſed non vultis, quia imitatores ejus non eſtis: ſed potius nos de domo noſtra expellere, & rebus noſtris nos penitus exſpoliare contenditis, dum nec etiam earum decimationes nobis relinquere vultis.* §. 12. *Ut autem univerſaliter omnia colligamus, cuncta, quæ pro vobis inducta ſunt, ſive de laborante agricola, ſive de eo, qui ſuis ſtipendiis non militat, ad hunc articulum deferemus, ut fructum veſtri operis, quem adeo recipere contenditis, in oblationibus, & quotidianis obſequiis iſtorum recipiatis: decimationes vero earum, quæ nobis debentur, intactas nobis relinquite, ne, dum quæritis uſurpare, quod veſtrum non eſt, juſto animadverſione etiam illud cogamini amittere, quod vobis aliqua modo videbatur competere.* §. 13. *Quod autem hæ decimationes nullo jure vobis debeantur, facile probamus. Dicitur enim in quodam Concilio* c: Si quis Laicus, vel Clericus, ſive utriuſque ſexus perſona proprietatis ſuæ loca, &c. *ſicut in eodem capitulo in cauſa Monachorum inventa invenimentur. Si ergo Laicum, vel Clericum, vel quælibet perſona, loca ſuæ proprietatis vendens, aut donans, proventum decimationum ab Eccleſia, cui legitime aſſignatus eſt, nullo modo poteſt abſtrahere; nec iſte de diœceſi ad diœceſim tranſeuntes, decimas ſuorum prædiorum, quæ infra terminos noſtræ parochiæ continentur, nobis auferre poſſunt. Quantum enim ad jus percipiendarum decimarum attinet, idem eſt poſſeſſorem de diœceſi ad diœceſim tranſire, quod poſſeſſionem de Diœceſano ad Diœceſanum transferre.*

s *Pſal.* 103.
f *al.* eum.
g *Galat.* 6.
h 1. *Cor.* 9.
i *ibid.*
k *Deuter.* 25.
l *Deut.* 25.
m 1. *Cor.* 9. *ſed paulo aliter*.
n 2. *Tim.* 2.
o 1. *Cor.* 9.
p *Terentius*.
q *Luc.* 10.
r *Terentius*.
s *Pſal.* 80.
t xvi. qu. 1. de decimis.
u *al.* ſaltem patimini.
x *Tob.* 4. *Mat.* 7.
y *Terentius*.
z *Terentius*.
a *Extr. de Judæis, c. etſi. citatur hoc in quam vulgare proverbium Serpens in gremio.*
b 1. *Tim.* 6.
c xvi. q. 1. ſi quis Laicus.

AN PRÆSCRIPTIONE TEMPORIS JUS PERCIPIENDI DECIMAS, ET FUNERANDI TOLLATUR.

QUÆSTIO II.

3 pt **A**D hæc, decimationes iſtæ, etſi jure vobis debentur, ut aſſeritis, tamen tricennalis objectio vobis ſilentium imponit. Omnis enim poſſeſſio tricennia præſcriptione tollitur, vel quadragenaria (ſicut poſſeſſiones religioſorum domorum) vel centenaria, ſicut prædia ſanctæ Romanæ Eccleſiæ.

C. I. *Quæ triginta annis ab Epiſcopis poſſidentur, jure ab eis vendicantur.*

Unde Gelaſius Papa I. ait Epiſcopis Siciliæ, ep. 2. c. 2.
(*an.* 494. *Romæ in Siciliam.*)

FAcultates Eccleſiæ a, nec non & diœceſes, ſi quæ ab aliquibus poſſidentur Epiſcopis, jure ſibi vendicant, quod tricennalis lex concluſit: quia & filiorum noſtrorum Principum ita emanavit auctoritas, ut ultra XXX. annos nulli liceat pro eo appellare, quod legum tempus excluſit.

Gratian. *At alii contra. Cujus auctoritate nobis ſilentium imponitis, ejuſdem auctoritate veſtra ora claudimus. Ait enim idem Gelaſius* b: Nulla præſumptione ſtatum Parochiarum, &c. *Si ergo temporalis objectio diœceſim ſemel conſtitutam divellere non poteſt, patet, quod nec vobis patrocinabitur, ut ſtatutum parochiæ noſtræ mutantes, decimationes nobis quondam legitime aſſignatas, vindicabili uſurpatione vobis vendicetis. Quomodo autem diſtinguendæ ſint hæ auctoritates, in cauſa* c *Monachorum invenietur.*

a 35. §. 1. *Nunc autem quæritur de jure ſinerandi: quæ harum Eccleſiarum habeat jus tumulandi iſtos? Sicut Hieronymus* d *ſcribit, conjuges in uno ſepulchro videntur eſſe ponendi.*

Ait enim (*c. an.* 387. *in Palæſtina.*)

C. II. *In ſepulchro parentum ſuorum filii ſunt collocandi.*

EBron e dicitur eſſe civitas quatuor g virorum, quia in ea ſepulti ſunt tres Patriarchæ, in ſpelunca duplici cum tribus uxoribus ſuis, id eſt, Abraham & Sara, Iſaac & Rebecca, Jacob & Lia, præter ipſum Adam, & Evam uxorem ſuam. Tobias dicit ad filium ſuum f: *Cum acceperit Deus animam meam, corpus meum ſepelies, & honorem habebis matri tuæ omnibus diebus vitæ ejus: & cum ipſa compleverit tempus ſuum, ſepelies eam juxta me in uno ſepulchro.* (*Ibidem.*) §. 1. Quos conjunxit g unum conjugium, conjungat unum ſepulchrum: quia una caro ſunt, & quos Deus h conjunxit, homo non ſeparet.

¶ Corr. Rom. *g* Quatuor] *Sic emendatum eſt, cum antea legeretur, trium. Sic enim legitur apud B. Hieronymum in quæſtionibus Hebraicis in Geneſim, de locis Hebraicis, & in epitaphio Paulæ. Ac dicto Hebraico ſignificat quatuor, & quatuor Patriarchæ hic numerantur, qui ibi ſepulti ſunt: Abraham, Iſaac, Jacob, & Adam cum uxoribus ſuis.*

C. III.

Item Auguſtinus i. (*c. an.* 400. *in Africa.*)

3 pt **U**Naquæque u mulier ſequatur virum ſuum, ſive in vita, ſive in morte. *Item Gregorius* l. §. 1. Soror B. Benedicti ſepulta eſt in ſepulchro, quod ipſe ſibi præparaverat: ut quorum mens una fuit ſemper in Domino, eorum quoque corpora ſepultura non ſepararet.

¶ Corr. Rom. *In pleriſque vetuſtis caput hoc conjunctum eſt ſuperiori, nec ipſa prorſus auctorum verba afferuntur.*

Gratian. *Item Joſeph, moriens m in Ægypto, rogavit fratres ſuos, ut tempore viſitationis ſuæ oſſa ſua ſecum deferrent, & in ſepulchro patrum ſuorum ea collocarent.* §. 1. *Item, dictum eſt Prophetæ, qui contra præceptum Domini comederat in Bethel* n: Non inferetur cadaver tuum in ſepulchrum Patrum tuorum. §. 2. *Item. De nonnullis legitur in libro Regum* n: Obiit, & appoſitus eſt ad Patres ſuos, *hoc eſt* o, *in ſepulchra Patrum ſuorum.* §. 3. *Item. In Novo Teſtamento B. Philippus legitur ædificaſſe ſibi ſepulchrum, in quo ipſe, & filiæ ejus quieverunt.* §. 4. *Item. Beatus Severus Ravennatum Archiepiſcopus tumulum ſibi*

a xvi. q. 3. c. 2. §. illud etiam. *Anſ.* l. 5. *cap.* 19. *Burch.* l. 3. c. 149. *Pann.* l. 2. c. 65.
b xvi. q. 3. *licet in regulis*.
c xvi. q. 4.
d *In Q. Hebraicis in Geneſim, & de locis Hebraicis.*
e *Polycar.* l. 8. *tit.* 5. *Burch.* l. 3. c. 160. *Ivo p.* 3. c. 223.
f *Tob.* 4. & 14.
g *Burchar.* l. 3. c. 161. *Ivo p.* 3. c. 224.
h *Matth.* 19.
i *Aliquid ſimile* 9. *confeſſ.* c. 11. *et ſententia aliquanda matris ſuæ.*
k *Polyc. ibid. Borchard. lib.* 3. *cap.* 162. & 163. *Ivo p.* 3. c. 225. & 226.
l *B. Greg. lib.* 2. *Dial.* c. 34.
m *Geneſ.* 50.
n 3. *Reg.* 13.
o *Rufinus hiſt. Eccl.* l. 3. c. 31. *pro vita SS.* 10. c. *& in pomœrio Eccleſiæ Ravennatis.*

fieri juſſit, in quo ſe, & uxorem, & filium collocavit. §. 5. His omnibus exemplis colligitur, quod in ſepulcris parentum corpora filiorum collocanda ſunt. Quia ergo parentes iſtorum apud priores Eccleſias ſepulti ſunt, & hi apud eaſdem debent tumulari. §. 6. E contra, Adam q, ut aſſeritis, in civitate Arbee tumulatus eſt. Sed numquid omnes filii ejus ſepulti ſunt ibi? cum tantam multitudinem humani generis unius tumuli ambitus capere non poſſit. §. 7. Item, Abraham r ibi ſepultus eſt. Sed numquid Iſmael, & Madan, & alii, quos de Cethura genuit, ibi ſepulti ſunt? §. 8. Item Iſaac ibi ſepultus eſt. Sed numquid Eſau cum eo tumulatus eſt? §. 9. Item Jacob ibi collocatus eſt. Sed numquid aliquis filiorum ejus præter Joſeph ibi ſepultus eſt? Rachel quoque s non in Ebron, ſed juxta Bethleem t tumulata legitur. Exempla igitur iſtorum liquet, quod liberum eſt filiis ſepeliri in ſepulcris Patrum ſuorum, & liberum eſt eis aliis pro locorum, & temporum opportunitate corpori ſuo hoſpitium invenire. Non ergo hoc exemplo iſti coguntur ſepeliri in ſepulcris Patrum ſuorum. §. 10. Item, quæ legibus definita ſunt, mutare non licet. Quæ autem legibus expreſſa non ſunt, arbitrium ſequuntur humanæ voluntatis. At legibus definitum eſt, quibus decimæ ſint perſolvendæ, & ideo dante mutare non licet. Ubi autem quiſque tumulandus ſit legibus expreſſum non eſt, & ideo in voluntate tumulandi conſiſtit.

q Gen. 23.

r Gen. 25. 49. & 50.

s Gen. 35.

t in vulgata legitur, Bethel.

C. IV. *Ultima voluntas defuncti ſervari debet.*

Unde B. Gregorius *ait.* u [*an.* 600. *Romæ in Sardiniam.*]

u xvi. q. 1. admonere.

Ultima voluntas defuncti modis omnibus conſervari debet.

¶ Corr. Rom. *Sententia hujus capituli habetur lib. 3. epiſt. 9. in verbis, quæ referuntur, infra 16. q. 1. admonere: itemque lib. 9. epiſt. 20.* Neceſſe eſt, inquit, ut ſi impletum hoc fuerit, defuncti diſpoſitio conſervetur. *Secundum in manuſcriptis licet in vulgatis ſit,* depoſitio conſervetur.

4 pars. Gratian. *Quod de libero, & non de ſervo intelligendum eſt. Servus enim teſtamenti paginam condere non poteſt.*

C. V. *Servus teſtamentum facere non poteſt.*

Unde Gelaſius Papa *ſcribit Honorio Epiſcopo.* (c. an. 493. *Romæ in Dalmatiam.*)

x Ivo p. 16. c. 11.

Illud x etiam ſinceritatem tuam volumus non latere, ad nos fuiſſe perlatum, quod Ampliatus conductor (quem non ſolum ſervum conſtat eſſe Eccleſiæ, ſed ita ejus rationibus a multis temporibus implicatum, ut etiamſi eſſet ingenuus, donec ratiocinia cuncta deduceret, modis omnibus obnoxius haberetur) auſu temerario voluiſſe fuerit condere paginam teſtamenti, cujus omne peculium Eccleſiaſticis juri legibus non dubitetur obſtrictum. Quapropter his præſumptionibus, vice noſtra, tua fraternitas contradicat, nec fieri prorſus aliqua ſubreptione permittat. Ac ſi eidem quicquam humanitus forte contigerit, quia grandævus eſſe memoratur, mox ejus ſine dilatione ſubſtantiam præcipiat humanitas y tua filiis ejus duntaxat, quibus patrimonium probatur eſſe commiſſum, ſub fideli deſcriptione contradi, donec univerſis temporibus, quibus hoc patrimonium gubernaſſe cognoſcitur, partes Dominicas reddere cogantur indamnes.

y al. unanimitas.

§. 1. Gratian. *Quia ergo ſecundum Gregorium ultima voluntas defuncti conſervanda eſt, pro iſtorum voluntate corpora eorum ſunt tumulanda, non pro arbitrio veſtræ diſpoſitionis.*

C. VI. *Ubi quiſque decimas perſolverit, ibi ſepulturam eligere debet.*

Item in Triburienſi Concilio *legitur.* (*an.* 895. *in Germania.*)

z xvi. q. 1. ubicumque. Burch. l. 3. cap. 237. Ivo p. 3. c. 278.

Ubicunque z temporum, vel locorum facultas tulerit, apud majorem Eccleſiam, ubi ſedes eſt Epiſcopi, ſepultura celebretur. Si autem propter temporis, vel loci aſperitatem hoc difficile fuerit viſum, apud Eccleſiam, in qua religioſorum Canonicorum, vel Monachorum, vel Sanctimonialium religioſa congregatio communiter degerit, ſepeliatur. Si autem & hoc ineptum viſum fuerit, ubi quis decimas perſolvebat vivus, ibi ſepeliatur & mortuus.

¶ Corr. Rom. *In Triburienſi impreſſo, cap. 15. habetur eadem ſententia, ſed non iiſdem omnino verbis expreſſa.*

Gratian. *Quia ergo decimam vobis perſolvebat vivus, & apud vos ſepeliendus eſt mortuus. Item, ſi quis de provincia ad provinciam tranſierit, & ibi domicilium ſibi collocaret, liber factus a ditione prioris ſedis, juriſdictioni illius ſedis ſubjicietur, in cujus provincia ſedem ſibi elegerit. Quia ergo iſti e veſtra dioceſi in noſtram tranſierunt, liberi a veſtra ditione, noſtræ ſunt ſubjectionis. Noſtrum eſt ergo jus funerandi eos.*

§. 1. Sed objicitur illud Melchiadis Papæ. (forte an. 313. *Romæ.*)

C. VII. *Propria temeritate ſepulturam parentum relinquere non licet.*

Placuit per omnia magno Concilio, ut nullus proprii arbitrii temeritate aliam Eccleſiam, niſi cui uſus antiquorum parentum canonica inſtitutione ſubjacere perhibetur, ſepulturæ cauſa adire procuret: niſi infirmitatis cauſa præpeditus, in aliam fuerit regionem quolibet negotio progreſſus. Ad hæc, ſi quis Prælatus contra hoc agere ſatagerit, Eccleſiaſtico vinculo ſe ſubdi agnoſcat.

Gratian. *Sed aliud eſt ex temeritate ſuperbiæ uſum antiquorum parentum non ſequi, atque aliud, rationabili occaſione novam ſibi ſepulturam eligere. Contra Melchiadis Papæ auctoritatem veniunt, qui ſuperbia, vel odio ducti, five vanis perſuaſionibus, aut variis incenſi illectibus, ſepulturam parentum ſuorum ſequi contemnunt. Secundum Gregorium autem liberam habet voluntatem, qui certa rationis cauſa novum ſuo corpori quærit hoſpitium. §. 1. Vel ut quidam diſtinguunt, libera eſt ultima voluntas cujuſque, non in ſepultura ſibi eligenda, ſed in teſtamento conficiendo. Unde & Teſtamentum appellatur, quia in eo quiſque libere teſtatur, quod poſt ſuum deceſſum de propriis rebus fieri velit. §. 2. Sed non videtur libera teſtatoris voluntas, cum ſecundum Auguſtinum pro numero filiorum debeat ſibi teſtamentum diſtribuere facultatum: veluti, ſi quis habet unum filium, Chriſtum putet alterum: ſi vero duos, Chriſtum faciat tertium. & ſic per ordinem. Et ſecundum Leonem, quiſque medietatem b ſuorum, quæ Chriſto teſtatur, Eccleſiæ jubetur relinquere, apud quam fidei ſacramenta ſuſcepit. Sed illud Auguſtinus non eſt jubentis, ſed hortantis, ne quis iratus filium ſuum exhæredaret, atque totum Chriſto relinqueret.*

a Inf. c. proximo.

b Ext. tit. de ſepult. c. relatum.

Ait enim in ſerm. 2. de vita Clericorum.

¶ Corr. Rom. *a* Sequi contemnunt *a in ſimbus exemplaribus Gratiani Vaticanis ſequitur.* Ait Leo Epiſcopus, &c. *& ponitur integrum caput, relatum. infra, tit. de ſepult. quod etiam refertur ab Ivone p. 7. c. 150. & ab Anſ. l. 5. c. 35. & in Polyc. l. 4. tit. 34. ex Leone nomi. Verum in aliis nonnullis vetuſtis, & valde emendatis hoc idem caput ponitur poſt verſ.* Sacramenta ſuſcepit. *Et certe verba iſta,* & ſecundum Leonem, &c. *indicant aliquibus hanc Leonis c auctoritatem a Gratiano eſſe relatam.*

c Seu ſerm. 25. ad fratres in eremo. Omittuntur autem verba aliquot.

C. VIII. *Pro numero filiorum pars hæreditatis Deo aſſignetur.*

Item Auguſtinus Serm. 2. de vita Clericorum. c (*an.* 423. *in Africa.*)

Si d quis iraſcitur filio ſuo, & moriens exhæredat eum, ſi viveret, non eum placarem? non ei filium reconciliare deberem? Quomodo ergo cum filio ſuo volo, ut habeat pacem, cujus appeto hæreditatem? Sed plane ſic faciat, quod ſæpe hortatus ſum. Unum filium habet, putet Chriſtum alterum. duos habet, putet Chriſtum tertium: decem habet, Chriſtum undecimum faciat, & ſuſcipio.

d In Conc. Aquiſg. c. 114. Ivo p. 3. c. 198.

Gratian. *Hæc nimirum auctoritate monetur relicta præſumere, non quaſi cogatur tribuere, ſed quia prohibetur tranſcendere.*

6 pars. §. 1. *Oblationes ergo defunctorum qui reddere noluerit, excommunicetur.*

C. IX. *Excommunicentur, qui defunctorum oblationes Eccleſiis negant.*

Unde in Carthaginenſi Concilio IV. c. 95. (*an.* 398. *in Africa.*)

Qui e oblationes defunctorum aut negant Eccleſiis, aut difficulter reddunt, tanquam egentium necatores excommunicentur.

e Burchar. l. 3. c. 142. Ivo p. 3. c. 208.

C. X. *Ut infideles ejiciantur ab Eccleſiis, qui defunctorum oblationes retinent.*

Item ex Concilio Vaſenſi I. *cap.* 4. (*an.* 422. *in Gallia.*)

Qui f oblationes defunctorum retineant, & Eccleſiis tradere demorantur, ut infideles, ſunt ab Eccleſia abjiciendi: quia uſque ad inanitionem 1 fidei pervenire certum eſt hanc pietatis divinæ exacerbationem: quia 2 & fideles de corpore recedentes, votorum ſuorum 3 plenitudine, & pauperes conſolatu eleemoſinæ 4, & neceſſaria ſuſtentatione fraudantur. Hi enim tales quaſi egentium necatores, nec credentes judicium Dei habendi ſunt. Unde, & quidam Patrum hoc ſcriptis ſuis inſeruit, congruente ſententia, qua ait. *Amico g quippiam rapere furtum eſt: Eccleſiam vero fraudare, ſacrilegium.*

f Deuſdedit p. 4. Ivo p. 3. c. 155.

g Sup. 12. q. 2. gloria.

1 Pitu. a. Inanitionem.] V. C. exinanitionem.

2 Quia] a. V. C. quo.

3 Suorum.] Delet V. C.

4 Conſolatu eleemoſinæ.] Sic a. V. C. alii, conſolatione eleemoſinæ.

C. XI. *Qui oblationes Eccleſiis, aut teſtamento relicta retinere præſumpſerint, excommunicentur.*

Item ex Concilio Agathenſi, c. 4. (*an.* 506. *in Gallia.*)

Clerici h, vel ſeculares, qui oblationes parentum aut donatas, aut teſtamento relictas retinere perſtiterint, aut id, quod ipſi donaverint Eccleſiis, vel Monaſteriis, crediderint auferendum, ſicut ſancta Synodus conſtituit, velut necatores pauperum, quouſque reddant 5, excludantur Eccleſiis. §. 1. Si quis autem Clericus furtum Eccleſiæ fecerit, peregrina ei communio tribuatur.

h Burch. l. 3. c. 140. ex Concilio apud Valentias. Ivo p. 3. c. 206. Panor. l. 2. c. 5.

¶ Pitu.

Digitized by Google

¶ PITH. 5. *Reddant.*] 3. V. C. *reddant, ab Eccleſia excludantur.*

7 pars. Gratian. *Item quæritur, an pro ſepultura mortuorum aliquid ſit exigendum?*

C. XII. *Pro ſepultura nihil muneris exigendum eſt.*

De his ita ſcribit Gregorius I. *lib. 7. Regeſti, indict. 2. epiſt. 55. Januario Epiſcopo Sardiniæ.* i
(an. 599. *Romæ ad Sardiniam.*)

i *Ex in Concil. Meldenſi, c. 72.*
k *Polycar. l. 8. c. 1. 5. Ivo par. 3. c. 101.*
l *al. non erubeſcas.*
m *Gen. 23. &c. 3.*

QUeſta k eſt nobis Nereida fœmina clariſſima, quod ab ea centum et ſolidos pro filia ſua ſepultura fraternitas veſtra l auſit exigere. *& infra.* Hoc autem vitium & nos, poſtquam, Deo auctore, ad Epiſcopatus honorem acceſſimus, de Eccleſia noſtra omnino reſecimus; & per pravam deinde conſuetudinem nequaquam uſurpare permiſimus: memores, quia dum Abraham m a filiis Ephron β, hoc eſt, a filiis Seor, ſepulchri terram pretio ad humandum corpus conjugis poſtularet, pretium accipere renuit, ne commodum videretur de cadavere conſecutus. Si ergo tantæ conſiderationis Paganus vir fuit; quanto magis nos, qui Sacerdotes dicimur, hoc facere non debemus? Unde ne hoc avaritiæ vitium vel in alienis denuo tentari præſumatur, admonemus. §. 1. Sed ſi quando aliquem in Eccleſia veſtra ſepeliri conceditis, ſiquidem parentes ipſius, proximi, vel hæredes pro luminaribus ſponte quid offerre voluerint, accipi non vetamus. Peti vero aliquid, aut exigi omnino prohibemus: ne (quod valde irreligioſum eſt) aut venalis fortaſſe (quod abſit) dicatur Eccleſia, aut vos de humanis videamini mortibus gratulari, ſi ex eorum cadaveribus ſtudeatis quærere quolibet modo compendium γ.

¶ Corr. Rom. α *Centum*] *Dictio iſta abeſt a nonnullis exemplaribus Gratiani, & epiſtolarum B. Gregorii. Sed quia in aliis earundem codicibus etiam manuſcriptis legitur, non eſt ablata.*

β *Ephron,*] *Locus hic varie legitur. In epiſtola B. Gregorii magis recepta lectio hæc eſt,* a filiis Emor, hoc eſt, Ephron, filio Seor. & *Gen. 23. habetur,* intercedite pro me apud Ephron, filium Seor.

γ *Compendium,*] *Poſt hoc caput in duobus antiquis exemplaribus recitantur duo Urbani ſecundi, quæ placuit hic aſſerre, ne plane intereant, quod alibi non facile inveniuntur, & unum eorum citatur extra de ſepult. c.* certificari. Urbanus II. Gothfredo Magalonenſi Epiſcopo.

Mortuorum, qui in monaſteriis ſepeliri deſiderant, aut omnino juxta prædeceſſoris noſtri Leonis decretum, partem eleemoſynarum mediam, aut juxta diſpenſationem noſtram in Lateranenſi Concilio promulgatam, partem tertiam parochialibus Eccleſiis ſtatuimus derelinquendam. *Item idem.*

Capellanos quoque Monachorum, ſicut reliquos parochiæ tuæ Clericos, debitam tibi obedientiam perſolvere volumus.

C. XIII. *Etiam coactis de ſepultura pretium non debemus accipere.*

Item Hieronymus *in quæſt. Hebr. ad c. 23. Gen.*
(c. an. 387. *in Paleſtina.*)

n *Panorm. l. 2. c. 26.*

POſtquam n pretio victus eſt Ephron, ut ſepulchrum venderat argento, licet cogente Abraham, vau litera, quæ apud illos pro legitur, ablata de ejus nomine eſt, & pro Ephron appellatus eſt Ephran: ſignificante Scriptura, non eum fuiſſe conſummatæ, perfectæque virtutis, qui potuerit memoriam vendere mortuorum. §. 1. Sciant igitur, qui ſepulchra vendicant, nec coguntur, ut accipiant pretium; ſed a nolentibus quoque extorquent, immutari nomen ſuum, & perire quid de merito eorum: cum etiam ille reprehendatur occulte, qui invitus acceperit.

C. XIV. *De eodem.*

Item ex Concilio Triburienſi c. 16.
(an. 895. *in Germania.*)

o *Ivo p. 3. c. 225.*
p *Eccleſ. 7.*
q *Eccl. 40.*
r *Gen. 3.*
s *Pſal. 23.*
t *al. Dominica.*
u *al. nomen Domini.*

IN o Eccleſiaſtico p utroque libro ſcriptum eſt: *Mortuo non prohibeas gratiam, ſciens, quoniam omnes morimur.* Et item q. *Omnia, quæ de terra ſunt, in terram convertentur.* Quid terra terram vendis? memento, quoniam terra es, & in terram ibis r, & quoniam mors tibi futura eſt, appropiat, & non tardat. Recordare, quoniam non hominis eſt terra, ſed, ut Pſalmiſta s commemorat: *Domini eſt terra, & qui habitant in ea.* Si terram vendis, invaſione alienæ t rei reus teneberis. Gratis accepiſti a Deo: gratis da pro eo. Quare interdictum ſit omnibus omnino Chriſtianis terram mortuis vendere, & debitam ſepulturam denegare: niſi forte proximi, & amici defuncti propter nomen u, & redemptionem animæ ejus gratis aliquid dare velint.

¶ Corr. Rom. α *Ibis*] *In codicibus vulgatis erat,* reverteris, *& ſequebantur hæc,* & alibi de homine dictum eſt. terram teris, terram geris, & in terram converteris, qui de terra ſumeris: *quæ ſunt expuncta, quia abſunt a pleriſque vetuſtis, & ab originali.*

C. XV. *De eodem.*

Item ex Concilio Varenſi a. (imo Nannetenſi c. 6. an. 890. *in Gallia.*)

x *Burch. l. 3. c. 239. Ivo p. 3. c. 222.*
y *al. illis aliquid.*
z *al. vicis.*
a *extra Eccleſiam.*

PRæcipiendum eſt ſecundum canonum auctoritatem, ut de ſepulchris, & hominibus 7 ſepeliendis nihil muneris exigant: niſi forte qui ſepelitur, vivens juſſerit Eccleſiæ, in cujus atrio ſepelitur, aliquid de ſuis rebus tribuere, aut etiam poſt mortem ipſius, illi, quibus commiſſum eſt ejus eleemoſynam facere, de rebus illius aliquid ſponte dare voluerint: & tamen nullatenus a Presbyteris Eccleſiæ y illius aliquid exigatur, ſive ab illis, qui locis, & villis z præſunt. §. 1. Prohibendum eſt etiam ſecundum majorum inſtituta, ut in Eccleſia nullatenus ſepeliantur, ſed in atrio, aut in porticu, aut in a exhedris 8 Eccleſiæ. Intra Eccleſiam vero, & prope altare, ubi corpus, & ſanguis Domini conficitur, nullatenus ſepeliantur.

¶ Corr. Rom. *Extat in Concilio Nannetenſi c. 6. ex quo citatur a Burchardo, & Ivone: ſed quia putatum eſſe repertum in aliquo Varenſi, ſeu Vaſenſi, non eſt mutatum. In epitome quidem Conciliorum eſt in Vaſenſi c. 3.*

¶ PITH. 6. *Varenſi.*] V. C. *Nannetenſi.* In alio V. C. Deflor. notatur in *Concilio Nannetenſi cap. 12.* neque enim eſt in Vaſenſi.

7. *Hominibus.*] V. C. *omnibus.*

8. *Exhedris.*] V. C. *Exedris.*

C. XVI. *A ſacris locis non juvantur poſt mortem, quibus peccata non ſunt dimiſſa.*

Item Auguſtinus. (forte Gregorius I. l. 4. dial. c. 51. & 53. an. 593. *Romæ.*)

b *Polyc. l. 8. c. 5. Burch. l. 3. c. 152. Ivo p. 3. c. 234.*
c *in Concil. Tribur. c. 17.*

8 QUibus b peccata dimiſſa non ſunt, a ſacris locis poſt 9 c mortem adjuvari non poſſunt: quia, quos c peccata graviora deprimunt, ſi ſe ſacris locis ſe ſepeliri faciunt, reſtat, ut de ſua præſumptione judicentur: quia eos ſacra loca non liberant, ſed culpæ temeritatis accuſat.

¶ Corr. Rom. *Caput hoc a Burchardo etiam, & Ivone citatur ex Auguſtino, & nonnihil ab hoc non ſecus habetur in libro de cura agenda pro mortuis c. 1. ſed videtur confectum ex duobus locis lib. 4. dialog. B. Gregorii, uno quidem in c. 51. altero autem in c. 53. quod refertur in Concil. Tribur. cap. 17. Nam capite quidem 51. cum narraſſet, quandam Sanctimonialem, quæ in Eccleſia ſepulta fuerat, viſam fuiſſe ibi cremari, ita colligit:* Qua ex re aperte datur intelligi, quia hi, quibus peccata dimiſſa non fuerint, ad evitandum judicium ſacris locis poſt mortem non valeant adjuvari. *In c. autem 53. cum memoraſſet, corpus cujuſdam Valentini e ſepulchro per dæmones fuiſſe extractum, & extra Eccleſiam projectum, hæc ſubjungit.* Ex quo, Petre, collige, quia hi, quos peccata gravia deprimunt, ſi in ſacro loco ſepeliri ſe faciunt, reſtat, ut etiam de ſua præſumptione judicentur: quatenus eos ſacra loca non liberent, ſed etiam culpa temeritatis accuſet.

C. XVII. *Quibus proſit in Eccleſia ſepeliri.*

Item Gregorius I. *lib. 4. dial. c. 50.* d
(593. *Romæ.*)

d *Nic ad: inſcribitur Pulgarorum cap. 90.*
e *Quos*) *orig.*
f *Polyc. ab. Burc. l. 3. c. 153. Ivo p. 3. c. 226.*

CUm e gravia f peccata non deprimunt, hoc prodeſt mortuis, ſi in Eccleſia ſepeliantur, quod eorum proximi, quoties ad eadem ſacra loca veniunt, ſuorum, quorum ſepulchra aſpiciunt, recordantur, & pro eis Domino preces fundunt. Nam quos peccata gravia deprimunt, non ad abſolutionem potius, quam ad majorem damnationis cumulum, eorum corpora in Eccleſiis ponuntur.

C. XVIII. *Qui ſepeliantur in Eccleſia.*

Item ex Concilio Moguntiaco I. c. 52.
(an. 813. *in Germania.*)

g *Burchar. l. 3. c. 233. Ivo p. 3. c. 274.*

NUllus g mortuus intra Eccleſiam ſepeliatur, niſi Epiſcopi, aut Abbates, aut digni Presbyteri, aut fideles Laici.

Gratian. *Quid vero mortuis proſit juxta Eccleſiam ſepeliri, quidve ad eos perveniat,* Auguſtinus *in lib. de agenda cura pro mortuis cap. ult. oſtendit, dicens.* (forte c. an. 421. *in Africa.*)

C. XIX. *Quare mortui juxta Eccleſiam ſepeliantur.*

h *Ivo p. 2. c. 113.*
i *al. exiſtimemus.*
k *al. quod.*

NOn h æſtimemus i ad mortuos, pro quibus curam gerimus, pervenire, niſi quod pro eis ſive altaris, ſive orationum, ſive eleemoſynarum ſacrificiis ſolenniter ſupplicamus. Quamvis non pro quibus ſiunt, omnibus proſint: ſed his tantum, quibus, dum vivunt, comparatur, ut proſint. Sed quia non diſcernimus, qui ſint, oportet ea pro regeneratis omnibus facere, ut nullus eorum prætermittatur, ad quos hæc beneficia poſſint, & debeant pervenire. Melius enim ſupererunt iſta eis, quibus nec obſunt, nec proſunt, quam eis deerunt, quibus proſunt. §. 1. Diligentius tamen facit hoc quiſque pro neceſſariis ſuis, quo k pro illo fiat ſimiliter a ſuis. §. 2. Corpori autem humando quicquid impenditur, non eſt præſidium ſalutis, ſed humanitatis officium,

l Epheſ. 5. eum, ſecundum affectum, quo nemo l unquam carnem ſuam odio habet. Unde oportet, ut quam poteſt, procuret
m al. regebat. proximi curam gerat, cum ille receſſerit, qui gerebat m. Et ſi hæc faciunt, qui carnis reſurrectionem non credunt: quanto magis debent facere, qui credunt? ut corpori mortuo, ſed tamen reſurrecturo, & in æternitate manſuro impenſum hujuſmodi officium, ſit etiam quodammodo ejuſdem fidei teſtimonium. §. 3. Quod vero quiſque apud memoriam Martyrum ſepelitur, hoc tantum mihi videtur prodeſſe defuncto, ut commendans eum etiam Martyrum patrocinio affectus pro illo ſupplicationis augeatur.

Gratian. *Econtra* Hieronymus *in epiſtolam ad Galat. c. 6. ad ea verba:* Unuſquiſque onus ſuum, (*an. 386. in Palæſtina.*)

C. XX. *Poſt mortem orationes viventium mortuis damnatis non proſunt.*

IN præſenti ſeculo ſcimus, ſive orationibus, ſive conſiliis invicem poſſe nos coadjuvare. Cum autem ante tribunal Chriſti venerimus, non Job, non Daniel, nec Noe rogare poſſe pro quoquam, ſed unumquemque portare onus ſuum.

¶ Corr. Rom. *Verba B. Hieronymi ſunt hæc:* Obſcurum licet, docemur per hanc ſententiolam novum dogma, quod latitat, dum in præſenti ſeculo ſumus, ſive &c.

n Pſal. 48. Gratian. *Verum hoc de impœnitentibus accipiendum eſt, de quibus Propheta n dicit:* Non dabit Deo placationem ſuam, nec pretium redemptionis animæ ſuæ: & ideo frater non redimet eum, ſed laborabit in æternum, & vivet adhuc in finem. *De aliis autem intelligi non poteſt.*

C. XXI. *In pœnitentia defunctis bona proſunt viventium.*

Unde Gregorius Papa II. *Bonifacio Epiſcopo epiſtola ultima.* (*imo Gregor. III. an. 738. Romæ in Germaniæ.*)

o Polyc.l.8.t.7. PRo o obeuntibus quippe conſuluiſſe dignoſceris, ſi liceat oblationes offerre: ſancta ſic tenet Eccleſia, ut quiſque pro ſuis mortuis vere Chriſtianis offerat oblationes, atque Presbyter eorum memoriam faciat & quamvis omnes peccatis ſubjaceamus, congruit, ut Sacerdos pro mortuis Catholicis memoriam faciat, & intercedat: non tamen pro impiis (quamvis Chriſtiani fuerint) tale quid agere licebit.

C. XXII. *Animæ mortuorum quatuor modis ſolvuntur.*

p al. idem. *Item.* p

q Polyc.l.8.t.6. Burc.l.19.c.122. Ivo p 15.c.224. r Auguſt. de cura pro mortuis c. 2. & lib. 1. de civit. c. 12. & 13. [forte c. an. 422. in Africa.] ANimæ q r defunctorum quatuor modis ſolvuntur, aut oblationibus Sacerdotum, aut precibus Sanctorum, aut charorum eleemoſynis, aut jejunio cognatorum. §. 1. Curatio vero funeris, conditio ſepulturæ, pompa exequiarum, magis vivorum ſolatia ſunt, quam ſubſidia mortuorum. Si aliquid prodeſt impio ſepultura pretioſa, oberit pio vilis, aut nulla. *Et infra.* §. 2. Nec ideo tamen contemnenda, & abjicienda ſunt corpora defunctorum, maximeque juſtorum, ac fidelium. *Et infra.* §. 3. Ubi & illud ſalubriter diſcitur, quanta poſſit eſſe remuneratio pro eleemoſynis, quas viventibus, & ſentientibus exhibemus; ſi neque hoc apud Deum perit, quod exanimis hominum membris officii, diligentiæque perſolvitur.

¶ Corr. Rom. *a* Animæ) *Horum verborum uſque ad verſ.* Curatio, *nullus auctor inventus eſt. Et Burchardus citat ex dictis Origenis. Ivo ex dictis Gregorii.*

C. XXIII. *Ante diem judicii ſacrificiis, & eleemoſynis mortui juvantur.*

Item Auguſtinus *in Enchiridio cap.* 109. *&* 110. (*forte c. an. 421. in Africa.*)

ſ Sent. 4. diſt. 45. Anſ. l. 5. c. 170. TEmpus ſ, quod inter hominis mortem, & ultimam reſurrectionem interpoſitum eſt, animas abditis receptaculis continet, ſicut unaquæque digna eſt vel requie, vel ærumna, pro eo, quod ſortita eſt in carne, dum viveret. Neque negandum eſt, defunctorum animas pietate ſuorum viventium relevari, cum pro illis ſacrificium Mediatoris offertur, vel eleemoſynæ in Eccleſia fiunt. Sed hæc eis proſunt, qui cum viverent, ut hæc ſibi poſtea poſſent prodeſſe, meruerunt. §. 1. Eſt enim quidam vivendi modus nec tam bonus, ut non requirat iſta poſt mortem, nec tam malus, ut ei non proſint iſta poſt mortem. Eſt vero talis in bono, ut iſta non requirat: & eſt rurſus talis in malo, ut nec his valeat, cum hæc vita tranſierit, adjuvari. Quocirca hic omne meritum comparatur, quo poſſit poſt hanc vitam relevari quiſpiam, vel gravari. *Et poſt pauca.* §. 2. Cum ſacrificia altaris, ſive quarumcumque eleemoſynarum pro baptizatis defunctis omnibus offeruntur, pro valde bonis gratiarum actiones ſunt: pro non valde malis propitiationes ſunt: pro valde malis, etſi nulla ſunt adjumenta mortuorum, qualeſcumque vivorum conſolationes ſunt. Quibus autem proſunt, aut ad hoc proſunt, ut ſit plena remiſſio, aut certe, ut tolerabilior fiat ipſa damnatio.

§ pa Gratian. *De obſervatione autem tertii, ſeptimi, trigeſimi, vel quadrageſimi diei quæritur, unde exordium ſumpſerint.*

C. XXIV. *Quare certi dies in mortuorum commemoratione ſerventur.*

Ambroſius *in lib. de obitu Theodoſii Imperatoris dicit, ſere in principio.* (*an. 395. Mediolani.*)

t Polyc.l.8.t.7. Anſ. l. 7. c. 169. u Gen. 50. QUia t alii tertium a diem, alii triceſimum, alii ſeptimum, alii quadrageſimum obſervare conſueverunt, quid doceat lectio, conſideremus u. *Defuncto, inquit, Jacob, præcepit Joſeph pueris ſuis ſepultoribus, ut ſepelirent eum, & ſepelierunt ſepultores Iſrael, & repleti ſunt ei quadraginta dies. Sic enim dinumerantur dies ſepulturæ. Et luxit eum Iſrael β ſeptem diebus.* Hæc ergo ſequenda ſolemnitas, quam præſcribit lectio. Sic etiam in Deuteronomio
x Deuter. 34. x ſcriptum eſt: *Quia planxerunt filii Iſrael Moyſem diebus triginta, & conſummati ſunt dies luctus.* Utraque ergo obſervatio habet auctoritatem, qua neceſſarium pietatis impletur officium.

¶ Corr. Rom. *a* Alii tertium) *Apud B. Ambroſium legitur.* Quia alii tertium diem, & triceſimum, alii ſeptimum, & quadrageſimum. *Verum in Miſſalibus Romanis, tam antiquis, quam recentioribus, & Ambroſianis nulla eſt mentio diei quadrageſimi, neque in c.* nullus *ſup. diſt. 4. & infra de conſec. diſt. 5. ex Concilio Nannetenſi. Eſt tamen frequens apud Græcos.*

β Iſrael ſeptem) *Codices B. Ambroſii habent,* & luxit eum Ægyptus ſeptuaginta diebus, *quemadmodum habet editio* 70. *& Vulgata. Sed tamen viſa eſt ferri poſſe lectio hæc, quæ eſt in omnibus etiam Gratiani manuſcriptis. quoniam paulo poſt in eodem c. 50. Gen. hæc adduntur de Joſeph, & cæteris filiis Iſrael:* Veneruntque ad aream Atad, quæ ſita eſt trans Jordanem: ubi celebrantes exequias planctu magno, atque vehementi impleverunt ſeptem dies.

§ pa Gratian: *Lugere autem, & triſtari tam pro noſtra, quam pro aliorum morte Cyprianus prohibet dicens in ſermone de mortalitate.* (*c. an. 253. in Africa.*)

C. XXV. *Nec pro noſtra, nec pro aliorum morte triſtari debemus.*

QUam præpoſterum eſt, quamque perverſum, ut cum Dei voluntatem fieri poſtulemus, quando evocat nos, & accerſit de hoc mundo Deus, non ſtatim voluntatis ejus imperio pareamus: obnitimur, & reluctamur, & pervicacium more ſervorum ad conſpectum Domini cum triſtitia, & mœrore perducimur, exeuntes iſtinc neceſſitatis vinculo, non obſequio voluntatis: & volumus ab eo præmiis cœleſtibus honorari, ad quem venimus inviti. *Idem paulo infra.* §. 1. Nobis quoque ipſis minimis, & extremis quoties revelatum eſt, quam frequenter, atque manifeſte de Dei dignatione præceptum eſt, ut conteſtarer aſſidue, & publice prædicarem, fratres noſtros non eſſe lugendos,
y al. accerſitione. accerſione y Dominica de ſeculo liberatos, cum ſciamus non eos amitti, ſed præmitti, recedentes præcedere, ut
z al. ut proficiſcentes, & z navigantes ſolent.

C. XXVI. *Ex puſillanimitate mortuos lugere contingit.*

Item Joannes Chryſoſtomus *hom.* 26. *in cap.* 12. *epiſt. ad Hebræos.* (*forte c. an. 404. Conſtantinopoli.*)

a Pſal. 23. UBicunque a ſepeliamur, Domini eſt terra, & plenitudo ejus. Omnino fit, quod oportet fieri. Lugere autem, & deplorare, & lamentari eos, qui de hac vita decedunt, ex puſillanimitate contingit.

Gratian. *Hoc autem de deſperatione futuræ reſurrectionis in-*
b 1. Theſſ. 4. *telligitur. Unde & Apoſtolus non ſimpliciter ait:* b Nolumus vos ignorare de dormientibus, ut non contriſtemini: *ſed addidit,* ſicut & cæteri, qui ſpem non habent. *Pietatis namque affectu & humanitatis intuitu, mortuos lugere non prohibemus. ſicut nonnullos Sanctorum, aliorum exequiis piae lacrymas impendiſſe legimus.*

C. XXVII. *Qui ſpem futuræ reſurrectionis habent, de mortuis triſtari non debent.*

c Et in regeſto B. Gregorii, l. 7. epiſt. 111. *Hinc etiam* Anaſtaſius Papa, *epiſt.* 2. *ad Nerianum.* c (*an. 496. Romæ.*)

d Anſelm. l. 7. cap. 171. Burch. l. 19. c. 129. Ivo p. 15. c. 239. HAbent d forſitan illi juſtum longi doloris excuſationem, qui vitam alteram neſciunt, qui de hoc ſeculo ad melius eſſe tranſitum non confidunt. Nos autem, qui novimus, qui hoc credimus, & docemus, contriſtari nimium de obeuntibus non debemus: ne quod apud alios pietatis tenet ſpeciem, hoc magis nobis in culpa ſit. Nam diffidentiæ quodammodo genus eſt, contra hoc, quod quiſque
e 1. Theſſ. 4. prædicat, torqueri a mœſtitia, dicente Apoſtolo e: *Nolumus, vos ignorare de dormientibus, ut non contriſtemini, ſicut & cæteri, qui ſpem non habent.*

¶ Corr. Rom. *a* Torqueri) *Sic eſt emendatum ex epiſtola B. Gregorii, in qua hoc idem habetur. In epiſtola Anaſtaſii legitur,* contra quod quiſque prædicatur quæritur, militiam amans, dicente, &c. *In codicibus autem Gratiani etiam manuſcriptis videbatur miſta eſſe lectio ex utraque, hoc modo,* contra hoc, quod quiſque prædicat quærere, juſtitiam amans, dicente, &c.

C. XXVIII.

C. XXVIII. *De eodem.*

Item ex Concilio Toletano III. cap. 22.
(*an.* 589. *in Hiſpania.*)

f al. funeris præconium.
g 1. *Theſſ.* 4.
h Joann. 11.
i al. entm.
k al. A religioſis.

QUi diuina vocatione ab hac vita recedunt, cum Pſalmis tantummodo, & pſallentium vocibus debent ad ſepulchra deferri. Nam & funebre *f* carmen, quod vulgo defunctis cantari ſolet, vel in pectoribus ſe aut proximos, aut familias cædere omnino prohibemus. Sufficiat autem, quod in ſpe reſurrectionis, Chriſtianorum corporibus famulatus diuinorum impenditur canticorum. Prohibet enim nos Apoſtolus *g* noſtros lugere defunctos, dicens: *De dormientibus autem nolo vos contriſtari, ſicut & cæteri, qui ſpem non habent.* Et Dominus *h* non fleuit Lazarum mortuum, ſed ad vitæ huius plorauit ærumnas reſuſcitandum. Si autem *i* poteſt hoc Epiſcopus omnes Chriſtianos prohibere, agere non moretur. Religioſis *k* tamen omnino aliter fieri non debere cenſemus. Sic enim Chriſtianorum per omnem mundum humari oportet corpora defunctorum.

§ Corr. Rom. *e* Nam funebre] *Hinc uſque ad verſ.* Sufficiat, *addita ſunt ex originali, ut intelligatur, quæ illa ſint, quæ in hoc canone prohibentur.*

l Eſa. 63.

II pars. Gratian. *De mortuis etiam quæritur, utrum ſciant ea, quæ hic a viuis geruntur? Eſaias l ex perſona populi aſſerit ait:* Abraham Pater noſter neſciuit. Auguſtinus *quoque in libro de agenda cura pro mortuis, illud idem teſtatur, dicens, c.* 15. (forte c. an. 421. in *Africa.*)

C. XXIX. *Mortui ex ſe neſciunt, quid hic a viuis geritur.*

FAtendum eſt *o*, neſcire quidem mortuos, quid hic agatur, ſed dum hic agitur, poſtea vero audire ab eis, qui hinc ad eos moriendo pergunt, non quidem omnia, ſed quæ ſinuntur indicare, qui ſinuntur etiam iſta meminiſſe, & quæ illos, quibus hæc indicant, oportet audire. Poſſunt & ab Angelis, qui rebus, quæ aguntur hic, præſto ſunt, audire aliquid mortui, quod unumquemque illorum audire debere iudicat, cui cuncta ſubiecta ſunt. *Et infra.* §. 1. Mitti a quoque ad viuos, aliquos ex mortuis cenſere credunt, ſicut e contrario Paulum ex viuis in Paradiſum raptum eſſe diuina Scriptura teſtatur.

§ Corr. Rom. *a* Multi quoque] *Apud B. Auguſtinum ſic legitur.* Mitti quoque ad vivos aliquos ex mortuis, ſicut e contrario Paulus ex vivis in paradiſum raptus eſt, divina Scriptura teſtatur. *Sed ob gloſſam non eſt emendatum. Veritatem vero ſuæ ſententiæ confirmat B. Auguſtinus aliquot aliis exemplis Scripturæ ſacræ: quare ex textu depravato ortum gloſſa errandi occaſionem ſumpſit.*

¶ PITH. *o. Fatendum eſt.*] Vide Origen. *in* 2. *cap. ad* Rom. & S. Auguſt *de ſpiritu & anima c.* 13. & 14.

III pars. Gratian. *De his autem, qui in patibulis ſuſpenduntur, quæritur, an inter Eccleſiaſt fint ſepeliendi? De quibus in* Maguntinenſi *m* Concilio II. *ſub Rabano c.* 27. *ita ſtatutum eſt.* (an. 847. *in Germania.*)

m Et in Vormacienſi, c. ult.

C. XXX. *Non eſt deneganda communio his, qui in patibulis ſuſpenduntur.*

n Burch. l. 11. *c.* 51. *Ivo p.* 14. *c.* 124 *Ivon. l.* 5. *c.* 82.
o Nahum 1. *ſecundum* 70.

QUæſitum *n* eſt ab aliquibus fratribus de his, qui in patibulis ſuſpenduntur pro ſuis ſceleribus, poſt confeſſionem Deo peractam, utrum cadauera eorum ad Eccleſias deferenda ſint, & oblationes pro eis afferendæ, & Miſſæ celebrandæ, an non? Quibus reſpondimus, ſi omnibus de peccatis ſuis puram confeſſionem agentibus, & digne pœnitentibus communio in fine ſecundum canonicum iuſſum danda eſt: cur *o* non eis, qui pro peccatis ſuis pœnam extremam perſolvunt? Scriptum *o* eſt enim: *Non vindicat Deus bis in idipſum.*

§ Corr. Rom. *a* Cur non eis,] *Reſtitutus eſt hic locus ex ipſo Concilio Maguntino, & Vormacienſi, inductis aliquot verbis, quæ potius perturbabant, quam illuſtrarent.*

¶ PITH. *10. Cur.*] Conc. Tribur. *c.* 31. Innoc. I. *epiſt.* 1. Leo *epiſt.* 92. Soto *in* 4. *ſent. diſt.* 12. *qu.* 1. *art.* 11.

C. XXXI. PALEA.

Ex Concilio Triburienſi c. 31. (*an.* 895. *ibid.*)

p Extra de furt. c. In Tribur. 31. *Polyc. l.* 6. *tit.* 16. *Burc. l.* 11. *c.* 50. *Ivo p.* 13. *c.* 45.

FUrem *p* & latronem, ſi in furando, aut deprædando occidantur, ſtatutum eſt pro eis non orandum. Si comprehenſi, aut vulnerati, Preſbytero, vel Diacono confeſſi fuerint, communionem *a* eis non negamus.

§ Corr Rom *a* Communionem] *Antea legebatur, confeſſionem. Emendatum vero ſic eſt ex Burchardo, Ivone & Decretali, quibus laudatur idem canon ex Concilio Triburienſi, & in eo, quod extat, habetur ſententia c.* 30. *repetita expoſita, ubi etiam Diaconi nulla fit mentio, ſed ita dicitur,* Denique, & Sacerdoti.

C. XXXII. *De eodem.*

P A L E A.

Item ex Concilio Aurelianenſi. *a*
(*Inter an.* 510. *in Gallia.*)

q Sententia habetur extra de homic. c. 2. *Polyc. ib. Burch. l.* 11. *c.* 60. *& l.* 19. *c.* 5. *interfectis furem; Ivo p.* 13. *c.* 46.

SI *q* fur, aut latro captus in præda, abſque occiſione poteſt comprehendi, & tamen interficitur, quia ad imaginem Dei creati, & in nomine eius baptizati ſunt, interfectores eorum quadraginta diebus non intrent Eccleſiam. Laneæ veſte induti abſcis & potibus, qui interdicti ſunt, a thoro, a gladio, ab equitatu ſe abſtineant. In tertia, quinta feria, & ſabbatho, aliquo genere leguminum, vel olerum, & pomis, paruiſque piſciculis, cum mediocri ceruiſia vicinim utantur, & temperata. Sin autem a veridicis comprobatur teſtibus, quod ſine odii meditatione ſit, ſuæque liberando, Diaboli membra interfecerint, & *β* capi non poterant, pœnitentiam pro homicidio eis non iniungimus: ut ipſi voluntate aliquid, quod humanitatis eſt, facere. At ſi Preſbyter eſt, non deponatur: cunctis tamen diebus vitæ ſuæ pœnitentiam agat.

§ Corr. Rom. *a Aurelianenſi ſic in omnibus codicibus, in quibus eſt hæc Palea, & apud Burchardum, & Ivonem, & in Decretali: ex quibus ſunt multa emendata, & magna ponderis.*

β Et capi non poterant,] *Loco iſtorum verborum in codicibus Gratiani erant hæc,* & poſtea pœniteant: *quæ videntur pugnare cum proxime ſequentibus:* pœnitentiam pro homicidio eis non iniungimus. *Reſtitutus autem eſt locus ex cæteris collectoribus.*

CAUSA XIV.

a al. Clerici.

C*Anonici a cuiuſdam Eccleſiæ quæſtionem movent de prædiis: teſtes ex fratribus ſuis producunt: negotiatoribus pecuniam crediderunt, ut ex earum uſuris emolumenta acciperent.*

1. *Hic primum quæritur, an liceat eis ſua repetere.*
2. *Secundo, an illi teſtes ſint audiendi.*
3. *Tertio, an illud ſit uſuras exigere.*
4. *Quarto, an liceat Clericis, vel Laicis a quolibet uſuras expetere.*
5. *Quinto, an eleemoſynæ de uſuris fieri poſſint.*
6. *Sexto, an uſurarii pœnitentiam agere volentes, niſi, quod male acceperunt, reſtituant.*

AN LICEAT CANONICIS SUA REPETERE.

QUÆSTIO I.

a Matth. 19. *Luc.* 18. *Marc.* 10.
b Matth. 5.
c 1. *Cor.* 6.
d L. 5. *moral. c.* 8. *ad* 3. 1. *Job.*

QUod *autem ſua repetere non poſſint, facile videtur poſſe probari. Ait enim Dominus in Evangelio a:* Si vis perfectus eſſe, vade, & vende omnia, quæ habes, & da pauperibus. *Qui ergo iſti iter perfectionis arripuerunt, non licet eis ſua habere. Multo ergo minus licet eis repetere. quia non debet repeti, quod poſſidere non licet.* §. 1. *Item b:* Si quis voluerit tunicam tuam tollere, & in iudicio tecum contendere, dimitte ei & pallium. §. 2. *Item Apoſtolus in epiſt. ad Corinthios c:* Secularia igitur iudicia ſi habueritis, omnino peccatum eſt in vobis. §. 3. *Item Gregorius d exponens:* Omnia mihi licent: ſed ego ſub nullius redigar poteſtate, *inquit:* Cum mens concepta deſideria ſubſequitur, ſeruituti eorum connectitur, quorum amore ſuperatur.

C. I. *Pro rebus tranſitoriis Epiſcopus provocatus non litiget.*

Item ex Concilio Carthaginenſi IV, c. 19.
(*an.* 398. *in Africa.*)

e Sup. 1. *q.* 2. *Sacerdos.*
f Luc. 6. *Matt.* 5.

EPiſcopus nec provocatus pro rebus tranſitoriis litiget.

Grat. *Quia ergo generaliter perfectis prohibetur in iudicio contendere, patet, quod iſtis non licet ſtare coram iudice.* §. 1. *His ita reſpondetur. Prohibetur perfectis in iudicio ſtare, captando lucrum, ſed non vitando damnum. Vel aliter: Aliud eſt ſua poſſidere: aliud eſt tamquam procuratorem eſſe. Canonici non poſſident ſua: quia res Deo oblata non ſunt alicuius. Unum enim rebus Eccleſiæ, non ut ſuis, ſed tamquam ad diſpenſandum ſibi creditis. Unde Proſper in lib. de vita contemplatiua.* Sacerdos, cui diſpenſationis cura commiſſa eſt, &c. *require in cauſa* 1. *quæſt.* 2. *a quo pro ingreſſu monaſterii pecunia exigebatur. Sicut ergo iſti non ſua poſſident, ita non ſua repetunt; ſed res Eccleſiæ, quarum procurationem gerunt. Similiter, quod in iudicio prohibemur contendere, ſic intelligendum eſt, videlicet, ut non ſibi ſicut coram iudice, ſed aliis. Aliis autem coram iudice adſtitiſſe, & pro eis iudicem interpellaſſe nonnullos Sanctorum legimus. Hi autem non ſibi ſtant, ſed pauperibus, quorum neceſſitatibus profutura repetunt: & ita non prohibentur ſtare coram iudice.* §. 2. *Illud vero Evangelii:* Si quis abſtulerit tibi tunicam, &c. *non eſt præcipientis, ſed exhortantis.*

C. II. *Peccat, qui ultra debitum exigit, non qui ſibi debita repoſcit.*

Unde Auguſt. in lib. 19. *contra Fauſtum, cap.* 25.
(*c. an.* 400. *ibid.*)

QUod debetur, etſi benigne dimittitur, non tamen inique repetitur. Peccat autem, qui exigit ultra debitum: ideoque lex modum figens, pœnam talionis inſtituit. Sed tu eo longe es a peccato iniuſti exactoris, quo omnino non exigis debitum: ideoque bonus magiſter *f* ait: *Qui te percuſſit in unam maxillam, præbeat & alteram:* præſertim ne rogamur & ipſi reddere debitum ab eo, qui nullum habet debitum.

§ Cor. Rom. *In aliquot vetuſtis exemplaribus capitulum hoc coniunctum eſt ſuperiori, & confectum eſt ex verbis B. Auguſtini, lib.* 19.

lib. 19. contra Fauſtum, c. 25. hæc ende acceptis, & emendatum eſſe immutatur. Quare præſtat omnino illud caput perlegere.
Gratian. Sec, *& cætera accipiat*.

C. III. *De eodem*.

Item *Idem in lib. de ſancta virginitate n c. 14. & 15.* (c. an. 400. *ibid.*)

a Polyc. lib. 2. tit. 24.
b Cap. 15.
1 in vulgatis erat. Greg in ep. ad Jovinianum.

QUiſquis præceptis non obtemperat, reus eſt, & debitor pœnæ. *& paulo poſt.* §. 1. Præcepto Domini *b* non obediſſe, peccatum eſt: conſilio ſi uti nolueris, minus boni adipiſceris, non mali aliquid perpetrabis. *Item Hieronymus in lib. 1. contra Jovinianum.* §. 2. Quod præcipitur, imperatur: quod imperatur, neceſſe eſt fieri: ſi non fiat, pœnam habet. *& infra.* §. 3. Ubi conſilium datur, offerentis arbitrium eſt: ubi præceptum, neceſſitas eſt ſervientis. *β*

¶ Corr. Rom. *α* Virginitate,] *Reſtituta eſt citatio ex Polycarpo. Antea citabatur, in ſermone Domini in monte. Sic etiam.* § Quod præcipitur, *reſtitutus eſt R. Hieronymo.*

β Servientis.] *Sequebantur hæc verba*, ut obediat; vel imperantis, ut exhibeatur: *quæ ſunt expuncta auctoritate codicum vetuſtorum, & originalis.*

AN CANONICI DE SUIS FRATRIBUS TESTES PRODUCERE POSSINT.

QUÆSTIO II.

a al. extraneum.
b al. diſtinctio.

DE eo autem, quod quæritur, an de ſuis fratribus teſtes producere poſſint, multis auctoritatibus videtur eſſe prohibitum. Leges enim tam ſacrorum canonum, quam ſecularium Principum prohibent adverſus aliquem *a* teſtem de ſua domo produci. Contra ſe enim quiſque teſtari poteſt, pro ſe vero minime. Quum ergo tales producuntur, ac pro ſeipſis teſtimonium ferunt: (Non enim utilitatis ſuæ Eccleſiæ ſe penitus immunes arbitrantur futuros;) patet, quod eorum vox in talibus non eſt audienda. Sed diſtinctio *b* hæc, & teſtium examinatio in criminalibus cauſis ſervanda eſt, in civilibus autem non uſquequaque. In criminali enim cauſa non licet teſtem de propria domo produci, in civili autem Prælatis Eccleſiæ licet.

C. I. *Clerici pro ſua Eccleſia teſtimonium ferre poſſunt.*

Unde Paſchalis II. *Guidoni Archiepiſcopo Viennenſi, Apoſtolicæ ſedis Legato ſcribit, dicens.* (an. 1115. Treſis in *Apulia vel Galliam.*)

c al. criminalibus.

SUper prudentia tua plurimum admiramur, quod in negotio beati Stephani, Clericorum ipſorum acceptare noluerit teſtimonium. Diverſæ namque ſunt ſpecies cauſarum: nec in omnibus cauſis crimina agitantur. In criminibus *c* ſiquidem, accuſatorum & teſtium illa diſtinctio obſervanda eſt, quæ in canonibus continetur; ne qui ad probationem domeſtici aſſumantur. Cæterum in poſſeſſionum, vel hujuſmodi negotiis hi potiſſimum aſſumendi ſunt, qui eadem negocia tractaverunt, de quorum auditu & viſu hæſitatio eſſe non debeat. Si ergo iidem Clerici idonei ſunt ad aſſertionem cauſæ illius, nullatenus removeantur: ſed ſicut aliis literis deliberatum eſt inter S. Joannis, & S. Stephani Canonicos lis illa plenius decidatur.

Gratian. *Poteſt etiam intelligi aliter. Domeſtici ad probationem non admittantur, ut pro his videlicet, quorum ſunt domeſtici, teſtimonium ferant. Hi autem (ſicut ſupra de actoribus dictum eſt) non pro domeſticis, ſed pro Eccleſia, quæ mater eſt omnium pauperum, teſtimonium dicunt. In conficiendis autem inſtrumentis ſecularium negotiorum Presbyteri non vocentur ad teſtimonium: ſed ſi caſu contractus eos interfuiſſe contigerit, jubente Epiſcopo teſtimonium dicant.*

C. II. *In conficiendis inſtrumentis Sacerdotes ad teſtimonium non vocentur.*

Unde in Synodo habita Romæ ab Eugenio Papa II. *ſtatutum eſt, cap. 13.* (an 826. *Romæ.*)

d Polyc. lib. 4. tit. 31.
ε al. teſtificentur.

QUamquam *d* Sacerdotum teſtimonium credibilius habeatur, tamen ipſi in ſecularibus negotiis pro *α* teſtimonio, aut conficiendis inſtrumentis non rogentur, quia eos in talibus rebus eſſe non convenit. Si autem *β* eventu aliquo cauſæ interfuerint, & aliquid viderint, vel audierint, ubi nullæ idoneæ ſecularium inveniantur perſonæ: ne veritas occultetur, & malus ut bonus æſtimetur, in providentia proprii Epiſcopi ſit, ut aut coram ſe, & competentibus judicibus, aut aliter honorifice veritatem *e* atteſtent.

¶ Corr. Rom. *α* Pro teſtimonio,] *Sic eſt emendatum ex Conciliis Eugenii II. & Leonis IV. & Polycarpo. Antea itaque legebatur*, pro conficiendis inſtrumentis ad teſtimonium non rogentur.

β Si autem] *In Conciliis ipſis, & Polycarpo legitur*: Si enim eventu cauſa aliquid viderint, &c.

AN PRÆTER SUMMAM EMOLUMENTA SECTARI, SIT USURAS EXIGERE.

QUÆSTIO III.

QUod autem præter ſummam emolumenta ſectari, ſit uſuras exigere, Auguſtini auctoritas probatur, qui in *Pſalm. 36. ad verſ.* Tota die, *ſcribit, dicens*: (forte an. 405. in *Africa.*)

C. I. *Qui plus, quam dederit, accipit, uſuras expetit.*

SI *a* fœneraveris homini, id eſt, mutuam pecuniam tuam dederis, a quo aliquid plus, quam dediſti, expectes accipere, non pecuniam ſolam, ſed aliquid plus, quam dediſti, ſive illud triticum ſit, ſive vinum, ſive oleum, ſive quodlibet aliud, ſi plus, quam dediſti, expectas accipere, fœnerator es, & in hoc improbandus, non laudandus. a Sent. 3. diſt. 37. Ivo p. 13. cap. 17.

C. II. *Quicquid ſupra datum exigitur, uſura eſt.*

Item Hieronymus *ſupra Ezechielem, lib. 6. ad c. 18.* b (c. an. 410. in *Palæſtina.*) b Et ibi gl. ord.

PUtant *c* quidam uſuram tantum eſſe in pecunia. Quod prævidens Scriptura divina, omnis rei aufert ſuperabundantiam, ut plus non recipias, quam dediſti. *Item ibidem*. §. 1. Alii pro pecunia fœnerata ſolent munuſcula accipere diverſi generis: & non intelligunt uſuram appellari, & ſuperabundantiam, quicquid illud eſt, ſi ab eo, quod dederint, plus acceperint. c Sent. ibid. Ivo p. 13. c. 18. Panorm. l. 3. c. 160.

C. III. *Quicquid ſorti accedit, uſura eſt.*

Item Ambroſius *in lib. de Tobia, c. 14.* (c. an. 390. *Mediolani.*)

PLerique *d* refugientes præcepta legis, cum dederint pecuniam negotiatoribus, non in pecunia uſuras exigunt, ſed de mercibus eorum, tanquam uſurarum emolumenta percipiunt. Ideo audiant, quid lex *e* dicat: *Neque uſuram,* inquit, *eſcarum accipies, neque omnium rerum.* [*Item paulo poſt.*] §. 1. Et eſca uſura eſt, & veſtis uſura eſt, & quodcunque ſorti accedit, uſura eſt, quod velis ei nomen imponas, uſura eſt. *Item paucis interiectis.* §. 2. Si quis militat, ad ſuum convivium putat, ad negotiatorem mittit, ut abſynthiaci *f* a cupellam ſibi gratis deferat: ad cauponem dirigit, ut Picenum vinum, aut Tyriacum *g* requirat: ad lanium, ut hilam *h* ſibi procuret: ad alium, ut poma ſibi adornet. d Ivo p. 13. c. 16. e Deut. 23. f al. abſynthiati. g al. theriacum. h al. vulvam.

¶ Corr. Rom. *α* Abſynthiaci] *De hoc vino, quod tardam coctionem accelerat, adeoque inſlammandis ventriculis aptum eſt, nominat Dioſcorides, lib. 5. c. 49. Lampridius de Heliogabalo inquit*: & roſato, atque abſynthio è vulgus ad bibendum invitavit. *De hoc Alciatus parerg. lib. 7. c. ult.* i fortaſſe abſynthiaco, aut abſynthiato.

C. IV. *Quando amplius, quam debetur, exigitur, uſura eſt.*

Item ex Concilio Agathenſi *α* 1. (imo ex Capit. lib. 1. c. 125. an. 806. *Noviomagi.*) k Cap. l. 1. c. 125.

USura *l* eſt, ubi amplius requiritur, quam datur. Verbi gratia, ſi dederis ſolidos decem, & amplius quæſieris: vel dederis frumenti modium unum, & ſuper aliquid exegeris. l Burch. lib. 2. c. 126. Ivo p. 6. c. 200. Panorm. lib. 3. cap. 161.

¶ Pith. *α* *Agathenſi.*] Non eſt in Agathenſi. Vide Conſtit. Karoli M. *lib. 1. c. 125.*

Gratian. *Ecce evidenter oſtenditur, quod quicquid ultra ſortem exigitur, uſura eſt.*

AN LICEAT CLERICIS, VEL LAICIS USURAS EXIGERE.

QUÆSTIO IV.

QUod vero nec Clericis, nec Laicis liceat uſuras exigere, probatur auctoritate Gelaſii, & aliorum.

C. I. *A quæſtibus negotiationis Clerici abſtineant.*

Ait enim Gelaſius Papa I. *ſcribens Epiſcopis per Lucaniam & Siciliam, c. 17.* (an. 494. *Romæ ex Lucaniam.*)

CLerici *a* aut ab indignis quæſtibus noverint abſtinendum, & ab omni cujuslibet negotiationis ingenio, vel cupiditate ceſſandum: aut in quocunque gradu ſint poſiti, ſi ceſſare *α* 1 noluerint, mox a Clericalibus officiis abſtinere cogantur. a Diſtinct. 88. conſequens. §. proinde. Ivo p. 13. c. 28.

¶ Corr. Rom. *α* Si ceſſare noluerint,] *Hæc non ſunt in epiſtola, neque referuntur ſupr. diſtinct. 88. c.* conſequens, *ſed non ſunt expuncta ob gloſſam.*

¶ Pith. 1. *Si ceſſare noluerint.*] Deſunt in 3. V. C.

Digitized by Google

C. II. *Excommunicentur miniſtri, qui fœnerantur.*

Item ex Concilio Arelatenſi I. *quod confirmavit Papa Sylveſter*, *cap.* 12.
(an. 319. *in Galliis*.)

b *De miniſtris*.] *orig.* a *Ivo p.* 13. *c.* 10.

MInistri *b* a, qui fœnerantur, placuit juxta formam divinitus datam eos a communione abſtinere.
¶ Pitn. 2. *Miniſtri*.] 2. V. C. *de Miniſtris*.

C. III. *Qui volunt eſſe in Clero, a ſtudio negotiationis abſtineant.*

Item ex Concilio Tarraconenſi, *c.* 2.
(an. 516. *in Hiſpania*.)

d *Burchar. l.* 2. *c.* 122. *Ivo p.* 13. *c.* 13. *& part.* 6. *c.* 197.

CAnonum *d* ſtatutis firmatum eſt, ut quicunque in Clero eſſe voluerit, emendi vilius, vel vendendi carius ſtudio non utatur. Quod certe ſi voluerit exercere, cohibeatur a Clero.

C. IV. *Alienetur a Clero, uſuras, aut ſuperabundantiam exigens.*

e *in Cap. Mart. Bracar.*

Item ex Concilio Martini Papæ, *c.* 62. e
(c. an. 572. *ibid.*)

f *Pſal.* 14.

SI quis oblitus timorem Domini, & ſanctam Scripturam, quæ dicit *f*: *Pecuniam ſuam non dedit ad uſuram*, poſt hanc cognitionem magni *a* Concilii fœneraverit, & centeſimas exegerit, aut ex quolibet negotio turpe lucrum quæſierit, aut per diverſas ſpecies vini, vel frugis, vel cujuslibet rei, emendo, vel vendendo aliqua incrementa ſuſceperit, de gradu ſuo dejectus, alienus habeatur a Clero.
§ Corr. Rom. a Magni Concilii] *Sic loquitur Martinus Bracarenſis: quoniam hanc ſententiam accepit ex capite* 17. *Concilii Nicæni, quod citatur inf. ead. c.* quoniam. *& in duobus vetuſtis Gratiani exemplaribus poſt hoc continue illud ſubjungitur*.

C. V. *Pro pecunia, quam Clericus mutuo dedit, juſto pretio ſpeciem accipere poteſt.*

Item ex Concilio Tarraconenſi, *c.* 3.
(an. 516. *ibid*)

g *Ivon.* 6. *c.* 969 *& part* 13. *c.* 14. *Pann. l.* 3. *c.* 159.

SI *g* quis Clericus ſolidum in neceſſitate præſtiterit, hoc de vino, vel frumento accipiat, quod mercandi cauſa tempore ſtatuto decretum fuerit venundari. Cæterum ſi ſpeciem non habuerit neceſſariam, ipſum, quod dedit, ſine ullo augmento recipiat.

C. VI. *Clericus non accipiat plus, quam commodavit.*

h *In vulgatis erat, Agathenſi III.*

Item ex Concilio Carthaginenſi III. *cap.* 16. h
(an. 397. *in Africa*.)

i *Anſelm. l.* 7. *c.* 133. *Burch. l.* 2. *c.* 124. *Ivo p.* 6. *c.* 198. *& p.* 13. *c.* 9. *Pannor. l.* 3. *c.* 158. *Rab. pœn. cap.* 32.

NUllus *i* Clericorum amplius recipiat, quam cuiquem accommodaverit: ſi pecuniam, pecuniam accipiat: ſpeciem 3 eandem, quantam 4 dederit, accipiat: & quicquid aliud, tantum, quantum dederit, accipiat.
¶ Pitn. 3. *Speciem*.] V. C. *ſi ſpeciem*.
4. *Quantam*.] V. C. *quantum dedit*; deeſt, *accipiat*, V. C. mutuo, *quam cuiquam commodaverit, ſive pecuniam, ſive quamlibet ſpeciem*.

C. VII. *Etiam Laicis uſura damnabilis eſt.*

k *Et in Concil. Aquiſgr. c.* 62.

Item Leo Papa I. *epiſt.* 1. *c.* 3. k
(an. 443. *Romæ in Campaniam*.)

l *Polyc. l.* 4. *c.* 31. *Burch. l.* 2. *c.* 123. *Anſ. l.* 9. *c.* 149. *Ivo p.* 2. *c.* 65.

NEc *l* hoc quoque prætereundum eſſe duximus, quoſdam lucri turpis cupiditate captos uſurariam exercere pecuniam, & fœnore velle diteſcere. Quod nos non dicam in eos, qui ſunt in Clericali officio conſtituti, ſed & in Laicos cadere, qui Chriſtianos ſe dici cupiunt, condolemus. Quod vindicari acrius in eos, qui fuerint confutati, decernimus, ut omnis peccandi opportunitas adimatur.
¶ Pitn. 5. *Papa*.] Add. V. C. *univerſis Epiſcopis per Campaniam, Picenum, Tuſciam, & univerſas Provincias conſtitutis*.

C. VIII. *Ejiciantur a Clero turpia lucra ſectantes.*

m *Et in Aquiſg. c.* 40.

Item ex Nicæno m Concilio *cap.* 17.
(an. 325. *in Bithynia*.)

n *diſt.* 47. *quoniam multi*. *Burch. l.* 2. *c.* 12. *Ivo p.* 13. *c.* 8.
o *Pſal.* 14.

QUoniam n multi Clerici avaritiæ cauſa turpia lucra ſectantes obliti ſunt divini præcepti, quo dictum eſt o: *Qui pecuniam ſuam non dedit ad uſuram*: fœnerantes centeſimas exigunt; ſtatuit hoc ſanctum Concilium, ut ſi quis inventus fuerit poſt hanc definitionem uſuras accipere, vel ex quolibet tali negotio turpia lucra ſectari, vel etiam ſpecies frumentorum ad ſeſcuplum dare, omnis, qui tale aliquid conatus p fuerit ad quæſtum, dejiciatur a Clero, & alienus ab Eccleſiaſtico habeatur gradu.

p *al. commentus*.

§ Corr. Rom. *Supra diſt.* 47. *hic idem canon affertur ex verſione Dionyſii, qui nunc ex priſca, quæ eſt in collectione Iſidori*.

C. IX. *Turpe lucrum ſequitur, qui minus emit, ut plus vendat.*

q *Cap. l.* 2. *c.* 231.

Item Julius Papa q. (imo ex Capitul. lib. 2. c. 231. an. 806. *Noviomagi*.)

r *Polyc. ibid. Burch. l.* 2. *c.* 117. *Ivo p.* 6. *c.* 201. *& p.* 13. *cap.* 21. *Pann. l.* 3. *c.* 161.

QUicunque r 6 tempore meſſis, vel vindemiæ non neceſſitate, ſed propter cupiditatem comparat annonam, vel vinum, verbi gratia de duobus denariis comparat modium unum, & ſervat, uſque dum vendatur denariis quatuor, aut ſex, aut amplius, hoc turpe lucrum dicimus.
Corr. Rom. *Caput hoc apud Burchardum, & Ivonem p.* 6. *c.* 201. *& in Pannormia citatur ex decretis Julii Papæ uſurariis miſſis. Item idem Ivo p.* 13 *c.* 21. *citat ex capitularibus, quorum lib.* 1. *c.* 132. *habetur*.
¶ Pitn. 6. *Quicunque*.] Vide *cap.* 1. Concilii Pariſienſis 386. Cap. an. Conſtit. Karoli 41. *lib.* 2. *Capitul. c.* 125.

C. X. *Rapinam facit, qui uſuram accipit.* s

Item Ambroſius in *libro de bono mortis cap.* 12.
(c. an. 387. *Mediolani*.)

SI quis uſuram acceperit, rapinam facit, vita non vivit.

C. XI. *Non minus crudelis eſt, qui pauperem trucidat fœnore, quam qui diviti aliqua rapit.*

Item Auguſtinus ad *Macedonium epiſt.* 54.
(c. an. 414. *in Africa*.)

s *Polyc. l.* 6. *c.* 20.

QUid s dicam de uſuris, quas etiam ipſæ leges, & judices reddi jubent? An crudelior eſt, qui ſubtrahit aliquid, vel eripit diviti, quam qui trucidat pauperem fœnore? Hæc, atque hujuſmodi male utique poſſidentur, & vellem, ut reſtituerentur, ſed non eſt, quo judice repetantur. Jam vero, ſi prudenter intueamur, quod ſcriptum est t: *Fidelis hominis totus mundus divitiæ ſunt, infidelis autem, nec obolus*: nonne omnes, qui ſibi videntur gaudere licite conquiſitis, eiſque uti neſciunt, aliena poſſidere convincimus? Hoc enim certe alienum non eſt, quod jure poſſidetur: hoc autem jure, quod juſte: & hoc juſte, quod bene. Omne igitur, quod male poſſidetur, alienum eſt: male autem poſſidet, qui male utitur.

t *Prov.* 17.

Gratian. *Porro, a quo uſuræ exigendæ ſint*, Ambroſius teſtatur *dicens in libro de Tobia c.* 15. (c. an. 390. *Mediolani*.)

C. XII. *Ab illo uſuram exigere poſſumus, cui jure nocemus.*

u *ibi (inquit) orig.* a *Ivo p.* 13. *c.* 37.

AB u illo uſuram a exige, cui merito nocere deſideras, cui jure inferuntur arma, huic legitime indicantur uſuræ, quem bello vincere facile non potes, de hoc cito potes centeſima vindicare te. Ab hoc uſuram exige, quem non ſit crimen occidere. Sine ferro dimicat, qui uſuram flagitat: ſine gladio ſe de hoſte ulciſcitur, qui fuerit uſurarius exactor inimici. Ego ubi jus belli, ibi etiam jus uſuræ.

AN ELEEMOSYNÆ EX USURIS FIERI POSSINT.

QUÆSTIO V.

r p. QUod vero eleemoſyna non ſint facienda ex fœnore, vel uſuris, nec ex quibus libet male acquiſitis, Auguſtinus teſtatur in libro de verbis Domini ſerm. 35. (forte c. an. 410. *in Africa*.)

C. I. *De uſuris eleemoſyna fieri non poſſunt.*

NOlite a velle eleemoſynas facere de fœnore, & uſuris.

a *Ivo p.* 13. *c.* 26.

C. II. *Oblatio de rapina reprobatur a Deo.*

Item Eccleſiaſtici 34. (c. an. 1003. ante Chr. *Hieroſolymis*.)

b *Immolantis*) *orig.*

IMmolans *b* ex iniquo, oblatio eſt maculata, & *infra*. Dona iniquorum non probat Altiſſimus, nec reſpicit in oblationes iniquorum: nec in multitudine ſacrificiorum eorum propitiabitur peccatis. Qui offert ſacrificium de ſubſtantia pauperum, quaſi qui victimat filium in conſpectu patris ſui. Panis egentium vita pauperis eſt. Qui defraudat illum, homo ſanguinis eſt. Qui aufert in ſudore panem, quaſi qui occidit proximum. Qui effundit ſanguinem, & qui fraudem facit mercenario, fratres ſunt.

C. III.

C. III. *Non eſt aliquid rapiendum divitibus, ut detur egenis.*

Item Auguſtinus *in lib.* 50. *Homiliarum hom.* 7. (*c. an.* 400. *ibid.*)

FOrte aliquis hoc ſecum cogitet, & dicat: Multi ſunt Chriſtiani divites, avari, cupidi, non habebo peccatum, ſi ſuam illis abſtulero, & pauperibus dedero. Unde enim illi nihil boni agunt, mercedem habere potero, ſi ego eleemoſynas dedero. Etiam in hac re pareat unuſquiſque animæ ſuæ: quia hujuſmodi cogitatio ex Diaboli calliditate ſuggeritur. Nam etiamſi totum tribuat pauperibus, quod abſtulerit, addit potius peccata, quam minuat.

C. IV. *De eodem.*

P A L E A.

Item Hieronymus. (*forte c. an.* 412. *in Paleſtina.*)

a *al. in rapina moriens.* NEmo qui a rapit, moriens, ſi habet, unde reddat, ſalvatur. Si eos, quorum fuit, invenire non poterit, Eccleſiæ, vel pauperibus tribuat.

§ Corr. Rom. *Hæc, & ſequens Palea abſunt a pleriſque vetuſtis, etiam in quibus cæteræ eſſe ſolent. In uno autem habemus ſupra ead. q.* 4. *poſt c.* ſi quis uſuram.

C. V. *De eodem.*

P A L E A.

Item Ambroſius. (*forte c. an.* 383. *Mediolani.*)

RApinam emere non licet, niſi eâ intentione, ut cui eſt ablata, reddatur.

C. VI. *Furtum committit, qui inventum non reddit.*

d *& ſer. n.* 21 *de verbis Apoſt.* *Item* Auguſtinus *in lib.* 50. d *Homiliarum hom.* 9. (*c. an.* 400. *in Africa.*)

e *Polyc. l.* 6. *t.* 16. SI e quid inveniſti, & non reddidiſti, rapuiſti: quantum potuiſti, feciſti. Quia plus non inveniſti: ideo non plus rapuiſti. Qui alienum negat, ſi poſſet, & tolleret. *& paucis interjectis.* §. 1. Deus cor interrogat, non manum.

C. VII. *Qui de rebus conceſſis, & bene quæſitis eleemoſynam impendit, ille placet Deo.*

Item Gregorius I. *lib.* 7. *epiſt.* 110. *ad Siagrium.* (*an.* 599. *Romæ in Galliam.*)

f *Polyc. l.* 3. *t.* 1. *Pann. l.* 2. *c.* 19. ELeemoſyna f Redemptoris noſtri oculis illa placet, quæ non ex illicitis rebus, & iniquitate congeritur, ſed quæ de rebus conceſſis, & bene acquiſitis impenditur.

§ Corr. Rom. *In epiſtola B. Gregorii verbis hujus capitis præponuntur verba capitis*, non eſt putanda, *ſupra* 1. *q.* 1.

C. VIII. *Peccat, qui rem inventam non reddit.*

g *Origen. ho.* 4. *ad c.* 6. *Levitici.* *Item* Hieronymus *in lib. Levitici.* g (*imo* Origen. *c. an.* 217. *in Ægypto.*)

MUlti ſine peccato putant eſſe, ſi alienum, quod invenerint, teneant: & dicunt, Deus mihi dedit, cui habeo reddere? Diſcant ergo, peccatum hoc eſſe ſimile rapinæ, ſi quis inventa non reddat.

C. IX. *Bonus uſus non juſtificat injuſte quæſita.*

Item Auguſtinus *lib. de bono conjugali, c.* 14. (*forte an.* 401. *in Africa.*)

h *al. quiſquam.* NEque enim ſi agris inique, ac perperam invaſis, ita quiſque h utatur, ut ex eorum fructibus largas eleemoſynas faciat, ideo rapinam juſtificat. §. 1. Neque ſi alius ruri paterno, vel juſte quæſito, avarus incumbat, ideo culpanda eſt juris civilis regula, qua poſſeſſor legitimus factus eſt. §. 2. Nec tyrannicæ factionis perverſitas laudabilis erit, ſi regia clementia tyrannus ſubditos tractet. §. 3. Nec vituperabilis ordo Regiæ poteſtatis, ſi Rex crudelitate tyrannica ſæviat. Aliud eſt namque, injuſta poteſtate juſte velle uti: & aliud eſt, juſta poteſtate injuſte velle uti.

§ Corr. Rom. Velle uti.] *Poſt hæc verba apud B. Auguſtinum ſequitur cap.* concubinæ, *infra* 32. *q.* 2.

C. X. *Cum alterius detrimento alteri ſubvenire non licet.*

Item Ambroſius *lib.* 3. *de officiis, c.* 9. (*an.* 377. *Mediolani.*)

DEnique ſi non poteſt ſubveniri alteri, niſi alter lædatur, commodius eſt neutrum juvari, quam gravari alterum. Ideoque in cauſis pecuniariis intervenire non eſt Sacerdotis: in quibus non poteſt fieri, quin frequenter lædatur alter, qui vincitur: quoniam interceſſoris beneficio ſe victum arbitratur. Sacerdotis eſt igitur nulli nocere, prodeſſe velle omnibus: poſſe autem ſolius Dei eſt.

Pars I.

C. XI. *Eleemoſynæ, & ſacrificia non placent Deo, quæ offeruntur ex ſcelere.*

Item Gregorius *in Regeſto, lib.* 7. *indict.* 2. *epiſt.* 116. *Recaredo Regi.* (*an.* 599. *Romæ in Hiſpaniam.*)

SCriptum i eſt k: *Victimæ impiorum abominabiles Deo: vota juſtorum placabilia:* neque enim in omnipotentis Dei judicio, quod datur, ſed a quo datur, inſpicitur. Hinc eſt enim, quod ſcriptum eſt l: *Reſpexit Dominus ad Abel, & ad munera ejus: ad Cain autem, & munera ejus non reſpexit.* Dicturus quippe, quia Dominus reſpexit ad munera, permiſit ſollicite, quia reſpexit ad Abel. Ex qua re patenter oſtenditur, quia non offerens a muneribus, ſed munera ab offerente placuerunt. m *Dona quippe iniquorum non probat altiſſimus: nec reſpicit in oblationes eorum, nec in multitudine ſacrificiorum, eorum propitiabitur peccatis* n. Item. *Longe eſt Dominus ab impiis: & orationes juſtorum exaudiet.* — i 1. *q.* 1. *in gravibus.* k *Proverb.* 15. l *Geneſ.* 4. m *Eccleſiaſt.* 34. n *Proverb.* 15.

§ Corr. Rom. Placuerunt.] *Hucuſque B. Gregorius, ſicut ſupra* 1. *q.* 1. *c.* in gravibus, *eſt notatum.*

2 pars. Gratian. *Contra in Exodo* o *legitur, quod filii Iſrael, exituri de Ægypto, a vicinis ſuis acceperunt mutuo vaſa aurea & argentea, ex quibus poſtea ædificaverunt tabernaculum Domini. Huic reſpondet* Auguſtinus *in lib. quæſt. Exod. q.* 39. — o *Exod.* 3.

C. XII. *Non licet aliena rapere exemplo Iſraelitarum ſpoliantium Ægyptios.* (*forte c. an.* 400. *in Africa.*)

p *Paulo aliter in orig. Burch. l.* 11. *c.* 53. *Ivo p.* 13. *c.* 2. DIxit Dominus p ad Moyſem: *Petat vir a proximo, & mulier a proxima, vaſa aurea, & argentea, & veſtem.* Non hinc quiſquam ſumendum exemplum putare debet ad expoliandum iſto modo proximum. Hoc enim Deus juſſit, qui noverat, quid quemque pati oporteret. Nec Iſraelitæ furtum fecerunt; ſed Deo jubenti miniſterium præbuerunt.

3 pars. Gratian. *Item alibi ait. Aliena rapere non eſt contra præceptum. Nullo ſiquidem Dei mandato rapina videtur prohibita. Sed nomine furti omnis illicita uſurpatio rei alienæ intelligitur.*

C. XIII. *Majoris pœnæ eſt violenter aliquid eripere, quam furari.*

Unde Auguſtinus *in eodem lib. q.* 71. (*forte c. an.* 400. *ibid.*)

q 32. *qu.* 4. *meretrices. Sent.* 4. *diſt.* 37. *Burch. lib.* 11. *cap.* 54. *Ivo p.* 13. *cap.* 3. *Polyc. l.* 6. *tit.* 10. *Anſ. l.* 11. *c.* 104. PŒnale eſt q occulte auferre: multo majoris pœnæ eſt viſibiliter eripere. Auferre ergo invito, ſive occulte, ſive palam, habet præceptum ſuum. Furti r enim nomine bene intelligitur omnis illicita uſurpatio rei alienæ. Non enim rapinam permiſit, qui furtum prohibuit: ſed utique furti nomine in lege Veteris Teſtamenti & rapinam intelligi voluit. A parte enim totum ſignificavit, quicquid illicite rerum proximi aufertur.

§ Corr. Rom. Furti enim] *Hæc ſunt verba B. Auguſtini, licet mutato orationis ductu. quæ autem antecedunt, apud ipſum non ſunt inventa. Integer locus B. Auguſtini de furto & mœchia, habetur infra* 30. *q.* 4. meretrices.

Gratian. *His auctoritatibus probatur, quod neque in rebus inventis, neque ex male conquiſitis, eleemoſynam quiſquam facere poteſt.*

4 pars. §. 1. *Sed* Auguſtinus *contra teſtatur ſerm.* 35. *de verbis Domini, dicens* (*forte c. an.* 410. *ibid.*)

C. XIV. *De male acquiſitis bonum fieri poteſt.*

s *Ivo p.* 13. *c.* 16. QUi habetis s de malo, facite inde bonum. Qui non habetis de malo, nolite acquirere de malo. Eſto bonus tu, qui bonum facis de malo, & cum cœperis aliquid boni facere de malo, noli remanere tu malus. Nummi tui convertuntur in bonum, tu autem remanes malus?

Gratian. *Sed hoc multipliciter intelligitur. Facit enim de malo bonum, qui reddit, quod illicite abſtulit. Nomine etiam mali, cura & ſollicitudo mortalium exprimitur. De malo ergo bonum facit, qui pauperibus diſpenſat, quod cum labore & ſollicitudine acquiſivit, juxta illud Evangelii* a: Facite vobis amicos de mammona iniquitatis. *Vel ex malo acquiritur, quod ex turpi cauſa poſſidetur: veluti cum Mathematicus ex arte, quam docet, vel ex futuris, quæ pronunciat, nummos lucratur. Quæ vero de malo ſic acquiruntur, in bonum poſſunt converti. De peccato etiam aliqua nonnunquam acquiruntur, quæ pauperibus juſte erogantur.* — a *Luc.* 16.

C. XV. *Quæ male acquiruntur, aliquando bene poſſunt expendi.*

Unde Auguſtinus *ad Macedonium, epiſt.* 54. (*forte an.* 414. *in Africa.*)

t *Polycar. l.* 6. *tit.* 20. NOn ſane t, quicquid ab invito ſumitur, injurioſe aufertur. Nam plerique nec Medico volunt reddere honorem ſuum, nec operario mercedem: nec tamen hæc, quæ ab

K k 2 invito

invito accipiunt, per injuriam accipiunt, quæ potius per injuriam non darentur. §. 1. Sed non ideo debet b judex vendere juſtum judicium, aut teſtis verum teſtimonium, quia vendit Advocatus juſtum patrocinium, Juriſperitus verum conſilium. Illi enim inter utramque partem ad examen x adhibentur: iſti ex una parte conſiſtunt. Cum autem judicia & teſtimonia, quæ nec juſta, nec vera vendenda ſunt, iniqua & falſa venduntur: multo ſceleratius utique pecunia ſumitur, quia ſcelerata etiam, quamvis a volentibus datur. Ille tamen ſolet tanquam male ſibi ablatam pecuniam repetere, qui juſtum judicium emit: quoniam venale eſſe non debuit. Qui vero pro iniquo judicio dedit, vellet quidem repetere, niſi timeret, vel puderet emiſſe. §. 2. Sunt aliæ perſonæ inferioris loci, quæ ab utraque parte non inſolenter accipiunt, ſicut Officialis, & qui y amovetur, & cui admovetur officium. Ab his autem per immodeſtam improbitatem, rapere ſolent: data z per tolerabilem conſuetudinem, non ſolent: magiſque reprehendimus, qui talia inuſitate repetiverunt, quam qui ea de more ſumpſerunt: quoniam multæ neceſſariæ perſonæ rebus humanis vel invitantur hujuſmodi commodis, vel tenentur. §. 3. Iſti, ſi viam vitæ mutaverint, aut excellentioris conſcenderint ſanctitatis gradum, facilius ea, quæ hoc modo acquiſierunt, tanquam ſua, pauperibus largiuntur, quam eis, a quibus accepta ſunt, tanquam aliena reſtituunt. §. 4. Qui vero contra jus ſocietatis humanæ furtis, rapinis, calumniis, oppreſſionibus, invaſionibus abſtulerit, reddenda potius, quam donanda cenſemus, Zachæi z publicani Evangelico exemplo a.

b Serm. 22. q. 3. non licet.
x examine.
y a quo] orig.
z Luc. 19.
a Sequitur apud B. Auguſt. c. quod dictum ſup. eod. q. 4.

¶ Corr. Rom. z Data per tolerabilem conſuetudinem, non ſolent:] *Addita ſunt hæc ex originali, ſine quibus ſequentia non ſatis conſtabant.*

AN USURARII PŒNITENTIAM AGERE VALEANT, NISI, QUOD MALE ACCEPERUNT, RESTITUANT.

QUÆSTIO VI.

a 35 *QUod vero pœnitentia agi non poſſit, niſi res aliena reddatur, teſtatur* Auguſtinus *ad Macedonium, epiſtola* 54. (ſcrib. an. 414. in Africa.)

C. I. *Pœnitentia non agitur, ſi aliena res non reſtituatur.*

SI res a aliena, propter quam peccatum eſt, cum reddi poſſit, non redditur, non agitur pœnitentia, ſed fingitur. Si autem veraciter agitur, non remittitur peccatum, niſi reſtituatur ablatum: ſed, ut dixi, cum reſtitui poteſt. Plerumque enim, qui aufert, amittit, ſive alios patiendo malos, ſive ipſe male vivendo: nec aliud habet, unde reſtituat. §. 1. Huic certe non poſſumus dicere, redde, quod abſtuliſti, niſi cum habere credimus, & negare. Ubi quidem ſi aliquos ſuſtinet cruciatus a repetente α, dum exiſtimatur habere, quod reddat, nulla eſt iniquitas: quia etſi non eſt, unde reddat b ablatam pecuniam, merito tamen, dum eam per moleſtias corporales reddere c compellitur, peccati, quo male ablata eſt, pœnas luit. §. 2. Sed inhumanum non eſt, etiam pro talibus intercedere, tanquam pro reis criminum, non ad hoc, ut minime reſtituantur aliena, ſed ne fruſtra homo in hominem ſæviat. *Et paulo poſt.* §. 3. Illud vero fidentiſſime dixerim, eum, qui pro homine ad hoc intervenit, ne male ablata reſtituat, & qui ad ſe confugientem (quantum honeſte poteſt) ad reſtituendum non compellit, ſocium eſſe fraudis, & criminis. Nam miſericordius opem noſtram talibus ſubtrahimus, quam impendimus. Non enim opem fert, qui ad peccandum adjuvat β, ac non potius ſubvertit, atque opprimit. §. 4. Sed nunquid ideo non aut exigere, aut ad exigendum tradere eos poſſumus, vel debemus? Agimus quantum Epiſcopalis ſinitur d d, & humanum quidem nonnunquam, ſed maxime ac ſemper divinum judicium comminantes. Nolentes autem reddere, quos novimus & male abſtuliſſe, & unde reddant, habere, arguimus, increpamus, deteſtamur e, quoſdam clam, quoſdam palam, ſicut diverſitas perſonarum diverſam videtur poſſe recipere f medicinam.

a Polycar. l. 6. tit. 10. Ivo p. 13. c. 4. & p. 15. c. 25.
b al. ſunt.
c al. redhibere.
d datur,] orig.
e & deteſtamur,] orig.
f al. velle accipere.

¶ Corr. Rom. α Repetente] *Sic emendatum eſt ex codice epiſtolarum Vaticano, & editione Antverpiana, cum antea legeretur,* repente.

β Adjuvat] *Quæ ſequuntur, emendata ſunt ex codicibus epiſtolarum impreſſis, & manuſcriptis. Antea legebatur,* qui ad peccandum adjuvat, ac non potius adjuvat, ſed obviat ſubvertendo, atque opprimendo. *Gloſſa autem optime convenit in vocem,* adjuvat, *ſuo loco poſitam.*

2 pars. Gratian. *Si vero rem alienam quis conſecraverit, non eandem, ſed æſtimationem ejus reſtituere debet.*

C. II. *Qui rem alienam conſecrat, ejus æſtimationem reſtituat.*

Unde Gregorius I. *lib.* 7. *indict.* 2. *epiſt.* 38. *Fantino Defenſori.* (an. 599. Romæ in Siciliam.)

COmperimus, nullam extitiſſe cauſam, pro qua res Judæorum α potuiſſent rationabiliter occupari, atque eas eſſe inconſulte, ac temere conſecratas. Idcirco experientiæ tuæ præcipimus, ut quia, quod ſemel conſecratum eſt, eis non valet ultra reſtitui, ſtudii tui ſit, ut ipſe Epiſcopus debeat pretium dare.

¶ Corr. Rom. α Judæorum] *Repoſita eſt hæc dictio ex epiſt. B. Gregorii, ut intelligantur facilius, quæ referantur ea, quæ in hoc capite continentur: ac nonnulla etiam alia ſunt emendata.*

3 pars. Gratian. *Pro malis autem apud Principes Eccleſia debet intercedere, non eos temeraria auſu defendere.*

C. III. *Eccleſia pro malis intercedat, non eos temerario auſu defendat.*

Unde Gregorius I. *Romano Defenſori, lib.* 7. *indict.* 2. *epiſt.* 24. (an. 599. Romæ in Siciliam.)

HI, qui in furtis g publicis implicati ſunt, a nobis non videantur injuſte defendi, ne opinionem male agentium ex indiſcreta defenſione auſu in nos ullo modo transferamus: ſed quantum decet Eccleſiam, admonendo, & verbum interceſſionis adhibendo, quibus valeris, ſuccurrite: ut & illis opem feratis, & opinionem ſanctæ Eccleſiæ non inquinetis. g Polyc. lib. 6. tit. 16.

¶ Corr. Rom. *Infra* 23. *q.* 5. reos, *refertur ſumma hujus capitis, cum hic ſint propria verba B. Gregorii.*

4 pars. Gratian. *Furtum autem non tam in quantitate rei, quam in effectu furantis conſideratur.*

C. IV. *Non ſolum in majoribus furtum committitur, ſed etiam in minoribus.*

Unde Hieronymus *in epiſtolam ad Titum, ad c.* 2. (an. 386. in Palæſtina.)

FUr h autem i non ſolum in majoribus, ſed etiam in minoribus judicatur. Non enim id, quod furto ablatum eſt, ſed mens furantis attenditur. Quomodo in fornicatione non ideirco diverſa ſit fornicatio, ſi mulier ſit pulchra, aut deformis, nobilis, aut ignobilis, paupercula, aut opulenta, ſed qualiſcunque illa fuerit, una eſt fornicatio: ita & in furto, quantumcunque quis abſtulerit, furti crimen meruit.

h al. Furtum.
i Polycar. ibid. Burch. l. 11. c. 55. Ivo p. 13. c. 41.

Corr. Rom. ¶ *Reſervata verba B. Hieronymi, nonnullis tamen omiſſis, & mutatis: quemadmodum etiam apud Burchardum, & Ivonem.*

CAUSA XV.

QUidam Sacerdos a *in crimen carnis lapſus eſſe perhibetur, antequam Sacerdotalem benedictionem conſequeretur. Poſtquam vero Sacerdotium adeptus eſt, in furorem verſus quendam interfecit. Recuperata vero ſanitate, apud Epiſcopum accuſatur ab ea, cum qua lapſus eſſe dicitur. Epiſcopus autem die Dominico cauſam examinat. Sacerdos infitiatur crimen ſibi illatum: quendam Clericorum ſibi patrocinia quærit: illi vero non ſine pretio ſibi patrocinantur: tandem Epiſcopus confeſſionem quæſtionibus extorquet: demum ſolus, & abſque Synodali audientia illum ſententia ferit.* a al. Clericus.

1. *Quæritur autem, an ea, quæ mente alienata fiunt, ſint imputanda.*
2. *Secundo, an pro impenſo patrocinio liceat Clericis munera exigere.*
3. *Tertio, an ex mulieris confeſſione iſte ſit condemnandus.*
4. *Quarto, an die Dominico ejus cauſa ſit ventilanda.*
5. *Quinto, an ſibi neganti purgatio ſit deferenda.*
6. *Sexto, an ejus confeſſio cruciatibus ſit extorquenda.*
7. *Septimo, an abſque Synodali audientia Epiſcopus valeat Sacerdotem damnare.*
8. *Octavo, ſi ſponte confeſſus, aut ab aliis convictus fuerit, quod ante ordinationem peccaverit, an ſuſcepti ordinis officium exequi ſibi liceat.*

AN EA, QUÆ MENTE ALIENATA FIUNT, SINT IMPUTANDA.

QUÆSTIO I.

1 p. *QUod autem ea, quæ alienata mente fiunt, non ſint imputanda, facile videtur poſſe probari. Peccata namque alia penes voluntatem animi, alia circa naturæ infirmitatem videntur conſiſtere. Eſt autem voluntas* (*ut ait Auguſtinus lib.* 1. α *retractat. cap.* 15.) *animi motus cogente* a *nullo ad aliquid vel non amittendum* β, *vel adipiſcendum. Quod propterea dictum eſt, ut hac definitione volens a nolente diſcerneretur.* §. 1. *Ex voluntate itaque peccata procedunt, quæ libero mentis arbitrio, & delinquentis propoſito committuntur.* §. 2. *Porro infirmitas alia eſt animi, alia carnis. Infirmitas animi eſt ignorantia. Carnis infirmitas eſt concupiſcentia. Ex utraque autem infirmitate, quæ procedunt, imputantur ad pœnam. Unde de quibuſdam ignorantibus dictum eſt* b: Si quis ignorat, ignorabitur. *Tales illi erant, de quibus Chriſtus ait* c *Apoſtolis:* Extra Synagogam facient vos, quia arbitrabuntur obſequium ſe præſtare Deo. *De eiſdem etiam Apoſtolus* d *ſcribit in epiſtola ad Romanos:* Teſtimonium illis perhibeo, quia zelum Dei habent, ſed non ſecundum ſcientiam. *Nullum tamen eorum in ſua perfidia perſeverantem hæc ignorantia excuſat. Ex carnis infirmitate procedunt, quæ naturæ languore fiunt: quæ niſi imputarentur ad pœnam, nequaquam Apoſtolus lege carnis gravatus diceret:* Infelix e ego homo, quis me

a Et in l. de duab. anim. c. 10. ſent. 2. diſt. 47.
b 1. Cor. 14.
c Jo. 16.
d Rom. 10.
e Rom. 7.

me

me liberabit de corpore mortis hujus &c. *Sive ergo pœnæ voluntatem, ſive pœna infirmitatem peccare cauſſantur, ſemper imputantur ad pœnam. §. 3. Cui ſimiliter illud Auguſtini de vera religione* f Sen. c. diſt. 33. *l. c. 14. contrarium videtur:* Uſque adeo peccatum voluntarium malum eſt, ut nullo modo peccatum ſit, ſi non ſit voluntarium, & hoc quidem adeo manifeſtum eſt, ut nulla hinc Doctorum paucitas, nulla indoctorum turba diſſentiat. *Quare aut negandum eſt peccatum committi, aut fatendum eſt voluntate committi. §. 4. Sed hoc non generaliter de omnibus peccatis intelligendum eſſe, idem Auguſtinus in lib. primo retractat. c. 13 oſtendit* g *dicens:* g & in l. de duab. an. c. 11. Uſque adeo peccatum, voluntarium malum eſt, ut nullo modo peccatum ſit, ſi non ſit voluntarium. §. 5. Poteſt videri falſa hæc definitio. ſed ſi diligenter diſcutiatur, invenietur eſſe veriſſima. Peccatum quippe illud cogitandum eſt, quod tantummodo peccatum eſt, non quod eſt etiam pœna peccati *h*. h *hic omittuntur aliquot verba.* Quamvis & illa, quæ non γ immerito non voluntaria peccata dicuntur, quia vel a neſcientibus, vel a coactis perpetrantur, non omnino poſſint non *i* voluntarie dici. i *ſine voluntate committi) orig.* *Idem in eodem libro c. 15.* Definitio peccati, quam diximus. Peccatum eſt voluntas retinendi, vel conſequendi, quod juſtitia vetat, & unde liberum eſt abſtinere; propterea vera eſt, quia id definitum eſt, quod tantummodo peccatum eſt, non quod eſt etiam pœna peccati.

§ Corr. Rom. α Cogente nullo) *Hæc ſunt addita ex B. Auguſtino, ut verba ſequentia melius intelligantur.*

β Imitandum) *Apud B. Auguſtinum in lib. de duabus animabus, & in lib. 1. retractat. legitur*, amittendum: *ob gloſſam tamen non eſt mutatum, ſed ſublata eſt primo loco vox*, imitandum, *quæ abeſt etiam a manuſcriptis Gratiani codicibus. Nam in vulgatis erat*, ad aliquid imitandum, vel non imitandum.

γ Non immerito) *In libris B. Auguſtini impreſſis legitur*, immerito.

C. I. *Non ſunt peccata nolentium, niſi neſcientium.*

Idem *lib. 4. quæſtionum q. 24. ad c. 15. Numerorum.*
(forte c. an. 400. in *Africa*.)

MErito quæritur, quæ ſint ipſa peccata nolentium. Utrum quæ a neſcientibus committuntur, an etiam poſſit recte dici peccatum eſſe nolentis, quod facere compellitur. Nam & hoc contra voluntatem facere dici ſolet: ſed utique vult propter quod facit: tanquam α ſi pejerare nolit, quod tamen facit, cum vult vivere, ſi ſcilicet quiſquam, niſi fecerit, mortem minetur. Vult ergo facere, quia vult vivere: & ideo non per ſe ipſum appetendo, ut falſum juret, ſed ut falſum jurando vivat. Quod ſi ita eſt, neſcio, utrum poſſint dici iſta peccata nolentium, qualia hic dicuntur peccata. Nam ſi diligenter conſideretur, forte ipſum peccare nemo vult, ſed propter aliud fit, quod vult, qui peccat. Omnes quippe homines, qui ſcientes faciunt, quod non licet, vellent licere. Uſque adeo ipſum peccare nemo appetit propter hoc ipſum, ſed propter illud, quod ex eo conſequitur. Hæc ſi ita ſe habent, non ſunt peccata nolentium, niſi neſcientium, quæ diſcernuntur a peccatis volentium.

§ Corr. Rom. α Tanquam ſi pejerare nolit: quod tamen facit.] *Hæc non ſunt in vulgatis codicibus B. Auguſtini.*

C. II.

k Lib. 47. ff. t. 10.

Dig. tit. de Injuriis *l.* 3. k
(c. an. Chr. 224. *Romæ*.)

ILlud relatum peræque eſt, eos, qui injuriam pati poſſunt, & facere poſſe. Sunt enim quidam, qui facere non poſſunt, ut puta furioſus, & impubes, qui doli capax non eſt. Namque hi injuriam pati ſolent, non facere. Cum enim injuria ex affectu facientis conſiſtat, conſequens erit dicere, hos, ſive pulſent, ſive convitium dicant, injuriam feciſſe non videri. Itaque pati quis injuriam, etiamſi non ſentiat, poteſt. facere nemo, niſi qui ſcit ſe injuriam facere, etiamſi neſciat, cui faciat. Quare ſi quis per jocum percutiat, aut dum certat, injuriarum non tenetur. Si quis hominem liberum ceciderit *l*, dum putat ſervum ſuum, in ea cauſa eſt, ut injuriarum teneatur. l *al. occiderit.*

§ Corr. Rom. *In aliquot vetuſtis exemplaribus a capite, merito uſque ad cap. mulier, nulla eſt diſtinctio capitulorum.*

Gratian. *Itaque, ut ex premiſſis apparet, ſive ex voluntate, ſive ex infirmitate peccata procedant, talem eſt illum imputari. Sed cum infirmitas dupliciter intelligitur. Eſt enim languor naturæ, qui carnis concupiſcentia appellatur, quæ etiam animæ infirmitas dici poteſt: ſed idcirco animæ infirmitas dicitur, quia accidit animæ ex corruptæ carnis conjunctione* m. m *al. commixtione carnis corruptione.* *Porro alia eſt infirmitas, quæ propria carnis dicitur, qua (elementorum, ſeu humorum contrarietate turbata) ipſa caro afficitur, & tandem diſſolvitur. §. 1. Similiter etiam infirmitas duplex eſt: Una, quæ vitium appellatur, qua anima a Deo ſeparatur, ut eſt ira, odium, & alia hujuſmodi. Alia infirmitas autem, quæ cum ipſa non ſit peccatum, eſt tamen pœna, & cauſa peccati, ut eſt oblivio, & ignorantia. Furor autem, cum non ſit peccatum, eſt tamen pœna peccati, ut febres, & cæteræ paſſiones, quas proprias carnis diximus eſſe: quarum motus, id eſt, ea, quæ illis perturbantibus fiunt, nulli imputentur ad pœnam. §. 2. Sed objicitur de Lamech, qui cum cæcus eſſet, Cain interfecit: nec tamen excuſatus cæcitatis infirmitate. Unde dictum eſt* n: n Gen. 4. Septuplum ultio dabitur de Cain: de Lamech vero ſeptuagies ſepties. *Sed cæcitas ignorantiæ ſimilis eſt. §. 3. Ex utraque enim quædam ſunt, quæ imputantur: quædam vero minime. Cæcus namque ſi debitum ſuæ uxori ſe credens reddere, alienam polluit, non eſt reus adulterii. Si autem ludo, vel exercitatione virium, vel venatione jaculum mittens aliquem perimat, quia ab eo penitus hoc debet eſſe alienum, homicidii reus habetur. Mente vero alienata furore, cum ſui compos non ſit, eorum, quæ admittit, reatum non contrahit, quia facultatem deliberandi non habuit. Unde pupillo, & furioſo in maleficiis ſubvenitur: ut non eis imputentur ad pœnam, quæ ex animi deliberatione non proceſſerunt* α. *Quod non ſolum humanis, ſed etiam divinis legibus noſcitur approbatum.*

§ Corr. Rom. α Proceſſerunt) *Hoc loco in vulgatis erant interjecta hæc verba*, ff. t. de injuriis, illud relatum. *Requiſita ſupra, quæ abſunt a manuſcriptis, adeoque ſublata.*

C. III.

Ait enim Auguſtinus de perſonis in lib. de fide ad Petrum Diaconum cap. 30. (imo S. Fulgentius c. an. 520. in *Africa*.)

FIrmiſſime tene, & nullatenus dubites, exceptis illis, o Ivo p. 1. c. 30.
qui pro nomine Chriſti ſuo ſanguine baptizantur, nullum hominem accepturum vitam æternam, qui non hic a malis ſuis fuerit per pœnitentiam, fidemque converſus, & per Sacramentum fidei, & pœnitentiæ, id eſt, per Baptiſmum liberatus. Et majoribus quidem neceſſarium eſſe, & pœnitentiam de malis ſuis agere, & fidem catholicam ſecundum regulam veritatis tenere, & Sacramentum Baptiſmatis accipere: parvulis vero, qui nec propria voluntate credere, nec pœnitentiam pro peccato, quod originaliter trahunt, agere poſſunt, Sacramentum fidei, quod eſt ſanctum Baptiſma, quamdiu rationis ætas eorum capax eſſe non poteſt, ſufficere ad ſalutem.

Gratian. *Ex eo etiam, quod in fine hujus auctoritatis dicitur:* Quamdiu *ſcilicet* rationis eorum ætas capax eſſe non poteſt, *evidenter datur intelligi, nulli poſt Baptiſmum peccata imputari, ſive ſit adultus, ſive impubes, niſi rationis ſit capax. Unde etiam de brutis animalibus eadem ratio ab Auguſtino in eodem lib. c. 3. redditur: quare ſua facta eis non imputentur:* Animalia igitur, tanquam, præſentis ſæculi curſum, atque ornatum ſecundum Creatoris incomprehenſibilem peragunt voluntatem, quia de ſuis factis nullam rationem reddituræ ſunt, quæ rationabilia non ſunt. Numquid p enim p 1. Cor. 9.
de bobus cura eſt Deo? Homines vero, quia rationales facti ſunt, & de ſe, & de omnibus rebus, quas in uſum vitæ præſentis acceperunt, rationem reddituri ſunt Deo, & pro ſuorum actuum qualitate recipient aut pœnam, aut gloriam. *Sacra tamen legis auctoritate animalia jubentur interfici, non propter conſcientiam peccati, ſed quia refricant memoriam facti.*

C. IV. *Non propter culpam, ſed propter memoriam facti pecus occiditur, ad quod mulier acceſſerit.*

Unde Auguſtinus *ſuper Leviticum ad c. 20. q. 74.*
(forte c. an. 428. in *Africa*.)

MUlier q, quæ acceſſerit r ad omne pecus, & vult aſcendi q Ivo p. 9. c. 108.
ab eo, interficietis mulierem, & pecus: morte moriantur, rei ſunt. r Levit. 20.
§. 1. Quæritur, quomodo ſit reum pecus, cum ſit irrationale, nec ullo modo legis capax. *Et infra.* Pecora inde credendum eſt juſſa interfici, quia tali flagitio contaminata, indignam refricant facti memoriam.

Gratian. *De furioſis autem evidentiſſime ſcribit Auguſtinus in lib. quæſtionum Veteris, & Novi Teſtamenti q. c. in fine ita dicens.* (forte Hilarius c. an. 380.)

C. V. *Culpa non neceſſitas, ſed voluntate reum conſtringit.*

ALiquos s ſcimus ſubito dementes factos, fuſte, ferro, s Ivo p. 13. c. 92.
lapidibus, morſibus, multis nocuiſſe: quoſdam etiam occidiſſe, captos autem induſtria, & judiciis t oblatos mi- t al. judicibus.
nime reos factos: eo quod non voluntate, ſed impellente vi, neſcio qua, hæc geſſerint, neſcientes. Quomodo enim reus conſtitueretur, qui neſcit, quid faciat?

C. VI. *Reus voluntate, non neceſſitate conſtringitur.*

Item Ambroſius *in Hexameron* u, *in tractatu primi diei.* u Lib. 1. c. 8.
(c. an. 389. *Mediolani*.)

ILla cavenda ſunt, quæ ex noſtra voluntate prodeunt delicta juventutis, & irrationabiles paſſiones corporis. Quorum igitur nos ſumus Domini, horum principia extrinſecus non requiramus, nec derivemus in alios, ſed agnoſcamus ea, quæ propria noſtra ſunt. Quod enim poſſumus non facere, ſi volumus, hujus electionem mali nobis potius debemus, quam aliis adſcribere. Ideo etiam in judiciis iſtis voluntarios reos, non ex neceſſitate compulſos, culpa ſtringit, pœna condemnat. Neque enim ſi per furorem aliquis innocentem peremerit, obnoxius morti eſt; quin-
etiam ipſius divinæ x legis oraculo ſi quis per imprudentiam x Deut. 4. & 19.
intulerit necem, accipit impunitatis ſpem, refugii facultatem, ut poſſit evadere. Hoc igitur de eo, quod proprie malum videtur, dictum ſit. Mala enim non ſunt, niſi quæ crimine mentem implicant, & conſcientiam ligant. §. 1. Cæterum paupertatem, ignobilitatem, ægritudinem, mortem nemo ſapiens mala dixerit, nec in malorum ſorte numeraverit. quia nec e contraria iſtis in bonis habentur maxima, quorum alia nobis ex natura, alia ex commoditate accidere videatur.

§ Corr.

§ Corr. Rom. α Nec contraria iſtis) Emendatum eſt ex originali. Nam antea legebatur: quia neceſſaria iſta in bonis &c. In multis tamen antiquis finis hujus capituli eſt in verbo, numeraverit.

C. VII. *Veniam habent, quæ ignorantes ebrii committunt.*

Idem in *libro de Patriarchis c. 6. l. c. de Abraham.* (c. an. 387. *ibid.*)

Sane diſcimus vitandam ebrietatem, per quam crimina cavere non poſſumus. Nam quæ ſobrii cavemus, per ebrietatem ignorantes committimus. *Et paulo poſt.* §. 1. Neſciunt quid loquantur, qui nimio vino indulgent: jacent ſepulti: ideoque ſi qua per vinum deliquerint, apud ſapientes judices venia quidem facta donantur, ſed levitatis damnantur γ auctores.

γ *al. accuſantur*) *orig.*

C. VIII. *Inobedientia, vel concupiſcentia non habet culpam in corpore non conſentientis.*

γ *Et l. 2. contra Julianum in fin.*

Item Auguſtinus *lib. 1. δ de civitate Dei c. 25.* (c. an. 413. in *Africa.*)

Si concupiſcentia α, vel inobedientia, quæ adhuc in membris moribundis habitat, præter noſtræ voluntatis legem quaſi lege ſua movetur; quanto magis abſque culpa eſt in corpore non conſentientis, ſi abſque culpa eſt in corpore dormientis?

§ Corr. Rom. α Concupiſcentia, vel) *In originali legitur*: Quod ſi illa concupiſcentialis inobedientia.

C. IX. *Loth non de inceſtu, ſed de ebrietate culpatur.*

Idem *lib. 22. contra Fauſtum c. 44.* (c. an. 402. *ibid.*)

a *Ion. c. 9. c. 116.* b *Gen. 19.*

Inebriaverunt a Lot filiæ ejus b, & ſe neſcienti miſcuerunt. Quapropter culpandus eſt quidem: non tamen, quantum ille inceſtus, ſed quantum illa meretur ebrietas.

C. X. *Nemo trahitur ad culpam, niſi ductus propria voluntate.*

Item Ambroſius *lib. 1. de Jacob, & vita beata c. 3.* (c. an. 387. *Mediolani.*)

Non eſt, quod cuiquam noſtram aſcribamus ærumnam α, niſi noſtræ voluntati. Nemo tenetur ad culpam, niſi voluntate propria deflexerit. Non habent crimen, quæ inferuntur reluctantibus. Voluntaria tantum commiſſa ſequitur delictorum invidia, quam c in alios derivamus. Voluntarium ſibi militem legit Chriſtus: voluntarium ſervum ſibi Diabolus auctionatur β. Neminem jugo ſervitutis aſtrictum poſſidet, niſi ſe prius peccatorum ære ei vendiderit.

c *al. quod in alios derivemus.*) *orig.*

§ Corr. Rom. α Ærumnam] *Apud B. Ambroſium legitur*, culpam: *ſed ob gloſſam non eſt mutatum.*

β Auctionatur) *In vulgatis codicibus ſequebatur*, & acquirit juri ſuo: *quæ ſunt expuncta, quoniam abſunt a manuſcriptis, & originali.*

C. XI. *Miniſter Dei eſt, qui invitus homicidium facit.*

Idem *in l. 2. de Cain, & Abel c. 4.* (an. 375. *ibid.*)

d *Exod. 21. Deut. 19.*

Nec is, qui invitus aliquod fecerit homicidium, extra miniſterium eſt. Siquidem lex ait d de eo: *Quia Deus dedit eum in manus ejus.* Manus ergo ejus, inſtrumenti modo, divinæ ultionis miniſterium præbuerunt. Levites igitur miniſter remiſſionis eſt. Percuſſor autem, qui tamen non ex diſpoſitione, ſed præter voluntatem fecerit homicidium, divinæ miniſter eſt ultionis. §. 1. Illud quoque ſpecta, quia cum interficitur impius, Chriſtus infunditur, & ubi abominatio aboletur, ſanctificatio conſecratur α, quia Dominus dixit e: *In die, qua interfeci omne primogenitum Ægypti, ſanctificabo mihi omne primogenitum Iſrael.* Quod non ad unum diem afflictionis Ægypti referas, ſed ad omne tempus. β

e *Num. 3.*

§ Corr. Rom. α Conſecratur,) *Apud B. Ambroſium legitur*, congregatur.

β Omne tempus.] *Poſt hæc in originali ſequitur, cap.* cum renuntiatus, *infra 32. q. 1.*

Gratian. *Cum itaque, qui invitus hominem interfecerit, miniſter Dei ſit: cum innocentem furore perimens morti utcunque obnoxius ſit; cum ſubita dementia eorum, quæ faciunt, reatum minime geſtent, patet hunc Sacerdotem homicidii reum non eſſe: unde nec Sacerdotio privari debet.*

§. 1. *Obiicitur autem illud, quod eſt* in pœnitentiali Theodori. f (forte c. an. 680. in *Anglia.*)

f *In Conc. Vormacienſ. c. 28.*

C. XII. *In ſe reverſus pœnitentiam agat, qui inſaniens aliquem occidit.*

g *Burc. l. 6. c. 23. Ivo p. 10. c. 154.*

Si quis inſaniens g aliquem occiderit, ſi ad ſanam mentem pervenerit, levior ei pœnitentia imponenda eſt.

§ Corr. Rom. *In Concilio Vormatienſi, & apud Burchardum, & Ivonem hæc ſequuntur*, quam ei, qui ſana mente tale quid commiſerit.

Gratian. *Sed hoc forte de eo intelligitur, quem propria culpa ad furorem perduxit.* §. 1. *Item obiicitur: Sunt quædam, quæ etſi non imputantur ad pœnam, tamen impediunt ſacramenti ſignaculum. Ambitio namque parentum filiis non imputatur ad pœnam: eis tamen obeſt ad Eccleſiæ munus accipiendum. Sic quæ mente alienata fiunt, etſi non imputantur ad pœnam, tamen ſacri muneris executionem impediunt.*

C. XIII. *Innocens eſt, qui non iratus, ſed propter diſciplinam caſu aliquem interfecit.*

Unde Hieronymus *ait.* h (forte c. an. 388. *in Palæſtina.*)

h *Auctor operis imperf. in Matthæum, hom. 28.*

Si quis non iratus, ſed propter diſciplinam, palmam alicui dederit, & eventu occiderit, ſicut fieri ſolet, quantum ad gratiam, innocens eſt: quia voluntatem, non opus requirit. Quantum autem ad legem, reus eſt: quia opera requirit. §. 1. Item ſi in perſecutione virgo i fuerit oppreſſa, repellitur lege: quia opus inſpicit, non voluntatem. In gratia autem quaſi virgo ſuſcipitur: quia non opera quærit, ſed voluntatem.

i *32. q. 5. de pudicitia.*

§ Corr. Rom. *Verba hujus capitis uſque ad verſ.* Item ſi in perſecutione, *leguntur in homil. 28. operis imperfecti, ad c. 15. Matthæi. Reliqua autem & ſere eadem ibi leguntur, & ſimiliter in comment. B. Hieronymi in idem 11. cap. Matth. Ipſa autem prorſus B. Hieronymi verba referuntur infra, 32. q. 5. c. de pudicitia, verſ.* ſiaga.

Gratian. *Sicut ergo, qui propter diſciplinam caſu homicidium facit, quantum ad legem, reus eſt, quantum ad gratiam, innocens: ſic iſte Sacerdos, qui furore homicidium fecit, quantum ad culpam innocens eſt, quantum ad ſuſcepti muneris executionem reus probatur.* §. 1. *His ita reſpondetur. Non omnia, quæ ordinandum impediunt, ordinatum deiiciunt. Non enim poteſt ad Sacerdotium provehi, qui aliquando inſanivit. Veruntamen ſi poſt Sacerdotium furere cœperit, non ideo Sacerdotio carebit: niſi forte nunquam ad ſanæ mentis officium illum redire contingat. Sicut de quodam Epiſcopo Gregorius ſcribit in regeſto ad Eleutherium Epiſcopum:* Quamvis triſte ſit nobis, &c. *ut ſupra in cauſa* n: Longa invaletudine gravatus.

n *7. q. 1. quamvis.*

AN PRO IMPENSIS PATROCINIIS LICEAT CLERICIS MUNERA EXIGERE.

QUÆSTIO II.

Pro *impenſis vero patrociniis* in Tarraconenſi Concilio *Clericis exigere munera prohibentur: in quo ſic ſtatutum legitur, c. 10.* (an. 516. in *Hiſpania.*)

C. I. *Pro patrociniis impenſis Clericus munera exigere non debet.*

Obſervandum quoque decrevimus, ne quis Sacerdotum, vel Clericorum, more ſæcularium judicum, pro impenſis patrociniis munera audeat accipere a, niſi forte in Eccleſiis gratuito oblata: quæ non favore muneris videantur accepta, ſed collatione devotionis illata. Quod ſi quis iſta b probatur accipere, velut exactor fœnoris, aut uſurarum poſſeſſor, ſecundum ſtatuta Patrum ſe noverit degradandum.

a *al. exigere.* b *al. ita.*

Gratian. *Hoc autem de illis intelligendum eſt, qui canonicam vitam profeſſi, regulariter ſe victuros propoſuerunt. Generali namque Eccleſiæ conſuetudine acceptum eſt, & moribus approbatum, ut Clerici more Advocatorum patrocinium impendant, & pro impendendis munera exigant, & pro impenſis ſuſcipiant.*

AN EX MULIERIS CONFESSIONE SACERDOS SIT DAMNANDUS.

QUÆSTIO III.

Tertio *quæritur, an ex mulieris confeſſione iſte ſit condemnandus? In quo primo videndum eſt, an mulier Sacerdotem accuſare valeat? Quod ſacris canonibus omnino videtur eſſe prohibitum. Generaliter enim ſtatutum eſt in decretis Fabiani Papæ* a, *ut Sacerdotes Domini non accuſent, nec in eos teſtificentur, qui ſui ordinis non ſunt, nec eſſe poſſunt. Mulieres autem non ſolum ad Sacerdotium, ſed nec etiam ad Diaconatum provehi poſſunt. Unde nec Sacerdotes accuſare, nec in eos teſtificari valent. Legibus quoque cautum eſt* b, *ut ob verecundiam ſui ſexus mulier apud Prætorem pro alio non intercedat: niſi forte ſuas, vel ſuorum injurias perſequi voluerit. Hæc autem, quæ nec ſuas, nec ſuorum injurias perſequitur, ad hanc accuſationem admitti non debet.* §. 1. *E contra qui judicis perſonam gerere valet, ab accuſatoris officio non removetur. Mulieres autem in Veteri Teſtamento* c *populum judicaſſe, quicunque librum Judicum legerit, ignorare non poteſt. Non itaque ab accuſatione removeri poſſunt, quas etiam judicis perſonam frequenter geſſiſſe conſtat: nec ullo ferme divinarum Scripturarum ab accuſatione prohibentur.* §. 2. *His ita reſpondetur. In veteri lege multa permittebantur, quæ hodie* d *perfectione gratiæ abolita ſunt. Cum enim mulieribus permitteretur populum judicare, hodie pro peccato, quod mulier induxit, ab Apoſtolo eis indicitur verecundari, viro ſubditas eſſe, in ſignum ſubjectionis velatum caput habere. Quæ ergo his omnibus viro ſubjecta eſſe oſtenditur, cui pro alio poſtulare non conceditur, ad accuſationem admittenda non videtur,*

a *2. q. 7. ſicut Sacerdotes.* b *ff. Ad ſctg. Vell. l. fœmina.* c *Jud. 4.* d *Eph. 5.*

Digitized by Google

tur. §. 3. E contra, quanquam paſſim, & indifferenter ad accuſationem mulier non admittatur, ſunt tamen quædam crimina, quorum accuſationem mulier ſubire non prohibetur.

C. I.

Unde in libro Codicis nono, tit. 1. l. 12. Imp. Diocletianus ſcribit a, *dicens,* (c. an. Chr. 290.)

a tit. de his, qui accuſare non poſſunt.

DE criminis, quod publicorum fuerit judiciorum, mulieri accuſare non permittitur, niſi certis ex cauſis, id eſt, ſi ſuam, ſuorumque perſequatur injuriam, ſecundum antiqui juris ſtatuta b tantum, de quibus ſpecialiter eis conceſſum eſt, non exacta ſubſcriptione. Unde aditus Præſes provinciæ ſuperioris examinabit, an tale ſit crimen, cujus accuſationem mulier ſubire non prohibeatur.

b al. antiquitus ſtatuta.

¶ Corr. Rom. *In aliquot vetuſtis exemplaribus ab initio quæſtionis, uſque ad cap.* ſane *nulla eſt diſtinctio capitulorum.*

C. II.

Item in libro Digeſtorum, *Paulus lib. 2. de adulteriis, tit. de teſtibus. l. 18.* g (c. an. Ch. 224. Romæ.)

g digeſt. l. 22. tit. 5.

EX eo, quod prohibet lex Julia de adulteriis, teſtimonium dicere condemnatam mulierem, colligitur, etiam mulieres in judicio teſtimonium h dicendi jus habere. Item *Digeſto, titulo de accuſationibus, & inſcriptionibus l. 1. i. §. 1.* Non eſt permiſſum mulieri publico judicio quemquam reum facere: niſi ſcilicet parentum, liberorumque, & patroni, & patronæ, & eorum filii, filiæ, nepotis, neptiſve mortem exequatur.

h al. teſtimonii.
i lib. 48. tit. 2. leg. 1.

C. III.

Papinianus *leg. 2. eod. tit.* (c. an. Chr. 203. *ibid.*)

CErtis de cauſis conceſſa eſt mulieribus publica accuſatio: veluti ſi mortem exequantur eorum, earumque, in quos ex lege publicorum judiciorum teſtimonium invitæ non dicunt. §. 1. Idem & in lege Cornelia teſtamentaria Senatus ſtatuit. ſed & de teſtamento paterni liberti, vel materni, mulieribus publico judicio dicere permiſſum eſt. §. 2. Pupillis, ex conſilio tutorum, patris mortem, item pupillæ avi ſui mortem exequi, conceſſum eſt lege teſtamentaria. Nam & de patria quidem teſtamento pupillis agere divus Veſpaſianus permiſit. Sed etſi non exhibeantur tabulæ, per interdictum poſſunt aperiri, *Codice de iis, qui accuſare poſſunt,* k *vel non lege quarta.* Imp. Alex. Dionyſio. Uxor tua, ſi conſobrini tui necem vindicandam exiſtimat, adeat Præſidem provinciæ. *In Digeſtis ad legem Juliam Majeſtatis, lege octava* l, *Papiniano libro 2. Reſponſorum.* § 3. In quæſtionibus læſæ Majeſtatis etiam mulieres audiuntur. §. 4. Et conjurationem denique Lucii m Catilinæ Fulvia mulier detexit, & M. Tullium Conſulem indicio ſuo inſtruxit.

k lib. 9. tit. 1. l. uxor.
l lib. 48. tit. 4. l. in quæſtionibus.
m al. Sergii.

Gratian. *Quæcunque vero perſona ad accuſationem publicorum judiciorum, vel læſæ majeſtatis admittitur, eadem accuſationem Simoniæ ſubire non prohibetur.*

C. IV. *Læſæ majeſtatis, & publicorum judiciorum, & Simoniæ accuſatio æqualiter proponatur.*

Unde in primo lib. Codicis: Imp. Leo Armaſio Præfecto Prætor. leg. 29. o (an. Ch. 469. *Conſtantinopoli.*)

o tit. 3. de Epiſcop. & Cler. l. ſi quemquam.
n Cum ſane ſi quis.] *orig.*
p al. inſtar.

SAne quiſquis n hanc ſanctam, & venerandam Antiſtitis ſedem pecuniæ interventu ſubiiſſe, aut ſi quis, ut alterum ordinaret, vel eligeret, aliquid accepiſſe detegitur, ad inſtar p publici criminis, & læſæ Majeſtatis, accuſatione propoſita, a gradu Sacerdotii retrahatur. Nec ſolum hoc deinceps honore privari, ſed perpetuæ quoque infamiæ damnari decernimus: ut eos, quos facinus par coinquinat, & æquat, utroſque ſimilis pœna comitetur.

Gratian. *Cum autem ſacris canonibus accuſationes omnino ſubmoveantur, quas leges ſeculi non aſciſcunt, e diverſo videntur admittenda, quæ legibus ſeculi non prohibentur. Verum hoc non infertur. Quicunque enim Clericorum ſacris canonibus nuptias contrahere prohibentur, etiam legibus Imperatorum. Non autem conſequenter omnium copulam leges admittunt, quorum conjunctionem ſacri canones non prohibent: Legibus namque ſoli Cantores & Lectores; canonibus autem etiam Acolyti uxores ducere poſſunt. Quemadmodum igitur ſacris canonibus ſubmoventur accuſationes, quas leges ſeculi non aſciſcunt, non ideo conſequenter recipiuntur, quaſcunque Principum leges admittunt. §. 1. Sed (ſicut circa hujus operis initium q præmiſſum eſt) toties legibus Imperatorum in Eccleſiaſticis negotiis utendum eſt, quoties ſacris canonibus obviare non inveniuntur. Unde cum ſpecialiter ſacris canonibus mulier ab accuſatione læſæ majeſtatis, & Simoniæ oſtendatur prohibita, non præmiſſis rationibus ad hujuſmodi accuſationem admittenda probatur. §. 2. Nec quiſquam diſtinguere quærat, ad alicrum, non ad Sacerdotum accuſationem in hoc caſu Simoniæ mulieres eſſe admittendas. Cum enim generaliter legibus hoc eis permiſſum inveniatur, niſi quis ſpecialiter aliqua lege hoc prohibitum oſtenderet, hæc diſtinctio locum non habebit. Verum, cum contra generales regulas quædam crimina ſpecialiter excepta ſint, in quibus mulieri accuſare permittitur, inter quæ fornicatio non*

q Diſt. 10. c. 1.

numeratur: patet, quod hujus accuſatio dupliciter infirmatur, & quia fornicationis crimen intendit, & quia dum de ſe confitetur, ſuper alienum itinere ei credi non oportet.

¶ Corr. Rom. *x* Legibus enim] *Diſcrepantia hæc legum, & canonum vera non eſt. Sed fortaſſe in hanc opinionem venit Gratianus ex quibuſdam verbis novellæ vigeſimæ ſecundæ, quæ in vulgatis authenticis habetur, coll. 4. tit. de nuptiis.* §. Sed & ſi quis inter reverendiſſimos conſtitutus Clericos, (ultra Lectorem, aut Cantorem dicimus) omnino contraxerit nuptias, hunc ex noſtra conſtitutione cadere Sacerdotio conſtituimus, atque volumus. *Julianus autem antecessor eadem novella 22. num. 27.* illud, ſupra Lectorem & Cantorem, *exponit*, veluti Subdiaconus & Diaconus. *Hos autem canones etiam nuptiis prohibent. Et Leo in c.* lex continentiæ, *ſup. diſt. 32. fere iiſdem verbis uſus eſt, quibus Juſtinianus in hac novella, & nomine* Lectorum *omnes minores ordines ſignificavit.*

C. V. *Rei profeſſio adverſus quemlibet admitti non debet.*

Unde Julius Papa in decretis, c. 18. r (an. 337. *Romæ.*)

r Et Dionyſius, epiſt. 2.

NEmini s t (præterquam de crimine læſæ majeſtatis u) de ſe confeſſo credi poteſt ſuper crimen alienum: quoniam ejus, atque omnis Rei profeſſio periculoſa eſt, & admitti adverſus quemlibet non debet.

s Anſelm. l. 3. cap. 75. Ivo p. 3. c. 88. Panorm. l. 4. c. 69.
t al. oportet.] *al. debet.*

¶ Corr. Rom. *u* Præterquam de crimine læſæ majeſtatis] *Hæc exceptio in nullo ex iis indicatis habetur, præterquam apud Anſelmum.*

¶ Pith. *s* Nemini.] *l. 16. Cod. Th. de Accuſ.*

Gratian. *Qui ergo iſta de ſe confitetur, ſuper alienum crimen ei credi non oportet, ſed contra cauſa ſua confeſſio interpretanda eſt.*

AN DIE DOMINICO CAUSA SIT VENTILANDA.

QUÆSTIO IV.

Q*Uod vero die Dominico nec Epiſcopo, nec Presbytero cauſam aliquam ventilare liceat*, in Taraconenſi Concilio *prohibetur, in quo ſic ſtatutum eſt, c. 4.*

C. I. *Miniſtri Eccleſiæ die Dominica cauſas ventilare non debent.* (an. 516. *in Hiſpania.*)

NUllus Epiſcoporum a, aut Presbyterorum, vel Clericorum die Dominico 1 propoſitum cujuſcunque cauſæ negotium audeat ventilare b, niſi hoc tantum, ut Deo ſtatuta ſolennia peragant. Cæteris vero diebus, convenientibus 2 perſonis, illa, quæ juſta ſunt, habeat licentiam judicandi, excepto criminali c.

a Ivo p. 4. c. 22.
b al. judicare.
c al. excepto criminalibus negotiis.

¶ Pith. 1. Propoſitum.] V. C. *propoſitum.*
2. Convenientibus.] V. C. *coëdentibus.*

C. II. *Solennibus diebus, & legitimorum jejuniorum ſecularia placita non agantur.*

Item ex Concilio apud Erphesfurt x *habito, præſente Rege Henrico.* (an. 932. *in Germania.*)

PLacita ſecularia d Dominicis diebus, vel aliis præcipuis feſtis, ſeu etiam in his diebus, in quibus legitima jejunia celebrantur, ſecundum canonicam conſtitutionem minime fieri decernimus. Inſuper etiam ſancta Synodus decrevit, ut nulla judiciaria poteſtas licentiam habeat ſua auctoritate Chriſtianos ad placitum bannire in ſupradictis diebus, id e eſt, ſeptem dies ante Natalem Domini uſque in octavas Epiphaniæ, & a Quinquageſima uſque in octavas Paſchæ, & ſeptem dies ante nativitatem ſancti Joannis Baptiſtæ: quatenus adeundi Eccleſiam, orationibuſque vacandi liberius habeatur facultas.

d Burch. l. 13. cap. 22. Ivo p. 3. c. 33.
e &] *fortaſſe.*

¶ Corr. Rom. *x* Erphesfurt) *In vulgatis legebatur,* Epheſum, *quaſi hoc eſſet decretum alicujus Concilii Epheſini habiti tempore Cæleſtini Papæ, & Theodoſii junioris. Hoc vero eſt Germanicum Concilium habitum præſente Henrico Rege, prout etiam apud Burchardum, & Ivonem dicitur. Et codices Gratiani manuſcripti habent, quemadmodum eſt reſtitutum. In hoc autem oppido primus Bonifacius a Zacharia Papa conſtitui Epiſcopum, & impetravit. Quod apparet ex prima epiſtola Bonifacii ad Zachariam, & ultima Zachariæ ad Bonifacium.*

¶ Pith. 3. Decrevit.] V. C. *decernit.*

C. III. *De eodem.*

Item Hadrianus Papa in capitulis c. 64. (an. 785. *Romæ in Galliam.*)

NUllus f Epiſcopus, vel infra poſitus, die Dominica cauſas judicare præſumat.

f Burchar. l. 2. c. 122. Ivo p. 3. c. 204.

AN NEGANTI PURGATIO SIT DEFERENDA.

QUÆSTIO V.

Purgationem vero neganti eſſe præſtandam Stephanus ſcribit Leoni Epiſcopo Theanenſi. (c. an. 885. *Romæ in Campaniam.*)

C. I. *Diaconus ſi de crimine convinci non poterit, apud Epiſcopum ſeipſum ſecreto purificet.*

a Ivo p.6.c.460.

De crimine ſibi illato Diaconus tuus vaſtiſſime fatebatur ſe eſſe immunem. Veruntamen ſi ſuſpicio habetur, & accuſatores idonei reperiuntur, & tales teſtes, quales ſacri canones ſanciunt, accitis tecum certo Epiſcoporum numero veniant accuſatores, veniat & ipſe Aldericus Diaconus: & ſi negaverit, ventiletur cauſa canonice: & ſi vel ſponte confeſſus, vel legitimis teſtibus fuerit approbatus, canonica feriatur ſententia. Qui ſi nec ſponte confitetur, nec accuſatores, & teſtes legitimi reperti fuerint, & mala fama crebuerit, non publico examine, ſed coram te, & aliquantis venerandiſſimis Presbyteris, & Diaconis tuæ Eccleſiæ ſecreto juramento ſe purificet. Et tu deinceps boni teſtimonii eum admoneas: & compeſce, & admoneas Eccleſiæ tuæ filios, ne Sacerdotem Dei ulterius infamare præſumant, timentes, quod Cham b maledictus eſt, qui patris verenda deriſit.

b Gen. 9.

§ Corr. Rom. *Idem eſt titulus in c. de manifeſta ſup. 2. q. 1.*

C. II. *Non eſt ſpoliandus Presbyter, vel Diaconus, niſi ſponte confeſſus, vel legitime convictus fuerit.*

Item Nicolaus *Salomoni Conſtantienſi Epiſcopo.* (c. an. 863. *Romæ in Germaniam.*)

c Ivo p.6.c.[illegible]

Presbyter, aut Diaconus, quem ceteris crimina nulla publica conſtant, ſed vult cum ſacramento defendere ſe, etſi 1 tamen notum ſit Epiſcopo eſſe ſcelus ab ipſo perpetratum, non poteſt per aliquam pœnitentiam Sacerdotali, vel Diaconali officio privari, ſed mirandum eſt, ſi ipſe confeſſus non fuerit, quomodo notum poſſit eſſe Epiſcopo ſcelus ab ipſo perpetratum, niſi accuſatore forte idoneo per teſtes idoneos approbante. Unde ſi examinante Epiſcopo cauſam Presbyteri, vel Diaconi non fuerit per teſtium approbationem Presbyter d 3, vel Diaconus ſorte convictus, non eſt ſcelus Epiſcopo legitime manifeſtum, niſi ſua ſponte ſcelus ipſe confiteatur. Quod niſi fecerit, interim non videmus ſuo debere Presbyterum, vel Diaconum officio privari. Sola ergo ſpontanea confeſſio, & canonicus numerus, vel qualitas teſtium (decernentibus Epiſcopis, & accuſatore, quod objecerat, comprobante) Clericum privat proprio gradu.

d al. ille Presbyter.

¶ Petr. 1. Si.] Deeſt in V.C.
2. Sit.] Deeſt in V.C.
3. *Presbyter.*] V.C. add. *ille.*

AN CONFESSIO CRUCIATIBUS SIT EXTORQUENDA.

QUÆSTIO VI.

a 2 *Quod vero confeſſio cruciatibus extorquenda non ſit,* Alexander Papa I. *teſtatur ſcribens omnibus orthodoxis epiſt.* 2. c. 2. (Forte an. 115. *Romæ.*)

C. I. *Miniſtrorum confeſſio non ſit extorta, ſed ſpontanea.*

a Ivo p.5.c.241. Pann. l.4.c.118.

Si a quandoque a Sacerdotibus, & auctoribus a Eccleſiæ, quædam ſcriptura quoquo modo per metum, aut fraudem, aut per vim extorta fuerit, vel ut ſe liberare poſſint, quocunque ob eis conſcripta, aut roborata fuerint ingenio, ad nullum eis præjudicium, vel nocumentum valere b cenſemus: neque ullam eos infamiam, vel calumniam, aut a ſua ſequeſtrationem in bonis unquam Deo auctore, & ſanctis Apoſtolis, eorumque ſucceſſoribus ſuſtinere permittimus. Confeſſio vero in talibus non compulſa, ſed ſpontanea fieri debet. *Et infra.* §. 1. Omnis enim confeſſio, quæ fit ex neceſſitate, fides non eſt. *Et paulo poſt.* §. 2. Confeſſio ergo in talibus non extorqueri debet, ſed potius ſponte proferri. Peſſimum enim eſt de ſuſpicione, aut extorta confeſſione quemquam judicare: cum magis ſit inſpector animi Dominus, quam operis. *Et paucis interjectis.* §. 3. Non poteſt autem humano condemnari examine, quem Dominus ſuo reſervavit judicio. Si omnia namque in hoc ſæculo vindicata eſſent, locum divina judicia non haberent. *Item multa ſuperius.* §. 4. Eſt autem & ad hanc ſanctam ſedem perlatum (quod pudet dicere, & non ſolum Sacerdotali, ſed etiam omni Chriſtiano nomini eſt inimicum) quod nonnulli Epiſcopos, vel Sacerdotes aut metu compellunt, aut vi extorquent, aut fraude decipiunt, aliquas confeſſiones ſuæ in alteram partem, quam debeant literas β ſcribere, aut pro ſuorum non acquiſitione cauſarum c, aut (quod deterius eſt) pro aliena victoria facta ſcripturas facere, & propriis manibus roborare, & coram populis recitare, atque confiteri. Aliquos d recludi carceribus, & ergaſtulis retrudi, ut ſaltem his terroris inſidiis deviant Domini Sacerdotes, & ſuis faveant voluntatibus. *Item ubi ſupra* e.

b al. præveniri.
c vivum.
d recludi] orig.
e Sup. in hoc eod. cap.

§. 5. Confeſſio vero in talibus non compulſa, ſed ſpontanea fieri debet, ipſo atteſtante, qui ait: *Ex f corde enim procedunt homicidia, adulteria, fornicationes, blaſphemiæ, &* cetera, quæ ſunt ad hæc pertinentia. §. 6. Nec tantum attendenda ſunt, quæ fiunt, quantum quo animo fiant. *Et paulo poſt.* §. 7. Amplius enim reſpicit Deus ad cogitationes, & ſpontaneas voluntates, quam ad actus, qui per ſimplicitatem, aut per neceſſitatem fiunt.

f Matth. 15.

§ Corr. Rom. a Auctoribus] *Ivo habet,* ſi Sacerdotibus, vel actoribus Eccleſiæ, *quemadmodum etiam in eadem epiſtola dicitur,* ſi quis erga Epiſcopum, vel actorem Eccleſiæ. *Et refertur ſup.* 2. q. 7. ſi quis erga. *Hoc autem loco in epiſtola legitur,* ſimiliter ſi hujuſmodi perſonis quædam ſcriptura &c. *Præceſſerant autem cum multa alia, tum quæ referuntur in hoc eodem ſupra in verſ.* Eſt etiam, & ad hanc. *Conjectum enim eſt hoc caput ex locis epiſtolæ hinc inde ſumptis, ordine non ſemper ſervato.*

β Literas ſcribere] *Hæc abſunt ab originali. Sufficiunt enim illa, quæ ſequuntur,* ſcripturas facere. *Sed ob gloſſam non ſunt expuncta.*

¶ Petr. 1. *Si quandoque.*] Vide Cantur. to.3. p.99.

C. II. *Apoſtolica auctoritate penitus illicita in irritum deducit juramenta.*

Item Nicolaus Papa I. *Epiſcopis Galliæ.* (forte c. an. 863. *Romæ in Galliam.*)

Auctoritatem g a venerabilium prædeceſſorum noſtrorum ſecuti, & nominatim beatiſſimi Papæ, & Martyris a Alexandri quoniam a B. Petro ab omnibus juramentis h, & cujuſcunque modi obligationibus, quibus illi ſeſe coacti violentia impiorum obligaverant, abſolvimus & ea illa ſerventur, veruntamen tam prælatum Archiepiſcopum Treverenſem, quam ejus præpoſitum, & omnes, qui tunc temporis capti ſunt illic quoquo modo obligaverunt: neque ullam eos proinde infamiam, vel calumniam, aut a ſuis bonis ſequeſtrationem unquam auctore Deo, & ſanctis Apoſtolis, & noſtris prædeceſſoribus ſuſtinere permittimus: ſicut per Prophetam Dominus dicit i: *Diſſolve colligationes impietatis.* Quin etiam præfato fratri noſtro, ſuiſque Treverenſis Eccleſiæ, ſuiſque defenſoribus hæc in mandatis damus, ut ſpirituali ſimul, & materiali gladio tamdiu malignos illos, eorumque fautores inſequantur, quouſque cum integritate ſuſceptiones, vel quæcunque res Eccleſiaſticæ hoc facto, vel quocunque pacto diſtractæ, ſeu direptæ ſunt, revocentur.

g Polycar. l.6. tit. 11.
h al. juramentis illis.
i Eſa. 58.

§ Corr. Rom. a Alexandri] *Nicolaus citat epiſtolam Alex.* c. *de qua re notatum eſt ſupra diſt.* 19. ſi Romanorum.

¶ Petr. 2. *Auctoritatem.*] Hotomen. p.131. c.14. Naucler. p.464. Mart. Polon. p.139.

a 34 Gratian. *A fidelitatis etiam juramento Romanus Pontifex nonnullos abſolvit, cum aliquos a ſua dignitate deponit.*

C. III. *Pontificalis auctoritas a juramento fidelitatis nonnullos abſolvit.*

Unde Gregorius Papa a. (an. 1080. *Romæ in Galliam.*)

k Gregor. 7. l.8. reg.

l Ivo p.5.c.ult.

Alius item Romanus Pontifex, Zacharias ſcilicet, Regem Francorum, non tam pro ſuis iniquitatibus, quam pro eo, quod tantæ poteſtati erat inutilis, a regno depoſuit, & Pipinum Caroli magni Imperatoris patrem in eius loco ſubſtituit, omneſque Francigenas a juramento fidelitatis, quod illi fecerant, abſolvit. Quod etiam ex auctoritate frequenter agit ſancta Eccleſia, cum milites abſolvit a vinculo juramenti: quod factum eſt his Epiſcopis, qui Apoſtolica auctoritate a Pontificali gradu deponuntur.

§ Corr. Rom. *In manuſcriptis eſt, ut in vulgatis.* Gelaſius Papa Anaſtaſio Imperatori. *Cujus Gelaſii eſſe non poteſt. Zacharias enim, & Carolus magnus, quorum in hoc capite mentio fit, multo poſt Gelaſium vixerunt. Habetur autem in regiſtro Gregorii 7. lib. 8. epiſt. 21. Hermanno Metenſi Epiſcopo ſcripta, quam refert Ivo. In qua quidem epiſtola paulo ante multa ex epiſtola Gelaſii Anaſtaſio Imperatori ſcripta aſſeruntur.*

C. IV. *Excommunicatis vinculo fidelitatis non tenentur obnoxii.*

Item Gregorius VII. *in Romana Synodo præſidens dixit.* (an. 1078. *Romæ.*)

m l. 7. regiſt.

Nos 3 a ſanctorum prædeceſſorum noſtrorum ſtatuta tenentes, eos, qui excommunicatis fidelitate, aut ſacramento conſtricti ſunt, Apoſtolica auctoritate a ſacramento abſolvimus: & ne eis fidelitatem obſervent, omnibus modis prohibemus, quouſque a ipſi ad ſatisfactionem veniant.

n Pan. l.5.c.ult.

§ Corr. Rom. a Quouſque &c.] *Verba hæc non ſunt in codice manuſcripto Vaticano.*

¶ Petr. 3. *Nos.*] Vignet. tom. 2. p. 757. 737. Sigebert. an. 1005. 1077. Urſperg. p. 224. Scriptor vitæ Henrici IV.

C. V.

Digitized by Google

C. V. *Antequam reconcilientur, fidelitatem excommunicatis nullus ſervare cogitur.*

Item Urbanus II. *Epiſcopo Vapicenſi.*
(*c. an.* 1090. *Roma in Galliam.*)

o Pan.l.5.c.111. p al. prohibemus. q Act. 5. JUratos o 4 milites Hugoni 5 Comiti, ne ipſi, quandiu excommunicatus eſt, ſerviant, prohibeto p. Qui ſi ſacramenta prætenderint, moneantur q, oportere Deo magis ſervire, quam hominibus. Fidelitatem enim, quam Chriſtiano Principi jurarunt, Deo, ejuſque Sanctis adverſanti, & eorum præcepta calcanti nulla cohibetur auctoritate perſolvere.
¶ Pith. 4. *Juretos.*] Sigebert. an. 1088.
5. *Hugoni.*] al. *VVigoni.*

AN ABSQUE SYNODALI AUDIENTIA EPISCOPUS VALEAT SACERDOTEM DAMNARE.

QUÆSTIO VII.

1 2 ABſque Synodali vero audientia Sacerdotem damnari, in Hiſpalenſi II. Concilio, cui *Iſidorus interfuit, cap. 6. ſic prohibetur.* (*an.* 619. *in Hiſpania.*)

C. I. *Sine Concilii examinatione Presbyter, vel Diaconus non dejiciatur.*

SEcta actione comperimus, Fragitanum Cordubenſis Eccleſiæ Presbyterum, injuſte olim a Pontifice ſuo dejectum, & innocentem exilio condemnatum. Quem rurſus ordini ſuo reſtituentes, α id danno adverſus præſumptionem noſtram β decrevimus, ut juxta priſcorum Patrum Synodalem ſententiam nullus noſtrum ſine Concilii examine quemlibet Presbyterum, vel Diaconum dejicere audeat. Nam multi ſunt, qui indiſcuſſos poteſtate tyrannica, non auctoritate canonica damnant. Et ſicut nonnullos gratia favoris ſublimant, ita quoſdam odio, invidiaque permoti humiliant, & ad levem opinionis auram condemnant, a Sup.ead.Epiſcopus, & ſupra diſt.67. Epiſcopus. quorum crimen non approbant. Epiſcopus a enim Sacerdotibus, ac miniſtris ſolus honorem dare poteſt, ſolus auferre non poteſt. Si enim hi, qui in ſeculo a dominis ſuis honore libertatis adepti ſunt, in ſervitutis nexum non revolvuntur, niſi publice apud Prætores, ac Præſidis tribunal in foro fuerint accuſati, quanto magis hi, qui divinis altaribus conſecrati honore Eccleſiaſtico decorantur? Qui profecto 1 nec ab uno damnari, nec uno judicante poterunt honoris ſui privilegiis exui: ſed præſentati Synodali judicio, quod a canon de illis præceperit, oportet diffiniri.
¶ Corr. Rom. α Reſtituentes) *Sic eſt emendatum ex codicibus Conciliorum impreſſis, & manuſcriptis. Sic enim apertius declaratur, illum canonice a Concilio eſſe reſtitutum, quem ex lectione Gratiani vulgata, reſtitutum eſſe comperimus.*
β Noſtram] *Antea legebatur*, veſtram. *In recentioribus autem Conciliorum editionibus eſt*, novam. *Emendatum eſt ex antiquioribus editionibus, & duobus codicibus Vaticanis, & Lucenſi Regio, quemadmodum & paulo poſt*, nullus noſtrum, *cum antea eſſet*, nullus veſtrum. *Modeſti enim, & religioſi Epiſcopi ſibi etiam mettuunt. Alia vero quædam ſunt ex iiſdem codicibus emendata.*
¶ Pith. 1. *Profecto.*] V. C. *pro peccato.*
2. *Quod.*] V. C. *quid.*

C. II. *Cauſas Clericorum Epiſcopus non niſi cum ſenioribus Eccleſiæ audiat.*

Item Gregorius I. *Joanni Epiſcopo Panormitano lib.*12. *epiſt.* 49. (*an.* 603. *Roma in Siciliam.*)

b diſt.86. ſi quid. SI b quid de quocunque Clerico ad aures tuas pervenerit, quod te juſte poſſit offendere, facile non credas: nec ad vindictam te res accendat incognita, ſed præſentibus ſenioribus Eccleſiæ tuæ diligenter eſt veritas perſcrutanda. & tunc, ſi qualitas rei popoſcerit, canonica diſtrictio culpam feriat delinquentis.

C. III. *A quot Epiſcopis Presbyteri, vel Diaconi ſint audiendi.*

Item ex Concilio Carthaginenſi α I. *c.* 11.
(*an.* 348. *in Africa.*)

SI quis tumidus, vel contumelioſus exiſteris in majorem natu, vel aliquam cauſam habueris, a tribus vicinis Epiſcopis, ſi Diaconus β eſt, qui arguitur 3; ſi Presbyter, a ſex. ſi Epiſcopus, a duodecim Conſacerdotibus audiatur. Univerſi Epiſcopi dixerunt. Contemptus debet contumaciæ, & ſuperbiæ in omnibus frangi. c al. cauſa audiatur. Cauſæ c vero pro perſonis d ab his 4 ſtatuto numero audiantur.
d al. perſonis ſtatutis. § Corr. Rom. α Carthaginenſi) *Sic emendatum eſt ex vetuſtis codicibus. Nam in vulgatis erat*, Agathenſi primo, *cum unicum dumtaxat Agathenſe memoretur.*
β Si Diaconus eſt) *In vulgatis Conciliorum editionibus legitur*, ſi Diaconus eſt, arguatur Presbyter, &c.
¶ Pith. 3. *Eſt qui arguitur.* } V. C. *arguetur.*
4. *His.*] Deeſt in V. C.

C. IV. *De eodem.*

Item ex Concilio Carthaginenſi II. *c.* 10.
(*an.* 390. *ibid.*)

FElix Epiſcopus Selemſelitanus 5 dixit: Etiam hoc adjicio 6 ſecundum ſtatuta veterum Conciliorum, ut ſi quis Epiſcopus (quod non optamus f) in reatum aliquem incurrerit, & fuerit ei nimia neceſſitas, non poſſe plurimos congregare, ne in crimine remaneat, a duodecim Epiſcopis audiatur 7, & a ſex Presbyter α, & a tribus Diaconus cum proprio ſuo Epiſcopo. e 3.q.8. ſuggero Anſ.l.3.c.121. Burc.l.1.c.149. Ivo p.5.c.262. f al. optaverimus.
§ Corr. Rom. α Presbyter) *Si legitur in Concilio, quod eſt in codice canonum c.* 12. *& Græce, & duobus codicibus Conciliorum Vaticanis, & uno alio perantiquo, & concordat cum ſequenti capite. In editionibus autem Conciliorum Pariſienſibus, ac Colonienſibus habetur*, & a ſex Presbyteris, & tribus Diaconis, *quemadmodum & in multis Gratiani manuſcriptis.*
¶ Pith. 5. *Selemſelitanus.*] Deeſt in V. C.
6. *Adjicio.*] V. C. *ſuggero.*
7. *Audiatur.*] V. C. *audiatur a ſex Epiſcopis, Presbyter cum proprio ſuo Epiſcopo, & a tribus Diaconus.* al. cod. *Presbyter cum ſuo proprio Epiſcopo, & ſex Epiſcopis.* Græce, ἀπὸ ἓξ ἐπισκόπων, ἢ τῷ ἰδίῳ.

C. V. *De eodem.*

Item ex Concilio Carthaginenſi III. *c.* 8.
(*an.* 397. *ibid.*)

g Anſ.l.3.c.123. Burc.l.1.c.203. Ivo p.6.c.280. SI g autem Presbyteri, vel Diaconi fuerint accuſati, adjuncto ſibi ex vicinis locis proprius h 8 Epiſcopus legitimo numero collegarum, quos ab eodem accuſati petierint, id eſt, una ſecum in Presbyteri nomine α ſex, in Diacono tribus, ipſorum cauſas diſcutiat i, eadem dierum k, & dilationum, & a communione remotionum, & diſcuſſione perſonarum, inter accuſatores, & eos, qui accuſantur, forma ſervata: reliquorum autem Clericorum cauſas etiam ſolus Epiſcopus loci agnoſcat, & finiat. h cum proprio Epiſcopo. i al. diſcutiant. k al. dierum dilatione.
§ Corr. Rom. α Nomine ſex.] *Sic in variis codicibus impreſſis, & manuſcriptis, præterquam in editione Colonienſi quatuor tomorum, in qua habetur:* Presbyteri nomine quinque, in Diaconi duobus.
¶ Pith. 8. *Locis proprius.*] V. C. *locis legitimo numero Collegarum, id eſt, in Presbyteri nomine quinque, & in Diacono duobus, & Epiſcopi ipſorum cauſas diſcutiant.*
2. pars. Gratian. *Solus autem ad exclusionem aliorum Epiſcoporum, non ſuorum Clericorum dicitur, ſine quorum præſentia ejus ſententia non irrita.*

C. VI. *Abſque præſentia Clericorum nullius cauſam Epiſcopus audiat.*

Unde in Concilio Carthaginenſi IV. *c.* 23. *legitur.*
(*an.* 398. *ibid.*)

EPiſcopus l nullius cauſam audiat abſque præſentia ſuorum Clericorum. alioquin irrita erit ſententia Epiſcopi, niſi Clericorum præſentia confirmetur. l Burch. l. 1. c. 144. Ivo p. 5. c. 214.

C. VII. *Niſi in Synodo canonice vocati Sacerdotes damnari non poſſunt.*

Item ex Concilio Hiſpalenſi II. *c.* 6.
(*an.* 619. *in Hiſpania.*)

EPiſcopus m Sacerdotibus ac miniſtris ſolus honorem dare poteſt, auferre ſolus non poteſt. Si enim hi, qui in ſeculo a dominis ſuis honorem libertatis adepti ſunt, in ſervitutis jugum non n revocantur, niſi publice apud Prætoris, ac Præſidis tribunal in foro fuerint accuſati; quanto magis hi, qui divinis altaribus conſecrati, honore Eccleſiaſtico decorantur? Qui profecto nec ab uno damnari, nec uno judicante poterunt honoris ſui privilegiis exui: ſed præſentati Synodali judicio, quod canon de illis præceperit, definiri. m Supra ead. c. ſecta actione, & diſt. 67. Epiſcopus. n al. nexum non revolvuntur.

SI SPONTE CONFESSUS, AUT AB ALIIS CONVICTUS FUERIT, QUOD ANTE ORDINATIONEM PECCAVERIT; AN SUSCEPTI ORDINIS OFFICIUM EXEQUI SIBI LICEAT.

QUÆSTIO VIII.

DE ultima vero quæſtione ſic ſtatutum eſt in Concilio Neocæſarienſi, *c.* 9. & 10. (*an.* 314. *in Cappadocia.*)

C. I. *Presbyter, qui ante ordinationem confitetur ſe corporaliter lapſum, poſtea non offerat.*

a Rabanus lib. pænit.c.1. Polyc. l.4.tit.30. Burch. l.2.c.47. Ivo p.6. c.150 Pann.l.3. c.152. b al. tamen. QUi a 1 admiſit corporale peccatum, & hic poſtea Presbyter ordinatus eſt, ſi confeſſus fuerit, quod ante ordinationem ſuam peccaverit, non quidem offerat, maneat autem b a in aliis officiis propter α ejus ſtudii utilitatem. Nam cætera peccata conſueverunt plurimi etiam ordinatione

 privari

privari ß. Quod ſi de his non fuerit confeſſus, nec ab aliquibus poteſt manifeſte convinci, huic ipſi de ſe poteſtas eſt committenda. Similiter ² & Diaconus, ſi in eodem culpæ genere ³ fuerit involutus, ſeſe a miniſterio cohibebit ⁴.

c Cap. 10. ibid.

¶ Corr. Rom. α Propter ejus ſtudii utilitatem.] Græce eſt διὰ τὴν ἄλλην σπουδὴν, id eſt, propter ſtudium ac diligentiam, quam cæteroquin adhibet.

ß Precari.] Græce legitur, τὴν χειροθεσίαν αἰτεῖσθαι, id eſt, manus impoſitionem dimitti: quemadmodum ſere vertit Dionyſius, cujus verſionem cæteri collectores ſecuti erant, hac tamen clauſula omiſſa. Nam hæc verſio, quam Gratianus affert, eſt priſca, quæ eſt in collectione Iſidori. Ita ex his verbis longe alia elicitur ſententia, atque auctor gloſſæ putavit.

¶ PITH. 1. Admiſit.] 1. V. C. admiſerit.

2. Autem.] V. C. tamen.

3. In eodem culpæ genere.] V. C. in eadem culpa. ἐν τῷ αὐτῷ ἁμαρτήματι.

4. Cohibebit.] V. C. cohibeat.

C. II. *Deſervientes altario, ſi carnis fragilitate deliquerint, Epiſcopi arbitrio ſubjaceant.*

Item ex Concilio Ilerdenſi, c. 5.
(an. 524. in Hiſpania.)

d Diſt. 50. his, qui altaria, Rabanus l. pœn. c. 1. Burch. l. 19. c. 74. Ivo p. 15. c. 87.

HIS ⁵, qui altario *d* Dei deſerviunt, ſi ſubito in flenda carnis fragilitate corruerint, & Domino reſpiciente digne pœnituerint, ita ut mortificato corpore cordis contriti ſacrificium Deo offerant, maneat in poteſtate Pontificis, vel veraciter afflictos non diu ſuſpendere, vel deſidioſos prolixiore tempore ab Eccleſiæ corpore ſegregare: ita tamen, ut ſic officiorum ſuorum loca recipiant, ne poſſint ad altiora officia ulterius promoveri. Quod ſi iterato, velut canes ad vomitum reverſi fuerint, & veluti ſues in volutabro luti jacuerint, non ſolum dignitate officii careant, ſed etiam ſanctam communionem, niſi in exitu, non percipiant.

¶ PITH. 5. Hi, qui.] Strabus in Gloſſ. ord. Oſeæ 5. Ambr. in Pſal. 38. S. Thom. in 3. vol. ſummæ Theolog.

C. III. *Ex miniſtris Eccleſiæ geniti, in ſervitutem devocentur ejuſdem.*

Item ex Concilio Toletano IX. c. 10.
(an. 655 ibid.)

e Ivo p. 6. c. 425.
f al. inventio.

CUm ᵉ multæ ſuper incontinentia *f* ordinis Clericorum hactenus emanaverint ſententiæ Patrum, & nullatenus ipſorum coloniari quiverit correctio ⁶ morum, uſque adeo ſententiam judicantium protraxere commiſſa culparum, ut non tantum feriretur ultio in actores ſcelerum, verum & in progeniem damnatorum. Ideoque quilibet ab Epiſcopo uſque ad Subdiaconum deinceps, qui vel ex ancillæ, vel ex ingenuæ deteſtando connubio, in honore conſiſtentes filios procreaverint, illi quidem, ex quibus geniti probabuntur, canonica cenſura damnentur: Proles autem alienæ *g* pollutione nata, non ſolum hæreditatem *h* ⁷ nunquam accipiet, ſed etiam in ſervitutem ejus Eccleſiæ, de cujus Sacerdotis, vel miniſtri ignominia nati ſunt, jure perenni manebunt.

g al. tali.
h al. hæreditatem parentum.

¶ PITH. 6. Correctio.] V. C. correptio.

7. Hæreditatem.] V. C. hæreditatem parentum.

C. IV. *Qui confitetur, ſe ante ordinationem peccaſſe, non ſacrificet: convictus autem deponatur.*

Item ex Concilio Martini Papæ, c. 35. *i*
(c. an. 572. ibid.)

i Incap. Martini Bracaren. Ex Conc. Neocæſar. c. 9. & 10.
k Burch. l. 2. cap. 48. Ivo p. 6. c. 149. Pann. l. 3. c. 150.

SI *k* quis Presbyter ante ordinationem peccaverit, & poſt ordinationem confeſſus fuerit, quod ante peccaverit, non offerat, ſed tantum pro religione nomen Presbyteri portet. Si autem non ipſe confeſſus, ſed ab alio publice fuerit convictus, nec hoc ipſum habeat, ut nomen Presbyteri portet. Similiter & de Diacono obſervandum eſt, ut ſi ipſi confeſſi fuerint, ordinem Subdiaconi accipiant. *l*

l al. retineant.

C. V. *De manu Sacerdotis, qui ab Eccleſia toleratur, licite Sacramenta ſumuntur.*

Item Nicolaus I. ad conſulta Bulgarorum, c. 71.
(an. 866. Roma in Bulgariam.)

m Extra de cohab. Cler. & mul. c. veſtra duxit. Ivo p. 1. cap. 83. Pann. l. 5. c. 13.

SCiſcitantibus *m* vobis, ſi a Sacerdote, qui ſive deprehenſus in adulterio, ſive de hoc ſola fama aſperſus eſt, debeatis communionem ſuſcipere, necne: reſpondemus. Non poteſt aliquis quantumcunque pollutus ſit, Sacramenta divina polluere, quæ purgatoria cunctarum contagionum exiſtunt: nec poteſt ſolis radius per cloacas & latrinas tranſiens aliquid exinde contaminationis attrahere. Proinde qualiſcunque Sacerdos ſit, quæ ſancta ſunt, coinquinare non poteſt. Idcirco ab eo, uſquequo judicio Epiſcoporum reprobetur, communio percipienda eſt: quoniam mali bona adminiſtrando ſe tantummodo lædunt: & cera *n* ſæe accenſa ſibi quidem detrimentum præſtat, aliis vero lumen in tenebris adminiſtrat: & unde aliis commodum exhibet, inde ſibi diſpendium præbet. §. 1. Sumite ergo intrepidi ab omni Sacerdote Chriſti myſteria,

quia *o* omnia fide *p* Chriſti purgantur: Fides *q* eſt enim, quæ bona mundum efficit: & quia non dantis *r*, ſed accipientis ſit, dicente *s* beato Hieronymo ß: *Ad credendum in anima omni Baptiſmus eſt perfectus: & in omni Sacerdote corpus Chriſti eſt perfectum.* Qui rurſus facit Scripturæ *t* concordans ait: *Priuſquam audias, ne judicaveris quemquam:* atque ante probationem accuſationis illatæ neminem a tua communione ſuſpendas: quia non ſtatim, qui accuſatur, reus eſt, ſed qui convincitur, criminoſus.

n al. miniſteria.
o Act. 15.
p al. in fide.
q 1. Joan. 5.
r al. dantis meritum.
s In epiſtola de ſeptem gradibus, tom. 4.
t Eccleſ. 11.

¶ Corr. Rom. α Et cera.] *Ante legebatur, &c. Reſtitutum eſt ex originali, ex quo alia etiam ſunt emendata, & addita.*

¶ ß Hieronymo:] *Eſt in epiſtola de ſeptem gradibus, quemadmodum & quod ſequitur, priuſquam audias, &c. eſt ibidem ſuperius.*

CAUSA XVI.

QUidam Abbas habebat parochialem Eccleſiam: inſtituit ibi Monachum, ut officium celebraret populo: poſſedit eam per quadraginta annos ſine aliqua interpellatione: tandem querela adverſus Abbatem movetur a Clericis baptiſmalis Eccleſiæ, in cujus diœceſi parochiana Eccleſia illa conſiſtebat.

1. *Hic primum quæritur, utrum Monachis liceat populis officia celebrare, pœnitentiam dare, & baptizare.*
2. *Secundo, ſi contigerit, eos capellas habere Epiſcopali beneficio, an ab eis ſint inſtituendæ, an ab Epiſcopis.*
3. *Tertio, an jura Eccleſiarum præſcriptione tollantur.*
4. *Quarto, ſi Eccleſia adverſus Eccleſiam præſcribat, an etiam monaſterium adverſus Eccleſiam præſcribere poſſit.*
5. *Quinto, an capellam in ſuo territorio ædificatam jure territorii ſibi vendicare valeat.*
6. *Sexto, ſi Archipresbyter, vel Epiſcopus ſua auctoritate, non judiciaria ſententia capellam illam eripuerit, an cadat a cauſa: ut Eccleſia, cui præſidet, non ultra habeat jus repoſcendi, quod ſuus paſtor illicite uſurpavit.*
7. *Septimo quæritur, ſi Laici capellam illam tenebant (ut quibuſdam mors eſt) & in manibus Abbatis eam refutaverint, & in dominicatum tradiderint, an conſenſu Epiſcopi, & Clericorum Abbas poſſit eam tenere.*

UTRUM MONACHIS LICEAT POPULIS OFFICIA CELEBRARE, PŒNITENTIAM DARE, ET BAPTIZARE.

QUÆSTIO I.

QUod Monachi officia populis celebrare non poſſint, multis auctoritatibus probatur: quarum prima eſt illa ſanctæ Nicænæ Synodi, qua dicitur. (an. 325. in Bithynia.)

C. I. *Monachorum converſatio ab omnibus debet eſſe diſcreta.*

a Anſ. l. 5. c. 66. & l. 6. cap. 214. Polyc. l. 4. tit. 34.

PLacuit *a* a omnibus reſidentibus in ſancta Nicæna Synodo, ut Monachorum converſatio, & vita ſecundum etymologiam nominis ab omnibus diſcrepet. Monachus enim Græce, Latine ſingularis dicitur. Unde Monachum per omnia ſingulariter agere oportet. Quamobrem firmiter & inſolubiliter omnibus præcipimus, ut aliquis Monachus pœnitentiam nemini tribuat, niſi ſibi invicem, ut juſtum eſt. mortuum non ſepeliat, niſi Monachum in monaſterio ſecum commorantem: vel ſi fortuitu quenquam advenientium fratrum ibi mori contigerit.

¶ Corr. Rom. Caput hoc neque in prima Nicæna Synodo, neque in ſecunda hodie habetur. *Eſt autem aliquid ſimile in canonibus Nicænis verſis ex Arabico, c. 76.*

¶ PITH. 1. Placuit.] Vide Chron. Slavor. p. 138.

C. II. *Monaſterii diſtrictionem, & Eccleſiaſticum miniſterium quilibet ſimul tenere non poteſt.*

Item Gregorius Joanni Ravennati Epiſcopo, lib. 4. epiſt. 2.
(an. 594. Roma in Æmiliam.)

b Ivo p. 3. c. 18.
c al. officiis.
d al. obſequio.

NEmo *b* poteſt & Eccleſiaſticis obſequiis *c* deſervire, & in monachica regula ordinate perſiſtere: ut ipſe monaſterii diſtrictionem teneat, qui quotidie in miniſterio *d* Eccleſiaſtico cogitur permanere.

C. III. *Monachi, qui ad Clericatum promoventur, a priori propoſito diſcedere non debent.*

Item Innocentius I. ad Victricium, epiſt. 2. c. 10.
(an. 404. Roma in Galliam.)

e Polycar. ibid. Anſel. l. 5. c. 67.
f al. deviare.

DE *e* Monachis, qui diu morantes in monaſteriis, ſi ² poſtea ad Clericatus ordinem pervenerint, ſtatuimus, non debere eos a priore propoſito diſcedere *f* ³.

¶ PITH. 2. Si.] Delent Crelc. & 4 V. C.

3. Diſcedere.] 3. V. C. deviare. Vide Centur. to. 4. p. 500. & l. 1. Capitul. c. 27.

Gratian. *Si ergo (ſicut Innocentius definit) a ſuo propoſito eis diſcedere non licet, & ſicut Gregorius teſtatur, in monaſtica regula devote perſiſtere, & Eccleſiaſticis obſequiis ſimul deſer-*

deſervire non poſſunt: patet, quod parochianis Eccleſiis Monachi præfici non poſſunt.

C. IV. *Monachus non habet officium docentis, ſed plangentis.*

Item Hieronymus ad *Riparium Presbyterum, adverſus Vigilantium.* (an. 406. *e Palæſtina in Galliam.*)

g Polyc. ibid. Anſ. l. 7. c. 128. Ivo p. 7. c. 128. Pann. l. 3. c. 170. b al. doctoris.

MOnachus g non docentis b, ſed plangentis habet officium: qui vel ſe, vel mundum lugeat, & Domini pavidus præſtoletur adventum.

C. V. *In populari frequentia Monachi eſſe non debent.*

Idem ad *Paulinum, de inſtitutione Monachi, epiſt.* 13. (an. 394. *e Palæſtina in Italiam.*)

i Ivo p. 7. c. 2. Pann. l. 3. c. 175.

SI i cupis eſſe, quod diceris, Monachus, id eſt, ſolus, quid facis in urbibus, quæ utique non ſunt ſolorum habitacula, ſed multorum? *& infra.* §. 1. Habeto ſimplicitatem columbæ, ne cuiquam machineris dolos, & ſerpentis aſtutiam, ne aliorum ſupplanteris inſidiis. Non multum diſtat in vitio vel decipere poſſe, vel decipi. Chriſtianum k, quem ſenſeris tibi aut ſemper, aut crebro de nummis loquentem (excepta eleemoſyna, quæ indifferenter omnibus patet) inſtitorem potius habeto, quam Monachum. Præter victum & veſtitum, & manifeſtas neceſſitates nihil cuiquam tribuas: ne filiorum panem canes comedant.

k al. decipi Chriſtianum. Quem] orig.

C. VI. *Monachus paſcitur, Clerici paſcunt.*

Idem ad *Heliodorum de laude vitæ ſolitariæ, epiſt.* 1. (an. 372. *e Chalcide in Italiam.*)

l Polycar. ibid. Anſ. l. 7. c. 103.

ALia l cauſa eſt Monachorum, alia Clericorum. Clerici paſcunt oves, ego paſcor: illi de altari vivunt, mihi quaſi infructuoſæ arbori ſecuris ponitur ad radicem, ſi munus ad altare non defero. *& infra.* §. 1. Mihi ante Presbyterum ſedere non licet. Illi, ſi peccavero, licet, me tradere m Satanæ in interitum carnis, ut ſpiritus ſalvus ſit in die Domini Jeſu.

m 1. Cor. 12.

C. VII. *Non licet aliquid Monachis agere ſine Presbyterorum conſilio.*

n Habetur in comm. ad cap. 3. Eſaiæ.

Idem ad *Ruſticum.* n (imo ad c. 3. Iſaiæ an. 406. *in Palæſtina.*)

o Deuſded. p. 3.

ECcleſia o habet Senatum cœtum Presbyterorum, ſine quorum conſilio nihil Monachis agere licet. Roboam p filius Salomonis ideo perdidit regnum, quia noluit audire Presbyteros ſuos. Senatum quoque Romani habebant, cujus conſilio cuncta agebant: & nos habemus Senatum noſtrum, cœtum Presbyterorum.

p 3. Reg. 14.

¶ Corr. Rom. *Apud B. Hieronymum in commentariis ad c. 3. Eſaiæ, unde hoc caput videtur acceptum, hæc leguntur:* Roboam filius Salomonis ideo perdidit regnum, quia noluit audire Presbyteros. *& paulo inferius.* Senatus quoque conſulta dicuntur, & Principes quondam Romani Conſules appellati ſunt, vel a conſulendo civibus, vel ab agendo cuncta conſilio. Et nos habemus in Eccleſia Senatum noſtrum, cœtum Presbyterorum.

C. VIII. *Secundum etymologiam nominis ſolitariam vitam ducat Monachus.*

Item Eugenius Papa. (*forte* an. 826. *Romæ.*)

q Anſ. l. 5. c. 75. & l. 6. c. 113.

PLacuit q communi noſtro Concilio, ut nullus Monachorum pro lucro terreno de monaſterio exire nefandiſſimo auſu præſumat, neque pœnitentiam dare, neque filium de Baptiſmo accipere, neque baptizare, neque infirmum viſitare, neque mortuum ſepelire, neque ad Eccleſiam ſæcularem tranſire, neque aliis quibuſcunque negotiis ſeſe implicare; ſit clauſtro ſuo contentus, quia ſicut piſcis ſine aqua caret vita, ita ſine monaſterio Monachus. Sedeat itaque ſolitarius, & taceat, quia mundo mortuus eſt, Deo autem vivit r. §. 1. Agnoſcat nomen ſuum: Monos enim Græce, Latine eſt unus: achos Græce, Latine triſtis ſonat. Inde dicitur Monachus, id eſt, unus triſtis. Sedeat ergo triſtis, & officio ſuo vacet.

r vivunt.

¶ Corr. Rom. *Anſelmus etiam citat ex decretis Eugenii, & ex eodem habetur in vetuſto Decretorum libro.*

C. IX. *Abſque Epiſcoporum conſenſu Epiſcopalia jura Monachi non uſurpent.*

Item Paſchalis II. *Victori Bononienſi Epiſcopo.* (c. an. 1102. *Romæ in Æmiliam.*)

s Anſ. l. 5. c. ult.

PErvenit s ad nos (unde valde miramur) quod quidam Monachi, & Abbates in parochia veſtra contra ſanctorum Patrum decreta Epiſcopalia jura, & officia ſibi arrogantes vendicant: videlicet pœnitentiam, remiſſionem peccatorum, reconciliationem, decimas, & Eccleſias: cum abſque proprii Epiſcopi licentia, vel Apoſtolicæ ſedis auctoritate hoc nullatenus præſumere debeant: ſicut in Chalcedonenſi Concilio t de hujuſmodi a ſanctis Patribus cautum eſt, & ſub anathematis vinculo Monachis omnibus prohibitum. Mandamus itaque dilectioni tuæ, ut eos convenias, & ne talia deinceps præſumant, omnino prohibeas.

t infra ead. quivere.

Pars I.

C. X. *De eodem.*

Item Calixtus Papa II. (an. 1123. *Romæ.*)

INterdicimus etiam Abbatibus, & Monachis publicas pœnitentias dare, infirmos viſitare, & unctiones facere; & Miſſas publicas cantare. Chriſma, & oleum, conſecrationes altarium, ordinationes u Clericorum ab Epiſcopis accipiant, in quorum parochiis manent.

u al. ordines.

C. XI. *Monachi intra clauſtra morantes Clericorum officia exterius non miniſtrent.*

Item Alexander II. 4. (c. an. 1067. *Roma in Tuſciam.*)

JUxta x Chalcedonenſis tenorem optimi Concilii Monachis, quamvis religioſe ad normam ſancti Benedicti intra clauſtrum morari præcipimus, vicos, caſtella, civitates peragrare prohibemus 3, & a populorum prædicatione omnino ceſſare cenſemus: niſi forte quis de ſuæ animæ ſalute ſollicitus, ut eorum habitum aſſumat, eos intra clauſtrum conſulere voluerit.

x Ivo p. 7. c. 231.

¶ Pith. 4. *Alexander II.*] Add. V. C. *Clero, & populo Florentino.*

3. *Prohibemus.*] V. C. *prohibuimus.*

C. XII. *Monachi, qui ſunt in civitatibus, Epiſcopo debent eſſe ſubjecti.*

Item ex Concilio Chalcedonenſi c. 4. (an. 451. *in Bithynia.*)

y Concor. Cap. l. 5. c. 25. Polyc. l. 3. t. 1. & l. 4. t. 34. Anſel. l. 3. c. 54. Ivo p. 7. c. 1. Pann. l. 3. c. 174. z al. Eccleſiaſticis.

QUi y vere, pureque ſolitariam eligunt vitam, digni ſunt convenienti honore a. *& infra.* §. 1. Eos vero, qui per civitates ſingulas, ſeu poſſeſſiones in monaſteriis ſunt, placet nobis Epiſcopo eſſe ſubjectos, & quieti operam dare, atque obſervare jejunia, & orationes in locis, in quibus ſemel ſe Deo devoverunt, permanentes, & neque β communicare Eccleſiaſticis z, neque ſæcularibus aliquas attrectare 6 actiones, relinquentes propria monaſteria, niſi forte jubeantur propter urgentes neceſſitates ab ipſius civitatis Epiſcopo. Et neminem ſervorum ſuſcipi in monaſterium, ut ſit cum eis Monachus, niſi cum domini proprii licentia a. Prætereuntem vero hæc decrevimus extra communionem eſſe, ne nomen Domini blaſphematur. §. 1. Convenit vero civitatis Epiſcopo curam, ſollicitudinemque neceſſariam monaſteriis exhibere.

a al. conſcientia.] παρὰ γνώμης.

¶ Corr. Rom. a *Honore*] *Sequitur continenter c.* Quidam Monachorum. *infra* 18. *q.* 2. *quod eſt ex eadem priſca verſione, atque caput hoc.*

β Et neque communicare] *Græce eſt,* μήτε ἐκκλη[illegible], *id eſt,* neque Eccleſiaſtica, neque ſæcularia negotia turbare, nec eis ſe immiſcere.

¶ Pith. 6. *Attrectare.*] Deeſt in V. C.

Gratian. *Hic ita reſpondetur. Auctoritas illa Nicænæ Synodi prohibet Monachos de Monaſteriis exire, & per capellas mortuorum ſepulturas celebrare, conſuetæ videlicet more Clericorum ad cujuslibet exequias celebrandas. Cæterum ſi apud monaſterium aliquis ſemetipſum tumulari voluerit, non eſt prohibendus.*

C. XIII. *Miſſæ celebrari, & mortui ſepeliri in monaſterio non prohibentur.*

Unde Gregorius I. *ſcribit Joanni Epiſcopo de Urbe veteri lib.* 1. *epiſt.* 12. (an. 592. *Roma in Tuſciam.*)

b Polyc. 3. Anſ. l. 5. cap. 66. Hic aliquot epiſtolæ verba omittuntur. c al. Georgii.

AGapitus Abbas b monaſterii ſancti Gregorii c inſinuavit nobis plurima ſe a veſtra ſanctitate gravamina ſuſtinere: quod in eodem monaſterio Miſſas prohibeas celebrari: mortuos etiam ibidem interdicas ſepeliri. A qua inhumanitate vos hortamur ſuſpendi, & ſepeliri ibidem mortuos, Miſſas celebrari nulla ulterius habita contradictione permittas.

C. XIV. *Non ſunt caſſandæ piæ voluntates defunctorum.*

Idem *Januario Caralitano Epiſcopo lib.* 3. *epiſt.* 9. (an. 593. *Roma in Sardiniam.*)

d 13. q. 2. ultim.

ADmonere d te volumus, ne piæ vivorum, aut defunctorum voluntates tua (quod abſit) remiſſione caſſentur.

C. XV. *Teſtatoris arbitrium ſervari oportet.*

Item Gelaſius Papa. 7 (*forte c.* an. 494. *Romæ.*)

COnſiderata Eccleſiaſticæ utilitatis hoc poſtulat, ex juſta diſpoſitione e teſtatoris ſervandum arbitrium.

¶ Corr. Rom. e *Diſpoſitione*] *In vetuſtis exemplaribus legitur,* diſpenſatione.

¶ Pith. 7. *Papa.*] Add. V. C. *Laurentio.*

C. XVI. *De eodem.*

Item ex Concilio Triburienſi c. 15.
(*an. 895. in Germania.*)

e 13. q. 2. *ubicumque.*

UBicumque e facultas rerum, & opportunitas temporum ſuppetit &c. (ſicut in eodem capite ſupra legitur in cauſa eorum, qui de diœceſi ad diœceſim tranſeunt.)

§ Corr. Rom. *In aliquot vetuſtis codicibus caput hoc conjunctum eſt ſuperiori.*

Gratian. *Ecce his auctoritatibus patet, quod ſi quis apud monaſterium ſepulturam ſibi eligere voluerit, libere a Monachis poteſt ſepeliri. Unde liquido colligitur, prohibitionem illam Nicenæ Synodi propter improbitatem circumvagantium eſſe factam.*

C. XVII. *Monachi, qui ſine licentia Epiſcopi vagantur, ad propria loca redire cogantur.*

Unde in Chalcedonenſi Concilio c. 23. *legitur.*
(*an. 451. in Bithynia.*)

QUidam Monachi nihil habentes ſibi injunctum a proprio Epiſcopo, interdum vero etiam illi, qui ab eo fuerant excommunicati, veniunt ad regiam civitatem Conſtantinopolitanam, & in ea perturbationes tranquillitati Eccleſiaſticæ inferunt, & diverſorum domus corrumpunt. Statuit igitur ſancta Synodus, hos primum commoneri, ut exeant a regia civitate: deinde vero invitos dejici, ac inde per defenſorem compelli, ut ad ſua loca redeant.

§ Corr. Rom. a *Commoneri,*) *In hac poſtrema poſtremæ parte videtur de induſtria verſio priſca in epitomen redacta. Integer canon ſic habet.*

Ἦλθεν εἰς τὰς ἀκοὰς τῆς ἁγίας συνόδου, ὡς κληρικοί τινες καὶ μονάζοντες μηδὲν ἐγκεχειρισμένοι ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου, ἔστι δὲ ὅτε καὶ ἀκοινώνητοι γενόμενοι παρ᾽ αὐτοῦ, καταλαμβάνοντες τὴν βασιλεύουσαν Κωνσταντινούπολιν, ἐπὶ πολὺ ἐν αὐτῇ διατρίβουσι, ταραχὰς ἐμποιοῦντες, καὶ θορυβοῦντες τὴν ἐκκλησιαστικὴν κατάστασιν, ἀνατρέπουσί τε οἴκους τινῶν. ὥρισε τοίνυν ἡ ἁγία σύνοδος, τοὺς τοιούτους ὑπομιμνήσκεσθαι μὲν πρότερον διὰ τοῦ ἐκδίκου τῆς κατὰ Κωνσταντινούπολιν ἁγιωτάτης ἐκκλησίας ἐπὶ τὸ ἐξελθεῖν τῆς βασιλευούσης πόλεως, εἰ δὲ τοῖς αὐτοῖς πράγμασιν ἐπιμένοιεν ἀναισχυντοῦντες, καὶ ἄκοντας αὐτοὺς διὰ τοῦ αὐτοῦ ἐκδίκου ἐκβάλλεσθαι, καὶ τοὺς ἰδίους καταλαμβάνειν τόπους. *Id eſt:*

Pervenit ad aures ſanctæ Synodi, nonnullos Clericos & Monachos, quibus nihil a proprio Epiſcopo commiſſum eſt, quibuſque interdum etiam ab eo communione eſt interdictum, ad regiam Conſtantinopolim ſe conferentes, diu in ea morari, tumultus excitantes, & ſtatum Eccleſiaſticum perturbantes, ac domos nonnullorum invertere. Statuit igitur ſancta Synodus, hujuſmodi homines primum quidem per defenſorem ſanctiſſimæ Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ admoneri, ut ex regia civitate exeant: deinde vero, ſi impudenter agentes iiſdem negotiis fuerint perſeveraverint, ipſos etiam invitos, per eundem defenſorem ejici, & ad propria reverti loca.

C. XVIII. *Monachi circumvagantes per defenſores ſunt compellendi.*

f al. Salonitano. al. Solatran.

Item Pelagius Papa *Paulino Solitario.* f
(*forte c. an. 557. Roma in Dalmatiam.*)

g Polycar. l. 4. tit. 34. Anſel. l. 7. c. 193.
h al. Probianum.
i fortaſſe Rethymnus.

PRubinum g Pharia a & Milianum, atque Probianum h, vel alios pſeudomonachos Joanni defenſori præcipimus, ut eos debeat detinere, quatenus, ſi quam dilatione ſuæ converſationis rationem cognoſcere, ad nos, ut informentur, debeant dirigi. Certe, ſi ſola obſtinatione ab Eccleſiaſtico corpore ſunt ſciſſi, in Reatina i (ſicut petiſti) inſula ut exulent, prædicto defenſori duximus injungendum.

§ Corr. Rom. a *Pharia,*) *Sic eſt emendatum ex Anſelmo & Polycarpo, cum antea legeretur,* Samatiæ. *Eſt autem Pharia civitas Dalmatiæ.*

C. XIX. *Nullus Monachus præter Domini Sacerdotes audeat prædicare.*

Item Leo Papa *ad Theodoritum Epiſcopum Cypri, epiſt. 62. al. 63.* (*an. 453. Roma in Orientem.*)

k Burchar. l. 2. c. 158.
l al. regionis.

ADjicimus k illud etiam, quod nobis propter improbitatem quorumdam Monachorum religionis l veſtræ vehis mandaſtis per Vicarios veſtros, & hoc ſpecialiter ſtatuentes, ut præter Domini Sacerdotes nullus audeat prædicare, ſive Monachus, ſive Laicus ille ſit, qui cujuslibet ſcientiæ nomine glorietur.

Gratian. *Ecce in hoc capite & vitium eſt expreſſum, & generali conſtitutione cunctorum. Quod vero pœnitentiam dare prohibentur, inde eſt, quia nulli Sacerdotum licet alterius parochianum ligare, vel ſolvere. Monachi autem, etſi in dedicatione ſui Presbyteratus (ſicut & cæteri Sacerdotes) baptizandi, prædicandi, pœnitentiam dandi, peccata remittendi, beneficiis Eccleſiaſticis perfruendi rite poteſtatem accipiunt, ut amplius & perfectius agant ea, quæ Sacerdotalis officii eſſe ſanctorum Patrum conſtitutionibus comprobantur: tamen executionem ſuæ poteſtatis non habent, niſi a populo fuerint electi, & ab Epiſcopo cum conſenſu Abbatis ordinati. Eccleſiaſticas vero atque ſeculares actiones attrectare prohibentur, ut non præſumant ſibi patrocinia cauſarum, niſi ab Epiſcopo commoniti fuerint, nec ſecularibus cauſis occupentur, ut reſideant cognitores dirimendarum litium.*

C. XX. *Monachus defenſor fieri non debet.*

Unde Pelagius *ſcribit Antonino* 8 *Patricio, & Decio.*
(*c. an. 580. Romæ.*)

m Ivo p. 7. c. 23.
n al. aliud.

DE m præſentium portitore, quod defenſor factus non eſt, nulla vobis animi moleſtia ſit: quia eum ſatis amantiſſimum habeo de iſto propoſito ad illud n officium homines deduci, in quo nullo modo, quæ a Monachis Deo promiſſa ſunt, valeant adimpleri. Omnimoda enim eſt illius habitus, & iſtius officii diverſitas. Illic enim quies, oratio, labor manuum: et hic cauſarum cognitio, conventiones, actus, publica litigia, & quæcumque vel Eccleſiaſticæ inſtituta, vel ſupplicantium neceſſitas poſcit. Faciat autem Deus, ut tales ſint hi, qui vel a nobis in iſto habitu nutriuntur, vel in monaſteriis creſcunt, ut provecta ætate, & vita probata, non ad laicorum officia, ſed ad Sacerdotium valeant promoveri.

§ Pitn. 8. *Antonino.*) Sic etiam V. C.

o diſt. 77. c. ult.

Gratian. *Gelaſius tamen (ſicut in tractatu de promotionibus Clericorum invenitur, in capitulo illo,* Monachus o novitius, &c.) *permittit illos ex diſpenſatione fieri defenſores.*

2 pars. *Quod vero Sacerdotalium officiorum poteſtatem habeant, teſtatur* Ambroſius, *dicens:*

C. XXI. *Clericorum officia celebrare Monachi Presbyteri non prohibeantur.*

p 1. Cor. 9.

DOctos ac probos Monachos, Presbyterii honore dedicatos, baptizare, prædicare, pœnitentiam dare, debita miſeris laxare, & decimarum, primitiarum, oblationum vivorum, & mortuorum portione juſta perfrui debere, moderata diſpenſatione commendamus, ut juxta Apoſtolum p de altario, cui ſerviunt, vivant, per obſequium Dominicæ plebis panem, & vinum immaculata benedictione transforment in corpus, & ſanguinem Domini noſtri Jeſu Chriſti.

§ Corr. Rom. *Apud B. Ambroſium nihil tale eſt inventum: & videtur auctoris alicujus longe recentioris.*

C. XXII. *Beneficiis Eccleſiaſticis Monachus Presbyter libere perfruatur.*

Item Innocentius Papa. (*forte c. an. 1119. Romæ.*)

SI Monachus ad Clericatum promoveatur, beneficio ei plenariter, & annona, & decimis donentur, abſque alia minoratione, & dilatione, ut quanto melius poſſit, juxta poſſibilitatem ſuam, quando neceſſitas extiterit, ad opera Eccleſiaſtica, & ipſam reſtaurandam Eccleſiam adjutorium faciat.

C. XXIII. *De eodem.*

Item Gregorius.

q Anſel. l. 7. in fine.
r al. juſto canone.

MOderamine q Apoſtolicæ auctoritatis decernimus, ut Monachi, ſi Presbyterii honore dedicati ſunt, cum ligandi, ſolvendique poteſtate, decimarum, primitiarum, oblationum, donationum, quæ fiunt pro vivis, & pro defunctis, portionem juxta r canonum ad ſuam, proximorumque utilitatem merito perfectioris juſtitiæ non minus, quam cæteri Sacerdotes laudabiliter ſibi vendicent.

C. XXIV. *Clericorum officia Monachi Presbyteri libere adminiſtrent.*

Idem. (forte in Conc. Nemauſenſi c. 3. an. 1096. *in Gallia.*)

s Anſ. ibid.

EX s auctoritate hujus decreti (quod Apoſtolico moderamine, & pietatis officio a nobis eſt conſtitutum) Sacerdotibus Monachis, Apoſtolorum figuram tenentibus, liceat prædicare, baptizare, communionem dare, pro peccatoribus orare, pœnitentiam imponere, atque peccata ſolvere.

C. XXV. *Monachi Presbyterii honore decorati poteſtatem habent ligandi, & ſolvendi.*

Item ex decreto Bonifacii Papæ IV.
(*an. 610. Romæ.*)

t Anſ. ib. Polyc. l. 4. tit. 34. Ivo p. 7. c. 23.

SUnt t nonnulli nullo dogmate fulti, audaciſſime quidem, zelo magis amaritudinis, quam dilectionis inflammati, aſſerentes Monachos, quia mundo mortui ſunt & Deo vivant, Sacerdotalis officii potentia indignos: neque pœnitentiam, neque Chriſtianitatem largiri, neque abſolvere poſſe per Sacerdotalis officii divinitus ſibi injunctam poteſtatem: ſed omnino labuntur. *Et infra.* §. 1. Neque enim beatus Benedictus, Monachorum præceptor almi-

miſſione, hujus rei aliquo modo fuit interdictor: ſed eos ſecularium negotiorum adiiſſe expertes fore tantummodo. Quod quidem Apoſtolicis documentis, & omnium ſanctorum Patrum inſtitutis non ſolum Monachis, ſed etiam Canonicis maximopere imperatur. *Nemo u enim militans Deo implicat ſe negotiis ſecularibus.* §. 2. Nos vero tantorum Patrum inſtitutis exemplis (quibus periculoſiſſimum eſt refragari) credimus a Sacerdotibus Monachis ligandi, ſolvendique officium Deo operante digne adminiſtrari, ſi eos digne contigerit hoc miniſterio ſublimari. *& infra.* §. 3. Decernentes igitur monaſticæ profeſſionis Presbyteros Sacerdotalis potentiæ arcere officio, omnimodo præcipimus, ut ab hujuſcemodi nefandis auſibus reprimantur in poſterum, quia quanto quiſque eſt celſior, tanto eſt in his potentior.

u 2. Timoth. 2.

¶ Corr. Rom. *Caput hoc cum nonnullis aliis miſſum eſt ex Hiſpania, deſcriptum ex vetuſto codice Monaſterii Populeti, cujus hic eſt titulus:* ex Concilio Bonifacii Papæ, qui quartus a beato Gregorio 9: quomodo Monachis liceat cum Sacerdotali officio ubi, & ubi ſi miniſtrare.

¶ α Nemo enim] *Hæc Scripturæ Sententia abeſt a codice Populeti, & Polycarpo, & Ivone.*

¶ Pith. 9. *Gregorio.*] Add. V. C. *fuit, quod Monachis, &c.*

10. *Ubi & ubi.*] Idem Cod. *Ubique.*

Gratian. *His omnibus auctoritatibus perſpicue monſtratur, Monachos poſſe pœnitentiam dare, baptizare, & cætera Sacerdotalia officia licite adminiſtrare. Quod vero populi electione, Epiſcoporum inſtitutione, & Abbatis conſenſu poteſtatem ſuam exequi valeant, Hieronymi, Gelaſii, & Gregorii auctoritate probatur.*

C. XXVI. *Digne in monaſterio vivens, per populi electionem ad Clericatum poterit promoveri.*

[*Ait enim* Hieronymus *ad Ruſticum Monachum, epiſt.* 4.
(c. an. 400. *Roma in Galliam.*)

SIc vive in monaſterio, ut Clericus eſſe merearis. *& infra.* §. 1. Multo a tempore diſce, quæ poſtmodum doceas: & inter bonos ſemper ſectare meliores. Quod ſi populus, vel Epiſcopus te in Clericum elegerit, agito, quæ Clerici ſunt.

¶ Corr. Rom. α Multo tempore] *Alia eſt verborum ſeries & clarior apud B. Hieronymum.* Cum ad perfectam, inquit, ætatem veneris, ſi tamen vita comes fuerit, & te vel populus, vel Pontifex civitatis in Clericum elegerit, agito, quæ Clerici ſunt, & inter ipſos ſectare meliores. *& infra.* Multo tempore diſce, quod doceas.

C. XXVII. *Ad ordinem Clericatus promoveri Monachi poſſunt.*

Idem *ad eundem, eadem epiſtola ſuperius,*
(c. an. 400. *Roma in Galliam.*)

x Ivo p. 6. c. 4.

SI x Clericatus te titillat deſiderium, diſcas, quod poſſis docere, & rationabilem Chriſto hoſtiam offeras: ne miles ante, quam tyro, ne prius magiſter ſis, quam diſcipulus. §. 1. Non eſt humilitatis meæ, neque menſuræ judicare de Clericis, & de miniſtris Eccleſiarum ſiniſtrum quippiam dicere. Habeant illi ordinem & gradum ſuum: quem ſi tenueris, quomodo tibi in eo vivendum ſit, editus ad Nepotianum liber docere te poterit. §. 2. Nunc Monachi incunabula, moreſque diſcutimus, & ejus Monachi, qui liberalibus ſtudiis eruditus, in adoleſcentia jugum Chriſti collo ſuo impoſuit. Primumque tractandum eſt, utrum ſolus, an cum aliis in monaſterio vivere debeas. Mihi quidem placet, ut habeas Sanctorum contubernium, nec ipſe te doceas, & abſque doctore ingrediaris viam, quam nunquam ingreſſus es.

C. XXVIII. *In loco, quo Abbas judicaverit, Monachus eligatur, & ab Epiſcopo Sacerdos ordinetur.*

Item Gelaſius Papa. (forte c. an. 494. *Romæ.*)

SI quis Monachus fuerit, qui venerabilis vitæ merito Sacerdotio dignus videatur, & Abbas, ſub cujus imperio Regi Chriſto militat, illum fieri Presbyterum petierit, ab Epiſcopo α debet eligi, & in loco, quo judicaverit, ordinari: omnia, quæ ad Sacerdotis officium pertinent, vel populi, vel Epiſcopi electione provide, ac juſte acturus.

¶ Corr. Rom. α Epiſcopo] *In duobus vetuſtis codicibus legitur,* ipſo.

C. XXIX. *Tempore maturitatis Eccleſiaſticis Monachi promoveantur ordinibus.*

Item Syricius Papa *ad Himerium, epiſt.* 1. *cap.* 13.
(an. 385. *Roma in Hiſpaniam.*)

y Polycar. l. 2. tit. 31. Anſ. l. 7. c. 111. Ivo p. 6. c. 33.

MOnachos y quoque, quos tamen morum gravitas, & vitæ ac fidei inſtitutio ſancta commendat, Clericorum officiis aggregari & optamus, & volumus: ita ut qui intra trigeſimum ætatis annum ſunt digni 11 in minoribus, per gradus ſingulos creſcente tempore promoveantur ordinibus, & ſic ad Diaconatus, vel Presbyterii inſignia maturæ ætatis conſecratione perveniant: nec ſtatim 12 ſaltu ad Epiſcopatus culmen aſcendant, niſi in his eadem, quæ ſingulis dignitatibus ſuperius præfiximus, tempora fuerint cuſtodita.

¶ Pith. 11. *Digni.*] Delent 2. V. C.

12. *Statim,*] Deeſt in V. C.

C. XXX. *Eccleſiaſtica officia nec avida elatione Monachi ſuſcipiant, nec blandiente deſidia reſpuant.*

Item Auguſtinus *ad Eudoxium, epiſt.* 81.
(forte an. 398. *in Africa.*)

VOs z autem fratres exhortamur in domino, ut propoſitum veſtrum cuſtodiatis, & uſque ad finem perſeveretis: ac ſi quam operam veſtram mater Eccleſia deſideraverit, nec elatione avida ſuſcipiatis, nec blandiente deſidia reſpuatis; ſed mitis corde obtemperetis Deo, cum manſuetudine portantes eum, qui vos regit, qui a dirigit mites in judicio, qui docet manſuetos vias ſuas. Nec veſtrum otium 13 neceſſitatibus Eccleſiæ præponatis: cui parturienti ſi nulli boni miniſtrare vellent, quomodo naſceremini, non inveniretis.

z Pan. l. 3. c. 199.

a Pſalm. 24.

¶ Pith. 13. *Nec veſtrum otium.*] Idem Auguſt. Epiſt. ad Valerium. *Vix etiam perfectus Monachus bonum Clericum facit.*

C. XXXI. *Gelaſius* b *quendam Ruſſinum Monachum jubet Sacerdotem fieri, & in quadam baſilica ordinari.*

b Pelagius.

Item Pelagius Papa *Bono Epiſcopo Savinati*. 14
(forte c. an. 557. *Romæ.*)

IN c parochia tua, baſilica S. Laurentii, quæ in poſſeſſione filii & Conſiliarii noſtri, viri magnifici Theodori fundata eſt, officium Presbyterii deeſſe cognovimus. Et quia prælatus filius noſter nobis retulit, ſe inveniſſe Ruſſinum quendam Monachum, olim ſibi vita, religione 15, & moribus comprobatum, & hunc poſtulat ibi 16 Presbyterum conſecrari, (quod ſubito fieri 17 non prorogata d 18 obſervantia non acquievimus) ideo dilectio tua his literis receptis, ſabbatho veniente faciat eum Diaconum 19: & ſi Deus voluerit, & vixerimus, mediante hebdomada Presbyterum faciemus, quatenus ſuperveniente Paſchali feſtivitate ſacra miniſteria in memorata baſilica a perſona competenti valeant adimpleri.

c Polycar. l. 2. tit. 32. Anſ. l. 7. c. 96. ex Gelaſio.

d al. prærogata.

¶ Pith. 14. *Savinati.*] a. V. C. *Gavinati.*

15. *Religione.*] Delent 2. V. C.

16. *Ibi.*] 2. V. C. *illic.*

17. *Subito.*] e. V. C. *ad ſubitum.*

18. *Prorogata.*] a. V. C. *prærogaret.*

19. *Diaconum.*] a. V. C. *Subdiaconum.*

C. XXXII. *Qui de Clerico Monachus efficitur, proprio Epiſcopo ordinante poterit eligi, & conſecrari.*

Item Gregorius I. *l.* 1. *Regeſti, epiſt.* 40.
(an. 591. *Roma in Campaniam.*)

SI quem a Clericatu in monaſticam contigerit venire converſationem, ſi talis vitæ Monachus fuerit, ut Epiſcopus, cui antea militaverat, eum dignum Sacerdotio prævideat, in loco, quo judicaverit, eligi poterit, & ordinari.

Corr. Rom. ¶ *Verba ipſa B. Gregorii hæc ſunt:* Si quos autem a Clericatu in monachicam converſationem venire contigerit, non liceat eis ad eandem, vel aliam Eccleſiam, quarum pridem milites fuerant, ſua voluntate denuo remeare, niſi talis vitæ Monachus fuerit, ut Epiſcopus, cui ante militaverat, Sacerdotio dignum præviderit, ut ab eo debeat eligi, & in loco, quo judicaverit, ordinari.

C. XXXIII. *Sine teſtimonio Abbatis ad Clericatus officium Monachi non eligantur.*

Item ex Concilio Agathenſi, *c.* 27.
(an. 506. *in Gallia.*)

MOnachi e vagantes 20 ad officium Clericatus (niſi eis teſtimonium Abbas ſuus dederit) nec in civitatibus, nec in parochiis ordinentur α. *& infra.* §. 1. Si eum neceſſe fuerit Clericum de Monachis ordinari, cum conſenſu & voluntate Abbatis præſumat Epiſcopus.

e Ivo p. 3. c. 157.

¶ Corr. Rom. α Ordinentur.] *In Concilio ipſo ſequitur c. fin. infra* 20. *q.* 4.

¶ Pith. 20. *Vagantes.*] Sic 2. V. C. Alii, *etiam vacantes.*

C. XXXIV. *Cum Abbatis voluntate Monachi ordinentur, quos pro utilitate Eccleſiæ Epiſcopus ordinare voluerit.*

Item ex Concilio Ilerdenſi. *c.* 3.
(an. 524. *in Hiſpania.*)

CUm pro utilitate Eccleſiæ aliquos Monachorum Epiſcopus probaverit in Clericatus officio promovendos, cum

cum Abbatis voluntate debent ordinari. Ea vero, quæ in jure monaſterii de facultatibus offeruntur, in nullo diœceſana lege ab Epiſcopis contingentur.

C. XXXV. *Sine Abbatis a imperio Eccleſiaſtico miniſterio Monachi celebrare non præſumant.*

Item ex Concilio Tarraconenſi, c. 11.
(an. 516. *ibid.*)

MOnachi a monaſterio foras egredientes, ne aliquod miniſterium Eccleſiaſticum præſumant agere, prohibemus: niſi forte cum Abbatis imperio. Similiter, ut nullus eorum, id eſt, Monachorum, forenſe negotium ſuſceptor, vel executor exiſtat, niſi quod monaſterii expoſcit utilitas, Abbate ſibi nihilominus imperante ea.

¶ Corr. Rom. a Sine Abbatis] *Talis eſt rubrica in pleriſque vetuſtis. Nam in vulgatis erat:* Sine Abbatis imperio ad Clericatus officium Monachi non eligantur.

¶ Pith. 22. *Imperante*] Add. V. C. *Canonum ante emptio Gallicanorum de hac conſtitutione ſervata.*

C. XXXVI. *Ad Clericatus militiam non eligantur deſertores monaſteriorum.*

Item Auguſtinus ad *Aurelium*, *epiſt.* 76.
(c an. 401. *in Africa.*)

f Ivo p.7. c. 7. LEgi f epiſtolam benignitatis tuæ de Donato & fratre ejus, & quid reſponderem, diu fluctuavi. Sed tamen etiam atque etiam cogitanti, quid ſit utile ſaluti eorum, quibus in Chriſto nutriendis ſervimus, nihil mihi aliud occurrere potuit, niſi non eſſe iſtam viam dandam ſervis Dei, ut ſe facilius putent eligi ad aliquid melius, ſi facti fuerint deteriores. g al. facilior. Et ipſis enim facilis g lapſus, & ordini Clericorum fit indigniſſima injuria, ſi deſertores monaſteriorum ad militiam Clericatus eligantur; cum h ex h Pcanor. l. 3 c. 180. eis, qui in monaſterio permanent, non tamen niſi probatiores, atque meliores in Clerum aſſumere ſoleamus; niſi forte (ſicut vulgares dicunt) malus Choraules, bonus Symphoniacus eſt, ita iidem ipſi vulgares de nobis jocabuntur, dicentes: Malus Monachus, bonus Clericus eſt. Nimis dolendum, ſi *ad* tam ruinoſam ſuperbiam Monachos ſurrigemus, & tam gravi contumelia Clericos dignos putemus, in quorum numero ſumus; cum aliquando etiam bonus Monachus vix bonum Clericum faciat, ſi adſit ei ſuffi iente continentia, & tamen deſit inſtructio neceſſaria, aut perſonæ regularis integritas. Sed de iſtis credo arbitrate ſit beatitudo tua, quod noſtra voluntate (ut ſuis potius corregionalibus utiles eſſent) de monaſterio receſſiſſent. Sed falſum eſt: ſponte abierunt, ſponte deſeruerunt, nobis, quantum potuimus, pro eorum ſalute renitentibus.

3. *pars.* Gratian. *His omnibus auctoritatibus monſtratur, quod Monachi, qui ſunt a populo electi, & ab Epiſcopo cum conſenſu ſui Abbatis ſunt ordinati, legitime poteſtatem ſuam exequi valent. Illud vero Gregorii:* Nemo i poteſt obſequiis Eccleſiaſticis deſervire, &c. *de illis intelligendum eſt, qui in numero* Cardinalium, *vel Epiſcoporum ordinari, monaſterii ſui diſpenſationem ſibi reſervare contendunt.*

i Sup. ead. c. Nemo.

C. XXXVII. *Pro Abbatis, vel Monachi promotione nulla modo graventur monaſteria.*

Unde idem Gregorius I. *ſcribit Mariniano Epiſcopo Ravennati, lib. 6. epiſt. 40. ſive t. 204.*
(*an.* 597. *Romæ in Æmiliam.*)

k al. per promotionem. NE pro k cujuſlibet Monachi, aut Abbatis promotione onus aliquod monaſterio ſuſtineant; ſtudendum vobis eſt, ut ſi quiſpiam Abbatum, aut Monachorum ex quocunque monaſterio ad Clericatus officium, vel ordinem ſacrum acceſſerit, non illic aliquam habeat ulterius, ut diximus, poteſtatem.

C. XXXVIII. *Qui Eccleſiis quoquomodo militant, Abbates monaſteriorum eſſe non poſſunt.*

Idem *Maximiano Syracuſano Epiſcopo, lib. 5. epiſt. 12.*
(*an.* 593. *Romæ in Siciliam.*)

l Anſ. l. 7. c. 163. Polyc. l. 3 t. 15. m ſieri] orig. PResbyteros l, Diaconos, cæteroſque cujuſlibet ordinis Clericos, qui Eccleſiis quoquomodo a militant, Abbates per monaſteria eſſe m non permittas: ſed aut admiſſa ß Clericatus militia monaſticis non promoveantur ordinibus, aut ſi in Abbatis loco permanere decreverint, Clericatus nullatenus permittantur habere militiam. Satis enim incongruum eſt, ſi cum unum ex his per ſui magnitudine diligenter quis non poſſit explere, ad utrumque judicetur idoneus.

¶ Corr. Rom. a Quoquomodo] *Hæ voces abſunt ab originali impreſſo, & manuſcripto.*

ß Admiſſa] *Sic in vetuſtis quoque codicibus Gratiani, & epiſtolarum B. Gregorii, & cæteris earundem editionibus præter antiquam Pariſienſem, in qua, & apud Anſelmum legitur:* Aut omiſſa Clericatus militia monachicis promoveantur ordinibus.

Gratian. *Hoc vel generaliter, vel ſpeciali privilegio dictum poteſt intelligi: ſicut & de quodam monaſterio in Regeſto Gregorii legitur hoc modo.* (*an.* 602. *Romæ in Galliam.*)

C. XXXIX. *De quodam Xenodochio, cujus Abbas ad Epiſcopatum eligi prohibetur.*

HInc eſt etiam, quod Xenodochium, atque n monaſterium, quod in eodem Francorum regno conſtitutum eſt, quia per ambitiones & contentiones quorundam non canonice tractabatur, a perverſitate malorum liberare cupiens præcepit, ut ſine regali proviſione o, & Monachorum electione nullus ibi Abbas aliquis unquam ſubreptione introduceretur. Præcepit etiam, ut ejuſdem monaſterii Abbas nunquam ad Epiſcopatum eligeretur: ne forte occaſione Epiſcopatus Abbatia aliquid detrimenti pateretur. Quod Privilegium ita eſt illius Eccleſiæ, ut communem legem Regibus, vel Abbatibus omnino dare non poſſit. Non enim quod uni ſigillatim conceditur, ſtatim omnibus convenit.

n al. ſua.
o al. providentia.

¶ Corr. Rom. *Auctor hujus capitis refert conſtitutionem B. Gregorii de Abbate Xenodochii in civitate Auguſtodunenſi, quæ habetur lib. 11. in ejus epiſt. 10.*

Gratian. *Superiori auctoritate non prohibentur Abbates Sacerdotes fieri, cum B. Benedictus jubeat Abbatem fratribus egredientibus, & regredientibus benedictionem dare, quod non niſi Sacerdotum eſt. Lectionem quoque Evangelii ſimiliter Abbati ad legendum tribuit, quam ſubſequenti manione legere ſimiliter Sacerdotalis officii eſt. Sed tales Sacerdotes, vel Diacones fieri prohibet, qui in Eccleſiaſtica militia cogantur aſſiduè permanere. §. 1. Item illud Hieronymi ad Riparium Presbyterum* p Monachus non docentis, ſed plangentis habet officium. *Et ad Heliodorum* q Alia cauſa eſt Monachi, alia Clerici. *Et ad Ruſticum* r: Sine conſilio Presbyterorum Monachis nihil agere licet. *non ita generaliter intelligendum eſt, ut nulli Monachorum liceat docendi officium aſſumere. nam B. Gregorium, vel Auguſtinum Anglorum Epiſcopum, B. quoque Martinum, innumeros etiam, quos de Monachica converſatione ad ſummum Sacerdotii gradum Scriptura teſtatur eſſe promotos, cogimur negare officium docendi habuiſſe: aut in die conſecrationis ſuæ aſſeramus eos a priori propoſito diſceſſiſſe. quod (ut Innocentius teſtatur) nulli facere licet. Voluit ergo Hieronymus diſtinguere inter perſonam Monachi, & Clerici, oſtendens, quid cuique ex proprio officio conveniat. §. 2. Aliud enim convenit cuique ex eo, quod Monachus eſt: aliud ex eo, quod Clericus eſt. Ex eo, quod Monachus eſt, ſua, & aliorum peccata deflendi habet officium: ex eo, quod Clericus, docendi, & paſcendi populum. §. 3. Monachos vero uſque ad tempus Euſebii, Zozimi, & Syricii, Monachos ſimpliciter, & non Clericos fuiſſe, Eccleſiaſtica teſtatur hiſtoria. Idem etiam Hieronymus* s *refert, Monachos Scythiæ a in conveniſſe in unum, ut Sacerdotem ſibi invenirent, qui eis Miſſarum ſolemnia celebraret.*

p Sup. ead. Monachus.
q Sup. ead. alia cauſa.
r ſup. ead. Eccleſia.
s al. Scotia.

¶ Corr. Rom. a Hieronymus) *Jo. Andreæ ait eſſe in epiſt. de oper. & humil. Monachorum. In tomo autem ſecundo operum ipſius B. Hieronymi, in epiſt. 60., quæ eſt Epiphanii ad Joannem Hieroſolymitanum, ab eo Latine reddita, legitur, Epiphanium ordinaſſe Presbyterum Monachis poſcentibus, qui ex Domini ſacramenta conficeret. Erat autem Monaſterium in diœceſi Joannis.*

¶ Pith. 22. *Scythiæ.*) Scotia. Sozomen. *lib.* 6. *c.* 30. & Caſſian. *in Epiſt.* Hormiſdæ ad Poſſeſſorem *tom.* 3. *Bibl. Patr. col.* 495. *Scetæ.*

C. XL. *Omnes Clerici, vel Monachi tutelæ immunitatem habere debent.*

Item Leo Auguſtus *lib.* 1. *Codicis de Epiſcopis, & Clericis lege* 40. (imo Juſtinianus tit. eod. forte an. 532.)

GEneraliter ſancimus, omnes viros reverendiſſimos Epiſcopos, nec non Presbyteros, ſive Diaconos, & Subdiaconos, & præcipue Monachos, licet non ſint Clerici, immunitatem ipſo jure omnes habere tutelæ, ſive teſtamentariæ, ſive dativæ, ſive legitimæ: & non ſolum tutelæ eos expertes, ſed etiam curæ, non ſolum pupillorum, & adultorum, ſed & furioſi, & ſurdi, & muti, & aliarum perſonarum, quibus tutores, vel curatores a veteribus legibus dantur. §. 1. Eos tamen Clericos, & Monachos hujuſmodi habere beneficium ſancimus, qui apud ſacroſanctas Eccleſias, vel monaſteria permanent, non divagantes, neque circa divina miniſteria deſides: cum propter hoc ipſum beneficium eis indulgemus t, ut aliis omnibus derelictis Dei omnipotentis miniſteriis inhæreant. §. 2. Et hoc non ſolum in vetere Roma, vel in hac regia civitate, ſed in omni terra, ubicunque Chriſtianorum nomen colitur, obtinere ſancimus. §. 3 *Novarum etiam indictionum, & ſordidarum munerum immunitatem acceperunt. Unde* Conſtantinus *cunctis ſcribit Clericis tit. eodem u lege prima.* Juxta ſanctionem, quam dudum meruiſſe perhibemini, fundos, & mancipia veſtra nullus novis collationibus obligabit: ſed vacatione gaudebitis. *Item Imperator Honorius, & Theodoſius eodem libro, tit. de ſacroſanctis Eccleſiis lege 5. x §. 4.* Placet, rationabilis Conſilii tenore perpenſo, diſtricta moderatione præſcribere, a quibus ſpecialiter neceſſitatibus ſingularum urbium Eccleſiæ habeantur immunes. Prima quippe illius uſurpationis contumelia depellenda eſt, ne prædia uſibus cœleſtium ſecretorum dedicata, ſordidorum munerum fasce vexentur, nil extraordinarium ab hinc, ſuperindictumve flagitetur. nulla tranſlationis y ſollicitudo ſiguetur z: poſtremo nihil præter canonicam illationem, ß et ſi quam adventitiæ neceſſitatis ſarcina repentina popoſcerit, ejus benedictionibus adſcribatur. Si quis contra venerit, poſt debita

t al. indulgemus.
u Et in Cod. Theod. l. 16. t. 2. c. 8. ex Conſtant. Auguſt.
x & in Theod. ib. c. 49.
y al. tranſlationis.] al. tranſlationum.
z al. ſignatur.

debita ultionis acrimoniam, quæ erga ſacrilegos jure promenda eſt, exilio deportationis perpetuæ ſubdatur. a

a al. perpetuæ mulctetur.

§ Corr. Rom. *In codice Juſtiniani hæc lex ipſi Juſtiniano tribuitur, non Leoni.*

α Meruiſſe] *In codice Juſtiniani legitur*, meruiſtis & vos, & mancipia &c. *In Theodoſiano*, meruiſſe perhibentur & vos, & mancipia &c.

β Illa* quam] *In vulgatis codicibus ſequebatur*, niſi quam ſi adventitiæ. *In codice Juſtiniani vulgato legitur*, & quam adventitiæ. *In manuſcripto, & Haloandri non eſt copula. In codice Theodoſiano*, quod adventitiæ. *In pleriſque vetuſtis Gratiani*, utrumque adventitiæ. *Dictio vero*, ſi, *abeſt ab omnibus*, & *ideo ſublata.*

Gratian. *Hic idem datur intelligi de verbis B. Sylveſtri, qui obedientiam minorum erga majores aſſignans, ait.* Abbas Oſtiario, Monachus Abbati ſit ſubditus. *ſupra b in tractatu ordinandorum. Oſtendit ergo Hieronymus, quod ſimpliciter Monachi nihil liceat agere ſine conſilio Presbyterorum. Nec officium docendi ſibi aſſumere liceat ſine auctoritate Clericorum, niſi forte ſint divina gratia ita commoniti ſicut B. Gregorius refert in dialogo c de B. Benedicto, qui homines montis Caſſini ad fidem ad iuxit, & etiam Apollinis, quæ erat ibi ara, ſubvertit: & de d quodam Equitio, cui Angelus in ſomnis apparuit, & eum ad prædicandum miſit: qui cum de uno ſua lingua conquereretur, Angelus phlebotomo linguam ejus tetigit, & totum illud vitium curavit.* §. 1. *Quod vero Hieronymus e ſe ipſum caſibus connumerat, ſole eſt, quale illud Apoſtoli ad Philippenſes f.* Quicunque imperfecti g ſumus, hoc ſentiamus *ſe ipſum imperfectis connumerans. Hinc idem Hieronymus alibi ait h:* Natus in paupere domo, & anguſto ruſticano. & *infra.* Nos ſuffarcinati auro, ſe *famelicum faſtidientibus mellis, pauperem divitibus connumerans: ſupra ubi agitur de Clericis, qui propria relinquere nolunt,* Cap. Gloria i Epiſcopi. §. 2. *Ecce ſufficienter monſtratum eſt, quod Monachis Presbyterii honore decoratis, a populo electis, ab Epiſcopo ſuſcipientis, eadem liceant, quæ & aliis Sacerdotibus. Probatur hoc etiam ex ſimilitudine conſecrationis. Non enim in conſecratione eorum aliud dicitur, & aliud in conſecratione aliorum. Utriſque enim in communione a Domino benedictionem infundi Epiſcopus obnixe deprecatur. Et dum conſecrant, cunctis Sacerdotibus ſigillatim dicit:* Conſecrentur, & ſanctificentur. Domine, manus iſtæ, ut quicquid conſecraverint, conſecratum ſit, & quæcunque benedixerint, benedicta ſint. *Ecce communis eſt benedictio. Unde igitur diverſitas? Sicut ergo in benedictione utrique communem nanciſcuntur poteſtatem, ita in inſtitutione communiter aſſequuntur poteſtatis executionem,* §. 3. *Cæterum abſque Epiſcoporum licentia non ſolum Monachis, ſed etiam omnibus generaliter Clericis poteſtatis executio interdicitur.*

b diſt. 93. a ſubdiacono.

c L. 2. dial. c. 8.

d Lib. 2. c. 4.

u

e in ep. ad Nepotianum.

f Philip. 3.

g Apud Apoſtolum legitur, perfecti.

h In ep. ad Paulinum.

i 12. quæſt. 2. gloria.

C. XLI. *Sacerdotalia ſine permiſſu Epiſcoporum non agant Presbyteri.*

Unde Clement I. *epiſt.* 3. (c. an. 68. Romæ *ad omnes Epiſcopos &c.*)

k Burch. l. 2. c. 93. Ivo p. 2. c. 123. & p. 6. c. 90.

CUnctis k fidelibus, & ſummopere omnibus Presbyteris, & Diaconis, & reliquis Clericis attendendum eſt, ut nihil abſque Epiſcopi proprii licentia agant, non utique Miſſas ſine ejus juſſu quiſpiam Presbyterorum in ſua parochia agat: non baptizet, nec quicquam abſque ejus permiſſu faciat.

4 ps Gratian. *De his vero, qui intra Monaſterii clauſtra conſiſtunt, quibus populus ad regendum non committitur, quæritur, utrum dare, vel accipere decimas debeant. In quibus hæc diſcretio ſervanda eſt, ut de agris, & vineis, quæ ad proprium ſtipendium coluntur, decimas ſibi retineant. Si enim decimæ a populo filiis Levi reddebantur pro miniſterio, quo Domino deſerviebant in tabernaculo, offerendo ſacrificia, & holocauſta pro populo, patet, quod Monachi de propriis prædiis non magis, quam alii Sacerdotes decimas ſolvere coguntur.* §. 1. *Sed dicitur, quod prædia Monachorum ſive pretio ſunt empta, ſive pro ſalute animarum oblata, antequam in jus eorum venirent, baptiſmalibus Eccleſiis, ſive quibuslibet aliis primitias, & decimas perſolvebant: illæ autem Eccleſiæ ſuo jure privari non poſſunt.*

C. XLII. *Qui res ſuas alicui delegaverit, decimationum proventum priori Eccleſiæ auferre non poterit.*

Unde in Moguntinenſi Concilio *ſtatutum invenitur.* (imo apud Confluentiam an. 922. *in Germania.*)

l 13. q. 1. c. ult. Burch. l. 3. c. 241. Ivo p. 3. c. ult.

SI l quis Laicus, vel Clericus, vel utriuſque ſexus perſonæ proprietatis ſuæ loca, vel res alicui dare delegaverit, decimationum proventum priori Eccleſiæ legitime aſſignatum inde abſtrahere nullam habeat poteſtatem. Quod ſi facere tentaverit, talis traditio irrita prorſus ducatur, & ipſe ad emendationem Eccleſiaſtica coerceatur cenſura.

C. XLIII. *Antiquiores Eccleſiæ nec decimis, nec ulla poſſeſſione priventur.*

Item ex Concilio Cabilonenſi, m (an. 813. *in Gallia.*)

m Arelat. 3. c. 20. Capit. l. 2. c. 36. Mogunt. 5. ſub Arnulpho c. 22. & ſub Carolo c. 41. & in Rhemenſi Trosleiano.

n Deuſded. p. 3. Burch. l. 3. c. 9. Ivo p. 3. c. 12.

ECcleſiæ n antiquitus conſtitutæ nec decimis, nec ulla poſſeſſione priventur, ita ut novis Oratoriis tribuantur.

C. XLIV. *Antiquiores Eccleſiæ propter novas juſtitiam ſuam non perdant.*

Item ex Concilio Vormacienſi. (imo ex Capitul. ad Salz. an. 804. *in Germania.*)

QUicunque o voluerit in ſua proprietate Eccleſiam ædificare, & conſenſum, & voluntatem Epiſcopi habuerit, in cujus parochia eſt, licitum ſit. Veruntamen omnino providendum eſt Epiſcopo, ut aliæ Eccleſiæ antiquiores propter novas ſuam juſtitiam, aut decimam non perdant, ſed ſemper ad antiquiores Eccleſias perſolvatur. o Burch. l. 3. c. 9. Ivo p. 3. c. 9.

§ Corr. Rom. *Burchardus etiam, & Ivo citant ex Concilio Vormacienſi c. 6. quo loco tamen, quod extat, habetur aliquid ad hanc rem faciens.*

Gratian. *Decimas autem baptiſmalibus Eccleſiis perſolvendas Leo Papa IV. a 3. affirmat dicens.* (forte c. an. 850. Romæ.)

C. XLV. *Baptiſmalibus Eccleſiis decimæ dari debent.*

DE p decimis juſto ordine non tantum nobis, ſed etiam majoribus noſtris 24 viſum eſt plebibus tantum, ubi ſacroſancta baptiſmata dantur, debere dari. p 16. qu. 1. Eccleſias. §. item Leo. Polyc. l. 3. tit. 13. Deuſded. p. 3. Anſelm. l. 5. cap. 53. Ivo p. 3. c. 131.

§ Corr. Rom. *Ivo ſive eadem citat ex Geleſio; ſed Anſelmus, & Polycarpus ex Leone, ut Gratianus.*

¶ Pith. 23. *Papa IV.*] *Epiſcopis Britanniæ.*

24. *Noſtris.*] Abeſt a V. C. vide Centur. *tom. 8. p.* 583.

Grat. *Si ergo nulli licet decimationum proventum a priori Eccleſia, cui aſſignatus fuerat, abſtrahere, ſi nec antiquiori Eccleſiæ novis tribuendum non eſt, ſi decimæ tantummodo baptiſmalibus Eccleſiis dandæ ſunt, patet, quod Monachi ex propriis prædiis decimas dare coguntur. Sed & illa auctoritas Moguntinenſis Concilii q de venditore, vel donatore loquitur, definiens, quod ille, qui vendit, aut donat, non poteſt proventum decimationum illi Eccleſiæ detrahere, cui prius legitime fuerat aſſignatus. Monachi autem decimas, & primitias non auctoritate vendentis, vel donantis, ſed auctoritate ejuſdem Concilii, & Paſchalis Papæ detinent a quibus definitum eſt, ut Monachi de propriis prædiis decimas non ſolvant.* q ſup. ead. ſi quis Laicus.

C. XLVI. *Non perſolvant de propriis prædiis Abbates, & Epiſcopi decimas.*

Sic enim in Moguntinenſi r Concilio *ſtatutum eſt.* (imo Cabilonenſi an. 813. *in Gallia.*)

r In Cabilonenſi ſub Carolo Magno c. 19.

QUeſti s ſunt præterea quidam fratres, quod eſſent aliqui Epiſcopi, & Abbates, qui decimas non ſinerent dari ad t Eccleſiam, ubi illorum coloni Miſſas audiunt. Proinde decrevit ſacer iſte conventus, ut Epiſcopi, & Abbates de agris, & vineis, quæ ad ſuum, vel fratrum ſtipendium habent, decimas ad Eccleſias ſuas α deferri faciant: familia u vero eorum, ibi dent decimas ſuas, ubi infantes eorum baptizantur, & ubi per totum anni circulum Miſſas audiunt.

s Anſ. l. 5. c. 57. Burch. l. 3. c. 132. Ivo p. 3. cap. 198. Pann. l. 2. c. 30.

t al. Eccleſias, ubi illi coloni.

u al. familia det.

§ Corr. Rom. *Caput hoc in nullo Concilio Moguntino, quod extet, habetur, ſed in Cabilonenſi, unde etiam Burchardus, & Ivo. In libro Vaticanæ Bibliothecæ, in quo ſunt duo Concilia Urbani II. Placentinum, & Melphienſe, hæc etiam leguntur:* Perlatum eſt ad ſanctam Synodum, quod ſint quidam Epiſcopi, & Abbates, qui colonos ad ſe pertinentes non ſinant decimas dare ad Eccleſias, ubi Miſſas audiunt, & infantes eorum baptizantur. Proinde decrevit ſacer iſte conventus, ut Epiſcopi, & Abbates de vineis, vel agris, ac frugibus, quæ ad ſuum, vel fratrum uſum laborant, decimas ſibi pro benedictione, vel hoſpitum ſuſceptione habeant: familia vero ibi dent decimas ſuas, ubi per totum anni circulum Miſſas audiunt, & infantes etiam baptizentur.

α Suas] *Vox iſta abeſt ab ipſo Concilio, & cæteris collectoribus: ſunt etiam nonnulla aliæ varietates, quæ indicatæ ſunt in margine.*

C. XLVII. *De propriis laboribus Monachi, & Canonici decimas minime ſolvere coguntur.*

Item Paſchalis II. (c. an. 1110. *Romæ.*)

DEcimas x a populo Sacerdotibus, ac Levitis eſſe reddendas divinæ legis ſanxit y auctoritas. Cæterum a Monachis, ſive Clericis communiter viventibus nulla ratio ſinit, ut milites, aut Epiſcopi, aut perſonæ quælibet decimas de laboribus, ſeu nutrimentis ſuis propriis extorquere debeant. Unde B. Gregorius ait z: Communiter viventibus jam de faciendis portionibus, vel exhibenda hoſpitalitate, & adimplenda miſericordia nobis quid erit loquendum? cum omne, quod ſupereſt, in cauſis piis, ac religioſis erogandum ſit, dicente b Domino: *Quod ſupereſt, date eleemoſynam: & ecce omnia munda ſunt vobis.*

x Deuſd. p. 3.

y Num. 18.

z communiter autem viventibus) etiam [illegible] Gregorii cum aliis etiam verborum varietatibus.

a in reſponſ. 2. ad Auguſt.

b Luc. 11.

5 ps Gratian. *Quod autem dicitur, quod antiquiores Eccleſiæ propter novas nec decimis, nec ulla poſſeſſione priventur, non ita intelligendum eſt, ut nullo modo alicui liceat Epiſcopo aliquam partem poſſeſſionum, vel decimationum unius Eccleſiæ alteri pro tempore tribuere. Sicut enim Papa duos Epiſcopatus in unum poteſt redigere; ita & unius propria conſentiente Epiſcopo in duos poteſt dividi, vel etiam Metropolitano invita qualibet Eccleſia ab ejus jurisdictione Apoſtolica eximi auctoritate.*

C. XLVII.

C. XLVIII. *Duos Epiſcopatus in unum redigere, Apoſtolica poteſt auctoritas.*

Unde Gregorius Papa I. *ſcribit Benenato Epiſcopo lib. 2. epiſt.* 30. (an. 592. *Romæ in Campaniam.*)

a Anſ. l. 6. c. 108. Polyc. l. 3. t. 30. ET temporis qualitas, & vicinitas nos locorum invitat, ut Cumanam, atque Miſenatem a unire debeamus Eccleſiam, quoniam nec longo itineris ſpatio a ſe ſejunctæ ſunt, nec (peccatis facientibus) tanta populi multitudo eſt, ut ſingulos, ſicut olim fuit, habere debeant Sacerdotes. Quia igitur Cumani caſtri Sacerdos curſum vitæ hujus explevit, utraſque nos Eccleſias præſentis auctoritatis pagina uniſſe, tibique commiſiſſe cognoſce, propriumque utriuſque Eccleſiarum ſcito te eſſe Pontificem. Et ideo te, quæcunque tibi de earum patrimonio, vel Clerici ordinatione, ſive promotione, juxta canonum ſtatuta viſa fuerint ordinare, atque diſponere, habebis, ut proprius earum Sacerdos, liberam ex noſtræ auctoritatis conſenſu, atque permiſſione licentiam. Ubi vero commodius atque utilius eſſe perſpexeris, ibi habitato: ita ſane, ut alteram Eccleſiam, cui corporaliter præſens non es, ſollicita, provida d al. miniſteria. tique cura diſponas, quatenus divina illic myſteria d ſolenniter cunctis auctore Domino peragantur.

¶ Corr. Rom. a Miſenatem) *Sic emendatum eſt ex veteri codice B. Gregorii: quamvis in vulgatis, ſicut etiam apud Gratianum, eſſet,* Muſicenam.

C. XLIX. *Duos Epiſcopatus in unum redigere Apoſtolica valet auctoritas.*

e Joan. Diacon. l. 3. c. 15. Idem *Joanni Epiſcopo Veliterno, lib. 2. epiſt.* 35. e (an. 592. *Romæ in Campaniam.*)

f ? c. 1. temporis qualitas. Anſel. l. 3. c. 24. Polyc. l. c. tit. 9. POſtquam f hoſtilis impietas diverſarum civitatum ita (peccatis facientibus) deſolavit Eccleſias, ut reparandi eas ſpes nulla, populo deficiente, remanſerit, majori valde cura conſtringimur, ne defunctis earum Sacerdotibus, reliquiæ plebis nullo paſtoris moderamine gubernatæ, per invia fidei hoſtis callidi reperiantur (quod abſit) inſidiis. Hujus ergo rei ſollicitudine ſuper commoti, hoc noſtro ſedit cordi conſilium, ut vicinis eas mandaremus Pontificibus gubernandas. Ideoque fraternitati tuæ curam, gubernationemque Triumtabernenſium a Eccleſiæ providimus committendam: quam tuæ Eccleſiæ aggregari, utrique neceſſe eſt: quatenus utrarumque Eccleſiarum Sacerdos recte, Chriſto adjutore, poſſis exiſtere: quæque tibi de ejus patrimonio, vel Cleri ordinatione, ſeu promotione vigilanti, ac canonica viſa fuerint cura diſpog al. habebis. nere: quippe ut Pontifex proprius liberam habeas g ex præſenti noſtra permiſſione licentiam.

¶ Corr. Rom. a Triumtabernenſium) *In vulgatis legebatur,* Traverenſium. *Emendatum eſt ex el quo* [illegible]*, & originali, & Joanne Diacono. Nam, ut is teſtatur, hæc epiſtola ſcripta eſt Joanni Epiſcopo Veliterno. Oppidum autem Triumtabernarum Velitrae vicinum eſt.*

C. L. *Non habeant Epiſcopum diœceſes, quæ nunquam habuerunt.*

h Et in Toletano III. c. 4. Item ex Concilio Carthaginenſi II. c. 5. h (an. 390. *in Africa.*)

i Burc. l. 1. c. 33. FElix i Epiſcopus Selemſelitanus dixit: Etiam ſi hoc placet, ſanctitati veſtræ inſinuo, ut diœceſes, quæ nunk al. acceperunt. quam Epiſcopos habuerunt k, non habeant, & illa diœceſis, quæ aliquando habuit, habeat proprium a. Secundum autem hanc proſecutionem β ſanctitas veſtra æſtimet, quid fieri debeat. Ab univerſis dictum eſt: Placet.

¶ Corr Rom. a Proprium.) *In Concilio ipſo ſequuntur hæc:* Et ſi accedente tempore, creſcente fide Dei, populus multiplicatus deſideraverit proprium habere rectorem, ejus videlicet voluntate, in cujus poteſtate eſt diœceſis conſtituta, habeat Epiſcopum.

β Proſecutionem) *Emendatus eſt hic locus ex originalibus impreſſis, & manuſcriptis. Nam antea legebatur:* Secundum hanc perſecutionem ſanctitatis veſtræ eſt æſtimare.

C. LI. *Niſi cum voluntate Epiſcopi diœceſes, quæ ab eo retinentur, non recipiant proprios Epiſcopos.*

l Et in Carth. 3. c. 42. Item ex Africano Concilio l c. 20. (an. 424. *ibid.*)

m Burch. ibid. MUltis m Conciliis hoc ſtatutum eſt a cœtu Sacerdotali, ut plebes, quæ in diœceſibus ab Epiſcopis retinentur, quæ Epiſcopos nunquam habuerunt, non niſi cum voluntate ejus Epiſcopi, a quo tenentur, proprios accipiant rectores. a

¶ Corr. Rom. a Rectores.) *In Concilio Africano, & Carthaginenſi ſequitur,* id eſt, Epiſcopos: *quod additur etiam in gloſſa.*

C. LII. *Apoſtolica auctoritas a juriſdictione Archiepiſcopi Epiſcopus valet eximere.*

Item Gregorius *Joanni Epiſcopo Lariſſæo, lib. 2. indict. 11. epiſt. 7. ſive c. 46.* (an. 592. *Romæ in Theſſaliam.*)

FRater a noſter Hadrianus, Thebanæ civitatis Epiſcopus, n Anſ. l. 6. c. 115. Polyc. l. 1. tit. 7.
ad Romanam urbem veniens, lacrymabiliter eſt conqueſtus de quibuſdam capitulis, ſe a fraternitate tua, nec non a Joanne, primæ Juſtinianæ o Epiſcopo, non legitime, neque o al. Juſtinianæ urbis.
canonice condemnatum. *& infra.* §. 1. De nequiſſimo autem, damnandoque ejus judicio alias ſumus, juvante Domino, tractaturi. Hadrianum vero Epiſcopum reperimus, & tuo contra Sacerdotalem morem odio laborasse, & nullo jure pecuniariis in cauſis eum fraternitatis tuæ condemnatum fuiſſe ſententia. §. 2. Quia igitur & ab antefato Joanne primæ Juſtinianæ Epiſcopo contra jus, canoneſque depoſitus, honoris ſui gradu carere non potuit, in ſuam eum reformari Eccleſiam, atque in propriæ dignitatis ordinem decrevimus revocari. Et quia eum poſtmiſſet te ex eo Dominici corporis communione privari, quod admonitione p ſanctæ memoriæ deceſſoris noſtri p al. poſt admonitionem contemptam.
contempta (per quam eum, Eccleſiamque ejus de tuæ juriſdictione poteſtatis exemit) rurſus in eis aliquid tibi juriſdictionis ſervare præſumpſeris, tamen non humanam decernentes, communionemque tibi ſacramentum interim conſervantes, decernimus, ut fraternitas tua ab eo, Eccleſiaque ejus omnem antehabitæ ſuæ poteſtatem juriſdictionis abſtineat: & ſecundum ſcripta deceſſoris noſtri, ſi qua cauſa vel fidei, vel criminis, vel pecuniaria adverſus prætatum Hadrianum Conſacerdotem noſtrum potuerit evenire, vel per eos, qui noſtri ſunt, vel fuerint in urbe regia reſponſales, ſi mediocris eſt quæſtio, cognoſcatur: vel huc ad Apoſtolicam ſedem, ſi ardua eſt, deducatur: quatenus noſtræ audientiæ ſententia decidatur. Quod ſi contra q hæc, quæ ſtatuimus, quolibet tem- q Ivo p. 4. c. 205.
pore, ſeu quolibet occaſione, vel ſurreptione venire tentaveris, ſacra ſcias te communione privatum, nec eam te, excepto ultimo vitæ tuæ tempore, niſi conceſſa Romani Pontificis decernimus juſſione percipere a. *& paulo poſt.* §. 3. Res autem ſive ſacras, ſive alias mobiles, immobileſque ejus Eccleſiæ, quas hactenus diceris retinere (quarum notitiam nobis oblatam præſentibus annectimus litteris) ſine aliqua ei dilatione fraternitas tua reſtituat. De quibus, ſi qua inter vos quæſtio vertitur, volumus, ut apud reſponſalem noſtrum in urbe regia cauſa ventiletur.

¶ Rom. Corr. a Percipere.) *Huc in epiſtola immediate* r al. hoc.
cap. hac r conſona. *Infra* 25. *q.* 1.

Gratian. *Si autem necdum in diœceſi alicujus Epiſcopi illa loca aſſignata fuerint, ex vigore Apoſtolicæ ſedis proprium Epiſcopum accipiant.*

C. LIII. *Ubi multitudo fidelium excrevit, ibi Epiſcopi ſunt ordinandi.*

Unde Gregorius junior *ſcribit Bonifacio Epiſcopo, epiſt. ult.* (imo Gregor. III. an. 738. *Romæ in Germaniam.*)

[illegible]Ræcipimus a, ut juxta ſacrorum canonum ſtatuta, ubi multitudo excrevit fidelium, ex vigore Apoſtolicæ ſedis debeatis ordinare Epiſcopos: pia tamen contemplatione, ut non viloſcat dignitas Epiſcopatus.

¶ Præc. a. Præcipimus.) Vide Nenclerum p. 650.

Gratian. *Sicut duo Epiſcopatus ſupraſcripto modo in unum poſſunt redigi, & unus in duos valet dividi, ſic etiam Epiſcopus de baptiſmalibus, & parochianis Eccleſiis facere poteſt cum conſenſu ſuorum Clericorum. Quod cum factum fuerit, illa pars populi, quæ novis Eccleſiis ſupponitur, a jure prioris Eccleſiæ abſolvitur. Hoc niſi fieri poſſet, multitudo Eccleſiarum ad paucitatem redigeretur. Plures autem baptiſmales Eccleſias in una terminatione facere non poteſt.*

C. LIV. *In una terminatione plures baptiſmales Eccleſiæ eſſe non poſſunt.*

Unde in Toletano Concilio *legitur.* (forte Aquiſgran. c. an. 819. *in Gallia.*)

PLures s baptiſmales Eccleſiæ in una terminatione eſſe s Burch. l. 3. cap. 22. Ivo p. 3. c. 67.
non poſſunt, ſed una tantummodo cum ſuis t capellis. t al. ſubditis.
Et ſi contentio fuerit de terminatione duarum matricum, plebes utrarumque diſcernant, & ſi non convenerint, ita Dei judicio diſcernatur.

¶ Corr. Rom. *Caput hoc in nullo Toletano eſt inventum, Burchardus, & Ivo etiam citant ex Concilio Aquiſgranenſi.*

6 pars. Gratian. *Jus ergo Eccleſiarum ita interpretandum eſt, ut cuiſi Epiſcopo diſponente aliis Eccleſiis fuerit aſſignatum, in nullo priorum reditituum diminutionem patiantur.*

C. LV. *Communione priventur, qui decimas, vel oblationes extra Epiſcopi conſcientiam tenere voluerint.*

Unde Anaſtaſius u Papa. (forte ex Capitul. an. 809. *in Germania.*) u Cap. l. 6. c. 285. & l. 7. c. 7.

STatuimus x, ut ſi quis oblationes Eccleſiæ, vel deci- x Anſ. l. 5. c. 45.
mas, quas populus dare debet, tenere contenderit, vel extra baptiſmalem Eccleſiam dare voluerit, præter conſcien-

ſcientiam Epiſcopi, vel ejus, cui hujuſcemodi officia commiſſa ſunt, nec cum eorum voluerit agere conſilio, bannum noſtrum componat, & communione privetur.

Gratian. Cum addit, Extra conſcientiam Epiſcopi, *intelligendum relinquit, quod Epiſcopo conſentiente aliis Eccleſiis dari poſſunt.*

C. LVI. *Juxta diſpoſitionem Epiſcopi decimæ diſtribuantur.*

Item (in Concilio Ticinenſi c. 10. an. 855. *in Italia.*)

y *Anſ. l. 5. c. 46.* IN y ſacris canonibus præfixum eſt, ut decimæ juxta Epiſcopi diſpoſitionem diſtribuantur. Quidam autem Laici, qui vel in propriis, vel in beneficiis ſuis habent baſilicas, contempta Epiſcopali diſpoſitione, non ad Eccleſias, ubi Baptiſmum, & prædicationem, & manus impoſitionem, & alia Chriſti ſacramenta percipiunt, decimas ſuas dant; ſed vel propriis baſilicis, vel aliis α Eccleſiis pro ſuo libitu tribuunt: quod omnimodis divinæ legi, & ſacris canonibus conſtat eſſe contrarium. Unde β veſtram poteſtatem, ut hoc corrigatis, expetimus.

¶ Corr. Rom. α Aliis Eccleſiis] *In Concilio Ticinenſi, unde hoc capitulum videtur acceptum, legitur,* ſuis Clericis: *Apud Anſelmum vero,* ſuis Eccleſiis.

β Unde veſtram] *Verba hæc referuntur ad Imperatorem Ludovicum II. qui illi Synodo interfuit. Quare in eo ſequitur,* ſacra docet, &c.

Gratian. Cum *autem reprehenduntur, quia contempta Epiſcopi diſpoſitione hoc faciunt, intelligitur, quod ſi Epiſcopo diſponente hoc fecerint, irreprehenſibiles inveniuntur.*

C. LVII. *Anathema ſit, qui præter Epiſcopi conſcientiam decimas, & oblationes diſpenſare voluerit.*

a *Et in Aquiſg. ſub Pipino, c. 26.* Item Symmachus Epiſcopus *Eccleſiæ z catholicæ urbis Romæ dixit in Synodo ſexta Romana,* (an. 504. *Romæ.*)

a *Deuſded. p. 4. Anſ. l. 5. c. 44.* IN a 26 canonibus in Gangrenſi Eccleſia Apoſtolica auctoritate conditis, de fructuum oblationibus, quæ miniſtris Eccleſiæ debentur, & de his, quæ in uſus pauperum conferuntur, ſcriptum habetur: *Si quis* b *oblationes* 27 *Eccleſiæ*
b *Cap. 7. Gangren.* *accipere, vel dare voluerit præter Epiſcopi conſcientiam, vel ejus, cui hujuſcemodi ſunt officia commiſſa, nec cum ejus voluerit agere conſilio, anathema ſit.* Et iterum in eodem Concilio Gangrenſi: *Si c quis oblata Deo dederit, vel acceperit* 28
a *Cap. l. 7. c. 7. In Gangren. c. 8. Burchard. lib. 3. cap. 144. & 145. Ivo p. 3. c. 209 & 210.* *præter Epiſcopum, vel eum, qui conſtitutus eſt ab eo ad diſpenſandam miſericordiam pauperibus, & qui dat, & qui accipit, anathema ſit.* §. 1. Valde iniquum d ergo 29, & ingens ſacrilegium eſt, quæcunque vel pro remedio peccatorum, vel ſalute, vel 30 requie animarum ſuarum unuſquiſque venerabili Eccleſiæ contulerit, aut certe reliquerit, ab his, a quibus hæc
d *12. q. 2. indigne.* maxime ſervari convenit, id eſt Chriſtianis, & Deum timentibus hominibus, & ſuper omnia a Principibus, & primis regionum in aliud transferri, vel converti. *Et infra.* §. 2. Ge-
e *Ivo p. 3. c. 248.* neraliter e ſtatuimus, quicunque res Eccleſiæ confiſcare, aut competere, aut pervadere perniciosa ſua 31 infeſtatione præſumpſerit, niſi β ſe citiſſime 32 per Eccleſiæ, de qua agitur, ſatisfactionem correxerit, perpetuo anathemate feriatur. §. 3. Similiter & hi, qui res Eccleſiæ, juſſu, vel largitione Principum, vel quorundam potentum, aut quadam invaſione, aut tyrannica poteſtate retinuerint, & filiis, vel hæredibus ſuis (ut a quibuſdam jam factum audivimus) quaſi hæreditarias reliquerint, niſi cito res Dei, admoniti a Pontifice, agnita veritate reddiderint, perpetuo anathemate feriantur. Iniquum enim eſſe cenſemus, ut cuſtodes potius chartarum, quam defenſores rerum creditarum (ut præceptum eſt) judicemur. *Et infra.* §. 4. Ferro enim abſcindenda ſunt vulnera, quæ fomenta non ſentiunt. §. 5. Similiter & illi raptores debent fieri ab Eccleſia, qui Sacerdotali admonitione non corriguntur, di-
f *Deut. 13. & 1. Cor. 5.* cente f Domino: *Auferte malum ex vobis.* Univerſa Synodus ſurgens acclamavit: Ut ita fiat, rogamus. Dictum eſt 33 octies. Iſta ſerventur γ, precamur. Dictum eſt decies. Ut in perpetuum maneant, & veſtra auctoritate firmentur. Dictum eſt duodecies. Exaudi Chriſte, Symmacho Papæ vita ſit. Dictum eſt duodecies.

¶ Corr. Rom. α Oblationes Eccleſiæ] *In Concilio ipſo Gangrenſi legitur,* ſi quis oblationes *Eccleſiæ* extra Eccleſiam accipere, &c.

β Niſi ſe] *Hæc uſque ad verſic.* Similiter, *ſunt addita ex Symmachi Synodo.*

γ Iſta ſerventur,] *Item hæc uſque ad verſ.* Exaudi.

¶ Pitu. 26. *In Canonibus.*] Ex verſione Dionyſii Exigui habetur in Cod. Paſquerii.

27. *Eccleſiæ.*] V. C. *extra Eccleſiam.*
28. *Deo dederit, vel acceperit.*] Hæc abſunt a V. C.
29. *Iniquum ergo.*] V. C. *ergo impium.*
30. *Vel.*] Abeſt a V. C.
31. *Sua.*] V. C. *aut ſana.*
32. *Citiſſime.*] Sic etiam V. C.
33. *Dictum eſt.*] Hæc & reliqua deſunt in V. C.

C. LVIII. *Eadem plectuntur pœna, qui Eccleſiæ res, & bona Epiſcoporum invadunt.*

Idem in eadem Synodo. (an. 504. *ibid.*)

SImiliter g & hoc ad omnium Eccleſiarum notitiam veſtra cunctorum exhortatione, & judicio 34 cenſemus pervenire, g *Ivo p. 3. c. 148.*
& ab omnibus firmiter teneri: quia Epiſcoporum res Eccleſiæ non dubitantur eſſe, ſi in eorum facultatibus ſimili 35 fuerit crudelitate graſſatum, pervaſores rerum memoratarum prædictæ canonum diſtrictionis 36 feriantur cenſuræ: ut qui moribus propriis, ac nulla conſcientiæ caſtigatione corriguntur, ſaltem Eccleſiaſticæ, & canonicæ vindictæ perfodiantur aculeis.

¶ Pitu. 34. *Judicia.*] V. C. *indicia.*
35. *Simili.*] V. C. *ſimiliter.*
36. *Prædictæ Can. diſtrictionis.*] V. C. *prædicta Canonum diſtrictione feriantur.*

C. LIX. *Res Eccleſiæ Principum auctoritate diſtrahi non poſſunt.*

Item ex lib. 1. Capitulorum Caroli, & Ludovici Imperatorum, c. 83. (*an. 803. Aquiſgrani.*)

QUia h juxta ſanctorum Patrum traditionem novimus res Eccleſiæ vota eſſe fidelium, pretia peccatorum, & patrimonia pauperum, cuique non ſolum habita conſervare, verum etiam multa, Deo opitulante, conferre optamus. Ut i autem ab Eccleſiaſticis α de dividendis β rebus Eccleſiæ ſuſpicionem dudum conceptam amoveremus, ſtatuimus, ut neque noſtris, neque filiorum, & Deo diſpenſante, ſucceſſorum noſtrorum temporibus, qui noſtram, vel progenitorum noſtrorum voluntatem, vel exemplum imitari voluerint, ullam penitus diviſionem, aut jacturam patiatur.
h *Deuſded p. 3. Anſel. l. 4. c. 43.*
i *al. tamen ut.*

¶ Corr. Rom. α Eccleſiaſticis] *Sequebatur,* officiis, *quod vox neque in veteribus, neque in ipſo capitulari eſt. Refertur enim ad homines, non ad officia.*

β Dividendis] *In capitulari impreſſo legitur,* non dividendis. *In capitulis autem manuſcriptis, quæ ab Epiſcopis provinciarum Remenſis, ac Rhotomagenſis Ludovico Regi miſſa fuerunt, hæc habentur ad hunc locum pertinentia.* Quia vero Carolus Princeps, Pipini Regis Pater, qui primus inter omnes Francorum Reges, ac Principes res Eccleſiarum ab eis ſeparavit, atque diviſit, pro hoc ſolo maxime eſt æternaliter perditus. Nam S. Eucherius Aurelianenſis Epiſcopus, qui in monaſterio S. Trudonis requieſcit, in oratione poſitus, ad alterum ſeculum raptus, & inter cætera, quæ Domino ſibi oſtendente conſpexit, vidit illum in inferno inferiori torqueri. Cui interroganti ab Angelo ejus ductore reſponſum eſt: quia ſanctorum judicatione, qui in futuro judicio cum Domino judicabunt, quorumque res abſtulit, & diviſit, ante illud judicium anima, & corpore ſempiternis pœnis deputatus eſt, & recepit ſimul cum peccatis ſuis pœnas propter peccata omnium, qui res ſuas, & facultates in honore, & amore Domini ad Sanctorum loca in luminaribus divini cultus, & alimoniis ſervorum Chriſti, ac pauperum pro animarum ſuarum redemptione tradiderant. Qui in ſe reverſus S. Bonifacium, & Fuldradum Abbatem Monaſterii S. Dionyſii, & ſummum Capellanum Regis Pipini ad ſe vocavit, eiſque talia dicens in ſignum dedit, ut ad ſepulchrum illius irent, & ſi corpus ejus ibidem non reperiſſent, ea, quæ dicebat, vera eſſe crederent. Ipſi autem pergentes ad prædictum monaſterium, ubi corpus ipſius Caroli humatum fuerat, ſepulchrumque ipſius aperientes, viſus eſt ſubito exiiſſe Draco, & totum illud ſepulchrum interius inventum eſt denigratum, ac ſi fuiſſet exuſtum. Nos autem illos vidimus, qui uſque ad noſtram ætatem duraverunt, qui huic rei interfuerunt, & nobis viva voce veraciter ſunt teſtati, quæ audierunt, atque viderunt. Quod cognoſcens filius ejus Pipinus, Synodum apud Liptinas congregari fecit, cui præfuit cum S. Bonifacio Legatus Apoſtolicæ ſedis, Georgius nomine. Nam & Synodum ipſam habemus, & quantumcunque de rebus Eccleſiaſticis, quas pater ſuus abſtulerat, potuit, Eccleſiis reddere procuravit. Et quoniam res Eccleſiis, a quibus ablatæ erant, reſtituere propter concertationem, quam cum VVaifero Aquitanorum Principe habebat, non prævaluit, precariæ fieri ab Epiſcopis exinde petiit, & nonas, ac decimas ad reſtaurationes tectorum, & de unaquaque caſata duodecim denarios ad Eccleſiam, unde res erant beneficiatæ (ſicut in libro capitulorum Regum habetur) dari conſtituit, uſque dum ipſæ res ad Eccleſiam revenirent. Unde & Dominus Carolus Imperator adhuc in regio nomine conſtitutus edictum fecit, ut nec ipſe, nec filii ejus, neque ſucceſſores hujuſmodi res agere attentarent. Quod manu ſua firmavit, cui plenitudinem habemus, & de quo capitulum excerptum in libro capitulorum ejus, quicunque librum iſtum habet, & legere voluerit, invenire valebit. Hanc etiam relationem & in ſcripturis habemus, & quidam noſtrum etiam viva voce Dominum Ludovicum Imperatorem patrem veſtrum referre audivimus. *Hujus viſionis mentio etiam eſt in vita B. Eucherii Epiſcopi Aurelianenſis, & B. Rigoberti Archiepiſcopi Rhemenſis. Qualis vero eſſet hujuſmodi Eccleſiaſticorum bonorum diviſio, quam Carolus Martellus induxit, Pipinus autem, & Carolus Imperator probaverunt, eodem lib. primo Capitularium ante capitulum iſtud 83. ſic exponitur:* Tempore Hadriani Papæ, & Caroli Magni Imperatoris, quando Paulinus Epiſcopus rexit ſedem Apoſtolicam ſedis, in Aquis fuit factum illud capitulum, propter hoc, quia

Laici homines ſolebant dividere Epiſcopia, & Monaſteria ad illorum opus, & non remanſiſſet ulli Epiſcopo, nec Abbati, nec Abbatiſſæ, niſi tantum, ut velut Canonici, & Monachi viverent.

Gratian. *Cum ergo præter conſcientiam Epiſcopi, vel ejus, cui officia hujuſmodi commiſſa ſunt, quilibet prohibeatur oblata nec Eccleſiæ diſtribuere, liquido apparet, quod cum Epiſcopi conſenſu quibuslibet Eccleſiis poſſint diſtribui.*

§ 1. *Huic interpretationi videtur contraire auctoritas illa* Toletani Concilii IV. *cap.* 32. (*an.* 633. *in Hiſpania.*)

C. LX. *Nihil de jure ſuæ diœceſis Epiſcopi præſumant auferre.*

a Burchar. l. 3. c. 203. Ivo p. 3. c. 255.
l al. decimis tributis.

CONſtitutum *a* eſt a præſenti Concilio Epiſcopos diœceſes ſuas ita regere, ut nihil ex earum jure præſumant auferre, ſed juxta priorum auctoritatem Conciliorum, tam de oblationibus, quam de tributis *l*, ac frugibus tertiam conſequantur. Quod ſi amplius quippiam ab eis præſumptum extiterit, per Concilium reſtauretur, appellantibus aut ipſis conditoribus, aut certe propinquis eorum, ſi jam illi a ſeculo diſceſſerunt.

C. LXI. *Poſſeſſiones Eccleſiæ derelictas nulli ſit alienandi licentia.*

Item Symmachus Papa *ad Cæſarium fratrem* 37 *c.* 2. (*an.* 500. *Romæ in Galliam.*)

m Polyc. l. 3. tit. 10. Anſ. l. 5. c. 47.
n al. honorem meritis.

POſſeſſiones *m*, quas unuſquiſque Eccleſiæ proprio dedit, aut reliquit arbitrio, alienari quibuslibet titulis, atque diſtractionibus 38, vel ſub quocunque argumento non patimur: niſi forte aut Clericis bonorum *n* meritorum 39, aut monaſteriis religionis intuitu, aut certe peregrinis, ſi 40 neceſſitas largiri ſuaſerit: ſic tamen, ut hæc ipſa non perpetuo, ſed temporaliter perfruantur.

Gratian. *Sed illud Toletani Concilii ita intelligendum eſt, ut Epiſcopi præter quartam, vel tertiam, quæ ſecundum locorum diverſitates eis debetur, nihil contingant.*

¶ Pium 37. *Fratrem.*] Deeſt in V. C.
38. *Diſtractionibus.*] 2. V. C. *contractibus.*
39. *Bonorum meritorum.*] 1. V. C. *bonæ meritis.*
40. *Si.*] Abeſt a V. C.

C. LXII. *A Clericis, & piis locis ultra ſtatuta Patrum aliquid Epiſcopus non exigat.*

Unde in Concilio Leonis Papæ IV. *cap.* 26. *ſtatutum eſt.* (*an.* 853. *Romæ.*)

o Polycar. l. 4. t. 21. Anſel. l. 6. c. 166.
p In vulgatis erat, ſuppoſita.
q al. perſpiciat.
r al. exactionibus.

NUlli *o* Epiſcoporum liceat a ſubjecto Sacerdote, vel alio quolibet Clerico, & piis locis dationes ultra ſtatuta Patrum exigere, aut ſuperpoſita *p* in angariis inferre. Sed enim optimus ſit perſpector, ita proſpiciat *q*, ut univerſæ ſibi oves commiſſæ a ſe maxime alantur, atque in neceſſitatibus adjuventur, non illicitis exactionibus *r* opprimantur, quia Dominus paſcere, & docere nos docuit, & omnibus miniſtrare, non turpis lucris, vel avaritia delectari.

C. LXIII. *De reditibus Eccleſiæ quarta pars Clericis eſt diſtribuenda.*

s al. Catinenſi.

Item Gregorius I. *Leoni Epiſcopo Catanenſium s lib.* 7. *ep.* 8. (*an.* 597. *Romæ in Siciliam.*)

t Anſ. l. 5. c. 67.

AD *t* hoc locorum gradus rationis ordo diſtinxit, & judicia eſſe conſtituta, ut nec præpoſiti in opprimendos ſe fruſtra valeant occupare ſubjectos, nec ſubjectis iterum contra ſuos præpoſitos effrænata ſit reſultandi licentia. *& infra.* §. 1. Volumus igitur, ut quicquid Eccleſiæ tuæ ex redditu, vel quolibet alio titulo forſitan acceſſerit, quartam exinde portionem ſine diminutione aliqua debeas ſegregare, atque eam ſecundum Dei timorem Presbyteris, Diaconis, ac Clero (ut tibi viſum fuerit) diſcrete dividere.

C. LXIV. *Epiſcopus turpis lucri gratia nihil a Monachis, vel Clericis ſuis exigere debet.*

Item ex ſeptima Synodo *c.* 4. (*an.* 787. *in Bithynia.*)

u Anſ. l. 6. c. 167. Polyc. l. 4. t. 22.
x al. plenitudini. πληρώματι.
y Act. 20.
z Exiſtimamus] orig. In Scriptura autem citatur tanquam ſententia Domini.
a Pſal. 140.
b 1. Cor. 6.
2. Cor. 12.
c 1. Petr. 5.

PRædicator *u* veritatis Paulus divinus Apoſtolus, ac ſi canonem ponens Epheſiorum Presbyteris, imo vero & omni ſacratæ multitudini *x*, ita fiducialiter perhibuit *y*: *Argentum, & aurum, aut veſtem nullius concupivi. Omnia oſtendi vobis, quoniam ſic laborantes oportet ſuſcipere infirmos. beatius exiſtimans z dare, quam accipere.* Propter quod & nos edocti ab eo definimus Epiſcopum nullatenus turpis lucri gratia excogitare *a* ad excuſandas *a* excuſationes in peccatis exigere eorum, vel argentum, aut aliam ſpeciem ab Epiſcopis, vel Clericis, vel Monachis, qui ſub ipſo ſunt. Ait *b* enim Apoſtolus: *Iniqui regnum Dei non poſſidebunt. non debent filii theſaurizare parentibus, ſed parentes filiis. & infra.* Præcepit enim & *c* Petrus Apoſtolorum ſummus: *Paſcite, qui in vobis eſt, gregem Dei, non coacti, ſed ſpontanee ſecundum Deum, non turpis lucri gratia, ſed voluntarie: neque ut dominantes in Cleris, ſed forma facti gregis. Et cum apparuerit Princeps paſtorum, percipietis immarceſſibilem gloriæ coronam.*

¶ Corr. Rom. *Caput hoc autem citabatur ex ſexta Synodo.* *Eſt autem in ſeptima ex verſione Anaſtaſii, in qua nonnulla hic ſunt addita, dempta, emendata.*

a Excogitare] *Verba Græca*, ὁρίζομεν μὴ ὅλως αἰσχροκερδῶν ἐπινοοῦντας ἐπισκόπους προφασιζόμενοι προφάσεις ἐν ἁμαρτίαις, ἀπαιτεῖν χρυσόν, *ſic clarius verterentur*, ſtatuimus, ne ullo modo turpis lucri gratia in mentem veniat Epiſcopo excuſanti excuſationes in peccatis expoſcere aurum &c.

Gratian. *Illud autem, quod in ſuo capitulo Symmachi ponitur.* Hæc ipſa non perpetuo, ſed temporaliter perfruantur, *ad perſonales tantum poſſeſſiones, Clericorum videlicet, & pauperum, non ad monaſteriales referendum eſt.*

Ita §. 1. *Quam vero ſit grave apud Deum decimas, & oblationes, ac primitias Sacerdotibus non ſolvere, auctoritate Hieronymi, & Auguſtini apparet.*

C. LXV. *Reus apud Deum habetur, qui decimas Sacerdotibus non ſolverit.*

Ait namque Hieronymus *in comment. ad c.* 3. *Malachiæ.* (*an.* 408. *in Palæſtina.*)

REvertimini *d* ad me, & revertar ad vos, dicit Dominus exercituum: & dixiſtis, in qua revertemur? Si affiget homo Deum, quia vos configitis me: & dixiſtis, in qua configimus te? in decimis, & primitiis. In penuria vos maledicti eſtis, & me configitis gens tota.] Nunc ſequamur ordinem Prophetiæ. [Quia mihi non reddidiſtis decimas, & primitias, idcirco in fame, & penuria maledicti eſtis: & vos me ſupplantatis, ſive fraudatis, atque privatis gens tota.] Pro *e* gente, quæ in Hebraico ſcribitur הגוי, annum LXX. tranſtulerunt, ἔτος, pro ἔθνος, & eſt ſenſus: Ecce annus expletus eſt, & nihil in meum theſauros, ſed in veſtra horrea comportaſtis: & pro decimis, & primitiis *e*, quæ parva erant, ſi a vobis darentur, ubertatem poſſeſſionum veſtrarum, & omnem frugum abundantiam perdidiſtis. Ut autem ſciatis, me hoc malorum perfectum, quia fraudaſtis me parte mea, hortor vos, atque commoneo, ut inferatis decimas in horrea *f*, hoc eſt, in theſauros templi, & habeant Sacerdotes, atque Levitæ, qui mihi miniſtrant, cibos, & probate me, ſi non tantas pluvias effudero, ut cataractæ cœli apertæ eſſe credantur. *Et effundam vobis benedictionem uſque ad abundantiam.* Verbum effuſionis nomen largitatis oſtendit. Sed fieri poteſt, ut agros irrigantibus pluviis ſit quidem fertilitas, verum aut locuſta, aut bruchus, aut ærugo, aut aranea deſtruant, & labores hominum pereant. Propterea jungit, & dicit: *Et increpabo pro vobis devorantem*, locuſtam videlicet, & reliqua, quæ diximus, *& non corrumpet fructum terræ veſtræ. & infra.* §. 1. Si quando fames, & penuria, & rerum omnium egeſtas opprimant mundum, ſciamus, hoc ex Dei ira deſcendere, qui in pauperibus, ſi non acceperint eleemoſynam, fraudari ſe loquitur, & ſuas *g* poſſeſſiones poſſumus decimas, & primitias interpretari. §. 2. Si quis doctus, & eruditus legem Dei poteſt cæteros erudire, non debet ſuæ aſſignare prudentiæ, ingenioque, quod poſſidet: ſed gratias agat primum Deo, qui cuncta largitur, deinde Sacerdotibus ejus, ac magiſtris, a quibus doctus eſt. Si enim non egerit gratias, ſed ſibi ſcientiam vendicaverit, in penuria maledicetur. Quod ſi intelligens largitorem Deum, & agens hic gratias, per quos a Deo eruditus eſt, humiliaverit ſe, & in horreum Dei intulerit cibos, hoc eſt, Scripturæ ſanctæ alimenta in Eccleſia populis miniſtraverit, ſtatim aperientur ſuper eum cataractæ cœli, & effundetur pluvia ſpiritualis: & mandabit Deus nubibus ſuis, ut pluant ſuper eum imbrem: & abundantia rerum omnium perfruetur.

d Malach. 3.
e al. primitiis.
f al. horrea mea.

¶ Corr. Rom. *e* Pro gente] *Hæc uſque ad verſ.* Ecce annus, *addita ſunt ex B. Hieronymi ad ſententiæ integritatem.*

g Et ſuas] *In originali ſic legitur*, fraudari ſe loquitur, & ſua portione privari. Poſſumus decimas, & primitias etiam ſic interpretari. *Sed ob gloſſam non eſt mutatum. Alia vero quædam emendata ſunt.*

C. LXVI. *Quod decimæ Sacerdotibus ſunt tradendæ.*

Item Auguſtinus *ſerm.* 219. *de tempore.* (*c. an.* 420. *in Africa.*)

g Anſ. l. 5. c. 14. Polyc. l. 3. t. 16.

DEcimæ *g* tributa ſunt egentium animarum. Quod ſi decimas dederis, non ſolum abundantiam fructuum recipies, ſed etiam ſanitatem corporis, & animæ conſequeris. Non igitus Dominus Deus præmium poſtulat, ſed honorem. Deus enim noſter, qui dignatus eſt totum dare, decimam a nobis dignatus eſt recipere, non ſibi, ſed nobis ſine dubio profuturam: ſed ſi tardius dare peccatum eſt, quanto pejus eſt non dediſſe? §. 1. De militia, de negotio, de artificio redde decimas. §. 2. Cum enim decimas dando & terrena, & cœleſtia poſſis præmia promereri, quare per avaritiam duplici benedictione fraudaris? Hæc eſt enim Dei juſtiſſima conſuetudo, ut ſi tu illi decimam non dederis, tu ad decimam reverteris. §. 3. Debes ipſo militi, quod non vis dare Sacerdoti. Neceſſitate ſemper Deus paratus eſt, ſed hominum malitia prohibetur. §. 4. Decimæ enim ex debito requiruntur, & qui eas dare noluerit, res alienas invaſit. §. 5. Et quanti pauperes in locis, ubi ipſe habitat, illo decimas non dante fame mortui fuerint, tantorum homicidio-

Digitized by Google

cidiorum reus ante tribunal æterni judicis apparebit, quia rem a Deo pauperibus delegatam ſuis uſibus reſervavit. §. 6. Qui ergo ſibi aut præmium comparare, aut peccatorum deſiderat indulgentiam promereri, reddat decimam: etiam de novem partibus ſtudeat eleemoſynam dare pauperibus.

¶ Corr. Rom. *Caput hoc confectum eſt ex locis B. Auguſtini in ſerm. 219. (qui eſt primus Dominicæ XII. poſt feſtum Trinitatis) & ſerie verborum, & verbis ipſis ſæpe mutatis; eodemque modo apud Anſelmum habetur.*

C. LXVII. *Se ipſum condemnat, qui evangelizantibus neceſſaria ſubtrahit.*

Item Hieronymus *in comm. ad c. 3. epiſtolæ ad Titum in fine.* (an. 386. *in Palæſtina.*)

APoſtolicis viris, & Evangelizatoribus Chriſti in neceſſariis uſibus nolle tribuere, ſterilitatis ſeipſum eſt condemnare.

C. LXVIII. *Liberum eſt Clericis decimas Monachis concedere.*

Quod autem decimæ Epiſcoporum conſenſu Monachis licite tribuantur, B. Hieronymus Damaſo Papæ ſcribit dicens. (forte c. an. 383. *e Palæſtina Romam.*)

QUoniam quicquid habent Clerici, pauperum eſt, & domus illorum omnibus debent eſſe communes, ſuſceptioni peregrinorum, & hoſpitum invigilare debent: maxime curandum eſt illis, ut de decimis, & oblationibus, cœnobiis, & xenodochiis, qualem voluerint, & potuerint, ſuſtentationem impendant. Liberum eſt enim Monachis, & ſpiritualibus viris Deum timentibus, & colentibus decimas & oblationes, cunctaque remedia concedere, & de jure ſuo in dominium illorum, & uſum transferre, nec tam in pauperibus paupertatem, quam religionem attendere. §. 1. Quod autem Beatitudo tua quæſivit, utrum uſus decimarum & oblationum ſecularibus provenire poſſit, novit veſtra Sanctitas omnino non licere, proteſtantibus divinis hoc auctoritatibus paternorum canonum. Quamobrem, ſi aliquando fuerint ab his male detenta, quæ divini juris eſſe noſcuntur, & in uſum tranſierint Monachorum, & ſervorum Dei, Epiſcopo tamen loci illius præbente conſenſum, conſtabunt eis omnia perpetua firmitate, & ſtabilitate ſubnixa. §. 2. Clericos *h* autem illos convenit Eccleſiæ ſtipendiis ſuſtentari, quibus parentum, & propinquorum nulla ſuffragantur. Qui autem bonis parentum, & opibus ſuſtentari poſſunt, ſi quod pauperum eſt, accipiunt, ſacrilegium profecto committunt, & per abuſionem talium judicium ſibi manducant, & bibunt.

h 1. q. 2. Clericos. In regula Monachorum, c. de paupertate, habentur quædam ſimilia.

¶ Corr. Rom. *Supra etiam* 1. q. 2. Clericos. *pars hujus capitis citatur ex B. Hieronymo, in cujus, quæ extant, ſcriptis nihil hujuſmodi inventum eſt.*

Gratian. *De prædiis autem, quæ a colonis eorum coluntur, ſic definitum eſt in Moguntino Concilio:* Quæſiti ſunt præterea, &c. *ſupra ead.*

SI CONTIGERIT EOS CAPELLAS HABERE EPISCOPALI BENEFICIO, AN AB HIS SINT INSTITUENDÆ.

QUÆSTIO II.

1. Pars. DE *capellis vero, quæ ab eis poſſidentur, quod per eorum inſtitutionem a Sacerdotibus ſint gubernandæ,* Joannes *Papa probat, ſcribens Iſaac Syracuſano Epiſcopo.* (forte c. an. 876. *Roma in Galliam.*)

C. I. *Presbyteri in monaſteriorum Eccleſiis per Abbates inſtituantur.*

VIſis literis Charitatis veſtræ, quibus ſatis perpenditur, quanto ſtudio huic ſanctæ ſedi reverentiam exhibetis, non modice gaviſi ſumus. Nunc itaque ſuper ea, quæ conſuluiſtis, ut chariſſimo fratri benigne diſcretum conſilium damus. Delegavit enim nobis pia manſuetudo veſtra, utrum Eccleſiæ pro quiete Monachorum a ſanctis Conciliis, catholiciſque Epiſcopis eis traditæ per Sacerdotes ab eis ordinatos & inveſtitos debeant inſtitui. Addidit quoque Fraternitas tua, litem & ſeditionem inter Clericos, Monachoſque ex hac cauſa non modicam eſſe ortam: quod inſtigatione verſuti hoſtis eſſe factum nemo ambigat. Habet *a* enim mille nocendi modos, nec ignoramus aſtutias ejus. Conatur namque a principio ruina ſua unitatem Eccleſiæ reſcindere, charitatem vulnerare, ſanctorum operum dulcedinem invidiæ felle inficere, & omnibus modis humanum genus evertere, & perturbare. Dolet enim ſatis, & erubeſcit charitatem, quam in cœlo nequivit habere, homines conſtantes ex luteæ materia tenere in terra. Unde oportet (quantum fragilitati noſtræ conceditur) ut omnes aditus nocendi ejus verſutiæ diligentiſſime muniamus, ne mors ingrediatur per portas noſtras. §. 1. Conſilio itaque multorum fratrum diligenter exquiſito decrevimus, ut amodo Eccleſiæ Monachis traditæ per ſuos Sacerdotes inſtituantur. Divinas enim leges habent & ſeculares, ut cujus eſt poſſeſſio, ejus ſit inſtitutio: & ſi in dando, quod majus eſt, facilis fuit charitas, ſit facilior in concedendo, quod minus eſt, ſancta largitas. Majus *a* enim fuit poſſeſſionem dare, quam ſic inveſtituram concedere. Quomodo poſſeſſoris jure cognoſcentur, & fructum *b* totum ſibi tributa reddentur, ubi quod ſuum eſt, per alterum datur, & cum voluerit, aufertur? Humani moris eſt illum vereri, cujus judicio & voluntate nunc erigitur, nunc deprimitur. Unde fit, ut in partem Epiſcopi ad ſerviendum Sacerdos proclivior fiat; & ſic Epiſcopus, quod ſancte, & religioſe dederat, quadam ſimulata auctoritate ad ſe trahet *c*. Sic itaque privatur mercede, quam conſecuturus fuerat, tum quia ficta charitate aufert, quod dederat, tum quia pravorum Sacerdotum diſcordias, & ſuſurras amantium, lites & diſſenſiones inter Epiſcopos ſeminantium, verbis nimis factus credulus, quod prius fucate moliebatur lucrari, poſt detecta fraude conatur quadam uſurpatione ex toto auferre. Quorum avertentes *d* calliditates, & hoſtis verſuti ſuaſiones, deinceps omnibus licentiam Monachis damus ſuarum Eccleſiarum inveſtitores fieri; ita tamen, ut judicio Synodi, ſi contra Sacerdotium agere præſumpſerint, multentur, & felici mucrone Epiſcopi Sacerdotum piacula reſecentur.

a 2. Cor. 2.

b al. fructum ſibi.

c al. retrahet.

d al. advertentes.

¶ Corr. Rom. *Caput hoc eſt cum aliis, quæ ex antiquo codice monaſterii Populeti ſunt habita: ex cujus codicis exemplo, & vetuſtis Gratiani aliqua ſunt emendata.*

¶ Pivn. 1. *Majus enim.*] *Inveſtitura jus tribuit, non poſſeſſionem, quæ facti magis eſt.*

II. Pars. Gratian. *Hac auctoritate Monachis conceditur inveſtitura ſuarum Eccleſiarum. Sed videtur contrarie* Urbanus Papa II. *dicens.* (imo Concilium Moguntinum c. 38. an. 813. *in Germania.*)

C. II. PALEA.

ADmonemus *e*, atque præcipimus, ut decimæ omnino dari Deo non negligantur, quas ipſe Deus dari conſtituit: quia timendum eſt, ut quiſquis Deo debitum ſuum ſubtrahit *f*, ne forte Deus per peccatum ſuum auferat ei neceſſaria ſua.

e Burchar. l. 3. c. 131. Ivo p. 3. c. 197. Pann. l. 2. c. 57.

f al. abſtrahit.

¶ Corr. Rom. *Poſt hæc verba in exemplaribus, in quibus non ſunt Paleæ, ſequitur c.* ſane. *In quatuor autem his interpoſitis Paleis nihil de Monachis agitur, & hæc prior eſt in Concilio Moguntino primo, c. 38. & ſummatim repetitur in 2. c. 10. & in 3. c. 17.*

C. III. *De eodem.*

PALEA.

Item Nicolaus Papa II. *epiſt. unica, cap.* 5. (in Conc. Rom. 1059. *ad omnes Epiſcopos.*)

PRæcipimus *g* & *h*, ut decimæ & primitiæ, ſeu oblationes *h* vivorum, & mortuorum Eccleſiis Dei fideliter reddantur a Laicis, & ut in diſpoſitione Epiſcoporum ſint: quas qui retinuerint, a ſanctæ Eccleſiæ communione ſeparentur.

g diſt. 32. præter hoc. §. deinde.

h al. quæcunque oblationes.

¶ Pivn. 2. *Præcipimus.*] *tom.* 3. Conc. *p.* 589.

C. IV. *De eodem.*

PALEA.

Item Leo Papa. (forte c. an. 855. *Romæ.*)

NUllus decimas ad alium pertinentes accipiat.

C. V. PALEA.

Item Ambroſius *ſermone primo de Quadrageſima.* (c. an. 380. *Mediolani.*)

NAm qui Deo non vult reddere decimas, quas retinuit, & homini non ſtudet reddere, quod injuſte ab eo abſtulit, non timet adhuc Deum, & ignorat, quid ſit vera pœnitentia, veraque confeſſio. Iſte talis homo non poteſt veram *i* facere eleemoſynam.

i al. bonam.

¶ Corr. Rom. *Habetur in ſermone primo de Quadrageſima, cujus initium,* Ecce nunc, *qui cum aliis B. Ambroſii nomen præferentibus ſervatur in Bibliotheca Vaticana, ac Monaſterii Mediolanenſis ejuſdem B. Ambroſii.*

C. VI. *Abbates abſque Epiſcopi conſilio in parochialibus Eccleſiis Presbyteros non ordinent.*

Item Urbanus II. (an. 1095. *in Gallia.*)

SAne quia Monachorum quidam Epiſcopis jus ſuum auferre contendunt, ſtatuimus, ut in parochialibus Eccleſiis, quas tenent, abſque Epiſcoporum conſilio Presbyteros collocent, ſed Epiſcopi parochiæ curam cum Abbatum conſenſu Sacerdoti committant: ut ejuſmodi Sacerdotes de populi quidem cura Epiſcopis rationem reddant, Abbati vero pro rebus temporalibus ad monaſterium pertinentibus debitam ſubjectionem exhibeant, & ſic ſua cuique jura ſerventur. *Item* §. 1. In parochialibus Eccleſiis Presbyteri per Epiſcopos inſtituantur *k*, qui eis reſpondeant de animarum cura, & his, quæ ad Epiſcopum pertinent.

k al. conſtituantur.

C. VII. *Quorumcunque Monachorum Eccleſiæ Epiſcoporum ſubdantur regimini.*

Item ex Concilio apud Faventiam habito. (forte apud Placentiam an. 1095. *in Longobardia.*)

STatuendum nobis eſt, quatenus Eccleſiæ quorumcunque Monachorum in ſingulis parochiis ſitæ, Epiſcoporum, ut decet, ditioni ſubdantur regiminî, eiſque debita obſequia exhibeant.

Gratian. *Ecce Urbanus Papa prohibet inveſtituras parochialium Eccleſiarum per Monachos fieri, quas Joannes Papa eis conceſſit. Sed illud Joannis Papæ intelligendum eſt de illis Capellis, quæ cum omni jure ſuo ab Epiſcopis Monachis conceduntur. Iſtud autem Urbani intelligitur de illis, quas Abbates ex propriis prædiis ædificant in villis, vel in caſtellis ſuis.*

AN CAPELLAM IN SUO TERRITORIO ÆDIFICATAM JURE TERRITORII SIBI VINDICARE VALEAT.

QUÆSTIO V.

T*Ales, etſi jus territorii habeant, tamen poteſtatem gubernandi populum, & ſpiritualia miniſtrandi non habent. Quod etiam de Epiſcopo intelligendum eſt.*

§ Corr. Rom. *Videtur contra ordinis rationem, ut inter ſecundam, & tertiam quæſtionem quinta ſit poſita. Et in omnibus antiquis exemplaribus, exceptis duobus pervetuſtis, in ſecunda quæſtione ſunt omnes hi canones, quibus conſtat quinta quæſtio deinceps ſequitur tertia, & quarta cum ſuis capitulis, ut in vulgatis codicibus: tum verba Gratiani, quæ in vulgatis habentur initio ſextæ quæſtionis, & c.* conſuetudo, *faciunt quintam quæſtionem: reliqua vero ſextam. Verum hanc, quæ nunc tractatur, eſſe quintam quæſtionem, ex propoſitione initio cauſæ facta perſpicuum eſt. Et potuit Gratianus ideo ordinem hunc mutare, quia argumentum quintæ quæſtionis valde conjunctum eſt iis, quæ in fine ſecundæ allata erant. Quamobcauſam, ac præterea ob auctoritatem illorum duorum codicum, & receptum uſum citandi hos canones ſub quinta quæſtione, viſum eſt nihil eſſe mutandum.*

C. I. *Epiſcopus, qui in alterius diœceſi Eccleſiam ædificat, ejus conſecrationem ſibi vendicare non valet.*

Unde Nicolaus Papa *ait.* (imo ex Capitul. Arauſicano I. c. 10. an. 441. *in Gallia.*)

a *Anſ. l.5.c.9.* SI quis a Epiſcoporum in alienæ civitatis territorio pro quacunque ſuorum opportunitate Eccleſiam ædificare diſponit, non præſumat dedicationem facere, quæ illius eſt, in cujus territorium Eccleſia aſſurgit. Ædificatori vero Epiſcopo hæc gratia reſervetur, ut quos deſiderat Clericos in ea ſua ordinari, ipſos ordinet is, cujus territorium eſt: vel ſi ordinati jam ſunt, ipſos habere acquieſcat: & omnis Eccleſiæ ipſius gubernatio ad eum, in cujus civitatis territorio Eccleſia ſurrexit, pertinebit.

§ Corr. Rom. *Anſelmus citat ex Arauſico, in cujus 10. cap. fere idem legitur.*

C. II. *Baſilica noviter condita ad Epiſcopum pertinent, cujus conventus eſſe conſtiterit.*

Item ex Concilio Toletano IV. c. 34. (an. 633. *in Hiſpania.*)

b *ſupr. ead. q. 3. ſicut diœceſim. Burch. l. 3. c. 147. Ivo p. 3. c. 212.* POſſeſſio b territorii Conventum non adimit: ideoque baſilicæ, quæ novæ conditæ fuerint, ad eum proculdubio pertinebunt Epiſcopum, cujus Conventus eſſe conſtiterit.

§ Corr. Rom. *Canon* 34. *Concilii quarti Toletani ſic habet:* Sicut diœceſim alienam tricennalis poſſeſſio tollit: ita territorii conventum non adimit, &c. *ut ſupra ead. q. 3.* ſicut diœceſim.

C. III. *Ædificatori Epiſcopo in diœceſi alterius Eccleſiam conſecrare non licet.*

Item Gregorius I. *lib.* 11. *ep.* 19. *ad Joannem Subdiaconum.* (an. 602. Roma in Æmiliam.)

c *Anſ. l.5.c.27. Polyc. l.2.tit.13.* LAtor c præſentium Joannes, frater, & Coepiſcopus noſter n, indicavit nobis, quod quidam Exuperantius Epiſcopus auſu temerario in diœceſi ipſius Oratorium conſtruxerit, idque ſine præcepti auctoritate contra morem præſumpſerit dedicare, Miſſaſque illic publicas celebrare non metuit. Quam rem cum ſumma te celeritate d, ac diſtrictione convenit emendare, nec ulterius tale aliquid attentare permittas.

d *celebritate*] *orig.*

§ Corr. Rom. n Noſter.] *Hoc loco in epiſtola ipſa interjiciuntur multa.*

Gratian. *Quod de jure ordinandi, non poſſidendi intelligendum eſt. Hoc auctoritatibus facile perpendi poteſt, quod ſive Abbates, ſive Epiſcopi in ſuis caſtellis, vel villis Eccleſias ædificaverint, non ideo Epiſcopo, in cujus diœceſi fuerint, Conventus adimitur: & idem Sacerdotes, juxta illud Urbani, & Nicolai in eis non niſi per Epiſcopos, cum conſenſu tamen, & electione ædificantium, ordinari poſſunt.*

AN JURA ECCLESIARUM PRÆSCRIPTIONE TOLLANTUR.

QUÆSTIO III.

1 Q*Uod autem præſcriptione temporis omnia jura tollantur,* 2.0 *probatur auctoritate* Chalcedonenſis Concilii, & Gelaſii Papæ, & Toletani Concilii. *Primo hoc eſt* a.

a *In Chalc. c. 17. & in ſexta Syn. c. 25.*

C. I. *Ruſticanæ parochiæ apud Epiſcopos, qui eas poſſident, triginta annis ſine violentia permaneant immobiles.*

Ex Calcedonenſi Concilio, c. 17. (an. 451. *in Bithynia.*)

b *Polyc. l. 3. t. 12. Anſ. l. 5. cap. 26. Burch. l. 3. c. 148. Ivo p. 3. c. 206. Pann. l. 2. c. 64.* PEr b ſingulas Eccleſias a parochias ruſticanas, ſive ß in poſſeſſionibus, manere immobiles apud eos, qui eas retinent, Epiſcopos, decernimus: & maxime ſi ſine violentia eas jam per triginta annos retinentes gubernaverunt. Si vero intra triginta annos facta fuerit, aut fiat de his dubitatio c a, liceat eis, qui ſe dicunt læſos propter eas, movere apud Synodum provinciæ certamen.

a *al. altercatio.*

§ Corr. Rom. *Caput hoc eſt ex priſca verſione, quæ eſt in collectione Iſidori, atque ex ea in uno duobus Vaticanis ejuſdem collectionis codicibus collata, eſt emendatum.*

a Eccleſias] *Apud Balſamonem in codicibus manuſcriptis legitur,* καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν, in unaquaque provincia. *Sed in Græco canone vulgata* καθ' ἑκάστην ἐκκλησίαν.

ß Sive in poſſeſſionibus.] *Græce eſt*, ἀγροικικὰς παροικίας, ἢ τὰς ἐγχωρίους: *id eſt*, parochias, quæ in rutibus, aut quæ in vicis, & pagis ſunt.

¶ Pith. 1. *Dubitatio.*] a. V. C. *altercatio.*

C. II. *Triginta annis ab Epiſcopis poſſeſſæ immobiles permaneant diœceſes.*

Item Gelaſius I. a *epiſt.* 2. *ad Siculos*, c. 1. (an. 494. *Roma in Siciliam.*)

d *Polycar. l. 3. tit. 12. Ivo p. 3. c. 247.* PRæſulum d noſtrorum auctoritas emanavit, ut facultates Eccleſiæ Epiſcopi ad regendam habeant poteſtatem: ita tamen, ut viduarum, pupillorum, atque pauperum, necnon & Clericorum ſtipendia diſtribuere debeant. Hoc eis enim ſtatuimus dari, quod haſtenus decretum eſt: reliquum ſibi Epiſcopi vendicant, ut, ſicut antea diximus, peregrinorum, atque captivorum largitores eſſe poſſint. *Idem ibid. c.* 2. §. 1. Illud e etiam annecti placuit, ut ſi, quod abſit, facultates Eccleſiæ, nec non diœceſes ab aliquibus poſſideantur Epiſcopis, jure ſibi vendicent, quod tricennalis lex concluſit: quia & filiorum noſtrorum Principum ita emanavit auctoritas.

e *13. q. 2. c. 1. Ivo p. 3. c. 144. Burch. l. 3. c. 149. Pann. l. 2. c. 63.*

¶ Pith. 2. *Epiſt. 2. &c.*] V. C. *His, qui in Sicilia ſunt.*

C. III. *Territorii poſſeſſio Conventum non adimit.*

Item ex Concilio Toletano IV. c. 34. (an. 633. *in Hiſpania.*)

f *ſup. ead. q. 5. poſſeſſio. Polyc. l. 3. tit. 12. Anſ. l. 5. c. 27. Burch. l. 3. c. 147. Ivo p. 3. c. 212.* SIcut f diœceſim alienam tricennalis poſſeſſio tollit, ita territorii a Conventum non adimit ß.

§ Corr. Rom. a Territorii] *In vulgatis ſequebatur*, poſſeſſio: *quæ abeſt a vetuſtis, a Burchardo, & Pannormia, & codicibus Conciliorum impreſſis, & manuſcriptis.*

ß Non adimit.] *Sic in editionibus Conciliorum Colonienſibus, & Codice Regio, & vetuſtis Gratiani exemplaribus, & in Pannormia. Verum in duabus editionibus Conciliorum Pariſienſibus, & apud Ivonem habetur*, non amittit, *& in duobus codicibus Vaticanis, & apud Burchardum*, non admittit.

C. IV. *Tricennalis poſſeſſio intra unam provinciam ſervari debet.*

Item ex eodem, c. 33. (an. 633. *ibid.*)

g *Polyc. l. 3. t. 12. Anſ. l. 5. cap. 28. Burch. l. 1. c. 67. Ivo p. 3. cap. 030. & p. 5. cap. 275. Pann. l. 2. c. 67.* QUicunque g Epiſcopus alterius Epiſcopi diœceſim per triginta annos ſine aliqua interpellatione poſſederit, quamvis a ſecundum jus legis ejus non videatur eſſe diœceſis, admittenda tamen non eſt contra eum actio repoſcendi. Sed hoc intra unam provinciam ß, extra vero nullo modo, ne dum diœceſis defenditur, provinciarum termini confundantur.

§ Corr. Rom. a Quamvis.] *In Conciliis impreſſis cum manuſcriptis collatis legitur:* Quia ſecundum jus legis ejus videtur eſſe diœceſis, admittenda non eſt, &c. *Ivo autem in tertia parte etiam clarius poſt verſ.* poſſederit, *ſic habet*, eam teneat: quia ſecundum jus legis ejus videtur eſſe diœceſis, & admittenda non eſt, &c. *Burchardus autem*, quamvis ſecundum jus legis ejus videtur eſſe diœceſis. *In Pannormia vero, quemadmodum apud Gratianum.*

ß Provinciam.] *Auctor gloſſæ interpretatur*, id eſt, diœceſim: *& in variis Conciliorum editionibus, & duobus codicibus Vaticanis legitur*, parochiam, *qua voce ſæpe diœceſis ſignificatur, ut in Canone Apoſtolorum* 14. Epiſcopo non liceat alienam parochiam propria relicta pervadere: *& in Concilio Antiocheno*

niacheme, c. 41. vocem parochiæ alii vertunt parochiam, alii diœceſim, omninoque in Toletanis hæ voces confunduntur, ut Toletano 3. c. 20. & Toletano 4. c. 32. & 35. & Bracarenſi 2. c. 2. Et in hujus capitis initio vox, diœceſis, potiùs quandam, id eſt, parochiam ſignificat. Verùm in codice Conciliorum Lucenſi Regio, & in vetuſtis exemplaribus Gratiani, & Panormiæ, & apud Ivonem, p. 5. in margine eſt provinciam.

2 pars. Gratian. Ecce his auctoritatibus probatur, quod poſſeſſiones, & gubernationes jure præſcriptionis tolluntur.

Sed idem Gelaſius contra teſtatur ſcribens Maximo, & Euſebio Epiſcopis. (fortè c. an. 494. Romæ.)

C. V. *Status parochiarum nec præſumptione, nec temporis præſcriptione mutari poteſt.*

h Ivo p. 3. c. 97. Licet h in 3 regulis contineatur antiquis, parochias unicuique Eccleſiæ priſtina diſpoſitione deputatas nulla poſſe ratione convelli, ne per conſuetudinem peſſimam, exempli mali temeritate creſcente, univerſalis confuſio naſceretur; tamen etiam decretis noſtris ante non multum temporis deſtinatis, omnia juſſimus, quæ taliter fuerant invaſa, reſtitui. Sed quia temeritas pervadentium legem ſibi poſſe putat generari, ſi ſceleri ſuo pertinaciam retentionis adjungat, ea, quæ inter fratrem, & Coepiſcopum noſtrum Conſtantinum, Anuſcanum a 4 Eccleſiæ Sacerdotem, & inter unatios i directos ab Anconitano Pontifice decrevimus, per vos impleri cupimus, tunc formam in cæteris cognitionibus, quæ ſit ſequenda, perſcripſimus. Nulla k igitur præſumptione ſtatum parochiarum, qui perpetua area firmitate duravit, patimur immutari: quia nec negligentia Pontificis, nec temporalis objectio (quæ per incuriam forte generatur) neque ignaviæ facientis conſenſus adhibitus, nec ſubrepente l applicatione præceptio divellere poteſt ſemel diœceſim conſtitutam: ex quo ſemper ad regenerationem, atque conſignationem plebs devota convenit. Territorium ß etiam non facere diœceſim, olim noſcitur ordinatum.

i al. & directos.

k Anſ. l. 5. c. 13.

l al. ſubripiente.

§ Corr. Rom. a Anuſcanum.] In vetuſtis codicibus variè legitur, id eſt, Canuſcanum, Camuſcanum, Tamiſcanum.

ß Territorium.] Hæc referuntur etiam ab Anſelmo, licet non ab Ivone.

¶ Pith. 3. In.] Deeſt in V. C.

4. Anuſcanum.] V. C. Camuſcanum.

Gratian. Hoc multipliciter diſtinguitur. Sunt quædam diœceſes, quæ certis limitibus diſtinctæ ſunt: hæ nullo modo præſcribi poſſunt. Aliæ vero, quæ non ſunt certis limitibus diſtinctæ, & de quibus certa definitio non olim præceſſit, præſcriptione tolluntur.

C. VI. *Limitis poſſeſſio præſcribi non poteſt.*

Unde Innocentius Papa. (imo in Concil. Hiſpalenſi II. c. 2. an. 619. in Hiſpania.)

m In Conc. Hiſpalenſi 2. cap. 2. Polyc. l. 6. tit. 10. Burch. l. 1. c. 89. Ivo p. 3. cap. 99.

n al. vendiceret.

o al. afferre ideoque.

Inter 3 memoratos m fratres noſtros, Fulgentium Aſtigitanum, & Honorium Cordubenſem Epiſcopos, diſcuſſio agitata eſt propter parochiam, baſilicæ cujuſdam, quam horum alter Celſinenſem n, alter Rhegienſem aſſerit. Et quia inter utraſque partes haſtenus limitis actio ventilata n eſt, cujus quamvis ſit vetuſta retentio, nullum tamen juris præjudicium affert o; ideo ne in dubium ultra inter nos noſtra revocaretur ſententia, prolatis canonibus ſynodalia decreta perlecta ſunt. Quorum auctoritas præmonet, ita oportere inhiberi cupiditatem, ut ne quis terminos alienos 6 uſurpet: ob hoc placuit inter alternas partes inſpectores p viros mittendos, ita ß ut diœceſis poſſidentis (ſi tamen baſilicam veris ſignis limes præfixus monſtraverit) Eccleſiæ, cujus eſt jure q retentionis, ſit æternum dominium. Quod ſi limes legitimus eandem baſilicam non concludit r, & tam longi temporis probatur objecta præſcriptio, appellatio poſſeſſoris s Epiſcopi non valebit, quia illi tricennalis objectio ſilentium imponit. Hoc enim & ſecularium Principum edicta præcipiunt, & Præſulum Romanorum decrevit auctoritas. Sin vero intra metas tricennalis temporis extra alienos terminos baſilicæ injuſta retentio reperitur, repetentis Epiſcopi jure ſine mora reſtituetur.

p al. inſpectionis.

q al. juſta retentio.

r al. concluſit.

s al. repetentis.

§ Corr. Rom. Caput hoc extat in Concilio Hiſpalenſi 2. c. 3. & ita ex Burchardo citat.

m Cellanenſem] In Concilio impreſſo, ac manuſcripto legitur & Celticenſem & Plinius l. 3. c. 1. inter oppida conventus Hiſpalenſis numerat Celticam.

ß Ita ut diœceſis.] In Conciliorum editionibus, & duobus codicibus Vaticanis legitur, ita ut, ſi in diœceſi poſſidentis ſitam baſilicam veteribus ſignis limes præviſus, (al. perviſus) monſtraverit, Eccleſiæ, &c. Itemque in codice Lucenſi Regio, niſi quod loco dictionis, præviſus, habetur, præfixus.

¶ Pith. 5. Inter.] cap. 13. de Probat.

6. Ut ne quis terminos alienos.] l. 1. Cod. Th. Finium regund.

C. VII. *Spatia, quæ definita fuerint, tempore præſcribi non poſſunt.*

Item Gelaſius Papa, Juſto Epiſcopo. (c. an. 494. Romæ.)

t Ivo p. 3. c. 135. & p. 8. cap. 105. Pann. l. 2. c. 69.

Dilectio t tua ſtudeat, quæſita omnium fideliter rerum veritate, ut ſi de ſpatiis, de quibus memoratur orta contentio, definitio dudum certa proceſſerit, intemerata ſervetur: alioqui ſi nihil unquam conſtiterit terminatum, tunc de præſcriptione temporum, ſi qua pars confidit, præbeat ſacramentum: ut tamen de iis, quæ hactenus poſſediſſe probatur u, juſjurandum ſinatur offerre.

u al. perhibetur.

3 pars. Grat. Poteſt etiam aliter diſtingui. Quæ quiſque ſua auctoritate uſurpat, quæ nullo titulo poſſidere incipit, præſcribere non poteſt, & in hac cauſa intelligenda eſt illa auctoritas Gelaſii: Temporalis objectio, quæ per incuriam forte generatur, non poteſt divellere diœceſim ſemel conſtitutam. Intelligendum eſt, ſi nullo titulo, ſed ſola uſurpatione eam poſſidere cœpit. Si vero judicis auctoritate, & privilegiorum longa conſuetudine poſſidere cœperit, tunc temporalis objectio actori ſilentium imponit.

C. VIII. *Debent privilegia XXX. annis poſſeſſa immobiliter obſervari.*

Unde Gelaſius x Papa ait. (imo VIII. Synodus c. 18. an. 869. & 870. Conſtantinopoli.)

x In Synod. 8. ſub Hadriano II. c. 18.

y Polyc. l. 3. c. 12. Anſel. l. 4. c. 40.

Placuit y huic ſanctæ, magnæque Synodo, ut res, & y privilegia, quæ Dei Eccleſiis ex longa conſuetudine pertinent, & ſive a divæ recordationis Imperatoribus, ſive ab aliis Dei cultoribus in ſcriptis donata, & ab eis per annos XXX. poſſeſſa ſunt, nequaquam a poteſtate Præſulum eorum z 8 quæcunque perſona ſecularis per poteſtatem ſubtrahat, aut per argumenta quælibet auferat: ſed ſint omnia in poteſtate, ac juſſu a Præſulis Eccleſiæ, quæcunque intra XXX. annorum ſpatium ab Eccleſiis poſſeſſa fuiſſe noſcuntur. Quiſquis ergo ſecularium α contra præſentem definitionem egerit, tanquam ſacrilegus judicetur, & donec ſe emendaverit, & Eccleſiæ propria privilegia, ſeu res reſtituerit, anathema ſit.

z abeſt ab orig.

a al. uſu.

§ Corr. Ro. Quod hic tribuitur Gelaſio 9, habetur in Synodo octava habita ab Hadriano II. c. 18. & ex ea citatur apud Anſelmum, & Polycarpum. Sed manuſcripti codices Gratiani concordant cum vulgatis.

α Secularium] In vulgatis legebatur: Quiſquis ergo Clericorum, vel ſecularium. Sed abſunt illæ duæ voces, Clericorum, vel, ab aliquot vetuſtis, & ab ipſo Concilio manuſcripto. In Concilio impreſſo legitur. Qui contra fecerit, ut ſacrilegus judicetur, & donec talia privilegia &c.

¶ Pith. 7. Et.] V. C. vel.

8. Eorum.] V. C. earum.

9. Gelaſio.] Ivo Epiſt 30. pag. 35. refert ex Gelaſio. Sed & V. C. Thuanl, in regiſtro Gelaſii præfert.

C. IX. *Reperi non poſſunt, quæ XXX. annis quiete poſſidentur.*

Idem *Epiſcopis Dardaniæ inter cætera inquit.* (fortè c. an. 494. Romæ.)

b Anſ. l. 4. c. 27. Deuſd. p. 1.

Poſt b quingentos annos conſtituta Chriſti quoſdam audio velle ſubvertere, cum XXX. annorum lex hominum non poſſit abrumpi.

§ Corr. Rom. Caput hoc non legitur in epiſtola Gelaſii, quæ extat ad Epiſcopos per Dardaniam. Nicolaus I. in epiſtola ad Epiſcopos Galliæ, cujus initium eſt: Quamvis ſingularum, nuper, ut dictum eſt, impreſſa in appendice Bibliothecæ, citat ex epiſtola Gelaſii ad Orientales. Deuſdedit Cardinalis, & Anſelmus abſolute Gelaſium citant.

4 pars Gratian. Item ſi de rebus Eccleſiæ controverſia mota eſt, & definitio ſubſecuta, etſi injuſta ſit, tamen quia non ſuo, ſed definientis auctoritate poſſidere cœpit, tricennalis præſcriptio petitori ſilentium imponit: ita tamen, ut ſupputatio præſcriptionis non a tempore definitionis, ſed a deceſſu definientis exordium ſumat.

C. X. *Vita cujuſc diſponentis non poterit pertinere ad tricennium temporis.*

Unde in Toletano Concilio IX. c. 8. ſtatutum eſt. (an. 655. in Hiſpania.)

c Sacerdos, vel miniſter] orig. & ſic conſequenter.

d al. triennium] orig.

Si Sacerdotes c, vel miniſtri, dum gubernacula Eccleſiarum adminiſtrare videntur, contra Patrum ſanctiſſimas ſanctiones de rebus Eccleſiæ definiſſe aliqua dignoſcuntur, non ex die, quo talia ſcribendo decreverunt, ſed ex quo in talia moriendo definita reliquerunt, ſupputationis ordo ſubſtabit. Nunquam enim α poterit ad tricennium d temporis pertinere vita irrita hoc judicantis, quia ſtatus contractuum initia non ſumpſit ab origine æquitatis.

§ Corr. Rom. α Nunquam enim) Sic in vetuſtis etiam codicibus Gratiani, & in codice Conciliorum Lucenſi Regio. In duobus Vaticanis eſt quidem dictio, triennium, ſed in cæteris verbis aliqua varietas. In Conciliis vero impreſſis legitur: Nunquam enim ad triennium temporis pertinebit poteſtas irritum (al. irrita) hoc judicantis: & ab aliquibus editionibus abeſt vox, poteſtas.

¶ Pith. 10. Sed ex quo.] Bald. in l. 1. Cod. de bon. mat.

5 pars Gratian. Item ea, quæ beneficiis poſſidentur, ſive quæ metu hoſtilitatis intervenientis diutius poſſeſſa fuerint, præſcribi non poſſunt.

C. XI.

Digitized by Google

C. XI. *Quæ in beneficiis poſſidentur, praſcribi non poſſunt.*

Unde in Agathenſi e Concilio c. 59. *definitum eſt.* (*an.* 506. *in Gallia.*)

CLerici f quilibet quantacunque diuturnitate temporis de Eccleſiæ remuneratione aliqua poſſederint, in jus proprium præſcriptione temporis non revocentur g, dummodo pateat Eccleſiæ rem fuiſſe: ne videantur a etiam Epiſcopi tempore adminiſtrationis prolixæ aut precarias, cum ordinati ſint, facere non debuiſſe, aut diu retentas facultates in jus ſuæ proprietatis poſſe transferbere.

§ Corr. Rom. a Ne videantur] *In Concilio impreſſo, & apud Ivonem legitur*: ne videantur Epiſcopi in adminiſtratione prolixas, aut precatorias, cum ordinati ſint, facere debuiſſe h. *In Epaunenſi autem locus manifeſte corruptus eſt.*

¶ PITH. 11. *Revocentur*,] a. V. C. *vocentur.*

12. *Ne videantur Epiſc.*] a. V. C. *ne videantur etiam Epiſc. &c.*

C. XII. *Quæ humanitatis intuitu aliquibus præſtantur, præſcribi non poſſunt.*

Item ex Concilio Aurelianenſi I. c. 23. (*an.* 511. *in Gallia.*)

SI i Epiſcopus humanitatis intuitu mancipiola, vineolas, vel terrulas Clericis, aut Monachis, vel quibuslibet a 13 præſtiterit excolendas, aut pro tempore tenendas, etiamſi longa tranſiſſe annorum ſpatia comprobentur, nullum Eccleſia præjudicium patiatur, nec ſeculari lege præſcriptio, quæ Eccleſiæ aliquid impediat, opponatur.

§ Corr. Rom. a Vel quibuslibet] *Hæ voces ſunt etiam apud Anſelmum, ſed abſunt a Concilio impreſſo, & manuſcripto.*

¶ PITH. 13. *Vel quibuslibet.*] Deſunt in V. C.

C. XIII. *Temporalis præſcriptio non objicitur, ubi hoſtilitatis metus intervenerit.*

Item ex Concilio Hiſpalenſi II. *cui interfuit Iſidorus c.* 1. (*an.* 619. *in Hiſpania.*)

6 PRima actione Theodulphi Malacitanæ Eccleſiæ Antiſtitis ad nos oblata precatio eſt, aſſerentis, antiquam ejuſdem urbis parochiam militaris quondam a hoſtilitatis diſcrimine fuiſſe deciſam, & ex parte aliqua ab Eccleſiis Aſtigitanæ, Eliberitanæ, atque Ægabrenſis urbium eſſe retentam. Pro qua re placuit, ut omnis parochia, quam antiqua ditione ante militarem hoſtilitatem retinuiſſe Eccleſiam ſuam quiſque comprobaret, ejus privilegio reſtitueretur. Sicut enim per legem mundialem 14 iis, quos barbarica feritas l captiva neceſſitate tranſvexit, poſtliminio revertentibus redditur antiqua poſſeſſio; non aliter & Eccleſia receptura eſt parochiam, quam ante tenuit cum rebus ſuis, ſive ab aliis Eccleſiis poſſideatur, ſive in cujuslibet poſſeſſionem tranſlata ſit. Non enim erit objicienda præſcriptio temporis, ubi neceſſitas intereſt hoſtilitatis.

¶ PITH. 14. *Legem mundialem.*] Romanam, non Viſigothicam.

C. XIV. *Temporis non currit præſcriptio, ubi furor hoſtilitatis incumbit.*

Item Joannes Papa VIII. *Paulo Epiſcopo fungenti legatione in Germania, & Pannonia.* (*forte c. an.* 876. *Roma in Germaniam.*)

POrro m ſi de annorum numero forte quis cauſatur, ſciat, quia inter Chriſtianos, & eos, qui unius fidei ſunt, numerus certus aſſignatus eſt. Ceterum, ubi paganorum, & incredulorum furor in cauſa eſt, quantalibet prætereant tempora, juri non præjudicent Eccleſiarum, quæ corporalia neſcientes arma ſolum Dominum, & propugnatorem ſuum, quando ei placuerit miſereri, patienter expectant. Verum ſi annorum prolixitas in talibus impediat, Deus ipſe reprehendendus eſt, qui poſt quadringentos & triginta annos filios Iſrael n de duriſſima ſervitute Pharaonis, & fornace ferrea liberavit: ſed ipſe per ſe noſter Redemptor fuit, qui humanum genus poſt tot annorum millia de inferni clauſtris eripuit.

7 pars. Gratian. *Tolluntur etiam præſcriptione illæ diœceſes, quas propriis Epiſcopis negligentibus alii ab hæreſi ad fidei integritatem revocaverunt.*

C. XV. *Si qui Epiſcopi diœceſes ſuas lucrari Deo negligunt, poſt triennium eis conſtabunt Epiſcopis, quorum ſtudio fidei ſunt reconciliatæ.*

Unde in Africano o Concilio, c. 88. *legitur.* (*an.* 424. *in Africa.*)

PLacuit, ut quicunque p Epiſcopi negligunt loca ad ſuam cathedram pertinentia in catholicam unitatem lucrari, conveniantur a diligentibus vicinis Epiſcopis, ut id agere non morentur. Quod ſi intra ſex menſes a die conventionis non effecerint, qui potuerit ea lucrari, ad ipſum pertineant: ita ſane a, ut ſi ille, ad quem pertinuiſſe videbantur, probare potuerit, magis illam electam negligentiam ab hæreticis, ut impune ibi ſint, & ſuam diligentiam fuiſſe præventam, ut eo modo ejus cura ſolicitior q vitaretur r, cum hoc judices Epiſcopi cognoverint, ſuæ cathedræ loca reſtituantur s.

§ Corr. Rom. a Ita ſane,] *Græcus Canon in emendatis codicibus hoc loco ſic habet.*

Οὕτως μέντοι, ἵνα εἰ ἐκεῖνος πρὸς ὃν διαφέρειν ἀπεδείχθη [illegible] ... Id eſt,

Ita ſane, ut ſi ille, ad quem hi pertinere oſtenduntur, de induſtria ad rem commodius tractandam negligenter agere viſus fuerit, id probantibus hæreticis, ut ſine tumultu reciperentur, atque interea ſuam diligentiam aliis occupaverit, qua quidem ſi uſus eſſet, ipſis hæreticis majus damnum attuliſſet, cum hoc judicantes Epiſcopi cognoverint, &c.

Gratian. *Poteſt etiam aliter intelligi præſcriptio illa longi temporis, qua Gelaſius negat ſtatum parochiarum poſſe mutari. Longum enim tempus, ſicut ex legibus habetur, decennium, vel vicennium intelligitur. Hujus ergo longi temporis præſcriptio auctoritate Gelaſii, & ſecularium legum Eccleſiis objici non poteſt.*

8 pars. §. 1. *Præſcriptionum aliæ ſunt introductæ odio petentis, & favore poſſidentis: aliæ tantum odio petentis. Qui enim bona fide, & juſto titulo rem præſentes per decennium, abſentes vero per vicennium tenuerit, perpetua exceptione tutus erit, non ſolum adverſus alios, ſed etiam adverſus creditores, quibus res ipſa obligata fuerat, etiam adverſus verum dominum. Si vero aliquo caſu a poſſeſſione ceciderit, etiam adverſus verum dominum utiliter rem vendicare poterit. Si autem nullo titulo, bona tamen fide, per triennium rem alicujus poſſederit, ſimili gaudebit præſidio. Bona vero fides non ad tractum medii temporis, ſed ad initium poſſeſſionis refertur. Sufficit enim in initio cuique bona fide poſſidere cœpiſſe, etiamſi medio tempore ſcientiam t rei alienæ habuerit. §. 2. Hæ præſcriptiones introductæ ſunt favore poſſidentis, & odio petentis: quia lex favet his, qui bona fide & juſto titulo, vel bona fide tantum poſſident: odit autem, & punit circa rem ſuam negligentes & deſides. §. 3. Quod ſi mala fide rem alienam quis poſſidere cœperit, poſt XXX. annos adverſus omnem petentem exceptione tutus erit. Si vero aliquo caſu a poſſeſſione ceciderit, actionem non habebit: quia hæc præſcriptio non favore malæ fidei poſſeſſoris, ſed odio tantum rem ſuam perſequi negligentis introducta eſt. Si autem res ad creditorem ſuum, vel ad dominum pervenerit, detentionis commodum habebit: ſi vero ad alium, creditor, vel a alius dominus adverſus eum experiri poterit. nec ſibi proderit exceptio medii ſi temporis poſſeſſoris: quia non ab eo habuit cauſam poſſidendi. Quod ſi vulgariter poſſeſſio ad eos pervenerit, malæ fidei poſſeſſor indiſtinctæ poſſeſſionis commodum recipiet. §. 4. Hæc de præſcriptionibus decennii, vel vicennii, vel triennii intelligenda ſunt, ſi ſine interruptione poſſeſſio probentur. Quod ſi per naturalem detentionem poſſeſſio interrupta fuerit, a die recuperatæ poſſeſſionis novi triginta anni ex omnibus 7 præſcriptionibus numerabuntur. Si per litis conteſtationem, ab ultimo die litigii, quadraginta anni computabuntur. Quod ſi ob eo, qui in cauſa præſcribendi erat, poſſeſſionem aliquis nanciſceretur, tempus præcedens cum ſuæ poſſeſſionis tempore continuare poterit.* §. 5. Is autem u, cujus res præſcribitur, ſi litem conteſtari non poterit, vel propter adverſarii abſentiam, vel infantiam, vel furoris laborem, cum neminem tutorem, vel curatorem habeat, vel quia in magna poteſtate conſtitutus eſt, intra conſtituta tempora præſidem adeat, libellum ei porrigat, & hoc in querimoniam deducat, & ſic temporis interruptionem faciat. Si autem præſidem adire non poterit, ſaltem ad Epiſcopum locorum, vel defenſorem civitatis eat, & ſuam manifeſtare voluntatem in ſcriptis deponeret. Quod ſi Præſes x, vel Epiſcopus, vel defenſor abfuerit, liceat ei publice proponere, ubi domicilium habet poſſeſſor, ſeu cum tabulariorum ſubſcriptione; vel ſi civitas tabularios non habeat, cum trium teſtium ſubſcriptione: & hoc ſufficiat ad omnem temporalem interruptionem ſive triennii, ſive longi temporis, ſive triginta, vel quadraginta annorum ſit. §. 6. *Hæc de præſcriptionibus inter privatos. Ceterum adverſus loca religioſa non niſi quadraginta annorum præſcriptio currit. Unde in authenticis* y. Quas actiones triennalis præſcriptio excludit, ſi loco religioſo competant, quadraginta annis excluduntur. *Et in Novellis* z: Neque decennii, vel vicennii, &c. *In canonibus vero a Eccleſia adverſus Eccleſiam triginta annis, monaſterium adverſus Eccleſiam non niſi quadraginta annis præſcribere permittitur. Quod ſi parochus primitias, & decimas ſive cum titulo, ſive ſine titulo poſſederit, nulla temporis præſcriptione tutus eſſe poterit. Quæ enim ab initio b de jure fieri effectum non poſſunt, tractu temporis non convaleſcunt.* §. 7. *Unde ſi liber homo longo tempore pro ſervo detineatur, etiamſi quadraginta annorum curricula exceſſerint, ſola temporis longinquitate libertatis jura minime mutilabuntur.* §. 8. *Ad hæc Eccleſiæ & reipublicæ: primitiæ & decimationes excluſionis functionum inſtar obtinent.* §. 9. *Porro publicæ functiones præſcribi non poſſunt.*

§ Corr. Rom. a Vel alius dominus] *In duobus vetuſtis exemplaribus non eſt dictio*, alius: *in uno autem legitur*, vel alius, ſcilicet dominus.

β Me-

e Et in Epaunenſi c. 18.

f Ivo p. 3. c. 166.

g al. vocentur.

h al. non debuiſſe.

i Anſ. l. 5. c. 87.

k al. quodam.

l al. frueritur.

m Poly. l. 5. c. 11. Deuſd. part. 1. Anſ. l. 2. c. 73.

n Deut. 4.

o Et in Milevit. c. 24. & in Carthag. Græco, pr. ſeſſ.

p Burchar. l. 1. cap. 28. Ivo p. 3. 196.

q al. ſolertior.

r al. vetaretur.

s al. reſtituant.

t al. conſcientiam.

u l. ult. Cod. de Epiſcopali audientia.

x l. ut perfectius, Cod. de annali except.

y Cod. de ſacroſancta Eccleſiæ Auth. quas actiones.

z Novel. 131. §. pro temporalibus, & eadem apud Julianum cap. 6.

a infra eod. q. 4. c. ſin.

b Digeſt. de reg. jur. l. quod ab initio.

β Medii temporis poſſeſſoria:] *A vetuſtis codicibus partim abeſt dictio, temporis: partim dictio, poſſeſſoria.*

γ In omnibus præſcriptionibus] *Hæ voces in aliquot manuſcriptis non ſunt.*

δ Eccleſia reipub.] *Emendatum eſt ex manuſcriptis. Nam antea legebatur, Eccleſia, reſpublica. Omittit autem interdum, & mutat nonnulla verba Gratianus earum legum, quas refert.*

C. XVI.

a tit. 39. leg. 6.

Unde in 7. lib. Codicis, tit. de triginta a, vel quadraginta annorum præſcriptione, Imp. Anaſtaſius.
(forte c. an. 500.)

JUbemus eos, qui rem aliquam per continuum annorum quadraginta curriculum ſine quadam legitima interpellatione poſſederint, de poſſeſſione quidem rei, ſeu dominio nequaquam removeri: functiones autem, ſeu civilem canonem, vel aliam quampiam publicam collationem impoſitam eis dependere compelli, nec huic parti cujuſcunque temporis præſcriptionem oppoſitam admitti.

¶ Corr. Rom. *In plerisque vetuſtis exemplaribus caput hoc conjunctum eſt ſuperiori.*

Gratian. *Sic etiam prædia, ſive ſint privati, ſive Eccleſiæ, poſſunt præſcribi. Proventus primitiarum, & decimationum præſcriptione tolli non poſſunt, etiamſi a Romano Pontifice quilibet Laicus ſuper his reſcriptum impetraverit.* §. 1. *Reſcripta* d *enim, quæ contra jus ſcriptum impetrata fuerint, etſi talia ſint, quæ illis, quibus data fuerint, proſint, & nulli obſint, nullius momenti eſſe cenſentur.* §. 2. Item. *Decimæ* e *Deo mandante* f *Sacerdotibus, & Levitis ſeparatæ ſunt, ut de ſorte Domini viverent, qui in ejus ſorte connumerantur. Non ergo cuiuſquam privilegio Laicis concedi poſſunt: nec divinis mandatis auctoritas humana præjudicium inferet.* §. 3. *Unde Impp. Valentinianus, & Theodoſius* g: Univerſas terras, quæ a colonis, ſeu emphyteuticariis dominici juris, reipub. vel juris ſacrorum templorum in qualibet provincia venditæ, vel ullo alio pacto alienatæ ſunt, ab his, qui patrimonium, atque contra leges eas detinent, nulla longi temporis præſcriptione ſufficiente, jubemus reſtitui; ita ut nec pretium quidem iniquis comparatoribus repoſcere liceat.

d 25. quæſt. 2. reſcripta. et l. reſcripto. Cod. de precibus Imp. offerendis.
e Sup. eod. q. 2. decimas.
f Num. 18.
g Cod. l. 7. t. 38. l. 2. Anſ. l. 4. c. 38.

9 pars. §. 4. *De præſcriptionibus vero longi temporis in authenticis invenimus collatione octava, conſtitutione ſexta.* Quas h actiones alias tricennalis, decennalis, vicennalis præſcriptio excludit, ſi loco religioſo competunt, quadraginta annis clauduntur, uſucapione, & quadriennii præſcriptione ſuum locum habentibus α.

h Cod. de ſacroſan. Eccleſiis. l. ſi. Novel. 131. ut ſupra.

¶ Corr. Rom. α Habentibus.] *In plerisque vetuſtis exemplaribus ſequitur:* ſed ſola præſcriptione XXX. annorum, &c. *In uno autem hoc ſequebatur:* Hujus ergo longi temporis præſcriptio, auctoritate Gelaſii, & ſecularium legum, Eccleſiis objici non poteſt: ſed ſola præſcriptio XXX. annorum &c. *Cod. autem de ſacroſanct. Eccleſ. l. fin. inter authent. ita habet:* Quas actiones alias decennalis, alias vicennalis, alias tricennalis præſcriptio excludit, hæ, ſi loco religioſo competant, quadraginta annis excluduntur, uſucapione triennii, vel quadriennii præſcriptione in ſuo robore durantibus, ſola Romana Eccleſia gaudente centum annorum ſpatio, vel privilegio.

10 pars. Gratian. *Sed ſola præſcriptio XXX. annorum, & deinceps: a qua tamen præſcriptione privilegia Romanæ Eccleſiæ ſunt excluſa, quæ non niſi centum annorum ſpatio præſcribi poſſunt.*

C. XVII. *Privilegia Romanæ Eccleſiæ non niſi centum annorum præſcriptione tolluntur.*

Unde Joannes VIII. *ſcribit Ludovico Regi.*
(*forte c. an. 878. Romæ.*)

i Anſelm. l. 4. c. 43.

NEmo i de annorum numero reſultandi ſumat fomentum: quia ſanctæ Romanæ (cui Deo auctore ſervimus) Eccleſiæ privilegia, quæ in firma Petri ſtabilitatis petra ſuſcepit, nullis temporibus anguſtantur, nullis regnorum partitionibus præjudicantur. Sed & venerandæ Romanæ leges ε divinitus per ora piorum Principum promulgatæ, rerum ejus præſcriptionem non niſi per centum annos admittunt.

¶ Pith. ε. *Romanæ leges.*] Vide Cujac. *lib. 5. Obſerv. c. 5.*

SI ECCLESIA ADVERSUS ECCLESIAM PRÆSCRIBAT, AN ETIAM MONASTERIUM ADVERSUS ECCLESIAM.

QUÆSTIO IV.

O*Stenſum eſt, quando Eccleſia adverſus Eccleſiam præſcribere poſſit. Nunc videndum eſt, ſi monaſterium adverſus Eccleſiam præſcribere valeat. Quod* Urbanus Papa II *prohibuit, dicens.* (imo Calixtus II. an. 1123. Romæ.)

C. I. *Tricennio temporis aliquid præſcribere Abbates, vel Monachi non valent.*

POſſeſſiones Eccleſiarum, & Epiſcoporum tricennales, Abbates, vel Monachos habere omnimodis prohibemus.

Gratian. *Sed ſi sic tollitur tricennalis poſſeſſio, a B. Gregorio conceditur eis quadragenalis præſcriptio. Ait enim*

C. II. *Quadraginta annorum præſcriptio religioſis domibus conceditur.*

Idem *Gregorius I. Petro Subdiacono, lib. 1. epiſt. 9.*
(*an. 590. Romæ in Siciliam.*)

a Anſ. l. 5. c. 75.
b al. poſſeſſa.
c Ivo p. 3. c. 142. Pann. l. 2. c. 86.
d inconcuſſe] orig.
a al. auctores ſanctæ Eccleſiæ.

VOlumus a ucedentem te ad Panormitanam civitatem, quæſtionem ipſam tali ratione diſcutere (dominio rei apud poſſeſſorem, ſicut hactenus poſſeſſam b eſt, videlicet permanente) ut ſi monaſterium præfatum ſancti Theodori ſines a, de quibus cauſatio mota eſt, inconcuſſos d quadraginta annis a poſſediſſe repereris, nullam deinceps (etiamſi quid ſanctæ Romanæ Eccleſiæ competere potuit) patiatis ſuſtinere calumniam: ſed quietem eorum inconcuſſam omnibus modis procurare. Sin vero actores Eccleſiæ a non eos poſſediſſe quadraginta annis inconcuſſo jure monſtraverint, ſed aliquam intra tempora hæc motam aliquando fuiſſe quæſtionem eorundem finium, electis arbitris tranquille, & legaliter ſopiatur.

¶ Pith. 1. *Quadraginta annis.*] Ex Nov. 111. & 131. poſteriores in uſum revocarunt priorem *Nov. 9. ſive Edict. 5.* Juſtiniani, & *l ult. Cod. de ſacroſ. Eccl. Cap. 13. 14. & 17. extr. de præſcript.*

C. III. *De eodem.*

Item ex Novellis Juſtiniani, *Novell. 131.* f
(*an. 545. Conſtantinopoli.*)

f Apud Julianum ead. novell. c. 6. & 5. Cap. c. 236.

NEque a decennii, neque vicennii, vel XXX. annorum præſcriptio, ſed ſola XL. annorum curricula religioſis domibus opponantur; non ſolum in cæteris rebus, ſed etiam in legatis, & hæreditatibus.

Corr. Rom. *Hic neque Novella, neque Juliani antecessoris, neque Capitulares propria omnino verba referuntur.*

¶ Pith. a. *Neque.*] *Lib.* 5. *Capit. c.* 236.

Gratian. *Sicut ergo religioſis domibus ex lege non niſi quadragenaria eſt objicienda præſcriptio; ita & auctoritate Gregorii adverſus alias Eccleſias præſcribere poſſunt eodem ſpatio temporis.*

SI ARCHIPRESBYTER VEL EPISCOPUS SUA AUCTORITATE, NON JUDICIARIA SENTENTIA, CAUSAM TRANSEGERIT; AN CADAT A CAUSA, UT ECCLESIA, CUI PRÆSIDEBAT, NON ULTRA HABEAT JUS VINDICANDI, QUOD SUUS PASTOR ILLICITE USURPAVIT.

QUÆSTIO VI.

a 191 Q*Uod autem ea, quæ Eccleſiæ debentur, rectores a eiuſdem ſua auctoritate judicio prætermiſſo repetere non valeant, B. Gregorius teſtatur, lib. 4. reg. ep. 44. ſeu c. 88. dicens.* (*an. 595. Romæ.*)

a al. actores.] al. auctores.

C. I. *Judicio, non manibus, res Eccleſiæ defendantur.*

COnſuetudo b nova in Eccleſia hæc, & valde reprehenſibilis erupit, ut cum rectores eius patrimonii urbana, vel ruſtica prædia juri alieno competere poſſe ſuſpicantur, fiſcali more Titulos imprimant, atque hoc, quod competere pauperibus exiſtimant, non judicio, ſed manibus defendant, & cum per prædicatores ſuos veritas dicat c: *Nihil per contentionem*; etiam ipſum litigioſæ contentionis malum tranſcenditur d: & res qualibet, cum æſtimatur Eccleſiæ poſſe competere, per vim tenetur. Proinde præſenti decreto conſtituo, ut ſi quis Eccleſiaſticorum unquam titulos ponere, ſive in ruſtico, ſive urbano prædio ſua ſponte præſumpſerit, anathema ſit. Et reſponderunt omnes, Anathema ſit. §. 1. Is autem, qui Eccleſiæ præeſt, ſi hoc vel ipſe fieri præceperit, vel ſine ſua præceptione factum digna pœnitus animadverſione neglexerit, anathema ſit. Et reſponderunt omnes, Anathema ſit.

b Polycarp. l. 4. tit. 8.
c Philip. 2.
d al. tranſcendunt.

§ Corr. Rom. *Capitulum hoc ſumptum eſt ex Concilio a B. Gregorio habito, quod in Regeſto ipſius bis habetur, ſemel lib. 4. poſt epiſt. 43. iterum poſt librum 12. eiuſdem Regeſti.*

a 191 Gratian. *Quod autem quiſque ſua auctoritate, quod ſibi deberi putat, uſurpat, nec per judicem repoſcit, cadat a cauſa, ex auctoritate Milevitani e Concilii habetur, in quo ita ſtatutum legitur c. 21.* (*an. 416. in Numidia.*)

e Et in Afric. c. 87.

C. II. *Cauſæ ſuæ detrimentum patiatur Epiſcopus, qui Eccleſias ſuas ab alia diœceſi propria auctoritate quærit adire.*

PLacuit f, ut quicunque Epiſcopi quaſcunque Eccleſias, vel plebes, quas ad ſuam cathedram exiſtimant g pertinere, non ita repetierint, ut cauſas ſuas Epiſcopis judicantibus agant, ſed alio retinente irruerint, ſive volentibus, ſive nolentibus plebibus, cauſæ ſuæ detrimentum patiantur. Et quicunque hoc jam fecerint, ſi nondum eſt inter Epiſcopos finita contentio, ſed adhuc inde contendunt, ille inde diſcedat, quem conſtiterit prætermiſſis judicibus h a Eccleſiaſticis irruiſſe. §. 1. Nec ſibi quiſquam blandiatur, ſi a Primate, ut retineat, literas impetravit: ſed

f Polycar. l. 3. t. 10. Burch. l. 1. cap. 70. Ivo p. 3. c. 177.
g al. aſſerunt.
h al. judiciis.

ſed ſive habeat literas, ſive non habeat, conveniat eum, qui tenet, & ejus literas accepiat: ut eum appareat pacifice tenuiſſe Eccleſiam ad ſe pertinentem. Si autem illa ¢ aliquam quæſtionem retulerit, per Epiſcopos judices cauſa finiatur, ſive quos ei Primas ɛ dederit, ſive quos 3 ipſi vicinos n ex conſulto Primatis ß delegerint.

ī Burchar. l. 1. c. 195. Ivo p. 5. c. 258.
n al. Primates dederint.

¶ Corr. Rom. n Vicinos) *Antea legebatur*, vicini. *Emendatum eſt ex editionibus Conciliorum Colonienſibus, uno Codice Vaticano, Sorbonæ Regio, Burchardo, & Ivone. In exemplari etiam antiquo Concilii Carthaginenſis Græci cap. 120. legitur*, γειτνιῶντας *: ubi in impreſſo eſt*, γειτνιῶντες.

ß Ex conſulto Primatis) *Sic etiam legitur in editionibus Conciliorum vetuſtioribus, codice Sorbonæ Regio, & duobus Vaticanis. Sed in recentiore Colonienſi quatuor tomorum editione, & apud Burchardum, & Ivonem eſt*, vicinos ex conſenſu delegerint. *Utrumque in Concilio Africano in omnibus editionibus*.

¶ Pith. 1. *Quaſcumque Eccleſias*.] Abſunt a V. C.

2. *Judicibus*.] V. C. *judices*.

3. *Quos &c.*] V. C. *quod ipſos vicinos ex conſenſu delegerint*.

3 ½ Gratian. *Econtra* Gregorius *Joanni defenſori eunti in Hiſpaniam ſcribit l. 12. epiſt. 30. dicens*. (an. 603. Roma.)

C. III. *Delictum perſonæ in damnum Eccleſiæ converti non poteſt*.

l 2. q. 1. in princ. §. ſi autem Epiſcopum.

SI *l* Epiſcopum talem culpam admiſiſſe conſtiterit (quod abſit) ut conſtat, eum non irrationabiliter fuiſſe depoſitum, eadem ejus depoſitio confirmetur, & Eccleſiæ res ſuæ omnes reſtituantur, quæ ablatæ claruerint: quia delictum perſonæ in damnum Eccleſiæ non eſt convertendum. Si enim, ut dicunt, Comitiolus defunctus eſt, ab hærede ejus, quæ injuſte ab illo ablata ſunt, ſine excuſatione reddantur.

C. IV. *In perſonam delinquentis, non in facultates ejus ultio procedat*.

Idem Petro Subdiacono *lib. 1. epiſt. 42. m* (*an. 591. Romæ in Siciliam*.)

m Joan. Diac. in vita l. 2. c. 62.
n Ivo p. 16. c. 81.
o al. ipſa.
p al. ſubſtantia.
q al. ipſo.

COgnovimus n, quod ſi quis ex familia culpam fecerit Eccleſiæ α, non in ipſum o, ſed in ejus ſubſtantiam p vindicatur. De qua re præcipimus, ut quiſquis culpam fecerit, in ipſum q quidem, ut dignum eſt, vindicetur: a communione ß autem ejus omnino abſtineatur.

¶ Corr. Rom. α Eccleſiæ) *Hæc vox abeſt a pleriſque vetuſtis Gratiani codicibus, & duobus epiſtolarum B. Gregorii* (*quamvis ſit in impreſſis*) *& Joanne Diacono, & Ivone*.

ß A communione) *Sic etiam legitur in Frobeniana editione operum B. Gregorii. ſed in ceteris editionibus, & apud Diaconum, & Ivonem*, a commodo, *quæ vox in ea epiſtola ſæpe repetitur ad ſignificandas facultates ipſas. Quare hæc ſtatim ſubduntur*: niſi forte parum aliquid, quod in uſum victucoris, qui ad eum tranſmiſſus fuerit, proficere poſſit.

C. V. *Res eorum, qui in Clero labuntur, ſimul cum ipſis monaſterio tradantur*.

Idem in eadem epiſtola. (*an. 591. Romæ in Siciliam*.)

r Anſ. l. 8. c. 1. Ivo p. 6. cap. 380. & p. 13. c. 20.
s al. ſciuntur.

DE *r* lapſis Sacerdotibus, vel Levitis, vel quolibet alio Clero obſervare te volumus, ut in rebus eorum nulla contaminatione miſcearis, ſed pauperrima regularis monaſteria require, quæ ſecundum Deum vivere ſciantur s, & in eiſdem monaſteriis ad pœnitentiam lapſos trade; ut res lapſorum in eodem loco proficiant, in quo agere pœnitentiam traduntur: quatenus ipſi ex rebus illorum ſubſidium habeant, qui de correctione eorum ſollicitudinem gerunt. Si vero parentes habent, res eorum legitimis parentibus dentur: ita tamen, ut etiam ſtipendium, qui in pœnitentiam dati fuerint, ſufficienter debeat procurari. §. 1. Si qui vero ex familia Eccleſiaſtica Sacerdotes, vel Levitæ, vel Monachi, vel Clerici, vel quilibet alii lapſi fuerint, dari eos in pœnitentiam volumus; ſed res eorum Eccleſiaſtico juri non ſubtrahi. Ad uſum tamen ſuum accipiant, unde ad pœnitendum t ſubſiſtant: ne, ſi vacantes, locis, in quibus dati fuerint, oneroſi ſint.

t pœnitentiam.

C. VI. *Inutilis Sacerdos Eccleſiam ſuam dignitate non privat*.

u fortaſſe eritiæ.

Item Leo 4 IV. *u Carolo Regi*. (*c. an. 848. Romæ*.)

x Ivo p. 5. c. 21.

SI *x* ſceleſtiſſe (quod non credimus) apud vos inutiles judicamur, Eccleſia tamen, cui permittente Domino præſumus, non inutilis, ſed caput, principiumque omnium merito ſimul ab omnibus vocatur.

¶ Pith. 4. *Leo*.] Supra, *diſt. 10. c. 10.*

C. VII. *Poſſeſſiones monaſterii pro peccato Abbatis Epiſcopo tollere non licet*.

Item in Moguntinenſi Concilio. (*forte an. 813. in Germania*.)

y Burchar. l. 8. cap. 82. Ivo p. 7. c. 206.

EPiſcopo *y* non licet poſſeſſionem monaſterii tollere, quamvis Abbas peccaverit; ſed ſubjiciat α eum poteſtati Abbatis alterius monaſterii.

¶ Corr. Rom. α Subjiciat) *Apud Burchardum, & Ivonem legitur*, mittat eum in aliud monaſterium in poteſtatem alterius Abbatis.

C. VIII. *Quæ Sacerdotes dederunt, ſubſequentes Pontifices nullatenus auferre præſumant*.

Item Gelaſius. (*forte c. an. 494. Romæ*.)

z Anſ. l. 6. c. 172.

ILlud z ſtatuendum cenſuimus, ut quaſcunque munificentias Clericis, aut ſibi ſervientibus de rebus Eccleſiæ in uſum, aut de propriis in proprietatem præcedentes dederint Sacerdotes, ſubſequentes Pontifices nullatenus auferre præſumant. Si quid tamen culpæ exſtiterit, pro qualitate perſonarum, vel regula præcedentium canonum in perſona habeatur, non in facultate diſtrictum.

Gratian. *Si ergo delictum perſonæ in damnum Eccleſiæ converti non poteſt, quia procurator conditionem Eccleſiæ poteſt facere meliorem, non deteriorem: ſi peccato Abbatis poſſeſſiones monaſterii auferri non licet, quomodo delictum Epiſcopi vertetur in damnum Eccleſiæ, ut inde detrimentum cauſæ ſuæ patiatur? Sed detrimentum cauſæ pati non ſic eſt accipiendum, ut Eccleſia ſuo jure privetur, ſed potius, quia Clericis coram ſuo judice ſtantibus, Epiſcopus cadebit, & pro injuria illata mulctabitur, ſi propria habuerit*.

SI LAICI CAPELLAM TENEANT, ET IN MANIBUS ABBATIS EAM REFUTAVERINT, ET ORDINANDAM TRADIDERINT; AN ABSQUE EPISCOPI ET CLERICORUM, ABBAS POSSIT EAM TENERE.

QUÆSTIO VII.

r ¾1

QUod autem *Eccleſias de manu Laicorum nec Abbati, nec alicui accipere liceat, omnium ſanctorum teſtatur auctoritas. Generaliter enim tam Eccleſiæ, quam res Eccleſiarum in Epiſcoporum poteſtate conſiſtunt. Laici autem res ſuas, nec Epiſcoporum auctoritate decimas, vel Eccleſias poſſidere poſſunt. Unde Epiſcopi ſive beneficia, ſive pretio Eccleſias, vel decimas Laicis dederint, domum orationis, domum negotiationis, & ſpeluncam latronum a faciunt. Unde poſt everſionem cathedræ a cœtu fidelium ſegregati æterno verbere a Domino flagellabuntur*. *a Matth. 21.*

C. I. *Decimæ a Laicis non poſſideantur*.

Unde Gregorius VII. *ait in Concilio Lateranenſi c. 9. lib. 6. regeſti*. (*an. 1078. Romæ*.)

b Polycar. l. 3. tit. 21. Anſ. l. 5. c. 53. Pann. l. 8. c. 145.
c Deuſd. l. 3.
d Mal. 3.

DEcimas b, quas in uſum pietatis conceſſas eſſe canonica auctoritas demonſtrat, a Laicis poſſideri Apoſtolica auctoritate prohibemus. Sive enim ab Epiſcopis, vel Regibus, vel quibuslibet perſonis eas acceperint, niſi Eccleſiæ reddiderint, ſciant, ſe ſacrilegii crimen committere, & æternæ damnationis periculum incurrere. §. 1. Oportet c autem α congruentiæ nos decimas, & primitias, quas jure Sacerdotum eſſe ſancimus, ab omni populo accipere: quas fideles Domini percipientes offerunt, juxta illud vaticinium Malachiæ d Prophetæ: *Inferte omnem decimationem in horreum meum, ut ſit cibus in domo mea*. §. 2. Has vero decimas ſub manu Epiſcopi fore cenſemus: ut ille, qui cæteris præeſt, omnibus juſte diſtribuat, nec cuiquam perſonæ honorabilius exhibeat, unde alii ſcrupuloſo corde moveantur: ſed ſint omnia communia: quia inhoneſtum videtur, ut alii Sacerdotes habeant, alii vero detrimentum patiantur: ſed ſicut una eſt fides catholica, ita neceſſe eſt, ut ille, qui proviſor eſt loci, quem ſimul multæ ſint Eccleſiæ, omnibus tamen fideliter diſtribuat.

¶ Corr. Rom. *Eſt Canon ſeptimus Concilii a Gregorio VII. Romæ in Laterano habiti anno Domini 1078. quod habetur lib. 6. regeſti ejuſdem Gregorii. Eundem tamen retinuit Innocentius II. in Concilio a ſe Romæ habito c. 9. Utrumque Concilium extat in Bibliotheca Vaticana*.

α Oportet autem) *Quæ ſequuntur uſque ad finem, in neutro Concilio, neque in Polycarpo, aut Panormia, neque apud Anſelmum habentur*.

C. II. *De eodem*.

P A L E A.

Unde Urbanus II. (*forte an. 1095. in Gallia*.)

e In collect. 1. tit. de capel. mon.

COngregato e apud Claromontenſem urbem multorum Epiſcoporum Synodali conventu propoſita nobis eſt a quibuſdam eorum quæſtio de Eccleſiis, vel de Eccleſiaſticis poſſeſſionibus, a Clericis, vel Monachis abſque impræſentiarum, inconſultis Epiſcopis, acquiſitis. Nos autem uſi ſummi conſilio eorundem Epiſcoporum, condeſcendentes pro tempore, providentesque Eccleſiaſticæ paci, vel quia aliter abſque inevitabilis ſcandali periculo hujuſmodi quæſtio non poterat procedere, Apoſtolica auctoritate decrevimus, ut ea, quæ a Clericis, vel Monachis, vel a quibuſcunque perſonis, prout potuerint, uſque hodie fuerint acquiſita, rata permaneant, & inconcuſſe permaneant: hoc tamen tenore, ne in poſterum inconſultis Epiſcopis talia præſumant.

¶ Corr.

¶ Corr. Rom. *Caput hoc in Conciliis Urbani non eſt inventum. Habetur autem in prima collectione Decretalium Bernardi Papienſis tit. de capellis Monachorum ex eodem Urbano citatum.*

C. III. *De eodem.*

Item Gregorius VII. (*forte an.* 1078. *Romæ.*)

f Sup. 1. q. 3. *pervenit.* Polyc. l. 3. tit. 10.

PErvenit f ad nos fama ſiniſtra, quod quidam Epiſcoporum non Sacerdotibus propriæ diœceſis decimas, atque Chriſtianorum oblationes conferant, ſed potius laicalibus perſonis, militum videlicet, ſive ſervitorum, vel (quod gravius eſt) etiam conſanguineis. Unde ſi quis amodo Epiſcopus inventus fuerit hujus divini præcepti tranſgreſſor, inter maximos Hæreticos, & Antichriſtos non minimus habeatur. Et ſicut Nicæna Synodus de Simoniacis cenſuit, & qui dat Epiſcopus, & qui recipiunt ab eo Laici, ſive pretio, ſive beneficio, æterni incendii ignibus deputentur.

¶ Corr. Rom. *In vulgatis codicibus huic capiti erat propoſitum nomen Palea: ſed habetur in omnibus manuſcriptis. Refertur autem plane iiſdem verbis* 1. q. 3. pervenit, *& de eo ibi notatum eſt. In Polycarpo principium eſt longe copioſius, & citatur ex Concilio Africano.*

C. IV. *Fideliter decimas dat, qui omnium ſuorum decimas ſolvit.*

Item Ambroſius *in ſermone Quadrageſimæ, cujus initium:* Ecce nunc tempus.
(c. an. 380. *Mediolani.*)

g al. *recognoſcit.*

QUicunque recognoverit g in ſe, quod fideliter non dederit decimas ſuas, modo emendet, quod minus fecit. Quid eſt fideliter decimas dare? niſi ut nec pejus, nec minus aliquando Deo offerat, aut de grano ſuo, aut de vino ſuo, aut de fructibus arborum, aut de pecoribus, aut de horto, aut de negotio, aut de ipſa venatione ſua.

¶ Corr. Rom. *In ſermonibus ſæpe citatis, qui S. Ambroſio inſcripti in Bibliotheca Vaticana, & Monaſterii Mediolanenſis ſervantur, ſermone primo de Quadrageſima, habetur hoc capitulum.*

C. V. *Excommunicentur, qui Sacerdotibus decimas dare nolunt.*

Item ex Concilio Rothomagenſi. (*forte an.* 1128. *in Gallia.*)

h *Burch.* l. 9. c. 230. *Ivo p.* 3. c. 196. *Pann.* l. 2. c. 38.
i *Levit.* 27.
k *omnium decimarum boum, & ovium &c. orig.*
l *al. & quod mutatum, & quod mutatum eſt.*

OMnes h decimæ i terræ, ſive de frugibus, ſive de pomis arborum, Domini ſunt, & illi ſanctificantur a boves k, & oves, & capræ, quæ ſub paſtoris virga tranſeunt; quicquid decimum venerit, ſanctificabitur Domino. Non eligetur nec bonum, nec malum, nec altero commutabitur. Si quis mutaverit, & quod l mutatum eſt, & pro quo mutatum eſt, ſanctificabitur domino, & non redimetur.) Sed quia modo multi inveniuntur decimas dare nolentes, ſtatuimus, ut ſecundum Domini noſtri præceptum admoneantur ſemel, & ſecundo, & tertio. Qui ſi non emendaverint, anathematis vinculo feriantur uſque ad ſatisfactionem, & emendationem congruam.

¶ Corr. Rom. *Hic etiam auctoritate veterum codicum ſublatum eſt nomen Paleæ.*

a Boum) *Hæc uſque ad verſ.* Sed quia, *in aliquot vetuſtis codicibus non habentur. Sunt tamen etiam apud cæteros collectores.*

C. VI. *Veterum exempla decimæ ſolvuntur.*

Item ex Concilio Moguntinenſi.
(*forte an.* 813. *in Germania.*)

m *Burch.* l. 9. cap. 133. *Ivo p.* 3. c. 199. *Pann.* l. 2. c. 20.

DEcimas m Deo, & Sacerdotibus Dei dandas Abraham factis, & Jacob promiſſis inſinuat: deinde lex ſtatuit, & omnes ſancti doctores commemorant.

Gratian. Non *autem decimæ ſunt redimendæ a populo, ſi aliter dare eas noluerint.*

C. VII. *Decimæ non ſunt a populo redimendæ.*

n *Lib.* 5. *Capit.* c. 46. *& in leg. Longob.* l. 3. *tit. de decimis.*
o *Burchar.* l. 3. c. 124. *Ivo p.* 3. c. 200. *Pann.* l. 2. c. 62.

Unde in eodem Concilio n *legitur.* (imo e Capit. l. 5. c. 46. an. 829. *in Germania.*)

DEcimas o, quas a populus dare non vult, niſi quolibet munere ab eo redimantur, ab Epiſcopis prohibendum eſt, ne fiat.

¶ Corr. Rom. *Burchardus, & Ivo citant ex Concilio Mediomatricis. Habetur in capitularibus lib.* 5. c. 46. *& in legibus Longobardicis l.* 3. *tit. de decimis.*

¶ Pith. 1. *Decimas.*] Conſtit. Karoli M. 91.

C. VIII. *Quia decimæ Deo non redduntur, indictio fiſci acceſſit.*

Item Auguſtinus *lib.* 50. *homiliarum, hom.* 48.
(c. an. 405. *in Africa.*)

MAjores noſtri ideo copiis omnibus abundabant, quia Deo decimas dabant, & Cæſari cenſum reddebant. Modo autem, quia diſceſſit devotio Dei, acceſſit indictio fiſci. Noluimus partiri cum Deo decimas: modo autem totum tollitur. Hoc tollit fiſcus, quod non accipit Chriſtus.

C. IX. *Columbas vendit, qui Eccleſiam indiſciplinatis committit.*

Item Origenes *homil.* 15. *ad cap.* 21. *Matthæi.*
(forte c. an. 227. *in Ægypto.*)

ET hoc diximus ſecundum ſimplicem intellectum. Juxta moralem autem talia dicemus: & primum quidem de templo, de quo per Prophetam dixit Deus p: *Domus mea, domus orationis vocabitur.* Ergo ſecundum corporalem circumciſionem carnis, & ſecundum corporales legis feſtivitates, & ſacrificia, conſequenter & templum Dei æſtimabatur, quod ex lapidibus inſenſatis erat conſtructum; primum quidem a Salomone, deinde reparatum ab Eſdra, poſtea vero poſt Chriſti adventum a Romanis deſtructum: & illic æſtimabatur domus orationis: quo deſtructo, neceſſe eſt, ut Judæi, quaſi non jam habentes domum orationis, jam non habeant privilegium ſpeculationis Dei, nec poſſint ſecundum legem Deo ſervire. §. 1. Hoc ergo facto, omnia Chriſtus ejecit in myſterio ſpiritualium actuum ſuorum, & tunc viſibiliter fecit, quod ſemper inviſibiliter agit, ejiciens vendentes, & ementes de templo, & menſas nummulariorum avertens, & cathedras vendentium columbas ad correptionem populi: ut non pro a mundanis feſtivitates in nomine Dei celebrent, nec emptionibus, & venditionibus vacent in loco non competenti, in quo non debent emere, & vendere, ſed orationibus vacare, qui congregantur quaſi in domo orationis. §. 2. Nunc autem arbitror templum Dei ex lapidibus vivis conſtructum, eſſe Eccleſiam Chriſti. Sunt autem multi in ea, non, ſicut decet, viventes ſpiritualiter, ſed ſecundum carnem militantes: qui & domum orationis de lapidibus vivis conſtructam faciunt ſpeluncam eſſe latronum, actibus ſuis non Eccleſia Dei digna, ſed ſpelunca latronum. Quis enim conſiderat in multis Eccleſiis talium Chriſtianorum peccata, qui arbitrantur quæſtum eſſe pietatem, & cum deberent de Evangelio vivere, ſecundum quod vivere docet ſervos Dei, hoc non faciunt, ſed divitias, & multas poſſeſſiones acquirunt, nonne dicet ſpeluncam latronum factam eſſe ſub illis Eccleſiam? ut recte dicat Chriſtus ad nos propter diſſipationem Eccleſiæ ſuæ q: *Quæ utilitas in ſanguine meo, dum deſcendo in corruptionem?* Item ipſe per Oſee r tali modo: *Væ mihi, quoniam factus ſum, ſicut qui colligit ſtipulam in meſſe; & ſicut qui racemum in vindemia, cum non ſunt s botri ad manducandum primogenita. Væ animæ meæ: quia periit timoratus a terra: & qui corrigat, in hominibus non eſt.* Et cum intellexeris Jeſum dicentem talia, & lugentem peccata noſtra, aſpice ſimul & illud, quod in Evangelio ſcribitur t: *Cum vidiſſet Hieruſalem, flevit ſuper eam, & dixit, quia ſi cognoviſſes & tu.* Et ſi rationabiliter flevit ſuper Hieruſalem, & rationabilius flebit ſuper Eccleſiam, ædificatam quidem, ut eſſet domus orationis, factam autem propter turpia lucra, & luxus quorundam (quod utinam non eſſet) Principum populi, *ſpeluncam* latronum. *& infra.* §. 3. Et arbitror convenire verbum de venditoribus columbarum, eis, qui tradunt Eccleſias avaris, & tyrannicis, & indiſciplinatis, & irreligioſis Epiſcopis, aut Presbyteris. Propter quod & cathedræ tantummodo appellantur Evangeliſta u everſas eſſe ab Jeſu. Et utinam audirent hæc cum dicentis x admonitione Scripturæ, qui gloriantur de cathedris Moyſi, in quibus ſedent, & vendunt omnes Eccleſias columbarum, & tradunt eas talibus propoſitis, ad quos recte dicatur a Domino per Hieremiam Prophetam y: *Principes populi mei me non cognoverunt. Filii enim ſunt inſipientes, & non intelligentes: ſapientes ſunt ad male faciendum, bene autem facere neſciunt.*

p *Eſa.* 56. *Matth.* 21.
q *Pſal.* 29.
r *Michæam*] *orig. & eſt Michææ* 7.
s *al. ſit botrio*] *orig.*
t *Luc.* 19.
u *Matth.* 23.
x *docens*] *orig.*
y *Hier.* 4.

¶ Corr. Rom. a Pro mundanis] *Apud Origenem legitur,* ut non pro mundi feſtivitatibus in nomine Dei emptionibus, & venditionibus vacent. *Et hoc quidem propter gloſſam mutatum non eſt: multa vero alia partim ex Originali, partim ex vetuſtis codicibus ſunt emendata, & locupletata.*

Gratian. *Cum ergo Eccleſiæ, & oblationes earum non conſiſtant, niſi in poteſtate Epiſcoporum, patet profecto, quod non ſunt ab alio recipiendæ, quam de manu eorum.*

C. X. *Omnes baſilicæ ad eum pertinent Epiſcopum, in cujus territorio poſitæ ſunt.*

Unde in Aurelianenſi Concilio I. *cap.* 19. *ſtatutum eſt.*
(an. 511. *in Gallia.*)

OMnes baſilicæ z, quæ per diverſa loca conſtructæ ſunt, vel quotidie conſtruuntur, placuit ſecundum priorum

z *Polycar.* l. 3. *tit.* 12. *Burch.* l. 3. c. 8. *Ivo p.* 3. c. 19.

canonum regulare, ut in ejus Epiſcopi poteſtate 3 conſiſtant, in cujus territorio poſitæ ſunt.

¶ PITH. 2. Loca.] Delent e. V. C.

3. Poteſtate &c.] V. C. *in cujus territorio poſita ſunt, poteſtate conſiſtens.*

C. XI. *Archidiaconus, Archipreſbyter, Præpoſitus, vel Decanus, nec officia, nec beneficia Eccleſiaſtica ſine conſenſu Epiſcopi tribuat.*

a *al. ex Concil. Rothomagenſi.*

Item Calixtus Papa a. (II. an. 1123. *Romæ.*)

NUllus omnino Archidiaconus, aut Archipreſbyter, ſive Præpoſitus, vel Decanus animarum curam, vel Præbendam Eccleſiæ ſine judicio, vel conſenſu Epiſcopi alicui tribuat: imo, ſicut ſanctis canonibus conſtitutum eſt, animarum cura, & pecuniarum Eccleſiaſticarum diſpenſatio in Epiſcopi judicio, & poteſtate permaneat. Si quis vero contra hoc facere, aut poteſtatem, quæ ad Epiſcopum pertinet, ſibi vendicare præſumpſerit, ab Eccleſiæ liminibus arceatur.

C. XII. *De manu Laici Epiſcopatus, vel Abbatia ſuſcipi non debet.*

b *Lib. 6. regiſtri ejuſdem.*

Item Gregorius VII. *in generali Synodo præſidens dixit, cap.* 1. & 2. b (an. 1080. *Romæ.*)

c *Anſ. l. 6. c. 73. Deuſded. p. 1.*

SI quis 4 deinceps c Epiſcopatum, vel Abbatiam de manu alicujus laicæ perſonæ ſuſceperit, nullatenus inter Epiſcopos, vel Abbates habeatur: nec ulla ei, ut Epiſcopo, ſeu Abbati, audientia concedatur. Inſuper ei & gratiam beati Petri, & introitum Eccleſiæ interdicimus, quouſque locum, quem ſub crimine a tam ambitionis, quam inobedientiæ d (quod eſt ſcelus idololatriæ) cepit, reſipiſcendo non deſerit. Similiter etiam de inferioribus Eccleſiaſticis dignitatibus conſtituimus. *Item c.* 2. §. 1. Si quis Imperatorum, Regum, Ducum, Marchionum, Comitum, vel quilibet ſecularium Poteſtatum, aut perſonarum inveſtituram e Epiſcopatuum, vel alicujus Eccleſiaſticæ dignitatis dare præſumpſerit, ejuſdem ſententiæ vinculo ſe eſſe ſciat obſtrictum.

d 1. *Reg.* 15.

e *inveſtituras*] *orig.*

¶ Corr. Rom. a Sub crimine] *Antea legebatur*, ſub crimine tam inobedientiæ, quam ambitionis, ex qua ſcelus idololatriæ cepit. *Emendatum eſt ex Concilio ipſo, & Anſelmo. Et eſt locutio valde familiaris Gregorio VII. ex primo Regum capit.* 15.

¶ PITH. 4. *Si quis.*] Hotoman, *de Feud. p.* 42.

C. XIII. *Excommunicationi ſubjaceat, nec inveſtituræ ſumat fructum, qui de manu Laici Eccleſiam ſuſceperit.*

Idem *ibidem, cap.* 3. (an. 1078. *Romæ.*)

f *Polycar. l.* 2. *tit.* 4. *Anſ. l.* 6. *c.* 73.

QUoniam 5 inveſtituras f Eccleſiarum contra ſtatuta ſanctorum Patrum a Laicis perſonis in multis partibus cognovimus fieri, & ex eo plurimas perturbationes in Eccleſia (imo ruinam ſanctæ religionis) oriri, ex quibus Chriſtiana religio conculcatur, decernimus, ut nullus Clericorum inveſtituram Epiſcopatus, vel Abbatiæ, vel Eccleſiæ de manu Imperatoris, vel Regis, vel alicujus laicæ perſonæ, viri, vel fœminæ, ſuſcipiat. Quod ſi præſumpſerit, recognoſcat inveſtituram illam Apoſtolica auctoritate irritam eſſe, & ſe uſque ad condignam ſatisfactionem excommunicationi ſubjacere.

¶ PITH. 5. *Quoniam.*] Vide Bennonem Cardinal. & Platinam in *Gregorio* VII. & Sigebert. an. 1081.

C. XIV. *De eodem.*

Item ex Canone Apoſtolorum 30. (c. an. 282. *in Syria.*)

g *Diſt* 63. *omnis electio.* Deuſdedit *p.* 1. *Burch. l.* 3. *c.* 109. *Ivo p.* 3. *cap.* 83. & *p.* 5. *c.* 119.

SI quis Epiſcopus g ſecularibus poteſtatibus uſus, Eccleſiam per ipſas obtineat, deponatur, & ſegregetur 6, omneſque, qui illi communicant.

¶ Corr. Rom. *De hoc tamen notatum eſt ſup. diſt.* 63. c. omnis electio. *in verb.* ſegregetur.

¶ PITH. 6. *Segregetur, omneſque qui.*] V. C. *ſegregentur omnes, qui.*

C. XV. *De eodem.*

Item ex Chronico Anaſtaſii Bibliothecarii. (c. an. 867. *Romæ.*)

h *qui*] *orig.*

SAnc 7 Theſſalonicenſi Epiſcopo communicante ob metum Imperatoris Anaſtaſii Timotheo Conſtantinopolitano Epiſcopo, quem h Concilium Chalcedonenſe anathematizaverat, quadraginta Epiſcopi Illyrici, & Græciæ convenientes in unum, per profeſſionem in ſcriptis factam, ut a proprio Metropolitano, diſceſſerant ab eo, & Romam mittentes Romano communicare in ſcriptis profeſſi ſunt. *& paulo poſt.* §. 1. Cum Dioſcorus i a (*junior*) manus impoſitionem accepiſſet, receſſerunt multitudines populorum n, dicentes, quia niſi ſecundum quod ſanctorum continent

i *Deuſded. p.* 1.

n *alii, ruſticorum*] *orig.*

Apoſtolorum canones fiat, non recipietur Epiſcopus: Principes enim inthronizaverant eum.

¶ Corr. Rom. *Caput hoc acceptum eſt ex Chronico Anaſtaſii Bibliothecarii, in iis, quæ de Anaſtaſio Imperatore narrat: multaque ex ipſo originali ſunt emendata.*

a Cum Dioſcorus] *Hic eſt altera electio a priore, & ipſa facta non canonice, & poteſtate Laica: nam prior eſt Timothei ad ſedem Conſtantinopolitanam: hæc vero poſterior Dioſcori junioris ad Alexandrinam. Utraque vero a Bibliothecario copioſe exponitur.*

¶ PITH. 7. *Sane.*] Vide *tom.* 2. *Concil. p.* 334. & Epiſtolam Eccleſiarum per Illyricum ad Symmachum PP. *to.* 3. *Biblioth. p.* 438. & inter orthodoxa. 1555. *p.* 906.

C. XVI. *Excommunicetur, qui per Laicos Eccleſias obtinet.*

Item Paſchalis Papa II. (forte an. 1107. *in Gallia.*)

SI quis 8 Clericus, Abbas, vel Monachus per Laicos Eccleſias obtinuerit, ſecundum ſanctorum Apoſtolorum canones l, & Antiocheni a Concilii capitulum, excommunicationi ſubjaceat. l *Can. Apoſt.* 31.

¶ Corr. Rom. *Capitis hujus, & ſequentis ſenſus eſt in fragmento manuſcripto Concilii apud Guardaſtallum a Paſchali habiti anno Domini* 1106. *quod in Bibliotheca Vaticana ſervatur. Nam Clarus etiam Gen.* 30. *narrat, Paſchalem apud Trecas Concilium habuiſſe: ubi inter multa ſententiam de libera paſtorum electione, & de coercenda Laicorum in Eccleſiaſticas dignitates præſumptione juxta prædeceſſorum ſuorum decreta promulgavit.*

a Antiocheni] *In Concilio Antiocheno nihil expreſſe ſancitur contra eos, qui per Laicos obtinent dignitates Eccleſiaſticas. Verum cap.* 23. *præcipitur, ut in Epiſcopo eligendo ſervetur jus Eccleſiaſticum: nempe, ut non eligatur Epiſcopus, niſi cum Synodo, & judicio Epiſcoporum: quibus verbis Laici videntur excludi. In Synodo autem Nicæna ſecunda, cap.* 3. *repetitur, & confirmatur Canon Apoſtolorum.*

¶ PITH. 8. *Si quis.*] Sigebert. an. 1101. Vide MS. Cod.

C. XVII. *Qui per Laicos Eccleſias obtinet, & qui manus imponit, communione privetur.*

Idem. (forte an. 1107. *ibid.*)

COnſtitutiones 9 ſanctorum canonum ſequentes ſtatuimus, ut quicunque Clericorum ab hac hora in antea inveſtituram Eccleſiæ, vel Eccleſiaſticæ dignitatis de manu laica acceperit, & ipſe, & qui ei manum impoſuerit, gradus ſui periculo ſubjaceat, & communione privetur.

¶ PITH. 9. *Conſtitutiones.*] Otto Friſing. *lib.* 7. *cap.* 14. Martinus Polonus, *in Paſchali.*

C. XVIII. *De eodem.*

Idem. (forte an. 1107. *ibid.*)

NUllus m Laicorum Eccleſias, vel Eccleſiarum bona occupet, vel diſponat. Qui vero secus egerit, juxta beati Alexandri a capitulum ab Eccleſiæ liminibus arceatur. m *Polyc. lib.* 2. *tit.* 4.

¶ Corr. Rom. a Alexandri] *In epiſtolis Alexandri Papæ I. nihil legitur, quod ad hanc rem pertineat. Verum in epiſtola Alexandri II. in qua Synodum a ſe habitam repetit (quæ epiſtola in vetuſto codice deſcripta Romam ex Hiſpania miſſa eſt) hæc inter alia habentur:* Decimas, & primitias, ſeu vivorum & mortuorum oblationes Eccleſiis Dei fideliter reddantur a Laicis; & ut in diſpoſitione Epiſcoporum ſint: quas qui retinuerint, a ſanctæ Eccleſiæ communione ſeparentur, *quod fere eſt idem cum c.* præcipimus. *ſup. ead. q.* 2. *in Nicolao II.*

C. XIX. *De eodem.*

Idem. (forte an. 1107. *ibid.*)

SIcut Domini veſtimentum ſciſſum non eſt, ſed de eo ſortiti ſunt; ita nec Eccleſia ſcindi debet, quæ in unitate tota conſiſtit. In poteſtatem ergo propriis Epiſcopi Eccleſiæ reducantur, & ab ipſo (ſicut ſacris canonibus cautum eſt) ordinentur. Alioquin & Eccleſiæ ipſæ, & Clerici earundem divinis deſtituantur officiis.

C. XX. *Nullus Clericus per Laicos Eccleſiam obtineat.*

Item Alexander Papa II. (an. 1063. *Romæ.*)

PEr 10 Laicos nullo modo quilibet Clericus, vel Preſbyter obtineat Eccleſiam, nec gratis, nec pretio. §. 1. Nullus habitum Monachi ſuſcipiat, ſpem, aut promiſſionem habens, ut Abbas fiat. §. 2. Nullus Preſbyter duas habeat Eccleſias.

¶ Corr. Rom. *Habetur in eadem epiſtola Alexandri II. paulo ſuperius in c.* nullus Laicorum, *citato. Nam ſtatim poſt verb.* ſeparentur, *ſequuntur*, & ut per Laicos, &c.

¶ PITH. 10. *Per, &c.*] Nicolaus II. *tom.* 3. *Concil. p.* 590.

C. XXI.

C. XXI. *Singuli Epiſcopi ſuos habeant œconomos.*

Item ex Concilio Chalcedonenſi, *c.* 26.
(an. 451. in *Bithynia.*)

n Diſtinct. 89. quia in quibuſdam. Anſ. l. 6. cap. 143.
o al. uno per] δίχα οἰκονόμου, *ut œconomis.*

QUoniam *n* in quibuſdam Eccleſiis, ut rumore comperimus, præter *o* œconomos Epiſcopi facultates Eccleſiaſticas tractant, placuit omnem Eccleſiam habentem Epiſcopum, habere œconomum de Clero proprio, qui diſpenſet res Eccleſiaſticas ſecundum ſententiam proprii Epiſcopi: ita ut Eccleſiæ diſpenſatio præter teſtimonium *α* non ſit: & ex hoc diſpergantur Eccleſiaſticæ facultates, & ſacerdotio maledictionis *β* derogatio procuretur. Quod ſi hoc minime fecerit, divinis conſtitutionibus ſubjacebit.

¶ Corr. Rom. *α* Teſtimonium] *In vulgatis ſequebatur*, Epiſcopi ſui: *quæ vox inducta eſt auctoritate manuſcriptorum, & originalis ex verſione Dionyſii, quæ concordat cum priſca, & Græcis verbis. Alia etiam nonnulla ſunt emendata.*

β Maledictionis ; *Græce eſt*, [illegible] *quod in priſca verſione eſt*, & ſacerdotali dignitati obtrectatio generetur.

¶ Pith. 11. *Epiſcopi.*] Abeſt in omnibus.

C. XXII. *Laici non ſunt conſtituendi œconomi, ſed ex proprio Clero eligendi.*

Item ex Concilio Hiſpalenſi II. *cui interfuit Iſidorus c.* 9.
(an. 619. in *Hiſpania.*)

p Burch. l. 2. cap. 89. Ivo p. 3. c. 193.
q Cap. proxime ſuperiore.
r Deut. 22.

IN *p* nona actione didicimus, quoſdam ex noſtro collegio contra mores Eccleſiaſticos, Laicos habere in rebus divinis conſtitutos œconomos. Proinde pariter tractantes eligimus, ut unuſquiſque noſtrum ſecundum Chalcedonenſium *q* Patrum decreta ex proprio Clero œconomum ſibi conſtituat. Indecorum eſt enim Laicum Vicarium eſſe Epiſcopi, & ſeculares in Eccleſia judicare. In uno enim eodemque officio non debet diſpar eſſe profeſſio. Quod etiam in lege divina prohibetur, dicente *r* Moyſe: *Non arabis in bove ſimul, & aſino*, id eſt, homines diverſæ profeſſionis in officio uno non ſociabis. Unde & oportet nos & divinis libris, & ſanctorum Patrum obedire præceptis, conſtituentes, ut hi, qui in adminiſtrationibus Eccleſiæ Pontificibus ſociantur, diſcrepare non debeant nec profeſſione, nec habitu. Nam cohærere, & conjungi non poſſunt, quibus & ſtudia, & vota diverſa ſunt. §. 1. Si quis autem Epiſcopus poſthac Eccleſiaſticam rem aut per laicalem procurationem adminiſtrandam elegerit, aut ſine teſtimonio œconomi gubernandam crediderit, vere ut contemptor canonum, & fraudator Eccleſiaſticarum rerum, non ſolum Chriſto de rebus pauperum judicabitur reus, ſed etiam Concilio manebit obnoxius.

C. XXIII. *Non habeat Laicus aliquam ſtatuendi in Eccleſia facultatem.*

Item In Synodo Romana III. Symmachi Papæ *c.* 3. *s*
(an. 502. *Romæ.*)

s Sup. diſt. 96. bene quidem.
t Deuſd. par. 1. & 4. Anſ. l. 5. c. 9.
u al. non licuit Laico] orig. al. non licuit Laicis diſt. 96.
x al. quos.

NOn placuit Laicum *t* in ſtatuendis in Eccleſia (præter Papam Romanum) habere aliquam poteſtatem: cui *x* obſequendi *13* manet neceſſitas, non auctoritas imperandi.

¶ Pith. 12. *Placuit Laicum.*] V. C. *licuit Laicos.*
13. *Cui obſequendi.*] 2. V. C. *quos obſ.*

C. XXIV. *Eccleſiaſticas facultates Laici diſponere non poſſunt.*

Item ibidem Eulalius *y* Epiſcopus *Syracuſanæ Eccleſiæ dixit.* (an. 502 *ibid.*)

y & epiſt. 9. Stephani I. c. 9. & in decretis Paſchalis II. manuſcrip.
z Polyc. l. 6. t. 2. Deuſd. p. 4.

LAicis *z* quamvis religioſis nulla de Eccleſiaſticis facultatibus *α* aliquid diſponendi legitur *14* attributa facultas.

¶ Corr. Rom *α* Facultatibus] *Antea legebatur*, dignitatibus. *Emendatum eſt ex originali (ut ſup. diſt. 96. Bene quidem.) epiſtola Stephani I., & decreto Paſchalis II. manuſcripto: quibus locis hoc idem repetitur.*

¶ Pith. 14. Legitur.] Add. 2. V. C. unquam.

C. XXV. *Laicus ſacrilegus habetur, qui diſpoſitionem, vel dominationem rerum Eccleſiaſticarum uſurpat.*

Item Calixtus Papa II. (an. 1123. *Romæ.*)

a al. donationem.

SI quis Principum, vel aliorum Laicorum diſpoſitionem, ſeu dominationem *a* rerum, ſive poſſeſſionum Eccleſiaſticarum ſibi vendicaverit, ut ſacrilegus judicetur.

¶ Corr. Rom. *Inter decreta Caliſti, ut quæ citatur, non eſt inventum. Habetur in decretis Paſchalis II. manuſcriptis cap. 3. ſed non eſt mutatum nomen Caliſti: quia Pontifices iſti, qui iiſdem fere temporibus fuerunt, frequenter eadem decreta ſuorum anteceſſorum repetebant.*

C. XXVI. *In Eccleſia, quam quis ædificat, nihil ſibi præ cæteris vendicet.*

Item Gelaſius Papa *Senecioni Epiſcopo.*
(c. an. 494. *Romæ.*)

b Anſ. l. 5. c. 9.
c al. Senilina.
d al. Juvenciana.

PIæ *b* mentis ampleſtenda devotio eſt, qua ſe Julius *c* nobis in re Juliana *d* ſua juris fundaſſe perhibetur Eccleſiam, quam in honorem ſancti Viti confeſſoris ejus nomine cupit conſecrari. Hanc igitur, frater chariſſime (ſi ad tuam diœceſim pertinere non ambigis) ex more convenit dedicari, collata primitus donatione ſolenni, quam miniſtris Eccleſiæ deſtinaſſe ſe præfati muneris teſtatur oblator, ſciturus ſine dubio præter proceſſionis aditum, qui omni Chriſtiano debetur, nihil ibidem ſe proprii juris habiturum.

C. XXVII. *De eodem.*

Idem. (c. an. 494. *Romæ.*)

e al. Frigetius.
f Polyc. l. 3. t. 12. Anſ. l. 5. c. 16.
g al. qua.
h al. devotione.

FRigentius *e* vero *f* petitoria nobis inſinuatione ſuggeſſit, in re ſua, quod *g* Sentthianum vocatur, baſilicam ſe ſanctorum Michaelis Archangeli, & Martini Confeſſoris pro ſua defenſione *h* fundaſſe. Et ideo, frater chariſſime, ſi ad tuam pertinet parochiam, benedictionem ſupra memoratæ baſilicæ ſolenni veneratione depende. Nihil tamen ſibi fundator ex hac baſilica noverit vendicandum, niſi proceſſionis aditum, qui Chriſtianis omnibus in commune debetur.

C. XXVIII. *De eodem.*

Item Clemens *epiſt.* 2. *ad Jacobum.*
(c. an. 68. *Romæ Hieroſolymam.*)

i De conſ. diſt. 1. Eccleſias.
k al. qua.

ECcleſias *i* per congrua, & utilia facite loca, quas *k* divinis precibus ſacrare oportet, & in ſingulis *α* Sacerdotes divinis orationibus Deo dicatos poni, quos ab omnibus venerari oportet, & non a quoquam gravari.

¶ Corr. Rom. *α* Et in ſingulis) *Addita ſunt hæc uſque ad verb.* quos. *ex originali.*

C. XXIX. *Laici Presbyteros de Eccleſiis non ejiciant.*

Item Leo IV. *l* Carolo Regi.
(c. an. 848. *Romæ.*)

l al. tertius.
m Deuſd. p. 4. Ivo p. 3. c. 102.
n al. veteres.

COntra *m* ſanctorum Patrum cenſuras videtur exiſtere, ſi ſecularis, vel Laicus Presbyteros ab Eccleſiis, in quibus tempore ordinationis eorum nominati *α*, vel introducti fuerint, videtur *n* expellere. Si vero fundatores Eccleſiarum ad inopiam vergere cœperint, ab eiſdem Eccleſiis temporalis vitæ ſuffragia percipiant.

¶ Corr. Rom. *α* Nominati) *In vetuſtis exemplaribus, & apud Ivonem legitur*, denominati, *ut ſignificet recitationem nominis ejus, qui promovebatur, & Eccleſiæ, ad quam ordinabatur: de qua dictum eſt ſupra diſt. 70. c.* neminem. *Erat autem hæc canonica adſcriptio, & inſtitutio ad illam Eccleſiam, & non ſimplex nominatio, prout auctor gloſſæ accepit.*

C. XXX. *Fundatores Eccleſiarum, ſi inopes eſſe cœperint, ab eiſdem alimenta accipiant.*

Unde in Concilio Toletano IV. *c.* 37. *legitur.*
(an. 633. *in Hiſpania.*)

QUicunque fidelium devotione propria de facultatibus ſuis Eccleſiæ aliquid contulerint, ſi forte ipſi, aut filii eorum redacti fuerint ad inopiam, ab eadem Eccleſia ſuffragium vitæ pro tempore uſu percipiant.

Gratian. *Si ergo Eccleſiaſticas facultates diſpenſandi poteſtatem non habent Laici, multo minus Eccleſias ipſas quibuslibet ad regendum committere, vel aliis auferre valent. §. 1. Hic autem diſtinguendum eſt, quid juris fundatores Eccleſiarum in eis habeant, vel quid non. Habent jus providendi, & conſulendi, & Sacerdotem inveniendi; ſed non habent jus vendendi, vel donandi, vel utendi tanquam propriis.*

C. XXXI. *Hæredes eorum, qui Eccleſiam conſtruunt, & ipſi pro ea ſolicitudinem gerere debent.*

Unde in Canonibus 15 *invenitur ex* Concilio Toletano IX. *c.* 1. (an. 655. *ibid.*)

FIliis, vel nepotibus, ac honeſtioribus propinquis ejus, qui conſtruxit, vel ditavit ſic Eccleſiam, licitum ſit hanc bonæ intentionis habere ſolertiam, ut ſi Sacerdotem, ſeu miniſtrum aliquid ex collatis rebus præviderint defraudare, aut commonitionis honeſtæ conventione compeſcant, aut Epiſcopo, vel Judici corrigenda denuntient. Quod ſi talia Epiſcopus agere tentet, Metropolitano ejus hæc inſinuare procurent. Si autem Metropolitanus talia gerat, Regis hæc auribus intimare non differant. §. 1. Ipſis tamen hæredibus in eiſdem rebus non liceat quaſi juris proprii poteſtatem præſumere, non rapinam, non fraudem ingerere,

gerere, nec violentiam quemcunque præſumere: ſed hoc ſolum in ſalutarem ſollicitudinem adhibere, quod nec nullam o noxam operatio noceat attingat, aut multam p, vel aliquam partem ſalutaris mercedis q aſſumat. §. 2. Si quis vero deinceps hæc monita temeraria præſumpſerit, & male rapta cum confuſione reſtituat, & excommunicationis annuæ ſententiam ſuſtinebit.

o al. in nullam. p al. in multam. q al. mercet.

¶ Pith. 15. In Canonibus.] Mart. Bracar. 26. Devovit.] V. C. devovet.

C. XXXII. *Fundatores Eccleſiarum ordinandos in eis Epiſcopo offerant.*

Item ex Concilio Toletano IX. *c.* 2.
(*an.* 655 *ibid.*)

DEcernimus, ut quamdiu fundatores Eccleſiarum in hac vita ſuperſtites extiterint, pro eiſdem locis curam permittantur habere ſollicitam, atque rectores idoneos in eiſdem baſilicis iidem ipſi offerant Epiſcopis ordinandos a. Quod ſi tales forſitan non inveniuntur ab eis, tunc, quos Epiſcopus loci probaverit Deo placitos, ſacris cultibus inſtituat cum eorum conniventia ſervituros. §. 1. Quod ſi ſpretis β eiſdem fundatoribus rectores ibidem præſumpſerit Epiſcopus ordinare, & ordinationem ſuam irritam noverit eſſe, & ad verecundiam ſuam alios in eorum loco (quos iidem ipſi fundatores condignos elegerint) ordinari.

¶ Corr. Rom. a Ordinandos] *Quæ ſequuntur uſque ad verſ.* Quod ſi ſpretis, *addita ſunt ex ipſo Concilio.*

β Spretis) *Sic etiam legitur in Codice Lucenſi Regio;* *ſed in Conciliorum editionibus, & duobus codicibus Vaticanis*, Quod ſi ſuperſtitibus.

C. XXXIII. *A dominio conſtructoris monaſterium non eſt auferendum.*

Item ex Romana Synodo Eugenii II. & Leonis IV. *c.* 21.
(*an.* 826. & 833. *Romæ.*)

r al. invito.

MOnaſterium, vel Oratorium canonice conſtructum a dominio conſtructoris eo invito r non auferatur, liceatque illi Presbytero, cui voluerit, pro ſacro officio illius diœceſis cum conſenſu Epiſcopi, ne malus exiſtat, commendare.

C. XXXIV. *De eodem.*

Item Gregorius Papa I. *lib.* 7. *ind.* 1. *Secundino Epiſcopo Tauromitano.* (*an.* 598. *Romæ in Siciliam.*)

s Anſ. l. 5. c. 8. Polyc. l. 3. t. 20.

RAtionis s ordo non patitur, ut monaſterium contra voluntatem fundatorum ab eorum diſpoſitione ad arbitrium ſuum quis vendicare debeat.

¶ Corr. Rom. *Apud Anſelmum, & in Polycarpo hoc eodem modo habetur. In ipſa autem epiſtola pendet oratio ex ſuperioribus, & ſic legitur:* Quia rationis ordo non patitur, ut monaſterium ipſum, & maxime contra voluntatem fundatorum, ab eorum diſpoſitione ad arbitrium ſuum præſertim laica perſona ſubducat, aut aliquod ſibi in id jus debeat vendicare. *Et cum inquit*, ab eorum diſpoſitione, *ſignificat Monachos, de quibus ſupra dixerat.*

Gratian. *Providentia tamen, & admonitione Epiſcopi a fundatoribus Eccleſia honorari debent.*

C. XXXV. *Epiſcoporum providentia a fundatoribus Eccleſiæ honorentur.*

Unde Gregorius. (imo ex Capit. l. 5. c. 44.
an. 829. *in Germania.*)

t l. 5. Cap. c. 44. & in legib. Longob. l. 3. tit. de Epiſcopis, & Clerics l. 44. Anſ. l. 5. c. 8. Burch. l. 3. c. 41. Ivo p. 3. c. 45.

COnſiderandum t eſt de Eccleſiis, quæ inter cohæredes diviſæ ſunt, quatenus ſi ſecundum providentiam, & admonitionem Epiſcopi ipſi cohæredes eas voluerint tenere, & honorare u faciant. Sin autem hoc contradixerint, in Epiſcopi poteſtate maneat, utrum eas conſiſtere permittat, aut reliquias inde auferre velit.

¶ Corr. Rom. *In Capitularibus, & legibus Longobardicis, & apud Burchardum, & Ivonem, qui & ipſi citant ex decretis Gregorii Papæ, ſic habetur:* De Eccleſiis, quæ inter cohæredes diviſæ ſunt, conſiderandum eſt, quatenus &c. *quæ quoniam ſententiam clariorem reddunt, viſa ſunt addenda, alio tamen ordine, ne vulgatum capitis initium mutaretur. Antea legebatur:* Conſiderandum eſt, quatenus &c.

u Honorare] *In vulgatis Longobardicis eſt*, honores faciant.

C. XXXVI. *Reliquiæ auferantur Eccleſiis, ſi plures hæredes de eis contenderint.*

u Sed ibi copioſius.

Item ex Concilio Triburienſi u *c.* 32.
(895. *in Germania.*)

x Anſ. l. 5. c. 72. Burch. l. 3. c. 40. & ſimile c. 40. ex Conc. Mediomatricis, itemque Ivo p. 3. c. 46.

SI x plures hæredes contenderint de communi Eccleſia, auferri jubeat Epiſcopus reliquias facere, & Eccleſiam claudi, donec communi conſenſu, & conſilio Epiſcopi ſtatuant ibi Presbyterum, & unde vivat.

4 gs Gratian. *Ut ergo ex his auctoritatibus colligitur, dominus Laicorum Eccleſiæ recipiendæ non ſunt, niſi cum conſenſu Epiſcoporum, juxta illud* Concilii Moguntini I. y ſub Carolo *c.* 27. (*an.* 813. *ibid.*)

y In Cap. l. 5. c. 82.

C. XXXVII. *Non liceat Laicis Presbyteros de Eccleſia ejicere.*

LAici z Presbyteros de Eccleſiis non ejiciant, neque in eis a conſtituant ſine a conſenſu Epiſcoporum ſuorum.

¶ Pith. 17. In eis.] Deſunt in V. C.

z Burch. l. 3. c. 121. Pann. l. 2. cap. 47. Ivo p. 3. c. 87.
a al. neque conſtituant.

C. XXXVIII. *Abſque Epiſcoporum conſenſu Laici Presbyteros de Eccleſiis non ejiciant.*

Item ex Concilio Cabilonenſi II. *c.* 42.
(*an.* 813. *in Gallia.*)

INventum b eſt, quod multi arbitrii ſui temeritate, & (quod eſt gravius) ducti cupiditate, Presbyteris quibuslibet abſque conſenſu Epiſcoporum Eccleſias dant, vel auferunt. Unde oportet, ut canonica regula ſervata nullus abſque conſenſu Epiſcopi ſui cuilibet Presbytero Eccleſiam det: quam ſi juſte adeptus fuerit, hanc non niſi gravi culpa ſua, & coram Epiſcopo canonica ſeveritate amittat.

b Burchar. l. 3. c. 120. Ivo p. 3. c. 88. Pann. l. 2. c. 46.

Gratian. *Sicut ergo auctoritate Hieronymi c decimas male poſſeſſas a Laicis Epiſcopo conſentiente licet Monachis de manu Laicorum recipere, & eas perpetuo ſtabiliter tenere; ſic & Eccleſias a Laicis male detentas cum conſenſu Epiſcoporum licet Monachis ad ordinandum accipere, & eis in perpetuum providere.*

c ſup. cad. q. 1. c. ult.

C. XXXIX. *Sine voluntate Epiſcoporum decimas, vel Eccleſias a Laicis Monachi non ſuſcipiant.*

Unde Urbanus Papa II. (imo Calixtus II.
an. 1123. Romæ.)

DEcimas, & Eccleſias e Laicis Monachi non ſuſcipiant abſque conſenſu, & voluntate Epiſcoporum. Quod ſi aliter præſumptum fuerit, canonicæ ultioni ſubjaceant.

C. XL. *Nulli liceat in jus ſuum monaſterium convertere, alii tamen ad ordinandum tradere illud valet.*

Item ex decreto Sylveſtri d Papæ a. (imo ex Capitul. l. 5. c. 233. forte c. an. 810.)

d al. Silverii.
a In Cap l. 5. c. 233.

NEmini f Regum, aut cuiquam hominum in proprium g jus liceat monaſterium tradere, niſi ad aliud monaſterium, vel commutare, niſi cum alio monaſterio, vel quocunque commercio h vendere α. Quod ſi factum fuerit, non valebit, ſed ipſum monaſterium in priſtinum reformetur ſtatum.

f Polyc. l. 3. t. 12. Burch. l. 3. c. 63. Ivo p. 3. c. 29. Anſ. l. 3. c. 90.
g al. proprium liceat.
h al. commento] al. commoda.

¶ Corr. Rom. *In Capitularibus ſic habetur:* Nemini Regum, aut cuiquam hominum liceat monaſterium tradere, vel commutare, vel quocunque commercio vendere.

α Vendere.] *In locis indiciis hæc ſequuntur:* Hoc etiam divina, & Apoſtolica, atque canonica ſub anathematis pœna ſanxit auctoritas.

C. XLI. *Epiſcopi, & fratrum conſilio monaſterium ad meliorandum alibi ſupponere nullus prohibeatur.*

Item ex i *decreto* Bonifacii. (forte c. an. 743.)

i al. ex eodem.

3 SI k quis vult monaſterium ſuum ad meliorandum in ps alium locum ponere, fiat cum conſilio Epiſcopi, & fratrum ſuorum: & dimittat Presbyterum in priori loco ad miniſteria Eccleſiæ.

k Polycar. l. 3. tit. 12. Burc. l. 3. cap. 26. Ivo p. 3. c. 31.

C. XLII. *Publicæ pœnitentiæ ſubjiciantur, qui circumveniendo aliquos tondere præſumunt.*

Item ex Concilio l Moguntinenſi. (imo Cabilonenſi II. *c.* 7. *an.* 813. *in Gallia.*)

l In Cabilon. 2. c. 7. 20. q. 3. conſtituit.

6 COnſtituit m ſane ſacer iſte conventus, ut Epiſcopi, ps ſive Abbates, qui non in fructum animarum, ſed in avaritiam, & turpe lucrum inhiantes, quoslibet homines circumveniendo totonderunt, & res eorum tali perſuaſione ſurripuerunt, pœnitentiæ canonicæ, utpote turpis lucri ſectatores, ſubjaceant. Hi vero, qui illecti comam depoſuerunt, in eo, quod ceperunt, perſeverare cogantur: res vero eorum hæredibus reddantur.

m Burch. l. 8. cap. 73. Ivo p. 3. c. 101.

Corr. Rom ¶ *Caput hoc a Burchardo etiam, & Ivone recitatur ex Moguntino, & multo plenius, eodemque plane modo, quo nunc legitur in Cabilon.* 2. *c.* 7.

C. XLIII. *Sine voluntate fratrum aliquem de ſuis propinquis Abbas ſibi ſubſtituere non valet.*

Item ex Concilio n Toletano.
(forte c. an. 816.)

n al. ex eodem.] id eſt, Moguntino.

COngregatio a debet ſibi eligere Abbatem poſt Abbatis ſui mortem, vel eo vivente, ſi ipſe diſceſſerit, vel pecca-

a Burchar. l. 8. cap. 80. Ivo p. 7. c. 104.

peccaverit. Epiſcopus enim non debet Abbatem violenter retinere in loco ſuo. Ipſe autem non poteſt aliquem ordinare de ſuis propinquis, vel amicis ſine voluntate fratrum.

CAUSA XVII.

QUidam Presbyter infirmitate gravatus, ſe fieri velle Monachum dixit: Eccleſiam, & beneficium in manu Advocati renunciavit. Poſtquam convaluit, non ſe futurum Monachum negavit, & Eccleſiam, & beneficium repoſcit.

1. Hic primum quæritur, utrum reus voti teneatur. An liceat ei a propoſito ſui cordis diſcedere.
2. Secundo, an Eccleſia, & beneficium ei reddenda ſint, quæ prius libera voluntate refutavit.

a al. prioro.

3. Tertio, ſi contigiſſet eum ſe, & ſua monaſterio tradidiſſe, an licentia Abbatis liceret ei ad proprio a redire.
4. Quarto, ſi ſine licentia Abbatis retro abierit, an ſua ſibi ab Abbate reddenda ſint.

UTRUM REUS VOTI TENEATUR, QUI INFIRMITATE GRAVATUS SE FIERI VELLE MONACHUM DIXIT, AN LICEAT EI A PROPOSITO SUI CORDIS DISCEDERE.

QUÆSTIO I.

a Pſal. 75.

QUod a voto diſcedere non liceat, multis auctoritatibus probatur. Ait enim Propheta a. Vovete, & reddite Domino Deo veſtro.

C. I. *Quæ Deo vovemus, neceſſario reddamus.*

Item Auguſtinus. (forte Caſſiodorus in pſal. 75. c. an. 550. in Calabria.)

SUnt quædam, quæ etiam non voventes debemus: quædam etiam, quæ niſi voverimus, non debemus: ſed poſtquam ea Deo promittimus, neceſſario reddere conſtringimur.

¶ Corr. Rom. *Hujus capituli ipſa omnino verba non ſunt inventa apud B. Auguſtinum: ſed fere eadem habentur apud Caſſiodorum in Pſal. 75. ad verſ. vovete, quem citat gloſſa ordinaria ad eum locum.*

C. II. *De eodem.*

b Aug. de bono viduitatis, cap. 6. & gloſſa ord. ad c. 5. 1. Tim. c ſup. diſt. 27. voventibus, infr. 27. q. 1. nuptiarum. Sentent. 4. diſt. 37.

Item Hieronymus b. (imo Auguſtinus c. an. 401. in Africa.)

VOventibus c virginitatem non ſolum nubere, ſed etiam velle, damnabile eſt.

C. III. *Dignus eſt ſupplicio, qui ſeipſum Deo ſubtrahit a voto reſiliens.*

Item Gregorius I. *in Regiſtro, lib. 1. epiſt.* 33. *ad Venantium.* (an. 591. Romæ.)

d Act. 5.

ANanias d pecunias Deo voverat, quas poſt diabolica victus perſuaſione ſubtraxit. Sed qua morte mulctatus eſt, ſcis. Si ergo ille mortis periculo dignus fuit, qui eos, quos dederat, nummos Deo abſtulit; conſidera, quanto periculo in divino judicio dignus eris, qui non nummos, ſed temetipſum Deo omnipotenti (cui te ſub monachali habitu devoveras) ſubtraxiſti.

C. IV. *Ante Dei oculos cadunt, qui bona, quæ concipiunt, agere recuſant.*

e Senſus ſummatim redditus.

Idem *ſuper Ezechielem* e, *lib.* 1. *homil.* 3. (c. an. 600. Romæ.)

QUi bona agunt, ſi meliora agere deliberant, & poſt deliberata non faciunt, licet in bonis prioribus perſeverent, in conſpectu tamen Dei ceciderunt ex deliberatione. *Item paulo ſuperius.* §. 1. Sunt qui cuncta relinquere, & Dei ſervitio ſe ſubdere, & freno caſtitatis ſe reſtringere deliberant: ſed cum poſt caſtitatem alias ceciſſe conſpiciunt, ſe retrahendo, meritum perdunt.

Gratian. *Si ergo poſt votum quiſque neceſſario cogitur ſolvere, quod vovit: ſi voventibus non ſolum nubere, ſed etiam velle, damnabile eſt: patet, quod Sacerdos iſte ad executionem ſui voti cogendus eſt; & non ſolum non fieri, ſed etiam velle Monachum non fieri, ſibi damnabile eſt.* §. 1. *Quod vero inter voventes iſte computandus ſit, patet ex verbis Auguſtini* f *dicentis:* Dixi confitebor, &c. *Magna pietas Dei eſt, ut ad ſolam promiſſionem peccata dimiſerit. Nondum enim pronunciat ore, & tamen Deus jam audit in corde. Votum enim pro opere reputatur. Sicut ergo Propheta inter voventes reputatur, quia dixit: Ego confitebor; ſic iſte inter eoſdem computandus eſt, quia dixit: Fiam Monachus. His ita reſpondetur: Aliud eſt propoſitum corde concipere, & etiam ore enunciare; aliud eſt ſubſequenti obligatione ſe votum voti facere.* g §. 2. *Qui ergo iſto propoſitum ſui cordis ore ſimpliciter enunciavit, non*

f Sent. 4. diſt. 16. Aug. Caſſiodorus, & gloſſa ordin. in Pſal. 31.

g Infra de poenitentia. diſt. 1. cap. 5.

autem monaſterio, aut Abbati ſe tradidit, nec promiſſionem ſcripſit, nequaquam reus voti habetur.

¶ Corr. Rom. a Quæ ergo] *In pleriſque vetuſtis exemplaribus hic eſt initium quæſtionis ſecundæ.*

AN ECCLESIA, ET BENEFICIUM EI REDDENDA SINT, QUÆ PRIUS LIBERA VOLUNTATE REFUTAVIT.

QUÆSTIO II.

C. I. *Non cogitur aliquis in Monaſterio manere, niſi profeſſionem fecerit in manu Abbatis.*

Unde Alexander Papa II *ait.* 1 (c. an. 1070. *Romæ in Belgium.*)

GOnſaldus a 2 Presbyter quondam in infirmitate ſerventi paſſione preſſus 3, Monachum ſe fieri promiſit: non tamen monaſterio, aut Abbati ſe tradidit, nec promiſſionem ſcripſit. ſed beneficium 4 Eccleſiæ in manu Advocati reſignavit. At poſtquam convaluit, non ſe Monachum negavit fieri. Quapropter quia & beati Benedicti b regula, & præcipue Patris & prædeceſſoris noſtri ſancti Gregorii Papæ canonica inſtitutio 5, interdicit Monachum ante unius anni probationem effici, judicamus, & auctoritate Apoſtolica præcipimus, ut præfatus Presbyter beneficia a, & altaria recipiat, habeat, & quiete retineat.

a Ivo p. 6. c. 418. & copioſius.

b Panorm. l. 3. c. 183.

¶ Corr. Rom. a Beneficia] *In vetuſtis exemplaribus, & apud Ivonem (apud quem caput hoc copioſius habetur) legitur,* beneficium: *ſed ob gloſſam non eſt mutatum.*

¶ Pith. 1. *Papa II.*] In V. C. *Hudoni Treverenſi, & Theoderico Virdunenſi Epiſcopis.*

2. *Gonſaldus.*] V. C. *Guſaldus.*
3. *Preſſus.*] V. C. *propreſſus.*
4. *Eccleſiæ in manu Ad. reſ.*] V. C. *in manu Advocati Eccleſiæ reſignavit.*
5. *Inſtitutio.*] V. C. *conſtitutio.*

C. II. *Uxor poſt propoſitum continentiæ ducta dimitti non debet.*

Item Auguſtinus *ad Bonifacium Comitem, epiſt.* 70. (*forte an.* 427. *in Africa.*)

NOs c novimus, nos teſtes ſumus, quod omnes actus publicos, quibus occupatus eras, relinquere cupiebas, & te in otium ſanctum conferre, atque in ea vita vivere, in qua ſervi Dei Monachi vivunt. Cum ergo te eſſe in hoc propoſito gauderemus, navigaſti, uxoremque duxiſti. Si conjugem non haberes, diceremus tibi, quod & Tubunis diximus, ut in ſanctitate continentiæ viveres: ſed ut te ad illam vitam non cohorter, impedimento conjux eſt, ſine cujus conſenſione continenter tibi non licet vivere: quia & ſi tu poſt illa tua verba Tubunenſia ducere non debebas, illa tamen nihil eorum ſciens innocenter tibi, & ſimpliciter nupſit.

c Ivo p. 7. c. 9. & 10. & part. 8. c. 16.

¶ Corr. Rom. *Confectum eſt hoc caput ex verbis B. Auguſtini, in ep. 70. ſed in epitomen redactis. Ivo autem integre refert.*

Gratian. *Ecce iſte corde concepit ſe Monachum fieri, & ore pronunciavit ſe velle in otium ſanctum conferre, non tamen poſtremo ſtus eſt ſuſcipere, quod corde concepit, & ore pronunciavit. Auctoritas illa Alexandri ſecuta inſtitutionem B. Gregorii, & beati Benedicti probandis annuum indulget, ſed natis: ignotis vero triennium conceditur.*

C. III. *Ante probationem triennii nullus in monaſterio ſuſcipiatur.*

Unde ex decreto Bonifacii. d (imo ex Capit. l. 5. c. 207. forte c. an. 810.)

SI e quis incognitus monaſterium ingredi voluerit, ante triennium Monachi habitus ei non præſtetur. Et ſi intra tres annos, aut ſervus, aut libertus a colonus f quæſierit a Domino ſuo, reddatur ei cum omnibus, quæ attulit, fide tamen accepta de impunitate. Si autem intra triennium non fuerit requiſitus, poſtea quæri non poteſt, niſi ſit tam longe, quod inveniri non poſſit. Sed β tantum ea, quæ in monaſterium adduxerit, Dominus ſervi accipiet.

d Novell. 5. 1. 2. & apud Julianum antecess. novell. 123. cap. 52. Cap. l. 5. c. 207. e Burch. lib. 8. c. 20. Ivo p. 7. c. 41. Pann. l. 3. c. 184. f al. vel colonus.

¶ Corr. Rom. *Caput hoc etiam in Pannormia citatur ex Bonifacio. A Burchardo autem, & Ivone, & in pleriſque vetuſtis exemplaribus Gratiani tribuitur Concilio Toletano. Sed in nullo eorum, quæ impreſſa, aut manuſcripta habentur, inventum eſt: eadem tamen fere ſunt in Capitularibus, & apud Julianum antecesſorem novella 123. cap. 52.*

a Libertus] *Sic emendatum eſt ex aliquot manuſcriptis, & ex locis indicatis, quam lectionem habuit etiam auctor gloſſæ. Antea legebatur,* liber.

β Sed tantum] *Hæc addita ſunt ex locis indicatis.*

SI CONTINGAT ALIQUEM SE, ET SUA MONASTERIO TRADIDISSE, AN CUM LICENTIA ABBATIS LICEAT EI EO EGREDI [illegible].

QUÆSTIO III.

a al. priora. QUod autem quæritur, an poſt traditionem ſui ei ſua cum licentia Abbatis ad propria a redire? ſupra monſtratur non poſſe fieri. Ipſum enim redire criminoſum eſt. Qui autem manifeſto facinori deſinit obviare, cum poteſt, conſentit. Hic autem non ſolum non obviat, ſed etiam permittendo fautor exiſtit. Non ergo licet Abbati dare licentiam alicui retro abeundi: nec ille licet ulli ſe retrorſum abire: quia ex quo ſemel ſe Abbati ſubjecit, abſque ejus permiſſione nihil agere poteſt.

QUI SINE LICENTIA ABBATIS DE MONASTERIO EXIERIT, AN SUA SIBI AB ABBATE REDDENDA SINT.

QUÆSTIO IV.

c SI autem ſine licentia Abbatis de monaſterio diſceſſerit, quæritur, utrum ſua ſint ei reddenda, an non? Sed poſſeſſiones, & res Eccleſiæ traditas quolibet modo alienare nec Abbati, nec alicui licet.

C. I. *Honore privetur, qui de jure Eccleſiæ aliquid alienare præſumpſit.*

a Sup. 16. q. 1. poſſeſſiones. Unde Symmachus Papa (Poſſeſſiones a, quas unuſquiſque, &c.) & iterum in Synodo Romana III. c. 6. (an. 502. Romæ.)

b Anſ. l. 4. c. 30. Polyc. l. 6. tit. 15. QUicumque b Epiſcoporum, Presbyterorum, Diaconorum oblitus Dei, & decreti hujus immemor α in conſtitutum præſens committens, prædium β Eccleſiæ magnum, vel exiguum, vel quodquam de jure Eccleſiæ 1 alienare tentaverit, & donator, & 2 alienator, & 3 venditor honoris ſui amiſſione mulctetur.

¶ Corr. Rom. α Immemor] *In Concilio ipſo ſequitur,* atque Romanæ civitatis Sacerdotes volumus religionis nexibus devinciri. *Nam, ut ſupra 12. q. 2. non liceat, dictum eſt, in ea Synodo Romana tantum Eccleſiæ legem Symmachus præſcripſit.*

β Prædium] *Hoc loco omiſſis verbis ſtatim ſequitur, eorum loco referuntur hæc ex titulo ejuſdem Concilii: quamvis caput hoc ex verbis illius Synodi ſuo modo collector aptavit.*

¶ Pith. 1. De jure Eccleſiæ.] In Concilio ipſo ſic legitur, *de jure cujuſcumque vel Eccleſiæ ſuperius præfatæ quolibet modo, præter aurum, argentum, vel gemmas, veſtes quoque ſi ſunt, vel ſi acceſſerunt; aliaque mobilia, ad ornamenta divina ministerii pertinentia, perpetuoque, excepto dumtaxat ſub præfata conditione donatis, alienare tentaverit.*

2. 3. Et.] Deſunt in V. C.

C. II. PALEA.

c. Extr. de præbendis, c. ratio. Item Gregorius I. *Anthemio Subdiacono, lib. 11. epiſt. 31.* c (an. 603. *Romæ in Campaniam.*)

d Anſelm. l. 5. c. 38. Polyc. l. 3. tit. 22. RAtio d nulla permittit, ut proprie cujuſquam uſibus applicetur, quod pro communi utilitate datum eſſe cognoſcitur.

C. III. *Qui revocandum putat, quod Eccleſiæ contulit, ſacrilegii crimen incurrit.*

Item Ambroſius *lib. 2. de pœnitentia, c. 9.* (*forte an.* 394. *Mediolani.*)

SUnt, qui opes ſuas tumultuario mentis impulſu, non judicio perpetuo, ubi Eccleſiæ contulerant, poſtea revocandas putaverunt. Quibus nec prima merces rata eſt, nec ſecunda: quia nec prima judicium habuit, & ſecunda habuit ſacrilegium. Sunt, quos pœnituerit opes ſuas diviſiſſe pauperibus. Sic eos α, qui pœnitentiam agunt, hoc ſolum timere oportet, ne ipſius pœnitentiæ agant pœnitentiam.

¶ Corr. Rom. α Sic eos,] *In originali legitur:* Sed eos, qui pœnitentiam agunt, hoc ſolum pœnitere non debet, ne ipſius, &c. *Sed ob gloſſam non eſt emendatum.*

C. IV. *Qui ſacris locis derelicta retinere contenderit, ſacrilegium committit.*

Item Gregorius I. *Sabino Subdiacono, lib. 9. epiſt. 6.* (an. 599. Romæ in *Æmiliam.*)

e Anſ. l. 11. c. 4. Polyc. l. 3. tit. 12. SAcrilegium e, & contra leges eſt, ſi quis, quod venerabilibus locis relinquitur, pravæ voluntatis ſtudiis, ſuis tentaverit compendiis retinere.

C. V. *Sacrilegi judicentur, qui Eccleſiæ facultates alienant.*

Item Lucius I. Epiſcopus *ad Galliæ, & Hiſpaniæ Epiſcopos, ep. 1. c. 6.* (an. 253. *Romæ in Galliam. &c.*)

OMnes f Eccleſiæ raptores, atque ſuarum facultatum alienatores a liminibus ſanctæ matris Eccleſiæ anathematizamus g, Apoſtolica auctoritate pellimus, & damnamus, atque ſacrilegos eſſe judicamus: & non ſolum eos, ſed omnes conſentientes eis, quia non ſolum qui faciunt, rei judicantur, ſed etiam h qui conſentiunt facientibus. Par enim pœna & agentes, & conſentientes comprehendit. f Anſ. l. 12. c. 4. Burch. l. 11. c. 19. Ivo p. 3. c. 140. & p. 14. c. 89. g anathematizatos,] orig. h Rom. 1.

C. VI. *Excommunicetur, qui conſtituta Eccleſiæ frangere tentaverit.*

Item Nicolaus Papa i *omnibus Epiſcopis.* (forte c. an. 865. *Romæ.*) i inter decreta Nic. in codice Ormaneti.

k SIcut k antiquitus a ſanctis Patribus ſtatutum eſt, ſtatuimus, ut major Eccleſia per circuitum XL. l paſſus habeat, Capellæ vero, vel minores Eccleſiæ triginta. §. 1. Qui autem conſtituta earum m confringere tentaverit, aut perſonam hominis, vel bona ejus inde ſubtraxerit, niſi publicus latro fuerit, quouſque emendet, & quod rapuerit, reddat, excommunicetur. k Anſ. l. 5. c. 74. Ivo p. 3. c. 164. Pann. l. 2. c. 81. l al. LX. m al. eorum.

C. VII. *Solvatur altari, quod pro immunitate emendetur Eccleſiæ.*

Item ex Concilio Triburienſi. (an. 895. *in Germania.*)

SI n quis in atrio Eccleſiæ pugnam commiſerit, aut homicidium fecit, quicquid pro emunitate α violata emendandum eſt, altario ſolvatur, cujuſcumque ſuerit Eccleſia illa. n Burch. l. 3. cap. 196. Ivo p. 3. c. 213.

¶ Corr. Rom. α Emunitate] *Sic etiam apud Burchardum. Ivo habet,* pro immunitate violata. *In aliquot vetuſtis Gratiani exemplaribus legitur,* pro emunitate Eccleſiæ violatæ. *Summa autem hujus capitis fere habetur in Triburienſi, quod extat, capit. 4. & 6.*

C. VIII. *Non licet alicui hominem de Eccleſia capere.*

Item Auguſtinus *ad Bonifacium epiſt. 187.* (*forte c. an.* 427. *in Africa.*)

MIror o, quomodo tam ſubito fidei meæ in te aries irrepſit ignotus. Novi enim, qua religione ſemper ſis Eccleſiam Dei veneratus. Quo inſtigante facere auſus es, hominem de Eccleſia repuliſti? Tuus ſi de tuo amico forte præſumeret fugitivus, poſſet procul dubio interceſſoris conſiſa veniam promereri. Ergo ſi amicus intenditur, cur Deus offenditur? Sed ſi de poteſtate præſumitur, Nabuchodonoſor Regem intende, qui cæca ſuperbia in bovem eſt ex homine commutatus α. Non ut confundam te, hæc ſcribo, ſed ut p filium meum chariſſimum moneo. Eccleſiæ igitur illiuſum revoca, quem ut irreligioſiſſimus rapuiſti. Oblatio vero domus tuæ a Clericis ne ſuſcipiatur, indixi q: communionemque tibi interdico, donec peracta pro exceſſibus, vel errore a me definita tibimet pœnitentia, & tempore ordinem r pro hoc ſecto corde contrito, & humiliato dignum offeras ſacrificium Deo. o Ivo p. 3. c. 122. p 1. Cor. 4. q al. interdixi. r al. condonato.

¶ Corr. Rom. α Commutatus] *Hoc loco iſta erant interjecta:* atque a regno ſuo profugus recedens non ante regnum recepit, quam converſus Deum prædicavit: *quæ a multis vetuſtis abſunt, & originali, & Ivone. Sunt autem inter verba Gratiani infra de pœnitentia diſtinct. 1. cap.* voluiſſent.

C. IX. *Fugientem ad Eccleſiam nemo audeat abſtrahere.*

Item ex libro Capitul. 5. c. qu. 1, (an. 813. *in Germania.*) s Et in additis c. 29. & in Conc. Mogunt. c. 39.

REum t ad Eccleſiam confugientem nemo abſtrahere audeat, neque inde donare α ad pœnam, vel ad mortem, ut honor Dei, & ſanctorum ejus β conſervetur: ſed rectores Eccleſiarum pacem, & vitam, ac membra ejus obtinere ſtudeant: tamen legitime componat, quod inique fecit. t Burch. l. 3. c. 194. Ivo p. 3. c. 123. Pann. l. 2. c. 75.

¶ Corr. Rom. α Donare] *Sic eſt emendatum (antea enim legebatur, damnare) ex Capit. Caroli, & Concilio Moguntino, & pleriſque vetuſtis Gratiani exemplaribus, & cæteris collectoribus: quanquam apud Burchardum ex Concilio apud Theodonis villam, & in Panormia ex libro Capitulorum longe copioſius hoc caput refertur.*

¶ Pith. β. Dei & Sanctorum ejus.] V. C. Eccleſiarum, quæ vox infra delenda.

C. X.

C. X. *Ab Eccleſia arceatur ingreſſu, qui aliquem de Eccleſia violenter rapuerit.*

Item Gelaſius *Victori, Conſtantino, Martyrio, Feliciſſimo, Sereno, & Tamotheo Epiſcopis.*
(*forte c. an. 494. Romæ.*)

u *Polyc. l. 6. t. 1. Ivo p. 3. c. 120.*

FRater u, & Coepiſcopus noſter Epiphanius ſua nobis relatione ſuggeſſit, Benenatum, & Magnum Beneventanæ municipes civitatis in contumeliam religionis acerba nimis, & plectibili contumacia proſiluiſſe, qui confugientem ad Eccleſiam ſepta curialem ſuum, nec illic quidem tutum, aut de injuria ſua ſecurum eſſe ſiverunt: noſi irruptione x temerariæ mentis admittere, quod nec Poteſtatibus quidem, vel Principibus unquam licuit perpetrare y, ut hominem in ſanctuariis conſtitutum [captata Sacerdotis abſentia] reluctantem, reclamantemque violenter abſtraherent. Quos, quantum ſua nobis ſuggeſtione patefecit, meritis indignos eſſe ſacra communione judicavit. Et ſi revera tanti facinoris conſtat admiſſum, noſtra etiam auctoritas in hac parte conſentit. Nec enim jure ad ſupplicandum debet admitti, qui y admittere ſacrilegium non dubitavit. Nullus enim intra limina tanta venerationi deputata utrumque ſibi licere exiſtimet pro ſuæ voluntatis arbitrio, ut & humilitatem ſibi vendicet, & furorem. Et ideo, fratres chariſſimi, ſupradictos, ſi manifeſta reos facit conqueſtio, ab omnibus parochiarum veſtrarum Eccleſiis noſtræ præceptionis auctoritate prohibete: ut non ſolum hi, qui in injuriam ſanctorum locorum proſiluiſſe probantur z, meritis conſequantur, pro facti ſui qualitate, vindictam: verum etiam cæteri a tali præſumptione ultionis iſtius timore revocentur.

x *al. irreptione.*
y *al. ubi.*
z *al. probabuntur.*

¶ Pieu. 5. *Perpetrare.*] V. C. *penetrare.*

C. XI. *Eccleſiarum non eſt dignus ingreſſu, qui eas violat.*

Idem *Epiphanio Epiſcopo.* (*forte c. an. 494. Romæ.*)

a *Ivo p. 3. c. 119.*

AD a Epiſcopos cæteros direximus juſſionem, ut eos, qui Eccleſias violaſſe perhibentur, acceſſu earum judicent eſſe indignos.

C. XII. *Qui Eccleſiam Dei vaſtat, & ejus Sacerdotem inſequitur, ſacrilegus judicatur.*

Item Pius Papa I. *epiſt. 2. Italicis.*
(*forte an. 137. Romæ.*)

b *Polyc. l. 6. t. 15. Anſ. l. 5. cap. 30. Burch. l. 11. c. 69. Ivo p. 3. c. 243. & p. 13. c. 39.*

SIcut b qui Eccleſiam Dei vaſtat, & ejus prædia, & donaria expoliat, & invadit, fit ſacrilegus; ſic & ille, qui ejus Sacerdotes inſequitur, ſacrilegii reus exiſtit, & ſacrilegus judicatur. *& infra.* §. 1. Non ergo gravius peccatum eſt fornicatio, quam ſacrilegium. Et ſicut majus eſt peccatum, quod in Deum committitur, quam quod in hominem; ſic gravius eſt ſacrilegium agere, quam fornicari.

C. XIII. *Qua pœna feriatur, qui Eccleſiæ uſibus dedicata prædia vexare tentaverit.*

Item Urbanus I. *in epiſt. ad omnes Epiſcopos cap. 2. c* (*an. 222. Romæ.*)

c *l. Cap. 6. c. 213. & in Moguntino ſub Arnul. c. 21.*

ATtendendum eſt ô omnibus, ne prædia uſibus ſecretorum cœleſtium dedicata a quibuſdam irruentibus vexentur. Quod ſi quis fecerit, poſt debitam ultionis acrimoniam (quæ erga ſacrilegos jure promenda eſt) perpetua damnetur infamia, & carceri tradatur, aut exilio perpetuo deportationis uratur. d

d *al. feriatur.*

¶ Pieu. 6. *Attendendum eſt.*] *l. 10. Cod. Th. de Epiſc. & Cler.*

C. XIV. PALEA.

Item Iginus Papa. (*forte c. an. 154. Romæ.*)

e *Polyc. l. 6. t. 15. Anſ. l. 5. cap. 18. Burch. l. 3. c. 204. Ivo p. 3. c. 127. Pann. l. 2. c. 70.*
f *al. combuſſerit.*

SI e quis Eccleſiam igne combuſſerit f, quindecim annis pœniteat, & eam ſedulo reſtituat, & pretium u ſuum pauperibus diſtribuat.

¶ Corr. Rom. *Hæc Palea in uno tantum Vaticano codice habetur, in quo ſicut in vulgatis, & Pannormia citatur ex Igino: a Burchardo autem, & Ivone ex decretis ſalet.*

u Pretium ſuum] *Apud Burchardum l. 19. in cap. de ſacrilegio ſic legitur:* Incendiſti Eccleſiam, aut conſenſiſti ſi feciſti, Eccleſiam reſtitue, & pretium tuum, id eſt, vuirregeldum tuum pauperibus diſtribue, & quindecim annis per legitimas ferias pœniteas.

C. XV. *Judæ ſimilis probatur, qui ornamenta ſurripuit Eccleſiæ.*

Item Clemens I. *epiſt. 1. ad Jacobum.* (*c. an. 68. Romæ Hieroſolymam.*)

g *Ivo p. 2. c. 63. & p. 6. cap. 88.*
h *al. ſubtracta.*

SI g furto quiſpiam Presbyter, ſive Diaconus ſacrarii ſindonem, vel velum ſubtractum h vendiderit, Judæ Iſcariotis ſimilis æſtimabitur. Qui propter cupiditatem fecerit hoc opus, noverit, ſe ſupradicti Judæ ſuſcepturum pœnam.

C. XVI. *De eodem.*

Item ex pœnitentiali Theodori. (c. an. 680. *in Anglia.*)

PEcunia Eccleſiaſtica furata, vel rapta reddatur in quadruplum; populi vero duplicetur. Si quis aliquid de miniſterio ſanctæ Eccleſiæ furatus fuerit, ſeptem annis pœniteat, tres in pane, & aqua.

C. XVII. *De eodem.*

PALEA.

Item ex Pœnitentiali Romano.
(*forte c. an. 823. Romæ.*)

SI quis Clericus furtum fecerit capitale, id eſt, quadrupedem, vel domum fregerit, aut quamlibet rem melioris pretii furatus fuerit, ſeptem annis pœniteat; Laicus quinque. Si quis autem de minoribus ſemel, vel bis furtum fecerit, reddat proximo ſuo, & uno anno pœniteat in pane, & aqua: & ſi reddere non potuerit, tribus annis pœniteat.

¶ Corr. Rom. *Similia horum leguntur apud Burchardum lib. 22. c. 58. & Ivonem p. 13. c. 44.*

C. XVIII. *Sacrilegium facit, qui pecuniam Eccleſiæ rapit.*

Item Anacletus *i epiſt. 1. cap. 2.* (*c. an. 102. Romæ ad omnes Epiſcopos.*)

i *& in ep. Lucii c. 6.*

QUi rapit pecuniam proximi ſui, iniquitatem operatur: qui autem pecuniam, vel res Eccleſiæ abſtulerit, ſacrilegium facit.

C. XIX. *Segregetur ab Eccleſia Clericus, qui ſervum, aut diſcipulum ſuum ad eam fugientem verberare præſumit.*

Item ex Concilio Ilerdenſi *cap. 8.*
(*an. 524. in Hiſpania.*)

k *Ivo p. 3. c. 117. Pann. l. 2. c. 76.*
l *ib. cap. 31.*

NUllus k Clericorum ſervum, aut diſcipulum ſuum fugientem ad Eccleſiam extrahere audeat, vel flagellare præſumat. Quod ſi fecerit, donec digne pœniteat, a loco, cui honorem non dedit, ſegregetur. §. 1. Si l qui Clerici in mutuam cædem proruperint, prout dignitas officiorum in tali exceſſu contumeliam pertulerit, a Pontifice diſtrictius vindicentur.

C. XX. *Qui de atrio, vel porticibus Eccleſiæ fugientem abſtrahit, excommunicetur.*

Item ex Concilio Triburienſi *c. 10.* m (*an. 895. in Germania.*)

m *& l. 5. Capit. c. 85. & in legibus Bajoariorum t. 7.*
n *Burch. l. 3. c. 197. Ivo p. 3. c. 114.*
o *al. juxta judicium.*

SI quis n contumax, vel ſuperbus timorem Dei, vel reverentiam ſanctarum Eccleſiarum non habuerit, & fugientem ſervum ſuum, vel quem ipſe perſecutus fuerit, de atrio u Eccleſiæ, vel de porticibus quolibet modo Eccleſiæ adhærentibus per vim abſtraxerit, pro immunitate nongentos ſolidos Epiſcopo componat, & ipſe publica pœnitentia juſto o judicio Epiſcopi mulctetur.

¶ Corr. Rom. u Atrio] *In duobus vetuſtis codicibus Gratiani legitur*, de altari: *in Capitularibus vero*, de Eccleſia.

Gratian. *Sacrilegium ergo eſt, quoties quis ſacrum violat, vel auferendo ſacrum de ſacro, vel ſacrum de non ſacro, vel non ſacrum de ſacro.* §. 1. *Dicitur etiam ſacrilegium committere, qui violentas, & impias manus in Clericum injecerit.* §. 2. *Porro ipſum ſacrilegium duplicem continet pœnam, pecuniariam videlicet, & excommunicationis. Pecuniaria eis perſolvenda eſt, ad quos querimonia ſacrilegii pertinet.*

C. XXI. *De multiplici genere ſacrilegii, & pœna ejuſdem.*

Unde Joannes Papa VIII. *ſcribit omnibus Epiſcopis.* p (an. 878.)

p *Anſ. l. 8. c. 42. Polyc. l. 6. t. 10. Ivo p. 3. cap. 98. Pann. l. 2. c. 80. & 79.*

QUiſquis p inventus fuerit reus ſacrilegii, Epiſcopis q, vel Abbatibus, ſive perſonis, ad quas querimonia ſacrilegii juſte pertinuerit, triginta libras examinati argenti puriſſimi r componat. §. 1. Sacrilegium committitur, ſi quis infregerit Eccleſiam, vel triginta Eccleſiaſticos paſſus, qui in circuitu Eccleſiæ fuerint s, vel domos, quæ intra prædictos paſſus fuerint, aliquid inde diripiendo, vel auferendo: ſeu qui injuriam, vel ablationem rerum intulerit Clericis arma non ferentibus, vel Monachis, ſive Deo devotis, omnibuſque t Eccleſiaſticis perſonis. Capellæ, quæ ſunt intra ambitum murorum caſtellorum, non ponuntur in hac triginta paſſuum obſervatione. §. 2. Similiter ſacrile-

Digitized by Google

crilegium committitur auferendo ſacrum de ſacro, vel non ſacrum de ſacro, ſive ſacrum de non ſacro. *Idem*. §. 3. Si q quis domum Dei violaverit, & aliqua ſine licentia illius, cui commiſſa eſſe dignoſcitur, inde abſtulerit, vel Eccleſiaſticis perſonis injuriam fecerit, donec in conventu admonitus legitime ſatisfaciat, ſciat ſe communione r privatum. Si vero poſt ſecundam, & tertiam conventionem coram Epiſcopo ſatisfacere detrectaverit, ſacrilegii periculo ab omnibus obnoxius teneatur: ita ut ſecundum Apoſtolum s nemini fidelium miſceatur. *Idem*. §. 4. Si t qui monaſteria, & loca Deo dedicata, & Eccleſias infringunt, & depoſita, vel alia qualibet exinde abſtrahunt, damnum novies componant, & emunitatem tripliciter, & velut ſacrilegi canonicæ ſententiæ ſubigantur.

q *Sup. 11. q. 3. ad menſam. Anſ. l. 3. c. 50.*
r *al. ſore privatum.*
s *1. Cor. 5.*
t *al. hi, qui. ſimile in Meldenſi c. 60. Anſ. lib. 5. cap. 47. Burch. l. 11. c. 22. Ivo p. 3. c. 124. & p. 14. c. 96.*

¶ Corr. Rom. *In epiſtola manuſcripta Joannis VIII. ſcripta Epiſcopis, & Abbatibus per Narbonenſem, & Hiſpanicas provincias conſtitutis, præcipitur obſervari lex contra ſacrilegos in Concilio Trecenſi edita coram Ludovico imperatore, & quinquaginta tribus Epiſcopis. Diverſa autem ſunt iſtius epiſtolæ verba ab his, quæ recitantur & a Gratiano, & a ceteris collectoribus, ſed eadem ſententia.*

a Omnibuſque Eccleſiaſticis] *Apud Ivonem legitur*, devotis hominibus Eccleſiaſticis perſonis. Non enim Capellæ, quæ infra ambitum murorum caſtellorum ſunt, mittantur, vel ponantur in hac obſervatione. *Nec multo aliter apud alios collectores.*

¶ Pith. 7. *Omnibus Epiſcopis*.] In libro Gothico legis, *Comitibus Vicecomitibus*, *Centenariis*, *Judicibus Catholicis in Hiſpania, & Gothia, & provinciis degentibus.*

8. *Puriſſimi*.] Add. V. C. *id eſt, ſexcentorum ſolidorum ſummam argenti puriſſimi.*

9. *Domos*.] V. C. *in domibus.*

C. XXII. *Niſi canonice judicatum Epiſcopum qui comprehenderit Laicus, excommunicetur.*

u *Simile in 8. Synodo ſub Photio c. 3.*

Item Alexander Papa II. u (*forte c. an. 1067. Romæ.*)

SI quis deinceps priorum, aut cujuſcunque dignitatis, vel cujuſcunque ordinis Laicorum Epiſcopum comprehenderit, percuſſerit, aut aliquo vi a propria ſede expulerit, niſi forte judicatum canonice, auctores, & cooperatores tanti ſceleris anathematizentur, & bona eorum Eccleſiæ ipſius juri perpetuo tradantur. §. 1. Si vero in Presbyterum, vel in quemcunque inferiorum graduum Clericum hæc eadem præſumpſerit, canonicæ pœnitentiæ, utque depoſitioni ſubjacebit. Si contumax fuerit, excommunicetur.

C. XXIII. *Flagellatores Presbyterorum poſt tertiam admonitionem, ſi non reſipuerint, excommunicentur.*

x *In chronico Mediolan.*

Item Nicolaus Papa *Thedoni Archiepiſcopo Mediolanenſi*. x (*c. an. 688. Roma in Inſubriam.*)

y *Ivo p. 10. c. 20.*

DE y Presbyterorum flagellatoribus, & occiſoribus, & prædonibus, ſcilicet, qui ſeculari brachio minime coercentur, juxta præceptum Domini placet, ut fraterno amore conveniantur ſecundo, ac tertio. Qui ſi te non audierint, conveniente Eccleſia eos ſacra communione 10 privare, atque (ſi in ſua obſtinatione permanentes 11 Sacerdotalia monita forte contempſerint 12) ab Eccleſiæ compage ſub anathematis interdictione reſecare licentiam tribuimus. §. 1. Quos etiam reſipiſcentes tandem digne ſatisfactione præmiſſa in gremium ſanctæ matris Eccleſiæ revocari noveris poſſe.

¶ Pith. 10. *Sacra Communione*.] V. C. *Euchariſtia*.

11. *Permanentes*.] V. C. *parvipendentes*.

12. *Contempſerint*.] V. C. *permanſerint*.

C. XXIV. PALEA.

Item ex Concilio Moguntino *ſub Rabano cap.* 24. (*an. 847. in Germania.*)

z *Extr. de pœn. & remiſſ. cap. 3. Burch. l. 6. c. 7. Ivo p. 10. c. 136.*

QUI z Presbyterum occiderit, duodecim a annorum ei pœnitentia ſecundum canones imponatur: at ſi negaverit, ſi liber eſt, cum ſeptuaginta duobus β juret, ſi autem ſervus, ſuper duodecim vomeres ferventes ſe expurget. Convictus vero noxæ uſque ad ultimum vitæ tempus militiæ γ cingulo careat, & abſque ſpe conjugii maneat.

¶ Corr. Rom. *Hæc Palea in uno tantum Vaticano Gratiani codice habetur.*

a Duodecim] *Sic in codice Vaticano, & ceteris locis indicatis. In vulgatis Gratiani codicibus legebatur*, viginti annorum pœnæ.

β Cum ſeptuaginta duobus] *In Concilio ipſo legitur*, cum duodecim: *Burchardus tamen, & Ivo, & codex Vaticanus concordant cum vulgata lectione.*

γ Militiæ cingulo] *Sic etiam in Decretalibus, & apud Burchardum, & Ivonem. In Concilio autem legitur*, cingulum deponat, & uxorem amittat.

C. XXV. PALEA.

Item ex Concilio Triburienſi. (*an. 895. in Germania.*)

a *Prima pars habetur Cap. l. 6. c. 169. Burch. l. 6. c. 10. Ivo p. 10. c. 139.*

UT a Presbyteri non vadant, niſi ſtola, aut orario induti. Et ſi in itinere ſpolientur, aut vulnerentur, vel occidantur non ſtola veſtiti, ſimplici emendatione ſolvantur: ſi autem cum ſtola, triplici.

C. XXVI. PALEA.

Item ex eodem, c. 5. (imo ex Capitul. l. 4. c. 13. c. an. 819.)

b *Cap. l. 4. c. 13. extr. de pœn. cap. Presbyteri. Burch. l. 6. c. 11. Ivo p. 10. c. 140. Pann. l. 8. c. 6.*
c *al. Vuergildi.*

OMnes b Presbyteri interfectores a compoſitione Epiſcopi, ad cujus parochiam pertinent, ſolvantur: ita videlicet, ut medietatem Vviregeldi β c, ejus Epiſcopus utilitatibus Eccleſiæ, cui præfuit, tribuat, & alteram medietatem in eleemoſynam illius juſte diſpertiat: quia nullus nobis ejus hæres proximior videtur, quam ille, qui ipſum domino ſociavit.

¶ Corr. Rom. *Hæc quoque Palea in uno tantum Vaticano codice habetur. Eſt autem in capitularibus* (*unde citatur in Pannormia*) *l. 4. c. 13. & Decretalibus, tit. de pœnis. c.* Presbyteri. *In Concilio etiam Triburienſi, quod citat, c. 4. habetur quiddam ſimile.*

a Interfectores] *Sic etiam in Pannormia. Vaticanus codex habet*, interfecti. *In capitulari legitur*: Presbyteri interfecti Epiſcopo, ad cujus parochiam pertinent, ſolvantur ſecundum capitulare glorioſi Caroli genitoris noſtri: ita videlicet, &c. *Verum in Decretalibus, & apud Burchardum, & Ivonem hoc modo*: Presbyteri interfecti compoſitio Epiſcopo, ad cujus parochiam pertinebat, ſolvatur: ita videlicet, &c. *& ſimilis locutio habetur in Concilio Triburienſi, c. 4. Sed quoniam eſt initium capitis, nihil uſum eſt hoc mutandum: reliqua autem ſunt emendata ex locis indicatis.*

β Vviregeldi] *Antea legebatur*, Renaldus. *Emendatum eſt ex ceteris locis indicatis, præterquam ex Decretalibus, unde abeſt utraque vox: legitur tamen in prima collectione.*

C. XXVII. *Pro graduum varietate mulctentur, qui Clericos occidunt.*

Item ex lib. 5. Cap. c. 25. d (an. 803.)

d *Et in Conc. Toleſano, c. 13. & inter leges Longobar. tit. de homicid. lib. hominis. l. 27.*

QUi e Subdiaconum occiderit, CCC. ſolid. componat: qui Diaconum, CCCC, qui Presbyterum, DC. qui Epiſcopum, DCCCC. qui monachum, CCCC.

C. XXVIII. *De eodem.*

Item ex lib. 6. Cap. c. 90. (forte c. an. 817.)

e *Pannor. l. 8. c. 7. Burchar. l. 6. c. 5. Ivo p. 10. c. 9. & 134. ſimilia quædam.*
f *Ivo p. 10. c. 10. Pann. l. 8. c. 8.*
g *al. gerat.*

QUI f occiderit Monachum, aut Clericum, arma relinquat, & Deo in monaſterio ſerviat cunctis diebus vitæ ſuæ, nunquam ad ſeculum reverſurus, & ſeptem annis publicam pœnitentiam agat. g

C. XXIX. *Qui Clericum percuſſerit, excommunicetur, & non niſi a Romano Pontifice abſolvatur.*

Item Innocentius Papa II. *in Concilio Lateranenſi, c.* 15. (*an. 1139. Romæ.*)

h *Pannor. l. 8. c. 149.*

SI h quis ſuadente 13 diabolo hujus ſacrilegii reatum a incurrerit, quod in Clericum, vel Monachum violentas manus injecerit, anathematis vinculo ſubjaceat, & nullus Epiſcoporum illum præſumat abſolvere (niſi mortis urgente periculo) donec Apoſtolico conſpectui præſentetur, & ejus mandatum ſuſcipiat.

¶ Corr. Rom. a Reatum] *Sic eſt emendatum ex codicibus hujus Concilii manuſcriptis, & Concilio Eugenii tertii, c. 16. ubi hoc idem repetitur. Antea legebatur*, vitium, vel crimen incurrerit.

¶ Pith. 13. *Si quis*.] Centur. tom. 12. p. 1298. Refert Sariſberienſis p. 241.

i *Petulanti.* l. *ſacrilegi.*] *vera lectio, ut in gloſſa.*

3. pars. Gratian. *Qui autem de Eccleſia vi aliquem eruerit, vel in ipſa Eccleſia, vel loco, vel cultui, Sacerdotibus, & miniſtris aliquid injuriæ importaverit, ad inſtar publici criminis, & læſæ majeſtatis, accuſabitur; & convictus, ſive confeſſus capitali ſententia a rectoribus provinciæ ferietur; ſicut in primo libro Codicis legitur, titulo de Epiſcopis & Clericis, leg.* Si quis in hoc genus ſacrilegii proruperit. *& in Digeſtis titul. Ad legem Juliam repetundarum, i l. ultima. §. 1. Committunt etiam ſacrilegium, qui contra divinæ legis ſanctitatem aut neſciendo committunt, aut negligendo violant, & offendunt: aut qui de principali judicio diſputant, dubitantes, an is dignus ſit, quem Princeps elegerit: vel qui intra provinciam, in qua provinciales & cives habentur, officium gerendi, ut ſuſcipiendæ adminiſtrationis deſiderant, ut Codicis lib. 9. titulo de crimine ſacrilegii. §. 2. Similiter de judicio ſummi Pontificis alicui diſputare non licet.*

C. XXX.

C. XXX. *Nemini eſt permiſſum de eo, quod Papa ſtatuit, judicare, vel ejus ſententiam retractare.*

Unde Nicolaus Papa *omnibus Epiſcopis*,
(*circa an.* 863. *Romæ*.)

k *Anſ. l.* 1. *c.* 21. *Pann. l.* 4. *c.* 10.

NEmini u eſt de ſedis Apoſtolicæ judicio judicare, aut illius ſententiam retractare permiſſum: videlicet propter Romanæ Eccleſiæ primatum, Chriſti munere in beato Petro Apoſtolo divinitus collatum.

¶ Corr. Rom. *Epiſtola, ex qua hoc caput eſt ſumptum, non extat: aliquid tamen ſimile habetur in epiſtola prima ad Michaelem Imperatorem.*

Gratian. *Sacrilegii quoque reatum incurrit, qui Judæis publica officia committit.*

C. XXXI. *Sacrilegium faciunt, qui Judæis publica officia committunt.*

Unde in Toletano Concilio IV. *c.* 64. *legitur*.
(*an.* 633. *in Hiſpania*.)

l *Diſt.* 54. *nullus*. *Ivo p.* 13. *c.* 97.

COnſtituit l ſanctum Concilium, ut Judæi, aut hi, qui ex Judæis ſunt, officia publica nullatenus appetant: quia ſub hac occaſione Chriſtianis injuriam faciunt. Ideoque judices provinciarum cum Sacerdotibus eorum ſubreptione fraudulenter elicitas m ſuſpendant, & officia publica eos agere non permittant. Si quis autem judicum hoc permiſerit, velut in ſacrilegum excommunicatio proferatur, & is, qui ſubrepſerit, publicis cædibus deputetur.

¶ Corr. Rom. *m* Elicitas] *Sic eſt emendatum ex codice Lucenſi Regio: quamvis in aliis codicibus Conciliorum, & Gratiani legatur,* callide.

4 pars. Gratian. *Verum ne reverentia religionis dominos ſuo jure fraudaret, ſi famuli ad Eccleſiæ ſepta confugientes inde nequaquam abſtraherentur, ſacris canonibus eſt inſtitutum, ut preſtito a Domino ſacramento impunitatis, ei etiam reddantur inviti.*

C. XXXII. *Poſt præſtitam ſecuritatem ſervi reſtituantur dominis, qui ad Eccleſiam confugiunt.*

m *al. Gregorius*.

Unde Gelaſius m Papa *ſcribit Bonifacio Epiſcopo*.
(*c. an.* 494. *Romæ*.)

n *Ivo p.* 16. *c.* 68. *& p.* 3. *cap.* 115. *Pann. l.* 2. *c.* 77. *&* 74.
o *al. commoratum*.
p *al. ſupradicti*.
q *al. pervicacia*.
r *al. Viennenſi*.

MEtuentes n dominos famuli, ſi ad Eccleſiæ ſepta confugerint, interceſſiones debent quærere, non latebras: ne hac ipſa præſumptio tarditatis temeritatem augeat renitendi. Filius etenim noſter vir ſpectabilis Petrus queritur, ſervum ſuum in Eccleſia ſancti Clementis diutius commorari o, cui cum depetaſſet ſacramenta præſtari, illum egredi nulla ratione voluiſſe. Et ideo directoe ſupradictus p 14 homo de præſenti cameo, quem elegerit eſſe mittendum, cum de impunitate ejus ſacramenta præbuerit, eum ſtatim facias ad dominum ſuum modis omnibus remeare: aut ſi in hac pertinacia q forte perſtiterit, poſt ſacramentum ſibi præſtitum reddatur invitus.

¶ Pitn. 14. *Supradictus*.] V.C. *ſupradicti*.

C. XXXIII. *Securitate recepta ad vaticinia reddenda fugitivi ab Eccleſia exire coguntur.*

Idem *Joanni Epiſcopo Viennenſi*. r 15
(*c. an.* 494. *Romæ*.)

s *Ivo p.* 13. *c.* 99.
t *al. atque ordinationi*.

UXor s Felicis, & filiæ Rumum, quia ſic oportuit, pervenerunt. Siquidem hunc ipſum primum ſe ad Barbarorum baſilicam contuliſſe, ſeque bonæ cauſæ habere jactantem, egredi ſub hac conditione præcepimus, ut ſi actus ſuos fideliter, & rationabiliter allegaret, nihil circa eum prorſus aſperum ſieri, datumque pateremur. Alioqui ſi contra fidem, & utilitatem Dominicam veniſſe probaretur, ipſe ſibimet imputaret, atque t domini 16 ordinationi congruæ ſubjaceret. Qui ſuperveniente filio noſtro, viro ſpectabili Orthaſio, ſic eſt ad ſingula quæque convictus, ut os aperire non poſſet, & vera eſſe, quæ huic objecerentur, voce propria fateretur; ideoque tenetur cuſtodiæ mancipatus.

¶ Pitn. 15. *Viennenſi*.] V.C. *Juvavenſi*.
16. *Domini*.] Deeſt in V.C.

C. XXXIV. *Eripiatur in libertatem ſervus, cui Chriſtiano Judæus ſignaculum circumciſionis impreſſit: alioquin ab Eccleſia domino ſuo reddatur invitus.*

Idem *Syracuſano, & Conſtantino, & Laurentio Epiſcopis*.
(*c. an.* 494. *Romæ*.)

u *Ivo part.* 13. *c.* 113.

JUdæus u, qui Judaicæ profeſſionis exiſtit, mancipium ſui juris, quod ante paucos annos ſe aſſerit comparaſſe, nunc ad Eccleſiam Venafranam confugiſſe ſuggeſſit (ſicut petitorii tenor *annexus* oſtendit) eo quod dicat ſibi ab infantia Chriſtiano nuper a prætato domino ſignaculum circumciſionis inflixum. Quapropter veſtra diligenter inter utrumque ſollicita cura rerum fidelium examinet veritatem, quatenus nec religio temerata videatur, nec ſervus hac objectione mentitus competentis jure domini x 17 declinare contendat.

x *al. dominii*.

¶ Pitn. 17. *Domini*.] V.C. *dominii*.

C. XXXV. *De atrio Eccleſiæ (quod triginta paſſibus clauditur) niſi prius data ſecuritate fugiens non abſtrahatur.*

Item ex Concilio Toletano XII. c. 12.
(*an.* 681. *in Hiſpania*.)

y *Ivo p.* 3. *c.* 121. *Pann. l.* 2. *c.* 78.
z *al. abcedentes:*] *arg.*
a *al. progredientes*.
b *al. qualiter requiſita naturæ neceſſitas debitis ſuppleant loca*.

DIffinivit y ſanctum Concilium, ut nullus audeat confugientes ad Eccleſiam, vel reſidentes inde abſtrahere, aut quodcunque nocibilitatis, vel damni, ſeu ſpolii, reſidentibus in loco ſancto inferre: ſed eſſe potius his ipſis, qui Eccleſiæ petunt, per omnia licitum, in triginta paſſus ab Eccleſiæ januis progredi, in quibus triginta paſſibus uniuſcujuſque Eccleſiæ in totum circuitu reverentia defendatur: ſic tamen, ut hi, qui ad eam confugiunt, in extraneis, vel longe ſeparatis ab Eccleſia domibus nullo modo abſcedant z: ſed in hoc triginta paſſuum numero abſque domorum extranearum receptaculo progrediendi a aditum obtinebunt: qualiter ad b requiſita naturæ uſum debitis careant locis, & nullo teneantur eventu neceſſitudinis, qui dominicis ſe defendendos committerent tranſitis. §. 1. Si quis autem hoc decretum tentaverit violare, & Eccleſiaſtica excommunicationi ſubjaceat, & ſeveritatis Regiæ feriatur ſententia. §. 2. Ipſius autem, qui ad Eccleſiam confugium fecerunt, ſi juxta priſcorum canonum inſtituta hi, qui eos repetunt, ſacramenta reddiderint, & Sacerdos Eccleſiæ ipſius ab Eccleſiæ non abſtraxerit foribus, aut fuga talium, ſi evenerit, Sacerdoti quærenda eſt, aut damnorum ſententia ſecundum electionem Principis hujuſmodi Sacerdotibus irroganda.

C. XXXVI. *Ante ſecuritatem acceptam de atrio Eccleſiæ fugitivus non cogatur exire.*

Item ex Concilio Aurelianenſi I. *c.* 3. *&* 5.
(*an.* 511. *in Gallia*.)

c *Rabanus pœnit.* 2. *c.* 21. *Burch. l.* 3. *c.* 100. *Ivo p.* 3. *c.* 107.
d *C.* 5. *Burch. l.* 3. *c.* 102. *Ivo p.* 3. *c.* 109. *Pann. l.* 2. *c.* 73.
e *al. ſui Domini*.

ID c conſtituimus obſervandum, quod Eccleſiaſtici canones decreverunt, & lex Romana conſtituit, ut ab Eccleſiæ atriis, vel domo Epiſcopi reos α abſtrahere omnino non liceat: ſed nec alteri conſignare 18, niſi ad Evangelia datis ſacramentis de morte, & debilitate, & omni pœnarum genere ſint ſecuri: ita ut ei, cui reus fuerit criminoſus, de ſatisfactione conveniat. Quod ſi quis ſacramenta ſua convictus fuerit violaſſe, reus perjurii non ſolum 19 a communione Eccleſiæ, vel omnium Clericorum, verum etiam & a Catholicorum convivio ſeparetur. Quod ſi is, cui reus eſt, noluerit β ſibi intentione faciente componi, & ipſe reus de Eccleſia actus timore diſceſſerit, ab Eccleſia Clericis non quæratur. §. 1. Servus d etiam, qui ad Eccleſiam confugerit, pro qualibet culpa, ſi a domino pro admiſſa culpa ſacramentum ſuſceperit, ſtatim ad ſervitium domini ſui redire cogatur, & poſtquam dato ſacramento domino ſuo 20 fuerit conſignatus, ſi aliquid pœnæ pro eadem culpa, quæ excuſatur γ, probatus fuerit pertuliſſe, pro contemptu Eccleſiæ, & prævaricatione fidei, a communione, & convivio Catholicorum extraneus habeatur. Si vero ſervus pro culpa ſua ab Eccleſia defenſatus ſacramenta Domini e Clericis exigentibus de impunitate perceperit, exire nolentem a Domino liceat occupari.

¶ Corr. Rom. α Reos] *Sic eſt emendatum ex originali, Rabano, Burchardo, & Ivone, cum in Gratiani codicibus etiam manuſcriptis legeretur*, eos. 21

β Noluerit ſibi] *Antea legebatur*, voluerit. *Mendum eſt ex Concilii exemplaribus etiam manuſcriptis, & nonnullis ipſius Gratiani, & cæteris collectoribus: quamvis in recentiore Coloníenſi editione abſit dictio,* ſibi.

γ Excuſatur] *Sic in omnibus Gratiani, & Conciliorum codicibus impreſſis, & manuſcriptis. Apud cæteros collectores eſt*, accuſatur.

¶ Pitn. 18. *Conſignare*.] 3. V. C. *conſignari*.
19. *Non ſolum*.] Infra, c. 5. *de pœnit. diſt.* 5.
20. *Dato ſacramento Domino ſuo*.] al. Cod. *datis a Domino Sacramentis*.
21. *Eos*.] Nam incipit de adulteriis, homicidis, & furibus, ſi ad Eccleſiam confugerint.

5 pars Gratian. *Occaſione namque religionis ſervus dominum ſuum contemnere, & ejus miniſterium deſtruere non debet.*

C. XXXVII. *Religionis occaſione dominum ſuum non audeat ſervus contemnere.*

Unde in Gangrenſi Concilio c. 3. *legitur*.
(*c. an.* 324. *in Paphlagonia*.)

f *Ivo p.* 16. *c.* 101. *& p.* 13. *c.* 48.

SI f quis ſervum alienum occaſione religionis docet dominum ſuum contemnere, & ejus miniſterium deſerere, ac non potius docuerit eum ſuo domino bona fide, & cum omni honorificentia deſervire, anathema ſit.

C. XXXVIII. *Corripiatur duriſſime, qui ſub ſpecie religionis docet ſervum dominum ſuum contemnere.*

g *In cap. græcorum Synod. Martini Bracar.*
h *Burc. l. 8. c. 25. Ivo p. 7. c. 43.*

Item ex Concilio Martini Papæ g c. 47. (c. an. 572. in *Hiſpania.*)

SI h quis ſervum alienum cauſa religionis doceat contemnere dominum ſuum, & recedere a ſervitio ejus, duriſſime in omnibus arguatur.

C. XXXIX. *Primati inſinuetur neceſſitas, quæ res Eccleſiæ diſtrahere compellit.*

i *& in Cort. 5. c. 4.*

Item ex Concilio Carthaginenſi i c. 26. (an. 419. in *Africa.*)

k *Anſ. l. 5. c. 45. Ivo p. 3. c. 153.*

l *al. ante conſulere.*

NUllus α res Eccleſiæ diſtrahat. Quod ſi reditus α non habet, & aliqua nimia neceſſitas cogit, hanc inſinuandam eſſe Primati ipſius provinciæ cenſemus, ut cum ſtatuto numero Epiſcoporum, utrum faciendum ſit, arbitretur. Quod ſi tanta urget neceſſitas Eccleſiæ, ut non poſſit ante l Primatem ea conſulere, ſaltem vicinos β teſtes convocet Epiſcopos, curans ad Concilium referre omnem Eccleſiæ neceſſitatem. Quod ſi non fecerit, reus Deo, & ſancto Concilio venditor honore amiſſo γ tenetur.

¶ Corr. Rom. *Hoc eſt caput 26. Carthaginenſis unici inſerti in codice canonum, itemque Græci, quod ſumptum eſt ex c. 4. Concilii quinti Carthaginenſis. In neutro tamen ſunt hæc omnino verba*, nullus res Eccleſiæ diſtrahat: *ſed* Placuit, ut rem Eccleſiæ nemo vendat, *quemadmodum & apud Ivonem.*

α Quod ſi reditus] *Græce eſt*, ἐκτὸς πράγματος εἰ μὴ ἔχῃ *id eſt*: Quæ quidem res ſi reditus non habeat.

β Vicinos teſtes) *Sic in codice canonum, & fere in Græco canone, & in margine recentiorum Colonienſium editionum. In contextu autem ipſarum, & noviſſimis editionibus, ac duobus Vaticanis codicibus, & apud Ivonem legitur*, ſaltem poſt factum curioſitatem habeat, & vicinis Epiſcopis hoc ante indicere, & ad Concilium &c. *In Sorrenſi autem Regio*, curet hoc ſtatim agere, vel vicinis &c.

γ Honore amiſſo] *Verba hæc ſunt in Concilio inſerto in codice canonum, in codice Soriano Regio, & canone Græco; abſunt autem ab omnibus editionibus Concilii quinti Carthaginenſis, & duobus Vaticanis exemplaribus, & Ivone.*

¶ Pith. 22. *Primatem*,] Abeſt a V. C.

C. XL. *Sine licentia Epiſcopi quicquid Abbas vendiderit, in irritum deducatur.*

Item ex Concilio Agathenſi c. 56. (an. 506. in *Gallia.*)

m *Ivo p. 3. c. 163.*

n *Sup. diſt. 54. Abbati.*

IN m venditionibus, quas Abbates facere præſumunt, hæc forma ſervetur, ut quicquid ſine Epiſcopi licentia α venditum fuerit, ad poteſtatem Epiſcopi revocetur. §. 1. Mancipia n vero Monachis donata ab Abbate non liceat manumitti. Injuſtum enim putamus, ut Monachis quotidianum rurale opus facientibus ſervi eorum libertatis otio potiantur.

¶ Corr. Rom. α Licentia) *Sic eſt adſcriptum in margine in recentioribus Colonienſibus editionibus: ſed in antiquioribus, & codicibus manuſcriptis, & apud Ivonem eſt*, notitia 23.

¶ Pith. 23. *Notitia*. Ita e. V. C.

6 pars. Gratian. *Etiamſi Epiſcopo conſentiente monaſterii poſſeſſio ab Abbate data fuerit, nullius momenti erit donatio, niſi forte in Eccleſiæ fabricam erigendam donatio proceſſerit. Quo caſu tantum ei donare licet, quantum Eccleſiæ parietes concludunt.*

C. XLI. *Nullo titulo res monaſterii valent ab ejus jure ſegregari.*

Unde Gregorius *ſcribit lib. 7. indict. 1. epiſt. 33. Joanni Epiſcopo Scyllacæno.* (an. 598. *Romæ in Brutiam.*)

QUeſti nobis ſunt prædicti monaſterii Monachi, Abbatem ſuum terram intra Scyllacenum α caſtrum, quæ in trecentos pedes extenditur, ſub prætextu fabricandæ Eccleſiæ fraternitati ſuæ donationis titulo conceſſiſſe. Et ideo volumus, quantum parietes poſſunt ædificatæ Eccleſiæ circumdare, juri Eccleſiæ vendicari. Quicquid vero extra parietes ejuſdem Eccleſiæ eſſe poterit, ad jura monaſterii ſine difficultate aliqua revertatur: quia nec mundanarum legum, nec ſacrorum canonum ſtatuta permittunt, res monaſterii de jure ejus quolibet titulo ſegregari. Eapropter donationem ejuſdem terræ, quæ contra rationem facta eſt, ſine aliqua dilatione reſtitue.

¶ Corr. Rom. α Intra Scyllacenum) *Sic eſt emendatum ex multis codicibus epiſtolarum: a qua lectione nonnulla Gratiani exemplaria parum diſcrepabant. In vulgatis erat*, in Tranquillitanum caſtrum.

C. XLII. *Idem.* (an. 601. *Romæ.*)

PALEA.

o *infr. 18. q. 2. quamſit. §. hanc ergo.*

HAnc ergo ſcriptorum noſtrorum paginam omni in futuro tempore ratam, ab omnibus Epiſcopis firmam ſtatuimus, illibatamque ſervari: ut & ſuæ Eccleſiæ juvante Domino tantummodo ſint jure contenti, & monaſteria Eccleſiaſticis conditionibus, ſeu angariis, ſive quibuslibet obſequiis ſecularibus nullo modo ſubjaceant, nullis canonicis juribus deſerviant, ſed remotis vexationibus divinum opus cum ſumma devotione perficiant.

¶ Corr. Rom. *Hæc Palea abeſt a vetuſtis exemplaribus, ut inepta, & huc temere tranſlata eſt: cum habeatur infr. 18. q. 2. c.* quam ſit. §. hanc ergo. *ubi nonnulla notabuntur.*

7 pars Gratian. *Sed notandum eſt, quod aliud eſt in ſuos, vel propinquorum uſus res Eccleſiæ convertere (quam per occaſionem cupiditatis fieri canones ubique prohibent, & damnabilem oſtendunt) aliud eſt, quod in diſpenſatione charitatis humanæ infirmitati conſulitur: ut quandam illis ſua reddantur, qui in ſacro propoſito munera contulerunt. Quod non tam jure fori, quam jure poli nonnullos ſanctorum feciſſe legimus. Beatus p enim Joannes Evangeliſta duobus juvenibus, quos pœnituerat omnia ſua pro Chriſto reliquiſſe, & pauperibus erogaſſe, aurum, & gemmas reddidit, ut cuncta, quæ vendiderant, ſibi redimerent. Sed objicitur; B. Joannes non oblata reddidit, quæ pauperibus jam erogata fuerant, ſed alia recompenſavit, quæ in pauperum, vel Eccleſiarum facultatibus nunquam computata fuerant. Similiter ſi Abbas, vel Epiſcopus aliqua habuerit, quæ in Eccleſiaſticis facultatibus nondum ſunt annumerata, exemplo B. Joannis det illa recedentis: oblata vero Eccleſiæ retineat.* §. 2. *Sequitur* q *ergo aliud exemplum, quo eadem, quæ oblata ſunt, laudabiliter reddenda monſtrantur.*

p *Abdias l. 5. Hiſtoria Apoſtolica.*

q *al. ſequatur.*

C. XLIII. *Non debet Eccleſia ſuſcipere, quæ, filio exhæredato, ſibi offeruntur.*

Ait enim Auguſtinus *in ſermone 2. de vita Clericorum.* r (c. an. 423. *in Africa.*)

r *Et ſerm. 52. al. 35. ad fratres in eremo, & in Conc. Aquiſgr. c. 112.*

s *Ivo p. 3. c. 177.*

t *al. inveniat.*

u *al. cæli.*

QUicunque s vult exhæredato filio hæredem facere Eccleſiam, quærat alterum, qui ſuſcipiat, non Auguſtinum: imo Deo propitio neminem inveniet t. Quam laudabile factum ſancti, & venerandi Epiſcopi Aurelii Carthaginenſis? quomodo implevit os omnium, qui ſciunt, laudibus Dei? Quidam enim, cum filios non haberet, neque ſperaret, res ſuas omnes (retento ſibi uſufructu) donavit Eccleſiæ. Nati ſunt ei filii poſtea. & reddidit Epiſcopus nec opinanti illi, quæ donaverat. In poteſtate habebat Epiſcopus non reddere, ſed jure fori, non jure poli. u

Gratian. *Ecce, quod aliquando oblata jure, & laudabiliter redduntur. Veruntamen non hoc exemplo recedenti ſua reddenda monſtrantur. Aliud eſt enim in profeſſione ſuæ vitæ perſiſtere, aliud a propoſito ſui ordinis diſcedere. Si ſanctus Aurelius degenti in Laicali habitu oblata reddidit, qui poſt oblationem filios accepit, non ideo in epiſcopatu cauſa ſua reddenda ſunt, quibus multum neceſſaria ſubtraherentur, ut cuncta redirent ad ordinem, a quo receſſerant. Sed ſicut inimicis, & perſecutoribus jubemur neceſſaria ſubminiſtrare, ſicut ab Apoſtolo x monemur tempus redimere, ut expeditius orationi vacemus: ſic ne Eccleſia ſcandalum patiatur, ne diſcedens in deteriora præcipitetur, ut in perniciem Monachorum, aut incendium monaſterii occaſione ſuorum exardeſcat, laudabilius ſibi ſua non dico reddantur, ſed auferri ſinantur, quam ab illo iſta inferantur.*

x *1. Cor. 7.*

CAUSA XVIII.

QUidam Abbas conſecratus in Epiſcopum prius monaſterio multa contulit, poſtea in Epiſcopatu multa acquiſivit: cui dum fratres ſucceſſorem quærerent, Epiſcopus loci ſemet electioni nolebat inferere, ut per ipſum Abbas in monaſterio ordinaretur: fratres renitebantur.

1. *Quæritur primo, an monaſterium poſſit petere, quæ ab Epiſcopo quæſita ſunt, an Epiſcopalis Eccleſia poſſit ſibi vendicare, quæ monaſterio fuerunt tradita.* a

2. *Secundo, an per Epiſcopum Abbas ſit eligendus, & ordinandus, an tantummodo e propriis fratribus ſit conſtituendus.*

a *al. contradicta.*

AN MONASTERIUM POSSIT PETERE, QUÆ AB EPISCOPO QUÆSITA SUNT, AN EPISCOPALIS ECCLESIA POSSIT SIBI VENDICARE, QUÆ MONASTERIO FUERUNT TRADITA.

QUÆSTIO I.

PRima quæſtio terminatur in Concilio habito apud Altheim, in quo ſic ſtatutum legitur. (an. 917. *in Germania.*)

¶ Corr. Rom. *Burchardus lib. 1. cap. 230. citat Concilium apud Altb. præſente Conrado Rege: itemque Ivo p. 5. c. 343. ſed exprimit*, Altheim 1. *Idem vero p. 14. c. 116. plura de hoc*

Digitized by Google

de ho. Concilio refert his verbis: Regno Conradi piiſſimi, & Chriſtianiſſimi Regis quarto congregata eſt ſancta generalis Synodus apud Altheum (al. Aitheim) in pago Rhetiæ, præſente videlicet domino Joanne Papæ Apocriſiario, ſanctæ Oſtienſis Eccleſiæ Petro venerabili Epiſcopo.

¶ Pivn. 1. *Altheim.*] In Rhetia. Vide Aventin. *lib.* 4. *Annal.* Boior. *p.* 485.

u. *Viſus.*] V. C. *juſſus.*

C. I. *Qui de Monacho Epiſcopus ordinatur, quod ante conſecrationem habuit, monaſterio, quod vero poſt conſecrationem acquiſivit, propriæ Eccleſiæ relinquat.*

a Burch. l. 8. c. 131. Ivo p. 3. c. 343.

STatutum a eſt, & rationabiliter ſecundum ſanctos Patres a Synodo confirmatum, ut Monachus, quem canonica electio a jugo regulæ monaſticæ profeſſionis abſolvit, & ſacra ordinatio de Monacho Epiſcopum facit, velut legitimus hæres paternam ſibi hæreditatem poſtea jure vendicandi poteſtatem habeat: ſed quicquid acquiſierat, vel habere viſus a fuerat, monaſterio relinquat, & Abbatis ſui, qui ſtatuat ſecundum regulam ſancti Benedicti, arbitrio. Poſtquam enim Epiſcopus ordinatus, ad altare, ad quod ſanctificatus, & titulatur b, ſecundum ſacros canones, quod acquirere poterit, reſtituet.

b al. intitulatur.

AN PER EPISCOPUM ABBAS SIT ELIGENDUS, ET ORDINANDUS, AN TANTUMMODO A FRATRIBUS EJUS SIT INSTITUENDUS.

QUÆSTIO II.

c SEmiradam vero quæſtionem terminos auctoritas Toletani Concilii IV, c. 50. *dicens.* (an. 633. in *Hiſpania.*)

C. I. *Abbates, & alia officia per Epiſcopos debent inſtitui.*

HOc tantum ſibi in monaſterio vendicent Sacerdotes, quod præcipiunt canones, id eſt, Monachos ad converſationem ſanctam præmonere, Abbates, aliaque officia inſtituere, atque extra regulam facta corrigere. Quod ſi aliquid in Monachis canonibus interdictum præſumpſerint, aut uſurpare quippiam de monaſterii rebus tentaverint, non deerit ab illis inſtantia excommunicationis.

a pars Gratian. *Econtra* Gregorius I. *ſcribit Caſtorio Ariminenſi Epiſcopo.* (an. 595. *Romæ in Æmiliam.*)

C. II. *Congregatio monaſterii, non Epiſcopus, aut aliquis extraneorum Abbatem inſtituat.*

ABbas in monaſterio non per Epiſcopum, nec per aliquem extraneorum ordinetur: neque ab Epiſcopo Miſſa ibi celebretur, ne ulli Eccleſiæ ſubjiciatur.

¶ Corr. Rom. *Hujus capitis eadem eſt ſententia, ac ſequentis, in quo ſunt ipſa B. Gregorii verba. Itaque hoc videtur ſumma quædam ſequentis: & propterea in aliquot vetuſtis exemplaribus non ſunt diſtincta.*

C. III. *De eodem.*

Idem *eidem Caſtorio Epiſcopo lib.* 4. *epiſt.* 43. *ſeu cap.* 87. (an. 595. *Romæ in Æmiliam.*)

a Anſ. l. 9. c. 174. Polyc. l. 3. tit. 25. & lib. 4. tit. 33. Pann. l. 3. c. 168.
b al. eidem) orig.
c al. volumus te ordinare.) orig.
d al. illic) orig.

ABbatem a cuilibet b monaſterio, non alium, ſed quem dignum moribus, atque aptum monaſticæ diſciplinæ communi conſenſu congregatio tota popoſcerit, ordinari c volumus. Miſſas autem publicas per Epiſcopum, vel Clericos a in d monaſterio fieri omnimodo prohibemus.

¶ Corr. Rom. a Vel Clericos] *Verba hæc non leguntur apud B. Gregorium: omitteque nonnullis videntur conſulto immutata a collectore.*

C. IV. *Ille debet Abbas inſtitui, quem ſua congregatio, & poſſeſſionis dominus ordinari popoſcerit.*

Item Pelagius Papa *Mellito Subdiacono.* (*forte c. an.* 557. *Romæ.*)

e Ivo p. 7. c. 24.

ABbatem e in monaſterio illum volumus ordinari, quem ſibi de ſua congregatione, & Monachorum electio, & poſſeſſionis dominus, & (quod magis obſervandum eſt) ordo vitæ, ac meritum popoſcerit ordinari.

¶ Pivn. e. *In Monaſterio.*] V. C *in eodem loco.*

C. V. *De libertate Monachorum.*

Item Gregorius *omnibus Epiſcopis* f. (*an.* 601. *Romæ.*)

f In Conc. Later. ſub Greg. 1. reg. l. 7. indict. 1. ep. 18. Mariniano Epiſcopo.
g Polycar. l. 3. tit 15. Anſel. l. 5. cap 38. Ivo p. 7. c. 11.

QUam ſit neceſſarium Monachorum g quieti proſpicere, &c. *& infra.* §. 1. Interdicimus igitur in nomine Domini Jeſu Chriſti, & auctoritate beati Petri Principis Apoſtolorum prohibemus, (cujus vice huic Eccleſiæ Romanæ præſidemus) ut nullus Epiſcoporum, aut α ſecularium ultra præſumat de reditibus, vel rebus, vel chartis β monaſteriorum, vel de cellulis, vel de villulis, quæ ad ea pertinent, quocunque modo, vel qualibet occaſione h minuere, vel dolos, vel immiſſiones, aut violentias aliquas facere. *& infra.* §. 2. Defuncto i vero Abbate cujuſcunque n congregationis, non extraneus eligatur l, niſi de eadem congregatione, quem ſibi propria voluntate concors fratrum ſocietas elegerit, & qui electus fuerit, ſine dolo, vel venalitate aliqua ordinetur. Quod ſi aptam inter ſe perſonam invenire nequiverint, ſolerter ſibi de aliis monaſteriis ſimiliter eligant ordinandum. *& infra.* §. 3. Pariter autem cuſtodiendum eſt, ut invito Abbate ad ordinandum m alia monaſteria, aut ad ordines ſacros, vel Clericatus officium tolli exinde Monachi non debeant. *& infra.* §. 4. Nullus γ Monachus n ſine teſtimonio & o conceſſione Abbatis ſui in Eccleſia aliquem locum teneat, vel ad aliquem promoveatur honorem. §. 5. Hanc p ergo ſcriptorum noſtrorum paginam omni in futuro tempora ab omnibus Epiſcopis firmam q ſtatuimus, illibatamque ſervari, ut & ſua δ Eccleſia, juvante Domino, tantummodo ſint jure contenti, & monaſteria Eccleſiaſticis conditionibus, ſeu angariis r, vel quibuslibet obſequiis ſecularibus nullo modo ſubjaceant, nullis canonicis juribus ε deſerviant: ſed remotis vexationibus, ac cunctis gravaminibus, divinum opus cum ſumma animi devotione perficiant.

h al. exquiſito nomine.
i Pannor. l. 3. c. 181. Polyc. l. 4. tit. 33.
n al. cujuſcunque.
l abeſt ab orig.
m al. ordinando.
n al. Monachorum.
o al. vel conſenſu.
p Supra, 17. q. 4. l. 4. reg. ep. 41.
q al. & quibuscunque aliis firmamus.
r al. angariis, aut etiam procurationibus, vel quibuslibet ſubſidiis, obſequiiſque,

¶ Corr. Rom. *Caput hoc habetur in decreto Concilii Lateranenſis, edito a B. Gregorio, pro quiete, ac libertate Monachorum, quod ex ea ſecunda tomo Conciliorum, inter decreta Gregorii primi: ejuſque magnam partem ipſemet refert lib.* 7. Reg. *indict. prima, epiſt.* 18. *Mariniano Epiſcopo Ravennati.*

α Aut ſecularium,] *Abſunt ab aliquibus Conciliorum editionibus, & Vaticanis manuſcriptis exemplaribus.*

β Chartis] *In Concilio legitur*, curtis; *ſed in epiſtola, & apud Ivonem*, chartis.

γ Nullus Monachus] *Hinc uſque ad finem non habentur in epiſtola, ſed in Concilio.*

δ Ut & ſua Eccleſia] *In Concilio legitur:* Et ſanctæ Eccleſiæ, juvante Domino, ſuo termino, ſive jure contentæ, &c. *In epiſtola vero* 43 *l.* 4 (*ubi idem fere ſcribit Caſtorio Ariminenſi Epiſcopo*) *hoc modo:* Ut & tua Eccleſia, juvante Domino, ſuo tantummodo ſit jure contenta, & monaſterium aliud, &c.

ε Juribus] *In Concilio eſt*, curiis: *in epiſtola*, canonicæve juriſdictioni.

C. VI. *Miſſas publicas in cœnobiis Epiſcopi non celebrent, ne aliquod eis gravamen inferant.*

Idem *Caſtorio Epiſcopo Ariminenſi.* s (*an.* 595. *Romæ in Æmiliam.*)

s In eodem Concil.

LUminoſo t Abbate referente plurima in monaſteriis multa u Prædeceſſoribus præjudicia, atque gravamina Monachos pertuliſſe cognovimus. Oportet ergo, ut tua α fraternitatis proviſio de futura quiete eorum ſalubri diſponat ordinatione; quatenus converſantes in illis, in Dei ſervitio, gratia ipſius ſuffragante, mente libera perſeverent. Miſſas quoque x publicas in y cœnobiis fieri omnimodo prohibemus: ne in ſervorum Dei receſſibus, & in eorum receptaculis ulla popularis a conventus præbeatur occaſio, [vel mulierum 3 ſit illic z introitus,] quia non expedit animabus eorum. Nec audeat ibi cathedram collocare Epiſcopus u, vel quamlibet poteſtatem exercere imperandi, nec aliquam ordinationem, quamvis leviſſimam, faciendi, niſi ab Abbate loci fuerit rogatus: quatenus Monachi ſemper maneant in Abbatum ſuorum poteſtate: ut a remotis vexationibus, ac cunctis gravaminibus, divinum opus cum ſumma devotione animi perficiant.

t Ivo p. 7. c. 22.
u al. noſtra; in Conc.
x ibidem inferius, & lib. 4. epiſt. 43.
y al. in cœnobiis) in Conc. id eſt ab Epiſcopo.
z novum) orig.
u Ibid. inferius, ſup. c. 5.

¶ Corr. Rom. *Libro quarto Regeſti eſt epiſt.* 41. *Luminoſo Abbati, &* 43. *Caſtorio Ariminenſi Epiſcopo ſcripta, in quibus leguntur, quæ ad hoc caput pertinent. Propria tamen verba uſque ad verſ.* Miſſas, *non habentur in epiſtolis illis, ſed in Concilio, de quo in proximo ſuperiori capite dictum eſt, exceptis primis verbis*, Luminoſo Abbate referente: *& in eo nonnulla ſunt emendata, & addita.*

α Epiſcopus,] *In Concilio ſequitur*, ſeu, quocunque alia *dignitate præditus*, aut poteſtate, vel quamlibet poteſtatem imperandi, &c.

¶ Pivn. a. *Popularis.*] V. C. *populi.*

3. *Vel mulierum, &c.*] Incluſa deſunt in V. C.

C. VII. *Baptiſterium in monaſterio non permittitur fieri.*

Item Gregorius b Papa I. *lib.* 2. *indict.* 11. *epiſt.* 56. *Secundino Epiſcopo.* (*an.* 593. *Romæ in Siciliam.*)

b Antea legebatur, Gelaſius.

PRidem c præcepimus, ut de monaſterio S. Andreæ, quod eſt ſuper Maſcalas, baptiſterium propter Monachorum moleſtias d debuiſſet auferri, atque in eodem loco, quo fontes ſunt, altare fundari: cujus rei perfectio hactenus eſt protracta. Admonemus igitur fraternitatem tuam, ut nullam jam moram poſt ſuſceptas præſentes literas ulterius inferata debeas, ſed repleto loco ipſorum fontium, altare ubi ſacra celebranda myſteria illic ſine dilatione aliquo fundetur: quatenus & prædictis Monachis opus Dei ſecurius liceat celebrare, & non de negligentia veſtra contra fraternitatem tuam noſter animus excitetur.

c Polycar. l. 4. tit. 34. Anſ. l. 5. cap. 48. Ivo p. 3. c. 53.
d al. inſolentias.

C. VIII. *Cum permiſſione Epiſcopi Abbas locum ſuum deſerere poteſt.*

Item ex Concilio Moguntino.
(an. 888. *in Germania.*)

a Burchar. l. 8. cap. 84. Ivo p. 7. c. 104.

ABbas *e* pro humiliatione, & cum permiſſione Epiſcopi, locum ſuum poteſt relinquere. tamen eligant ſibi fratres Abbatem de ipſis 4: ſin autem, de extraneo.

¶ Ptyu. 4. De ipſis.] Add. V.C. *ſi habeant.*

9 pars. Gratian. *Ecce in Toletano Concilio dicitur, quod* f *al. Epiſcopi.* *Sacerdotes f Abbates, & alia officia inſtituere debeant. Beatus Gregorius, & Pelagius prohibent, dicentes, Abbatem a fratribus ſuæ congregationis eligendum, & ordinandum. Quomodo ergo hæc tanta diverſitas ad concordiam revocabitur? Sed ſciendum eſt, quoſdam Monachos eſſe indomitæ cervice, & effrenata ſuperbia: quos dum Abbates ad religionem cogere voluerint, in eorum dejectionem conſpirant, & alium moribus ſuis convenientem ſibi præficere contendunt: quales erant illi, qui in necem beati Benedicti conſpiraſſe leguntur. Pro hujuſcemodi conſtitutum eſt, ut Abbates, & alia officia per Sacerdotes inſtituantur.*

C. IX. *Non licet Monachis Abbates pro ſuo arbitrio expellere, aut alios ordinare.*

g al. Apollonio.

Unde Pelagius Papa *ſcribit* Opiliono g *defenſori, dicens.*
(*forte c. an.* 557. *Romæ.*)

h Anſelm. l. 7. c. 183.

NUllam *b* poteſtatem de cetero, nullam licentiam Monachis relinquimus pro arbitrio ſuo aut Abbates expellere, aut ſibimet alios ordinare: quia nulla auctoritas remanebit Abbati, ſi Monachorum poteſtati cœperit ſubjacere. ut de cetero 5 fideliter, & ſtudioſe univerſe, quæ vel ad divini cultus reverentiam, vel ad utilitatem 6 ejuſdem monaſterii pertinent, Abbatis ſollicitudo, ad quem poteſtas tota pertinere convenit, debeat adimplere.

¶ Ptyu. 5. De cetero.] V.C. *diſcrete.*

6. Ejuſdem.] Delent n. V.C.

4 pars. Gratian. *Hinc etiam conſtitutum eſt, ut Clerici ſingulorum monaſteriorum ſint in poteſtate Epiſcoporum, nec alicui liceat extra eorum conſcientiam monaſteria ædificare.*

C. X. *Sine conſcientia Epiſcopi, monaſterium nullus ædificet.*

Unde in Chalcedonenſi Concilio, *c.* 4. *legitur.*
(an. 451. *in Bithynia.*)

i Ivo p. 7. c. 1. Panm. l. 3. c. 174.

QUidam *e* Monachorum habitu utentes indifferenter per civitates incedunt, necnon & monaſteria, & ſeipſos præſumptione propria commendant. Placuit igitur neminem aut ædificare, aut conſtruere monaſteria, aut Oratorii domum ſine conſcientia ipſius civitatis Epiſcopi. *Item c.* 8. §. 1. Clerici *a* in prochus *a*, & in monaſteriis 7, aut martyriis conſtituti, ſub poteſtate ſint ejus, qui in ea eſt civitate Epiſcopus, ſecundum traditionem ſanctorum Patrum, nec per præſumptionem recedant a ſuo Epiſcopo. §. 2. Eos vero, qui auſi fuerint reſcindere hujuſmodi inſtitutionem quocunque modo, vel ſi noluerint ſubjacere proprio Epiſcopo, ſi quidem fuerint Clerici, pro β 8 perſonarum ordinatione ſubjaceant condemnationibus canonum, ſi vero Laici, vel Monachi fuerint, communione

l vid. cap. 8. in alia verſione. Ivo ibid. c. 359.

priventur. *Item.* §. 3. Clerici γ, qui pauperum l diſpoſitioni 9, vel monaſteriorum, vel martyriorum præſunt, ſub poteſtate ſingularum civitatum Epiſcoporum ſecundum canonum traditionem perdurent; neque per ſuam temeritatem Epiſcopi ſui m moderationem declinent. Qui autem

m al. ordinationem.

hujuſmodi diſpoſitionem quolibet modo ſubvertere auſi fuerint, & Epiſcopo ſuo non obedierint, ſiquidem Clerici fuerint, canonicæ damnationi ſubjaceant, ſi autem Monachi, vel Laici ſunt, a communione ſuſpendantur.

ς Corr. Rom. *Quoniam verſio hujus capitis uſque ad* §. 1. Clerici, *eſt alia* 10 *ab ea, quæ circumferuntur in Conciliorum codicibus, licet apud Ivonem, & in Panormia idem fere ſit ſenſus: placuit afferre verba Græca, & novam interpretationem.*

Οἱ ἀληθῶς καὶ εἰλικρινῶς τὸν μονήρη μετιόντες βίον, τῆς προσηκούσης ἀξιούσθωσαν τιμῆς, ἐπειδὴ δέ τινες τῷ μοναχικῷ κεχρημένοι προσχήματι, τάς τε ἐκκλησίας καὶ τὰ πολιτικὰ διαταράσσουσι πράγματα, περιιόντες ἀδιαφόρως ἐν ταῖς πόλεσιν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ μοναστήρια ἑαυτοῖς συνιστᾷν ἐπιτηδεύοντες, ἔδοξε μηδένα μὲν μηδαμοῦ οἰκοδομεῖν, μηδὲ συνιστᾷν μοναστήριον ἢ εὐκτήριον οἶκον παρὰ γνώμην τοῦ τῆς πόλεως ἐπισκόπου. *Id eſt.*

Qui vere, & ſincere monaſticam vitam degunt, convenienti honore afficiantur. Verum, quoniam nonnulli ſpeciem monachicam præ ſe ferentes, & Eccleſias, & civilia negotia perturbant, in civitatibus indifferenter vagantes, ac præterea monaſteria ſibi ipſi conſtituere aggredientes; placuit neminem quidem uſpiam ædificare, neque conſtituere monaſterium, vel oratorium domum præter ſententiam Epiſcopi civitatis.

α Prochus,] *Sic in nonnullis vetuſtis codicibus Gratiani, & Vaticano Conciliorum, & in verſione priſca, (in qua videtur eſſe hic verſiculus,) & eſt vox canonis Græci. In vulgatis autem Gratiani, & aliquot libris Conciliorum eſt,* parochiis.

β Pro perſonarum ordinatione] *Sic in eadem priſca; ſed in canone Græco, & in verſione Dionyſii Exigui nihil eſt, quod his verbis reſpondeat.*

γ Item Clerici,] *Eſt idem, quod in proxima ſuperiore paragrapho, ſed ex alia verſione, quæ non extat in Conciliorum voluminibus, atque hanc eandem repetitionem licet animadvertere apud Ivonem p. 6. c.* 358. *&* 359.

¶ Ptyu. 7. *Et in.*] Abſunt a V.C.

8. Pro.] Deeſt in V.C.

9. *Diſpoſitioni.*] V.C. *diſpenſationi.*

10 *Eſt alia,*] Idem cum *can.* (*conjurationum,* 11. *q.* 1. *ſupra,*) ſed ex alia verſione, quam habeo.

C. XI. *Examinetur ab Epiſcopo, qui religioſis fœminis præponendus eſt.*

Item ex Concilio Carthaginenſi IV. *c.* 97.
(*an.* 398. *in Africa.*)

QUi *n* religioſis fœminis præponendus eſt, ab Epiſcopo loci comprobetur. n Burchar. l. 8. cap. 76. Ivo p. 7. c. 94.

Gratian. *Monaſterium quoque abſque Epiſcopi permiſſione nulli incipere, aut fundare licet.*

C. XII. *Sine permiſſione Epiſcopi nullus monaſterium præſumat incipere, aut fundare.*

Unde in Agathenſi Concilio, *c.* 27. *legitur.*
(an. 506. *in Galliæ.*)

DE Monachis 11 *a* monaſterium novum (niſi Epiſcopo, aut permittente, aut probante) nullus incipere, aut fundare præſumat.

ς Corr. Rom. *a* De Monachis,] *Abſunt iſta voces a recentioribus editionibus Conciliorum, ſed non a vetuſtioribus, & manuſcriptis codicibus, aut Ivone.*

¶ Ptyu. 11. *De Monachis.*] Deſunt hæ voces in 2. V. C.

C. XIII. *De eodem.*

Item ex eodem, o cap. 58. o Et in Epaonenſi, c. 10.
(*an.* 506. *ibid.*)

CEllulas *p* novas, aut congregatiunculas *a* Monachorum, abſque Epiſcopi notitia prohibemus inſtitui. p Burchar. l. 8. cap. 34. Ivo p. 3. cap. 165. & p. 7. c. 92.

ς Corr. Rom. *a* Congregatiunculas] *Antea legebatur,* congregantium Eccleſias. *Emendatum eſt ex pleriſque manuſcriptis, & locis indicatis.*

C. XIV. *Abſque Epiſcopi, vel Abbatis voluntate nullus Monachorum cellulam conſtruere præſumat.*

Item ex Concilio Aurelianenſi *q* I. *c.* 24. q Cap. l. 6. c. 238.
(*an.* 511. *ibid.*)

NUllus Monachus congregatione monaſterii derelicta, ambitionis & vanitatis *r* impulſu cellulam conſtruere, ſine Epiſcopi permiſſione, vel Abbatis ſui voluntate præſumat. r al. varietatis.

5 pars. Gratian. *Item ſunt & alii, qui pro executione diverſarum cenſurarum quaslibet admittunt, qui diſtrictionem earum ſolvunt, & quietem religionis perturbent.*

C. XV. *Abbas, qui cautus in regimine non fuerit, a proprio Epiſcopo, & a vicinis Abbatibus a ſuo arceatur honore.*

De quibus in Concilio Triburienſi *legitur.*
(*an.* 895. *in Germania.*)

SI *s* quis Abbas cautus in regimine, humilis, caſtus, miſericors, diſcretus, ſobriuſque non fuerit, ac divina præcepta verbis, & exemplis non oſtenderit, ab Epiſcopo, in cujus territorio conſiſtit, & a vicinis Abbatibus, & ceteris Deum timentibus a ſuo arceatur honore; etiamſi omnis congregatio, vitiis ſuis conſentiens, eum Abbatem habere voluerit. s Burchar. l. 8. cap. 96. Ivo p. 7. c. 114. Simile ſup. diſtinct. 61. cap. in ordinatione. quod eſt ex regul. S. Benedicti.

C. XVI. *In Epiſcoporum poteſtate Abbates conſiſtant.*

Item ex Concilio Aurelianenſi I. *cap.* 21. *t* t & in Capit. l. 6. c. 37.
(*an.* 511. *in Gallia.*)

ABbates *u* pro humilitate religionis in Epiſcoporum 6 poteſtate conſiſtant, & ſi quid extra regulam fecerint, ab Epiſcopis corrigantur, qui ſemel *x* in anno in loco, ubi Epiſcopus elegerit, accepta vocatione ſe conveniant. §. 1. Monachi autem Abbatibus omni obedientia, & devotione ſubjaceant: Quod ſi quis per contumaciam extiterit indevotus, aut per loca aliqua vagari, aut peculiare aliquid habere præſumpſerit, omnia, quæ acquiſierit, ab Abbatibus auferantur, ſecundum regulam monaſterio profutura. Ipſi autem, qui fuerint *y* pervagati, ubi inventi fuerint, cum auxilio Epiſcopi tanquam fugaces ſub cuſtodia revocentur. §. 2. Et reum ſe ille Abbas futurum u Burch. l. 8. cap. 67. Ivo p. 7. c. 83.

x al. perſonas non regulari animadverſione diſtrinxerit. torum eſſe cognoſcat, qui in hujuſmodi perſonas x non regulares animadverterit 15, vel qui ſuſceperit Monachum alienum.

¶ Corr. Rom. æ Semel) Sic etiam legitur in Conciliis impreſſis, & manuſcriptis, & Capitularibus. Verum apud Burchardum, & Ivonem poſt verſ. corriguntur, eſt inſertum s. non ſemel. ſeſ. eod.

¶ Pitn. 12. Vocatione.] V. C. evocatione.
13. Fuerunt.] V. C. fuerunt.
14. Perſonas, &c.] 3. V. C. perſonas.
15. Regulariter animadverterit.] V. C. regulari animadverſione diſtrinxerit.

C. XVII. De eodem.

y al. Aurelianenſi. Item ex Concilio Arelatenſi y.
(an. 554. in Gallia.)

MOnaſteria, vel Monachorum diſciplina ad eum pertineant Epiſcopum, in cujus ſunt territorio conſtituta.

C. XVIII. Nullus miniſtret Abbatibus Epiſcopalia, qui alicui Epiſcoporum nolunt ſubeſſe.

Item Paſchalis Papa II. (c. an. 1100. Romæ.)

ABbatibus, qui neque ſub Epiſcopo, neque ſub Metropolitano, neque ſub Primate, neque ſub Patriarcha ſunt, nullus prorſus Epiſcoporum Epiſcopalia quælibet adminiſtret. Cum enim ſe nulli Epiſcopo omnino ſubeſſe profiteantur, conſequens eſt, ut nullus Epiſcoporum, quæ ſua ſunt, eis tanquam extraneis largiatur.

Gratian. Pro hujuſcemodi ergo ſtatutum eſt, ut cauſæ, & utilitates monaſteriorum per Epiſcopos diſponantur.

C. XIX. Utilitates monaſterii a proprio Epiſcopo debent diſponi.

Unde Gregorius I. ſcribit Vitali defenſori Sardiniæ lib. 7. ep. 65. (an. 599. Romæ in Sardiniam.)

c Anſ. l. 7. c. 184. Polyc. l. 4. tit. 3. COgnovimus c, quod monaſteria ſervorum Dei, vel etiam fœminarum pro ſuo quiſque libitu, & diverſarum cauſarum executione perturbat. Quod nimirum non grato ſuſcipimus, tuamque experientiam ex hoc commonemus, ne quemquam hoc uſurpare denuo accepta noſtra auctoritate permittas: ſed ut Epiſcopo loci illius, ſub cujus moderamine degunt, curæ ſit eorum cauſas, utilitateſque diſponere. Valde enim eſt incongruum, ut omiſſo eo alius quilibet eorum ſe cauſis admiſceat: ſed ille eorum vitam competenti, regularique debet moderamine diſponere, qui pro commiſſis eorum animabus compellitur rationem reddere.

y pars Gratian. Pro hujuſmodi etiam prohibet B. Gregorius I. Mulieres paſſim ad monaſterium accedere, & Monachorum commatres fieri, ſcribens Valentino Abbati lib. 3. ep. 40. (an. 594. Romæ.)

C. XX. Neque commatres ſibi facere, neque ad fœminas accedere Monachis licet.

a Anſ. l. 7. c. 183. PErvenit a ad nos, quod in monaſterio tuo paſſim mu-
b al. accedant. lieres aſcendant b, & (quod adhuc eſt gravius) Monachos tuos ſibi commatres facere, & ex hoc incautam cum eis communionem habere. Ne ergo hac occaſione humani generis inimicus ſua eos (quod abſit) calliditate decipiat: ideo hujus te præcepti ſerie commonemus, ut neque mulieres in monaſterio tuo deinceps qualibet occa-
c al. accedere. ſione permittas aſcendere c, neque Monachos tuos commatres ſibi facere. Nam ſi hoc denuo ad aures noſtras quocunque modo pervenerit, ſic te ſeveriſſimæ noveris ultioni ſubdendum, ut emendationis tuæ qualitate cæteri ſine dubio corrigantur.

z pars Gratian. Non ſolum autem incauta familiaritas aliarum mulierum eis interdicitur, verum etiam a Sanctimonia-
d al. Monialium. lium d habitatione prohibentur.

C. XXI. Cum Sanctimonialibus Monachis habitare non licet.

Unde in VII. Synodo c. 20. legitur.
(an. 787. in Bulgaria.)

e Ivo p. 7. c. 85. DIffinimus e minime duplex monaſterium fieri: quia ſcandalum id, & offendiculum multis efficitur. Si vero aliqui cum cognatis mundo 16 abrenuntiare, & monaſticam vitam ſectari voluerint, debent quidem viri virorum adire coenobium, fœminæ vero mulierum ingredi monaſterium. In hoc
f al. ſunt. enim placatur Deus. §. 1. Quæ autem haſtenus fuerunt f dupla, ſecundum regulam ſancti Patris noſtri Baſilii, & ſecundum præceptionem ejus, ita formentur. Non habitent in uno monaſterio Monachi, & Monachæ. Adulterium enim intercipit cohabitationem a, ſi habeat aditum Monachus ad Monacham, vel Monacha ad Monachum ſecreto ſingulariter 17 ad collocutionem. §. 2. Non cubet Monachus in mulierum monaſterio, neque ſingulariter cum Monacha comedat: & quando neceſſaria vitæ a parte virorum ad Regulares deferuntur, extra portam hæc ſuſcipiat Abbatiſſa monaſterii fœminarum cum aliqua vetula Monacha. §. 3. Porro ſi contigerit, ut aliquam propinquam ſuam videre voluerit Monachus, in præſentia Abbatiſſæ huic confabuletur per modica, & compendioſa verba, & in brevi ß ab ea diſcedat.

¶ Corr. Rom. a Cohabitationem) Sic eſt emendatum ex pleriſque manuſcriptis Gratiani, & duobus codicibus verſionis Anaſtaſii, cujus tamen hæc non eſt ipſa omnino verſio. Antea legebatur, cohabitatio: Græce eſt, μοιχείαν γὰρ μεσιτεύει τὴν συνδιαίτησιν.

ß Et in brevi) Hæc non ſunt in canonum Græcorum vulgata editione, ſed apud Balſamonem habentur.

¶ Pitn. 16. Mundo.] Abeſt in V. C.
17. Singulariter.] Deeſt in V. C.

C. XXII. Monachi, & Monachæ in nullo ſimul cohabitent loco.

g apud Julianum antecesſor. nov. 123. c. 34. Item ex regeſto Gregorii. g (imo ex Novell. cxv. apud Julian. Antecesſ. c. 57. an. 546. Conſtantinopoli.)

h Burch. l. 8. c. 63. Ivo p. 7. cap. 83. Polyc. l. 4. t. 34. Ivo p. 3. c. 18. IN h nullo loco Monachos, & Monachas permittimus unum monaſterium habitare: ſed nec ea, quæ duplicia vocant. Et ſi quod tale eſt, religioſus Epiſcopus mulieres quidem in ſuo loco manere ſtudeat, Monachos autem aliud monaſterium ædificare cogat. Si autem plurima ſunt talia monaſteria, ſeparentur in aliis monaſteriis Monachæ, & in aliis Monachi: res autem, quas habent communes, ſecundum jura eis competentia diſtribuantur.

¶ Corr. Rom. Burchardus etiam, & Ivo Gregorium citant, apud quem nihil habetur ad hanc rem faciens in lib. 1. reg. ep. 48. & lib. 7. ind. 2. epiſt. 39. Verba tamen ipſa leguntur apud Julianum antecesſ. novel. 123. c. 34.

C. XXIII. A monaſterio Monachorum longius conſtruantur monaſteria puellarum.

Item ex Concilio Agathenſi c. 28.
(an. 506. in Gallia.)

i Ivo p. 3. c. 158. MOnaſteria i puellarum longius a monaſteriis Monachorum, aut propter inſidias diaboli, aut propter oblocutiones hominum collocentur.

C. XXIV. Puellarum monaſteria Monachorum præſidio, & miniſterio regantur.

Item ex Concilio Hiſpalenſi II. c. 11.
(an. 619. in Hiſpania.)

a undecima] orig. IN decima a actione communi conſenſu decrevimus, ut monaſteria virginum in provincia Bætica Monachorum adminiſtratione, ac præſidio gubernentur. Tunc enim ſalubria
l al. providemus. Chriſto dicatis virginibus providemus l, quando eis Patres ſpirituales eligimus, quorum non ſolum gubernaculis tueri, ſed etiam doctrinis ædificari poſſint: ea tamen circa Monachos
m Burch. l. 8. cap. 53. Ivo p. 7. c. 71. cautela m ſervata, ut remoti ab earum familiaritate n, nec uſque ad veſtibulum habeant accedendi familiare permiſſum. Sed ne-
n al. peculiaritate. que Abbatem o, vel eum, qui præficitur, extra eam, quæ præeſt, loqui virginibus Chriſti aliquid, quod ad inſtitutionem u earum pertineat, licebit, neque cum ea ſola, quæ præeſt, fre-
o al. Abbatem, vel eos. quenter eos loqui oportet, ſed ſub teſtimonio duarum, vel trium ſororum, ita ut rara ſit acceſſio, & brevis omnino locutio.

¶ Corr. Rom. u Inſtitutionem) Sic legitur in vetuſtis Gratiani codicibus, & in antiquioribus Conciliorum editionibus, & duobus codicibus Vaticanis. in recentioribus autem Colonienſibus, quod ad inſtitutionem morum non pertinent.

9 pars Gratian. Prohibentur etiam Sanctimoniales propria receptacula habere.

C. XXV. Sanctimonialibus receptacula, ſeu domicilia privata habere non licet.

Unde Innocentius II. in Concilio Romæ habito c. 26. & 27. (an. 1139. Romæ.)

PErniciosam, & deteſtabilem conſuetudinem quarundam mulierum (quæ licet neque ſecundum regulam B. Benedicti, neque Baſilii, aut Auguſtini vivant, Sanctimoniales tamen vulgo cenſeri deſiderant) aboleri decernimus. Cum enim juxta regulam u degentes in coenobio, tam in Eccleſia, quam in refectorio, atque dormitorio communiter eſſe debeant, propria ſibi ædificant receptacula, & privata domicilia, in quibus ſub hoſpitalitatis velamine paſſim hoſpites, & minus religioſos, contra ſacros canones, & bonos mores ſuſcipere nullatenus erubeſcunt. Quia p ergo omnis, qui male agit, odit lu-
p Joan. 3. cem, ac per hoc ipſa abſcondita in juſtorum tabernaculo ſe opinantur poſſe latere oculum judicis cuncta cernentis, hoc tam inhoneſtum, deteſtandumque flagitium, ne ulterius fiat, omnimodis prohibemus, & ſub pœna anathematis interdicimus. §. 1. Simili q modo prohibemus, ne Sanctimoniales ſimul
q In Conc. c. 27. cum Canonicis, vel Monachis in Eccleſia in uno choro conveniant ad pſallendum.

¶ Corr. Rom. u Regulam) In vulgatis ſequebatur, S. Benedicti: cum tamen paulo ſuperius aliarum etiam regularum ſit facta mentio. Quare induſtæ ſunt iſtæ voces auctoritate vetuſtiorum codicum, & ipſius Concilii, ex quo etiam alia nonnulla ſunt emendata.

in per-

ea pars Gratian. *Item ſunt alii, quos Epiſcopi prægravantes, ſalutem ipſorum animarum negligunt: quibuslibet t occaſionibus bona monaſteriorum diſtrahere cupiunt. Tales erant quidam Clerici Ravennatis Eccleſiæ, qui ſimulata religione monaſteriis cupiebant præfici, non tranſeuntes ad monaſticum habitum, neque renunciantes Eccleſiaſticæ militiæ.*

t al. quibuslibet [illegible].

C. XXVI. *Monaſteria Clericorum, aut Laicorum habitacula fieri non debent.*

De quibus Gregorius ſcribit Joanni Ravennati Epiſcopo lib. 4. epiſt. 1. (an. 594. *Romæ in Flaminiam.*)

s Anſ. l. 5. c. 64. Ivo p. 3. cap. 18. Polyc. l. 3. t. 15. PErvenit s ad me, quod in Eccleſia fraternitatis tuæ aliqua loca dudum monaſteriis conſecrata, nunc habitacula aut Clericorum, aut etiam Laicorum facta ſunt: dumque hi, qui ſunt in Eccleſia, fingunt ſe religioſe vivere, monaſteriis præponi appetunt, & per eorum vitam monaſteria deſtruuntur. Nemo t enim poteſt Eccleſiaſticis officiis, &c. & *infr.* §. 1. Proinde fraternitas tua hoc, quolibet in loco factum ſit, emendare feſtinet: quia ego nullo modo patior, ut ſacra loca per Clericorum ambitum deſtruantur.

t ſup. 16. q. 1. nemo.

C. XXVII. *Qui in ſacro ordine ſunt conſtituti, in monaſteriis nullam habeant poteſtatem.*

Idem *Mariniano Epiſcopo Ravennati lib. 6 ep. 40. ſive c. 204.* (an. 597 *Romæ in Flaminiam.*)

u Polycarp. ib. Anſ. l. 5. c. 65. DUdum u ad nos multorum relatione pervenerat, monaſteria in Ravennæ partibus conſtituta, omnino Clericorum veſtrorum dominio prægravari: ita ut occaſione quaſi regiminis ea (quod dici grave eſt) velut in proprietate poſſideant. Quibus non modicum condolentes deceſſori veſtro epiſtolas miſimus, ut hoc per omnia emendare debuiſſet. Sed quoniam vita eſt terminum citius occupatus, ne hoc circa monaſteria remaneret, fraternitati veſtræ hæc eadem nos ſcripſiſſe recolimus. Et quia, ut comperimus, in hujus rei hactenus correctione ceſſatum eſt, hæc ad vos iterum providimus ſcripta dirigere. Hortamur ergo, ut omni mora, omnique excuſatione ſubmota, ita monaſteria ipſa ab hujuſmodi ſtudeatis gravamine relevare, quatenus nullam deinceps in eis Clerici, vel ii, qui ſunt in ſacerdotio conſtituti, ob aliud (niſi hortandi α tantummodo cauſa) accedendi habeant licentiam, aut ſi forte ad peragenda ſacra Miſſarum fuerint invitati myſteria. Sed ne pro cujuſlibet Monachi, aut Abbatis promotione, &c. & *infra.* x §. 1. Nec illic alterius habeat poteſtatem aliquam, ne monaſteria hujus occaſione calamitatem ea, quæ prohibemus β, ſuſtinere onera compellantur. Hæc itaque omnia vigilanti cura emendare jam ſecundo commonita ſanctitas veſtra non differat, ne ſi poſt hæc negligentes vos eſſe (quod non credimus) ſenſerimus, aliter monaſteriorum quieti proſpicere compellamur. Nam notum vobis ſit, quia tantæ neceſſitati ſervorum Dei congregationem amplius ſubjacere non patiemur.

x Sup. 16. q. 2. nemo.

§ Corr. Rom. α Hortandi] *In originali impreſſo, & manuſcripto legitur,* orandi. *Sed ob gloſſam, & quia in ſequenti capite eſt vox,* exhortandi, *non eſt mutatum. Alia vero ſunt emendata.*

β Prohibemus] *In vulgatis ſequebatur,* ſimul cum Canonicis, & Monachis in Eccleſia, *quæ ſublata ſunt auctoritate originalis, & duorum Gratiani exemplarium.*

C. XXVIII. *Cauſa viſitandi, & exhortandi monaſterium Epiſcopus adire poteſt.*

Idem *eodem lib. 7. indict. 1. epiſt. 18.* (an. 598. *Romæ in Flaminiam.*)

y Ivo p. 7. c. 24. VIſitandi y, exhortandique gratia ad monaſterium, quoties placuerit, ab Antiſtite civitatis accedatur: ſed ſic charitatis officium ille Epiſcopus impleat, ut gravamen aliquod monaſterium non incurrat.

C. XXIX. *Frequenter Epiſcopi monaſteria viſitent, & quæ corrigenda ſunt, corrigant.*

Item ex Concilio Aurelianenſi. (forte an. 511. *in Gallia.*)

z Burch. l. 8. cap. 67. Ivo p. 7. c. 83. NOn z ſemel, ſed ſæpius in anno Epiſcopi viſitent monaſteria Monachorum: & ſi aliquid corrigendum fuerit, corrigatur.

§ Corr. Rom. *Hoc caput apud Burchardum, & Ivonem eſt inſertum capiti,* Abbates. *ſupra ead. in ſine notatum eſt: ſimile quiddam habetur in Pœnitentiali ex Concilio Rothomagenſi lib. 3. cap. 225.*

Gratian. *Pro ſolidis, qui animarum curam non habentes, bona tamen monaſteriorum in ſuos uſus convertere cupiebant, ſtatutum eſt, ut monaſteria cum ſuis rebus penitus ſint libera a poteſtate, & dominatu Epiſcoporum. Quod autem nullis conditionibus monaſteria dicuntur eſſe ſubjecta, non ita intelligendum eſt, quin ipſi Epiſcopo aliquid nomine eulogiæ, vel in die dedicationis, vel in natali a Sanctorum, quorum nomine ipſum monaſterium dedicatum eſt, debeat offerri.*

a al. natalitiis.

C. XXX. *Non debet Epiſcopus aliquid a monaſterio exigere, præter conditiones, quæ dedicationis tempore conſtitutæ ſunt.*

Unde Pelagius a Papa *ait.* (c. an. 557. *Romæ.*)

ELeutherius b frater, & Coepiſcopus noſter queritur, quod mater ejus in caſa, quæ Caſtellum dicitur, Oratorium conſtruxerit, ac dedicaverit, & in eodem loco Monachos conſtituerit, ex quibus unus eſt Presbyter. b Anſ. l. 7. c. 105. Polyc. l. 4. t. 27.
Hoc autem tempore dedicationis inter Epiſcopum Cardellum (cujus ipſa diœceſis eſt) & matrem ſuam aſſerit conveniſſe, ut quicquid dedicationis, vel natalis Martyrum die, quorum in eodem monaſterio reliquiæ ſunt, per fidelium oblationes intraverit, medietatem quidem habeat ipſum monaſterium, medietas autem Epiſcopo offeratur. Contra quam conventionem Maurum Presbyterum (ſive ſciente, ſive neſciente Epiſcopo) Monachis ipſis, vel Presbytero, qui ex eis eſt, vim dicitur intuliſſe, & frequentes moleſtias generare, ita ut memoratum Presbyterum prope ceciderit, & Miſſas eum facere nullo modo permittat, dicens, ut quaſi penſionis nomine aliquid ſtatuere debeat. Hæc igitur omnia diligenter te examinare jubemus, & ſi apud te evidenti c ratione conſtiterit, quia tempore, quo dedicatum eſt ipſum monaſterium, conditiones ſuperius poſitæ convenerint, ſervari eas ex noſtra auctoritate præcipimus, nec aliquid amplius exinde ab aliquo exigatur d. Si vero nil tale conſtiterit e, mediante te, quid Epiſcopo ipſi nomine eulogiæ offerri debeat, inter ipſos Monachos, & Presbyterum volumus definiri: ſalvo tamen eo, ut Presbyter Gaudentius, qui etiam Monachus eſt, Miſſas in monaſterio ſuo, ſicut conſuevit, facere, a nullo ulterius debeat prohiberi.

c al. veritate.
d alii. amplius exigere.
e al. convenit.

§ Corr. Rom. a Pelagius] *Antea legebatur,* Gelaſius. *Mutatum eſt ex Polycarpo, & quia ſupra diſt. 90. 1.* Eleutherius, *alia pars hujuſmodi epiſtolæ citatur ex Pelagio: & Anſelmus, qui hoc, & aliud caput conjuncte affert, Pelagio tribuit.*

C. XXXI. *Conſueta ſervitia Epiſcopis monaſteria exhibeant.*

Item Urbanus II. (imo Calixtus II. an. 1123. *Romæ.*)

SErvitium, quod monaſteria, aut eorum Eccleſiæ a tempore Gregorii VII. uſque ad hoc tempus fecerunt, & nos concedimus.

Gratian. *Canonica autem jura, quibus monaſteria ſubjecta non ſunt, Synodales inviſiones intelliguntur. Non f enim cogendus eſt Abbas (ſicut in Concilio Turonico ſtatuitur) ad Synodum ire, niſi aliqua rationabilis cauſa exſtat. Sunt etiam quædam ſervitutis officia, ut angariæ operum, crebræ receptiones, annuæ exactiones, multiplices parœciarum, a quibus omnibus monaſteria libera ſunt.*

f diſt. 18. Epiſcopus non debet.

CAUSA XIX.

DUo Clerici ad monaſterium tranſire volebant: uterque licentiam ab Epiſcopo ſuo petiit: unus relicta Eccleſia propria eo invito, alter dimiſſa regulari canonica a cœnobio ſe contulit.

a al. Canonica.

1. *Modo quæritur, ſi Epiſcopus debeat permittere, ut relicta propria Eccleſia Clericus monaſterium ingrediatur,*
2. *Secundo quæritur, ſi Epiſcopus licentiam dare noluerit, an eo invito monaſterium poſſit adire,*
3. *Tertio, ſi contigerit ipſum regularem Canonicum fuiſſe, utrum concedendus eſſet ei monaſterii ingreſſus.*

AN EPISCOPUS DEBEAT PERMITTERE, UT RELICTA PROPRIA ECCLESIA CLERICUS MONASTERIUM INGREDIATUR.

QUÆSTIO I.

QUod Epiſcopus licentiam Clericis adeundi monaſterium dare debeat, in Toletano IV. Concilio *præcipitur, in quo c. 49. ſic ſtatutum legitur,* (an. 633. *in Hiſpania.*)

CAP. I. *Non debet negare ingreſſus Clericis, qui Monachorum propoſitum appetunt.*

CLericis a, qui Monachorum propoſitum appetunt (quia meliorem vitam ſequi cupiunt) liberos eis ab Epiſcopis in monaſteriis largiri oportet ingreſſus, nec α interdici propoſitum eorum, qui ad contemplationis deſiderium tranſire nituntur. a Polyc. l. 15. tit. 15. & lib. 4. c. 34 Burch. l. 8. cap. 21. Ivo p. 6. c. 371.

§ Corr. Rom. α Nec interdici] *Hæc uſque ad finem abſunt a manuſcriptis, ſunt tamen in Concilio.*

SI

Digitized by Google

SI EPISCOPUS LICENTIAM DARE NOLUERIT, EX EO INVITO MONASTERIUM ADIRE LICEAT.

QUÆSTIO II.

a In Concilio Aquiſgran. c. 58.
b Antea legebatur, Ruſtico Narbon.

INvito vero Epiſcopo Clericum ejus a nullo eſſe ſuſcipiendum, Leo I. Epiſcopus a teſtatur, ſcribens Anaſtaſio b Theſſalonicenſi Epiſcopo, epiſt. 82. al. 84. cap. 9. (an. 445. Roma in Macedoniam.)

C. I. *Invito Epiſcopo ejus Clericum nemo ſuſcipiat.*

c Anſ. l. 6. c. 161. Burch. l. 2. c. 42. Ivo p. 6. c. 69.

ALienum c Clericum, invito Epiſcopo ipſius, nemo ſuſcipiat.

Gratian. *Sed ſubaudiendum eſt, niſi ad propoſitum melioris vitæ tranſire voluerit. Tunc enim liberum eſt illi, etiam Epiſcopo contradicente, monaſterium ingredi.*

C. II. *Qui Monachorum propoſitum appetit, etiam invito Epiſcopo ſuſcipiendus eſt.*

d al. Ruffi.

Unde Urbanus Papa II. *in Capitulo ſancti Ruffini.* d ɛ (forte an. 1096. in Gallia.)

a Polycar. l. 4. tit. 31.
f Gel. 7.
g al. tranſgreſſores.

DUæ a ſunt, inquit, leges: una publica, altera privata. Publica lex eſt, quæ a ſanctis Patribus ſcriptis eſt confirmata; ut eſt lex canonum, quæ quidem propter f tranſgreſſiones g eſt tradita. Verbi gratia: Decretum eſt in canonibus, Clericum non debere de ſuo Epiſcopatu ad alium tranſire ſine commendatitiis literis ſui Epiſcopi: quod propter criminoſos conſtitutum eſt, ne videlicet infames ab aliquo Epiſcopo ſuſcipiantur perſonæ. Solebant enim officia ſua, cum non poterant in ſuo Epiſcopatu, in alieno celebrare, quod jure præceptis 2, & ſcriptis deteſtatum eſt. §. 1. Lex h vero privata eſt, quæ inſtinctu Sancti Spiritus in corde ſcribitur: ſicut de quibuſdam dicit Apoſtolus i: *Qui habent legem Dei ſcriptam in cordibus ſuis.* & alibi k: *Cum gentes legem non habeant, ſi naturaliter ea, quæ legis ſunt, faciunt, ipſi ſibi ſunt lex.* Si quis horum in Eccleſia ſua ſub Epiſcopo populum l retinet, & ſeculariter vivit, ſi afflatus Spiritu Sancto in aliquo monaſterio, vel regulari Canonica m ſalvare ſe voluerit, quia lege privata ducitur, nulla ratio exigit, ut a lege publica conſtringatur. Dignior eſt enim lex privata, quam publica. Spiritus n quidem Dei lex eſt, & qui Spiritu Dei aguntur, lege Dei ducuntur. & quis eſt, qui Spiritui Sancto poſſit digne reſiſtere? Quiſquis igitur hoc Spiritu ducitur, etiam Epiſcopo ſuo contradicente, eat liber noſtra auctoritate. Juſto enim lex non eſt poſita: ſed ubi o Spiritus Dei, ibi libertas: & ſi Spiritu Dei ducimini, non eſtis ſub lege.

h c. licet. extra, de regular.
i Rom. 2.
k ibidem.
l proprium] Polycarp.
m al. canonica.
n Ro. 7. 8. & 9.
o 2. Tim. 1. 2 Corinth. 3. Galat. 5.

¶ Pitu. 5. *S. Ruffini.*] S. Ruffi, diœceſ. Valent. Canonici Regulares a S. Ruffo Epiſcopo circa an. 1100. reformati. *Supplem. Chron.* an. 1106. jungatur *c. ſtatuimus, infra* 19. q. 3.

2. *Præceptis &c.*] *Cap. Licet, de Regularibus, & cap. 15. de ſponſalibus.*

SI CONTIGERIT IPSOS REGULARES CANONICOS FUISSE, UTRUM CONCEDENDUS ASSIT EIS MONASTERII INGRESSUS.

QUÆSTIO III.

1 2

CAnonicos autem regulares ad monaſterium tranſire multis auctoritatibus prohibetur.

C. I. *Regulares Canonici, Monachi fieri non debent.*

Unde in Concilio Educenſi *congregato ſub Gregorio VII. legitur.* (Imo Eduenſi an. 1077. in Gallia.)

NUllus Abbas, vel Monachus Canonicos regulares a propoſito profeſſionis canonicæ revocare, & ad monaſticum habitum trahendo ſuſcipere audeat, ut Monachi fiant, quamdiu ordinis ſui Eccleſiam invenire quiverint, in qua canonice vivendo, Deo ſervire, & animam ſuam ſalvare poſſint. Quod ſi temeraria ejuſmodi agere tentaverint, anathematis vinculo obligentur.

C. II. *De eodem.*

Item Urbanus Papa II. (a. an. 1096.)

a Polyc. lib. 4. tit. 31.

MAndamus a, & univerſaliter interdicimus, ne quis Canonicus regulariter profeſſus, niſi (quod abſit) publice lapſus fuerit, Monachus efficiatur. Quod ſi decreto noſtro contraria præſumens id agere tentaverit, ad ordinem canonicum præcipimus ut redeat, & deinceps memorialem 1 b cucullam deferat, & ultimus in choro maneat.

b memoriale ſuæ præſumptionis cucullam] Polyc.

¶ Pitu. 1. *Memorialem.*] *In memoriale præſumptionis ſuæ.* Sic citant Anſelmus Havelsburg. & Joan. de Rhoallis, *in vener. Canonic.*

Gratian. *Subaudiendum vero eſt, niſi cum patris ſui licentia religionis propoſitum induerit.* Unde Urbanus Papa II. *ſcribit Abbati ſancti Ruffini* c. (imo S. Ruffi an. 1096. in Gallia.)

c al. Ruffi.

C. III. *Patris ſui conceſſione regulares Canonici Monachi fieri poſſunt.*

d Ivo p. 6. c. 411.

STatuimus d, ne profeſſionis canonicæ quiſpiam, poſtquam Dei vice ſupra caput ſibi hominem impoſuerit, alicujus levitatis inſtinctu, vel diſtrictioris religionis obtentu, ex eodem clauſtro audeat ſine Patris α & totius congregationis permiſſione diſcedere. Diſcedentem vero nullus Abbatum, vel Epiſcoporum, nullus Monachorum ſine communi literarum cautione ſuſcipiat.

¶ Corr. Rom. α Patris, &c.] *In ſtribus vetuſtis codicibus legitur*, Patris totius congregationis: *apud Ivonem*, ſive Abbatis, totiuſque congregationis.

2 pars. Gratian. *Quæritur, ſi monaſteria, quæ ſemel dedicata ſunt, poſſint tranſire in Clericorum, vel ſecularium habitacula. Quod in* Chalcedonenſi Concilio *omnibus modis prohibetur*, c. 24. (an. 451. in Bithynia.)

C. IV. *Quæ ſemel ſunt dedicata monaſteria, ſemper monaſteria perſeverent.*

a Polyc. lib. 3. tit. 25. Anſ. l. 5. c. 60. Burch. l. 3. cap. 19. Ivo p. 3. cap. 17. & 20. Pann. l. 2. c. 15.

QUæ e a ſemel dedicata fuere monaſteria cum 3 conſilio Epiſcoporum, maneant perpetuo monaſteria: & res, quæ ad ea pertinent, monaſteriis reſervari oportet 4, nec poſſe ea ultra fieri ſecularia habitacula. Qui vero permiſerint hæc fieri, ſubjaceant his condemnationibus, quæ per canones conſtitutæ ſunt.

¶ Corr. Rom. *Hæc verſio parum diſcrepat a Dionyſiana, quam efferunt Burchardus, & Ivo, c. 20.*

¶ Pitu. 2. *Quæ ſemel.*] Hoc Caput conflatum eſt ex Dionyſiana, & altera, qua frequenter utitur Gratianus, verſione.

3. *Cum.*] Deeſt in V. C.

4. *Oportet.*] Deeſt V. C.

C. V. *Qui loca ſacra communia diverſoria fecerit, Clericus deponatur, Laicus excommunicetur.*

Item in Synodo VII. *c.* 13. (an. 787. *ibid.*)

f Marc. 9. ex Iſa. 66.
g Joan. 2.

QUoniam a quibuſdam viris quædam venerabiles domus ſurripiuntur, tam videlicet Epiſcopia, quam monaſteria, & facta ſunt communia diverſoria. Siquidem voluerint hi, qui hæc retinent, reddere ea, ut ſecundum antiquitatem reſtaurentur, bene, & optime eſt: alioqui ſi de ſacrato catalogo fuerint, hos deponi præcipimus: ſi vero Monachi, vel Laici, excommunicari: quos nimirum conſtat condemnatos eſſe a Patre, & Filio, & Spiritu Sancto; & deputentur, ubi vermis f eorum non moritur, & ignis non extinguitur: quia voci Domini adverſantur, qui dicit g: *Nolite facere domum patris mei domum negotiationis.*

¶ Corr. Rom. *Initium hujus canonis in Synodo ſeptima ab Anaſtaſio verſa ſic habet*: Quoniam propter calamitatem, quæ pro peccatis noſtris in Eccleſia facta eſt, ſubreptæ ſunt a quibuſdam viris quædam venerabiles domus, tam videlicet, &c. *Ex ista autem verſione duobus manuſcriptis exemplaribus nonnulla ſunt in hoc capite emendata.*

3 pars. Gratian. *Quæritur de his, qui ad converſionem veniunt, quo tempore debeant tonſurari. De his ita ſcribit* Gregorius *Fortunato Epiſcopo Neapolitano lib. 8. epiſt. 23.* (an. 600. *Roma in Campaniam.*)

C. VI. *Antequam biennium in converſione compleverit, aliquis tonſurari non debet.*

h Anſ. l. 2. c. 109.
i al. convertendum.
k al. converſione.
l al. compleverint.

MOnaſteriis h omnibus fraternitas veſtra diſtrictius interdicat, ut eos, quos ad converſionem i ſuſceperint, priuſquam biennium in converſatione k compleant l, nullo modo audeant tonſurare. Sed hoc ſpatio vita, moreſque eorum ſollicite comprobentur: ne quis eorum aut non ſit contentus eo, quod voluit, aut teneat non habeat, quod elegit. Nam cum grave ſit inexpertos hominum ſociari obſequiis, quis poſſit dicere, quam ſit gravius ad Dei ſervitium improbatos α applicari? Miles vero, ſi converti voluerit, priuſquam nobis renuntietur, nullus eum ſine β noſtro conſenſu qualicunque præſumat ratione ſuſcipere.

¶ Corr. Rom. α Improbatos applicari?] *Antea legebatur* improbos applicare. *Emendatum eſt ex originali impreſſo, & manuſcripto.*

β Sine noſtro] *Hoc præcepit eo tempore B. Gregorius, ne omnino videretur contemnere legem, quam Mauritius Imperator tulerat, ne milites ante completum tempus militiæ in monaſteriis recipi poſſent: quam legem idem Gregorius lib. 11. indict. 11. epiſt. 61. ipſi Mauritio ſcribens, vehementer reprehendit, quod auctor gloſſæ non videtur attendiſſe.*

4 pars. Gratian. *Quæritur, ſi ingreſſis monaſterium ultra relinquatur licentia teſtandi. Hoc* Gregorius I. *prohibet, ita ſcribens Januario Caralitano Epiſcopo, lib. 7. indict. 2. epiſt. 7.* (an. 598. *Roma in Sardiniam.*)

C. VII. *Poſt monaſterii ingreſſum nulli relinquatur licentia teſtandi.*

m Extra, de teſtament. c. quidam. Anſ. l. 7. c. 182.

QUia m ingredientibus monaſterium convertendi gratia, ulterius nulla ſit teſtandi licentia, ſed res eorum ejuſdem monaſterii juris fiant, aperta legis 5 definitione decretum eſt.

¶ Pitu. 5. *Aperta Legis.*] Nov. 5. & 129.

C. VIII.

Digitized by Google

C. VIII. *Poſt monaſterii ingreſſum eidem monaſterio omnia ſunt conferenda.*

Item Gregorius I. Papa *Cypriano Diacono, lib. 3. epiſt. 6.* (an. 593. *Romæ in Siciliam.*)

PErlatum eſt ad nos, Petronillam nomine de provincia Lucania progenitam, per exhortationem Agnelli Epiſcopi fuiſſe converſam, reſque ſuas omnes, quas habere poterat, licet ſibi jure potuiſſent competere, tamen eaſdem monaſterio, quod ingreſſa eſt, etiam ſpecialiter donationis titulo contuliſſe.

Gratian. *Econtra Paulus primus Eremita in teſtamento a colobium ſuum Athanaſio Alexandrino Epiſcopo reliquit, tunicam vero beato Antonio. Sed aliud eſt de his, qui in monaſterium ingreſſi ſe, & ſua tradiderunt: aliud de his, qui ſolitariam vitam ducentes, ſe nulli Eccleſiæ tradiderunt β. Illi ſemel tradita nulli tradere poſſunt: iſti nulli oblata libere teſtari poſſunt.*

§ Corr. Rom. α In teſtamento] *Longe aliter B. Hieronymus in vita Pauli. Scribit enim beatum Antonium pallio, quod ei donaverat Athanaſius, Pauli corpus involviſſe, & addit:* ne quid pius hæres ex inteſtati bonis non poſſideret, tunicam ejus ſibi vendicavit, quam in ſportarum modum de palmæ foliis ipſe ſibi contexuerat.

β Tradiderunt.] *Sic eſt emendatum ex pleriſque manuſcriptis. Antea legebatur,* tradere poſſunt.

C. IX.

n Coll. 9. tit. 15. §. ſi quæ.

Item in authenticis n, *conſtitutione 9.* (an. 541. *Conſtantinopoli.*)

o Cod. de ſacroſ. E. l. omn. ſi qua mulier. Apud Julianum antecess. novell. 123. cap. 58.

p al. legitima portione multa.

q Conſt. 26.

r Cod. de Epiſc. & Cler. authen. nunc autem.

SI qua mulier o, aut vir monaſticam elegerit vitam, & intraverit monaſterium, liberis non extantibus, monaſterio, quod ingreditur, res ejus competere jubemus. §. 1. Sed ſi perſona liberos habens, antequam de rebus ſuis inter eos diſponat, monaſterium intret, liceat ei poſtea inter eos dividere, legitima p non diminuta: & quod eis non dederit, monaſterio competet. §. 2. Sed ſi omnem ſubſtantiam inter filios dividere voluerit, ſua perſona filiis connumerata, partem ſibi retineat, quæ monaſterio competere debet. §. 3. Sed ſi poſt q ingreſſum moriatur, antequam inter eos dividat, filii legitimam percipiant, reliqua ſubſtantia monaſterio competente. *In authenticis* r *de Monach. conſtitut.* 5. *in collat.* 1. §. 4. Nunc autem cum Monachus factus eſt, hoc ipſo res ſuas obtuliſſe videtur, ſi prius teſtatus non ſit: & exinde judicio ejus ceſſante, lege diſponitur, ut ſi liberos habeat, in quos aut nihil, aut minus legitima portione quoquo donandi titulo contulerit, eatenus ſubſtantia monaſterio deſtinata detrahatur, ne quid contingat circa liberos iniquum.

s Ibid. apud Julianum anteceſſ. c. 59. & 60.

C. X. *Item ex* Novella 123. s (an. 546. *ib.*)

NOn liceat parentibus liberos, vel liberis parentes ab hæreditate repellere Monachos factos, quamvis dum Laici fuerant, in cauſam ingratitudinis inciderint. §. 1. Item non liceat parentibus liberos ſuos ad ſolitariam vitam tranſeuntes abſtrahere de monaſterio.

§ Corr. Rom. *Hoc caput expreſſe habetur apud Julianum anteceſſorem novella 123. c. 59. In quo aliqui Gratianum reprehenderunt, qui hanc Juliani epitomen videre minime potuerant.*

CAUSA XX.

D*Uo pueritiæ annos agentes a* * *parentibus monaſterio traditi ſunt: unus invitus, alter ſponte ſua cucullam induit. Ad annos pubertatis venientes, invitus ad ſecularem militiam redit, ſpontaneus monaſterium diſtrictius petit.*

1. *Nunc primum quæritur, ſi in pueritiæ annis traditi cogantur religionis propoſitum tenere.*
2. *Secundo, ſi præter voluntatem parentum tonſuram, vel religionis veſtem quis in pueritia accipiat, an poſſit ſibi detrahi, an non.*
3. *Tertio, qui præter propriam voluntatem cucullam induerit, an cogatur eam retinere, an non.*
4. *Quarto, ſi ab uno monaſterio in aliud diſtrictius liceat alicui tranſire.*

SI IN PUERITIÆ ANNIS MONASTERIO TRADITI COGANTUR RELIGIONIS PROPOSITUM TENERE.

QUÆSTIO I.

Q*Uod intra annos pueritiæ traditi, cum adulti fuerint, liberum habeant arbitrium manendi, vel diſcedendi, probatur auctoritate* nona a Synodi. (imo B. Baſilii c. an. 362. *in Ponto.*)

C. I. *Virginitatis profeſſio quo tempore firma eſſe incipit.*

FIrma autem tunc erit profeſſio virginitatis, ex quo adulta jam ætas eſſe cœperit, & ea, quæ ſolet apta nuptiis deputari, ac perfecta. β

§ Corr. Rom. α Nonæ] *In nonnullis vetuſtis exemplaribus eſt,* octavæ. *Verum in octava ab Hadriano II. habita non habetur, ſed in libro B. Baſilii de inſtitutis Monachorum Ruffino interprete cap. 8. Similia etiam ſunt apud eundem B. Baſilium in regulis fuſius diſputatis cap. 15.*

β Ac perfecta) *Hæc non ſunt in eo B. Baſilii loco.*

Gratian. *Si virginitatis profeſſio tunc incipit eſſe firma, cum ætas cœperit eſſe adulta, & religionis profeſſio tunc demum debet eſſe firma, cum ad adultam ætatem perventum fuerit. Sed hic de illa profeſſione agitur, quæ in annis pueritiæ proprio arbitrio Deo offertur, quam non confirmat parentum conſenſus. Cæterum, quæ a parentibus Deo offertur profeſſio, inviolatam ſervari oportet.*

C. II. *Non liceat de monaſterio egredi, quem pater, vel mater intra annos infantiæ fecerit ordinari.*

Unde Gregorius *ſcribit ad Auguſtinum Anglorum Epiſcopum.* (imo Gregor. II. ad Bonifacium Archiepiſc. an. 726. Romæ in Germaniam.)

a Ivo p. 7. c. 15.

b al. ad pubertatis.

c al. voluntatis.

ADdidiſti a adhuc, quod ſi pater, vel mater filium, filiamve intra ſepta monaſterii in infantiæ annis ſub regulari tradiderint diſciplina, utrum liceat eis, poſtquam pubertatis b annos impleverint, egredi, & matrimonio copulari. Hoc omnino devitamus: quia nefas eſt, ut oblatis a parentibus Deo filiis voluptatis c frena laxentur.

§ Corr. Rom. *Sic etiam citat Ivo. Extat in epiſtola quarta Gregorii III. ad Bonifacium Legatum Germaniæ: & ſimile habetur in Concilio Vvormacienſi cap. 22.*

C. III. *Aut propria profeſſio, aut paterna devotio Monachum facit.*

Item ex Concilio Toletano IV. c. 48. (an. 633. *in Hiſpania.*)

d Polyc. l. 4. t. 34. Anſ. l. 7. c. 186. & l. 8. c. 6. Burch. l. 8. c. 6. Ivo p. 7. c. 30.

MOnachum d aut paterna devotio, aut propria profeſſio facit. Quicquid horum fuerit, alligatum α tenebit. Proinde his ad mundum revertendi intercludimus aditum, & omnes ad ſeculum interdicimus regreſſus.

§ Corr. Rom. α Alligatum) *In duobus Vaticanis Conciliorum codicibus, & Lucenſi Regio legitur,* allegatum.

C. IV. *In monaſterio perpetuo maneant, qui a parentibus traditi ſunt.*

Item Iſidorus. (forte c. an. 630. *ibid.*)

QUicunque a parentibus propriis in monaſterio fuerit delegatus, noverit ſe ibi perpetuo permanſurum. Nam Anna Samuelem puerum natum, & ablactatum Deo cum pietate obtulit: qui & in miniſterio templi, quo a matre fuerat deputatus permanſit, & ubi conſtitutus eſt, deſervivit.

§ Corr. Rom. *Hoc non eſt inventum in libris B. Iſidori: ſed Smaragdus in expoſitione regulæ B. Benedicti cap. 59. hoc idem ex ipſo Iſidoro refert.*

C. V. *De eodem.*

Item ex regeſto Gregorii I. *lib. 1. ep. 48. ad Anthemium.* (an. 591. *Romæ in Campaniam.*)

e Extra in regul. c. 1.

QUia e autem dure eſt in inſulis congregatio Monachorum, etiam pueros in iiſdem monaſteriis ante XVIII. annorum tempora ſuſcipi prohibemus: vel ſi qui nunc ſunt, tua eos providentia auferat, & in urbem Romanam tranſmittat. Hoc & in Palmaria, aliiſque inſulis te per omnia volumus cuſtodire.

C. VI. *Qui a progenitoribus monaſterio traditus eſt, de eo egredi non licet.*

Item ex Concilio Triburienſi. (an. 895. *in Germania.*)

f Burc. l. 8. c. 97. Ivo p. 7. c. 113.

QUem f primogenitores ad monaſterium tradiderunt, & in Eccleſia cœpit cantare, & legere, nec uxorem ducere, nec monaſterium deſerere poterit: ſed ſi diſceſſerit, reducatur: ſi tonſuram dimiſerit, rurſus tondeatur, uxorem ſi uſurpaverit, dimittere compellatur.

C. VII. PALEA.

Item ex Pœnitentiali Theodori. (c. an. 680. *in Anglia.*)

g ſunt) votum.

INfans pro infante poteſt dari in monaſterio, quamvis alter vocatus g ſit. Tamen melius eſt votum ſolvere. Similiter & pecora æquali pretio (ſi neceſſe eſt) ſunt redimenda.

a 25

a ps Gratian. *Ex his collorvatibus colligitur, quod paterna profeſſio pueros tenet obligatos: nec licebit eis a propoſito diſcedere, quod paterna devotione in puerilibus annis ſuſceperunt. Sed objicitur illud Leonis Papæ I. ep. 90. ad Ruſticum Epiſcopum c. 13. & 14.* (*an.* 443. *Roma in Galliam.*)

C. VIII. *Non licet puellis nuptias eligere, quæ ſpontanea voluntate virginitatis ſuſceperunt propoſitum.*

h Burch. l. 8. c. 2. Ivo p. 7. cap. 20. Polyc. l. 4. t. 33. PUellæ b, quæ non coactæ parentum imperio, ſed ſpontaneo judicio virginitatis propoſitum, atque habitum ſuſceperunt, ſi poſtea nuptias eligunt, prævaricantur, etſi i conſecratio non acceſſit, cujus utique non fraudarentur munere, ſi in propoſito permanerent. Ambige a enim non poteſt crimen magnum admitti, ubi & propoſitum deſeritur, & conſecratio violatur. Nam ſi humana pacta non poſſunt impune calcari, quid eos 1 manebit, qui corruperint fœdera divini ſacramenti?

i *al.* de vit.

¶ Pith. 1. *Eos.*] 2. V. C. *eriamſi.*

a. *Ambige &c.*] Hæc, & quæ ſequuntur, non ſunt in Epiſtola Leonis.

Gratian. *Cum ergo in principio hujus capituli dicatur: Puellæ, quæ non coactæ parentum imperio, datur intelligi, quod ſi coactæ habitum virginitatis ſumpſerunt, ſine prævaricatione ipſum deſerere poſſunt. Sed puellæ hic nubiles intelliguntur, quæ (ut in ſequentibus demonſtrabitur) poſt duodecimum annum eſt liberum arbitrium. non in electione propoſiti cogitur ſequi parentum imperium.*

C. IX. *Extra voluntatem propriam retruſi in monaſteriis non teneantur.*

Sic & illud intelligendum eſt, quod eſt ſtatutum in Synodo habita ab Eugenio Papa II. *c.* 32. (*an.* 826. *Romæ.*)

SIcut qui monaſteria elegerunt, a monaſteriis egredi non permittuntur: ita hi, qui inviti ſine juſtæ offenſionis cauſa ſunt intromiſſi, niſi volentes, non teneantur: quia quod non petunt, non obſervant. Ideoque tales conſiderandi ſunt magis a peccata committere, quam plangere, ſicut in decreto ſanctiſſimi Leonis Papæ manifeſtiſſime continetur.

a *al.* maxime.

C. X. PALEA.

Unde Marcellus Papa. (*c. an.* 306. *Romæ.*)

ILlud autem ſtatuendum eſſe cenſemus, ut ſi in minori ætate filii monaſterio oblati fuerint, & l ſacram tonſuram, vel velamina ſuſceperint, dignum quidem duximus, ut XV. anno a Prælatis moniti m inquirantur, utrum in ipſo habitu permanere cupiant, an non. Si vero permanere profeſſi fuerint, ulterius pœnitendi locum minime amplecti poſſunt. Sin autem ad ſecularem habitum reverti voluerint, redeundi licentia nullo modo denegetur: quia ſatis inutile eſt, ut coacta ſervitia Domino præſtentur.

l *al.* vel.
m *al.* moniti verbis.

¶ Corr. Rom. *Notatur nomine Paleæ etiam ab auctore gloſſæ: ſed antea fere in omnibus vetuſtis, & ſine Paleæ nomine.*

3 ps Gratian. *Velamen autem non licet imponere virginibus, niſi certis diebus.*

C. XI. *Non niſi certis diebus velamen imponatur virginibus.*

Unde Geleſius Papa I. ad *Epiſcopos per Lucaniam c.* 24. & 25. (*an.* 494. *Roma in Lucaniam.*)

n Polyc. l. 4. t. 35. Anſel. l. 7. c. 190. Burch. l. 8. c. 15. Ivo p. 7. cap. 36. Pann. l. 3. c. 189. DEvotis n Deo virginibus, niſi aut 3 Epiphaniorum die 4, aut in Albis Paſchalibus, aut in Apoſtolorum natalitiis 5 ſacrum velamen minime imponatur o 6: niſi forſitan (ſicut de baptiſmate dictum eſt) gravi languore correptis, ne ſine hoc munere de ſæculo exeant, implorantibus non negetur. §. 1. Viduas autem velare Pontificum nullus attentet.

o *al.* imponat) orig.

¶ Pith. 3. *Aut.*] 3. V. C. *aut in.*

4. *Die.*] Delent 3. V. C.

5. *Natalitiis.*] 3. V. C. *Natalibus.*

6. *Imponatur.*] 3. V. C. *imponant.*

4 ps Gratian. *Tempus quoque conſecrationis earum ſimiliter obſervatur.*

C. XII. *Ante ſexageſimum ætatis ſuæ annum virgines non conſecrantur.*

Unde Gregorius I. *in Regeſto lib.* 3. *epiſt.* 11. (*an.* 593. *Roma in Siciliam.*)

p Polyc. ibid. Anſ. l. 7. c. 91. JUvenculas p fieri Abbatiſſas vehementiſſime prohibemus. Nullam igitur fraternitas tua, niſi ſexagenariam virginem, cujus vita q hoc, atque mores exegerint, velari permittat.

q *al.* ætas.

C. XIII. *Item* Ex Concilio Carthaginenſi III. (*imo* Agathenſi c. 19. *an.* 506. *in Gallia.*)

SAnctimoniales ante annum quadrageſimum non velentur.

¶ Corr. Rom. *Sic citatur etiam in omnibus vetuſtis, ſed in nullo Carthaginenſi eſt inventum. Idem vero nonnullis additis habetur in Concilio Agathenſi c.* 19.

Pars I.

C. XIV. *Ante vigeſimumquintum annum virgines non conſecrantur.*

Item ex Concilio Carthaginenſi III. *c.* 4. (*an.* 397. *in Africa.*)

PLacuit r, ut ante XXV. annos ætatis nec Diaconi ordinentur, nec virgines conſecrentur: & ut Lectores populum non ſalutent. r Polyc. l. 2. t. 27. Burch. l. 2. c. 1. 11. Ivo p. 6. cap. 51. Pann. l. 3. c. 30.

¶ Corr. Rom. *Antea citabatur ex Concilio Africano IV. ſed ſupra diſt.* 77. *c. placuit citatur ex Carthaginenſi III. ubi habetur.*

C. XV. *Item* Pius Papa. s (*forte c. an.* 158. *Romæ.*) s Cap. l. 6. c. 46.

VIrgines t non velentur ante XXV. annos; niſi forte neceſſitate periclitantis pudicitiæ virginalis: & non ſunt conſecrandæ u, niſi in Epiphania, & in Sabbatho a Paſchæ, & in Apoſtolorum natalitiis; niſi cauſa mortis urgente. t Poly. l. 4. t. 35. Burch. l. 8. c. 18. Ivo p. 3. cap. 39. Pann. l. 3. c. 192. u *al.* aſſcitudæ.

¶ Corr. Rom. *Caput hoc inter decreta Pii non eſt inventum, & abeſt a tribus vetuſtis Gratiani exemplaribus. De cauſis vero, ob quas ante XXV. annos poſſint virgines velari, agitur in Concilio Milevitano c.* 26. *& Africano c.* 93. *in quo Africano refertur Capit. l. c. t.* 46.

a Sabbatho) *In uno vetuſto legitur, in albis, & apud cæteros collectores,* in albis Paſchalibus.

5 ps Gratian. *Quamvis autem viduæ velari prohibeantur, viduitatis tamen profeſſio in ſcriptis ab eis eſt facienda. Veſtis quoque profeſſioni conveniens eſt eis tradenda, qua ubique utantur.*

C. XVI. *Profeſſionem viduitatis faciant, & habitum ſumant religioſum, quæ caſtitatem ſervare proponunt.*

Unde in Concilio Toletano X. *c.* 4. (*an.* 656. *in Hiſpania.*)

VIduæ, quæ ſanctum religionis obtinere propoſitum voluerit, Sacerdoti, vel miniſtro, ad quem aut ipſa venerit, aut quem ad ſe venire contigerit, ſcriptis profeſſionem faciat a ſe, aut ſigno, aut ſubſcriptione notatam, continentem, ſe & religionis propoſitum velle, & hoc perenniter inviolate ſervare. Tunc accepta a Sacerdote, vel miniſtro apta religionis profeſſioni x veſte, ſeu in lectulo quieſcens, ſive in quocunque loco conſiſtens conſtanter y 7 ea utatur, nec diverſi 8 coloris, aut diverſis partis eadem ſit notabilis veſtis, ſed religioſa, & non ſuſpecta. x *al.* uſui. y *al.* incunctanter.

¶ Pith. 7. *Conſtanter.*] 2. V. C. *permanenter.*

8. *Diverſi.*] V. C. *diverſi.*

SI QUIS PRÆTER VOLUNTATEM PARENTUM TONSURAM, VEL RELIGIONIS VESTEM IN PUERITIA ACCEPERIT, AN COGAT EAM PARENTUM DETERMINATIO (?)

QUÆSTIO II.

1 ps DE his vero, qui præter voluntatem parentum tonſurant, vel religioſam veſtem ſuſceperint, ſic definitur in Concilio Toletano X. *cap.* 6. (*an.* 656. *in Hiſpania.*)

C. I. *Tonſura, vel veſtis religioſa in minori ætate ſuſcepta a parentibus irrita fieri poteſt.*

SI in a qualibet minori ætate, vel religioſi debitam veſtem, vel religionis tonſuram in utroque ſexu filiis aut unus, aut ambo parentes dederint a forte, aut nolentibus, aut neſcientibus ſeſe ſuſceptam, non mox viſam in filiis abdicaverint, ſed vel coram ſe, vel coram Eccleſia b 1, palamque in conventu eoſdem filios talia habere permiſerint, ad ſecularem reverti habitum filiis ipſis quandoque penitus non licebit, ſed convicti, quod tonſuram, aut religioſam veſtem aliquando habuerint, mox ad religionis cultum, habitumque revocentur, & ſub ſtrenua diſtrictione hujuſmodi obſervantiæ inſervire cogantur. §. 1. Parentibus ſane filios ſuos religioni contradere non amplius, quam uſque ad quartum decimum β eorum ætatis annum licentia poterit eſſe: poſtea vero, an cum voluntate parentum, an ſuæ devotionis ſit ſolitarium votum, erit filiis licitum religionis aſſumere cultum. §. 2. Quiſquis autem vel abolitionis tonſuræ, vel ſecularis veſtis aſſumptione detectus fuerit attigiſſe tranſgreſſionem, & excommunicationis cenſuram accipiat, & religioni ſemper inhæreat. a Gregorius III. epiſt. 3. Polyc. l. 4. t. 34. Burch. l. 8. c. 1. Ivo p. 7. c. 27. Pann. l. 3. c. 186. b *al.* Epiſcopo.

¶ Corr. Rom. a Dederint a forte,] *In Conciliis etiam manuſcriptis legitur,* dederint certe aut nolentibus, &c. *In Pannormia vero,* dederint, aut certe nolentibus, &c.

β Quartum decimum] *Sic etiam in Pannormia: in uno autem vetuſto Gratiani, & Conciliorum codicibus etiam manuſcriptis legitur,* uſque ad decimum 3: *apud cæteros vero collectores,* ad duodecim.

¶ Pith. 1. *Eccleſia.*] V. C. *Epiſcopo.*

2. *Dederint &c.*] Ita V. C.

3. *Uſque ad decimum.*] Ita V. C.

C. II. *Uſque ad annos XII. poteſtas voluntatis puellæ ſubjacebit arbitrio.*

Item ex Concilio Triburienſi, *c.* 24.
(an. 895. *in Germania.*)

a Burch. l. 8. cap. 98. Ivo p. 7. c. 116. Pann. l. 3. c. 187. concor. d Pare ſ. ſ. orig.

PUella *c*, ſi ante XII. annum ætatis ſponte ſua ſacrum ſibi velamen aſſumpſerit, poſſunt ſtatim parentes ejus, vel tutores id factum irritum facere, ſi voluerint. At ſi annum, & diem id diſſimulando conſenſerint, ulterius nec ipſi, nec ipſa mutare hoc poterunt. §. 1. Si *d* vero in fortiori ætate adoleſcentula, vel adoleſcens ſervire Deo elegerit, non eſt poteſtas parentibus prohibendi.

a pars. Gratian. *Velamen autem nulli Sanctimoniali alteri imponere licet.*

C. III. *Abbatiſſa præſumens velare virginem, vel viduam excommunicetur.*

a Concil. Pariſ. l. 1. c. 43. Capit. l. 1. c. 76. concor. f Burch. l. 8. c. 17. Ivo p. 7. c. 38. Pann. l. 3. c. 194.

Unde Eutychianus Papa *ait e.* (imo Concilium Pariſienſe l. 1. c. 43. an. 829. *in Gallia.*)

STatuimus *f* 4, ut ſi Abbatiſſa, aut qualibet Sanctimonialis poſt hanc diffinitionem in tantam audaciam proruperit, ut aut viduam, aut puellam virginem velare præſumet, judicio canonico uſque ad ſatisfactionem ſubdatur.

¶ Pith. 4. *Statuimus.*] Conſtitut. Caroli 11.

3 pt. Gratian. *Hac auctoritate prædicta, & paterna profeſſione docetur adſtringi quilibet in puerilibus annis, & præter voluntatem eorum propoſito ſuſcepto prohibetur teneri, niſi tonſuram, vel religioſam veſtem parentes mox veſtam abdixerint. Parvuli vero, dum offeruntur, nonniſi ſub multorum teſtimonio ſuſcipiendi ſunt.*

C. IV. *Infantes oblati a parentibus, ſub plurimorum teſtimonio ſuſcipiantur.*

g al. ollava.

Unde in nona g Synodo legitur. (imo in l. de Inſtit. Monach. B. Baſilii c. 8. circ. an. 362. *in Ponto.*)

OPortet infantes cum voluntate, & conſenſu parentum, imò ab ipſis parentibus oblatos, ſub plurimorum teſtimonio ſuſcipi: ut omnis occaſio maledicti gratia excludatur hominum peſſimorum *a*.

¶ Corr. Rom. *Eſt in eodem libello B. Baſilii, & eodem capite, in quo eſt cap. firma. ſupra eod. q. 1. & ſequitur continenter poſt illud.*

a Peſſimorum.] *In eo libello eſt* plurimorum.

SI QUIS PRÆTER PROPRIAM VOLUNTATEM CUCULLAM INDUERIT, AN COGATUR EAM RETINERE.

QUÆSTIO III.

1 2 QUod autem qui invitus propoſitum religionis ſuſceperit, non ſit cogendus ad invito propoſiti obſervationem, teſtatur Leo Papa epiſt. 90. aliter 92. ad Ruſticum Epiſcopum, cap. 10. decimo. (an. 443. Romæ in Gallias.)

C. I. *Non poteſt deſeri propoſitum Monachi ſponte ſuſceptum.*

a Polycar. l. 4. tit. 34. Anſ. l. 7. c. 187. Burch. l. 8. c. 8. Ivo part. 7. c. 19 Pann. l. 3. c. 182. b al. aut. c al. vovit quis. d al. meliorum; al. meliores.

PRopoſitum *a* Monachi proprio arbitrio & *b* 1 voluntate ſuſceptum deſeri non poteſt abſque peccato. Quod enim 2 vovit *c* Deo, debet & reddere. Unde qui relicta ſingularitate profeſſionis ad militiam, vel ad nuptias devolutus eſt, publica pœnitentiæ ſatisfactione purgandus eſt. quia etſi innocens militia, & honeſtum poteſt eſſe conjugium, electionem tamen meliorem *d* deſeruiſſe, tranſgreſſio eſt.

¶ Pith. 1. *Et.*] 2. V. C. *aut.*]
2. *Quod enim.*] Add. 2. V. C. *quis.*

C. II. *Qui religioſum habitum ſponte ſuſceptum deſerere voluerit, ad ipſum redire cogatur.*

Item ex Concilio Toletano VI. *cap.* 8.
(an. 638. *in Hiſpania.*)

a Burch. l. 8. cap. 14. Ivo p. 7. c. 33.

PRoclivis *e* curſus eſt ad voluptatem, & imitatrix naturæ vitiorum. Quamobrem quiſquis virorum, vel mulierum habitum ſemel induerit ſponte religioſum, aut ſi vir deditus Eccleſiæ choro, aut fœmina fuerit delegata puellarum monaſterio; in utroque ſexu prævaricatus ad propoſitum invitus reverti cogatur, ut vir detondeatur, & puella ad monaſterium regrediatur. Si autem quilibet patrocinio deſertores permanere voluerint, Sacerdotali ſententia, ita a Chriſtianorum cœtu habeantur extorres, ut nec locus *a* eis ullus ſit communionis. §. 1. Viduæ quoque (ſicut univerſalis Synodus *f* jamdudum ſtatuit) profeſſionis, vel habitus ſui deſertrices ſuperiori ſententia condemnentur.

f in Tolet. 4. c. 55.

¶ Corr. Rom. *a* Ut nec locus] *In libro Conciliorum Lucenſi Regio legitur*, ut nec locus in eum eis ulla ſit communio. *Reliqui vero codices concordant cum Gratiano. Apud Ivonem eſt*, ut nec locus eis ullus ſit communis.

C. III. *Semel in Clero tonſi, vel monaſteriis deputati, ad militiam non redeant.*

Item ex Concilio Chalcedonenſi *g*, *cap.* 7.
(an. 451. *in Bithynia.*)

g Et in Aquiſg. c. 85.

EOs *h*, qui ſemel in Clero tonſi fuerint, ſive in monaſterio deputati, decrevimus neque ad militiam, neque ad honores ſeculares venire. Eos autem, qui hoc auſi fuerint facere, & non ejus rei pœnitere maluerint *i*, ut ad hoc idem revertantur, quod ante obtentu Dei ſibi propoſuerant, convenit 3 anathematizari.

h Ex priſca verſione. Burch. l. 8. c. 4. Ivo p. 7. c. 28. i al. voluerint.

¶ Pith. 3. *Convenit.*] Abeſt in V. C.

a pt. Gratian. *Cum dicitur propoſitum Monachi proprio arbitrio & voluntate ſuſceptum, intelligitur, quod ſi propria voluntate ſuſceptum non fuerit, obſervari non cogitur.*

C. IV. *Monaſterialibus diſciplinis nullus ſubjiciatur invitus.*

Unde Nicolaus Papa *ſcribit omnibus Epiſcopis in regno Ludovici.* (c. an. 866. *Romæ in Germaniam.*)

u Ivo p. 6. c. 336.

PRæſens *u* Clericus, nomine Lambertus, una cum patre ſuo, nomine Attho, quondam videlicet Comite, nunc autem Clerico, ad limina Apoſtolorum properans, adiit præſentiam noſtram, aſſerens, qualiter idem pater ejus in laicali adhuc ordine *l* in prædiis propriis ædificaſſet duo monaſteria, voluntatem gerens, ut poſt ſuum deceſſum præſens ejus filius Lambertus in locum ejus 4 ſuccederet: quem intra teneram ætatem inter octavum & decimam annum conſtitutum, memoratus pater proprio arbitrio abſque regulari inſtitutione contra omnem illius voluntatem cuculla induit. Igitur poſt quoddam ipſius temporis ſpatium (ut ipſe dicit) Salomon Epiſcopus cum quibuſdam aliis abſque patris oblatione, vel Abbatis percepta benedictione, eundem Lambertum monaſticum habitum induere fecit (ut ferunt) invitum; & ſub hac occaſione, paterna, ſeu materna hæreditate a fratribus ſuis privatum eſſe, atque contra omnem (ut dictum eſt) voluntatem ſuam, quaſi regularem illum Monachum permanere cogunt *m*. Super quo nos diligenti cura inveſtigantes, etiam ſub adjuratione patrem ipſius, ſi verum diceret, interrogavimus: ſed idem pater Attho 5 reſpondit, ſe talem habuiſſe, & habere voluntatem, ut filius ſuus verus Monachus fieret, & in locum ejus ſuccederet. Sub 6 teſtificatione autem jurejurando firmavit 7, quod quando primitus ei cucullam induit, idem Lambertus ſemper reſtitit, & nunquam ſe fieri Monachum conſenſit; ſed demum ab inſequentibus monaſtico 8 habitu violenter eſt indutus, aſſerens, quod nunquam regulam aliquam 9 promiſit, neque ego, pater ejus, pallio *n* 10 altaris indutum illum obtuli, neque a quocunque Sacerdote, vel Abbate, (ut mos poſcit) benedictione percepta regulæ unquam ſe Monachorum ſubjectum futurum promiſit. Super his omnibus etiam proteſtatus eſt præfatus Clericus Attho, quia ſi eo tempore, tam duram obſervantiam monaſticam intellexiſſet regulam, nunquam eundem filium Lambertum coegiſſet portare cucullam. §. 1. Quapropter conſulte Pſalmographi *o* verba recolentes, quibus voluntarie ſe Deo ſacrificare pronuntiat, & voluntaria oris ſui beneplacita fieri in conſpectu Dei obſecrat, præſentem, ut dictum eſt, Clericum nomine Lambertum, minime debere exiſtimavimus ſub tali violentia fieri Monachum. Quod enim quis non eligit, nec optat, profecto non diligit: quod autem non diligit, facile contemnit. Nullum quippe bonum, niſi voluntarium. Idcirco Dominus *p* non ferendam in via virgam, per quam violentia ulli inferatur, præcepit. Quapropter conſultius agetis, ſi piis ſuaſionibus contemptum mundi & amorem Dei prædicando, quam violentiam inferendo, ad ampleᴄtendum amorem illum accenderitis. Unde omnium veſtrum charitati hanc noſtri Apoſtolatus mandare decrevimus epiſtolam, monentes, atque præcipientes, quatenus (ſi ita verum eſt, ut iſti dicant) nullus Epiſcopus, vel Abbas, ſeu Monachorum reliquorum conventus, monaſticis illum regulis invitum ſubjacere compellat; neque ullo modo fratres ejus per hanc occaſionem licentiam habeant paterna, ſeu materna illum hæreditate privare: ſed uſque dum divina inſpiratione compunctus propria voluntate regulæ ſe ſubdat, liceat eum a mundanis & laicalibus remotum vagationibus, vel negotiis, inter religioſos, & Eccleſiaſticos viros in canonica degere vita. Non enim putamus (quod abſit) Canonicos religioſos a ſanctorum Monachorum vita, & conſortio ſejunctos: quia unuſquiſque ſecundum Apoſtolum *q*, propriam mercedem accipiet ſecundum laborem ſuum.

l al. habitu. m al. voluit. n al. pallo.] aliquot manuſcript. & Ivo. o Pſ. 53. 108. 118. p Matth. 10. q 2. Corinth. 3.

¶ Pith. 4. *Ejus.*] V. C. *ei.*
5. *Pater Attho.*] V. C. *Clericus Atho.*
6. *Sub.*] V. C. *Sed ſub.*
7. *Firmavit.*] V. C. *Firmabat.*
8. *Monaſtico.*] V. C. *Monachum.*
9. *Aliquam.*] V. C. *aliquando.*
10. *Pallio.*] V. C. *Palle.*

3 pars. Gratian. *Si vero Epiſcopi, vel Abbatis illecti promiſſionibus aliqui tonſuram, vel religioſam veſtem ſuſceperint, ipſi quidem in eo, quod ceperunt, permaneant, res vero eorum hæredibus ſuis reſtituantur.*

C. V.

Digitized by Google

C. V. *Reſtituantur hæredibus res eorum, qui ab Epiſcopis, vel Abbatibus decepti comam depoſuerunt.*

r In Cabil. 2. c. 7. *Unde* in Moguntino Concilio r *legitur.* (imo Cabilonenſi II. c. 7. an. 813. *in Gallia.*)

a ſupra 16. q. 2. conſtituit Ratob. l. 8. cap. 25. Ivo p. 7. cap. 111. CONſtituit s ſane ſacer iſte conventus, ut Epiſcopi, ſive Abbates, qui non in fructum animarum, ſed in avaritiam, & turpe lucrum inhiantes, quoslibet homines circumveniendo totonderunt, & res eorum tali perſuaſione ſurripuerunt, pœnitentiæ canonicæ (utpote turpis lucri ſectatores) ſubjaceant. Hi vero, qui illoſis comam depoſuerunt, in eo, quod cœperunt, perſeverare cogantur, res vero eorum hæredibus reddantur.

§ Corr. Rom. *De hac crimine dictum eſt ſupra* 16. q. 7. c. *permiſit.*

SI AB UNO MONASTERIO IN ALIUD DISTRICTIUS LICEAT ALICUI TRANSIRE.

QUÆSTIO II.

a Simile in Concil. Triburienſi, quod extat, c. 26. QUod vero ab uno monaſterio in aliud diſtrictius transſire Monacho liberum ſit, in Concilio a Triburienſi habetur: in quo ſic ſtatutum eſt. (an. 895. in Germania.)

C. I. *Non ſunt prohibendæ virgines ſacræ, quæ cauſa religionis aliud monaſterium adire deſiderant.*

b Burchar. l. 8. cap. 22. Ivo p. 7. c. 42. VIrgines b ſacræ, ſi pro lucro animæ ſuæ propter diſtrictiorem vitam ad aliud monaſterium pergere diſpoſuerint, ibidemque commanere decreverint, Synodus concedit. Si vero fuga diſciplinæ alium locum quæſierint, redire cogantur.

Gratian. *Quod de virginibus ſacris hoc capitulo ſtatuitur, de Monachis etiam conſequenter intelligitur, & de quolibet etiam Clerico.*

2 pars. §. 1. *Sed objicitur illud* c *Baſilii.* (c. an. 362. *in Ponto.*)

C. II. *Vota Monachi ſine conſenſu Abbatis ſui irrita ſunt.*

c Polycar. l. 4. 634. Burch. l. 8. c. 0. Ivo p. 7. c. 32. MOnacho c non licet votum vovere ſine conſenſu Abbatis ſui; ſi autem voverit, frangendum erit.

§ Corr. Rom. *Senſus hujus capitis aliquo modo elici poteſt ex ſermone* 2. *de inſtitutione Monachorum, & cap.* 28. *monaſticarum conſtitutionum B. Baſilii.*

¶ Pith. 1. *Illud.*] Add. V. C. *traditur.*

C. III. *Monachum nullus ſuſcipiat, aut ordinet abſque Abbatis ſui permiſſu.*

Item illud Agathenſis Concilii, c. 27. (an. 506. *in Gallia.*)

d Ivo p. 3. c. 257. MOnachum d, niſi Abbatis ſui aut permiſſu, aut voluntate ad alterum monaſterium commigrantem, nullus Abbas ſuſcipere, aut retinere præſumat: ſed ubicunque fuerit, Abbati ſuo auctoritate canonum revocetur. §. 1.

e Ex eodem Concil. c. 38. & Venet. c. 5. Pann. l. 3. c. 67. Item e Clericis ſine commendatitiis literis Epiſcopi ſui, licentia non pateat evagandi. In Monachis quoque præſentis ſententiæ forma ſervetur, quos ſi verborum increpatio non emendaverit, etiam verberibus ſtatuimus coerceri. §. 2. Servandum f quoque de Monachis, ne eis ad

f Concord. Juliani interpr. novell. 123. c. 53. ſolitarias cellulas liceat a congregatione diſcedere; niſi forte probatis poſt emeritos labores, aut propter infirmitatis neceſſitatem aſperior, Abbatis licentia, α regula a remittatur. Quod ita demum fiat, ut intra eadem monaſterii ſepta manentes, tamen ſub Abbatis poteſtate, ſeparatas habere cellulas permittantur. Abbati quoque β ſingulas diverſas cellulas, aut plura monaſteria habere non liceat, niſi tantum propter incurſum hoſtilitatis intra muros receptacula collocare.

§ Corr. Rom. α *Licentia.*) *Hæc vox abeſt a vetuſtioribus Conciliorum editionibus, & duobus codicibus Vaticanis, duobusque item Gratiani exemplaribus. In recentioribus autem editionibus Colonienſibus legitur, aſperior ab Abbatibus regula permittatur. Sed apud Julianum antecesſorem novello* 123. *titulo* 53. *ubi ſimile habetur, licentia Abbatis requiritur.*

β Abbati quoque.) *Sic in aliquot Conciliorum editionibus. In aliis autem, præcipue in Colonienſi quatuor tomorum legitur.* Abbatibus quoque ſingulis diverſas cellulas.

¶ Pith. 2. *Abbatis licentia, regula.*] 2. V. C. *Abbatis regula.* 4. *addi, Abbatibus regula.*

Gratian. *Verum hoc intelligendum eſt de Monachis religioſe viventibus, quibus vota ſpecialis abſtinentiæ, vel altioris diſtrictionis, quæ generalem conſuetudinem ſanctum fratrum excedat, ſine Abbatis conſenſu vovere non licet, ne ſuper eos fratres ſcandalizentur. Cauſa etiam illorum ſtatutum eſt hoc, qui regularem diſciplinam ſubterfugientes peregrinationis vota ſibi aſſumunt, quod nec Monacho, nec alicui Clerico licet, ne hac occaſione ad ſecularem converſationem redeat.*

CAUSA XXI.

ARchipreſbyter cujuſdam Eccleſiæ præpoſituram alterius accepit, nec priorem vult relinquere: ſecularium quoque negotiorum procurator efficitur: claris, & fulgidis veſtibus ſe exornans ab Epiſcopo ſuo corripitur, relicto officio ſuo ad ſecularem judicem habet confugium.

1. *Primum quæritur, an Clericus in duabus Eccleſiis poſſit conſcribi.*
2. *Secundo, ſi unam voluerit relinquere, an liceat ei ad aliam tranſire.*
3. *Tertio, an procurationes ſecularium negotiorum Clericis liceat ſuſcipere.*
4. *Quarto, an claris, & fulgidis veſtibus eis uti expediat.*
5. *Quinto, an ab Epiſcopo correpti ſuum officium relinquere, & ad ſecularem judicem confugere valeant.*

AN CLERICUS IN DUABUS ECCLESIIS POSSIT CONSCRIBI.

QUÆSTIO I.

IN duabus Eccleſiis aliquem connumerari poſſe ſeptima Synodus *prohibet dicens c.* 15. (an. 787. *in Bithynia.*)

C. I. *In duabus Eccleſiis Clericus conſcribi nullo modo debet.*

CLericus a ab inſtanti tempore non connumeretur in duabus Eccleſiis. Negotiationis enim hoc eſt, & tur- a Anſ. l. 7. c. 98. Ivo p. 6. c. 31.
pis b lucri c proprium, & ab Eccleſiaſtica conſuetudine penitus alienum. Audivimus enim ex ipſa Dominica c voce, quod a nemo poteſt duobus dominis ſervire. Aut enim unum odio habebit, & alterum diliget, aut unum ſuſtinebit, & alterum contemnet. Unuſquiſque enim ſecundum Apoſtolicam d vocem, in quo vocatus eſt, in hoc debet manere, & in una locari Eccleſia. Quæ enim per turpe lucrum in Eccleſiaſticis rebus eſſiciuntur, aliena conſiſtunt a Deo: ad vitæ vero hujus neceſſitatem ſtudia ſunt diverſa. Ex his ergo, qui voluerit, acquirat corpori opportuna. Ait enim Apoſtolus f: *Ad ea, quæ mihi opus erant, & his qui mecum ſunt, miniſtraverunt manus iſtæ.* Et hæc quidem in hac a Deo ſervanda α urbe. Cæterum in villis β, quæ foris ſunt, propter inopiam hominum indulgeatur. b γ Commode) αἰσχροκερδείας. c Matth. 6. d 1. Cor. 7. e al. corpori. f Act. 20.

§ Corr. Rom. α *A Deo ſervanda.*] *Antea legebatur, in hac urbe ſervandum. Emendatum eſt ex Anaſtaſii exemplaribus. Græce enim eſt,* ἐν ταύτῃ τῇ θεοφυλάκτῳ πόλει. *Apud Ivonem eſt, in hac ſervanda urbe.*

β Villis) *Græce eſt,* χωρίοις, *quod latius patet. Significat enim ſæpe regiones.*

¶ Pith. 1. *Lucri.*] V. C. *Commodi.*

2. *Quod.*] V. C. *quia.*

Gratian. *Sed duæ Eccleſiæ intelliguntur Eccleſiæ duarum civitatum, in quibus nullus debet conſcribi.*

C. II. *De eadem.*

Unde in Chalcedonenſi g Concilio c. 10. *ſtatutum eſt.* (an. 451. *in Bithynia.*) g Et in Aquiſg. c. 50.

CLericum h in duarum Eccleſiis civitatum eodem tempore conſcribi non oportet. h Burch. l. 4. c. 96. Ivo p. 6. c. 179.

Gratian. *Sed econtra nonnunquam Epiſcopus civitatis unius efficitur Archiepiſcopus alterius civitatis, nec tamen priorem Eccleſiam deſerit: ſed prior Eccleſia quaſi commendata retinequitur, ſecunda quaſi titulata habetur.*

C. III. *In una Eccleſia titulatus alteram ſibi commendatam habere poteſt.*

Unde Leo IV. k *ſcribit.* (forte c. an. 850. *Romæ.*)

QUi plures i Eccleſias retinet, unam 4 quidem titulatam, aliam vero ſub commendatione retinere debet. 5 i Agitur de hac re ſup. diſt. 70. c. ſin. & 16. qu. 7. per Lateas.

¶ Pith. 3. *Leo IV.*] Addit V. C. *Epiſcopis Britannia.*

4. *Unam &c.*] V. C. *una quidem titulata, alia.*

5. *Retinere debet.*] V. C. *tenenda ſunt.*

C. IV. *Duobus monaſteriis unus Abbas præeſſe non poteſt.*

Sic intelligendum eſt & illud Agathenſis Concilii n c. 57. (an. 506. *in Gallia.*) n In Conc. Epaunen. c. 9.

UNum l Abbatem duobus monaſteriis præſidere interdicimus. l Burchar. l. 8. cap. 81. Ivo p. 3 cap. 164. & p. 7. c. 99.

Gratian. *Poteſt etiam utrique tanquam titulatu m præeſſe, ſed jure ſpeciali, non communi.* m al. titulato.

C. V. *Unus Epiſcopus duobus præficitur Eccleſiis.*

Unde Gregorius I. *lib.* 2. *epiſt.* 13. *ſeu c.* 32. *ad Agnellum Epiſcopum.* (an. 590. *Romæ, in Campaniam.*)

RElatio n Cleri ſimul, & populi Tarracinenſis nos valde lætificat ob hoc, quod de ſua fraternitate bona teſtatur. n Anſ. l. 5. c. 28. Polyc. l. 1. c. 8.

Et quia defuncto Petro Pontifice ſuo, ſibi Cardinalem poſtulent conſtitui te Sacerdotem, eorum cura neceſſario complendum eſſe providimus. *& infra.* §. 1. Tota igitur mentis intentione ita lucrum animarum Deo noſtro facere feſtinato, ut digna te merces ante ejus conſpectum in die retributionis inveniat. Quicquid vero de prædictis rebus Eccleſiæ, vel ejus patrimonium, ſeu Cleri ordinatione, promotioneve, & omnibus generaliter ad eum pertinentibus ſolertur, atque canonice ordinare, facereque provideris, liberam habebis (quippe ut Sacerdos proprius) modis omnibus facultatem.

¶ Corr. Rom. *Alia eſt ſententia B. Gregorii, ac Gratianus putare videtur. Hunc enim Agnellum, qui antea Fundorum erat Epiſcopus, quod ea civitas ab hoſte eſſet vaſtata, Tarracinæ Cardinalem conſtituit Sacerdotem, ut in ſequenti capite. De quo ut notatum eſt ſupra diſt. 71. c.* fraternitatem.

α Tarracinenſis) *Sic eſt emendatum vetuſtis, cum in vulgatis eſſet*, Tarraconenſis gentis. *In originali autem legitur*, Tarracinæ degentis.

C. VI.

Idem *ibidem*. (*an. 590. Romæ in Campania.*)

a *Anſelm. ib.* ILlud e quoque fraternitatem tuam ſcire neceſſe eſt, quoniam ſic te prædictæ *Tarracinenſis* Eccleſiæ Cardinalem eſſe conſtituimus Sacerdotem, ut & Fundenſis Eccleſiæ Pontifex eſſe non deſinas, nec curam, gubernationemque ejus prætereas: quia ita fraternitatem tuam ſæpe dictæ Tarracinenſi Eccleſiæ, ſicut præfati ſumus, præeſſe præcipimus, ut ante dictæ Fundenſis Eccleſiæ tibi jura, poteſtatemve nullo modo ſubtrahamus.

¶ Corr. Rom. *In vetuſtis codicibus hoc eſt conjunctum ſuperiori, quemadmodum in ipſa epiſtola, & apud Anſelmum.*

Gratian. *Non enim poteſt utrique præſidere, tanquam titulata, ſed uni tanquam commendata, alteri vero tanquam titulata præeſſe valet.*

SI UNAM VOLUERIT RELINQUERE, AN LICEAT EI AD ALIAM TRANSIRE.

QUÆSTIO II.

c *Ex in 7. c. 10.* QUi vero relicta ſua Eccleſia ad aliam tranſire voluerit, nequaquam ſine dimiſſoriis litteris ſui Epiſcopi ſuſcipiatur. *Unde in ſexta Synodo* a *cap. 17. legitur.* (*an. 692. Conſtantinopoli.*)

C. I. *Sine dimiſſoriis litteris in aliena Eccleſia Clericus non ordinetur.*

QUoniam diverſarum Eccleſiarum Clerici ſuas, in quibus ordinati ſunt, Eccleſias relinquentes, ad alios concurrunt Epiſcopos, & ignorante α Epiſcopo proprio in alienis conſtituuntur Eccleſiis, ubi contingit β eos ſine ſui examinatione permanere: præcipimus amodo, ut nullus Clericorum omnino, in quocunque gradu ſit, licentiam habeat ſine dimiſſoriis litteris ſui Epiſcopi in altera miniſtrare Eccleſia. Qui vero hoc amodo non obſervaverit, ad opprobrium ejus γ, qui ordinaverit eum, deponatur tam ipſe, quam qui eum ſine ratione ſuſceperit.

¶ Corr. Rom. α Ignorante) *Græce eſt*, γνώμης δίχα τῆς οἰκείας Ἐπισκόπου, *id eſt*, ſine ſententia proprii Epiſcopi.

β Ubi contingit) *Græce legitur*, ἐκ τούτου τε συνέβη ἀνυποτάκτους αὐτοὺς καταστῆναι, *id eſt*, atque hinc evenit, ut ipſi reddantur non ſubjecti b.

b *1. Tim. 2. & Heb. 2.* γ Ad opprobrium ejus) *Græce eſt*, ἐπεὶ ὁ μὴ φυλάττων τὸ παραφυλάττεσθαι ... καταισχύνων, ὡς γε ἐν αὐτῷ ... τὴν χειροτονίαν ἀναπηρώσαντι, καθαιρείσθω: *id eſt*, Nam qui in præſenti tempore hoc non obſervat, ſed quantum in ſe eſt, eum, qui ipſi manus impoſuit, dedecorat, deponatur, &c.

¶ PITH. 1. *Ubi contingit eos ſine exam. perm.*] a. V. C. Græci. *Ex hoc contingit eos ſine ſubjectione manere.*

C. II. *Ad aliam Eccleſiam tranſire Clerico non licet, ſi propter miniſteriis ſua fuerit deſtituta.*

Item ex Concilio Hiſpalenſi II. c. 3. (*an. 619. in Hiſpania.*)

PLacuit, ut ſi quis Clericus miniſteriis Eccleſiæ propriæ deſtitutis ad aliam tranſitum fecerit, compellente, ad quem fugerit, Sacerdote, ad Eccleſiam, quam prius incoluerat, remittatur. Qui vero eum ſuſceperit, nec ſtatim ſine ullo uſu exceptionis ad propriam Eccleſiam remittendum elegerit, quandiu eum reſtituat, communione ſe privatum agnoſcat. Deſertorem autem Clericum cingulo honoris, atque ordinis ſui exutum, aliquo tempore monaſterio relegari convenit, ſicque poſtea in miniſterium Eccleſiaſticum ordinis revocari. Nam non poterit in talibus propagationis α abolere licentia, niſi fuerit in eis propter correptionem diſciplinæ ſubſecuta correctio.

¶ Corr. Rom. α Propagationis) *In Conciliorum editionibus, & codicibus Vaticanis partim eſt*, propagationis, *partim*, prævaricationis. *In codice vero L. cenſi Regio legitur*, prævaricationis.

c *Et in Aquiſg. c. 50.* Grat. *Obſtitit autem illud* Chalcedonenſ. c Concilii c. 10. (*an. 451. in Bithynia.*)

C. III. *Nihil commune habet cum Eccleſia priori, qui de una ad aliam translatus eſt.*

a ps SI quis jam tranſlatus eſt ab alia Eccleſia in aliam α, nihil habeat commune cum priore Eccleſia, ſive ſub hac Eccleſia conſtitutis martyriis, ſive in parochiis d, ſive xenodochiis β, aut eorum negotiis. Eos vero, qui hoc fuerint poſt ordinationem hujus magnæ, & univerſalis Synodi agere, quæ prohibita ſunt, ſtatuit ſancta Synodus cadere de proprio gradu. d *al. prochiis orig.*

¶ PITH. α. *Ab alia Eccleſia in aliam.*] V. C. *ab alia in aliam Eccleſiam.*

β. *Parochiis, ſive xenodochiis.*] V. C. *prochiis, vel in Synodicis. Alia verba, vel ad ipſam pertinentibus Martyriis, vel Synodiis, vel pauperum rebus.*

Gratian. *Sed aliud eſt transferri, aliud propria temeritate tranſire. Illud Apoſtolica auctoritate fieri licet, hoc vero omnimodo prohibetur.*

3 pſ. §. 1. *Sicut autem duabus Eccleſiis unus præponi non debet, ita nec una Eccleſia inter plures dividi valet.*

C. IV. *Una Eccleſia duobus Sacerdotibus dividi non poteſt.*

Unde in Rhemenſi Concilio *legitur.* (forte *an.* 813. *in Gallia.*)

e *Burch. l. 3. cap. 65. Ivop. 3. c. 69. Pann. l. 2. c. 44.* SIcut e in unaquaque Eccleſia unus Presbyter debet eſſe, ita ipſa, quæ ſponſa, vel uxor ejus dicitur, non poteſt dividi inter plures Presbyteros, ſed unum tantummodo habebit Sacerdotem, qui eam caſte, & ſincere regat. Unde interdicimus, ut nullus præſumat Eccleſiam inter duos, vel plures dividere: quia Eccleſia Chriſti uxor, & ſponſa debet eſſe, non ſcortum, ſicut Calixtus Papa f teſtatur. f *ubi. q. 1. ſicut.*

4 pa Gratian. *Conductitiis quoque Presbyteris Eccleſia committi non debet.*

C. V. *Conductitiis Presbyteris Eccleſia non committatur.*

Unde Innocentius II. in Synodo g Romana c. 10. (*an. 1139. Romæ.*) g *& in Conc. Eugenii III. c. 10.*

PRæcipimus etiam, ne conductitiis Presbyteris Eccleſiæ committantur: & unaquæque Eccleſia, cui facultas ſuppetit, proprium habeat Sacerdotem.

¶ Corr. Rom. *Hoc caput iiſdem verbis repetit Eugenius III. in Concilio Lateranenſi, quod extat in Vaticana Bibliotheca.*

AN PROCURATIONES SECULARIUM NEGOTIORUM CLERICIS LICEAT SUSCIPERE.

QUÆSTIO III.

QUod autem Clerici ſecularium negotiorum procuratores eſſe non valeant, auctoritate Carthaginenſis Concilii I. *probatur, in quo Nicaſius* α *Epiſcopus Culuſitanus dixiſſe legitur* c. 6.

¶ Corr. Rom. α Nicaſius) *Emendata eſt hæc inſcriptio ex ipſo Concilio, & vetuſtis Gratiani codicibus, cum antea mendoſe legeretur*, Nicolaus Papa Epiſcopis Caſtilitaniæ. *Pertinet autem hic titulus ad cap.* credo. *proximum poſt Paleam interjectam ſequens.*

C. I. PALEA.

In Concilio Chalcedonenſi, c. 3. α (*an. 451. in Bithynia.*)

a *ſup. diſt. 86. pervenit. Burch. l. 2. cap. 145. Ivo p. 6. c. 218.* PErvenit in ſanctam Synodum a, quia de eis, qui in Clero connumerantur, quidam propter turpis lucri gratiam alienarum poſſeſſionum conductiones, & ſeculares cauſas ſuſcipiunt, & ſe ipſos quidem a miniſteriis ſanctis per deſidiam ſeparant: ad domos autem ſecularium concurrunt, & ſubſtantiarum earum gubernationes avaritiæ cauſa ſuſcipiunt. Decrevit igitur ſancta, & magna Synodus, neminem deinceps eorum, hoc eſt, non Epiſcopum, ſive Clericum, aut Monachum conducere poſſeſſiones, aut miſceri ſecularibus procurationibus: niſi forte qui legibus ad minorum ætatum tutelas, ſive procurationes inexcuſabiles attrahantur: aut cui ipſius civitatis Epiſcopus Eccleſiaſticarum rerum commiſerit gubernacula: vel orphanorum, aut viduarum, quæ indefenſæ ſunt, aut earum perſonarum, quæ maxime Eccleſiaſtico indigent adminiculo propter timorem Dei. Si quis vero tranſgreſſus fuerit hæc ſtatuta, correctioni b Eccleſiaſticæ ſubjaceat. b *al. correptioni.*

¶ Corr. Rom. *Hic idem Canon tertius Concilii Chalcedonenſis affertur ſup. diſt. 86. c. ſiu. in alia verſione. Abeſt autem hæc Palea a collatis exemplaribus, exceptis duobus.*

C. II. *Qui Clero annexi ſunt, ſecularium poſſeſſionum procuratores non fiant.*

In Concilio Carthaginenſi I. c. 6. (*an. 348. in Africa.*)

c *ſup. diſt. 54. magnus. Burch. l. 2. c. 150.* CRedo c placere ſuggeſtionem meam ſanctitati veſtræ, & diſplicere vobis, ut qui ſerviunt Deo, & annexi ſunt

Clero,

d *al. actus.* e *2. Tim. 2.*

Clero, accedent ad actiones *d*, ſeu adminiſtrationes, vel procurationes domorum ſecularium. Gratus Epiſcopus dixit: Apoſtolorum ſtatuta ſunt, quæ dicunt *e*: *Nemo militans Deo implicet ſe negotiis ſecularibus.* Proinde aut Clerici ſint ſine actionibus domorum, aut actores ſine officio Clericorum. Univerſi dixerunt: Hoc obſervemus.

¶ Pith. *1. Implicet.*] V. C. *ingerit.*

C. III. *De eodem.*

Item ex Concilio Carthaginenſi III. *c.* 15.
(*an.* 397. *ibid.*)

f *Anſ. l. 3. c. 151. Burch. l. 2. c. 151. Ivo p. 6. c. 242.* g *2. Tim. 2.*

PLacuit *f* 2, ut Epiſcopi, Presbyteri, & Diaconi, vel Clerici non ſint conductores, neque procuratores, neque ullo turpi, vel inhoneſto negotio victum quærant: quia reſpicere debent ſcriptum eſſe: *Nemo g militans Deo implicat ſe negotiis ſecularibus.*

¶ Pith. *2. Placuit.*] Aliis verbis refertur in Cod. MS.

C. IV. *Secularium negotiorum procurationem Clerici non ſuſcipiant.*

Item ex epiſtola Cypriani *ad Presbyteros, & Diaconos, & plebem Furnitanorum lib.* 1. *epiſt.* 9.
(*c. an.* 256. *ibid.*)

h *Ivo p. 6. c. 393.* i *conſiſtenti.* k *al. nominaverit.* l *2. Tim. 2.* m *al. moleſtiis.* n *al. aut.* o *Diſt. 88.*

CYprianus *h* Presbyteris, & Diaconis, & plebi Furnis conſiſtentibus *i* ſalutem. Jampridem in Concilio Epiſcoporum eſt ſtatutum, ne quis de Clericis, & Dei miniſtris tutorem, vel curatorem teſtamento ſuo conſtituat *k*: quando ſinguli divino Sacerdotio honorati, & in Clerico miniſterio conſtituti, non niſi altari, & ſacrificiis deſervire, & precibus, atque orationibus vacare debeant. Scriptum eſt enim *l*: *Nemo militans Deo obligat ſe negotiis m ſecularibus, ut poſſit placere ei, qui n ſe probavit.* & infra. §. 1. Quod Epiſcopi, & anteceſſores noſtri religioſe conſiderantes, & ſalubriter providentes cenſuerunt, ne quis frater excedens ad tutelam, vel curam Clericum nominaret: ac ſi quis hoc feciſſet, non offerretur pro eo, nec ſacrificium pro dormitione ejus celebraretur. Neque enim *o* apud altare Dei meretur nominari in Sacerdotum prece, qui ab altari Sacerdotes, & miniſtros voluit avocare.

C. V. *Non licet Clericis molliciis, & ſecularibus rebus obligari.*

Item ex eadem. (*c. an.* 256. *ibid.*)

p *Ivo p. 6. c. 394.*

MOllitiis *p* α, & laqueis ſecularibus obligari non debent, qui divinis rebus, & ſpiritualibus occupati, ab Eccleſia recedere, & ad terrenos & ſeculares actus vacare non poſſunt.

¶ Corr. Rom. α Mollitiis,] *Vera lectio eſt*, moleſtiis. *Sed quia eſt initium capitis, non eſt mutatum: alia autem nonnulla & in hoc, & in antecedenti capite emendata ſunt.*

C. VI. *Secularibus negotiis Clerici non alligentur.*

Item ex eadem. (*c. an.* 256. *ibid.*)

q *Ivo p. 6. c. 395.* r *al. ordinationem clericam.*

HI, qui in Eccleſia *q* Domini ad ordinationem clericam *r* α promoventur, in nullo ab adminiſtratione divina avocentur, nec moleſtiis & negotiis ſecularibus alligentur β, ſed in honore ſportulantium fratrum, tanquam decimas ex fructibus accipientes, ab altari & ſacrificiis non recedant, ſed die, & nocte cœleſtibus rebus, & ſpiritualibus ſerviant.

¶ Corr. Rom. α Clericam] *Reſtituta eſt vera lectio Cypriani, quam manuſcripti vetuſtiſſimi codices retinent.* [a] *Et l. 2. epiſt. 9. bis, & l. 4. epiſt. 21. prope finem, in omnibus Cypriani codicibus legitur*, ordinatio clerica, & epiſtola clericæ.

β Alligentur,] *Emendatus, & locupletatus eſt hic locus ex Originali impreſſo, & manuſcripto.*

C. VII. *De eodem.*

Item, ut ſupra, Cyprianus *ibidem.*
(*c. an.* 256. *ibid.*)

s *al. Sacerdotum*] *vera lectio.* t *Ivo p. 6. c. 396.*

SAcerdotium *s* decretum *t* religioſe, & neceſſarie factum, ſervetur a nobis; ſimul & cæteris fratribus detur exemplum, ne quis Sacerdotes & miniſtros Dei altari ejus, & Eccleſiæ vacantes, ad ſeculares moleſtias devocet. Obſervari enim de cætero poterit, ne ultra hoc fiat circa perſonam Clericorum, ſi quod nunc factum eſt, fuerit vindicatum.

AN CLARIS ET FULGIDIS VESTIBUS EIS ORNARI EXPEDIAT.

QUÆSTIO IV.

QUod vero fulgidis & claris veſtibus eis ornari non liceat, in ſeptima Synodo ſubditur: in qua ſic ſtatutum eſt, *cap.* 16. (*an.* 787. *in Bithynia.*)

C. I. *Corripiantur Clerici, qui unguentis, & claris veſtibus, & fulgidis laſciviunt.*

a *Anſ. l. 6. c. 195. Ivo p. 5. c. 377.* b *al. imaginum.* c *Eccl. 1.* d *Ex ſcriptis.* e *In Reg. brev. c. 49.* f *al. ſummitatib. ea vel depoſt.* g *Matth. 11.*

OMnis a jactantia, & ornatura corporalis a ſacrato ordine aliena eſt. Eos ergo Epiſcopos, vel Clericos, qui ſe fulgidis & claris veſtibus ornant, emendari oportet. Quod ſi in hoc permanſerint, epitimio tradantur. Similiter & eos, qui unguentis inunguntur. §. 1. Quoniam vero radice amaritudinis exorta contaminatio facta eſt in Eccleſia Catholica, Chriſtianos calumniantium hæreſis α. & 1 hi, qui hanc receperunt, non ſolum imaginarias *b* picturas 2 abominati ſunt, ſed etiam omnem reverentiam repulerunt, eos, qui religioſe ac pie vivunt, offendentes (ac per hoc completur in eis, quod ſcriptum eſt *c*: *Abominatio eſt peccatori Dei cultus.*) Igitur ſi inventi fuerint deridentes eos, qui vilibus & religioſis veſtibus amicti ſunt, per epitimium corrigantur. §. 2. A priſcis enim uſque temporibus 3 omnis ſacratus vir cum mediocri & vili *d* veſte converſabatur. Omne quippe, quod non propter neceſſitatem ſuam, ſed propter venuſtatem accipitur, elationis habet calumniam, quemadmodum magnus ait Baſilius *e*. Sed neque ex ſericis texturis veſtem quis variatam induebat, neque apponebat variorum colorum ornamenta in ſummitate 4 *f* veſtimentorum. Audierant enim ex Deiſona lingua, quia *qui g mollibus veſtiuntur, in domibus Regum ſunt.*

¶ Corr. Rom. α Hæreſis,] *Cum antea legeretur*, hæreticorum, *ſic eſt emendatum ex Anaſtaſio, & Ivone, & reſpondet Græcæ voci*, αἱρέσει: *atque ex iiſdem nonnulla alia ſunt reſtituta.*

¶ Pith. 1. *Et.*] V. C. *etiam.*
2. *Picturas.*] V. C. *ſculpturas.*
3. *A priſcis enim uſque temp.*] V. C. *priſcis enim temporibus.*
4. *Summitate.*] V. C. *ſummitatibus.*

C. II. *Clerici ſive in itinere ambulantes, ſive alibi degentes, congruis ſibi veſtibus utantur.*

Item ex Synodo VI. *cap.* 27.
(*an.* 692. *Conſtantinopoli.*)

h *ἀφοριζέσθω, id eſt ſegregetur.*

NUllus eorum, qui connumerantur in Clero, veſtimentum indecens habeat, ſive in civitate degens, ſive in itinere ambulans, ſed ſtolis utatur, quæ conceſſæ ſunt Clericis. Si vero quis tale quid fecerit, per unam hebdomadam ſuſpendatur *h*.

C. III. *Non ſecularibus veſtibus, ſed ordini ſuo, convenientibus Clerici utantur.*

Item Zacharias *Papa in Synodo Romana, cap.* 3.
(*an.* 743. *Romæ.*)

i *1. Cor. 11.*

EPiſcopi 5, Presbyteri, Diaconi ſecularibus indumentis non utantur, niſi, ut condecet, tunica Sacerdotali: ſed neque dum ambulaverint in civitate, aut in via, aut in plateis, ſine operimento præſumant ambulare, præter ſi in itinere longo ambulaverint: quia ſicut mulier orans in Eccleſia non velato capite deturpat caput ſuum, juxta Apoſtoli *i* vocem, ita Sacerdos ſine operimento deturpat Sacerdotium ſuum. Quod ſi temere præſumpſerit contra ſtatuta agere, communione privetur, donec, quæ ſtatuta ſunt, adimplere maturet.

¶ Corr. Rom. *Hæc Synodus a Zacharia Papa habita extat in Bibliotheca Vaticana, & Regenſi.*

¶ Pith. 5. *Epiſcopi.*] Centur. tom. 8. p. 696. 433.

C. IV. *Extra domum ſine proprio ornatu Sacerdotes non appareant.*

Item Leo *Papa IV. in Synodo Romana, c.* 12.
(*an.* 853. *ibid.*)

a *Anſ. l. 7. c. 162. Ivo p. 13. c. 7.*

SIne a 6 ornatu Sacerdotali extra domos Sacerdotes apparere non conſentit, ne, ut aliqui ſecularium, injurias patiantur: ſed ea 7 ſolummodo, quæ per Patres 8 conſtituta videntur, obſervent. Contrarius denique inventus, aut deficat, aut 9 canonicæ ſubjaceat diſciplinæ.

¶ Pith. 6. *Sine ornatu.*] Centur. tom. 8. p. 433. Catalog. teſt. verit. p. 89.
7. *Sed.*] V. C. *&c.*
8. *Per Patres.*] Abſunt in V. C.
9. *Aut.* V. C. *aut deincepe.*

C. V. *Careant beneficiis Eccleſiaſticis, qui, correpti ab Epiſcopis non emendant.*

Item Innocentius *Papa II. in Concilio Lateranenſi cap.* 4. l
(*an.* 1139. *Romæ.*)

l *Ex Conc. Eugenii III. c. 2.* m *Panor. l. 8. c. 140.*

PRæcipimus m α, ut tam Epiſcopi, quam Clerici in ſtatu mentis, in habitu corporis, Deo & hominibus placere ſtudeant, & nec in ſuperfluitate, ſciſſura α, aut colore veſtium, nec in tonſura intuentium (quorum forma, & exemplum eſſe debent) offendant aſpectum, ſed potius quod eorum deceat ſanctitatem, præ ſe ferant: quod ſi moniti ab Epiſcopis emendare noluerint, Eccleſiaſticis careant beneficiis.

¶ Corr. Rom. *Hoc caput editum eſt ab Innocentio II. in Conc.*

Digitized by Google

Conc. Lateranenſi, deinde ab Eugenio III. in Concilio Romano eſt innovatum.

n Sciſſura,] *Hæc vox non eſt in Concilio Innocentii. In Synodo autem Eugenii, in exemplari Gallico legitur*, fiſſura. *In Vaticano autem*, ſciſſura. *& in nonnullis Gratiani vetuſtis exemplaribus*, fiſſura.

¶ PITH. 10. *Præcipimus*.] Carolomannus Dux & Princeps Francorum in Synodo habita Zachariæ Romani Pontificis tempore: *Decrevimus quoque ut Presbyteri, vel Diaconi non ſagis Laicorum more, ſed caſulis utantur ritu ſervorum Dei.* Cautur.

AN AB EPISCOPO CORREPTI, SUUM OFFICIUM RELINQUERE, ET AD SECULAREM JUDICEM CONFUGERE VALEANT.

QUÆSTIO V.

S*Uum vero Epiſcopum relinquere, & ab officio ſuo diſcedere, atque ad ſecularem Judicem confugere nulli licet.*

C. I. *Clericus ad Judicem ſecularem confugiens de communione Eccleſiæ depellatur.*

a In Cap. l. 6. c. 143.

Unde in Agathenſi Concilio, *c.* 8. *legitur*. a
(an. 506. *in Gallia*.)

PLacuit, ut Clericus, ſi relicto officio ſuo propter diſtrictionem ad ſecularem Judicem *ut* ¹ forte confugerit, & is, ad quem recurrit, ſolatium ei defenſionis impenderit, cum eodem de Eccleſiæ communione pelletur.

§ Corr. Rom. *ut Judicem*] *Sic in recentioribus Conciliorum Colonienſibus editionibus: ſed a vetuſtioribus, & codicibus Vaticanis, & Capitulari abeſt vox iſta.*

¶ PITH. 1. *Judicem*.] Abeſt a 3. V. C.

C. II. *Presbyter, vel Diaconus ab Epiſcopo depoſitus Imperatorem non adeat.*

b Et in Aquiſg. c. 74.

Item ex Concilio Antiocheno b, cap. 12.
(an. 341. *in Syria*.)

c Burchar. l. 2. c. 180. Ivo p. 6. c. 125.

SI c quis a proprio Epiſcopo depoſitus Presbyter, vel Diaconus, aut etiam ſi a Synodo quilibet Epiſcopus fuerit exauctoratus, moleſtiam Imperialibus auribus inferre non præſumat, ſed ad majorem Epiſcoporum Synodum ſeſe convertat, & quæ ſe putat habere juſta, in eorum Concilio ² alleget, atque ab hiſdem ſe exſpectet, quæ fuerit deprompta ſententia. Quod ſi deſpiciens puſillanimitate hoc noluerit facere, ſed importunus fuerit Imperatori, hujuſmodi nullam veniam habeat, neque locum ullius aſſertionis ſuæ, nec ſpem recipiendi gradus habeat in futurum.

¶ PITH. 2. *Concilio*.] al. *judicio*.

C. III. *Non defenſetur ab aliquo, qui Epiſcoporum judicio damnatur.*

Item ex Concilio Carthaginenſi V. c. 2.
(an. 398. *in Africa*.)

d Deuſdedit. p. 4.

SI d quis cujuslibet honoris Clericus judicio Epiſcoporum pro quocunque crimine fuerit damnatus, non liceat eum ſive ab Eccleſiis, quibus præfuit, ſive a quolibet homine defenſari: interpoſita pœna damni pecuniæ, atque honoris, quo nec ætatem, nec ſexum excuſandum eſſe præcipimus.

C. IV. *Communione privetur, qui Eccleſiaſticæ diſciplinæ regulam fugientem diſpenſare præſumit.*

Item ex Concilio Arelatenſi, c. 4.
(an. 524. *in Gallia*.)

SI forte aliquis Clericorum regulam diſciplinæ Eccleſiaſticæ ſubterfugiens, fuerit evagatus, quicunque eum ſuſceperit, & non ſolum ³ Pontifici ſuo non reconciliaverit, ſed magis defenſare præſumpſerit, Eccleſiæ communione privetur.

¶ PITH. 3. *Non ſolum*.] Sic V. C. al. *illum*.

C. V. *Spe reconciliationis caret, qui ab Epiſcopis condemnatus, Imperatorem adierit.*

e In Capitulis Synod. Græc. Mart. Bracar. c. 35.

Item ex Concilio Martini Papæ, e c. 35.
(c. an. 572. *in Hiſpania*.)

f Concord. ſupr. ead. cap. *ſi quis a propria.*

g al. *importunans*] al. *importunus palatio*.

SI f quis Epiſcopus, Presbyter, aut Diaconus excommunicatus, in Concilio injuſte ſe quæritur condemnatum, ad majorem ᵘ Epiſcoporum Synodum revertatur, & eorum inquiſitionem, & judicium exſpectans, ſi quas ſe juſtas cauſas habere putat, illis exponat. Si autem contempſerit, & importunans g ſe palatio, aures Principum inquietare voluerit, hic ad nullam veniam poterit pervenire, neque ſpem futuræ reconciliationis habebit.

§ Corr. Rom. ᵘ Majorem] *Antea legebatur*, majorum Epiſcoporum Concilium. *Emendatum eſt ex codice Lucenſi Regio, quoniam concordat cum Canone Antiocheno ſupr. ead.* ſi quis a proprio: *unde videtur ſumptum.*

C. VI. *Epiſcoporum cauſæ coram Principibus examinari non debent.*

Item Gregorius I. Conſtantinæ Auguſtæ a, *lib.* 4. *epiſt.* 34.
(an. 595. *Roma Conſtantinopolim*.)

h Joan. Diac. l. 3. c. 52.

SI h Epiſcoporum cauſæ mihi commiſſorum apud piiſſimos dominos aliorum patrociniis diſponuntur, infelix ego in Eccleſia iſta quid facio? Sed ut Epiſcopi mei me deſpiciant, & contra me refugium ad ſeculares judices habeant, omnipotenti Deo gratias ago, peccatis meis deputo. Hoc tamen breviter ſuggero, quia aliquantulum exſpecto, & ſi ad me diu venire diſtulerint i, exercere in eos x diſtrictionem canonicam nullo modo ceſſabo.

i al. *diſtulerit*] orig.

x *in eo*] orig.

§ C. R. a Conſtantino Auguſtæ] *In vulgatis, & pleriſque manuſcriptis legitur*, Conſtantino Auguſto. *Emendatum eſt ex uno vetuſto Gratiani, & altero epiſtolarum B. Gregorii, licet ex editionibus illarum ſit*, Conſtantiæ Auguſtæ. *Nam uxorem Mauritii Imperatoris, ad quam ſcribit B. Gregorius, Conſtantinam vocatam eſſe teſtantur Zonaras, Nicephorus, Cedrenus, & Anaſtaſius Bibliothecarius: & Joannes Diaconus in vita B. Gregorii, l.* 3. *num.* 51. *referens epiſtolam, ex qua ſumptum eſt hoc caput, Conſtantinæ Auguſtæ ſcriptam aſſerit.*

CAUSA XXII.

Q*Uidam Epiſcopus juravit falſum, quod putabat verum: quo comperto, Archidiaconus ejus juravit ſe nunquam præſtiturum ei obedientiam. Compellitur Archidiaconus ab Epiſcopo ad exhibendam ſibi conſuetam reverentiam. Accuſatur Epiſcopus de duplici perjurio, & de eo, quod falſum juravit, & quia Archidiaconum ad pejerandum compellit.*

1. *Primo quæritur, an juramentum ſit præſtandum, an non.*
2. *Secundo, ſi ſit perjurus, qui jurat falſum, quod putabat verum.*
3. *Tertio, ſi licuit Archidiacono denegare Epiſcopo conſuetam obedientiam.*
4. *Quarto, ſi conſtiterit eſſe illicitum, quod juravit Archidiaconus, an ſit ſervandum.*
5. *Quinto, ſi conſtiterit illud ſervandum eſſe, an Epiſcopus ſit reus perjurii, qui contra juramentum Archidiaconum ſuum eo compellit.*

AN JURAMENTUM SIT PRÆSTANDUM, AN NON.

QUÆSTIO I.

1 Q*Uod juramentum præſtandum non ſit, auctoritate*
2 *Canonicæ ſcripturæ probatur. Ait enim Chriſtus in Evangelio diſcipulis* a: Sit ſermo veſter, Eſt eſt, non non: quod autem amplius eſt, a malo eſt. *Item Jacobus* b *in epiſtola:* Ante omnia, fratres mei, nolite jurare omnino. *Utraque auctoritate juramentum prohibemur præſtare. Sed aliud eſt ad juramentum ſponte accedere: aliud, vel ad eſſerendam innocentiam ſuam, vel ad pacis fœdera confirmanda, vel ad perſuadendum auditoribus, quando pigri ſunt, credere, quod eis utile eſt, juramentum offerre. Primum prohibetur, ſecundum conceditur. Non enim jurare omnino præceptum eſt.*

a Matth. 5.

b Jac. 5.

C. I. *Juramentum pro fœdere pacis eſt faciendum.*

Unde in Concilio Toletano VIII. c. 2. *legitur*.
(an. 653. *in Hiſpania*.)

c Ivo p. 12. c. 2. Pann. l. 8. c. 83.

d al. *fruitur*.

e al. *teſte*.

OMne c, quod in pacis fœdera venit, tunc ſolidius ſubſiſtit, cum juramenti hoc interpoſitio roborat. Sed & omne, quod amicorum animos conciliat, tunc fidelius d durat, cum eos ſacramenti vincula ligant. Omne etiam, quod teſtibus e adſtipulatur, tunc verius conſtat, cum id adjectio jurationis affirmat. Quod ſi & teſtis u deficiat, innocentis fidem ſola juriſjurandi taxatio manifeſtet.

§ Corr. Rom. u Si & teſtis] *In vetuſtioribus Conciliorum editionibus, & duobus codicibus Vaticanis, & uno monaſterii Dominicanorum legitur:* Quod etſi teſtis deficiat, nocentis fidem &c. *Sed recentiores editiones Colonienſes, & codex Lucenſis Regius habent, ut Gratianus, & Ivo, & Panormia.*

C. II. *Juratio non eſt prohibenda, nec tanquam bonum appetenda.*

f Et Beda. 1. Cor. 15.

g Sent. 3. diſt. 39. Polyc. l. 6. t. 11. Ivo p. 12. cap. 3. Pann. l. 8. c. 84.

Item Auguſtinus f *ſuper epiſtolam ad Galatas c.* 1. *in fine*.
(c. an. 394. *in Africa*.)

NOn g eſt contra præceptum juratio, quæ a malo eſt, non jurantis, ſed incredulitatis ejus, cui jurare cogitur. Nam hoc

hinc intelligitur ita Dominum prohibuiſſe a jurando, ut, quantum in ipſo eſt, quiſque non juret: quod multi faciunt, in ore habentes jurationem, tanquam magnum, aut ſuave aliquid. Nam utique Apoſtolus noverat præceptum Domini, & juravit tamen. Non enim audiendi ſunt, qui has jurationes eſſe non putant. Quid enim facient de illa? *Quotidie* h *morior, per veſtram gloriam, fratres, quam habeo in Chriſto Jeſu Domino noſtro:* quam Græca exemplaria manifeſtiſſimam jurationem eſſe convincunt. Prohibemur a ergo jurare cupiditate, aut delectatione i jurandi. Quamvis enim juramentum k amplius ſit, quam eſt eſt, non non, & ideo a malo ſit; non tamen a malo tuo, ſed infirmitatis, aut incredulitatis eorum, qui non aliter moventur ad fidem.

h 1. *Cor.* 15.
i *al. dilectione.*
k *Matth.* 5.

¶ Corr. Rom. a Prohibemur ergo) *Apud B. Auguſtinum, & cæteros collectores his locus ita habet:* Quantum ergo in ipſo eſt, non jurat Apoſtolus: non enim appetit jurationem cupiditate, aut delectatione jurandi. Amplius enim eſt, quam eſt eſt, non non, & ideo a malo eſt, ſed infirmitatis &c.

C. III. *Pejerare peccatum eſt, non jurare.*

Item Auguſtinus *in epiſt.* 154. *ad Publicolam.*
(c. an. 398. *ibid.*)

l *Ivo p.* 12. *c.* 4. *Pann. l.* 8. *c.* 83.
m *Matth.* 5.

IN l Novo Teſtamento dictum m eſt, ne omnino juremus. Quod quidem mihi propterea dictum videtur, non quia verum jurare peccatum eſt, ſed quia pejerare immane peccatum eſt, a quo longe nos eſſe voluit, qui omnino ne juremus, admonuit.

C. IV. *In neceſſariis verum jurare peccatum non eſt.*

n *Bed.* 1. *Cor.* 15.

Idem *in ſermone* 28. *al.* 30. *de verbis Apoſtoli.*
(c. an. 415. *ibid.*)

o *Polyc. l.* 6. *t.* 11.
p 1. *Cor.* 15.

UT o noveritis, verum jurare non eſſe peccatum, invenimus & Apoſtolum Paulum juraſſe p: *Quotidie morior, per veſtram gloriam, fratres, quam habeo in Chriſto Jeſu Domino noſtro.* Per veſtram gloriam juratio eſt: Non enim ſic ait, per veſtram gloriam morior, quaſi veſtra gloria me facit mori, quomodo ſi diceretur per venenum a, per gladium, per beſtiam, per inimicum, mortuus eſt; intelligeretur faciente inimico, faciente gladio, faciente veneno mortuus eſt.

¶ Corr. Rom. a Per venenum) *Apud B. Auguſtinum, & Bedam ſic legitur:* quomodo ſi diceret, per venenum mortuus eſt, per gladium mortuus eſt, per beſtiam mortuus eſt, per inimicum mortuus eſt, id eſt, faciente inimico, faciente gladio, faciente veneno, & ſimilia: non ſic dixit, per veſtram gloriam.

C. V. *Non tanquam bonum appetendum, nec tanquam malum juramentum eſt vitandum.*

Idem *de ſermone Domini lib.* 2. *c.* 30.
(c. an. 410. *ibid.*)

ITa ergo præcepiſſe Dominum intelligitur, ne juretur, ne quiſquam, ſicut bonum, appetat jusjurandum, & aſſiduitate jurandi ad perjurium per conſuetudinem delabatur. Qua propter qui intelligit, non in bonis, ſed in neceſſariis jurationem habendam, refrenet ſe, quantum poteſt, ut non ea utatur, niſi neceſſitas q cogat: videlicet, cum videt pigros eſſe homines ad credendum, quod eis utile eſt credere, niſi juratione firmetur. Ad hoc itaque pertinet, quod ſic dicitur r: *Sit autem ſermo veſter, eſt eſt, non non.* Hoc bonum eſt, & appetendum: *Quod autem amplius eſt, a malo eſt*: id eſt, ſi jurare cogeris, ſcias de neceſſitate venire infirmitatis eorum, quibus aliquid ſuades, quæ infirmitas utique malum eſt: unde nos quotidie liberari deprecamur, cum dicimus s: *Libera nos a malo.* Itaque non dixit, quod autem amplius eſt, malum eſt. Tu enim t non malum facis, qui bene uteris juratione.

q *neceſſitatem cum videt*) *orig.*
r *Matth.* 5.
s *Matth.* 6.
t *al. autem.*

C. VI. *Jurare non eſt peccatum.*

Idem *ibidem continenter.* (an. 410. *ibid.*)

u *Ivo p.* 12. *c.* 5. *Pann. l.* 8. *c.* 86.

TU u malum non facis, qui bene uteris juratione, quæ etſi a non bona, tamen neceſſaria eſt, ut alteri perſuadeas, quod utiliter perſuades. Sed a malo eſt illius, cujus infirmitate jurare cogeris.

¶ Corr. Rom. a Quæ etſi] *Apud B. Auguſtinum poſt illa verba capitis præcedentis*, bene uteris juratione, *ſequitur continenter*, quæ etſi non bona &c. *quemadmodum & in uno pervetuſto Gratiani codice, in quo hæc duo capita non ſunt diſtincta.*

C. VII. *Per Deum jurare permittitur, ne per idola juretur.*

Item Hieronymus *ſuper Hier. ad c.* 4.
(c. an. 410. *in Palæſtina.*)

x *Sent.* 3. *diſt.* 39. *Ivo p.* 12. *c.* 37.
y *Hier.* 4.

ET x jurabunt y, vivit Dominus, in veritate, & in judicio, & in juſtitia: & benedicent eum gentes, ipſumque laudabunt.) Quomodo ergo Evangelium jurare nos prohibet? Sed hic, *jurabis*, pro confeſſione dicitur, & ad condemnationem idolorum, per quæ jurabat Iſrael. Denique auferuntur offendicula, & juratur per Dominum, quodque dicitur: *vivit Dominus*, in Teſtamento Veteri juſjurandum eſt, ad condemnationem mortuorum, per quos jurat omnis idololatra.

¶ Corr. Rom. a Et jurabunt) *Apud Hieremiam c.* 4. *legitur*, & jurabis: *verum quia eſt initium capitis, non eſt mutatum: ſed paulo poſt repoſitum eſt*, jurabis, *ubi antea legebatur*, juramentum.

C. VIII. *Infirmis jurare conceditur.*

Item Hieronymus *ſuper Matthæum lib.* 1. *in c.* 5.
(c. an. 400. *ibid.*)

z *Sent.* 3. *diſt.* 39. *Ivo p.* 12. *cap.* 6. *Pann. l.* 8. *c.* 87.

COnſidera z, quod hic Salvator non per Deum jurare prohibuerit, ſed per cœlum, & terram, & Hieroſolymam, & per caput tuum. Et hoc quaſi parvulis fuerat lege conceſſum, ut quomodo victimas immolabant Deo, ne eas idolis immolarent, ſic & jurare permitterentur in Deum: non quod recte hoc facerent, ſed quod melius eſſet Deo id exhibere, quam Dæmonibus.

C. IX. *Excommunicetur Clericus per creaturas pertinaciter jurans.*

Item ex Concilio Carthaginenſi IV. c. 61. & 60.
(an. 398. *ibid.*)

a *Burch. l.* 2. *cap.* 170. & 175. *Ivo p.* 6. *c.* 266. & 261.

CLericum a per creaturas jurantem, acerrime objurgandum, ſi perſtiterit in vitio, excommunicandum. Inter epulas vero cantantem ſupradictæ ſententiæ ſeveritate coercendum decernimus.

C. X. *Clericus deponatur, Laicus anathematizetur per capillum, vel caput Dei jurans.*

Item Pius Papa. (imo ex Novel. lxxvii. apud Jul. Antecess. c. an. 538.)

b *Burch. l.* 12. *c.* 19. *Anſ. l.* 11. *c.* 72. *Ivo p.* 12. *c.* 72.

SI b a quis per capillum Dei, vel caput juraverit, vel alio modo blaſphemia contra Deum uſus fuerit, ſi in Eccleſiaſtico ordine eſt, deponatur: ſi Laicus, anathematizetur. Et ſi quis per creaturam juraverit, acerrime caſtigetur, & juxta id, quod Synodus dijudicaverit, pœniteat. §. 1. Si quis autem talem hominem non manifeſtaverit, non eſt dubium, quin divina condemnatione coerceatur. §. 2. Sed ſi Epiſcopus iſta emendare neglexerit, acerrime c corripiatur.

c *al. a Synod. Burch.*

¶ Corr. Rom. *Simillima his habentur Novella* 77. *apud Julianum antecefforem, ſed non prorſus eadem. Quare apud Ivonem Novellæ locus affertur p.* 12. *c.* 32. *hoc autem caput refertur c.* 72. *ex decretis Pii, quemadmodum & apud Burchardum.*

¶ Palea. c. *Si quis.*] Nov. 77. c. 1.

a pˢ Gratian. *Quæritur, quis magis teneatur, an ille, qui per Deum, an ille, qui ſuper ſacra Evangelia jurat. Huic quæſtioni Joannes Chryſoſtomus d reſpondet, dicens.* (imo Autor Operis imperfecti c. an. 400.)

d *Auctor operis imperfecti in Matth. hom.* 44.

C. XI. *Non eſt majus per Evangelium, quam per Deum jurare.*

e *Sent.* 3. *diſt.* 39. *Polyc. l.* 6. *tit.* 11.

SI e aliqua cauſa fuerit, modicum videtur facere, qui jurat per Deum. Qui autem jurat per Evangelium, majus aliquid feciſſe videtur. Quibus ſimiliter dicendum eſt: Stulti, Scripturæ ſanctæ a propter Deum ſunt, non Deus propter Scripturas.

¶ Corr. Rom. a Sanctæ) *Sic eſt emendatum ex aliquot vetuſtis, & originali, & Polycarpo. Antea legebatur*, factæ.

C. XII. *Non ſolum in altari, vel reliquiis, ſed etiam in communi loquela perjurium caveatur.*

Item Hieronymus f. (imo ex Capitul. lib. 1. c. 63. an. 789. *Aquiſgrani.*)

f *Cap. l.* 1. *c.* 63.

g *Burch. l.* 12. *cap.* 2. *Ivo p.* 12. *c.* 59.
h *Levit.* 19.

HAbemus g a in lege Dei ſcriptum h: *Non pejerabis in nomine meo, nec polluet nomen Dei tui in vanum.* Ideo admonendi ſunt omnes, ut diligenter caveant perjurium, non ſolum in altari, ſeu Sanctorum reliquiis, ſed etiam in communi loquela.

¶ Corr. Rom. *Burchardus, & Ivo citant ex dictis Hieronymi, apud quem non eſt inventum, ſed in Capitularibus lib.* 1. *cap.* 63.

¶ Palea. a. *Habemus.*] Conſtitutio Caroli 23.

C. XIII. *Non prohibet Deus jurare, ſed pejerare.*

Item Iſidorus *ſententiarum lib.* 2. *c.* 31.
(c. an. 630. *in Hiſpania.*)

i *Polyc. l.* 6. *t.* 11. *Burch. l.* 12. *c.* 19. *Ivo p.* 12. *cap.* 7. *Pann. l.* 8. *c.* 88.

NOn i eſt contra Dei præceptum jurare; ſed dum jurandi uſum facimus, perjurii crimen incurrimus.

C. XIV. *Juratio non eſt peccatum.*

Item Auguſtinus *de verbis Apoſtoli ſerm. 28. al. 30.* (*c. an. 415. in Africa.*)

k Ivo p. 12. c. 8. Pannor. l. 8. c. 89. Polyc. l. 6. t. 11.
l Levit. 19.
m al. juſjurandum eum.

SI k peccatum eſſet juratio, nec in vetere lege diceretur l: *Non perjurabis: reddes autem Domino juramenta tua:* Non enim peccatum præciperetur nobis. *Item infra.* §. 1. Non vobis dicimus, nos non jurare. Si enim hoc dicimus, mentimur. Quantum ad me pertinet, juro, ſed quantum mihi videtur, magna neceſſitate compulſus: cum video non mihi credi, niſi faciam, & ei, qui mihi non credit, non expedire, quod non credit. Hac perpenſa ratione, & conſideratione librata, cum magno timore dico: *Coram Deo*, aut, *teſtis eſt Deus*, aut, *ſcit Chriſtus*, ſic eſſe in animo meo: & video, quia plus eſt, id eſt, quia amplius eſt, quam eſt eſt, non non. Sed quod amplius eſt, a malo eſt, & ſi non a malo jurantis, a malo eſt non credentis.

3 ps Gratian. *Ex præmiſſis colligitur, quod jurare non eſt peccatum, non tamen tanquam bonum eſt appetendum, ne conſuetudine jurandi labamur in perjurium. Sed cum dicatur procedere a malo non credentis, videtur, quod niſi jurare peccatum non ſit, juramentum tamen recipere malum ſit. Sed nomine mali non malitia, ſed peccati pœna intelligitur. Ex pœnali enim infirmitate incredulitas illa proceſſit, qua ad jurandum compellimur. Ipſum autem jurare, ſicut peccatum non eſt, ita juramentum ab aliquo recipere malum non eſt.*

C. XV. *Juramentum accipere non prohibemur.*

Unde Auguſtinus *ſcribit ad Publicolam epiſt. 154.* (*c. an. 398. ibid.*)

n Ivo p. 12. c. 4.

QUamvis n dictum ſit, ne juremus, nuſquam me in Scripturis ſanctis legiſſe memini, ne ab aliquo jurationem accipiamus.

4 ps Gratian. *Sed quæritur, an ſit utendum fide ejus, qui per dæmonia jurat. De his ita ſcribit* Auguſtinus *eadem epiſt. 154. ad Publicolam.* (*c. an. 398. ibid.*)

C. XVI. *Licet uti fide ejus, qui, ut eam ſervet, per dæmonia jurat.*

o Sent. 3. d. 39. Anſ. l. 12. c. 75. Ivo p. 12 cap. 35. Pann. l. 8. c. 117. Polyc. l. 6. t. 11.
p al. cuſtodierit.
q al. eandem.
r al. falſum Deum.
s Gen. 21. & 31.

MOvet o te, utrum ejus fide utendum ſit, qui, ut eam ſervet, per dæmonia juravit. Ubi te volo prius conſiderare, utrum ſi quiſpiam per Deos falſos juraverit, ſe fidem ſervaturum, & eam non ſervaverit, non tibi videatur bis peccaſſe? Si enim tali juratione promiſſam ſervaret p fidem, ideo tantum peccaſſe judicaretur, quia per tales Deos juravit. Illud autem nemo recte reprehenderet, quia fidem ſervavit. Nunc vero quia & juravit, per quos non debuit, & contra pollicitam fidem fecit, quod non debuit, bis utique peccavit: ac per hoc, qui utitur fide illius, quem conſtat juraſſe per Deos falſos, & utitur non ad malam rem, ſed ad licitam, & bonam, non peccato ejus ſe ſociat, quo per dæmonia juravit, ſed bono pacto ejus, quo fidem ſervavit. Neque enim hic eam q dico fidem ſervari, qua fideles vocantur, qui baptizantur in Chriſto. Illa enim longe alia eſt, longeque diſcreta a fide humanorum placitorum, atque pactorum. Verumtamen ſine ulla dubitatione minus malum eſt per Deos falſos r veraciter jurare, quam per Deum verum fallaciter. Quanto enim, per quod juratur, magis eſt ſanctum, tanto magis eſt pœnale perjurium. §. 1. Alia ergo quæſtio eſt, utrum non peccet, qui per falſos Deos ſibi jurari facit: quia α ille, qui ei jurat, jurat per Deos falſos, quos colit. Cui quæſtioni poſſunt illa teſtimonia ſuffragari, quæ ipſe commemoraſti de Laban s, & Abimelech. ſi tamen Abimelech per Deos ſuos juravit, ſicut Laban per Deum Nachor β.

¶ Corr. Rom. α Quia ille] *In epiſtolis B. Auguſtini ex cuſis legitur*, quam ille, qui ei jurat, falſos Deos colit. *In codice autem Vaticano*, quando ille, qui ei jurat, falſos Deos colit: *in editione Frobeniana, & apud Ivonem*, quia ille, qui ei jurat, falſos Deos colit.

β Nachor] *Sic eſt emendatum ex loco ipſo Geneſis, Ivone, & uno vetuſto Gratiani codice, in cujus quidem vulgatis erat*, per Deum Sachor: *in B. Auguſtino autem*, per Deum Jacob.

t 1. Machab. 8.
u Sent. 3. d. 39.
x Gen. 42.
y al. Memphis.
z Rom. 13.
a Joan. 19.

Gratian. *Sic etiam cum in libro t Machabæorum Romani leguntur pacem firmaſſe cum Judæis, intelligendi ſunt juraſſe per falſos Deos, ſicut & Judæi juraverunt per Deum verum. Sic etiam & de juramento, quod fit per creaturas, intelligendum eſt: quod ipſum quidem jurare per creaturas malum eſt, quia a Deo prohibitum eſt, ſed ſervare quod juratur, bonum eſt, ut vitetur u peccatum mendacii, & doloſitatis. §. 1. Sed objicitur, quod Joſeph, vir ſanctus, per creaturas juravit, dum diceret fratribus ſuis x :* Per ſalutem Pharaonis non exibitis hinc. *§. 2. Sed ſciendum eſt, quod Sancti non tam per creaturas, quam per auctorem creaturarum jurabant. nec in creaturis aliud, quam creatorem ipſarum venerabantur: ſicut Joſeph, qui per Pharaonem jurando, hoc in eo veneratus eſt, quod Dei judicio poſitus erat in ſublimi y. Unde Apoſtolus z ait :* Omnis poteſtas a Deo eſt. *Item Chriſtus Pilato a :* Non haberes in me poteſtatem, niſi eſſet tibi datum deſuper. *Deus autem per creaturas jurare prohibuit, ne vel more Gentilium aliquod numen deitatis creaturis ineſſe crederetur, vel ne creaturas contemptibiles judicando, per eas promiſſa pro nihilo duceremus. §. 3. Sed quæritur, quid gravius ſit, an per creaturas, an per creatorem jurare fallaciter? Dupliciter enim reus eſt, qui per creaturas jurat mendaciter, quia & contra prohibitionem jurat, per quod ſibi jurare non licet, (a quo peccato eſt immunis, qui non niſi per creatorem jurat,) & proximum dolo capit, quod facit etiam per creatorem mendaciter jurans. Sed ſi perjurium tanto magis pœnale eſt, quanto ſanctius illud eſt, per quod juratur, apparet, quod niſi per creaturas mendaciter jurans dupliciter peccet, graviori tamen ſe ſubjicit pœnæ, qui per creatorem jurat mendaciter.*

5 pars. §. 4. *Perjurii autem pœna graviſſima eſt: quam ſi quis timens, ad confeſſionem venire noluerit, a fidelium conſortio eſt abjiciendus.*

C. XVII. *Fidelium conſortia careat, qui pœnitentiam perjurii agere noluerit.*

Unde Eutychianus Papa. (*imo* ex Capitul. Theodulphi *c. 26. c. an. 792. in Gallia.*)

b Polyc. l. 6. t. 22. Anſ. l. 11. c. 91. Burch. l. 12. c. 14. Ivo p. 12. c. 72.
c al. pœnitentiæ longam ærumnam.

PRædicandum b eſt etiam, ut perjurium fideles caveant, & ab hoc ſummopere abſtineant, ſcientes hoc grande ſcelus eſſe, & in lege, & in Prophetis, & in Evangelio prohibitum. Audivimus enim quoſdam parvipendere hoc ſcelus, & levem quodammodo perjuris pœnitentiæ modum imponere: qui noſſe debent, talem de perjurio pœnitentiam imponi debere, qualem & de adulterio, & de fornicatione, & de homicidio ſponte commiſſo, & de cæteris criminalibus vitiis. §. 1. Si quis vero perpetrato perjurio, aut quolibet criminali peccato, timens pœnitentiam c longam, ad confeſſionem venire noluerit, ab Eccleſia repellendus eſt, ſive a communione, & conſortio fidelium, ut nullus cum eo comedat, neque bibat, neque α oret, neque in domo ſua eum recipiat.

¶ Corr. Rom. *Burchardus etiam, Polycarpus, & Ivo citant ex Eutychiano. Inventum vero eſt inter quædam capitula Theodulphi Epiſcopi Aurelianenſis ad ſuos Presbyteros ſcripta, c. 26. quæ in antiquo codice Romæ habentur.*

α Neque oret,] *Additum id eſt ex Theodulpho, Burchardo, & Ivone.*

AN SIT PERJURUS, QUI JURAT FALSUM, QUOD PUTABAT VERUM.

QUÆSTIO II.

1 ps QUod autem perjurium ſit falſum jurare, facile probatur. Ait enim Auguſtinus in libro Pſalmorum ſuper: Domini eſt terra. (*forte c. an. 410. in Africa.*)

C. I. *Pejerat, qui aliter facturus eſt, quam promittit.*

IN dolo jurat, qui aliter facturus eſt, quam promittit, cum perjurium ſit, *nequiter decipere credentem.*

¶ Corr. Rom. *Quod hic citatur ex B. Auguſtino in gloſſa interlin. Pſ. 23. in verſ.* Nec juravit in dolo, *refertur ex Caſſiodoro.*

C. II. *Quot debeat habere comites juſjurandum.*

Item Hieronymus *ſuper Hieremiam, lib. 1. ad c. 4.* (*c. an. 410. in Palæſtina.*)

a Sent. 3. d. 39. Ivo p. 12. c. 22. Pann. l. 8. c. 123.

ANimadvertendum a eſt, quod juſjurandum hos habeat comites, veritatem, judicium, atque juſtitiam. Si iſta defuerint, nequaquam erit juramentum, ſed perjurium.

b Pſal. 5.
c Sent. ibid.
d 1. Cor. 16.

Gratian. *Item, qui falſum jurat, mentitur. Mentiendo autem jurare nihil aliud eſt, quam pejerare. §. 1. Cum ergo omnes, qui loquuntur mendacium, perdendi ſint, juxta illud Pſalmiſtæ b :* Perdes omnes, qui loquuntur mendacium: *multo magis c damnabiles ſunt, qui mentiendo pejerare convincuntur: quia nomen Dei ſui in vanum aſſumunt. §. 2. Sed aliud eſt, falſum jurare, aliud jurare in dolo. Non enim omnis, qui aliter facturus eſt, quam promittit, in dolo jurat. Licet enim Apoſtolus aliter facturus eſſet, quam promitteret Corinthiis in prima epiſtola, cum ait :* d Veniam ad vos, *non tamen in dolo juravit, aut mendaciter promiſit. Ille enim in dolo jurat, aut mendaciter promittit, in cujus mente eſt, non ſic ſe facturum, ut promittit. Ille autem, qui promittit falſum, quod putat verum, nec in dolo jurat, nec mendaciter promittit.*

C. III. *De eo, qui jurat falſum, quod putat verum.*

Unde Auguſtinus *de verbis Apoſtoli, ſerm. 28. al. 30.* (*c. an. 415. in Africa.*)

e Sent. 3. d. 39. Ivo p. 12. c. 39. Pann. l. 8. c. 111.
f al. remota.
g al. perjurat,] orig.

HOmines e falſum jurant, vel cum fallunt, vel cum falluntur. Aut enim putat homo verum eſſe, quod falſum eſt, & temere jurat: aut ſcit, vel putat falſum eſſe, & tamen pro vero jurat, & nihilominus cum ſcelere jurat. Diſtant autem f iſta perjuria, quæ duo commemoravi. Fac illum jurare, qui verum putat eſſe, pro quo jurat: verum putat eſſe, & tamen falſum eſt: non ex animo iſte pejerat g, fallitur: hoc pro vero habet, quod falſum eſt, non pro re falſa ſciens jurationem interponit. Da alium, qui ſcit falſum eſſe, & dicit verum eſſe, & jurat tanquam verum ſit, quod ſcit falſum eſſe. Videtis, quam iſta deteſtan-

Digitized by Google

teſtanda ſit bellua, & de rebus humanis exterminanda. Quis enim hoc fieri velit? Omnes homines tales deteſtantur. Fac aliam, qui putat falſum eſſe, & jurat tanquam verum ſit, & forte verum eſt. Verbi gratia (ut intelligatis) pluit in illo loco, interrogas hominem, & putat non pluiſſe, & ad nequitiam ipſius competit, ut dicat, pluit, ſed putat non pluiſſe: Dicitur ei, vere pluit? vere; & jurat β & tamen pluit ibi, ſed ille neſcit, & putat non pluiſſe: perjurus eſt. Intereſt, quemadmodum verbum procedat ab animo. Ream linguam non facit, niſi mens rea.

Corr. Rom. α Fac illum] Sic etiam apud Ivonem, & in uno Vaticano codice ſermonum B. Auguſtini, & in Antuerp. editione. Nam in aliis eſt, laceſſitus jurat.

β Et jurat:] Addita hæc ſunt ex originali, & Ivone, ut hæc ſit integer. Neceſſe enim eſt præcedere juramentum, ut quis perjurus dicatur, cujus juramenti in judicabat Gratianus uſie tres memo. Alia etiam nonnulla ſunt emendata.

Gratian. Quæ ergo mens hujus non erat rea (neſciebat enim falſum eſſe, quod putavit eſſe verum) nec temere, vel negligenter, ſed cum magna diligentia videbatur ſibi deprehendiſſe verum, quod juravit falſum, perjurii non utquoque reus judicandus. Item, quod dicitur, qui falſum jurat, mentitur, non univerſaliter hoc intelligi debet. Non enim omnis, qui falſum dicit, mentitur: ſicut nec omnis, qui mentitur, falſum dicit.

C. IV. *Non eſt mentiri, dicere falſum, quod putat verum.*

Unde Auguſtinus in Enchiridio c. 22.
(*forte c. an. 421. ibid.*)

h al. omnis, ſorig. *i Sent. 3. d. 38.* IS h autem, qui mentitur i, contra id, quod animo ſentit, loquitur, voluntate fallendi. §. 1. Et utique verba propterea inſtituta ſunt, non per quæ ſe invicem homines fallant, ſed per quæ in alterius quiſque notitiam cogitationes ſuas proferat. Verbis ergo uti ad fallaciam, non ad quod inſtituta ſunt, peccatum eſt. §. 2. Nec ideo ullum mendacium putandum eſt non eſſe peccatum, quia poſſumus aliquando alicui prodeſſe mentiendo. Poſſumus enim & furando aliquando alicui prodeſſe, ſi pauper, cui palam datur, ſentit commodum, & dives, cui clam tollitur, non ſentit incommodum: nec ideo tale furtum quiſquam dixerit non eſſe peccatum. & *ſupra* c. eſt. §. 3. Nemo *k Sent. ibid. Pann. l. 8. c. 133. Ivo p. 12. c. 51.* autem mentiens judicandus eſt, qui dicit falſum, quod putat verum. quoniam, quantum in ipſo eſt, non fallit ipſe, ſed fallitur. Non itaque mendacii, ſed aliquando temeritatis arguendus eſt, qui falſa incautus credit l, ac pro veris *l incautus credendo pro veris habet,] orig.* habet. potiuſque a contrario, quantum in ipſo eſt, mentitur ille, qui dicit verum, quod putat falſum. Quantum enim ad animum ejus attinet, quia non quod ſentit, hoc dicit, non verum dicit; quamvis verum inveniatur eſſe, quod dicit. Nec ullo modo liber eſt a mendacio, qui ore neſciens verum loquitur, ſciens autem voluntate mentitur. Non conſideratis itaque rebus ipſis, de quibus aliquid dicitur, ſed ſola intentione dicentis, melior eſt, qui neſciens falſum dicit, quoniam id verum putat, quam qui mentiendi animum ſciens gerit, neſciens verum eſſe, quod dicit.

C. V. *Non mentitur, qui animum fallendi non habet.*

Item Gelaſius Papa. (*forte c. an. 494. Romæ.*)

BEatus Paulus Apoſtolus non ideo (quod abſit) fefelliſſe credendus eſt, aut ſibi extitiſſe contrarius, quoniam cum ad Hiſpanos ſe promiſiſſet iturum, diſpoſitione divina majoribus occupatus ex cauſis implere non potuit ε, quod promiſit. Quantum enim ipſius voluntatis interfuit, hoc pronuntiavit, quod revera voluiſſet efficere. Quantum autem ad divini ſecreta conſilii (quæ, ut homo, omnia non potuit, licet Spiritu Dei plenus, agnoſcere) ſuperna prætermiſit diſpoſitione præventus. §. 1. Nec quia B. Petrus Apoſtolus pro affectu divinæ reverentiæ ipſi Domino reſpondit *m Joan. 13.* m: *Non lavabis mihi pedes in æternum*, intellexiſſe (quod abſit) aut ex ſua putabitur minime conſtitiſſe ſententia, quia mox eidem divinæ voluntati ceſſerit, & quod ſe dixerit non eſſe facturum, cauſis adſtrictus humanæ ſalutis, paſſus eſt prona voluntate faciendum.

¶ Part. ε. *Non potuit.*] Hieronymus cum dubitaſſet in *Epiſt. ad Helvid. & in c. 3 ad Epheſios, in c. 11. Eſaiæ affirmat* contrarium. ut & Joan. Chryſoſtomus *hom. 7.* & idem Hieronymus in Amos c. 5. & Greg. *lib. 31. Moral. c. 37.* Vide Martyrol. 12. *Decemb.*

2 pars. Gratian. *Ille ergo falſum jurando mentitur, qui ſcit falſum eſſe, quod jurat. Eſt enim mendacium (ut Au-* *n In libro ad Conſentium contra mendacium, cap. 12. Ivo p. 12. c. 48. Pann. l. 8. c. 12.* *guſtinus n ait) falſa ſignificatio vocis o cum voluntate fallendi.* §. 1. *Sed cum fallere ſemper ſit voluntatis, falli autem vel infirmitatis, vel temeritatis; gravius autem fit, quod ex voluntate, quam quod ex temeritate, vel infirmitate procedit.* *o abeſt ab orig.* *aliquando contingit falli vel nullum, vel minimum eſſe peccatum: aliquando ex ipſa rerum vera conſideratione minus eſſe fallere, quam falli.*

C. VI. *Falli in his, quæ ad fidem non pertinent, aut parvum, aut nullum eſt peccatum.*

Unde Auguſtinus in Enchiridio, cap. 21.
(*forte c. an. 421. in Africa.*)

p el. quibuſlibet *q Sent. 3. diſt. 39. Ivo p. 12. c. 45. Pann. l. 8. c. 134.* IN p quibus q rebus nihil intereſt ad capeſſendum Dei regnum, utrum credantur, an non, vel utrum vera ſive ſint, ſive putentur, an falſa: in his errare, id eſt, aliud pro alio putare, non arbitrandum eſt eſſe peccatum, aut ſi eſt, minimum eſſe, atque leviſſimum.

C. VII. *In his, quæ ad fidem pertinent, gravius eſt falli, quam alios decipere.*

Idem in Enchiridio, c. 18. (*forte a. an. 421. ibid.*)

IN r ipſarum conſideratione rerum, quæ dicuntur, tantum intereſt, quia ſive quis fallatur, ſive mentiatur, *r Ivo p. 12. c. 51.* utcunque s falli, quam mentiri, minus eſt malum, quan- *s al. ubicunque.* tum pertinet ad hominis voluntatem; tamen longe tolerabilius eſt in his, quæ a religione ſejuncta ſunt, mentiri, quam in his, ſine quorum fide, vel notitia Deus coli non poteſt, falli.

§ Corr. Rom. *Apud B. Auguſtinum, nec multo aliter apud Ivonem legitur:* In ipſarum autem, quæ dicuntur, conſideratione rerum tantum intereſt, qua in re quiſque fallatur, ſive mentiatur, ut cum falli, quam mentiri minus ſit malum, quantum pertinet ad hominis voluntatem, tamen longe tolerabilius ſit in his, &c. *Verum ob gloſſam in verſi.* utcunque, *al.* ubicunque, *non eſt mutatum.*

3 pars. Gratian. Item, *quod dicitur* t: Perdes omnes, qui *t Pſal. 5.* loquuntur mendacium. *non de omni mendacio intelligendum eſt. Sunt enim quædam mendacia, in quibus etſi ſit aliqua culpa, non tamen damnabilia ſunt: imo tanquam non mendacia habenda ſunt. Sunt & alia mendacia, quæ ſunt gravioris culpæ, de quibus intelligitur:* Perdes omnes, qui loquuntur mendacium. §. 1. *Ut autem appareat, quæ mendacia ſint venialia, & quæ damnabilia, diſtinguendum eſt, quot ſint genera mendacii.*

C. VIII. *Quot ſint genera mendacii.*

De quibus Auguſtinus ſcribit in libro de mendacio, c. 14.
(*c. an. 396. ibid.*)

PRimum u eſt capitale mendacium, longeque fugiendum, *u Sent. 3 diſt. 38. Ivo p. 12. cap. 1. Pann. l. 8. c. 124.* quod ſit in doctrina religionis: ad quod mendacium nullo conditione quiſquam debet adduci. Secundum autem, ut aliquem lædat injuste, quod tale eſt, ut & nulli proſit, & obſit alicui. Tertium, quod ita prodeſt alteri, ut obſit alteri, quamvis non ad immunditiam obſit corporalem. Quartum, quod ſit ſola mentiendi, fallendique libidine, quod merum x mendacium eſt. Quintum, quod ſit *x merum] orig. al. verum.* placendi cupiditate de ſuaviloquio. His omnibus penitus evitatis, atque rejectis, ſequitur ſextum genus, quod & nulli obeſt, & prodeſt alicui: velut ſi quiſpiam pecuniam alicujus injuſte α tollendam ſciens, ubi ſit, neſcire ſe mentiatur, quocunque β interroganti. Septimum, quod & nulli obeſt, & prodeſt alicui: velut ſi nolit hominem ad mortem quæſitum prodere, mentiatur. & *infra* eodem. Octavum eſt genus mendacii, quod & nulli obeſt, & ad hoc prodeſt, ut ab immunditia corporali aliquem tueatur. & *infra.* c. 21. §. 1. Non eſt igitur mentiendum in doctrina pietatis: magnum enim ſcelus eſt, & primum genus deteſtabilis mendacii. Non eſt mentiendum ſecundo genere, quia nulli facienda eſt injuria. Non eſt mentiendum tertio genere, quia nulli cum alterius injuria conſulendum eſt. Non eſt mentiendum quarto genere, propter mendacii libidinem, quæ per ſeipſam vitioſa eſt. Non eſt mentiendum quinto genere, quia nec ipſa veritas ſine y placendi hominibus *y al. cauſa,* enuntianda eſt: quanto minus mendacium, quod per ſeipſum, quia mendacium eſt, utique turpe eſt. Non eſt mentiendum ſexto genere, neque enim recte etiam teſtimonii veritas pro cujuſquam temporali commodo, ac ſalute corrumpitur: ad ſempiternam vero ſalutem nullus ducendus eſt opitulante mendacio. & *infra.* Neque ſeptimo genere mentiendum, non enim cujuſquam commoditas, aut ſalus temporalis, perficiendæ fidei præferenda eſt: nec ſi quiſquam γ in recte factis noſtris tam male moveri ſentia, ut fiat etiam animo deterior, longeque a pietate remotior. & *infra* Nec octavo genere mentiendum eſt, quia & in bonis caſtitas animi pudicitiæ δ corporis præfertur, & in malis id, quod ipſi facimus, eo, quod fieri ſinimus, nobis damnabilius eſt. §. 2. In his autem octo generibus tanto quiſque minus peccat, cum mentitur, quanto ε magis a primo recedit. Quiſquis autem eſſe aliquod genus mendacii, quod peccatum non ſit, putaverit, decipiet ſeipſum turpiter, cum honeſtum ſe deceptorem arbitratur aliorum.

§ Corr. Rom. α Injuſte] *Abeſt ab originali omiſſe, præ quam in duobus Gratiani codicibus legitur, juſte.*

β Quocunque interroganti] *Addita hæc ſunt ex originali.*

γ Si quiſquam] *Apud B. Auguſtinum, & Ivonem eſt:* Nec ſi quiſquam in recte factis noſtris tam male movetur, ut fiat etiam animo deterior, longeque a pietate remotior, propterea recte facta deſerenda ſunt. *Sed ob gloſſam in verſ.* recta factis, *non eſt mutatum.*

δ Pudicitiæ] *Apud eoſdem habetur*, pudicitia corporis: & in malis id, quod ipſi facimus eo, quod fieri ſinimus, pejus eſt. *Sed eadem cauſa obſtitit, ne mutaretur.*

ε Quanto magis] *In originali legitur*, quanto emergit ad octavum: tanto amplius, quanto devergit ad primum. *Sed huic gloſſæ in verſ.* recedit.

C. IX. *Non licet alicui humilitatis cauſa mentiri.*

Item Auguſtinus *de verbis Apoſtoli ſerm.* 31. *al.* 29.
(c. an. 415. in *Africa*.)

z Ivo p. 12. c. 42. Pann. l. 8. c. 128. CUm z humilitatis cauſa mentiris, ſi non eras peccator, antequam mentireris, mentiendo efficeris, quod evitaveras. Veritas in te non eſt, niſi te ita dixeris peccatorem, ut etiam eſſe cognoſcas. Veritas autem ipſa eſt, ut quod es, dicas. Nam quomodo eſt humilitas, ubi regnat falſitas?

C. X. *De eodem.*

Item Gregorius I. *lib.* 26. *Moralium c.* 9. *al.* 3.
(an. 590. *Romæ*.)

INcaute ſunt a humiles, qui ſe mendacio illaqueant.
§ Corr. Rom. a Incaute ſunt] *Sic in pleriſque manuſcriptis. Vulgata lectio erat,* incauti ſunt homines. *Integer autem B. Gregorii locus ſic habet;* Incaute ſunt humiles, qui ſe mendacio illaqueant, dum arrogantiam vitant, imo mentiendo ſuperbiunt: quia contra veritatem ſe erigunt, quam relinquunt.

C. XI. *Non licet mentiri, ut arrogantia vitetur.*

Item Auguſtinus *ſuper Joannem tractatu* 43.
(c. an. 412. in *Africa*.)

NOn ita caveatur arrogantia, ut veritas relinquatur.

C. XII. *Non omne mendacium æque peccatum eſt.*

Idem *in Enchiridio cap.* 18.
(forte c. an. 421. *ibid.*)

a Ivo p. 12. c. 53. MIhi autem videtur peccatum eſſe quidem omne mendacium, ſed multum intereſſe, quo animo, & quibus de rebus quiſque mentiatur. Non enim ſic peccat ille, qui conſulendi, quomodo ille, qui nocendi voluntate mentitur: nec tantum nocet, qui viatorem mentiendo in
b al. diverſum. adverſum b iter mittit, quantum is, qui viam vitæ mendacio fallente depravat.
§ Corr. Rom. *Nonnulla in hoc capite ſunt inducta, & alia emendata ex B. Auguſtino, & Ivone.*

C. XIII. *Non eſt aliquo modo quilibet decipiendus.*

Item Auguſtinus *in libro de conflictu vitiorum, atque virtutum c.* 19. (imo Iſidor. Hiſpal. c. an. 620. in *Hiſpania*.)

c Ivo p. 12. c. 44. d al. ingenio. NEc c artificioſo mendacio d, nec ſimplici verbo oportet decipere quenquam: quia quomodolibet a mentitur quis, occidit animam.
§ Corr. Rom. a Quomodolibet] *In ipſo libello legitur,* quolibet artis modo mentietur, is, quod mentitur, occidit animam. *Sed Ivo cum Gratiano concordat.*

C. XIV. *Pro temporali vita alicujus, perfectus mentiri non debet.*

Item Auguſtinus *in quinto Pſalmo ad verſic.* Perdes omnes, qui loquuntur.
(forte c. an. 410. in *Africa*.)

e Auſ. l. 12. c. 79. Ivo p. 12. cap. 46. Pann. l. 8. c. 130. NEc quis arbitretur, perfectum, & ſpiritualem hominem pro iſta temporali vita, in cujus morte non occiditur ſive ſua, ſive alterius anima, debere mentiri. Quoniam aliud eſt mentiri, aliud eſt verum occultare. ſiquidem aliud eſt falſum dicere, aliud verum tacere, ut ſi quis forte vel ad iſtam viſibilem mortem non vult hominem prodere, paratus eſſe debet verum occultare, non falſum dicere, ut neque prodat, neque mentiatur, ne occidat animam
f In Conc. Toletano 8. c. 2. ſuam pro corpore alterius. *& infra*. §. 1. Duo f ſunt omnino genera mendaciorum, in quibus non eſt magna culpa, ſed tamen non ſunt ſine culpa, cum aut jocamur, aut, ut proximis proſimus, mentimur. Illud primum in jocando ideo non eſt perniciosiſſimum, quia non fallit. Novit enim ille, cui dicitur, joci cauſa eſſe dictum. Se-
g al. mitius. cundum autem ideo minus g eſt, quia retinet nonnullam benevolentiam. §. 2. Illud vero, quod non habet duplex cor, nec mendacium quidem dicendum eſt, tanquam verbi gratia, ſi cui gladius commendetur, & promittat ſe redditurum, cum ille, qui commendavit, popoſcerit: ſi forte gladium ſuum repetat furens, manifeſtum, eſt tunc non eſſe reddendum, ne vel ſe occidat, vel alios, donec ei ſanitas reſtituatur. Hic ideo non habet duplex cor, quia ille, cui commendatus eſt gladius, cum promittebat ſe redditurum poſcenti, non cogitabat furentem poſſe repetere. *& infra*. §. 3. Manifeſtum a eſt non eſſe culpandum, aliquando verum tacere; falſum autem dicere, non invenitur conceſſum eſſe perfectis.

§ Corr. Rom. a Manifeſtum] *Apud B. Auguſtinum hæc antecedunt:* Verum autem occultavit & Dominus, cum diſcipulis nondum idoneis dixit: *Multa a habeo vobis dicere, ſed nunc non poteſtis portare illa*, & Apoſtolus Paulus, cum ait: *Non b potui loqui vobis, quaſi ſpiritualibus, ſed quaſi carnalibus*. Unde manifeſtum eſt &c.

C. XV. *Noſtra peccata alterius ſaluti conſulere non debemus.*

Idem *in libro contra mendacium c.* 17.
(c. an. 396. *ibid.*)

FAciat h homo etiam pro temporali hominum ſalute, quod poteſt. Cum autem ad hunc articulum ventum fuerit, ut tali ſaluti conſulere, niſi peccando, non poſſit, jam ſe exiſtimet a non habere, quid faciat, quando id reliquum eſſe perſpexerit, quod non a recte faciat. h Ivo p. 10. c. 48. Pann. l. 8. c. 126.
§ Corr. Rom. a Non] *Addita eſt negatio ex originali, & Ivone; neque enim gloſſa impediebat.*

C. XVI. *De eodem.*

Item Iſidorus *in Synonymis* 2 *c.* 20.
(c. an. 620. *in Hiſpania*.)

i Capit. de mendacio in recen. impreſſ. & ſimile l. 2. de ſummo bono c. 30. k Ivo p. 10. c. 49. Pann. l. 8. c. 126.
OMne k genus mendacii ſummopere fuge: nec caſu, nec ſtudio loquaris falſum: nec ut proſſis, mentiri ſtudeas, nec qualibet fallacia vitam alicujus defendas. Cave mendacium in omnibus.

C. XVII. *De eodem.*

Item Auguſtinus *in libro de mendacio c.* 6.
(c. an. 390. in *Africa*.)

SI quis ad te confugiat, qui mendacio tuo poſſit a morte liberari, non es mentiturus. Os enim l, quod mentitur, occidit animam. *& infra*. §. 1. Cum ergo mentiendo vita æterna amittitur, nunquam pro cujuſquam vita temporali mentiendum eſt. l Sap. 1.
§ Corr. Rom. *Caput hoc abeſt a pleriſque vetuſtis, & in duobus eſt cum nomine Paleæ.*

C. XVIII. *Non reputantur mendacia, cum ea, quæ non ſunt, joco dicuntur.*

Item Auguſtinus *in libro quæſt. q.* 145. *Gen. c.* 44.
(ante c. an. 428. *ibid.*)

QUod m autem ait fratribus ſuis Joſeph; *Neſciebatis, quia augurio auguratur homo, qualis ego?* de hoc augurio etiam mandavit eis dicendum per hominem ſuum: quid ſibi velit, quæri ſolet. An quia non ſerio, ſed joco dictum eſt, ut exitus docuit, non a eſt habendum mendacium? Mendacia enim a mendacibus ſerio aguntur, non joco. Cum autem, quæ non ſunt, tanquam joco dicuntur, non deputantur mendacia. m Ivo p. 12. c. 43. Pann. l. 8. c. 129.
Gratian. *Sed in veteri Teſtamento multa permittebantur, quorum exemplis hodie uti non licet.*

C. XIX. *Veterum exemplo mentiri non licet.*

Unde Gregorius I. *lib.* 18. *moral. c.* 3. *al.* 4.
(an. 590. *Romæ*.)

SI quis per vetus Teſtamentum vult ſuum tueri mendacium, quia minus illic quibuſdam fortaſſe nocuerit, dicat neceſſe eſt, furtum alienarum rerum, & retributionem injuriæ, quæ infirmis illic conceſſa ſunt, ſibi nocere non poſſe. Quæ omnia cunctis liquet, quanta animadverſione veritas inſequitur, quæ nobis jam ſignificationis ſuæ umbra poſtpoſita, in vera carne declaratur.

C. XX. *Obſtetrices de pietate remuneratæ, de mendacio ſunt punitæ.*

Idem ead. libro cap. 2. *al.* 4.
(an. 590. *ibid.*)

SI n qualibet culpa ſequenti ſolet pia operatione purgari, quanto magis hæc facillime abſtergitur, quam mater boni operis pietas ipſa comitatur? Nonnulli vero de obſtetricum fallacia conantur aſſerere, hoc mendacii genus non eſſe peccatum, maxime quod illis mentientibus ſcriptum o eſt: *quia ædificavit illis Dominus domos*. In qua magis recompenſatione cognoſcitur, quid mendacii culpa mereatur. Nam benignitatis earum merces, quæ eis in æterna potuit vita retribui, præmiſſa p culpa mendacii in terrenam eſt recompenſationem declinata. n Ivo p. 12. c. 40. o Exod. 1. p al. pro admiſſa.
Gratian. *Abraham quoque loquens ad pueros ſuos ait* q: Sedete hic cum aſino: ego, & puer illuc uſque properantes: & cum adoraverimus, revertemur ad vos: *licet aliud ſe facturum deliberaret, tamen excuſatur a mendacio. Unde Ambroſius in libro de Patriarchis*. Prophetavit r Abraham, quod ignorabat. Ipſe ſolus diſponebat redire immolato filio. Sed Dominus per os ejus locutus eſt, quod parabat. Captioſe q Gen. 22. r l. 1. de Abrah. c. 8.
autem

Digitized by Google

autem loquebatur eum ſervulis, ne ergaito negotio, aut impediret aliquis, aut gemitu obſtreperet, aut fleto.

§ 355. 1. *Quandoque aliquid jubendo ſignificamus velle fieri, quod tamen fieri nolumus, ſed experimentum obedientiæ quærimus: ſicut Abraham a Deo tentatus legitur* c, *cum juſſus eſt immolare filium, quem Dominus nolebat ab eo occidi. Unde in eodem libro idem* t *Ambroſius:* Non enim volebat Deus immolari a patre filium: nec implere hoc munus eulebat, qui ovem pro filio immolandam obtulit: ſed tentabat affectum patris, ſi Dei præcepta præferret filio. *& infra.* Non injicias, *inquit*, manum in puerum, neque facias ei quicquam. *& infra.* Affectum tuum inquiſivi, non factum exegi: tentavi mentem tuam, ſi etiam filio dilectiſſimo non parceres propter me. Non aufero, quod donavi ipſe: nec hæredem invideo, quem largitor ſum non habenti.

c Gen. 22.

t Ibid. in principio capit. 81.

C. XXI. *Simulatio utilis eſt, & in tempore aſſumenda.*

Item Hieronymus *in epiſt. ad* Galatas *c.* 2. (*an.* 386. *in Palæſtina.*)

Utilem ſimulationem, & in tempore aſſumendam, Jehu Regis Iſrael nos doceat exemplum: qui cum non potuiſſet interficere Sacerdotes Baal, niſi ſe finxiſſet velle idolum colere, dixit u: *Congregate mihi omnes Sacerdotes Baal. Si enim Rex Achab ſervivit Baal in paucis, ego ſerviam ei in multis.* Et David x, quando mutavit faciem ſuam coram Abimelech, & dimiſit eum, & abiit. Nec mirum quamvis juſtos homines, tamen aliqua ſimulare pro tempore ob ſuam, & aliorum ſalutem: cum & ipſe Dominus noſter non habens peccatum, nec carnem peccati, ſimulationem peccatricis carnis aſſumpſerit, ut condemnans in carne peccatum, nos in ſe faceret juſtitiam Dei.

u 4. Reg. 10.

x 1. Reg. 21.

Gratian. *Ecce quæ mendacia ſunt venialia, & quæ damnabilia. §. 1. Sed quæritur, quare dicat Auguſtinus, non eſſe mentiendum pro temporali vita alicujus: cum Abraham* y *deſcendens in Ægyptum rogaverit Saram, ut ſororem ejus ſe eſſe mentiretur, dicens:* Novi, quod pulchra ſis mulier, & quod cum viderint te Ægyptii, dicturi ſunt, uxor illius eſt, interficient me, & te reſervabunt. Dic ergo, obſecro te, quod ſoror mea ſis, ut bene ſit mihi propter te, & vivat anima mea ob gratiam tui. *Sed Abraham non mendacium dixit, ſed verum tacere voluit.*

y Gen. 12.

C. XXII. *Quomodo Abraham excuſatur a mendacio, qui Saram ſororem ſuam eſſe dixit.*

Unde idem Auguſtinus *ait in quæſt. Gen. q.* 26. (forte c. an. 428. *in Africa.*)

Quæritur, cur Patriarcha mentiri voluit, ut diceret Saram ſororem ſuam, & non potius Deo commiſit: qui ſi vellet, ejus pudicitiam apud Pharaonem ſervare poſſet. Sed veritatem voluit celari, non mendacium dici. Soror enim dicitur, quia filia fratris erat. Et in hoc oſtenditur, quod nemo debet tentare Deum ſuum, dum habet, quod rationabili conſilio faciat. Fecit z, quod potuit, quod non potuit, Deo commiſit, in quem ſperavit: nec eum fides, aut ſpes fefellit. Si autem interrogatus illam fœminam indicaſſet uxorem, duas res tuendas committeret Deo, & vitam ſuam, & uxoris pudicitiam.

z Lib. 22. contra Fauſt. c. 36. 33. & ineſſſe 36.

§ Corr. Rom. *In quæſtione ipſa vigeſima ſexta non ſunt omnia verba hujus capituli: ſed conſectum eſt etiam ex lib. 22. contra Fauſtum, & contra Secundinum, & ex aliis locis.*

Gratian. *Item opponitur, quod Jacob* a *mentiendo & ſibi profuit, & aliis nocuit, nec tamen reprehenditur, ſed commendatur. Sed Jacob dicendo ſe eſſe Eſau primogenitum non eſt mentitus. Non enim dixit ſe eſſe primogenitum naſcendo, ſed jure primogenituræ, illo vendente, ei acquirendo. Sic & Chriſtus Joannem dixit* b *eſſe Heliam, non perſona, ſed imitatione virtutis. Erat ergo Jacob Eſau, non naſcendo, ut diximus, ſed emptione primogenituræ, de non primogenito in primogenitum tranſeundo: ſicut & ipſe Eſau primogenita vendendo, de primogenito non primogenitus fieri meruit. Sic & Judæi, cum eſſent filii* c *Abrahæ carne, quia non fuerunt filii ejus imitatione, non deputantur inter filios Abrahæ, ſed dicuntur filii diaboli, cujus filii ſunt, non naſcendo, ſed imitando. Unde a Domino audire meruerunt* d: Si filii Abrahæ eſtis, opera Abrahæ facite: nunc autem quæritis me interficere, hominem, qui veritatem locutus ſum vobis. Hoc Abraham non fecit. Vos ex patre diabolo eſtis, & deſideria patris veſtri facere vultis. *§. 1. Econtra Gentiles, cum ſecundum originem carnis ab Abraham eſſent alieni, tamen imitatione fidei, & juſtitiæ ſucceſſerunt in filios Abrahæ. Unde ab Apoſtolo* e *dicitur eiſdem:* Si autem Chriſti, ergo Abrahæ ſemen eſtis. *Hinc idem Apoſtolus ſcribens* f *Romanis ait:* O te Judæe, ſi circumciſus es, nec legem obſerves, circumciſio tua præputium facta eſt: quomodo & præputium, ſi juſtitias legis cuſtodiat, in circumciſionem reputatur. *Profitetur ergo, ut ex præmiſſis colligitur, imitatione operis origini carnis. Veraciter ergo, non mendaciter Jacob ſe dixit Eſau eſſe: nec mentiendo, ſed verum dicendo ſibi profuit, alteri vero non nocuit: quia benedictionem ſibi debitam accepit, non alienum* g *ſurripuit. §. 2. Epiſcopus vero iſte, de quo agitur, etſi falſum juravit, tamen quia, ut ſupra dictum eſt, verum* h *ſe jurare putavit, non fecit, niſi vera mens, nequaquam reus perjurii habetur. Probatur hoc etiam exemplo Saulis, qui cum eſſet pugnaturus contra Philiſthæos, juravit* i *ſe interfecturum, quicumque ante ſolis occaſum comederet. Jonathas autem filius ejus non audito Regis juramento, cum pugnando magnam hoſtium ſtragem dediſſet, & ſa-*

a Gen. 28. & 25.

b Matth. 11.

c Joan. 8.

d Joan. 8.

e 1. Cor. 4.

f Rom. 2.

g alienum.

h Sup. cad. homines.

i 1. Reg. 14.

lutem feciſſet in Iſrael, fame laborans, vidit favum mellis, quem virga verga, quam geſtabat in manibus, tetigit, & comedit: ſtatimque oculi, quos fere ſomni clauſerat, aperti ſunt, & facies ejus exhilarata eſt. Quo comperto, Saul voluit eum dare neci: ſed precibus, & pro populi ſupplicatione placatus mortis revocavit ſententiam, ne interficeretur ille, per quem ſalus data erat in Iſrael, & quo pugnante de manibus hoſtium populus ille liberatus fuerat. Ecce Saul falſum juravit, quia quod jurejurando ſe facturum decrevit, precibus populi revocatus x *non fecit. Nec tamen perjurii reus arguitur: quia, quantum in ipſo fuit, quod juravit, implevit, dum ſententiam mortis in filium dedit, quam non carnali affectu, ſed populi ſupplicatione revocavit.*

x al. provocatus.

SI LICUIT ARCHIDIACONO DENEGARE EPISCOPO CONJURATAM OBEDIENTIAM.

QUÆSTIO III.

Cum ergo, ut ratione, & exemplo monſtratum eſt, Epiſcopus reus perjurii non eſſet, conjurata obedientia ab Archidiacono ſibi denegari non debuit: nam etiamſi criminoſum illum eſſe conſtaret, ante diffinitivam tamen ſententiam, ut ſupra monſtratum eſt, nulli Clericorum ſuorum ab eo licuerat diſcedere. Conſtat ergo illicitum eſſe, quod Archidiaconus juramento firmavit. Unde merito quæritur, an debeat ſervari, vel non.

SI CONSTITERIT ESSE ILLICITUM, QUOD JURAVIT ARCHIDIACONUS, AN SIT SERVANDUM.

QUÆSTIO IV.

Quod autem illicita juramenta ſervari non debeant, in Toletano Concilio VIII, *cap.* 2. *legitur:* in quo ſic ſtatutum eſt. (*an.* 653. *in Hiſpania.*)

C. I. *Melius eſt vota ſtultæ promiſſionis non implere, quam crimen committere.*

Si a publicis ſacramentorum geſtis (quod Deus avertat) a quibuslibet illicita, vel non bona extitiſſet b conditio allegata, quæ aut jugulare animam patris, aut agere compelleret ſtuprum ſacratiſſimæ virginis: nunquid non tolerabilius eſſet ſtultæ promiſſionis vota rejicere, quam per injuſtum promiſſorum cuſtodiam, exhorrendam criminum implere menſuram?

a Ivo p. 12. c. 9. Pann. l. 8. c. 90.

b al. extitiſſet conditio allegata.

C. II. *Aliquando non expedit promiſſum ſervare ſacramentum.*

Item Ambroſius *de officiis, lib.* 3. *cap.* 50. c (an. 377. *Mediolani.*)

c Ib. in Tolet. 8.

Eſt d etiam contra officium nonnunquam ſolvere promiſſum, ſacramentum cuſtodire a: Ut Herodes, e qui juravit, quoniam, quicquid petitum eſſet, daret filiæ Herodiadis: & necem Joannis præſtitit, ne promiſſum negaret.

d Sent. 3. diſt. 39. Ivo p. 12. cap. 7. Pann. l. 8. c. 92.

e Matth. 14.

§ Corr. Rom. a Cuſtodire:] *Addita eſt vox iſta ex originali, & Concilio Toletano, in quo refertur.*

Gratian. *Item in ſermone S. Auguſtini* f *Epiſcopi de Decollatione S. Joannis Baptiſtæ, qui ſic incipit: Cum S. Evangelium legeretur.* (forte c. an. 391. *in Africa.*)

f Serm. 11. de ſanctis, cujus principium eſt: (Propter hanc.)

C. III. *Pietas fuit, quod David Nabal, ſicut juraverat, non occidit.*

Quod g a David juramentum per ſanguinis effuſionem non implevit, major pietas fuit. Video a David pium hominem, & ſanctum in temerariam jurationem cecidiſſe, & maluiſſe non facere, quod juraverat, quam jurationem ſuam fuſo hominis ſanguine implere.

g Sent. ibid. Ivo p. 12. c. 11. Pann. l. 8. c. 92.

§ Corr. Rom. a Video] *Hæc ſunt verba B. Auguſtini in eo ſermone. Antecedentia autem videntur ſumma quædam; nec ſunt apud Ivonem, aut in Pannormia.*

* Petr. 1. *Quod David.*] Beda in cap. 4. Matth. Auguſt. *Hom.* 44. *in Natal. Dom. & qu.* 4. *cap.* 6.

C. IV. *De eodem.*

Idem *ibid.* (forte c. an. 391. *ibid.*)

Juravit h David temere; ſed non implevit jurationem majori pietate. *& infra. §.* 1. Ecce ſanctus David non quidem natus ſanguinem hominis fudit: ſed eum falſum juraſſe negare quis poterit? De duobus peccatis elegit minus: ſed minus fuit illud in comparatione majoris. Nam per ſeipſum appenſum, magnum malum eſt, falſa juratio.

h Sent. ibid. Ivo ibid. Pann. l. 8. c. 93.

C. V. *Turpia vota ſervanda non ſunt.*

Item Iſidorus *in ſynonymis* l, *libro ſecundo* n. (c. an. 620. *in Hiſpania.*)

l Cap. de mendacio, in impreſſo Pariſus.

In a malis promiſſis reſcinde fidem. In turpi voto muta decretum: quod incaute voviſti, ne facias. Impia enim eſt promiſſio, quæ ſcelere adimpletur.

n Ivo p. 12. c. 12. In Tolet. 8. c. 2. & in Tribur. cap. 21. & gloſſ. ordin. in cap. 14. Matthæi, in verſ. juramentum.

§ Corr. Rom. a Secundo.] *Etiam B. Braulius in vita Iſidori*

Iſidori memorat duos ſynonymorum libros. Et in ſynonymis, quæ nuper cum aliis Iſidori operibus ſunt Pariſiis impreſſo, facile locum haberet diviſio in duos libros. Nam ex poſteriore parte videtur ſumptus libellus de norma vivendi, qui in eodem Pariſino codice habetur. Alter autem libellus de contemptu mundi, qui & ibidem, & antea Antuerpiæ, & olim Venetiis ſub hoc titulo, Iſidorus de homine & ratione deflente, & de homine, & ratione conſolante, *impreſſus eſt, videtur epitome quædam ſynonymorum.*

C. VI. *Non eſt obſervandum juramentum, quo malum incaute promittitur.*

Item Beda in *homil. 44. in Natali Decollationis S. Joannis.* (c. an. 720. in *Anglia.*)

l Infra eod. ſi aliquid cap. 16. Burch. l. 12. c. 18. Ivo p. 12. c. 13. & 75. Pann. l. 8. c. 94. & 118.
m 1. Reg. 25.

SI l aliquid forte nos incautius juraſſe contigerit, quod obſervatum pejorem vergat in exitum, libere illud conſilio ſalubriore mutandum noverimus, ac magis inſtante neceſſitate pejerandum nobis, quam pro vitando perjurio in aliud crimen gravius eſſe divertendum. Denique juravit David per Dominum occidere Nabal virum ſtultum, & impium, atque omnia, quæ ad illum pertinerent, demoliri. Sed ad m primam interceſſionem Abigail fœminæ prudentis mox remiſit minas, revocavit enſem in vaginam, neque aliquid culpæ ſe tali perjurio contraxiſſe doluit.

C. VII. *De duobus malis minus eligi oportet.*

Idem *ibid.* (c. an. 720. in *Anglia.*)

n Ivo p. 12. c. 13. Pann. l. 8. c. 93.

NOn n ſolum in jurando, ſed in omni, quod agimus, hæc eſt moderatio ſolertius obſervanda: ut ſi in talem forte lapſum verſuti hoſtis inciderimus inſidiis, ex quo ſine aliquo peccati contagio ſurgere non poſſimus, illum potius evadendi aditum petamus, in quo minus periculi nos perpeſſuros eſſe cernimus.

C. VIII. *Tolerabilius eſt juramentum non implere, quam quod turpe eſt facere.*

o in Tolet. 8. c. 2.

Item Ambroſius *de officiis, lib. 3. c. 12.* o (an. 377. *Mediolani.*)

p Ivo p. 12. c. 17.
q Pannor. l. 8. c. 101.
r Matth. 14.
s homicidio.] Ivo.
t ibid.
u Jud. 11.
x Infr. cad. non ſemper.

UNuſquiſque p ſimplicem ſermonem proferat: vas ſuum in ſanctificatione poſſideat: nec fratrem ſuum circumſcriptione verborum inducat: nihil promittat inhoneſtum: aut ſi promiſerit, tolerabilius eſt promiſſum non facere, quam facere, quod turpe ſit. Sæpe q plerique conſtringunt ſeipſos jurisjurandi ſacramento, & cum ipſi cognoverint, promittendum non fuiſſe, ſacramenti tamen contemplatione faciunt, quod ſpoponderant: ſicut de Herode ſupra ſcripſimus, qui r ſaltatrici præmium turpiter promiſit, crudeliter ſolvit. Turpe, quod regnum pro ſaltatione promittitur; crudele quod mors Prophetæ pro jurisjurandi religione donatur. Quanto tolerabilius tali fuiſſet perjurium ſacramento s? Si tamen perjurium poſſet dici, quod ebrius inter vina juraverat, quod evitatus u inter ſaltantium choros promiſerat. Infertur diſco Prophetæ caput, & hoc æſtimatum eſt fidei eſſe, quod amentiæ fuit. *& poſt pauca de Jephte diſſerens.* §. 1. Miſerabilis, *inquit* t, neceſſitas, quæ ſolvitur parricidio. Melius eſt u non vovere, quam vovere id, quod ſibi is, cui promittitur, nolit exſolvi. *& poſt paululum.* §. 2. Non ſemper x igitur promiſſa ſolvenda omnia ſunt. Denique ipſe Dominus frequenter ſuam mutat ſententiam, ſicut Scriptura indicat.

¶ Corr. Rom. u Evitatus] *Emendatum eſt ex B. Ambroſio, & Ivone. Antea enim legebatur*, & juratus.

C. IX. *Incommutabilis Deus quandoque ſua mutat ſtatuta.*

Item ex Concilio Toletano VIII. *c. 2.* (an. 653. *in Hiſpania.*)

y Hierem. 18.

INcommutabilis, eademque ſemper exiſtens Dei natura, patenter ſua ſæpe in ſacris literis legitur mutaſſe promiſſa, & pro miſericordia temperaſſe ſententiam. Unde quamlibet ſit impaſſibilis, atque immutabilis, ejuſdemque Deitatis licet ſint dicta firmiſſima, crebro tamen ejus & juramenta leguntur, & pœnitentia, quæ ſacris extant myſteriis adoperta. Jurare namque Dei eſt a ſeipſo nullatenus ordinata convellere: pœnitere vero, eadem ordinata, cum voluerit, immutare. Sic per Hieremiam y dicit: *Repente loquar adverſum gentem, & adverſum regnum, ut eradicem, & deſtruam, & diſperdam illud. Si pœnitentiam egerit gens illa ſuper malo ſuo, quod locutus ſum adverſus eam; agam & ego pœnitentiam ſuper malo, quod cogitavi, ut facerem ei.*

¶ Corr. Rom. *Initium hujus capituli emendatum eſt ex recentioribus editionibus Conciliorum Colonienſibus, & codice Lucenſi Regio. In vetuſtioribus autem editionibus, & duobus codicibus Vaticanis, duobuſque monaſterii Dominicani poſt verſic.* innectenda. *quod in ipſo Concilio antecedit hoc capitulo, ſequitur continenter:* Etenim immutabilis Deitatis licet dicta ſint firmiſſima, crebro tamen &c. *intermediis omiſſis.*

C. X. *Sapientis eſt revocare, quod male loquitur.*
Item Auguſtinus. (forte c. an. 415. in *Syria.*)

MAgnæ ſapientiæ eſt, revocare hominem, quod male locutus eſt.

C. XI. *Qua pœna feriatur, qui illicitum juramentum facit.*

Item ex Concilio Ilerdenſi, *cap. 7.* (an. 524. in *Hiſpania.*)

QUi ſacramento z ſe obligaverit, ut litigans cum quolibet ad pacem nullo modo redeat: pro perjurio uno anno a communione corporis, & ſanguinis Domini ſegregatus, reatum ſuum eleemoſynis, fletibus, & quantis potuerit jejuniis, abſolvat. Ad charitatem vero, quæ a operit multitudinem peccatorum, celeriter venire feſtinet.

z Burch. l. 12. c. 17. Ivo p. 12. c. 84. Rabanus in pœnit. c. 10.
a 1. Pet. 4.

C. XII. *Non omnia promiſſa ſolvenda ſunt.*

Item Ambroſius *lib. 3. officiorum, c. 12.* b (an. 377. *Mediolani.*)

NOn ſemper c promiſſa omnia ſolvenda ſunt. Denique ipſe Dominus frequenter ſuam mutat ſententiam, ſicut Scriptura indicat.

b In Tolet. 8. c. 2. ſup. cod. unuſquiſque. in fine.
c Ivo p. 12. c. 29. Pann. l. 8. c. 102.

C. XIII. *De eodem.*

Item Iſidorus *ſententiarum lib. 2. c. 31.* d (c. an. 620. in *Hiſpania.*)

NOn e eſt obſervandum juramentum, quo malum incaute promittitur: veluti ſi quiſpiam adulteræ perpetuam cum ea permanendi fidem polliceatur. Tolerabilius eſt enim non implere ſacramentum, quam permanere in ſtupri flagitio.

d Conc. Tolet. 8. c. 2. Beda in Scintillis, cap. 38. Gloſſa ordinaria in c. 14. Matth.
e Polycar. l. 6. tit. 12. Burc. l. 12. c. 10. Ivo p. 12. c. 38. & 67. Pann. l. 8. c. 118.

C. XIV. *Male jurans pœnitentiam agat.*

Item ex Concilio Toletano, *c. 8.* (forte an. 653. *ibid.*)

NEceſſe f eſt, ut male jurans dignam pœnitentiam agat, eo quod nomen Domini contra præceptum illius ſumpſit in vanum: quia in Exodo ſcriptum eſt g: *Nec enim inſontem habebit Dominus eum, qui aſſumpſerit nomen Domini Dei ſui fruſtra.*

¶ Corr. Rom. *Verba propria hujus, & ſequentis capitis non ſunt in contextu ſecundo Concilii Toletani octavi: ex quo tamen citant Rabanus in lib. pœnit. c. 21. & Burchardus lib. 12. c. 09. Convenit enim hoc offert cum iis, quæ in ſecundo illo canone leguntur. Idem vero Burchardus c. 7. citat ex Toletano c. 9. Ivo autem abſolute ex Toletano. Sunt que apud ipſos hæc duo capita conjuncta, quemadmodum & in aliquot vetuſtis Gratiani exemplaribus, ſine verſiculo,* Item.

f Rabanus lib. pœnit. cap. 21. Burch. l. 12. c. 9. & 27. Ivo p. 12. c. 64.
g Exod. 20.

C. XV.

Item & in Levitico. (an. 1490. ante Chriſtum in *Arabia.*)

NOn h *pejerabis in nomine meo, nec pollues nomen Dei tui, ego Dominus.* Malum tamen, quod facturum ſe ſacramento devoverit, omnino non faciat: quia ſtulta vota frangenda ſunt.

h Levit. 19.

¶ Corr. Rom. *Ita etiam cæteri collectores. Sed ſupra eod. caput,* ſi aliquid. *iiſdem verbis affertur ex Beda, apud quem habetur, ut ibi eſt indicatum.*

C. XVI. *Juramentum, quo malum incaute promittitur, non eſt ſervandum.*

Item ex decreto Soteris Papæ, *c. 3.* (forte c. an. 173. *Romæ.*)

SI i aliquid forte incautius nos juraſſe contigerit, quod obſervatum pejorem vergat in exitum, illud conſilio ſalubriore mutandum noverimus: & magis inſtante neceſſitate pejerandum a nobis, quam pro u facto juramento in aliud crimen majus eſſe divertendum.

i Sup. eod. ſi aliquid. Polyc. l. 6. tit. 12. Anſ. l. 11. c. 73. Ivo p. 12. c. 75. Pann. l. 8. c. 118.
u al. perjurandum.

¶ Corr. Rom. *u* Pro facto] *Apud Ivonem, & in Pannormia legitur,* pro vitando perjurio, *ut ſup. eod. c. 6. In Polycarpo autem,* profecto in aliud. *Anſelmus habet quemadmodum Gratianus.*

C. XVII. *Temeritas emendatur, cum incauta diffinitio ſolvitur.*

Item ex Concilio Eliberitano l, *cap. 2.* (forte an. 305. *in Hiſpania.*)

l al. Hibernenſi.

DIffinitio m incauta laudabiliter ſolvenda eſt: nec eſt prævaricatio, ſed temeritatis emendatio.

m Burch. l. 12. c. 25. Ivo p. 12. c. 80.

¶ Corr. Rom. *Ivo citat, ut Gratianus. Burchardus autem ex Concilio Hibernenſi. & ſic eſt in manuſcripta collectione canonum incerti auctoris.*

C. XVIII.

C. XVIII. *Illicitum juramentum non eſt ſervandum.*

Item. a *In VII. Synodo act. 4.* (an. 787. *in Hiſpania.*)

n *Sent. 3. diſt. 29. Ivo p. 12. c. 15. Pann. l. 8. c. 98. 100.* ACtione n quarta o 3 ſeptimæ Synodi] Joannes Apochriſiarius Orientalium ſedium dixit. Significat ſermo patris noſtri Sophronii, quod melius ſit juramentum pejerare 4, quam ſervare ſacramentum in fractione 5 ſacratum imaginum. Hoc autem dicimus, quia ſacramento quodam ſe

o *In Limonario, c. 17.* excuſant. Tharaſius Patriarcha dixit 6: Quia β pater Sophronius noverat bonitatem Dei, propterea tranſgredi voluit impium juramentum. *Item paulo poſt.* §. 1. Tharaſius Patriarcha dixit: Herodes ſervavit juramentum, & periit: Petrus vero negavit cum juramento, & converſus flevit, & ſalvatus eſt. Omnia enim peccatum bonus Deus indulget, ſi quis ex toto corde pœniteat. Sancta Synodus

p *al. Leo.* dixit: Sic nos docet ſancta Scriptura. Item Leontius p

q *Zachar. 8.* Epiſcopus Phœniæ dixit: Scriptum q eſt: *Juramentum mendax ne diligatis.* Qua de cauſa juramentum noſtrum mendax diſſolvatur, quaſi nullam 6 habens virtutem.

¶ Corr. Rom. α Actione quarta ſeptimæ Synodi] *Hæc verba in uno vetuſto Gratiani codice ſunt titulus* (*quemadmodum, & apud Ivonem:*) *Initium vero capitis eſt*, Joannes, &c. *& verſio hæc non eſt Anaſtaſii Bibliothecarii.*

β Quia pater] *Aliter habet locus ille Synodi. Ibi enim ex Limonario, ſeu horto ſpirituali, cujus auctor eſt Sophronius, refertur conſilium Abbatis Theodori Æliotæ datum incluſo, ne juramentum diabolo præſtitum, de non adoranda imagine Virginis Mariæ, Jeſum infantem geſtantis, nullo modo ſervaret.*

¶ Prim. 2. *Item.*] Delet V. C.
3. *Actione.*] V. C. *Item in actione.*
4. *Pejerare.*] V. C. *perjurare.*
5. *Fractione.*] V. C. *confractione.*
6. *Virtutem habens.*] V. C. *habens virtutem.*

C. XIX. *Non obſerventur juramenta, quæ ſunt contra divina mandata.*

Item Iſidorus. (forte B. Baſilius de Inſtit. Monach. c. an. 362. *in Ponto.*)

SI quis præventus fuerit, ut definiet agere aliquid eorum, quæ non placent Deo, pœnitentiam agat: & quod contra mandatum Domini ſtatutum eſt, in irritum revocetur. *Item Hieronymus in libro de natura rerum.* §. 1. Tribus ſiquidem modis juramenta contracta ſolvenda ſunt. Primo, cum quis male jurat. Secundo, cum quis incaute jurat, non putans hoc eſſe peccatum. Tertio, ſi pueri, vel puellæ in domo parentum ſe juramento conſtrin-

r *al. parentibus.* xerint, patribus r, poſtquam audierint, contradicentibus.

¶ Corr. Rom. *In libro de Inſtitutis Monachorum B. Baſilii, Rufino interprete, hæc leguntur:* Si quis præventus fuerit, ut diffiniet agere aliquid eorum, quæ non placent Deo. *In reſponſione vero ſubjicitur*, pœnitentiam debet agere, *& poſtea*, oportet irrita revocare, quæcunque ex præſumptione contra mandatum Dei ſtatuuntur.

a ps Gratian. *Ecce, quod juramenta illicita laudabiliter ſolvuntur, damnabiliter ſervantur. Quod tunc intelligendum eſt, quando juramentum illicitum deſeritur, ut ad bonum redeatur.* §. 1. *Cæterum, ſi propterea deſeritur, ut in aliud malum tranſeatur, illicitum ſacramentum damnabiliter ſervatur, ſed damnabilius contemnitur.*

C. XX. *Non eſt appellanda fides, quæ ad peccatum faciendum adhibetur.*

Unde Auguſtinus *de bono conjugali c. 4.* (forte an. 401. *in Africa.*)

s *Ivo p. 12. c. 14. Pann. l. 8. c. 96.* SI ad peccatum faciendum fides adhibetur, mirum, ſi fides appellanda eſt. Veruntamen qualiſcunque ſit, ſi & contra ipſam fit, pejus fit: niſi cum propterea deſeritur, ut ad veram fidem, legitimamque redeatur: id eſt, ut peccatum emendetur voluntatis pravitate correcta: tanquam ſi quis, cum hominem ſolus exſpoliare non poſſit, inveniat ſocium iniquitatis, & cum eo paciſcatur, ut ſimul id faciant, ſpoliumque partiantur, quo facinore commiſſo totum ſolus auferat: dolet quidem ille, & fidem ſibi non eſſe ſervatam conqueritur. Verum in ipſa ſua querela cogitare debet, potius in bona vita ipſi humanæ ſocietati fidem fuiſſe ſervandam, ne præda inique ex homine fieret, ſi ſentit, quam inique ſibi in peccati ſocietate ſervata non fuerit. Ille quippe utrobique perfidus, profecto ſceleratior judicandus eſt.

C. XXI. *Si propterea fides non ſervatur, ut ad bonum redeatur, non adeo violata dicitur.*

Idem *ibidem.* (forte an. 401. *in Africa.*)

t *Ivo ib. Pann. l. 8. c. 97.* MUlier t, ſi fide conjugali violata, fidem ſervet adultero, utique mala eſt: ſed ſi nec adultero, pejor eſt. Porro ſi eam flagitii pœniteat, & ad caſtitatem rediens conjugalem, pacta, ac placita adulterina reſcindat, miror, ſi eam fidei violatricem vel ipſe adulter putabit.

Gratian. *Ex his itaque apparet, quod ſi quiſquam, ut diximus, illicitum juramentum non ſervaverit, ut in aliud malum terminaliter declinet, tanto gravius delinquit, quanto damnabilius accumulentur peccata peccatis. Si autem propterea deſeritur, ut ad bonum redeatur, nihil culpæ pro tali perjurio contrahitur: potius deſiendum eſt, ſi in aliquo illius juramenti occaſione nos deliquiſſe contigerit. Unde Auguſtinus ſcribit Severo Milevitano Epiſcopo conſulenti de quodam Hubaldo, qui a conſanguineis cujuſdam puellæ coactus erat jurare, ſe illam ducturum in conjugem, nec matri ſuæ, vel fratribus ulterius neceſſaria ſubminiſtraturum. Reſcribit ergo B.* Auguſtinus, *ut diximus, Severo Milevitano Epiſcopo, ita dicens.*

C. XXII. *De quodam Hubaldo, qui juravit ſe non miniſtraturum neceſſaria matri, & fratribus.* (forte c. an. 396. *ibid.*)

INter cætera, ut rogaveras, a patre noſtro Ambroſio quæſivi, quid tibi, chariſſime, agendum ſit de Hubaldo parochiano tuo, qui captus, & timore necis impulſus, ſuæ concubinæ juramento firmavit, ipſam in conjugem ſuſcipere, propriamque matrem cum fratribus de domo repellere, nihilque eis alicommodum unquam impendere. Quia vero, quam prius concubinam habuerat, non eſt peccatum in conjugem ſuſcipere, matrimonium ſit in Deo firmum, & ſtabile. §. 1. Porro juramentum non ob hoc fuiſſe inſtitutum invenitur, ut eſſet vinculum iniquitatis, vel matricidii, vel fratricidii, ſeu cujuſcunque criminis. Nec credo ſacramentum ad hoc debere fieri, ut injuſta jurantium ſuorum bonorum ſit injuſte jurantibus expoliatio, & accipienti æterna damnatio. Perjurii namque percutitur pœna, & velut homicida in extremo examine a juſto judice degradina-

u *al. degradabitur. al. condemnabitur.* bitur u, per quem ſacroſanctum Evangelium ad injuſtum, & illicitum, & Deo minime amabile, quaſi teſtimonium juſtæ, & humanæ petitionis adducitur. §. 2. Foveat itaque Hubaldus matrem, & fratres. & lugeat, ſi coactione, & timore juramenti aliquid defuit matri. Qui vero eum jurare coegerunt, quod non debuit, reatu perjurii implicati teneantur. Injuria quippe injuſte irrogata, ejus eſt infamia, qui facit. Nec enim ullo modo ad opprobrium coactæ voluntatis trahitur, quod illicita conditio neceſſitatis extorſit.

x *Joſ. 9.* 3 ps Gratian. *Sed cum his omnibus illicita juramenta non ſervanda probentur, opponitur, quod Joſue x Gabaonitas contra præceptum Domini non delevit, quia ſeniores Iſrael juramento cum eis pacem firmaverant. Sed notandum eſt, quod ſeniores Iſrael, etſi ſcirent a Domino eſſe imperatum, ut delerent gentes terræ promiſſionis, deceptione tamen a Gabaonitis, neſciebant eos eſſe incolas terræ ſibi promiſſæ. Venerunt enim* (*ut hiſtoria refert*) *attritis calceamentis, & cum aridis panibus dicentes: Viri pacifici, venimus de terra longinqua: calceamenta ſunt attrita in pedibus noſtris: panis defecit in ſarcinis noſtris: audivimus Dominum eſſe vobiſcum, & venimus componere pacem. Quod verbum placuit ſenioribus Iſrael, & fecerunt pacem cum eis. Poſt diem vero tertium, cum filii Iſrael appropinquarent Gabaonitis, occurrerunt eis, quibus juraverant ſeniores Iſrael. Illi autem videntes ſe eſſe deceptos voluerunt delere eos, ſed pepercit eis Joſue propter juramentum ſeniorum Iſrael.*

y *Sic in vetuſtiorimus in vulgatis erat, ſervanda.* C. XXIII. *Quædam, licet a Deo prohibeantur, tamen juramento firmata non ſunt cuſtodienda.* y

Unde Ambroſius in lib. *officiorum* 3. c. 10. (an. 377. *Mediolani.*)

z *Prov. 14.* INnocens z credit omni verbo.] Non vituperanda facilitas, ſed laudanda bonitas. Hoc eſt innocentem eſſe, ignorare, quod noceat: & ſi circumſcribitur ab aliquo, de omnibus tamen bene judicat, qui fidem eſſe in omnibus arbitratur. Hac igitur mentis ſuæ devotione inclinatus Joſue, ut crederet Gabaonitis, teſtamentum diſpoſuit, pacem dedit, confirmavit ſocietatem. Sed ubi in terras eorum ventum eſt, deprehenſa fraude, quod cum eſſent finitimi, advenas ſe eſſe ſimulaverant: circumſcriptum ſe populus Patrum indignari cœpit. Joſue tamen pacem, quam dederat, revocandam non cenſuit: quia firmata erat ſacramenti religione: ne dum alienam perfidiam redar-

a *al. arguit. arig.* gueret a, ſuam fidem ſolveret. Mulctavit tamen eos viliori obſequio miniſterii. Clementior ſententia, ſed diuturnior.

Gratian. *Illicitum ergo juramentum, quod ſervari prohibetur, intelligendum eſt, quod ſcitur eſſe illicitum, dum jurator. Si autem neſcitur illicitum eſſe, ipſa ignorantia excuſat, ſi putatur licitum eſſe, non ex ignorantia juris, ſed facti. Aliud enim eſt, ſi aliarum copula credatur eſſe licita, quia neſcitur eſſe conſanguinea, vel quia creditur eſſe vidua: aliud, ſi ideo putatur licita, quia conſanguineorum eo inulta, vel vel licita cum copula nulla jure credatur eſſe prohibita. Hæc enim eſt ignorantia juris, quæ neminem excuſat, niſi in ſui permiſſione ignorare: ibi vero ignorantia facti,*

b *al. fere.* *quo quiſque vero b excuſatur. Seniores autem Iſrael non ignorabant, gentes terræ promiſſionis ex præcepto Domini eſſe delendas: ſed ignorabant Gabaonitas eſſe incolas terræ promiſſionis. Ignorabant ſiquidem factum, ſed non ignorabant jus facti: atque ideo, etſi illicitum eſſet, quod juraverunt, tamen licite ſervari debuit, quod juramento firmaverunt.* §. 1. *Quod autem illicitum juramentum ſervari prohibetur, non eſt generaliter intelligendum. Juramen-*

c *ſup. q. 2. animadvertendum.* *tum c namque* (*ut Hieronymus teſtatur ſuper Hieremiam*) *debet habere tres comites, veritatem, judicium, & juſtitiam: ubi autem iſta defuerint, non eſt juramentum, ſed perjurium. Unde datur intelligi, illicitum eſſe juramentum, cui aliquod iſtorum defuerit: non tamen cuicunque contigerit aliquod iſtorum deeſſe, prohibetur ſervari.* §. 2. *Aliquando namque juramento deeſt juſtitia: utriuſ, cum quiſpiam poſt votum continentiæ ducit uxorem, juramento firmatur, ne unquam ſe ab ea diſcedere: quod quamvis illicitum ſit, quia juſtitia ſibi probatur deeſſe, tamen auctoritate Auguſtini ſervari præcipitur. Hinc autem ſi quis contendat prærogativa*

con-

conjugem, non propter religionem jurisjurandi ſervari, animadvertat Gabaonitas ob ſalutem religionem contra Domini imperium reſervatas. Cum ergo anime Domini preceptum juſtum ſit, patet et juſtitiam deeſſe, quod ejus precepta contrarium invenitur. §. 3. Judicium quoque aliquando juramenta conſtat deeſſe, veluti cum propria temeritate aliquis ductus jurat ſe manducaturum, & bibiturum. Hoc quia incauta levitate indiſcreta illicitum probatur, non tamen ideo violari jubetur. §. 4. Juramentum itaque multipliciter illicitum intelligitur. Eſt enim illicitum aliquando ex eo, quod juratur, aliquando ex cauſa extra venienti, aliquando ex modo jurandi. Ex eo quod juratur, tunc eſt illicitum juramentum, quando id, quod juratur, in ſua natura vitioſum eſt, vel vitium admonet, ut adulterium, homicidium, & his ſimilia, vel reparari non permittit, veluti cum inimico ad pacem non redire, indigenti miſericordiam non ſubvenire. Iſta, quia perſpicuam in ſe habent iniquitatem, etſi juramento firmentur, tamen ſervari non debent. Circa hoc utique a juramenta, intelligenda ſunt, quæ de illicitis juramentis non obſervandis ſupra ſtatuta leguntur. Quiſquis ergo ſe juramento firmaverit aliquid facturum, quo vel corporalis, vel ſpiritualis ſalus admittatur, vel ſine quo utraque ſalus reparari, vel conſervari non poſſit, fidem promiſſam ſervare prohibetur, quorum exempla premiſſa auctoritate ſubjecimus, dum eum, qui homicidium facere, vel alimenta matri, & fratribus non ſubminiſtrare, in adulterio perſeverare, vel ad pacem cum adverſario non redire, juramentum præſtando promiſerit, ſalubria conſilia illicita vota obſervare non permittunt. §. 5. Eſt etiam id, quod juratur, aliquando vitioſum non natura ſui, ſed ex cauſis extra venientibus: veluti cum aliquis poſt votum caſtitatis jurat aliquam ſe habiturum eam in conjugem. Conjugem namque habere, in ſe ipſo malum non eſt: tamen huic ex voto pernicioſum eſt. Hoc autem juramentum, etiamſi illicitum ſit, ut a tamen ſervari prohibetur: ſed de violatione voti pœnitentia ſibi jubetur indici. §. 6. Ex modo jurandi tunc eſt illicitum juramentum, quando inconſulte jurans, & incircumſpecte aliquid juratur, quo nec corporalis, nec ſpiritualis ſalus admittitur, & ſine quo utraque ſalus reparari, & inde conſervari valet: veluti dum aliquis a parentibus coactus, ut Clericatus tonſuram, vel Religionis veſtem ſuſcipiat, ſe neutrum facturum juramento firmaverit. Hoc quamvis aliquibus videatur reprehenſibile, quia apud charitatis intentionem ſe non facturum promiſit, nulla tamen auctoritate ſervari prohibetur, quia etſi nequeam Clericatus tonſuram, vel religionis veſtem ſuſcipias, non tamen ideo minus ſalutem promereri valet: cum nonnullos in laicali habitu ſanctiſſimos, & Deo dilectos inveniamus. Quo exemplo evidenter datur intelligi, quoties aliquis jurat ſe non facturum aliquid, quo expeditius ſibi via præparetur ad beatitudinem, dummodo ſine eo valeat ſalutem invenire, quod juramentum non prohibetur ſervare. Unde cum juramus, nos non daturos aliquid alicui, ſine quo utraque ſalus ejus poteſt eſſe incolumis, etſi aliqua ex eo ſibi commoditas præſtaretur, nulla tamen auctoritate juramentum ſervare prohibemur, dummodo ſit nobis alia via neceſſitatibus ejus ſubveniendi.

a al. itaque.

SI CONSTITERIT JURAMENTUM SERVANDUM ESSE, AN EPISCOPUS SIT REUS PERJURII, QUI CONTRA JURAMENTUM ARCHIDIACONUM SUUM IRE COMPELLIT.

QUÆSTIO V.

1 *Quod autem quinto loco quæritur, ſi licitum eſſet, quod Archidiaconus juraverat, an Epiſcopus eſſet reus perjurii, qui ad pejerandum Archidiaconum cogebat, facile poteſt diſcerni. Si enim conſentiens pars pœna cum faciente puniendus eſt, multo magis ille, qui cogit, reus admiſſi criminis probatur.*

C. I. *Qui pejerare compellit, & qui compellitur, perjurus uterque probatur.*

Unde Pius Papa *ait*. (forte ex pœnitentiali Theodori c. an. 680. *in Anglia*.)

QUi compulſus a Domino a ſciens b pejerat, utrique ſunt perjuri, & Dominus, & miles: Dominus, quia præcepit: miles, quia plus Dominum, quam animam dilexit. Si liber eſt, quadraginta dies in pane, & aqua pœniteat, & ſeptem ſequentes annos: ſi ſervus autem, tres quadrageſimas, & legitimas ferias pœniteat.

¶ Corr. Rom. *Anſelmus hoc citat ex pœnitentiali Theodori, quemadmodum Burchardus, & Ivo ſeq. cap.*

a *Anſ. l. 11. c. 63. Burch. l. 12. c. 4. Ivo p. 12. c. 61.* b *al. ſciens ſe.*

C. II. *Pœnitentia ejus, qui in manu Epiſcopi, aut in cruce conſecrata pejerat.*

Idem. (forte ex pœnitentiali Theodori c. an. 680. *ibid*.)

QUi c pejerat d ſe in manu Epiſcopi e, aut in cruce conſecrata, tres annos pœniteat: ſi vero in cruce non conſecrata, annum unum pœniteat. Qui autem coactus fuerit, & ignorans ſe e pejeraverit, & poſtea cognoſcit, tres Quadrageſimas pœniteat.

¶ Ibid. 1. *Epiſcopi*.] Addit Pœnitent. Gregorii, *vel Presbyteri*.

c *Polyc. l. 6. t. 10. Anſ. l. 11. c. 64. Burch. l. 12. c. 5. Ivo p. 12. c. 62.* d *al. perurat.* e *al. perjuraverit.*

C. III. *Qua pœna ſit feriendus, qui neceſſitate coactus perjurat.*

Item ex pœnitentiali Theodori f. (c. an. 680. *ibid*.)

f *al. Romano.*

SI g quis coactus pro vita redimenda, vel pro qualibet cauſa, vel neceſſitate perjurat, quia plus corpus, quam animam dilexit, tres quadrageſimas pœniteat. Alii vero judicant tres annos, unum ex his in pane, & aqua.

g *Polycarp. ib. Burch. l. 12. c. 6. Ivo p. 12. c. 63.*

C. IV. *Qui perjurat, & alios perjurare facit, qua pœna ſit feriendus.*

Item Gelaſius Papa. (forte c. an. 494. *Romæ*.)

SI h quis pejeraverit i, & alios ſciens in perjurium duxerit, quadraginta dies pœniteat in pane, & aqua, & ſeptem ſequentes annos, & nunquam ſit ſine pœnitentia: & alii, ſi conſcii fuerint, ſimiliter pœniteant.

¶ Corr. Rom. *Polycarpus tribuit hoc Pio. cæteri vero indicant collectores Pelagio.*

h *Polycarp. l. 6. tit. 21. Anſ. l. 11. c. 67. Burch. l. 12. cap. 9. Ivo p. 12. c. 66.* i *al. perjuraverit.*

C. V. *Homicidam vincit, qui ſciens ad perjurium hominem compellit.*

Item Auguſtinus *in ſermone de decollatione S. Joannis, id eſt, ſerm. 11. de Sanctis*. (forte c. an. 391. *in Africa*.)

ILle k, qui hominem provocat l ad jurationem, & ſcit eum falſum eſſe juraturum, vincit homicidam: quia homicida corpus occiſurus eſt, ille animam, imo duas animas, & ejus, quem jurare provocavit, & ſuam. Scis verum eſſe, quod dicis, & falſum eſſe, quod ille dicit, & jurare compellis? Ecce jurat, ecce pejerat, ecce perit. Tu quid inveniſti? imo & tu periſti, qui de illius morte te ſatiare voluiſti.

k *Sent. 3. d. 36. Ivo p. 12. cap. 28. Pann. l. 8. c. 108.* l *provocavit*] *orig.*

C. VI. *Non peccat, qui juramentum exigit ab eo, quem neſcit falſum jurare.*

Idem *in ſermone de perjuriis, id eſt, in ſermone de verbis Apoſtoli 30. al. 28.* (c. an. 415. *ibid*.)

QUi m exigit jurationem, multum intereſt, ſi neſcit illum falſum juraturum, an ſcit. Si enim neſcit, & ideo dicit, Jura mihi, ut fides ei fiat, non a eſt peccatum: tamen humana tentatio n eſt. Si autem ſcit eum feciſſe, novit feciſſe, videt feciſſe, & cogit jurare, homicida eſt. Ille enim ſuo ſe perjurio perimit, ſed iſte manum interficientis & impreſſit o, & preſſit.

¶ Corr. Rom. a Non eſt peccatum] *In originali eſt non audeo dicere, non eſſe peccatum. Sed ob caſum non eſt mutatum.*

m *Sent. ib. Ivo p. 12. c. 30. Pann. l. 8. c. 110.* n *al. tamen non.* o *al. expreſſit.*

C. VII. *Uſque ad exitum vitæ non communicet, qui alios ad perjuria trahit.*

Item ex Concilio a Matiſconenſi I. c. 17. (an. 581. *in Gallia*.)

SI p quis convictus fuerit alios ad falſa a teſtimonia, vel perjuria attraxiſſe, vel quacunque corruptione ſollicitaſſe, ipſe quidem uſque ad exitum vitæ non communicet: ii vero, qui ei in perjurium conſenſiſſe probantur, poſtea ab omni teſtimonio ſunt removendi, q & ſecundum legem infamia notabuntur.

¶ Corr. Rom. a Falſa] *In Concilio ipſo Matiſconenſi (videtur enim eſſe citatus ex manuſcriptis, cum antea citaretur Maguntinenſi) legitur*, falſum teſtimonium, vel perjurium.

¶ Ibid. a. *Matiſcon*.] Tempore Guntheranni Regis, *cap. 22.*

p *Burch. l. 16. cap. 8. Ivo p. 12. c. 26.* q *al. prohibendi.*

§ pars. Gratian. *Item, qui audit aliquem falſum jurare, & tacet, delinquit.*

C. VIII. *Cui ſit indicandum falſum, quod ab aliquo juratur.*

Unde Auguſtinus *ait in quæſtionibus Levitici* r *q. 1. ad c. 5.* Anima quæ audierit vocem jurantis falſum, &c. (forte c. an. 427. *in Africa*.)

r *Gloſſa ordin. initio cap. quinti Levit.*

HOc s videtur dicere, peccare hominem, qui audiente jurat aliquis falſum, & ſcit eum falſum jurare, & tacet. Tunc autem ſcit, ſi et ipſe, de quo juratur, teſtis fuit, aut vidit, aut conſcius fuit, id eſt, aliquo modo cognovit, aut oculis ſuis conſpexit, aut ipſe, qui jurat, illi indicavit. Ita enim potuit eſſe conſcius. §. 1. Sed inter timorem hujus peccati, & timorem prodendi hominem, non parva exiſtit t plerunque tentatio. Poſſumus enim juratum ad perjurium admonendo, vel prohibendo a tam gravi peccato revocare: ſed ſi non audierit, & coram nobis de re, quam novimus, falſum juraverit, utrum prodendus ſit, ſi proditus etiam periculum mortis incurrat, difficillima quæſtio eſt. Sed quia non expreſſit, cui hoc indicandum ſit, utrum illi, cui juratur, an ſacerdoti alicui u, qui non
ſolum

s *Ivo p. 12. c. 49. Pann. l. 8. c. 109.* t *al. exiſtit.* u *vel cupiam,*] *orig. & Ivo.*

Digitized by Google

ſolum enim perſequi non poteſt irrogando ſupplicium, ſed etiam orare pro illo poteſt, videtur mihi, quod ſe homo ſolvat a peccati vinculo, ſi z indicet talibus, qui magis poſſunt prodeſſe, quam obeſſe perjuro, ſive ad corrigendum eum, ſive ad Deum pro illo placandum, ſi & ipſe confeſſionis adhibeat diſciplinam.

z al. etiamſi.

Gratian. *Si ergo iſte, ut ſupra dictum eſt, qui audit falſum jurare, & tacet, delinquit, multo magis ille reus eſt, qui ad perjurandum aliquem compellit.*

3 pars. §. 1. *Quæritur de eo, qui verborum calliditate ſe circumvenire putat illum, cui juramentum defert, an ſit reus perjurii, niſi ſervaverit, quod juraſſe creditur.*

C. IX. *De eo, qui calliditate verborum jurat.*

De hoc ita ſcribit Iſidorus *ſententiarum lib.* 2. *c.* 31. (*c. an.* 625. *in Hiſpania.*)

y Sent. 3. d. 30. Anſ. l. 11. c. 78. Polyc. l. 6. tit. 12. Burch. l. 12. c. 10. Ivo p. 12. c. 36. & 67. Pann. l. 8. c. 120.

Quacunque y arte verborum quiſque juret, Deus tamen z qui conſcientiæ teſtis eſt, ita hoc accipit, ſicut ille, cui juratur, intelligit. Duplici autem reus fit, quia & Dei nomen in vanum aſſumit, & proximum dolo capit.

z al. qui.

C. X. *Perjurus eſt, qui ſuper lapidem falſum jurat.*

Item ex ſermone Sancti Auguſtini *trigeſimo; de verbis Apoſtoli.* (*c. an.* 413. *in Africa.*)

a Ivo p. 12. l. 34. Pann. l. 8. c. 126. b per Jupiter lapidem (?) Ecce a dico charitati veſtræ, & qui ſuper b lapidem falſum jurat, perjurus eſt. Unde hoc dico? quia multi & in hoc falluntur, & putant, quia nihil eſt, per quod jurant, non ſe crimine teneri perjurii. Prorſus perjurus es, quia per id, quod ſanctum non α putas, falſum juras. Si tu β illud ſanctum non putas, ſanctum puta γ, cui juras. Non enim quando juras, tibi juras, aut lapidi juras, ſed proximo juras. Homini juras ante lapidem, ſed nunquid non ante Deum? Non te audit lapis loquentem, ſed punit te Deus fallentem.

§ Corr. Rom. α Non putas,] *Sic etiam Ivo. In originali eſt ſine negatione, & forte legendum, putat.*

β Si tu illud] *In codicibus Auguſtini impreſſis, & uno Vaticano legitur,* ſed ego illum ſanctum non puto. *In altero vero etiam Vaticano, & apud Ivonem,* ſed ego illud ſanctum non puto.

γ Puta,] *Sic in codicibus impreſſis B. Auguſtini: ſed in uno Vaticano, & apud Ivonem, & Panormiam, & in aliquot vetuſtis Gratiani exemplaribus,* putat.

C. XI. *Apud Deum verba noſtra non ex ore, ſed ex corde procedunt.*

Sed objicitur illud Gregorii I. 26. *libri Moralium c.* 7. (*an.* 590. *Romæ.*)

c Hoc non ſunt B. Greg. eo loco.

Humanæ aures verba noſtra talia judicant, qualia foris ſonant. Divina vero judicia, talia ea audiunt, qualia ex intimis proferuntur c §. 1. Certe novit ille, qui intentionem, & voluntatem alterius variis explicat verbis: quia non debet aliquis verba conſiderare, ſed voluntatem, & intentionem: quia non debet intentio verbis deſervire, ſed verba intentioni.

Gratian. *Si ergo divino judicio verba noſtra talia ſentiuntur, qualia ex intimis proferuntur, ſi intentio non debet ſervire verbis, ſed verba intentioni, patet, quod Deus non accipit ſic juramentum, ſicut ille, cui juratur: ſed potius, ſicut qui jurat, intelligit; cum veritatem nonnumquam, ſed ex his, quæ proferuntur forte, verba noſtra ſonent. §. 1. Item objicitur, qui jurat ſuper lapidem, putans ſe jurare ſuper ſacroſancta Evangelia, perinde tenetur, ac ſi ſuper Evangelia juraverit: licet ille, cui jurat, ideo ſuper lapidem illum jurare fecerit, ut non ſervando, quod promiſerat, reatu perjurii teneatur. §. 2. Item objicitur de civibus, qui credunt ſe jurare obedituros Conſulibus ſuis in omnibus, quæ ſibi imperata fuerint pro honore ſuæ civitatis: ne vero obedientiam recuſantes, metu perjurii illaqueemur, ſupponitur Breve juraturis, in quo aliud continetur, quam ſe juraturos arbitrentur, videlicet, ut Padum in Nilum convertant, vel aliquid hujuſmodi faciant. Si ergo contra hoc, quod ſe juraſſe crediderant, Conſulibus ſuis obedientiam denegaverint, numquid ſecundum intentionem recipientis, an potius ſecundum intentionem jurantis juramentum Deus illud acceperit? §. 3. Item, ſi innocens de adulterio, vel furto impetitus, innocentiam ſuam vellet aſſerere, juraret autem ſe ab objectis ſic eſſe immunem, ſicut in Brevi illo continetur, quod manibus ſuis ſe ſcripſiſſe arbitratur, continetur autem in illo hunc reum eſſe objectorum, numquid a Domino perjurus reputabitur? aut numquid poterit argui ſe juraſſe, adulterii, aut furti reatum incurriſſe? Non.*

C. XII. *Inter juramentum, & locutionem fidelium nulla debet eſſe differentia.*

Hinc etiam Chromatius u *in cap.* 5. *Matthei.* (*c. an.* 400. *Aquileiæ.*)

Juramenti hæc cauſa eſt, quia omnis, qui jurat, ad hoc jurat, ut quod verum eſt, eloquatur. Et ideo Dominus inter juramentum, & loquelam noſtram, nullam vult eſſe diſtantiam: quia ſicut in juramento nullam convenit eſſe perfidiam; ita quoque in verbis noſtris nullum debet eſſe mendacium: quia utrumque & perjurium, & mendacium divini judicii pœna damnatur, dicente Scriptura d: *Os, quod mentitur, occidit animam.* Quiſquis ergo verum loquitur, jurat, quia ſcriptum eſt e: *Teſtis fidelis non mentitur.*

d Sap. 1. e Prov. 14.

§ Corr. Rom. u Chromatius] *Antea citabatur, Chryſoſtomus: cui errori occaſionem dederat ſimilitudo primarum literarum.*

C. XIII. *Antequam aliquis juret, pejerat, ſi contra conſcientiam jurare parat.*

Idem f. (*c. an.* 400. *ibid.*)

f al. Item.

Qui pejerare paratus eſt, antequam juret, jam perjurus eſſe videtur: quia Deus non ex operibus judicat, ſed ex cogitationibus, & ex corde.

Gratian. *Ex his omnibus colligitur, quod juramenta ſecundum intentionem præſtantis, non recipientis, a Deo judicantur. Quomodo ergo, ſecundum Iſidorum, quacunque arte verborum quis jurat, Deus ſic accipit, ſicut ille, cui juratur, intelligit? Sed ſicut aliud eſt, callida arte verborum jurare, aliud ſimpliciter intentionem ſuam juranda enunciare: ſic aliud eſt ſimplici intentione juramentum factum recipere, aliud in recipiendo calliditate uti: quia ſicut quiſquam apud Deum non valet alienam lædere, ſic nec præter ejus intentionem valet quis alicui ſubvenire. Deus autem duplicitatis aſpernator ſimplicem intentionem utriuſque conſiderat: & tam ex parte recipientis, quam ex parte præſtantis verborum artem aſpernatur, & odit.*

4 pars. §. 1. *De ætate vero jurantium quæritur, qua ætate quiſque ad jurandum debeat cogi? De quo in primo libro* Capitularium, *cap.* 63. *ſic invenitur definitum.* (*an.* 789. *Aquiſgrani.*)

C. XIV. *Ante rationabiles annos aliqui non cogantur jurare.*

g Ivo p. 12. c. 25. Pann. l. 8. c. 119.

Parvuli, g qui ſine rationabili ætate ſunt, non cogantur jurare, ſicut α Gundobadi faciunt. Et qui ſemel perjuratus fuerit, nec teſtis ſit poſt hoc, nec ad ſacramentum accedat, nec in ſua cauſa, vel alterius jurator exiſtat.

§ Corr. Rom. α Sicut Gundobadi faciunt.] *Addita iſthæc ſunt ex originali.*

¶ Pith. 3. Parvuli.] Conſtit. Karoli 24.

C. XV. *Ante quatuordecim annos nullus jurare cogatur.*

Item ex Concilio Eliberitano. (*forte an.* 305. *in Hiſpania.*)

h Burch. l. 12. c. 26. Ivo p. 12. c. 81. Pann. l. 8. c. 124. & 125.

Pueri h ante annos quatuordecim non cogantur jurare. Puella quoque, ſi in puerili ætate ſita in domo patris, illo neſciente, juramento ſe conſtrinxerit, & pater ejus, ut audierit, ſtatim contradixerit, vota ejus, & juramenta irrita erunt, & facilius emendabitur.

§ Corr. Rom. *Burchardus hoc citat ex Concilio Hibernenſi, ut alia, quæ Concilio Eliberitano tribuuntur.*

C. XVI. *De eodem, & ut a jejunis juramenta præſtentur.*

Item Cornelius Papa i. (*imo ex* Capit. l. 1. c. 53. *an.* 789. *Aquiſgrani.*)

i Cap. l. 1. c. 63.

k Burch. l. 12. c. 12. Ivo p. 12. cap. 69. & 73. Pann. l. 8. c. 120. l al. habet. m Cap. præcedenti.

Honeſtum k 4 etiam videtur, ut qui in ſanctis audet l 5 jurare, hoc jejunus faciat, cum omni honeſtate, & timore Dei, & ut pueri m ante annos quatuordecim non cogantur jurare.

§ Corr. Rom. *Cæteri etiam collectores citant ex decretis Cornelii Papæ. Extat autem lib.* 1. *Capitular. c.* 63. *nonnullis præterea verbis interjectis. Et inde ſumpſit primam hujus capitis partem Ivo c.* 35.

¶ Pith. 4. Honeſtum.] Conſtit. Karoli 7n. 24.

5. *Audet.*] V. C. *habet.*

Gratian. *Præterea ſunt quædam tempora, quibus jurare prohibemur.*

C. XVII. *Quibus temporibus jurare prohibemur.*

Unde in Concilio apud S. Medardum habito n. (*an.* 853. *in Gallia.*)

n Simile quiddam in ſchedis Capitularium a Gallia miſſis. o Burch. l. 22. c. 20.

Decrevit o ſancta Synodus, ut a Septuageſima uſque in octavam Paſchæ, & ab adventu Domini uſque in octavam Epiphaniæ, necnon & in jejuniis Quatuor temporum, & in Litaniis majoribus, & in diebus Dominicis, & in diebus Rogationum (niſi de concordia, & pacificatione) nullus ſuper ſacra Evangelia jurare præſumat.

5 pars. Gratian. *De forma vero fidelitatis, & quid quiſque debeat Domino, vel e converſo, ſic invenitur in epiſt.* Fulberti p Epiſcopi. (*c. an.* 1020. *in Gallia.*)

p In uſibus feudorum, l. 2. tit. 6.

C. XVIII. *Quæ in fidelitate ſunt obſervanda.*

q Ivo p. 12. c. 76. Pann. l. 8. c. 122.

De q forma fidelitatis aliquid ſcribere monitus, hæc vobis, quæ ſequuntur, breviter ex librorum auctoritate notavi. Qui domino ſuo fidelitatem jurat, iſta ſex ſemper in memoria debet habere: incolume, tutum, honeſtum, utile, facile, poſſibile. Incolume videlicet, ne ſit in damnum domino ſuo de corpore ſuo. Tutum, ne ſit ei in damnum de ſecreto ſuo, vel de munitionibus, per quas tutus eſſe poteſt.

Hone-

Honeſtum, ne ſit ei in damnum de ſua juſtitia, vel de aliis cauſis, quæ ad honeſtatem ejus pertinere videntur. Utile, ne ſit ei in damnum de ſuis poſſeſſionibus. Facile, vel poſſibile, ne id bonum, quod dominus ſuus facere leviter poterat, faciat ei difficile, neve id, quod poſſibile erat, reddat ei impoſſibile. Ut fidelis hæc nocumenta caveat, juſtum eſt. §. 1. Sed a quia non ſufficit abſtinere a malo, niſi fiat id, quod bonum eſt, reſtat, ut in eiſdem ſex ſupradictis conſilium, & auxilium domino ſuo fideliter præſtet, ſi beneficio dignus videri vult, & ſalvus eſſe de fidelitate, quam juravit. §. 2. Dominus quoque fideli ſuo in his omnibus vicem reddere debet. Quod ſi non fecerit, merito cenſebitur malefidus: ſicut ille, qui b in eorum prævaricatione, vel faciendo, vel conſentiendo deprehenſus fuerit, perfidus, & perjurus.

¶ Corr. Rom. *Epiſtola hæc Fulberti miſſa eſt e Gallia, deſcripta ex vetuſto codice Eccleſiæ Belluacenſis: cujus hic eſt titulus:* Glorioſo Duci Aquitanorum VV. Fulbertus Carnotenſis Epiſcopus orationis ſuffragium.

a Sed quia non ſufficit] *In ipſa epiſtola legitur:* Sed non ideo caſamentum meretur: non et ſufficit. *Apud Ivonem vero,* Sed non ideo caſamentum r meretur. Non enim ſufficit, &c.

r al. caſſamentum.

b Qui in eorum] *In epiſtola legitur,* ſi non prævaricatione: *apud Ivonem,* ſi in eorum prævaricatione: *in Panormia vero, ut apud Gratianum.*

C. XIX. *De eodem.*

Auguſtinus. (forte ex Conc. Toletano XVI. c. 9. & 10. an. 693. *in Hiſpania.*)

a *Anſ. l. 11. c. 74. Polyc. l. 6. tit. 12. Burch. l. 12. c. 21. Ivop. 12. c. 78.*

SI c quis Laicus juramentum violando profanat, quod Regi, & domino ſuo jurat, & poſtea perverſe, & doloſe ejus regnum tractaverit, & in mortem ipſius aliquo machinamento inſidiatur, quia ſacrilegium peragit, in Chriſtum Domini manum mittens, anathema ſit: niſi per dignam pœnitentiæ ſatisfactionem emendaverit, ſicut conſtitutum a ſancta Synodo eſt, id eſt, ſeculum relinquat, arma deponat, in monaſterium eat, & pœniteat omnibus diebus vitæ ſuæ: veruntamen communionem in exitu vitæ ſuæ cum Euchariſtia percipiat. §. 1. Epiſcopus vero, Presbyter, Diaconus, ſi hoc crimen commiſerit, degradetur.

¶ Corr. Rom. *Caput hoc in melioribus Gratiani codicibus non habetur. Burchardus, & Ivo citant ex dictis Auguſtini. Simile autem habetur in Concilio Toletano 16. c. 8. ex Hiſpania miſſo.*

6 pars. Gratian. *Ut itaque ex præmiſſis apparet, mendacium nec ſimplici ſermone debet proferri, nec juramenta firmari. Mendacium autem non ſolum in verbis, ſed etiam in ſimulatis operibus eſſe probatur.*

C. XX. *Mentitur, qui profeſſionem ſuam operibus non oſtendit.*

Unde Ambroſius *ait in ſermone habito in Dominica de Abraham.* (c. an. 387. *Mediolani.*)

c *Panor. l. 8. c. 127.*

CAvete c fratres mendacium, quia omnes qui amant mendacium, filii ſunt diaboli a. *& infra.* §. 1. Non ſolum in falſis verbis, ſed etiam in ſimulatis operibus mendacium eſt. Mendacium namque eſt Chriſtianum ſe dicere, & opera Chriſti non facere. Mendacium eſt, Epiſcopum, Sacerdotem, vel Clericum ſe profiteri, & contraria huic ordini operari.

¶ Corr. Rom. *Initium hujus ſermonis eſt:* Scitote fratres.

¶ Corr. Rom. a Diaboli) *In codice Vaticano, ubi hic ſermo habetur, ſequuntur hæc,* quia non ſolum mendax eſt, ſed etiam & pater, & inventor ipſius mendacii eſt. Omnis enim ſimulatio, & omnis duplicitas mendacium eſt. Ergo non ſolum &c.

C. XXI. *Quoties ſermo malus ex noſtro ore procedat.*

Item Hieronymus *in c. 4. epiſt. ad Epheſios.* (an. 386. *in Palæſtina.*)

QUoties vero loquimur, aut non in tempore, aut improprio loco, aut non ut convenit audientibus, toties ſermo malus procedit de ore noſtro ad deſtructionem eorum, qui audiunt. Conſideremus itaque, quid loquamur, quia pro omni otioſo verbo reddituri ſumus rationem in die judicii.

7 pars Gratian. *Juramentum vero Clericus Laico præſtare non debet.*

C. XXII. *Cuiquam Laico Clericus nihil jurare præſumat.*

Unde in Rhemenſi Concilio *legitur.* (forte an. 893. *in Gallia.*)

a *Burch. l. 2. c. 188. Ivo p. 6. c. 233. Pann. l. 3. c. 10.*

NUllus ex Eccleſiaſtico ordine cuiquam Laico quicquam ſuper ſacroſancta Evangelia jurare præſumat, ſed ſimpliciter cum veritate, & puritate dicat, eſt eſt, non non. Sed ſi eſt aliquid, quod ſibi objiciatur a, prout judicaverint, qui ejuſdem ordinis ſunt, aut corrigatur, aut expurgetur.

¶ Corr. Rom. a Objiciatur) *Apud Burchardum, & Ivonem ſequitur,* ad Epiſcopum, in cujus territorio eſt, deferatur; & juxta id, quod illi, qui ejuſdem ſunt ordinis, dijudicaverint, aut corrigatur, aut expurgetur.

Gratian. *Epiſcopo ſimiliter Clericus juramentum præſtare non debet, niſi forte is, cui Eccleſiæ procurationem committit.*

C. XXIII. *De eodem.*

Unde Urbanus II. *ait.* (forte c. an. 1090. *Romæ.*)

NUllus x Epiſcopus Clericos ſuos, niſi forte quibus Eccleſiaſticarum rerum diſpenſatio commiſſa fuerit, ſibi jurare compellat.

x *Ext. de jurejur. c. nullus.*

¶ Corr. Rom. *In aliquot vetuſtis exemplaribus finis hujus cauſæ eſt in verſ. expurgetur. Abſunt autem hæc verba, & ſequens caput, nullus. In uno autem non modo iſta habentur, ſed etiam caput primum de juramento calumniæ, & purificatio more Henrici.*

CAUSA XXIII.

QUidam Epiſcopi cum plebe ſibi commiſſa in hæreſim lapſi ſunt, circumjacentes Catholicos minis, & cruciatibus ad hæreſim compellere cœperunt: quo comperto Apoſtolicus Catholicis Epiſcopis circummanentium regionum, qui ab Imperatore civilem juriſdictionem acceperant, imperavit, ut Catholicos ab hæreticis defenderent, & quibus modis poſſent, eos ad fidei veritatem redire compellerent. Epiſcopi hæc mandata Apoſtolici a recipientes, convocatis militibus aperte, & per inſidias contra hæreticos pugnare cœperunt. Tandem nonnulli e necis traditis, aliis rebus ſuis, vel Eccleſiaſticis, exſpoliatis, aliis carcere, & ergaſtulo incluſis, ad unitatem catholicæ fidei coacti redierunt.

a al. Apoſtolica.

1. Hic primum quæritur, an militare peccatum ſit.
2. Secundo, quod bellum ſit juſtum, & quomodo a filiis Iſrael juſta bella gerebantur.
3. Tertio, an injuria ſociorum armis ſit propulſanda.
4. Quarto, an vindicta ſit inferenda.
5. Quinto, an ſit peccatum judici, vel miniſtro reos occidere.
6. Sexto, an mali ſint cogendi ad bonum.
7. Septimo, an hæretici ſuis, & Eccleſiæ rebus ſint exſpoliandi, & qui poſſidet ab hæreticis ablata, an dicatur poſſidere aliena.
8. Octavo, an Epiſcopis, vel quibuslibet Clericis ſua licеat auctoritate, vel Apoſtolici, vel b Imperatoris præcepto arma movere.

b al. ſine Imperatoris.

AN MILITARE SIT PECCATUM.

QUÆSTIO I.

QUod militare alienum videatur ab Evangelica diſciplina, hiis videtur poſſe probari, quia omnis militia vel ob injuriam propulſandam, vel propter vindictam inferendam eſt inſtituta: Injuria autem vel a propria perſona, vel a ſocio repellitur, quod utrumque Evangelica lege prohibetur. Cum enim dicitur a: Si quis te percuſſerit in unam maxillam, præbe ei & alteram. & iterum: Qui angariaverit te mille paſſus, vade cum eo duo millia. Item cum Apoſtolus dicat b: Non vos defendentes, chariſſimi, ſed date locum iræ: quid aliud prohibemur, quam propriæ perſonæ injuriam repellere? §. 1. Item cum Petro, gladio magiſtrum defendenti, Chriſtus dixerit c: Converte gladium tuum in vaginam, an putas, quod non poſſim rogare patrem meum, & exhibebit mihi plus quam duodecim legiones Angelorum? Denique ſicut de B. Andrea legitur d, cum fieret concurſus populorum, ut de manibus iniqui judicis eum eriperent, & ab injuria mortis illum defenderent, ipſe econtra & exemplo, & verbo patientiam docens, rogabat eos, ne ſuum martyrium impedirent: quid aliud monemur, quam ſicut propriæ, ita & ſociorum injurias patienter tolerare, non ad arma concurrere, ſed eorum exemplo ad ſimilia ferenda animum præparare? §. 2. Item, cum in proverbiis dicatur e: Mihi vindictam, & ego retribuam, dicit Dominus. Item, cum in Evangelio dicatur f: Nolite judicare, & non judicabimini. Item, g cum patersfamilias dicat ſervis volentibus colligere zizania: Sinite utraque creſcere uſque ad meſſem, & tunc dicam meſſoribus: colligite zizania, & alligate in faſciculos ad comburendum. §. 3. Item, cum Rex ille, qui nuptias fecerat filio ſuo, miſſis exercitibus ſuis, Angelorum videlicet, dicatur perdidiſſe homicidas Prophetarum, & Apoſtolorum, qui vocati ad nuptias venire contempſerunt credendo. Item cum Paulus Apoſtolus dicat in epiſtola ad Romanos h: Nolite judicare invicem. Item. Tu quis es, qui judicas alienum ſervum? Suo Domino ſtat, aut cadit. Sive enim vivimus, ſive morimur, Domini ſumus. In hoc enim Chriſtus mortuus eſt, & reſurrexit, ut vivorum, & mortuorum dominetur: In his omnibus quid aliud præcipitur, quam ut vindicta delinquentium divino reſervetur examini? Cum ergo, ut ſupra dictum eſt, militia videatur inſtituta vel ob injuriam propulſandam, vel ad vindictam inferendam, utrumque autem lege Evangelica prohibeatur, apparet, quod militare peccatum ſit.

a *Matth. 5.*
b *Rom. 12.*
c *Matth. 26.*
d *in martyrio ipſius.*
e *Deut. 32. Rom. 12.*
f *Matth. 7.*
g *Matth. 13.*
h *Rom. 14.*

Corr. Rom. ¶ e In proverbiis) *Sententia illa ſolet quidem proverbii loco uſurpari: ſed non habetur in libro proverbiorum. Affertur a B. Paulo ad Rom. c. 12. [conjuncte cum alia ſententia ex c. 25. Proverb.] & ad Hebræos c. 10. Deut. c. 32. in Cantic. ſic ſcriptum eſt:* Mea eſt ultio, & ego retribuam.

C. I.]

C. I. *Bella carnalia bellorum ſpiritualium figuram gerunt.*

Hinc etiam Gregorius ait l. (cum Origene c. an. 227. in Ægypto.)

l Origenes hom. 15. ſuper Joſue,

NIſi bella iſta carnalia figuram bellorum ſpiritualium gererent, nunquam, ut opinor, Judaicorum hiſtoriarum libri diſcipulis Chriſti, qui venit pacem docere, legendi in Eccleſiis fuiſſent ab Apoſtolis traditi. Quo enim ei bellorum proficeret iſta deſcriptio, quibus dicitur ab Jeſu: *Pacem n meam do vobis, pacem meam relinquo vobis?* & quibus per Apoſtolum o jubetur, & dicitur: *Non vosmetipſos vindicantes, ſed magis injuriam accipite, & magis fraudem patimini?* Unde denique ſciens Apoſtolus nulla nobis jam ultra bella eſſe carnaliter peragenda, ſed animæ certamine contra ſpirituales adverſarios dedudanda, velut magiſter militum, præceptum dat militibus Chriſti dicens m: *Induite vos armaturam Dei, ut poſſitis ſtare adverſus aſtutias Diaboli.*

n Joan. 14.
o 1. Cor. 6.
m Eph. 6.

Gratian. *His ita reſpondetur. Præcepta patientiæ non tam oſtentatione corporis, quam præparatione cordis ſunt retinenda.*

C. II. *Præcepta patientiæ virtute animi, non oſtentatione corporis ſervanda ſunt.*

Unde Auguſtinus ait in ſermone de puero Centurionis. (facto an. 412. in Africa.)

n Polycr. l. 7. t. 7. Anſ. l. 13. c. 3.

PAratus n debet eſſe homo juſtus, & pius patienter eorum malitiam ſuſtinere, quos fieri bonos quærit, ut numerus potius creſcat bonorum, non ut pari malitia ſe quoque numero addat malorum. Denique iſta præcepta magis ad præparationem cordis, quæ intus eſt, pertinere, quam ad opus, quod in aperto fit (ut teneatur in ſecreto animi patientia cum benevolentia, in manifeſto autem id fiat, quod eis videtur prodeſſe poſſe, quibus bene velle debemus.) §. 1. o Hinc liquido oſtenditur, quod ipſe Dominus Jeſus, exemplum ſingulare patientiæ, cum percuteretur in faciem, reſpondit: *Si p male dixi, exprobra de malo: ſi autem bene, cur me cædis?* Nequaquam igitur præceptum ſuum, ſi verba intueamur, implevit. Neque enim præbuit percutienti alteram partem, ſed potius prohibuit, ne, qui fecerat injuriam, augeret. Et tamen paratus venerat non ſolum percuti in faciem, verum etiam pro his quoque, e quibus hæc patiebatur, crucifixus occidi, pro quibus ait in cruce pendens q: *Pater q ignoſce illis, quia neſciunt, quid faciunt.* §. 2. Nec Paulus Apoſtolus præceptum Domini, & magiſtri ſui videtur impleſſe, ubi etiam ipſe percuſſus in faciem dixit Principi Sacerdotum r: *Percutiet r te Deus, paries dealbate: ſedes judicare me ſecundum legem, & contra legem jubes me percuti?* Et cum a circumſtantibus diceretur: *Injuriam facis Principi Sacerdotum?* Irridens s eos admonere voluit, quid diceret; ut qui ſaperent, intelligerent jam deſtruendum eſſe adventu Chriſti parietem dealbatum, hoc eſt, hypocriſim ſacerdotii Judæorum. Ait quippe t: *Neſciui fratres, quia princeps eſt. Scriptum eſt enim: Principi populi tui non maledices*, cum procul dubio, qui in eodem populo creverat, atque u in lege fuerat eruditus, illum principem Sacerdotum neſcire non poſſet, nec eos, quibus ita notus erat, ullo modo falleret, quod neſciret. Sunt ergo iſta præcepta patientiæ ſemper in cordis præparatione retinenda: ipſaque benevolentia, ne reddatur malum pro malo, ſemper in voluntate complenda eſt. §. 3. Agenda ſunt autem multa etiam cum invitis benigna quadam aſperitate plectendis, quorum potius utilitati conſulendum eſt, quam voluntati. *Et infra.* Nam in corripiendo filio, quamlibet aſpere, nunquam profecto amor paternus amittitur. Fit tamen, quod nolit, & doleat, qui etiam invitus videtur dolore ſanandus. §. 4. Ac per hoc ſi terrena iſta reſpublica præcepta Chriſtiana cuſtodiat, & ipſa bella ſine benevolentia non gerentur, ut ad pietatis, juſtitiæque pacatam ſocietatem victis facilius conſulatur. Nam cui licentia iniquitatis eripitur, utiliter vincitur; quoniam nihil eſt infelicius felicitate peccantium, qua pœnalis nutritur impunitas, & mala voluntas, velut hoſtis interior, roboratur. *Et paulo poſt.* §. 5. Nam y ſi Chriſtiana diſciplina omnia bella culparet, hoc potius militibus, conſilium ſalutis petentibus, in Evangelio diceretur, ut abjicerent arma, ſeque militiæ omnino ſubtraherent. Dictum eſt autem eis z: *Neminem concuſſeritis, nulli calumniam feceritis: ſufficiant vobis ſtipendia veſtra.* Quibus proprium ſtipendium ſufficere debere præcepit, militare utique non prohibuit.

o Non erat hic ſa. endum initium novi paragraphi, ſicut erant hæc diviſa, cum aliis.
p Joan. 18.
q Luc. 23.
r Act. 23.
s al. irridenter.) al. irridenter,
t Exod. 22.
u al. ibi,
x al. ſidus,
y Joan. l. 8. c. 42.
z Luc. 3.

¶ Corr. Rom. *Sic erant etiam Anſelmus. Polyc. non affert auctorem. Habetur autem in epiſt. 5. Aug. ad Marcellum.*

m Nulli] *Repoſitum eſt integre locus Evangelii, ut eſt in ipſa epiſtola, & lib. 22. contra Fauſtum c. 74. Antea erat,* Contenti eſtote ſtipendiis veſtris.

C. III. *In bellicis armis milites Deo placere poſſunt.*

Item ejuſdem ad Bonifacium epiſt. 207. (c. an. 418. ibid.)

c Polycar. l. 7. tit. 13. Anſ. l. 13. cap. 4. Ivo p. 10. c. 126.
b Matth. 8.

NOli a exiſtimare neminem Deo placere poſſe, qui in armis bellicis militat. In his erat ſanctus David, cui Dominus tam magnum perhibuit teſtimonium. In his etiam plurimi illius temporis juſti. In his erat & ille Centurio, qui Domino dixit b: *Non ſum dignus, ut intres ſub tectum meum.* & infra. §. 1. Hoc ergo primum cogita, quando armaris ad pugnam, quia virtus tua etiam ipſa corporalis do-

Pars I.

num Dei eſt. Sic enim cogitabis a de dono Dei non facere contra Deum. Fides enim, quando promittitur, etiam hoſti ſervanda eſt, contra quem bellum geritur: quanto magis amico, pro quo pugnatur? Pacem habere debet voluntas, bellum neceſſitas, ut liberet Deus a neceſſitate, & conſervet in pace. Non enim pax quæritur, ut bellum excitetur, ſed bellum geritur, ut pax acquiratur. Eſto ergo etiam bellando pacificus, ut eos, quos expugnas, ad pacis utilitatem c vincendo perducas. *Beati enim pacifici* (ait Dominus) *quia filii Dei vocabuntur.* Si autem pax humana tam dulcis eſt pro temporali ſalute mortalium, quanto eſt dulcior pax divina pro æterna ſalute Angelorum? Itaque hoſtem pugnantem neceſſitas perimat, non voluntas. Sicut rebellanti, & reſiſtenti violentia redditur, ita victo, vel capto miſericordia jam debetur, maxime in quo pacis perturbatio non timetur.

c al. unitatem.

¶ Corr. Rom. a Sic enim cogitabis) *Antea legebatur:* Sic enim cogitabis de dono Dei, non facias contra Dominum. *Emendatum eſt & hoc, & multa alia ex originali.*

C. IV. *Quæ ſint in bello jure reprehendenda.*

Item ejuſdem contra Manichæos, id eſt, libro 22. contra Fauſtum cap. 74. & 75. (c. an. 400. ibid.)

QUid culpatur in bello? An quia moriuntur quandoque morituri, ut dominentur d in pace victuri? Hoc reprehendere timidorum eſt, non religioſorum. Nocendi cupiditas, ulciſcendi crudelitas, impacatus, atque implacabilis animus, feritas rebellandi, libido dominandi, & ſi qua ſimilia, hæc ſunt, quæ in bellis jure culpantur. Quæ plerumque ut etiam jure puniantur, adverſus violentiam reſiſtentium (ſive Deo e, ſive aliquo legitimo imperio jubente) gerenda bella ipſa ſuſcipiuntur a bonis: cum in eo humanarum rerum ordine inveniuntur, ubi eos vel jubere tale aliquid, vel in talibus obedire juſte ordo ipſe conſtringit. Unde a neque Joannes f ab armis jubet diſcedere milites: & Chriſtus g tributa Cæſari monet reddi, quia propter bella neceſſario militi ſtipendium præbetur. Ordo tamen ille naturalis mortalium paci accommodatus hoc poſcit, ut ſuſcipiendi belli auctoritas, atque conſilium apud Principes ſit. *Et infra.* §. 1. Sed ſi humana cupiditate bellum geritur, non nocet ſanctis, in h quos non haberet quiſquam poteſtatem, niſi deſuper datam. Non i enim eſt poteſtas, niſi a Deo, ſive jubente, ſive ſinente. Ergo vir juſtus, ſi forte ſub Rege, homine etiam ſacrilego, militet, recte poteſt illo jubente bellare, ſi vice e pacis ordinem ſervans, quod l ſibi jubetur, vel non eſſe contra Dei præceptum, certum eſt, vel utrum ſit, certum non eſt; ita ut fortaſſe reum faciat Regem iniquitas imperandi, innocentem autem militem oſtendat ordo ſerviendi.

d al. domentur.
e Pannor. l. 8. c. 45.
f Luc. 3.
g Matth. 22.
h Joan. 19.
i Rom. 13.
k al. civica) orig.
l al. eis quod jubetur.

¶ Corr. Rom. a Unde neque] *Hinc uſque ad verſ.* Ordo, *Gratianus ſummatim retulit ſententiam B. Auguſtini, quæ ibi in copioſius, & clarius exponitur: ſicut etiam a verſ.* Sed ſi humana, *uſque ad verſ.* Non enim.

¶ Part. c. Sacrilego.] 11. q. 3. Julianus Theodor.

C. V. *Militare non eſt peccatum.*

Item ejuſdem in libro de verbis Domini tractatu, ſive ſermone 19. m (forte c. an. 410. ibid.)

m Beda, & gloſſa ord. Luc. 3.
n Ivo par. 10. c. 127. Pann. l. 8. c. 20.
o agere] orig.

MIlitare n non eſt delictum, ſed propter prædam militare peccatum eſt: nec rempublicam gerere criminoſum eſt, ſed ideo gerere o rempublicam, ut rem familiarem potius augeas, videtur eſſe damnabile. Propterea enim providentia quadam militantibus ſunt ſtipendia conſtituta, ne dum ſumptus quæritur, prædo p graſſetur. *Item infra.* §. 1. Dicit ipſe Dominus q, *Reddite, quæ Dei ſunt, Deo, & quæ Cæſaris, Cæſari.* Igitur, quod Cæſar præcipit, ferendum eſt: quod Imperator indicit, tolerandum eſt: ſed fit intolerabile, dum prædam exactores accumulant. *Item infra.* §. 2. *Interrogaverunt Joannem & milites, dicentes: Quid faciemus & nos? Ait r illis Joannes, neminem concutiatis, neque calumniam faciatis, ſed contenti eſtote ſtipendiis veſtris.* Hinc jam cognoſcere ſe debet omnis homo, qui militat. Non enim tantum de his militantibus Scriptura loquitur, qui armata militia detinentur, ſed quiſquis militiæ ſuæ cingulo utitur, dignitatis ſuæ miles adſcribitur: atque ideo hæc ſententia poteſt dici (verbi gratia) militibus, protectoribus, exactiſque rectoribus. Quicunque ſibi ſtipendia publica decreta conſequitur, ſi amplius quærit, tanquam calumniator, & concuſſor Joannis ſententia condemnatur.

p præda] orig.
q Matth. 22.
r Luc. 3.

C. VI. *Pacata ſunt bella, quæ geruntur, ut mali coerceantur, bonique ſublevantur.*

Item ejuſdem de diverſis Eccleſiæ obſervationibus. (forte c. an. 400. in Africa.)

APud s veros Dei cultores etiam ipſa bella pacata ſunt, quæ non cupiditate, aut crudelitate, ſed pacis ſtudio geruntur, ut mali coerceantur, & boni ſubleventur.

s Ivo p. 10. c. 103.

¶ Corr. Rom. *Sic etiam citat Ivo. quod tamen apud B. Auguſtinum non eſt inventum, quamvis epiſtola ad Januarium talem fere habeat titulum. Simile habetur ſup. ead. nota. §. iſto ergo, & de civitate Dei lib. 19. c. 12.*

C. VII. *Summa eſt laus militiæ, reipub. utilitatibus obedientiam exhibere.*

t *Epiſcopis) orig. ſuppreſſum.*

Item Gregorius I. *univerſis militibus* t *Neapolitanis, lib. 12. epiſt. 24.* (forte c. 604. *Romæ in Conſtantinopoli.*

u *Anſ. l. 13. c. 9.* x *ſanctæ reipubl.* *exhibere, ſorig.*

SUmma u militiæ laus, inter alia bona merita, hæc eſt, obedientiam reipub. x utilitatibus exhibere, quodque ſibi utiliter imperatum fuerit, obtemperare: ſicut & nunc devotionem veſtram feciſſe didicimus, quæ epiſtolis noſtris, quibus magnificum virum Conſtantium Tribunum cuſtodiæ civitatis deputavimus præeſſe, paruit, & congruam militaris devotionis obedientiam demonſtravit. Unde ſcriptis vos præſentibus curavimus admonendos, ut prædicto viro magnifico Tribuno, ſicut & feciſtis, omnem debeatis pro ſereniſſimorum dominorum utilitate, vel conſervanda civitate, obedientiam exhibere: quatenus quicquid a vobis hactenus bene geſtum agnoſcitur, per præſentis temporis vigilantiam, ac ſollicitudinem augmentetis.

Gratian. *Ex his omnibus colligitur, quod militare peccatum non eſt, & quod præcepta patientiæ in præparatione cordis, non in oſtentatione corporis obſervanda ſunt.*

QUOD BELLUM SIT JUSTUM, ET QUOMODO A FILIIS ISRAEL JUSTA BELLA GEREBANTUR.

QUÆSTIO II.

QUod autem quæritur, quod ſit juſtum bellum, *Iſidorus Etymol. l. 18. c. 1. inquit.* (c. an. 630. *in Hiſpania.*)

C. I. *Quod ſit juſtum bellum.*

a *Ivo part. 10. c. 116. Pann. l. 8. cap. 54.* b *al. repetitis.* c *Et l. 9. c. 4.*

JUſtum a eſt bellum, quod ex edicto α geritur, de rebus repetendis b, aut propulſandorum hoſtium cauſa. & cap. 15. §. 1. Judex c dictus, quaſi jus dicens populo, ſive quod jure diſceptet. Jure autem diſceptare, eſt juſte judicare. Non eſt enim judex, ſi non eſt in eo juſtitia.

α Corr. Rom. α Edicto] *In codicibus Iſidori etiam manuſcriptis legitur, ex prædicto. Citat enim Ciceronem in libris de republ. qui negat juſtum eſſe bellum, niſi denunciatum, niſi indictum,* d *niſi de repetitis rebus.*

d *Et idem fere habetur l. 1. de officiis.*

C. II. *Nihil ad juſtitiam intereſt, ſive aperte, ſive in inſidiis aliquis pugnet.*

Item Auguſtinus *in libro quæſtionum 6. q. 10.* (an. 398.)

e *Joſ. 8.*

f *abeſt ab orig.*

DOminus noſter jubet e ad Jeſum Nave, ut conſtituat ſibi retrorſus inſidias, id eſt, inſidiantes bellatores ad inſidiandum hoſtibus. Hinc admonemur, hoc f non injuſte fieri ab his, qui juſtum bellum gerunt, ut nihil homo juſtus præcipue cogitare debeat in his rebus, niſi ut juſtum bellum ſuſcipiat, cui bellare fas eſt. Non enim omnibus fas eſt. Cum autem juſtum bellum ſuſceperit, utrum aperta pugna, utrum inſidiis vincat, nihil ad juſtitiam intereſt. Juſta autem bella definiri ſolent, quæ ulciſcuntur injurias, ſi qua gens, vel civitas, quæ bello petenda eſt, vel vindicare neglexerit, quod a ſuis improbe factum eſt, vel reddere, quod per injurias ablatum eſt. Sed etiam hoc genus belli ſine dubitatione juſtum eſt, quod Deus imperat, apud quem non eſt iniquitas, & novit, quid cuique fieri debeat: in quo bello ductor exercitus, vel ipſe populus non tam auctor belli, quam miniſter judicandus eſt.

Gratian. *Cum ergo juſtum bellum ſit, quod ex edicto geritur, vel quo injuriæ ulciſcuntur, quæritur, quomodo a filiis Iſrael juſta bella gerebantur.*

C. III. *Innoxius tranſitus filiis Iſrael negabatur, atque ideo juſta bella gerebant.*

De his ita ſcribit Auguſtinus *in quæſtionibus Numerorum q. 44. ad c. 20.* (forte c. an. 400. *in Africa.*)

g *Ivo p. 10. c. 119. Pann. l. 8. c. 57.* h *abſunt ab orig.*

NOtandum g eſt ſane, quemadmodum juſta bella gerebantur (a h filiis Iſrael contra Amorrhæos.) Innoxius enim tranſitus denegabatur, qui jure humanæ ſocietatis æquiſſimo patere debebat.

AN INJURIA SOCIORUM ARMIS SIT PROPULSANDA.

QUÆSTIO III.

a *Matth. 2.*

b *Matth. 21.*

QUod vero injuria ſociorum armis propulſanda non ſit, exemplis, & auctoritatibus probatur. Dominus a enim cum ab Herode quæreretur ad interficiendum, non patrocinium ſibi quæſivit armorum, cum occulto inſtinctu poſſet in eum convertiſſe manus Judæorum, ſed fugiens in Ægyptum, latuit ibi per ſeptennium. Sic etiam, cum e Judæis lapidibus peterent, abſcondit ſe, & exivit de templo. Sic etiam cum ducerent ad crucem, noluit b commovere adverſus fautores Judæorum turbam, quæ nuper ei obviam proceſſerat, & cum palmis, & laudibus eum receperat. Sic eiiam interrogatus c Pilato, an Rex eſſet, ait c: Regnum meum non eſt de hoc mundo. Si enim eſſet de hoc mundo, miniſtri mei utique decertarent, ut ego non traderer Judæis: *Inſinuans illos ad regnum hujus mundi pertinere, qui auxilio humanorum virium, non divino præſidio ab imminenti injuria ſe tueri contendunt.* Item, cum diſcipulis ſuis ait d: Si vos perſecuti fuerint in una civitate, fugite in aliam: *non arma armis, ſed fugam perſequentibus docuit opponi. §. 1. Item, ſicut legitur in Eſaia e, Ægyptus a Nabuchodonoſor devaſtata eſt, quia filiis Iſrael contra Aſſyrios, & Chaldæos præcelluit, & defenſionis auxilium promiſit. Unde dictum f eſt:* Baculus arundineus Rex Ægypti: ſuper quem ſi aliquis innixus fuerit, confringetur, & perforabit manum innitentis. *Ipſi etiam Judæi g captivi ducti ſunt, quia ſpem ſuæ liberationis non in ſolo Deo, ſed in homine poſuerunt. Sic etiam de primis credentibus legitur, h quod rapinam ſuorum bonorum cum gaudio ſuſcipiebant, non quærentes ſibi aliquod patrocinium, ſed gaudentes, quoniam digni inventi ſunt pro nomine Jeſu contumeliam pati. Sic & Apoſtolus in prima epiſtola ſuadet Corinthiis, i ut injuriam & fraudem patienter ferant potius, quam repetendo fratres ſcandalizent. Sic ab idolothytis, & a qualibet eſca cenſet abſtinendum potius, quam cum ſcandalo fratrum edantur. Sic & a ſumptibus abſtinet, ne aliquod offendiculum Evangelio Chriſti præſtaret. Cum ergo ille, qui ab injuſto actore arcetur, non minus ſcandalizetur, quam ille, a quo ablata coram judice repoſcuntur, patet, quod ad propulſandam injuriam non ſunt petenda armorum auxilia. Quod autem petendum non eſt, illud nec præſtari non debet. §. 2. Sed econtra multa vice præſtantur, quæ tamen jure non petuntur. Bonus enim non ideo injuriæ vindictam petit, quia malum pro malo redderet, quam tamen judex recte inſligeret, ne niſi bonum pro malo redderet.*

c *Joan. 18.*
d *Matth. 10.*
e *Eſa. 19.*
f *Eſa. 36.*
g *Ezech. 29.*
h *Heb. 10. Act. 5.*
i *1. Cor. 6. & 9.*

C. I. *Quæ ſint differentiæ retributionum.*

Unde Auguſtinus *in* k *expoſitione Pſal. 108. ait.* (forte c. an. 420. *in Africa.*)

k *Gloſſa ordin. ib. ad verſ.* (Pro eo, ut diligerent me.)

l *al. mediorum.*
m *Matth. 5.*
n *Exod. 21.*
o *al. diſcernere.*

SEx differentiæ ſunt, reddere bona pro malis, non reddere mala pro malis; hæc duo bonorum ſunt, & prius melius. Non reddere bona pro bonis, reddere mala pro bonis; hæc duo malorum ſunt, & poſterius deterius. Reddere bona pro bonis, mala pro malis, hæc duo mediocrium l ſunt: prius propinquum bonis, conveniet α etiam malis, quod Chriſtus m non arguit, ſed plus oportere dicit, quia & Ethnici hoc faciunt: poſterius propinquum malis, convenit tamen etiam bonis. Unde & lex n modum ultionis ſtatuit: Oculum pro oculo. Quæ, ſi dici poteſt, injuſtorum juſtitia eſt, non quia iniqua eſt ultio, quam lex ſtatuit, ſed quia vitioſa eſt libido ulciſcendi, magiſque ad judicem pertinet hoc inter homines decernere o, quam bonum hominem ſibi expetere. Hic enim redderet malum pro malo: judex β vero punit, non delectatione alienæ miſeriæ, quod eſt malum pro malo, ſed dilectione juſtitiæ, juſtum pro injuſto, quod eſt bonum pro malo, quod etiam Deus judex facit.

α Corr. Rom. *B. Auguſtinus in explanatione Pſalmi 108. has ſex differentias aptiſſime explicavit: cujus ſententiam auctor gloſſæ ordinariæ in eodem loco breviter retulit, ex qua gloſſa videtur acceptum hoc caput.*

α Conveniet etiam malis,] *Verba hæc non ſunt in pleriſque vetuſtis, neque in gloſſa. ſed non longe diſcedunt a verbis B. Auguſtini.*

β Judex vero] *In gloſſa ordinaria, & pleriſque Gratiani manuſcriptis legitur,* judex vero non, ſed dilectione juſtitiæ, quod eſt bonum pro malo, quod & Deus judex facit. *Non ſunt tamen reliqua inducta, quoniam apud B. Auguſtinum in eadem explanatione aliquanto inferius eadem fere habentur.*

Gratian. *Item ab aliquo rapta injuſte ſua exiguntur, pro vita tamen redimenda juſte offeruntur. Item vaſa ſacra ab aliqua barbara injuſte exiguntur, pro redemptione tamen captivorum juſte præſtantur. Sic & injuriæ propulſatio, licet injuſte poſtuletur, tamen juſte præſtatur: quanquam & ipſa poſtulatio non uſquequaque injuſta probetur. §. 1. Aliud enim eſt injuriam propellere, ut ſibi liceat voluptuoſe vivere; aliud ut aliorum utilitati libere poſſit vacare. Neque aliud eſt ſuffragium ab homine tanquam a miniſtro juſtitiæ poſtulare, ut mala voluntas adverſantium ejus miniſterio careat effectu, & bonorum voluntas ejus ſuffragio ſortiatur effectum, aliud ſpem ſuam a Deo in hominem transferre, ut adverſa, quæ inferuntur a Deo ad vitæ correctionem, humano pellantur auxilio, nulla præcedente correctione: ſicut Iſraelitæ, qui captivitatem ſibi imminentem Ægyptiorum ſuffragio ſe putabant poſſe evadere, ſine pœnitentia præteritæ vitæ ne revocantes ad memoriam:* Da p nobis auxilium de tribulatione, quia vana ſalus hominis. *Et idem* q: Hi in curribus, & hi in equis, nos autem in nomine Dei noſtri invocabimus. *Petere ergo, vel præſtare in tribulatione ſubſidium, ut voluptuoſe quis in crimine vivat, damnabile eſt. Petere autem, vel præſtare ſolatium, ut malis facultas delinquendi adimatur, ut Eccleſia pacem adipiſcatur, ut aliquis multorum utilitati ferviat, utile eſt & honeſtum: diſſimulare vero eſt graviſſimum. Hinc de Paulo legitur,* r *quod cum quidam Judæorum juraſſent ſe non comeſuros panem, niſi eum interficerent, petiit milites a præſide, quorum præſidio illæſus ſervaretur ab injuria Judæorum, non ſuæ voluptati, ſed omnium utilitati victurus. Hinc in Evangelio* s *mercenarius vocatur, qui videt lupum venientem, & dimittit oves, & fugit. §. 2. Hinc etiam Eccleſia auxilium ab imperatore ad ſui defenſionem petere monetur.*

p *Pſal. 59.*
q *Pſal. 19.*
r *Act. 23.*
s *Joan. 10.*

Digitized by Google

C. II. *Ab Imperatore Eccleſia auxilium poſtulare debet.*

Unde Auguſtinus *ad Bonifacium ait*, *epiſt.* 50. (c. an. 417. *ibid.*)

t *Polyc. l. 6. tit. ult. Ivo p. 10. c. 50.* u *abſunt ab orig.* x *Act.* 23. y *al. pateret inſidiis.*

MAximianus t Epiſcopus Vagienſis auxilium petiit ab Imperatore Chriſtiano (contra u hoſtes Eccleſiæ) non tam ſui ulciſcendi cauſa, quam tuendæ Eccleſiæ ſibi creditæ. Quod ſi prætermiſiſſet, non ejus fuiſſet laudanda patientia, ſed negligentia merito culpanda. Neque enim & Apoſtolus x Paulus vitæ ſuæ tranſitoriæ conſulebat, ſed Eccleſiæ Dei, quando contra illos, qui eum occidere conſpiraverant, conſilium eorum Tribuno ut proderetur, affecit. Unde factum eſt, ut eum ad locum, quo fuerat perducendus, deduceret miles armatus, ne illorum pateretur y inſidias.

C. III. *Catholici adverſus hæreticos a poteſtatibus ordinatis defenſionem poſſunt poſtulare.*

Item Auguſtinus *ad Emeritum*, *epiſt.* 164. (an. 405. *ibid.*)

z *Ivo p. 10. c. 80. Pann. l. 8. c. 26.*

NOſtri z adverſus illicitas, & privatas veſtrorum violentias (quas & vos ipſi, qui talia non a facitis, doletis, & gemitis) a poteſtatibus ordinatis tuitionem petunt, non qua vos perſequantur, ſed qua ſe defendant.

§ Corr. Rom. a Non facitis,] *Addita eſt negatio ex originali, & Ivone, & alia etiam emendata. Refert autem ibi B. Auguſtinus id, quod decretum fuerat in ſancto Concilio Carthaginenſi, ac repetitur in Concilio Africano, cap. 60. citatur autem infra eadem,* c. ab Imperatoribus.

C. IV. *Quantum interſit inter perſecutionem Catholicorum, & Hæreticorum.*

Item ejuſdem contra literas Petiliani, lib. 2. c. 88. (an. 391. *ibid.*)

a *Ivo p. 10. c. 75.* b *Joan.* 18.

PRo a membris Chriſti adverſus vos ſævimus, & vobis reſiſtunt, quicunque in catholica parte adhuc fidei ea animo ſunt, quo tunc Petrus fuit b, cum ferrum pro Chriſti nomine ſtrinxit. Sed multum intereſt inter noſtram perſecutionem, & iſtorum. Vos ſimiles eſtis ſervo Sacerdotis Judæorum, quia ſervientes Principibus veſtris adverſus Eccleſiam catholicam, id eſt, adverſus Chriſti corpus armamini. Iſti autem tales ſunt, qualis tunc Petrus fuit, qui pro Chriſti corpore, id eſt, pro Eccleſia etiam corporaliter pugnavit.

C. V. *Juſtitia plenus eſt, qui patriam bello tuetur a barbaris.*

Item Ambroſius *libro primo de officiis*, c. 27. (an. 377. *Mediolani.*)

c *Ivo p. 10. c. 113. Pann. l. 8. c. 30.*

FOrtitudo, c quæ vel in bello tuetur a barbaris patriam, vel domi defendit infirmos, vel a latronibus ſocios, plena juſtitia eſt.

C. VI. *Prodeſt latroni, vel piratæ, qui membra ejus debilitat.*

Item Hieronymus *ſuper Sophoniam ad c.* 1. (c. an. 387. *in Paleſtina.*)

d *Ivo p. 10. c. 13. Pann. l. 8. c. 30.* e *dissipat] orig.*

SI d quis fortitudinem latronis, & piratæ, & furis enervat e, infirmoſque eos reddat, prodeſt illis ſua infirmitas. Debilitata enim membra, quibus prius non bene utebantur, a malo opere ceſſabunt.

C. VII. *Qui facit non repellit injuriam, ſimilis eſt ei, qui facit.*

Item Ambroſius *lib.* 1. *de officiis c.* 36. (an. 377. *Mediolani.*)

f *Neque] orig.* g *Exod.* 2. h *Prov.* 24.

NOn f in inferenda, ſed in depellenda injuria lex virtutis eſt. Qui enim non repellit a ſocio injuriam, ſi poteſt, tam eſt in vitio, quam ille, qui facit. Unde S. Moyſes g hinc prius orſus eſt tentamenta bellicæ fortitudinis. Nam cum vidiſſet Hebræum ab Ægyptio injuriam accipientem, defendit: ita ut Ægyptium proſterneret, atque in arena abſconderet. Salomon h quoque ait: *Eripe eum, qui ducitur ad mortem.*

§ Corr. Rom. a Bellico) *Sic emendatum eſt ex originali, cum etiam in manuſcriptis Gratiani legeretur,* imbellia.

C. VIII. *Malorum impietati favet, qui eis obviare ceſſat.*

Item Anaſtaſius, & Damaſus Papa. i (an. 367. *Romæ in Africam.*)

i *Damaſus ep. 3. ad Stephanum cap.* 8. n *ſup. diſt. 83. error & diſt. 86. facinoris. Polyc. l. 7. tit. 10. Anſ. l. 13. c. 29.*

QUI n poteſt obviare, & perturbare perverſos, & non facit, nihil aliud eſt, quam favere eorum impietati. Nec enim caret ſcrupulo ſocietatis occultæ, qui manifeſto facinori deſinit obviare.

Pars I.

C. IX. *Qui divina mandata contemnunt, ſevemis corrigantur vindictis.*

Item Calixtus I. *epiſt.* 2. *ad Epiſcopos Galliæ.* (an. 222. *Romæ in Galliam.*)

l *Polyc. ib. Anſ. l. 13. cap. 13. Ivo p. 6. c. 346.*

JUſtum l eſt, ut qui divina contemnunt mandata, & inobedientes Paternis exiſtunt juſſionibus, ſeverioribus corrigantur vindictis: quatenus cæteri talia committere timeant, & omnes gaudeant fraterna concordia, & cuncti ſumant ſeveritatis, atque bonitatis exemplum. Nam ſi (quod abſit) Eccleſiaſticam ſolicitudinem, vigoremque negligimus, perdit deſidia diſciplinam, & animabus fidelium profecto nocebitur.

C. X. *Imperatores cum Epiſcoporum proviſione Eccleſiæ defenſionem adverſus divitum potentiam debent ſuſcipere.*

Item ex Concilio m Carthaginenſi V. c. 9. (an. 398. *in Africa.*)

m *& in Afric. c.* 42.

AB Imperatoribus univerſis viſum eſt a poſtulandum propter afflictionem pauperum, quorum moleſtiis ſine intermiſſione fatigatur Eccleſia, ut defenſores eis adverſus potentias a divitum cum Epiſcoporum proviſione delegentur.

a *al. impotentias, ſuperbiam.*

§ Corr. Rom. a Viſum eſt] *Sic eſt emendatum ex codicibus Concilii impreſſis, & manuſcriptis. Antea legebatur,* juſtum eſt auxilium poſtulandum.

Gratian. *Ecce, quod nonnunquam eſt obviandum perverſis, & injuria ſociorum armis eſt propulſanda, ut & malis adempta facultas delinquendi proſit, & bonis optata facultas libere conſulendi Eccleſiæ miniſtretur. Hæc qui non facit, conſentit.*

C. XI. *Non ſunt immunes a ſcelere, qui non liberant eos, quos poſſunt a facto liberare.*

Unde Auguſtinus *ait in Pſal.* 81. a (*forte c. an.* 415. *ibid.*)

a *Gloſſa ord. ibi ex B. Auguſt. & Caſſiodoro ad illud* (Eripite pauperem.)

OStendit (Propheta) nec illos immunes a ſcelere eſſe, qui permiſerunt Chriſtum principibus interfici, cum pro multitudine timerentur, & poſſent illos a facto, & ſe a conſenſu liberare. Qui a deſinit obviare, cum poteſt, conſentit.

§ Corr. Rom. a Qui deſinit) *Hoc in eadem gloſſa refertur ex Caſſiodoro, cujus verba ſunt hæc:* Nam cum poſſis obviare perverſis, ſi deſinas adverſari, conſenſor erroris eſt.

AN VINDICTA SIT INFERENDA.

QUÆSTIO IV.

1 QUod autem vindicta inferenda non ſit, multis modis
2 probatur. *Mali enim tolerandi ſunt, non abſcindendi: increpatione feriendi, non corporaliter expellendi.*

C. I. *Quomodo mali ſunt tolerandi, & quomodo ab eis recedendum ſit.*

Unde Auguſtinus *ait in libro de verbis Domini ſermone* 18. (*forte c. an.* 410. *in Africa.*)

a *al. ne.*

TOlerandi ſunt quidem mali pro pace, nec a corporaliter ab eis recedatur: ſed ſpiritualiter a exire, eſt facere, quod pertinet ad correctionem malorum, quantum licet pro gradu cujuſque, ſalva pace: diſplicere eſt, non tangere. Non enim Prophetæ, qui hæc dicebant, populum ſuum dimiſerunt: ſed inter eum habitabant, quem increpabant, unum templum cum eis intrabant, eadem ſacramenta celebrabant. Hoc eſt exire, ore non parcere: hoc eſt immundum non tangere, voluntate non conſentire.

§ Corr. Rom. Caput hoc eſt in gloſſa ordinaria 2. Cor. 6. *ad ea verba*, exire de medio eorum. *Sententia vero eſt accepta ex ſermone 18. Auguſtini de verbis Domini, ex quo infra ead. q. c. ecce, & c. recedite. ad idem pertinentia referuntur.*

a Spiritualiter) *Hic interpoſita erant duæ voces*, ſpiritualiter autem, *quæ ſunt expunctæ, quia & a pleriſque vetuſtis, & a gloſſa ordinaria abſunt.*

C. II. *Quod mali ſint tolerandi a bonis.*

Idem Auguſtinus. (c. an. 416. *in Africa.*)

b *7. q. 1. adverſitas circa finem.*

TU bonus tolera malum. Nam & Chriſtus Judam b, cum ſciret furem eſſe, toleravit, & ad prædicandum miſit, eique cum aliis Euchariſtiam dedit.

§ Corr. Rom. *Initium hujus capitis eſt in tractatu 50. in Joannem. Reliqua vero videntur accepta ex gloſſa ordinaria in Pſalmum 9. ad ea verba*, Dixit enim in corde ſuo. *& explanatione B. Auguſtini in Pſalmum 10. cujus propria verba referuntur ſup. 2. q. 1.* Chriſtus. *Ab eodem vero copioſe hæc eadem ſententia exponitur in epiſtola 162.*

C. III. *Pro pace Eccleſiæ mali ſunt tolerandi.*

Idem *ſuper Joannem tractatu 50. ad c. 12.*
(c. an. 416. *ibid.*)

c *Poly. l. 7. t. 7.* QUid c ergo voluit Dominus noſter Jeſus Chriſtus, fratres mei, admonere Eccleſiam ſuam, quando unum perditum inter duodecim habere voluit, niſi ut malos toleremus, ne corpus Chriſti dividamus? Ecce inter ſanctos eſt Judas: ecce fur eſt Judas: & ne contemnas, fur ſacrilegus, non qualiſcunque fur, fur loculorum, ſed Dominicorum loculorum, ſed ſacrorum. Si crimina diſcernuntur in foro qualiſcunque furti, & peculatus (peculatus enim furtum dicitur de re publica, & non ſic judicatur furtum rei privatæ, quomodo publicæ) quanto vehementius judicandus eſt ſacrilegus fur, qui auſus fuerit non undecunque tollere, ſed de Eccleſia tollere. Qui aliquid de Eccleſia furatur, Judæ proditori comparatur.

§ Corr. Rom. *Multa in hoc capite ſunt emendata ex B. Auguſtino.*

C. IV. *De eodem.*

d *Beda, 2. Cor. 6.* Idem *ſerm. 18. de verbis Domini.* d
(forte c. an. 410. *ibid.*)

e *Poly. ib. Anſ. l. 12. c. 65.* ECce, e inquiunt, dicit Propheta f, *Recedite, exite inde, &*
f *Eſa. 52.* *immundum ne tetigeritis.* Quomodo ergo malos pro pace tolerabimus, a quibus exire, & recedere jubemur, ne tangamus immundum? Nos iſtam receſſionem ſpiritualiter intelligimus, illi corporaliter. Nam & ego clamo cum Propheta, & a qualeſcunque ſumus vaſa, utitur nobis Deus in diſpenſatione veſtra. Clamamus & nos, & dicimus vobis, recedite, exite inde, & immundum ne tetigeritis: ſed contactu cordis, non corporis. Quid eſt enim tangere immundum, niſi conſentire peccatis? Quid eſt autem exire inde, niſi facere, quod pertinet ad correctionem malorum, quantum pro uniuſcujuſque gradu, atque perſona, ſalva pace, fieri poteſt? *& paulo poſt.* §. 1. Ergo, fratres mei, quotquot habetis inter vos, qui adhuc amore ſeculi prægravantur,
g *al. ſpectatores.* avaros, perjuros, adulteros, inſpectores g nugarum, conſultores mathematicorum, phanaticorum, augurum, aruſpicum, ebrioſos, luxurioſos, quicquid inter vos malorum eſſe noſtis, quantum poteſtis, improbate, ut corde recedatis. & redarguite, ut exeatis inde: & nolite conſentire, ut immundum non tangatis.

§ Corr. Rom. a Et qualiſcunque] *Sic emendatum eſt ex B. Auguſtino, & Beda. Antea legebatur,* nequaſi.

C. V. *Pacifice eſt, qui corrigit, quod poteſt, vel excludit a ſe, quod non poteſt.*

Idem *in ſecundo libro contra epiſtolam Parmeniani*, c. 1.
(forte c. an. 400. *ibid.*)

QUiſquis vel quod poteſt, arguendo corrigit, vel quod corrigere non poteſt, ſalvo pacis vinculo excludit, vel quod ſalvo pacis vinculo excludere non poteſt, æquitate improbat, firmitate ſupportat, hic eſt pacificus, & ab illo ma-
h *Eſa. 5.* ledicto, de quo Scriptura dicit h: *Væ his, qui dicunt, quod nequam eſt, bonum, & quod bonum eſt, nequam, & reliqua* omnino liber, profeſſus ſecurus, penitus alienus. *& infra.*
i *C. 21.* §. 1. Quomodo i, inquit Parmenianus, incorruptus poteris permanere, qui corruptis ſociaris? a

§ Corr. Rom. a Sociaris] *Apud B. Auguſtinum huic interrogationi Parmeniani ſequitur continenter reſponſio, quæ habetur in proximo ſequenti capite.* Ita plane. *Ac certe multo aptius interrogatio Parmeniani, & B. Auguſtini reſponſio unico capitulo comprehenderentur.*

C. VI. *Quid ſit malis ſociari.*

Idem *in eodem capite 21. continuo.*
(forte c. an. 400. *ibid.*)

k *Polyc. ibid.* ITa a plane, ſi ſociatur quis malis, id eſt, ſi mali aliquid cum eis committit, aut committentibus favet. Si autem neutrum facit, nullo modo ſociatur. Porro, ſi addit ter-
l *Pſal. 140.* tium, ut non ſit in vindicando piger, ſed vel corripiat l juſtus in miſericordia, & arguat, vel etiam, ſi eam perſonam
m *1. Timoth. 5.* gerit, & ratio conſervandæ pacis admittit, coram m omnibus peccantes arguat, ut cæteri timeant, removeat etiam vel ab aliquo gradu honoris, vel ab ipſa communione ſacramentorum, & hæc omnia cum dilectione corrigendi, non cum odio perſequendi, pleniſſimum officium non ſolum caſtiſſimæ innocentiæ, ſed etiam diligentiſſimæ ſeveritatis implevit. Ubi autem cætera impediuntur, ille duo ſemper tenere incorruptum, caſtumque cuſtodiunt, ut nec faciat malum, nec approbet factum.

C. VII. *Aliena peccata in Eccleſia alicui non præjudicant.*

n *Beda 1. Cor. 11.* Idem *in epiſtola* a *152. contra Donatiſtas.*
(an. 412. *ibid.*)

o *Ivo p. 2. c. 101.* SI quis o a catholica Eccleſia fuerit ſeparatus, quantumlibet laudabiliter ſe vivere exiſtimet, hoc ſolo ſcelere, quod a Chriſti a unitate disjunctus eſt, non habebit vitam, ſed Dei ira manet ſuper eum. Quiſquis autem in hac Eccleſia bene vixerit, nihil ei præjudicant aliena peccata; quia in ea unuſquiſque proprium onus portabit, ſicut Apoſtolus dicit p. *& infra.* §. 1. Ergo communio p *Gal. 6.* malorum non maculat aliquam participatione ſacramentorum, ſed conſenſione factorum. Nam ſi in malis factis non eis quiſque conſentiat, portat malus cauſam ſuam, & perſonam ſuam, nec præjudicat alteri, quem in conſenſione mali operis ſocium non habet criminis.

§ Corr. Rom. a Chriſti unitate] *Antea legebatur,* Chriſtianitate. *Reſtitutum eſt ex originali, & Beda: itemque alia nonnulla.*

C. VIII. *Non te maculat malus, ſi ei non conſentis, ſed ipſum redarguis.*

Idem *in ſermone 18. de verbis Domini.* q q *Beda Eph. 5.*
(forte c. an. 410. *ibid.*)

AMalis r ſemper corde disjungimini: ad tempus caute r *Ivo p. 2. c. 102.* corpore copulamini. *& infra.* §. 1. Duobus modis non te maculat malus: ſi ei non conſentias, & ſi redarguas. Hoc eſt non communicare, non conſentire: communicatur quippe, quando facto ejus conſortium voluntatis, vel approbationis adjungitur. *& infra.* §. 2. Neque ergo conſentientes ſitis malis, ut approbetis; neque negligentes, ut non arguatis; neque ſuperbientes, ut inſolenter arguatis.

C. IX. *Immundum tangere, eſt peccatis conſentire.*

Idem *ex* s *eodem.* (forte c. an. 410. *ibid.*) s *Beda 2. Cor. 6. ſupr. eod. c. ecce.*

REcedite t, exite u inde, & immundum ne tetigeritis. t *Ivo p. 2. c. 103.* Sed contactu cordis, non corporis. Quid eſt enim u *Eſa. 52.* tangere immundum, niſi conſentire peccatis? Quid eſt autem exire inde, niſi facere, quod pertinet ad correctionem malorum, quantum pro uniuſcujuſque gradu, atque perſona, ſalva pace, fieri poteſt? Diſplicuit tibi, quod quiſque peccavit? non tetigiſti immundum. Redarguiſti, corripuiſti, monuiſti, adhibuiſti etiam, ſi res exigit, congruam, & quæ unitatem non violet, diſciplinam? exiſti inde. *& infra.* §. 1. Clamavit iſte Moyſes x, clamavit x *Num. 16.* Eſaias y, clamavit Hieremias z, clamavit Ezechiel a. y *Eſe. 52.* Videamus, ſi dimiſerunt populum Dei, & ſe ad aliat gen- z *Thren. 4.* tes tranſtulerunt. Quam multa, & quam vehementer a *Ezech. 14.* Hieremias increpavit in peccatores, & ſceleratos populi ſui? Inter eos tamen erat, unum cum eis templum intrabat, eadem ſacramenta celebrabat, in eadem ſceleratorum hominum congregatione vivebat, ſed clamando exibat inde. Hoc eſt exire inde, hoc eſt immundum non tangere, & voluntate non conſentire, & ore non parcere.

C. X. *Non maculant innocentes facta nocentium, quæ ab eis credi non poſſunt.*

Idem in *epiſtola 48. ad Vincentium.*
(c. an. 408. *ibid.*)

QUam magnum eſt b crimen ab iſtorum innocentium com- b *infra ead. omnium.* munione ſeparare? Nam & facta nocentium, quæ innocentibus demonſtrari, vel ab innocentibus credi non poſſunt, non coinquinant quemquam, ſi propter innocentium conſortium etiam cognita ſuſtinentur. Non enim propter malos boni deſerendi, ſed propter bonos mali tolerandi ſunt, ſicut toleraverunt Prophetæ, contra quos tanta dicebant, nec communionem ſacramentorum illius populi relinquebant: ſicut ipſe Dominus nocentem Judam uſque ad condignum ejus exitum toleravit, & eum ſacram cœnam cum innocentibus communicare permiſit: ſicut toleraverunt Apoſtoli eos, qui c per invidiam (quod ipſius dia- c *Philip. 1.* boli vitium eſt) Chriſtum annuntiabant.

C. XI. *Mali, quos Eccleſia recipit, nec expellit, a bonis ſunt tolerandi, non judicandi.*

Idem *in ſermone 24. de verbis Apoſtoli.*
(c. an. 425. *ibid.*)

FOrte d in populo e Dei ſtat juxta te avarus, raptor, inhians d *Talis ec. & forte] orig.* rebus alienis, quem noſti talem, & fidelis eſt, vel po- e *Ivo p. 2. c. 49.* tius fidelis vocatur. Non eum potes de Eccleſia pellere, non habes aliquem aditum caſtigando, & corripiendo corrigere, acceſſurus eſt tecum ad altare. Noli timere: unuſquiſque f f *Gal. 6.* proprium onus portabit. *Item infra.* §. 2. Quomodo (inquis) ferrem, quem novi malum? nonne melius ipſum ferres, quam te foras efferres? Ecce quomodo feres g: attende g *al. ferres, ſi attenderes.] orig.* Apoſtolum dicentem h: *Unuſquiſque proprium onus portabit.* h *Gal. 6.* Liberet te iſta ſententia. Non enim cum illo communicares avaritiam, ſed communicares cum illo Chriſti menſam. Et quid tibi obeſſet, ſi cum illo communicares Chriſti menſam? Apoſtolus dicit i: *Qui enim manducat, & bibit in-* i *1. Cor. 11.* *digne, judicium ſibi manducat, & bibit*: ſibi, non tibi. Sane ſi judex es, ſi judicandi poteſtatem accepiſti, Eccleſiaſtica regula, ſi apud te accuſetur, ſi veris a documentis, teſtibuſ- a *al. innumeris.* que convincitur, coerce, corripe, excommunica, degrada.

§ Corr. Rom. *Antea citabatur ex libro primo de unico baptiſmo, ubi non habetur.*

Gra-

Digitized by Google

Gratian. *Eſt & alia diſtinctio tolerandorum, & cavendorum, quam ex verbis* Auguſtini *licet colligere, dicentis ſerm. 49. de verbis Domini.* (c. an. 410. *ibid.*)

C. XII. *Paſtor eſt diligendus, mercenarius tolerandus, latro cavendus.*

l *Auſ. l. 6. c. 148. in Joan. 10.* TRes l perſonas dixit Dominus (& debemus illas inveſtigare) in Evangelio, paſtoris, mercenarii, & furis. *& paulo poſt*. Paſtorem dixit animam ſuam ponere pro ovibus ſuis, & intrare per januam. Furem dixit (& latronem m) aſcendere per aliam partem. Mercenarium dixit, lupum, vel furem ſi videat, fugere, quia non eſt illi cura de ovibus: mercenarius eſt enim, non paſtor. Ille intrat per januam, quia paſtor eſt: ille aſcendit per aliam partem, quia fur eſt: ille videns eos, qui volunt tollere oves, timet, & fugit, quia mercenarius eſt, quia non eſt illi cura de ovibus, mercenarius eſt enim. Si invenerimus tres iſtas perſonas, invenit ſanctitas veſtra & quos diligatis, & quos toleretis, & quos caveatis. Diligendus eſt paſtor, tolerandus eſt mercenarius, cavendus eſt latro.

§ Corr. Rom. m Et latronem] *Hæ duæ voces non ſunt in originali: Anſelmus tamen illas habet.*

Gratian. *Ecce quod mali tolerandi ſunt, nec corporali, ſed ſpirituali vindicta ſunt puniendi. Unde cum diſcipuli non receptis a Samaritanis ignem cœlitus ſuper eos deducere voluerunt, dicentes n magiſtro:* Vis dicamus, deſcendat ignis de cœlo,

n *Luc. 9.* & conſumat eos? *audierunt:* Neſcitis, cujus ſpiritus eſtis.

n *Matth. 26.* *Item* o Omnis, qui gladium acceperit, gladio peribit.

C. XIII. *Spiritualis nunquam carnalem perſequitur, ſed e converſo.*

Hinc etiam Hieronymus *ait in comment. epiſt. ad Gal. c. 4.* (*an.* 386. *in Palæſtina.*)

p *Gal. 4.* QUi ſecundum carnem p natus erat, perſequebatur ſpiritualem: nunquam enim ſpiritualis carnalem perſequitur, ſed ignoſcit ei, quaſi ruſticano fratri. Scit enim poſſe proficere per tempus; & ſi quando Ægyptium ſilvum viderit iraſcentem, recordatur unius patris, qui boves a

q *2. Tim. 2.* etravit, & aulreos; & q in magna domo non ſolum eſſe vaſa aurea, & argentea, ſed & lignea, & fictilia.

§ Corr. Rom. n Boves] *In codicibus B. Hieronymi impreſſis legitur*, qui lutum bovee; *verum in codice Vaticano horum commentariorum habetur*, qui lucam bovem. *Significat autem elephantem.*

C. XIV. *Boni a malis nunquam in hac vita penitus poſſunt ſeparari.*

Item Auguſtinus *in libro quarto de Baptiſmo, c. 12.* (c. *an.* 400. *in Africa.*)

QUantus arrogantiæ tumor eſt, quanta humilitatis, & lenitatis oblivio, arrogantiæ quanta jactatio, ut quis aut audeat, aut facere ſe poſſe credat, quod nec Apoſtolis conceſſit

r *Matth. 13.* r Dominus, ut Zizania a frumento putet ſe poſſe diſcernere.

§ Corr. Rom. *Verba ſunt Cypriani lib. 4. ep. 2. ad Antonianum, citata ab Auguſtino lib. 4. c. 12. de baptiſmo contra Donatiſtas.*

C. XV. *Præſens Eccleſia ſimul recipit bonos, & malos.*

Item Gregorius I. *homilia 38. Evang.* (*a. an.* 593. *Romæ.*)

HÆc autem vita, quæ inter cœlum, & terram ſita eſt, ſicut in medio ſubſiſtit, ita utrarumque partium cives communiter recipit: quos tamen ſancta Eccleſia & nunc indiſcrete ſuſcipit, & poſtmodum in egreſſione diſcernit. Si ergo boni eſtis, quamdiu in hac vita ſubſiſtitis, æquanimiter tolerare malos debetis. Nam quiſquis malos non tolerat, ipſe ſibi per intolerantiam ſuam teſtis eſt, quia bonus non eſt. Abel enim eſſe renuit, quem Cain malitia non exercet.

v para. Gratian. *Ex his omnibus colligitur, quod malorum vindicta Deo reſervanda eſt, nec ſunt corporaliter puniendi, ſed crebro admonitione, & charitatis beneficio ad correctionem invitandi. Unde Chriſtus in Evangelio s ait:*

s *Matth. 5.* Audiſtis, quia dictum eſt in lege t; (*quem nondum altiora docuerat*) Oculum

t *Exod. 21.* pro oculo, dentem pro dente. *Ego autem hanc vicem ſtudinem tollens, & ad manſuetudinem, & charitatis perfectionem vos*

u *Matth. 5.* *invitans, dico vobis* u Nolite reſiſtere malo, ſed diligite inimicos veſtros, benefacite iis, qui oderunt vos, ut ſitis filii patris veſtri, qui ſolem ſuum oriri facit ſuper bonos, & malos,

x *Rom. 12.* & pluit ſuper juſtos, & injuſtos. *Item Paulus* x *ait:* Si eſurie-

Prov. 25. rit inimicus tuus, ciba illum: ſi ſitit, potum da illi. *Omnis*

y *Jac. 4.* *enim iniquus homicida eſt inimicus* *omnis* y *autem amicus hujus ſæculi etiam inimicus eſt Dei. Inimicus autem Dei bonitatis, & juſtitiæ eſt inimicus, ac per hoc amatorem juſtitiæ, & bonitatis diligere non poteſt. Cum ergo inimicos diligere, vel illis benefacere, cibum & potum ſubminiſtrare jubemur: inimicos perſequi, & punire prohibemur. §. 2. In lege enim Veteris Teſtamenti corporalis pœna ſtatuta eſt: in lege vero Evangelii omni peccanti per pœnitentiam promittitur venia. Unde illa a terrore*

z *Exod. 20.* *incipit, dicens* z. Ego ſum Dominus Deus zelotes, viſitans peccata patrum in filios uſque in tertiam, & quartam generationem. *Hæc vero a lenitate manſuetudinis & miſericor-*

a *Matth. 5.* *diæ, ita inquiens* a. Beati pauperes ſpiritu, beati mites, beati miſericordes: quoniam ipſi miſericordiam conſequentur:

In illa dicebatur b. Qui fecerit hoc, vel illud, morte moriatur. b *Exod. 19. & alibi.*

In iſta c: Gaudeo ſuper uno peccatore pœnitentiam agente, c *Luc. 15.*

quam ſuper nonaginta novem juſtis, qui non indigent pœnitentia. *Item* d: Non veni vocare juſtos, ſed peccatores ad d *Matth. 9.*

pœnitentiam. Eſtote e miſericordes, ſicut & pater veſter miſericors eſt. e *Luc. 6.*

Initium quoque prædicationis Salvatoris noſtri, & & præconis ejuſdem, ad pœnitentiam peccatores invitavit. Sic enim uterque exorſus eſt, dicens: Pœnitentiam f agite, appro- f *Matth. 3.*

pinquavit g enim regnum cœlorum. *Sic & in Actibus Apoſtolorum; cum Judæi compuncti de ſcelere mortis Chriſti, dicerent* g *al. appropinquaverit.*

Petro h Quid faciemus, viri fratres? *legitur Petrus reſpondiſſe:* h *Act. 2.*

Pœnitentiam agite, & baptizetur unuſquiſque veſtrum. *Et, ut aliter aliter dicatur, in lege* i *populus ille rudis ſervili timore pœnarum cogebatur: unde & legem* u *pædagogum accepit. In Evangelio autem populus gratia liber, & adultus filiali amore, & hæreditatis certitudine ad cultum divinæ ſervitutis invitatur. Unde, cum quidam legem, quaſi concomitem, prædicarent eſſe tenendam ſimul cum gratia, ait* l *Apoſtolus:* Non enim accepiſtis ſpiritum ſervitutis iterum in timore, ſed accepiſtis ſpiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus, Abba, Pater. §. 1. *Hinc etiam* Gregorius *ait in expoſitione* m *Evangelii:* Simile factum eſt regnum cœlorum homini Regi, qui fecit nuptias filio ſuo.

i *Exod. 2.*

u *Gal. 3.*

l *Rom. 8.*

m *Matth. 22.*

C. XVI. *In lege cuique permittebatur diligere amicum, & odire inimicum.*

Gregorius I. n (c. *an.* 593. *ibid.*) n *Eſt hom. 38.*

CUm in lege o ſcriptum ſit: *Diliges amicum tuum, & odio habebis inimicum tuum*, accepta tunc licentia juſtis fuerat, ut Dei inimicos, ſuoſque adverſarios, quanta poſſent virtute, comprimerent, eoſque in ore n gladii ferirent. Quod in Novo proculdubio Teſtamento compeſcitur, cum per ſemetipſam Veritas prædicat, dicens: *Diligite* p *inimicos veſtros: benefacite his, qui oderunt vos:* Qui ergo per tauros, niſi Veteris Teſtamenti Patres ſignantur q? Nam dum ex permiſſione legis acceperant, quatenus adverſarios ſuos odii retributione percuterent, (ut ita dicam) quid aliud, quam tauri erant, qui inimicos ſuos corporeæ virtutis cornu feriebant? Quid vero per altilia, niſi Patres Novi Teſtamenti figurentur? qui dum gratiam internæ pinguedinis percipiunt, æternis deſideriis inhærentes, ad ſublimia contemplationis ſuæ pennis ſublevantur.

o *Lev. 19.*

p *Luc. 6.*

q *ſignificantur?] orig.*

§ Corr. Rom. n In ore] *in originali, & quatuor Gratiani verſum eſt*, ore gladii.

Gratian. *His ita reſpondetur: Sunt quædam, quæ ſalubri duntaxat admonitione ſunt corripienda, non corporalibus flagellis animadvertenda; ſed eorum vindicta divino examini tantum eſt reſervanda, quando in delinquentes videlicet diſciplinam exercere non poſſumus, vel quia non ſunt noſtri juris, vel quia illorum crimina, etſi nobis nota ſunt, tamen manifeſtis indiciis probari non poſſunt. §. 1. De his, qui non ſunt noſtri juris, ait Apoſtolus in prima epiſtola* r *ad Corinthios.* Quid enim mihi attinet de his, qui foris ſunt, judicare? de his enim Dominus judicabit. r *1. Cor. 5.*

C. XVII. *Infidelium colloquia, & convivia non ſunt evitanda.*

Quod Auguſtinus *exponens, ait.* (*forte c. an.* 428. *in Africa.*)

INfideles non poſſumus Chriſto lucrari, ſi eorum colloquium vitemus, & convivium. Unde & Dominus s cum publicanis, & peccatoribus manducavit, & bibit. In his vero, qui intus ſunt, id eſt, infidelibus putredo reſecanda eſt. s *Luc. 5.*

§ Corr. Rom. *Senſus hujus capitis habetur apud B. Auguſtinum de pœnitentiæ medicina, c. 3. verba vero fere omnia ſunt in gloſſ. ord. 1. Cor. 5. ad verſ. alioquin. & interlineari ad verſ.* tutua.

Gratian. *Hinc etiam cum Propheta* t *dicit:* Facit Dominus judicium omnibus injuriam patientibus, *exponendo addidit Auguſtinus*, ab his, qui non ſunt ſui juris, in quos nequit diſciplina exerceri. *§. 1. Item, quando multitudo eſt in ſcelere, nec ſalva pace Eccleſiæ mali puniri poſſunt, toleranda ſunt potius, quam violata pace Eccleſiæ punienda.* t *Pſal. 145.*

C. XVIII. *Quædam mala punienda ſunt, & quædam toleranda.*

Unde Auguſtinus *ait in libro de fide & operibus, c. 4. & 5.* (c. *an.* 413. *ibid.*)

QUidam vero u e contrario periclitantes, cum bonorum, malorumque permiſſionem in Eccleſia demonſtratam, ſeu prædictam eſſe perſpexerint, & patientiæ præcepta didicerint (quæ ita nos firmiſſimos reddunt, ut etiamſi videntur in Eccleſia eſſe zizania, non tamen impediatur aut fides, aut charitas noſtra, aut quoniam zizania in Eccleſia eſſe cernimus, ipſi de Eccleſia recedamus) deſtruendam putent Eccleſiæ diſciplinam, quandam perverſiſſimam ſecuritatem præpoſitis tribuentes, ut ad eos non pertineat, niſi dicere, quid cavendum, quidve faciendum ſit; quodlibet autem quiſque faciat, non curare. Nos vero ad ſanam doctrinam pertinere arbitramur, ex utriſque teſtimoniis tutam ſententiam moderari; ut & canes in Eccleſia propter pacem Eccleſiæ toleremus, & canibus ſanctum, ubi pax Eccleſiæ tuta eſt, non demus. Cum ergo ſive per negligentiam Præpoſitorum, ſive

u *Polyc. l. 7. t. 7. Anſ. l. 12. c. 63.*

per aliquam excuſabilem neceſſitatem, ſive per occultas obreptiones invenimus in Eccleſia malos, quos Eccleſiaſtica diſciplina corrigere, aut coercere non poſſumus, tunc ne aſcendat in cor noſtrum impia, & perniciosa præſumptio, qua exiſtimemus eos ab his eſſe ſeparandos, ut peccatis eorum non inquinemur, atque ita poſt nos trahere conemur, veluti mundos, ſanctoſque diſcipulos, ab unitatis compage, quaſi a malorum conſortio ſegregatos: veniant in mentem illæ de Scripturis ſimilitudines, & divina oracula, vel certiſſima exempla, quibus demonſtratum, & prænunciatum eſt, malos in Eccleſia permixtos bonis uſque in finem ſeculi, tempuſque judicii futuros, & nihil bonis in unitate, ac participatione ſacramentorum, qui eorum factis non conſenſerint, obfuturos. §. 1. Cum vero eis, per quos Eccleſia regitur, adeſt ſalva pace poteſtas diſciplinæ adverſus improbos, aut nefarios exercendæ, tunc rurſus, ne ſocordia, ſegnitiaque dormiamus, aliis aculeis præceptorum, quæ ad ſeveritatem coercitionis y pertinent, excitandi ſumus, ut greſſus noſtros in via Domini ex utriſque teſtimoniis illo duce, atque adjutore dirigentes, nec patientiæ nomine torpeſcamus, nec obtentu diligentiæ ſæviamus.

x ne:] orig.
y al. correctionis.

§ Corr. Rom. a Deſtituendam] *Apud B. Auguſtinum legitur*, inſtituendam *putant eſſe* & Eccleſiam, & diſciplinam: *ſed cæteri collectores cum Gratiano concordant. Multa vero alia ex illis, & originali in toto hoc capite ſunt reſtituta.*

C. XIX. *Levius occulta, ſeverius autem puniendæ ſunt ab Eccleſia delicta manifeſta.*

Idem *contra epiſtolam Parmeniani, lib. 3. c. 2.* (*forte c. an. 400. in Africa.*)

Cum z quiſque fratrum, id eſt, Chriſtianorum intus in Eccleſiæ ſocietate conſtitutorum, in aliquo tali peccato fuerit deprehenſus, ut anathemate dignus habeatur, fiat hoc, ubi periculum ſchiſmatis nullum eſt. *Et infra.* §. 1. Quando ita cujuſque crimen notum eſt omnibus, & omnibus execrabile apparet, ut vel nullos prorſus, vel non tales habeat defenſores, per quos poſſit ſchiſma contingere, non dormiat ſeveritas diſciplinæ.

z Polycar. ibid. Ivo p. 2. cap. 97. Panor. in prol. c. 13. & 14.

3 pars. Gratian. *Eſt & alia cauſa, qua correptio verborum, vel verberum videtur eſſe inutilis, vel ſuperflua. Prædeſtinati enim ad vitam ſine correptione mutantur: ſicut Petrus, a quem Dominus reſpiciens, nimia ex correptione commovit ad lachrymas. Præſciti ad mortem inter flagella deteriores fiunt, ſicut Pharao. Bonis ergo ſuperflua, damnandis hæc inveniuntur eſſe inutilia. His ita reſpondetur auctoritate Gregorii, & Auguſtini.*

a Luc. 22.

C. XX. *Sicut ab oratione ceſſandum non eſt, ſic nec a correptione.*

Auguſtinus *enim in libro de correptione, & gratia, cap. 5. ſic ait.* (c. an. 427. *ibid.*)

Sicut non eſt ab oratione ceſſandum pro eis, quos corrigi volumus, etiamſi nullo hominum orante pro Petro, Dominus reſpexit *b* eum, & fecit eum ſuum peccatum flere: ita non eſt negligenda correptio, quamvis Deus, quos voluerit etiam non correptos, faciat eſſe correctos. Tunc autem correptione proficit homo, cum miſeretur, atque adjuvat, qui facit, quos voluerit, etiam ſine correptione proficere.

b Luc. 22.

C. XXI. *Soli prædeſtinati ſalvantur, qui id poſtulando ſuo labore meruerunt.*

Gregorius *vero in dialogo, lib. 1. c. 8.* (*an. 593. Romæ.*)

Obtineri c nequaquam poſſunt, quæ prædeſtinata non fuerunt. Sed ea, quæ ſancti viri orando efficiunt, ita prædeſtinata ſunt, ut precibus obtineantur. Nam ipſa quoque perennis regni prædeſtinatio ita eſt ab omnipotenti Deo diſpoſita, ut ad hoc electi ex *d* labore perveniant, quatenus poſtulando mereantur accipere, quod eis omnipotens Deus *ante* ſecula diſpoſuit donare.

c Burch. l. 20. c. 29. Ivo p. 17. c. 31.
d al. pro.

C. XXII. *Occulto Dei judicio mali obdurantur flagellis, boni emendantur.*

Item Auguſtinus *in lib. de prædeſtinatione, & gratia, c. 15.* (imo Fulgentius forte c. an. 510. in *Africa.*)

Nabuchodonoſor e pœnitentiam meruit fructuoſam. Nonne poſt innumeras impietates flagellatus pœnituit, & regnum, quod perdiderat, rurſus accepit? f Pharao autem ipſis flagellis eſt durior effectus, & periit. Hic mihi rationem reddat, qui divinum conſilium nimium alte g, ſapientique corde dijudicat, cur medicamentum unius medici manu confectum, alii ad interitum, alii valuerit ad ſalutem; niſi quia Chriſti *h* bonus odor aliis eſt odor vitæ in vitam, aliis odor mortis in mortem? Quantum ad naturam, ambo homines erant. Quantum ad dignitatem, ambo Reges. Quantum ad cauſam, ambo captivum populum Dei poſſidebant. Quantum ad pœnam, ambo flagellis clementer admoniti. Quid ergo fines eorum fecit eſſe diverſos, niſi quod unus manum Dei ſentiens, in recordatione propriæ iniquitatis ingemuit, alter libero contra Dei miſericordiſſimam veritatem pugnavit arbitrio?

e Dan. 4.
f Exod. 5. uſque ad 15.
g *altum ſapienter corde*] orig.
h 2. Cor. 2.

C. XXIII.

Idem i. (imo Fulgentius Proſper, Auguſtinus c. an. 510. an. 426. & c. an. 415. in *Africa*, & *in Gallia.*) i al. Item.

Vaſis k iræ nunquam Deus redderet interitum, ſi non ſpontaneum inveniretur homo habere peccatum: quia nec Deus peccanti homini juſte inferret iram, ſi homo *l* ex prædeſtinatione Dei cecidiſſet in culpam. *Idem.* §. 1. Prædeſtinationem Dei ſive ad bonum, ſive ad malum in hominibus operari ineptiſſime dicitur, ut ad utrumque homines quædam neceſſitas videatur impellere: cum in bonis voluntas ſit intelligenda ex gratia; in malis autem voluntas intelligenda ſine gratia. §. 2. Cum vero *m* aliquos a Deo, aut traditos deſideriis ſuis, aut obduratos legimus, aut relictos, magnis peccatis ſuis hoc ipſos meruiſſe profitemur: quia talia eorum crimina præceſſerunt, ut ipſi ſibi pœnas debuerint, quæ eis etiam ſupplicium verterent in reatum. Atque ita nec de judicio Dei querimur, quo deſerit meritos deſeri, & miſericordiæ ejus gratias agimus, quo liberat non meritos liberari. §. 3. Vitæ itaque *n* obedientiam non ideo cuiquam ſubtraxit, quia eum non prædeſtinavit, ſed [ideo *o* eum non prædeſtinavit,] quia receſſurum ab ipſa obedientia eſſe prævidit. §. 4. Prædeſtinatio *p* igitur Dei ſemper in bono eſt, quæ peccatum ſola hominis voluntate commiſſum, aut remittendum novit cum laude miſericordiæ, aut plectendum cum laude juſtitiæ. In malis autem *q* operibus noſtris ſola præſcientia Dei intelligenda eſt: quia ſicut præſcivit, & prædeſtinavit, quæ ipſe fecit, & ut faceremus, dedit, ita præſcivit tantum, non etiam prædeſtinavit, quæ nec ipſe fecit, nec ut faceremus, exegit. §. 5. Hi *r* autem, de quibus dicitur: *Ex nobis exierunt, ſed non fuerunt ex nobis. Si enim fuiſſent ex nobis, manſiſſent utique nobiſcum:* voluntate exierunt, voluntate ceciderunt: & quia præſciti ſunt caſuri, non ſunt prædeſtinati: eſſent autem prædeſtinati, ſi eſſent reverſuri, & in ſanctitate, ac veritate manſuri. Ac per hoc prædeſtinatio Dei multis eſt cauſa ſtandi, nemini eſt cauſa labendi.

k Fulgentius l. 1. ad Monymum. Burch. l. 20. c. 35. Ivo p. 17. c. 46.
l Proſper in reſp. ad Capitula Gallorum, c. 6.
m Ibid. c. 10.
n Ibid. c. 12.
o abſunt ab orig.
p Idem Proſper. cap. 14. & ſent. 8. ad C. Gallorum.
q Idem ſent. 15.
r Idem ad object. Vincentian. c. 12. & Auguſt. ad articulos ſibi falſo impoſitos, art. 12.

§ Corr. Rom. *In pleriſque vetuſtis caput hoc continuatum eſt ſuperiori, & in titulo eſt* Item, non Idem. *eſt autem conflatum ex locis indicatis, Fulgentii, Proſperi, & B. Auguſtini.*

Gratian. *Non ergo neceſſitatem facit correctionis, vel obdurationis divina prædeſtinatio, ſeu præſcientia, cum boni per gratiam corrigantur, & libero arbitrio mali pereant. Neque enim quia prædeſtinatio, ſeu præſcientia Dei falli non poteſt, neceſſario eveniunt, quæ prædeſtinantur, vel præſciuntur, ſicut nec neceſſario prædeſtinantur, vel præſciuntur, quæ futura ſunt: ſed quia bona abſque ejus gratia, mala præter ejus ſcientiam evenire non poſſunt.* §. 1. *Quamvis ergo convenienter dicatur, ſi hæc prædeſtinata ſunt, vel præſcita, neceſſario eveniunt: non tamen ideo abſolute verum eſt, neceſſario eveniunt, quæ prædeſtinata ſunt, vel præſcita, quia his neceſſitas refertur ad verum eventum, ubi ad intuitum divinæ præſcientiæ. Unde Auguſtinus s:* Duæ ſunt, *inquit*, neceſſitates, ſimplex una, veluti, quod neceſſe eſt omnes homines eſſe mortales: altera conditionis, ut ſi aliquem ambulare quis ſcit, eum ambulare neceſſe eſt. Quod enim quiſque eſſe novit, id eſſe aliter, quam notum eſt, nequit. Sed hæc minime ſecum illam ſimplicem trahit. Hanc enim neceſſitatem non propria facit natura, ſed conditionis adjectio. Nulla enim neceſſitas cogit incedere voluntate gradientem, quamvis eum tunc, cum graditur, incedere neceſſarium ſit. Eodem igitur modo, ſi quid providentia præſens videt, id neceſſe eſt eſſe, tametſi nullam naturæ habeat neceſſitatem. Atqui Deus ea futura, quæ ex libertate arbitrii proveniunt, præſentia contuetur. Hæc igitur ad intuitum relata divinum, neceſſaria fiunt per conditionem divinæ notionis. Per ſe vero conſiderata, abſolutam ſi naturæ ſuæ libertatem non deſerunt. Fient igitur proculdubio cuncta, quæ futura Deus eſſe præcognoſcit; ſed eorum quædam de libero proficiſcuntur arbitrio, quæ quamvis eveniant, exiſtendo tamen naturam propriam non amittunt, qua priuſquam fierent, etiam non evenire potuiſſent. §. 2. *His omnibus mala noſtro libero adſcribuntur arbitrio, cum alibi divinæ adſcribantur indignationi. Unde Gregorius t:* Cum ſuperna indignatio ſeſe, ut ita dixerim, incredulitatis movet, hanc opinio, vel oppoſitio humana non removet: nec ſe cuilibet utiliter deprecatio objicit, cum ſemel Deus aliquid ab intentis reſcendum diſponit. Hinc eſt enim, quod Moyſes, *u* qui reatum totius plebis apud Dominum ſuis precibus terſit, dumque ſe objicem obtulit, divinæ iracundiæ vim placavit, ad petram Oreb *x* educens, & pro aquæ exhibitione diffidens, repromiſſionis terram ingredi Domino iraſcente non potuit. §. 3. *Item Auguſtinus: De y Tyriis y vero, & Sidoniis quid aliud poſſumus dicere, quam non eſſe eis datum, ut crederent, quos etiam credituros fuiſſe ipſa Veritas dicit z, ſi talia, qualia apud non credentes facta ſunt, virtutum ſigna vidiſſent? Quare autem hoc eis negatum fuerit, dicant, ſi poſſunt, qui calumniantur: & oſtendant, cur apud eos Dominus mirabilia, quibus profutura non erant, fecerit, & apud eos, quibus profutura erant, non fecerit. Nos etenim, a ſi rationem facti, & profunditatem judicii ejus penetrare non poſſumus, manifeſtiſſime tamen ſcimus, & verum eſſe quod dicit, & juſtum eſſe, quod facit: & non ſolum Tyrios, & Sidonios, ſed etiam Corozaim & Bethſaida potuiſſe converti, & fideles ex infidelibus fieri, ſi hoc in eis voluiſſet Dominus operari. Neque enim alio falſum videri poteſt, quod Veritas ait b:* Nemo poteſt venire ad me, niſi fuerit ei datum a Patre meo. *Item qui per Prophetam c Judaicæ plebi promiſit:* Ecce ego ſepiam vias tuas ſpinis, & muniam eas lapidibus quadris, *id eſt, adimam tibi facultatem peccandi. Idem per Pſalmi-*

s Severinus in libro de prædeſtinatione Dei. Burch. l. 20. c. 12. Ivo p. 17. c. 32.
t Lib. 9. Moral. c. 20.
u Exod. 32.
x Num. 20.
y Matth. 11.
z al. dicit.
a al. etiam.
b Matth. 11.
c Oſee 2.

Digitized by Google

d *Pſal. 34.* *Pſalmiſtam* d *de damnandis dixit*: Fiant viæ illorum tenebræ, & lubricum, & Angelus Domini perſequens eos. *Sed in his omnibus vitæ noſtræ humanæ aſcribuntur nomina arbitrii, quod divina clementia in electis miſericorditer vertit ad bonum, in damnandis juſte relinquit ad malum. Sicut ergo, quamvis certiſſime ſciamus, neminem ultra terminum a Deo ſibi præfixum eſſe victurum, omnibus tamen languentibus non incongrue medemur, ſic quamvis nemo ſalvetur, niſi prædeſtinatus ad vitam, omni tamen delinquenti eſt adhibenda correptio, nec malorum eſt negligenda diſciplina.*

¶ Corr. Rom. Dum ſunt] *Hæc e Burchardo, & Ivone citantur ex B. Auguſtino in libro de prædeſtinatione. Et ſententiæ habentur ſupraſ explicata in libello de prædeſtinatione Dei inter opera B. Auguſtini, tomo 7.*

β Abſolutam] *Apud Burchardum, & Ivonem legitur*, ab abſoluta libertate non deſinunt.

γ De Tyriæ] *Simillima his leguntur apud B. Auguſtinum in libro de bono perſeverantiæ, cap. 14. Eadem vero fere ſunt apud Proſperum ad excepta Januenſium, in reſponſ. ad dubium 8. ſive 9.*

C. XXIV. *Non ſemper in eos, qui peccant, vindicta eſt exercenda.*

Unde idem Auguſtinus ex epiſt. 50. Bonifacio. (*c. an. 417. in Africa.*)

e *Polyc. l. 7. t. 5. Anſ. l. 12. c. 61.* Ipſa e pietas, veritas, charitas, nos non permittit contra Chriſtianum eorum hominum accipere teſtimonium, quos in Eccleſia non videmus, cui Deus perhibet teſtimonium. Qui autem divina teſtimonia non ſequuntur, pondus humani teſtimonii perdiderunt. *Item infra.* §. 1. Moleſtus eſt Medicus furenti phrenetico, & pater indiſciplinato filio: ille ligando, iſte cædendo, ſed ambo diligendo. Si autem illos negligant, & perire permittant, iſta potius falſa manſuetudo crudelitas eſt. *Item infra.* §. 2. Si per f poteſtatem g, quam per

f *poteſtatem*] *orig.* g *Infra*, q. 6. *ſchiſmatis.* religionem, ac fidem Regum, tempore quo debuit, divino munere accepit Eccleſia, hi, qui inveniuntur in aliis, & in ſepibus, id eſt, in hæreſibus & ſchiſmatibus, coguntur intrare, non quia coguntur, reprehendant, ſed quare h cogantur, attendant. Convivium Domini unitas eſt corporis

h *quo*] *orig.* Chriſti non ſolum in ſacramento altaris, ſed etiam in vinculo pacis. *In eadem infra.* §. 3. Theodoſius a Imperator legem

i *C. Theod. l. 16. tit. 5. l. 21. & 65.* i generaliter in omnes hæreticos promulgavit, ut quiſquis eorum Epiſcopus, vel Clericus, ubilibet eſſet inventus, decem libris auri mulctaretur. *Item infra.* §. 4. Si duo aliqui in una domo habitarent, quam certiſſime ſciremus eſſe ruituram, nobiſque id prænuntiantibus nollent credere, atque in ea manere perſiſterent, ſi eos inde poſſemus eruere vel invitos, quibus imminentem illam ruinam poſtea demonſtraremus, ut redire ulterius ſub ejus periculum non auderent, puto, niſi faceremus, non immerito crudeles judicaremur. Porro, ſi unus illorum nobis diceret, quando intraveritis atque nos, memetipſum continuo trucidabo: alter autem nec exire quidem inde, nec eum vellet, ſed neque necare ſe auderet, quid eligeremus, utrum ambos ruina opprimendos relinquere, an uno ſaltem per miſericordiæ noſtræ operam liberato, alterum non noſtra culpa, ſed ſua potius, interire? Nemo eſt tam infelix, qui non, quid fieri in talibus rebus oporteat, facillime judicet. *Item paſt pauca.* §. 5. Quod ſi plurimi eſſent in domo ruitura, & inde ſaltem unus liberari poſſet, atque id cum facere conaremur, alii ſeipſos præcipitio necarent, dolorem de cæteris noſtrum de unius ſaltem ſalute conſolaremur: non tamen, ne ſeipſos alii perderent, perire univerſos nullo liberato permitteremus. Quid igitur de opere miſericordiæ, quod pro vita æterna adipiſcenda, & pœna æterna vitanda hominibus debemus impendere, judicandum eſt, ſi pro ſalute iſta non ſolum temporali, ſed etiam brevi, ad ipſum exiguum tempus liberande, ſic nos ſubvenire hominibus ratio vera, & benigna compellit? *Item infra.*

k *Panu. in prolog. c. 13.* §. 6. Si k (inquiunt Donatiſtæ) oportet, ut nos extra Eccleſiam, & adverſus Eccleſiam fuiſſe pœniteat, ut ſalvi eſſe poſſimus: quomodo poſt illam pœnitentiam apud vos Clerici, vel etiam Epiſcopi permanemus? Hoc non fieret, quoniam revera (quod fatendum eſt) fieri non deberet, niſi pacis ipſius compenſatione ſanaretur. Sed ſibi hoc dicant, & multo maxime humiliter doleant, qui in tanta morte præciſionis jacent, ut iſto quodam vulnere matris catholicæ reviviſcant. Cum enim præciſus ramus inſeritur, fit aliud vulnus in arbore, quo poſſit recipi, ut vivat, qui ſine vita radicis peribat: ſed cum recepta recipienti coaluerit, & vigor conſequetur, & fructus: ſi autem non coaluerit, ille quidem areſcit, ſed vita arboris permanebit. Eſt enim & tale inſerendi genus, ut nullo præciſo ramo, qui intus eſt, ille, qui foris eſt, inſeratur: non tamen nullo, ſed vel leviſſimo arboris vulnere. Ita ergo & iſti cum ad radicem catholicam veniunt, nec eis quamvis poſt erroris ſui pœnitentiam honor Clericatus, aut Epiſcopatus aufertur, fit quidem aliquid tanquam in cortice arboris matris contra integritatem ſeveritatis: veruntamen quia

l *1. Corinth. 3.* neque l qui plantat, eſt aliquid, neque, qui rigat, ad Dei miſericordiam precibus fuſis, coaleſcente inſitorum pace ramorum, charitas m cooperit multitudinem peccatorum.

m *1. Petr. 4.* n *Diſtinct. 50. ut conſtitueretur.* *Et paulo poſt.* §. 7. Verum in hujuſmodi cauſis, ubi n per graves diſſenſionum ſciſſuras non hujus, aut illius hominis eſt periculum, ſed populorum ſtrages jacent, detrahendum eſt aliquid ſeveritati, ut majoribus malis ſanandis charitas ſincera ſubveniat. Habeant ergo iſti de præterito deteſtabili errore, ſicut Petrus habuit de mendacii timore, amarum dolorem, & veniant ad Eccleſiam Chriſti veram, id eſt, matrem catholicam: ſint in illa Clerici, ſint Epiſcopi utiliter, qui contra illam fuerunt hoſtiliter. Non invidemus, imo amplectimur, optamus, hortamur, & quos in viis, aut ſepibus invenimus, intrare cogimus, & ut nondum quibuſdam perſuademus, quia non res eorum, ſed ipſos quærimus.

¶ Corr. Rom. a Theodoſius] *Anſelmus habet, ut Gratianus: ſed propter verba B. Auguſtini, ubi de reprimenda rabie Donatiſtarum agit, ſunt hæc:* Quod eo modo fieri aliquatenus arbitramur, ſi legem piiſſimæ memoriæ Theodoſii, quam generaliter in omnes hæreticos promulgavit, ut quiſquis eorum Epiſcopus, vel Clericus, ubilibet eſſe inventus, decem libris auri mulctaretur, expreſſius in Donatiſtas, qui ſe negabant hæreticos, ita confirmarent, ut non omnes ea mulcta ferirentur, *& cætera, quæ ſequuntur.*

C. XXV. *Medicinali ſeveritate mali coguntur ad bonum.*

Idem *Feſto, epiſt. 167.* (*c. an. 406. ibid.*)

o *Polyc. l. 7. t. 5. Anſel. l. 9. c. 56.* p *Quid igitur hic faciat*] *orig.* Quid o faciet hic p Eccleſiæ medicina, ſalutem omnium materna charitate conquirens, tanquam inter phreneticos, & lethargicos æſtuans? Nunquid contemnere, nunquid deſiſtere vel debet, vel poteſt? Utriſque ſit, neceſſe eſt, moleſta: quia neutri eſt inimica. Nam & phrenetici nolunt ligari, & lethargici nolunt excitari: ſed perſeverat diligentia charitatis phreneticum caſtigare, lethargicum ſtimulare, ambos amare. Ambo offenduntur, ſed ambo diliguntur. Ambo moleſtati, quamdiu ægri ſunt, indignantur, ſed ambo ſanati gratulantur. *Et infra in eadem.* §. 1. Catholici eſſe non incipiunt, niſi hæretici eſſe deſtiterint. Neque enim ſacramenta eorum nobis inimica ſunt, quæ cum illis nobis ſunt communia: quia non humana ſunt, ſed divina. Proprius error eorum eſt auferendus, quem male imbiberunt, non ſacramenta, quæ ſimiliter acceperunt, quæ ad pœnam ſuam portant, & habent, quanto indigne habent: ſed tamen habent.

4 pars. Gratian. *Ecce quod crimina ſunt punienda, quando ſalva pace Eccleſiæ feriri poſſunt: in quo tamen diſcretio adhibenda eſt. Aliquando enim delinquentium multitudo diu per patientiam ad pœnitentiam eſt expectanda: aliquando in paucis eſt punienda, ut eorum exemplo cæteri terreantur, & ad pœnitentiam provocentur. Hinc, cum diſcipuli q cœleſti* q *Luc. 9.* *igne Samaritanos vellent conſumere, prohibiti ſunt: & Samaritani ad pœnitentiam ſunt expectati: ut Chriſto prædicante converterentur ad fidem.*

C. XXVI. Non *ſemper in eos, qui peccant, vindicta eſt exercenda.*

Unde Ambroſius *ex lib. 7. commentariorum ad c. 9. Luc.* (*cn. 376. Mediolani.*)

r *Luc. 9.* Quod [Chriſtus] diſcipulos increpavit r, quia ignem ſuper eos deſcendere cupiebant, qui ipſum non receperant, oſtenditur nobis non ſemper in eos, qui peccaverint, vindicandum: quia nonnunquam amplius prodeſt clementia tibi ad patientiam, quam lapſo ad correctionem. Denique Samaritani s citius crediderunt, a

s *Joan. 4.* quibus hoc loco ignis arcetur: nec diſcipuli peccant,

t *Num. 25.* qui legem ſequuntur. Sciebant enim & Phinees t reputatum ad juſtitiam, quia ſacrilegos interemerat, & ad preces Heliæ

u *4. Reg. 1.* x *infra eod. ſi illic. §. obſtruitur.* u ignem deſcendiſſe de cœlo, ut Prophetæ α x vindicaretur injuria.

¶ Corr. Rom. α Ut Prophetæ] *Hæc ſunt addita, quoniam referuntur ab ipſomet Gratiano infra ead. c. ſi illic.*

Gratian. *Poteſt in hac prohibitione Apoſtolorum illud intelligi. Apoſtoli non zelo juſtitiæ, ſed amaritudine odii ob injuriam ſuæ expulſionis vindicandam, Samaritanos igne voluerunt conſumere: Dominus autem volens eos injuriam propriæ perſonæ cum patientia & gaudio tolerare, injuriam vero ſequentis divinæ non inultam relinquere, ait* y: Neſcitis, cujus Spiritus

y *Luc. 9.* z *Matth. 5.* eſtis. *Hinc etiam Petrus, qui cum aliis audierat:* Beati z eritis, cum maledixerint vobis homines, & perſecuti vos fuerint, & dixerint omne malum adverſus vos: gaudete in illa die, & exultate, quoniam merces veſtra copioſa eſt in cœlis, *contumelias ſibi illatas cum gaudio ſuſcipiebat; peccata vero, quæ in Deum committebantur, acerrime puniebat. Unde Ananiam* a, *& Sapphiram Spiritui Sancto mentientes mortis*

a *Actor. 5.* b *Act. 13.* *ſententia perculit. Sic etiam Paulus* b *dum a ſua contemtu, ſua admonitione, & multimoda commendatione ſui Carmbeus revocaret, magum illum Elymam, qui avertitur a fide veritabat, cæcitate percuſſit: ut cæteri perterriti prædicationem ejus non impedirent, ſed in Chriſtum credentes animæ cæcitatem effugerent. Et Corinthium c illum fornicatorem, quia in Deum*

c *1. Cor. 5.* *peccaverat, Satanæ ad interitum tradidit. Hinc etiam Gregorius I. ſcribit Januario Epiſcopo, reprehendens eum, quod ob injuriam propriæ perſonæ quemdam excommunicaverat, dicens l. 2. indict. 10. epiſt. 34.* (*an. 592. Romæ in Sardiniam.*)

C. XXVII. *Pro injuria propria Epiſcopo aliquem excommunicare non licet.*

d *Poly. l. 7. t. 2.* Inter d querelas multiplices Iſidorus vir clariſſimus a fraternitate tua fruſtra ſe excommunicatum, anathematizatumque conqueſtus eſt. Quod ob quam rem factum fuerit, dum a Clerico tuo, qui præſens erat, voluiſſemus addiſcere, pro nulla alia cauſa, niſi pro eo, quod te injuriaverit, factum

Digitized by Google

ctum innotuit. Quæ res nos vehementer affligit: quod ſi ita eſt, nihil te oſtendis de cœleſtibus cogitare, ſed terrenam te converſationem habere ſignificas, dum pro vindicta propriæ injuriæ (quod ſacris regulis prohibetur) maledictionem anathematis invexiſti. Unde de cætero omnino eſto circumſpectus, atque ſollicitus, & talia cuiquam pro defenſione propriæ injuriæ ſua inferre denuo non præſumas. Nam ſi tale aliquid feceris, in te ſcias poſtea eſſe vindicandum.

Gratian. *Hinc Idem in homiliis, oſtendens, quod peccata, quæ in Deum, vel proximum committuntur, a nobis puniendo ſunt, ea vero, quibus in nos delinquitur, patienter vel toleranda, vel potius diſſimulanda ſunt, ait.* (c. an. 593. Romæ.)

C. XXVIII. *Valde offendit, qui Dominica debita impune dimittit.*

SI is, qui Prælatus eſt, debitori Dominico culpas impune dimittit, non mediocriter profecto offendit, qui debita cœleſtis Regis, & Domini ſua præſumptione reſolvit. Ea namque, quæ in nos committuntur, facile poſſumus dimittere, ea vero, quæ in Deum commiſſa ſunt, cum magna diſcretione, nec ſine pœnitentia debemus relaxare.

e al. recidivo.

§ pars. Gratian. *Semel vero culpa dimiſſa recidivo e dolore iterum ad animum revocari non debet.*

C. XXIX. *Injuria, cum ſemel remittitur, iterum revocari non debet.*

Unde Gelaſius Gerontio, *Joanni, Germano, & Petro Epiſcopis.* (c. an. 494. Romæ.)

SI illic, ubi hæc acta ſunt, præſentibus utriſque conſtiteris, & ſatisfeciſſe Stephanum, & ſupplicatione ſuſcepta, eum, qui male tractatus eſt, ignoviſſe, ſemel in abſolutione remiſſa penitus recidivo f dolore non debet iterari: divinæ g ſiquidem imitatione clementiæ, quæ dimiſſa peccata in ultionem redire non patitur. Si vero nihil vel de ſatisfactione probabitur, vel de remiſſione tranſactum, dilectionis veſtræ ſermone monſtretur, quatenus, ſive nunc ſaltem poterit competens ſatisfactio provenire, illud potius exerceatur, ubi animum ſanare poſſit afflicti: ſive irremiſſibiliter perſtet acerbitas, ibidem ambitionis vindicetur, ubi plectibilis eſt orta præſumptio.

f al. recidivo.
g eadem fere verba habentur infra de pœn. diſt. 4. c. divinæ.

4 pars. Gratian. *Sed objicitur illud Ambroſii* h: *Ad preces Heliæ* i *ignis deſcendit de cœlo, ut propheta vindicaretur injuris. Quod tunc intelligitur factum, quando Achab* k *Rex Iſrael poſt ſterilitatem illam trium annorum, & ſex menſium, quæ facta eſt, quando precibus Heliæ clauſum eſt cœlum annis tribus, & menſibus ſex, miſit duos quinquagenarios ad Heliam, qui dixerunt ei:* Homo Dei, Rex Iſrael vocat te: qui ait, Si homo Dei ſum, deſcendat ignis de cœlo, & conſumat vos, & ſtatim ignis deſcendit de cœlo, & conſumpſit eos. *Quo facto non tunc noceri apud Deum eſſet, voluit oſtendere; ſed quod ille eſſet verus Deus, quem colebat, non illi, ad cujus culturam ſe pro propriis corporis Jezabel nonnullos provocabat, evidentiſſimis indiciis monſtrare curavit. Injuria ergo Prophetæ non alia, quam injuria Domini oportet intelligitur, quæ in paucis vindicanda eſt, ne cæteri terreantur.*

h ſup. ead. Quod Chriſtus.
i 4. Reg. 1.
k Ochoziæ filius Achab.

C. XXX. *Apoſtolicus anathematizavit eos, qui eum ceperant, vel qui deinceps Epiſcoporum aliquem ceperint.*

Item objicitur illud Silverii Papæ *ad Amatorem Epiſcopum.* (forte c. an. 538. Romæ.)

GUiliſarius a patricius l noſter mandavit me ad ſe venire pacifice pro quibuſdam Eccleſiaſticis diſpoſitionibus in palatium Principis, & ad primum, & ſecundum velum retinuit omnem Clerum & populum, qui mecum venerat, & nullum permiſit introire, niſi me ſolum, & Vigilium Diaconum noſtrum m. Me vero vi retento, & ante prædictam ß Patriciam deducto, miſerunt in exilium, in quo ſuſtentor modo pane tribulationis, & aqua anguſtiæ. Ego tamen propterea non dimiſi, aut dimitto officium meum, ſed cum Epiſcopis, quos congregare potui, eos, qui talia erga me egerunt, anathematizavi, & una cum illis Apoſtolica, & Synodali auctoritate ſtatuo, nullum unquam taliter decipiendum, ſicut deceptus ſum: & ſi aliquis deinceps ullum unquam Epiſcoporum taliter deceperit, anathema maranatha fiet in conſpectu Dei, & ſanctorum Angelorum. *Idem Vigilio.* §. 2. Habeto ergo cum his, qui tibi conſentiunt, plenæ damnationis ſententiam: ſublatumque tibi nomen, & munus miniſterii Sacerdotalis agnoſce, Spiritus Sancti judicio, & Apoſtolica a nobis auctoritate damnatus.

l Polyc. l. 2. t. 7. Anſel. l. 12. c. 8. & 9.
m al. meum.

¶ Corr. Rom. a Guiliſarius] *In tribus vetuſtis exemplaribus, ex quibus caput hoc reſtitutum eſt Silverio, (antea enim tribuebatur Sylveſtro) legitur* Belliſarius, *ſed quia eſt initium capitis, non eſt mutatum.*

ß Prædictam Patriciam] *Sic mutatum eſt in ipſa epiſtola, & vita Silverii, ubi hæc Patritia vocatur Antonina. Antea legebatur,* prædictum patricium.

Gratian. *Sed & hoc non ſuum, ſed Eccleſiæ injuriam ultus eſt. Quod autem peccatum populi in paucis ulciſcendum n ſit, Moyſes exempla ſua docuit o, qui peccatum idololatriæ in paucos cultores vituli vindicavit, morte paucorum expians peccata multorum, ut præſens terreat, et poſterum diſciplinam ſanciret. Sic & ipſe p peccata totius populi morte paucorum puniens, dum pro fornicatione totius populi una die XXIV. millia perierunt. Sic & pro peccato murmurationis q, vel tentationis nonnulli puniti ſunt, ut eorum exemplo cæteri ad pœnitentiam cogerentur. Sic & quotidie nonnullos punit Deus, ut divina providentia etiam circa humana vigilare cognoſcatur: & nonnullos etiam per longa tempora ad pœnitentiam expectat, ut patientiam ſuæ benignitatis nobis oſtendat. Sic etiam Heliæ r culturam Baal vindicavit, Sacerdotes, & Prophetas ejus interficiendo, morte auctorum expians peccata imitatorum populorum. §. 1. Quod vero peccata, quæ publicis indiciis deſtruuntur, punienda non ſint, illo exemplo probatur, quo Chriſtus, a quo Judam ſolus* s *furem noverat, non abjeciſſe, ſed patienter toleraſſe aſſeritur.*

n al. puniendum.
o Exod. 32.
p Num. 25.
q Num. 21.
r 3. Reg. 18.
s Joan. 12.

C. XXXI. *Judicis non eſt ſine accuſatore damnare.*

Unde Ambroſius ſuper primam epiſtolam ad Corinthios, cap. 5. inc. (forte Hilarius Diaconus, c. an. 384.)

SI is qui poteſtatem non habet, quem ſcit reum, abjicere, aut probare non valet, immunis eſt. & judicis non eſt ſine u accuſatore damnare, quia & Dominus Judam, cum a fur eſſet, quia non eſt accuſatus, minime abjecit.

t Sup. 2. qu. 1. de manifeſta, ver. et S. Ambroſius.
u Cap. l. 3. c. 294.

¶ Corr. Rom. a Cum fur] *Addita hæc ſunt aliquot verba ex originali.*

Gratian. *Similiter non eſt ferenda ſententia, quando multitudo eſt in cauſa, vel quando ille peccat, qui ſociam habet multitudinem.*

C. XXXII. *Quod a multitudine peccatur, vel ab eo, qui multitudinem habet ſociam, ab Eccleſia non punitur, sed defletur.*

Unde Auguſtinus *in lib. 3. c. 2. contra epiſtolam Parmeniani.* (forte c. an. 400. in *Africa.*)

NOn x poteſt eſſe ſalubris a multis correptio, niſi cum ille corripitur, qui non habet ſociam multitudinem. Cum vero idem morbus plurimos occupaverit, nihil aliud bonis reſtat, quam dolor & gemitus, ut per illud ſignum, quod Ezechieli y ſanctis revelatur, illæſi evadere ab illorum vaſtatione mereantur. *& infra.* §. 1. Revera ſi contagio peccandi multitudinem invaſerit, divinæ diſciplinæ ſevera miſericordia neceſſaria eſt. Nam conſilia ſeparationis & inania z ſunt, & pernicioſa, atque ſacrilega, quia impia & ſuperba ſunt a, & plus perturbant infirmos bonos, quam corrigant animoſos malos. *& infra.* §. 2. Turba autem iniquorum, cum facultas eſt in populis prædicandi ſermonem, generali objurgatione ferienda eſt: & maxime, ſi occaſionem, atque opportunitatem præbuerit aliquod flagellum deſuper Domini, quo eos appareat pro ſuis meritis vapulare.

x Ivo in prologo. Pann. in prologo, c. 15. 16. & 17.
y Ezec. 9.
z al. inania.
a al. ſunt.

Gratian. *Præcepta* b *vero Evangelica* c *de dilectione inimicorum, & miſericordia impendenda proximis, exhortationes quoque Apoſtoli* d *de cibando, vel potando inimicis, non eatenus intelligenda ſunt, ut peccantis e relaxetur impunitas, ſed ut delinquenti correctio, & miſero commiſerationis ſubſidium, donec per ſententiam judicis, ademptu ſpe correctionis, malorum tollatur exterminium. In hoc ergo jubemur diligere inimicos, & miſereri eorum, ut de eorum perditione doleamus, eorum ſalutem deſideremus, & pro eorum correctione quotidie laboremus, & oremus, pœnitentibus ſolatia impendamus, alter alterius* f *onera portemus; nocere pertinaces, & in malo perſiſtentes impunitate donemus. Sicut enim ergo pœnitentes non ſeveri, ſed miſericordes eſſe monemur, juxta illud* g: Noli eſſe nimis juſtus, quia eſt juſtus, qui perit in juſtitia ſua. *& iterum* h. Judicium ſine miſericordia erit ei, qui non fecit miſericordiam, *& item illud Apoſtoli in ſecunda epiſtola ad Corinthios* i: Cui aliquid donaſtis, & ego. Nam & ego ſi quid donavi, propter vos donavi, ac x ſi ipſe Chriſtus donaret, ut non circumveniamur a Satana. Non enim ignoramus cogitationes ejus. *Qui quos* l *neque conſentiendo decipere, ſicut nemo aſpirent; ſicut, inquam, pœnitentibus, ut dictum eſt, miſericordes eſſe jubemur, ſic impœnitentibus, & obſtinatis in malo miſericordiam impendere prohibemur.*

b Supra ead. c. hoc autem.
c Luc. 6.
d Rom. 12.
e al. peccanti.
f Gal. 6.
g Eccl. 7.
h Jac. 2.
i 2. Cor. 2.
x In perſona Chriſti; [illegible]
l Gloſſa interl. ibid.

¶ Corr. Rom. a Noli eſſe] *Gratianus non refert ipſa proreſus verba Eccleſiaſtis. Ea enim ſic habent:* Hæc quoque vidi in diebus vanitatis meæ, juſtus perit in juſtitia ſua, & impius multo vivit tempore in malitia ſua. Noli eſſe juſtus multum, neque plus ſapias, quam neceſſe eſt, ne obſtupeſcas.

C. XXXIII. *De juſta, & injuſta miſericordia.*

Unde Ambroſius *ſermone 8. in Pſal. 118. verſ. 8.* (c. an. 380. *Mediolani.*)

EST m injuſta miſericordia. Denique in lege n ſcriptum eſt de quodam: *Non miſereberis illius.* Et in libris Regnorum o legis, quia Saul poſtea contraxit offenſam, quia miſeratus eſt Agag hoſtium Regem, quem prohibuerat ſententia divina ſervari. Itaque p, ſi quis latronem filiis deprecantibus moveat, & lacrymæ conjugis ejus inflectant abſolvendum putet, cui adhuc latrocinandi aſpiret affectus, nonne innocentes tradit exitio, qui liberat multorum excidia cogitantem? Certe ſi gladium reprimit, vincula diſſolvit, cui laxat exilio? cui latrocinandi, quo poteſt clementiori ira, non eripit facultatem, qui voluntatem extorquere non poteſt? Deinde q items duos, hoc eſt, accuſatorem, & reum, pari periculo de capite decernentes, alterum, ſi non probaſſet, alterum,

m Anſel. l. 13. c. 33. Polyc. l. 6. tit. 21.
n Deut. 19.
o 1. Reg. 15.
p Atque, ſi quis latronis [illegible]
q al. Deinque.

rum, ſi eſſet ab accuſatore convictus, non id, quod juſtitiæ eſt, judex ſequatur: ſed dum miſeretur rei, damnet probantem: aut dum accuſatori favet, qui probare non poſſit, addicat innoxium: ana poteſt igitur hæc dici juſta miſericordia. In ipſa Eccleſia, ubi maxime miſereri decet, teneri quam maxime debet forma juſtitiæ, ut quis a communionis conſortio abſtentus ª, breui lachrymula, atque ad tempus parata, ca etiam uberioribus fletibus communionem, quam
a al. facilitate, plurimis debet poſtulata temporibus, a facilitate ª Sacerdotis extorqueat. Nonne cum uni indulget indigno, plurimos facit ad prolapſionis contagium provocari? Facilitas enim veniæ incentivum tribuit delinquendi.

¶ Corr. Rom. *ut* Abſtentus,] *Antea legebatur*, a conſortio communionis, vel criminationis abſtractus. *Emendatum eſt & hoc, & multa alia ex ipſo originali.*

C. XXXIV. *Non debemus in mala cauſa pauperis miſereri.*

u Et gloſſ. ord. ib. Item Auguſtinus in 5 libro *Pſalmorum*, *Pſal.* 32. (forte c. an. 410. *in Africa.*)

t al. commiſſo, NE amiſſo ᵗ a judicio ſis pauperi in mala cauſa miſericors, cujus ſi pateris ſacculo, percutis cor, & tanto iniquiorem reddis, quanto juſtum ſibi favere ſibi videt.

¶ Corr. Rom. *Fere eadem ſunt in gloſſa ordinaria in Pſal.* 32. *ad verſ.* Diligit miſericordiam, *ex beato Auguſtino collecta ſententia.*

¶ Pi vn. *e*, *Amiſſo*. V. C. *omiſſo*,

C. XXXV. *Homini eſt miſerendum, peccatori iraſcendum.*

o Beda Gal. 6. Idem *u*, (imo Beda in c. 6. ad Galat. c. an. 720. *in Anglia.*)

n Pal. l. 6. c. 21. Anſ. l. 13. c. 71. DUo ⁿ iſta nomina cum dicimus, homo, peccator, non utique fruſtra dicuntur. Quia peccator eſt, corripe: quia homo eſt, miſerere: nec omnino liberabis hominem, niſi eum perſecutus fueris peccatorem. Huic officio omnis

y omnis] vero ſ. in. ʸ invigilet diſciplina, ſicut cuique regenti apta, & accommodata eſt, non ſolum Epiſcopo regenti plebem ſuam, ſed etiam pauperi regenti domum ſuam, diviti regenti familiam ſuam, marito regenti conjugem ſuam, patri regenti prolem ſuam, judici regenti provinciam ſuam, ſi regi regenti gentem ſuam. *& paulo poſt.* §. 1. Ita nulli homini claudenda eſt miſericor-

z al. ſ. nulli pe. ato, dia, nulli ᶻ peccatori impunitas relaxanda eſt. Hinc itaque maxime intelligendum eſt, quam non ſit contemnenda eleemoſyna, quæ quibuſque pauperibus jure humanitatis impenditur: quandoquidem Dominus ſublevabit indigentiam pauperum etiam ex his loculis, quos ex opibus implebat alienum. *& paulo poſt.* §. 2. Non ergo ſuſcipiamus peccatores, propterea quod ſunt peccatores, ſed tamen eos ipſos, quia & homines ſunt, humana conſideratione tractemus: perſequamur in eis propriam iniquitatem, miſereamur communem conditionem.

¶ Corr. Rom. *Initium hujus capituli habetur in ſermone* 94. *&* 109. *de tempore*, *& hom.* 6. *in lib.* 50. *homiliarum*. *Verum integrum eſt apud Bedam in com. epiſtolæ ad Galatas*, c. 6.

a ſupr. eod. tres perſonas, in fine. Gratian. *Item illud Evangelii, quod objiciebatur* a: Qui gladio uſus fuerit, gladio cadet, Auguſtinus *exponit in* 22. *lib. contra Fauſtum Manichæum*, c. 70. *ita dicens*. (c. an. 402. *in Africa.*)

C. XXXVI. *Quis dicatur gladium accipere.*

b Ivo part. 10. c. 110. Pano. l. 8. c. 44.
c utitur gladio,] orig.
d ſup. cad. qui ſecundum.

ILle ᵇ gladium ᶜ accipit, qui nulla ſuperiori, ac legitima poteſtate vel jubente, vel concedente in ſanguinem alicujus armatur.

7 pars. Gratian. *Porro illud Hieronymi* d, *quo Eccleſia negatur aliquem perſequi, non ita intelligendum eſt, ut generaliter Eccleſia nullum perſequatur: ſed quod nullum injuſte perſequatur. Non enim omnis perſecutio culpabilis eſt, ſed rationabiliter hæreticos perſequimur; ſicut & Chriſtus corporaliter perſecutus eſt eos, quos de templo expulit.*

C. XXXVII. *Poteſtatis officio mabiter inquieti corriguntur.*

Unde Auguſtinus *ait Vincentio*, *epiſt.* 48. (c. an. 408. *ibid.*)

e Polyc. l. 7. c. 6. Anſel. l. 12. c. 55. NImium ᵉ ſunt inquieti Donatiſtæ *a*, quos per ordinatas a Deo poteſtates ß cohiberi, atque corrigi mihi non videtur inutile. Nam de multorum jam correctione gaudemus. *Item infra*. §. 1. Si enim quiſquam inimicum ſuum periculo-

f al. præcipi, ſis febribus phreneticum factum currere videret in præcipitium ᶠ, nonne tunc potius malum pro malo redderet, ſi eum ſic currere permitteret, quam ſi corripiendum, ligandumque curaret? Et tamen tunc ei moleſtiſſimus, & adverſiſſimus videretur, quando utiliſſimus, & miſericordiſſimus extitiſſet. Sed plane ſalute reparata, tanto ei uberius gratias ageret, quanto ſibi eum minus pepercisse ſenſiſſet. *& poſt pauca*. §. 2. At enim quibuſdam iſta non proſunt. Nunquid ideo ne-

g ſup. 5. q. 5. c. 2. gligenda eſt medicina, quia nonnullorum eſt inſanabilis peſtilentia? *Item poſt aliqua*. §. 3. Non ᵍ omnis, qui parcit, amicus eſt, nec omnis, qui verberat, inimicus. Meliora

h al. voluntaria. i Prov. 27. ſunt vulnera amici, quam blanda ʰ oſcula inimici. Melius ⁱ eſt cum ſeveritate diligere, quam cum lenitate decipere. Utilius eſurienti panis tollitur, ſi de cibo ſecurus juſtitiam

Pars I.

negligebat, quam eſurienti panis frangitur, ut injuſtitiæ ſeductus acquieſcat. *Item poſt pauca*. §. 4. Putas neminem debere cogi ad juſtitiam, cum legas patremfamilias dixiſſe ᵏ

k Matth. 22. Luc. 14. l Act. 9.

ſervis: *Quoſcunque inveneritis, cogite intrare*: cum legas ˡ etiam ipſum primo Saulum, poſtea Paulum ad cognoſcendam, & tenendam veritatem, magna violentia Chriſti cogentis eſſe compulſum. *Item poſt pauca*. §. 5. Et noveris aliquando furem accedendis pecoribus pabulum ſpargere, & aliquando paſtorem flagello ad gregem pecora errantia revocare. *Item infra*. §. 6. Si ſemper eſſet culpabile perſecutionem facere, non ſcriptum eſſet in ſanctis ᵐ libris: *Detrahentem proximo ſuo occulte, hunc perſequebar*. Aliquando ergo, & qui

m Pſalm. 100.

eam patitur, injuſtus eſt, & qui eam facit, juſtus eſt. Sed plane ſemper & mali perſecuti ſunt bonos, & boni perſecuti ſunt malos: illi ⁿ nocendo per injuſtitiam, iſti ⁿ conſulendo

n Illi.] orig.

per diſciplinam: illi immaniter, iſti temperanter. illi ſervientes cupiditati, iſti charitati. Nam qui trucidat, non conſiderat, quemadmodum laniet. qui autem curat, conſiderat, quemadmodum ſecet. Ille enim perſequitur ſanitatem, iſte putredinem. Occiderunt impii ᵒ Prophetas; occiderunt

o 3. Regum 18. p Matth. 27. Joan. 2. q Act. 16. r 1. Cor. 5.

impios & Prophetæ. Flagellaverunt ᵖ Judæi Chriſtum; Judæos flagellavit & Chriſtus: traditi ᵠ ſunt Apoſtoli ab hominibus poteſtati humanæ; tradiderunt ʳ & Apoſtoli homines poteſtati Satanæ. In his omnibus quid attenditur, niſi quis eorum pro veritate, quis pro iniquitate, quis nocendi cauſa, quis emendandi? *& paulo poſt*. §. 7. Conſtantinus Imperator primus conſtituit, ut res convictorum, & unitati pervicaciter reſiſtentium, fiſco vindicarentur. *& poſt pauca*. §. 8. Certe nullum ˢ crimen maculat neſcientem. *Item*

s 2. q. 4. nullius. t ſupr. eod. quam magnum.

infra. §. 9. Facti ᵗ nocentium, quæ innocentibus demonſtrari, vel ab innocentibus credi non poſſunt, non inquinant quemquam, ſi propter innocentium conſortium etiam cognita ſuſtinentur. Non enim propter malos boni deſerendi, ſed propter bonos mali tolerandi ſunt, ſicut toleraverunt Prophetæ eos, contra quos tanta dicebant, nec communionem ſacramentorum illius populi relinquebant.

¶ Corr. Rom. *a* Donatiſtæ,] *Apud Anſelmum titulus eſt*, Auguſtinus Vincentio. *Initium vero capituli eſt*, Donatiſtæ nimium, *& Apud B. Auguſtinum*, Sed Donatiſtæ nimium, *propterea repoſita eſt hoc loco dictio*, Donatiſtæ, *inducta contra in multis*. *Ibi enim antea legebatur*: Auguſtinus ait Vincentio Donatiſtæ.

ß Poteſtates] *Sequebatur in vulgatis*, ſeculares, *quæ vox abeſt a pleriſque vetuſtis*, *& Anſelmo*, *& originali*. *Multa vero alia ex ipſo proſeſſum originali ſunt emendata.*

C. XXXVIII. *Hæretici ad ſalutem etiam inviti ſunt trahendi.*

Idem *Donato Presbytero*, *epiſt.* 204. (c. an. 416. *ibid.*)

u Polyc. ibid. Anſ. l. 12. c. 57. Deuſd. p. 2.

DIſplicet ᵘ tibi, quia traheris ad ſalutem, cum tam multos noſtros ad perniciem traxeris? Quid enim volumus, niſi te comprehendi, & præſentari, & ſervari, ne pereas? Quod autem in corpore vitium es, ipſe tibi feciſti, qui jumento tibi mox admoto noluiſti, & te ad terram graviter colliſiſti. Nam utique alius, qui adductus eſt tecum, collega tuus, illæſus venit, qui talia ſibi ipſe non fecit. Sed neque hoc putas tibi fieri debuiſſe, quia neminem exiſtimas cogendum eſſe ad bonum. Attende, quid dixerit Apoſtolus ˣ: *Qui*

x 1. Timoth. 3.

Epiſcopatum deſiderat, bonum opus deſiderat. Et tamen tam multi ut Epiſcopatum ſuſcipiant, tenentur inviti, perducuntur, clauduntur, cuſtodiuntur, patiuntur, quæ nolunt, donec eis adſit voluntas ſuſcipiendi operis boni. Quanto magis vos ab errore pernicioſo, in quo vobis inimici eſtis, trahendi eſtis, & perducendi ad veritatem vel cognoſcendam, vel eligendam, non ſolum ut honorem ſalubriter habeatis, ſed etiam ne peſſime pereatis? §. 1. Dicis, Deum dediſſe liberum arbitrium, ideo non debere cogi hominem nec ad bonum. Quare ergo illi, de quibus ſupra dixi, coguntur ad bonum? Attende ᵐ ergo, quod conſiderare non vis: ideo voluntas bona miſericorditer impenditur, ut mala voluntas hominis dirigatur. Nam quis neſciat nec damnari hominem, niſi merito malæ voluntatis; nec liberari, niſi bonam habuerit voluntatem? Non ʸ tamen ideo qui dili-

y Pan. l. 8. c. 19.

guntur, malæ ſuæ voluntati impune, & crudeliter permittendi ſunt, ſed ubi poteſtas datur, & a malo prohibendi, & ad bonum cogendi. Nam, ſi voluntas mala ſemper ſuæ permittenda eſt libertati, quare Iſraelitæ recuſantes, & murmurantes tam duris flagellis a malo prohibebantur, & ad terram promiſſionis compellebantur? Si voluntas mala ſemper ſuæ permittenda eſt libertati, quare Paulus ᶻ non eſt permiſſus uti peſſima voluntate, qua perſequebatur Eccleſiam; ſed proſtratus eſt, ut excæcaretur;

z Actor. 9.

excæcatus, ut mutaretur. mutatus, ut mitteretur: miſſus, ut qualia fecerat in errore, talia pro veritate pateretur? Si voluntas mala ſemper ſuæ eſt permittenda libertati, quare monetur pater in Scripturis ſanctis ª, filium durum non ſolum verbis corripere, ſed etiam latera ejus tundere, ut ad bonam diſciplinam coactus, ac domitus dirigatur? Unde

a Prov. 13.

idem dicit ᵇ: *Tu percutis eum virga, animam autem ejus liberas a morte*. Si mala voluntas ſemper ſuæ permittenda eſt

b Prov. 23.

libertati, quare corripiuntur negligentes paſtores, & dicitur eis: *Errantem ovem non revocaſtis, perditam non inquiſiſtis?*

c Ezech. 34. Hierem. 23.

Et vos oves Chriſti eſtis: Characterem Dominicum portatis in Sacramento, quod accepiſtis; ſed erratis, & perits. Non ideo vobis diſpliceamus, quia revocamus errantes, & quærimus perditos. Melius enim facimus voluntatem Do-

S 2 mini

Digitized by Google

mini monentis, ut vos ad ejus ovile redire cogamus, quam aut ſinamus voluntati ovium errantium, ut perire vos permittamus. §. 2. Noli ergo jam dicere, quod te aſſidue audio dicere. Sic volo errare, ſic volo perire. Melius enim nos hoc omnino non permittimus, quantum poſſumus. Modo, quod te in puteum, ut morereris, miſiſti, utique libera voluntate feciſti. Sed quam crudeles eſſent ſervi Dei, ſi huic malæ voluntati tuæ te permitterent, & non te de illa morte liberarent? Quis eos non merito culparet? Quis non impios recte judicaret? Et tamen tu te volens in aquam miſiſti, ut morereris: illi te nolentem de aqua levaverunt, ne morereris. Tu feciſti ſecundum voluntatem tuam, ſed in perniciem tuam, illi contra voluntatem tuam, ſed propter ſalutem tuam. Si ergo ſalus iſta corporalis ſic cuſtodienda eſt, ut etiam in nolentibus ab eis, qui eos diligunt, ſervetur, quanto magis illa ſpiritalis, in cujus deſertione mors æterna metuitur? Quanquam & in iſta morte, quam tibi tu ipſe inferre voluiſti, non ſolum ad tempus, ſed etiam in æternum morereris: quia etſi non ad ſalutem, non ad Eccleſiæ pacem, non ad Chriſti corporis unitatem, non ad ſanctam, & individuam charitatem, ſed ad mala aliqua cogereris, nec ſic tibi ipſa mortem inferre debuiſti. Conſidera

d Joan. 6.

Scripturas divinas d, & diſcute quantum potes, & vide, utrum hoc fecerit aliquis aliquando juſtorum, atque fidelium, cum ab eis tanta mala perpeſſi ſunt, qui eos ad æternum interitum, non ad vitam æternam, quo tu compelleris, adigebant. & poſt pauca. §. 3. Reperit, ſicut audio, quod in Evan-

e LXXXII.

gelio ſcriptum eſt, receſſiſſe a Domino LXX. e diſcipulos, & arbitrio ſuæ malæ, atque impiæ diſceſſionis fuiſſe permiſſos: cæteriſque duodecim, qui remanſerant, fuiſſe reſponſum. Nunquid & vos vultis ire? Et non attendis, quia tunc primum Eccleſia novello germine pullulabat, nondumque

f Pſal. 71.

in ea fuerat completa illa Prophetia f: Et adorabunt eum omnes Reges terræ, omnes gentes ſervient illi: Quod utique quanto magis impletur, tanto majore utitur Eccleſia poteſtate, ut non ſolum invitet, ſed etiam cogat ad bonum. Hoc tunc Dominus ſignificare volebat, qui quamvis haberet magnam poteſtatem, prius tamen elegit commendare humilitatem. Hoc & in illa convivii ſimilitudine ſatis evidenter oſtendit, ubi miſit ad invitatos, & venire no-

g Luc. 14.

luerunt, & ait g ſervo: Exi in plateas β, & vicos civitatis, & pauperes, ac debiles, & cæcos, & claudos introduc huc. Et ait ſervus Domino: Factum eſt, ut imperaſti, & adhuc locus eſt. Et ait Dominus ſervo: Exi in vias, & ſepes, & compelle intrare, ut impleatur domus mea. Vide nunc, quemadmodum de his, qui prius venerunt, dictum

h al. non.

eſt, introduc eos: non h dictum eſt, compelle. Ita ſignificata ſunt Eccleſiæ primordia adhuc creſcentia, ut eſſent vires etiam compellendi.

§ Corr. Rom. α Attende ergo) Locus hic (quemadmodum & multa alia in hoc capite) emendatus eſt ex B. Auguſtino. Antea legebatur: Attende ergo, & conſidera, quod non ideo voluntas bona miſericorditer impenditur, ut mala voluntas hominis diligatur.

β In plateas) Sic emendatum eſt ex Evangelio B. Lucæ, expunctis duabus vocibus. Antea enim legebatur, exi cito in vias, & plateas.

C. XXXIX. *Hæretici utiliter patiuntur, quæ Catholici utiliter inferunt.*

Idem *ſuper Joannem tractatu* 11. *ad cap.* 3.
(an. 412. in *Africa*.)

i Poly. l. 7. t. 6.
Anſ. l. 12. c. 54.
Ivo p. 10. c. 99.

QUando i vult Deus concitare Poteſtates adverſus Hæreticos, adverſus Schiſmaticos, adverſus diſſipatores Eccleſiæ, adverſus exſufflatores Chriſti, adverſus blaſphematores Baptiſmi, non mirentur: quia Deus concitat, ut

n al. ſupponat.

a Sara verberetur Agar: cognoſcat ſe Agar, & ponat n cervicem, quia cum humiliata diſceſſiſſet a domina ſua,

l Gen. 16.

occurrit ei Angelus, & dixit l: *Quid eſt Agar ancilla Saræ?* Cum conqueſta eſſet de domina, quid audivit ab An-

m al. dominum.

gelo? *Revertere ad dominam m tuam.* Ad hoc ergo affligitur, ut revertatur; atque utinam revertatur, quia proles ejus, ſicut filii Jacob, cum fratribus hæreditatem tenebit. Mirantur autem, quia commoventur poteſtates Chriſtianæ adverſus deteſtandos diſſipatores Eccleſiæ. Si non ergo moverentur, quomodo redderent rationem de imperio ſuo Deo? Intendat charitas veſtra, quod dicam: quia hoc pertinet ad Reges ſeculi Chriſtianos, ut temporibus ſuis pacatam velint matrem ſuam Eccleſiam habere, unde ſpiri-

o Dan. 3.

tualiter nati ſunt. & paulo poſt §. 1. Nabuchodonoſor Rex decrevit, dicens o: *Quicunque dixerint blaſphemiam in Deum Sidrach, Miſach, & Abdenago, in interitum erunt, & domus eorum in perditionem.* Ecce quomodo ſæviit Rex alienigena, ne blaſphemaretur Deus Iſrael, qui potuit tres pueros de igne liberare. Et nolunt, ut ſæviant Reges Chriſtiani, quia Chriſtus exſufflatur, a quo non tres pueri, ſed orbis terrarum cum ipſis Regibus a gehennæ igne liberatur. & infra. §. 2. Quomodo ergo iſti Reges non moveantur, qui non tres pueros attendunt liberatos de flamma, ſed ſe ipſos liberatos de gehenna? quando vident Chriſtum, a quo liberati ſunt, exſufflari in Chriſtianis? quando audiunt dici Chriſtiano: Dic te non eſſe Chriſtianum? Talia facere volunt, & ſaltem talia pati nolunt. Nam videte, qualia faciant, & qualia patiantur: occidunt animam, affliguntur in corpore: ſempiternas mortes faciunt, & temporales ſe perpeti conqueruntur.

C. XL. *Eccleſia hæreticos ratione perſequitur.*

Idem *contra literas Petiliani lib.* 2. *c.* 79.
(an. 391. *ibid.*)

QUi o peccat, non peccat legis auctoritate, ſed contra legis auctoritatem. Quia vero interrogas me, quæ ſit ratio perſequendi, viciſſim te interrogo, cujus ſit vox in Pſalmo dicentis p: *Detrahentem ſecreto proximo ſuo, hunc perſequebar.* Quære itaque perſecutionis vel cauſam, vel modum, & noli tanta imperitia generaliter malorum perſecutiones q reprehendere. & infra c. 82. §. 1. Non enim perſequimur vos, niſi quemadmodum veritas perſequitur falſitatem. Item ſupra c. 10. §. 2. Petilianus dixit, ſi Apoſtoli perſecuti ſunt aliquem, aut aliquem tradidit Chriſtus? Auguſtinus reſpondit: Poſſem quidem dicere ipſum Satanam omnibus malis hominibus eſſe pejorem, cui tamen tradidit Apoſtolus hominem r in interitum carnis, ut Spiritus ſit ſalvus in die Domini Jeſu: Itemque alios s, de quibus dicit, *Quos tradidi Satanæ, ut diſcant non blaſphemare.* Et Dominus Chriſtus flagellatos t expulit de templo improbos mercatores, ubi etiam commemoratum eſt teſtimonium Scripturæ dicentis u: *Zelus domus tuæ comedit me.* Ecce invenimus Apoſtolum traditorem, Chriſtum perſecutorem. & infra, cap. 19. §. 3. Poſtremo, quare per violentiſſimas turbas etiam ultro improbe aditis Eccleſias catholicas, ubi poteritis advertere, quod innumerabilibus exemplis res ipſa indicat? Sed dicitis, vos loca veſtra defendere: & reſiſtitis fuſtibus, & cædibus, quibuſcunque potueritis. Quare ibi non auditis vocem Domini dicentis x: *Ego autem dico vobis, non reſiſtere malo?* Aut ſi fieri poteſt, ut aliquando recte per vim corporalem reſiſtatur violentis, nec ideo præceptum violetur, quod audivimus a Domino: *Ego autem dico vobis, non reſiſtere malo*; cur non etiam hoc fieri poteſt, ut per ordinatas y, & legitimas poteſtates de ſedibus, quæ illicite uſurpantur, vel ad injuriam Dei retinentur, pius expellat impium, & juſtus injuſtum? Neque enim eo modo perſecutionem paſſi ſunt Pſeudo-prophetæ ab Helia z, quomodo ipſe Helias a Rege iniquiſſimo. aut, quia flagellatus eſt Dominus a perſecutoribus, propterea paſſionibus ejus comparandi ſunt, quos ipſe de templo flagellatos ejecit. §. 4. Reſtat ergo, ut nihil aliud requirendum eſſe fateamini, niſi utrum juſte, an impie vos ſeparaveritis a communione orbis terrarum. Nam ſi hoc inventum fuerit, quod impie feceritis, non miremini, ſi non deſunt miniſtri Dei, per quos flagellemini: quia perſecutionem patimini non a nobis, ſed, ſicut ſcriptum eſt, ab ipſis factis veſtris. Et in *lib. de unitate Eccleſiæ, cap.* 7. §. 5. De perſecutione veſtra querela ſedabitur, ſi cogitetis, & intellexeritis prius non omnem perſecutionem eſſe culpabilem. Alioqui non laudabiliter diceretur a: *Detrahentem ſecreto proximo ſuo, hunc perſequebar.* Nam quotidie videmus, & filium de patre tanquam de perſecutore ſuo conqueri, & conjugem de marito, & ſervum de domino, & colonum de poſſeſſore, & reum de judice, & militem, vel provincialem de Duce, vel Rege, cum illi plerumque ordinatiſſima poteſtate homines ſibi ſubditos per terrores leviorum b pœnarum a gravioribus malis prohibeant, utque compeſcant: plerumque autem a bona vita, & a bonis factis revocando, & ſæviendo deterreant. Sed cum a malo, & illicito prohibent, correctores, & conſultores ſunt: cum autem a bono, & licito, perſecutores, & oppreſſores ſunt. Culpantur etiam, qui prohibent a malo, ſi modum peccati modus coercitionis excedat.

o Ivo p. 10. c. 75.
p Pſal. 100.
q al. perſecutores.
r 1. Cor. 5.
s 1. Tim. 1.
t Joan. 2.
u Pſal. 68.
x Matth. 5.
y al. ordinatas.
z 3. Reg. 18. & 19.
a Pſal. 100.
b al. levium.

C. XLI. *A Regibus terræ contra inimicos ſuos auxilium petat Eccleſia.*

Idem *in epiſt.* 48. *ad Vincentium.*
(c. an. 408. *ibid.*)

NOn invenitur exemplum in Evangelicis, & Apoſtolicis literis, aliquid petitum a Regibus terræ pro Eccleſia, & contra inimicos Eccleſiæ. Quis negat non inveniri? Sed nondum implebatur illa Prophetia c: *Et nunc Reges intelligite: erudimini, qui judicatis terram, ſervite Domino in timore.* Adhuc enim implebatur illud, quod in eodem Pſalmo paulo ſuperius dicitur: *Quare fremuerunt gentes, & populi meditati ſunt inania? Aſtiterunt Reges terræ, & Principes convenerunt in unum adverſus Dominum, & adverſus Chriſtum ejus.* Veruntamen ſi facta præterita in Propheticis libris figuræ fuerunt futurorum, in Rege illo, qui appellabatur Nabuchodonoſor d, utrumque tempus figuratum eſt, & quod ſub Apoſtolis habuit, & quod nunc habet Eccleſia. Temporibus itaque Apoſtolorum, & martyrum illud implebatur, quod figuratum eſt, quando Rex memoratus pios, & juſtos cogebat adorare ſimulacrum, & recuſantes in flammas mittebat. Nunc autem illud impletur, quod paulo poſt in eodem Rege figuratum eſt, cum converſus ad honorandum Deum verum decrevit in regno ſuo, ut quicunque blaſphemaret Deum Sidrach, Miſach, & Abdenago, pœnis debitis ſubjaceret. Prius ergo tempus illius Regis ſignificabat priora tempora Regum infidelium, quæ patiebantur Chriſtiani pro impiis. Poſterius vero tempus ejuſdem e ſignificabat tempora poſteriorum Regum jam fidelium, quæ patiuntur impii pro Chriſtianis. Sed plane in eis, qui ſub nomine Chriſti errant ſeducti a perverſis, ne forte oves Chriſti ſint errantes,

c Pſal. 2.
d Daniel. 3.
e al. illius.

Digitized by Google

ter, & ad gregem aliter revocandi ſint, temperata ſeveritas, & magis manſuetudo ſervatur, ut exercitatione exiliorum, atque damnatorum tribulatione admoneantur conſiderare, quid, & quare patiantur, & diſcant præponere rumoribus, & calumniis hominum Scripturas, quas legunt. Quis enim noſtrum, quis veſtrum non laudat leges ab Imperatoribus datas adverſus ſacrificia Paganorum? Et certe longe ibi pœna ſeverior conſtituta eſt. Illius quippe impietatis capitale ſupplicium eſt. De vobis autem corripiendis, atque coercendis habita ratio eſt, qua potius admoneremini ab errore diſcedere, quam pro ſcelere puniremini.

C. XLII. *Malos Eccleſia juſte perſequitur.*

Item *ejuſdem ad Bonifacium Comitem epiſtola* 50.
(c. an. 417. *ibid.*)

f *Polyc. l. 7. t.* ee. *Anſ. l.* 13. *c.* 14. g *Galat.* 4.

SI f Eccleſia vera ipſa eſt, quæ perſecutionem patitur, non quæ facit, quærant ab Apoſtolo g, quam Eccleſiam ſignificabat Sara, quando perſecutionem faciebat ancillæ. Liberam quippe matrem noſtram, cœleſtem Hieruſalem, id eſt, veram Dei Eccleſiam, in illa muliere dicit fuiſſe figuratam, quæ affligebat ancillam. Si autem melius diſcutiamus, magis illa perſequebatur Saram ſuperbiendo, quam illam Sara coercendo. Illa enim dominæ faciebat injuriam, iſta imponebat ſuperbiæ diſciplinam. Deinde quæro, ſi boni, & ſancti nemini faciunt perſecutionem, ſed tantummodo patiuntur, cujus putant eſſe in Pſalmo vocem ubi legitur h: *Perſequar inimicos meos, & comprehendam illos, & non convertar, donec deficiant?* Ergo ſi verum dicere, vel agnoſcere volumus, eſt perſecutio injuſta, quam faciunt impii Eccleſiæ Chriſti, & α eſt juſta perſecutio, quam facit impiis Eccleſia Chriſti. Iſta itaque beata eſt, quæ perſecutionem patitur propter juſtitiam, illi vero miſeri, qui perſecutionem patiuntur propter injuſtitiam. Proinde iſta perſequitur diligendo, illi ſæviendo: iſta ut corrigat, illi ut evertant: iſta ut revocet ab errore, illi ut præcipitent in errorem. & *infra.* §. 1. Quod autem dicunt, qui contra ſuas impietates leges juſtas conſtitui nolunt, non petiiſſe a Regibus terræ Apoſtolos talia, non conſiderant aliud fuiſſe tunc tempus, & omnia ſuis temporibus agi. Quis enim tunc in Chriſtum crediderat Imperator, qui ei pro pietate contra impietatem leges ferendo ſerviret? quando adhuc illud propheticum implebatur: *Quare* i *fremuerunt gentes, & populi meditati ſunt inania? Aſtiterunt Reges terræ, & Principes convenerunt in unum adverſus Dominum, & adverſus Chriſtum ejus.* Nondum autem agebatur, quod paulo poſt in eodem Pſalmo dicitur: *Et nunc Reges intelligite, erudimini, qui judicatis terram: Servite Domino in timore, & exultate ei cum tremore.* Quomodo ergo Reges Domino ſerviunt in timore, niſi ea, quæ contra juſſa Domini fiunt, religioſa ſeveritate prohibendo, atque plectendo? Aliter enim ſervit, quia homo eſt, aliter quia etiam & Rex eſt. Quia homo eſt, ei ſervit vivendo fideliter: quia vero etiam Rex eſt, ſervit, leges juſta præcipientes, & contraria prohibentes convenienti vigore ſanciendo.

h *Pſal.* 17.
i *Pſal.* 2.

¶ Corr. Rom. α Et eſt juſta] *Addita ſunt hæc uſque ad verſ. iſta itaque, & multa alia ex ipſo originali emendata.*

C. XLIII. *Exemplo Chriſti mali cogendi ſunt ad bonum.*

Idem *in eadem epiſtola*, (c. an. 417. *ibid.*)

k *Polyc. ibid. Anſel. l.* 13. *c.* 16. l *Joann.* 10. m *Matth.* 4. n *Act.* 9.

QUis k nos poteſt amplius amare, quam Chriſtus, qui animam ſuam l *poſuit* pro ovibus ſuis? Et tamen, cum Petrum m, & alios Apoſtolos ſolo verbo vocaſſet, Paulum n, prius Saulum, Eccleſiæ ſuæ poſtea magnum ædificatorem, ſed horrendum antea vaſtatorem, non ſolum voce compeſcuit, verum etiam poteſtate proſtravit, utque infidelitatis tenebris ſævientem, ad deſiderandum lumen cordis, ut ſurgeret, prius corporis cæcitate percuſſit. Si pœna illa non eſſet, non ab ea poſtmodum ſanaretur: & quando apertis oculis nihil videbat, ſi eos ſalvos haberet, non ad impoſitionem manus Ananiæ, ut eorum aperirentur obtutus, tanquam ſquamas, quibus clauſus fuerat, inde cecidiſſe Scriptura narraret. Ubi eſt, quod iſti clamare conſueverunt, liberum eſt credere, vel non credere: cui vim o Chriſtus intulit? quem coegit? Ecce habent Paulum Apoſtolum: agnoſcant in eo prius cogentem Chriſtum, & poſtea docentem: prius ferientem, & poſtea conſolantem. Mirum eſt autem, quomodo ille, qui pœna corporis ad Evangelium coactus intravit, plus illis omnibus, qui ſolo verbo vocati ſunt, in Evangelio laboravit p, & quem major timor compulit ad charitatem, ejus q perfecta charitas foras miſit timorem. Cur ergo non cogeret Eccleſia perditos filios, ut redirent, ſi perditi α filii coegerunt alios, ut perirent?

o *Infra eod. q.* 6. *ſchiſmatici.*
p 1. *Corinth.* 15.
q 1. *Joan.* 4.

¶ Corr. Rom. α Si perditi] *Hæc uſque in finem ſunt addita ex originali, & alia emendata.*

C. XLIV. *Non crudeliter, ſed dilectione Moyſes populum flagellavit.*

Idem *contra* r *Fauſtum, lib.* 22. *c.* 79. (c. an. 402. *ib.*)

r *Beda* 1. *Cor.* 5. s *Polycar. ibid. Anſel. l.* 13. *c.* 2. t *Exod.* 32.

QUid s crudele Moyſes t aut mandavit, aut fecit, cum commiſſum ſibi populum ſancte zelans, & uni vero Deo

ſubditum cupiens, poſtquam cognovit ad fabricandum, & colendum idolum defluxiſſe, mentemque impudicam proſtituiſſe dæmonibus, in paucos eorum vindicans gladio, quos Deus ipſe, quem offenderant, alto & ſecreto judicio feriundos voluiſſet, mox ferit, & in præſenti ſalubriter terruit, & diſciplinam in poſterum ſanxit? Nam eum nulla crudelitate, ſed magna dilectione feciſſe, quod fecit, quis non in verbis ejus agnoſcat, orantis pro peccatis eorum, & dicentis: *Si dimittis illis peccatum, dimitte: ſin autem, dele me de libro tuo?* & infra. §. 1. Sic plane & Apoſtolus u non crudeliter, ſed amabiliter tradidit hominem Satanæ in interitum carnis, ut Spiritus ejus ſalvus ſit in die Domini Jeſu: tradidit & alios, x ut diſcerent non blaſphemare.

u 1. *Cor.* 5.
x 1. *Tim.* 1.

C. XLV. *Non imputatur fidelibus, qui ex officio aut tormenta exercent, aut capitalem ſententiam ferunt.*

Item Innocentius Papa, *epiſt.* 3. ad Exuperium *Epiſcopum Toloſanum*, *cap.* 3.
(an. 405. *Roma in Galliam.*)

y *Rabanus pœnit. c.* 10. *Burch. lib.* 6. *cap.* 44. *Ivo p.* 10. *c.* 94. z *al. ſeva.* a *Rom.* 13.

QUæſitum y eſt etiam ſuper his, qui poſt baptiſmum adminiſtraverunt, & aut tormenta ſola z exercuerunt, aut etiam capitalem protulere ſententiam. Nihil de his legimus a majoribus diffinitum. Meminerant enim a Deo poteſtates has fuiſſe conceſſas, & propter vindictam noxiorum, gladium fuiſſe permiſſum, & Dei eſſe miniſtrum α, vindicem in hujuſmodi datum. Quomodo igitur reprehenderent factum, quod auctore Deo 3 viderent eſſe conceſſum? De his ergo, ut haſtenus ſervatum eſt, ſic habeamus, ne aut diſciplinam evertere, aut contra auctoritatem Domini venire videamur. Ipſis 4 autem in reddenda ratione, geſta ſua omnia ſervabuntur.

¶ Corr. Rom. α Miniſtrum,] *Sic emendatum eſt ex originali, & Ivone. Antea legebatur*, & Dei miniſterio eſſe datam in hujuſmodi vindictam. *Gloſſa autem exponit eam convenit voci*, vindicem.

¶ Pith. 2. *Sola.*] V. C. *ſua.*
3. *Deo.*] a. V. C. *Domino.*
4. *Ipſis &c.*] Deſunt in V. C.

C. XLVI. *Immunis eſt Dictator a culpa, cum legum auſteritas in improbos exercetur.*

Idem in *eadem epiſt. cap.* 5.
(an. 405. *Roma in Galliam.*)

ILlud etiam ſciſcitari voluiſti, an præces dictantibus liberum concedatur utique poſt baptiſmi regenerationem a Principibus poſcere mortem alicujus, vel ſanguinem de reatu. Quam rem Principes nunquam ſine cognitione concedunt, ſed ad judices commiſſa ipſa, vel crimina ſemper remittunt, ut cauſa cognita vindicentur α: quæ b cum Quæſitori fuerint delegata, aut abſolutio, aut damnatio pro negotii qualitate profertur. Et dum legum auctoritas in improbos exercetur, erit Dictator immunis.

b *Ivo p.* 10. *c.* 94.

¶ Corr. Rom. α Vindicentur:] *Emendatum eſt ex originali. Antea legebatur*, vindicent, quæ cum quæſitori fuerint delegata, &c.

C. XLVII. *In correctione malorum Deus omnipotens placatur.*

Item Gregorius I. *Brunichildæ Reginæ Francorum, lib.* 7. *indict.* 2. *epiſt.* 5.
(*an.* 597. *Romæ in Galliam.*)

c *Anſel. l.* 13. *c.* 24.

SI c quos igitur violentos, ſi quos adulteros, ſi quos furta, vel alia prava actibus ſtudere cognoſcitis, Deum de eorum α correctione placare feſtinate: ut per β vos flagellum perfidarum gentium, quod (quantum videmus) ad multarum nationum vindictam excitatum eſt, non inducat, ne ſi, quod non credimus, divinæ ultionis iracundia ſceleratorum fuerit actione commota, belli peſtis interimat, quos delinquentes ad rectitudinis viam Dei præcepta non revocant.

¶ Corr. Rom. α De eorum] *Sic reſtitutum eſt ex variis codicibus epiſtolarum B. Gregorii. Antea erat*, Deorum.
β Per vos] *In originali eſt*, ſuper vos, *ſed ob gloſſam in verſ.* flagellum, *non eſt mutatum.*

C. XLVIII. *Eccleſiaſticæ religionis inimici etiam bellis ſunt coercendi.*

Idem *Gennadio patricio, & Exarcho Africæ, lib.* 1. *ep.* 72.
(an. 591. *Romæ in Africam.*)

d *Anſel. l.* 13. *c.* 19.
e 4. *Reg.* 18.

SIcut d excellentiam veſtram hoſtilibus bellis in hac vita Dominus victoriarum fecit luce fulgere, ita oportet etiam inimicis Eccleſiæ ejus omni vivacitate mentis, & corporis obviare: quatenus ejus ex utroque triumpho magis ac magis uniteſcat opinio; cum & forenſibus bellis adverſariis catholicæ Eccleſiæ pro Chriſtiano populo vehementer obſiſtitis, & Eccleſiaſtica prælia ſicut bellatores e Domini fortiter dimicatis. Notum eſt enim hæreticæ religionis viros, ſi eis, quod abſit, ſuppetit nocendi licentia, contra catholicam fidem vehementer inſurgere; quatenus

Digitized by Google

hæreſeos ſuæ veneno ad tabefacienda, ſi valuerint, Chriſtiani corporis membra transfundant. Cognovimus enim eos contra catholicam Eccleſiam, Domino ei adverſante, colla ſubrigere, & fidem veſtræ Chriſtianæ nomina incluſere: ſed eminentia veſtræ eorum eorum comprimat, & ſuperbas eorum cervices jugo rectitudinis premat. Concilium vero catholicorum Epiſcoporum admoneri præcipite, ut Primatem non ex ordine loci, poſtpoſitis vitæ meritis faciat; quoniam apud Deum non gradus elegantior, ſed vitæ melioris actio comprobatur. Ipſe vero Primas non paſſim (ſicut moris eſt) per villas, ſed juxta eorum electionum, civitate reſideat. quatenus adepta dignitate meliori ingenio reſiſtendi Donatiſtis poſſibilitas diſponatur. Ex Concilio vero Numidiæ, ſi qui deſideraverint ad Apoſtolicam ſedem venire, permittite, & ſi quilibet eorum
f al. putaverit. viæ contradicere voluerit f, obſiſtite. Magis g profecto Excel-
g al. magnæ. lentia veſtra apud Creatorem gloria proficit, ſi per eam diſperſarum Eccleſiarum potuerit ſocietas reſtaurari. Cum enim largita munera ad nomine ſui gloriam conſpicit revocari, tanto largiora tribuit, quanto per ea religionis ſuæ dignitatem viderit ampliari. Perſolventes præterea paternæ charitatis af-
h al. quo. fectum, Dominum petimus, quod h brachium veſtrum ad comprimendos hoſtes forte efficiat, & mentem veſtram fi-
i abeſt ab orig. dei calo i, velut mucrone gladii vibrantis exacuat.

C. XLIX. *Merito fidei bellorum petetur victoria.*

Idem *ad eundem lib.* 1. *epiſt.* 73.
(an. 591. *Roma in Africam.*)

a Borch. l. 15. c. 18. Anſ. l. c. 3. c. 10. Ivo p. 10. c. 19. SI a non ex fidei merito, & Chriſtianæ religionis gratia, tanta excellentiæ veſtræ bellicorum actuum proſperitas eveniret, non ſummopere miranda fuerat: cum ſciamus, hæc etiam antiquis bellorum ducibus fuiſſe conceſſa. Sed cum futuras Dei largiente victorias, non carnali providentia, ſed magis orationibus prævenitis, fit, ut hoc in ſtuporem veniat, quod gloria veſtra non terreno conſilio, ſed Deo deſuper largiente deſcendat. Ubi enim meritorum veſtrorum lingua non diſcrepat opinio? quæ & bella vos frequenter appetere, non deſiderio fundendi ſanguinis, ſed tantum dilatandæ cauſa Reipublicæ, in qua Deum coli conſpicimus, loquitur: quatenus Chriſti nomen per ſubditas gentes fidei prædicatione circumquaque diſcurrat. Sicut enim exteriora vos virtutum opera eminentes in hac vita conſtituunt, ita & interna morum ornamenta ex corde munde procedentia, in futuram a vitam cum ſtium gaudiorum participatione glorificant. Plurima enim pro paſcendis ovibus B. Petri Apoſtolorum Principis excellentiam veſtram præſtitiſſe didicimus. ita ut non parva loca patrimonii ejus propriis nudata cultoribus, largitia Ducorum β habitatoribus reſtauraverit. Quæcumque igitur hæc illi Chri-
l al. Chriſtiana. ſtianiſſima l mente contertis, horum retributionem per ſpem in futuro judicio ſuſtinetis.

¶ Corr. Rom. a Futuram) *In duobus codicibus epiſtolarum legitur*, in futurorum gaudiorum participatione: *in uno vero manuſcripto*, in futura cœleſtium gaudiorum participatione. *In codice tamen Vaticano legitur, quemadmodum apud Gratianum.*

β Ducorum) *In libris epiſtolarum impreſſis, & duobus manuſcriptis legitur*, Datitiorum. *In aliquot vero antiquis Gratiani exemplaribus eſt*, Ducorum, vel aliorum habitatoribus.

§ pa Gratian. *Breviter monſtratum eſt, quod boni laudabiliter perſequuntur malos, & mali damnabiliter perſequun-*
m Rom. 14. *tur bonos. Illud autem Apoſtoli* m: Tu autem quis es, qui judicas alienum ſervum? *de alieno cordis occultis intelligendum eſt. Quod vindicta inferri poſſit, manifeſtum eſt. Nunc reſtat oſtendere, quod debet inferri, & quod magis diligantur illi, qui puniuntur, quam qui impuniti relinquuntur: quod utrumque multorum auctoritate probatur.*

C. L. *Ad iram Deus provocatur, cum mala puniri differuntur.*

Ait enim Auguſtinus. (imo Gregorius I. lib. 2. epiſt. 27. an. 593. Roma in Siciliam.)

SI ea a, de quibus vehementer Deus offenditur, inſequi, vel ulciſci differimus, ad iraſcendum utique divinitatis patientiam provocamus. *Nunne* n *Achar* o *filius*
n Joſ. 22. o al. Achan. *Zare prætervit mandatum Domini, & ſuper omnem populum Iſrael ira ejus incubuit? Et ille erat unus homo, atque utinam ſolus periiſſet in ſcelere ſuo.*

¶ Corr. Rom. a Si ea) *Uſque ad verſ.* provocamus, *ſunt in Regeſto B. Gregorii lib.* 2. *indict.* 11. *epiſt.* 27 *ſcripta Martino* p
p al. Marimano. *Abbati, & Benenato Notario. Reliqua verò ibi non leguntur, ſed ſunt verba Sacræ Scripturæ c.* 22. *Joſue.*

C. LI. *Vindicta, quæ ad correctionem valet, non eſt prohibenda.*

Item Auguſtinus *de ſermone Domini in monte lib.* 2. *c.* 37. *&* 38. (c. an. 393. *in Africa.*)

q Anſ. l. 13. c. 2. Ivo p. 10. c. 60. EA q vindictam, quæ valet ad correctionem, non prohibetur: quæ etiam ad miſericordiam pertinet: nec impedit illud propoſitum, quo quiſque paratus eſt ab eo, quem correctum eſſe vult, multa perferre. ſed hanc vindictam referendæ non eſt idoneus, niſi qui odium, quo flagrare ſolent, qui ſe vindicare deſiderant, dilectionis magnitudine ſuperaverit. Non enim metuendum eſt, ne odiſſe parvulum filium parentes videantur, cum ab eis vapulat peccans, ne peccet ulterius. Et certe perfectio dilectionis, ipſius Dei patris imitatione nobis proponitur, cum in ſequentibus dici-
tur. *Diligite* r *inimicos veſtros, benefacite his, qui oderunt vos,* r Matth. 5.
& orate pro eis, qui vos perſequuntur. Et tamen de ipſo dicitur
per Prophetam s: *Quem enim diligit Dominus, corripit: fla-* s Prov. 3.
gellat autem omnem filium, quem recipit. Dicit etiam Do-
minus t: *Servus* β, *qui neſcit voluntatem Domini ſui, & facit* t Luc. 12.
digna plagis, vapulabit paucis: ſervus autem, qui ſcit voluntatem Domini ſui, & facit digna plagis, vapulabit multis. Non ergo quæritur, niſi ut ille vindicet, cui rerum ordine poteſtas data eſt, & ea voluntate vindicet, qua pater γ parvulum filium flagellat, quem per ætatem odiſſe nondum potuit. Hinc
enim aptiſſimum u exemplum datur, quo ſatis apparet, poſſe u al. apertiſſimum.
peccatum amore potius vindicari, quam impunitum relin-
qui, ut illum, in quem x vindicat, non pœnæ miſerum, ſed x al. quem.
correctione beatum velit: paratus tamen, ſi opus ſit, æquo animo plura tolerare ab eo illata, quem vult eſſe correctum, ſive in eum habeat poteſtatem coercendi, ſive non habeat.
§. 1. Magni autem y, & ſancti viri, quanquam optime ſci- y C. 38.
rent mortem iſtam, quæ animam diſſolvit a corpore, formi- z al. qui jam.
dandam non eſſe, ſecundum eorum tamen animum, qui illam timerent, nonnulla peccata morte puniebant: quo & viventibus utilis metus incuteretur, & illis, qui morte puniebantur, non ipſa mors noceret, ſed peccatum, quod au-
geri poſſet, ſi viverent, diminueretur a. Non temere illi ju- a abeſt ab orig.
dicabant, quibus tale judicium donaverat Deus. Inde eſt,
quod Helias b morte multos affecit & propria manu, & igne b 3. Reg. 18. & 4. 1.
divinitus impetrato: cum c & alii multi, & magni viri eodem c al. quod.
Spiritu conſulendo rebus humanis non temere fecerunt d. d al. frequenter.
De quo Helia cum exemplum dediſſent e diſcipuli Domino, e Luc. 9.
commemorantes, quid ab eo factum ſit, ut etiam ipſis daret poteſtatem petendi de cœlo ignem ad conſumendos eos, qui
ſibi hoſpitium non præbuerant f, reprehendit in eis Domi- f al. præberent.
nus non exemplum Prophetæ ſancti, ſed ignorantiam vindicandi, quæ adhuc erat in rudibus: animadvertens, eos non amore correctionem, ſed odio deſiderare vindictam. Itaque
poſteaquam eos docuit g, quid eſſet diligere proximum tan- g Matth. 22.
quam ſeipſum, infuſo etiam Spiritu Sancto, quem decem diebus
completis h, poſt aſcenſionem ſuam deſuper, ut promiſerat, h Act. 2.
miſit, non defuerunt tales vindictæ, quamvis multo rarius, quam in veteri Teſtamento. Ibi enim ex majore parte ſervientes timore premebantur, hic autem maxima dilectione
liberi nutriebantur. Nam & verbis Apoſtoli Petri Ananias, i Act. 5.
& uxor ejus (ſicut in Actibus Apoſtolorum i legimus) exanimes ceciderunt, nec reſuſcitati ſunt, ſed ſepulti ſunt.

¶ Corr. Rom. a Ea vindicta) *Apud B. Auguſtinum, & Anſelmum ſic legitur:* Neque hic ea vindicta prohibetur, quæ ad correctionem valet etiam. Ipſa enim pertinet ad miſericordiam, nec impedit &c.

β Servus) *Totus hic locus reſtitutus eſt ex Evangelio, & B. Auguſtino, multaque alia ſunt emendata.*

γ Qua Pater) *In originali legitur*, qua pater in parvulum filium, quem &c.

C. LII. *Quæ veritati contraria ſunt, Chriſtiani perſequi debent.*

Item Auguſtinus *contra Creſconium Grammaticum lib.* 3. *c.* 51. (*forte an.* 406. *ibid.*)

QUiſquis a Chriſtianum a (iniquis) perſequitur, Chriſti eſt a Ivo p. 10. c. 66. Pann. l. 8. c. 15.
inimicus. Verum dicis, ſi β non hoc in illo perſequitur, quod Chriſtus eſt inimicum. Neque enim dominus in ſervo, pater in filio, maritus in conjuge, cum ſint utrique Chriſtiani, non debent perſequi etiam Chriſtiana contraria veritati. An vero, ſi non perſequuntur, non rei negligentiæ merito tenebuntur?

¶ Corr. Rom. a Chriſtianum) *Antea legebatur:* Quiſquis Chriſtianus iniquum non perſequitur. *Emendatum eſt ex originali. Sunt enim verba Creſconii, quod etiam auctor gloſſæ animadvertit.*

β Si non) *Apud B. Auguſtinum eſt*, ſed hoc in illo. *Verum Ivo, & Pannormia cum Gratiano concordant.*

C. LIII. *Quemadmodum homo debet diligere proximum, ſicut ſeipſum.*

Item Auguſtinus *ad Macedonium epiſt.* 52. (an. 414. *ibid.*)

DEbet l homo diligere proximum tanquam ſeipſum, ut l Ivo p. 10. c. 61. Pann. l. 8. c. 16.
quem potuerit hominum, vel beneficentia conſolationis, vel informatione doctrinæ, vel diſciplinæ coercitione adducat ad colendum Deum.

C. LIV. *De eodem.*

Item Auguſtinus *ad Donatum Presbyterum epiſt.* 204. (an. 416. *ibid.*)

MAli ſunt prohibendi a malo, & cogendi ad bonum.

¶ Corr. Rom. *De hac re copioſe diſputat B. Auguſtinus in c.* diſplicet. *ſup. ead. Hic vero ſumma illius diſputationis paucis verbis collecta eſt.*

Gratian. *Ex his omnibus colligitur, quod vindicta eſt inferenda non amore ipſius vindictæ, ſed zelo juſtitiæ: non ut odium*

odium exerceatur, ſed ut prævaricator corrigatur. Sed cum vindicta aliquando inferatur damnis rerum, aliquando flagellis, aliquando etiam morte: quæritur, an ſit peccatum judici, vel miniſtro reos morti tradere.

AN SIT PECCATUM JUDICI, VEL MINISTRO REOS OCCIDERE.

QUÆSTIO V.

QUod autem nulli liceat aliquem occidere, illo præcepto probatur, quo Dominus in lege homicidium prohibuit, dicens a: Non occides. Item in Evangelio b: Omnis, qui acceperit gladium, gladio peribit.

a Exod. 20.
b Matth. 26.

C. I. *Mali non ſunt interficiendi, ſed flagellis emendandi.*

Item Auguſtinus ad Marcellinum Comitem de Donatiſtis capite epiſt. 159.
(c. an. 410. in Africa.)

CIrcumcelliones c illos, & Clericos partis Donati, quos de Hipponenſi civitate d ad judicium pro factis eorum, publicæ diſciplinæ cura deduxerat, a tua nobilitate comperi auditos, & plurimos eorum de homicidio, quod in Reſtitutum catholicum Presbyterum commiſerunt, & de cæde Innocentii alterius catholici Presbyteri, atque de oculo ejus effoſſo, & de digito præciſo fuiſſe confeſſos. Unde mihi ſollicitudo maxima incuſſa eſt, ne forte ſublimitas tua cenſeat eos tanta legum ſeveritate plectendos, ut qualia fecerunt, talia patiantur. Ideoque his literis obteſtor fidem tuam, quam habes in Chriſto, per ipſius Domini noſtri miſericordiam, ut hoc nec facias, nec omnino fieri permittas. Quamvis enim ab illorum interitu diſſimulare poſſemus, qui non accuſantibus noſtris, ſed illorum notoriis α, ad quos tuendæ publicæ pacis ¶ vigilantia pertinebat, præſentati videantur examini, nolumus tamen paſſiones ſervorum Dei, quaſi vice talionis, paribus ſuppliciis vindicari: non quo ſceleſtis hominibus licentiam facinorum prohibeamus auferri, ſed hoc magis ſufficere volumus, ut vivi, & nulla corporis parte truncati, vel ab inquietudine inſana ad ſanitatis otium legum coercitione dirigantur, vel a malignis operibus alicui utili operi deputentur. Vocatur quidem & iſta damnatio: Sed quis non intelligat magis beneficium, quam ſupplicium nuncupandum, ubi nec ſæviendi relaxatur audacia, nec pœnitendi medicina ſubtrahitur? Imple, Chriſtiane judex, pii patris officium: ſic ſuccenſe β iniquitati, ut conſulere humanitati memineris: nec in peccatorum atrocitatibus exerceas ulciſcendi libidinem, ſed peccatorum vulneribus curandi adhibeas voluntatem. Noli perdere paternam diligentiam, quam in ipſa inquiſitione ſervaſti, quando tantorum ſcelerum confeſſionem, non extendente eculeo, non ſulcantibus ungulis, non urentibus flammis, ſed virgarum verberibus eruiſti: qui modus coercitionis & a magiſtris artium liberalium, & ab ipſis parentibus, a & ſæpe etiam in judiciis ſolet ab Epiſcopis adhiberi e. Noli ergo atrocius vindicare, quod lenius inveniſti: inquirendi, quam puniendi neceſſitas major eſt. Ad hoc enim & mitiſſimi homines facinus occultatum diligenter, atque inſtanter examinant, ut inveniant, quibus parcant.

c Auſ. l. 13. c. 10. Polyc. l. 7. t. 11.
d al. Eccleſia.
e habet 1 orig.

§ Corr. Rom. α Notariis] *In libris B. Auguſtini excuſſis partim eſt, notariis, partim, notoria. In codice Vaticano epiſtolarum ubique legitur,* notoriis: *& epiſt. 160. in qua de eadem re agitur, in codicibus impreſſis, ac manuſcriptis legitur,* notaria: *itemque in Breviculo collationis primi diei ſemel, & ſecundi bis. De notoriis vero mentio eſt in L. ab accuſatione. § notatores. ff. ad SC. Turpill. & C. de accuſat. l. ea quidem. Apuleius etiam libro 7. de aſino aureo habet,* notoriam: *Et in gloſſario legitur,* notoria, ἀναφορά.

β Succenſe] *Sic eſt emendatum, additis etiam nonnullis ex originali, Anſelmo, & Polycarpo. Antea erat:* Sic ſuccenſete iniquitati memineris, ut non in peccatorum &c.

¶ Pitav. 1. *Ad quos tuendæ pacis.) Irenarchæ.*

a. *Et ſæpe.*] Vide vitam S. Fulgentii Ruſpenſis.

C. II. *Præter ſupplicium mortis rei ſunt puniendi.*

Idem Marcellino epiſt. 158.
(an. 417. ibid.)

f Polyc. l. 7. t. 12. Anſ. l. 13. c. 11.

PŒna f illorum, quamvis de tantis ſceleribus confeſſorum, rogo te, ut præter ſupplicium mortis ſit, & propter conſcientiam noſtram, & propter catholicam manſuetudinem commendandam. Ipſe enim fructus ad nos pervenit confeſſionis illorum; quia invenit catholica Eccleſia, ubi ſuam erga atrociſſimos inimicos ſervet, atque exhibeat lenitatem. In tanta quippe crudelitate, quæcunque præter ſanguinem vindicta proceſſerit, magna lenitas apparebit. Quæ etſi modo quibuſdam noſtris illa atrocitate commotis videtur indignum, & quaſi diſſolutionis, & negligentiæ ſimila, tranſactis tamen motibus animorum [qui recentioribus factis ſolent turbulentius excitari] egregie luculenter bonitas apparebit.

C. III. *Mali prohibendi ſunt a malo, & cogendi ad bonum.*

Idem Donato epiſt. 127.
(an. 409. ibid.)

UNum g ſolum eſt, quod in tua juſtitia pertimeſcimus, ne forte, quoniam quicquid mali contra Chriſtianam ſocietatem ab hominibus impiis, ingratiſque committitur, profecto gravius eſt, & atrocius, quam ſi in alios talia committantur: tu quoque pro immanitate facinorum, ac non potius pro lenitatis Chriſtianæ conſideratione cenſeas coercendum. Quod te per Jeſum Chriſtum, ne facias, obſecramus. *& paulo poſt.* §. 1. Ea occaſione terribilium judicum, ac legum, ne æterni judicii pœnas luant h, corrigi eos cupimus, non necari: nec diſciplinam circa eos negligi volumus, nec ſuppliciis, quibus digni ſunt, coerceri i. Sic igitur eorum peccata compeſce, ut ſint, quos pœniteat peccaſſe. *& paulo poſt.* §. 2. Proinde ſi occidendos in his ſceleribus homines putaveritis, deterrebitis nos, ne per operam noſtram ad veſtrum judicium aliquid tale perveniat. Quo comperto illi in noſtram perniciem licentiori audacia graſſabuntur, neceſſitate nobis impacta, ut etiam occidi ab eis eligamus potius k, quam eos occidendos veſtris judiciis ingeramus.

g Polyc. ib. l. 13. c. 12.
h al. incidant.
i al. exercere.
k abeſt ab orig.

C. IV. *Quies Eccleſiæ Principum ſeveritate juvatur.*

Idem Macedonio, epiſt. 54.
(forte an. 414. ibid.)

PRodeſt l & ſeveritas veſtra, cujus miniſterio quies adjuvatur, & noſtra. Prodeſt & interceſſio noſtra, cujus miniſterio ſeveritas temperatur, & veſtra. Non vobis diſpliceat, quod rogamini a bonis, quia nec bonis diſplicet, quod timemini a malis. §. 1. Nam homines iniquitatem etiam Apoſtolus Paulus non tantum de judicio futuro, verum etiam de præſentibus veſtris ſecularibus α poteſtatibus terruit, aſſerens & ipſas ad diſpenſationem divinæ providentiæ pertinere. *Omnis m, inquit, anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit,* &c. Hæc verba Apoſtoli utilitatem veſtræ ſeveritatis oſtendunt. Proinde ſicut dilectionem juſſi ſunt terrentibus debere, qui timent, ita dilectionem juſſi ſunt timentibus debere, qui terrent. Nihil nocendi cupiditate fiat, ſed omnia conſulendi charitate: & nihil fiat immaniter, nihil inhumaniter. Sic formidetur ultio cognitoris, ut nec interceſſoris religio contemnatur; quia & plectendo, & ignoſcendo hoc ſolum bene agitur, ut vita hominum corrigatur. Quod ſi tanta eſt perverſitas & impietas, ut ei β corrigendæ nec diſciplina poſſit prodeſſe, nec venia, a bonis tamen intentione, atque conſcientia, quam Deus cernit, ſive ſeveritate, ſive lenitate, non niſi officium dilectionis impletur.

l Polycar. l. 7. tit. ult.
m Rom. 13.

§ Corr. Rom. α Secularibus] *Antiquioribus exemplaribus epiſtolarum B. Auguſtini in margine eſt adſcriptum, de præſentibus veſtris ſecularibus terruit. In Anſelmo vero eſt inventa hæc eadem lectio, ſed ſine dictione,* præſentibus.

β Ei corrigendæ] *Sic eſt emendatum ex originali. Antea legebatur,* ut corrigendis reis nec diſciplina, nec veniæ remedia ſuffragentur, ab omni tamen intentione, &c.

C. V. PALEA.

HOc n tamen intelligendum eſt de illis, quos præſentia ſupplicia in melius commutant, non de illis, qui obſtinati ſunt in malo: qui ſi ſemper viverent, ſemper peccarent: quorum pœna hic incipit, & in æternum durabit.

n de pœnitentia diſt. 3. c. ſunt plures. in fin.

§ Corr. Rom. *Abeſt hæc Palea a vetuſtis exemplaribus, quæ collata ſunt, uno excepto, in quo eſt conjuncta capiti ſuperiori.*

C. VI. *Impræſentiarum nonnulli puniuntur, ne in æternum flagellentur.*

Item Hieronymus in Naum Prophetam, ad c. 1.
(an. 387. in Palæſtina.)

QUid o ergo, ait, contra Dominum cogitatis? Ipſe, qui creavit mundum, & conſummationem ejus faciet. Quod ſi vobis videtur crudelis, rigidus, & cruentus, quod in diluvio p genus delevit humanum, ſuper Sodomam & Gomorrham ignem, & ſulphur q pluit, Ægyptum r ſubmerſit fluctibus, Iſraelitarum cadavera proſtravit in eremo, ſcitote eum ideo ad præſens reddidiſſe ſupplicia, ne in æternum puniret. Certe aut vera ſunt, quæ Prophetæ loquuntur, aut falſa. Si vera ſunt, quæ de ſeveritate ejus videntur dicere, ipſi dixerunt: *Non s vindicabit Dominus bis in idipſum in tribulatione*: Sin autem falſa ſunt, & falſum eſt, quod dicitur: *Non conſurget duplex tribulatio*: falſa eſt ergo & crudelitas, quæ in lege deſcripta eſt. Quod ſi verum eſt, ut negare non poterunt, dicente Propheta: *Non vindicabit Dominus bis in idipſum in tribulatione*: ergo qui puniti ſunt, poſtea non punientur. Si autem illi poſtea punientur, Scriptura mentitur, quod dicere nefas eſt. Receperunt ergo, & qui in diluvio perierunt, & Sodomitæ, & Ægyptii, & Iſraelitæ in ſolitudine mala

o Polyc. l. 7. t. 12.
p Gen 7. & 19.
q al. ſulphurem.
r Exod. 15.
s Naum 1. ſecundum 70.

Digitized by Google

t De pœnitent. d. 3. quamvis hoc. mala ſua in vita ſua, §. 1. Quærat t hic aliquis, ſi fidelis deprehenſus in adulterio decollatur, quid de eo poſtea fiat? Aut enim punietur, & falſum eſt hoc, quod dicitur: *Non vindicabit Dominus bis in idipſum in tribulatione:* aut non punietur, & optandum eſt adulteris, ut impœnitentiam brevi, & citra pœnas cruciatus tranſirent æternos. Ad quod reſpondebimus, Deum, ut omnium rerum, ita & ſuppliciorum quoque ſcire menſuras, & non prævenire ſententia judicis: nec illi in peccatorem exercendo dehinc pœnam auferre poteſtatem: & magnum peccatum magnis,
o al. eius. diuturniſque ſui o cruciatibus. Si quis autem punitus fuerit,
x Levit. 24. ut ille x in lege, qui Iſraeliticis maledixerat, & qui y
y Num. 15. in Sabbatho ligna collegerat, tales poſtea non puniri, quia culpa levis præſenti ſupplicio compenſata ſit.

¶ Petr. 3. *Non vindicabit.*] οὐκ ἐκδικήσει δὶς ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐν θλίψει.

C. VII. *Qui rei ſunt ſanguinis, ab Eccleſia defendi debent.*

z Sup. 14. q. 6. *hoc quæ in fortis,* Item Gregorius Papa. z (an. 599. Roma in Siciliam.)

a Burch. l. 19. c. 1. *&* Ivo p. 15. c. 121. REos a ſanguinis defendat a Eccleſia, ne effuſione b
b al. effuſionis. ſanguinis particeps fiat.

§ Corr. Rom. a Defendat] *Apud Burchardum, & Ivonem, qui hoc citant ex dictis Auguſtini, legitur,* non defendat.

a pt. Gratian. *Hinc apparet, quod mali flagellis ſunt corrigendi, non membrorum truncatione, vel temporali morte plectendi.* §. 1. *Sed obiicitur illud, quod Dominus ait ad Moyſen:*
c Exod. 22. c *Maleficos non patieris vivere.* Item, *Quid coierit cum*
d Levit. 20. *jumento, morte moriatur: Adulteros etiam, vel blaſphemiæ crimine notatos immiſericorditer lapidari jubemur. Item Moyſes, qui legem acceperat, cultores vituli morte punivit. Samuel etiam Agag pinguiſſimum Regem in fruſta concidit. Phinees quoque Judæum cum Madianita coeuntem uno ictu transfixit, quod ei reputatum eſt ad juſtitiam. Similiter novimus in Veteri Teſtamento innumeros malos trucidaſſe, nec tamen tranſgreſſores legis, ſed defenſores appellantur.* §. 2. *Prohibitus ergo illo præcepto quiſque ſua auctoritate in necem alicujus armari, non legis imperio reos morti tradere. Qui enim publica poteſtate functus, ipſius legis imperio malos perimit, nec illius præcepti tranſgreſſor, nec a culpa patrati alicujus habetur.*

C. VIII. *Ex officio non eſt peccatum hominem occidere.*

Unde Auguſtinus *ad Publicolam, epiſt.* 154.
(c. an. 398. in *Africa.*)

e Polycar. l. 7. t. 21. Anſel. l. 13. c. 18. Ivo p. 10. c. 1. Panor. l. 8. c. 1. DE e occidendis hominibus, ne ab eis quiſquam occidatur, non mihi placet conſilium: niſi forte ſit miles, aut publica functione teneatur, ut non pro ſe hoc faciat, ſed pro aliis, vel pro civitate, ubi etiam ipſe eſt, accepta legitima poteſtate, ſi ejus congruit perſonæ. Qui vero repelluntur aliquo terrore, ne male faciant, etiam
f Matth. 5. ipſis aliquid fortaſſe præſtatur. Hinc autem dictum eſt f: *Non reſiſtamus malo,* ne nos vindicta delectet, quæ alieno malo animum paſcit, non ut correctionem hominum negligamus. Unde nec reus eſt mortis alienæ, qui cum ſuæ poſſeſſioni ex lapidibus a murum circumduxerit, aliquis ex ipſorum lapſu percuſſus intereat. Neque enim reus eſt Chriſtianus, ſi bos ejus aliquem feriendo, vel equus
g al. Chriſtiani. calce jaciendo aliquem occidat: aut ideo non debent
h Aut 1 orig. Chriſtianorum g boves habere cornua, aut equi ungulas, aut dentes canis. An h vero, quoniam Apoſtolus Paulus ſatis egit, ut in Tribuni notitiam perferretur, inſidias ſibi a quibuſdam perditis præparari, & ob hoc deductores accepit armatos, ſi in illa arma ſcelerati homi-
i Act. 23. nes incidiſſent, Paulus i in effuſione ſanguinis eorum ſuum crimen agnoſceret? Abſit, ut ea, quæ propter bonum, ac licitum facimus, aut habemus, ſi quid per hæc præter noſtram voluntatem cuiquam mali acciderit, nobis imputetur. Alioquin nec ferramenta domeſtica, & agreſtia ſunt habenda, ne quis eis vel ſe, vel alterum interimat: nec arbor, aut reſtis, ne quis ſe inde ſuſpendat: nec feneſtra facienda eſt, ne per hanc ſe quiſpiam præcipitet. Quid plura commemorem, cum ea commemorando ſinire non poſſem? Quid enim eſt in uſu hominum bono, ac licito, unde non poſſit etiam pernicies irrogari?

§ Corr. Rom. a Ex lapidibus] *Sic eſt emendatum ex codice Vaticano epiſtolarum B. Auguſtini. Nam in impreſſis deſunt iſta verba. Apud Gratianum vero erat,* ſuæ poſſeſſioni murorum ambitum circumduxit.

3 pars. Gratian. *Seipſum etiam perimere nulla legis auctoritate alicui permittitur.*

C. IX. *Qui Deo auctore bella geſſerunt, præcepta non occidendi nequaquam tranſgreſſi ſunt.*

Unde Auguſtinus *lib.* 1. *de Civitate Dei,* c. 17. *&* 18.
(c. an. 413. in *Africa.*)

k Ivo p. 10. c. 4. Panor. l. 8. c. 2. SI k non licet privata poteſtate alicui hominem occidere vel nocentem, cujus occidendi licentiam lex nulla concedit, profecto etiam qui ſeipſum occidit, homicida eſt: & tanto fit nocentior, cum ſe occiderit, quanto innocentior in ea cauſa fuit, qua ſe occidendum putavit.
l Matth. 27. Nam ſi l Judæ factum merito deteſtamur, eumque Veritas judicat, cum laqueo ſe ſuſpendit, ſceleratæ illius traditionis auxiſſe potius, quam expiaſſe commiſſum, quoniam de Dei miſericordia deſperando exitiabiliter pœnitens, nullum ſibi ſalubris pœnitentiæ locum reliquit: quanto magis a ſua nece ſe abſtinere debet, qui tali ſupplicio, quid in ſe puniat, non habet. Judas enim cum ſe occidit, ſceleratum hominem occidit: & tamen non ſolum Chriſti, verum etiam ſuæ mortis reus finivit hanc vitam: quia licet propter ſuum ſcelus, alio tamen ſcele-
m C. 18. re ſuo occiſus eſt. §. 1. Cur m autem homo, qui mali nihil fecit, ſibi male faciat, & ſeipſum interficiendo, hominem interficiat innocentem, ne alium patiatur nocentem, atque in ſe perpetret peccatum proprium, ne in eo perpetretur alienum? *Item c.* 20. §. 2. Neque enim fruſtra in ſanctis, canoniciſque libris nuſquam nobis divinitus præceptum permiſſumve reperiri poteſt, ut vel ipſius adipiſcendæ immortalitatis, vel ullius carendi n, cavendique
n carendi] orig. mali cauſa, nobiſmetipſis necem inferamus. Nam & pro-
o Exod. 20. hibitos nos eſſe intelligendum eſt, ubi Lex o ait: *Non occides:* præſertim, quia non addidit, proximum tuum: ſicut falſum teſtimonium cum vetaret. *Falſum,* inquit, *teſtimonium non dices adverſus proximum tuum.* Nec ideo tamen, ſi adverſus ſeipſum quiſquam falſum teſtimonium dixerit, ab hoc ſe crimine putaverit alienum: quoniam regulam diligendi proximum a ſemetipſo dilector accepit,
p Matth. 22. quandoquidem ſcriptum eſt p: *Diliges proximum tuum ſicut teipſum.* Porro ſi falſi teſtimonii non minus reus eſt, qui de ſeipſo falſum fatetur, quam ſi adverſus proximum hoc faceret, cum in eo præcepto, quo falſum teſtimonium prohibetur, adverſus proximum prohibeatur, poſſitque non recte intelligentibus videri non eſſe prohibitum,
q aſſiſtat] orig. ut adverſus ſeipſum quiſque falſus teſtis exiſtat q: quanto magis intelligendum eſt, non licere homini ſeipſum occidere,
r al. nihil. cum in eo, quod ſcriptum eſt: *Non occides,* nihilo r deinde addito, nullus, nec ipſe utique, cui præcipitur, intelligitur exceptus? *Item infra eod. capite.* §. 3. *Non occides,* non alterum ergo, nec te. Neque enim qui ſe oc-
s Ibid. c. 21. cidit, aliud quam hominem occidit. §. 4. Quaſdam s vero exceptiones eadem ipſa divina fecit auctoritas, ut liceret hominem occidi: ſed his exceptis, quos Deus occidi jubet, ſive data lege, ſive ad perſonam pro tempore expreſſa juſſione. Non a autem ipſe occidit, qui miniſterium debet jubenti, ſicut adminiculum gladius eſt utenti. Et ideo nequaquam contra hoc præceptum fecerunt, quo dictum eſt: *Non occides,* qui Deo auctore bella geſſerunt, aut perſonam gerentes publicæ poteſtatis, ſecun-
t al. jus legis. dum ejus t leges, hoc eſt, juſtiſſimæ rationis imperium,
u Gen. 22. ſceleratos morte punierunt. Et Abraham non u ſolum non eſt culpatus crudelitatis crimine, verum etiam laudatus eſt nomine pietatis, quod voluit filium nequaquam ſcelerate, ſed obedienter occidere. Et merito quæritur,
x Judic. 11. utrum pro juſſu Dei ſit habendum, quod Jephte x filiam, quæ patri occurrit, occidit, cum ſe immolaturum Deo id voviſſet, quod ei redeunti de prælio victori primitus oc-
y Judic. 16. curriſſet. Nec Samſon y aliter excuſatur, quod ſeipſum cum hoſtibus ruina domus oppreſſit, niſi quia Spiritus latenter hoc juſſerat, qui per illum miracula faciebat. His igitur exceptis, quos vel lex juſta generaliter, vel ipſe fons juſtitiæ Deus ſpecialiter occidi jubet, quiſquis hominem, vel ſeipſum, vel quemlibet occiderit, homicidii crimine innectitur. *Item cap.* 26. §. 5. Hoc dicimus, hoc aſſerimus, hoc modis omnibus approbamus, neminem ſpontaneam mortem ſibi inferre debere, velut fugiendo moleſtias temporales, ne incidat in perpetuas: neminem propter aliena peccata, ne hoc ipſo incipiat habere graviſſimum proprium, quem non polluebat alienum: neminem propter ſua peccata, propter quæ magis hac vita opus eſt, ut poſſint pœnitendo ſanari: neminem velut deſiderio vitæ melioris, quæ poſt mortem ſperatur: quia reos ſuæ mortis melior poſt mortem vita non ſuſcipit.

§ Correct. Rom. a Non autem] *Sic eſt emendatum ex originali, præſertim Antverpiano. Nam antea totus hic locus multo aliter ſe habebat. Sunt autem & alia multa reſtituta.*

C. X. *Nemini liceat ſibi manus injicere.*

Idem *contra litteras Petiliani, lib.* 2. c. 49.
(c. an. 399. in *Peloſino.*)

z Ivo p. 2. c. 99. & p. 10. 1. 7. TU z dixiſti, laqueo traditor periit, laqueum talibus dereliquit. Hoc ad nos omnino non pertinet. Neque enim veneramus nomine martyrum eos, qui ſibi collum ligaverunt.

C. XI. *De eodem.*

Item Hieronymus in *Jonam Prophetam, ad cap.* 1. *non longe a fine.*
(c. an. 391. *ibid.*)

a Panor. l. 8. c. 3. NOn a eſt noſtrum mortem arripere, ſed illatam ab aliis libenter accipere. Unde & in perſecutionibus non licet propria perire manu (abſque eo, ubi caſtitas periclitatur,) ſed percutienti colla ſubmittere.

* Pitu. 4. *Abſque eo.*] Idem Ambroſ. *lib.* 3. *de Virginib.* Aliter Auguſtin. *lib.* 1. *de Civit. Dei.*

C. XII.

Digitized by Google

C. XII. *Nulla fiat memoria pro his, qui ſeipſos interficiunt.*

Item ex Concilio Bracarenſi I. *c.* 34.
(an. 563. *in Hiſpania.*)

b *Burch. l.* 19. *c.* 130. *Ivo p.* 10. *c.* 188. *& p.* 15. *c.* 140. c *abeſt ab orig.* d *al. violente.* PLacuit *b*, ut qui ſibi ipſis voluntarie *c*, aut per ferrum, aut per venenum, aut per præcipitium, aut per ſuſpendium, vel quolibet modo violentam *d* inferunt mortem, nulla prorſus pro illis in oblatione commemoratio fiat, neque cum Pſalmis ad ſepulturam eorum cadavera deducantur. Multi enim ſibi hoc per ignorantiam uſurpant. Similiter & de his placuit fieri, qui pro ſuis ſceleribus puniuntur.

Gratian. *Impœnitentes, ſubaudiatur.* Item Auguſtinus *in eodem lib.* 1. *de civitate Dei c.*26. (c. an. 413. *in Africa.*)

C. XIII. *Non eſt reus homicidii miles, qui Poteſtati obediens hominem occidit.*

a *Ivo part.* 10. *cap.* 98. *Pann. l.* 8. *c.* 35. 4 MIles *e*, cum obediens Poteſtati, ſub qua legitime 14 conſtitutus eſt, hominem occidit, nulla civitatis ſuæ lege reus eſt homicidii: imo, niſi fecerit, reus eſt imperii deſerti, atque contempti. Quod ſi ſua ſponte, atque auctoritate feciſſet, in crimen effuſi humani ſanguinis incidiſſet. Itaque unde punitur, ſi fecerit injuſſus, inde punietur, niſi fecerit juſſus.

C. XIV. *Homicida eſt, qui ſponte occidit, quem Judex jubet occidi.*

Idem in *quæſtionibus Exodi quæſt.* 39. ad *c.* 21.
(forte c. an. 400. *ibid.*)

f *Ivo p.* 10. *c.* 123. *Pann. l.* 8. *c.* 39. CUm *f* miniſter judicis occidit eum, quem judex juſſit occidi, profecto, ſi id ſponte facit, homicida eſt, etiamſi eum occidat, quem ſcit a judice debuiſſe occidi.

C. XV. *Sicut jure laudatur obedientia, ita reprehenditur, qui ſibi non conceſſa uſurpat.*

Idem *lib.* 22. *contra Fauſtum c.* 73.
(c. an. 402. *ibid.*)

LEx æterna ita medio quodam loco poſuit aliqua hominibus, ut in eis uſurpandis merito reprehendatur audacia, in exequendis autem jure obedientia laudetur. Abraham *e*, ſi ſpontaneus in occidendo filio motus fuiſſet, execrabilis haberetur: at jubenti Deo obſecundans, famulatus eſt.

¶ Corr. Rom. *e* Abraham] *Confectum eſt hoc caput ex verbis B. Auguſtini, ſed collectoris arbitratu immutatis. Atque hæc quidem pars ſic apud illum habet.* Quapropter ſi in occidendo filio ſpontaneus motus execrabilis, Deo autem jubente obſecundans famulatus non ſolum inculpabilis, verum etiam laudabilis invenitur, quid Moyſen, Fauſte, reprehendis, quod expoliavit Ægyptios &c.

C. XVI. *Bono animo officia vindictæ poſſunt impleri.*

Idem in *quæſtionibus ſuper Evangelia lib.* 1. *q.* 10.
(c. an. 400. *ibid.*)

g *Ivo part.* 10. *c.* 105. *Pann. l.* 8. *c.* 40. OFficia *g* vindictæ poſſunt impleri bono animo, quomodo lex, quomodo judex.

C. XVII. *Non eſt iniquus, ſed humanus, qui crimen perſequitur, ut hominem liberet.*

Idem *ad Macedonium epiſt.* 54.
(forte an. 414. *ibid.*)

h *Ivo part.* 10. *c.* 107. NOn *h* eſt iniquitatis, ſed potius humanitatis ſocietate devinctus, qui propterea eſt criminis perſecutor, ut ſit hominis liberator.

C. XVIII. *Quare ſunt inſtituta Regia poteſtas, & legalia tormenta.*

Idem *in ead. epiſtola.* (forte an. 414. *ibid.*)

i *Ivo p.* 10. *c.* 108. NOn *i* fruſtra ſunt inſtituta poteſtas Regis, & cognitoris jus, ungulæ carnificis, arma militis, diſciplina dominantis, ſeveritas etiam boni patris: habent omnia iſta modos ſuos, cauſas, rationes, utilitates: hæc cum timentur, & mali coercentur, & quietius inter malos vivunt boni.

C. XIX. *Nonnunquam potius peccat, qui cauſam mortis præbet, quam ille, qui occidit.*

Idem *ibidem.* (forte an. 414. *ibid.*)

k *Ivo ib.* CUm *k* homo ab homine occiditur, multum diſtat, utrum fiat nocendi cupiditate, vel injuſte aliquid auferendi (ſicut fit ab inimico, ſicut a latrone) an ulciſcendi, vel obediendi ordine (ſicut a judice, ſicut a carnifice) an evadendi, vel ſubveniendi neceſſitate, ſicut interimitur latro a viatore, hoſtis a milite. §. 1. Et aliquando, qui cauſa mortis fuit, potius in culpa eſt, quam ille, qui occidit: veluti ſi quiſpiam decipiat fidejuſſorem ſuum, atque ille pro illo legitimum ſupplicium luat. Nec tamen omnis, qui cauſa alienæ mortis eſt, reus eſt. Quid ſi enim quiſpiam ſtuprum petat, ſeſeque, ſi non impetraverit, interimat? Quid ſi filius timens patris pia verbera præcipitio pereat? Quid ſi alius homine liberato, vel ne alius liberetur, ſibi ipſe mortem inferat? Num propter iſtas alienarum mortium cauſas aut ſceleri conſentiendum eſt, aut vindicta peccati, quæ non fit nocendi, ſed corrigendi ſtudio, etiam paterna tollenda, aut opera miſericordiæ cohibenda ſunt? Hæc cum accidunt, debemus eis humanum dolorem, non propter illa, ne accidant, recte factorum reprimere voluntatem.

C. XX. *Quod Sacerdotes efficere docendo non valent, diſciplinæ terrore poteſtas exæquat.*

Item Iſidorus *lib.* 3. *ſent. de ſummo bono c.* 53.
(c. an. 625. *in Hiſpania.*)

PRincipes *l* ſeculi nonnunquam intra Eccleſiam poteſtatis adeptæ culmina tenent, ut per eandem poteſtatem diſciplinam Eccleſiaſticam muniant. Cæterum intra Eccleſiam poteſtates neceſſariæ non eſſent, niſi, ut quod non prævalet Sacerdos efficere per doctrinæ ſermonem, poteſtas hoc impleat per diſciplinæ terrorem. Sæpe per regnum terrenum cœleſte regnum proficit, ut qui intra Eccleſiam poſiti contra fidem, & diſciplinam Eccleſiæ agunt, rigore Principum conterantur, ipſamque diſciplinam, quam Eccleſiæ humilitas exercere non prævalet, cervicibus ſuperborum Poteſtas principalis imponat, & ut venerationem *m* mereatur, virtutem poteſtatis impertiat. Cognoſcant Principes ſeculi Deo debere ſe rationem reddere propter Eccleſiam, quam a Chriſto tuendam ſuſcipiunt. Nam ſive augeatur pax, & diſciplina Eccleſiæ per fideles Principes, ſive ſolvatur, ille ab eis rationem exiget, qui eorum poteſtati ſuam credidit Eccleſiam. l *Polyc. l.* 6. *t.* 5. *Burch. l.* 15. *c.* 34. *Ivo p.* 10. *c.* 44.

¶ Corr. Rom. *m* Venerationem] *In variis editionibus hujus libri legitur:* & ut veneratione mereatur, virtute poteſtatis impertiat. *In Concilio Pariſienſi ſub Ludovico, & Lothario lib.* 2. *cap.* 2. *ubi hoc refertur, legitur,* & ut venerationem mereatur, virtutem poteſtas impertiat. *Apud Ivonem vero* (*nam Burchardi codex manifeſtam habet mendum*) *hoc modo,* & ſic venerationem mereatur, ut virtutem poteſtatis impertiat.

C. XXI. *Et Regia poteſtas, & Sacerdotalis defendat auctoritas, quæ ad divinam confeſſionem pertinent.*

Item Leo Papa I. *epiſt.* 29. *ad Pulcheriam Auguſtam.*
(an. 450. *Roma Conſtantinopolim.*)

REs *m* autem humanæ aliter tutæ eſſe non poſſunt, niſi quæ ad divinam confeſſionem pertinent, & Regia, & Sacerdotalis defendat auctoritas. m *Polyc. l.* 1. *t.* 27

C. XXII. *Sacerdotalis admonitio quos corrigere non valet, ſecularis potentia corrigat.*

Item ex Concilio Turonenſi III. *n cap.* 41.
(an. 813. *in Gallia.*) n *C. l.* 2. *c.* 44.

INceſtuoſi *o* 5, parricidæ, homicidæ multi apud nos reperiuntur, ſed aliqui ex illis Sacerdotum nolunt admonitionibus aurem accommodare, volentes in priſtinis perdurare criminibus: quos oportet per ſecularis potentiæ diſciplinam a tam prava conſuetudine coercari, qui per ſalutifera Sacerdotum monita noluerunt revocari. o *Burchar. l.* 7. *cap.* 29. *Ivo p.* 9. *c.* 65.

¶ Pith. 5. *Inceſtuoſi.*] Centur. *tom.* 8. p. 574.

C. XXIII. *Malos comprimere, & bonos ſublevare Regum officium eſt.*

Item Hieronymus *ſuper Hierem. ad cap.* 22.
(c. an. 410. *in Palæſtina.*)

REgum officium *p* eſt proprium, facere judicium, & juſtitiam, & liberare de manu calumniatorum vi oppreſſos, & peregrino, pupilloque, & viduæ, qui facilius opprimuntur a potentibus, præbere auxilium. Et, ut curam eis præceptorum Dei majorem injiceret, intulit *q*: *Nolite contriſtare*, ne non ſolum non arripiatis, ſed ne patiamini quidem per veſtram connivantiam ab aliis contriſtari, *& ſanguinem innocentem non effundatis in loco iſto.* Homicidas *r* autem, ſacrilegos &c. *& poſt pauca.* Si, inquit, hæc feceritis, o Reges Juda, tenebitis priſtinam poteſtatem. p *Autem*] *orig.* q *Hierem.* 7. r *Inf. ead. homicidas.*

¶ *Gratian.* *Ipſis autem Principibus, & poteſtatibus fidem, & reverentiam ſervare oportet: quam qui contempſerit, apud Deum præmia invenire non poterit.*

C. XXIV. *Æterna mercede fraudatur, qui fidem, & reverentiam Poteſtatibus ſervare contemnit.*

Unde idem Hieronymus *in epiſt. ad Titum cap. 2. ad verſ.* Servi dominis.
(*an. 386. in Palæſtina.*)

SI apud carnales dominos in minimo fideles fuerint, incipient eis apud Deum majora committi. Ornat autem doctrinam Domini, qui ea, quæ conditioni ſuæ apta ſunt, facit: & e diverſo confundit eam, qui non eſt ſubjectus in omnibus, cui conditio ſua diſplicet, qui contradictor, atque fraudator in nullo fidem bonam oſtendit. Quomodo enim poteſt fidelis eſſe in ſubſtantia Dei, qui carnali domino fidem exhibere non potuit?

C. XXV. *Militaris diſciplinæ Regi omnia ſervat.*

Item Ambroſius *in lib. 1. de Patriarchis, id eſt, de Abraham cap. 3.* (*c. an. 387. Mediolani.*)

a Dicet (orig. e Gen. 14. n al. decet. DIcat a aliquis, cum ipſe vicerit, quomodo dicit Abraham ad Regem Sodomorum: *Nihil e ſumam abs te*, cum prædæ utique in poteſtate victoris fuerit? Docet n militarem diſciplinam, ut Regi ſerventur omnia. Sane his, qui ſecum fuiſſent in adjumentum fortaſſe ſocieti, partem emolumenti tribuendam aſſerit, tanquam mercedem laboris. Ideoque, quoniam ſibi mercedem ab homine non quæſivit, a Deo accepit: ſicut legimus ſcriptum, quia poſt hæc factum eſt verbum Domini ad Abraham in viſu dicens: *Noli o timere Abraham: Ego protegam te, merces tua multa erit valde.*

o Gen. 15.

§. 1. Gratian. *Præterea, ſicut Principibus, & Poteſtatibus fidem, & reverentiam exhibere cogimur, ita ſæcularium dignitatum adminiſtratoribus defendendarum Eccleſiarum neceſſitas incumbit. Quod ſi facere contempſerint, a communione ſunt repellendi.*

C. XXVI. *Querimonias Eccleſiarum, qui in dignitatibus agunt, attentius debent audire.*

Unde Joannes VIII. (*c. an. 876. Romæ.*)

y Anſ. l. 3. c. 107. ADminiſtratores p plane ſæcularium dignitatum, qui ad Eccleſiarum tuitionem, pupillorum, ac viduarum protectionem, rapaciumque refrenationem conſtituti eſſe procul dubio debent, quoties ab Epiſcopis, & Eccleſiaſticis viris conventi fuerint, eorum querimonias attentius audiant, & ſecundum quod neceſſitas expetierit, abſque negligentia examinent, & diligenti ſtudio corrigant. Quod ſi Dei timorem præ oculis non habentes negligere poſt ſecundam, & tertiam admonitionem inventi fuerint, omni ſe noverint communione uſque ad condignam ſatisfactionem privatos.

C. XXVII. *Non ſolum homines, ſed & contrariæ fortitudines ſunt ultrices iræ Dei.*

Item Hieronymus *ſuper Joelem ad c. 2.*
(*an. 406. in Palæſtina.*)

z Ivo p. 10. c. 110. Pann. l. 8. c. 48. a al. &. NOn z ſolum homines miniſtri ſunt, & ultores iræ Dei in his, qui malum operantur (unde a non ſine cauſa gladium portant) ſed etiam contrariæ fortitudines, quæ appellantur furor, & ira Dei.

C. XXVIII. *Qui crudeles jugulat, non eſt talis, qualis patientibus videtur.*

Idem *ſuper Eſaiam ad cap. 13.*
(*an. 406. ibid.*)

b Ivo p. 10. c. 110. Pann. l. 8. c. 49. c al. ſunt abs orig. NOn b eſt crudelis, qui crudeles jugulat: ſed (crudelis c ideo vocatur) quod crudelis patientibus eſſe videtur. Nam & latro ſuſpenſus patibulo crudelem judicem putat.

C. XXIX. *Miniſter eſt Dei, qui malos percutit in eo, quod mali ſunt.*

d Et ibi gloſſ. ord. Infr. ead. q. 8. quicunque percutit. Idem *ſuper Ezechielem lib. 3. ad c. 9.* d
(*c. an. 410. ibid.*)

e In Tribur. ſub Arnulpho cap. 3. Burch. l. 6. c. 43. Ivo p. 10. c. 114. Pann. l. 8. c. 51. QUi e malos percutit in eo, quod mali ſunt, & habet vaſa interfectionis, ut occidat peſſimos, miniſter eſt Domini.

C. XXX. *Non ſcelus admittit judex, qui homines vincit.*

Idem *ſuper epiſt. ad Galatas lib. 2. ad c. 5.*
(*an. 386. ibid.*)

f Ivo p. 10. c. 115. Pann. l. 8. c. 52. JUdex f non eſt auctor ſceleris nequam homines vinciendo.

C. XXXI. *Non effundit ſanguinem, qui homicidas, & ſacrilegos punit.*

Idem *ſuper Hierem. lib. 4. ad c. 22.*
(*c. an. 410. ibid.*)

HOmicidas g, & ſacrilegos, & veneficos punire non eſt effuſio ſanguinis, ſed legum miniſterium. g Ivo p. 10. c. 115. Burch. l. 6. c. 43. Pann. l. 8. c. 53.

C. XXXII. *Principi ſeculi peſſimis parcere non debent.*

Item Cyprianus *libro de exhortatione martyrii cap. 5.*
(*c. an. 253. in Africa.*)

SI h audieris in una de civitatibus, quas Dominus Deus tuus dabit tibi inhabitare te illic, dicentes: Eamus, & ſerviamus Diis alius, quos non noviſti, interficiens necabis omnes, qui ſunt in civitate, cæde gladii, & incendes civitatem igni, & erit ſine habitaculo in æternum: non reædificabitur etiam nunc, ut avertatur Dominus ab indignatione iræ ſuæ. Et dabit miſericordiam tibi, & miſerebitur tui, & multiplicabit te, ſi exaudieris vocem Domini Dei tui, & obſervaveris præcepta ejus. Cujus præcepti, & rigoris memor Mathathias i interfecit eum, qui ad aram ſacrificaturus acceſſerat. Quod ſi ante adventum Chriſti circa Deum colendum, & idola ſpernenda, hæc præcepta ſervata ſunt, quanto magis poſt adventum Chriſti ſervanda ſunt, quando ille veniens non verbis tantum nos hortatus eſt, ſed & factis. h Deut. 13. i 1. Machab. 2.

C. XXXIII. *Tribulationum flagellis aliquando perfidia caſtigatur.*

Item Auguſtinus *contra literas Petiliani lib. 2. c. 83.*
(*c. an. 399. in Africa.*)

AD k fidem nullus eſt cogendus invitus, ſed per ſeveritatem, imo & per miſericordiam Dei, tribulationum flagellis ſolet perfidia caſtigari. Nunquid, quia mores optimi libertate voluntatis eliguntur, ideo mores peſſimi non legis integritate puniuntur? Sed tamen male vivendi ultrix diſciplina præpoſtera eſt, niſi ante ut præcedens bene vivendi doctrinam protendat. Si quæ igitur adverſus vos leges conſtitutæ ſunt, non vos benefacere cogimini, ſed malefacere prohibemini. Nam benefacere nemo poteſt, niſi elegerit, niſi amaverit: quod eſt in libera voluntate. & infra, c. 84. §. 1. Cum aliquid adverſus vos Reges conſtituunt, admoneri vos credite, ut cogitetis, quare iſta patiamini. Si propter juſtitiam, ipſi ſunt illic perſecutores veſtri ſunt, vos autem beati l, qui perſecutionem patiuntur propter juſtitiam, poſſidebitis regnum cœlorum. Si autem propter iniquitatem ſchiſmatis veſtri, quid illi, niſi correctores veſtri ſunt: vos autem, ſicut cæteri diverſorum ſcelerum rei, qui pœnas legibus pendunt, profecto infelices & in hoc, & in ſæculo futuro? k Ivo p. 10. c. 73. l Matth. 5.

§ Corr. Rom. *ut* Cura] *Apud B. Auguſtinum, & Ivonem legitur*, niſi cum præcedens bene vivendi doctrina contemnitur: *ſed ad gloſſam in verſ.* cura *non eſt mutatum.*

C. XXXIV. *Injuriæ Sacramentorum Chriſti a Regibus eſt vindicanda.*

Idem *in eodem lib. c. 92.* (*c. an. 399. ibid.*)

SI propterea m perſecutor non fuit Nabuchodonoſor, quia ſcelus in ſanctum Danielem n commiſſum juſtiſſime vindicavit: quomodo vindicandum eſt a Regibus, quod Chriſti Sacramenta exſufflaverint, ſi Prophetæ membra, quia in periculum miſſa ſunt, ſic vindicari meruerunt? m Ivo ibid. n Dan. 3.

C. XXXV. *Diligentiſſimi rectores ſunt, qui malos, ut a malo fugiant, perſequuntur.*

Idem *in libro de unitate Eccleſiæ, c. 19.*
(*c. an. 402. ibid.*)

SI o vos contra Eccleſiam Chriſti altare erexiſſe, & a Chriſtiana unitate, quæ toto orbe diffunditur, ſacrilego ſchiſmate ſeparatos eſſe, & corpori Chriſti (quod eſt Eccleſia toto orbe diffuſa,) & rebaptizando, & blaſphemando, & quantum poteſtis oppugnando, adverſari ſancte, & canonica Scriptura convincit, vos impii, atque ſacrilegi. illi autem, qui vos pro tanto ſcelere tam leniter damnorum admonitionibus, vel locorum, vel honorum, vel pecuniæ privatione deterrendos, coercendoſque decernunt, ut cogitantes, quare iſta patiamini, ſacrilegium veſtrum cognitum fugiatis, & ab æterna damnatione liberemini, & rectores diligentiſſimi, & conſultores piiſſimi deputantur. o Ivo ibid.

C. XXXVI. *Non amatur ſervus, vel filius, cum non corripitur.*

Idem *ſuper epiſtolam Joannis, tractatu 7.*
(*c. an. 412. ibid.*)

NOn p putes tunc te amare ſervum tuum, quando eum non cædis, aut tunc te amare filium tuum, quando p Ivo p. 10. c. 76. Pann. l. 8. c. 12.

ei non

ſi non das diſciplinam, aut tace te amare vicinum tuum, quando eum non corripis. Non eſt iſta charitas, ſed languor. Ferveat charitas ad corrigendum, ad emendandum. Si ſunt boni mores, delectent: ſi ſunt mali, emendentur.

C. XXXVII. *Innocentiæ officium eſt, nulli nocere, & peccantem punire.*

Idem in *lib. 19. de civitate Dei, c. 16.*
(*an. 426. ibid.*)

q *Ivo p. 10. c. 77.* NOn q eſt a innocentiæ, patiendo ſinere, ut in malum gravius incidatur. Pertinet ergo ad innocentiæ officium, non ſolum nemini malum inferre, verum etiam cohibere a peccato, vel punire peccatum, ut aut ipſe, qui plectitur β, corrigatur experimento, aut alii terreantur exemplo.

§ Corr. Rom. a Non eſt] *Integer locus apud B. Auguſtinum ſic habet:* Sicut enim non eſt beneficentiæ, adjuvando efficere, ut bonum, quod majus eſt, amittatur: ita non eſt, &c.

β Plectitur,] *Sic in Originali: antea legebatur,* prius odio habetur, *nec multo aliter Ivo.*

C. XXXVIII. *Non eſt miſericors, qui vitiis nutriendis parcit.*

r *al. Lotharium.* Idem ad Lotharium r. (*forte c. an. 410. ibid.*)

s *Ivo p. 10. c. 79. Panor. l. 8. c. 25.* QUi s vitiis nutriendis parcit, & favet, ne contriſtet peccantium voluntatem, tam non eſt miſericors, quam qui non vult cultrum rapere puero, ne audiat plorantem: & non timet, ne vulneratum doleat, vel extinctum.

C. XXXIX. *Enormia flagitia per ſeculi judices corripiantur.*

Item Haymo *ſuper epiſtolam ad Romanos, c. 13.*
(*forte c. an. 850. in Saxonia.*)

t *Ivo p. 10. c. 21. Pann. l. 8. c. 3.* SUnt t quædam enormia flagitia, quæ potius per mundi judices, quam per antiſtites, & rectores Eccleſiarum vindicantur: ſicut cum quis interficit Pontificem Apoſtolicum, Epiſcopum, Presbyterum, ſive Diaconum. Hujuſmodi reos Reges & Principes mundi damnant. Ergo non ſine cauſa gladium portant, qui talia ſcelera dijudicant. Sunt enim maxime conſtituti propter latrones, homicidas, raptores: ut & illos damnent, & alios ſub timore compeſcant.

§ Corr. Rom. *In vulgatis citabatur ex Auguſtino, ſed in vetuſtis tribuitur Haymoni, apud quem habetur.*

C. XL. *Furta, & crimina a Rege ſunt cohibenda.*

Item Cyprianus *in nono genere abuſionis.*
(*forte c. an. 258. in Africa.*)

u *Omittuntur aliquot verba. Ivo p. 10. c. 96. Pann. l. 8. tit. 4. c. 19.* REx u debet furta cohibere, adulteria punire, impios de terra perdere, parricidas, & perjurantes vivere non ſinere, filios ſuos non ſinere impie agere.

§ Corr. Rom. *Libellus hic de duodecim gradibus abuſionum impreſſus eſt tomo nono operum B. Auguſtini, ſed eſt etiam in uno codice Vaticano operum B. Cypriani: & in Concilio Pariſienſi, lib. 2. cap. 1. hoc idem nonum abuſionis genus refertur ex Cypriano, quemadmodum & apud Ivonem, & in Pannormia.*

C. XLI. *Non peccat, qui ex officio nocentem interficit.*

Item Auguſtinus *de libero arbitrio, l. 1. c. 4.*
(*an. 388. ibid.*)

x *Ivo part. 10. c. 101. Pann. l. 8. c. 35.* SI x homicidium eſt hominem occidere, poteſt tamen occidere y aliquando ſine peccato. Nam & miles hoſtem, & judex, vel miniſter ejus nocentem, & cui forte invito, atque imprudenti telum manu fugit, non mihi videntur peccare, cum hominem occidunt. Evodius: aſſentior α. Sed homicidæ iſti appellari non ſolent. *Idem in quæſtionibus Levitici, quæſt. 68. ad cap. 19. §. 1.* Cum homo juſte occiditur, lex eum occidit, non tu.

y *al. occidere.*

§ Corr. Rom. α Evodius: aſſentior.] *Hæc ſunt addita ex Originali, & Ivone. Eſt enim liber ille ſcriptus in Dialogo.*

C. XLII. *Non qui ad bonum, ſed qui ad malum cogit, perſequitur.*

Item Pelagius Papa. (Valeriano Patricio c. an. 557. *Roma Ravennam.*)

z *Dewſded. p. 1. Polyc. l. 7. tit. 5. Anſel. l. 12. c. 47. Ivo p. 10. c. 95.* NOn z vos hominum aniloquia retardent dicentium, quia perſecutionem Eccleſia faciat, dum vel ea, quæ committuntur, reprimit, vel animarum ſalutem requirit. Errant hujuſmodi rumoris fabulatores. Non perſequitur, niſi qui ad malum cogit. Qui vero malum, vel factum jam punit, vel prohibet, ne fiat, non perſequitur iſte, ſed diligit. Nam ſi, ut illi putant, nemo nec reprimendus a malo, nec retrahendus a malo ad bonum eſt, humanæ & divinæ leges neceſſe eſt evacuari, quæ & malis pœnam, & bonis præmia juſtitia ſuadente conſtituunt.

Malum autem ſchiſma eſſe, & per exteras etiam poteſtates hujuſmodi homines debere opprimi, & Canonicæ Scripturæ auctoritas, & paternarum regularum nos veritas docet. Quiſquis ergo ab Apoſtolicis diviſus eſt ſedibus, in ſchiſmate eum eſſe non dubium eſt: & contra univerſalem Eccleſiam altare nititur erigere. §. 1. Sed quid de talibus inſertus a Chalcedonenſi Synodo canon ſtatuat a, gloria veſtra conſideret, ubi poſt alia ſic dicit: *Qui a communione ſeipſum ſuſpendit, & collectam facit, & altare conſtituit, & noluerit vocanti Epiſcopo conſentire, & noluerit eidem acquieſcere, neque obedire primo & ſecundo vocanti, hunc omnino damnari, nec unquam vel curationem β mereri, nec recipere eum poſſe honorem. Si vero b permanſerit turbas faciens, & ſeditiones Eccleſiæ, per exteram poteſtatem tanquam ſeditioſum comprimi.* §. 2. Et B. Auguſtinus c de talibus dicit: *Multa etiam cum invitis benigna quadam aſperitate plectendis agenda ſunt, quorum potius utilitati conſulendum eſt, quam voluntati. Nam in corripiendo filio, quantumvis aſpere, nunquam paternus amor amittitur. fit tamen, quod nolet, ut doleat, qui etiam invitus videtur dolore ſanandus.* Ecce videtis, quemadmodum ſancti teſtimonia patris non perſequitur coercendo talia, ſed diligat emendando talea ſemper Eccleſia. Facite ergo etiam vos, quod ſæpenumero intentionem Chriſtianitatis veſtræ frequenter hortamur, & date operam, ut talia fieri ultra non liceat: ſed etiam (quod vobis facillimum eſſe non dubito) hi, qui talia præſumpſerant, ad piiſſimum Principem ſub digna cuſtodia dirigantur. §. 3. Recolere enim debet Celſitudo veſtra, quid per nos Deus fecerit tempore illo, quo Illiriam, & Venetias, tyranno Totila poſſidente, Francia etiam cuncta vaſtantibus, non ante tamen Mediolanenſem Epiſcopum fieri permiſiſtis, niſi ad Clementiſſimum Principem exinde retuliſſetis, & quid fieri debuiſſet, ejus iterum ſcriptis recognoviſſetis: & inter ubique ferventes hoſtes, Ravennam tamen & is, qui ordinabatur, & is, qui ordinaturus erat, providentia culminis veſtri deducti ſunt.

a *11. qu. 3. ſi quis Presbyter.*

b *Cap. l. 5. c. 24.*

c *ſupra diſt. 45. & qui emendat.*

§ Corr. Rom. a Inſertus Chalcedonenſi] *Attamen quarto Concilio Chalcedonenſe, in epiſtola Archimandritarum ad ipſum Concilium pro rehabilitatione Dioſcori, citatur canon quintus Concilii Antiocheni: & eadem fere modo habetur in ea epiſtola, neque hic refertur. Cum nostra tamen antiqua verſione ipſius Concilii magnopere concordat.*

β Vel curationem] *In utroque Concilio, id eſt, Antiocheno, priſcæ verſionis, & Chalcedonenſi legitur,* curationem. *Græce vero eſt,* ἢ μηκέτι θεραπείας τυγχάνειν.

C. XLIII. *Schiſmatici, & hæretici ſeculi poteſtate coerceantur.*

Idem *Narſæ patricio, & Duci in Italia.*
(*an. 556. Romæ.*)

d *Anſ. l. 6. c. 196. Polyc. l. 7. tit. 5. De hoc ſchiſmate B. Gregor. l. 4. epiſt. 30. & lib. 7. indict. 2. ep. 10. & alibi.* DE d Liguribus, atque Veneticis, & Hiſtriæ Epiſcopis quid dicam? quos idonea eſt Excellentia veſtra & ratione, & poteſtate reprimere, & dimittitis eos in contemptum Apoſtolicarum ſedium de ſua ruſticitate glorieri: eum, ſi quid vos de judicio univerſalis Synodi, quod Conſtantinopoli per primam nuper elapſam indictionem actum eſt, forte movebat, ad ſedem Apoſtolicam (quomodo ſemper factum eſt) electis aliquibus de ſuis, qui dare, & accipere rationem poſſent, dirigere debuerant, & non clauſis oculis corpus Chriſti Dei noſtri, hoc eſt, ſanctam Eccleſiam lacerare. Nolite ergo dubitare hujuſmodi homines principali, vel judiciali auctoritate comprimere: quia regulæ e Patrum hoc ſpecialiter conſtituerunt, ut ſi quis Eccleſiaſtici officii perſonæ, cui ſubjectus eſt, reſtiterit, vel ſenſum collegerit, aut aliud altare erexerit, ſeu ſchiſma fecerit, iſte excommunicetur, atque damnetur. Quod ſi forte & hoc contempſerit, & permanſerit, diviſiones, & ſchiſma faciendo, per Poteſtates publicas opprimatur. Ecce domine, quod f animus veſter forte timidus eſt, ne perſequi videaris, de Patrum vobis auctoritate hæc breviter dirigenda curavi, cum mille alia exempla, & conſtitutiones ſint, quibus evidenter agnoſcitur, ut facientes ſciſſuras in ſancta Eccleſia, non ſolum exilio, ſed etiam proſcriptione rerum, & dura cuſtodia per publicas poteſtates debeant coerceri.

e *Supra proximo capite. Canon epiſt. in Antiochen. 5.*

f *al. de quo animus.*

C. XLIV. *Ab Eccleſiæ unitate diviſi a ſecularibus poteſtatibus coerceantur.*

Item Pelagius. (*eidem c. an. 556. ibid.*)

g *Anſel. l. 12. c. 46. Polyc. l. 7. tit. 5.* QUaſi g non de gloriæ veſtræ ſtudiis judicio gratularemur, non ſolum veſtram, ſed multorum, ac pene omnium credimus habere notitiam: & ideirco neve de his, quæ vobis præſentibus ibi fieri ſtupemus, fiducialiter apud gloriam veſtram duximus conquerendum. Thraciæ h ſiquidem, atque Maximilianus nomina tantum Epiſcoporum habentes, & Eccleſiaſticam ibi unitatem perturbare dicuntur, & omnes Eccleſiaſticas res ſuis uſibus applicare in tantum ut contra unum eorum, id eſt, Maximilianum, uſque ad nos per tam longum iter, neceſſitate compellente quidem infatigabiliter venientes, preces offerrent. Ob quam cauſam Petrum Presbyterum ſedis noſtræ, ſed & Projectum notarium ad eadem loca duximus deſtinandos, ut ea, quæ canonicis ſtatutis a prædictis Pſeudoepiſcopis comperierint commiſſa, vel digna debeant ibi ultione corripere, vel eoſdem ad nos niſi que perducere. Et ideo ſalutantes paterno affectu gloriam veſtram, petimus,

h *al. Tertice, al. Arſacius.*

ut præfatis, qui a noſtra ſede directi ſunt, in omnibus præbeatis auxilium: nec putetis alicujus eſſe peccati, ſi hujuſmodi homines comprimuntur. Hoc enim & divi-
l al. mundane. næ, & humanæ l leges ſtatuerunt, ut ab Eccleſiæ unitate diviſi, & ejus pacem iniquiſſime perturbantes, a ſecularibus etiam poteſtatibus comprimantur. Nec quicquam majus eſt, unde Deo ſacrificium poſſitis offerre, quam ſi id ordinetis, ut hi, qui in ſuam, & aliorum perniciem debacchentur, competenti debeant vigore compeſci.

C. XLV. *Iniquitas pravorum, quamvis bonis proſiciat, tamen punienda eſt.*

Idem Pelagius Papa Joanni Patricio.
(imo Narſæ Patricio an. 556. *ibid.*)

u Anſ. l. 12. c. 47. Polyc. ibid. REſcripentes u literæ Excellentiæ veſtræ, de injuria quidem, quam vobis iniquorum hominum præſumptio ingeſſit, valde doluimus. Sed quia ſcimus occulto Dei judicio animam veſtram, etſi per aliorum iniquitatem, & ſuperbiam, u contaminatione ſchiſmatis cuſtoditam, egimus omnipotenti Deo gratias, qui etiam de malis hominum actibus bona operari conſuevit. Nec enim ſine illius providentia factum eſſe credendum eſt, ut inſenſati, & perverſi homines ad hoc uſque proſilirent, ut ſuam diviſionem, catholicam eſſe credentes Eccleſiam, u ſua vos pollutione prohiberent. Sic enim per miſericordiam Dei etiam neſcientibus illis hoc factum eſt, ut
l al. communione. a Schiſmaticorum factione l amoti, catholicæ, quam diligitis, ſervari vos contigiſſet Eccleſiæ. Quamvis igitur veſtra per illorum ſcelus utilitas facta ſit, nolite tamen impunitam præſumptionem iniquorum hominum graſſari permittere. Si enim hoc, quod in veſtram gloriam præſumpſerunt, non fuerit vindicta compreſſum, quod in minoribus α non valeant puniri, ambigi ultra non debet. Exercete igitur in talibus debitam auctoritatem, & ne ers
m al. ſpes. amplius talia committendi ſpiritus m creſcat, veſtris correctionibus reprimantur. Ad hoc ſiquidem Dei nutu etiam contra vos talia præſumpſerunt, ut talia vobis corrigen-
n al. errores. tibus ab eodem n ſcelere alios poſſitis, Deo propitiante, munire. Quales autem ſint, qui Eccleſiam fugiunt, Euſiaſii vos ſcelera (quæ amplius occulta Deus eſſe noluit) evidenter informant: qui in homicidio quidem nec hominis neceſſitudinem, nec fratris charitatem, nec ſacer-
n al. in adulterio. dotii reverentiam cogitavit. Inceſtuoſo autem adulterio o etiam ipſius vindictæ abſtulit modum. quia, ſi adulterium puniat, non remanet, in quo vindicetur inceſtus. Si inceſtuoſo ingerat pœnam, inultum crimen adulterii remanebit. Ecce, de quo collecti ſunt, qui, quantum ad ſuperbiam ſuam, injuriam vobis inferre moliti ſunt, & quantum ad providentiam Dei, impollutos vos Eccleſiæ ſervaverunt. Auferte tales ab iſta provincia, attmini oblata vobis a Deo opprimendi perfidos occaſione. Quod tunc plenius fieri poterit, ſi auctores ſcelerum ad clementiſſimum Principem dirigantur, & maxime Eccleſiæ Aquilejenſis invaſor, qui & in ſchiſmate, & inceſtu β maledictus, nec honorem Epiſcopi poterit retinere, nec meritum.

¶ Corr. Rom. α Quod in minoribus) *In aliquot vetuſtis, & apud Anſelmum legitur*, quod in minoribus valeant, ambigi &c.
β Inceſtu) *Anſelmus habet*, & a ſchiſmatico maledictus.

C. XLVI. *In certamine, quod contra infideles geritur, quiſquis moritur, cœleſte regnum meretur.*

Item Nicolaus *exercitui Francorum*.
(imo Leo IV. an. 849. *ibid.*)

p Ivo p. c. 10. 87. Pann. l. 8. c. 30. OMnium p veſtrum noſſe volumus charitatem, quoniam quiſquis (quod non optantes dicimus) in hoc belli certamine fideliter mortuus fuerit, regna illi cœleſtia minime negabuntur.

¶ Corr. Rom. Ivo *part. 10. c. 87. verſ.* omnium veſtrum *hoc idem citat ex epiſtola Leonis IV. ad exercitum Francorum, ubi etiam aſſert id, quod infra eod. q. 8. c.* omni timore, *ex eodem Leone aſſumptum.*

C. XLVII. *Non ſunt homicidæ, qui adverſus excommunicatos zelo matris Eccleſiæ armantur.*

Item Urbanus II. *Godefredo Lucano Epiſcopo.*
(*c. an. 1090. Romæ in Etruriam.*)

q Ivo p. 10. c. 54. Pann. l. 8. c. 11. EXcommunicatorum q interfectoribus (prout in ordine 6 Eccleſiæ Romanæ didiciſtis) ſecundum intentionem α modum congrua ſatisfactionis injunge. Non enim eos homicidas arbitramur, quos adverſus excommunicatos zelo catholicæ matris ardentes, aliquos eorum 7 trucidaſſe contigerit. Ne tamen ejuſdem Eccleſiæ matris diſciplina deſeratur 8, eo tenore, quem diximus, pœnitentiam eis indicito congruentem, qua divinæ ſimplicitatis oculos adver-
r al. contraxerint. ſus ſe complacere valeant, ſi forte quid duplicitatis pro humana fragilitate in eodem flagitio incurrerint r.

¶ Corr. Rom. α Intentionem) Ivo, *& Panormia habent*, intentionem ipſorum: *ſed ob gloſſam non eſt additum*.
¶ PITH. 6. *In ordine.*] V. C. *morem Eccleſiæ Rom. noſſi.*
7. *Aliquos eorum.*] V. C. *eorum quoslibet.*
8. *Deſeratur.*] V. C. *deſæviat.*

C. XLVIII. *Pax Eccleſiæ mœſtitiam conſolatur perditorum.*

Item Auguſtinus *epiſtola 50. ad Bonifacium, de coercendis hæreticis.*
(*c. an. 417. in Africa.*)

QUis r enim noſtrum α velit aliquem illorum non ſo- r Ivo p. 10. c. 59.
lum perire, verum etiam aliquid perdere? Sed ſi aliter non meruit pacem habere domus David s, niſi Abſalon s 2. Rg. 18.
filius ejus in bello, quod gerebat contra patrem, fuiſſet extinctus, quamvis magna cura mandaverat ſuis, ut eum, quantum poſſent, vivum, ſalvumque ſervarent, ut eſſet, cui pœnitenti paternus affectus ignoſceret, quid ei reſtitit, niſi perditum flere, & ſui regni pace acquiſita ſuam mœſtitiam conſolari?

¶ Corr. Rom. α Noſtrum) *Emendatum eſt ex B. Auguſtino, a quo parum diſcordat Ivo. Antea apud Gratianum legebatur*, Quis enim veſtrum velit aliquem inimicorum ſuorum non ſolum &c.

Gratian. *Si ergo viri ſancti, & publica poteſtate bella gerentes non fuerunt tranſgreſſores illius mandati*: Non occides: *quamvis quoſque flagitioſos digna morte peremerunt: ſi miles ſuæ poteſtati obediens non eſt reus homicidii; ſi ejus imperio quemlibet flagitioſum interfecerit, ſi homicidas, & veneficos punire non eſt effuſio ſanguinis, ſed legum miniſterium; ſi pax Eccleſiæ mœſtitiam conſolatur perditorum; ſi illi, qui zelo catholicæ matris accenſi excommunicatos interficiunt, homicidæ non judicantur: patet, quod malos non ſolum flagellari, ſed etiam interfici licet. §. 1. Sed quæritur, ſi contingat aliquos malos puniri ab his, qui non habent legitimam poteſtatem, an ſine reis effuſi ſanguinis hi, per quos puniuntur.*

C. XLIX. *Aliquando puniuntur peccata per populos juſſu divino excitatos.*

De his ita ſcribit Ambroſius *lib. 1. de Cain, & Abel c. 4.*
(*an. 375. Mediolani.*)

REmittuntur peccata per Dei verbum, cujus Levites interpres, & quidem executor eſt. Remittuntur etiam per officium Sacerdotis, ſacrumque miniſterium. Puniuntur quoque per homines, ſicut per judices, qui poteſtate ad tempus utuntur. *& infra.* §. 1. Puniuntur peccata etiam
per populos: ſicut legimus, quia ſæpe u ab alienigenis Dei u Sæpe alienigenis] orig.
juſſu excitatis, propter Divinæ majeſtatis offenſam, ſub- u ſubjectus] orig.
actus u eſt populus Judæorum.

Gratian. *Hinc notandum eſt, quod aliquando punit Deus peccata per neſcientes, aliquando per ſcientes. Per neſcientes*
peccata punit: ſicut y per Sennacherib, & per Nabuchodono- y 4. Reg. 19.
ſor, & per Antiochum z, & per Principes Romanorum, & per z 2. Mach. 3.
nonnullos Reges Gentilium populum Iſraeliticum delinquentem aliquando affligit, aliquando captivavit. §. 2. Unde ipſe
Dominus ait per Prophetam a: Virga furoris mei Aſſur: a Eſa. 10.
ipſe autem non cognovit. *Aſſur erat virga furoris Domini. quia per eum innumeras gentes divina juſtitia flagellare diſpoſuit. Ipſe vero non cognovit: quia in ſuperbiam elatus, victoriam, quam aſſecutus fuerat, non divinæ potentiæ, ſed ſuis viribus attribuit. Unde contra ejus ſuperbiam Domi-*
nus loquitur, dicens b: Numquid glorificabitur ſerra contra b Eſa. ibid.
eam, qui ſecat in ea? aut numquid exaltabitur ſecuris contra eum, qui cædit in ea? *Quibus ſimilitudinibus ſatis perſpicue oſtenditur, quod ſicut ſerra, & ſecures nec ſecare, nec cædere ligna poſſunt, niſi ab alio regantur, ac ideo contra regentes ſe ſuperbire non debent: ſic illi, per quos Deus punit, abſque nutu divinæ diſpoſitionis nihil agere valent: ac ideo contra regentem ſe ſuperbire eis non licet. §. 3. Tales in eo, quod puniunt, Deo ſervire dicuntur: in eo autem quod ignorantes ſe eſſe miniſtros iræ Dei, impia vanitate ſuperbiunt, mercedem ſuæ ſervitutis a Deo non niſi temporalem inveniunt: pœnam vero ſuæ ſuperbiæ non effugiunt. Unde cum Dominus diceret ad Prophetam de Nabuchodono-*
ſor: Quid c dabo ei pro labore, quo ſervivit mihi apud c Ezech. 29 paulo aliter, quam in vulg. aut apud 70.
Tyrum? *ſtatim ſubjunxit*: Da, *hoc eſt*, *dabo ſibi provinciam*, Ægyptum, & Æthiopiam. *Cum autem in corde ſuo ſuperbiens poſtea diceret* d: Nonne hæc eſt Babylon, quam
ego condidi in robore regni mei? *&c. ſtatim immutavit* d Dan. 4.
Deus rationabilem mentem ejus, & induit eum ferina beſtialitate, ut ab hominibus fugiens cum beſtiis viveret. §. 3.
Per Antiochum e quoque cum idololatriam Judaicæ plebis Do- e 1. Mach. 1.
minus puniret, & patres, quam ex lege Dei abjecta, & ex ſacris nationum aſſumptis quærebant, illis in perniciem verteret, quia Dei diſpoſitionem ignorans, ſuæ facultati devaſtationem illius plebis attribuit, imprecatur ei tunc Prophe-
ta f, dicens: Effunde iram tuam in gentes, quæ te non f Pſal. 78.
noverunt, & in regna, quæ non invocaverunt nomen tuum: ne forte dicant in gentibus, ubi eſt Deus eorum? *§. 4. Similiter cum per Romanos peccatum mortis Chriſti Deus punire decreviſſet, urbis incendium, & Judaicæ plebis miſeram captivitatem ſuis viribus adſcribere cœperunt: unde*
contra eos Propheta imprecatur, dicens g: Leva manus tuas g Pſal. 73.
in ſuperbias eorum, qui te oderunt, *& qui multa maligna operati, monumenta ſua victoriæ poſuerunt in medio*
atrio tuo. §. 5. Per ſcientes peccata puniuntur: ſicut Deus
per filios Iſrael voluit peccata punire Amorrhæorum h, & h Joſue 5. & 6. Deut. 7.
Chananæorum, & aliarum gentium: quarum terram Iſraelitis

Digitized by Google

litis poſſidendam dedit: quibus etiam præcepit, ut nemini eorum parcerent, ſed omnes morti traderent. Quod propter peccata eorum illis contigiſſe ex verbis Domini apparet:
i Gen. 15. qui cum diceret ad Abraham, Semini i tuo dabo terram hanc, veluti quæreret, quare non modo eam das mihi? audivit, Nondum enim ſunt peccata Amorrhæorum conſummata. Quæ tunc intelliguntur fuiſſe conſummata, cum populus ille de Ægyptiaca ſervitute liberatus, terram eorum, ſicut Abrahæ promiſſum fuerat, in hereditatem accepit. §. 6. Cum ergo ſic divino juſſu ad puniendum peccata populi excitamur, ſicut populus ille Judaicus eſt excitatus ad occupandum terram promiſſionis, & ad delendas gentes peccatrices, ſine culpa noxius ſanguis effunditur, & quæ ab eis male poſſidentur, in jus, & dominium vitæ tranſeunt bonorum. §. 7. Cum vero occulto inſtinctu aliqui moventur ad perſequendos malos, ſicut Sennacherib, & ceteri, qui populum delinquentem perſecuti ſunt, licet occulto inſtinctu operante illorum meritis excitentur ad perſequendum: tamen, quia prava intentione non pravorum delinquentium punire, ſed illorum bona rapere, vel ſuæ ditioni ſubjicere quærunt, non ſunt immunes a crimine. De aliis etiam notandum eſt, quod aliquando excitantur ad puniendum peccata bonorum, ut tandem per horum correctione ipſi quoque puniantur: ſicut in
k Jud. 4. libro Judicum legitur k de Jabin Rege Chananæorum, & de Madianitis: quod propter idololatriam populi ſuſcitavit eos Deus, ut Iſrael affligerent, & terram eorum occuparent. Cum autem populus Dei ſub manibus eorum diutius affli-
l Jud. 8. ctus peccatum ſuum recognoſceret, & per pœnitentiam ſibi Deum placaret, Dei præcepto, & l Barach comitatus Debboram Propheteſſam uxorem Lapidoth, Jabin Regem Chananæorum, & Zizaram ducem exercitus ſui contrivit. & Gedeon Zebee, & Salmana Reges Madianitarum, & Oreb, & Zeb duces eorum morti tradidit. §. 8. Apparet ergo, quod aliquando per legitimam poteſtatem gerentes, aliquando per populos divino juſſu excitatos, mali pro peccatis ſuis non ſolum flagellantur, ſed etiam vita perduntur. Nec eſt contra-
m ſup. ead. c. 2. rium illud Auguſtini m, quod ad Marcellinum pro Circumcellionibus ſupplicans rogabat, ut verberibus eos coerceret, non morte perderet. Quamvis enim ſupplicando ſpatium vitæ eis reſervari popoſcit, non tamen legum ſeveritatem, qua tales morte plectuntur, non obſervandam docuit.

AN MALI COGENDI SINT AD BONUM.

QUÆSTIO VI.

QUod autem quæritur, an mali ſint cogendi ad bonum, facile apparet. Antiquus namque populus ille metu pœnarum ad obſervationem legis cogebatur. In Evan-
a Matth. 10. gelio a quoque Dominus ait diſcipulis ſuis: Nolite timere eos, qui corpus occidunt, animam autem non poſſunt occidere: ſed potius eum timete: id eſt, in timore ſervite, qui poteſt animam, & corpus perdere in gehennam. Paulus quoque cum Eccleſiam Dei perſequeretur, in
b Act. 9. timore cæcitatis b ad Deum convertere coactus eſt. Unde ſe ab-
c 1. Cor. 15. ortivo ſimilem teſtatus eſt, dicens c: Noviſſime autem omnium tanquam abortivo viſus eſt & mihi.

C. I. *Eccleſia malos debet cogere ad bonum, ſicut Chriſtus Paulum coegit.*

Item Auguſtinus ſcribit epiſt. 50. ad Bonifacium.
(c. an. 417. in Africa.)

d Sup. ead. q. 4. quis nos. Ivo p. 10. c. 59. SChiſmatici dicunt: cui d nim Chriſtus intulit? quem coegit? Ecce habent Paulum Apoſtolum. Agnoſcant in eo prius cogentem Chriſtum, & poſtea docentem. prius ferientem, & poſtea conſolantem. Mirum eſt autem, quomodo ille, qui pœna corporis ad Evangelium coactus intravit, plus illis
e 1. Cor. 15. omnibus, qui ſolo verbo vocati ſunt, in Evangelio e laboravit: & quem major timor compulit ad charitatem, ejus perfe-
f 1. Joan. 4. cta f charitas foras miſit timorem. Cur ergo non cogeret Eccleſia perditos filios, ut redirent, ſi perditi filii coegerunt alios, ut perirent? Quamvis & illos, quos non coegerunt, ſed tantummodo ſeduxerunt, ſi per terribiles, ſed ſalubres leges in ejus gremium revocentur, blandius pia mater amplectitur & de illis multo amplius, quam de illis, quos nunquam perdiderat, gratulatur. §. 1. An non pertinet ad diligentiam paſtoralem, etiam illas oves, quæ non violenter ereptæ, ſed blande, leniterque ſeductæ a grege aberraverint, & ab alienis poſſideri cœperint, inventas ad ovile Dominicum, ſi reſiſtere voluerint, flagellorum terroribus, vel etiam doloribus revocare? Item infra. §. 2. A Chriſto coactum oſtendimus Paulum. Imitatur itaque Eccleſia in iſtis cogendis Dominum ſuum. Quæ prius, ut neminem cogeret, expectavit, ut de fide Regum, atque
g prædicatio] orig. gentium prædictio g Prophetica compleretur. §. 3. Etiam hinc autem non abſurde intelligitur illa Apoſtolica ſententia, ubi B.
h 2. Cor. 10. Paulus dicit h: Paratus ulciſci omnem inobedientiam, cum impleta fuerit prius veſtra obedientia. §. 4. Unde & ipſe Do-
i Luc. 14. minus ad magnam cœnam ſuam adduci prius jubet convivas, poſtea cogi. Nam, cum ei ſervi ſui reſpondiſſent i: Domine, factum eſt, quod juſſiſti, & adhuc locus eſt: exite, inquit, in vias, & ſepes, & quoſcumque inveneritis, cogite intrare. In illis ergo, qui primo leniter adducti ſunt, completa
k al. poteſtate. eſt prior obedientia: in illis autem, qui coguntur, inobedien-
l ſup. ead. q. 4. ipſa pietas. §. ſi per poteſtatem. tia coercetur. Item infra. §. 5. Si per k poteſtatem l, quem per religionem, ac fidem Regum tempore, quo debuit, divino munere accepit Eccleſia, ii, qui inveniuntur in viis, & ſepibus,

id eſt, in hæreſibus, & ſchiſmatibus, coguntur intrare, non quia coguntur, reprehendant, ſed quo coguntur, attendant.

¶ Corr. Rom. Initium hujus capitulæ apud B. Auguſtinum ubi de Donatiſtis agitur ſic habet: Ubi eſt, quod iſti clamare conſueverunt, liberum eſt credere, cui vim &c. ut ſup. ead. q. 4. quis nos. verſ. cui vim.

C. II. *Variis modis errantes corripiuntur a Deo.*

Idem *ad Donatiſtas epiſt. 166.*
(circa an. 409. ibid.)

QUod m erraverat (inquit Dominus n) non revocaſtis, & quod perierat, non requiſiſtis.) Hoc vobis per nos m Ivo p. 10. c. 64. n Ezech. 34.
ipſe Deus facit; ſive obſecrando, ſive minando, ſive corripiendo, ſive damnis, ſive laboribus, ſive per ſuas occultas admonitiones, vel viſitationes, ſive per poteſtatum temporalium leges.

C. III. *Non eſt conſiderandum, quod quiſque cogitur, ſed quale ſit illud, quo cogitur.*

Idem *in epiſtola 48. ad Vincentium.*
(c. an. 408. ibid.)

VIdes, ut opinor, non eſſe conſiderandum, quod quiſque cogitur, ſed quale ſit illud, quo cogitur, utrum bonum, an malum: non quod quiſquam bonus poſſit eſſe invitus, ſed timendo, quod non vult pati, vel relinquit impedientem animoſitatem, vel ignoratam compellitur cognoſcere veritatem, ut timens vel reſpuat falſum, de quo contendebat, vel quærat verum, quod neſciebat, & volens jam teneat, quod nolebat. Item infra. §. 1. Mea primitus ſententia erat, neminem ad unitatem Chriſti eſſe cogendum, verbo eſſe agendum, diſputatione pugnandum, ratione vincendum, ne fictos Catholicos haberemus, quos apertos Hæreticos noveramus. Sed hæc opinio mea non contradicentium verbis, ſed demonſtrantium ſuperabatur exemplis. Nam primo mihi opponebatur civitas mea, quæ cum tota eſſet in partem Donati, ad unitatem Catholicam timore legum Imperialium converſa eſt: quam nunc videmus ita hujus veſtræ animoſitatis perniciem deteſtari, ut in ea nunquam fuiſſe credatur. Ita aliæ multæ, quæ mihi nominatim commemorabantur, ut ipſis rebus agnoſcerem, etiam in hac cauſa recte intelligi poſſe, quod ſcriptum eſt
o: Da ſapienti occaſionem, & ſapientior erit. o Prov. 9.

C. IV. *Onere penſionis Ruſticus ad Dominum converti cogatur.*

Item Gregorius I. *Januario Epiſcopo Caralitano, lib. 3. epiſt. 26. (an. 594. Romæ in Sardiniam.)*

JAm vero, ſi Ruſticus tantæ perfidiæ, & obſtinationis fuerit inventus, ut ad Deum minime venire conſentiat, tanto penſionis onere gravandus eſt, ut ipſa exactionis ſuæ pœna compellatur ad rectitudinem feſtinare.

¶ Pr. m. s. *Januario Epiſcop.*] V. C. *Maximiano Epiſcopo.*

Gratian. *Ex his omnibus intelligitur, quod mali ſunt cogendi ad bonum.* §. 1. *Sed objicitur, quod nemo eſt cogendus ad id, ad quod inutiliter cogitur. Ad bonum autem quiſque inutiliter cogitur, cum Deus aſpernetur coacta ſervitia. Unde Apoſtolus*
p *cum ad eleemoſynas Corinthios hortaretur, ait:* Unuſquiſque, prout deſtinavit in corde ſuo, non ex triſtitia, aut ex p 2. Cor. 9.
neceſſitate. Hilarem enim datorem diligit Deus. *Unde datur intelligi, quod qui invitus dat propter præſentem pudorem, & rem, & meritum perdit. Item, cum redderet cauſam, quare*
ſumptibus abſtineret, ait q: Si ex neceſſitate evangelizavero, q 1. Cor. 9.
non erit mihi gloria. §. 2. *Item.* Si invitus evangelizavero, diſpenſatio mihi credita eſt. Si autem volens hoc ago, mercedem habeo apud Deum. *Item cum Galatis r ſcriberet, legalia* r Galat. 5.
non eſſe ſervanda, ait: Si Spiritu ducimini, non eſtis ſub lege. *Ex quo apparet eum, qui ſub lege eſt, id eſt qui timore pœnæ, non amore juſtitiæ ſervit, non duci Spiritu Sancto: Si autem Spiritu Sancto non ducitur, Deo placere nunquam valet.* §. 3.
Item. Non s accepiſtis Spiritum ſervitutis iterum in timore, s Rom. 8.
ſed accepiſtis Spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus, abba, pater. *Ex quibus verbis datur intelligi, quod, etſi in Veteri Teſtamento timore pœnæ homines cogebantur ad bonum, tamen in Novo Teſtamento ſola libertate, & dilectione juſtitiæ*
ſunt invitandi ad fidem. Unde illi dicuntur t ſervi. & filii an- t Galat. 4.
cillæ, pertinentes ad Iſmael: iſti dicuntur liberi, & filii liberæ,
pertinentes ad Iſaac. §. 4. *Item Joannes in ſua epiſtola* u. Ti- u 1. Joan. 4.
mor non eſt in charitate: ſed perfecta charitas foras mittit timorem. *Qui autem cogitur, timore illo ducitur, qui non eſt in charitate; qui animum comprimit, non animum mutat, quo pœna timetur, non bonum diligitur. Porro ſine dilectione boni nullus Deo placere, vel in numero bonorum connumerari poterit.*
Unde, cum Propheta x diceret: Animalia tua habitabunt in x Pſal. 67.
ea, *ſcilicet hæreditate; oſtendens, quomodo ad ipſam habitationem pervenirent, ſubdit.* In dulcedine tua, quam tu præparaſti pauperi, Deus. *dulcedinem vocans, ſuavitatem boni operis, quo bonum fit non timore pœnæ, ſed dilectione juſtitiæ. Cum ergo ſine hac dulcedine animalia in hæreditate non habitent, patet, quod, nemo utiliter ad bonum cogitur ſolo timore. Quicunque enim ad bonum cogitur, ſolo timore, non amore ducitur: non ergo ſunt mali cogendi ad bonum.* §. 1. His ita

reſpondetur: Si bonum, ad quod mali coguntur, ſemper inviti tolerarent, & nunquam voluntarii ſequerentur, inutiliter cogerentur ad illud. Sed quia humana natura eſt, & ea, quæ in deſuetudinem ducimur, abhorrere, & conſueta magna cuſtodia diligere, flagellis tribulationum mali ſunt cohibendi a malo, & provocandi ad bonum: ut dum timore pœnæ malum in deſuetudinem ducitur, abhorreatur: bonum vero ex conſuetudine dulceſcat. Unde Auguſtinus in Pſal. 127. y Cum per timorem z gehennæ continet ſe homo a peccato, fit conſuetudo juſtitiæ, & incipit, quod durum erat, amari: & incipit excludi timor a charitate, & ſuccedit timor caſtus, de quo hic dicitur; quo timemus, ne tardet ſponſus, ne diſcedat, ne eo careamus. Ille utilis eſt, ſed non permanet in æternum, ut iſte.

y *Ad verſum iue.*

§ Corr. Rom. z Cum per timorem] *Loca hæc potius conveniunt cum gloſſa ordinaria in eundem Pſalmum: ſunt tamen hic aliqua ex B. Auguſtino, quæ non ſunt in gloſſa.*

AN HÆRETICI SUIS, ET ECCLESIÆ REBUS SINT SPOLIANDI? ET QUI POSSIDENT EA HÆRETICIS ABLATA, AN DICATUR POSSIDERE ALIENA.

QUÆSTIO VII.

N*Unc autem quæritur, an hæretici ſuis, & Eccleſiæ rebus ſint expoliandi. Et qui poſſident hæreticis ablata, an dicantur poſſidere aliena.*

C. I. *Res terrena non niſi divino, vel humano jure tenentur.*

De his ita ſcribit Auguſtinus *ad Vincentium, epiſt.* 48. (c. an. 408. *in Africa.*)

a *Ivo p. 3. c. 179. Polyc. l. 7. tit. 3.*

QUicunque a vos ex occaſione legis hujus Imperialis, non dilectione corrigendi, ſed inimicandi odio perſequitur, diſplicet nobis. Et quamvis res quæque terrena recte a quoquam poſſideri non poſſit, niſi vel jure divino, quo cuncta juſtorum ſunt, vel jure humano, quod in poteſtate eſt Regum terræ, (ideoque falſo res veſtras appellatis, quas nec juſte b poſſidetis, & ſecundum leges Regum terrenorum amittere juſſi eſtis, fruſtraque dicitis, nos eis congregandis laboravimus, cum ſcriptum legatis: *Labores impiorum juſti edunt* c.) Sed tamen, quiſquis ex occaſione hujus legis ß, quam Reges terræ Chriſto ſervientes, ad emendandam impietatem veſtram promulgaverunt, res proprias veſtras cupide appetit, diſplicet nobis. Quiſquis denique res ipſas pauperum, vel Baſilicas congregationum, quas ſub nomine Eccleſiæ tenebatis (quæ omnino non debentur, niſi ei Eccleſiæ, quæ vere eſt Chriſti Eccleſia) non per juſtitiam, ſed per avaritiam tenet, diſplicet nobis. Quiſquis d pro aliquo flagitio, vel facinore dejectum e a vobis y ita ſuſcipit, ſicut ſuſcipiuntur, qui (excepto errore, quo a nobis ſeparamini) ſine crimine apud vos vixerunt, diſplicet nobis. Sed non facile iſta monſtratis: & ſi monſtratis, nonnullos toleramus, quos corrigere, vel punire non poſſumus: neque propter paleam relinquimus aream Domini: neque propter piſciculos rumpimus retia Domini: neque propter hœdos in fine ſegregandos deſerimus gregem Domini: neque propter vaſa facta in contumeliam, migramus de domo Domini.

b *al. juſti.*
c *al. edent.*
d *24. q. 4. c. quiſquis.*
e *in. projectum] orig.*

§ Corr. Rom. α Labores impiorum] *Hæc ſententia ſimilis eſt, quod ſcribitur Prov.* 13. Θησαυρίζεται δὲ δικαίοις πλοῦτος ἀσεβῶν, *id eſt, ut infra, eodem c.* quemadmodum. Theſaurizantur autem juſtis divitiæ impiorum. *Ubi vulgata habet*, cuſtoditur juſto ſubſtantia peccatoris. *Itemque Eſaiæ 61. ſcriptum eſt*, ἐν τῷ πλούτῳ αὐτῶν θαυμασθήσεσθε, *cum uero dixiſſet*, ἰσχὺν ἐθνῶν κατέδεσθε. *Sapientiæ 10. legitur.* Ideo juſti tulerunt ſpolia impiorum. *infra ead. q.* quemadmodum.

ß Hujus legis] *In codice Theodoſiano, lib. 16. tit. 5. ſunt leges Honorii, & Theodoſii 43. 52. & 54. in quibus præcipitur ædificia, prædia & loca, quæ ad conventicula Donatiſtarum, vel aliorum hæreticorum antea pertinuerant, ab Eccleſiis Catholicis vindicari, vel eiſdem ſociari debere. Et ad has leges videtur ſpectaſſe S. Auguſtinus, & hic, & in tractatu 6. in Joannem (ut notatum eſt ſup. diſtinct. 8.* quo jure.) *& contra literas Petiliani (ut in proxime ſequenti capite,) & alibi.*

y Vobis] *Sic eſt emendatum ex vetuſtis codicibus, & originali, cum in vulgatis, & hic, & ſupra 24. q. 4.* quiſquis, *legeretur*, nobis. *Vox autem*, dejectum, *non eſt mutata ob gloſſam. Nam in vetuſtis hic, & infra cap. citato, & apud Ivonem, & in Originali eſt*, projectum.

C. II. *Catholici non ideo aliena poſſident, quæ ab hæreticis ablata tenent.*

Idem *contra literas Petiliani, lib.* 2. c. 43. (c. an. 399. *ibid.*)

f *Ivo p. 10. c. 75.*

SI f de rebus, vel locis Eccleſiaſticis, quæ tenebatis, & non tenetis, querimini, poſſunt & Judæi ſe juſtos dicere, & iniquitatem nobis objicere: quia locum, in quo impia regnaverunt, modo Chriſtiani poſſident. Quid ergo indignum, ſi ea, quæ tenebant hæretici, ſecundum patris Domini voluntatem Catholici tenent? Ad omnes enim ſimiles, id eſt, ad omnes impios & iniquos illa vox Domini valet g: *Auferetur a vobis regnum Dei, & dabitur genti facienti juſtitiam.* An fruſtra ſcriptum eſt? *Labores* h *impiorum juſti edent?* Quapropter magis mirari debetis, quod adhuc tenetis aliquid, quam quod aliquid amiſiſtis. *Item cap. 59. §. 1.* Si quæ jam præciſi i poſſidere cupiſtis, quia vobis ablata nobis Dominus dedit, non ideo concupiſcimus aliena, quia illius imperio, cujus ſunt omnia, facta ſunt noſtra, & juſte noſtra ſunt. Vos enim his utebamini ad præciſionem, nos ad unitatem. Alioquin & primo populo Dei poſſent illi objicere alienæ rei concupiſcentiam, qui divina poteſtate ab eorum facie, quia ea terra male utebantur, expulſi ſunt: & ipſi Judæi, a quibus ablatum eſt regnum ſecundum k verba Domini, & datum eſt genti facienti juſtitiam, poſſunt objicere alienæ rei concupiſcentiam: quia Eccleſia Chriſti poſſidet l, ubi perſecutores Chriſti regnabant.

g *Matth. 21.*
h *ſup. 2. proxima.*
i *conciſi] orig.*
k *Pſal. 134.*
l *al. ubi præſidet.*

C. III. *Res Eccleſiaſticæ ab hæreticis injuſte poſſidentur.*

Idem *epiſt. 50. ad Bonifacium.* (c. an. 417. *ibid.*)

m *Polyc. lib. 7. tit. 3. Anſ. l. 12. c. 39.*

QUod m autem nobis objiciunt, quod res eorum concupiſcamus, & auferamus, utinam Catholici fiant, & non ſolum, quæ dicunt ſua, ſed etiam noſtra in pace nobiſcum, & charitate poſſideant. Uſque adeo autem calumniandi cupiditate cæcantur, ut non attendant, quam ſint inter ſe contraria, quæ loquuntur. Ipſi certe dicunt, & invidioſiſſime ſibi conqueri videntur, quod eos in noſtram communionem violento legum imperio coarctamus. Hoc utique nullo modo faceremus, ſi res eorum poſſidere vellemus. Quis avarus quærit compoſſeſſorem? Quis dominandi cupiditate inflammatus, vel faſtu dominationis elatus, deſiderat habere conſortem? Ipſos certe attendant quondam ſuos, jam noſtros ſocios, & fraterna nobis dilectione connexos, quemadmodum ea n teneant, non ſolum, quæ habebant, ſed etiam noſtra, quæ non habebant: quæ tamen, ſi pauperum compauperes ſumus, & noſtra ſunt, & illorum. Si o autem privatim, quæ nobis ſufficiant, poſſidemus, non ſunt illa noſtra, ſed pauperum, quorum procurationem quodammodo gerimus, non proprietatem nobis uſurpatione damnabili vendicamus. Quicquid ergo nomine Eccleſiarum partis Donati poſſidebatur, Chriſtiani Imperatores legibus religioſis cum ipſis Eccleſiis ad Catholicam tranſire juſſerunt. Cum ergo nobiſcum ſint plebes earundem Eccleſiarum, nobiſcum pauperes, qui de eiſdem poſſeſſiunculis alebantur, ipſi potius foris poſiti deſinant concupiſcere aliena, ſed intrent in unitatis ſocietatem, ut pariter gubernemus non illa tantum, quæ dicunt ſua, verum etiam, quæ dicuntur & noſtra. Scriptum p eſt enim: *Omnia veſtra: vos autem Chriſti, Chriſtus autem Dei.*

n *ul. ſua.*
o *ſup. 12. qu. 1. ſi privatim.*
p *1. Cor. 3.*

C. IV. *Qui a corpore Chriſti præciditur, ſpiritum juſtitiæ tenere non poteſt.*

Idem *in eadem epiſtola* 50. (c. an. 417. *ibid.*)

QUemadmodum membrum, ſi præcidatur ab hominis vivi corpore, non poteſt tenere ſpiritum vitæ: ſic homo, qui præciditur de Chriſti juſti corpore, nullo modo poteſt tenere ſpiritum juſtitiæ, etiamſi figuram membri teneat, quam ſumpſit in corpore. In hujus ergo compagem corporis veniant, & labores ſuos non dominandi cupiditate, ſed bene utendi pietate poſſideant. Nos autem voluntatem noſtram, ut jam dictum eſt, ab hujus cupiditatis ſordibus, quolibet inimico judicante, purgamus: quando eos ipſos, quorum labores dicuntur, ut nobiſcum & illis, & noſtris in ſocietate catholica utantur, quantum valemus, inquirimus. §. 1. Sed hoc eſt, inquiunt, quod nos movet. ſi injuſti ſumus, quare nos quæritis? Quibus reſpondemus, quærimus vos injuſtos, ne permaneatis injuſti: quærimus perditos, ut de inventis gaudere poſſimus, dicentes q: *Mortuus erat frater, & revixit, perierat, & inventus eſt.* Quare ergo me, inquit, non baptizas, ut me abluas a peccatis? Reſpondeo, quia non facio injuriam characteri Imperatoris, cum errorem corrigo deſertoris. Quare, inquit, apud te, vel pœnitentiam non ago? Imo, niſi egeris, ſalvus eſſe non poteris. Quomodo enim gaudebis te eſſe correctum, niſi doleas te fuiſſe perverſum? Quid ergo, inquiunt, apud vos, cum ad vos tranſimus, accipimus? Reſpondeo non quidem accipitis baptiſmum, qui vobis extra compagem corporis Chriſti ineſſe potuit, prodeſſe non potuit: ſed accipitis r unitatem Spiritus in vinculo pacis (ſine qua nemo poterit videre Deum,) & charitatem, quæ ſicut ſcriptum s eſt, cooperit multitudinem peccatorum. *Et ſupra* §. 2. Si autem conſideremus, quod ſcriptum eſt in libro Sapientiæ t: *Ideo juſti tulerunt ſpolia impiorum.* Item, quod legitur in Proverbiis u: *Theſaurizantur autem juſtis divitiæ impiorum*, tunc videbimus non eſſe quærendum, qui habeant res hæreticorum, ſed qui ſint in ſocietate juſtorum. *Item poſt aliqua.* §. 3. Si corpus Chriſti tollit ſpolia impiorum, & corpori Chriſti theſaurizantur divitiæ impiorum, non debent impii foris remanere, ut calumnientur, ſed intrare potius, ut juſtificentur. *Item poſt aliqua.* §. 4. In x Chriſti ergo compagem corporis veniant, & labores ſuos non dominandi cupiditate, ſed bene utendi pietate poſſideant. Nos autem voluntatem noſtram, ut jam dictum eſt, ab hujus cupiditatis ſordibus, quoli-

q *Luc. 15.*
r *Eph. 4.*
s *Jac. 5.*
t *Sap. 10.*
u *Prov. 13. ſecundum 70.*
x *ſup. hoc eod. c. non longe ab initio.*

Digitized by Google

quolibet inimico judicante, purgamus: quando eos ipſos, quorum labores diripiunt, et nobiſcum & illos, & noſtris in ſocietate catholica utantur, quantum valemus, inquirimus.

¶ Corr. Rom. *Antea citabatur ex epiſtola ad Vincentium, in qua non habetur.*

Gratian. *His igitur auctoritatibus liquido monſtratur, quod ea, quæ ab hæreticis male poſſidentur, a Catholicis juſte auferuntur, nec ideo aliena poſſidere dicuntur.*

AN EPISCOPIS, VEL QUIBUSLIBET CLERICIS SUA LICEAT AUCTORITATE, VEL APOSTOLICI, SIVE IMPERATORIS PRÆCEPTO, ARMA MOVERE.

QUÆSTIO VIII.

a Gr. DE Epiſcopis vero, vel quibuslibet Clericis, quod nec ſua auctoritate, nec auctoritate Romani Pontificis arma arripere valeant, facile probatur. Cum enim Petrus, qui primus Apoſtolorum a Domino fuerat electus, materialem gladium exercere, ut Magiſtrum a Judæorum injuria defenſaret, audivit a: Converte gladium tuum in vaginam.

a Matth. 26. omnes enim, qui gladium acceperint, gladio peribunt: ac ſi aperte ei diceretur: hactenus tibi, tuiſque prædeceſſoribus inimicos Dei gladio corporali licuit perſequi: deinceps in exemplum patientiæ gladium tuum, id eſt, tibi hactenus conceſſum in vaginam converte: & tamen ſpiritualem gladium, quod eſt verbum Dei, in mactatione veteris vitæ exerce. Omnes enim præter illum, vel auctoritatem ejus, qui legitima

b Rom. 13. poteſtate utitur, qui, ut ait Apoſtolus b, non ſine cauſa gladium portat, cui etiam omnis anima ſubdita eſſe debet, omnes, inquam, qui præter auctoritatem hujuſmodi gladium

c Inf. ead. non pila. acceperint, gladio peribunt. §. 1. Item Ambroſius c: Arma Epiſcopi lachrymæ ſunt, & orationes. Item illud Apoſtoli d:

d Rom. 12. Non vos metipſos defendentes chariſſimi, quamvis omnibus generaliter dicatur, ſpecialiter tamen Prælatis dictum intelligitur.

C. I. De eodem.

Unde Joannes Papa VIII. *Angelbergæ Imperatrici, excuſans Joannem Epiſcopum removeri de militia, dicit.* (a. an. 876. Romæ in Venetiam.)

a al. miramur. NImium a certe veremur, & jure formidat contra profeſſionem ſui ordinis ſecularem militiam exercere: terram defendere, de prœliis tractare, de armis, terrenæ poteſtatis eſt.

¶ Corr. Rom. *Huic capiti, & ſequenti non eſt in vulgatis prepoſitum nomen Palea. Utrumque tamen cum deinceps ſequenti Palea abeſt a pleriſque vetuſtis exemplaribus.*

C. II. De eodem.

Item Innocentius Papa. (forte a. an. 408. Romæ.)

CUm a Judæis, inquit, Dominus caperetur, & Petrus cujuſdam inobedientis aurem abſcinderet, ferire prohibuit: & formam omnium Sacerdotum (quorum prior erat) etiam pro ſe ipſo capi arma carnalia prohibuit.

C. III. De eodem.

P A L E A.

Item Ambroſius. (an. 387. *Mediolani.*)

f Polyc. l. 4. t. 13. NOn ſpicula quærunt ferrea: (non arma Chriſti milites.) Coactus repugnare non novi: ſed dolor, fletus, orationes, lachrymæ fuerunt mihi arma adverſus milites. Talia enim munimenta ſunt Sacerdotis. Aliter nec debeo, nec poſſum reſiſtere: fugere autem, & relinquere Eccleſiam non ſoleo: ſervum Chriſti non cuſtodia corporalis, ſed Domini providentia ſepire conſuevit.

¶ Corr. Rom. *Initium hujus capitis, quod conſtat duobus dimetris iambicis, non eſt inventum 1. Reliqua habentur in lib. 5. epiſtolarum in oratione contra Auxentium, quamvis hæc verba aliqua ſint immutata. Nam apud B. Ambroſium habetur ut inf. ead. c.* convenient. §. quid ergo turbamini.

¶ Pith. 1. *Non eſt inventum.*] Sunt Prudentii.

Gratian. *Hinc etiam de his, qui in bello, aut rixa moriuntur,* in Concilio Triburienſi *ſic ſtatutum eſt.* (an. 895. *in Germania.*)

C. IV. Pro Clerico, qui in bello, aut rixa moritur, oratio, vel oblatio non offeratur.

g Burch. l. 2. c. 233. Ivo p. 6. c. 308. QUicunque g Clericus aut in bello, aut in rixa, aut in Gentilium ludis mortuus fuerit, neque in oblatione, neque in oratione pro eo poſtuletur; ſed in manus incidat judicis: ſepultura tamen non privetur.

C. V. Gradu amiſſo tradantur in monaſterio Clerici voluntarie arma ſumentes.

Item ex Concilio Toletano IV. *c.* 44. *de Clericis arma ferentibus.* (an. 633. in *Hiſpania.*)

CLerici h, qui in quacunque ſeditione i arma volentes h Anſelm. l. 7. c. 167. ſumpſerint, aut ſumpſerunt, reperti, amiſſo ordinis i al. factione. ſui gradu in monaſterium pœnitentiæ a tradantur.

¶ Corr. Rom. a Pœnitentiæ] *Sic legitur apud Anſelmum, & in codicibus Conciliorum editis, & manuſcriptis, quamvis in poſterioribus editionibus Colonienſibus in margine ſit adſcriptum,* perenniter, *quemadmodum antea apud Gratianum legebatur.*

C. VI. Propriæ gradus amiſſione mulctentur militaria arma Clerici ferentes.

Item ex Concilio Meldenſi *cap.* 37. (*an.* 845. *in Gallia.*)

QUicunque o ex Clero eſſe videntur, arma militaria o Burch. l. 2. c. 11. Ivo p. 6. non ſumant, nec armati incedant: ſed profeſſionis c. 286. Pann. l. 3. ſuæ vocabulum religioſis moribus, & religioſo habitu præ c. 128. beant. Quod ſi contempſerint, tanquam ſacrorum canonum contemptores, & Eccleſiaſticæ ſanctitatis profanatores, proprii gradus amiſſione mulctentur, quia non poſſunt ſimul Deo, & ſeculo militare.

a Gr. Gratian. *Hic ita reſpondetur. Sacerdotes propria manu arma arripere non debent: ſed alios ad arripiendum ad oppreſſorum defenſionem, atque ad inimicorum Dei oppugnationem eis licet hortari.*

C. VII. Pro Sarracenis Papa jubet populum congregari, & eos ad littus maris accurrere.

Unde Leo IV. *ſcribit Ludovico* l *Auguſto.* (an. 849. *Romæ.*) l al. Lothario.

IGitur m a cum ſæpe dictiſſimi a Sarracenorum partibus per- m Ivo p. 10. c. 83. venirent nuntia, quidam in Romanum portum Sarrace- Pann. l. 8. c. 27. nos clam, furtiveque venturos eſſe dicebant. Pro quo noſtrum congregari præcepimus populum, maritimumque ad littus deſcendere decrevimus, & exierit ſumus Roma.

¶ Corr. Rom. *Epiſtola Leonis IV, ex qua hoc, & duo ſequentia capita ſunt accepta, non extant. In vetuſtis autem Pontificalibus, quod ad hæc capita videtur facere, legitur: cum magna Agarenorum claſſis ex Africa ad vadandum Romanam ſolviſſe nuntiaretur, Neapolitanos, Amalphitanos, & Cajetanos navibus Hoſtiam veniſſe, ut contra Agarenos pro defenſione ſancti Petri, & Romana urbe dimicarent. Quorum Principes Leo Papa ad ſe vocaverat, & cum ipſis multa tractavat. Atque ipſa præciſa verba, quæ ad hoc caput pertinent, ſunt hæc.* Quos benigne in palatio Lateranenſi ſuſcipiens, cauſam, pro qua venerant, inquirit. Illi autem ſe ob aliud non veniſſe teſtati ſunt, niſi ut ſuperius legitur exaratum. Quorum pius Apoſtolicus credulus verbis, cum magno exercitu, & armorum præcinctu mox civitatem Hoſtiem properavit, omneſque cum gaudio ſuſcepit. Illi autem videntes ſummum Pontificem, omnes oſculari cœperunt pedes ejus. Summus autem Præſul Miſſam in Eccleſia B. Auream celebravit, omnibuſque corpus Dominicum tradidit, atque orationem poſt perceptum corpus ſuper eos docuit. Deus, cujus dextera B. Petrum ambulantem in fluctibus, ne mergeretur, erexit, & Coapoſtolum ejus Paulum tertio naufragantem de profundo pelagi liberavit, exaudi nos propitius, & concede, ut amborum meritis horum fidelium tuorum brachia contra inimicos ſanctæ tuæ Eccleſiæ dimicantia omnipotenti dextera tua corroborentur, & convaleſcant, ut de recepto triumpho nomen ſanctum tuum in cunctis gentibus appareat glorioſum. Die vero altera, poſtquam prædictus Pontifex reverſus eſt e jam prædicta civitate, ipſi ſceleratorum ſocii, ſive participes (ſcilicet Agareni) juxta littus maris Hoſtienſis multis cum navibus apparuerunt. Præfati autem homines ſuper illos facientes impetum, omnes ſuperavere orationibus Apoſtolorum, & ſancti Præſulis.

¶ Pith. a. *Igitur.*] Centur. *tom.* 9. *p.* 300. Luitprand.

C. VIII. Ultor ſui gregis Papa debet eſſe, & præcipuus adjutor.

Item Leo. (an. 849. *ibid.*)

SCire n a vos oportet, quod nunquam ab aliquibus no- n Ivo p. 10. c. 84. ſtros homines ſinimus opprimi: ſed, ſi neceſſitas ul- Pann. l. 8. c. 28. lia o occurrerit, præſentialiter vindicamus. quia noſtri o al. illis. gregis in omnibus ultores eſſe debemus, & præcipui adjutores.

¶ Pith. 3. *Scire.*] Centur. *tom.* 8. *p.* 498. 499.

C. IX.

C. IX. *Cœleſte regnum a Deo conſequitur, qui pro Chriſtianorum defenſione moritur.*

Idem *exercitui Francorum.*
(an. 849. *ibid.*)

p *Pannor. l. 8. c. 30.* OMni p timore, ac terrore depoſito contra inimicos ſanctæ fidei, & adverſarios omnium religionum agere viriliter ſtudete. Novit enim omnipotens, ſi quilibet veſtrum moritur, quod pro veritate fidei, & ſalvatione patriæ, ac defenſione Chriſtianorum mortuus eſt. & ideo ab eo præmium cœleſte conſequetur.

C. X. *Contra Longobardos precibus Hadriani Papæ Carolus bellum ſuſcepit.*

Item Alcuinus. (c. an. 800. *in Gallia.*)

q *Deuſd. lib. 5. Ivo p. 10. c. 91. Pann. l. 8. c. 32.* HOrtatu q, & precibus Hadriani Romanæ urbis Epiſcopi exoratus Carolus Rex bellum contra Longobardos ſuſcepit: quod prius quidem & a patre ejus Pipino, Stephano Papa ſupplicante, cum magna difficultate ſuſceptum eſt.

¶ Corr. Rom. *Quod hic refertur ex Alcuino, habetur in uno, & geſtis Caroli Magni per Eginardum ſcriptis. In quo libro, & apud Ivonem pro voce,* hortatu, *legitur,* rogatu.

C. XI. *Judæos non debemus perſequi, ſed Saracenos.*

Item Alexander Papa II. *omnibus Epiſcopis Hiſpaniæ.*
(c. an. 1068. *Romæ in Hiſpaniam.*)

r *Ivo p. 13. c. 114. Pann. l. 8. c. 20.* DIſpar r α nimirum eſt Judæorum, & Saracenorum cauſa. In illos enim, qui Chriſtianos perſequuntur, & ex urbibus, & propriis ſedibus pellunt, juſte pugnatur: hi vero ubique ſervire parati ſunt.

¶ Pitt. 4. *Diſpar.*] Catal. Teſt. Verit. p. 157.

C. XII. *Qui crimina, quæ poteſt emendare, non corrigit, ipſe committit.*

s *al. Hermanno.* Item Joannes VIII. *Demago s Duci glorioſo.*
[c. an. 876. *Romæ.*]

t *Ivo p. 10. c. 90. Pann. l. 8. c. 20.* PRæterea t devotionis tuæ ſtudium exhortamur, ut contra marinos latrunculos, qui ſub prætexta tui nominis in Chriſtícolas debacchantur, tanto vehementius accendaris, quanto illorum pravitate famam tui nominis obfuſcatam fuiſſe cognoſcis. quoniam licet credi poſſit, quod te nolente illi navigantibus inſidiantur; tamen, quia a te comprimi poſſe dicuntur, niſi eos compeſcueris, innoxius non habeberis. Scriptum quippe eſt: *Qui crimina,* u *cum poteſt emendare, non corrigit, ipſe committit.*

u *al. quæ.*

C. XIII. *Crimen punire pro Deo, non eſt crudelitas, ſed pietas.*

Item Hieronymus *ad Riparium contra Vigilantium.*
(an. 406. *a Paleſtina in Galliam.*)

α *Ivo p. 10. c. 92. Pann. l. 8. c. 81.* y *Num. 25.* z *4. Reg. 1.* a *Matth. 10.* b *Act. 5.* c *Act. 13.* d *Deut. 13.* LEgi α Symmaſten α Phinees, y auſteritatem Heliæ, z zelum Simonis a Chananæi, Petri ſeveritatem b Ananiam, & Sapphiram trucidantis, Paulique conſtantiam, qui Elymam c magum viis Domini reſiſtentem æterna cæcitate damnavit. Non β eſt crudelitas crimina pro Deo punire, ſed pietas. Unde & in lege d dicitur: *Si frater tuus, & amicus, & uxor, quæ eſt in ſinu tuo, depravare te voluerit a veritate, ſit manus tua ſuper eos, & effunde ſanguinem eorum.*

¶ Corr. Rom. α Symmaſten] *Sic Hieronymus Num. 25. & in c. 2. Malachiæ.* [illegible], *pugionem interpretatur: tertio autem libro Reg. c. 18. & lib. 4. c. 11. haſtam, velut etiam Heſychius, qui ait,* [illegible].

β Non eſt crudelitas] *In editione Romana legitur,* non eſt crudelitas, pro Deo pietas. *In Lugdunenſi vero,* non eſt crudelitas pro Deo, ſed pietas: *lectio tamen Gratiani non videtur rejicienda.*

C. XIV. *Quædam in Veteri Teſtamento licebant, quæ in Novo prohibentur.*

Item Joannes Chryſoſtomus *ſuper Matthæum homilia 17. ad c. 4.* (c. an. 400. *Conſtantinopoli.*)

e *Ivo p. 10. c. 65. Pann. l. 8. c. 18.* f *Num. 25.* g *Gen. 22.* h *Act. 5.* OCcidit e Phinees f hominem, & reputatum eſt illi ad juſtitiam. Abraham g vero non ſolum homicida, ſed etiam parricida (quod certe gravius eſt) effectus, magis Deo magiſque complacuit. Petrus h geminum fecit homicidium: fuit tamen opus ſpirituale, quod factum eſt. Non ſolo igitur reſpiciamus opera, ſed tempus, & cauſam, & voluntatem, & perſonarum differentiam, & quæcumque alia ipſis operibus acciderint, diligentiſſime inquiramus. Non enim poſſumus ad veritatem aliter pervenire.

C. XV. *Neceſſitate inſtante etiam in quadrageſimalibus diebus bellum inire licet.*

Item Nicolaus Papa I. *ad conſulta Bulgarorum cap. 46.*
[an. 866. *Roma in Bulgariam.*]

SI i nulla neceſſitas urget, non ſolum in quadrageſimali tempore, ſed omni eſt a prœliis abſtinendum. Si autem inevitabilis urget importunitas α, nec quadrageſimali tempore pro defenſione tam ſua, quam patriæ, ſeu legum paternarum, eſt bellorum proculdubio præparationi parcendum; ne videlicet Deum videatur homo tentare, ſi habet, quod faciat, & ſuæ, ac aliorum ſaluti conſulere non procurat, & ſanctæ religionis detrimenta non præcavet. i *Ivo p. 10. c. 93. Pann. l. 8. c. 37.* α *opportunitas) orig. & Ivo.*

C. XVI. *Petrus Ananiam, & Sapphiram increpando morti tradidit.*

Item Gregorius I. *in dialog. lib. 2. c. 30.*
(an. 593. *Romæ.*)

PEtrus l, qui Tabitham m mortuam orando ſuſcitavit, Ananiam, & Sapphiram mentientes morti increpando tradidit. Neque enim oraſſe in eorum extinctione legitur, ſed ſolummodo culpam, quam perpetraverant, increpaſſe. Conſtat ergo, quod aliquando hæc ex poteſtate, aliquando vero exhibentur ex poſtulatione, dum & iſtis vitam increpando abſtulit, & illi reddidit orando. l *Anſ. l. 13. c. 16. Ivo p. 10. c. 69. Pann. l. 8. c. 19.* m *Act. 9. & 5.*

C. XVII. *Beatus Gregorius quoſdam hortatur, ut milites congregent, & contra hoſtes arma viriliter parent.*

Idem *Veloci magiſtro militum lib. 2. epiſt. 29.*
(an. 604. *ibid.*)

UT n pridem o ſuperſtimus gloriæ veſtræ, quia milites illuc erant parati venire: ſed quoniam inimicos congregatos, & huc diſcurrere epiſtola veſtra ſignificaverat, hac eos hic cauſa retinuit. Nunc vero utile eſt viſum, ut aliquanti illuc milites tranſmittantur, quos gloria tua admonere, & hortari, ut parati ſint ad laborem, ſtudeat: & occaſione inventa cum glorioſis filiis noſtris Mauricio, & Vitaliano loquere, & quæcunque vobis Deo adjutore pro utilitate reipublicæ ſtatuerint, facite: & ſi hos, vel ad Ravennates partes, nec dicendum Ariulphum p ingo-ovactiss.... tere, vos a dorſo ejus ite, ſicut viros decet fortes, laborate: quatenus opinio veſtra ex labore veſtro qualitate amplius in republica Deo auxiliante proficiat. Illud tamen præ omnibus admonemus, ut familiam Maloin α, & Adobin, Vigildi, atque Gruſſingi, qui cum glorioſo Mauricio magiſtro militum eſſe noſcuntur, ſine aliqua mora, vel excuſatione relaxes: quatenus venientes illas homines, & prædicti cives cum eis ſine aliquo impedimento debeant ambulare. n *Sic] orig.* o *Polyc. l. 7. t. 13. Anſel. l. 13. c. 6. Ivo p. 10. c. 90.* p *alit. Arnulphum.*

¶ Corr. Rom. α Maloin,] *Hæc nomina ſunt repoſita, quemadmodum habentur in codicibus epiſtolarum impreſſis, & manuſcriptis. Antiqua autem exemplaria Gratiani & a vulgatis, & inter ſe valde hoc loco diſcrepant.*

C. XVIII.

Item *Euſdem Mauricio, & Vitaliano, lib. 12. epiſt. 03.*
(an. 604. *ibid.*)

SUpplicitet q gloriæ veſtræ per filium noſtrum Vitalianum, cum quo & tractatis, & verbo, & ſcripto mandavimus. Undecimo autem die menſis Junii Ariulphus r hanc epiſtolam, quam vobis direximus, tranſmiſit: & illos relegentes eam vidite, ſi in fide ſua Suanenſes, quam Reip. promiſere, perſtiterant: obſideſque dignos, de quibus poſſitis confidere, ab eis percipite: & inſuper eos denuo ſacramentis obſtringite, reddentes eis, quod loco pignoris ſuſtuliſtis, & ſermonibus veſtris eos ſanantes. Si autem manifeſtiſſime cognoveritis, eos cum Ariulpho de ſua ſubjectione s locutos fuiſſe, vel certe obſides ei dediſſe, ſicut nos Ariulphi epiſtola, quam vobis direximus, dubios reddidit, ſalubri conſilio pertractantes, ne in aliquo animus veſter, vel β noſter de ſacramentis gravetur, quicquid utile reip. judicaveritis, peragite. Sed ita faciat gloria veſtra, ut neque ſit aliquid, unde poſſimus ab adverſariis reprehendi t, neque in quo utilitas reip. (quod Dominus avertat) negligatur. Præterea glorioſi filii eſtote ſoliciti; quia quantum comperi, hoſtis γ multitudinem habet collectam, & in δ Marchia dicitur reſidere: & ſi hus curſum, Deo ſibi irato, mittere voluerit, vos loca ipſius (quantum vos Dominus adjuverit) deprædamini; nuc ſorte s ſculpas u, quas mittitis, ſolicite requirent; ne dolose factum ad nos diſcurrat. q *Polyc. ibid. Anſel. l. 13. c. 8.* r *al. Arnulphus.* s *al. ſubditione.* t *comprehendi,] orig.* u *al. ſcultas.*

¶ Corr. Rom. α Denuo] *Abeſt hæc dictio a codicibus epiſtolarum excuſis, & manuſcriptis: eſt tamen in vetuſtis etiam Gratiani, & apud Anſelmum.*

β Veſtra vel] *Hæ duæ voces non ſunt in codicibus epiſtolarum: ſed apud Anſelmum.*

γ Hoſtis] *In epiſtolis beati Gregorii partim legitur:* hoſtem collectam habet: *partim vero,* hoſtis collectam habet, *Apud Anſelmum vero eſt,* hoſtem collectam habet.

δ In

e In Marchia] *In epiſtolis impreſſis eſt*, Narinas: *in uno autem manuſcripto codice*, Narnia.

ζ Sculpae] *In pleriſque vetuſtis, ſicut etiam in editionibus B. Gregorii impreſſis, & manuſcriptis legitur*, ſculcae ; *quae vox etiam apud Paulum Diaconum, & alios ſcriptores ſignificat exploratores, quod vidit etiam auctor gloſſae.*

¶ Pith. 5. Sculcae.] Ita etiam V. C.

Gratian. *In regeſto etiam legitur, quod B. Gregorius civibus Thuſcoru, ut contra Longobardos arma pararent, mandavit, & militantibus ſtipendia decrevit. Hoc ergo exemplo, & praemiſſis auctoritatibus, claret, quod Sacerdotes, etſi propria manu arma arripere non debeant, tamen vel his, quibus hujuſmodi officia commiſſa ſunt, perſuadere, vel quibuslibet, ut ea arripiant, ſua auctoritate valeant imperare.*

3 pars. §. 1. *Sed objicitur illud* Nicolai *ad* Ludovicum, *&* Carolum *Reges*. (*an. 865. Romae.*)

C. XIX. *Epiſcopi non debent militaribus occupare negotiis.*

x Ivo part. 5. c. 334. Reprehenſibile valde conſtat eſſe, quod ſubintuliſti, dicendo, conſuetam partem omnium Epiſcoporum die noctuque cum aliis fidelibus tuis contra piratas maritimos invigilare, ob idque Epiſcopi impediantur venire, cum militem Chriſti ſit Chriſto ſervire: militum vero ſeculi

y 2. Tim. 2. ſeculo, ſecundum quod ſcriptum eſt y: *Nemo militans Deo implicet ſe negotiis ſecularibus.* Quod ſi ſeculi milites ſeculari militiae ſtudent; quid ad Epiſcopos, & milites Chri-

z al. orationi.] orig. ſti, niſi ut vacent orationibus? z

¶ Corr. Rom. *Epiſtola, ex qua ſumptum eſt hoc caput, extat Romae in monaſterio Dominicanorum, ſcripta Ludovico & Carolo Regibus, cujus initium eſt*, Credimus ex Dei dono, *in qua de Carolo, ſermonem proprie ad ipſum convertens, queritur Pontifex, ob quaſdam excuſationes, & hanc praecipue, quae hoc capite continetur, nullos Epiſcopos Romam ad Synodum, quam ipſe habere volebat, miſſos fuiſſe. Propterea mutatus eſt titulus, qui antea erat*, ad Carolum Imperatorem.

α Pith. 6. Piratas.] Northmanos, Sigebert. an. 889. vide ſupra *diſt. 18. can. ſi Epiſcopus.*

C. XX. *In mortem cujuslibet hominis Epiſcopi ſe miſcere formident.*

Item Gregorius *Papa* I. *l. 7. epiſtola prima, ad* Sabinianum. (*an. 597. Romae.*)

Si in morte Longobardorum me miſcere voluiſſem, hodie Longobardorum gens nec Regem, nec Duces, nec Comites haberet, atque in ſumma confuſione eſſet diviſa. Sed quia Deum timeo, in mortem cujuslibet hominis me miſcere formido.

Gratian. *Ecce quod Nicolaus Papa prohibet Epiſcopos ſeculari militia occupari: nec etiam contra maritimos piratas permittit eos ad pugnam accedere. Quomodo ergo Leo Papa adverſus Saracenos urbem egreditur, & ut eos procul a littore arceat, populum undique convocat, & ſuorum injurias praeſentialiter vindicat, atque cum Gregorio milites ad arma invitat? Sed notandum eſt, quoſdam Epiſcopos Levitica tantum portione eſſe contentos: qui, ſicut ex Dei ſorte tantum numerantur, ſic ipſum Deum ſolummodo in haereditatem accipiunt,*

a Pſal. 15. *dicentes* a: Dominus pars haereditatis meae. *Hic nihil eſt commune cum Principibus ſeculi, quia temporalia penitus abjiciunt, ne etiam occaſione legibus Imperatorum obnoxii teneantur. Talibus nulla occaſio relinquitur occupationis ſecularis militiae, quia*

b Matth. 17. *tam de decimis, & primitiis vivunt, tanquam filii* b *ſummi Regis in omni regno a terrenis exactionibus liberi ſunt; ita, ut dicere*

c Joan. 14. *valeant*. Venit c Princeps hujus mundi, & in nobis non habet quicquam. *Porro alii ſunt, qui non contenti decimis, & primitiis, praedia, villas, & caſtella, & civitates poſſident, ex quibus Caeſari debent tributa, niſi Imperiali benignitate immunitatem ab hujuſmodi promeruerint. Quibus a Domino dicitur:*

d Matth. 22. Reddite d, quae ſunt Caeſaris, Caeſari, & quae ſunt Dei, Deo.

e Rom. 13. *Quibus idem Apoſtolus* e: Reddite omnibus debita, cui tributum, tributum; cui vectigal, vectigal.

C. XXI. *Eccleſiae Imperatoribus non ſunt obnoxiae.*

Unde Ambroſius *ad* Marcellinam *ſororem, epiſt. 33.* (*an. 387. Mediolani.*)

Conveniri ipſe a Comitibus, & Tribunis, ut Baſilicae fieret matura traditio, dicentibus, Imperatorem jure ſuo uti, eo quod in poteſtate ejus eſſent omnia. Reſpondi, ſi a me peteret, quod meum eſſet, id eſt, fundum meum, argentum meum, jus hujuſmodi meum, me non refragaturum, quanquam omnia, quae mea ſunt, eſſent pauperum: verum ea, quae divina ſunt, Imperatoriae poteſtati non eſſe ſubjecta. Si patrimonium petitur, invadite, ſi corpus, occurram. Vultis in vincula rapere? vultis in mortem? voluptati eſt mihi, non ego me vallabo circumfuſione populorum, nec altaria tenebo vitam obſecrans; ſed pro altaribus gratius immolabor. Horrebam quippe animo, cum armatos ad Baſilicam Eccleſiae occupandam miſſos cognoſcerem, ne, dum Baſilicam vindicant, aliqua ſtrages fieret, quae in perniciem totius vergeret civitatis: orabam, ne tantae urbis, vel potius totius Italiae buſto ſuperviverem, & infra. §. 1. Mandatur, trade

f Job. 2. Baſilicam, hoc eſt: *Dic f aliquod verbum in Deum, & morere*: nec ſolum dic adverſus Deum, ſed etiam fac adverſus Deum. Mandatur, trade altaria Dei. Urgemur igitur praeceptis regalibus: ſed confirmamur Scripturae ſermonibus,

g Job. ibid. quae reſpondit: *Tanquam* g *una ex inſipientibus locuta es.*

h Polyc. lib. 4. tit. 15. *Et in oratione contra Auxentium.* §. 2. Quid h ergo turbamini volens nunquam jus i deſeram: coactus repugnare

i al. non. non novi, potero dolere, potero flere, potero gemere. ad-

n Sup. cod. non pilo. verſus arma, milites Gothos n quoque, lacrymae meae mea arma ſunt. Talia enim ſunt munimenta Sacerdotis. Aliter nec debeo, nec poſſum reſiſtere *& paulo inferius.* §. 3. Utinam eſſem ſecurus, quod Eccleſia haereticis minime traderetur ad palatium Imperatoris irem libenter, ſi hoc congrueret Sacerdotis officio, ut in palatio magis certarem, quam in Eccleſia. Sed in conſiſtorio non reus Chriſtus ſolet eſſe, ſed judex. Cauſam fidei agendam in Eccleſia quis abnuat? Si quis confidit, huc veniat. *& in eadem epiſtola ad Marcellinam.* §. 4. Allegatur, Imperatori licere omnia, ipſius eſſe univerſa. Reſpondeo. Noli te gravare, Imperator, ut putes te in ea, quae divina ſunt, Imperiale aliquod jus habere: noli te extollere, ſed ſi vis diutius imperare, eſto Deo ſubditus.

l Matth. 22. Scriptum eſt l: Quae Dei, Deo, quae Caeſaris, Caeſari. Ad Imperatorem palatia pertinent, ad Sacerdotem Eccleſiae. Publicorum tibi moenium jus commiſſum eſt, non ſacrorum. Iterum dicitur, mandaſſe Imperatorem, debeo & ego unam baſilicam habere. Reſpondi, non licet tibi illam habere. Quid tibi cum adultera? Adultera eſt enim, quae non eſt legitimo Chriſti conjugio copulata. *Et in eadem oratione contra Auxentium.* §. 5. Nabuthe ſanctum virum, poſſeſſorem vineae ſuae ſcimus interpellatum petitione regis, ut vineam ſuam daret, ubi Rex ſuccieſis vitibus olus vile ſereret, eumque re-

m 3. Reg. 21. ſpondiſſe m: *Abſit, ut ego Patrum meorum tradam haereditatem*: Regem contriſtatum eſſe, quod ſibi eſſet alienum jus relatione juſta negatum: Sed muliebri conſilio deceptum α, morte irruptum veniſſe. Sanctus enim Nabuthe etiam ſuas vel proprio cruore defendit. Si ille vineam non tradidit ſuam, nos tradimus Eccleſiam Chriſti? Quid igitur a me reſponſum eſt contumaciter? Dixi enim convenerus, abſit a me, ut tradam Chriſti haereditatem. Si ille Patrum haereditatem non tradidit, ego tradam Chriſti haereditatem? ſed & hoc addidi, abſit, ut tradam haereditatem Patrum, hoc eſt, Dionyſii, qui in exilio cauſa fidei defunctus eſt, haereditatem Euſtorgii confeſſoris, haereditatem Myroclis, atque omnium retro fidelium Epiſcoporum. Reſpondi ego, quod Sacerdotis eſt. Quod Imperatoris eſt, faciat Imperator. Prius eſt, ut animam mihi, quam fidem auferat. *& infra.* §. 6 Tributum Caeſaris eſt, non negatur. Eccleſia Dei eſt. Caeſari utique non debet addici: quia jus Caeſaris eſſe non poteſt templum Dei. Quod cum Imperatoris honorificentia dictum nemo poteſt negare. Quid enim honorificentius, quam ut Imperator Eccleſiae filius eſſe dicatur? Quod cum dicitur, ſine peccato dicitur, cum gratia dicitur. Imperator enim bonus intra Eccleſiam eſt, non ſupra Eccleſiam. Bonus enim Imperator quaerit auxilium Eccleſiae, non refutat. *Et ſupra in eadem oratione.* §. 7 β Si de meis aliquid poſceretur, aut fundus, aut domus, aut aurum, aut argentum, id quod mei juris eſſet, reſpondi me libenter offerre: templo Dei nihil poſſe decerpere, nec tradere illud, quod cuſtodiendum, non tradendum acceperim. Deinde conſulere me etiam Imperatoris ſaluti, quia nec mihi expediret tradere, nec illi accipere. Accipiat enim vocem liberi Sacerdotis, ſi velit ſibi eſſe conſultum, recedat a Chriſti injuria. Haec plena humilitatis ſunt, &, ut arbitror, plena affectus ejus, quem Imperatori debet Sacerdos.

Corr. Rom. ¶ *Caput hoc collectum eſt ex variis locis epiſtolae ad Marcellinam, & orationis contra Auxentium de baſilicis non tradendis, ut ſuis locis notatum eſt, ſublatis prioribus titulationibus, quae erant, & infra, utque in iiſdem locis multa ſunt emendata.*

α Deceptum.] *In originali ſtatim poſt hoc verbum ſequitur*, Nabuthe vitas ſuae.

β Si de meis.] *Aptatus eſt hic locus, quantum licuit, ex originali.*

C. XXII. *De ſuis exterioribus Eccleſiae ſolvunt tributa.*

Item Urbanus *Papa*. (*fortee. an. 1090. Romae.*)

a Matth. 17. Tributum a in ore piſcis, piſcante Petro, inventum eſt: quia de exterioribus ſuis, quae palam cunctis apparent, Eccleſia tributum reddit. Non autem totum piſcem juſſus eſt dare, ſed tantum ſtaterem, qui in ore ejus inventus eſt, quia non Eccleſia dari Imperatori, non Pontificalis ſpes, qui in ore capitis Eccleſiae praeeminet, ſubjici poteſt Regibus: ſed ſane, ut diximus, quod in ore piſcis invenitur, pro Petro, & Domino dari jubetur, quia de exterioribus Eccleſiae, quod conſtitutum antiquitus eſt, pro pace, & quiete, qua nos tueri, & defenſare debent, Imperatoribus perſolvendum eſt.

4 pars. Gratian. *Quamvis etiam hujuſmodi non videantur Imperialibus exactionibus ſubjiciendi. Nam, cum tempore famis cunctorum Aegyptiorum terram ſibi emeret Pharao, atque ſub eadem fame ſuae ſervituti cuncta ſubjiceret, Sacerdotibus*

a Geneſ. 47. *o ita neceſſaria ſubminiſtravit, ut nec poſſeſſionibus, nec libertate nudarentur, Domino eorum pronuntiante, Sacerdotes in omni gente liberos eſſe oportere.*

C. XXIII.

C. XXIII.

p Codic. Theodoſian. libro 16. tit. 2. l. 16.

Unde Conſtantius, & Conſtans p *hanc immunitatem dederunt Eccleſiæ, dicentes.* (imo Conſtantius an. 381. *Antiochiæ.*)

q Anſel. lib. 4. cap. 14.
r al. legis.
s Ibid. l. 26.
t Cod. l. 1. tit. de ſacroſanc. Eccleſ. l. 18.

IN qualibet q civitate, in qualibet oppido, vico, caſtello, municipio, quicunque vero Chriſtianæ religionis r meritum animi ſingularique virtutis omnibus eximaverit, facultate perpetua potiatur. Gaudere enim, & gloriari ex fide ſemper volumus, ſcientes, magis religionibus, quam officiis, & labore corporis, vel ſudore noſtram remp. contineri. *Gratianus s quoque, Valentinianus, & Theodoſius decreverunt, dicentes:* §. 1. Univerſos, quos conſtiterit cuſtodes Eccleſiarum eſſe, vel ſanctorum locorum, ac religioſis obſequiis deſervire, nullius attentationis moleſtiam ſuſtinere decernimus. *Imperator Juſtinianus t.* §. 2. Sancimus res ad venerabiles Eccleſias, vel xenones, vel monaſteria, vel ptochotrophia, vel brephotrophia, vel orphanotrophia, vel gerontocomia, vel denique aliud tale conſortium deſcendentes ex qualicunque curialis liberalitate, ſive inter vivos, ſive mortis cauſa, ſive in ultimis voluntatibus habita, a lucrativorum inſcriptionibus liberas eſſe, & immunes; lege ſcilicet, quæ ſuper hujuſmodi inſcriptionibus poſita eſt, in aliis quidem perſonis ſuum robur obtinente, in parte autem Eccleſiaſtica, vel aliarum domuum, quæ hujuſmodi piis conſortiis deputatæ ſunt, ſuum vigorem pietatis intuitu mitigante.

C. XXIV. *De agro Eccleſiaſtico Presbyter non cogatur cenſum perſolvere.*

Hinc etiam in Pariſienſi Concilio *legitur.* (imo Meldenſi c. 63. an. 845. *in Gallia.*)

u Burch. l. 3. cap. 53. Ivo p. 3. c. 38. & c. 175.

SEcundum u canonicam auctoritatem, & conſtitutionem Domini Imperatoris Ludovici, de Eccleſiaſtico agro, & manſo, & de mancipiis, quæ ipſe ſuis capitulis α conſtituit, vel ſi quilibet pro loco ſepulturæ aliquid largitus Eccleſiæ fuerit, de decimis β etiam 7, & oblationibus fidelium nullus quemquam Presbyterorum 8 aliquem cenſum perſolvere cogat, nec quiſquam cujuslibet ordinis, vel dignitatis eorum quicquam ſubtrahat, aut redhibitionem quamcunque exigat temporalem. Quod ſi fecerit, communione uſque ad ſatisfactionem privetur, & regia poteſtate dare γ cogatur.

¶ Corr. Rom. *Burchardus, & Ivo p. 3. c. 56. ſimile quiddam citant ex Concilio Meldenſi c. 8. Verum idem Ivo eadem parte cap. 175. hoc idem affert ex Concilio Pariſienſi, in quo videtur innovatum, quod nunc extat in Concilio Meldenſi c. 63.*

α Capitulis] *Videtur ſignificari caput proxime ſequens, quod eſt lib. 1. Capitularium c. 91.*

β De decimis] *In dicto capite 63. Concilii Meldenſis, & apud Ivonem c. 175. legitur*, neque de decimis, & oblationibus fidelium eorum Presbyterorum aliquem cenſum, &c. *Ivo tamen c. 56. habet, ut Gratianus.*

γ Dare cogatur] *In Concilio eſt*, hoc emendare legaliter cogatur. *Ivo tamen, ut Gratianus: Burchardus vero habet tantum uſque ad verb.* privetur.

¶ PITH. 7. Etiam.] Abeſt a V. C.
8. *Presbyterorum.*] V. C. *Presbyterum.*

C. XXV.

x Est de cenſibus c. ſanctum.
y Cap. l. 1. c. 92. Burch. l. 3. c. 30. Ivo p. 3. cap. 55. & p. 16. c. 262.
z al. ſenioribus) vero lectio.

Item ex Concilio Vvormacienſi x cap. 50. (imo ex Capitular. an. 816. *Aquiſgrani.*)

SAncitum y eſt, ut unicuique Eccleſiæ unus manſus integer abſque ullo ſervitio attribuatur: & Presbyteri in eis conſtituti non de decimis, neque de oblationibus fidelium, nec de domibus, neque de atriis, vel de hortis juxta Eccleſiam poſitis, neque de præſcripto manſo aliquod ſervitium faciant præter Eccleſiaſticum. Et ſi aliquid amplius habuerint, inde majoribus z ſuis debitum ſervitium impendant.

¶ Corr. Rom. *Abeſt caput hoc a pleriſque veteribus exemplaribus, habetur tamen loco indicato.*

Gratian. *Hinc datur intelligi, quod de his, quæ Imperiali beneficio, vel a quibuslibet pro beneficio ſepulturæ Eccleſia poſſidet, nullius nisi, niſi Epiſcopi, tenetur addicta. De his vero, quæ a quibuslibet emerit, vel vivorum donationibus acceperit, Principibus conſueta debet obſequia, ut & annuo eis perſolvat tributa, & convocato exercitu cum eis proficiſcatur ad caſtra. Quod tamen hoc ipſum non ſine conſenſu Romani Pontificis fieri debet.*

C. XXVI. *Abſque auctoritate Romani Pontificis ad comitatum Epiſcopi proficiſci non audeant.*

Unde Gelaſius Papa Elpidio *Epiſcopo.* (a. an. 497. forte Romæ in Theſſaliam.)

a Anſ. l. 6. c. 118. Deuſd. l. 1. c. 39. Polyc. l. 2. tit. 17.

QUo auſu, qua temeritate reſcribis, Ravennam te pariter profectum, cum canones evidenter præcipiant, nullum omnino Pontificum, niſi nobis ante viſis, atque conſultis, ad comitatum a debere contendere 9? Quemadmodum tibi putas licere, quod non licet: niſi, quod hoc officio careſe ſolinas, quo his occaſſibus te oſtendis indignum?

¶ Corr. Rom. α Contendere) *In Polycarpo hæc ſequuntur.* Quod cum longævi vel ætate, vel honore Pontifices Piſtorienſis, Lucenſis, & Feſulanus ſuper monſtrentur feciſſe: tu, qui paucorum dierum fungi Sacerdotio videris, quemadmodum &c.

¶ PITH. 9. *Ad Comitatum.*] Exarchi.

C. XVII. *Abſque Metropolitani conſilio, vel provincialium Epiſcoporum, ad Imperatorem Epiſcopi non pergant.*

b Et in Aquiſg. c. 73.
c Anſ. l. 6. c. 124. Burch. l. 1. c. 177. Ivo p. 6. c. 288.
d abeſt ab orig.

Item ex Concilio b Antiocheno c. 11. (an. 341. *in Syria.*)

SI c quis Epiſcopus, aut Presbyter, vel omnis 10 omnino, qui eſt ſub Eccleſiaſtica regula conſtitutus, præter conſilium, vel literas eorum Epiſcoporum, qui ſunt intra provinciam, & maxime Metropolitani ad Imperatorem perrexerit: hunc abdicari, & ejici non ſolum 11 de communione debere, sed etiam propria dignitate privari decernimus d 12 tanquam moleſtum, & importunum Imperialibus auribus contra Eccleſiaſtica conſtituta.

¶ PITH. 10. *Vel omnis.*] *Vel quicunque Clericus, quem Græci appellant, omnem ſub captionem conſtitutus.* Sic vetus verſio, quam ſecutus videtur Gratianus. V. C. *omnes omnino*, habet.

11. *De.*] V. C. Delet.
12. *Decernimus.*] Abeſt a V. C.

Gratian. *Reprehenduntur ergo Gallicani Epiſcopi a Nicolao e, quoniam Apoſtolica auctoritate contempta potius arma ſequi elegerant, quam Apoſtolico conſpectui ſeſe repræſentarent. Quanquam proficiſcentes ad comitatum poſſunt intelligi, non ſecuti Imperatorem, ut armis ſibi auxilientur, ſed ipſum cum exercitu ſuo quotidianis orationibus Deo commendent. In quo caſu auctoritas illa Sardicenſis Concilii loqui videtur: in cujus alio capite Oſius Epiſcopus dixiſſe legitur.* (an. 347. *in Thracia.*)

e Sup. eod. reprehenſibile.

C. XXVIII. *Qui a religioſis Imperatoribus vocati Epiſcopi non fuerint, ad comitatum non proficiſcantur.*

f Anſ. l. 6. c. 180. Polyc. l. 4. tit. 17.
g commeant.

SI f vobis, fratres chariſſimi, placet, decernite, ne Epiſcopi ad comitatum g accedant, niſi forte hi, qui a religioſis Imperatoribus α vel invitati, vel vocati 13 fuerint. Sed quoniam ſæpe contigit, ut ad miſericordiam Eccleſiæ confugiant, qui injuriam patiuntur, & 14 qui peccantes in exilium, vel in 15 inſulas damnantur, aut certe quamcunque ſententiam ſuſcipiunt: ideo 16 ſubveniendum eſt his, & ſine dubitatione eis eſt 17 petenda per Eccleſiam 18 indulgentia.

¶ Corr. Rom. *Hoc capitulum fere iiſdem verbis habetur in collectione Iſidori, & codice canonum; nec longe diſcrepat a ſententia Græci canonis.*

α A religioſis Imperatoribus] *Horum loco in collectione Iſidori, & codice canonum legitur*, religioſi 19 Imperatoris literis: *itemque Græce*, [illegible]

¶ PITH. 13. *Vocati.*] V. C. revocati.
14. *Et.*] V. C. aut.
15. *In.*] Delet V. C.
16. *Ideo.*] Abeſt in 2. V. C.
17. *Eis eſt.*] Abſunt a V. C.
18. *Per Eccleſiam.*] Abſunt a V. C.
19. *Religioſi.*] Ita 2. V. C.

Gratian. *Licet ergo Prælatis Eccleſiæ exemplo B. Gregorii h ab Imperatoribus, vel quibuslibet ducibus defenſionem fidelibus poſtulare. Licet etiam cum B. Leone i quolibet ad ſui defenſionem contra adverſarios ſanctæ fidei viriliter adhortari, atque ad eam infidelium prorſus arcendam quoſque excitare. Effuſionem vero ſanguinis nulli Epiſcoporum ſua, vel Imperatorum auctoritate imperare licet.*

h Sup. eod. et pridem.
i Sup. ead. igitur.

C. XXIX. *Sacerdotes ubi conſentiant fieri judices, ubi jureiurando indulgentia promittitur.*

Unde in Toletano Concilio IV. c. 30. *legitur.* (an. 633. *in Hiſpania.*)

k Burc. l. 2. c. 149. Ivo p. 6. c. 210.
l Et quia Sacerdotes] orig.

SÆpe k Principes contra quoslibet majeſtatis obnoxios Sacerdotibus negotia ſua committunt. Quia l ergo a Chriſto ad miniſterium ſalutis electi ſunt, ibi conſentiant Regibus fieri judices, ubi jurejurando ſupplicii indulgentia promittitur, non ubi diſcriminis ſententia præparatur. Si quis ergo Sacerdotum contra hoc commune conſultum diſcuſſor in alienis periculis extiterit, ſit reus effuſi ſanguinis apud Chriſtum, & apud Eccleſiam perdat proprium gradum.

C. XXX. *Non debent agitare judicium ſanguinis, qui ſacramenta Domini tractant.*

Item ex Concilio Toletano XI. c. 6. (an. 675. *ibid.*)

m Rab in pœnit. c. 30. Burch. l. 1. c. 201. Ivo p. 5. c. 315.
n talis exceſſus prohibendus.

HIs m, a quibus Domini Sacramenta tractanda ſunt, judicium ſanguinis agitare non licet. Et ideo magnopere talibus n exceſſibus prohibendum eſt: ne indiſcretæ præſumptionis motibus agitati, aut quod morte plectendum eſt, ſententia propria judicare præſumant; aut trun-

catio-

cationes quibuslibet perſonis per ſe inferant, aut inferendas præcipiant. Quod ſi quiſquam immemor horum præceptorum, aut in Eccleſiæ ſuæ famulis, aut in quibuslibet perſonis tale aliquid fecerit, conceſſi ordinis honore privetur, & loco: ſub perpetuo quoque damnationis tenatus ergaſtulo religatus. Cui tamen communio exeunti ex hac vita non eſt neganda propter Domini miſericordiam; qui o non vult peccatoris mortem, ſed ut convertatur, & vivat.

[o *Ezech.* 33.]

Gratian. *Cæteri etiam abſque judiciali auctoritate membrorum truncationes, & domorum incendia facere prohibentur.*

C. XXXI. *Membra detruncantes, domos incendentes, abſque judiciali auctoritate excommunicentur.*

Unde in decretis Eutychiani Papæ.
(*c. an.* 275. *Romæ.*)

[p *Polyc. l. 6. t. 25. Burch. l. 11. c. 50. Ivo p. 13. c. 40.* q *vel*) *Burch.* r *Matth.* 18.]

SI p quis membrorum truncationes, aut domorum incendia fecerit, ſive facere juſſerit, aut facienti conſenſerit, quouſque de his unicuique legaliter, & q amicabiliter coram Epiſcopo civitatis, aliiſque civibus non emendaverit, ab Eccleſia ſe privatum agnoſcat. Si vero poſt r ſecundam, & tertiam conventionem cuncta, in quibus inquitur, non emendaverit, tanquam ethnicus, & publicanus ab omni Chriſtianorum collegio s ſeparetur.

[s *al. conſortio.*]

6 pe Gratian. *De incendiariis quoque* Innocentius II. *in univerſali* t *Concilio cap.* 18. *generaliter conſtituit, dicens.*
(*an.* 1139. *Romæ.*)

[t *Et in Concilio Rhemenſi ſub Eugenio II. c.* 18.]

C. XXXII. *Domos incendentes gratia, vel odio alicujus, excommunicentur.*

[u *Pannor. l.* 8. *c.* 154.]

PEſſimam u ſiquidem, & depopulatricem, & horrendam incendiariorum malitiam auctoritate Dei, & beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli omnino deteſtamur, & interdicimus. *& infra.* §. 1. Si quis ergo poſt hujus noſtræ prohibitionis promulgationem malo ſtudio, ſive pro odio, ſive pro vindicta ignem appoſuerit, vel apponi fecerit, aut appoſitoribus conſilium, vel auxilium ſcienter tribuerit, excommunicetur: & ſi mortuus fuerit incendiarius, Chriſtianorum careat ſepultura, nec abſolvatur, niſi prius damno, cui intulit, ſecundum facultatem ſuam reſarcito, juret ſe ulterius ignem non appoſiturum. Pœnitentia autem ei detur, ut Hieroſolymis, aut in Hiſpania in ſervitio Dei per annum integrum permaneat. Si quis autem Archiepiſcopus, vel Epiſcopus hoc relaxaverit, damnum reſtituat, & per annum ab officio Epiſcopali abſtineat. Sane Regibus, & Principibus faciendæ juſtitiæ facultatem conſultis Epiſcopis, & Archiepiſcopis non negamus.

C. XXXIII. *Homicida eſt, qui publicam functionem non habens aliquem occidit, vel debilitat.*

Item Auguſtinus *in libro de civitate Dei.*
(*forte c. an.* 416. *in Africa.*)

[x *Burc. l. 6. c. 43. Ivo p. 10. c. 114. & 171. Pann. l. 8. c. 51.*]

QUicunque x percutit malos in eo, quod mali ſunt, & habet a cauſam interfectionis, miniſter Dei eſt. Qui vero ſine aliqua publica adminiſtratione maleficum, furem, ſacrilegum, & adulterum, perjurum, vel quemlibet criminoſum interfecerit, eos truncaverit, vel membris debilitaverit, velut homicida judicabitur, & tanto acrius, quanto non ſibi a Deo conceſſam poteſtatem abuſive uſurpare non timuit.

§ Corr. Rom. *Prima pars hujus capituli uſque ad verſic.* Qui vero, *citatur ſupra ead. q.* 5. qui malos. *ex Commentariis B. Hieronymi in Ezechielem, ubi etiam habetur.*

a Et habet cauſam] *Supra ead. qu.* 5. qui malos. *& apud B. Hieronymum, & in gloſſa ordinaria, Pannormia, apud Ivonem p.* 10. *c.* 114. *legitur,* habet vaſa. *Eximuntur enim illa Ezechielis verba,* Unuſquiſque vas interfectionis habet, *ſed apud Burchardum, & Ivonem ead. part. c.* 171. *legitur, ut apud Gratianum.*

7 pe Gratian. *De his autem, qui ſimul hominem vulnerant, quæritur, ſi ille mortuus fuerit, quis eorum homicidii reatum incurrat.*

C. XXXIV. *Si plures contra unum rixentur, qua pœna quiſque eorum feriatur.*

De his ita ſtatutum eſt in Concilio apud Vermerias.
(*an.* 752. *in Gallia.*)

[y *Burc. l. 6. c. 42. Ivo p. 10. c. 170.*]

SI y quatuor, aut quinque homines, ſeu etiam plures contra unum hominem rixati fuerint, & ab his vulneratus, mortuus fuerit, quicunque eorum plagam ei impoſuit, ſecundum ſtatuta canonum, ut homicida judicetur, reliqui autem, qui eum impugnabant, volentes eum interficere, ſimiliter pœniteant. Qui vero nec eum impugnabant, nec vulnerabant, nec conſilio, nec auxilio cooperatores fuerunt, ſed tantum adfuerunt, extra noxam ſint.

CAUSA XXIV.

QUidam Epiſcopus in hæreſim lapſus aliquos de Sacerdotibus ſuis officio privavit, & ſententia excommunicationis notavit. Poſt mortem de hæreſi accuſatus damnatur, & ſequaces ejus cum omni familia ſua.
1. *Hic primum quæritur, an lapſus in hæreſim poſſit aliquos officio privare, vel ſententia notare.*
2. *Secundo, an poſt mortem aliquis poſſit excommunicari.*
3. *Tertio, an pro peccato alicujus tota familia ſit excommunicanda.*

AN LAPSUS IN HÆRESIM POSSIT ALIQUOS OFFICIO PRIVARE, VEL SENTENTIA NOTARE.

QUÆSTIO I.

QUod autem ab hæretico aliquis deponi, aut excommunicari non poſſit, facile probatur. Omnis enim hæreticus aut jam damnatam hæreſim ſequitur, aut novam confingit. Qui vero hæreſim jam damnatam ſequitur, ejus damnationis ſe participem facit.

Unde cum Achatius abſque Synodali auctoritate ab Apoſtolica ſede damnatum quereretur, contra Gelaſius ſcribit, dicens.
(*an.* 493. *Romæ.*)

C. I. *Qui in jam damnatam hæreſim labitur, ejus damnationis ſe participem facit.*

ACbatius a non eſt factus inventor novi erroris: ſed veteris imitator: atque ideo non erat neceſſarium, ut adverſus eum nova ſententia prodiret, ſed antiqua tantummodo innovaretur. Factus ſum itaque executor veteris conſtituti, non promulgator novi. Quicunque enim in hæreſim ſemel damnatam labitur, ejus damnatione ſeipſum involvit.

§ Corr. Rom. *Sententia hujus capituli eſt eadem cum ſententia capitis paulo poſt ſequentis, id eſt,* Achatius, *quamvis verba diſcrepent.*

¶ Pitu. 1. *Achatius.*] Extat Felicis in Achatium libellus excommunicationis in lib. Steph. Paſchaſii.

C. II. *Non eſt revellandum, quod ſemel Synodus ſtatuit contra quamquamque hæreſim.*

Idem Gelaſius *in epiſtola* c *ad Epiſcopos Dardaniæ.*
(*an.* 49[?] *Romæ in Dardaniam.*)

[a *Polyc. l. 7. t. 7.*]
[b *al. fide.*]
[c *al. dixit.*]

MAjores a noſtri divina inſpiratione cernentes neceſſario præcaverunt, ut quod contra unamquamque hæreſim coacta ſemel Synodus pro fidei b communione, & veritate Catholica, atque Apoſtolica promulgaſſet, non ſinerent novis poſthac retractationibus mutilari: ne pravis occaſio præberetur, quæ medicinaliter fuerant ſtatuta, pulſandi, ſed auctore cujuslibet inſaniæ, ac pariter errore damnato, ſufficere judicaverunt, ut quiſquis aliquando hujus erroris communicator exiſteret, principali ſententia damnationis ejus eſſet obſtrictus. *& infra.* §. 1. Sic Sabellium damnavit Synodus: nec fuit neceſſe, ut ejus ſectatores poſtea damnarentur, ſingulas viritim Synodos celebrari: ſed pro tenore conſtitutionis antiquæ cunctos, qui vel pravitatis illius, vel communionis extitere participes, univerſalis Eccleſia duxit c eſſe refutandos. Sic Arium, Eunomium, Macedonium, Neſtorium, Synodus ſemel geſta condemnans, ulterius ad nova Concilia venire non ſivit.

¶ Pitu. 2. *In Epiſt.*] *Epiſt.* 6.

C. III. *Non ultra in eum procedere oportet, qui in hæreſim damnatam recidit.*

Item Felix Papa. (imo idem Gelaſius *an.* 493. *Romæ.*)

[d *Polyc. lib.* 1. *tit.* 16.]
[e *al. procederemus.*]

ACbatius d non fuit novi, vel proprii inventor erroris, ut in eum nova ſorte prodirent e; ſed alieno facinori ſua communione ſe miſcuit. Itaque neceſſe eſt, ut in illam recideret 3 juſte lance ſententiam, quam cum ſuis ſucceſſoribus per convenientiam a Synodalem ſuſceperat auctor erroris.

§ Corr. Rom. *Polycarpus lib.* 1. *tit.* 16. *citat ex Gelaſio, apud quem habetur in commonitorio ad Fauſtum.*

a Convenientiam] *Sic in vetuſtis etiam Gratiani exemplaribus, & recentioribus editionibus Conciliorum. In antiquioribus vero Conciliorum, & epiſtolarum Pontificum editionibus legitur,* conſenſum. 4

¶ Pitu. 3. *Recideret.*] 2. V. C. *procederent*; alius, *recederet*, præfert.

4. *Convenientiam.*] In antiquiori Edit. Epiſtolæ Pontif. legitur, *convenientiam*.

Grat. *Si ergo Epiſcopus ille in hæreſim jam damnatam lapſus eſt, antiqua excommunicatione damnatus, alios damnare non poterat. Excommunicatus enim alios excommunicare non valet.*

C. IV. *Excommunicatus alium excommunicare non poteſt.*

Unde Alexander II. *Scribit Valeriano Epiſcopo Martyri.* a
(*c. an. 1066. Romæ.*)

f Ivop. 14.c.57. Pann. l.5.c.133.
AUdivimus f, quod Henricus, Ravennas dictus Archiepiſcopus, velut ſit te excommunicare. Verum, quia excommunicatus te excommunicare non potuit, Apoſtolica auctoritate te, tuoſque abſolvendo, mandamus exinde nunquam curare.

¶ Corr. Rom. a Martyri,] *Apud Ivonem eſt,* Guillelmo Marcimi. *In vetuſtis Gratiani exemplaribus legitur,* Martyri, *ſeu* Martur, *ut videatur hoc nomine ſignificare voluiſſe, cujus Eccleſiæ eſſet Epiſcopus. In quibuſdam vero tantum eſt,* Valeriano Epiſcopo.

g Joann. 20.
h Act. 2.
i Rom. 8.
k Matth. 18.
Gratian. *Sin autem is ex corde ſuo novam hæreſim confinxerit, ex qua talia prædicare cœpit, neminem damnare potuit: quia nec poteſt dejicere quemquam jam proſtratus. Ligandi namque, vel ſolvendi poteſtas veraciter non falſis Sacerdotibus a Domino tradita eſt. Apoſtolis enim dicturus,* Quorum g remiſeritis peccata, &c. *præmiſit:* Accipite Spiritum Sanctum: *ut evidenter cunctis oſtenderet, eum, qui Spiritum Sanctum non habet, peccata non poſſe tenere, vel remittere. Porro Spiritum Sanctum nemo, niſi intra Eccleſiam accipit, quia & ipſam unitatem per gratiam facit.* §. 1. *Unde non niſi congregatis in unum dictum eſt* h: Accipite Spiritum S. *nec niſi ſuper congregatos in unum die Pentecoſtes deſcendit Spiritus Sanctus. Sicut autem extra Eccleſiam non accipitur, ita extra eam nihil operatur. Cum ergo, ſicut & Apoſtolus ait, Spiritus* i *poſtulet* ß, *Spiritus impetret, extra Eccleſiam nec poſtulare facit, nec impetrare. Unde Dominus dicturus,* Quodcunque k ligaveritis, &c. *præmiſit.* Si duo ex vobis conſenſerint ſuper terram ex omni re, &c. *& iterum:* Ubi duo, vel tres congregati fuerint in nomine meo, ibi ego ſum in medio eorum: *innuens cunctis oſtendens, ſe non habitare in cordibus eorum, qui ſuperbiæ ſingularitatem ſequuntur, a Corporis Chriſti compage ſemetipſos abrumpunt. In quibus autem Chriſtus non habitat, in eis Spiritus Sanctus mentium ſciſſuras refugiens locum non habet. Cum ergo peccata dimittere, vel tenere, excommunicare, vel reconciliare opus ſit Spiritus Sancti, & virtus Chriſti: apparet, quod hi, qui extra Eccleſiam ſunt, nec ligare poſſunt, nec ſolvere, nec reconciliando Eccleſiaſticæ communioni reddere, nec excommunicando a ejus ſocietate privare, quia ipſi hæreſi, vel ſchiſmate polluti, ſive ſententia notati, penitus teneri probantur. Unde, cum omnibus diſcipulis parem ligandi, atque ſolvendi poteſtatem Dominus daret, Petro præ omnibus, & pro omnibus claves regni cælorum ſe daturum promiſit, dicens:*

l Matth. 16.
m 1. Cor. 5.
Tibi l dabo claves regni cælorum. *Quicunque ergo ab unitate Eccleſiæ, (quæ per Petrum intelligitur) fuerit alienus, execrare non poteſt, conſecrare non valet. excommunicationis, vel reconciliationis poteſtatem non habet. Unde Apoſtolus* m, *cum fornicatorem Corinthium excommunicaturum ſcriberet, ait:* Ego quidem abſens corpore, præſens autem ſpiritu, jam judicavi ut præſens, eum, qui ſic operatus eſt, in nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti, congregatis vobis, & meo ſpiritu, cum virtute Domini noſtri Jeſu Chriſti, tradere hujuſmodi hominem ſatanæ in interitum carnis. *In quo formam excommunicationis oſtendens, docuit, non niſi fidelem, & a fideli notandum. In nomine namque Domini, atque ejus virtute cooperante, non niſi fidelis aliquid operari valet: cum nemo poſſit dicere,* Dominus n Jeſus, niſi in Spiritu Sancto.

n 1. Cor. 12.
o Joan. 6.
p Ibidem.
q 1. Cor. 5.
Item cum Dominus prohibeat agnum comedi extra catholicam Eccleſiam, qui profeſſione fidei ab ea ſunt alieni, ab ejus participatione, quam ſuo arbitrio reliquerunt, non expelluntur, ſed abire permittuntur. ſicut illi, qui audientes, Niſi o manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus ſanguinem, &c. *dixerunt:* Durus eſt hic ſermo, & quis poteſt eum audire? *atque ita abierunt retrorſum, non repulſi, ſed abire permiſſi. Hinc etiam Apoſtolus* p, *cum de excommunicandis ageret, præmiſit:* Si quis frater, &c. *De infidelibus autem ſuppoſuit, dicens* q: Eos, qui foris ſunt, Dominus judicabit. *De his autem, qui intus ſunt, nobis judicium commiſit. Sicut autem ex eo, quod Apoſtolus ait,* Si quis frater, *& ex his, quæ de fidelibus, & infidelibus ſuppoſuit, apparet, non niſi fidelem excommunicandum, ita etiam, quod fidelibus tantum hoc ſcribitur, vel poterit, quia ſicut ille, qui benedicit, major eſt eo, cui benedicitur: ita qui ex officio maledicit, major eſt eo, cui maledicitur, liquido conſtat eum, qui ab integritate catholicæ fidei recedit, maledicendi, vel benedicendi poteſtatem minime habere. Catholicum namque, utpote ſe ſuperiorem, maledicere non valet: in alienum a fide, tanquam in ſibi æqualem, ſententiam dare non poteſt. Hæc autem, quæ de hæreticis, atque ſchiſmaticis, vel excommunicatis dicta ſunt, videlicet, quod ligandi, vel ſolvendi poteſtatem non habeant, multorum auctoritatibus probantur.*

¶ Corr. Rom. a Sin autem] *Non defuerunt, qui crederent hæc quoque eſſe Alexandri. Sed apud Ivonem, & in Pannormia non habentur: & in vetuſtis Gratiani codicibus hic eſt ea nota, quæ ſolet apponi verbis Gratiani. Et eſt ſecundum membrum diviſionis in ipſa quæſtione principio a Gratiano propoſita, omnino namque & ſtylus, & quæ dicuntur, ad id confirmandum concurrunt.*

ß Spiritus poſtulat] *Verba ipſa Apoſtoli ſunt hæc:* Similiter autem, & Spiritus adjuvat infirmitatem noſtram. Nam quid oremus, ſicut oportet, neſcimus, ſed ipſe Spiritus poſtulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. *In gloſſa autem interlineari ad eum locum ſunt verba ſequentia,* Spiritus impetrat.

C. V. *Non ſolvitur, vel ligatur, niſi quod Apoſtoliter beati Petri ſolverit, vel ligaverit.*

Ait enim Leo Papa I. *ſerm. 3. in anniverſario ſuæ aſſumptionis, & ſerm. 2. de natali Apoſtolorum.*
(*c. an. 443. Romæ.*)

r Polyc. l. 7. t. 1.
MAnet r ergo Petri privilegium, ubicunque ex ipſius fertur æquitate judicium, nec nimia eſt, vel ſeveritas, vel remiſſio, ubi nihil erit ligatum, nihil ſolutum, niſi quod beatus Petrus aut ſolverit, aut ligaverit.

C. VI. *In perſona Petri, ligandi, & ſolvendi Eccleſia poteſtatem accepit.*

Item Augustinus ¶ *ſuper Joannem, tract. 50. ad c. 12.*
(*an. 412. in Africa.*)

s Polyc. l. 7. t. 2.
t Matth. 16.
QUodcunque s ligaveris t ſuper terram, erit ligatum & in cœlo.) Si hoc Petro d tantum dictum eſt, non hoc facit Eccleſia. Si autem in Eccleſia fit (ut ea quæ in terra ligantur, in cœlo ligentur, & quæ ſolvuntur in terra, ſolvantur in cœlo: quia cum excommunicat Eccleſia, in cœlo ligatur excommunicatus: cum reconciliat Eccleſia, in cœlo ſolvitur reconciliatus,) Si ergo hoc in Eccleſia fit, Petrus quando claves accepit, Eccleſiam ſanctam ſignificavit. Si in Petri perſona ſignificati ſunt in Eccleſia boni, in Judæ perſona ſignificati ſunt in Eccleſia mali.

¶ Item. 5. *Auguſtinus.*] Ex tract. 124. in Joan.
d. *Si hoc Petro.*] Ambroſ. *lib. de Dignit. Sacerd. cap. 2.*

C. VII. *Suis meritis firmus, nonnunquam turbatur alienis.*

Item Ambroſius *ad c. 5. Lucæ.*
(*an. 376. Mediolani.*)

u Polyc. l. 7. t. 3. Anſel. l. 1. c. 37.
NOn u turbatur navis, quæ Petrum habet: turbatur illa, quæ Judam habet. Etſi multa illic diſcipulorum merita navigabant, tamen eam adhuc perfidia proditoris agitabat. In utraque Petrus: ſed qui ſuis meritis firmus eſt, turbatur alienis. Caveamus igitur perfidum, caveamus proditorem: ne per unum fluctuemus plurimi. Ergo non turbatur hæc navis, in qua prudentia navigat, abeſt perfidia, fides aſpirat x. Quemadmodum enim turbari poterat, cui præerat is, in quo eſt Eccleſiæ firmamentum? Illic ergo turbatio, ubi modica fides: hic ſecuritas, ubi perfecta dilectio. Denique etſi aliis imperatur, ut laxent retia ſua, ſoli tamen Petro dicitur y: *Duc in altum*, hoc eſt, in profundum diſputationum. Quid enim tam altum, quam altitudinem divitiarum videre, ſcire Dei filium z, & profeſſionem divinæ generationis aſſumere? quam licet mens nequeat humanæ plene rationis inveſtigatione comprehendere, fidei tamen plenitudo complectitur.

x al. ſuperat.
y Luc. 5.
z Matth. 16.

¶ Corr. Rom. *In pleriſque vetuſtis eſt tantum,* Item Ambroſius. *In vulgatis autem addebatur,* ſuper Marcum.

C. VIII. *Solus Petrus accepit mandatum, ut hamo piſcem caperet.*

Idem *ibidem paulo inferius.*
(*c. an. 376. ibid.*)

a Eſt & aliud] orig.
b Polyc. ibid.
c Matth. 16.
ESt a aliud b Apoſtolicum piſcandi genus: quo genere ſolum Petrum piſcari Dominus jubet c, dicens: *Mitte hamum, & eum piſcem, qui primus aſcenderit, tolle.*

C. IX. *Nulla perturbatio a tramite Apoſtolicæ ſedis retrahat, quæ omnes hæreſes ſemper deſtruxit.*

Item Lucius Papa I. *Epiſcopis Galliæ, & Hiſpaniæ.*
(*an. 253. Romæ in Galliam.*)

d Polyc. l. 1. t. 3. Anſ. l. 1. c. 35.
e al. perturbationem. Matth. 5.
f Felix 1. ep. 3. Marcus I. ad Athanaſium.
A Recta d ergo fide, & Apoſtolico tramite propter aliam perſecutionem e nolite recedere, ſcientes, quoniam juxta Salvatoris ſententiam, beati ſunt, qui perſecutionem patiuntur propter juſtitiam. Hæc eſt Apoſtolorum f viva traditio: hæc vera charitas, quæ prædicanda eſt, & præcipue diligenda, ac fovenda, atque indubitanter ab omnibus tenenda: hæc Sancta, & Apoſtolica mater omnium Eccleſiarum Chriſti Eccleſia, quæ per Dei omnipotentis gratiam a tramite Apoſtolicæ traditionis nunquam erraſſe probatur, nec hæreticis novitatibus depravata ſuccubuit: ſed, ut in exordio normam fidei Chriſtianæ percepit ab auctoribus ſuis Apoſtolorum Chriſti Principibus, illibata fine tenus manet.

C. X. *Fides Romanæ Eccleſiæ omnem hæreſim deſtruit, nullam fovet.*

Item Statius Papæ II. *ad Gratum Epiſcopum, epiſt. 0.*
(*c. an. 490. Romæ in Africam.*)

g Anſ. l. 1. c. 36. Polyc. l. 1. tit. 3.
h al. nullum unquam fallit, ſed.
MEmor g ſum, me ſub illius nomine Eccleſiæ præſidere, cujus a Domino Jeſu Chriſto eſt confeſſio glorificata: & cujus fides nullam h hæreſim unquam fovit, ſed

omnes

omnes quidem hæreſes deſtruit. Intelligo autem mihi aliter non licere, quam ut omnes conatus meos ei cauſæ, in qua univerſalis Eccleſiæ ſalus infeſtatur, impendam.

C. XI. *Nullis hæreſibus Romana ſuccubuit Eccleſia.*

Item Euſebius Papa I. *Epiſcopis Tuſciæ*, epiſt. 3. (c. an. 307. vel 312. *Roma in Tuſciam.*)

IN ſede Apoſtolica extra maculam ſemper eſt catholica ſervata religio.

C. XII. *Ad Romanam referatur Eccleſiam, quoties cauſa fidei ventilatur.*

Item Innocentius Papa I. *Epiſcopis Concilii Mileuitani*, ep. 26. 7 (an. 417. *Roma in Numidiam.*)

QUoties ß fidei ratio ventilatur, arbitror omnes fratres, & Coepiſcopos noſtros non niſi ad Petrum, id eſt, ſui nominis, & honoris authorem referre debere (veluti nunc retulit veſtra dilectio) quod per totum mundum poſſit Eccleſiis omnibus in commune prodeſſe. ö Polycar. ibid. Anſel. l. 1. c. 27. & l. 2. c. 34.

¶ Pith. 7. Epiſt. 26. Initium Epiſtolæ ad Felicem, eſt hujus diſtinctionis, & Epiſtola ad Epiſcopos Concilii Carthag.

ß. Quoties.] Non eſt inter Epiſtolas Innocentii, quarum antiquiſſima habeo exemplaria rata.

C. XIII. *Chriſtianæ religionis zelum Romana Eccleſia præ cæteris habet.*

Item Julius Papa I. *ad Epiſcopos Orientales*, epiſt. 1. (an. 337. *Roma in Orientem.*)

OFficii n noſtra conſideratione non eſt nobis diſſimulare, non eſt tacere libertas l, quibus major cunctis Chriſtianæ religionis zelus incumbit. n Anſ. l. 1. c. 38. l al. liberum.

C. XIV. *Aliorum ora non timet fides, quam Romana commendat Eccleſia.*

Item Hieronymus *ad Damaſum in expoſitione Symboli.* (forte c. an. 378. *e Palæſtina Romam.*)

HÆc m eſt fides, Papa beatiſſime, quam in Eccleſia catholica didicimus, quamque ſemper tenuimus, & tenemus, in qua ſi minus perite, aut parum caute forte aliquid poſitum eſt, emendari cupimus a te, qui Petri & fidem, & ſedem tenes. Si autem hæc noſtra confeſſio Apoſtolatus tui judicio comprobatur, quicunque me culpare n voluerit, ſe imperitum, vel malevolum, vel etiam non catholicum, non o me hæreticum comprobabit. Item. § e. Sancta & Romana Eccleſia, quæ ſemper immaculata manſit, & Domino providente, & B. Petro Apoſtolo opem ferente in futuro manebit, ſine ulla hæreticorum inſultatione firma, & immobilis omni tempore perſiſtet. m Polyc. ibid. n al. maculare. o al. ſed hæreticum.

¶ Corr. Rom. e Sancta] *Hæc videntur ſumpta ex epiſtola Marci Papæ ad Athanaſium, ſed alio modo aptata. Nam apud illum poſt alia quædam ſic legitur:* Non, ut nos aliquid ſiniſtrum, veſtra ex parte arbitremur: ſed nos & vos, alioſque abſque ulla in poſterum titubatione unam ſentire optaremus: & ſancta Romana Eccleſia, quæ ſemper immaculata manſit, & Domino providente, & beato Petro Apoſtolo opem ferente, in futuro manebit, ſine ulla hæreticorum inſultatione, firma, & immobilis omni tempore perſiſtet.

C. XV. *Aliud, quam Romana Eccleſia neque ſentire, neque docere permittitur.*

Item Marcellus Papa *univerſis Epiſcopis per Antiochiam conſtitutis*, epiſt. 1. [an. 309. *Roma in Orientem.*]

ROgamus p vos q fratres, ut non aliud doceatis, neque ſentiatis, quam quod a beato Petro Apoſtolo, & reliquis Apoſtolis, & Patribus accepiſtis. Ab illo enim primo inſtructi eſtis. Ideo non oportet vos proprium derelinquere Patrem, & alios ſequi. Ipſe enim caput eſt totius Eccleſiæ: cui ait Dominus, Tu q es *Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam*, &c. Ejus enim ſedes primitus apud vos fuit. quæ poſtea jubente ro Domino, Romam tranſlata eſt. cui, adminiculante gratia divina, hodierna præſidemus die. Nec ab ejus diſpoſitione vos deviare oportet: ad quam cuncta majora Eccleſiaſtica negotia, divina diſponente gratia juſſa ſunt referri: ut ab ea regulariter diſponantur, a qua ſumpſere principia. Si vero veſtra Antiochena, quæ olim prima erat, Romanæ ceſſit ſedi, nulla eſt, quæ ejus non ſit ſubjecta ditioni. p Polycarp. l. 1. tit. 13. Anſel. l. 1. cap. 13. q Matth. 16.

¶ Corr. Rom. *In hoc capite aliqua ſunt addita, & in ſuum locum reſtituta ex originali. Gloſſa autem ad verbum, oportet, facile tranſponi poteſt.*

¶ Pith. 9. Rogamus.] Egeſipp. lib. 3. cap. 2. Ambroſ. lib. 5. Epiſt. 32. *per venerabilem Extr. qui filii ſint legit. & c. fundamenta, de elect. in 6.*

ro. *Jubente Domino.*] *Utilitatis cauſa*, ſupra c. 35. qu. 1. *conſ.* 7.

Pars I.

C. XVI. *Alexandrinæ Eccleſiæ a Romana diſſentire non licet.*

Item Leo Papa I. *Dioſcoro Epiſcopo Alexandrino* ep. 79. vel 81. (an. 445. *Roma in Ægyptum.*)

CUm r beatiſſimus Petrus Apoſtolicum s a Domino acceperit principatum, & Romana Eccleſia in ejus permaneat inſtitutis, nefas eſt credere, quod ſanctus diſcipulus ejus Marcus, qui Alexandrinam primus Eccleſiam gubernavit, aliis regulis traditionum t ſuarum decreta formaverit. cum ſine dubio de eodem fonte gratiæ unus ſpiritus fuerit & diſcipuli, & magiſtri nec aliud ordinatus tradere potuerit, quam quod ab ordinatore ſuſcepit. r Anſ. l. 1. c. 30. s al. Apoſtolus.

¶ Corr. Rom. t Traditionum] *Sic eſt emendatum ex duobus vetuſtis Gratiani codicibus, Anſelmo, & originali ipſo. Antea legebatur*, aliis regulis, & traditionibus ſua decreta firmaverit.

C. XVII. *Profeſſione ſuæ fidei aurem erroris Romana abſcidit Eccleſia.*

Item Ambroſius *in commentariis ad c. 22. Lucæ lib.* 10. c. 22. (an. 376. *Mediolani.*)

SIt Petrus volens percuſſit aurem, docuit, quod aurem habere in ſpecie non deberent, quam in miniſterio u non haberent. Sed bonus dominus & ipſi refundit auditum: ſecundum prophetica x dicta demonſtrans, & ipſos, ſi convertantur, poſſe ſanari, qui in paſſione Domini vulneratæ ſunt. uo quod omne peccatum fidei y myſterio abluitur. Tollit ergo Petrus aurem. Quare Petrus? Quia ipſe eſt, qui accepit claves regni cœlorum. Ille enim condemnat, qui z & abſolvit: quoniam ligandi, & ſolvendi idem adeptus eſt poteſtatem. Tollit aurem male audienti, tollit autem gladio ſpirituali aurem interiorem male intelligentis. Caveamus, ne cui tollatur auricula, dum a legitur paſſio Domini. Si ad divinitatem ejus referimus infirmitatem corporeæ paſſionis, exciditur auricula, & exciditur a Petro: qui non paſſus eſt Chriſtum Prophetam æſtimari: ſed Dei filium docuit fidelis confeſſione ſignari. t Joan. 18. u myſterio) orig. x Eſa. 35. y al. in miniſterio fidei. z Matth. 16. a abeſt ab orig.

¶ Corr. Rom. *Citabatur antea ex Gregorio, apud quem non eſt inventum.*

C. XVIII. *Extra unitatem Sanctæ Eccleſiæ Spiritus Sanctus non accipitur.*

Item Cyprianus *in tractatu de unitate Eccleſiæ.* (c an. 255. *in Africa.*)

LOquitur b Dominus ad Petrum: *Ego c dico tibi*, inquit, *quia tu es Petrus, & ſuper iſtam petram ædificabo Eccleſiam meam.* Super unum ædificat Eccleſiam: & quamvis Apoſtolis omnibus poſt reſurrectionem ſuam parem poteſtatem tribuat, & dicat: *Sicut d miſit me pater, & ego mitto vos. Accipite Spiritum Sanctum*, tamen ut unitatem manifeſtaret, unitatis ejuſdem originem ab uno incipientem ſua auctoritate diſpoſuit. Hoc erant utique & cæteri Apoſtoli, quod fuit & Petrus, pari conſortio præditi & honoris, & poteſtatis. Sed exordium ab unitate proficiſcitur: ut Eccleſia una monſtretur. quam unam Eccleſiam etiam in Cantico Canticorum Spiritus Sanctus ex perſona Domini deſignat, & dicit e: *Una eſt columba mea, perfecta mea: una eſt matri ſuæ, electa genitrici ſuæ.* Hanc Eccleſiæ unitatem u qui non tenet, tenere ſe fidem credit? Qui Eccleſiæ renititur, & reſiſtit, in Eccleſia ſe eſſe confidit? Quando & B. Apoſtolus Paulus hoc idem doceat, & ſacramentum unitatis oſtendit, dicens: *Unum f corpus, & unus Spiritus: una ſpes vocationis veſtræ. Unus dominus, una fides, unum baptiſma, unus Deus.* Quam unitatem tenere firmiter, & vendicare debemus, maxime Epiſcopi, qui in Eccleſia præſidemus: ut Epiſcopatum ipſum unum, atque indiviſum probemus. Nemo fraternitatem mendacio fallat: nemo fidei veritatem perfida g prævaricatione corrumpat. §. 1. Epiſcopatus unus eſt: cujus a ſingulis in ſolidum pars tenetur. Eccleſia una eſt, quæ in multitudinem latius incremento fœcunditatis extenditur: quomodo Solis multi radii, ſed lumen unum: & rami arboris multi, ſed robur unum tenaci radice fundatum: & cum de fonte uno rivi plurimi defluunt, numeroſitas licet diffuſa videatur exundantis copiæ largitate, unitas tamen ſervatur in origine. Avelle radium Solis a corpore, diviſionem lucis unitas non capit. Ab arbore frange ramum: fructus germinare non poterit. A fonte præcide rivum, præciſus areſcet. Sic & Eccleſia Domini luce perfuſa per orbem totum radios ſuos porrigit. unum tamen lumen eſt, quod ubique diffunditur, nec unitas corporis ſeparatur. Ramos ſuos in univerſam terram copia ubertatis extendit: profluentes largiter rivos latius pandit: unum tamen caput eſt, & origo una, & una mater eſt fœcunditatis ſucceſſibus copioſa i. Illius fœtu naſcimur: illius lacte nutrimur: ſpiritu ejus animamur. Adulterari non poteſt ſponſa Chriſti: incorrupta eſt, & pudica. Unam domum novit: unius cubiculi ſanctitatem caſto pudore cuſtodit. b Omittuntur aliquot verba. Polyc. l. 7. t. 3. Anſ l. 1. c. 10. c Matth. 16. d Joan. c. 20. e Cant. 6. f Epheſ. 4. g al. perfidiæ. h fractum] orig. i al. glorioſa.

¶ Corr. Rom. u Unitatem] *Quæ ſequuntur uſque ad verſ.* Quando. *addita ſunt ex originali: ex quo alia etiam & addita, & emendata ſunt.*

C. XIX. *Non habet Deum Patrem, univerſalis Eccleſiæ relinquens unitatem.*

Idem *eodem paulo inferius.* (*c. an. 255. ibid.*)

u Polycarp. ib. Anſ. l. 5. c. 2.
l Matth. 18.

ALienus u eſt, profanus eſt, hoſtis eſt: habere jam non poteſt Deum patrem, qui Eccleſiam non habet matrem. *Item infra.* §. 1. Dominus enim, cum diſcipulis ſuis unanimitatem ſuaderet, & pacem: *Dico l*, inquit, *vobis, quoniam ſi duobus a ex vobis convenerit in terra, de omni re, quamcumque petieritis, continget vobis a patre meo, qui in cælis eſt. Ubicumque enim fuerint duo, aut tres collecti in nomine meo, ego cum eis ſum*, oſtendens, non multitudini, ſed unanimitati deprecantium plurimum tribui. *Si duobus*, inquit, *ex vobis convenerit in terra*: unanimitatem prius poſuit: concordiam pacis ante præmiſit: ut conveniat nobis fideliter, & firmiter, docuit. Quomodo autem poteſt ei cum aliquo convenire, cui cum corpore ipſius Eccleſiæ, & cum univerſa fraternitate non convenit? Quomodo poſſunt duo, aut tres in nomine Chriſti colligi, quos conſtat a Chriſto, & ab ejus Evangelio ſeparari?

¶ Corr. Rom. a Si duobus) *Sic legitur in octo vetuſtis B. Cypriani codicibus, & hic, & aliis locis, ubi hæc Evangelii ſententia affertur. In vulgatis tamen eſt, ut antea apud Gratianum:* Si duo ex vobis convenerint.

C. XX. *Ligandi, & ſolvendi non habet poteſtatem, qui unitatem pacis catholicæ non tenet.*

Item Auguſtinus *libro 7. de baptiſmo cap. 51.* (*c. an. 412. ibid.*)

m Anſ. l. 5. c. 5. Polyc. l. 7. t. 3.
n Matth. 16.
o Cant. 4.
p Eph. 5.
q Matth. 16.
r Pſal. 25.
s Pſal. 67.
t Pſal. 121.
u Pſal. 83.

OMnibus m conſideratis puto me non temere dicere, alios ita eſſe in domo Dei, ut ipſi etiam ſint eadem domus Dei, quæ dicitur n ædificari ſuper petram, quæ unica o columba appellatur, quæ ſponſa pulchra p ſine macula, & ruga, & hortus concluſus, fons ſignatus, puteus aquæ vivæ, paradiſus cum fructu pomorum: quæ domus etiam claves q accepit, ac poteſtatem ſolvendi, & ligandi. Hanc domum ſi quis corripientem, corrigentemque contempſerit, *ſit tibi*, inquit, *ſicut ethnicus, & publicanus*. De hac domo dicitur r, *Domine, dilexi decorem domus tuæ, & locum habitationis gloriæ tuæ*. Et *Qui s habitare facis unanimes in domo*. Et *Jocundatus t ſum in his, quæ dicta ſunt mihi, in domum Domini ibimus*. Et *Beati u, qui habitant in domo tua, Domine, in ſecula ſeculorum laudabunt te*.

¶ Corr. Rom. *Antea & hoc, & ſequens caput tribuebantur Hieronymo, quemadmodum etiam apud Anſelmum, & in Polycarpo.*

C. XXI. *Varia crimina variis ſunt pœnis afficienda.*

Idem *libro ſecundo capite ſexto.* (*c. an. 412. ibid.*)

x Prov. 11. Oſeæ 12. Amos 8.
y Exod. 32.
z Hier. 36.
a Num. 16.

NOn afferamus ſtateras x doloſas, ubi appendamus, quod volumus, & quomodo volumus pro arbitrio noſtro, dicentes, hoc grave, hoc leve eſt: ſed afferamus divinam ſtateram de Scripturis ſanctis, tanquam de theſauris Dominicis, & in illa, quid ſit gravius, appendamus: imo non appendamus, ſed a Domino appenſa recognoſcamus. Tempore illo, quo Dominus priora delicta recentibus pœnarum exemplis cavenda monſtravit, & idolum y fabricatum, atque adoratum eſt, & propheticus liber z irati Regis contemptu incenſus, & ſchiſma tentatum: & idololatria gladio punita eſt, exuſtio libri bellica cæde, & peregrina captivitate, ſchiſma a hiatu terræ, ſepultis auctoribus vivis, & ceteris cœleſti igne conſumptis. Quis jam dubitaverit hoc eſſe ſceleratius commiſſum, quod eſt gravius vindicatum?

C. XXII. *Ex ſola Eccleſia ſacrificium Dominus accipit.*

Item Gregorius *in moralibus lib. 35. c. 6.* b (*an. 590. Romæ.*)

b Et Aug. ſer. 181. de tempore c. 12.
c Anſ. l. 2. c. 56. Polyc. l. 7. tit. 3.
d Exod. 33.
e al. faciem.
f Matth. 16.
g Exod. cap. 12.
h al. juſſa.
i Matth. 7.
k Matth. 20.
l Gen. 7.

QUia c in ſola Eccleſia catholica veritas conſpicitur, apud ſe eſſe locum Dominus perhibet, de quo videatur. In petra Moyſes d ponitur, ut Dei ſpeciem e contempletur: quia, niſi quis fidei ſoliditatem tenuerit, divinam præſentiam non cognoſcit. De qua ſoliditate Dominus dicit f: *Super hanc petram ædificabo &c.* & ſupra. §. 2. Sola quippe eſt, per quam ſacrificium Dominus libenter accipiat: ſola, quæ pro errantibus fiducialiter intercedat. Unde etiam de agni hoſtia Dominus præcepit, dicens g: *In una domo comedetur: nec efferetis de carnibus ejus foras.* In una namque domo agnus comeditur: quia in una catholica Eccleſia vera hoſtia Redemptoris immolatur. De cujus carnibus divina lex h efferri foras prohibet: quia ſanctum i dari canibus vetat. Sola eſt, in qua bonum opus fructuoſe peragitur: unde & mercedem k denarii, non niſi qui intra vineam laboraverant, acceperunt. Sola eſt, quæ intra ſe poſitos valida charitatis compage cuſtodit. Unde & aqua l diluvii arcam quidem ad ſublimiora ſuſtulit: omnes autem, quos extra arcam invenit, extinxit.

C. XXIII. *Non exhibet fidem Chriſti, qui corpus ejus diſcerpit.*

Item Ambroſius *in oratione funebri de obitu fratris.* (*an. 383. Mediolani.*)

ADvocavit m ad ſe α Cyprianus n Epiſcopum Satyrum, nec ullam veram putavit, niſi veræ fidei gratiam, percunctatuſque ex eo eſt, utrumnam de Epiſcopis catholicis eſſet, hoc eſt, ſi cum Romana Eccleſia conveniret. Et forte ad id locorum in ſchiſmate regionis illius Eccleſia erat. Lucifer enim ſe a noſtra communione tunc temporis diviſerat: & quanquam pro fide exulaſſet, & fidei ſuæ reliquiſſet heredes, non putavit tamen fidem eſſe in ſchiſmate. Nam etſi fidem erga Deum tenerent, tamen erga Dei Eccleſiam non tenebant, cujus patiebantur velut quoſdam artus dividi, & membra lacerari. Etenim, cum propter Eccleſiam Chriſtus paſſus ſit, & corpus Chriſti Eccleſia ſit, non videtur ab his exhiberi Chriſto fides, a quibus evacuatur paſſio ejus, corpuſque diſtrahitur. Itaque quamvis gratiæ fœnus β teneret, & metueret tanti nominis debitor navigare, tamen eo tranſire maluit, ubi tuto poſſet exolvere. Judicabat enim divinæ ſolutionis γ gratiam in affectu, ac fide eſſe, quam quia o ſtatim, ubi primum copia liberior Eccleſiæ fuit, implere non diſtulit, Dei gratiam & accepit deſideratam, & ſervavit acceptam. *m Anſel. l. 12. cap. 48. Polyc. l. 7. t. 4.* *o quidem) orig.*

¶ Corr. Rom. α Cyprianus) *Apud B. Ambroſium, & Anſelmum legitur:* Advocavit ad ſe Epiſcopum Satyrus. *Narrat enim Ambroſius Satyrum fratrem ſuum, cum in Sardiniam appuliſſet, ad ſe Epiſcopum Sardum vocaſſe, ut ſciret, Luciferianuſne, an catholicus eſſet. Sed ob gloſſam, & eum, qui caſum ſcripſit, non eſt mutatum.*

β Fœnus) *Antea legebatur*, fœdus. *Reſtitutum eſt ex aliquot vetuſtis exemplaribus, originali, & veteri collectionibus.*

γ Solutionis) *In aliquot manuſcriptis, & apud B. Ambroſium, & veteres collectiones legitur*, divinæ ſolutionem gratiæ. *Sed ob gloſſam non eſt emendatum. operæ pretium autem fuerit integrum Ambroſii locum perlegere.*

C. XXIV. *Etiam corpore ab eo recedendum eſt, qui fidem Chriſti non habet.*

Item Beda *ſuper epiſtolam Joannis ſecundam cap. unico.* (*c. an. 720. in Anglia.*)

OMnis o, qui recedit, & non permanet in doctrina Chriſti, Deum non habet. Qui permanet in doctrina Chriſti, hic & Patrem, & Filium habet. Si quis venit ad vos, & hanc doctrinam non affert, nolite recipere eum in domum. nec Ave ei dixeritis. Qui enim dicit illi, Ave, communicat ejus malignis operibus. Hæc Joannes de Schiſmaticis, ſive hæreticis deteſtandis: quæ verbis docuit, etiam factis exhibuit p. §. 1. Narrat q enim de illo auditor ejus ſanctiſſimus, & martyr fortiſſimus Polycarpus, Smyrnæorum Antiſtes, quod tempore quodam, cum apud Epheſum balneum lavandi gratia fuiſſet ingreſſus, & vidiſſet ibi Cerinthum, exilierit continuo, & diſceſſerit non lotus, dicens: Fugiamus hinc, ne & balneæ ipſæ corruant, in quibus Cerinthus lavat inimicus veritatis. Idem etiam Polycarpus Marcioni aliquando cum occurriſſet, dicenti ſibi, agnoſcis nos? reſpondit, agnoſco primogenitum Satanæ.

o 2. Joan. 1.
p al. evenit.
q Irenæus l. 3. c. 3. Euſebius l. 4. c. 14.

C. XXV. *Profanus eſt, extra Eccleſiam B. Petri agnum comedere tentans.*

Item Hieronymus *ad Damaſum.* (forte c. an. 378. *e Palæſtina Romam.*)

QUoniam r vetuſto oriens inter ſe populorum furore colliſus indiſciſſam s Domini tunicam, & deſuper textam per fruſta diſcerpit, & Chriſti vineam t vulpes exterminant, ut inter lacus u contritos, qui non habent aquam, difficile, ubi fons ſignatus, & hortus ille concluſus ſit, poſſit intelligi, ideo mihi cathedram Petri, & fidem Apoſtolico x ore laudatam cenſui conſulendam, inde nunc meæ animæ poſtulans cibum, unde olim Chriſti veſtimenta ſuſcepi. Neque vero tanta vaſtitas elementi liquentis, & interjacens longitudo terrarum me a pretioſæ y margaritæ potuit inquiſitione prohibere. Ubicumque fuerit z corpus, illuc congregabuntur aquilæ. Profligato a ſobole mala patrimonio, apud vos ſolos incorrupta Patrum ſervatur hæreditas. Ibi ceſpite terra fœcundo Dominici ſeminis puritatem centeno fructu a refert: hic obruta ſulcis frumenta in lolium, avenaſque degenerant. Nunc in occidente ſol juſtitiæ oritur: in oriente autem Lucifer b ille, qui ceciderat, ſupra ſydera poſuit thronum ſuum. Vos c eſtis lux mundi, vos ſal terræ, vos aurea d vaſa, & argentea: hic teſtacea vaſa, vel lignea, virga ferrea, & æternum operiuntur incendium. Quanquam igitur tui me terreat magnitudo, invitat tamen humanitas. A Sacerdote victimæ ſalutem e, a paſtore præſidium ovis flagito. Faceſſat f invidia Romani culminis, recedat ambitio. Cum ſucceſſore piſcatoris, & diſcipulo crucis loquor. Ego nullum primum g, niſi Chriſtum ſequens, beatitudini tuæ, id eſt, cathedræ Petri communione conſocior. Super illam petram h ædificatam Eccleſiam ſcio. Quicumque extra hanc domum agnum i comederit, profanus eſt. Si quis in arca Noe k non fuerit, peribit regnante diluvio. Et quia pro meis facinoribus ad eam ſolitudinem commi-

r Anſ. l. 1. c. 84. Polyc. l. 9. t. 4.
s Joan. 19.
t Cant. 2.
u Hier. 2.
x Rom. 1.
y Matth. 13.
z Ibid. 24.
a Matth. 13.
b Eſa. 14.
c Matth. 5.
d 2. Timoth. 2.
e victimam ſalutis) orig.
f faceſſat) vera lectio.
g primum) orig.
h Matth. 16.
i Exod. 12.
k Gen. 7.

Digitized by Google

l *al. diſtermi-nat.*

et Orientem, quæ Syriam juncto barbariæ fine determinat *l*, nec poſſum ſanctum Domini, tot interjacentibus ſpatiis, a ſanctimonia tua ſemper expetere: idcirco hic collegas tuos Ægyptios confeſſores ſequor, & ſub oneratis navibus parva navicula delitesco. Non novi Vitalem: Meletium reſpuo: ignoro Paulinum. Quicumque tecum non colligit, ſpargit: hoc eſt, qui Chriſti non eſt, Antichriſti eſt.

m *Matth.* 12.

¶ Corr. Rom. α Veruſto] *Antea legebatur*, veton. *Emendatum eſt ex originali, quoniam gloſſa nihilominus convenit.*
ß Virge ferrea] *Apud B. Hieronymum legitur*, Virgam ferream, & aeternum operiuntur incendium. *Sed ob gloſſam non eſt emendatum: quæ etiam cauſa fuit, cur aliquot aliis locis ſatis viſum fuerit indicare in margine lectionem ipſam originalis.*

C. XXVI. *Hæreticorum conſortia a Catholicis ſunt fugienda.*

Item Ambroſius in commentariis ad c. 9. Lucæ.
(*an.* 378. *Mediolani.*)

o *Anſ. l. 9. c. 23. Polyc. l. 9. t. ult.*
o *Joan.* 13.
p *mutare] orig.*
q *Joan.* 6.
r *al. conſecratione.*
n *Polyc. l. 7. t. 9.*

Quam o dignior domus Apoſtolicæ prædicationis ingreſſu, quam ſancta Eccleſia? aut quæ præferenda magis omnibus videtur, quam Chriſtus, qui & pedes ſuis lavare conſuevit hoſpitibus, & quoſcumque ſua receperit domo, pollutis non patitur habitare veſtigiis, ſed maculoſos, licet vitæ prioris, in reliquum tamen dignatur mundare proceſſus? Hic eſt igitur ſolus, quem nemo deſerere debet, nemo mutare *p*: cui bene dicitur *q*: *Domine, ad quem ibimus? verba vitæ æternæ habes, & nos credimus.* Vides executorem cœleſtium præceptorum, qui quoniam non mutavit hoſpitium, eccleſiis conſortium habitationis emeruit? Fides igitur *r* in primis Eccleſiæ quærenda mandatur: in qua, ſi Chriſtus habitator ſit, haud dubie ſit legenda. Sin vero populus perfidus, aut præceptor hæreticus deformet habitaculum, et vitanda hæreticorum communio, fugienda ſynagoga cenſetur, excutiendus pedum pulvis, ne latiſcentibus perfidiæ ſterilis ſiccitatibus, tanquam humi arido, arenoſoque mentis tuæ veſtigium polluatur. Nam ſicut corporeas infirmitates populi fidelis ſuſcipere in ſe debet Evangelii prædicator, & tanquam propriis inania geſta pulveri comparanda allevare, atque abolere veſtigiis, juxta quod ſcriptum eſt *t*: *Quis infirmatur, & ego non infirmor?* ita, ſi qua eſt Eccleſia, quæ fidem reſpuat, nec Apoſtolicæ prædicationis fundamenta poſſideat, ne quam labem perfidiæ poſſit aſpergere, deſerenda eſt. Quod Apoſtolus quoque evidenter aſſeruit, dicens *u*: *Hæreticum hominem poſt unam, & ſecundam correptionem devita.*

t *2. Cor.* 11.
u *ad Tit.* 3.

C. XXVII. *Nec peccata ſolvi, nec cœleſte regnum ingredi poteſt, qui ab unitate Eccleſiæ eſt diviſus.*

x *Ibi gloſſa ord. c. 19.*

Item Beda x ſuper Matth. in homilia de feſto Apoſtolorum Petri, & Pauli ad c. 16. Matthæi.
(*c. an.* 720. *in Anglia.*)

y *Ivo p. 5. c. 35.*

Quicunque *y* ab unitate fidei, vel ſocietatis Petri Apoſtoli quolibet modo ſemetipſos ſegregant, tales nec vinculis peccatorum abſolvi, nec januam poſſunt regni cœleſtis ingredi.

C. XXVIII. *Non ſuſcipiuntur eorum ſacrificia, quorum fides reprobatur, & vita.*

Item Hieronymus in Amos Prophetam ad c. 5.
(*an.* 408. *in Palæſtina.*)

z *Ivo p. 2. c. 118.*
a *Amos* 5.
b *in orig. hic Deus, aliquot verbis omiſſis.*

Odi *z*, & projeci *a* feſtivitates veſtras, & non capiam odorem cœtuum veſtrorum. Quod ſi attuleritis mihi holocauſtomata, & munera veſtra, non accipiam, & vota pinguium veſtrorum non reſpiciam.) §. 1. Odit *b* autem Deus, & non ſolum odit, ſed & projicit feſtivitates eorum *α*, qui non celebrant feſtivitates Dei, ſed ſuas. *& poſt pauca.* §. 2. Odiſſe *ß* autem, & projicere, & non odorari, humana loquitur ſimilitudine, ut nos affectum Dei noſtris ſermonibus cognoſcamus. Et ſi obtulerint holocauſta, ut videantur jejunare, dare eleemoſynas, pudicitiam polliceri (quæ holocauſta ſunt vera) non ea ſuſcipit Dominus, nec dignatur aſpicere pinguiſſimas hoſtias eorum. Non enim ſacrificiorum magnitudinem, ſed offerentium merita, & cauſaſque dijudicat. §. 3. Unde & vidua, quæ in Evangelio *c* in gazophylacium duo minuta miſerat, omnibus a Salvatore præfertur: quia Dominus non ea, quæ offeruntur, ſed voluntatem inſpicit offerentium.

c *Marc.* 12.

¶ Corr. Rom. α Eorum) *In commentariis B. Hieronymi hic, quemadmodum & aliis locis hujus capitis ſunt aliquot verba interpoſita. Sed Ivo hoc loco habet, ut Gratianus.*
ß Odiſſe) *Ante hæc verba apud B. Hieronymum, & Ivonem antecedit c. odit. ſup. c. q. c.*

C. XXIX. *Ubi charitas non eſt, ibi fides, vel juſtitia locum non habent.*

Item Auguſtinus de ſermone Domini in monte lib. 1. c. 9.
(*c. an.* 393. *in Africa.*)

d *Abacuc* 2. & *Rom.* 1.

Ubi ſana fides non eſt, non poteſt eſſe juſtitia, quia *d* juſtus ex fide vivit. Neque Schiſmatici aliquid ſibi ex iſta mercede promittant, quia ſimiliter ubi charitas non eſt, non poteſt eſſe juſtitia. Dilectio *e* enim proximi malum non operatur: quam ſi haberent, non dilaniarent corpus Chriſti, quod eſt Eccleſia.

e *Rom.* 13.

C. XXX. *A fide recedens, ſpiritus perfectionem amittit.*

Item Innocentius Papa I. ad Alexandrum epiſt. 18.
(*c. an.* 412. *Romæ in Syriam.*)

f *c. 9. 1. Arianos. Anſel. l. 12. c. 30. Polyc. l. 7. tit.* 3.

Hæretici *f*, cum a fide catholica deſciverunt, perfectionem Spiritus, quam acceperant, amiſerunt.

C. XXXI. *Sacri officii a poteſtate penitus carent hæretici.*

Item Cyprianus Magno filio ſalutem lib. 1. *epiſt.* 6.
(*c. an.* 257. *in Africa.*)

g *Dicimus] orig.*
h *Anſ. l. 12. c. 41. Polyc. l. 7. tit.* 3.

Didicimus *g* omnes *h* omnino hæreticos, & Schiſmaticos nil habere poteſtatis, ac juris. Propter quod Novatianus nec debet, nec poteſt excipi, quominus ipſe quoque extra Eccleſiam conſiſtens, & contra pacem, ac dilectionem Chriſti faciens, inter adverſarios, & Antichriſtos computetur. *& paulo poſt.* §. 1. Eccleſia una eſt, quæ una & intus eſſe, & foris non poteſt. Si enim apud Novatianum eſt, apud Cornelium non fuit. Si vero apud Cornelium fuit, qui Fabiano Epiſcopo legitima ordinatione ſucceſſit, & quem præter Sacerdotii honorem martyrio quoque Dominus glorificavit, Novatianus in Eccleſia non eſt, nec Epiſcopus computari poteſt, qui Evangelica, & Apoſtolica traditione contempta, nemini ſuccedens, a ſe ipſo ortus *i* eſt. Habere namque, aut tenere Eccleſiam nullo modo poteſt, qui ordinatus in Eccleſia non eſt. *& paulo poſt.* §. 2. Quod *k* vero eundem, quem & nos Deum Patrem, eundem Filium Chriſtum, eundem Spiritum Sanctum noſſe dicuntur, nec hoc adjuvare tales poteſt. *& infra.* §. 3. Invenimus *l* in talis ſinore non ſolum duces, & auctores, ſed etiam participes pœnæ deſtinari, niſi a communione malorum ſe ſeparaverint, præcipiente per Moyſen Domino, & dicente *m*: *Separamini a tabernaculis hominum iſtorum duriſſimorum, & nolite tangere ab omnibus, quæ ſunt eis, ne ſimul pereatis in peccatis eorum.* Et quod comminatus per Moyſen Dominus fuerat, implevit, ut quiſquis ſe a Chore, & Dathan, & Abiron non ſeparaſſet, pœnas ſtatim pro impia communione perſolveret. Quo exemplo oſtenditur, & probatur, obnoxios omnes & culpæ, & pœnæ futuros, qui ſe Schiſmaticis contra Præpoſitos, & Sacerdotes irreligioſa temeritate miſcuerint: ſicut etiam per Oſee *n* Prophetam Spiritus Sanctus teſtatur, & dicit: *Sacrificia eorum, tanquam panis luctus: omnes, qui manducant ea, contaminabuntur*, docens ſcilicet, & oſtendens omnes omnino cum auctoribus ſupplicio conjungi, qui fuerint eorum peccato contaminati. Quæ ergo apud eos merita eſſe circa Deum poſſunt, quibus ſupplicia divinitus irrogantur? *& infra.* §. 4. Si autem foris cuncti Hæretici, & Schiſmatici non habent Spiritum Sanctum, & ideo apud nos eis manus imponitur, ut hic accipiant, quod illic nec eſſe, nec dari poteſt: manifeſtum eſt, nec remiſſionem peccatorum dari per eos poſſe, quos conſtet Spiritum Sanctum non habere.

i *al. ordinatus.*
k *9. q. 1. denique §. quod vero.*
l *1. q. 1. ſi inquit. §. quoris quis.*
m *Num.* 16.
n *Oſee* 9.
o *abeſt ab orig.*

¶ Corr. Rom. α Officii) *Sic eſt emendatum ex pleriſque vetuſtis. Antea legebatur*, ſacrificii.

C. XXXII. *Propria ſpoliantur honore, qui contra pacem Eccleſiæ nituntur.*

Item Liberius Papa in epiſtola ad Athanaſium.
(*forte c. an.* 353. *Romæ in Ægyptum.*)

p *Anſ. l. 3. c. 45.*
q *al. aut militationem.*

Qui contra *p* Eccleſiæ pacem ſunt, ſi dignitatem, aut cingulum militiæ *q* habeant, nudentur eis. Si autem ſunt privati, ſi quidem nobiles extiterint, ſuarum ſubſtantiarum proſcriptionem patiantur; ſi autem ignobiles, non ſolum in corpore verberentur, ſed exilio perpetuo caſtigentur.

C. XXXIII. *Nec conſecrat, nec conſecratur in ſchiſmate conſtitutus Epiſcopus.*

Item Pelagius Papa. (*c. an.* 557. *Romæ.*)

r *Anſ. l. 12. c. 42. Polyc. l. 7. c.* 3.
s *al. recordinatione.*

Dilendat *r*, ut ita dicam, rapina in diviſione eſt non conſecratus, ſed execratus Epiſcopus. Si enim ipſum nomen conſecrationis rationabili, ac exacti intellectu diſcutimus, is, qui cum univerſali detractat conſecrari Eccleſia, conſecratus dici, vel eſſe nulla ratione poterit. Conſecrare enim eſt, ſimul ſacrare. Sed ab Eccleſiæ viſceribus diviſus, & ab Apoſtolicis ſedibus ſeparatus, execrat ipſe potius, & non conſecrat. Jure ergo execratus cenſetur, non conſecratus poterit dici, quem ſimul ſacrare in unitate conjunctis membris non agnoſcit Eccleſia. Videamus tamen, utrum vel ipſarum conſuetudinem partium in ſua ordinatione *s* conſervaverint. Nempe is mos antiquus fuit, ut quia pro longinquitate, vel difficultate itineris ab Apoſtolico onerosum illis fuerat ordinari, ipſi ſe invicem Mediolanenſis, & Aquilejenſis ordinare Epiſcopi debuiſſent: ita tamen, ut in ea civitate, in qua erat ordinandus Epiſcopus, alterius civitatis Epiſcopus occurrere debuiſſet: ut & ordinandi electio a præſenti ordinatore ex conſenſu univerſalis, cui præficiendus erat, Eccleſiæ, melius, ac facilius poſſet innotescere.

ici,

ſci, & in ſea, qui ad Epiſcopatum provehendus erat, nec tamen ordinatori ſuo ſubdendus fuerat, ordinaretur Eccleſia. Etenim cum, ſicut diximus, Eccleſia una ſit, cui
t Cant. 6. in Canticis Canticorum dicitur t: *Una eſt columba mea*, nullam aliam eſſe conſtat, niſi quæ in Apoſtolica radice eſt fundata: a quibus ipſam fidem in univerſo propagatam orbe non poteſt dubitari. Quod vobis, licet notiſſimum omnium ſit, B. tamen Auguſtini teſtimonio comprobemus. Audite, quid in quodam opere ſuo præclariſſimus
u Simile quiddam sup. diſt. 21. c. palam. doctor dicat Eccleſiæ. Ait enim u: *Quod ſi nullo modo recte dici poteſt Eccleſia, in qua ſchiſma eſt, reſtat, ut quoniam Eccleſia nulla eſſe non poteſt, ea ſit, quam in ſedis Apoſtolicæ, per ſucceſſiones Epiſcoporum radice conſtitutam,*
x al. & excludi. *nullorum hominum malitia (etiamſi nota excludi x non poſſit, ſed pro temporis ratione toleranda noſcatur) ullo modo valeat extinguere.*

C. XXXIV. *Unitati non communicat Schiſmaticus conſentiens.*

Idem. ea. (c. an. 557. Romæ.)

y Anſ. l. 12. c. 44. Polyc. l. 7. t. 5. SChiſma y ſiquidem ipſum, quod Græcum nomen eſt, ſciſſuram ſonat. Sed in unitate ſciſſura eſſe non poteſt. Non ergo unitati communicant, qui Schiſmaticis communicant. Partes ſibi ipſi fecerunt, & ob eo, quod
z Judæ 1. unum eſt, ut Apoſtoli z Judæ jam verbis loquar, ſemetipſos ſegregantes, Spiritum non habent. Quibus omnibus illud efficitur, ut quia in unitate omnium non ſunt, ut quia in parte eſſe voluerunt, ut quia ſpiritum non habent, corporis Chriſti ſacrificium habere non poſſunt. §. 1. Non autem nobis nunc illa quæſtio eſt, utrum tolerare malos, ſed utrum debeamus Schiſmaticis ſociari. Si enim etiam
a al. ubera. ipſi 12, licet in ſuo ſenſu abundantes, intra materna tamen poſiti a ubera a quærerent 13 veritatem, a nobis repellendi non erant, donec apud eos ratione duce rei veritas eluceſcer. Sed quia ſe ab univerſali Eccleſia diviſerunt, ſi-
b ſup. ead. c. pudendo. cut beatus Auguſtinus b ait, omnis Catholicus ſecum eam partem deteſtatur, cui Eccleſiam univerſalem Apoſtolicis ſedibus roboratam non communicare agnoſcit. §. 2. Nec enim levigat crimen eorum, magis vero auget, quod eos diu reſtitiſſe dixiſtis, ne Apoſtolicis communicantes ſedibus in ſua communione reciperent. In hoc enim dum & illi culpandi ſunt, qui communicare talibus annuerunt, multo magis tamen illi execrandi ſunt, qui non ſolum in Sacerdotibus communionem Apoſtolicarum ſedium, verum etiam in ipſis Laicis ſpreverunt. Sed nec illud eis prodeſt, quod eos in eiſdem literis vel ignorantia rationis, vel ſimplicitate intellectus ſeu noſtra ſe communione ſuſpendiſſe perhibetis. Idipſum enim magis eſt, propter quod Schiſmatici ſunt: quia non eos diverſa ſentiendi judicium, ſed quædam apud ſe dilata, ſibi tamen incognita metuentes, & contra Apoſtolicam 14 ſedem temere credentes, peſſima diviſit opinio. §. 3. Quod ſchiſma ſpecialiter
c diſt. 19. in canonicis. eſſe B. denuntiat Auguſtinus c, dicens de talibus: *Adverſus auctoritatem illarum Eccleſiarum, quæ ab Apoſtolica a ſede epiſtolas accipere meruerunt, temere credendo, immaniſſimum ſchiſmatis crimine a ſe propulſare non poterit.* Ad ſummam aut illos Eccleſiam eſſe credite, (& cum duæ Eccleſiæ eſſe non poſſint, nos, quod abſit, Schiſmaticos judicabitis.) aut ſi veram in Apoſtolicis ſedibus conſtat eſſe Eccleſiam, & illos ab unitate diviſos cognoſcite, & communionis quæſtionem eſſe ſublatam, quam veram niſi in uni-
d Deuſd. p. 1. c. 2. tate conſtat eſſe non poſſe. §. 4. Noli d ergo, quaſi nulla Schiſmaticorum, atque Eccleſiæ differentia ſit, velle indifferenter utrorumque ſacrificia ſociari. Non eſt Chriſti corpus, quod Schiſmaticus conficit, ſi veritate duce dirigimus. Nec enim diviſum eſſe Chriſtum poterit quiſquam
e 1. Cor. 1. ſine Apoſtoli e reprobatione confingere. Unam, ut ſæpe dictum eſt, quæ Chriſti corpus eſt, conſtat eſſe Eccleſiam quæ in duas, vel in plura dividi non poteſt. Simul enim cum ab ea quiſque receſſerit, eſſe deſiſtit Eccleſia.

¶ Corr. Rom. a Ab Apoſtolica) *Apud Anſelmum, & in Polycarpo legitur*, quæ Apoſtolicas ſedes, & epiſtolas accipere meruerunt. *Et moverunt cum verbis B. Auguſtini libro ſecundo de doctrina Chriſtiana c. 8. prout notatum eſt ſupra diſt. 19. in canonicis.*

¶ Pitn. 31. *Idem.*] Addit V. C. *Vilhni*, & *Pancratio Ringſtribus*.

10. *Ipſi.*] V. C. *Iſti*.

13. *Quærerent.*] V. C. *quæritent*.

14. *Apoſtolicam ſedem.*] V. *Apoſtolicas ſedes*.

C. XXXV. *Ex quo a Epiſcopus fidei contraria docet, alium excommunicare non poteſt.*

Item Nicolaus Papa *ſcribit Michaeli Auguſto epiſt.* 7. (an. 865. Roma Conſtantinopolim.)

f Ivo p. 14. c. 58. Pann. l. 5. c. 134. AIt f Celeſtinus ß Papa Orientalibus Epiſcopis ſcribens: *Si quis ab Epiſcopo Neſtorio, aut ab aliis, qui eum ſequuntur, ex quo talia prædicare cœperunt, vel excommunicatus, vel exutus eſt, ſeu Antiſtites, ſeu Clerici dignitate, hunc in noſtra communione duraſſe, & durare manifeſtum eſt: nec judicamus eum remotum: quia non poterat quenquam ejus removere ſententia, qui ſe jam præbuerat ipſe removendum.*

¶ Corr. Rom. a Ex quo) *Emendata eſt hæc rubrica ex pleriſque vetuſtis.*

ß Celeſtinus] *Nicolaus hic citat epiſtolam Celeſtini Papæ, ſcriptam Joanni, & Juvenali, & cæteris Epiſcopis per Orientem, prout eſt in Concilio Epheſino Vaticanæ Bibliothecæ, & Lutetiæ impreſſo.*

C. XXXVI. *Non habentur excommunicati, qui ab hæretico excommunicantur.*

g Nicolaus ib. ex eodem Celeſtino ad Clerum Conſtantinop. Item idem ib. ex Celeſtino *ad Clerum* g *Conſtantinopolitanum.* (an. 865. Roma Conſtantinopolim.)

h Ivo p. 14. c. 59. Pann. l. 5. c. 135. APerte h, inquit, ſedis noſtræ ſancit auctoritas, nullum ſive Epiſcopum, ſive Clericum, ſeu profeſſione aliqua Chriſtianum, qui a Neſtorio, vel ejus ſimilibus, ex quo talia prædicare cœperunt, vel loco ſuo, vel communione dejecti ſunt, vel dejectum, vel excommunicatum videri: ſed hi omnes in noſtra communione & fuerunt, & hucuſque perdurant: quia neminem vel dejicere, vel removere poterat, qui prædicans talia titubabat. Intellexiſtiſne a Imperatorem ex ſuperius memoratis non potuiſſe, ut non dicamus Prælatum ſuum, ſaltem quemlibet removere, qui fuerant olim ipſi remoti; nec dejicere quenquam, qui fuerant ſtante proſtrati?

¶ Corr. Rom. *Hic etiam citatur a Nicolao alia epiſtola ejuſdem Celeſtini, quæ eſt inter alia ipſius Concilii Epheſini.*

a Intellexiſtiſne] *Hic incipiunt propria Nicolai verba.*

C. XXXVII. *Ad judicandum excommunicati non recipiantur.*

Idem Nicolaus Papa *ibidem paulo inferius.* (an. 865. Roma Conſtantinopolim.)

i In can. Apoſt. 13. al. 33. & in Conc. Antioc. c. 7. MIramur i, quomodo excommunicati ad judicandum recepti ſint, cum ſecundum Apoſtolicos canones ſine commendatitiis literis in communione ſola recipi prohibeantur. Abſurdum enim eſt, ut cui non licet etiam cum minimis juxta ſacras regulas communicare, liceat penes vos etiam de majoribus judicare.

Gratian. *Hic auctoritatibus perſpicue monſtratur, quod ex quo aliquis contra fidem cœperit aliquid docere, nec dejicere quenquam valet, nec damnare.* §. 1. *Objicitur tamen illud Au-*
m 1. q. 1. quod quidem. *guſtini* m: Recedentes a fide, nec baptiſma, nec baptizandi poteſtatem amittunt. *Cum ergo Sacerdotalem unctionem utraque poteſtas, videlicet baptizandi, & excommunicandi ſequatur, a fide recedentes aut utramque retinebunt, aut utraque carebunt. Sed aliud eſt poteſtas officii, aliud executio. Plerumque officii poteſtas vel accipitur, veluti a Monachis in Sacerdotale unctione, vel accepta ſine ſui executione retinetur, veluti a ſuſpenſis, quibus adminiſtratio interdicitur, poteſtas non auferetur. A fide itaque recedentibus poteſtas non adimitur, ſicut redeuntibus non redditur, ne non homini, ſed Sacramento injuria fieri videatur. Unde ab hæreticis baptizati, vel ordinati, cum ad unitatem Catholicæ fidei redierint, ſi forte cautela Eccleſiaſticæ pacis in ſuis recipiantur ordinibus, non iterabitur ſacramentum, quod in forma Eccleſiæ probabitur miniſtratum: ſed per impoſitionem manus præſtabitur virtus ſacramenti, quæ extra Eccleſiam nulli dicitur eſſe collata. Cum ergo utraque poteſtas in hæreticis remaneat, ſi hæreticus Catholicum, vel alium hæreticum excommunicaverit, ut in communionem ſuæ hæreſis illum deducat, quia iniqua eſt ſententia, pondere caret.* §. 2. *Quod ſi in Catholicum pravi vivendum, vel in hæreticum flagitiis, vel facinoribus deditum, ut alios ad velle vivendi normam utrumque redeat, ſententiam dederit, an uterque, an hæreticus tantum ejus ſententia teneatur, merito quærendum videtur. Poteſt autem dici Catholicum ſententia hæretici minime teneri. Non enim poteſt eos gladio ferire, quem accuſare, vel in quem teſtificari non valet. Si enim quos divina teſtimonia non ſequuntur,*
l 2. q. 7. ſi hæreticus. *quia extra Eccleſiam ſunt, pondus humani teſtimonii* l *perdiderunt adverſus eos, qui in Eccleſia eſſe videntur, nec adverſus eoſdem Eccleſiaſticæ auctoritatis pondus habere poterunt, qui ab ejus fide diſceſſiſſe probati ſunt, atque ideo ab Eccleſia ſunt condemnati. In hæreticum autem poteſtatem habere videtur hæreticus, ſicut & diabolus poteſt in malos, tanquam in pecore ſuo.*

C. XXXVIII. *Pro aliquo facinore ab hæreticis excommunicatus, a Catholicis non eſt recipiendus.*

Unde *ſcribit* Auguſtinus *Vincentio Donatiſtæ*, & *Rogatiſtæ epiſt.* 48. (c. an. 408. in *Africa.*)

m 23. q. 7. c. 1. ſi quiſquis. Polyc. l. 7. t. 5. Ivo p. 3. c. 179. QUiſquis m pro aliquo flagitio, vel facinore projectum a vobis ita ſuſcipit, ut ſuſcipiantur, qui excepto errore, quo a nobis ſeparamini, ſine crimine apud nos vixerunt, diſplicet nobis. Sed nec facile iſta monſtratis: & ſi monſtratis, nonnullos toleramus, quos corrigere, vel punire non poſſumus: neque propter paleam relinquimus aream Domini: neque propter piſces malos rumpimus retia Domini: neque propter hœdos in fine ſegregandos deſerimus gregem Domini: neque propter vaſa facta in contumeliam migramus de domo Domini.

C. XXXIX.

Digitized by Google

C. XXXIX. *Quiſquis propter diſciplinam ab hæreticis excommunicatur, non eſt a Catholicis recipiendus.*

Idem ad *Euſebium epiſt.* 169. (c. an. 397. *ibid.*)

n Ivo p.6.c.390. SUbdiaconum n quemdam Spanienſis Eccleſiæ, vocabulo Primum, cum ab acceſſu indiſciplinato Sanctimonialium prohiberetur, atque ordinate, & ſana præcepta contemneret, a Clericatu remotus eſt. & *infra*. §. 1. Ego o, ſi Domino placet, iſtum modum ſervo, ut quiſquis apud eos propter diſciplinam degradatus ad catholicam tranſire voluerit, in humilitatione pœnitentiæ recipiatur, quo & ipſi eum forſitan cogerent, ſi apud eos manere voluiſſet.

o Ivo p.6.c.391.

p Sup.ead.c.quiſquis. & c. Subdiaconus. Gratian. *Sed illud Auguſtini p intelligitur dictum non propter ſententiam, cujus poteſtas nulla eſt extra Eccleſiam, ſed ob deteſtationem criminum, quæ in hæreticis, ſicut in Catholicis æque ſunt punienda. Poteſt tamen illud Auguſtini q de poteſtate baptizandi intelligi, aut ligandi, aut ſolvendi, vel cætera ſacramenta miniſtrandi. Baptiſma namque ſive ab hæretico, ſive a Laico miniſtratum fuerit, dummodo in unitate catholicæ fidei accipiatur, non caret effectu. Alia vero ſacramenta, ut ſacri corporis, & ſanguinis Domini, excommunicationis, & reconciliationis, ſi ab hæretico, vel catholico non Sacerdote miniſtrentur, vel nullum, vel lethalem habebunt effectum. Unde & ab omnibus fidelibus nullatenus ſunt recipienda.*

q Sup. ead. miramur. in verb. Grat.

C. XL. *In extremo poſitus etiam ab hæretico baptiſmum accipere valet.*

Hinc Auguſtinus *ſcribit in* 1. *libro de baptiſmo contra Donatiſtas c.* 2.
(c. an. 410. *ibid.*)

r Polyc.l.7.t.a. Anſel.l.9.c.40. Ivo p.1.c.170. SI r quem forte coegerit extrema neceſſitas, ubi Catholicum, per quem accipiat, non invenerit, & in animo pace catholica cuſtodita, per aliquem extra unitatem catholicam poſitum acceperit, quod erat in ipſa catholica unitate percepturus, ſi ſtatim etiam de hac vita migraverit, non eum, niſi Catholicum deputamus. Si autem fuerit a corporali morte liberatus, cum ſe catholicæ congregationi etiam corporali præſentia reddiderit, unde nunquam corde diſceſſerat, non ſolum non improbamus, quod fecit, ſed etiam ſecuriſſime, veriſſimeque laudamus: quia præſentem Deum credidit cordi ſuo, ubi unitatem ſervabat, & ſine ſancti baptiſmi ſacramento (quod ubicunque invenit, non hominum, ſed Dei eſſe cognovit) noluit ex hac vita migrare. Si quis autem, cum poſſet in ipſa catholica accipere, aliqua s mentis perverſitate elegerit in ſchiſmate baptizari, etiamſi poſtea t venerit ad catholicam Eccleſiam, certum eſt ibi t prodeſſe ſacramentum, quod alibi accipi quidem poteſt, prodeſſe autem non poteſt: perverſus, & iniquus eſt, & tanto perniciosius, quanto ſcientius.

s al. per aliquam mentis perverſitatem.

t al. illi.

¶ Corr. Rom. t Poſtea) *In originali legitur*, etiamſi poſtea venire ad catholicam cogitet, quia certus eſt ibi prodeſſe ſacramentum, quod alibi accipi quidem poteſt, prodeſſe autem non poteſt: perverſus &c. *Sed ob gloſſam non eſt emendatum.*

C. XLI. *Per annum pœniteat, qui de manu hæretici neſciens prohibitam communionem accepit.*

Item Julius Papa u. (forte ex Pœnit. Theod. c. an. 680. *in Anglia.*)

u al. Eutychianus al. ex pœnitentiali Theod.

x Polycar.l.7. t.5. Burch.l.19. c.125. Ivo p.15. c.117. SI x quis dederit, aut acceperit communionem de manu hæretici, & neſcit, quod catholica Eccleſia contradicit, poſtea intelligens, annum integrum pœniteat. Si autem ſcit, & neglexerit, & poſtea pœnitentiam egerit, decem annos pœniteat. Alii judicant ſeptem, & quidam humanius, ut quinque annos pœniteat. §. 1. Si quis permiſerit hæreticum Miſſam ſuam celebrare in Eccleſia catholica, & neſcit, quadraginta dies pœniteat: ſi pro reverentia ejus, annum integrum pœniteat: ſi pro damnatione Eccleſiæ catholicæ, & conſuetudine Romanorum, projiciatur ab Eccleſia, ſicut hæreticus, niſi habeat pœnitentiam: ſi habuerit, decem annos pœniteat. Si receſſerit ab Eccleſia catholica in congregationem hæreticorum, & alios perſuaſerit, & poſtea pœnitentiam egerit, duodecim annos pœniteat, tres α extra Eccleſiam, ſeptem inter Audientes, & duos adhuc extra communionem. De his in canone dicitur, ut duodecimo β anno communionem ſine oblatione percipiant.

¶ Corr. Rom. α Tres extra) *Apud Burchardum, & Ivonem legitur*, quatuor extra Eccleſiam, ſex inter Audientes &c.

β Duodecimo) *Burchardus, & Ivo habent*, decimo.

C. XLII. *Potius eſt mortem arripere, quam de manu hæretici communionem accipere.*

Item Gregorius Papa I. *lib.* 3. *dialog. cap.* 31.
(an. 593. *Romæ.*)

y Polyc.l.7.t.6. CŒpit y Ermenegildus Rex juvenis terrenum regnum deſpicere, & forti deſiderio cœleſte quærens, in cilicii vinculatus jacens omnipotenti Deo ad ſe confirmandum z preces effundere, tantoque ſublimius gloriam tranſeuntis mundi deſpicere, quanto & religatus agnoverat

z al. confortandum.

nil fuiſſe, quod potuerit auferri. Superveniente a autem Paſchalis feſtivitatis die, intempeſtæ noctis ſilentio ad eum perfidus pater 13 Arianum Epiſcopum miſit, ut ex ejus manu ſacrilegæ conſecrationis communionem perciperet, atque per hoc ad patris gratiam redire mereretur. Sed vir Deo deditus, Ariano Epiſcopo venienti exprobravit, ut debuit, ejuſque a ſe perfidiam dignis increpationibus repulit, quia etſi exterius jacebat ligatus, apud ſe tamen in magno mentis culmine ſtabat ſecurus. Ad ſe itaque reverſo Epiſcopo Ariano pater infremuit, ſtatimque ſuos apparitores miſit, qui conſtantiſſimum confeſſorem Dei illic, ubi jacebat, occiderent. Quod & factum eſt. a 1.q.1.ſuperveniente.

¶ Pitn. 13. Pater,] Leovigildus, Arianus.

AN POST MORTEM ALIQUIS POSSIT EXCOMMUNICARI.

QUÆSTIO II.

s
y. QUod autem poſt mortem nullus excommunicari valeat, vel abſolvi, ex verbis Evangelii monſtratur, quibus dicitur a: Quodcunque ligaveritis ſuper terram &c. *Super terram, inquit, non ſub terra: oſtendens, quod viventes pro varietate ſuorum meritorum ſolvere poſſumus, vel ligare: de mortuis autem ſententiam ferre non poſſumus.* a Matth. 16.

C. I. *Non poſſunt ab Eccleſia abſolvi poſt mortem, qui in hac vita ab ea noluerunt abſolvi.*

Unde Leo Papa I. *ſcribens Ruſtico Narbonenſi Epiſcopo epiſt.* 90. *c.* 7. *al. epiſt.* 92. *c.* 6.
(an. 443. *Roma in Galliam.*)

DE b communione a privatis, & ita defunctis.) Horum cauſa Dei judicio reſervanda eſt, in cujus manu fuit, ut talium obitus non 1 uſque ad communionis remedium differetur. Nos autem, quibus viventibus non communicavimus, mortuis communicare non poſſumus. b Burch. l. 12. c. 32. Ivo p. 14. c. 60. Pann. l. 5. c. 128.

¶ Corr. Rom. a De communione privatis, & ita defunctis.) *Verba hæc in codice vetuſto ſunt titulus vigeſimi decreti Leonis I. & in Burch. non habet. Reliqua vero ſunt ipſius Leonis verba.*

¶ Pitn. 1. *Non.*] Abeſt in 2. V. C.

C. II. *Eccleſia viventes poteſt ligare, vel ſolvere, non mortuos.*

Item Gelaſius Papa I. *in commonitorio, Fauſto magiſtro fungente legationis officio apud Conſtantinopolim.*
(an. 493. *Roma Conſtantinopolim.*)

LEgatur c, ex quo eſt religio Chriſtiana, vel certe detur exemplum in Eccleſia Dei a quibuslibet Pontificibus, ab ipſis Apoſtolis, ab ipſo denique Salvatore veniam, niſi ſe 2 corrigentibus fuiſſe conceſſam. Auditum enim d 3 ſub iſto cœlo nec legitur omnino, nec dicitur, quod eorum voce depromitur: date veniam obire, dum 4 tamen nos in errore duremus. Id quoque pariter 5 oſtendant, qui audent canones nobis opponere, quibus hoc canonibus, quibus regulis, qua lectione, quove documento, ſive a majoribus noſtris, ſive ab ipſis Apoſtolis (quos potiores merito fuiſſe non dubium eſt) ſeu ab ipſo Domino Salvatore, qui judicaturus creditur vivos, & mortuos, ſive factum eſt unquam, vel faciendum eſſe mandatur? Mortuos ſuſcitaſſe Chriſtum legimus: in errore mortuos abſolviſſe non legimus. Et qui certe hoc faciendi ſolus habuit poteſtatem, B. Petro e principaliter mandat Apoſtolo: *Quæ ligaveris ſuper terram, ligata erunt & in cœlis 6, & quæ ſolveris ſuper terram, erunt ſoluta & in cœlis 7.* Super terram, inquit. Nam in hac ligatione defunctum nuſquam dixit abſolvi. c Polyc.l.7.t.1.

d al. autem.

e Matth. 16.

¶ Corr. Rom. *In commonitorio, ex quo ſumptum eſt caput hoc, antea narratur, Senatores Conſtantinopolitanos petiiſſe a Gelaſio, ut ſibi liceret communicare cum Acatio ab Apoſtolica ſede excommunicato, hancque ſibi veniam concedi popoſciſſe. Quorum abſurdam petitionem rejiciens Gelaſius, hæc, quæ in hoc capite continentur, ipſi Fauſto, quem Conſtantinopolim mittebat, in commonitorio ſuggeſſit.*

¶ Pitn. 2. *Se.*] Abeſt in V. C.

3. *Enim.*] 2. V. C. *autem.*

4. *Dum.*] 2. V. C. *ut.*

5. *Pariter.*] V. C. *non eſt.*

6. 7. *Cœlis.*] V. C. *Cœlo.*

C. III. *Non oportet ab eorum eleemoſynis poſt mortem abſtinere, quibus in vita communicare non deſtitimus.*

Item Urbanus II. *Guimundo Epiſcopo.*
(c. an. 1090. *Roma in Campaniam.*)

SAne f quod ſuper Richardo filio Borelli veſtra fraternitas ſe egiſſe innotuit pro zelo Dei, & animarum charitate, laudamus. Sed non adeo timendum, non adeo eſt vobis ab ejus eleemoſynis abſtinendum. Inter cæteros quippe noſtræ fidei Patres B. Leo g Papa Doctor egregius ait: *Quibus vivis, inquit, non communicavimus, nec mortuis communicare debemus.* Conſtat ergo, quoniam quibus vivis (ut ex oppoſito loquamur) communicavimus, mortuis quoque communicare poſſumus. Nos plane inter duo oppugnantia poſiti, inter impios videlicet, & Schiſmaticos, f Ivo p.14.c.68.

g Sup. red. de communione.

Schi-

Schiſmaticis ullo modo communicare non poſſumus, aut licet: peccatoribus vero, & prædonibus diſpenſative propterea h communicemus, quos & Eccleſiam hactenus ſuſtentaverunt, & ſe fideles in poſterum pollicentur. Alioquin i oportet nos de hujus mundi partibus exire. Sub qua etiam ſponſione nos eis nuper in B. Petri natalitiis abſolutionem indulſimus. Quia ergo prædictus vir neque nominative excommunicatus, neque communicans cum excommunicatis ea nomine exiit, ſed in Domini ſui fide, atque ſervitio permanſit, licet nobis diſpenſative, id eſt, quamdiu eos patimur, ejus eleemoſynis communicato, & defuncti animam Chriſtiana religione modis omnibus adjuvare.

h al. pro tempore.
i 1. Cor. 5.

C. IV. *De eodem.*

Item Gelaſius Papa I. univerſis Epiſcopis per Dardaniam, ſive per Illyricum conſtitutis.
(an. 494. *Roma in Dardaniam.*)

n *Anſ. l. 12. c. 30. Polyc. l. 7. tit. 2.* NEc quiſquam omnino vobis perſuadeat, Achatium prævaricationis ſuæ crimen fuiſſe laxatum: quia, qui poſtquam in collegium recidens prævaricationis jure meruit ab Apoſtolica communione ſecludi, in hac eadem perſiſtens damnatione defunctus eſt, abſolutionem, quam ſuperſtes nec quæſivit omnino, nec meruit, mortuus jam non poteſt impetrare. Siquidem ipſis Apoſtolis Chriſti voce delegatum eſt: *Quæ l ligaveritis ſuper terram &c.* Cæterum jam de eo, qui in divino eſt judicio conſtitutus, nobis fas non eſt aliud decernere, præter id, in quo eum dies ſupremus invenit. Atque ideo, niſi ejus nomine refutato, cæteriſque conſortibus hujus erroris, cum nullo proſus eorum participare debere menſæ Dominicæ puritatem, quam majores noſtri ſemper ab hæretica magnopere ſervaverunt pollutione diſcretam.

l *Matth. 16.*

¶ Corr. Rom. *Epiſtola, ex qua hoc caput acceptum eſt, exſtat inter alia ſcripta Gelaſii in vetuſto codice Vaticano: in quo etiam multæ aliorum Pontificum epiſtolæ habentur.*

C. V. *Incorrigibilis damnationis ſententia relaxari non poteſt.*

Item Leo Papa I. epiſt. 13. ad Pulcheriam Auguſtam.
(an. 449. *Roma Conſtantinopolim.*)

DAmnationis ſententiam quicunque meretur accipere, ſi in ſuo ſenſu voluerit permanere, nullus relaxare poterit.

¶ Corr. Rom. *Verba Leonis de Eutyche agentis ſunt hæc.* Qui dum videret ſuſpectum ſuum ſenſum catholicis auribus diſplicere, revocare ſe a ſua opinione debuerat, nec ita Eccleſiæ præſules commovere, ut damnationis ſententiam mereretur: quam utique, ſi in ſua ſententia voluerit permanere, nullus poterit relaxare.

¶ Gratian. *His auctoritatibus probatur, quod viventes, non mortuos ſolvere poſſumus, vel ligare. Verum hoc non de omni crimine intelligendum eſt. Sunt enim quædam crimina, de quibus etiam poſt mortem accuſari poteſt quilibet, vel damnari, velut hæreſis.*

C. VI. *Hæretici etiam poſt mortem ſunt excommunicandi.*

Unde in prima actione V. Synodi legitur.
(an. 553. *Conſtantinopoli.*)

m *Ivo p. 14. c. 62. Pann. l. 5. c. 125. & ſeq.* SAne m, profertur m a quibuſdam, qui dicunt oportere poſt mortem hæreticos anathematizari, & ſequi in hoc doctrinam ſanctorum Patrum, qui non ſolum viventes hæreticos condemnaverunt, ſed & poſt mortem, utpote in ſua impietate mortuos: ſicut eos, qui injuſte condemnati fuerant, revocaverunt poſt mortem, & in ſacris diptychis ß ſcripſerant. Quod factum eſt & in Joanne, & in Flaviano religioſæ memoriæ Epiſcopis Conſtantinopolitanis. *Item in actione quinta.* §. 1. Auguſtinus n ait: *Si forte iſti libri ita deſignant traditorem ſuum, ſicut Dominus deſignavit Judam, legatur in eis nominatim, & expreſſe vel Cæcilianum, vel ordinatores, eorumdem librorum fuiſſe traditores, & ſi non eos anathematizavero, ipſe cum o eis judicer tradidiſſe.* & infra in eadem actione. §. 2. Quæ modo recitata ſunt, Auguſtinus ſanctæ memoriæ continent, & conveniunt γ ſtatut teneri ab initio in Eccleſia. Impium vero dogma jam inculpatum δ, & condemnatum eſt: & eos, qui tali dogmati obnoxii ſunt, anathematizari vult Eccleſiæ traditio, licet etiam mortui eſſent. Ideo ſanctæ memoriæ Auguſtinus dicit: *Quod ſi modo convinceretur Cæcilianus de his, quæ inferuntur ei, etiam poſt mortem eum anathematizo.* Item ſupra in eadem actione. §. 3. Multi p Epiſcopi congregati, & quædam de diverſis cauſis ad Eccleſiaſticum ſtatum pertinentibus diſponentes, ſtatuerunt de Epiſcopis defunctis, qui hæreticis ſuas facultates reliquerunt q, ut etiam poſt mortem anathemati ſubjiciantur. Sunt vero etiam & Auguſtini ſanctæ memoriæ epiſtolæ dicentes, quod ſi qui in vita ſua non recte ſapuerunt, licet non condemnati fuiſſent adhuc viventes, tamen demonſtrato peccato, iſti etiam poſt mortem anathemati ſubjiciantur. *Item ſupra.* §. 4. *Si r vera eſſent, quæ ab eis objecta ſunt Cæciliano, & nobis poſſent aliquando monſtrari, ipſum jam mortuum anathematizaremus.* Item infra. §. 5. *Dixit s licere mihi etiam hodie de mortuis judicare: quia judicium non tantum de vivis, ſed etiam de mortuis fieri poteſt.* & infra. §. 6. Rabbulas ſanctæ memoriæ, Epiſcopus factus Edeſſenæ civitatis, qui in Sacerdotibus ſplenduit t, Theodorum ipſum Mopſueſtenum etiam poſt mortem in Eccleſia anathematizavit. *Item infra.* §. 7. Romanorum etiam Eccleſia ante annos paucos Dioſcorum, qui fuit Papa ejuſdem Eccleſiæ, & poſt mortem anathematizavit, cum non in fide peccaſſet. Et hoc ſciunt omnes, qui degunt Romæ: & maxime qui in dignitatibus exiſtunt: qui etiam eidem Dioſcoro communicatores permanſerunt uſque ad ejus mortem. *Item infra.* §. 8. Et ad tempora Theophili ſanctæ memoriæ, vel ſuperius aliquis recurrens, etiam Origenem inveniet poſt mortem anathematizatum. Quod etiam nunc in illo u fecit & veſtra ſanctitas, & Vigilius religioſiſſimus Papa antiquioris Romæ. *Item infra.* §. 9. Sancta x Synodus dixit. Sufficiunt quidem, quæ dicta, & prolata ſunt, Eccleſiaſticam traditionem demonſtrare, quod oportet hæreticos & poſt mortem anathematizari. *Item in eadem collatione octava.* §. 10. Sancta Synodus dixit. Auguſtini ſanctæ memoriæ, qui inter Africanos Epiſcopos ſplenduit, diverſæ epiſtolæ recitatæ ſunt, ſignificantes, quod oportet hæreticos & poſt mortem anathematizari. Talem autem Eccleſiaſticam traditionem & alii Africani reverendiſſimi Epiſcopi ſervaverunt; ſed & Romana ſancta Eccleſia quoſdam Epiſcopos & poſt mortem anathematizavit, licet pro fide in vita ſua non eſſent accuſati: & utrumque apud nos habita geſta ſignificant.

o *In lib. de unitate Eccleſiæ, c. 3.*
n *al. cum judicer.*
p *in Conc. Afr. c. 84.*
q *al. relinquunt.*
r *Aug. epiſt. 50. ad Bonif.*
s *Aug. contra Creſconium l. 3. c. 39.*
t *al. reſplenduit.*
u *al. ipſo.*
x *Ivo p. 14. c. 63.*

¶ Corr. Rom. *Hoc caput ſumptum eſt ex variis locis quintæ Synodi, quemadmodum fere ſe habet in Colonienſi quatuor tomorum editione.*

m Sane) *In epiſtola Imperatoris Juſtiniani, quæ refertur in prima collatione, ſeu collatione ipſius quintæ Synodi hic locus ſic habet:* Hortamur autem etiam illud diſceptare, quod varie profertur ab his, qui dicunt non oportere &c. *Sed ſententia non valde diverſa.*

ß Diptychis) *Sic emendatum eſt ex ipſo Concilio, cum antea legeretur,* Diſticis. *Diptycha vero duæ tabulæ erant, quarum altera vivorum, altera mortuorum ea nomina continebat, quæ in Miſſa recitabantur: tranſlato vocabulo ab aſtricorum diptycho, cujus mentionem facit B. Ambroſius Hexam. l. 5. c. 8. De hujuſmodi autem Eccleſiaſticis diptychis partim vivorum, partim mortuorum, partim utrorumque fit mentio in epiſtola Innocentii I. ad Decentium c. 2. & in epiſtola B. Auguſtini 137. Clero, & plebi Eccleſiæ Hipponenſis, ſupra 2. quæſt. 1. c. nonne. & 11. q. 3. c. quid obeſt & in epiſtola Gelaſii ad Anaſtaſium Auguſtum, & in epiſtola Epiſcoporum Ægyptiacæ diœceſis ad Anatolium, quæ habetur poſt Concilium Chalcedonenſe, & alibi ſæpe.*

γ Et conveniunt) *Sic eſt emendatum ex ipſa Synodo, antea legebatur*, & ſtatuit teneri.

δ Inculpatum) *In gloſſa interlineari duorum vetuſtorum Gratiani codicum habetur*, id eſt valde culpatum.

ε Dioſcorum) *In antiquis Pontificalibus in vita Bonifacii II. hæc leguntur:* Hic (*ſcilicet Bonifacius*) cum Dioſcoro ordinatus eſt, ſub contentione: Dioſcorus in Baſilica Conſtantiniana, Bonifacius vero in Baſilica Julii. Fuit itaque diſſenſio in Clero, & populo, & Senatu dies viginti octo, donec defunctus eſt Dioſcorus V. Idus Octobris. Ipſis diebus Bonifacius zelo ductus cum grandi amaritudine coacta Synodo ſub vinculo anathematis chirographo damnavit Dioſcorum, & reconciliavit Clerum: quem chirographum in Eccleſiæ archivo recluſit.

AN PRO PECCATO ALICUJUS TOTA FAMILIA SIT EXCOMMUNICANDA.

QUÆSTIO III.

Quod autem pro peccato alicujus tota familia excommunicanda ſit, multorum exemplis probatur. Pro peccato namque a Sodomitorum parvuli eorum, qui beneficio ætatis paterna flagitia neſciebant, cæleſti igne ſunt conſumpti. §. 1. Item b pro peccato Amalechitarum non ſolum parvuli eorum, ſed etiam bruta animalia uſque ad mingentem ad parietem juſſa ſunt a Domino deleri. §. 2. Item c Dathan, & Abiron auctores ſchiſmatis facti contra Moyſen, & Aaron non tantum ipſi ſoli, ſed omnis ſubſtantia eorum cum ipſis deſcendit ad inferos. §. 3. In Novo etiam Teſtamento nonnunquam peccatis exigentibus gravis peſtilentia deſæviſſe legitur, quæ etiam illos invaſit, qui peccati conſcientiam non habebant. Si ergo tam ſeveriſſime pro peccatis parentum inveniuntur parvuli puniti, non dubium eſt, quin pro peccatis eorumdem ſententia excommunicationis pariter feriri valeant. §. 4. His ita reſpondetur. Pro peccatis parentum parvulos corporaliter flagellari, in verbis Evangelii apparet, ubi diſcipuli de cæco nato Chriſtum interrogaſſe dicuntur: Rabbi d, quis peccavit, hic, aut parentes ejus, ut cæcus naſceretur? *In quibus etiam illud completur, quod Dominus ait ad Moyſen e:* Ego ſum Deus zelotes, viſitans peccata patrum in filios uſque in tertiam, & quartam generationem. *Spiritualiter autem peccatis parentum parvuli non tenentur, ex quo per ſacramentum regenerationis ab originali peccato fuerint emundati. Unde per f Ezechielem Dominus ait:* Anima, quæ peccaverit, ipſa morietur: filius non portabit iniquitatem patris, neque pater iniquitatem filii: juſtitia juſti ſuper eum erit, & impietas impii erit ſuper eum. *Quæcunque etiam peccata parentes commiſerunt, ea quæ filius perſonaliter ab iis ſeparatus fuerit, ei non imputantur ad pœnam. Unde peccato Adæ, ideo omnes poſteri rei dicuntur, quia nondum aliquis ex illo materialiter fuerat profeminatus. Quia vero apud Deum non ſententia Sacerdotum, ſed vita eorum quæritur, patet, quod non eſt metuenda ſententia, quam peccati macula non inficit. Hinc g Paulus Corinthiis ſcribens ait:* Si quis frater nominatur fornicator, aut avarus, aut idolis ſerviens,

a *Gen. 19.*
b *1. Reg. 15.*
c *Numer. 16.*
d *Joan. 9.*
e *Exod. 20.*
f *Ezech. 18.*
g *1. Cor. 5. mutatis aliquantulum verbis.*

cum

Digitized by Google

eam hujuſmodi nec cibum ſumere debetis. Ex quibus verbis datur intelligi, quod non permittit aliquem nominatim fuerit de crimine, id eſt, vel coram judice accuſatus, & convictus, vel in ipſo de ſe fuerit confeſſus, quod ei ſententia eſt ferenda, nec ab ejus communione abſtinendum. Non ergo pro alicujus peccato tota familia excommunicanda eſt.

§ Corr. Rom. α Nominatus) Hæc explanatio loci B. Pauli ad Corinthios & hic, & ſupra 11. q. 3. ad menſam. §. evidenter. videtur accepta ex verbis B. Auguſtini in lib. 50. homiliarum, hom. ultima cap. 12. ſup. 2. q. 1. c. multi.

C. I. *Pro peccato patris non eſt filius anathematizandus.*

Unde Auguſtinus *ſcribit ad Auxilium Epiſcopum epiſt.* 75. (ſcrip. c. an. 398. in *Africa.*)

h Ivo p. 14. c. 44. Pann. l. 5. c. 126.

SI habes h de hac re ſententiam, certis rationibus, vel Scripturarum teſtimoniis exploratam, nos quoque docere digneris, quomodo recte anathematizetur pro patris peccato filius, aut pro mariti, uxor, aut pro Domini, ſervus: aut quiſquam etiam in domo nondum natus, ſi eodem tempore, quo univerſa domus eſt anathemate obligata, naſcatur, nec ei poſſit per lavacrum regenerationis in mortis periculo ſubveniri. Hæc α enim fuit corporalis pœna, qua legimus quoſdam contemptores Dei cum ſuis omnibus, qui ejuſdem impietatis participes fuerunt, pariter interfectos. Tunc quidem i ad terrorem viventium mortalia corpora perimebantur, quandoque utique moritura. Spiritalis autem pœna, qua fit, quod ſcriptum eſt k: *Quæ ligaveris in terra, erunt ligata & in cœlo*, animas obligat, de quibus dictum eſt l: *Anima patris mea eſt: & anima filii mea eſt. anima, quæ peccaverit, ipſa morietur.* §. 1. Audiſti fortaſſe aliquos magni nominis Sacerdotes cum domo ſua quempiam anathematizaſſe peccantium? Sed forte ſi eſſent interrogati, reperirentur idonei reddere inde rationem. Ego autem, quoniam ſi quis a me quærat, utrum recte fiat, quid ei reſpondeam, non invenio: nunquam hoc facere auſus ſum de quorundam β facinoribus immaniter adverſus Eccleſiam perpetratis, niſi graviſſime commoverer. Sed ſi tibi, quod juſte fiat, Dominus revelavit, nequaquam inſaniam ætatem tuam, & honoris Eccleſiaſtici rudimenta contemno. En adſum. ſenex a juvene Coepiſcopo, & Epiſcopus tot annorum a collega necdum anniculo paratus ſum diſcere, quomodo vel Deo, vel hominibus juſtam poſſimus reddere rationem, ſi animas innocentes pro ſcelere alieno (ex quo non trahunt, ſicut ex Adam, in m quo omnes peccaverunt, originale peccatum) ſpiritali ſupplicio puniamus. Etenim Claſſiciani filius, etſi traxit a patre primi hominis culpam ſacro fonte baptiſmatis abluendam, tamen quicquid, poſteaquam eum genuit, peccati pater ejus admiſit, ubi particeps ipſe non fuit, ad eum non pertinere quis ambigit? Quid γ dicam de conjuge? Quid de tot animabus in univerſa familia? Unde ſi una anima per illam ſeveritatem, qua tota domus iſta anathematizata eſt, ſine baptiſmate de corpore exeundo perierit, innumerabilium mors corporum, ſi de Eccleſia homines innocentes violenter abſtrahantur, & interficiantur, huic damno non poteſt comparari. Si ergo de hac re potes reddere rationem, utinam & nobis reſcribendo præſtes, ut poſſimus & nos? Si autem non potes, quid tibi eſt inconſulta commotione animi facere, unde ſi interrogatus fueris, rectam rationem non valeas invenire? Hæc autem dixi, etiamſi filius noſter Claſſicianus aliquid admiſit, quod tibi anathemate plectendum juſtiſſime videretur.

i al. quippe.
k Matth. 16.
l Ezechiel. 18.
m Rom. 5.

§ Corr. Rom. α Hæc enim fuit] *Sic etiam apud Ivonem, & in Pannormia: in epiſtola autem ipſa legitur:* Neque enim hæc corporalis eſt pœna, qua legimus quoſdam contemptores Dei cum ſuis omnibus, qui ejuſdem impietatis participes non fuerunt, pariter interfectos. *Verum ob gloſſam, & doctorum dicta nihil eſt mutatum.*

β De quorundam) *Eadem gloſſa obſtitit, ne hæc mutarentur: utrumque quippe cum Ivone, & Pannormia concordat. In originali autem eſt*, cum de quorundam facinoribus, immaniter adverſus Eccleſiam perpetratis, graviſſime permoverer.

γ Quid dicam de conjuge] *Verba hæc deſunt in cunctis editionibus epiſtolarum, excepta Antuerpiana. Sunt autem in codice illorum Vaticano, & apud Ivonem, & in Pannormia.*

a Grat. *Ut ergo ex hac auctoritate evidentiſſime manifeſtatur, illicite excommunicantur qui pro peccatis aliorum: neque aliqua ratione nituntur, qui pro peccato unius in totam familiam ſententiam ferunt excommunicationis. Illicita autem excommunicatio innocentem non lædit, ſed excommunicantem.*

C. II. *Qui illicite aliquem excommunicat, ſemetipſum, non illum condemnat.*

Unde Gregorius I. *ſcribit Magno Mediolanenſi Epiſcopo lib.* 2. *epiſt.* 26. (an. 593. *Romæ in Inſubriam.*)

n Poly. l. 5. t. 12. Ivo p. 14. c. 17. Pann. l. 5. c. 162. o al. extantibus.

COmperimus n, quod Laurentius quondam frater, & Coepiſcopus noſter nullis te culpis exigentibus o communione privaverit. Ideoque hujus præcepti noſtri auctoritate munitus officium tuum ſecurus peragas, & communionem ſine aliqua ſume formidine.

C. III. *Qui non corde, ſed ore maledicunt, labiorum immunditiam contrahunt.*

Item Hieronymus *in Leviticum.* p (imo Origenes c. an. 217. in *Ægypto.*) p *Origenes hom. 14. ad c. 24. Levit.*

QUi negligunt oris maledici conſuetudinem reſecare, etiamſi non ex corde maledicant, etiamſi non vero, & animo iniquo proferant maledicta, tamen immunditiam labiorum (ſecundum Eſaiam q verbum) & inquinamenta eas incurrunt. q *Eſa. 6.*

C. IV. *Vita, non ſententia quemlibet ligat, vel ſolvit.*

Item Hieronymus *ubi ſupra.* r (imo Origenes c. an. 217. *ibid.*) r *Origenes ib.*

SI quis s non recto judicio eorum, qui præſunt Eccleſiæ, depellatur, & foras mittatur, ſi ipſe non ante exiit, hoc eſt, ſi non ita egit, ut mereretur exire, nihil læditur in eo, quod non recto judicio ab hominibus videtur expulſus. Et ita fit, ut interdum ille, qui foras mittitur, intus ſit, & ille foris, qui intus retineri videtur. s *Infr. ead. cum aliquis.*

C. V. *De eodem.*

Item Rabanus *de Eccleſiaſticis preſſuris lib.* 2. (c. an. 847. in *Germania.*)

t Ivo p. 14. c. 20. Pann. l. 5. c. 192. u *Pſal. 36.*

NOn in perpetuum damnamur, cum injuſte judicamur, dicente Pſalmiſta u: *Nec damnabit illum, cum judicabitur illi.* Multi Sacerdotem culpam zelo Dei ſe perſequi profitentur. ſed dum indiſcrete hoc agitur, ſacrilegii facinus incurrunt, & dum præcipites quaſi ad emendandum ruunt, ipſi quoque multo magis deterius audent.

C. VI. *Quæ pœna feratur, qui illicite aliquem excommunicat.*

Item ex Concilio Pariſienſi *tempore Ludovici.* (an. 829. in *Gallia.*)

x Ivo p. 14. c. 21. Pann. l. 5. c. 124.
y 11. q. 3. nemo Epiſcopus.
z al. eas.

DE illicita x excommunicatione lex Juſtiniani Imperatoris Catholici, quam probat, & ſervat Catholica Eccleſia, conſtitutione CXXIII. α & cap. CCCLI. decrevit, ut nemo Epiſcopus y, nemo Presbyter excommunicet aliquem, antequam cauſa probetur, propter quam Eccleſiaſtici canones hoc fieri jubent. Si quis autem adverſus eam z aliquem excommunicaverit, ille quidem, qui excommunicatus eſt, majoris Sacerdotis auctoritate ad gratiam ſanctæ communionis redeat: is autem, qui legitime non excommunicaverit, in tantum abſtineat a ſacra communione tempus, quantum majori Sacerdoti viſum fuerit: ut quod injuſte fecerit, ipſe juſte patiatur. Et hinc ſanctus Gregorius ad Joannem Epiſcopum injuſte excommunicantem inter cætera ſcribit, dicens a: *Caſſatis prius, atque in nihilum redactis prædictæ ſententiæ tuæ decretis, ex B. Petri Apoſtolorum Principis auctoritate decernimus, triginta dierum ſpatio de ſacra communione privatum, ab omnipotente Deo noſtro tanti exceſſus veniam cum ſumma pœnitentia, ac lachrymis exorare. Quod ſi hanc ſententiam noſtram te cognoverimus implere neglexiſſe, non jam tantum injuſtitiam, ſed & contumaciam fraternitatis tuæ cognoſcas, adjuvante Domino, ſeverius puniendam:* quia nemo propropere vel præpoſtere, ſcilicet non commonitus, neque convocatus b, eſt judicandus. §. 1. De conventione autem hujuſmodi peccatoris manifeſtorum criminum lex c dicit: *Quicunque trinis auctoritatibus ſuadeis conventus, vel trinis edictis ad judicem fuerit proclamatus, aut una pro omnibus peremptorio, id eſt, quod cauſam extinguit, fuerit evocatus, & præſentiam ſuam apud eum judicem, a quo eſt denunciatum, exhibere neglexerit, adverſus eum, quaſi in contumacem, judicare poteſt. Quemmo nec retractari per appellationem negotia poſſunt, quotiens in contumacem fuerit judicatum.* Et hanc ſententiam de trinis auctoritatibus conventionis Evangelica auctoritate Cœleſtinus β ad Neſtorium dicens, & Epheſina γ Synodus de eodem decernens, & B. Gregorius ad Joannem ſcribens comprobant. §. 2. De peremptorio autem ſcripto d, Africanum Concilium demonſtrat de Creſconio, ut ſi conventus reſipiſcere diſtulerit, ſuo contemptu, & ſua contumacia faciente, auctoritate judiciaria protinus excludatur. Item B. Gregorius de ſententia in contumaciam, ſcribens ad Maximum præſumptorem Salonitanum Epiſcopum dixit e: *Hortamur, ut ad nos venire omni poſtpoſita excuſatione feſtines: quatenus ſervata juſtitia, ea, de quibus accuſaris, & cognoſcere, & ſi ita ſecundum canonica inſtituta Chriſto revelante poſſimus. Ita autem fac, ut ad veniendum amplius jam moras non ingeras: ne ipſa te magis abſentia obnoxium his, quæ dicuntur, aſſignet: & nos in te hoc rei, non ſolum propter dicta crimina, quæ purgare ſubterfugis, ſed etiam propter inobedientiæ culpam, docens, ſcilicet ut in contumacem, exigat ex Concilio ferre judicium.*

a lib. 2. ind. 11. epiſt. 6.
b al. conventus.
c In Cod. Theod. l. 5. ſententiam ex Julio Paulo, t. 7. paſſim in interpretatione, parum poſt interpretationem.
d c. 15. & 44.
e lib. 5. epiſt. 3.

§ Corr. Rom. α CXXIII.) *Sic eſt in novellis Juſtiniani, & in Epitome Juliani antecefforis, & in aliquot Gratiani codicibus, licet in aliis ſit CXXVIII. Numerus autem capitis emendatus eſt ex vetuſtis exemplaribus. Olim enim novellæ per capita, non per libros diviſæ citabantur.*

β Cœleſtinus] *In Concilio Epheſino Bibliotheca Vaticana, & Lu-*

& Lateria impreſſa, in epiſtola ipſa Celeſtini ad Neſtorium hæc leguntur ad hoc caput pertinentia. Secus volo poſt primam, & ſecundam illius, [*ſcilicet Cyrilli*] & hanc noſtram correptionem, quam conſtat eſſe jam tertiam, ab univerſitate collegii, & conventu Chriſtianorum te penitus eſſe ſejunctum, niſi mox, quæ maledicta ſunt, corrigantur. *In eodem vero Concilio nuper Ingolſtadii impreſſo epiſtola hæc eſt in tomo primo c. 56.*

a Epheſina) *In iiſdem Vaticano, & Pariſienſi Epheſini Concilii exemplaribus in epiſtola ipſius Synodi ad Neſtorium hæc habentur:* Ecce autem ſimul præſidente ſancta Synodo, quæ in magna Roma congregata eſt, ſanctiſſimo, & reverendiſſimo fratre, & comminiſtro noſtro Celeſtino Epiſcopo, & tertia te hac conteſtamur Scriptura, &c. *In ſententia vero depoſitionis ipſius Neſtorii poſt mentionem duarum citationum additur.* Canonibus autem præcipientibus evocari tertia vocatione inobedientem, dirigentes ad eum rurſus alios ſanctiſſimos Epiſcopos, contumacem invenimus, & renitentem &c. *In Concilio autem Ingolſtadii excuſo tom. 2. c. 2. ſunt expreſſæ tres citationes ipſius Neſtorii.*

¶ Pith. c. cxviii.] cxviii. *cap.* cccvii.

C. VII. *Vita, non ſententia ab Eccleſia aliquem ejicit, vel ad eam reducit.*

Item Origenes *ſuper Leviticum hom. 14. ad. c. 24.* (c. an. 217. *in Ægypto.*)

f Sent. 4. diſt. 18.
g ſup. rad ſi quis.

CUm aliquis f exit a veritate, a timore Dei, a fide, a charitate, exit de caſtris Eccleſiæ; etiamſi per Epiſcopi vocem minime abjiciatur: ſicut e contrario, dum aliquis g non recto judicio foras mittitur, ſcilicet ſi non ante exierit, id eſt, ſi non egerit, ut mereretur exire, nihil læditur. Interdum enim, qui foras mittitur, intus eſt, & qui foris eſt, intus retineri videtur.

¶ Corr. Rom. *Apud Origenem poſt* 1. qui negligunt. *ſup. rad. citatum, ſequitur.* Iſte tamen, qui licet matre Iſraelitide, Ægyptio tamen patre progenitus eſt, exiit, & nominans nomen maledixit. De quo ego puto, quod niſi exiiſſet, nec litigaſſet adverſus verum Iſraelitam, nec nominans maledixiſſet. Exiit enim a veritate, exiit a timore Dei, a fide, a charitate: ſicut ſuperius diximus, quomodo per hæc quis exeat a caſtris Eccleſiæ &c.

C. VIII. *Et qui aperto ſacrilegio, & qui perverſa vita fidelibus non ſociantur, ad Eccleſiam non pertinere probantur.*

Item Auguſtinus *ſermone 11. de verbis Domini.* (c. an. 410. *in Africa.*)

h 1. Cor. 3.
i al. referuntur.
k in ep. Judæ.

DE illis, qui ſunt ab Eccleſia ſegregati, non dicit h: *Ea, quæ ſunt Spiritus, non percipientes*, ut ad ſcientiæ perceptionem i referrentur: ſed dictum eſt k, *Spiritum non habentes.* & infra. §. 1. Hoc utique a nullo modo diceret ab Eccleſia ſegregatis, qui dicti ſunt Spiritum non habentes. Sed nec ille dicendus eſt eſſe in Eccleſia, & ad iſtam ſocietatem Spiritus pertinere, qui membra Chriſti ficto corde miſcetur. *Sanctus l enim Spiritus diſciplinæ fugiet fictum.* Neque β enim ſolum ad Eccleſiam non pertinent, qui ſeparationis aperto ſacrilegio manifeſti ſunt, ſed etiam illi, qui in ejus unitate corporaliter mixti per peſſimam vitam ſeparantur.

l Sap. 1.

¶ Corr. Rom. *In ſermone indicato B. Auguſtinus agens de iis, qui ſe omnino ab Eccleſia ſeparaverunt, ait, horum ſchiſma longe diverſum eſſe ab illo, quo aliqui in Eccleſiæ unitate permanentes inter ſe diſſentiunt, prout Corinthii faciebant: ad quos Paulus ſcribens epiſtola prima, carnales eos vocat, quia dicerent: Ego ſum Pauli, ego vero Apollo. De illis ergo (inquit B. Auguſtinus) qui plane ſunt ab Eccleſia ſeparati, non eſt accipiendum, quod dicit Apoſtolus 1. Cor. 3.* Ea, quæ ſunt Spiritus, non percipientes, *ſed quod dicit in ſua epiſtola Judas:* Qui ſegregant ſemetipſos, animales, Spiritum non habentes.

a Hoc utique) *Repetendum eſt, quod apud B. Auguſtinum antecedit de parvulis, & carnalibus, qui tamen ſunt intra Eccleſiæ unitatem. Poſtremo [ait] ne certiſſime* inveniamus, quod parvuli in Chriſto, non percipientes, quæ ſunt Spiritus Dei, habent tamen Spiritum Dei, paulo poſt intueamur, quemadmodum eos ipſos increpans ait: *neſcitis, quia templum Dei eſtis & Spiritus Dei habitat in vobis.* Hoc utique nullo modo diceret ab Eccleſia ſegregatis &c.

β Neque enim ſolum) *Hinc uſque ad finem non ſunt inventa. Facit tamen ad hanc ſententiam, quod ſcribitur l. 3. de baptiſmo contra Donatiſtas c. 17.*

C. IX. *A Deo ſeparamur, quos impios demonſtremus.*

Item in quinta Synodo, *collatione quinta.* (an. 553. *Conſtantinopoli.*)

m Ivo part. 14. c. 40. Pann. l. 5. c. 59.

CErtum eſt m, quod qui impius demonſtratus eſt, omnimodo ſeparatus eſt a Deo: ſicut etiam ille, qui anathematizatus, tanquam impius ſeparatus eſt. Nihil enim aliud ſignificat anathema, niſi a Deo ſeparationem.

§ ex Gratian. *Illicita ergo excommunicatio, ut ex premiſſis apparet, non lædit eum, qui notatur, ſed a quo notatur: ut per hoc, qui innocentes ſunt, ex alterius errore condemnari non poſſunt: ſicut ab imprudentibus familiæ patrum pro peccatis Dominorum ſolent notari. §. 1. Sed adhuc objicitur, quod non ſolum innocentes, ſed nec etiam criminoſi ſententia maledictionis ſunt feriendi. Ait enim Chriſtus in n Evangelio:* Orate pro perſequentibus, & calumniantibus vos, benefacite his, qui vos oderunt. *Item o Apoſtolus:* Benedicite perſequentibus vos: benedicite, & nolite maledicere. *Item p.* Maledici regnum Dei non poſſidebunt.

n Matth. 5.
o Rom. 12.
p Galat. 5.

C. X. *Ab omni maledicto fideles immunes eſſe oportet.*

Item Hieronymus *in epiſtolam ad Titum expoſitio capitis tertii.* (an. 386. *in Palæſtina.*)

q in epiſt. Judæ.

SI igitur q Michael non fuit auſus diabolo, & certe maledictione digniſſimo, judicium inferre blaſphemiæ, quanto magis nos ab omni maledicto puri eſſe debemus. Merebatur diabolus maledictum: ſed per os Archangeli blaſphemia exire non debuit. Relege veteres libros r, & vide, quæ tribus in monte Garizin conſtituta ſint, ut benedicerent populo, & quæ in monte altero, ut maledicerent: Ruben, qui maculaverat torum parentis, & Zabulon noviſſimus Liæ filius, & ancillarum liberi in monte Hebal s ponuntur, ut maledicant hi, qui maledictione ſunt digni.

r Deuter. 27.
s al. Hebal.

C. XI. *Quos ſignificent illi, qui ad benedictionem, quive ad maledictionem de filiis Iſrael electi ſunt.*

Item in libro Joſuæ. t (imo Origenes c. an. 417. in Ægypto.)

t Origenes ho. 9. ad c. 9. Joſuæ.

CUm ergo in ſingulis quibuſque fidelium talis ſit propoſiti varietas, hoc mihi deſignari videtur in hoc loco, quod dimidii illi, qui juxta montem Garizin incedunt (illum, qui ad benedictiones electus eſt) iſtos ſigmaliter n indicent, qui non metu pœnæ, ſed benedictionum, & repromiſſionum deſiderio veniunt ad ſalutem: illi vero dimidii, qui juxta montem Gebal u incedunt, in quo maledictiones prolatæ ſunt, iſtos alios indicent, qui malorum metu, & ſuppliciorum timore complentes, quæ in lege ſcripta ſunt, perveniunt ad ſalutem.

n al. ſingulariter) orig.
u al. Hebal.

Grat. *Sed qui pro perſecutoribus juſſit orare, primos parentes pro transgreſſione mandati morti maledicto y percuſſit. Cain z quoque, quia primæ prævaricationis fratricidium adjunxit, ſententiam maledictionis a Domino reportavit. Abrahæ a quoque Dominus dixit:* Maledicam maledicentibus tibi, & benedicam benedicentibus tibi. *In Evangelio b etiam, cum eſuriens venit ad ficum, non inveniens fructum in ea, ſua maledictione perpetua ſterilitate ipſam damnavit. §. 1. Item c Noe cum verenda ſua a Cham deriſa cognoſceret, ſuum eum Chanaam maledicens dixit:* Maledictus Chanaam, ſit ſervus fratrum ſuorum. *Item d Iſaac, cum benediceret Jacob filio ſuo, ait:* Qui maledixerit tibi, ſit ille maledictus, & qui benedixerit tibi, benedictionibus repleatur. *§. 2. Item ſicut in libro Deuteronomii legitur e, Moyſes ex præcepto Dei duodecim tribus filiorum Iſrael in duas partes diviſit, & ſex tribus juſſit, ut juxta montem Gebal f incedentes, maledictionem transgredientium legem vociferarentur: alios vero præcepit, ut juxta alium montem incedentes, benedictiones obſervantium inclamarent. α §. 3. In Novo etiam Teſtamento Petrus Apoſtolus legitur Simonem malediſſe, cum ait g:* Pecunia tua tecum ſit in perditionem. *Paulus quoque, qui dixerat h:* Benedicite, & nolite maledicere, *fornicatorem i Corinthium juſſit excommunicare. Item in eadem a epiſtola ait:* Si quis non fuerit ſecutus doctrinam Domini noſtri Jeſu Chriſti, ſit anathema, maranatha. *Item u Galatis.* Si Angelus de cœlo veniens aliud vobis evangelizaverit, anathema ſit. *§. 4. Diſtinguendum eſt ergo inter maledictum, quod prohibetur, & maledictum, quod a Domino, & ſanctiſſimis viris rationabiliter profertur. Maledictum, quod prohibetur, eſt illud, quod procedit ex voto ultionis, & odio perſequentis, non ex amore juſtitiæ. Maledictum vero, quo ſancti maledicunt, eſt illud, quod procedit ex amore juſtitiæ, non ex livore vindictæ.*

y Geneſ. 3.
z Gen. 4.
a Geneſ. 12.
b Matth. 21.
c Geneſ. 9.
d Geneſ. 27.
e Deuter. 27.
f al. Hebal.
g Act. 8.
h Rom. 12.
i 1. Corinth. 5. & 16.
u Gal. 1.

¶ Corr. Rom. α In eadem] *Antea legebatur, ut etiam in manuſcriptis, in alia. Hujus more loci, ut ſequentia ſenſum retulit Gratianus, non ipſa prorſus Apoſtoli verba.*

C. XII. *Sancti viri non ex voto ultionis, ſed amore juſtitiæ aliquos maledicunt.*

Unde Gregorius *ait in Moral. lib. 4. capite 6.* (an. 590. *Romæ.*)

l Bede in Acta, cap. 8. Ivo p. 14. c. 4. & 5. Ioann. lib. 5. c. 82.
m alii juſtitiæ examine.
n Deo judicium) verale. Ivo.
o alii. æterno.
p Geneſ. 3.
q Gen. 12.
r Rom. 12.

CUm ſancti l viri maledictionis ſententiam proferunt, non in hanc ex voto ultionis, ſed ex juſtitiæ m examine prorumpunt. Intus enim ſubtile judicium n aſpiciunt, & mala foris exurgentia, quia maledicto debeant ferire, cognoſcunt; & eo in maledicto non peccant, in quo ab interno o judicio non diſcordant. *Item ſupra cap. quinto.* §. 1. Scriptura ſacra duobus modis maledictum memorat; aliud videlicet, quod approbat, aliud, quod damnat. Aliter enim maledictum profertur judicio juſtitiæ, ut in ipſo primo peccante prolatum eſt, cum audivit p: *Maledicta terra, in opere tuo*, &c. & ſicut Abrahæ dicitur q: *Maledicam maledicentibus tibi.* Aliter vero profertur maledictum, quod non judicio juſtitiæ, ſed livore vindictæ promitur: a quo voce Pauli Apoſtoli r prædicantis ceſſare admonemur, qui ait: *Benedicite, & nolite maledicere.*

¶ Corr.

Digitized by Google

§ Corr. Rom. u Juſtitia,] *In hoc, quod ſequuntur, uno omnino refert Gratianus ipſa verba B. Gregorii, atque etiam veterum collectorum, licet propius ad me accedat. Sententia tamen eadem manet.*

C. XIII. *Errantes, & in errorem mittentes excommunicentur.*

Item Pelagius Papa *Angelio* z *Epiſcopo*. (forte c. an. 557. *Romæ*.)

s 2. Cor. 3. APoſtolicæ s auctoritatis exemplo didicimus, errantium, & in errorem mittentium Spiritum tradendos eſſe Satanæ, ut blaſphemare dediſcant.

¶ Pitu. 2. *Angelio*.] 2. V. C. *Agnello*.

C. XIV. *Delinquentes corrigantur a Sacerdotibus, incorrigibiles tamen excommunicentur.*

Item Anacletus Papa, *epiſt.* 3. (c. an. 103. *Romæ ad univerſos Epiſcopos*.)

t Burchar. l. 1. c. 136. Ivo p. 5. c. 230. TAm Sacerdotes t, quam reliqui fideles omnes, ſummam curam habere debent de his, qui pereunt, quatenus eorum redargutione aut corrigantur a peccatis, aut ſi incorrigibiles apparuerint, ab Eccleſia ſeparentur.

C. XV. *Secunda, vel tertia admonitione interpoſita, excommunicationis ſententia proferatur.*

Item Gregorius Papa I. *lib.* 2. *ep.* 37. *ad Natalem Epiſcopum*. (an. 592. *Roma in Dalmatiam*.)

DE excommunicationis articulo (quæ tamen interpoſita conditione gradus u, ſecundo vel tertio jam ut ita dicam, ex neceſſitate ſubjuncta eſt) beatitudo veſtra immerito queritur, cum Paulus Apoſtolus u dicat: *In promptu habentes ulciſci omnem inobedientiam.*

u 2. Cor. 10.

§ Corr. Rom. u Gradus,] *In tribus vetuſtis exemplaribus epiſtolarum beati Gregorii, & apud Gratianum legitur*, gradu ſecundo, &c.

C. XVI. *Mali ab Eccleſia ſunt eliminandi.*

Item Hieronymus *in epiſtolam ad Galatas, cap.* 5. (an. 386. *in Palæſtina*.)

REſecandæ u ſunt putridæ carnes, & ſcabioſa ovis a caulis repellenda: ne tota domus, maſſa, corpus, & pecora ardeant, corrumpantur, putreſcant, intereant. Arius in Alexandria una ſcintilla fuit, ſed quia non ſtatim oppreſſa eſt, totum orbem ejus flamma populata eſt.

§ Corr. Rom. u Reſecandæ] *Apud B. Hieronymum legitur*, ſecandæ putridæ carnes, & ſcabioſum animal a caulis ovium repellendum.

C. XVII.* *Pro diverſitate culparum ſubditi a Præpoſitis corripiantur.*

Item Auguſtinus *in libro de correptione, & gratia, cap.* 15. (c. an. 427. *in Africa*.)

COrripiuntur itaque a Præpoſitis ſuis ſubditi fratres, correptionibus de charitate venientibus pro culparum diverſitate diverſis, vel minoribus, vel amplioribus: quia & ipſa, quæ damnatio nominatur, quam facit Epiſcopale judicium (qua pœna in Eccleſia nulla major eſt) poteſt, ſi Deus voluerit, in correptionem ſaluberrimam cedere, atque proficere. Neque enim ſcimus, quid contingat ſequenti die. An ante finem vitæ hujus de aliquo deſperandum eſt? Aut contradici Deo poteſt, ne reſpiciat x, & det pœnitentiam, & accepto ſacrificio Spiritus contribulati, cordiſque contriti, a reatu quamvis juſtæ damnationis abſolvat, damnatumque et ipſe non damnet? Paſtoralis tamen neceſſitas habet, ne per plures ſerpant dira contagia, ſeparare ab ovibus ſanis morbidam, ab illo, cui nihil eſt impoſſibile, ipſa forſitan ſeparatione ſanandam. Neſcientes enim, quis pertineat ad prædeſtinatorum numerum, quis non pertineat, ſic affici debemus charitatis affectu, ut omnes velimus ſalvos fieri.

x al. reſpiciat.

§ Corr. Rom. u Damnatumque] *Sic emendatum eſt ex originali, nec gloſſa viſa eſt impedire. Antea legebatur*, damnatum, quem ipſe non damnat.

C. XVIII. *Qui corrigi nolunt, excommunicationis ferro debent abſcindi.*

Item Proſper *libro ſecundo de vita contemplativa, cap.* 7. (imo Julianus Pomerius c. an. 496. *in Galliis*.)

y Ea] orig. ECce y autem crimina quorumlibet, ſi ipſis criminoſis confiteri nolentibus, undecunque claruerint, quæcunque non fuerint patientiæ leni medicamento ſanata, veluti igne quodam piæ increpationis urenda ſunt, & curanda. Quod ſi ne ſic quidem æquanimiter ſuſtinentes, ac pie increpantis medela proceſſerit z in eis, qui diu portati, & ſaluberrime objurgati corrigi noluerint, tanquam partes corporis putres debent ferro excommunicationis abſcindi: nam ſicut caro morbis emortua, ſi abſciſſa non fuerit, ſalutem reliquæ carnis nutrimentis ſine contagione conſumpit, ita iſti, qui emendari deſpiciunt, & in ſuo morbo perſiſtunt, ſi moribus depravatis in Sanctorum ſocietate permanſerint, eos exemplo ſuæ perditionis inficiunt u. z al. profecerit.

Pars 3.

§ Corr. Rom. u Inficiant.] *Apud Proſperum continuo ſequitur cap. poſtea. infra de pœnitentia, diſt.* 1.

C. XIX. *Excommunicandus eſt, qui duas ſimul uxores habere præſumit.*

Item Nicolaus Papa *Lothario Regi*. (c. an. 863. *Roma in Galliam*.)

AN non e diſtricta ultione feriendus es, qui in duabus uxoribus adulterium Lamech, & flagitium imitatus eſſe dignoſceris? Quod Dominus non niſi poſt ſeptuaginta ſeptem generationes ſui ſalutiferi adventu delevit: cum Cain fratricidium ſeptima generatione uſque abolitum ſit cataclyſmi. a Ivo p. 8. c. 217. Geneſ. 4.

C. XX. *Falſi teſtes, & homicidæ communione priventur.*

Item ex Concilio Agathenſi, c. 37. (an. 506. *in Gallia*.)

ITaque cenſuimus b homicidas, & falſos teſtes a communione Eccleſiaſtica ſubmovendos: niſi pœnitentiæ ſatisfactione crimina admiſſa diluerint. b Burchar. l. 6. c. 49. Ivo p. 10. c. 38. & 138.

C. XXI. *Excommunicetur potens, aut Clericum, pauperem, vel Religioſum ſpoliare præſumit.*

Item ex Concilio Toletano I. *cap.* 11. (an. 400. *in Hiſpania*.)

SI quis e de potentibus Clericum, aut quemlibet pauperem u, aut Religioſum expoliaverit, & mandaverit eum ad ſe venire Epiſcopus, ut audiatur, & contempſerit: invicem mox ſcripta percurrant per omnes Epiſcopos Provinciæ, & quoſcunque adire potuerint, ut excommunicatus habeatur ipſe, donec obediat, & reddat aliena. e Anſ. l. 9. c. 175.

§ Corr. Rom. u Pauperem,] *In pleriſque exemplis, & apud Anſelmum, & in codicibus Conciliis impreſſis, & manuſcriptis eſt*, pauperiorem.

C. XXII. *De eodem.*

Ex dictis Gregorii Papæ. (forte c. an. 600.)

QUiſquis per d dolum manum ſuam mittit in Chriſtum Domini, id eſt, in Epiſcopum, vel Presbyterum (quia ſacrilegium grave committit,) & ſi qui Eccleſiam Dei vaſtat, aut impugnat, aut incendit (quia & hoc graviſſimum eſt ſacrilegium,) placuit ſanctæ Synodo, ut u imprimis omnia bona ejus proſcriptione publicentur: deinde in uno loco, id eſt, in monaſterio incluſus pœniteat omnibus diebus vitæ ſuæ. d Burch. l. 12. c. 65. Ivo p. 12. c. 80. & p. 13. c. 63.

§ Corr. Rom. *Caput hoc abeſt a pleriſque manuſcriptis. Burchardus autem, & Ivo citant ex Concilio Gangrenſi.*

u Ut imprimis] *Apud Burchardum, & Ivonem legitur*, ut in uno loco, &c. *fine verbis illis, quæ hic ſunt interjecta.*

C. XXIII. *Communione privetur, qui Romipetas, vel peregrinos, vel mercatores moleſtare præſumit.*

Item Calixtus Papa. (II. an. 1123. *Romæ*.)

SI quis 4 Romipetas, & peregrinos, & Apoſtolorum limina, & aliorum Sanctorum oratoria viſitantes capere, ſeu rebus, quas ferunt, ſpoliare, & mercatores novis teloniorum, & pedagiorum u exactionibus moleſtare tentaverit, donec ſatisfecerit, communione careat Chriſtiana. u al. pedaticorum.

¶ Pitu. 4. *Si quis*.] Capitul.

C. XXIV. *Excommunicentur, qui Oratores, & Eccleſias, bonaque earum, & perſonas ibi ſervientes infeſtare præſumunt.*

Item Urbanus Papa. (imo idem Calixtus II. an. 1123. *ibid*.)

PAternarum traditionum exemplis commoniti, paſtoralis officii debitum perſolventes, Eccleſias cum bonis ſuis, tam perſonis, quam poſſeſſionibus, Clericos videlicet, ac Monachos, eorumque Converſos u, Oratores quoque, cum ſuis nihilominus rebus, quas ferunt, tutos, & ſine moleſtia eſſe ſtatuimus. Si quis autem contra hoc facere præſumpſerit, & poſtquam facinus ſuum recognoverit, intra dierum triginta ſpatium competenter non emendaverit, a

liminibus Eccleſiæ arceatur, & anathematis gladio feriatur.

¶ Corr. Rom. α Converſos,] *In codicibus impreſſis ſequebatur, vel commiſſos, quæ ſunt expuncta, quia abſunt e pleriſque manuſcriptis Gratiani exemplaribus, & vetuſto quodam codice: in quo quidem canones & hic, & alii tres canones deſcripti ſunt, tanquam fragmentum alicujus Concilii.*

C. XXV. *Qui Oratoribus, vel pauperibus non arma ferentibus in malum obviaverint, excommunicentur.*

Item Nicolaus Papa *omnibus Epiſcopis.*
(II. an. 1059. *Romæ in Galliam.*)

f Pann. lib. 5. c. 114.

ILli f, qui peregrinos, vel Oratores cujuſcunque ſancti, ſive Clericos, ſive Monachos, vel fœminas, aut inermes pauperes deprædati fuerint, vel bona eorum rapuerint, vel in malum eis obviaverint, anathematis vinculo feriantur, niſi digne emendaverint. §. 1. Pax vero illa, quam treugam dicimus, ſic obſervetur, ſicut ab Archiepiſcopis, & Epiſcopis uniuſcujuſque provinciæ conſtituta eſt. Qui autem eam infregerit, excommunicationi ſubdatur.

4 pars. Gratian. *Quia vero ſermo de Hæreticis habetur, videndum eſt, quid interſit inter ſchiſma, & hæreſim: & qui ſint Hæretici; & quot ſint Hæreticorum ſectæ.*

Gratian. *Differentiam autem inter ſchiſma, & hæreſim* Hieronymus *in epiſt. ad Titum* g, *cap. 3. aſſignat, dicens.* (an. 386. *in Paleſtina.*)

g Ad locum] Hæreticum hominem.]

C. XXVI. *Schiſmatis, & hæreſis differentia.*

h Palye. lib. 7. art. 5. Anſ. l. 12. c. 41.
i al. poſt Epiſcopalem deceſſionem.

INter h hæreſim, & ſchiſma hoc intereſſe arbitrantur, quod hæreſis perverſum dogma habeat, ſchiſma propter i Epiſcopalem diſſenſionem ab Eccleſia α pariter ſeparet. Quod quidem in principio aliqua ex parte intelligi poteſt β, cæterum nullum ſchiſma non aliquam ſibi confingit hæreſim, ut recte ab Eccleſia receſſiſſe videatur.

¶ Corr. Rom. α Ab Eccleſia] *In codicibus horum commentariorum in Germania, in Gallia, & Ferrariæ excuſis, itemque duobus manuſcriptis Vaticanis legitur,* ab Eccleſia ſeparetur.

β Poteſt,] *Sequebatur, diverſum, quæ vox abeſt a memoratis editionibus, & Vaticanis exemplaribus.*

Gratian. *Unde autem hæreſis dicatur, in epiſtolam ad Galatas, cap. 5.* Hieronymus k diſſerit *ita dicens.* (an. 380. *ibid.*)

k ad locum. Hæreſes, invidiæ.]

C. XXVII. Unde *hæreſis dicatur.*

l Polycar. ibid. Anſ. l. 12. c. 30.
m Gal. 5.

HÆreſis l Græce ab electione dicitur, quod ſcilicet eam ſibi unuſquiſque eligat diſciplinam, quam putat eſſe meliorem. Quicunque igitur aliter Scripturam intelligit, quam ſenſus Spiritus Sancti flagitat, quo ſcripta eſt, licet de Eccleſia non receſſerit, tamen Hæreticus appellari poteſt, & de carnis m operibus eſt, eligens, quæ pejora ſunt.

n Beda 1. Cor. 11.

5 pars. Gratian. *Qui vero proprie dicantur Hæretici,* Auguſtinus *in lib. de utilitate credendi, c. 1.* n *oſtendens, ait.* (c. an. 391. *in Africa.*)

C. XXVIII. *Qui proprie dicantur Hæretici.*

o Polycar. ibid. Deuſd. l. p. 2. Anſ. l. 12. c. 53.

HÆreticus o eſt, qui alicujus temporalis commodi, & maxime gloriæ, principatuſque ſui gratia falſas, ac novas opiniones vel gignit, vel ſequitur. Ille autem, qui hujuſmodi hominibus credit, homo eſt imaginatione quadam veritatis, ac pietatis illuſus.

C. XXIX. *Non ſunt Hæretici, qui non ſua audacia, ſed aliena ſeducuntur in errorem.*

Idem *Glorio, Eleuſio, & aliis epiſt. 162.*
(c. ſin an. 397. aut init. an. 398. *ibid.*)

p Polyc. ibid. Anſ. l. 12. c. 61.
q Ad Titum c. 3.

DIxit p ¶ Apoſtolus q: *Hæreticum hominem poſt primam, & ſecundam correptionem devita: ſciens, quia ſubverſus eſt hujuſmodi, & peccat, & eſt a ſemetipſo damnatus.* Sed qui ſententiam ſuam, quamvis falſam, atque perverſam, nulla pertinaci animoſitate defendunt, præſertim quam non audacia ſuæ præſumptionis pepererunt, ſed a ſeductis, atque in errorem lapſis parentibus acceperunt, quærunt autem cauta ſollicitudine veritatem, corrigi parati, cum invenerint, nequaquam ſunt inter hæreticos deputandi.

¶ Pith. 5. *Dixit.*] Vide *lib. 18. de Civit. Dei c. 51.*

C. XXX. *Magiſtri erroris exiſtunt, qui veritatis diſciplinam contemnunt.*

Item Leo Papa I. *epiſt. 10. ad Flavianum.*
(an. 449. *Roma Conſtantinopolim.*)

QUid autem iniquius eſt, quam impia ſapere, & ſapientioribus, doctioribuſque non credere? Sed in hanc inſipientiam cadunt, qui cum ad cognoſcendam veritatem aliquo impediuntur obſcuro, non ad propheticas voces, non ad Apoſtolicas literas, nec ad Evangelicas auctoritates, ſed ad ſemetipſos recurrunt. Et ideo magiſtri erroris exiſtunt, quia veritatis diſcipuli non fuerunt.

C. XXXI. *Hæretici ſunt, qui quod pravo ſapiunt, contumaciter defendunt.*

Item Auguſtinus r *contra Manichæos.*
(an. 426. *in Africa.*)

r Lib. 18. de civ. Dei c. 51.
s Poly. ib. Deuſd. p. 2. Anſ. l. 12. c. 31.

QUi s in Eccleſia Chriſti morbidum aliquid, pravumque ſapiunt, ſi correpti, ut ſanum, rectumque ſapiant, reſiſtunt contumaciter, ſuaque peſtifera, & mortifera dogmata emendare nolunt, ſed defenſare perſiſtunt, Hæretici ſunt.

C. XXXII. *Errante damnabilior eſt, qui ejus defendit errorem.*

Item Urbanus Papa. (forſe c. an. 1095.)

QUi alterum defendit errorem, multo amplius damnabilior eſt illo, qui errat: quia non ſolum errat, ſed etiam aliis offendicula erroris præparat, & confirmat. Unde quia magiſter erroris eſt, non tantum Hæreticus, ſed etiam Hæreſiarcha dicendus eſt.

C. XXXIII. *Qui mendacio veritatem immutant, Patrum terminos transferre probantur.*

Item Hieronymus *lib. 2. Comment. ad c. 5. Oſeæ.*
(an. 408. *in Paleſtina.*)

TRansferunt Principes Juda terminos, quos poſuerunt Patres eorum, quando immutant mendacio veritatem, & aliud prædicant, quam ab Apoſtolis acceperunt. *Idem inf. eod. cap.* §. 1. De Hæreticis manifeſtus eſt ſenſus, quod ſophiſmatibus ſuis, & arte dialectica ſæpe opprimant Eccleſiaſticos. *Idem ad caput nonum.* §. 2. Veteres ſcrutans hiſtorias, invenire non poſſum ſcidiſſe Eccleſiam, & de domo Domini populos ſeduxiſſe, præter eos, qui Sacerdotes a Deo poſiti fuerant, & Prophetæ, id eſt, ſpeculatores. Iſti ergo vertuntur in laqueum tortuoſum, in omnibus locis ponentes ſcandalum.

C. XXXIV. *Abjiciantur, qui adverſariorum conventionem prævident.*

Item Leo Papa *epiſt. 73. ad Anatolium.*
(an. 452. *Roma Conſtantinopolim.*)

t Ivo p. 4. c. 339.
u al. dilectionis.
x al. conveniant.] orig.
y Rom. 9.
z Matth. 5.

ILlud t ſane plurimum mihi diſplicere ſignifico, quod inter α dilectionis u tuæ Clericos quidam eſſe dicuntur, qui adverſariorum conveniunt x pravitati, & vaſa β iræ y vaſis miſericordiæ miſceantur. Quibus inveſtigandis, & ſeveritate congrua coercendis debet diligentia tua vigilanter inſiſtere, ut his, quibus prodeſſe non potuerit correctio, non parcat abſciſſio. Oportet enim nos Evangelici z memoriſſe mandati, quo ex ipſa veritate præcipitur, ut ſi nos oculus, aut pes, aut dextera ſcandalizaverit manus, a compage corporis auferatur: quia melius ſit his in Eccleſia carere membris, quam cum ipſis in æternæ ire ſupplicia. Nam ſuper ſtruo eam Eccleſiam poſitis reſiſtimus, ſi ab his, qui intus ſunt, in eis, quos decipiunt, vulneramur. Abſcindenda prorſus peſtifera hæc a Sacerdotali vigore poteſtas eſt, quæ ſibimet, peccatis aliorum parcendo, non parcit.

¶ Corr. Rom. α Quod inter] *Sic eſt emendatum ex ipſa epiſtola, cum & in vulgatis, & in pleriſque vetuſtis Gratiani exemplaribus eſſet,* quod juriſdictionis tuæ Clerici. *In duobus tamen, quemadmodum & apud Ivonem eſt,* inter dilectionis tuæ Clericos.

β Vaſa iræ) *Sic eſt emendatum ex originali. Alludit enim ad locum B. Pauli Rom. 9. Apud Gratianum erat, itemque apud Ivonem,* vaſa iræ vaſis miſericordiæ vaſa miſceantur.

C. XXXV. *Et ſodalitates, & convivia Hæreticorum Clerici vitare debent.*

Item ex Concilio Carthaginenſi IV. c. 70. 71. & 72.
(an. 398. *in Africa.*)

CLericus Hæreticorum, & Schiſmaticorum tam convivia, quam ſodalitates evitet æqualiter. §. 1. Eorum conventicula non Eccleſia, ſed conciliabula appellanda ſunt. §. 2. Cum eis neque orandum eſt, neque pſallendum.

C. XXXVI. *Canonum obſervatores cum Hæreticis nullum debent inire certamen.*

Item Gelaſius Papa *in epiſtola ad Epiſcopos Dardaniæ.*
(an. 495. *Roma in Dardaniam.*)

a Pſal. 25.
b al. Conſilium.

CUm quibus erat Synodus ineunda? Catholici Pontifices fuerant undique jam depulſi: ſolique remanſerant ſocii perfidorum: cum quibus jam nec licebat habere conventum, dicente Pſalmo a: *Non ſedi in concilio vanitatis, & cum iniqua gerentibus non introibo.* Nec Eccleſiaſtici moris eſt cum his, qui pollutam habent communionem, permiſtamque cum perfidis, miſcere concilium b. Recte igitur

igitur per Chalcedonense Synodi formam hujuſmodi prævaricatio repulsa est potius, quam ad α Concilium evocatur: quod nec opus erat post primam Synodum, nec cum talibus habere licebat. *Idem in commonitorio ad Faustum.* §. 1. Canonum β magistris, atque custodibus nobis nullum sua est inter cautumen cum hominibus communionis alicuæ.

α Corr. Rom. α Quam ad) *in originali legitur*, quam per Concilium, quod nec opus &c.

β Canonum) *Gelasius in commonitorio ad Faustum objurgans Græcos illos, qui, cum maxime canones violarent, eorum tamen se observatores simulabant, in hæc prorumpit verba:* canonum magistros, atque custodes? Nobis nullum &c.

C. XXXVII. *Non contradicit, sed potius obedit Evangelio, qui malos excommunicat.*

Item ex epistola Urbani Papæ.
(c. an. 1095. *Romæ.*)

NOtandum est, quod quidam dicunt contra Evangelicam parabolam nos facere, cum de zizaniis non eradicandis Dominus præcepit c, cum aliquos excommunicatione dignos excommunicationi subjicimus: & ajunt
n Matth. 13.
etiam sanctum Augustinum hoc contradicere in illo loco, ubi ait d: *Quia non est præcidenda unitas, ideo ferendi sunt mali, qui abscindendi.* Quibus hoc primum respondendum est. Si
d Sententia habetur 23. q. 4. per totam
hæretici, & mali homines excommunicandi non sunt, quare ipse Augustinus e cum Legatis sanctæ Romanæ Ecclesiæ,
e In Conc. Milevitano, & Afric.
& cum sanctis Episcopis suis Pelagium, & Celestinum, novam hæresim in sanctam Dei Ecclesiam introducentes, excommunicavit, & ab Ecclesia Dei separavit? Quare ipsos Donatistas, contra quos ista, & multa his similia loquitur, tam ipse, quam omnis Ecclesia Dei excommunicatos habuit? & nisi prius pœnituissent, & per manus impositionem reconciliati essent, eis nequaquam communicabat? Idem ipse Dominus, qui hoc parabolice hic intulit, aperte alibi excommunicationem fieri jubet, dicens f:
f Matth. 18. paulo inferius.
Frater, qui corripitur ab Ecclesia, & non obedit, sit tibi sicut ethnicus, & publicanus. §. 1. Unde apparet liquido, aliud esse excommunicationem, aliud eradicationem. Qui enim excommunicatur (ut g Apostolus ait) ad hoc excommunicatur, ut Spiritus ejus salvus fiat in die Domini. Disciplina enim est excommunicatio, & non eradicatio.
g 1. Cor. 5.

Gratian. *Nisi forte ex contemptu, & superbia excommunicatus proveniat.*

C. XXXVIII. *Divina maledictio meritum maledicti designat.*

h al. Item.
Unde h Origenes α *in librum Numerorum hom.* 15. *ad c.* 23.
(c. an. 217. *in Ægypto.*)

DEus, quando maledicit, meritum ejus designat, cui maledicitur, & sententiam i promit: utpote quem non fallit neque peccati qualitas, neque peccantis affectus. Homo autem, quia hæc non potest scire, (neque enim
i al. sententiam veram promit.
propositum, mentemque alterius videre alius, aut cognoscere potest) ideirco etiam si judicantis, vel sententiam promentis intuitu proferat maledictum, non potest esse justa maledicendi causa, ubi ignoratur peccantis affectus, maxime cum humanum vitium tunc sciat maledicta proferre, cum forte convicio, aut injuriis provocatur. Quod vitium volens resecare k Apostolus, ne maledicti maledicta, & convitiis convitia provocemus, mandatum necessarium ponit, ut benedicamus, & non maledicamus: quo
k 1. Petr. 3. Rom. 12.
maledicendi vitium resecetur, non quo judicandi æquitas, quæ homines latet, & pronunciandi auctoritas perimatur.

α Corr. Rom. α Origenes) *Sic est restitutum, cum antea esset*, Augustinus. *Et magnam hujus capitis partem glossa indicaveram ad eundem locum in ipso Origene referre: indeque nonnulla sunt emendata.*

Gratian. *Sectæ vero Hæreticorum quot sint, & unde nomina acceperint*, Isidorus *lib.* 8. *Etymologiarum cap.* 5. *determinat, dicens.* (c. an. 630. *in Hispania.*)

C. XXXIX. *Quot sint Sectæ Hæreticorum.*

QUidam etiam l Hæretici, qui de Ecclesia recesserunt, ex nomine suorum auctorum nuncupantur: quidam vero ex causis, quas eligentes instituerunt.
l Rabanus l. 2. de instit. Cleric. c. 58. Aug. l. 13. c. ult. Pann. l. 5. c. 205.

§. 1. Simoniani dicti a Simone magicæ artis perito: cui Petrus in actibus Apostolorum m maledixit, pro eo quod ab Apostolis Spiritus Sancti gratiam pecunia emere voluisset. Hi dicunt creaturam non a Deo, sed a virtute quadam superna creatam.
Simoniani.
m Act. 8.

§. 2. Menandriani n a Menandro mago, discipulo Simonis nuncupati: qui mundum non a Deo, sed ab Angelis factum asserunt.
Menandriani.
n al. Mimeandriani.

§. 3. Basilidiani a Basilide appellati: qui inter reliquas blasphemias Jesum passum abnegavit.
Basilidiani.

§. 4. Nicolaitæ dicti a Nicolao Diacono Ecclesiæ Hierosolymorum: qui cum Stephano o, & cæteris constitutus est a Petro: qui propter pulchritudinem relinquens uxorem, dixerat, ut qui vellet, ea uteretur: versa est in stuprum talis consuetudo, ut invicem conjugia commutarentur. Quos Joannes in Apocalypsi improbat p dicens: *Sed hoc habes, quod odisti facta Nicolaitarum.*
Nicolaitæ.
o Act. 6.
p Apoc. 2.

§. 5. Gnostici propter excellentiam scientiæ se ita appellare voluerunt. Animam, naturam Dei esse dicunt: bonum, & malum Deum suis dogmatibus fingunt. Gnostici.

§. 6. Carpocratiani a Carpocrate quodam vocantur, qui dixit, Christum hominem fuisse tantum, & de utroque sexu progenitum. Carpocratiani.

§. 7. Cerinthiani a Cerintho quodam nuncupati. Hi inter cætera circumcisionem observant: mille annos post resurrectionem in voluptate carnis futuros prædicant. Cerinthiani.
Unde & Græce χιλιασταὶ, Latine Millenarii sunt appellati. Millenarii.

§. 8. Nazaræi dicti, qui dum Christum (qui a vico Nazaræus est appellatus) filium Dei confitentur, omnia tamen veteris legis custodiunt. Nazaræi.

§. 9. Ophitæ a Colubro nominati sunt. Coluber enim Græce ὄφις dicitur. Colunt enim serpentem, dicentes ipsum in paradisum q induxisse virtutis cognitionem. Ophitæ.
q al. paradiso.

§. 10. Valentiniani a Valentino quodam Platonico sectatore vocati, qui αἰῶνας, id est sæcula quædam in originem Dei creatoris induxit: Christum quoque de virgine nihil corporis assumpsisse, sed per eam, quasi per fistulam transisse asseruit. Valentiniani.

§. 11. Appellitæ, quorum auctor r Appelles fuit, qui creatorem Angelum nescio quem gloriosum superioris Dei faciens, Deum legis Israel illum igneum affirmavit dixit, & Christum non in veritate Deum, sed hominem in phantasia apparuisse. Apellitæ.
r al. princeps.

§. 12. Archontiaci a principibus appellantur: qui universitatem, quam Deus condidit, opera esse Archangelorum defendunt. Archontiaci.

§. 13. Adamiani vocati, quod Adæ imitentur nuditatem. Unde & nudi orant, & nudi inter se mares fœminæque conveniunt. Adamiani.

§. 14. Cainani s ea inde sunt appellati, quoniam Cain adorant. Cainani.
s al. Cajani.) al. Caimani.

§. 15. Sethiani nomen acceperunt e filio Adæ, qui vocatus est Seth, dicentes eundem esse Christum. Sethiani.

§. 16. Melchisedechiani vocati pro eo, quod Melchisedech, Sacerdotem Dei, non hominem fuisse, sed virtutem Dei esse arbitrantur. Melchisedechiani.

§. 17. Angelici vocati, quia Angelos colunt. Angelici.

§. 18. Apostolici hoc sibi nomen ideo sumpserunt, quod nihil possidentes proprium, nequaquam recipiunt eos, qui aliquid t in hoc mundo utuntur. Apostolici.
t al. aliquid.

§. 19. Cerdoniani a Cerdone quodam nominati: qui duo contraria principia asserit. Cerdoniani.

§. 20. Marcionistæ a Marcione Stoico Philosopho appellati, qui Cerdonis dogma secutus, alterum bonum, alterum justum Deum asserit, tanquam duo principia creationis u, & bonitatis. Marcionistæ.
u al. creaturæ.

§. 21. Artotyritæ ab oblatione vocati: panem enim, & caseum offerunt, dicentes a primis hominibus oblationem a fructibus terræ, & a fructibus ovium fuisse celebratam. Artotyritæ.

§. 22. Aquarii appellati, eo quod aquam solam offerunt in calice sacramenti. Aquarii.

§. 23. Severiani a Severo exorti, vinum non bibunt, Vetus Testamentum, & resurrectionem non recipiunt. Severiani.

§. 24. Tatiani a Tatiano quodam vocati: qui & Encratitæ dicti: quia carnes abominantur. Tatiani. Encratitæ.

§. 25. Alogi vocantur tanquam sine verbo: λόγος enim Græce, verbum dicitur. Deum enim Verbum non credunt, respuentes Joannis Evangelium, & Apocalypsim. Alogi.

§. 26. Cataphrygæ nomen provincia Phrygia dedit, quia ibi extiterunt. Auctores eorum Montanus, Prisca, & Maximilla fuerunt. Hi adventum Spiritus Sancti non in Apostolos, sed in se traditum asserunt. Cataphrygæ.

§. 27. Cathari propter munditiem ita se nominaverunt: gloriantes enim de suis meritis, negant pœnitentibus veniam peccatorum: viduas, si nupserint, tanquam adulteras damnant: mundiores se cæteris prædicant. Qui nomen suum si cognoscere vellent, mundanos se potius, quam mundos vocarent. Cathari.

§. 28. Pauliani a Paulo Samosateno exorti sunt, qui dixit, non semper fuisse Christum, sed a Maria sumpsisse initium. Pauliani.

§. 29. Hermogeniani ab Hermogene quodam exorti, qui materiam non β natam introducens, Deo non nato eam comparavit, matremque elementorum, & Deam asserit: quos Apostolus x improbat elementis servientes. Hermogeniani.
x Gal. 4.

§. 30. Manichæi a quodam Persa extiterunt, qui vocatus est Manes. Hic duas naturas, & substantias introduxit: id est, bonam & malam, & animas ex Deo, quasi ex aliquo fonte manare asserit: Testamentum Vetus respuit, Novum ex parte recepit. Manichæi.

§. 31. Anthropomorphitæ y dicti pro eo, quod simplicitate rustica Deum habere humana membra, quæ in divinis libris scripta sunt, arbitrantur: ἄνθρωπος enim Græce, Latine homo interpretatur. Ignorantes autem Dominum, qui ait y: *Spiritus est Deus.* Incorporeus est enim, nec membris distinguitur, nec corporis mole censetur. Anthropomorphitæ.
y Joann. 4.

§. 32. Hieracitæ δ ab Hieracha auctore exorti, Monachos tantum recipiunt: conjugia respuunt: regna cœlorum parvulos habere non credunt. Hieracitæ.

§. 33. Novatiani a Novatiano z Romæ urbis Presbytero exorti; qui adversus Cornelium cathedram Sacerdotalem conatus invadere, hæresim instituit, nolens apostatas suscipere, rebaptizans baptizatos. Novatiani.
z al. Novato.

§. 34. Montani e hæretici dicti, quod tempore persecutionis in montibus latuerunt, qua occasione se a catholicæ Ecclesiæ corpore diviserunt. Montani.

§. 35.

Ebionitæ. a al. profectum. §. 35. Ebionitæ ab Ebione dicti, ſive a paupertate: Chriſtum enim per profectum a ſolum, eorum juſtum putant effectum. Unde competenter Ebionitæ pro paupertate intelligentiæ appellati ſunt. Hi enim ſemijudæi ſunt: & ita tenent Evangelium, ut legem carnaliter ſervent: adverſus quos *b* Apoſtolus ad Galatas ſcribens invehitur.

b Gal. 5.

Photiniani. §. 36. Photiniani a Photino Gallogræciæ Syrmii Epiſcopo nuncupati: qui Ebionitarum hæreſim ſuſcitans, aſſeruit Chriſtum a Maria per Joſeph nuptiali coitu fuiſſe conceptum.

Æriani. §. 37. Æriani ab Ærio quodam nuncupati ſunt: hi offerre ſacrificium pro defunctis ſpernunt.

Aetiani. Eunomiani. §. 38. Aetiani ab Aetio ſunt vocati: iidemque Eunomiani ab Eunomio quodam Dialectico, Aetii diſcipulo, ex cujus nomine magis innotuerunt, diſſimilem Patri aſſerentes Filium, & Filio Spiritum Sanctum. Dicunt etiam nullum *c* imputari peccatum in fide manentium.

c al. nulli.

Origeniani. §. 39. Origeniani ab Origene auctore exorti ſunt, dicentes, quod non poſſit videre Filius Patrem, nec Spiritus Sanctus Filium. Animas quoque in mundi principio peccaſſe dicunt, & pro diverſitate peccatorum a cælis uſque ad terras *d* diverſa corpora, quaſi vincula meruiſſe: eaque cauſa factum eſſe mundum.

d al. terras lapſas j orig.

Noetiani. §. 40. Noetiani a quodam Noeto vocati, qui dicebant, Chriſtum eundem eſſe, & Patrem, & Spiritum Sanctum: ipſamque Trinitatem in officiorum nominibus, non in perſonis accipiunt. Unde & Patripaſſiani vocantur, quia Patrem paſſum dicunt.

Patripaſſiani. Sabelliani. §. 41. Sabelliani ab eodem Noeto pullulaſſe dicuntur: cujus diſcipulum perhibent fuiſſe Sabellium, ex cujus nomine maxime claruerunt, unde & Sabelliani vocati ſunt. Hi unam Perſonam Patris, & Filii, & Spiritus Sancti aſtruunt.

Ariani. §. 42. Ariani ab Ario Alexandrino Presbytero orti ſunt: qui coæternum Patri Filium non agnoſcunt, diverſas in Trinitate ſubſtantias aſſerunt, contra illud, quod ait Dominus *a*: *Ego, & Pater unum ſumus.*

a Joan. 10.

Macedoniani. §. 43. Macedoniani a Macedonio Conſtantinopolitano Epiſcopo dicti ſunt, negantes Deum eſſe Spiritum Sanctum.

Apollinariſtæ. §. 44. Apollinariſtæ ab Apollinare vocati ſunt, dicentes Chriſtum corpus tantummodo ſine anima ſuſcepiſſe.

Antidicomaritæ. §. 45. Antidicomaritæ appellati ſunt pro eo, quod Mariæ virginitati contradicunt, aſſerentes eam poſt Chriſtum natum viro ſuo fuiſſe commixtam.

Metangiſmonitæ. §. 46. Metangiſmonitæ *ζ* ideo tale nomen acceperunt, quia ἄγγος Græce vas dicitur. Aſſerunt enim ſic eſſe in Patre Filium, tanquam vas minus intra vas majus.

Patritiani. §. 47. Patritiani a quodam Patritio nuncupati ſunt, qui ſubſtantiam humanæ carnis a diabolo conditam dicunt.

Colluthiani. §. 48. Colluthiani a quodam Colutho nominati: qui dicunt Deum non facere mala, contra illud, quod ſcriptum eſt *f*, *ego Dominus creans mala.*

f Eſa. 45.

Floriani. g al. Floriniani a Florino. §. 49. Floriani *g* a Floriano: qui e contrario dicunt Deum creaſſe mala, contra hoc, quod ſcriptum eſt *h*: *Fecit Deus omnia bona.*

h Geneſ. 1.

Donatiſtæ. §. 50. Donatiſtæ a Donato quodam Afro nuncupati: qui de Numidia veniens totam pene Africam ſua perſuaſione decepit, aſſerens minorem Patre Filium, & minorem Filio Spiritum Sanctum, & rebaptizans Catholicos.

Bonoſiani. §. 51. Bonoſiani a Bonoſo quodam Epiſcopo exorti produntur: qui Chriſtum Dei filium adoptivum, non proprium aſſerunt.

Circumcelliones. Scotopitæ. §. 52. Circumcelliones dicuntur, eo quod agreſtes ſint: quos Scotopicos *a* vocant, ſupradictæ hæreſis habentes doctrinam. Hi amore martyrii ſemetipſos perimunt, ut violenter de hac vita diſcedentes, martyres nominentur.

Priſcillianiſtæ. §. 53. Priſcillianiſtæ a Priſcilliano vocati: qui in Hiſpania ex errore Gnoſticorum, & Manichæorum permiſtum dogma compoſuit.

Luciferiani. i al. inſtanti. Amen l. de agone Chriſtiano, c. 30. §. 54. Luciferiani a Lucifero Sardiniæ Epiſcopo orti, qui Epiſcopos Catholicos, qui Conſtantii *i* perſecutione perfidiæ Arianorum conſenſerant, & poſtea correcti in catholicam redire delegerunt, damnantes, ſive quod crediderant, ſive quod ſe credidiſſe ſimulaverant, quos Eccleſia catholica materno recepit ſinu, tanquam Petrum poſt fletum negationis: hanc illi matris charitatem ſuperbe accipientes, atque tetrum nolentes, ab Eccleſiæ communione receſſerunt, & cum ipſo Lucifero auctore ſuo, qui mane oriebatur, cadere meruerunt.

Joviniauiſtæ. §. 55. Joviniauiſtæ a Joviniano quodam Monacho dicti, aſſerentes nullam nuptarum, & virginum eſſe diſtantiam: nullumque inter abſtinentes, & ſimpliciter epulantes eſſe diſcrimen.

Helvidiani. §. 56. Helvidiani ab Helvidio nominati: qui dicunt poſt Chriſtum natum alios Mariam filios de ſuo Joſeph peperiſſe.

Paterniani. §. 57. Paterniani a Paterno quodam exorti, inferiores corporis partes a diabolo factas opinantur.

Arabici. §. 58. Arabici nuncupati, eo quod in Arabia exorti ſunt, dicentes animam cum corpore mori, atque in noviſſimo utrumque reſurgere.

Tertullianiſtæ. §. 59. Tertullianiſtæ dicti a Tertulliano Presbytero Africanæ Provinciæ civitatis Carthaginenſis, animam immortalem eſſe, ſed corpoream prædicantes, & animas peccatorum hominum poſt mortem in dæmones verti putantes.

Theſſareſcædecatitæ. §. 60. Theſſareſcædecatitæ dicti, quod decimaquarta luna Paſcha cum Judæis obſervandum contendunt. Nam τέσσαρες quatuor, δέκα decem ſignificat.

Nyctages. §. 61. Nyctages a ſomno nuncupati, quod vigilias noctis reſpuant, ſuperſtitionem eſſe dicentes, jura temerari divina, qui noctem ad requiem tribuit.

Pelagiani. §. 62. Pelagiani a Pelagio Monacho exorti. Hi liberum arbitrium divinæ gratiæ anteponunt, dicentes ſufficere voluntatem ad implenda juſſa divina.

Neſtoriani. §. 63. Neſtoriani a Neſtorio Conſtantinopolitano Epiſcopo nuncupati, qui beatam Mariam virginem non Dei, ſed hominis tantummodo matrem aſſeruit, ut aliam perſonam carnis, aliam faceret Deitatis: nec unum Chriſtum in verbo Dei, & carne credidit, ſed ſeparatim, atque ſejunctim alterum filium Dei, alterum hominis prædicavit *ϑ*.

Eutychiani. §. 64. Eutychiani dicti ab Eutyche Conſtantinopolitano Abbate: qui Chriſtum poſt humanam aſſumptionem negavit exiſtere in duabus naturis, ſed ſolam in eo divinam aſſerit eſſe naturam.

Acephali. §. 65. Acephali dicti, id eſt, ſine capite. Nullus enim eorum reperitur auctor, a quo exorti ſint. Hi trium Chalcedonenſium *ι* capitulorum impugnatores, duarum in Chriſto ſubſtantiarum proprietatem negant, & unam in ejus perſona naturam prædicant.

Theodoſiani, & Gaianitæ. §. 66. Theodoſiani *κ*, & Gaianitæ appellati a Theodoſio, & Gaiano, qui temporibus Juſtiniani Principis in Alexandria, populi perverſi electione, uno die ordinati ſunt Epiſcopi. Hi errorem Eutychetis, & Dioſcori ſequentes, Chalcedonenſe Concilium reſpuunt, ex duabus unam in Chriſto naturam aſſerunt, quam Theodoſiani corruptam, Gaianitæ incorruptam contendunt.

Agnoitæ, & Tritheitæ. §. 67. Agnoitæ *λ*, & Tritheitæ a Theodoſianis exorti ſunt: ex quibus Agnoitæ ab ignorantia dicti: quia ad perverſitatem, a qua exorti ſunt, id adjiciunt, quod Chriſti divinitas ignorat futura, quæ ſunt ſcripta de die, & hora noviſſima, non recordantes Chriſti perſonam in Eſaia *μ* loquentis, *Dies judicii in corde meo.*

μ Eſa. 30.

Tritheitæ. §. 68. Tritheitæ vero vocati, quod ſicut tres perſonæ in Trinitate, ita quoque tres aſſerunt Deos eſſe, contra illud, quod ſcriptum eſt *ν*: *Audi Iſrael, Dominus Deus tuus, Deus unus eſt.*

ν Deut. 6.

§. 69. Sunt & aliæ hæreſes ſine auctore, & ſine nominibus. Ex quibus aliæ putant triformem eſſe Deum: aliæ Chriſti divinitatem paſſibilem dicunt: aliæ Chriſti de patre nativitati initium temporis dant: aliæ liberationem hominum apud inferos factam Chriſti deſcenſione non credunt: aliæ animam imaginem Dei negant: aliæ animas converti in dæmones, & in quæcumque animalia exiſtimant: aliæ de mundi ſtatu diſſentiunt: aliæ innumerabiles mundos opinantur: aliæ aquam Deo coæternam faciunt: aliæ nudis pedibus ambulant: aliæ cum hominibus non manducant. Hæ ſunt hæreſes adverſus catholicam fidem exortæ, & ab Apoſtolis, & a ſanctis Patribus, vel Conciliis prædamnatæ: quæ dum in ſe multis erroribus diviſæ, invicem ſibi diſſentiunt, communi tamen nomine adverſus Eccleſiam Dei conſpirant.

§. 70. Sed & quicumque *o* aliter Scripturam ſanctam intelligit, quam ſenſus Spiritus Sancti flagitat, a quo conſcripta eſt, licet de Eccleſia non receſſerit, tamen Hæreticus appellari poteſt.

o ſupr. ead. hæreſis. §. quicumque.

ς Corr. Rom. *α* Cainani] *Apud B. Auguſtinum in libro de hæreſibus (ex quo magnam partem hujus capitis accepit Iſidorus) & in aliquot vetuſtis Gratiani exemplaribus legitur*, Cayani. *In uno notis in iiſdem Gratiani*, Cavai. *De quibus quidem Hæreticis Tertullianus in libro de præſcriptione adverſus Hæreticos hæc ſcribit*: Sunt & nunc alii Nicolaitæ: Caiana hæreſis dicitur. *& paulo inferius*. Nec non etiam erupit alia quoque hæreſis, quæ dicitur Cainæorum. Et ipſi enim magnificant Cain, quaſi ex quadam potenti virtute conceptum, quæ operata ſit in ipſo.

β Non naturam] *Locus hic emendatus eſt ex pluriſque vetuſtis, & Iſidoro. Antea enim legebatur*, Non naturam introducente, Deo, non naturæ eam comparavit.

γ Anthropomorphitæ] *In codicibus Iſidori vulgatis, & aliquot manuſcriptis antecedunt hæc*. Anomiani, Latine ſine lege dicuntur: *quæ tamen abſunt a codice Iſidori pervetuſto, & valde emendato monaſterii B. Auguſtini in Carbonaria Neapoli*.

δ Hieracitæ] *Ita notatum eſt ex libello B. Auguſtini, quamvis in aliquot ipſius editionibus ſit*, Hierarchitæ. *Hieracitæ vero Hæreticis meminit B. Hilarius l. 4. & 6. de Trinitate. Antea legebatur*, Heraclitæ ab Heraclio.

ε Montani] *Horum nulla mentio eſt apud B. Auguſtinum, ſed Montenſium: quo nomine Donatiſtas Romæ vocatos ſuiſſe tradit*.

ζ Metangiſmonitæ] *Sic emendatum eſt ex Iſidoro, & beato Auguſtino, cum antea legeretur*, Matangi nominati.

η Scotopicos] *Apud Iſidorum, in Panormia, & in aliquot manuſcriptis Gratiani eſt*, Cotopitas. *Quod vero ait*, ſupradictæ hæreſis habentes doctrinam, *referendum eſt ad Donatiſtas, non ad Bonoſianos*.

ϑ Prædicavit] *In eodem vetuſto Iſidori codice Neapolitano hic eſt finis capitulo, & incipit novum caput*, De Philoſophis gentium.

ι Chalcedonenſium] *Tria capitula tractata, & definita ſunt in quinta Synodo, ſub Juſtiniano, ut notatum eſt ſupr. diſt. 15.* ſicut ſancti. *Qui vero occaſione horum trium capitulorum ab Eccleſia receſſerunt, non Chalcedonenſem, ſed quintam Synodum impugnabant*.

κ Theodoſiani] *Horum meminit Liberatus in Breviario, Nicephorus lib. 18. cap. 45. 49. & 50. ac Gregorius Cedrenus anno 14. Juſtiniani Imperatoris. B. Auguſtinus memorat Theodotianos a Theodotione: ſed idem videtur qui Theodotus, de quo Epiphanius l. 2. tom. 1. hæreſ. 54.* Theodotianos a Theodoto, *ut etiam Philaſtrius, & Damaſcenus*.

λ Agnoitæ, & Tritheitæ] *Sic reſtitutum eſt, quamvis in codicibus Iſidori, & Gratiani legeretur*, Gnoitæ, & Trithoitæ. *De his meminit Nicephorus in locis proxime indicatis,*

uſque

eoſque n Theodoſianis profeſſus ſcribit. De Agnoitis vero multa dicit beatus Gregorius l. 8. epiſt. 35. & 42. ad Eulogium.

C. XL. *Quare divina providentia multos errare permittat.*

Item Auguſtinus de Geneſi contra Manichæos lib. 1. cap. 1. (c. an. 389. in Africa.)

6 IDeo divina providentia multos diverſi erroris Hæreticos eſſe permittit, ut cum inſultant nobis, & interrogant nos ea, quæ neſcimus, vel ſic excutiamus pigritiam, & divinas Scripturas noſſe cupiamus. Propterea & Apoſtolus ait o, *Oportet hæreſes eſſe, ut probati manifeſti fiant inter vos.* Hi autem Deo probati ſunt, qui bene poſſunt docere: ſed manifeſti a hominibus eſſe non poſſunt, niſi eum docent. — o 1. Corint. 11.

§ Corr. Rom. a Sed manifeſti) *Hæc addita ſunt ex originali, itemque alia nonnulla, & emendata.*

CAUSA XXV.

SAncta Romana Eccleſia quandam baptiſmalem Eccleſiam ſuis muniens privilegiis, decimationes ſuæ diœceſis ex integro ſibi attribuerunt. Item quoddam monaſterium ſimiliter muniunt privilegiis propriis, decernens, ut ex propriis prædiis nulli decimas perſolveret. Accidit itaque, ut intra diœceſim prænominatæ baptiſmalis Eccleſiæ prænominatum monaſterium alia emptione, alia donatione prædia ſibi inveniret. Oritur itaque contentio inter Monachos, & Clericos de decimis.

1. *Hic primum quæritur, an Clerici baptiſmalis Eccleſiæ, auctoritate privilegii, decimas ſuæ diœceſis ex integro ſibi valeant vendicare.*

2. *Secundo, an ſubſequentia privilegia Monachorum derogent antiquioribus privilegiis baptiſmalium Eccleſiarum.*

AN CLERICI BAPTISMALIS ECCLESIÆ, AUCTORITATE PRIVILEGII, DECIMAS SUÆ DIŒCESIS EX INTEGRO SIBI VALEANT VINDICARE.

QUÆSTIO I.

e 3. QUod vero auctoritate illius privilegii decimas ſibi ex integro Clerici vendicare non valeant, hinc probatur, quia decimæ juxta decreta ſanctorum Patrum quadripertita dividuntur: quarum una pars Epiſcopis, ſecunda Clericis, tertia fabricis reſtaurandis, quarta vero pauperibus eſt aſſignata. Decreta vero ſanctorum canonum immutare magis, quam Apoſtolicum ſervare oportet.

C. I. *Conſtitutum Synodi, quod univerſalis Eccleſiæ probavit aſſenſus, Romanam ſedem ſervare oportet.*

Unde Gelaſius Papa ait in epiſtola ad Epiſcopos Dardaniæ. (an. 495. Roma in Dardaniam.)

COnfidimas a, quod nullus jam veraciter Chriſtianus ignoret, uniuſcujuſque Synodi conſtitutum, quod univerſalis Eccleſiæ probavit aſſenſus, nullam magis exequi ſedem præ cæteris oportere, quam primam: quæ & unamquamque Synodum ſua auctoritate confirmat b, & continuata moderatione cuſtodit. — a Polycar. l. 1. c. 12. Anſ. l. 1. c. 48. — b al. firmavit.

C. II. *Qui negligenter paſcit Dominicum gregem ſibi commendatum, convincitur ſummum non amare paſtorem.*

Item Leo Papa epiſt. 4. Epiſcopis Siciliæ. (an. 447. Roma in Siciliam.)

DIvinis c præceptis, & Apoſtolicis monitis incitamur, ut pro omnium Eccleſiarum ſtatu, impigro vigilemus affectu: ac ſi quid uſquam reprehenſioni inveniatur obnoxium, celeri ſollicitudine, aut ab ignorantiæ imperitia, aut a præſumptionis uſurpatione revocamus. Monente enim Dominicæ d vocis imperio, quo beatiſſimus Apoſtolus Petrus trina admonitione e myſticis ſanctionibus imbuitur, ut Chriſti oves, qui Chriſtum diligit, paſcat, ipſius ſedis, cui per abundantiam gratiæ divinæ præſumus, reverentia coarctamur, ut periculum deſidiæ, quantum poſſumus, declinemus: ne profeſſio ſummi Apoſtoli, qua ſe amatorem Domini eſſe teſtatus eſt, non inveniatur in nobis. quia negligenter paſcens Dominicum gregem toties commendatum, convincitur ſummum non amare paſtorem. — c Anſ. l. 1. c. 32. & 43. & l. 2. c. 22 — d Joan. 21. — e al. cohortatione.

§ Corr. Rom. e Admonitione) *In originali, & apud Anſelmum legitur, trina repetitione myſticæ ſanctionis. Alia vero quædam ſunt emendata ex ipſa epiſtola.*

C. III. *Non debent ullo modo variari, quæ ad perpetuam ordinantur quietem.*

Idem *Anatolio Epiſcopo epiſt. 52.* f *(an. 452. Roma Conſtantinopolim.)* — f Cap. l. 5. c. 254. & l. 7. c. 222.

QUæ g ad perpetuam utilitatem generaliter inſtituta ſunt, nulla commutatione varientur: nec ad privatum trahantur commodum, quæ ad bonum ſunt commune præfixa: ſed h manentibus terminis, quos conſtituerunt Patres, nemo injuſte a uſurpet alienum: ſed intra fines proprios, atque legitimos, prout quis i valuerit i, in latitudine ſe exerceat charitatis. — g Anſ. l. 6. c. 120. Ivo p. 16. c. 3. 7. — h al. &. — i al. voluerit.

§ Corr. Rom. a Injuſte) *Apud B. Leonem legitur,* nemo a in jus tendat alienum. *Apud Ivonem, & in Capitularibus legitur,* nemo damnet alienum. *Apud Anſelmum vero,* nemo injuſte damnet.

¶ Pith. 1. *Valuerit.*] V. C. *voluerit.*
2. *Nemo &c.*] Ita V. C.

C. IV. *Nulli divinas conſtitutiones, & Apoſtolicæ ſedis decreta temerare licet.*

Item Hilarius Papa in Synodo Romana capite primo. (an. 465. Roma.)

NUlli n fas ſit ſine ſtatus ſui periculo vel divinas conſtitutiones, vel Apoſtolicæ ſedis decreta temerare: quia nos, qui potentiſſimi l a 3 Sacerdotis adminiſtramus officia, talium tranſgreſſionum culpa reſpiciet, ſi in cauſis deſides fuerimus inventi: quia meminimus, quod timere debemus, qualiter comminetur m Deus negligentiæ Sacerdotum. Siquidem tanto majori delinquit, qui potiori honore perfruitur: & graviora facit vitia peccatorum ſublimitas n peccantium. — n Polyc. l. 2. t. 7. Anſel. l. 1. c. 47. & 62. Ivo p. 5. c. 37. — l al. potiſſimi. — m Ezec. 3. & 34. — n al. dignitatum.] orig.

§ Corr. Rom. a Potentiſſimi] *Sic apud Anſelmum, & in cæteris vetuſtis Gratiani exemplaribus, præter unum, in quo habetur, ut in Concilio ipſo,* potiſſimi.

¶ Pith. 3. *Potentiſſimi.*] V. C. *potiſſimi.*

C. V. *In Spiritum Sanctum blaſphemant, qui ſacros canones violant.*

Item Damaſus Papa. (forte an. 374. Roma in Africam.)

VIolatores o canonum voluntarii graviter a ſanctis Patribus judicantur: & a ſancto Spiritu (inſtinctu cujus, ac dono dictati ſunt) damnantur, quoniam blaſphemare Spiritum Sanctum non incongrue videntur, qui contra eoſdem ſacros canones non neceſſitate compulſi, ſed libenter, ut præmiſſum eſt, aliquid aut proterve agunt, aut loqui præſumunt, aut facere volentibus ſponte conſentiunt. Talis enim præſumptio manifeſte unum genus eſt blaſphemantium Spiritum Sanctum: quia, ut jam prælibatum eſt, contra eum agit, cujus nutu, & gratia ſancti canones editi ſunt. — o Deuſded. p. 4. Anſ. l. 3. c. 103. Polyc. l. 4. t. ult.

C. VI. *In quibus Romano Pontifici licet novas condere leges.*

Item Urbanus Papa. (forte c. an. 1090. Roma.)

SUnt quidam dicentes Romano Pontifici ſemper licuiſſe novas condere leges. Quod & nos non ſolum non negamus, ſed etiam valde affirmamus. Sciendum vero ſummopere eſt, quia inde novas leges condere poteſt, unde Evangeliſtæ aliquid, & Prophetæ a nequaquam dixerunt. Ubi vero aperte Dominus, vel ejus Apoſtoli, & eos ſequentes ſancti Patres ſententialiter aliquid definierunt, ibi non novam legem Romanus Pontifex dare, ſed potius quod prædicatum eſt, uſque ad animam, & ſanguinem confirmare debet. Si enim, quod docuerunt Apoſtoli, & Prophetæ, deſtruere (quod abſit) niteretur, non ſententiam dare, ſed magis errare convinceretur. Sed hoc procul ſit ab eis, qui ſemper Domini Eccleſiam contra luporum inſidias optime cuſtodierunt.

§ Corr. Rom. a Et Prophetæ) *Abſunt hæ voces a multis manuſcriptis.*

C. VII. *Apoſtolicæ ſedis auctoritas contra Sanctorum ſtatuta aliquid condere non valet.*

Item Zozimus Papa. 4 (an. 417. Roma in Galliam.)

COntra p ſtatuta Patrum 5 condere aliquid, vel mutare, nec hujus quidem ſedis poteſt auctoritas. Apud nos enim inconvulſis radicibus vivit antiquitas, cui decreta Patrum ſanxere reverentiam. — p Ivo p. 4. c. 226. Pann. l. 3. c. 4. concordat.

§ Corr. Rom. *Epiſtola, unde ſumptum eſt hoc caput, non eſt inventa. Ivo autem in loco indicato, & in epiſtola ad Hugonem Archiepiſcopum Lugdunenſem affert hæc ex epiſtola Zozimi ad Epiſcopos Narbonenſis provinciæ: & ipſe Zozimus in prima epiſtola ad Heſychium narrat, ſe ſcripſiſſe ad Epiſcopos Galliæ, & Hiſpaniæ.*

¶ Pith. 4. *Papa.*] *Epiſcopis Narbonenſis Eccleſiæ,* in Collectione Thuani, nam deeſt in 4. exempiar. Sed non diſſimilia

ſia fuit Xiſti Epiſtola, cujus aliquæ verba refert Vincent. *cap.* 111. 91. & Staph. c. 9.

5. *Condere*.] V. C. *concedere*. Mirum eſt Vincentium non retuliſſe iſtud cap. ex Zoſimo.

C. VIII. *Stare non valet, quod contra Evangelicam, vel Propheticam doctrinam, ſive conſtitutionem factum fuerit.*

Item Marcellinus *a* Papa *epiſt.* 2.
(*an.* 299. *Romæ ad Orientem*.)

q *Sup. diſt.* 81. *ſi qui ſunt.* r 11. q. 3. *injuſtum. Anſel. l.* 3. *c.* 87.

OMne *q*, quod irreprehenſibile eſt, Catholica defendit Eccleſia. *& infra*. §. 1. Injuſtum *r* judicium, & diffinitio injuſte, regio metu, vel juſſu a judicibus ordinata, non valet. Nec *ß* quicquam, quod contra Evangelicam, vel Propheticam; aut Apoſtolicam doctrinam conſtitutionem, ſucceſſorumve eorum, ſive ſanctorum Patrum actum fuerit, ſtabit, & quod ab infidelibus, vel hæreticis factum fuerit, omnino caſſabitur.

§ Corr. Rom. *a* Marcellinus] *Reſtitutum eſt ex vetuſtis exemplaribus. Nam in vulgatis erat*, Marcellus.

ß Nec quicquam) *Emendatus eſt hic locus ex ipſa Marcellini epiſtola.*

C. IX. *A ſtatutis Patrum non deviare, & fidei regulam cuſtodire, prima ſalus eſt.*

Item Hormiſda *s* Papa *Epiſcopis Hiſpaniæ.*
(*an.* 519. *Romæ in Hiſpaniam*.)

s *& in libello Joan. Conſtantin. Epiſ. ad Hormiſdam.*

PRima ſalus eſt, rectæ fidei regulam cuſtodire, & a conſtitutis Patrum nullatenus deviare.

C. X. *Profitetur Pelagius Papa tomum ſui deceſſoris per omnia ſervare.*

Item Pelagius Papa *Childeberto 6 Regi*.
(*an.* 557. *Romæ in Galliam*.)

t *Ivo p.* 3. *c.* 358. u *Regibus] Ivo.*

SAtagendum eſt *t*, ut pro auferendo ſuſpicionis ſcandalo obſequium confeſſionis noſtræ legibus *u* 7 miniſtremus, quibus nos etiam ſubditos eſſe ſacræ Scripturæ præcipiunt. Veniens etenim Rufinus vir magnificus, Excellentiæ veſtræ Legatus, confidenter a nobis, ut decuit, poſtulavit, quatenus vobis, aut beatæ recordationis Leonis Papæ tomum a nobis 8 per omnia conſervari ſignificare debuiſſemus, aut propriis verbis noſtræ confeſſionem fidei deſtinare. Et primam quidem petitionis ejus partem, quia facilior fuit, mox, ut dixit, implevimus, noſque in omnibus Præſulis 9 tomum pro catholicæ fidei aſſertione conſcriptum Deo propitio cuſtodire manus noſtræ ad vos profeſſione ſignificamus *x* 10. Ut autem nullius deinceps (quod abſit) ſuſpicionis reſideret occaſio, illam etiam aliam partem, quam memoratus vir illuſtris 11 admonuit, facere maturavi: ſcilicet propriis verbis confeſſionem fidei, quam tenemus, expoſui. 12

x *al. ſignavimus.*

¶ Pith. 6. *Childeberto*.] V. C. *glorioſiſſimo, atque præcellentiſſimo Childeberto Regi Francorum.*
7. *Legibus*.] V. C. Regibus.
8. *Aut propriis*.] V. C. *aut a propriis*.
9. *Præſulis*.] V. C. *prædicti Præſulis*.
10. *Significamus*.] V. C. *ſignavimus*.
11. *Illuſtris*.] Add. V. C. Rufinus.
12. *Expoſui*.] V. C. *expoſuimus*.

C. XI. *Anathema apud Deum ſit, qui cenſuram Romanorum Pontificum violat.*

Item Hadrianus Papa *in capitulis c. ult.* y
(*an.* 785. *Romæ in Galliam*.)

y *& Cap. l.* 6. *c.* 249.

z *Deuſd. p.* 1. 3. 4. *Anſ. l.* 1. *c.* 2. *& l.* 3. *c.* 82. *& l.* 4. *c.* 47. *Polyc. l.* 4. *t. ult.* a *al. ſit.*

GEnerali *z* decreto conſtituimus, ut execrandum anathema ſit *a*, & veluti prævaricator catholicæ fidei ſemper apud Deum reus exiſtat, quicunque Regum, ſeu Epiſcoporum *α*, vel potentum deinceps Romanorum *ß* Pontificum decretorum cenſuram in quocunque crediderit, vel permiſerit violandam.

§ Corr. Rom. *α* Seu Epiſcoporum) *Hæ voces non leguntur in ipſo capitulo, neque in Capitulari, ſunt tamen apud Anſelmum, & in Polycarpo.*

ß Romanorum) *In capitulo habetur*, deinceps canonum cenſuram: *nec multo aliter in Capitulari. Anſelmus tamen, & Polycarpus habent, ut Gratianus.*

C. XII. *Non licet alicui Epiſcopo contra Romanorum Pontificum decreto aliquid agere.*

Item Damaſus Papa *epiſt.* 4. *Proſpero b Epiſcopo*. c
(*an.* 380. *Romæ in Numidiam*.)

b *al. Stephano.* c *& Leo Papa epiſt.* 1. *c.* 3. d *Polyc. l.* 3. *c.* 22. *Anſel. l.* 4. *c.* 47. *Panor. l.* 3. *c.* 3. *ſimile.* e *hac decretalia] orig.*

OMnia *d* decretalia *e*, & cunctorum deceſſorum noſtrorum conſtituta, quæ de Eccleſiaſticis ordinibus, & canonum promulgata ſunt diſciplinis, ita a vobis, & ab omnibus Epiſcopis, ac cunctis generaliter Sacerdotibus cuſtodiri debere mandamus, ut ſi quis in illa commiſerit, veniam 13 ſibi deinceps noverit denegari.

¶ Pith. 13. *Veniam &c.*] Cod. Theod.

C. XIII. *Non communicet ſacris altaribus, qui neſcit ſacris obedire canonibus.*

Item Gregorius *lib.* 2. *ep.* 7. *ſeu c.* 46. *ad Joannem Epiſcopum.*
(*an.* 592. *Romæ in Theſſaliam*.)

f *al. Hæc.* g *Polyc. l.* 4. *t. ult.*

HAc *f* conſona *g* ſanctis Patribus diffinitione ſancimus, ut qui ſacris neſcit obedire canonibus, nec ſacris adminiſtrare, nec communionem capere ſit dignus altaribus.

C. XIV. *Obſervanda ſunt regulæ a ſanctis Patribus in Synodo ſtatutæ.*

Item ex Concilio Chalcedonenſi *c.* 1.
(*an.* 451. *in Bithynia*.)

A Sanctis Patribus in unaquaque Synodo uſque nunc prolatas regulas teneri 14 ſtatuimus.

¶ Pith. 14. *Teneri*.] *a*. V. C. *robur obtinere*.

C. XV. *Voluntatem, & ſtatuta ſuorum deceſſorum cuſtodiant, qui ſua ſervari volunt.*

Item Gregorius *ad Maximum, & Thomam lib.* 5. *epiſt.* 12. *ſeu c.* 102.
(*an.* 595. *Romæ*.)

JUſtitia, ac rationis ordo ſuadet, ut qui ſua a ſucceſſoribus deſiderat mandata ſervari, deceſſoris ſui proculdubio voluntatem, & ſtatuta cuſtodiat.

C. XVI. *Contra ſtatuta ſanctorum Patrum agit, qui ea non ſervat intacta.*

Item Leo Papa IV. (*c. an.* 853. *Romæ*.)

h *Ivo p.* 4. *c.* 186.

IDeo *h* permittente Domino paſtores hominum ſumus effecti, ut quod Patres noſtri ſive in ſanctis canonibus, ſive in mundanis aſſixere legibus, exequere minime debeamus. Contra eorum quippe ſaluberrima agimus inſtituta, ſi, quod ipſi divino ſtatuerant conſulto *i*, intactam non conſervamus.

i *al. conſilio.*

a *ps* Gratian. *Si ergo primam ſedem ſtatuta Conciliorum præ omnibus obſervare oportet, & ſi pro ſtatu omnium Eccleſiarum neceſſe eſt illam impigro vigilare affectu; ſi ea, quæ a Romanis Pontificibus decreta ſunt, ab omnibus obſervari convenit. ſi ii, qui neſciunt ſacris obedire canonibus, altaribus miniſtrare non debent, patet, quod contra ſtatuta ſanctorum canonum, quibus ſtatus Eccleſiarum vel confunduntur, vel perturbentur, privilegia ab Apoſtolica concedi non debent.* §. 1. *His ita reſpondetur. Sacroſancta Romana Eccleſia jus, & auctoritatem ſacris canonibus impertitur, ſed non eis alligatur. Habet enim jus condendi canones: utpote quæ caput eſt, & cardo omnium Eccleſiarum, a cujus regula nemini diſſentire licet. Ita ergo canonibus auctoritatem præſtat, ut ſeipſam non ſubjiciat eis. Sed ſicut Chriſtus k, qui legem dedit, ipſam legem carnaliter implevit, octavo die circumciſus, quadrageſimo die in templo cum hoſtiis præſentatus, ut in ſeipſa eam ſanctificaret, poſtea vero, ut ſe dominum legis oſtenderet, contra legis literam leproſum l tangendo mundavit. Apoſtolos etiam quoque contra literam Sabbathi per ſata prætergredientes, ſpicas vellentes, & confricantes manibus ſuis, probabili exemplo David, & circumciſionis, & templi excuſavit, dicens m*: Non legiſtis n, quid fecerit Abimelech, quando venit ad eum David, & dedit ei panes propoſitionis, de quibus non licebat edere, niſi ſolis *p* Sacerdotibus, & comedit ipſe, & pueri ejus? *Item octavo die ſecundum legem puer circumciditur, & vos in Sabbatho circumcidere hominem. Item, cum juge holocauſtum ex lege offeratur, cum maſculus quadrageſimo, fœmina vero octogeſimo die ab ortu ſuæ nativitatis ſecundum legis imperium cum hoſtiis in templo præſentaretur, unde Sacerdotes offerentes hoſtias in templo literam Sabbathi ſolvunt, & ſine crimine ſunt: tunc ſilius hominis multo magis valet ſolvere literam legis, qui eſt etiam dominus Sabbathi. Hinc etiam dicitur de eo q:* Erat Jeſus docens, tanquam poteſtatem habens, *id eſt, tanquam legis dominus, addens moralibus ea, quæ deerant ad perfectionem, umbram figuralium in lucem ſpiritualis intelligentiæ commutans, non tanquam Scribæ eorum, qui literæ legis aſtricti non audebant aliquid addere, vel commutare. Sic & ſummi ſedis Pontifices canonibus ſive a ſe, ſive ab aliis ſua auctoritate conditis reverentiam exhibent, & eis ſe humiliando ipſos cuſtodiunt, ut aliis obſervandos exhibeant. Nonnunquam vero ſeu jubendo, ſeu diffiniendo, ſeu aliter agendo, ſe decretorum dominos, & conditores eſſe oſtendunt. In premiſſis ergo capitulis, aliis imponitur neceſſitas obſequendi: ſummis vero Pontificibus oſtenditur ineſſe auctoritas obſervandi, ut a ſe tradita obſervando, aliis non contemnenda demonſtrent, exemplo Chriſti, qui ſacramenta, quæ Eccleſiæ ſervanda mandavit, primo in ſeipſo ſuſcepit, ut ea in ſeipſo ſanctificaret. Oportet ergo primam ſedem, ut diximus, obſervare ea, quæ decernenda mandavit, non neceſſitate obſequendi, ſed auctoritate impertiendi. Licet itaque ſibi contra generalia decreta, ſpecialia privilegia indulgere, & ſpeciale beneficio concedere, quod generali prohibetur decreto.* § 2. *Quanquam ſi decretorum intentionem diligenter advertamus, nequaquam contra ſanctorum canonum auctoritatem aliquid concedere invenietur r. Sacri ſiquidem canones ita aliquid conſtituunt, ut interpretationis a auctoritatem ſanctæ Romanæ Eccleſiæ reſervent.*

k *Luc.* 2.
l *Matth.* 8.
m *Matth.* 12.
n 1. *Reg.* 21.
o *Luc.* 6.
p *Levit.* 24.
q *Matth.* 7.
r *al. invenietur.*
a *al. ſua interpretationis.*

Digitized by Google

vent. *Ipſi namque ſoli canones valent interpretari, qui eos condendi jus habent. Unde et nonnullis capitulis Conciliorum, cum aliquid obſervandum decernitur, ſtatim ſubinfertur:* Niſi auctoritas Romanæ Eccleſiæ aliter t imperaverit, *vel,* Salva tamen in omnibus juſta ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, *vel,* Salva tamen in omnibus Apoſtolica auctoritate. *Quæcunque ergo de decimis, vel quibuslibet Eccleſiaſticis negotiis, ſacris canonibus diffiniuntur, intelligenda ſunt neceſſaria ſervari, niſi auctoritas Romana Eccleſia aliter fieri mandaverit, vel permiſerit. Cum ergo aliqua privilegia ab Apoſtolico aliquibus conceduntur, etſi contra generalem legem aliquid ſonare videantur, non tamen contra ipſam aliquid concedere intelliguntur: cum ipſius legis auctoritate privilegia ſingulorum penes majorem omnium Eccleſiarum reſervemus. Neque enim privilegia aliquibus concederentur, ſi præter generalem legem nullis aliquid ſpeciale indulgeretur. Privilegia u namque dicuntur tanquam privata legia, eo quod privatam legem ſingulis generent. Quam diffinitionem x Gregorius innuens, ait:* Si y hoc neque conſuetudine generali, neque privilegii vendicas, reſtat te uſurpaſſe, quod feciſti. §. 3. *Item Hieronymus in expoſitione ſua ad c. primum:* Privilegia ſingulorum non poſſunt legem facere communem. §. 4. *Patet ergo, ut ex præmiſſis colligitur, ſancta Romana Eccleſia ſuis privilegiis quoslibet munit, & extra generalia decreta, quædam ſpeciali beneficio indulgere: conſiderata tamen rationis æquitate, ut, quæ mater juſtitiæ eſt, in nullo ab ea diſſentire inveniatur: ut privilegia videlicet, quæ ob religionis, vel neceſſitatis, vel ex ipſis abſque pia cauſa concedantur, nequaquam irritanda ea diviſum faciant, ut modicorum detrimenta non circumſpiciendo, in paupertate miſeriam nonnullos deficiant. Illud vero Apoſtoli ad memoriam revocantes, quod ad Corinthios ſcribens, ait z:* Non enim volumus, ut aliis ſit remiſſio, vobis autem tribulatio. *Cui facere leo Principum concordant, ait a:* Reſcripta contra jus elicita ab omnibus judicibus præcipimus refutari: niſi forte aliquid eſt, quod non lædat alium, & proſit petenti, vel crimen ſupplicantibus indulgeat. §. 5. *Item conſtitutio Imperatoris ad populum b:* Nec damnoſa fiſco, nec juri contraria poſtulari oportet. §. 6. *Clerici ergo hujus baptiſmalis Eccleſiæ privilegio auctoritate muniti, quæ deinceps decimas ſibi ex vetuſto vendicare valent: niſi forte ſumma neceſſitas Epiſcopi rogaverit ad quartam ſuam accipiendam, & illis ſuperabundare monſtrentur.*

t al. aliter fieri.
u Privilegia unde dicantur.
x al. diſtinctionem.
y diſt. 100. contra morem. verſ. quod feciſti.
z 2. Cor. 8.
a infr. ead. q. 2. reſcripta.
b infr. ead. q. 2. nec damnoſa.

AN SUBSEQUENTI PRIVILEGIO MONACHORUM DEROGETUR ANTIQUIORIBUS PRIVILEGIIS BAPTISMALIUM ECCLESIARUM.

QUÆSTIO II.

1 *QUod autem antiquioribus privilegiis, ſubſequentibus derogari non poſſit, auctoritate* Anacleti *probatur, qui ſcribens omnibus Epiſcopis, & reliquis Chriſti Sacerdotibus, ait in epiſt. 1. c. 3.* (c. an. 102. Romæ.)

C. I. *Eccleſiarum privilegia cunctis temporibus intemerata ſerventur.*

a Anſ. l. 4. c. 1.

PRivilegia a z Eccleſiarum, & Sacerdotum a intemerata, & inviolata cunctis decernimus manere temporibus. Leges Eccleſiæ Apoſtolica auctoritate firmamus, & peregrina judicia ſubmovemus.

¶ Corr. Rom. a Sacerdotum] *In originali eſt,* Sacerdotum ſancti Apoſtoli juſſu Salvatoris intemerata, & inviolata cuncta decreverunt, &c.

¶ Pith. 1. *Privilegia.*] *l. 38. Cod. Theod. de Epiſc. & Cler.*

C. II. *Nec novitate mutari, nec improbitate convelli Eccleſiarum privilegia debent.*

Item Leo Papa I. *Marciano Auguſto, epiſt. 52. al. 54.* (an. 452. Romæ Conſtantinopolim.)

b Ivo ead. privileg. 3. Anſel. l. 4. c. 8.

PRivilegia b Eccleſiarum, & monaſteriorum a a, ſanctorum Patrum auctoritate inſtituta, nulla poſſunt improbitate convelli, nulla novitate mutari. In quo opere, auxiliante Chriſto, fideliter exequendo, neceſſe eſt hujus ſanctæ ſedis Pontifices perſeverantem exhibere famulatum. Diſpenſatio enim nobis credita eſt, & ad noſtrum tendit reatum, ſi paternarum regulæ ſanctionum nobis conſentientibus, vel negligentibus violentur.

¶ Corr. Rom. a Et monaſteriorum,] *Hæc verba non ſunt in epiſtola, neque infra ead. privilegia. ſed ſublata non ſunt, quia ad ea ſpectatur infra ead. c. poſtea. verſ. ſi ergo privilegia. & Anſelmus illa habet lib. 4. c. 8. Cæterum, quoniam de induſtria caput hoc a collectore in ſententiam redactum eſt, & aliquot locis mutatum, viſa ſunt deſcribenda verba ipſa* Leonis: Privilegia enim Eccleſiarum, ſanctorum Patrum canonibus inſtituta, & venerabilis Nicænæ Synodi fixa decretis, nulla poſſunt improbitate convelli, nulla novitate mutari. In quo opere, auxiliante Chriſto, fideliter exequendo, neceſſe eſt me perſeverantem exhibere famulatum: quoniam diſpenſatio mihi credita eſt, & ad meum tendit reatum, ſi paternarum regulæ ſanctionum, quæ in Synodo Nicæna ad totius Eccleſiæ regimen, Spiritu Dei inſtruente, ſunt conditæ, me (quod abſit) connivente violentur, & major ſit apud me unius fratris voluntas, quam univerſæ domus Domini communis utilitas.

¶ Pith. 2. *Monaſteriorum.*] Abeſt a V. C.

C. III. *Privilegia ſuæ dignitatis aliquis Eccleſiam exuere non debet.*

Item Gregorius I. *Auguſtino Anglorum Epiſcopo, Reſponſ. 9.* (an. 604. Romæ in Angliam.)

c Anſ. l. 6. c. 97.
d al. Epiſcopis.

IN Galliarum c q Epiſcopos d nullam tibi auctoritatem tribuimus, quia ab antiquis prædeceſſorum meorum temporibus pallium Arelatenſis Epiſcopus accepit, quem nos privare auctoritate percepta minime debemus. Si ergo contingat, ut fraternitas tua ad Galliarum provincias tranſeat, & aliquid ei auctoritate agendum fuerit, cum prædicto Arelatenſi Epiſcopo agatur, ne prætermitti poſſit hoc, quod antiqua Patrum inſtitutio invenit. Britannorum vero omnes Epiſcopos tuæ fraternitati committimus, ut indocti doceantur, infirmi perſuaſione roborentur, perverſi a auctoritate corrigantur.

¶ Corr. Rom. a Perverſi] *Addita ſunt hæc ex originali.*

¶ Pith. 3. *In Galliarum.*] Vide eund. Greg. *Epiſt. 96. lib. 4. ſupra diſt. 89. ad hoc. & Nov. Theod. 14.*

C. IV. *Statuta Apoſtolicorum prædeceſſorum Apoſtolicus deſtruere non debet.*

Idem *Felici Epiſcopo, lib. 12. epiſt. 31.* (forte an. 604. Romæ in Siciliam.)

e Luc. 11.
f al. ſeipſum.

SI ea deſtruerem, quæ anteceſſores noſtri ſtatuerunt, non conſtructor, ſed everſor eſſe juſte comprobarer, teſtante veritatis voce, qua ait e: *Omne regnum in ſeipſo diviſum f non ſtabit:* & omnis ſcientia, & lex adverſum ſe diviſa deſtruetur.

C. V. *Metropolitanus dignitatis ſibi traditæ antiquitus jus intemeratum obtineat.*

Item Leo Papa I. *epiſt. 82. al. 83. ad Anaſtaſium 4 cap. 2.* (an. 445. Romæ in Macedoniam.)

g Ivo part. 5. cap. 346.

IGitur ſecundum g 5 ſanctorum Patrum canones, Spiritu Dei conditos, & totius mundi reverentia conſecratos, Metropolitanos ſingularum provinciarum Epiſcopos, quibus ex delegatione noſtra fraternitatis tuæ cura prætenditur, jus traditæ ſibi antiquitus dignitatis intemeratum habere decrevimus 6: ita ut a regulis præſtitutis nulla aut negligentia, aut præſumptione diſcedant.

¶ Pith. 4. *Anaſtaſium.*] Addit V. C. *Epiſcopum.*

5. *Igitur.*] Vide Epiſt. Innoc. I. ad Alexandrum Antiochenum in Epiſt. Canon. & Epheſinæ Synodi Canonem 8. & Balſamon.

6. *Decrevimus.*] V. C. *decernimus.*

C. VI. *Privilegia Metropolitanorum inconvulſa ſervari oportet.*

Item Hormiſda Papa *in epiſtola ad Joannem Epiſcopum.* (an. 517. Romæ.)

h al. relationi.

SErvatis privilegiis Metropolitanorum, vices vobis Apoſtolicæ ſedis eatenus delegamus, ut inſpectis illis, ſive ea, quæ ad canones pertinent, ſive ea, quæ a nobis ſunt nuper mandata, ſerventur, ſive ea, quæ de Eccleſiaſticis cauſis tuæ revelationi h contigerint, ſub tua nobis inſinuatione pandantur. Erit hoc ſtudii, ac ſollicitudinis tuæ, ut talem te in his, quæ injunguntur, exhibeas, ut fidem, integritatemque ejus, cujus curam ſuſcipis, imiteris.

C. VII. *Decreta Apoſtolica nulla præſumptione violentur.*

Item Gregorius I. *Bonifacio primo defenſori, lib. 7. epiſt. 17.* (an. 597. Romæ.)

i al. Conſtitutionis.
o Anſ. l. 4. c. 5. Polyc. l. 3. tit. 25.
l al. poſſe conſtituta.

INſtitutionis i noſtræ n decreta, quæ pro defenſorum ſunt privilegiis, & ordinatione diſpoſita, perpetua ſtabilitate, & ſine aliqua conſtituimus retractatione ſervari, ſive quæ ſcripto decrevimus, ſive quæ in noſtra præſentia videntur eſſe diſpoſita: nec o quoquam Pontificum in totum, vel in partem, ex qualibet occaſione convelli decernimus, vel mutari. Nam nimis eſt aſperum, & præcipue bonis Sacerdotum moribus inimicum, niſi quempiam quacunque rationis excuſatione, & quæ bene ſunt ordinata, reſcindere, & exemplo ſuo docere cæteros, ſua quandoque poſt ſe conſtituta l diſſolvere.

C. VIII. *Privilegia Eccleſiarum Apoſtolicus debet ſervare illæſa.*

Idem *Dominico Carthaginenſi Epiſcopo, lib. 2. indict. 10. epiſt. 39.* (an. 592. Romæ in Africam.)

m Polyc. ibid. Anſelm. l. 4. c. 6.

DE Eccleſiaſticis m privilegiis, quod veſtra fraternitas ſcribit, hoc poſtpoſita dubitatione teneat: quia ſicut noſtra defendimus, ita ſingulis quibuſque Eccleſiis ſua jura ſervamus: nec cuilibet favente gratia, ultra quam meretur, impertior, nec ulli hoc, quod ſui juris eſt, ambitione ſtimu-

ſtimulante derogabo: ſed fratres meos per omnia honorare cupio, ſicque ſtudeo honore ſingulos ſubvehi, dummodo non ſit, quod alteri jure ab altero poſſit opponi.

C. IX. *Quod rationabiliter diffinitum eſt, in nullo debet violari.*

Idem *Virgilio Arelatenſi Epiſcopo, lib. 7. epiſt. 115.* (an. 599. *Romæ in Galliam.*)

o *Polyc. ibid. Anſ. l. 4. cap. 7.* CUm o piæ deſiderium voluntatis, & laudandæ devotionis intentio ſacerdotalibus ſit ſemper ſtudiis adjuvanda, cura eſt ſolicitudinis adhibenda, ut ea, quæ pro quiete Monachorum, religioſæque converſationis fuerint ordinata, nec diſſimulatim negligere, nec quædam valeat præſumptio perturbare: ſed ſicut hoc, quod ratio exigebat utilitatis, oportuit diffiniri, ita quod definitum eſt (niſi n forte ubi major eſt auctoritas) non debet violari.

§ Corr. Rom. *n* Niſi forte] *Exceptio hæc abeſt a pleriſque vetuſtis, & Anſelmo, & codicibus Gregorii impreſſis, & manuſcriptis. In uno autem Gratiano appoſita eſt tanquam gloſſa, & legitur ſupra 6. q. 4. quod bene.*

C. X. *Sibi injuriam facit, qui fratrum ſuorum jura perturbat.*

Idem *ad Natalem Epiſcopum, lib. 2. epiſt. 37.* (an. 592. *Roma in Dalmatiam.*)

QUod vero dicitis, noſtris temporibus debere ſervari, quæ a meis quoque prædeceſſoribus tradita, atque cuſtodita ſunt, abſit a me, ut ſtatuta majorum conſacerdotibus meis in qualibet Eccleſia infringam: quia mihi injuriam facio, ſi fratrum meorum jura perturbo.

C. XI. *Nulla præſumptione violentur, quæ ab Apoſtolis, & eorum ſucceſſoribus ſunt inſtituta.*

Item Julius Papa *epiſt. 1. ad Orientales, c. 4.* (an. 337. *Roma in Orientem.*)

o *Polyc. ibid. Anſel. l. 2. c. 61. & l. 6. c. 107.* AMputato o totius uſurpationis exceſſu, nullus debet præſumere, quæ ſibi non videntur eſſe conceſſa. *Et infra.* §. 1. Ea, quæ ſunt ab Apoſtolis, eorumque ſucceſſoribus inſtituta, nulla deſidia negligantur, nulla diſſenſione violentur, nulla concertatione turbentur.

C. XII. *Quæ rationabiliter ordinata ſunt, nulla debent refragatione turbari.*

Item Gregorius Papa I. *lib. 7. indict. 2. ep. 60. Præfecto illuſtri.* (imo Projecto an. 599. *Roma in Siciliam.*)

p *35. q. 9. omnibus modis. Anſelm. l. 4. c. 9.* ECcleſiaſticæ p moderationi eſt omnino conveniens, ut quæ ordinata fuerint, vel rationabiliter n decreta, nulla in poſterum debeant refragatione turbari.

§ Corr. Rom. n Rationabiliter] *Vox iſta abeſt a pleriſque manuſcriptis, & a codicibus B. Gregorii, nec reperitur infra* 35. q. 9. omnibus modis. *Sed non eſt inducta, quia omnia Gratiani exemplaria habent iſtam vocem, etiam in rubrica.*

C. XIII. *Quæ contra leges fiunt, pro infectis habentur.*

Item in Regeſto, lib. 7. indict. 2. ep. 7. Januario Caralitano. (an. 598. *Roma in Sardiniam.*)

q *Deuſded. p. 1. & 3.* IMperiali q conſtitutione aperte ſancitum eſt, ut ea, quæ contra leges fiunt, non ſolum inutilia, ſed etiam pro infectis habenda ſint.

C. XIV.

r *tit. 19. leg. 3.* *Cod. lib. 1. tit. de precibus imperatori offerendis* r, Imperator Conſtantinus. (an. 354. *Conſtantinopoli.*)

NEc damnoſa fiſco, nec juri contraria poſtulari oportet.

C. XV.

s *Ibid. l. 7.* Impp. Theodoſius, & Valentinianus. s (an. 426. *Ravennæ.*)

t *ſupr. eod.* REſcripta t contra jus elicita, ab omnibus judicibus præcipimus refutari, niſi forte aliquid eſt, quod non lædat alium, & proſit petenti, vel crimen ſupplicantibus indulgeat.

C. XVI. *Reſcriptum meretur effectum, quod cum juris, & legum ratione concordat.*

Item Pelagius Papa *Joanni Comiti.* (c. an. 557. *Romæ.*)

u *Ivo p. 4. c. 291.* DIcenti u ſacras juſſiones ſe habere præ manibus, reſpondimus ſcire illum oportere, quod ipſe clementiſſimus Princeps generalibus legibus conſtituerit, illa ſacra uniuſcujuſque ſupplicantis deſideria conceſſa prævalere, & effectui mancipari, quæ cum juris & legum ratione concordant: ea vero, quæ ſubreptione, vel falſis precibus forſitan impetrantur, nullum ſupplicantibus ferre remedium.

Gratian. *Reſcripta, ſive ſint adnotationes, ſive pragmaticæ ſanctiones, expreſſam debent in ſe habere conditionem: Si preces veritate nituntur. Mendax enim precator debet carere impetratis: & quibus ſcripta derogantur, ſunt punienda, ſi precum mendacio veneritis atque. Unde Imperator Diocletianus, & Maximianus, & Conſtantinus lib.* 1. x *Cod. tit. ſi contra jus, vel utilitatem publicam.* §. 1. Præſcriptione mendaciorum oppoſita, ſive in parte narratione mendacium reperiatur, ſive in factis, ſive in tacendi fraude, pro tenore veritatis, non deprecantis affirmatione, datum judicem cognoſcere debere, & ſecundum y hoc de cauſa convenit ferre ſententiam. *Item Imperator* z *Conſtantinus.* §. 2. Puniri jubemus decem librarum auri mulcta judices, qui vetuerint precum ergo falſitatem. *Item* a *Impp. Theodoſius, & Valens.* §. 3. Et ſi legibus conſentaneum factum oraculum mendax precator elicuerit, precator careat penitus impetratis: & ſi nimia mentientis inveniatur improbitas, etiam ſeveritati ſubjaceat judicantis. *Item* b *Imperator Conſtantinus.* §. 4. Et ſi non cognitio, ſed executio mandatur, de veritate precum inquiri oportet; ut ſi fraus intervenit, de omni negotio cognoſcatur. *Item* c *Imperator Anaſtaſius.* §. 5. Omnes cujuſcunque majoris, vel minoris adminiſtrationis, univerſæ noſtræ reipublicæ judices monemus, ut nullum reſcriptum, nullam pragmaticam ſanctionem, nullam ſacram adnotationem, quæ generali juri, vel utilitati publicæ adverſa eſſe videatur, in diſceptationem cujuſlibet litigii patiantur proferri; ſed generales ſacras conſtitutiones modis omnibus non dubitent obſervandas. *Cod.* d *tit. de diverſ. reſcript. Impp. Diocletianus, & Maximianus.* §. 6. Sancimus, ut authentica ipſa, atque originalia reſcripta, & noſtra etiam manu ſubſcripta, non exempla eorum inſinuentur. *Imp.* e *Conſtantinus.* §. 7. Si qua beneficia perſonalia ſine die, & Conſule fuerint deprehenſa, auctoritate careant. *Imperator* f *Zeno.* §. 8. Univerſa reſcripta ſive in perſonam precantium, ſive ad quemlibet judicem manaverint, quæ g vel adnotatio, vel quævis pragmatica ſanctio nominetur, ſub ea conditione proferri præcipimus, ſi preces veritate nituntur: nec aliquem fructum precatum oraculi percipiat impetrati; licet in judicio aſſeveret h veritatem, niſi quæſtio fidei precum imperiali beneficio monſtretur inſerta. Nam & viri magnifici Quæſtor, & viri ſpectabiles Magiſtri ſcriniorum, qui ſine præfata adjectione qualecunque divinum reſponſum dictaverint, & judices, qui ſuſceperint, reprehenſionem ſubibunt, & qui illicite dictata ſcribere auſi fuerint, cujuſcunque ſcrinii memoriales, ſeu pragmaticarii, vel adjutores primicerii, amiſſione cinguli feriantur.

x *tit. 22. leg. 2.*
y *ſecundum cauſam convenit*] *orig.*
z *ib. leg. 3.*
a *ibid. leg. 5.*]
b *ib. leg. 4.*
c *ib. leg. 6.*
d *tit. 23. leg. 2.*
e *ib. leg. 4.*
f *ib. leg. 7.*
g *al. quamvis adnotatio.*
h *al. aſſerat.*

C. XVII. *Privilegia Eccleſiarum nulla debent improbitate convelli.*

Item Leo Papa I. *epiſt. 5c. al. 54. ad Martianum Auguſtum.* (an. 452. *Roma Conſtantinopolim.*)

PRivilegia i Eccleſiarum, ſanctorum Patrum canonibus inſtituta, & venerabilis Nicænæ Synodi fixa decretis, nulla poſſunt improbitate convelli, nulla novitate mutari. i *Anſ. l. 4. c. 2.*

C. XVIII. *Anathema ſit, qui mandata, vel decreta Romanorum Pontificum ſervare contempſerit.*

Item Nicolaus Papa I. *univerſali Synodo præſidens dixit in Concilio Romano c. ult.* (an. 863. *Romæ.*)

SI k quis dogmata, mandata, interdicta, ſanctiones, vel decreta pro catholica fidei diſciplina, pro correctione fidelium, pro emendatione ſceleratorum, vel interdictione imminentium, vel futurorum malorum, a Sedis Apoſtolicæ Præſule ſalubriter promulgata contempſerit, anathema ſit.

k *Polyc. l. 1. c. 17. Deuſded. part. 4. Anſel. l. 4. c. 26. & lib. 12. cap. 3. Ivo p. 5. c. 33.*

§ Corr. Rom. *Caput hoc extat in Concilio Romæ habito, in quo Nicolaus Papa I. Thietgandum, & Guntarium Epiſcopos depoſuit. Quod Concilium impreſſum eſt Romæ poſt epiſtolas ipſius.*

C. XIX. *Statuta priorum ſucceſſores ſervare oportet.*

Item Gelaſius *Creſconio, & Joanni Meſſalæ Epiſcopis inter cætera.* (c. an. 494. *Romæ.*)

DEceſſorum l ſtatuta, ſicut legitima, & juſta, ſucceſſorem cuſtodire convenit, ita debet etiam malefacta corrigere. l *Deuſd. p. 1.*

C. XX.

Hinc etiam Arcadius, & Honorius m *inquiunt.* (an. 395.) m *in cod. Theod. l. 16. t. 2. leg. 29.*

QUæcunque n a parentibus noſtris diverſis ſunt ſtatuta temporibus, manere inviolata, atque incorrupta circa ſacro- n *Anſ. l. 4. c. 26.*

ſacroſancta Eccleſias præcipimus. Nihil igitur a privilegiis immutetur, omnibuſque, qui Eccleſiis deſerviunt, tuitio deferatur: quia temporibus noſtris addi potius reverentiæ cupimus, quam ex his, quæ olim præſtita ſunt, immutari. *Idem leg.* 32. §. 1. Non tam novum aliquid præſenti ſanctione præcipimus, quam illa, quæ olim videntur indulta, firmamus. Privilegia igitur, quæ olim reverentia religionis obtinuit, mutilari ſub pœna etiam interminatione prohibemus, ita ut hi quoque, qui Eccleſiæ obtemperant, ipſius beneficiis perfruantur. *Idem leg.* 34. a §. 2. Si Eccleſiæ venerabilis privilegia, cujuſcunque fuerint vel temeritate violata, vel diſſimulatione neglecta, commiſſum duodecim o librarum auri (ſicut etiam prius conſtitutum eſt) condemnatione plectatur. Ipſeque *ß* privilegia nihilominus pleniſſimum per omnia obtineant vigorem.

o *in cod. Theod. leg.* 34. *in cod. Juſtin. t. de Epiſcopis, & Clericis l.* 13.

¶ Corr. Rom. *o* Duodecim) *In lege ipſa tam codicis Theodoſiani, quam Juſtiniani legitur*, quinque librarum auri.

ß Ipſaque] *Hæc uſque ad finem non ſunt in lege illa, ſed horum loco in Theodoſiano habentur iſta*: Si quid igitur contra Eccleſias, vel Clericos per obreptionem, vel ab hæreticis, vel ab hujuſmodi hominibus fuerit contra leges impetratum, hujus ſanctionis auctoritate cacamus.

C. XXI *Non licet Pontifici ab Eccleſia jure diſcedere, quod documentorum auctoritate firmatur.*

Item Pelagius Armentario magiſtro militum inter cætera.

(forte c. an. 557. *Romæ.*)

p *Diſt.* p. a. POſteaquam p Eccleſiæ jura, documentorum quoque intercedentium fuerint auctoritate firmata, nullatenus ab his diſcedendi liberam Pontifex, vel ſi vult, permittatur habere licentiam.

Gratian. *Si ergo privilegia monaſteriorum, vel quarumlibet Eccleſiarum auctoritate Leonis, Gregorii, Gelaſii, & nonnullorum aliorum Pontificum ſanctæ Romanæ Eccleſiæ inviolata ſerventur, ſi ea, quæ contra leges fiunt, pro infectis habenda ſunt: ſi Pontifex non habet licentiam diſcedendi a documentis, quibus ſua Eccleſia firmantur, patet, quod poſteriora privilegia antiquioribus derogare non poſſunt, nec eorum auctoritate est aliqua obtinere recepta: cum etiam ſi contra illa ſpecialiter fierent, pro infectis eſſent habenda.*

a 91 §. 1 *His ita reſpondetur. Sancta Romana Eccleſia ſua auctoritate congregata valet disjungere, & disjuncta congregare, rationis tamen æquitate conſiderata. Unde vel pietatis, vel neceſſitatis intuitu ſemel a ſe conceſſa valet in totum, vel in partem commutare. Pro neceſſitate namque corrigendarum vitiorum privilegia Eccleſiarum mutarunt vel imminuuntur, vel penitus commutantur, ſive perſonaliter, ſive generaliter.*

q 11. q. 3. *privilegium.* §. 2. *Perſonaliter juxta illud*: Privilegium q omnino meretur amittere, qui permiſſa ſibi abutitur poteſtate.

C. XXII. *Quod habet, amittat, qui quod non accepit, uſurpat.*

Item Silverius Papa Vigilio Epiſcopo epiſt. 2.

(forte an. 539.)

r *Anſ. l.* 6 *c.* 113. *Ivo p.* 6. *c.* 73. SIn 7 r dicet fidem ſanctorum Petrum in Eccleſia ſervari catholica, ut quod habuit, amittat, qui improbabili temeritate, quod non accepit, aſſumpſerit.

¶ Pitu 7. *Sic decet.*] Refert Ivo *Epiſt.* 22. *p.* 24. ex Leone.

C. XXIII. *Privilegium amittit, qui ſua poteſtate non legitime utitur.*

Item Simplicius Papa epiſt. 2. 8 *Joanni Epiſcopo Ravennatenſi, poſt pauca, quibus ab illicitarum ordinatione prohibuit.*

(an. 482. *Roma in Æmiliam.*)

e *ſup. diſt.* 74. *ubi c.* 2. §. *denunciamus.* DEnuntiamus e 9 autem, quod ſi poſthac 10 quicquam tale perſuaſeris, & aliquem ſeu Epiſcopum, ſeu Presbyterum, ſeu Diaconum invitum facere forte credideris, ordinationes tibi Ravennatis Eccleſiæ, vel Æmilienſis noveris auferendas.

¶ Pitu. 8. *Epiſt.* 2.] Delet V. C.

9. *Denuntiamus.*] Vide Rabeum p. 204.

10. *Hac.*] V. C. *hoc.*

C. XXIV. *Jus ordinandi amittunt, qui immeritum conſecrant.*

Item Leo Papa I. ep. 85. *al.* 87. ad *Epiſcopos Africanos.* 11

(*an.* 442. *Roma in Africam.*)

s *ſup.* 1. *q.* 1. *ſi quis. Anſelm. l.* 6. *c.* 74. *Ivo p.* 5. *c.* 107. SI e qui Epiſcopi talem conſecraverint Sacerdotem, qualem eſſe non licet 12, etiamſi aliquo modo damnum proprii honoris evaſerint, ordinationis tamen jus ulterius non habebunt: nec unquam ei ſacramento intererunt, quod neglecto divino judicio, immerito præſtiterunt.

¶ Pitu. 11. *Africanos.*] V. C. *Mauritaniæ Sitifenſis.*

12. *Licet.*] V. C. *Liceat.*

Grat. *Generaliter, veluti dum civitati Epiſcopalis dignitas perpetuo ſubtrahitur, quæ ſuos Epiſcopos interimere conſuevit.*

Pars I.

C. XXV. *Epiſcopalis dignitas civitati ſubtrahitur, quæ ſuos Præſules interemit.*

Unde Gelaſius Papa 13 *ſcribit.* (c. an. 494. *Romæ.*)

ITa u nos Scyllacenorum 14 cæde gemiuſta Pontificum o *Polyc. l.* 3. *c.* 30. *Anſ. l.* 6. *c.* 148. *Ivo p.* 5. *c.* 18.

horrendi criminis atrocitate commovit, ut diu conſtitutio noſtra deliberatione hæſitaret: dum & ingerere quempiam parricidalibus exemplis detrectaremus Antiſtitem, & Eccleſiam, utcunque deſtitutam uſque adeo judicaremus relinquendam. n *al. Squillacenorum. al. Syllanorum.* Quapropter jam velut uſum, conſuetudinem, ut ſacrilegam declinantes, actenus religioni duximus conſulendum, ut parochia ejus ab extrinſecus poſitis Sacerdotibus gubernetur, quæ ibidem commorantes ferro didicit necare paſtores, inauditoque facinore (quod etiam in illis provinciis nuſquam prorſus legitur accidiſſe, quæ bellorum continuis diverſiſque incurſionibus affliguntur) hæc ſit reperta civitas, quæ Præſules miniſtrantes 15 ſibi fidei 16 Chriſtianæ ſacramenta, ſine perſecutore proſternat. Curandum eſt igitur, ut illa funeſte perimerent ceſſatione propriorum ſanatur Antiſtitum, utque ita ſaltem furoris tanti materia ſubtrahatur, ſi, in quam hæc poſſit acerbitas perpetrari, conſiſtens ibidem perſona defuerit, eoque modo vel illa civitas 17, cum in quo deſæviat non habebit, ab hujuſmodi temeritate deſiſtat, vel aliis imitandi contagia diu non præbeat. Egeat ergo Epiſcopalibus ſubſidiis ſibimet aliunde penſandis y 18, quæ faciem in ſuo gremio collocatam ſuis crudeliter maculat ſanguine dignitatem: quia in utroque hæc eſt ultione plectenda, ſive inſtinctu domeſtico, ſeu furiis inſita nefas hoc committit externis. Præbeat ergo dilectio veſtra in hoc ſtatu poſita miniſterium viſitationis Eccleſiæ, & aut conveniendo pariter, aut viciſſim, prout qualitas rerum, cauſaque popoſcerit, divina miniſteria z coprælentim ingratia, ne cum devitemus zizania, Dominica videamur prætericre frumenta. y *al. depenſis.* z *al. myſteria.*

¶ Corr. Rom. *In Polycarpo, & apud Anſelmum, & Ivonem continuo ſequitur c.* compertum. *infra de conſecratione diſt.* 2.

¶ Pitu. 13. *Papa.*] Addit V. C. *Maurico & Joanni.*

14. *Scyllacenorum.*] V. C. *Lattcatum.*

15. *Miniſtrantes.*] V. C. *miniſtrando.*

16. *Fidei &c.*] V. C. *fide Chriſtiana ſunt &c.*

17. *Civitas.*] Abeſt a V. C.

18. *Penſandis.*] V. C. *depenſis.*

3 91 Gratian. *Hoſtilitatis quoque, vel paupertatis neceſſitate Epiſcopales ſedes vel mutantur, vel duæ in unam rediguntur: ſicut ſup. in tit. de mutatione Epiſcoporum B. Gregorium a feciſſe legitur. Non ergo privilegia Eccleſiarum ſic inviolata permanere cenſemus, ut quibuſdam de cauſis emergentibus Apoſtolica auctoritate eis derogari non poſſit: aliaquin multitudo Eccleſiarum ad paucitatem redigeretur, cum innumera Eccleſia in diœceſibus aliarum frequenter condita inveniamus. Serventur ergo privilegia Eccleſiarum cunctis inconcuſſa temporibus: ne videlicet præter eam auctoritatem, a qua data ſunt, contra ea liceat ire aliter. §. 1. Sed objicitur illud Symmachi Papæ. Poſſeſſiones, b quas unuſquiſque Eccleſiæ ſuæ reliquit arbitrio &c. quæ ſup. in tit. de alienatione rerum Eccleſiaſticarum legantur adjecta. Unde datur intelligi, quod ea, quæ de jure uniuſcujuſque Eccleſiæ, vel neceſſitatis, ſicut peregrinis, vel pietatis intuitu, ſicut religioſis domibus conferuntur, non perpetuo, ſed temporaliter ab eis, quibus conferuntur, ſunt poſſidenda. Quamquam illud Symmachi ad neceſſitatis intuitum, non ad pietatis proſpectum poſſit referri: videlicet, ut ea, quæ peregrinis, vel captivis largiri neceſſitas ſuaſit, non ea, quæ religioſis domibus ob quietem religioſæ converſationis conceſſa ſunt, prohibeantur perpetuo poſſideri. Vel potius de utriſque intelligendum eſt: videlicet, ut ſicut neceſſitatem patientes ceſſante neceſſitate beneficiis renuntiare coguntur, quæ eis miſeratione indulſit ſunt, ſic religioſi viventes, cum a religione ceſſaverint, privilegiis cuantur, quæ religioſa converſatio meruit. Privilegia ergo, quæ religioſis domibus conferuntur, vel in ea cauſa accipienda ſunt, in qua ita eis conſulitur, quod nulli aliquid derogatur, videlicet, ut de novalibus, quorum decimationes nulli aſſignatæ fuerant, privilegiorum auctoritate decimas aliquibus perſolvere non cogantur, vel ſi propter inſtantem temporis neceſſitatem eis conſuli non poteſt, niſi aliis derogetur, ita privilegiorum auctoritas videatur eſſe ſervanda, ut eorum ſubveniatur inopiæ, non ut ſuarum divitiarum augmento, & poſſeſſionum non modica accaſione parrella, baptiſmales, ſive parochiales c Eccleſiæ penitus deſtituantur.*

u 7. *q.* 1. *c. paſtoralis. & c. temporis.* 7. *q.* 1. *c. temporalis. & c. tempore. &* 16. *q.* 1. *c. & tempore.*

b 16. *q.* 1. *poſſeſſiones.*

c *al. parochitanæ.*

CAUSA XXVI.

QUidam Sacerdos Sortilegus eſſe, & Divinus convincitur apud Epiſcopum. correctus ab Epiſcopo deſiſtere ceſſat: excommunicatur: tandem agens in extremis reconciliatur a quodam Sacerdote, Epiſcopo inconſulto: indicitur ſibi pœnitentia ſub quantitate temporis canonibus præfixa.

1. *Hic primum quæritur, qui ſint Sortilegi.*
2. *Secundo, an ſit peccatum eſſe Sortilegum.*
3. *Tertio, a quibus genus divinationis ſumpſit exordium.*
4. *Quarto, quot ſint genera divinationis.*
5. *Quinto, an Sortilegi, vel Divini ſint excommunicandi, ſi ceſſare noluerint.*
6. *Sexto, an excommunicatus ab Epiſcopo poſſit reconciliari a Presbytero, illo inconſulto.*
7. *Septimo, ſi morientibus eſt indicenda pœnitentia ſub quantitate temporis.*

QUI SINT SORTILEGI.

QUÆSTIO I.

Qui ſint Sortilegi, Iſidorus diffinit Etymologiarum lib. 8. cap. 9. ita dicens. (c. an. 630. in *Hiſpania.*)

C. I. *Qui ſint Sortilegi.*

a Rabanus de magorum præſtigiis. Ivo p. 11. c. 21.

SOrtilegi a ſunt, qui ſub nomine fictæ religionis, per quaſdam, quas Sanctorum ſortes vocant, divinationis ſcientiam profitentur, aut quarumcunque ſcripturarum inſpectione futura promittunt.

AN SIT PECCATUM ESSE SORTILEGUM.

QUÆSTIO II.

a al. Achan. b Joſue 7. c 1. Reg. 14. d Jona 1. e Luc. 1. f Act. 1.

a pars. QUod autem ſortes exquirere peccatum non ſit, & exemplis, & auctoritatibus probatur. Cum enim Achar a de anathemate furtum ſubripuiſſet, & ob ejus peccatum populus caſus apud Hai hoſtibus terga dediſſet, præcepit Dominus b Joſue, ut ſortibus exquireret, quo peccante populus in manibus hoſtium cadere meruerat. Joſue præceptum accipiens miſit ſortes, primum ſuper tribus, deinde ſuper familias, demum ſuper perſonas: & ita cecidit ſors ſuper Achar. Saul c quoque cum pugnans contra Philiſtæos juraſſet ſe interfecturum, quicunque ante ſolis occaſum de populo comederet, ſorte deprehendit Jonatham filium ſuum mel comediſſe, quod ſceptro acceperat: quem cum morti tradere vellet, populo ſupplicante revocavit ſententiam. Jonas d quoque cum a facie Domini fugeret, a nautis ſorte deprehenſus, in mare dejectus, & a ceto eſt abſorptus. De e Zacharia etiam legitur, quod ſorte exiit, ut incenſum poneret. Mathias f vero a B. Petro ſorte in Apoſtolatum, & Judæ ſucceſſor eligitur. Quod ergo tantorum exemplis probatur, patet malum non eſſe.

C. I.

Unde etiam Auguſtinus ait in lib. Pſalmorum, in Pſ. 30. concione 2. ad verſic. In manibus tuis ſortes. (c. an. 410. in *Africa.*)

g Pan. l. 8. c. 77.

SOrs non g aliquid mali eſt, ſed res eſt in dubitatione humana, divinam indicans voluntatem.

a pars. Gratian. *His ita reſpondetur. Antequam Evangelium clareſceret, multa permittebantur, quæ tempore perfectioris diſciplinæ penitus ſunt eliminata. Copula namque Sacerdotalis, vel conſanguineorum nec legali, nec Evangelica, vel Apoſtolica auctoritate prohibetur, Eccleſiaſtica tamen lege penitus interdicitur. Sic & ſortibus nihil mali ineſſe monſtratur, prohibetur tamen fidelibus, ne ſub hac ſpecie divinationis ad antiquas idololatriæ cultus redirent. Unde quibuſdam conſtellationum, & futurorum ſigna cuſtodientibus Apoſtolus* h *ait:* Dies obſervatis, & menſes, & tempora, & annos. Unde timeo, ne forte ſine cauſa laboraverim in vobis. *Sic & Aſtronomia, ſive & Aſtrologia apud catholicos in deſuetudinem abiit; quandam propria curioſitate hominis erant intenti, minus vacabant his, quæ ſaluti animorum erant accommodata.*

h Gal. 4.

C. II. *Exemplo Jonæ, vel Matthiæ non oportet ſortibus credi.*

Quod autem ſortibus credi non oporteat, Hieronymus *teſtatur*, *ſcribens ſuper Jonam*, c. 1. (c. an. 393. in *Paleſtina.*)

i Ivo p. 11. c. 21. Pann. l. 8. c. 73. u Act. 1.

NOn ſtatim i debemus ſub exemplo Jonæ ſortibus credere, vel illud de Actibus u Apoſtolorum huic teſtimonio copulare, ubi ſorte in Apoſtolatum Matthias eligitur; cum privilegia u ſingulorum non poſſint legem facere communem.

¶ Corr. Rom. u Cum privilegia] *Hæc uſque ad finem ſunt addita ex B. Hieronymo. Referuntur enim a Beda in eodem, infra ead. c.* non exemplo.

C. III. *Ad ſecularia negotia, divina oracula non ſunt convertenda.*

Item Auguſtinus ad inquiſitiones Januarii, epiſt. 119. (c. an. 400. in *Africa.*)

l Ivo p. 12. c. 19. Pann. l. 8. c. 74.

HI, qui de l paginis Evangelicis ſortes legunt, etſi optandum eſt, ut id potius faciant, quam ad dæmonia conſulenda concurrant, tamen etiam iſta mihi diſplicet conſuetudo, ad negotia ſecularia, & ad vitæ hujus vanitatem, propter aliam vitam loquentia oracula divina velle convertere.

C. IV *Exemplo Matthiæ, vel Jonæ non eſt indifferenter ſortibus credendum.*

Item Beda ſuper Actus Apoſtolorum, ad c. 1. (c. an. 720. in *Anglia.*)

m Sup. ead. non ſtatim. Pannor. l. 8. c. 78.

NOn m exemplo Matthiæ, vel quod Jonas Propheta ſorte deprehenſus ſit, indifferenter ſortibus eſt credendum; cum privilegia ſingulorum (ut Hieronymus n ait) communem legem facere omnino non poſſint. ¶ *infra.* §. 1. Si qui tamen neceſſitate aliqua compulſi Deum putant ſortibus exemplo Apoſtolorum eſſe conſulendum, videant hoc ipſos Apoſtolos non niſi collecto fratrum cœtu, & precibus ad Deum fuſis egiſſe.

n ad c. 1. Jo.

C. V. *Non ſunt obſervanda, quæ a Divinis prædicuntur, quamvis ea contingant, quæ ab iis prænunciantur.*

De Divinis vero ſcribit Auguſtinus lib. 3. ſuper Deuter. c. 19. ita dicens. (forte c. an. 410. in *Africa.*)

INtelligi voluit o Dominus etiam illa, quæ a divinantibus non ſecundum Deum dicuntur, ſi acciderint, quæ dicuntur, non accipienda ſic, ut fiant, quæ præcipiuntur ab eis, aut colantur, qui coluntur ab eis. o Sup. p. 22. c. 20. Infra ead. q. 5. c. ult. in fin.

C. VI. *Inſtitutiones hominum quæ ſint ſuperſtitioſæ, vel non.*

Idem in lib. 2. de doctrina Chriſtiana, c. 19. 20. & 22. (c. an. 426. *ibid.*)

ILlud p quod eſt ſecundum inſtitutiones hominum, partim ſuperſtitioſum eſt, partim ſuperſtitioſum non eſt. Superſtitioſum eſt q, quicquid inſtitutum eſt ab hominibus ad facienda, & colenda idola pertinens, vel ad colendam, ſicut Deum, creaturam, partemve ullam creaturæ, vel ad conſultationes, & pacta quædam ſignificationum cum dæmonibus placita, atque fœderata, qualia ſunt molimina magicarum artium: quæ quidem commemorare potius, quam docere aſſolent Poetæ. Ex quo genere ſunt, ſed quaſi licentiori vanitate, Aruſpicum, & Augurum libri. §. 1. Ad hoc genus pertinent r omnes etiam ligaturæ, atque remedia, quæ Medicorum quoque diſciplina condemnat, ſive in præcantationibus, ſive in quibuſdam notis, quas characteres vocant, ſive in quibuſdam rebus ſuſpendendis, atque ligandis, vel etiam ſaltandis quodammodo, non ad temperationem corporum, ſed ad quaſdam ſignificationes, aut occultas, aut etiam manifeſtas, quas mitiori ſ nomine Phyſicam t vocant, ut quaſi non ſuperſtitione t implicare, ſed natura prodeſſe videantur, ſicut ſunt inaures in ſummo aurium ſingularum, aut de ſtruthionum oſſibus anſulæ in digitis, aut cum tibi dicitur ſingultienti, ut dextera manu ſiniſtrum pollicem teneas. His adjunguntur millia inaniſſimarum obſervationum, ſi membrum aliquod ſalierit, ſi junctim ambulantibus amicis, lapis, aut canis, aut puer medius intervenerit. ¶ *infra.* §. 2. Hinc ſunt etiam illa, limen calcare, cum ante domum ſuam tranſit: redire ad lectum, ſi quis, dum ſe calceat, ſternutaverit: redire domum, ſi procedens offenderit: cum veſtis a ſoricibus roditur, plus timere ſuſpicionem futuri mali, quam præſens damnum dolere. §. 3. Neque u illi ab hoc genere ſuperſtitionis pernicioſæ ſegregandi ſunt, qui olim Genethliaci propter natalium dierum conſiderationes, nunc autem vulgo Mathematici vocantur. Nam & ipſi, quamvis veram ſtellarum poſitionem, cum quiſque naſcitur, conſectentur, & aliquando etiam perveſtigent, tamen quod inde conantur, vel actiones noſtras, vel actionum eventa prædicere, nimis errant, & vendunt imperitis hominibus, miſerabilem ſervitutem. ¶ *infra. cap.* 23. §. 4. Hoc autem genus fornicationis animæ ſalubriter divina Scriptura non tacuit, neque ab ea ſic deterruit animam, ut propterea talia negaret eſſe ſectanda, quia falſa dicuntur a profeſſoribus eorum, *ſed etiamſi dixerint vobis*, inquit x, *& ita evenerit*, *ne credatis eis*. Non enim quia imago Samuelis y mortui Sauli Regi vera prænuntiavit, propterea talia ſacrilegia, quibus illa imago præſentata eſt, minus execranda ſunt: aut quia in Actibus Apoſtolorum z fœmina ventriloqua verum teſtimonium perhibuit Apoſtolis Domini, ideo Paulus Apoſtolus pepercit illi Spiritui, ac non potius fœminam illius dæmonii correptione, atque excluſione mundavit. §. 5. Omnes igitur artes hujuſmodi, vel nugatoriæ, vel noxiæ ſuperſtitionis, ex quadam peſtifera ſocietate hominum, & dæmonum, quaſi pacta infidelis, & doloſæ amicitiæ conſtituta, penitus ſunt repudiandæ, & fugiendæ Chriſtiano.

p Sup. 22. c. 13. q C. 20. r Inf. ead. q. 5. nec mirum. §. ad hoc. ſ al. mitiore nomine phyſica. t al. ſuperſtitioſe. u C. 21. x Deut. 13. y 1. Reg. 28. z Act. 16.

C. VII. *Non eſt vita, ſed mors, inquirere, vel colere, quæ a Divinis, vel Magicis expetitur.*

Idem in lib. de Civitate Dei. a (forte c. an. 426. *ibid.*)

a Habetur in l. Rabani de Magorum præſtigiis. b Euſeb. l. 10. c. 41. Ivo p. 11. c. 66. c Pſal. 75.

QUi b ſine Salvatore ſalutem vult habere, & ſine vera ſapientia æſtimat prudentem ſe fieri poſſe, non ſanus, ſed æger, non prudens, ſed ſtultus in ægritudine aſſidua laborabit, & in cæcitate omnia ſtultus, ac demens permanebit. Ac proinde omnis inquiſitio, & omnia curatio, quæ a Divinis, & Magis, vel ab ipſis dæmoniis in idolorum cultura expetitur, mors potius dicenda eſt, quam vita. & qui ea ſectantur, ſi ſe non correxerint, ad æternam perditionem tendunt, Pſalmiſta dicente c: *Omnes dii gentium ſunt dæmonia*, qui per deceptos homines alios decipere quotidie geſtiunt, ut perditionis ſuæ faciant eos eſſe participes. Itaque hæc vanitas magicarum artium ex

d *Iſidorus l. 8. etym. cap. 9.*
a *al. invocatione.*

d traditione Angelorum malorum in toto orbe terrarum plurimis ſeculis invaluit, per quamdam ſcientiam futurorum, & infernorum, & per inventiones eorum inventa ſunt aruſpicia, & augurationes, & ipſa, quæ dicuntur oracula, & necromantia.

C. VIII. *Chriſtiana, & vera pietas Planetarios expellit, & damnat.*

Idem *confeſſionum lib. 4. c. 3.*
(*c. an. 400. ibid.*)

f *Ivo p. 11. c. 20. Pann. l. 8. c. 79.*

ILlos f Planetarios, quos Mathematicos vocant, plane conſulere non deſiſtebam, quod quaſi nullum eſſet ſacrificium, & nullæ preces ad aliquem Spiritum ob divinationem dirigerentur. Quod tamen Chriſtiana, & vera pietas conſequenter repellit, & damnat.

C. IX. *Cultura eſt idololatriæ, auguria ſervare, & ſtellarum requirere curſus.*

g *Origen. hom. 5. ad c. 5. Joſue.*

Item Hieronymus g. (imo Origenes c. an. 217. *in Ægypto.*)

h *1. Cor. 6.*
i *Eph. 1.*
n *al. baptiſmi circumciſionem.*
l *al. ſacrilegia.*

SEd & illud adde, quoniam qui h fornicatur, in corpus ſuum peccat, non iſtud corpus ſolum, quod templum Dei effectum eſt, ſed & illud, quod dicitur, quia omnis Eccleſia i corpus Chriſti eſt. Et in omnem Eccleſiam videtur delinquere, qui corpus ſuum maculaverit, quia per unum membrum macula in omne corpus diffunditur. §. 1. Eſt & illud opprobrium Ægypti, quod ſi negligentia, etiam poſt Jordanis tranſitum, & poſt baptiſmi k ſecundam circumciſionem, vetuſtæ conſuetudinis inſtinctu ſuggeritur, obſervare auguria, requirere ſtellarum curſus, & accentus ex iis futurorum rimari, ſervare ſomnia, cæteriſque hujuſmodi ſuperſtitionibus implicari. Idololatriæ namque mater eſt Ægyptus, ex qua certum eſt hujuſmodi opprobria pullulare: quæ, ſi tranſito jam Jordane ſuſceperis, & his te rurſus laqueis illigaveris, tecum ſine dubio opprobria Ægypti trahis.

3 pars. Gratian. *Hæc autem ſortilegia l non uſque adeo ſunt deteſtanda, ut, ſi aliquid de area, vel torculari dæmonibus fuerit immolatum, quod reliquum eſt, ideo credatur eſſe immundum: aut ſi ipſum, quod oblatum fuerat, a nobis ignorantibus ſumi contigerit, ideo credamur nos deliquiſſe.*

C. X. Non *ideo reliqua ſunt immunda, quia ab area, vel torculari aliquid ad dæmonum ſacrificia tollitur.*

Unde Auguſtinus *ad Publicolam, epiſt. 154.*
(*c. an. 398. in Africa.*)

m *Ivo p. 11. c. 99.*
n *al. ſi.*

SI de area m, vel torculari tollatur aliquid ad ſacrificia dæmoniorum, ſciente Chriſtiano, ideo peccat, quia n fieri permittit, ubi prohibendi poteſtas eſt. Quod ſi factum non comperit, aut prohibendi poteſtatem non habuit, utitur mundis reliquis fructibus, unde illa ſublata ſunt.

C. XI. *Immunis eſt a reatu, qui emit, quod neſcit idolis immolatum.*

Item Ambroſius *in primam epiſtolam ad Corinthios, ad c. 10.*
(imo Hilarius Diaconus c. an. 384.)

o *Ivo p. 11. c. 96.*

LIcet aliquid o pollutum ſit per accidentiam, id eſt, oblationem idoli, cum hoc tamen neſcit, qui emit, nullum patitur ſcrupulum, & apud Deum immunis eſt.

A QUIBUS GENUS DIVINATIONIS SUMPSIT EXORDIUM: ET QUOT SINT GENERA DIVINATIONIS.

QUÆSTIO III. & IV.

a *Rabanus de Magorum præſtigiis. Iſidor. l. 8. etymol. c. 9.*
b *al. divinationis.*

1 pars. A *Quibus autem genus divinationis exordium ſumpſerit, vel quæ ſint genera ejus, Auguſtinus a exponit in libro de natura h dæmonum, ita dicens:* (*c. an. 418. in Africa.*)

C. I. *De multiplici genere Divinationis.*

c *Burch. l. 10. c. 43. Ivo p. 11. c. 68.*

IGitur c genus divinationis a Perſis m fertur allatum. §. 1. Varro autem dicit divinationis quatuor eſſe genera, terram, aquam, aerem, & ignem: Hinc Geomantiam, Hydromantiam, Aeromantiam, Pyromantiam dicta autumat. §. 2. Divini dicti ſunt, quaſi Deo pleni. Divinitate enim plenos ſe eſſe ſimulant, & aſtuta quadam fraudulentia hominibus futura conjectant. Duo autem ſunt genera divinationis, ars, & furor. Incantatores vero vocati ſunt, qui artem verbis peragunt. §. 3. Arioli vocati ſunt, propterea quod circa aras idolorum nefarias preces emittunt, & funeſta ſacrificia offerunt, hiſque celebritatibus dæmonum accipiunt reſponſa. §. 4. Haruſpices nuncupati, quaſi horarum inſpectores, dies enim & horas in agendis negotiis, operibuſque cuſtodiunt, & quid per ſingula tempora obſervare debeat homo, intendunt; hi etiam exta pecudum inſpiciunt, & ex eis futura prædicunt. §. 5. Augures ſunt, qui volatus avium, & voces intendunt, aliaque ſigna rerum, vel obſervationes improviſas hominibus occurrentes. Iidem ſunt & Auſpices, nam auſpicia ſunt, quæ iter facientes obſervant. Dicta autem ſunt auſpicia, quaſi avium ſpicia d, & auguria, quaſi avium garria, id eſt, avium voces, & linguæ. Item augurium, quaſi avigerium, quod aves gerunt. Duo ſunt autem genera auſpiciorum, unum ad oculos, alterum ad aures pertinens: ad oculos ſcilicet volatus, ad aures vox avium. §. 6. Pythones a Pythio Apolline dicti, quod is auctor fuerit divinandi. Aſtrologi dicti ſunt, quod in aſtris augurentur. Genethliaci appellati ſunt propter natalitiorum conſiderationes dierum. Geneſes enim hominum per duodecim cœli ſigna deſcribunt, ſyderumque curſu naſcentium mores, actus, & eventus prædicere conantur: id eſt, quis quali ſigno fuerit natus, aut quem effectum habeat vitæ, qui naſcitur. Hi ſunt, qui vulgo Mathematici vocantur, cujus ſuperſtitionis genus Conſtellationes Latini vocant, id eſt, notationes ſyderum, quomodo ſe habeant, cum quiſque naſcitur. §. 7. Primum autem iidem ſtellarum interpretes Magi nuncupabantur: ſicut de his legitur in e Evangelio, qui natum Chriſtum annuntiaverunt. Poſtea hoc nomine ſoli Mathematici dicti ſunt. Cujus artis ſcientia uſque ad Evangelium fuit conceſſa, ut Chriſto edito nemo exinde nativitatem alicujus de cœlo interpretaretur. Horoſcopi dicti, quod horas nativitatis hominum ſpeculantur diſſimili, & diverſo fato. Sortilegi f ſunt, qui ſub nomine, &c. ut ſup. §. 8. Salitores g vocati ſunt, quia dum eis membrorum quæcunque partes ſalierint, aliquid ſibi exinde proſperum, ſeu triſte ſignificari prædicant.

d *al. aſpicia.*
e *Matth. 2.*
f *Ead. q. c. unic.*
g *al. ſaliſatores.*

¶ Corr. Rom. *a Perſis) B. Auguſtinus in lib. 6. de civitate Dei c. 35. de Hydromantia loquens ſic ſcribit:* Quod genus divinationis idem Varro a Perſis dicit allatum. *Reliqua vero hujus capitis ſunt in libello Rabani de Magorum præſtigiis, quem ipſe ex variis Auguſtini, & Iſidori locis collegit, & Gratianus ſæpe citat ſub Auguſtini nomine.*

2 pars. Gratian. *Quæritur autem de natura dæmonum, cujus naturæ ſint, ut futura præſcire valeant, vel quot modis futura prænoſcant.*

C. II. *Quot modis dæmones futura prænoſcant.*

De his ita ſcribit Auguſtinus *in eodem libro de divinatione dæmonum cap. 3.* h
(*c. an. 418. in Africa.*)

h *Rabanus de Magorum præſtigiis.*
i *Burch. l. 10. cap. 45. & 41. Ivo p. 11. c. 70. & 71. Pann. l. 8. c. 68.*
k *al. acumine.*

SCiendum i eſt hanc eſſe naturam dæmonum, ut aerii corporis ſenſu terrenorum corporum ſenſum facile præcedant, celeritate etiam propter ejuſdem aerii corporis ſuperiorem mobilitatem non ſolum curſus quorumlibet hominum, vel ferarum, verum etiam volatus avium incomparabiliter vincant. Quibus duabus rebus, quantum ad aerium corpus attinet, præditi, hoc eſt, acrimonia k ſenſus, & celeritate motus, multa ante cognita prænuntiant, vel nuntiant, quæ homines pro ſenſus terreni tarditate mirentur. Acceſſit etiam dæmonibus per tam longum tempus, quo eorum vita protenditur, rerum longe major experientia, quam poteſt hominibus propter brevitatem vitæ provenire. Per has efficacias, quas aerii corporis natura ſortita eſt, non ſolum multa futura prædicunt dæmones, verum etiam multa mira faciunt: quæ quoniam homines dicere, ac facere non poſſunt, eos dignos quidam, quibus ſerviant, & quibus divinos honores deferant, arbitrantur, inſtigante maxime vitio curioſitatis, propter amorem felicitatis falſæ, atque terrenæ, & excellentiæ temporalis. *& infra. c. 5. §. 1.* Nunc igitur, quoniam de divinatione dæmonum quæſtio eſt, primum ſciendum eſt, illos ea plerunque prænuntiare, quæ ipſi facturi ſunt. Accipiunt enim ſæpe poteſtatem & morbos immittere, & ipſum aerem vitiando morbidum reddere, & perverſis, & amatoribus terrenorum commodorum malefacta ſuadere, de quorum moribus certi ſunt, quod ſint eis talia ſuadentibus conſenſuri. Suadent autem miris, & inviſibilibus modis, per illam ſubtilitatem ſuorum corporum, corpora hominum non ſentientium penetrando, ſeſeque cogitationibus eorum per quædam imaginaria viſa miſcendo, ſive vigilantium, ſive dormientium. §. 2. Aliquando autem non quæ ipſi faciunt, ſed quæ naturalibus ſignis futura prænoſcunt (quæ ſigna in hominum ſenſus venire non poſſunt) ante prædicunt. Neque enim quia prævidet Medicus, quod non prævidet ejus artis ignarus, ideo jam Divinus habendus eſt. Quid autem mirum, ſi quemadmodum ille in corporis humani perturbata, vel modificata temperie ſeu bonas, ſeu malas futuras prævidet valetudines: ſic dæmon in aeris affectione ſibi nota l, nobis ignota m futuras prævidet tempeſtates? Aliquando & hominum diſpoſitiones non ſolum voce prolatas, verum etiam cogitatione conceptas, cum ſigna quædam ex animo exprimuntur in corpore, tota facilitate perdiſcunt, atque hinc etiam multa futura prænuntiant, aliis videlicet mira, qui iſta diſpoſita non noverunt. *& infra. cap. 6. §. 3.* Fallunt & ſtudio fallendi, & invida voluntate, qua hominum errore lætantur. Sed ne apud cultores ſuos pondus auctoritatis amittant, id agunt, ut interpretibus ſuis, ſignorumque ſuorum conjectoribus culpa tribuatur, quando vel decepti fuerint, vel mentiti. §. 4. Nonnunquam vero ipſi maligni Spiritus, & illuſores hominum, atque ſalutis eorum invaſores n ſolent prædicere defectum culturæ ſuæ, & idolorum ruinam, quatenus præſcii videantur, quid in ſingulis regnis, aut locis futurum ſit, & quid adverſi ſuis factionis contingere

l *al. notus,*
m *al. ignotæ.*
n *al. invaſores.*

gere poſſit: quod etiam illi, qui gentilium hiſtorias legunt, non ignorant. Quid ergo mirum, ſi jam imminente templorum, & ſimulacrorum everſione, quam Prophetæ Dei ſummi tanto ante prædixerant, Serapis dæmon alicui cultorum ſuorum hoc de proximo prodidit, ut ſuam quaſi divinitatem recedens, vel fugiens commendaret?

§ 3. Gratian. *Quod autem hominum diſpoſitiones cogitatione conceptas per exteriora ſigna diabolus deprehendat, non firma ratione videtur approbatum.*

C. III. *Quod ex corporis motibus internas animi cogitationes diabolus deprehendat, occultiſſima res eſt.*

Unde idem Auguſtinus ait in libro 2. retractationum c. 30. (*an. 427. in Africa.*)

a *ſup. proximo.* QUædam a loco dixi, dæmones aliquando & hominum diſpoſitiones non ſolum voce prolatas, verum etiam cogitatione conceptas, cum ſigna quædam ex animo exprimuntur in corpore, tota facilitate perdiſcere. Rem dixi occultiſſimam, audaciori aſſeveratione, quam debui. Nam pervenire iſta ad notitiam dæmonum per nonnulla etiam experimenta compertum eſt. Sed utrum quædam ſigna dentur ex corpore cogitantium, illis ſenſibilia, nos autem latentia, an alia vi, & ea ſpirituali, iſta cognoſcant, aut difficillime poteſt ab hominibus, aut omnino non poteſt inveniri.

AN SORTILEGI VEL DIVINI SINT EXCOMMUNICANDI, SI CESSARE NOLUERINT.

QUÆSTIO V.

QUod autem Sortilegi, & Divini, ſi ceſſare noluerint, excommunicandi ſint, ratione, & auctoritate probatur. *Eſt enim quoddam genus culturæ idolorum, ex dæmonum conſultationibus futura prædicere. Sicut enim avarus, quia cultum Deo debitum nummis impendit, idolorum cultor ab* a *Apoſtolo nominatur: ſic illi, qui futura, quæ ex Dei arcano nonnunquam revelare inveniuntur, vel dæmonum conſultatione, vel quibuslibet præſtigiis invenire laborant, divinitates jure creaturis attribuunt. Divina enim præſcire ſolius Dei eſt, qui ex ſua contemplatione etiam Angelos illa præſcire facit. Unde Eſaias* b *ait:* Priora, & noviſſima annunciate mihi: & dicam, quod Dii eſtis.

a *Epheſ.* 5. *Col.* 3.

b *Eſa.* 45. *ſed paulo anguſtius.*

§. 1. *Cultores vero idolorum a fidelium communione ſeparandi ſunt. Unde in epiſt. ad Corinth. Apoſtolus* c *ait:* Si quis frater nominetur fornicator, aut avarus, aut idolis ſerviens, cum ejuſmodi nec cibum ſumere. *Hinc etiam in decretis Gregorii junioris in Concilio Romano præſidentis cap. 12. legitur.* (*an. 721. Romæ.*)

c 1. *Cor.* 5.

C. I. *Anathema ſit, qui Ariolos, vel Incantatores obſervat.*

d *Polyc. l. 6. c. 12. Burch. l. 10. c. 24. Ivo p. 11. cap. 1. Panorm. l. 8. c. 61.*

SI quis Ariolos d, Aruſpices, vel Incantatores obſervaverit, aut phylacteriis uſus fuerit, anathema ſit.

C. II. *Quinquennio poeniteat, qui divinationes expetit.*

Item ex Concilio Ancyrano c. 23. al. c. 24. (*an. 314. in Galatia.*)

e *Rabanus in poen. c. 23. & in Conc. Pariſ. l. 1. cap. 1. Polyc. ib. Burch. l. 10. c. 3. Ivo p. 11. cap. 2. Pann. l. 8. c. 62.*

QUi e divinationes e expetunt, & morem 3 Gentilium a ſubſequuntur, vel in domos ſuas hujuſmodi homines introducunt, exquirendi β aliquid arte malefica, aut expiandi cauſa, ſub regula quinquennii 4 jaceant, ſecundum gradus poenitentiæ definitos &c.

§ Corr. Rom. α Gentilium] *In Græco impreſſo eſt,* 1 χρόνων, *ſed in vetuſto Vaticano, & apud Balſamonem,* ἐθνῶν.

β Exquirendi] *Græce eſt* . ἐπὶ ἀνευρέσει φαρμακειῶν , *id eſt,* ad inveniendα medicamenta.

¶ Pitra. c. 23 *al.*] Hæc deſunt.

2. *Qui.*] Ex verſione Dionyſii Exigui.

3. *Morem.*] V. C. *more.*

4. *Quinquennii.*] V. C. *Quinquennio.*

C. III. *Elementa colere, lunæ, aut ſtellarum curſus in ſuis operibus Chriſtianis ſervare non licet.*

Item ex Concilio Martini Papæ, id eſt, ex Cap. Martini Bracarenſis cap. 72. (*c. an. 570. in Hiſpania.*)

f *Burch. l. 10. cap. 3. Ivo p. 11. c. 40.*

NOn licet f Chriſtianis tenere traditiones Gentilium, & obſervare, vel colere elementa, aut lunæ, aut ſtellarum curſus, aut inanem ſignorum fallaciam pro domo facienda, aut propter ſegetes, vel arbores plantandas, vel conjugia ſocianda. Scriptum eſt enim g: *Omnia, quæ facitis aut in verbo, aut in opere, omnia in nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti facite, gratias agentes Deo.* §. 1. Nec in collectionibus herbarum h, quæ medicinales ſunt, aliquas obſervationes, aut incantationes liceat attendere niſi tantum cum ſymbolo divino, aut 1 oratione Dominica, ut tantum Deus creator omnium, & Dominus honoretur. §. 1. Si quis autem Paganorum k conſuetudinem ſequens, Divinos, & Sortilegos in domum ſuam introduxerit,

g *Coloſſ.* 3.

h *Ibid. cap. 74. Burc. l. 10. c. 20. Ivo p. 11. c. 47.*

1 *al.* &.

k *Ibi c. 71. Burc. l. 10. c. 6. Ivo par. 11. c. 34.*

quaſi ut malum foras mittant, aut maleficia inveniant, vel luſtrationes Paganorum faciant, quinque annos poenitentiam agant. §. 3. Mulieribus quoque l Chriſtianis non liceat in ſuis lanificiis vanitatem obſervare, ſed Deum invocent adjutorem, qui eis m ſapientiam texendi donavit.

l *Ib. c. 75. Burch. lib. 10. cap. 19. p. 18. Ivo c. 33. & p. 11. c. 46.*

m *Job. 38. apud lxx.*

C. IV. *Sacris officiis deditι, Magi, vel Incantatores non ſiant.*

Item ex Concilio n *Laodiceni c. 36.* (*c. an. 300. in Phrygia Pacatiana.*)

n *Et in Agathenſi c. 68.*

NOn o oportet ſacris officiis deditos, vel Clericos, Magos, aut Incantatores exiſtere, aut facere phylacteria, quæ animarum ſuarum vincula comprobantur. Eos a autem, qui talibus rebus utuntur, projici ab Eccleſia juſſimus.

o *Rabanus poenit. c. 23. Ivo p. 11. cap. 3. Pann. l. 8. c. 63.*

§ Corr. Rom. α Eos autem] *Quæ antecedunt in hoc capite, ſunt ex verſione Dionyſii, quæ autem ſequuntur, ſunt ex priſca verſione, quæ eſt in collectione Iſidori.*

C. V. *Honore privatur Epiſcopus, vel Presbyter, qui Magos, vel Aruſpices conſulit.*

Item ex Concilio Toletano IV. cap. 28. (*an. 633. in Hiſpania.*)

SI p quis Epiſcopus, aut Presbyter, ſive Diaconus, vel quilibet ex ordine Clericorum, Magos, aut Aruſpices, aut Incantatores, aut Ariolos, aut certe Augures, vel Sortilegos, vel qui profitentur artem magicam α, aut aliquos eorum ſimilia exercentes conſuluiſſe fuerit deprehenſus, ab honore dignitatis ſuæ ſuſpenſus β, monaſterii curam γ ſuſcipiat, ibique poenitentiæ perpetuæ deditus, ſcelus admiſſum ſacrilegii ſolvet.

p *Rabanus ib. Polyc. l. 6. tit. 12. Burch. l. 10. c. 48. Ivo p. 11. c. 5. & 73. Pann. l. 3. c. 169. & l. 8. c. 64.*

§ Corr. Rom α Magicam] *In antiquioribus Conciliorum editionibus, duobus codicibus Vaticanis, & Laurentii Regio, & Polycarpo legitur,* artem aliquam.

β Suſpenſus) *In omnibus Conciliorum editionibus, & manuſcriptis exemplaribus, quæ collata ſunt, & Polycarpo eſt,* depoſitus. *Sed ob gloſſam non eſt mutatum.*

γ Curam) *Sic in vetuſtioribus Conciliorum editionibus, & duobus Vaticanis codicibus, ſed in recentioribus Coloni-enſibus eſt,* cenſuram, *in codice autem Regio,* poenam.

C. VI. *De his, qui auguriis, & divinationibus ſtudent.*

Item ex Concilio Agathenſi c. 42. q (*an. 506. in Gallia.*)

q *Et in Venet. c. 16.*

ALiquanti r Clerici, ſive Laici ſtudent auguriis, & ſub nomine ficto religionis per eas, quas Sanctorum ſortes vocant, divinationis ſcientiam profitentur, aut quarumcumque ſcripturarum inſpectione futura promittunt. Hæc s quicunque Clericus, aut Laicus detectus fuerit vel conſulere, vel docere, ab Eccleſia habeatur extraneus.

r *Raban. ibid. Burch. l. 10. c. 27. Ivo p. 11. cap. 4. Pann. l. 8. c. 69.*

s *al. hoc.*

C. VII. *Sors nihil aliud, quam divinatio, & maleficium eſſe decernitur.*

Item Leo IV. Epiſcopis Britanniæ c. 4. (*c. an. 850. Romæ in Angliam.*)

SOrtes t, quibus cuncta vos in veſtris diſcriminatis judiciis 1 (quod Patres damnaverunt) nihil aliud, quam divinationes, & maleficia eſſe decernimus. Quamobrem volumus illas omnino damnari, & inter Chriſtianos ultra nolumus nominari, & ne exerceantur u 2, ſub anathemate interdicto prohibemus.

t *Ivo p. 11. c. 8. Pann. l. 8. c. 70.*

u *al. ut abſcondantur.*

§ Corr. Rom. *In epiſtola Leonis IV.* [*cujus pars extat in vetuſto codice*] *c. 4. hæc leguntur:* De experientia autem divinationum, vel maleficiorum ſcriptum quidem in ſacris habemus canonibus, ut ipſa pronuntiat: Qui divinationes &c. *ſup. ead. ex Concilio Ancyrano.* Unde ad illorum ſimilitudinem ſortes, quibus vos cuncta in veſtris diſcriminatis judiciis, nil aliud, quam quod illi Patres damnarunt, divinationes, & maleficium eſſe decernimus &c.

¶ Pitra. 1. *Iudiciis &c.*] V. C. *provinciis, nihil aliud quam quod Patres damnaverunt, divinationes &c.*

2. *Ne exerceantur.*) V. C. *ut abſcondantur.* Vide S. Auguſtin. *lib. 2. de doctr. Chriſt. & in Epiſt. ad Honorat. & Homil. 2. in Pſal. 30. S. Thom. 2. 2. q. 95. art. 8.*

C. VIII. *Incantatores, & Sortilegos, velut Chriſti inimicos uſquequaque oportet.*

Item Gregorius I. Hadriano notario lib. 9. epiſt. 47. (*an. 600. Romæ.*)

PErvenit ad nos x, quod quoſdam Incantatores, atque Sortilegos fueris inſecutus: & omnino nobis ſollicitudinem, velumque tuum gratum fuiſſe cognoſcat. *Et infra* Et ideo ſtudii tui ſit ulterius quærere, & quoſcunque hujuſmodi Chriſti inimicos inveneris, diſtricta ultione corrigere.

x *Polyc. ib. Burch. l. 10. c. 4. Ivo p. 11. c. 33.*

C. IX.

C. IX. *Excommunicetur Clericus, Monachus, Laicus, divinationes, vel auguria, vel ſortes ſecutus.*

Item ex Concilio Aurelianenſi I. c. 32.
(an. 511. in *Gallia.*)

y *Concor. Canon. Antiſiod. c. 4.*

SI quis Clericus y, Monachus, vel ſecularis divinationem, vel auguria crediderit obſervanda, vel ſortes, quas mentiuntur eſſe Sanctorum, quibuſcunque putaverint intimandas, cum his, qui eis crediderint, ab Eccleſiæ communione pellantur.

C. X. *Contra Sortilegos, idolorum cultores cuſtodia paſtoralis invigilet.*

Item Gregorius *lib. 7. epiſt. 66. ad Januarium Epiſcopum.*
(an. 599. *Romæ in Sardiniam.*)

z *Burch. l. 10. c. 13. Ivo p. 11. c. 32. & 95.*
a *al. aruſpicum, & ſortilegorum.*

COntra idolorum z cultores, vel Aruſpices a, atque Sortilegos fraternitatem veſtram vehementius paſtorali hortamur invigilare cuſtodia, atque publice in populo contra hujus rei viros ſermonem facere, eoſque a tanti labe ſacrilegii, & divini intentione judicii, & præſentis vitæ periculo adhortatione ſuaſoria revocare. Quos tamen, ſi emendare ſe a talibus, atque corrigere nolle repereris, ferventi comprehendere zelo te volumus: & ſi quidem ſervi ſunt, verberibus, cruciatibuſque, quibus ad emendationem pervenire valeant, caſtigare; ſi vero ſunt liberi, incluſione digna, diſtrictaque ſunt in pœnitentiam redigendi, ut qui ſalubria, & a mortis periculo revocantia audire verba contemnunt, cruciatus ſaltem eos corporis ad deſideratam mentis valeat reducere ſanitatem.
§ Corr. Rom. *Caput hoc locupletatum eſt ex epiſtola Gregorii cum vetuſtis exemplaribus collata.*

C. XI. *Ab Eccleſia ſeparetur, auguriis, & incantationibus deſerviens.*

Item ex Concilio Carthaginenſi IV. *cap.* 89.
(an. 398. in *Africa.*)

b *Burch. l. 10. c. 7. Ivo p. 11. c. 35. Pann. l. 8. c. 72.*

AUguriis b, vel incantationibus ſervientem, ſimiliter & Judaicis ſuperſtitionibus, vel feriis inhærentem, a conventu Eccleſiæ ſeparandum (præcipimus.)

C. XII. *Sortilegam, & Magicam artem Epiſcopi omnibus modis c eliminare ſtudeant.*

c *al. viribus.*

Item ex Concilio Anquirenſi α, *cap.* 1.
(forte an. 314. in *Galatia.*)

d *Burch. l. 10. c. 1. & 29. crediſti, quod mulieres. Ivo p. 11. c. 30. Pann. l. 8. c. 75.*
e *al. maleficam.*
f *ad Tit. 3.*
g *De Spiritu & anima, c. 28.*

EPiſcopi d, eorumque miniſtri omnibus modis elaborare ſtudeant, ut perniciosam, & a diabolo inventam ſortilegam, & magicam e artem ex parochiis ſuis penitus eradicent: & ſi aliquem virum, aut mulierem hujuſcemodi ſceleris ſectatorem invenerint, turpiter dehoneſtatum de parochiis ſuis ejiciant. Ait enim Apoſtolus f: *Hæreticum hominem poſt primam, & ſecundam correptionem devita, ſciens, quia ſubverſus eſt, qui hujuſmodi eſt.* Subverſi ſunt, & a diabolo captivi tenentur, qui relicto Creatore ſuo, diaboli ſuffragia quærunt: & ideo a tali peſte debet mundari ſancta Eccleſia. §. 1. Illud g etiam non eſt omittendum, quod quædam ſceleratæ β mulieres retro poſt Satanam converſæ, dæmonum illuſionibus, & phantaſmatibus ſeductæ, credunt, & profitentur, ſe nocturnis horis cum Diana Dea Paganorum, vel cum Herodiade, & innumera multitudine mulierum equitare ſuper quaſdam beſtias, & multarum terrarum ſpatia intempeſtæ noctis ſilentio pertranſire, ejuſque juſſionibus velut dominæ obedire, & certis noctibus ad ejus ſervitium evocari. Sed utinam hæ ſolæ in perfidia ſua periiſſent, & non multos ſecum ad infidelitatis interitum pertraxiſſent. Nam innumera multitudo hac falſa opinione decepta, hæc vera eſſe credunt, & credendo a recta fide deviant, & errore Paganorum involvuntur, cum aliquid divinitatis, aut numinis extra unum Deum arbitrantur. Quapropter Sacerdotes per Eccleſias ſibi commiſſas populo Dei omni inſtantia prædicare debent, ut noverint hæc omnia falſa eſſe, & non a divino, ſed a maligno Spiritu talia phantaſmata mentibus fidelium h irrogari. §. 2. Siquidem ipſe Satanas i, qui transfigurat k ſe in Angelum lucis, cum mentem cujuſcunque mulierculæ ceperit, & hanc ſibi per infidelitatem ſubjugaverit, illico transformat ſe in diverſarum ſpecies perſonarum, atque ſimilitudines; & mentem, quam captivam tenet, in ſomnis deludens, modo læta, modo triſtia, modo cognitas, modo incognitas perſonas oſtendens, per devia quæque deducit: & cum ſolus Spiritus hoc patitur, infidelis mens hoc non in animo, ſed in corpore evenire opinatur. Quis enim non in ſomnis, & nocturnis viſionibus extra ſe educitur, & multa videt dormiendo, quæ nunquam viderat vigilando? Quis vero tam ſtultus, & hebes ſit, qui hæc omnia, quæ in ſolo ſpiritu fiunt, etiam in corpore accidere arbitretur? cum Ezechiel l Propheta viſiones Domini in ſpiritu, non in corpore vidit: & Joannes Apoſtolus Apocalypſis ſacramentum in ſpiritu, non in corpore vidit, & audivit, ſicut ipſe dicit m: *Statim, inquit, fui in ſpiritu.* Et Paulus n non audet dicere ſe raptum in corpore. Omnibus itaque publice annuntiandum eſt, quod qui talia, & his ſimilia credit, fidem perdidit: & qui fidem rectam in Domino non habet, hic non eſt ejus, ſed illius, in quem credit, id eſt, diaboli. Nam de Domino noſtro ſcriptum eſt o: *Omnia per ipſum facta ſunt*, &c. Quiſquis ergo aliquid credit poſſe fieri, aut aliquam creaturam in melius, aut in deterius immutari, aut transformari in aliam ſpeciem, vel ſimilitudinem, niſi ab ipſo creatore, qui omnia fecit, & per quem omnia facta ſunt, proculdubio infidelis eſt, & Pagano deterior.

h *al. infidelium.*
i *Aug. ib.*
k *2. Cor. 11.*
l *Ezech. 3.*
m *Apoc. 1. & 4.*
n *2. Cor. 12.*
o *Joan. 1.*

§ Corr. Rom. α Anquirenſi.] *Sic etiam in vetuſtis. Burchardus, & Ivo habent,* Ancyrenſi. *Veruntamen in Concilio Ancyrano Græco, aut Latino, neque impreſſo, neque manuſcripto, eſt inventum: licet, qui tomos Conciliorum ediderunt, aſſerant haberi in quodam vetuſto codice 16. librorum partialium.*
§. β Sceleratæ] *Fere eadem habentur apud B. Auguſtinum in libro de Spiritu, & anima, cap. 28. & in vita Damaſi Papæ I. quæ erat Romæ in pervetuſto de vitis Sanctorum codice ſanctæ Mariæ majoris: ubi poſtquam aliqua recitata ſunt ex Synodo Romana, in qua Damaſus Macedonium, & Apollinarem damnavit, adjungitur, anathematizatas in ea Synodo eſſe, maleficas, ſuperſtitionibus, & incantationibus ſervientes. In quibus etiam numero eſt harum mulierum, quæ ſe putabant nocturno ſilentio cum Herodiade, & innumera multitudine mulierum ſuper beſtias equitare, & multa terrarum ſpatia pertranſire.*
2 pars. Gratian. *Nonnulli inveniuntur, qui æterno livore permoti, in perniciem ſuorum inimicorum altaria ſacris veſtibus exuunt, aut veſte lugubri accingunt, vel conſueta luminariorum obſequia Eccleſiis Dei ſubtrahunt, vel Miſſam pro requie defunctorum promulgatam, pro vivis celebrant hominibus.*

C. XIII. *Abjiciatur Sacerdos, qui hujuſmodi maleficiis operam dederit.*

Quorum omnium maleficia nequiſſima Toletanum Concilium XIII. *condemnat, dicens*, c. 7.
(an. 683. in *Hiſpania.*)

QUicunque Sacerdotum, vel miniſtrorum deinceps cauſa cujuſlibet doloris, vel amaritudinis permotus, aut altare divinum veſtibus ſacris exuere præſumpſerit, aut qualibet alia lugubri veſte accinxerit p, ſeu etiam conſueta luminariorum ſacrorum obſequia de templo Dei ſubtraxerit, & extingui præceperit, ſi eum antea vero pœnitudinis erga Metropolitanum ſatisfactio non purgaverit, ignobilitati perpetuæ mancipatus, juxta ſuperiorem ſententiam Domini, loci ſui dignitate ſe noverit, & honore privari: illis proculdubio perſonis ob hanc ultionum ſententiam ſeparatis, quæ aut contaminationem ſacrorum ordinum, vel ſubverſionem ſanctæ fidei merentes, aut humilitatem, vel obſidionem perferentes, ſeu etiam divinorum judiciorum ſententiam merentes, talia feciſſe noſcuntur: in quorum facto plus humilitas, qua Deus placatur, quam interni livoris doloſitas declaratur. §. 1. Plerique etiam Sacerdotum ſauciati inimicitiæ dolo Miſſam pro requie defunctorum promulgatam fallaci voto pro vivis ſtudent celebrare hominibus, non ob aliud, niſi ut is, pro quo ipſum offertur ſacrificium, ipſius ſacroſancti libaminis interventu mortis incurrat periculum. Proinde noſtræ elegit unanimitatis conventus, ut ſi quis deinceps talia perpetraſſe fuerit detectus, & proprio deponetur ordinis gradu, & tam ipſe Sacerdos, quam etiam ille, qui eum ad talia peragenda inſtigaſſe perpenditur, exilii perpetui ergaſtulo relegentur q.

p *al. accingi*] *orig.*
q *al. relegentur.*

§ Corr. Rom. *Principium hujus capituli uſque ad verſ.* Plerique, *eſt ex 13. Concilio Toletano, c. 7. Reliqua vero ſunt in 17. Toletano, c. 5. quorum Conciliorum duo exemplaria ſunt habita ex Hiſpania, & inde nonnulla hic emendata, & addita.*
3 pars. Gratian. *Ex præmiſſis auctoritatibus colligitur, quod Arioli, Aruſpices, Incantatores, & Sortilegi, neque ceteri hujuſmodi ſectatores ab Eccleſia ſunt eliminandi, & niſi reſipuerint, perpetuo excommunicandi. §. 1. Sed quod in ultimo Anquirenſi r capitulo s, ea, quæ fiunt per Incantatores, non in corpore, ſed in ſpiritu fieri dicuntur,* Auguſtinus *in libro de civitate Dei videtur aſſerere, ita dicens.* (an. 426. in *Africa.*)

r *Sup. ead. c. Epiſcopi.*
s *al. Ancyrenſi.*

C. XIV. *Quæ Magorum præſtigiis fiunt, non vera, ſed phantaſtica eſſe probantur.*

t *Iſidorus l. 8. etymol. cap. 9. Burchard. l. 10. cap. 42. ex dictis Auguſtini. Ivo par. 10. c. 60. Pann. l. 8. c. 65.*
u *Exod. 7.*
x *Auguſt. 18. de civit. Dei, c. 17.*

NEc t mirum de Magorum præſtigiis, quorum in tantum prodiere maleficiorum artes, ut etiam Moyſi u ſimillimis ſignis reſiſterent, vertentes virgas in dracones, & aquas in ſanguinem. Fertur etiam x in Gentilium libris, quod quædam Maga famoſiſſima Circe ſocios Ulyſſis mutaverit in beſtias. Legitur & de Sacrificio, quod Arcades Deo ſuo Lyceo immolabant, ex quo quicunque ſumerent, in beſtiarum formas convertebantur. Sed hæc omnia magicis præſtigiis potius fingebantur, quam rerum veritate complerentur. Ut ergo ipſi errores ignorantibus manifeſti fiant, de eorum proprietate, atque inventoribus juxta traditionem majorum primum dicere congruum arbitramur. §. 1. Magi ſunt, qui vulgo malefici ob facinorum magnitudinem nuncupantur. Hi permiſſu Dei elementa concutiunt, turbant mentes hominum minus confidentium in Deo, ac ſine ullo veneni hauſtu, violentia tantum carminis interimunt. Unde Lucanus y: *Mens hauſti nulla ſanie polluta veneni, Incantata perit.* Dæmonibus enim accitis audent ventilare, ut quiſque ſuos perimant malis artibus inimicos. Hi etiam ſangui-

y *Libro 6.*

ſanguine utuntur, & victimis, & ſæpe contingunt mortuorum corpora. §. 2. Necromantici ſunt, quorum præcantationibus videntur reſuſcitati mortui, divinare, & ad interrogata reſpondere. Νεκρὸς enim Græce, mortuus, μαντεία, divinatio nuncupatur: ad quos ſuſcitandos cadaveri ſanguis adjicitur. Nam amare ſanguinem dæmones dicuntur: ideoque quotieſcunque necromantia fit, cruor aquæ miſcetur, ut colore ſanguinis facilius provocentur. §. 3. Hydromantici ab aqua dicti. Eſt enim hydromantia in aquæ inſpectione umbras dæmonum evocare, & imagines a ludificationes eorum videre, ibique ab eis aliqua audire, ubi adhibito ſanguine etiam inferos perhibentur ſuſcitare. *Et infra.* §. 4. Ad hæc a β omnia ſupradicta pertinent ligaturæ execrabilium remediorum, quæ ars Medicorum condemnat, ſeu in præcantationibus, ſeu in characteribus, vel in quibuſcunque rebus ſuſpendendis, atque ligandis, in quibus omnibus ars dæmonum eſt, ex quadam peſtifera ſocietate hominum, & Angelorum malorum exorta. Unde cuncta vitanda ſunt Chriſtiano, & omni penitus execratione repudianda, atque damnanda. §. 5. Auguria autem avium Phryges primi invenerunt. §. 6. Præſtigium vero Mercurium primum dicitur invenisse. Dictum eſt autem præſtigium, quod præſtringat aciem oculorum. §. 7. Haruſpicinam autem primus Hetruſcis tradidiſſe dicitur quidam Tages b. Hic ex horis haruſpicinam dictavit, & poſtea non apparuit. Nam dicitur fabuloſe, arante quodam ruſtico, ſubito hunc glebis exſiluiſſe, & haruſpicinam dictaſſe, qua die & mortuus eſt. Quos libros Romani ex Hetruſca lingua in propriam mutaverunt. §. 8. His ergo portentis per dæmonum fallaciam illuditur curioſitas humana, quando ea impudenter appetunt ſcire, quæ nulla ratione ab eis convenit inveſtigari. Hæc poteſtas immundis Spiritibus ideo datur, ut per vaſa ſibi apta, hoc eſt, pravos homines, ſeducant illos, qui ſpernunt veritatem, & credunt mendacio, & juxta Pauli c ſententiam, ſanam doctrinam non ſuſtinebunt, ſed ad ſua deſideria coacervabunt ſibi magiſtros prurientes auribus: & a veritate quidem auditum avertent, ad fabulas autem convertentur: onerati peccatis, ducuntur variis deſideriis, ſemper diſcentes, & nunquam ad ſcientiam veritatis pervenientes. Quemadmodum d autem Jamnes, & Mambres reſtiterunt Moyſi, ita & iſti reſiſtunt veritati, homines corrupti mente, reprobi circa fidem: ſed ultra non proficient; inſipientia enim eorum manifeſta erit omnibus, ſicut & illorum fuit. §. 9. Nec γ mirandum quam credi debet, quoſlibet magicis artibus aliquid facere poſſe ſine permiſſu Dei (qui omnia, quæ fiunt, aut juſto judicio facit, aut permiſſu ſuo ea fieri ſinit) quod prædicti Magi leguntur e ſimilia feciſſe Moyſi, qui virgam ſuam projecit, & converſa eſt in draconem, projeceruntque ipſi ſingulas virgas ſuas, quæ verſæ ſunt in dracones, ſed devoravit virga Aaron virgas eorum. Non enim fuerunt creatores draconum, nec Magi, nec angeli mali, quibus miniſtris illa operabantur. Inſunt δ enim f rebus corporeis per omnia elementa mundi quædam occultæ ſeminariæ rationes, quibus cum data fuerit opportunitas temporalis, atque cauſalis, prorumpunt in ſpecies debitas ſuis modis, & finibus: & ſic non dicuntur angeli, qui iſta faciunt, animalium creatores, ſicut nec agricolæ ſegetum, vel arborum, vel quorumcunque in terra gignentium creatores dicendi ſunt, quamvis noverint præbere quaſdam viſibiles opportunitates, & cauſas, ut illa naſcantur. Quod autem iſti faciunt viſibiliter, hoc illi inviſibiliter. Deus vero ſolus unus eſt creator, qui cauſas ipſas, & rationes ſeminarias rebus inſeruit. §. 10. Præterea g quidam quærendum putant, quomodo Scriptura narret Pythoniſſam Samuelem Prophetam ſuſcitaſſe ad colloquium Saul impiiſſimi Regis, ſi Pythonicæ divinatio evocari magicæ artis deputanda ſit. Quibus ita reſponderi poteſt, indignum omnino facinus eſſe, ſi ſecundum verba hiſtoriæ commodatur h aſſenſus. Quomodo enim fieri poterat, ut arte magica attraheretur vir & nativitate ſanctus & vitæ operibus juſtus? aut ſi non attractus eſt, conſenſit? Quod utrumque de juſto credere adverſum eſt. Si enim invitus adductus eſt, nullum ſuffragium habet juſtitia: ſi autem voluntarius, amiſit meritum ſpiritale, quod poſitus in cœlo ne quæſierat, quod valde abſurdum eſt: quia qui hunc mitius recedit, permanet juſtus. Portentum autem hoc eſt præſtigium Satanæ, quo, ut plurimos fallat, etiam bonos in poteſtate ſe habere confingit. Quod Apoſtolus inter cetera oſtendit i, dicens: *Ipſe Satanas transfigurat ſe in angelum lucis.* Ut enim errorem faceret, in quo glorificaretur k, in habitu viri juſti, & nomine ſe ſubornavit, ut nihil proficere ſpem, quam prædicabant Dei cultores, mentiretur, quando hunc tamen juſtos ſuum in ſua eſſe poteſtate. Sed hoc quoſdam fallit, quod de morte Saul l, & filii ejus non ſit mentitus: quaſi magnum ſit diabolo ante occaſum, mortem corporis prævidere, cum ſigna quædam ſoleant apparere morituris, quippe a quibus Dei protectio amota videtur, quanto magis diabolo m, quem angelica poteſtate n ſublimem prophetica oracula fuiſſe teſtantur? de cujus magnitudine Apoſtolus ait p: *An ignoratis altitudinem Satanæ?* Quid mirum ergo, ſi imminentem prope mortem potuit prævidere, cum hoc ſit, unde fallit, & ſe in Dei poteſtate vult adorari? Nam tanta hebetudine demens effectus eſt Saul, ut ad Pythoniſſam confugeret. Depravatus enim cauſa peccati, ad hæc ſe contulit, quæ damnaverat. Sed ſi quis propter hiſtoriam, & ea, quæ verbis expreſſa ſunt, putat non prætermittenda, ut tamen hiſtoriæ inanis ſit, recte facit quidem: ſi tamen minime illud ad veri capiat rationem, ſed ad viſum, & intellectum Saul. Neque enim reprobus factus poterat bonum intellectum habere. Hiſtoricus enim mentem Saul, & habitum Samuelis deſcripſit; ea, quæ dicta, & viſa ſunt, exprimens, prætermittens, ſi vera, an falſa ſint. Quid enim ait? *Audiens, in quo habitu eſſet excitatus,* intellexit, inquit q, *hunc eſſe Samuelem.* Quid intellexerit, retulit, & quia non bene intellexit, contra Scripturam alium adoravit, quam Deum: & putans Samuelem, adoravit Diabolum, ut fructum fallaciæ ſuæ haberet Satanas. Hoc enim nititur, ut adoretur quaſi Deus. Si enim illi vere Samuel apparuiſſet, non utique vir juſtus permiſiſſet ſe adorari, qui prædicaverat Deum ſolum eſſe adorandum. Et quomodo homo Dei, qui cum Abraham in refrigerio erat, dicebat ad virum peſtilentem, dignum ardore gehennæ: *Cras mecum eris?* His duobus titulis ſubtilitatem fallaciæ ſuæ prodidit improvidus Satanas, quia & adorari ſe permiſit ſub habitu, & nomine Samuelis, contra legem, & virum peccatis preſſum, cum magna diſtantia peccatorum, & juſtorum ſit, cum Samuele juſtiſſimo futurum mentitus eſt. Verum poteſt videri, ſi de Samuelis nomine taceatur, quia Saul cum diabolo futurus erat: ad eum enim tranſmigravit, quem adoravit. Semper ergo diabolus ſub velamine latens prodit ſe, dum ea confingit, quæ horreant r perſonis v, per quas fallere nititur. §. 11. Si autem aliquis mihi opponit, & dicit, quomodo eveniunt illa, quæ illi Divini prædicunt futura? aut quomodo poſſunt ægris præbere medelam, aut ſanis immittere ægritudinem, ſi aliquid proprium virtutis, vel poteſtatis non habent? hoc a me accipiat reſponſum: quod ideo quiſque non debet eis credere, quia aliquando eveniunt, quæ prædicunt, aut ſanari videntur languidos, aut lædere ſanos, quia hoc permiſſu Dei fit, ut ipſi, qui hæc audiunt, vel vident, probentur, & appareat, qua fide ſint, vel devotione erga Deum. Sicut in Deuteronomio legitur Moyſes verbo Domini populo Dei præcepiſſe, ita dicens s: *Si ſurrexerit in medio tui Propheta, aut qui ſomnium dicat ſe vidiſſe, & prædixerit ſignum, atque portentum, & evenerit, quod locutus eſt, & dixerit tibi: eamus, & ſequamur Deos alienos, quos ignoras, & ſerviamus eis: non audies verba Prophetæ illius, aut ſomniatoris: quia tentat vos Dominus Deus noſter, ut palam fiat, utrum diligatis eum, an non. In tota corde, & in tota anima veſtra Dominum Deum veſtrum ſequimini, & ipſum timete, mandata ejus cuſtodite, & audite vocem illius, ipſi ſervietis, & ipſi adhærebitis &c.* Ubi ſane intelligi t voluit, etiam illa, quæ a divinantibus non ſecundum Deum dicuntur, ſi acciderint 1, quæ dicuntur, non accipienda ſint, ut hunt, quæ præcipiuntur ab eis, aut colantur, quæ coluntur ab eis. Nec præter ſuam poteſtatem Deus oſtendit eſſe, quod illa contingunt: ſed quaſi quæreretur, cur ea permittat, cauſam tentationis expoſuit, ad cognoſcendam utrum eorum dilectionem, utrum eam habeant erga Deum ſuam, cognoſcendam vero ab ipſis potius, quam ab illo, qui ſcit omnia, antequam fiant.

a al. & imagines ludificationum, vel, & imagines, & ludificationes.	
a Sup. eod. q. 2. illud. Burchar. lib. 10. cap. 44. Ivo p. 11. c. 69. Pann. l. 8. c. 67.	
b Ovid. Met. lib. 15.	
c 2. Tim. 4. & 3.	
d August. l. 3. de Trinit. cap. 7.	
e Exod. 7.	
f August. l. qu. ſuper Exodum, q. 21. & lib. 2. ad Simplicianum, q. 3. & ad Dulcitium, q. 6.	
g Aug. qu. 27. ex utroque teſtamento.	
h al. commendetur.	
i 2. Cor. 11.	
k al. gloriaretur.	
l 1. Regum. 28.	
m al. diabolus.	
n al. majeſtate.	
o Apoc. 2.	
p 2. Corinth. 2.	
q 1. Reg. 28.	
r al. abhorreant. al. abhorrent a perſonis. Cod. Antuerp.	
s Deuter. 13.	
t ſup. eod. q. 2. intellige.	

¶ Corr. Rom. *Caput hoc integrum habetur in libello Rabani de Magorum præſtigiis, quem ipſe ex variis locis Auguſtini, & Iſidori, ut antea dictum eſt, confecit. Burchardus citat ex dictis Auguſtini.*

¶ Corr. Rom. α Suſcitare] *Apud Rabanum hic interponitur c. legitur. ſup. ead. q. 3. & 4.*

β Ad hæc] *Bona pars hujus verſiculi habetur apud B. Auguſtinum l. 2. de Doctr. Chriſt. c. 20.*

γ Nec ideo] *Similia leguntur apud B. Auguſtinum lib. 3. de Trinitate c. 7.*

δ Inſunt] *Uſque ad verſ.* Præterea *ſunt magna ex parte verba B. Auguſtini in lib. quæſtionum ſuper Exod. q. 21.*

1 Si acciderint] *Emendatus eſt hic locus ex B. Auguſtino, ut habetur ſup. eod. q. 2. c.* intelligi. *Apud Rabanum vero legitur.* Si acciderint, quæ dicuntur non accipienda, vel etiam ſi fiunt, quæ præcipiuntur ab eis, vel colantur &c.

AN EXCOMMUNICATUS AB EPISCOPO, POSSIT RECONCILIARI A PRESBYTERO, ILLO INCONSULTO.

QUÆSTIO VI.

Quod autem ab Epiſcopo excommunicatus, eo inconſulto ab alio reconciliari non poſſit, niſi forte per ipſum Metropolitanum, vel per ſummum Pontificem, ratione, & auctoritate probatur. Presbyteri namque poteſtatem excommunicandi, vel reconciliandi ab Epiſcopis accipiunt, non Epiſcopi a Presbyteris: atque ideo excommunicatos a Sacerdotibus reconciliare poſſunt, excommunicatos vero ab Epiſcopis Sacerdotes reconciliare non poſſunt. Reconciliatio namque pœnitentium Epiſcopalis officii eſt, non Sacerdotalis.

C. I. *Pœnitentium reconciliatio, chriſmatis, & puellarum conſecratio a Presbyteris non fiat.*

Unde in Concilio Carthaginenſi II. cap. 3. *Fortunatus Epiſcopus dixit.* (an. 390. *in Africa.*)

SI jubet a Sanctitas veſtra, ſuggero. Nam memini præterito Concilio fuiſſe ſtatutum, ut chriſma, vel reconciliatio pœnitentium, necnon & puellarum conſecratio a Presbyteris non fiat. Si quis autem emerſerit hoc faciens, quid de eo ſtatuendum ſit, Aurelius Epiſcopus dixit: Audivit Dignatio veſtra ſuggeſtionem Fratris, & Coepiſcopi noſtri Fortunati: quid ad hæc dicitis? Ab univerſis Epiſcopis dictum eſt: Chriſmatis 3 confectio a, & puellarum con-

a Sent. 4. diſt. 24.

conſecratio a Preſbyteris non fiat; vel reconciliare quemquam in publica Miſſa Preſbytero non licere: hoc omnibus placet.

¶ Pitu. 1. Fortunatus Epiſc.] V.C. Numidius Maxomus.

2. Si jubet.] Sic V.C. vide Centur. num. 12. p. 876.

3. Chriſmatis.] V.C. Chriſma.

Gratian. *Puellarum tamen conſecratio, Epiſcopo conſulto, per Preſbyterum fieri valet.*

C. II. *Permiſſione Epiſcopi virgines conſecrare Preſbyter valet.*

Unde in Carthaginenſi Concilio III. *c.* 36.
(*an.* 397. *ibid.*)

b Sent. ib. PReſbyter *b*, inconſulto 4 Epiſcopo, virgines non conſecret: chriſma vero nunquam conficiat.

¶ Pitu. 4. *Inconſulto.*] V.C. *niſi conſulto*, al. *non conſulto*.

C. III. *Nec Diacono miniſtrare, nec pœnitentem in Eccleſia benedicere Preſbytero licet.*

Item ex Concilio Agathenſi *c.* 43. & 44.
(*an.* 506. *in Gallia.*)

c Cap. 44. MInistrare Diaconus, aut conſecrare altare Preſbyter non præſumat. §. 1. Benedictionem *c* quoque ſuper plebem in Eccleſia fundere, aut pœnitentem in Eccleſia benedicere, Preſbytero penitus non licebit.

Gratian. *Ecce, quod ab Epiſcopo excommunicatus per Sacerdotem reconciliari non poteſt. Sed notandum eſt, quod reconciliatio alia eſt publica, alia privata. Publica reconciliatio eſt, quando pœnitentes ante Eccleſiæ ingreſſum publice repræſentantur, & per impoſitionem manus Epiſcopalis Eccleſiæ publice reconciliantur. Hæc Sacerdotibus videtur eſſe prohibita. Unde circa finem illius capituli non ſimpliciter prohibentur pœnitentes reconciliare, ſed in publica Miſſa. Privata vero reconciliatio eſt, quando de occultis peccatis pœnitentes, vel in extremis agentes ad gratiam reconciliationis accedunt. Hæc reconciliatio poteſt fieri per Sacerdotem.*

C. IV. *Juſſione Epiſcopi de occultis peccatis Preſbyteri pœnitentes reconcilient.*

Unde Evariſtus Papa *ait.* (forte c. an. 113. *Romæ.*)

d Burch. l. 18. c. 14. Ivo p. 15. c. 38. PReſbyteri *d* de occultis peccatis juſſione Epiſcopi pœnitentes reconcilient: & ſicut ſupra præmiſimus, infirmantes abſolvant, & communicent.

C. V. *Si Epiſcopus abſens eſt, per Preſbyterum reconcilietur in periculo conſtitutus.*

Item ex Concilio Carthaginenſi II. *c.* 4.
(*an.* 390. *in Africa.*)

e Sent. ib. Burch. lib. 18. cap. 13. Ivo p. 15. c. 6. AUrelius 5 Epiſcopus dixit: Si quiſquam in periculo fuerit conſtitutus, & ſe reconciliari divinis altaribus petierit, ſi Epiſcopus abſens fuerit, debet utique Preſbyter conſulere Epiſcopum, & ſic periclitantem ejus præcepto reconciliare. Quam rem debemus ſalubri conſilio roborare. Ab univerſis Epiſcopis dictum eſt: Placet, quod Sanctitas veſtra neceſſaria nos inſtruere dignata eſt.

¶ Pitu. 5. *Aurelius.*] V.C. *Genethlius.*

C. VI. *Qui metu mortis reconciliatur, convaleſcens ſuo temporum pœnitentiæ impleat tempus.*

f Ex Can. Nicænis c. 13. *Item* ex Concilio Martini Bracarenſis *f* *cap.* 82.
(*c. an.* 572. *in Hiſpania.*)

SI quis de corpore exiens noviſſimum, & neceſſarium communionis viaticum expetit, non ei denegetur. Quod ſi in deſperatione poſitus poſt acceptam communionem iterum ſanus fuerit factus, tantum in oratione particeps ſit, ſacramentum vero non accipiat, donec conſtitutum pœnitentiæ impleat tempus. Qui ergo in exitu mortis ſunt, & deſiderant ſumere ſacramentum, cum conſideratione, & probatione Epiſcopi accipere debent.

C. VII. *Sine manus impoſitione pœnitentes recedentes de corpore reconcilientur.*

Item ex Concilio Arauſico *c.* 3.
(*an.* 441. *in Gallia.*)

g Burch. l. 18. c. 17. Ivo p. 15. c. 30. QUi recedunt *g* de corpore pœnitentia accepta, placuit ſine reconciliatoria manus impoſitione eos *h* communicare: quod morientis ſufficit reconciliationi *i* ſecundum definitiones Patrum, qui hujuſmodi communionem congrue viaticum nominaverunt. Quod ſi ſupervixerint, ſtent in ordine pœnitentium, ut oſtenſis neceſſariis pœnitentiæ fructibus legitimam communionem cum reconciliatoria manus impoſitione recipiant. §. 1. Clericis *k* quoque

h al. eis.

i Ib. c. 4.

Pars I.

deſiderantibus pœnitentia non eſt neganda. §. 2. Similiter *k* ſubito obmuteſcens (prout ſtatutum eſt) baptizari, aut pœnitentiam accipere poteſt, ſi voluntatis præteritæ teſtimonium aliorum verbis habet, aut præſentis in 7 ſuo nutu. §. 3. Amentibus etiam *l*, quæcunque pietatis ſunt, conferenda ſunt. 8 — k Ib. c. 12. — l Ib. c. 13.

§ Corr. Rom. *a* Reconciliationi] *In originali impreſſo, ac manuſcripto, & apud Burchardum, & Ivonem legitur*, conſolationi, *aut* conſolatione.

¶ Pitu. 6. *Reconciliationi.*] 2. V.C. *Conſolationi.*

7. *Præſentis in.*] Delent V.C.

8. Sunt.] Abeſt 3. V.C.

C. VIII. *Aliorum teſtimonio moriturus reconcilietur, ſi obmutuit, vel in phrenesim verſus eſt.*

Item ex Concilio Carthaginenſi IV. *cap.* 76.
(*an.* 398. *in Africa.*)

IS, qui *m* pœnitentiam in infirmitate petit, ſi caſu, dum ad eum Sacerdos invitatus venit, oppreſſus infirmitate obmutuerit, vel in phrenesim verſus fuerit, dent teſtimonium, qui eum audierunt, & accipiat pœnitentiam, & ſi continuo creditur moriturus, reconcilietur per manus impoſitionem, & infundatur ori ejus Euchariſtia. Si ſupervixerit, admoneatur a ſupradictis teſtibus petitioni ſuæ ſatisfactum, & ſubdatur ſtatutis pœnitentiæ legibus, quamdiu Sacerdos, qui pœnitentiam dedit, probaverit. *Item cap.* 78. §. 1. Pœnitentes *n*, qui in infirmitate viaticum Euchariſtiæ acceperint, non ſe credant abſolutos ſine manus impoſitione, ſi ſupervixerint. — m Con. l. 5. c. 75. Polyc. l. 3 tit. 1. Burch. l. 18. c. 10. Ivo p. 15. c. 8. — n Burch. l. 18. c. 13. Ivo p. 15. c. 10.

C. IX. *Cura, & probatione Epiſcopi morientes reconcilientur.*

Item ex Niceno Concilio *c.* 12.
(*an.* 325. *in Bithynia.*)

DE his *o* vero, qui recedunt ex corpore, antiquæ legis regula obſervabitur etiam nunc, ita ut ſi forte quis recedit ex corpore, neceſſario vitæ ſuæ viatico non defraudetur. Quod ſi deſperatus aliquis recepta communione ſupervixerit, ſit inter eos, qui ſola oratione communicant. De omnibus enim 9 his, qui a corpore recedunt, in tradenda eis communionem cura, & probatio ſit Epiſcopi. — o Burch. l. 18. cap. 6. Ivo p. 15. c. 31.

§ Corr. Rom. *Canon hic eſt ex priſca verſione, quæ eſt in collectione Iſidori: & ibi eſt numero duodecimus; Græce tamen, & apud Dionyſium eſt decimus tertius.*

¶ Pitu. 9. Enim.] V.C. *tamen.*

C. X. *Non eſt neganda reconciliatio his, qui tempore neceſſitatis eam implorant.*

Item Leo Epiſcopus ad *Theodorum epiſt.* 89. *al.* 91.
(*an.* 452. *Romæ in Galliam.*)

HIis *p*, qui in tempore neceſſitatis, & in periculi urgentis inſtantia præſidium pœnitentiæ, & mox reconciliationis implorant, nec ſatisfactio interdicenda eſt, nec reconciliatio deneganda: quia miſericordiæ Dei nec menſuras poſſumus ponere, nec tempora definire, apud quem nullas patitur veniæ *a* moras converſio, dicente Dei Spiritu per Prophetam *q*: *Cum converſus ingemueris, tunc ſalvus eris. & cæt.* §. 1. Quod ſi aliqua ægritudine ita fuerint aggravati, ut quod paulo ante poſcebant *β*, ſub præſentia Sacerdotis ſignificare non valeant, teſtimonia eis fidelium, & circumſtantium prodeſſe debebunt, ut ſimul & pœnitentiæ, & reconciliationis beneficium conſequantur: ſervata tamen regula canonum paternorum circa eorum perſonas, qui in Deum a fide diſcedendo peccarunt. — p Inf. de pœnitentia. diſt. 1. multiplex. §. his autem. Sent. 4. diſt. 20. Burch. lib. 18. cap. 4. Ivo p. 15. c. 29. — q Eſa. 30. apud 70.

§ Corr. Rom. *a* Veniæ] *Sic in Conciliorum editionibus, & apud Ivonem, & infra de pœnitentia diſt.* 1. c. multiplex. *In editis autem epiſtolarum non aliis ſanctis Leonis epiſtolis impreſſarum, & apud Burchardum, & in pleriſque vetuſtis Gratiani legitur*, veniæ moras.

β Poſcebant] *Quæ ſequuntur, emendata ſunt ex aliquot manuſcriptis Gratiani, & ipſo originali, nam in vulgatis paulo aliter habebat.*

C. XI. *Non reſpuatur ejus oblatio, qui feſtinans ad pœnitentiam, Sacerdotem invenire non potuit.*

Item ex Concilio Epaunenſi.
(*an.* 517. *in Gallia.*)

SI *r* aliquis excommunicatus *a* fuerit mortuus, qui jam ſit confeſſus, & teſtimonium habet bonum, & non poterat venire ad Sacerdotem; ſed præoccupavit eum mors in domo, aut in via, faciant pro eo parentes ejus oblationem ad altare, & dent redemptionem pro captivis. — r Sent. 4. diſt. 20. Burch. l. 11. c. 51. Ivo p. 14. c. 114. Pann. l. 5. c. 120.

§ Corr. Rom. *a* Excommunicatus] *Additum eſt non iſta ex veteris collectionibus.*

Gratian. *Ecce, quod Epiſcopo præcipiente pœnitentes de occultis peccatis, ſive in periculo conſtituti per Preſbyterum poſſunt reconciliari.* §. 1. *Sed ſi neceſſitate mortis peccator urgetur, & Epiſcopus ita remotus eſt, quod Preſbyter eum conſulere non poſſit, negabitur pœnitentia morienti? &*

Z z

ti? & beneficium reconciliationis non præſtabitur pœnitenti, quem converſum Deus recipit ad veniam, juxta illud s: In quacunque hora peccator converſus fuerit, &c. & *item* t: Convertimini ad me, & ego convertar ad vos: *Eccleſia ſibi reconciliare negliget? quem Deus intus ſuſcitavit, Eccleſia foris abſolvere contemnet? damnabit abſentia Epiſcopi, quem gratia divina præſentia illuſtrat per lavacrum regenerationis? Morituris ſuccurritur etiam a Laicis, ſi Presbyteri deſunt. Cur ergo beneficio reconciliationis per Presbyterum ei ſubveniri non poterit, ſi contigerit Epiſcopum deeſſe? ſi ſecundum Auguſtinum, u qui agens in extremis, ſanſcitur ſocio turpitudinem creantes, ſit dignus venia ex deſiderio Sacerdotis, cur ſimiliter non ſit dignus reconciliatione ex deſiderio Epiſcopi, qui Sacerdoti non negat maculam ſui reatus?* §. 2. *Item morientibus pœnitentiam negare Presbyteri non debent.*

s Ezech. 18.
t Mal. 3.
u Inf. de pœn. diſt. 1. cap. quem pœnitet. §. sancta. & diſt. 6. c. 1. §. tanta itaque.

C. XII. *Reus eſt animarum Presbyter, qui pœnitentiam morientibus abnegat.*

Unde Julius Papa *ait*. (c. an. 345. *Romæ*.)

SI Presbyter a pœnitentiam morientibus abnegaverit, reus erit animarum: quia Dominus dicit y: *Quacunque die converſus fuerit peccator, vita vivet, & non morietur.* Vera enim confeſſio z in ultimo tempore eſſe poteſt, quia Dominus non ſolum temporis, ſed etiam cordis a inſpector eſt: ſicut latro unius momenti pœnitentia meruit eſſe in paradiſo in hora ultima confeſſionis.

x Sent. 4. diſt. 20. Burch. l. 18. c. 21. Ivo par. 15. c. 43.
y Ezech. ib.
z converſio. Burchar. & Ivo.
a Luc. 23.

C. XIII. *Pœnitentia morientibus non eſt deneganda.*

Item Celeſtinus Papa *ait* 10 in *ep.* 2. *ad Epiſcopos Galliæ*. b (*an.* 428. *Roma in Galliam*.)

AGnovimus c pœnitentiam morientibus denegari, nec illorum deſideriis annui, qui obitus ſui tempore hoc animæ ſuæ cupiunt remedio ſubveniri. Horremus (fateor) tantæ impietatis aliquem inveniri, ut de Dei bonitate d deſperet, quaſi non poſſit ad ſe quovis tempore concurrenti ſuccurrere 11, & periclitantem ſub onere peccatorum hominem redimere a, quo ſe 12 expediri deſiderat, & liberari. Quid hoc, rogo, aliud eſt, quam morienti e mortem addere, ejuſque animam ſua crudelitate, ne abſoluta eſſe poſſit, occidere? cum Deus ad ſubveniendum paratiſſimus, invitans ad pœnitentiam, ſic promittat peccatori, inquiens f: *In quacunque die converſus fuerit, peccata ejus non imputabuntur* 13 *ei*. Et iterum: *Nolo mortem peccatoris, ſed tantum ut convertatur, & vivat*. Salutem ergo homini adimit, quiſquis mortis tempore ſperatam pœnitentiam denegarit: & deſperat 14 de miſericordia g Dei qui eam ad ſubveniendum morienti ſufficere vel 15 in momento poſſe non credit. Perdidiſſet latro h in cruce præmium ad Chriſti dexteram pendens, ſi illum unius horæ pœnitentia non juviſſet. Cum eſſet in pœna, pœnituit, & per unius ſermonis profeſſionem 16, habitaculum paradiſi Deo promittente promeruit. Vera i ergo ad Deum converſio in ultimis poſitorum, mente potius eſt æſtimanda, quam tempore, Propheta hoc taliter aſſerente n: *Cum converſus ingemueris, tunc ſalvus eris*. Cum ergo ſit Dominus cordis inſpector, quovis tempore non eſt deneganda pœnitentia poſtulanti, cum ille 17 ſe obliget judici, cui occulta omnia noverit revelari.

b In Conc. Triburienſi ſub Arnulpho, c. 31. Rabanus in libro pœn. c. 38.
c Burch. l. 18. c. 20. Ivo p. 15. c. 44.
d al. pietate.
a In Moguntino ſub Raban. c. 27.
f Ezech. 33.
g al. clementia.
h Luc. 23.
i Burch. l. 18. c. 1. Ivo p. 15. c. 26.
n Eſa. 30. apud 70.

§ Corr. Rom. a Redimere.] *Sic etiam eſt in manuſcriptis, & in vetuſtioribus Conciliorum editionibus. Verum in codice canonum impreſſo, & uno manuſcripto, inter decreta Celeſtini nu. 15. legitur*, perdere 18. *In recentiori autem Colonienſi Conciliorum editione, itemque apud Burchardum, & Ivonem eſt*, pondere 29, quo ſe ille expediri deſiderat, liberare.

¶ Pith. 10. *Ait*.] Subdit. V. C. *Univerſis Epiſcopis per Viennenſem, & Narbonenſem Provinciam conſtitutis*.
11. *Succurrere*.] V. C. *occurrere*.
12. *Se*.] Add. V. C. *ille*.
13. *Imputabuntur*.] V. C. *reputabuntur*.
14. *Deſperat*.] 3. V. C. *deſperavit*.
15. *In*.] Delet V. C.
16. *Profeſſionem*.] V. C. *promiſſionem*.
17. *Ille*.] 3. V. C. *illi*.
18. *Perdere*.] Ita V. C.
19. *Pondere*, &c.] Sic meus Cod.

Gratian. *Cui autem pœnitentia non negatur, nec reconciliatio ſibi deneganda eſt. Inconſulto ergo Epiſcopo pœnitentem Presbyter reconciliare non debet, niſi ultima neceſſitas cogat.*

C. XIV. *Inconſulto Epiſcopo pœnitentem Presbyter reconciliare, niſi ultima neceſſitas cogat, non debet.*

Unde in Carthaginenſi l Concilio III. c. 32. *legitur*. (*an.* 397. *in Africa*.)

PResbyter m inconſulto Epiſcopo non reconciliet pœnitentem, niſi abſente Epiſcopo ultima neceſſitas n 20 cogat. Cujuſcunque autem pœnitentis publicum, & vulgatiſſimum crimen eſt, quod univerſam commoverit Eccleſiam a, ante apſidam 21 manus ei imponatur.

l Et in Afric. c. 10.
m Sent. 4. d. 20. Burch. l. 19. c. 40 & 70. Ivo p. 15. c. 4. & 84.
n al. neceſſitate cogente.

§ Corr. Rom. a Eccleſiam,] *Antea erat*, urbem. *Emendatum eſt ex pleriſque Conciliorum editionibus, & duobus codicibus Vaticanis, & Sorrenſi Regio, & Burchardo, & Ivone. In recentiore autem Colonienſi editione eſt*, quod univerſa Eccleſia noverit.

¶ Pith. 20. *Neceſſitas cogat*.] 3. V. C. *neceſſitate cogente*.
21. *Apſidam*.] 2. V. C. *abſida*. Vide Auguſt. Ep. 205.

AN MORIENTIBUS SIT INDICENDA PŒNITENTIA SUB QUANTITATE TEMPORIS.

QUÆSTIO VII.

1 DE tempore vero ſatisfactionis, aut ſit imponendum 2g morituris, Theodorus Cantuarienſis Archiepiſcopus in pœnitentiali ſuo ita diffinit. (c. an. 680. *in Anglia*.)

C. I. *In periculo mortis, pœnitentiæ quantitas non eſt imponenda, ſed innoteſcenda.*

AB infirmis a in periculo mortis poſitis per Presbyteros pura inquirenda eſt confeſſio peccatorum, non tamen illis imponenda quantitas pœnitentiæ, ſed innoteſcenda, & cum amicorum orationibus, & eleemoſynarum ſtudiis pondus pœnitentiæ ſublevandum, & ſi forte migraverint, ne obligati a communione, & conſortio reddantur alieni. A quo periculo ſi divinitus ereptus convaluerit, pœnitentiæ modum a Sacerdote b ſibi impoſitum diligenter obſervet: & ideo ſecundum auctoritatem canonicam, ne illis janua pietatis clauſa videatur, orationibus, & conſolationibus Eccleſiaſticis, ſacra unctione olei inuncti c, ſecundum ſtatuta ſanctorum Patrum communione viatici reficiantur.

a Sent. ib. Burch. l. 18. c. 14. Ivo p. 15. c. 36.
b al. ſuo confeſſore.
c al. animati.

a pere. Gratian. *Aliis vero pro qualitate peccati, & præſidentium arbitrio, tempora pœnitentiæ decernenda ſunt.*

C. II. *Præſidentium arbitrio præfigantur tempora pœnitudinis.*

Unde Leo Papa I. *epiſt.* 77. *al.* 79. *ad Nicetam Epiſcopum*, c. 6. (*an.* 458. *Roma in Venetiam*.)

TEmpora d pœnitudinis habita moderatione conſtituenda ſunt tuo judicio, prout converſorum animos perſpexeris eſſe devotos: pariter etiam habens 1 ætatis ſenilis intuitum, & periculorum quorumcunque, aut ægritudinis reſpiciens neceſſitates. In quibus ſi quis ita graviter urgeatur, ut, dum adhuc pœnitet, de ſalute ipſius deſperetur, oportet ei per Sacerdotalem ſolicitudinem communionis gratia ſubvenire.

d Cap. l. 5. c. 66. Polyc. l. 3. tit. 10. Burch. l. 4. c. 48. Ivo p. 1. c. 242.

§ Corr. Rom. *In epiſtola, & apud Burchardum, & Ivonem hæc antecedunt:* Hos vero, de quibus dilectio tua nos credidit conſulendos, qui ad iterandum Baptiſmum, vel metu coacti ſunt, vel errore e traducti, & nunc ſe contra catholicæ fidei ſacramentum egiſſe agnoſcunt, ea cuſtodienda eſt moderatio, qua in ſocietatem noſtram non niſi per pœnitentiæ remedium, & per impoſitionem Epiſcopalis manus, communionis recipiant unitatem: tempora pœnitudinis habita moderatione tuo conſtituenda judicio, prout, &c.

e ſic legunt Burch. & Ivo.

¶ Pith. 1. *Habens*.] V. C. *habe*.

C. III. *Et qualitas criminis, & contritio pœnitentium in ſatisfactione imponenda a Sacerdote conſideretur.*

Item Nicolaus Papa. 2 (c. an. 864. *Roma in Galliam*.)

DE his vero, qui pro criminibus pœnitentiam egerunt f 3, & ad cingulum militiæ revertuntur, conſtat eos contra ſacras regulas agere. Verum quia crimina non æqualia ſunt, perhibeique alios horum propter nimiam hebetudinem in deſperationem cecidiſſe, alios ob hoc ad Paganos fugiſſe; tibi hoc committimus decernendum, nimirum, qui loca, & tempora religionis g 4 illius, & modum culpæ, nec non & pœnitentiam, & gemitus hominum ad confeſſionem venientium præſens poſitus inſpicere vales.

f al. gerunt, aliquot manuſcr.
g al. regionis, aliquot manuſcr.

¶ Pith. 2. *Papa*.] Add. V. C. *Rodulfo Bituricenſi*.
3. *Egerunt*.] V. C. *legerunt*.
4. *Tempora Religionis*.] V. C. *tempus regionis*.

C. IV. *De eodem.*

Item ex Concilio Laodicenſi, c. 2. (*a. an.* 320. *in Phrygia Pacatiana*.)

HIs h, qui diverſorum peccatorum lapſus incurrunt, & orationem a, confeſſione, ac pœnitentia 5 malorum ſeorum perfectam converſionem demonſtrant, pro qualitate peccati, pœnitentiæ tempus attribuendum eſt, propter miſericordiam, & bonitatem Dei. Qui ergo hujuſmodi ſunt, revocandi, & ad communionem ſunt applicandi.

h Burch. l. 19. c. 41. Ivo p. 15. c. 56.

§ Corr. Rom. a Oratione] ἐν προσευχῇ ἐπιμένουσι τῇ προσευχῇ τῆς ἐξομολογήσεως καὶ μετανοίας, *quod Dionyſius vertit*, & perſeverantes 6 in oratione confeſſionis, & pœnitentiæ: *cujus verſio proxime accedit ad verba Græca, etiam in* caterie

cæteris hujus capitis partibus, quam priſca, quamvis in hac etiam ſententia conſiſtit.

¶ Ver. 5. *Orationi, confeſs. ac pœnitentiæ.*] V. C. *inſtent orationi Confeſſionis, & pœnitentiæ.*

o. *Et perſeverantes.*] Priſca verſio, qua uſus eſt Gratianus, *& inſtanter, &c.*

C. V. *Epiſcopi arbitrio pro qualitate peccati pœnitentiæ tempora diſtribuantur.*

l In Africa.c.20.

Item ex Concilio Carthaginenſi III. *cap.* 3. l
(an. 397. *in Africa.*)

m Burch. l. 19. c. 40. Ivo p. 15. c. 30.

PŒnitentibus m ſecundum differentiam peccatorum Epiſcopi arbitrio pœnitentiæ tempora decernantur.

C. VI. *Sine perſonarum acceptione imploranti pœnitentia detur.*

Item ex Concilio Carthaginenſi IV. *c.* 74.
(an. 398. *in Africa.*)

l Burch. l. 19. cap. 33. & 38. Ivo p. 15. c. 6.7. 10. & 13.
m al. perſona.
n ibid. cap. 76.
o Cap. 80.
p Cap. 81.
q Cap. 82.
r Cap. 83.
s Cap. 73.

SAcerdos l pœnitentiam imploranti abſque perſonarum m acceptione pœnitentiam ſecundum leges injungat. § 1. Negligentiores n vero pœnitentes tardius reconcilientur. § 2. Omni autem o tempore jejunii manus pœnitentibus a Sacerdotibus imponantur. § 3. Diebus p autem remiſſionis pœnitentes genua flectant, & mortuos q in Eccleſiam α ferant, & ſepeliant. § 4. Die autem Dominico β non jejunent. Nam qui Dominico die r ſtudioſe jejunat, non creditur eſſe Catholicus. § 5. Pœnitentes s vero, qui leges pœnitentiæ attente exequuntur, ſi caſu in itinere, vel in mari mortui fuerint, ubi eis ſubveniri non poteſt, memoria eorum 8 & oblationibus, & orationibus commendetur.

§ Corr. Rom. α In Eccleſiam] *In recentiore Colonienſi Conciliorum editione legitur,* Eccleſiæ afferant. *In antiquioribus vero editionibus, & duobus Vaticanis codicibus ſic habet integer locus,* mortuos Eccleſiæ pœnitentes afferant, & ſepeliant.

β Die autem Dominico] *Pro his uſque ad vocem,* Catholicus, *in can. 46. hæc leguntur:* Qui Dominico die ſtudioſe jejunat, non credatur Catholicus.

¶ Ibid. 7. *In Eccleſiam.*] Concil. Carthag. IV. *cap.* 80. 82. 76.

8. *Memoria eorum.*] Concil. Tolet. XI. c. 10.

C. VII. *Tempus pœnitentiæ pro qualitate peccati impendatur.*

Unde in octava Synodo *legitur.* (imo in Regul. Breviorib. B. Baſilii, *c.* 106. c. an. 371. *in Ponto.*)

PRo qualitate delicti tempus pœnitentiæ impendatur.

§ Corr. Rom. *Videtur potius ſumptum ex regulis brevioribus B. Baſilii, c. 106. quod notatum alibi eſt evenire in iis capitibus, quæ in octava Synodo citantur.*

C. VIII. *Tempus, & modus pœnitendi delinquentibus, præſidentium imponatur judicio.*

t Smaragdus in regulis B. Benedicti, c. 24.

Idem t, (imo ex eod. B. Baſil. *de Inſtitut. Monach. c.* 90. c. an. 371. *ibid.*)

HOc ſit in judicio poſitum eorum, qui præſunt, vel quanto tempore, vel quali modo pœnitere debeant, qui delinquunt: quia ætas, & eruditio multam haberi facit differentiam pœnæ.

§ Corr. Rom. *Caput hoc habetur in libello beati Baſilii de inſtitutis Monachorum, Ruffino interprete, c. 90. Ibi enim ultima interrogatio eſt hæc:* Qualibus correptionibus uti oportet inter fratres ad emendationem eorum, qui delinquunt? *Reſponſio:* Hoc ſit in judicio poſitum eorum, qui præſunt, vel quanto, &c. *Itaque ex interrogatione, & reſponſione confectum eſt hoc caput, ſicut & duo ſequentia, quæ apud eundem Ruffinum leguntur.*

3 pt. Gratian. *Quo affectu pœnitentem ſuſcipere, & impœnitentem abjicere debeamus, ex eadem Synodo evidenter oſtenditur, cum dicitur.* (imo ex eod. B. Baſil. *ibid. cap.* 24. c. an. 371. *ibid.*)

C. IX. *Intimo charitatis affectu pœnitentem debemus ſuſcipere.*

u Burch. l. 19. c. 39. Ivo p. 15. c. 53.
x Luc. 15.
y al. qui jurig.

PŒnitentem u ex corde im oportet ſuſcipi, ſicut Dominus oſtendit x, cum dicit, quia y convocavit amicos ſuos, & vicinos, dicens: Congratulamini mihi, quia inveni ovem meam, quam perdideram.

§ Corr. Rom. Burchardus, *& Ivo citant ex dictis Baſilii Epiſcopi, & in regulis illius brevioribus, numero 8. eſt ſententia hujus capitis: quod tamen acceptum videtur ex cap. 24. ejuſdem libelli de inſtitutis Monachorum. Ubi ſecunda interrogatio ſic habet:* Pœnitentes ex corde quomodo debent ſuſcipi, pater? *Reſponſio.* Sicut Dominus oſtendit, cum dicit, qui convocavit, &c.

C. X. *Pœnitentes legem Dei diligant, iniquitatem odio habeant.*

Item. (imo ex eod. B. Baſil. *ibid. cap.* 19. c. an. 371. *ibid.*)

z Pſal. 118.
a 2. Corinth. 7

AFfectum illum in ſe recipiat pœnitens, quem gerebat ille, qui dixit z: *Iniquitatem odio habui, & abominatus ſum;* ſed & ea, quæ ſcripta ſunt in ſexto Pſalmo, atque in quamplurimis aliis: ſed & illa, quæ Apoſtolus dicit ad eos, qui ſecundum Deum contriſtati ſunt: *Quantam,* inquit, a *operatum eſt hoc ipſum in vobis ſollicitudinem, ſed excuſationem, ſed indignationem, ſed æmulationem, ſed vindictam. In omnibus exhibuiſtis vos caſtos α eſſe negotio.* Sed & in his ipſis, in quibus deliquit, agere multa contraria: ſicut & Zachæus fecit.

§ Corr. Rom. *Sententia hujus capitis eſt in regulis brevioribus, num. 5. Acceptum tamen videtur ex cap. 19. ejuſdem commemorati libelli, in quo eſt hæc interrogatio:* Quomodo quis debet pœnitere in unoquoque delicto? *Reſponſio.* Affectum illum in ſe recipiens, quem gerebat ille, qui dixit: Iniquitatem, &c.

α Caſtos] *Antea legebatur,* castos. *Emendatum eſt ex libello Ruffini: in vulgata eſt,* incontaminatos. *Græce* ἁγνούς.

C. XI. *Impœnitentes tanquam Ethnici habeantur.*

Item. (imo ex eod. B. Baſil. *ibid. c.* 24. c. an. 371. *ibid.*)

b Burch. l. 19. c. 64. Ivo p. 15. c. 78.
c Matth. 18.
d 2. Theſſ. 3.

ERga eum b, qui peccata ſua non punit, tales eſſe debemus, ſicut Dominus præcepit, c dicens: *Sit tibi ſicut ethnicus, & publicanus.* & ſicut Apoſtolus docuit dicens: d *Subtrahite, vos ab omni fratre ambulante inordinate, & non ſecundum traditionem, quam tradidimus vobis.*

§ Corr. Rom. *Hoc etiam habetur in regulis brevioribus, numero 9. In eodem vero libello, cap. 24. ultima interrogatio eſt hæc:* Erga eum, qui non pœnitet pro peccato, qualiter eſſe debemus, pater? *Reſponſio.* Sicut præcepit Dominus dicens: Sit tibi, &c. *Apud Burchardum, & Ivonem, qui hoc citant ex dictis Auguſtini, initium ſic habet.* Erga eum, qui pro peccato commiſſo non pœnitet, tales, &c. *quod magis conveniens cum præditta interrogatione, quam quomodo eſt apud Gratianum.*

C. XII. *Melius eſt errare in miſericordia remittendi, quam in ſeveritate ulciſcendi.*

Item Joannes Chryſoſtomus, *id eſt, auctor operis imperfecti, hom.* 43. *ad c.* 23. *Matthæi.*
(c. an. 400.)

e Matth. 23.
f medicam.
g al. facitudo, dicendo.
h al. futuri,
i al. dare.

ALligant e autem onera gravia, & importabilia &c. Tales ſunt nunc etiam Sacerdotes, qui omnem juſtitiam populo mandant, & ipſi nec modice f ſervant; videlicet non ut facientes g ſint juſti, ſed ut dicentes appareant juſti. Tales ſunt, & qui grave pondus venientibus ad pœnitentiam imponunt: qui dicunt, & non faciunt. & ſic, dum pœna præſentis pœnitentiæ fugitur, contemnitur pœna peccati futura h. Sicut enim ſi faſcem ſuper humeros adoleſcentis, quem non poteſt bajulare, poſueris, neceſſe habet, ut aut faſcem rejiciat, aut ſub pondere confringatur: ſic & homini, cui grave pondus pœnitentiæ imponis, neceſſe eſt, ut aut pœnitentiam tuam rejiciat, aut ſuſcipiens, dum ſufferre non poteſt, ſcandalizatus amplius peccet. Deinde etſi erramus modicam pœnitentiam imponentes, nonne melius eſt propter miſericordiam rationem reddere i, quam propter crudelitatem? Ubi enim paterfamilias largus eſt, diſpenſator non debet eſſe tenax. Si Deus benignus eſt, ut quid Sacerdos ejus auſterus? Vis apparere α ſanctus? circa vitam tuam eſto auſterus, circa alienam benignus.

§ Corr. Rom. α Vis apparere] *Locupletatus eſt hic locus ex indicata homilia: cum antea legeretur,* ut quid Sacerdos ejus auſterus vult apparere.

C. XIII. *Calendarum obſervationes agere non licet.*

Item Martinus Bracarenſis *c.* 74.
(c. an. 570. *in Hiſpania.*)

k Polyc. l. 6. t. 12. Burch. l. 10. c. 15. Ivo p. 11. c. 42.

k NOn α licet iniquas obſervationes agere Calendarum, & otiis vacare gentilibus, neque lauro, aut viriditate arborum cingere domos: omnis enim hæc obſervatio paganiſmi eſt.

C. XIV. *Anathema ſit, qui ritum Paganorum, & Calendarum obſervat.*

Unde Zacharias Papa *in Concilio Romano c.* 9.
(an. 743. *Romæ.*)

l Polycarp. ib. Burch. l. 10. c. 16. Ivo p. 11. c. 43.

SI quis 9 Calendas l Januarias, & brumam ritu Paganorum colere, vel aliquid plus novi facere propter novum annum, aut menſas cum dapibus, vel epulis in domibus præparare, & per vicos, & plateas cantiones, & choros ducere præſumpſerit, quod magna iniquitas eſt coram Deo, anathema ſit.

§ Corr. Rom. *Hoc eſt caput nonum in Concilio Romano a Zacharia habito, quod aſſervatur in Vaticana Bibliotheca. & inde nonnulla ſunt emendata, & addita. De hac autem ſuperſtitio-*

Digitized by Google

ſtitione Bonifacius Legatus Germaniæ epiſt. 6. *quæ eſt in ſecundo tomo Conciliorum, ad ipſum Zachariam multa ſcribit: cui Zacharias ultima epiſtola reſpondens, mentionem hujus Concilii videtur facere his verbis:* Et quia per inſtigationem diaboli iterum pullulabant, a die, qua nos juſſit divina clementia (quanquam immeriti exiſtamus) Apoſtoli vicem gerere, illico omnia hæc amputavimus. *Item prohibentur pluribus verbis in commune, quæ ſexta Synodo adſcribuntur c.* 61. *Et multa in hujuſmodi ſuperſtitionem ſcribit Tertull. in libro de Idololatria, & alii graves auctores.*

n Vel aliquid plus non faceret propter novum annum] *Hæc non ſunt in codice iſtius Concilii Vaticano.*

¶ Part. 9. *Si quis.*] *Vide Tertull. de Idololatria.*

C. XV. *Infirmitatibus hominum incantationes nihil remedii præſtant.*

m In Turonenſi 3. c. 42. & in adjectis Capit. c. 94. **Item Auguſtinus.** m [*imo in Conc. Turon. III. c.* 42. *an.* 813. *in Gallia.*]

n Polyc. l. 6. Burch. l. 10. c. 42. Ivo p. 11. c. 63. ADmoneant n Sacerdotes fideles populos, ut noverint magicas artes, incantationeſque quibuſlibet infirmitatibus hominum nihil remedii poſſe conferre, non animalibus languentibus, claudicantibuſve, vel etiam moribundis quidquam mederi: non α ligaturas oſſium, vel herbarum cuiquam mortalium adhibitas prodeſſe: ſed hæc eſſe laqueos, & inſidias antiqui hoſtis, quibus ille perfidus genus humanum decipere nititur. Et ſi quis β hæc exercuerit, Clericus degradetur, Laicus anathematizetur.

¶ Corr. Rom. *Caput hoc Burchardus, & Ivo citant ex dictis Auguſtini, apud quem ſimilia reperiuntur in iis, quæ allata ſup. ead. q.* 5. *nec mirum. Sed eadem omnia verba præter ultimam clauſulam leguntur in Concilio Turonenſi 3. c.* 41. *& in adjectis Capitularibus c.* 94.

α Non ligaturas] *Hinc uſque ad verſ.* prodeſſe, *ſunt addita ex Concilio, & Capitularibus.*

β Et ſi quis hæc] *Poſtrema hæc tota clauſula non legitur in Concilio, neque in Capitularibus, ſed apud Burch. & Ivonem.*

C. XVI. *Dies Ægyptiaci, & Januarii Calendæ non ſunt obſervandæ.*

Item Auguſtinus. (*forte c. an.* 421. *in Africa.*)

o Polyc. l. 6. t. 10. NOn obſervetis o dies, qui dicuntur Ægyptiaci, aut Calendas Januarii, in quibus cantilenæ quædam, & commeſſationes, & ad invicem dona donantur, quaſi in principio anni, boni fati augurio, aut aliquos menſes, aut tempora, aut dies, aut annos, aut Lunæ, Soliſque curſum, quia qui has, & quaſcunque divinationes, aut fata, aut auguria obſervat, aut attendit, aut conſentit obſervantibus, inutiliter, & ſine cauſa, magis ad ſui damnationem, quam ad ſalutem tendit: ſive qui per quoſdam numeros litterarum, & Lunæ, & per Pythagoricam necromantiam ægrotantium vitam, vel mortem, vel proſpera, vel adverſa futura requirunt, ſive qui attendunt ſomnialia ſcripta, & falſo Danielis nomine intitulata, & ſortes, quæ dicuntur ſanctorum Apoſtolorum, & auguria avium, aut aliqua pro domo facienda, aut propter conjugia copulanda, aut in collectionibus herbarum carmina dicunt, aut phylacteria pro quavis infirmitate ſcripta, ſuper homines, vel animalia ponunt, præter ſymbolum, & orationem Dominicam,
p al. &. aut magicis falſitatibus in p grandinarum tempeſtatibus credunt. Qui autem talibus credunt, aut ad eorum domum eunt, aut ſuis domibus introducunt, ut interrogent, ſciant ſe fidem Chriſtianam, & baptiſmum prævaricaſſe, & ut paganum, & apoſtatam, id eſt, retro abeuntem, & Dei inimicum, iram Dei graviter in æternum incurriſſe, niſi Eccleſiaſtica pœnitentia emendatus Deo reconcilietur. Dicit enim Apoſtolus q: *Sive manducatis, ſive*
q 1. Cor. 10. Actor. 17. *bibitis, ſive aliquid aliud facitis, in nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti facite, in quo vivimus, movemur, & ſumus.*

¶ Corr. Rom. *In pleriſque vetuſtis exemplaribus eſt tantum, Item. & in Polycarpo etiam refertur ſine auctoris nomine.*

C. XVII. *Grave peccatum eſt dies obſervare, vel menſes, & annos.*

De temporum quoque obſervationibus ſcribit Auguſtinus in Enchiridio α *c.* 79. (*forte c. an* 421. *ibid.*)

r Beda Galat. 4. Ivo p. 11. c. 10. Pann. l. 8. c. 80. QUis æſtimaret r, quam magnum peccatum ſit dies obſervare, & menſes, & annos, & tempora (ſicut obſervant, qui certis diebus, ſive menſibus, ſive annis volunt, & nolunt aliquid inchoare, eo quod ſecundum vanas doctrinas hominum fauſta, vel infauſta exiſtiment
s Galat. 4. tempora) niſi hujus mali magnitudinem ex timore Apoſtoli penſaremus? qui talibus ait s: *Timeo, ne forte ſine cauſa laboraverim in vobis.* Item *ſuper epiſtolam ad*
t Beda ibid. Ivo p. 11. c. 15. *Galatas, ad cap.* 4. t. §. 1. Intelligat β lector ad tantum periculum animæ pertinere ſuperſtitioſas temporum obſervationes, ut huic loco ſubjecerit Apoſtolus: *Timeo, ne forte ſine cauſa laboraverim in vobis.* Quod quamvis tanta celebritate, atque auctoritate per orbem terrarum in Eccleſiis legatur, plena ſunt tamen conventicula noſtra hominibus, qui tempora rerum agendarum a Mathematicis accipiunt. Jam vero, ne aliquid inchoetur aut ædificiorum, aut hujuſmodi quorumlibet operum, diebus, quos Ægyptiacos vocant, ſæpe etiam nos monere non dubitant.

¶ Corr. Rom. α Enchiridio] *Expunctæ ſunt voces, quæ ſequebantur,* id eſt, manuali libro. *Abſunt enim a vetuſtioribus.*

β Intelligat] *B. Auguſtinus ea, tamen ex verba Apoſtoli ad Gal.* 4. Dies obſervatis, & menſes, & tempora, & annos: *ipſa rem ad Gentiles, quam ad Judæos referri poſſe demonſtret, tamque ſubjungit.* Ergo eligat lector, utram volet ſententiam, dummodo intelligat ad tantum &c.

C. XVIII. *Sine incantatione herbas, vel petras licet habere.*

Item Hieronymus. (*forte c. an.* 400.)

u Polyc. l. 6. t. 18. Burch. l. 10. c. 50. Ivo p. 11. c. 75. DÆmonium u ſuſtinenti licet petras, vel herbas habere ſine incantatione.

¶ Corr. Rom. *Burchardus etiam, & Ivo citant ex dictis Hieronymi, ſed Polycarpus auctorem non nominat.*

CAUSA XXVII.

QUidam votum caſtitatis habens deſponſavit ſibi uxorem: illa priori conditione renuntians transtulit ſe ad alium, & nupſit illi: ille, cui prius deſponſata fuerat, repetit eam.

1. *Hic primum quæritur, an conjugium poſſit eſſe inter voventes.*

2. *Secundo, an liceat ſponſæ a ſponſo recedere, & alii nubere.*

AN CONJUGIUM POSSIT ESSE INTER VOVENTES.

QUÆSTIO I.

1 gr. QUod voventes matrimonia contrahere non poſſint, multis auctoritatibus probatur.

C. I. *Excommunicentur viduæ, quæ religioſo habitu abjecto nuptias elegerunt.*

In Concilio namque Carthaginenſi IV. cap. ult. ſtatutum invenitur de viduis, quæ profeſſam a continentiam prævaricatæ ſunt. (*an.* 398. *in Africa.*)

a al. profeſſa.

SIcut bonum b eſt caſtitatis præmium, ita & majori obſervantia, & præceptione cuſtodiendum eſt, ut ſi quæ viduæ, quantumlibet adhuc in minoribus annis poſitæ, & immatura ætate a viro relictæ, ſe devoverint Domino, & veſte laicali abjecta ſub teſtimonio Epiſcopi, & Eccleſiæ in religioſo habitu apparuerint, poſtea vero ad nuptias ſeculares tranſierint, ſecundum Apoſtolum c damnationem habebunt, quia fidem caſtitatis, quam Domino voverunt, irritam facere auſæ d ſunt. Tales ergo perſonæ Chriſtianorum communione ſequeſtrentur, neque β convivio cum Chriſtianis communicent. Nam ſi adulteræ γ conjuges viris ſuis obnoxiæ, quanto magis viduæ, quæ religioſitatem mutaverunt, crimine adulterii notabuntur, ſi devotionem, quam Deo ſponte, non coactæ obtulerant, libidinoſa corruperint voluptate, & ad ſecundas nuptias tranſitum fecerint. Quæ etſi violentia irruente ab aliquo oppreſſæ e fuerint, at poſtea delectatione libidinis permanſere ſe conjugum raptori, vel violento viro conſenſerint, damnatione ſuperius comprehenſæ teneantur f obnoxiæ. De talibus ait Apoſtolus g: *Cum luxuriatæ fuerint, nubere volunt, habentes damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt.*

b Burc. l. 8. c. 30. Ivo p. 7. cap. 38. & 147.

c 1. Tim. 5.

d al. niſæ.

e al. præcepta.

f al. tenebuntur.

g 1. Tim. 5.

¶ Corr. Rom α Immatura] *In variis Conciliorum editionibus, & duobus Vaticanis codicibus, & Sorienſi Regia legitur,* matura. *Ivo habet,* in matura.

β Neque convivio] *Sic eſt emendatum ex manuſcriptis Gratiani exemplaribus, expunctis verbis illis,* donec ad bonum, quod ceperant, revertantur: *quæ ex capite ſequenti videntur huc fuiſſe translata. In Conciliorum autem impreſſis, & manuſcriptis codicibus legitur:* Tales ergo perſonæ ſine Chriſtianorum communione maneant, quæ etiam nec in convivio cum Chriſtianis communicent.

γ Adulteræ] *Sic eſt emendatum ex memoratis Conciliorum exemplaribus. Nam antea legebatur:* Nam ſi adulteræ conjuges reæ ſunt, ſi ſuis obnoxiæ viris non fuerint; quanto &c.

C. II. *De viduis, & virginibus, quæ a religionis propoſito diſcedunt.*

Item ex epiſtola Gregorii miſſa ad Bonifacium. (*c. an.* 739. *Roma, in Germaniam.*)

h Sent. 4. diſt. 38. Anſ. l. 11. c. 177. Burch. l. 8. c. 45. Ivo p. 7. cap 63. Pann. l. 3. c. 204. VIduas h a propoſito diſcedentes viduitatis, ſuper quibus nos conſulere voluit dilectio tua, frater chariſſime, credo te noſſe a ſancto Paulo i, & a multis ſanctis Patribus, niſi convertantur, olim eſſe damnatas. Quas & nos Apoſtolica auctoritate damnendas, & a communione fidelium, atque a liminibus Eccleſiæ arcendas fore cenſemus, uſquequo obediant Epiſcopis ſuis, & ad bonum, quod

i 1. Tim. 5.

quod cœperunt, incitæ, aut voluntarie receptantur. §. 1. De virginibus autem non velatis, ſi deviaverint, a lauda- memoriæ prædeceſſore noſtro Papa Innocentio taliter decre-

u Inf. ead. hæ me.

tum habemus u: *Hæ vero, quæ necdum ſacro velamine tectæ, tamen in propoſito virginali ſemper ſe ſimulaverunt permanere, licet velatæ non fuerint, ſi nupſerint, aliquanto tempore his agenda pœnitentia eſt: quia ſponſa earum a Domino tenebatur. Si enim inter homines ſolent bonæ fidei contractus nulla ratione diſſolvi, quanto magis iſta pollicitatio, quam cum Deo pepigit, ſolvi ſine vindicta non poterit* &c. §. 2 Si virgines nondum velatæ taliter pœnitentia publica puniuntur, & a cœtu fidelium uſque ad ſatisfactionem ſecluduntur, quanto magis viduæ, quæ perfectioris ætatis, & maturioris ſapientiæ, atque conſilii exiſtunt, virorumque conſortio multoties uſæ ſunt, & habitum religionis aſſumpſerunt, & demum apoſtataverunt, atque ad priorem vomitum ſunt reverſæ, a nobis, & ab omnibus fidelibus a liminibus Eccleſiæ, & a cœtu fidelium uſque ad ſatisfactionem ſunt eliminandæ, &

l 1. Cor. 5.

carceribus tradendæ, qualiter juxta Apoſtolum l Paulum tradentes hujuſmodi hominem Satanæ, ut ſpiritus ejus ſalvus ſit in die Domini? De talibus enim & Dominus per

m Deut. 13.
n Pſal. 57.

Moyſem loquitur dicens m: *Auferte malum de medio veſtri.* De quibus & per Prophetam ait n. *Lavabitur juſtus, cum viderit vindictam: manus ſuas lavabit in ſanguine peccatoris.* De talibus namque, & eorum ſimilibus, atque eiſdem

o Rom. 1.

conſentientibus dicitur o: *Quia non ſolum qui faciunt, ſed etiam qui conſentiunt facientibus, rei ſunt.*

¶ Corr. Rom. *Sic etiam citant veteres collectores. Habetur autem, & paulo etiam copioſius in Capitularibus adjectis c. 215.*

C. III. *Tranſire non poſſunt viduæ, & virgines poſt religionis propoſitum ad nuptias.*

Item ex decreto Gelaſii Papæ *ad Siciliitenſes Epiſcopos miſſo c. 9.* (imo Symmachus in Epiſt. ad Cæſarium cap. 5. an. 502. *Romæ in Galliam.*)

p Polyc. l. 4 c. 35. Fu... l. 8. c. 46. Ivo p. 7. cap. 64. & 174. Pann. l. 3. c. 213.

NEque p viduas ad nuptias tranſire patimur, quæ in religioſo propoſito diuturna obſervatione permanſerunt. Similiter virgines nubere prohibemus, quas annis plurimis in monaſteriis ætatem peregiſſe contigerit.

¶ Corr. Rom.) Burchardus & Ivo par. 7. c. 64. citant item ut Gratianus, ſed rurſus Ivo eadem parte, c. 144. ex Gelaſio ad Cæſarium, c. 4. Extat autem in Epiſtola Symmachi ad Cæſarium, c. 4. eumque citat Polyc.

C. IV. *Ex quolibet ſenſu corporis mulier corrumpi poteſt.*

Item Cyprianus *ad Pomponium de virginibus.* (c. an. 257. *in Africa.*)

NEc aliqua 1 putet ſe poſſe hac excuſatione defendi, quod inſpici, & probari poſſit, an virgo ſit: cum & manus obſtetricum, & oculi ſæpe fallantur: & ſi incorrupta inventa fuerit virgo ea parte, qua mulier poteſt eſſe, potuerit tamen ex alia corporis parte peccaſſe, quæ corrumpi poteſt, & tamen inſpici non poteſt. Certe ipſe concubitus, ipſe complexus, ipſa confabulatio, & oſculatio 2, & conjacentium duorum turpis, & fœda dormitio, quantum dedecoris, & criminis confitentur? Si ſuperveniens maritus ſponſam ſuam jacentem cum altero videat,

q al. livorem.

nonne indignatur, & fremit, & per zeli dolorem q fortaſſis & gladium in manum ſumit? Quid Chriſtus Dominus, & judex noſter, cum virginem ſuam ſibi dicatam, & ſanctitati ſuæ deſtinatam, jacere cum altero cernit, quam indignatur, & iraſcitur? & quas pœnas inceſtis ejuſmodi conjunctionibus comminatur? Cujus ut gladium ſpiritalem, & venturum judicii diem unuſquiſque fratrum poſſit evadere, omni conſilio providere, & laborare debemus.

¶ Pith. 1. *Nec aliqua.*) *Cap. pen. extr. de probat.*
2. *Oſculatio.*) *V. C. inoculatio.*

C. V. *De eodem.*

Idem *in eadem epiſtola.* (c. an. 257. *ibid.*)

QUod ſi 3 pœnitentiam hujus illiciti concubitus ſui egerint, & a ſe invicem receſſerint, inſpiciantur iterum virgines ab obſtetricibus diligenter: & ſi virgines inventæ fuerint, accepta communione ad Eccleſiam admittantur: hac tamen interminatione, ut ſi ad eoſdem maſculos poſtmodum reverſæ fuerint, aut ſi cum eiſdem in una domo, & ſub eodem tecto ſimul habitaverint, graviore cenſura ejiciantur, nec in Eccleſiam poſtmodum facile recipiantur. Si autem de eis aliqua corrupta fuerint, & deprehenſa, agant pœnitentiam plenam: quia quæ hoc crimen admiſit, non mariti, ſed Chriſti adultera eſt. & ideo æſtimato juſto tempore, poſtea exomologeſi facta ad Eccleſiam redeat. Quod ſi obſtinate perſeverant, nec ſe ab invicem ſeparent, ſciant ſe cum hac ſua impudica obſtinatione nunquam a nobis admitti in Eccleſiam poſſe: ne exemplum cæteris ad ruinam deliſtis ſuis facere incipiant, nec putent ſibi vitæ, aut ſalutis conſtare rationem, ſi Epiſcopis, & Sacerdotibus obtemperare noluerint.

¶ Corr. Rom. a Itatum) *In codicibus Cypriani impreſſis, & alio manuſcripto, qui Romæ ad operum ipſius emendationem collati fuerunt, legitur,* interim: *quæ varietas notatur etiam in gloſſa.*

¶ Pith. 3. *Quod ſi.*) Vide S. Ambroſ. *Epiſt.* 64. & S. Auguſt. *de hæreſ. Manich.*

C. VI. *Clericus deponatur, Laicus excommunicetur, qui cum Sanctimoniali mœchatus fuerit.*

Item ex ſexta Synodo in Trullo, cap. 4. (an. 692. *Conſtantinopoli.*)

SI quis Epiſcopus, Presbyter, Diaconus, aut Subdiaconus, aut Lector, aut Pſalmiſta, aut Oſtiarius cum muliere ſanctificata Deo mœchatus fuerit, deponatur: quia ſponſam Chriſti corrupit: ſi vero Laicus, excommunicetur.

C. VII. *Viduæ, & puellæ, quæ poſt religionis habitum nubunt, a communione ſuſpenduntur.*

Item ex Concilio Toletano IV. *c. 8.* (imo Pariſienſi V. *c. 13. an. 615. in Gallia.*)

DE r viduis, & puellis, quæ habitum religionis in domibus propriis tam a parentibus, quam per ſe mutaverunt, ſi poſtea contra inſtituta patrum, vel præcepta canonum conjugia crediderint copulanda, tam diu utrique s habeantur a communione ſuſpenſæ t, quouſque quod illicite perpetraverunt, emendent. Quod ſi emendare neglexerint, a communione, & omnium Chriſtianorum convivio perpetuo ſint ſequeſtratæ. — r Capit. lib. 7. cap. 338. Burch. l. 8. c. 48. Ivo p. 7. c. 80. s al. utrique. t al. ſuſpenſi.

¶ Corr. Rom. *In Concilio Toletano non eſt inventum. Eſt autem lib. 7. Capitular. c. 338.*

C. VIII. *De eodem.*

Item ex Concilio Martini Papæ. (imo Triburienſi *c. 25. an. 895. in Germania.*)

VIduas u autem velare Pontificum nullus attentet, ſicut ſtatutum eſt in decretis Gelaſii Papæ capitulo a XIII. quod nec auctoritas divina 4, nec canonum forma præſtituit. Quod ſi propria fuerit voluntate continentiam profeſſa, in ejuſdem Gelaſii capitulo XXI. legitur, ejus intentio ſi ſe reddat rationem Deo: quia ſicut, ſecundum Apoſtolum x, ſi ſe continere non poterat, nullatenus nubere vetabatur, ſic ſecum habita deliberatione promiſſam fidem pudicitiæ Deo debet cuſtodire. Nos ß autem auctoritate Patrum fulti, in hoc ſancto Concilio ſancimus, & libera judicamus, ſi ſponte velamen, quamvis non conſecratum, ſibi impoſuerit, & in Eccleſia inter velatas Deo oblationem obtulerit, velit nolit, ſanctimoniæ habitum ulterius habere debet, licet ſacramento confirmare velit, eo tenore, & ratione ſibi velamen impoſuiſſe, ut iterum poſſet deponere. — u Anſ. l. 7. c. 200. Burch. l. 8. c. 30. Ivo p. 7. cap. 35. Pann. l. 3. c. 197. x 1. Cor. 7.

¶ Corr. Rom. *Abeſt caput hoc a nonnullis Gratiani exemplaribus. Burchardus, & Ivo citant ex Concilio Moguntino, cap. VI. Habetur in Concilio Triburienſi, c. 25. In hoc autem capite, & duobus ſequentibus citantur decreta Gelaſii, ut ſunt in codice Canonum.*

a Capitulo XIII.) *Sic eſt in codice canonum: in epiſtola vero ejuſdem primæ Epiſcopis per Lucaniam eſt c. XV. ſicut paulo poſt, quod eſt in capitulo XI. in eodem codice, in epiſtola eſt, c. XXIII.*

ß Nos autem) *In Concilio Triburienſi legitur:* Qua auctoritate paterna fulti ſententiæ in hoc ſacro conventu ſancimus, &c. *Hæc vero eadem de vidua, quæ ſibi ſponte velamen non conſecratum impoſuit, habentur in Decretalibus, c. viduas, tit. de regul. Quod in codicibus impreſſis citatur ex Concilio Arelatenſi. In prima autem collectione, & veteribus codicibus Gregorianis ex Aurelianenſi.*

¶ Pith. 4. *Divina.*) Add. 3. V. C. *delegat.*

C. IX. *De his, quæ votum virginitatis habentes nubunt, necdum ſacro velamine tectæ.*

Item ex decretis Innocentii Papæ, *c. 20. in codice canonum, & epiſtola 2. ad Victricium, c. 13. y* (an. 404. *Romæ in Galliam.*) — y Et in Conc. Toronico 2. c. 21.

HÆ z vero, quæ a necdum ſacro velamine tectæ, tamen in propoſito virginali ſemper ſe permanere ſimulaverunt, licet velatæ non fuerint, ſi forte nupſerint, his agenda a aliquanto tempore pœnitentia eſt, quia ſponſio earum a Domino tenebatur. Si enim inter homines ſolet bonæ fidei contractus nulla ratione diſſolvi, quanto magis ſi iſta pollicitatio, quam cum Deo pepigit, ſolvi ſine vindicta non debet b? Nam ſi Apoſtolus c illas c, quæ a propoſito viduitatis diſceſſerant, dixit eas habere condemnationem, quia primam fidem irritam fecerunt, quanto magis virgines, quæ pactionis ſuæ fidem d minime ſervaverunt? — z Supra ead. viduas. §. hæ vero. a Polyc. l. 4 c. 35. Burch. l. 8 c. 12. Ivo p. 7. c. 18. b al. poteſt? c 1. Tim. 5. d al. prioris pactionis fidem.

¶ Corr. Rom. a His agenda) *Sic eſt emendatum ex codice canonum, epiſtola, & Concilio Turonico: & ſic legitur ſupra ead.*

ead. c. viduas. *Hoc enim loco etiam in manuſcriptis erat*, ad agendam aliquanto tempore pœnitentiam ſit liberum.
¶ PITH. 5. *Se permanere.*] V. C. *manere*.
6. *Magis.*] Abeſt a V. C.
7. *Debet.*] a. V. C. *poterit*.
8. *Illas.*] V. C. *Paulus*.
9. *Dimit.*] a. V. C. *divertit eas*.
10. *Condemnationem.*] 3. V. C. *damnationem*.
11. *Magis.*] Abeſt in 3. V. C.
12. *Paſſionis &c.*] V. C. *prioris promiſſionis fidem frangere ſunt viſæ*. al. *conatæ*.

C. X. *Non ſunt admittendæ ad pœnitentiam virgines ſacræ, ſi publice poſtea nupſerint.*

u In Concilio Turonico, ibid.

Item ex decreto u Ejuſdem, *cap.* 19. *in codice canonum in epiſtola autem ad Victricium, c.* 12. (*an.* 404. *Roma in Galliam.*)

f Sent. 4. diſt. 38. Polyc. lib. & l. 6. tit. 20. Burch. l. 8. cap. 13. Ivo p. 7. c. 17.

QUæ Chriſto f ſpiritualiter nubunt α, & a Sacerdote velantur, ſi publice poſtea β nupſerint, non eas admittendas eſſe ad pœnitentiam agendam, niſi hi, quibus ſe junxerant, mundo 13 receſſerint. Si enim de hominibus hæc ratio cuſtoditur, ut quæcunque vivente viro alteri nupſerit, adultera habeatur, nec ei agendæ pœnitentiæ licentia concedatur, niſi unus de eis fuerit defunctus: quanto magis de illa 14 tenenda eſt, quæ ante immortali ſe ſponſo conjunxerat, & poſtea ad humanas nuptias tranſmigravit?

§ Corr. Rom. α Nubunt] *In antiqua editione Conciliorum, & epiſtolarum, & codice canonum impreſſo legitur*, nupſerint: *ſed in duobus ipſius manuſcriptis*, nubunt: *poſt quod verbum in omnibus ſequitur*, & a Sacerdote velantur, *ideoque ſunt addita*.

β Si publice poſtea] *In epiſtolis olim Coloniæ, ac Lutetiæ impreſſis legitur*, ſi poſtea nupſerint, vel publice, vel occulte corruptæ fuerint. *In editione Conciliorum Colonienſi duobus, & tribus tomis*, ſi poſtea vel nupſerint publice, vel occulte corruptæ fuerint. *In poſtrema autem quatuor tomorum*, ſi poſtea 15 vel publice nupſerint, vel ſe clanculo corruperint.

¶ PITH. 13. *A Mundo.*] 2. V. C. *de ſeculo*.
14. *Magis de illa.*] V. C. *& illa*.
15. *Poſtea &c.*] Ita 2. V. C.

C. XI. *Ab Eccleſia eliminandæ, & ergaſtulis retrudendæ ſunt Monachorum, vel Monacharum impudicæ perſonæ.*

Item ex Concilio Triburienſi, c. 8. (*imo Siricius ep.* I. *c.* 6. *an.* 385. *Roma in Hiſpaniam.*)

g Polyc. l. 4. t. 34. Anſel. l. 7. c. 188. Burch. l. 8. c. 29.

IMpudicas g, deteſtabileſque perſonas Monachorum, atque Monacharum, quæ abjecto propoſito ſanctitatis, illicita, atque ſacrilega contagione ſe miſcuerunt, & in abruptum α conſcientiæ deſperatione perductæ, de illicitis complexibus libere filios procreaverint, a monaſteriorum cœtu, Eccleſiarumque conventibus eliminandas eſſe mandamus: quatenus retruſæ in ſuis ergaſtulis, tantum facinus lamentatione continua deflentes purificatorio poſſint igne pœnitudinis decoqui 16, ut eis vel ad mortem 17 ſolius miſericordiæ intuitu per communionis gratiam poſſit ſubveniri. 18

§ Corr. Rom. *Caput hoc habetur in epiſtola prima Siricii* 19, *& in codice canonum eſt c.* 25. *inter decreta ipſius: quem etiam citant Burchardus, & Anſelmus. Pars tamen aliqua hujus capitis eſt in c.* ſi quis ſacra, *infra, eodem, quod quidem habetur in Concilio Triburienſi, quod citat.*

α Abruptum] *Sic eſt emendatum ex multis editionibus epiſtolarum Siricii, & codice canonum. Antea enim legebatur*, in arbitrium conſcientiæ propriæ deſperatione.

¶ PITH. 16. *Igne pœnitudinis decoqui.*] 2. V. C. *pœnitudinis igne decoquere*.
17. *Mortem.*] Add. V. C. *ſaltem*.
18. *Subveniri.*] 3. V. C. *indulgentia ſubvenire*.
19. *Siricii.*] Adverſus Jovinianum. Vide Coet. to. 4. p. 385.

C. XII. *Monachus, & virgo Domino conſecrata, ſi nupſerint, excommunicentur.*

Item ex eodem. (*imo ex Chalcedonenſi c.* 16. *an.* 451. *in Bithynia.*)

h Polyc. ibid. Burch. l. 8. c. 30.

VIrginem h, quæ ſe Deo Domino conſecraverit, ſimiliter & Monachum decernimus non licere nuptialia jura contrahere. Quod ſi hoc inventi fuerint perpetrantes, excommunicentur. Confitentibus autem decernimus, ut habeat auctoritatem ejuſdem loci Epiſcopus miſericordiam, humanitatemque largiri.

§ Corr. Rom. *Hoc eſt XVI. caput Concilii Chalcedonenſis ex verſione Dionyſii: cujus pars citatur infra, c.* ſi quis ſacra.
¶ PITH. 20. *Deo.*] Add. 4. V. C. *Domino*.

C. XIII. *Dum vivunt, lamentis pœnitentiæ ſe afficiant, qui Sanctimonialibus ſcienter copulantur.*

Item ex eodem. (*forte an.* 895. *in Germania.*)

i Burch. lib. 8. cap. 31. Ivo p. 7. cap. 50.

HI i ergo, qui Sanctimonialibus ſcienter matrimonio ad injuriam Chriſti copulati ſunt, juxta cauſuram eccleſiaſticam ſeparentur, & nunquam eis concedatur conjugali vinculo religari, ſed in pœnitentiæ lamentis ſe vehementer, dum vivunt, afficiant.

§ Corr. Rom. *Caput hoc a Burchardo, & Ivone Paſchali tribuitur.*

C. XIV. *A ſacra communione priventur, quæ ſacris virginibus ſe ſociant.*

Item ex eodem. (*imo Gelaſius an.* 494. *Roma in Lucaniam.*)

k Polycar. l. 6. tit. 20. Burch. l. 8. cap. 32. Ivo p. 7. c. 51.

VIrginibus k ſacris ſe quoſdam temere ſociare cognovimus, & poſt dicatum Deo propoſitum inceſta fœdera, ſacrilegaque miſcere. Quos protinus æquum eſt a ſacra communione detrudi, & niſi per publicam, probatamque pœnitentiam omnino non recipi. Sed tamen his viaticum de ſeculo tranſeuntibus, ſi digne l pœnituerint, non negetur.

l al. *ſi tamen*.

§ Corr. Rom. *Caput hoc in epiſtola prima Gelaſii eſt num.* 22. *& in codice canonum inter ipſius Decreta, cap.* 20. *Refertur quoque in Capitularibus l.* 2. *c.* 106. *& in Polycarpo Gelaſii nomine.*

C. XV. *In monaſterio revocetur, ac recludatur, quæ a fornicatione recedere noluerit.*

Item Gregorius. (*an.* 599. *Roma in Æmiliam.*)

PErvenit ad nos, quod quidam vir nequiſſimus, diabolico inſtinctu de monaſterio ſuſceperit extra quandam Deo dicatam, atque a quodam viro, unde exierat, ſit revocata: rurſuſque eam mulierem vir ille nequiſſimus iniqua ſuaſione de monaſterio ejiciens, apud ſe retineat impudice. Volumus autem, ut Epiſcopatus tui auctoritate in monaſterio revocetur, atque recludatur.

§ Corr. Rom. *De hac eadem re videtur ſcripta epiſtola Mariniano Epiſcopo, l.* 8. *regiſt., epiſt.* 9. *Caput tamen hoc vel ex alia epiſtola eſt acceptum, vel in ea multa ſunt immutata.*

C. XVI. *Non eſt viduis fas poſt ſuſceptum velamen a ſacro propoſito diſcedere.*

Item ex Concilio Aurelianenſi, c. 3. (*forte an.* 511. *in Gallia.*)

m Burch. l. 8. cap. 35. Ivo p. 7. c. 54. Panor. l. 3. c. 198.

VIduas m eas, quæ ſpontanea voluntate ab altari conversionis ſacrum velamen ſuſcipiunt, decrevit ſancta Synodus in eodem propoſito permanere. Non enim fas eſſe decernimus, poſtquam ſe Domino ſemel ſub velo conſecraverint, iterum eis concedi Spiritui Sancto mentiri.

¶ PITH. 21. *Viduas.*] Vide Can. 21. Synod. Epaon.

C. XVII. *Qui ſacro velamine velatam in conjugium ducit, anathema ſit.*

n Conc. Tribur. cap. 23.

Item ex eodem. n (*imo ex Triburienſi c.* 23. *an.* 895. *in Germania.*)

o Burchar. l. 8. cap. 38. Ivo p. 7. c. 57.

SI quis o ſacro velamine conſecratam in conjugium duxerit, & poſt dicatum Deo propoſitum inceſta fœdera, ſacrilegaque miſcuerit, ut in conſtitutis Gelaſii Papæ capitulo vigeſimo p legitur, protinus eſt æquum eos a ſacra communione detrudi, & niſi per publicam, probatamque ad pœnitentiam omnino non recipi. Si tamen pœnituerint, tranſeuntibus de ſeculo viaticum non negetur. §. 1. In Chalcedonenſi Concilio, cap. XVI. *Hoc perpetrantes excommunicentur: confitentibus autem auctoritate Epiſcopi miſericordia largiatur.* §. 2. Item in epiſtola Siricii Papæ, cap. 6. q *Velatæ, & Deo conſecratæ, ſi abjecto propoſito ſanctitatis clanculo ſacrilego ſe contagione miſcuerint, & illicitis complexibus publice, & libere filios procreaverint, has impudicas, deteſtabileſque perſonas a monaſteriorum cœtu, Eccleſiarumque conventibus eliminandas eſſe judicatum eſt: quatenus retruſæ ergaſtulis, tantum facinus continua lamentatione defleant.* §. 3. Unde & verbo Domini, & canonica auctoritate in hac ſancta Synodo præcipimus, ut omnino ſeparentur, & juramento colligentur, ut alterutrum non ſub uno inhabitent tecto.

p in codice canonum, ſed in Conc. tom. 2. habetur, c. 20.

q Sup. ead. impudicas.

§ Corr. Rom. *Burchardus etiam, & Ivo citant ex Concilio Aurelianenſi. Habetur autem in Triburienſi c.* 23.
¶ PITH. 22. *Probatamque.*] V. C. *privatamque*.

C. XVIII. *Ad habitum redire cogatur, & recludatur in monaſterio, quæ religioſam veſtem abjicit.*

Item Gregorius *Vitaliano Sipontino Epiſcopo lib.* 7. *ind.* 2. *epiſt.* 9. (*an.* 597. *Roma in Apuliam.*)

r Burchar. l. 8. cap. 49. Ivo p. 7. c. 67.

SI cuſtos r religioſi habitus s, aut eſſe noſſet Epiſcopus, filiam glorioſæ memoriæ Tulliani magiſtri militiæ, te illic poſito, nec projectis religioſis veſtibus ad ſecularem reverti habitum, nec ad nos licuiſſet perverſam epiſtolam deſtinare. Sed quia nimia deſidia, ac torpore deprimeris, in tuo dedecore res ad præſens illicita impune commiſſa eſt. Nam ſi, ut præfati ſumus, ſolicitus exstitiſſes, prius ad nos ultio mulieris praviſſimæ, quam culpa, debuit pervenire. Quia ergo tectum hebes, tenuiſque es negligens, ut niſi canonicam in te fueris correctionem expertus, in aliis diſtri-

s al. *habitus eſſet*.

ctio-

Digitized by Google

t al. diſciplinæ diſtrictionem. ſtionem t, & diſciplinam noſtram cuſtodias, qualiter debeas eſſe ſollicitus, congruo tibi, ſi Domino placuerit, tempore demonſtrabimus. §. 2. Præſentia igitur ſcripta ſuſcipiens, vigila, & excitatus ſaltem nunc quære, quod preſſus uſque nunc ignavia diſtuliſti. Inſtantiæ ergo tuæ ſit, prædictam mulierem una cum Sergio defenſore noſtro comprehendere, & ſtatim non ſolum ad male contemptum habitum ſine excuſatione aliqua revocare, ſed etiam in monaſterio, ubi omnino diſtricte valeat cuſtodiri, detrudere, & ita omnem circa illam ſollicitudinem exhibere, ut quam ſit nefarium, quod commiſit, ex tua poſſit diſtrictione cognoſcere. §. 2. Quæ in
u al. Clericorum, vel. re, ſi quis (quod non credimus) Laicorum u aliquo tibi ingenio tentaverit obſiſtendum, a ſacratiſſimæ eum communionis participatione ſuſpendere x, nobiſque renuntiare feſtina: ut quantum ſit execrabile, quod præſumpſerit, poſtquam conſideratione propria non advertit, emendationis qualitate cognoſcat. §. 3. In his autem omnibus ita cautum ſtude te, vigilantemque oſtendere, ut culpam tuam non geminare neglectus, ſed aliquantiſper valeat ſollicitudo minuere.
x al. ſuſpende.

C. XIX. *Districte cuſtodiæ tradatur, qui a religioſo propoſito ad ſecularem habitum redit.*

Idem *Sergio defenſori lib. 7. indict. 2. epiſt.* 10. (an. 597. *Romæ in Apuliam.*)

SI homo eſſes, aut aliquam diſcretionem habuiſſes, ita regularis diſciplinæ debuiſti cuſtos exiſtere, ut ea, quæ illicite committuntur, ante vindicta corrigeret, quam ad nos eorum nuntius perveniret. Sed dum te facit nimia ſtultitia negligentem, non ſolum de illis offendimus, ſed etiam ad excitandam deſidiam tuam nihilominus provocamur. Omni ergo dilatione, omnique excuſatione poſtpoſita, filiam glorioſæ memoriæ Tulliani magiſtri militum, quæ projectis, quam ſponte aſſumpſerat, religioſis veſtibus, indumentis ſe laicis denuo induit, una cum fratre, & Coepiſcopo noſtro Vitaliano feſtina comprehendere, atque ad religioſum rurſus habitum revocare, ac in monaſterium mittere, ubi diſtricte omnino valeat cuſtodiri: nec ejus cuſtodiam aliquatenus relaxari permittas, quouſque denuo noſtra ſcripta ſuſceperis. Nam ſi quolibet modo in hac re negligens, vel lentus extiteris, ita in te diſtrictiſſime noveris vindicandum, ut quod in te neſcis, pœna poſ-
y al. reſecante. ſſe reſecante y cognoſcere. quia ſi, ut diximus, intellectum hominis habuiſſes, hæc, quæ modo facere præciperis, a te debueramus etiam cum ultione ante facta cognoſcere.

C. XX. Non *tribuitur eis licentia nubendi, qui continentiam ſervare decreverunt.*

Item *Auguſtinus de conflictu vitiorum, & virtutum c.* 24. (imo Iſidorus Hiſpalenſis c. an. 630. *in Hiſpania.*)

a Ivo p. 9 c. 70. Pann. l. 6. c. 4. NUbendi a licentia quibuſdam tribuitur: illis videlicet, qui virginalem, vel vidualem caſtimoniam nequaquam profeſſi ſunt. Quibuſdam autem non tribuitur: illis videlicet, qui virgines, vel continentes eſſe decreverunt. Fornicatio autem nulli impune conceditur.

C. XXI. *Pejores ſunt adulteris, quæ continentiæ propoſitum violant.*

Idem *in libro de bono conjugii.* (forte an. 401. *in Africa.*)

MEliore propoſito lapſas, ſi nupſeriat, fœminas a caſtitate ſanctiori, quam voverunt Deo, adulteris eſſe pejores manifeſtum eſt.

¶ Corr. Rom. *Verba ipſa B. Auguſtini in libro de bono viduitatis habentur infra ead. c. nuptiarum. verſ.* Quapropter non poſſum. *Apud Bedam vero ad c. 7. 1. ad Corinthios locus Auguſtini paulo aliter refertur.*

C. XXII. *Monachus, & virgo, qui ſe Deo dedicant, nuptiis jungi non poſſunt.*

Item ex Concilio Chalcedonenſi c. 16. (an. 451. *in Bithynia.*)

a Ivo p. 7. c. 49. SI a qua virgo ſe dedicaverit Deo, ſimiliter Monachus, non licet eis nuptiis jungi. Si vero inventi fuerint hoc facientes, maneant excommunicati. Statuimus vero eis poſſe fieri humanitatem, ſi ita probaverit Epiſcopus loci.

¶ Corr. Rom. *Hic eſt idem canon, qui ſupra ead. c.* virginem, *allatus eſt. Sed illa eſt verſio Dionyſii, hæc vero priſca, in qua etiam ſunt duo ſequentia capitula.*

C. XXIII. *Diaconiſſa, quæ poſt ordinationem nubit, anathema ſit.*

Item ex eodem c. 15. (an. 451. *in Bithynia.*)

b Polyc. l. 4. t. 36. DIaconiſſam b non debere ante annos quadraginta ordinari ſtatuimus, & hanc cum diligenti probatione. Si vero ordinationem ſuſceperit, & quantocumque tempore 23 obſervaverit miniſterium 24, & poſtea ſe nuptiis tradiderit, injuriam faciens gratiæ Dei, hæc anathema ſit cum eo, qui in nuptiis illius convenerit.

¶ Pith. 23. *Tempore.*] Add. V. C. *miniſterii.*
24. *Miniſterium.*] Delet V. C.

C. XXIV. *Inter bigamos reputantur, quæ virginitatem pollicitam prævaricantur.*

Item ex Synodo Ancyrana 25 c. 18. (an. 314. *in Galatia.*)

QUotquot c virginitatem pollicitam prævaricatæ d 26 ſunt profeſſione contempta, inter bigamos, id eſt 27, qui ad ſecundas nuptias tranſierunt, haberi debebunt. c Ivo p. 6. c. 331. d al. prævaricati.

¶ Pith. 25. *Ancyrane.*] V. C. *Aquitana.*
26. *Pollicitam prævaricatæ.*] V. C. *polliciti prævaricati*, ἰπαγγελλόμενοι.
27. *Id eſt.*] Deſunt in V. C.

C. XXV. *Virginibus Deo dedicatis nec in fine danda eſt communio, ſi libidini ſervierint.*

Item ex Concilio Eliberitano e c. 13. (an. 305. *in Hiſpania.*) e & in Maguntino 3. c. 26. & in Colon. 1. c. 6.

VIrgines, quæ ſe Deo dedicaverunt 28, ſi pactum perdiderint a virginitatis, atque eidem libidini ſervierint, non intelligentes, quid amiſerint, placuit nec in fine eis dandam eſſe communionem. Quod ſi ſibimet β perſuaſerint, quod infirmitate corporis lapſæ fuerint, & toto γ 29 tempore vitæ ſuæ pœnitentiam egerint, & a coitu ſe abſtinuerint δ, placuit eas in fine communionem accipere debere.

¶ Corr. Rom. α Perdiderint) *Sic in omnibus hujus Concilii codicibus impreſſis, & manuſcriptis, qui collati ſunt, ſed in Concilio Maguntino III. ſub Arnulpho c. 26. (ubi hoc refertur) eſt,* prodiderint.

β Sibimet) *In duobus Vaticanis Conciliorum codicibus legitur:* Quod ſi ſemel perſuaſerint. *In Concilio Moguntino:* Quod ſi ſemel perſuaſæ ad infirmo corpore vitia lapſæ. *In Codice Lucenſi Regio:* Quod ſi ſemel perſuaſæ, aut infirmi corporis lapſu vitiatæ fuerint, *ſicut eſt in margine Concilii Moguntini. In tribus autem Conciliorum editionibus Colonienſibus, ac duobus Pariſienſibus legitur:* Quod ſi ſemetipſas pœnituerit, quod infirmitate &c.

γ Toto) *Abeſt hæc dictio ab aliquot vetuſtis Gratiani, & vetere editione Conciliorum Colonienſi, duobus Pariſienſibus, & duobus codicibus Vaticanis.*

δ Abſtinuerint) *In omnibus Conciliorum editionibus, & duobus codicibus Vaticanis, ac Lucenſi Regio ſequuntur hæc verba:* eo quod lapſæ potius videantur: *quæ tamen abſunt a Concilio Maguntino.*

¶ Pith. 28. *Dedicaverunt.*] V. C. *dicaverunt.*
29. *Et toto.*] V. C. *etiam.*

C. XXVI. *Cogatur ad pœnitentiam filia Clerici, ſi devota maritum duxerit.*

Item ex Concilio Martini f Bracarenſis *cap.* 30. (an. 572. *ibid.*) f Ex Conc. Tol. 1. c. 19.

DE filia Epiſcopi, vel Presbyteri, ſive Diaconi, ſi devota fuerit, & maritum duxerit, ſi eam pater, vel mater in affectum receperint, a communione habeantur alieni. Pater vero in Concilio cauſas ſe noverit præſtaturum. Mulier vero non admittatur ad communionem, niſi marito defuncto egerit pœnitentiam. Si autem vivente eo ſeceſſerit, & pœnituerit, vel petierit communionem, in ultimo ſuæ vitæ deficiens eam accipiat.

C. XXVII. *Devota, niſi deſierit peccare, non eſt in Eccleſia recipienda.*

Item ex Concilio Toletano I. g c. 16. (an. 400. *ibid.*) g Et in Capit. Martini cap. 31. Capit. l. 7. c. 294.

DEvotam peccantem non recipiendam in Eccleſia cenſemus, niſi peccare deſierit, & ſi deſinens pœnitentiam egerit aptam annis decem, recipiat communionem. Prius autem, quam in Eccleſia recipiatur ad orationem, ad nullius convivium Chriſtianæ mulieris accedat. Quod ſi admiſſa fuerit, etiam hæc, quæ eam receperit, habeatur abſtenta α. Corruptorem etiam par pœna conſtringat. Quæ autem maritum acceperit, non admittatur ad pœnitentiam, niſi aut adhuc ipſo vivente marito caſte vivere cœperit, aut poſtquam ipſe deceſſerit.

¶ Corr. Rom. α Abſtenta) *Sic emendatum eſt ex recentioribus Conciliorum editionibus, codice Lucenſi Regio, & Martino Bracarenſi c. 31. qui caput hoc repetit: quamvis in vetere editione Colonienſi unius tomi, duabus Pariſienſibus, & duobus codicibus Vaticanis ſit,* in abſentia. *quemadmodum etiam in manuſcriptis Gratiani exemplaribus.*

C. XXVIII. *De Monacha, quæ ad lapſum adulterii deducitur.*

Item Gregorius I. *Januario Epiſcopo Caralitano lib. 3. epiſt. 9.* (an. 593. *Romæ in Sardiniam.*)

k Ivo p. 7. c. 123. SI *k* qua Monacharum vel per anteriorem licentiam, vel per impunitatis pravam conſuetudinem ad lapſum adulterii deducta fuerit, aut in ſtupri fuerit perdita voraginem, hanc poſt competentem ſeveritatem vindictæ in aliud diſtrictius monaſterium virginum in pœnitentia volumus redigi, ut illic orationibus, atque jejuniis *a* vacet, & ſic pœnitendo proficiat, & metu eodem cæteris arctioris diſciplinæ præſtet exemplum. Is autem, qui cum hujuſmodi fœminis in aliqua fuerit iniquitate repertus, communione privetur, ſi Laicus eſt: ſi vero Clericus, a ſuo quoque remotus officio, pro ſuis continuo lugendis exceſſibus in Monaſterium detrudatur.

¶ Corr. Rom. *a* Jejuniis) *In pleriſque editionibus epiſtolarum legitur*, atque jejuniis, & ſibi pœnitendo proficiat, &c. *Vetus tamen codex epiſtolarum Vaticanus, & Ivo habent, quemadmodum Gratianus.*

C. XXIX. *Poſt dignam pœnitentiam communionem recipiant, qui in religioſas mulieres excedunt.*

Idem *Januario Epiſcopo lib. 3. epiſt. 24.* (an. 594. *Romæ in Sardiniam.*)

EOs autem, qui in prædictas mulieres, quæ egreſſæ ſunt de monaſteriis, exceſſerunt, & nunc dicuntur communione *a* ſuſpenſi, ſi fraternitas tua de tali facinore digna pœnituiſſe prævideris, ad ſacram communionem te volumus revocare.

¶ Corr. Rom. *a* Communione ſuſpenſi) *Sic emendatum eſt ut pleriſque veteribus Gratiani, & originali ipſo, cum antea legeretur*, a communione ſuſpendi.

C. XXX. *De legibus Imperatorum.*

Item ex novellis Juſtiniani Imperatoris. (an. 546. *Conſtantinopoli.*)

l Novell. 124. c. 64. apud Julianum antecess. *m Polyc. l. 4. t. 38. Ivo p. 7. c. 143.* *l al. monaſterium.* SI *m* quis rapuerit, vel ſollicitaverit, vel corruperit Aſſiſteriam *a*, vel Diaconiſſam, vel Monacham *l*, vel aliam mulierem, religioſam vitam, vel habitum habentem, bona ipſius, & eorum, qui ejuſmodi ſceleris communione contaminati ſunt, a religioſo loco vendicentur, in quo talis mulier habitabat, per religioſos Epiſcopos, & œconomos, & præſides provinciarum, & officiales eorum, ipſi autem capitali periculo ſubjiciantur. Mulier autem ubique incaſtigetur, & cum ſuis rebus monaſterio cuidam tradatur. Sin autem Diaconiſſa fuerit legitimos filios habens, pars legitima liberis ejus legitimis præſtetur.

¶ Corr. Rom. *a* Aſſiſteriam) *Omnino legendum eſt*, Aſcetriam, *ex Novellis tam græcis, quam latinis, Juliano antecessore, & Polycarpo: ſed ob gloſſam non eſt mutatum.*

C. XXXI. *Mulieres caſte obſervent religioſum habitum, quo religionis obtentu velantur.*

Item ex decreto Eugenii Papæ II. in *Concilio Romano c. 29.* (an. 826. *Romæ.*)

n Polyc. lib. 4. t. 24. Burch. l. 8. cap. 34. Ivo p. 7. c. 72. MUlieres *n* obtentu religionis velatæ, aut in monaſterio regulariter vivant, aut in domibus ſuis ſuſceptum habitum caſte obſervent.

¶ Corr. Rom. *In Concilio, quod extat in Bibliotheca Vaticana, hæc ſunt ipſa decreti verba:* Fœminæ vero, quæ habitum religioſum, aut velamen obtentu religioſitatis ſuſceperunt, cum eſſent virſpotentes, deinceps vero ſociari non permittentur: ſed eligentes monaſteria regulariter vivant, aut in domibus ſuſceptum habitum caſte obſervent.

C. XXXII. *Monachus uxorem ducens nunquam ſacri gradus ſortiatur officium.*

Item ex Concilio Aurelianenſi I. c. 22. & 23. 30 (an. 511. *in Gallia.*)

MOnacho orarium 31 in monaſterio, vel zonas habere non liceat. Et ſi poſtea *a* uxori fuerit ſociatus, tantæ prævaricationis reus nunquam Eccleſiaſtici gradus officium ſortiatur.

¶ Corr. Rom. *a* Poſtea) *Sic in vetere editione Conciliorum Colonienſi, duobus Pariſienſibus, & in duobus codicibus Vaticanis. Sed in recentioribus Colonienſibus legitur:* Et ſi poſtea pellici, vel uxori.

¶ PITH. 30. C. 22. & 23.] Leg. 17. & 18.

31. *Monacho in monaſterio, &c.*] Sic & veteres codices 2. At tertius idemque antiquiſſimus habet, *Monacho uti orario, & & Tzangas habere non liceat. Monachus in Monaſterio conver-ſus, vel qui pallium probatus fuerit accepiſſe, ſi poſtea uxori, &c.* Alius cod. habet, *Zancas*. Tzangarum fit mentio in *l. 1. & 3. Cod. Th. de habitu quo, &c.*

C. XXXIII. *Ante profeſſam continentiam nubant viduæ, quibus volunt.*

Item Auguſtinus *de bono viduitatis cap. 8.* (*forte c. an. 401. in Africa.*)

n Ivo p. 7. c. 146. Pann. l. 3. c. 200. VIduæ *n*, quæ ſe non continent, nubant, antequam profeſſæ *a* continentiam Deo voveant. Quod niſi reddant, jure damnantur.

¶ Corr. Rom. *a* Profeſſæ) *Ita apud Ivonem quoque, & & in Panormia. Sed apud B. Auguſtinum legitur:* antequam continentiam profiteantur, antequam Deo voveant.

C. XXXIV. *Non permittatur viduæ poſt profeſſionem continentiæ votum deſerere.*

Item Nicolaus *Carolo Archiepiſcopo, & ejus Suffraganeis.* o (c. an. 860. *Romæ in Germaniam.*)

o Habetur in Concilio Vormacienſi, c. 21. *p Ivo p. 7. c. 145. Pann. l. 3. c. 199.* VIdua *p* quidem, quæ capiti ſacrum velamen impoſuit, ſi inter cæteras velatas fœminas in Eccleſia oraverit, & oblationes *a* cum illis obtulerit, ſi profeſſa eſt, ſe in eodem habitu permanere, ſpondens nunquam religioniſ velamen deponere, a religionis obſervantia diſcedere non præſumat.

¶ Corr. Rom. *a* Oblationes) *In Concilio Vormacienſi, apud Ivonem, & in Panormia legitur*, oblationem: *ſed gloſſæ magis ſeræ conveniens voci*, oblationes.

C. XXXV. *Profeſſionem viduitatis coram Epiſcopo factam poſt habitum ſuſceptum nulli violare permittitur.*

Item ex Concilio Arauſico, c. 27. (an. 441. *in Gallia.*)

q Burch. l. 8. cap. 43. Ivo p. 7. c. 61. Pann. l. 3. c. 201. VIduitatis *q* ſervandæ profeſſionem coram Epiſcopo in ſecretarium habitam, impoſitam coram *a* 32 Epiſcopo veſte viduali, non eſſe violandam 33: ipſam *β* talis 34 profeſſionis deſertricem merito damnandam eſſe decernimus. 35

¶ Corr. Rom. *a* Coram Epiſcopo] *Sic etiam apud cæteros collectores. Sed in omnibus editionibus Conciliorum, & codicibus manuſcriptis eſt*, a Presbytero.

β Ipſam] *In vetere editione Conciliorum Colonienſi; duabus Pariſienſibus, & duobus codicibus Vaticanis legitur*, ejus vero raptoriam, vel ipſam, *& in Colonienſi duorum, ac trium tomorum in contextu eſt eadem lectio: in margine vero*, raptorem vero talium, vel ipſam, *quæ lectio in poſtrema quatuor tomorum editione in contextu poſita eſt. Cæteri collectores habent quemadmodum Gratianus.*

¶ PITH. 32. *Coram Epiſcopo.*] Deſunt in o. V. C.

33. *Violandam.*] V. C. *judicandam.*

34. *Ipſam & talis.*] V. C. *raptorem talis, vel ipſam talem, repudiatorem, vel ipſam talem profeſſionis, &c.*

35. *Decernimus.*] Abeſt a V. C.

C. XXXVI. *Modus, & ſolemnitas faciendæ profeſſionis hoc ordine ſervetur.*

Item ex Concilio Toletano X. c. 5. (an. 656. *in Hiſpania.*)

r Pannor. l. 3. c. 202. OMnes *r* fœminæ venientes ad ſacram religionem pallio capita ſua contegant, conſcriptam, roboratamque profeſſionem faciant, poſt quam ſcripturam non ſinantur relabi ad prævaricationis audaciam. §. 1. Quæ vero ex his omnibus fuerint inventæ animum, aut veſtem in transgreſſionem dediſſe, excommunicationis ſententiam ferant: & rurſus mutato habitu in monaſteriis, donec diem ultimum claudant, ſub ærumnis arduæ pœnitentiæ maneant religatæ.

¶ Corr. Rom. *In quinto canone decimi Concilii Toletani, primum ſtatuitur, ut fœminæ, quæ antea religioſa veſte erant indutæ, moneantur, & ſi parere voluerint, etiam cogantur in religioſa vita perſeverare: & poſtea ſubjungitur:* Omnes tamen hæ, ſeu venientes ad primam religionem, ſeu poſt transgreſſam reſumentes iteratam converſionem, ſicut præmiſſum eſt, & pallio capita contegant, & conſcriptam, roboratamque profeſſionis faciant ſcripturam, per quam ulterius non ſinantur relabi ad prævaricationis audaciam. Quæ vero, &c. *Panormia cætera habet, ut Gratianus, tamen poſt verſ.* faciant, *addit*, ſcripturamque.

C. XXXVII. *Filii perditionis ſunt, qui violant corpora fœminarum Deo ſacratarum.*

Item ex Concilio Arelatenſi. (*imo ex Capit. l. 6. c. 414. c. an. 847. in Germania.*)

s Burch. l. 8. cap. 51. Ivo p. 7. c. 69. Pann. l. 3. c. 207. *t 2. Theſſ. 2.* SCiendum *s* eſt omnibus, quod Deo ſacratarum fœminarum corpora per votum propriæ ſponſionis, & verba Sacerdotis Deo conſecrata eſſe templa, Scripturarum teſtimoniis comprobantur: & ideo violatores earum ſacrilegi, & juxta *t* Apoſtolum filii perditionis eſſe noſcuntur.

C. XXXVIII.

C. XXXVIII. *De eodem.*

P A L E A.

Item. *u* (imo ex Conc. Tolet. III, c. 10. an. 589. *in Hiſpania.*)

u Ivo p. 8. c. 18. & 19.

VIduæ *x*, ſi priusquam continentiam profiteantur, nubere elegerint, illis nubant, quos propria voluntate voluerint habere maritos: ſimilis conditio & de virginibus habeatur, nec extra voluntatem parentum, vel ſuam cogantur accipere maritos.

x Inſr. 32. q. 2. hoc ſanctum, in Concilio Toletano III. c. 10.

C. XXXIX. *In monaſteriis recludantur Monachi uxoribus ſociati.*

Item Gregorius I. Anthemio Subdiacono, in epiſtola quadrageſima libri primi. (an. 591. *Romæ in Campaniam.*)

y Ivo p. 9. c. 122. ET quia *y* aliquos Monachorum uſque ad tantum nefas proſiliſſe cognovimus, ut uxores publice ſortiantur, ſub omni vigilantia eos requiras, & inventos digna correctione in monaſteriis, quorum Monachi fuerant, retransmittas.

C. XL. *Poſt profeſſam continentiam quiſquis uxorem duxerit, ab ea ſeparetur.*

Item Innocentius Papa II. in Concilio Romano, c. 9. §. ut lex. (an. 1139. *Romæ.*)

z Panor. l. 8. c. 143. UT lex *z* continentiæ, & Deo placens munditia in Eccleſiaſticis perſonis, & ſacris ordinibus dilatetur, ſtatuimus, quatenus Epiſcopi, Presbyteri, Diaconi, Subdiaconi, regulares Canonici, Monachi, atque Converſi profeſſi, qui ſanctum tranſgredientes propoſitum, uxores ſibi copulare præſumpſerint, ſeparentur. Hujusmodi namque copulationem, quam contra Eccleſiaſticam regulam conſtat eſſe contractam, matrimonium non eſſe cenſemus. Qui etiam ab invicem ſeparati, pro tantis exceſſibus condignam pœnitentiam agant. Idipſum quoque de Sanctimonialibus fœminis, ſi (quod abſit) nubere attentaverint, obſervari decernimus.

Gratian. *His omnibus auctoritatibus voventes prohibentur contrahere matrimonia, & quidem eorum, ſi contraxerint, ſeparari jubentur.*

2 pars. Auguſtinus *contra talium ſeparationes peccatum eſſe aſſerit, ita dicens in libro de bono viduitatis, cap. 8. 9. & 10.* (c. an. 401. *in Africa.*)

C. XLI. *Conjugia voventium non ſunt diſſolvenda.*

a Sent. 4. diſt. 38. NUptiarum *a* bonum ſemper eſt quidem bonum, ſed in populo Dei fuit aliquando legis obſequium, nunc eſt infirmitatis remedium, in quibuſdam vero humanitatis ſolatium. Filiorum quippe procreationi operam dare, non canino more per uſum promiſcuum fœminarum, ſed honeſto ordine conjugali, non eſt in homine improbandus affectus: & ipſum tamen laudabilius tranſcendit, & vincit cœleſtia cogitans animus Chriſtianus. Sed quoniam *b*, ſicut ait Dominus, non omnes capiunt verbum hoc, quæ poteſt capere, capiat: quæ ſe non continet, nubat: quæ non cœpit, deliberet: quæ aggreſſa eſt, perſeveret. nulla adverſario detur occaſio: nulla Chriſto ſubtrahatur oblatio. §. 1. In *c* conjugali quippe vinculo, ſi pudicitia non conſervatur, damnatio non timetur. Sed in virginali, & viduali continentia, excellentia muneris amplioris expetitur: qua expetita, & electa, & voti debito oblata, jam non ſolum capeſſere nuptias, ſed etiam ſi non nubant *d*, nubere velle *e* damnabile eſt. Nam *f* ut hoc demonſtraret Apoſtolus, non ait, cum in deliciis egerint, in Chriſto nubunt, ſed *nubere volunt, habentes* (inquit) *damnationem, quoniam primam fidem irritam fecerunt*, etſi non nubendo, tamen volendo: non quia ipſæ nuptiæ, vel talium damnandæ judicentur: ſed damnatur propoſiti fraus: damnatur fracta voti fides: damnatur non ſuſceptio a bono inferiore, ſed ruina ex bono ſuperiore. Poſtremo damnantur tales, non quia conjugalem fidem poſterius inierunt, ſed quia continentiæ primam fidem irritam fecerunt. Quod ut breviter inſinuaret Apoſtolus, noluit eas dicere habere damnationem, quæ poſt amplioris ſanctitatis propoſitum nubunt: non quia non damnentur, ſed ne in eis ipſæ nuptiæ damnari putarentur: ſed cum dixiſſet, *nubere volunt*, continuo addidit, *damnationem habentes*, & dixit, quare: *quoniam primam fidem irritam fecerunt*: ut voluntas, quæ a propoſito cecidit, appareat eſſe damnata, ſive ſubſequantur nuptiæ, ſive deſint. §. 2. Proinde, qui *g* dicunt talium nuptias non eſſe nuptias, ſed potius adulteria, non mihi videntur ſatis acute, & diligenter conſiderare, quid dicant. Fallit eos quippe ſimilitudo veritatis. Quia enim Chriſti conjugium dicuntur eligere, quæ Chriſtianæ ſanctitate nubunt *h*, hinc argumentantur quidam, dicentes: ſi viro ſuo vivo, quæ alteri nubit, adultera eſt, ſicut ipſe Dominus in Evangelio diffinit *i*, vivo ergo Chriſto, cui mors ultra non dominabitur, quæ conjugium ejus elegerit, ſi homini nubit, adultera eſt. §. 3. Qui hoc dicunt, acute quidem moventur, ſed parum attendunt, hanc argumentationem quanta rerum ſequatur abſurditas. Cum enim laudabiliter etiam vivente viro, ex ejus conſenſu continentiam fœmina Chriſto voveat, jam ſecundum iſtorum rationem nulla hoc facere debet, ne ipſum Chriſtum (quod ſentire nefas eſt) adulterum faciat, cui vivente viro nubit. Deinde *l* cum primæ nuptiæ melioris ſint meriti, quam ſecundæ, abſit, ut ſanctarum viduarum iſte ſit ſenſus, ut Chriſtus eis videatur quaſi ſecundus maritus. Ipſum enim habebant & ante (quando viris ſuis fideliter ſubditæ ſerviebant) non carnaliter, ſed ſpiritualiter virum, cui Eccleſia ipſa, cujus membra ſunt, conjux eſt: quæ fide, ſpe, & charitatis integritate non in ſolis virginibus ſacris, ſed etiam viduis, & conjugatis fidelibus, tota virgo eſt. Univerſæ quippe Eccleſiæ, cujus illæ membra ſunt, Apoſtolus dicit: *Aptavi m vos uni viro virginem caſtam exhibere Chriſto*. Novit autem ille virginem conjugem ſine corruptione fœtare, quam in ipſa etiam carne potuit matrem ſine corruptione procreare. §. 4. Fit autem per hanc minus conſideratam opinionem, qua putant lapſarum a ſancto propoſito fœminarum, ſi nupſerint, non eſſe conjugia, non parvum malum, ut a maritis ſeparentur uxores, quaſi adulteræ ſint, non uxores: & cum volunt illas ſeparatas reddere continentiæ, faciunt maritos earum adulteros veros, cum ſuis uxoribus vivis alteras duxerint. §. 5. Quapropter non poſſum quidem dicere, a propoſito *n* meliore lapſas, ſi nupſerint, fœminas, adulteria eſſe, non conjugia: ſed plane non dubitaverim dicere, lapſus, & ruinas a caſtitate ſanctiore, quæ vovetur Deo, adulteriis eſſe pejores. Si enim (quod nullo modo dubitandum eſt) ad offenſionem Chriſti pertinet, cum membrum ejus fidem non ſervat marito, quanto gravius offenditur, cum illi ipſi non ſervatur fides in eo, quod exigit oblatum, qui *o* non exegerat offerendum? Cum enim quiſque non reddit, quod non imperio compulſus, ſed conſilio commonitus vovit, tanto magis fraudati voti auget iniquitatem, quanto minus habuit vovendi neceſſitatem.

b Matth. 19.
c Beda 1. Timoth. 5. & ibi gloſſa.
d al. nubant.
e Sup. diſt. 27. c. voventib. & 27. q. 1. eod. cap.
f 1. Tim. 5.
g Supra diſt. 27. quidam.
h al. non nubunt.
i Matth. 19.
k Rom. 6.
l Beda 1. Corint. 7.
m 2. Corint. 11.
n Supra ead. meliore.
o al. quod.

¶ Corr. Rom. *u* Nubunt] *In aliquot vetuſtis, & originali legitur*, non nubunt, *& utraque lectio videtur ferri poſſe. Multa vero alia in ipſo beato Auguſtino ſunt emendata.*

C. XLII. *De viduis, quæ primam fidem irritam fecerunt.*

Item Gelaſius in epiſtola ad Epiſcopos Lucaniæ, & Brutiorum, cap. 23. (an. 494. *Romæ in Lucaniam.*)

DE viduis *p* ſub nulla benedictione velandis ſuperius late, ſufficienterque prædiximus 36. Quæ, ſi propria voluntate profeſſam priſtini 37 conjugii caſtitatem mutabili mente calcaverint, periculi earum intererit, quali Deum debeant ſatisfactione placare: quia juxta 38 Apoſtolum *q*, primam fidem irritam fecerunt. Sicut enim ſi ſe forſitan continere non poterant, ſecundum Apoſtolum *r* nubere nullatenus vetabantur, ſic habita ſecum deliberatione, promiſſam Deo pudicitiæ fidem debent 39 cuſtodire. Nos autem nullum talibus laqueum debemus injicere, ſed ſolum 40 adhortationes præmii ſempiterni, pœnaſque proponere divini judicii: ut & noſtra ſit abſoluta conſcientia, & illarum pro ſe rationem Deo reddat intentio. Cavendum eſt quippe, quod 41 de earum moribus, actibuſque B. Paulus Apoſtolus *s* teſtatur. Quod plenius 42 exponere prætermiſi, ne ſexus inſtabilis non tam deterreri 43, quam admoneri videatur.

p Polycar. l. 4. tit. 34. Burchar. l. 8. cap. 34. Ivo part. 7. cap. 53.
q 1. Tim. 5.
r 1. Cor. 7.
s 1. Tim. 5.

¶ Petr. 36. *Late ſuff. prædiximus.*] 2. V. C. *duximus latius deſcrendum.*
37. *Profeſſam priſtini.*] 1. V. C. *profeſſa priſtinam.*
38. *Quia juxta &c.*] Hæc delent 2. V. C.
39. *Pudicitiæ fidem debent.*] V. C. *pudicitiam fidemque debuerant.*
40. *Solum.*] V. C. *ſolas.*
41. *Quod.*] V. C. *quæ.*
42. *Plenius.*] 2. V. C. *plenius.*
43. *Deterreri.*] V. C. *deterrere.*

C. XLIII. *De eodem.*

Item Theodorus t. (c. an. 680. *in Anglia.*)

SI quis votum virginitatis habens, &c.

Gratian. *Quod autem voventes præmiſſis auctoritatibus jubentur ab invicem diſcedere, quorum vero conjugia auctoritatibus Auguſtini, & Theodori u ſolvenda non ſunt, in capitulo de ordinatione Clericorum evidenter oſtenditur.* §. 1. *Illud autem Innocentii x, quo virgines ſacræ publice nubentes, illo vivente, cui ſe conjunxerant, prohibentur admitti ad pœnitentiam, non ita intelligendum eſt, ut aliquo tempore excludantur a pœnitentia, qua digne pœnitentiam agere voluerint: ſed prohibentur admitti ad pœnitentiam, quia ab inceſta copula diſcedere noluerint. Poſt propoſitum namque ſacræ religionis non poteſt Deo per pœnitentiam reconciliari, quæ ad habitum ſuæ profeſſionis redire neglexerit. Tunc enim ille, cui ſe junxerat, ei defunctus erit, cum ab illius illecitis amplexibus hæc penitus receſſerit: ut iſte ſit ſenſus capituli:* Quæ *y* Chriſto ſpiritualiter nubunt, ſi poſtea publice nupſerint, non eas admittendas eſſe ad pœnitentiam cenſemus, niſi hi, quibus ſe junxerint, de mundo receſſerint, *eis, ſubaudiendum eſt, nubentibus. Tunc enim viri de mundo recedunt, tunc defunguntur, cum ab eorum concupiſcentia ipſæ penitus ſe alienaverint: ſicut mundus ei dicitur mortuus, quem ſuis illecebris non adſtringit, & ille perhibetur mortuus mundo, qui nihil*

t Supra diſt. 27. cap. ſi vir.
u dicto c. ſi vir.
x ſup. ead. quæ Chriſto.
y ſup. ead. quæ Chriſto.

Digitized by Google

in mundo mundi concupiſcit. Hoc autem ſic intelligendum eſſe
t ex gloſſa ord. Gal. 6. ex ſubſequenti exemplo idem Innocentius oſtendit z dicens: Quæcunque viro vivente alteri nupſerit, adultera habeatur: nec ei agendæ pœnitentiæ locus concedatur, niſi unus ex his fuerit defunctus. Hoc de devotiſſa intelligendum eſt, quæ ſi vivente viro ſuo alteri nubit, adultera eſt: nec ad pœnitentiam admittitur, niſi vel prius revertatur in pulverem
a Gen. 4. a, de qua ſumptus eſt, vel ſecundus ab ejus copula ceſſando,
b Rom. 6. et moriatur, ut dictum eſt ſupra. Quæ ergo Chriſto b, cui ſpiritualiter nubunt, tam non moritur, mors illi ultra non dominabitur, ceſſat, ut ille, cui ſecunde nubunt, ei moriatur. In utraque autem, niſi ſic intelligeretur, eſſet contrarius Do-
c Ezech. 33. mino, dicenti per Prophetam c: In quacunque hora peccator converſus fuerit, &c. & cunctis interpretibus divinæ legis inveniretur adverſus. Probatur illud idem auctoritate illius
d ſup. ead. devotam. capituli, quo devota d, quæ maritum acceperit, prohibetur ad pœnitentiam admitti, niſi vel uterque continentiam profeſſus fuerit, vel ille, cui ſe junxerat, de hoc mundo deceſſerit.

AN LICEAT SPONSÆ A SPONSO RECEDERE, ET ALII NUBERE.

QUÆSTIO II.

a Sent. 4. d. 27. Ivo p. 8. cap. 1. Pann. l. 6. c. 1. SEquitur ſecunda quæſtio, qua quæritur, an puella alteri deſponſata poſſit renunciare priori conditioni, & transferre ſua vota ad alium.

1. Hic primum videndum eſt, an conjugium ſit inter eos.
2. Secundo, an poſſint ab invicem diſcedere.

§. 1. Eos autem conjuges eſſe, & ex diffinitione conjugii, & auctoritate multorum facile probatur. Sunt enim nuptiæ, ſive matrimonium viri mulieriſque conjunctio, individuam vitæ conſuetudinem retinens. Inter hos autem fuit conjunctio, quæ individuam vitæ conſuetudinem exigebat. Fuit enim inter eos conſenſus, qui eſt efficiens cauſa matrimonii, juxta illud Iſi-
b Inf. ead. c. conjuges. dori b: Conſenſus facit matrimonium. Item Joannes Chry-
c inf. ead. cap. omnis. ſoſtomus c, id eſt, auctor operis imperfecti, homil. 32. in Matthæum. (c. an. 400.)

C. I.

d Sent. 4. d. 27. Ivo p. 8. c. 233. MAtrimonium d equidem non facit coitus, ſed voluntas: & ideo non ſolvit illud ſeparatio corporis, ſed ſeparatio voluntatis. Ideo qui dimittit conjugem ſuam, & aliam non accipit, adhuc maritus eſt. Nam etſi jam corpore ſeparatus eſt, tamen adhuc voluntate conjunctus eſt. Cum ergo aliam acceperit, tunc non plane dimittit. Non ergo qui dimittit, mœchatur, ſed qui alteram ducit.

¶ PETR. 1. *Matrimonium.*] Vide tom. 2. Operis Imperfecti Homil. 20. in Iovent. S. Crucis.

C. II.

Item Nicolaus Papa ad conſulta Bulgarorum cap. 3.
(an. 866. Romæ ad Bulgaros.)

e Sent. ib. SUfficiat e ſecundum leges ſolus eorum conſenſus, de quorum conjunctionibus agitur. Qui conſenſus ſi in nuptiis ſolus forte defuerit, cætera omnia etiam cum ipſo coitu celebrata fruſtrantur.

¶ Corr. Rom. *Emendatum eſt caput hoc ex ipſis Nicolai reſponſis.*

¶ PETR. 2. *Ad Conſulta &c.*] Add. V. C. Hincmaro Epiſcopo. Citatur hic Canon. in c. ult. ext. de ſponſ.

Gratian. *Cum ergo inter iſtos conſenſus intercesserit, qui ſolus matrimonium facit, patet hos conjuges fuiſſe. Sed quæritur, quis conſenſus faciat matrimonium, an conſenſus cohabitationis, an carnalis copulæ, an uterque. Si cohabitationis conſenſus matrimonium facit, tunc frater cum ſorore matrimonium poteſt contrahere: ſi carnalis copulæ, inter Mariam, & Joſeph non fuit conjugium. Voverat enim Maria*
f Luc. 1. *ſe virginem perſeveraturam. Unde ait Angelo f:* Quomodo fiet iſtud, quoniam virum non cognoſco? *id eſt, ut non cogniturum propoſui. Neque enim, quia tunc virum non cognoſcebat, neceſſe erat inquiri, quomodo poſſet filium habere, ſed quia nunquam ſe cogituram propoſuerat. §. 1. Si ergo contra ſuum propoſitum poſtea conſenſit in carnalem copulam,*
g al. corpore. *rea facta eſt voti virginalis mente, etſi non opere g violati. Quod de ea ſentire nefas eſt: ſed ſicut* Auguſtinus ait: (c. an. 400. in Africa.)

C. III.

h Sent. 4. d. 30. BEata Maria h propoſuit ſe ſervaturam votum virginitatis in corde, ſed ipſum votum virginitatis non expreſſit ore. Subjecit ſe divinæ diſpoſitioni, dum propoſuit ſe perſeveraturam virginem, niſi Deus aliter ei revelaret. Committens ergo virginitatem ſuam divinæ diſpoſitioni, conſenſit in carnalem copulam, non illam appetendo, ſed divinæ inſpirationi in utroque obediendo. Poſtea vero filium genuit, & quod corde conceperat, ſimul cum viro
i beſtenus magiſter. labiis expreſſit, & uterque in virginitate permanſit i. §. 2. Conſenſus ergo cohabitandi, & individuam vitæ conſuetudinem retinendi interveniens eos conjuges fecit. Individua vero vitæ conſuetudo eſt, talem ſe in omnibus exhibere viro, qualis ipſa ſibi eſt, & e converſo. Ad individuam itaque conſuetudinem pertinet, abſque legitimi conſenſu viri & orationi aliquando non poſſe vacare, nec continentiam profiteri. Quia ergo iſte conſenſus fuit inter eos, patet eos conjuges fuiſſe.

¶ Corr. Rom. *Caput hoc in vetuſtis exemplaribus conjunctum eſt ſuperiori: & videtur a collectore ex variis locis B. Auguſtini, potiſſimum ex libello de virginitate, conflatum.*

C. IV. PALEA.

Joannes Chryſoſtomus, *id eſt, auctor operis imperfecti, hom. 32. in Matthæum.*
(c. an. 400.)

OMnis k res per quaſcunque cauſas naſcitur, per eaſdem l diſſolvitur. Matrimonium enim non facit coitus, ſed voluntas. & ideo non ſolvit illud ſeparatio corporis, ſed ſeparatio voluntatis. Ideo qui dimittit conjugem ſuam, & aliam non accepit, adhuc maritus eſt. Nam etſi corpore jam ſeparatus eſt, tamen adhuc voluntate conjunctus eſt. Cum ergo aliam acceperit, tunc plane dimittit. Non ergo qui dimittit, mœchatur, ſed qui alteram ducit. k Ivo p. 8. c. 233. ſupr. ead. matrimonium extra de reg. juris c. 1. l al. ipſis. orig.

¶ Corr. Rom. *Palea hæc eſt in multis vetuſtis codicibus. Initium vero uſque ad verſ.* Matrimonium, *eſt regula prima de regulis juris, quæ eſt in Decretalibus. Verba autem homiliæ trigeſimæ ſecundæ ſunt hæc:* Omnis res, per quas cauſas naſcitur, per eaſdem abſolvitur. Matrimonium &c.

Gratian. *Item auctoritate probantur eſſe conjuges. Ait enim* Ambroſius *in lib. de inſtitutione virginis c. 6.* (an. 377. *Mediolani.*)

C. V. *Conjugalis pactio, non virginitatis defloratio conjugium facit.*

CUm initiatur m conjugium, tunc conjugii nomen adſciſcitur. Non enim defloratio virginitatis facit conjugium, ſed pactio conjugalis. Denique cum jungitur puella, conjugium eſt, non cum viri n admiſſione cognoſcitur. m Sent. 4. d. 27. Anſel. l. 10. c. 1. Ivo p. 8. cap. 2. Pann. l. 6. c. 14. Polyc. l. 6. tit. 4. infra ead. q. n al. virilis. orig.

C. VI. *A prima fide deſponſationis conjuges verius appellantur.*

Item Iſidorus *Etymologiarum libro nono cap. 7.*
(c. an. 630. in Hiſpania.)

COnjuges o verius appellantur a prima deſponſationis fide, quamvis adhuc ignoretur inter eos conjugalis concubitus. o Sent. ib. Ivo p. 8. c. 3. Pann. l. 6. c. 25.

C. VII. PALEA.

QUod conditio interpoſita non valeat, ex Concilio Africano probatur.

Corr. Rom. *Palea hæc abeſt ab omnibus collatis exemplaribus, duobus exceptis, in quorum altero emendatione ponitur tanquam ſumma ſequentis capitis. In neutro autem ad finem capitis præcedentis erant verba illa,* Item ex Concilio Africano, *& ideo ſublata ſunt.*

C. VIII. *De eodem.*

PALEA.

QUicunque ſub p conditionis nomine aliquam deſponſaverit, & eam poſtea relinquere voluerit, dicimus, quod conditio frangatur, & deſponſata irrefragabiliter teneatur. p extra de condit. appoſ. c. quicunque.

¶ Corr. Rom. *Hæc Palea etiam in decretalibus est, ut cum lit. appoſitam c. quicunque, & in collectione in quinquaginta partes diviſa (quæ in tomis Conciliorum eſt poſt decreta Alexandri III.) p. 6. c. 5. citatur ex Concilio Africano. Sed in eo, quod extat, non habetur.*

C. IX. *De eodem.*

Item Auguſtinus *de nuptiis, & concupiſcentia lib. 1. c. 11.*
(forte an. 419. in Africa.)

COnjux q vocatur a r prima fide deſponſationis, quam concubitu non cognoverat Joſeph, nec fuerat cogniturus, nec perierat s, nec mendax manſerat conjugis appellatio, ubi nec fuerat, nec futura erat ulla carnis commiſtio. *& infra.* §. 1. Propter quod fidele conjugium parentes Chriſti vocari ambo meruerunt, non ſolum illa mater, verum etiam ille pater ejus, ſicut conjux matris ejus, utrumque mente, non carne. q Sent. ib. Ivo p. 8. c. 14. Pann. l. 6. c. 16. r al. ex. s al. periorat.

¶ Corr. Rom. *Sic eſt reſtitutum ex Ivone, cum antea citaretur liber de bono conjugali.*

C. X. *Triplex bonum conjugii fuit in parentibus Chriſti.*

Idem *in eodem libro, & capite.*
(forte an. 419. ibid.)

OMne itaque t nuptiarum bonum impletum eſt in illis parentibus Chriſti, proles, fides, ſacramentum. Prolem cognoſcimus ipſum Dominum Jeſum: fidem, quia nullum adulterium: ſacramentum, quia nullum divortium: ſolus ibi nuptialis concubitus non fuit, quia in carne peccati fieri non poterat ſine illa pudenda carnis concupiſcentia, quæ t Sent. 4. diſt. 30. Ivo p. 8. cap. 13. Pann. l. 6. c. 30. Ib. c. 22.

accidit

nac... ex peccato, ſine qua concipi voluit, qui futurus erat ſine peccato.

a Deut. 22. Gratian. *Item in Deuteronomio a præcepit Dominus Moyſi dicens*: Si quis ſponſam alterius in agro oppreſſerit, morte moriatur: quia uxorem alterius violavit. §. 1. *Item in legibus Principum ſponſa jubetur lugere mortem ſponſi, tanquam viri ſui.*

C. XI. *Frater ſponſam fratris poſt ejus mortem ducere non poteſt.*

Item in Canonibus invenitur. (forte c. an. 345. *Romæ*.)

x inf. ead. ſi quis. SI x quis deſponſaverit ſibi aliquam, & præveniente mortis articulo eam cognoſcere non potuerit, frater ejus non poteſt eam ducere in uxorem.

C. XII.

Item Gregorius I. *Mauritio Imperatori, ob quendam Comitem, qui nepotis ſui mortui deſponſatam duxit uxorem.* (c. an. 595. *Roma Conſtantinopolim*.)

y Sent. 4. diſt. 27. Anſ. l. 11. c. 63. Polyc. l. 6. tit. 4. z Lev. 20. a Matth. 1. b Deut. 22.

QUi y deſponſatam puellam proximi ſui acceperit in conjugium, anathema ſit ipſe, & omnes conſentientes ei: quia ſecundum legem Dei mori decernitur. §. 1. Nam divinæ legis z eſt mos, ſponſas appellari conjuges, ut in Evangelio a: *Accipe Mariam conjugem tuam*. Et illud in Deuteronomio b: *Si quis cujuslibet hominis deſponſatam puellam in agro, vel in qualibet loco oppreſſerit, vel abduxerit in domum ſuam, moriatur, quia uxorem proximi ſui violavit*: non quæ jam uxor erat, ſed quæ a parentibus uxor fieri dabatur. & *infra*. c §. 2. Sicut nulli Chriſtiano licet de ſua conſanguinitate, vel quam cognatus ſuus habuit, in matrimonium uſurpare; ita & de conſanguinitate uxoris ſuæ. c inf. 35. q. 2. nullum.

¶ Corr. Rom. *Apud Anſelmum ante hoc caput eſt hic titulus rubris literis deſcriptus*, Capitula B. Gregorii doctoris de linea conſanguinitatis edita. *Poſtea vero eſt hic alius titulus nigris literis deſcriptus*: Mauritio Imperatori ob dolatum quendam Comitem, qui nepotis ſui mortui deſponſatam virginem duxit uxorem. *Deinde ſequitur*: Qui deſponſatam &c.

C. XIII. *Uxore mortua licet viro aliam ducere, ſed non repudiatam, vel deſponſatam.*

Item Hieronymus. (forte c. an. 400.)

d Ivo p. 8. c. 41. Pann. l. 6. c. 34. e Roman. 7.

ADditur d aliud quartum conjugium legitimum. Dum mortua fuerit uxor cujuslibet, licet illi accipere aliam, ſed non repudiatam, nec deſponſatam viro, ſed liberam: ſimiliter debet & mulier. Unde & Paulus e ait: *Mulier, quæ ſub viro eſt, ligata eſt ſub lege viri, quamdiu vivit vir ejus*. Vivo igitur viro vocatur adultera, ſi juncta fuerit alii viro. Si autem mortuus fuerit vir ejus, liberata eſt a lege viri, ita ut non ſit adultera, ſi conjuncta fuerit cum altero viro.

¶ Corr. Rom. *Ab Ivone hoc caput refertur c. tria. infra 36. q. 2. Neutrum tamen apud B. Hieronymum eſt inventum.*

C. XIV. *Poſt mortem alicujus nullus de ejus conſanguinitate ſponſam accipiat.*

Item Gregorius. (forte c. an. 595. *Romæ*.)

f Sent. ib. SI quis f uxorem deſponſaverit, vel eam ſubarrhaverit, quamquam poſtmodum præveniente die mortis ejus nequiverit eam ducere in uxorem, tamen nulli de conſanguinitate ejus licet accipere eam in conjugem. Quod ſi inventum fuerit factum, ſeparetur omnino.

C. XV. *De eodem.*

Item Julius Papa. (forte c. an. 345. *Romæ*.)

g Sent. ib. Polyc. l. 6. t. 4. SI quis g deſponſaverit uxorem, vel ſubarrhaverit, & ſive præveniente die mortis, ſive irruentibus quibuſdam aliis cauſis minime eam cognoverit, neque ejus ſuperſtes frater, neque ullus de conſanguinitate ejus eandem ſibi tollat in uxorem ullo unquam tempore.

¶ Corr. Rom. *Sic eſt emendatum ex manuſcriptis, & Magiſtro. Nam in vulgatis erat.* Julianus. *In Polycarpo autem citatur*, ex Concilio Triburienſi a Julio Papa confirmato. *In quo titulo ſubeſt aliquod mendum.*

Gratian: *His omnibus auctoritatibus probantur iſti eſſe conjuges. Sed Auguſtinus teſtatur contra dicens.* (forte Leo I. an. 443. *Roma in Galliam*.)

C. XVI. *Non eſt inter eos matrimonium, quos non copulat commixtio ſexus.*

h Sent. 4. diſt. 26. Pann. l. 6. c. 114. NOn h eſt dubium, illam mulierem non pertinere ad matrimonium, cum qua commixtio ſexus non docetur fuiſſe.

¶ Corr. Rom. *Caput hoc non eſt inventum apud B. Auguſtinum: & videtur ſumma ſeq. cap.*

C. XVII. *Illa mulier non pertinet ad matrimonium, cum qua non celebratur nuptiale myſterium.*

Item Leo Papa. i (an. 443. *Roma in Galliam*.) i Leo epiſt. 90. ad Ruſticum c. 4. k Sent. ib. Burc. l. 9. c. 1. Ivo p. 8. cap. 74. & 139. Pann. l. 6. c. 23. Cap. l. 7. c. 103.

CUm k ſocietas nuptiarum ita a principio ſit inſtituta, ut præter commixtionem ſexuum non habeant in ſe nuptiæ conjunctionis Chriſti, & Eccleſiæ ſacramentum, non dubium eſt illam mulierem non pertinere ad matrimonium, cum qua docetur non fuiſſe nuptiale myſterium.

¶ Corr. Rom. *In indicibus epiſtolarum Leonis impreſſis, & manuſcriptis in epiſt. 90. al. 90. ad Ruſticum cap. 4. itemque apud Burchardum, & Ivonem longe aliter habet hic locus.* Cum ſocietas, *inquit*, nuptiarum ita ab initio conſtituta ſit, ut præter ſexuum conjunctionem habeat in ſe Chriſti, & Eccleſiæ ſacramentum, dubium non eſt eam mulierem non pertinere ad matrimonium, in qua non docetur nuptiale fuiſſe myſterium. *Verum ne reſpondeat verbis Gratiani, qui manifeſte utitur hoc loco depravato, itemque Magiſtri, & Gloſſæ, & poſteriorum Doctorum, nihil eſt in textu mutatum.*

C. XVIII. PALEA.

Benedictus *ſervus ſervorum Dei, Grandenſi Patriarchæ ſalutem &c.* (forte c. an. 575. *Romæ in Venetiam*.)

LEx divinæ conſtitutionis Apoſtolicam cathedram l totius poſuit orbis terrarum magiſtram, ut quicquid ubique locorum dubitatur, ab ea ratio ejuſdem requiratur. Affatus eſt autem nos ſuis literis ejuſdem cathedræ laſſeram, ac percunctatus eſt quidam m veſtras nomine Joannes, pro connubio filiæ ſuæ ſuperſtitis, cujus ſoror defuncta cuidam juveni, Stephano nomine, ſimplicibus verbis fuerat deſponſata, & antequam ad nuptias perveniſſet, morte præventa: utrum ſcilicet cum eodem juvene poſſit matrimonium celebrari ſuperſtitis filiæ, necne. Namque teſtatus eſt hujus rei rationem apud vos haberi ambiguam. Quam Deo docente tradimus his verbis certiſſimam. Protoplaſtus ille, radix, & origo noſtra, detractam ſibi coſtam in mulierem videns formatam, prophetico Spiritu inter alia protulit n: *Propter hoc relinquet homo patrem, & matrem, & adhærebit uxori ſuæ, & erunt duo in carne una*. Quibus verbis innotuit non aliter virum, & mulierem poſſe fieri unam carnem, niſi carnali copula ſibi cohæreant. Qui ergo nequaquam miſtus eſt, exinde nullatenus fœdare nuptiale, quod poſt per nuda ſponſionis verba poſſunt una caro fieri, nullatenus valemus reperire. Propinquitas enim ſanguinis 4 verbis dicitur, non verbis efficitur. Sed neque cognationis parit propinquitatem, quod o nullam facit ſanguinis commixtionem. Quoniam vero ita prorſus ſeſe habet res Joannis ritus, ut velit ſecundam filiam illi nuptiis copulare, cui primam jam dederat deſponſatam, cenſura Apoſtolica α magiſteriali mandamus, hoc abſque ullius criminis vitio poſſe fieri, ſi utriuſque β partis federit voluntati. Nam cur prohibeatur, quod prohibendum p nunquam ſancta Scriptura declarat? Sed neque mundanæ leges connumerant perſonas, quæ inter ſe nuptias non γ contrahunt, de hujuſmodi aliquid dicunt. Ne ergo ambages, quod negandum nulla ratione doceris. q

l al. ſedem. m al. vir. n Gen. 2. o al. quia. p al. prohibitum. q al. monſtratis.

¶ Corr. Rom. *Palea hæc habetur in pleriſque manuſcriptis. Eſt etiam in prima collectione Decretalium Bernardi Papienſis, & in altera collectione in quinquaginta partes diviſa (quæ eſt inſerta tomis Conciliorum poſt decreta Alexandri tertii) p. 6. c. 19.*

α Apoſtolica] *In tomis Conciliorum eſt*, cenſura Apoſtolica. *In collectione prima Decretalium*, cenſura Apoſtolica magiſterii.

β Si utriuſque partis federit voluntati] *Hæc non ſunt in collectione Conciliorum inſerta.*

γ Non contrahunt.] *In aliquot vetuſtis, & in prima collectione Decretalium legitur*, nuptias contrahunt. *in altera autem collectione*, quibus inter ſe nuptias contrahere non licet.

¶ Patrem. 3. *Verbis*.] Add. V. C. *abſenti a patre.*

4. *Propinquitas ſanguinis*.] Inter virum & uxorem, *l. 4. §. affines, D. de grad. cognat.*

Gratian. *Item Apoſtolus r præcepit, ut uxor reddat debitum viro, & vir uxori, niſi forte ex conſenſu ad tempus, ut expediti vacent orationi. Unde datur intelligi, quod ſine conſenſu alterius non licet alteri vacare orationi. §. 1. Item propoſitum melioris vitæ vir ſumere non poteſt ſine conſenſu uxoris, & e converſo.* r 1. Cor. 7.

C. XIX. *Cauſa religionis conjugia ſolvi non debent.*

Unde Gregorius I, *ſcribit Theoctiſto Patricio, lib. 9. epiſt. 39.* (an. 601. *Romæ*.)

SUnt s, qui dicunt religionis cauſa conjugia debere diſſolvi. Verum ſciendum eſt, quia etſi hoc lex humana conceſſit, lex tamen divina prohibuit. Per ſe enim Veritas t dicit: *Quod Deus conjunxit, homo non ſeparet*. Quæ etiam ait: *Non licet dimittere uxorem, excepta cauſa fornicationis*. Quis ergo huic cœleſti legiſlatori contradicat? Scimus, quia ſcriptum eſt u: *Erunt duo in carne una*. Si ergo vir, & uxor una caro ſunt, & religionis cauſa vir uxorem dimittit, vel mulier virum in hoc mundo rema-

s Sent. 4. diſt. 27. Anſ. l. 10. c. 18. Ivo p. 8. c. 109. Pann. l. 6. c. 78. t Matth. 19. u Gen. 2.

Digitized by Google

u *abeſt a pluriſque ed.*

mentem, vel etiam fortaſſe ad illicita u vota migrantem; quæ eſt iſta converſio u, in qua una eademque caro ex parte tranſit ad continentiam, & ex parte remanet in pollutione? Si vero utrique conveniat continentem vitam ducere, hoc quis audeat accuſare? quando certum eſt, quod omnipotens Deus, qui minora conceſſit, majora non prohibuit. Et quidem β multos Sanctorum novimus cum ſuis conjugibus & prius continentem vitam duxiſſe, & poſtmodum ad ſanctæ Eccleſiæ regimina migraſſe. Duobus enim modis ſancti viri etiam a licitis ſolent abſtinere: aliquando, ut merita ſibi apud Deum omnipotentem augeant: aliquando, ut anteactæ vitæ culpas detergant. & infra. §. 1. Proinde cum boni conjuges aut meritum augere deſiderant, aut anteactæ vitæ culpas delere; ut ſe ad continentiam adſtringant, & meliorem vitam appetant, licet. Si vero continentiam, quam vir appetit, uxor non ſequitur, aut quam uxor appetit, vir recuſat, dividi conjugium non poteſt y: quia ſcriptum eſt z. *Mulier poteſtatem ſui corporis non habet, ſed vir: ſimiliter & vir poteſtatem ſui corporis non habet, ſed mulier.*

y *al.* licet.
z 1. Corinth. 7.

¶ Corr. Rom. u Converſio,] *In originali eſt*, iſta migratio, vel converſio.

β Et quidem] *Hæc ſunt reſtituta in ſuum locum, quæ antea tranſpoſita fuerant inter verſ.* licet. *& verſ.* ſi vero.

C. XX. *Abſque viri conſenſu monaſterio mulier deputata ad ejus conſortium non prohibetur redire.*

Idem *Leoni Epiſcopo Caranonſi, lib.* 3. *epiſt.* 34. (*an.* 594. *Romæ in Siciliam.*)

a 32. *diſt. cap.* multorum. *Anſelm. lib.* 7. *c.* 138 *Polyc. l.* 4. *tit.* 31.

MUltorum a relatione comperimus, hanc apud vos olim conſuetudinem tenuiſſe, ut Subdiaconi ſuis licite miſcerentur conjugibus. Quod ne denuo quiſquam præſumeret, a ſervo Dei, ſedis noſtræ Diacono, ex auctoritate noſtri deceſſoris ſic eſt modo prohibitum, ut eodem tempore hi, qui jam uxoribus fuerant copulati, unum ex duobus eligerent, id eſt, aut eaſdem nulla ratione miniſtrare præſumerent, aut a ſuis uxoribus abſtinerent. Et, quantum dicitur, Specioſus tunc Subdiaconus pro hac re ab adminiſtrationis ſe ſuſpendit officio, & uſque ad obitus ſui tempus Notarii quidem geſſit officium, & a miniſterio, quod Subdiaconum oportuerat exhibere, ceſſavit. Poſt cujus obitum, quia relicta ejus Honorata eſt marito ſociata, a tua eam fraternitate in monaſterio cognovimus deſtinatam. Ideoque ſi, ut fertur, ejus ſe maritus ab adminiſtratione ſuſpendit, antedictam mulieri non debet officere, quod ad ſecundam conjugii copulationem migravit: præſertim, ſi non tali mente Subdiacono juncta eſt, ut a carnis voluptatibus abſtineret. Si ergo ita ſe veritatem, quemadmodum edocti ſumus, habere cognoſcis, prædictam te mulierem de monaſterio per omnia convenit relaxare, ut ad ſuum maritum ſine aliquo poſſit formidine remeare.

C. XXI. *Ad uxorem redire cogatur, qui ſine ejus conſenſu religioſam veſtem ſuſcepit.*

Idem *Hadriano Panormitano Notario, lib.* 9. *epiſt.* 44. (*an.* 601. *Romæ in Siciliam.*)

b *Sent. ibid. Anſel. l.* 10. *c.* 19. *Burch. l.* 9. *c.* 48. *Ivo p.* 8. *c.* 186. *Pann. l.* 6. *c.* 84. *Polyc. l.* 6. *tit.* 5.

AGatho ſa b latrix præſentium queſta eſt, maritum ſuum contra voluntatem ſuam in monaſterio Urbici Abbatis eſſe converſum. Quod quia ad ejuſdem Abbatis culpam, & invidiam non eſt dubium pertinere, experientiæ tuæ præcipimus, ut diligenti inquiſitione diſcutiat, ne forte cum ejus voluntate converſus ſit, vel ipſa ſe mutare promiſerit. Et ſi hoc repererit, & illum in monaſterio remanere provideat, & hanc, ſicut promiſit, mutare compellat. Si vero nihil horum eſt, nec quondam c fornicationis crimen (propter quod viro licet dimittere d uxorem) prædictam mulierem commiſiſſe cognoveris, ne illius converſio uxoris relictæ in ſeculo fieri poſſit perditionis occaſio, volumus, ut maritum ſuum illi, etiamſi jam tonſuratus eſt, reddere debeas, omni excuſatione ceſſante; quia etſi mundana u lex præcipit converſionis gratia utrolibet invito poſſe ſolvi conjugium, divina tamen lex fieri non permittit. Nam, excepta fornicationis cauſa, vir uxorem dimittere nulla ratione conceditur: quia poſtquam copulatione conjugii, viri atque mulieris unum corpus efficitur, non poteſt ex parte converti, & ex parte in ſeculo remanere.

c *al.* quoddam.
d *al.* relinquere.

¶ Corr. Rom. u Mundana] *Habetur novella* 123. *c.* 58. *ut eſt diviſa apud Julianum.*

C. XXII. *Sine conſenſu uxoris religionis propoſitum vir ſumere non poteſt.*

Item ex VIII. Synodo. (imo ex B. Baſil. c. an. 362. *in Ponto.*)

e *Sent. ibid. Polycarp. ibidem Anſ. l.* 10. *c.* 00. *Burch. l.* 9. *c.* 45. *Ivo p.* 8. *c.* 183. *&* 220. *Pannor. l.* 6. *c.* 85.

SI e quis e conjugatus vult converti, ad monaſterium, non eſt recipiendus, niſi prius a conjuge caſtimoniam profitente fuerit abſolutus. Nam ſi illo vivente illa per incontinentiam alteri nupſerit, proculdubio adultera erit. Nec recipitur apud Deum ejus viri converſio, cujus ſequitur conjugalis fœderis proſtitutio. Tales igitur tunc ſine culpa ſequuntur Chriſtum, relicto ſeculo, ſi habeant ex pari voluntate caſtitatis conſenſum.

¶ Corr. Rom. u Si quis conjugatus] *Hæc uſque ad verſ.* Nam ſi illo, *habentur apud B. Baſilium in regulis fuſius diſputatis, cap.* 12. *Burchardus quidem, Polycarpus, & Ivo part.* 8. *c.* 183. *citant titulum hoc caput ex dictis Baſilii. Idem vero Ivo c.* 220., *& auctor Pannormiæ citant epiſtolam Alexandri II. Landulpho ſcriptam, in qua hoc idem B. Baſilio refertur. Ex parte prior illius epiſtolæ refertur infra* 33. *q.* 5. notificaſti.

C. XXIII. *Sine conſcientia Epiſcopi viro, & uxori cauſa religionis divertere non licet.*

Item ex Synodo Eugenii *Papæ* II. *in Synodo Romana, c.* 36. (*an.* 826. *Romæ.*)

f *Sent. ibidem Ivo par.* 8. *c.* 127. *Pann. l.* 6. *c.* 79.

SI vir, & f uxor divertere pro ſola religioſa inter ſe conſenſerint vita, nullatenus ſine Epiſcopi conſcientia fiat, ut ab eo ſingulariter proviſo conſtituantur loco. Nam uxore nolente, aut altero eorum, etiam pro tali re matrimonium non ſolvitur.

C. XXIV. *Sine uxoris voluntate viro continere non licet.*

Item Joannes Chryſoſtomus *homilia prima in Pſal.* 50. (*c. an.* 401. *Conſtantinopoli.*)

g *Sent. ibidem Ivo p.* 8. *c.* 130. *Pann. l.* 6. *c.* 79.

SI tu abſtines g ſine uxoris voluntate, tribuis ei fornicandi licentiam: & peccatum illius tuæ imputabitur abſtinentiæ.

¶ Corr. Rom. *Antea citabatur Auguſtinus de adulterinis conjugiis: apud quem l.* 8. *c.* 4. *habetur ſententia, ſed non verba: quare reſtitutus eſt titulus ex Ivone.*

C. XXV. *Vir non eſt ſuſcipiendus in monaſterium, niſi uxor convertatur.*

Item Gregorius I. *Urbico Abbati, libro quinto, epiſt.* 49. (*an.* 596. *Romæ in Siciliam.*)

QUia Agatho lator præſentium in monaſterio dilectionis tuæ converti deſiderat, hortamur, ut cum omni eum dulcedine, dilectioneque h ſuſcipias. *& infra.* §. 1. Quem tamen ita ſuſcipiendum eſſe cognoſce, ſi & uxor illius ſimiliter converti voluerit. Nam dum unum utrorumque corpus conjugii copulatione ſit factum, incongruum eſt partem converti, & partem in ſeculo remanere.

h *al.* devotione.

C. XXVI. *Continentiæ vitam non licet uxori ſuſcipere, niſi eandem vitam vir ejus elegerit.*

Item Nicolaus *Papa Carolo Regi.* (*an.* 867. *Roma in Galliam.*)

i *Sent. ibidem Anſ. l.* 10. *c.* 21. *Burch. l.* 9. *c.* 40. *Ivo p.* 8. *c.* 128. *&* 188. *Pan. l.* 6. *c.* 77.

SCripſit α i nobis Thietberga Regina, ſe Regia dignitate, vel maritali copula velle nudari, & ſola vita privata eſſe contentam deſiderare. Cui nos ſcripſimus non aliter hoc fieri poſſe, niſi eandem vitam conjux ejus Lotharius elegerit. *Et in altera epiſtola ad Lotharium Regem.* §. 1. Nam β licet ſit ſcriptum: *Quod u Deus conjunxit, homo non ſeparet*; Deus tamen, & non homo ſeparat, quando divini amoris intuitu ex conſenſu utriuſque conjugis matrimonia diſſolvuntur. Aliter autem fieri eorum ſeparationem ceſſatam prohibemus.

u *Matth.* 19.

¶ Corr. Rom. α Scripſit] *Uſque ad verſ.* elegerit. *ſunt ex epiſtola Nicolai primi Carolo Regi ſcripta, cujus initium eſt.* Nunquam dolorem; *& extat in codice monaſterii Dominicanorum.*

β Nam licet] *Hæc uſque ad finem ſunt ex epiſtola ejuſdem Nicolai ſcripta Lothario, cujus initium eſt:* Audito reverente miſſo noſtro; *& extat in eodem codice.*

Gratian. *Ecce, quod conjugati ſine licentia l alterutrius continentiam profiteri non poſſunt. Sponſi vero in etiam inconſultis, quas ſibi deſponſaverunt, exemplis, & auctoritatibus probantur continentiam poſſe ſervare. Ut enim refert B. Hieronymus, Macharius præcipuus inter Chriſti Eremitas, celebrata nuptiarum convivia, cum veſpere thalamum eſſet ingreſſurus, ex urbe egrediens transmarina petiit, & eremi ſolitudinem ſibi elegit.* §. 1. *Item B. Alexius Euphemiani clariſſimi filius, ſimiliter ex nuptiis divina gratia vocatus, ſponſam deſeruit, & nudus Chriſto ſe. mulari cupit. Horum exemplo patet, quod ſponſi ſponſarum ſuarum non expectato conſenſu, continentiam valent profiteri.*

l *al.* conſenſu. m *Sent. ibid.*

C. XXVII. *Deſponſata puella non prohibetur monaſterium eligere.*

Probatur idem auctoritate Euſebii *Papæ dicentis.* n (imo Theod. c. an. 680. in *Anglia.*)

n *Lib.* 6. *Cap. c.* 90.

DEſponſatam o puellam non licet parentibus alii viro tradere: licet tamen illi monaſterium ſibi eligere.

o *Sement. ibid. Anſel. l.* 10. *c.* 6. *Burch. l.* 8. *c.* 19. *Ivo p.* 7. *c.* 40.

C. XXVIII.

C. XXVIII. *Deſponſata impune monaſterium poteſt eligere.*

Item Gregorius I. in Regeſto, lib. 6. epiſt. 20. ad Fortunatum. (*an. 597. Romæ in Campaniam.*)

p Sent. ibid. DEcrete legalia p deſponſatam, ſi converti voluerit, nullo umquam cenſuerunt damno mulctari.

q 1. Cor. 7. Gratian. *Cum ergo conjugatorum continentia, niſi ex amborum conſenſu, Deo offerri non valeat, cum vir q ſui corporis poteſtatem non habeat, ſed mulier, ſponſæ autem monaſterium poſſint eligere, & ſponſi non requiſito conſenſu ſponſarum propoſitum melioris vitæ aſſumere valeant, patet, quod inter ſponſum, & ſponſam conjugium non eſt. §. 1. Item cum ſecundum*

r Sup. eod. non eſt dubium. *r Auguſtinum r illa mulier non pertineat ad matrimonium, cum qua docetur non fuiſſe commiſtio ſexus. Item cum ſecun-*

s Sup. eod. cum ſocietas. *dum Leonem s illa non pertineat ad matrimonium, cum qua non docetur fuiſſe nuptiale miniſterium, apparet, quod inter ſponſum, & ſponſam conjugium non eſt. §. 2. Item Nicolaus Pa-*

t Inf. 30. q. 7. ne qui. *pa t præcipit de his, qui ab adverſariis excæcantur, & membris detruncantur, ut ob hanc infirmitatem conjugia talium non ſolvantur. §. 3. De his autem, qui cauſa frigiditatis uxoribus*

u 33. q. 1. requiſiſti. *debitum reddere non poſſunt, ſtatuit Gregorius u Papa, ut uterque eorum ſeptima manu propinquorum tactis ſacroſanctis reliquiis jurejurando dicat, quod nunquam per commiſtionem carnis conjuncti una caro effecti fuiſſent: tum mulier ſecundas nuptias poterit contrahere, vir autem, qui frigidæ naturæ eſt, maneat ſine ſpe conjugii.*

¶ Corr. Rom. a Secundum Auguſtinum] *Gratianus hic attribuit, quæ ſup. c. non eſt dubium, & c. cum ſocietas. ex Auguſtino, & Leone attulit valde corrupta, ut ibi notatum eſt.*

C. XXIX. *Si mulier probaverit, quod a viro ſuo nunquam cognita fuerit, ſeparetur.*

Unde idem a ſcribit Venerio Cavalitano Epiſcopo, ita dicens. (imo Rabanus Archiep. an. 853. e Germania in Galliam.)

x Inf. 33. q. 1. quod autem. Sent. 4. diſt. 34. Palea. l. 6. tit. 4. Burch. l. 9. c. 40. Ivo p. 8. c. 80. & 178. Pann. l. 6. c. 125. QUod x autem interrogaſti de his, qui matrimonio juncti ſunt, & nubere non poſſunt, ſi ille aliam, vel illa alium poſſit accipere, de his ita ſcriptum β eſt: Vir, & mulier ſi ſe conjunxerint, & poſtea dixerit mulier de viro, quod non poſſit coire cum ea, ſi poteſt (per verum y judicium) probare, quod verum ſit, accipiat alium.

y Abſunt a capitulari. ¶ Corr. Rom. a Idem] *Hoc idem caput infra 33. quæſt. 1. citatur ex Gregorio Joanni Ravennati Epiſcopo: itemque a Burchardo, & Ivone, p. 8. c. 178. In Pannormia autem exprimitur*, Gregorius junior. *Sententia vero ipſa refertur ex Gregorio in Decretalibus tit. de frig. & malefic. cap. laudabilem. & ab Ivone ead. part. c. 80. ex Capitularibus, ubi habetur lib. 6. cap. 55.*

β Scriptum.) *Auctor gloſſæ hic ait*, in Lombarda: *& infra 33. q. 1. hic eodem loco ait*, primo libro Capitular. Caroli, ſcilicet in Lombarda. *Nunc habetur Capitul. l. 6. c. 55. additur in extremo hæc verba*: ex quod juxta Apoſtolum non potuit illi reddere ſuum debitum.

Gratian. *Ecce impoſſibilitas coeundi, ſi poſt carnalem copulam inventa fuerit in aliquo, non ſolvit conjugium. Si vero ante carnalem copulam deprehenſa fuerit, liberum facit mulieri alium virum accipere. Unde apparet illos non fuiſſe conjuges, alioquin non liceret eis ab invicem diſcedere, excepta cauſa fornicationis: & ſic diſcedentes oportet manere innuptos, aut ſibi invicem reconciliari. §. 1. Item ſi ſponſa conjux eſſet, mortuo ſponſo remaneret vidua. Si autem vidua eſſet, vir ejus ad ſacros ordines conſcendere non poſſet. Maritus enim viduæ aquo, ſicut & bigamus, Sacerdos fieri prohibetur. Ex hujus autem copula z omnis pro-*

z Sent. 4. diſt. 27. a Sup. diſt. 34. c. ult. *hibetur a ſacris ordinibus. Ut enim ait Pelagius Papa a*: Nihil eſt (quantum ad hunc articulum attinet) quod ei obviet de canonicis inſtitutis. *Apparet ergo hos non fuiſſe conjuges. §. 2. Item ſi conjuges eſſent, diſceſſio ab invicem eſſet divortium. Sed horum*

b Ambroſius ad r. 1. Luc. & de inſtit. virginum c. 6. & 7. *ſeparationem negat Ambroſius b eſſe divortium, dicens de B. Maria, quam ſibi Joſeph deſponſaverat, & in ſuam duxerat*: Joſeph eam nunquam cognovit eam. Nam ſi vir juſtus eam cognoviſſet, nunquam a ſe diſcedere paſſus eſſet: nec Dominus, qui uxorem præceperat a viro non diſcedere, niſi cauſa fornicationis, commendans eam diſcipulo, auctor divortii fuiſſet. *Ecce commendatio Mariæ Joanni, & dereliſio Joſeph negatur fuiſſe divortium, quia Joſeph non cognoverat eam. Unde apparet eos non fuiſſe conjuges. Si autem B. Maria, quam ſibi Joſeph deſponſaverat, & in ſuam duxerat, conjux negatur fuiſſe, multo minus iſta, quæ ſimpliciter ſponſa erat, conjux eſt appellanda.*

¶ Corr. Rom. a Joſeph] *Verba B. Ambroſii lib. 2. comment. ad c. 1. Luc. (quæ propius accedunt ad hunc locum, quam quæ habentur l. 10. ad cap. 23.) ſunt hæc*: Utique ſi cognoviſſent, nunquam verum proprium reliquiſſet, nec vir eam juſtus paſſus eſſet a ſe diſcedere. Quemodo autem Dominus divortium præcepiſſet, cum ipſius ſit ſententia, quia nemo debet dimittere uxorem, excepta cauſa fornicationis.

C. XXX. *Sororem uxoris polluens neutram valet habere.*

Item ex Concilio a Aurelianenſi. (*imo Vermetienſi c. 10. an. 752. in Gallia.*)

z 32. q. 7. qui dormierit. Burch. l. 17. c. 3. Ivo p. 9. c. 69. QUi z dormierit cum duabus ſororibus, & una ex illis ante uxor fuerit, neutram ex ipſis habeat, nec ipſi adulteri unquam in conjugio copulentur.

¶ Corr. Rom. a Aurelianenſi] *Hoc idem infra 32. q. 7. qui dormierit, videtur citari ex Concilio Moguntino. Sed in nullo Aurelianenſi, aut Moguntino eſt inventum: quemadmodum neque ſequentia in Triburienſi.*

¶ Parag. 3. *Qui* .) Sententia habetur can. 14. Synodi Aurelianenſis.

Gratian. *Id eſt, nec propriæ uxori ſibi licet reddere debitum, quam ſibi reddidit illicitam, ſororem ejus cognoſcendo. Nec etiam poſt mortem uxoris licet ei, vel adulteræ alicui copulari in conjugio.*

C. XXXI. *De eo, qui dormivit cum ſponſa fratris ſui.*

De ſponſa vero contra legitur in Concilio Triburienſi. (*an. 895. in Germania.*)

QUidam d deſponſavit uxorem, & dotavit eam, & cum ea coire non potuit. quam clanculo frater ejus corrupit, & gravidam reddidit. Decretum eſt, ut quamvis nupta eſſe non potuerit legitimo viro, deſponſatam tamen fratris frater habere non poſſit: ſed mœchus, & mœcha fornicationis quidem vindictam ſuſtineant, licita vero conjugia eis non negentur. d Burch. l. 17. cap. 49. Ivo p. 9. c. 103.

C. XXXII. *Si quis ſponſam filii ſui oppreſſerit, ſimul cum ea ſine ſpe conjugii maneat.*

Item ex eodem. (imo ex Compendienſi c. 10. an. 756. *in Gallia.*)

SI quis e ſponſam filii ſui oppreſſerit, & poſtea filius ejus eam duxerit, pater poſtmodum non habeat uxorem, nec mulier virum. Filius, qui patris facinus ignoravit, aliam accipiat. e Sent. 4. diſt. 27. Burch. l. 17. c. 18.

Gratian. *Si illis, quam vir ſororem ſuæ cognoverit, perpetuo copulari prohibetur, his vero, qui ſponſam fratris ſui corrupit, peracta pœnitentia matrimonium contrahere permittitur, apparet hanc non fuiſſe conjugem fratris ejus. §. 1. Item mulier cauſa fornicationis a viro ſuo dimiſſa, aut ei reconciliabitur, aut eo vivente innupta manebit. De ſponſa vero contra invenitur in primo libro Capit. c. 105. & l. 7. c. 183. in quibus idem ſic legitur.* (an. 816. *Aquiſgrani.*)

C. XXXIII. *Si ſponſus captam recipere noluerit, liceat ſibi alii nubere.*

RAptor f pœnitentia publice mulctetur. Rapta vero, ſi eam ſponſus recipere noluerit, & ipſa eidem crimini conſentiens non fuerit, licentia nubendi alii non negetur. f Ivo p. 8. c. 26.

C. XXXIV. *De eodem.*

Item ex Concilio Toletano. (imo ex Capit. eod. an. 816. *ibid.*)

STatutum g eſt a ſacro conventu, ut ſi quis ſponſam alterius rapuerit, pœnitentia publica mulctetur, & ſine ſpe conjugii maneat. Et ſi ipſa eidem crimini conſentiens non fuerit, licentia nubendi alii non negetur. Quod ſi poſt hæc conjungere ſe præſumpſerint, utrique uſque ad ſatisfactionem a anathematizentur. g Sent. 4. d. 27. Burch. l. 7. c. 37. Ivo p. 8. c. 175.

¶ Corr. Rom. *In nullo Toletano Concilio inventum eſt. Sed fere eadem leguntur in Concilio Rhemenſi Troſlejano, & lib. 6. Capitul. c. 105. & lib. 7. c. 183. in legib. Longobard. l. 1. t. de rapt. mul. l. 12.*

a Uſque ad ſatisfactionem) *Hæc verba non ſunt in Troſlejano, neque in Capitularibus, ſunt tamen apud Burchardum, & Ivonem, qui etiam citant Toletanum.*

ʒ ps Gratian. *Apparet ergo hanc non fuiſſe conjugem, cui, vivente ſponſo, alteri nubendi licentia non negatur. Quomodo ergo ſecundum Ambroſium h, & reliquos Patres, ſponſæ conjuges appellantur, & his omnibus argumentis conjuges non eſſe probantur? Sed ſciendum eſt, quod conjugium deſponſatione initiatur, commiſtione perficitur. Unde inter ſponſum, & ſponſam conjugium eſt, ſed initiatum; inter copulatos eſt conjugium ratum.* h Sup. cum initiatur. & inf. ſi quis deſponſatam ſeq.

C. XXXV. *In deſponſatione conjugium initiatur.*

Unde Ambroſius. (*an. 377. Mediolani.*)

CUm initiatur i conjugium, conjugii nomen adſciſcitur, non cum puella viri admiſtione k cognoſcitur. i Sup. eod. cum initiatur. Ivo p. 8. c. 2. k al. virili.

¶ Corr. Rom. *Integer textus affertur ſup. eod.* cum initiatur.

Gratian. *Ecce, quod in deſponſatione conjugium initiatum, non perficitur.*

C. XXXVI. *Conjunctorum commiſtio matrimonium perficit.*

Item Ambroſius in lib. 1. de Patriarchis. (forte c. an. 388. *Mediolani.*)

IN omni l matrimonio conjunctio intelligitur ſpiritualis, quam confirmat, & perficit conjunctorum commiſtio corporalis. l Sent. 4. d. 32.

¶ Corr. Rom. *Caput hoc non eſt inventum apud Ambroſium, neque ſequens apud Hieronymum.*

C. XXXVII.

C. XXXVII. *Matrimonium ſponſali conventione initiatur, commiſtione perficitur.*

Item Hieronymus *ſuper Abdiam Prophetam.*
(*ſcripta an. 408. in Palæſtina.*)

m Oſeæ 4.

QUapropter m in filiabus veſtris fornicabuntur, & ſponſæ veſtræ adulteræ erunt. Notandum eſt, quod in filiabus dicat fornicationem futuram, & in conjugibus adulteria: quæ ſponſali conventione initiantur, & commiſtione corporum perficiuntur.

C. XXXVIII. *Cum deſponſata fuerit tradita, & in uſum deducta, recte conjux appellatur.*

Item Ambroſius *ad Paternum, epiſt. 66.*
(c. an. 390. *Mediolani.*)

n Ivo p. 8. c. 101. Pann. l. 6. c. 17.

SI quis n deſponſata ſibi, & tradita utatur, rite o conjugium vocatur.

§ Corr. Rom. o Rite) *Apud B. Ambroſium legitur*, utatur, conjugium vocat. *Sicut etiam apud Ivonem. Et quæ antecedunt, ac ſequuntur, oſtendunt alium fuiſſe ipſius mentem, atque Gratianus putaverit, & auctor Panormiæ.*

Gratian. *Quare autem poſt nuptialia pacta non ſtatim traduntur ſponſæ*, Auguſtinus *in libro octavo confeſſionum, c. 3. oſtendit, dicens.* (c. an. 400. *in Africa.*)

C. XXXIX. *Quare ſponſæ poſt pactum non ſtatim tradantur.*

o Sent. 4. d. 27. Ivo p. 8. cap. 33. Pann. l. 6. c. 10.

INſtitutum eſt o, ut jam pactæ ſponſæ non ſtatim tradantur, ne vilem habeat maritus datam, quam non ſuſpiraverit ſponſus dilatam.

p Sup. ead. non eſt dubium.

Gratian. *Juxta hanc diſtinctionem intelligendo eſt illa auctoritas Auguſtini* p : Non dubium eſt illam mulierem non pertinere ad matrimonium, cum qua docetur non fuiſſe commixtio ſexus. *Ad matrimonium perfectum, ſubintelligendum eſt, ſolemniter, quod habeat in ſe Chriſti, & Eccleſiæ ſacramentum. Ita & illud Leonis q Papæ intelligendum eſt.* §. 1. *Sed obiiciatur illud Auguſtini* r : Inter Mariam, & Joſeph fuit perfectum conjugium. *Sed perfectum intelligitur non ex officio, ſed ex iis, quæ comitantur s officium conjugii, ex fide videlicet, prole, & ſacramento. Quo enim inter Chriſti parentes fuiſſe auctoritate Auguſtini probatur. Cuncta ergo, quæ de non ſeparando conjugio inducta ſunt, de perfecto intelliguntur, quod ſponſali conventione eſt initiatum, & officio corporalis commiſtionis eſt conſummatum. Illa vero, quibus ſeparabile conjugium oſtenditur, de initiato intelliguntur, quod nondum officio ſui perfectum eſt.* §. 2. *Poteſt & aliter diſtingui. Sponſæ appellantur conjuges conſuetudine Scripturæ, ſpe futurorum, non effectu præſentium. Unde Ambroſius* t *cum dixiſſet*, cum initiatur conjugium, *non addidit, tunc eſt, vel efficitur, ſed tunc nomen* conjugii adſciſcitur, *oſtendens tales conjugii nomen habere, non rem, vel effectum. Item Auguſtinus, cum de parentibus Domini loqueretur*, ait u : conjuges fuerunt mente, non carne, ſicut & parentes. *Ex quo datur intelligi, quod ſicut Joſeph Pater Domini dictus eſt non effectu generationis, ſed officio, & cura providendi, ſic & conjux matris ejus appellatur non conjugii effectu, ſed ſubminiſtratione neceſſariorum, & individuo* x *mentis affectu. Hinc Auguſtinus ait* y : Noli z timere accipere Mariam conjugem tuam. *conjugem nominavit, quia futura erat uxor. Hinc & Beda ſuper Levit.* : Si quis ſponſam alterius violaverit, &c. *ſponſam uxorem dixit, non quia jam erat, ſed quia futura erat uxor. Hinc etiam Hieronymus ſuper Matthæum in Evangelio* a : Cum eſſet deſponſata. (c. an. 388. *in Palæſtina.*)

q Sup. ead. cum ſocietas.
r Sup. ead. B. Maria.
s al. comitantur conjugium.
t Sup. ead.
u Sup. ead. conjuncta.
x al. individuo.
y Sup. ead. conjunx.
z Matth. 1.
a Ad. c. 1.

C. XL. *Conſuetudine Scripturæ ſponſæ conjuges, & ſponſi viri appellantur.*

GEnuit Joſeph virum Mariæ. Cum virum audieris, ſuſpicio tibi non ſubeat nuptiarum, ſed recordare conſuetudinis Scripturarum, quod ſponſi viri, & ſponſæ vocentur uxores. & *infra.* §. 1. Non ab alio inventa eſt, niſi a Joſeph, qui pene licentia maritali futuram uxorem omnia noverat. & *infra.* §. 2. *Joſeph fili David &c.* jam & ſupra diximus ſponſas uxores appellari, quod plenius liber adverſus Helvidium docet.

C. XLI. *De eodem.*

h Beda in quæſt. in Geneſ. ex Hier.

Idem *ſuper Geneſim.* h (imo Beda ex Hieronymo c. an. 720. *in Anglia.*)

c Gen. 19.

EGreſſus c itaque Loth, locutus eſt ad generos ſuos, qui accepturi erant filias ſuas. In ſequentibus filiæ Loth virgines eſſe dicuntur. Et ipſe ad Sodomitas dicit b : *Ecce duæ filiæ meæ, quæ non cognoverunt virum.* Nunc autem dicitur, habuiſſe generos. Quidam arbitrantur eos, qui viros habuerunt, in Sodomis periiſſe, & quæ virgines erant, cum patre exiiſſe. Sed hebraica veritas habet. *Egreſſus Loth locutus eſt ad ſponſos, qui accepturi erant filias eius.* Necdum igitur virgines filiæ matrimonio fuerant copulatæ.

§ Corr. Rom. *In hoc capite Gratianus retulit verba gloſſæ ordinariæ in c. 19. Gen. ex Hieronymo.*

u Sponſos) *Sequebantur hæc* : ſuos, quod quidem magis verum eſſe videtur ex hoc, quod ſequitur, qui accepturi, &c. *quæ ſunt expuncta, quia neque apud B. Hieronymum, neque in gloſſa ordinaria habentur. Ex iiſdem vero addita ſunt o verſ.* Necdum, *uſque ad finem, quoniam inde colligitur id, quod vult Gratianus.*

Gratian. *Unde datur intelligi, quod Scriptura ſponſos generos vocat.*

C. XLII. *Maria conjux dicitur more Scripturæ, cum ſimpliciter ſponſa eſſet.*

Item Joannes *in Aureum homilia quarta ad c. 1. Matth.*
(circ. an. 400.)

PRiuſquam convenirent. Non dixit, priuſquam in ſponſi adduceretur domum. Hanc quippe morem ſervabat antiquitas, ut ſponſæ in ſponſorum domibus haberentur. Quod nunc quoque fieri interdum videmus. Ut enim generi Loth apud ſocerum leguntur d habitaſſe cum ſponſis nondum copulatis ſibi lege conjugii, ſic habitabat etiam e Maria cum ſponſo. & *infra.* §. 1. Neque enim eam voluit de domo expellere, ſed dimittere. & *infra.* §. 2. *Noli timere accipere Mariam conjugem tuam*: Quo ſermone f ſponſam ſimiliter indicavit: ſicut etiam eos, qui adhuc ſponſi ſunt, generos appellare Scriptura conſuevit. Quid enim eſt, *accipere*? domi protecto retinere. Jam enim illam mente dimiſerat. & *infra.* §. 3. Sicut enim poſtea illam commendavit Chriſtus ipſi diſcipulo, ſic & *nunc* Angelus copulat ſponſo, non in fœdus ſolemne conjugii, ſed in conſortium communis habitaculi.

d Gen. 19.
e Matt. 1.
f copioſius in homil.

C. XLIII. *Dominus non commendaſſet matrem diſcipulo, ſi eam Joſeph cognoviſſet.*

Idem *homil. 5. ad idem c. 1. Matth.*
(circ. an. 400.)

SI enim cognoviſſet eam, & loco habuiſſet uxoris, quomodo illam Dominus, quaſi abſque ſolatio, & nihil penitus habentem, diſcipulo commendaſſet, jubens g illi, ut eam reciperet in ſuam?

g Joan. 19.

C. XLIV. *Maria uxor Joſeph appellatur, quia ſic ab eo putabatur futura.*

Item Origenes *in eadem hom. 1. Evang.*
(c. an. 217. *in Ægypto.*)

INventa h eſt habens in utero. A B. Joſeph, qui licet eam non contingeret, futuram tamen, ut putabatur, uxorem omnia noverat. & *infra.* §. 1. Si tibi uxor nominatur, ſi deſponſata u tibi eſſe dicitur, non tamen tibi uxor eſt, ſed Dei unigeniti electa mater eſt. & *infra.* §. 2. Dico conjugem propterea, ut diabolo virginitatem ejus occultem, & ut Judæorum pravitatem excludam, atque decipiam, & ut legis inſtituta non deſtruam. In conſequentibus demonſtrabo, quod nec iſta tua conjunx, ſecundum conſuetudinem conjugii habeatur, nec iſte, qui generatur, tuus filius eſſe credatur.

h copioſius in homil.

§ Corr. Rom. u Deſponſata) *Sic eſt emendatum ex ipſa homilia. Antea legebatur*, & ſi in deſponſatione uxor tibi eſſe dicitur. *Alia etiam nonnulla emendata, & addita.*

C. XLV. *Ad nuptias Mariæ Joſeph non pervenit.*

Item Gregorius *in expoſitione Evangelii homil. 26.*
(c. an. 593. *Romæ.*)

SIc quippe i diſcipulum Dominus poſt reſurrectionem ſuam dubitare permiſit, nec tamen in dubitatione deſeruit, ſicut ante nativitatem ſuam habere Mariam ſponſum voluit, qui tamen ad ejus nuptias non perveniret. Nam ita factus eſt diſcipulus dubitans, & palpans teſtis veræ reſurrectionis, ſicut ſponſus matris fuerat cuſtos integerrimæ virginitatis.

i Joann. 20.

Gratian. *Ex his omnibus auctoritatibus apparet, ſponſas conjuges appellari ſpe futurorum, non re præſentium. Quomodo ergo conjuges a prima fide deſponſationis appellantur, ſi iſta, quæ aſſeritur ſponſa, conjunx eſſe negatur? Sed a prima fide deſponſationis conjunx dicitur appellari, non quod in ipſa deſponſatione fiat conjunx, ſed quia ex fide, quam in deſponſatione ſibi invicem debent, poſtea efficiuntur conjuges: ſicut per fidem dicuntur remitti peccata, non quod ante baptiſmum per fidem remittantur, ſed quia fides eſt cauſa, quare in baptiſmo a peccatis emundamur.* §. 1. *Illud autem Joannis Chryſoſtomi*: Matrimonium u non facit coitus, ſed voluntas. *Item illud Ambroſii* l : Non defloratio virginitatis, ſed pactio conjugalis matrimonium facit: *ita intelligendum eſt, coitus ſine voluntate contrahendi matrimonium, & defloratio virginitatis ſine pactione conjugali non facit matrimonium, ſed præcedens voluntas contrahendi matrimonium, & conjugalis pactio facit, ut mulier in defloratione ſuæ virginitatis, vel in coitu dicatur nubere viro, vel nuptias celebrare.* §. 2. *Item Syricius Papa in diſceſſionem ſponſæ a ſponſo vocat conjugalem m ſeparationem. Sed talis diſceſſio dicitur violatio conjugii non jam exiſtentis, ſed futuri, ut ex ipſa deſponſatione ſperabatur. Sic & diabolus dicitur cecidiſſe a beatitudine, non ſolum quam tunc habebat, ſed etiam, ad quam habendam creatus erat. Sic qui merito ſuæ vitæ, vel a ſcientiæ in Sacerdotem, vel Epiſcopum eligitur, ſi interim electionem ſuam caſſare meruerit, dicitur amittere Sacerdotalem, vel Epiſcopalem unctionem,*

u Sup. ead. matrimonium.
l Sup. ead. cum initiatur.
m Infr. ead. de conjugale.
u al. &.

rem, non ſuam jam acceperat, ſed ad quam accipiendam electus erat. Non ergo illa auctoritate ſponſa conjunx poteſt probari. §. 3. Sed conceditur, quod ſponſa non ſit conjunx, tamen quæritur, utrum liceat eam rapientem priori condonari?

C. XLVI. *Puellæ deſponſatæ prioribus reddendæ ſunt, ſi eis raptæ fuerint.*

Hoc autem probatur auctoritate Ancyrani Concilii, *c. 11. in quo ſtatutum ſic legitur.* (an. 314. in Galatia.)

o *Anſ. l. 10. c. 8. Burch. l. 9. c. 38. Ivo p. 8. c. 176. Pann. l. 6. c. 19.* DEſponſatas n 6 puellas, & poſt ab aliis raptas, placuit eras, & eis reddi, quibus ante fuerant deſponſatæ, etiam 7 ſi eis a raptoribus vis illata conſtiterit.

¶ Pitu. 6. *Deſponſatas.*] Ex verſ. Dionyſ. Exigui.

7. *Etiamſi &c.*] V. C. *etiamſi eas a raptoribus florem pudoris ſui amiſiſſe conſtiterit.* Vide Capit. c. 104. 53.

C. XLVII. *Communione privetur ſponſæ, niſi raptorem deſerere, & ad ſponſum ſuum redire voluerit.*

Item Joannes VIII. *a Roſtanno 8 Archiepiſcopo.* (c. an. 876. Romæ in Galliam.)

p *Ivo part. 14. cap. 64.* ATho p præſentium lator, dum in noſtro ſervitio fideliter excubaret, quendam virum feminam ſibi deſponſatam conqueritur rapuiſſe. Et ideo fraternitas tua noſtra auctoritate fulta, ſuffraganeos tuos Epiſcopos præſentialiter convocet, & ſic unanimi ſententia, ſi ſponſam hanc raptor non reddiderit, tam idem, quam rapta, ſi ad priſtinum ſponſum remeare noluerit, omni communione priventur.

¶ Corr. Rom. *a Octavus*] *Sic eſt reſtitutum ex pleriſque vetuſtis, & Ivone. In vulgatis erat,* Chryſoſtomus.

¶ Pitu. 8. *Roſtanno.*] V. C. *Roſtaino Archiepiſcopo.*

4 part. Gratian. *Sed aliud eſt priori conjugium renuntiare, & de nuptiis non alio agere: aliud eſt rapi, hoc eſt, illicite conſtuprari.*

C. XLVIII. *Quid ſit raptus.*

Unde Iſidorus *Etymolog. lib. 5. cap. 26. ait.* (c. an. 630. in Hiſpania.)

q *36. q. 1. raptus. Ivo part. 8. c. 16. Pann. l. 6. c. 33.* RAptus q eſt illicitus coitus, a corrumpendo dictus: unde qui rapta potitur, ſtupro fruitur.

Gratian. *Hæc autem non ab alio rapta, ſed alii deſponſata monſtratur. Raptam vero talem eſſe prohibet* Gelaſius Papa, *dicens.* (c. an. 494. Romæ.)

C. XLIX. *Ibi raptus admittitur, ubi puella abducitur, de cujus ante nuptias nihil actum probatur.*

r *Infr. 36. q. 1. lex illa. In indice T. cod. lib. 9. tit. 24. de raptu virg. vel viduarum, leg. 1. Polyc. l. 6. tit. 4. Anſ. l. 10. c. 11.* LEx r illa prætetitorum Principum ibi raptum dixit eſſe commiſſum, ubi puella, de cujus ante nuptias nihil actum fuerit, videatur abducta.

5 part. Gratian. *Quod autem in fine capituli s ſubjungitur, etiam ſi eis a raptoribus vis illata conſtiterit, ideo additum eſt, quia raptarum aliæ ſe capiendas exponunt, aliæ violenter abducuntur. Quolibet ergo modo rapiantur, priori reddendæ ſunt. Hæc autem, ut ſupra dictum eſt, non inter raptas, ſed inter alias deſponſatas connumeratur, & ideo non eſt huic auferenda, &*

n *ſup. deſponſatas.* *priori reddenda. §. 1. Sequuntur aliæ auctoritates, quibus iſta prohibetur nubere ſecundo, & jubetur redire ad priora vota.*

C. L. *Puellam alii deſponſatam alter accipere non valet.*

Ait enim Syricius Papa *Himerio Epiſcopo Taraconenſi, ep. 1. c. 4.* (an. 385. *Roma in Hiſpaniam.*)

t *Polycar. ibid. Anſel. l. 10. c. 9. Burch. l. 9. c. 31. Ivo p. 8 cap. 169. Pann. l. 6. c. 18.* DE t conjugali violatione 9 requiſiſti, ſi puellam altari deſponſatam in alter in matrimonium poſſit accipere. Tale u ergo connubium anathematizemus, & modis omnibus, ne fiat, prohibemus: quia illa benedictio, quam nupturæ Sacerdos imponit, apud fideles cujuſdam ſacrilegii inſtar eſt, ſi ulla tranſgreſſione violetur. 10

¶ Corr. Rom. *u Tale ergo*] *In epiſtolarum Syricii codicibus, & in codice canonum, & apud veteres collectores (præter Pannormiam,) & in capitular. Caroli Baſileæ impreſſis, lib. 1. c. ult. legitur:* Hoc ne fiat, modis omnibus inhibemus. *Sed quoniam in cauſa ſit mentio anathematis, non eſt mutatum.*

¶ Pitu. 9. *Violatione.*] 2. V. C. *velatione.*

10. *Deſponſatam.*] Addunt 2. V. C. *alii puellam.*

11. *Violetur.*] Addunt 4. V. C. *hoc ne fiat modis omnibus inhibemus.*

Gratian. *Sed auctoritate hac Syricii illa prohibetur ad ſecunda vota tranſire, quæ in propriam domum eſt ducta, & cum ſponſo ſuo eſt velata, & benedicta. Talium deſponſione violatur benedictio, quam nupturæ Sacerdos imponit. Verum hanc needum ſponſus in ſuam duxerat, nec cum ea benedictionem acceperat. Non ergo hac auctoritate hujuſmodi copula prohibetur.*

x *Sup. ead. deſponſatam.* §. 1. *Item illud Euſebii Papæ:* Deſponſatam x puellam non licet parentibus alii viro tradere. *Similiter & de hujuſmodi deſponſata intelligitur, quæ videlicet cum ſponſo eſt velata, & benedicta. §. 2. Item objicitur illud Gregorii* y: Quæ prop-

y *Infr. 33. q. 1. requiſiſti.* ter frigiditatem a viro ſuo ſeparata eſt, & alii nupta, ſi vir ejus aliam cognoverit, illa eſt detrahenda ſecundo, & reddenda primo. *Sed eodem modo ſolvitur: quia iſta videlicet cum illo benedictionem acceperat.*

C. LI. *Si quis alicui mulieri conſenſus fidem fecerit, non licet illi aliam ducere.*

P A L E A.

Auguſtinus *de fide pactionis, & conſenſus.* (forte c. an. 400.)

DUabus modis dicitur fides, pactionis, & conſenſus. Si aliquis alicui mulieri fidem fecerit pactionis, non debet aliam ducere. Si aliam duxerit, pœnitentiam debet agere de fide mentita, maneat tamen cum illa, quam duxit. Non enim reſcindi debet tantum ſacramentum. Si autem fecerit fidem conſenſus, non licet aliam ducere: ſi autem duxerit, dimittet eam, & adhærebit priori.

¶ Corr. Rom. *Etiam in decretalibus tit. de ſponſa duor. c. 1. citatur ex Auguſtino, apud quem non eſt inventum.*

Gratian. *Eſt autem fides pactionis, quando aliquis promittit fidem alicui, quod eam ducet, ſi permiſerit et rem ſecum habere, vel etiam pro conſenſu. Fides autem conſenſus eſt, quando etiamſi non ſtringit manum, corde tamen, & ore conſentit ducere, & mutuo ſe concedunt uterque alteri, & mutuo ſe ſuſcipiunt.*

CAUSA XXVIII.

QUidam infidelis in conjugio poſitus ad fidem converſus eſt, uxor vero odio fidei Chriſtianæ ab eo diſceſſit. Ille quandam fidelem in uxorem accepit, qua mortua Clericus efficitur. Tandem vitæ, & ſcientiæ merito in Epiſcopum eligitur.

1. *Hic primum quæritur, an conjugium ſit inter infideles.*
2. *Secundo, an liceat huic aliam ducere, priore vivente.*
3. *Tertio, an ſit imputandus bigamus, qui ante baptiſmum habuit unam, & poſt baptiſmum alteram.*

AN CONJUGIUM SIT INTER INFIDELES.

QUÆSTIO I.

1 gr. QUod autem inter infideles conjugium non ſit, multis auctoritatibus probatur. Ait enim a Paulus: a *Rom. 14.*
Omne, quod non eſt ex fide, peccatum eſt. *Conjunctio autem infidelium non eſt ex fide: & ideo peccatum eſt. Non eſt ergo conjugium, quia nullum conjugium peccatum eſt.*
Item b *Auguſtinus* α: Non eſt vera pudicitia hominis infidelis cum conjuge ſua. *Ubi autem c vera pudicitia eſſe non poteſt, ibi nec verum conjugium eſt. Item* d *Ambroſius* β: b *Lib. 2. de adult. conjug. c. 18.* c *Sent. 4. diſt. 39.*
Juſſit Eſdras dimitti uxores alienigenas, per quas ibant ad Deos alienos. Non eſt enim putandum matrimonium, quod extra Dei decretum eſt factum. Sed cum cognoſcitur, eſt emendandum. *Item Auguſtinus* γ: Non eſt ratum conjugium, quod ſine Deo eſt. *Ex his omnibus auctoritatibus probatur, conjugium non eſſe inter infideles. §. 1. Sed contra alia inveniuntur auctoritates, quibus probatur conjugium eſſe inter infideles. Quarum prima eſt illud Evangelii, quod Chriſtus ait* e: Erunt quinque in una domo, duo in tres, & tres dividentur in duos. *Deinde cum perſonas illas connumeraſſet, uxorem in virum eſſe dividendam dixit, & econverſa. Item:* Qui f non odit patrem, aut matrem, aut uxorem, aut ſororem propter me, non eſt me dignus. *Uxorem infidelem, non fidelem, dixit odio habendam. Item.* Omnis g qui reliquerit domum, aut patrem, aut matrem, aut ſororem, vel uxorem propter me, centuplum accipiet, &c. *Uxorem in hoc loco infidelem ſignificat, quæ propter Chriſtum dimittitur, dum potius ipſa, quam Chriſti fides deſeritur. Item Apoſtolus* h: Si quis frater uxorem habet infidelem, & hæc conſenſerit habitare cum illo, non dimittat illam: & ſi qua mulier habet virum infidelem, & hic conſentit habitare cum illa, non dimittat virum. Sanctificatus eſt enim vir infidelis per mulierem fidelem, & ſanctificata eſt mulier infidelis per virum fidelem. *Item ad Titum* i: Hortare adoleſcentulas, ut diligant viros ſuos. *Hoc tam de fidelibus, quam de infidelibus intelligendum eſt. Infidelibus namque viris mulieres propenſius propter Deum debent obſequi, ut ſic viros ſuos Chriſto lucrari valeant. Sicut in paſſione B. Clementis* k *de Theodora, & Siſinnio legitur mirabiliter contigiſſe.*
d *Ad c. 7. 1. ad Corinth. & ibi gloſſ. ordin.* e *Luc. 12.* f *Luc. 14.* g *Matth. 19.* h *1. Cor. 7.* i *Ad Tit. 2.* k *In Abdiæ hiſtoria, & vita S. Clementis antiqua.*

¶ Corr. Rom. *α Auguſtinus:*] *Verba ipſa B. Auguſtini referuntur infra ead. ſic enim, verſ. nec vera.*

β Ambroſius:] *Hæc ſunt potius accepta ex gloſſa ordinaria ad locum indicatum.*

γ Auguſtinus:] *Hoc non eſt inventum apud B. Auguſtinum. Verum apud B. Ambroſium in idem c. 7. primæ ad Corinthios hæc leguntur:* Non enim ratum eſt matrimonium, quod ſine Dei devotione eſt, *& ſimilia in gloſſa ordinaria, ibidem ex B. Ambroſio.*

C. I.

C. I. *Bigami probantur, qui ante baptiſmum habuerunt unam, & poſt baptiſmum alteram.*

Item Innocentius Papa *Ruſo, & Euſebio Epiſcopis Macedonibus, epiſt.* 22. *cap.* 2.
(an. 414. *Romæ in Macedoniam.*)

l Sup. diſt. 26. deinde. §. nunquid. Burch. l. 4. cap. 98. Ivo p. 8. c. 303. Pann. l. 6. n. 96.
m Matth. 19.

NUnquid non l erunt admittendi in hæreditatis conſortium, qui ex ea ſuſcepti ſunt, quæ ante baptiſmum fuit uxor? eruntque appellandi vel naturales, vel ſpurii, quia non eſt matrimonium legitimum (ut vobis videtur) niſi illud, quod poſt baptiſmum aſſumitur? Ipſe Dominus cum interrogaretur a Judæis, ſi liceret dimittere uxorem, atque exponeret fieri non debere, addidit m: *Quod Deus conjunxit, homo non ſeparet.* Ac ne de his putetur eſſe locutus, qui poſt baptiſmum uxores ſortiuntur, meminerint hoc & a Judæis interrogatum, & Judæis eſſe reſponſum. Quæro, & ſollicitus quæro, ſi una, & eadem ſit uxor ejus, qui ante catechumenus, & poſtea ſit fidelis, filioſque ex ea, cum eſſet catechumenus, ſuſceperit, & poſtea alios filios, cum fidelis; utrum ſint fratres appellandi, an non habeant poſtea defuncto Patre cum cæteris herciſcundæ hæreditatis conſortium, quibus filiorum nomen regenerationis ſpiritualis creditur abſtuliſſe? Quod cum ita ſentire atque judicare abſurdum eſt, quæ (malum) ratio eſt hoc defendi, & vacua magis opinione jactari, quam aliqua auctoritate roborari, cum non poſſit inter peccata deputari, quod lex præcepit, & Deus injunxit?

C. II. *In fidelis poteſtate ſit, poſt baptiſmum uxorem recipere, quam ante dimiſerat.*

Item ex decreto Eutychiani Papæ. (imo ex Pœnit. Theod. c. an. 680. *in Anglia.*)

n Burch. l. 9. cap. 59. Ivo p. 8. c. 195. Pann. l. 6. c. 97.

n SI quis in gentilis gentilem uxorem dimiſerit ante baptiſmum, poſt baptiſmum in poteſtate ejus erit eam habere, vel non habere.

C. III. *Fidelis infidelem diſcedentem ſequi non cogitur.*

Item. (imo ex eod. Pœnit. Theod. c. an. 680. *ib.*)

o Burch. l. 9. cap. 60. Ivo p. 8. n. 196. Pann. l. 6. c. 97.
p 1. Cor. 7.

SImili o modo, ſi unus ex conjugibus baptizatus eſt, & alter gentilis, & ſequi non vult, ſicut dicit p Apoſtolus, infidelis ſi diſcedit, diſcedat.

C. IV. *Sine culpa relinquitur uxor, quæ cum fideli habitare noluerit.*

q Beda 1. Cor. 7.

Item Auguſtinus *de fide, & operibus cap.* 16. q
(c. an. 413. *in Anglia.*)

r Ivo p. 8. c. 23. Pann. l. 3. c. 32.

UXor q legitima r ſocietate conjuncta, ſine ulla culpa relinquitur, ſi cum viro Chriſtiano permanere noluerit. Non attenditur eo modo illam rectiſſime dimitti, ſi vero ſeo dicat: Non ero uxor tua, niſi mihi de latrocinio divitias congeras, aut niſi ſolita lenocinia, quibus noſtram domum ſuſtentabas, etiam Chriſtianus exerceas, aut ſi quid aliud vel facinoroſum, vel flagitioſum in viro noverat, quo delectata, vel libidinem explebat, vel facilem victum habebat, vel etiam ornatior incedebat. Tunc enim ille, cui uxor hæc dicit, ſi veraciter egit pœnitentiam s ab operibus mortuis, quando ad baptiſmum acceſſit, habetque in fundamento fidem, quæ t per dilectionem operatur, procul dubio plus tenebitur amore divinæ gratiæ, quam carnis uxoriæ, & membrum, quod eum ſcandalizat, fortiter amputabit.

s Hebr. 9.
t Galat. 5.

§ Corr. Rom. u Uxor] *Locus Auguſtini ſic habet*: Quamobrem & illud, quod dicunt, veluti probare cupientes, quantum valeat ſola fides, ubi Apoſtolus dicit. Quod ſi infidelis diſcedit, diſcedat: non eſt enim ſervituti ſubjectus frater, aut ſoror in hujuſmodi, id eſt, ut propter fidem Chriſti etiam ipſa uxor legitima ſocietate conjuncta, ſine ulla culpa relinquatur, ſi cum viro Chriſtiano propter hoc quod Chriſtianus eſt, permanere noluerit, non attendunt eo modo &c. *Verum ob gloſſas, præſertim in verſ. non attenditur: & quoniam Ivo, & Panormia habent, ut Gratianus, nihil eſt mutatum.*

C. V. *Licite dimittitur uxor, quæ virum ſuum cogere quærit ad malum.*

u Gloſſ. ordin. 1. Cor. 7. & Beda.

Idem in ſermone Domini in monte lib. 1. c. 27. & 28. u
(c. an. 393. *ibid.*)

x Ivo p. 8. c. 248. & 249. Pann. l. 7. c. 29. & 30.
y Inf. 32. q. 7. Apoſtolus in fine.
z Matth. 19.

IDololatria x, quam ſequuntur infideles, & quælibet noxia ſuperſtitio, fornicatio eſt. Dominus autem y permiſit z cauſa fornicationis uxorem dimitti. Sed quia permiſit, & non juſſit, dedit locum Apoſtolo monendi, ut qui voluerit, non dimittat uxorem infidelem, quo ſic fortaſſis poſſit fidelis fieri. *Item c.* 28. § 1. Si infidelitas fornicatio eſt, & idololatria infidelitas, & avaritia idololatria, non eſt dubitandum, & avaritiam fornicationem eſſe. Quis ergo jam quamlibet illicitam concupiſcentiam poteſt recte a fornicationis genere ſeparare, ſi avaritia fornicatio eſt? Ex quo intelligitur, quod propter illicitas concupiſcentias non tantum, quæ in ſtupris cum alienis viris, aut fœminis committuntur, ſed omnino qualibet, quæ animam corpore male utentem a lege Dei aberrare faciunt, & perniciose, turpiterque corrumpunt, poſſit ſine crimine & vir uxorem dimittere, & uxor virum: quia exceptam facit Dominus cauſam fornicationis, quam fornicationem (ſicut ſupra commemoratum eſt) generalem, & univerſalem intelligere cogimur. Cum autem ait: *Excepta cauſa fornicationis*: non dixit, cujus ipſorum, viri, an fœminæ. Non enim tantum fornicantem uxorem dimittere conceditur, ſed quiſquis eam quoque uxorem dimittit, a qua ipſe cogitur fornicari, cauſa utique fornicationis dimittit: velut ſi aliquem cogat uxor ſacrificare idolis, qui talem dimittit, cauſa fornicationis dimittit, non tantum illius, ſed & ſuæ, illius, quia fornicatur; ſuæ, ne fornicetur.

C. VI. *Quæ ſimulacrum facit, nec reſipiſcit, dimittatur a viro ſuo.*

Idem de adulterinis conjugiis lib. 2. (imo Hermes in lib. Paſtoris mandato 4. forte c. an. 159. *Romæ.*)

NOn a ſolum mœchatur eſt illius, quæ carnem ſuam coinquinat, ſed etiam, quæ ſimulacrum facit, mœchatur. Quod ſi in his factis perſeverat, & pœnitentiam non agit, recede ab illa, & noli vivere cum illa. Sin autem, & tu particeps peccati illius eris.

a Ivo p. 8. c. 243. Pann. l. 7. c. 34.

§ Corr. Rom. *In eo libro non extat, ſed apud Hermetem in libro paſtoris mandato quarto, in quo citat Ivo hoc una cum Palea, ergo dicit. inf.* 34. q. 1. & 2. *Et quoniam in eo mandato tam de viro, quam de muliere agitur, eſt aliqua verborum varietas, ſed eadem ſententia.*

C. VII. *Amore cujuslibet non eſt a fide recedendum.*

Item Ambroſius *ad Hilarium.* (imo Auguſtinus ep. 89. an. 414. *in Africa.*)

SI b infidelis (dicit Apoſtolus c) diſcedit, diſcedat: non eſt enim ſervituti ſubjectus frater, aut ſoror in hujuſmodi. Id eſt, ſi infidelis noluerit eſſe cum conjuge fideli, agnoſcat fidelis ſuam libertatem: ne ita ſe ſubjectum deputet ſervituti, ut ipſam dimittat fidem, ne conjugem amittat infidelem. Hoc & de filiis, atque parentibus, hoc de fratribus, & ſororibus intelligitur, propter Chriſtum omnes eſſe dimittendos, cum proponitur iſta conditio, ut Chriſtum u dimittat, ſi illos ſecum habere deſiderat. Hoc ergo & de domo, atque agris, hoc & de iis rebus, quæ jure pecuniario poſſidentur, hoc loco accipiendum eſt.

b Ivo p. 8. c. 253. Pann. l. 7. c. 33.
c 1. Cor. 7.

§ Corr. Rom. *Sic etiam Ivo: ſed habetur apud B. Auguſtinum epiſt.* 89. *Beda* 1. *Cor.* 7. *citat ut Auguſtini ad inquiſita Hilarii.*

u Chriſtum] *Antea legebatur*, ut propter Chriſtum dimittat, ſi eum ſecum &c. *Emendatum eſt ex epiſtola B. Auguſtini. Reliqua vero partim ex ipſa, partim ex vetuſtis Gratiani codicibus.*

C. VIII. *Quod etiam infideles ſunt conjuges, & quod fideli licet dimittere infidelem.*

Item Auguſtinus *ad Pollentium lib.* 1. *de adulter. conjugiis cap.* 13. & 14.
(c. an. 419. *ibid.*)

3 JAm nunc d illud videamus, quod ait Apoſtolus e: *Cæteris autem ego dico, non Dominus*, ad impares ſcilicet, hoc eſt, ubi non ambo Chriſtiani fuerint, conjuges locutus. Quod mihi viſum eſt cum monendo dixiſſe. Quia enim conjunx fidelis relinquere conjugem licite putatur infidelem, ideo fieri hoc non Dominus, ſed Apoſtolus prohibet. Quod enim Dominus prohibet, fieri omnino non licet. Monet ergo Apoſtolus, quo poſſit eſſe multorum occaſio lucrandorum, ut fideles conjuges in relinquendis infidelibus permiſſa licentia non utantur. Tibi autem videtur infideles quoque dimitti a fidelibus non licere, quia hoc vetat Apoſtolus: cum ego dicam licere, quia hoc non vetat Dominus, non tamen expedire, quia hoc ne fiat, monet Apoſtolus, qui reddit etiam rationem, cur fieri non expediat, quamvis liceat. Quomodo f enim ſcis (inquit) *mulier, ſi virum ſalvum facies? aut unde ſcis vir, ſi ſalvam facies uxorem?* cum & ſuperius dixiſſet: *Sanctificatus eſt enim vir infidelis in muliere fideli, & ſanctificata eſt mulier infidelis in fratre*, hoc eſt in Chriſtiano: *Alioquin filii veſtri*, inquit, *immundi eſſent: nunc autem ſancti ſunt*. Sic ad lucrandos conjuges, & filios Chriſto, etiam exemplis, quæ jam provenerant, videtur hortatus. Cur ergo non expediat infideles conjuges dimitti a fidelibus, cauſa evidenter expreſſa eſt. Non enim propter vinculum cum talibus conjugale ſervandum, ſed ut acquirantur Chriſto, recedi ab infidelibus conjugibus Apoſtolus g vetat. Multa ſunt enim facienda non jubente lege, ſed libera charitate: & ea ſunt in noſtris officiis gratiora, quæ cum liceret nobis etiam non impendere, tamen cauſa dilectionis impendimus. Unde prior Dominus ipſe cum tributum ſe non debere monſtraſſet, ſolvit tamen, ne ſcandalizaret eos, quibus ad æternam ſalutem gerens hominem h conſulebat. Jam vero Apoſtolus, quemadmodum iſta commendet, ejus verba teſtentur, ubi dicit i: *Cum enim ſim liber ex omnibus, omnium me ſervum*

d Pannor. l. 6. c. 100.
e 1. Cor. 7.
f al. quid.
g ib. c. 14.
h al. mereus.
i 1. Cor. 9.

Digitized by Google

x ib. 9.

cum ſeci, ut plures lucrifacerem, cum paulo ſuperius dixiſſet: *Numquid x non habemus poteſtatem manducandi, & bibendi? numquid non habemus licentiam ſororem mulierem circumducendi, ſicut cæteri Apoſtoli, & fratres Domini, & Cephas? An ego ſolus, & Barnabas non habemus poteſtatem hoc operandi? Quis militat ſuis ſtipendiis umquam? Quis plantat vineam, & de fructu ejus non edit? Quis paſcit gregem, & de lacte ejus non comedit?* Et paulo poſt. *Si alii, inquit, poteſtatis veſtræ jura participant, quare non magis nos? ſed non uſi ſumus hac poteſtate, ſed omnia toleramus, ne quod impedimentum demus Evangelio Chriſti.*

C. IX. *Ab infidelibus conjugibus licet recedere, ſed non expedit.*

Idem *ibid. c. 18. & ſequentibus.*
(*c. an. 419. in Africa.*)

l Beda 1. Cor. 7. Pann. l. 6. c. 107.

Sic enim recedere *l* ab infidelibus uxoribus, vel maritis fideles viri, vel feminæ non prohibentur a Domino, ut neque jubeantur. Nam ſi dimittere tales conjuges juberentur, nullus locus eſſet conſilio monentis Apoſtoli, ne hoc fieret. Nullo enim modo, quod Dominus jubet, ſervus bonus fieri prohiberet. *Item paulo poſt.* Cum ergo cœpiſſet gentibus Evangelium prædicari, jam conjunctos gentiles gentilibus comperit conjuges. Ex quibus ſi non ambo crederent, ſed unus, aut una infidelis cum fideli conſentiret habitare, nec prohiberi a Domino debuit fidelis infidelem dimittere, nec juberi: ideo ſcilicet non prohiberi, quia juſtitiæ permittit a fornicante diſcedere, & infidelis hominis fornicatio eſt major in corde: nec vera ejus pudicitia cum conjuge dici poteſt, quia *m* omne, quod non eſt ex fide *n*, peccatum eſt: quamvis veram habeat fidelis pudicitiam etiam cum infideli conjuge, quæ non habet veram. Ideo autem nec juberi debuerunt fideles ab infidelibus ſeparari, quia non contra juſſionem Domini gentiles fuerant ambo conjuncti. §. 1. Quoniam ergo ab infideli fidelem diſcedere nec prohibet, nec jubet Dominus: ideo, ut non diſcedat, Apoſtolus *o* dicit, *Non Dominus*, habens utique Spiritum Sanctum, in quo dare poſſit utile, & fidele conſilium. Unde cum dixiſſet de muliere, cujus vir mortuus fuerit: *Beatior autem erit, ſi ſic permanſerit, ſecundum conſilium meum*, ne quis hoc conſilium tanquam humanum, non divinum, contemnendum putaret, adjecit: *Puto autem, quod & ego Spiritum Dei habeam*. Proinde intelligendum eſt, etiam ipſa, quæ non a Domino jubentur, ſed a ſancto ejus famulo utiliter ſuadentur, eodem Domino inſpirante ſuaderi. Abſit enim, ut quiſquam catholicus dixerit, quod *p* ſuadet Spiritus Sanctus, non Dominum ſuadere, cum & ipſe Dominus ſit, & inſeparabilia ſint opera Trinitatis. Dicit tamen *q*: *De virginibus autem præceptum Domini non habeo. conſilium autem do*: non ut hoc conſilium alienum exiſtimemus a Domino, cum continuo ſequatur, & dicat, *tanquam miſericordiam conſecutus a Domino, ut fidelis eſſem*. Secundum Deum ergo dat fidele conſilium in eo Spiritu, de quo ait: *Puto autem, quod & ego Spiritum Dei habeam*. §. 2. Veruntamen aliud eſt Domini jubentis imperium, aliud conſulere ſecundum miſericordiam charitatis, quæ illi a Domino eſt inſpirata, atque donata, fidele conſilium. Aliud ibi facere non licet, hic autem licet: ita ſane ut ipſum licitum partim quidem expediat, partim vero non expediat. Expedit tunc, quando non ſolum per juſtitiam, quæ coram Domino eſt, permittitur, ſed etiam hominibus nullum ex hoc impedimentum ſalutis infertur; veluti cum dat conſilium non nubendi Apoſtolus virginibus (unde præceptum Domini ſe non habere teſtatur) licet aliud facere, id eſt, nubere, & minus, quam continentiæ, bonum tamen tenere nuptiarum: ipſumque licitum etiam expedit: quoniam in vetita, & illicita ruituram carnis infirmitatem ſic excipit honeſtate nubendi, ut neminem impediat ad ſalutem: quamvis magis expediret, magiſque honeſtum eſſet, ſi virgo conſilium, quo præceptum eam non compellit, exciperet. Tunc autem non expedit id, quod licitum eſt, quando permittitur quidem, ſed uſus ipſius poteſtatis aliis affert impedimentum ſalutis: ſicut eſt (unde jamdiu loquimur) diſceſſio fidelis conjugis ab infideli: quam non prohibet Dominus præcepto legis, quia coram illo injuſta non eſt: ſed prohibet Apoſtolus conſilio charitatis, quia infidelibus affert impedimentum ſalutis: non ſolum, quia perniciosiſſime ſcandalizantur offenſi, verum etiam, quia cum in alia conjugia ceciderint viventibus eis, a quibus dimittuntur, adulterinis nexibus colligati difficillime reſolvuntur. §. 3. Ideo hic *r*, ubi id, quod licet, non expedit, non poteſt dici, ſi dimiſerit infidelem, bene facit, ſi non dimiſerit, melius facit: ſicut dictum eſt *s*: *Qui dat nuptum, bene facit, & qui non dat nuptum, melius facit*: quoniam illud non ſolum utrumque pariter licet (unde ad nihil horum præcepto Domini quiſquam compellitur) ſed etiam utrumque expedit, aliud minus, aliud amplius. Unde ad id, quod amplius expedit, conſilio Apoſtoli, quicumque poteſt capere, provocatur. Hic autem, ubi de dimittendo, vel non dimittendo infideli conjugio quæritur, utrumque quidem pariter licitum eſt per juſtitiam, quæ coram Domino eſt, & ideo nihil horum Dominus prohibet: ſed non utrumque expedit propter infirmitatem hominum: & ideo id, quod non expedit, Apoſtolus prohibet, dante ſibi Domino liberum prohibendi locum: quia neque id, quod monet Apoſtolus, prohibet Dominus, neque id, quod prohibet Apoſtolus, jubet Dominus. Quod niſi ita eſſet, neque contra prohibitionem Domini Apoſtolus aliquid moneret, neque contra juſſionem ejus aliquid prohiberet. §. 4. Proinde in his duabus rebus, una de nubendo, vel non nubendo, altera de infideli conjuge dimittendo, vel non dimittendo, aliquid ſimile invenitur in verbis Apoſtoli, & aliquid diſſimile. Simile quidem, quod ibi dicit *t*: *Præceptum Domini non habeo, conſilium autem do*. & hic dicit: *Ego dico, non Dominus*. Quale eſt enim, *præceptum Domini non habeo*, tale eſt, *non dicit Dominus*: & quale eſt, *conſilium do*, tale eſt, *ego dico*. Illud autem diſſimile eſt, quod de nubendo, & non nubendo dici poteſt, hoc bene fieri, illud melius, quoniam utrumque expedit, minus unum *u*, magis aliud. at vero de conjuge infideli dimittendo, vel non dimittendo, quoniam unum horum non expedit, aliud expedit, dici non oportet, qui dimittit, bene facit, & qui non dimittit, melius facit: ſed dici oportet, non dimittat; quia etſi licet, non expedit. Sic ergo poſſumus dicere melius eſſe infidelem conjugem non dimittere, quamvis liceat & dimittere: quemadmodum recte dicimus melius eſſe, quod & licet, & expedit, quam id, quod licet, & non expedit. §. 5. His *x* de cauſis factum eſt, ut exponens Domini ſermonem *y*, quem prolixum in monte habuit, ubi ventum eſt ad quæſtionem de conjugibus dimittendis, vel non dimittendis, adhiberem etiam Apoſtolicum teſtimonium dicentem, conſilium eſſe Apoſtoli, non præceptum Domini, ubi ait *z*: *Cæteris autem ego dico, non Dominus*, monens eos, qui haberent conjuges infideles, ut conſentientes habitare ſecum non dimitterent. Quod utique ideo monendum, non jubendum fuit, quia non tanto pondere prohibendi ſunt homines facere licita, quamvis non expediant, quanto pondere prohibenda illicita. Si autem alicubi Apoſtolus etiam illa, quæ jubenda ſunt, monere dignatus eſt, hoc facit parcendo infirmitati, non præjudicando juſſioni. Unde ipſe *a* dicit *b*: *Non ut confundam vos, hæc ſcribo, ſed ut filios meos chariſſimos moneo*: quid habet quæſtionis, ubi ait *c*: *Ego dico, non Dominus*? Item ubi ait: *Ecce ego Paulus dico vobis, quia ſi circumcidamini, Chriſtus vobis nihil proderit*? Numquid etiam hic dixit: Ego dico, non Dominus? Non ſunt itaque iſta ſimilia: quia etiam illa, quæ jubet Dominus, non eſt indignum, neque contrarium, ſi eadem monet Apoſtolus. Monemus enim, quos charos habemus, ut faciant Domini præcepta, vel juſſa. Cum vero *d* ait: *Ego dico, non Dominus*, ſatis oſtendit, Dominum non prohibere, quod ipſe prohibebat. Prohibuiſſet autem Dominus, ſi eſſet illicitum. Ergo ſecundum ea, quæ ſupra diu diximus, multumque verſavimus, licitum erat per juſtitiam; ſed etiam licitum non erat faciendum propter liberam benevolentiam. §. 6. Tu *e* vero, cui placet ita non licere, quod non vetat Dominus, ſed Apoſtolus, quemadmodum non licet, quod vetat Dominus, cum exponere voluiſſes, quid ſibi vellet, quod ait: *Ego dico, non Dominus*, tum alloquerer fideles, quibus eſſent conjuges infideles, dixiſti, quia Dominus juſſit, ne conjugia ſibimet diverſæ religionis copularentur, & ipſum adhibuiſti teſtimonium Domini dicentis *f*: *Non accipiet uxorem filius tuus de filiabus alienigenarum, ne reducat eum poſt Deos ſuos, & pereat anima ejus*. Addidiſti etiam verba Apoſtoli, ubi ait *g*: *Mulier alligata eſt, quamdiu vir ejus vivit, quod ſi mortuus fuerit vir ejus, liberata eſt: cui vult, nubat: tantum in Domino*. Quod ita expoſuiſti, ut adjungeres, id eſt, Chriſtiano. Deinde ſecutus es, & addidiſti *h*. Hoc eſt ergo Domini præceptum tam in Veteri, quam in Novo Teſtamento, ut non niſi unius religionis, & fidei conjugia ſibi maneant copulata. Si hoc ergo eſt Domini præceptum tam in Veteri Teſtamento, quam in Novo, & hoc jubet Dominus, hoc docet Apoſtolus, ut non niſi unius religionis, & fidei maneant copulata conjugia: quare contra hoc Domini juſſum, contra doctrinam ſuam, contra præceptum Veteris, & Novi Teſtamenti jubet et Apoſtolus *i*, ut diverſæ fidei conjugia maneant copulata? Quia Paulus, inquis, gentium prædicator, & Apoſtolus, jam in conjugio poſitos non ſolum monet, ſed etiam jubet, ut ſi unus, aut una e conjugibus credidiſſet, alterum, vel alteram non credentem, ſecum tamen habitare conſentientem, non dimitteret. His verbis *k* tuis aliud hoc eſſe, aliud illud, ſatis evidenter oſtendis. Illud enim de his conjugiis agitur, quæ ſibi primitus copulantur, ne nubat femina non *l* ſuæ religionis viro, nec vir talem ducat uxorem: id enim (ut dicis) jubet Dominus, docet Apoſtolus, utrumque præcipit Teſtamentum. Hoc autem diverſum eſſe quis abnuat, ubi agitur non de conjungendis, ſed de conjunctis? Ambo quippe unius, & ejuſdem infidelitatis fuerunt, quando conjuncti ſunt: ſed Evangelium cum veniſſet, alter ſine altera, vel altera ſine altero credidit. Si ergo aliud eſt hoc (quod ſine ſcrupulo ullius dubitationis apparet) ut fidelem cum infideli in conjugio permanere non ſic Dominus, ſicut Apoſtolus jubet? Niſi forte loco iſto vacat, quod tam fidenter ipſe Apoſtolus ait *m*: *An vultis experimentum accipere ejus, qui in me loquitur Chriſtus?* Et utique Dominus eſt Chriſtus. §. 7. Intelligis ne, quid dicam? An in hoc explanando aliquanto diligentius immorabor? Attende, ut rem ipſam tanquam in conſpectu conſiderandam planiore ſermone ponamus. Ecce conjuges duo unius infidelitatis fuerunt, quando conjuncti ſunt. Nulla de his quæſtio eſt, quæ pertineat ad illam Domini juſſionem, doctrinamque Apoſtolicam, & præceptum Veteris, & Novi Teſtamenti, quo prohibetur fidelis cum infideli connubium copulare. Jam ſunt conjuges, & ambo adhuc ſunt infideles, adhuc tales ſunt, quales fuerunt,

m Sup. ead. in princ.
n Rom. 14.
o 1. Cor. 7.
p al. quando.
q Ibid.
r Ib. c. 19.
s 1. Cor. 7.
t Ibidem.
u al. aliud.
x Ib. c. 20.
y Lib. 1. de ſerm. Domini c. 14.
z 1. Cor. 7.
a al. ſi.
b 1. Cor. 4.
c Gal. 5.
d al. ergo.
e Ib. c. 21.
f Deut. 7.
g 1. Cor. 7.
h al. aſſi.
i 1. Cor. 7.
k Sent. 4. d. 39.
l al. niſi.
m 2. Cor. 13.

runt, antequam jungerentur, qualeſque conjuncti ſunt. Venit Evangelii prædicator, credidit eorum unus, aut una; ſed ita ut infidelis cum fideli habitare conſentiat. Jubet fidelis Dominus, ne infidelem dimittat, an non jubet? Si dixeris, jubet, reclamat Apoſtolus. *Ego dico, non Dominus.* Si dixeris, non jubet, cauſam requiro. Neque illam mihi reſponſurus es, quam tuis literis reddidiſti, quia Dominus prohibet fideles infidelibus jungi. Hic enim nullo modo eſt illa cauſa, de jam junctis loquimur, non de jungendis. Si ergo tu cauſam non inveniſti, cur non vetet Dominus, quod vetat Apoſtolus: (eorum enim jam, ut exiſtimo, non eſſe ipſam, quam eſſe putaveras) vide, ne forte illa ſit, quæ mihi viſa eſt, & tunc proferenda, & nunc defendenda: ut ſcilicet illud intelligamus dicere Dominum, quod habet coram illo nullo modo tranſgredienda juſtitia, id eſt, quod ita jubet, aut vetet, ut aliud facere omnino non liceat.

¶ Corr. Rom. *a* Jubet Apoſtolus,] *Quæ ſequuntur, uſque ad verſ.* jam in conjugio, *addita ſunt ex B. Auguſtino, quemadmodum, & in extremo verſ.* vide, ne forte, *uſque ad finem, ut ſit perfecta ſententia. Multa autem ſunt emendata ex eodem originali, cum manuſcriptis etiam exemplaribus, & Beda collato.*

4 pars. Gratian. *Contra invenitur in* Concilio Toletano IV. cap. 62. (an. 633. *in Hiſpania.*)

C. X. *Niſi ad fidem Judæus acceſſerit, ſeparetur ab uxore fideli.*

JUdæi, qui Chriſtianas mulieres in conjugio habent, admoneantur ab Epiſcopo civitatis ipſius, ut ſi cum eis permanere cupiunt, Chriſtiani efficiantur. Quod ſi admoniti noluerint, ſeparentur: quia non poteſt infidelis in ejus permanere conjunctione, quæ jam in Chriſtianam tranſlata eſt fidem. Filii autem, qui ex talibus nati exiſtunt, fidem, atque conditionem matris ſequantur. Similiter & hi, qui procreati ſunt de infidelibus mulieribus, & fidelibus viris, Chriſtianam ſequantur religionem, non Judaicam ſuperſtitionem.

Gratian. *Verum hoc ideo ſtatutum eſt, ne dum fidelis ſalutem quærit infidelis, potius ipſa cum eo infidelitatis perditionem inveniat. Unde in eodem* Concilio, *cap.* 59. *tam de filiis Judæorum, quam de cæteris ad fidem venientibus ſtatutum eſt, ne infidelium conſortia evitent.* (an. 633. *ibid.*)

C. XI. *A parentum infidelium ſeparentur conſortio fideles filii, ne eorum involvantur erroribus.*

u Burch. l. 4. *cap.* 83. *Ivo p.* 1. *c.* ... *Panor. l.* 1. *c.* 93.
n al. deputandos.

JUdæorum *u* filios, vel filias, ne parentum ultra involvantur erroribus, ab eorum conſortio ſeparari decernimus, deputatos *n* aut monaſteriis, aut Chriſtianis viris, aut mulieribus Deum timentibus, ut ſub eorum converſatione cultum fidei diſcant, atque in melius inſtituti tam in moribus, quam in fide proficiant.

C. XII. *Judæis ad fidem venientibus cum infideli nulla ſit communio.*

Item in eodem, cap. 62. (an. 633. *ibid.*)

p Burc. l. 4. *c.* 84. *Ivo p.* 1. *c.* 278. *Panor. l.* 1. *c.* 74.
q al. participio.

SÆpe *p* malorum conſortia etiam bonos corrumpunt: quanto magis eos, qui ad vitia proni ſunt? Nulla igitur ultra communio ſit Hebræis ad fidem Chriſtianam tranſlatis, cum his, qui adhuc in veteri ritu conſiſtunt: ne forte eorum participatione *q* ſubvertantur. Quicunque ergo ex his, qui baptizati ſunt, amodo infidelium conſortia non vitaverint, & hi Chriſtianis donentur, & illi publicis cædibus deputentur.

C. XIII. *Cum Judæis nec manducandum, nec habitandum, nec ab eis medicamentum accipiendum eſt.*

r Apoſtolorum Can. 69.

Item ex Sexta Synodo r, cap. 11. (*an.* 692. *Conſtantinopoli.*)

s Ivo part. 13. *c.* 116.

NUllus *s* eorum, qui in ſacro ſunt ordine, aut Laicus azyma Judæorum manducet, aut cum eis habitet, aut aliquem eorum in infirmitatibus ſuis vocet, aut medicinam ab eis percipiat, aut cum eis in balneo lavet. Si vero quiſquam hoc fecerit, ſi Clericus eſt, deponatur, ſi Laicus, excommunicetur.

C. XIV. *Clerici, ſive Laici vitent Judæorum convivia, nec eos ad ſua conſortia recipiant.*

t Concord. Pr-miticum, c. 12.

Item ex Concilio Agathenſi t, cap. 40. (*an.* 506. *in Gallia.*)

x Ivo part. 13. *cap.* 117.

OMnes *x* deinceps Clerici, ſive Laici Judæorum convivia evitent, nec eos ad convivium quiſquam accipiat 1; quia cum apud Chriſtianos communibus cibis non utantur, indignum, atque ſacrilegum eſt eorum cibos a Chriſtianis ſumi: cum ea, quæ Apoſtolo *x* permittente nos ſumimus, ab illis judicentur immunda, ac ſic inferiores incipiant eſſe Chriſtiani, quam Judæi, ſi nos, quæ ab illis opponuntur, utamur, illi vero a nobis oblata contemnant.

o 1. *Timoth.* 4.

¶ Pitu. 1. *Accipiat.*] 3. V. C. *excipiat.*

5 pars. Gratian. *Ex his itaque evidenter colligitur, conjugium eſſe inter infideles. Illud vero Apoſtoli:* Omne *y* quod non eſt ex fide, peccatum eſt, *non ita intelligendum eſt, ut quicquid fit ab infidelibus, credatur eſſe peccatum, ſed omne, quod contra conſcientiam fit, ædificat ad gehennam. Unde Ambroſius a,* Peccatum eſt, quod aliter fit, quam probatum eſt. §. 1. *Item Auguſtinus β ſuper eundem locum,* Omne, quod aliter fit, quam probatum eſt, peccatum eſt: non tamen omne, quod fit cum fide, bonum eſt. Ignorantia autem, quæ eſt ex culpa, nocet. *Hinc etiam Apoſtolus ait z:* Beatus, qui non judicat ſemetipſum in eo, quod probat, *id eſt, qui non facit damnabilem γ ſemetipſum, aliter faciendo, quam probet eſſe faciendum. Vel, omne quod non eſt ex fide, dicitur eſſe peccatum, quia quicquid ex fide non fit, ut ad æternam valeat ſalutem, inutile reputatur apud Dominum. Unde Auguſtinus a ait:* Omnis infidelium vita peccatum eſt; nec valet eſſe bonum, quod ſit abſque Deo δ. Ubi enim deeſt agnitio æternæ, & incommutabilis veritatis, falſa virtus eſt etiam in optimis moribus. §. 2. *Item cum dicitur b, non eſt vera pudicitia hominis infidelis cum conjuge ſua, negatur pudicitia eſſe vera, quantum ad effectum, ad præmium videlicet æternæ ſalutis. Sicut autem apud hæreticos ſacramenta negantur eſſe vera, non quantum ad formam, ſed quantum ad veritatem; ſic & virtutes negantur eſſe vera apud infideles, non quin vera in ſe ſint, juxta illud Hieronymi:* Virtutibus ε Romani promeruerunt imperium, *ſed quia effectu carent æternæ ſalutis.* §. 3. *Item illud Ambroſii c:* Non eſt putandum matrimonium, quod extra Dei decretum factum eſt, ſed cum agnoſcitur, eſt emendandum. *Non oſtendit conjugium non eſſe inter infideles. Nullo enim Domini præcepto gentiles prohibentur conjungi gentilibus. Nec ergo eorum conjugium extra Dei decretum fit. Illi itaque auctoritate ſ...bentur ſeparari ab invicem, qui contra Dei, vel Eccleſiæ decretum copulati ſunt: utpote infideles cum fidelibus, vel conſanguinei cum conſanguineis, vel affines cum affinibus. Hi omnes, ſi ſibi invicem copulati fuerint, ſeparandi ſunt.*

y Rom. 14.
z Ibidem.
a In lib. Sent. ipſius, & Proſperi, c. 106. *paulo aliter.*
b ſupr. ead. in princ. & cap. ſic enim.
c ſupr. ead. in princip.

¶ Corr. Rom. *a* Unde Ambroſius,] *Referuntur verba gloſſæ ordinariæ in eum Pauli locum. Verba autem Ambroſii in eundem locum ſunt hæc:* Recte peccatum appellat, quod aliter fit, quam probatum eſt.

β Item Auguſtinus] *Hæc non ſunt inventa apud B. Auguſtinum: ſed a verſ.* non omne, *uſque ad verſ.* nocet, *ſunt in eadem gloſſa ordinaria ibidem.*

γ Damnabilem] *In gloſſa interlineari ibidem hæc leguntur,* qui non facit ſe damnabilem, nocendo aliis de ſuo bono.

δ Abſque Deo.] *Apud B. Auguſtinum, & in gloſſa ordinaria legitur,* & nihil eſt bonum ſine Summo bono. *Reliqua vero, ut apud Gratianum.*

ε Virtutibus] *Hæc non ſunt reperta apud B. Hieronymum. Sententia etiam patet ex B. Auguſtino in quinto de civit. Dei, c.* 12. *uſque ad* 15.

C. XV. *Fideles infidelibus non ſunt conjugio copulandi.*

Unde etiam idem Ambroſius in libro de Patriarchis, lib. 1. *de Abraham, cap.* 9. (2. *an.* 387. *Mediolani.*)

CAve *d* Chriſtiane, Gentili, aut Judæo filiam tuam tradere. Cave, inquam, gentilem, aut Judæam, atque alienigenam, hoc eſt, hæreticam, & omnem alienam a fide tua uxorem acceriſas tibi. Prima conjugii fides, caſtitatis gratia eſt. *& infra.* §. 1. Si Chriſtiana ſit, non eſt ſatis, niſi ambo initiati ſitis ſacramento baptiſmatis. Simul ad orationem nocte vobis ſurgendum eſt, & conjunctis precibus obſecrandus Deus. *d Sent.* 4. *d.* 39.

C. XVI. *Cum hæreticis catholici non miſceant conjugia.*

Item ex Concilio Agathenſi e, c. 67. (*an.* 506. *in Gallia.*) *e Et in l. Laodicenſi, can.* 31.

NOn *f* oportet cum hominibus *g* hæreticis miſcere connubia, & vel filios, vel filias dare, ſed potius accipere, ſi tamen ſe profiteantur Chriſtianos eſſe futuros, & Catholicos. *f Burchar. l.* 9. *cap.* 78. *Ivo p.* 8. *cap.* 204. *g al. omnibus.*

C. XVII. *Chriſtiana communione careat, qui Judaicæ pravitati conjugali ſe vinculo ſociat.*

Item ex Concilio Urbanenſi 2 *h,* (imo Arvernenſi c. 6. an. 535. *ibid.*) *h al. Verbonenſi.*

SI *i* quis Judaicæ pravitati conjugali ſocietate jungitur, ſive Chriſtiana Judæo, ſive Judæa Chriſtiano mulier 3 carnali conſortio miſceatur, quicunque eorum tantum nefas admiſiſſe cognoſcitur 4, a Chriſtiano 5 cœtu, atque convivio, & a communione Eccleſiæ protinus 6 ſegregetur. *i Sentent. ibid.*

¶ Corr. Rom. *Eadem ſententia quibuſdam verbis mutatis habetur in Concilio Arvernenſi, c.* 6. *Et ſimilia ſunt in Aurelianenſi II. c.* 19.

¶ Pitu. 2. *Urbanenſi,*] *Arvernenſi cap.* 4.

3. *Judæa Chriſtiano mulier.*] V. C. *Judæus Chriſtianæ mulieri.*

4. *Cognoſcitur.*] V. C. *dignoſcitur.*

5. *Chriſtiano.*] V. C. *Chriſtianorum cui ſociatur.*

6. *Protinus.*] Deeſt in V. C.

Gratian. *Item illud Auguſtini n,* Non eſt ratum conjugium, *n ſupr. ead. in principio.*

giam,

gium, quod ſine Deo eſt: non negat conjugium eſſe inter infideles. *Conjugium enim aliud eſt legitimum, & non ratum: aliud ratum, & non legitimum: aliud legitimum, & ratum. Legitimum conjugium eſt, quod legali inſtitutione, vel provinciæ moribus contrahitur. Hoc inter infideles ratum non eſt, quia non eſt firmum, & inviolabile a conjugium eorum. Dato enim libello repudii, licet eis recedere ab invicem, & aliis copulari lege fori, non lege poli, quam non ſequuntur. Inter fideles vero ratum conjugium eſt, quia conjugia ſemel inita inter eos, ulterius ſolvi non poſſunt. Horum quædam ſunt legitima, veluti cum uxor a parentibus traditur, a ſponſo dotatur, & a Sacerdote benedicitur. Hæc talia conjugia, legitima & rata appellantur. Illorum vero conjugia, qui contemptis omnibus illis ſolemnitatibus ſolo affectu aliquam ſibi in conjugem copulant, hujuſmodi conjugium non legitimum, ſed ratum tantummodo eſſe creditur.*

¶ Corr. Rom. a Inviolabile] *Sic in omnibus vetuſtis exemplaribus, quæ collata ſunt. In vulgatis legebatur*, & ideo violabile.

AN LICEAT HUIC ALIAM DUCERE PRIORE VIVENTE.

QUÆSTIO II.

QUod vero uxore vivente alteram ducere non poſſit a, teſtatur Scriptura β, dicens: Alioquin ſi diſceditis ab invicem, & volentes cohabitare dimittitis, & aliis vos copulaveritis, adulteri eritis, & filii veſtri, qui poſtea naſcentur, erunt immundi, id eſt, ſpurii.

¶ Corr. Rom. a Non poſſit,] *In vulgatis ſequebantur hæc*, qui infidelem dimiſit, *quæ in manuſcr. exemplaribus non habentur*.

β Scripturæ,] *Hæc non ſunt verba ipſa Scripturæ, ſed in gloſſa ordinaria ex Ambroſio ad ea verba* 1. Cor. 7. alioquin filii veſtri, &c. *hæc leguntur*. Si dimittitis, invicem nolentes cohabitare, & aliis vos copulatis, adulteri eſtis, & filii veſtri ſpurii, & ideo immundi.

C. I. *Non poteſt quis poſt baptiſmum alteram ducere vivente ea, quæ ante baptiſmum ſibi fuerit virgo copulata.*

Item ex Concilio Meldenſi, *cap.* a.
(forte an. 845. in Gallia.)

a ſupr. red. q. 1. ſi quis. Concord. Tribur. Concil. c. 30. Burch. l. c. cap. 61. Ivo p. 8. c. 197. Pann. l. 6. c. 98.

SI a quis habuerit uxorem virginem ante baptiſmum, vivente illa poſt baptiſmum, alteram habere non poteſt. Crimina enim in baptiſmo ſolvuntur, non conjugia.

C. II. *Licet fideli aliam ducere uxorem, quam a Chriſtiana fide odio infidelis dimittit.*

Gregorius *autem contra teſtatur dicens.*
(imo Hilarius Diaconus c. an. 384.)

b Sent. 4 d. 39. Gloſſ. 1. Cor. 7. ad aliud (non eſt enim frater.)

SI b infidelis diſcedit odio Chriſtianæ fidei, diſcedat. Non eſt enim frater, aut ſoror ſubjectus ſervituti in hujuſmodi. Non eſt enim dimiſſo propter Deum peccatum, ſi alii ſe copulaverit. Contumelia quippe Creatoris ſolvit jus matrimonii circa eum, qui relinquitur. Infidelis autem diſcedens & in Deum peccat, & in matrimonium: nec eſt ei fides ſervanda conjugii, qui c propterea diſcedit, ne audiat Chriſtum Deum β eſſe Chriſtianorum conjugiorum.

c al. quia.

Corr. Rom. *Hæc non ſunt inventa apud B. Gregorium, ſed apud B. Ambroſium ad c. 7. 1. Corinth. eadem fere leguntur, plenius, atque aptius expoſita.*

a Quam) *Sic erat in vetuſtis: ſed ſi legeretur*, quem, *magis videretur reſpondere verbis ipſius capitis.*

β Chriſtum Deum) *In loco indicato eſt*, ne audiret auctorem eſſe Chriſtianorum Deum conjugii.

d Sent. 4. diſt. 39.

Gratian. *Hic diſtinguendum d eſt, aliud eſſe dimittere volentem cohabitare, aliud, diſcedentem non ſequi. Volentem enim cohabitare licet quidem dimittere, ſed non ea vivente aliam ſuperducere e: diſcedentem vero ſequi non oportet, & ea vivente aliam ducere licet. Verum hoc non niſi de his intelligendum eſt, qui in infidelitate copulati ſunt. Cæterum ſi ad fidem uterque converſus eſt, vel ſi uterque fidelis matrimonio junctus eſt, & procedente tempore alter eorum a fide diſceſſerit, & odio fidei conjugem dereliquerit, derelictus diſcedentem non comitabitur: non tamen illo vivente alteram ducere poterit; quia ratum conjugium fuerat inter eos, quod nullo modo ſolvi poteſt.*

e al. ſuperinducere.

AN SIT REPUTANDUS DIGAMUS, QUI ANTE BAPTISMUM HABUIT UNAM, ET POST BAPTISMUM ALTERAM.

QUÆSTIO III.

UTrum vero bigamus ſit reputandus, qui ante baptiſmum habuerit unam, & poſt baptiſmum alteram, auctoritate Hieronymi *patet. Ait enim ſuper epiſtolam Pauli ad Timotheum.* (forte an. 390. in Paleſtina.)

C. I. *Non eſt bigamus, qui ante baptiſmum habuerit unam, & poſt baptiſmum alteram.*

a Sup. diſt. 26. unius.

OPortet a Epiſcopum unius uxoris eſſe virum. Verum hoc poſt baptiſmum. Cæterum ſi ante baptiſmum habuit unam, & poſt baptiſmum habuerit aliam, non eſt reputandus bigamus, cui prorſus innovato per baptiſmum omnia vetera ſunt dimiſſa.

¶ Corr. Rom. *Sententia hujus capitis habetur ſup. diſt.* 26. c. unius. *ex gloſſa ordinaria* 1. *ad Timotheum c.* 3. *B. autem Hieronymus hanc rem & in epiſt. ad Tit. c.* 1. *attingit, & in epiſt. ad Oceanum copioſe tractavit.*

C. II. *Non debet fieri Epiſcopus, qui ante baptiſmum habuerit unam, & poſt baptiſmum alteram.*

Auguſtinus vero contra teſtatur, & Innocentius. Ait enim Auguſtinus *ſuper epiſtolam Pauli ad* Titum.
(an. 401. in Africa.)

b Sup. diſt. 26. Acutius.

ACutius b vero intelligunt, qui nec eum ordinandum cenſuerunt, qui ante baptiſmum habuerit unam, & poſt baptiſmum alteram. In baptiſmate enim crimina abolentur, non fœderatio conjugii diſſolvitur. Sicut illa, quæ cathecumena vitiata eſt, inter Dei virgines conſecrari non poteſt: ſic qui ante baptiſmum habuit unam, & poſt baptiſmum alteram, non niſi bigamus eſt reputandus. Amiſit enim quiddam non ad vitæ meritum, ſed ad ſignaculi ſacramentum.

¶ Corr. Rom. *Sententia hujus capitis habetur in collectaneis Bedæ, & gloſſa ord. ad c.* 1. *epiſt. ad Titum, ut ſupr.* 26. *diſt. c.* acutius.

c ſup. diſt. 26. deinde. & ſup. ead. q. 1. nunquid.

Gratian. *Item Innocentius Rufo c, & Euſebio Epiſcopis Macedoniæ multis argumentis probat talem bigamum reputari. Quia ergo iſte, cujus cauſa in præſenti agitur, ante baptiſmum habuit unam, & poſt baptiſmum alteram, bigamus judicatur: & licet vitæ merito, & induſtria ſcientiæ polleat, tamen in Epiſcopum ordinari non poteſt.*

CAUSA XXIX.

QUidam mulieri nobili nunciatum eſt, quod a filio cujuſdam nobilis petebatur in conjugem: præbuit illa aſſenſum. Alius vero quidam ignobilis, atque ſervilis conditionis nomine illius ſponſum ſe obtulit, atque eam in conjugem accepit. Ille, qui prius ſibi placuerat, tandem venit, eamque ſibi in conjugem petit. Illa ſe deluſam conqueritur, & ad prioris copulam aſpirat.

1. *Hic primum quæritur, an ſit conjugium inter eos.*
2. *Secundo. Si prius putabat hunc eſſe liberum, & poſtea deprehendit illum eſſe ſervum, an liceat ei ſtatim ab illo diſcedere.*

AN SIT CONJUGIUM, UBI ERROR INTERVENIT PERSONÆ.

QUÆSTIO I.

a 27. qu. 2. in princ.

QUod autem conjugium ſit inter eos, probatur hoc modo. Conjugium a, ſive matrimonium eſt viri, & mulieris conjunctio, individuam vitæ conſuetudinem retinens. Item conſenſus utriuſque matrimonium facit. Quia ergo iſti conjuncti ſunt, ut individuam vitæ conſuetudinem conſervarent, quia uterque conſenſit in alterum, conjuges ſunt appellandi. §. 1. His ita reſpondetur. Conſenſus eſt duorum, vel plurium ſenſus in idem. Qui autem errat, non ſentit, non ergo conſentit, id eſt, ſimul cum aliis ſentit. Hæc autem erravit; non ergo conſenſit: non itaque conjunx eſt appellanda, quia non fuit ibi conſenſus utriuſque, ſine quo nullum matrimonium eſſe poteſt. Sicut enim qui ordinatur ab eo, quem putat eſſe Epiſcopum, & adhuc eſt Laicus, errat, nec vocatur ordinatus, imo ab Epiſcopo adhuc eſt ordinandus; ſic iſta errans nulli eſt copulata conjugio, imo adhuc eſt copulanda. §. 2. Ad hæc, non omnis error conſenſum evacuat. Qui enim accipit in uxorem corruptam, quam putat virginem, vel qui accipit meretricem, quam putat eſſe caſtam, uterque errat, quia ille corruptam exiſtimat virginem, & iſte meretricem reputat caſtam. Nunquid ergo dicendi ſunt non conſenſiſſe in eas? aut dabitur utrique facultas dimittendi utramque, & ducendi aliam? Verum b eſt, quod non omnis error conſenſum excludit: ſed error alius eſt perſonæ, alius fortunæ, alius conditionis, alius qualitatis. Error perſonæ eſt, quando hic putatur eſſe Virgilius, & ipſe eſt Plato. Error fortunæ, quando hic putatur eſſe dives, qui eſt pauper, vel e converſo. Error conditionis, quando putatur eſſe liber, qui ſervus eſt. Error qualitatis, quando putatur eſſe bonus, qui malus eſt. Error fortunæ, & qualitatis conjugii conſenſum non excludit. Error vero perſonæ, & conditionis conjugii conſenſum non admittit. Si quis enim pacifceretur ſe venditurum agrum Marcello, & poſtea veniret Paulus dicens ſe eſſe Marcellum, & emeret agrum ab illo, nunquid cum Paulo convenit iſte de pretio, aut dicendus eſt agrum ſibi vendidiſſe? Item ſi quis promitteret ſe venditurum mihi aurum, & pro auro offerret mihi orichalcum, & ita me deciperet, nunquid diceret conſenſiſſe in orichalcum? Nunquam volui emere orichalcum, nec ergo aliquando in illud conſenſi, quia conſenſus

b 4. Sent. d. 30.

 ſus,

fus non eſt, niſi voluntaria. Sicut ergo hic error materiæ excludit conſenſum, ſic & in conjugio error perſonæ. Non enim conſenſit in hunc, ſed in eum, quem putabat eſſe. §. 3. *Sed objicitur: Jacob c non conſenſerat in Liam, ſed in Rachel: ſeptem ſiquidem annis pro Rachel ſervierat. Cum ergo ignorante Lia eſſet ſibi ſuppoſita, non fuit conjugium inter eos, ſi error perſonæ conſenſum excludit: quia, ut dictum eſt, non in eam conſenſerat, ſed in Rachel. His ita reſpondetur. Conſenſus alius eſt præcedens, alius ſubſequens. Præcedit conſenſus, quando ante carnalem copulam in individuam vitæ conſuetudinem uterque conſentit. Subſequitur, quando poſt concubinalem, ſive fornicarium coitum conſentiunt in idem. Jacob ergo, & Liam non fecit conjuges præcedens conſenſus, ſed ſubſequens: nec tamen ex primo concubitu fornicarii judicantur, cum illo maritali affectu eam cognoverit, & illa uxorio affectu ſibi debitum perſolverit, putans lege primogenitorum, & paternis imperiis ſe ſibi eſſe copulatam.* §. 4. *Quod autem error perſonæ nonnullos excuſet, auctoritate illa probatur, qua ſoror uxoris, utroque neſcio, ſorore videlicet, & marito, in lectum d ejus iviſſe, & a viro ſuo ſomnis cognita perhibetur: quæ cum ſine ſpe conjugii perpetuo maneret continens, ille tamen, qui cognovit eam per ignorantiam, excuſatur. Aliter etiam hoc probatur. Diabolus e nonnunquam ſe in Angelum lucis transformat, nec eſt periculoſus error, ſi tunc creditur eſſe bonus, cum ſe bonum ſimulat. Si ergo tunc ab aliquo ſimplici quæreret, an ſuæ beatitudinis vellet eſſe particeps, & ille reſponderet, ſe in ejus conſortium velle tranſire, nunquid dicendus eſt conſenſiſſe in conſortium diabolicæ damnationis, an non potius in participationem æternæ claritatis? Item, ſi quis hæreticorum, nomine Auguſtini, vel Ambroſii, vel Hieronymi, alicui catholicorum ſeipſum offerret, atque ad ſuæ fidei eum imitationem provocaret, ſi ille præberet aſſenſum, in cujus fidei ſententiam diceretur conſenſiſſe f? non in hæreticorum ſectam, ſed in integritatem catholicæ fidei, quam ille hæreticus ſe mentiebatur habere. Quæ ergo hac perſonæ decepta errore, non in hunc, ſed in eum, quem iſte ſe mentiebatur eſſe, conſenſit, patet, quod ejus conjunx non fuerit.* §. 5. *Error fortunæ, & qualitatis non excludit conſenſum: veluti, ſi quis conſentiret in prælaturam alicujus Eccleſiæ, quam putaret eſſe divitem, & illa eſſet minus copioſa: quamvis hic deciperetur errore fortunæ, non tamen poſſet renunciare prælaturæ acceptæ. Similiter, quæ nubit pauperi, putans illum eſſe divitem, non poteſt renunciare priori conditioni, quamvis erraverit. Error qualitatis non excludit ſimiliter conſenſum: utpote ſi quis emeris agrum, vel vineam, quam putabat eſſe uberrimam, quamvis iſte erraret in qualitate rerum, rem minus fertilem emendo, non poteſt tamen venditionem reſcindere. Similiter qui ducit in uxorem meretricem, vel corruptam, quam putat eſſe caſtam, vel virginem, non poteſt eam dimittere, & aliam ducere.*

c Gen. 29.
d Infr. 34. q. 1. & 2. c. in lectum.
e 2. Cor. 11.
f al. ceſſiſſe.

SI MULIER PRIUS PUTABAT HUNC ESSE LIBERUM, ET POSTEA DEPREHENDERIT ILLUM ESSE SERVUM, AN LICEAT EI STATIM AB ILLO DISCEDERE.

QUÆSTIO II.

a SEcunda quæſtio propoſita eſt de conditione, an liceat 3. s. mulieri dimittere eum, quem putabat liberum, ſi poſtea illum invenerit ſervum. *Quod vero mulieri non liceat a ſervo diſcedere, multis rationibus videtur poſſe probari. In a Chriſto enim Jeſu nec eſt Judæus, nec Græcus, nec ſervus, neque liber: ergo nec in conjugio Chriſtianorum. Eadem enim lege in fide Chriſti uterque regitur. Indifferenter enim ab b Apoſtolo dicitur omnibus:* Qui vult nubere, nubat in Domino. *Et iterum:* Mulier nubet, cui vult; tantum in Domino. *Non præcipitur, ut ingenua nubat ingenuo, ancilla ſervo; ſed quælibet eorum, cui vult, nubat, dummodo in Domino.*

a Gal. 3.
b 1. Corint. 7.

C. I. *Licet ſervo matrimonia contrahere.*

Item Julius Papa, *cap.* 4.
(*c. an.* 345. *Romæ.*)

OMnibus c nobis unus eſt pater in cœlis, & unuſquiſque dives & pauper, liber & ſervus, æqualiter pro ſe, & pro animabus eorum rationem reddituri d ſunt. Quapropter omnes, cujuſcunque conditionis ſint, unam legem (quantum ad Deum) habere non dubitamus. Si autem omnes a unam legem habent, ergo ſicut ingenuus dimitti non poteſt, ſic nec ſervus ſemel conjugio copulatus ulterius dimitti poterit.

c Burch. l. 9. cap. 28. Ivo p. 8. c. 156. Pann. l. 6. c. 38.
d al. daturi.

¶ Corr. Rom. *Caput hoc apud Burchardum, & Ivonem ſequitur poſt ultima verba capitis,* ſi quis ancillam. *infra eadem.*

a Si autem omnes) *Hæc uſque ad finem habentur quidem in Pannormia, ſed non apud Burchardum & Ivonem, videnturque ipſius collectoris.*

C. II. *Ancillam in matrimonio ſuſceptam, viro dimittere non licet.*

Item Zacharias Papa e 1. (imo Theodorus *c. an.* 680. *in Anglia.*)

e Capit. lib. 6. cap. 94.

SI f quis liber ancillam in matrimonium acceperit, non habet licentiam dimittere eam, ſi a conſenſu ambarum conjuncti ſunt, excepto a cauſa fornicationis: ſed una lex deinceps erit per omnia & viro, & fœminæ.

f Sem. 4. diſtinc. 36. Ivo p. 8. c. 53.

¶ Corr. Rom. a Excepta] *Hinc uſque ad finem non ſunt in Capitularibus, neque apud Ivonem, qui ille cum. Magiſter vero ſententiarum habet,* niſi ob fornicationem.

¶ Pitu. 1. *Papa.*] *Epiſtola Francis, & Galliæ directa.* Vide Adamum Bremenſ. *lib.* 1. *Chron. cap.* 5. Capitul. *lib.* 6. *cap.* 94.

2. Si.] V. C. *ſi prius.*

C. III. *Inter Patronum, & libertam conſtat eſſe matrimonium legitimum.*

Item Julius Papa. (imo Juſtinianus, l. ſi quis 26. C. de nupt. c. an. 534. *Conſtantinopoli.*)

SI g quis ancillam ſuam libertate donaverit, & in matrimonium ſibi ſociaverit, dubitatur h apud quoſdam, utrum hujuſmodi nuptiæ legitimæ eſſe videantur, an non. Nos itaque vetuſtam ambiguitatem decidentes, talia connubia legitima eſſe cenſemus i. Si enim ex affectu fiunt omnes nuptiæ, & nihil impium, & legibus contrarium in tali copulatione fieri poteſt, quare prædictas nuptias inhibendas exiſtimemus? k

g Palæ. l. 6. c. 4. Burch. l. 9. c. 19. Ivo p. 8. c. 156. Pannor. l. 6. c. 37.
h al. dubitabatur.
i al. conſtituimus.
k alii. exiſtimaverimus.

2 pars. Gratian. *His ita reſpondetur. Non negatur ingenuam poſſe nubere ſervo, ſed dicitur, quod ſi neſcitur eſſe ſervilis conditionis, libere poteſt dimitti, cum ſervitus ejus fuerit deprehenſa. Illud autem Apoſtoli, & Julii Papæ intelligendum eſt de his, quorum conditio utrique nota eſt. Hujus autem conditio mulieri incognita erat; non ergo præmiſſis auctoritatibus cogitur manere cum illo, ſed liberum illi eſſe oſtenditur vel manere, vel diſcedere.*

C. IV. *De eo, qui ancillam duxit in uxorem, quam putabat eſſe liberam.*

Unde in Concilio apud Vermeriam, *cui interfuit Rex Pipinus, ſtatutum eſt, cap.* 6.
(an. 752. *in Gallia.*)

SI l quis ingenuus homo uxorem ancillam alterius acceperit, & exiſtimet, quod ingenua ſit, ſi ipſa fœmina fuerit poſtea in ſervitute detecta a, ſi eam a ſervitute redimere poteſt, faciat: ſi non poteſt, ſi voluerit, aliam accipiat. Si autem ancillam eam ſcierat, & collaudaverat, prout β legitimam eam habeat. Similiter & mulier ingenua de ſervo alterius facere debet.

l 4. Sent. d. 36. Burch. l. 9. c. 26. Ivo. p. 8. c. 164. Pannor. l. 6. c. 41. & 111.

¶ Corr. Rom. *Scriptum eſt nomine totius univerſitatis Lovanienſis ad S. D. N. Gregorium XIII. extare in Bibliotheca B. Trudonis librum manuſcriptum ſub hoc titulo,* Excerpta decretorum, *in quo inter alia capitula iſtius Concilii apud Vermeriam habetur hoc, & ſequens caput.*

a Detecta,) *Apud Magiſtrum legitur,* in ſervitutem dejecta: *apud Burchardum vero,* infirmata: *quod verbum hac eadem notione habetur l.* 5. *Capitularium, c.* 28.

β Prout) *In aliquot vetuſtis codicibus eſt,* poſt ut, *itemque,* poſtea ut, *quemadmodum & apud Burchardum, & Ivonem.*

C. V. *Non licet mulieri dimittere, quem ſciens ſervum, accepit in virum.*

Item ex eodem, c. 8. m (imo ex Conc. Compendienſi *c.* 5, an. 756. *in Gallia.*)

m Et Capitul. lib. 5. c. 19.

SI n fœmina ingenua acceperit ſervum, ſciens quod ſervus eſſet, habeat eum; quia a omnes unum patrem habemus in cœlis. Una lex erit viro, & fœminæ.

n Sem. 4. ibid. Burch. l. 9. c. 27. Ivo part. 8. c. 52. & 165. Pannor. lib. 6. c. 42.

¶ Corr. Rom. a Quia omnes unum patrem h. in c.] *Verba hæc non ſunt in Capitularibus, neque apud Ivonem p.* 8. *c.* 52. *ubi ipſa citat capitulariæ. Sunt tamen apud eundem c.* 164. *ubi refert ex Concilio apud Vermeriam, quemadmodum nunc Gratianus.*

C. VI. *Servitutis occaſione dimitti non valet, quæ poſt controverſiam ſtatus ſe in libertatem aſſeruerit.*

Item Gregorius *lib.* 6. *epiſt.* 1. *ſeu cap.* 165. *ad Fortunatum Epiſcopum.* (*an.* 596. *Romæ in Campaniam.*)

CUjus rei cauſa cum matre ſua huc compulſa anno præterito præſentium venerit lator o, fraternitas tua non ignorat, quia p ſcilicet maritus ſuus noſter Clericus ob hoc, quod de ſervili fuerat conditione pulſata, a ſuo noſcitur eam removiſſe conſortio, vosque hic poſitos aſſerunt promiſiſſe, ut ſi probare ſe liberam, adjuvante Domino, valuiſſet, ſuo eam vos conjugio reformaretis. Fraternitas igitur veſtra cognoſcat, quod revelante Deo libertatis auctore, approbata ſit libera, nullaque in ea macula ſervilis inventa eſt. His ergo cognitis, ſine mora aliqua ſuo per vos eam volumus marito reſtitui, nec ulterius idem vir ejus argumento ſibi occaſione q exquiret, quibus eam poſſit abjicere. Nam ſi a vobis (quod non credimus) minime fuerit adimpletum, eamque tempore forte diſtulerit, nos illud cognoſcentes cum diſtricta vindicta correcturos.

o al. eruitur.
p al. quam quia] orig. & alio verborum ductu.
q al. aliqua occaſione.

Gratian. *Cum dicitur* r: ſciens illum ſervum, *datur intelligi, quod ſi neſciret s illum ſervum eſſe, non cogitur cum eo manere. Quia ergo hæc & perſonæ, & conditionis dolum paſſa eſt, non cogitur adhærere ei, cujus fraude decepta eſt: ſi vero liberum acceperit, & ille, ut cauſam præſtet diſſidii, ſe alicujus ſervum fecerit, nec ille uxorem dimittere, nec illa ob vinculum conjugii in ſervitutem redigi poterit.*

r Supra, eadem, ſi fœmina.
s Sermon. ibid.

C. VII.

C. VII. *Occaſione conditionis doloſe mutatæ, vir non diſcedat ab ea, quam libertatis tempore acceperit.*

Unde in Triburienſi Concilio, (*an.* 895. *in Germania.*)

c Sent. 4. d. 36. Burch. l. 9. c. 95. Ivo p. 8. c. 212. Pann. l. 6. c. 99.

PErlatum *t* eſt ad ſanctam Synodum, quod quidam ingenuus ingenuam acceperit uxorem, & poſt filiorum procreationem occaſione divortii cujuſdam ſervum ſe fecit, utrum neceſſario mulierem tenere debeat: & ſi tenuerit, utrum ille quoque ſecundum ſecularem legem ſervituti ſubjici debeat, quæſitum eſt *α*. Judicatum eſt, uxorem minime debere dimitti, non tamen ob Chriſti legem mulierem in ſervitutem redigi: dum ille non ex conſenſu conjugis ſe ſervum fecerit, quem liberum ipſa maritum acceperat.

¶ Corr. Rom. *α* Quæſitum eſt.] *Hæ duæ voces abſunt a ceteris collectoribus præter Magiſtrum. Lex vero ſecularis, cujus hic mentio fit, eſt inter leges Longobardorum, ut in gloſſa dicitur.*

Gratian. *Quæritur etiam, ſi ſervus unius, alterius ancillam acceperit, an ſit conjugium inter eos?*

C. VIII. *Legitima ſervorum conjugia ſua auctoritate Domini non dirimant.*

u Et in Capit. adjectis, cap. 39.

De hac ita ſtatutum eſt in Concilio Cabilonenſi II. c. 30. u (*an.* 819. *in Gallia.*)

x Sentent. ib. B. Burch. lib. 9. c. 29. Ivo p. 16. c. 333. & par. 8. c. 167. Pann. l. 6. c. 40.
y al. matrimonia.
z Matth. 19.

DIctum *x* eſt nobis, quod quidam legitima ſervorum conjugia *y* poteſtativa quadam præſumptione dirimant, non attendentes illud Evangelicum *z*: *Quod Deus conjunxit, homo non ſeparet.* Unde nobis viſum eſt, ut conjugia ſervorum non dirimantur, etiamſi diverſos Dominos habeant, ſed in uno conjugio permanentes Dominis ſerviant ſuis. Et hoc in illis obſervandum eſt, ubi legalis conjunctio fuit, & per voluntatem Dominorum.

CAUSA XXX

QUidam populorum frequentia impeditus, filium ſuum de baptiſmate ſuſcepit, dum crederet ſe alienum ſuſcipere: uxor autem ejus, dum callide vellet ſuſcipere proprium, ſuſcepit alienum: quem vir adoptavit ſibi in filium, & ex uxore ſibi filia naſcitur, quam filio ſuo adoptivo, ſpirituali uxoris, dum utraque eſſet in cunabulis, tradidit. Poſt triennium uxor moritur, & compater ejus viduam compatre uxoris ſuæ vir clam ſibi deſponſavit: aliquantulum tempore effluxit, & alius eam publice duxit in uxorem.

1. *Quæritur primum, an uxori ſuæ debitum reddere valeat, qui proprium filium de ſacro baptiſmate ſuſcepit.*
2. *Secundo, an ſponſalia contrahantur inter infantes.*
3. *Tertio, an ſpirituales, vel adoptivi filii naturalibus copulari valeant.*
4. *Quarto, an uxorem compatris uxoris ſuæ alicui ducere liceat.*
5. *Quinto, an clandeſtina deſponſatio manifeſtæ præjudicet.*

AN UXORI SUÆ DEBITUM REDDERE VALEAT, QUI PROPRIUM FILIUM DE SACRO BAPTISMATE SUSCEPIT.

QUÆSTIO I.

a ys

QUod autem proprium filium in ſpiritualem ſibi transferens, uxori ſuæ debitum reddere non valeat, ratione, & auctoritate probatur. *Nulla enim auctoritate permittitur, ut quis commatri ſuæ carnaliter copuletur. Hic autem uxorem ſuam ſibi commatrem effecit: non ergo illi ulterius carnaliter copulari poterit.*

C. I. *Separentur viri ab uxoribus, qui aliquo caſu natos proprios coram Epiſcopo tenent.*

Item Deuſdedit *Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Epiſcopus ſcribit* Gordiano *Hiſpalenſis a Eccleſiæ Epiſcopo, & fratri chariſſimo.* (forte c. an. 614.)

á Sent. 4. d. 42. Polyc. l. 6. tit. 4. Anſel. l. 10. c. 29. Burch. l. 17. c. 44. Ivo p. 1. c. 305. Pann. l. 6. c. 129.

PErvenit *a* ad nos Diaconus veſter, ſanctitatis veſtræ epiſtolam deferens, quod quidam viri, & mulieres præterito ſabbatho paſchali die, pro magno populorum incurſu, neſcientes proprios filios ſuſcepiſſent de lavacro ſancto. Cupis ergo ſcire, ſi pro tali accidenti ratione debeant viri, ac mulieres ad proprium uſum redire, an non. Nos vero moeſti *e* de hac re inquirentes priorum Patrum noſtrorum dicta. Invenimus autem in archivis hujus Apoſtolicæ ſedis, jam talia contigiſſe in Eccleſiis Iſauriæ, Epheſiorum, ſimulque Hieroſolymæ, alierumque civitatum *β*. Epiſcopis etiam earum civitatum ab hac Apoſtolica ſede volentibus ſcire, utrum viri, ac mulieres redirent ad proprium torum, beatæ memoriæ ſanctiſſimi Patres, Julius, Innocentius, & Celeſtinus cum Epiſcoporum plurimorum, & Sacerdotum conſenſu *b* in Eccleſia Apoſtolorum Principis prohibentes talia præſcripſerunt, & confirmaverunt, ut nullo modo ſe in conjugio reciperent mulieres, ac viri, quicunque *c* aliqua ratione ſuſceperint natos proprios, ſed ſepararent ſe, ne ſuadente diabolo tale vitium inoleſcat. Sextis, quia quomodo ſunt ſeptem dona Spiritus Sancti, ita ſunt ſeptem dona baptiſmi a primo *γ* pabulo ſacrati ſalis, & ingreſſu Eccleſiæ, uſque ad confirmationem Sancti Spiritus per chriſma. Ab hoc ergo primo Spiritus Sancti dono uſque ad ſeptimum nullus Chriſtianus ſuam commatrem in conjugium ſuſcipere debet. Et qui præſumpſerit, tamdiu vinculo anathematis religetur, donec pœnitentiam digne egerit.

b al. conventu.
c al. qui quacunque ratione.

¶ Corr. Rom. *α* Hiſpalenſis] *In fragmento hujus epiſtolæ, quod eſt in tomis Conciliorum, legitur,* Hiſpaniarum. *apud Anſelmum vero, ac Burchardum,* Hiſpanienſis.

β Civitatum.] *Varie hic locus legitur in vetuſtis codicibus, & apud collectores: aptatus autem præcipue ex Anſelmo eſt.*

γ A primo] *Idem factum eſt in hoc loco ex eodem Anſelmo, Burchardo, & fragmento epiſtolæ. Similia etiam leguntur apud Petrum Damianum in invectione in Epiſcopum, Monachos ad ſeculum revocantem.*

C. II. *Ab uxore ſeparetur, qui filiaſtrum ſuum coram Epiſcopo tenuit.*

d Et Capit. l. 5. cap. 5. Et in Moguntino c. c. 55.

Item ex Concilio apud Vermerias d, *cap.* 3. (imo apud Compendium *c.* 2. an. 756. *in Gallia.*)

u Sentent. ib. Burch. l. 17. c. 22. Ivo p. 1. c. 301. & p. 9. cap. 80. Pann. l. 6. c. 125.

SI *e* quis filiaſtrum, vel filiaſtram ſuam ante Epiſcopum tenuerit ad confirmationem, ſeparetur ab uxore ſua, & nunquam aliam accipiat. *e*

¶ Corr. Rom. *Burchardus, & Ivo part. 9. c. 80. citant ex Concilio apud Vermerias, & ab univerſitate Lovanienſi ſcriptum fuit in excerptis decretorum Bibliothecæ B. Trudonis, citari ex eodem Concilio. Idem autem Ivo part. 1. cap. 302., & Magiſter ſententiarum citant ex Capitularibus, ubi extat lib. 5. c. 5.*

¶ Pitr. 1. *Accipiat.*] Add. V. C. *Similiter & mulier.*

u part. Gratian. *Econtra vero ſcribit* Nicolaus Salomitano f *Epiſcopo, dicens.* (forte c. an. 860. *Romæ.*)

f al. Salamonio.

C. III. *Non ſeparetur a viro quæ filiaſtrum ſuum de ſacro fonte levavit.*

g Sentent. 4. diſt. 42. Ivo p. 1. c. 136. Pann. l. 6. c. 124.

NOſſe *g* deſideras, utrum mulier, quæ viri filium ex alia fœmina genitum de ſacro fonte levaverit, poſtmodum poſſit cum eodem viro copulari. Quos ideo jungi poſſe decernimus, quia ſecundum ſacros canones, niſi amborum conſenſu, nullius religionis obtentu debet conjunx dimittere conjugem. Pertinet autem ad ingens uxoris exitium, quæ habens olim virum, vel infirmitatem ejus non conſiderans, quaſi cauſa pietatis operatur impietatem: maxime cum Apoſtolus *h* præcipiat: *Nolite,* inquiens, *fraudare invicem, niſi ex conſenſu ad tempus, ut vacetis orationi; & iterum revertimini in idipſum, ne tentet vos Satanas propter incontinentiam veſtram.* Ergo ſi non ex conſenſu utriuſque conjugis hoc factum eſſe probatur, non fraudentur invicem, ſed revertantur in idipſum: præſertim cum dicat Apoſtolus, *Uxor ſui corporis poteſtatem non habet, ſed vir: & vir poteſtatem ſui corporis non habet, ſed mulier.*

h 1. Cor. 7.

C. IV. *Non ſeparetur a viro, ſed pœnitentiam agat, quæ filium ſuum coram Epiſcopo fraudulenter tenuit.*

Item ex Concilio Cabilonenſi II. *cap.* 31. (*an.* 819. *in Gallia.*)

i Sentent. ibid. Burch. l. 17. c. 23. Ivo p. 9. cap. 81. Pann. l. 9. c. 63.

DIctum *i* eſt nobis, quaſdam fœminas deſidioſe, quaſdam vero fraudulenter, ut a viris ſuis ſeparentur, proprios filios coram Epiſcopis ad confirmandum tenuiſſe. Unde nos dignum duximus, ut ſi qua mulier filium ſuum deſidia, aut fraude aliqua coram Epiſcopo tenuerit ad confirmandum, propter fallaciam ſuam, aut propter fraudem, quamdiu vixerit, agat pœnitentiam; a viro tamen ſuo non ſeparetur.

C. V. *Separentur, & gravi pœnitentiæ plectantur, qui filiolam ſuam, vel ſpiritualem matrem ducunt in uxorem.*

Item ex Concilio Moguntinenſi, *c.* eu. *in clauſtro ſancti Albani habito.* (imo Rabanus Archiepiſcopus ad Heribaldum c. an. ou. 598. e Germania in Galliam.)

n Sentent. ibid. Burch. l. 17. c. 24. Ivo p. 9. cap. 82. Pann. l. 7. cap. 66.
l al. cujus uxor.
m al. deſcadium.

DE eo *k*, quod interrogaſtis, ſi aliquis filiolam ſuam in uxorem duxit, & de eo, qui cum commatre ſpirituali concubuit, & de eo, qui filium ſuum baptizavit, & uxor *l* ejus eum de fonte ſuſcepit, hac cauſa, ut diſſidium *m* conjugii fieret, ſi poſtea in tali copulatione poſſint permanere: de talibus ſic reſpondendum eſt. Si filiolam, aut commatrem ſuam

ſuam e aliquis in conjugium duxerit, ſeparandos eſſe judicamus, & gravi pœnitentia pleſtendos. Si autem conjuges legitimi, unus, aut ambo, ex induſtria fecerint, ut filium ſuum de fonte ſuſciperent, ſi innupti permanere voluerint, bonum eſt: ſin autem, gravis pœnitentia inſidiatori injungetur, & ſimul maneant: & ſi prævaricator conjugi ſupervixerit, acerrima pœnitentia mulctetur, & ſine ſpe conjugii maneat.

¶ PITH. 2. Suam.] Add. V.C. ſpiritualem.

C. VI. *Non ſeparentur ab uxoribus, qui filiaſtros ſuos coram Epiſcopo tenent.*

Item Nicolaus Papa *Rodulpho Bituricenſi Epiſcopo.* (c. an. 864. Romæ in Galliam.)

n Ivo p. 1. c. 304. Pann. l. 6. c. 126. DE n his, qui filiaſtros ſuos ad confirmationem coram Epiſcopis tenent, id eſt, qui filios uxoris ſuæ de viro priori, dum chriſmantur ab Epiſcopis, ſuper ſe ſuſtinent, ſi inſcientia 3, ſicut aſſeris, fiat o, licet ſit peccatum, non tamen uſque ad ſeparationem conjugii 4 puniendum eſt: lugeant tamen, & digna pœnitentia hoc diluentes Domino dicant p: Delicta ignorantiæ noſtræ ne memineris.

o al. ſi inſcienter, ut aſſeritur, ſit.

p Pſal. 24.

¶ PITH. 3. Inſcientia.] V.C. inſcienter.

4 Conjugii.] V.C. conjugum.

C. VII. *Non ſeparetur ab uxore, qui neceſſitatis cauſa filium ſuum baptizavit.*

Item Joannes Papa VIII. *Anſelmo Lemovicinæ Eccleſiæ Epiſcopo.* (an. 879. Romæ in Galliam.)

q Sentent. ibid. Polyc. l. 6. tit. 4. Anſel. l. 10. c. 30. Ivo p. 2. c. 306. AD q limina beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum Principum hic præſens homo, nomine Stephanus, orationis cauſa veniens, noſtro præſulatui ſuggerendo innotuit, quod filium ſuum in extremo vitæ poſitum, eorum baptiſmaria unda lotum, abſentia ſcilicet Sacerdotum, neceſſitate cogente baptizaſſet, eumque ipſe propriis manibus renaendo ſuſcepiſſet: atque pro hujus rei negotio notitia tota patefacta, reverentia tua, quaſi rectitudinis zelo flagrans, præfatum hominem a ſua conjuge judicaverit ſeparandum. Quod fieri nullatenus debet, dicente Scriptura r, a Domino junctam eſſe viro uxorem, & s, *Quod Deus conjunxit, homo non ſeparet.* Unde & Dominus in Evangelio, non dimittere poſſe uxorem ſuam, niſi cauſa fornicationis, apertiſſime jubet. Quapropter & nos tanta auctoritatis juſſione præcipua freti, dicimus omittendum a eſſe, & inculpabile judicandum, quod neceſſitas intulit. Nam hoc baptizandi opus Laicis fidelibus juxta canonicam auctoritatem t, ſi neceſſe fuerit facere, libere conceditur. Unde ſi ſupradictus genitor filium ſuum corpore morientem aſpiciens, ne animam perpetua morte pereuntem dimitteret, ſacri unda baptiſmatis lavit, ut eum de poteſtate auctoris mortis, & tenebrarum eriperet, & in regnum Chriſti jam regnaturum u ſine dubitatione transmitteret, bene feciſſe laudatur: & idcirco ſuæ uxori ſibi jam legitime ſociatæ, impune, quandiu vixerit, judicamus manere conjunctum, nec ob hoc contra præfatas auctoritates divinas aliquatenus ſeparari debere x.

r Proverb. 19. juxta 70.

s Matth. c. 19.

t al. ſanctionem.

u al. regeneraturum.

x al. debuiſſe.

§ Corr. Rom. *Epiſtola Joannis VIII., ex qua ſumptum eſt hoc caput, extat in Bibliotheca Vaticana, ſcripta Anſelmo Lemovicinæ Eccleſiæ Epiſcopo, & in Concilio Trecenſi, tempore ejuſdem Joannis cum Legatis ipſius, & magna parte Epiſcoporum Italiæ, & Galliæ habito, in ſubſcriptionibus eſt,* Anſelmus Lemovicenſis Eccleſiæ Epiſcopus. *Itaque emendatum eſt,* Lemovicinæ, *cum antea legeretur,* Lemoſinæ.

a Omittendum) *Sic emendatum eſt ex aliquot vetuſtis, epiſtola ipſa, & Ivone, infra titulo 34. q. 1. & 2. c. 1. Leo eiſdem verbis utitur,* omittendum eſt, & inculpabile judicandum, *quem errorem videtur Joannes voluiſſe. In vulgatis erat,* dimittendam non eſſe.

y Sent. ib. 3 §. Gratian. *Filia y dicitur ſpiritualis non ſolum ejus, qui accipit, ſed etiam ejus, qui trina merſionis vocabulo eam ſacro baptiſmate tingit. Dicitur etiam ſpiritualis filia Sacerdotis, quæ ei peccata ſua confitetur. Harum omnium flagitioſa conjunctio eſt, & eadem pœna plectenda.*

C. VIII. *Per pœnitentiæ ei indicitur, qui ſpiritualem filiam, & pœnitentialem ſuam violare monſtratur.*

Unde Symmachus Papa *ait.* (c. an. 503. *Romæ.*)

z Sent. ib. OMnes z, quos in pœnitentia ſuſcipimus, ita noſtri ſunt ſpirituales filii, ut & ipſi, quos vel nobis ſuſcipientibus, vel trinæ merſionis vocabulo mergentibus, unda ſacri baptiſmatis regeneravit. Sylveſter quoque docens admonet unumquemque Sacerdotem, ut nullus cauſa fornicationis ad ſuam pœnitentialem accedat: quia ſcriptum eſt: *Omnes, quos in pœnitentia accipimus, ita filii noſtri ſunt, ut in baptiſmate ſuſcepti.* Quapropter hoc ſcelus ſi quis perpetraverit, non ſolum dignitatis honorem amittat, verum etiam uſque ad exitum vitæ ſuæ jugi pœnitentiæ ſe ſubdat.

C. IX. *De eodem.*

Item Cœleſtinus. (c. an. 426. *ibid.*)

a Polyc. l. 4. t. 39. SI a quis Sacerdos cum filia ſpirituali fornicatus fuerit, ſciat ſe grave adulterium commiſiſſe. Idcirco fœmina, ſi Laica eſt, omnia derelinquat, & res ſuas pauperibus tradat, & converſa in monaſterio Deo uſque ad mortem ſerviat. Sacerdos autem, qui malum exemplum dedit hominibus, ab omni officio deponatur, & peregrinando duodecim b annis pœniteat, poſtea vero ad monaſterium vadat, ibique cunctis diebus vitæ ſuæ Deo ſerviat.

b al. quindecim.

C. X. *De eodem.*

Item c. (c. an. 426. *ibid.*)

c al. Idem.

d Polyc. ib. NOn d debet Epiſcopus, aut Presbyter commiſceri cum mulieribus, quæ ei ſua fuerint confeſſæ peccata. Si forte (quod abſit) hoc contigerit, ſic pœniteat, quomodo de filia ſpirituali, Epiſcopus quindecim annos, Presbyter duodecim, & deponatur: ſi tamen in notitiam populi devenerit.

Gratian. *His itaque auctoritatibus apparet, quod ſive propriam, ſive tantummodo viri filium mulier de ſacro fonte ſuſceperit, non ideo a viro ſuo eſt ſeparanda. Quod & de viro ſimiliter intelligi oportet.*

AN SPONSALIA CONTRAHANTUR INTER INFANTES.

QUÆSTIO II.

SPonſalia ante ſeptennium contrahi non poſſunt. *Solo enim conſenſu contrahuntur, qui intervenire non poteſt, niſi ab utraque a parte id intelligatur, quod inter eos agitur. Probatur ergo ſponſalia non poſſe contrahi inter pueros, quorum ætatis infirmitas conſenſum non admittit. Teſtatur hoc idem* Nicolaus Papa *dicens.* (c. an. 863. *Romæ.*)

§ Corr. Rom. a Utraque) *Sic eſt emendatum ex pleriſque vetuſtis, cum antea legeretur,* alterutra. *Utriuſque enim conſenſus eſt neceſſarius.*

CAP. UNIC. *Ante tempus conſentiendi conjugium contrahi non poteſt.*

e Ext. de deſponſ. impub. cap. 2. Pann. l. 6. c. 122. UBi e non eſt conſenſus utriuſque, non eſt conjugium. Ergo qui pueris dant puellas in cunabulis, & e converſo, nihil faciunt, niſi uterque puerorum, poſtquam venerit ad tempus diſcretionis, conſentiat a, etiamſi pater, & mater hoc voluerint, & fecerint.

§ Corr. Rom. *In decretalibus tit. de deſponſatione impub. c. 2. habetur initium hujus capitis, & adſcribitur eius ex Nicolai reſcripto.*

a Conſentiat) *In vulgatis codicibus ſequitur,* nec eſt conjugium, niſi ſit conſenſus utriuſque: *quæ verba abſunt a pleriſque manuſcriptis.*

AN SPIRITUALES, VEL ADOPTIVI FILII NATURALIBUS COPULARI VALEANT.

QUÆSTIO III.

f Sent. 4. diſt. 42. QUod f autem ſpirituales, vel adoptivi filii naturalibus copulari non poſſint, Nicolaus Papa reſpondens ad conſulta Bulgarorum cap. 2. teſtatur, ita dicens. (c. an. 866. *Romæ in Bulgariam.*)

C. I. *Qui de ſacro fonte ſuſcipitur, filius eſt ejus, a quo ſuſcipitur.*

g Sentent. ib. Ivo p. 1. cap. 135. & part. 9. cap. 34. Pann. l. 6. c. 123. Ivo ferm. 1. de rebus Eccleſiaſt. ITa g diligere debet homo eum, qui ſe ſuſcipit de ſacro fonte, ſicut patrem. *Item.* §. 1. Eſt inter fratres, & filios ſpirituales gratuita, & ſancta communio, quæ non eſt dicenda conſanguinitas, ſed potius habenda ſpiritualis proximitas. Unde inter eos non arbitramur poſſe fieri quodlibet legale conjugium: quandoquidem nec inter eos qui naturæ, & eos, qui adoptione filii ſunt, venerandæ Romanæ leges matrimonia contrahi permittunt. *Item.* §. 2. Si ergo inter eos non contrahitur matrimonium, quos adoptio jungit, quanto potius a carnali oportet inter ſe contubernio ceſſare, quos per cœleſte ſacramentum regeneratio Sancti Spiritus vincit? Longe igitur congruentius filius patris mei, vel frater meus appellatur is, quem gratia divina potius, quam quem humana voluntas, ut filius patris mei, vel frater meus eſſet, elegit: prudentiuſque ab alterutro corporis commiſtione ſecernimur.

C. II. *Filia ſpiritualis carnali filio nullo modo nubere poteſt.*

Item Zacharias *Epiſcopus, ſervus ſervorum Dei, Reverendiſſimo Theodoro Epiſcopo Eccleſiæ Ticinenſis.* (c. an. 745. *Romæ in Inſubriam.*)

h Polyc. l. 6. t. 4. Anſel. l. 10. c. 27. Ivo p. 1. c. 307. Pann. l. 6. c. 128. PItacium h nobis tua veneranda fraternitas obtulit, per quod ſciſcitari nutaſti, ſi liceat filio, cujus pater tam,

d al. fonte.

alterius filiam ex ſacro baptiſmate *d* ſuſceperit, ſuſceptam, id eſt, ſpiritualem ejus patris filiam [quod dici crudele eſt] in matrimonio accipere. quod apud te nonnulli aſſeruiſti contigiſſe. §. 1. Sed bene tua ſancta fraternitas compertum habet, quod Dominus præcepit per Moyſem, *e* dicens: *Turpitudinem a patris tui, vel matris, vel ſororis non revelabis, turpitudo enim tua eſt*. Cum ergo *β* a propria conſanguinitate jubemur abſtinere, multo magis a ſpirituali noſtri patris filia, omni excuſatione, aut argumento ſepoſito, ſub anima deſtrictionis nos invere convenit: ac in iram divini examinis incidat, ſi quis tali facinore ipſtus, minime reſtrinxerit frena luxuriæ. Unde & omnes *γ* omnino cavendi ſunt a tali ſceleris commiſſione, ac in perpetuum permaneat, ſed hunc, qui hujus perniciosæ temeritatis auctor, animæ ſuæ ſalutem deſpiciens, impiiſſimo ſe miſcuit matrimonio, per omnia tua fraternitas ſtudeat ſeparare, & pœnitentiæ digne ſubmittere, quatenus ab æterna erutam *f* damnatione animam ejus faciatis.

e Lev. 18

f al. eruatur damnatione animas eorum.

¶ Corr. Rom. *α* Turpitudinem] *In decretis Zachariæ quæ ſunt in antiquo codice], & apud Anſelmum, & Ivonem habentur omnia, ut in cap. 18. Levitici*.

β Cum ergo] *In eiſdem decretis ſic legitur*: Turpitudinem enim non revelare dicitur, dum a propria conſanguinitate præcipimur abſtinere. Multo magis &c.

γ Unde & omnes] *Apud Anſelmum eſt*: Unde & omnes omnino cavendæ ſunt talis ſceleris commiſſione.

¶ Pitu. 1. *Peccatum*.] Vide Centur. tom. 8. p. 473. 507. 531. 701. Catal. Teſt. Verit. p. 47.

C. III. *Filio ſuo filiam, quam de ſacro fonte ſuſcepit, nullus tradere audeat.*

Item Zacharias, & Deuſdedit. (forte c. an. 745. & 614. Romæ.)

g Polycarp. ib. Anſ. l. 10. c. 28.

NOn *g* a oportet filium, quam de ſacro fonte ſuſceperit, aliquando filio ſuo in matrimonium tradere; quia in divina ſententia germani eſſe inveniuntur. Si quis tali facinore commiſſione minime reſtrinxerit frena luxuriæ, ab Eccleſia catholica abominabitur. Sed ſi converſus fuerit, poſt ſeparationem ſeptem annis pœnitentiam gerat. Conſentientes ſimul cum auctore *h* ſit iſta conditio: id eſt, ſimul cum cooperatoribus, & conſentientibus puniantur.

h al. ablore.

¶ Pitu. 2. *Non oportet*.] Centur. tom. 8. p. 446. 548.

2 pars. Gratian. *Filii vero, ſive ante compaternitatem, ſive poſt nati fuerint, licite conjungi poſſunt.*

C. IV. *Filii, vel filia ante, vel poſt compaternitatem genita, legitime conjungi poſſunt.*

Unde Urbanus ſcribit Vitali Presbytero Brixienſi dicens. (c. an. 1094. Romæ in Venetiam.)

i Sent. 4. d. 42.

SUper *i* quibus conſuluit nos tua dilectio, hoc videtur nobis in ſententia reſpondendum, ut & baptiſmum eſt, ſi inſtante neceſſitate fœmina puerum in nomine Trinitatis baptizaverit, & quod ſpiritualium parentum filii, vel filiæ, ante, vel poſt compaternitatem geniti, poſſunt legitime conjungi, præter illam perſonam, per quam 3 compatres ſunt effecti.

¶ Pitu. 3. *Per quam*.] V. C. *quo*.

C. V. *Qui ex compatre, vel commatre poſt ſuſceptos filios de fonte nati fuerint, conjungi non poſſunt.*

Paſchalis vero ſecundus poſt compaternitatem genitos copulari prohibens, ſcribit Rhegino Epiſcopo. (c. an. 1107. Romæ in Calabriam.)

u Sent. 4 d. 42. Polyc. l. 6. tit. 6. Anſ. l. 10. c. 34.

POſt *u* ſuſceptum vero de fonte filium, vel filiam ſpiritualem, qui ex compatre, vel commatre nati fuerint, matrimonio conjungi non poſſunt; quia leges ſeculi non emancipatos adoptivis prohibeant copulari.

¶ Corr. Rom. *Anſelmus lib. 10. c. 34. refert fere integram hanc epiſtolam, itemque Polycarpus, cujus initium eſt in c. poſt uxoris. infra ead. q. 4. & continuo poſt illud ſequitur hoc caput, & deinceps c.* porro duorum *infra 35. q. 2. & 3. ipſius vero epiſtolæ auctorem & ipſi citant Paſchalem ſecundum.*

l tit. 2. leg. 17.

Gratian. *Idem ex l lib. 23. Digeſtorum, tit. de ritu nuptiarum, perpenditur, in quo ita legitur.* (c. an. 168. Romæ.)

C. VI. PALEA.

PEr adoptionem quæſita fraternitas eouſque impedit nuptias, donec manet adoptio: ideoque eam, quam pater meus adoptavit, & emancipavit, potero uxorem ducere, Æque & ſi me emancipato, illam in poteſtate retinuerit, poterimus jungi matrimonio. Itaque volenti generum adoptare, ſuadetur, ut filiam emancipet. Similiter ſuadetur ei, qui velit nurum adoptare, ut emancipet filium.

¶ Corr. Rom. *Hæc Palea habetur in aliquot vetuſtis, a quibus tamen abeſt ſolum, & non diſtinguitur a ſuperiore capite.*

3. pars. Gratian. *Si quis vero aliquo fortuito caſu filiam ſuæ commatris uxorem acceperit, non cogitur eam dimittere.*

C. VII. *Non cogitur quis dimittere filiam ſuæ commatris, quam duxit in conjugium.*

Unde in Triburienſi Concilio legitur c. 48. (an. 895. in Germania.)

ILlud *m* etiam nec canonica inſtitutione definimus, nec interdictionis aliqua teloremus, ſed propter eos, qui diverſe de ea ſentiunt, hoc loco aliquid commemoramus. Si quis ſuæ ſpiritualis commatris filiam ſortitus, & ita contingente rerum caſu in conjugium duxerit, conſilio maturiori ſervato eam habeat, atque honeſto legitimo conjugio operam det.

m Sentent. ib. Burc. l. 17. c. 46. Ivo p. 9. c. 97.

AN UXOREM COMPATRIS UXORIS SUÆ ALICUI DUCERE LICEAT.

QUÆSTIO IV.

e. 4t. REliquum vero compatris uxoris ſuæ nullus in conjugem ducere poteſt.

C. I. *Duas commatres alicui habere non licet.*

Unde Nicolaus Papa ſcribit Conſtantienſi Epiſcopo Salomoni. (c. an. 865. Romæ in Germaniam.)

SCiſcitatur *a* a nobis Sanctitas veſtra, ſi aliquis homo duas commatres habere valeat, unam poſt alteram. In quo meminiſſe debet ſcriptum eſſe *b*: *Erunt duo in carne una*. Itaque cum conſtet, quia vir, & mulier una caro per connubium efficiuntur, reſtat nimirum virum compatrem conſtitui illi mulieri, cujus matrimonio aſſumpta uxor commater eſſe videbatur: & idcirco liquet virum illi fœminæ non poſſe jungi in copula, quæ commater ejus erat, cum qua idem fuerat una caro effectus.

a Sentent. ib. Ivo p. c. c. 137. & p. 9. cap. 31. Pann. l. 7. c. 63. b Gen. 2.

C. II. *Octo annis puniatur, qui duabus commatribus commiſcetur.*

Item ex Concilio Chalcedonenſi. (forte c. an. 451. in Bithynia.)

SI pater, & filius, aut duo fratres cum una muliere, aut ſi cum matre, & filia, aut cum duabus ſororibus, aut cum duabus commatribus aliquis concubuerit, ſecundum antiquam, & humaniorem definitionem octo annis pœniteat.

¶ Corr. Rom. *In Concilio Chalcedonenſi nihil hujuſmodi erat ſtatutum, aut definitum. Ex eo tamen referunt etiam in fragmento Pœnitentialis incerti auctoris: eodemque modo citatur infra* 1. poſt uxoris.

C. III. *Nullus duabus commatribus commiſceatur.*

Item Innocentius Exuperio Toloſano Epiſcopo. (c. an. 405. Romæ in Galliam.)

SI *e* quis ex *α* uno conjugio filiam, aut filiam alterius de ſacro fonte ſuſceperit, aut ad chriſma tenuerit, vel Chriſtianitatis miniſterium *d* dederit, ambo & vir, & uxor compatres exiſtunt parentibus infantis; quia vir, & mulier caro una effecti ſunt.

c Polyc. l. 6. t. 6.

d al. myſterium.

¶ Corr. Rom. *α* Ex uno] *In pleriſque vetuſtis exemplaribus, & eadem collectione decretorum incerti auctoris legitur*, ſi quis unus ex conjugio. *In epiſtola vero Innocentii Exuperio Toloſano Epiſcopo ſcripta, hæc non habetur.*

2 pars. Gratian. *E contrario invenitur* in Concilio Triburienſi, *cap.* 47. In Concil. Triburienſi, *c.* 47. (*an.* 895. *in Germania*.)

C. IV. *Uxorem compatris ducere poteſt, cujus ipſa commater non fuerat.*

QUi *e* ſpiritualem habet compatrem, cujus filium de lavacro ſacri fontis accepit *f*, & ejus uxor commater non eſt, licet ei, defuncto compatre ſuo, ejus viduam ducere in uxorem, ſi nullam habet conſanguinitatis propinquitatem. Quid enim? Nunquid non poſſunt conjungi, quos nulla proximitas carnalis, vel nulla generatio fecerit ſpiritualis?

e Sentent. ibid. Polyc. l. 6. tit. 6. Burch. l. 17. c. 43. Ivo p. 9. cap. 96. Pann. l. 7. c. 67. f al. ſuſcepit.

C. V. *De eodem.*

Item in epiſtola Paſchalis Papæ II. ad Rheginum Epiſcopum. (c. an. 1107. Romæ in Calabriam.)

POſt *g* uxoris obitum cum commatre uxoris viri ſuperſtitis conjugio copulari, nulla videtur auctoritas, vel ratio prohibere. Neque enim cognationi carnis cognatio Spiritus comparetur, neque per unionem *h* carnis ad unionem Spiritus pertranſitur.

g Sentent. ibid. Polycarp. ibid. Anſel. l. 10. c. 34. h alit. unitionem.

3 pars. Gratian. *Notandum vero eſt, quod aliud eſt, commatrem alicuius cognoſcere, atque aliud, dilectiſſimam ab aliquo commatrem alicuius fieri. Auctoritas illa Nicolai Papæ, & Chalcedonenſis Synodi illum prohibet commatrem ſuæ uxoris matrimo-*

trimo-

trimonio copulari, quæ uxori ſuæ debitum reddidit, poſtquam alium commater extitit. Illa vero auctoritas Triburienſis Concilii illos permittit matrimonio copulari, cujus uxor, poſtquam a viro ſuo derelinquitur, alium commater efficitur, nec poſt compaternitatem a viro ſuo cognoſcitur. Quæritur autem, an uxor cum marito in baptiſmate ſimul debeat ſuſcipere puerum?

C. VI. *Uxor ſimul cum viro filium alicujus in baptiſmate non ſuſcipiat.*

De his ita ſcribit Urbanus II. *Vitali Presbytero a Brixia.* (*c. an. 1094. Roma in Venetiam.*)

i *Sent. ibid.* QUod *i* autem uxor cum marito in baptiſmate ſimul non debeat ſuſcipere puerum, nulla auctoritate reperitur prohibitum. Sed ut puritas ſpiritualis paternitatis ab omni labe, & infamia conſervetur immunis, dignum eſſe decernimus, ut utrique inſimul ad hoc aſpirare minime præſumant. Quia vero piaculare flagitium commiſit, qui duabus commatribus, velut duabus ſororibus nupſit, magna juxta modum culpæ pœnitentia ſibi debet injungi.

§ Corr. Rom. *a* Presbytero] *Antea legebatur*, Epiſcopo. *Emendatum eſt ex exemplaribus vetuſtis, quæ collata ſunt. Et eadem citatio eſt ſupra hac eadem cauſa, q. 3. ſuper quibus.*

Gratian. *Illud vero Triburienſis Concilii*: Qui ſpiritualem habet compatrem, &c. *ante hanc prohibitionem dictum intelligitur: vel uxor commater accipiatur, non ex eodem filio cum viro, ſed ex alio.*

AN CLANDESTINA DESPONSATIO MANIFESTÆ PRÆJUDICET.

QUÆSTIO V.

a *in cap. Caroli. lib. 7. c. 463.* 1 QUod autem clandeſtina conjugia fieri non debeant, 2 Evariſtus Papa teſtatur, *ſcribens Epiſcopis Africa, epiſt. c. a* (*an. 96. Roma in Africam.*)

C. I. *Clandeſtina conjugia fieri non debent.*

b *Sent. 4. d. 28. Polyc. l. 6. tit. 4. Anſel. l. 10. c. 11. Ivo p. 8. cap. 4. Pann. l. 6. c. 30.* ALiter *a b* legitimum *a* non fit conjugium, niſi ab his, qui ſuper ipſam fœminam dominationem habere videntur, & a quibus cuſtoditur, uxor petatur, & a parentibus, & propinquioribus ſponſetur, & legibus dotetur, & ſuo tempore ſacerdotaliter, ut mos eſt, cum precibus, & oblationibus a Sacerdote benedicatur, & a paranymphis, ut conſuetudo docet, cuſtodita & ſociata, a proximis congruo tempore petita legibus detur *β*, ac ſolenniter accipiatur, & biduo, vel triduo orationibus vacent, & caſtitatem cuſtodiant. *Item §. 1.* Ita peracta legitima ſcitote eſſe connubia: aliter vero præſumpta, non conjugia, ſed adulteria, vel contubernia, vel ſtupra, aut fornicationes potius, quam legitima conjugia eſſe non dubitate, niſi voluntas propria ſuffragaverit, & vota ſuccurrerint legitima.

§ Corr. Rom. *a* Legitimum] *In epiſtola ipſa interjiciuntur hæc*, ſicut a Patribus accepimus, & a ſanctis Apoſtolis, eorumque ſucceſſoribus traditum invenimus.

β Detur,] *Antea legebatur*, a legibus dotetur, *quod jam ſuperius dictum erat. Emendatum eſt ex veteribus editionibus Conciliorum, Capitularibus, Anſelmo, & Ivone.*

¶ PITH. 1. *Aliter.*] Hæc Evariſti Epiſtola amplior eſt apud Contium ad Edictum Henrici II. de Clandeſtinis matrimoniis.

C. II. *Nuptias occultas celebrare non licet.*

Item ex decreto Hormiſdæ Papæ, *c. 6.* (*c. an. 517. Roma.*)

c *Polycar. ibid. Burch. l. 9. cap. 3. Ivo p. 8. c. 140. Pann. l. 6. c. 5.* NUllus *c* fidelis, cujuſcunque conditionis ſit, occulte nuptias faciat, ſed benedictione accepta a Sacerdote, publice nubat in Domino.

§ Corr. Rom. *Apud Burchardum, Ivonem, Polycarpum, & in collectione, quæ eſt tomo tertio Conciliorum poſt decreta Alexandri tertii, part. 40. cap. 10. citatur ſimiliter ex decretis Hormiſdæ. Verum in ſecunda collectione decretalium, tit. de clandeſt. deſponſ. citatur ex Alexandro tertio, qui primus auctor hujus capitis eſſe non poteſt, quippe qui poſterior fuit Gratiano.*

C. III. *Nuptiæ publice celebrari debent.*

Item Nicolaus I. *ad conſulta Bulgarorum, cap. 3.* (*an. 866. Roma in Bulgariam.*)

d *Ivo p. 8. c. 6. Pann. l. 6. c. 9.* NOſtrates *d* tam mares, quam fœminæ non ligaturam auream, vel argenteam, aut ex quolibet metallo compoſitam, quando nuptialia fœdera contrahunt, in capitibus deferunt, ſed poſt ſponſalia, quæ futurarum ſunt nuptiarum promiſſa, fœdere quoque *e* conſenſu eorum, qui hæc

e *al. quoque.* contrahunt, & eorum, in quorum poteſtate ſunt, celebrantur: & poſtquam arrhis ſponſam ſibi ſponſus per digitum fidei annulo inſignitum deſponderit, dotemque utrique placitam ſponſus ei cum ſcripto pactum hoc continente coram invitatis ab utraque parte tradiderit (aut mox, aut apto tempore, ne videlicet ante tempus lege definitum tale quid fieri præſumatur,) ambo ad nuptialia fœdera perducuntur: & primum quidem in Eccleſia Domini cum oblationibus, quas offerre debent Deo per Sacerdotis manum, ſtatuuntur, ſicque demum benedictionem, & velamen cœleſte ſuſcipiunt. *Item §. 1.* Hæc ſunt, præter alia, quæ ad memoriam non occurrunt, pacta conjugiorum ſolennia. Peccatum autem eſſe, ſi hæc cuncta in nuptiali fœdere non interveniant, non dicimus, quemadmodum Græcos vos aſtruere dicitis.

C. IV. *In contrahendo conjugio iſta ſunt obſervanda.*

Item Leo Papa. (*forte* Auguſtin. *c. an. 400. in Africa.*)

f *Polyc. l. 6. t. 4. Anſel. l. 10. c. 3. Burch. l. 9. c. 2. Ivo p. 8. c. 140.* QUalis *f* debeat uxor eſſe, quæ habenda eſt ſecundum legem, virgo caſta, & deſponſata in virginitate, & dotata legitime, & a parentibus tradita *g*, a ſponſo, & a paranymphis accipienda. & ita ſecundum legem, & Evangelium publicis nuptiis in conjugium liquido ſumenda, & omnibus diebus vitæ (niſi ex conſenſu, & cauſa vacandi Deo) nunquam propter hominem ſeparanda; & ſi fornicata fuerit *a*, dimittenda, ſed illa vivente altera non ducenda, quia *h* adulteri regnum Dei non poſſidebunt, & pœnitentia illius *β* per ſcripturam recipienda.

Pann. l. 6. c. 38. g alit. tradita ſponſo.

h 1. Cor. 6.

§ Corr. Rom. *Burchardus etiam, Anſelmus, Ivo, & Panormia citant ex Leone. Sed ſunt idem in Concilio Rhemenſi Troſlejano, c. 8. & lib. 7. Capitular. c. 279. refertur ex B. Auguſtino, & infra, 36. q. 2. c. 212. (quod citatur ex B. Hieronymo) in illis verbis*, & reliqua quæ ſequuntur in prædicta, *videntur indicari, quæ in hoc capite continentur.*

a Fuerit.] *In Concilio Troslejano, & capitularibus ſequitur*, & vir ejus voluerit.

β Illius] *In iiſdem legitur*, & pœnitentia illi recipienda.

C. V. *Quomodo ſponſus, & ſponſa ad benedictionem accedant.*

Item ex Concilio Carthaginenſi IV. *c. 13.* (*an. 398. in Africa.*)

i *Sup. diſt. 23. c. fin. Polyc. ibid. Burch. l. 9. c. 5. Ivo p. 8. cap. 143. Pann. l. 6. c. 20.* SPonſus *i*, & ſponſa cum benedicendi ſunt a Sacerdote, a parentibus ſuis, vel a paranymphis offerantur *a*: qui cum acceperint benedictionem, eadem nocte pro reverentia ipſius benedictionis in virginitate permaneant.

§ Corr. Rom. *a* Offerantur:] *Sequebatur*, in Eccleſia Sacerdoti: *quæ abſunt a Conciliorum editionibus, & codicibus manuſcriptis, Burchardo, & Ivone, nec habentur ſup. diſt. 23. c. fin. ubi hoc idem affertur.*

¶ PITH. 2. *Vel.*] Deeſt in V. C.

C. VI. *Sine publicis nuptiis nullus ducat uxorem.*

Item ex Concilio Arelatenſi *c. 6.* (*forte an. 524. in Gallia.*)

a Habetur in Cap. l. 6. c. 130.

l *Burch. l. 9. c. 6. Ivo p. 8. c. 144. Pann. l. 6. c. 6.* NUllum *l* ſine dote *3* fiat conjugium: juxta poſſibilitatem fiat dos: nec ſine publicis nuptiis quiſquam nubere, vel uxorem ducere præſumat.

¶ PITH. 3. *Nullum ſine dote.*] Novell. Majoriani de Sanctim. & vid. Obtinuit tamen ut ſine dote legitimum habeatur, *ex l. ult. C. de donat. propt. nupt. & l. ult. C. de repud. Nov. Juſtin. 18. & 22.*

Gratian. *His omnibus auctoritatibus occultæ nuptiæ prohibentur: atque ideo cum contra auctoritatem ſunt nuptiæ, pro infectis haberi debent.*

1 pars. *§. 1. Sed quæritur, quid ſibi velint illæ ſolennitates velaminis, & annuli, quæ in conjugiis obſervantur?*

C. VII. *Quare fœminæ velantur, dum maritantur.*

De his ita ſcribit Iſidorus *lib. 2. de officiis, cap. 19.* (*an. 633. in Hiſpania.*)

m *Ivo p. 8. c. 7. & 8. Pann. l. 6. c. 8.* FŒminæ *m* dum maritantur, ideo velantur, ut noverint ſe ſemper maritis ſuis ſubditas *n* eſſe *4*, & humiles. *§. 1.* Item, quod nubentes poſt benedictionem vitta *a* invicem, quaſi *n* uno *3* vinculo copulantur, videlicet ideo fit *a*, ne compagem conjugalis unitatis diſrumpant. *§. 2.* At vero quod eadem vitta candido, purpureoque colore permiſcetur, candor quippe ad munditiam vitæ, purpura ad ſanguinis poſteritatem adhibetur, ut hoc ſigno & continentiæ *β* lex tenenda ab utrisque ad tempus admoneatur, & poſthæc reddendum debitum non negetur. *§. 3.* Item, quod in primis nuptiis *7* annulus a ſponſo ſponſæ datur, fit hoc nimirum, vel propter mutuæ fidei *8* ſignum, vel propter id magis, ut eodem pignore eorum corda jungantur. Unde & quarto digito annulus idem *9* inſeritur, quod in eo vena quædam, ut fertur, ſanguinis ad cor uſque perveniat.

n al. ſubjectas.

§ Corr. Rom. *a* Vitta] *In editione Iſidori Colonienſi legitur*, vitta uno invicem vinculo copulantur, videlicet ne compagem, &c. *In Vaticano autem codice*, poſt benedictionem, a Levita uno invicem, &c.

β Continentiæ lex] *Sic emendatum eſt ex originali impreſſo, & manuſcripto. Antea enim legebatur*, ut hoc ſigno & continentia, & lex connubii ab utrisque ad tempus admoneantur.

¶ PITH. 4. *Maritis ſuis ſubditas eſſe.*] V. C. *viris ſuis eſſe ſubjectas.*

5. *Vitta*

Digitized by Google

5. *Viſta invicem quaſi uno.*] V. C. *vitto uno invicem vinculo.*
6. *Ideo ſit.*] Del. V. C.
7. *Negamus.*] Abeſt in V. C.
8. *Fidei.*] V. C. *dilectionis.*
9. *Idem.*] Delet V. C.

C. VIII. *Nuptiæ dicuntur ab obnubendo, eo quod caput ſuum obnubere ſoleant.*

o *Lib. 1. de Abraham, cap. 9.*

Item Ambroſius *in libro* o *de Patriarchis.* (*c. an. 387. Mediolani.*)

p *Iſidorus lib. de offic. 2. cap. 19.*
q *Geneſ. 24.*

3 pr. NEc p illud otioſum, quod cum veniret Rebecca q, vidit Iſaac ambulantem, & cum interrogaſſet, quis eſſet, cognito, quod ipſe eſſet, cui duceretur uxor, deſcendit, & caput ſuum obnubere cœpit, docens verecundiam nuptias prævire debere. Inde enim & nuptiæ dictæ, quod pudoris gratia ſe puellæ obnuberent.

4 pars. Gratian. *Sed objicitur præmiſſis: Multa ſunt, quæ prohibentur, quæ ſi fiunt, ex poſtfacto convaleſcunt. Prohibentur voventes matrimonia contrahere, quæ tamen ſi contraxerint, inviolata permanere oportet. Sic & clandeſtina conjugia contra leges quidem fiunt, tamen contracta diſſolvi non poſſunt, quia ex legitimis vota ſubſequentia corroborantur. Unde Evariſtus cum dixiſſet* r, aliter præſumpta non ſunt conjugia, ſed adulteria: *addidit*, niſi voluntas propria ſuffragaverit, & vota ſuccurrerint legitima.

r *Sup. ead. aliter.*

C. IX.

s *Jul. antecoſſ. conſtit. 74. c. 4.*
t *Sent. 4. d. 28. Ivo p. 8. c. 44. & p. 16. c. 142. Pann. l. 6. c. 7.*

Hinc etiam in Novellis s. (*an. 539. Conſtantinopoli.*)

SI quis t eo divinis tactis ſcripturis juraverit mulieri, legitimam ſe eam uxorem habiturum, vel ſi in Oratorio tale ſacramentum dederit, ſit illa legitima uxor u, quamvis nulla dos, nulla ſcriptura alia interpoſita ſit.

¶ Corr. Rom. u Uxor.] *Apud Julianum antecoſſorem, ex quo videtur ſumptum hoc capitulum, ſequitur*, ſi tamen ut conjuncta fuerit.

¶ Pirro. eo. Si quis.] *Nov. 67. c. 41.*

Gratian. *His ita reſpondetur: Conjugia, quæ clam contrahuntur, non negantur eſſe conjugia, nec jubentur diſſolvi, ſi utriuſque confeſſione probari poterunt: veruntamen prohibentur, quia mutata voluntate alterius eorum, alterius confeſſione fides judici fieri non poteſt. Unde publice, cum alterius vota in alteram partem ſe tranſtulerint, pro priori conjugio, quod judici incertum eſt, ſententia ferri non poterit. Incerta enim* (*ut Siricius Papa ſcribit* x *Epiſcopis per Hiſpaniam conſtitutis*) *noſtri Pontificum judicare præſumat: & quamvis vera ſint, tamen credenda non ſunt, niſi quæ certis indiciis comprobantur, niſi quæ manifeſto judicio convincuntur, niſi quæ judiciario ordine publicantur. Hinc etiam Victor Papa* z *ſcribit Theophilo Epiſcopo:* Incerta, chariſſime, nullatenus judicemus, quouſque veniat y Dominus, qui latentia producet in lucem, & illuminabit abſcondita tenebrarum, & manifeſtabit conſilia cordium. Quamvis enim vera ſint, non tamen credenda ſunt, niſi quæ manifeſtis indiciis comprobantur, niſi quæ manifeſto judicio convincuntur, niſi quæ judiciario ordine publicantur.

x *Epiſt. 2.*
z *Epiſt. 1. c. 2.*
y *1. Cor. 4.*

C. X. *Ante juſtam probationem nullus eſt judicandus, aut damnandus.*

Item Evariſtus Papa, *epiſt. 2. omnibus Epiſcopis.* (*an. 108. Roma in Ægyptum.*)

a *Sup. 2. q. 1. Deus omnipotens. c. 20. Anſel. l. 3. c. 07.*
u *Rom. 14.*

NUllum a ante veram juſtamque probationem judicare, aut damnare debemus, teſte Apoſtolo, qui ait: *Tu* u *quis es, qui judicas alienum ſervum? Domino ſuo ſtat, aut cadit.* Mala itaque audita nullum moveant, nec paſſim dicta abſque certa probatione quiſquam unquam credat: ſed ante audita diligenter inquirat, ne præcipitando quicquam aliquis agat.

C. XI. *Non ſunt aliqua judicanda prius, quam certis demonſtrentur indiciis.*

b *Et in decretis Julii, cap. 31. & in c. Hadriani, cap. 20. & in C. l. 5. cap. 246.*
c *Polyc. l. 5. tit. 1. Ivo p. 6. c. 316. & 317 Pann. l. 4. c. 119. & 124.*

Item Eleutherius Papa b, *epiſtola ad Galliæ provincias.* (imo Conſtantinus *l. 1. Cod. Th. de judic. an. 321. Sirmio.*)

JUdicantem c oportet cuncta rimari, & ordinem rerum plena inquiſitione diſcutere: interrogandi, reſpondendi, objiciendique probitu patientia ab eo, ut ibi actio ambarum partium illuminata o ſit plenitie: nec litigantibus judex prius velit ſua ſententia obviare, niſi quando ipſi jam perfectis omnibus nihil habeant in quæſtione, quod proponant: & tamdiu actio ventiletur, quouſque ad rei veritatem perveniatur. Frequenter interrogare oportet, ne aliquid prætermiſſum forte remaneat, quod eundem convenist.

¶ Corr. Rom. o Illuminata] *In locis ſuadentes legitur*, luminata. *In pleriſque autem vetuſtis Gratiani exemplaribus*, luminata.

Gratian. *Ex præmiſſ. manifeſte colligitur, quod pro incertis a certis recedendum non eſt: nec in re dubia, certa danda eſt ſententia. Cum autem fides dubiæ rei, niſi teſtium approbatione, vel legitima confeſſione judici fieri non valeat, teſte autem* Pars I.

d *3. q. 9. teſtes.*

auctoritate Caliſti Papæ d *de aliis cauſis, vel negotiis teſtimonium dicere non valeant, niſi de his, quæ ſub eorum præſentia facta noſcuntur: apparet clandeſtina conjugia adeo eſſe prohibita, quia cum alter eorum conjugalem affectum ſe ad alterum habuiſſe negare voluerit, legitimis probationibus convinci non poterit, quibus deficientibus, judicis ſententia rite abſolutus, reatum adulterii uterque incurrit, dum uterque eorum vivente alteri ſe copulaverint.* e

e *vide conſt. novam Syn. Trid. Seſſ. 24. in decr. de reſor. matr. c. 1.*

CAUSA XXXI.

UXorem cujuſdam alius conſtupravit: eo mortuo, adulter adulteram ſibi in uxorem accepit: filiam ex ea ſuſceptam cuidam in conjugem ſe daturum juravit: illa aſſenſum non præbuit: deinde pater alii eam tradidit: a primo repoſcitur.

1. *Quæritur, An poſſit duci in conjugium, quæ prius eſt polluta per adulterium.*
2. *Secundo, an filia invita ſit tradenda alicui.*
3. *Tertio, an poſt patris ſponſionem illa poſſit nubere alii.*

AN POSSIT DUCI IN CONJUGIUM, QUÆ PRIUS EST POLUTA PER ADULTERIUM.

QUÆSTIO I.

1 pr. ADulterio polluta prohibetur duci in conjugium, *auctoritate* Leonis Papæ, *quæ dicitur.* (forte Conc. Tribur. *c. 51. an. 895. in Germania.*)

C. I. *Adulterio polluta non ducatur ab eodem in matrimonium.*

a *Sent. 4. d. 35.*

NUllus a ducat in matrimonium, quam prius polluit adulterio.

C. II. *Licet alicui ducere in matrimonium, quam prius polluit adulterio.*

Sed Auguſtinus *contra teſtatur, ſcribens ad Valerium de nuptiis, & concupiſcentia, lib. 1. cap. 10.* (forte *an. 419. in Africa.*)

b *Sent. ibid. Ivo. p. 8. c. 110. Pann. l. 6. c. 43.*

DEnique b *mortuo* viro, cum quo verum connubium fuit, fieri a poteſt conjugium, cum quo præceſſit adulterium. Item *in libro de bono conjugali c. 14. §. 1.* Poſſe ſane fieri nuptias ex perſonis male conjunctis, honeſto placito poſtea conſequente, manifeſtum eſt.

¶ Corr. Rom. a Fieri poteſt conjugium,] *In editionibus operum B. Auguſtini, & uno Vaticano codice, unoque item Gratiani exemplari legitur*, fieri verum connubium non poteſt. *In duobus vero Vaticanis recentioribus ejuſdem libri abeſt negatio.*

Gratian. *Hæc ultima auctoritas Auguſtini de concubinis loquitur, perhibens concubinas poſſe tranſire ad honeſtum placitum nuptiarum. Prima auctoritas Auguſtini loquitur de repudiata, quam, dum vivente viro ſuo quicunque ducit in conjugium, committit adulterium: cujus adulterii aliquam habet veniam, dum ejus copula creditur eſſe licita. §. 1. Illud vero Leonis Papæ de ea intelligendum eſt, quæ a viro ſuo uxor erat repudiata, cujus vivebat vir, reddens ei conjugale debitum.*

C. III. *Nullus ducat in conjugium, quam polluit prius per adulterium.*

Unde in Concilio apud Altheum *habito præſente Conrado Rege ſtatutum eſt, cap. 6.* (*an. 917. in Germania.*)

c *In Tribur. c. 51. Burch. l. 9. c. 74. Ivo. p. 8. c. 211. Pann. l. 7. c. 10.*

ILlud c vero communi decreto ſecundum canonum inſtituta definimus, & prædicamus, ut ſi quis cum uxore alterius eo vivente fornicatus fuerit, moriente marito, ſynodali judicio aditus ei claudatur illicitus, ne ulterius ei conjungatur matrimonio, quam prius polluit adulterio. Nolumus enim, nec Chriſtianæ religioni convenit, ut ullus ducat in conjugium, quam prius polluit per adulterium.

Gratian. *Hic ſubaudiendum eſt, niſi prius peracta pœnitentia, & ſi nihil in mortem viri machinatus fuerit: vel ſi vivente viro fidem adulteræ non dedit, ſe ſumpturum eam ſibi in conjugem, ſi viro ejus ſupervixerit.*

C. IV. *Poſt mortem viri non poteſt adulteram in conjugium ducere, qui viro vivente juramentum ſibi futurarum nuptiarum præbuit.*

Unde in Concilio Triburienſi *legitur.* (*an. 895. ibid.*)

d *Sent. 4. diſt. 35. Burch. l. 9. c. 66. Ivo p. 8. c. 202. Pann. l. 7. c. 9.*

REIatum d eſt auribus ſanctorum Sacerdotum, quendam alterius uxorem ſtupro violaſſe, & inſuper mœchæ vivente viro ſuo juramentum dediſſe, ut poſt legitimi mariti mortem, ſi ſupervixiſſet, duceret uxorem, quod & factum eſt. Tale ergo connubium prohibemus, & anathematizamus.

¶ Corr. Rom. *Hujus capituli ſententia quidem eſt in ca-*

 nons

mum 40. Concilii Triburienſis, quod extat. Sed cum Burchardus hoc citet ex cap. 3. videtur alterius eſſe, quod deſideratur.

C. V. *Poſt peractam pœnitentiam poterit viduam in conjugem ducere, quam vivo viventе per adulterium polluit.*

a In *Meldenſ. c. 69.* Item in eodem *a.* (imo in Meldenſi c. 69. an. 845. *in Gallia.*)

f *Burchar. l. 9. cap. 65. Ivo p. 8. c. 201. Pann. l. 7. c. 16.*
g *al. ſubjugatur.*

SI quis *f* vivente marito conjugem illius adulteraſſe accuſatur, & eo in proximo defuncto eandem ſumpſiſſe dignoſcitur, omnimodis publicæ pœnitentiæ ſubiciatur *g*. De qua etiam poſt pœnitentiam peractam *a*, ſi expedierit, ſervabitur regula: niſi forte ait, aut mulier virum, qui mortuus fuerat, occidiſſe notetur, aut propinquitas, aut alia quælibet actio criminalis impediat. Quod ſi probatum fuerit, ſine ulla ſpe conjugii maneant perpetuo cum pœnitentia.

§ Corr. Rom. *Burchardus, & Ivo citant ex Concilio Meldenſi, c. 69. ubi habetur. In Decretalibus vero tit. de eo, qui dux. in ux. quam pol. per adul. c. cum haberet. Clemens III. hoc ipſum citat ex Concilio Triburienſi, ut Gratianus, & Pan.*

a Peractam] *In Meldenſi legitur præſata, ut indicetur regula jam ibi tradita, c. 65. & citatur infra, 36. q. 2. ſi autem.*

C. VI. PALEA.

Item ex Concilio apud Vermerias. (an. 752. *ibid.*)

h *extra, de divor. c. 1. Burch. l. 6. c. 41. Ivo p. 10. c. 169.*

SI qua *h* mulier in mortem mariti ſui cum aliis conſiliata ſit, & ipſe vir aliquem illorum ſe defendendo occiderit, ſi probare poteſt ille vir eam reum aſſe conſilii, poteſt (ut nobis videtur) ipſam uxorem dimittere, & ſi voluerit, aliam ducere *a*. *Ipſa* autem inſidiatrix pœnitentiæ ſubjecta abſque ſpe conjugii maneat.

§ Corr. Rom. *Hæc Palea eſt in omnibus vetuſtis exemplaribus, in quibus Paleæ eſſe non ſolent. Citatur autem ex Concilio apud Vermerias etiam in excerptis decretorum Monaſterii B. Tonlanes, & apud Burchardum & Ivonem: quamvis in Decr. tit. de divor. c. primo, citrariper in vulgatis codicibus ſit, ex* Concilio apud Vuormaciam. *Antea quidem in titulo hujus Paleæ legebatur,* ex Concilio Eliberitano apud Vuormaſſas. *Induſta vero eſt, dictio,* Eliberitano, *quæ ſpectat ad ſequens capitulum. Palearum enim interpoſitio ſæpenumero in titulis occaſionem hujuſmodi erroribus dedit.*

a Et ſi voluerit aliam ducere.] *Abſunt hæc ab Ivone. In Decretalibus autem legitur,* poteſt ipſe poſt mortem uxoris, ſi voluerit, aliam ducere.

C. VII. *Poſt pœnitentiam reconciliatur ad communionem vidua, quæ mœchatum ſuum in virum accepit.*

Item ex Concilio Eliberitano. (an. 305. *in Hiſpania.*)

SI qua fuerit vidua mœchata, & poſtea eundem habuerit maritum, poſt quinquennii tempus acta legitime pœnitentia placuit eam ad communionem *a* reconciliari.

§ Corr. Rom. *a* Ad Communionem] *In variis exemplaribus hujus Concilii tam impreſſis, quam manuſcriptis legitur,* communioni reconciliari.

i *2. Reg. 12.* 2 pars. Gratian. *Sed objicitur. i David cum Bethſabee adulterium commiſit, & mortem Uriæ machinatus eſt: & tamen eandem Bethſabee poſtea duxit in uxorem. Sed in Veteri Teſtamento multa permittebantur propter infirmitatem, quæ in Evangelii perfectione eliminata ſunt: ſicut permittebatur*

k *Deut. 24.* *quibuslibet dare libellum repudii k, ne per odium funderetur*

l *Matth. 19.* *ſanguis innocens. Quod poſtea in Evangelio l Dominus prohibuit, dicens uxorem a viro non eſſe dimittendam, niſi cauſa fornicationis. Quædam permittebantur cauſa infirmitatis, &*

m *Levit. 9.* *ſacramenti futurorum: ſicut m Dominus permiſit filiis Iſrael offerre animalia ſibi in ſacrificium, quæ in Ægypto conſueverant immolare dæmonibus, malens ea ſibi offerri, quam idolis: & ut iſtam illis ſacramenta futurorum. Sic & Bethſabee permiſſa eſt duci in uxorem, non magis cauſa ſuæ infirmitatis, quam ſignificationis futurorum. §. 1. Sed eſt alia ratio, qui cum defuncti hanc nubere non poſſit. Generaliter enim prohibentur viri, & mulieres frequenter matrimonia contrahere. Unde in convivio ſecundarum nuptiarum Presbyteri interesse non debent.*

C. VIII. *Fides, & converſatio pœnitentiam abbreviat eorum, qui frequenter ducunt uxores.*

Sicut in Neocæſarienſi Concilio, c. 3. & 7. *legitur.* (an. 314. *in Cappadocia.*)

n *4. Sent. d. 42. Burch. l. 9. c. 22. Ivo p. 8. c. 160.*
o *C. 7. ejuſd. Burch. l. 2. c. 133. Ivo p. 8. cap. 48. & 305. Pann. l. 6. c. 67. Mart. Brac. in c. græc. Synod. c. 38.*

DE his *n*, qui frequenter uxores ducunt, & de his, quæ ſæpius nubunt, tempus quidem pœnitentiæ his manifeſtum conſtitutum eſt *a*, ſed converſatio, & fides eorum tempus abbreviat. §. 1. Presbyterum *o* vero convivio ſecundarum nuptiarum intereſſe non debere; maxime *β* cum præcipiatur *c* ſecundis nuptiis pœnitentiam tribuere: quis erit *3* Presbyter, qui propter convivium illis conſentiet nuptiis?

§ Corr. Romani *a* Convivio] *In vulgatis erat,* connubio. *Emendatum eſt ex vetuſtis, & originali ipſo. Græce eſt,* μὴ ἑστιᾶσθαι.

β Maxime cum.] *Locus hic Græce ſic habet:* ἐπεὶ μετάνοιαν αἰτοῦντος τοῦ διγάμου, τίς ἔσται ὁ πρεσβύτερος ὁ διὰ τῆς ἑστιάσεως συγκατατιθέμενος τοῖς γάμοις. *id eſt,* Nam pœnitentiam petente bigamo quis erit Presbyter, qui hoc ipſo, quod intereſt convivio, nuptiis conſentiet?

¶ Pars. 1. *Pœnitentia hic manifeſt. conſtit. eſt.*] V. C. *quod hic conſtitutum obſervabunt, ſed converſio.*

2. *Præcipiatur.*] V. C. *precatur.*

3. *Erit.*] V. C. *ergo eſt.* Vide Chryſoſt. *de non iterando conjugio,* & Iſidor. *lib. 2. de Offic. c. 19.*

C. IX. *Secundum veritatis rationem fornicari convincitur, qui ſecundam ducit uxorem.*

Item Joannes Chryſoſtomus, *id eſt, auctor operis imperfecti in Matth. homilia 32.* (c. an. 400.)

HAc ratione & Apoſtoli præceperunt *p* ſecundas adire nuptias propter incontinentiam hominum. Nam ſecundam quidem accipere ſecundum præceptum Apoſtoli *q* eſt, ſecundum veritatis autem rationem, vere *a* fornicatio eſt. Sed dum permittente *r* Deo publice, & licenter committitur, fit honeſta fornicatio. Propterea bene dixit, quia Moyſes *s* hoc permiſit, non præcepit. Aliud eſt enim præcipere, aliud permittere. Quod *β* enim permittimus, nolentes præcipimus: quia malas hominum voluntates ad plenum prohibere non poſſumus.

p *al. permiſerunt.*
q *1. Cor. 7.*
r *Deut. 24.*
s *Matth. 19.*

§ Corr. Rom. *a* Vere fornicatio] *Longe contra loquitur verus Joannes Chryſoſtomus cum alibi, tum potiſſimum in epiſtola ad viduam juniorem, de non iterando conjugio, quæ nuper Romæ eſt impreſſa, negatque perſpicue ſecundum matrimonium fornicationem eſſe.*

β Quod enim permittimus.] *Sic eſt in gloſſa ordinaria ad cap. 5. Matthæi, in verſ.* libellum repudii. *Sed in homilia citata hoc modo.* Quod enim præcipimus, ſemper placet: quod autem permittimus, nolentes præcipimus *t*.

t *al. permittimus.*

C. X. *Ut vitetur periculum fornicationis, ſecunda matrimonia conceduntur.*

Item Hieronymus *contra Jovinianum lib. 1.* (an. 390. *in Palæſtina.*)

QUomodo virginibus ob fornicationis periculum concedit nuptias, & excuſabile facit, quod per ſe non appetitur; ita ob eandem fornicationem vitandam concedit viduis ſecunda matrimonia. Melius eſt enim, licet alterum, & tertium, unum virum noſſe, quam plurimos, id eſt, tolerabilius eſt uni homini proſtitutam eſſe, quam multis. Siquidem & ille in Evangelio *u* Joannis Samaritana ſextum ſe maritum habere dicens, arguitur a Domino, quod non ſit vir ejus; ubi enim numerus maritorum eſt, ibi vir, qui proprie unus eſt, eſſe deſiit. Una *x* coſta a principio in unam uxorem verſa eſt. *Et erunt*, inquit, *duo in carnem unam*, non tres, neque quatuor, alioquin jam non duo, ſed plures. Primus *y* Lamech ſanguinarius, & homicida unam carnem in duas diviſit uxores, fratricidium, & bigamiam eadem cataclyſmi delevit pœna: de altero ſepties, de altero ſeptuagies ſepties vindicatum eſt. Quantum diſtat in numero, tantum & in criminis. §. 1. Quam ſancta ſit bigamia, hinc oſtenditur, quod bigamus in clerum eligi non poteſt: & idem Apoſtolus *z* ad Timotheum, *Vidua*, inquit, *eligatur non minus ſexaginta annorum, quæ fuerit unius viri uxor.* Hoc omne præceptum de his eſt viduis, quæ Eccleſiæ paſcuntur alimoſyniis. & idcirco ætas præſcribitur, ut illæ tantum accipiant pauperum cibos, quæ jam laborare non poſſunt. Simulque conſidera, quod quæ duos habuit viros, etiamſi anus eſt, & decrepita, & egens, Eccleſiæ ſtipes non meretur accipere: ſi autem panis illi tollitur alimoſynæ, quanto magis illa panis *a*, qui de cœlo deſcendit: quem qui indigne comederit, reus erit violati corporis, & ſanguinis Chriſti? Quanquam hæc teſtimonia, quæ ſupra poſui, in quibus viduis conceditur, ut, ſi velint, denuo nubant, quidam interpretantur ſuper his viduis, quas emiſſis maritis ſic invenerit fides Chriſti.

u *Joan. 4.*
x *Gen. 2.*
y *Gen. 4.*
z *1. Tim. 5.*
a *1. Cor. 11.*

3 pars. Gratian. *Verum hæc non in exhortationem vidualis continentiæ, non condemnationem ſecundarum, & deinceps nuptiarum poſuimus dixiſſe, quas multarum auctoritatibus conſtat licitas eſſe, ut ex verbis ejuſdem datur intelligi. Ait enim idem Hieronymus ad Pammachium in Apologetico contra Jovinianum.* (an 390. *in Palæſtina.*)

C. XI. *Nec duæ, nec tres, nec deinceps nuptiæ ſunt condemnandæ.*

b *Sent. 4. d. 42. Ivo p. 8. c. 270. Pann. l. 6. c. 62.*

APeriant *b*, quæſo, aures obtrectatores mei, & videant me ſecundas, & tertias nuptias conceſſiſſe in Domino. Qui ſecundas, & tertias non damnat, primum potuit damnare matrimonium? *Idem ibidem.* §. 1. Non damno bigamos, imo nec trigamos, & ſi dici poteſt, octogamos. *Idem ibidem.* §. 2. Ego etiam nunc libere voce proclamo, non damnari in Eccleſia bigamiam, imo nec trigamiam; & ita licere quinto, & ſexto, & ultra, quomodo & ſecundo marito nubere.

C. XII.

Digitized by Google

C. XII. *Secunda conjugia, ſicut & prima, licita eſſe probantur.*

Item Auguſtinus *lib. 2. contra adverſarium legum, & Prophetarum, c. 21.* (*an. 420. in Africa.*)

a *Sentent. ibid. Ivo part. 8. c. 269. Pann. l. 6. c. 22. & 61.*

DEus & maſculum, & fœminam propagandi generis cauſa nuptiali caſtitate conjunxit, & ſecundas nuptias, quæ in utroque a Teſtamento permittuntur, licitas eſſe monſtravit.

¶ Corr. Rom. a Utroque] *In originali eſt*, novo quoque: *cujus veræ lectionis ſunt veſtigia in aliquot Gratiani exemplaribus. Habent enim*, novo quoque. *Ac certe de Vetere Teſtamento nulla erat dubitatio. Sed non eſt mutatum, quoniam auctor gloſſæ videtur legiſſe*, utroque.

C. XIII. *De eodem.*

d *Gloſſa ord. ad c. 7. primæ epiſt.*

Idem *ſuper primam* d *epiſtolam ad Corinthios.* (*forte c. an. 401, ibid.*)

a 1. *Cor.* 7. f *Sentent. ibid. Ivo p. 8. c. 268. Polyc. l. 6. tit. 4. Pann. l. 6. c. 59.* g *al. damnat.* h *Matth. 22.*

QUod e ſi dormierit vir ejus.] Non dicit f, primus, vel ſecundus, vel quotus, nec nobis definiendum eſt, quod non definit Apoſtolus. Unde nec ullas debeo damnare nuptias, nec eis verecundiam numeroſitatis auferre a. Dominus autem ſeptemviram non damnavit g, nec dicit in reſurrectione non poſſe eſſe, ſed tantum h: *Neque nubent, neque nubentur.* Unde nec contra humanæ verecundiæ ſenſum audeo dicere, ut quoties voluerint, nubant, nec ex corde meo quaſtaslibet nuptias condemnare. Quod dicitur univira, hoc & omnis vidua i: *Beatior autem erit, ſi ſic permanſerit.*

i 1. *Cor.* 7.

¶ Corr. Rom. *Gratianus retulit verba gloſſæ ordinariæ ad c. 7. prioris ad Corinthios ex Auguſtino, ex libro de bono viduitatis, c. 14.*

a Auferre.] *Antea erat*, inferre. *Emendatum eſt ex gloſſa, & B. Auguſtino, cujus verba referunt cæteri collectores.*

AN FILIA INVITA SIT TRADENDA ALICUI.

QUÆSTIO II.

a *C. 10. ad c. 7. Ivo p. 8. c. 19.*

QUod a autem aliqua non ſit cogenda nubere alicui, Ambroſius teſtatur ſuper epiſtolam primam ad Corinthios: Nubat, cui vult: tantum in Domino: *id eſt, quem ſibi aptum putaverit, illi nubat, quia invitæ nuptiæ ſolent malos proventus habere.* Tantum autem in Domino. *Hoc eſt, ut ſine ſuſpicione turpitudinis nubat, & viro ſuæ religionis nubat.*

C. I. *Juramento patris non cogitur puella nubere, ut nunquam aſſenſum adhibuit.*

Item Judicium Urbani Papæ. (*forte c. an. 1095. Romæ in Galliam.*)

b *S. inf. 4. d. 29. Ivo p. 8. cap. 23. Pann. l. 6. c. 108.* c *al. Jordani.* d *al. Redeli.*

SI verum b eſſe conſtiterit, quod nobis Legati Jordanis c Principis retulerunt, ſcilicet, quod ipſe coactus, & dolens filiam ſuam infantulam nolentem, flentem, & pro viribus renitentem, non aſſentientibus, ſed valde dolentibus matre, & parentela, Rainaldo Rodeli d 1 filio deſponſaverit, quoniam canonum, & legum auctoritas talia ſponſalia (ut infra oſtenditur) non approbat, ne ignorantibus leges, & canones, nimis durum, quod dicimus, videatur, ita ſententiam temperamus, ut ſi Princeps cum filiæ matre, & parentela aſſenſu id, quod cœptum eſt, perficere voluerit, concedamus. Si autem, Legatus noſter utraſque partes audiat; & ſi nihil fuerit ex parte ſupradicti Rainaldi amplius, quod impediat, ab ipſo Jordane ſacramentum, quod ita conſtret hæc, ut dicta ſunt, accipiat. & nos canonum ac legum ſcita ſequentes, deinceps non prohibemus, quin alii viro, ſi voluerit, prædicta filia ejus nubat 2 tantum in Domino.

¶ Pitn. 1. Rodeli.] V. C. Redelli.

2. Nubat &c.] V. C. tantum in Domino nubat.

C. II. PALEA.

Econtra Hormiſda Papa *ſcribit Euſebio Epiſcopo.* (*an. 518. Romæ.*)

e *Extra de deſponſ. impub.*

TUe ſanctitas e nos requiſivit, frater venerande, de filio adulto, quem pater matrimonium contrahere vult, ſi ſine voluntate filii adulti facere poteſt. Ad quod dicimus, ſi aliquo modo non conſentit filius, fieri non poſſe. Poteſt autem de filio nondum adulto, voluntas cujus nondum diſcerni poteſt, pater eum, cui vult, in matrimonium tradere: & poſtquam filius pervenerit ad perfectam ætatem, omnino obſervare, & adimplere debet. Hoc ab omnibus orthodoxæ fidei cultoribus, ſancitum a nobis tenendum mandamus.

¶ Corr. Rom. *Palea hæc in Decretalibus eſt c. primum, tit. de deſponſ. impub. & in vulgatis quidem citatur ex Hormiſda: ſed in prima Decretalium collectione ex Hormiſda, ut hic.*

C. III. *Quorum unum futurum eſt corpus, unus debet eſſe & animus: atque ideo nulla eſt invita copulanda alicui.*

Item Urbanus II. *Sanctio* a *Regi Aragonum.* (*c. an. 1090. Roma in Hiſpaniam.*)

DE f neptis tuæ conjugio, quam te cuidam militi daturum neceſſitatis inſtantis articulo ſub fidei pollicitatione firmaſti, hoc æquitate dictante decernimus, ut ſi illa virum illum omnino, ut dicitur, renuit, & in eadem voluntatis auctoritate perſiſtit, ut viro illi prorſus ſe deneget nupturam, nequaquam eam invitam, & renitentem ejuſdem viri cogas conjugio ſociari. Quorum enim unum corpus eſt, unus debet eſſe & animus: ne forte virgo, cum fuerit alicui invita copulata, contra Domini, Apoſtolique præceptum, aut reatum diſſidii, aut crimen fornicationis incurrat. Cujus videlicet peccati malum in eum redundare conſtat, qui eam conjunxit invitam. Quod pari tenore de viro etiam eſt ſentiendum. f *Ivo p. 8. c. 24. Pann. l. 6. c. 109.*

¶ Corr. Rom. a Sanctio] *Sic eſt emendatum ex vetuſtis exemplaribus, Pannormia, & hiſtoriis Regum Aragonum. Nam antea erat*, Sacratio.

C. IV. *Non liceat deſerere viro, quam promiſſis dotibus, & publica atteſtatione duxit uxorem.*

Item Nicolaus *Rodoaldo Portuenſi, & Joanni Ficolenſi Epiſcopis.* (*c. an. 863. Roma in Galliam.*)

LOtharius g Rex (in commonitorio a) profitetur, Gualdradam 3 ſe a patre accepiſſe, & fortem poſtmodum admiſiſſe Huberti. Ubi primum diligenti inveſtigatione inquirite, & ſi eundem glorioſum Regem prædictam Gualdradam promiſſis dotibus, coram teſtibus, ſecundum legem, & ritum, quo nuptiæ celebrari ſolent, per omnia inveneritis accepiſſe, & publica manifeſtatione eadem Gualdrada in matrimonium ipſius admiſſa eſt, reſtat, ut perſcrutemini, cur illa repudiata ſit, vel alia ſibi in ejus loco admiſſa. Sed quia idem glorioſus Rex metu Thietbergam admiſiſſe ſe dicit, metu unius hominis, tantus Rex non debuit contra divinum præceptum in immane præcipitium mergi. In hoc certe ſe magis reprehenſibilem oſtendit, in quo amorem Dei amori mundi poſtpoſuit: cum ß nec etiam occiſores corporis ſint timendi, contra juſtitiam hominem impellentes. Nihil itaque vobis aliud præcipimus, manifeſtatione ſua eodem Rege convicto, niſi ut ſecundum canonicam auctoritatem noſtra vice freti, cauſam illius definiatis. Si vero minime probatum fuerit, Gualdradam fuiſſe uxorem legitimam, neque nuptias ſecundum morem celebratas, per benedictionem ſcilicet Sacerdotis, filio noſtro Lothario extitiſſe conjunctam, ſuggerite illi, ut non moleſte ferat legitimam ſibi (ſi ipſa innocens apparuerit) reconciliari uxorem. *& infra.* §. 1. Præterea vos ſcire volo, quia præfata Thietberga Apoſtolicam ſedem bis, & ter appellavit, & ſe a præfato glorioſo Rege queſta eſt injuſte fuiſſe dejectam, & vi coactam falſum contra ſe compoſuiſſe piaculum. Nam eo tempore ad Apoſtolicam ſedem libellum appellationis ſuæ miſit, in quo non quidem adhuc confeſſum, ſed ut contra ſe falſum diceret crimen, coactam ſeſe innotuit: inſuper ſubjungens: *Quod ſi amplius compulſa fuero, ſciatote non veritate, ſed timore mortis, & evadendi ſtudio (quia aliter non poſſum) quod voluerint, dicam. Vos tamen memores eſtote, me hæc vobis inſinuantes.* Unde vobis præcipimus, ut cum eadem Thietberga ad condictam Synodum, ſicut ſtatuimus, advenerit, cauſam ejus diligenti examinatione tractetis: & ſi ei objicitur, quod illa ſe crimen aliquod admiſiſſe confeſſa fuiſſet, & econtra illa violentiam ſe pertuliſſe proclamaverit, vel ſi inimicos judices illos ſibi fuiſſe teſtata fuerit, tunc illud renovetis judicium ſecundum æquitatis normam, ut injuſtitia nulla non opprimatur. g *Ivo p. 8. c. 334.*

¶ Corr. Rom. a In commonitorio] *Hæc verba videntur accipienda quaſi pro titulo, & ſejuncta a cæteris: ut indicetur caput hoc ſumptum eſſe ex commonitorio, quod Nicolaus Legatis ſuis Rodoaldo Portuenſi, & Joanni Ficolenſi Epiſcopis dedit. Nam totius capituli verba ſunt ipſius Nicolai Legatos monentis, quomodo ſe in ea cauſa gerere debeant. Datum vero ab eo fuiſſe commonitorium hoc ipſis Legatis, Nicolaus in epiſtola ad Epiſcopos in Galliarum conventu, in appendice Bibliothecæ SS. Patrum teſtatur his verbis:* Porro quid de Lotharii omnibus cenſuerimus (quoniam & de hoc noſtro ſcripſiſtis Præſulatui) in epiſtolarum noſtrarum, quas per fratres, & Coepiſcopos noſtros, Rodoaldum, & Joannem in Galliam miſimus, poteritis exemplaribus reperire. Quæ videlicet exemplaria una cum commonitorio, quod præfatis fratribus noſtris pro hac eadem cauſa ad Lotharium Regem miſſis dedimus, per fratrem, & Coepiſcopum noſtrum Odonem veſtræ ſanctitati tranſmiſimus.

ß Cum nec etiam] *Hæc verba non ſunt hoc loco apud Ivonem; ſed paulo ſuperius poſt illa verba*, admiſiſſe ſe dicit, *multa interveniuntur, in quibus & hæc continentur, licet alio ordine. Sed ob gloſſam non eſt mutatum.*

¶ Pitn. 3. Gualdradam.] V. C. Vualdradam. Ita etiam infra.

Gratian. *His auctoritatibus evidenter oſtenditur, quod niſi libera voluntate, nulla eſt copulanda alicui.*

AN POST PATRIS SPONSIONEM, ILLA POSSIT NUBERE ALTERI.

QUÆSTIO III.

Quod autem poſt parentum ſponſionem aliis nubere non valeant, auctoritate Eliberitani Concilii, *c. 54. monſtratur, quo dicitur.* (an. 305. in Hiſpania.)

CAP. I. *De parentibus, qui fidem frangunt ſponſaliorum.*

a Ivo p. 8. c. 44.

SI qui a parentes fidem fregerint ſponſaliorum, triennii tempore abſtineant ſe a communione. Si tamen iidem ſponſus, vel ſponſa in illo 1 gravi crimine non a fuerint deprehenſi, excuſati erunt parentes. Si vero in eodem fuerint vitio, & polluerint in conſentiendo, ſuperior ſententia ſervetur.

¶ Corr. Rom. a Non fuerint) *In originali legitur ſine negatione, itemque apud Ivonem, a quo præterea abeſt dictio* illo, *ſicque habet*, in grave a crimine fuerint deprehenſi.,

Gratian. *Ecce quod non licet parentibus ſponſalia filiorum ſuorum frangere. Verum hoc de illis intelligendum eſt, quæ illorum conſenſu contrahuntur.*

¶ Pivm. 1. *Illo.*) Abeſt in V. C.

2. *In gravi &c.*) Ita etiam V. C.

CAUSA XXXII.

Quidam vir, cum non haberet uxorem, quandam meretricem ſibi conjugio copulavit, quæ erat ſterilis, neptis ingenui, filia originarii: quam cum Pater alii vellet tradere, huic avus eam copulavit, cauſa ſolius incontinentiæ. Deinde hic pœnitentia ductus, ex ancilla propria filios ſibi quærere cœpit. Poſtea de adulterio convictus & punitus, quandam rogavit, ut in uxorem opprimeret ſuam, ut ſic eam dimittere poſſet: quo facto quandam infidelem ſibi copulavit, ea tamen conditione, ut ad Chriſtianam religionem tranſiret.

1. *Hic primum quæritur, an meretrix licite ducatur in uxorem?*
2. *Secundo, an ea, quæ cauſa incontinentiæ ducitur, ſit conjux appellanda?*
3. *Tertio, utrum arbitrium aliquæ ſequatur, an liberi avi, an originarii patris?*
4. *Quarto, ſi vivente uxore liceat alicui filios ex ancilla quærere?*
5. *Quinto, ſi ea, quæ vim patitur, pudicitiam amittere comprobetur?*
6. *Sexto, ſi adulter adulteram poſſit dimittere?*
7. *Septimo, ſi vivente dimiſſa, aliam poſſit accipere?*
8. *Octavo, ſi infidelem ſub præmiſſa conditione liceat alicui fidelium in conjugem ducere?*

AN MERETRIX LICITE DUCATUR IN UXOREM.

QUÆSTIO I.

1 *Quod autem meretrix in conjugem duci non debeat, multis auctoritatibus & rationibus probatur. Illa*
2 *enim, quæ adulterio eſt commaculata, niſi poſt peractam pœnitentiam, in conjugii conſortio retineri non debet.*

C. I. *Patronus turpitudinis eſt, qui uxorem ſuam adulteram dimittere noluerit.*

Unde Joannes Chryſoſtomus, *id eſt, auctor operis imperfecti homilia 32. in ſuper Matth. cap. 19.* (c. an. 400.)

a Sent. 4. diſt. 35. Ivo p. 8. c. 233. Pann. l. 7. c. 8.

SIcut a crudelis eſt, & iniquus, qui caſtam dimittit, ſic fatuus eſt, & injuſtus, qui retinet meretricem. Nam patronus turpitudinis ejus eſt, qui crimen celat uxoris.

C. II. *Cauſa fornicationis vir dimittat uxorem, non tamen alteram ducat.*

Item Hieronymus *in comm. ad c. 19. Matth.* (c. an. 388. in Palæſtina.)

b Iſidorus de Eccleſiaſtic. offic. l. 2. c. 19. Sent. ib. Ivo p. 8. cap. 43. Pann. l. 7. c. 7. c Matth. 19. d Proverb. 18. e al. & . f Gloſſa ord. ad eundem locum Matth. In Concil. Forojulienſ. c. 10.

DIxit b Dominus in Evangelio c: *Quicumque dimiſerit uxorem, niſi ob fornicationem, & aliam duxerit, mœchatur, & qui dimiſſam duxerit, mœchatur.* Sola fornicatio eſt, quæ uxoris vincit affectum: imo, cum illa unam carnem in aliam diviſerit, & ſe fornicatione ſeparaverit a marito, non debet teneri, ne virum quoque ſub maledicto faciat, dicente Scriptura d: *Qui adulteram tenet, ſtultus, & impius eſt.* Ubicumque eſt igitur fornicatio, vel e fornicationis ſuſpicio, libera uxor dimittitur. Et quia poterat f accidere, ut aliquis calumniam faceret innocenti, & ob ſecundam copulam nuptiarum veteri crimen impingeret, ſic priorem dimittere jubetur uxorem, ut ſecundam prima vivente non habeat.

C. III. *Solo viri fornicatio uxorem maculat.*

Idem *in epiſtola Pauli ad Corinthios 1. c. 6. in gloſſa ordinaria.* (forte c. an. 390. in Palæſtina.)

g Ivo p. 8. c. 42.

IN conjugio g quis poſitus quæcunque peccata fecerit, non propriam confuſcant conjugem: ſed fornicatio uxorem coinquinat; ut jam non ſit viro ſuo licita, ſed quaſi adultera.

C. IV. *Qui uxorem ſuam dimittere adulteram noluerit, duobus annis pœniteat, ſi ei debitum reddiderit.*

Item Joannes Chryſoſtomus. (forte c. an. 400.)

h al. adulterarum.

SI quis uxorem ſuam invenerit adulteram h, & poſtea deinceps placuerit habere eam in matrimonio, duobus annis pœniteat, ideo quia cum adultera commiſtus ſit, quæ adhuc crimine ſuo non eſt purgata: aut abſtineat ſe a matrimonio ejus, donec expleatur ſatisfactio criminis pœnitentiæ ſuæ: ideo quia poſt ſatisfactionem pœnitentiæ non meretur vocari adultera. Similiter, ſi virum ſuum uxor invenerit adulterum, non ad imparia judicatur.

¶ Corr. Rom. *Caput hoc non eſt inventum apud B. Joannem Chryſoſtomum. Et videtur canon alicuius Concilii, aut pœnitentialis. Simile quiddam habetur in Concilio Nannetenſi, c. 12.*

a para. Gratian. *Subauditur, niſi ob adulterio mulier recedere voluerit: quo caſu uxorem ſuam vir recipere poteſt, nullum periculum ei illaturus.*

C. V. *Poſt pœnitentiam adulterii uxorem vir poteſt recipere.*

Unde Pelagius Papa *Melleo* i *Subdiacono.* (forte c. an. 557. Romæ.)

i al. Mileto.

a Anſ. l. 11. c. 94.

DE Benedicto a quoque, quem uxorem alienam indicaſti facinoroſo ſuſtuliſſe ſpiritu, & in ſuum hactenus præſumere detinere conſortium, ſi hoc ita rerum veritas habet, jubemus experientiæ tuæ, ut eum cum ipſa quoque adultera diſtricte maſtare non differat, & calcatos 1 ab invicem ſeparans, & illum quidem ad Lucium defenſorem in Apuliæ provinciæ patrimonium ſine dilatione fac migrare: illam vero, ſiquidem maritus ſuus ſine dolo aliquo forte accipere 2 voluerit, tua ordinatione ſub cautela recipiat, nullum ei nihil duntaxat de cætero ſimile committenti periculum illaturus. Si vero eam omnino recipere noluerit, in alium quendem locum, in quo ei non liceat male vivere, provida eam diſpenſatione l 3 conſtitue.

l al. diſpoſitione.

¶ Pivm. 1. *Calcatos.*) Sic in V. C.

2. *Accipere.*] V. C. *recipere.*

3. *Diſpenſatione.*] V. C. *diſpoſitione.*

C. VI. *Qui adulteræ debitum reddit, tribus annis pœniteat.*

Item ex Pœnitentiali Theodori. (c. an. 680. in Anglia.)

m Anſel. ib. al. c. 83.

SI quis m uxorem ſuam ſcit adulteram, & non vult dimittere eam, ſed in matrimonio habere, tribus annis pœniteat, & quamdiu a pœnitet, abſtineat ſe ab illa.

¶ Corr. Rom. a Et quamdiu pœnitet) *Im pleriſque vetuſtis eſt*, & quamdiu illa pœnitet.

C. VII. *Adulterio purgato per pœnitentiam poteſt fieri reconciliatio conjugii.*

Item Auguſtinus *ad Pollentium de adulterinis conjugiis, lib. 2. c. 6.* (c. an. 419. in Africa.)

n Sent. 4. diſt. 9. Polyc. l. 6. tit. 4. Ivo p. 8. cap. 242. Pann. l. 7. c. 33.

QUod autem a tibi durum videtur, ut poſt adulterium reconcilietur conjugi conjunx; ſi fides adſit, non erit durum. Cur enim adhuc deputamus adulteros, quos vel baptiſmate ablutos, vel pœnitentia credimus eſſe ſanatos? Hæc crimina in veteri Dei lege nullis ſacrificiis mundabantur, quæ a in lege Novi Teſtamenti ſine mundatione lenali mundantur: & ideo tunc omnino prohibitum erat ab alio contaminatam viro recipere uxorem, quamvis o David Saulis filiam, quam pater ejuſdem mulieris ab eo ſeparatam dederat alteri, tanquam Novi Teſtamenti præfigurator ſine conſtitutione p receperit. Nunc autem, poſtquam q Chriſtus ait adulteræ: *Nec ego te condemnabo: vade, deinceps noli peccare*: quis non intelliget debere maritum ignoſcere, quod videt ignoviſſe Dominum amborum? nec jam ſe debere adulteram dicere, cujus pœnitentis crimen divina credit miſeratione deletum?

o 1. Reg. 18.

p al. contaminatione) orig.

q Joann. 8.

¶ Corr. Rom. a Quæ in lege) *Apud B. Auguſtinum legitur*, quæ Novi Teſtamenti, in ſanguine Chriſti ſine dubitatione mundantur. *Sed ob gloſſam non eſt emendatum.*

C. VIII.

C. VIII. *De eodem.*

Idem *eodem libro, cap.* 9.
(*c. an.* 419. *in Africa.*)

c Sent. ib. Ivo ib. Pann. l. 7. c. 37. NOn c erit turpis, neque difficilis etiam post perpetrata, atque purgata adulteria reconciliatio conjugum, ubi per claves regni cœlorum non dubitatur fieri remissio peccatorum: non ut post viri divortium adultera revocetur, sed ut post Christi consortium adultera non vocetur.

C. IX. *Cum fornicationi vitium excluditur, castitatis virtus adsciscitur.*

Item Ambrosius *l.* 2. *de Cain, & Abel c.* 4.
(*an.* 375. *Mediolani.*)

CUm renuntiatur improbitati, statim adsciscitur virtus. Egressus enim malitiæ virtutis operatur ingressum; eodemque studio, quo crimen excluditur, innocentia copulatur.

C. X. *Non habetur fallax apud Deum, qui ad veritatem pœnitendo revertitur.*

Item Gregorius *homil.* 29. *Evang.*
(*c. an.* 593. *Romæ.*)

APud misericordem namque judicem nec ille fallax habetur, qui ad veritatem recurrit, etiam postquam mentitur: quia omnipotens Deus, dum libenter nostram pœnitentiam suscipit, ipse suo judicio, hoc, quod erravimus, abscondit.

a Sent. ib. Gratian. *Quod a si in adulterio perseverare elegerit, patronus turpitudinis, & lenocinii reus maritus habebitur, nisi eam adulterii ream facere voluerit. Unde in* 9. *lib. Cod.* t *de adult. & stupro Impp. Severus, & Antoninus:* Crimen lenocinii contrahunt, qui deprehensam in adulterio uxorem in matrimonio retinuerunt, non qui suspectam habuerint adulteram. §. 1. *Hoc in mulieribus non obtinet. Non enim eis permittitur maritos suos adulterii reos facere. Unde in libro* u *eodem, & tit. eodem, iidem Imperatores.* Publico judicio non habere mulieres adulterii accusationem, quamvis de matrimonio suo violato queri velint, lex Julia declarat: quæ cum masculis jure mariti accusandi facultatem detulisset, non idem fœminis privilegium detulit. §. 2. *Si ergo, ut te* (?) *his colligitur auctoritatibus, adulteram retinere nulli permittitur, multo minus in conjugium duci licebit, cujus pudicitiæ nulla spes habetur. Debet enim inter conjuges servari fides, & sacramentum: quæ cum defuerint, non conjuges, sed adulteri appellantur.*

[Margin notes: t tit. 9. ad legem Jul. de adult. & stup. l. 2. — u Ib. l. 1.]

C. XI. *Veritas nuptiarum non consistit in commistione maris, & fœminæ.*

Unde Augustinus *scribit contra Julianum lib. primo.*
(*an.* 419. *in Africa.*)

x Ivo p. 8. c. 97. Pann. l. 6. c. 29. NOn enim x in sola, ut deliras, commistione maris, & fœminæ nuptiarum veritas est: quamvis sine illa commistione nuptæ filios procreare non possunt. Sed alia sunt ad nuptias proprie pertinentia, quibus ab adulteriis nuptiæ discernuntur, sicuti est thori conjugalis fides, & cura ordinate filios procreandi, & (quæ maxima est differentia) bonus usus mali, hoc est, bonus usus concupiscentiæ carnis, quo bono y adulteri male utuntur.

y al. male.) Ivo.

¶ Corr. Rom. *In Pannormia citatur eodem modo: itemq. apud Ivonem, nisi quod habet, libro secundo. Sententia quidem sæpe habetur apud B. Augustinum, & contra Julianum nuptias discernentem corporum commistionem, disputat potissimum l.* 5. *cap. ultimo.*

Gratian. *Hæc sunt bona, quibus commendantur nuptiæ, & ab illicito usu discernuntur* z.

z al. decernuntur.

3 pars. *Econtra vero* Ambrosius *a improbare nuptias videtur dicens:* (imo Hieronymus lib. 1. contra Jovin. an. 390. *in Palæstina.*)

C. XII. *Primæ, vel secundæ nuptiæ hac auctoritate improbari videntur.*

NUptiæ terram replent, virginitas paradisum. Sed & hoc intuendum est duntaxat juxta hebraicam veritatem, quod cum Scriptura in primo, & tertio, & quarto, & quinto, & sexto die expletis operibus singulorum dixerit a: *Et vidit Deus, quia bonum est;* in secundo die hoc omnino subtraxit, nobis intelligentiam derelinquens, non esse bonum duplicem numerum, qui ab unione dividit, & præfiguret fœdere nuptiarum. Unde b & in arca Noe omnia animalia quæcunque bina ingrediuntur, immunda sunt, impar numerus est mundus. Quanquam in duplici numero ostendatur & aliud sacramentum, quod ne in bestiis quidem, & immundis avibus bigamia comprobata sit: bina enim ingrediuntur immunda, & septena, quæ munda sunt: ut haberet Noe post diluvium, quod de impari numero statim Deo posset offerre.

a Eccl. 39. — b Gen. 7.

¶ Corr. Rom. *a Ambrosius*] *Sic etiam in manuscriptis. Sed apud ipsum non est inventum. Habetur apud B. Hieronymum l.* 1. *contra Jovinianum.*

Gratian. *Verum hoc ad exhortationem, non ad necessitatem observandæ virginitatis refertur. Unde* Ambrosius *ait in libro exhortationis ad virgines.* (*c. an.* 377. *Mediolani.*)

C. XIII. *Virginitas ex consilio suadetur, non ex imperio præcipitur.*

INtegritas corporis expetenda a vobis est, quam ego pro consilio suadeo, non pro imperio præcipio. Sola est enim virginitas, quæ suaderi potest, imperari non potest: res magis voti, quam præcepti est. c Ivo p. 7. c. 120.

4 ps Gratian. *Cum ergo in meretrice, ut diximus, nulla spes fidei, nulla sit certitudo pudicitiæ, patet, quod non est in conjugem ducenda.* §. 1. *Sed objicitur:* d *Rahab Hiericontina, quamvis esset meretrix, tamen Principi de tribu Juda est copulata conjugio, de qua Christus postea nasci dignatus est. Osee* e *quoque duodecim Prophetarum primus, ex præcepto Domini, cum hordei meretricem emit, quam sibi in conjugio sociavit. Sed aliud est, meretricem ducere, vel adulteram retinere, quam sua consuetudine, castitate, & pudicitia carentem: atque aliud, aliquam tantum habere, quam nullo pacto a luxu carnis sua revocare valeat. Hæc tamen penitus prohibetur: illud laudabiliter factum legitur* f.

d Josue 2. & 6. — e Osea 1. & 3. — f al. intelligitur.

C. XIV. *Non est peccatum meretricem ducere uxorem.*

Unde Hieronymus *super Oseam lib.* 1. *ad c.* 1.
(*an.* 408. *in Palæstina.*)

NOn g est culpandus Osee Propheta (interim ut sequamur historiam) si meretricem, quam duxit, ad pudicitiam converterit, sed potius laudandus, quod ex mala bonam fecerit. Non enim, qui bonus permanet, ipse polluitur, si sociatur malo: sed qui malus est, in bonum vertitur, si boni exempla sectetur. Ex quo intelligimus, non Prophetam perdidisse pudicitiam fornicatæ copulatum, sed fornicariam assumpsisse pudicitiam, quam antea non habebat. g Ivo p. 8. c. 38. Pann. l. 6. c. 57.

AN EA, QUÆ CAUSA INCONTINENTIÆ DUCITUR, SIT CONJUX APPELLANDA.

QUÆSTIO II.

c ps QUod autem non sit uxor, quæ sola causa incontinentiæ ducitur, hinc videtur probari posse, quia conjugium propagationis, non explendæ libidinis causa a Deo institutum est. Hæc namque fuit benedictio conjugii: Crescite, & multiplicamini.

C. I. *Partus fœminarum est eis sola causa nubendi.*

Unde Ambrosius *super Lucam lib.* 1. *ad c.* 1.
(*an.* 376. *Mediolani.*)

PUdor est a fœminis nuptiarum præmia non habere, quibus hæc sola causa est nubendi. *Item lib.* 2. *in princ.* §. 1. Dum b conjugii præmium, & gratia nuptiarum, partus sit fœminarum, non mediocris quoque causa est, ut virginitas Mariæ falleret Principem mundi. a Ivo p. 8. c. 75. & 76. Pann. l. 6. c. 24. & 25. — b al. cum.

Gratian. *Quæ ergo non causa procreandæ sobolis, sed explendæ libidinis sibi invicem copulantur, non tam conjuges, quam fornicarii videntur.*

C. II. *Non conjuges, sed adulteri vocantur, qui non secundum præcepta Christi conjunguntur.*

Hinc etiam Hieronymus *ad c.* 5. *epistolæ ad Ephesios.*
(*an.* 386. *in Palæstina.*)

SIcut non c omnis congregatio hæreticorum Christi Ecclesia dici potest, nec caput eorum Christus, sic non omne matrimonium, d quo non viro suo secundum præcepta Christi uxor jungitur, rite conjugium appellari potest, sed magis adulterium. c Ivo p. 8. c. 277. — d al. quod non viro suo secundum præcepta Christi conjungitur.) orig.

e 5a Gratian. *Hic ita respondetur. Prima institutio conjugii in paradiso* f *facta est, ut esset immaculatus* g *torus, & honorabiles nuptiæ, ex quibus sine ardore conciperent, sine dolore parerent. Secunda propter illicitum motum eliminandum extra paradisum facta est, ut infirmitas prona in ruinam turpitudinis honestiore exciperetur conjugio. Unde Apostolus* h *scribens ad Corinthios ait:* Propter fornicationem unusquisque suam uxorem, & unaquæque virum suum habeat. *Ex hac itaque causa sit, ut conjugati sic sibi invicem debeant, ne se sibi negare possint. Unde* i *Apostolus:* Nolite fraudare invicem, nisi forte ex consensu, & ad tempus, ut expediti vacetis orationi, & iterum revertimini in idipsum, ne forte tentet vos Satanas. Hoc autem dico propter incontinentiam vestram. *Qui ergo propter incontinentiam in naturalem usum inveniuntur, patet, quod non propter filiorum procreationem tantum misceri jubentur.* §. 1. *Non tamen ideo nuptiæ malæ judicantur. Quod enim præter intentionem generandi fit, non est nuptiarum malum, sed est veniale propter nuptiarum bonum, quod est tripartitum; fides videlicet, proles, & sacramentum.*

e Sent. 4. d. 26. — f Gen. 2. — g Hebr. 13. — h 1. Cor. 7. — i Ibidem.

C. III.

Digitized by Google

C. III. *Immoderatus uſus conjugatorum non eſt nuptiarum malum, ſed eſt veniale propter nuptiarum bonum.*

Unde Auguſtinus de bono conjugali c. 6.
(*forte an. 401. in Africa.*)

x Ivo p. 8. c. 234. QUicquid a inter ſe conjugati immodeſtum, inverecundum, ſordidumve gerunt, vitium eſt hominum, non culpa nuptiarum. Jam in ipſa quoque immoderatiore exactione debiti carnalis, quam eis non ſecundum imperium præcipit, ſed ſecundum veniam concedit Apoſtolus l, ut etiam præter cauſam procreandi ſibi miſceantur, etſi eos pravi mores ad talem concubitum impellunt, nuptiæ tamen ab adulterio, ſeu fornicatione defendunt. Neque enim illud propter nuptias admittitur, ſed propter nuptias ignoſcitur. Debent m ergo ſibi conjugati non ſolum ipſius ſexus ſui commiſcendi fidem, liberorum procreandorum cauſa [quæ prima eſt humani generis in iſta mortalitate ſocietas] verum etiam infirmitatis invicem excipiendæ, ad illicitos concubitus evitandos, mutuam quodammodo ſervitutem; ut, etſi alteri eorum perpetua continentia placeat, niſi ex alterius conſenſu, fieri non poſſit.

l 1. Cor. 6.

m Pannor. l. 6. c. 26.

3 pars. Gratian. *Non autem datur præſentia Sancti Spiritus tempore, quo conjugales actus geruntur.*

C. IV. *Non datur præſentia Sancti Spiritus, tempore, quo conjugales actus geruntur.*

Unde Hieronymus ſuper Matthæum (*imo Origenes Hom. 6. in Num. c. an. 217. in Ægypto.*)

n Sent. 4. d. 32. COnnubia n e legitima carent quidem peccato, non tamen tempore illo, quo conjugales actus geruntur, præſentia Sancti Spiritus dabitur: etiamſi propheta eſſe videatur, qui officio generationis obſequitur. Sed & alia plura ſunt, in quibus ſufficit ſola vis humana, & neque res indiget, neque decet adeſſe præſentiam Sancti Spiritus.

¶ Corr. Rom. *Caput hoc habetur apud Origenem hom. 6. in Numeros: & ex ipſo citatur in gloſſa ordinaria Num. 11.*

¶ Pith. 1. Connubia.] Vide Origenem Hom. 6. in Num. & S. Auguſt. *lib. 4. in Julian. c. 5.*

Gratian. *Sicut ergo talis concubitus non eſt fornicarius, ſed propter bonum conjugii licitus, ſic etiam conjunctio illa, de qua quæritur, non eſt fornicatio, ſed propter bonum conjugii licita.*

C. V.

Item ſicut Auguſtinus ait in libro de bono conjugali, c. 14.
(*forte an. 401. in Africa.*)

o Polyc. l. 6. t. 4. Ivo p. 8. cap. 10. Pann. l. 6. c. 45. COncubina o ad tempus adhibita, nec etiam ſi cauſa filiorum convenerint, juſtum faciunt concubinatum ſuum.

4 pars. Gratian. *Sic e contrario datur intelligi de iis, qui conjugali affectu ſibi copulantur, quod etiamſi non cauſa procreandorum filiorum, ſed explendæ libidinis conveniunt, non ideo fornicarii, ſed conjuges appellantur.*

C. VI. *Conjuges ſunt, qui cauſa ſolius incontinentiæ ſibimet invicem copulantur.*

Probatur hoc idem auctoritate Auguſtini in libro de bono conjugali, c. 5. (*forte an. 401. ibid.*)

p Polyc. ibid. Ivo p. 8. cap. 65. Pann. l. 6. c. 27. SOlet p quæri, cum maſculus, & fœmina, nec ille maritus, nec illa uxor alterius, ſibimet non filiorum 2 procreandorum, ſed pro q incontinentia, ſolius concubitus cauſa copulantur, ea fide media, ut nec ille cum altera, nec illa cum altero id faciat, utrum nuptiæ ſint vocandæ. Et poteſt 3 quidem fortaſſe non abſurde hoc appellari connubium, ſi uſque ad mortem alicujus eorum id inter eos placuerit, & prolis generationem, quamvis non ea cauſa conjuncti ſint, non tamen vitaverint, ut vel nolint ſibi naſci filios, vel etiam opere aliquo malo agant, ne naſcantur. Cæterum, ſi vel utrumque, vel unum horum deſit, non invenio, quemadmodum has nuptias appellare poſſimus. Etenim r ſi aliquam 4 ſibi vir ad tempus adhibuerit, donec aliam dignam vel honoribus, vel facultatibus ſuis inveniat, quam comparem ducat, animo ipſo adulter eſt: nec cum illa, quam cupit invenire, ſed cum iſta, cum qua ſic cubat, ut cum ea non habeat maritale conſortium.

q al. propter incontinentiam:] orig.

r Pannor. l. 6. c. 44.

¶ Pith. 2. Non filiorum.] Quod tamen ſolebat nuptialibus tabulis inſeri, ut idem Auguſtinus teſtatur *lib. 3. contra Julian. & Serm. 244. in lib. de Nupt. ad Valerianum, lib. 9. Confeſſ. c. 9. lib. 14. de Civit. Dei, & in Pſal. 80.*

3. *Et poteſt.*] *Nov. 18. c. 5. aut. q. 5. c. alter.*

4. *Etenim, &c.*] *c. ult. ext. de condit. appoſit.*

C. VII. *Fornicarii ſunt, non conjuges, qui ſterilitatis venena procurant.*

Idem *de nuptiis, & concupiſcentia, lib. 1. c. 15.*
(*forte an. 419. ibid.*)

ALiquando s eo uſque pervenit hæc libidinoſa crudelitas, vel libido crudelis, ut etiam ſterilitatis venena procuret t & ſi nihil valuerit, conceptos fœtus aliquo t modo intra viſcera extinguat, ac fundat, volendo ſuam prolem prius interire, quam vivere: aut, ſi in utero jam vivebat, occidi, antequam naſcatur. Prorſus, ſi ambo tales ſunt, conjuges non ſunt: & ſi ab initio tales fuerunt, non ſibi per connubium, ſed per ſtuprum potius convenerunt. Si autem non ambo ſunt tales, audeo dicere, aut illa eſt quodammodo meretrix mariti, aut ille adulter uxoris. | s Sent. 4. d. 31. Ivo p. 10. c. 55. t aliquando orig.

5 pars. Gratian. *De his, qui abortum procurant, quæritur, an judicentur homicidæ, vel non.*

C. VIII. Non *eſt homicida, qui abortum procurat, antequam anima corpori ſit infuſa.*

Auguſtinus in *libro quæſtionum Exodi, quæſt. 80. ait.*
(*forte c. an. 400. ibid.*)

u Sentent. ibid. Ivo p. 10. c. 50. Pann. l. 8. c. 12. QUod vero u non formatum puerperium u noluit ad homicidium pertinere, profecto nec hominem deputavit, quod tale in utero geritur. Hic de anima quæſtio ſolet agitari, utrum, quod formatum non eſt, nec animatum quidem poſſit intelligi: & ideo non ſit homicidium, quia nec exanimatum dici poteſt, ſi adhuc animam non habebat. Item. §. 1. Si ergo illud x informe puerperium jam quidem fuerit, ſed adhuc quodammodo informiter animatum (quoniam magna de anima quæſtio non eſt præcipitanda indiſcuſſæ temeritate ſententiæ,) ideo lex noluit ad homicidium pertinere, quia nondum dici poteſt anima viva in eo corpore, quod ſenſu caret.

x Ibidem.

¶ Corr. Rom. *u* Puerperium] *In vulgatis ſequebatur,* Moyſes, vel lex, *quæ abſunt a pleriſque veruſtis, & originali. Alia etiam nonnulla ex iiſdem ſunt emendata.*

C. IX. *De eodem.*

Idem in *libro quæſtionum Veteris, & Novi Teſtamenti c. 23.*
(*imo Hilarius Diaconus c. an. 380.*)

y Ivo p. 10. c. 57. Pann. l. 8. c. 13. z Exod. 21. MOyſes y tradidit z: *Si quis percuſſerit mulierem in utero habentem, & abortiverit, ſi formatum fuerit, det animam pro anima: ſi autem informatum fuerit, mulctetur pecunia,* ut probetur non eſſe animam ante formam. Itaque ſi jam formato corpori datur, non in conceptu corporis naſcitur cum ſemine derivata. Nam ſi a cum ſemine & anima exiſtit ex b anima, multæ animæ quotidie pereunt, cum ſemen fluxu quodam non proficit nativitati. Sed ſi propius c reſpiciamus, videbimus, quid ſequi debeamus. Contemplemur inſtitutum Adæ. In Adam enim exemplum datum eſt, ut ex eo intelligatur, quia jam formatum corpus accepit animam. Nam poterat animam limo terræ admiſcere, & ſic formare corpus. Sed ratione informabatur d: quia primum oportebat domum compaginari, & ſic habitatorem induci. Anima certe, quia ſpiritus eſt, in ſicco habitare non poteſt, ideo in ſanguine fertur habitare e. Cum ergo corporis lineamenta compacta non fuerint, ubi erit anima?

a Sentent. ibid.

b al. de.

c al. priora.

d informabatur:] vera lectio.

e abeſt ab orig.

C. X. *De eodem.*

Item Hieronymus *ad Algaſiam, quæſt. 4.*
(*c. an. 405. e Palæſtina in Galliam.*)

f Sentent. ibid. Ivo p. 10. c. 59. Pann. l. 8. c. 14. SIcut f ſemina paulatim formantur in uteris, & tamdiu non reputatur homo g, donec elementa confecta h ſuas imagines, membraque ſuſcipiant; ita ſenſus rationis conceptus, niſi in opera prorupcrit, adhuc in ventre retinetur, & cito perit ab u hoſte.

g alii. homicidium.

h al. confuſa] orig.

¶ Corr. Rom. *u* Ab hoſte.] *Originale, & Ivo,* & cito abortio perit: *qua abortii vocabulo & alibi, & in eadem quæſtione uſus eſt B. Hieronymus:* adverſarii adventus, inquit, ea, quæ concepta ſunt, facit perire abortio: *ſed ob gloſſam non eſt mutatum.*

6 pars. Gratian. Cum *ergo, qui aliquam ſibi ad tempus adhibet, cum ea adulter eſſe dicitur, nec ab ea diſcedens, nec filiam ſuam illi tradens peccat.*

C. XI. *Profectus eſt honeſtatis fornicariam abjicere, & uxorem legitimam accipere.*

Unde Leo Papa I. *ad Ruſticum Narbonenſem Epiſcopum, epiſt. 90. al. 92. c. 5., & 6.*
(*an. 443. Roma in Galliam.*)

ANcillam a toro abjicere, & uxorem certæ ingenuitatis accipere, non duplicatio conjugii, ſed profectus eſt honeſtatis. §. 1. Culpanda 5 eſt ſane talium negligentia, ſed non penitus deſperanda, ut crebris cohortationibus incitati, quod neceſſario expetierunt, fideliter exequantur. Nemo i enim deſperandus eſt, dum in hoc corpore con-

i De pænit. d. 7. nemo.

conſtituitur, quia nonnunquam, quod diffidentia ætatis differtur *d*, ceſſim maturiore perficitur.

¶ Pith. ¶. *Culpanda.*] In exteri libro meo præfigitur huic Capiti iſtud ſummarium, *De his qui in ægritudine pœnitentiam accipiunt, & cum revaluerint agere eam nolunt.* Sed in libro Fancheti non eſt diverſum Caput.

d. *Differtur.*] Add. a. V. C. *ætatis eſt.*

C. XII. *Legitimo matrimonio copulatur, quæ concubinam habens traditur.*

Idem *ibidem*, c. 4. *n* (an. 443. *Romæ in Gallicas.*)

n in Triburienſi Conc. c. 38. & 39.
l Polycar. l. 6. c. 14. Burch. l. 9. cap. 1. Ivo p. 8. c. 130. Pann. l. 6. c. 35.
m al. æquales,] orig.
n Gal. 4.
o Geneſ. 21.

NOn omnis *l* mulier juncta viro, uxor eſt viri: quia nec omnis filius eſt hæres patris. Nuptiarum autem fœdera inter ingenuos ſunt legitime, & inter coæquales *m*, multo prius hoc ipſum Domino conſtituente, quam initium Romani juris exſiſteret. Itaque aliud eſt uxor, aliud concubina; ſicut aliud ancilla, aliud libera. §. 1. Propter quod etiam Apoſtolus *n* ad manifeſtandam harum perſonarum diſcretionem teſtimonium ponit ex Geneſi, *o* ubi dicitur Abrahæ: *Ejice ancillam, & filium ejus, non enim erit hæres filius ancillæ cum filio meo Iſaac.* & infra. §. 2. Igitur cujuslibet *α* loci Clericus, ſi filiam ſuam viro habenti concubinam in matrimonium dederit, non ita accipiendum eſt, quaſi conjugato eam dederit, niſi forte illa mulier & ingenua facta, & dotata legitime, & publicis nuptiis honeſtata videatur. §. 3. Paterno arbitrio viris junctæ carent culpa, ſi mulieres, quæ a viris habebantur, in matrimonio non fuerunt, quia aliud eſt uxor ꝑ *p*, aliud concubina.

p al. nupta.

¶ Corr. Rom. *α* Cujuslibet loci Clericus.] *Sic quidem in epiſtolarum editionibus. ſed in eodem canonum, cap. 18. & apud indicatos collectores legitur,* cujuslibet loci Laicus. *In Concilio vero Triburienſi, ubi hoc refertur,* ſi quis filiam ſuam, &c.

ꝑ pars. Gratian. Cum *ergo dicitur*, paterno arbitrio junctæ viris, *datur intelligi, quod paternus conſenſus deſideratur in nuptiis, nec ſine eo legitimæ nuptiæ habentur, juxta illud Evariſti* *q* *Papæ*: Aliter non fit legitimum conjugium, niſi a parentibus tradatur *α*.

q Sup. 3. q. 5. c. 2.

¶ Corr. Rom. *α* Tradatur.] *Poſt hoc verbum in duobus vetuſtis codicibus citantur ex codice Juſtiniani lib. 5. tit. de nuptiis, lex. 12. nec filium. & l. 20. in conjunctione, ex digeſtis, tit. de ritu nupt. l. 2. nuptiæ conſiſtere: & ex Inſtit. tit. de nuptiis, principium uſque ad verſ.* procedere debeat.

¶ Pith. 7. *Uxor.*] V. C. *nupta.*

C. XIII.

Item Ambroſius in lib. de Patriarchis, id eſt, lib. 1. de Abraham, cap. ult. (a. an. 387. *Mediolani.*)

HOnorantur parentes Rebeccæ muneribus, conſulitur puella non de ſponſalibus (illa enim judicium expectat *r* parentum: non eſt enim virginalis pudoris eligere maritum) ſed jam deſponſata viro de profectionis conſulitur die, nec immerito dilationem non attulit. Jure etenim properare debuit ad maritum. Unde illud *s* Euripidaum, quod mirantur plerique, unde translatum ſit, manifeſtum eſt. Ait enim in perſona mulieris, quæ tamen maritum volebat relinquere, & ad alias petebatur nuptias. Νυμφευμάτων μὲν τῶν ἐμῶν πατὴρ ἐμὸς μέριμναν ἕξει, κοὐκ ἐμὸν κρίνειν τάδε. Hoc eſt: *ſponſaliorum meorum pater meus curam ſubibit.* *Hoc enim non eſt meum.* Ergo, quod ipſi Philoſophi mirati ſunt, ſervant virgines. Mulier *t* etiam, ſi qua amiſſo cito marito adoleſcentulæ laqueum infirmitatis ſuæ timet incidere, ſi vult, nubat, tantum in Domino: ut electionem meriti parentibus deferat, ne appetentiæ procacioris exiſtimetur auctor, ſi ipſa de nuptiis ſuæ electionem ſibi vendicet. Experta enim magis debet eſſe a viro, quem virum ipſa experiſſe. Verecundiam promittet, antequam nubat, quo ipſum conjugium plus commendet verecundia.

r al. ſpectat.
s Hermione in Andromacha Euripidis.
t Polyc. l. 6. t. 4.

C. XIV.

Idem in *libro Numerorum*, cap. 30.
(an. ante Chr. 1451. *in Arabia.*)

MUlier, ſi quippiam voverit, & ſe conſtrinxerit juramento, quæ eſt in domo patris ſui, & in ætate adhuc puellari, ſi cognoverit pater votum, quod pollicita eſt, & juramentum, quo obligavit animam ſuam, & tacuerit, non *α* rea erit, ſed quicquid pollicita eſt, & juravit, opere complebit. Sin autem ſtatim ut audierit, contradixerit pater, & vota, & juramenta ejus irrita erunt, nec obnoxia tenebitur ſponſioni, eo quod contradixerit pater.

¶ Corr. Rom. *α* Non rea erit] *In originali legitur*, voti rea erit: quicquid pollicita: &c. *ſed ob gloſſam non eſt emendatum.*

C. XV.

Auguſtinus *q. 57. ſup. Numeros.* *u*
(*forte c. an. 400. in Africa.*)

u Gloſſ. ord. ad cap. 30. Num.

MErito hic quæritur etiam de voto virginitatis. Mulieres enim etiam virgines in Scriptura ſolent appellari: & videtur etiam Apoſtolus *x* de patre loqui, cum dicit: *Servet virginem ſuam: & dat nuptui y virginem ſuam.*

x 1. Cor. 7.
y al. nuptum.

¶ Corr. Rom. *Antea legebatur:* Item Auguſtinus. *Sublata eſt dictio* Item, *quæ abeſt a pleriſque vetuſtis. Nam verba ſ. Auguſtini, ſeu gloſſæ ordinariæ, quæ hic referuntur, ſunt explanatio loci Numerorum antea citati. In iiſdem autem vetuſtis omnia hæc capita, quibus non eſt appoſita rubrica, uno capite comprehenduntur.*

C. XVI. *Viduæ, & virgines propria voluntate ſibi maritos eligant.*

Ex eodem in Concilio Toletano III. c. 10.
(an. 589. *in Hiſpania.*)

HOc ſanctum *z* affirmat Concilium, ut viduæ, quibus placuerit, teneant caſtitatem *α*. Quod ſi prius, quam profiteantur continentiam, nubere elegerint, illis nubant, quos propria voluntate voluerint habere maritos. Similis conditio & de virginibus habeatur: nec extra voluntatem parentum, vel ſuam cogantur maritos accipere. Si quis vero propoſitum caſtitatis viduæ, vel virginis impedierit, a ſancta communione, & a liminibus Eccleſiæ habeatur extraneus.

z Burchar. l. 8. cap. 44. Ivo p. 7. c. 62. & part. 8. cap. 68. & 19.

¶ Corr. Rom. *α* Caſtitatem.] *In antiquioribus Conciliorum editionibus, & duobus codicibus Vaticanis reliqua habent, ut apud Gratianum: ſed poſt verbum iſtud, additur hæc,* & nulla vidua ad nuptias ſecundas vi penitus cogatur. Quod ſi, &c. *In recentioribus vero editionibus, & apud cæteros collectores variat aliquantulum ſtructura verborum, ſed eadem eſt ſententia.*

Gratian. *Promiſſis auctoritatibus evidenter aſſeritur, quod quamvis aliqui non filiorum procreandorum, ſed incontinentiæ cauſa conveniant, tamen conjuges appellantur.*

CUJUS ARBITRIUM ALIQUA SEQUATUR, AN LIBERI AVI, AN ORIGINARII PATRIS.

QUÆSTIO III.

DE *tertia vero quæſtione Pelagius definit, ſcribens Potentiæ defenſori.* (forte c. an. 557. Romæ.)

Cap. Unic. *Arbitrium liberi avi, non originarii patris, puellam in nuptias ſequi oportet.*

PAtrem *a* puellæ, Eccleſiæ noſtræ famulum, avum vero ejus liberis ortum conſtat eſſe natalibus. & ideo avi magis electionem de conjunctione neptis, quam patris ejus, cujus nullo modo liberum poteſt eſſe arbitrium, decernimus attendi.

a Ivo p. 8. c. 67.

Gratian. *Quæ ergo electione avi, huic iſta nupſiſſe probatur, hanc conſtat legitime ſibi copulatam.*

AN VIVENTE UXORE LICEAT ALICUI FILIOS DE ANCILLA QUÆRERE.

QUÆSTIO IV.

QUod autem ex ancilla propter uxoris ſterilitatem filios quærere alicui liceat, exemplo probatur Abrahæ *a*, qui propter ſterilitatem uxoris ſuæ Saræ ingreſſus eſt ad Agar Ægyptiam, ut ex ea filios acciperet. Item Jacob, *b* cum ex Rachele filios habere non poſſet, ex ancilla ejus filios ſibi ſuſcitavit. nec ſolum propter ſterilitatem, verumetiam propter fœcunditatem ceſſantem legitur intraſſe ad ancillam Lia, & ex ea genuiſſe filios. Ex quibus omnibus colligitur, propter ſterilitatem uxoris, ſive ex ancilla, ſive ex qualibet alia licite filios quæri: alioquin adulterii macula Abraham, & Jacob notabuntur. Sed ſicut poſt mortem Saræ *c* Abraham Ceturam duxit uxorem, ut ſecundum Auguſtinum *d* Chriſtiani ne putarent eſſe peccatum poſt mortem uxoris aliam ducere; ſic videtur vivente uxore ſua filios ex ancilla ſuſcepiſſe, ne ab aliquibus hoc reputaretur in crimen. Illud autem Auguſtini dicitur contra adverſarium legum, & Prophetarum lib. 2. c. 9. (an. 420. in Africa.)

a Gen. 16.
b Gen. 30.
c Gen. 25.
d infra ſeq. c.

¶ Corr. Rom. *α* Chriſtiani) In *capite ſequenti Auguſtinus ait,* ne putarent hæretici.

C. I. *Quomodo Abraham excuſetur a crimine fornicationis.*

ISta Abrahæ etiam *e* uſque ad decrepitam ſenectutem fornicationis objicit crimen: profecto, quia & poſt mortem Saræ alteram duxit. Ubi etſi nullum intelligeretur rei abditæ ſacramentum, propter *f* hoc ſolum id facere debuit Abraham, ne putarent hæretici adverſus Apoſtolum *g* (quibus etiam *h* Tertullianus adſtipulator exiſtit) poſt uxoris mortem crimen eſſe ducere uxorem.

e Ivo p. 8. c. 269. Pann. l. 6. c. 80.
f al. vel propter.
g 1. Cor. 7.
h lib. de Monogamia.

Gratian. *Sacramentum hujus rei eſt, quod per bonos mali, & boni erant in fide generandi, & per malos boni, & mali erant ad fidem acceſſuri.*

C. II.

C. II. *Sicut bonorum miniſterio boni, & mali, ita miniſterio malorum boni, & mali in filio generantur.*

Unde Auguſtinus *ait ſuper Joannem tract.* 11.
(c. an. 412. *ibid.*)

REcurrat nunc animus veſter ad Abraham, Iſaac, & Jacob. In iſtis tribus invenimus parere liberas, parere & ancillas. Invenimus ibi & partus liberarum, invenimus
i Gen. 21. ibi & partus ancillarum. Ancilla nihil boni ſignificat *i*. *Ejice ancillam*, inquit, *& filium ejus*. & infra. §. 1. Invenimus rem miram in iſtis generationibus liberarum, & ancillarum: quatuor ſcilicet genera hominum, in quibus completur figu-
k Copioſius in orig. ra totius populi futuri Chriſtiani, ut non ſit mirum, quod in illis tribus dictum eſt: *Ego l ſum Deus Abraham, & Deus*
l Exod. 3. *Iſaac, & Deus Jacob*. In omnibus enim Chriſtianis (fratres intendite) aut per malos naſcuntur boni, aut per bonos naſcuntur mali, aut per bonos boni, aut per malos mali. Amplius iſtis quatuor generibus non poteſtis invenire. *& infra.*
m al. invenimus. §. 2. Invenis *m* ibi bonos filios Jacob natos de ancillis, & bonos filios Jacob natos de liberis. Nihil illis obfuit nativitas de utero ancillarum, quando in patre cognoverunt ſemen ſuum: & conſequenter regnum cum fratribus tenuerunt. Quomodo ergo in filiis Jacob non obfuit illis, qui nati ſunt de ancillis, quominus tenerent regnum, & terram repromiſſionis cum fratribus ex æquo acciperent, non illis obfuerunt natales ancillarum, ſed prævaluit ſemen paternum; ſic quicunque per malos baptizantur, tanquam de ancillis videntur nati: ſed tamen, quia ex ſemine verbi Dei, quod figuratur in Jacob, non contriſtentur, ſimul hæreditatem cum fratribus poſſidebunt. Securus ergo ſit, qui de ſemine bono naſcitur, tantum non imitetur ancillam. Si de ancilla naſcitur, ancillam malam ſuperbientem non imitetur. Unde enim filii Jacob de ancillis nati poſſederunt terram promiſſionis cum fratribus, Iſmael autem de ancilla natus, expulſus eſt de hæreditate? Unde? niſi quia ille ſuperbus erat, illi humiles. Erexit ille cervicem, & voluit ſeducere fratrem ſuum ludens cum illo. Magnum ibi ſacramentum. Ludebant ſimul Iſmael, & Iſaac: vidit illos Sara ludentes, & ait Abrahæ *n*: *Ejice ancillam, & filium ejus, non*
n Gen. 21. *enim hæres erit filius ancillæ cum filio meo Iſaac*. Et cum contriſtatus eſſet Abraham, confirmavit ei a Domino Angelus dictum uxoris ſuæ. §. 3. Quæ autem *α o* peperit Abel, &
o Aug. l. 1. de baptiſmo contra Donat. c. 16. Enoch, & Noe, & Abraham, ipſa peperit *p* & Moyſen, &
p Oſee 2. Prophetas tempore poſteriores ante adventum Domini, & quæ
q Act. 13. iſtos, ipſa *q* & Apoſtolos, & Martyres noſtros, & omnes bonos Chriſtianos. Omnes enim diverſis quidem temporibus nati apparuerunt, ſed ſocietate unius populi continentur, & ejuſdem civitatis cives, labores hujus peregrinationis experti ſunt, & quidam eorum nunc experiuntur, & uſque in finem cæteri experientur. Item quæ peperit Cain, & Cham, & Iſmaelem, & Eſau, eadem ipſa peperit & Dathan, & alios in eodem populo ſimiles: & quæ iſtos, eadem ipſa & Judam Pſeudoapoſtolum, & Simonem Magum, & cæteros uſque ad hæc tempora Pſeudochriſtianos in affectionis animali pertinaciter obdurantes, ſive in unitate permixti ſint, ſive aperta præciſione diſſentiant. §. 4. Sed cum tales a ſpiritualibus *β* evangelizantur, & ſacramentis imbuuntur, tan-
r Gen. 25. quam per ſe ipſam Rebecca eos parit *r*, ſicut Eſau: cum autem per illos, qui non uſſe enuntiant Evangelium, tales
s Gen. 16. in Dei populo generantur, Sara quidem *s*, ſed per Agar. Item boni ſpirituales aliquando *β* evangelizantibus, vel baptizantibus carnalibus generantur: Lia quidem, vel Rachel jure conjugali eos, ſed per ancillarum uterum parit. §. 5. Cum vero
t Ib. c. 29. per ſpirituales *t* in Evangelio generantur boni fideles, qui vel vadunt *γ* in ſpiritualem affectum pietatis, vel ab tendere non deſiſtunt, vel ideo non faciunt, quia non poſſunt, ſicut ex utero Saræ Iſaac, aut Rebeccæ Jacob in novam vitam, & in novum teſtamentum naſcuntur. Itaque ſive intus verſari videantur, ſive aperte foris ſint, quod caro eſt, caro eſt: ſive in area in ſua ſterilitate perſeverent, ſive occaſione tentationis, tanquam vento extra tollatur, quod palea eſt, palea eſt,
u Ephe ſ. 5. & ſemper ab illius Eccleſiæ, quæ eſt *u* ſine macula, & ruga, unitate diviſus eſt, etiam qui congregationi ſanctorum in carnali obduratione miſcetur. De nullo tamen deſperandum eſt, ſive qui intus talis apparet, ſive qui foris manifeſtius adverſatur.

¶ Corr. Rom. *Caput hoc confectum eſt partim ex tractatu 11. in Joannem, partim ex lib. 1. de baptiſmo contra Donat. c. 16. & 17. atque inde nonnulla ſunt addita, & multa emendata.*

α Quæ autem] *Hæc apud B. Auguſtinum ſequuntur poſt verſ. omnes ſcribentur. in c. ſicut in ſacramentis. de conſecrat. diſt. 4.*

β Aliquando evangelizantibus.) *Sic emendatum eſt ex pleriſque vetuſtis, & originali, & Eugyppo tom. 1. p. 216. Antea legebatur*, quando evangelizantur, & ſacramentis, vel baptiſmatibus carnalibus generantur.

γ Vel vadunt] *Apud B. Auguſtinum, & Eugyppum legitur*, vel evadunt in ſpiritualis ætatis affectum.

x Sent. 4. diſt. 33. y Gen. 12. & 14. *x* pa Gratian. *His ita reſpondetur. Pro diverſitate temporum varia invenitur diſpenſatio conditoris. Promiſſum y erat Abrahæ, quod in ſemine ejus benedicerentur omnes gentes: promiſerat quoque ſe daturum ſemini ejus terram peregrinationis ſuæ. Cum ergo cæteris in idololatria relictis Abraham, & filios ejus in peculiarem populum ſibi Dominus elegiſſet, ut multorum fœcunditate mulierum populi Dei multiplicatio gubernetur, quia in ſucceſſione ſanguinis erat ſucceſſio fidei. Unde in lege dicebatur.* Maledicta *η* ſterilis, quæ non reliquerit ſemen ſuum ſuper terram. *Hinc etiam Sacerdotibus conjugia decreta ſunt; quia in ſucceſſione familiæ ſucceſſio conſtabat officii. Quia vero per incarnationem Chriſti gratia fidei ubique dilatata eſt, ut jam dicitur:* Dic domui Judæ, & domui Iſ-
z Matth. 28. rael: *ſed*, Euntes docete omnes gentes, & *a*: In omni gen-
a Act. 10. te quicunque timet Deum, & operatur juſtitiam, acceptus eſt illi, *nec electio muneris quæritur in ſucceſſione generis, ſed in perfectione vitæ, & ſinceritate ſcientiæ, & virginitas fœcunditati præfertur, & Sacerdotibus continentiæ caſtitas imperatur. Non ergo Abraham, aut Jacob deliquit, quia præter uxorem filios ex ancilla quæſierit: nec illorum exemplo præter conjugale debitum fœcunditatem ex aliqua licet aliam quærere; cum illorum conjugia noſtrorum æquentur, vel præferantur virginitati. & immoderatus uſus conjugis noſtri temporis turpitudinem fere imitetur fornicationis illius temporis.*

¶ Corr. Rom. *η* Maledicta) *Verba hæc non ſunt inventa in Sacra Scriptura, quamvis inde a multis Sanctis, & antiquis Doctoribus citentur. Deuteronomii 7. hæc habentur* Non erit apud te ſterilis utriuſque ſexus, tam in hominibus, quam in gregibus tuis.

C. III. *Abraham non eſt reus adulterii, qui vivente uxore filios ex ancilla ſuſcepit.*

Unde Ambroſius *ſcribit in libro de Patriarchis lib. 1. de Abraham c. 4.* (an. 389. *Mediolani.*)

DIxit *b* Sara ad Abraham *c*: *Ecce concluſit me Dominus,*
b Sent. ib. *ut non pariam, intra ergo ad ancillam meam, ut fi-*
c Gen. 16. *lium facias ex illa.* Et ita factum eſt. Sed conſideremus primum, quia Abraham ante legem Moyſi, & ante Evangelium fuit. Non ergo interdictum adulterium videbatur. Pœna criminis ex tempore legis eſt, quæ crimen inhibuit. Nec ante legem ulla rei damnatio eſt, ſed ex lege. Non ergo in legem commiſit Abraham, ſed legem prævenit. Deus in paradiſo conjugium laudaverat *d*, non adulterium
d al. licet conjugium laudaverat) orig. damnaverat. *& infra.* §. 1. Habes primam *e* Abrahæ defenſionem. Secunda illa eſt, quod non ardore aliquo vagæ
e al. unam. ſuccenſus libidinis, non petulantis formæ aſpectus decore, ancillæ contubernium conjugalem poſthabuit torum, ſed ſtudio quærendæ poſteritatis, & propagandæ ſobolis. Adhuc poſt diluvium raritas erat generis humani: erat etiam religionis, ne quis non reddidiſſe debitum videretur naturæ. Denique & Loth ſanctæ filiæ hanc cauſam quærendæ poſteritatis habuerunt, ne genus deficeret humanum: & ideo publici muneris gratia privatam culpam prætexuit.

C. IV. *Quod præter legitimam uxorem committitur, adulterii crimine damnatur.*

Idem *in eodem libro, & cap.*
(c. an. 387. *ibid.*)

NEmo *f* ſibi blandiatur de legibus hominum. Omne ſtu-
f Polyc. l. 6. t. 8. prum adulterium eſt: nec viro licet, quod mulieri non licet. Eadem a viro, quæ ab uxore debetur *g* caſtimonia.
g al. exigitur. h al. cum ; orig. Quicquid in ea *h*, quæ non ſit legitima uxor, commiſſum fuerit, adulterii crimine damnatur. *& in eodem libro c. 7.* §. 1. Nulli licet ſcire mulierem præter uxorem: ideo conjugii tibi datum eſt jus, ne in laqueum incidas, & cum aliena muliere delinquas. *& poſt pauca.* §. 2. Tolerabilior eſt, ſi lateat culpa, quam ſi culpæ uſurpetur auctoritas. Nec hoc ſolum eſt adulterium cum aliena peccare conjuge, ſed omne, quod non habet poteſtatem conjugii. Tamen locus iſte docet gravius crimen eſſe, ubi celebratis conjugii jura temerantur, & uxoris pudor ſolvitur. Ideoque cum prætenderet Abimelech, quod uxorem alienam eſſe ignoraverit, quam ſororem eſſe vir ipſe ſuam dixerat, re-
i Gen. 20. ſpondit ei Dominus *i*: *Et k ego cognovi, quoniam puro cor-*
k al. ecce ; orig. *de feciſti hoc, & peperci tibi, ne me peccares in me: propter hoc non ſum paſſus te tangere eam.* Cognoſcimus velut præſulem, cuſtodemque conjugii eſſe Deum, qui non patiatur alienum torum pollui. Et ſi quis fecerit eum peccare in Deum, cujus legem violet, & gratiam ſolvat. Et ideo, quia in Deum peccat, ſacramenti cœleſtis amittit conſortium.

ε Pith. 1. *Nemo &c.*] Idem Leo *Novella* 91. Contra in *l. 1. Cod. de concubin. l. ult. C. de teſtam. manumiſſ.* quod & quibuſdam Theologis non diſplicuit, 34. *diſt. ſup. c. is qui non habet, & c. Chriſtiano, & cap. audite.*

C. V. *Nihil eſt fœdius, quam uxorem amare, quaſi adulteram.*

Item Hieronymus *contra Jovinianum lib. 1.*
(an. 390. *in Palæſtina.*)

l ORigo *l* quidem amoris honeſta erat, ſed magnitudo
l Sent. 4. d. 31. deformis. §. 1. Nihil autem intereſt, quam ex honeſta cauſa quis inſaniat. Unde & Xiſtus *m* in ſententiis,
m Idem l. 2. in c. 18. Ezech. *Adulter eſt*, inquit, *in ſuam uxorem amator ardentior*. In aliena quippe uxore omnis amor turpis eſt, in ſua nimius. Sapiens vir judicio debet amare conjugem, non affectu. Regat impetus voluptatis, nec præceps feratur in coitum.

Nihil

Nihil eſt fœdius, quam uxorem amare, quaſi adulteram. §. 2. Cæterum qui dicunt ſe cauſa reip. & generis humani uxoribus jungi, & filios procreare, imitentur ſaltem pecudes
u al. liberorum tollere jung. & poſtquam venter uxoris intumuerit, non perdant filios, nec amatores ſe uxoribus exhibeant, ſed maritos.

C. VI. *Virginalis caſtitas non præfertur conjugio Abrahæ.*

Idem *lib.* 2. (an. 390. *in Palæſtina.*)

o Sent. 4. diſt. 33. Quis o ignoret ſub altera diſpenſatione Dei omnes retro Sanctos ejuſdem fuiſſe meriti, cujus nunc ſunt Chriſtiani? Quomodo ante Abraham placuit in conjugio, ſic nunc virgines placent in perpetua caſtitate. Servivit ille legi, & tempori ſuo: ſerviamus & nos Evangelio, & tem-
p 1. Cor. 10. pori noſtro, in quos fines p ſeculorum decurrerunt.

C. VII. *Patriarchæ non concupiſcentia explendæ libidinis, ſed cauſa numeroſæ prolis plures habebant uxores.*

Item Auguſtinus q *lib.* 22. *contra Fauſtum* c. 47. & 48. (c. an. 402. *in Africa.*)

q Sent. 4. diſt. 31. Objiciuntur q Jacob quatuor uxores: quod, quando mos erat, crimen non erat. Sicut β Patriarchæ conjugibus accipientibus ſemen ſuum miſcebantur, non concupiſcentia percipiendæ voluptatis, ſed providentia propagandæ ſucceſſionis; ſic Apoſtoli auditoribus admirantibus doctrinam ſuam condelectabantur, non aviditate conſequendæ laudis, ſed charitate ſeminandæ veritatis.

¶ Corr. Rom. α Auguſtinus] *Repoſitum eſt ex omnibus veteribus, cum in vulgatis legeretur*, Ambroſius.

β Sicut Patriarchæ) *Apud B. Auguſtinum diverſus eſt utriuſque ordo:* Sicut Apoſtoli, inquit, auditoribus admirantibus doctrinam ſuam condelectabantur, non aviditate conſequendæ laudis, ſed charitate ſeminandæ veritatis: ita Patriarchæ &c.

C. VIII. *Satius eſt abſque liberis defungi, quam ex illicito concubitu ſtirpem quærere.*

Item Auguſtinus *de bono conjugali* c. 16. (forte an. 401. *ibid.*)

r Sent. 4. diſt. 33. in fin. 4. Sicut ſatius r eſt mori fame, quam idolothytis veſci; ita ſatius eſt defungi ſine liberis, quam ex illicito
s ſup. diſt. 56. undecunque. coitu ſtirpem quærere. Undecunque s autem naſcantur homines, ſi parentum vitia non ſectentur, & Deum recte colant, honeſti, & ſalvi erunt. Semen enim hominis ex qualicunque homine Dei creatura eſt: & eo male utentibus male erit, non ipſum aliquando malum erit.

C. IX. *Ex ancilla filii non ſunt quærendi.*

Item Ambroſius *ex ſermone de S. Joanne, qui ſic incipit:* Diximus ſuperiore Dominica. num. 63. (c. an. 380. *Mediolani.*)

t Ivo p. 8. c. 30. Dicit aliquis t, Uxorem non habeo, ideo ancillam mi-
u Gen. 21. hi ſociavi. Audi, quid dicat Scriptura u ad Abraham
x Gal. 4. *Ejice ancillam, & filium ejus: non enim hæres erit filius ancillæ cum filio liberæ.* Si igitur ancillæ filius hæres non eſt, ergo nec filius eſt. Cur autem quæritur tale conjugium, de quo ſuſceptus filius nec ſucceſſionis poſſit hæres eſſe, nec ſanguinis? Nec enim habere poteſt hæreditatis conſortium, qui non habet originis prærogativam. Cur, inquam, quæritur tale contubernium, de quo nati, non filii ſint matrimonii, ſed teſtes ſint adulterii? Cui autem hujuſmodi ſuſcipiuntur adulterini, qui patris pudor ſint, non honor? Dicit Scriptura y: *Adulterorum*
y Sapient. 3. *filii α in conſummatione erunt, & ab iniqua toro ſemen exterminabitur.* Multos igitur tua, ſi talibus moribus prædita eſt, ut mereatur conſortium, mereatur & nomen uxoris. Præſta concubinæ tuæ libertatem, & nomen uxoris, ne tu adulter ſis potius, quam maritus.

¶ Corr. Rom. α Filii] *Repoſita ſunt reliqua verba Scripturæ ex B. Ambroſio, pro quibus in veteribus eſt*, &c. *in vulgatis autem*, abominatio ſunt Deo.

C. X. *Adulteria non ſunt facienda etiam voluntate generandi filios.*

Item Auguſtinus *ad Claudium, contra Julianum, cap.* 8. (c. an. 419. *in Africa.*)

z Ivo p. 8. c. 105. Sic non ſunt z facienda adulteria etiam voluntate gene-
Panor. l. 7. c. 20. randi regenerandos, quemadmodum nec furta facienda ſunt etiam voluntate paſcendi pauperes Sanctos: quod tamen faciendum eſt non perpetrando furta, ſed bene utendo mammona iniquitatis.

§ pars. Gratian. *Ecce, quod nulla modo licet alicui vivente uxore ſua, vel ex ancilla, vel ex alia qualibet filios quærere: qui etiam ſuſcepti, filiorum nomine judicantur indigni. Simplex etiam fornicatio in ſacra Scriptura prohibetur.*

C. XI. *Illicitus concubitus, & omnis non legitimus uſus illorum membrorum, nomine mœchiæ intelligitur.*

Unde Auguſtinus *in quæſtionibus Deuteronom.* q. 37. *ad c.* 23. (forte c. an. 410. *ibid.*)

Meretrices a eſſe, & ad meretrices accedere prohibet Dominus, quarum publica venalis eſt turpitudo. a Ivo p. 8. c. 311.
In Decalogo autem mœchiæ nomine non videtur hoc aperte prohibuiſſe, quoniam mœchia non niſi adulterium intelligi ſolet. *Item ſuper Exodum*, q. 71. §. 1. Omnis mœ-
chia b etiam fornicatio dicitur in Scripturis. Sed utrum b Ivo p. 8. c. 179.
etiam omnis fornicatio mœchia dici poſſit in eiſdem Scripturis, non mihi interim occurrit locutionis exemplum: ſed ſi non omnis fornicatio etiam mœchia dici poteſt, ubi ſit in Decalogo prohibita illa fornicatio, quam faciunt viri, qui uxores non habent, cum fœminis, quæ maritos non habent, utrum inveniri poſſit, ignoro. Sed
c ſi furti nomine bene intelligitur omnis illicita uſurpa- c Sup. 14. q. 5. c. penale §. furti
tio rei alienæ (non enim rapinam permiſit, qui furtum prohibuit, ſed utique a parte totum intelligi voluit, quicquid illicite rerum proximi aufertur) profecto & nomine mœchiæ omnis illicitus concubitus, atque illorum membrorum non legitimus uſus prohibitus debet intelligi.

C. XII. *Extraordinaria voluptas, & inverecunda opera nuptiarum, luxuria, & immunditiæ appellantur.*

Item Hieronymus *in c.* 5. *ep. ad Gal. ad verſ.* Manifeſta autem. (an. 385. *in Palæſtina.*)

In eo fornicatio majoris eſt criminis, quia tollit membra Chriſti, & facit ea membra meretricis d: *Erunt quip-* d 1. Cor. 6.
pe duo in carne una. Qui non eſt fidelis, nec credit in Chriſtum, ſua membra facit membra meretricis: qui credit, & fornicatur, Chriſti membra facit membra meretricis. Econtrario infidelis in fornicatione ſua utrum violet, an adificet templum idoli, neſcio. Per vitia quippe lauantur vel maxime dæmones voluntas. Hoc autem ſcio, quod qui poſt fidem Chriſti fornicatur, violat templum Dei. Secundum opus carnis immunditia nuncupatur: & eam comes luxuria ſequitur. Quomodo enim in veteri lege de nefandis criminibus, quæ in occulto fiunt, & ea nominatu turpiſſimum eſt, ne & dicentis os, & aures audientium polluerentur, generaliter Scriptura complexa eſt, dicens
e: *Verecundos, vel reverentes facite filios Iſrael ab omni* e Levit. 15.
immunditia, ſic in hoc loco cæteras extraordinarias voluptates, ipſarum quoque opera nuptiarum, ſi non verecunde, & cum honeſtate quaſi ſub oculis Dei fiant, ut tantum liberis ſerviatur, immunditiam, & luxuriam nominavit.

¶ Corr. Rom. α Luxuriæ.] *Abeſt vox iſta a pleriſque vetuſtis, & originali.*

C. XIII. *Immoderatus uſus mulierum Salomonem ad idololatriam traxit.*

Item Gregorius in *Moralibus, lib.* 12. c. 12. (an. 590. *Romæ.*)

Salomon quippe immoderato uſu, atque aſſiduitate mulierum ad hoc uſque perductus eſt, ut templum idolis fabricaret: & qui prius Deo templum conſtruxerat, aſſiduitate libidinis etiam perfidiæ ſubſtratus, idolis conſtruere templa non timuit.

C. XIV. *Liberorum procreatio in matrimonio laudatur, meretricia voluptas etiam in uxore damnatur.*

Item Hieronymus *in c.* 5. *epiſt. ad Epheſios, ad verſ.* viri diligite. (an. 386. *in Palæſtina.*)

Liberorum ergo, ut diximus, in matrimonio opera conceſſa ſunt: voluptates autem, quæ de meretricum capiuntur amplexibus, in uxore damnatæ.

§ pa. Gratian. *Quare autem tales non dicuntur filii, vel quem ſuorum parentum ſequantur, qui ex libera & ancilla naſcuntur, determinat* Iſidorus *Etymologiarum lib.* 9. *cap.* 5. (c. an. 630. *in Hiſpania.*)

C. XV. *Qui ſint liberi, & quam conditionem ſequantur.*

Liberi dicti f, qui g ex libera ſunt matrimonio orti. f Ivo p. 8. c. 72.
Nam filii ex libero & ancilla, ſervilis conditionis ſunt. g alter quod.
Semper enim qui naſcitur, deteriorem α partem ſumit. Naturales autem dicuntur ingenuarum concubinarum filii, quos ſola natura genuit, non honeſtas conjugii. *Et infra*,
§. 1. Hi vero h, qui non ſunt de legitimo matrimonio, h Unde & ii, qui] orig.
matrem potius, quam patrem ſequuntur.

¶ Corr. Rom. α Deteriorem partem] *In codicibus Iſidori etiam manuſcriptis legitur*, deteriorem parentis ſtatum ſumit.

AN EA, QUÆ VIM PATITUR, PUDICITIAM AMITTERE COMPROBETUR.

QUÆSTIO V.

a In martyrio B. Luciæ.
b al. ſacrificia ſacrificetis.
c al. non attendis, qui & derides.

Quod autem pudicitia violenter eripi non poſſit, multorum auctoritatibus probatur. Eſt enim virtus animi, quæ violentiam non ſentit. Corpori namque vis infertur, non animo. Unde, quamvis corpus violenter corrumpatur, ſi pudicitia mentis ſervetur illæſa, tamen caſtitas duplicatur. Sicut a beata Lucia fertur dixiſſe Paſchaſio: Si invitam me feceris violari, caſtitas mihi duplicabitur ad coronam. *Non enim inquinatur corpus, niſi de conſenſu mentis. Nam ſi in manu mea thura ponas, & per manum meam ſacrificia b facias, Deus c hæc attendit, & deridet. De ſenſibus enim, & voluntatibus judicat Deus.*

C. I. *Melior eſt virginitas mentis, quam carnis.*

Unde Ambroſius *ſcribit in libro ſecundo de Virginibus.*
(an. 377. Mediolani.)

d Sent.4.d.33. Ivo par.8.c.137.

TOlerabilius d eſt mentem virginem, quam carnem habere. Utrumque bonum, ſi liceat: ſi non liceat, ſaltem non homini caſtæ a, ſed Deo ſimus. *Et infra.* §. 1. Virgo proſtitui poteſt, adulterari non poteſt. Ubicunque Dei virgo eſt, templum Dei eſt: nec lupanaria infamant caſtitatem, ſed caſtitas etiam loci abolet infamiam.

¶ Corr. Rom. a Caſtæ.] *Antea legebatur*, caſti, *ſed B. Ambroſius ibi inducit Theodoram loquentem.*

C. II. *Mente incorrupta, caro non corrumpetur.*

Idem *ad virginem lapſam, cap. 4.*
(c. an. 387. *ibid.*)

e Sentent. ibid. Ivo p.7.c.138.

REvera e non poteſt caro corrumpi, niſi mens fuerit ante corrupta.

C. III. *Aliena libido nominem polluat.*

Item Auguſtinus *de civit. Dei, lib. 1. c. 18.*
(an. 426. in Africa.)

f Ivo p.7.c.139.

ITa, at ne f aliquem polluat aliena libido, metuitur? Non polluit, ſi aliena erit, ſi autem polluet, aliena non erit. Sed cum pudicitia virtus ſit animi, comitemque habeat fortitudinem, qua potius quælibet mala tolerare, quam malo conſentire decernat, nullus autem magnanimus, & pudicus in poteſtate habeat, quid de ſua carne fiat, ſed tantum quid annuat mente, vel renuat: quis tandem ſana mente putaverit ſe perdere pudicitiam, ſi forte in apprehenſa, & oppreſſa carne ſua exerceatur, & expleatur libido non ſua?

¶ Corr. Rom. a Ita, ne] *Apud B. Auguſtinum*, At enim, *legitur*, ne vel aliena polluat.

C. IV. *De eodem.*

Idem *ibidem.* (an. 426. *ibid.*)

g Ivo ibid.

PRopoſito g animi permanente, per quod etiam corpus ſanctificari meruit, nec ipſi corpori aufert ſanctitatem violentia libidinis alienæ, quam ſervat perſeverantia continentiæ ſuæ. An vero, ſi aliqua fœmina mente corrupta, violatoque propoſito, quod Deo voverat, pergat vitianda ad deceptorem ſuum, adhuc eam pergentem ſanctam vel corpore dicimus, ea ſanctitate animi, per quam corpus ſanctificabatur, amiſſa atque deſtructa? Abſit hic error, & hinc potius admoneamur, ita non a amitti corporis ſanctitatem manente animi ſanctitate, etiam corpore oppreſſo, ſicut amittitur corporis ſanctitas, violata animi ſanctitate. *Idem cap. 19. §. 1.* Lucretiam certe matronam nobilem, veteremque Romanam, pudicitiæ magnis efferunt laudibus. Hujus corpore cum violenter oppreſſo Tarquinii Regis filius libidinoſe potitus eſſet, illa ſcelus improbiſſimi juvenis marito Collatino, & propinquo Bruto, viris clariſſimis, & fortiſſimis indicavit, eoſque ad vindictam conſtrinxit. Deinde fœdi in ſe commiſſi h ægra atque impatiens ſe peremit. Quid dicemus? adultera hæc, an caſta judicanda eſt? Quis in hac controverſia judex laborandum putaverit? Egregie quidam ex hoc, veraciterque declamans ait: *Mirabile dictu, duo fuerunt, & adulterium unus admiſit.* Splendide, atque veriſſime. Intuens enim in duorum corporum commixtione unius inquinatiſſimam cupiditatem, alterius caſtiſſimam voluntatem, & non quid conjunctione membrorum, ſed quid animorum diverſitate ageretur, attendens: *Duo*, inquit, *fuerunt*, *& unus adulterium admiſit.*

h al. commiſſi ſceleris.

¶ Corr. Rom. a Ita non amitti] *Locupletatus eſt ex originali his locus, qui etiam apud Ivonem erat paulo conciſior.*

C. V.

Idem *in eodem libro, cap. 27.*
(an. 426. *ibid.*)

NOn a fidelibus Chriſti ſit tædio veſtra vita, ſi ludibrio fuit hoſtibus caſtitas veſtra. Habetis magnam, veramque conſolationem, ſi fidam conſcientiam retinetis, non conſenſiſſe peccatis eorum, qui in vos peccare permiſſi ſunt. *Idem in libro de duabus animabus, cap. 10. §. 1.* Non niſi voluntate peccatur.

¶ Corr. Rom. a Non fidelibus] *In originali legitur*, Non itaque vobis, o fideles Chriſti, *ſed quoniam erat initium capitis, non eſt mutatum. Reliqua vero ſunt reſtituta, & aucta.*

C. VI. *De eodem.*

Idem *in libro primo de libero arbitrio, c. 5.*
(an. 395. *ibid.*)

i Ivo p.7.c.140. & p.10.c.101.
k Ivo p.7.c.141.
l 15.q.1.§. quis non tractus §. item in perſecutione.
m Idem Beda in q. in Gen. tom. 8. cap. 190.
n Ivo p.8.c.18.

DE pudicitia i quis dubitaverit, quin ea ſit in animo conſtituta, quandoquidem virtus eſt? Unde a violento ſtupratore eripi nec ipſa poteſt. *Item Hieronymus a ſuper epiſtolam ad Romanos, l. 1. §. 1.* Non k poteſt fieri, ut niſi quis mœchetur prius in corde, mœchari poſſit in corpore. *Idem ſuper Lucam β in lib. 2. §. 2.* Finge l in perſecutione aliquam virginem proſtitutam: hæc apud Evangelium, quia voluntate non peccat, virgo ſuſcipitur, in lege quaſi corrupta repudiatur. *Idem in libro Hebraicarum quæſtionum in Geneſ. ad cap. 12. §. 3.* Corpus m mulieris non vis maculat, ſed voluntas. *Item Auguſtinus in libro de ſancta virginitate, c. 8. §. 4.* Sicut n nemo impudice utitur corpore, niſi ſpiritu prius concepta nequitia: ita nemo pudicitiam ſervat in corpore, niſi ſpiritu prius inſita caſtitate.

¶ Corr. Rom. a Item Hieronymus] *Apud B. Hieronymum nihil tale eſt inventum. Sed apud Origenem lib. 2. ad caput 2. epiſtolæ ad Romanos hæc leguntur:* Neque enim fieri poteſt, ut ſi ante quis non mœchetur in corde, mœchari poſſit in corpore.

β Idem ſuper Lucam] *Hæc habentur in commentariis B. Hieronymi in Matthæum, l. 1. c. 21. & inde eſt emendatum. In Lucam enim nihil extat B. Hieronymi.*

C. VII. *In corpore pudicitia violari non poteſt, ſi mens immaculata ſervetur.*

Idem *Victoriano, epiſt. 122.*
(an. 409. *ibid.*)

o Anſ. l.10.c.30.

AD Deum o ingemiſcentibus omnino ſuis aderit, qui ſuis adeſſe conſuevit: & aut nihil in earum caſtiſſimis membris libidine hoſtili perpetrari permittet, aut ſi permittit, cum earum animus nulla conſenſionis turpitudine maculatur, etiam carnem ſuam defendit a crimine; & quicquid in ea nec commiſit, nec permiſit libido patientis, ſolius erit culpa facientis, omniſque illa violentia non pro corruptionis turpitudine, ſed pro paſſionis vulnere deputabitur. Tantum enim in mente valet integritas caſtitatis, ut illa inviolata, nec in corpore poſſit pudicitia violari, cujus membra potuerint ſuperari.

C. VIII. *Caro non peccat, ſi a contagione fuerit anima munda.*

Item Iſidorus *in ſynonymis, lib. 2. p*
(c. an. 620. in Hiſpania.)

p Cap. 1. lib. 2, quæ eſt de caſtitate, in recent. impreſ.
q Sent.4.diſt.33. Ivo part.7.c.142.
r al. animo.

NOn q poteſt corpus corrumpi, niſi prius animus fuerit corruptus. Munda a contagione animæ r, caro non peccat.

C. IX. *Non eripitur pudicitia carnis, ſi mentis ſervatur.*

Item Auguſtinus *Honorato Epiſcopo, epiſt. 180.*
(c. an. 428. in Africa.)

s Polyc. l.4.t.38. Anſ. l.10.c.31.

MAgis s timeamus, ne ſenſu interiore corrupto pereat caſtitas fidei, quam ne fœminæ violenter conſtuprentur in carne, quia violentia non violatur pudicitia, ſi mente ſervetur: quoniam nec in carne violatur, quando voluntas patientis ſua turpiter carne non utitur, ſed ſine conſenſione tolerat, quod alius operatur.

C. X. *Nec peccatum, nec juſtitia in opere ſine voluntate perficitur.*

Item Joannes Chryſoſtomus, *id eſt, auctor operis imperfecti ſuper Matthæum, hom. 32. ad c. 19.*
(c. an. 400.)

SIcut enim peccatum ſine voluntate opus non facit, ita & juſtitia ex opere non conſummatur, niſi & voluntas affuerit. Multi enim corpore quidem caſtitati ſtudent, adulterium autem voluntate committunt. Niſi enim ex voluntate ſola fornicatio conſummaretur, nunquam Dominus diceret t: *Qui viderit mulierem ad concupiſcendum eam, jam mœchatus eſt eam in corde ſuo.* Ergo vo-

t Matth. 5.

luntas

u al. corpore. luntas ſua opere u frequenter peccat. Ille eſt glorioſa continentia, quam quam tranſgredi non poteſt neceſſitas debilitati x al. debilitatis. x corporis, ſed quam complectitur animorum ſanctis propoſiti.

C. XI. *Virginitas carnis non ſervatur mente corrupta.*

Item Hieronymus in epiſtola ad Euſtochium de cuſtodia virginitatis. (an. 382. Romæ.)

y Act. 9. & 13. Rom. 1. z 1. Cor. 9. a Rom. 7. b 2. Cor. 11. c Rom. 7.

a SI Paulus Apoſtolus vas y electionis, & ſeparatus in Evangelium Chriſti, ob carnis aculeos, & incentiva vitiorum reprimit corpus ſuum, & ſervituti ſubjicit, ne aliis z prædicans ipſe reprobus inveniatur, & tamen a videt aliam legem in membris ſuis repugnantem legi mentis ſuæ, & captivum ſe in legem duci peccati: ſi poſt b nuditatem, jejunia, famem, carceres, flagella, ſupplicia, in ſemetipſum reverſus exclamat: *Infelix c ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus?* tu te putas ſecuram eſſe debere? Cave, quæſo, ne quando de te dicat Deus: *Virgo d Iſrael cecidit, non eſt, qui ſuſcitet eam.* Audenter loquar: cum omnia poſſit Deus, ſuſcitare virginem non poteſt poſt ruinam. Valet quidem liberare de pœna, ſed non vult coronare corruptam. §. 1. Timeamus illam prophetiam e, ne in nobis etiam compleatur: *Virgines bonæ deficient.* Obſerva, quid dicat: *Virgines bonæ deficient*, quia ſunt & virgines malæ. *Qui f viderit*, inquit, *mulierem ad concupiſcendum eam, jam mœchatus eſt eam in corde ſuo.* Perit ergo & mente virginitas. Iſtæ ſunt virgines malæ, virgines carne, non ſpiritu: virgines g ſtultæ, quæ oleum non habentes excluduntur a ſponſo. Si autem & illæ, quæ virgines ſunt, ob alias tamen culpas virginitate corporum non ſalvantur, quid fiet illis, quæ proſtituerunt membra Chriſti, & mutaverunt templum Sancti Spiritus in lupanar? Illico audient Prophetam dicentem: *Deſcende h, ſede in terra virgo filia Babylonis, ſede in terra: non eſt filia Chaldæorum thronus i: non vocaberis ultra mollis, & delicata. Accipe molam, mole farinam, diſcooperi velamen tuum, denuda crura, tranſi flumina, revelabitur ignominia tua, apparebunt opprobria tua.* Et hoc poſt thalamos k filii Dei, poſt oſcula fratruelis, & ſponſi: illa, de qua quondam ſermo Propheticus concinebat: *Aſtitit l Regina a dextris tuis in veſtitu deaurato, circumdata varietate*; nudabitur, & poſteriora ejus ponentur in faciem ipſius. Sedebit ad m aquas ſolitudinis, & poſito vaſe divaricabit pedes ſuos omni tranſeunti, & uſque ad verticem polluetur. Rectius fuerat hominum ſubiiſſe conjugium, ambulaſſe per plana, quam ad altiora tendentem in profundum inferni cadere. Ne n fiat, obſecro, civitas meretrix fidelis Sion, ne o poſt Trinitatis hoſpitium ibi Dæmones ſaltent, & p Sirenæ nidificent, & hericii.

h Eſa. 47. i al. ſolium. k al. orig. l Cant. 1. m Pſal. 44. n Ezech. 16. o Eſa. 1. p Eſa. 34. q al. Sirenes.

¶ Corr. Rom. *Multis locis reſtitutum eſt hoc caput ex vetuſtis exemplaribus, & originali.*

C. XII. *Corpore intacto caſtitas nonnunquam amittitur.*

Item Auguſtinus ſerm. 3. de communi vita Clericorum, & epiſt. 109. ad Monachas. (c. an. 423. in Africa.)

3 NEc ſolo tactu, ſed affectu quoque, & aſpectu appetitur, & appetit fœminas. Nec dicatis vos animos habere pudicos, ſi habetis oculos impudicos, quia impudicus oculus impudici cordis eſt nuncius: & cum ſe invicem ſibi, etiam tacente lingua, conſpectu mutuo corda nunciant impudica, & ſecundum concupiſcentiam carnis alterutrum delectantur ardore, etiam intactis ab immunda violatione corporibus fugit caſtitas ipſa de moribus.

C. XIII. *Adulterium perpetratur, cum vel innupta turpiter concupiſcitur.*

Item Gregorius in Moralibus lib. 21. c. 9. (an. 590. Romæ.)

r Deuteron. 5. Matth. 5. QUi r viderit mulierem ad concupiſcendum eam, jam mœchatus eſt eam in corde ſuo.) Quia enim græco vocabulo mœchus adulter dicitur, cum non aliena conjux, ſed mulier videri prohibetur, aperta veritas oſtendit, quia etiam ſolo viſu, cum turpiter vel innupta concupiſcitur, adulterium perpetratur. Quod tamen plerumque ex loco, vel ordine concupiſcentium diſcernitur: quia ſcilicet ſic hunc ex ſacro ordine ſtudioſe concupiſcentia, ſicut illum adulterii inquinat culpa: in perſonis tamen non diſſimilibus idem luxuriæ diſtinguitur cantus.

4 ys Gratian. *Quamvis autem violenter oppreſſæ pudicitiam non amiſerint, incontaminatis tamen ſe non audeant coæquare virginibus.*

C. XIV. *Quæ opprimuntur, incontaminatis ſe virginibus comparare non audeant.*

Unde Leo Papa I. epiſt. 85. al. 87. ad Epiſcopos Africanæ c. 5. (an. 442. Romæ in Africam.)

s Polycarp. l. 4. tit. 34. ILlæ s autem famulæ Dei, quæ integritatem pudoris oppreſſione barbarica perdidere, laudabiliores erunt in humilitate, ac verecundia ſua, ſi ſe incontaminatis non audeant comparare virginibus. Quamvis enim omne peccatum ex voluntate naſcatur, & potuerit corruptione carnis mens invita non pollui, minus tamen eiſdem 1 oberit, ſi quod potuerunt animo non amittere, doleant ſe vel corpore perdidiſſe.

¶ Pitu. 1. Eiſdem.] V. C. hoc eis.

Gratian. *Cum ergo hæc, quæ violentiam paſſa eſt, pudicitiam amiſiſſe probari non poteſt, nullo modo convincitur fornicationis, vel adulterii crimen incurriſſe. Ut enim ait Auguſtinus in libro de bono conjugali cap. 4.* Adulterium t committitur, cum e vel propriæ libidinis inſtinctu, vel alienæ conſenſu cum altero, vel altera, contra pactum conjugale concumbitur. atque ita frangitur fides: quæ in rebus etiam corporeis, & abjectis magnum animi bonum eſt: & ideo ei u ſalutem quoque corporalem, qua etiam vita iſta continetur, certum eſt debere poſtponi. e Hujus autem fidei violatio dicitur adulterium, cum) orig. t Ivo p. 8. c. 102. Pann. l. 7. c. 22.

¶ Corr. Rom. *u Et ideo ei) Apud B. Auguſtinum legitur*: & Ideo eam ſaluti quoque corporali, qua etiam vita iſta continetur, certum eſt debere præponi. *Sed ob gloſſam, & quoniam idem eſt ſenſus, nihil eſt mutatum.*

C. XV. *Mœchatur, qui alicui præter matrimonii fœdus miſcetur.*

Item Iſidorus x ſuper Exodum c. 29. (c. an. 620. in Hiſpania.) u Et Rabanus, & Beda in quæſt. in Exod.

NOn x mœchaberis) id eſt, ne quiſquam præter matrimonii ſui fœdere aliis fœminis miſceatur ad explendam libidinem. Nam ſpecialiter adulterium facit, qui præter ſuam ad alteram accedit. x Ivo p. 8. c. 107. Pann. l. 7. c. 23.

C. XVI. *Qui vivente uxore ſua alteram cognoſcit, adulterium committit.*

Item Auguſtinus de adulterinis conjugiis l. 2. c. 13. (c. an. 419. in Africa.)

PUto y Chriſtianum neminem reluctari, illum adulterum eſſe, qui vel diu languente, vel diu abſente, vel continenter vivere cupiente ſua uxore, alteri commiſcetur fœminæ. y Ivo p. 8. c. 24.

5 ys Gratian. *Cum ergo nihil iſtorum in iſta deprehendatur fuiſſe, quia nec propriæ libidinis inſtinctu, nec alieno conſenſu, nec viro ſuo languente, vel abſente, vel continenter vivere cupiente adhæſit alii, ſed violenter alienæ libidini oppreſſa vim pertulit, apparet, quod nec adultera, nec fornicaria dici poteſt. Unde nec aliqua occaſione valet dimitti. Cum enim Judæi z quærerent a Chriſto, utrum liceret homini uxorem ſuam dimittere quacunque ex cauſa, reſpondit eis:* Non legiſtis a, quia, qui fecit eos ab initio, maſculum, & fœminam creavit eos? Quod ergo Deus conjunxit, homo non ſeparet. *Deinde ſermonem ſuum ita concluſit, ut diceret, neminem poſſe dimittere uxorem ſuam excepta cauſa fornicationis. Hinc Apoſtolus ait in epiſtola ad Corinthios b:* Hic, qui matrimonio conjuncti ſunt, præcipio non ego, ſed Dominus, uxorem a viro non diſcedere. *Unde datur intelligi, quod qualiſcunque fuerint vir, & uxor, ex quo conjugali affectu ſibi adhæſerint, alterutrum ab invicem diſcedere non valent.* a Matth. 19. e Gen. 2. b 1. Cor. 7.

C. XVII. *Qualiſcunque ſit vir, ne quo ſemel placuit, non eſt dimittendus.*

Unde Ambroſius in Hexameron c, tit. diei quarta ſcribit. (c. an. 389. Mediolani.) c Lib. 5. c. 7.

HOrrendus c, & d inultus eſt vir: ſemel placuit: nunquid vir frequenter eſt 2 eligendus? Comparem ſuum & bos requirit, & equus diligit: & ſi mutetur alius, trahere jugum neſcit cum per alterum, & ſe non totum putat. Tu jugalem tuum repudias, & putas ſæpe mutandum? & ſi uno defecerit die, ſuperducis rivalem, & ſtatim incognita cauſa 3, quaſi cognitam 4 e pudoris exequeris injuriam? d Ivo p. 8. c. 232. Pann. l. 7. c. 103. e al. cognitæ.

¶ Corr. Rom. *c Horrendus*) *Apud B. Ambroſium legitur*, ſed horridus, & inultus eſt: ſemel placuit &c. *Ante hoc autem capitulum eſt cap. Adam per Evam infra 23. q. 5.*

¶ Pitu. 2. *Frequenter eſt.*] V. C. eſt ne.

3. *Cauſa.*] Deeſt in V. C.

4. *Cognitam.*] V. C. Cognitæ.

C. XVIII. *Similiter de uxore intelligatur.*

Item Auguſtinus de ſermone Domini in monte lib. 1. cap. 32. (c. an. 393. in Africa.)

SI uxorem f quis habeat ſterilem, vel deformem corpore, ſive debilem membris, vel cæcam, vel ſurdam, vel claudam, vel ſi quid aliud, ſive morbis, & doloribus, languoribuſque confectam, & quicquid (excepta fornicatione) cogitari poteſt vehementer horribile, pro fide, & ſocietate ſuſtineat. f Serm. 4. d. 38. Ivo p. 8. c. 238. Pann. l. 6. c. 104.

C. XIX. *Non licet viro uxorem dimittere, niſi cauſa fornicationis.*

Item Hieronymus ad Oceanum de g morte Fabiolæ. (c. an. 400. e Palæſtina Romam.) g Xpiſtophoro Fabiolam. 1.

PRæcepit h Dominus uxorem non debere dimitti, excepta cauſa fornicationis, & ſi dimiſſa fuerit, manere innuptam. h Serm. 4. d. 35. Ivo p. 8. c. 240. Pann. l. 7. c. 3.

nuptam. Quicquid viris jubetur, hoc conſequenter redundat in fœminas. Neque enim adultera uxor dimittenda eſt, & vir mœchus retinendus.

C. XX. *De eodem.*

Idem ibidem. (c. an. 400. e Palæſtina Romam.)

i Ivo ib. APud i nos, quod non licet fœminis, æque non licet viris, & eadem ſervitus pari conditione cenſetur.

C. XXI. *Communione privetur, qui extra cauſam fornicationis uxorem ſuam dimittit.*

Item ex Concilio Toletano XXII. c. 8.
(an. 681. in Hiſpania.)

u Ivop 8.c.319. Pann l.7.c.t. l March. 19. 6 PRæceptum u Domini eſt l, ut excepta cauſa fornicationis uxor a viro dimitti non debeat: ideo quicunque citra culpam criminis ſupradicti uxorem ſuam quacunque occaſione dimiſerit, quia quod Deus conjunxit, ille ſeparare diſpoſuit, tamdiu ab Eccleſiaſtica communione privatus, & a cœtu omnium Chriſtianorum maneat alienus, quamdiu ſocietatem relictæ conjugis ſinceriter amplectatur, & foveat. Itaque 5 qui jam admoniti a Sacerdote ſemel, bis, terque, ut corrigerentur, ad torum 6 ſuæ conjugis noluerint redire, ipſi ſe ſuis meritis, & a Palatinæ dignitatis officio ſeparabunt, & inſuper generoſæ dignitatis teſtimonium, quamdiu in culpa fuerint, amiſſuri ſunt, qui carnem ſuam diſſidit 7 jugulo tradiderunt.

5 Pino. 5. Itaque.] V. C. ita tamen.
6. Torum, &c.] ad conſortium ſuæ conjugis noluerint redire conſortium.
7. Diſſidit.] V. C. diſcedit.

C. XXII. *De eodem.*

Nicolaus Papa I. *ad conſulta Bulgarorum cap. 96.*
(an. 866. Roma in Bulgariam.)

m Ivop.8.c.228. QUicquid m mulier tua contra te cogitaverit, aut fecerit, vel ſi te accuſaverit, non eſt, excepta cauſa fornicationis, rejicienda, vel odio penitus habenda, quæ eſt

n Eph. 5. a Apoſtolo n præcipiente, ſicut Eccleſia a Chriſto diligenda.

¶ Corr. Rom. a Quæ eſt) *Hæc uſque ad finem addita ſunt ex ipſis reſponſionibus.*

7 ps Gratian. *Sed quæritur, cum ſit par utriuſque conditio, cur communicantes viri cum adulteris uxoribus non corrigantur, cum econtra uxores in conſortio adulterorum virorum manere videantur.*

C. XXIII. *In utroque ſexu adulterium pari ratione punitur.*

De his ita ſcribit Innocentius Papa I. *epiſt. 3. ad Exuperium Epiſcopum c. 4.*
(an. 405. Roma in Galliam.)

o Sent.4.d.35. Ivop.8.c.224. CHriſtiana o religio adulterium in utroque ſexu pari ratione condemnat. Sed viros ſuos mulieres non facile de adulterio accuſant, & non habent latentem peccata vindictam. Viri autem liberius uxores adulteras apud Sacerdotes deferre conſueverunt: & ideo mulieribus prodito earum crimine communio denegatur; earum autem latente commiſſo non facile quiſquam ex ſuſpicionibus abſtinetur: qui utique ſubmovebitur, ſi ejus flagitium detegatur. Cum ergo par cauſa ſit, interdum probatione ceſſante, vindictæ ratio conquieſcit.

AN ADULTER ADULTERAM POSSIT DIMITTERE.

QUÆSTIO VI.

ECce, quod iſte dimittit non valet, cum e fornicatione innocens invenitur. Sed ponatur, quod ipſa ſit adultera, quæritur, ſi adulter poſſit dimittere eam cauſa fornicationis. Non enim videtur, quod pars crimine infectus alium de eodem punire poſſit. Unde cum Judæi adulteram accuſarent,

a Joan. 8. æquitatis ſententiam a Domino acceperunt: Quicunque a veſtrum ſine peccato eſt, primus lapidem in illam mittat.

b Luc. 6. *Hinc etiam in Evangelio* b *præcipitur:* Hypocrita, primum ejice trabem de oculo tuo, & poſtea videbis feſtucam de oculo fratris tui.

C. I. *Qui fornicatur, fornicationis cauſa uxorem ſuam dimittere non poteſt.*

Hinc etiam Auguſtinus *c ſcribit in lib. 1. de ſermone Domini in monte cap. 28.*
(c. an. 393. in Africa.)

c Sent. 4. d.35. Ivop. 8. c.250. d Rom. 2. Pann. l.7.c.30. NIhil c iniquius, quam fornicationis cauſa dimittere uxorem, ſi & ipſe convincitur fornicari. Occurrit enim illud: In quo d enim alterum judicas, teipſum condemnas, eadem enim agis, quæ judicas. Quapropter quiſquis fornicationis cauſa vult abjicere uxorem, prior debet eſſe a fornicatione purgatus. Quod ſimiliter etiam de fœmina dixerim.

¶ Pitm. 1. Auguſtinus.] Idem lib. 2. de Adult. ad Poll. & l. ſi uxor 5. judex D. ad leg. Jul. de adult.

C. II. *Qualem quiſque vult invenire uxorem, talem ſe ſervet eidem.*

Idem *de verbis Domini tractatu, ſive ſerm. 45.*
(c. an 393. ibid.)

E duEturi e eſtis uxores, ſervate vos uxoribus veſtris. e Ivop.8.c.45.
Quales vultis eas a invenire, tales & ipſæ inveniant vos. Quis juvenis eſt, qui non caſtam velit ducere uxorem? & ſi accepturus eſt virginem, quis non intactam deſideret? Intactam quæris? intactus eſto: puram quæris? noli eſſe impurus. Non enim illa poteſt, & tu non potes.

¶ Corr. Rom. a Eas invenire] *In originali, & apud Ivonem eſt:* Quales eas vultis ad vos venire, tales & vos debent ipſæ invenire.

C. III. *Judicium de alio expetere non debet, qui de ſe judicare contemnit.*

Idem *in epiſtola ad Paſcentium Comitem Arianum, ep. 174.*
(forte c. an. 400. in Africa.)

INiquum f eſt, ut quiſque de alio judicare velit, & judicari de ſe nolit. f Ivop.6.c.390.

C. IV. *Viri gravius ſunt puniendi de adulterio, quam mulieres.*

Idem *de adulterinis conjugiis, lib. 2. c. 8.*
(c. an. 419. ibid.)

INdignantur g mariti, ſi audiant adulteros viros pendere g Sent.4.d.35.
ſimiles adulteræ fœminis pœnas: cum tanto gravius Ivo p. 8. c. 242.
eos puniri oportuerit, quanto magis ad eos pertinet & Pann. l.7.c.36.
virtute vincere, & exemplo regere fœminas.

C. V. *Sicut vir caput eſt mulieris, ſic adulterando gravius delinquit, quam mulier.*

Idem *de decem chordis, cap. 3.*
(forte c. an. 415. ibid.)

NOn h mœchaberis i, id eſt, non ibis ad aliquam aliam, h Exod. 20.
præter uxorem tuam. Tu autem exigis hoc ab uxo- Deut. 5.
re, & non vis reddere hoc uxori? & cum debeas in vir- i Ivop.8.c.261.
tute præcedere uxorem, (quoniam caſtitas virtus eſt) tu ſub uno impetu libidinis cadis? & vis uxorem tuam victricem eſſe, tu victus jaces u? & cum tu caput ſis uxo- u al. jacens.
ris tuæ, præcedet te ad Deum, cujus caput es? vis domum tuam capite deorſum pendere? Caput l enim mu- l Epheſ. 5.
lieris eſt vir. Ubi autem melius vivit mulier, quam vir, capite deorſum pendet domus. Si caput eſt vir, melius debet vivere vir, & præcedere in omnibus bonis factis uxorem ſuam, ut illa imitetur virum, & ſequatur caput ſuum.

Gratian. *His auctoritatibus manifeſtatur, quod adulter adulteram dimittere non valet.*

AN VIVENTE DIMISSA, ALIAM POSSIT DUCERE.

QUÆSTIO VII.

t ps NUnc autem quæritur, ſi ille qui dimiſerit uxorem ſuam cauſa fornicationis, illa vivente aliam ducere poſſit. *Quod autem hoc fieri non poſſit, teſtatur* Auguſtinus *in libro de bono conjugali, cap. 7. dicens.* (forte an. 401 in Africa.)

C. I. *Vinculum conjugii fornicatione non poteſt diſſolvi.*

INterveniente a divortio non aboletur illa confœderatio a Ivop 8. c. 9.
nuptialis: ita ut ſibi conjuges ſint, etiam ſeparati, & 235. Pann. l.7.
cum illis autem adulterium committant, quibus etiam c.6.
fuerint poſt ſuum repudium copulati.

C. II. *Nulla ratione diſſolvitur conjugium, quod ſemel initum probatur.*

Idem *de adulterinis conjugiis, lib. 2. cap. 4. & 5.*
(c. an. 419. ibid.)

LIcite dimittitur b conjux ob cauſam fornicationis, b Ivop.8.c.239.
ſed manet vinculum prioris. Propter quod fit reus Pann. l.7.c.5.
adulterii, qui dimiſſam duxerit, etiam ob cauſam fornicationis. Sicut enim manente in ſe ſacramento regenerationis excommunicatus a quo reus criminis, non illo ſacramento caret, etiamſi nunquam reconciliatur Deo: ita manente in ſe vinculo fœderis conjugalis, uxor dimittitur ob cauſam fornicationis, non carebit illo vinculo, etiamſi nunquam reconcilietur viro. Carebit autem, ſi mortuus fuerit vir ejus. Reus vero excommunicatus ideo nun-

nunquam carebit regenerationis ſacramento, etiam non reconciliatus, quia nunquam moritur Deus.

¶ Corr. Rom. a Excommunicatus quis] Totus hic locus eſt reſtitutus ex originali, & multa alia cum in eodem, tum in vetuſtis exemplaribus emendata.

C. III. *Sive vir ab uxore, ſive uxor a viro cauſa fornicationis diſceſſerit, alteram habere prohibetur.*

Idem *ſuper epiſtolam Pauli ad Corinthios.*
(*c. an. 393. ibid.*)

c Sent. 4. d. 35. Polyc. l. 6. tit. 4. Ivo p. 8. cap. 208. Pann. l. 7. c. 2. d 1. Corinth. 7.
APoſtolus c dicit d: *Hic, qui ſunt in conjugio, præcipio non ego, ſed Dominus, uxorem a viro non diſcedere: quod ſi diſceſſerit, manere innuptam, aut reconciliari viro ſuo.* Poteſt enim fieri, ut diſcedat ea cauſa, qua Dominus permiſit. Aut, ſi fœminæ licet virum dimittere etiam præter cauſam fornicationis, & non licet viro, quid reſpondebimus de hoc, quod dixit poſterius? *Et vir uxorem ne dimittat.* Quare non addit: *excepta cauſa fornicationis*: quod Dominus permittit? niſi quia ſimilem formam vult intelligi, ut ſi dimiſerit (quod cauſa fornicationis permittitur) maneat ſine uxore, aut reconcilietur uxori? *Et poſt pauca.* §. 1. Dominus autem permiſit cauſa fornicationis uxorem dimitti. Sed quia permiſit, non juſſit.

¶ Corr. Rom. *Eſt apud Bedam 1. Corinth. 7. ex lib. 1. B. Auguſtini de ſermone Domini in monte, cap. 26.*

a Apoſtolus dicit:] *Apud B. Auguſtinum in 1. libro de ſermone Domini in monte, cap. 26. legitur:* ſed conſulamus Apoſtolum, ne quid temere dicamus. *Hic, qui ſunt in Conjugio,* inquit, *præcipio, &c. Apud Bedam vero 1. Corinth. 7.* His, qui ſunt in conjugio præcipit per Apoſtolum Dominus, uxorem, &c. *Multa vero & in hoc, & in ſequentibus capitibus,* Fieri, & Dominus, *emendata ſunt ex iiſdem B. Auguſtino, & Beda in locis indicatis.*

a C. IV.

e Beda 1. Cor. 7.
Idem *de ſermone Domini in monte, lib. 1. cap. 25.* a
(*c. an. 393. ibid.*)

f Ivo p. 8. c. 273.
FIeri f poteſt, ut vir dimittat uxorem cauſa fornicationis, quam Dominus exceptam eſſe voluit. Jam vero ſi nec illi nubere conceditur, vivo viro, a quo receſſit, neque huic alteram ducere viva uxore, quam dimiſit, multo minus fas eſt illicita cum quibuslibet ſtupra committere.

C. V. *Ab uxore dimiſſus, vel dimiſſa a viro, ad pœnitentiam redigantur, niſi aut continentes vivere, aut ſibi reconciliari voluerint.*

g Concil. Africanum, c. 69. & Græcum, c. 105.
Item ex Concilio g Milevitano, c. 17.
(*an. 416. in Numidia.*)

h Polyc. lib. 6. tit. 4. Anſ. l. 10. c. 15. Burch. l. 9. cap. 64. Ivo p. 8. c. 200. i Matth. 19. k Corinth. 7.
PLacuit h, ut ſecundum i Evangelium, & Apoſtolicam k diſciplinam neque dimiſſus ab uxore, neque dimiſſa a marito, alteri conjungantur, ſed ita maneant, aut ſibimet reconcilientur. Quod ſi contempſerint, ad pœnitentiam redigantur. 2

¶ Pith. 1. *Redigantur.*] Additur in Concilio. *In qua cauſa Legem Imperialem petendam promulgari.*

C. VI. *Mœchatur, qui a viro dimiſſam ducere præſumit.*

l Beda 1. Cor. 7.
Item Auguſtinus *lib. 1. de ſerm. Domini in monte, c. 15.* l
(*c. an. 393. in Africa.*)

m Sent. 4. d. 35. Ivo p. 8. c. 237. Pann. l. 7. c. 4.
DOminus m ad illud confirmandum, ut non facile dimittatur uxor, ſolam cauſam fornicationis excepit, cæteras vero univerſas moleſtias, ſi quæ forte extiterint, jubet pro fide conjugali, pro caſtitate fortiter ſuſtineri. Et mœchum dixit etiam virum, qui eam duxerit, quæ ſoluta eſt a viro.

C. VII. *Adultera probatur, quæ vivente viro alteri nubit.*

Item Hieronymus *ad Amandum* a *Presbyterum.*
(*forte c. an. 388. in Palæſtina.*)

o Polyc. lib. 6. tit. 4. Ivo p. 8. c. 239. a al. perſuaſionem] orig. p alioe. & parentum contumeliae.
OMnes n cauſationes Apoſtolus amputans, apertiſſime definivit, vivente viro eſſe adulteram mulierem, ſi alteri nupſerit. Nolo mihi proferas raptoris violentiam, matris perſuaſionem a, patris auctoritatem, propinquorum catervam, ſervorum inſidias, atque contemptum p, damna rei familiaris. Quamdiu vivit vir, licet adulter ſit, licet ſodomita, licet flagitiis omnibus coopertus, & ab uxore propter hæc ſcelera derelictus, maritus ejus reputatur, cui alterum virum accipere non licet. Nec Apoſtolus hæc propria auctoritate decernit, ſed Chriſto in ſe loquente

q Matth. 19.
Chriſti verba ſecutus eſt, qui ait in Evangelio q: *Qui dimiſerit uxorem ſuam, excepta cauſa fornicationis, facit eam mœchari: & qui dimiſſam acceperit, adulter eſt.* Unde & Apoſtoli grave eſſe conjugii ſarcinam intelligentes: *Si ita eſt,* inquiunt, *non expedit homini uxorem accipere.* Ad quos Dominus: *qui poteſt,* inquit, *capere, capiat.* Statimque ſub exemplo trium eunuchorum virginitatis infert beatitudinem, quæ nulla carnis lege tenetur. ß

¶ Corr. Rom. a Amandum] *Sic in pleriſque vetuſtis. Nam in vulgatis erat,* Damaſum. *Sunt autem aliqua in hoc capite emendata ex ipſo originali, ubi gloſſa non obſtitit.*

ß muſtur] *Poſt hæc verba apud B. Hieronymum ſequitur* c. non ſatis. 34. *quæſt.* 1. & 2.

C. VIII. *Mulieri fideli, quæ virum adulterum dimiſit, alii nubere non licet.*

Item ex Concilio Elibertino, *cap. 9.*
(*an. 305. in Hiſpania.*)

r Burch. lib. 9. cap. 63. Ivo p. 8. c. 199. a duxerit] orig.
FIdelis r a fœmina, quæ adulterum maritum reliquerit fidelem, & alterum duxit a, prohibeatur, ne ducat. Si autem duxerit, non prius accipiat communionem, quam is, quem reliquit, de ſeculo exierit, niſi neceſſitas infirmitatis dare compulerit.

¶ Pith. 2. *Fidelis.*] Ambroſ. *Comment. in Lucam* 1. 16. Hieron. *in cap. 19. in Matth. de obitu Fabiolæ, & in Epiſt. ad Amandum, & Oceanum,* Chryſoſt. *Homil. 7. in Matth.* Orig. *tradit. 7. in Matth.*

C. IX. *Ad pœnitentiam eſt cogendus, qui multis nuptiis copulatur.*

Item ex Concilio Martini Papæ, *id eſt,* ex *Cap. Martini Bracarenſis, c. 80.*
(*c. an. 572. ibid.*)

t Burc. l. 9. c. 20. Ivo p. 8. c. 138. & 332.
SI t quis fuerit multis nuptiis copulatus, pœnitentiam agat. Converſatio autem, & fides pœnitentiæ tempus comprehendat. a

¶ Corr. Rom. a Comprehendat.] *In originali, & apud Ivonem eſt,* compendiat tempus. *Apud Burchardum corrupte,* compendit. *Et in Concilio Neocæſarienſi, cap. 3. ſupra, 31. quæſt. 1.* de his; *unde hoc ſumptum eſt, legitur,* abbreviat. *Sed ob gloſſam non eſt mutatum.*

C. X. *Qui ob fornicationem uxorem dimittit, & aliam ducit, mœchari probatur.*

Item Auguſtinus *de adulterinis conjugiis, lib. 1. cap. 9.*
(*c. an. 419. in Africa.*)

u Ivo p. 8. c. 252.
QUemadmodum u non recte dici poteſt, ſi ergo neſcit homo, non peccat (ſunt enim etiam peccata ignorantium, quamvis minora, quam ſcientium) ita non recte dici poteſt, ergo ſi cauſa fornicationis dimiſerit vir uxorem, & aliam duxerit, non mœchatur. Eſt enim mœchatio etiam eorum, qui alias ducunt relictis propter fornicationem prioribus, ſed utique minor, quam eorum, qui non propter fornicationem dimittunt, & alteras ducunt.

2 pars. Gratian. *Sunt enim in fornicatione gradus, ut ſicut gravius peccat adulter, quam fornicator, ſic gravius delinquit, qui nec ſua dimiſſa alteram ducit, eo, qui ſuam dimittens, aliam cognoſcit: gravius quoque, qui uxorem habens ad conjugem proximi ſui accedit, quam qui non habens uxorem, virum alterius violat, vel uxoratus ad ſolutam accedens. Sed omnes hos inceſtuoſi tranſcendunt: quos vincunt contra naturam delinquentes.*

C. XI.

Unde Auguſtinus *de adulterinis conjugiis.*
(*forte c. an. 419. ibid.*)

x Sent. 4. d. 38. Ivo p. 8. c. 110.
ADulterii x malum vincit fornicationem; vincitur autem ab inceſtu. Pejus eſt enim cum matre, quam cum aliena uxore concumbere. Sed omnium horum eſt peſſimum, quod contra naturam fit, ut ſi vir membro mulieris non ad hoc conceſſo voluerit uti. Uſus enim naturalis, ſi ultra modum prolabitur, in uxore quidem veniale eſt, in meretrice damnabile. Sed iſte, qui eſt contra naturam, execrabiliter fit in meretrice, ſed execrabilius in uxore. Tantum valet ordinatio creatoris, & ordo creaturæ, ut in rebus ad utendum conceſſis, etiam cum modus exceditur, longe ſit tolerabilius, quam in eis, quæ conceſſa non ſunt, vel unus, vel rarus exceſſus.

¶ Corr. Rom. *In multis vetuſtis caput hoc conjunctum eſt ſuperiori: atque in eo referuntur verba B. Auguſtini hinc inde collecta, potiſſimum ex libro de bono conjugali, cap. 8. 9. & 11. quem etiam librum citat Ivo, & Magiſter.*

C. XII. *Minus eſt ſecundum naturam coire, quam contra naturam delinquere.*

Item Ambroſius *in libro de Patriarchis, lib. 1. de Abraham, c. 6.* (*c. an. 387. Mediolani.*)

y Ivo p. 9. c. 133. z Gen. 19.
OFferebat y ſanctus Loth z filiarum pudorem. Nam etſi illa quoque flagitioſa impuritas erat, tamen minus erat ſecundum naturam coire, quam adverſum naturam delinquere. Præferebat domus ſuæ verecundiæ hoſpitalem gratiam, etiam apud barbaras gentes inviolabilem.

C. XIII.

C. XIII. *Graviora ſunt flagitia, quæ contra naturam probantur.*

Item Auguſtinus *confeſſionum lib. 3. c. 8.*
(*c. an. 400. in Africa.*)

a *Ivo p. 9. c. 105.* FLagitia a, quæ ſunt contra naturam, ubique, & ſemper deteſtanda, atque punienda ſunt: qualia Sodomitarum fuerunt. Quæ ſi omnes gentes facerent, eodem criminis reatu divina lege tenerentur: quæ non ſic fecit homines, ut ſe illo uterentur modo. Violatur quippe ipſa ſocietas, quæ cum Deo nobis eſſe debet, cum eadem natura, cujus ipſe auctor eſt, libidinis perverſitate polluitur.

C. XIV. *Turpior, & flagitioſior eſt uſus contra naturam, quam fornicationis, vel adulterii.*

Idem *contra Jovinianum, lib. 2.*
(*forte an. 419. ibid.*)

b *Ivo p. 9. c. 106.* USus b naturalis & licitus eſt in conjugio, ſicut illicitus in adulterio. Contra naturam vero ſemper illicitus, & proculdubio flagitioſior atque turpior: quem

c *Rom. 1.* ſanctus Apoſtolus c & in feminis, & in maſculis arguebat, damnabiliores volens intelligi, quam ſi in uſu naturali vel adulterando, vel fornicando peccarent.

¶ Corr. Rom. *Caput hoc neque in libro de bono conjugali, (quem contra Jovinianum ſe ſcripſiſſe B. Auguſtinus lib. 2. retractat. cap. 22. profitetur) neque in libris contra Julianum, quorum quartum citat Ivo, eſt inventum. De his tamen flagitiis agitur lib. 2. de nuptiis, & concupiſcentia, c. 19. & 20.*

C. XV. *Omnis immunda pollutio, fornicatio eſt, licet varia ſint peccata fornicantium.*

Item Iſidorus *lib. 2. de ſummo bono, cap. 39.*
(*c. an. 625. in Hiſpania.*)

NOn ſolum de commiſſa fornicatione peccatum maguet in homine, ſed ſi adhuc delectetur, atque animum teneat, proculdubio regnat. Fornicatio carnis, adulterium. fornicatio animæ, idolorum eſt ſervitus. Eſt

d *Secundum quid.* autem & ſpiritalis fornicatio, de qua d Dominus ait e:

e *Matth. 5.* *Qui viderit mulierem ad concupiſcendum eam, jam mœchatus eſt eam in corde ſuo.* Omnis immunda pollutio, fornicatio dicitur, quamvis quiſque diverſa turpitudinis voluptate proſtituatur. Ex delectatione enim fornicandi eunia gignuntur flagitia, quibus & regnum Dei clauditur, & homo a Deo ſeparatur. §. 1. Inter cætera ſeptem vi-

f *al. fornicatio maximum eſt ſcelus.* tia, vitium f fornicationis maximum ſcelus eſt. quia per carnis immunditiam templum Dei violat, & tollens membrum Chriſti, facit membrum meretricis. Sunt a autem quidam, qui ſicut animalia abſque ulla diſcretione indeſinenter libidini ſerviunt: quos ego nec mutis pecoribus comparaverim. Pecora enim cum conceperint, ultra non indulgent maribus copiam ſui.

¶ Corr. Rom. a Sunt autem) *Hæc non ſunt inventa apud Iſidorum: ſed apud Origenem hom. 5. ad c. 19. Gen. & ſimilia apud B. Hieronymum in c. 5. epiſt. ad Epheſios.*

C. XVI. *Adulterium ſecundum in pœnis obtinet locum.*

Item ex epiſtola 1 Clementis ad *Jacobum.*
(*c. an. 68. Romæ Hieroſolymam.*)

g *Sent. 4. d. 28. Ivo p. 8. cap. 99. Panor. l. 7. c. 21.* QUid 3 in omnibus g peccatis adulterio eſt gravius? Secundum nemque in pœnis obtinet locum: quoniam quidem primum illi habent, qui aberrant a Deo, etiamſi ſobrie vixerint.

¶ Corr. Rom.) *Locum hunc ex epiſtola Clementis citat Nicolaus I. in epiſtola omnibus Archiepiſcopis, & Epiſcopis in regno Lotharii, quæ incipit,* Optaremus: *& extat Romæ in Bibliotheca monaſterii Dominicanorum.*

¶ Pitu. 3. *Quid.*) Vide *c. 4. eod. de judic.*

Gratian. *His auctoritatibus evidentiſſime monſtratur, quod quicunque cauſa fornicationis uxorem ſuam dimiſerit, aliam illa vivente ducere non poterit: & ſi duxerit, reus adulterii erit.*

4 pe §. 1. *His ita reſpondetur. Hæ auctoritates de iis loquuntur, quorum continentiam carnalis infirmitas non impedit, vel de his, qui præſtantes cauſam diſſidii aliorum conjunctione ſe reddiderunt indignos.*

C. XVII.

Unde Ambroſius *ſuper 1. epiſt. Pauli ad Corinthios ad c. 7.*
(*imo Hilarius Diaconus c. an. 384.*)

h *Sent. 4. d. 35.*

i *1. Cor. 7.* UXor h 4 a viro i non diſcedat, niſi cauſa fornicationis: quod ſi diſceſſerit, aut maneat innupta, aut reconcilietur viro ſuo: & vir ſimiliter non dimittat uxorem.

n *Gloſſa ordin. al. contra locum.* Ideo n non ſubdit de viro, quod de uxore præmiſit, quia viro licet ducere aliam.

¶ Corr. Rom. *In eo Ambroſii loco pluribus verbis hoc re exponitur: ſed contrariam ſententiam affert B. Ambroſius lib. 1. de Abraham, cap. 4. & 7. quod refertur ſup. ead. quæſt. 4. nemo, & in comment. ad cap. 16. Lucæ, circa cap. 2. libri octavi, cujus pars refertur infra 33. qu. 2. c. nu, quod.*

¶ Pitu. 4. *Uxor,*) Auguſtinus *lib. de fide & operibus c. 19.* ait venialiter falli, qui ob Scripturarum obſcuritatem exiſtimant non eſſe adulterum qui dimiſſa uxore cauſa fornicationis aliam duxit. De fœminis extat Fabiolæ exemplum, quæ publicam pœnitentiam egit. Vide *can. 9.* Conc. Eliberit.

C. XVIII. *Licet ducere aliam viro, cui ſua ob infirmitatem corporis debitum reddere non valet.*

Item Gregorius III. *Bonifacio Epiſcopo, epiſt. 4.*
(*imo Gregorius II. an. 726. Romæ in Germaniam.*)

QUod propoſuiſti l, ſi mulier infirmitate correpta non valuerit debitum viro reddere, quid ejus faciat jugalis: l *Ivo p. 8. c. 98. Panor. l. 6. c. 114.*
bonum eſſet, ſi ſic permaneret, ut abſtinentiæ vacaret: ſed quia hoc magnorum eſt, ille, qui ſe non poterit continere, nubat magis: non tamen ſubſidii opem ſubtrahat ab illa, quam infirmitas præpedit, non deteſtabilis culpa excludit.

¶ Corr. Rom. *Epiſtola, in qua capitulum hoc acceptum eſt, impreſſa extat tom. 3. Conciliorum, & manuſcripta in Bibliotheca monaſterii Dominicanorum: & quæ citantur infra 33. qu. 2. cap.* quod autem, *& cap. ſequenti, videntur eſſe hujus Gregorii III.*

5 pars. Gratian. *Sed illud Ambroſii m a falſatoribus dicitur inſertum. Illud Gregorii ſacris canonibus, imo Evangelicæ & Apoſtolicæ doctrinæ penitus invenitur adverſum. Quidam vero ſententiam Ambroſii ſervare cupientes, non de qualibet fornicatione illud arbitrantur intelligi, ut ob quamlibet fornicationem vir licite dimittat uxorem, & vivente dimiſſa aliam ducat, ſed de inceſtuoſa tantum fornicatione intelligi: cum uxor videlicet aſt viro, patri, & filio fratri, & avunculo viri ſui, vel alicui ſimilium ſe conſtuprandam publice tradiderit. Hæc autem, quia viro ſuo ſe illicitam reddidit in perpetuum, duas per copulam conſanguineitatis in primum, vel ſecundum, vel tertium gradum tranſiens affinitas n, licite dimittitur, & ea vivente ſuperducitur alia. Hæc ſi quis contendat non magis viro, quam mulieri licitum eſſe, ſi vir aliarum eodem modo fornicetur, ſicut virum ab Ambroſio appellatum non ſexu, ſed animi virtute. mulierem quoque nominatam ſciunt non ſexu corporis, ſed mollitia mentis. Sed quia nulla auctoritate permittitur, ut uxore vivente alia ſuperducatur, intelligimus illud Ambroſii in ſupradicto genere fornicationis: non tamen, quod vivente dimiſſa, aliam ducere poſſit: ſed poſt mortem fornicariis, vel fornicariæ, (quorum uterque, ut ſupra dictum eſt, a corruptione lenocinii mulier appellatur) ille, qui a fornicatione mundus eſt, vir, vel mulier alteri copulari poſſunt: adulteri autem, ſi ſupervixerint, nullo modo alteri copulari poterunt.*

m *Sent. 4. d. 35. Gloſſa ordin. 1. Cor. 7.*

n *al. affinitatis.*

C. XIX. *Licitum conjugium non negetur illi, cujus uxor cum ſuo fratre dormierit.*

Sic & illud intelligitur, quod in Capitulo cujuſdam Concilii legitur. (*forte in Concilio apud Compendium c. 8. an. 756. in Gallia.*)

QUidam cum fratre cujus ſui dormivit: decretum eſt ut adulteri nunquam conjugio copulentur: illi vero, cujus uxor ſtuprata eſt, licita connubia non negentur.

¶ Corr. Rom. *Simile legitur lib. 5. Capitularium, c. 19.*

C. XX. *Disjungantur, & nunquam conjugio copulentur, qui quodlibet infra ſubjectorum admiſerint.*

Sic & illud Moguntinenſis Concilii o *intelligitur.* o *5. Capit. c. 101.*
(*an. 813. in Germania.*)

SI p quis viduam uxorem duxerit, & poſtea cum filiaſtra ſua fornicatus fuerit, ſeu cum duabus ſororibus 5, aut ſi qua cum a duabus fratribus 7, ſeu cum patre, & filio 8, ſi quis relictam fratris, ſi quis neptem, aut novercam, aut nurum, aut conſobrinam, aut filiam avunculi, aut ejus relictam, aut privignam polluerit, eos disjungi, & ulterius nunquam in conjugio copulari præcipimus.

p *Burch. l. 17. cap. 9. Ivo par. 9. c. 71. & 77. Panor. lib. 6. c. 121.*

¶ Corr. Rom. *Senſus hujus capitis eſt in* Concilio primo Moguntino, *c. 56. & II. ſub Rabano, c. 29. & lib. 5. Capitul. c. 101 ubi etiam pleraque eadem verba habentur.*

¶ Pitu. 5. *Sororibus,*) V. C. add. *concubuerit.*
6. *Cum.*) V. C. delet.
7. *Fratribus.*) Add. V. C. *mœchata fuerit.*
8. *Filio.*) Add. V. C. *fornicata fuerit.*

C. XXI. *Sororem uxoris polluens, neutram habere valet.*

Item. q (*imo ex Concilio Vermerienſi, c. 12. an. 752. in Gallia.*) q *In Conc. Vormacienſi, c. 63.*

QUi dormierit r cum duabus ſororibus, & una ex illis antea uxor fuerit, neutram ex ipſis habeat: nec ipſi adulteri unquam in conjugio copulentur. r *Sent. 4. diſt. 34. Burch. l. 17. c. 3. Ivo p. 9. cap. 69.*

C. XXII.

C. XXII. *Cauſa adulterii uxorem relinquens continentiam ſervet.*

Item illud Gregorii. (*forte c. an. 600. Romæ.*)

a *al. Hic.* 1 *Sent. 4. d. 34. Polyc. l. 6. tit. 4.* HIc vero a, qui uxores ſuas in adulterio deprehendunt, non licebit, nec eum, nec eam, aliam uxorem accipere, vel alium virum, quamdiu ambo vivunt. Si autem adultera mortua fuerit, vir ejus, ſi vult, nubat, tantum in Domino: adulteræ vero nunquam, etiamſi mortuus fuerit vir ejus, omnibus tamen diebus vitæ ſuæ acerrimæ pœnitentiæ lamenta perſolvat.

¶ Pith. 9. *Adulteræ vero.*] Eadem ratione, qua & Ambroſius in 1. *ad Corinth. 7.* illud, quod *ſup. can. 17.*

C. XXIII. *Neutram habeat, qui ſororem uxoris polluit.*

Item ex decreto Zachariæ Papæ, (*forte c. an. 744. Romæ.*)

u *Sentent. ibid. Burch. l. 19. c. 5. fol. 173.* COncubuiſti u cum ſorore uxoris tuæ? ſi fecisti, neutram habeas: & ſi illa, quæ uxor tua fuerit, conſcia ſceleris non fuit, ſi ſe continere non vult, nubat in Domino, cui vult. Tu autem, & adultera ſine ſpe conjugii permaneatis, & quamdiu vixeritis, juxta præceptum Sacerdotis pœnitentiam agite.

¶ Pith. 10. *Concubuiſti.*] Centur. *tom. 8. p. 704.*

C. XXIV. *Cum noverca, vel filiaſtra, vel ſorore ſuæ uxoris dormiens, ad conjugium pervenire non poterit: uxoris tamen eorum legitima non negantur conjugia.*

x *Ex Con. apud Vermeriæ.* *Item ex* Concilio Triburienſi x. (*imo* Varmerienſi *c. 10. & 11. an. 752. in Gallia.*)

y *Burch. l. 17. c. 11.* SI quis y cum noverca ſua dormierit, neuter ad conjugium poteſt pervenire: ſed vir ejus poteſt, ſi vult, aliam accipere, ſi ſe continere non poteſt. §. 1. Similiter ſi quis cum filiaſtra ſua, vel cum ſorore uxoris ſuæ dormierit, obſervandum eſt.

Gratian. *Quamvis illud, quod in fine Moguntinenſis Concilii ponitur, a nonnullis non de legitimo conjugio, ſed de fornicariis dictum intelligatur, videlicet ut fornicarii diſcedant ab invicem, & ſine ſpe conjugii permaneant; illud vero Gregorii ad Bonifacium, Anglicis a pro tempore permiſſum eſt: quibus B. Gregorius in quarta, & quinta generatione conjugia contrahi permiſit: alias autem nunc eſſet, cum Auguſtinus dicat in libro de ſermone Domini in monte:* Si uxorem quis habeat ſterilem, &c.

¶ Corr. Rom. a Anglicis.] *Vere hic auctor gloſſæ animadvertit, Gratianum, quod Gregorius III. ſcripſit ad Bonifacium Legatum Germaniæ pro cauſa Germanorum, retuliſſe ad id, quo multo ante B. Gregorius I. ſcripſerat ad Auguſtinum Anglorum Epiſcopum, diſpenſando cum Anglis ad fidem nuper converſis ſuper gradibus conſanguinitatis & affinitatis: & habetur infra 35. quæſt. 2. & 3. cap.* quædam lex, & *q. 5. cap.* ad ſedem.

C. XXV. *Ob infirmitatem, vel damna corporis, conjugia ſolvi non licet.*

z *ſup. ead. q. 5. ſi uxorem.* *Item* Nicolaus *ad Carolum Moguntinenſem Epiſcopum.* z. (*c. an. 860. Romæ in Germaniam.*)

a *Lib. 2. ſent. Pauli, tit. 19. in interpretatione. l. 4. c. 14. Theod. Sent. 4. d. l. 34. Anſel. l. 10. c. 27. Burch. l. 9. c. 29. Polyc. l. 6. tit. 4. Ivo 8. cap. 165. Panor. l. 6. c. 93.* HI, qui a matrimonium ſani contraxerint, & uni ex duobus amentia, aut furor, aut aliqua infirmitas acceſſerit, ob hanc infirmitatem conjugia talium ſolvi non poſſunt. Similiter ſentiendum de his, qui ob adverſariis excæcantur, aut membris truncantur, aut a barbaris ſecti fuerint.

C. XXVI. *Furioſus & furioſa matrimonium contrahere non poſſunt.*

Item Fabianus Papa. (*imo* Paulus. *lib. 2. ſent. tit. 19. a. an. Chr. 224. Romæ.*)

b *Paulus ibid. Sentent. ibidem. Polycarp. ibidem. Anſ. l. 10. c. 28. Burch. l. 9. c. 30. Ivo p. 8. cap. 168. Panor. l. 6. c. 92.* NEque b et furioſus, neque furioſa matrimonium contrahere poſſunt: ſed ſi contractum fuerit, non ſeparentur.

¶ Pith. 12. *Neque.*] Sententia Pauli ex *lib. 2. ſent. tit. 19.* cujus præcedit interpretatio.

7 pars. Gratian. *Ut ergo ex præmiſſis colligitur, non licet huic, dimiſſa uxore, aliam ducere. Manet enim inter eos quoddam vinculum conjugale, quod nec ipſa ſeparatione diſſolvitur.*

C. XXVII. *Sterilem uxorem dimittere, & cauſa fœcunditatis aliam ducere alicui non licet.*

Unde Auguſtinus *ait in libro de bono conjugali, cap. 7.* (*forte an. 401. in Africa.*)

c *Ivo p. 8. c. 234. Panor. l. 6. c. 28. & 105.* TAntum c valet illud ſociale vinculum conjugum, ut cum cauſa procreandi colligetur, nec ipſa cauſa procreandi ſolvatur. Poſſet enim homo dimittere ſterilem uxorem, & ducere aliam, de qua filios habeat, & tamen non licet.

Item c. 15. §. 1. Manet vinculum nuptiarum, etſi proles, cujus cauſa initum eſt, manifeſta ſterilitate non ſubſequatur: ita, ut jam ſcientibus conjugibus non ſe filios habituros, ſeparare ſe tamen vel ipſa cauſa filiorum, atque aliis copulare non liceat. Quod ſi fecerint, cum eis, quibus ſe copulaverint, adulterium committunt, ipſi autem conjuges manent. Plane uxoris voluntate adhibere aliam, unde communes filii naſcantur unius commixtione, ac ſemine, alterius autem jure, ac poteſtate, apud antiquos Patres fas erat. Utrum & nunc fas ſit, temere d non dixerim. d *al. nunc temere dixerim.*

C. XXVIII. *De eodem.*

Idem *lib. 1. de nuptiis, & concupiſcentia, c. 10.* (*forte an. 419. ibid.*)

USque e adeo manent inter viventes ſemel inita jura nuptiarum, ut potius ſint inter ſe conjuges, qui ab alterutro ſeparati ſunt, quam cum his, quibus aliis adhæſerunt. e *Sent. 4. d. 31. Ivo part. 8. c. 12. Panor. l. 6. c. 74.*
& paulo a poſt. §. 1. Manet inter viventes quoddam vinculum conjugale, quod nec ſeparatio, nec cum altero copulatio poſſit auferre: manet autem ad noxam criminis, non ad vinculum fœderis: ſicut apoſtata anima velut de conjugio Chriſti recedens, etiam fide perdita ſacramentum fidei non amittit, quod lavacro regenerationis accepit. Redderetur enim procul dubio redeunti, ſi amiſiſſet abſcedens. Habet autem hoc, qui receſſit, ad cumulum ſupplicii, non ad meritum præmii.

¶ Corr. Rom. a Et paulo poſt.] *Apud B. Auguſtinum hic continetur c.* denique, *ſupra 31. qu. 1. Addita vero nonnulla ſunt, & emendata in hoc capite ex ipſo originali, quemadmodum & in præcedenti.*

AN INFIDELEM SUB PRÆMISSA CONDITIONE LICEAT ALICUI FIDELIUM IN CONJUGEM DUCERE.

QUÆSTIO VIII.

CUm itaque probatum ſit, quod hic uxorem ſuam dimittere, & aliam ducere non poteſt, quæritur, ſi liceat ei hac conditione petere, ut infidelem ad fidem adducat? Quod non poſſe fieri Auguſtinus aſſerit in l. 1. de adulterinis conjugiis, cap. 24. ita dicens: (c. an. 419. in Africa.)

Cap. Unic. *Non debet aliquis a continentiæ voto recedere, etiamſi infidelis Chriſtianam ſe fieri polliceatur.*

NOn a ſolum mœchandum non eſt [quod facit non quidam, ſed omnis, qui dimittit uxorem ſuam, & ducit alteram, etſi propterea duxerit, ut faciat Chriſtianam] ſed, etiam quiſquis non alligatus uxori continentiam Deo voverit, nullo modo debet iſta compenſatione peccare, ut ideo credat uxorem ſibi eſſe ducendam, quia promiſit, quam nuptias ejus appetit, futuram ſe eſſe Chriſtianam. Quod enim cuiquam, antequam voviſſet, licebat, cum id ſe nunquam facturum voverit, non licebit: ſi tamen id voverit, quod vovendum fuit, ſicuti eſt perpetua virginitas, vel poſt experta connubia ſolutis a vinculo conjugali, vidualis caſtitas, ſeu ex conſenſu viventibus b, & carnalia debita ſibi invicem relaxantibus fidelibus, caſtiſque conjugibus (quorum alterum ſine altera, vel alteram ſine altero vovere fas non eſt) jugis continentia. Hæc ergo, & ſi qua alia ſunt, quæ rectiſſime voventur, cum hominis voventur, nulla conditione rumpenda ſunt, quæ ſine ulla conditione voverunt. a *Ivo p. 8. c. 71.* b *al. viventibus.*

¶ Corr. Rom. a Val poſt.] *Hic locus in vulgatis B. Auguſtini codicibus, & etiam apud Ivonem uſque ad verſ.* Hæc ergo, *paulo aliter habet.*

CAUSA XXXIII.

QUidam vir maleficiis impeditus, uxori ſuæ debitum reddere non poterat. Alius interim clanculo eam corrupit, a viro ſuo ſeparata, corruptori ſuo publice nubit: crimen, quod admiſerat, corde tantum Deo confitetur: redditur huic facultas cognoſcendi eam: repetit uxorem ſuam: qua recepta, ut expeditius orationi vacaret, & ad carnes agni purius c accederet, continentiam ſe ſervaturum promiſit: uxor vero conſenſum non adhibuit. c *al. purus.*

1. *Hic primum quæritur, an propter impoſſibilitatem coeundi a viro ſuo aliqua ſit ſeparanda?*
2. *Secundo, an poſt ſeparationem ei nubere valeat, cum quo prius fornicata eſt?*
3. *Tertio, ſi ſola confeſſione cordis crimen poſſit deleri.*
4. *Quarto, ſi tempore orationis quis valeat reddere conjugii debitum.*
5. *Quinto, an vir ſine conſenſu uxoris continentiam vovere poſſit, vel ſi uxoris, vel rerum ſuarum licentiam vovendi ab eo extorquere valeat.*

AN PROPTER IMPOSSIBILITATEM COEUNDI, A VIRO SUO ALIQUA SIT SEPARANDA.

QUÆSTIO I.

1 pſ. QUod autem propter impoſſibilitatem reddendi debitum mulier a viro ſuo ſeparari non poſſit, auctoritate Evangelica, & Apoſtolica probatur. Sic enim Chriſtus ait in Evangelio: Nulli licet dimittere uxorem ſuam,
a Matth. 19. niſi cauſa fornicationis a: vel quando alter eorum (ſicut Augu-
b ſupr. 28. q. 1. cap. idololatria. §. item ſi infidelitas. ſtinus b exponit) fornicatus fuerit, vel ad quam alter alterum pertrahere voluerit. Item Apoſtolus c: Mulier, quanto tempore vivit vir ejus, alligata eſt legi ipſius, non lege ſibi reddendi debitum, ſed non transferendi ſe ad alium. Item d:
c Rom. 7.
d 1. Cor. 7. His, qui matrimonio juncti ſunt, præcipio non ego, ſed Dominus, uxorem a viro non diſcedere, niſi cauſa fornicationis: Evangelica itaque, & Apoſtolica auctoritate prohibetur mulier a viro ſuo diſcedere, niſi ob cauſam illam conſtitutiſſimam: qua interveniente ſi diſceſſerit, oportet eam manere innuptam, aut reconciliari viro ſuo. Unde datur intelligi, quod impoſſibilitas reddendi debitum non facit conjugii diſſidium. §. 1. His ita reſpondetur: conjugium confirmatur officio, ut ſupra 1 probatum eſt: poſtquam vero officio confirmatum fuerit, niſi cauſa fornicationis, non licet viro uxorem dimittere, vel uxori a viro diſcedere. Verum antequam confirmetur, impoſſibilitas officii ſolvit vinculum conjugii.

¶ Corr. Rom. 1 Ut ſupra] Videtur indicari c. non dubium, & c. cum ſocietas. ſupr. 27. q. 2. de quo ut ibi notatum eſt.

C. I. *Liceat mulieri alteri nubere, quam ob frigiditatem vir cognoſcere non poterit.*

Unde ſcribit Gregorius *Joanni* 2 *Ravennati Epiſcopo.*
(imo Rabanus Archiepiſcopus ad Heribaldum an. 853. e Germania in Galliam.)

a ſupr. 27. q. 2. quod autem. Sent. 4. diſt. 34. Burch. l. 9. c. 42. Ivo p. 8. c. 128. Pann. l. 6. c. 115. Anſ. l. 10. c. 26. Capit. 6. 107. 55. Ivo p. 8. c. 80. QUod autem e interrogaſti de his, qui matrimonio juncti ſunt, & nubere non poſſunt, ſi ille aliam, vel illa alium ducere poſſit? De quibus ſcriptum eſt: Vir, & mulier, ſi ſe conjunxerint, & poſtea dixerit mulier de viro, quod non poſſit coire cum ea, ſi poteſt probare per juſtum judicium, quod verum ſit, accipiat alium. Si autem ille aliam acceperit, ſeparentur.

¶ Corr. Rom. 2 Joanni] Perpendenda ſunt, quæ ſunt notata in hoc idem caput ſupra 27. q. 2.

C. II.

Item ex epiſtola ejuſdem. (forte Gregorius II. ad Joannem Ravennatem Archiepiſcopum c. an. 725. Roma in Æmiliam.)

f Sentent. ibid. Polyc. l. 6. tit. 4. Anſ. l. 10. c. 25. Burch. l. 9. c. 44. Ivo p. 8. c. 182. Pann. l. 6. c. 116. ex Greg. II.
g al. ratione. REquiſiſti f a de his, qui ob cauſam frigidæ naturæ dicunt ſe non poſſe invicem operam carnis dantes commiſceri. Iſte vero ſi non poteſt ea uti pro uxore, habeat eam quaſi ſororem. Quod ſi retinaculum conjugale voluerint reſcindere, maneant utrique innupti. Nam ſi huic non poterit concordare naturaliter, quomodo alteri conveniet? Si igitur vir aliam vult uxorem accipere, manifeſta patet cauſa g, quia ſuggerente diabolo odit ſociam, exoſam eam habuit, & idcirco eam dimittere mendaci falſitate molitur. Quod ſi mulier cauſatur, & dicit: Volo eſſe mater, & filios procreare, & uterque eorum ſeptima manu propinquorum tactis ſacroſanctis reliquiis jurejurando dicat, ut nunquam per commixtionem carnis conjuncti una caro effecti fuiſſent, tunc videtur mulierem ſecundas nuptias contrahere poſſe. Humanum h dico
h Rom. 6. propter infirmitatem carnis eorum. Vir autem qui frigidæ naturæ eſt, maneat ſine conjuge. Quod ſi 3 & ille aliam copulam acceperit, tunc hi, qui juraverint, perjurii crimine rei teneantur, & pœnitentia peracta priora cogantur recipere connubia.

¶ Pith. 1. Requiſiſti.] Citatur cap. 5. ext. de frigid. & maleſic.

2 Volo eſſe.] c. ult. ext. de condit. appoſ.

3 Quod ſi, &c.] At poteſt quis maleficiis impediri a congreſſu unius, non etiam alterius.

i Sent. 4. d. 34. 2 pars. Gratian. Hoc i autem ſervari præcipitur, cum uterque idem fatetur. Cæterum ſi vir affirmat, ſe reddidiſſe debitum uxori, & illa diffitetur, cui potius fides habenda ſit, merito quæritur.

C. III. *In veritate viri conſiſtat, ſi mulier negat ſe cognitam ab eo.*

De hic in Concilio apud Compendium habito *ita ſtatutum eſt.* (an. 756. in Gallia.)

k Sentent. ibid. Burch. l. 9. c. 42. Ivo par. 8. c. 180. Pann. l. 6. c. 119. SI 4 quis accepit k uxorem, & habuit eam aliquo tempore, & ipſa fœmina dicit, quod nunquam coiſſet cum ea: & ille vir dicit, quod ſic fecit, in veritate viri conſiſtat: quia vir caput eſt mulieris.

¶ Pith. 4. Si quis.] Citatur ex decretis in cap. 6. ext. de Deſponſ. impub.

3 pars. Gratian. Ecce, quod impoſſibilitas reddendi debitum vinculum ſolvit conjugii. Sed hoc de naturali impoſſibilitate ſtatutum eſt. Hæc autem, maleficio impedimento, non frigiditate naturali debitum conjugale prohibente, a viro ſuo ſeparata eſt. Unde quæritur, ſi liceat ei etiam in hoc caſu a viro ſuo diſcedere, & alii ſe copulare.

C. IV. *Quid de his, qui maleficiis impediti, coire non poſſunt.*

De his ita ſcribit Hincmarus 5 Rhemenſis Archiepiſcopus. (an. 860. in Gallia.)

SI l per ſortiarias, atque maleficas 1 occulto, ſed nunquam injuſto Dei judicio permittente, & diabolo præparante, concubitus non ſequitur, hortandi ſunt, quibus
l Sentent. ibid. Ivo p. 8. c. 194. Pann. l. 6. c. 117. iſta eveniunt, ut corde contrito, & ſpiritu humiliato, Deo, & Sacerdoti de omnibus peccatis ſuis puram confeſſionem faciant, & profuſis lachrymis, & largioribus eleemoſynis, & orationibus, atque jejuniis Domino ſatisfaciant, & per exorciſmos, ac cætera Eccleſiaſticæ medicinæ munia m, miniſtri Eccleſiæ, tales, quantum Dominus annuerit, qui
m al. monimenta. Abimelech, ac domum ejus Abrahæ orationibus ſanavit, ſanare procurent. Quod ſi forte ſanari non potuerint, ſeparari valebunt: ſed poſtquam alias nuptias expetierint, illis in carne viventibus, quibus juncti fuerant, prioribus, quos reliquerant, etiamſi poſſibilitas concumbendi eis reddita fuerit, reconciliari nequibunt.

¶ Corr. Rom. 1 Maleficas] In vulgatis ſequebatur, artes: quæ vox abeſt a pleriſque vetuſtis codicibus, et cæteris collectoribus.

¶ Pith. 5. Hincmarus.] in lib. ad quæſt. 13. de Matrimonio Lotharii Regis.

Gratian. Sed in hoc videtur contrarius promiſſo capitulo Gregorii. Ibi enim poſt poſſibilitatem redditam jubentur ſeparari ab eo, cui ſecundo nupſerat, & redire ad primum. Hic autem viventi ei, cui ſecundo copulata fuerat, primo reconciliari non poterit.

AN POST SEPARATIONEM EI NUBERE VALEAT, CUM QUA PRIUS FORNICATA EST.

QUÆSTIO II.

n

1 pſ. QUod autem ei, cum qua prius fornicata fuerat, poſt ſeparationem nubere poſſe, ſuperius probatum eſt. Mortuus eſt enim ſibi vir ejus. Ex quo, judicio Eccleſiæ ab eo ſeparata, ab ejus lege ſoluta eſt. Unde juxta o
o 1. Cor. 7. Apoſtolum nubat, cui vult, tantum in Domino. §. 1. Sed quæritur, ſi ſine Eccleſiaſtico judicio, nulla cauſa diſſidii rationabiliter probata ab eo diſceſſiſſet, an eſſet cogenda redire ad eum. De hoc ita ſtatutum eſt in Concilio Carthaginenſi,
p al. 25. cui interfuit Auguſtinus. cap. 30. p (imo in Concilio Agathenſi, c. 25. an. 506. in Gallia.)

C. I. *Non liceat alicui uxorem dimittere, niſi cauſa diſſidii primum Eccleſiæ probetur.*

q Ivo p. 8. c. 291. & 328. Pann. l. 6. c. 106. SEculares q, qui conjugale conſortium nulla 1 graviori culpa dimittunt, vel etiam dimiſerunt, & nullas cauſas diſſidii probabiliter proponentes, propterea ſua matrimonia dimittunt, ut aut illicita, aut aliena præſumant: ſi antequam apud Epiſcopos comprovinciales diſſidii cauſas dixerint, & priuſquam in judicio damnentur, uxores ſuas abjecerint, a communione ſanctæ Eccleſiæ, & populi cœtu, pro eo quod fidem, & conjugia maculant, excludantur.

¶ Corr. Rom. Etiam in codicibus manuſcriptis, & apud Ivonem part. 8. c. 328. citatur ex Concilio Carthaginenſi, in quo nulla invenitur eſt, ſed in Agathenſi, cap. 25. (ex quo citat Ivo eadem part. 8. capit. 291.) & Capitular. 7. c. 309.

1 Nulla.] In recentioribus Conciliorum editionibus in Concilio Agathenſi legitur, ſine graviori: in Capitularibus, abſque graviori: ſed in antiquis editionibus Pariſienſibus Conciliorum, & duobus codicibus Vaticanis, conſortium graviori.

C. II. *Lex divina prohibet virum uxorem dimittere, niſi cauſa fornicationis.*

Item Ambroſius *ſuper Lucam, ad c. 16.* (an. 376. Mediolani.)

AN, quod in ſubditos nefas eſt, in comparem fas eſt? dimittis ergo uxorem quaſi 1 jure, ſine crimine, & putas id tibi licere, quia lex humana non prohibet? Sed divina prohibet. Qui hominibus obſequeris, Deum verere: audi legem Domini, cui obſequuntur etiam, qui leges ferunt: Quod r Deus conjunxit, homo non ſeparet.
r Matth. 19.

¶ Corr. Rom. 1 Quaſi jure.] Sic etiam in vulgatis B. Ambroſii codicibus. In tribus Gratiani manuſcriptis eſt, quam ſcis vivere ſine crimine.

C. III. *Abſque cauſa cognitione a viro ſuo dimiſſa, ad omnia reſtituatur.*

Item Nicolaus Papa *Carolo Regi.* (imo Iſidor. Merc. c. an. 800.)

s In præfatione Iſidori in volumen Conciliorum.
t al. de. HIſtoria s Eccleſiaſtica ab Euſebio Cæſarienſi Epiſcopo conſcripta, de muliere quadam, quæ pro t caſtitate a marito

meritum accuſabatur, ait: *Præceptum eſt ab Imperatore lege lata, ut primo pernoctaretur ei cum familiarem liberi dimitteret ordinare: tunc demum reſpondere objectis: Hoc enim*
g ib. inferunt. *leges g tam Eccleſiaſticæ, quam vulgares, publicæque præcipiunt*. §. 1. Si autem de mulieribus, & ſecularibus viris hæc conſtituta ſunt, multo magis Eccleſiaſticis hominibus, & Sacerdotibus ſunt concaſſa.

¶ Corr. Rom. *Hujus mulieris meminit Juſtinus in prima Apologetica pro Chriſtianis, & Euſebius Eccleſiaſticæ hiſtoriæ l. 4. cap. 17. Verba quidem hujus capitis in epiſtolis Nicolai impreſſis, aut manuſcriptis non ſunt inventa: ſed habentur fere eadem in præfatione Iſidori in ſuam canonum collectionem. Præſtat tamen Juſtinum, & Euſebium adire. Fortaſſe autem in hoc cap. tenuiſſe eſt titulus in ſequenti.*

C. IV. *Niſi poſt reſtitutionem, neque de conjugii fœdere, neque de adulterii crimine, inter virum, & uxorem judicium eſt agitandum.*

Item Nicolaus Papa in *epiſtola Carolo Regi*. (an. 868. Romæ in Galliam.)

h Polyc. l. 6. t. 4. Burch. l. 9. c. 13. Ivo par. 8. c. 136. Rhegino lib. 2. Chronographiæ. i al. ratione patet. k al. Inter quos] orig.

h Sive i de conjugii fœdere, ſive de adulterii crimine k judicium agitandum ſit, nulla ratio l patitur Thietbergam cum Lothario poſſe inire conflictum, vel legitimum controverſiæ ſubire certamen, niſi prius ad tempus fuerit reddita ſuæ poteſtati, & conſanguineis propriis libere ſociata. Itaque & etiam locus providendus eſt, in quo nulla ſit vis multitudinis formidanda, & non ſit difficile teſtes producere, vel cæteras perſonas, quæ tam a ſanctis canonibus, quam a venerandis Romanis legibus in hujuſmodi controverſiis requiruntur.

¶ Corr. Rom. *Epiſtola, ex qua acceptum eſt hoc caput, habetur Romæ in codice monaſterii Dominicanorum, & in ea aliqua ſunt addita, & emendata.*

§ pars. Gratian. *In hoc capite, quamvis videatur cauſa expoſita, quare ſua auctoritate non liceat alicui uxorem dimittere, qua ceſſante, ipſa quoque prohibitio ceſſare videtur; tamen quia ipſa ſeparatio pœna eſt, & pœna nulli eſt inferenda, niſi per judicem, generaliter hoc intelligendum eſt, ut ſive ob cauſam præmiſſam, ſive nulla cauſa exiſtente, non liceat alicui ſua auctoritate uxorem dimittere. Quod etiam de pœna homicidii, vel qualibet alia intelligendum eſt.*

C. V. *Conjugia penitus interdicantur his, qui ſuas conjuges occidunt.*

Unde Nicolaus Papa *ſcribit Rodulpho Bituricenſi Archiepiſcopo*. (c. an. 864. Romæ in Galliam.)

l Sent. 4. d. 38. Ivo p. 8. c. 145. Pann. l. 7. c. 25.

INterfectores l ſuorum conjugum ſine judicio, cum non addis, adulterarum, vel aliquid hujuſmodi, quid aliud habendi ſunt quam homicidæ, ac per hoc ad pœnitentiam redigendi? Quibus penitus conjugium denegatur, exceptis adoleſcentibus, de quibus eſt beati Leonis Papæ
m Infra, eod. in adoleſcentia.
XXV. m regula in Decretalibus, immo indulgentia obſervanda.

¶ Corr. Rom. n XXV.] *Hæc eodem numero habetur in codice canonum inter decreta, ſive regulas Leonis.*

n Sent. ibid.

Gratian. *In hoc capite videtur Nicolaus o permittere maritis, cauſa adulterii, vel alterius hujuſmodi criminis, uxores ſuas interficere. Sed Eccleſiaſtica diſciplina ſpirituali gladio, non materiali criminoſos ferire jubet: illo videlicet gladio, quo o Petrus jubetur mactare, & manducare. De quo*
o Act. 10. p Matth. 10.
etiam Chriſtus ait in Evangelio p: Non veni pacem mittere in terram, ſed gladium.

C. VI. *Non licet alicui uxorem ſuam adulteram occidere.*

Hinc idem Nicolaus *ſcribit Albino Archiepiſcopo*. (c. an. 865. Romæ in Germaniam.)

q Sentent. ibid. Polyc. l. 6. tit. 10. Ivo p. 8. c. 124. & 333. Pann. l. 7. c. 24.

INter q hæc ſanctitas veſtra addere ſtuduit, ſi cujus uxor adulterium perpetraverit, utrum marito illius liceat ſecundum mundanam legem eam interficere. Sed ſancta Dei Eccleſia mundanis nunquam conſtringitur legibus: gladium non habet, niſi ſpiritualem: non occidit, ſed vivificat.

C. VII. *Pœnitentia ejus, qui proprium abſque cauſa peremit uxorem.*

Item Pius Papa. (forte c. an. 158. Romæ.)

r Sentent. ibid. Burch. l. 6. c. 37. Ivo p. 10. c. 166. Anſ. l. 10. c. 56. Synodo 5. Capit. c. 149. s al. &.

QUicunque r propriam uxorem abſque lege, vel s ſine cauſa, & certa probatione interfecerit, aliamque duxerit uxorem, armis depoſitis, publicam agat pœnitentiam: & ſi contumax fuerit, & Epiſcopo ſuo inobediens extiterit, anathematizetur, quouſque conſentiat. Eadem lex erit illi, qui ſeniorem ſuum interfecerit.

C. VIII. *Pœnitentia Haſtulphi, qui uxorem ſuam interfecit.*

Item Stephanus Papa V. *Haſtulpho*. (imo Paulinus Forojulienſis Epiſcopus ad Haſtulfum, an. 794. in Germania.)

t Burch. lib. 6. cap. 40. Ivo p. 8. cap. 146. Pannor. l. 7. c. 20.

ADmonere t a te cum lacrymis, & multo gemitu cordis curamus, fili Haſtulphe: ſed non filius debes dici, qui tam crudeliter infaliæ homicidium perpetraſti. Nam occidiſti uxorem tuam, partem corporis tui, legitimo matrimonio tibi ſociatam, ſine cauſa mortis, non tibi reſiſtentem, non inſidiantem quoquo modo vitæ tuæ. Non inveniſti eam cum alio viro peſſimam rem facientem: ſed concitatus a diabolo, impio furore inflammatus, latronum more atrociter eam gladio tuo, crudelior omni beſtia interemiſti: & nunc poſt mortem ejus addis iniquitatem ſuper iniquitatem, filiorum tuorum improbus prædo. Qui matri non pepercitis, & filios tuos orphanos feciſti, inducere ſuper eam vis mortis cauſam poſt mortem per unum homicidam, & reprobum teſtem accuſare vis mortuam. Quoniam nec Evangelium, nec alia divina, humanaque lex unius teſtimonio etiam idonei quempiam condemnat, vel juſtificat: quanto magis per iſtum flagitioſiſſimum, & ſceleſtum nec illa vive debuit condemnari, nec a u te poſt ejus mortem accuſari? Prius cauſæ criminis ſubtiliter erat inveſtiganda: & tunc, ſi ita fuiſſet inventa, ſecundum legis tenorem debuit accipere ultionis vindictam. Nam ſi verum (quod abſit) fuiſſet, ſicut ille adulter mentitus eſt, poſt ſeptem annos peracta pœnitentia dimittere eam per approbatam cenſuram poteras, ſi voluiſſes: occidere
u Ezech. 33.
tamen eam nullatenus debuiſti. Non enim vult Deus mortem peccatoris, ſed ut convertatur ad pœnitentiam, & vivat. Ideirco placeat tibi conſilium noſtrum, & hoc fac, quod melius tibi, leviuſque videri poteſt: miſerere animæ tuæ, ut non ſis tu tibimet ipſi homicida. Relinque quapropter,
x al. malignum.
te rogemus, hoc malum x ſeculum, quod te traxit ad nequiſſimum peccati facinus: ingredere monaſterium, humiliare ſub manu Abbatis, & multorum fratrum precibus ad-
y al. ſupplici.
jutus, obſerva cuncta ſimplici y animo, quæ tibi fuerint imperata, ſi forte ignoſcat infinita Dei bonitas peccata tua, & refrigeret animam tuam, priuſquam crucieris perpetuis flammis. Hoc levius, & melius tibi eſſe certiſſime ſcias. Sin autem publicam pœnitentiam, permanens in domo tua vel in hoc mundo vis agere (quod pejus tibi, & durius, & gravius eſſe non dubites) ita, ut agere debes, exhortamur, omnibus diebus, quibus pœnitere debes, vinum, & ſiceram z non bibas, carnem nullo unquam tempore comedas, præterquam in Paſcha, & in die Natalis Domini: in pane, & aqua, & ſale pœnitentiam age: in jejuniis, & vigiliis, & orationibus, & eleemoſynis omni tempore perſeveres: arma nunquam cingere, nec in quolibet loco litigare præſumas. Uxorem nunquam ducere, concubinam non habere, nec adulterium committere audeas: in balneo nunquam laveris, in conviviis lætantium nunquam te miſceas, in Eccleſia ſegregatus ab aliis Chriſtianis poſt oſtium, & poſtes humiliter te repone, ingredientium, & egredientium ſuppliciter orationibus commenda te, communione corporis, & ſanguinis Domini cunctis diebus vitæ tuæ indignum te exiſtimes: in ultimo tamen exitu vitæ tuæ dia, ſi metueris, pro viatico, ſi ſit, qui tribuat, tuntummodo veraliter ut accipias, tibi concedamus. Sunt & alia multa, quæ tibi nimis duriora, & ſatis veriora uxor juſto magnum pondus peccati, tolerare, adjiciendo. Sed ſi hæc omnia, quæ tibi miſericorditer ſupra dicta ſunt, perfecto corde, Domino auxiliante, feceris, & cuſtodieris, confidimus de immenſa Dei clementia remiſſionem habiturum te tuorum peccatorum, & ſecundum dictum a juſti, bonique paſtoris reſolvet te ſancta Eccleſia
a ul. imperium.
ab hoc vinculo peccati in terra, ut per ipſius gratiam, qui eam ſuo ſanguine acquiſivit, ſolutus ſis in cœlis. Sin autem aliter feceris, & ſanctæ matris Eccleſiæ tam ſalubrem admonitionem deſpexeris, ipſe tibi ſis judex, & in laqueo diaboli, quo teneris tenetis, permanebis, & ſanguis a tuus ſuper caput tuum: nos alieni a conſortio
a Oſee 4.
tuo pro aliorum filiorum Dei ſalute, ipſo opitulante, omni ſollicitudine otiamur deſudare, & Domini miſericordiam attentius quotidie implorare.

¶ Corr. Rom. a Nec a te] *Apud Burchardum, & Ivonem legitur*, nec te poteris poſt mortem ejus excuſari.

¶ Ibid. a. *Admonere*.] Ex Epiſtola Paulini Forijulienſis Epiſcopi ad Haſtulfum, Burch. *lib. 6. c. 40. in Panit. Rom.*

z. Et ſiceram,] *& omnem ſiceram*. c. 56. & 58. Tribur. Concilii.

C. IX. *Potius uxore vivente aliam ducat quis, quam humanum ſanguinem fundat.*

Item Auguſtinus *de adulterinis conjugiis lib.* 2. c. 15. (c. an. 419. in *Africa*.)

b Ivo p. 8. c. 241. Pann. l. 7. c. 27.

SI b (quod verius dicitur) non licet homini Chriſtiano adulteram conjugem occidere, ſed tantum dimittere; quis eſt tam demens, qui dicat ei, fac quod non licet, ut liceat tibi, quod non licet? Cum enim utrumque ſecundum legem Chriſti illicitum ſit, ſive adulteram occidere, ſive illa vivente alteram ducere, ab utroque abſtinendum eſt, non illicitum pro illicito faciendum. Si enim facturus eſt,

quod non licet, jam faciat adulterium, & non faciat homicidium, ne vivante uxore ſua alteram ducat, & non humanum ſanguinem fundat. Quod ſi eſt utrumque nefarium, non debet alterum pro altero perpetrare, ſed utrumque vitare.

§ 2. Gratian. *In premiſſis auctoritatibus quidem prohibentur adulteras conjuges ſuas occidere: ſed permittitur poſt ſeptem annorum pœnitentiam eis illas dimittere. Si autem illas interfecerint, jubentur ſine ſpe conjugii perpetuo manere: niſi forte propter lapſum juvenilis incontinentiæ ad matrimonia contrahenda eis miſericordia impendatur. Clericis autem conceditur, ſi uxores eorum peccaverint, ſine morte acerbitate habere eas in cuſtodia, & ad jejunia eas cogere: non tamen uſque ad necem affligere.*

C. X. *Clerici, ſi uxores eorum peccaverint, præter necem eas domi cuſtodiant, & ad ſalutaria eas cogant jejunia.*

Unde in Toletano Concilio I. c. 7. legitur.
(an. 400. in Hiſpania.)

a Ivo p. 8. c. 283. PLacuit, ut ſi quorumcunque Clericorum uxores peccaverint, ne forte licentiam peccandi plus habeant, accipiant mariti earum hanc poteſtatem, præter necem cuſtodiendi, ac ligandi in domo ſua, ad jejunia ſalutaria, non mortifera eas cogentes: ita ut invicem ſibi Clerici pauperes ſolatium ferant, ſi ſervitia forte non habeant. Cum uxoribus autem ipſis, quæ peccaverint, non ſimul ſumant, niſi forte ad timorem Dei acta pœnitentia revertantur.

§ 3. Gratian. *Nunc autem quæritur, quare ſit ſacris canonibus inſtitutum, ut poſt ſeptem annos pœnitentes in priſtinum ſtatum revocentur.*

C. XI. *Quare ſit inſtitutum poſt ſeptem annos in priſtinum ſtatum pœnitentes redire.*

d al. Maſſonum. *De hoc item ſcribit Iſidorus ad Maſſonem d Epiſcopum in præfatione ad librum de ſummo bono.*
(an. 603. in Hiſpania.)

e Rabanus l. pœn. c. 1. Polyc. l. 4. c. 39. Anſ. l. 8. cap. 17. Ivo p. 8. c. 358. & p. 15. c. 91. HOc e ipſum, quod canonum cenſura poſt ſeptem annos remeare pœnitentem in priſtinum ſtatum præcepit &c. *ut intractatu ordinandorum de lapſis,* non hoc ex electione proprii arbitrii ſancti Patres, ſed potius ex ſententia divini judicii ſanxerunt. Nam legitur, quod Maria ſoror Aaron Propheteſſa, dum f detractionis g adverſus Moyſem incurriſſet delictum, illico ſtigmate lepræ perfuſa eſt, cumque peteret Moyſes h, ut emundaretur, præcepit eam Deus extra caſtra ſeptem diebus egredi, & poſt emundationem turſus eam in caſtra admitti. Maria ergo ſoror Aaron, carnis totaliginem Sacerdotis, quæ dum ſuperbiæ dedita, ſordidiſſimis corruptionum i maculatur contagiis, extra caſtra ſeptem diebus, hoc eſt, extra collegium ſanctæ Eccleſiæ ſeptem annis projicitur, ut poſt emundationem vitiorum, loci, vel priſtinæ dignitatis recipiat meritum. *Et poſt pauca.*

f al. cum.
g al. obtrectationis.
h Num. 12.
i al. corruptionum.

k Sent. diſt. 50. domino ſancto. §. 1. In fine autem β k epiſtolæ hoc adjiciendum putavi, ut quotieſcunque in geſtis Conciliorum diſcors ſententia invenitur, illius ſententia magis teneatur, cujus antiquior, aut potior extat auctoritas.

§ Corr. Rom. α Ut in contractu ordinandorum de lapſis,] *Abſunt hæc a pleriſque veteribus, ſed non ſunt expuncta, quia ſic ſolet citare Gratianus, & indicatur c. Presbyter, ſupr. diſt. 82.*

β In fine autem.] *Hæc uſque ad finem abſunt ab uno antiquo Gratiani exemplari.*

Gratian. *Hoc autem quamquam de Sacerdotibus videatur ſpecialiter dictum, generaliter tamen de omnibus pœnitentibus oportet intelligi. Ad comparationem namque illius Dominicæ ſententiæ, David l de adulterio, & homicidio reprehenſus unius hebdomadæ jejunium in ſatisfactionem admiſſi ſceleris Deo legitur obtuliſſe. Hinc etiam Eccleſiaſtica conſuetudine eſt uſurpatum, ut majorum criminum pœnitentia ſeptem annorum ſpatio concludatur, niſi vel aſſiſt excellentia, vel criminum magnitudo vulgarem conſuetudinem excedat (veluti dum contra naturam humanam ſæviatur parentibus, vel liberis, vel aliis ejuſmodi perſonis impudens adhæremus: vel dum ſolito naturali uſu contra naturam more Sodomitico fornicamur, vel uſque ad coitum brutorum animalium prolabimur,) præmiſſum ſpatium tranſcendere cogat.*

l 2. Reg. 12.

6 pars § 1. *De pœnitentibus quoque quæritur, an eis generaliter poſt pœnitentiam peractam conjugia concedantur? Generaliter enim canonica auctoritate prohibentur pœnitentes ad ſecularem militiam redire, vel matrimonia contrahere.*

C. XII. *Pœnitentes matrimonia contrahere prohibentur.*

Unde Syricius Papa, epiſt. 1. ad Himerium Epiſcopum, c. 5.
(an. 385. Romæ in Hiſpaniam.)

m Burch. l. 19. c. 37. Ivo p. 15. c. 71. DE m 3 his vero non incongrue dilectio tua Apoſtolicam ſedem credidit conſulendam, qui acta pœnitentia, tanquam canes, ac ſues ad vomitus priſtinos, & volutabra redeuntes, & militiæ cingulum, & ludicras voluptates, & nova conjugia, & inhibitos denuo appetiere concubitus, quorum profeſſam incontinentiam generati poſt abſolutionem filii prodiderunt. De quibus quia jam ſuffugium non habent pœnitendi, id duximus decernendum, ut ſola intra 4 Eccleſiam fidelibus orationi jungantur, ſacris 5 myſteriorum celebritatibus (quamvis non mereantur) interſint, a Dominicæ autem menſæ convivio ſegregentur, ut hac ſaltem diſtrictione correpti, & ipſi in ſe ſua errata caſtigent, & aliis exemplum tribuant, quatenus ab obſcœnis cupiditatibus retrahantur. Quibus 6 tamen (quoniam carnali fragilitate ceciderunt) viatico munere, cum ad Dominum cœperint proficiſci, per communionis gratiam volumus ſubveniri 7: quam formam & circa mulieres, quæ ſe poſt pœnitentiam talibus pollutionibus devinxerunt, ſervandam eſſe cenſemus.

¶ Pith. 3. *De his vero.*] Vide Socrat. *lib. 5. cap. 2.* Caſſiodor. *lib. 11. Epiſt.* 1. Centur. tom. 4. p. 478.
4. *Citra.*] 3. V. C. *intra.*
5. *Sacris, &c.*] V. C. *ſacra myſteriorum celebritati.*
6. *Quibus.*] V. C. *quas.*
7. *Subveniri.*] V. C. *ſublevari.*

Gratian. *Sed quia timore ſolvendi conjugii nonnulli ad pœnitentiam accedere differunt, vel propter lapſum adoleſcentiæ, quem formidant, pœnitentiæ remedium ſuſcipere negligunt; idcirco auctoritate canonica permittitur eis vel contracta matrimonia retinere, vel alia contrahere.*

C. XIII. *Ex indulgentia conjugia poſt pœnitentiam legitimam non negentur.*

Unde Leo Papa 8 Galerio Epiſcopo Tripolitano ſcribit.
(forte c. an. 850. Romæ.)

n Matth. 3. AUdivimus a quibuſdam, quod in veſtris diœceſibus, ac finibus Chriſtianorum curtis, 9 occaſione ſe ſubtrahant pœnitentiæ jugo, dicentes, quia ſi pœnitentiam egimus, conjugii debemus relinquere copulam: in quo errant, & de veritatis calle diſcedunt, quia pro omnibus illicitis pœnitentiam unuſquiſque Chriſti nominis cultor ſuſtinere, ac peragere ſummopere debet, dicente n Domino: *Pœnitentiam agite, appropinquabit enim regnum cœlorum.* Conjugium vero legitimum nulli orthodoxorum pœnitentiam ſuſtinenti ſolvere licet. *Et infra.* §. 1. Sacerdotes vos expedit eloquiis adocere, ut ab erroris eripiantur caligine, & licitis copulationibus juncti, de omnibus illicitis pœnitentiam agere procurent.

¶ Pith. 8. *Papa.*] V. C. *IV.*
9 *Occaſione.*] Deeſt in V. C.

C. XIV. *Propter lapſum juvenilis incontinentiæ non negentur pœnitentibus licita conjugia.*

Item Leo Papa ad Ruſticum, epiſt. 90. al. 92. c. 11.
(an. 443. Romæ in Galliam.)

IN adoleſcentia conſtitutus, ſi urgente aut metu mortis, aut captivitatis periculo pœnitentiam geſſit, & poſtea timens lapſum incontinentiæ juvenilis, copulam uxoris elegit, ne crimen fornicationis incurreret, tam videtur feciſſe venialem, ſi præter conjugem, nullam omnino cognoverit. In quo tamen non regulam conſtituimus, ſed quid ſit tolerabilius, æſtimamus.

C. XV. *Hæc pœnitentia eſt imponenda ei, qui matrem occiderit.*

o al. Rodulpho. Vid. Rhenanum Rer. Germ. lib. 3. p. 177. *Item Nicolaus Papa Rhatoldo o Epiſcopo ſanctæ Eccleſiæ Argentoratenſis.* (c. 862. Romæ in Germaniam.)

p Polycarp. l. 6. tit. 10. Anſ. l. 11. c. 50. Burch. l. 6. c. 46. Ivo p. 10. c. 137. 7 LAtorem p 10 præſentium matricidam eſſe cognovimus. 11 Cui præcipimus, ut ſub pœnitentiæ jugo permaneat: ita ut per annum integrum Eccleſiam non ingrediatur, ſed ante fores baſilicæ orans, & deprecans Deum perſeveret, qualiter tanto eruatur piaculo. Completo vero anni circulo introeundi in Eccleſiam licentiam habeat: tamen inter audientes ſtet, ſed nondum communicet. Completis autem trium annorum curriculis ſacræ communionis ei gratia concedatur, oblationes vero non offerat, niſi prius 11 aliorum ſeptem annorum curricula expleantur. §. 1. His autem omnibus annis, atque temporibus carnem non manducet, nec vinum bibere præſumat, exceptis feſtis diebus, atque Dominicis, & a Paſcha uſque ad Pentecoſten. Et quocunque ire voluerit, nullo vehiculo deducatur, ſed pedibus proficiſcatur, arma non ſumat, niſi contra Paganos: jejunet autem tribus diebus per hebdomadam uſque ad veſperam. A propria quidem, ac legitima conjuge non ſeparetur, ne in fornicationis voraginem corruat, quod ne fiat 12, optamus. Si autem antequam annorum trium curſum finis vitæ illius appropinquaverit, corporis, & ſanguinis Domini noſtri Jeſu Chriſti particeps fiat: ſin autem, ut ſupra ſtatuimus, efficiatur 13: tamen, ſi illius converſionem s, & lachrymarum fontem in omnibus videritis floridis actionibus, & optimis operibus pullulare, humanitas circa eum veſtra ſolicitudo pervigil apparet, miſitque omnibus demonſtratur.

q Vide Rhenanum ad finem Tertulliani operum.
s al. converſationem.

§ Corr. Rom. *Pœnitentia parricidarum, quæ hic præcipitur, habetur in Concilio Wormacienſi, c. 30.*
¶ Pith. 10. *Latorem.*] Integra relata eſt a Beato Rhenano in *admonit. de Tertull. dogmat. p. 908.*
11. *Prius.*] V. C. *poſtquam.*
12. *Ne fiat.*] V. C. *nolumus nec.*
13. *Efficiatur.*] V. C. *cuncta efficiantur.*

C. XVI.

C. XVI. *Poſt dignam pœnitentiam adoleſcentibus permittuntur licita conjugia.*

Item c. (c. an. 865. *Romæ in Germaniam.*) — c *al. Idem.*

s Si s quis cum duobus fuerit ſororibus fornicatus, aut ps cum his perſonis, de quibus ſancta Scriptura prohibet, ſi dignam egerit pœnitentiam, & caſtitatem non valuerit continentiam ſuſtinere, liceat ei legitimam in conjugio uxorem accipere: ſimiliter & mulieri, quæ tali fuerit ſcelere lapſa, ut fornicationis non perducatur ad chaos: ſed hoc de Laicis viris, ac mulieribus ſolummodo ſtatuimus. — s *In Conc. Vormacienſi, c. 33. idem habetur.*

¶ Corr. Rom. *Ivo citat hoc, quemadmodum & ſequens, ex Nicolao ad Carolum Archiepiſcopum, & ejus Suffraganeos. Idem vero habetur in Concilio Vormacienſi, cap. 33. niſi quod pro illis verbis*, lapſa, ut fornicationis non perducatur ad chaos, *ibi legitur*, lapſa fornicationis, liceat.

C. XVII. *Puniatur, qui hæc crimina committit, non tamen legitimam dimittat uxorem.*

Item u. (c. an. 865. *Romæ in Germaniam.*) — u *al. idem.*

Si x quis cum matre u fornicatus fuerit ſpirituali, anathematis (ut fertur) percutitur ictibus. Similiter autem & illum percutere promulgamus, qui cum ea, quam de ſacro fonte baptiſmatis ſuſceperit, aut cum illa, quam ante Epiſcopum tenuerit, cum ſacro chriſmate fuerit uncta, fornicationis perpetraverit ſcelus: legitimam tamen, ſi habuit, non dimittat uxorem. — x *In eodem Concilio, cap. 34. Ivo p. 1. c. 238. & part. 9. c. 36. Pann. l. 7. c. 64.*

9 part. §. 1. Quos ß enim Deus conjunxit, judex ſua auctoritate ſeparare non debet.

¶ Corr. Rom. u Cum matre] *Sic in Pannormia, & apud Ivonem part. 9. cap. 36. ſed apud eundem p. 1. c. 238. legitur:* ſi quis cum commatre, *ſicut etiam in Concilio Vormacienſi.*

ß Quos enim] *Hæc non ſunt in Vormacienſi, neque apud Ivonem, ſed fere eadem in Pannormia.*

Quanquam Iſidorus hoc aliter intelligat, dicens. (*forte c. an. 620. in Hiſpania.*)

C. XVIII. *Non homo ſeparat, quos pœna condemnat.*

Quos y Deus conjunxit, homo non ſeparet.] Quæris quomodo? ſubaudi violenter, ſine lege, abſque ratione, quos Deus conjunxit, homo non ſeparet. Non enim homo ſeparat, quos pœna condemnat, quos reatus accuſat, quos maleficium coarctet. — y *Matth. 19.*

Gratian. *Verum hoc pro his dictum intelligitur, quos judices ſeculi pro ſuis ſceleribus legum ſeveritate percellunt, quos vel morte puniunt, vel deportari jubent.*

C. XIX. *De eodem.*

Item ex Concilio Toletano VI. c. 8. (*an. 638. ibid.*)

z ps Antiqui z, & ſanctiſſimi eſt patris ſententia Papæ Leonis z4, ut is, qui in ætate adoleſcentiæ poſitus, dum mortis formidat caſum, pervenerit ad pœnitentiæ remedium, ſi conjugatus fortè a fuerit incontinens, et poſtea adulterii lapſum incurrat, redeat ad priſtinum conjugium, quouſque poſſit adipiſci temporis maturitate continentiæ ſtatum: quod nos ſicut de viris, ita de fœminis æquo modo cenſemus. Non quidem hoc generaliter, & canonice eſt præceptum, ſed conſtat a nobis pro humana fragilitate indultum. Ea duntaxat ratione, ut ſi is, qui pœnitentiæ non eſt legibus deditus, cum ab hac vita deceſſerit, quam ex conſenſu ad continentiam unus eorum α fuerit regreſſus, ſuperſtiti non liceat denuo ad uxoris tranſire amplexus. Si autem illius vita ceteris ſuperſtes, qui non accepit abſolutionem b pœnitentiæ, nubat, ſi ſe continere non poteſt, & alterius c conſortio fruatur uxoris. Quod de utroque ſexu quomodo a nobis manifeſtum eſt eſſe decretum: ita videlicet, ut in utrimbus Sacerdotis capeſſerit ordinatio, ut juxta quod ætatem aptam perſpexerit, pœnitentiæ 25, abſolutionis, vel diſtrictionis tribuat legem. — z *Sup. ead. in adoleſcentia.* a *al. eſt forte.* b *al. benedictionem.* c *al. alterius.*

¶ Corr. Rom. α Unus eorum] *In antiquis Conciliorum editionibus eſt*, eorum, unde: *in uno Vaticano codice*, alter eorundem: *in codice Lucenſi regio*, ad continentiam eorum fuerit: *in poſterioribus autem Colonienſibus editionibus*, alter ad continentiam erit, unde fuerit regreſſus. *Itaque in tanta varietate retenta eſt vulgata lectio Gratiani, quæ eſt in manuſcriptis quoque ipſius exemplaribus.*

¶ Pith. 24. Leonis.] *Epiſt. 92. c. 14.*

25. Pœnitentiæ.] V. C. continentiæ.

TRACTATUS

DE POENITENTIA

QUÆSTIO III.

His breviter decurſis, in quibus extra negotii finem aliquantulum evagati ſumus, ad propoſitæ cauſæ tertiam quæſtionem pertractandam (qua quæritur:

AN SOLA CONFESSIONE CORDIS CRIMEN POSSIT DELERI.

DISTINCTIO I.

1 ps Utrum α ſola cordis contritione, & ſecreta ſatisfactione, abſque oris confeſſione quiſque poſſit Deo ſatisfacere, videamus. Sunt enim, qui dicunt, quemlibet criminis veniam ſine confeſſione facta Eccleſiæ, & ſacerdotali judicio poſſe promereri, juxta illud Ambroſii ſuper Lucam, ad c. 22. (an. 376. Mediolani.)

¶ Corr. Rom. *Gratianus 1 ad explicandam hanc tertiam quæſtionem multa attulit. Quam per longam tractationem, qui eum ſequuti ſunt, in ſeptem diſtinctiones diviſerunt. In antiquioribus enim exemplaribus nulla eſt diſtinctionum ſeparatio: in aliquibus vero in margine tantum eſt*, Diſtinctio prima, ſecunda, &c.

α Utrum ſola] *Hæc conjungenda ſunt cum ſuperioribus, quemadmodum in pervetuſtis ſunt conjuncta: ab illis enim pendent.*

¶ Pith. 1. Gratianus.] Hanc Quæſtionem Gratianus indeciſam reliquit, *cap. pen. & ult.* Sed deciſa eſt in Conc. Lateran. c. omnis, *ext. de pœnit. & remiſſ.*

C. I.

Petrus a doluit, & flevit b, quia erravit, ut homo. Non invenio, quid dixerit: invenio, quod fleverit: lachrymas ejus lego, ſatisfactionem non lego. — a *Sent. 4. d. 17.* b *Luc. 22.*

C. II.

Item, α (Idem ibidem an. 376. *ibid.*)

Lachrymæ c lavant delictum, quod voce pudor eſt confiteri. — c *Sent. ibid.*

¶ Corr. Rom. α Item. *Sequebatur*, Joannes Chryſoſtomus, *apud quem hæc ipſa omnino verba non ſunt inventa. Sed apud B. Ambroſium poſt ultima verba capitis præcedentis ſequitur:* Sed quod defendi non poteſt, ablui poteſt. Lavet lachryma delictum, &c. *Nec multo aliter in ſerm. 46. de Petri pœnitentia: & Ambroſium citat Magiſter ſententiarum.*

C. III.

Item Propheta, (an. ante Chr. 1034. *Hieroſolymis.*)

Sacrificium d Deo ſpiritus contribulatus, cor contritum, & humiliatum, Deus, non deſpicies. — d *Pſalm. 50.*

C. IV.

Item. (Idem c. an. ante Chr. 1034. *ibid.*)

Dixi e, confitebor adverſum me injuſtitiam meam Domino, & tu remiſiſti impietatem peccati mei. — e *Pſal. 31.*

C. V.

Quod Auguſtinus f exponens, ait. (imo Caſſiodorus & Auguſtinus c. an. 550. *in Calabria*, & c. an. 415. *in Africa.*) — f *Gloſſ. ordin. in eum locum ex Auguſt. & Caſſiodoro.*

Magna g pietas Dei, ut ad ſolam promiſſionem peccata dimiſerit. §. 1. Nondum pronuntiat ore, & tamen Deus jam audit in corde, quia ipſum dicere, quaſi quoddam pronuntiare eſt. Votum enim pro opere reputatur. — g *Sup. 27. q. 1. quæ bona. verſic. magna pietas. Sent. ibid.*

¶ Corr. Rom. *Initium uſque ad verſ.* Nondum, *eſt Caſſiodori, quem citant gloſſa ordinaria, & Magiſter. Quæ vero ſequuntur, magna ex parte ſunt ex B. Auguſtino*

C. VI.

Cod. lib. 1. de Epiſc. & Cler. h Imp. Jovinianus. (*an. 364. Antiochiæ.*) — h *Tit. 3. & Cod. Theod. l. 9. tit. 25. leg. 2.*

2 ps Si quis i non dicam rapere, ſed attentare tantummodo jungendi cauſa matrimonii ſacratiſſimas virgines auſus fuerit, capitali pœna feriatur κ. — i *36. q. 2. ſi quis non dicam. Trip. hiſt. l. 7. c. 4. Polyc. l. 4. tit. 33.* κ *al. ferietur.*

C. VII.

Item Cod. lib. 2. tit. de poſtulando Impp. Leo, & Anthemius *Nicoſtrato Præfecto prætorio.*
(an. 468. *Conſtantinopoli.*)

NEmo vel in foro magnitudinis tuæ, vel in provinciali judicio, vel apud quenquam judicem accedat ad togatorum conſortium, niſi ſacroſanctis catholicæ religionis fuerit imbutus myſteriis. Sin autem aliquid quoquo modo, vel quadam machinatione factum, vel attentatum fuerit, officium quidem ſublimitatis tuæ centum librarum auri jacturam pro condemnatione ſuſtineat.

C. VIII.

Iidem AA. *ibidem continenter.*
(an. 468. *ibid.*)

l Idem vero quicunque] orig.

QUicunque l auſus fuerit contra providum noſtræ ſerenitatis decretum, officium advocationis per ſubreptionem arripere, & prohibitum patrocinium præſtiterit, ab advocationis officio remotus, ſtylum proſcriptionis, atque perpetui exilii ſpecialiter ſuſtinebit: ſcituris etiam provinciarum rectoribus, quod is, ſub cujus adminiſtratione aliquid hujuſmodi fuerit attentatum, partis bonorum dimidiæ proſcriptionem, & pœnam exilii per quinquennium ſuſtinebit.

C. IX.

Item lib. 9. Cod. tit. ad legem Juliam majeſtatis, *l. 5.*
(an. 397. *Ancyræ.*)

m Sup. 6. qu. 1. ſi quis.

n Eod. l. 9. t. 16. l. 7.

QUiſquis m cum militibus, &c. cogitaverit (eadem enim ſeveritate voluntatem ſceleris, qua effectum, puniri jura voluerunt) ipſe quidem, &c.

Gratian. *Item n ad legem Corneliam de Sicariis:* Si quis cum telo ambulaverit hominis necandi cauſa, ſicut is, qui hominem occiderit, vel cujus dolo malo factum erit commiſſum, legis Corneliæ de Sicariis pœna coercetur.

C. X.

o Ibid. continenter.

Impp. Valentin. Valens, & Gratianus. o
(an. 374. *Romæ.*)

SI quis necandi infantis piaculum aggreſſus, aggreſſave ſit, ſciat ſe capitali ſupplicio eſſe puniendum.

C. XI.

p Ibid.

Impp. p Gratianus, Valentinianus, Theodoſius, & Arcadius. (an. 385.)

SI forte mulier marito mortis paraſſe inſidias, vel quolibet alio genere voluntatem occidendi habuiſſe invenitur, vel ſi forte maritus eodem modo inſectetur uxorem, in eadem quæſtione ab omni familia non ſolum mariti, ſed etiam uxoris ſuæ (quæ tamen tunc temporis domi fuerit) quærendum eſt, ſine cujuſquam defenſione.

C. XII.

q Lib. 47. digeſt. tit. 10. l. 9.

Item ff. tit. de injuriis, *leg. ſed eſt quæſtionis.* q
(c. an. Chr. 224. *Romæ.*)

r al. injuriarum actio.

s Ibid. l. 10.

t Ibid. l. 11.

SI quis tam fœminam, quam maſculum, ſive ingenuos, ſive libertinos, impudicos facere attentaverit, injuriarum tenebitur. §. 1. Sed & ſi ſervi pudicitia attentata fuerit, injuriarum r locum habet. §. 2. Attentari pudicitia s dicitur, cum id agitur, ut ex pudico impudicus fiat. §. 3 Non t ſolum is injuriarum tenetur, qui fecit injuriam, hoc eſt, qui percuſſit, verum ille quoque continetur, qui dolo fecit, vel qui curavit, ut cui mala pugno percuteretur.

C. XIII.

u Ibid. l. 15.

Item lege, item apud Labeonem. u
(c. an. 224. *ibid.*)

x Lib. 48. digeſt. tit. 19. l. 18.

SI quis pulſatus quidem non eſt, verum manus adverſus eum levatæ, & ſæpe territus eſt, quaſi vapulaturus, non tamen percuſſit, utili injuriarum actione tenetur.

3 pars. *Contra titulo* de pœnis. x (c. an. 224. *ibid.*)

C. XIV.

y al. patiatur.

COgitationis pœnam nemo patitur. y

C. XV.

z Lib. 47. tit. 11. l. 1.

Item titulo de extraordinariis criminibus. z
(c. an. 224. *ibid.*)

SOllicitatores alienarum nuptiarum, itemque matrimoniorum interpellatores, etſi effectu ſceleris potiri non poſſunt, propter voluntatem tamen perniciosæ libidinis extra ordinem puniuntur. *& infra.* §. 2. Qui puero ſtuprum (abducto ab eo, vel corrupto comite) perſuaſerit, aut mulierem, puellamve interpellaverit, quidve impudicitiæ gratia fecerit, domum α præbuerit, pretiumve, quo is perſuadeat, dederit, perfecto flagitio, punitur capite: imperfecto, in inſulam deportatur. Corrupti comites ſumma ſupplicio afficiuntur.

¶ Corr. Rom. α Domum] *Sic etiam in ſententiis Pauli, l. 5. tit. 4. verſ.* qui puero: *ſed in Pandectis Florentinis legitur*, donum.

C. XVI.

a Lib. 47. digeſt. tit. 2. l. 21.

Item titulo de furtis. a (c. an. 224. *ibid.*)

b totius videtur fur eſſe] orig.

VUlgaris eſt quæſtio, an is, qui ex acervo frumenti modium ſuſtulit, totius rei furtum faciat, an vero ejus tantum, quod abſtulit. Ofilius totius acervi furem eſſe putat. Nam & qui aurem alicujus tetigit (inquit Trebatius) totum eum videri tetigiſſe. Proinde & qui dolium aperuit, & inde parum vini abſtulit, non tantum ejus, quod abſtulit, verum totius b furtum videtur feciſſe. Sed verum eſt in tantum eos furti actione teneri, quantum abſtulerunt. Nam & ſi quis armarium, quod tollere non poterat, aperuerit, & omnes res, quæ in eo erant, contrectaverit, atque ita diſceſſerit, deinde reverſus unam ex his abſtulerit, & antequam ſe reciperet, quo deſtinaverat, deprehenſus fuerit, ejuſdem rei & manifeſtus, & nec manifeſtus fur erit. Sed & ſi quis ſegetem ante α lucem ſecat, & contrectat, ejus, quod ſecat, manifeſtus, & nec manifeſtus fur eſt.

¶ Corr. Rom. α Ante lucem] *In Pandectis Florentinis legitur*, ſed & qui ſegetem luce ſecat.

C. XVII.

Item ff. lib. 2. tit. Quod quiſque juris, *leg. 1.*
(c. an. 224. *Romæ.*)

HÆc autem verba, *Quod ſtatuerit. qui juriſdictioni præeſt*, cum effectu accipimus, non verbotenus: & ideo, ſi cum vellet ſtatuere, prohibitus ſit, nec effectum decretum habuit, ceſſat edictum. Nam (*Statuit*) verbum, rem perfectam ſignificat, & conſummatam injuriam, non cœptam.

C. XVIII.

c Lib. 48. digeſt. tit. 19. l. 42.

Digeſt. *tit. de pœnis l. 42.* (c. an. 330. *ibid.*)

PŒnæ (*ſicut in ff. c tit. de pœnis legitur.*) legum interpretatione molliendæ ſunt potius, quam exaſperandæ.

Gratian. *Atque ideo proprium caſum non excedunt: ſed quæ de raptu virginum, vel advocatis, ſeu de crimine majeſtatis, vel de Sicariis dicta ſunt, favore religionis, & fidei, atque principali odio Sicariorum introducta ſunt. Injuriarum vero pro rerum varietate multipliciter quis reus fieri poteſt. Varietas itaque criminum, varietatem inducit pœnarum.*

C. XIX.

d Ibid. l. 16.

Unde in digeſtis tit. *de pœnis.* d
(c. an. 190. *ibid.*)

4 pars. AUt facta puniuntur, ut furta, cædeſque; aut dicta, ut convitia, & infidæ advocationes; aut ſcripta, ut falſa, & famoſi libelli, aut conſilia, ut conjurationes, & latronum conſcientia, quoſque alios ſuadendo juviſſe, ſceleris vice inſtar. §. 1. Sed hæc quatuor genera conſideranda ſunt ſeptem modis, cauſa, perſona, loco, tempore, qualitate, quantitate, eventu. §. 2. Cauſa, ut in verberibus, quæ impunita ſunt a magiſtro illata, vel parente: quoniam emendationis, non injuriæ gratia videntur adhiberi. Puniuntur, cum quis per iram ab extraneo pulſatus eſt. §. 3. Perſona dupliciter ſpectatur, ejus qui fecit, & ejus qui paſſus eſt. Aliter enim puniuntur ex iiſdem facinoribus ſervi, quam liberi; & aliter, qui quicquam in Dominum, parentemve auſus eſt, quam qui in extraneum, in magiſtratum, vel in privatum. In hujuſmodi conſideratione, ætatis quoque ratio habeatur. §. 4. Locus facit, ut idem, vel furtum, vel ſacrilegium ſit, & capite luendum, vel minore ſupplicio. §. 5. Tempus diſcernit emanſorem a fugitivo, & effractorem, vel furem diurnum a nocturno. §. 6. Qualitate, cum factum vel atrocius, vel levius eſt: ut furta manifeſta a nec manifeſtis diſcerni ſolent, rixæ a graſſaturis: expilationes a furtis, a violentia petulantia, de qua re maximus apud Græcos orator Demoſthenes ſic ait:

Οὐ γὰρ ἡ πληγὴ παρέστησε τὴν ὀργήν, ἀλλ' ἡ ἀτιμία: οὐδὲ τὸ τύπτεσθαι τοῖς ἐλευθέροις ἐστὶ δεινόν (καίπερ ὂν δεινόν) ἀλλὰ τὸ ἐφ' ὕβρει. πολλὰ γὰρ ἂν ποιήσειεν ὁ τύπτων, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὧν ὁ παθὼν ἔνι' οὐδ' ἂν ἀπαγγεῖλαι δύναιθ' ἑτέρῳ, τῷ σχήματι, τῷ βλέμματι, τῇ φωνῇ, ὅταν ὡς ὑβρίζων, ὅταν ὡς ἐχθρὸς ὑπάρχων, ὅταν κονδύλοις, ὅταν ἐπὶ κόρρης. ταῦτα κινεῖ, ταῦτα ἐξίστησιν ἀνθρώπους αὑτῶν ἀήθεις ὄντας τοῦ προπηλακίζεσθαι. *Id eſt: Non enim iram plaga concitavit, ſed ipſa ſolis indignitas. Neque tam ingenuis grave eſt cædi (quanquam grave eſt) quam per contumeliam cædi. Siquidem multa is, qui alium cædit, admittere poteſt (quorum magnam partem is, qui verberibus affectus eſt, alteri ſi renunciare, ac repræſentare nequit) habitu corporis, vultu, vociferatione, nunc ut contumeliam inferens, nunc ut inimicum ſe gerens, nunc pugnum ducens, nunc in malam cædens. Hæc movent: hæc de ſta-*

tu

in metris detrahant hominis propudii, ne ſugillationis non aſſerens. §. 7. Quantitas diſcernit furem ab abigeo. Nam qui unum ſuem ſurripuerit, ut fur coercebitur: qui gregem, ut abigeus. §. 8. Eventus ſpectatur, ut a clementiſſimo γ quoque facta: quamquam lex non minus eum, qui occidendi hominis cauſa cum telo fuerit, quam eum, qui occiderit, puniat, & ideo apud Græcos exilia voluntaria fuerunt caſus luebantur, ut apud principem Poetarum ſcriptum eſt:

Εὖτ' ἐμὲ τυτθὸν ἐόντα Μενοίτιος ἐξ Ὀπόεντος
Ἤγαγεν ὑμέτερόνδ' ἀνδροκτασίης ὕπο λυγρῆς,
Ἤματι τῷ ὅτε παῖδα κατέκτανον Ἀμφιδάμαντος,
Νήπιος οὐκ ἐθέλων, ἀμφ' ἀστραγάλοισι χολωθείς.

Id eſt:

Quo puerum me tempore veſtras duxit ad ædes,
Ex Opuntis Pater, dira pro cæde patrata:
Ob talos nempe ira percitus Amphidamantis,
Cum gnatum imprudens ſimul, invitusque peremi.

¶ Corr. Rom. α Furtivo.] *In aliquot vetuſtis codicibus, & originali eſt*, fugitivo. *Sed ob gloſſam non eſt emendatum.*
β Alteri renuntiare] *Hæc in ſuum locum ſunt reſtituta.*
γ Clementiſſimo] *Sic emendatum eſt ex pandectis Florentinis, cum antea legeretur*, dementiſſimo. *Quod in Baſilicis lib. 60. tit. 52. l. 44. ſic explicatur:* Vir clemens, nec ſeditioſus, ſi arma ſumat, quaſi occidendi cauſa, non punitur ut homicida, niſi & eventus ſequatur. In ſeditioſis autem etiam ſine eventu, animi propoſitum punitur, ob id ſolum, quod armati proceſſerint, ut L. 1. ad legem Corneliam de ſicariis.

C. XX.

5 Cogitatio non meretur pœnam lege civili, cum ſuis terminis contenta eſt. Diſcernuntur tamen a maleficiis, quæ de jure effectum deſiderant. In his enim non niſi animus judicium conſideratur.

Corr. Rom. *Hinc, quod in vulgatis eſt diſtinctum caput, in pleriſque vetuſtis eſt appoſita nota illa, qua indicatur eſſe verba Gratiani.*

C. XXI.

Unde in digeſt. tit. de repudiis. e
(c. an. 224. *Romæ.*)

e Lib. 24. *digeſt. tit. 2. de divort. & repudiis*, l. 3.

f al. *diſſenſionem.*

Divortium non eſt verum, niſi quod animo perpetuam conſtituendi diſceſſionem f fit. Itaque quicquid in calore iracundiæ vel fit, vel dicitur, non prius ratum eſt, quam ſi perſeverantia apparuerit, judicium animi fuiſſe. Ideoque per calorem miſſo repudio, ſi brevi reverſa eſt uxor, nec divertiſſe videtur.

C. XXII.

Hinc etiam in canonibus. (*fortean.* 950. *ibid.*)

g c. 2. 1. ſi quis. l. 5. Cod. Theod. de accuſ.

Si ε g quis iratus crimen alicui objecerit, &c.

¶ Pars. 2. Si quis iratus.] *Lib. 5. Cod. Th. de accuſat.* 6 pars. Gratian. *Ex conſilio autem, velut ex facto, aliquem teneri* Auguſtinus *probat, ita dicens:* (forte ex dictis Ferrandi Diaconi, c. an. 530. in *Africa.*)

C. XXIII. *Non ſolum qui manibus occidunt, ſed etiam quorum conſilio, & fraude alii occiduntur, homicidæ probantur.*

h al. *Periculoſi.*
i Polyc. *lib.* 6. *tit.* 10. *Anſ. l.* 11. *c.* 45. *Burch. l.* 6. *c.* 31. *Ivo par.* 10. *c.* 140.
k *Joan.* 18.
Matth. 26.
Marc. 15.
Joan. 19.

l *Joan.* 19.
m *Pſalm.* 56.

Perniciose h ſe i decipiunt, qui exiſtimant eos tantum homicidas eſſe, qui manibus hominem occidunt, & non potius eos, per quorum conſilium, & fraudem, & exhortationem homines extinguuntur. Nam Judæi Dominum nequaquam propriis manibus occiderunt, ſicut ſcriptum k eſt: *Nobis non licet interficere quemquam.* Sed tamen illis Domini mors imputatur, quia ipſi lingua eum interfecerunt, dicentes: *Crucifige, crucifige eum.* Unde unus Evangeliſta dicit, Dominum crucifixum eſſe hora tertia, alius ſexta, quia Judæi crucifixerunt eum hora tertia lingua, milites hora ſexta manibus. Qui ergo hominem tradidit, ille interfecit eum, Domino dicente l: *Majus peccatum habet, qui me tradidit tibi.* Unde in Pſalm. *Filii hominum, dentes eorum arma, & ſagittæ; & lingua eorum gladius acutus.* Subjiciant ergo ſe pœnitentiæ, quorum conſilio ſanguis funditur; ſi veniam promereri voluerint.

¶ Corr. Rom. *Caput hoc collectum eſt ex variis locis B. Auguſtini, videlicet ex lib. 3. de conſenſu Evangeliſtarum, cap. 13. explanatione Pſalm. 56. & 63. & tractat. 114. & 115. in Joannem.*

C. XXIV. *Interfectores fratrum, detractores eorum, eoſque odientes, homicidæ habentur.*

Item ex epiſtola Clementis *prima ad Jacobum.*
(ſ. an. 48. *Romæ Hieroſolymam.*)

Homicidiorum vero tria genera eſſe dicebat B. Petrus, & pœnam eorum parilem fore dicebat. Sicut enim homicidas, interfectores fratrum, ita & detractores eorum, eoſque odientes, homicidas eſſe manifeſtabat: quia & qui occidit fratrem ſuum, & qui odit, & qui detrahit ei, pariter homicidæ eſſe monſtrantur.

C. XXV. *In maleficiis voluntas pro opere reputatur.*

Item Hieronymus *in Eſa. cap.* 33.
(an. 405. *in Palæſtina.*)

n Polycar. *ibid. Anſ. l.* 11. *c.* 43. *Ivop.* 10. *c.* 157.

Omnis n iniquitas, & oppreſſio, & injuſtitia, judicium ſanguinis eſt: & licet gladio non occidat, voluntate tamen interficit.

C. XXVI. *De eodem.* o

Item Cyprianus *tract.* 4. *de mortalitate*,
(an. 255. *in Africa.*)

o *Gen.* 4.

Numquid Cain o, cum Deo munus afferret, jam peremerat fratrem? & tamen parricidium mente conceptum Deus providus ante damnavit. Ut illic cogitatio mala & pernicioſa conceptio, Deo providente, proſpecta eſt, ita & in Dei ſervis, apud quos confeſſio cogitatur, & martyrium mente concipitur, animus ad bonum deditus Deo judice coronatur. Aliud eſt enim martyrio animum deeſſe, aliud animo defuiſſe martyrium. Qualem te invenit Dominus, cum vocat, talem pariter & judicat, quando ipſe teſtetur, & dicat p: *Et ſcient omnes Eccleſiæ, quia ego ſum ſcrutator renis & cordis.*

p *Apoc.* 2.

C. XXVII. *Homicida eſt, qui fratri ſuo mala perſuadet.*

Item Auguſtinus *tract.* 42. *ad c.* 8. *Joannis.*
(c. an. 412. *ibid.*)

Noli putare te non eſſe homicidam, quando fratri tuo mala perſuades. Si fratri tuo mala perſuades, occidis. Et ut ſcias, quia occidis, audi Pſalmum q: *Filii hominum, dentes eorum arma, & ſagittæ, & lingua eorum machæra r acuta.*

q *Pſal.* 56.
r *gladius acutus* Jorg.

C. XXVIII. *Occidit, qui ad nocendum movetur.*

Idem lib. 19. *contra Fauſtum*, c. 23.
(c. an. 402. *in Africa.*)

s Gloſſ. ordinar. *Matth.* c. 5.

Homicidium s lege vetitum putabatur non aliud eſſe, niſi corporis peremptio. Aperuit ergo Dominus, omnem iniquum motum ad nocendum fratri in homicidii genere deputari.

Corr. R. *Verba propria B. Auguſtini ſunt hæc:* Qui enim non intelligebant homicidium, niſi peremptionem corporis humani, per quam vita privaretur, aperuit Dominus, &c.

C. XXIX. *Furti tenentur, qui ſolo timore non furantur.*

Item Auguſtinus *lib.* 50. *Hom. homil.* 28.
(c. an. 410. *ibid.*)

Si propterea non facis furtum, quia times, ne videaris, intus feciſti, in corde feciſti. Furti teneris, & nihil tuliſti.

C. XXX. *Non ideo minus delinquit, cui ſola deeſt facultas.*

Idem *de libero arbitrio. lib.* 1. *c.* 3.
(an. 395. *ibid.*)

t Ivo p. 8. c. 194. Pannor. l. 7. c. 19.

Si cui etiam t non contingit facultas concumbendi cum conjuge aliena, planum tamen aliquo modo ſit id eum cupere, &, ſi poteſtas detur, facturum eſſe, non minus reus eſt, quam ſi in ipſo facto deprehenderetur. *Item, ſicut auctoritas teſtatur.* §. 1. Voluntas α remuneratur, non opus. Voluntas enim in cordis contritione eſt, opus vero in oris confeſſione.

¶ Corr. Rom. α Voluntas] *Hæc uſque ad finem ſunt ex homilia 26. operis imperfecti in Matthæum.*

Gratian. *Luce clarius conſtat cordis contritione, non oris confeſſione peccata dimitti.*

C. XXXI.

Item Proſper *lib.* 2. *de vita contemplativa, cap.* 7.
(*imo* Julian. Pomerius c. an. 496. in *Gallia.*)

u *Sent.* 4. *d.* 17.

Porro illi, u quorum peccata humanam notitiam latent, nec ab ipſis confeſſa, nec ab aliis publicata, ſi ea confiteri, aut emendare noluerint, Deum, quem habent teſtem, ipſum habituri ſunt & ultorem. Et quid eis prodeſt humanum vitare judicium, cum, ſi in malo ſuo permanſerint, ituri ſint in æternum, Deo retribuente, ſupplicium? Quod ſi ipſi ſibi judices fiant, & veluti ſuæ iniquitatis ultores, hic in ſe voluntariam pœnam ſeveriſſimæ animadverſionis exerceant, temporalibus pœnis mutabunt æterna ſupplicia, & lacrymis ex vera cordis compunctione fluentibus reſtinguent æterni ignis incendia.

C. XXXII.

C. XXXII.

Et infra ibidem, (*c. an. 496. ibid.*)

a Sent. ibid.

FAcilius Deum a ſibi placabunt illi, qui non humano convicti judicio, ſed ultro crimen agnoſcunt: qui aut propriis illud confeſſionibus produnt, aut neſcientibus aliis (quales occulti ſunt) ipſi in ſe voluntariæ excommunicationis ſententiam ferunt, & ab altari, cui miniſtrabant, non animo, ſed officio ſeparati, vitam ſuam tanquam mortuam plangunt, certi, quod reconciliato ſibi efficacis pœnitentiæ fructibus Deo, non ſolum amiſſa recipient, ſed etiam cives ſupernæ civitatis effecti, ad gaudia ſempiterna pervenient.

¶ Corr. Rom. *In pleriſque vetuſtis exemplaribus caput hoc continuatum eſt ſuperiori: in nonnullis autem reliqua etiam uſque ad cap.* Medicinæ.

y Eſe. 30.

z Joel. 2.

7 pars. Gratian. *Hoc idem probatur auctoritate illa prophetica y:* In quacunque hora peccator fuerit converſus, & ingemuerit, &c. *Non enim dicitur, ore confeſſus fuerit, ſed tantum:* Converſus fuerit, & ingemuerit, vita vivet, & non morietur. *Hinc etiam Propheta z ait:* (*c. an. ante Chr. 800, in Judæa.*)

C. XXXIII.

SCindite corda veſtra, & non veſtimenta.

Gratian. *Oſtendens in contritione cordis, quæ in ſciſſione ejus intelligitur, non in confeſſione oris, quæ pars eſt exterioris ſatisfactionis, quam ſciſſuram veſtium nominavit, a parte totum intelligens, peccata dimitti.*

C. XXXIV.

a Joel. 2. & Zach. 1.

Hinc etiam per eundem Prophetam Joel a Dominus ait; (*c. an. ante Chr. 800. & 410. ibid.*)

COnvertimini ad me in toto corde veſtro, & convertar ad vos.

¶ Corr. Rom. *Confecta eſt ſententia iſta ex verbis Joelis, cap. 2. & Zachariæ cap. 1.*

b Sent. ibid.

c al. mox.

d Luc. 17.

e Joann. 11.

f Matth. 8.

g Luc. 22.

Gratian. *Converſio b autem dicitur, quaſi cordis undique verſio. Si enim cor noſtrum undique a malo ad Deum vertitur, mox ſuæ converſionis fructum meretur, ut Deus ab ira ſua ad miſericordiam converſus prece c præſtet indulgentiam, cujus a primo præparabat vindictam. Unde datur intelligi, quod etiam ore tacente veniam conſequi poſſumus. Hinc d etiam leproſi illi, quibus Dominus præcepit, ut oſtenderent ſe Sacerdotibus, in itinere antequam ad Sacerdotes venirent, mundati ſunt. Ex quo facto nimirum datur intelligi, quod antequam Sacerdotibus ora noſtra oſtendamus, id eſt, peccata noſtra confiteamur, a lepra peccati mundamur. Hinc e etiam Lazarus vivus de monumento prodiit: non prius de monumento eſt eductus, & poſtea a Domino ſuſcitatus: ſed lapide remoto, qui monumentum claudebatur, in ſepulchro revixit, & foras vivus prodiit. §. 1. Hinc f etiam, ut Dominus oſtenderet, quod non ſacerdotali judicio, ſed largitate Divinæ gratiæ peccator emundatur, leproſum tangendo mundavit, & poſtea Sacerdoti ſacrificium ex lege offerre præcepit. Leproſus enim tangitur, cum reſpectu divinæ pietatis mens peccatoris illuſtrata compungitur. Unde g poſt ternam negationem Petrus, Domino eum reſpiciente, profudit amaras lacrymas, quibus culpam negationis ſuæ diluit. Leproſus ſemetipſum Sacerdoti repræſentat, dum peccatum ſuum Sacerdoti pœnitens confitetur. Sacrificium ex lege offert, dum ſatisfactionem Eccleſiæ judicio ſibi impoſitam factis exequitur. Sed antequam ad Sacerdotem perveniat, emundatur, dum per contritionem cordis ante confeſſionem oris peccati venia indulgetur. Hinc etiam Medici negantur ſuſcitare aliquem, ut reſuſcitatus confiteatur: dum per Prophetam h dicitur:* Nunquid Medici reſuſcitabunt, & confitebuntur tibi? *Item i:* A mortuo, ut Eccleſiaſticus k ait, perit confeſſio, velut ab eo, qui non eſt. *Unde pœnitens ille, qui timore [illegible] terribiliter exclamaverat:* Domine, l ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripias me: *poſtea ſupplicans ajebat:* Salvum me fac propter miſericordiam tuam, quoniam non eſt in morte, qui memor ſit tui: in inferno autem nullus tibi confitebitur. *Si ergo nullus confitebitur, niſi reſuſcitatus, nemo autem vivit æternæ gehennæ filius, & perpetua damnatione dignus, patet, quod antequam quiſque confiteatur peccatum, a regno ſuæ prævaricationis, quo æterna ſibi debebantur ſupplicia, per gratiam internæ compunctionis abſolvitur. §. 2. Item. Si antequam quiſque confiteatur, a Domino reſuſcitatus, vel reſuſcitatus vivit, dum confitetur, vel poſt reſurrectionem iterum mortuus eſt, & confitetur. Sed, ſicut antequam reſuſcitaretur mortuus, confiteri non poterat, ſic poſt reſurrectionem mortuus confiteri non valet. Reſtat ergo, ut reſuſcitatus vivat, dum peccatum confitetur α. Habet itaque ſuſcitatorem ſuum ſibi præſentem, ſeque inhabitantem.*

h Pſalm. 87.
i Gregor. in Pſ. 1. pœnit.
k Eccleſ. 17.
l Pſal. 6.

¶ C. R. α Confitetur.) *Hic in vulgatis inſeriebantur hæc,* ergo ſola contritio, in qua fit reſuſcitatio, tollit peccatum: *quæ abſunt a pleriſque, & emendatioribus Gratiani codicibus.*

C. XXXV.

Unde Auguſtinus ait in Pſal. 70. (*c. an. 410. in Africa.*)

REſuſcitatus corpore vivit abſente ſuſcitatore. Non autem ſic reſuſcitatus in anima.

¶ Corr. Rom. *In gloſſa ordinaria in Pſal. 70. verſ.* Deus docuiſti, *in verſ.* mirabilia, *ex Auguſtino hæc afferuntur:* Quid mirabilius, quam mortuos ſuſcitare? Suſcitatus corpore vivit etiam abſente ſuſcitatore, non ſic ſuſcitata anima ſine Deo: *quæ ſententia fuſius exponitur apud B. Auguſtinum concione ſecunda in eundem Pſalmum.*

m 2. Cor. 6.

n Joan. 3.

o Joan. 8.

p Matth. 6.

Gratian. *Cum enim Deus ſit vita animæ, anima vero vita corporis, ſicut corpus vivere non poteſt abſente anima, ita non niſi Deo præſente anima vivere valet. Habet itaque anima ſibi Deum præſentem per gratiam, qua vivens peccatum ſuum confitetur, eamque vita, quæ Deus eſt, inhabitat, quam inhabitando vivere facit. Si autem illam inhabitat, ergo templum Spiritus Sancti facta eſt, ergo illuminata eſt, ergo a tenebris peccatorum expiata eſt, ergo templum diaboli eſſe deſiit, quia ad lucem venit, cujus reſpectus tenebras fugat. Nulla enim (ut ait Apoſtolus m) conventio Chriſti ad Belial, nulla participatio lucis ad tenebras, nulla communicatio juſtitiæ, & iniquitati, nullus conſenſus templo Dei cum idolis. Item, ut Chriſtus n ait:* Omnis, qui odit malum, in luce agit. *Qui autem in luce agit, ſicut Auguſtinus ait, in Chriſto operatur. Qui autem in Chriſto operatur, ejus filius probatur. Cujus enim opera quiſque facit, ejus filius eſſe perhibetur. Unde quibuſdam Dominus ait o:* Si filii Abrahæ eſtis, opera Abrahæ facite. *Item:* Vos ex patre diabolo eſtis, quia opera patris veſtri facere vultis. *Nemo autem filius Dei, & diaboli ſimul eſſe poteſt.* Nemo enim, *ut ipſe ait p,* duobus Dominis ſervire poteſt. *Item, ut Joannes ait in epiſtola ſua 1. cap. 2.* (*forte c. an. 99. ad Parthos.*)

C. XXXVI.

QUi natus eſt ex Deo, non peccat.

q Coloſſ. 1.

Grat. *Ergo nec eſt filius diaboli. Solo enim peccato diaboli filii ſumus. Ergo q de ejus regno translati ſumus in regnum charitatis filii Dei, & ſumus erepti de poteſtate tenebrarum, & facti filii lucis. Cum ergo ante confeſſionem, ut probatum eſt, ſumus reſuſcitati per gratiam, & filii lucis facti, evidentiſſime apparet, quod ſola cordis contritione, ſine confeſſione oris, peccatum remittitur.*

C. XXXVII.

Item Joannes *ibidem*, (*forte c. an. 99. ad Parthos.*)

OMnis, qui non diligit, in morte manet.

r Geneſ. 17.

s Eſa. 43.

Grat. *Si ergo vivit, & diligit; ſi diligit, dilectio in corde eſt, dilectio autem in malo non eſt. Eſt enim proprius fons bonorum, in quo non communicat alienus. Ergo bonus eſt ipſe factus per gratiam ante confeſſionem peccati: non itaque malus eſt, bonus enim & malus aliquis ſimul eſſe non poteſt. Quod ſi malus non eſt, membrum diaboli non eſſe probatur: nec ergo dignus eſt gehenna, quæ diabolo & membris ejus ſolummodo debetur, ſicut æterna beatitudo ſolummodo membris Chriſti paratur. Non ergo in confeſſione peccatum remittitur, quod jam remiſſum eſſe probatur. Fit itaque confeſſio ad oſtenſionem pœnitentiæ, non ad impetrationem veniæ. Et r ſicut circumciſio data eſt Abrahæ in ſignum juſtitiæ, non in cauſam juſtificationis, ſic confeſſio Sacerdoti offertur in ſignum veniæ acceptæ, non in cauſam remiſſionis accipiendæ.*

II. PARS. §. 1. *Alii e contrario teſtantur, dicentes ſine confeſſione oris, & ſatisfactione operis neminem a peccato poſſe mundari, ſi tempus ſatisfaciendi habuerit. Unde s Dominus per Prophetam ait,* Dic tu iniquitates tuas, ut juſtificeris.

C. XXXVIII.

Item Ambroſius *in lib. de Paradiſo cap. 14.* (*an. 375. Mediolani.*)

t Sent. 4. diſt. 17.

NOn t poteſt quiſquam juſtificari a peccato, niſi ante fuerit peccatum confeſſus.

C. XXXIX.

Idem *in ſerm. 1. Quadrageſimæ u.* (*c. an. 380. ibid.*)

u *Ms inſcripto capitis initium: Ecce nunc tempus ac. eſt.*
x Sent. ibid.
y Eſa. 43.

ECce x nunc tempus acceptabile adeſt, in quo confeſſio a morte animam liberat: confeſſio aperit paradiſum: confeſſio ſpem ſalvandi tribuit. Unde y Scriptura dicit: *Dic tu iniquitates tuas, ut juſtificeris.* His verbis oſtenditur, quia non meretur juſtificari, qui in vita ſua peccata non vult confiteri. Illa ergo confeſſio nos liberat, quæ fit cum pœnitentia. §. 1. Pœnitentia vera eſt dolor cordis, & amaritudo animæ pro malis, quæ quiſque commiſit. *Pœnitentia eſt mala præterita plangere, & plangenda iterum non committere.*

C. XL.

Item Joannes *os aureum in hom. de pœnitentia, quæ incipit:* Provida mente. z (*forte c. an. 400. Conſtantinopoli.*)

z *In ea de pœnit. de l. 3. c. 2.*

a *In v. diſt. 3. perfect. a. Sent. 4. diſt. 17.*

PErfecta a pœnitentia cogit peccatorem omnia libenter ſufferre. *Et infra.* §. 1. In corde ejus contritio, in ore confeſſio, in opere tota humilitas: hæc eſt fructifera pœnitentia.

C. XLI.

Idem. (forte Chromatius c. an. 400. *Aquileiæ*.)

b *Inſi. de conſec. diſt. 4. non poteſt.* c *al. vitæ.* d *al. Dei accipere.*

NOn *b* poteſt quis gratiam doni *c* cœleſtis accipere *d*, niſi prius purgatus fuerit ab omni ſorde peccati per pœnitentiæ confeſſionem, per donum baptiſmi ſalutaris.

C. XLII.

Item Auguſtinus *in lib. de continentia, c. 6.* (c. an. 390.)

e *Sentent. ibid. Polyc. l. 6. t. 20. Anſ. l. 11. c. 142.* f *Atque ita impertitur largitas*] *orig.*

NUllus *e* debito gravioris pœnæ accipit veniam, niſi qualemcunque, etſi longe minorem, quam debeat, ſolverit pœnam. Ita *f* enim impertitur a Deo largitas miſericordiæ, ut non relinquatur etiam juſtitia diſciplinæ.

C. XLIII.

Idem *Vincentio, epiſt. 48.* (c. an. 408. *in Africa*.)

g *Nec quenquam*] *orig.* h *Polyc. ibid.*

NEminem *g* puto *h* ab errore ad veritatem, vel a quocunque ſeu magno, ſeu parvo peccato ad correctionem ſine pœnitentia poſſe tranſire.

C. XLIV.

Idem *in lib. 50. homil. 49. de pœnitentia.* (c. an. 415. *ibid.*)

i *Sentent. ibid. Polyc. ibid.* k *Matth. 16.* l *Job. 31. apud 70. erubuiſſet.*

AGite *i* pœnitentiam, qualis agitur in Eccleſia, ut oret pro vobis Eccleſia. Nemo dicat ſibi, occulte ago, apud Deum ago, novit Deus, qui mihi ignoſcit, quia in corde ago. Ergo ſine cauſa dictum eſt: *Quæ k ſolveritis in terra, ſoluta erunt & in cœlo*. Ergo ſine cauſa claves datæ ſunt Eccleſiæ Dei: fruſtramus Evangelium Dei: fruſtramus verba Chriſti: ſi promittimus vobis, quod ille negat, nonne vos decipimus? Job *l* dicit: *Si erubui in conſpectu populi confiteri peccata mea*. Atque *o* ideo, ſi non potuiſtis, vel noluiſtis habere pudicitiam conjugalem, ſeu continentiam, & deviaſtis a propoſito, vel vinculo conjugali, vel devotione continentiæ, ſit in vobis dolor, & humilitas pœnitentiæ. Apertius dico: Nemo dicat, non intellexi. Qui poſt uxores veſtras illicito vos concubitu maculaſtis, ſi præter uxores veſtras cum aliqua concubuiſtis, agite pœnitentiam, &c.

§ Corr. Rom. o Atque ideo] *Addita ſunt iſta duæ voces a collectore, quoniam mutatus ab ipſo eſt ordo verborum B. Auguſtini. Nam apud B. Auguſtinum hæc, quæ hic ſequuntur, antecedunt iis, quæ ſupra ſunt poſita.*

C. XLV.

Item Hieronymus *ſuper Exodum*. (imo Origenes ad c. 18. Exod. c. an. 217. *in Ægypto*.)

m *Exod. 18.* n *peccator fugit*] *orig.* o *Gen. 3.* p *Gen. 4.* q *Pſal. 50.*

ET *m* venit, inquit, Aaron, & omnes Presbyteri de Iſrael, manducare panem cum ſocero Moyſi, in conſpectu Dei.] Omnia ergo, quæ faciunt ſancti, in conſpectu Dei faciunt, peccatores *n* autem a conſpectu Dei fugiunt. Denique ſcriptum *o* eſt, quia Adam poſtquam peccavit, fugit a conſpectu Dei, & interrogatus reſpondit. *Audivi vocem tuam, & abſcondi me, quia eram nudus*. Sed *p* & Cain poſtquam pro parricidio condemnatus eſt a Deo, *Exiit*, inquit, *a facie Dei, & habitavit in terra Naim*. Exit ergo a facie Dei, qui indignus eſt Dei conſpectu. Sancti autem manducant & bibunt in conſpectu Dei, & omnia quæ agunt, in conſpectu ejus agunt. Ego amplius adhuc locum præſentem diſcutiens video, quia qui pleniorem ſcientiam Dei accipiunt, & plenius divinis imbuti ſunt diſciplinis, iſti etiamſi malum faciunt, coram Deo faciunt, & in conſpectu ejus faciunt: ſicut ille, qui dicit: *Tibi q ſoli peccavi, & malum coram te feci*. Quid ergo plus habet, qui malum coram Deo facit? Illud profecto, quod continuo pœnitet, & dicit, Peccavi. Qui autem diſcedit a conſpectu Dei, neſcit converti, & peccatum pœnitendo purgare. Hoc ergo intereſt, malum coram Deo facere, & a Dei conſpectu diſceſſiſſe peccantem.

§ Corr. Rom. *Hic etiam, ut ſæpe alibi obſervatum eſt, homil. 11. Origenis ad c. 18. Exodi, ſub nomine B. Hieronymi citatur.*

C. XLVI.

Item Ambroſius *lib. 1. de pœnitentia, c. 4.* (an. 374. *Mediolani*.)

r *Oſee. 11. ſecundum 70.* s *al. furore.*

SEd continuo, qui dixerat *r*: *Sicut Adama faciam te, & ſicut Seboim*, quæ duæ urbes e vicinia Sodomorum pariliа exitii traxere conſortium: *converſum eſt*, inquit, *cor meum: in ipſo turbata eſt pœnitentia mea: non faciam ſecundum iracundiam furoris mei*. Nonne apparet, quod ideo nobis peccantibus indignetur Dominus Jeſus, ut indignationis ſuæ nos terrore *s* convertat? Indignatio ergo ejus non ultionis executio, ſed magis abſolutionis operatio eſt.

§ Corr. Rom. *Caput hoc antea citabatur ex B. Auguſtino veſtitutum eſt ex B. Ambroſio, & ex ipſo locus Scripturæ emendatus. Sequitur enim lectionem 70.*

C. XLVII.

Item Ambroſius *in lib. de Paradiſo, c. 14.* (an. 375. *ibid.*)

t *Sentent. ibid.* u *Gen. 3.* x *Venialis*] *orig.* y *medicabilis.* z *Gen. 4.* a *præſcripto*] *orig.* b *abeſt ab orig.* c *Luc. 15.* d *Eccleſ. 7.* e *al. dedes.*

SErpens *t* decepit me *u*, & manducavi. Venialis *x* culpa, quam ſequitur profeſſio delictorum. Ideo non deſperate mulier, quæ non tacuit Deo, ſed magis confeſſa peccatum eſt, quam medicinabis *y* ſecuta ſententia eſt. Bonum eſt eundem reum in peccato, & flagellari in delicto, ut cum hominibus flagellemur. Denique *z* Cain, quia voluit crimen negare, indignus judicatus eſt, qui puniretur in peccato, ſed remiſſus eſt ſine præſcriptione *a* pœnæ, fortaſſe non tam reus *b* majore crimine parricidii (illud enim commiſit in fratrem) quam ſacrilegii, quod Deo credidit mentiendum, dicens: *Neſcio: nunquid ego cuſtos fratris mei ſum?* Et ideo accuſatori diabolo ejus accuſatio reſervata eſt, ut cum ejus angelis flagelletur, qui cum hominibus noluit flagellari. *Et lib. 1. de pœnitent. c. 1. §. 1.* Nam *c* paſtor ille Evangelicus lapſam ovem veniſſe legitur, non abjeciſſe. Et Salomon *d* ait: *Noli eſſe nimium juſtus*. Debet enim juſtitiam temperare moderatio. Nam quemadmodum ſe tibi curandum præbeat, quem faſtidio habeas *e*? qui contemptui ſe, non compaſſioni Medico ſuo putet futurum?

C. XLVIII.

Idem Ambroſius *eod. lib. 1. de pœnitentia, c. 12.* (an. 374. *ibid.*)

f *Oſee 6.* g *Matth. 9.* h *Joan. 1.*

LIbenter ignoſco, prompte indulgeo, miſericordiam *f* malo, quam ſacrificium: quia per ſacrificium juſtus commendatur, per miſericordiam peccator redimitur. *Non g veni vocare juſtos, ſed peccatores*. In lege ſacrificium, in Evangelio miſericordia eſt: lex *h* per Moyſen data eſt, per me gratia.

C. XLIX.

Item Leo Epiſcopus *Theodoro Forojulienſi Epiſcopo, epiſt. 89. al. 91.* (an. 452. *Romæ in Gelliam*.)

i *Sent 4. diſt. 17. Anſ. l. 11. c. 13.* k *al. aliquis.* l *al. cujuſlibet.* m *al. exciderit.* n *Sup. 26. q. 6. his, qui.* o *Verum, ut dixi, etiam talium*] *orig.* p *al. judicium.*

MUltiplex *i* miſericordia Dei ita lapſibus ſubvenit humanis, ut non ſolum per baptiſmi gratiam, ſed etiam per pœnitentiæ medicinam ſpes vitæ reparetur æternæ: ut qui regenerationis donum violaſſent, proprio ſe judicio condemnantes, ad remiſſionem criminum pervenirent: ſic divinæ bonitatis præſidiis ordinatis, ut indulgentia Dei, niſi ſupplicationibus Sacerdotum, nequeat obtineri. Mediator enim Dei, & hominum homo Jeſus Chriſtus hanc præpoſitis Eccleſiæ tradidit poteſtatem, ut & confitentibus pœnitentiæ ſatiſfactionem *k* darent, & eadem *l* ſalubri ſatiſfactione purgatos, ad communionem ſacramentorum per januam reconciliationis admitterent. *Et poſt pauca*. §. 4. Si autem aliquis eorum, pro quibus Domino ſupplicamus, quocunque intercepetus obſtaculo a munere indulgentiæ præſentis exciderit *m*, & priuſquam ad conſtituta remedia perveniat, temporalem vitam humana conditione finierit, quod manens in corpore non receperit, conſequi exutus carne non poterit. *Et poſt pauca*. §. 5. His *n* autem, qui in tempore neceſſitatis, & in periculi urgentis inſtantia præſidium pœnitentiæ, & mox reconciliationis implorant, nec ſatiſfactio interdicenda eſt, nec reconciliatio deneganda, quia miſericordiæ Dei nec menſuras poſſumus ponere, nec tempora definire, apud quem nullas patitur veniæ moras converſio. *Et infra*. §. 7. Ita *o* ergo talium neceſſitati auxiliandum eſt, ut nec actio illis pœnitentiæ, nec communionis gratia denegetur, ſi eam etiam amiſſo vocis officio per indicia *p* integri ſenſus quærere comprobantur. Quod ſi aliqua ægritudine ita fuerint aggravati, ut quod paulo ante poſcebant, ſub præſentia Sacerdotis ſignificare non valeant, teſtimonia eis fidelium circumſtantium prodeſſe debebunt, ut ſimul & pœnitentiæ, & reconciliationis beneficium conſequantur. Servata tamen regula canonum paternorum circa eorum perſonas, qui in Deum a fide diſcedendo peccaverunt.

§ Corr. Rom. *Caput hoc, ut eſt apud Gratianum, magis convenit cum originali impreſſo inter opera B. Leonis, quam in tomis Conciliorum.*

C. L.

Item Ambroſius *lib. 1. de pœnit. c. 1.* (an. 374. *Mediolani*.)

q *Sup. eod.* r *al. ſperaverit.*

NEmo poteſt bene agere pœnitentiam, niſi qui ſperaverit indulgentiam. Sed negant his oportere reddi communionem, qui prævaricatione lapſi ſunt. *Et infra*. §. 1. Deus autem nullum crimen excepit, qui peccata donavit omnia.

C. LI.

C. LI.

Item Ambroſius lib. 2. *de Cain, & Abel*, c. 4.
(*an.* 375. *ibid.*)

q *Sent.* 4. d. 18. c. 3. q. 3. *remiſſio minus. Idem l.* 3. *de Spiritu Sancto, c.* 19.

VErbum Dei q 3 dimittit peccata; Sacerdos eſt judex, Sacerdos quidem ſuum officium exhibet, & nullius poteſtatis jura exercet. *& lib.* 1. *de pœnitentia, c.* 2. §. 1. Dominus par jus & ſolvendi eſſe voluit, & ligandi, qui utrumque pari conditione permiſit. Ergo qui ſolvendi jus non habet, nec ligandi habet. *& infra.* §. 2. Certum eſt, quod Eccleſiæ utrumque licet, hæreſi utrumque non licet. Jus enim hoc ſolis permiſſum eſt Sacerdotibus. Recte igitur Eccleſia vendicat, quæ veros Sacerdotes habet. hæreſis vendicare non poteſt, quæ Sacerdotes Dei non habet.

¶ Corr. Rom. *Confectum eſt caput hoc ex B. Ambroſii verbis, collectoris tamen arbitratu diſpoſitis.*

¶ PITH. 3. *Verbum Dei.*] Vide locum Ambroſii. Item *lib.* 1. *de Pœnit. c.* 2. Sed & eumdem Ambroſ. *de dignit. Sacerd. & lib. de Sacr. Eccleſ.*

C. LII.

Idem in eod. c. lib. de pœnit. c. 5.
(*an.* 374. *ibid.*)

r *Polyc. l.* 6. *t.* 12.

4 POteſt fieri r, ut aliquis victus ſuppliciis ſermone neget, 30 & corde adoret. Numquid eadem cauſa eſt ejus, qui ſponte negat, & ejus, quem tormenta inclinaverunt ad ſacrilegium, non voluntas? Quam indignum autem, cum apud homines valeat certaminis gratia, ut apud Deum non valere aſſeratur? Nam ſæpe in hoc athletarum ſecularia certamina etiam victos, quorum fuerint certamina probata, vulgus hominum cum victoribus coronare conſuevit; maxime quos viderit aut forte dolo, aut fraude excluſos victoria. Chriſtus ergo athletas ſuos, quos viderit gravibus paulisper ceſſiſſe ſuppliciis, ſine venia patietur manere? Numquid s non habebit remunerationem laboris, qui etiam quos projecit, non in æternum projicit? *& infra. c.* 6. §. 1. Dicis t Petro excuſanti, ut ejus pedes lavares: *Niſi lavero tibi pedes, non habebis partem mecum.* Quod ergo illi poſſunt conſortium tecum habere, qui claves regni non ſuſcipiunt, negantes, quod dimittere peccata debeant? Quod recte quidem fatentur de ſe. Non enim habent Petri hæreditatem, qui Petri ſedem u non habent, quam impia diviſione diſcerpunt. *& cap.* 13. §. 1. Ægritudo carnis peccatum repellit, luxuria autem carnis culpam adolet. Illuditur ergo diabolus, ut ſe ipſe morſu ſuo vulneret, & contra ſe armet, quem debilitandum putavit. *& infra.* §. 3. Quod nocet corpori, juvat ſpiritum. *& lib.* 2. *cap.* 3. §. 4. Sicut ſemel pro omnibus immolatus eſt Chriſtus, ita quotieſcumque peccata donantur, corporis ejus ſacramentum ſumimus, ut per ſanguinem ejus fiat peccatorum remiſſio. Ergo evidentiſſime Dominus prædicatione mandatum eſt etiam graviſſimi criminis reis, ſi ex toto corde, & manifeſta confeſſione peccati pœnitentiam agant u, ſacramenti cœleſtis gratiam refundendam.

s *Pſalm.* 76.

t *Joan.* 13.

u *al. gerant,*

¶ Corr. Rom. a Sedem] *Apud B. Ambroſium legitur*, ſidem, *quod ob gloſſam non eſt mutatum: ſed multa alia ſunt emendata.*

C. LIII.

Idem Ambroſius lib. 2. *de pœnitentia c.* 7.
(*an.* 374. *ibid.*)

5 QUantumlibet ergo mortui fœtor ſit, aboletur omnis, 30 ubi ſacrum redoluerit unguentum: & ſurgit defunctus: & ſolvi a jubentur ejus vincula, qui adhuc in peccato eſt: tollitur velamen de facie ejus, quod veritatem gratiæ, quam acceperat, obumbrabat. Sed quia veniam donatus eſt, revelare faciem, aperire vultum jubetur. Non habet enim, quod erubeſcat, cui peccatum dimiſſum eſt. In tanta vero Domini gratia, tantoque divini muneris miraculo cum oporteret univerſos lætari x, commovebantur impii, & adverſus Chriſtum concilium congregabant, Lazarum quoque interficere volebant. Nonne merito eorum ſucceſſores vos fore cognoſcitis, quorum duritiæ hæredes eſtis? Nam & vos indignamini, & contra Eccleſiam congregatis concilium, quia videtis mortuos in Eccleſia reviviſcere, & peccatorum indulta venia reſuſcitari. Itaque (quod in vobis eſt) per invidiam rurſus occiditis interficere ſuſcitatos. Sed Jeſus non revocat beneficia, imo cumulat ſuæ liberalitatis amplificat, reviſit ſollicite ſuſcitatum, & celebrata y reſurrectionis gratia lætus ad cœnam venit, quam ei ſua præparavit Eccleſia, in qua ille, qui fuerat mortuus, unus inter diſcumbentes cum Chriſto invenitur.

x *Joan.* 12.

y *al. celebrata.*

¶ Corr. Rom. a Solvi jubentur) *In originali impreſſo legitur*, & ſolvere jubentur ejus vincula, qui adhuc in peccato ſunt, tollere velamen &c. *Alia vero ex eodem ſunt emendata, & addita nonnulla.*

C. LIV.

Idem ibidem cap. 4. (*an.* 374. *ibid.*)

z *Anſelm. l.* 11. *c.* 171.

ITa poteſtatis z ſuæ gratiam negat, [quæ in remiſſionem peccatorum eſt] qui cœleſtem ejus poteſtatem diabolico a ſultum ſuffragio vindicaretur. Eoſque aſſerit diabolum uti Spiritu, qui ſeparerant Eccleſiam Dei, ut omnium temporum Hæreticos, & Schiſmaticos comprehenderet, quibus indulgentiam neget: quia omne peccatum circa ſingulos eſt, ac univerſos β. *& infra. c.* 5. §. 1. Quid mirum, ſi ſalutem negatis aliis, qui veſtram recuſatis? licet γ & illis nihil a vobis differunt, qui a vobis pœnitentiam petunt. Arbitror enim, quod etiam Judas potuiſſet tantu De[...] feſtatione non excludi a venia, ſi pœnitentiam non apud Judæos, ſed apud Chriſtum geſſiſſet a. *& paulo poſt.* §. 2. Qui agit pœnitentiam, non ſolum diluere lachrymis debet peccatum ſuum, ſed etiam emendatioribus factis operire, & tegere delicta ſuperiora, ut non imputetur ei peccatum.

a *al. egiſſet.*

¶ Corr. Rom. a Diabolico) *Addita hic ſunt nonnulla ex B. Ambroſio, quæ deeſſe videbantur. Antea enim legebatur*, qui cœleſtem poteſtatem diabolico ſpiritu ſeparant ab Eccleſia Dei, ut omnium &c.

β Ac univerſos) *In originali eſt*, hoc in univerſos. *Sed ob gloſſam non eſt mutatum.*

γ Licet & illis.) *In aliquot vetuſtis codicibus, & originali legitur*, licet illi nihil deferunt. *Sed auctor gloſſæ videtur habuiſſe, ut in vulgatis Gratiani.*

C. LV.

Idem in eodem lib. 2. c. 9.
(*an.* 374 *ibid.*)

6 NOnnulli ideo poſcunt pœnitentiam, ut ſtatim ſibi reddi 30 communionem velint. Hi non tam ſe ſolvere cupiunt, quam Sacerdotem ligare. Suam enim conſcientiam non exuunt, Sacerdotis induunt: cui b præceptum eſt: *Nolite c ſanctum dare canibus, neque miſeritis margaritas veſtras ante porcos*: hoc eſt, immundis ſpiritibus d ſacræ communionis non impendenda conſortia.

b *abeſt ab orig.*
c *Matth.* 7.
d *impuritatibus.*

C. LVI.

Idem ibidem. (*an.* 374. *ibid.*)

SUnt, qui arbitrentur hoc eſſe pœnitentiam, ſi abſtineant a ſacramentis cœleſtibus. Hi in vicem in ſe judices ſunt, qui pœnam præſcribunt ſibi, declinant remedium, quos vel pœnam ſuam conveniebat dolere, quia cœleſti fraudarentur gratia. *& cap.* 10. §. 1. Facilius autem inveni, qui innocentiam ſervaverint, quam qui congrue egerint pœnitentiam, ubi a acquirendæ ambitio dignitatis, ubi vini effuſio, ubi ipſius copulæ conjugalis uſus? Renuntiandum ſeculo eſt, ſomno ipſi minus indulgendum, quam natura poſtulet, interpellandus eſt gemitibus, interrumpendus eſt ſuſpiriis, ſequeſtrandus orationibus, vivendum ita, ut in β tali vita huic moriatur uſui, ſeipſum ſibi homo abneget, & totus mutetur. *& infra. c.* 11. §. 2. Nemo in peccatis poſitus arrogare ſibi debet auctoritatem ſe ut uſurpationem ſacramentorum: quia ſcriptum eſt g: *Peccaſti? quieſce. & paulo poſt.* §. 3. Dicimus h ergo & agendam pœnitentiam, & eo agendam tempore, quo culpæ deferveſcat luxuria, & in captivitate peccati poſitos, reverentiores nos, non uſurpatores eſſe debere. Nam ſi Moyſi i propius accedere gerienti, ut cognitionem myſterii cœleſtis hauriret, dicitur: *Solve calceamentum pedum tuorum*: quanto magis nos animæ noſtræ pedes exuere vinculis a corporalibus, & greſſus omnes mundi iſtius nexu debemus abſolvere? *& paulo ſuperius.* §. 4. Nihil eſt, quod tam ſummo dolori ſit, quam ſi unuſquiſque poſitus ſub captivitate peccati recordetur, unde lapſus ſit, atque unde deciderit, & quod ad corporea l, atque terrena ab illa ſpecioſa, & pulchra divinæ cognitionis intentione deflexerit.

e *al. peccato.*
f *Eccl.* 21.
g *Gen.* 4. *ſecundum* 70.
h *Dicimus*] *orig.*
i *Exod.* 3.
k *Act.* 22.
l *al. corpoream, atque terrenam.*

§ Corr. Rom. a Ubi acquirenda) *Locus integer B. Ambroſii hic eſt*: An quiſquam illam pœnitentiam putat, ubi acquirendæ ambitio dignitatis, ubi vini effuſio, ubi ipſius copulæ conjugalis uſus? *Sed gloſſ. in verſ.* acquirendæ, *obſtitit, ne hic emendaretur. Multa autem alia ſunt emendata.*

β Ut in tali vita) *In originali eſt*, ut vitali huic moriatur uſui. *Sed gloſſa obſtitit, ne mutaretur.*

C. LVII.

Item Cyprianus Epiſcopus lib. 4. *epiſt.* 2. *ad Antonianum.*
(*an.* 253. *in Africa.*)

MIror autem quoſdam ſic obſtinatos eſſe, ut dandam non putent lapſis pœnitentiam, aut pœnitentibus exiſtiment veniam denegandam, cum ſcriptum m ſit: *Memento, unde cecideris, & age pœnitentiam, & fac priora opera.* Quod utique ei dicitur, quem conſtat cecidiſſe, & quem Dominus hortatur per opera rurſus exſurgere: quia ſcriptum n eſt: *Eleemoſyna a morte liberat*: & non utique ab illa morte, quam ſemel Chriſti ſanguis extinxit, & a qua nos ſalutaris baptiſmi, & Redemptoris noſtri gratia liberavit: ſed ab ea, quæ per delicta poſtmodum ſerpit.

m *Apoc.* 2.
n *Tob.* 4.

C. LVIII.

Item Hieronymus Damaſo. (*forte c. an.* 378. *e Palæſtina Romam.*)

IMportuna o in Evangelio mulier tandem meruit audiri: & clauſo cum ſervis p oſtio, media licet nocte, ob amico panes

o *Luc.* 18. &
p *ſervis*] *ex*

Digitized by Google

q Luc. 18. r Jonæ 3. s Luc. 23. t Luc. 15. u Matth. 18.

pauca amicus accepit: Deus ipſe, qui nullis contra ſe viribus ſuperari poteſt, publicani q precibus vincitur. Ninive r civitas, quæ peccato periit, fletibus ſtetit. Quorſum iſta tam longo repetita principio? videlicet ut parvum magnus aſpicias, ut dives paſtor morbidam non contemnas ovem. Chriſtus s in paradiſum de cruce latronem intulit, & ne quis aliquando ſeram converſionem putaret, fecit homicidii pœnam martyrium. Chriſtus t, inquam, prodigum filium revertentem lætus amplectitur, & u nonaginta novem pecudibus derelictis, una ovicula, quæ remanſerat, humeris boni paſtoris advehitur. §. 1. Ubi vero peccator intelligens vulnus ſuum tradit Medico ſe curandum, ibi non eſt virga neceſſaria, ſed ſpiritus lenitatis.

¶ Corr. Rom. u Ubi vero] Hæc uſque ad finem non ſunt inventa apud B. Hieronymum.

x 1. Joan. 5. y non pro eo dico, ut roget quis.] orig. z Eccl. 12.

III. Pars. Gratian. Quod autem omni peccanti auctoritate Ambroſii venia promittitur, falſum videtur. Quibuſdam enim venia denegatur, aut ex magnitudine peccati, aut ex gradu officii. Unde Joannes in epiſtola ſua x: Eſt peccatum ad mortem: quis y orabit pro eo? Alibi z quoque legitur: Quis medebitur incantatori vulnerato a ſerpente?

C. LIX.

Item. (c. an. ante Chr. 1150. in Silo.)

SI Sacerdos peccaverit, quis orabit pro eo?

¶ Corr. Rom. Primo regum lib. cap. 2. legitur: Si peccaverit vir in virum, placari ei poteſt Deus. Si autem in Dominum peccaverit, quis orabit pro eo? & ſic aſſeritur a B. Ambroſio lib. 1. de pœnitentia cap. 8. & aliis Patribus. B. tamen Gregorius in c. 2. primi Reg. c. 3. in hac ipſa vulgata lectione elicit ſententiam, quam nunc affert Gratianus, ut notatum eſt ſup. diſt. 50. c. aliorum.

a Matth. 24. b Lib. 1. de pœn. cap. 8. c Pſal. 82. d Ib. c. 9. e Exod. 32. f 2. Machab. ult. g de corrept. & gratia c. 12. h 1. Joan. 5.

Gratian. Sed hujuſmodi interrogationes non ſemper negationem inferunt, ſed potius difficultatem, vel raritatem notant, ut eſt illud Evangelii a: Quis putas, eſt fidelis ſervus, & prudens, &c. Hinc etiam Ambroſius b: Deus, quis c ſimilis tibi? non utique nullus; quia imago patris filius eſt. Similiter igitur accipiendum: Quis orabit pro eo? hoc eſt, ſingularis vitæ aliquis debet orare pro eo, qui peccavit in Dominum. Et infra d. Nam quomodo Joannes diceret non orandum pro delicto graviore, qui legiſſet Moyſen e rogaſſe, & impetraſſe, ubi erat prævaricatio voluntaria? qui ſciret etiam Hieremiam f rogaſſe? §. 1. Poteſt etiam ſecundum Auguſtinum g aliter intelligi illud Joannis h: Eſt peccatum ad mortem &c. ut nulla fiat, & ſuperiorum memoretur. Ait enim: Eſt peccatum ad mortem, non pro illo dico, ut roget quis. De quo peccato, quoniam non expreſſum eſt, poſſunt multa, & diverſa ſentiri. Ego autem dico id eſſe peccatum, fidem quæ per dilectionem operatur, deſerere uſque ad mortem. Hoc eſt etiam blaſphemia in Spiritum Sanctum, quam neque in hoc ſeculo, neque in futuro remittendam Dominus in Evangelio affirmat. Sive autem delectatione peccat, ſive deſperatione nemo, uſque ad mortem quis in peccato perſeveret, juſtum eſt, ut ſine fine puniatur, qui ſine fine peccaverit.

C. LX.

Unde Gregorius Papa lib. 4. dialog. c. 43. (an. 593. Romæ.)

i Anſ. l. 11. c. 135.

VOluiſſent i iniqui, ſi potuiſſent, ſine fine vivere, ut potuiſſent ſine fine peccare. Oſtendunt enim, quia in peccato ſemper vivere cupiunt, qui nunquam deſinunt peccare, dum vivunt. Ad magnam ergo juſtitiam judicantis pertinet, ut nunquam careant ſupplicio, qui in hac vita nunquam voluerunt carere peccato.

k al. fruſtrat. l Matth. 16. m Gen. 3. n Gen. 4. o Gen. 12. & 26. p Lev. 13. & 14.

IV. Pars. Gratian. Ex his itaque apparet, quod ſine confeſſione oris, & ſatisfactione operis peccatum non remittitur. Nam ſi neceſſe eſt, ut iniquitates noſtras dicamus, ut poſtea juſtificemur, ſi nemo poteſt juſtificari a peccato, niſi antea confeſſus fuerit peccatum; ſi confeſſio paradiſum aperit, veniam acquirit; ſi illa ſolum confeſſio utilis eſt, quæ fit cum pœnitentia (in qua notatur aliud eſſe confeſſio, aliud pœnitentia, ſive interior, ſive exterior accipiatur) ſi ille, qui promittit veniam occulte apud Deum, non apud Eccleſiam, pœnitentiam agenti, fruſtratur k Evangelium, & claves datas Eccleſiæ, promittit etiam, quod Deus negat delinquenti; ſi nemo poteſt conſequi veniam, niſi quantulamcumque, etſi minorem, quam debeat, peccati ſolverit pœnam, ſi ſolis Sacerdotibus l ligandi, ſolvendique poteſtas a Deo tradita eſt, ſi nullus veniam accipit, niſi Eccleſia ſupplicationibus ipſam impetrare contendat: concluditur ergo, quod nullum ante confeſſionem oris, & ſatisfactionem operis peccati abolet culpam. §. 1. Denique ut perſpicue appareat neminem ſine confeſſione a peccato mundari, ab ipſis humani generis principiis ſumamus exordium. Peccata tranſgreſſionis primi parentes corrupti, a Domino ſunt m requiſiti de culpa, ut peccatum, quod tranſgrediendo commiſerant, confitendo delerent. Serpens autem de culpa requiſitus non eſt, quia per confeſſionem non revocabatur ad vitam. Cain n quoque, cum primæ prævaricationi fratricidium addidiſſet, ſimiliter a Domino de culpa requiſitus eſt, dum ei dicitur: Ubi eſt Abel frater tuus? Sed quia ſuperbus peccatum ſuum confiteri noluit, potius mendaciter negando Deum fallere conatus eſt dicens: Nunquid cuſtos fratris mei ſum ego? indignus venia judicatus eſt. Unde in deſperationis profundum merſus eſt, dum ait: Major eſt iniquitas mea, quam ut veniam merear. Vagus, & profugus erit a facie Domini, ſignificans eos, qui peccata ſua confiteri diſſimulant, reſpectu divinæ miſerationis indignos haberi. Reges o quoque, qui ignorantia ducti in Abraham deliquerant, non niſi ejuſdem oratione ſanari meruerunt. In quo figuratur, quod paſſiones morum non ſanantur, niſi orationibus Eccleſiæ. Moyſi p quoque præcepit

q 1. Reg. 16. r 2. Reg. 12. s 3. Reg. 21. t Jonæ 3. u alter & ſatisfactione. x Daniel. 4. y Sap. 17. in 4. metar. z al. rationali. a Dan. 9. b Matth. 3.

Dominus, ut lepra ſive in cute, ſive in domo, ſive in veſte, ſive in crine appareret, Sacerdoti oſtenderetur, & juxta ejus arbitrium ſeparata, ejus judicio contaminaretur, vel mundaretur. Saul q quoque cum a Spiritu maligno vexaretur, non poterat ad ſanæ mentis officium redire, niſi prius David Pſalterium arriperet, & coram eo pſalleret, & ita ab ejus vexatione ceſſaret diabolus. In quo myſtice oſtenditur, quod quicumque diabolo propter peccata mancipatur, ab ejus dominio eripi non valet, niſi David, id eſt, Eccleſia Pſalterium accipiat, & coram eo pſallat, id eſt, ſpiritualis gratiæ eum participem faciat, & ſalubriter admonendo, & pro eo orando, & exempla boni operis ſibi præbendo, diabolum ab inviſibili ejus vexatione compeſcat. David quoque, cum adulterium commiſiſſet, & homicidium, non ante audivit r a Propheta: Tranſtulit a te peccatum tuum Dominus, quam ipſum peccatum confiteretur. Prius enim Propheta peccatum redarguente confeſſus eſt, & poſtea audivit: Tranſtulit Dominus peccatum tuum a te. Achab s quoque, cum de innocentis ſanguinis effuſione ſententiam mortis a Deo audiret, induit ſe ipſum cilicio, ſatisfaciens Deo per pœnitentiam. Unde Dominus ad Heliam ait: Quoniam Achab reveritus eſt faciem meam, non inducam malum in diebus ejus. Ninivitæ t cum audirent: Adhuc quadraginta dies, & Ninive ſubvertetur, ex edicto Regis, & Principum pœnitentiam egerunt, dicentes: Quis ſcit, ſi convertatur, & ignoſcat Deus, & relinquat poſt ſe benedictionem? Hac humilitate ſatisfactione u imminentem ſubverſionem evadere meruerunt. Quorum exemplis evidenter oſtenditur, quod nullus a Deo conſequatur veniam, niſi primum ſatisfecerit ſibi per pœnitentiam. Nabuchodonoſor x quoque propter ſuperbiam y ſuam a rationabili z mente in beſtialem animum commutatus eſt, atque a regno ſuo profugus receſſit, non ante regnum recepit, quam converſus Deum prædicavit. Denique plebs Iſraelitica ob culpam ſuæ tranſgreſſionis captivitate tradita, non ante liberari meruit, quam ſua peccata confiteretur, Danielis a, & aliorum ſanctorum vocibus veniam accepit. §. 2. In Evangelio b quoque veniebant ad Joannem, ut baptizarentur ab eo baptiſmo pœnitentiæ, primum confitebantur peccata ſua, oſtendentes, quod quiſque debet peccata ſua damnanda confiteri, & innovationem melioris vitæ promittere, ſi regenerationis deſiderat gratiam accipere. Chriſtus quoque alios legitur ſuſcitaſſe c a mortuis, alios a lepra d mundaſſe, alios illuminaſſe, e aliorum membra paralyſi diſſoluta conſolidaſſe: nunquam tamen ſanitatem petiiſſe propria voce, vel amicorum legitur præceſſiſſe. Lucas f enim inſerere dicit, quod pro ſocru Petri prius rogatus eſt, quam eam ſanitati redderet. Leproſus g vero ille, quem Dominus deſcendens de monte mundavit, prius clamavit ad eum: Domine, ſi vis, potes me mundare, quem poſtea tangendo mundavit. Cæcus h quoque dum clamaret ad eum: Miſerere mei, fili David, interrogavit eum Jeſus: Quid vis, ut faciam tibi? ait, Rabboni, ut videam lumen. Tres i quoque mortuos audivit, quos aliorum orationibus reddidit vitæ. Quartum quoque diſcipulo mortuum audivit: ſed quia defuerunt viri, qui pro eo precarentur, reſuſcitari non meruit. §. 3. Quibus omnium exemplis evidentiſſime datur intelligi, quod ille, quem gravioris culpæ macula inficit, niſi confeſſione propria oris, vel Eccleſiæ interceſſione ſuffragante, ſanari non poterit. Hinc pœnitens ille k, qui prius tacendo peccata, flagellari meruerat, poſtea correptus dicebat: Quoniam tacui, inveteraverunt oſſa mea, dum clamarem tota die. Hinc Chriſtus in perſona membrorum ait l: Non abſorbeat me profundum, neque urgeat ſuper me puteus os ſuum. Quod m Auguſtinus n exponit, dicens: Puteus eſt humanæ iniquitatis profunditas, in quem ſi cecideris, non claudet ſuper te os ſuum, ſi tu non clauſeris os tuum. Confitere ergo, & dic: De o profundis clamavi ad te, Domine, & evades. Claudet ſuper illum Dominus, qui in profundum p contemnit, a quo mortuo q, velut ab eo, qui non ſit, perit confeſſio. Hinc idem Propheta ait r: Introite portas ejus in confeſſione. Oſtendens ad portas miſericordiæ non niſi per confeſſionem peccati aliquem poſſe pertingere. §. 4. Hinc etiam beatus s Joannes Baptiſta, & Salvator noſter exordium prædicationis ſuæ a pœnitentia ſumpſerunt, dicentes: Pœnitentiam agite, appropinquabit enim regnum cælorum: oſtendentes ad regna cælorum neminem poſſe pertingere, niſi primum per pœnitentiam Deo curaverit ſatisfacere. Hinc etiam in actibus t Apoſtolorum legitur, quod credentes veniebant ad Apoſtolos, annuntiantes actus ſuos. §. 5. Ex his omnibus facile monſtratur, ſine confeſſione nullum veniam poſſe promereri.

c Joann. 11. d Luc. 17. e Matth. 9. f Luc. 4. g Matth. 8. Marc. 1. Luc. 5. h Marc. 10. Luc. 18. i Luc. 7. Jo. 11. k Pſal. 31. l Pſal. 68. m Gloſſ. interl. & ordin. ibi ex Auguſt. n Serm. 4. d. 19. o Pſalm. 129. p Prov. c. 18. q Eccleſ. c. 17. r Pſal. 99. s Matth. 3. t Actor. 19.

C. LXI.

Hinc etiam Leo Papa ait ep. 78. al. 80. ad Epiſcopos Campaniæ. (an. 459. Romæ in Campaniam.)

SUfficit u pœnitenti x illa confeſſio, quæ primum Deo offertur, tum etiam Sacerdoti, qui pro delictis pœnitentium precator accedit.

u Ioſr. eod. n. quamvis. Polyc. lib. 6. tit. 20. Ivo p. 16. c. 167. x al. enim] orig.

C. LXII.

Item ad Ruſticum Narbonenſem Epiſcopum, epiſt. 90. al. 92. c. 7. (an. 443. Romæ in Galliam.)

PŒnitentia y, quæ dilata eſt, cum ſtudioſius petita fuerit, non negetur, ut quoquo modo ad indulgentiæ medicinam anima vulnerata perveniat.

y Burch. lib. 9. c. 143. Ivo p. 15. c. 135.

C. LXIII.

Item Auguſtinus in *ſerm. de pœnitentia, al. lib. de pœnitentiæ medicina*. (forte c. an. 428. in *Africa*.)

c Beda 2. Cor. c. 12. Sent. 4. d. 15. Polyc. l. 6. tit. 20.
a al. factis.

NOn c ſufficit mores in melius commutare, & a præteritis a malis recedere, niſi etiam de his, quæ facta ſunt, ſatisfiat Deo per pœnitentiæ dolorem, per humilitatis gemitum, per contriti cordis ſacrificium, cooperantibus eleemoſynis, & jejuniis a.

§ Corr. Rom. a Et jejuniis.] *Hoc non eſt apud B. Auguſtinum, neque Bedam, neque magiſtrum ſententiarum, neque Polycarpum.*

C. LXIV.

Item Ambroſius *in c. 2. Lucæ*. (an. 376. *Mediolani*.)

NOvit Dominus mutare ſententiam, ſi tu noveris emendare delictum.

C. LXV.

Item Leo Papa, *epiſt. 90. al. 92. ad Ruſticum, c. 8.* (an. 443. *Romæ in Galliam*.)

b 11. q. 2. aliud. Anſelm. lib. 11. cap. 141.
c al. juſta.
d 1. Corinth. 6.

ALiud b quidem eſt debita juſta c repoſcere, aliud propria perfectionis amore contemnere. Sed illicitorum veniam poſtulantem oportet a multis etiam licitis abſtinere, dicente Apoſtolo d: *Omnia mihi licent, ſed non omnia expediunt*. Unde ſi quis g pœnitens habet cauſam, quam negligere forte non debeat, melius expetit Eccleſiaſticum, quam forenſe judicium.

¶ Petri. 4. Juſta.] 2. V. C. juſta.
g. Quis.] Delent 2. V. C.

C. LXVI.

Item Hieronymus *in c. 2. Joelis*. (an. 408. *in Palæſtina*.)

a Sent. 4. d. 17.
f a rr. comedit Paſcha] orig.
g Malach. 2.
h Luc. 12.

QUi ſanctus e Sacerdos eſt, & comedit f in Paſcha Domini, accingatur baltheo caſtitatis g, & audiat cum Apoſtolis. Sint h *lumbi veſtri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus veſtris*. Qui autem peccator eſt, & quem remordet propria conſcientia, cilicio accingatur, & plangat vel propria delicta, vel populi, & ingrediatur Eccleſiam, de qua propter peccata fuerat egreſſus, & cubet, vel dormiat in ſacco, ut præteritas delicias, per quas offenderat Deum, vitæ auſteritate compenſet.

C. LXVII.

Idem *in Amos Prophetam, ad* 1. 9. (an. 408. *ibid.*)

i Hier. 17.

SI agamus pœnitentiam, ipſum quoque ſuæ pœnitebit ſententiæ. Rurſum juxta eundem Hieremiam i a promittit proſpera. Si negligentia diſſolvamur, & illum pœnitebit ſponſionis ſuæ, promiſſaque mutabit. Cujus rei exemplum Ninivitas, & Hieruſalem habere poſſumus, quorum alii de imminentibus ſuppliciis liberati ſunt, alii, quæ patribus promiſſa fuerant, perdiderunt.

§ Corr. Rom. a Hieremiam] *Sic eſt emendatum ex ipſis commentariis B. Hieronymi, & non vetuſto exemplari Gratiani. Nam in cæteris eſt, quemadmodum in vulgatis*, juxta eundem Hieronymum promittis proſpera, ſi pœnitentiam egerimus. Quod ſi negligentia, &c.

C. LXVIII.

Idem *ſuper Danielem, ad cap.* 4. (c. an. 410. *ibid.*)

QUamobrem Rex conſilium meum placeat tibi, & peccata tua eleemoſynis redime, & iniquitates tuas miſericordiis pauperum: *forſitan ignoſcat Deus delictis tuis*.] Si prædixit ſententiam Dei, quæ mutari non poteſt, quomodo hortatur ad eleemoſynas, & miſericordias pauperum, ut Dei ſententia commutetur? Quod facile ſolvitur Ezechiæ

a 4. Reg. 20. Eſa. 30.
l Jonæ 3.

n Regis exemplo (quem Eſaias dixerat eſſe moriturum) & Ninivitarum l, quibus dictum eſt: *Adhuc quadraginta dies, & Ninive ſubvertetur*. Et tamen ad preces Ezechiæ, & Ninive Dei ſententia commutata m eſt, non vanitate judicii, ſed eorum converſione, qui meruere indulgentiam.

m Hieremia] orig. vera lectio.
o Hierem. 17.

Alioquin & in Hieremiam m loquitur Deus n ſe mala minari ſuper gentem, & ſi bona fecerit, minas clementia commutare. Rurſum bona agenti ſe aſſerit polliceri indulgentiam: & ſi male fecerit, dicit ſe ſuam mutare ſententiam, non in homines, ſed in opera, quæ mutata ſunt. Neque enim Deus hominibus, ſed vitiis iraſcitur: quæ cum in homine non fuerint, nequaquam punit, quod mutatum eſt. Dicamus & aliter. Fecit quidam Nabuchodonoſor juxta Danielis conſilium miſericordias in pauperes, & idcirco uſque ad menſem duodecimum in eum eſt dilata ſententia. Sed quia poſtea ambulans in aula Babylonis gloriatur, & dicit o:

o Daniel. 4.

Nonne hæc eſt Babylon magna, quam ego ædificavi in domum regni in robore fortitudinis meæ, & in gloria nominis mei? bonum miſericordiæ perdidit malo ſuperbiæ: *forſitan ignoſcet Deus delictis tuis*. Cum beatus Daniel præſcius futurorum de ſententia Dei dubitet, rem temerariam faciunt, qui audacter peccatoribus indulgentiam pollicentur. Et tamen ſciendum, quod ſi Nabuchodonoſor bona opera faciens, audit repromittitur, multo magis illis promittitur, qui leviora peccata commiſerunt.

§ Corr. Rom. a Commutata eſt.] *Quæ ſequuntur, ut etiam multa alia, emendata, & locupletata ſunt ex originali, præter verbum,* inveritiam (*quod eſſe debet,* Hieremia) *idque ob gloſſam*.

C. LXIX.

p Origenes ho. 3. ad c. 3. Judicum, & ibi gloſſ. ordinar.

Idem. p (imo Origenes ad cap. 3. Judicum. c. an. 217. in *Ægypto*.)

VIde benignum Dominum miſericordiam cum ſeveritate miſcentem, & ipſius pœnæ modum juſta, & clementi libratione a penſantem. Non in perpetuum tradidit pœnæ delinquentes, ſed quanto β, inquit, tempora ſervierunt Balaam, tanto ſerviant Chuſarſathon q, hoc eſt, octo annis.

q al. Chuſanſathaim.

Diſce & hoc, o tu auditor, quiſquis ille es, qui tibi conſcius es alicujus erroris: & quanto tempore erraſſe te noſti, quanto tempore deliquiſti, tanto nihilominus tempore humilia te ipſum Deo, & ſatisfacito ei in confeſſione pœnitentiæ. non expectes, ut humiliet te Chuſarſathon, & invito neceſſitas extorqueat pœnitentiam: ſed ipſe præveniens inimici illius dexteram r, quæ ſi te ipſa emendaveris, ſi te ipſe correxeris, pius eſt Deus, & miſericors, qui vindictam temperet ab eo, qui illam pœnitendo prævenit. Sed illud conſideremus, quia donec ſervierunt Chuſarſathon, qui traditi fuerant pro delictis ſuis, & non clamaverunt ad Dominum, nemo ſuſcitatus eſt, qui ſalvare eos poſſet. Cum vero clamaverunt ad Dominum, tunc ſuſcitavit Dominus Salvatorem Iſrael, & ſalvavit eos.

r al. manus.

§ Corr. Rom. a Libratione] *Antea legebatur*, deliberatione. *Emendatum eſt ex homilia Origenis, quemadmodum & alia nonnulla*.

β Quanto,] *Hæc pars videtur potius ſumpta ex gloſſa ordinaria, quam ex ipſo Origene*.

C. LXX.

Idem Hieronymus *in c. 5. epiſtola ad Epheſios*. (an. 386. *in Palæſtina*.)

ECcleſia Chriſti glorioſa eſt, non habens maculam, neque rugam, aut aliquid hujuſmodi. Qui ergo peccator eſt, & aliqua ſorde maculatus, de Eccleſia Chriſti non poteſt appellari, nec Chriſto ſubjectus dici. Poſſibile autem eſt, ut quemadmodum Eccleſia, quæ prius rugam habuit, & maculam a, in juventutem, & munditiam poſtea reſtituta eſt, ita & peccator currat ad Medicum: quia non s habent opus ſani Medico, ſed male habentes, ut curentur vulnera ipſorum, & fiant de Eccleſia, quæ eſt corpus Chriſti.

s Luc. 5.

§ Corr. Rom. a Et maculam,] *Reſtitutus eſt locus ex originali. Antea legebatur*, & maculam, & immunditiam, & poſtea reſtituta eſt.

C. LXXI.

Idem *in c. 1. Amos*. (an. 408. *ibid.*)

SUper tribus ſceleribus Damaſci, & ſuper quatuor non convertam eam.] Juxta tropologiam hoc poſſumus dicere. Primum peccatum eſt cogitaſſe, quæ mala ſunt, Secundum cogitationibus acquieviſſe perverſis. Tertium, quod mente decreverit, opere compleviſſe. Quartum, poſt peccatum non agere pœnitentiam, & in ſuo ſibi complacere delicto.

C. LXXII.

Idem *epiſt. 65. ad Pammachium, & Oceanum*. (an. 390. *ibid.*)

t Sent. 4. d. 14.

SEcunda t poſt naufragium tabula eſt, culpam ſimpliciter confiteri. Imitati eſtis errantem, imitamini & correctum. Erravimus juvenes, emendemur ſenes: jungamus gemitus, lachrymas copulemus.

C. LXXIII.

Idem. (imo Rabanus c. an. 840. in *Germania*.)

u Ezech. 18. & 33.

QUia divinitatis natura clemens eſt, & pia, magiſque ad indulgentiam, quam ad vindictam prona, quia non vult u mortem peccatoris, ſed ut convertatur, & vivat: ſi quis poſt lapſum peccatorum ad veram pœnitentiam ſe converterit, cito a miſericorde judice veniam impetrabit.

§ Corr. Rom. *Caput hoc eſt in commentariis ad cap. 3. lamentationum Hieremiæ, qui non ſunt B. Hieronymi, ſed Rabani*.

Digitized by Google

C. LXXIV.

Idem in c. 12. *Oſee*. (an. 410. *ibid.*)

NE forte peccati memores tardius revertantur; *Adhuc*, inquit, *ſedere vos faciam in tabernaculis, ſicut in diebus feſtivitatis*: ut quod facit baptiſma, hoc faciat pœnitentia. & habitent in tabernaculis Salvatoris, hoc eſt, in Eccleſia.

§ Corr. Rom. *Antea citabatur in eodem in Malachiam*.

C. LXXV.

Idem *in cap. 9. Danielis*. (*c. an. 410. ibid.*)

a *Hierem. 29. & 30.*

PRædixerat α Hieremias ſeptuaginta annos deſolationis templi, poſt quos rurſus veniret populus in Judæam, & ædificaretur templum, & Hieruſalem. Quæ res Danielem non facit negligentem, ſed magis provocat ad rogandum, ut quod Deus per ſuam promiſit clementiam, per horum β impleat preces, ne negligentia ſuperbiam, & ſuperbia pariat offenſam. §. 1. Denique in Geneſi z legimus, centum viginti annos pœnitentiæ conſtitutos ante diluvium: qui, quia tanto tempore, hoc eſt, centum annis noluerunt agere pœnitentiam, nequaquam exſpectat, ut & viginti alii compleantur, ſed infert ante, quod poſtea fecerat comminatus. Unde & ad Hieremiam a dicitur ob duritiam cordis populi Judæorum: *Ne ores pro populo hoc, quia non audiam te*. Et ad Samuel b: *Uſquequo luges ſuper Saul? & ego abjeci eum*. In cinere igitur, & ſacco poſtulat impleri c quod promiſerat Deus, non quod eſſet incredulus futurorum, ſed ne ſecuritas negligentiam, & negligentia pareret offenſam.

y *al. luctus.*
z *Gen. 6.*
a *Hier. 7.*
b *1. Regum 16.*
c *Dan. 9.*

C. LXXVI. *Operibus miſericordiæ Deum non emimus, ſed nosmetipſos redimimus.*

Item Ambroſius *in ſermone in Dominica de Abraham*. (*c. an. 387. Mediolani*.)

d *Eccleſ. 10. ſecundum 72.*

MEdicina d miſericordiæ tollit peccata magna.] Habemus enim plura ſubſidia, quibus peccata noſtra redimamus: pecuniam habes, redime peccatum tuum. Non venalis eſt Dominus, ſed tu ipſe venalis es. Peccatis tuis venundatus es, redime te operibus tuis, redime te pecunia tua: vilis pecunia, ſed pretioſa eſt miſericordia. §. 1. Eleemoſyna, inquit, e a peccato liberat.] Crimina ergo eleemoſynis redimuntur.

e *Tob. 12.*

§ Corr. Rom. *Caput hoc habetur in libro de Helia, & jejunio, & ibi hæc antecedunt*: Etſi gravia deliquimus, magnum Medicum invenimus, magnam medicinam gratiæ ejus accepimus. (*Medicina autem tollit peccata magna*.) *Abeſt autem vox*, miſericordiæ, *etiam a loco Eccleſiaſtici c. 10.*

C. LXXVII.

Item Joannes Os aureum *homil. 9. ad c. 6. ep. ad Hebræos*. (c. an. 400. *Conſtantinopoli*.)

MEdicamentum fortius, quod maxime operatur in pœnitentia, hoc eſt. Sicut in præceptis medicinæ medicamentum multas quidem herbas accipit, unam autem dominantiſſimam; ſic & in pœnitentia dominantior iſta herba, & potentior eſt, & univerſum ipſa efficit. Audi enim, quid dicit divina Scriptura f: *date eleemoſynam, & ecce omnia munda ſunt vobis*.

f *Luc. 11.*

§ Corr. Rom. *Græce ſic habet*: οἱ γὰρ μάλιστα ἰσχυρὸν ἐργαζόμενον τὸ φάρμακον τῆς μετανοίας, τοῦτό ἐστι· καὶ καθάπερ ἐπὶ τῶν ἰατρικῶν βοηθημάτων τὸ φάρμακον, πολλὰς μὲν λαμβάνον βοτάνας μίαν δὲ τὴν κυριωτάτην, οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς μετανοίας αὕτη ἡ βοτάνη κυριωτέρα, καὶ τὸ πᾶν αὐτὴ γίνεται. *Id eſt*: Nam quod maxime validum reddit medicamentum pœnitentiæ, hoc eſt. Et ſicut in medicinalibus auxiliis eſt medicamentorum, quod multas quidem herbas recipit, ſed unam præcipuam, ac potentiſſimam: ita etiam in pœnitentia hæc ipſa eſt potentior herba, ipſaque omnino totum præſtiterit. Audi &c.

C. LXXVIII.

Item Ambroſius *lib. 1. de pœnit. c. 2.* (an. 374. *Mediolani*.)

g *al. diſtinctionem] orig.*

DEus definitionem g non facit, qui miſericordiam ſuam promiſit omnibus, & relaxandi licentiam Sacerdotibus ſuis ſine ulla exceptione conceſſit. Sed qui culpam exaggeravit, exaggeret etiam pœnitentiam. Majora enim crimina majoribus abluuntur fletibus.

C. LXXIX.

Idem *lib. 2. de pœnitentia c. 10.* (an. 374. *ibid.*)

h *Matth. 5.*

FLeat pro te mater Eccleſia, & culpam tuam lachrymis lavet. Videat te Chriſtus mœrentem, ut dicat h: *Beati triſtes, quia gaudebitis*. Amat, ut pro uno multi rogent.

Para I.

Denique in Evangelio i motus viduæ lachrymis, quia plurimi pro ea flebant, filium ejus reſuſcitavit.

i *Luc. 7.*

C. LXXX.

Idem *eodem libro 2. cap. 11.* (an. 374. *ibid.*)

ADam poſt culpam ſtatim de Paradiſo Deus ejecit. Non diſtulit, ſed ſtatim ſeparavit a deliciis, ut ageret pœnitentiam, ſtatim tunicam veſtivit pelliceam, non ſericam.

C. LXXXI.

Item Auguſtinus *lib. 50. u Homil. homilia ult. c. 3.* (*c. an. 415. in Africa*.)

u *Et in lib. de pœnit. medicina c. 2.*
l *Sent. 4. d. 16.*

TRes l ſunt actiones pœnitentiæ, quas mecum veſtra eruditio recognoſcit. Sunt enim uſitatæ in Eccleſia, & diligenter attendentibus notæ. Una eſt, quæ novum hominem parturit, donec per baptiſma α ſalutare omnium præteritorum fiat abolitio m peccatorum. & *paulo poſt*. Omnis enim n, qui jam arbiter voluntatis ſuæ conſtitutus eſt, cum accedit ad ſacramenta fidelium, niſi eum pœniteat vitæ veteris, novam non poteſt inchoare. Ab hac pœnitentia, cum baptizantur, ſoli parvuli ſunt immunes. Nondum enim uti poſſunt libero arbitrio. Quibus tamen ad conſecrationem, remiſſionemque originalis peccati prodeſt eorum fides, a quibus offeruntur. & *infra c. 4. §. 1.* Altera vero pœnitentia eſt, cujus actio per totam iſtam vitam, qua in carne mortali degimus, perpetua ſupplicationis humilitate ſubeunda eſt. Primo, quia vitam æternam, incorruptibilem, immortalemque nullus deſiderat, niſi eum vitæ hujus temporalis, corruptibilis, mortaliſque pœniteat. Non enim ſic quiſque in vitam novam per ſanctificationem baptiſmi naſcitur, ut quemadmodum deponit ibi omnia peccata præterita, ita etiam ſtatim mortalitatem ipſam carnis, corruptionemque deponat. & *infra c. 5. §. 2.* Tertia actio eſt pœnitentiæ, quæ pro illis peccatis ſubeunda eſt, quæ legis Decalogus continet, & de quibus Apoſtolus ait: *Quoniam qui talia agunt, regnum Dei non poſſidebunt*. In hac ergo pœnitentia majorem quiſque in ſe debet ſeveritatem exercere, ut a ſe ipſo judicatus non judicetur a Deo: ſicut idem Apoſtolus ait o: *Si enim nosmetipſos judicaremus, a Domino non utique judicaremur*. & β *infra*. §. 3. Eſt γ etiam p pœnitentia, bonorum, & humilium fidelium pœna q quotidiana, in qua pectora tundimus dicentes r: *Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris*. Neque enim ea nobis dimitti volumus, quæ dimiſſa non dubitamus in baptiſmo; ſed illa utique, quæ humanæ fragilitati quamvis parva, tamen crebra ſubrepunt: quæ ſi collecta contra nos fuerint, ita nos gravabunt, & opprimunt, ſicut unum aliquod grande peccatum. Quid enim intereſt ad naufragium, utrum uno grandi fluctu navis operiatur, & obruatur, an paulatim ſubrepens aqua in ſentinam, & per negligentiam derelicta, atque contempta impleat navem, atque ſubmergat? Propter hoc, jejuniis, & eleemoſynis, & orationibus invigilamus: in quibus cum dicimus: *Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus*, manifeſtamus habere nos, quod nobis dimittatur: atque in his verbis humiliantes animas noſtras, quotidianam quodammodo agere pœnitentiam non ceſſamus.

m *al. ablutio.*
n *inf. de conſecr. diſt. 4. omnis.*
o *Galat. 5.*
p *Beda 1. Cor. 11. de conſecr. diſt. 4. agunt homines.*
q *al. pene.*
r *Matth. 6.*

§ Corr. Rom. *Caput hoc conſectum eſt ex verbis B. Auguſtini in lib. 50. Homil. homilia ultima (quæ etiam habetur fere eadem in libro de pœnitentiæ medicina c. 2.) & in epiſtola 108. ad Seleucianum*.

α Baptiſma ſalutare) *In homilia legitur*, per baptiſmum ſalutarem: *in libro autem de pœnitentiæ medicina*, quæ novum hominem per baptiſmum parturit, donec ſalutaris omnium præteritorum peccatorum fiat ablutio.

β Et infra) *Quæ ſequuntur integre habentur in epiſtola ad Seleucianum: ſententia tamen, & aliqua verba leguntur etiam in eadem homilia c. 8. & in libro de pœnitentiæ medicina eod. cap. 2. ubi de ſecunda actione pœnitentiæ agitur. Referuntur autem ad illa, quæ nunc ſubjiciuntur*.

γ Eſt etiam) *Antea legebatur*: Eſt enim. *Emendatum eſt ex loco indicato, & duobus vetuſtis Gratiani exemplaribus. Longe enim diverſa eſt hæc pœnitentia a proxime commemorata*.

C. LXXXII.

Item Gregorius. (an. 590. *Romæ*.)

s *Polyc. l. 6. t. 20. Anſ. l. 11. c. 137.*
t *2. Reg. 12.*

SI s peccatum David tam deteſtabile Dominus t tranſtulit, quid eſt, quod poſt unum, quæ de eodem peccato per Prophetam ei a Domino dicta ſunt, poſtmodum tanta toleravit? Sed procuIdubio Dominus delictum ſua ultione non deſerit. Aut enim ipſe hoc in ſe pœnitens punit, aut hoc Deus cum homine vindicans percutit. Nequaquam igitur peccato parcitur: quia nullatenus ſine vindicta laxatur. Sic enim David audire poſt confeſſionem meruit u: *Dominus tranſtulit peccatum tuum*, & tamen poſt multis cruciatibus afflictus, ac fugiens, reatum culpæ, quam perpetraverat, exſolvit. Sic nos ſalutis unda a culpa primi hominis abſolvimur. Sed tamen reatum ejuſdem culpæ diluentes, abſoluti quoque adhuc carnaliter obimus, quia delicta noſtra, ſive per nos, ſive per ſemetipſum reſecat etiam, cum relaxat. Ab electis enim ſuis iniquita-

u *Ibidem.*

tum maculas ſtudet temporali afflictione tergere, quas in perpetuum non vult in eis videre. *a*

n *al. vindicare.*

§ Corr. Rom. *Caput hoc integrum quidem habetur in commentariis, qui nomine Eucherii ſunt editi l. 2. Reg. c. 8. ſed magna quoque ex parte apud Gregorium l. 9. Moralium, cap. 27.*

a Obimus) *Apud B. Gregorium ſequitur:* Bene ergo dicitur (ſciens, quod non parceres delinquenti) quia &c. *repetit enim ipſe verba illa Job ſibi ad interpretandum propoſita. Eucherius autem habet, ut Gratianus.*

C. LXXXIII.

Item Auguſtinus de peccatorum meritis, & remiſſ. l. 2. c. 34. (c. an. 412. in Africa.)

SIcut primi homines poſtea juſte vivendo meritò creduntur per Domini ſanguinem ab extremo ſupplicio liberati, non tamen in illa vita meruerunt ad paradiſum revocari: ſic & caro peccati, etiamſi remiſſis peccatis homo in ea juſte vixerit, non continuo meretur eam mortem non perpeti, quam traxit de propagine peccati. Tale aliquid nobis inſinuatum eſt de Patriarcha David in libro Regnorum *y*: ad quem Propheta cum miſſus eſſet, eique propter peccatum, quod admiſerat, eventura mala ex iracundia Dei comminaretur, confeſſione peccati veniam meruit, reſpondente Propheta, quod illud ei flagitium, facinuſque remiſſum ſit: & tamen conſecuta ſunt, quæ Deus fuerat comminatus, ut ſic humiliaretur a filio. Quare *a* & nunc dicitur, ſi Deus propter peccatum illud fuerat comminatus, cur dimiſſo peccato quod erat minatus, implevit? niſi quia reſtiſſime, ſi ſic dictum fuerit, reſpondebitur, remiſſionem illam peccati factam, ne homo a percipienda vita impediretur æterna: ſubſecutum vero illius comminationis effectum, ut pietas hominis in illa humilitate exerceretur, atque probaretur. Sic & mortem corporis propter hoc peccatum Deus homini inflixit: & poſt peccatorum remiſſionem propter exercendam juſtitiam non ademit.

y *2. Reg. 12.*

§ Corr. Rom. *a* Quare & nunc) *In originali legitur*, Quare & hic non dicitur. *Sed ob gloſſam non eſt mutatum. Alia vero multa in eodem ſunt emendata.*

C. LXXXIV. *Doloris menſura potius, quam temporis in actione pœnitentiæ conſideranda eſt.*

Idem in z homilia de pœnitentia. (forte c. an. 401. ibid.)

z *In Enchiridio c. 65.*

VII. IN *a* actione pœnitentiæ, ubi tale crimen commiſſum eſt, ut is, qui commiſit, a Chriſti etiam corpore ſeparetur, non tam conſideranda eſt menſura temporis, quam doloris: *Cor b enim contritum, & humiliatum Deus non ſpernit.* Verum quia plerumque dolor alterius cordis occultus eſt alteri, neque in aliorum notitiam niſi *α* per verba, vel quæcunque alia ſigna procedit, cum ſit coram illo, cui dicitur: *Gemitus meus a te non eſt abſconditus*; recte conſtituuntur ab his, qui Eccleſiæ præſunt, tempora pœnitentiæ, ut ſatisfiat etiam Eccleſiæ, in qua remittuntur ipſa peccata. Extra eam quippe non remittuntur. Ergo *β* cum tanta eſt *c* plaga peccati, atque impetus morbi, ut medicamenta corporis, & ſanguinis Domini differenda ſint, auctoritate antiſtitis debet ab altario removeri ad agendam pœnitentiam, & eadem auctoritate reconciliari.

a *Sent. 4. diſt. 20. Polyc. l. 6. t. 20. Anſ. l. 11. c. 144. Ivo p. 2. 1. 4. & p. 15. c. 23.*
b *Pſal. 50.*
c *Sent. 4. diſt. 19. Eugyppius tom. 1. p. 123.*

§ Corr. Rom. *α* Niſi per verba) *Ab originali abeſt dictio, niſi, ſed habeta eſt extra gloſſa.*

β Ergo) *Hæc non ſunt in Enchiridio, ſed in epiſt. 108. ad Januarium, ſub alterius perſona. Ita enim loquitur.* Alius contra: imo, inquit, ſi tanta eſt plaga peccati &c.

C. LXXXV.

Idem in d eadem homilia quinquageſima cap. 12. (c. an. 415. ibid.)

d *Et in lib. de pœnit. medicina c. 3.*

JUdicet *e* ſe ipſum homo in iſtis voluntate, dum poteſt, & mores convertat in melius, ne, cum jam non poterit, etiam præter voluntatem a Domino judicetur. Et cum in ſe protulerit ſeveriſſimæ medicinæ *f* ſententiam, veniat ad Antiſtites, per quos illi claves in Eccleſia miniſtrantur, & tanquam bonus incipiens eſſe jam filius, maternorum membrorum ordine cuſtodito, a præpoſitis ſacrorum accipiat ſatisfactionis ſuæ modum, & in offerendo ſacrificio contribulati cordis devotus, & ſupplex, id tamen agat, quod non ſolum ipſi proſit ad recipiendam ſalutem, ſed etiam cæteris ad exemplum, ut ſi peccatum ejus non ſolum in gravi ejus malo, ſed etiam in tanto *g* ſcandalo eſt aliorum, atque hoc expedire utilitati Eccleſiæ videtur Antiſtiti, in notitia multorum, vel etiam totius plebis, agere pœnitentiam non recuſet, non reſiſtat, non lethali, & mortiferæ plagæ per pudorem addat tumorem. *& infra.* §. 1. Multi enim *h* corriguntur, ut Petrus: multi tolerantur, ut Judas &c.

e *Beda ad Eph. c. 5. Sent. 4. d. 17. Ivo p. 15. c. 24.*
f *al. medicinæ, ſed tamen medicinæ ſententiam.*
g *abeſt ab orig.*
h *2. q. 1. multi.*

C. LXXXVI. *Mortificatio vitiorum magis, quam abſtinentia ciborum pœnitenti neceſſaria eſt.*

Item Hieronymus i. (forte c. an. 410.)

i *Alcuinus de Eccleſiaſticis officiis c. de capite jejunii.*

MEnſuram *n* autem *l* temporis in agenda pœnitentia idcirco non ſatis aperte *l* præfigunt canones pro unoquoque crimine, ut de ſingulis dicant, qualiter unumquodque emendandum ſit, ſed magis in arbitrio Sacerdotis intelligentis relinquendum ſtatuunt, quia apud Deum non tam valet menſura temporis, quam doloris: nec abſtinentia tantum ciborum, quam mortificatio vitiorum. Propter quod ipſa tempora pœnitentiæ pro fide, & converſatione pœnitentium abbrevianda præcipiunt, & pro negligentia protelanda. Extant tamen pro quibuſdam culpis pœnitentiæ modi impoſiti, juxta quos cæteræ perpendendæ ſunt culpæ, cum ſit facile per eoſdem modos vindictam, & cenſuram canonum æſtimare.

n *Sent. 4. diſt. 20. Polyc. l. 6. t. 20. Anſ. l. 11. c. 145. Burch. l. 19. c. 31. Ivo p. 15. 1. 49.*
l *al. æterne.*

§ Corr. Rom. *Caput hoc, quod Burchardus etiam, & Ivo citant ex dictis B. Hieronymi, B. Rhenanus in ſuis annotationibus in Tertullianum teſtatur, ſe legiſſe in antiquo pœnitentiali. Et ex eo, ut iterum collectoribus nonnulla ſunt emendata, & poſtrema clauſula etiam aucta. Sententia autem habetur etiam 7. Capit. cap. 12. & in epiſtola Baſilii ad Amphilochium cap. 2. & in Synodo Metenſi anno 859. c. 10.*

¶ Pitn. 6. *Menſuram autem.*] Fulbert. in Ep. Clem. 1. ad Jacob. Volaterr. *p. 474.*

C. LXXXVII.

Item Joannes Chryſoſtomus, id eſt, auctor operis imperfecti in Matthæum, homil. 40. (c. an. 400.)

QUis aliquando vidit Clericum cito pœnitentiam agentem? Sed etſi deprehenſus humiliaverit ſe, non ideo dolet, quia peccavit, ſed confunditur, quia perdidit gloriam ſuam.

8. pt. Grat. *His auctoritatibus m aſſeritur neminem ſine pœnitentia, & confeſſione propriæ vocis a peccatis poſſe mundari. Unde præmiſſæ auctoritates, quibus videbatur probari, ſola contritione cordis veniam præſtari, aliter interpretandæ ſunt, quam ab eis exponantur. Negationem n namque Petri ſecuta eſt ſatisfactio lachrymarum, & trina confeſſio Dominicæ dilectionis, qua penitus deleret peccatum trinæ negationis. Non ergo neceſſaria ſibi erat tota ſatisfactio peccati, cujus totum vitæ tempus obedientiæ impendebatur ſui conditoris. Imitabatur enim illud propheticum o:* Declina a malo, & fac bonum. *& illud Eſaiæ p:* Derelinquat impius viam ſuam, & vir iniquus cogitationes ſuas, &c. *Amplius horum nihil a peccatore exigitur. Non ergo illa auctoritate Leonis Papæ ſatisfactio pœnitentiæ urgetur eſſe neceſſaria cuilibet delinquenti, ſed ei tantum, qui B. Petrum imitatur, hujus ſeculi penitus abrenuntians, & cunctorum vitiorum ſomitem in ſe funditus mortificat.* §. 1. *Item illud Joannis et q Chryſoſtomi:* Lavent lachrymæ delictum, quod pudor eſt voce confiteri. *& illud aliud, quod ſcribitur in epiſtola ad Hebræos r:* Non tibi dico, ut te prodas in publicum, neque ut te apud alium accuſes, ſed obedire te volo Prophetæ dicenti: *s* Revela Domino viam tuam. Ante Deum ergo tua confitere peccata, apud verum judicem cum oratione delicta tua pronuntia, non *ß* linguæ, ſed conſcientiæ tuæ memoria: & tunc demum ſpera miſericordiam te poſſe conſequi: ſi habueris in mente peccata tua continue, malum nunquam adverſus proximum tuum in corde retinebis: *non ita intelligendum eſt, ut ſine confeſſione oris peccata dicantur dimitti, ſed ſine publica ſatisfactione. Secreta namque peccata, ſecreta confeſſione, & occulta ſatisfactione purgantur: nec eſt neceſſe, ut quæ ſemel Sacerdoti confeſſi fuerimus, denuo confiteamur, ſed lingua cordis, non carnis apud judicem verum ea jugiter confiteri debemus. Hinc etiam idem Joannes Chryſoſtomus t ait:* Nunc autem ſi recorderis peccatorum tuorum, & frequenter *ƴ* ea in conſpectu Dei pronunties, & pro eis clementiam ejus deprecaris, citius illa delebis. Si autem nunc obliviſceris peccatorum tuorum, tunc eorum recordaberis, & nolens, quando in toto mundo publicabuntur, & in conſpectu proferentur omnium tam amicorum tuorum, quam inimicorum, & ſanctorum Angelorum, cœleſtiumque virtutum. Non enim ad David ſolum dicebat *u*: *Quæ tu ſecreto feciſti, ego cunctis manifeſtabo, ſed vitam ad omnes nos hoc dicitur.* §. 2. *Similiter & illud Proſperi x intelligitur:* Qui crimen ſuum ultro cognoſcunt, & aut illud propriis confeſſionibus produnt, aut neſcientibus aliis, quales occulti ſunt, &c. *aliter neſcientibus, id eſt, occulta confeſſione iſti peccatum ſuum confitentibus non publice illud manifeſtantibus. Item illud Prophetæ y:* Dixi: confitebor, & tu remiſiſti, *id eſt, remiſſibilem judicaſti z*, impietatem peccati mei. *Ita & illud Auguſtini intelligitur b* Magna pietas Dei, ut ad ſolam promiſſionem peccata dimiſerit, *id eſt, remiſſibilia judicaverit c. Item ibidem:* Votum pro opere reputatur, cum deeſt facultas operis. *Unde votum confeſſionis reputatur pro opere vocis, cum deeſt facultas confeſſionis. Item d:* Voluntas remuneratur, non opus, *ita intelligitur, voluntas facit opus remunerabile, non opus voluntatem. Item illud e.* In quacunque hora *ſ* peccator converſus fuerit, &c. *converti dicitur, qui omnino vertitur, totus vertitur unius opus, cum, & cognitione mortificationem deſudat peccati, ſicut prius ſerviebat iniquitati. Ita intelligitur & illud g:* Convertimini ad me, &c. *Item:* Scindite corda veſtra, & non veſtimenta, *cis dicitur, qui nulla interveniente ſatisfactione præcedente, ſed ſolo cordis contritione Deum poſſe placare confidunt. Item h quæ de leproſis mundatis,* uti

m *Sent. 4. diſt. 17.*
n *Luc. 22.*
o *Pſal. 36.*
p *Eſa. 55.*
q *Ambroſii ſup. eod. cap. lavent. Sent. 4. diſt. 17.*
r *Joan. Chryſ. hom. 31. in epiſt. ad Hebræos.*
s *Pſalm. 36.*
t *In eod. 31. hom.*
u *2. Reg. 12.*
x *Sup. eod. ſacilius.*
y *Pſal. 31.*
z *ſup. eod. dixi.*
a *al. judicaſti.*
b *Sup. eod. Magna.*
c *al. indicaverit.*
d *Sup. eod. ſi cui.*
e *Sup. eod. ſacilius.*
f *Ezech. 33.*
g *Sup. eod. convertimini, & ſcindite.*
h *Ibid.*

vel de Lazaro reſuſcitato inducuntur, ad contritionem cordis, non ad veniam remiſſionis referenda ſunt. Obſtinatio enim animi, & confeſſionis contemptus, quædam mors eſt impietatis, & lepra ſuperbiæ, a qua quiſque reviviſcit, dum ſibi per gratiam dolor delicti, & votum confeſſionis inſpiratur. §. 3. Ad hunc etiam articulum pertinent ea, quæ de venientibus, vel in luce ambulantibus, vel dilectionem Dei habentibus, vel de habitaculis i Spiritus Sancti facti dicta ſunt: ut hoc omnia quiſque dicatur aſſecutus in ipſa cordis contritione, quam habet, ante plenariam peccati remiſſionem, quam nondum invenit. Sicut enim in baptiſmo remittitur peccatum, & tamen ejus pœna reſervatur, ſic per contritionem cordis quiſque a Deo reſuſcitari dicitur, licet adhuc reatu peccati teneatur. Non ergo præmiſſis auctoritatibus, vel argumentis, ſine confeſſione oris, & ſatisfactione operis aliquis probatur a peccato mundari.

i al. habitaculum.

2 pars. §. 4. Econtra auctoritas illa Ioannis Chryſoſtomi k α, & Proſperi l contra mentem auctoris extorta videtur. Non enim dicitur, non dico tibi, ut te publice accuſes, ſed, non dico tibi, ut apud alios te accuſes. Sic & Proſper non ait, omnibus, ſed ſimpliciter, aliis neſcientibus. Unde evidentiſſime δ datur intelligi, quod ſine confeſſione oris peccata poſſunt deleri. Ea vero, quæ ad exhortationem pœnitentiæ, & confeſſionis dicta ſunt, non huic ſententiæ contraire videntur. Vel enim ſunt verba exhortationis, non juſſionis, ſicut illud m, Confitemini alterutrum peccata veſtra, &c. vel ſi qua jubendo ſunt dicta, non ad oris confeſſionem, ſed cordis; non ad exteriorem ſatisfactionem, ſed interiorem referenda ſunt. §. 5. Eſt enim pœnitentia alia interior, alia exterior. Interior pœnitentia eſt illa, de qua Auguſtinus ait: Omnis o, qui ſuæ voluntatis arbiter conſtitutus eſt, non poteſt inchoare novam vitam, niſi pœniteat eum veteris vitæ. Item de eadem Petrus in Actibus p Apoſtolorum legitur dixiſſe: Pœnitentiam agite, & baptizetur unuſquiſque veſtrum. Quod de interiori pœnitentia, non exteriori dictum accipitur. De exteriori vero pœnitentia, Ambroſius ait ſuper epiſtolam ad Romanos q: Gratia Dei in baptiſmate non quærit gemitum, vel planctum, non opus aliquod, ſed ſolum contritionem r cordis, & omnia gratis condonat. Quæcunque ergo de pœnitentia jubendo dicta ſunt, non ad exteriorem, ut diximus, ſed interiorem referenda ſunt, ſine qua nullus unquam Deo reconciliari potuit. §. 6. Illud autem Auguſtini, s quo quiſque negatur veniam poſſe conſequi, niſi prius quantulamcunque peccati ſolverit pœnam, non huic ſententiæ invenitur adverſum. Nullus enim efficitur a peccato mundus, niſi peccati paſſus fuerit pœnam. Sed aliud eſt, peccatum Sacerdoti confiteri, & ejus arbitrio de peccato ſatisfacere: atque aliud, Deo corde confiteri, & ſecreta ſatisfactione peccatum in ſeipſo punire. Eſt enim pœnitentia t (ut ait u Auguſtinus) dolor cordis, quo quiſque in ſe punit, quod deliquit. De hac iterum ſatisfactione idem ait in Pſalm. 50. exponens: Quoniam ε iniquitatem meam ego agnoſco. Tu ne putas, quia ego punio: ignoſce, quia ego agnoſco, & non diſſimulo. Et infra x: Sic Deus miſericordiam dat, ut ſervet veritatem, ut non peccata ejus ſint impunita, cui ignoſcit. Ignoſcit enim ſeipſum punienti. Miſericordia eſt, quod homo liberatur, veritas, quod peccatum punitur. Idem in Pſalmum 84. Veritas de terra orta eſt: id eſt, confeſſio ab homine, ut ſe accuſet, & ſic juſtitia de cœlo proſpexit, ut Publicanus y confitens rediit juſtificatus: juſtitia de cœlo proſpexit: quaſi Deus dicat, parcamus huic, quia non pepercit ſibi; ignoſcamus, quia agnoſcit. Et infra. De cœlo ergo juſtitia proſpexit, id eſt, a Deo data eſt juſtificatio confitenti. Hæc ergo ſecreta ſatisfactio leviorum, ſive occultorum criminum Deo offerenda eſt, nec ſine pœna relaxari probantur, quæ ſic expiari creduntur. Ea vero, quæ de publica ſatisfactione, vel oris confeſſione dicuntur, in publicis, & manifeſtis criminibus intelligenda ſunt. Peccata namque Nabuchodonoſor a, quæ Propheta miſericordiis, & eleemoſynis redimi ſuaſit: peccata quoque Ninivitarum b, quæ publica ſatisfactione expiata ſunt, cunctis nota erant. Et publica vero (ut Auguſtinus h teſtatur) publico eget remedio. §. 8. Præmiſſis itaque auctoritatibus pro manifeſtis criminibus manifeſta probatur ſecunda ſatisfactio, & oris confeſſio. Latentia vero peccata non probantur Sacerdoti neceſſario confitenda, & ejus arbitrio expianda.

k Sup. in hoc ead. collatu Gratiani, ex homil. 31. ad Hebr.
l Sup. ead. facilius.
m Jac. 5.
n Jac. 5.
o Sup. ead. recte. §. omnis. & infra de conſecrat. diſt. 4. c. omnis.
p Act. 2.
q Ad c. 11. infr. de conſecr. diſt. 4. ſine pœnitentia. Sent. 4. diſt. 4.
r al. ex corde profeſſionem.
s Supra, nullus dubitat.
t In lib. de vera & falſa pœnitentia, c. 8.
u diſt. 3. de pœnitentia.
x Summa ſententiæ, non verba.
y Luc. 18.
a Dan. 4.
b Jon. 3.
h Sent. 4. d. 17. Beda ad c. 8. Lucæ ex Auguſt. & ad c. 5. Marci, & ibi gloſſ. ord.

3 pars. §. 9. Econtra ea, quæ in aſſertione hujus ſententiæ dicta ſunt, partim veritate nituntur, partim pondere carent. Sine contritione etenim cordis nullum peccatum poſſe dimitti, occulta vero peccata ſecreta ſatisfactione, publica quoque manifeſta pœnitentia expiari debere, firmiſſima conſtat ratione ſubnixum. Porro ſine confeſſione oris, ſi facultas confitendi non defuerit, aliquod grave delictum expiari, auctoritati penitus probatur adverſum. Quomodo enim ſecundum auctoritatem Leonis c Papæ ſine ſupplicationibus Sacerdotum indulgentia nequit obtineri, ſi ſine oris confeſſione peccata poſſumus emundari? Quis enim ſupplicabit pro peccato, quod neſcit? §. 10. Item, quomodo ſecundum Auguſtinum d fruſtrantur claves Eccleſiæ, quis ſine arbitrio Sacerdotis pœnitentiam agit, ſi ſine oris confeſſione criminis indulgentiam impetrat? §. 11. Item, Quomodo ſecundum Ambroſium e jus ligandi, & ſolvendi ſolis Sacerdotibus a Domino creditur eſſe permiſſum, ſi quiſque ſuo arbitrio ſeipſum peccando ligat, vel ſecreta pœnitentia, ſecundum Proſperum, in ſeipſum ſententiam profert excommunicationis, atque poſt ſatisfactionem abſque ſacerdotali judicio ſeipſum Deo, vel altari ejus reconciliat? §. 12. Non ſunt hæc præmiſſis auctoritatibus conſonantes: ſed multorum exemplis probantur adverſa. Filiam f namque Archiſynagogi turbis ejectis Dominus ſuſcitavit: non tamen, niſi præſentibus patre, & matre puellæ, Petro quoque, Jacobo, & Joanne, vita g reddita eſt. In quo moraliter inſtruimur, ut ſecreta peccata, quæ per mortem puellæ intelliguntur, non niſi ſupplicationibus Eccleſiæ, quæ per patrem, & matrem puellæ deſignantur, & Sacerdotum miniſterio, qui per Petrum, & cæteros intelliguntur, a Domino credimus dimitti. §. 13. Item in Levitico ζ. Qui h domum ſuam, vel agrum Domino voverit i, ac conſecraverit, non poteſt eam redimere, niſi ſiclo ſanctuarii, Sacerdote quoque (non ipſo) ſupputante annorum numerum uſque ad jubilæum. In quo ſimiliter docemur, quod quicunque domum conſcientiæ, vel agrum converſationis per pœnitentiam Domino offerre, atque pretio bonorum operum de vana vita ſua converſatione ſeipſum redimere voluerit, non poteſt hoc facere, niſi ſiclo ſanctuarii, id eſt, approbante pœnitentiæ, ſacra ſcriptura k præſcito. Unde venientibus ad ſe turbis l, Joannes non ait ſimpliciter: facite pœnitentiam, vel fructum pœnitentiæ, ſed addit, dignos: ut pro qualitate videlicet peccatorum, qualitas offeratur bonorum operum. Non enim par debet eſſe fructus boni operis, ejus, qui nihil, vel parum deliquit, atque ejus, qui graviter commiſit. Ille tanquam nullius criminis ſibi conſcius uſum ſibi in rebus licitis præbet. Huic tanquam multis gravatum, etiam a licitis temperare oportet. In m jubilæo plena remiſſio præſtabatur. Unde per eum perfecta peccati remiſſio figuratur. Sacerdos ergo numerum annorum uſque ad jubilæum ſupputat, cum ejus arbitrio pœnitentiæ tempora deſiniuntur, quibus quiſque plenam peccati remiſſionem inveniat. Non enim (ſicut Heſychius n ait ſuper eundem locum) ſtatim poſt deſignatam pœnitentiam quiſque a peccato plene mundatur. §. 14. Cum ergo, ut ex præmiſſis intelligitur, tempora pœnitentiæ arbitrio Sacerdotis deſiniuntur, evidentiſſime apparet, ſine confeſſione propriæ vocis peccata non dimitti. Quis enim tempora pœnitentiæ alicui præfigat, niſi primum peccata ſua ſibi manifeſtare conſueverit? §. 15. Item. Taciturnitas o peccati ex ſuperbia naſcitur cordis. Ideo enim peccatum ſuum quiſque celare deſiderat, ne iniquitas ſua aliis manifeſta fiat: ne talis reputetur apud homines foris, qualem ſe jamdudum exhibuit divino conſpectui. Quod ex fonte ſuperbiæ naſci nulli dubium eſt: ſpecies etenim ſuperbiæ eſt, ſe velle videri juſtum, qui peccator eſt; atque hypocriſis convincitur, qui ad imitationem primorum parentum tergiverſatione verborum peccata ſua levigare contendit, vel ſicut Cain p, peccatum ſuum reticendo penitus ſupprimere quærit. Ubi autem ſuperbia regnat, vel hypocriſis, humilitas locum habere non poteſt. Sine humilitate vero alicui veniam ſperare non licet. Nec ergo, ubi eſt reticentium confeſſionis, venia eſt ſperanda criminis. Probatur hoc idem auctoritate Auguſtini, qui in libro de vera, & falſa pœnitentia, cap. 10. ait.

c Sup. ead. multiplex.
d Sup. ead. agite.
e Supr. ead. verbum.
f Matth. 9.
g al. vita.
h Ex Levit. 27.
i al. voverit, & conſecraverit.
k Luc. 3.
l B. Gregorius in homil. 20. in Evangelia.
m Levit. 25.
n Lib. 7. ad c. 25. Levitici: & ibi in gloſſa ordin. habetur ſententia.
o Sent. 4. d. 17.
p Gen. 4.

¶ Corr. Rom. α Joannis Chryſoſtomi.] Supra ead. c. lachrymæ. notatum eſt hæc verba eſſe B. Ambroſii, quem citat Magiſter ſententiarum.

β Non lingua,] Græce eſt, εὐχόμενος, εἰ καὶ μὴ τῇ γλώττῃ, ἀλλὰ τῇ μνήμῃ: id eſt, preces fundens, ſi minus lingua, at ſaltem memoria.

γ Et frequenter] συνεχῶς αὐτὰς προσφέρων τῷ Θεῷ, καὶ ὑπὲρ αὐτῶν δέῃ: id eſt, aſſidue illa offeras Deo, & pro ipſis deprecaris.

δ Unde evidentiſſime] Loquitur ex perſona adverſam partem ſuſtinentis. Vere enim ex illis auctoritatibus non hoc colligitur. Qui enim Sacerdoti tanquam Deo confitetur, is minime dicitur ſe apud alios accuſare, ſed potius neſcientibus aliis ſeipſum punire. At manifeſte Chryſoſtomus docet id, quod nunc urgemus dicere: Non dico, inquit, tibi, publica teipſum, neque apud alios te accuſa. Hoc enim ſecundum membrum valet idem ac primum: ut apud alios ſe accuſare, ſit idem, quod ſeipſum publicare. Quare paulo poſt Gratianus ipſe hæc, quæ nunc aſſerimus, refellit. Econtra ea, quæ in aſſertione, &c.

ε Quoniam iniquitatem] Hic, & in aliis duobus ſequentibus locis, non refert ipſa omnino verba B. Auguſtini, ſed ſententiam.

ζ Levitico,] Ibidem, & hoc loco refertur ſententia Levitici cap. 27. non ipſa verba: idemque paulo poſt fit de Heſychio.

C. LXXXVIII.

Auguſtini, qui in libro de vera, & falſa Pœnitentia, c. 10. ait. (forte c. an. 428. in Africa.)

Quem pœnitet q, omnino pœniteat, & dolorem lachrymis oſtendat, repræſentet vitam ſuam Deo per Sacerdotem, præveniat judicium Dei per confeſſionem. Præcepit enim Dominus mundandis r, ut oſtenderent ora Sacerdotibus: docens corporali præſentia confitenda peccata, non per nuntium, non per ſcriptum manifeſtanda. Dixit enim, Ora monſtrate, & Omnes, non unus pro omnibus: non alium ſtatuatis nuntium, qui pro vobis offerat munus a Moyſe ſtatutum t; ſed qui per vos peccaſtis, per vos erubeſcatis. Erubeſcentia enim ipſa partem habet remiſſionis. Ex miſericordia enim hoc præcepit Dominus, ut neminem pœniteret in occulto. In hoc enim quod per ſeipſum dicit Sacerdoti, & erubeſcentiam vincit timore offenſi, fit venia criminis. Fit enim per confeſſionem veniale, quod criminale erat in operatione: & ſi non ſtatim purgatur, fit tamen veniale, quod commiſerat mortale. Multum enim ſatisfactionis obtulit, qui erubeſcentiæ dominans, nihil eorum, quæ commiſit, nuntio Dei denegavit. Deus enim miſericors u, & juſtus eſt; ſicut conſervat miſericordiam in juſtitia, ita & juſtitiam in miſericordia. Opus enim eſt miſericordiæ, peccanti peccata dimittere: ſed oportet, ut juſtus miſereatur juſte. Oportet enim, ut non ſolum quid, ſed in quo doleat, conſideret, ſi dignus eſt, non dico juſtitia, ſed miſericordia. Juſtitia enim ſola damnat; ſed dignus miſericordia eſt, qui ſpirituali labore petit gratiam. Laborat enim mens patiendo erubeſcentiam, & quoniam verecundia magna eſt pœna, qui erubeſcit pro Chriſto, fit dignus miſericordia. Unde patet, quod quanto pluribus confitebitur in ſpe veniæ turpitudinem criminis, tanto facilius conſequetur miſericordiam remiſſionis. Ipſi enim Sacerdotes plus jam poſſunt proficere, plus confitentibus parcere. Quibus enim remittunt, remittit Dominus.

q Sent. 4. d. 17.
r al. mundatis.
s Luc. 17.
t Levit. 14.
u al. qui miſericors.

Lata-

Digitized by Google

x Sent. 4. d. 18. y al. quem. z Matth. 16. Lazarum x enim y de monumento jam ſuſcitatum obtulit Dominus diſcipulis ſolvendum, per hoc oſtendens poteſtatem ſolvendi conceſſam Sacerdotibus. Dicit enim z: *Quodcumque ſolveritis ſuper terram, ſoluta erunt & in cælo*, hoc eſt, ego Deus, & omnes ordines cœleſtis militiæ, & omnes ſancti in gloria mea laudant vobiſcum, & confirmant, quos ligatis, & ſolvitis. Non dicit, quos putatis ligare, aut ſolvere: ſed in quos exercetis opus juſtitiæ, aut miſericordiæ. Alia autem opera veſtra in peccatores non agnoſco. §. 1. Quare a qui confiteri vult peccata, ut inveniat gratiam, quærat Sacerdotem ſcientem ligare, & ſolvere: ne, cum negligens circa ſe extiterit, negligatur ab illo, qui eum miſericorditer monet, & petit, ne ambo in foveam cadant, quam ſtultus evitare noluit. §. 2. Tanta itaque vis confeſſionis eſt, ut ſi deeſt Sacerdos, confiteatur proximo. Sæpe enim contingit, quod pœnitens non poteſt confiteri coram Sacerdote, quem deſideranti nec locus, nec tempus offert. Et ſi ille, cui confitebitur, poteſtatem ſolvendi non habet, fit tamen dignus venia ex Sacerdotis deſiderio, qui ſocio confitetur turpitudinem criminis. Mundati enim b ſunt leproſi, dum irent oſtendere ora Sacerdotibus, antequam ad eos pervenirent. Unde patet Deum ad cor reſpicere, dum ex neceſſitate prohibentur ad Sacerdotes pervenire. Sæpe quidem eos quærunt ſani, & læti: ſed dum quærunt, antequam ad eos perveniant, moriuntur. Sed Dei miſericordia eſt ubique, qui & juſtis β novit parcere, etſi non tam cito, ſicut ſi ſolverentur a Sacerdote. §. 3. Qui ergo confitetur, omnino Sacerdoti meliori, quam poteſt, confiteatur. Et ſi peccatum occultum eſt, ſufficiat referre in notitiam Sacerdotis, ut grata ſit oblatio muneris. Nam c in reſuſcitatione filiæ principis pauci interfuerunt, qui viderent. Nondum enim erat ſepulta, nondum extra portam civitatis delata, nondum extra domum in notitiam deportata. Intus reſuſcitavit, quam intus invenit, relictis ſolis Petro, & Joanne, & Jacobo, & patre, & matre puellæ, in quibus figuraliter continentur Sacerdotes Eccleſiæ. Quos autem extra invenit, animadvertendum eſt, quomodo ſuſcitavit. Flebat d enim turba poſt filium viduæ. Flevit e Martha, & Maria ſupplicantes f pro fratre. Flebat etiam turba, quæ Mariam fuerat ſecuta, lachrymante Maria admonita. In quo docemur publice peccantibus non proprium, ſed Eccleſiæ ſufficere meritum.

a infr. diſt. 6. quis vult. Sent. 4. diſt. 17.

b Luc. 17.

c Luc. 8.

d Luc. 7. e Joan. 11. f ſupplicone] marg.

¶ Corr. Rom. α Vitale] *In originali eſt*, veniale, *ſed adest gloſſa*.

β Et juſtis) *Si conſideretur tota orationis ſeries, videtur legendum*, & iſtis, *verumtamen omnes codices collati concordant cum lectione Gratiani*.

C. LXXXIX. *Sufficit illa confeſſio, quæ primum Deo, deinde Sacerdoti offertur.*

Item Leo Papa γ *epiſt. 78. el. 80.* (*an. 459. Romæ in Campaniam.*)

g Sent. 4. diſt. 17. IX. 92. QUamvis g plenitudo fidei videatur eſſe laudabilis, quæ propter Dei timorem apud homines erubeſcere non veretur, tamen, quia non omnium hujuſmodi ſunt peccata, ut ea, qui pœnitentiam poſcunt, non timeant publicare, removeatur tam improbabilis conſuetudo: ne multi a pœnitentiæ remediis arceantur, dum aut erubeſcunt, aut metuunt inimicis ſuis ſua facta reſerare, pro quibus poſſunt legum conſtitutione percelli. Sufficit h enim illa confeſſio, quæ primum Deo offertur, tum etiam Sacerdoti: qui pro delictis pœnitentium precator accedit. Tunc enim demum plures ad pœnitentiam poterunt provocari, ſi populi auribus non publicetur conſcientia confitentis.

h Sup. ead. ſeſſ. ...

Gratian. *Quibus auctoritatibus, vel quibus rationum firmamentis utraque ſententia ſatisfactionis, & confeſſionis innitatur, in medium breviter expoſuimus. Cui autem harum potius adhærendum ſit, lectoris δ judicio reſervatur. Utraque enim fautores habet ſapientes, & religioſos viros.*

¶ Corr. Rom. δ Lectoris judicio) *Certiſſimum eſt, & pro certiſſimo habendum, peccati mortalis neceſſariam eſſe confeſſionem ſacramentalem, eo modo, ac tempore adhibitam, quo in Concilio Tridentino poſt alia Concilia eſt conſtitutum.*

γ Item. 7. Papa.] Add V. C. Theodoro, *Epiſcopo per Campaniam, & Picenum Conſtituto*. Non eſt tamen in Epiſtola, cujus partes referuntur a Gratiano.

δ. Lectoris judicio.] Ita hæc quæſtio eſt potius, quam diſtinctio, ſive deciſio, quæ poſtea in Synodo Lateranenſi, omnis, definita eſt, *ut de pœnit. & remiſſ.*

C. XC.

Unde Theodorus Cantuarienſis Archiepiſcopus *ait in pœnitentiali ſuo.* (*c. an. 680. in Angliæ.*)

i In Cap. adjectis c. 58. in Cabil. Conc. 2. cap. 33. Burc. l. 19. c. 145. Ivo p. 15. c. 155.

QUidam i Deo ſolummodo confiteri debere peccata dicunt, ut Græci α. Quidam vero Sacerdotibus confitenda eſſe percenſent, ut tota fere ſancta Eccleſia. Quod utrumque non ſine magno fructu fit intra ſanctam Eccleſiam: ita duntaxat, ut Deo, qui remiſſor eſt peccatorum, peccata noſtra confiteamur: & hoc perfectorum eſt, ut cum David dicamus k: *Delictum meum cognitum tibi feci, & injuſtitiam meam non abſcondi. Dixi, confitebor adverſum me injuſtitias meas Domino, & tu remiſiſti impietatem peccati mei.* Sed l tamen β Apoſtoli inſtitutio nobis ſequenda eſt, ut confiteamur m alterutrum peccata noſtra, & oremus pro invicem, ut ſalvemur. Confeſſio itaque, quæ ſoli Deo fit, quod eſt juſtorum, purgat peccata. Ea vero, quæ Sacerdoti fit, docet, qualiter ipſa purgentur peccata. Deus namque ſalutis, & ſanctitatis n auctor, & largitor plerumque hanc præbet ſam γ pœnitentiæ medicinam inviſibili adminiſtratione, plerumque Medicorum operatione.

k Pſal. 31. l Jac. 5. m Et ſecundum Apoſtoli inſtitutionem confiteamur.

n al. ſanitatis.

¶ Corr. Rom. *Burchardus etiam, & Ivo caput hoc citant ex pœnitentiali Theodori. In capitularibus adjectis c. 58. hæc leguntur:* Quidam Deo ſolummodo confiteri debere dicunt peccata: quidam vero Sacerdotibus confitenda eſſe percenſent. Quod utrumque non ſine magno fructu intra ſanctam fit Eccleſiam: ita duntaxat, ut & Deo, a quo eſt remiſſio peccatorum, confiteamur peccata noſtra, & cum David dicamus. *Delictum meum cognitum tibi feci, & injuſtitiam meam non abſcondi. Dixi, confitebor adverſum me injuſtitias meas Domino, & tu remiſiſti impietatem peccati mei*: & ſecundum Apoſtoli inſtitutionem confiteamur alterutrum peccata noſtra, & oremus pro invicem, ut ſalvemur. Confeſſio itaque, quæ Deo fit, purgat peccata: ea vero, quæ Sacerdoti fit, docet, qualiter ipſa purgentur peccata. Deus namque ſalutis, & ſanitatis auctor, & largitor eſt plerumque Medicorum operatione. *In Concilio Cabilonenſi 2. c. 33. eadem fere habentur, addita ad initium voce*, quia, *& nonnullis aliis in extrema clauſula, quæ notabuntur.*

α Ut Græci) *Hæc verba*, *itemque illa*, ut tota fere ſancta Eccleſia, *& illa*, & hoc perfectorum eſt, *& illa*, quod eſt juſtorum, *abſunt, quemadmodum a Capitulari, ita atque a Concilio.*

β Sed tamen Apoſtoli) *In Capitulari, & Concilio pendet adhuc oratio, & prius illud membrum*, & ut Deo &c. *redditur nunc alterum membrum his verbis:* & ſecundum Apoſtoli inſtitutionem &c.

γ Sua pœnitentiæ medicinam) *In Concilio, atque apud Burchardum, & Ivonem legitur*, ſua potentia. *A Capitulari autem* (*prout ex ipſius lectione animadverti poteſt*) *totum iſtud primum abeſt poſterius membrum.*

AN CHARITAS HABITA AMITTATUR.

DISTINCTIO II.

I. 93. QUia vero de pœnitentia ſemel cœpit haberi ſermo, aliquantulum altius repetendum videtur, diverſorum ſententias certis auctoritatibus munitas in medium proponentes. *Alii dicunt pœnitentiam ſemel tantum eſſe utilem. Unica eſt enim, nec reiterari poteſt. Si vero reiteratur, præcedens pœnitentia non fuit. Et ſi de ſententia judicis erat, merito poterat videntur eſſe remiſſa, apud tamen ejus præſentiam, cui omnia futura præſentia ſunt; nunquam habentur remiſſa: quia non eſt ſervata illa ſententia veri Sacerdotis*: Vade a, & amplius noli peccare. *Item.* Ecce ſanus factus es, jam amplius noli peccare, ne deterius aliquid tibi contingat.

a Joan. 8. & 5.

C. I. *Primum vitii tenſum non penitus extinguit, qui in illum poſtea recidit.*

Item ex octava Synodo. (imo ex B. Baſilio in Regul. breviorib. *in. 289. c. an. 366. in Ponte.*)

SI quis ſemel notatus fuerit invidiæ, vel contentionis vitio, & rurſus in hoc ipſum reciderit, ſciat ſe primam illam cauſam, de qua ſuperius diximus, ex qua invidia, vel contentio naſcitur, in interioribus medullis habere reconditam. Oportet ergo eum per contraria, atque adverſa curari, id eſt, per humilitatis exercitium. Exercitia vero humilitatis ſunt, ſi ſe vilioribus officiis ſubdat, & miniſteriis indignioribus tradat. Ita namque arrogantiæ, & humanæ gloriæ vitium curari poterit, ut conſuetudine humilitatis affectus b ultra jam non incidat in arrogantiæ, & vanæ gloriæ delictum. Atque in ſingulis hujuſmodi vitiis cura ſimilis adhibeatur.

b al. habitum humilitatis adeptus. in. 289.

¶ Corr. Rom. *Habetur in libro de inſtitutis Monachorum interprete Ruffino c, ne. ex Baſilio in regulis brevioribus.*

Gratian. *Item ſine charitate nulli adulto peccatum remittitur. Non autem habet charitatem, qui aliquando peccaturus eſt criminaliter.*

c Sent. 3. d. 30.

C. II.

Unde Auguſtinus *ad Julianum Comitem.* (*forte c. an. 420. in Africa.*)

CHaritas d, quæ deſeri poteſt, nunquam vere fuit.

d Sent. 3. d. 32.

¶ Corr. Rom. *In antiquis editionibus epiſtolarum B. Auguſtini erat epiſtola CXI. ad Julianum, in qua erat hoc caput. Nunc eſt in tomo 4. ſub titulo de ſalutaribus documentis ad quendam Comitem c. 7. Apud Hieronymum vero in epiſtola ad Ruffinum ſimile quiddam legitur:* Amicitia, *inquit*, quæ deſinere poteſt, vera nunquam fuit.

C. III.

Idem *ſuper epiſtolam primam Joannis tractatu 8.* (*c. an. 412. ibid.*)

RAdicata e eſt charitas? ſecurus eſto; nihil mali procedere poteſt.

e Sent. ib.

C. IV.

C. IV.

Item Gregorius lib. 10. Moralium c. 21.
(an. 590. *Romæ*.)

f Sent. ib. g Cant. 8. h al. dilectione.

VAlida eſt f, ut mors, dilectio g. Virtuti etenim mortis dilectio comparatur: quia nimirum mentem, quam ſemel ceperit, a delectatione h mundi funditus occidit.

C. V.

Item Proſper i in lib. 3. de vita contemplativa c. 13.
(*vero Julian. Pomerius c. an. 498. in Gallia*.)

i Et apud B. Aug. in lib. de laudibus charitatis.

CHaritas eſt, ut mihi videtur, recta voluntas, ab omnibus terrenis, ac præſentibus prorſus averſa, juncta Deo inſeparabiliter, & unita, igne quodam Sancti Spiritus, a quo eſt, & ad quem refertur, incenſa, inquinamenti omnis extranea, corruptionis k neſcia, nulli vitio mutabilitatis obnoxia, ſupra omnia, quæ carnaliter diliguntur, excelſa, affectionum omnium potentiſſima, divinæ contemplationis avida, in omnibus ſemper invicta, ſumma actionum bonarum, ſalus morum, finis cæleſtium præceptorum, mors criminum, vita virtutum, virtus pugnantium, palma victorum, anima l ſanctarum mentium, cauſa meritorum bonorum, præmium perfectorum: ſine qua nullus m Deo placuit, cum qua aliquis n peccare nec potuit, nec poterit: fructuoſa o in pœnitentibus, læta in proficientibus, glorioſa in perſeverantibus, victorioſa in martyribus, operoſa in omnibus omnino fidelibus, ex qua, quicquid eſt boni operis, vivit. *Item infra*. §. 1. Hæc eſt charitas vera, germana, perfecta, quam excellentiorem viam nominat ſanctus Apoſtolus p: & vere ipſa eſt via, quæ ducit per ſe ambulantes ad patriam: quia ſicut ſine via pervenit nullus, quo tendit, ita ſine charitate, quæ dicta eſt via, non ambulare poſſunt homines, ſed errare. *Item ibid. c. 13.* §. 2. Ergo ſi charitatem Deo exhibeamus, & proximo de corde puro, & conſcientia bona, & fide non ficta, facile peccatis reſiſtimus, bonis omnibus q abundamus, ſæculi blandimenta contemnimus, & omnia, quæ difficilia ſunt humanæ fragilitati, vel aſpera etiam, cum delectatione r perficimus: ſi tamen Deum charitate perfecta, quæ nobis ex illo eſt, ex toto corde, & ex tota anima, & ex totis viribus diligamus. Ex ea enim parte quis peccat, ex qua minus diligit Deum: quem ſi ex toto corde diligamus, nihil erit in nobis, unde peccati deſideriis ſerviamus. Et quid eſt diligere Deum, niſi illi copulari s animo, concipere fruendæ viſionis ejus affectum, peccati odium, mundi faſtidium, diligere etiam proximum, quem in ſe cenſuit diligendum, in ipſo amoris ſervare legitimum modum, nec pervertere dilectionis ordinem conſtitutum? Ordinem dilectionis illi pervertunt, nec modum diligendi cuſtodiunt, qui aut mundum, qui contemnendus eſt, diligunt, aut corpora ſua minus diligenda plus diligunt, aut proximos non ſicut ſeipſos, aut Deum plus quam ſeipſos forte non diligunt. *Item infra* §. 3. Corpus noſtrum, quia pars noſtri eſt, ad hoc nobis diligendum eſt, ut ſaluti ejus, ac fragilitati rationabiliter conſulamus, & agamus, quatenus ſpiritui ordinate ſubjectum, ad æternam ſalutem recepta immortalitate, & incorruptione perveniat. *Item infra*. §. 4. Proximos autem tunc diligimus ſicut nos, ſi non propter aliquas utilitates noſtras, non propter ſperata beneficia, vel accepta, non propter affinitates, vel conſanguinitates, ſed propter hoc tantum, quod ſunt naturæ noſtræ participes, diligamus. *Item infra*. §. 5. Non illi tantum proximi noſtri credendi ſunt, quos nobis gradus ſanguinis jungit, ſed proximi noſtri credendi ſunt omnes homines naturæ noſtræ, ſicut dixi, participes. *Item infra*. §. 6. Proinde ſicut t nos proximos omnes diligimus, quando ad mores bonos, & æternam vitam conſequendam, ſicut nobis, ſaluti eorum conſulimus: quando nos in eorum peccatis, ac periculis cogitamus. & ſicut nobis ſubveniri optamus, ita eis pro viribus ſubvenimus: aut ſi facultas defuerit, voluntatem ſubveniendi tenemus. Quapropter hæc eſt proximi u tota dilectio, ut bonum, quod tibi conferri vis, velis & proximo, & malum, quod tibi nolis accidere, nolis & proximo. Illi vero plus quam ſe diligunt Deum, qui pro ejus amore ſuæ ad tempus ſaluti non parcunt, ſe ipſos tribulationibus, ac periculis tradunt, nudati facultatibus propriis, patria ſua extorres fieri, parentibus, & uxoribus, ac filiis ſuis renuntiare parati ſunt, &, ut totum dicam, ipſam corporis mortem non ſolum non refugiunt, ſed etiam libenter ſuſcipiunt, ambientes a corporis ſui vita magis, quam a Deo vita vitæ ſuæ diſcedere.

k al. corrumpi. l al. arma. Aug. m ib. infra. n ib. infra. o ib. infra. p 1. Cor. 13. q al. operibus] aliquot Grat. manuſcripta. r al. delectatione. s occupare animo, orig. t al. ſecundum.

¶ Corr. Rom. *Caput hoc confectum eſt ex verbis Proſperi hinc inde collectis, & prior pars habetur etiam in tractatu de laudibus charitatis, inter opera B. Auguſtini, tomo 9. eodem fere modo, quo apud Gratianum. Atque emendata quædam, & etiam addita nonnulla ſunt ex ipſo B. Proſpero. Sed optimum fuerit integrum locum apud ipſum legere: copioſius enim, & ornatiſſime explicatur.*

u Hæc eſt proximi] *Ita legitur non modo in originali, ſed etiam in vetuſtioribus Gratiani codicibus: in vulgatis erat:* Quapropter, chariſſime, tota dilectione ſatage, ut bonum, &c.

C. VI.

Item Beda ſuper Joannem, ad c. 1.
(c. an. 720. *in Angliæ*.)

u Sent. 3. d. 31. x Joan. 1.

QUærendum u eſt interea, quomodo ſpeciale filium Dei agnoſcendi ſignum fuerit, quod ſuper eum deſcenderit, & manſerit Spiritus. *Et infra*. §. 1. Quid magni eſt filio Dei, quod in ipſo manens Spiritus aſtruatur? Notandum ergo, quod ſemper in Domino manſerit Spiritus Sanctus: in ſanctis autem hominibus, quamdiu mortale corpus geſtaverint, partim maneat in æternum, partim rediturus recedat y. Manet quippe apud eos, ut bonis inſiſtant actibus, voluntariam paupertatem diligant, manſuetudinem ſequantur, pro æternorum deſiderio lugeant, eſuriant, & ſitiant juſtitiam, miſericordiam, munditiam cordis, & tranquillitatem pacis amplectantur: ſed & pro obſervatione juſtitiæ perſecutionum pati non vereantur, eleemoſynis, orationibus, jejuniis, cæteriſque fructibus Spiritus inſiſtere deſiderent. Recedit autem ad tempus, ut ſemper infirmos curandi, (mortuos z ſuſcitandi) dæmones ejiciendi, vel etiam prophetandi habeant a facultatem. Manet ſemper, (ut b poſſint habere virtutes, &) ut mirabiliter ipſi vivant. Venit ad tempus, ut etiam aliis per miraculorum ſigna, quales ſint intus, effulgeant.

y al. recedat. z Abſunt ab originali. a al. poſſint habere virtutem.] orig. b Abſunt ab originali.

C. VII.

Item Apoſtolus 1. Cor. 13. (an. Chr. 57. *Epheſo in Achaiam*.)

CHaritas c nunquam excidit.

c Sent. 3. d. 31.

C. VIII.

Item Auguſtinus ſuper epiſtolam primam Joannis, tract. 3.
(c. an. 412. *in Africa*.)

UNctio d inviſibilis Spiritus Sanctus eſt: unctio a inviſibilis charitas eſt: quæ in quocunque fuerit, tanquam radix illi erit: quæ quamvis ardente ſole areſcere non poteſt, nutritur calore ſolis, non areſcit.

¶ Corr. Rom. a Unctio inviſibilis charitas eſt:] *Hinc uſque ad finem eodem modo ſe habent apud Magiſtrum, atque apud Gratianum. Sed apud B. Auguſtinum aliter:* Unctio inviſibilis, *inquit*, charitas illa eſt, quæ in quocunque fuerit, tanquam radix illi erit; quamvis ardente ſole areſcere non poteſt. Omne, quod radicatum eſt, nutritur calore ſolis, non areſcit. *Ita non negat charitatem poſſe areſcere, ſed quod in charitate radicatum eſt.*

d Sentent. ibid.

C. IX.

Item Gregorius ſuper Ezechielem, homilia tertia.
(c. an. 600. *Romæ*.)

PEnnata animalia, videlicet Prædicatores ſancti, cum incedunt, minime revertuntur: quia ſic a terrenis actibus ad ſpiritualia pertranſeunt, ut ad ea, quæ reliquerant, ulterius nullatenus relabantur. *Et paulo poſt*. *Nemo e mittens manum in aratrum, & aſpiciens retro, aptus eſt regno Dei*. Manum quippe in aratrum mittere, eſt quaſi per quendam compunctionis vomerem ad proferendos fructus terram ſui cordis aperire. *Sed retro poſt aratrum aſpicit*, qui poſt exordia boni operis ad mala revertitur, quæ reliquit. Quod quia electis Dei minime contingit, recte nunc per Prophetam f dicitur: *Non revertebantur, cum incederent*. & paulo poſt. Unde Paulus g: *Unum vero, quæ retro ſunt, oblitus, in ea, quæ ſunt anteriora h, extendens me, ſequor ad palmam ſupernæ vocationis*. In anteriora etenim extentus, eorum, quæ retro ſunt, oblitus fuerat, quia temporalia deſpiciens, ſola, quæ ſunt æterna, quærebat.

e Luc. 9. f Ezech. 9. g Philip. 3. h al. ante.

C. X.

Idem *in eundem, homilia quinta*.
(c. an. 600. *ibid*.)

NOn revertebantur, cum incederent i, a quia electi quique ſic ad bona tendunt, ut ad mala perpetranda non redeant. *Qui l autem perſeveraverit uſque in finem, hic ſalvus erit*. Et, ſicut per Salomonem m dicitur: *Juſtorum ſemita, quaſi lux ſplendens procedit, & creſcit uſque ad perfectum diem*. In eorum namque animis bonum deſiderium, atque intellectus lucis intimæ jam pars diei eſt: ſed quia uſque ad finem vitæ in virtute proficiunt, ad perfectum diem tunc veniunt, quando ad cæleſtia regna perducti, in ea luce, quam deſiderant, jam minus aliquid non habebunt.

i al. ambularent. a Ezech. 1. l Matth. 10. m Prov. 4.

C. XI.

Idem *ibidem*. (c. an. 600. *ibid*.)

POteſt n diſcurſus, atque mobilitas Spiritus ſic o intelligi. In ſanctorum quippe cordibus juxta quaſdam virtutes ſemper permanet: juxta quaſdam vero receſſurus venit, & venturus recedit. In fide etenim, ſpe, atque charitate, & in bonis aliis, ſine quibus ad cæleſtem patriam non poteſt veniri

n Sent. 3. d. 31. o al. requiſitione alterius conſiderationis] orig.

(ſicut

(ſicut eſt humilitas, caſtitas, juſtitia, atque miſericordia) perfectorum corda non deſerit. In prophetiæ vero virtute, doctrinæ facundia, miraculorum exhibitione, electis ſuis aliquando adeſt, aliquando ſe ſubtrahit. *& paulo poſt*. §. 1. In his itaque virtutibus, ſine quibus ad vitam minime pervenitur, Spiritus Sanctus in electorum ſuorum cordibus permanet; unde & recte ſtabilis dicitur. In his vero, per quas ſanctitatis virtus oſtenditur, aliquando miſericorditer præſto eſt, aliquando miſericorditer recedit.

¶ Corr. Rom. a Unde recte ſtabilis dicitur.] *Hæc et paulo ſuperiore B. Gregorii diſpunctione aliis verbis hoc ſunt a collectore translata.*

C. XII.

Unde Ambroſius ſuper epiſtolam 2. *ad Corinthios, ad c.* 6. (imo Hilarius Diaconus, c. an. 364.)

FIcta charitas eſt, quæ deſerit in adverſitate.

¶ Corr. Rom. *Referuntur verba gloſſæ ordinariæ*: nam *B. Ambroſii ſunt hæc*: Simulata charitas in his eſt, qui in neceſſitate deſerunt fratres.

p Sent. 3. d. 31. u pars. Gratian. *Ex præmiſſis p itaque apparet, quod charitas ſemel habita ulterius non amittitur. Qui enim charitatem ſemel habuerit, criminaliter ulterius peccare non poterit: ut ad gratiam, non ad naturam impoſſibilitas referatur. Quod autem charitatem habens, criminaliter peccare non poſſit, teſtatur* Auguſtinus *in libro* 50. *Homiliarum, homilia ultima, dicens*. (c. an. 410. *in Africa*.)

C. XIII.

q 1. Timoth. 6. QUia radix q omnium malorum eſt cupiditas, & radix omnium bonorum eſt charitas, & ſimul ambæ eſſe non

r al. vulſa ſit. poſſunt; niſi una penitus r evulſa fuerit, alia plantari non poterit. Sine cauſa aliquis conatur ramos incidere, ſi radicem non contendit avellere.

Gratian. *Cum ergo, qui criminaliter peccat, charitatem nunquam habuiſſe probetur, evidenter colligitur, pœnitentiam*

ſ al. peccavit. *non agere, qui quandoque criminaliter peccat ſ.*

C. XIV.

Unde Auguſtinus. (*fortè c. an.* 410. *ibid.*)

t Joan. 4. CHaritas eſt aqua, de qua Dominus ait in Evangelio t: *Qui biberit ex aqua, quam ego dabo ei, non ſitiet in æternum*.

¶ Corr. Rom. *Hæc ſententia non eſt inventa apud B. Auguſtinum, licet in Pſalmum* 103. *ad verſ.* Qui tegis aquis, *charitatem velit aquis ſignificari*: *quemadmodum & Proſper, & gloſſa ordinaria, & interlinearis ad eundem locum*.

Gratian. *Reprobus ergo, cum æternis mancipatus incendiis in æternum ſitiat, quomodo bibet aquam vivam, aut quomodo potabit aquam ſalientem in vitam æternam, qui quaſi plumbum demerſus in ima, pœnas luit damnationis æternæ? Item. Sine charitate quomodo quis veram cordis contritionem habere poterit? quomodo ergo delictorum remiſſionem? quæ ſi non ſunt dimiſſa, quomodo non omnia prorſus ad pœnam exigenda ſunt?*

u Joan. 6. *Item u Dominus*: Amen, amen dico vobis, qui credit in me, habet vitam æternam. *Qui ergo non habet vitam æternam, in Christum non credit. In Christum vero credit,*

x Auguſt. tr. 1. 29. in Joannem, & de cognitione veræ vitæ, c. 37.

qui charitatem habet. In Christum x quippe credere, eſt amando in ipſum tendere. Hæc eſt fides, ut definit Apoſtolus y, quæ per

y Gal. 5. *dilectionem operatur: huic dumtaxat remiſſio delictorum promittitur. Quod ſi charitas a fide Chriſtianorum ſejungi nequit, cui ſoli dat ſolis venia promittitur, quomodo qui charitatem non habuerit, fidem Chriſtianorum habuit, id eſt, in Christum credidit? quomodo ergo veniam delictorum accepit? quam ſi non accepit, quomodo non omnia prorſus opera æterna ſunt ferenda ſupplicii? Item Dominus z*: Ego ſum pa-

z Joan. 6. nis vivus, qui de cœlo deſcendi, ſi quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum. *Qui ergo non vivit in æternum, non manducavit panem vivum: ſed qui non manducavit eum, non credidit. Hoc eſt enim manducare a panem vi-*

a De conſecr. diſt. 2. c. ut quid. & c. credere. *vum, quod credere in Christum, id eſt, amando tendere in ipſum. Cum ergo reprobus in eum non crediderit, quem non manducavit, & ita fidem Chriſtianorum (qua ſola peccata relaxantur) non habuerit, quomodo, ſi vivit Dominus, cui omne judicium dedit Pater, judicium perpetuæ damnationis effugiet omnium non ſolum actualium, ſed etiam originalium?*

b Sent. 3. d. 31. 2 pa. §. 1. *Hæc, b quæ de charitate diximus, de perfecta intelligi poſſunt, quæ ſemel habita, nunquam amittitur. Exordia vero charitatis enutriuntur, ut creſcant, & conculcantur, ut deficiant. Nemo enim repente fit ſummus: ſed in bona converſatione, quæ ſine charitate nulla eſt, a minimo quiſque inchoat, ut ad magna perveniat. Sunt itaque gradus non ſolum inter virtutem, & virtutem, ſed & in eadem virtute.*

C. XV.

Unde Gregorius ſuper Ezechielem, homil. 15. *ſcribit, dicens*. (c. an. 600. *Romæ*.)

c Pſal. 47. CUm ſanctam c Eccleſiam Dominus ſuſcipit, in gradibus ejus dignoſcitur: quia ejus gloria per illius incrementa declaratur. Quantum enim ſancta Eccleſia aſcen-

d al. profecerit. dendo profecit d, tantum Deus hominibus ex ejus virtu-

e Job. 31. tibus innoteſcit. De his quoque gradibus beatus Job e loquitur, dicens: *Per ſingulos gradus meos pronunciabo il-*

lum. Omnipotentem quippe Dominum per ſingulos gradus ſuos pronuntiat, qui per incrementa virtutum, quas cœpit, et ſemper laudem ſuæ pietatis reddit. Si quidam gradus in cordis elevatione non eſſent, Pſalmiſta non diceret f: *Ambulabunt de virtute in virtutem*. Nec mi- f Pſal. 83.

rum, ſi de virtute in virtutem gradus ſunt, quando unaquæque virtus quaſi quibuſdam gradibus agitur g: & ſic g al. augetur.

per incrementa meritorum ad ſumma perducitur. §. 1. Aliud namque h ſunt virtutis exordia, aliud profectus, h Sent. 3. d. 31.

aliud perfectio. Si enim & ipſa fides ad perfectionem ſuam non quibuſdam gradibus duceretur, ſancti Apoſtoli minime dixiſſent: *Adauge i nobis fidem*. Et quidam venit ad i Luc. 17.

Jeſum, qui curari voluit filium ſuum: ſed requiſitus, an crederet, reſpondit: *Credo, o Domine, adjuva incredulitatem meam*. Penſate, rogo l, quod dicitur: Si credebat, o Marc. 9. l al. ergo.

cur incredulitatem dicebat? Si vero incredulitatem habere ſe noverat, quomodo credebat? Sed quia per occultam inſpirationem gratiæ, meritorum ſuorum gradibus fides creſcit, uno, eodemque tempore is, qui needum perfecte crediderat, ſimul & credebat, & incredulus erat. §. 2. Hos nimirum gradus Dominus ſub meſſis nomine deſcribit, dicens: *Sic m eſt regnum Dei, quemadmodum ſi jaciat* m Marc. 4.

homo ſemen in terram, & dormiat, & exurgat nocte, ac die, & ſemen germinet, & creſcat, dum neſcit ille. Ultro enim terra fructificat, primum herbam, deinde ſpicam, deinde plenum frumentum in ſpica: & cum ex ſe produxerit fructus, ſtatim mittit falcem, quoniam adeſt tempus meſſis. Semen homo jactat in terram, cum cordi ſuo bonam intentionem inſerit: & poſtquam ſemen jactaverit, dormit, quia jam in ſpe boni operis quieſcit. Nocte vero exurgit, ac die, quia inter n adverſa, & proſpera proficit: & ſemen n al. in.

germinat, & creſcit, dum neſcit ille: quia, dum adhuc metiri incrementa ſua non valet, ſemel concepta virtus ad perfectum ducitur: & ultro terra fructificat, quia præveniente ſe gratia mens hominis ſpontanea ad profectum boni operis aſſurgit. Sed hæc eadem terra primum herbam, deinde ſpicam, deinde plenum frumentum producit in ſpica. Herbam quippe producere, eſt inchoationis bonæ adhuc teneritudinem habere. Ad ſpicam vero herba pervenit, cum ſe virtus animo concepta ad profectum boni operis pertrahit. Plenum vero frumentum in ſpica fructificat, quando jam in tantum virtus proficit, ut eſſe robuſta, & perfecti operis poſſit. Sed cum ex ſe produxerit fructus, ſtatim mittit falcem: quoniam adeſt tempus meſſis. Omnipotens enim Deus producto fructu falcem mittit, & meſſem ſuam deſecat: quia cum unumquemque ad opera perfecta perduxerit, ejus temporalem vitam per emiſſam ſententiam incidit, ut granum ſuum ad cœleſtia horrea perducat. Cum igitur deſideria bona concipimus, ſemen in terram mittimus. Cum vero operari recta incipimus, herba ſumus. Cum a autem ad profectum boni operis creſcimus, ad ſpicam pervenimus: cumque in ejuſdem operationis perfectione ſolidamur, jam plenum frumentum in ſpica proferimus. §. 3. Herba etenim Petrus fuerat, qui paſſionis tempore e per amorem Dominum ſequens, hunc confiteri ante ancillæ vocem timebat. Erat enim jam viriditas in mente, quia credebat omnium redemptorem: ſed valde adhuc flexibilis, pede conculcabatur timoris. Jam in ſpicam ſurrexerat, quando eum, quem moriturum confiteri timuerat, nuntiante Angelo in Galilæa viventem videbat. Sed ad plenum granum in ſpica pervenerat, quando adveniente deſuper Spiritu, & ſuam mentem in illius amore roborante, ita o ſolidatus eſt, ut vires perſequentium curſus deſpiceret, & redemptorem ſuum libere inter flagella prædicaret. §. 4. Nullus itaque, qui ad bonum propoſitum adhuc in mentis teneritudine eſſe conſpicitur, deſ- o Actor. 5.

peretur: quia frumentum Dei ab p herba incipit, ut granum fiat. Vir ergo veſtitus lineis venit ad portam, quia p al. in.

Dominus ac redemptor noſter membra ſuis intrantibus perducit β ad ſe: & aſcendit per gradus ejus, quia nobis proficientibus, eo nobis amplius exaltatur, quanto altus, & incomprehenſibilis eſſe cognoſcitur. In virtute quippe noſtrarum mentium gradibus ipſe aſcendere dicitur, quia tanto ipſe ſublimior nobis oſtenditur, quantum noſter animus a rebus infimis ſeparatur.

¶ Corr. Rom. a Cum autem ad profectum boni operis creſcimus, ad ſpicam pervenimus:] *Hæc deſiderantur in originali*.

β Perducit] *In plerisque vetuſtis, & apud B. Gregorium legitur*, perducitur: *ſed ob gloſſam non eſt emendatum*.

C. XVI.

Item Auguſtinus ait in lib. de gratia, & libero arbitrio c. 17. (c. an. 427. *in Africa*.)

QUi vult facere Dei mandata q, & non poteſt, jam quidem habet voluntatem bonam, ſed adhuc parvam, & q al. mandatum.

invalidam. Poterit autem, cum magnam habuerit, & robuſtam. Quando enim martyres magna illa mandata fecerunt, magna utique voluntate, id eſt, magna charitate fecerunt, de qua charitate ipſe Dominus ait: *Majorem r hac charitatem* r Joan. 15.

nemo &c. & paulo poſt. §. 1. Ipſam charitatem Apoſtolus Petrus nondum habuit, quando timore Dominum ter negavit. Timor enim non eſt in charitate, ſicut ait Joannes Evangeliſta in epiſtola ſua ſ, ſed perfecta charitas foras mittit ti- ſ 1. Joan. 4.

morem. Et tamen, quamvis parva, & imperfecta, non deerat, quando dicebat t: *Domine n, animam meam pro te ponam*. t Joan. 13. n al. Domino

Idem *ſuper primam epiſtolam Joannis tractatu quinto*. §. 2. Si quis tantam u habuerit charitatem, ut paratus ſit pro fratribus u Sent. 3. d. 29.

etiam

etiam mori, perfecta eſt in illo charitas: ſed nunquid mox, ut naſcitur, jam prorſus perfecta eſt? ut perficiatur, naſcitur; cum nata fuerit, nutritur: cum fuerit nutrita, roboratur: cum fuerit roborata, perficitur: cum ad perfectam y venerit, quid dicit? *Mihi a vivere Chriſtus eſt, & mori lucrum. Optabam a diſſolvi, & eſſe cum Chriſto; multo magis optimum, manere in carne neceſſarium propter vos.* Propter eos volebat vivere, pro quibus paratus erat mori.

y *al. perfectionem.*
u *Philip. 1.*

§ Corr. Rom. a Optabam) *Hinc uſque ad finem ſunt addita ex B. Auguſtino, quoniam faciunt ad ſententiæ integritatem.*

C. XVII.

Idem *in eundem tractatu nono.*
(*c. an. 424. ibid.*)

a *Sent. 4. d. 34.* SIcut ſeta a introducit linum, ita timor introducit charitatem: creſcit charitas, minuitur timor, & e converſo.

§ Corr. Rom. *Verba B. Auguſtini ſunt hæc:* Sicut videmus per ſetam introduci linum, quando aliquid ſuitur, ſeta primum intrat, ſed niſi exeat, non ſuccedit linum, ſic timor primo occupat mentem, non autem ibi remanet timor, quia ideo intravit, ut introduceret charitatem. *Et paulo ſuperius.* Major charitas, minor timor: minor charitas, major timor. *Ex his confectum eſt hoc caput.*

C. XVIII.

Idem *tractatu quinto in eandem.*
(*c. an. 422. ibid.*)

h *Tranſpoſitis al. quibus verbis.*
u *al. ſuffocetur.*

FOrte b nata eſt in te charitas, ſed nondum perfecta eſt: noli deſperare, nutri eam, ne ſuffocetur c.

C. XIX.

Idem *ad Hieronymum epiſt. 29.* (*an. 415. ex Africa in Paleſtinam.*)

d *Sent. 3. d. 36.* CHaritas d in quibuſdam eſt perfecta, in quibuſdam eſt imperfecta: perfectiſſima autem in hac vita haberi non poteſt.

§ Corr. Rom. *Caput hoc eſt ſumma quadam verborum Auguſtini in loco indicato.*

C. XX.

Idem *in libro 50. homiliarum homilia nona.*
(*c. an. 410. in Africa.*)

q *Sent. ib.* SI ſermo e meus invenit in cordibus veſtris aliquam ſcintillam gratuiti amoris Dei, ipſam nutrite, ad hanc augendam vos advocate. *Et paulo poſt.* Flete a, nutrite in vobis: ipſa cum creverit, & flammam digniſſimam fecerit, cupiditatum carnalium ligna conſumet.

§ Corr. Rom. a Flete) *Non eſt emendatum ob gloſſam: nam in multis veteribus codicibus eſt,* flate, *& in originali legitur.* Hanc ſcintillam boni amoris, de qua Dominus dicit, *Ignem veni mittere in terram, & quid volo, niſi ut ardeat?* flate, in vobis nutrite &c.

Gratian. *E contrario etiam gradus in virtute eſſe probantur, quia & ipſius peccati gradus evidenter apparent. Sicut enim nemo repente fit ſummus, ita nemo repente fit turpiſſimus.*

C. XXI.

Unde etiam Auguſtinus *ait in lib. 1. de ſermone Domini in monte, cap. 23.* (*c. an. 393. ibid.*)

f *Sent. 4. d. 26.* SIcut f tribus gradibus ad peccatum pervenitur, ſuggeſtione, delectatione, conſenſione: ita ipſius peccati tres ſunt differentiæ, in facto, in corde, in conſuetudine, tanquam tres mortes: una, quaſi in domo, id eſt, cum in corde conſentitur libidini: altera, quaſi jam prolata extra portam, cum in factum procedit aſſenſio: tertia, cum vi conſuetudinis malæ, tanquam mole terrena premitur animus, quaſi in ſepulchro jam putens. Quæ tria genera mortuorum Dominum reſuſcitaſſe, quiſquis Evangelium g legit, agnoſcit.

g *Matt. 9. Luc. 7.*

C. XXII.

Item Gregorius *lib. 25. Moralium, c. 36.*
(*an. 590. Romæ.*)

SCiendum quippe eſt, quod peccatum tribus modis committitur. Nam aut ignorantia, aut infirmitate, aut ſtudio perpetratur. & gravius quidem infirmitate, quam ignorantia: ſed multo gravius ſtudio, quam infirmitate peccatur.

C. XXIII.

Idem *lib. 21. Moralium, c. 3.*
(*an. 590. ibid.*)

INter hæc ſciendum eſt, aliud eſſe, quod animus de tentatione carnis patitur: aliud vero, cum per conſenſum delectationis obligatur. Plerumque enim cogitatione prava pulſatur, ſed renititur. Plerumque autem, cum perverſum quid concipit, hoc intra ſemetipſum etiam per deſiderium volvit. Et nimirum mentem nequaquam cogitatio immunda inquinat, cum pulſat, ſed cum hanc ſibi per delectationem ſubjugat. Hinc etenim prædicator egregius dicit: *Tentatio h vos non apprehendat, niſi humana.* Humana quippe tentatio eſt, qua plerumque in cogitatione tangimur etiam nolentes: quia, ut nonnunquam & illicita ad animum veniant, hoc utique in nobiſmetipſis ex humanitatis corruptibilis pondere habemus. Jam vero dæmoniaca eſt, & non humana tentatio, cum ad hoc, quod carnis corruptibilitas ſuggerit, per conſenſum ſe animus aſtringit.

Pars I.

h *1. Cor. 10.*

C. XXIV.

Item Hieronymus *ad cap. 1. Amos.*
(*an. 408. in Paleſtina.*)

i *diſt. 1. de pœnit. c. ſuper tribus.* SUper tribus i ſceleribus Damaſci, &c. ut ſupra.

Gratian. *Non eſt mirum, ſi in virtute gradus eſſe dicuntur; quandoquidem & peccati gradus ita evidenter monſtrantur.* §. 1. *Hæc itaque charitas, quæ in Petro ante negationem herba fuit, & in ſingulis naſcitur, antequam roboretur, ante ſui perfectionem amittitur, & reparatur. Unde Auguſtinus in libro de correptione & gratia, cap. 7.* Quicunque ab illa originali damnatione iſta divinæ gratiæ largitate diſcreti ſunt, non eſt dubium, quod & procuratur eis audiendum Evangelium. & cum audiunt, credunt, & in fide, quæ per dilectionem operatur, uſque in finem perſeverant, & ſi quando exorbitant, correpti emendantur: & quidam eorum etſi ab hominibus non corripiantur, in viam, quam reliquerant, redeunt.

C. XXV.

Idem *ibidem.* (*c. an. 427. in Africa.*)

k *2. Tim. 2.*
l *al. ſcrutatur.*

FIrmum a Dei fundamentum ſtat, immobile a habens ſignaculum hoc: Scit l *Dominus, qui ſunt ejus.* Horum fides, quæ per dilectionem operatur, profecto aut omnino non deficit, aut, ſi qui ſunt, quorum deficit, reparatur, antequam vita iſta finiatur: & deleta, quæ intercurrerat, iniquitate, ad finem perſeverantia deputatur.

§ Corr. Rom. a Immobile) *Abeſt ab originali: ſed non eſt expuncta ob gloſſam.*

C. XXVI.

Idem *in eodem libro c. 9.*
(*c. an. 427. ibid.*)

NUllus m eorum ex bono in malum mutatus finit hanc vitam. m *Infra diſt. 4. ſi in bono.*

C. XXVII.

Idem *ibidem.* (*c. an. 427. ibid.*)

TAlibus a Deus diligentibus eum omnia cooperatur in n bonum: uſque adeo prorſus omnia, ut etiam, ſi qui eorum deviant, & exorbitent, etiam hoc ipſum eis faciat proficere in bonum. n *Rom. 8.*

o C. XXVIII.

Item Apoſtolus *ad Galatas c. 5.* (*an. Chr. 55. Epheſo in Galatiam.*)

CIrcumciſio non eſt aliquid, neque præputium: ſed fides, quæ per dilectionem operatur. Ex hoc ostenditur vobis, quia corroboratis bona per opera fidei ex dilectione.

o *Videntur eſſe ex gloſſa aliqua, aut Gratiani verba.*

C. XXIX.

Idem *ad Hebræos cap. 6.*
(*an. Chr. 60. Romæ.*)

NOn eſt tam injuſtus Deus, ut obliviſcatur operis veſtri &c.

Gratian. *Operis, quo omnes ſua fecerant communia, & hoc ex dilectione, & hoc ad gloriam Dei. Ecce triplex bonum, quaſi diceret, olim multum operati eſtis, pro quibus, ſi pœniteatis de malis, benefaciet vobis Deus. Romanos quoque, & Galatas, dum Apoſtolus redargueret, merito fidei probat aſſecutos remiſſionem peccatorum, & ſanctificationem in Spiritu Sancto, & juſtitiam bonæ operationis, quæ omnia aut ſine charitate nunquam vere fuerunt in eis, aut veram charitatem habuerunt, a qua poſtea lapſi ſunt, qui de operibus legis gloriabantur.*

C. XXX.

Item *de quolibet adulto* Auguſtinus *ait.*
(*forte c. an. 420. in Africa.*)

TOlle p charitatem, odium tenet. *Item.* §. 1. Omnis q, qui non diligit, odit. *Item in Evangelio.* §. 2. *Nemo r poteſt duobus Dominis ſervire: aut enim unum odio habebit, & alterum diliget: aut unum ſuſtinebit, alterumque contemnet.*

p *Jaco. 1.*
q *Luc. 16.*
r *Matth. 4.*

Gratian.

a Gen. 2. Gratian. *Adam a vero cum in virili ætate a Domino creatus ſit, antequam a diabolo tentaretur, dum de latere ejus uxor formabatur, dum in extaſi repente angelicæ curiæ intererat, dum evangelona futura Chriſti, & Eccleſiæ ſacramenta vaticinabatur, aut charitatem, aut odium habebat. Si autem odium habebat, non fuit diabolus auctor noſtri peccati. Item ſi ſine charitate a Deo creatus eſt, ejus ſimilitudinem in creatione ſui nequaquam accepit. Item. Si ſine charitate creatus eſt, juſtus, & innocens a Deo factus non eſt: creatura namque rationis capax, & liberi arbitrii, juſtitiæ, & innocentiæ ſine charitate particeps eſſe non poteſt. Colligitur ergo, quod Adam, antequam peccaret, charitatem habuit, ſine qua juſtus, & innocens eſſe non potuit.*

C. XXXI.

Unde Auguſtinus in Geneſim ad literam, lib. 6. cap. 24.
(c. an. 405. ibid.)

t Coloſſ. 3. QUomodo renovari dicimur, ſi hoc non recepimus, quod perdidit primus homo, in quo omnes moriuntur? Hoc plane recepimus, quia juſtitiam, ex qua in peccatum lapſus eſt. *& paulo poſt cap. 7. §. 1.* Exſpoliantes t vos veterem hominem cum actibus ſuis, induite novum, qui renovatur in agnitionem Dei, ſecundum imaginem ejus, qui creavit eum. Hanc imaginem in Spiritu mentis impreſſam

u Luc. 15. perdidit Adam per peccatum. *& poſt pauca. §. 2.* Stola u illa prima, juſtitia eſt, unde lapſus eſt Adam.

¶ Corr. Rom. *In hoc, & in ſequenti capitulo addita ſunt nonnulla in originali, in quo tamen longe copioſius, & clarius hæc ſententia exponitur.*

C. XXXII.

Idem in *homilia 20. (c. an. 410. in Africa.)*

x In concione ad Catechumenos, verbis hinc inde collectis.

y al. ſplendidum.

PRinceps x vitiorum omnium, dum vidit Adam ex limo terræ ad imaginem Dei *factum*, pudicitia ornatum, temperantia compoſitum, charitate circumdatum y, primos parentes illis donis, ac tantis bonis exſpoliavit, inſuper & peremit. Namque cum homini abſtuliſſet pudicitiam, continentiam, charitatem, immortalitatem, dominio ſuorum obſtrinxit. *& paulo poſt. §. 1.* Adam amiſſa temperantia intemperans effectus eſt; perdita charitate malus inventus eſt.

C. XXXIII.

Item Ambroſius lib. 6. epiſt. 41. ad Sabinum.
(c. an. 390. Mediolani.)

QUando Adam ſolus erat, non eſt prævaricatus; quia mens ejus adhærebat Deo.

C. XXXIV.

Idem ad eundem *eodem libro epiſt. 42.*
(c. an. 390. ibid.)

PRimus homo erat opus Dei recens, confabulator aſſiduus, civis Sanctorum, complantatus z virtutibus.

¶ Corr. Rom. z Complantatus] *In vulgatis erat*, Angelorum complantatus, *quæ vox abeſt a multis manuſc. & ab orig.*

C. XXXV.

Idem in *Hexameron lib. 6. c. 9.*
(c. an. 389. ibid.)

ILla anima a Deo pingitur, quæ habet in ſe virtutum gratiam renitentem, ſplendoremque pietatis. Illa anima bene picta eſt, in qua elucet divinæ operationis effigies. Illa anima bene picta eſt, in qua eſt ſplendor gloriæ, & paternæ imago ſubſtantiæ. Secundum hanc imaginem, quæ refulget, pictura pretioſa eſt. Secundum hanc imaginem Adam ante peccatum (depi-

& abſunt ab orig. ctus a fuit:) ſed ubi lapſus eſt, depoſuit imaginem cœleſtis, ſumpſit terreſtris effigiem.

C. XXXVI.

Idem de *fuga ſæculi c. 4. (c. an. 387. ibid.)*

SImilem Dei eſſe, eſt habere juſtitiam, habere ſapientiam, & in virtute eſſe perfectum.

C. XXXVII.

Idem *libro ſecundo de Jacob, & vita beata c. 5.*
(c. an. 387. ibid.)

a Job. 27. SApiens nunquam inanis eſt, ſemper in ſe habens amictum prudentiæ, qui poteſt dicere: *Juſtitiam induebam, & veſtiebam judicium*, ſicut dixit Job a. Namque hæc mentis ſunt interna velamina, quæ nemo alius poteſt auferre: niſi cum aliquem ſua culpa deſpoliat. Denique ſic deſpoliatus Adam nudus inventus eſt.

C. XXXVIII.

Idem in *libro de Iſaac, & anima c. 5.*
(c. an. 387. ibid.)

SEd nec Adam primus a nudus erat, quando eum innocentia veſtiebat.

¶ Corr. Rom. a Primus] *In originali eſt*, primo. *Sed hæc gloſſam non eſt mutatum. Vox autem*, homo, *quæ in vulgatis ſequebatur, abeſt etiam a multis manuſcriptis.*

C. XXXIX.

Idem in *libro de Paradiſo c. 13.*
(c. an. 375. ibid.)

b Ex orig. UT b cognoverunt c, quod nudi eſſent. Et ante quidem nudi erant; ſed non ſine virtutum integumentis.

c Gen. 3. Gratian. *Opponitur illud etiam, quod omnis clamat auctoritas: ſi ſic permanſiſſet, ut erat ante peccatum, eſſet translatus in gloriam, quam habituri ſunt ſancti. ſed nemo adultus ſine charitate intrat: charitatem ergo habebat. §. 1. Item opponitur de Moyſe, cujus fidem Apoſtolus in epiſtola ſua ad He-*

d Heb. 11. *bræos d commendans, digniſſima præconia ejus merito prælibavit:*

e Exod. 2. *dum e ſurrexit eſſe filium filiæ Pharaonis, maluit affligi cum fratribus, quam perfrui jucunditate temporalis palatii; dum fratri compatiens Ægyptium ſabulo obruit: dum verbis animoſitatem Regis, Ægyptum reliquit: dum divino vallatus auxilio, Regis furorem contempſit, atque in virtute ſignorum populum de Ægypto eduxit. Quæ f omnia quibus laudibus ſunt ef-*

f Beat. Gregor. homil. 27.

ferenda, ſi tunc charitas in eo non erat, cum non habeat aliquid viriditatis in ſe ramus boni operis, niſi procedat ex radice charitatis? Quomodo autem charitatem non habebat, cui g Dominus

g Exod. 33.

facie ad faciem loquebatur, ſicut homo ſolet loqui cum amico ſuo? Quomodo charitatem non habebat, qui pro populo ſupplicans di-

h Exod. 32.

cebat h: Aut dimitte eis noxam hanc, aut me dele de libro

i Numer. c. 16.

tuo? An non proximum diligebat, qui i pro populo ſe obiiciens,

k Exod. 32.

illum ab interitu liberavit? An non diligebat Deum, qui k pro eo in vitulo cultores deſæviens, ipſius vituli caput in pulverem comminuit; atque ut in ſeceſſum projiceretur, aqua miſtum Iſraelitis bibendum dedit, nonnullos ex ejus cultoribus gladio ſuo iſti proſternens, ut populum, cujus erat interitus major futurus, reconciliaret Deo? An l non charitatem habebat, de cujus Spiritu Do-

l Num. 11.

minus accepit, & ſuper ſeptuaginta ſeniores Iſrael propoſuit? Qui tamen ad aquas contradictionis de Dei potentia, ſive de ejus benignitate dubitans, cum cetera certa fide promiſiſſet, producturus aquam de petra, diffidenter extrepuit, dicens m: Nunquid

m Num. 20.

de petra hac poterimus vobis educere aquam? *Quod nulli leve videtur, cum in pœnam delicti ejus, ſibi & Aaron a Domino dictum ſit:* Quia non exaudiſtis vocem meam, ut glorificaretis me coram filiis Iſrael, non introducetis populum hunc in terram, quam dedi eis. *§. 2. An n charitatem non habebat Aaron,*

n Exod. 4.

quando fratri coadjutor datus eſt, ut eſſet os ejus ad populum, ut per eum ſigna fierent in Ægypto? Qui o tamen in cultura vituli poſtea

o Num. 25.

conſenſum populo adhibuit. An p charitatem non habebat, quan-

p Num. 16.

do ex omni multitudine filiorum Iſrael ſolus a Domino electus eſt, ut pontificatu ante eum fungeretur? Si charitatem non habebat, bonus non erat: Si autem bonus non erat, cur præ ceteris a Domino in Pontificem electus eſt? An charitatem non habebat, quando pro populo cum thuribulo incendio ſe oppoſuit, & iram Dei placavit? Et tamen, ut premiſſum eſt, ad aquas contradictionis iram Domini adverſum ſe poſtea provocavit. §. 3. Numquid etiam David charitatem non habuit, ſuper q quem Spiritus Domini a die

q 1. Regum 16.

unctionis directus eſt? An forte dicitur eſſe directus ſuper eum, ut ex eo tunc gratiam prophetandi haberet, non ut ex eo gratiam divinæ dilectionis acciperet? Quod abſurdum plane videtur de eo ſentire, de quo Dominus ait r: Inveni hominem ſecundum cor meum.

r Actor. 13.

Quomodo etiam charitatem non habebat, qui s quærenti animam s 1. Reg. 24.

ſuam pepercit? qui etiam ob lacinias ejus præciſas, noſtro cor ſuum graviter percuſſit, clamans: Quem perſequeris Rex Iſrael, canem mortuum, & culicem unum? *Quomodo charitatem non*

t 2. Reg. 1.

habebat, qui t mortem inimici ſui tam graviſſime ſulet? Quo-

u 2. Reg. 6.

modo charitatem non habebat, qui u aquam de ciſterna Bethlehem ſuorum periculo ſibi oblatam non bibit, ſed coram Domino libavit? Quomodo charitatem non habebat, qui irriſus a Michol filia Saul, ſe quod ante arcam Domini ciderom, & Pſalterium percutiens ſaltaſſet, ait: Ludam, & vilior fiam in oculis meis? *Si charitatem non habebat, qua conſcientia ſecurus imprecabatur*

x Pſal. 7.

ſibi ipſi, dicens x: Si reddidi retribuentibus mihi mala, decidam merito ab inimicis meis inanis? *Si charitatem non habe-*

y Pſal. 33.

bat, qua temeritate juſte ſe judicari rogabat, dicens y: Judica me, Deus, ſecundum juſtitiam meam, & ſecundum innocentiam meam ſuper me? *Idem* z: Judica me, Domine, quo-

z Pſal. 25.

niam ego in innocentia mea ingreſſus ſum? *Et tamen poſt hæc, & innumera alia divina, & ſuperna dilectionis indicia, quam graviter deliquerit, nullus ignorat, qui a Bethſabeæ adulte-*

a 2. Reg. 11.

rium, & Uriæ homicidium audivit. Cujus pœnitentiam ſi ſine charitate Dominum abſolvit, veram cordis contritionem non habuit. Quomodo ergo ſacrificium cordis contriti, & Spiritus contribulati Domino promittere audebat, dicens? Si b voluiſſes ſacrificium,

b Pſal. 50.

dediſſem utique: holocauſtis non delectaberis. Sacrificium Deo, Spiritus contribulatus, &c. *Denique cum ſalſa pœnitentia nulla a Deo promittere remiſſa, quomodo a Propheta c*

c 2. Reg. 12.

audire meruit: Dimiſſum eſt tibi peccatum tuum, *ſi veram cordis contritionem non habuit? Evidenter itaque apparet, eum tunc charitatem habuiſſe, & ex charitate ſacrificium cordis contriti, & Spiritus contribulati Domino obtuliſſe: alioquin temera-*

ria

d Psal. 30. ut postulasset d: Averte faciem tuam a peccatis meis, & cætera, quæ in eodem Psalmo continentur, nisi odium mali, & dilectio boni ad humilitatem pœnitentiæ illum provocasset. De quo etiam sanctus Ambrosius e in libro de Isaac, & animo, c. 3. scribit, dicens: Fugerat sanctus David odia Saul Regis, non relinquens terras, sed declinans contagia Regis immitis, & f sapientis: quia mens ejus adhærebat Deo, cui sine charitate nullus adultus adhærere potest. Et g tamen, quam graviter in populi dinumeratione postea deliquerit, ipsius delicti pœna indicavit. §. 4. Item secundum hanc sententiam, qui criminaliter deliquerit, veram peccatorum remissionem in baptismo consecutus non est, sive in annis infantiæ, sive adultus ad baptismum accessit: quia Dei amorem non habuit, sine quo nemo unquam invenit gratiam: atque ita secundum hæresim Joviniani, si vere in aqua, & Spiritu Sancto quis renatus fuerit, ulterius criminaliter peccare non potest: vel si criminaliter peccat, aqua tantum, non Spiritu probatur esse renatus. Cui sententiæ illud epistolæ Joannis h consonare videtur: Omnis, qui natus est ex Deo, peccatum non facit: quoniam semen ipsius manet in eo: & non potest peccare, quia ex Deo natus est. In hoc enim manifesti sunt filii Dei, & filii diaboli. Et in fine epistolæ: Omnis, qui natus est ex Deo, non peccat, sed generatio Dei conservat eum, & malignus non tangit eum. Verum hæc auctoritas Apostoli, quantum illi sententiæ faveat, atque illa sollertius quantum veritati sit adversa, Hieronymus ostendit, scribens contra Jovinianum, lib. 2. in princ. (an. 390. in Palæstina.)

e Moralis verbis, sed ideo lumi sententia.
f Serm. 3. d. 30.
g 2. Reg. 24. & 1. Paralip. 21.
h 1. Joan. 3.

C. XL.

l Omissa aliquot verbis.
k 1. Joan. 5.
l 1. Joan. 1.

Si enim, inquit, omnis, qui natus est ex Deo, non peccat, & a diabolo tentari non potest, quomodo præcipit, ut caveant, ne tententur? dicens k: Filioli, custodite vos a simulacris. Et in eadem rursus epistola: Si l dixerimus, quia peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est. Si confiteamur peccata nostra, fidelis & justus est, ut remittat nobis peccata nostra, & mundet nos ab omni iniquitate. Si dixerimus, quia non peccavimus, mendacem facimus eum, & verbum ejus non est in nobis. Existimo, quod Joannes baptizatus ad baptizatos scripserit, & quod omne peccatum a diabolo sit. Ille peccatorem se confitetur, & sperat remissionem post baptisma peccatorum. Et Jovinianus mihi dicit: Ne tangas me, quoniam mundus sum. Quid ergo? Contraria sibi Apostolus loquitur? Minime. In eodem quippe loco, cur hoc dixerit, statim edisserit m: Filioli mei, hæc scribo vobis, ut non peccetis: sed & si quis peccaverit, advocatum habemus apud Patrem, Jesum Christum justum, & ipse est propitiatio pro peccatis nostris: non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi. Et in hoc scimus, quod cognovimus eum, si mandata ejus observemus. Qui dicit se nosse Deum, & mandata ejus non custodit, mendax est, & in eo veritas non est. Qui autem servat verbum ejus, vere in hoc charitas Dei perfecta est. In hoc scimus quoniam in ipso sumus. Qui dicit se in ipso manere, debet, sicut ille ambulavit, & ipse ambulare. Propterea, inquit, scribo vobis, filioli mei: omnis, qui natus est ex Deo, non peccat, ut non peccetis: & tamdiu sciatis vos in generatione Domini permanere: quamdiu non peccaveritis: imo, qui in generatione Domini perseverant, peccare non possunt. Quæ n enim communicatio luci, & tenebris? Christo, & Belial? Quomodo dies, & nox misceri non queunt, sic nec justitia & iniquitas, peccatum, & bona opera, Christus & Antichristus. Si susceperimus Christum in hospitio nostri pectoris, illico fugamus diabolum. Si peccaverimus, & per peccati januam ingressus fuerit diabolus, protinus Christus recedit: Unde & David o post peccatum: Redde mihi, ait, lætitiam salutaris tui: scilicet, quam peccando amiserat. Qui p dicit se nosse Deum, & mandata ejus non custodit, mendax est, & in eo veritas non est. Christus veritas appellatur: Ego q sum, inquit, via, & veritas, (& r vita.) Frustra nobis in eo plaudimus, cujus mandata non facimus. Scienti s bonum, & non facienti illud, peccatum est. Quomodo corpus t sine spiritu mortuum, sic & fides sine operibus mortua est. Nec grande putemus nosse Deum unum esse, cum & dæmones credant, & contremiscant. Qui u dicit se in ipso manere, debet, sicut ille ambulavit, & ipse ambulare.

m 1. Joan. 2.
n 2. Corinth. 6.
o Psalm. 50.
p 1. Joan. 2.
q Joann. 14.
r absunt a B. Hieronymo.
s Jac. 4.
t Jac. 2.
u Joan. ibid.

4 pars. §. 1. Eligat adversarius e duobus, quod vult: optionem enim damus: manet in Christo, an non manet? Si manet, ita ergo ambulet, ut Christus. Si autem temerarium est similitudinem virtutum Domini polliceri, non manet in Christo, quia non ingreditur, ut Christus. Ille x peccatum non fecit, neque inventus est dolus in ore ejus: qui cum malediceretur, non remaledixit, & tanquam agnus coram tondente, sic non aperuit os suum: ad quem venit Princeps y mundi istius, & invenit in eo nihil: qui z cum peccatum non fecisset, pro nobis peccatum eum fecit Deus. Nos autem juxta epistolam a Jacobi multa peccamus omnes. & nemo mundus a peccato, nec infans b, si unius quidem diei fuerit vita ejus. Quis enim c gloriabitur castum se habere cor? aut quis d confidet mundum se esse a peccatis? tenemurque e rei in similitudinem prævaricationis Adæ. Unde & David f: Ecce, ait, in iniquitatibus conceptus sum, & in delictis concepit me mater mea. Et beatus Job g: Si fuero justus, os meum impia loquetur: & si sim innocens, pravus inveniar: & si purificatus in nive, & lotus mundis manibus, satis me sorde tinxisti, & exhorruerunt me vestimenta mea. Verum, ne penitus desperemus, arbitrantes non post peccata baptismi non posse salvari, statim hoc ipsum temperat. Et h si quis peccaverit, advocatum habemus apud patrem Jesum Christum justum. & ipse est propitiatio pro peccatis nostris, non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi. Hoc ad credentes post baptisma loquitur. & advocatum pro delictis eorum Dominum pollicetur. Nec dicit, si quid peccaveritis, advocatum habetis apud patrem, Christum, & ipse est propitiatio pro peccatis vestris, ne eos dicerem non plena fide baptisma consecutos: sed advocatum, inquit, habemus apud patrem, Jesum Christum: & ipse est propitiatio pro peccatis nostris; & non solum pro Joannis, aliorumque peccatis, sed etiam pro totius mundi. In toto autem mundo & Apostoli sunt, omnesque credentes. Ex quibus liquido comprobatur post baptisma posse peccari. Frustra enim habemus advocatum Jesum Christum, si peccari non potest. Petrus Apostolus, ad quem dictum fuerat: Qui i lotus est, non necesse habet, ut iterum lavet. & k, Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam: ab ancilla perterritus negat. Et ipse Dominus: Simon, l Simon, ecce, inquit, satanas postulavit vos, ut cribraret sicut triticum: ego autem rogavi pro te, ne deficeret fides tua. & infra. §. 5. Si non peccamus post baptisma, cur nobis poscimus peccata dimitti, quæ in baptismate jam sunt dimissa? Quid m oramus, ne intremus in tentationem, & ut liberemur a malo, si diabolus tentare non potest jam baptizatos? Aliud autem est, si ad catechumenos hæc oratio pertinet, & non convenit fidelibus, & Christianis. Paulus n elegit vas electionis castigat corpus suum, & in servitutem redigit, ne aliis prædicans, ipse reprobus inveniatur. & infra §. 3. Ad Hebræos o quoque scribens ait: Impossibile est enim eos, qui semel sunt illuminati, & gustaverunt donum cœleste, & participes facti sunt Spiritus Sancti, gustaverunt nihilominus bonum Dei verbum, virtutesque sæculi futuri, & prolapsi sunt, renovari iterum ad pœnitentiam, rursus crucifigentes sibimetipsis filium Dei, & ostentui habentes. Certe nos, qui illuminati sunt, & gustaverunt Dei donum cœleste, & participes facti sunt Spiritus Sancti, gustaveruntque bonum Dei verbum, negare non possumus baptizatos. Si autem baptizati peccare non possunt, quomodo nunc Apostolus dicit, Et prolapsi sunt? Verum ne Montanus p, & Novatus hic rideant, qui contendunt non posse renovari per pœnitentiam eos, qui crucifixerunt sibimet filium Dei, & ostentui habuerunt, consequenter hunc errorem solvit, & ait r: Confidimus autem de vobis, dilectissimi, meliora, & viciniora saluti, tametsi ita loquimur. Non enim injustus est Deus, ut obliviscatur operis vestri, & dilectionis, quam ostendistis in nomine ipsius, qui ministrastis sanctis suis, & nunc ministratis. Et revera grandis injustitia Dei esset, si tantum peccata puniret, & bona opera non susciperet. Ita locutus sum, inquit Apostolus, ut vos a peccatis retraherem, & desperatione metu facerem cautiores. Cæterum confido de vobis, dilectissimi, meliora, & viciniora saluti. Neque enim justitiæ Dei est, ut obliviscatur bonorum operum, & ministerii, quod propter nomen ejus exhibuistis, & exhibetis in sanctos, & tantum meminerit peccatorum. & paulo post. §. 4. Liberi arbitrii nos condidit Deus, nec ad virtutes, nec ad vitia necessitate trahimur: alioquin, ubi necessitas est, nec damnatio, nec corona est. Sicut in bonis operibus perfector est Deus: non q est enim volentis, neque currentis, sed miserentis, & adjuvantis Dei, ut pervenire valeamus ad calcem: sic in malis, atque peccatis semina nostra sunt incentiva, & perfectio diaboli. Cum viderit nos super r fundamentum Christi ædificare fœnum, ligna, stipulam, tunc supponit incendium. Ædificemus ergo aurum, argentum, lapides pretiosos: & tentare non audebit. Quanquam & in hoc non sit certa, & secura possessio. Sedet s quippe Leo in insidiis, & in occultis, ut interficiat innocentem: & vasa t figuli probat fornax, homines autem justos tentatio tribulationis. Et in alio loco scribitur u: Fili, accedens ad servitutem Dei, præpara te ad tentationem. Rursus idem Jacobus loquitur x: Estote factores verbi, & non auditores tantum. Si quis auditor est verbi, & non factor, iste similis est viro, qui considerat vultum nativitatis suæ in speculo: consideravit illum, & statim recedens, oblitus est, qualis sit. Frustra monuit, ut jungerent opera fidei, si post baptisma peccare non poterant. Qui y totam legem, inquit, servaverit, & peccaverit in uno, factus est omnium reus. Quis z nostrum absque peccato? conclusit a Deus omnia sub delicto, ut omnibus misereatur. Petrus b quoque: Novit, inquit, Dominus pios de tentatione eruere. Et de falsis doctoribus: Hi c sunt fontes sine aqua, & nebulæ turbinibus exagitatæ, quibus caligo tenebrarum reservatur. Superba d enim vanitatis loquentes pellicunt in desideriis carnis luxuriæ eos, qui paululum effugerant, & ad errorem reversi sunt. Nonne tibi videtur pingere sermo Apostolicus novam imperitiæ factionem? Aperiunt enim quasi fontes scientiæ, qui tamen aquam non habeant doctrinarum, promittunt imbrem, velut nubes Propheticæ, ad quas perveniat veritas Dei, & turbinibus exagitantur dæmonum, atque vitiorum. Loquuntur grandia, & totus eorum sermo superbia est: Immunda e est autem apud Deum omnis, quæ exaltat cor suum: ut qui paululum effugerant a peccatis, ad suum revertantur errorem, & suadeant in lecturia ciborum, carnisque, delicias. Quis enim non libenter audiat: Manducemus f, & bibamus, & in æternum regnabimus? Sapientes, & prudentes pravos vocant. nos vero, qui dulces sunt in sermonibus, plus audiunt. Joannes g Apostolus, imo in Joanne Salvator scribens Angelo Ephesi Ecclesiæ: Scio, inquit, opera tua, & laborem, & patientiam tuam &c. & quia sustinuisti propter nomen meum, & non defecisti: sed habeo adversum te, quod charitatem tuam primam reliquisti. Memor esto.

i Joan. 13.
k Matth. 16.
l Luc. 22.
m Matth. 6.
n 1. Corinth. 9.
o Hebr. 6.
p De Montani sectatoribus vide eundem in epist. ad Marcellam.
q Rom. 9.
r 1. Corinth. 3.
s Psal. 9.
t Eccl. 27.
u Eccl. 2.
x Jac. 1.
y Jac. 2.
z Joann. 8.
a Roman. 11.
b 2. Petr. 2.
c Petr. ibid.
d al. superba] orig.
e Esa. 32.
f 1. Cor. 15.
g Apoc. 2.

Bare b.

esto.

iſti, unde cecideris, & age pœnitentiam, & prima opera fac. Sin autem, veniam tibi, & movebo candelabrum tuum de loco, niſi pœnitentiam egeris. Similiter & ceteras Eccleſias, Smyrnaeam, Pergamum, Thyatiram, Sardis, Philadelphiam, Laodiceam ad pœnitentiam provocat: & niſi revertantur ad opera priſtina, comminatur: & in Sardis paucos habere ſe dicit, qui non coinquinaverunt veſtimenta ſua, & ambulaturi ſunt cum eo in albis, quia digni ſunt. Cui autem dicit h: *Memento, unde cecideris*, & *Ecce miſſurus eſt diabolus ex vobis in carcerem, ut tentemini.* & : *Scio, ubi habitas, ubi ſedes eſt ſatanæ.* & : *In mente habe, qualiter acceperis, & audieris.* & *Serva, & pœnitentiam age*, & reliqua? utique ei dicit, qui credidit, & baptizatus eſt, & ſtans quondam corruit per delictum. §. 5. Paulisper de veteri Teſtamento exempla diſtuleram: quia ſolent, ubicunque contra eos facis, dicere: *Lex* i, *& Prophetæ uſque ad Joannem.* Ceterum quis ignorat k ſub alia l diſpenſatione Dei omnes retro ſanctos ejuſdem fuiſſe meriti, cujus nunc Chriſtiani ſunt? Quomodo m ante Abraham placuit in conjugio, ſic nunc virgines placent in perpetua caſtitate. Servivit n ille legi, & tempori ſuo, ſerviamus & nos Evangelio, & tempori noſtro, in quos fines ſeculorum decurrerunt. David electus ſecundum cor Domini, qui omnes ejus fecerat voluntates, & qui in quodam Pſalmo dixerat: *Judica* o *me Domine: quoniam ego in innocentia mea ingreſſus ſum, & in Domino ſperans non infirmabor. Proba me, Domine, & tenta me: ure renes meos, & cor meum:* poſtea tentatur a diabolo, & poſt peccatum pœnitens loquitur: *Miſerere mei* p *Deus, ſecundum magnam miſericordiam tuam.* Magnum peccatum magna deleri vult miſericordia. Salomon q amabilis Domini, & cui bis Deus fuerat revelatus, quia amatus mulierum fuit, a Dei amore diſceſſit: Manaſſem r impiiſſimum Regem poſt captivitatem Babylonicam in priſtinam dignitatem Liber dierum reſtitutum refert. Et Joſias vir ſanctus in campo Mageddo ab Ægyptio Rege confoditur. Jeſus s quoque filius Joſedech Sacerdos magnus, quanquam in typo praceſſerit Salvatoris, qui noſtra peccata portavit, & alienigenam ſibi ex gentibus Eccleſiam copulavit, tamen ſecundum litteram poſt Sacerdotium a ſordidatus inducitur, & ſtat u diabolus a dextris ejus: & candida illi veſtimenta deinceps redduntur. Superfluum eſt de Moyſe, & Aaron ſcribere, quod ad x aquam contradictionis offenderint Deum, & terram repromiſſionis non intraverint: cum beatus Job angelos quoque, & omnem creaturam peccare poſſe commemoret dicens y: *Quid enim? numquid homo coram Deo mundus eſt? aut in operibus ſuis ſine macula vir? ſi contra ſervos ſuos non credit, & adverſum angelos ſuos pravum quid reperit: quanto magis habitantes in domibus luteis, de quibus & nos ex eodem luto ſumus? Tentatio* z *eſt vita hominis ſuper terram.* Et a cecidit lucifer, qui mittebat ad univerſas nationes: & ille, qui in paradiſo deliciarum inter duodecim nutritus eſt lapides, vulneratus a monte b Domini, ad inferna deſcendit. Unde & Salvator in Evangelio c: *Videbam*, inquit, *Satanam, quaſi fulgur de* d *cælo cadentem.* Si altiſſima illa ſublimitas cecidit, quis cadere non poſſit? Si in cælo ruinæ, quanto magis in terra: & tamen cum ceciderit lucifer, imo poſt caſum coluber antiquus, virtus ejus e in lumbis ejus, & poteſtas ejus ſuper umbilicum ventris. Obumbrantur in eo arbores magnæ, & dormit juxta juncum, & calamum, & carectum. Ipſe eſt Rex omnium, quæ in aquis ſunt, ubi ſcilicet voluptas, & luxuria, & propago, & irrigatio nuptiarum. *Et infra.* §. 6. Tranſeamus f ad ſecundam partitionem, in qua negat eos, qui tota fide baptiſma conſecuti ſunt, deinde poſſe peccare, & docuimus, quod excepto Deo *omnis* creatura ſub vitio ſit, non quod univerſi peccaverint, ſed quod peccare poſſint, & ſimilium ruina, ſtantium metus ſit.

h *Apoc.* 3.
i *Matth.* 11.
k *al. altera.*
l *Sup.* 32. *q.* 4. *quis ignorat.*
m *Rom.* 4.
n 1. *Cor.* 10.
o *Pſal.* 25.
p *Pſal.* 50.
q 3. *Reg.* 12.
r 2. *Paral.* 33.
s *ſup. diſt.* 50. *Jeſus.*
t *Zach.* 3.
u *Pſal.* 108.
x *Num.* 20.
y *Job.* 15. & 4.
z *Job.* 7.
a *Eſa.* 14.
b *al. monte.*
c *Luc.* 10.
d *Eſa.* 14. *Ezech.* 28.
e *Job.* 40.
f *Prope finem ſecundi libri.*

¶ Corr. Rom. *Ut ea, quæ ad initium hujus longi capitis ſpectant, melius intelligantur, neceſſe eſt antecedentia apud B. Hieronymum legere: in quibus abſoluta ex verbis ſancti Joannis deducta reperiuntur. Omninoque in toto hoc capite ſæpe ad originale recurrendum eſt, quanquam ex eo multa ſunt emendata, & nonnulla, quæ magis neceſſaria videbantur, addita.*

Gratian. *Evidenter itaque ex præmiſſis apparet, nonnullos charitatem habere, quam poſtea criminaliter delinquendo amittunt. Quod ſi quis contendat non de virtute, ſed de virtutis opere debere intelligi, deliberet, quid reſpondeat de innocentia Adæ, de juſtitia Moyſis, David, & ceterorum, qui plena fide ad baptiſmum accedentes, licet poſtea prolapſuri ſunt, tamen cæleſtia dona degustant, & Spiritus Sancti ſiunt participes, ut non ſolum ante homines, verum etiam ante Dei oculos ex aqua, & Spiritu Sancto inveniantur renati: qui ſi charitatem Dei non haberent, aqua tantum regenerarentur, non Spiritu. Opera enim, ſeu ſacramentorum participatio, niſi ex charitate procedant, apud Deum nec juſtitiam, nec innocentiam præſtant.* Si enim, inquit *Apoſtolus* g, habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, & ſi diſtribuero *omnes* facultates meas in cibos pauperum, & ſi tradidero corpus meum ita ut ardeam, charitatem autem non habeam, nihil mihi prodeſt. §. 1. *Sed quia de prædeſtinatis ad vitam a nonnullis conceditur, quod charitatem amittant, & amiſſam recuperent, de Reprobis etiam videndum eſt, an ipſi charitatem habeant, qua amiſſa poſtea damnentur.*

g 1. *Cor.* 13.

C. XLI.

De his ita ſcribit Auguſtinus *in lib. de correptione & gratia, c.* 9.
(*c. an.* 427. *in Africa.*)

APoſtolus h ſciens nonnullos diligere Deum, & in eo bono uſque in finem non permanere, mox addidit: *Hi, qui ſecundum propoſitum vocati ſunt &c.* Idem *in eod. libro cap.* 6. §. 1. An adhuc & iſta nolens corripi, poterit dicere: Quid ego feci, qui non accepi? quem conſtat accepiſſe, & ſua culpa quod acceperat, amiſiſſe. Poſſum inquit, poſſum omnino, quando me arguis i, quod ex bona vita in malam mea voluntate relapſus ſum, dicere adhuc: quid ego feci, qui non accepi? Accepi enim fidem, quæ per dilectionem operatur, ſed in illa uſque in finem perſeverantiam non accepi. *In eodem cap.* 9. §. 2. In k bono illud volebat proculdubio permanere, erant utique in bono, ſed in eo non permanſerunt. *In eod. cap.* 13. §. 3. Propter hujus utilitatem ſecreti credendum eſt quoſdam de filiis perditionis, non accepto dono perſeverandi uſque in finem, in fide, quæ per dilectionem operatur, incipere vivere, & aliquandiu fideliter, & juſte vivere, & poſtea cadere &c.

h *Rom.* 8.
i *al. arguis, orig.*
k *Infra diſt.* 4. *in bono.* §. *nam ergo.*

¶ Corr. Rom. *Qui non accepi?*) *Reſtitutus eſt hic locus ex originali, nam antea valde erat depravatus. At tamen quoniam hæ ſententiæ valde mutilatæ referuntur, operæ pretium fuerit ad fontem adire.*

Gratian. *Multa ſimilia de reprobis in Evangelio* l *etiam.* Qui perſeveraverit uſque in finem &c. *In eodem* m: Iterum homo iſte incipit &c.

l *Matth.* 10.
m *Hæc non ſunt inventa.*

C. XLII.

Idem Auguſtinus *in eod. lib. de corrept. & gratia c.* 8.
(*c. an.* 427. *in Africa.*)

MIrandum n eſt, quare Deus quibuſdam filiis perditionis det fidem operantem per dilectionem, nec det eis perſeverantiam.

Gratian. *Item illud* o *Evangelii:* Non qui cœperit, ſed qui perſeveraverit uſque in finem, hic ſalvus erit.

n *Summarium collecta ſententia.*
o *Matth.* 10.

C. XLIII.

Item Gregorius *lib.* 8. *Moralium c.* 33. p
(*an.* 590. *Romæ.*)

MUlti bene incipiunt, qui in malo vitam finiunt.

Gratian. *Non autem bene incipit, qui nunquam ex charitate operatur. Quod ſi ex charitate aliquando aliquid agit, & charitatem aliquando in ipſo neceſſe eſt eſſe.*

§. 1. *Illud autem Gregorii* q. Qui ſeduci quandoque non averſuri poſſunt &c. *non de omnibus generaliter reprobis, ſed de hypocritis ſpecialiter intelligendum eſt. Quod ex verbis ejuſdem evidenter datur intelligi. Cum enim quæſtionem propoſuiſſet, cur miſericors Deus iſta fieri permittat, ut Leviathan, ſeu nunc per ſuggeſtiones callidas, ſive tunc per damnatum illum, quem replet, hominem, vel ſolis* r *ſibi radios, id eſt, doctos quoſque, ſapienteſque ſubjiciat, vel aurum, hoc eſt, viros ſanctitatis claritate fulgentes, quaſi lutum ſibi, viros coinquinando, ſubſternat, hanc in ejuſdem quæſtionis ſolutione ſuppoſuit, dicens.*

p *potius gloſſ. ord.* 2. *Paralip. c.* 9. *in extremo.*
q *infra eod. cap. prox.*
r *Job.* 41.

C. XLIV.

Idem Gregorius lib. 34. Moral. *c.* 9. & 10. s
(*an.* 590. *Romæ.*)

CItius ad hoc reſpondemus: quia aurum, quod pravis ejus perſuaſionibus, quaſi lutum ſterni potuerit, aurum ante Dei oculos nunquam fuit. Qui enim ſeduci t quandoque non reverſuri poſſunt, quaſi habitam ſanctitatem ante oculos hominum videntur amittere: ſed eam ante oculos Dei nunquam habuerunt. Sæpe namque homo multis occulte peccatis involutus, & in una aliqua virtute magnus videtur: quæ ipſa quoque virtus innoteſcens deficit: quia dum innoteſcit hominibus, proculdubio laudatur, ejuſque laus inhiantes appetitur: unde fit, ut & ipſa virtus ante Dei oculos virtus non ſit, dum abſcondit, quod diſplicet, prodit, quod placet. Quæ itaque eſſe merita apud Deum poſſunt, quando & mala occulta ſunt, & bona publica? Plerumque enim, ſicut diximus, latet ſuperbia, & caſtitas innoteſcit. Atque ideo oſtenſa diu charitas circa finem vitæ perditur, quia cooperta ſuperbia uſque ad finem incorrecta retinetur. Alius eleemoſynis vacat, propria diſtribuit: ſed tamen multis injuſtitiis ſervit, vel fortaſſe linguam in detractionibus u exercet: & fit plerumque, ut is, qui miſericors fuerat, juxta vitæ ſuæ terminum, rapacitatis, & crudelitatis ſtimulis exardeſcat. Quod valde juſto judicio agitur, ut perdat ante homines, unde hominibus placuit, qui hoc, unde Deo diſplicuit, corrigere nunquam curavit. Alius patientiæ ſtudet: ſed dum invidere aliis, & ſervare in corde malitiam non cavet, fit quandoque impatiens, quia diu latuit dolens. Hi itaque & per aliquid aurum ſunt, & per aliquid lutum ſunt. Atque hoc aurum, quaſi lutum, ſternitur, quando occultis peccatis exigentibus etiam virtus, quæ publice claruerat, diſſipatur. §. 1. Sed operæ pretium credimus, ſi in his virtutem ſuperni ordinis ſubtilius perpendamus. Sæpe x enim omnipotens Deus occulta quorundam mala diu y tolerat, ut aperte eorum bona electorum ſuorum uſibus profutura diſpenſet. Nam non-

s *lib.* 34. *moral. cap.* 9. & 10. *ad cap.* 41. *Job.*
t *Sup. in verbis Gratiani.*
u *al. detractationibus*) *orig.*
x *Cap.* 10.
y *abeſt ab orig.*

Digitized by Google

nonnulli mundum nequaquam funditus deſerentes, non perſeveraturi anguſtum iter arripiunt: ſed ad quærendam anguſtam viam exemplo ſuo eos, qui perſeveraturi ſunt, accendunt. Unde plerumque contingit, ut ipſum hoc, quod bene videntur vivere, non ſibi, ſed ſolis potius electis vivant: dum exemplis ſuis ad bene vivendi ſtudia perſeveraturos alios non perſeveraturi provocant. Sæpe enim quoſdam videmus viam ingredi, ad locum propoſitum tendere, quos alii, quia euntes conſpiciunt, ſequuntur, eundemque locum pariter petunt; ſed fit plerumque, ut irruente aliqua implicationis articulo poſt ſe redeant, qui præibant, & hi ad locum perveniunt, qui ſequebantur. Ita nimirum ſunt, qui non perſeveraturi viam ſanctitatis arripiunt. Idcirco enim virtutis iter non perventuri inchoant, ut eis, qui perventuri ſunt, viam, qua gradiantur, oſtendant: quorum etiam caſus utilitate non modica electorum provectibus z ſerviet: quia illorum lapſum dum conſpiciunt, de ſuo ſtatu contremiſcunt, & ruina, quæ illos damnat, iſtos humiliat. Diſcunt namque ſuperni adjutorii protectione confidere, dum pleroſque conſpiciunt de ſuis viribus præſumentes a cecidiſſe. Quando ergo bene agere videntur reprobi, quaſi planum iter electis ſequentibus monſtrant. Quando vero in lapſum nequitiæ corruunt, electis poſt ſe pergentibus, quaſi cavendam ſuperbiæ foveam oſtendunt.

Gratian. *Quod vero reprobi negantur comedere panem, qui de cælo deſcendit, vel bibere aquam b viventem, non ſic accipiendum eſt, ut a charitate penitus credantur alieni, ſed ut in charitate radicem figere non intelligantur. Aliud eſt enim bibere, vel manducare, atque aliud deguſtare. Unde in Evangelio de Chriſto legitur c:* Et cum guſtaſſet, noluit bibere. *Bibit ergo aquam viventem, & manducat panem, qui de cælo deſcendit, qui in charitate radicem figit: deguſtat, qui ea aliquatenus communicat, a qua poſtea delinquendo recedit. De quibus Apoſtolus d dicit:* Impoſſibile eſt eos, qui ſemel illuminati ſunt, & guſtaverunt donum cæleſte, & poſt hæc omnia prolapſi ſunt, rurſus renovari ad pœnitentiam. §. 1. *Hinc etiam diabolus in veritate ſtetiſſe, non in ea creatus eſſe negatur e. Fuit enim in veritate conditus: ſed dum de ſe ſuperbiendo præſumpſit, alienus ab ea factus eſt. In veritate autem quomodo eſſe creatus perhibetur, ſi ſine dilectione ſui conditoris creatus eſſe probatur? Aut quomodo bonus a Deo conditus aſſeritur, ſi nihil divinæ dilectionis in ſui conditione accepit? Quomodo ante ſuperbiæ motum ſine vitio extitit, ſi conditorem ſuum nullatenus dilexit? Aut quomodo par, ſive excellentior cæteris creatus dicitur, ſi nonnullis eorum in amore Dei conditis, hic ab ejus dilectione vacuus factus eſt? Unde autem hæc differentia inter bonos, & malos Angelos proceſſit? Si ex creatione, injuſtus videtur Deus, qui ante peccatum infert pœnam, vel qui hoc punit, quod creando infudit. Si autem non ex creatione, cum non ex traduce, reſtat non ex propria libertate arbitrii vitium ſuperbiæ in angelicam naturam proceſſiſſe. Bona ergo conditio eſt, quæ ſuo vitio a bono in malum commutata eſt. Sed quomodo bona eſſe potuit, ſi dilectione penitus caruit? Neque enim Angelus nobis ſimilis factus eſt, quos uſque ad certum tempus ætatis infirmitas gravat, ut neque virtus, neque vitium, ullum locum in nobis obtineat. Accepit ergo dilectionem in ſui creatione, ſicut & cæteri, de quibus dicitur f:* Angelicæ virtutes, quæ in Dei amore perſtiterunt. *Non ait, quæ diligere Deum cœperunt, ſed, quæ in ejus amore perſtiterunt: quia in creatione diligere cœperunt, ut principium divinæ dilectionis omnibus credatur eſſe commune; perſeverantia vero eorum tantummodo intelligatur, qui in retributione hoc accipere meruerunt, ut confirmati ulterius cadere non poſſent, & hoc de ſe certiſſime ſcirent. Unde bene apud Moyſen prius cælum, deinde firmamentum factum eſſe dicitur: quia univerſa angelica natura prius æqualiter ſubtilis in ſuperioribus eſt condita, poſtea in perſiſtentibus in amore ſui conditoris mirabiliter confirmata.* §. 2. *Hinc etiam Gregorius in Moralibus g multa de perfectione angelicæ creationis replicans, charitate negat repletum, non tamen penitus vacuum aſſerit, quæ ſi penitus caruiſſet, nunquam ea, quæ de ejus excellentia dicuntur, convenienter de eo intelligi poſſent.*

z al. profectibus.
a abeſt ab orig.
b ſup. eod. charitas eſt aqua.
c Matth. 27.
d Heb. 6.
e Joan. 8.
f B. Gregor. 27. Mor. c. 25. al. 24. & gloſſ. ord. in c. 1. Gen. ad id verbo [fiat firmamentum.] in Greg.
g Greg. lib. 32. Mor. c. 24. al. 18.

C. XLV.

B. Gregorius lib. 32. Moral. c. 24. al. 18.
¤ [an. 590. ibid.]

PRincipium enim h viarum Dei Behemoth dicitur: quia nimirum, cum cuncta creans ageret, hunc primum condidit, quem reliquis Angelis eminentiorem i fecit. Hujus primatus eminentiam conſpexit Propheta k, cum dicit: *Cedri non fuerunt altiores illo in paradiſo Dei: abietes non adæquaverunt ſummitatem ejus: platani non fuerunt æquales l frondibus illius: omne lignum m paradiſi Dei non eſt aſſimilatum illi, & pulchritudini ejus: quoniam ſpecioſum fecit eum in multis, condenſiſque frondibus.* Qui namque accipi in cedris, & abietibus, & platanis poſſunt, niſi illa virtutum cæleſtium proceræ celſitudinis agmina, in æternæ lætitiæ viriditate plantata? Quæ quamvis excelſe ſunt condita, huic tamen non prælata ſunt, nec æquata, qui ſpecioſus factus in multis, condenſiſque frondibus eſſe dicitur, quia prælatum cæteris legionibus tanta illum ſpecies pulchriorem reddidit, quanta ei n ſuppoſita Angelorum multitudo decoravit. Iſta arbor in paradiſo Dei tot quaſi condenſas frondes habuit, quot ſub ſe poſitas ſupernorum Spirituum legiones attendit. Qui idcirco peccans, ſine venia damnatus eſt, quia magnus ſine comparatione fuerat creatus. Hinc ei rurſum per eundem Prophetam o dicitur: *Tu ſignaculum ſimilitudinis Dei, plenus ſapientia, & perfectus decore, in deliciis paradiſi Dei fuiſti.* Multa enim de ejus magnitudine locuturus, primo verbo cuncta complexus eſt. Quid namque boni non habuit, qui p ſignaculum Dei ſimilitudinis fuit? De ſigillo quippe annuli talis ſimilitudo imaginaliter exprimitur, qualis in ſigillo eodem eſſentialiter habetur. Et licet homo ad ſimilitudinem Dei creatus ſit, Angelo tamen quaſi majus aliquid tribuens, non eum ad ſimilitudinem Dei conditum, ſed ipſum ſignaculum Dei ſimilitudinis dicit: ut quo ſubtilior q eſt in natura, eo in illo ſimilitudo Dei plenius credatur expreſſa. §. 1. Hinc r eſt, quod primatus ejus potentiam adhuc inſinuans idem Propheta ſubjungit: *Omnis lapis pretioſus operimentum tuum, ſardius, & topazius, & jaſpis, chryſolithus, & onyx, & beryllus, ſapphirus, carbunculus, & ſmaragdus.* Novem dixit genera lapidum, quia nimirum novem ſunt ordines Angelorum. Nam eos per ipſa ſacra eloquia angeli, archangeli, throni, dominationes, virtutes, principatus, poteſtates, Cherubim, & Seraphim aperta narratione memorantur, quanta ſint ſupernorum civium diſtinctione oſtenditur: quibus tamen Behemoth iſte opertus fuiſſe deſcribitur: quia eos, quaſi veſtem ad ornamentum ſuum habuit, quorum dum claritatem tranſcenderet, ex eorum comparatione clarior fuit. §. 2. De cujus illic adhuc deſcriptione ſubjungit: *Aurum s opus decoris ejus: & foramina tua in die, qua conditus es, præparata ſunt.* Aurum opus decoris ejus extitit, quia ſapientiæ claritate canduit, quam bene creatus accepit. Foramina vero idcirco in lapidibus ſunt, ut vinculata auro in ornamenti compoſitione jungantur, & nequaquam a ſe diſſideant. quæ interclauſum aurum repletis foraminibus ligat. Hujus ergo lapidis in die conditionis ſuæ foramina præparata ſunt: quia videlicet capax charitatis eſt conditus: qua ſi repleri voluiſſet, ſtantibus Angelis, tanquam poſitis in Regis ornamento lapidibus potuiſſet inhærere. Si enim charitatis auro ſeſe penetrabilem præbuiſſet, ſanctis Angelis ſociatus in ornamento, ut diximus, regio lapis fixus maneret. Habuit ergo lapis iſte foramina: ſed ſuperbiæ t vitio, charitatis auro non ſunt repleta. Nam quia idcirco ligantur auro, ne cadant, idcirco iſte cecidit, quia etiam perforatus manu artificis amoris circulis ligari contempſit. Nunc autem cæteri lapides, qui huic ſimiliter fuerant perforati, penetranti ſe invicem charitate ligati ſunt: atque hoc in munere, iſto cadente, meruerunt, ut nequaquam jam de ornamento regio cadendo ſolvantur. §. 3. Hujus principatus celſitudinem adhuc idem Propheta intuens, adjungit u: *Tu x Cherub extenſus y, & protegens in monte ſancto Dei, & in medio lapidum ignitorum perfectus ambulaſti.* Cherub quippe plenitudo ſcientiæ interpretatur: & idcirco iſte Cherub dicitur, quia tranſcendiſſe cunctos ſcientia non dubitetur, qui in medio ignitorum lapidum perfectus ambulavit: quia inter angelorum corda charitatis igne ſuccenſa clarus gloriæ conditione extitit. Quem bene extentum, ac protegentem dicit. Omne enim, quod extenſi protegimus, obumbramus: & quia comparatione claritatis ſuæ cæterorum claritatem obumbraſſe creditur, ipſe extentus, & protegens fuiſſe reperitur. Reliquos enim quaſi obumbrando operuit, qui eorum magnitudinem excellentia majore tranſcendit. §. 4. Quod ergo illic ſpecioſus in multis frondibus, quod illic ſignaculum ſimilitudinis, quod illic Cherub, quod illic protegens dicitur, hoc hic voce Dominica Behemoth iſte viarum Dei principium vocatur. De quo idcirco z tanta mira, in quibus fuit, & quæ amiſit, inſinuat, ut territo homini oſtendat, quid ipſe, ſi ſuperbiat, de elationis ſuæ culpa paſſurus ſit, ſi feriendo illi parcere noluit, quem creando in gloriam tantæ claritatis elevavit. Conſideret ergo homo, quid elatus in terra meretur, ſi & prælatus Angelis Angelus in cælo a, de cælo in terram proſternitur.

& paulo poſt. Gratian. *Charitas autem, quæ in adverſitate deſeritur, ficta, id eſt fictilis, & fragilis eſſe perhibetur, ſicut fides, ex qua charitas procedit, ficta, id eſt fragilis apud Apoſtolum eſſe negatur. Similiter charitas, quæ in adverſitate deſeri poteſt, dicitur vera nunquam fuiſſe. Sicut b enim Hieronymus contra Jovinianum ſcribit:* Omnis creatura ſub vitio eſt, non quod omnis peccaverit, ſed quia nulla eſt, quæ peccare non poſſit. *Poſſe autem peccare, ut c Auguſtinus ait, non eſt aliquid poſſe, ſed aliquid non poſſe. Unde ille ſolus vocatur omnipotens, qui hoc non poteſt, quia omnia poteſt, quæ poſſe, eſt aliquid poſſe. Sicut ergo ejus comparatione, qui immutabilitatem noſcit, omnis creatura vitioſa dicitur, quia mutabilitati eſt capax, juxta illud:* Non d juſtificabitur in conſpectu tuo omnis vivens. & Aſtra non ſunt e munda in conſpectu ejus: *Sic comparatione ejus creaturæ, quæ mutationem non recipit, omnis creatura, quæ permutatur, non vera, ſed vana eſſe probatur. Unde f omnis homo mendax dicitur, & vanitati ſimilis g factus.* §. 1. *Hinc etiam h Eccleſiaſtes: Cuncta, quæ ſub ſole ſunt, id eſt, quæ temporum viciſſitudinem recipiunt, non tantummodo vanitas, quæ omni creaturæ ratione mutabilitatis ineſt, ſed etiam vanitas vanitatum, varietate permutationis, quam recipiunt, eſſe dicuntur. Sic ergo comparatione divinæ charitatis nulla virtus vera probatur: aut comparatione ejus, quæ non deſeritur, illa, quæ amittitur, vera eſſe negatur. Sicut autem omnis creatura ſuo modo bona, & vera eſſe dicitur, ſic & charitas, quæ deſeritur, ſuo modo bona, & vera eſſe monſtratur: alioquin a nullo deſereretur, ſi nullo modo vera eſſet. Quod enim nullo modo vere eſt, nullo modo deſeri poteſt. Quod ſi aliquo modo vera deſeritur, & aliquo modo id vera eſſe oportet.*

h Job. 40.
i Eſa. 2. & 14.
k Ezech. 31.
l al. æqui.
m al. lignum pretioſum.
n al. &.
o Ezech. 28.
p al. ſi.
q al. ſublimior.
r Eod. lib. Mor. c. ſequenti. & de homiliam 34. in Evangelia.
s Ezech. 28.
t al. per ſuperbiæ vitium.
u ibid.
x Vetus [illegible] a vulgata: ſed [illegible] in Græco.
y al. extentus.
z Ex. lib. 1. de [illegible]
a in cælo proſternitur. Jung.
b Sup. 1. ſenten. Sent. 1. diſt. 42.
c lib. 13. de Trinit. c. 13. & de ſymbolo fidei c. 1.
d Pſal. 142.
e Job. 25.
f Pſal. 115.
g Pſal. 143.
h Eccleſ. 1.

AN

AN PŒNITENTIA SIT REITERANDA.

DISTINCTIO III.

Hæc de charitate breviter ſcripſimus propter eos, qui pœnitentiam negant reiterari poſſe, aſſerentes, quod ſicut charitas ſemel habita nunquam amittitur, ita pœnitentia ſemel vere celebrata, nulla ſequente culpa maculatur: ſi vero criminalis culpa illam aliquando ſequatur, vera pœnitentia non fuit, nec veniam unquam a Domino impetravit. Quod ex definitione ipſius pœnitentiæ, & multorum auctoritatibus probare contendunt.

C. I.

Ut enim Ambroſius ait in quodam ſermone a Quadrageſimæ.
(c. an. 380. *Mediolani.*)

a In ſerm. manuſcriptis ſæpe citato, cuius initium: Ecce nunc.

Pœnitentia eſt & mala b præterita plangere, & plangenda iterum non committere.

b Gregor. lib. 9. ep. 39. & ho. 34. in Evang. & Auguſt. ſerm. 11. ad Fratres in Eremo, & de Eccleſ. dogmatib. c. 54. Sent. 4. diſt. 14. Ivo p. 15. cap. 2. Infr. ead. pœnitentiam.

C. II.

Idem in *lib.* 2. *de vera pœnitentia*, c. 10.
(an. 374. *ibid.*)

c Sentent. ibid. Sup. diſt. 50. ſi quis poſt.

Reperiuntur α, qui c ſæpius agendam pœnitentiam putent, qui luxuriantur in Chriſto. Nam ſi vere agerent pœnitentiam, iterandam poſtea non putarent, quia ſicut unum baptiſma, ita β & unica pœnitentia. Verum præteriti ſemper nos debet pœnitere peccati: ſed hoc delictorum leviorum. At ego facilius inveni, qui innocentiam ſervaverint, quam qui congrue egerint pœnitentiam.

§ Corr. Rom. α Reperiuntur] *In originali eſt:* Merito reprehenduntur, qui ſæpius agendam pœnitentiam putant: quia luxuriantur, &c. *ut ſup. diſt.* 50. ſi quis poſt.

β Ita & unica] *Locus hic, qui ob gloſſas incurrentes non eſt emendatus, apud B. Ambroſium ſic habet.* ita una pœnitentia, quæ tamen publice agitur. Nam quotidiani nos debet pœnitere peccati. Sed hæc delictorum leviorum, illa graviorum. Facilius autem inveni, &c.

C. III.

Item Auguſtinus *libro de dogmatibus Eccleſiaſticis* c. 54.
(*forte c. an.* 427. *in Africa.*)

d Supr. diſt. 1. ſunt qui.

Satisfactio d pœnitentiæ eſt, peccatorum cauſas excidere, nec eorum ſuggeſtionibus aditum indulgere.

C. IV.

Idem *in lib. de vera, & falſa pœnitentia*, c. 8.
(*forte c. an.* 428. *ibid.*)

e Sent. 4. d. 14.

Pœnitentia e eſt quædam dolentis vindicta, puniens in ſe, quod dolet commiſiſſe. *& infra.* c. 19. §. 1. Continue dolendum eſt de peccato: quod declarat ipſa dictionis virtus. Pœnitere enim eſt pœnam tenere: ut ſemper puniat in ſe ulciſcendo, quod commiſit peccando. Pœna enim proprie dicitur læſio, quæ punit, & vindicat, quod quiſque commiſit. Ille igitur pœnam tenet, qui ſemper punit, quod commiſiſſe dolet.

f Sent. ibid.

Gratian. *Pœnitentia f itaque eſt vindicta ſemper puniens in ſe, quod dolet commiſiſſe.*

C. V.

In eodem lib. c. 13. (c. an. 428. *ibid.*)

g Rom. 6.

Si Apoſtolus g etiam peccata per baptiſmum dimiſſa continue plorat, nobis etiam ſuper fundamentum Apoſtolorum poſitis quid præter plorare reſtat? quid niſi ſemper dolere in vita? Ubi enim dolor finitur, deficit & pœnitentia. Si autem pœnitentia finitur, quid relinquitur de venia? Tamdiu enim gaudeat, & ſperet de gratia, quamdiu ſuſtentatur a pœnitentia. Dixit enim Dominus h: *Vade, & amplius iam noli peccare*. Non dixit, ne pecces, ſed, nec voluntas peccandi in te oriatur. Quod quomodo ſervabitur, niſi dolor continue in pœnitentia cuſtodiatur? Hinc ſemper doleat, & de dolore gaudeat, & de doloris pœnitentia, ſi contigerit, ſemper doleat: & non ſit ſatis, quod doleat, ſed ex fide doleat, & non ſemper doluiſſe doleat.

h Joan. 8.

C. VI.

i Sic incipit homilia 34. Æſtivum tempus.

Item Gregorius *in æſtivum tempus, id eſt*, i *hom.* 34. *Evang.*
(c. an. 593. *Romæ.*)

k Sup. ead. pœnitentia eſt.

Pœnitentiam k agere digne non poſſumus, niſi modum quoque eiuſdem pœnitentiæ cognoſcamus. Pœnitentiam quippe agere eſt, & perpetrata mala plangere, & plangenda non perpetrare. Nam qui ſic alia deplorat, ut tamen alia committat, adhuc pœnitentiam agere aut diſſimulat, aut ignorat. Quid enim prodeſt, ſi peccata quis luxuriæ defleat, & tamen adhuc avaritiæ æſtibus anhelat? *Item lib.* 9. *epiſt.* 39. *ad Theotiſtam.* §. 2. Sunt l, qui dicunt pauca tempo-

l Si omnino dicunt) orig.

ris pœnitentiam contra peccatum debere ſufficere, ut iterum liceat ad peccatum redire. Recte enim paſtoris primi percutit ſententia, qui ait m: *Contigit illis illud veri proverbii, canis reverſus ad ſuum vomitum, & ſus lota in volutabro luti.* Magna eſt enim contra peccatum virtus pœnitentiæ, ſed ſi quis in eadem pœnitentia perſeverat. *& infra.* §. 2. Pœnitentiam vere agere eſt, commiſſa n plangere, & n iterum plangenda declinare.

m 2. Pet. 2.

n al. ſert. iterum. n al. ſed iterum] orig.

C. VII.

Idem Auguſtinus tractatu 124. *in c.* 21. *Joannis.*
(c. an. 416. *in Africa.*)

p Forte ad hoc. Beda lib. 9n. 10.

Productior p eſt enim pœna, quam culpa, ne parva putaretur culpa, ſi cum illa finiretur & pœna. Ac per hoc vel ad demonſtrationem debitæ miſeriæ, vel ad emendationem labilis vitæ, vel ad exercitationem neceſſariæ patientiæ temporaliter hominem detinet pœna, etiam quem iam ad damnationem ſempiternam reum non detinet culpa. *& paulo poſt.* §. 1. Ira Dei non eſt ut hominis, id eſt, perturbatio concitati animi, ſed tranquilla iuſti ſupplicii conſtitutio.

C. VIII.

Item Joannes Chryſoſtomus in homilia de pœnitentia.
(c. an. 400. *Conſtantinopoli.*)

q Sup. diſt. 1. perfecta.

Perfecta q pœnitentia cogit peccatorem omnia libenter ſufferre. *& infra.* In corde eius contritio eſt, in ore eius confeſſio, in opere tota humilitas. Hæc eſt perfecta, & fructifera pœnitentia.

C. IX.

Item Smaragdus in r *expoſitione regulæ S. Benedicti*, c. 4.
(c. an. 830. *in Galliæ.*)

r Iſidorus de ſummo bono, l. 2. c. 13.

Ille pœnitentiam digne agit, qui, quæ commiſit, ſic præterita mala deplorat, ut futura iterum non committat. Nam qui plangit peccatum, & iterum admittit peccatum, quaſi ſi quis lavet laterem crudum: quia quanto magis laverit, tanto magis lutum facit.

C. X.

Item Auguſtinus, homil. 41. (*forte c. an.* 415. *in Africa.*)

s Sent. 4. d. 15.

Pœnitentes s (ſi tamen eſtis pœnitentes, & non eſtis irridentes) mutate vitam, reconciliamini Deo, & vos cum catena paſcetis. Qua, inquis, catena? *Quæ* t *ligaveritis in terra, erunt ligata & in cælo.* Audis ligaturam, & Deo putas facere impoſturam? pœnitentiam agis, genua figis, & rides, & ſubſannas patientiam Dei? Si pœnitens es, pœnitet te: ſi non pœnitet, pœnitens non es. Si ergo pœnitet, cur facis, quod male feciſti? Si feciſſe pœnitet, noli facere: ſi adhuc facis, certe non es pœnitens.

t Matth. 16.

C. XI.

Item Iſidorus lib. 2. *de ſummo bono c.* 16.
(c. an. 625. *in Hiſpania.*)

u Sent. 4. d. 14.

Irriſor eſt u, non pœnitens, qui adhuc agit, quod pœnitet, nec videtur Deum poſcere ſubditus, ſed ſubſannare ſuperbus: canis reverſus ad vomitum eſt pœnitens ad peccatum. Multi enim lacrymas indeſinenter fundunt, & peccare non deſinunt. Quoſdam accipere lacrymas ad pœnitentiam, & effectum pœnitentiæ non habere conſtat: quia inconſtantia mentis, nunc recordatione peccati lacrymas fundunt, nunc vero reviviſcente uſu ea, quæ fleverant, iterando committunt. Eſaias x peccatoribus dicit: *Lavamini, mundi eſtote.* Lavatur itaque, & mundus eſt, qui & præterita plangit, & flenda iterum non committit. Lavatur, & non eſt mundus, qui plangit, quæ geſſit, nec tamen deſerit, ſed poſt lacrymas ea, quæ fleverat, repetit.

x Eſa. 1.

C. XII.

Item Auguſtinus in libro ſoliloquiorum. (*imo Iſidorus, in Synonymis, lib.* 2. *in ſin. c. an.* 620. *ibid.*)

y Sent. ib.

Inanis y eſt pœnitentia, quam ſequens culpa coinquinat. Vulnus iteratum tardius ſanatur: frequenter peccans, & lugens vix veniam meretur. Nihil proſunt lamenta, ſi replicantur peccata. Nihil valet veniam a malis poſcere, & male denuo iterare. Perſiſte ergo in confeſſione: eſto in pœnitentia fortiter confirmatus: vitam bonam, quam accepiſti, tenere non deſinas: propoſitum bonæ vitæ conſerva iugiter.

§ Corr. Rom. *Caput hoc non eſt inventum apud B. Auguſtinum: habetur tamen apud Iſidorum (quem citat Magiſter) paulo ante cap. de caſtitate.*

C. XIII.

C. XIII.

Item Gregorius in Paſtorali part. 3. admonitione 31.
(an. 590. *Romæ*.)

n *Sentent. ibid. Anſ. l. 11. c. 24*].

QUi e admiſſa plangunt, nec tamen deſerunt, conſiderare ſolicite ſciant, quia flendo inaniter ſe mundant, qui vivendo ſe nequiter inquinant, cum idcirco ſe lacrymis lavant, ut mundi ad ſordes redeant.

C. XIV.

Idem *ibidem*. (an. 590. *ibid.*)

a *Sent. ib. Beda in 2. Pet. 2.*
b *admiſſum*] *orig.*
c *al. qui &.*

QUi a admiſſa b plangit, nec tamen deſerit, pœnæ gravioris culpæ ſe ſubjicit: quia c ipſam, quam flendo impetrare potuit, veniam contemnit.

C. XV.

Idem *ibidem*. (an. 590. *ibid.*)

d *Eſa. 1.*

LAvamini d, mundi eſtote. Poſt lavacrum enim mundus eſſe negligit, quiſquis poſt lacrymas vitæ innocentiam non cuſtodit. Lavantur ergo, & nequaquam mundi ſunt, qui commiſſa flere non deſinunt, ſed rurſus flenda committunt.

C. XVI.

Idem *ibidem*. (an. 590. *ibid.*)

e *Eccl. 34.*

BAptizatur e quippe a mortuo, qui mundatur fletibus a peccato: ſed poſt baptiſma mortuum tangit, qui culpam poſt lacrymas repetit.

C. XVII.

Idem *in moralibus lib. 2. c. ult.*
(an. 590. *ibid.*)

INcaſſum quippe bonum agitur, ſi ante terminum vitæ deſeratur, quia & fruſtra velociter currit, qui priuſquam ad metas veniat, deficit.

f *Sent. ib. ſup. ead. pœnitentiam.*

¶ ✝ ſs Gratian. *Sed verba diffinitionis* f *non ad diverſa tempora, ſed ad idem tempus referuntur: videlicet, ut tempore, quo deflet mala, quæ commiſit, non committat; quod adhuc eum flere oporteat. Quod ex ſequentibus verbis ejuſdem auctoritatis datur intelligi, dum dicitur:* Nam qui ſic alia deplorat, ut tamen alia committat, adhuc pœnitentiam agere aut diſſimulat, aut ignorat.

C. XVIII.

Hinc Auguſtinus in Enchiridio cap. 70.
(forte c. an. 421. in *Africa*.)

g *Sent. ibidem. Ivo p. 15. c. 22.*

SAne cavendum g eſt, ne quiſquam exiſtimet infanda illa crimina, qualia qui agunt, regnum Dei non poſſidebunt, quotidie perpetranda, & eleemoſynis quotidie redimenda. In melius quippe eſt vita mutanda: & per eleemoſynas de peccatis præteritis eſt propitiandus Deus, non ad hoc emendus quodammodo, ut ea ſemper liceat impune committere. Nemini enim dedit laxamentum peccandi. Quamvis miſerando deleat jam facta peccata, ſi non ſatisfactio congrua negligatur.

C. XIX.

Idem *ibidem cap. 76.* (forte c. an. 421. *ibid.*)

h *Ivo part. 15. c. 129.*
i *Eccleſ. 30.*

QUi vult h eleemoſynam ordinate dare, a ſe ipſo debet incipere, & eam ſibi primum dare. Eſt enim eleemoſyna opus miſericordiæ, veriſſimeque dictum i eſt: *Miſerere animæ tuæ placens Deo*. Propter hoc renaſcimur, ut Deo placeamus.

¶ Corr. Rom. *Antea caput hoc citabatur ex Joanne Chryſoſtomo. Reſtitutum eſt ex B. Auguſtino: quem etiam Magiſter, & Ivo, & Concilium Toletanum IV. c. 9.*

C. XX.

Idem *ibidem cap. 71.* (forte c. an. 421. *ibid.*)

k *Sent. 4. d. 16. Ivo p. 15. c. 122.*
l *Matth. 6.*
m *patre tali*] *orig.*

DE quotidianis k, brevioribus, levibuſque peccatis, ſine quibus hæc vita non ducitur, quotidiana oratio fidelium ſatisfacit. Eorum eſt enim dicere: *Pater* l *noſter, qui es in cœlis*, qui jam taliter m patri regenerati ſunt ex aqua, & Spiritu Sancto. Delet omnino hæc oratio minima, & quotidiana peccata, delet & illa, a quibus vita fidelium ſceleratè etiam geſta, ſed pœnitendo in melius mutata diſcedit, ſi quemadmodum veraciter dicitur: *Dimitte nobis debita noſtra*, quoniam non deſunt, quæ dimittantur, ita veraciter dicatur: *Sicut & nos dimittimus debitoribus noſtris*, id eſt, ſi fiat, quod dicitur: quia & ipſa eleemoſyna eſt, veniam petenti homini ignoſcere.

C. XXI.

Item Pius Papa epiſt. 1. (forte an. 157. *Romæ ad omnes Fideles*.)

n *inf. de conſec. diſt. 5. nihil prodeſt. Sent. 4. d. 14. & diſt. 15. Polyc. l. 3. t. 15.*
o *Sup. eadem.*
p *Sent. 4. d. 14.*

NIhil prodeſt n homini jejunare, & orare, & alia religionis bona agere, niſi mens ab iniquitate revocetur.

¶ 3 ✝ Gratian. *Ex perſona hujuſcemodi pœnitentis etiam illud Smaragdi intelligitur* o: Ille pœnitentiam digne agit, &c. *& illud Auguſtini*. Pœnitentes &c. *Illud Iſidori*: Irriſor eſt, & non pœnitens, *& illud Eſaiæ*: Lavamini, & mundi eſtote. *Item & illud ſoliloquiorum* p: Inanis eſt pœnitentia &c. *Similiter & illud Gregorii*: Qui admiſſa plangunt, &c. Baptizatur a mortuo. *Illud autem Ambroſii*: Reperiuntur &c. *non ſecundum generalem, ſed ſecundum ſpecialem conſuetudinem Eccleſiæ de ſolemni pœnitentia dictum intelligitur, quæ apud quaſdam ſemel celebrata non iteratur.*

C. XXII.

Unde Auguſtinus ſcribit ad Macedonium epiſt. 54.
(forte an. 414. in *Africa*.)

q *Sup. diſt. 50. quamvis. Sent. ib. Ivo p. 15. c. 24.*
r *al. illius.*

QUamvis q caute, & ſalubriter proviſum ſit, ut locus illius r humillimæ pœnitentiæ ſemel in Eccleſia concedatur, ne medicina vilis minus utilis eſſet ægrotis, quæ tanto magis ſalubris eſt, quanto minus contemptibilis fuerit, quis tamen audeat dicere Deo, quare huic homini, qui poſt primam pœnitentiam rurſus ſe laqueis iniquitatis obſtringit, adhuc iterum parcis?

s *Sup. ead. c. ſatisfactio. & c. ſi Apoſtolus.*
t *ſup. ead. pœnitentia. Sent. 3. diſt. 29.*
u *Sup. ead.*
x *Sup. ead. Sent. 4. diſt. 14.*
y *ſup. ead. c. ſi Apoſtolus.*

4 ✝ Gratian. *Hac auctoritate & illud Ambroſii* s *determinatur, & iterum peccatori per primam pœnitentiam venia dari monſtratur: aliquem nequaquam iterum parceret Deus, qui ei dum pepercifſet* Satisfactio quoque pœnitentiæ. &c. Vade, & amplius noli peccare, *eundem cum diffinitione intellectum habent. Illud autem, quod in lib.* t *de pœnitentia dicitur, de perfecta eſt intelligendum. Sicut enim charitas alia eſt incipiens, alia proficiens, alia perfecta: ſic & pœnitentia alia eſt incipientium, alia proficientium, alia perfectorum. Sicut autem charitati, licet nondum perfectæ, in baptiſmo datur venia peccatorum, ut quamvis poſtea graviter aliquis ſit peccaturus, tunc tamen intelligatur eſſe renatus, non aqua tantum (ſicut Jovinianus tradidit) ſed aqua, & ſpiritu (ſicut Hieronymus contra eum ſcribit) ſic & inſequentium pœnitentiæ venia non negatur: quæ quadam ratione, perfecta poteſt dici, quia tota corde gemit, & dolet. Item & alia ratione poteſt dici imperfecta, quia non uſque in finem durarura. §. 1. Secundum primum modum perfectionis intelligitur illud Joannis Oris aurei:* Perfecta u pœnitentia &c. *Juxta ſecundum modum perfectionis illud Auguſtini* x *intelligitur:* Pœnitentia eſt vindicta ſemper puniens in ſe, quod dolet commiſiſſe. *Illud* y *autem:* Si pœnitentia finitur, nihil de venia relinquitur, *dupliciter intelligi poteſt. Si enim juxta quorundam ſententiam peccata dimiſſa redeunt; facile eſt intelligere nihil de venia relinqui: quantum peccata, quæ prius erant dimiſſa, iterum replicantur. Servus enim ille, qui in juſta ſervitute in libertatem manumittitur, iterum vere liber eſt, quamvis ob ingratitudinem in ſervitutem poſtea revocetur: ſic & pœnitenti peccata vere remittuntur, quamvis ob ingratitudinem venia eiſdem poſtea ſit implicandus. Si autem peccata dimiſſa non redeunt, dicitur nihil relinqui de venia, quia nihil relinquitur ſibi de vita emundatiâ, & ſpe æternæ beatitudinis, quam cum venia aſſecutus eſt. Sicut enim argentum perfecte purgatum nihil ſui decoris relinquitur, ſi ſequenti ærugine fœdatur, non tamen prima, ſed ſequenti ſordidatur: ſic expiato per pœnitentiam nihil de venia dicitur relinqui, cum tamen jam non deleat, ſed adhuc expiandis coinquinetur.*

5 ✝ §. 2. *Quod autem per pœnitentiam non ſemel tantum, ſed ſæpiſſime peccata remittantur, multorum auctoritate probatur.*

C. XXIII.

Ait enim Hieronymus *in epiſtola ad Ruſticum de pœnitentia*.
(c. an. 405. e *Palæſtina in Galliam*.)

a *Prov. 24.*
a *al. cadet.*
b *al. reſurget.*
c *Matth. 18.*
d *Luc. 7.*
e *Sent. ib.*

SEpties a cadit a juſtus, & reſurgit b. Si cadit, quomodo juſtus? ſi juſtus, quomodo cadit? ſed juſti vocabulum non amittit, qui per pœnitentiam ſemper reſurgit. Et non c ſolum ſepties, ſed ſeptuagies ſepties delinquenti, ſi convertatur ad pœnitentiam, peccata donantur. Cui d plus dimittitur, plus diligit.

Gratian. *David* e *quoque per pœnitentiam adulterii ſimul, & homicidii veniam impetravit.*

C. XXIV.

De cujus pœnitentia in eodem f *libro* Hieronymus *ait*.
(c. an. 405. e *Palæſtina in Galliam*.)

f *in ead. epiſt. ad Ruſticum.*
g *2. Reg. 12.*
h *Pſal. 50.*

TOtam pœnitentiam peccatoris oſtendit Pſalmus quinquageſimus, quando ingreſſus eſt g David ad Bethſabee uxorem Uriæ Ethæi, & a Nathan prophetante correptus reſpondit, dicens: *Peccavi*; ſtatimque meruit audire: *& Dominus abſtulit peccatum*. Adulterio enim junxerat homicidium, & tamen converſus ad lacrymas: *Miſerere* h, ait, *mei Deus, ſecundum magnam miſericordiam tuam: & ſecundum multitudinem miſerationum tuarum dele iniqui-*

Digitized by Google

iniquitatem meam. Magnum enim peccatum magna indigebat miſericordia. Unde jungit, & dicit: *Multum lava me ab iniquitate mea, & a peccato meo munda me: quoniam iniquitatem meam ego agnoſco, & delictum meum contra me eſt ſemper. Tibi ſoli peccavi*, Rex enim erat i, alium non timebat k. *Et malum coram te feci, ut juſtificeris in ſermonibus tuis, & vincas, cum judicaris.* Concluſit enim l Deus omnia ſub peccato, ut omnibus miſereatur. Tantumque profecit, ut dudum peccator, & pœnitens tranſierit in magiſtrum, & dicat, *Docebo iniquos vias tuas, & impii ad te convertentur.* Confeſſio enim, & pulchritudo coram eo: ut quia ſua confeſſus fuerit peccata, & dixerit m: *Putruerunt, & corruptæ ſunt cicatrices meæ a facie inſipientiæ meæ*, fœditatem vulnerum in ſanitatis decorem commutet.

i al. erat.
k al. timebam.] orig.
l Rom. 11.
m Pſal. 37.

C. XXV.

Item Ambroſius in apologia David c. 4.
(c. an. 390. Mediolani.)

ILle Rex tantus, ac potens, ne exiguo quidem momento manere penes ſe delicti paſſus eſt conſcientiam: ſed præmatura confeſſione, atque immenſo dolore reddidit peccatum ſuum Domino. *& infra.* §. 1. Denique n Dominum dolor intimi movit affectus, ut Nathan diceret. *Quoniam pœnituit te, & Dominus tranſtulit peccatum tuum.* Maturitas itaque veniæ profundam Regis fuiſſe pœnitentiam declaravit, quæ tanti erroris offenſam tranſduxerit. *& infr.* §. 2. Sancti, qui conſummare pium certamen geſtiunt, & currere curſum ſalutis, ſicubi forte ut homines corruunt o, naturæ magis fragilitate, quam peccandi libidine acriores ad currendum reſurgunt, pudoris ſtimulo majora reparantes certamina: ut non ſolum nullum attuliſſe exiſtimetur lapſus impedimentum, ſed etiam velocitatis incentiva cumulaſſe. Ergo ſi currentium non ſolvitur curſus, cum aliqui forte ceciderint, non laſſantium contentio, ſed ſuſtenſa manent certamina: cum & plerique poſt unum, aut alterum lapſum gratia majore vicerunt: quanto magis agonem pietatis ingreſſi non debent unius prolapſionis offenſione cenſeri, cum beatus ſit, qui ſe potuerit reparare poſt lapſum? *& infra.* c. 4. §. 3. Quod peccavit, conditionis eſt: quod ſupplicavit, correptionis. lapſus communis, ſed ſpecialis confeſſio. Culpam itaque incidiſſe naturæ eſt, deleſſe p, virtutis. *& infra.* c. 13. §. 4. Peccatum aut donatur, aut deletur, aut tegitur. Donatur per gratiam, deletur per ſanguinem crucis, tegitur per charitatem, ſimiliter & iniquitas, quæ æſtimatur habitudo mentis injuſtæ: licet Joannes in epiſtola ſua, qui fecerit peccatum, & iniquitatem feciſſe dixerit, ſicut habemus ſcriptum: *Omnis q, qui facit peccatum, & iniquitatem facit*: peccatum eſt iniquitas, quia in peccato ipſo iniquitas eſt. Tamen, ut nobis videtur, peccatum r eſt opus iniquitatis: iniquitas autem operatrix culpæ, aut delicti. Prius ergo eſt, ut ipſa iniquitas deleatur, excidatur radix, & ſeminarium peccatorum: mala tollatur radix, ne malos fructus ferat: deleatur erroris omnis affectus, univerſa iniquitatum genere tollentur. Itaque quemadmodum intrans in animam ſapientiæ diſciplina imprudentiam tollat, & ſcientia ignorantiam; ſic perfecta virtus iniquitatem, & remiſſio peccatorum delet unius peccatum.

n 2. Reg. 12.
o al. corruerint.
p al. diluiſſe.
q 1. Joan. 3.

§ Corr. Rom. r Peccatum eſt] *In originali vulgato legitur*, omne peccatum eſt iniquitas: iniquitas autem operatrix culpæ, aut delicti. Plus eſt ergo &c. *ſed melior viſa eſt Gratiani lectio.*

C. XXVI.

Idem in eod. lib. c. 7. (c. an. 390. Mediolani.)

ILlud s vero t quam mirabile eſt, quod Angelo ferienti plebem ſe obtulit David, dicens u: *Ego ſum, qui peccavi? ſiat manus tua in me, & in domum patris mei.* Quo facto ſtatim dignum ſacrificio judicatus eſt, qui abſolutione exiſtimabatur indignus. Nec mirum, ſi tali ſua oblatione pro populo, peccati ſui adeptus eſt veniam, cum x Moyſes offerendo ſe Domino pro plebis errore, etiam plebis peccata deleverit. Texit igitur peccata ſua, an non? Sed quia hoc neget, cum hic ipſe docuerit Propheta, quod remittantur iniquitates, tegantur peccata, non imputentur a Domino? peccatum remiſſum ſibi eſſe dicit, ſicut ſcriptum eſt, *Delictum x meum cognoſco, & injuſtitiam meam non operui. Dixi, pronuntiabo adverſum me injuſtitiam meam Domino, & tu remiſiſti impietatem cordis mei*: dixit, *pronuntiabo*, & veniam meruit antequam pronuntiaret: quanto magis, ubi de ſe pronuntiavit, dicens y: *iniquitatem meam ego agnoſco*, remiſſum eſt ei omne peccatum? licet ſpecialiter de hoc & z Nathan Propheta reſpondit, *& Dominus tranſtulit peccatum tuum.* Ergo remiſſionem meruit iniquitatis, & texit charitate, atque operuit peccata ſua, & texit operibus bonis, nec imputandum eſt ei peccatum, quia non fuit in eo dolus malitiæ, ſed lapſus erroris: deinde a, quia non fuit improbitatis actus, ſed umbra myſterii: & tamen confeſſus eſt delictum ſuum, agnovit iniquitatem, vidit lavacrum, & cecidit, & credidit: dilexit multum, ut nimia charitate tegere quævis poſſet errorem.

s Sent. 4. diſt. 14.
t Quam vero illud etiam mirabile.] orig.
u 1. Paral. 21.
x Exod. 32.
x Pſal. 31.
y Pſal. 50.
z 2. Reg. 12.
a al. denique confeſſio.

§ 1. Grat. *Ecce cujus pœnitentia hic commendatur, cui etiam venia per Prophetam data monſtratur, quam graviter poſtea deliquerit, populi multitudo proſtrata oſtendit. Achab quoque (ut Hieronymus contra b Jovinianum ſcribit) Rex impiiſſimus, ut ſententiam Dei ſubterfugeret, & everſio domus ejus differretur in poſteros, jejunio impetravit, & ſacco.*

b Lib. 2.

C. XXVII.

De quo ad eundem Ruſticum c ſcribit idem Hieronymus *dicens. (c. an. 405. e Paleſtina in Galliam.)*

c Epiſt. ad Ruſticum.

AChab Rex impiiſſimus vineam Nabuthæ cruore poſſedit, & cum Jezabel non tam conjugio ſibi, quam crudelitate conjuncta, Heliæ increpatione corripitur: hæc dicit Dominus d: *Occidiſti, & poſſediſti*, & iterum: *In loco, in quo linxerunt canes ſanguinem Nabuthæ, ibi lingent ſanguinem tuum, & Jezabel canes comedent ante muros Jezrabel. Quod cum audiſſet Achab, ſcidit veſtimenta ſua, & poſuit ſaccum ſuper carnem ſuam, jejunavitque, & dormivit in cilicio. Factuſque eſt ſermo Domini ad Heliam, dicens: quoniam reveritus eſt Achab faciem meam, non inducam malum in diebus ejus.* Unum ſcelus Achab & Jezabel: tamen converſo e ad pœnitentiam Achab, pœna differtur in poſteros. & Jezabel in ſcelere perſeverans, præſenti judicio condemnatur.

d 3. Regum 21.
e converſus] orig. al. converſi manuſc.

C. XXVIII.

Item Joannes Chryſoſtomus de reparatione lapſi, epiſt. 5. ad Theodorum lapſum. (c. an. 380. a Syria in Cœleſim.)

TAlis, f mihi crede, talis eſt erga homines pietas Dei, nunquam ſpernit pœnitentiam, ſi ei ſincere, & ſimpliciter offeratur. Etiam ſi ad ſummum quis pervenjat malorum, & inde tamen velit reverti ad virtutis viam; ſuſcipit, & libenter amplectitur: facit omnia, quatenus ad priorem revocet ſtatum, & quod eſt adhuc præſtantius & eminentius, etiamſi non potuerit quis expleta omnem ſatisfaciendi ordinem, quantulamcunque tamen, & quamlibet brevi tempore geſtam non reſpuit pœnitentiam: ſuſcipit etiam ipſam, nec patitur quamvis exiguæ converſionis perdere mercedem. Hoc enim mihi indicat Eſaias g, ubi de populo Judæorum talia quædam dicit: *Propter peccatum modice contriſtavi eum, & percuſſi eum, & averti faciem meam ab eo: & contriſtatus eſt, & ambulavit triſtis: & ſanavi eum, & conſolatus ſum eum.* Evidentius autem nobis teſtimonium debet etiam Rex ille impius, qui cupiditatis ſuæ quidem prædam uxoris nequitia quæſivit. ſed perturbatus ipſius ſceleris immanitate pœnituit, & cilicio circumdatus, facinus ſuum flevit, atque ita erga ſe Domini miſericordiam provocavit, ut a cunctis eum abſolveret peccatis. Sic enim ait Deus ad Heliam h: *Vidiſti, quomodo compunctus eſt Achab a facie mea? quia flevit in conſpectu meo, non inducam mala in diebus ejus.*

f Sent. 4. d. 14.
g Eſa. 57. apud 70.
h 3. Reg. 21.

§ Corr. Rom. *Verſio hæc, licet nonnihil diſcrepet ab ea, quæ inter Latina Joannis Chryſoſtomi opera circumfertur, non tamen longe diſcedit a verbis Græcis. Extat etiam hoc opuſculum manuſcriptum in Bibliotheca Vaticana.*

C. XXIX.

Item Gregorius in homilia decima ſuper Ezechielem, in extremo. (c. an. 600. Romæ.)

SIcut i Achab Rex iniquus a Propheta reprehenſus, cum contra ſe divinam ſententiam audiſſet, pertimuit, & magno mœrore deprehenſus eſt, ita ut Prophetæ ſuo Dominus diceret: *Nonne u vidiſti Achab humiliatum coram me? Quia igitur mei cauſa humiliatus eſt, non inducam malum in diebus ejus.* De quibus Domini verbis penſandum eſt, quomodo ei in electis ſuis mœror amaritudinis placeat, qui emittere timent Deum; ſi ſic ei & reprobi pœnitentiæ placuit, qui timebat perdere præſens ſeculum. aut quomodo ei grata ſit ſpontanea afflictio, pro culpis in eis, qui placent, ſi hæc ad tempus placuit & in eis, qui diſplicebant.

i Sic] orig. & exempp.
u 3. Regum 21.

Grat. *Ninivitæ l quoque, quos Dominus in Evangelio commendat, pœnitentiam egerunt in prædicatione Jonæ, & ex miſericordia Domini indulgentiam conſecuti, ſubverſionis interitum ſubterfugere meruerunt. Sed qualiter poſt acceptam veniam Achab vixerit, textus libri Regum declarat: de quo etiam ſcribit m Ambroſius, quod Jezabel uxor ejus, cujus inflammabatur arbitrio, non ejus converſit, & minus ſacrilegus execrabilem fecit, & bonum pœnitentiæ ejus revocavit affectum.*

l Jonæ 3.
m Lib. de Nabuthe Hiezraelita. c. ult.

C. XXX.

De Ninivitis autem in prœmio Jonæ ſcribit Hieronymus. *(c. an. 393. in Paleſtina.)*

SIcut ait Herodotus n, Ninive a Rege Medorum ſubverſa eſt, regnante apud Hebræos Joſia. Unde patet illam prædicante Jona in pœnitentia meruiſſe veniam: ſed quia poſtea ad vomitum rediit, ex ira Dei ſubverſam fuiſſe.

n Senſus, non verba.

C. XXXI.

Idem in prologo Naum o. (c. an. 387. ibid.)

o Inter opera B. Hieronymi.

NAum Prophetam ante adventum Regis Aſſyriorum, qui populum Iſrael captivum in ſuam regionem tranſtulerat,

leres, fuiſſe, Hebræorum traditio confirmat. Siquidem te ſtatuit hujus ſolitudinis, prædicti Regis adventum idem Propheta annuntiare meditatus. Sed cum habitatores Niniven, Jona interitum civitatis prædicante, ne divina ſibi denuntiatum interitum ſuſtinerent, peccatorum, & impietatis pœnitentiam egiſſent, accepta Dei miſericordia gravioribus ſe criminibus implicuerunt. Qua de cauſa memoratus Propheta Spiritu Sancto plenus judicium Dei annuntians, ita eſt locutus: *Deus p zelans, & ulciſcens Dominus eſt.*

p Naum. 1.

q In lib. de vera & falſa pœnitentia, c. 5.

7 pars. Gratian. *Item, quod frequenter venia pœnitenti præſtetur, teſtatur* Augustinus *in libro q de pœnitentia ſcribens contra quoſdam hæreticos, qui peccantibus poſt baptiſmum ſemel tantum dicebant utilem eſſe pœnitentiam.*

C. XXXII.

(forte a. cir. 418. *in Africa.*)

r Sent. 4. d. 14.

s ut ſi) orig.

ADhuc s inſtant perfidi, qui ſapiunt plus, quam oportet, non ſobrii, ſed excedentes menſuram. Dicunt enim, etſi t ſemel peccantibus poſt baptiſmum valeat pœnitentia, non tamen ſæpe peccantibus prodeſt iterata: alioqui remiſſio, ad peccatum eſſet incitatio. Dicunt enim, quis non ſemper peccaret, ſi redire ſemper poſſet? Dicunt enim Dominum incitatorem mali, ſi ſemper pœnitentibus ſubveniret, & etiam ei placere peccata, quibus ſemper præſto eſt gratia. Errant autem: imo conſtet ei multum peccata diſplicere, qui ſemper præſto eſt ea deſtruere. Si enim ea amaret, non ita ſemper deſtrueret, ſed conſervaret, atque, ut ſua munera, foveret. Semper deſtruit peccata, quæ incanis, ne ſolvantur, quod creavit, ne corrumpetur, quod amavit. Sumunt occaſionem hypocriſis illi ac facto Domini. Quem autem cæcum b bis illuminavit? quem leproſum bis mundavit? quem mortuum bis ſuſcitavit? non Lazarum z, quem u dilexit, non filium viduæ x, quem miſertus matri reddidit; non filium diſſipatorem y legitur bis ſuſcepiſſe; non filiam z Abrahæ bis a dæmonio liberaſſe. In nulla perſona iteravit factum, docens, ut quæ ſunt, non ſæpe a Domino fieri remedium. Dicit a mulieri: *Vade, & amplius noli peccare, ne deterius aliquid tibi contingat* a promittens pœnam, non ampliua veniam. §. 1. Quod b autem multos cæcos, & diverſo tempore illuminaverit, & multos debiles roboraverit, oſtendit in diverſis illis eadem ſæpe peccata dimitti, ut quem prius ſanavit leproſum, alio tempore illuminet c cæcum. Ideo etiam tot ſanavit d febricitantes, tot languidos, tot claudos, cæcos, & aridos, ne deſperet de ſe peccator: ideo non ſcribitur aliquem niſi ſemel ſanatus, ut quiſque timeat mergi e peccato. Videmus adhuc quotidie in Eccleſia ſæpe febricitantes, ſæpe languidos, ſæpe paſſione aliqua captos, ſæpe liberatos: ut appareat ei miſericors, quoties confeſſio fit pœnitentis. Quomodo enim corpus, quod vilius eſt, & ab ipſo diſſimilius, ſæpe ſanaret, & animam digniorem, & redemptam non toties liberaret? Medicum f ſe vocat, & non ſanis, ſed male habentibus opportunum. Sed qualis hic Medicus, qui malum iteratum neſciret curare? Medicorum enim eſt centies infirmum viſitare, centies curare. Qui ceteris minor eſſet, ſi aliis poſſibilia ignoraret; memor eſt ſui, qui dicit: *Nolo g mortem peccatoris, ſed ut convertatur, & vivat.* Quem enim peccatorem excluſit h? Et quod omnibus promiſit indulgentiam, aliis quoque promiſſionibus declarat. *Qui i me confeſſus fuerit coram hominibus,* id eſt, omnis, quantumcumque, & quotieſcumque peccator, cujuſcumque ordinis, etiamſi fuerit Sacerdos, *confitebor & ego eum coram patre meo.* Nam *qui k invocaverit nomen Domini*, id eſt, ſecundum quod nominatur Dominus, id eſt, qui invocaverit eum ad ſe, ſerviendo, non contradicendo, ut forſitan ſæpe facit, *omnis*, id eſt, quicumque ſit ille peccator, *ſalvus erit.* Omnem enim animam l iſte promiſſor ſaturavit bonis, etiam ſedentem m in tenebris n, & umbra mortis, nullam excipiens animam. §. 2. Hunc magiſtrum intellexerat diſcipulus ille, qui Corinthios o per epiſtolas ſuas voluit corrigere, & ut ipſe taſtatur, ter in literis ſuis eos correxit. Oportebat enim, ut quoties videret eos cadere, toties juvaret eos reſurgere. Memor enim erat illius, qui dixerat: *Quorum p remiſeritis peccata, remittentur eis.* Scimus autem, & primos patres, & in omni tempore Eccleſiam Dei ſemper, uſque ſeptuagies ſepties, (quod eſt ſemper) peccata remittere. Quam poteſtatem iſti ab Eccleſia Dei conantur auferre. Oportet enim ſic Eccleſiam credere, quæ confitetur ſe ſæpe peccare. Negant enim veritatem ſeduſti q, qui ſe abſque peccato audent jactare. In r multis enim offendimus omnes: nec s infans unius diei abſque peccato ſuper terram eſſe poteſt. Quapropter eliminandus eſt ab Eccleſia iſte error, qui unquam pœnitentibus negat indulgentiam. Non enim ignorat, quid Apoſtolus s ſenſerit, qui dixit: *Nihil mihi conſcius ſum, ſed non in hoc juſtificatus ſum.* Sciens enim & juſtis peccata ſolere contingere, non ſe confirmabat abſque peccato, qui ſe novit indiſſolubili vinculo charitatis t Chriſto conjunctum. Niſi enim ſciret ſæpe juſtos ad veniam venire, quomodo dubitaret ſe peccare, qui ſe ſciebat Spiritum Dei habere, & intentione mundiſſima ei u ſervire? Cur x enim Dominus Petri pedes laviſſet, & Eccleſiam hoc idem docuiſſet, niſi quia (omnium y quotidiana eſt offenſio) oportet, ut quotidiana ſit remiſſio? Cur docuiſſet omnes dicere: *Dimitte nobis debita noſtra:* niſi ipſe miſericors perſeveraret, qui eos ab hac petitione non vult deficere.

t Joan. 11.
u quem prius dilexit; orig.
x Luc. 7.
y Luc. 15.
z Matt. 15.
a Joan. 8.
b Quod] orig.

c illuminavit) orig.
d ſalvavit; orig.
e mergi) orig.

f Marc. 2.

g Ezech. 33.
h al. excludit?
i Matth. 10.

k Joel 2.

l Pſal. 106.
m ſedentes, orig.
n Luc. 1.
o 1. Cor. 13.

p Joan. 20.

q Iac. 3.
r Job. 14. ſec. 70.

s 1. Cor. 4.

t Rom. 8.

u 2. Cor. 7.
x Joan 13.
y abeſt a orig.

§ Corr. Rom. a Sedecli,] *In originali eſt, in ſe eſſe. & videtur indicari locus in epiſt. Joan. 1. c. 1. ſed ob gloſſam non eſt mutatum.*

Pars I.

C. XXXIII.

Item Auguſtinus ad Macedonium, epiſt. 54.
(*forte an.* 414. *ibid.*)

a Sent. 4. d. 14.

IN tantum z hominum iniquitas aliquando progreditur, ut etiam poſt actam pœnitentiam, poſt altaris reconciliationem, vel ſimilia, vel graviora committant. Et tamen Deus facit etiam ſuper tales oriri ſolem ſuum, nec minus tribuit, quam antea tribuerat, largiſſima munera vitæ & ſalutis: & quamvis eis in Eccleſia locus humillimæ pœnitentiæ non concedatur, Deus tamen ſuper eos patientiæ ſuæ non obliviſcitur. Ex quorum numero ſi quis nobis dicat: Aut date mihi eundem iterum pœnitendi locum, aut deſperatum me permittite, ut faciam quicquid libuerit, quantum meis opibus adjuvor, & humanis legibus non prohibeor, in ſcortis, omnique luxuria, damnabili quidem apud Dominum, ſed apud homines pleroſque etiam laudabili: aut ſi me ab hac nequitia revocatis, dicite, utrum mihi aliquid proſit ad vitam futuram, ſi in iſta vita illecebroſiſſimæ voluptatis blandimenta contempſero, ſi libidinum incitamenta frænavero, ſi ad caſtigandum corpus meum multa mihi etiam licita, & conceſſa ſubtraxero, ſi me pœnitendo vehementius, quam prius excruciavero a, ſi miſerabilius ingemuero, ſi flevero uberius, ſi vixero melius, ſi pauperes ſuſtentavero largius, ſi charitate, quæ operit multitudinem peccatorum, flagravero ardentius, quis noſtrum ita deſipit, ut huic homini dicat, nihil tibi iſta proderunt in poſterum: vade, ſaltem vitæ hujus ſuavitate perfruere? Avertat Deus tam immanem ſacrilegii b dementiam a.

a al. cruciavero.

§ Corr. Rom. *Locupletatum eſt duabus locis caput hoc ex originali.*

b al ſacrilegamque.

a Dementiam.] *Apud B. Auguſtinum ſequitur cap. quamvis. ſupr. ead. diſt.*

8 pars. Gratian. *Sive autem quis dicat primam tantum pœnitentiam poſt baptiſmum utilem eſſe, non ſequentem, ſive contendat quis, ultimæ tantum veniam dari, non præcedenti, ſemper tamen auctoritas adverſatur, quæ ſæpiſſime veniam pœnitenti repromittit. Quæ autem ſit vera pœnitentia, cui venia nunquam negatur, & quæ ſit falſa, cui nunquam indulgentia promittitur,* Adamantius, & Iſychius, *ſuper Leviticum c teſtantur.* (c. an. 217. & c. an. 550. *in Ægypto.*)

c Gloſſ ord. in c. 10. Levitici.

C. XXXIV.

INter hæc, hircum d, qui oblatus fuerat, exuſtum, &c.] Non peccare, ſolius Dei eſt: emendare, ſapientis. Sed raro invenitur, qui ſe corrigat. Rara confeſſio peccati, rara pœnitentia. Repugnat natura, & verecundia, quia obnoxia eſt culpæ omnis caro, & quiſque erubeſcit peccatum confiteri, dum magis præſentia cogitat, quam futura. Vult Moyſes peccati vaccam repertam exuſtam, ut exuviae erroris deponat, & culpa nuda ſine ſui pudoris diſcedat. Sed irrationabilis impetus prævenit, & flamma celerius motus animæ depaſcitur, & exurit ejus innocentiam. Præponderant enim futuris præſentia, ſeriis jucunda, & læta triſtibus, & properata tardioribus. Velox enim iniquitas, quæ ad nocendum occaſionem ſuggerit: lenta virtus, & cunctatrix ante judicat, quam incipit, quid decorum, quid honeſtum: iniquitas omnia præcipitat. Pigra vero, & verecunda pœnitentia, quæ e præſentium pudore premitur f. Solis enim intendit futuris, quorum ſpes ſera, & tardus fructus. Interim præcurrit impudentia, & ſpe præſentium pœnitentia excluditur, & affectus g ejus exaritur, & abolet. Quære eam lex, & non invenit, exuſta eſt enim fervore, & fomite iniquitatis. Inde iraſcitur, & dicit devorandam fuiſſe pœnitentiam in locis h ſanctorum: Sacerdotes, quaſi ſegnes increpat. §. 1. Reſpondet Aaron providum debere eſſe Sacerdotale judicium, nec male i ſanæ conſcientiæ facile eſſe credendum ad munerit, ne fiat noviſſimus error pejor priore. Vas enim fictile vel vitreum, vel vinum facile corrumpitur. Quomodo autem poterat, ubi ignis alienus erat, peccatum exuri in conſpectu Domini, cui cuncta aperta ſunt? quaſi dicat: non placet Deo, qui injuſtitiam corde incluſam tenet, & ſe pœnitentiam agere perhibet. Ignis alienus, libido, avaritia, & omnis prava cupiditas. Hic ignis exurit, non mundet. In quibus enim eſt, ſi aſtarent in conſpectu Domini, ignis eos cœleſtis abſumit, ſicut Nadab, & Abiu cum his, quæ pro peccato fuerant oblata. §. 2. Qui ergo mundari vult, ignem alienum a removeat, & illi igni ſe offerat, qui culpam exurit, non hominem. Hic l igne ſiccavit Hæmorrhoiſſa ſanguinem profluentem: hic m ſiccavit culpam latronis. Ignis n enim conſumens eſt: ſanat enim ſimpliciter, & pure confitentes. Judas inquit o: *Peccavi, tradens ſanguinem juſtum:* ſed in pectore habuit ignem alienum, quo inflammante cucurrit ad laqueum. Indignus autem remedio fuit, qui non pura mente pœnituit. Culpam enim ejus non auferunt Sacerdotes, qui dolo ſe offert p, nec in eo poſſunt epulari, quorum cibus eſt peccatorum remiſſio. Unde verus Sacerdos ait: *Meus q cibus eſt, ut faciam voluntatem patris*, id eſt, ut peccatores converſi, & pœnitentes ſalventur. Non eſt enim acceptum Deo ſacrificium, niſi verum, & ſincerum.

d Simile in catena in Leviticum, ex ſcriptoribus Græcis, præcipue Origene.

e al. quia.
f al. punitur.
g al. effectus.

h al. Sanctis ſanctorum.

i maleſanæ) pœna ibidem.

k Levit. ibid.
l Marc. 5.
m Luc. 23.
n Deut. 4.
o Matth. 27.

p al. ſe offert.] al. offerunt.
q Joan. 4.

§ Corr. Rom. *In hoc, & ſequenti capite aſſeruntur verba ipſa gloſſæ ordinariæ: quamvis multa ſint accepta ex Origene, Adamantio, & Iſychio.*

C. XXXV.

C. XXXV.

Item Iſychius lib. 2. ad 1. ca. Levitici.
(*forte c. an. 550. ibid.*)

e *ibi gloſſ. ord.* INter a hæc, hircum, qui oblatus fuerat &c. Quia omne peccatum per pœnitentiam deletur, & qui prædictum peccatum alterius doctrinæ, & blaſphemiæ commiſerunt, ſalvari non ſunt: *cauſam* mortis eorum Legiſlator aſponit: *Inter hæc, hircum, qui oblatus fuerat &c.* Quia ſatisfaciet non comederunt filii Aaron, quod pro peccato erat in loco ſancto, id eſt, pœnitentiam commiſſi peccati in Eccleſia peragi non fecerunt: quibus hoc præceptum eſt, quos Chriſtus in Eccleſia ſacerdotes ſuos conſtituit. Ipſa enim oblationis ſuæ ſanguinem, quæ pro noſtro ſanguine oblata eſt, in ſanctum, id eſt, in cœlum in conſpectu patris obtulit. Debet autem comedi hoc ſacrificium in loco ſancto, ſcilicet in Eccleſia, in propitiationem peccatorum. Unde adjicit, *quemadmodum præceptum eſt mihi*, id eſt, quemadmodum præcepi, & mandavi. Moyſes enim gerit perſonam Chriſti. Reatum reputat: quia in Spiritum ſanctum peccaverant: ab intelligibili igne Spiritus Sancti abſumto pro pœnitentia oblata eſt. Voluntarie enim

a *Heb. 10.* peccantibus *a* non relinquitur hoſtia pro peccato. Nam ſicut vera pœnitentia veniam promeretur, ita ſimulata Deum

c *Sap. 1.* irritat: quia Spiritus Sanctus *c* diſciplinæ effugiet fictum. Hoc autem ſancti Patres irremiſſibile peccatum, & blaſphe-

n *al. & in.* miam in Spiritum Sanctum dixerunt, in *n* ſceleribus uſque ad finem vitæ perſeverare, de ſalute ſui deſperare, & de potentia, & miſericordia redemptoris diffidere.

C. XXXVI.

Item Joannes Os aureum homilia 31. in c. 12. epiſtolæ ad Hebræos. (*forte c. an. 404. Conſtantinopoli.*)

x *Matth. 27.* JUdas *x* pœnituit, ſed male: laqueo namque ſe ſuſpen-

y *Gen. 4.* dit; pœnituit etiam *y* Eſau, ſed male: magis autem iſte neque pœnituit. Lacrymæ quippe illæ non erant pœnitentiæ, ſed animi *a* violentiæ, & indignationis externæ. Quod ex ejus operibus aperitur. *Et infra.* §. 1. Non igitur urgemus, obſecro, peccata noſtra: neque nos impudentia duros efficiat. Sponte noſtra peccata puniamus, ne pendamus, non ſponte, ſupplicia. Audivit Cain *z* Deo: *Ubi eſt*

z *Gen. 4.* *Abel frater tuus?* dixit: *neſcio, numquidnam cuſtos fratris mei ſum ego?* Vides, quomodo ex hoc peccatum reddidarit gravius? Verum non ita pater ejus audiens. *Adam*

a *Gen. 3.* *a ubi es?* dixit: *Audivi vocem tuam Domine, & timui, quoniam nudus ſum, & abſcondi me.* Magnum bonum eſt ut quis peccata ſua agnoſcat, & memoriam eorum perſeverantes retineat. Nullum invenitur delictorum tale remedium, ſicut eorum continuata memoria.

§ Corr. Rom. *a* Animi violentiæ) *Græce eſt: ἀλλὰ ἀπονοίας καὶ θυμοῦ μᾶλλον, καὶ ὀργῆς τινὸς τὸ ἔξις; id eſt;* Sed potius contumelioſi impetus, & iracundiæ; idque oſtendunt, quæ ſecuta ſunt. *Vetuſtus codex habet, πικρίας καὶ θυμὰ, quæ duæ voces conjunguntur etiam a B. Paulo in epiſtola ad Epheſios cap. 4. Sunt autem nonnulla in hoc capite partim ex manuſcriptis Gratiani codicibus, partim ex ipſo originali emendata.*

C. XXXVII.

Item Ambroſius in lib. 2. de pœnitentia c. 10.
(*an. 374. Mediolani.*)

b *nonnullis verbis omiſſis.* INfelicibus, inquit *c*, in medio ejus ſuſpendimus orga-

c *Pſal. 136.* na noſtra. Quomodo cantabimus canticum Domini in terra aliena? Si enim caro menti repugnat, nec ſubdita eſt animæ gubernaculo, & mentis imperio, aliena eſt terra, quæ non domatur exercitio cultoris, & ideo non poteſt fructus charitatis pœnitentiam *a* pacis afferre. Melius eſt ergo tunc quieſcere, cum exercere non queas opera pœnitentiæ, ne in ipſa pœnitentia fiat, quod poſtea indigeat pœnitentia. Quæ ſi ſemel fuerit uſurpata, nec jure celebrata, nec prioris fructum obtinet, & aufert uſum poſterioris. Sane & cum caro repugnat, mens ad Dominum debet eſſe intenta: & ſi opera non ſequuntur, fides non deſeratur *ß*: & ſi impugnant vel carnis illecebræ, vel poteſtates adverſariæ, maneat mens Deo dedita. Tunc enim maxime *y* urgemur, cum caro cedit, & ſunt, qui vehementer incumbant, miſeræ animæ, quærentes omne

d *ibidem.* auferre præſidium. Unde illud *d* eſt: *Exinanite, exinanite uſque ad fundamentum in ea.* Quem miſeratus David ait: *Filia Babylonis miſera*: miſera utique, quæ Babylonis filia eſt: quæ Dei filia eſſe deſivit, qui tamen medicum invitet, dicens: *Beatus, qui tenebit, & allidet parvulos ſuos ad petram*: hoc eſt, qui infirmas, & lubricas cogitationes allidat ad Chriſtum, qui omnes irrationabiles motus ſui

n *al. diſceptatione.* reverentia, & diſceptatione *n* comminuet.

§ Corr. Rom. *a* Pœnitentiam pacis) *In multis vetuſtis legitur*, pœnitentiæ, & pacis. *In originali autem impreſſo*, pœnitentiam pacis.

ß Fides non deſeratur) *In aliquot manuſcriptis eſt*, fides non deſerat: *in vetuſtioribus B. Ambroſii operum editionibus*: fides deſideret: *in recentiori Pariſienſi*: fides deſerviat.

y Urgemur) *In nonnullis vetuſtis legitur*, urgetur, cum caro non credit.

C. XXXVIII.

Item Hieronymus ſuper Matthæum ad cap. 27. f
(*c. an. 400. in Palæſtina.*)

f *Gloſſ. ord. & Beda ad eundem locum.*

g *Sent. 4. d. 15.*

h *al. Sed.*

NIhil *g* Judæ profuit egiſſe *a* pœnitentiam, per quam ſcelus corrigere non potuit. Si *h* quando frater ſic peccat in fratrem, ut emendare valeat quod peccavit, poteſt ei dimitti: ſin autem permanent opera, fruſtra voca aſſumitur pœnitentia.

i *Pſal. 108.* Hoc eſt, quod in Pſalmo *i* de eodem infeliciſſimo Juda dicitur: *Et oratio ejus fiat in peccatum*: ut non ſolum emendare nequiverit proditionis nefas, ſed proprii homicidii ſcelus addiderit.

§ Corr. Rom. *a* Egiſſe pœnitentiam) *Sic in gloſſa, ex qua videtur ſumptum caput hoc: ſed apud B. Hieronymum, & Magiſtrum*, ſera pœnitentia: *apud eundem vero Magiſtrum paulo poſt legitur* depravare, emendare non valeat.

C. XXXIX.

Item Leo Papa in ſermone, qui incipit, inter omnia, id eſt, tertio, de paſſione Domini. k
(*c. an. 445. Romæ.*)

k *Gloſſ. ord. ad c. 27. Matth.*

SCeleratior omnibus, o Juda, & infelicior extitiſti, quem non pœnitentia revocavit ad Dominum, ſed deſperatio traxit ad laqueum. Expectaſſes conſummationem criminis tui, & donec ſanguis Chriſti pro omnibus funderetur peccatoribus, informia lethi ſuſpendium diſtuliſſes.

y Ex Gratian. *His auctoritatibus, quæ ſit vera, quæ falſa oſtenditur pœnitentia, & falſæ nulla indulgentia dari probatur: in quo illorum ſententia deſtruitur, qui cum, qui pluribus criminibus fuerit petravit, aſſerunt nunc delictis pœnitentem, ejuſdem veniam conſequi a Domino ſine alterius criminis pœnitentia. Quod etiam multis auctoritatibus probare conantur. Quarum prima eſt illa Naum l Prophetæ: non judica-*

l *Naum c. 1. v. 9. m al. vindicabit.*

bit m Deus bis in idipſum. Sed quem Sacerdos judicat, Deus judicat, cujus perſonam in Eccleſia gerit. Quæ ergo a Sacerdote ſemel pro peccata puniuntur, non iterum pro eodem peccato a Domino judicabuntur.

C. XL.

Item Gregorius ſuper Ezechielem hom. 10.
(*c. an. 603. ibid.*)

n *Sent. 4. diſt. 15.*

o *Amos 4.*

PLuit *n* Dominus *o* ſuper unam civitatem, & ſuper alteram non pluit: & eandem civitatem ex parte complutt, & ex parte aridam relinquit. Cum ille, qui proximum odit, ab aliis vitiis ſe corrigit, una eademque civitas ex parte compluitur, & ex parte arida manet: quia ſunt, qui cum quædam vitia reſecant, in aliis graviter perdurant.

§ Corr. Rom. *Similis ſumma verborum B. Gregorii eſt in gloſſa ordinaria ad c. 4. Amos, non tamen eadem omnino.*

C. XLI.

Item Ambroſius in 18. octonario p Pſal. 118.
(*c. an. 380. Mediolani.*)

p *Serm. 18.*

q *gloſſ. ord. ibi, Zade.*

PRima conſolatio *q* eſt, quia non obliviſcitur miſereri Deus: ſecunda per punitionem *a*, ubi, etſi fides *ß* deſit, pœna ſatisfacit, & relevat.

§ Corr. Rom. *a* Punitionem) *Antea legebatur*, compunctionem. *Emendatum eſt ex gloſſa ordinaria (cujus caput hoc eſt ſumma quædam) & magis convenit cum ſententia B. Ambroſii. Unde tamen locum integrum præſtat accurate legere.*

ß Fides) *In gloſſa additur*, id eſt, conſcientia delicti, *& ſic declarat Gratianus infra c.* quærat.

Gratian. *Item opponitur de Hieronymo r, qui ſuper Naum ſentire videtur, quod ſi fidelis a adulterando interficiatur, de adulterio non amplius a Deo puniretur. Item, ſi illa ſatisfactio non ſuit, quam in adulterio veniens pro homicidio obtinuit, cum adulteri cum pœnituerit, nihilominus ei pœnitentia imponenda erit: quod a ratione alienum Eccleſiaſtica probatur conſuetudine, quæ pro eodem peccato [niſi reiteratum fuerit] nulli bis pœnitentiam imponit. §. 1. Sed quod et, qui crimen ſibi reſervat, de alio veniam non præſtetur, non ſolum præmiſſis probatur auctoritatibus Heſychii, Adamantii, Gregorii, Auguſtini, Smaragdi, Iſidori: verum etiam alia auctoritate ejuſdem Auguſtini in libro de s a pœnitentia.*

r *Sent. 4. diſt. 15. Infra eod. c. quærat aliquis. & c. ignis. Sup. 23. q. 5. quid ergo.*

§ Corr. Rom. *a* Fidelis) *Sic eſt emendatum ex aliquot vetuſtis, B. Hieronymo, & Magiſtro.* Nam antea legebatur, infidelis, *quemadmodum etiam infra eod. c.* quærat, *& c.* ignis.

s *In lib. de vera & falſa pœnitentia, c. 9.*

C. XLII.

Auguſtinus *in lib. de vera & falſa pœnitentia, c. 9.*
(*forte c. an. 420. in Africa.*)

t *Sent. 4. diſt. 15.*

u *Matth. 12.*

x *Matth. 16.*

SUnt plures, quos pœnitet peccaſſe, ſed non omnino, reſervantes ſibi quædam, in quibus delectentur: non animadvertentes Dominum ſimul *u* ſurdum & mutum a dæmonio liberaſſe: per hoc docens nos nunquam niſi de omnibus ſanari. Si enim vellet ex parte peccata reſervari, habenti ſeptem dæmonia, manente uno, proficere potuerat ſex expulſis. Expulit autem *x* ſeptem, ut omnia crimina ſimul ejicienda do-

y Marc. 5.

dæ doceret. Legionem y autem ab alio ejiciens, neminem reliquit ex omnibus, qui liberatum poſſideret: oſtendens, quod etiamſi peccata ſint mille, oporteret de omnibus pœnitere. Laudatus eſt enim Dominus, quando ejecto dæmonio cæco,

z Matth. 9.

locutus eſt mutus. Nunquam aliquem ſanavit, quem omnino non liberavit. Totum enim hominem ſanavit in ſabbatho. quia & corpus ab infirmitate, & animam ab omni contagione liberavit, indicans pœnitentem oportere ſimul dolere damnum criminis orto in anima, & corpore. Scio enim Deum inimicum omni criminoſo. Quomodo ergo, qui crimen reſervat, de alio recipiet veniam? Sine amore Dei conſequetur veniam a, ſine quo nemo unquam invenit gratiam. Hoſtis enim Dei eſt, dum offendit perſeverantes. Quædam enim impietas infidelitatis eſt, ab illo, qui juſtus, & juſtitia eſt, dimidiam ſperare veniam. Jam enim foret ſine pœnitentia invenire gratiam. Pœnitentia enim eam ad baptiſmi puritatem conſtitutem conatur adducere. Recte enim pœnitens, quicquid ſordidum poſt purificationem contraxit, oportet ut abluat, ſaltem lacrymis mentis. Sed ſaxis durus eſt, cujus mentis dolorem oculi carnis nequeunt declarare: ſed ſciat culpabiliter ſe durum, qui deflet damna temporis, vel mortem amici, & dolorem peccati lacrymis non oſtendit. Non itaque eſt, ut quis excuſet ſe non habere fontem lacrymarum, qui nonnunquam lacrymis oſtendit dolorem temporalium. Quem ergo pœnitet, omnino pœniteat, &c.

a al. indulgentiam.

b Supr. diſt. 1. de pœn. c. quem ergo. Sent. 4. d. 15. ſupr. ſcelerator.

in pa. Gratian. *Auctoritas illa Naum Prophetæ* b *Non judicabit Deus bis, &c. non indiſtincte oſtendit omnia, quæ temporaliter puniuntur, non iterum a Deo punienda. Quemadmodum Sodomitas, Ægyptios, Iſraelitas in eremo ſuper eundem locum dicat Hieronymus temporaliter a Deo puniri, ne in æternum puniantur, non tamen de omnibus generaliter hoc intelligendum eſt, aliqui cuique ſceleroſo optandum eſſet, ut cæleſti fulmine percuſſus, aut aquis ſubmerſus, aut a ſerpentibus vulneratus pro peccatis ſuis divinitus interiret, ut æternos cruciatus brevis, & momentanea pœna terminaret. Illud autem Apoſtoli falſum eſſet, quod de proſtratis in deſerto in epiſtola ad Hebræos ſcribens ait* c *Propter incredulitatem ſuam non intraverunt in terram promiſſionis. Ubi probatur, quod ſicut merito ſuæ infidelitatis requiem illam amiſerunt, ita propter eandem infidelitatem, unam requiem æternæ beatitudinis nullo modo intraverunt.* §. 1. *Intelligitur ergo illud Hieronymi de his tantum, qui inter ipſa flagella pœnitentiam egerunt. quam, etſi brevem, & momentaneam, tamen non reſpuit Deus: ſicut & illud* d *Prophetæ,* Non judicabit a Deus bis in idipſum, *de his tantum* f *intelligi oportet, quos præſentia ſupplicia in melius commutant: ſuper quos non conſurget duplex tribulatio. Qui autem inter flagella duriores, & deteriores fiunt, ſicut Pharao, qui flagellatus a Domino, durior factus eſt, præſentibus æterna connectunt, ut temporale ſupplicium ſit eis æternæ damnationis initium.*

c Hebr. 3.

d Naum 1. e al. vindicabit. f Supra 23. q. 5. au. idem.

C. XLIII.

Unde Auguſtinus in Comm. Deuteronomii.
(*forte c. an. 410. ibid.*)

g Sent. in gloſſa prima, Deut. 31. & apud B. Gregorium Mor. l. 18. c. 11. Iſidorus de ſummo bono l. 3. c. 4. Sent. ibid.

IGnis ſuccenſus eſt, &c.] Hoc eſt g, vindicta hic incipiet, & ardebit uſque ad extremam damnationem.

Gratian. *Hoc contra illos notandum eſt, qui dicunt,* Non judicabit Deus bis in idipſum, *ad omnia pertinere flagella: quia quidam hic flagellis emendantur, alii & hic, & in æternum puniuntur: ſicut Antiochus, & Herodes.* §. 1. *Quod autem ſuper eundem locum de adultera fideli Hieronymus ſentire videtur, ex ejuſdem verbis falſum eſſe probatur. Exemplo enim illius, qui Iſraelitas maledixerat, & qui ligna in ſabbatho collegerat, oſtendit parva peccata brevibus, & temporalibus ſuppliciis purgari, magna vero diuturnis, & æternis ſuppliciis reſervari.*

C. XLIV.

Ait enim idem Hieronymus in primum caput Naum.
(*c. an. 387. in Palæſtina.*)

h Sup. 23. q. 5. quia vero. §. ſignat. Sent. ibid.

QUærat h hic aliquis, ſi fidelis deprehenſus in adulterio decolletur, quid de eo poſtea ſiat. Aut enim punietur, & falſum eſt hoc, quod dicitur, *Non vindicabit Dominus bis in idipſum in tribulatione:* aut non punietur, & optandum eſt adulteris, ut in præſentiarum brevi & cita pœna fruſtrentur cruciatus æternos. Ad quod reſpondebimus, Deum, ut omnium rerum, ita ſuppliciorum quoque ſcire menſuras, & non prævenire ſententia judicis, nec illi in peccatorem exercendæ deinde pœnæ auferri poteſtatem, & magnum peccatum magnis, diuturniſque

i alui] orig. n Numer. 25.

luit i cruciatibus: ſi quis autem punitus ſit, ut ille in lege n, qui Iſraeliticis maledixerat, & qui in ſabbatho ligna collegerat, talem poſtea non puniri: quia culpa levis præſenti ſupplicio compenſata ſit.

l Supr. c. pluit. Sent. ibid.

Grat. *Illud autem Gregorii:* Pluit l Dominus ſuper unam civitatem, &c. *non ad criminis veniam, ſed ad ejus referendum eſt deteſtationem; ut idea pars civitatis dicatur eſſe compluta, quia crimen, quod diligebat, deteſtari incipit, non quod ejus veniam conſequatur. Criminis autem deteſtatio pluvia vocatur, quia ex fonte divinæ gratiæ cordi noſtro inſtillatur, ut vel ſic quiſque ad veram pœnitentiam perveniat: aut eo amplius a Deo puniatur, quo diuturniore delectatione peccati majora ſibi ſupplicia accumulaſſet. Si vero ad indulgentiam criminis pluvia refertur, Evangelicæ ſententiæ contraire videbitur, quæ omnia propter fraternum odium, etiam quæ dimiſſa ſunt, replicantur ad pœnam: multo magis, quæ non ſunt dimiſſa, ad vindictam reformari probantur.* §. 1. *Item ſi ſecundum Auguſtinum m, arbiter ſuæ voluntatis non poteſt inchoare novam vitam, niſi pœniteat eum veteris vitæ, quomodo ad novitatem indulgentiæ perveniet, qui odii vetuſtatem non depoſuit? Ad deteſtationem ergo criminis, ut dictum eſt, non ad ejus indulgentiam pluvia illa pertinere probatur.* §. 2. *Item illud* n *Ambroſii,* Et ſi fides deſit, pœna ſatisfacit, *non de ea fide intelligitur, de qua dicitur,* Fides o ſine operibus mortua eſt: *ſed de ea, de qua Apoſtolus ait:* Omne, p quod non eſt ex fide, *id eſt, omne quod ſit contra conſcientiam, peccatum eſt. Deeſt ergo fides, cum non ſubeſt conſcientia peccati. Sed quia delicta omnia nullus q intelligit, eſt aliquando peccatum in homine, cujus non habet conſcientiam. Unde Apoſtolus r ait:* Nihil mihi conſcius ſum, ſed non in hoc juſtificatus ſum. *Cujus ergo peccati deeſt conſcientia, illius pœna, ſi patienter feratur, ſatisfacit, & relevat gravamen. Quod autem in fine dicitur* s, Si ſatisfactio illa fuit, veniam impetravit. ſi autem veniam non impetravit, ſatisfactio non fuit. *Si autem ſatisfactio non fuit, adhuc ſibi pœna imponenda eſt, non procedit argumentatio: ſatisfactio namque eſt, dum ejus cauſa peccati exciditur, & ejus ſuggeſtionibus aditus non indulgetur, ſed ejus fructus non percipitur, impedimentum peccati, quod non deſeritur. percipietur autem, cum ejus pœnitentia fuerit ſubſecuta. ſicut ad baptiſmum ficte accedens regenerationis ſacramentum accepit, non tamen in Chriſto renaſcitur: renaſcetur autem virtute ſacramenti, quod percipit, cum fictio illa de corde ejus receſſerit vera pœnitentia.*

m Supr. diſt. 1. c. tres ſunt.

n Supr. ead. prima conſolatio. o Jacob. 2. p Roman. 14.

q Pſalm. 18. r 1. Corint. 4.

s Supra, prima conſolatio.

C. XLV.

Sane etiam Auguſtinus ſcribit in libro de pœnitentia. t
(*forte c. an. 428. in Africa.*)

t In lib. de vera, & falſa pœnitentia. c. 14. u Sent. 4. d. 15. Infra diſt. 5. c. conſideret.

PIum u eſt credere, & noſtra fides expoſtulat, ut cum gratia Chriſti deſtruxerit mala priora in homine, etiam remuneret bona. & cum deſtruxerit, quod ſuum non invenit, amet, & diligat bonum, quod etiam in peccante plantavit.

¶ Corr. Rom. *Paulo aliter legitur in originali: ſed Magiſter habet fere ut Gratianus.*

C. XLVI.

Ex hoc ſenſu illud etiam Hieronymi dictum videtur ad cap. 1 Aggæi.
(*c. an. 387 in Palæſtina.*)

x Sentent. ibid. y multa opera] orig.

SI x quando viderit inter multa y mala opera peccatorum facere quempiam nonnulla, quæ juſta ſunt, non eſt tam injuſtus Deus, ut propter mala multa, paucorum obliviſcatur bonorum.

in pars. Gratian. *Quanquam memoria bonorum ad præſentem remunerationem poſſit referri: ſicut Gregorius in homilia de Divite, & Lazaro ſcribit.* z (*c. an. 593. Romæ.*)

z In homil. 40. habetur ſententia.

C. XLVII.

CAvendum nobis eſt, ut ſi forte aliquid boni agimus, in *præſenti* ſeculo remunerationem accipiamus: ne forte dicatur nobis, *Receperunt* a *mercedem ſuam.* Niſi enim dives iſte aliquid boni egiſſet, unde in præſenti ſeculo remunerationem accepiſſet, nequaquam Abraham ei diceret, *Recepiſti* b *bona in vita tua.*

a Matth. 6.

b Luc. 16.

C. XLVIII.

Item Joannes Chryſoſtomus homilia 69. ad populum Antiochenum.
(*an. 382. Antiochiæ.*)

QUid ergo turbamur? nemo videns malignos proſperitatem habere, turbetur. Non eſt hic retributio malignitatis, neque virtutis: ac ſi aliquando contingat, ut aliqua ſit retributio vel malitiæ, vel virtutis, non tamen ſecundum quod dignum eſt, ſed ſimpliciter, veluti quidam guſtus judicii: ut qui reſurrectionem non credunt, talibus doceantur. Quando itaque videmus malignum diteſcere, non ſubruamur, & quando videmus bonum male pati, non turbemur. Illic corona. illic ſupplicia. Eſt & alia ratio. quia non poteſt malus in omnibus malus eſſe, ſed habet aliqua bona; neque bonus in omnibus eſſe bonus, ſed habet aliqua peccata. Cum ergo proſperitatem malus habet, malo capitis ſui eſt. Cum enim pro illis paucis bonis retributionem hic accipit, illic jam plenius punietur.

Gratian. *Poteſt* c *etiam referri memoria bonorum ad mitiorem pœnam habendam, ut bona, quæ inter multa mala ſunt, non proficiant ad præſentis vitæ, vel futuræ præmium obtinendum, ſed ad tolerabilius extremi judicii ſupplicium ſubeundum: ſicut de fide, & cæteris, quæ ſine charitate habentur, ſcribit.*

c Sent. ibid.

C. XLIX.

Auguſtinus in libro de patientia, cap. 26.
(*c. an. 415. in Africa.*)

SI quis autem non habens charitatem, quæ pertinet ad unitatem d ſpiritus, & vinculum pacis, quo Catholica

d Epheſ. 4.

Eccleſiæ congregata connectitur, in aliquo ſchiſmate conſtitutus, ne Chriſtum neget, patitur tribulationes, anguſtias, famem, ſitim z, nuditatem, perſecutionem, pericula, carceres, vincula, tormenta, gladium, vel flammas, vel beſtias, vel ipſam crucem timore gehennæ f, & ignis æterni, nullo modo iſta culpanda ſunt: imo vero & hæc laudanda patientia eſt: (Non enim dicere poterimus, melius ei fuiſſet, ut Chriſtum negando nihil eorum pateretur, quæ paſſus eſt confitendo:) ſed exiſtimandum, fortaſſe tolerabilius ei futurum judicium, quam ſi Chriſtum negando cuncta illa vitaret. Unde & illud, quod ait g Apoſtolus: *Si tradidero corpus meum, ut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodeſt*, nihil prodeſſe intelligitur, ad regnum cœlorum obtinendum, non ad extremi judicii tolerabilius ſupplicium ſubeundum. *Et ſupra, cap. 13. §. 1.* Hæc propter charitatem dicta ſunt: ſine qua in nobis non poteſt eſſe vera pœnitentia h: quia in bonis charitas Dei eſt, quæ tolerat omnia.

e *Aliàs ab orig.*
f *al. gehennarum,*] *orig.*
g 1. *Cor.* 13.
h *patientia.*] *vera lectio.*

12 pars. Gratian. *Pœnitentia ergo, ut ex præmiſſis apparet, multis in peccata perſeverantibus utilis eſt, non tamen ulterius denegandæ eſt: quia ſemper fructum ſuum, non alterius vitæ pœnitentiam agerit. Sic itaque pœnitentiæ definitio, & cæteræ auctoritates ſibi conſonantes negant eum agere pœnitentiam, qui perſeverat in crimine, utilem videlicet ſibi, & fructiferam.* §. 1. *Illud autem Ambroſii* i: Pœnitentia ſemel aſſumpta, nec vere celebrata, & fructum prioris aufert, & uſum ſequentis amittit, *de ſolenni intelligitur*: *quæ cum non vere celebrata fuerit, & fructum prioris, id eſt, ſui ipſius ſententiam præcedentis, amittit (quia veniam, quam impetrare potuit, contempſit) & uſum ſequentis aufert, ſecundum conſuetudinem quarumdam Eccleſiarum, apud quas pœnitentia ſolemnitas non iteratur. De hac eadem pœnitentia illud etiam intelligitur* u, Non eſt ſecundus locus pœnitentiæ.

i *Sent.* 4. *diſt.* 14. *ſupr. ead. in ſalo-cibus.*
u *Supr. diſt.* 50. *ſi quis preſb.* *Hugo de S. Vict.* *l.* 2. *de Sacr. p.* 14. *c.* 4.

AN PECCATA DIMISSA REDEANT.

DISTINCTIO IV.

a *Hugo l.* 2. *de Sacram. p.* 15. *c.* ſin. *Sent.* 4. *d.* 22.
b *Pſal.* 108.
c *Matth.* 18.

1 pars. QUia a *vero multorum auctoritatibus ſupra monſtratum eſt, pœnitentiam veri celebrari, & peccata vere dimitti, et, quæ aliquando in crimen recaſurus eſt, quæritur, an peccata dimiſſa redeant? Hujus quæſtionis diverſorum varia eſt ſententia, aliis aſſerentibus, aliis contra negantibus peccata ſemel dimiſſa ulterius replicari ad pœnam.* §. 1. *Quod autem peccata ſemel dimiſſa redeant, auctoritatibus probatur: quarum prima eſt illa Prophetæ* b: In memoriam redeat iniquitas patrum ejus: *ſecunda illa Evangelii* c: Serve nequam, omne debitum dimiſi tibi.

C. I.

d *Et Proſper. ib.*

Deinde in libro Pſalmorum Auguſtinus d *ait ad Pſalm.* 108. (*c. an.* 415. *in Africa.*)

SI Judas teneret illud, ad quod vocatus eſt, nullo modo ad eum vel ſua præterita, vel parentum iniquitas pertineret. Sed quia non tenuit adoptionem in familia Dei, ſed iniquitatem vetuſti generis potius elegit, redit iniquitas patrum ejus in conſpectu Domini, ut in eo etiam ipſa e puniatur, & peccatum matris ejus non deleretur. *Item Rabanus.* §. 1. *Tradidit* f *eum tortoribus*, &c. Conſiderandum eſt, quod dicit, *univerſum debitum*: quia non ſolum peccata, quæ poſt baptiſmum homo egit, reputabuntur ei ad pœnam, verum etiam peccata originalia, quæ in baptiſmo ei dimiſſa ſunt.

e *ipſa*] *orig.*
f *Sent.* 4. *diſt.* 22.

C. II.

Item Gregorius lib. 4. *dialog. c.* 60. (*an.* 593. *Romæ.*)

g *Sent. ibid.*

COnſtat g ex dictis Evangelii, quod ſi hoc, quod in nos delinquitur, ex corde non dimittimus, & illud rurſus exigitur, quod nobis jam per pœnitentiam dimiſſum fuiſſe gaudebamus.

C. III.

Item Auguſtinus in homilia 15. *de verbis Domini.* (*forte c. an.* 415. *in Africa.*)

h *Dicit illi Deus*:] *orig.*
i *Luc.* 6.

DIcit h Dominus: *Dimitte* i & *dimittetur tibi*: ſi ego prior dimiſi, dimitte vel poſtea. Nam ſi non dimiſeris, revocabo te, & quicquid tibi dimiſeram, replicabo tibi.

C. IV.

Idem ibidem a. (*forte c. an.* 415. *ibid.*)

a *Sententia, non verba.*
l *Sentent. ibid.*

QUi l divini beneficii oblitus ſuas vult vindicare injurias, non ſolum de futuris peccatis veniam non merebitur: ſed etiam præterita, quæ jam ſibi dimiſſa credebat, ad vindictam ei replicabuntur.

C. V.

Item Beda ſuper Lucam, lib. 4. *c.* 48. (*c. an.* 720. *in Anglia.*)

REvertar m in domum meam, unde exivi.] Timendus eſt iſte verſiculus, non exponendus: ne culpa, quam in nobis extinctam credebamus, per incuriam nos vacantes opprimat.

m *Sent. ibid.*

C. VI.

Idem ibidem. (*c. an.* 720. *ibid.*)

QUæcunque n enim o poſt baptiſma, ſive pravitas hæretica, ſeu mundana cupiditas arripuerit, mox omnium proſternet in ima omnium.

n *al. Quemcunque.*
o *Sentent. ib.*

C. VII.

Item Auguſtinus in libro quæſtionum Deuteronomii quæſt. 42. (*fortaſſe an.* 410. *in Africa.*)

PEccatum, quod ex Adam contrahitur p, temporaliter redditur: quia omnes propter hoc moriuntur, non autem in æternum eis, qui fuerint per gratiam ſpiritualiter regenerati, in eaque permanſerint uſque in finem.

p *al. trahitur.*

2 pars. Gratian. *Eorum vero, qui hanc ſententiam ſequuntur, alii dicunt* q, *quod peccata redeuntia dimittuntur ſecundum juſtitiam, ſed non ſecundum præſcientiam: ſicut nomina diſcipulorum, qui retro abierunt, erant ſcripta in libro vitæ propter juſtitiam, cui deſerviebant, non ſecundum præſcientiam, quæ in numero ſalvandorum eos non habebat. Sic a latere* r *Dei decidunt mille caſuri,* & *decem millia a dextris ejus, quos tamen divina præſcientia nunquam ſuis adnumeraverat. Hinc etiam Dominus ait Moyſi* s: Si quis peccaverit ante me, delebo eum de libro vitæ t; *ut ſecundum juſtitiam Judæus ille peccando diceretur deleri, qui ſecundum præſcientiam nunquam fuerat adſcriptus.* §. 1. *Hinc Auguſtinus in epiſtola ad Corinthios* u *ait*: Sed non in pluribus eorum beneplacitum eſt Deo, *etſi in aliquibus. Communia omnibus ſunt omnia ſacramenta, ſed non communis gratia; ita & nunc baptiſmus eſt communis, ſed non virtus baptiſmi.*

q *B. Ambroſius lib.* 4. *Comm. in ep. ad Romanos, in illa verba, Jacob dilexi. &c glossa ordin. ib. dem, ut oſtenditur diverſis.*
r *Pſal.* 90.
s *Exod.* 32.
t *meo.*] *orig.*
u 1. *Cor.* 10.

3 pars §. 2. *Verum hoc* x *de fictè accedentibus, vel de his, qui extra Eccleſiam baptizantur, intelligitur: qui ſacramentum quidem integritatem accipiunt, virtutem vero ejus minime aſſequuntur. Parvulis vero, vel adultis plena fide accedentibus venia* y *peccata remittuntur, etſi aliquando acceſſuri a bona in malam vitam ſint futuri.*

x *Sent.* 4. *diſt.* 4.
y *al. omnino.*

¶ Corr. Rom. u In epiſtola ad Corinthios) *Hæc ſunt apud Bedam in comm. c.* 10. *epiſt.* 1. *ad Corinth. ex B. Auguſtino in Pſal.* 77. *& reperiuntur apud illos expoſitores.*

C. VIII.

Inde Auguſtinus in lib. de corrept. & gratia c. 8. & 9. (*c. an.* 427. *ibid.*)

SI ea bono z in malum deficiente bona voluntate moriuntur, reſpondeant, ſi poſſunt, cur illos Deus, cum fideliter, & pie viverent, non tunc de vita hujus periculis rapuit, a ne malitia mutaret intellectum eorum, aut ne fictio deciperet animas eorum. Utrum hoc in poteſtate non habuit? an eorum mala futura neſcivit? Nempe nihil horum, niſi perverſiſſime, atque inſaniſſime dicitur. Cur ergo non fecit? Reſpondeant, qui nos irrident, quando in talibus rebus exclamamus: *Quam inſcrutabilia* b *ſunt judicia ejus, & inveſtigabiles viæ ejus.* Neque enim hoc non donat Deus, quibus voluerit; aut vero Scriptura illa mentitur, quæ de morte velut immatura hominis juſti ait c: *Raptus eſt, ne malitia mutaret intellectum ejus, aut ne fictio deciperet animam ejus.* Cur igitur hoc tam magnum beneficium aliis dat, aliis non dat Deus, apud quem non eſt iniquitas, neque acceptio perſonarum, & in cujus poteſtate eſt, quamdiu quiſque in hac vita maneat, quæ tentatio d dicta eſt ſuper terram? Sicut ergo coguntur fateri, donum eſſe Dei, ut finiat homo vitam iſtam, antequam ex bono mutetur in malum: cur autem aliis donetur, aliis non donetur, ignorant: ita donum Dei eſſe in bono perſeverantiam ſecundum Scripturas (de quibus teſtimonia multa jam poſui) fateantur nobiſcum, & cur aliis detur, aliis non detur, ſine murmure adverſus Deum dignentur ignorare nobiſcum. §. 1. Nec e nos movent, quod filiis ſuis quibuſdam Deus non dat iſtam perſeverantiam. Abſit enim, ut ita eſſet, ſi de illis prædeſtinatis eſſent, & ſecundum propoſitum vocatis, qui vere ſunt filii promiſſionis. Nam iſti, cum pie vivunt, dicuntur filii Dei: ſed quoniam victuri ſunt impie, & in eadem impietate morituri, non eos dicit filios Dei præſcientia Dei. Sunt enim filii Dei, qui nondum ſunt nobis, & ſunt jam Deo: de quibus ait Evangeliſta Joannes f: *quia JESUS erat moriturus pro gente, & non tantum pro gente, ſed etiam, ut filios Dei diſperſos congregaret in unum*: quod utique credendo futuri erant per Evangelii prædicationem. & tamen antequam eſſet factum, jam filii Dei erant in memoriali patris ſui inconcuſſa ſtabilitate conſcripti. Et ſunt rurſus quidam, qui filii Dei propter ſuſceptam vel temporaliter gratiam dicuntur a nobis, nec ſunt tamen Deo, de quibus ait idem Joannes g: *Ex nobis exierunt, ſed non erant ex nobis: quod ſi fuiſſent ex nobis, permanſiſſent*

z *De iis enim differimus, qui perſeverantiam bonitatis non habent, ſed ex bono &c.*) *orig.*
a *Sap.* 4.
b *Rom.* 11.
c *Sap.* 4.
d *Job.* 7.
e *Ib. c.* 9. *inſ. ead.* 1. *bona ſuccrat tem.*
f *Joan.* 11.
g 1. *Joan.* 2.

ſiſſent utique nobiſcum: non ait, ex nobis exierunt, ſed quia non manſerunt nobiſcum, jam non ſunt ex nobis: verum ait: *ex nobis exierunt, ſed non erant ex nobis*. Hoc eſt, & quando videbantur ex h nobis, non erant ex nobis. Et tanquam ei diceretur, unde id oſtendis? *Quod ſi fuiſſent*, inquit, *ex nobis, permanſiſſent utique nobiſcum*. Filiorum Dei vox eſt: Joannes loquitur in filiis Dei præcipuo loco conſtitutus. Cum ergo filii Dei dicunt de his, qui perſeverantiam non habuerunt, *ex nobis exierunt, ſed non erant ex nobis*: & addunt, *quod ſi fuiſſent ex nobis, permanſiſſent utique nobiſcum*: quid aliud dicunt, niſi, non erant filii, etiam quando erant in profeſſione, & nomine filiorum? non quia juſtitiam ſimulaverunt, ſed quia in ea non permanſerunt. Neque enim ait, nam ſi fuiſſent ex nobis, veram, non fictam juſtitiam tenuiſſent utique nobiſcum: ſed i *ſi fuiſſent*, inquit, *ex nobis, permanſiſſent utique nobiſcum*. In i bono illos volebat proculdubio permanere. erant itaque in bono, ſed quia in eo non permanſerunt, id eſt, non uſque in finem perſeveraverunt, non erant, inquit, ex nobis, & quando erant nobiſcum: hoc eſt, non erant ex numero filiorum, & quando erant in fide filiorum: quoniam, qui vere filii ſunt, præſciti, & prædeſtinati, ſunt conformes imaginis filii ejus, & ſecundum propoſitum vocati ſunt, ut electi eſſent. Non enim perit filius promiſſionis, ſed filius perditionis. Fuerunt ergo iſti ex multitudine vocatorum; ex electorum autem paucitate non fuerunt. Non igitur filiis ſuis prædeſtinatis Deus perſeverantiam non dedit. Haberent enim eam, ſi in eo filiorum numero eſſent: & quid haberent, quod non accepiſſent, ſecundum Apoſtolicam k, veramque ſententiam? Ac per hoc tales filii, filii Chriſto dati eſſent, quemadmodum ad patrem dicit ipſe l: *ut omne, quod dediſti mihi, non pereat, ſed habeat vitam æternam*. Hi ergo Chriſto intelliguntur dati, qui ordinati ſunt in vitam æternam. Ipſi ſunt illi prædeſtinati, & ſecundum propoſitum vocati, quorum nullus perit: ac per hoc nullus eorum m ex bono in malum mutatus finit hanc vitam. quoniam ſic eſt ordinatus, & ideo Chriſto datus, ut non pereat, ſed habeat vitam æternam. Et rurſus, quos dicimus inimicos ejus, vel parvulos filios inimicorum ejus, quoſcunque eorum ſic regeneraturus eſt, ut in ea fide, quæ per dilectionem operatur, hanc vitam finiant. jam & antequam hoc fiat, in illa prædeſtinatione ſunt filii ejus, & dati ſunt Chriſto filio ejus, ut non pereant, ſed habeant vitam æternam. §. 2. Denique ipſe Salvator n: *Si manſeritis*, inquit, *in verbo meo, vere diſcipuli mei eritis*. Nunquid in his computandus eſt Judas, qui non manſit in verbo ejus? Nunquid in his computandi ſunt illi, de quibus Evangelium ſic loquitur? ubi Dominus, cum commendaſſet manducandam carnem ſuam, & bibendum ſanguinem ſuum, ait Evangeliſta: o *Hæc dixit in ſynagoga docens in Capharnaum. Multi ergo audientes ex diſcipulis ejus dixerunt: Durus eſt hic ſermo, quis poteſt eum audire? Sciens autem JESUS apud ſemetipſum, quia murmurabant de hoc diſcipuli ejus, dixit eis: Hoc vos ſcandalizat? Si ergo videritis filium hominis aſcendentem, ubi erat prius? Spiritus eſt, qui vivificat: caro autem non prodeſt quicquam. Verba, quæ ego locutus ſum vobis, ſpiritus, & vita ſunt. Sed ſunt quidam ex vobis, qui non credunt. Sciebat enim ab initio Jeſus, qui eſſent credentes, & quis traditurus eſſet eum, & dicebat. Propterea dixi vobis, quia nemo venit ad me, niſi fuerit ei datum a patre meo. Ex hoc multi diſcipulorum ejus abierunt retro, & jam non cum illo ambulabant*. Nunquid non & iſti diſcipuli appellati ſunt, loquente Evangelio? & tamen non erant vere diſcipuli, quia non manſerunt in verbo ejus, ſecundum id, quod ait p: *Si manſeritis in verbo meo, vere diſcipuli mei eritis*. Quia ergo non habuerunt perſeverantiam, ſicut non vere diſcipuli Chriſti: ita nec vere filii Dei fuerunt, etiam quando eſſe videbantur, & ita vocabantur. Appellamus ergo nos & electos Chriſti diſcipulos, & Dei filios: quia ſic appellandi ſunt, quos regeneratos pie vivere cernimus. Sed tunc vere ſunt, quod appellantur, ſi manſerint in eo, propter quod ſic appellantur. Si autem perſeverantiam non habent, id eſt, in eo, quod cœperunt eſſe, non manent, non vere appellantur, quod appellantur, & non ſunt. Apud eum enim hoc non ſunt, cui notum eſt, quod futuri ſunt, id eſt, ex bonis mali.

h *al. etiam.*

i *Sup. de pœnit. diſt. 2. Ab illo autem verſ. in bono.*

k *1. Cor. 4.*

l *Joan. 6.*

m *Sup. diſt. 2. de pœnit. c. nullus eorum.*

n *Joan. 8.*

o *Joan. 6.*

p *Joan. 8.*

4 para. Gratian. *Finis hujus auctoritatis eorum ſententiæ concordat, qui peccata dicunt remitti ſecundum juſtitiam, & non ſecundum præſcientiam. Alii vero, quamvis fateantur peccata redire, tamen ſeu per baptiſma, ſeu per pœnitentiam aſſerunt omnino peccata remitti, & plena fide accedentem ad lavacrum renaſci non aqua tantum, ſed etiam Spiritu Sancto: & ſi poſtea peccaturus ſit, demum pœnitentem, etſi aliquando recaſurus ſit, tamen tempore ſuæ pœnitentiæ ita perfecte expiatum aſſerunt, ut ſi tunc moreretur, ſalutem inveniret æternam. Quorum ſententiæ ejuſdem auctoritatis principium conſentit. Cum enim quæſtionem proponat, quare præſcitos ad mortem, cum fideliter ac pie viverent, non tunc de vita hujus periculis Deus rapuit, ne malitia mutaret intellectum eorum, aut ne fictio deciperet animas eorum, cum de immatura morte prædeſtinatis Scriptura dicat* q: *Raptus eſt, ne malitia mutaret intellectum ejus, aut ne fictio deciperet animam ejus: evidenter oſtendit illos talee fuiſſe, qui ſi fatali neceſſitate hujus vitæ ſubducti eſſent periculis, profecto vitam conſecuti eſſent æternam. Ut ergo finis principio conveniat, & ut ſibi ipſi contraire videatur, diſtinguendum eſt, quid ſit ſcribi in libro vitæ, & de eo deleri ſecundum juſtitiam, quid ſecundum præſcientiam. Secundum præſcientiam ſcribi, eſt ad vitam præordinari; quod ab æterno factum eſt.*

q *Sap. 4.*

C. IX.

Unde Apoſtolus in Epiſtola ad Epheſios, cap. 1.
(an. Chr. 59. Romæ in Aſiam.)

BEnedictus Deus, & pater Domini noſtri Jeſu Chriſti, qui benedixit nos in omni benedictione ſpirituali in cœleſtibus in Chriſto Jeſu: ſicut elegit nos in ipſo ante conſtitutionem mundi, ut eſſemus ſancti & immaculati in conſpectu ejus in charitate: qui prædeſtinavit nos in adoptionem filiorum per Jeſum Chriſtum, in ipſum.

Gratian. *Similiter ſecundum præſcientiam deleri, eſt ad mortem, non ad vitam præſciri: quod & ipſum ab æterno factum eſt. Unde Dominus in Evangelio*: Qui credit in me, habet vitam æternam: qui autem non credit, jam judicatus eſt.

C. X.

Hinc etiam Auguſtinus ait.
(c. an. 412. in Africa.)

NOvit r Dominus, qui ſunt ejus.) Ex his nemo ſeducitur. Nondum apparuit judicium, ſed jam factum eſt.

r *2. Timoth. 2.*

§ Corr. Rom. *Sententia eſt apud beatum Auguſtinum, tract. 12 in Joannem, & in 20. de civitate Dei, cap. 7. unde citat Beda in 2. Timoth. 2. Verba autem fere eadem ſunt in gloſſa ordinaria ad eumipſum Pauli locum.*

Gratian. *Porro ſecundum juſtitiam ſcribi, eſt, Deo aliquem ex operari, quorum merito ſit dignus æterna ſalute. Hunc duplicem modum ſcribendi in Evangelio Dominus aſſignavit, dicens diſcipulis* s: In domo patris mei manſiones multæ ſunt: ſi quo minus, dixiſſem vobis, quia vado parare vobis locum: & ſi abiero, & præparavero vobis locum, iterum venio, & accipiam vos ad meipſum, ut ubi ego ſum, & vos ſitis, *dicens*: In domo patris mei manſiones multæ ſunt: ſi quo minus, dixiſſem vobis, quia vado parare vobis locum. *oſtendit eos, quibus loquebatur, ſcriptos in libro vitæ, prædeſtinatione*. Subjiciens, ſi abiero, & præparavero vobis locum, &c. *oſtendit eos adhuc eſſe ſcribendos operatione.*

s *Joann. 14.*

C. XI.

Hinc etiam Auguſtinus in ejuſdem loci explanatione ait. t
(c. an. 412. ibid.)

t *Tr. 68. in Joan. c. 14. & ibi gloſſ. ordinaria.*

IN domo patris mei manſiones multæ ſunt.) Domus Dei, templum Dei, regnum Dei, regnum cœlorum, ſunt homines juſti: in quibus ſunt multæ differentiæ inter ſe, & hæ ſunt manſiones ipſius domus. Hæ autem jam paratæ ſunt in prædeſtinatione, ſicut ait Apoſtolus. *Qui elegit nos ante mundi conſtitutionem*, prædeſtinando, parando autem in u operatione. Unde *Quos prædeſtinavit, hos & vocavit*, & juſtificavit, & magnificavit. Et ſecundum hoc dicitur x: *Fecit Deus, quæ futura ſunt*, id eſt, quæ facturus eſt, & *infra*. §. 1. *Si quo minus*, confirmat eſſe y: quæ ſi non eſſent, dixiſſet, ibo, & parabo, id eſt, prædeſtinabo. Sed quæ jam ibi ſunt, non eſt opus aliqua parare. Quæ vero nondum ſunt in operatione, addit: *& ſi abiero, & paravero*. Abiens, ſed non relinquens, parat: quia ſubtrahit ſe, & latet: ut ſit fides, quæ non eſt de re viſa: & inde eſt meritum fidei. §. 2. Ex hac vivit z juſtus, & mundatur ei cor, dum peregrinatur, & in eo deſideratur, quod nondum habetur. Et hæc eſt præparatio manſionis: quia ſic parat nos ſibi, & ſe nobis, ut maneat in nobis, & nos in eo, quantum quiſque erit particeps ejus plus, vel minus pro diverſitate meritorum. Et hæc multitudo manſionum eſt a.

u *al. parando ſunt in.*

x *Eſa. 45. & 44.*

y *Gloſſ. ibid.*

z *Rom. 8.*

§ Corr. Rom. *Sententia quidem hujus capitis eſt in tract. 68. in Joannem: ſed ipſa verba ſunt in gloſſa ordinaria ad cap. 14. Joannis, & ex ea ſunt nonnulla emendata.*

a Manſionum eſt.) *Sequebatur*: Item, *quaſi hic citaretur alter locus beati Auguſtini, aut gloſſa. Abeſt autem a pleriſque manuſcriptis. Nam quæ ſequuntur, videntur eſſe Gratiani.*

Gratian. *Secundum juſtitiam deletur, qui gratia ſubtracta, ea operari permittitur, quibus æternam damnationem meretur. Hinc Propheta loquens ex perſona Chriſti ait* a: Deleantur de libro viventium, *hoc eſt, ſubtrahatur eis gratia, qua ſubtracta, ii in profundum vitiorum, deinde in æternam damnationem præcipitentur*: & cum juſtis non ſcribantur, *id eſt, non apponatur eis gratia, qua ſiant digni æterna ſalute. Sic itaque peccata ſecundum præſcientiam remittuntur, cum ab æterno gratia præparatur, qua vocatus juſtificetur, juſtificatus tandem æternaliter glorificetur. Secundum juſtitiam vero peccata remittuntur, cum vel baptiſma plena fide accipitur, vel pœnitentia toto corde celebratur: quæ remiſſio & ipſa ſecundum præſcientiam non inconvenienter fieri dicitur. §. 1. Ut enim ex præmiſſa auctoritate Apoſtoli* b *datur intelligi, duæ ſunt præordinationes: una, qua quiſque præordinatur hic ad juſtitiam & remiſſionem peccatorum percipiendam: altera, qua aliquis prædeſtinatur ad vitam æternam in futuro obtinendam. Harum effectus ſunt præſens juſtificatio, & futura glorificatio: quæ omnia in præmiſſa auctoritate convenienter diſtinguuntur. Prima enim prædeſtinatio, qua præordinantur ad præſentem juſtitiam, deſignatur, cum dicitur*: Sicut elegit nos in ipſo ante mundi conſtitutionem, &c.

a *Pſalm. 68.*

b *Epheſ. 1.*

eamque

cujus effectus infra supponitur, in qua gratificavit nos in dilecto filio suo, &c. Secunda praeordinatio ibi ostenditur: qui praedestinavit nos in adoptionem filiorum, &c. Ejus effectus praemittitur, dum dicitur, qui benedixit nos in omni benedictione, &c. §. 2. Hae duae praeordinationes, & earum effectus ita se habent, ut prima, & ejus effectus naturae praecedant, & lege consequendi inferantur. Si enim aliquis praeordinatus est ad vitam, consequenter infertur, ergo praedestinatus est ad justitiam: & si consequitur vitam aeternam, ergo consecutus est justitiam. sed non convertitur. Unde multi participes sunt primae praeordinationis, & ejus effectus, ad quae secunda, vel ejus effectus minime pertinere probantur. §. 3. Juxta hanc distinctionem intelligendum est auctoritas illa Joannis c: Exierunt
c 1. Joan. 2.
ex nobis: sed non erant ex nobis. Nam si fuissent ex nobis, mansissent utique nobiscum. Ex nobis, inquit, exierunt, id est, a nostra societate recesserunt, quia primae praeordinationis, & ejus effectus nobiscum participes erant. sed non erant ex nobis, id est, secundae praeordinationis, & ejus effectus societatem nobiscum non inierant. Quod ex eo videri potest: quia si fuissent ex nobis, id est, si illius praeordinationis nobiscum participes essent, mansissent utique nobiscum, id est, a societate effectus ejus praeordinationis, quam nobiscum inierant, non recessissent. Si enim ad secundam praeordinationem utrumque referetur, non convenienter illud inferretur, mansissent. imo cepissent utique nobiscum esse. Si vero ad primam, falsa esset propositio, si fuissent ex nobis, &c. Multi enim praesentis justitiae & sanctitatis participes sunt, qui tamen in ea non perseverant. Unde Dominus ait in Evangelio d: Non qui coeperit, sed qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit.
d Matth. 10.

C. XII.

Gratianus.

HAnc societatem si quis solo nomine, & professione, non autem re veritate e demonstrandis debet contrahi, ejusdem auctoritatis testimonio convincitur. De his enim, qui primae, non secundae praeordinationis sunt participes ait e: Nec nos f moveat, quod filiis suis quibusdam Deus non dat illam perseverantiam. Absit enim, ut ita esset, si de illis praedestinatis essent, & caetera, quae in eadem auctoritate supra continentur. Oves utique, de quibus in Evangelio Dominus ait g: Et alias oves habeo, quae non sunt ex hoc ovili, & filii, de quibus Joannes ait h: ut filios Dei, qui erant dispersi, congregaret in unum, ita praesciuntur transoves, & filii, ut qualitate praesentium, non specie tantum, sed etiam ante Dei oculos essent filii irae & perditionis aeternae. Unde Apostolus non ait i, videbamur esse, sed eramus, inquit, & nos natura filii irae. Nec ait k, apparebamus ab hominibus, sed fuistis aliquando tenebrae, nunc autem lux in Domino. De se quoque scribens ad Timotheum, non ait l: videbar, sed fui persecutor, & blasphemus, & contumeliosus. nunc autem sum misericordiam consecutus, Omnes quoque, qui in Christo renascuntur, & qui ejus sanguine e diabolo redemuntur, prius in Adam peccatores nascuntur, & diabolicae servituti obnoxii. Sicut ergo isti, quamvis sint futuri filii Dei, tamen prius sunt filii diaboli: sic hi, de quibus sermo habetur, quamvis recedendo a justitia sint futuri filii perditionis aeternae: cum tamen pie & fideliter vivunt, vere sunt filii Dei, & justi, & aeterna beatitudine digni. Unde auctoritas non ait m: cum viderentur pie, & fideliter vivere, sed cum pie, & fideliter viverent. Nec veraciter a bono in malum commutarentur, qui nunquam veraciter boni fuerunt. Dominus quoque non ait per Ezechielem n: si averterit se justus a justitia sua, quam videbatur habere, sed sua, scilicet, quam veraciter habet. §. 1. Quod autem in eadem auctoritate sequitur o: Non erant in numero filiorum, quando erant in professione filiorum, sic intelligendum est. Filii Dei duobus modis appellantur β. Dicuntur Filii Dei, participatione haereditatis aeternae, sicut Joannes ait in Evangelio p: Quotquot crediderunt in eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri. Et Apostolus in Epistola ad Romanos q: Expectatio creaturae revelationem filiorum Dei expectat, & infra. Ipsa creatura liberabitur a servitute corruptionis in libertatem gloriae filiorum Dei, & infra. Ipsi intra nos gemimus, adoptionem filiorum Dei expectantes. Hinc etiam Augustinus eadem verba Apostoli exponens, ait: Modo γ tantum creatura, cum nondum filiorum forma perfecta. Hoc ergo modo non sunt filii Dei, nisi participes aeternae beatitudinis. §. 2. In praesenti etiam dicuntur filii tribus modis, vel praedestinatione tantum [sicut hi, de quibus Joannes ait r: ut filios Dei, qui dispersi erant, &c.] vel praedestinatione, & spe aeternae beatitudinis [sicut illi, quibus Dominus ait s: Filioli adhuc modicum vobiscum sum.] vel merito fidei, & praesentis justitiae, non autem praedestinatione claritatis aeternae: [sicut hi, de quibus Dominus ait t: Si dereliquerint filii ejus legem meam, & in judiciis meis non ambulaverint, &c.] Hi ergo, de quibus in praesenti agitur, filii sunt merito fidei, & praesentis justitiae; non sunt autem filii adoptionis aeternae. Qui ergo peccata dimissa fatentur redire, secundum justitiam, & non secundum praescientiam ea dimitti, necesse est ut confiteantur: sicut salvandis peccata secundum justitiam ad aeternam damnationem imputantur, non secundum praescientiam. quia & illis a bono in malum deficientibus, singula replicabuntur ad supplicium: & his usque in finem in bono perseverantibus, nulla imputabuntur ad poenam [aeternam u.]

e al. Augustinus ait.
f Sup. ead. cap. si ex bono.
g Joan. 10.
h Joan. 1.
i Ephes. 2.
k Ephes. 5.
l 1. Timoth. 1.
m sup. ead. si ex bono.
n Ezech 18.
o Sup. si ex bono.
p Joan. 1.
q Rom. 8.
r Joan. 11.
s Joan. 13.
t Psalm. 88.
u abest a plerisque manuscr.

¶ C. R. In vetustis codicibus caput hoc est conjunctum superiori. Sunt enim Gratiani verba, quae more sua loca aliquot extat.

α Specie] Sic est emendatum ex codice pervetusto. Nam antea legebatur, spe, quae vox valde sententiam turbabat.

β Duobus modis appellantur.] In vulgatis sequebatur, uno modo appellantur in futuro, altero in praesenti, quae teplena est; quae absunt ab omnibus manuscriptis, & antiquioribus etiam editionibus.

γ Modo tantum creatura.] In lib. 83. quaestionum, q. 67. post alia habentur haec: Et ipsa itaque creatura, id est, & ipsa, quae nondum vocatur filiorum forma perfecta, sed tantum vocatur creatura, liberabitur, &c. quae referuntur a Beda in epist. ad Rom. cap. 8. Sed apud glossam ibidem habentur eadem verba, quae apud Gratianum.

5 pars. Gratian. Qui autem dicunt, quod peccata dimissa non redeant, auctoritate Gregorii, & Prosperi sententiam suam confirmare conantur.

C. XIII.

Ait enim Gregorius in Moralibus, lib. 15. cap. 62. (an. 590. Romae.)

QUid est, quod dicitur: Qui reddit iniquitatem Patrum filiis, ac nepotibus? Peccatum originale a Patribus trahimus, & nisi per gratiam baptismi salvamur, etiam parentum culpam portamus: quia unum adhuc cum illis sumus. Reddit iniquitatem patrum filiis α, dum pro culpa parentis ex originali peccato anima polluitur prolis. Et rursum non reddit iniquitatem filiis β, quia cum ab originali culpa per baptismum liberamur, non jam parentum culpas, sed quas ipsi committimus, habemus.
α In filiis.
β In filios.

¶ Corr. Rom. Verba ipsa hujus capitis sunt in glossa ordinaria ad cap. 34. Exod. ex Gregor. in loco indicato: ex qua glossa sunt hic nonnulla emendata.

C. XIV.

Item in responsionibus Prosperi ad secundam objectionem Gallorum. (an. 426. in Gallia.)

QUi recedit a Christo, & alienus a gratia finit hanc vitam, quid nisi in perditionem cadit? sed non in id, quod remissum est, recidit. nec in originali peccato damnabitur: qui tamen propter postrema crimina α ea morte afficietur, quae ei propter illa, quae dimissa sunt, debebatur.

¶ Corr. Rom. α Propter postrema crimina.] Addita sunt haec ex originali, quibus sententia valde illustratur.

Gratian. Harum hujus auctoritatis principio contraire videntur. Neque enim aliud est, dimissa peccata redire, vel originali peccato damnari, quam poenam peccati debitam post ejusdem remissionem recipere. Auctoritates vero sibi contrarias afferentes hujus sententiae ita determinant. peccata dimissa redire dicuntur, quia quisquis post acceptam remissionem peccatorum ad vomitum redierit, tanto gravius punietur, quanto magis benignitate Dei abusus, singulorum remissione accepta ingratus extitit.

6 pars. §. 1. Verum illa sententia favorabilior videtur: quae pluribus roboratur auctoritatibus, & evidentiori ratione firmatur. Ut enim Dominus ait per Ezechielem, cap. 18. (c. an. ante Chr. 584. in Judaea.)

C. XV.

SI averterit a se justus a justitia sua, & fecerit iniquitatem secundum omnes abominationes, quas operari solet impius, numquid vivet? omnes justitiae ejus, quas fecerat, non recordabuntur: in peccato suo morietur, & non erunt in memoria justitiae ejus, quas fecit.
a Sent. 4. d. 15.

C. XVI.

Item Gregorius in explanatione ejusdem loci. a (c. an. 600. Romae.)
a Homel 11. ad c. 3. Ezech.

HOc nobis b maxime considerandum est, quia cum mala committimus, sine causa ad memoriam bona nostra transacta revocamus, quoniam in perpetratione malorum nulla debet esse fiducia bonorum praeteritorum.
b Sent. 4. d. 15.

C. XVII.

Idem in homel. 4. ad c. 2. Ezech. (an. 600. ibid.)

DE pertuso quippe sacculo aliunde exit, quod aliunde immittitur c, quia indiscretae mentes mercedem, quae ex bono opere acquiritur, non aspiciunt, quomodo in malo opere perdatur.
c al. mittitur.

C. XVIII.

Item Petrus in epist. 2. c. 2. (an. Chr. 68. Romae.)

SI refugientes coinquinationes mundi in cognitione Domini nostri, & Salvatoris Jesu Christi, his rursus implicati superantur, facta sunt eis posteriora deteriora prioribus. Melius enim erat illis non cognoscere viam justitiae, quam post agnitionem retrorsum converti ab eo, quod illis traditum est, sancto mandato.

C. XIX.

C. XIX.

Paulus *quoque ſcribens ad Hebræos ait, cap. 6.*
(an. Chr. 60. *ibid.*)

INtermittentes inchoationis Chriſti ſermonem, ad perfectionem feramur, non rurſus jacientes fundamentum pœnitentiæ ab operibus mortuis.

Grat. *Dicens opera mortua, priora bona ſignificat Apoſtolus, quæ per ſequens peccatum erant mortua, quia hi peccando priora bona irrita fecerunt. Hæc, ſicut peccando ſiunt irrita, ita per pœnitentiam reviviſcunt, & ad meritum æternæ beatitudinis ſingula prodeſſe incipiunt, etiam illa, quæ peccatis intervenientibus admiſſa.* Unde *Auguſtinus* d: Pium eſt credere, &c. *& Hieronymus* e: Non eſt f injuſtus Deus, &c. *Apoſtolus etiam ſcribens ad Hebræos, cum fidem, & dilectionem, & bona opera eorum breviter commemoraſſet, horum omnium mercedem, quam amiſerant peccando, poſt pœnitentiam a Domino eis recipiendam oſtendit. Deus, qui per Prophetam dixit* g: Si averterit ſe juſtus a juſtitia ſua: *ipſe per eundem Prophetam promiſit* h *dicens*: Si impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis ſuis, quæ operatus eſt, & cuſtodierit univerſa præcepta mea, & fecerit judicium, & juſtitiam, vita vivet, & non morietur: omnium iniquitatum ejus, quas operatus eſt, non recordabor: in juſtitia ſua, quam operatus eſt, vivet. h *Filiis quoque Iſrael per Aſſyrios captivandis, veteris idololatriæ peccatum Dominus per Oſeam improperat: & peccatum quod Moyſe ſupplicante i patribus fuerat dimiſſum, hoc in filiis reviviſcere oſtendit, dicens.*

d *ſup. diſt. 2. de pœn. cap. prima.*
e *ſup. diſt. 3. ſi quando.*
f *ſup. diſt. 2. non eſt tam.*
g *Ezech. 18.*
h *al. promiſit.*
i *Exod. 32.*

C. XX.

Per eundem Oſea. (c. an. ante Chr. 730. *in Judæa.*)

VÆ eis k, quoniam receſſerunt a me: vaſtabuntur, quia prævaricati ſunt in me. Et ego redemi eos, & ipſi locuti ſunt contra me mendacia: & non clamaverunt ad me in corde ſuo: ſed ululabant in cubilibus ſuis: ſuper triticum, & vinum ruminabant: & receſſerunt a me. & ego erudivi eos, & confortavi brachia eorum, & in me cogitaverunt malitiam: reverſi ſunt, ut eſſent abſque jugo, facti ſunt quaſi arcus doloſus; cadent in gladio Principes eorum a furore linguæ ſuæ.

7 pars. Gratian. *Antiqua peccata parentum filiis improperat ſermo divinus: & propterea Principes eorum in gladio caſuros prædicit. Sed per eundem Prophetam a contra Dominus ſe facere oſtendit, dicens.*

k *Oſea 7.*

C. XXI.

Per eundem Prophetam. l (c. an. ante Chr. 730. *ibid.*)

NE forte dicant in cordibus ſuis, omnem malitiam eorum me recordatum: nunc circumdederunt eos adinventiones ſuæ: coram facie mea factæ ſunt.

l *Ibid.*

C. XXII.

Item Hieronymus *ad c. 7. Oſeæ.*
(an. 408. *in Palæſtina.*)

CUm ita puniantur, ne cogitent, quod pro veteribus peccatis Patrum puniam eos: quia nunc, id eſt, in præſenti, pro malitia ſua, quas invenerunt, circumdati ſunt pœna: & mala eorum, ſicut putant, non poſſunt me latere: ſed potius ipſæ adinventiones apertæ ſunt coram facie mea, qui omnia clare videt.

§ Corr. Rom. *Sententia hujus capituli eſt quidem in commentariis B. Hieronymi in c. 7. Oſeæ: ſed propria verba ſunt in gloſſa interlineari ibidem ad ea verba*, ne forte dicant in cordibus.

C. XXIII.

Idem *ibidem.* (an. 408. *ibid.*)

HÆretici non poſſunt vetera peccata contra Deum cauſari, cum antiquis operibus addant novam impietatem, & ſua ligentur peccatis: & cum Deum celare ſe putant, oculos ejus vitare non poſſunt: quia m vultus Domini ſuper facientes mala.

§ Corr. Rom. *Et hoc etiam capitulum eſt in gloſſa ordinaria in eundem locum ex B. Hieronymo.*

m *Pſal. 33.*

C. XXIV.

Item Gelaſius Papa, n (c. an. 494. *Romæ.*)

DIvina clementia dimiſſa peccata in ultionem ulterius redire non patitur.

Gratian. *Sed his auctoritatibus docentur filii ab originali peccato expiati, non ideo puniendi, quia Patres peccaverunt; ſed ideo peccata Patrum in eos redire, quia eorum culpam ſequuntur. Sic & bona, quæ peccata mortificantur, non proficiunt ad præmium, quia facta ſunt: ſed quia per pœnitentiam reviviſcunt. Tale eſt & illud Auguſtini in libro Pſalmorum* o; Si Judas teneret adoptionem, &c. *Sic & illud Gregorii in Moralib. intelligitur* p: Quid eſt, quod dicitur, reddam iniquitatem Patrum in filios, &c. *Illis namque parentum iniquitas redditur, qui propriis prioribus, quia in radice traxerunt amaritudinem peccati. Illis autem non redditur, in quibus merito ſuæ iniquitatis non reviviſcunt peccata parentis. Sicut ergo bona, quæ peccata mortificantur, per pœnitentiam reviviſcunt ad præmium: ſic & mala, quæ per pœnitentiam delentur, reviviſcunt ad ſupplicium. Unde Propheta ex perſona pœnitentis deplorat, dicens*: Putruerunt, & corruptæ ſunt cicatrices meæ a facie inſipientiæ meæ, *id eſt, plagæ per baptiſmum ſanatæ. Hinc etiam idem Propheta, quamvis fide, & ſacramento circumciſionis ab originali peccato ſe mundatum cognoſceret, tamen adulterio, & homicidio, quod commiſerat, illud reviviſſe intelligens, non ſine cauſa inter cætera ipſum confitetur, & dicit*: Ecce q enim in iniquitatibus conceptus ſum, &c.

n *Sup. eq. q. 4. ſi alias.*
o *Sup. ead. ſi Judas.*
p *Sup. ead. quid eſt.*
q *Pſal. 37.*

IN PŒNITENTIA QUÆ PECCATOREM CONSIDERARE OPORTET.

DISTINCTIO V.

IN pœnitentia autem, quæ peccatorem conſiderare oportet, Auguſtinus in libro de pœnitentia a docet, dicens. (forte c. an. 428. in *Africa.*)

a *De vera & falſa pœnitentia, c. 14. & 15. inter opera Auguſt.*

C. I.

COnſideret b qualitatem criminis in loco, in tempore, in perſeverantia, in varietate perſonæ, & quali hoc fecerit tentatione, & in ipſius vitii multiplici executione. Oportet enim pœnitere fornicantem ſecundum excellentiam ſui ſtatus, aut officii, & ſecundum modum meretricis, & in modo c operis ſui, & qualiter turpitudinem ſuam peregit, ſi in loco ſacro, aut cui debuit excellentiam fidei (ut ſunt domus dominorum, & aliorum multorum) ſi in tempore orationi conſtituto, aut in feſtivitatibus Sanctorum, & in tempore jejunii. Conſideret, quantum perſeveraverit, & defleat, quod perſeveranter peccaverit, & quanta victus fuerit in pugnatione. Sunt enim, qui non ſolum non vincuntur, ſed ultro ſe peccato offerunt: nec expectant tentationem, ſed præveniunt voluptatem, & pertractant ſecum, quam multiplici actione vitii delectabiliter peccent. Omnis iſta varietas confitenda eſt, & deflenda: ut cum cognoverit, quod peccatum eſt multum, cito inveniat Deum propitium. §. 1. In cognoſcendo augmentum peccati, inveniat ſe, cujus ætatis fuerit, cujus ſapientiæ, & ordinis, & ſtatum omnem alterius non peccantis. Immoretur in ſingulis iſtis, & ſentiat modum criminis, purgans lacrymis omnem qualitatem vitii. §. 2. Defleat virtutem, qua interim caruit. Dolendum eſt enim, & dolore purgandum, non ſolum quia peccavit, ſed etiam quod ſe virtute privavit. Nam, licet ſperet ſe conſecuturum veniam, dolere tamen poteſt, quia non promeruit, unde remuneratur confidat. §. 3. Anxietur, & doleat, quod modo effugiens de præteritis pœnam, miſer non inde expectet gloriam d, cujus omne tempus, quoniam breviſſimum eſt, debuit decertaſſe ad conſequendum præmium. §. 4. Defleat etiam, quoniam in uno offendens, factus eſt omnium per ingratitudinem reus. Ingratus enim exiſtit, qui plenus virtutibus Deum omnino non timuit. In hoc enim quiſque peccatum fit culpabilior, quo eſt Deo acceptior. Ideo enim Adam plus peccavit, quia omni bono abundavit. Etiam alio modo offendens in uno, reus eſt omnium: quia omnis virtus patitur detrimentum ab uno vitio. Nam ſi quis cadit in avaritiam, largitatem deſtruit, & etiam caſtitatem minuit. Amore enim pecuniæ vel violaret caſtitatem, vel ſaltem minus amaret. Si enim propter Deum tanta adhuc caſtitas ineſt, ut nolit eam perdere, tamen ſaltem minori gaudio, minori affectu tenetur eam, ubi videt inde procedere damnum pecuniæ, ſicque & in aliis: quæ etiam ſi non expellantur, tamen per conceptionem omnes vitii vel ſeris, vel penitus minuuntur, vel intentione deterioratur. Unde omnis virtus cujuſque criminis eſt deflenda, & de omnibus indulgentia eſt petenda. §. 5. Animadvertere etiam oportet, & animadvertendo deflere animam proximi, quam fornicator Deo eripuit, vel ereptam in malo confirmavit: etiam, quod exemplum exitit mali in operatione ſui criminis: cui magis profuiſſet, ſi alii fuiſſet cauſa converſionis. Gemat itaque alterum vitam in ſua corruptam, vel incorruptam non conſervatam, & commodum proximi, quod dediſſet exemplo bono. Doleat de triſtitia, quam peccando bonis intulit, & de lætitia, quam eis non adhibuit. Et non ſolum exigitet, quid & qualiter fecerit, ſed quam injuſte Deum, ut diximus, peccando offenderit. Timeat illam veritatis ſententiam e: *Non poteſtis duobus Dominis ſervire.* Timeat ergo, ne omnia bona, quæ fecit, dum in uno peccato perſeveraverit, ea contaminatione f mali perdiderit: ut qui ſervivit diabolo per crimen, Dei, quam abſtulit, amiſerit ſervitutem. Pium eſt tamen credere, ut vere per Dei gratiam, quæ in eo deſtruit mala priora, etiam remuneret bona: ut cum deſtruxerit, quod ſuum non invenit, amet, & diligat bonum, quod etiam in peccante plantavit. §. 6. In his g omnibus h dolens aut ſeculum derelinquat, aut ſaltem illa, quæ ſine admiſſione mali non ſunt adminiſtrata, ut mercatura, & militia, & alia, quæ utentibus ſunt nociva, ut adminiſtrationes ſecularium poteſtatum: niſi his utatur ex obedientiæ licentia. Ponat ſe omnino in poteſtate judicis, in judicio Sacerdotis, nihil ſibi

b *Sent. 4. d. 16.*
c *ſecundum modum, vera lectio.*
d *gratiam) orig.*
e *Matth. 6.*
f *al. communicatione) al. commotione.*
g *Cap. 15.*
h *al. in omnibus.*

ſibi reſervans fuit: ut omnia eo jubente paratus ſit facere pro reparanda animæ vita, quæcunque faceret pro vitanda corporis morte, & hoc cum deſiderio: quia vitam recuperat infinitam, id eſt Deum. Cum gaudio enim debet facere immortalis futurus, quæ faceret pro differenda morte moriturus. Semper deprecetur Deum, certus de venia, quam omnibus modis, & ſine tædio dubius rogaret pereſtatem terrenam. Abſtineat a multis licitis, qui per libertatem arbitrii commiſit illicita. Semper offerat Deo mentem, & cordis contritionem, & deinde quod poterit de poſſeſſione: tunc quod offert, ſecurus offerat i. *Reſpexit enim Dominus ad Abel, & ad munera ejus.* Sed prius reſpexit ad Abel, quam ad munera. Sanctam enim mentem, quam cognovit humilem, & puram, remuneravit ejus largitatis munere. At Cain vero non reſpexit, nec ad ejus munera. Mentem enim ejus, quam viderat, quoniam non cognovit k, ejus munera non recepit. In judicio enim cordis conſideranda eſt eleemoſyna tribuentis: nec jam conſiderandum eſt, quantum, ſed qua mente, qua affectione dat, quod poteſt. Vidua l enim duobus, quæ habuit, larga minutis, plus omnibus miſit. Qui ergo vult ſua peccata redimere temporalium oblatione, caveat, ut offerat mentem prius. §. 7. Caveat ſic, ne verecundia ductus dividat apud ſe confeſſionem, ut diverſa diverſis velit Sacerdotibus manifeſtare. Quidam enim uni celant, quæ alii manifeſtanda reſervant m: quod eſt, ſe laudare, & ad hypocriſim tendere, & ſemper venia carere, ad quam per fruſta putat totam pervenire. §. 8. Caveat præterea, quem vera delectat pœnitentia, non prius ad Domini corpus accedat, quam confortetur bona conſcientia. Sed in hac ſeparatione tremendum Dei judicium cogitet, ubi ß & majus, & terribilius impœnitentes ſeparabit in ignem. Gemat, quod nondum audet ſumere, quem multum deſiderat, cibum ſalutarem. Iſti ſunt digni fructus pœnitentiæ, animam captivam eloquentes, & in libertate ſervantes. §. 9. Cohibeat ſe præterea a ludis, & a ſpectaculis ſæculi, qui perfectam vult conſequi gratiam remiſſionis. Nam Dina n, ſi ſe cohibuiſſet, ſi intra ſuos remanſiſſet, ab extraneo raptore corrupta non fuiſſet. Tanto igitur magis ſibi caveat, & cohibeat ſe anima, quæ ſæpe, vel ſemel corrupta eſt, & rapta: timeat jam docta experimento, quod ignoravit virgo: eligat, quem imitetur, non ſequatur, quem animus ſuus damnat. Se enim judicat, qui fructus pœnitentiæ non habentem a ſe non elongat. Laudet enim, & amat, quos digne lætificare non ignorat: quærat fructus dignos, etſi non dignos pœnitentia. Sunt enim fructus digni, virtutum fructus, qui non ſufficiunt pœnitentibus. Pœnitentia enim graviores expoſtulat, ut ſic pacetur Eccleſia, ut pacata dolore, & gemitibus, mortuis impetret veniam.

§ Corr. Rom. a Et quanta aiunt] *In originali eſt,* Et quanta aiunt fuerit impugnationum. *Sed ob gloſſam non eſt mutatum. Multa autem alia, & magni ponderis emendata ſunt (ubi per eundem locum) & ex ipſo originali, & ex vetuſtis Gratiani codicibus.*

ß Ubi & majus] *In originali legitur*, Ubi exigua terribilis ſententia peccantes ſeparabit in ignem.

i Gen. 4.

k cognovit humilem, vera juſtitia.

l Matth. 12.

m conſervant] orig.

n Gen. 34.

C. II. *Pœnitentes negotiationis lucra abjiciant.*

Item Leo Papa *epiſt. 90. al. 92. ad Ruſticum Epiſcopum, c. 9.* (an. 443. Romæ in Galliam.)

o QUalitas e lucri negotiantem aut excuſat a, aut arguit: quia eſt & honeſtus quæſtus, & turpis. Verumtamen pœnitenti utilius eſt etiam 1 diſpendia pati, quam periculis negotiationis obſtringi: quia difficile eſt inter ementis, vendentiſque commercium non intervenire peccatum.

§ Corr. R. a Excuſat,] *Sic in orig. & Polycarpo, & Ivone, & Burchardo: nam in Gratiani exemplaribus erat,* accuſat.

¶ Pith. 1. Etiam,] Abeſt in 2. V. C.

o Polyc. lib. 4. t. 30. Burch. l. 2. c. 178. & lib. 19. cap. 93. Ivo p. 6. cap. 202. & p. 15. cap. 53. & p. 15. c. 107.

C. III. *Poſt Pœnitentiam ad militiam ſæcularem redire non licet.*

Idem *ibidem*, cap. 10. (an. 443. Romæ in Galliam.)

q CObntrarium p eſt omnino Eccleſiaſticis regulis, poſt pœnitentiæ actionem redire ad militiam ſæcularem: cum Apoſtolus dicat r: *Nemo militans Deo, implicat ſe negotiis ſæcularibus.* Unde non eſt liber a laqueis diaboli, qui ſe militiæ mundanæ voluerit implicare.

p Polyc. l. 6. t. 20. Burch. l. 19. c. 66. Ivo p. 15. c. 80.

C. IV. *Decennio puniendum, qui poſt pœnitentiam ad ſæcularem militiam redeunt.*

Item ex Nicæno Concilio, *cap. 12.* (*Ann.* 325. *in Bithynia.*)

SI qui vero per Dei gratiam vocati, primo quidem oſtenderunt fidem ſuam depoſito militiæ cingulo, poſt hæc autem ad proprium vomitum ſunt reverſi, ut & pecunias darent, & ambirent redire rurſum ad militiam, iſti decem annis ſint inter pœnitentes poſt primum triennium, quo fuerint inter Audientes. Ab omnibus vero præcipue illud obſervetur, ut animus eorum, & fructus pœnitentiæ attendatur. Quicunque enim cum omni timore, & lacrymis perſeverantibus, & operibus bonis converſionem ſuam 2 non verbis ſolis, ſed opere, & veritate demonſtrant, cum tempus ſtatutum etiam a his fuerit impletum, & orationibus jam cœperint communicare, licebit Epiſcopo humanius etiam circa eos aliquid cogitare. Qui vero indifferenter 3 habuerint ipſum, & ſufficere ſibi, quod intra 4 Eccleſiam intrare, arbitrentur, iſti omnimodo tempora ſtatuta complebunt.

§ Corr. Rom. *Caput hoc eſt poſterior pars capitis undecimi ex priſca verſione: quæ verſio eſt omiſſa in poſtrema quatuor tomorum Colonienſi Conciliorum editione, & ejus loco quatuor verſiones poſitæ, ex quibus facile corrigi poſſunt, quæ in hac interdum obſcure, & mutilate dicuntur. Quod vero ad ſententiam canonis pertinet, legenda ſunt, quæ a Zonara, ac Balſamone in ipſius explicatione, & a Ruffino lib. 10. hiſtoriæ Eccleſiaſticæ, cap. 6. & a Cardinali Varmienſi contra Brentium libro tertio afferuntur. Agitur enim de illis militibus, qui tempore Licinii a veritate ſingulos militiæ abire cogeret, qui fidem Chriſto datam ſervare volentes, illam abjecerant, quam fidem frangere maluerunt, at tamen poſtea cupiditate terrena victi, illam recuperare conati fuerant, quod argumentum erat, ipſos a fide defeciſſe. In codice vero ravennate hæc eſt inſcriptio hujus capitis:* De his, qui abrenuntiaverunt, & iterum ad ſæculum ſunt regreſſi.

¶ Pith. 2. Converſionem.] V. C. *converſationem*.
3. *Indifferenter.*] V.C. *indifferentem*.
4. *Intra.*] Abeſt a V. C.

C. V. *A communione ſuſpendantur, qui poſt pœnitentiam ad ſæcularia redeunt.*

Item ex Concilio Aurelianenſi I. *cap.* 13. (*Ann.* 511. *in Gallia.*)

DE his 5, qui ſuſcepta pœnitentia religionem ſuæ profeſſionis obliti, ad ſæcularia relabuntur, placuit eos & a communione ſuſpendi, & ab omnium Catholicorum convivio ſeparari. Quod ſi poſt interdictum cum eis quiſquam præſumpſerit manducare, & ipſe communione privetur.

¶ Pith. 5. *De his &c.*] Sic 3. V. C.

C. VI. *Quid ſit falſa pœnitentia.*

Item Gregorius VII. *in Synodo Romana, c. 6. celebrata* (*ann.* 1078. *Romæ.*)

FAlſas q pœnitentias dicimus, quæ non ſecundum auctoritatem ſanctorum Patrum pro qualitate criminum imponuntur. Ideoque quicunque miles, vel negotiator, vel alicui officio deditus, quod ſine peccato exerceri non poſſit, ſi culpis gravioribus irretitus ad pœnitentiam venerit, vel qui bona alterius injuſte detinet, vel qui odium in corde gerit, recognoſcat ſe veram pœnitentiam non poſſe peragere, per quam ad æternam vitam valeat pervenire, niſi negotium derelinquat, vel officium deſerat, & odium ex corde dimittat, bona, quæ injuſte abſtulit, reſtituat, arma a deponat, ulteriuſque non ferat, niſi conſilio religioſorum Epiſcoporum pro defendenda juſtitia. Ne r tamen deſperet, interim quicquid boni facere poterit, hortamur, ut faciat: ut omnipotens Deus cor illius illuſtret ad pœnitentiam.

§ Corr. Rom. a Arma] *Totum hoc membrum, quod pertinet ad arma, in originali, & Polycarpo eſt ante verba illa,* negotium derelinquat. *Sed ob gloſſam ordo non eſt reſtitutus.*

q Sent. 4. d. 16. Polyc. l. 6. tit. 20.

r al. nec.

C. VII. *Poſt converſionem ad negotium redire non licet, quod ſine peccata agi non poteſt.*

Item Gregorius *in homil.* 24. *Evangel.* (a. un. 593. *ibid.*)

NEgotium, quod ante converſionem ſine peccato extitit, hoc etiam poſt converſionem repetere culpa non fuit, & juſta. Sunt enim pleraque negotia, quæ ſine peccatis exhiberi aut vix, aut nullatenus poſſunt. Quæ ergo ad peccatum implicant, ad hæc neceſſe eſt, ut poſt converſionem animus non recurrat.

C. VIII. *De eodem.*

Item Innocentius Papa II. *in Concilio Romano, c.* 22. s (an. 1139. *ibid.*)

t FRatres s noſtros Epiſcopos, & Presbyteros admonemus, ne falſis pœnitentiis Laicorum animas decipi, & in infernum pertrahi patiantur. Falſam autem pœnitentiam eſſe conſtat, cum ſpretis pluribus de uno ſolo pœnitentia agitur, aut cum ſic agitur de uno, ut non diſcedatur ab alio. Unde ſcriptum u eſt: *Qui totam legem obſervaverit, offendat autem in uno, factus eſt omnium reus*, ſcilicet, quantum ad vitam æternam: ſicut enim ſi peccatis eſſet omnibus involutus, ita ſi in uno tantum maneat, æternæ vitæ januam non intrabit. Falſa etiam fit pœnitentia, cum pœnitens ab officio, vel curiali, vel negotiali non recedit, quod ſine peccato agi nulla ratione prævalet, aut ſi odium in corde geſtetur, aut ſi non offenſo cuilibet ſatisfiat, aut ſi non indulgeat offendenti offenſus, aut ſi arma quis contra juſtitiam gerat.

s Et in Concil. Urbani II. apud Melphiam, c. 15. Et in Conc. Gregor VII an. 1080.

t Sent. 4. diſt. 16.

u Jac. 2.

CUI

CUI DEBEAT FIERI CONFESSIO.

DISTINCTIO VI.

1 pars. Cui autem debeat fieri confeſſio, vel qualem illum oporteat eſſe, qui alicrum crimina judicat, ex a eodem lib. de pœnitentia, cap. 10. docetur, cum dicitur. (circa c. an. 428. in Africa.)

a In lib. de vera & falſa pœnitentia, inter opera B. Aug.

Cap. I.

Qui b vult confiteri peccata, ut inveniat gratiam, quærat Sacerdotem ſcientem ligare, & ſolvere: ne, cum negligens circa ſe exſtiterit, negligatur ab illo, qui eum miſericorditer monet, & petit, ne ambo in foveam cadant, quam ſtultus evitare noluit. Tanta itaque vis confeſſionis eſt, ut ſi deeſt Sacerdos, confiteatur proximo. Sæpe enim contingit, quod pœnitens non poteſt confiteri coram Sacerdote, quem deſideranti nec locus, nec tempus offert: & ſi ille, cui confitebitur, poteſtatem ſolvendi non habet, fit tamen dignus venia ex deſiderio Sacerdotis, qui ſocio confitetur turpitudinem criminis. Mundati c enim ſunt leproſi, dum irent oſtendere ora Sacerdotibus, antequam ad eos pervenirent. Unde patet Deum ad cor reſpicere, dum ex neceſſitate prohibetur ad Sacerdotes pervenire. Sæpe quidem eos quærunt ſani & læti: ſed dum quærunt, antequam perveniant ad eos, moriuntur. Sed Dei miſericordia eſt ubique, qui & juſtis d novit parcere, etſi non tam cito, ſicut ſi ſolverentur a Sacerdote. Qui igitur omnino confitetur, Sacerdoti meliori, quam poteſt, confiteatur: & ſi peccatum occultum eſt, ſufficiat referre in notitiam Sacerdotis, ut grata ſit oblatio muneris. & infra cap. eo. §. 1. Laboret itaque pœnitens in Eccleſia eſſe, & ad Eccleſiæ unitatem tendere: niſi enim unitas Eccleſiæ ſuccurrat, niſi quod deeſt peccatori, ſua operatione e compleat, de manibus inimici non eripietur anima mortui. Credendum eſt enim (& pietas fidei expoſtulat credere) quod omnes eleemoſynæ totius Eccleſiæ, & orationes, & opera juſtitiæ, & miſericordiæ ſuccurrant recognoſcenti mortem ſuam ad converſionem ſuam. Ideoque nemo digne pœnitere poteſt, quem non ſuſtineat unitas Eccleſiæ: ideoque non petat Sacerdotes per aliquam culpam ab unitate Eccleſiæ diviſos. Judas enim pœnitens ivit ad Phariſæos, reliquit Apoſtolos, nihil invenit auxilii, ſed augmentum deſperationis. Dixerunt enim f Quid ad nos? tu videris. Si peccaſti, tibi ſit, non tibi ſubvenimus, non peccata tua charitative ſuſcepimus, non comportanda promittimus, non qualiter deponas novimus, docemus. Quid enim nobis, & miſericordiæ, qui nec opera ſequimur juſtitiæ? iſſet g ad fratres, iſſet ad illos, qui oraverunt pro ſocru h Petri febricitante, qui Chananæam i improbam miſericordiæ obtulerant, Interrogaſſet Petrum pro ſe lachrymas effundentem, aut k fugiſſet Mariam, & Martham, quæ vitam Lazaro impetraverunt, aut l turbam plorantem, quæ unicum filium acquiſierat viduæ. Sed ad diviſos, & diviſus periit. & infra cap. eo. §. 2. Sacerdos itaque, cui omnis offertur m peccator, ante quem ſtatuitur omnis languor, in nullo eorum ſit judicandus, quæ in alio judicare eſt promptus. Judicans enim alium, qui eſt judicandus, condemnat ſeipſum. Cognoſcat igitur ſe, & purget in ſe, quod alios videt ſibi afferre. Caveat ergo, ut a ſe abjecerit, quod in alio damnoſum reperit: animadvertat, quod dicitur. Qui n ſine peccato eſt, primus in eam lapidem mittat. Ideo enim liberavit peccatricem, quia non erat, qui juſte projiceret lapidem. Quomodo lapidaret, qui ſe lapidandum cognoſceret? Nullus enim erat ſine peccato: in quo intelligitur, omnes crimine fuiſſe reos. Nam venialia ſemper remittebantur per cæremonias. Si quod igitur in eis peccatum erat, criminale erat. Deteriores itaque in hoc ſunt Sacerdotes, ſe prius non ædificantes, illis, qui Dominum obſervabant inſidiis. In hoc itaque potentiſſimum eſt crimen Sacerdotum, & ultra modum deteſtabile, qui non prius ſe judicant, & alios alligant. Deberent enim in ſe timere crimen, quod in aliis timuerunt, & deteſtabile cenſuerunt. Illi quidem adeo cæci erant, quod ſummam ſapientiam ſperabant capere ſuis inſidiis. Quod illis patuit, quod tunc quiſque vitavit, vitat Sacerdos, qui in hoc errore pejor illis Judæis extiterit. §. 3. Caveat ſpiritualis judex, ut ſicut non commiſit crimen nequitiæ, ita non careat munere ſcientiæ. Oportet enim, ut ſciat cognoſcere, quicquid debet judicare. Judiciaria enim poteſtas hoc expoſtulat, ut, quod debet judicare, diſcernat. Diligens igitur inquiſitor, & ſubtilis inveſtigator, ſapienter, & quaſi aſtute interroget a peccatore, quod forſitan ignorat, vel verecundia velit occultare. Cognito itaque crimine, varietates ejus non dubitet inveſtigare, & locum, & tempus, & cætera, quæ ſupra diximus in exponendo eorum qualitates. Quibus cognitis adſit benevolus, paratus erigere, & ſecum onus portare: habeat dulcedinem in affectione, pietatem in alterius crimine, diſcretionem in varietate: adjuvet confitentem orando, eleemoſynas dando, & cætera bona pro eo faciendo: ſemper eum juvet leniendo, conſolando, ſpem promittendo, & cum opus fuerit, etiam increpando. Doleat o loquendo, inſtruat operando, ſit particeps laboris, qui particeps vult fieri gaudii. doceat perſeverantiam: caveat, ne corruat, ne juſte perdat poteſtatem judiciariam. Licet enim pœnitentia ei poſſit acquirere gratiam, non tamen mox reſtituit in poteſtatem primam. Etſi enim Petrus poſt lapſum reſtitutus fuerit, & ſæpe lapſis Sacerdotibus reddita ſit dignitatis poteſtas, non eſt tamen neceſſe, ut hoc omnibus concedatur quaſi ex auctoritate. Invenitur enim auctoritas p, quæ annuit, & quaſi imperat: invenitur alia, quæ minime concedit, ſed vetat: quas ſcripturæ non repugnant, ſed concordant, ſi locus, & tempus, & modus pœnitentiæ pacem adhibeant. Cum enim tot ſint, qui labuntur, ut priſtinam dignitatem ex auctoritate q defendant, & quaſi anſam peccandi ſibi faciant, reſcindenda eſt ſpes iſta. Si vero locus eſt, ubi iſta non concurrant, reſtitui poſſunt, qui peccant. Itaque Pontifex juſtus, atque diſcretus non cogitur Sacerdotes ſuos ſemper abjicere: nec non reſtituere, niſi ſtatutum fuerit a Romano Pontifice.

b Sent. 4. d. 17. quem pœnitet. §. quære qui.
c Luc. 17.
d juſtis] videtur legendum.
e operatione] orig.
f Matth. 27.
g ſi iſſet] orig. antiquum.
h Luc. 4.
i Matth. 15.
k Joan. 11.
l Luc. 7.
m profeſſus] ſeri.
n Joan. 8.
o Doceat] vetus ſeſſio.
p Vide Iſidorum in profeſſione de ſummo bono.
q al. auctore.

2 pars. Gratian. Caveat Sacerdos r, ne peccata pœnitentium aliis manifeſtet. Quod ſi fecerit, deponatur.

r Sent. 4. diſt. 21.

C. II. *Deponatur Sacerdos, qui peccata pœnitentis publicare præſumit.*

Unde Gregorius. (*forte c. an. 600 Romæ.*)

Sacerdos s ante omnia caveat, ne de his, qui ei confitentur peccata, alicui recitet, non propinquis, non extraneis, neque, quod abſit, pro aliquo ſcandalo. Nam ſi hoc fecerit, deponatur, & omnibus diebus vitæ ſuæ ignominioſus peregrinando pergat.

3 pars. Gratian. *Quod autem dicitur t, ut pœnitens eligat Sacerdotem ſcientem ligare, & ſolvere, videtur eſſe contrarium ei, quod in canonibus invenitur, ut nemo videlicet parochianum alterius judicare præſumat. Sed aliud eſt, favore, vel odio proprium Sacerdotem contemnere, quod ſacris canonibus prohibetur: aliud, cæcum vitare, quod hac auctoritate quiſque facere monetur, ne, ſi cæcus cæco ducatum præſtet, ambo in foveam cadant.*

s Polyc. lib. 4. tit. 20. Anſ. l. 12. cap. 25.
t Sup. in princ. c. qui vult. Sent. ibid.

C. III. *Cuilibet Sacerdoti commiſſum, niſi pro ejus ignorantia, alter Sacerdos ad pœnitentiam non ſuſcipiat.*

Unde Urbanus Papa II. (*forte an. 1090.*)

Placuit u, ut deinceps nulli Sacerdotum liceat quemlibet commiſſum alteri Sacerdoti ad pœnitentiam ſuſcipere ſine ejus conſenſu, cui prius ſe commiſit, niſi pro ignorantia illius, cui pœnitens prius confeſſus eſt. Qui vero contra hæc ſtatuta facere tentaverit, gradus ſui periculo ſubjacebit.

u Sup. 9. qu. 2. plerique. Sent. ib.

TEMPUS PŒNITENTIÆ EST USQUÆ AD ULTIMUM ARTICULUM VITÆ.

DISTINCTIO VII.

1 pars. *Tempus vero pœnitentiæ eſt uſque ad ultimum articulum vitæ.*

C. I. *De eodem.*

Unde Leo Papa, *epiſt. 90. al. 92. ad Ruſticum, cap. 7.* (*an. 443. Romæ in Galliam.*)

Nemo x deſperandus eſt, dum in hoc corpore conſtitutus y eſt: quia nonnunquam, quod diffidentia ætatis differtur, conſilio maturiore perficitur.

2 pars. Gratian. *Quamquam de differentibus pœnitentiam* Auguſtinus *ſcribat in lib. 50. Homil. hom. 41.* (*c. an. 420. in Africa.*)

x Sent. 4. d. 20. ſup. 26. q. 7. ancillam, §. nemo.
y al. conſtitutus.

C. II.

Si quis z poſitus in ultima neceſſitate ægritudinis ſuæ voluerit accipere pœnitentiam, & accipit, & mox reconciliatur, & hinc vadit: fateor vobis, non illi negamus quod petit, ſed non præſumimus, quod bene hinc exit. Si ſecurus hinc exierit, ego neſcio: pœnitentiam dare poſſumus, ſecuritatem autem dare non poſſumus. Nunquid dico, damnabitur? Sed non dico, liberabitur. Vis ergo a dubio liberari? vis, quod incertum eſt, evadere? age pœnitentiam d, dum ſanus es. Si ſic agis, dico tibi, quod ſecurus es; quia pœnitentiam egiſti eo tempore, quo & peccare potuiſti. Si autem vis agere pœnitentiam, quando jam peccare non potes, peccata te dimiſerunt, non tu illa.

¶ Corr. Rom. Hæc. *& duo ſequentia capitula accepta ſunt ex homilia 41. B. Auguſtini, ſed primum hoc ordine, multiſq; verbis mutatis. Atque ideo Burchardus, & Ivo non ex Auguſtino, ſed ex dictis Auguſtini citant. Quare nihil mutatum: ſed præſtat omnino homiliam ipſam legere. Eadem in Bibliotheca ſanctorum Patrum, tom. 5. tribuitur B. Cæſario Arelatenſi Epiſcopo.*

z Sent. ibid. Polyc. l. 8 tit. 1. Anſ. l. 11. c. 137. Burc. l. 18. c. 12. Ivo p. 15. c. 12.
d 1. q. 3. Salvator.

C. III.

Idem in eadem homilia, paulo ſuperius.
(c. an. 410. *ibid.*)

e al. obſtrictus. *f al. conſortio.*

QUi egerit veraciter pœnitentiam, & ſolutus fuerit a ligamento, quo erat aſtrictus *e*, & a Chriſti corpore ſeparatur, & bene poſt pœnitentiam vixerit, ſicut ante pœnitentiam vivere debuit, poſt reconciliationem quandocunque defunctus fuerit, ad Deum vadit, ad requiem vadit, regno Dei non privabitur, a populo *f* diaboli ſeparabitur.

C. IV.

Idem ibidem. (c. an. 410. *ibid.*)

g Sent. ibid.

SI quis *α* autem, &c. *& infra.* Baptizatus ad horam ſecurus hinc exit: fidelis bene vivens ſecurus hinc exit: agens pœnitentiam, & reconciliatus, cum ſanus eſt, & poſtea bene vivens, ſecurus hinc exit. Agens pœnitentiam ad ultimum, & reconciliatus, ſi ſecurus hinc exit, ego non ſum ſecurus. Unde ſecurus ſum, dico, & ſecuritatem do: unde non ſum ſecurus, pœnitentiam dare poſſum, ſecuritatem dare non poſſum. *& poſt pauca.* §. 1. Sed unde *β* ſcis (inquis) ne forte Deus dimittat mihi? verum dicis, unde? neſcio. Illud ſcio: hoc neſcio. Nam ideo do tibi pœnitentiam, quia neſcio: nam ſi ſcirem tibi nihil prodeſſe, non tibi darem. Item ſi ſcirem tibi prodeſſe, non te admonerem, non te terrerem. Duæ res ſunt: aut ignoſcitur tibi, aut non ignoſcitur. Quid horum *g* tibi futurum ſit, neſcio. Ergo tene certum, dimitte incertum.

§ Corr. Rom. *α* Si quis autem,] *Apud B. Auguſtinum ſequuntur verba, quæ relata ſunt paulo ante in capite, ſi quis poſitus, uſque ad verſ.* bene hinc exit.

β Sed unde ſcis.] *Hæc apud B. Auguſt. ſequuntur poſt ultima verba ejuſdem capitis, ſi quis poſitus.*

Gratian. *Hoc autem quare Auguſtinus dixerit, Cyprianus oſtendit, lib. 4. epiſt. 2. ad Antonianum, dicens,* (an. 254. *in Africa.*)

C. V.

Cyprianus.

IDcirco, frater chariſſime, pœnitentiam non agentes, nec dolorem delictorum ſuorum toto corde, & manifeſta lamentationis ſuæ profeſſione teſtantes, prohibendos omnino cenſuimus a ſpe communicationis & pacis, ſi in infirmitate, atque in periculo cœperint deprecari: quia rogare illos non delicti pœnitentia, ſed mortis urgentis admonitio compellit: nec dignus eſt in morte accipere ſolatium, qui ſe non cogitavit eſſe moriturum.

C. VI.

h In lib. de vera & falſa pœnitentia.

Item Auguſtinus *in libro de pœnitentia h, c. 17. & 18.*
(*forte c. an. 428. ibid.*)

i Sem. ibid. *k al. dolere.* *l Luc. 23.*

NUllus *i* exſpectet, quando jam non poſſit peccare. Arbitrii enim quærat libertatem, ut dolere *k* poſſit commiſſa, non neceſſitatem. Qui prius itaque a peccatis relinquitur, quam ipſa relinquat, ea non libere, ſed quaſi ex neceſſitate condemnat. Licet enim latro *l* veniam meruiſſet in fine de omni ſuo crimine, non tamen dedit baptizatis peccandi, & perſeverandi auctoritatem. Tunc enim baptizatus eſt, qui tunc primum in cruce Chriſtum confeſſus eſt. Pœnitentia enim ſi in extremo hiatu vitæ advenerit, ſanat, & liberat in ablutione baptiſmi, ita quod nec purgatorium ſentiunt, qui in fine baptizantur: ſed ipſi ditati bonis ſanctæ matris Eccleſiæ ſunt recepturi multiplex bonum in vera beatitudine. Illi autem, qui cum potuerunt, nunquam converti voluerunt, confitentes, cum jam peccare nequeunt, non ſic facile acquirunt quod volunt. Oportet enim, ut pœnitentia juſtificet ad hoc, ut mortuo vitam impetret. Scriptum *m* eſt enim, ſine charitate neminem ſalvum eſſe. Non itaque in ſolo timore vivit homo.

m 1. Cor. 13.

Quare ergo ſero pœnitet, oportet non ſolum timere Deum judicem, & juſtum diligere: non timeatur pro pœna, ſed ametur pro gloria. Debet enim dolere de crimine, & de omni ejus prædicta varietate. Quod quoniam vix *n* licet, de ejus ſalute Auguſtinus *n* potuit dubitare. §. 1. Credo quidem illi, qui dixit: *Quacunque o hora peccator ingemuerit, & converſus fuerit, vita vivet.* Dixit converſum, non tantum verſum, vita vivere. Verſum quidem puto, qui dolet de crimine; converſum, qui dolet de omni *p* ejus, quam expoſuimus, varietate. Vertitur a peccato, qui jam vult dimittere peccatum: convertitur, qui jam totus, & omnino vertitur, qui jam non tantum pœnas non timet, ſed ad bonum Domini contendere feſtinat. Quæ converſio ſi contigerit alicui etiam in fine, deſperandum non eſt de ejus remiſſione. Sed quoniam vix, vel raro eſt tam juſta converſio; timendum eſt de pœnitente ſero. Quem enim morbus urget, & pœna terret, ad veram vix veniet ſatisfactionem, maxime, cum filii, quos illicite dilexerit, ſint præſentes, uxor, & mundus ad ſe vocent. Multos enim ſolet ſerotina pœnitentia decipere. Sed quoniam Deus ſemper potens eſt, ſemper etiam po-

n Supr. ſi quis autem. *o Ezech. 33.* *p al. animi ſervig.*

teſt in morte juvare, quibus placet. Cum itaque opus ſit non hominis, ſed Dei, fructifera pœnitentia, inſpirare eam poteſt, quandocunque vult ſua miſericordia, & remunerare ex miſericordia, quos damnare poteſt ex juſtitia. Sed quoniam multa ſunt, quæ impediunt, & languentem retrahunt, periculoſiſſimum eſt, & interitui vicinum, ad mortem protrahere pœnitentiæ remedium. Sed magnum eſt, cui Deus tunc inſpirat. Si quis eſt igitur, qui veram tunc quærat pœnitentiam, expectet Dei clementiam, majorem ſentiens Dei bonitatem ſua nequitia. §. 2. Sed ſi etiam ſic converſus evadat, vita vivat, & non moriatur, non tamen promittimus, quod evadat omnem pœnam. Nam prius purgandus eſt igne purgationis, qui in aliud ſeculum diſtulit fructum converſionis. Hic autem ignis, etſi æternus non ſit, miro tamen modo eſt gravis. Excellit enim omnem pœnam, quam unquam paſſus eſt aliquis in hac vita. Nunquam in carne tanta inventa eſt pœna, licet mirabilia paſſi ſint martyres tormenta: & multi nequiter quoque tanta ſuſtinuerunt *q* ſupplicia. Studeat ergo quilibet ſic delicta corrigere, ut poſt mortem non oporteat talem pœnam tolerare. §. 3. Quædam enim peccata ſunt, quæ ſunt mortalia, & in pœnitentia fiunt venialia *r*, non tamen ſtatim ſanata. Sæpe enim quidam ægri morerentur, niſi medicarentur: non tamen ſtatim ſanantur: langues victurus, qui prius erat moriturus. Qui autem impœnitens moritur, omnino moritur, & æternaliter cruciabitur. Qui enim impœnitens finitur *s*, ſi ſemper viveret, ſemper peccaret. At Dei eſt miſerentes, quod operatu bonum peccantis *t*: ob hoc etiam ſine fine torquebitur *u*, quia nunquam ditabitur virtute: ſemper plenus iniquitate, ſemper ſine charitate, torquebitur ſine fine.

q al. ſæpe ſuſtinuerunt. *r veniales,] orig.* *s al. moritur vel finitur.* *t al. peccandi.* *u torquetur,] orig.*

§ Corr. Rom. *α* Quoniam vix licet] *Sic eſt emendatum ex editione Plantiniana. Nam antea legebatur.* Quod quamvis liceat de ejus ſalute, Auguſtinus, &c. *Neque accuſare, ſed interpretari voluit Auguſtinum hic auctor, ſine dubio ipſius fallator. Multa vero alia in hoc capite partim ex vetuſtis Gratiani codicibus, partim ex ipſo originali ſunt emendata.*

AN TEMPORE ORATIONIS QUIS VALEAT REDDERE CONJUGII DEBITUM.

QUÆSTIO IV.

t In vigilia Paſchæ de eſu agni.

QUod autem orationis tempore conjugali operi vacare non liceat, B. Hieronymus in quodam *a* ſermone ſcribit, ita dicens: (forte c. an. 400. in Paleſtina.)

C. I. *Tempore, quo uxori debitum redditur, a carnibus agni abſtinere oportet.*

b Sent. 4. d. 32. Ivo p. 8. cap. 87.

SCiatis *b*, fratres chariſſimi, quoniam quicunque uxori debitum reddit, vacare non poteſt orationi, nec de carnibus agni comedere debet. *Item paulo poſt.* §. 1. Si panes propoſitionis non poterant ab iis, qui uxores ſuas tetigerant, comedi; quanto magis panis ille, qui de cœlo deſcendit, non poteſt ab his, qui conjugalibus paulo ante hæſere complexibus, violari, atque contingi? non quo nuptias condemnemus (hoc enim non dicimus) ſed quod eo tempore, quo carnes agni manducaturi ſumus, vacare operibus carnis non debeamus.

§ Corr. Rom. *Prior pars hujus capitis, uſque ad verſ.* Item, *de induſtria videtur in ſummam collecta: reliqua autem ex originali eſt emendata & aucta.*

C. II. *A conjugali concubitu in ſanctorum ſolemnitatibus eſt abſtinendum.*

Item Auguſtinus *ſermone 2. de tempore, id eſt, de 2. Dominica adventus.*
(c. an. 415. *in Africa.*)

c Sent. 4. d. 32. *d inſeſcriptura lectio.*

QUotieſcunque *c* aut dies natalis Domini, aut reliquæ feſtivitates adveniunt, ſicut frequenter admonui, ante plures dies, non ſolum ab infelicium *d* concubinarum conſortio, ſed etiam a propriis uxoribus abſtinere debemus.

C. III. *Diebus jejuniorum a propriis uxoribus abſtinere oportet.*

Item Ambroſius *in ſermone de adventu Domini.*
(c. an. 380. *Mediolani.*)

FRatres, non ſolum debetis ab omni immunditia abſtinere, ſed etiam ab uxoribus propriis ſtudioſiſſime continuatis. Nullus *α* omnino uxori ſuæ jejuniorum diebus conjungatur.

§ Corr. Rom. *α* Nullus] *In hoc ſermone, qui habetur manuſcriptus in Bibliotheca Vaticana, hæc uſque ad finem non habentur. Sed in alio ſermone manuſcripto de Quadrageſima hæc leguntur:* Nullus omnino uxori ſuæ jungatur ante octavam Paſchæ. *In plerisque vetuſtis codicibus Gratiani hoc loco abſunt illa verba,* jejuniorum diebus: *de quibus tamen B. Ambroſius loquebatur: & ideo ſunt etiam in rubrica.*

C. IV.

C. IV.

Idem *ſuper epiſt. 1. ad Corinth. in cap. 7.* (imo Hilarius Diaconus c. an. 384.)

e Sentent. ib. Ivo p. 8. cap. 84. Pann. l. 6. c. 21. f al. purgationis. g Supr. diſt. 5.

SI cauſa e procreandorum filiorum ducitur uxor, non multum tempus conceſſum videtur ad ipſum uſum: quia & dies feſti, & dies proceſſionis f, & ipſa ratio conceptus, & partus, juxta legem g ceſſari temporibus his debere demonſtrant.

C. V. *Uxoris uſus certis diebus ceſſare jubetur.*

Item Auguſtinus *in libro quaeſtionum Veteris, & Novi Teſtamenti qu. 127.* (imo idem Hilarius Diaconus c. an. 380.)

h Sentent. ib. Ivo p. 8. c. 79. i 1. Cor. 7. k Ecc. 3. l al. cauſe) orig.

CHriſtiano h enim uxore ſua convenire aliquando licet, aliquando vero non licet. Propter dies enim proceſſionis aliquando non licet convenire: quia etiam a liciti abſtinendum eſt, ut facilius impetrari poſſit, quod poſtulatur. Unde Apoſtolus i ex conſenſu ait abſtinendum ad tempus, ut vacetur orationi. Nam ſecundum legem k in jejunio cadere l, & surgere non licet, poſtea licet: quia major reverentia debetur Dei cauſæ.

C. VI. *Non vere pœnitentiam agit, qui continentiam non ſervat.*

Item Joannes Chryſoſtomus. (forte Hieronymus *ad c. 2. Joelis an. 408. in Palæſtina.*)

m Joel. 2.

QUi in caſtigatione aſſiduus ſe dicit agere pœnitentiam, fruſtra hoc ſermone promittit, niſi egrediatur m de cubili ſuo, & jejunio continentiam addat.

¶ Corr. Rom. *Caput hoc apud B. Joannem Chryſoſtomum, ex quo citatur, non eſt inventum. Sed eadem fere leguntur in commentariis B. Hieronymi ad c. 2. Joelis, & capiſſus etiam ex poſito.*

C. VII. *Ab ingreſſu Eccleſiæ temperare ſe debet vir cum propria uxore dormiens.*

Item Gregorius *in reſponſione 10. ad interrogationes Auguſtini.* (an. 604. *Romæ in Angliam.*)

n Sent. 4. d. 32. Polyc. l. 6. tit. 7. Ivo p. 8. c. 88.

o VIr n cum propria conjuge dormiens, niſi lotus aqua, p intrare Eccleſiam non debet: ſed neque lotus intrare ſtatim debet. *& infra.* §. 1. Quamvis enim de hac re diverſis hominum nationes diverſa ſentiunt, atque alii alia cuſtodire videantur, Romanorum tamen ſemper ab antiquioribus uſus fuit, poſt admiſtionem propriæ conjugis, & lavacri purificationem quærere, & ab ingreſſu Eccleſiæ paululum reverenter abſtinere. Nec hæc dicentes deputamus culpam eſſe conjugium: ſed quia ipſa licita admiſtio conjugum ſine voluptate carnis fieri non poteſt, a ſacri loci ingreſſu abſtinendum eſt: quia voluptas ipſa eſſe ſine culpa nullatenus poteſt. Non enim de adulterio, vel fornicatione, ſed legitimo matrimonio ſuſceptus fuerat, qui dicebat: *Ecce enim in iniquitatibus conceptus ſum, & in delictis peperit me mater mea. & infra.* §. 2. Oportet itaque, legitima q carnis copula ut cauſa prolis ſit, non voluptatis, & carnis commiſtio creandorum liberorum ſit gratia, non ſatisfactio vitiorum. Si quis ergo ſua r conjuge, non cupidine voluptatis captus, ſed ſolummodo liberorum creandorum gratia utitur, iſte profecto de ingreſſu Eccleſiæ, ſeu de ſumendo corporis Dominici, ſanguiniſque myſterio, ſuo eſt relinquendus judicio: quia a nobis non debet prohiberi accipere, qui in igne poſitus neſcit ardere. Cum vero non amor procreandæ ſobolis, ſed voluptas dominatur in opere commiſtionis, habent conjuges etiam de ſua commiſtione, quod defleant. *& paulo poſt.* §. 3. Tunc autem ait, qui poſt admiſtionem conjugis aqua lotus fuerit, etiam ſacræ communionis myſterium valet accipere, cum ei juxta prædictam ſententiam Eccleſiam etiam licuerit intrare.

r ſuam conjugem) orig.

¶ Corr. Rom. q Legitima) *Ita emendatum eſt ex variis codicibus B. Gregorii. Antea legebatur*, oportet itaque legitimam carnis eſſe copulam. *Multa etiam alia ſunt emendata.*

s gg Gratian. *Hinc etiam in diebus abſtinentiæ nuptiæ celebrare prohibentur.*

C. VIII. *In diebus Quadrageſimæ nuptias celebrare non licet.*

Unde in Laodicenſi Concilio *c. 52. legitur.* (an. 320. *in Phrygia Pacatiana.*).

p Ivo p. 8. c. 48.

NOn oportet p in Quadrageſima aut nuptias, vel quælibet natalitia celebrare

C. IX. *De eodem.*

Item ex Concilio Martini Bracarenſis c. 48. (c. an. 572. *in Hiſpania.*)

q Burch. l. 13. c. 10. Polyc. l. 3. tit. 24. Ivo p. 4. c. 43.

NOn q licet in Quadrageſima natalitia Martyrum celebrare. ſed tantum r ſabbatho, & Dominica pro commemoratione eorum oblationes offerri. Sed nec natalitia s nec nuptias liceat in Quadrageſima celebrare.

¶ *Pitm.* r. *Sed tantum &c.*) Pertinet hoc ad τὴν προηγιασμένην Græcorum. Vide *can.* 52. Concilii Conſtantinopol. in Trullo, quod 52. dicitur.

C. X. *De eodem.*

Item ex Concilio Ilerdenſi. t (forte an. 524. *ibid.*)

t Simile habetur in Concil. Seleguſ. c. 9. s Sent. 4. d. 32. Polyc. l. 6. tit. 5. Burch. l. 9. c. 4. Ivo p. 8. cap. 142. Pann. l. 6. c. 1.

NOn s oportet a Septuageſima uſque in octavas Paſchæ, & tribus hebdomadibus ante feſtivitatem ſancti Joannis Baptiſtæ, & ab adventu Domini uſque poſt Epiphaniam nuptias celebrare. Quod ſi factum fuerit, ſeparentur.

C. XI. *De eodem.*

Item Nicolaus Papa *ad conſulta Bulgarorum cap. 48.* (an. 866. *Romæ in Bulgariam.*)

t Sentent. ibid. Ivo part. 8. c. 47. Pann. l. 6. c. 3.

NEc t uxorem ducere, nec convivia facere in Quadrageſimali tempore convenire poſſe nullatenus arbitramur.

4 gg Gratian. *Hæc autem ſervanda ſunt, ſi uxor conſenſum adhibere voluerit: cæterum ſine ejus conſenſu, nec cauſa orationis continentiam ſervare debet.*

C. XII. *Niſi ex conſenſu communi, orationi conjuges vacare non poſſunt.*

Unde Auguſtinus *in libro primo de adulterinis conjugiis c. 2.* (c. an. 419. *in Africa.*)

u Sent. 4. d. 32. Ivo p. 6. c. 133.

APoſtolus u, nec ad tempus, ut vacetur orationi, niſi ex conſenſu, voluit conjuges carnale invicem fraudare debitum.

C. XIII. *Niſi ex conſenſu communi, conjugatis pœnitentia non detur.*

Hinc etiam in ſecundo Concilio Arelatenſi *c. 22. legitur.* (an. 452. *in Gallia.*)

x Ivo p. 8. c. 180. & part. 15. c. 24. & cap. 223.

PŒnitentiam x conjugatis non niſi ex conſenſu dandam.

AN VIR SINE CONSENSU UXORIS CONTINENTIAM VOVERE POSSIT.

QUÆSTIO V.

y QUod autem ſine conſenſu uxoris vir continentiam vovere z gg non poſſit, multis auctoritatibus probatur. Ait enim Auguſtinus *ſuper Pſalm. 149. in extrema.* (forte c. an. 420. *in Africa.*)

C. I. *Non poteſt vir continentiam ſervare, niſi uxoris teneat conſenſum.*

a Sergent. ibid. Ivo p. 9. c. 127.

SI dicat vir a, continere a jam volo, nolo autem, uxor; non poteſt. Quod enim tu ais, non ait illa. Numquid per continentiam tuam dabis illam facere fornicariam? ſi alii nupſerit te vivo, adultera erit. Non vult talia lucra Deus compenſare tali damno. Redde debitum, & ſi non exigis, redde. Pro ſatisfactione b perfecta Deus tibi computabit, ſi non, quod tibi debetur, exigis, ſed reddis, quod debetur uxori.

¶ Corr. Rom. a Continere) *Sic etiam apud Magiſtrum: ſed B. Auguſtinus, & Ivo habent*, continere jam volo, nolo jam uxorem, non poteſt. Quid, ſi tu vis, & illa non volt?

b Satisfactione) *In aliquot manuſcriptis, & apud B. Auguſtinum, & Magiſtrum, & Ivonem eſt*, ſanctificatione. *Sed ob gloſſam non eſt mutatum.*

C. II. *Non debet extorqueri mulieris conſenſus ad continentiam Deo vovendam.*

Item Alexander Papa II. *Landulpho in Corſica.* (c. an. 1063. *Roma in Corſicam.*)

b Ivo p. 8. c. 290. Pann. l. 6. c. 85. c al. monachicam.

NOtificaſti b te morte tenus infirmatum, & peccatorum tuorum recordatione & terrore valde pavefactum, anxie quæſiſſe Monachum fieri, & a tua uxore minis, & terroribus eam occidendi, ad hoc licentiam extorſiſſe, & ſic te monaſticam c veſtem ſine Abbate ſumpſiſſe, & monaſterium petiiſſe: poſtea vero, cum ſanus factus eſſes, tum uxoris reclamationibus, ejulationibus, & planctibus, tumque familiæ diſpoſitionibus devictum et, niſi pote pœnitens, domum remeaſſe & poſt multos dies quorundam ſapientum conſilio ad jam dictæ mulieris cubila rediiſſe. Nunc autem, ſi tibi tua uxore uti liceat, noſtrum requiris conſilium. Si ita denique eſt, ut tuus nuntius narrat, non videtur nobis rationabiliter, neque

 ſana

ſana mente id factum: quoniam, cum omni homini ad monaſticam tendenti vitam, legaliter, ſancte & juſte ſit pergendum, tu contra leges monaſticas & abſolute a tua uxore, partim terrore mortis, partim tua infirmitate doloribus anxientius, deauſecutus, nulle, ut dicitur, licentia accepta receſſiſti, & monaſterium petiſti. Non enim violentia, ſed ex pari voluntate & conſenſu (ſicut ſancti Patres dicunt) hoc fieri debet: neque uir β monaſterium eligere, aut profeſſa continentia habitum cum feſtinatione debet mutare.

§ Corr. Rom. α Devictus.] Ita habet, utpote penitus devictus: Pannormia, utpote penitus devaſtus domum remeaſſe.

β Neque uir] Apud Ivonem, & in Pannormia legitur: Neque vir in monaſterium recipiendus eſt, niſi uxor illius feminarum monaſterium elegerit, aut profeſſa continentiam, habitum cum feſtinatione mutaverit. Sed mutatum non eſt: quoniam gloſſa videtur magis convenire lectioni Gratiani.

C. III. *Vir poteſt abuuere vota continentiæ, quæ ſine ejus conſenſu Deo uxor obtulerit.*

d Cap.l.5.c.26.

Item ex Concilio d apud Compendium.
(an. 756. in Gallia.)

e Burch. lib. 9. cap. 47. Ivo p. 8. cap. 185. & p. 9. c. 114.
f commeatu.] Cap.c.

MUlier, ſi ſine e licentia f viri ſui velum in caput miſerit, ſi viro placuerit, recipiet eam iterum ad conjugium.

C. IV. *Non poteſt vir continentiæ vota reſcindere, quæ ejus aſſenſu mulier Deo promiſit.*

g Et Beda c. Cor. 7.

Item Auguſtinus g ad Ecdiciam, epiſt. 199.
(forte an. 415. in Africa.)

h Ivo p. 8. c. 196. Pann. l. 8. c. 85.
i al. conſtantiſſime.

QUod h Deo pari conſenſu ambo voveratis, perſeveranter uſque in finem reddere ambo debuiſtis. A quo propoſito ſi lapſus eſt ille, tu ſaltem inſtantiſſime i perſevera. Quod te non exhortarer, niſi quia tibi ad hoc ipſo conſenſerat. Nam ſi nunquam tenuiſſes ejus aſſenſum, nullus te numerus annorum defendiſſet contrarium. & poſt pauca. §. 1. Non quia pariter temperabatis a commiſtione carnis, ideo tuus maritus eſſe deſtiterat, imo vero tanto ſanctius inter vos conjuges manebatis, quanto ſanctiora concorditer placita ſervabatis. Nihil ergo de tua veſte, nihil de tuo auro, vel argento vel quacumque pecunia, aut rebus ullis terrenis tuis ſine arbitrio ejus facere debuiſti. & infra. §. 2. Eſt quidem pro modulo perſonæ habitus matronalis a viduali veſte diſtinctus, qui poteſt fidelibus conjugatis ſalva religionis obſervantia congruere. Hunc te maritus ſi deponere noluit, ne te α velut viduam illo vivente jactares, puto, quia non fuerat in hac re uſque ad diſſenſionis ſcandalum perducendus, magis inobedientiæ malo, quam illius k abſtinentiæ bono. Quid eſt enim abſurdius, quam mulierem de humili veſte viro ſuperbire; cui te potius expediret obtemperare candidis moribus, quam in nigellis veſtibus repugnare? quia, etſi te indumentum monachæ delectabat, etiam hoc gratius poſſet marito obſervato, exoratoque ſumi, quam illo inconſulto, contemptoque præſumi. Quod ſi omnino non ſineret, quid tuo propoſito deperiret? Abſit, ut hinc diſpliceres Deo, quod nondum tuo eundum defuncto non indueretis, ſicut Anna l, ſed ſicut m Suſanna.

k al. utilius.
l Luc. 2.
m Dan. 13.

§ Corr. Rom. α Ne te] In vulgatis erat, Ne te puta velut viduam jactare. Emendatum eſt ex aliquot veſtuſtis, originali, & Beda, & aliis collectoribus, itemque alia multa.

C. V. *Continentiæ meritum habet, qui pro incontinentia uxoris debitum ſibi reddere cogitur.*

n Bed. ibidem, & gloſſ. ordinar.

Idem in n eadem epiſtola.
(forte eodem an. 415. ibid.)

o Sent. 4. d. 32. Polyc. l. 6. tit. 4.
p al. imputaret continentiam.
q Auguſtin. in Pſal. 147.
r al. expectat.

SEcundum o verba Apoſtolica, etiam ſi ſe vir continere voluiſſet, & tu noluiſſes, debitum tibi reddere cogeretur, & illi Deus imputaret p ad continentiam, ſi non ſuam, ſed tuam cederet infirmitati, ne in adulterium caderes. §. 1. Quiſquis q igitur competiens infirmitati uxoris reddit, non exigit debitum, aut ſi propter propriam infirmitatem ducit uxorem, plangens potius, quia ſine uxore eſſe non potuit, quam gaudens, quia duxit, quiſquis vendit, quod novit: quia eiſi maneret, beatum non faceret, quiſquis, quod emit, novit, quia tranſiet, & de hic non præſumit, & facit ex eo, quod habet, miſericordiam cum non habentibus, ſecurus expectat r diem noviſſimum.

§ Corr. Rom. Caput hoc, quod eodem modo habetur in Polycarpo, confectum eſt ex duobus B. Auguſtini indicatis locis: verbis nonnullis partim omiſſis, partim mutatis, ſalva tamen ſententia.

C. VI. *Vota continentiæ ſine uxoris conſenſu reddi non poſſunt.*

Idem ad Armentarium, & Paulinam, epiſtola 45. (forte an. 411. ibid.)

s Sententi ibid. Ivo p. 8. c. 134.

UNa ſola s cauſa eſſe poſſet, qua te ad id, quod voviſti, non ſolum non hortaremur, verum etiam prohiberemus implere, ſi forte tua conjux hoc tecum ſuſcipere animi, ſeu carnis infirmitate recuſaret. Nam & vovenda talia non ſunt a conjugatis, niſi ex conſenſu, & voluntate communi: & ſi præpropere factum fuerit, magis eſt corrigenda temeritas, quam perſolvenda promiſſio. Neque enim Deus exigit, ſi quis ex alieno aliquid voverit, ſed potius uſurpare vetat alienum.

C. VII. *Abſque cæteris operibus nec ſola virginitas ſalvat, nec cætera abſque virginitate proficiunt.*

Item Hieronymus libro primo adverſus Jovinianum.
(an. 390. in Palæſtina.)

u Tunc ſalvabitur mulier, ſi illos genuerit filios, qui virgines permanſuri ſunt: ſi quod ipſa perdidit, acquirat in liberis; & damnum radicis, & cariem flore compenſet, & pomis.

C. VIII.

Idem ibidem. (an. 390. in Palæſtina.)

HOc [illegible] nunc dico, quod quomodo abſque cæteris operibus virginitas ſola non ſalvet, ſic omnia opera abſque virginitate, puritate, continentia, caſtitate imperfecta ſunt.

C. IX.

Idem ibidem. (an. 390. ibid.)

t Joan. 7.
u Matth. 19.
x Matth. 19.

QUi ſitit t, veniat, & bibat: qui poteſt u capere, capiat. Non dixit, velitis, nolitis, bibendum vobis eſt, atque currendum: ſed, qui voluerit, qui potuerit currere, atque portare, ille vincet, ille ſatiabitur. Et ideo plus amat virgines Chriſtus, quia ſponte tribuunt, quod ſibi non fuerat imperatum: majoriſque gratiæ eſt offerre, quod non debeas, quam reddere, quod exigaris. Apoſtoli uxoris onera contemplati: Si x ita eſt, inquiunt, cauſa hominis cum uxore, non expedit nubere. Quorum Dominus ſententiam probans: recte quidem ſentitis, ait, quod non expediat homini ad cæleſtia regna tendenti accipere uxorem. ſed difficilis res eſt, & non omnes capiunt verbum iſtud; verum quibus datum eſt. Alios eunuchos natura facit: alios vis hominum: mihi illi eunuchi placent, quos caſtravit non neceſſitas, ſed voluntas: libenter illos in meos ſinus recipio, qui ſe caſtraverunt propter regnum cælorum, & ob mei cultum noluerunt eſſe, quod nati ſunt. Simulque tractanda ſententia, Qui ſe, inquit, caſtraverunt propter regnum cælorum. Si caſtrati mercedem habent regni cælorum, ergo qui ſe non caſtraverunt, locum non poſſunt accipere caſtratorum.

Gratian. Finis horum auctoritatis, & duæ præcedentes de virginitatis affectu intelliguntur: qui non in voluntate ſolum, ſed in neceſſitate eſt; principium vero de affectu intelligitur, qui non in neceſſitate, & ante votum, ſed in voluntate eſt, nec exigitur, niſi repromittatur.

C. X. *Non licet illi ducere uxorem, qui ſuam velare permiſerit.*

Item ex Concilio Rhemenſi. (imo Vermerienſi c. 21. an. 752. in Gallia.)

y Sentent. ibid. Burch. l. 9. c. 46. Ivo p. 8. cap. 184. Pann. l. 6. c. 81.
z al. velare.

QUi y uxorem ſuam velare z permiſerit, aliam non accipiat, ſed ſimiliter conſervetur.

C. XI. *Voto abſtinentiæ, quæ mulier permittente viro promiſerit, illo prohibente ſervare non cogitur.*

a Et Beda 1 Corinth. 7. & gloſſ. ordin. Num. 30.
b Sentent. ibid. Ivo part. 8. c. 98. Pann. l. 7. c. 48.
c al. tum.
d condemnatur.

Item Auguſtinus in quæſtionibus Numerorum, qu. 59. a
(forte eodem an. 410. in Africa.)

MAnifeſtum b eſt ita voluiſſe legem, feminam eſſe ſub viro, ut nulla vota ejus, quæ abſtinentiæ cauſa voverit, reddantur ab ea, niſi auctor eis fuerit permittendo. Nam cum ad peccatum ejuſdem viri pertinere voluerit, ſi prius permiſerit, & poſtea prohibuerit, etiam hic tamen non dixit, ut faciat mulier, quod voverat, quia permiſſu jam prius a viro fuerat. Viri dixit eſſe peccatum, quia abnuit, quod prius conceſſerat. non tamen mulieri vel eo hoc permiſſum dedit, ut quod c prius viro ei conceſſerat, poſtea ſi prohibuerit, contemnatur. d

Gratian. Ex præmiſſis auctoritatibus apparet, quod continentiæ vota nec mulier ſine conſenſu viri, nec vir ſine conſenſu mulieris Deo reddere poteſt. Si autem conſenſu alterius

eorum

Digitized by Google

eorum ab altera promiſſa fuerit, & ſi poſtmodum in irritum deducere voluerit, qui permiſit, non tamen valet, quia in debito conjugii æque mulier habet poteſtatem viri, ſicut & vir mulieris: atque ideo, ſi quilibet eorum alterum a ſuo jure abſolverit, ad præteritam ſervitutem ipſum revocare non poterit. quia vero in cæteris vir eſt caput mulieris, & mulier corpus viri: ita vota abſtinentiæ viro permittente mulier poteſt promittere, ut tamen eodem prohibente repromiſſa non valeat adimplere: & hoc, ut diximus, propter conditionem ſervitutis, qua viro in omnibus debet ſubeſſe.

C. XII. *Mulieres viris ſuis debent ſubeſſe.*

e Et gloſſa ordin. Geneſ. 46. & Beda ad Coloſſ. 3. Unde Auguſtinus *in libro quæſtionum Geneſis, qu. 453.* e
(forte c. an. 410. ibid.)

f Ivo p. 8. c. 94. Pann. l. 7. c. 43. EST ordo f naturalis in hominibus, ut ſerviant fœminæ viris, filii parentibus: quia et nulla juſtitia eſt, ut major ſerviat minori.

§ Corr. Rom. a Quia nulla] *In Pannormia reliqua habentur, ut apud Gratianum, niſi quod corrupte in ea legitur,* majori ſerviat minor. *Sed in originali, a quo non longe diſcedit Ivo,* quia & illis juſtitia eſt hæc, ut infirmior ratio ſerviat fortiori: *ab gloſſam autem non eſt emendatum.*

C. XIII. *Vir eſt caput mulieris.*

Idem *in quæſtionibus Veteris, & Novi Teſtamenti ex utroque mixtim, q. 106.* (imo Hilarius Diaconus, c. an. 380.)

g Ivo p. 8. c. 95. Pann. l. 7. c. 43. HÆc g imago Dei eſt in homine, ut unus factus ſit a quaſi Dominus, ex quo cæteri orirentur, habens imperium Dei, quaſi vicarius ejus: quia omnis Rex Dei habet imaginem: ideoque mulier non eſt facta ad imaginem

h Gen. 1. Sup. 2. i 1. Cor. 11. ß Dei. Sic etenim dicit: *Et h fecit Deus hominem: ad imaginem Dei fecit illum.* Hinc etiam Apoſtolus i: *Vir quidem, ait, non debet velare caput ſuum, quia imago, & gloria Dei eſt: mulier autem ideo velat, quia non eſt gloria, aut imago Dei.*

§ Corr. Rom. a Factus ſit] *Quæ ſequuntur, emendata ſunt partim ex vetuſtis, partim ex ipſo originali, & Ivone. In vulgatis enim Gratiani voluminibus legebatur,* factus ſit homo, ex quo cæteri orirentur, habens imperium Dei, quaſi vicarius Dei, quia unius Dei habet vir imaginem.

ß Imaginem] *ſequebatur,* & ſimilitudinem, *quæ ſunt exemta, quia neque apud Auguſtinum, neque in Vulgata Græca, neque in Latina verſione, neque apud cæteros collectores habentur. Pulchre vero de hoc re diſputat Baſilius in hunc Geneſis locum, & Origenes Periarchon lib. 3. c. 6.*

C. XIV.

k Et gloſſ. ord. ad c. 22. Deut. Idem *libro k quæſtionum 5. ſuper Deuter. quæſt. 33.* (forte c. an. 410. in Africa.)

l Ivo p. 8. c. 96. Pann. l. 7. c. 45. SAtis l hinc apparet, quemadmodum ſubditæ fœminas viris, & pene famulas lex eſſe voluerit uxores, quod dicens adverſus uxorem vir teſtimonium, unde lapidaretur illa, ſi hoc verum eſſe demonſtraretur, ipſe tamen non viciſſim lapidaretur, ſi hoc falſum eſſe conſtiterit: ſed tantummodo caſtigatur, & damnificatur, eique perpetuo jubetur adhærere, qua carere voluerat. In aliis autem cauſis, cum, qui teſtimonio falſo cuiquam nocuerit, quod ſi

m al. juſſit. n aliter jubet. probaretur, jus m ſit occidi, eadem a plecti jubetur a pœna, qua fuerit, ſi verum eſſet, iſte ß plectendus.

§ Corr. Rom. a Eadem] *Eadem fere modo apud Ivonem, & in Pannormia. In originali vero,* eademque pœna plecti jubet.

ß Iſte] *Sic eſt emendatum ex aliquot manuſcriptis, & originali, & Ivone.*

C. XV.

Item Hieronymus *ſuper epiſtolam ad Titum in cap. 2.* ([illegible] 386. in Paleſtina.)

o Ivo p. 8. c. 97. Pann. l. 7. c. 46. CUm a caput mulieris vir ſit, caput autem viri Chriſtus, quæcunque uxor non ſubjicitur viro ſuo, hoc eſt, capiti ſuo, ejuſdem criminis rea eſt, cujus & vir, ſi non ſubjiciatur Chriſto capiti ſuo. Verbum autem Domini blaſphematur, vel dum contemnitur Dei prima ſententia, & pro nihilo ducitur, vel cum Chriſti infamatur Evangelium, dum contra legem, fidemque naturæ ea, quæ Chriſtiana eſt, & ex Dei lege ſubjecta, viro imperare deſiderat: cum etiam gentiles fœminæ viris ſuis ſerviant communi lege naturæ.

C. XVI. *Arbitrium viri mulierem ſequi oportet in omnibus.*

p Et gloſſ. ord. ad cap. 30. Num. Item Auguſtinus *in quæſtionibus Numerorum, qu. 59.* p
(forte c. an. 410. in Africa.)

q Ivo p. 8. c. 98. Pann. l. 7. c. 47. NOluit itaque lex q mulierem aliquid vovere Deo adverſus animam ſuam, ut non in a aliqua rerum licitarum, atque conceſſarum abſtinentia in eiſdem votis fœminæ valeat auctoritas, ſed virilis. Ita &, ſi adhuc innupta jam voverat, pater vero perſolvere, ſi antequam perſolveret, nupſerit, & viro ejus hoc cognitum non placuerit, non perſolvat, & ſit omnino ſine peccato: quia mundavit eam, ſicut dicit, id eſt, mundam judicavit. Neque hoc contra Deum fieri putandum eſt, cum ipſe Deus hoc præceperit, hoc voluerit.

§ Corr. Rom. a Ut non in aliqua] *Sic in Pannormia. Apud Ivonem vero,* ut in aliquarum rerum; *in gloſſa ordinaria,* id eſt, in rerum. *Sed totus hic locus longe melius habet in originali:* fœminam ſub patre, antequam nubat, & ſub viro nuptam voluit lex vovere ita aliquid Deo adverſus animam ſuam, id eſt, in aliquarum rerum licitarum atque conceſſarum abſtinentia, ut in eiſdem votis fœminæ non prævaleat auctoritas, ſed virilis.

C. XVII. *Nulla eſt mulieris poteſtas, ſed in omnibus viri dominio ſubjecta eſt.*

Idem *in libro quæſtionum Veteris Teſtamenti, quæſt. 45.* (imo Hilarius Diaconus, c. an. 380.)

MUlierem r conſtat ſubjectam dominio viri eſſe, & nullam auctoritatem habere: nec docere enim poteſt, nec teſtis eſſe, neque fidem dare a, nec judicare: quanto magis non poteſt imperare? r Ivo p. 8. c. 10. Pann. l. 7. c. 49. a al. dicere.

§ Corr. Rom. *Reſtitutum eſt hoc caput ex B. Auguſtino, & ex eo nonnulla addita. Nam antea citabatur ex B. Ambroſio.*

C. XVIII.

Item Ambroſius *in Hexameron in tractatu diei quarto.* t (c. an. 389. Mediolani.) t Lib. 5. in Gen. cap. 7.

ADam a per Evam deceptus eſt, non Eva per Adam. Quem vocavit ad culpam mulier, juſtum eſt, ut eum gubernatorem a aſſumat, ne iterum fœminea facilitate labatur. u Ivo p. 8. c. 91. Pann. l. 7. c. 50.

§ Corr. Rom. a Gubernatorem] *Antea legebatur,* ut eam in gubernationem aſſumat. *Emendatum eſt ex B. Ambroſio, Gloſſa enim optime convenit voci,* gubernatorem.

C. XIX.

Idem *ſuper primam epiſtolam ad Corinthios in cap. 2.* (imo Hilarius Diaconus, c. an. 380.)

MUlier debet x velare caput, quia non eſt imago Dei. Sed ut oſtendatur ſubjecta, & quia prævaricatio per illam inchoata eſt, hoc ſignum debet habere, ut in Eccleſia propter reverentiam Epiſcopalem non habeat caput liberum, ſed velamine tectum, nec habeat poteſtatem loquendi: quia Epiſcopus perſonam habet Chriſti. Quaſi ergo ante judicem Chriſtum, ſic ante Epiſcopum, quia vicarius Domini eſt, propter a peccatum originale ſubjecta debet videri. x Ivo p. 8. c. 92. Pann. l. 7. c. 51.

§ Corr. Rom. a Propter peccatum originale] *Apud B. Ambroſium, & Ivonem legitur,* propter reatus originem; *in Pannormia vero,* propter reatum originalem. *Sed ob gloſſam non eſt mutatum, reliqua vero ſunt emendata.*

C. XX.

Idem *in libro de paradiſo, c. 10.* (an. 375. Mediolani.)

4 NEc illud otioſum, quod non de eadem terra, de qua plaſmatus eſt Adam, ſed de ipſius Adæ coſta facta ſit mulier: ut ſciremus unam in viro, & muliere corporis eſſe naturam, unum fontem generis humani. Ideo non duo a principio facti vir, & mulier, neque duo viri, neque duæ mulieres: ſed primum vir, deinde ex eo mulier. Unam enim naturam volens hominum conſtituere Deus, ab uno principio creaturæ hujus incipiens, multarum & diſparium naturarum eripuit facultatem.

Gratian. *Evidentiſſime itaque apparet, ita virum eſſe caput mulieris, ut nulla vota abſtinentiæ, vel religioſæ converſationis liceat ſibi ſine ejus licentia Deo offerre: etiamſi vero permittente repromiſſa fuerit, non licet ei votum opere complere, cum vir voluerit revocare permiſſum. Vota vero continentiæ ita alterius permiſſu ab altero valent offerri, quod poſt permiſſionem non valent in irritum deduci.*

CAUSA XXXIV.

QUidam vir in captivitatem ductus eſt: poſtea uxor ejus audiens illum mortuum, nupſit alii: demum ille de captivitate rediens, repetit uxorem ſuam: illa poſterioris amore capta, aſpernatur thorum prioris viri.

1. *Nunc primum quæritur, an iſta ſit rea adulterii, quæ vivente viro ſuo alteri nupſit.*
2. *Secundo, an redeunte primo, ſit cogenda recedere a ſecundo, & redire ad primum.*

AN

AN SIT REA ADULTERII, QUÆ VIVENTE VIRO SUO ALTERI NUPSIT; ET, AN REDEUNTE PRIMO SIT COGENDA RECEDERE A SECUNDO, ET REDIRE AD PRIMUM.

QUÆSTIO I. & II.

a Inſ. Cod. canonum, c. 42.

a UTraque quæſtio terminatur auctoritate 1 Leonis Papæ, qui ſcribens Nicetæ Aquilejenſi Epiſcopo, ep. 79. cap. 1. & ſequentibus, ait 1. (an. 458. Romæ in mittens.)

C. I. *Qui alii nupſerit, putans virum ſuum mortuum eſſe, illo redeunte, ad priorem redire cogitur.*

b Sent. 4. d. 38. Polyc. l. 6. tit. 4. Anſ. l. 10. c. ee. Burch. l. 9. c. 55. Ivo p. 8. c. 244. & 190. 191. 192. Pann. l. 6. c. 87. c Sollicitudine] orig. d Matth. 19. e Ejuſdem epiſt. c. 2.

CUm b per bellicam cladem, & per graviſſimos hoſtilitatis incurſus ita quædam dicatis diviſa eſſe conjugia, ut abductis in captivitatem viris, fœminæ eorum remanſerint deſtitutæ, quæ viros proprios aut interemptos putarent, aut nunquam a dominatione crederent liberandos, & ad c aliorum conjugium ſollicitudine 2 cogente tranſierunt: cumque nunc, ſtatu rerum auxiliante Domino in meliora converſo, nonnulli eorum, qui putabantur periiſſe, remeaverint, merito charitas tua videtur ambigere, quid de mulieribus, quæ aliis conjunctæ 3 ſunt viris, a nobis debeat ordinari. Sed quia novimus ſcriptum, quod a Deo jungitur mulier viro, & iterum præceptum agnovimus, ut quod d Deus junxit, homo non ſeparet, neceſſe eſt, ut legitimarum fœdera nuptiarum redintegranda credamus, & remotis malis, quæ hoſtilitas intulit, unicuique hoc 4, quod legitime habuit, reformetur: omnique ſtudio procurandum eſt, ut recipiat unuſquiſque, quod proprium eſt. §. 1. Nec e tamen culpabilis judicetur, & tanquam alieni juris pervaſor, qui perſonam ejus mariti, qui jam non eſſe exiſtimabatur, aſſumpſit. Sic enim multa, quæ ad eos 5, qui in captivitatem ducti ſunt, pertinebant, in jus alienum tranſire potuerunt: & tamen plenum juſtitiæ eſt, ut eiſdem reverſis propria reformentur. Quod ſi in mancipiis, vel in agris, aut etiam in domibus, ac poſſeſſionibus rite ſervatur, quanto magis in conjugiorum redintegratione faciendum eſt? ut ſic 6, quod bellica neceſſitate turbatum eſt, pacis remedio reformetur? Et ideo f, ſi viri poſt longam captivitatem reverſi, ita in dilectione ſuarum conjugum perſeveraverint, ut eas cupiant in ſuum redire conſortium, omittendum eſt, & inculpabile judicandum eſt, quod neceſſitas intulit, & reſtituendum, quod fides poſcit. g & 7 infra, c. 4. §. 2. Sin autem 9 aliquæ mulieres ita poſteriorum virorum amore ſunt captæ, ut malint his cohærere, quam in 8 legitimum redire conſortium, merito ſunt notandæ, ita ut etiam Eccleſiaſtica communione priventur, quæ h de re excuſabili contaminationem criminis elegerunt: oſtendentes ſibimet pro ſua incontinentia placuiſſe, quod juſta remiſſio poterat 9 expiare. Redeant ergo in 10 ſuum ſtatum voluntaria redintegratione conjuges: neque ullo modo ad opprobrium malæ voluntatis trahatur, quod conditio neceſſitatis extorſit: quia ſicut hæ mulieres, quæ reverti ad viros ſuos noluerint, impiæ habendæ ſunt; ita illæ, quæ in affectum initum ex Deo redeunt, merito ſunt laudandæ i judicandæ. 11

f C. 3. Burch. l. 9. c. 58. Ivo p. 8. c. 193.
g Burch. l. 9. cap. 57. Ivo p. 8. c. 193. Pann. l. 6. c. 88.
h al. quia incontinentiæ ſibimet tem. &c.] orig.
i al. laudabiles judicandæ.

¶ Pivo. 1. *Ad.*] a V. C. *in.*
2. *Sollicitudine.*] a. V. C. *ſolitudine.*
3. *Conjunctæ.*] V. C. *conſtæ.*
4. *Hoc.*] V. C. *id.*
5. *Pervaſor.*] Add. V. C. *habeatur.*
6. *Sic.*] Abeſt in a. V. C.
7. *Et infra c. 4.*] Deſunt in V. C.
8. *In.*] a. V. C. *ad.*
9. *Poterat.*] V. C. *poteſt.*
10. *In.*] V. C. *ad.*
11. *Laudandæ judicia.*] V. C. *laudabiliter judicandæ.*

C. II. *Viro, vel uxore de captivitate redeuntibus, propria redintegrantur conjugia.*

Item Innocentius Papa Probo, *in epiſt. 9.* (c. an. 405. *Romæ.*)

n Ivo p. 8. c. 245. Pann. l. 6. c. 89. l Fortunius cuſ-ſe cognoſcitur.] orig.

CUm in captivitate n Urſa mulier teneretur, aliud conjugium tum Conſtitutus Fortunium l commiſiſſe cognoſcimus. Sed favore Domini reverſa Urſa nos adiit, & nullo diffitente uxorem ſe memorati eſſe perdocuit. Qua de re, domine fili merito illuſtris, ſtatuimus, fide catholica ſuffragante, illud eſſe conjugium, quod primitus erat gratia divina fundatum: conventumque ſecundæ mulieris, priore ſuperſtite, nec divortio ejecta, nullo pacto poſſe eſſe legitimum.

C. III. *Quæ primo viro relicto, ſecundo adhæſerit, non ſecundum relinquens, primo reconciliari non poteſt.*

Item Hieronymus *ad Amandum Presbyterum.* (forte c. an. 388. *in Palæſtina.*)

m Sent. 4. d. 35. Polyc. lib. 6. tit. 4.

NOn ſatis animadvertere in petul, quid ſit, quod dicere voluit, *alio viro per vim accepta.* Quid eſt, per vim accepta? congregata videlicet multitudine nolentem rapuit. Et quare poſtea raptorem rapta non dimiſit? legat libros Moyſi o, & inveniet deſponſatam virginem, ſi in civitate fuerit oppreſſa, & non clamaverit, puniri quaſi adulteram: ſi autem in agro oppreſſa ſit, innoxiam eſſe a ſcelere, & violentum legibus ſubjacere. Ergo & iſta ſoror, quæ, ut dicit, vim paſſa eſt, ut alteri jungeretur, ſi vult corpus Chriſti accipere, & non adultera reputari, agat pœnitentiam, ita duntaxat, ut ſecundo viro, qui non appellatur vir, ſed adulter, a tempore pœnitentiæ non copuletur. Quod ſi durum ei videtur, & ſemel dilectum non poteſt derelinquere, nec præferre Dominum voluptati, audiat Apoſtolum conclamantem: *Non poteſtis calicem Domini bibere, & calicem dæmoniorum. Non poteſtis menſæ Domini communicare, & menſæ dæmoniorum.* Et alio p loco: *Quæ communicatio luci ad tenebras? qui conſenſus Chriſti ad Belial?* Rem novam loquor, imo non novam, ſed veterem, quæ Veteris Teſtamenti auctoritate firmatur. Si reliquerit ſecundum virum, & reconciliari priori voluerit, non poteſt. Scriptum eſt enim in Deuteronomio q: *Si acceperit homo uxorem, & habuerit eam, & non invenerit gratiam in conſpectu ejus, propter aliquam fœditatem, ſcribet libellum repudii, & dabit in manu ejus, & dimittet eam de domo ſua. Cumque egreſſa alterum r maritum duxerit, & ille quoque oderit eam, dederitque ei libellum repudii, & dimiſerit de domo ſua, vel certe mortuus fuerit, non poterit prior maritus recipere eam uxorem, quia polluta eſt, & abominabilis facta eſt coram Domino, ne s peccare facias terram tuam, quam Dominus Deus tuus tradidit tibi poſſidendam.*

o Deut. 22.
o 1. Cor. 10.
p 2. Cor. 6.
q Deut. 24.
r alterum] vero lectio.
s al. ne.

¶ Corr. Rom. *Verba hujus capitis in epiſtola S. Hieronymi, & in Polycarpo proxime ſequuntur poſt ea, quæ referuntur ſup. 32. q. 7. c.* omnes cauſationes. *Ideoque apud ipſum initium hoc modo habet:* Neque ſatis animadvertere.

3 pars. Gratian. *Si enim inevitabili neceſſitate cogente vir in aliam provinciam fugerit, & uxor ejus eum ſequi noluerit, illo vivente, illa innupta permaneat.*

C. IV. *Quæ virum in captivitate ductum ſequi noluerit, maneat innupta, quamdiu vir ejus vixerit.*

Unde in Concilio apud Vermerias 10. (an. 752. in *Gallia.*)

t Burch. lib. 9. cap. 54. Ivo p. 8. c. 189. Pann. l. 6. c. 92.

SI t quis neceſſitate inevitabili cogente in alium ducatum, ſeu provinciam fugerit, & ejus uxor, cum valet, & poteſt, amore parentum, & rerum ſuarum eum ſequi noluerit, ipſa omni tempore, quamdiu vir ejus, quem ſecuta non fuit, vivit, ſemper innupta permaneat.

¶ Pivo. 10. *Vermerias.*] V. C. *Vermeriam.*

4 ps. Gratian. *Quod autem de conjugatis auctoritate Leonis Papæ dicitur, hoc etiam de virginibus intelligendum eſt, ut ſi præter conſcientiam viro nupſerint alieno, non teneantur.*

C. V. *Non eſt adultera virgo, quæ neſciens viro nupſit alieno.*

Unde Auguſtinus *in libro de fide & operibus, cap. 7.* (c. an. 413. in *Africa.*)

u Polyc. ibid.

SI virgo u neſciens viro nupſerit alieno, hoc ſi ſemper neſciat, nunquam ex hoc erit adultera. Si autem ſciat, jam ex hoc eſſe incipiet, ex quo cum alieno viro ſciens cubaverit: ſicut in jure prædiorum tamdiu quiſque bonæ fidei poſſeſſor rectiſſime dicitur, quamdiu ſe poſſidere ignorat alienum: cum vero ſcierit, nec ab aliena poſſeſſione receſſerit, tunc malæ fidei poſſeſſor perhibebitur, tunc juſte injuſtus poſſeſſor vocabitur.

5 pars. Gratian. *Hinc x etiam ignorantia excuſat eum, qui neſciens dormivit cum ſorore uxoris ſuæ.*

x al. Sic.

C. VI. *Non cogatur legitimam dimittere uxorem, qui neſciens dormivit cum ejus ſorore.*

Unde in Concilio Triburienſi, (ann. 895. *in Germania.*)

y Burch. l. 17. cap. 4. & lib. 19. c. 173.

IN lectum mariti y abſente uxore introivit ſoror ejus, quam ille uxorem putans ſuam eſſe, dormivit cum ea. Super hoc viſum eſt, ſi ipſe per ſecuritatem certam hoc probaverit, quod inſcius fecerit hoc ſcelus, pœnitentiam quidem, quæ ſibi indicta fuerit, agat, & legitimam ſuam conjugem habere permittatur. Illa vero vindictæ digne alligatur, & in æternum conjugio privetur.

C. VII. *Item* Hermes *in libro Paſtoris, mandato quarto.* (forte c. an. 150. *Romæ.*)

PALEA.

a Ivo p. 8. c. 241. Pann. l. 7. c. 38. Sent. 4. diſt. 35.
a convivat ?] orig.
b vir. de adult. c. ſi vir.
c convivit] orig.

EGo dixi a paſtori: Domine, ſi quis habuerit uxorem fidelem in Domino, & invenerit hanc in adulterio, nunquid peccat vir, ſi cum illa concumbat a? Et dixit mihi: Quamdiu neſcit peccatum ejus, ſine crimine eſt vir vivens cum illa. Si autem ſcit vir b uxorem ſuam deliquiſſe, & non egerit pœnitentiam mulier, ſed permanet in fornicatione ſua, & convivit c vir cum illa, reus eſt peccati ejus, & particeps mœchationis illius. Et dixi illi: Quid ergo, ſi permanſerit in vitio ſuo mulier? & dixit:

Domi-

Dimittat illam vir, & vir per ſe maneat. Quod ſi dimiſerit mulierem ſuam, & aliam duxerit, & ipſe mœchatur. Et dixi illi: Quid, ſi mulier dimiſſa pœnitentiam egerit, & voluerit ad virum ſuum reverti, nonne recipietur a viro ſuo? Et dixit mihi: Imo, ſi non receperit eam vir ſuus, peccat, & magnum peccatum ſibi admittit: ſed debet recipere peccatricem, quæ pœnitentiam egit. Ergo non debet dimiſſa conjuge ſua vir aliam ducere. Hic actus ſimilis eſt in viro, & muliere.

§ Corr. Rom. *In hoc capite emendata, & addita nonnulla ſunt ex originali, & ceteris collectoribus.*

6 pars. Gratian. *De ſimpliciter vero fornicantibus, vel cum duabus ſororibus, vel cum matre, & filia, vel cum patre, & filio, idem intelligendum. In ignorantibus conjugia non negentur, ſcientibus perpetuo prohibeantur.*

C. VIII. *Matrimonia non prohibentur contrahere, quorum inceſtum ignorantes erant.*

Unde in eodem Concilio Triburienſi *legitur*, (an. 895. in Germania.)

d *Burch. l. 17. cap. 5. & lib. 19. c. 273.* SI quis d cum duabus ſororibus fornicatus fuerit, & ſororem ſorat ab eodem antea ſtupratam neſciverit, vel a ſi ipſe ſororem ejus, quam antea ſtupraverat, non intellexerit, ſi digne pœnituerint, & ſe continere non valuerint, poſt annos ſeptem conjugia illis non negentur. Si autem non ignoraverint, uſque ad mortem a conjugio abſtineant.

§ Corr. Rom. *Burchardus etiam citat ex Triburienſi, c. 6. Et quiddam ſimile habetur in Triburienſi impreſſo, c. 45. quemadmodum etiam in Wormacienſi, c. 33.*

a Vel ſi ipſe] *Sic reſtitutum eſt ex Burchardo. Antea legebatur*, vel ſi ſororem.

C. IX. *De eodem.*

Item ex eodem. (imo ex Compendienſi c. 14. an. 756. in Gallia.)

e *Inf. 35 q. 2. ſi quis cum matre. Burch. l. 17. cap. 12. Ivo p. 9. c. 72.* SI e quis cum matre, & filia fornicatus eſt, ignorante matre de filia, & filia de matre, ille nunquam accipiat uxorem, illæ vero, ſi voluerint, accipiant maritos: ſi autem hoc ſcierint ipſæ fœminæ, abſque maritis perpetuo maneant.

§ Corr. Rom. *Gratianus hoc idem caput, quod hic citat ex Triburienſi, 35. q. 2. refert ex Concilio apud Vermerias, itemque Burchardus & Ivo: ſententia habetur in Wormacienſi, c. 43.*

C. X. *De eodem.*

Item in eodem f. (an. 895. in Germania.)

f *Concordat Triburienſ. impreſſum, c. 43.*
g *Burch. l. 17. cap. 16. Ivo p. 9. c. 73.*
h *al. reſciſceret.*

QUidam g fornicatus eſt cum quadam muliere: poſtea filius neſciens factum patris, ſtupravit eandem. Quod cum pater reſciret h, de ſe, filioque confeſſus eſt. Statuerunt molles eſſe, ut taliter lapſis, cum digna pœnitentia, legitima permittantur conjugia, quum forte deterius delinquant. Fornicaria autem ſine ſpe conjugii maneat.

CAUSA XXXV.

a *al. linea cognationis.*

QUidam vir mortua uxore ſua aliam ſibi in matrimonio copulavit, quæ uxori defunctæ quarto gradu conſanguinitatis, ex-tra autem ſexta linea a adhærebat. Poſt triennium vero liberis ex ea ſuſceptis, accuſatur apud Eccleſiam: iſte prætendit ignorantiam.

1. *Hic primum quæritur, ſi liceat aliquam ex propria cognatione duci in uxorem.*
2. *Secundo, ſi ex conſanguinitate uxoris aliqua poſſit in conjugem duci.*
3. *Tertio, uſque ad quem gradum debeat quiſque abſtinere ſive a propriis, ſive ab uxoris ſuæ conſanguineis.*
4. *Quarto, quare uſque ad ſextum gradum conſanguinitas computatur, ita quod nec ultra procedatur, nec infra ſubſiſtit.*
5. *Quinto, quomodo gradus conſanguinitatis computandi ſint.*
6. *Sexto, qui jurejurando propinquitatem firmare debeant.*
7. *Septimo, an illi, qui ſe inceſtuoſe nati ſunt, filii reputentur.*
8. *Octavo, ſi ignorantes de conſanguinitate, vel affinitate aliqua in uxorem ducta eſt, an ex diſpenſatione poſſit viro ſuo adhærere.*
9. *Nono, ſi conjugem Eccleſiam decipi, & cauſa conſanguinitatis aliquam a viro ſuo ſeparare, quæ poſt quadriennium tempus bene inde celebratis deprehenditur non fuiſſe conſanguinea prævit, an ſecunda conjugia ſint reſcindenda, & priora ſint redintegranda.*
10. *Decimo, ſi relicta aliquis de propria cognatione ad ſecundas nuptias tranſierit, an proles ex ea ſuſcepta poſſit pertingere ad conjugium aliquam de cognatione prioris viri.*

AN LICEAT ALIQUAM EX PROPRIA COGNATIONE DUCERE IN UXOREM.

QUÆSTIO I.

QUod autem conſanguineas noſtras, ſive uxoris noſtræ in conjugium nobis ducere liceat, exemplis, & auctoritatibus probatur. Abraham a namque Saraı filiam fratris ſui, ſororem videlicet Loth, in conjugem duxit. Iſaac b Rebeccam in uxorem accepit, quæ erat filia conſobrini matris ſuæ. Jacob c duas ſorores, Liam videlicet, & Rachel filias Laban avunculi ſui ſibi matrimonio ſociavit. §. 1. In d lege quoque præcepit Dominus Moſi, ut nullus duceret uxorem, niſi de propria tribu, & familia. Item e ſi aliquis abſque liberis moreretur, præcepit Dominus, ut frater ejus uxorem defuncti ſibi copularet, & ex ea ſemen fratri ſuo ſuſcitaret. Porro ad quæcunque lex ipſa pervenit, ejus præcepta probantur omnia, niſi quæ vel Evangelicis mandatis, vel Apoſtolicis inſtitutis evacuata noſcuntur. Nullo autem Evangelii præcepto, vel Apoſtolica inſtituta conſanguineorum conjunctiones prohibitæ inveniuntur. Unde ſicut ab initio, ita & nunc licitæ probantur. §. 2. His ita reſpondetur. Conſanguineorum conjunctiones alias cauſa neceſſitatis permiſſæ, alias cauſa juſtæ rationis inveniuntur imperatæ f. Cum enim unus vir ab initio, atque una ex latere ejus mulier a Deo formaretur, neceſſario ſorores fratribus copulabantur. Quod autem cogente neceſſitate fit, ceſſante neceſſitate pariter ceſſare oportet. Tanto ergo nunc damnabilius uſurpatur conſanguineorum conjunctio, quanto minus neceſſaria probatur. Unde hujuſmodi copula poſtea lege prohibita invenitur, Domino dicente per Moyſen g: Turpitudinem ſororis tuæ non revelabis.

a *Gen. 11.*
b *Gen. 24.*
c *Gen. 29.*
d *Num. 36.*
e *Deut. 25.*
f *al. temperata.*
g *Levit. 18.*

CAP. UNIC. *Quare conſtitutum ſit, ne conſanguineas ducamus uxores.*

Hinc Auguſtinus ait in libro de civitate Dei 15. cap. 16. (an. 426. in Africa.)

CUm igitur h genus humanum poſt i primam copulam viri facti ex pulvere, & conjugis ejus ex viri latere, marium fœminarumque conjunctione opus haberet, ut gignendo multiplicaretur, nec eſſent ulli homines, niſi qui ex illis duobus nati fuiſſent, viri ſorores ſuas conjuges acceperunt. Quod profecto quanto eſt antiquius compellente neceſſitate, tanto poſtea factum eſt damnabilius religione prohibente. Habita eſt enim ratio rectiſſima charitatis, ut homines, quibus eſſet utilis atque honeſtiſſima k concordia, diverſarum neceſſitudinum vinculis necterentur, nec unus in uno multas haberet, ſed ſingulæ ſpargerentur in ſingulos, ac ſic ad ſocialem vitam diligentius colligendam l plurimæ plurimos obtinerent. Pater quippe, & ſocer duarum ſunt neceſſitudinum nomina. Dum a ergo habet quis alium patrem, alium ſocerum, numeroſius ſe charitas porrigit. Utrumque autem unus Adam eſſe cogebatur & filiis, & filiabus ſuis, quando fratres, ſororeſque connubio jungebantur. Sic & Eva uxor ejus utrique ſexui filiorum fuit & ſocrus, & mater: quæ m ſi duæ fœminæ fuiſſent, mater altera, & ſocrus altera, copioſius ſe ſocialis dilectio colligeret. *Et infra* §. 1. Sed hoc, unde fieret, tunc non erat: quando niſi fratres & ſorores ex duobus illis primis, nulli homines erant. Fieri ergo debuit, quando potuit, ut exiſtente copia inde ducerentur uxores, quæ non erant jam ſorores: & non ſolum iſtud, ut fieret, nulla neceſſitas eſſet, verum etiam, ſi fieret, nefas eſſet. *Et infra.* §. 2. Quod humano genere creſcente, & multiplicato etiam inter impios Deorum multorum, falſorumque cultores ſic obſervari cernimus, ut etiamſi perverſis legibus permittantur fraterna conjugia, melior tamen conſuetudo ipſam malit exhorrere licentiam, & cum ſorores accipere in matrimonium primis humani generis temporibus omnino licuerit, ſic averſetur, quaſi licere nunquam potuerit. *Et infra.* §. 3. Copulatio ergo maris & fœminæ, quantum attinet ad genus mortalium, quoddam ſeminarium β eſt charitatis: terreſtris vero civitas opus habet, ut noxam generationis evadat.

h *Ivo p. 8. c. 39. Pano. l. 7. c. 32.*
i *Gen. 2.*
k *honeſta] vir.*
l *al. colligendam*
m *al. quod.*

§ Corr. Rom. a Dum ergo habet] *In codicibus B. Auguſtini impreſſis, & apud Ivonem, & in Panormia legitur:* Ut ergo alium quiſque habeat patrem. *Sed viſa eſt melior lectio Gratiani.*

β Seminarium] *Ivo, & Panormia habent cetera, ut Gratianus.* tantum loco, charitatis, *habent,* civitatis. *Integer vero locus B. Auguſtini hic eſt:* Copulatio ergo maris, & fœminæ, quantum attinet ad genus mortalium, quoddam ſeminarium eſt civitatis. Sed terrena civitas generatione tantummodo, cœleſtis autem etiam regeneratione opus habet, ut generationis noxam evadat. *Verum ob gloſſam in verbo,* civitas, *nihil eſt mutatum. Alia vero multa ex ipſo potiſſimum originali ſunt emendata.*

Gratian. *Hac itaque conſuetudine, quæ ab ipſa exordio humanæ propagationis originem habuit, quam nulla lex contra jubendo evacuaverat, uſi ſunt Abraham, Iſaac, & Jacob, & ceteri, qui de propria cognatione ducebant uxores. Quamvis et nimalia cauſa rectiſſima rationis, quæ id factum ſit, poſſit intelligi. Cæteris idololatriæ ſedatis, ſola familia n Heber ex toto in unius Dei remanſit. Unde Abraham a Chaldæis cum fratre ſuo Aram in ignem, quem adorare noluit, projectus eſt, ex numero ſuæ Divinitatis concremandi ſunt, et quem venerando colere contempſit. Ne ergo ex conjunctione infidelium fideles ad idololatriam prolaberentur, & ut Deum offenderent, ſicut o quondam ante diluvium filii Dei commixti filiabus hominum, ipſum ad ira-*

n *Geneſ. 11.*
o *Geneſ. 6.*

Digitized by Google

ad eratundium prouocauerant, veliſſime tantum eſt, ut Patriarchæ viri ſanctiſſimi maxime de propria cognatione, id eſt, de familia fidelium ſibi uxores acciperent. Hinc etiam cum filii Iſrael introituri terram promiſſionis a Domino audirent, ut filias Chananæorum ſibi in uxores acciperent, nec ſuas eis nuptui traderent, ſtatim ſubjunxit Dominus: Ne p faciant vos recedere a Deo veſtro, & fornicari cum Diis alienis. *Hinc etiam q Eſdras Idumææ, atque aliarum nationum mulieres, per quas filii Iſrael ibant ad Deos alienos, ab eis ſeparari juſſit. §. 1. Eſt etiam alia cauſa, quare conſanguineorum conjunctiones in populo Dei primum permiſſæ, vel potius imperatæ fuerunt. Deus enim ſic ab initio ſalutem humani generis diſpenſavit, ut primitivam Eccleſiam ex illo populo inſtitueret, qui ſibi carnis conſanguinitate erat propinquus. Unde de plebe Judaica primum Apoſtolos elegit, quos quaſi fundamentum Eccleſiæ inſtituit, quorum prædicatione de eadem plebe multi ad Deum converſi, in ſeipſis originem Eccleſiæ præſtiterunt. Deinde in cæcitate ſua perfidia Judaica plebe relicta ad gentes, quæ tam fide, quam cognatione carnis a Chriſto erant alienæ, prædicatio Evangelica translata eſt. Et quaſi conſanguineæ copulam Chriſtus aſpernatus, de aliena cognatione ſibi uxorem elegit, adimplens illud, quod per Prophetam r promiſerat:* In peccatis veſtris dimiſi matrem veſtram, quaſi adulteram, & repudiatam. *Et item per alium s Prophetam:* Vocabo non plebem meam, plebem meam. *In hujus ergo rei Sacramentum conſanguineorum conjunctiones primum in Dei populo permiſſæ ſunt, nunc autem prohibitæ. Et quia non in una familia tantum, ſed in omni multitudine gentium populus fidelium invenitur, non de propria cognatione, ſed de qualibet alia unicuique uxorem ducere conceditur. §. 2. Illud autem, quod præcepta legis ſervanda dicuntur, quæ nec Evangelicis, nec Apoſtolicis inſtitutis quacumque probantur, verum quidem eſt: ſed cum omnia figuralia Apoſtolus t probet ad tempus eſſe data, atque ideo veniente veritate aſſirmet illa non ultra eſſe ſervanda, hoc autem, ut ſupra monſtratum eſt, cauſa ſacramenti a Deo inſtitutum eſſe probatur; & hoc cum cæteris figuralibus evacuatum ceſſiſſe conſtat: quanquam, ſicut Apoſtolus quædam u conſulendo addidit, quæ Evangelicis præceptis non inveniebantur definita, nec tamen ideo tanquam temeraria, vel ſuperflua ab aliis Apoſtolis ſunt repudiata; ſic & Eccleſia poſt Apoſtolica inſtituta, quædam conſilia perfectionis addidit, utpote de continentia miniſtrorum, de confeſſione myſteriorum, de celebratione officiorum: quæ nullatenus reſpuenda ſunt, ſed diligenti veneratione ſuſcipienda. Conſanguineorum ergo conjunctiones, quamvis Evangelicis, & Apoſtolicis præceptis non inveniantur prohibitæ, ſunt tamen fugiendæ, quia Eccleſiaſticis inſtitutionibus inveniuntur terminatæ x.*

p Deuter. 7.
q 1. Eſdra 10.
r Eſa. 50. Oſee 4. Rom. 9.
s Oſee 2.
t Gal. 3.
u al. conſilio.
x al. interminatæ.

AN EX CONSANGUINITATE UXORIS ALIQUA POSSIT IN CONJUGEM DUCI: ET USQUE AD QUEM GRADUM DEBEAT QUISQUE ABSTINERE SIVE A PROPRIIS, SIVE AB UXORIS CONSANGUINEIS.

QUÆSTIO II. & III.

Quia ergo a conſanguineorum conjunctionibus, ſicut probatum eſt, abſtinere oportet, videndum eſt, uſque ad quem gradum a conſanguineis propriis abſtinere oporteat, vel ſi in cognatione propriæ uxoris aliquam duci in uxorem liceat.

C. I. *Uſque ad ſeptimam generationem nullus de ſua cognatione ducat uxorem.*

De his ita ſcribit Gregorius Papa in Concilio Meldenſi a. (forte c. an. 600.)

a Cancor. Nicol. in Concil. Rom. Sent. 4. diſt. 40. Polyc. l. 6. tit. 4. Burch. l. 7. c. 16. Ivo p. 9. cap. 51. Pann. l. 7. c. 81.

De affinitate a z conſanguinitatis per gradus cognationis placuit uſque ad ſeptimam generationem obſervare. Nam & hereditas rerum per legales inſtrumentorum diffinitiones ſancita, uſque ad ſeptimum gradum protendit heredum ſucceſſionem. Non enim ſuccederent, niſi eis de propagine cognationis deberetur.

¶ Corr. Rom. a Concilio Meldenſi.] *Burchardus, Ivo, auctor Pannormiæ etiam tantum in Concilio Meldenſi: Magiſter, Gregorius, Polycarpus, ita habent, Gregorius in decretis. At fieri facile potuit, ut Gregorii decretum in aliquo Meldenſi Concilio referretur, unde ita ſit iſta Gratiani citatio.*

¶ Ibid. z. *De affinitate*,] *Vide l. ſancimus, Cod. de pœnis.*

C. II. *Infamia notantur, qui conſanguineas ducunt uxores.*

Item Calixtus Papa, epiſtola ſecunda ad Epiſcopos Galliæ. (an. 222. Roma in Galliam.)

b Polyc. ibid. Burch. l. 7. c. 1. Ivo p. 9. cap. 22.

Conjunctiones b conſanguineorum fieri prohibete, quando has & divinæ, & ſeculi prohibent leges. Leges ergo divinæ, hoc agentes, & eos, qui ex eis prodeunt, non ſolum ejiciunt, ſed & maledictos appellant. Leges vero ſeculi infames tales vocant, & ab hereditate repellunt. Nos vero c ſequentes patres noſtros, & eorum veſtigia inhærentes, infamia eos notamus, & infames eſſe cenſemus, quia infamiæ maculis ſunt aſperſi; nec eos vero, nec accuſationes eorum, quos d leges ſeculi rejiciunt, ſuſcipere debemus. *Et infra.* §. 1. Eos autem conſanguineos dicimus, quos divinæ, & Imperatorum e, ac Romanorum, atque Græcorum leges conſanguineos appellant, & in hereditate ſuſcipiunt, nec repellere poſſunt.

c Similis in Concil. Innocent. II.
d al. quos.
e Imperatorum Romanorum.

C. III. *Affines in quinta generatione copulari poſſunt: in quarta ſi fuerint inventi, non ſeparentur.*

Item Fabianus Papa. (imo Theodorus in Pœnit. (c. an. 680. in Anglia.)

De propinquis f, & qui ad affinitatem per virum, & uxorem veniunt, defuncta uxore, vel viro, in quinta generatione conjungantur: in quarta, ſi inventi fuerint, non ſeparentur. In tertia vero propinquitate non licet uxorem alterius accipere poſt obitum ejus. Æqualiter g vir conjungatur in matrimonio eis, quæ ſibi conſanguineæ ſunt, & uxoris ſuæ conſanguineis poſt mortem ſuæ uxoris.

¶ Ibid. z. *De propinquis.*] Abrogatur Concilio Lateranenſi, *c. penult. extr. de conſanguin. &c.*

¶ *In quinta generatione.*] *V. C. in quinto genere affinitatis, non gradu.*

f Sent. 4. d. 41. abrogatur per c. pen. de conſang.
g Infr. ead. c. æqualiter. Polyc. l. 6. tit. 4. in ſolio.

C. IV.

Idem. (forte c. an. 245. Romæ.)

Qui propinquam ſanguinis uxorem ducunt, & ſeparantur, non licebit eis, quamdiu utrique vivunt, alias uxores ſibi in conjugio ſociare, (niſi h ignorantia excuſentur.)

h Fortaſſe ipſe Gratian.

C. V. *Non prohibetur ducere uxorem, qui ignoranter inceſtum committit.*

Unde in Concilio apud Varmariam. (imo apud Compendium, c. 14. an. 757. in Gallia.)

Si quis i cum matre, & filia fornicatus eſt, ignorante matre de filia, & filia de matre, ille nunquam accipiat uxorem; illæ vero, ſi voluerint, accipiant maritos. Si autem hoc ſcierint ipſæ fœminæ, abſque maritis perpetuo maneant.

¶ Corr. Rom. *De capite hoc dictum eſt ſup. 34. q. 1. & 2.*

i Sup. 34. q. 1. & 2. cap. ſi quis cum matre.

C. VI.

Item ex eodem. (imo ex Triburienſi, c. 44. an. 895. in Germania.)

Si homo u fornicatus fuerit cum muliere, & frater ejus neſciens eandem duxerit uxorem, frater, eo quod fratri crimen celaverit, ſeptem x annos pœniteat, & poſt pœnitentiam nubat. Mulier autem uſque ad mortem pœniteat, & ſine ſpe conjugii maneat.

¶ Corr. Rom. *Burchardus citant, & Ivo etiam ex Concilio apud Vermeriam, c. 5. ſententia vero habetur in Triburienſi, c. 44.*

¶ Septem annos] *Hæ duæ voces abſunt a Burchardo, & Ivone. Apud Burchardum tamen libro 19. c. 5. ubi Sacerdos de hoc peccato interrogat pœnitentem, & conſilium dat, hæc leguntur:* Si feciſti, ut quod fratrem tuum crimen celaſti, ſeptem annos per legitimas ferias pœniteas. *In Triburienſi autem prædura accenſetur pœnitentia, & condigna aſſignatione.*

Gratian. *De his vero, qui ignoranter conjunguntur, cæteræ auctoritates intelligendæ ſunt.*

u Burch. l. 17. cap. 13. Ivo p. 9. c. 73.

C. VII. *Ex propinquitate ſui ſanguinis, vel uxoris uſque in ſeptimum gradum nullus ducat uxorem.*

Unde Julius Papa. (forte c. an. 345. Romæ.)

Nullum in l utroque ſexu permittimus ex propinquitate ſui ſanguinis, vel uxoris uſque ad ſeptimum generis gradum uxorem ducere, vel inceſti macula copulari m. Prætatea quoque illud adjecimus, quoniam ſicut non n licet cuiquam Chriſtiano de ſua conſanguinitate, ſic etiam nec licet de conſanguinitate uxoris ſuæ conjugem ducere, propter carnis unitatem.

¶ Corr. Rom. *Caput hoc uſque ad verſic.* Præterea, *Burchardus, Ivo, & Pannormia (nam Magiſter ut Gratianus) citant ex Concilio Aurelianenſi, c. 10. At ſane in 3. Aurelianenſi impreſſo, c. 10. multa leguntur ad hanc rem pertinentia. Reliqua vero hujus capitis pars in Pannormia (nam cæteri collectores non habent) ex eodem Concilio refertur: ſed a Gratiano ſup. 27. q. 2. c. qui deſponſatam, tribuitur Gregorio.*

l Sent. 4. d. 41. Burch. l. 7. c. 18. Ivo p. 9. cap. 49. Pann. l. 7. c. 79.
m al. commaculari.
n Sup. 27. q. 2. c. qui deſponſatam.

C. VIII. *Inceſtuoſi nullo ſunt digni nomine conjugis.*

Item ex Concilio Agathenſi, cap. 61. o (ann. 506. in Gallia.)

De inceſtis p conjunctionibus nihil prorſus veniæ reſervamus, niſi cum adulterium ſeparatione ſanaverint. Inceſtuoſos q vero nullo conjugii nomine deputandos, quos etiam deſignare funeſtum eſt. §. 1. Hos autem cenſemus eſſe, ſi quis relictam fratris, (quæ pene prius ſoror extiterat) carnali conjunctione polluerit: ſi quis fratris germanam uxorem acceperit: ſi quis novercam duxerit: ſi

o Eſt & Arel. 4. c. 2. in Epaunenſi, c. 30. in Turonico 2. c. 22. in Cap. adjectis c. 200.
p Burch. l. 7. c. 4. Ivo p. 9. c. 25. & 40.
q al. inceſtos.

rit: ſi quis conſobrinam ſuam ſ ſociaverit: ſi quis relictam, vel filiam avunculi miſcetur, aut patrui filiam, aut privignam ſuam: aut qui ex propria conſanguinitate aliquam, aut quam conſanguineus habuit, concubitu polluerit, aut duxerit uxorem. Quos omnes & olim, & nunc ṽ ſub hac ó conſtitutione inceſtos eſſe non dubitamus, & inter catechumenos uſque ad legitimam ſatisfactionem manere, & orare præcipimus. Quod ita præſenti tempore prohibemus, ut ea, quæ ſunt hactenus conſtituta ó, non diſſolvamus. §. 2. Sane quibus conjunctio illicite interdicitur, habebunt ß ineundi melioris conjugii libertatem.

ṽ al. atque ſub hoc.
ó al. inſtituta.

¶ Corr. Rom. α Hos enim] *Ita eſt in Agathenſi. In Arelatenſi autem III. c. 11. [ubi idem repetitur] & apud Ivonem hæc conjunguntur cum ſuperioribus, & legitur*, hoc eſſe. *In Epaunenſi*, c. 30. [*in quo idem tractatur argumentum*] *duobus orationis longe diverſus eſt. In ſecundo autem Turonico*, c. 22. [*ubi refertur caput illud Concilii Epaunenſis*] *ita ſcribitur*: Inceſtus vero, nec ullo conjugii nomine prædicandus præter illud, quod dinumerare funeſtum eſt, hoc eſſe cenſemus. *In Capitularibus adjectis*, c. 200. *ſunt nonnulla partes hujus capitis ex epiſtolis Gregorii Papæ, B. Boniſacio Archiepiſcopo Moguntino miſſis.*

ß Habebunt] *Sic in Agathenſi, & apud Ivonem. In Epaunenſi legitur*, non ṽ habebunt. *Sed in Turonico, in quo citatur Epaunenſe*, habebunt. *Sic etiam inf. q.* 8 1. hoc ſalubriter, ex Gregorio. *In Capitulari autem judicato idemus hæc ſententia exponitur*: Sed quibus illicita conjunctio interdicitur, niſi hi ſunt, quos ſanctorum Patrum decreta conjugii copulari prohibent, habebunt ineundi melioris conjugii libertatem.

¶ Pith. 4. Deputandos.] V. C. prævalendos.

5. Sua.] Sobrinamque, can. co. Synodi Aurelian. can. 30. Epaun.

6 Et nunc.] V. C. atque.

7. Non.] Abeſt ut 2. V. C.

C. IX. *Inceſtuoſi uſque ad ſatisfactionem excommunicentur.*

Item ex Concilio Ilerdenſi, *cap.* 4.
(*an.* 524. *in Hiſpan.*)

ṫ Burch. l. 9. c. 5. ſup. q. 2. c. 29.
ṵ al. inceſto.
ẋ al. aliuno.
ẏ al. oportet.

DE his qui ṫ inceſti ṵ pollutione ſe maculant, placuit, ut quouſque in ipſo deteſtando & illicito carnis contubernio perſeverant, uſque ad Miſſam tantum catechumenorum in Eccleſia admittantur: cum quibus etiam nec cibum ſumere ulli ẋ Chriſtianorum, ſicut Apoſtolus juſſit, licebit ẏ.

C. X. *Nullus ducat in uxorem a conſanguineo cognitam, vel aliqua pollutione maculatam.*

Item Gregorius Papa *ad Felicem Meſſanæ civitatis Epiſcopum*, *lib.* 12. *epiſt.* 31. (forte an. 604. Roma in *Siciliam*.)

ẑ Ivo p. 9. c. 28.
ȧ Supr. eod. de inceſtis.

NEc eam, ẑ quam aliquis ex propria conſanguinitate conjugem habuit, vel aliqua illicita pollutione maculavit, in conjugium ducere, ulli profecto licet Chriſtianorum, aut licebit: quia inceſtuoſus eſt talis coitus, & abominabilis Deo, & cunctis hominibus. Inceſtuoſos ȧ vero nullo conjugii nomine deputandos a ſacris Patribus dudum ſtatutum eſſe legimus.

Gratian. *Natura videlicet ordinari ſi vero extraordinarie, non ſit.*

C. XI. *Extraordinaria pollutio in naturalibus non impedit matrimonium.*

Ait enim Urbanus Papa II. *Hugoni Gratianopolitano* α *Epiſcopo*. (c. an. 1090. *Roma in Galliam*.)

ḃ Polyc. lib. 6. tit. 1.
ċ al. repetita.

EXtraordinaria ḃ pollutio non ß niſi in naturalibus admiſſa, vel ſæpius reiterata ċ citra maritalem affectum γ, ſi præbitis ſacramentis ita eſſe conſtiterit, quemadmodum nobis tuis ſignificatum eſt literis, non videtur matrimonium impedire, quamvis ipſa ſit criminoſa, & damnabilis.

¶ Corr. Rom. α Gratianopolitano] *Antea legebatur*, Urbanus II. Gratiano, Neapolitano Epiſcopo. *Emendatum eſt ex Polycarpo: & hujus Hugonis mentio eſt apud Sigebertum ann.* 1084. *& apud Trithemium in Guidone V. Carthuſiæ Abbate.*

ß Non niſi] *In Polycarpo eſt*, niſi in naturalibus admiſſa.

γ Affectum] *In eodem legitur*, effectum.

C. XII. *Nullus ducat in conjugem relictam conſanguineorum uxoris ſuæ uſque in tertiam generationem.*

Item Julius Papa. (forte c. an. 343. *Roma*.)

ḋ Sent. 4. d. 41.

ET hoc quoque ḋ ſtatutum eſt, ut relictam patris uxoris ſuæ, relictam fratris uxoris ſuæ, relictam filii uxoris ſuæ, nemo ſibi in matrimonium ſumat: relictam conſanguineorum uxoris ſuæ, uſque in tertiam progeniem nemo in uxorem ſumat: in quarta autem, & in quinta, ſi inventi fuerint, non ſeparentur.

¶ Corr. Rom. α Uxoris ſuæ] *Sic emendatum eſt ex veteribus. Nam in vulgatis erat*, ſuorum.

Pars I.

C. XIII. *A conſanguineis propriis, vel uxoris pariter cuique eſt abſtinendum.*

Idem. (imo Theodorus, in Pœnit. c. an. 680. *in Angliæ*.)

ė Sup. eod. c. de propinquis. Sent. 4. diſt. 41. Polyc. l. 6. tit. 4. Burch. l. 7. c. 6. Ivo p. 9. c. 43.

ÆQualiter ė vir conjungatur conſanguineis propriis, & conſanguineis uxoris ſuæ.

C. XIV. *In parentela propria, & conjugis eadem conſanguinitas eſt obſervanda.*

Item Iſidorus *ex Concilio Meldenſi*. (imo Concilium Cabilonenſe II. c. 29. an. 813. *in Gallia*.)

ḟ Hugo de S. Vict. de ſacram. lib. 2. p. 11. Sent. ibid. Burch. l. 7. c. 8. Ivo part. 9. c. 44. Pann. l. 7. c. 60.
ġ al. ſtringitur.
ḣ Gen. 2.

SAne ḟ conſanguinitas, quæ in proprio viro obſervanda eſt, hæc nimirum in uxoris parentela de lege nuptiarum cuſtodienda eſt. Quia enim conſtat eos duos eſſe in carne una, communis illis utraque ġ parentela cenſenda eſt, ſicut ſcriptum eſt ḣ: *Erunt duo in carne una.*

¶ Corr. Rom. *In Panormia citatur, ut hic. Hugo autem*, ex Concilio Meticenſi. *Burchardus*, Maticenſi. *Ivo*, Meticeno, *nulla Iſidori mentione facta. In Polycarpo cum alie ponitur cum c.* conjunctionem, *ſup. eadem, quod quidem eſt Celeri* 11. *Extat autem in Concilio Cabilonenſi II. c.* 29. *& in 6 Varmacienſi eſt ſecunda pars canonis* 78.

C. XV. *Nurus non eſt aliter deputanda quam filia.*

Item Auguſtinus *lib.* 22. *contra Fauſtum*, c. 61. (c. an. 400. *in Africa*.)

SI vir, & uxor non jam duo, ſed una caro ſunt, non aliter eſt nurus deputanda, quam filia.

C. XVI. *Uſque ad ſeptimam generationem progeniem ſuam unumquemque ſervare oportet.*

Item Gregorius Papa ḯ *Epiſcopis Galliæ*. (forte an. 604. Roma *in Siciliam*.)

ḯ In regiſtr. B. Gregor. lib. 12. epiſt. 31. ad Felicem.
ṹ Hugo ibid. Sent 4. diſt 40. Polyc. l. 6. tit. 4. Anſel. l. 10. c. 40. Burch. l. 7. c. 11. Ivo part. 9. c. 26. Pann. l. 7. c. 96.

PRogeniem ṹ ſuam unumquemque α uſque ad ſeptimam decernimus obſervare generationem: & quamdiu ſe agnoſcant affinitate propinquos, ad conjugalem copulam accedere denegamus: quod ß ſi fecerint, ſeparentur.

¶ Corr. Rom. *Burchardus & Ivo, & refert, ut Gratianus, Hugo, auctor Polycarpi, & Magiſter citant abſolute Gregorium. Anſelmus, & Ivo ex epiſtola B. Gregorii ad Felicem. In Panormia eſt conjunctio utraque inſcriptio, hoc modo*: Ex epiſtola Gregorii Epiſcopis Galliæ miſſa, epiſtola 31. lib. 12. *Extat vero caput hoc in Capit. l.* 6. c. 80. *& in adjectis eſt prior pars capitis* 200. *quod in indice tribuitur Gregorio Papæ ex epiſtolis B. Boniſacio Archiepiſcopo Moguntino miſſis. Ac ſane in ultima Gregorii II. epiſtola inter Conciliorum inſerta, legitur prior pars uſque ad verſ.* Generationem.

α Unumquemque] *Apud B. Gregorium, Anſelmum, & Ivonem hoc loco ſunt hæc interjecta*: de his, qui fideliter edocti ſunt, & jam firma radice plantati ſtant inconvulſi.

ß Quod ſi fecerint, ſeparentur.] *Hæc non habentur, niſi apud Burchardum. Apud B. Gregorium, Anſelmum, & Ivonem ſequuntur conjuncte cum ſuperioribus verba capitis*, nos eam, *ſupra eadem.*

C. XVII. De eadem.

Item Nicolaus Papa II. *Amalphitanæ Eccleſiæ Suffraganeis*.] (an. 1059. *Roma in Apuliam*.)

ǩ Habetur in Synodo Epiſcoporum c. 13. in Baſilica Conſtantiniana, c. 11. & 12.
ṁ Sent. ibid.
ṅ add. ad.

DE ṁ conſanguinitate ſua uxorem nullus ducat uſque ṅ poſt α generationem ſeptimam, vel quouſque parentela cognoſci potuerit. §. 1. Laicus vero uxorem ſimul, & concubinam habens non communicet Eccleſiæ.

C. XVIII. *Quouſque inter aliquos generatio recordatur, aut in memoria retinetur, ſibi invicem non copulentur.*

Item ex Concilio VVormacienſi, *cap.* 32. (*an.* 868. in *Germania*.)

ȯ Burch. lib. 7. c. 2. Ivo part. 9. c. 39. Pann. l. 7. cap. 76.

IN copulatione ȯ fidelium, generationis numerum non definimus, ſed id ſtatuimus, ut nulli Chriſtiano liceat de propria conſanguinitate, ſeu cognatione uxorem accipere, uſque dum generatio recordatur, cognoſcitur, aut in memoria retinetur.

C. XIX. *Ex propinquitate ſui ſanguinis uſque ad ſeptimum gradum nullus ducat uxorem.*

Item ex Concilio Lugdunenſi ṗ. (forte c. an. 712. in *Anglia*.)

ṗ Cap. l. 6. c. 128.
q Sentent. ibid. Burch. l. 7. c. 13. Ivo part. 9. c. 48. Pann. l. 7. cap. 78. Capit. l. 6. c. 28.

NUlli α q ex propinquitate ſui ſanguinis, uſque ad ſeptimum gradum uxores ducant: neque ſine benedictio-

ne Sa-

ne Sacerdotis. Qui autem nuptui tradunt, a Sacerdote benedicti nubere ſtudeant, nec aliter præſumant.

¶ Corr. Rom. *Cæteri etiam collectores citant ex Lugdunenſi. In nonnullis Gratiani codicibus eſt, ex Lugdunenſi. B. Bonifacius in epiſtola ad Zachariam Papam mentionem facit Synodi Lugdunenſis, habitæ a diſcipulis B. Gregorii, in qua de ſynodo tum fuerat. Simile habetur in Capit. lib. 6. cap. 128. In Concilio etiam Rhemenſi Tusdaiano, cap. 8. inter alia multa leguntur hæc:* Et alibi eſt in canonibus præceptum, ut nemo uſque ad affinitatis lineam, & propinquitatem ſui ſanguinis connubia ducat: neque virginibus ſine benedictione Sacerdotis quis nubere præſumat.

¶ PITH. 11. *Nulli.*) Vide lib. 3. Legis Vviſigoth. *tit.* 5. & *lib.* 12. *tit.* 2. *c.* 6. & Capit. *lib.* 6. *c.* 128.

Gratian. *Præmiſſis auctoritatibus quiſque prohibetur a conjunctione conſanguineorum uſque ad ſeptimam generationem. Sed objicitur illud* Gregorii ad *t Auguſtinum Anglorum Epiſcopum, cap.* 6. (*an.* 604. *Roma in Angliam.*)

t Joan. Diacon. in vita B. Gregorii lib. 2. cap. 37. & 38. Beda lib. 1. hiſt. cap. 27.

C. XX. *Anglis permittitur, ut in quarta, vel in quinta generatione copulentur.*

a Hugo de S. Vict. l. 2. p. 11. cap. 16. Sent. 4. diſt. 40. Ivo p. 9. c. 6. 55. 56. Burc. l. 7. c. 29. & 20. Pann. l. 7. c. 56. & 71. Anſ. l. 10. c. 32. Polyc. l. 6. tit. 4. In Cod. Theod. tit. de inceſt. nupt. ubi hodie deeſt.

c Lib. 12. ep. 31.

QUædam *c* lex in terrena in Romana republ. permittit, ut ſive fratris, & ſororis, ſeu duorum fratrum germanorum, ſeu duarum ſororum filius, & filia miſceantur. Sed experimento didicimus, ex tali conjugio ſobolem non poſſe ſuccreſcere: & ſacra lex prohibet cognationis turpitudinem revelare. Unde neceſſe eſt, ut in quarta *a*, vel quinta generatione fidelium licenter ſibi conjungantur. §. 1. Sed idem humillimus Pater Gregorius poſt multum temporis a Felice Meſſanæ Siciliæ civitatis Præſule requiſitus, utrum Auguſtino ſcripſiſſet, ut Anglorum in quarta generatione contracta matrimonia minime ſolverentur, inter cætera talem reſponſionem reddidit. Quod ſcripſi *x* Auguſtino Anglorum gentis Epiſcopo, alumno videlicet, ut recordaris, tuo, de ſanguinis conjunctione, ipſi, & Anglorum genti, quæ nuper ad fidem venerat, ne a bono, quod cœperat, metuendo auſteriora recederet, ſpecialiter, & non generaliter cæteris me ſcripſiſſe cognoſcas. Unde & mihi omnis Romana civitas teſtis exiſtit. Nec ea intentione hæc illis ſcripta mandavi, ut poſtquam firma radice in fide fuerint ſolidati, ſi infra propriam conſanguinitatem inventi fuerint, non ſeparentur, aut infra affinitatis lineam, id eſt, uſque ad ſeptimam generationem jungantur. Sed adhuc illos neophytos exiſtentes, ſæpiſſime eos prius illicita docere *u*, & verbis ac exemplis inſtruere, & quæ poſt de talibus egerint, rationabiliter & fideliter excludere oportet. Nam juxta Apoſtolum *z*, qui ait: *Lac dedi vobis potum, non eſcam*, iſta illis modo, non poſteris, ut præfatum eſt, temporibus tenenda indulſimus, ne bonum, quod infirma adhuc radice plantatum erat, erueretur, ſed aliquantulum firmaretur, & uſque ad perfectionem cuſtodiretur.

u al. docere vitare.

z 1. Corinth. 3.

¶ Corr. Rom. *Verba hujus capitis uſque ad verſic.* Sed idem, *ſunt apud B. Gregorium. Verum ſimul hæc, & ſequentia ſunt apud Joannem Diaconum in vita B. Gregorii lib. 2. c. 38. alias 37. Hugo, Burchardus, Ivo, & Pannormia citant, ex* epiſtola Joannis Conſtantinopolitani Epiſcopi ad Felicem Epiſcopum Siciliæ. *Recitantur præterea hæc eadem B. Gregorii verba in duabus epiſtolis Alexandri II. una, quæ refertur ab Ivone part.* 9. *cap.* 6. *& in Pannormia lib.* 7. *cap.* 55. *&* 56. *altera, quæ refertur infr. quæſt.* 5. *c.* ad ſedem. *Multa autem in hoc capite reſtituta ſunt ex B. Gregorio, & Joanne Diacono.*

a In quarta.) *Apud B. Gregorium, nec multo ſecus apud Joannem Diaconum eſt,* neceſſe eſt, ut jam tertia, vel quarta generatio fidelium licenter ſibi jungi debeat. Nam ſecunda, quam diximus, a ſe omnino debet abſtinere, & hoc modo recitatur in epiſtola Alexandri infr. quæſt. 5. c. Ad ſedem. §. Hanc computationem. *In altera tamen ejuſdem Alexandri epiſtola, quæ proxima ſuperiore notatione eſt indicata, legitur,* jam quarta, vel quinta. *Et hanc lectionem ſecutus eſt alia, qui hoc loco caſum appoſuit.*

¶ PITH. 10. *Quædam Lex Romana.*) In Cod. Th. *tit. de inceſt. nupt.* ubi hodie deeſt.

C. XXI. *In quinta, vel ſexta generatione nullus amplius copuletur conjugio.*

Item objicitur illud Cabilonenſis Concilii. (imo Moguntiacenſis c. 54. an. 813. in Germania.)

y Hugo ibid. Burch. l. 7. c. 18. Ivo p. 9. cap. 54. Pann. l. 7. c. 70.

COntradicimus *y*, ut in quarta, vel in quinta, ſextaque generatione nullus amplius conjugio copuletur. Ubi autem poſt interdictum factum fuerit inventum; ſeparetur.

¶ Corr. Rom. *Ex Cabilonenſi citant cæteri etiam collectores, & Hugo. Extat lib.* 5. *Capit. c.* 90. *Exceptis autem verbis illis,* vel quinta ſextaque, *reliqua fere eadem leguntur in Concilio Moguntino ſub Carolo, c.* 54. *& altero Moguntino ſub Rabano, cap.* 30. *& in Vvormacienſi in priore parte canonis* 78. *Nam poſterior pars eſt c.* ſane conſanguinitas, *ſupra allatum.*

p Sent. ibid.

Gratian. *Hac auctoritate, dum ſexta generatione interdicitur conjugium, in ſeptima permitti videtur. Sed gradus cognationis ſecundum quoſdam varie computantur. Alii namque patrem in primo gradu, filios in ſecundo ponunt. Alii primum gradum, filios appellant, negantes gradum cognationis inter patrem & filium eſſe, cum ex ea probentur pater, & filius. Auctoritates ergo, quæ conſanguinitatis copulam uſque in ſeptimum gradum prohibent, patrem ponunt in primo gradu; illæ vero, quæ uſque ad ſextum gradum prohibent, primum gradum filios appellant, atque ita fit, ut eadem perſonæ ſecundum hanc diverſitatem inveniantur in ſexto, vel ſeptimo gradu. §. 1. Item illud Fabiani* a, *quo aſſinis in quinta generatione copulari jubemur, videtur eſſe contrarium illi decreto Julii Papæ.* b Sicut non licet ulli Chriſtiano de ſua conſanguinitate uxorem ducere, ſic etiam non liceat de conſanguinitate uxoris ſuæ conjugem ducere propter carnis unitatem. *Similiter etiam intelligitur contrarium illi capiti Gregorii:* c Hac ſi eam, quam ex propria conſanguinitate conjugem habuit, &c. *Sed illud Fabiani intelligendum eſt de duabus ſororibus, vel perſonis inter ſe affinitate conjunctis, ut ſunt uxores duorum fratrum, ſi contigerit unam earum alicui matrimonio copulari, poſt mortem ejus vir nequaquam poterit affinem ſuperſtitem ſibi conjugem ducere, niſi in quinto gradu affinitatis inveniantur. Unde, qui novercam alicujus in uxorem duxerit, poſt mortem ejus uxorem privignum ducere non poterit. Hinc etiam idem Julius Papa alibi* d *ait:* Relictam conſanguineorum uxoris ſuæ (*non ait conſanguineam uxoris ſuæ, ſed relictam conſanguineorum uxoris ſuæ*) uſque in quartam generationem nullus ducat in uxorem. §. 2. *Paſchalis vero Papa II. ſcribens Rhegino Epiſcopo, tertiam generis affinitati aſſignat, cujus copulam ultra ſecundum gradum inveniatur prohibita. Ait enim.* (*c. an.* 1107. *Roma in Calabriam.*)

a Supr. eod. de propinquis.

b Supr. eod. c. nullum. §. præterea.

c Supr. eod. c. Hac ſi eam.

d ſup. eod. c. & hoc.

C. XXII. *Duorum conſobrinorum conjuges uni eidemque nubere non poſſunt.*

e Polyc. l. 6. t. 4. Anſ. l. 10. c. 39.

POrro duorum *e* conſobrinorum conjuges, quamvis diverſis temporibus, viro uni alterum poſt alterius obitum nubere, ipſa, præter auctoritatem canonicam, publicæ honeſtatis juſtitia contradicit. Et novit prudentia tua, quia ita ab uxoris, ſicut a viri conſanguineis abſtinendum eſt.

Gratian. *Illud autem Gregorii, & Julii Papæ intelligitur de conſanguinitate viri, vel uxoris, ne poſt mortem alterius eorum nullus de cognatione defuncti ſuperſtiti matrimonio copuletur. Demonſtratum eſt, uſque ad quem gradum quiſque a propria conſanguinitate, vel cognatione ſuæ uxoris abſtinere debeat.*

QUARE USQUE AD SEXTUM GRADUM CONSANGUINITATIS CONJUNCTIO PROHIBEATUR.

QUÆSTIO IV.

Quare uſque ad ſextum gradum conſanguinitatis conjunctio prohibeatur.

f Ex Aug. l. 15. de civ. Dei, c. 16.

MOdo quæritur, quare uſque ad ſextum gradum conſanguinitatis conjunctio prohibeatur. De his ita ſcribit Iſidorus Etymologiarum lib. 9. c. 6. *f* (*c. an.* 630. *in Hiſpania.*)

CAP. UNIC. *Quare uſque ad ſextum gradum conſanguinitas obſervatur.*

g al. generis.

COnſanguinitas dum ſe paulatim propaginum ordinibus dirimens, uſque ad ultimum gradum ſubtraxerit, & propinquitas eſſe deſierit, eam rurſus lex matrimonii vinculo repetit, & quodammodo revocat fugientem. Ideo autem uſque ad ſextum generationis *g* gradum conſanguinitas conſtituta eſt, ut ſicut ſex ætatibus mundi generatio, & hominis ſtatus finitur, ita propinquitas generis tot gradibus terminaretur.

¶ Corr. Rom. *Caput hoc emendatum eſt ex B. Auguſtino, lib. 15. de civit. Dei, cap. 16. unde primo videtur ſumptum.*

QUOMODO GRADUS CONSANGUINITATIS COMPUTANDI SUNT.

QUÆSTIO V.

Quomodo Gradus Conſanguinitatis computandi ſunt.

a Lib. 9. Etymolog. c. 5. ſenſus, non verba ipſa.

DE *gradibus vero conſanguinitatis, quomodo computandi ſint*, Iſidorus ſic loquitur, *a* (*c. an.* 630. *in Hiſpania.*)

C. I. *Quomodo dirimuntur gradus conſanguinitatis.*

b Sent. 4. d. 40. Burch. l. 7. c. 10. Ivo p. 9. cap. 40. Pann. l. 7. c. 75.

SEries *b* conſanguinitatis ſex gradibus hoc modo dirimitur: filius & filia, quod eſt frater & ſoror, ſit ipſe truncus: illis ſeorſum ſejunctis, ex radice illius trunci egrediuntur iſti ramuſculi, nepos, neptis primus: pronepos, proneptis ſecundus: abnepos, abneptis tertius: adnepos, adneptis quartus: trinepos, trineptis quintus: trinepotis filius, & trinepotis filia, ſextus.

¶ Corr. Rom. *Burchardus, & Ivo, & Pannormia, qui citant partim Iſidorum, partim ex dictis Iſidori, ex hoc, & capite,* conſanguinitas, *ſupra q.* 4. *unum caput faciunt, & habent:* Series conſanguinitatis ſeptem gradibus, &c.

C. II. *Quomodo ſint computandi gradus conſanguinitatis.*

Item Alexander Papa II. *omnibus Epiſcopis, & Clericis, necnon Judicibus per Italiam conſtitutis.*
(*an.* 1065. *Romæ in Italiam.*)

c *Hugo ibidem Polyc. ibid. Anſ. lib. 11. cap. 91. Ivo p. 9. cap. 6. Pann. l. 7. c. 35.*

AD ſedem c Apoſtolicam perlata eſt quæſtio noviter exorta de gradibus conſanguinitatis, quam quidam legum, & canonum imperiti excitantes, eoſdem propinquitatis gradus contra ſacros canones, & Eccleſiaſticum morem numerare nituntur, novo & inaudito errore affirmantes, quod germani fratres, vel ſorores inter ſe ſint in ſecunda generatione, filii eorum, vel filiæ, in quarta, nepotes, vel neptes eorum, in ſexta. Taliquę modo progeniem computantes, & in hujuſmodi ſexto eam gradu terminantes, dicunt, deinceps viros ac mulieres inter ſe poſſe nuptialia jura contrahere. Et ad hujuſmodi profanum errorem confirmandum in argumentum aſſumunt ſeculares leges, quas d Juſtinianus Imperator promulgavit de Succeſſionibus conſanguineorum.

d *Inſt. l. 3. t. 5. & 6.*

Quibus confiſi, oſtendere moliuntur, fratres in ſecundo gradu eſſe numeratos, filios eorum in quarto, nepotes in ſexto. Sic ſeriem genealogiæ terminantes, numerationem ſanctorum Patrum, & antiquam Eccleſiæ computationem ad nos uſque perductam, perverſa quadam calliditate diſturbare nituntur. Nos vero Deo annuente hanc quæſtionem diſcutere curavimus, in Synodo habita in Lateranenſi conſiſtorio, convocatis ad hoc opus Epiſcopis, & Clericis, atque judicibus diverſarum provinciarum. §. 1. Denique diu ventilatis legibus, & ſacris canonibus, diſtincte invenimus ob aliam atque aliam cauſam, alteram legum fieri, alteram canonum computationem. In legibus ſiquidem ob nihil aliud ipſorum graduum mentio facta eſt, niſi ut hæreditas, vel ſucceſſio ab una ad alteram perſonam inter conſanguineos deferatur. In canonibus vero ob hoc progenies computatur, ut aperta monſtretur, uſque ad quotam generationem a conſanguineorum ſit nuptiis abſtinendum. Ibi præſcribitur, ut hæreditas propinquis modo legitimo conferatur: hic vero, ut rite & canonice inter fideles nuptiæ celebrentur. In legibus diſtincte non numerantur gradus, niſi uſque ad ſextum: in canonibus autem uſque ad ſeptimam diſtinguuntur generationem. Hac igitur de cauſa, quia hæreditates nequeunt deferri, niſi de una ad alteram perſonam, idcirco curavit ſecularis Imperator in ſingulis perſonis ſingulos præfigere gradus. Quia vero nuptiæ ſine duabus non valent fieri perſonis, ideo ſacri canones duas in uno gradu conſtituere perſonas. §. 2. Utramque tamen computationem, ſi attente ac ſubtiliter perſpecta fuerit, idem ſentire, & eandem eſſe in eis ſententiam, atque ad eundem terminum convenire manifeſtiſſimum eſt. Juſtinianus namque uſque ad quem gradum conſanguinitas ipſa perdurat, in ſuis legibus non definivit. Canones vero ultra ſeptimam, nullam numeravere generationem. Sexto quippe gradu determinato, in ipſis legibus ſubintulit Imperator e: *Hactenus oſtendiſſe ſufficiat, quemadmodum gradus cognationis numerentur. Namque ex his palam eſt intelligere, quemadmodum ulteriores quoque gradus numerare debeamus. Generata quippe perſona ſemper gradum adjicit.*

e *Eod. tit. 6. Iſid. l. Etym. 9. c. 5.*

Ecce in his brevibus verbis aperte oſtenditur, tales gradus, quales iſti computant, non tantum uſque ad ſextum, verum etiam ultra numerari debere, quippe cum ultra ſextum ulteriores gradus numerandos eſſe decernit. Ubi enim ulteriores nominat gradus, aperte indicat non ſex tantummodo eſſe gradus, ſed ſex finitis, adhuc alios numerandos. Nec mirum, cum in præcedentibus ipſe firmaverit Imperator, decimo etiam gradu conſanguineos ſibi inter ſe poſſe ſuccedere. Cum decimum nominat, non eſſe tantummodo ſex, luce clarius confitetur. §. 3. Hi ergo evigilent, & aciem mentis, ſi poſſunt, intendant, quos hactenus iſtiuſmodi perculit error. Nimirum, ubi ſecundum leges inter agnatos, vel cognatos defertur ſucceſſio, conſanguineos eſſe non dubium eſt. Neque enim ſibi ſuccederent, niſi inter ſe parentelæ vinculo tenerentur. Succedunt autem inter ſe, teſte Juſtiniano, in decimo gradu: conſanguinei igitur ſibi ſunt, qui ſibi ſuccedunt. Quod ſi in decimo gradu conſanguinei ſibi exiſtunt, non eſt terminata conſanguinitas (ut iſti fatentur) in ſexto tantummodo gradu. Quid igitur dicent? Computatis namque gradibus, ſicut iſti numerant, aut finitur conſanguinitas in ſexto gradu, aut non. Si finitur, fallaces erunt leges, quibus iſti nituntur, quæ in decimo gradu ſibi ſuccedere conſanguineos jubent. Quod ſi non finitur conſanguinitas in iſto ſexto gradu, falſidici erunt iſti, qui ultra illum ſextum gradum nolunt computare conſanguinitatem. Igitur aut leges erunt falſæ, aut iſti, qui ſic ſiniunt generationem. §. 4. Sed, ut veridicæ leges, & veraces ſint canones, dicamus hoc, quod veritas habet, ſcilicet, quod non terminatur conſanguinitas in hujuſmodi ſexto gradu, ſed terminatur ſecundum canones in ſeptimo gradu. Utraque enim computatio, ſicut ſuperius diximus, uno fine concluditur. Namque duo gradus legales unum gradum canonicum conſtituunt. Fratres itaque, qui ſecundum ſeculares leges dicuntur in ſecundo gradu, juxta canones numerantur in primo. Filii fratrum, qui illic numerantur in quarto, hic computantur in ſecundo. Nepotum vero, qui in ſexto ibi, iſtic numerantur in tertio: ſic deinceps, qui in legibus ſcribuntur in octavo & decimo, in canonibus definiuntur in quarto & quinto. Atque hoc modo de reliquis ſentiendum eſt, ut qui ſecundum canones dicuntur in ſexto vel ſeptimo, ſecundum leges accipiantur in duodecimo, vel quartodecimo. §. 5. Hanc computationem intelligens prudentiſſimus Papa Gregorius, dum quæreretur, in quota generatione conjungi fideles debeant, ipſas ſeculares leges in teſtimonium adducens, Auguſtino Anglorum Epiſcopo ſic reſcripſit f: *Quædam terrena lex in Romana Republica permittit, ut ſive fratris, & ſororis, ſive duorum fratrum germanorum, ſive duarum ſororum filius, & filia miſceantur. Sed experimento didicimus, ex tali conjugio ſobolem non poſſe ſuccreſcere. Unde neceſſe eſt, ut jam in tertia, vel in quarta generatione copulatio fidelium licenter ſibi conjungi debeat. Nam e ſecunda, quam prædiximus, omnimodo debent abſtinere.*

f *Supr. ad. q. 2. & 3. c. quædam lex.*

Ecce hic aperte monſtratur, filios & filias fratrum in ſecunda generatione numerari. Et ſi fratrum filii & filiæ numerantur in ſecunda, fieri non poteſt, ut ipſi fratres non ſint in prima. Quod ſi fratres computantur in prima, filii eorum in ſecunda, dubium non eſt, quin eorum nepotes ſint in tertia, pronepotes in quarta, & ſic de reliquis uſque ad ſeptimam. §. 6. Sed ſunt quidam, qui ex his Gregorii verbis, quibus ait, ut in tertia, vel quarta generatione copulentur fideles, occaſionem accipiunt illicita matrimonia contrahendi, dicentes ſe hoc juſte facere poſſe, quod prudentiſſimus Doctor ſua ſententia diffinivit. Iſti itaque, qui ſe hoc velamento defendere nituntur, advertant in ejuſdem Patris ſententiis, hoc non generaliter cunctis, ſed ſpecialiter Anglorum genti mandaſſe. Nam poſtmodum a Felice Meſſanæ Siciliæ Præſule requiſitus, an hoc, quod Auguſtino mandaverat, generaliter cunctæ Eccleſiæ tenendum eſſet, apertiſſime firmavit, non aliter hoc, quam illi genti mandaſſe, ne bonum, quod cœperat, metuendo auſteriora, dereliquerent: ſed & illis, poſtquam in fide eſſent firma radice ſolidati, & univerſali Eccleſiæ eſſe ſemper eſſe tenendum, ut nullam de propria conſanguinitate, vel affinitate infra ſeptimam generationem aliquis ſibi audeat conjugio copulare. §. 7. Ecce aperte monſtratum eſt, & ex verbis ipſius legis, & auctoritate prudentiſſimi Papæ Gregorii, quid de gradibus conſanguinitatis numerandis ſentire debeamus. Quamvis alia quoque ratio pari modo ipſos revincat adverſarios. Nam ſi, ut ipſi fatentur, in illo ſexto gradu conſanguinitas finiretur, omnes perſonarum ramuſculos, qui ultra illum gradum in pictura arboris continentur, velut ſuperfluos oporteret detruncari. Sed quia omnes, qui in prædicta arboris pictura numerantur, ea una parentela conſiſtunt, nunquam ſine diminutione conſanguinitatis, a ſe poterunt ſeparari: ſicuti non ſine damno cujuſque perſonæ valent a proprio corpore manus, brachia, & pedes truncari. §. 8. Illa quoque ſacrorum præceptio canonum g, quæ jubet a propria abſtineri conſanguinitate, quamdiu generatio recordatur, aut memoria retinetur, nec a prædicta parentelæ diſcrepat computatione.

g *Sup. ead. q. 2. & 3. c. in copulatione.*

Nam ſic in ſeptem gradibus, ſi canonice, & ſubtiliter numerentur, omnia propinquitatum nomina continentur. Ultra quos nec conſanguinitas invenitur, nec nomina graduum reperiuntur, nec ſucceſſio poteſt amplius prorogari, nec memoriter ab aliquo generatio recordari. §. 9. Ne vero in hac conſanguinitatis computatione, aliqua deinde valeat ambiguitas remanere, aliam, quam quidam faciunt, numerationem in hac etiam diſputatione duximus ſinendam h.

h *al. diſcutiendam.*

Sunt enim quidam, qui non a fratribus, ſed a filiis eorum, id eſt, patruelibus, vel conſobrinis genealogiam numerare incipiunt: dicentes filios fratrum in prima generatione computari debere, quia fratres quaſi quidam truncus, ex quo cæteri ramuſculi oriuntur, exiſtunt. Sed nec iſta graduum computatio, ſi bene intellecta fuerit, ab ea, quam ſuperius expoſuimus, in ſententia poterit eſſe diverſa. Iſti enim, qui numerandi initium ſumunt a filiis fratrum, non progrediuntur ultra ſextam generationem; ſed i ſicut totius mundi ſex ætates exiſtunt, & humanæ vitæ itidem ſex, ita & in conſanguinitate ſex tantummodo autumant computandas eſſe generationes: quibus finitis, novæ conjunctionis dicunt poſſe fieri initium: ut quaſi fugientem poſſint revocare conſanguinitatem.

i *ſup. ead. q. 4. conſanguineum.*

§. 10. Hæc itaque computatio, quæ incipit a fratrum filiis, & numerat uſque ad ſextam generationem, tantundem valet, quantum illa, quæ incipit a fratribus, & computat n uſque ad ſeptimam. Nec ulla in ſenſu exiſtit diverſitas, quamviſ in numero graduum varietas videatur.

n *al. computat ſeptimam.*

Ultima enim generatio, ſi initium numerandi ſumat a fratribus, ſeptima invenitur; ſi a filiis fratrum, reperitur ſexta. Taliter igitur determinatis gradibus conſanguinitatis Apoſtolica vos auctoritate monemus, fratres, & filii, ut omnibus ſic ſeriem genealogiæ computandam eſſe innotetis, quemadmodum ſancti Patres numerandam eſſe ſanxerunt, & antiquus mos ſanctæ, & univerſalis Eccleſiæ per longa tempora olim computaſſe monſtratur. Nam ſi quis perverſa, & obſtinata mente a recto tramite Apoſtolicæ ſedis deviare voluerit, & aliter, quam nos, in nuptiis celebrandis gradus parentelæ numerare contenderit l, primum pro ſua temeritate cœleſti pœna plectatur: poſtmodum vero gladio perpetui anathematis ſe noverit jugulandum. Data Romæ &c.

l *al. attentaverit.*

Corr. Rom. *Sic eſt emendatum ex Hugone, Anſelmo, & Polycarpo, qui hanc eandem epiſtolam recitant. Ab Ivone autem, & in Pannormia referuntur duo capita alterius epiſtolæ ejuſdem Alexandri eodem num hoc argumento ſcriptæ Clericis Neapolitanis, ſive, ut in Pannormia, Metropolitanis. Et apud Gratianum erat tenuiſſe utraque inſcriptio, hoc modo:* Neapolitanis Clericis, & omnibus Epiſcopis, atque Judicibus per Italiam conſtitutis. *Ex iiſdem vero Hugone, & Anſelmo, & Polycarpo multa in toto hoc capite ſunt emendata.*

¶ Ptvo. t. *Novo & inaudito errore.*] Sic tamen numerat S. Ambroſius, *Epiſt. 66.*

C. III. *Quare conſanguinitas uxoris ad virum pertinere dicitur, & quomodo affinitas ſit computanda.*

Item Gregorius Papa. (forte Zacharias, c. an. 743. *Romæ.*)

m Sent. 4. d. 41. Polyc. ibid.

n al. filia.

o al. eoque modo utrique.

POrro de affinitate m, quam dicitis parentelam eſſe, quæ ad virum ex parte uxoris, ſeu quæ ex parte viri ad uxorem pertinet, manifeſtiſſima ratio eſt: quia, ſi ſecundum divinam ſententiam ego, & uxor mea ſumus una caro, profecto mihi, & illi mea, ſuaque parentela propinquitas una efficitur. Quocirca ego, & ſoror uxoris meæ in uno, & primo gradu erimus, filius n vero ejus in ſecundo gradu erit a me, neptis vero tertio: idque o utrinque in cæteris agendum eſt ſucceſſionibus. §. 1. Uxorem vero propinqui mei, cujuſcunque gradus ſit, ita me oportet attendere, quemadmodum ipſos quoque gradus aliquos ſeminis propriæ propinquitatis ſit. Quod nimirum uxori de propinquitate viri ſui ne nuncto cognationis gradibus convenit obſervare. Qui vero aliorſum ſentiunt, Antichriſti ſunt: a quibus tanto fortius vos oportet cavere, quanto apertius deprehenditis illos divinis legibus repugnare.

¶ Corr. Rom. In *Polycarpo caput hoc item, et ſequens tribuitur ex Zacharia. Ac ſane Gratianus in extremis verbis ſequentis capitis indicat, caput hoc fuiſſe etiam Zachariæ.*

C. IV. *Qualiter parentelæ gradus computantur.*

Item Zacharias Papa. (c. an. 743. *ibid.*)

p Sent. 4. d. 40. Polyc. ibid.

PArentelæ p a gradus taliter computamus: ſiquidem ego & frater meus una generatio ſumus, primumque gradum efficimus, nulloque gradu diſtamus. Rurſus filius meus, fratriſque mei filius ſecunda generatio ſunt, ac gradum ſecundum faciunt, nec a ſe aliquo gradu ſeparantur. Atque ad hunc modum cæteræ ſucceſſiones numerandæ ſunt. Porro de affinitate, quam dicitis parentelam &c. *ut ſuperiore capite Gregorii.*

¶ Pivo 2. *Parentelæ.*] Boniſac. Epiſt. ad Zachar. to. 2. *Concil.* p. 447.

C. V. *Æquivocatio eſt, cum ſoror uxoris cognata vocatur.*

Item Alexander Papa II. q (forte circ. an. 1063. *Romæ.*)

q Ex Iſid. l. 9. *Etym.* c. 6. *fin.*

r Sent. 4. d. 41. Polyc. ib.

s al. fratriæ.

QUod r autem frater, ſororve uxoris tam cognati tam dicuntur, æquivocationis jure fit, & neceſſitate vulgaris appellationis potius, quam ulla cauſa cognationis. Uxor enim fratris fratriſſa s potius, quam cognata vocatur. Mariti frater levir dicitur. Duorum autem fratrum uxores vocantur janitrices t, quaſi eandem januam terentes, vel per eandem januam intrantes. Viri ſoror glos appellatur. Sororis autem vir non habet ſpecialem nomen, nec uxoris frater.

¶ Corr. Rom. In *Polycarpo etiam refertur proxime poſt c. ad ſedem et ad eundem Alexandrum pertinere videatur. A verbo autem,* uxor, *uſque ad finem habentur apud Iſid. l. 9. c. 6. fin.*

t Janitrices] *Ita etiam legebatur in l. non facile, ff. de gradibus, antequam locus ab Alciato eſſet reſtitutus lib. 2. diſput. c. 13. Quamobrem nihil mutandum, ſi Iſidorus, aut alius quiſpiam aliam hic etymologiam excogitavit. Nunc autem in lege illa eſt,* ſtruntipas.

C. VI. *Nomina graduum ſuperiorum, ſive inferiorum, ſive ex latere venientium.*

Item Iſidorus. t (imo Paulus, *lib. 4. ſent. tit. 11. c. an. Chr. 224. Romæ.*)

t Iſid. l. 9. c. 5. In ſententiis Julii Pauli l. 4. t. 11. de gradib.

u Hugo de S. Vic. p. 11. l. 2. c. 14. Burch. l. 7. c. 18. Ivo p. 9. cap. 64. Pann. l. 7. c. 89.

x Anianus interpres Pauli.

PRimo u gradu, ſuperiori linea continentur, pater, mater: inferiori filius, filia: quibus nullæ aliæ perſonæ junguntur. §. 1. Secundo gradu continentur, ſuperiori linea avus, avia: inferiori nepos, neptis: tranſverſa frater, ſoror: quæ perſonæ duplicentur. Avus enim, & avia tamen parte, quam ex matre accipiuntur. Quæ perſonæ ſequentibus quoque gradibus ſimiliter pro ſubſtantia earum, in quo gradu conſiſtunt, ipſo ordine duplicantur. (Iſtæ perſonæ x ſecundo gradu ideo duplices appellantur, quia duo avi ſunt, paternus, & maternus.) Item duo genera nepotum ſunt, ſive ex filio, ſive ex filia procreati. Frater, & ſoror ex tranſverſo veniunt, (id eſt, aut frater patris, aut frater matris, qui aut patruus, aut avunculus nominatur.) qui & ipſi hoc ordine duplicantur. §. 2. Tertio gradu veniunt ſupra proavus, proavia, infra pronepos, proneptis. Ex obliquo fratris, ſororiſque filius, filia, patruus, amita, id eſt, patris frater, & ſoror, avunculus, matertera, id eſt, frater matris, & ſoror. §. 3. Quarto gradu veniunt ſupra abavus, abavia, infra abnepos, abneptis. Ex obliquo fratris, & ſororis nepos, neptis, frater patruelis, ſoror patruelis, id eſt, patrui filius, filia: conſobrinus, conſobrina, id eſt, avunculi, & materteræ filius, filia: amitinus, amitina, id eſt, amitæ filius, filia: itemque conſobrini, qui ex duabus ſororibus naſcuntur. quibus accreſcit patruus magnus, amita magna, id eſt, avi paterni frater, & ſoror, avunculus magnus, matertera magna, id eſt, avia tam paterna, quam materna frater, & ſoror.

§. 4. Quinto gradu veniunt, ſupra quidem atavus, atavia, infra atnepos, atneptis. Ex obliquo fratris, & ſororis pronepos, proneptis, fratris patruelis, ſororis patruelis, amitini, amitinæ, conſobrini, conſobrinæ filius, filia, propior conſobrino y, propior conſobrina z, id eſt, patrui magni, amitæ magnæ, avunculi magni, materteræ magnæ filius, filia. his accreſcunt propatruus, proamita.

y al. ſobrinus.

z al. ſobrina.

Hi ſunt proavi paterni frater, & ſoror, proavunculus, promatertera.

Hi ſunt proaviæ paternæ, maternæque frater, & ſoror, proaviæque maternæ. (Hæc ſpecies nec altis gradibus, quam ſcriptum eſt, nec aliis vocabulis declarari poteſt.)

§. 5. Sexto gradu veniunt ſupra tritavus, tritavia, infra trinepos, trineptis. Ex obliquo fratris, & ſororis abnepos, abneptis, fratris patruelis, ſororis patruelis, amitini, amitinæ, conſobrini, conſobrinæ nepos, neptis, patrui magni, amitæ magnæ, avunculi magni, materteræ magnæ nepos, neptis, id eſt, propioris ſobrini filius, filia, qui conſobrini appellantur. Quibus ex latere accreſcunt propatrui, proamitæ, proavunculi, promaterteræ filius, filia, abpatruus, abamita. (Hi ſunt abavi paterni frater, & ſoror) abavunculus, abmatertera.

Hi ſunt abaviæ paternæ, maternæque frater, & ſoror, abaviæque maternæ.

(Hæc quoque a explanari amplius non poteſt, quam ut auctor (Anianus) ipſe diſſeruit.)

a Anianus interpres.

§. 6. Septimo gradu, qui ſunt cognati recta linea ſupra, infraque propriis nominibus non appellantur: ſed ex tranſverſa linea continentur fratris, ſororiſque atnepos, atneptis, conſobrini filii, filiæque.

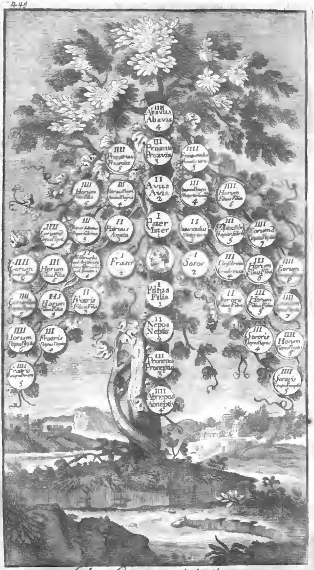
§. 7. Succeſſionis idcirco gradus ſeptem conſtituti ſunt, quia ulterius per rerum naturam nec nomina inveniri, nec vita ſuccedentibus prorogari poteſt. (In b his ſeptem gradibus omnia propinquitatum nomina continentur, ultra quos nec affinitas inveniri, nec ſucceſſio poteſt amplius propagari.)

b Anianus.

¶ Corr. Rom. *Caput hoc recitatum etiam ab Hugone, & collectoribus extat in libro ſententiarum Pauli, additis non nunquam in loco verbis Aniani interpretis. Pleraque tamen habentur etiam apud Iſidorum l. 9. c. 5.*

x Id eſt, aut frater.) *Hæc uſque ad verſ.* Qui & ipſi, *non ſuo loco indicata, ſed tantum apud collectores.*

Gratian. *De gradibus conſanguinitatis, vel affinitatis, quot ſint, quomodo computandi, quibus etiam appellentur nominibus, auctoritate Iſidori, atque Gregorii, & Alexandri ſufficienter monſtratum eſt.*

Arbor Consanguinitatis

CONSANGUINITATIS ...

DECLARATUR.

I. Regula Magiſtralis pro Linea recta.

Ex Joan. Andr.

AScendentium, & deſcendentium quot ſunt perſonæ, de quibus quæritur, computatis intermediis, una dempta, tot ſunt gradus inter eas. Si igitur vis ſcire, quantum diſtat abavus a Petrucio (Petrucium eſſe fingimus in cellula, ubi eſt ſcriptus) utroque computato, & intermediis, quinque ſunt perſonæ: deme unam, quatuor ſunt gradus: & ſic de aliis.

Pro linea collaterali duæ ſunt regulæ.

I. Collateralium in linea æquali quoto gradu quis diſtat a communi ſtipite, toto diſtant inter ſe, vel ſibi attinent. Exemplum pone. Cum facis abavum ſtipitem inter P. & pronepotem propatrui (nam illi ſunt in linea æquali) quilibet diſtat a ſtipite quarto gradu; ergo inter ſe quarto. De computatione tantummodo canonica loquor.

II. Collateralium in linea inæquali quoto gradu remotior diſtat a communi ſtipite, toto diſtant inter ſe. Exemplum pone faciendo abavum ſtipitem: P. & filius propatrui ſunt in linea inæquali. Computemus ergo a remotiori, ſcilicet a P. ſed P. diſtat a ſtipite quarto gradu, ergo a filio propatrui quarto. Semper intellige ſecundum canones.

Pro arbore conſanguinitatis ſecundum computationem civilem dantur tales regulæ.

Prima. In linea recta aſcendentium, & deſcendentium quot ſunt perſonæ, de quibus quæritur, computatis intermediis, una dempta, tot ſunt gradus inter eas.

Pro linea collaterali.

Collateralium in linea æquali quoto gradu quis diſtat a communi ſtipite, toto duplicato, diſtant inter ſe, vel ſibi attinent. Nam ſecundum leges quælibet perſona gradum facit in collateralibus. Computatio enim Legiſtarum ab altera ſit, quam computatio Decretiſtarum.

Collateralium in linea inæquali quot ſunt perſonæ, ſtipite dempto, tot ſunt gradus. Si ampliorem optas conteſtationem recurre ad Joannis Andreæ declarationem.

Joann. Andr. c. an. 1347. Bononiæ

CIrca lecturam Arboris diverſis olim diverſum modum tenentibus, Joannem de Deo Hiſpanum, poſt illos, lecturam ipſius arboris novum modum aſſumens, per ſuos metricas regulas ipſius intellectum uiſus fuit aperire. Sed propter multitudinem regularum, & earumdem obſcuritatem, aliquibus notum ignotum, aliis ignotum ignotius reddidit. Attendens igitur ego Joan. Andr. inter Decretorum Doctores minimus, & indignus, inventionem arboris ex eo fuiſſe, ut habentibus materiam conſanguinitatis, & affinitatis ignotam, nota; & habentibus notam, ex oculorum inſpectione notiſſima fieret: antiquorum ſcripta revolvi, & (prout expedire credidi) compilavi.

§. 1. Primo quæremus ad utramque arborem, ad quid fuerit inventio arboris neceſſaria. Secundo, an ſit authentica. Tertio, ad quid in volumine decretalium repetitur, quum olim fuerit in Decretis.

Arbor oculis ſubjicitur.

§. 2. Primæ quæſtionis ex ſuperius dictis patet ſolutio: Probatum enim ad oculum alias vincit. *Inſtit. de gradib. §. agnationis, 35. q. 5. c. nec aliqua.* Ex oſtenſione enim facti quædam melius percipiuntur, quam elocutione. *extra, de donat. Apoſtolica, vers. fin.* Hinc eſt, quod agrorum menſio ſubjicitur oculis 14. q. 3. *inter de praeſcrip. c. quo indicante. C. fin. reg. l. 3.* Ventris inſpectio, an mulier ſit prægnans *ff. de ven. inſp. l. 1. in prin.* Locorum prædictum ſuffragatio, an mulier ſit virgo. *extra, de prob. c. propoſuiſti,* an arctus, *de frigid. & malef. c. fraternitatis,* vel aliter impedita. *vid. ext. c. ex litteris.* Injuriæ, an ſit atrox, æſtimatio. *ff. de injur. l. 8.* Et literæ Papales an ſint veræ, vel falſæ, *de crimin. fal. c. licet.*

§. 3. Ad ſecundum dic, quod arbor authentica eſt: quod patet ex canonibus Iſidori, & Alexandri, 35. q. 5. c. c. 2. *& alt.*

§. 4. Ad tertium dic, quod quia in Decretis de conſanguinitate, & affinitate tractatur, utile fuit ibi arborem ponere, & quia in Decretalibus eſt idem tractatus, & in hoc volumine utilis fuit repeti, ex eo maxime, quia nemini venit in dubium, id ſatis eſſe validum, ſatiſque famoſum, quod repetita lectio probat. *C. de emend. Juſt. C. l. 1. nov.* Item ex eo, quia antiqui canones circa materiam illam multum fuerunt correcti: unde expediens fuit ſecundum ſtatum jurium novorum antiquam arborem decidere.

§. 5. Deinde ad arborem conſanguinitatis ſpecialiter deſcendimus. Et primo quæritur, quid ſit conſanguinitas, & unde dicatur, quid linea, quid gradus. Secundo quæritur, quomodo arbor formetur, & quare ſic formetur, & quare ſic punctetur, & inveſtigemus regulas, per quas cognoſcuntur gradus. Demum ponemus quædam notanda, & quaſdam quæſtiones.

Conſanguinitatis definitio.

§. 6. Ad primum dico, quod Conſanguinitas eſt attinentia perſonarum, ex eo proveniens, quia una deſcendit ab altera, vel ambæ ab eadem. Vel, eſt vinculum perſonarum ab eodem ſtipite deſcendentium, carnali propagatione contractum: quod ſatis eſt idem. Dicitur autem conſanguinitas, quaſi ſanguinis unitas, a con, & ſanguine: quia de communi ſanguine deſcendunt. Et quoad probationem conjugii non diſtinguo, an tales conſanguinei ſint producti ex uxorio coitu, vel ex fornicario, quod eſt expreſſum *extra, de prob. c. per duas.*

Lineæ diffinitio, & quod multiplicem.

§. 7. Linea vero eſt collectio perſonarum ab eodem ſtipite deſcendentium, gradus continens, & numeros diſtinguens. Et eſt triplex linea, ſcilicet graduum deſcendentium, aſcendentium, & collateralium, ut infra patebit, & *ff. de gradib. l. 1. & l. Juriſconſultus.*

Gradus deſcriptio.

§. 8. Gradus eſt habitudo diſtantium perſonarum, qua cognoſcitur, quota agnationis, vel cognationis diſtantia duæ perſonæ inter ſe differunt. Et dicuntur gradus ad ſimilitudinem graduum ſcalarum, vel locorum proclivium: quia ita gradimur de proximo in proximum. *ff. de grad. l. Juriſconſultus. §. gradus.*

Arboris conſanguinitatis formatio.

§. 9. Formatur autem ſic arbor. Primo vide cellulas aſcendentium: ſecundo deſcendentium: demum collateralium. Aſcende ſuper cellulam vacuam, quæ remanſit ideo vacua, quia non poteſt nomen proprium habere, cum aliæ cellulæ (exceptis his, quæ per genetivum nominantur) ſumant nomen ab ipſa. Quomodo enim poſſemus illam cellulam nominare, quam dicimus filium patris: fratrem fratris: patrem filii, & ſic de ſingulis? & cum alii vocant Joachim, alii Prothrum, alii truncum. Nos autem a nomine fidelis noſtri vocamus eam Petrucium. Et ſcire debes, quod competenter illæ cellulæ mediæ aſcendentium, & deſcendentium dividerentur directe per medium, ut a latere dextro illarum cellularum ponerentur nomina marium, ut abavus, proavus, &c. a latere ſiniſtro nomina mulierum, ut abavia, proavia, &c. quia poſiti a latere dextro deſcendunt a maribus, & e converſo. Supra cellulam vacuam eſt cellula hæc continens, pater, mater, & unum punctum ſupra, & unum infra. Super illam eſt cellula avus, avia, continens duo puncta ſupra, & duo infra. Super illam eſt cellula proavus, proavia, continens tria puncta ſupra, & tria infra. Supra illam eſt cellula abavus, abavia, habens quatuor puncta ſupra, & quatuor infra. Deſcendendo ſub cellula vacua eſt cellula habens filium & filiam: & habet unum punctum ſupra, & unum infra. Sub illa habens nepotem, & neptem, & duo puncta ſupra, & duo infra. Sub illa pronepotem, & proneptem, & tria puncta ſupra, & tria infra. Sub illa abnepotem, & abneptem, & quatuor puncta ſupra, & quatuor infra.

Joa Canonicæ eſt excellentior Civili.

§. 10. Antequam ad collaterales tranſeamus, ſcire debes, quod punctorum numeratio eſt numeratio graduum, habita reſpectu ad cellulam vacuam, & puncti ſuperiores denotant computationem ſecundum jus canonicum, puncti inferiores ſecundum jus civile, &c. Ponitur autem computatio canonica in ſuperiori parte cellularum, civilis vero in inferiori; ut detur intelligi excellentiam juris canonici ad civile: & maxime quoad hunc caſum, quo inſtituitur in matrimonium, qui licite contrahi poſſunt, necne: & cum matrimonium ſit ſacramentum Eccleſiæ, in eo præcipue lex minor eſt canone, *extr. de ſecund. nupt. c. ult. & pen.* Vides autem ex punctatione prædicta, quod in computatione aſcendentium, & deſcendentium concordat utrumque jus: quia in eis ſemper perſona addita perſonæ per carnis propagationem gradum adjicit.

Regula linearis recta.

§. 11. Ad inveniendum autem gradus inter eos ſecundum utrumque jus, tolle hanc magiſtralem regulam. Aſcendentium, & deſcendentium quot ſunt perſonæ, de quibus quæritur, computatis intermediis, una dempta, tot ſunt gradus inter eas. Si igitur vis ſcire, quantum diſtat abavus a Petrucio, utroque computato, & intermediis, quinque ſunt perſonæ: deme unam, quatuor ſunt gradus. Idem dico de ipſo P. ad abnepotem, quia eo modo erit reperire quinque perſonas: & ſic quatuor ſunt gradus. Si velis ſcire, quot diſtat abavus P. ab nepote P. invenies ibi novem perſonas computato P. & ſic octo erunt gradus. Scias autem, quod iſte P. non habet totam ſuam computationem in arbore. Scias enim, quod quilibet habet duos parentes: quatuor avos: octo proavos: ſedecim abo-

Digitized by Google

abavos: & ſic ſemper aſcendentes duplicantur. Unde impoſſibile fuiſſet tot perſonas in arbore ſcribere.

Conjugalis prohibitio in rectis lineis eſt perpetua.

§. 12. Quæro, an inter aſcendentes, & deſcendentes prohibitio copulæ conjugalis excedat quartum gradum: & dicit Goff. in ſum. de conſang. & affin. §. item quantum. quod non per decr. non habet eod. tit. quæ generaliter loquitur. Alii communiter contradicentur, inter aſcendentes, & deſcendentes perpetuam eſſe prohibitionem dicunt & quod de quarto gradu dicitur, in collateralibus locum habet: ad hoc 35. quæſt. 3. progeniem. & duobus capitulis ſequent. in quibus dicitur, quod olim non ſolum uſque ad ſecundum gradum, ſed etiam in quantum notitia erat parentelæ, extendebatur prohibitio. Ex quo ergo certum eſt alterum deſcendentem, & alterum aſcendentem, perdurat prohibitio. Ad idem Inſtit. de nupt. §. 1. ff. de ritu nupt. l. nuptiæ. & hoc verum puto.

Regula Collateralium.

§. 13. Ad collaterales tranſeamus, & ad fratrum & ſororem: & cauſa brevitatis proſequendo ſolum partem mediam arboris ad modum vexilli: qua intellecta reliqua intelligetur, quod per ſe patet: dicemus de fratre, & deſcendentibus. Sub cellula fratris, fratris filius filia: in illa fratris nepos neptis. in illa fratris pronepos proneptis: & frater P. eſt cum P. in primo gradu ſecundum canones: in ſecundo ſecundum leges. Ejus filius in ſecundo ſecundum canones: in tertio ſecundum leges. Nepos in tertio ſecundum canones in quarto ſecundum leges. Fratris pronepos eſt ipſi P. in quarto ſecundum canones: in quinto ſecundum leges: & ſic debet eſſe utraque punctatio, & iſti ſunt collaterales ad P. Et nunc de cellula patris facimus ſtipitem. Ex conſequenti ſtipitum de avo: in eo patruus amita: in illa frater patruelis, & amitinus; ſunt patruelis, & amitina: in illa horum filius filia: in illa horum nepos neptis. Patruus eſt P. ſecundo gradu, frater patruelis etiam ſecundo gradu: filius in tertio, nepos in quarto ſecundum canones. Per leges autem patruus in tertio, frater patruelis in quarto, filius in quinto, nepos in ſexto: & ſic debet eſſe utraque punctatio. Poſtea fac Proavum ſtipitem, & habet filios patruum magnum, amitam magnam; avum, & aviam, avunculum magnum, & materteram magnam: illos non proſequimur. In cellula patrui magni propter ſobrinum, propter ſobrinam, et illa horum filius filia, et illa eorundem nepos neptis. Et quia P. diſtat a proavo, quum nunc fecit ſtipitem, tertio gradu: ergo a patruo tertio, & a propter ſobrino tertio, & a filio tertio, & a nepote, qui ut lineam æqualitatis, quarto ſecundum canones. Secundum leges vero diſtat P. a patruo magno quarto, a propter ſobrino quinto, & a filio ſexto, a nepote ſeptimo, & ſic debet eſſe utraque punctatio. Modo fac abavum ſtipitem cum tribus filiis, ſcilicet propatruo, proavo, & proavunculo: de proavunculo non proſequor. Ex cellula propatrui oritur cellula horum filius filia, et illa horum nepos neptis, ex illa eorundem pronepos proneptis. Iſti omnes ſunt cum P. in quarto gradu, quia P. diſtat a ſtipite in quarto gradu, & in illa linea nullus exit lineam æqualitatis: ergo omnes diſtant quarto. Secundum leges propatruus diſtat V. filius VI. nepos VII. pronepos VIII. & ſic debet eſſe utraque punctatio.

Regula Canonica pro Collateralibus in linea æquali.

§. 14. Nunc videndum eſt, quibus regulis gradus iſtorum collateralium cognoſcantur. Collateralium æqualis lineæ unam trado regulam ſecundum canones.

§. 15. Collateralium in linea æquali quoto gradu quis diſtat a communi ſtipite, toto diſtant inter ſe, vel ſibi attinent: hoc ſecundum canones. Exemplum pone, quando facis abavum ſtipitem inter P. & pronepotem propatrui: nam quia illi ſunt in linea æquali, quilibet diſtat a ſtipite quarto gradu: ergo inter ſe quarto.

Regula Civilis pro Collateralibus in linea æquali.

§. 16. Secundum leges vero aliter eſt, & ſic dicimus regulam. Collateralium in linea æquali quoto gradu quis diſtat a communi ſtipite, tot duplicato diſtant inter ſe, vel ſibi attinent. Vides ergo ex ſuperius dictis, & in punctatione, quod prædicti P. & pronepos propatrui diſtant VIII. Et inſurgit illa diverſitas, quia ſecundum leges quælibet perſona gradum facit in collateralibus. Unde duo fratres faciunt duos gradus: ſecundum canones vero duæ perſonæ faciunt unum gradum. Unde (ut patet in cellula fratris) frater eſt cum P. in primo gradu ſecundum canones, in ſecundo ſecundum leges: ſed computatio eorum nihil aliud eſt, quam altera. 35. quæſt. 5. cau. 2. Bene ergo dicitur ſecundum leges, quod in æquali linea collateralium, ſive linea ſit paris numeri, ſive diſparis, non eſt reperire diſparem gradum. Vide in linea paris numeri ſecunda, vel quarta; diſparis numeri prima, vel tertia. In prima duo gradus, in ſecunda quatuor, in tertia ſex, in quarta octo: quod non eſt ſecundum canones, quia in æquali linea diſparis numeri habemus diſparem gradum: quia in prima primum, in tertia tertium, in quinta quintum: & ſic de ſingulis.

Regula Canonicum in linea inæquali.

§. 17. Nunc reſtat videre de collateralibus in linea inæquali, de quibus traditur talis regula ſecundum canones. Collateralium in linea inæquali quoto gradu remotior diſtat a communi ſtipite, toto diſtant inter ſe. Exemplum pone faciendo abavum ſtipitem: P. & filius propatrui ſunt in linea inæquali. Computemus ergo a remotiori, ſcil. a P. ſed P. diſtat a ſtipite quarto gradu: ergo a filio propatrui IV. & idem in deſcendentibus uſque ad lineam æqualitatis: & hoc eſt quod dicimus, quod perſona addita perſonæ uſque ad lineam æqualitatis non creſcit gradus: quia propatruus, filius ejus, nepos, & pronepos omnes diſtant IV. gradu a P. Sed aliter ſecundum leges, ſecundum quas talem regulam tradimus.

Regula Civilis in linea inæquali.

§. 18. Collateralium in linea inæquali quot ſunt perſonæ (ſtipite dempto) tot ſunt gradus. Unde P. a ſtipite diſtat IV. a propatruo V. a filio VI. a nepote VII. a pronepote VIII. & ſic quælibet perſona facit gradum. Vides ex ſupradictis, quod P. non poteſt contrahere cum aliqua de arbore. Diſtat enim a ſummo, ſcilicet ab avo: ab imo, ſcilicet a nepote, ab extremis collateralium, ab omnibus hic quarto, a mediis citeriori: per quod satis patet, quod cum nulla poteſt contrahere. Sed ſi extremus in collateralibus: ut puta, ſi pronepos propatrui, vel proavus fratris procrearet filium, poſſet P. cum illa contrahere. Licet autem contrahatur in quinto gradu, manet tamen conſanguinitas: prohibitio enim, quæ per jus poſitivum proceſſerat, potuit tolli: ſed naturalia ſunt immutabilia. 5. diſt. in princ.

§. 19. Scire debes, quod communiter dicunt Doctores, quod abavus, & proavus, & avus ſunt bigami; dicentes, quod ſi non eſſent bigami, non poſſent filii eorum conjungi, cum eſſent fratres, ſed de hoc non multum curo, quia eadem ratione ſic eſſet de aliis cellulis duplicibus, quod perſonam earum eſſent bigami. Unde ſinganter, perinde ac ſi in qualibet cellula haberemus quatuor perſonas, ac ſi diceretur propatruus, & uxor, proamita, & maritus, unde duplicatio poſita fuit, ut nomina demonſtrentur in utroque ſexu, non ut nos conjuges denotarent. Sciendum eſt etiam, quod in collateralibus æqualis lineæ bene ſequitur iſta regula affirmando, & negando: Ego, & tu ſumus conſanguinei in linea æquali, & ego poſſum accipere filiam tuam: ergo tu meam. Et negative, ego non poſſum accipere filiam tuam: ergo nec tu meam. Affirmativa procedit in linea æquali quarti gradus. Negativa in tertio, vel citeriori. Sed in linea æquali hoc non procedit affirmando, vel negando: quia ſi unus eſt in quarto, alter in tertio, vel citeriori, qui eſt in tertio, vel citeriori, poteſt contrahere cum filia ejus, qui eſt in quarto gradu, & non econverſo: unde propatruus, hujus filius, & nepos contrahere poſſunt cum filia P. ſed non econverſo.

Quæſtio notabilis.

§. 20. Demum quæritur, an collaterales, quorum unus eſt in quinto, & alter in primo: puta, filia P. & propatruus, poſſint ad invicem contrahere. Dicit Hoſtienſis, quod non, & hoc not. extra eod. c. quod dilectio, & rep. eod. & in ſumma hujus tit. de conſang. §. numerandi in v. & 1. quod per ſua argumenta nititur probare ſic, ſcil. pater, & filius una perſona cenſentur. C. de impub. & aliis ſub,ſtit. l. ult. ſicut ergo non contrahitur cum ſtipite, ſic nec cum filia ſtipitis, bene facit prædicta decret. eod. ubi fratres videntur poni pro ſtipite. Contrarium tenet Bernh. quod colligitur ex gl. quam ponit ſup. eod. tit. c. ult. & Ru. & Jo. de Deo: & hoc eſt veriſſimum, quod probant verba regulæ poſitæ ſup. eod. c. ult. dum dicit ibi, deſcendentium ab eod. ſed certum eſt, quod propatruus deſcendit a ſtipite. Præterea aut dicis, quod eſt inter eos prohibitio aſcendentium, & deſcendentium, aut collateralium: de primo patet negando, quod certum eſt filium P. non deſcendiſſe a propatruo. Eſt ergo prohibitio collateralium: ſed certum eſt, quod iſti diſtant quinto. Quid igitur impediat iſtos collaterales contrahere, non video. Joan. Andr. c. an. 1347 Bononiæ

Arbor Affinitatis

AFFINITATIS DECLARATIO.

Ex Joan. Andr.

AFfinitas ſecundum canones eſt perſonarum proximitas ex coitu proveniens, omni carens parentela. Et dicitur affinitas quaſi duorum ad unum finem unitas: eo quod duæ cognationes diverſæ per nuptias ſecundum leges, vel per coitum ſecundum canones copulantur, & alter ad alterius cognationis finem accedit, *ut ff. de grad. cognat. l. non facile. §. affines.*

Scias autem, quod affinitas eſt perpetuum impedimentum, quod durat etiam mortua perſona, qua mediante contrahitur 35. q. 10. *fraternitatis.*

Per carnalem copulam viri, & mulieris inter conſanguineos mulieris, & virum, & inter conſanguineos viri, & mulierem contrahitur affinitas primi generis ejuſdem gradus, cujus eſt conſanguinitas. Si ergo conſanguineus tuus cognoſcat mulierem: ſi vis ſcire, quoto gradu affinitatis attinet tibi mulier illa, vide, quoto gradu eſt tibi conſanguineus tuus, & quoto eſt tibi ille conſanguineus, toto mulier eſt tibi affinis, & ſemper in primo genere. Dictum eſt in regula, viri, *& mulieris*, & non viri, & uxoris: quia ſecundum canones etiam per carnalem fornicarium, & inceſtuoſum contrahitur affinitas, patet *de eo, qui cogn. conſang. uxor. ſuæ cap. diſcretionem & c. penult.* Inter conſanguineos mulieris, & virum, & conſanguineos viri, & mulierem, ideo dicitur: quia inter virum, & mulierem non contrahitur affinitas, ſed ipſi ſunt affinitatis cauſa. Item inter conſanguineos viri, & conſanguineos mulieris nulla eſt affinitas. Unde duo fratres contrahunt cum duabus ſororibus, pater, & filius cum matre, & filia: ſed eſt affinitas inter conſanguineos mulieris, & ipſum virum, & conſanguineos viri, & ipſam mulierem. *de conſang. & affinit. c. quod ſuper his.*

Regula. Quoteſcunque inter duarum perſonarum, de quibus quæritur, & conjugem alterius non eſt, vel non fuit conſanguinitas, inter quartum gradum incluſive nulla eſt prohibitio: ut frater meus, & conjugem uxoris meæ non poteſt eſſe matrimonium: quia uxor mea eſt mihi conſanguinea intra quartum gradum.

Aliud exemplum. Soror mea habuit maritum, ea mortua maritus ejus alteram accepit, quo defuncto, poteram contrahere cum ejus relicta; quia inter me, & illam relictam nulla eſt, nec fuit conſanguinitas.

Joann. Andr. r. an. 1347. Bononiæ.

AD arborem Affinitatis, & ejus materiam tranſeamus. Et primo videndum eſt, quid ſit Affinitas, & unde dicatur, & quomodo ipſius genera inſurgant, & gradus computantur: deinde arborem formemus. Ponemus poſtea quædam notabilia, & quaſdam quæſtiones.

Affinitatis definitio.

§. 1. Eſt autem Affinitas perſonarum proximitas ex coitu proveniens omni carens parentela. Hoc ſecundum canones: ſed ſecundum leges eſt proximitas proveniens ex nuptiis, & requiritur ſecundum leges, quod legitimæ ſint nuptiæ, non interdictæ, ut contrahatur affinitas, *ff. de grad. l. non facile. §. ſecundum.* Et dicitur affinitas, quaſi duorum ad unum finem unitas, eo quod duæ cognationes diverſæ per nuptias ſecundum leges, vel per coitum ſecundum canones copulantur, & alter ad alterius cognationis finem accedit, *ut in ead. l. §. affines.*

Affinitas per coitum inceſtuoſum contrahitur.

§. 2. Sed quod per fornicarium coitum, & inceſtuoſum ſecundum nos contrahatur affinitas, patet *de eo, qui cogn. conſang. uxor. ſuæ cap. diſcretionem, & eod. tit. cap. penult.* Sed conſideratio legis fuit circa hæreditates, & tutelas deferendas, & ne quis cogatur adverſus affinem teſtimonium dicere. *ff. de grad. l. Juriſconſultus. in princ. & ff. de teſtib. l. 3. & 4. quæſt. 3. §. item in criminali verſ. item lege Julia.* Sed canon quoad matrimonia prohibenda conſideravit unionem carnis, quæ inſurgit ex copula. Et eſt videre ſecundum hoc, quod concurrere poteſt attinentia conſanguinitatis, & affinitatis ut ſi quis cognoſcat conſanguineam ſuam, omnes conſanguinei utriuſque ſunt utrique affines. Scias autem, quod affinitas eſt perpetuum impedimentum, quod durat etiam mortua perſona, qua mediante contrahitur. 35. *quæſt.* 10. *c. fraternitatis.* Nec oritur affinitas ex pollutione extraordinaria, quæ fit extra clauſtra pudoris. 35. *quæſt.* 3. *c. extraordinaria.*

§. 3. Et inſurgit affinitas ex coitu interdum cum publica honeſtate, interdum ſine. & publica honeſtas interdum ſine affinitate, ut ſi cognoſcam uxorem, vel ſponſam, hic impedimentum eſt publicæ honeſtatis, & affinitatis: ſi cognoſco non ſponſam, hic affinitas ſola me: ſi ſponſam nondum cognovi, ibi ſola publica honeſtas. Hoc dico, quia ſi mortua eſt uxor tua, & vis contrahere de diſpenſatione Eccleſiæ cum conſanguinea ſua, & Eccleſia diſpenſat, quod poſſis contrahere cum illa, non obſtante quod ſit tibi affinis, tali gradu per diſpenſationem adhuc contrahere non poteris: quia licet ſublatum ſit impedimentum affinitatis, non tamen ſublatum eſt impedimentum publicæ honeſtatis. Debes ergo facere exprimi, quod poſſis cum tali contrahere non obſtante impedimento publicæ honeſtatis, pro eo, quod deſponſaſti conſanguineam ejus in quarto gradu: & non obſtante quod eſt tibi affinis in quarto, pro eo, quod dictam deſponſatam carnaliter cognoviſti, & tunc matrimonium procedere poterit.

Affinitatis genus per quam rationem cognoſcitur.

§. 4. Genus affinitatis cognoſcitur per hanc regulam, ſed non per gradus. Perſona addita perſonæ per carnalem copulam mutat genus, ſed non gradum. Hoc modo, ſi is, qui eſt mihi in ſecundo gradu conſanguinitatis, cognoſcit mulierem, illa eſt mihi ſecundo gradu affinitatis, & primo genere. Si alius eam cognoſcit, ille attinet mihi ſecundo genere affinitatis, & ſecundo gradu: ſi ille aliam mulierem cognoſcit, illa attinet mihi tertio genere affinitatis, & ſecundo gradu. Sed quia ſolum primum genus hodie habet prohibitionem, & quia B. plene tradidit extra, *de conſang. & affin. c. non debet.* hic circa hoc non inſiſto. Ergo ſi perſona mihi conſanguinea conjungat ſibi aliam perſonam carnali copula, perſona juncta eſt mihi affinis primo genere affinitatis: ſi attinens mihi primo genere affinitatis carnali copula ſe alteri commiſceat, illa attinet mihi ſecundo genere: ſi affinis mihi ſecundo genere eiquam cognoſcit, illa eſt mihi affinis tertio genere, ſed eodem gradu. Eſt igitur videre de gradibus. Certum eſt,

Affinitatis gradus computantur ſicut gradus Conſanguinitatis.

quod affinitas non habet hodie prohibitionem, niſi in primo genere, & in illo uſque ad quartum gradum: licet affinitas non habeat ſuam ſpecialem computationem graduum, ſed computantur gradus affinitatis ſecundum gradus conſanguinitatis. Si ergo conſanguineus tuus cognoſcat mulierem, ſi vis ſcire quoto gradu affinitatis attinet tibi illa mulier, vide, quoto gradu eſt tibi conſanguineus tuus ſecundum regulas, quas tradidi in proxima arbore, & quoto eſt tibi ille conſanguineus, toto mulier eſt tibi affinis, & ſemper in primo genere.

Arboris affinitatis formatio.

§. 5. Nunc formemus Arborem: & in medio arboris ſunt quatuor cellulæ. & in prima ſuperiori ponitur primus gradus, in ſecunda ſecundus, in tertia tertius, in quarta quartus gradus. Et de hoc primo quæritur, quare ponatur in medio fratris, & ſororis. Secundo, quare non exprimunt attinentiam, dicendo, primus gradus affinitatis, & ſic de ſingulis. Ad primum dic hoc fuiſſe, ut detur intelligi, quod affinitas oritur ex conſanguinitate, & quod ab utroque ſexu virili, & fœmineo affinitas contrahatur. Ad ſecundum dic, attinentiam non fuiſſe appoſitam, ut illa computatio graduum ad conſanguinitatem, & affinitatem referatur. Unde ſoror, & frater ſunt in primo gradu conſanguinitatis, & frater, & vir ſororis ſunt in primo gradu affinitatis, & ſic de aliis. Deinde a latere dextro dictæ lineæ ponitur alia linea quatuor cellulas continens: in prima ſcribitur frater, & in ſecunda fratris filius, in tertia fratris nepos, in quarta fratris pronepos. Ad dorſum hujus alia linea continens alias quatuor cellulas: in quarum prima ſcribitur uxor fratris olim relicta, in ſecunda uxor filii fratris, in tertia uxor nepotis fratris, in quarta uxor pronepotis fratris. A latere ſiniſtro ſunt aliæ quatuor cellulæ: quarum prima ſoror, ſecunda ſororis filia, tertia ſororis neptis, quarta ſororis proneptis. Ad dorſum harum ſunt aliæ quatuor: prima vir ſororis olim relictus, ſecunda vir filiæ ſororis, tertia vir neptis ſororis, quarta vir proneptis ſororis. Ponuntur etiam aliæ duæ cellulæ, una a latere dextro continens, relictus relictæ fratris: a ſiniſtris, relicta relicti ſororis, quæ ſecundum omnes ponuntur ad decorem, & ad demonſtrandum genera affinitatis, quæ hodie prohibitionem non habent. Adhuc habet duas lineas reflexas, quarum una oritur in cellula fratris, & terminatur in cellula viri ſororis, in qua ſcribitur primum genus affinitatis. Item alia linea reflexa, quæ oritur in cellula ſororis, & terminatur in cellula uxoris fratris, in qua idem ſcribitur.

Quæſtio.

§. 6. Circa hoc quæro, quare in cellula, uxor fratris, ſcribitur, olim relicta, quod non ponitur in aliis cellulis inferioribus ejuſdem lineæ. Et dic hoc factum fuiſſe propter cellulam, quæ ponitur ad dorſum illius, quod dictus frater habuit uxorem, mortuo fratre uxor ab eo relicta contraxit cum alio viro, illa demum mortua, iſte relictus a relicta fratris vult contrahere cum ſorore, nunquid poteſt? Olim non poterat, quia erat ſibi in ſecundo genere, & primo gradu, hodie vero poteſt. Idem ſit repetitum quoad cellulam viri ſororis.

Regula magiſtralis gradus Affinitatis, & generis manifeſtans.

§. 7. Ad cognoſcendum ergo gradus affinitatis, & genera tam per formam arboris, quam ea prius dicta, tolle hanc ſolam regulam magiſtralem. Per carnalem copulam viri & mulieris inter conſanguineos mulieris & virum, & inter conſanguineos viri & mulierem contrahitur affinitas primi generis, & ejuſdem gradus, cujus eſt conſanguinitas. Quare dixi in regula per carnalem copulam viri & mulieris, & non viri & uxoris, collige ex his, quæ in principio dixi. Inter conſanguineos mulieris & virum, & conſanguineos viri & mulierem, ideo dixi: quia inter virum & mulierem non contrahitur affinitas, ſed ipſi ſunt affinitatis cauſa. Item inter conſanguineos viri & conſanguineos mulieris nulla eſt affinitas: unde duo fratres contrahunt cum duabus ſororibus, pater & filius cum matre & filia. Sed eſt affinitas inter conſanguineos mulieris & ipſum virum, & conſanguineos viri & ipſam mulierem, extra de conſang. & affin. c. quod ſuper his. Primi generis quare dixerim, etiam ex ſuperioribus patuit, & ejuſdem gradus, cujus eſt conſanguinitas: vide hoc in arbore, nam frater & ſoror ſunt in primo gradu conſanguinitatis, maritus ſororis eſt fratri in primo gradu affinitatis, & ſic uxor fratris ſorori, & ſic filia ſororis eſt filio fratris, & ipſi fratri in ſecundo gradu conſanguinitatis, maritus ejus in ſecundo gradu affinitatis, & econverſo, & ſic in reliquis. Unde et proneptis ſororis attinet fratri, & omnibus deſcendentibus, qui ſunt in arbore, quarto gradu affinita-

ſeptimo: & hoc ideo, quia tuto gradu conſanguinitatis attinet prædicta ipſa pronepti. Qui ſunt in arbore, ideo dico, quia ſi pronepos fratris haberet filium, ille excederet lineam æqualitatis, & ſic attinet quinto gradu ſecundum regulas traditas in proxima arbore.

Affinitas per notabilia declaratur.

§. 8. Poſt hoc notandum eſt, illud præciſe non ſequitur, ego, & tu ſumus affines, ergo filius, quem procreo, eſt tibi affinis. Nam interdum filius meus mutat genus attinentiæ, quia ego ſum tibi affinis, & ipſe conſanguineus, interdum nil attinet tibi, interdum mutat gradum, interdum nec mutat genus, nec gradum. Exemplum, ſi ego & tu ſumus affines per appoſitionem meam, quia ſcilicet contraxi cum conſanguinea tua, ſi ex dicta conſanguinea tua filium procreo, ille eſt tibi conſanguineus, non affinis: ſed ſi ego maritus conſanguineæ tuæ ex alia muliere filium procreo, ille nec eſt tibi conſanguineus, nec affinis. Si vero tu conſanguineam uxoris meæ habeas pro uxore, hic filius non mutat genus attinentiæ, quia tu pater es mihi affinis, & ipſe affinis: ſed ſi tu, & uxor mea eratis in æquali linea, vel inæquali, & eras remotior, quia tu eras in tertio, ipſa in ſecundo, vel primo, tunc ipſe filius mutat gradum, quia tu poteſt eſſe mihi in tertio gradu affinitatis, & ipſe mihi in quarto. Si vero tu, & uxor mea eratis conſanguinei in linea inæquali, ſed uxor mea erat remotior, ut quia ipſa in tertio, & tu in ſecundo: tunc filius tuus non mutat genus, nec gradum, quia tu mihi affinis, & ipſe affinis: tu in tertio gradu, & ipſe in tertio gradu. Item nota, quod illud etiam non ſequitur, ego, & tu ſumus affines, & ego non poſſum accipere filiam tuam, ergo nec tu meam: quia ſi habeam conſanguineam tuam in uxorem, tu bene potes contrahere cum filia mea, quam habui ex alia muliere: quia affinitas non contrahitur inter conſanguineos viri, & conſanguineos mulieris, ſed inter virum, & conſanguineos mulieris, & inter mulierem & conſanguineos viri, ut dixi, & probatur *extra, de conſang. & affin. c. quod ſuper his*. Sed ego non poſſum contrahere cum filia tua, niſi forſan illa excederet quartum gradum, ut quia eſſet in quinto, & eſt ſimile ſecundum quod dixi ſupra in proxima arbore circa finem.

Affinitatis prohibitio inter Aſcendentes, & Deſcendentes eſt perpetua.

§. 9. Nunc quæritur, an affinitas inter aſcendentes, & deſcendentes habeat perpetuam prohibitionem, an extendatur tantum uſque ad quartum gradum. Et ſi teneremus opinionem Goffredi, de qua dixi ſupra in arbore proxima circa medium, diceremus, quod uſque ad quartum gradum tantum. Sed tenendo contrariam opinionem dicemus, quod prohibitio ſit perpetua. Dicit enim textus, quod ita abſtinere debemus a conſanguineis uxoris, ut a propriis, *extra, de conſanguinit. & affinit. cap. 1. 35. quæſt. 3. de propinquis, & cap. æqualiter*. Si ergo inter conſanguineos aſcendentes, & deſcendentes prohibitio extenditur in infinitum ergo inter affines ad idem, *Inſtitut. de nupt. §. affinitatis*. & dicit lex, quod tales affines aſcendentes, & deſcendentes habentur loco parentum, & liberorum. *ff. de gradibus. l. non facile. §. & vero. in fine*. Eodem modo poſſet formari quæſtio de affinibus, quorum unus eſt in primo gradu, alter in quinto, ſicut in conſanguineis dixi ſupra. in arbore proxima, in fine. An autem liceat diverſis temporibus habere in uxores duas cognatas, ſcilicet uxorem duorum fratrum, & an conjuncti olim in gradu prohibito, hodie permiſſo, ſimul manere poſſint, de hoc vide not. *extra, de conſang. & affinit. cap. non debet*.

Conſanguinei, & Affines quo jure prohibeantur conjungi.

§. 10. Ultimo quæritur ad utramque arborem, an prohibitio conſanguineorum, vel affinium conjungendorum procedat ex prohibitione divina, an ex humana, & quare facta fuit prohibitio? Breviter ſcias, quod olim propter neceſſitatem frater neceſſario habuit contrahere cum ſorore, & conſanguineus cum conſanguinea: unde tunc in collateralibus non erat prohibitum. Hoc fuit a principio generis humani in filiis, & nepotibus Adæ, hoc etiam fuit poſt diluvium in nepotibus Noe. In Levitico vero prohibitæ fuerunt fere duodecim perſonæ, quas vide not. *extra de reſtit. ſpol. cap. litteras. & de divort. cap. gaudemus*. Demum jus poſitivum canonicum prohibuit conſanguineos, & affines primi generis conjungi in ſeptimo gradu, & citerioribus. quæ prohibitio poſtea uſque ad quartum gradum eſt reſtricta. *extra eod. c. non debet*. revocatis etiam quibuſdam aliis prohibitionibus, ut patet. Revocatio vero fuit ex cauſa, quæ ibi ponitur, *& extra de teſtibus. cap. licet ex quadam*. per quod patet, quod prohibitio partim procedit ex jure divino, & partim ex poſitivo, Unde in ſecundo gradu æqualis lineæ collaterales contrahere poſſunt jure divino, ſed non poſitivo. Ratio vero prohibitionis ſumitur 35. q. 1. §. 1. cap. 1. fuit enim propter charitatem ampliandam. Nam ſi contraherem cum ſorore, idem eſſet pater & ſocer, mater & ſocrus, vir & frater, &c. Sed ſi alium habeo patrem, alium ſocerum, numeroſius ſe charitas protenderet: in qua univerſi fideles, & præcipue ſtudentes continue perſeverent per gratiam ejus, qui eſt benedictus in ſæcula ſæculorum, Amen.

QUI JUREJURANDO PROPINQUITATEM FIRMARE DEBEANT.

QUÆSTIO VI.

a 35. NUnc quæritur, quibus accuſantibus, vel teſtificantibus, conſanguineorum connubia dirimenda ſint.

C. I. *Conſanguinei tantum, vel ſi progenies defecerit, antiqui, & veraces propinquitatem in Synodo computent.*

De his ita decrevit Fabianus Papa. (*forte an. 245. Romæ*.)

COnſanguineos a extraneorum nullus accuſet, vel conſanguinitatem in Synodo computet: ſed propinqui, ad quorum notitiam pertinet, id eſt, pater, mater, frater, ſoror, patruus, avunculus, amita, matertera, & eorum procreatio. Si autem progenies tota defecerit, ab antiquioribus, & veracioribus, quibus eadem propinquitas nota ſit, Epiſcopus canonice perquirat: & ſi inventa fuerit propinquitas, ſeparetur. — a *Sent. 4. d. 41. Polyc. l. 6. tit. 4. Anſ. l. 10. c. 6n. Burch. l. 7. c. 26. Ivo p. 9. cap. 57. Pann. l. 7. c. 84.*

¶ PITH. 1. *Conſanguineos.*] Vide *l. 2. Cod. Theod. ad Leg. Jul. de ad.*

C. II. PALEA.

Celeſtini Papæ *decretum Eccleſiæ Florentinæ miſſum*, (*forte an. 1143. Romæ in Hetruriam*.)

VIdetur b nobis, quod ſecunda, quam contra prohibitionem Eccleſia duxit, non ſit uxor, etiamſi primam non habeat deſponſatam. Nam quod contra interdictum, & ordinem Eccleſiæ factum eſt, tanquam non factum, tamen non haberi tam divina, quam humana lege proclamat auctoritas. Quia igitur eo, quam inordinate ſuperduxit, prohibitione manente, uxor non eſt, cogendus eſt eam recipere, quam nuncet, & deſponſavit, & ex ea prolem genuit: ne juramenti religio eue vilipendatur, & fides ad invicem promiſſa ſervetur, & proles in cultu Dei nutriatur, & educetur, & aliis inde occaſionem peccandi c, & alias decipiendi aſſumere non valeant. §. 1. Quod autem parentes, fratres, & cognati utriuſque ſexus in teſtificationem ſuorum ad matrimonium conjungendum, vel dirimendum admittantur, tam antiqua conſuetudine, quam legibus approbatur. Ideo enim maxime parentes, & ſi defecerint parentes, proximiores admittuntur, quoniam unuſquiſque ſuam genealogiam cum teſtibus, & chartis, tum etiam ex recitatione majorum ſcire laborat. Qui enim melius recipi debent, quam illi, qui melius ſciunt, & quorum eſt intereſſe, ita ut, ſi non interfuerint, & conſenſum non adhibuerint, ſecundum leges nullum fiat matrimonium? §. 2. Quod cum legitur: *Pater d non recipiatur in cauſa filii, nec filius in cauſa patris*: in criminalibus cauſis, & contractibus verum eſt: in matrimonio vero conjungendo, & disjungendo, & ex ipſius conjugii prorogatione, & quia favorabile res eſt, congrue recipiuntur e. — b *Emss... mors. accep. cap. videtur.* — c *al. peccandi.* — d *ff. de teſtibus. l. teſtis idonei.* — e *al. admittuntur.*

¶ CORR. ROM. *Hæc Palea deeſt in pleriſque vetuſtis exemplaribus. Habetur extra, qui matrimonium accuſ. poſſ. c. 3. ex Clemente III. alias Celeſtino, Florentino Epiſcopo, alias Eccleſiæ Florentinæ: indeque ex aliquo manuſcripto eſt emendata, verbis aliquot & additis, & ſublatis.*

C. III. *Qui jurejurando propinquitatem firmare debeant.*

Item Urbanus Papa Richardo f *Genuenſi Epiſcopo* (*c. an. 1092. Romæ in Liguriam*.)

NOtificamus g tibi, ut poſtquam tres, aut duo ex propinquioribus jam defunctæ uxoris ejus, qui accuſatus, vel viræ, hujus propinquitatem juramento firmaverint, vel tres aut duo ex antiquioribus Genuenſibus, quibus hæc propinquitas nota eſt, qui bonæ famæ, & veraces teſtimonii ſint, remoto amore, timore, pretio, & omni malo ſtudio, ſupradicto modo conſanguinitatem firmaverint, ſine omni mora conjugia diſſolvantur. Quod ſi propinqui, aut extranei verbis tantum propinquitatem teſtentur, & juramento probare vel noluerint, vel nequiverint, conjugium nullatenus diſſolvatur: ſed competens eis pœnitentia propter infamiam, vel peccati maculam (ſi forte in hac re contraxerint aliquam) injungatur. — f *al. Cypriano, & Ver. Cod. Cypriano Genuenſi.* — g *Sent. 4. d. 41. Ivo p. 9. cap. 51. Pann. l. 7. c. 85.*

¶ PITH. 2. *Richardo.*] V. C. *Cypriano Genuenſi.*

C. IV. *Sua confeſſioni relinquuntur, quorum conſanguinitatem nullus jurejurando affirmat.*

Item in Concilio Urbani Papæ *habito 3 in Apulia*, h (*an. 1093. Troiæ*.)

SI i 4 duo vel tres viri conſanguinitatem jurejurando firmaverint, vel ipſimet forte confeſſi fuerint, conjugia diſſolvantur. Si vero neutrum contigerit, Epiſcopi eos per baptiſmum, per fidem, per judicium Chriſti in vera obedientia obteſtentur, quatenus palam faciant, utrum ſe (ſicut eſt fama) conſanguineos recognoſcant: ſi negaverint, ſibi ipſis relinquendi ſunt: ita tamen, ut ſi aliud in conſcientia habeant, ſe a liminibus Eccleſiæ, a corpore, & ſanguine Domini, a fidelium communione noverint ſegregatos, atque infamiæ affectos, donec ab inceſti famoſe deſinant. Si ſe Epiſcoporum judicio ſegregaverint, ſi juvenes ſunt, alia matrimonia contrahere non prohibeantur. — h *In codice pervetuſto ex Eugenio II.* — i *Sentent. ibid. Ivo p. 9. c. 54.*

¶ PITH. 3. *Habito*,] V. C. *Troiæ*.
4. *Si duo.*] Ex Regiſtro Urbani II.

a para.

5 part. Gratian. *Ecce, quibus accuſantibus, vel teſtificantibus conſanguineorum conjunctiones ſunt dirimendæ. Cujuſmodi vero juramentum ab accuſatore ſit exigendum, ex Romano Ordine* a *habetur. Eſt autem hujuſmodi.*

§ Corr. Rom. a Ordine] *Ceteri Collectores citant non ex ordine, ſed ex Concilio Romano ſub Gregorio III. Ex quibus collectoribus, & vetuſtis Gratiani exemplaribus nonnulla ſunt emendata in hoc, & ſequentibus capitibus.*

C. V. *Juramentum accuſatoris.*

Ex Ordine Romano. Eſt autem hujuſmodi. (forte c. an. 906. in German.)

b Polyc. lib. 6. tit. 4. Anſ. l. 10. c. 74. Burch. l. 7. c. 25. Ivo p. 9. c. 61. Pann. l. 6. cap. 86. | al. propter. m al. propter.

DE c parentela illa, quam dicunt eſſe inter illum N. & iſtam ejus conjugem N. quicquid inde ſcis, & audiſti a tuis vicinis, aut a tuis propinquis antiquioribus, quod tu per nullum ingenium, nec propter timorem, nec propter amorem, aut per l præmium, aut per m conſanguinitatem celabis Epiſcopum tuum, aut ejus miſſum, cui hoc inquirere juſſerit, quandocunque te ex hoc interrogaverit. Sic te Deus adjuvet, & iſtæ Sanctorum reliquiæ.

C. VI. *Juramentum teſtium.*

(forte c. an. 906. ibid.)

o al. iſtud. n Burch. l. 7. c. 26. Ivo p. 9. c. 62. Pann. l. 7. c. 87.

ILlud o ſacramentum n, quod iſte juravit de illa parentela, quæ inter illum N. & ejus conjugem N. computatur, quod tu illud obſervabis, in quantum ſapis, aut audiſti. Sic te Deus adjuvet.

6 part. Gratian. *Hoc Juramentum non eſt ſeparationis, ſed ſynodale, inſtitutum ab Eutychiano Papa.* (forte c. an. 906. ibid.)

C. VII. *Synodale juramentum.*

p Polyc. lib. 6. tit. 4. Anſ. l. 6. c. 132 Burch. l. 1. c. 91. 92. 93.

EPiſcopus p in Synodo reſidens poſt congruam allocutionem ſeptem ex plebe ipſius parochiæ, vel eo amplius, prout viderit expedire, maturiores, honeſtiores, atque veraciores viros in medium debet evocare, & allatis Sanctorum pignoribus unumquemque illorum tali ſacramento conſtringat. Amodo in antea quicquid noſti, aut audiſti, aut poſtmodum inquiſiturus es, quod contra Dei voluntatem, & rectam Chriſtianitatem in iſta parochia factum ſit, aut futurum erit, ſi in diebus tuis evenerit, tantum ut ad tuam cognitionem quocunque modo perveniat, ſi ſcis, aut tibi fuerit indicatum ſynodalem cauſam eſſe, & ad miniſterium Epiſcopi pertinere, quod tu nec propter amorem, nec propter timorem, nec propter

q al. præmium.

pretium q, nec propter parentelam ullatenus celes Epiſcopum, aut ejus miſſum, cui hoc inquirere juſſerit, quandocunque te ex hoc interrogaverit. Sic te Deus adjuvet, & iſtæ Sanctorum reliquiæ. Illud a ſacramentum, quod juſta juravit de ſynodali cauſa, quod tu illud ex te ita obſervabis, in quantum ſapis, aut audiſti, aut ab hac die in antea inquiſiturus es. Sic te Deus adjuvet &c.

§ Corr. Rom. a Illud] *Burchardus legit,* Illud, *& ante hæc verba præponit hanc rubricam,* Juramentum cæterorum.

4. part. Gratian. *Ab hoc juramento illud ſumptum eſt, principio paululum derivato. Porro de juramento ſeparationis* Innocentius Papa II. *ſcribit Othoni Lucenſi Epiſcopo, dicens,* (c. an. 1142. Romæ in Hetruriam.)

C. VIII. *Juramentum illorum, qui conſanguinitatem probant.*

DE parentela illa, unde nos conſulere voluiſti, pro qua etiam eſt ad noſtram audientiam appellatum, aliorum fratrum ſcripta ſuſcepimus, qui utique cauſam ipſam diverſo modo narrabant. Et primo quidem tam in gradibus, quam in nominibus perſonarum diſcordaſſe: poſtmodum vero in altero eorum computatores ejuſdem parentelæ dicuntur non variaſſe. Cæterum in hujuſmodi caſibus ſummopere conſideranda eſt qualitas perſonarum, quæ aliquid contra quoslibet aſtruere volunt: quæ etiam juſjurandum præſtare debent, quod neque gratia, neque pretio, vel timore, vel odio cliencius hoc dicunt contra eos, de quibus agitur: ſed potius, quia credunt ita verum eſſe, & ita ſe a ſuis anteceſſoribus audiviſſe. In quibus omnibus non debet aliqua varietas inveniri.

r al. præſtabant.

5 part. Gratian. *Qui vero ſeparantur ab invicem, hujuſmodi juramentum præſtabunt.* r

C. IX. *Juramentum ſeparationis.*

(c. an. 906. in Germania.)

a Polyc. l. 6. t. 4. Anſ. l. 10. c. 93. Burch. l. 7. c. 17. Ivo p. 9. cap. 63. Pann. l. 7. c. 88.

AB iſta die in antea, quod tu per nullum ingenium te ſociabis huic tuæ conſanguineæ a N. cum qua contra legem, & rectam Chriſtianitatem adulterium, & inceſtum perpetraſti: nec in conjugio, nec in adulterio illam tibi ſociabis, nec cum illa ad unam menſam manducabis, & bibes, aut ſub uno tecto manebis, niſi forte in Eccleſia, aut in alio publico loco, ubi nulla mala ſuſpicio poſſit eſſe, ut ibi coram teſtibus idoneis pro certa neceſſitate pariter colloquamini: nec aliam conjugem accipies, niſi forte poſt peractam pœnitentiam tibi licentia data fuerit ab Epiſcopo tuo, aut ejus miſſo. Sic te Deus adjuvet, & iſtæ Sanctorum reliquiæ.

§ Cor. Rom. a Conſanguineæ] *Quæ ſequuntur uſque ad verb.* perpetraſti, *addita ſunt ex Burchardo, & Ivone, atque aliis nonnulla.*

6 part. Gratian. *Occaſione vero conſanguinitatis uxorem ſuam dimittere, & aliam ducere non licet cuiquam, niſi cauſa primum probata fuerit.*

C. X. *Niſi coram Eccleſia conſanguinitate probata uxorem dimittere non licet.*

t al. Monaſteriolo.

Unde Alexander Papa II. *Gulielmo de Monſtrolio* t. (forte c. an. 1067. Roma in Galliam.)

u Ivo p. 9. c. 70. Pann. l. 7. c. 86.

MUltorum u relatione cognovimus, te propriam velle abjicere uxorem, & adhærere alteri, prætendentem conſanguinitatis occaſionem. Unde Apoſtolica auctoritate interdicendo mandamus tibi, ut hanc, quam nunc habes uxorem, nullatenus præſumas dimittere, vel aliam ducere, donec Epiſcoporum religioſorum conſilium cauſam iſtam examinaverit.

7 part. Gratian. *Recepturus vero eam, quam injuſte dimiſit, hoc modo jurabit.* (c. an. 906. in Germania.)

C. XI. *Reconciliationis juramentum.*

x Polyc. ibid. Burch. l. 7. c. 81. Ivo p. 8. c. 217. Pann. l. 7. c. 41.

AB x iſto die in antea iſtam conjugem tuam N. quam injuſte dimiſeras, ita tenebis, ſicut per rectum maritus ſuam debet habere conjugem, in dilectione, & debita diſciplina: nec eam per ullum malum ingenium a te ſeparabis, nec ea vivente aliam accipies. Sic te Deus adjuvet &c.

y Deut. 19.

Gratian. *Quod autem unius teſtimonio conjugia apud quoſdam dirimuntur, nulla ratione ratum habetur. Cum enim Dominus dicat* y: Omne verbum ſtabit in ore duorum, vel trium teſtium. *Item cum in Ilerdenſi Concilio c. 20. dicatur:* Omnia z controverſia, quæ de Eccleſiaſticis rebus fit,

z Burch. lib. 7. cap. 27. Ivo p. 9. c. 52. Pann. l. 7. c. 83. a Deuter. 19. Matth. 18. b al. aliquam.

ſecundum divinam legem ſub duobus, vel tribus teſtibus terminetur, *Domino dicente* a. Non enim ſtet contra a alium b, ſed in ore duorum, vel trium teſtium ſtet omne verbum. *Item cum alibi dicatur:* Nullius β perſonæ quantumlibet auctoritatem teſtimonio aliquid credatur: *evidentiſſime apparet unius aſſertione conjugia non eſſe dirimenda.*

§ Corr. Rom. α Contra alium] *In Deuteronomio hoc additur:* quicquid illud peccati, & facinoris fuerit. *In Evangelio autem ſunt tantummodo ſequentia,* ut in ore duorum &c.

β Nullius perſonæ] *In codice Theodoſiano l. 11. t. 14. leguntur hæc verba,* & nunc manifeſte ſancimus, ut unius omnino teſtis reſponſio audiatur, etiamſi præclaro curiæ honore præfulgeat, *quorum ſimilia recitantur ab Ivone p. 16. c. 104. Et Gratianus ſup. 4. q. 2. in princ. hanc eandem fere ſententiam attulit.*

AN ILLI, QUI DE INCESTUOSIS NATI SUNT, FILII REPUTENTUR.

QUÆSTIO VII.

QUod autem quæritur, ſi illi, qui de inceſtuoſis naſcuntur, filii reputentur, Auguſtinus in lib. Quæſtionum ſuper Levit. cap. ſeu quæſt. 76. determinat, ita dicens. (forte c. an. 410. in Africa.)

Cap. Unic. *Non appellantur filii, qui de inceſtuoſis naſcuntur.*

b Levit. 20.

QUid 1 eſt: *Quicunque a dormierit cum cognata ſua, ſine filiis morietur,* cum filii ex hujuſmodi conjunctionibus & nate erunt ſint, hodieque naſcantur? An hoc intelligendum eſt lege Dei conſtitutum, ut quicunque ex eis nati fuerint, non deputentur filii, id eſt, nullo parentibus jure ſuccedant?

§ Corr. Rom. a Quicunque dormierit cum cognata ſua] *Hæc verba non ſunt hic apud B. Auguſtinum, ſed initio ipſius quæſtionis 96.*

¶ Pivn. 1. *Quid eſt.*) a quadam anav. q. 3. & 3.

SI IGNORANTER DE CONSANGUINITATE, VEL AFFINITATE ALIQUA IN NUPTIIS NOCEAT, AN EX DISPENSATIONE ECCLESIÆ VIRO EAS RELINQUERE.

QUÆSTIO VIII.

DE his vero, qui ignoranter conjuncti ſunt, in quo gradu conſanguinitatis, vel affinitatis ex diſpenſatione Eccleſiæ relinquantur, Gregorius in Regeſto definit, dicens. (forte c. an. 600. Romæ.)

C. I. *Non ſeparentur, qui intra ſeptimam generationem ignoranter copulantur.*

a Polyc. l. 6. t. 4.

DE a gradibus vero cognationum, qui intra ſeptimam generationem in matrimonio ſunt inventi, ſi neſcientes fecerint, & jam multa curricula annorum ſint revoluta, ita ut filios habeant, in ſexto qui inventi ſunt, vel fortaſſe in quinto, hujuſmodi non ſeparentur, donec nos, Domino permittente, ore ad os loquamur. Hæc autem dico ſecundum indulgentiam, non ſecundum imperium. Qui vero de his duobus gradibus novas contraxiſſe nuptias videntur, id eſt, infra annI coronam, modis omnibus ſeparentur. De cætero vero gene-

tota per omnem provinciam ſtatuto percurrentes taliter ſimentur, ut nullus audeat deinceps tale ſcelus perpetrare: & qui fecerint, hac retractationis miſericordia a omnibus pontificalibus ſeparentur. Hi vero, qui propinquas ſanguinis ſui in iſto matrimonio ſibi ſociaverunt, ſicut jamdudum vobis ſcripſimus, qui in eodem gradu locati ſunt, ſeparentur, nec ſuſpendatur ulla cauſa, ut quondam nos ſimul Domino auxiliante convenimus. Idem. §. 1. De α his, qui poſt mortuas uxores, ſecundas contrahere nuptias voluerint, juſte, & honeſte, & rationabiliter præſpicimus, ab earum conſanguineis uſque ad quartum gradum genealogiæ abſtineant. Hoc nos ſecundum indulgentiam ſanctæ matris Eccleſiæ miſericorditer prohibemus. Cæterum juxta β ſæcularium legum ſanctionem dignis coercitionibus, gravibuſque diſciplinæ inventionibus b hæc omnia mala, & illicita modis omnibus reſecanda ſunt, ut in futurum deinceps tempore cuncta quieſcant.

b al. inventionibus.

§ Corr. Rom. *In Polycarpo citatur ex Gregorio in Decretis.*

α De his, qui) *In Polycarpo hæc verba ſunt ex eodem Gregorio. ſed habentur conjuncta cum c.* de affinitate *ſup. q. 2. & 3. & proxime antecedunt huic capitulo,* de gradibus.

β Juxta ſæcularium) *De pœnis inceſtorum vide novella 12. Juſtiniani, & in Capitul. l. 7. c. 432. & 435. & in additis c. 124. & 127.*

C. II. *In quarto, & quinto gradu qui conjuncti inventi fuerint, ſeparentur.*

Idem *Felici Meſſanæ Siciliæ Epiſcopo.* (forte Concilium Toletanum II. *c. 5. an. 531. in Hiſpania.*)

c In Conc. Tolet. II. c. 5. Polyc. ib. 6. Anſel. l. 10. c. 19. Burch. l. 7. c. 6. Ivo p. 9. c. 42.

HÆc ſalubriter prævidenda ſancimus, ne quis fidelium propinquam ſanguinis ſui, uſquequo affinitatis lineamenta generis ſucceſſione cognoſcuntur, matrimonio ſibi deſideret copulare. ſed α ſicut a majoribus noſtris definitum eſt, ita modis omnibus hoc obſervetur: quatenus uſque ad ſeptenarium numerum parentelæ nulli unquam ſingulam contrahere licentiam damus, hic videlicet, qui ex patre, & matre conſanguinitatis parentela deſcendunt. Qui autem, & qui in quarto, vel in quinto gradu conjuncti inventi fuerint, ſeparentur: quoniam ſcriptum eſt d: *Omnis homo ad proximam ſanguinis ſui non accedet, ut revelet turpitudinem ejus*, & iterum: *Anima, quæ fecerit quippiam ex iſtis, peribit de medio populi ſui.* Sane quibus β conjunctio interdicitur illicita, habebunt ineundi conjugii melioris libertatem.

d Levit. 18.

Gratian. *Niſi γ in eodem crimine uſque ad mortem alterius eorum commaculati perſeveraverint.*

§ Corr. Rom. *Integrum caput,* Hæc ſalubriter, *ut eſt apud* Gratianum, *etiam ab Anſelmo citatur ex Gregorio. In Polycarpo autem ſequitur poſt c.* Paſtorum, *ſub. 30. q. 3. attributum Zachariæ. In Concilio Toletano II. c. 5. quod referunt Burchardus, & Ivo, habentur cætera hujus c. verba, præter ea, quæ indicabuntur.*

α Sed ſicut) *Hæc uſque ad verſ.* Separentur, *abſunt a Concilio, Burchardo, & Ivone.*

β Sane quibus) *Hæc in Concilio impreſſo non habentur: quamvis apud Burchardum, & Ivonem ponantur conjuncta cum ſuperioribus. Leguntur autem in Agathenſi, & Epaunenſi. Tovomen c. & in Capitularibus addita. ſed aliqua cum varietate, ut eſt notatum ſup. ead. q. 2. & 3.* de inceſtis.

γ Niſi in eodem) *Hæc nuſquam ſunt inventa, & videntur eſſe Gratiani. Quod indicat ille loquendi modus:* Unde in Aurelianenſi Concilio.

C. III. *Non dicantur uxores, qui uſque ad mortem alterius in inceſtu perſeveraverint.*

Unde in Aurelianenſi Concilio e. (imo in Capit. lib. 7. *c. 433. an. 827. in Germania.*)

e Cap. l. 7. c. 433. & in additis c. [illegible]
f Anſ. l. 11. c. 9. Burch. l. 7. c. 3. Ivo p. 9. c. 41.

INceſtuoſi f dum in ipſo deteſtando, atque nefando ſcelere manent, non inter fideles Chriſtianos, ſed inter gentiles, aut catechumenos habeantur: id eſt, cum Chriſtianis non ſumant cibum, nec potum, ſed ſoli faciant hoc, nec oſculentur, nec ſalutentur ab eis. Et ſi ſuis Sacerdotibus inobedientes extiterint, & a tam nefando ſcelere ſe ſegregare, atque ad publicam pœnitentiam redire noluerint, inter eos habeantur, qui ſpiritu periclitantur immundo, vel etiam inter eos, de quibus per ſe Veritas ait g: *Si te non audierit, ſit tibi ſicut ethnicus, & publicanus.* Et α ſi alter eorum morte præventus fuerit, alter, quamdiu vixit, graviter pœniteat, & ſine ſpe conjugii maneat.

g Matth. 18.

§ Corr. Rom. *Hoc Burchardus etiam, & Anſelmus citant ex Aurelianenſi, & aliquid ad hanc rem faciens habetur in Aurelianenſi III. c. 10. ſicut etiam in Agathenſi c. 61. ex quo videtur citare Ivo. Sed longe magis cum hoc capite concordat c. 4. Concilii Ilerdenſis relatum ſup. ead. q. 2. & 3.* De his, qui inceſti. *Eadem autem plane verba leguntur l. 7. Capit. c. 433. & in additis, c. 105. exceptis tamen iis, quæ indicabuntur.*

α Et ſi alter eorum) *Hæc non ſunt in Capitularibus indicatis, ſed horum loco habentur iſta:* Non cum fidelibus una debent orare, neque in Eccleſiam intrare, ſed ad januam Eccleſiæ excubare, & intrantibus in eam, & exeuntibus ex ea, vultu in terram proſtrato veniam poſtulare, &, ut pro ſe orare non dedignentur, flagitare, & lacrymis profuſis, vultu contrito, atque humiliato ſpiritu ſemper omnibus apparere uſque ad ſatisfactionem Eccleſiæ, & proprii Epiſcopi canonicam reconciliationem mereri, & ad priſtinum inceſtum nunquam redire, nec ſecularia negotia exercere, nec placitis, aut accuſationibus, & teſtimoniis intereſſe, ſed crebris Sacerdotum precibus, manuſque Pontificum proprii impoſitionibus, & eleemoſynarum largitionibus, atque cæterorum bonorum hominum b exhibitionibus expurgari, ſanarique oportet.

b fortaſſe, operum.

Gratian. *Hac auctoritate, qui in quarto, vel in quinto gradu conſanguinitatis conjuncti inventi fuerint, ab Eccleſia ſeparari jubentur.*

SI CONTIGERIT ECCLESIAM DECIPI, ET CAUSA conſanguinitatis aliquem a viro ſuo ſeparari, [illegible]

QUÆSTIO IX.

UNde quæritur, *ſi Eccleſia fraude teſtium, aut ignorantiæ errore decepta aliquos ſeparaverit, qui poſt ſeparationem alia conjugia contraxerint, ſi poſtea deprehenſa fuerit calliditas, vel falſa opinio teſtium, an priora conjugia ſint redintegranda. Quod fieri non poſſe argumentis, & auctoritate probatur. Sententia namque niſi per appellationem intra terminum lege conſtitutum celebrata fuerit, irrevocabile robur obtinebit. Hinc etiam* B. Gregorius. (*an. 599. Romæ in Siciliam.*)

C. I. *Quæ rationabiliter deciſa ſunt, mutari non expedit.*

OMnibus a modis Eccleſiaſticæ diſciplinæ, vel moderationis conveniens eſt, ut quæ rationabiliter ordinata fuerint, vel deciſa, nulla in poſterum debeant retractatione turbari.

a 23. q. 2. Eccleſiaſticæ. Anſ. l. 4. [illegible]

§ Corr. Rom. *In vulgatis Gratiani cod. tribuebatur B. Auguſtino. Reſtitutum eſt B. Gregor. ex aliquot vetuſtis exemplaribus, & Anſelmo. At ſup. 23. q. 2. cap.* Eccleſiaſticæ. *hoc idem citatur ex Greg. apud quem legitur eiſdem pene verbis, l. 7. ind. 2. epiſt. 60.*

C. II. *Quæ utiliter deciſa ſunt, a ſucceſſoribus roborentur, a temeritate præſumpta reſecentur.*

Item Stephanus Papa V. *Paulo Epiſcopo Placentino.* (*c. an. 886. Romæ in Inſubriam.*)

LOci noſtri conſideratio nos admonet rationis auctoritate, quæ a prædeceſſoribus noſtris utiliter deciſa fuerint, roborare: & quæ a temeritate præſumpta fuerint, in prompta b nihilominus ulciſci. Reum quippe ante conſpectum æterni judicis ſe noverit eſſe, qui nititur utiliter ſancita reſcindere, ac roborata quælibet dolo violare. Eccleſiaſtici quippe vigoris ordo confunditur, ſi quæ temere illicite præſumpſerint, aut non conceſſa impune tententur. Proinde ſi negligenter c ea, quæ male uſurpantur, omittimus, exceſſus viam procul dubio aliis aperimus.

b 2. Cor. 10.
c diſt. 43. canon.

§ Corr. Rom. *Sententia hujus capitis, & multa etiam verba ſumpta ſunt ex B. Gregorio, lib. 9. indict. 2. ep. 13. & 28.*

Gratian. *Quia ergo ſententia hæc rationabiliter data eſt, nec per appellationem intra certum terminum revocata, apparet, quod nequaquam priora conjugia ſunt redintegranda. His ita reſpondetur: Aliud eſt ſententiam reſcindere, & rationabiliter deciſa turbare, atque aliud, quæ per ſubreptionem obtenta ſunt, deprehenſa corrigere. Suum namque errorem cuique corrigere licet, atque ideo, quæ a quolibet illicite committuntur, ſive a prædeceſſoribus admiſſa inveniuntur, in melius revocare oportet. Porro alterius uxor a viro, ut ſeparata eſt, & iſto vivente alii copulata, cum Dominus ſolius fornicationis cauſa a viro ſuo uxorem ſeparari jubeat. Sicut ergo ſi aliqua, quem vir putaret defunctum, alii copularetur, & qualibet occaſione inventum, ab ejus conſortio diſcederet, quamvis judicio Eccleſiæ cogatur redire ad eum, quem reliquerat, tamen, ſi poſt reverſum virum, qui mortuus putabatur, redire contigerit, priora conjugia d redintegrabuntur: ſic cum deprehenduntur non fuiſſe conſanguinei, qui cauſa conſanguinitatis ab invicem ſeparati ſunt, priora eorum fœdera ſunt renovanda.*

d Vide ſup. per bellicam q. 1. & 2.

3 pars. § 1. *Quod autem quæ illicite admittuntur, vel admiſſa inveniuntur, corrigenda ſint, vel quod ſententia etiam Romanæ ſedis in melius commutari valeat, auctoritate Hilarii Papæ, & Nicolai monſtratur.*

C. III. *Corrigendum eſt, quod illicite admittitur, aut a prædeceſſoribus admiſſum invenitur.*

Ait namque Hilarius Epiſcopus urbis Romanæ Synodo præſidens c. 4. (*an. 465. Romæ.*)

QUod e quis commiſit illicite, aut a prædeceſſoribus f ſuis invenit admiſſum, ſi propriæ periculum ſuæ vitæ, damnabit. Nos enim in nullo volumus [illegible] exercere. ſed qui in cauſa Dei, vel [illegible], vel aliquo ſucceſſu deliquerit, aut ipſe, quod ſuperius fecit, abolere noluerit, in ſe, quicquid in alio non retexuerit, inveniet. Quod ut deinceps poſſit tenacius cuſtodiri, ſi placet 4, ſententias, cauſas 5. & ſubſcriptiones proprias omnes accommodate, ut ſynodali judicio aditus claudatur illicitis.

e Deuſd. p. 1. Polyc. l. 4. tit. 20. Anſ. l. 6. c. 1?7.
f al. in aliquo.

¶ Pars.

Digitized by Google

¶ Pith. 1. *Præſidens.*] Abeſt in V. C.
2. *Prædeceſſoribus.*] 2. V. C. *Deceſſoribus.*
3. *Vel.*] Abeſt in V. C.
4. *Placet.*] Add. in V. C. *omnes.*
5. *Cauſas.*] Deeſt in V. C.
6. *Omnes.*] Delet V. C.

C. IV. *Secundum ſua conditionis tenorem Apoſtolica valet mutare ſententia.*

Item Gregorius, (imo Nicolaus I. an. 867. *Roma in Germaniam.*)

g *Dreſd. ibid. Polyc. l. 5. tit. 6. Anſel. l. 2. c. 69.*

APoſtolica g ſedis ſententia, tanta ſemper conſilii moderatione concipitur, tanta patientia maturitate decoquitur, tantaque deliberationis gravitate profertur, ut retractatione non egeat, nec immorari neceſſarium ducat, niſi forte ſic prolata ſit, ut retractari poſſit, vel immutanda ſecundum promiſſæ tenorem conditionis exiſtat.

¶ Corr. Rom. *Apud Anſel. & Polyc. citatur ex epiſtola Nicolai Papæ ad Regem Carolum. Extat in codice ſæpe memorato monaſterii Dominicanorum in epiſtola Nicolai, quæ inſcribitur ad Ludovicum Regem, & in altera ejuſdem ad Epiſcopos omnes in regno Ludovici, quæ incipit,* Gaudemus.

C. V. *A prædeceſſoribus damnatos, aliorum ſupplicationibus in priſtinum ſtatum Apoſtolica reformat Eccleſia.*

Item Innocentius Papa. *epiſt.* 22. *ad Epiſcopos Macedoniæ.* (an. 414. *Roma in Macedoniam.*)

h *Polyc. l. 5. t. 6.*

VEniam h nunc ad Maximum & Photinum, quaſi ad 7 quoddam thema: & (quod mihi anxium eſt, ac difficillimum) majorum meorum revolvam ſententias. Fuerat de illo, quoquo pacto (ut ipſi etiam comminiſtiſſe) aliquid utique gravius conſtitutum. Verum, quoniam id per rumorem falſum, ut aſſeritis, ſubreptum huic ſedi, & alterum per inſidias demonſtratis, quia res ad ſalutem redit, veniam nos hanc in tantum vobis adnitentibus poſt condemnationem more Apoſtolico ſubrogamus: tantiſque veſtris aſſertionibus, vobiſque 8 tam bonis, tam 9 charis non dem conſenſum, omnibus rebus durto durius arbitremur. Pro veſtra ergo approbatione (fratres chariſſimi,) & ſententia, ac poſtulatione Epiſcopum Photinum habetote (licitum eſt enim ita conſtituere, ut deprecamini,) & noſtram in melius converſam ſententiam, iſthoc, vel teſtimonio veſtro compotem ß vobis ſuſcipite. Euſtathium vero a me ſæpiſſime comprobatum nolite expectare, ut diaconi 10 gradus 11 expolierur. Sollicitos enim 12 vos pro ſalute libenter audio: contra caput, utiam ſi faciendum ſit, non libenter admitto. Cui manum porrigitis, vobiſcum porrigo, cui porrigo, mecum porrigite.

i *al. gratia.*
κ *Idem apud Nicolaum ad Epiſcopos Galliæ.*

¶ Corr. Rom. α Maximum] *Germana lectio eſt,* Veniam 7 nunc ad maximum, quaſi quoddam thema, Photinum. *Sed ob gloſſam nobis eſt mutatum.*

ß Compotem vobis] *Eadem cauſa fecit, ne mutaretur. Legendum eſt enim,* compotes voti 13, *cum Creſconio.*

¶ Pith. 7. *Ad.*] Abeſt in V. C.
8. *Vobiſque.*] V. C. *vobis.*
9. Tam.] V. C. *tamque.*
10 *Diaconi.*] Diaconus, Creſcon.
11. *Gradu.*] 3. V. C. *gratia.*
12. *Veniam &c.*] Ita 3. V. C.
13. *Compotes voti.*] Ita 3. V. C. & Creſconius.

C. VI. *Sententiam Romana ſedis in melius commutare licet.*

Item Nicolaus Papa *ad Michaelem Imper. in epiſt. 7.* (an. 865. *Roma Conſtantinopolim.*)

l *Anſ. l. 1. c. 73. Ivo p. 5. c. 19.*

SEntentiam l 14 Romanæ ſedis non negamus poſſe in melius commutari, cum aut ſibi ſubreptum aliquid fuerit, aut ipſa pro conſideratione ætatum, vel temporum, ſeu graviam neceſſitatum diſpenſatorie quiddam ordinare decreverit (quoniam & egregium Apoſtolum Paulum quædam feciſſe diſpenſatorie legimus, quæ poſtea reprobaſſe dignoſcitur:) quando tamen illa, Romana videlicet Eccleſia, diſcretiſſime conſiderationis fieri delegerit, non quando ipſa, quæ bene ſunt, diffinita, retractare voluerit α.

¶ Corr. Rom. α Voluerit.] *Sic etiam in originali impreſſo: ſed Anſelmus, & Ivo habent,* tenuerit.

¶ Pith. 14. *Sententiam.*] *Citatur in cap. 10. de ſent. & re judic. & in Cod. Theod. de integr. reſt.*

C. VII. *Cujuſque judicium Apoſtolica ſedis auctoritas retractare valet.*

Innocentius *Epiſcopis per Macedoniam conſtitutis, epiſt. 9.* (an. 406. *Roma in Macedoniam.*)

m *Polyc. l. 5. t. 4. Anſ. l. 2. c. 28.*

GRave m non oportuit 15 videri piſſimis mentibus veſtris quæmſcunque retractari judicium, quia veritas ſæpius exagitata, magis ſplendeſcit in luce, & perniteas revocata in judicium gravius, & ſuæ pœnitentia condemnatur. Nam fructus divinus eſt juſtitiam ſæpius recenſeri.

¶ Pith. 15. *Oportuit.*] V. C. *potuit.*

C. VIII. *A prædeceſſoribus depoſiti a ſucceſſoribus reſtituuntur.*

Item ex libro Pontificali n, (c. an. 880. *Roma.*)

n *diſt. 50. Joan. Chryſoſt.*
n *Burch. lib. 1. cap. 233. Ivo in præfat. Pann. in præfat. c. 32.*

GRegorius a quartus Theodoſium, quem Eugenius anteceſſor ejus Presbyterii honore privaverat, Eccleſiæ Signinæ conſecravit Epiſcopum. Leontius, dum eſſet Presbyter, depoſitus fuit: ſed poſtea in Antiochia Patriarcha fuit. Miſenum Epiſcopum a Felice Papa damnatum Gelaſius ſucceſſor ejus & communioni reddidit, & Eccleſiæ reſtituit ſuæ.

¶ Corr. Rom. *Hæc eadem ordine tantum mutato, habentur ſupra diſt. 50. c.* Joannes Chryſoſtomus. §. Miſenum Epiſcopum. *Et caput hoc in pleriſque vetuſtis Gratiani exemplaribus ponitur ante cap.* grave, *ſine nomine Palea.*

C. IX.

SIcut ergo ſententia Romanæ ſedis in melius commutari valet, ſic cujuslibet Eccleſia ſententia, cum per ſubreptionem data cognoſcitur, rationabiliter revocari poteſt.

SI RELICTA ALICUJUS DE PROPRIA COGNATIONE AD SECUNDAS NUPTIAS TRANSIERIT, ET PROLES EX EIS SUSCEPTA POSSIT CONTINGERE AD CONSORTIUM ALICUJUS DE COGNATIONE PRIORIS VIRI.

QUÆSTIO X.

DE ea vero, quæ ad ſecundas nuptias tranſit, utrum in eadem affinitate conſanguineorum prioris viri remaneat, an ſoboles ex ſecundis nuptiis ſuſcepta conſanguineis prioris viri copulari poſſit, merito quæritur.

C. I. *Affinitas in ſuperſtite non deletur.*

De his ita ſcribit Gregorius Papa *Venerio Caralitano Epiſcopo,* (c. an. 602. *Roma in Sardiniam.*)

o *Hugo de S. Vic. l. 2. p. 11. Sent. 2. d. 41. Polyc. l. 1. tit. 4. Anſ. l. 10. cap. 33. Ivo p. 9. c. 38. Pan. l. 7. c. 68.*

FRaternitatis o veſtræ ſtudioſæ ſagacitati, frater amande, grates debeo, refero grates. Quoniam quæſiſti, quæ debuiſti, jucundum me reddidiſti. Unde placide ad inquiſita reſpondeo. Sedem Apoſtolicam conſulere decreviſti, ſi mulier copula nuptiali extraneo viro conjuncta cognationi ejus pertineat, ſi eo defuncto cognatio maneat, vel ſi ſub altero viro cognationis vocabula diſſolvantur, vel ſi ſuſcepta ſoboles poſſit legitime ad prioris viri cognationis tranſire copulam. Eſt enim verbum Domini validum, & forte, eſt durabile, eſt immutabile, eſt perſeverabile, non momentaneum, non tranſitorium. Ait enim per ſe ipſa veritas, quæ Deus eſt, & verbum Dei: Cœlum, b *& terra tranſibunt, verba autem mea non tranſibunt.* Antequam Deus in terris inter homines appareret, eo inſpirante dixit Adam: *Quamobrem c relinquet homo patrem ſuum, & matrem, & adhærebit uxori ſuæ, & erunt duo in carne una:* cui non contradixit Dominus. Deinde cum veritas orietur de terra in terram, & viſibilis d in humanitate appareret, interrogatus eſt e, ſi licitum eſſet homini uxorem relinquere. Quod prohibens, fieri vetuit, niſi forte fornicatio excluderet maritalem copulam. Unde protulit etiam in medium eandem ipſam ſententiam, quam ante ſæcula manens cum Patre verbum inſpiraverat Adæ, ipſe confirmans, quod ipſe homo primus protulit f: *Quamobrem relinquet homo patrem ſuum, & matrem, & adhærebit uxori ſuæ, & erunt duo in carne una.* Si una caro ſunt, quomodo poteſt aliquis eorum propinquus pertinere uni, niſi pertineat alteri? Hoc minime poſſe fieri credendum eſt. Porro g una defuncta, in ſuperſtite affinitas non deletur: nec alia copula conjugalis affinitatem prioris copulæ ſolvere poteſt. Sed neque alterius conjunctionis ſoboles placet ad affinitatis prioris viri tranſire conſortium: pro eo, quod verbum Domini validum eſt, & forte: &, ut inquiens dicit Propheta h: *Verbum Domini manet i in æternum:* Et alius Propheta κ: *Quoniam ipſe dixit, & facta ſunt: ipſe mandavit, & creata ſunt. Statuit ea in æternum, & in ſæculum ſæculi: præceptum poſuit, & non præteribit.* Nam poteſt per verbum ſuum, atque præceptum efficere Deus duos carnem unam, id eſt, maſculum, & fœminam: qui innumeram multitudinem utriuſque ſexus non deſiſtit ſecum facere unum, ſicut per ſe veritas dixit l: *Non pro his tantum rogo, ſed etiam pro eis, qui credituri ſunt per verbum eorum in me, ut omnes unum ſint, ſicut tu Pater in me, & ego in te, ut & ipſi in nobis unum ſint.* Si quis ergo temerario, & ſacrilego auſu in defuncto quærit propinquitatem extinguere, vel ſub altera affinitatis vocabulo diſſipare, vel ſuſceptam ſobolem alterius copulæ, propinquitati prioris credit legitime ſociari, hic negat Dei verbum validum eſſe, & forte: & qui tam facile, & tam velociter quærit diſſolvere, hic non credit verbum Dei in æternum permanere. Conſice terram in quatuor locis magna intercapedine a ſe diſtantibus: & connectam, & conglutinatam finge cujuſcunque figuræ, vel immenſitatis corpus volueris; numquid erit humanum ingenium, quod ipſas quatuor partes ab invicem valeat ſegregare, ut unaquæque per ſe poſſit agnoſci?

b *Luc. 21.*
c *Geneſ. 2.*
d *al. inviſibilis.*
e *Matth. 5.*
f *Matth. 19.*
g *al. Nam.*
h *Eſa. 40.*
i *al. ſtabit.*
κ *Pſal. 148.*
l *Joh. 17.*

Sic

Sic e quatuor evis duo conficiuntur in unum; & de duobus fit una concreatio. Hanc ſimilitudinem de quatuor elementis, unde concreatus eſt homo, colligere potes; ſi eorum unumquemque ſpeciem, quæ in multis diviſionibus partita eſt, per diſcretas inter ſe partes aſſignaveris. Fit idem in metallis: hoc etiam in liquoribus: probat etiam in coloribus pictor, qui ſequitur ea naturam colores admiſcendo, a ex viſibilibus fucis corpora fingens.

¶ Corr. Rom. a *Admiſcendo,*] *In Polycarpo, & apud Anſelmum, unde præcedentia verba ſunt reſtituta, hoc loco ſic legitur,* facis miſcendo colores, ex inviſibilibus corpora fingens. Sed ne Domini conſtitutio, &c. *multa enim apud ipſos ſequuntur.*

C. II. *Soboles ex ſecundis nuptiis genita, conſanguinitati prioris viri copulari non debet.*

Item Innocentius Papa, (*forte c. an. 410. Romæ.*)

SI cujus patruus, vel avunculus uxoratus obierit, & illa eorum aliam poſtea duxerit, & filios, filiaſve ex illo genuerit, cum his omnibus modis commiſceri prohibemus: quia vir, & mulier una caro ſunt.

C. III. *De eodem.*

Item ex Romana Synodo, (*forte c. an. 406. ibid.*)

SI qua mulier ad ſecundas nuptias tranſierit, & ex eis ſobolem genuerit, nullo modo poteſt ad conſortium cognationis viri prioris pertingere.

C. IV. *De eodem.*

Item Hyginus Papa, (*c. an. 154. ibid.*)

m *Sent. 4. d. 40.* SI qua mulier m tranſierit ad ſecundas nuptias, & ex eis prolem habuerit, ipſa proles non poteſt ſe copulare cognationi prioris viri uſque ad quartam generationem.

C. V. *De eodem.*

Unde Innocentius Papa, (*c. an. 410. ibid.*)

n *Anſel. l. 10. c. 67.* SI qua mulier n ad ſecundas tranſierit nuptias, & filios, & filias ad ſecundum maritum genuerit, debere eos nepotibus prioris mariti conjungi, ſancta Romana Synodus prorſus inhibuit.

CAUSA XXXVI.

F*iliam cujuſdam ignorante patre quidam muneribus illexit, & ad convivium invitavit: finito convivio, juvenis virginem oppreſſit. Qua comperta a parentibus juveni traditur puella, ac more ambientium a juvene ducitur, & publice in uxorem ducitur.*

1. *Quæritur primo, an ille raptum admiſerit.*
2. *Secundo, an rapta raptori nubere poſſit, patre aſſenſum præſtante.*

AN RAPTUM COMMISIT QUI VIRGINEM OPPRESSIT.

QUÆSTIO I.

Q*Uod autem ille raptum admiſerit, multorum auctoritate probatur.*

C. I. *Quid ſit raptus.*

Ait enim Iſidorus *lib. 5. Etymol. c. 26.* (*c. an. 630. in Hiſpania.*)

a *27. q. 2. raptus. Ivo part. 8. c. 26. Pann. l. 6. c. 53.* RAptus a quoque illicitus coitus a corrumpendo eſt dictus: unde qui raptu potitur, ſtupro fruitur.

¶ Corr. Rom. *Ivo habet, ſicut et Gratianus hic, & ſup. 27. q. 2. c.* raptus *nec multo aliter Pannormia. In Codice Iſidori impreſſo ſic legitur:* Stuprum raptus proprie eſt illicitus coitus, a corrumpendo dictus. *Unde Virgilius* b: raptu potitur, *id eſt,* ſtupro fruitur.

b *Ex Servio in 4. Æneid.*

C. II. *Ubi raptus admittitur.*

Unde Gelaſius Papa. (*c. an. 494. Romæ.*)

c *27. q. 2. lex illa. In Cod. Theod. l. 9. tit. de raptu virg. l. 1. et tit. de raptu r. l. cum tam ſe. Polyc. l. 6. c. 4. Anſel. l. 10. c. 9.* LEx c illa præteritorum Principum ibi raptum dixit commiſſum eſſe, ubi puella, de cujus ante nuptiis nihil actum fuerat, videatur abducta.

d *Sent. 4. d. 4.* Gratian. *Cum ergo hæc illicito coitu ſit corrupta, cumque ita ſit abducta, id eſt, a domo patris ducta, quod de ejus nuptiis nihil ante actum fuerit, raptam appellandam negari non poteſt. Sed non omnis illicitus coitus, nec cujuslibet illicita defloratio raptus appellatur. Aliud enim* d *eſt fornicatio, aliud ſtuprum, aliud adulterium, aliud inceſtus, aliud raptus. §. 1. Fornicatio autem, licet videatur eſſe genus cujuslibet illiciti coitus, qui ſit extra uxorem legitimam, tamen ſpecialiter intelligitur in uſu viduarum, vel meretricum, vel concubinarum. §. 2. Stuprum autem proprie virginum eſt illicita defloratio: quando videlicet non præcedente conjugali pactione, utriuſque voluntate virgo corrumpitur, patre tamen ad auctoritatem ſtatum poſt cognitionem convertentem. §. 3. Adulterium vero eſt alieni thori violatio. Unde adulterium dicitur, quaſi ad alterius thorum acceſſio. §. 4. Inceſtus eſt conſanguinearum, vel affinium abuſus. Unde inceſtuoſi dicuntur, qui conſanguineis, & affinibus abutuntur. §. 5. Raptus admittitur, cum puella violenter a domo patris abducitur, ut corrupta in uxorem habeatur, ſive puellæ ſolummodo, ſive parentibus tantum, ſive utriſque vis illata conſtiterit: hic morte mulctatur. Sed ſi ad Eccleſiam cum rapta confugerit, privilegio Eccleſiæ mortis impunitatem promeretur.*

C. III. *Si raptor cum rapta ad Eccleſiam confugerit, quid fieri debeat.*

Unde in Aurelianenſi Concilio I. *cap. 2. legitur,* (*an. 511. in Gallia.*)

e *Anſel. l. 10. c. 37. Burch. l. 9. c. 191. Ivo p. 8. c. 108. Pann. l. 2. c. 70.*

DE e raptoribus autem id conſtituendum eſſe cenſuimus, ut ſi ad Eccleſiam raptor cum rapta confugerit, & fœminam ipſam violentiam pertuliſſe conſtiterit, ſtatim liberetur de poteſtate raptoris, & raptor mortis, vel pœnarum impunitate conceſſa, aut ad f ſerviendum ſubjectus ſit, aut redimendi ſe liberam habeat facultatem. Si vero, quæ rapitur, patrem habere conſtiterit, & puella raptori conſenſerit, poteſtati patris excuſata reddatur, & raptor patri a ſuperiore conditione ſatisfactione teneatur obnoxius.

f *ſerviendi conditioni ſubjectus,*] *vera lectio.*

¶ Pith. 1. *Patri.*] 3. V. C. *a patre.*

Gratian. *Ex hac auctoritate liquet, quod aliquando vis infertur parentibus, & non puellæ, cum dicitur: ſi puella raptori conſenſerit. Aliquando utrique violentiam perferunt, cum præmittitur: ſi raptor cum rapta confugerit, & fœminam ipſam violentiam pertuliſſe conſtiterit. Puella autem, non parentibus vis infertur, cum voluntate patris puella violenter abducitur, ut eam patratum concubitum, cujus copulæ nunquam conſenſum adhibuit. Hic autem neque parentibus, neque puellæ vim intuliſſe videtur, cum neque illis prohibentibus, neque illa renitente violenter ſit abducta. Aliud eſt enim promiſſionibus aliquam ſeducere, aliud ſibi vim inferre. Unde quia nemo vis illata probatur, raptus hic pati dici non debet. Sed rapina duobus fieri dicitur; aliquando enim res ipſa rapitur; aliquando ipſius rei uſus tantummodo violenter eripitur: Res ipſa tunc rapitur, cum violenter domino eripitur, ut in perpetuum teneatur: aliquando vero non res ipſa aufertur, ſed uſus cum damno prohibentis violenter uſurpatur. Hoc ergo raptum admiſit, quia florem virginitatis puellæ renitentis violenter eripuit.*

AN RAPTORI RAPTA NUBERE POSSIT, PATRE ASSENSUM PRÆBENTE.

QUÆSTIO II.

1 p N*Unc quæritur, an purgato vitio rapinæ, raptor in uxorem poſſit raptam accipere. Quorum conjunctio auctoritate canonum ſanctorum penitus prohibetur.*

C. I. *Raptores puellarum, & conſentientes excommunicentur.*

Legitur namque in Concilio Chalcedonenſi, *c. 27.* a (*an. 451. in Bithynia.*)

a *Et in 6. Synod. c. 92. c. l. 1. c. 104.*

b *Polyc. lib. 6. tit. 4. Anſel. l. 10. c. 40. Burch. l. 9. cap. 35. Ivo p. 8. c. 173. & 302.*

EOs b, qui rapiunt mulieres ſub nomine ſimul habitandi, aut cooperantes, aut conniventes raptoribus decrevit ſancta Synodus, ut ſi quidem Clerici ſunt, decidant proprio gradu; ſi vero Laici, anathematizentur.

C. II. *Ob immanitatem ſceleris abjiciantur raptores viduarum, vel virginum.*

Item Symmachus Papa, *epiſtola ad Cæſarium, cap. 3.* (*an. 502. Romæ in Gallium.*)

c *Polyc. l. 6. t. 8. Anſ. l. 10. c. 58.*

RAptores c igitur viduarum, vel virginum ob immanitatem 1 tanti facinoris deteſtamur: illos vehementius perſequendo, qui ſacras virgines vel volentes, vel invitas, matrimonio ſociare tentaverint. Quos pro tam nefandiſſimi 2 criminis atrocitate a communione ſuſpendi præcipimus.

¶ Pith. 1. *Ob immanitatem.*] V. C. *pro immanitate.*
2. *Nefandiſſimi criminis.*] V. C. *nefandi ſceleris.*

C. III. *De eodem.*

Item Codicis *lib. 1. tit. de Epiſcopis & Clericis, Jovinianus Imper.* (*imo Jovianus Imper. an. 364. Antiochiæ.*)

d *Supra depoſitum diſt. 1. ſi quis non dicam. c. in Cod. Theod. l. 9. t. 25. lib. 2.*

SI d quis non dicam rapere, ſed attentare tantummodo matrimonii jungendi cauſa ſacratiſſimas virgines auſus fuerit, capitali pœna feriatur.

C. IV. *De eadem.*

Item ex Concilio Cabilonenſi *a.* (immo in Capit. lib. 2. c. 98. an. 816. *Aquiſgrani.*)

a *In Triburien. c. 22. Capit. l. 2. c. 104. & lib. 7. c. 183.*
f *11 Conc. Triburiense. cap. 8. Burch. l. 9. c. 36. Ivo p. 8. cap. 174. Pann. l. 6. c. 33.*
g *Supra ead. vox qui.*

DE puellis *f* raptis, necdum deſponſatis, in Chalcedonenſi *g* Concilio ſtatutum eſt, eos, qui rapiunt puellas ſub nomine ſimul habitandi, cooperantes, & conniventes raptoribus, decrevit ſancta ſynodus, ut ſiquidem Clerici ſunt, decidant proprio gradu: ſi vero Laici, anathematizentur. Quibus verbis datur intelligi, qualiter hujus mali auctores damnandi ſint, quando participes conſilii, & conniventes tanto anathemate feriuntur, ut juxta canonicam auctoritatem ad conjugia legitima raptas ſibi jure vendicare nullatenus poſſint.

C. V. *Excommunicentur raptores viduæ, vel virginis, cum ſibi faventibus.*

Item Gregorius Papa II. *in Synodo Rom.* (an. 721. *Romæ.*)

h *Anſ. l. 10. c. 40. Polic. l. 6. c. 11. Ivo p. 8. c. 140. Pann. l. 6. c. 34.*

SI *h* quis virginem, vel viduam, niſi deſponſaverit, rapuerit, vel furatus fuerit in uxorem, cum ſibi faventibus anathema ſit.

¶ Corr. Rom. *Factum eſt hoc caput ex X. & XI. decreto Gregorii II. qui in codice canonum junior appellatur.*

C. VI. *Excommunicetur, qui viduam, vel filiam alterius extra voluntatem parentum rapuit, aut Regis beneficio poſtulat.*

Item ex Concilio Pariſienſi I. cap. 6. (an. 557. *in Gallia.*)

i *Ivo p. 8. c. 23.*
n *al. terminatione feriatur.*

NUllus *i* neque viduam, neque filiam alterius extra voluntatem parentum aut rapere præſumat, aut Regis beneficio æſtimet poſtulandam. Quod ſi fecerit, ab Eccleſiæ communione remotus, anathematis gladio *n* feriatur.

2 *in* Gratian. *His auctoritatibus evidenter datur intelligi, quod raptor in uxorem raptam ducere non valet. Sed raptor, & rapta nomina ſunt criminum, non perſonarum. Illum autem cum per pœnitentiam purgare fuerint, nomina eorum abolentur.*

C. VII.

Unde in quadam homilia *l* Gregorius ait. (a. an. 593. *Romæ.*)

l *Homil. 20. in Evang.*
m *Verba ipſa Gregor. habentur ſup. 33. q. 3. apud penitentiam dicunt.*

APud *m* omnipotentem quippe Dominum non diu fallax habetur, qui culpam mendacii per pœnitentiam delet.

Gratian. *Prohibetur ergo præmiſſis auctoritatibus rapta copulari raptori, antequam vitium rapinæ aboleatur: donec ille raptor, & illa rapta jure appellatur. Ceterum cum illa patria poteſtati reſtituta fuerit, & raptor ſuæ rapinæ pœnitentiam egerit, cum voluntas parentum utriuſque in unum convenerit, non prohibentur ad invicem copulari.*

C. VIII. *Quot ſunt legitima conjugia, & quod voluntate patris rapta raptori nubere poteſt.*

Unde Hieronymus ait. (c. an. 404.)

n *Ivo p. 8. c. 40. Pann. l. 6. c. 32.*
o *al. 5. alibi & quidem.*
p *Ex c. 22. Deut.*

TRia *n* legitima *o* conjugia leguntur in Scripturis *p*. Primum legitimum conjugium eſt, virgo caſta in virginitate viro data legitime, (& reliqua, quæ ſequuntur in prædictis.) Secundum, virgo in civitate deprehenſa a viro, & illi per eum copulata; ſi voluerit pater ejus, dotabit eam iſte vir, quantum judicaverit pater, & dabit pretium pudicitiæ ejus. Tertium, ſi ea prædicta deprehenſa, ſi non fuerit voluntas patris, auferet eam a prædicto viro, & tradet eam alii, & dotabit eam, & legitima erit ei. Sed primum his duobus prælatum.

¶ Corr. Rom. *Poſt hoc caput apud Ivonem, & in Panormia ſequitur c. additur aliud. ſup. 27. q. 2. ex Hieronymo item circa.*

C. IX. *Cum voluntate parentum raptas in conjugium habere permittitur.*

Item Ambroſius *in Apologia David c. 8.* (c. an. 390. *Mediolani.*)

DEnique *p* & puellæ pater illius, quæ vim concubitus nulli deſponſata pertulerit, quinquaginta drachmas *q* argenteas accipiet: ipſa autem in conjugio permanebit.

p *Deut. 22.*
q *Didrachma a græco, ſ orig. ca 70.*

C. X. *Poſt pœnitentiam raptori, vel raptæ licite conjugia conceduntur.*

Item ex Concilio Meldenſi cap. 69. (an. 845. *in Gallia.*)

SI *r* autem quidam eas, quas rapuerint, cum voluntate parentum ſub deſponſatione, vel dotalitii nomine in conjugium duxerint *s*, quando in omnium aures hoc fuerit conſtitutum promulgatum, ab earum conjunctione ſeparentur, & publicæ pœnitentiæ ſubigantur *3*: raptæ autem parentibus legaliter reſtituantur. Peracta vero pœnitentia publica, ſi ætas, & incontinentia exegerit, legitime, & ex utriuſque partibus placito conjugio ſocientur. Nam in his ſingulum non conſtituimus, ſed (ut verbis majorum utamur) quod ſit tolerabilius, æſtimamus. Quod ſi unus ex conjugatis obierit, & is, qui pœnitentiam publicam egerit, ſuperſtes extiterit, iterare conjugium non præſumat, niſi Epiſcopus aliquam forte providerit concedere indulgentiam, ut graviorem poſſit amovere offenſam.

¶ Corr. *3. Subigantur.*) V. C. *ſubjiciantur.*

r *Burc. l. 9. c. 90. Ivo p. 8. c. 170. & 177. Pann. l. 6. c. 36.*
s *al. ſumpſerint debeat.*

Gratian. *Hac auctoritate Meldenſis Concilii non permittitur raptori rapta poſt pœnitentiam copulari, ſed permittitur utrique poſt pœnitentiam legitimo conjugio copulari, ut rapta videlicet non raptori, ſed alii poſt pœnitentiam nubat. Similiter raptor poſt pœnitentiam non eam, quam rapuit, ſed aliam permittitur habere uxorem. Cum enim raptor, & rapta pœnitentiæ ſubjici præcipiuntur, ſi utriſque 3 copulari auctoritas illa permitteret, ſubjecta certe ſineret, rapinam diceretur: Quod ſi unus ex conjugatis obierit, & is, qui publicam pœnitentiam egerit, ſuperſtes extiterit, iterare conjugium non præſumat. Eorum namque qualibet dirimentis, qui pœnitentiam egit, ſuperſtes remanebit. Non ergo hac auctoritate raptor prohibetur in conjugium raptam poſſe accipere. Potius invenitur in Concilio apud Aquiſgranum, quod nec etiam voluntate parentum ad invicem poſſunt copulari. Sic enim in præfato Concilio legitur.* (immo Capit. lib. 7. n. 395. c. an. 847. *in Germania.*)

3 *al. utriuſque.*

C. XI. *Nec etiam voluntate parentis, raptores raptas poſſunt habere conjuges.*

PLacuit *u*, ut hi, qui rapiunt fœminas, vel furantur, aut ſeducunt, eas nullatenus habeant uxores, quamvis eis poſtmodum conveniat, aut eas dotaverint, vel nuptialiter cum conſenſu parentum ſuorum acceperint.

u *Burch. l. 9. cap. 33. Ivo p. 8. c. 171.*

¶ Corr. Rom. *Burchardus etiam, & Ivo citant caput hoc ex Aquiſgranenſi c. 3. Habetur lib. 7. Capit. cap. 395. & inde refertur in Concilio Rhemenſi Trotiliano cap. 8.*

Gratian. *Hæc auctoritas non præjudicat auctoritati Hieronymi: maxime cum illa teſtimonio divinæ legis nitatur. Legitime igitur poſt pœnitentiam peractam raptor poterit ſibi copulare, quam rapuit, ſi pater puellæ illam raptori tradere voluerit. Item Cod. lib. 5. tit. de nuptiis.* Nec filium *x* quidem familias invitum ad ducendam uxorem cogi legum diſciplina permittit. Igitur, ſicut deſideras, obſervatis juris præceptis, ſociare conjugio tuo, quam volueris, non impedieris: ita tamen, ut in contrahendis nuptiis patris tui conſenſus accedat. *Item in eodem leg.* In conjunctione filiarum in ſacris poſitarum patris expectatur arbitrium. *Item ff. de rit. nupt. leg. 2.* Conſiſtere non poſſunt nuptiæ, niſi conſentiant omnes, id eſt, qui coeunt, quorumque in poteſtate ſunt. *Item inſtit. lib. 1. tit. de nuptiis y.* Juſtas autem nuptias inter ſe cives Romani contrahunt, qui ſecundum præcepta legum coeunt: maſculi quidem puberes, fœminæ autem viripotentes, ſive patresfamilias ſint, ſive filiifamilias, dum tamen filiifamilias conſenſum habeant parentum, quorum in poteſtate ſunt. Nam hoc fieri debere & civilis, & naturalis ratio perſuadet, in tantum, ut juſſus parentis præcedere debeat.

x *Tit. 4. leg. 12.*
y *Tit. 10. in princ.*

PARS

Digitized by Google

PARS TERTIA.

DE CONSECRATIONE.

DE ECCLESIARUM CONSECRATIONE, ET MISSARUM CELEBRATIONE.

DISTINCTIO I.

CAP. I.

Ex Felice IV. in *epiſtola omnibus Epiſcopis c.* 1. (*an.* 530. *Romæ.*)

a Burch. lib. 3. cap. 37. Ivo p. 3. c. 40. Pann. l. 5. c. 33.
b al. *de Eccleſiarum conſecratione, & de Miſſarum celebrationibus.*

CONſecrationem a Eccleſiarum, & Miſſarum celebrationes b non alibi, quam in ſacratis Domino locis abſque magna neceſſitate fieri debere, liquet omnibus, quibus ſunt nota Veteris, & Novi Teſtamenti præcepta.

¶ Corr. Rom. *Verba capitis ſequentis in vetuſtis Gratiani exemplaribus non ſunt ſejuncta ſuperioribus; quemadmodum neque in ipſa Felicis quarti epiſtola, neque apud cæteros collectores. Sed ob citationis Doctorum non eſt mutatum. Nonnulla autem emendata ſunt.*

C. II.

Ex eodem *ibidem.* (*an.* 530. *ibid.*)

c Ibidem apud Felicem, & *alibi etiam.*
d al. *vero.*
e al. *cæteris.*
f Exod. 40.
Num. 7.

g 3 Lev. 8.
h 4. Reg. 7.

i 1. Paral. 28.

k 2 Reg. 16.
l 3. Reg. 8.

m Burch. l. 3. cap. 59. Ivo p. 3. c. 61.
n al. *ſupplicationibus conſecrabant.*
o Job. 1.

TAbernaculum c enim d Moyſem Domino præcipiente feciſſe, & ſacraſſe, cum menſa, & altari ejus, & æneis e vaſis, & utenſilibus ad divinum cultum explendum legimus: & non ſolum divinis precibus ea ſacraſſe, ſed etiam ſancti olei unctione, Domino jubente f, perdidiſſe novimus. Qualiter autem hæc facta ſint, & quomodo ipſa ſacra non alii, quam Sacerdotes ſacra unctione deliniti, Dominoque cum veſtibus ſanctis ſacrati, & Levitæ tractabant, ferebant, erigebant, & deponebant, in ipſis inſtitutionibus, quæ jubente a Domino conſcriptæ ſunt per Moyſem, in lege g Domini reperitur. Qualiter ergo David h Regum pientiſſimus amplificaverit cultum Dei, & templum Domino ædificare voluerit, ſed propter multum ſanguinem, quem effuderat, prohibitus i eſt, & ipſe collegerat expenſas. Salomon quoque filius ejus idipſum, quod ipſe facere optaverat, jubente & auxiliante Deo perfecit, & templum cum altari, & reliqua ad divinum cultum peragendum conſecravit, in libro k Regum legitur. *Et infra.* §. 1. Fecit ergo l Salomon l in tempore illo feſtivitatem celebrem, & omnis Iſrael cum eo, multitudo magna ab introitu Emath uſque ad rivum Ægypti coram Domino Deo noſtro ſeptem diebus, & ſeptem diebus, id eſt quatuordecim diebus, & in die VIII. dimiſit populos. §. 2. Judæi ergo m loca, in quibus ſacrificabant Domino, divinis habebant n ſupplicationibus conſecrata; nec in aliis, quam Deo dicatis locis, munera Domino offerebant. Si enim Judæi, qui umbræ legis deſerviebant, hæc faciebant; multo magis nos, quibus veritas patefacta eſt, & gratia o per Jeſum Chriſtum data eſt, templa Domino ædificare, & prout melius poſſumus ornare, eaque divinis precibus, & ſanctis unctionibus ſuis cum altaribus, & vaſis, veſtibus quoque, & reliquis ad divinum cultum explendum utenſilibus devote, & ſolemniter ſacrare, & non in aliis locis, quam in Domino ſacratis ab Epiſcopis, & non a Chorepiſcopis (qui ſæpe prohibiti ſunt, niſi ut prædictum eſt, ſumma exigente neceſſitate) Miſſas celebrare, nec ſacrificia offerre Domino debemus. Et hoc ſi ſumma ß neceſſitas agere compulerit, non γ in domibus (quia in ſacris canonibus ſacrificia in domibus offerri prohibita ſunt) ſed in tabernaculis, divinis precibus a Pontificibus dicatis, & in menſis Domino ſacratis, & ſacra unctione a Pontificibus delibutis, pro ſumma, ut præfixum eſt, neceſſitate, & non pro libito cujuſquam, & pigritia agatur. *Et infra* δ §. 3. Si autem, ut legitur in Concilio Laodicenſi, cap. 26. hi, qui non ſunt ab Epiſcopis ordinati, nec in Eccleſiis, quam in domibus exorcizare non poſſunt, multo magis majoris gradus miniſteria eis ab eis, qui ad ea gradus ſunt conſecrati, quibus fungi debent, officia agi, vel ſacrificia offerri ε non licet. Quod autem, ut paulo ſuperius prohibitum eſt, oblationes in domibus offerri non debent, in eodem Concilio, c. 58. prohibitum habetur, ita: *Non oportet in domibus oblationes celebrari ab Epiſcopis, & Preſbyteris.* ζ

¶ Corr. Rom. a Fecit ergo] *Ante hæc verba in epiſtola ipſa Felicis ſubjiciuntur omnia, quæ in cap. 8. tertii libri Regnorum hic antecedunt. A Burchardo autem, & Ivone etiam hæc omittuntur, & concluditur caput in verſ. conſecravit.*

ß Si ſumma] *Burchardus habet*, niſi ſumma.

γ Non in domibus.] *Hic locus uſque ad verſ.* agatur, *& emendatus, & completus eſt ex originali, Burchardo, & Ivone. Nam antea legebatur,* non in domibus offerri prohibita ſunt, *longe a canonis ſententia.*

δ Et infra.] *Quæ hic in epiſtola inſeruntur, habentur infra ead. cap. ſicut.*

ε Offerri non licet.] *In originali eſt*, offerri liceat. *Sed in eodem, paulo ſuperius, ubi in textu eſt*, multo magis, *in margine eſt*, al. multo minus. *Burchardus quidem, & Ivo habent ut Gratianus.*

ζ Et Preſbyteris.] *Conjuncta cum his in originali, & apud Burchardum habentur verba capitis*, ſolemnitates dedicationum, *infra eadem.*

C. III. *Eccleſiarum conſecratio abſque Miſſa fieri non debet.*

Item Hyginus Papa, *cap.* 3. (*forte an.* 139. & 154. *Romæ.*)

p Palye. lib. 3. tit. 9. Anſ. l. 5. c. 83. Burch. l. 3. c. 27. & 28. Ivo p. 3. c. 30. & 26. Pann. l. 3. c. 13.

a OMnes p baſilicæ cum Miſſa debent ſemper conſecrari. §. 1. Ut Eccleſiæ deſtinctæ, ubi aut plures ſunt, quam neceſſe ſit, aut majore magnitudine, quam ut ex rebus ad eam pertinentibus reſtaurari poſſint, Epiſcopi providentia modus inveniatur, qualiter conſiſtere poſſint.

¶ Corr. Rom. *Caput hoc uſque ad verſ.* conſecrari, *apud pleroſque collectores citatur ex Evariſto, aut, ex decretis Evariſti. Reliqua autem verba alia capite ejus ab eiſdem tribuuntur Hygino.*

C. IV. *Abſque præcepto ſedis Apoſtolicæ nova non dedicetur Eccleſia.*

Item Gelaſius Papa *Epiſcopis per Lucaniam, c.* 27. (*an.* 494. *Romæ in Lucaniam.*)

q Anſ. l. 5. c. 80. Burch. l. 3. c. 21. Ivo p. 3. c. 20.

DE q locorum vero conſecratione ſanctorum, quamquam r ſuperius ſtrictim fuerit comprehenſum, nobis quoque patefactum eſt, quod abſque præcepto ſedis Apoſtolicæ nonnulli factas Eccleſias, vel Oratoria ſacra s præſumant.

¶ Prim. r. *Facere.*] *a. V. C.* ſervare.

C. V. *Sine auctoritate ſummi Pontificis nova non dedicetur Eccleſia.*

Idem. (*c.* 40. 494. *Romæ.*)

t Palye. lib. 1. tit. 14. Anſ. l. 5. c. 4.

u al. *quorum.*

PRæcepta t ſynodalia, quæ ante paucos menſes de ſede noſtra ad provinciam tuam direcſe, & antiqua u canonibus conſtituunt, & ea, quæ minus probantur eſſe, addidimus, & in utraque parte conſtat ſine ſummi Pontificis auctoritate Eccleſiam noviter conditam non poſſe dedicari: itaque ex hac baſilica, quam ſaltem ad noſtram ſeciſſet proceſſionis addactæ, ſuſpendiſſe Miſſas probabiliter comperimus. Sed quia devotus locus non debet a miniſteriorum gratia diu vacuus permanere, frater chariſſime, eorum Martyrum nomine, quos x reliquias continet, auctoritatis noſtræ ſuſcepta ſacris conſecrabis, ut populorum frequentatio, quam illic avide convenire mandaſti, ſervatis regulis Eccleſiaſticis, & canonibus, integrum habeat firmare religionis conventum.

¶ Corr. Rom. u Antiquis canonibus] *Socrates in Eccleſiaſtica hiſtoria l.* 2. *c.* 8., *&* 17. *refert tanquam antiquiſſimum canonem, ſine Romani Epiſcopi auctoritate nullam Eccleſiam poſſe dedicari.*

C. VI. *Non dedicentur baſilicæ, quæ præter auctoritatem Apoſtolicæ ſedis fuerint ædificatæ.*

Idem *Epiſcopis per Lucaniam, cap.* 6. (*an.* 494. *Romæ in Lucaniam.*)

x Palye. lib. 3. tit. 1. Anſel. l. 5. c. 4.

y al. *commendamus.*
z Sup. diſt. 12. *nolens.*

BAſilicas y noviter inſtitutas, non petitis ex more præceptionibus, dedicare non audeant, nec a ambiant ſibimet Epiſcopi z vendicare Clericos poteſtatis alienæ. *Et cap.* 11. §. 1. Cum enim decreta venerabilium ſanctionum nos quoque magnopere cuſtodire optamus, ac ſine eorum diſpendio etiam illa, quæ pro alicujus utilitatis compendio fortaſſe videantur, laxanda credamus a 4, cumque nobis contra ſalutarium reverentiam regularum cupiamus temere nihil licere, & cum ſedes Apoſtolica ſuper his omnibus, favente Domino, quæ paternis canonibus ſunt præfixa, pio, devotoque ſtudeat tenere propoſito: ſatis indignum eſt, quemquam vel Pontificum, vel ordinum ſubſequentium hanc obſervantiam refutare, quam B. Petri ſedem & ſequi videat, & docere: ſatiſque conveniens ſit, ut totum corpus Eccleſiæ in hac ſibimet a obſervatione concordet, quam illic agere conſpiciat, ubi Dominus Eccleſiæ totius poſuit principatum.

¶ Corr. Rom. *Verba capitis hujus uſque ad verſ.* alienæ. *habentur etiam in Wormacienſi, c.* 48.

e Pitu. 2. Nec.] a. V. C. non.
3. Epiſcopi.] Deeſt in 2. V. C.
4. Credemus.] 3. V. C. cedamus. al. decemus.
5. Superior.] 3. V. C. ſuper.
6. Sibimet.] 2. V. C. ſibi.

C. VII. *Publica proceſſiones non ſiant in Oratoriis, que preter auctoritatem ſedis Apoſtolice conſecrantur.*

Idem Joanni Epiſcopo Sorano, (c. an. 494. Romæ in Campaniam.)

y Anſ. l. 5. c. 8. CErtum y eſt quidem, & noſtris præceptionibus conſtitutum, ne quis in Eccleſia, aut in Oratorio, quod ſedis noſtræ non legitur permiſſione dedicatum, proceſſionem publicam putaret impendi. ne conditores furtivis ſubreptionibus contra regularum ſtatuta proſilirent. Sed quia Megetia ſpectabilis fœmina petiit a nobis oblatione ſuggeſſit, in poſſeſſionibus propriis ſuorum corpuſcula condidiſſe, frater chariſſime, humanitatis intuitu, quod z propria ſtatuta non maculant, funeribus, & ſepulchris, tantum in comprehenſa petitorio locis miniſteria a aut vera pro ſolennitate præſtanda: ut defunctorum nomina ſolummodo divina celebrentur officia, publica frequentatio, & proceſſione ceſſante.

z meruit] veſtiſtis.
a al. myſterio.

C. VIII. *Sine nutu ſedis Apoſtolica Eccleſia non debet inſtitui.*

Item Nicolaus Papa Eleſſo, & Clero Nanneſſi Eccleſiæ. (forte c. an. 863. Romæ.)

b Anſ. l. 5. c. 42. ECcleſia b, id eſt, Catholicorum collectio, quomodo ſine Apoſtolicæ ſedis inſtituetur nutu, quando juxta ſacra decreta, nec ipſa debet abſque præceptione Papæ baſilica noviter conſtitui, quæ ipſam Catholicorum totius ſemetipſum amplecti catervam dignoſcitur?

C. IX. *Sine dignitate Epiſcopi loci, nova non dedicetur Eccleſia.*

Item ex Concilio Aurelianenſi c. (imo ex Nov. 67. a. c. & 61. c. 1. apud Jul. Ant. an. 538. Conſtantinopoli.)

c Capit. lib. 5. c. 228. & lib. 6. cap. 73. Novella Juſtin. 67. c. 1. & 131. c. 7. ap. Julian. & in ordi. conſt. 17. col. Ordo Romanus p. 107.
d Polyc. lib. 3. tit. 2. Burch. l. 3. c. 4. Ivo p. 3. c. 8. Panor. l. 2. c. 7.
n al. domum.

4 NEmo d Eccleſiam ædificet, antequam Epiſcopus civitatis veniat, & ibidem crucem figat, publice atrium deſignet, & ante præfiniat, qui ædificare vult, quæ ad luminaria, & ad cuſtodiam, & ad ſtipendia cuſtodum ſufficiant & oſtenſa donatione, ſic domum e ædificet, & poſtquam conſecrata e fuerit, atrium ejuſdem Eccleſiæ ſancta aqua conſpergat.

§ Corr. Rom. e Et poſtquam conſecrata] Plenius, & apertius ordinis Romano. Poſtquam ergo Epiſcopus crucem in loco, in quo altare fabricandum eſt, fixerit, tunc aſpergat locum aqua benedicta, hanc canendo antiphonam, &c.

C. X. *Non conſecretur Eccleſia, que pro queſtu cupiditatis ædificatur.*

Item ex Concilio Bracarenſi II. cap. 6. (an. 572. in Hiſpania.)

SI quis baſilicam non pro devotione fidei, ſed pro quæſtu cupiditatis ædificat, ut quicquid ibidem de oblatione populi colligitur, medium cum Clericis dividat, eo quod baſilicam in terra ſua qualiter cauſa condiderit (quod in aliquibus locis uſque modo dicitur fieri.) hoc de cætero obſervari debet, ut nullus Epiſcoporum tam abominabili voto conſentiat, nec baſilicam, quæ non pro Sanctorum patrocinio, ſed magis ſub tributaria conditione eſt condita, audeat conſecrare.

C. XI. *Sacrificia non niſi ſuper altaria, & locis Deo conſecratis offerantur.*

Item Felix Epiſcopus omnibus orthodoxis, epiſtola prima. (an. 530. Romæ.)

f Polyc. lib. 3. tit. 16. Anſ. l. 6. c. 134. Ivo p. 3. c. 62.
g Ivo p. 2. c. 76.
h Deut. 12.

5 SIcut f non alii, quam ſacrati Domino Sacerdotes debent Miſſas cantare, nec ſacrificia ſuper altare offerre, ſic nec in aliis, quam Domino ſacratis locis, id eſt e in tabernaculis divinis precibus a Pontificibus delibutis, Miſſas cantare, aut ſacrificia offerre licet, niſi ſumma coegerit neceſſitas. §. 1. Satius g ergo eſt Miſſam non cantare, vel non audire, quam in illis locis, ubi fieri non oportet; niſi pro ſumma contingat neceſſitate; quoniam neceſſitas legem non habet. Unde ſcriptum eſt: h Vide, ne offeras holocauſta tua in omni loco, quem videris, ſed in omni loco, quem elegerit Dominus Deus tuus. §. 2. In domibus tamen ab Epiſcopis, ſive Presbyteris oblationes celebrari nullatenus licet.

§ Corr. Rom. Caput hoc in Polycarpo, & apud Anſelmum habetur eodem modo atque apud Gratianum, collectum tamen ex utraque prima illius epiſtola Felicis quarti (cujus pars relata eſt ſupra eod. c. Conſecrationem. & i. tabernaculum) longe aliter diſpoſitis, ſed incolumi ſententia.

n Id eſt in tabernaculis.] In epiſtola, & apud Ivonem hæc non habentur hoc loco, ſed paulo ſuperius; neque hoc eodem prorſus modo, ſed quemadmodum ſunt repoſita ſup. c. tabernaculum.

C. XII. *Non niſi in locis ſacris Miſſarum ſolennia celebrentur.*

Item ex Concilio Triburienſi. (imo Moguntino, c. 9. an. 888. in Germania.)

i Burch. lib. 3. cap. 56. Ivo p. 3. c. 39. Panor. l. 2. c. 30.

MIſſarum i ſolennia non ubique, ſed in locis ab Epiſcopo conſecratis, vel ubi ipſe permiſerit, celebranda eſſe cenſemus.

§ Corr. Rom. In Concilio Moguntino ſub Arnulpho, c. 9. habentur ſimul verba hujus cap. & cap. concedimus. infra eod. Verum & Burchardus, & Ivo, qui utrumque conjuncte ponunt, citant, ex Gratianus, ex Triburienſi, cap. 4.

C. XIII. *Precibus divinis conſecrentur Eccleſiæ.*

Item Clemens epiſt. 2. ad Jacobum. (forte c. an. 68. Romæ Hieroſolymam.)

k ad. c. 9. Eccleſias. l. alpo. p. 5. pit. 4.

ECcleſias k per congrua, & utilia facita loca, quas divinis precibus ſacrare oportet, & in a ſingulis Sacerdotes divinis orationibus Deo dicatos poni, quos ab omnibus venerari oportet, & non a quoquam gravari.

§ Corr. Rom. a Et in ſingulis] Hæc uſque ad verſ. oportet, addita ſunt ex originali, & Polycarpo.

C. XIV. *Sacrificare, & Miſſas celebrare non licet, niſi in locis Deo ſacratis.*

Item Clemens ep. 3. (c. an. 68. ad omnes Epiſcopos, &c.)

l Polyc. l. 3. t. 6. Anſ. l. 9. c. 9. Burch. l. 3. c. 59. Ivo p. 3. c. 62.

HIc ergo l, id eſt, in præſenti vita poſitos oportet nos agnoſcere voluntatem Dei, ubi & agendi, & ſacrificandi eſt locus: quoniam in aliis locis ſacrificare, & Miſſas celebrare non licet, niſi in his, in quibus Epiſcopus proprius juſſerit, aut ab Epiſcopo regulariter ordinato, tenente videlicet civitatem, conſecrata fuerint. Aliter enim non ſunt hæc agenda, nec rite celebranda.

C. XV. *Abſtineantur Sacerdotes, qui in locis non ſacratis Miſſas celebrare præſumunt.*

Item Sylveſter Papa in generali m reſidens Synodo dixit. (an. 324. Romæ.)

m In epilog. Concil. Rom. & C. 1. 6. c. 238.
n Polyc. ibid. Anſ. l. 7. c. 133.

NUllus n Presbyter Miſſas celebrare præſumat, niſi in ſacratis ab Epiſcopo locis, qui ſui participe de cætero voluerit eſſe Sacerdotis.

C. XVI. *Singulis annis dedicationum ſolennitates celebrentur, & conſecrentur etiam Eccleſiæ, de quarum conſecratione dubitatur.*

Item Felix Papa omnibus orthodoxis, epiſt. 1. cap. 6. & 8. (an. 530. Romæ.)

o Polyc. ibid. Anſ. l. 3. cap. 24. Burch. l. 3. c. 58. Panor. l. 2. c. 22.
p Cap. 2.

6 SOlennitates o dedicationum Eccleſiarum, Epiſcoporum & Sacerdotum per ſingulos annos ſolenniter ſunt celebrandæ. §. 1. De p Eccleſiarum conſecratione quoties dubitatur, & nec certi teſtes exiſtunt, a quibus conſecratio ſciatur, nec certa ſcriptura, abſque ulla dubitatione ſciture eas eſſe conſecrandas: nec q talis trepidatio facit iterationem, quoniam non monſtratur eſſe iteratum, quod neſcitur factum.

§ Corr. Rom. Caput hoc conſectum eſt ex verbis ejuſdem epiſtolæ Felicis, c. 2. & 3. nonnullis, quæ in ſequenti apud Gratianum capite reponuntur.

a Epiſcoporum.] Abeſt vox iſta ab originali, Burchardo, Ivone, & pleriſque vetuſtis Gratiani exemplaribus: ſed ab gloſſa non eſt inducta.

q Nec talis] Ivo & Panormia habent ſive, ut Gratianus, nec talis trepidatio iterationem ingerit: & hanc lectionem oſtendit interpretatio gloſſæ. Sed in originali, & apud Burchard. legitur, ne talis trepidatio faciat deteriorationem. Atque huic lectioni reſpondent verba B. Gregorii l. 12. epiſt. 31. ad Felicem de hoc eodem re loquentis, ne talia, inquit, dubitatio ruina fidelium fiat. Similis huic ſententia infra diſt. 4. c. placuit: hoc verbis exprimitur, ne iſta trepidatio nos faciat ſacramentorum purgatione privari. Et eſt in Concilio Carthaginenſi V.

e Pitu. 9. Solennitates.] Centur. tom. 3. p. 644.

C. XVII. *De eodem, & quod octo diebus dedicationum ſolennitas eſt celebranda.*

Item Gregorius Papa. (imo idem Felix Papa, eod. ep. an. 530. ibid.)

r Anſ. l. 3. c. 24. Ivo p. 3. cap. 20. Panor. l. 2. c. 10.
s al. ſecundo.
t Joan. 10.
u 3. Reg. 8. b. Paral. 7.
x al. paſſio.
y al. poſſibile.

SOlennitates r dedicationum Eccleſiarum, & Sacerdotum a per ſingulos annos ſolenniter ſunt celebrandæ: ipſo Domino exemplum dante, qui ad feſtum dedicationis templi, cum reliquis populis eandem ſolennitatem celebraturus venit, ſicut ſcriptum eſt t. Facta ſunt Encænia in Hieroſolymis, & hyems erat, & ambulabat Jeſus in templo in porticu Salomonis. Quod autem octo diebus Encænia ſint celebranda, in libro u Regum perfecta dedicatione templi reperies.

§ Corr. Rom. Reponitur in hoc cap. prior pars omiſſa ... epiſt.

Digitized by Google

uſque ad verſ. celebrandam: et deinde ſubiiciuntur verba illa epiſt. Felicis, quæ ibi erant omiſſa. Gregorius autem, quem hic Gratianus citavit, l. 12. epiſt. 30. habet quidem nonnulla ad Eccleſiarum dedicationes pertinentia. Sed ea magis videntur convenire cum ſuperiore cap. in verſ. De Eccleſiarum conſecratione.

a Et Sacerdotum] *Hæ duæ voces in aliquot vetuſtis non leguntur.*

C. XVIII. *Conſecrentur Eccleſiæ, de quarum conſecratione dubitatur.*

Item ex Concilio Meldenſi, *cap.* 8. (imo ex Capit. *l.* 1. c. 145. an. 827. in Germania.)

a Polyc. lib. 3. c. 16. Burch. l. 3. cap. 10. Ivo p. 3. c. 11. Pann. l. 2. c. 18.

y [?] Eccleſiæ e, vel altaria, quæ ambiguæ ſunt de conſecratione, conſecrentur; & ſuperflua altaria deſtruantur.

C. XIX. *Quando Eccleſia eſt iterum conſecranda, & ſalibus tantum exorcizanda.*

Item Hyginus Papa. (c. an. 154. Romæ.)

y Polyc. lib. 3. tit. 6. Anſel. l. 5. c. 13. Burch. l. 3. c. 11. & 12. Ivo p. 3. c. 13. & 24. Pann. l. 2. c. 20.

SI y motum fuerit altare, denuo conſecretur Eccleſia: ſi parietes mutentur, & non altare, ſalibus tantum exorcizetur. §. 1. Si homicidio, vel adulterio Eccleſia violata fuerit, diligentiſſime expurgetur, & denuo conſecretur.

C. XX. *Eccleſia ſemel Deo conſecrata, quando eſt iterum conſecranda.*

Item ex Niceno Concilio. (*forte an.* 325. *in Bithynia.*)

a Diſt. 68. c. 3.

ECcleſiis ſemel Deo conſecratis non debet iterum conſecratio adhiberi, niſi aut ab igne exuſtæ, aut ſanguinis effuſione, aut cujuſcunque ſemine pollutæ fuerint: quia ſicut infans a qualicunque Sacerdote in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti ſemel baptizatus non debet iterum baptizari: ita nec locus Deo dicatus iterum conſecrandus eſt, niſi propter eas cauſas, quas ſuperius nominavimus: ſi tamen fidem ſanctæ Trinitatis tenuerint, qui eum conſecraverunt.

C. XXI. *De eodem.*

Item Joannes Papa *Epiſcopis Italiæ.* (*an.* 526. *Ravennæ in Italiam.*)

a Polyc. l. 3. c. 4. Anſel. l. 5. c. 81. Burch. l. 3. c. 31. Ivo p. 3. c. 37.

ECcleſias a Arianorum, ubicunque inveneritis, catholicas eas divinis precibus, & operibus abſque ulla mora conſecrate; quia & nos, quando fuimus Conſtantinopoli, tam pro religione Catholica, quam pro Theodorici Regis cauſa, negotia, ſuadente, atque hortante, Arianos extirpantes piiſſimo, atque Chriſtianiſſimo Juſtino orthodoxo Imperatore, quaſcunque illis in partibus eorum Eccleſias reperire potuimus, catholicas eas, Domino opem ferente, conſecravimus.

§ Corr. Rom. a Pro religione] *Locupletatus eſt hic locus ex ipſa epiſtola, Burchardo, & Ivone.*

C. XXII. *De eodem.*

Item in Dialogo Gregorii *lib.* 3. c. 30. b (*an.* 593. *Romæ.*)

b Ex Diacono in vita. l. 2. c. 21.

c Polyc. lib. Anſ. l. 3. c. 26.

ARianorum c Eccleſia in regione urbis illa, quæ Suburra dicitur, cum clauſa uſque ante biennium permanſiſſet, placuit, ut in fide catholica (introductis illuc B. Sebaſtiani, & ſanctæ Agathæ virginis a, & martyris reliquiis) dicari debuiſſet: quod & factum eſt.

§ Corr. Rom. a Virginis &.] *Abſunt hæ duæ voces a pleriſque manuſcriptis, & Polycarpo. In ipſo dialogo legitur, B. Stephani, & S. Marthæ martyrum. Sed in lib. 3. Reg. epiſt. 19. Eccleſia hæc vocatur Eccleſia ſanctæ Agathæ. Apud Joannem vero Diaconum lib.* 2. c. 51. *eſt,* ſancti Sebaſtiani, & ſanctæ Agnetis d martyrium.

d al. Agathæ.

C. XXIII. Item, e (*forte c. an.* 600. *ibid.*)

AGapitus Papa, vox Catholicum, Evangelii tuba, præco juſtitiæ, ſacra altaris, ſediſque velamina ſacrilegiæ Anthimi infecta ſabulis ſuis catholicis precibus delevit. e

e al. eluit.

§ Corr. Rom. a Item] *Antea ſequebatur,* Agapitus Papa: *quæ voces temere ex capite ipſo irrepſerant in titulum, & abſunt ab aliquot manuſcriptis. Extat autem caput hoc in antiquo codice Regeſti Gregorii I. ante terme inſcripta quædam, de moribus, vita, & morte Agapiti primi Papæ, in Bibliotheca Vaticana.*

C. XXIV. *De eodem.*

Item Vigilius Papa *ad Eutherium epiſt.* 2. c. 4. (*an.* 538. *Romæ.*)

f Polyc. lib. 3. tit. 6. Anſel. l. 5. c. 81. Burch. l. 3. cap. 62. Ivo p. 3. c. 29. Pann. l. 2. c. 14.

g al. benedicta.

DE fabrica f vero cujuslibet Eccleſiæ, ſi diruta fuerit, inſtauranda, & ſi in eo loco conſecrationis ſolemnitas debeat iterari, in quo ſanctuaria non fuerint, nihil judicamus officere, ſi per eam minime aqua exorcizata g inſpergatur: quia conſecrationem cujuslibet Eccleſiæ, in qua Spiritus Sancti archa h non ponitur, celebritatem ſcimus tantum eſſe Miſſarum: & ideo, ſi qua ſanctorum baſilica a fundamentis etiam fuerit innovata ſine altaris u motione, ſine aliqua dubitatione, cum in ea fuerit Miſſarum ſolemnitas celebrata, totius conſecrationis i ſanctificatio implebitur. Si vero ſanctuaria, quæ habebat, ablata ſunt, rurſus eorum repoſitione, & Miſſarum ſolemnitate reverentiam ſanctificationis accipiet.

Part I.

h arca] orig. & collect.

i al. totius ſanctificatio conſecrationis implebitur] orig. & ita Burch. Pann.

§ Corr. Rom. *Tribuebatur Juliano, ſed ex vetuſtis exemplaribus reſtitutum eſt Vigilio, apud quem extat: & ita ipſe citant Burchardus etiam, & Ivo.*

u Sine altaris motione] *Abſunt hæc ab originali, Burchardo, & Ivone. Sed exponuntur in gloſſa. Alia vero nonnulla ſunt emendata.*

C. XXV. *Abſque Epiſcopi permiſſu in Eccleſia conſecrata non erigatur altare.*

Item ex decretis Hormiſdæ Papæ *cap.* 10. a (*c. an.* 518. *Romæ.*)

a Capit. lib. 6. c. 299.

i Polyc. lib. 4. tit. 31. Burch. l. 3. cap. 17. Ivo p. 3. c. 39.

a NUllus i Presbyter in Eccleſia conſecrata aliud altare erigat, niſi quod ab Epiſcopo loci ſanctificatum a eſt, vel permiſſum, ut ſit diſcretio inter ſacrum, & non ſacrum: nec dedicationem fingat, niſi ſit. Quod ſi fecerit, ſi Clericus eſt, degradetur, ſi vero Laicus, anathematizetur.

§ Corr. Rom. a Sanctificatum] *Ivo habet,* ab Epiſcopo loci, vel ejus miſſu ſanctificatum eſt, ut ſit diſcretio &c. *Polycarpus, & Burchardus,* ab Epiſcopo loci, vel ejus permiſſu ſanctificatum eſt, ut ſit &c.

C. XXVI. *Evertantur altaria, quæ ſine Sanctorum reliquiis eriguntur.*

Item ex Concilio Africano c. 50. m (*an.* 424. *in Africa.*)

m Et in Carthag. 5. c. 14.

n Anſ. l. 3. c. 14. Burch. l. 3. c. 34. Ivo p. 3. cap. 57. Pann. l. 2. c. 28.

o al. vineas, p al. vias.

p al. 5[?].

PLacuit n, ut altaria, quæ paſſim per agros, & per villas o 8, tanquam memoriæ Martyrum conſtituuntur 9, in quibus nullum corpus, aut reliquiæ Martyrum conditæ probantur, ab Epiſcopis qui locis eiſdem præſunt, ſi fieri poteſt, evertantur. Si autem hoc propter 10 tumultus populares non ſinitur, plebes tamen admoneantur, ne illa loca frequentent, ut, qui recte ſapiunt, nulla ibi ſuperſtitione devicti 11 teneantur. Et omnino nulla memoria Martyrum probabiliter acceptetur, niſi ubi corpus, aut reliquiæ certæ 12 ſunt, aut origo alicujus habitationis, vel poſſeſſionis, vel paſſionis fideliſſima origine traditur. Nam quæ per ſomnia, & per inanes quaſi revelationes quorumlibet hominum ubicunque conſtituuntur altaria, omnino 13 reprobentur.

§ Pith. 8. *Villas.*] a. V. C. *vias.*

9. *Conſtruuntur.*] c. V. C. *conſtituuntur.*

10. *Propter.*] a. V. C. *per.*

11. *Devicti.*] 3. V. C. *devincti.*

12. *Reliquiæ certæ.*] Id. Cod. *ubi eſſe aliquæ.*

13. *Omnino.*] V. C. *omnimodo.*

C. XXVII. *Non eſt conſecranda Eccleſia, in qua paganus ſepultus invenitur.*

Item ex Concilio Aurelianenſi *cap.* 9. (imo ex Theod. *c. an.* 680. *in Anglia.*)

q Burch. lib. 3. cap. 13. Ivo p. 3. c. 25. Pann. l. 2. c. 20.

ECcleſiam q, in qua paganus ſepultus eſt, non licet conſecrare, neque Miſſas in ea celebrare, ſed jactari foras, & mundari oportet.

C. XXVIII. *De Eccleſia, in qua cadavera fidelium, vel infidelium ſepeliuntur.*

Item ex Concilio Agrippinenſi r. (imo ex Theodoro, *c. an.* 680. *ibid.*)

r Cap. l. 3. c. 48.

ECcleſiam s, in qua mortuorum cadavera infidelium ſepeliuntur, ſanctificare non licet: ſed ſi apta videtur ad conſecrandum, inde evulſis corporibus, & raſis parietibus, vel tignis t ejus loci, reædificetur: ſed ſi hæc conſecrata ante fuerit, Miſſas in ea celebrare licet, ſi tamen fideles fuerint, qui in ea ſepulti ſunt.

s Burch. lib. 3. cap. 38. Ivo p. 3. c. 43. Pann. l. 2. c. 23.

t al. vel ſacie lignis.

C. XXIX. *Super monumenta in campo non diſtribuantur myſteria.*

Item ex Concilio Martini Papæ *Bracarenſis cap.* 68. & 69. *Synod. Græcorum.* (*c. an.* 572. *in Hiſpania.*)

NOn oportet Clericos ignaros, & præſumptores ſuper monumenta in campum miniſteria u portare, aut diſtribuere ſacramenta, ſed aut in Eccleſia, aut in baſilica, ubi Martyrum reliquiæ ſunt depoſitæ, ibi pro defunctis oblationem offerri. §. 1. Nec licere x Chriſmatis panem ad defunctorum ſepulchra deferre, & ſacrificare mortuis.

u al. myſteria.

x Burch. l. 10. cap. 38. Ivo p. 15. c. 63.

Mmm 2 C. XXX.

C. XXX. *Quomodo in Eccleſia combuſta Miſſæ poſſit celebrari.*

Item ex Concilio Triburienſi y. (imo Moguntino, c. 9. an. 888. in Germania.)

y in Conc. Moguut. c. 9.

a Burch. lib. 3. cap. 56. Ivo p. 3. c. 59. Pann. l. 2. c. 31
a al. Slavis.
b al. a Bulgaris.

CONcedimus z etiam, ut ſicubi (quod peccatis noſtris exigentibus per plurimum factum eſt) a Normannis, & Sclavis a, ab Ungaris b, & a malis Chriſtianis, ſeu aliis qualicumque modo Eccleſiæ fuerint incenſæ, & combuſtæ, in capellis cum tabula conſecrata Miſſas interim celebrari permittimus, donec Eccleſiæ ipſæ reſtaurari queant. In itinere vero poſitis, ſi Eccleſia defuerit, ſub dio, ſeu in tentoriis, ſi tabula altaris conſecrata, cæteraque ſacra miniſteria ad id officium pertinentia ibi affuerint, Miſſarum ſolennia celebrari concedimus: aliter omnino interdicimus.

§ Corr. Rom. *De hoc capite notatum eſt ſupra ad caput*, Miſſarum ſolennia.

C. XXXI. *Chriſmate non unguntur altaria, niſi fuerint lapidea.*

Item ex Concilio Epaonenſi cap. 26. & 27. (an. 517. in Gallia.)

c Burch. lib. 3. c. 25. Ivo part. 3. c. 30. Pann. l. 2. cap. 32.

ALtaria c, ſi non fuerint lapidea, chriſmatis unctione 14 non conſecrentur. Ad celebranda autem divina officia ordinem, quem Metropolitani tenent, comprovinciales obſervare debebunt.

§ Corr. Rom. *Ivo citat, ut vulgata Gratiani exemplaria*, ex Concilio Hipponenſi. *Sed ex Burchardo, & vetuſtis Gratiani codicibus reſtitutum eſt*, Epaonenſi: *ex cujus 26. & 27. capitibus conflatum eſt.*

¶ Pa. o. 14. *Unctione.*] V. C. *unguine.*

C. XXXII. *Chriſmatis unctione, & ſacerdotali benedictione ſacrentur altaria.*

Item ex Concilio Agathenſi, cap. 14. (an. 506. in Gallia.)

d Polyc. lib. 3. tit. 4.

ALtaria d placuit non ſolum unctione chriſmatis, ſed etiam ſacerdotali benedictione ſacrari.

C. XXXIII. *In privatis Oratoriis licet orare, ſed non Miſſam celebrare.*

Item ex Concilio Aurelianenſi, c. 3. [imo ex Nov. 58. apud Julian. Antec. an. 537. Conſtantinopoli.)

e Burch. lib. 3. cap. 86. Ivo p. 3. c. 78. Pann. l. 2. c. 33. Add. Novel. 58. apud Julian. Anteceſſ.

UNicuique e fidelium in domo ſua Oratorium licet habere, & ibi orare: Miſſas autem ibi celebrare non licet.

§ Corr. Rom. *Burchardus etiam, & Ivo citant ex Concilio Aurelianenſi. Ipſa quidem ſententia habetur in Codic. l. 5. c. 230. & l. 8. c. 101. & novella 58. apud Julianum Anteceſſorem, in extremo.*

C. XXXIV. *In privatis Oratoriis abſque conſenſu Epiſcopi nullus miniſtrare præſumat.*

Item ex ſexta ſynodo, c. 31. (an. 692. ibid.)

CLericos, qui miniſtrant, vel baptizant in Oratoriis, quæ intra domos ſunt, cum conſenſu Epiſcopi loci hoc facere præcipimus. Si quis vero hoc non obſervaverit, deponatur.

C. XXXV. *Qui extra parochias habent Oratoria, his diebus ad parochias redire cogantur.*

Item ex Concilio Agathenſi, c. 21. (an. 506. in Gallia.)

f Ivo p. 4. c. 9.
g al. teneat.
h al. teneant.
i al. facere, aut tenere.

SI quis f etiam extra parochias, in quibus legitimus eſt, ordinariuſque conventus, Oratorium in agro habere voluerit, reliquis feſtivitatibus, ut ibi Miſſas audiat g 15 propter fatigationem familiæ, juſta ordinatione 16 permittimus. Paſcha vero, Natali 17 Domini, Epiphania Domini, Aſcenſione Domini, Pentecoſte, & Natali ſancti Joannis Baptiſtæ, & ſi qui maximi dies in feſtivitatibus habentur, non niſi in civitatibus, aut in parochiis audiant h. Clerici vero, ſi qui in feſtivitatibus, quas ſupra diximus (niſi jubente, & permittente Epiſcopo) Miſſas celebrare i 18 voluerint, communione priventur 19.

¶ Pa. n. 15. *Audiat.*] 3. V. C. *teneat.*

16. *Juſta ordinatione.*] V. C. *juxta ordinationem.*

17. *Natali, &c.*] 3. V. C. *Natale Domini, Epiphaniam, Aſcenſionem Domini, Pentecoſten, & Natale Sancti Joannis Baptiſtæ, vel ſi qui maxime dies &c. in parochiis teneant.*

18. *Celebrare.*] 2. V. C. *facere, aut tenere.*

19. *Priventur.*] 3. V. C. *pellantur.*

C. XXXVI. *Quibus ex cauſis loca Sanctorum mutanda ſunt.*

Item Auguſtinus. (forte c. an. 400. in Africa.)

k Auſ. l. 3. t. 16. Burch. l. 3. c. 90. Ivo p. 3. cap. 89. Pann. l. 2. c. 38.

9 ps TRibus o ex cauſis loca Sanctorum tranſmutanda ſunt. Prima, cum neceſſitas perſecutorum loca eorum gravaverit. Secunda, cum difficultas locorum fuerit. Tertia, cum malorum ſocietate gravantur.

C. XXXVII. *Quando alicui corpora Sanctorum de loco ad locum transferre non licet.*

Item ex Concilio Moguntinenſi I. cap. 51. (an. 813. in Germania.)

l Burch. lib. 9. c. 232. Ivo p. 3. c. 273. Pann. l. 2. c. 36.

COrpora l Sanctorum de loco ad locum nullus transferre præſumat ſine conſilio Principis, vel Epiſcoporum, ſanctæque Synodi licentia.

C. XXXVIII. *In uſus Laicorum non converti licet ligna Eccleſiæ dedicatæ.*

Item Hyginus Papa. (forte c. an. 154. Romæ.)

m Polyc. lib. 3. tit. 26. Anſ. l. 5. c. 17. Burch. l. 3. cap. 39. Ivo p. 3. c. 44. Pann. l. 2. c. 18.
n al. monaſteriorum.
o al. opera.

10 ps LIgna m Eccleſiæ dedicatæ o non debent ad aliud opus jungi, niſi ad aliam Eccleſiam, vel igni ſunt comburenda, vel ad profectum in Monaſterio n fratribus: in Laicorum vero uſum o non debent admitti.

§ Corr. Rom. o Dedicatæ] *Antea legebatur & hoc, & in rubrica* dedicata. *Emendatum eſt hoc, ſicut & alia nonnulla ex vetuſtis exemplaribus, Burchardo, & Ivone, qui etiam caput hoc citant ex decretis Hygini.*

C. XXXIX. *Veſtimenta ſacra, & vaſa præ vetuſtate conſumpta incendantur, & cineres in loco occulto projiciantur.*

Item Clemens Papa Jacobo Hieroſolymitano Epiſcopo, ep. 2. (forte c. an. 88. Romæ Hieroſolymam.)

p Polyc. lib. 3. tit. 16. Burch. l. 3. c. 218. Ivo p. 2. c. 66. & part. 3. c. 288.
q al. cathedra.
r al. ſanctuario.
s transitus habeatur.

ALtaris p palla, cathedra q, candelabrum, & velum, ſi fuerint vetuſtate conſumpta, incendio dentur, quia non licet ea, quæ in ſacrario r fuerint, male tractari, ſed incendio univerſa tradantur. Cineres quoque eorum in baptiſterium inferantur, ubi nullus tranſitum s habeat: aut in pariete, aut in foſſis pavimentorum jactentur, ne introeuntium pedibus inquinentur.

C. XL. *Mortui non obvolvantur veſtimentis altaris.*

Idem ibidem. (forte c. an. 68. Romæ Hieroſolymam.)

t abeſt ab orig.
u al. quinque.
x al. commoverit.
y Burch. l. 3. c. 216. Ivo p. 3. c. 266.
z al. incendere.

NEmo, per ignorantiam Clericus mortuum credat obvolvendum, aut Diaconus ſcapulas operire velit palla, quæ fuit in altari, aut certe, quæ Diacono t data eſt in menſam Domini. Qui hæc fecerit, vel neſcitur, quaſi nihil, & negligenter habuerit divina myſteria, Diaconus triennio, ſexque menſibus a Dominico erit altare, gravi percuſſus anathemate. Quod ſi Clericum Presbyter non communicarit, decem annis, & ſex u menſibus excommunicatus ſit: propterea quod ea Dominicis ſacramentis ſubjecta ſibi non amoverit x miniſteria: & poſtea cum grandi humilitate matri reconcilietur Eccleſiæ. §. 1. Pallas y vero, & vela ſanctuarii, ſi ſordidata fuerint miniſterio, Diaconi cum humilibus miniſtris intra ſanctuarium lavent, non ejicientes foras a ſacrario: & velamina Dominicæ menſæ abluant; ne forte pulvis Dominici corporis male decidat a. Sindonem vero non foris abluant, & erit hoc operanti peccatum. Idcirco intra ſacrarium miniſtris præcipimus hæc ſancta cum diligentia cuſtodire. Sane pelvis nova comparetur, & præter hoc nil aliud tangat. Sed nec ipſa pelvis velis apponatur lavandis, niſi quæ ad Dominici altaris cultum pertinent. Pallæ altaris ſolæ in ea laventur, & in alia vela januarum. §. 2. De velis autem januarum cura ſit Oſtiariis ex admonitione majorum, ne quis negligens, aut ignarus, ad velum januæ domus Domini manus incognitæ z tergat; ſed ſtatim correptus diſcat omnis homo, quia velum atrii domus Domini ſanctum eſt.

§ Corr. Rom. a Decidat.] *In originali eſt*, decidat a ſindone foris abluta. *Sed gloſſæ obſtitit, ne mutaretur. Malis autem alia non minimi ponderis ſunt ex ipſo originali emendata.*

C. XLI. *Sacra vaſa non niſi a ſacratis contrectentur hominibus.*

Item Sixtus Papa, epiſt. 2. (forte an. 137. Romæ ad omnes Epiſcopos.)

a Polyc. lib. 3. tit. 9. Burch. l. 3. c. 214. Ivo p. 3. c. 264. & part. 2. cap. 70.

IN ſancta a hac Apoſtolica ſede ſtatutum eſt, ut ſacra vaſa non ab aliis, quam a ſacratis, Dominoque dicatis contrectentur hominibus. Indignum a enim valde eſt, ut ſacra Domini vaſa, quæcunque ſint, humanis uſibus ſerviant, aut ab aliis, quam a Domino famulantibus, eique dicatis tractentur viris; ne pro talibus præſumptionibus

iratus

Digitized by Google

ſtatus Dominus plagas imponat populo ſuo, & hi etiam, qui non peccaverint, mala patiantur, aut pereant, quia perit juſtus ſæpiſſime pro impio.

¶ Corr. Rom. a Indignum] *Addita ſunt hæc uſque ad verſ. vitis, itemque alia nonnulla ex originali, Burchardo, & Ivone.*

b al. *ferantur.*

C. XLII. *Non niſi a ſacratis hominibus veſtimenta ſacrata ferventur.* b

Item Stephanus Epiſcopus *familiari omnium Hilario, epiſt. 1. cap. 5.* (an. 255. *Romæ.*)

a Polyc. lib. 3. tit. 16. Anſ. l. 3. c. 49. Ivo p. 2. c. 74. Summatim ſolummodo eſt.
d Daniel. 5.

VEſtimenta c Eccleſiaſtica, quibus Domino miniſtratur, & ſacrata debent eſſe, & honeſta: quibus aliis in uſibus non debent frui, quam in Eccleſiaſticis, & Deo dignis officiis, quæ nec ab aliis debent contingi, aut ferri, niſi a ſacratis hominibus: ne ultio, quæ Balthaſar d Regem percuſſit, ſuper hæc tranſgredientes, & talia præſumentes veniat, & corruere eos faciat ad ima.

C. XLIII. *Divina miniſteria nuptiarum non præſtentur indignis.*

e al. *Arvernenſi.*

Item ex Concilio Aurelianenſi e. (imo Arvernenſi c. 7. an. 535. *in Gallia.*)

f Polyc. lib. 3. tit. 24. Burch. l. 3. c. 106. Ivo p. 2. c. 143. Pann. l. 2. c. 163.
g al. *miniſterii.*

AD ornatum nuptiarum f ornatum divina miniſteria non ei præſtentur: ne ex dum improborum contactu, pompaque 23 ſæcularis luxurie polluantur, ad officia ſacri myſterii g videantur indigna.

¶ Pitn. 20. *Ad.*] V. C. *non ad.*
21. *Non.*] Dele V. C.
22. *Ne.*] V. C. *&.*
23. *Pompaque.*] V. C. *pompa.*

C. XLIV. *In ligneis vaſculis Dominici corporis, & ſanguinis ſacramenta non ſunt celebranda.*

Item ex Concilio Triburienſi 24, *cap.* 18. (an. 895. *in Germania.*)

h Burch. lib. 3. c. 123. Ivo par. 3. c. 280.

11 VAſa, in h quibus ſacroſancta conficiuntur myſteria, calices ſunt, & patenæ, de quibus Bonifacius martyr, & Epiſcopus interrogatus, ſi liceret in vaſculis ligneis ſacramenta conficere, reſpondit: Quondam Sacerdotes aurei ligneis calicibus utebantur; nunc econtrario lignei Sacerdotes aureis utuntur calicibus. Zephyrinus decimus ſextus Romanus Epiſcopus patenis vitreis Miſſas celebrari conſtituit. Tum deinde Urbanus Papa omnia miniſteria ſacra fecit argentea. In hoc enim, ſicut & in reliquis cultibus magis, & magis per incrementa temporum decus ſuccrevit Eccleſiarum. Noſtris autem diebus, qui ſervi patrisfamilias ſumus, ne decus matris Eccleſiæ imminuatur, ſed magis cumuletur, & amplificetur, ſtatuimus, ut deinceps nullus Sacerdos ſacrum myſterium corporis, & ſanguinis Domini noſtri Jeſu Chriſti in ligneis vaſculis ullo modo conficere præſumat; ne unde placari debet, inde iraſcatur Deus.

¶ Pitn. 24. *Triburienſi.*] Add. V. C. *cui interfuit Rex Arnulfus.*

25. *Vaſa.*] Valfarid. Strabo c. 24. Vigner. tom. 2. p. 24. ex Hincm.

C. XLV. *Ex qua materia calix cum patena fieri debeat.*

Item ex Concilio Rhemenſi, *cap.* 6. (forte an. 813. *in Gallia.*)

i Anſelm. l. 1. c. 41. & l. 9. c. 5. Burch. l. 3. c. 96. Ivo p. 2. c. 131. Pann. l. 1. c. 162.

UT calix i 26 Dominicum patena, ſi non ex auro, omnino ex argento fiat. *& infra.* §. 1. Si quis autem tam pauper eſt, ſaltem vel ſtanneum calicem habeat. §. 2. De ære, aut aurichalco non fiat calix, quia ob vini virtutem æruginem parit, quæ vomitum provocat. §. 3. Nullus autem in ligneo, aut vitreo calice præſumat Miſſam cantare.

¶ Pitn. 26. *Ut calix.*] Antonin. c. 2. *de Innocentio III.*

C. XLVI. *Non in ſerico panno, ſed puro lineo ſacrificium conficiatur altaris.*

Item ex epiſtola Euſebii Papæ, & Sylveſtri n. (c. an. 310., & 324. *Romæ.*)

n Sylveſter in epilogo Concil. Roman. idem in Pontificali.
l al. *Conſulto.*
m Polyc. lib. 3. tit. 8. Anſel. l. 9. c. 8. Burch. lib. 3. cap. 99. Ivo p. 2. c. 134. Pann. l. 1. c. 160.
n Marc. 15. Luc. 23.

COnſulto l 27 omnium m ſtatuimus, ut ſacrificium altaris non in ſerico panno, aut tincto quiſquam celebrare præſumat; ſed in puro linteo ab Epiſcopo conſecrato, terreno ſcilicet lino procreato, atque contexto; ſicut n corpus Domini noſtri Jeſu Chriſti in ſyndone linea munda ſepultum fuit.

¶ Pitn. 27. *Conſulto.*] Walafrid. Strab. p. 559.

C. XLVII. *A quibus fuerit tradita Miſſarum celebratio.*

Item ex ſexta Synodo, cap. 32. (an. 692. *Conſtantinopoli.*)

p Galat. 1.

12 JAcobus o frater Domini ſecundum carnem, cui primum credita eſt Hieroſolymitana Eccleſia, & Baſilius Cæſarienſis Epiſcopus, cujus claritas per totum orbem circumfulſit, in ſcriptis addiderunt nobis Miſſæ celebrationem.

¶ Corr. Rom. a In ſcripturis addiderunt] *Græce eſt:* ἐγγράφως τὴν μυστικὴν ἡμῖν ἱερουργίαν παραδεδωκότες, ἐν τῇ θείᾳ λειτουργίᾳ ἐξ ὕδατος, καὶ οἴνου ... *id eſt, qui in ſcriptis tradiderunt nobis myſticum ſacrificium, hoc modo in divina liturgia ſacrum poculum ex aqua, & vino conficiendum addiderunt. Sed nihil mutatum eſt, cum ad gloſſam, tum quoniam collector de induſtria videtur ſummatim retuliſſe. Abeſt quoque hoc caput ab aliquot vetuſtis exemplaribus.*

C. XLVIII. *Quo hora ſunt Miſſarum ſolemnia celebranda.*

Item Teleſphorus Papa VII. *a Petro in epiſtola ad omnes, cap.* 2. p (forte an. 143. *Romæ.*)

p Beda in Martyr. Menſ. Sept. Concor. Concilio Aurelianenſi 3. c. 14.
q Polyc. lib. 3. tit. 25. Anſ. l. 9. c. 174. Burch. l. 3. cap. 63. Ivo p. 2. c. 71. & p. 3. c. 65. Pann. l. 1. c. 40.
r al. *altiſſimis.*
s Marc. 15.
t Act. 2.

13 NOcte q 28 ſancta Nativitatis Domini Salvatoris Miſſas celebrent Presbyteri, & hymnum Angelicum in illis ſolemniter decantent: quoniam & eadem nocte ab Angelo paſtoribus nuntiatus eſt. *& infra* §. 1. Et ſubito facta eſt cum Angelo multitudo militiæ cœleſtis laudantium Deum, & dicentium, Gloria in excelſis r 29 Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Reliquis vero temporibus Miſſarum celebrationes ante horam diei tertiam minime ſunt celebrandæ: quia & eadem hora s Dominus crucifixus eſt, & ſuper Apoſtolos Spiritus S. deſcendiſſe legitur. t

¶ Pitn. 28. *Nocte.*] Valafrid. c. 23. Amalar. c. 41. 42. Caſſand. p. 103.
29. *Excelſis.*] V. C. *altiſſimis.*

C. XLIX. *Non niſi a jejunis hominibus ſacramenta celebrentur altaris.*

Item ex Concilio u Africano, *cap.* 8. (an. 419. *in Africa.*)

u Concor. c. 29. Conc. Carth. III.
x Anſ. l. 9. c. 3.

14 SAcramenta x altaris non niſi a jejunis hominibus celebrentur, excepto uno 30 die anniverſario, quo cœna Domini celebratur. Nam ſi aliquorum pomeridiano tempore defunctorum, ſive Epiſcoporum, ſive cæterorum commendatio facienda eſt, ſolis orationibus fiat, ſi illi, qui faciunt, jam pranſi inveniantur.

¶ Pitn. 30. *Uno.*] Dele unno V. C. ſed eſt in aliis.

C. L. *Ante Miſſarum ſolemnia circa horam nonam decantata, in Quadrageſima comedere non licet.*

Item ex Concilio Cabilonenſi. (imo ex Capit. Theodulphi c. 39. an. 797. *in Gallia.*)

y Polyc. ibid. Burch. l. 13. c. 12. Ivo p. 5. cap. 65. Pann. l. 2. c. 85.
z al. *manducaverit.*
a aliter, *abſolvere debet jejun.*

15 SOlent y plures, qui ſe jejunare putant in Quadrageſima, mox ut ſignum audierint ad horam nonam, comedere z. Qui nullatenus jejunare credendi ſunt, ſi ante manducaverint, quam veſpertinum celebretur officium. Concurrendum eſt enim ad miſſas, & auditis Miſſarum ſolemniis, & veſpertinis officiis, & largitis eleemoſynis ad cibum accedendum eſt. Si vero aliquis neceſſitate conſtrictus fuerit, ut ad Miſſam venire non valeat, æſtimata veſpertina hora, completa oratione ſua jejunium ſolvat a.

¶ Corr. Rom. *Sic etiam citat Ivo, & Pannormia, Burchardus autem ex decretis Sylverii Papæ. Polycarpus ex Euſebio. Habetur in capitulis Theodulphi Aurelianenſis Epiſcopi, cap.* 39.

b Sup. d. 75.
c Sup. d. 76.

16 pars Gratian. *In jejuniis etiam quatuor temporum circa veſpertinas horas, in Sabbatho vero ſancto circa noctis initium Miſſarum ſolemnia ſunt celebranda. Unde Leo Epiſcopus* b: Quod a patribus noſtris. *Item Geloſius* c: Ordinationes Presbyterorum. *Item Pelagius* e: Dilectionis tuæ taſcripta. *Require in tractatu ordinandorum. In prima quoque parte diei Miſſarum ſolemnia non incongrue celebrantur.*

C. LI. *Etiam prima parte diei Miſſas celebrare licet.*

Unde Leo Papa Dioſcoro Alexandrino Epiſcopo, epiſt. 79. *al.* 81. *cap.* 2. (an. 445. *Romæ in Ægyptum.*)

d Burch. l. 3. c. 428. Ivo p. 2. cap. 87. & p. 3. c. 268.

NEceſſe d eſt autem, ut quædam populi pars ſua devotione privetur, ſi unius tantum Miſſæ, more ſervato, ſacrificium offerre non poſſint, niſi qui prima diei parte convenerint. Studioſe ergo dilectionem tuam, & familiariter admonemus, ut quod noſtræ conſuetudini ex forma paternæ traditionis inſedit, tua quoque cura non negligat, ut per omnia nobis & fide, & actibus congruamus. Propter quod remeanti filio noſtro Poſſidonio Presbytero, hanc ad fraternitatem tuam epiſtolam dedimus perferendam, qui

in

e al. ordinationibus.

in noſtras proceſſionibus, atque actionibus e frequenter inceſſiſſe, & toties ad nos miſſus, quid in omnibus Apoſtolicæ ſedis auctoritas teneret, agnovit.

¶ Corr. Rom. *a Apoſtolicæ ſedis*] *In epiſtola ipſa legitur*, quid in omnibus Apoſtolicæ *auctoritatis teneremus. Sed omnes Gratiani codices, & Ivo concordant.*

C. LII. *Miſſæ peculiares non ſunt in publico cantandæ.*

f al. Gregorius.

Item Auguſtinus *f.* [*imo* ex Capit. Theodulphi, c. 45. & *ult. an.* 797. *in Galliâ.*]

g Habetur in cap. Theodulphi, c. ult. Polyc. l. 3. tit. 10. Burch. l. 2. cap. 34. Ivo p. 2. c. 119.
h al. per.

ET hoc 30 *g* attendendum eſt, ut Miſſæ peculiares quæ per dies ſolennes a Sacerdotibus fiunt, non ita in publico fiant, ut propter *h* eas populus a publicis Miſſarum ſolennibus, quæ hora tertia canonice fiunt, abſtrahatur. *& infra.* §. 1. Sed Sacerdotes, qui in circuitu urbis, aut in eadem urbe ſunt, & populus in unum ad Miſſarum publicam celebrationem conveniant: *excepto a* Deo ſacratis feminis, quibus mos eſt ad publicum non egredi, ſed clauſtris monaſterii contineri.

¶ Corr. Rom. *a Excepto*] *Hæc uſque ad finem addita ſunt ex Theodulpho, Burchardo, & Ivone: apud quos poſſunt etiam legi alia, quæ poſt verſ.* abſtrahatur, *a Gratiano ſunt omiſſa.*

¶ PETR. 30. *Et hoc.*] Caſſand. *Liturg. p.* 96. ex libro Capitularii Gregorii *cap.* 96.

C. LIII. *Quot Miſſas in die Sacerdoti celebrare liceat.*

Item Alexander II. (*forte c. an.* 1065. *Romæ.*)

i Vide Walfridum Strabonem, cap. 2. Ivo p. 2. c. 81.

27 SUfficit *i* Sacerdoti unam Miſſam in die una celebra-
ps re, quia Chriſtus ſemel paſſus eſt, & totum mundum redemit. Non modica res eſt unam Miſſam facere, & valde felix eſt, qui unam digne celebrare poteſt. Quidam tamen pro defunctis unam faciunt, & alteram de die, ſi neceſſe fuerit. Qui vero pro pecuniis, aut adulationibus *n* ſecularium uno die præſumunt plures facere Miſſas, non æſtimo evadere damnationem.

n al. oblationibus.

C. LIV. *Ex Salvatoris, & Apoſtolorum docemur exemplo hymnos cantare.*

Item ex Concilio Toletano IV. *cap.* 12. (*an.* 633. *in Hiſpania.*)

l Polyc. lib. 3. tit. 22.
m Matth. 26.
n Epheſ. 5.

28 DE hymnis *l* canendis & Salvatoris, & Apoſtolorum
ps habemus exemplum. Nam & ipſe Dominus hymnum dixiſſe perhibetur, Matthæo *m* Evangeliſta atteſtante. *Et hymno dicto exierunt in montem Oliveti.* Et Paulus Apoſtolus *n* ad Epheſios ſcribit, dicens: *Implemini Spiritu Sancto, loquentes vobiſmetipſis in pſalmis, & hymnis, & canticis ſpiritualibus.* Et quia nonnulli hymni humano ſtudio in laudem Dei, atque Apoſtolorum, & Martyrum triumphos compoſiti eſſe noſcuntur, ſicut hi, quos beatiſſimi Doctores Hilarius, atque Ambroſius ediderunt, quos tamen quidam ſpecialiter reprobant, pro eo, quod de ſcripturis ſanctorum canonum, vel Apoſtolica traditione non exiſtunt: reſpuant ergo & illum hymnum ab hominibus compoſitum, quem quotidie publico privatoque officio in fine omnium Pſalmorum dicimus: *Gloria & honor Patri, & Filio, & Spiritui Sancto in ſecula ſeculorum, Amen.* Nam & ille hymnus, quem nato in carne Chriſto Angeli cecinerunt *o*: *Gloria in excelſis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis*: & reliqua, quæ ibi ſequuntur, Eccleſiaſtici Doctores compoſuerunt. Ergo nec ipſi in Eccleſiis canendi ſunt, quia in ſanctarum Scripturarum libris non inveniuntur? Componuntur Miſſæ, ſive preces, vel orationes, ſive commendationes, ſeu manus impoſitiones, ex quibus, ſi nullæ decantentur in Eccleſia, vacant officia omnia Eccleſiaſtica. Admonet hæc fieri, atque hortatur Timotheum *p* Apoſtolus dicens: *Obſecro igitur primum fieri obſecrationes, orationes, poſtulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, pro Regibus, & pro omnibus, qui in ſublimitate ſunt.* Sicut ergo orationes, ita & hymnos in laudem Dei compoſitos, nullus noſtrum ulterius improbet, ſed pari modo in Gallicia, Hiſpaniaque celebrent: excommunicatione pleſtendi, qui hymnos rejicere fuerint auſi.

o Luc. 2.
p 1. Tim. 2.

C. LV. *In Novo Teſtamento qui hymni ab Angelis decantati inveniuntur.*

q al. octavus.

Leo nonus *q*. (*c. an.* 1050. *Romæ.*)

r Apoc. 19.
s Luc. 2.
t Pſal. 136.
u Pſal. 24.
x Eſa. 14.
y Apocal. 12.

HI duo ſolummodo hymni ab Angelis in Novo Teſtamento inveniuntur decantati *r*, *Alleluja*, atque, *Gloria s in excelſis Deo.* Quos pariter in Septuageſima intermittimus: quia peccato hominis veteris a conventu Angelicæ jubilationis expulſi in hujus miſeriæ vitæ Babylonem *t*, ſuper flumina ejus ſedemus, & flemus, dum recordamur illius Sion, in qua Deum decet hymnus *u*. Quod autem a hebdomadibus Alleluja intermittimus, non incongrue per novem hebdomadas novem ordines Angelorum accipimus: quorum decimus ordo per *y* ſuperbiam corruens, angelicum numerum minuit, & a felicitate perturbavit. Qui condolentes ſuæ diminutionis, & parem ſuinam ſibi timentes, a perfecta laude victoriæ ſunt præpediti. Quorum repetationi, & conſolationi conſulens omnipotens Deus creator *z*, primum hominem de limo terræ formavit, qui ſuæ generis multiplicatione damna cœleſtis patriæ reſarciret, atque Angelorum gaudia ſuppleret. Qua ſpe Angelicus chorus non modicum *a* lætatus eſt. Nec mirum, ſi ex lapſu ipſius hominis ſuit perturbatus. Unde novem ordinum concentus in laudem Dei creatoris permanſit imperfectus, donec in Chriſto reſurgente reſurrexit lapſus ille protoplaſtus. Ibi augmento ſui collegii, & ſpe meliori Angelicus exercitus gaviſus, in novum Alleluja conſurrexit cœtus, & in eo perſtat decetus. Quem & nos pro modulo noſtro imitantes, a Septuageſima, quando lapſus protoplaſti in Eccleſia recitatur, Alleluja novem hebdomadibus intermittimus; ſcilicet uſque in Paſcha: ubi Chriſtus reſurgens a mortuis triſtitiam noſtram in gaudium vertit, & Alleluja nobis reddit.

z Geneſ. 2.
a al. admodum lætatus.

C. LVI. *In cœna Domini Gloria in excelſis decantatur.*

Item Nicolaus Papa *Rodulpho Archiepiſcopo Bituricenſi*, (*c. an.* 864. *Romæ in Gallicam.*).

b Ivo p. 3. c. 20.

POrro *b* 31 Gloria in excelſis Deo ab Epiſcopis in cœna Domini inter Miſſarum ſolennia more noſtro dicenda eſt. Pallio vero Apoſtolico *a* eadem die uti eſt illis licitum, quibus eſt ab Apoſtolica ſede permiſſum.

¶ Corr. Rom. *a Apoſtolico*] *Vox iſta abeſt ab aliquot Vaticanis codicibus: Ivo tamen habet.*

¶ PETR. 32. *Porro.*] Walafrid. *cap.* 24. Micrmisl. *c.* 2. & *c.* 48. 58.

C. LVII. *Cum baculo, aut capite velato ad celebrandum Miſſarum ſolennia Clericus non ingrediatur.*

Item Zacharias *a* Papa *in Synodo Romana, c.* 13. & 14. (*an.* 743 *Romæ.*)

c Polyc. lib. 3. tit. 16. Burch. l. 3. cap. 230. & 231. Ivo p. 3. c. 275. & 270.
d 1. Cor. 11.
e Syn. c. 24.

19 NUllus *c* Epiſcopus, Presbyter, aut Diaconus ad ſo-
ps lennia Miſſarum celebranda præſumat cum baculo introire, aut velato capite altaris Dei aſſiſtere: quoniam & Apoſtolus *d* prohibet viros velato capite orare in Eccleſia: & qui temere præſumpſerit, communione privetur. Cum vero ingreſſus *e* fuerit Epiſcopus, aut Presbyter ad Miſſarum ſolennia celebranda, niſi poſſio aliqua intervenerit, nullo modo audeat data oratione recedere, ut ab alio Epiſcopo, vel Presbytero Miſſarum ſolennia ſuppleantur: ſed qui initium ponit, ſuppleat uſque in finem; quia ſcriptum eſt *f*: *Qui perſeveraverit uſque in finem, hic ſalvus erit.* Si quis vero præſumſerit, præter quod poſuimus, agere, a ſacro corpore, & ſanguine Domini noſtri Jeſu Chriſti ſit ſuſpenſus.

f Matth. 10.

¶ Corr. Rom. *a Zacharias*] *Antea legebatur,* Macarius. *Emendatum eſt ex aliquot vetuſtis codicibus, & veteri collectoribus. Et caput 19. non habetur in Concilio manuſcripto Zacharias.*

C. LVIII. PALEA.

Item ex decretis Soteris Papæ. (*imo ex* Concilio Toletano XI. *c.* 14. *an.* 675. *in Hiſpania.*)

g 7. q. 1. aliud in Concil. Tolet. 11. c. 14. Burch. l. 3. c. 73. Ivo p. 3. c. 126.
h Eccl. 4.
i al. valetudo.

UT *g* illud divini oraculi ſinguli præcaveant, quo ſcribitur *h*: *Væ ſoli, quia cum ceciderit, non habet ſublevantem*, ſummopere cavendum nobis eſt, atque cavendum, ne horis illis, atque temporibus, quibus Deo pſallitur, vel ſacrificatur, unicuique divini ſingulariter officiis inſiſtenti perniciosa poſſint, vel corporis quælibet invaletudo *i* occurrere, quæ aut corpus ſubito ſubrui faciat, aut mentem alienatione, vel errore confundat. Pro hujuſmodi ergo caſibus præcavendis, neceſſarium duximus inſtituere, ut ubi temporis, vel loci, ſive cleri copia ſuffragatur, habeat quiſque canens Deo, atque ſacrificans poſt ſe vicini ſolatii adjutorem: ut, ſi aliquo caſu ille, qui officia impleturus accedit, turbatus fuerit, vel ad terram elitus, a tergo ſemper habeat, qui ejus vicem exequatur intrepidus, & officium inceptum adimpleat.

C. LIX. *Quot teſtes Epiſcopus ſacrificans ſecum habere debeat.*

Item Anacletus *Ieſu Chriſti ſervus omnibus Epiſcopis*, *epiſt.* 1. (*c. an.* 102. *Romæ.*)

a Polyc. lib. 4. tit. 10. Anſ. l. 6. c. 138. Burch. l. 3. cap. 60. Ivo p. 2. c. 67.

20 EPiſcopus *a* Deo ſacrificans teſtes ſecum habeat, &
pt plures, quam alius Sacerdos: ſicut enim majoris honoris gradu fruitur, ſic majoris teſtimonii incremento indiget. In ſolennioribus quippe diebus aut ſeptem, aut quinque, aut tres Diaconos, qui oculi ejus dicuntur, & Subdiaconos, atque reliquos miniſtros ſecum habeat: qui ſacris indutí veſtimentis a fronte & a tergo, & Presbyteri a regione dextra, lævaque, contrito corde, & humiliato ſpiritu, ac prono ſtent vultu, cuſtodientes eum a malevolis hominibus, & conſenſum ejus præbeant *l* ſacrificio. Peracta autem conſecratione omnes communicent, qui noluerint Eccleſiaſticis carere liminibus.

l al. præbentes.

C. LX.

C. LX. *Epiſcopi ſine religioſis teſtibus Domini ſacramenta non conficiant.*

Item Lucius Papa *Epiſcopis Galliæ, & Hiſpaniæ*, c. 1. (an. 253. *Romæ in Gallias, &c.*)

m Polyc. l. 4. tit. 13. Anſ. l. 6. c. 140.
n al. Diaconos.
o 1. Tim. 3.

JUbemus m Apoſtolica auctoritate, ut ſemper tales vobiſcum Sacerdotes, & Levitas n habeatis. Et licet conſcientia propria ſufficere poſſit, tamen propter malevolos, juxta o Apoſtolum, etiam teſtimonium vos oportet habere bonum ab his, qui foris ſunt: quoniam & in hac ſancta ſede conſtitutum habemus, ut duo Presbyteri, & tres Diaconi in omni loco Epiſcopum non deſerant, propter teſtimonium Eccleſiaſticum.

¶ Corr. Rom. m Jubemus Apoſtolica] *In epiſtola ipſa ſic legitur*: Propter tales, fratres, hortamur vos, ſicut in hac ſancta Eccleſia conſtitutum habemus, ut ſemper, &c.

C. LXI. *Niſi duobus præſentibus, Presbyter Miſſam celebrare non præſumat.*

p al. Anacletus.

Item Soter p Papa, (forte c. an. 171. *Romæ.*)

q Polyc. l. 4. t. 31. Anſ. l. 7. c. 136. Burch. l. 3. c. 74. Ivo p. 2. c. 127. Pann. l. 2. c. 139.

HOc quoque q 33 ſtatutum eſt, ut nullus Presbyterorum Miſſarum ſolemnia celebrare præſumat, niſi duobus præſentibus, ſibique reſpondentibus ipſe tertius habeatur: quia cum pluraliter ab eo dicitur, *Dominus vobiſcum*, & illud in ſecretis, *Orate pro me*, aptiſſime convenit, ut ipſius reſpondeatur ſalutationi.

¶ Corr. Rom. *Burchardus etiam, & Ivo citant ex decretis Soteris Papæ. Et in Micrologo, c. 2. ſcribitur, fuiſſe ab Anacleto, & Sotere ſtatutum. Similem ſententiam Burchardus lib. 3. cap. 68. refert ex Concilio Nannetenſi, cap. 30. Fere autem idem habetur in Maguntino primo, cap. 43.*

¶ Pith. 33. *Hoc quoque.*] Addit. 2. Capit. pag. 332. Criſſand. Liturg. p. 96. 97.

C. LXII. *Communione priventur, qui uſque ad finem Miſſarum ſolemnia non audierint.*

r Et in Concil. Antioch. c. 2.
s Polyc. l. 3. t. 16. Burch. l. 2. c. 67. Ivo p. 6. c. 163.

Item ex Canone Apoſtolorum 10. r (c. an. 281. *in Syria.*)

31 32 OMnes s fideles, qui conveniunt 34 in ſolemnitatibus ſacris ad Eccleſiam, & Scripturas Apoſtolorum, & Evangelium audiant ß. Qui autem non perſeverant in oratione, uſque dum Miſſa peragatur, nec ſanctam communionem percipiunt, velut inquietudines Eccleſiæ commoventes, convenit communione privari.

¶ Corr. Rom. s In ſolemnitatibus ſacris] *In tomis Conciliorum ad marginem priſcæ verſionis ſunt hæc eadem verba, quæ hic apud Gratian. Burchard. & Ivon. & in Polycarpo. Græce eſt abſolute, eis deſinens, id eſt, qui ingrediuntur: & ita in codice canonum, nimirum in verſione Dionyſii.*

ß Audiant, Qui autem.] *Ita in eadem margine, & in Polycarpo. Sed Burchardus, & Ivo propius ad verba Græca* Audiunt, non autem perſeverant.

¶ Pith. 34. *Conveniunt &c.*] *Qui ingrediuntur Eccleſiam, & Scripturas audiunt, non autem perſeverant in oratione, nec ſanctam &c.* Greg.

C. LXIII. De eodem.

Item ex Concilio Carthaginenſi IV. *cap.* 24. (an. 398. *in Africa.*)

t Burchar. l. 2. part. 6. c. 162.

SAcerdote t verbum in Eccleſia faciente, qui egreſſus de auditorio fuerit, excommunicetur.

C. LXIV. *Die Dominico Miſſas ex integro ſeculares audire debent.*

Item ex Concilio Agathenſi, *cap.* 47. (an. 506. *in Gallia.*)

u al. tenere.

MIſſas die Dominico 35 ſecularibus totas audire u 36 ſpeciali ordine 37 præcipimus: ita ut ante benedictionem Sacerdotis egredi populus non præſumat. Quod ſi 38 fecerint, ab Epiſcopo publice confundantur 39.

¶ Pith. 35. *Dominico.*] V. C. *Dominica.*
36. *Audire.*] 2. V. C. *tenere.*
37. *Ordine.*] V. C. *ordinatione.*
38. *Quod ſi.*] 2. V. C. *Qui ſi.*
39. *Confundantur.*] V. C. *confutentur.*

C. LXV. *Populus non ante diſcedat, quam Miſſæ in integro celebretur.*

Item ex Concilio Aurelianenſi I. *cap.* 28. (an. 511. *ibid.*)

x Burch. l. 3. cap. 29. Ivo p. 3. c. 34.

CUm ad x celebrandas Miſſas in Dei nomine convenitur, populus non ante diſcedat, quam Miſſæ ſolemnitas compleatur, & ubi Epiſcopus non 40 fuerit, benedictionem accipiat Sacerdotis.

¶ Pith. 40. *Non.*] Delent 2. V. C.

C. LXVI. *Excommunicetur, qui prætermiſſo Eccleſiæ conventu ad ſpectacula vadit.*

Item ex Concilio Carthaginenſi IV. c. 88. (an. 398. *in Africa.*)

y Ivo p. 4. c. 8.

QUi die y ſolemni, prætermiſſo ſolemni Eccleſiæ conventu ad ſpectacula vadit, excommunicetur.

C. LXVII. *Uſque ad Miſſam catechumenorum nullus Eccleſiam ingredi prohibeatur.*

Item ex Concilio Carthaginenſi IV. c. 84. (an. 398. *ibid.*)

z Burchar. l. 3. cap. 28. Ivo p. 3. c. 33. Pann. l. 2. c. 41.

32 EPiſcopus z nullum prohibeat ingredi Eccleſiam, & audire verbum Dei, ſive gentilem, ſive hæreticum, ſive Judæum, uſque ad Miſſam catechumenorum.

C. LXVIII. *Evangelia non ſedendo, ſed ſtando audire debemus.*

Item Anaſtaſius Epiſcopus 41 *Epiſcopis Germaniæ, & Burgundiæ, epiſt. 1. c. 2.* (an. 383. *Roma in Germaniam.*)

a Burch. lib. 3. cap. 103. Ivo p. 2. cap. 138. & p. 6. c. 93.

33 APoſtolica a 42 auctoritate mandamus, dum ſancta Evangelia in Eccleſia recitantur, ut Sacerdotes, & ceteri omnes præſentes, non ſedentes, ſed venerabiliter curvi α in conſpectu Evangelii ſtantes Dominica verba intente audiant, & fideliter adorent.

¶ Corr. Rom. α Curvi] *Sic in originali, & apud Ivonem part. 6. cap. 93. ſed apud eundem part. 2. cap. 138. & apud Burchardum vox iſta non habetur.*

¶ Pith. 41. *Epiſcopus &c.*] V. C. *Epiſcopis Germaniæ.* Delet & *Burgundiæ.*

42. *Apoſtolica.*] Vualafrid. p. 556. Microl. c. 9.

C. LXIX. *Ad Miſſarum ſolemnia ſemper aliquid eſt offerendum.*

Item Gregorius VII. *in Synodo Romana habita c.* 13. (an. Domini 1078. *Romæ.*)

b Polyc. lib. 3. tit. 16. Anſ. l. 9. c. 40.
c Exod. 24.

24 OMnis b Chriſtianus procuret ad Miſſarum ſolemnia aliquid Deo offerre, & ducere ad memoriam, quod Deus per Moyſen dixit c: *Non apparebis in conſpectu meo vacuus.* Etenim in collectis ſanctorum Patrum liquido apparet, quod omnes Chriſtiani offerre aliquid Deo ex uſu ſanctorum Patrum debent. Ad ipſum α enim prius eſt confugiendum, qui noſtras curare poſſit animæ paſſiones. Verum homines præpoſtero ordine ante ſibi opem ab hominibus acceriunt. Ubi autem humana ſubſidia defecerint, tunc opinantur divini poſtulandam favoris gratiam.

¶ Corr. Rom. α Ad ipſum] *Hinc uſque ad fin. cap. non habentur hic apud Gregorium, neque apud Anſelmum, aut Polycarpum.*

C. LXX. *Quare* Surſum corda, *in præfatione dicitur.*

Item Cyprianus *ſermone 6. de oratione Dominica.* (an. 252. *in Africa.*)

25 QUando autem ſtamus ad orationem, fratres dilectiſſimi, vigilare, & incumbere ad preces toto corde debemus: cogitatio omnis carnalis, & ſecularis abſcedat: nec quicquam tunc animus, quam id ſolum cogitet, quod precatur. Ideo & Sacerdos ante orationem præfatione præmiſſa parat fratrum mentes, dicendo, *Surſum corda*, ut dum reſpondet plebs, *habemus ad Dominum*, admoneatur, nihil ſe aliud, quam Dominum cogitare debere. Claudatur contra adverſarium pectus, & ſoli Deo pateat, nec ad ſe hoſtem Dei tempore orationis adire patiatur.

C. LXXI. *Quæ præfationes in Miſſa ſunt canendæ.*

Pelagius II. *Romanæ Eccleſiæ, & Apoſtolicæ ſedis Epiſcopus univerſis Germaniarum, atque Galliarum Epiſcopis,* (forte a. an. 583. *Romæ.*)

d Polyc. lib. 3. tit. 20. Anſ. l. 7. c. 111. Burch. l. 3. c. 69. Ivo part 2. c. 77. Pann. l. 1. c. 158.

26 INvenimus d has novem præfationes in ſacro catalogo tantummodo recipiendas, quas longa retro vetuſtas in Romana Eccleſia hactenus ſervavit: id eſt, unam in albis Paſchalibus, aliam de Aſcenſione Domini, tertiam de Pentecoſte, quartam de Natali Domini, quintam de Apparitione Domini, ſextam de Apoſtolis, ſeptimam de ſancta Trinitate, octavam de Cruce, nonam de jejunio in Quadrageſima tantummodo dicendam. Has præfationes tenet, & cuſtodit ſancta Romana Eccleſia, has tenendas vobis mandamus.

C. LXXII. *In omnibus Miſſarum ſolemnibus pro defunctis oratio fiat.*

Item ex Concilio Cabilonenſi ſecundo, *cap.* 39. (an. 813. *in Gallia.*)

e Burch. lib. 3. cap. 64. Ivo p. 3. c. 66.

27 VIſum e præterea nobis eſt, ut in omnibus Miſſarum ſolemnibus, pro defunctorum ſpiritibus loco competenti

tanti Dominus deprecetur. Sicut enim nulla dies excipitur, que non pro viventibus, & pro quibuslibet neceſſitatibus Dominus deprecetur: ita nimirum nulla dies excipi debet, quin pro animabus fidelium preces Domino in Miſſarum ſolennibus fundantur. Antiquitus *f* igitur hunc morem ſancta tenet Eccleſia, ut & in Miſſarum ſolennibus, & in aliis precibus Domino ſpiritus quieſcentium commendet: dicente beato Auguſtino: *g Non ſunt prætermittendæ ſupplicationes pro ſpiritibus defunctorum: quas faciendas pro omnibus in Chriſtiana, & catholica ſocietate fundatum q.* Defunctorum etiam tacitis nominibus eorum, quos ſub generali commemoratione ſuſcepit Eccleſia: ut quibus ad iſta deſunt parentes, aut filii, aut quicunque cognati, vel amici, ab una eis exhibeantur pia matre communi.

f 13. q. 2. non extiſtimemus.

g in lib. de Cura pro mortuis agenda, cap. 4.

q Corr. Rom. q Laudamus.] *Apud collectores ſunt nonnullæ varietates. B. Auguſtinus (a quo parum variat & Concilium, & Amalarius lib. 4. c. 40.) ſic habet:* Quas faciendas pro omnibus in Chriſtiana, & Catholica ſocietate defunctis, etiam tacitis nominibus quorumcunque, ſub generali commemoratione ſuſcepit Eccleſia. *Cæterum gloſſa fecit, ut mutaretur.*

C. LXXIII. *Ante preces non ſunt a Sacerdote nomina recitanda.*

Item Innocentius *Epiſcopus urbis Romæ Decentio Eugubino, epiſt.* 1. c. 2. (an. 416. Romæ in *Umbriam*.)

DE nominibus 43 recitandis, antequam preces Sacerdos faciat, atque eorum oblationes, quorum nomina recitanda ſunt, oratione ſua commendet, quam ſuperfluum ſit, & ipſe pro tua prudentia recognoſcis. ut cujus hoſtiam necdum Deo offeras, ejus ante nomen inſinues, quamvis illi incognitum ſit nihil.

¶ PITH. 43. *De nominibus.*] Hieron. in Ezechielem, *p.* 832.

PANIS ET VINUM AQUA PERMIXTUM INTER MISSARUM SOLEMNIA OFFERANTUR.

DISTINCTIO II.

C. I. *Panis, & vinum, & aqua in ſacramentis ſunt offerenda.*

Item Alexander *urbis Romanæ Epiſcopus orthodoxis omnibus, epiſt.* 1. *cap.* 4. (forte an. 115. *Romæ*.)

a Polyc. lib. 3. cr. 9. Anſel. l. 9. c. 3. Burch. l. 5. c. 5. Ivo part. 2. can. 15. & 68.

b al. ſacrificio.

a IN ſacramentorum a 1 oblationibus, quæ inter Miſſarum ſolennia Domino offeruntur, paſſio Domini miſcenda eſt: ut ejus, cujus corpus, & ſanguis conficitur, paſſio celebretur: ita ut repulſis opinionibus ſuperſtitionum, panis tantum, & vinum aqua permiſtum in ſacrificium *b* offerantur. Non enim debet (ut a Patribus accepimus, & ipſa ratio docet) in calice Domini aut vinum ſolum, aut aqua ſola offerri, ſed utrumque permiſtum, quia utrumque ex latere ejus in paſſione ſua profluxiſſe legitur.

¶ Corr. Rom. *Locupletatum eſt caput hoc ex originali, & cæteris collectoribus, præter Anſelmum, qui habet, ut antea Gratianus habebat.*

¶ PITH. 1. *In Sacramentorum.*] Rupertus Tuitienſis, Microlog. c. 10. Caſſand. *Liturg. p.* 46.

C. II. *Vinum ſine aqua, vel e converſo in ſacramentis offerri non licet.*

Item Cyprianus *lib.* 2. *epiſt.* 2. *Cæcilio fratri ſalutem.* (an. 254. *in Africa*.)

c Polyc. ibid. Anſ. l. 9. c. 4.

SIc in *c* ſanctificando calice Domini offerri aqua ſola non poteſt, quomodo nec vinum ſolum poteſt. Nam ſi vinum tantum quis offerat, ſanguis Chriſti incipit eſſe ſine Chriſto *a*. Quando autem utrumque miſcetur, & adunatione confuſa ſibi invicem copulatur, tunc ſacramentum ſpiritale, & cæleſte perficitur. Sic vero calix Domini non eſt aqua ſola, aut vinum ſolum, niſi utrumque ſibi miſceatur, quomodo nec corpus Domini poteſt eſſe farina ſola, aut aqua ſola, niſi utrumque adunatum fuerit, & copulatum, & panis unius compage ſolidatum.

¶ Corr. Rom. *a* Sine Chriſto.] *Apud B. Cyprianum ſic legitur:* Sanguis Chriſti incipit eſſe ſine nobis: ſi vero aqua ſit ſola, plebs incipit eſſe ſine Chriſto: *quæ verba referuntur etiam infra ead.* c. cum omne. *Sed ob gloſſam non eſt mutatum. Multa vero alia, ubi illa non obſtabat, ex ipſa epiſtola ſunt emendata, itemque in ſequenti capite.*

C. III.

Idem *in eadem epiſtola.* (an. 254. *ibid.*)

d Sent. 4. d. 10. §. ſed videa.

e Luc. 22.

n. Cor. 11.

f & videte, ergo.

SCriptura *d* dicit *e*: *Quotieſcunque enim ederitis panem iſtum, & calicem iſtum biberitis, mortem Domini annunciabitis, quoadusque veniat.* Quotieſcunque ergo calicem in Commemorationem Domini, & paſſionis ejus offerimus, id, quod conſtat Dominum feciſſe, faciamus. Sed aide *f*, frater chariſſime, ſi quis de anteceſſoribus noſtris vel ignoraret, vel ſimpliciter non hoc ſervavit, & tenuit, quod nos Dominus facere, & exemplo, & magiſterio ſuo docuit, poteſt ſimplicitati ejus de indulgentia Domini venia concedi, nobis vero non poterit ignoſci, qui nunc a Domino admoniti, & inſtructi ſumus, ut calicem Domini cum vino miſtum, ſecundum quod Dominus obtulit, offeramus.

C. IV. *Præter panem, vinum, & aquam in ſacramento nihil debet offerri.*

Item ex Concilio Martini Bracarenſis, c. 55. *g* (c. an. 572. *in Hiſpania*.)

g Incap. Grat. Synod.

h al. ſanctuario.

NOn oportet aliquid aliud in ſacramento *h* offerri præter panem, vinum, & aquam, quæ in typo Chriſti benedicuntur: quia dum in cruce penderet, de corpore ejus ſanguis effluxit, & aqua. Hæc tria unum ſunt in Chriſto Jeſu: hæc hoſtia, & oblatio Dei in odorem ſuavitatis.

C. V. *De eodem.*

Item ex Concilio Carthaginenſi tertio *i cap.* 24. (an. 397. *in Africa*.)

i Et in Afric. c. 4.

a Burch. l. 5. c. 3. & 4. Ivo p. 2. c. 13. & 14.

l al. ſacramentis.

m al. primitiis.

IN *a* ſacramento *l* corporis, & ſanguinis Domini nihil amplius 3 offeratur, quam ipſe Dominus tradidit, hoc eſt, panis, & vinum aquæ mixtum. & *infra*. §. 1. Nec amplius in ſacrificiis *m* 4 offeratur, quam de uvis, & frumentis.

¶ PITH. 2. *Sacramento.*] 3. V. C. *Sacramentis.*

3. *Amplius.*] V. C. *aliud.*

4. *In ſacrificiis.*] a. V. C. *in primitiis.* a. alii, *de primitiis.*

C. VI. *Oblationi ſacrificii uvas nemo conjungat.*

Item ex ſexto Synodo, *cap.* 28. (an. 692. *Conſtantinopoli*.)

DIdicimus, quod in quibuſdam Eccleſiis Sacerdotes ſacrificio oblationis conjungant uvas, quæ ſecundum uſum in altari offerantur, & ſic ſimul utraque populo diſpenſent. Præcipimus igitur, ut nullus Sacerdos hoc ulterius faciat, ſed in remiſſionem peccatorum populo oblationem ſolam diſtribuat, & uvas ſeorſum benedictas populus, qui petierit, accipiat, & fructuum *a* gratias agat.

¶ Corr. Rom. *Eſt quaſi ſumma quædam canonis citati: nam in eo plura aliquanto verba ſunt, sed eodem fere ſenſu.*

a Et fructuum.] *Græce eſt* πρὸς τὴν τῶν ἀπαρχῶν τῶν καρπῶν εὐχαριστίαν: *id eſt*: ad reddendas gratias fructuum datori.

C. VII. *De his, qui ſacrificanda varii erraborant.*

Item Julius Papa *Epiſcopis per Ægyptum.* (imo ex Concil. Bracarenſi IV. c. 1. an. 675. *in Hiſpania*.)

o Polycar. l. 3. tit. 9. Anſel. l. c. c. 53. Burch. l. 5. c. 1. Ivo p. 2. c. 11. & 12. & 85. Pan. l. 1. c. 147.

CUm *o* omne crimen, atque peccatum oblatis Deo ſacrificiis deleatur, quid de cætero pro delictorum expiatione Domino dabitur, quando in ipſa ſacrificii oblatione erratur? Audivimus enim quoſdam ſchiſmatica ambitione detentos, contra divinos ordines, & Apoſtolicas inſtitutiones, lac pro vino in divinis ſacrificiis dedicare: alios quoque intinctam Euchariſtiam populis pro complemento communionis porrigere. quoſdam etiam expreſſum a vinum in ſacramento Dominici calicis offerre: alios vero *ß* pannum lineum muſto intinctum per totum annum reſervare, & in tempore ſacrificii partem ejus aqua lavare, & ſic offerre. Quod quam ſit Evangelicæ, & Apoſtolicæ doctrinæ contrarium, & conſuetudini Eccleſiaſticæ adverſum, non difficile ab ipſo fonte veritatis probabitur, a quo ordinata ipſa ſacramentorum myſteria proceſſerunt. Cum enim magiſter veritatis verum ſalutis noſtræ ſacrificium ſuis commendaret diſcipulis, non illis lac, ſed panem tantum, & calicem ſub hoc ſacramento cognovimus dediſſe. Legitur enim in Evangelica veritate: *Accepit o Jeſus panem, & calicem, & benedicens dedit diſcipulis ſuis.* Ceſſet ergo lac ſacrificando *p* offerri, quia manifeſtum, & evidens Evangelicæ veritatis exemplum illuxit, quod præter panem, & vinum aliud offerri non licet *q*. §. 1. Illud vero, quod pro complemento communionis intinctam tradunt Euchariſtiam populis, nec hoc prolatum ex Evangelio teſtimonium receperunt *r*, ubi Apoſtolis corpus ſuum, & ſanguinem commendavit. Seorſum enim panis, & ſeorſum calicis commendatio memoratur. Nam intinctum panem aliis Chriſtum præbuiſſe non legimus, excepto illo tantum diſcipulo, quem intincta buccella magiſtri proditorem oſtenderet, non quæ ſacramenti hujus inſtitutionem ſignaret. Nam quod de expreſſo botro, id eſt, de uvarum granis populus communicatur, *s* valde eſt omnino confuſum: ſed ſi neceſſe ſit, botrus in calice comprimatur, & aqua miſceatur: quia calix Dominicus, juxta canonum *t* præcepta, vino, & aqua permiſtus debet offerri: quia videmus in aqua populum intelligi, in vino vero

o Joan. 13.

p al. in ſacrificio.

q al. ſinit.

r al. acceperunt.

s al. communicat.

t Sent. 4. d. 11.

vero

vero oſtendit ſanguinem Chriſti. Ergo cum in calice vino aqua miſcetur, Chriſto populus adunatur, & credentium plebs ei, in quem credit, copulatur, & jungitur. Quæ copulatio, & conjunctio aquæ, & vini ſic miſcetur in calice Domini, ut mixtio illa non poſſit ſeparari. Nam ſi vinum tantum quis offerat, ſanguis Chriſti eſſe incipit ſine nobis. Si vero aqua ſit ſola, plebs incipit eſſe ſine Chriſto. Ergo, quando botrus ſolus offertur, in quo erat tantum efficientia deſignatur, ſacramentum noſtræ ſalutis negligitur, quod per aquam ſignificatur. Non enim poteſt calix Domini eſſe aqua ſola, aut vinum ſolum, niſi utrumque ſibi miſceatur. §. 2. Et ideo, quia jam ex hoc plurima & multiplex Majorum manavit ſententia ε, omnis deinceps talis error, atque præſumptio ceſſare debet: ne præceſſorum inordinata compago ſtatum erroris enervet. Et ideo nulli deinceps licitum ſit aliud in ſacrificiis divinis offerre, niſi juxta antiquorum ſententiam Conciliorum panem tantum, & calicem vino, & aqua permixtum. De cetero aliter, quam præceptum eſt, faciens, tamdiu a ſacrificando ceſſabit, quamdiu legitima pœnitentiæ ſatisfactione correctus n, ad gradum [illegible] redeat, quod amiſit. n al. correptus.

¶ Corr. Rom. α Per Ægyptum.] *Apud cæteros collectores legitur, per Ægyptum miſſis. Sed in Micrologo cap. 19. citatur ex eodem Julio Epiſcopis Ægypti. Eadem autem fere habentur etiam in Bracharenſi 3. cap. 1. & ſententia ſummatim collecta in Vuormacienſi, cap. 4.*

β Expreſſum vinum] *Sic apud Ivonem, & in Panormia, & in Bracharenſi. In aliquot tamen vetuſtis eſt,* expreſſum botrum, *ut paulo inferius in hoc eodem capite. Sed Burchardus habet,* uvam expreſſam vinum.

γ Alios vero panem] *Hæc uſque ad verſ.* Quod quam ſit, *non ſunt in Bracharenſi: neque etiam illa,* ſed ſi neceſſe ſit, *uſque ad verſ.* omnis.

δ Juxta canonem] *In Bracharenſi eſt,* juxta quod quidam Doctor edifferit. *Significatur autem B. Cyprianus citatus ſup. ead.* ſic in ſanctificando.

ε Sententia.] *In Bracharenſi ſequitur,* quorum pietas in Deum religioſa ſacramentorum horum, & efficacitatis copioſe diſſeruit, & inſtitutionem veriſſime declaravit.

C. VIII. *Nulla oblatio corpori, & ſanguini Chriſti comparari valet.*

Item Alexander Papa V. a Petro, *epiſt.* 1. (forte an. 113. Romæ ad Orthodoxos.)

α Burch. l. 5. cap. 5. Ivo par. 2. c. 13. & 48.

α pa NIhil α in ſacrificiis majus eſſe poteſt, quam corpus, & ſanguis Chriſti: nec ulla oblatio hac potior eſt, ſed hæc omnes præcellit: quæ pura conſcientia Domino offerenda eſt, & pura mente ſumenda, atque ab omnibus veneranda: & ſicut potior eſt cæteris, ita potius excoli, & venerari debet.

C. IX. *Ante conſecrata myſteria pacem non debemus offerre.*

Item Innocentius Papa *Decentio Eugubino Epiſcopo ſalutem, epiſt.* 1. *cap.* 1. (an. 416. *Romæ in Umbriam.*)

3 pa PAcem 5 igitur aſſeris ante confecta myſteria quoſdam populis imperare 6, vel ſibi inter ſe 7 Sacerdotes tradere: cum poſt omnia (quæ aperire non debeo) pax ſit neceſſario indicenda, per quam conſtet populum ad omnia, quæ in myſteriis aguntur, atque in Eccleſia celebrantur, præbuiſſe conſenſum, ac finita eſſe, pacis concludentis ſignaculo demonſtrentur.

¶ Pith. 5. *Pacem.*] Vualfrid. Strab. *cap.* 22. Caſſand. *Liturg. p.* 64.

6. *Imperari.*] 4. V. C. *imperare.*

7. *Se.*] Delent 4. V. C.

C. X. *Eccleſiaſticis liminibus careat miniſter, qui poſt conſecrationem communicare contemnit.*

Item Anacletus Papa *epiſt.* 2. (c. an. 102. Romæ *ad omnes Epiſc. apoſt.*)

γ Supra de conſecr. diſt. 1. omnes fideles. Burch. l. 5. c. 97.

PEracta γ conſecratione omnes communicent, qui noluerint Eccleſiaſticis carere liminibus. Sic enim & Apoſtoli ſtatuerunt, & ſancta Romana tenet Eccleſia.

¶ Corr. Rom. *Tribuebatur Calixto. Reſtitutum eſt Anacleto ex aliquot vetuſtis exemplaribus, & Burchardo: cui Anacleto tribuitur etiam ſupra de conſecr. diſt.* 1. Epiſcopus.

C. XI. *Quiſque Sacerdos, quoties Miſſam celebrat, toties ſacram communionem percipiat.*

Item ex Concilio Toletano XII. *cap.* 5. (an. 681. *in Hiſpania.*)

α Ivo part. 2. c. 124.

4 pa RElatum α eſt nobis, quoſdam de Sacerdotibus non tot vicibus communionis ſanctæ gratiam ſumere, quot ſacrificia in uno die videantur offerre: ſed ſi in uno die plurima per ſe offerant ſacrificia, in omnibus ſe oblationibus a communione ſuſpendant, & in ſolo tantum extrema a 8 ſacrificii oblatione communionis ſanctæ gratiam ſumant. quaſi non ſit toties illi vero, & ſingulari ſacrificio participandum, quoties corporis, & ſanguinis Domini noſtri Jeſu Chriſti immolatio facta conſtiterit. Nam ecce Apoſtolus dicit b: *Nonne qui edunt hoſtias, participes ſunt altaris?* Certum eſt, quod hi, qui ſacrificantes non edunt, rei ſunt Dominici ſacramenti. Quicunque ergo Sacerdotum deinceps divino altario ſacrificium oblaturus acceſſerit, & ſe a communione ſuſpenderit, ab ipſa, qua ſe indecenter privavit, gratia communionis anno uno repulſum ſe noverit. Nam quale erit illud ſacrificium, cui nec ipſe ſacrificans particeps eſſe cognoſcitur? Ergo modis omnibus eſt tenendum, ut quotieſcunque ſacrificans corpus, & ſanguinem Jeſu Chriſti Domini noſtri in altario immolat, toties perceptionis corporis, & ſanguinis Chriſti participem ſe præbeat.

a al. extremi.

b 1. Cor. 10.

¶ Pith. 8. *Extrema.*] V. C. *extremi.*

Pars I.

C. XII. *Corpus Chriſti ſine eius ſanguine Sacerdos non debet accipere.*

Item Gelaſius Papa *Majorico, & Joanni Epiſcopis,* (c. an. 494. *Romæ.*)

COmperimus c 9 autem, quod quidam ſumpta tantummodo corporis ſacri portione, a calice ſacri cruoris abſtineant. Qui proculdubio (quoniam neſcio qua ſuperſtitione 10 docentur obſtringi) aut integra ſacramenta percipiant, aut ab integris arceantur: quia diviſio unius, ejuſdemque myſterii ſine grandi ſacrilegio non poteſt provenire.

c Microlog. c. 19. Algerus l. 2. c. 8. Polyc. l. 3. tit. 7. & 30. Anſel. l. 6. c. 174. Ivo p. 2. cap. 89.

¶ Corr. Rom. *De hoc capite notatum eſt ſup.* 25. *qu.* 1. *c. ſi, apud Anſelmum, & in Polycarpo tit.* 30. (*nam in nova ſcola eſt caput per ſe*) *eſſe partem epiſtolæ, quæ ibi refertur.*

¶ Pith. 9. *Comperimus.*] Microlog. *c.* 19. Caſſand.

10. *Superſtitione.*] Manichæorum, de quibus Leo, *ſer.* 4. *de Quadrageſima.*

C. XIII. *Euchariſtiæ communionem qui quotidie accipit, nec reprehenditur, nec laudatur.*

Item Auguſtinus *de Eccleſiaſticis dogmatibus, cap.* 53. (forte c. an. 427. *in Africa.*)

5 pa QUotidie d Euchariſtiæ communionem percipere, nec laudo, nec vitupero, omnibus tamen Dominicis diebus communicandum ſuadeo, & hortor: ſi tamen mens ſine affectu peccandi ſit. Nam habentem adhuc voluntatem peccandi, gravari magis dico Euchariſtiæ perceptione, quam purificari. Et ideo, quamvis quis peccato mordeatur, peccandi non habeat de cætero voluntatem, & communicaturus ſatisfaciat lacrymis, & orationibus: & confidens de Domini miſeratione, qui peccata pia confeſſione donare conſuevit, accedat ad Euchariſtiam intrepidus, & ſecurus. Sed hoc de illo dico, quem capitalia, & mortalia peccata non gravant. *Idem epiſt.* 118. *cap.* 3. §. 1. Dixerit e quiſpiam, non quotidie accipiendam Euchariſtiam: alius affirmat quotidie: faciat unuſquiſque, quod ſecundum fidem ſuam pie credit eſſe faciendum. Neuter enim eorum exhonorat corpus, & ſanguinem Domini, ſi ſaluberrimum ſacramentum certatim honorare contendunt. Neque enim litigaverunt inter ſe, aut quiſquam eorum ſe alteri præpoſuit, Zachæus f, & ille centurio, cum alter eorum gaudens in domum ſuam ſuſcepit g Dominum, alter dixit h: *Non ſum dignus, ut intres ſub tectum meum.* Ambo honorificantes Salvatorem diverſo, & quaſi contrario modo, ambo peccatis miſeri, ambo miſericordiam conſecuti. Ad hoc n valet, quod manna i ſecundum propriam voluntatem in ore cujuſque ſapiebat.

d Valfrid. de rebus Eccleſ. c. 20. Sent. 4. diſt. 12. Alger. l. 1. c. 22. & 20. Polyc. l. 3. tit. 16. Anſ. l. 9. c. 9. Burch. l. 5. cap. 15. & 16. Ivo p. 2. cap. 15. & 20. Pann. l. 1. cap. 150.

e Amalar. de Eccleſ. offic. c. 12. Cabilon. 2. c. 46. Beda 1. Cor. 11. & ibid. gloſſ. ord. Eugippus.

f Luc. 19.

g al. ſuſcepturis.

h Matth. 8.

i Sap. 16.

¶ Corr. Rom. *Caput hoc ex duobus B. Auguſtini locis conflatum, & in ſummam redactum, ut iiſdem, ubi opus eſſe viſum eſt, & emendatum eſt, & auctum. Algerus autem, & Valfridus Strabo citant uſque ad verſ.* Idem. *ex Gennadio Maſſilienſi Presbytero, quem B. etiam Thomas quodlib.* 12. *art.* 10. *facit auctorem libri de Eccleſiaſticis dogmatibus. Et Platina in vita Symmachi, & Magiſter Sent. lib.* 4. *diſt.* 8.

n Ad hoc valet,] *Locus integer legendus eſt in originali.*

C. XIV. *Qui ſemper peccat, cæleſtis ſacramenti medicinam ſemper accipiat.*

Item Ambroſius *lib.* 4. *de ſacramentis, cap. ult.* (an. 384. *Mediolani.*)

SI k quotieſcunque effunditur ſanguis Chriſti, in remiſſionem peccatorum effunditur; debeo illum ſemper accipere, ut ſemper mihi peccata dimittantur. Qui ſemper pecco, ſemper debeo habere medicinam.

k Alger. lib. 1. c. 22. Sent. ibid. Polyc. ib. Burch. l. 5. c. 18. Ivo p. 2. c. 28.

C. XV. *Non abſtineat a corpore Domini, niſi qui excommunicationem meretur.*

Item Hilarius Epiſcopus. (forte Auguſt. *epiſt.* 118. c. an. 400. in *Africa.*)

SI l non ſunt tanta peccata, ut excommunicetur quis, non ſe debet a medicina corporis, & ſanguinis Domini ſeparare.

l Alger. ibid. Polyc. l. 3. tit. 16. Burch. l. 5. c. 18. Ivo p. 2. cap. 28. Rab. de inſt. Clericor. c. 31.

Digitized by Google

¶ Corr. Rom. Cæteri etiam collectores, & Algerus citant ex Hilario. Apud B. Augustinum epiſtola 118. hæc habentur: Si peccata tanta non ſunt, ut excommunicandus quiſquam homo judicetur, non ſe debet a medicina Dominici corporis ſeparare: ut multa alia apud Bedam, 1. Cor. 11.

C. XVI. Ter in anno quiſque fidelium communicet.

Item Fabianus Papa ait: (forte Concil. Turonenſe III. c. 50. an. 813. in Gallia.)

m Sent. 4. d. 12. Polycarp. ibid. Burch. l. 5. c. 17. Ivo p. 2. c. 27. Pann. l. 1. c. 131.

ETſi non m frequentius, ſaltem in anno ter laici homines communicent (niſi forte quis majoribus quibuslibet criminibus impediatur) in Paſcha videlicet, & Pentecoſte, & Natali Domini.

¶ Corr. Rom. Apud eoſdem collectores eodem modo citatur. Verum præter ultima verba, in Paſcha videlicet, &c. habentur in Concilio Turonenſi tertio, c. 50. & Capit. l. 2. c. 45.

C. XVII. Etiam in cœna Domini ſacram communionem debemus accipere.

n In Cabilon. 2. c. 47.

Item Soter Papa ait n. (imo Concilio Cabilonenſe II. c. 47. an. 813. ibid.)

o Polyc. ibid. Burch. l. 5. c. 20. Ivo p. 2. c. 30.

IN o cœna Domini a quibuſdem perceptio Euchariſtiæ negligitur, quæ quoniam in eadem die ab omnibus fidelibus (exceptis iis, quibus pro gravibus criminibus inhibitum eſt) percipienda ſit, Eccleſiaſticus uſus demonſtrat: cum etiam pœnitentes eadem die ad percipienda corporis, & ſanguinis Dominici ſacramenta reconcilientur.

C. XVIII. Proſcindatur ab Eccleſia, qui a communione ſacramenti ſe pro luxuria ſua avertit.

p In can. Syn. Græcarum, ex Concilio Antiocheno, c. 2.

Item ex Concilio Martini Bracarenſis, cap. 83. p (c. an. 572. in Hiſpania.)

SI quis intrat in Eccleſiam Dei, & ſacras Scripturas audit, & pro luxuria ſua avertit ſe a communione ſacramenti, & in obſervandis myſteriis declinat conſtitutam regulam diſciplinæ, iſtum talem projiciendum de Eccleſia catholica eſſe decernimus, donec pœnitentiam agat, & oſtendat fructum pœnitentiæ ſuæ, ut poſſit communione a percepta indulgentiam promereri.

¶ Corr. Rom. a Communione percepta] In exemplaribus Conciliorum communibus legitur: ut poſſint communionem percepta indulgentia promereri. Editiones vero antiquæ, & Vaticanus codex habent ut Gratianus. Concilii Antiocheni capite ſecundo (unde videtur ſumptum) hæc ſunt verba. ἐξ παρακαλέσαντες τυχεῖν δυνηθῶσι συγγνώμης: id eſt, & implorantes conſequi veniam poſſint.

C. XIX. Non habeantur Catholici, qui his tribus temporibus communicare deſinunt. q

q al. pervipendunt.

Item ex Concilio Agathenſi, cap. 18. (an. 506. in Gallia.)

r Burch. lib. 5. c. 23. Ivo p. 2. c. 33.

SEculares r, qui in Natali Domini, Paſcha, & Pentecoſte non communicaverint, Catholici non credantur, nec inter Catholicos habeantur.

C. XX. Corripiantur, qui in Eccleſia communicare contemnunt.

In Concilio Toletano I. cap. 13. (an. 400. in Hiſpania.)

HI, qui intrant in Eccleſiam, & deprehenduntur nunquam communicare, admoneantur. Quod ſi non communicent, ad pœnitentiam accedant. Si communicant, non ſemper abſtineant s: ſi non fecerint, abſtineantur.

¶ Corr. Rom. s Abſtineant] In originali legitur, abſtineantur, quemadmodum in fine capitis, etiam in vulgato Gratiano. Sed hoc loco interpretatio gloſſæ magis convenit verbo, abſtineant.

C. XXI. Ante ſanctam communionem a propria uxore quiſque contineat.

Item ex Concilio Eliberitano, (forte Hibernenſi, an. 692. in Anglia.)

s Burch. lib. 5. cap. 20. Ivo p. 2. c. 32. Pann. l. 5. c. 132.

t al. quinque aut ſeptem.

OMnis s homo ante ſacram communionem a propria uxore abſtinere debet, tribus, aut quatuor t, aut octo diebus: nec inter a Catholicos connumerabitur, qui in iſtis videlicet temporibus, Paſcha, Pentecoſte, & Natali Domini non communicaverit.

¶ Corr. Rom. a Nec inter] Hæc uſque ad finem abſunt hoc loco a Burchardo, & Ivone, ſumpta; ſumma quadam capitis, Seculares. ſupra eod.

C. XXII. Quare tres partes fiant ex corpore Chriſti.

Item Sergius Papa ait: (imo Amalarius l. 3. c. 35. an. 827. in Gallia.)

a Gloſſ. ordin. Cor. 11. Sent. 4. diſt. 12. Amalarius l. 3. cap. 35. Alcuin. fol. 79. Microl. cap. c. 17. Rabanus de inſt. Cleric. cap. 33. Alger. l. 1. c. 19. Ordo Romanus fol. 5. Pann. l. 1. cap. 141.

6 TRiforme a eſt corpus Domini. Pars oblata u in calicem miſſa, corpus Chriſti, quod jam reſurrexit, monſtrat. Pars comeſta, ambulans adhuc ſuper terram. Pars in altari uſque ad Miſſæ finem remanens, corpus jacens in ſepulchro: quia uſque ad finem ſeculi corpora Sanctorum in ſepulchris erunt.

¶ Corr. Rom. u Oblata] Antea legebatur, oblata. Emendatum eſt & hoc, & alia ex vetuſtis codicibus, gloſſa ordinaria, atque aliis ſcriptoribus indicatis.

C. XXIII. A quibus ſunt contrectanda ſacramenta Dominica.

Item Clemens Papa, epiſt. 2. c. 41. (c. an. 68. Roma Hieroſolymam.)

x Ordo Romanus fol. 89. Polyc. lib. 3. tit. 16. Burch. l. 5. c. 12. Ivo p. 2. cap. 61. & 64. & 76. Pann. l. 1. c. 149.

y al. commiſceo.

z excommunicate, &c.

a al. ſacram.

7 TRibus x gradibus commiſſa ſunt ſacramenta divinorum ſecretorum, id eſt, Presbytero, Diacono, & Miniſtro: qui cum timore, & tremore Clericorum reliquias fragmentorum corporis Dominici cuſtodire debent. Item ibidem. §. 1. Tanta in altario certe holocauſta offerantur, quanta populo ſufficere debeant. Quod ſi remanſerint, in craſtinum non reſerventur, ſed cum timore, & tremore, Clericorum diligentia conſumantur. Qui autem reſidua corporis Domini, quæ in ſacrario relicta ſunt, conſumunt, non ſtatim ad communes accipiendos cibos conveniant, ne putent ſanctæ portioni miſcere y cibum, qui per aqualiculos digeſtus in ſeceſſum funditur. Si igitur mane Dominica portio editur, uſque ad ſextam jejunent miniſtri, qui eam conſumpſerunt: & ſi tertia, vel quarta hora acceperint, jejunent uſque ad veſperam. Sic ſecreta ſanctificatione æterna cuſtodienda ſunt ſacramenta. Et infra §. 2. Præcipimus etiam, ne unquam cuiquam z Clerico Eccleſiæ, ſive Laico de fragmentis oblationum Chriſti ponatur ad menſam. Unde ſcis tu, qui paſſim ſunt iterum a panes indignis impendis, unde nolis, ſi a mulieribus mundi ſint hi, quibus impendis? Hinc & David ab Abimelech Sacerdote interrogatus, cum panem ſibi ad comedendum peteret, ſi mundus eſſet a muliere, cum ſe mundum ante triduum profiteretur, panes propoſitionis manducavit.

C. XXIV. Inficiantur, non mundantur ſcelerati, qui communicare non deſinunt.

Item Iſidorus lib. 2. de ſummo bono, c. 24. (c. an. 625. in Hiſpania.)

b Infra diſt. 4. qui in maternis. §. qui ſcelerata.

c Hier. 11.

d 1. Cor. 11.

8 QUi b ſcelerate vivunt in Eccleſia, & communicare non deſinunt, putantes ſe tali communione mundari, diſcant nihil ad emundationem ſibi proficere, dicente Propheta c: Quid eſt, quod dilectus meus fecit in domo mea ſcelera multa? Numquid carnes ſanctæ auferent a te malitias tuas? & Apoſtolus d: Probet, inquit, ſeipſum homo, & ſic de pane illo edat, & de calice bibat.

C. XXV. Damnationem, non ſalutem acquirunt, qui indigne Sacramentis Chriſti communicant.

Item ex octava Synodo, Baſilius Epiſcopus dicit. e (immo B. Baſilii Regul. Breviorib. c. 172. c. an. 362. in Ponto.)

e In Baſilii regul. breviorib. c. 172.

f 1. Cor. 11.

g Luc. 22.

h Philip. 2.

i Rom. 8.

TImorem docet nos Apoſtolus dicens f: Qui manducat, & bibit indigne, judicium ſibi manducat, & bibit. Fidem vero edocet nos ſermo Domini, dicens g: Hoc eſt corpus meum, quod pro vobis dabitur. Hoc facite in meam commemorationem. Et infra. §. 1. Et Apoſtolus h de unigenito Dei filio: Humiliavit ſemetipſum factus obediens uſque ad mortem, mortem autem crucis. Cum ergo anima fidem habet his dictis, & conſiderat magnificentiam gloriæ ipſius, & admiratur nimietatem humilitatis, quomodo tantus ac talis obediens fuit patri uſque ad mortem pro noſtra vita, puto, quia provocari poſſit ad affectum, & dilectionem ipſius, & Dei patris, qui i unico filio non pepercit, ſed pro nobis omnibus tradidit illum. Et infra, §. 2. Talem ergo affectum, & fidem præparare debet in animo ſuo is, qui panem, & calicem Domini percipit.

¶ Corr. Rom. Hoc Baſilii caput eſt ex verſione Ruffini, c. 70. quibuſdam tamen omiſſis. Ex hac autem citatione, quam nunc affert Gratianus, & aliis ipſiſmet locis, ut alibi dictum eſt, videtur poſſe colligi, regulas illas beati Baſilii poſt octavam Synodum in codice, quo Gratianus uſus eſt, fuiſſe collocatas.

C. XXVI.

Digitized by Google

C. XXVI. *Non a quo, ſed ante quem offeratur, conſiderandum eſt.*

Item Auguſtinus *in lib. quæſtionum Numerorum, qu. 30.* (*forte a. cir. 420. in Africa.*)

a Num. 16.

ſemina, orig. Omittuntur aliqua verba.

ET dixit Dominus ad a Moyſen, & ad Eleazarum filium Aaron Sacerdotem: *Tollite thuribula area e medio exuſtorum, & ignem alienum hunc ſeminate ibi: quia ſanctificaverunt thuribula peccatorum horum in animabus ſuis: & fac ea laminas ductiles circumpoſitionem altari, quoniam oblata ſunt ante Dominum, & ſanctificata ſunt, & facta ſunt in ſignum filiis Iſrael.* Sed notandum novo modo dicta ſanctificare pœna eorum, a quibus peccatum hoc fuerat perpetratum: quia per eos exemplum datum eſt cæteris, quo timerent. Circumpoſitionem autem altari cur ea eſſe ſatis voluit, addidit, dicens: *quoniam oblata ſunt ante Dominum, & ſanctificata facta ſunt in ſignum filiis Iſrael.* Non ergo ſe nis tapeubari ſolum, quod a talibus oblata ſunt, ſed hoc potius attendi, ante quem oblata ſunt, id eſt, quia ante Dominum, ut plus in eis valeret nomen Domini, ante quem oblata ſunt, quam peſſimum meritum eorum, a quibus oblata ſunt.

¶ Corr. Rom. α In animabus ſuis:] *Apud B. Auguſtinum legitur,* in membus ſuis: *ſed apud Septuaginta, quos ille ſequi ſolet, eſt,* ἐν ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν.

C. XXVII. *Pœnitentia ejus, cujus negligentia de Chriſti ſanguine aliquid ſtillat.*

Item ex decreto Papæ Pii, (imo Theodori, an. 680. in *Anglia.*)

m Polyc. lib. 3. tit. 26. Burch. l. 5. c. 47. Ivo par. 2. c. 56. Pann. l. 1. c. 136.
n al. calice.

9 palea. SI m per negligentiam aliquid de ſanguine n Domini ſtillaverit in terram, lingua lambetur, & tabula radetur. Si non fuerit tabula, ut non conculcetur, locus corradatur, & igne conſumetur, & cinis intra altare recondetur, & Sacerdos quadraginta diebus pœniteat. Si ſuper altare ſtillaverit calix, ſorbeat miniſter ſtillam, & tribus diebus pœniteat. Si ſuper linteum altaris, & ad aliud ſtilla pervenerit, quatuor diebus pœniteat. Si uſque ad tertium, novem diebus pœniteat. Si uſque ad quartum, viginti diebus pœniteat, & linteamina, quæ tetigerit ſtilla, tribus vicibus miniſter abluet, calice ſuppoſito: & aqua ablutionis ſumatur, & juxta altare recondatur.

¶ Pith. 21. *Lingua lambetur.*] Burch. *linguabitur.*

C. XXVIII. *Quæ pœnitentia ſit impenenda ei, qui ſacramentum evomit.*

Item ex pœnitentiali Bedæ Preſbyteri, c. *de ebrietate.* (c. an. 720. in *Anglia.*)

o Burch. l. 5. cap. 46. Ivo p. 2. c. 55. Pann. l. 1. c. 155.
p al. vi.

SI per ebrietatem o, vel voracitatem Euchariſtiam evomuerit, quadraginta diebus pœniteat, ſi Laicus eſt: Clerici, vel Monachi, ſeu Diaconi, & Preſbyteri ſeptuaginta diebus pœniteant: Epiſcopi nonaginta. Si pro p infirmitatis cauſa evomuerit, ſeptem diebus pœniteant.

¶ Corr. Rom. *Apud Bedam, & collectores nonnihil varietatis eſt, præſertim in dierum numero, qui apud Bedam omnino diſtinctior eſt.*

C. XXIX. *Sacerdotes non niſi per ſe divina ſacramenta miniſtrent.*

Item ex Concilio Rhemenſi, *cap. 2.* (*forte an. 879. in Gallia.*)

q Burch. l. 5. cap. 30. Ivo p. 2. c. 39. Pann. l. 1. c. 154.

20 palea. PErvenit q ad notitiam noſtram, quod quidam Preſbyteri intantum parvipendunt divina myſteria, ut Laico, vel feminæ ſacrum corpus Domini tradant ad deferendum infirmis: & quibus prohibetur, ne ſacrarium ingrediantur, nec ad altare appropinquent, illis ſancta Sanctorum committuntur. Quod quam ſit horribile, quamque deteſtabile, omnium religioſorum animadvertit prudentia. Igitur interdicit per omnia Synodus, ne talis temeraria præſumptio ulterius fiat: ſed omnimodis Preſbyter per ſemetipſum infirmum communicet. Quod ſi aliter fecerit, gradus ſui periculo ſubjacebit.

C. XXX. *Quando celebratur Miſſa, Preſbyterium Laicus ingredi non præſumat.*

Item Clemens Papa, (*imo Eugenius II. in Synodo Rom. c. 33. an. 826. Romæ.*)

r Concor. d. Syn. cap. 69. Turoni- tum. c. c. 4. in- tra ſe vita & co- meſati cler. c. . . Anſel. l. 5. c. 78.
s al. cir. . cri. al. celebrari.

21 palea. SAcerdotum r, aliorumque Clericorum Eccleſiæ ſerviendum honores a Laicorum loco diſtincta apparere convenit. Quamobrem nulli Laicorum liceat in eo loco, ubi Sacerdotes, & reliqui Clerici conſiſtunt (quod Preſbyterium nuncupatur) quando Miſſa celebratur, conſiſtere, ut libere, ac honorifice poſſint ſacra officia exercere s.

¶ Corr. Rom. *Extat caput hoc in Synodo Eugenii II (in qua etiam citat Anſelmus) itemque in Synodo Leonis IV. c. 33. & in 7. lib. Cap. 278.*

C. XXXI. *Sicut in Metropolitana Eccleſia, ita ubique Miſſarum ſolemnia celebrentur.*

Item ex Concilio Gerundenſi, *c. 1.* (*an. 517. in Hiſpania.*)

t ſup. d. 12. c. 19. Burch. l. 3. c. 66. Ivo p. 3. c. 68.
u al. pſallendo, vel miniſtrando.

26 palea. INſtitutio t Miſſarum ſicut in Metropolitana Eccleſia agitur, ita in Dei nomine in omnibus α provinciarum ipſius Miſſæ ordo, quem pſallendi u, vel miniſtrandi conſuetudo ſervetur.

¶ Corr. Rom. α Omnibus provinciis] *In Concilio ipſo legitur,* in Tarraconenſi provincia: *apud Burch. vero, & Ivonem,* in omnibus comprovincialibus Eccleſiis.

C. XXXII. *Quid ſit Sacrificium, quid ſit Sacramentum.*

Item Auguſtinus *in lib. 10. de civit. Dei, c. 5.* (*a. an. 413. in Africa.*)

x Sent. 4. diſt. 1. & 8 Lanfrancus contra Berengarium, Algerus l. 1. c. 4. Ivo p. 2. cap 8. Pann. l. 1. c. 130.
y Epiſt. ibid.

23 palea. SAcrificium x α viſibile, inviſibile eſt ſacramentum, id eſt, ſacrum ſignum. *Item alibi* y. §. 1. Sacramentum β eſt inviſibilis gratiæ viſibilis forma.

¶ Corr. Rom. α Sacrificium] *In originali, & apud Lanfrancum, & Ivonem eſt:* Sacrificium ergo viſibile inviſibilis ſacrificii ſacramentum, id eſt, ſacrum ſignum eſt: *ſed a gloſſa non eſt mutatum.*

β Sacramentum] *In libro de catechizandis rudibus, c. 26. hæc leguntur:* De ſacramento ſane, quod accepit, cum ei bene commendatum fuerit, ſignacula quidem rerum divinarum eſſe viſibilia, ſed res ipſas inviſibiles in eis honorari. *In epiſtola autem 166. hæc:* Si autem malus eſt, operatur per illum Deus viſibilem ſacramenti formam: ipſe autem donat inviſibilem gratiam. *Ex quibus locis videtur colligi potuiſſe vulgata iſta ſacramenti definitio.*

C. XXXIII. *Quid ſit ſignum.*

Idem *in lib. 2. de doctrina Chriſtiana, c. 1.* (*c. an. 426. ibid.*)

z Lanfrancus ib. Algerus l. c. 14. Ivo p. 2. cap. 8. Pann. l. c. c. 131.
a al. cogitationem.

SIgnum z eſt res præter ſpeciem, quam ingerit ſenſibus, aliud aliquid ex ſe faciens in cogitationem a venire.

C. XXXIV. *Poſt conſecrationem non ſubſtantiæ, ſed ſpecies remanent.*

Item Gregorius Papa *in homilia Paſchali ait,* (imo Lanfrancus, *ibid.* an. 1059. in *Anglia.*)

b Lanfrancus ibid. Guidmundus l. 2. Ivo p. 2. c. 9. Pann. l. 1. c. 132.
c In Sab. 4. temp. Septemb.
d al. quæ.
e Joan. 14.

SPecies b, & ſimilitudo illarum rerum vocabula ſunt, quæ ante fuerunt, ſcilicet panis, & vini. Unde in fine cujuſdam c Miſſæ oratur, & dicitur: *Perficiant in nobis, quæſumus Domine, tua ſacramenta quod continent, ut quod d nunc ſpecie gerimus, rerum veritate capiamus.* Poſtulat quippe Sacerdos, ut corpus Chriſti, quod ſub ſpecie panis, & vini nunc geritur, manifeſta viſione, ſicut revera eſt, quandoque capiatur. De qua viſione Dominus in Evangelio ſecundum Joannem ait e: *Qui diligit me, diligetur a patre meo, & ego diligam eum, & manifeſtabo ei me ipſum.* Quamvis non improbabiliter quidam exponant hoc loco, carnis, & ſanguinis veritatem, ipſam eorundem efficientiam, id eſt, peccatorum remiſſionem.

¶ Corr. Rom. *Ivo citat ex Lanfranco, apud quem habetur continenter poſt verba Gregorii allata in homilia Paſchali, quemadmodum, & multa alia ſequentia, quæ a Gratiano ex aliis auctoribus citantur, apud eundem Lanfrancum, & Algerum extant, & interdum copioſius, quam apud Ivonem, & Gratianum.*

C. XXXV. *Viſibiles creaturæ in Chriſti corpus, & ſanguinem inviſibiliter convertuntur.*

Item Euſebius Emiſſenus f 12, (imo Eucherius Epiſcopus Lugdunenſis, *epiſt. de Paſcha, c. an. 440. in Gallia.*)

f Inter opera B. Hieron. tom. 9. al. 4. in ſerm. de corp. & ſang. Domini. Al. Euſebius Lugdunenſis.
g Sent. 4. diſt. 8. Alger. l. 1. c. 16. & 15. Ivo p. 2. cap. 4.
h Joan. 6.
i Sent. 4. d. 10. Pann. l. 1. c. 129. Paſch. in epiſt. ad Frondegardum ex Euſeb. Emiſ.
a al. viſibilis.

24 palea. QUia g corpus aſſumptum ablaturus erat ab oculis noſtris, & ſideribus illaturus, neceſſarium erat, ut die Cœnæ ſacramentum nobis corporis, & ſanguinis ſui conſecraret: ut coleretur jugiter per myſterium, quod ſemel offerebatur in pretium: ut quia quotidiana, & indefeſſa currebat pro hominum ſalute redemptio, perpetua eſſet etiam redemptionis oblatio, & perennis victima illa viveret in memoria, & ſemper præſens eſſet in gratia, vera unica, & perfecta hoſtia, fide æſtimanda, non ſpecie: nec exteriori cenſenda viſu, ſed interiori affectu. Unde merito cœleſtis confirmat auctoritas: quia caro h *mea vere eſt cibus, & ſanguis meus vere eſt potus.* §. 1. Recedat i ergo omne infidelitatis ambiguum: quandoquidem qui auctor eſt muneris, ipſe etiam teſtis eſt veritatis. Nam inviſibilis a Sacerdos viſibiles creaturas in ſubſtantiam corporis, & ſanguinis ſui verbo ſuo ſecreta poteſtate convertit, ita dicens: *Accipite, & comedite: hoc eſt enim corpus meum:* & ſanctificatione repetita, *Accipite, & bibite, hoc eſt ſanguis meus.* Ergo ſicut ad nutum præcipientis Domini repente ex

Nnn 2 nihilo

nihilo ſubſtiterunt excelſa cœlorum, profunda fluctuum, vaſta terrarum: ita pari poteſtate in ſpiritualibus ſacramentis, ubi *a* præcipit virtus, ſervit effectus. §. 2. Quanta itaque, & quam celebranda beneficia vis divinæ benedictionis operetur, attende: &, ut *l* tibi novum, & impoſſibile videri non debeat, quod in Chriſti ſubſtantiam terrena, & mortalia convertuntur, teipſum, qui jam in Chriſto es regeneratus, interroga. Dudum alienus a vita, peregrinus a miſericordia, a ſalutis via intrinſecus mortuus exulabas: ſubito initiatus Chriſti legibus, & ſalutaribus myſteriis innovatus, in corpus Eccleſiæ, non videndo, ſed credendo, tranſiiſti, & de filio perditionis adoptivus Dei filius fieri occulta puritate meruiſti: in menſura viſibili permanens, major factus es teipſo inviſibiliter, ſine quantitatis augmento, cum ipſe atque idem eſſes, multo alter *m* fidei proceſſibus extitiſti: in exteriori nihil additum eſt, & totum in interiori mutatum eſt. ac ſic homo Chriſti filius effectus, & Chriſtus in hominis mente formatus eſt. Sicut ergo ſine corporali ſenſu, præterita vilitate depoſita, ſubito novam induiſti dignitatem, & ſicut hoc *n*, quod in te Deus læſa curavit, infecta diluit, immaculata *o* deterſit, non ſunt oculis, ſed *p* ſenſibus tuis credita: ita cum reverendum altare cœleſtibus cibis ſatiandus aſcendis, ſacrum Dei tui corpus, & ſanguinem fide reſpice, honora, mirare, mente continge, cordis manu ſuſcipe, & maxime hauſtu interiori aſſume.

l al. quomodo.
m al. aliter.
n al. hoc quo.
o maculata, vetera ſcilicet.
p al. ſed.

¶ Corr. Rom. *a* Ubi præcipit] *Sic apud Ivonem, & in Panormia. Apud Paſchaſium legitur*, ubi præcipit virtus, rei ſervit effectus: *& fortaſſe loco dictionis*, ubi, *legendum eſt*, verbi: *In vetuſtiore editione homiliar. eſt*, verba præbet virtus, & res ſervit effectus. *In recentiore autem*, verbo præbetur virtus, & rei ſervit effectus. *Multa vero alia in ea ſunt partim ex originali, partim ex Ivone emendata.*

PITH. 12. *Euſebius Emiſſenus.*] Vel potius Eucherius Lugdunenſis, *Epiſt. de Paſcha.*

C. XXXVI. *Quare in ſpecie panis, & vini ſacramentum ſuum Chriſtus nobis miniſtravit.*

Item Auguſtinus 13. (forte c. an. 410. in *Africa.*)

QUia paſſus eſt Dominus pro nobis, commendavit *q* nobis in iſto ſacramento corpus, & ſanguinem ſuum, quod etiam fecit & nos ipſos. Nam & nos ipſius corpus facti ſumus, & per miſericordiam ejus, quod accipimus, nos ſumus. Recordamini: & vos non fuiſtis, & creati eſtis: ad aream Dominicam comportati eſtis laboribus boum, id eſt, annuntiantium Evangelium, triturati eſtis: quando catechumeni differebamini, in horreo ſervabamini, nomina veſtra dediſtis, cœpiſtis moli jejuniis, & exorciſmis: poſtea ad aquam veniſtis, & conſperſi eſtis, & panis Dominicus facti eſtis. Ecce, quod accepiſtis. Quomodo ergo videtis eſſe unum, quod factum eſt, ſic unum eſtote vos, diligendo vos, tenendo unam fidem, unam ſpem, individuam charitatem. Hæretici, quando hoc accipiunt teſtimonium, contra ſe accipiunt, quia illi quærunt diviſionem, cum panis iſte indicat unitatem. Sic & vinum in multis racemis fuit, & modo unum eſt, unum *α* eſt in ſuavitate calicis poſt preſſuram torcularis. Et vos poſt illa jejunia, poſt labores, poſt humilitatem, & contritionem cordis, jam in nomine Chriſti, tanquam ad calicem Domini veniſtis: & ibi vos eſtis in menſa, & ibi vos eſtis in calice, nobiſcum vos eſtis. Simul enim hoc ſumimus, ſimul bibimus, quia ſimul vivimus. *Item in ſermone de infantibus.* §. 1. Ita *r* Dominus Jeſus Chriſtus nos ſignificavit, nos ad ſe pertinere voluit, myſterium pacis, & unitatis noſtræ in ſua menſa conſecravit. Qui *s* accipit myſterium unitatis, & non tenet vinculum pacis, non myſterium accipit pro ſe, ſed teſtimonium contra ſe. Nulli *β* eſt aliquatenus ambigendum tunc unumquemque fidelium corporis, & ſanguinis Dominici fieri participem, quando in baptiſmate membrum efficitur Chriſti, nec alienari ab illius panis, calicisque conſortio, etiamſi antequam panem illum comedat, & calicem bibat, de hoc ſeculo in unitate corporis Chriſti conſtitutus abſcedat. Sacramenti quippe illius participatione, ac beneficio non privatur, quando in ſe *t* hoc, quod illud ſacramentum ſignificat, invenit *u*.

q Infr. eodem commendavit. Beda 1. Cor. 10. Alg. l. c. 1. 3. & alibi. Ivo p. 2. c. 1.
r Beda ibidem paulo ſuperius ex Auguſt. in ſerm. ad infantes ad altare de ſacramentis.
s Inf. cad. qui manducat. Sent. 4. diſt. 8. Inf. diſt. 4. c. nulli. Simone 4. diſt. 4. Polyc. l. 3. tit. 10.
t al. ipſo.
u al. invenitur.

¶ Corr. Rom. *Beda ad cap. 10. primæ ad Corinthios citat ex ſermone de ſacramentis fidelium, feria 2. Paſchæ, neque multo aliter Ivo.*

α Unum eſt] *Ita emendatum eſt hoc ex Beda, quemadmodum & multa alia. Hujus vero lectionis veſtigium erat in manuſcriptis, & apud Ivonem. In vulgatis legebatur,* Vinum in ſua natura erat, nunc poſt, &c.

β Nulli eſt] *Hæc uſque ad finem habentur infr. diſt. 4. c.* nulli, *& in Polycarpo citantur ex Innocentio.*

¶ PITH. 13. *Auguſtinus.*] Serm. de Infantibus.

C. XXXVII. *Dum Hoſtia frangitur, paſſio Chriſti ad memoriam redit.*

Item *in lib. ſententiarum Proſperi* *x*, (*imo Lanfrancus contra Berengarium an. 1059. in Anglia.*)

x Lanfr. ibid.

CUm *y* frangitur *z* Hoſtia, dum ſanguis de calice in ora fidelium funditur, quid aliud, quam Dominici corporis in cruce immolatio, ejuſque ſanguinis de latere effuſio deſignatur?

y al. Dum.
z Alg. l. 1. c. 19. Ivo p. 2. cap. 9. Pann. l. 1. c. 40.

¶ Corr. Rom. *Apud Lanfrancum [apud quem fere habentur, quæ a Gratiano citantur ex lib. ſententiarum Proſperi, aut ex Auguſt. in lib. ſententiarum Proſperi] hæc antecedunt:* Sacramenta enim illarum rerum, quarum ſunt ſacramenta, ſemper ſimilitudinem gerunt, ſicut in ſacramento, de quo hæc quæſtio ventilatur, dum frangitur Hoſtia, &c.

C. XXXVIII. *De veritate corporis, & ſanguinis Chriſti ambigere non licet.*

Item Leo *a* Epiſcopus, *& ſancta Synodus, quæ in urbe Romana convenit, Clero, Honoratis, & plebi conſiſtenti Conſtantinopoli, ita ſcribit.* *c*
(an. 449. Roma Conſtantinopolim.)

a Leo I. ep. 23. al. 22.

15 IN quibus *b* iſti ignorantiæ tenebris, in quo hactenus deſidiæ torpore jacuere? ut nec auditu diſcerent, vel lectione cognoſcerent, quod in Eccleſia Dei in omnium ore tam conſonum eſt, ut nec ab infantium linguis veritas corporis, & ſanguinis Chriſti inter communionis ſacramenta ſileatur: quia in illa myſtica diſtributione ſpiritalis alimoniæ hoc impertitur, hoc ſumitur, ut accipientes virtutem cœleſtis cibi, in carnem ipſius, qui caro noſtra factus eſt, tranſeamus? Idem *c* eſt *α* cibus refectionis, & cibus ſanguinis. Sicut enim caro *d* Domini vera eſt cibus, ita ſanguis vere noſter eſt potus. *Idem e.* §. 1. Eſt etiam corpus, de quo dictum eſt: *Caro mea vere eſt cibus, & ſanguis meus vere eſt potus.* Circa hoc corpus aquilæ ſunt, quæ alis circumvolitant ſpiritalibus. *Idem f.* §. 2. Unde & corpus Chriſti edimus, ut vitæ æternæ poſſimus eſſe participes. *Idem g.* §. 3. Cujus *β* clare *h* argumentis utimur, ſuis utamur exemplis, incarnationiſque exemplo aſtruamus myſterii veritatem, *& infra.* §. 4. Quid hic quæris naturæ ordinem in Chriſti corpore, cum præter naturam ſit ipſe Dominus Jeſus Chriſtus partus ex Virgine?

b Anſ. l. 9. c. 6. & 7.
c al. Item. Eſt cibus.
d Joan. 6.
e Amb. in c. 17. Lucæ l. 8. c. 7.
f ad c. 22. Lucæ l. 10. c. 9.
g De iis, qui initiantur, c. 9.
h Ivo p. 2. c. 9. Inf. cad. revera. Sent. 4. diſt. 10.

¶ Corr. Rom. *α* Idem eſt cibus] *In aliquot vetuſtis codicibus:* Idem Leo Papa. Eſt cibus, &c. *Eandemque Leonem citat Anſelmus. Ceterum apud B. Leonem non ſunt inventa, ſed apud B. Ambroſium, cujus etiam ſunt ſequentia variis ex locis collecta.*

β Cujus clare] *Gratianus infra c.* revera, *ſic refert ex Ambroſio:* ſed quid argumentis utimur? ſuis utamur exemplis, incarnationis, &c. *Et ita etiam Algerus. Ivo reliqua eodem modo; tantummodo in hoc differens, quod habet,* incarnationiſque novitate. *Sed retenta eſt Gratiani lectio, cum ob gloſſam, tum quoniam Lanfrancus fere concordat cum Gratiano, ubi expoſitam a ſe catholicam veritatem confirmat B. Ambroſii verbis.*

PITH. 14. Communis Sacramenta fidei.] V. C. Communionis Sacramenta.

C. XXXIX. *Non natura naſcitur, ſed conſecratione nobis conſtituitur corpus, & ſanguis Chriſti.*

Item Ambroſius *in libro de catechizandis rudibus*,
(*imo* Auguſtinus contra Fauſtum, *lib. 20. c. 13. c. an. 400. in Africa.*)

PAnis *i*, & calix non quilibet, ſed certa conſecratione myſticus fit nobis, non naſcitur. Proinde quod ita fit nobis, quamvis ſit panis, & calix, alimentum eſt refectionis, non ſacramentum religionis: non quod benedicimus, gratiaſque agimus Domino in omni ejus munere, non tantum ſpiritali, verum etiam corporali.

i Beda 1. Cor. 10. Alcuinus de div. offic. fol. 17. Alg. l. 1. c. 8. Ivo p. 2. c. 1. Pann. lib. 1. cap. 123.

¶ Corr. Rom. *Ivo citat ex Auguſtino in lib. de catechizandis rudibus. Beda ad c. 10. primæ ad Corinth. & Alger. citant ex B. Auguſt. contra Fauſtum, habeturque in lib. 20. contra Fauſtum, c. 13. Verum apud Algerum, & Ivonem eſt in ſummam redactum: apud Gratianum multis præterea locis depravatum, quæ ob gloſſam correcta non ſunt. Verba Auguſtini ſunt hæc:* Noſter autem panis, & calix non quilibet, quaſi propter Chriſtum in ſpicis, & in ſarmentis ligatum, ſicut illi deſipiunt, ſed certa conſecratione myſticus fit nobis, non naſcitur. Proinde, quod non ita fit, quamvis ſit panis, & calix, alimentum eſt refectionis, non ſacramentum religionis; niſi quod benedicimus, gratiaſque agimus Domino in omni ejus munere, non ſolum ſpiritali, verum etiam corporali.

C. XL. *Quod ante benedictionem panis & vinum eſt, poſt benedictionem eſt corpus, & ſanguis Chriſti.*

Idem Ambroſius in lib. de iis, qui myſteriis initiantur, cap. 9. (*forte c. an. 384. Mediolani.*)

ANte *k* benedictionem verborum cœleſtium alia ſpecies nominatur: poſt benedictionem *l* corpus ſignificatur. *Item ibidem.* §. 1. In illo ſacramento Chriſtus eſt. *Item lib. 4. de ſacramentis, cap. 5. §. 4.* Qui manducaverit hoc corpus, fiet ei remiſſio peccatorum.

k Infra ead. revera. Sent. 4. diſt. 10. Alg. l. 1. cap. 9. Ivo p. 2. c. 7. Pann. l. 1. cap. 124.
l al. conſecrationem.

C. XLI.

C. XLI. *Sub ſpecie panis, & vini inviſibilem Chriſti carnem, & ſanguinem honoramus.*

Item Auguſtinus in *libro ſententiarum Proſperi*. m
(imo Lanfrancus an. 1059. *in Anglia*.)

m Habetur apud Lanfrancum ex Auguſt. in lib. de catechizand. rudib.

NOs n autem in ſpecie panis, & vini, quam videmus, res inviſibiles, id eſt, Chriſti Carnem, & ſanguinem honoramus: nec ſimiliter comprehendimus o has duas ſpecies, ex quibus conſecratur Dominicum corpus, quemadmodum ante conſecrationem comprehendebamus p: cum fideliter fateamur ante conſecrationem eſſe panem, & vinum q, quod natura formavit r post conſecrationem vero Chriſti carnem, & ſanguinem, quod benedictio conſecravit.

n Caſſiod. in Pſ. 109. Sent. qui ibidem. Alg. l. 1. cap. 7. & 12. Ivo p. 2. cap. 9. Pan. lib. 1. c. 125.
o prudimus vel alias.
p pendebamus: vera lectio.
q Ex aliis Syn. Rom. ſub Nic. II.
r al. juramentum.

§ Corr. Rom. n Et vinum,] *Apud Lanfrancum, dum verba Auguſtini in libro de catechizandis rudibus ab adverſario ſibi objecta interpretatur, ſic legitur: eſſe panem, vinumque, id eſt, eas res, quas natura formavit, inter ſaciendum vero converti in Chriſti carnem, & ſanguinem, quas utraſque res benedictio conſecravit, Ivo autem habet fere, ut Gratianus.*

C. XLII. q *Confeſſio* r *Berengarii*.
(an. 1059. *Romæ*.)

s Lanfranc. ib. Alger. l. 1. c. 19. Sent. 4. diſt. 12. Ivo p. 2. cap. 10. Pan. l. 1. c. eod.

25 EGo s Berengarius indignus ſancti Mauritii Andegavenſis Eccleſiæ Diaconus 15, cognoſcens veram, catholicam, & Apoſtolicam fidem, anathematizo omnem hæreſim, præcipue eam, de qua haſtenus infamatus ſum, quæ aſtruere conatur panem, & vinum, quæ in altari ponuntur, poſt 16 conſecrationem ſolummodo ſacramentum, & non 17 verum corpus, & ſanguinem Domini noſtri Jeſu Chriſti eſſe, nec poſſe ſenſualiter, niſi in ſolo ſacramento manibus Sacerdotum tractari, vel 18 frangi, aut fidelium dentibus atteri. Conſentio autem ſanctæ Romanæ, & Apoſtolicæ ſedi, & ore, & corde profiteor de ſacramentis Dominicæ menſæ eandem fidem me tenere, quam Dominus, & venerabilis Papa Nicolaus, & hæc ſancta Synodus auctoritate Evangelica, & Apoſtolica tenendam tradidit, mihique firmavit t: ſcilicet panem, & vinum, quæ in altari ponuntur, poſt conſecrationem non ſolum ſacramentum, ſed etiam verum corpus, & ſanguinem Domini noſtri Jeſu Chriſti eſſe, & ſenſualiter non ſolum ſacramento u, ſed 19 in veritate manibus Sacerdotum tractari, frangi, & fidelium dentibus atteri; jurans per ſanctam, & homouſion Trinitatem, & per hæc ſacroſancta Chriſti Evangelia. Eos vero, qui contra hanc fidem venerint, cum dogmatibus, & ſectatoribus ſuis æterno anathemate dignos eſſe pronuntio 20. Quod ſi ego ipſe aliquando contra hæc aliquid ſentire, aut prædicare præſumpſero, ſubjaceam canonum ſeveritati. Lecto, & perlecto ſponte ſubſcripſi. § 1. Hanc x confeſſionem fidei de corpore, & ſanguine Domini noſtri Jeſu Chriſti 21 a Berengario Romæ coram CXIII Epiſcopis factam, miſit Papa Nicolaus per urbes Italiæ, Germaniæ, Galliæ 22, & ad quæcunque loca fama pravitatis ejus pervenire ante potuit: ut Eccleſiæ, quæ prius doluerant de averſo, atque perverſo u, poſtea gauderent de reverſo, atque converſo.

t al. firmavit.

u al. in ſacramento.

x Lanfranc. & Ivo ibid.

§ Corr. Rom. *In regiſtro Gregorii VII. lib. 3. & 6. in Synodo, an. Domini 1079. habetur alia ejuſdem Berengarii abjuratio. Cur repetitionis quid cauſam dederit, reperitur in ſcholiis Conciliorum, quæ Coloniæ quatuor tomis ſunt impreſſa.*

u Perverſo.] *Ita etiam Ivo. Lanfrancus habet, adverſo.*

¶ Pitu. 15. *Diaconus*.] V. C. *Diaconus*,
16. *Poſt*.] al *per*.
17. *Et non*.] V. C. *nec*,
18. *Vel*.] V. C. &.
19. *Sed*.] V. C. *ſed &*.
20. *Pronuntio*.] V. C. *pronuntio*,
21. *Noſtri J. C.*] Abſunt a V. C.
22. *Germaniæ, Galliæ*.] V. C. *Galliæ, Germaniæ*.

C. XLIII. *Quare elementorum ſpecies reſerventur, cum vera ſit corpus Chriſti, & ſanguis.*

Item Ambroſius *in libro de Officiis*. y
(an. 384. *Mediolani*.)

y Lib. 6. de ſacramentis, c. 1. & ex eo Lanfrancus, & Ivo, ſed paulo aliter.
z Lanfranc. ib. Ivo p. 2. cap. 7. Pannorm. lib. 1. cap. 127.
a Joan. 6.

FOrte z dicas, quomodo vera caro, quomodo verus ſanguis, qui ſimilitudinem non a video carnis, non video ſanguinis veritatem? Primo omnium dixi tibi de ſermone Chriſti, qui operatur, ut poſſit mutare, & convertere genera, & inſtituta naturæ. Deinde, ubi non tulerunt ſermonem Chriſti diſcipuli ejus, ſed audientes, quod carnem ſuam daret manducare, & ſanguinem ſuum bibendum, recedebant, ſolus autem Petrus dixit a: *Verba vitæ æternæ habes: & ego a te quo recedam?* Ne igitur plures hæc dicerent, & veluti quidam eſſet horror cruoris, ſed maneret gratia redemptionis b, ideo in ſimilitudine quidem accipis ſacramentum, ſed veræ naturæ gratiam, virtutemque conſequeris: *Ego c ſum*, inquit, *panis vivus, qui de cælo deſcendi*.

b al. redemptionis.
c Joan. 6.

§ Corr. Rom. a Non video] *Eodem fere modo eſt apud Ivonem. In originali autem, & non multo ſecus apud Lanfrancum, hic locus ſic habet:* Forte dicas: quomodo vera? qui ſimilitudinem video, non video ſanguinis veritatem.

C. XLIV. *Non carnaliter, ſed ſpiritualiter Chriſti corpus, & ſanguinem debemus accipere.*

Item Auguſtinus in *expoſitione Pſal.* 54.
(imo c. an. 410. *in Africa*.)

PRima d quidem, inquit, hæreſis in diſcipulis Chriſti, velut a duritia ejus ſermonis facta eſt. Cum enim diceret: *Niſi e quis manducaverit carnem meam, & biberit ſanguinem meum, non habebit vitam æternam*: illi non intelligentes dixerunt ad invicem: *Durus eſt hic ſermo, quis poteſt eum audire?* dicentes, quia durus eſt hic ſermo, ſeparaverunt ſe ab illo: remanſit cum duodecim. Diſcedentibus f illis inſtruxit eos, qui remanſerunt. *Spiritus eſt*, inquit, *qui vivificat: caro nihil prodeſt: verba, quæ locutus ſum ad vos, ſpiritus, & vita ſunt.* Intellexiſtis ſpiritaliter? Spiritus, & vita ſunt. Intellexiſtis g carnaliter? etiam ſic illa ſpiritus, & vita ſunt, ſed tibi non ſunt ſpiritus, & vita, qui ſpiritaliter non intelligis. Spiritaliter intelligite, quæ locutus ſum. Non hoc corpus, quod videtis, manducaturi eſtis, & bibituri illum ſanguinem, quem fuſuri ſunt, qui me crucifigent. Sacramentum h aliquod vobis commendavi: ſpiritaliter intellectum vivificabit vos, caro autem non prodeſt quicquam. Sed quomodo illi intellexerunt? Carnem quippe ſic intellexerunt, quomodo in cadavere a venditur, aut in macello dilaniatur; *Statim autem Jeſus, ait: hoc vos ſcandalizat, quia dixi: do vobis carnem meam manducare, & ſanguinem meum bibere? Si ergo videritis filium hominis aſcendentem, ubi prius erat?* Quid eſt hoc? Hinc ſolvit, quod illos moverat: hinc aperit, unde fuerant ſcandalizati: hinc plane, ſi intelligerent. Illi enim putabant eum erogaturum corpus ſuum. Ille autem dixit ſe aſcenſurum in cœlum, utique integrum. Cum videritis filium hominis aſcendentem, ubi erat prius, certe vel tunc videbitis, quia non eo modo, quo putatis, erogat corpus ſuum: vel tunc intelligetis, quia gratia ejus non conſumitur morſibus. *Item tractatu* 30. *in Joannem*. § 1 Donec ſeculum finietur, ſurſum eſt Dominus: ſed tamen hic etiam nobiſcum eſt veritas Dominus. Corpus enim Domini, in quo reſurrexit, uno loco eſſe oportet: veritas autem ejus ubique diffuſa eſt.

d Lanfranc. ib. Alger. l. 1. c. 18. & 21. Ivo p. 2. c. 9. Pann. l. 1. cap. 133. Sent. 4. diſt. 10.
e Joan. 6.
f Tract. 27. in Joan. & in Pſ. 98
g in Pſal. 54.
h Tract. 27. in Joan.

§ Corr. Rom. a In cadavere venditur,] *Ita etiam Alger, & Ivo; apud quem totum hoc caput eodem modo, ut quo apud Gratianum habetur, ſcilicet hinc inde collectum, verbis interdum tranſpoſitis, in ſummam redactis, mutatis. Beatus autem Auguſtinus, & Lanfrancus hoc loco ſic habent*, quomodo in cadavere dilaniatur, aut in macello venditur: non quomodo ſpiritu vegetatur.

C. XLV. *Quomodo Chriſti corpus, quod in cruce pependit, accipitur, & quomodo non.*

Item Auguſtinus *in epiſtola ad Irenæum*.
(forte c. an. 410. *ibid*.)

NOn hoc i corpus, quod videtis, manducaturi eſtis, & bibituri illum ſanguinem, quem fuſuri ſunt illi, qui me crucifigent: ipſum quidem, & non ipſum, ipſum inviſibiliter, & non ipſum viſibiliter. Unde & ſubditur: & ſi neceſſe eſt, illud viſibiliter celebrari, neceſſe eſt tamen illud inviſibiliter intelligi.

i Sup. ead. prima. Beda. 1. Corinth. 11. Lanfranc. ibid. Alger. l. 1. c. 9. & 11 Guitmund. l. 2. Sent. 4. d. 10. Ivo p. 2. cap. 8. & 9. Pann. l. 1. c. 134.

§ Corr. Rom. *Eodem modo & hic citat, & fere etiam refert Algerus, ut eſt, ex Auguſtino ad Irenæum. Ivo p. 2. c. 9. refert eodem modo: ſed citat ex homilia in Pſal. 98. ſic enim corrigendum eſt mendum ex c.* 8.) *ex qua etiam Beda affert propter verba ad* 11. *cap. primæ ad Corinthios. Quæ Lanfrancus, quoniam a Berengario Catholicis objiciebantur, plenius explicat, quam in hoc capite ſint; potiſſimum, ubi incipit exponere fidem ſanctæ Eccleſiæ. Hoc idem fere habetur in Epiſtola Ivonis Epiſcopi Carnotenſis ad Haymericum, cap. 287. Auguſtini verba in Pſal. 98. interpretantis: quæ epiſtola habetur impreſſa apud Joannem Garetium, & alibi.*

C. XLVI. *Quid ſit corpus Chriſti manducare, & ſanguinem ejus bibere.*

Item Auguſtinus *in ſermone de verbis Evangelii*. k
(forte c. an. 410. *ibid*.)

k Beda. 1. Cor. 11.

QUid l eſt Chriſtum manducare? non hoc ſolum eſt, in ſacramento corpus ejus accipere. Multi enim indigne accipiunt, de quibus ait Apoſtolus m: *Qui manducat panem, & bibit calicem Domini indigne, judicium ſibi manducat, & bibit.* Sed quomodo manducandus eſt Chriſtus? Quomodo ipſe dicit: *Qui n manducat carnem meam, & bibit ſanguinem meum, in me manet, & ego in eo.* Si n itaque in me manet, & ego in illo, tunc manducat, tunc bibit. Qui autem non in me manet, nec ego in illo, etſi accipit ſacramentum, acquirit magnum tormentum.

l Sent. 4. d. 9. Ivo p. 2. cap. 8. Pann. l. 1. c. 135.
m 1. Cor. 11.
n Joan. 6.

§ Corr. Rom. n Si itaque] *Locupletatus eſt hic locus ex Beda, Magiſtro, & Ivone.*

XLVII.

C. XLVII. *Credere in Chriſtum eſt manducare, & habere Chriſtum.*

Item Auguſtinus. (c. an. 412. *ibid.*)

o *Inſr. ead. credere. Alg. l. 1. c. 9. Ivo p. 2. c. 4. Pann. l. 1. c. 137.*

UT a quid paras dentes, & ventrem? Crede, & manducaſti. Credere enim in eum, hoc eſt panem vivum manducare. Qui credit in eum, manducat eum: inviſibiliter ſaginatur, quia & inviſibiliter renaſcitur.

§ Corr. Rom. *Citabatur ex libro de pœnitentiæ remedio, & apud Algerum in 2. lib. de pœnitentia. Videtur autem conflatum ex duobus B. Auguſtini locis, in tractatu 25. & 26. in Joannem, in quo expoſitione citat Ivo, ſed communiter rumtur, quæ attulerat ex libro de pœnitentiæ remedio.*

a Panem vivum] *In vulgatis legebatur*, panem, & vinum: *reſtituta eſt lectio ex pleriſque vetuſtis, Originali, & Ivone: quemadmodum & infra ead. c. credere. Nonnulla præterea hic addita, quæ apud Ivonem quoque ſunt.*

C. XLVIII. *Sacramentum, & res ſacramenti ſacrificium Eccleſiæ conficiunt.*

Item Auguſtinus 43 *in libro ſententiarum Proſperi*. (imo Lanfrancus contra Berengarium, an. 1059. in *Anglia*.)

p *Lanfram. ib. Alg. l. 1. cap. 5. & 11. Sent. 4. diſt. 10. Ivo p. 2. c. 9. Pann. l. 1. c. 138.*

HOc eſt p, quod dicimus: hoc modis omnibus approbare contendimus, ſacrificium ſcilicet Eccleſiæ duobus confici, duobus conſtare, viſibili elementorum ſpecie, & inviſibili Domini noſtri Jeſu Chriſti carne, & ſanguine, ſacramento, & re ſacramenti, id eſt, corpore Chriſti, ſicut Chriſti perſona conſtat, & conficitur, Deo, & homine: cum ipſe Chriſtus verus ſit Deus, & verus homo: quia omnis res illarum rerum naturam, & veritatem in ſe continet, ex quibus conficitur. Conficitur autem ſacrificium Eccleſiæ ſacramento, & re ſacramenti, id eſt, corpore Chriſti. Fit igitur ſacramentum, & res ſacramenti, id eſt, corpus Chriſti. Item. §. 1. Caro q ejus eſt, quam forma panis opertam in ſacramento accipimus, & ſanguis ejus, quem ſub vini ſpecie, & ſapore potamus. Caro videlicet carnis, & ſanguis ſacramentum eſt ſanguinis: carne, & ſanguine, utroque inviſibili, intelligibili, ſpirituali, ſignificatur viſibile Domini r noſtri Jeſu Chriſti corpus palpabile, plenum gratia omnium virtutum, & divina Majeſtate. Item. §. 2. Sicut s ergo cœleſtis panis, qui vere Chriſti caro eſt, ſuo modo 24 vocatur corpus Chriſti, cum revera ſit ſacramentum corporis Chriſti, illius videlicet, quod viſibile, palpabile, mortale, in cruce eſt ſuſpenſum, vocaturque ipſa immolatio carnis, quæ Sacerdotis manibus fit, Chriſti paſſio, mors, crucifixio, non rei veritate, ſed ſignificante myſterio: ſic ſacramentum fidei, quod baptiſmus intelligitur, fides eſt.

q *Lanfrancus paulo ſup. non.*

r *al. redemptoris corpus.*

s *Lanfr. ibid. Aug. epiſt. 23. ad Bonifacium.*

t *al. quæ vera.*

§ Corr. Rom. *Hæc eadem habentur apud Lanfrancum (ex quo citat Ivo) & apud Algerum (qui citidem ut Gratianus ex libro ſententiarum Proſperi) non tamen eodem ordine collocata. Ex quibus quidem auctoribus nonnulla ſunt emendata.*

¶ Pitu. 23. *Auguſtinus.*] Serm. ad Infantes ſeu Neophytos.

24. *Suo modo.*] *quodammodo*. Sic in Pſal. 03. Greg. in Homil. *Aſcenſionis*.

C. XLIX. *Quot modis caro Chriſti intelligatur.*

u *ib. gloſſ. ordin.*

Hieronymus *in epiſt. ad Epheſ. ad cap. 1.* u (an. 386. in *Palæſtina*.)

x *Alg. l. 1. c. 17. Sent. 4. diſt. 8. Ivo p. 2. cap. 5. Pann. l. 1. c. 139.*

y *Joan. 6.*

DUpliciter x intelligitur caro Chriſti, & ſanguis: vel ſpiritalis illa, atque divina, de qua ipſe ait y *Caro mea vere eſt cibus, & ſanguis meus vere eſt potus. Et : Niſi manducaveritis carnem meam, & biberitis meum ſanguinem, non habebitis vitam æternam*: vel caro, quæ crucifixa eſt, & ſanguis, qui militis effuſus eſt lancea.

C. L. *De eodem.*

z *Ib. gloſſ. ordin.*

Item Ambroſius ad 1. *c. 11. primæ ad Corinthios*. z (imo Hilarius Diaconus a. an. 384.)

a *Alger. lib. 1. c. 10. Ivo p. 2. c. 7. Pann. l. 1. c. 142.*

QUia morte a Domini liberati ſumus, hujus rei memores in edendo, & potando carnem, & ſanguinem, quæ pro nobis oblata ſunt, ſignificamus.

§ Corr. Rom. *Citabatur ex Auguſtino in libro de Trinitate ad Corinthios. Algerus etiam citat ex Auguſtino de Trinitate. Sed aliquot vetuſta Gratiani exemplaria habent, Ambroſius: citat vero eſt, & ipſum citat Ivo, quamvis ſtatim, poſtquam citaverat librum de Trinitate.*

C. LI. *Quomodo Chriſtus ſit immolatus ſemel, & quomodo quotidie immoletur.*

b *In præfatione a conſiſtanus.*

Item Auguſtinus in *Pſalmum vigeſimum primum*. b (c. an. 410. in *Africa*.)

c *Serm. 4. d. 12. Ivo p. 2. cap. 8. Pann. l. 1. c. 143.*

d *1. Petr. 3.*

e *al. fide.*

25 SEmel c Chriſtus mortuus eſt d, juſtus pro injuſtis: & ſcimus, & certum habemus, & ſpe e immobili retinemus, quia Chriſtus f reſurgens a mortuis, jam non moritur, & mors illi ultra non dominabitur. Verba iſta Apoſtoli ſunt: tamen, ne obliviſcamini g, quod factum eſt ſemel, in memoria noſtra omni anno fit. Quoties Paſcha celebratur, numquid toties Chriſtus moritur? ſed tamen anniverſaria recordatio quaſi repræſentat, quod olim factum eſt: & ſic nos facit moveri h, tanquam videamus in cruce pendentem Dominum, non tamen irridentes, ſed credentes.

f *Roman. 6.*

g *obliviſcamur, ut eg.*

h *al. moneri.*

C. LII.

Item in libro ſententiarum Proſperi. (imo Lanfrancus contra Berengarium an. 1059. in *Anglia*.)

i *Beda in qu. q. 13. Lanfranc. ibid. Alg. lib. 1. cap. 16. & 18. Sent. 4. d. 12. Ivo p. 2. c. 9. & 4. Pann. l. 1. c. 144.*

SEmel i immolatus eſt Chriſtus in ſemetipſo, & tamen quotidie immolatur in ſacramento. Quod ita intelligendum eſt: quia in manifeſtatione ſui corporis, in diſtinctione membrorum omnium verus Deus, & verus homo ſemel tantum in cruce pependit, offerens ſeipſum patri hoſtiam vivam, paſſibilem, mortalem, vivorum, & mortuorum redemptione efficacem; eorum ſcilicet, quos divini conſilii altitudo redimendos judicavit, præſcivit, prædeſtinavit, vocavit, modis, atque temporibus, quibus id fieri congruebat. a

§ Corr. Rom. *Et hoc Ivo ex Lanfranco citat, verba B. Auguſtini & referente, & exponente: quod facit etiam Algerus l. 1. c. 16. & 18. Verba autem B. Auguſtini in epiſtola ad Bonifacium, quam Algerus etiam citat, ſunt hæc:* Nonne ſemel immolatus eſt Chriſtus in ſeipſo? & tamen in ſacramento non ſolum per omnes Paſchæ ſolemnitates, ſed omni die populis immolatur.

a Congruebat] *Apud Lanfrancum hæc ſequuntur, quæ reſpondent alteri membro propoſitionis B. Auguſtini:* In ſacramento tamen, quod in hujus rei memoriam frequentat Eccleſia, caro Domini quotidie immolatur, dividitur, comeditur, & ſanguis ejus de calice fidelium ore potatur.

C. LIII. *Hoſtia, quæ ſemel oblata eſt, in re memoriam ſuæ mortis quotidie offertur.*

Item Ambroſius *in epiſt. ad Hebr. c. 10.* k (imo Hilarius Diaconus c. an. 384.)

k *Chryſoſt. in eand. ep. hom. 17.*

IN l Chriſto ſemel oblata eſt hoſtia ad ſalutem ſempiternam potens. Quid ergo nos? nonne per ſingulos dies offerimus? offerimus quidem, ſed ad recordationem mortis ejus. & una eſt hoſtia, non multæ. Quomodo una, & non multæ? quia ſemel oblatus eſt Chriſtus. Hoc autem ſacrificium exemplum m eſt illius: idipſum, & ſemper a idipſum. Proinde unum eſt hoc ſacrificium: alioquin, quoniam in multis locis offertur, multi ſunt Chriſti? Nequaquam, ſed unus ubique eſt Chriſtus, & hic plenus exiſtens, & illic plenus. Sicut β enim quod ubique offertur unum eſt corpus, & non multa corpora: ita & unum ſacrificium. Pontifex autem ille eſt, qui hoſtiam obtulit nos mundantem. Ipſam nos offerimus etiam nunc, quæ tunc oblata conſumi non potuit. Quod nos facimus, in commemorationem fit ejus, quod factum eſt: *Hoc n enim facite, ait, in meam commemorationem.*

l *Alger. lib. 1. cap. 15. Sent. 4. diſt. 12. Ivo p. 2. c. 6. Pann. l. 1. cap. 105*

m *al. exemplar.*

n *Luc. 22.*

Corr. Rom. a Et ſemper] *Apud B. Ambroſium, & B. Joannem Chryſoſtomum hæc adduntur:* offerimus, nec nunc quidem alium agnum, cras alium, ſed ſemper eundem ipſum: *quæ Græce in optimo exemplari manuſcripto (nam in Serenianis deſiderantur) ſic habent*, ἀ οὐ γὰρ ἄλλον πρόβατον, αὔριον) ἕτερον, ἀλλ' ἀεὶ τὸ αὐτό.

β Sicut enim] *In exemplis b. Ambroſii nomine commentarius legitur*, ſicut enim qui ubique offert. *Sed non eſt viſa mutanda Algeri, Ivonis, & Gratiani lectio. Græce eſt*, ὥσπερ ἐν πολλαχοῦ προσφερόμενος ἓν σῶμά ἐστι. *Nonnulla vero alia ſunt emendata.*

C. LIV. *Sacramentum corporis Chriſti non niſi jejuni debemus accipere.*

Item Auguſtinus in *libro reſponſionum ad* o *Januarium, c. 6.* (an. 400. in *Africa*.)

o *Epiſt. 118.*

18 LIquido p apparet, quando primo acceperunt diſcipuli 19 corpus, & ſanguinem Domini, non eos accepiſſe jejunos. Numquid tamen propterea calumniandum eſt univerſæ Eccleſiæ, quod a jejunis ſemper accipitur? Ex hoc enim placuit q Spiritui Sancto, ut in honorem tanti ſacramenti in os Chriſtiani prius Dominicum corpus intraret, quam cæteri r cibi. Nam ideo per univerſum orbem mos iſte ſervatur. Neque enim quia poſt cibos dedit Dominus, propterea pranſi, aut cœnati fratres ad illud ſacramentum accipiendum convenire debent: aut, ſicut faciebant, quos Apoſtolus s arguit, & emendat, menſis ſuis iſta miſcere. Namque Salvator, quo vehementius commendaret myſterii illius altitudinem, ultimum hoc voluit infigere cordibus, & memoriæ diſcipulorum, a quibus ad paſſionem digreſſurus erat: & ideo non præcepit, quo deinceps ordine ſumeretur; ut Apoſtolis, per quos Eccleſias diſpoſiturus erat, ſervaret hunc locum. Nam ſi hoc ille monuiſſet, ut poſt alios cibos ſemper acciperetur, credo, quod eum morem t nemo mutaſſet. Cum vero ait Apoſtolus u de hoc ſacramento loquens: *Propter quod, fratres, cum convenitis ad* man-

p *Rad. 1. Cor. 11. Ivo p. 2. c. 1ta. Pann. l. 1. c. 146.*

q *Alg. l. 2. c. 2.*

r *al. exteri.*

s *1. Cor. 11.*

t *al. modum nemo variaſſet.*

u *1. Cor. 11.*

manducandum, invicem expectate, ſi quis eſurit, domi manducet, ut non ad judicium conveniatis. Statim ſubtexuit: Cætera autem, cum venero, ordinabo. Unde intelligi datur, quia multum erat, ut in epiſtola totum illum agendi ordinem inſinuaret, quem univerſa per orbem ſervat Eccleſia, ab ipſo ordinatum eſſe, quod nulla morum diverſitate variatur.

x *aliter illos.*
y *morum, orig.*

§ Corr. Rom. a Subtexuit:] *Sequebantur in vulgatis, quæ ad aliudſam ſacramenti ordinem pertinent, ſi autem quomodo jejuni, &c. quæ & a pluribus manuſcriptis, & originali, & cæteris collectionibus abſunt.*

C. LV. *Ante conſecrationem eſt panis, ſed verbis Chriſti in ejus corpus mutatur.*

Item Ambroſius in lib. 4. de ſacramentis, cap. 4.
(an. 384. Mediolani.)

z *Lanfrancus ib. contra Ber. c. 9. & alibi. Guitmundus lib. 3. Sent. 4. diſt. 10. ſupp. 2. c. 7.*

z PAnis eſt in altari uſitatus ante verba ſacramentorum: ubi acceſſit conſecratio, de pane fit caro Chriſti. Hoc igitur aſtruamus. Quomodo poteſt, qui panis eſt, corpus eſſe Chriſti? Conſecratione. Conſecratio autem quibus verbis eſt, & cujus ſermonibus? Domini Jeſu. Nam per reliqua omnia, quæ dicuntur, laus Deo defertur, oratione petitur pro populo, pro Regibus, pro cæteris. Ubi venitur, ut conficiatur venerabile ſacramentum, jam non ſuis ſermonibus Sacerdos, ſed utitur ſermonibus Chriſti. Ergo Chriſti ſermo hoc conficit ſacramentum. Quis ſermo Chriſti? nempe is, quo facta ſunt omnia. Juſſit Dominus, & factum eſt cœlum: juſſit Dominus, & facta eſt terra: juſſit Dominus, & facta ſunt maria: juſſit Dominus, & omnis creatura generata eſt. Vides ergo, quam operatorius ſit ſermo Chriſti. Si ergo tanta vis eſt in ſermone Domini Jeſu, ut inciperent eſſe, quæ non erant, quanto magis operatorius eſt, ut ſint quæ a erant, & in aliud commutentur a. Et ſic, quod erat panis ante conſecrationem, jam corpus Chriſti eſt poſt conſecrationem: quia ſermo Chriſti creaturam mutat, & ſic ex pane fit corpus Chriſti, & vinum cum aqua in calice mixtum fit ſanguis conſecratione verbi cœleſtis. §. 1. Sed forte dicis. Speciem ſanguinis non video: ſed habet ſimilitudinem. Sicut enim mortis ſimilitudinem ſumpſiſti, ſic etiam ſimilitudinem pretioſi ſanguinis bibis, ut nullus horror cruoris ſit, & pretium tamen redemptionis operetur. Didiciſti ergo, quia quod accipis, corpus eſt Chriſti. *& cap.* 5. §. 2. Vis ſcire, quia verbis cœleſtibus conſecratur? Accipe, quæ ſunt verba, dicit Sacerdos. Fac nobis, inquit, hanc oblationem adſcriptam, rationabilem, acceptabilem β, quod eſt figura corporis, & ſanguinis Domini noſtri Jeſu Chriſti: qui pridie, quam pateretur in ſanctis manibus ſuis accepit panem, reſpexit ad cœlum, ad te ſancte Pater omnipotens, æterne Deus, gratias agens benedixit, fregit, fractumque Apoſtolis ſuis, & diſcipulis ſuis tradidit, dicens: Accipite, & edite ex hoc omnes: Hoc enim eſt corpus meum, quod pro multis confringetur. Similiter & calicem, poſtquam cœnatum eſt, pridie quam pateretur, accepit, reſpexit ad cœlum, ad te, ſancte Pater omnipotens, æterne Deus, gratias agens benedixit, Apoſtolis, & diſcipulis ſuis tradidit, dicens: Accipite, & bibite ex eo omnes: Hic eſt enim ſanguis meus. Vides omnia illa verba Evangeliſtæ ſunt uſque ad *Accipite* ſive corpus, ſive ſanguinem. Inde verba ſunt Chriſti: Accipite, bibite ex eo omnes: hic eſt enim ſanguis meus. Vide ſingula. Qui pridie, inquit, quam pateretur, in ſanctis manibus ſuis accepit panem. Antequam conſecretur, panis eſt: ubi autem verba Chriſti acceſſerint, corpus eſt Chriſti. Denique audi dicentem: Accipite, & edite ex eo omnes: hoc eſt enim corpus meum. Et ante verba Chriſti, calix eſt vini, & aquæ plenus. Ubi verba Chriſti operata fuerint, ibi ſanguis efficitur, qui plebem redemit. §. 3. Ergo videte, quantis generibus potens eſt ſermo Chriſti univerſa convertere. Deinde ipſe Dominus Jeſus teſtificatur nobis, quod corpus ſuum accipiamus, & ſanguinem ſuum. Numquid debemus de ejus fide, & teſtificatione dubitare?

a *Illis ſummoto vel tamen ſermones, verbis hunc aedo viv dos.*

§ Corr. Rom. a Ut ſint, quæ erant,] *Hæc B. Ambroſii verba, quæ Berengarius catholice accipiebat, accurate explanantur a Guitmundo lib. 3. & ab Algero l. 1. c. 7. Lanfrancus autem non modo ea optime interpretatur, ſed etiam addit in quibuſdam codicibus ſic legi:* Si igitur tanta vis eſt in ſermone Domini Jeſu, ut inciperent eſſe, quæ non erant, quanto magis operatorius eſt, ut quæ erant, in aliud commutentur?

β Acceptabilem,] *In codicibus Gratiani erat*, rationabilem, &c. *Addita vero ſunt cætera uſque ad verſ.* Vide. (*quod notra erat*, Inde) *Multumque enim videntur facere ad ea, quæ ſequuntur, intelligenda.*

C. LVI. *Non corpus, ſed animæ ſubſtantiam fulcit panis vitæ æternæ.*

Item Ambroſius lib. 5. de ſacramentis, cap. 4.
(an. 384. ibid.)

b *Sent. ibidem ... part. 2. c. 7. ...*

NOn b iſte panis eſt, qui vadit in corpus, ſed ille panis vitæ æternæ, qui animæ noſtræ ſubſtantiam fulcit. *& paulo poſt.* §. 1. Iſte panis quotidianus eſt: accipe quotidie, quod quotidie tibi proſit: ſic vive, ut quotidie merearis accipere.

C. LVII. *Etiam ſecundum carnem Chriſtus eſt panis vivus.*

Item Auguſtinus in epiſtola ad Irenæum. c
(forte c. an. 412. in Africa.)

c *In gloſſa ord. ad cap. 6 Joan.*

CHriſtus panis eſt, de quo qui manducat, vivit in æternum: de quo ipſemet dicit d: *Et panis, quem ego dabo, caro mea eſt, pro mundi vita &c.* Determinat, quomodo ſit panis, non ſolum ſecundum verbum, quo vivunt omnia, ſed etiam ſecundum carnem aſſumptam, pro mundi vita. Humana enim caro, quæ erat peccato obnoxia, & ideo mortua, carni ejus mundæ unita, incorporata, unum cum illo effecta, vivit de Spiritu ejus, ſicut vivit corpus de ſuo ſpiritu. Qui vero non eſt de corpore Chriſti, non vivit de Spiritu Chriſti.

d *Joan. 6.*

C. LVIII. *Quomodo Chriſtus viſibiliter in ſacramento ſpiritualiter manducatur, & bibitur.*

Item Auguſtinus ſermone 2. de verbis Apoſtoli. e
(forte an. 407. ibid.)

e *Bed. 1. Cor. 10. & ibi gloſſa ord.*

QUi f manducant, & bibunt Chriſtum, vitam manducant, & bibunt. Illum manducare, eſt reſici: illum bibere, eſt vivere. Quod in ſacramento viſibiliter ſumitur, in ipſa veritate ſpiritualiter manducatur, & bibitur. Manducatur Chriſtus: vivit manducatus; quia reſurrexit occiſus. Nec quando manducamus, partes de illo facimus. Et quidem in ſacramento ſic fit, & norunt fideles, quemadmodum manducent carnem Chriſti, unuſquiſque accipit partem ſuam: unde & ipſa gratia partes vocantur. Per partes manducatur, & manet integer totus: per partes manducatur in ſacramento, & manet integer totus in cœlo, manet integer g totus in corde tuo. Totus erat apud Patrem, quando venit in Virginem: implevit illam, nec receſſit ab illo. *& infra.* §. 1. Quod videtis h, panis eſt, & calix, quod etiam oculi renuntiant. Quod autem fides poſtulat inſtruenda, panis eſt corpus Chriſti, calix ſanguis. *& infra.* §. 2. Iſta ideo dicuntur ſacramenta, quia in eis aliud videtur, aliud intelligitur. Quod videtur, ſpeciem habet corporalem: quod intelligitur, fructum habet ſpiritalem. *& infra.* §. 3. Qui i accipit myſterium unitatis, & non tenet vinculum pacis, non myſterium accipit pro ſe, ſed teſtimonium contra ſe.

f *Inſt. invitat. &, qui manducat me. Alc. lib. 1. c. 5. 7. 15. & alibi. Recitatur de ſacram. &c. b. Sent. 4. diſt. 12. ſupp. 2. cap. 8.*

g *hic, gloſſa.*

h *ergo vidiſtis, orig.*

i *Sup. rad. quia paſſus.*

§ Corr. Rom. *Sententia prioris partis hujus capitis eſt apud B. Auguſtinum in ſermone 2. de verbis Apoſtoli, & ſumme quidem expreſſa. Cætera autem a verſ.* Manducatur Chriſtus, *uſque ad finem, ſunt apud Bedam: & pars refertur etiam infra, c. inſtat.*

C. LIX. *Quomodo ſpiritualiter corpus Chriſti ſit accipiendum.*

Item Auguſtinus ſuper Joannem, ad c. 6. tract. 26. & 27. k
(forte c. an. 412. ibid.)

k *Bed. 1. Cor. 10. & 11.*

CRedere l in Jeſum Chriſtum, hoc eſt manducare panem vivum. Qui credit in eum, manducat. Inviſibiliter ſaginatur, quia & inviſibiliter renaſcitur. (*Et, qui manducat carnem meam, & bibit meum ſanguinem, habet vitam æternam.*) Participatione enim fit (quod eſt per unitatem corporis Chriſti, & ſanguinis) immo manducando vivit, non ſumens tantum in ſacramento (quod & mali faciunt) ſed uſque ad Spiritus participationem, ut in corpore Domini tanquam membrum maneat, & ejus Spiritu vegetetur: quod eſt, dum ejus mandata ſervat. §. 1. Ad altare m Dei inviſibile (quo non accedit injuſtus) ille pervenit, qui ad hoc præſens juſtificatus accedit. Inveniet illic vitam ſuam, qui hic diſcernit cauſam ſuam.

l *Sup. rad. ut quid ... Alg. l. 1. c. 8. & 12. Sent. 4. diſt. 9. ſupp. 2. cap. 4.*

m *Alcuinus de div. offic. ſol. 89. in lib. tom. Aug. alte. Proſpere, ſent. 180. & ex Aug. in Pſal. 40.*

§ Corr. Rom. *Caput hoc conſtitutum eſt ex dictis B. Auguſtini in tract. 26. & 27. in Joannem, & in Pſal. 42. & ex Proſpero, ut ſupra loco eſt indicatum.*

C. LX. *Spiritus Sanctus inviſibiliter corpus, & ſanguinem Chriſti ſanctificat.*

Idem in lib. 3. de Trinitate, cap. 4.
(c. an. 400. ibid.)

COrpus n, & ſanguinem Chriſti dicimus illud, quod ex fructibus terræ acceptum, & prece myſtica conſecratum, rite ſumimus ad ſalutem ſpiritalem, in memoriam pro nobis Dominicæ paſſionis. Quod cum per manus hominum ad illam viſibilem ſpeciem perducitur, non ſanctificatur, ut ſit tam magnum ſacramentum, niſi operante inviſibiliter Spiritu Dei, cum hæc omnia, quæ per corporales motus in illo opere fiunt, Deus operetur.

§ Corr. Rom. a Corpus] *Apud B. Auguſtinum hæc antecedunt*: Nec linguam quippe ejus (*de Paulo loquitur*) nec membranas, nec atramentum, nec ſignificantes ſonos lingua editos, nec ſigna literarum conſcripta pelliculis, corpus Chriſti, & ſanguinem dicimus, ſed illud tantum, quod ex fructibus terræ, &c. *præſtatque omnino locum illum integrum legere.*

C. LXI.

C. LXI. *Per benedictionem panis efficitur corpus Christi.*

Idem. a (forte c. an. 410. *ibid.*)

a Bed. 1. Cor. 10. ex Auguſt.

NOn omnis panis, ſed accipiens benedictionem Christi, fit corpus Christi.

C. LXII. *Dupliciter corpus Christi intelligitur.*

Idem. o (forte c. an. 410. *ibid.*)

o Beda ib. ſup. quia paſſus.

COmmendavit nobis Chriſtus in iſto ſacramento corpus, & ſanguinem ſuum: quod etiam fecit & nos ipſos. Nam & nos ipſius corpus facti ſumus.

C. LXIII. *Sacrificium altaris, ſacramentum eſt unitatis.*

Idem *tractatu* 26. *ad c.* 6. *Joannis.* p (forte c. an. 412. *ibid.*)

p Beda ibid.

q Alg. l. 1. c. 3.

HOc a q ſacramentum pietatis eſt, ſignum unitatis, vinculum charitatis. Qui vult vivere, habet ubi vivat, habet unde vivat: accedat, credat, & incorporetur, ut vivificetur. *Et infra.* §. 1. Hunc itaque cibum & potum, ſocietatem vult intelligi corporis, & membrorum ſuorum: quod eſt Eccleſia in prædeſtinatis.

¶ Corr. Rom. a Hoc ſacramentum) *In originali eſt,* o ſacramentum pietatis, o ſignum unitatis, o vinculum charitatis! *Ex quo quidem originali reliqua ſunt emendata, & aucta.*

C. LXIV. *Spiritualiter magis, quam corporaliter corpus Christi debemus accipere.*

Idem *ibidem*, r (c. an. 412. *Ibid.*)

r Bed. 1. Cor. 11. & gloſſ. ordin. ib. s Alger lib. 1. c. 20. Ivo part. 2. cap. 4. t abeſt ab Ivone.

20 PAnem a cœleſtem s ſpiritaliter manducare, eſt innocentiam ad altare apportare. Peccata etſi ſunt quotidiana, vel t non ſint mortifera. Antequam ad altare accedatis, attendite, quod dicatis: Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris. Si dimittis, dimittetur tibi: ſecurus accede, panis eſt, non venenum. Sed vide, ſi dimittis. Nam ſi non dimittis, mentiris: & ei mentiris, quem non fallis. Mentiri Deo potes: Deum fallere non potes.

¶ Corr. Rom. a Panem cœleſtem) *In originali legitur:* Panem cœleſtem ſpiritaliter manducate: innocentiam ad altare apportate: *Itemque apud indicatos collectores: ſed habita eſt ratio ejus, qui caſum ſcripſit, & Gratiani lectionem ſecutus eſt etiam B. Thomas in catena ad cum Joannis locum. Reliqua vero ſunt emendata, & locupletata.*

C. LXV. *Sacramentum, non veritatem Christi corporis accipit, qui ab eo diſcordat.*

Idem u *in libro ſententiarum,* c. 338. x (imo Proſper ibid. c. an. 426. y *in Gallia.*)

u al. Proſper. x Beda ibid. & gloſſ. ordin. y Alger lib. 1. cap. 21. Sent. 4. diſt. 9. c. Ivo par. 2. cap. 8.

QUi diſcordat a Chriſto, nec manducat carnem ejus, nec ſanguinem bibit: etiamſi tantæ rei ſacramentum ad judicium ſuæ præſumptionis quotidie indifferenter accipiat.

C. LXVI. *Sancta nocent malis, & mala proſunt bonis.*

Idem *tractatu* 6. *&* 62. *in Joannem.* z (c. an. 410. *in Africa.*)

z Beda, & gloſſ. ordin. ib.

a Sent. 4. diſt. 9. b 1. Corinth. 11.

c Joan. 13. d Tract. 62.

ET a ſancta malis poſſunt obeſſe, bonis ſunt ad ſalutem, malis ad judicium. Unde Apoſtolus b: *Qui manducat, & bibit indigne, judicium ſibi manducat, & bibit:* non quia res illa mala eſt, ſed quia malus male accipit, quod bonum eſt. Non enim mala erat buccella c, quæ tradita eſt Judæ a Domino. Salutem d Medicus dedit: ſed quia ille, qui indignus erat, accepit, ad perniciem ſui accepit. Et mala proſunt bonis, ſicut Angelus ſatanæ profuit Paulo. Per malum enim fit bonum, cum bene accipitur malum.

¶ Corr. Rom. *Quæ multo fuſius apud B. Auguſtinum explicantur tractatu* 6. *&* 62. *in Joan. hic in ſummam quandam ſunt collecta.*

C. LXVII. *Non prohibentur mali de menſa Domini manducare.*

Idem. e (forte c. an. 410. *ibid.*)

e In gloſſ. ordin. in Pſal. 48. verſ. Manducaverunt, & adoraverunt, ex Auguſtino.

NOn prohibeat diſpenſator manducare pingues terræ in menſa Domini, ſed exactorem moneat timere.

C. LXVIII. *Et qui indigne accipit, corpus Christi accipit.*

Idem *in lib.* 5. *de baptiſmo,* c. 8. f (c. an. 412. *ibid.*)

f Bed. 1. Cor. 11.

SIcut Judas g, cui buccellam tradidit Dominus, non malum accipiendo, ſed male accipiendo, locum in ſe diabolo præbuit: ſic indigne quiſque ſumens Dominicum ſacramentum, non efficit, ut quia ipſe malus eſt, malum ſit: aut, quia non ad ſalutem accipit, nihil acceperit. Corpus enim Domini, & ſanguis Domini nihilominus etiam erat illis, quibus dicebat h Apoſtolus: *Qui manducat indigne, judicium ſibi manducat, & bibit.*

g Lanfr. ibid. Alger l. 1. c. 21. Guitmund. l. 3. Sent. 4. diſt. 9. Anſel. l. 9. c. 11. Ivo p. 2. cap. 9. h 1. Corinth. 11.

C. LXIX. *Quibus exemplis præter naturam ſubſtantia panis, & vini in corpus, & ſanguinem Christi converti probatur.*

Item Ambroſius *in libro de his, qui myſteriis initiantur,* c. 8. & 9. (forte c. an. 384. *Mediolani.*)

i Lanfr. Alger. Guitmund. ſuperſum. Ivo p. 2. c. 9. k Deut. 8. l Pſal. 77. m Exod. 16. Sap. 16. n Deut. 2. & 8. o Joan. 6. p al. & . q al. ſupra.

21 REvera i mirabile eſt, quod manna k Deus pluit patribus, & quotidiano cœli paſcebantur alimento. Unde dictum eſt l: *Panem Angelorum manducavit homo.* Sed tamen panem illum qui manducaverunt m, omnes in deſerto mortui n ſunt. Iſta autem eſca, quam accipis, iſte panis o vivus, qui de cœlo deſcendit, vitæ æternæ ſubſtantiam ſubminiſtrat: & quicunque panem hunc manducaverit, non morietur in æternum, quia p corpus eſt Chriſti. Conſidera nunc, utrum præſtantior ſit panis Angelorum, an caro Chriſti, quæ utique corpus eſt vitæ. Manna illud de cœlo, hoc ſuper q cœlum: illud cœli, hoc Domini cœlorum: illud corruptioni obnoxium, ſi in diem alterum ſervaretur, hoc alienum ab omni corruptione, quod quicunque religioſe guſtaverit, corruptionem ſentire non poterit. Illis aqua de petra fluxit, tibi ſanguis a Chriſto: illos ad horam ſatiavit aqua, te ſanguis diluit in æternum. Judæus bibit, & ſitit. tu, cum biberis, ſitire non poteris: & illud in umbra, hoc in veritate. Si illud, quod miraris, umbra eſt, quantum iſtud eſt, cujus & umbram miraris? Audi quia umbra eſt, quæ apud patres facta eſt, *Bibebant r inquit, de conſequente eos petra: petra autem erat Chriſtus. Sed non in pluribus eorum complacitum eſt Deo. Nam proſtrati ſunt in deſerto. Hæc autem in figuram facta ſunt noſtri.* Cognoviſti præſtantiora: potior enim eſt lux, quam umbra; veritas, quam figura; corpus auctoris, quam manna de cœlo. §. 1. Forte dicas, aliud video: quomodo tu mihi aſſeris, quod Chriſti corpus accipiam? Et hoc nobis adhuc ſupereſt, ut probemus. Quantis igitur utimur exemplis s, ut probemus non hoc eſſe, quod natura formavit, ſed quod benedictio conſecravit, majoremque vim eſſe benedictionis, quam naturæ, quia benedictione etiam natura ipſa mutatur? Virgam t tenebat Moyſes: projecit eam, & facta eſt ſerpens. Ruſus apprehendit caudam ſerpentis, & in virgæ naturam revertitur. Vides igitur prophetica gratia bis mutatam eſſe naturam, & ſerpentis & virgæ. Currebant u Ægypti flumina puro aquarum meatu: ſubito de fontium venis ſanguis cœpit erumpere, non erat potus in fluviis: rurſus ad Prophetæ precem cruor ceſſavit fluminum, aquarum natura remeavit. Circumcluſus erat undique populus Hebræorum, hinc Ægyptiis vallatus, inde mari clauſus. Virgam x levavit Moyſes: ſeparavit ſe aqua, & in murorum ſpeciem congelavit, atque inter undas via pedeſtris apparuit. Jordanis y retrorſum converſus contra naturam in ſui fontis revertitur exordium. Nonne claret, naturam vel maritimorum fluctuum, vel fluvialis curſus eſſe mutatam? Sitiebat populus patrum z, tetigit Moyſes petram, & aqua de petra fluxit. Nunquid non præter naturam operata eſt gratia, ut aquam vomeret petra, quam non habebat natura? Marath a fluvius amariſſimus erat, ut ſitiens populus bibere non poſſet: miſit Moyſes lignum in aquam, & amaritudinem ſuam aquarum natura depoſuit, quam infuſa ſubito gratia temperavit. Sub b Heliſæo Propheta uni ex filiis Prophetarum excuſſum eſt ferrum de ſecuri, & ſtatim merſum eſt: rogavit Heliſæum, qui amiſerat ferrum: miſit etiam Heliſæus lignum in aquam, & enatavit ferrum. Utique & hoc præter naturam factum eſſe cognoſcimus. Gravior eſt enim ferri ſpecies, quam aquarum liquor. §. 2. Advertimus igitur majoris potentiæ c eſſe gratiam, quam naturam: & adhuc tamen Propheticæ benedictionis numeramus gratiam. Quod ſi tantum valuit humana benedictio, ut naturam converteret, quid dicimus de ipſa conſecratione divina, ubi verba ipſa Domini Salvatoris operantur? Nam ſacramentum iſtud, quod accipis, Chriſti ſermone conficitur. Quod d ſi tantum valuit ſermo Heliæ e, ut ignem de cœlo deponeret f, non valebit Chriſti ſermo, ut ſpecies mutet elementorum? De totius mundi operibus legiſti, *quia ipſe dixit, & facta ſunt: ipſe mandavit, & creata ſunt.* Sermo igitur Chriſti, qui potuit ex nihilo facere, quod non erat, non poteſt ea, quæ ſunt, in id mutare, quod non erant? Non enim minus eſt novas rebus dare, quam mutare naturas. §. 3. Sed quid g argumentis h utimur? ſuis utamur exemplis, incarnationiſque exemplo i aſtruamus myſterii veritatem. Nunquid naturæ uſus præceſſit, cum Dominus Jeſus ex Maria naſceretur? ſi ordinem quærimus, viro mixta fœmina generare conſueverat. Liquet igitur, quod præter naturæ ordinem virgo ge-

r 1. Cor. 10. s exemplis probemus, aliâs. t Exod. 4. u Exod. 7. x Exod. 14. y Joſ. 3. Pſ. 67. z Num. 20. a Exod. 15. b 4. Reg. 6. c al. virtutis. d Sent. 4. d. 10. e 4. Reg. 1. f al. depromeret. g al. quod. h Sup. cod. in quib. i al. veritate.

Digitized by Google

go generavit. Et hoc, quod conficimus, corpus ex Virgine eſt. Quid hic quæris naturæ ordinem in Chriſti corpore, cum præter naturam ſit ipſe Dominus Jeſus partus ex Virgine? Vera utique caro Chriſti, quæ crucifixa eſt, quæ ſepulta eſt. Vera ergo carnis illius ſacramentum eſt. Ipſe clamat Dominus Jeſus: *Hoc eſt corpus meum.* Ante k benedictionem verborum cœleſtium alia ſpecies nominatur: poſt conſecrationem corpus Chriſti ſignificatur l. Ipſe dicit ſanguinem ſuum. Ante conſecrationem aliud dicitur: poſt conſecrationem ſanguis nuncupatur: & tu dicis, Amen, hoc eſt, verum eſt. Quod os loquitur, mens m interna fateatur: quod ſermo ſonat, affectus ſentiat.

k Sup. eod. ante benedictionem.
l al. ſignatur.
m al. interna.

¶ Corr. Rom. α Novas rebus dare,] *Antea legebatur:* Non enim minus eſt dare, quam mutare novas naturas rebus. *Emendatum eſt ex originali. Apud Guitmundum, Lanfrancum, Algerum, Ivonem legitur,* novas res dare, quam mutare naturas.

C. LXX. *Quomodo per partes Chriſtus manducatur, & integer permanet.*

Item Auguſtinus in quodam ſermone de verbis Evangelii. o (*forte c. an. 417. in Africa.*)

o Aed. 1. Cor. 10. ex eod. & in qu. q. 15.
p al. invitavit.
p Alger. lib. 1. cap. 15. Sent. 4. diſt. 12. Ivo p. 2. cap. 8. inſr. qui manducat me.
q Joan. 6.
r ſup. eod. qui manducant.
s qu. 3. Salvator.
t ſed vivus.

INvitat p Dominus ſervos, & præparavit eis cibum ſeipſum. Quis audeat manducare Dominum ſuum? & tamen ait q: *Qui manducat me, vivit propter me.* Quando Chriſtus manducatur, vita manducatur, nec occiditur, ut manducetur, ſed mortuos vivificat. Quando manducatur, reficit, ſed non deficit. Non ergo timeamus, fratres, manducare iſtum panem, ne forte finiamus illum, & poſtea quid manducemus, non inveniamus. Manducatur r Chriſtus: vivit manducatus, quia ſurrexit occiſus: nec quando manducamus, partes de illo facimus. Et quidem in ſacramento ſic fit: & norunt fideles, quemadmodum manducent carnem Chriſti: unuſquiſque accipit partem ſuam, unde & ipſa gratia partes vocantur: per partes manducatur in ſacramento, & manet integer totus in cœlo: manet integer totus in corde tuo.

C. LXXI. *Quotidianum ſacrificium non reiteratio eſt paſſionis Chriſti, ſed commemoratio.*

Item Paſchaſius in lib. de corpore, & ſanguine Chriſti, c. 9. s (*c. an. 831. in Gallia.*)

s al. de ſacramento altaris.
t Rabanus de ſacr. Euch. c. 22. inſr. c. prox.
u Rom. 6.

ITeratur t quotidie hæc oblatio, licet Chriſtus ſemel u paſſus in carne, per unam eandemque mortis paſſionem ſemel ſalvaverit mundum: ex qua morte idem reſurgens ad vitam, mors ei ultra non dominabitur: quia profecto ſapientia Dei patris pro multis cauſis neceſſarium hoc providit. Primo quidem, quia quotidie peccamus, ſaltem in peccatis, ſine quibus mortalis infirmitas vivere non poteſt: quia licet omnia peccata donata ſint in baptiſmo, infirmitas tamen peccati adhuc in carne manet. Unde x Pſalmiſta, *Benedic anima mea Domino, qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis, qui ſanat omnes infirmitates tuas.* Et ideo, quia quotidie labimur, quotidie Chriſtus pro nobis myſtice immolatur: & paſſio Chriſti in myſterio traditur, ut qui ſemel moriendo mortem vicerat, quotidie recidiva delictorum per hæc ſacramenta corporis, & ſanguinis peccata relaxet. Unde dicimus, y *Dimitte nobis debita noſtra,* quia ſi z dixerimus, quod peccatum non habemus, ipſi nos ſeducimus, & veritas in nobis non eſt. *Item infra eod. cap. §. 1.* Iteratur hoc myſterium ob commemorationem paſſionis Chriſti, ſicut ipſe ait a: *Hoc quotieſcunque feceritis, in meam commemorationem facite. Quotieſcunque* b *ergo hunc panem ſumitis, & bibitis hunc calicem, mortem Domini annunciabitis, donec veniat.* Non utique ſic eſt accipiendum, donec mors Chriſti veniat, quia jam ultra non moritur: ſed donec ipſe Dominus ad judicandum veniat. Interdum c autem ſemper mors Chriſti pro ſæculi vita poſteris enarranda eſt, ut diſcant, quia charitate dilexit ſuos, qui pro eis mori dignatus eſt, cui omnes vicem debemus rependere charitatis: quia ad hoc nos prior dilexit, cum eſſemus gehennæ filii, ut diligeremus eum a morte jam liberati.

x Pſal. 102.
y Matth. 6.
z 1. Joan. 1.
a Luc. 22.
b 1. Cor. 11.
c interim, vera lectio.

¶ Corr. Rom. α Unde Pſalmiſta,] *Hæc Prophetæ verba, & nonnulla alia, quæ neque apud Paſchaſium, neque apud B. Thomam, qui in opuſculo de ſacramento altaris illum citat, leguntur. habentur tamen in eod. lib. ſub Rabani nomine.*

C. LXXII. *Non ſolum ſub figura, ſed & in veritate, Dominici corporis, & ſanguinis ſacramentum celebratur.*

Item Auguſtinus d. (*forte idem Paſchaſius, c. an. 831. ibid.*)

d Paſch. Raban. Algerus diſperſe.
e Joan. 6.
f al. verum.
g Joan. 6.

UTrum α ſub figura, an in veritate hoc myſticum calicis ſacramentum fiat. Veritas ait e: *Caro mea vere eſt cibus, & ſanguis meus vere eſt potus.* Alioqui quomodo magnum f erit g: *Panis, quem ego dabo, caro mea eſt pro mundi vita,* niſi vera ſit caro? Sed quia Chriſtum ε vorari dentibus fas non eſt, voluit Dominus hunc panem, & vinum in myſterio vere carnem ſuam, & ſanguinem ſuum conſecratione Spiritus Sancti potentialiter creari,

& quotidie pro mundi vita myſtice immolari: ut ſicut de Virgine per Spiritum Sanctum vera caro ſine coitu creatur, ita per eundem ex ſubſtantia panis, & vini myſtice idem corpus Chriſti conſecratur. Corpus Chriſti & veritas, & figura eſt. Veritas, dum corpus Chriſti, & ſanguis virtute Spiritus Sancti in virtute h ipſius ex panis, & vini ſubſtantia efficitur: figura vero eſt id, quod exterius ſentitur. §. 1. Iteratur i autem quotidie hæc oblatio, licet Chriſtus ſemel paſſus ſit, quia quotidie peccamus, ſaltem peccata, ſine quibus mortalis infirmitas vivere non poteſt. Et ideo, quia quotidie labimur, Chriſtus quoque myſtice pro nobis immolatur. §. 2. Intra k Catholicam Eccleſiam in myſterio corporis Chriſti nihil a bono majus, nihil a malo minus perficitur Sacerdote: quia non in merito conſecrantis, ſed in verbo efficitur creatoris, & in virtute Spiritus Sancti. Si enim in merito eſſet Sacerdotis, nequaquam ad Chriſtum pertineret. Nunc autem, ſicut ipſe eſt, qui baptizat, ita ipſe eſt, qui per Spiritum Sanctum hanc ſuam efficit carnem, & tranſit β vinum in ſanguinem. Unde & Sacerdos, *Jube,* inquit, *hæc perferri per manus Angeli tui ſancti in ſublime altare tuum in conſpectu divinæ Majeſtatis tuæ.* Ut quid perferenda in ſublime depoſcit, niſi ut intelligatur, quod iſta fiunt in ejus ſacerdotio? Hanc γ igitur oblationem benedictam, per quam nos benedicamur: adſcriptam, per quam omnes in cœlo adſcribamur: ratam, per quam in viſceribus Chriſti eſſe cenſeamur: rationabilem, per quam a beſtiali ſenſu exuamur: acceptabilem, ut qui nobis ipſis diſplicuimus, per hanc acceptabiles ejus unico filio ſimus. Nihil rationabilius, ut quia nos jam ſimilitudinem mortis ejus in baptiſmo accepimus, ſimilitudinem quoque carnis ejus ſumamus, & ſimilitudine pretioſi ſanguinis potemur: ita ut & veritas non deſit in ſacramento, & ridiculum nullum fiat paganis, quod cruorem occiſi hominis bibamus. Si enim diſcipuli patienter ferre nequiverunt, quod Dominus dixit l, *Qui non manducat meam carnem, &c.* Sed dixerunt, *durus eſt hic ſermo,* quomodo ergo ferrent iſta increduli? Credendum eſt, quod in verbis Chriſti ſacramenta conficiantur. Cujus enim potentia creantur prius, ejus utique verbo ad melius procreantur m. §. 3. Reliqua omnia, quæ Sacerdos facit, aut Clerus chori cantat, nihil aliud quam laudes, & gratiarum actiones ſunt, aut certe obſecrationes, & fidelium petitiones. Unde & Sacerdos dicit prius Evangeliſtarum verba aſſumens: *Qui pridie, quam pateretur, &c.* Porro δ deinceps ſunt verba Dei, perfecta, & omni efficientia plena: *Accipite, & manducate, hoc eſt corpus meum.* In hoc ergo creatur illud corpus.

h al. verbo.
i ſup. eod. iteratur.
k 1. q. 1. intra catholicam. Sent. 4. diſt. 13. Polyc. l. 3. tit. 9. ex Paſchaſio.
l Joan. 6.
m recreantur.

¶ Corr. Rom. α Utrum ſub figura,] *Apud Paſchaſium, ex cujus locis videtur confectum hoc caput, hæc habentur pro titulo quarti capitis,* utrum ſub figura, an in veritate hoc myſterium vera caro, & verus ſanguis Chriſti fiat. *Cujus autem ſic incipit:* Quod in veritate corpus, & ſanguis ſit conſecratione myſterii, nemo, qui verba divina credit, dubitat. Unde Veritas ait, &c. *Algerus autem, qui c. 10. hæc eadem fere habet, citat & ipſe Auguſtinum in libro de ſacramento altaris, & ita facit initium,* Veritas ait, &c.

β Tranſit] *Paſchaſius, & Polycarpus ex Paſchaſio ad Placidum habent,* transfundit ſanguinem: *ſed ob gloſſam non eſt mutatum.*

γ Hanc igitur] *Apud Paſchaſium, & Rabanum* (*idem enim fere opus eſt hujus utriuſque illius nomen inſcriptum*) *integra eſt oratio.* Sed obſecrans per filium patrem, per quem ad eum acceſſum habemus, Rogamus, hanc oblationem, inquit, benedictam, per quam nos benedicamur: adſcriptam, per quam nos omnes in cœlo conſcribamur: ratam, per quam in viſceribus Chriſti cenſeamur: rationabilem, per quam a beſtiali ſenſu exuamur: acceptabilemque facere digneris n, quatenus & nos per hanc, quod in nobis diſplicuimus, acceptabiles in ejus unico filio ſimus.

n digneris, Polyc.

δ Porro deinceps] *Sunt hæc addita ex Paſchaſio, cap. 15. uſque ad verſ.* In hoc ergo, *ut ſententia ipſa perciperetur.*

ε Pars. 25. *Sed quia Chriſtum.*] S. Auguſtin. *lib. 22. de Civ. Dei, c. 25.*

C. LXXIII. *In ſanguine agni, Chriſti ſanguis, qui vere nunc ſumitur, olim præfigurabatur.*

Item Gregorius Papa in homilia Paſchali, id eſt, 22. in Evang. (*an. 593. Romæ.*)

o Lanfrum ib. Guitmundus l. 3. Alger. l. 1. c. 21. & 22. Sent. 4. diſt. 12. Ivo p. 2. cap. 9.
p Exod. 12.
q al. ſingularis.
r Rom. 6.
s partitur, vera lectio.

QUid ſit o ſanguis agni, non jam audiendo, ſed bibendo didiciſtis. Qui ſanguis ſuper utramque poſtem p ponitur, quando non ſolum ore corporis, ſed etiam ore cordis hauritur. *Item dial. l. 4. c. 58. §. 1.* Hæc ſalutaris q victima illam nobis mortem Unigeniti per myſterium reparat, qui licet reſurgens r a mortuis jam non moritur, & mors ei ultra non dominabitur, tamen in ſemetipſo immortaliter, & incorruptibiliter vivens, pro nobis iterum in hoc myſterio moritur. Ejus quippe ibi corpus ſumitur, ejus caro in populi ſalutem s partitur, ejus ſanguis non jam in manus infidelium, ſed in ore fidelium funditur: Hinc ergo penſemus, quale ſit pro nobis hoc ſacrificium, quod pro abſolutione noſtra paſſionem Unigeniti filii ſemper imitatur. Quis enim fidelium habere dubium poſſit, in ipſa immolationis hora ad Sacerdotis vocem cœlos aperiri? in illo Jeſu Chriſti myſterio Angelorum choros adeſſe? ſumma t, & ima ſociari, terrena cœleſtibus jungi, unumque ex inviſibilibus, atque viſibilibus fieri?

t ſummis ima.

n *Alcuinus de div. offic. p. 87. & 89. Remig. Epiſc. Autiſſiod. in can. Miſſæ.*

Idem. §. 2. Uno n, inquit ℞, eodemque tempore, ac momento in cœlo rapitur miniſterio Angelorum corpori Chriſti conſociandum, & ante oculos Sacerdotis in altari videtur: *& infra.* §. 3. Tanta eſt Eccleſiæ unitas in Chriſto, ut unus ubique ſit panis corporis Chriſti, & unus ſit calix ſanguinis ejus. Calix enim, quem Sacerdos Catholicus ſacrificat, non eſt alius, niſi ipſe, quem Dominus Apoſtolis tradidit: quia ſicut divinitas verbi Dei una eſt, quæ totum implet mundum, ita licet multis locis, & innumerabilibus diebus illud conſecretur corpus, non ſunt tamen multa corpora Chriſti, neque multi calices, ſed unum corpus Chriſti, & unus ſanguis cum illo, quod ſumpſit in utero Virginis, & quod dedit Apoſtolis. Divinitas enim verbi replet illud, quod ubique eſt, & conjungit, & facit, ut ſicut ipſa una eſt, ita conjungatur corpori Chriſti, & unum corpus ejus ſit in veritate. Unde animadvertendum eſt, quia ſive plus, ſive minus quis inde percipiat, omnes æqualiter corpus Chriſti integerrime ſumunt, & generaliter omnes, & ſpecialiter unuſquiſque.

o *al. eſt.*

Idem. §. 4. Myſterium fidei dicitur o: quia credere debes, quod ibi ſalus noſtra conſiſtit. Providens enim nobis Dominus dedit hoc ſacramentum ſalutis, ut quia nos quotidie peccamus, & ille jam mori non poteſt, per iſtud ſacramentum corporis ſui peccatorum remiſſionem conſequamur. Quotidie enim ipſe comeditur, & bibitur in veritate: ſed integer, & vivus, atque immaculatus manet ɣ: & idem magnum, & pavendum eſt myſterium; quia aliud videtur, & aliud intelligitur. Sed cum myſterium ſit, unde corpus, & ſanguis dicitur? figuram panis, & vini habet, faciente Domino: quia non habemus in uſu carnem crudam comedere, & bibere ſanguinem.

¶ Corr. Rom. α Moritur.] *In originali eſt.* Sacræ oblationis immolatur. *Sed ob gloſſam non eſt mutatum.*

ß Uno, inquit,] *Hæc habentur apud Alcuinum in lib. de divinis officiis, c. de celebratione Miſſæ, qui Gregorium citat.*

ɣ Manet.] *Quæ poſt hoc verbum ſequuntur apud Alcuinum, ſic habent.* Myſterium eſt, quod aliud videtur, & aliud intelligitur. Quod videtur, ſpeciem habet corporalem: quod intelligitur, fructum habet ſpiritualem. Sed cum myſterium ſit, unde corpus, & ſanguis Chriſti dicitur? Conſulens omnipotens Deus infirmitati noſtræ, qui non habemus uſum comedere carnem crudam, & ſanguinem bibere, facit, ut in priſtina remaneant forma illa duo munera: & eſt in veritate corpus Chriſti, & ſanguis, ſicut ipſe dicit.

C. LXXIV. *Poſt conſecrationem licet figura panis, & vini remaneat, tamen nihil eſt ibi, niſi corpus, & ſanguis Chriſti.*

Item Ambroſius y. (*an. 384. Mediolani.*)

y *Ex lib. 4. de ſacramentis, c. 4. & 6.*
z *Paſchaſius in eod. lib. cap. 1. Rabanus c. 3.*
a *Pſalm. 134.*
b *Joan. 6.*

OMnia z quæcunque a voluit Dominus, fecit in cœlo, & in terra.] Et quia voluit, licet figura panis, & vini hic ſit, omnino nihil aliud, quam caro Chriſti, & ſanguis poſt conſecrationem credenda ſunt. Unde ipſa Veritas ad diſcipulos b: *Hæc*, inquit, *caro mea eſt pro mundi vita.* Et, ut mirabilius loquar, non alia plane, quam quæ nata eſt de Maria, & paſſa in cruce, & reſurrexit de ſepulchro: hæc, inquam, ipſa eſt. Et idem Chriſti caro eſt, quæ pro mundi vita adhuc hodie offertur, & cum digne percipitur, vitam c utique æternam in nobis operatur. Panem α quidem d iſtum, quem ſumimus in myſterio, illum utique intelligo panem, qui manu Sancti Spiritus formatus eſt in utero Virginis, & igne paſſionis decoctus in ara crucis. Panis e enim Angelorum factus eſt cibus hominum: unde ipſe ait f: *Ego ſum panis vivus, qui de cœlo deſcendi:* & item: *Panis, quem ego dabo, caro mea eſt pro mundi vita.* Ex his namque duabus ſententiis aperte datur intelligi, quia panis iſte, & ille, non duo, ſed unus panis, & una caro procul dubio unum corpus efficitur: illud vero, illud ſanum, quod ſumptum eſt de Virgine, quod paſſum eſt, & ſepultum, quod ſurrexit, & in cœlum aſcendit, & ſedet ad dexteram Dei Patris, & quod eſt venturum judicare vivos, & mortuos.

c *al. vitam æternam in nobis reparatur.*
d *Petrus Chryſologus ſerm. 67.*
e *Pſalm. 77.*
f *Joan. 6.*

¶ Corr. Rom. α Panem quidem] *Hæc uſque ad finem, quæ a Magiſtro etiam referuntur, non leguntur hoc loco apud Paſchaſium, aut Rabanum. Sed ſimile quiddam habetur apud Petrum Chryſologum ſermone 67.*

C. LXXV. *Quamvis quotidie manducetur Chriſtus, integer tamen permanet vivus.*

Item Auguſtinus in ſermone de verbis Domini. g (*forte c. an. 417. in Africa.*)

g *Bed. 1. Cor. 10. & ibi gloſ. ordin.*
h *ſup. ead. invitat. ſua p. 2. c. 8.*

QUi h manducat me, vivit propter me.] Non ergo, fratres, timeamus manducare panem iſtum, ne forte finiamus illum, & poſtea, quod manducemus, non inveniamus. Manducatur Chriſtus: vivit manducatus, quia ſurrexit occiſus: nec quando manducamus, partes de illo facimus. Et quidem in ſacramento ſic fit: & norunt ad fideles, quemadmodum manducant carnem Chriſti. Unuſquiſque accipit partem ſuam, unde & ipſæ gratiæ partes vocantur. Per partes manducatur in ſacramento, & manet integer totus in cœlo: manet integer totus in corde tuo. Totus enim erat apud patrem, quando venit in Virginem: implevit illam, nec receſſit ab illo. Veniebat in carnem, ut eum homines manducarent, & manebat integer apud patrem, ut Angelos paſceret.

¶ Corr. Rom. *Hæc eadem fere habentur ſup. c. qui manducat, & c. invitat.*

¶ Pitro. 2d. *Norunt fideles.*] Idem Auguſtin. *de oper. Apoſtol. & ſerm. 17. c. 1.* Hilarius contra Conſtantium, c. 14. Nicephor. *lib. 13. hiſt. Eccl. c. 7.*

C. LXXVI. *Corpus & ſanguinem Chriſti ſecundum ſe nulli edere licet.*

Item Hieronymus in Leviticum i. (*imo Origenes hom. 7. in Levit. c. an. 217. in Ægypto.*)

i *Origin. ho. 7. ſuper Leviticum Heſichius l. 2. c. 8. ſuper Leviticum.*

DE hac quidem hoſtia, quæ in Chriſti commemoratione mirabiliter fit, *edere licet*: de illa vero, quam Chriſtus in ara crucis obtulit, *ſecundum ſe nulli edere licet.*

C. LXXVII. *Corpus Chriſti in ſingulis portionibus ſinguli totum accipiunt.*

Item in ſermone Dominicæ quintæ poſt Epiphaniam. (*imo Ambroſ. c. an. 380. Mediolani.*)

n *Alg. l. 1. c. 15. Guitmund. l. 1. col. 6. Sentent. 4. diſt. 10.*
l *al. ſingulos.*
m *al. Theophaniam.*

SInguli n accipiunt Chriſtum Dominum, & in ſingulis portionibus totus eſt: nec per ſingulos l minuitur, ſed integrum ſe præbet in ſingulis.

¶ Corr. Rom. *Habetur in Miſſali Ambroſiano in præfatione Dominicæ quintæ poſt Epiphaniam* m, *& in antiquis etiam præfationibus, in præfatione ejuſdem Dominicæ. Ex Ambroſio citant Algerus, & Ivo, quamvis Magiſter ex Hieronymo. Guitmundus ait eſſe ex præfatione, quæ per totum orbem Latinum decantatur.*

C. LXXVIII. *De eodem.*

Item Hilarius. o (*forte c. an. 360. in Gallia.*)

o *Similis apud Euſebium Emiſſenum homil. 16. quæ eſt quinta de Paſcha, ſeu de corpore, & ſanguine.*
n *Guitm. ibid. Paſchaſ. cap. 27. Raban. cap. 43. Sent. 4. diſt. 12. & diſt. 12.*
p *Exod. 16.*

UBi o pars eſt corporis, eſt & totum. Eadem ratio eſt in corpore Domini, quæ in manna, quod in ejus figura præceſſit; de quo dicitur p: *Qui plus collegerat, non habuit amplius: neque qui minus paraverat, invenit minus.* Non eſt omnino quantitas viſibilis in hoc æſtimanda myſterio, ſed virtus ſacramenti ſpiritualis.

C. LXXIX. *Corpus Chriſti, quod ſumitur, & figura eſt in ſpecie, & veritas in ſubſtantia.*

Idem. (*forte Paſchaſius, c. 4. 2. an. 812, ibid.*)

q *Infr. ead. in Chriſto. Paſchaſ. cap. 4. Raban. cap. 12. Alger. l. 1. cap. 4. Ivo p. 2. c. 7.*

COrpus q Chriſti, quod ſumitur de altari, figura eſt, dum panis, & vinum extra videtur: veritas autem, dum corpus, & ſanguis Chriſti in veritate interius creditur.

¶ Corr. Rom. *Ivo etiam citat ex Hilario, & inf. ead. c. in Chriſto: in extremo refertur una cum verbis Hilarii: apud quem tamen non eſt inventum. Algerus citat Auguſtinum de ſacramento altaris. Idem fere habetur apud Paſchaſium c. 4. & cæteros, qui hoc idem argumentum tractant.*

C. LXXX. *Carnem vivificatricem, & ipſius verbi propriam factam in altari accipimus.*

Item ex ſymbolo Epheſino. r (*imo ex Epiſtola Cyrilli, & Synodi Alexandrinæ ad Neſtorium,* (*an. 431. in Ægypto.*)

r *Ex epiſt. Cyrilli, & Synodi Alexandrinæ ad Neſtorium, quæ præponitur Epheſino Concil.*
s *Paſchaſius in epiſt. ad Frudegardum. Lanfr. Guitmundus l. 3. Alger. l. 1. c. 10. Ivo p. 2. cap. 4.*

NEceſſario s igitur & hoc adjicimus. Annunciantes enim ſecundum carnem mortem Unigeniti filii Dei, id eſt Jeſu Chriſti, & reſurrectionem ejus, & in cœlos aſcenſionem pariter confitentes, incruentam celebramus in Eccleſiis ſacrificii ſervitutem. Sic etiam ad myſticas benedictiones accedimus, & ſanctificamur participes ſancti corporis, & pretioſi ſanguinis Chriſti omnium noſtrum redemptoris effecti, non ut communem carnem percipientes, (quod abſit) nec, ut viri ſanctificati, & verbo conjuncti ſecundum dignitatis unitatem, aut ſicut divinam poſſidentis habitationem, ſed vere vivificatricem, & ipſius verbi propriam factam.

¶ Corr. Rom. *Caput hoc in nimias prope anguſtias concluſum, ſuæ integritati reſtitutum eſt, potiſſimum ex originali.*

C. LXXXI. *Quomodo manna, & aqua de petra fuit idem cum noſtro cibo, & potu.*

Item Auguſtinus tract. 26. ad c. 6. Joannis, (*forte c. an. 416. in Africa.*)

t *Ivo p. 2. c. 4.*
u *1. Corint. 10.*

INquit t Apoſtolus u: *Omnes eandem eſcam ſpiritalem manducaverunt.* Spiritalem utique eandem: nam corporalem alteram, quia illi manna, nos aliud. Et adjungit: *& omnes eandem potum ſpiritalem biberunt.* Aliud illi, aliud nos: ſed ſpecie viſibili. Quod tamen idem eſt virtute ſpirituali.

¶ Corr. Rom. *Plenius hæc res a B. Auguſtino exponitur. Sed Ivo habet fere, ut Gratianus.*

C. LXXXII. *Quod veritatem Dominici corporis, & ſanguinis ſumimus.*

u Bed. 1. Cor. 10.

Item Hilarius *de Trinitate, lib. 8. x*
(*c. an. 360. in Gallia.*)

y Alger. lib. 1. cap. 5. Guitmundus l. 3. ſuo p. 1. c. 4.

23 IN *y* Chriſto patre, & Chriſtus in nobis unum in his eſſe nos faciunt. Si vere igitur carnem corporis noſtri Chriſtus aſſumpſit, & vere homo ille, qui ex Maria natus fuit, Chriſtus eſt, noſque vere ſub myſterio carnem corporis ejus ſumimus, & per hoc unum erimus, quia pater in eo eſt, & ille in nobis, quomodo voluntatis unitas aſſeritur, cum naturalis per ſacramentorum proprietas perfectæ ſacramentum ſit unitatis? Non eſt humano, aut ſeculi ſenſu in Dei rebus loquendum, neque per violentiam *z*, atque impudentem prædicationem, dictorum cœleſtium ſanitati, alienæ, atque impiæ intelligentiæ perverſitas eſt extorquenda. Quæ *α* ſcripta ſunt, legamus, & quæ legerimus, intelligamus: & tunc perfectæ fidei officio fungemur. De naturali enim in nobis Chriſti veritate, quæ dicimus, niſi ab eo diſcimus *a*, ſtulte, atque impie dicimus. Ipſe enim ait *b*: *Caro mea vere eſt cibus, & ſanguis meus vere eſt potus. Qui edit carnem meam, & bibit ſanguinem meum, in me manet, & ego in eo.* De veritate carnis, & ſanguinis non eſt relictus ambigendi locus. Nunc enim & ipſius Domini profeſſione, & fide noſtra vere caro eſt, & vere ſanguis eſt. & hæc accepta, atque hauſta id efficiunt, ut & nos in Chriſto, & Chriſtus in nobis ſit. Anne hoc veritas non eſt? Contingat plane his verum non eſſe, qui Chriſtum Jeſum verum eſſe Deum negant. Eſt ergo in nobis ipſe per carnem, & ſumus in eo, dum ſecundum hoc, quod nos ſumus, in Deo eſt. §. 1. Quod autem in eo per ſacramentum communicatæ carnis, & ſanguinis ſimus, ipſe teſtatur, dicens: *c Et hic mundus jam me non videt: vos autem me videbitis, quoniam ego vivo, & vos vivetis: quoniam ego in patre meo, & vos in me, & ego in vobis.* Si voluntatis tantum unitatem intelligi vellet, cur gradum quemdam, atque ordinem conſummandæ unitatis expoſuit? niſi, ut cum ille in patre per naturam divinitatis eſſet, nos contra in eo per corporalem ejus nativitatem, & ille rurſus in nobis per ſacramentorum inelle myſterium crederetur: ac ſic perfecta per mediatorem unitas doceretur: cum nobis in ſe manentibus ipſe maneret in patre, & in patre manens, ipſe maneret in nobis. & ita ad unitatem patris proficeremus, cum in eo qui naturaliter ſecundum nativitatem ineſt, nos quoque in eo naturaliter ineſſemus, ipſo in nobis naturaliter permanente. §. 2. Quod autem in nobis naturalis hæc unitas ſit, ipſe ita teſtatus *d* eſt: *Qui edit carnem meam, & bibit meum ſanguinem, in me manet, & ego in eo.* Non enim quis in eo erit, niſi in quo ipſe fuerit, ejus tantum in ſe aſſumptam habens carnem, qui ſuam ſumpſerit. Perfectæ autem hujus unitatis ſacramentum ſuperius jam docuerat, dicens *e*: *Sicut miſit me vivens pater, & ego vivo per ƒ patrem, & qui manducaverit meam carnem, & ipſe vivet per me.* Vivit ergo per patrem, & quomodo per patrem vivit, eodem modo nos per carnem ejus vivemus. Omnis enim comparatio ad intelligentiæ formam præſumitur, ut id, de quo agitur, ſecundum propoſitum exemplum aſſequamur. §. 3. Hæc ergo vitæ noſtræ cauſa eſt, quod in nobis carnalibus manentem per carnem Chriſtum habemus, victuris nobis per eum ea conditione, qua vivit ille per patrem. Si ergo nos naturaliter ſecundum carnem per eum vivimus, id eſt, naturam ſuæ carnis adepti, quomodo non naturaliter ſecundum ſpiritum in ſe patrem habeat, cum vivat ipſe per patrem? *Item infra.* §. 4. Hæc autem idcirco commemorata a nobis ſunt, quia voluntatis tantum inter patrem, & filium unitatem hæretici mentientes, unitatis noſtræ ad Deum utebantur exemplo, tanquam nobis ad filium, & per filium ad patrem obſequio tantum, ac voluntate religionis unitis, nulla per ſacramentum carnis, & ſanguinis naturalis communionis proprietas indulgeretur: cum & per honorem nobis datum Dei filii, & permanentem in nobis carnaliter filium, & in eo nobis corporaliter, & inſeparabiliter unitis myſterium veræ, ac naturalis unitatis ſit prædicandum. *Idem β* §. 5. Corpus *g* Chriſti, quod ſumitur de altari, figura eſt, dum panis, & vinum extra videtur: veritas autem, dum corpus, & ſanguis Chriſti in veritate interius creditur.

a al. diſcimus.
b Joan. 6.
c Joan. 14.
d Joan. 6.
e Joan. 6.
ƒ al. propter.
g Sup. corpus.
z al. violentiam.

¶ Corr. Rom. *α* Quæ ſcripta] *Addita hæc ſunt uſque ad verſ. De naturali: ex ipſo originali, itemque aliis nonnullis, quæ facere videbantur ad ſententiæ integritatem.*

β Idem] *Antea legebatur, id eſt. Emendatum eſt ex veteribus codicibus. De hoc autem loco notatum eſt ſupr. ead. cap. corpus.*

C. LXXXIII. *Quare in ſacrificio aqua vino miſceatur.*

Item Ambroſius *in lib. 5. de ſacramentis, cap. 1.*
(*an. 384. Mediolani.*)

h Gen. 14.

24 IN calicem mittitur vinum: & quid aliud? aqua. Sed tu mihi dicis, quomodo ergo *h* Melchiſedech panem, & vinum obtulit? Quid ſibi vult admiſtio aquæ? Rationem accipe: *& panes ſatiaſſe.* Juſſit Deus Moyſi, ut tangeret petram de virga: tetigit petram, & petra undam maximam fudit, ſicut *i* Apoſtolus ait: *Bibebant autem de conſequenti eos petra: petra autem erat Chriſtus.* Non immobilis petra, quæ populum ſequebatur. Et tu bibe, ut te Chriſtus ſequatur. Vide myſterium. Moyſes, hoc eſt, Propheta: virga, hoc eſt, Verbum Dei. Sacerdos verbo Dei tangit petram, & fluit aqua, & bibit populus Dei. Tangit ergo Sacerdos calicem, redundat aqua in calice, ſalit in vitam æternam, & bibit populus Dei, qui Dei gratiam conſecutus eſt. Didiciſti ergo hoc? Accipe & aliud: *& panes ſatiaſſe.* §. 2. De *k* latere ejus aqua fluxit, & ſanguis. Quare aqua? quare ſanguis? Aqua, ut emundaret: ſanguis, ut redimeret. Quare de latere? quia unde culpa, inde gratia: culpa per fœminam *l*, gratia per Dominum Jeſum Chriſtum. *Item c. 3.* §. 3. Audi Pſalmum *m*. Vide, quemadmodum aptus ſit cœleſtibus ſacramentis: *Dominus paſcit me, & nihil mihi deerit, &c. Virga tua, & baculus tuus, ipſa me conſolata ſunt.* Virga imperium, baculus paſſio eſt. hoc eſt æterna divinitas Chriſti, ſed etiam paſſio corporalis. Illa creavit, hoc redemit: *Paraſti in conſpectu meo menſam, &c. & poculum tuum inebrians, quam præclarum eſt!* *Et infra.* §. 4. Quotieſcunque bibis, remiſſionem accipis peccatorum, & inebriaris in ſpiritu. Unde & Apoſtolus *n* ait: [*Nolite inebriari vino, ſed implemini Spiritu Sancto.*] Vino enim qui inebriatur, vacillat, & titubat. Spiritu qui inebriatur, radicatus in Chriſto eſt. Et ideo præclara ebrietas, quæ ſobrietatem mentis operatur. *Item o c. 4.* §. 5. *Fiat voluntas tua, ſicut in cœlo, & in terra. Panem noſtrum quotidianum da nobis hodie, &c.* Sanguine Chriſti pacificata ſunt omnia vel in cœlo, vel in terra. Sanctificatum eſt cœlum: dejectus eſt Diabolus, ubi *p* verſatur homo, quem ille decepit. *Et paulo poſt.* §. 6. Dixi vobis, quod ante verba Chriſti, quod offertur, panis dicatur. Ubi Chriſti verba deprompta fuerint, jam non panis dicitur, ſed Corpus appellatur. Quare ergo in oratione Dominica, quæ poſtea ſequitur, ait: *Panem noſtrum?* Panem quidem dixit, ſed ἐπιούσιον dixit, hoc eſt ſuperſubſtantialem.

i 1. Cor. 10.
k Joan. 19.
l Gen. 3.
m Pſal. 22.
n Epheſ. 5.
o Multa omiſſa.
p ubi verſatur, ubi & homo, orig.

¶ Corr. Rom. *Caput hoc ex indicatis B. Ambroſii locis conflatum, & in ſummam redactum, ex originali emendatum eſt, & aliquot locis locupletatum.*

C. LXXXIV. *Veram Chriſti carnem, & verum Chriſti ſanguinem manducamus, & bibimus.*

Idem *in lib. 6. de ſacramentis, c. 1.*
(*an. 384. ibid.*)

25 SIcut verus *q* eſt Dei filius Dominus noſter Jeſus Chriſtus, non quemadmodum homines per gratiam, ſed quaſi filius ex ſubſtantia patris: ita vera caro, ſicut ipſe dixit, quam accipimus, & verus ejus ſanguis eſt *α* potus. *Item paulo poſt.* §. 1. *Ego r ſum,* inquit, *panis vivus, qui de cœlo deſcendi.* Sed caro non deſcendit e cœlo, hoc eſt, carnem in terris aſſumpſit ex Virgine. Quomodo ergo deſcendit panis e cœlo, & panis vivus? quia idem Dominus noſter Jeſus Chriſtus conſors eſt & divinitatis, & corporis. Et tu, qui accipis panem, divinæ ejus ſubſtantiæ in illo participaris *s* alimento.

q Alg. l. 1. c. 21. Guitmundus l. 3.
r Joan. 6.
s al. participas.

¶ Corr. Rom. *α* Eſt potus.] *Poſt hæc verba in originali ſequitur, cap. forte, ſupra eodem.*

C. LXXXV. *In ſacrificio non corporalem, ſed ſpiritualem eſcam accipimus.*

Item *in lib. de his, qui myſteriis initiantur, c. 9.*
(*forte c. an. 384. ibid.*)

IN *t* illo ſacramento Chriſtus eſt, quia corpus eſt Chriſti. Non ergo corporalis eſca, ſed ſpiritualis eſt. Unde & Apoſtolus de typo ejus ait *u*, quia patres noſtri eſcam ſpiritualem manducaverunt, & potum ſpiritualem biberunt. Corpus enim Dei, corpus eſt ſpirituale: corpus Chriſti, corpus eſt divini ſpiritus.

t Alg. l. 1. c. 19.
u 1. Cor. 10.

C. LXXXVI. *Carnem a Chriſto ſuſceptam, & corpus transfiguratum in altari offerimus.*

Item *in ſermone de Abel, & Cain, id eſt, in lib. de incarnationis Dominicæ ſacramento, c. 4.* α
(*an. 375. Mediolani.*)

SI credis a Chriſto carnem eſſe ſuſceptam, & offeras transfigurandum *x* corpus in altaribus, nec diſtinguas tamen naturam verbi *y*, & corporis, & tibi dicitur *z*, ſi recte offeras, non recte autem dividas, peccaſti.

x al. transfiguratum corpus in altari.
y al. divinitatis.
z Geneſ. 4. ſecundum 70.

C. LXXXVII. *Ipſe Chriſtus fuit conviva, & convivium.*

Item Hieronymus *ad Hedibiam, qu. 2.*
(*c. an. 405. e Palæſtina in Galliam.*)

NEc *a* Moyſes dedit nobis panem verum, ſed Dominus Jeſus *b* ipſe conviva, & convivium, ipſe comedens, & qui comeditur.

a Alg. l. 1. c. 21. hoc p. ex cap. 5.
b Joan. 6.

 C. LXXXVIII.

C. LXXXVIII. *In veritate ſui corporis, & ſanguinis Chriſtus ſuis diſcipulis præſentavit, quod Melchiſedech ſacramentaliter obtulit.*

Item Hieronymus, *ſuper Matthæum, lib. 4. ad cap. 26.* (c. an. 400. *in Palæſtina.*)

a Matth. 26. d Paſchaſius in eundem Matthæi locum. e Pſal. 103. f al. veritatem ſui.

ACcipite *c*, & comedite. Hoc eſt corpus meum. Poſtquam *d* typicum Paſcha fuerat completum, & agni carnes cum Apoſtolis comederat, aſſumit panem, qui confortat *e* cor hominis, & ad verum Paſcha tranſgreditur ſacramentum: ut quomodo in præfiguratione ejus Melchiſedech ſummi Dei Sacerdos panem, & vinum offerens fecerat, ipſe quoque in *f* veritate ſui corporis, & ſanguinis repræſentaret.

C. LXXXIX. *Chriſtus idem eſt Sacerdos, & ſacrificium.*

Idem *in lib. de membris Domini, al. de his, quæ Deo in ſcriptura attribuuntur.* (forte c. an. 400. *in Palæſtina.*)

SAcerdos Dei patris dictus eſt filius Dei, non ſecundum divinitatem, ſed ſecundum humanitatem. in qua ſe pro nobis per paſſionem, & mortem ſuam acceptabile ſacrificium Deo patri obtulit, ut ipſe eſſet Sacerdos, qui & ſacrificium.

C. XC. *Judæi credentes biberunt ſanguinem, quem in cruce fuderunt.*

Item Auguſtinus *lib. 50. hom. ſerm. 27. de utilitate agendæ pœnitentiæ.* (forte c. an. 415. *ibid.*)

g Act. 2.

TUnc eis Petrus *g* annuntiavit eum colendum, quem crucifixerunt: ut ejus ſanguinem biberent credentes, quem effuderunt ſævientes.

C. XCI. *Corpus, quod ex Virgine ſumptum eſt, a fidelibus accipitur.*

Item Ambroſius *epiſt. 62. al. l. 8. epiſt. 6. ad Irenæum.* (c. an. 380. *Mediolani.*)

h Lanfrancus. Ivo p. 2. c. 9.

COrporeum *h* illud manna nunc eſt in tanti res miraculi. quia venit, quod perfectum eſt: perfectum autem, panis de cœlo, corpus ex Virgine, de quo ſatis Evangelium te docet.

§ Corr. Rom. *in* Nunc eſt] *Apud B. Ambroſium ſic legitur:* Et corporeum quidem illud manna hodie pleriſque in locis invenitur: ſed nunc non eſt tanti res miraculi, quia venit &c. *Verum ad gloſſam non eſt emendatum.*

C. XCII. *Verum Chriſti corpus, verumque ejus ſanguinem quotidie manducamus, & bibimus.*

Item Auguſtinus *in Pſalmum 33.* (forte c. an. 410. *in Africa.*)

i Lanfrancus. Guitmundus l. 3. Alg. l. 1. cap. 9. & 12. Ivo p. 2. c. 9.

ACceſſerunt ad *i* Jeſum Judæi, ut crucifigerent: nos ad eum accedamus, ut corpus ejus, & ſanguinem accipiamus. *Item infra.* §. 2. Vere magnus Dominus, & magna miſericordia ejus erit, qui nobis dedit manducare corpus ſuum, in quo tanta perpeſſus eſt, & ſanguinem bibere. *Item in Pſal. 45. ad Judæos.* §. 2. Jam & ſecuri bibite ſanguinem, quem fudiſtis. *Item in Pſal. 63.* §. 3. Ipſum ſanguinem, quem per inſaniam fuderunt, per gratiam biberunt. *Item u in Pſal. 98.* §. 4. De carne Mariæ carnem accepit. Et quia in ipſa carne hic ambulavit, & ipſam carnem nobis manducandam ad ſalutem dedit, Nemo autem illam carnem manducat, niſi prius adoraverit. *Item l in Pſal. 33.* §. 5. *David m ferebatur n manibus ſuis.* Manibus ſuis nemo portatur. Quomodo intelligatur in ipſo David, ſecundum literam non invenimus: in Chriſto autem invenimus. Ferebatur enim Chriſtus manibus ſuis, quando commendans ipſum corpus ſuum ait: *Hoc eſt corpus meum.* Ferebatur *n* enim illud corpus in manibus ſuis. *Idem ſuper Joann. tract. 31.* §. 6. Quouſque biberent ſanguinem, quem fuderant, de ſua ſalute deſperaverunt. *Idem in Pſal. 54.* §. 7. Judæi paſcebantur tanquam de pœna Domini. Nam & nos de cruce Domini paſcimur, quia corpus ipſius manducamus. *& infra.* §. 8. Habent ergo impii epulas ſuas, habent & pii ſuas. Audi epulas piorum: *Beati o, qui eſuriunt, & ſitiunt juſtitiam.*

u Et ſerm. 4. de S. Stephano. l Concione prima. m 1. Reg. 21. n Ferebat, orig. o Matth. 5.

§ Correct. Rom. *in* Ferebatur] *In Græca vulgata eſt,* παρεφέρετο, *id eſt,* collabebatur.

C. XCIII. *Pro infirmitatibus Eucharistiam Presbyter ſemper habeat paratam.*

Item ex Concilio Vuormacienſi *p.* (imo ex Capit. *l. 1. c. 161. an. 817. in Germania.*)

p In Cap. l. 5. c. 161. q Burch. lib. 5. cap. 10. Ivo p. 2. c. 20. Pann. l. 1. c. 148.

26 PResbyter *q* Euchariſtiam ſemper habeat paratam, ut 30 quando quis infirmatus *u* fuerit, ſtatim eum communicet, ne ſine communione moriatur.

§ Corr. Rom. *in* Infirmatus fuerit,] *Apud Burchardum, & Ivonem (qui item citant Concilium Vuormacienſe, c. 5.) & in capitularibus l. 1. c. 161. ubi habetur, poſt iſta verba interponuntur hæc,* aut parvulus infirmus fuerit.

C. XCIV. *Pœnitentia ejus, qui non bene ſacrificium cuſtodit.*

Item ex Concilio Arelatenſi *r.* (imo ex Theodoro, c. an. 680. *in Anglia.*)

r al. Aurelianenſi. s Burch. lib. 5. cap. 51. Ivo p. 2. c. 60. Pann. l. 1. c. 137.

27 QUi *s* bene non cuſtodierit ſacrificium, & mus, vel 30 aliquod aliud animal illud comederit, quadraginta diebus pœniteat. Qui autem perdiderit illud in Eccleſia, aut pars ejus ceciderit, & non inventa fuerit, triginta dies pœniteat.

C. XCV. *Hiſtrionibus ſacra non committantur myſteria.*

Cyprianus Eucratio *fratri ſalutem, lib. 1. epiſt. 10.* (c. an. 256. *in Africa.*)

t Burch. lib. 5. cap. 21. Ivo p. 2. cap. 31. & p. 11. c. 83. Pann. l. 1. c. 133.

28 PRo dilectione *t* tua, & verecundia mutua conſulendum me exiſtimaſti, frater chariſſime, quid mihi videatur de hiſtrione quodam, qui apud vos conſtitutus, in ejuſdem adhuc artis ſuæ dedecore perſeverat, & Magiſter, & Doctor non erudiendorum, ſed perdendorum puerorum, id quod male didicit, cæteris quoque inſinuat: an talis debeat communicare nobiſcum? Quod ego puto nec Majeſtati divinæ, nec Evangelicæ diſciplinæ congruere, ut pudor, & honor Eccleſiæ tam turpi, & infami contagione fœdetur.

C. XCVI. *Poſt converſionem non eſt deneganda gratia communionis.*

Item ex Concilio Carthaginenſi III. *c. 35. u* (an. 397. *ibid.*)

u Et in Afric. c. 16. x Burch. l. 4. cap. 35. Ivo p. 1. c. 230.

SCenicis *x*, atque hiſtrionibus, cæteriſque hujuſmodi perſonis, vel apoſtaticis converſis, vel reverſis ad Dominum, gratia, vel reconciliatio non negetur.

C. XCVII. *Presbyter in altari Miſſam non celebret, in quo eodem die Epiſcopus celebravit.*

Item ex Concilio Urbicen. *y* (forte c. an. 578. *in Gallia.*)

y Concil. Antiſſiod. c. 10. z Burch. lib. 3. c. 226. Ivo p. 3. c. 270. Pann. l. 2. c. 35.

IN *z* altari, in quo Epiſcopus Miſſam cantaverit, Presbyter eodem die alteram celebrare non præſumat.

DE FESTIS, ET ECCLESIASTICIS CEREMONIIS [illegible]

DISTINCTIO III.

C. I. *Tempora feriandi in Miſſa ſunt Laicis nuntianda.*

Item ex Concilio Lugdunenſi.

a Cod. de fer. l. omnes dies. Novel. Leon. 54. Magnum. 1. c. 36. Capit. l. 1. c. 164. & l. 6. cap. 35. Burch. l. 2. c. 77. Ivo p. 4. cap. 14. Balſam. ad tit. 7. Nomocanonis. b Octavæ Natalis Domini. c al. Epiphania. d al. Baſilicæ. e al. Epiſcopiis.

1 PRonuntiandum *a* eſt Laicis *α*, ut ſciant tempora 30 feriandi per annum, id eſt, omnem Dominicam a veſpera uſque ad veſperam, ne Judaiſmo capiantur. Feriandi vero per annum iſti ſunt dies. Natalis Domini, ſancti Stephani, ſancti Joannis Evangeliſtæ, Innocentium, ſancti Sylveſtri, octava *b* *β* Domini, & Theophania *c 2*, Purificatio ſanctæ Mariæ, ſanctum Paſcha cum tota hebdomada, Rogationes tribus diebus, Aſcenſio Domini, ſancti dies Pentecoſtes, ſancti Joannis Baptiſtæ, duodecim Apoſtolorum, maxime tamen ſanctorum Petri, & Pauli, qui mundum ſua prædicatione illuminaverunt, ſancti Laurentii, Aſſumptio ſanctæ Mariæ, Nativitas ſanctæ Mariæ, Dedicatio Eccleſiæ *d 3*, Sancti Michaelis Archangeli, Dedicatio cujuſcunque Oratorii, & omnium Sanctorum, & ſancti Martini, & illæ feſtivitates, quas ſinguli Epiſcopi in ſuis Epiſcopatibus *e* cum populo collaudaverint, quæ vicinis tantum circummorantibus indicendæ ſunt, non generaliter omnibus. Reliquæ *4* vero feſtivitates per annum non ſunt cogendi *5* ad feriandum, nec prohibendi *6*. Indictum vero jejunium quando fuerit denuntiatum, ab omnibus obſervetur.

§ Corr. Rom. *α* Laicis, *Hoc non abeſt a Vaticanis exemplaribus, Burchardo, & Ivone.*

β Octava Domini,] *Ita in pleriſque vetuſtis exemplaribus, & in Capitularibus, & apud Ivonem, & aliorum ferme veterum ſcriptores, exceptio Burchardo. Ac nihilominus ipſa octava dies ipſius Natalis ſignificatur. Cur autem numero multitudinis proferatur, declarat Albinus in c. de octava Domini.*

§ Prim. 1. Laicis.] Abeſt a V. C.
2. Et Theophania.] V. C. *vel Theophaniæ.*
3. Eccleſiæ.] V. C. *Baſilicæ.*
4. Reliquas.] V. C. *reliquæ.*
5. Cogendi.] V. C. *cogenda.*
6. Prohibendi.] V. C. *prohibenda.*

C. II.

C. II. *In Sanctorum ſolemnitatibus, divinis officiis, non ſaltationibus, vel canticlenis, populi debent vacare.*

Item ex Concilio Toletano III. c. 23.
(an. 589 in *Hiſpania.*)

ſ Ivo p. 4. c. 22.

IRreligioſa f conſuetudo eſt, quam vulgus per Sanctorum ſolemnitates agere conſuevit. Populi, qui debent officia divina attendere, ſaltationibus, & turpibus invigilant canticis, non ſolum ſibi nocentes, ſed & religioſorum officiis perſtrepentes g. Hoc etenim, ut ab omnibus h provinciis depellatur, Sacerdotum, & Judicum a Concilio ſancto curæ committitur.

g abeſt ab orig. h *omnis Hiſpaniæ, orig.*

C. III. *Ante Aſcenſionem Domini tribus diebus Litania celebrentur.*

Item ex Concilio Aurelianenſi Iº. cap. 29. i
(an. 511. in Gallia.)

i Beda de officiis, tomo 7.

ROgationes k id eſt, Litanias, ante Aſcenſionem Domini placuit celebrari, ita ut præmiſſum l triduanum jejunium in Dominicæ Aſcenſionis ſolennitate ſolvantur. Per quod triduum ſervi, & ancillæ ab opere relaxentur, quo magis plebs univerſa conveniat. Quo triduo omnes abſtineant, & quadrageſimalibus cibis utantur.

k Albin. pag. 67. Burch. l. 13. c. 27. Ivo p. 4. c. 11. l *al. poſt Miſſam.*

C. IV. *Epiſcopus die Dominica non deſit Eccleſiæ.*

Item ex Concilio eodem, cap. 31.
(an. 511, *ibid.*)

EPiſcopus, ſi infirmitate non fuerit impeditus, Eccleſiæ, cui proximus fuerit, die Dominico deeſſe non debet.

C. V. *Hos dies civibus in villa celebrare non licet.*
Item ex eodem, c. 27. m (an. 511. *ibid.*)

m Conc. Arvernenſe, cap. 14. Et Agathenſe, c. 63.
n Burc. l. 2. c. 75. & l. 19. c. de ſacrilegiis. Ivo p. 4. c. 12.

NUlli n civium Paſcha, Natale Domini, & Quadrageſima 7 ſolennitatem in villa liceat celebrare, niſi quem infirmitas probabitur tenuiſſe.

§ Corr. Rom. n Et Quadrageſima] *Sic etiam in originali impreſſo. Sed Ivo habet*, vel Quinquageſimam. *Burchardus*, vel Pentecoſtes, *& ita eſt in Concilio Agathenſi*, c. 63. *& in Arvernenſi*, c. 14.

¶ Pith. 7. *Quadrageſima.*] 3. V. C. *Quinquageſima.*

C. VI. *Ante ſolennitatem Paſchæ Quadrageſima eſt celebranda.*

Item ex eodem Aurelianenſi, c. 26.
(an. 511. *ibid.*)

SAcerdotibus omnibus eſt decretum, ut ante Paſchæ ſolennitatem non Quinquageſima, ſed Quadrageſima teneatur.

C. VII. *Quinta feria ultimæ ſeptimanæ Quadrageſimæ jejunium ſolvi non licet.*

Item ex Concilio o Martini Papæ Bracarenſis, c. 50.
(c. an. 572. in *Hiſpania.*)

o In Cap. græc. Synod.

NOn licet quinta feria noviſſimæ ſeptimanæ jejunium ſolvere, & omnem exhonorare Quadrageſimam, ſed ſincere 8 abſtinentes totam Quadrageſimam peragere.

¶ Pith. 8. *Sincere.*] *Malim ſicce*, ut xxiii. q. 1. c. 8. id eſt, ſine vino, & medone, ut eſt apud Bedam *c. 9. de Remiſſ. peccat.* & Burch. *lib.* 19 *c.* 9. Ivo pen. 15. *cap.* 289. De ſicera. Hieron. *epiſt.* 2. *ad Nepot.*

C. VIII. *De eodem.*

Item ex Concilio p Laodicenſi, c. 50.
(an. 320. in *Phrygia Pacatiana.*)

p Ex in 6. Syn. c. 29.

q Burch. l. 13. cap. 8. Ivo p. 4. c. 41.

NOn oportet q in Quadrageſima, quinta feria 9 ultimæ hebdomadæ jejunium diſſolvi, & totam Quadrageſimam inhonorare 10: ſed per totum hos 11 dies jejunare, & ſiccis abſtinentiis convenientibus, id eſt, aridioribus 12 uti.

¶ Pith. 9. *Quinta Feria &c.*] Priſca verſio, *quintam Feriam ultimæ Hebdomadæ diſſolvi.* Græc. τῇ ὑστέρᾳ ἑβδομάδι τὴν πέμπτην λύειν.

10. *Inhonorare.*] V. C. *honorare.*
11. *Hos.*] Deeſt in meo Cod.
12. *Id eſt, aridioribus.*] Deſunt in meo Cod.

C. IX. *Exceptis diebus Dominicis in Quadrageſima non ſolvatur jejunium.*

Item ex Concilio Agathenſi, c. 12.
(an. 506. in *Gallia.*)

PLacuit, ut omnes Eccleſiæ filii 13, exceptis diebus Dominicis, in Quadrageſima etiam die Sabbathi r 14 ſacerdotali oratione s, & 15 diſcretionis communione 16 jejunent.

r al. ſabbatho.

§ Corr. Rom. s Oratione.] *In Concilio legitur*, ordinatione, & diſtrictione t *commnatione jejunent*: *ſed ab gloſſem non eſt mutatum.*

s al. diſtinctionis.

¶ Pith. 13. *Filii.*] Deeſt in V. C.
14. *Sabbato.*] V. C. *Sabbato Sacerd.*
15. *Et.*] V. C. *a.*
16. *Communione.*] 3. V. C. *commnatione*, alii, *diſtinctionis commnatione*, vel *diſcretionis commnatione.*

C. X. *Nec in die Dominica, nec in diebus Pentecoſtes in oratione genua flectantur.*

Item ex Concilio Nicæno, c. 20.
(an. 325. in *Bithynia.*)

QUoniam t ſunt in die Dominica quidam ad orationem genua flectentes, & in diebus Pentecoſtes 17, ſtatutum eſt a ſancta Synodo (quoniam conſona, & conveniens per omnes Eccleſias cuſtodienda conſuetudo eſt,) ut ſtantes ad orationem vota Domino reddamus.

t Burch. lib. 20. C. 88. Ivo p. 4. c. 18. Pann. l. 2. c. 173.

¶ Pith. 17. *Pentecoſtes.*] V. C. *Quinquageſima.*

C. XI. *Quo tempore ab eſu carnium ſit abſtinendum.*

Item Leo Papa IV. 18 (c. an. 850. *Romæ.*)

a DE eſu carnium apud vos u vetuſtiſſima, & non improbanda traditio ſemper eſt tenenda, ut a cœnæ termino, quæ fit in principio noctis quartæ feriæ, quæ luceſcit in quarta feria, uſque in diluculum quintæ feriæ, & ſimiliter a cœna noctis ſextæ feriæ, quæ luceſcit in ſexta feria 19, non imperite jejunatio uſque ad Sabbathi lucem 20, quantum de diei parte aliquis jejunare maluerit, vel debuerit, protendatur.

u nov. Grat.

¶ Pith. 18. *Papa IV.*] Add. V. C. *Epiſcopis Britanniæ.* Vide Sigebert. an. 7-4.
19. *Quæ luceſcit in ſexta Feria.*] V. C. *perpenditur.*
20. *Lucem.*] Add. V. C. *vel.*

C. XII. *Nec die Sabbathi feriandum, nec die Dominica lavacrum eſt prohibendum.*

Item Gregorius x dilectiſſimis ſuis civibus Romanis, lib. 11. epiſt. 3. (an. 602. *Romæ.*)

3 PErvenit y ad me quoſdam perverſi ſpiritus homines prava inter vos aliqua, & ſanctæ fidei adverſa ſeminaſſe, ita ut die Sabbathi aliquid operari prohiberent. Quos quid aliud, niſi Antichriſti prædicatores dixerim? qui veniens diem Sabbathum, atque Dominicum ab omni faciet opere cuſtodiri. Quia enim mori ſe, & reſurgere ſimulat, haberi in veneratione vult diem Dominicum: & quia judaizare populum compellit, ut exteriorem legis ritum revocet, & ſibi Judæorum perfidiam ſubdat, coli vult Sabbathum. *& paulo poſt.* §. 3. Aliud quoque ad me perlatum eſt, vobis a perverſis hominibus eſſe prædicatum, ut Dominico die nullus debeat lavari. Et quidem ſi pro luxuria 22, & pro voluptate quis lavari appetit, hoc fieri nec reliquo quolibet die concedimus. Si autem pro neceſſitate corporis, hoc nec die Dominico prohibemus.

x Et Nicolaus Papa ad conſulta Bulgarorum, cap. 10.
y Ivo p. 4. c. 6. Pann. l. 2. c. 189.

¶ Pith. 21. *Dilectiſſimis.*] Add. V. C. *ſuis.* Citatur a Nicolao ad Conſulta Bulgar. c. 10.
22. *Luxuria.*] V. C. *luxurientibus.*

C. XIII. *Ob reverentiam ſepulturæ Dominicæ Sabbatho jejunare debemus.*

Item Innocentius Papa, epiſtola prima ad Decentium, c. 4.
(an. 416. *Romæ in Umbriam.*)

4 SAbbatho vero z 23 jejunandum eſſe, ratio evidentiſſima demonſtrat. Nam, ſi diem Dominicum ob venerabilem reſurrectionem Domini noſtri Jeſu Chriſti non ſolum in Paſcha celebramus, verum etiam per ſingulos circulos hebdomadarum, ipſius diei imaginem frequentamus, ac ſexta feria propter paſſionem Domini jejunamus, Sabbathum prætermittere non debemus, quoniam a inter triſtitiam, & lætitiam temporis illius videtur incluſum. Nam utique conſtat Apoſtolos biduo iſto & in mœrore fuiſſe, & propter metum Judæorum ſe occultaſſe. Quod utique non dubium eſt in tantum eos jejunaſſe biduo memorato, ut traditio Eccleſiæ habeat iſto biduo ſacramenta penitus non celebrari. Quæ utique forma 24 per ſingulas tenenda eſt hebdomadas, propter id, quod commemoratio diei illius ſemper eſt celebranda. Quod ſi putant ſemel, atque uno Sabbatho jejunandum, ergo & Dominica 25, & ſexta feria ſemel in Paſcha erit utique celebranda 26.

z Anſ. in praf. cap. 1. Polyc. l. 3. tit. 25. Ivo p. 4. c. 28. Pann. l. 2. c. 137.
a al. quadr. orig.

¶ Pith. 23. *Sabbatho.*] Auguſtin. *ep.* 86. *ad Caſulanum*, Hieron. *ad Lucinium*, Socrat. *lib.* 5. *c.* 21.
24. *Utique forma.*] V. C. *forma utique.*
25. *Dominica.*] V. C. *Dominicum.*
26. *Celebranda.*] 3. V. C. *celebrandum.*

C. XIV.

C. XIV. *Die Dominica, & quinta feria non eſt celebrandum jejunium.*

b al. Miltiades.

Item Melchiades b Papa *ad Epiſcopos Hiſpaniarum*, c. 3. (an. 314. *Roma in Hiſpaniam.*)

c Euſeb. Emiſ. in Hom. Pentecoſtes. Polyc. ib. Ivo p. 4. cap. 27. Pann. l. 2. c. 176.

5 JEjunium c ab Dominici diei, & quintæ feriæ nemo celebrare debet, ut inter jejunium Chriſtianorum, & Gentilium, veraciter credentium, & infidelium, atque hæreticorum vera, & non falſa diſcretio habeatur.

¶ PITH. 27. *Jejunium.*] Vide Microlog. c. 3. Albin. de Septuag. Martin. Polon. &c.

C. XV. *De eodem.*

d Conc. Gangrenſe, c. 18.

Item ex Concilio Cæſaraugustano, c. 2. d (an. 380. *in Hiſpan.*)

NE quis jejunet die Dominica cauſa temporis a, aut perſuaſionis, aut ſuperſtitionis: nec Quadrageſimarum diebus ab Eccleſiis fideles deſint: nec habitent in latibulis cubiculorum, ac montium, qui in ſuſpicionibus perſeverant: ſed exemplum, & præceptum cuſtodiant Sacerdotum, & ad alienas villas agendorum conventuum cauſa non conveniant. Ab univerſis Epiſcopis dictum eſt: anathema ſit, qui hoc commiſerit.

¶ CORR. ROM. *a Temporis*] *Hoc exponitur in gloſſa. Sed in Concilio eſt, cauſa temporis, id eſt, quoniam dies Dominicus ſit. De quo et habetur ſupr. diſt. 30. cap. ſi quis tanquam. & cap. fin. Legitur etiam in Pontificali Damaſi, ubi Miltiadem ſanxiſſe, ne quis die Dominico, aut feria quinta jejunaret: quia eos dies pagani, quaſi ſacrum jejunium celebrabant. Et apud Burchardum l. 19. imponitur pœnitentia ei, qui die Dominica jejunat propter abſtinentiam, & religionem.*

C. XVI. *Quarta, & ſexta feria ſunt ſervanda jejunia.*

e Clement l. 7. conſtit. cap. 24. Smaragdus ad cap. 48. regulæ Sanct. Benedicti.
f Innoc. 5. c. 30. Pann. l. 2. c. 170.
g In ſyn. 6 c. 66. Smaragdus ibid. Ivo p. 4. c. 23.

Item ex dictis S. Apollonii e. (an. 388. in Ægypto.)

6 JEjunia f ſunt legitima, id eſt quarta, & ſexta feria: quæ ſunt ſolvenda, niſi grandis aliqua neceſſitas fuerit: quia quarta feria Judas de traditione Domini cogitavit, & ſexta feria crucifixus eſt Salvator. Videbitur ergo, qui in his diebus g ſine aliqua neceſſitate ſolverit ſtatuta jejunia, vel cum tradente tradere Salvatorem, vel cum crucifigentibus crucifigere. Die autem Dominica aſſi nihil aliud agendum eſt, niſi Deo vacandum. Nulla operatio in illa die ſancta agatur, niſi tantum hymnis, & pſalmis, & canticis ſpiritualibus dies illa tranſigatur.

¶ CORR. ROM. *Caput hoc habetur apud Palladium in vita Apollonii Abbatis.*

¶ PITH. 28. *Die autem Dominica.*] V. C. Deſtinat. *Hæc in ſtatutis Patrum.*

C. XVII. *Quinta feria ultimæ hebdomadæ Quadrageſimæ pœnitentes remiſſionem accipiant.*

h Cap. l. 3. c. 67. Polyc. l. 6. tit. 20. Burch. l. 18. c. 18. Ivo p. 5. c. 40.

Item Innocentius Papa, *epiſt.* 1. *ad Decentium. cap.* 7. (an. 416. *Roma in Umbriam.*)

7 DE pœnitentibus h ao vero, qui ſive ex gravioribus commiſſis, ſive ex levioribus pœnitentiam gerunt, ſi nulla interveniat ægritudo, quinta feria ante Paſcha eis remittendum, Romanæ Eccleſiæ conſuetudo demonſtrat. §. 1. Ceterum de pondere æſtimando delictorum, Sacerdotis eſt judicare, et attendat ad confeſſionem pœnitentis, & ad fletus, atque lachrymas corrigentis, ac tum jubere dimitti, cum viderit congruam ſatisfactionem. §. 2. Sane ſi quis in ægritudinem inciderit, atque uſque ad deſperationem devenerit, ei eſt ante tempus Paſchæ relaxandum, ne de ſeculo abſque communione diſcedat.

¶ PITH. 29. *De Pœnitentibus.*] Refert Albin. de Divin. Offic. *cap. de Cœna Domin.* Vide Centur. *tom.* 9. *p.* 478.

C. XVIII. *Singulis annis quinta feria ultimæ hebdomadæ Quadrageſimæ novum chriſma conficiatur.*

i Polyc. l. 3. t. 16. Ivo p. 2. c. 73.

Item Fabianus Papa *orientalibus Epiſcopis, epiſt.* 2. (c. an. 240. *Roma in Orientem.*)

8 LIteris i veſtris inter cætera inſertum invenimus, quoſdam regionis veſtræ Epiſcopos a veſtro noſtroque ordine diſcrepare, & non per ſingulos annos in cœna Domini chriſma conficere. & *infra.* Errant vero, qui talia excogitant, & mente vacua potius, quam recta ſententia ſe hæc audent. & *infra.* §. 1. Sicut enim ipſius diei ſolennitas per ſingulos annos eſt celebranda, ita ipſius ſancti chriſmatis confectio per ſingulos annos eſt agenda, & de anno in annum renovanda, & fidelibus tradenda: quia novum ſacramentum eſt per ſingulos annos, & jam in dicto die innovandum, & vetus in ſanctis Eccleſiis cremandum. Iſta a ſanctis Apoſtolis, & ſucceſſoribus eorum accepimus, & vobis tenenda mandamus.

¶ CORR. ROM. *In originali res copioſius explicatur, quam aut Gratianus, aut Ivo faciant.*

¶ PITH. 30. *Sentientes, &c.*] V. C. *ſentiente hoc audiunt.* 31. *Et jam.*] V. C. *in jam.*

C. XIX. *Servetur ab omnibus feſtivitas inventionis Dominicæ Crucis.*

k Ivo p. 4. c. 3.

Item Euſebius Papa, *epiſt.* 3. (an. 309. vel 312. *Roma in Campaniam.*)

9 CRucis Domini k ja noſtri Jeſu Chriſti, quæ nuper nobis gubernacula ſanctæ Romanæ Eccleſiæ tenentibus, quinto nonas Maii inventa eſt, in prædicto Calendarum die inventionis feſtum vobis ſolenniter celebrare mandamus.

¶ PITH. 32. *Crucis.*] Ambr. de obitu Theodoſii. Microlog. c. 33. Niceph. lib. 8. c. 49.

C. XX. *Quare ſit inſtitutum, ut aqua ſale conſperſa ſanctificetur.*

l Polycar. ibid. Burch. l. 2. c. 13. Ivo p. 2. cap. 68.
m 4. Regum. 2.
n alit. ſacrata aqua.

Item Alexander Papa V. *a Petro, epiſt.* 1. *c.* 5. (forte an. 125. *Roma ad omnes Orthodoxos.*)

10 AQuam l ſale conſperſam populis benedicimus, ut ea cuncti aſperſi ſanctificentur, & purificentur. Quod & omnibus Sacerdotibus faciendum eſſe mandamus. Nam ſi cinis vitulæ ſanguine aſperſus populum ſanctificabat, atque mundabat: multo magis aqua ſale aſperſa, divinisque precibus ſacrata, populum ſanctificat, atque mundat. Et m, ſi ſale aſperſo per Heliſeum Prophetam ſterilitas aquæ ſanata eſt: quanto magis divinis precibus ſacratus n ſal ſterilitatem rerum aufert humanarum, & coinquinatos ſanctificat, atque mundat, & purgat, & cætera bona multiplicat, & inſidias diaboli avertit, & a phantaſmatum verſutiis homines defendit?

C. XXI. *Non niſi in die Dominico ſanctum Paſcha celebretur.*

o Epiſt. 1.
p Ivo p. 4. c. 3. & 145.
q al. ſolennitatibus, orig.

Item Pius Papa IX. *a Petro Apoſtolo, in primo ſuorum Decretalium* o (forte an. 157. *Roma ad omnes Fideles.*)

NOſſe p vos volumus, quod Paſcha Domini die Dominico annuis temporibus q ſit celebrandum. Iſtis enim temporibus Hermes Doctor fidei, & ſcripturarum effulſit inter nos. Et licet nos idem Paſcha prædicto die celebremus, quia tamen quidam inde dubitabant, ad corroborandas animas eorum, eidem Hermæ angelus Domini apparuit in habitu paſtoris, & præcepit ei, ut Paſcha Domini die Dominico ab omnibus celebraretur. Unde & vos Apoſtolica auctoritate inſtruimus, omnes eadem r ſervare debere, quia & nos eadem ſervamus: nec debetis a capite quoquo modo diſſidere.

C. XXII. *Non niſi in die Dominico ſanctum Paſcha celebretur.*

r Epiſt. 1. ad Theophilum. Et in Aurelian. 4. c. 1.
s Polyc. l. 3. t. 10. & 17. Walfridus Strabo, cap. 26. Burch. l. 4. c. 3. Ivo p. 1. c. 198. & p. 4. c. 4.
t al. aut aliter gerant.
u al. clarificati.

Item Victor Papa XIII. *a Petro, in primo decretali ſuo.* r (an. 186. *Roma Alexandriam.*)

CElebritatem s 33 ſancti Paſchæ die Dominico agi debere, & prædeceſſores noſtri jam ſtatuerunt, & nos illud vobis eadem die ſolenniter celebrari mandamus: quia non decet, ut membra a capite diſcrepent, nec t contraria gerant. A XIV. vero luna primi menſis uſque ad XXI. diem ejuſdem menſis eadem celebretur feſtivitas. §. 1. Eodem vero tempore baptiſma celebrandum eſt catholicum. Sed tamen, ſi neceſſe fuerit, aut mortis periculum ingruerit, Gentiles ad fidem venientes quocunque loco, vel momento, ubicunque evenerit, ſive in flumine, ſive in mari, ſive in fontibus tantum Chriſtiana confeſſione credulitatis clarificata u baptizentur. Ipſis quoque, quod in baptiſmo polliciti ſunt, ſummopere eſt attendendum, ne infideles, ſed fideles inveniantur. Ipſi vero, qui ſubdolitatis nota aſperguntur, infames efficiuntur, & inter fideles minime reputantur. §. 2. Hæc vero ſtatuta nulla debent improbitate convelli, nulla novitate mutari: quia alia eſt ratio cauſarum ſecularium, alia divinarum.

¶ PITH. 33. *Celebritatem.*] Hieron. de Script. Eccl. Ambr. *epiſt.* 83. Euſeb. *lib.* 5. *Hiſt. Eccleſ. cap.* 23. Beda *lib.* 3. *hiſt. Angl. cap.* 25.

C. XXIII. *De eodem.*

x Et in Africano, c. 40. & Arauſicano, cap. 19.

Item ex Concilio Carthaginenſi IV. x cap. 65. (an. 398. *in Africa.*)

PAſchæ ſolennitas uno die, & tempore celebranda eſt.

C. XXIV. *Dies Paſchæ, Concilii formatarum ſubſcriptione omnibus intimetur.*

y ſupr. diſt. 73.

Item ex Concilio Carthaginenſi V. c. 7. (an. 398. ibid.)

PLacuit y, ut dies venerabilis Paſchæ formatarum ſubſcriptione omnibus intimetur: dies vero Concilii ut ut. Kal.

Kal. ß Novembris ſerventur. Scribendum eſt etiam ad ſingularum quarumcunque provinciarum Primates, ut quandocunque 34 apud ſe Concilium congregant, iſtum diem non impediant.

¶ Corr. Rom. α Concilii] *In aliquot vetuſtis eſt*, & Concilii. *In originali impreſſo hæc eſt hujus capitis rubrica*: De tempore Paſchali, ſeu Concilii. *In codice canonum in indice capitis 40. Concilii Africani*, diem Paſchæ, & diem Concilii nuntiandum. *In Græco cap. 74.* [illegible]: Ut dies Paſchæ in die Synodi annuncietur.

ß xi. Cal.] *Sic in Carthaginenſi V. In Africano autem* (*etiam in codice canonum*) *& Carthaginenſi Græco eſt*, ii. Cal. Septembris.

¶ Pith. 34. *Quandocunque*.] 3. V. C. *quando*.

C. XXV. *Cum in Concilio omnia ſtatuta fuerint, futurum Paſcha annuntietur.*

Item ex Concilio Bracarenſi II. *cap.* 9. (*an.* 572. *in Hiſpania.*)

c *al. ſuperventuri.*
a *al. nuntietur.*

PLacuit, ut poſtquam omnia in Concilio Sacerdotum fuerint ordinata, illud omnimodis obſervetur, ut ſuperventuri c ipſius anni Paſcha quoto 35 Calendarum die, vel quota luna debeat ſuſcipi, a Metropolitano Epiſcopo intimetur a. Quod cæteri Epiſcopi, vel Clerus reliquus breviculo ſubnotantes, unuſquiſque in ſua Eccleſia adveniente Natalis Domini die aſtante populo poſt Evangelicam lectionem annuntient.

¶ Pith. 35. *Quoto*.] V. C. *quo*.

C. XXVI. *Per orbem univerſum uno die, & uno tempore Paſcha celebratur.*

Item ex Concilio Arelatenſi I. 36 *quod confirmavit Papa Sylveſter* 36, *c.* 1. (*an.* 315. *in Gallia.*)

b *Ivo p.* 4. *c.* 19.
c *Literas ad univerſos dirigat. orig.*

DE obſervatione b Paſchæ Domini 37 ſtatuimus, ut uno die, & tempore per omnem orbem obſervetur: & juxta conſuetudinem literæ c ad omnes dirigantur. 38

¶ Pith. 36. *Quod conf. Papa Sylv.*] Hæc abſunt in V. C.
37. *Domini*.] 2. V. C. *Dominica*.] Vide Ambr. 10. *ep.* 83. Socrat. *lib.* 5. *c.* 21.
38. *Literæ, &c.*] 2. V. C. *Literas*.

C. XXVII. *De imaginibus Sanctorum non violandis.*

Item Gregorius Severo *Epiſcopo Maſſilienſi, lib.* 9. *ep.* 9. (*an.* 600. *Romæ in Galliam.*)

d *Anſel. l.* 13. *c.* 45. *Burch. l.* 3. *cap.* 36. *Ivo p.* 3. *c.* 42. *Pann. l.* 2. *c.* 36.

39 PErlatum d ad nos fuerat, quod inconſiderato zelo 40 ſuccenſus, Sanctorum imagines ſub hac quaſi excuſatione, ne adorari debuiſſent, confregeris. Et quidem, quia eas adorari vetuiſſes, omnino laudavimus: fregiſſe vero reprehendimus. Dic, frater, a quo factum Sacerdote aliquando auditum eſt, quod feciſti? Si a non aliud, vel illud te non debuit revocare, ne deſpectis aliis fratribus, ſolum te ſanctum eſſe crederes, & ſapientem? Aliud eſt enim picturam adorare: aliud per picturæ hiſtoriam, quid ſit adorandum, addiſcere. Nam quod legentibus Scriptura, hoc idiotis præſtat pictura cernentibus: quia in ipſa etiam ignorantes vident, quid ſequi debeant: in ipſa legunt, qui literas neſciunt. Unde & præcipue gentibus pro lectione pictura eſt.

¶ Corr. Rom. a Si non] *Hæc uſque ad verſ.* Aliud, *ſunt addita ex originali.*

C. XXVIII. *Imagines Sanctorum memoriæ ſunt, & recordatio præteritorum.*

e *al. ſexta.*

Item in ſeptima e Synodo, *actione* 6. (*an.* 787. *in Bithyniam.*)

VEnerabiles imagines Chriſtiani non Deos appellant, neque ſerviunt eis ut Diis, neque ſpem ſalutis ponunt in eis, neque ab eis expectant futurum judicium: ſed ad memoriam, & recordationem primitivorum venerantur eas, & adorant, ſed non ſerviunt eis cultu divino, nec alicui creaturæ.

¶ Pith. 39. *Eis*.] Abeſt in V. C.

C. XXIX. *Non in agni, ſed in hominis ſpecie Chriſtus eſt figurandus.*

Item Hadrianus Papa Taraſio Patriarchæ, *in actione* 2. *ejuſdem ſeptimæ Synodi* f. (*an.* 785. *Romæ Conſtantinopolim.*)

f *In epiſt. Hadri. ad Carolum, c.* 35.
g *ſupr. diſt.* 16. *ſu* 2. *Syn. c. Ita. Ivo p.* 4. *cap.* 122. *&* 126.
h *al. quibuſdam, vera ieſtie.*

41 SExtam g an ſanctam Synodum recipio cum omnibus canonibus ſuis, in quibus dicitur: In quibus h picturis ſanctarum imaginum agnus præcurſoris digito oſtenſus depingitur, qui in figuram gratiæ α tranſit, verum nobis per legem Moyſi demonſtrans agnum, Jeſum Chriſtum Dominum noſtrum. Antiquas ergo figuras, & umbras, ut veritatis præſignationem ſanctæ Eccleſiæ traditas, vale β dicentes, gratiam, & veritatem præferimus, & ſic plenitudinem legis recipimus. Verum igitur agnum Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum ſecundum imaginem humanam amodo etiam in imaginibus pro veteri agno depingi jubemus.

Corr. Rom. ¶ *De ſexta Synodo, & canonibus ipſius notatum eſt ſup. c.* ſexta Synodum.

α Gratiæ tranſit.] *Et in epiſtola Hadriani, & apud Ivonem p.* 4. *c.* 122. *legitur*, in typum gratiæ aſſumptus eſt. *Apud eundem Ivonem, c.* 126. *in Hadriano ad Carolum*, in ſignum reliſtur eſt gratiæ. *Græce in canone ſexta Synodi eſt*, [illegible]: *id eſt*, qui in typum gratiæ aſſumptus eſt. *Sed ob gloſſam non eſt mutatum.*

ß Vale dicentes,] *Sic ſun. In epiſtola Hadriani eſt*, ſuſcipientes, *Græce* [illegible].

¶ Pith. 40. *Sextam*.] Citatur e Joanne Damaſceno *lib.* 3. *de Imag.* & in Synodi VII *act.* 2. & 4.

C. XXX. *De fide Trinitatis, & Unitatis inviolabiliter ſervanda.*

Item Auguſtinus *lib.* 1. *de Trinitate, cap.* 4. (*c. an.* 400. *in Africa.*)

OMnes i, quos legere potui, qui ante me ſcripſerunt de Trinitate, quæ Deus eſt, divinorum librorum veterum, & novorum catholici tractatores, hoc intenderunt ſecundum ſcripturas docere, quod Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus unius ejuſdemque ſubſtantiæ inſeparabili æqualitate divinam inſinuent unitatem, ideoque non ſint tres Dii, ſed unus Deus, quamvis Pater Filium genuerit, & ideo Filius non ſit, qui Pater eſt, Filiuſque a Patre ſit genitus, & ideo non ſit Pater, qui Filius eſt, Spirituſque Sanctus nec Pater ſit, nec Filius, ſed tantum Patris, & Filii Spiritus, Patri, & Filio etiam ipſe coæqualis, & ad Trinitatis pertinens unitatem: non tamen eandem Trinitatem natam de Maria Virgine, & ſub Pontio Pilato crucifixam, & ſepultam tertia die reſurrexiſſe, & in cœlum aſcendiſſe, ſed tantummodo Filium: nec eandem Trinitatem deſcendiſſe k in ſpecie columbæ ſuper Jeſum baptizatum: aut die l Pentecoſtes poſt aſcenſionem Domini ſonitu facto de cœlo, quaſi ferretur flatus vehementis, & linguis diviſis, velut ignis ſediſſe ſuper unumquemque eorum: ſed tantummodo Spiritum Sanctum: nec eandem Trinitatem dixiſſe de cœlo m: Tu es filius meus. Sive cum baptizatus eſt a Joanne, ſive in monte, quando cum illo erant tres diſcipuli, aut quando ſonuit vox dicens, Et clarificavi n, & iterum clarificabo, ſed tantummodo patris vocem fuiſſe ad filium factam: quamvis Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus, ſicut inſeparabiles ſunt, ita inſeparabiliter operentur.

i *Ivo p.* 1. *c.* 2. *Pann. l.* 1. *c.* 7.
k *Matt.* 3.
l *Act.* 2.
m *Marc.* 1.
n *Joan.* 12.

DE BAPTISMI SACRAMENTO.

DISTINCTIO IV.

C. I. *Sine ſacramento viſibili, & fide inviſibili nemo ſalvatur.*

Idem Auguſtinus *ſuper Joannem*, a (*forte c. an.* 412. *in Africa.*)

a *Ex gloſſ. ord. in c.* 3. *Joan. Niſi quis.*
b *in ea gloſſ. ad ver. ex aqua.*
c *al. percipiat.*

1 NEceſſarium eſt viſibile ſacramentum aquæ ad ablutionem viſibilis corporis: ſicut neceſſaria eſt doctrina inviſibilis fidei ad ſanctificationem inviſibilis animæ. *Idem.* §. 1. Renaſcitur b homo ex aqua viſibili ſacramento, & *ſpiritu* inviſibili intellectu, ut ſymbolum baptiſmi viſibiliter accipiat, & ſpiritalem intellectum ipſius ſymboli perficiat c. Vel ex aqua viſibili, & Spiritu ſancto.

C. II. *In baptiſmate concupiſcentia extinguitur, non ut non ſit, ſed ut non obſit.*

Idem *in lib.* 1. *de peccatorum meritis, & remiſſ. ſeu de baptiſmo parvulorum, c.* 39. (*c. an.* 412. *ibid.*)

PEr baptiſmum Chriſti id agitur, ut evacuetur caro peccati. Evacuatur autem, non ut in ipſa vivente carne concupiſcentia conſperſa & innata repente abſumatur, & non ſit: ſed ne obſit mortuo, quæ oberat nato. Nam ſi poſt baptiſmum vixerit, atque ad ætatem capacem præcepti pervenire potuerit, ibi habet, cum qua pugnet, eamque adjuvante Deo ſuperet, ſi non in vacuum gratiam ejus ſuſceperit, ſi reprobatus eſſe noluerit. Nam nec grandibus hoc præſtatur in baptiſmo, niſi forte miraculo ineffabili omnipotentiſſimi creatoris, ut lex peccati, quæ ineſt in membris, repugnans legi mentis, penitus extinguatur, & non ſit: ſed, ut quicquid mali ab homine factum, dictum, cogitatum fuerit, cum eidem concupiſcentiæ ſubjecta mente ſerviret, totum aboleatur, & velut factum non fuerit, habeatur.

¶ Corr. Rom. *Reſtitutum eſt caput hoc ſuæ integritati, ut melius B. Auguſtini ſententia perciperetur. Neque enim gloſſa impediebat.*

C. III.

C. III. *Qui ex viro, & muliere concipitur, cum originali peccato naſcitur, nec ſine baptiſmate ſalvatur.*

d Tom. 3. & inter opera Fulgentii.

Idem ad Petrum Diaconum, c. 26. d
(imo Fulgentius c. an. 520. *ibid.*)

e Ivo p. 1. c. 26. & 27. Pann. l. 1. c. 8. & 9.
f Epheſ. 2.
g Sent. 4. diſt. 4. & 9.
h *Ignis æterni ſempiterno ſupplicio, orig.*

FIrmiſſime e tene, & nullatenus dubites, omnem hominem, qui per concubitum viri, & mulieris concipitur, cum peccato originali naſci, impietati ſubditum, mortique ſubjectum. & ob hoc natura iræ filium naſci, de qua dicit Apoſtolus f: *Eramus enim & nos natura filii iræ, ſicut & cæteri.* A qua ira nullus liberatur, niſi per fidem mediatoris Dei, & hominum hominis Jeſu Chriſti. *Item c. 27. §. 1.* Firmiſſime g tene, & nullatenus dubites, non ſolum homines jam ratione utentes, verum etiam parvulos, qui ſive in uteris matrum vivere incipiunt, & ibi moriuntur, ſive cum de matribus nati, ſine ſacramento lavacri baptiſmatis, quod datur in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, de hoc ſeculo tranſeunt, ſempiterno h igne puniendos: quia etſi propriæ actionis peccatum nullum habuerunt, originalis tamen peccati damnationem carnali conceptione, & nativitate traxerunt.

C. IV. *De eodem.*

i forte Chromatius.

Item Joannes Chryſoſtomus. i (forte Chromatius c. an. 400. *Aquileiæ.*)

n Sent. 4. d. 12. Supra, de pœnit. diſt. 1. non poteſt.

NOn n poteſt quis gratiam vitæ cœleſtis accipere, niſi prius purgatus fuerit ab omni ſorde peccati per pœnitentiæ confeſſionem, per donum baptiſmi ſalutaris Domini, & Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti, qui eſt benedictus in ſecula ſeculorum.

C. V. *Sicut nunc in baptiſmate, ita olim in circumciſione remittebantur peccata.*

Item Gregorius in Moralibus, *lib. 4. c. 2.*
(an. 590. *Romæ.*)

l Ivo p. 1. c. 49. Pann. l. 1. c. 10.

QUod l autem apud nos valet aqua baptiſmatis, hoc egit apud veteres, vel pro parvulis ſola fides, vel pro majoribus virtus ſacrificii, vel pro his, qui de Abraham ſtirpe prodierunt, myſterium circumciſionis.

C. VI. *Originale peccatum nunc in baptiſmate, olim in circumciſione remittebatur.*

Item Auguſtinus *ad Valerium contra Julianum, de nuptiis, & concupiſcentia, lib. 2 cap. 11.*
(*circa an. 420. in Africa.*)

m Ivo p. 1. c. 50. Pann. l. 1. c. 11.
n al. ſanctificationem, Grat.

EX m quo inſtituta eſt circumciſio in populo Dei (quod erat tunc ſignaculum juſtitiæ fidei) ad ſignificationem n purgationis valebat parvulis originalis, veterisque peccati: ſicut & baptiſmus ex illo valere cœpit ad renovationem hominis, ex quo eſt inſtitutus.

C. VII. *Parvulis in baptiſmate offerentium prodeſt fides.*

Idem *de libero arbitrio, lib. 3. c. 23.*
(an. 395. *ibid.*)

o Alger. lib. 3. cap. 7. Ivo p. 1. c. 20. Pann. l. 2. c. 12.

ILlud o perſcrutari homines ſolent, ſacramentum baptiſmi Chriſti quid parvulis proſit, cum eo ſuſcepto plerumque moriuntur, priuſquam ex eo quicquam agnoſcere potuerunt. Qua in re ſatis pie, recteque creditur, prodeſſe parvulo fidem eorum, a quibus conſecrandus offertur. Et hoc Eccleſiæ commendat ſaluberrima auctoritas, ut ex eo quiſque ſentiat, quid ſibi proſit fides ſua, quando in alterum quoque beneficio α, qui propriam nondum habeet poteſtatem, commoda ſit.

§ Corr. Rom. α Beneficio,] *Eadem lectio eſt apud Ivonem, in Pannormia, & in originali ad marginem. In contextu autem eſt*, beneficium, qui propriam non habent, poteſt aliena commodari.

C. VIII. *Per fidem, & baptiſma juſtificamur a peccatis.*

Idem *de baptiſmo parvulorum, lib. 1. cap. 32., & 33.*
(c. an. 412. *ibid.*)

p Cap. 33.
q Joan. 3.

FIlius Dei carnem peccati α ſuſcepit, & pœnam ſine culpa, ut in carne peccati & culpa ſolveretur & pœna. Per fidem ergo, & baptiſmum ejus a peccato homo per juſtificationem, & a morte liberatus per reſurrectionem. § 1. Parvuli p etiam baptizati inter credentes reputantur per ſacramenti virtutem, & offerentium reſponſionem. Qui vero non ſunt baptizati, inter non credentes judicantur ex Evangelio Joannis: *Niſi q quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non poteſt introire in regnum Dei.*

§ Corr. Rom. *Caput hoc eſt ſumma verborum B. Auguſtini in locis indicatis.*

α Carnem peccati.) *Apud Beatum Auguſtinum longe plenius, & rectius.* Dominus autem, *inquit*, in carnem ſuam non peccatum tranſtulit, tanquam venenum ſerpentis, ſed tantum tranſtulit mortem, ut eſſet in ſimilitudine carnis peccati pœna ſine culpa, unde in carne peccati & culpa ſolveretur, & pœna. *Multum igitur intereſt inter carnem peccati, & ſimilitudinem carnis peccati. Quod explicans B. Auguſtinus, cum alibi ſæpe, tum potiſſimum ſermone 48. de verbis Domini, addebat tamen*, ſi ergo ſimilitudo carnis erat peccati, non caro peccati, quomodo, ut de peccato damnaret peccatum in carne? ſolet & ſimilitudo capere nomen ejus rei, cujus eſt ſimilitudo.

C. IX. *Per aquam baptiſmi de terreno fit homo cœleſtis.*

Item Ambroſius *lib. 1. de ſacramentis, c. 4. & 5.*
(an. 384. *Mediolani.*)

r *Qui per hunc fontem tranſit, tranſit a terrenis) orig.*
s Cap. 5.
t Matth. 3.

PEr aquam r baptiſmi tranſitus eſt a terrenis ad cœleſtia. Hoc eſt enim Paſcha, id eſt, tranſitus ejus, tranſitus a peccato ad vitam, a culpa ad gratiam, ab inquinamento ad ſanctificationem. Qui per hunc fontem tranſit, non moritur, ſed reſurgit. §. 1. Non omnis aqua s ſanat, ſed aqua ſanat, quæ habet gratiam Chriſti. Aliud eſt elementum, aliud conſecratio, aliud opus, aliud operatio. Aqua opus eſt: operatio Spiritus Sanctus eſt. Non ſanat aqua, niſi Spiritus Sanctus deſcenderit, & aquam illam conſecraverit, ſicut legiſti, quod cum Dominus noſter Jeſus Chriſtus formam baptiſmatis daret, venit ad Joannem, & ait illi Joannes t: *Ego a te debeo baptizari, & tu venis ad me? reſpondit illi Chriſtus: Sine modo, ſic enim decet nos implere omnem juſtitiam.* Vide, quia omnis juſtitia in baptiſmate conſtituta eſt. Ergo α quare Chriſtus deſcendit, niſi ut caro iſta mundaretur, caro, quam ſuſcepit de noſtra conditione? Non enim ablutio peccatorum ſuorum Chriſto neceſſaria erat, qui peccatum non fecit: ſed nobis erat neceſſaria, qui peccato manemus obnoxii. *& paulo poſt.* §. 2. Deſcendit Chriſtus: deſcendit & Spiritus Sanctus. Quare Chriſtus prius deſcendit, poſtea Spiritus, cum forma & uſus baptiſmi hoc habeat, ut ante fons conſecretur, & tunc deſcendat, qui baptizandus eſt? *& paucis interjectis.* §. 3. Chriſtus autem ante deſcendit: ſecutus eſt Spiritus: qua ratione? ut nunquam ipſe agere Dominus JESUS ſanctificationis myſteria videretur: ſed ſanctificaret ipſe, ſanctificaret & Spiritus.

§ Corr. Rom. α Ergo quare] *Hæc uſque ad verſ.* Non enim, *emendata ſunt ex B. Ambroſio. Antea legebatur*, Chriſtus ad baptiſmum deſcendit, non ut caro mundaretur, quam ſuſcepit de noſtra conditione. *Multis etiam aliis locis in capite hoc reſtituta eſt vera lectio.*

C. X. *Aqua baptiſmi non purgaret peccata, niſi tactu Dominici corporis eſſet ſanctificata.*

Item Chromatius α in Matthæum, *cap. 4.* (c. an. 400. *Aquileiæ.*)

o Sent. 4. diſt. 3.

NUnquam o aquæ baptiſmi purgare peccata credentium potuiſſent, niſi tactu Dominici corporis ſanctificatæ fuiſſent.

§ Corr. Rom. α Chromatius) *Antea citabatur Chryſoſtomus, apud quem non eſt inventum, ſed in fragmentis Chromatii.*

C. XI. *Generale baptiſma non niſi ſabbatho ſancto Paſchæ, & Pentecoſtes celebretur.*

x Triburienſe, c. 10.

Item Syricius Papa Himerio Tarraconenſi, *epiſt. 1. c.* x
(an. 385. *Roma in Hiſpaniam.*)

y Sent. 4. diſt. 3. Anſel. l. 9. c. 13. Burch. l. 4. c. 5. Ivo p. 1. cap. 58. & 200. Pan. l. 1. c. 16.
a *apparitionis, orig.*

Ne 1 NOn ratione y ſed auctoritatis ullius, ſed ſola temeritate præſumitur, ut paſſim, ac libere natalitiis Christi, ſeu apparitionis 2 a, necnon & Apoſtolorum, ſeu Martyrum feſtivitatibus, innumeræ, ut aſſeris, plebes baptiſmi myſterium conſequuntur, cum hoc ſibi privilegium & apud nos, & apud omnes Eccleſias Dominicum ſpecialiter Paſcha defendat cum ſua Pentecoſte 3.

§ Pith. 1. *Non ratione.*] Vide Socrat. *lib* 5. *cap* 21. Luithprand. Centur. *tom.* 4. *p.* 477. Vigner. *tom.* 1. *pag.* 316.
2. *Apparitione.*) Ita V. C.
3. *Cum ſua Pentecoſte.*] V. C. *cum Pentecoſten ſua.*

C. XII. *De eodem.*

Item Leo Papa *univerſis Epiſcopis per Siciliam conſtitutis, epiſt. 4. c. 5.* (an. 447. *Roma in Siciliam.*)

a Burch. lib 4. cap. 2. Ivo p. 1. cap. 59. & 197. Pann. l. 1. c. 17.

DUo a tempora: id eſt, Paſchæ, & Pentecoſte ad baptizandum a Romano Pontifice legitima ſunt præfixa. Unde quia manifeſtiſſime patet, baptizandis in Eccleſia electis hæc duo tempora, de quibus locuti ſumus, eſſe legitima; dilectionem veſtram monemus, ut nullos alios dies huic obſervantiæ miſceatis.

§ Corr. Rom. *Prior pars hujus capitis uſque ad verſ.* Unde quia, *non eſt iiſdem omnino verbis in epiſtola. Sed in indice canonum eſt rubrica loco ad hoc caput, & refertur in Concilio Moguntino I. c. 4.*

C. XIII.

C. XIII. *Quare in prædictis temporibus baptiſma celebretur.*

Idem *in eadem epiſtola, cap.* 3.
(*an.* 447. *Romæ in Siciliam.*)

b *Ivo p.* 5. *c.* 45.
c *condit, ante leſtio.*
d *Rom.* 6.

PRoprie in b morte crucifixi, & in reſurrectione ex mortuis 4 potentia baptiſmi novam creaturam condidit c 5 ex veteri: ut in renaſcentibus & mors Chriſti operetur, & vita, dicente B. Apoſtolo Paulo d: *An ignoratis, quia quicumque baptizati ſumus in Chriſto Jeſu, in morte ipſius baptizati ſumus? conſepulti enim ſumus cum illo per baptiſmum in mortem, ut quomodo ſurrexit Chriſtus a mortuis per gloriam patris, ita & nos in novitate vitæ ambulemus. Si enim complantati facti ſumus ſimilitudini mortis ejus, ſimul & reſurrectionis erimus*: & cætera, quæ latius Magiſter Gentium ad commendandum ſacramentum baptiſmatis diſputavit: ut appareret ex hujus doctrinæ ſpiritu, regenerandis filiis hominum, & in Dei filios adoptandis illum diem 6 eſſe, & illud tempus electum, in quo per ſimilitudinem, formamque myſterii ea, quæ geruntur in membris, his, quæ in ipſo ſunt capite geſta, congruerent: dum in baptiſmatis regula & mors intervenit interfectione peccati, & ſepulturam triduanam imitatur trina demerſio, & ab aquis elevatio reſurgentis inſtar e eſt de ſepulchro. Ipſa igitur operis qualitas docet celebrandæ generaliter gratiæ eum eſſe legitimum diem, in quo orta eſt & virtus muneris, & ſpecies actionis. §. 1. Ad cujus rei confirmationem plurimum valet, quod ipſe Dominus Jeſus Chriſtus, poſteaquam reſurrexit a mortuis, diſcipulis ſuis (in quibus omnes Eccleſiarum præſules docebantur) & formam, & poteſtatem tradidit baptizandi, dicens f: *Euntes ergo nunc docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.* De quo utique eos ante paſſionem potuiſſet inſtruere, niſi proprie voluiſſet intelligi regenerationis gratiam ex ſua reſurrectione cœpiſſe. §. 2. Additur ſane huic obſervantiæ etiam Pentecoſtes ex adventu Spiritus Sancti ſacra g ſolemnitas, quæ de Paſchalis feſti pendet articulo: & cum ad alios dies alia feſta pertineant, hæc ſemper ad eum diem, qui reſurrectione Domini eſt inſignis, occurrit, porrigens quodammodo auxiliantis gratiæ manum, & h 7 eos, quos a die Paſchæ aut moleſtia infirmitatis, aut longinquitas itineris, aut navigationis difficultas interclusit, invitat g 8, ut quibuslibet neceſſitatibus impediti, deſiderii ſui effectum dono Spiritus Sancti conſequantur, & *infra. c.* 4. §. 3. Hoc autem nos non ex noſtra perſuaſione defendere, ſed ex Apoſtolica auctoritate ſervare ſatis idoneo probamus exemplo, ſequentes beatum Apoſtolum Petrum, qui in eo die, quo omnium i credentium numerum promiſſus Spiritus Sancti replevit adventus, trium millium populum ſua prædicatione converſum lavacro baptiſmatis conſecravit. Quod Sancta Scriptura, quæ k Apoſtolorum actus continet, fideli hiſtoria docet, dicens: *His auditis compuncti ſunt corde, & dixerunt ad Petrum, & ad reliquos Apoſtolos: Quid faciemus viri fratres? Petrus vero ad illos: pœnitentiam, inquit, agite, & baptizetur unuſquiſque veſtrum in nomine Jeſu Chriſti in remiſſionem l peccatorum, & accipietis donum Spiritus Sancti.*

e *al. ad inſtar.*
f *Matth.* 28.
g *al. conſecrata.*
h *Ut ii, orig.*
i *al. omnem.*
k *Actor.* 2.
l *al. remedium.*

§ Corr. Rom. g Invitat.] *Ivo habet*, invitans. *Sed in originali eſt* interclusit invitans, aut quibuslibet neceſſitatibus impeditos, deſiderii, &c.

§ Pith. 4. *Ex mortuis.*] V. C. *mortui.*
5. *Condidit.*] V. C. *& condit.*
6. *Eſſe.*] Deeſt in V. C.
7. *Eos.*] Abeſt a V. C.
8. *Invitat.*] 2. V. C. *invitans.*

C. XIV. *De eodem.*

Item *in eadem epiſtola, cap.* 6.
(*an.* 447. *Romæ in Siciliam.*)

m *Ivo part.* 1. *c.* 47. *Pann. l.* 1. *cap.* 18.
n *Joan.* 1.
o *Roman.* 10.
p *Matth.* 5.
q *Rom.* 10.

SI quis autem m Epiphaniæ feſtivitatem (quæ in ſuo ordine debito honore veneranda eſt) ob hoc exiſtimat privilegium habere baptiſmatis, quia hoc quidam putant, quod in eadem die Dominus ad baptiſmum ſancti Joannis acceſſerit, ſciat illius baptiſmi aliam gratiam, & aliam fuiſſe rationem: nec ad eandem 9 pertinuiſſe virtutem, qua per Spiritum Sanctum renaſcuntur, de quibus dicitur n: *qui non ex ſanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, ſed ex Deo nati ſunt.* Dominus enim nullius indigens remiſſione peccati, nec quærens remedium renaſcendi, ſic voluit 10 baptizari, quomodo voluit circumcidi, hoſtiamque pro ſe emundationis offerri, ut qui factus erat ex muliere (ſicut o Apoſtolus ait) fieret & ſub lege, quam p non venerat ſolvere, ſed adimplere, & implendo finire: ſicut B. Apoſtolus prædicat, dicens q: *Finis autem legis Chriſtus ad juſtitiam omni credenti.* Baptiſmi autem ſui in ſe condidit ſacramentum, quia in omnibus primatum tenens, ſe docuit eſſe principium: & tunc regenerationis potentiam ſanxit, quando de latere ipſius profluxerunt ſanguis redemptionis, & aqua baptiſmatis.

¶ Pith. 9. *Eandem.*] V. C. *eam.*
10. *Sic voluit &c.*] 2. V. C. *ſic voluit baptizari, quomodo & circumcidi, hoſtiamque emundationis offerri.*

C. XV. *In ſolemnitate Paſchali, & Pentecoſtes catechumeni baptizentur.*

Item ex Concilio Gerundenſi, *cap.* 4.
(*an.* 517. *in Hiſpania.*)

r *Ivo p.* 1. *c.* 80. *Pann. l.* 1. *c.* 23.

DE catechumenis r baptizandis id ſtatutum eſt, ut in Paſcha ſolemnitate, vel Pentecoſtes, quanto majoris celebritatis major celebritas eſt, tanto magis ad baptizandum veniant: cæteris ſolemnitatibus infirmi tantummodo debeant baptizari: quibus quocumque tempora convenit baptiſmum non negari.

§ Corr. Rom. *Reſtitutum caput eſt ex ſuo originali.*

C. XVI. *Neceſſitate cogente, quolibet tempore baptizare licet.*

Item Leo Papa, *epiſt.* 4. *cap.* 6.
(*an.* 447. *Romæ in Siciliam.*)

s *Burch. lib.* 4. *cap.* 2. *Ivo par.* 1. *c.* 197. *Pann. l.* 1. *cap.* 19.

SI s qui neceſſitate mortis, ægritudinis, obſidionis, perſecutionis, & naufragii urgentur, omni tempore debent baptizari.

§ Corr. Rom. *Apud B. Leonem ſententia hujus capitis eſt poſt c.* duo tempora. *& ante c.* ſi quis autem: *ſup. eod.*

C. XVII. *Niſi neceſſitate cogente inter Paſcha, & Pentecoſtem nullus baptizare præſumat.*

Item Gelaſius Papa Clero, *& plebi Turinæ.* t
(*imo Greg.* II. *in Capit. c.* 5 *an.* 714. *Romæ in Bavariam.*)

t *In epiſt. Gregorii II. clero, & plebi Turingiæ. & in Conc. Wormatien. c.* 1.
u *Burch. l.* 4. *c.* 7. *Ivo p.* 1. *c* 63. *&* 201 *Pann. l.* 1. *cap.* 20.

VEnerabile u baptiſmi ſacramentum non niſi in feſtivitate Paſchali, & Pentecoſtes tradere præſumat Epiſcopus: exceptis iis, quibus urgente mortis periculo talibus oportet, ne in æternum pereant, remediis ſubveniri.

§ Corr. Rom. *In epiſtola Gregorii ſecundi clero, & plebi Turingiæ, unde citat Ivo (quamvis & Gelaſii eſſe putaverit) & in Concilio Wormatienſi, unde Burchardus, legitur:* Sacroſancti baptiſmi. *Atque, apud Ivonem, c.* 202. *In capite autem* 63. *eſt,* Generale, *& in margine.* Venerabilis.

C. XVIII. *De eodem.*

Idem *Gelaſius* x *epiſtola ad Epiſcopos Lucaniæ, cap.* 12.
(*an.* 494. *Romæ in Lucaniam.*)

x *Conc. Pariſ. cap.* 9.
y *Anſ. lib.* 9. *c.* 12. *Burch. l.* 4. *cap* 4. *Ivo p.* 1. *cap.* 199.

BAptizandi y ſibi quiſpiam paſſim quocumque 11 tempore nullam credat ineſſe fiduciam, præter Paſchale feſtum, & Pentecoſtes 11 venerabile ſacramentum: excepto duntaxat graviſſimi languoris incurſu, in quo verendum eſt, ne morbi creſcente periculo, ſine remedio ſalutari fortaſſis ægrotans exitio præventus abſcedat.

¶ Pith. 11. *Pentecoſtes.*] 2. optimi Cod. *Pentecoſten.*

C. XIX. *Non niſi Sacerdos baptizare præſumat.*

Item Iſidorus *de Officiis, l.* 2. *c.* 24.
(*c. an.* 610. *in Hiſpania.*)

z *Sent.* 4. *diſt.* 6. *Ivo p.* 1. *cap.* 67. *Pann. l.* 1. *c.* 23.
a *Sup. diſt.* 93. *Diaconus proprium.*

COnſtat z baptiſma ſolis Sacerdotibus eſſe tractandum; ejuſque myſterium nec ipſis Diaconis explere eſt licitum, abſque Epiſcopo, vel Presbytero: niſi, his procul abſentibus, ultima languoris neceſſitas cogat. Quod & Laicis fidelibus plerumque permittitur, ne quiſpiam ſine remedio ſalutari de ſæculo evocetur. *Item Gelaſius Papa.* §. 1. Diaconus a quoque proprium, &c. *ut ſupra in tractatu ordinandorum, ubi de reverentia Diaconorum erga Sacerdotes agitur.*

C. XX. *Non præſumat mulier baptizare.*

Item ex Concilio Carthaginenſi IV. *c.* 99. *&* 100.
(*an.* 398. *in Africa.*)

b *ſup. diſt.* 23. *mulier. Sent.* 4. *diſt.* 6 *Burch. l.* 8. *cap.* 83. *Ivo p.* 1. *c.* 65. *Pann. l.* 1. *cap.* 25.
c 30. *q.* 3. *ſuper quibus.*

MUlier b, quamvis docta, & ſancta, viros in conventu docere, vel aliquos baptizare non præſumat.

Gratian. *Niſi neceſſitate cogente. Unde Urbanus Papa II.* c *ſuper quibus conſuluit, &c. ut ſupr. in tractatu Conjugii: ubi de compatribus agitur.*

C. XXI. *Etiam Laici neceſſitate cogente baptizare poſſunt.*

Item Auguſtinus *ad Fortunatum,*
(*c. an.* 392. *ibid.*)

d *Ivo p.* 1. *c.* 191. *Pann. l.* 1. *c.* 26.

IN d 12 neceſſitate, cum Epiſcopi, aut Presbyteri, aut quilibet miniſtrorum non inveniuntur, & urget periculum ejus, qui petit, ne ſine iſto ſacramento hanc vitam finiat, etiam Laicos ſolere dare ſacramentum, quod acceperunt, ſolemus audire.

¶ Pith. 12. *In neceſſitate.*] Vide Tertull. *de Baptiſmo.*

C. XXII. *De eodem.*

Item ex decreto Martini a Papæ III.
(forte c. an. 544. *Roma.*)

a al. Martinia-no.

f Polyc. lib. 3. tit. 10. Anſ. l. 9. c. 54. Burch. l. 4. cap. 47. Ivo p. 1. c. 241.
g al. occaſione.

QUicunque f Presbyter in provincia propria, vel in alia, vel ubicunque inventus fuerit, commendatum ſibi infirmum baptizare noluerit, vel pro intentione itineris, vel de alia aliqua excuſatione g, & ſic ſine baptiſmo moritur, deponatur.

C. XXIII. *Non reiteratur baptiſmus, quod a pagano miniſtratur.*

Item Iſidorus. (forte c. an. 630.)

h i. q. 1. ſi quis per ignorantiam. Capit. 5. cap. 4. Sent. 4. diſt. 5. Alger. l. 3. c. 6.

ROmanus h Pontifex non hominem judicat, qui baptizat, ſed Spiritum Dei ſubminiſtrare gratiam baptiſmi, licet paganus ſit, qui baptizat.

¶ Corr. Rom. *De hoc capite dictum eſt ſup. c. qu. c. ſi quis per ignorantiam.*

C. XXIV. *De eodem.*

Item Nicolaus *ad conſulta Bulgarorum, cap. 104.*
(an. 866. *Roma in Bulgariam.*)

i Sent. 4. diſt. 5. Alg. l. 3. c. 6.

k Act. 2. & 19.
l Ambr. de Spiritu Sancto, l. 1. c. 3.

A Quodam i Judæo a neſcitis, utrum Chriſtiano, an pagano, multos in patria veſtra baptizatos aſſeritis, & quid de eis ſit agendum, conſulitis. Hi profecto, ſi in nomine ſanctæ Trinitatis, vel tantum in Chriſti nomine, ſicut in actibus k Apoſtolorum legimus, baptizati ſunt, (unum quippe idemque eſt, ut ſanctus exponit Ambroſius l) conſtat eos non eſſe denuo baptizandos.

¶ Corr. Rom. a Judæo] *Apud Algerum eſt, a ut nudio. Verum in Originali poſt hoc caput ſequuntur verba hæc*, ſed primum, utrum Chriſtianus, an paganus ipſe Judæus exiſterit, vel ſi poſtmodum factus fuerit Chriſtianus, inveſtigandum eſt.

C. XXV. *Sicut per bonum, ita per malum miniſtrum æque baptiſmus miniſtratur.*

Item Auguſtinus *contra Creſconium Grammaticum, lib. 3. cap. 6.* (fere an. 406. *in Africa.*)

m Ivon. p. 1. c. 160. Pann. l. 1. c. 30.

SI inter m bonos miniſtros, cum ſit alius alio melior, non eſt melior baptiſmus, qui per meliorem datur, nullo modo eſt malus, qui etiam per malum datur, quando idem baptiſmus datur. & ideo per miniſtros diſpares Dei munus æquale eſt, quia non illorum, ſed ejus eſt.

C. XXVI. *Non merita miniſtrorum, ſed virtus Chriſti in baptiſmate operatur.*

Idem *ſuper Joannem in part. 1. tract. 5. ad cap. 1.* (c. an. 412 *ibid.*)

n Baptiſmus talis, orig.
o infr. ead. a. quod. Sent. 4. d. 5. Ivo p. 1. c. 156. 157. 158. & 159. Pann. l. 1. c. 31.
p ord. 32. præter hoc.

q 1. Cor. 3.

r Matt. 23.
s Joan. 1.

BAptiſmus n talis eſt, qualis ille eſt, in cujus poteſtate datur, non qualis eſt ille, per cujus miniſterium datur. *Item ibidem.* §. 1. Quid docebat Joannes Baptiſta? Dominum. Quid non docebat? poteſtatem Dominici baptiſmi in nullum hominem a Domino tranſituram, ſed miniſterium plane tranſiturum. poteſtatem a Domino in neminem, miniſterium, miniſterium p & in bonos, & in malos. Non exhorreat columba miniſterium malorum, reſpiciat Domini poteſtatem. Quid tibi facit malus miniſter, ubi bonus eſt Dominus? Quid te impedit malitioſus præco, ubi benevolus eſt judex? *Item infra.* §. 2. Neque q qui plantat, eſt aliquid, neque qui rigat, ſed qui incrementum dat, Deus. *Item ibidem.* §. 3. Ego o dico, & nos dicimus omnes, quia juſtos oportet eſſe tanti judicis miniſtros, ſi miniſtrare juſte voluerint. Si autem noluerint eſſe juſti, qui in r cathedra Moyſi ſedent, ſecurum me facit magiſter meus, de quo Spiritus ejus dixit s: *Hic eſt, qui baptizat.* Idem infra §. 4. Non timeo adulterum, non ebrioſum, non homicidam, quia columbam attendo, per quam mihi dicitur: *Hic eſt, qui baptizat.*

¶ Corr. Rom. o Ego dico,] *Sic etiam Ivo: ſed in Originali:* Et ego, & omnes dicimus, quia juſtos oportet eſſe tanti judicis miniſtros. Sint miniſtri juſti, ſi volunt. Si autem noluerint, &c. *Sunt autem partes hujus capitis ex eodem tractatu quinto hinc inde collectæ.*

C. XXVII. *De eodem.*

Idem *in tractatu 6. ad c. 1. Joannis.* (c. an. 412. *ibid.*)

t Sent. 4. d. 5. Ivo p. 1. c. 160.

u Joan. 1.

CUm t baptizat malus ex aliqua vel ignorantia Eccleſiæ, vel tolerantia (aut enim ignorantur mali, aut tolerantur ut paleæ, quouſque in ultimo ventiletur area:) illud, quod datum eſt, unum eſt, nec impar propter impares miniſtros, ſed par, & æquale propter: *Hic u eſt, qui baptizat.*

C. XXVIII. *Non reiteratur baptiſma, quod in nomine ſanctæ Trinitatis miniſtratur.*

Idem *de Eccleſiaſticis regulis a c. 13. c. 52.* (forte c. an. 427. *ibid.*)

a al. dogmatibus.

y Burch. l. 4. cap. 39. Ivo p. 1. c. 140. & 213. ex Rotomagenſi.

z al. &.

a al. nomen, orig.

SI qui apud y illos hæreticos baptizati ſunt, qui in ſanctæ Trinitatis confeſſione baptizant, & veniunt ad nos, recipiantur quidem ut baptizati, ne ſanctæ Trinitatis invocatio, vel confeſſio annulletur: ſed doceantur integre 14, & inſtruantur, quo ſenſu ſanctæ Trinitatis myſterium in Eccleſia teneatur: & ſi conſentiunt credere, vel acquieſcunt confiteri, purgati jam fidei integritate confirmentur manus impoſitione. Si vero parvuli ſunt, vel z hebetes, qui doctrinam non capiunt, reſpondeant pro illis, qui eos offerunt, juxta morem a baptizandi: & ſic per a manus impoſitionem chriſmatis communicati 15, Euchariſtiæ myſteriis admittantur.

Corr. Rom. a Per manus impoſitionem] *In Originali eſt:* Et ſic manus impoſitione, & chriſmate communiti, Euchariſtiæ, &c. *Sed ob gloſſam non eſt mutatum.*

¶ Vide. 13. *De Eccleſiaſticis Regulis.*] Cetera equidem Gratiani & Auguſtini, ut & ſupra *part. 2. diſt.* 2. c. 13. quæ ſunt ex Gennadii de Diffinition. *Eccleſiaſtic. Dogmatib.* c. 2e.

14. *Integre.*] V. C. *ante.*

15. *Impoſitionem chriſmate communicati.*] V. C. *impoſitione, & chriſmate communiti.*

C. XXIX. *De eodem.*

Idem *ad Oroſium in lib. 65. quæſtionum dialog. qu. 59.* (forte c. an. 414. *ibid.*)

b Sent. 4. diſt. 6. Ivo par. 1. c. 160. Pann. l. 1. c. 28.

c al. quam.

QUamvis b unum baptiſma ſit & hæreticorum (eorum ſcilicet, qui in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti baptizantur,) & Eccleſiæ catholicæ: tamen quia foris, & extra Eccleſiam baptizantur, non ſumunt baptiſmum ad ſalutem, ſed ad perniciem, habentes nimirum formam a ſacramenti, virtutem autem ejus abnegantes. Et ideo eos Eccleſia non rebaptizat, quia in nomine Trinitatis baptizati ſunt. Ipſa eſt profecto forma ſacramenti. Ideo cum reverſi fuerint, accipiunt virtutem Spiritus Sancti, quam c ii, qui extra Eccleſiam baptizantur, nondum habent.

¶ Corr. Rom. a Formam ſacramenti,] *Ita etiam apud Ivonem. In originali eſt,* habentes quidem ſpeciem pietatis, virtutem tamen ejus abnegantes. *Et rurſum:* Animales, inquam, Spiritum non habentes. Et idcirco eos Eccleſia, &c. *Utitur autem B. Pauli verbis c 2. Tim. 3. & Judæ Apoſtoli, c. 1.*

¶ Prim. 16. *Idem.*] V. C. *item.*

C. XXX. *Baptizantur, qui tantum in nomine Domini baptizati probantur.*

Item Pelagius Papa *Gaudentio Epiſcopo.* d (forte c. an. 557. *Roma.*)

d Inf. ead. multi ſunt.

e Ivo p. 1. c. 161. Pann. l. 1. c. 62. S. Th. 3. qu. 66. art. 6.
f al. deſtinatio vicinus, Ivo
g al. commorati.

SI e revera hi de hæreticis, qui in loco tuæ dilectionis vicinis f commorari g dicuntur, ſolummodo ſe in nomine Domini baptizatos fuiſſe forſan confitentur, ſine cujuſquam dubitationis ambiguo eos ad catholicam fidem venientes in ſanctæ Trinitatis nomine baptizabis. Sin vero apud dilectionem tuam eorum, qui converti volunt, manifeſta confeſſione claruerit, quod in nomine Trinitatis fuerint baptizati, ſola reconciliationis impenſa gratia, catholicæ ſociare fidei maturabis: ut tali diſpenſatione ſervata, nihil aliter, quam quod Evangelica jubet auctoritas, temeritatis cujuſquam Spiritu videatur effectum.

C. XXXI. *An approbetur baptiſma, quod a non baptizato præſtatur.*

Item Auguſtinus *de unico baptiſmo, lib. 7. cap. 53.* (forte c. an. 420. *in Africa.*)

h Sent. 4. diſt. 6. Ivo p. 1. c. 162.

i 1. Cor. 13.

4 SOlet etiam h quæri, utrum approbandum ſit baptiſma, quod ab eo, qui non accepit, accipitur, ſi forte hoc curioſitate aliqua didicit, quemadmodum dandum ſit: & utrum nihil interſit, quo animo accipiat ille, cui datur, cum ſimulatione, an ſine ſimulatione: ſi cum ſimulatione, utrum fallens, ſicut in Eccleſia, vel in ea, quæ putatur Eccleſia; an jocans, ſicut in Mimo a, & infra. §. 1. Veruntamen, ſi quis forte me in eo Concilio conſtitutum, ubi talium rerum quæſtio verſaretur, non præcedentibus meritis ß, quorum ſententiam ſequi mallem, urgeret, ut dicerem, quid ipſe ſentirem, ſi eo modo affectus eſſem, quo eram, cum iſta dictarem, nequaquam dubitarem habere eos baptiſmum, qui ubicunque, & a quibuſcunque illud verbis Evangelicis conſecratum ſine ſua ſimulatione, & cum aliqua fide accepiſſent; quanquam eis ad ſalutem ſpiritualem non prodeſſet, ſi charitate caruiſſent, qua catholicæ infererentur Eccleſiæ. *Si i enim habeam*, inquit, *fidem, ut montes transferam, charitatem autem non habeam, nihil ſum:* ſicut jam præteritis majorum ſtatutis non dubito etiam illos habere baptiſmum, qui quanquam falla-

fallaciter id accipiant, in Eccleſia tamen accipiunt, vel ubi putantur eſſe Eccleſiam, ab eis, in quorum ſocietate id accipiunt. de quibus dictum eſt: *Ex nobis exierunt*. Ubi autem nulla ſocietas ulla eſſet ita credentium, neque ille, qui ibi acciperet, ita crederet, ſed totum ludicre, & mimice, & joculariter ageretur, utrum approbandus eſſet baptiſmus, qui ſic daretur, divinum judicium per alicujus revelationis oraculum, concordi oratione, & impenſis ſupplici devotione gemitibus implorandum eſſe cenſerem: ita ſane, ut poſt me dicturos ſententias, ſi l quid jam exploratum, & cognitum eſſe ſcirent, humiliter expectarem.

c 1. *Joan.* 2.

l *nequid, orig.*

¶ Corr. Rom. α Velut in Mimo.] *Hic apud B. Auguſtinum, & Ivonem multa ſunt interjecta, quæ ad ſequentia percipienda opera pretium fuerit legere.*

β Meritis,] *In originali, & apud Ivonem eſt*, talibus. *Sed ad gloſſam non eſt mutatum. Multa vero alia emendata ſunt.*

γ Habeam, inquit, fidem,] *Sine charitate poteſt haberi vera fides, ſed non vera fidei virtus. Aliud eſt enim vera fides, aliud vera virtus: prout docuit B. Thomas 2. ſecundæ, quæſt. 4. art. 5. Quod auctor gloſſæ videtur non ſatis perſpexiſſe.*

C. XXXII. *Non reiteratur baptiſma, quod in fide ſanctæ Trinitatis ab hæreticis præſtatur.*

Item *lib.* 1. *contra Donatiſtas, cap.* 1.
(c. an. 4[illegible]c. *ibid.*)

m *Ivo ibid.*

y OStenditur illos m impie facere, qui rebaptizare conantur orbis unitatem, & nos recte facere, qui Dei ſacramenta improbare nec in ipſo ſchiſmate audemus. In quo enim nobiſcum ſentiunt, in eo etiam nobiſcum ſunt. In eo autem a nobis receſſerunt, in quo a nobis diſſentiunt. *Item paulo ſuperius*. §. 1. Sacramentum n baptiſmi eſt, quod habet, qui baptizatur: & ſacramentum dandi baptiſmi eſt, quod habet, qui ordinatur. Sicut autem baptizatus, ſi ab unitate receſſerit, ſacramentum baptiſmi non amittit: ſic etiam ordinatus, ſi ab unitate receſſerit, ſacramentum dandi baptiſmi non amittit. Nulli enim ſacramento injuria facienda eſt. Si diſcedit a malis, utrum que diſcedit: ſi permanet in malis, utrumque permanet. Sicut o ergo acceptatur baptiſmus, quem non potuit amittere, qui ab unitate diſceſſerat: ſic acceptandus eſt baptiſmus, quem dedit ille, qui ſacramentum dandi, cum diſcederet, non amiſerat. *Item eodem lib. cap.* 12. §. 2. Si p ad baptiſmum fictus acceſſit, dimiſſa ſunt ei peccata, an non ſunt dimiſſa? Eligant, quod volunt. utrumlibet elegerint, ſufficiet nobis. Si dimiſſa dixerint, quomodo ergo Spiritus Sanctus q diſciplinæ effugiet fictum, ſi in iſto ficto remiſſionem operatus eſt peccatorum? Si dixerint non eſſe dimiſſa, quæro, ſi poſtea fictionem ſuam corde concuſſo, & vero dolore fateretur, an denuo baptizandus judicaretur? Quod ſi dementiſſimum eſt dicere, fateantur vero baptiſmo Chriſti baptizari poſſe hominem, & tamen cor ejus in malitia, vel ſacrilegio perſeverans peccatorum abolitionem non ſinere fieri: atque ita intelligant in communionibus ab Eccleſia ſeparatis poſſe homines baptizari, ubi Chriſti baptiſmus eadem ſacramenti celebratione datur, & ſumitur: qui tamen tunc proſit ad remiſſionem peccatorum, cum quis r reconciliatus unitati, ſacrilegio diſſenſionis exuitur, quo ejus peccata tenebantur, & dimitti non ſinebantur.

n *Panor, lib.* 1. *cap.* 87.

o *al. Si.*

p *Sent.* 4. *diſt.* 4.

q *Sap.* 1.

r *al. quiſque.*

C. XXXIII. *Valet ad ſalutem baptiſma, etſi non ea fide parvuli offeruntur.*

Idem *in epiſtola* 23. *ad Bonifacium.*
(*ſorte* c. an. 408. *ibid.*)

s *al. Nec.*

t *inf. ca. ſque-rit. Sentent.* 4. *diſt.* 4. *Panor.l.* 1. *c.* 65. *Polycar. l.* 3. *tit.* 12. *Ivo p.* 1. *c.* 171.

s NOn s illud t te moveat, quod quidam non ea fide ad baptiſmum percipiendum parvulos ferunt, ut gratia ſpirituali ad vitam regenerentur æternam: ſed quod eos putent hoc remedio temporalem retinere, vel recipere ſanitatem. Non enim propterea illi non regenerantur, quia non ab iſtis hac intentione offeruntur.

C. XXXIV. *Effuſio ſanguinis implet vicem baptiſmi.*

Item *de unico baptiſmo contra Donatiſtas, lib.* 4. *c.* 22.
(c. an. 412. *ibid.*)

u *Sent.* 4. *diſt.* 4. *Ivo p.* 1. *c.* 177. *Panorm. lib.* 1. *can.* 109.

x *Luc.* 23.

y *Ad ſubaqueum.*

z *al. confeſſionemque.*

a *Rom.* 10.

b *Vide lib.* 2. *retract. cap.* 18.

p BAptiſmi u vicem aliquando implere paſſionem, de latrone illo, cui non baptizato dictum eſt x: [*Hodie mecum eris in Paradiſo*,] non leve documentum idem B. Cyprianus y aſſumit. Quod etiam atque etiam conſiderans, invenio non tantum paſſionem pro nomine Chriſti id, quod ex baptiſmo deerat, poſſe ſupplere, ſed etiam fidem, converſionemque z cordis, ſi forte ad celebrandum myſterium baptiſmi in anguſtiis temporum ſuccurri non poteſt. Neque enim latro ille pro nomine Chriſti crucifixus eſt, ſed pro meritis facinorum ſuorum: nec quia credidit, paſſus eſt, ſed dum patitur, credidit. Quantum itaque valeat etiam ſine viſibili ſacramento baptiſmi, quod ait Apoſtolus a: *Corde creditur ad juſtitiam, ore autem confeſſio fit ad ſalutem*, in illo latrone declaratum eſt. Sed tunc impletur inviſibiliter, cum myſterium baptiſmi non contemptus religionis, ſed articulus neceſſitatis excludit. & *infra cap.* 24. §. 1. Et ſicut b in illo latrone, quod ex baptiſmi ſacramento defuerat, complevit omnipotentis benignitas, quia non ſuperbia, vel contemptu, ſed neceſſitate defuerat, ſic in infantibus, qui baptizati moriuntur, eadem gratia omnipotentis implere credenda eſt, quod non ex impia voluntate, ſed ex ætatis indigentia, nec corde credere ad juſtitiam poſſunt, nec ore confiteri ad ſalutem. Ideo c cum alii pro eis reſpondent, ut impleatur erga eos celebratio ſacramenti, valet utique ad eorum conſecrationem, quia ipſi reſpondere non poſſunt. *Item contra Julianum Pelagianum, lib.* 6. *cap.* 4. §. c. Alienum quippe opus eſt, cum credit per alterum, ſicut alienum opus fuit, cum peccavit in altero. *Item eodem lib.* 4. *contra Donatiſtas, cap.* 25. §. 3. Sicut autem in latrone, quia per neceſſitatem corporaliter baptiſmus defuit, perfecta ſalus eſt, quia per pietatem ſpiritualiter affuit: ſic & cum ipſa præſto eſt, ſi per neceſſitatem deſit, quod latroni affuit, perficitur ſalus. Quod traditum tenet univerſitas Eccleſiæ, cum parvuli infantes baptizantur, qui certe nondum poſſunt corde credere ad juſtitiam, & ore confiteri ad ſalutem, quod latro potuit: quin etiam flendo, & vagiendo, cum in eis myſterium celebratur, myſticis ipſis vocibus obſtrepunt: & tamen nullus Chriſtianorum dixerit eos inaniter baptizari. *Item c.* 25. §. 4. Quibus α rebus omnibus oſtenditur, aliud eſſe ſacramentum baptiſmi, aliud converſionem cordis, ſed ſalutem hominis ex utroque compleri. Nec ſi unum eorum defuerit, ideo putare debemus conſequens eſſe, ut & alterum deſit: quia & illud ſine iſto poteſt eſſe in infante, & hoc ſine illo potuit eſſe in latrone, complente Deo, ſive in illo, ſive in iſto, quod non ex voluntate defuiſſet: cum vero ex voluntate alterum horum defuerit, reatu hominem involvi. Et baptiſmus quidem poteſt ineſſe, ubi converſio cordis defuerit. Converſio autem cordis poteſt quidem ineſſe non percepto baptiſmo, ſed contempto baptiſmo non poteſt. Neque enim ullo modo dicenda eſt converſio cordis ad Deum, cum Dei ſacramentum contemnitur.

c *Inf. ead. cauſ. pro parvulis.*

¶ Corr. Rom. α Quibus rebus] *His verbis apud B. Auguſtinum antecedunt ea, quæ leguntur inf. ead.* cum pro parvulis.

C. XXXV. *Non baptizatur in homine, quicquid in eo eſt.*

Idem *contra Julianum, lib.* 6. *c.* 6.
(an. 4[illegible]. *ibid.*)

d *Ivo p.* 1. *c.* 184.

SI quicquid d in homine eſt, quando baptizatur, baptizari, & ſanctificari putandum eſt, dicturus es, & ipſa in illo baptizari, & ſanctificari, quæ in inteſtinis, & veſica ſunt per digeſtionem corporis digerenda: dicturus es, baptizari, & ſanctificari hominem in utero matris conſtitutum, ſi ad hoc ſacramentum accipiendum gravidam neceſſitas cogat, & ideo baptizari jam non debere, qui naſcetur: poſtremo dicturus es, & ipſas baptizari, & ſanctificari febres, quando baptizantur ægroti.

C. XXXVI. *Valet baptiſma, etſi per Laicos miniſtretur.*

Item *ad Fortunatum*. (c. an. 390. *ibid.*)

e *Ivo p.* 1. *c.* 191.

SAnctum e eſt baptiſma per ſeipſum, quod datum eſt in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. ita ut in eodem ſacramento ſit etiam auctoritas traditionis per Dominum noſtrum ad Apoſtolos, per illos autem ad Epiſcopos, & alios Sacerdotes, vel etiam Laicos Chriſtianos ab eadem origine, & ſtirpe venientes ζ. & *infra.* α §. 1. Nam cum illa hiſtoria narratur, omnes, qui audiunt, prope ad lacrymas movet. Cum in navi quadam fidelis nullus eſſet, præter unum pœnitentem, cœpit imminere naufragium. Erat ibi quidam non immemor ſalutis ſuæ, & ſacramenti vehementiſſimus flagitator, nec erat aliquis, qui dare poſſet, niſi pœnitens ille, acceperat enim, ſed pro peccato, de quo agebat pœnitentiam, amiſerat ſanctitatem, ſed non amiſerat ſacramentum. Nam ſi hoc amitterent peccantes, cum reconciliantur poſt pœnitentiam, quare non iterum baptizantur? Dedit ergo, quod acceperat: & ne periculoſe vitam finiret, non reconciliatus, petiit ab eo ipſo, quem baptizaverat, ut eum reconciliaret, & factum eſt: & naufragium evaſerunt. Cognitum habes, quod fecerunt. Nemo antiſtit eorum, qui non piam animum ita caderet, ut conſilio eorum in illo periculo Dominum crederet affuiſſe. Motus enim animus religioſus, & ſupplex ab homine exegit ſacramentum, a Deo ipſo impetravit ſanctitatem. Quod ſi forte hoc, quod narravi de his, qui naufragium imminente periclitabantur, non vult aliquis credere (non enim hoc Scripturarum divinarum auctoritas, ſed incerto auctore fama commendat) non impugnabo, ſed interrogabo. ſi tale aliquid contingat, quid futurum eſt? Non enim poteſt quiſquam dicere relinquendum eſſe illum, qui morte imminente baptizari deſiderat. Quam baptizarem a pœnitente quiſquam non credit contigiſſe, oportet, ut credat poſſe contingere.

¶ Corr. Rom. α Et infra] *Hic apud Ivonem inſeruntur verba ſuperius*, in neceſſitate. *ſup. ead.*

ζ Ptra. 17. *Venientes*.] Inſeratur hoc loco quod eſt ſupra *can. in neceſſitate.*

Pars I.

C. XXXVII. *Quamvis recte vivat catechumenus, ſine baptiſmo non poteſt ſalvari.*

f *Habetur in libro de dogmatib. Eccleſ. cap. 74.*
g *Sent. 4. diſt. 4. Polyc. l. 3. tit. 10. Burch. l. 4. c. 16. Ivo p. 1. c. 211. Pann. l. 1. c. 107. & 108.*

Idem Auguſt. 18 *ad eundem.* f (*forte c. an. 397. in Africa.*)

CAtechumenum g, quamvis in bonis operibus defunctum, vitam æternam habere non credimus, excepto a martyrio, ubi tota baptiſmi ſacramenta complentur. Baptizandus confitetur fidem ſuam coram Sacerdote, & interrogatus reſpondet. Hoc & Martyr coram perſecutore facit, qui & confitetur fidem ſuam, & interrogatus reſpondet. Ille poſt confeſſionem vel aſpergitur aqua, vel intingitur: & hic vel aſpergitur ſanguine, vel contingitur 19 igne. Ille manus impoſitione Pontificis accipit Spiritum Sanctum: hic habitaculum 20 efficitur Spiritus Sancti, dum non eſt ipſe, qui loquitur, ſed Spiritus Patris, qui loquitur in illo. Ille communicat Euchariſtiæ in commemorationem mortis Domini: hic ipſi Chriſto commoritur. Ille confitetur ſe mundi actibus renuntiaturum: hic ipſi renunciat vitæ. Illi peccata omnia remittuntur 21: in iſto extinguuntur.

¶ Corr. Rom. a Excepto] *Emendatum eſt ex originali, & Magiſtro. Antea legebatur,* excepto duntaxat, niſi martyrii compleat ſacramentum.

¶ Pitu. 18. *Idem Auguſtinus.*] Gennadii *cap.* 41. diſtinctionis, ſive Regulæ Eccleſiaſt. dogmat.

19. *Contingitur.*] V. C. *extingitur.*

20. *Habitaculum.*] V. C. *locutorium.*

21. *Remittuntur.*] V. C. *dimittuntur.*

C. XXXVIII. *Non reiteratur baptiſma, cujus formam conſtat integre collatam.*

Item Leo Papa, *epiſt.* 90. *al.* 92. *ad Ruſticum, c.* 16. (*an.* 443. *Romæ in Galliam.*)

h *Polyc. ibid. Anſel. l. 9. c. 6. Burch. l. 4. c. 42. Ivo p. 1. c. 236. Pann. l. 1. c. 91.*

8 HI, de quibus h ſcripſiſti, qui ſe 22 baptizatos ſciunt, ſed cujus fidei fuerint, qui eos baptizaverint, ſe neſcire profitentur 23; quolibet modo formam baptiſmatis acceperint, rebaptizandi 24 non ſunt: ſed per manus impoſitionem invocata virtute Spiritus Sancti, quam ab hæreticis accipere non potuerant, catholicis copulandi ſunt.

¶ Pitu. 22. *Qui ſe &c.*] a. V. C. *qui non ſe baptizatos neſciunt.*

23. *Profitentur.*] Add. V. C. *unde queruntur.*

24. *Rebaptizandi.*] V. C. *baptizandi.*

C. XXXIX. *Et per bonos, & malos miniſtros æque baptizat Chriſtus.*

Item Auguſtinus *ſuper Joan. tract.* 5. *ad c.* 1. (*c. an.* 416. *in Africa.*)

i *Sent. 4. diſt. 5.*

9 ALiud eſt i baptizare per miniſterium: aliud baptizare 25 per poteſtatem a. *Item infra.* §. 1. Ergo baptizabant diſcipuli ejus, & ibi adhuc erat Judas inter diſcipulos ejus. Si quos ergo baptizabat Judas, non ſunt iterum baptizati, & quos baptizavit Joannes, iterum baptizati ſunt? Plane iterum: ſed non idem erat baptiſmus. Quos enim baptizavit Joannes, baptizavit Joannes, quos autem baptizavit Judas, Chriſtus baptizavit. *Item tractatu ſexto.* §. 2. Per hanc enim poteſtatem, quam Chriſtus ſolus ſibi tenuit, & in neminem miniſtrorum transfudit, quamvis per miniſtros ſuos baptizare dignatus ſit, per hanc ſtat unitas Eccleſiæ, quæ ſignificatur per columbam: de qua dictum eſt: *Una k eſt columba mea: una eſt matri ſuæ.* Si enim, ut jam dixi, fratres mei, transferretur poteſtas a Domino ad miniſtrum, tot baptiſmata eſſent, quot miniſtri eſſent: & jam non ſtaret unitas baptiſmi. Intendite fratres. Antequam veniret Dominus noſter Jeſus Chriſtus ad baptiſmum, deſcendit columba ß in aquam: cognovit Joannes quiddam proprium ei, cum hic dictum eſt l: *Super quem videris Spiritum deſcendentem, ſicut columbam, & manentem ſuper eum, ipſe eſt, qui baptizat in Spiritu Sancto.* Noverat, quia ipſe baptizabat in Spiritu Sancto: ſed quia tali proprietate, ut poteſtas ab eo non tranſiret in alterum, quamvis eo donante, hoc ibi didicit. *Item tractatu 80* §. 3. *Jam m vos mundi eſtis propter verbum, quod locutus ſum vobis.* Quare non ait, mundi eſtis propter baptiſmum, quo loti eſtis, ſed ait: [*propter verbum, quod locutus ſum vobis:*] niſi quia & in aqua verbum mundat? γ *Item tractatu* 5. n §. 4. Si o fuerit miniſter juſtus, computo illum cum Paulo: computo illum cum Petro: cum iſtis computo juſtos miniſtros. Quia vero p juſti miniſtri gloriam ſuam non quærunt (miniſtri enim ſunt) pro ducibus q haberi nolunt: ſpem in ſe poni erubeſcunt. Ergo computo cum Paulo juſtum miniſtrum. Quid enim dicit Paulus? *Ego r plantavi, Apollo rigavit: ſed Deus incrementum dedit.*

k *Cant. 6.*
l *Joan. 1.*
m *Joan. 15.*
n *Beda ad Roman. 10.*
o *1. c. 1. ſi juſtus & ſup. eod. ſi juſtus.*
p *al. vero.*
q *videantur, orig.*
r *2. Cor. 3.*

¶ Corr. Rom. a Per poteſtatem.] *Hic apud B. Auguſtinum ſequitur* i. Baptiſmus, *ſupr. eod. relatum.*

ß Deſcendit columba] *Tota hæc pars, quæ auctori gloſſæ difficultatem fecit, depravata eſt. Nam in Originali ſic legitur:* Antequam veniſſet Dominus noſter Jeſus Chriſtus ad baptiſmum, (nam poſt baptiſmum deſcendit columba, in qua cognovit Joannes quiddam proprium, cum ei dictum eſt, ſuper quem videris Spiritum deſcendentem, ſicut columbam, & manentem ſuper eum, ipſe eſt, qui baptizat in Spiritu Sancto) noverat, quia ipſo, &c.

γ Mundat.] *Apud B. Auguſtinum poſt hæc verba ſequitur c.* detrahe, *ſup.* 1. *q.* 1.

C. XL. *Nec baptiſmum, nec baptizandi poteſtatem Schiſmatici amittunt.*

Idem *in lib.* 1. *de Baptiſmo contra Donatiſtas, c.* 1. (*c. an.* 412. *ibid.*)

s *Polyc. lib. 3. tit. 10. Anſ. l. 9. c. 27.*

NUllus autem s illorum negat habere baptiſmum etiam apoſtatas: quibus utique redeuntibus, & per pœnitentiam converſis, dum non redditur, amitti non potuiſſe judicatur. Sic & illi, qui per ſacrilegium ſchiſmatis ab Eccleſiæ communione diſcedunt, habent utique baptiſmum, quem priuſquam diſcederent, acceperunt. Nam & ipſi, ſi redeant, non eis iterum datur. Unde oſtenditur illud, quod acceperant in unitate poſiti, non potuiſſe amittere ab unitate ſeparatos. Quod ſi haberi foris poteſt, etiam dari cur non poteſt? Si dicis, non recte foris datur: reſpondemus, ſicut non recte foris habetur, & tamen habetur, ſic non recte foris datur, ſed tamen datur. Sicut autem per unitatis reconciliationem incipit utiliter haberi, quod extra unitatem inutiliter habebatur, ſic per eandem reconciliationem incipit utile eſſe, quod extra eam inutiliter datum eſt. *Item lib.* 3. *cap.* 19. §. 1. Hæretici a ſacramenta, t & ſcripturas habent ad ſpem, non ad ſalutem. *Item lib.* 4. *cap.* 11. §. 2. Perfidus, & blaſphemus, ſi in perfidia, & blaſphemia permanſerit, nec extra Eccleſiam, nec intra Eccleſiam remiſſionem accipit peccatorum, aut ſi propter vim ſacramenti ad punctum temporis arripit, & foris, & intus eadem vis operatur: ſicut u vis nominis Chriſti expulſionem dæmonum foris etiam operabatur.

t *Polyc. ibid. Ivo p. 1. c. 165.*
u *Matth. 9.*

¶ Corr. Rom. a Hæretici] *Sic etiam refertur in Polycarpo. Apud B. Auguſtinum in loco indicato hæc ſunt inventa:* Ut eorum error veritas appelletur, & ſcelus eorum juſtitia putetur propter ſacramenta, & Scripturas, quas tenent ad ſpeciem, non ad ſalutem.

C. XLI. *Mali non ſua poteſtate, ſed Chriſti virtute baptiſma miniſtrant.*

Item *ibidem lib.* 5. *cap.* 20. (*c. an.* 412. *ibid.*)

x *Polyc. ibid. Anſ. l. 9. cap. 58. Ivo p. 1. c. 117.*

QUomodo x exaudit Deus homicidam deprecantem, vel ſuper aquam baptiſmi, vel ſuper oleum, vel ſuper Euchariſtiam, vel ſuper capita eorum, quibus manus imponitur? Quæ tamen omnia & fiunt, & valent etiam per homicidas, id eſt, per eos, qui oderunt y fratres. Etiam in ipſa intus Eccleſia, cum dare nemo poſſit, quod non habet, quomodo dat homicida Spiritum Sanctum? & tamen ipſe intus etiam baptizat. Deus ergo dat etiam ipſo baptizante Spiritum Sanctum. Quapropter z ſacramentum gratiæ dat Deus etiam per malos: ipſam vero gratiam non niſi per ſeipſum, vel per ſanctos ſuos, & ideo remiſſionem peccatorum, vel per ſeipſum facit, vel per illius columbæ membra, quibus ait: *Si a cui dimiſeritis, dimittentur: & ſi cui tenueritis, tenebuntur.* §. 1. Manus autem b impoſitio ſi non adhiberetur ab hæreſi venienti, tanquam a extra omnem culpam eſſe judicaretur, propter charitatis autem copulationem (quod eſt maximum donum Spiritus Sancti, ſine quo non valent ad ſalutem quæcunque alia ſancta in homine fuerint) manus hæreticis correctis imponitur. Induunt c autem homines Chriſtum aliquando uſque ad ſacramenti perceptionem, aliquando & uſque ad vitæ ſanctificationem: atque illud primum & bonis, & malis poteſt eſſe commune. hoc autem alterum proprium eſt bonorum, & piorum. §. 2. Non d ob aliud viſum eſt quibuſdam etiam egregiis viris antiſtitibus Chriſti (inter quos præcipue beatus Cyprianus eminebat) non eſſe poſſe apud Hæreticos e, vel Schiſmaticos baptiſmum Chriſti, niſi quia non diſtinguebatur ſacramentum ab effectu, vel uſu ſacramenti; & quia ejus effectus, atque uſus in liberatione a peccatis, & cordis rectitudine apud hæreticos non inveniebatur, ipſum quoque ſacramentum non illic eſſe putabatur. Sed convertentibus oculos ad interioris paleæ multitudinem (cum & hi, qui in ipſa unitate perverſi ſunt, & perdite vivunt, appareant remiſſionem f peccatorum nec dare poſſe, nec habere, quia non maliſgnis, ſed bonis filiis dictum eſt. [*Si cui dimiſeritis peccata, dimittentur ei: ſi cui tenueritis, tenebuntur:*] habere tamen, & dare, & accipere baptiſmi ſacramentum,) ſatis eluxit paſtoribus Eccleſiæ catholicæ, & ovem, quæ foris errabat, & Dominicum characterem foris accipiebat, venientem ad Chriſtianæ unitatis ſalutem ab errore corrigi, characterem tamen Dominicum in ea cognoſci potius, quam improbari: quandoquidem ipſum characterem multi & lupi, & lupis infigunt: qui videantur quidem intus eſſe, verumtamen ad illam ovem, quæ etiam ex multis una eſt, non pertinent. §. 3. Cum g malus tradit baptiſmum bono, id eſt, in unitatis vinculo, veraci converſione mutato, inter bonum ſacramentum, quod traditur, & bonum fidelem, cui traditur, tradentis malitia h non ſeparet: & cum illi veraciter ad Deum converſo peccata dimittuntur ab eis, quibus ipſe veraci confeſſione conjungitur, Spiritus Sanctus ea dimittit, qui datus eſt omnibus ſanctis ſibi charitate cohærentibus, ſive ſe noverint corporaliter, ſive non noverint. Similiter cum alicujus peccata tenentur, ab eis utique tenentur, a quibus ille cordis pravitate diſiungitur, ſive notis corporaliter, ſive ignotis. §. 4. Omnes i mali ſpiritualiter a bonis ſejuncti ſunt. Si tamen etiam corporaliter aperta diſſenſione ſeparentur, pejores fiunt. Sed nihil

y *1. Joan. 3.*
z *Eod. l. 5. c. 21.*
a *Joan. 20.*
b *eod. l. 3. c. 23.*
c *Ibid. cap. 24.*
d *lib. 6. cap. 1.*
e *1. q. 1. etiam corde.*
f *1. qu. 1. remiſſionem.*
g *Eod. l. c. 4.*
h *malitia ſeparatur: vera lectio.*
i *Ibid. cap. 5.*

Digitized by Google

a Enarr. in Pſal. 10. &c. [a] Encyr. ap. 224.

nihil intereſt ad baptiſmi ſanctitatem, quanto quiſque pejor id habeat, & quanto pejori tradat. Poteſt tamen tradere ſeparatus, ſicut poteſt habere ſeparatus. Sed quam pernicioſum eſt habere, tam pernicioſum eſt tradere. Ille autem, cui traditur, poteſt ſalubriter accipere, ſi ipſe non ſeparatus acceperit urgente mortis neceſſitate. §. 5. Cur l hæretici in foris baptizare non poſſunt? an quia pejores ſunt eo ipſo, quod foris ſunt? Sed nihil intereſt ad integritatem baptiſmi, quanto pejor id tradat. Neque enim tantum intereſt inter malum, & pejorem, quantum intereſt inter bonum, & malum, & tamen cum baptizat malus, non aliud dat, quam bonus. Ergo & cum baptizat pejor, non aliud dat, quam ille, qui minus eſt malus. An forte non ad hominis meritum, ſed ad ipſius baptiſmi ſacramentum pertinet, ut foris dari non poſſit? Si hoc ita eſſet, nec haberi foris poſſet: & toties neceſſe eſſet baptizari, quoties recederet quiſque ab Eccleſia rurſus ad Eccleſiam remeaſſet. §. 6. Hic β, qui ficti n corda baptizantur, aut peccata nullatenus dimittuntur, quia Spiritus diſciplinæ effugiet fictum, aut in ipſo tempore puncto per eum ſacramenti dimiſſa iterum per fictionem replicantur, ut & illud verum ſit: Quicunque o in Chriſto baptizati eſtis, Chriſtum induiſtis, & illud: Spiritus p enim ſanctus diſciplinæ effugiet fictum: id eſt, ut induat eum Chriſtus ſanctitas baptiſmi, & exuat eum Chriſtus pernicies fictionis. Nam q redire dimiſſa peccata, ubi fraterna charitas non eſt, apertiſſime Dominus in Evangelio docet in illo ſervo, a quo Dominus dimiſſum debitum petivit, eo quod ille conſervo ſuo debitum nollet dimittere. Sic non impeditur baptiſmi gratia, quo minus omnia peccata dimittat, etiamſi odium fraternum in ejus, cui dimittuntur, animo perſeverat. Solvitur r enim heſternus dies, & quicquid ſupereſt, ſolvitur etiam ipſa hora, momentoque s ante baptiſmum, & in baptiſmo: deinceps autem reus eſſe continuo incipit non ſolum conſequentium, ſed etiam præteritorum dierum, horarum, momentorum, redeuntibus omnibus, quæ dimiſſa ſunt, peccatis.

l Ibid. cap. 24. in fine, orig.
n De eod. l. 2. cap. 12. ſup. eod. oſtenditur. Sent. 4. diſt. 4.
o Galat. 3.
p Sapient. 1.
q Sent. 4. d. 6. Sup. de pœnitentia, diſt. 4. Ivo p. 1. c. 183.
r Pſalm. 89.
s momentumque, orig.

§ Corr. Rom. Caput hoc confectum eſt ex verbis B. Auguſtini, ſed hinc inde collectis, & alio modo diſpoſitis, interdumque in epitomen redactis.

α Quanquam] In Originali legitur, Tanquam extra omnem culpam eſſe judicaretur. Propter charitatis autem copulationem, &c. Sed ob gloſſam in verſic. culpam, non eſt emendatum.

β Hi, qui ficti] Hoc uſque ad verſic. Nam redire. ſunt epitome quædam verborum B. Auguſtini, partim ex Donatiſtarum, partim ex ſua perſona prolatorum.

C. XLII. Quando proſit baptiſmus ei, qui ficte illum accepit.

t Sententia ſummatim collecta.

Idem eod. lib. 1. de baptiſmo, & eodem, c. 12. t (c. an. 412. ibid.)

o Sup. eod. ten. oſtenditur. circa finem.
x al. ſolutionem.

TUnc u valere incipit ad ſalutem baptiſmus, cum ille fictio veraci confeſſione receſſerit, quæ corde in malitia, vel ſacrilegio perſeverante, peccatorum abolitionem x non ſinebat fieri.

C. XLIII. Non reiterantur ſacramenta, quæ extra Eccleſiam conferuntur.

y Ad Vincentium Donatiſtam.

Idem ad y Donatiſtas, epiſtola 48. (c. an. 408. ibid.)

z Polyc. lib. 3. tit. 10.
a Iſai. 54.

NOn z in vobis mutamus, in quibus nobiſcum eſtis, (in multis enim eſtis nobiſcum:) nam & de talibus dictum eſt a, Quoniam in multis erant mecum: ſed ea corrigimus, in quibus nobiſcum non eſtis, & ea vos hic accipere volumus, quæ non habetis illic, ubi eſtis. Nobiſcum autem eſtis in baptiſmo, in ſymbolo, in cæteris Dominicis ſacramentis. In ſpiritu autem unitatis, & vinculo pacis, in ipſa denique catholica Eccleſia nobiſcum non eſtis. Et in epiſtola 51. ad Bonifacium. §. 1. Iſti autem, cum quibus agimus, vel de quibus agimus, non ſunt deſperandi, adhuc enim ſunt in corpore: ſed non quærant Spiritum Sanctum, niſi in Chriſti corpore, cujus habent foris ſacramentum: ſed rem ipſam non tenent intus, cujus eſt illud ſacramentum, & ideo ſibi judicium manducant, & bibunt.

C. XLIV. Quomodo recipiantur ab Eccleſia, qui in nomine Trinitatis apud hæreticos baptizantur.

Item Gregorius Quirino Epiſcopo, & cæteris in Iberia a Epiſcopis, l. 9. epiſt. 61. (an. cnt. Romæ in Iberiam.)

b Polyc. ibid. Ivo p. 1. c. 132. Pann. l. 1. c. 88.

AB antiqua b Patrum inſtitutione didicimus, ut qui apud hæreſim in Trinitatis nomine baptizantur, cum ad ſanctam Eccleſiam redeunt, aut unctione chriſmatis, aut impoſitione manus, aut ſola profeſſione fidei ad ſinum matris Eccleſiæ revocentur. Unde Arianos per impoſitionem manus Occidens, per unctionem vero ſancti chriſmatis ad ingreſſum ſanctæ catholicæ Eccleſiæ Oriens reformat. Monothelitas β vero, & alios ex ſola vera confeſſione recipit, quia ſanctum baptiſma, quod ſunt apud hæreticos conſecuti, tunc in eis vires emundationis recipit, cum vel illi per impoſitionem manus Spiritum Sanctum acceperint, vel illi propter profeſſionem veræ fidei, ſanctæ, & univerſalis Eccleſiæ viſceribus fuerint uniti.

§ Corr. Rom. a Iberia] Sic emendatum eſt ex Originali manuſcripto Vaticano. Antea erat, Hibernia.

β Monothelitas] In Originali, & Polycarpo, & apud Ivonem in textu eſt, Monophyſitas. De qua hæreſi ſcribit Joannes Damaſcenus in libro de duabus Chriſti voluntatibus, & Niceph. & alii. Sed ob gloſſam non eſt mutatum.

C. XLV. Extra Eccleſiam baptiſmus accipi poteſt, ſed non prodeſt.

Item Auguſtinus de baptiſmo, l. 4. cap. 1. (c. an. 412. in Africa.)

ECcleſia paradiſo comparata indicat nobis, poſſe quidem ejus baptiſmum homines etiam foris recipere; ſed ſalutem beatitudinis extra eam neminem vel percipere, vel tenere. Nam c & flumina de fonte paradiſi, ſicut Scriptura teſtatur, etiam foras largiter manaverunt. Nominatim quippe commemorantur, & per quas terras fluant. Et quia extra paradiſum conſtituta ſunt, omnibus notum eſt. Nec tamen in Meſopotamia, vel in Ægypto, quo illa flumina pervenerunt, eſt felicitas vitæ, quæ in paradiſo commemoratur. Ita fit, ut cum paradiſi aqua ſit extra paradiſum, beatitudo tamen non ſit extra paradiſum. Sic ergo baptiſmus Eccleſiæ poteſt eſſe extra Eccleſiam: munus autem beatæ vitæ non niſi intra Eccleſiam reperitur.

c Geneſ. 4.

§ Corr. Rom. Locupletatum eſt caput hoc ex Originali, ut ſententia melius percipiatur.

C. XLVI. Hæreſis, & ſacrilegium, Hæreticorum ſunt, non ſacramenta.

Idem de unico baptiſmo contra Donatiſtas, l. 3. c. 11. (c. an. 410. ibid.)

NOn d autem a, non, ſicut hæreſis hæreticorum eſt, ſicut error ipſorum eſt, ſicut ſacrilegium diſſenſionis ipſorum eſt: ſic etiam baptiſma, quod Chriſti eſt, dici debet ipſorum.

d Non autem ſicut, orig.
e Ivo p. 1. c. 164. Pann. l. 1. c. 30.

§ Corr. Rom. a Hæreſis,] Sic emendatum eſt ex aliquot vetuſtis exemplaribus. Antea legebatur, baptiſmus, & ſacra, legum hæreticorum non ſunt ſacramenta.

C. XLVII. De eodem.

Idem lib. 5. c. 13. (c. an. 410. ibid.)

CUm f tantum valet baptiſmus per hominem contemptibilem, quantum per Apoſtolum datus, ita nec illius, nec illius eſſe cognoſcitur, ſed Chriſti. Item c. 14. §. 1. Invenimus dictum ab Apoſtolo g, & gloriam meam, quamvis utique in Domino, & miniſterium meum, & prudentiam meam, & Evangelium meum, quamvis utique a Domino impertitum, atque donatum. Baptiſmum autem meum, nemo eorum dixit omnino. Non enim omnium æqualis eſt gratia h, nec miniſtrant omnes æqualiter: nec æquali prudentia ſunt omnes præditi, & in evangelizando alius alio melius operatur. Et ideo d ei poteſt alius alio doctior in ipſa doctrina ſalutari. Alius autem alio magis, minuſve baptizatus dici non poteſt, ſive ab inferiore, ſive a majore baptizetur.

f Ivo part. 1. c. 167. Pann. l. 1. c. 32.
g al. Apoſtolis.
h gloria, vera ſalute.

C. XLVIII. De eodem.

Idem lib. 4. c. 15. (c. an. 412. ibid.)

SAtis oſtendimus i ad baptiſmum, qui verbis Evangelicis conſecratur, non pertinere cujuſquam vel dantis, vel accipientis errorem: ſive de Patre, ſive de Filio, ſive de Spiritu Sancto aliter ſentiat, quam cœleſtis doctrina inſinuat.

i Ivo p. 1. c. 165. Pann. l. 1. c. 34.

C. XLIX. Quod boni, & mali ſacramenta Eccleſiæ communia ſunt.

Idem in libro de baptiſmo. (c. an. 401. ibid.)

ESt unitas Eccleſiæ, quæ late patet, in ſacramentorum videlicet ſocietate, & communione: quæ complectitur a eum granis etiam paleas: quando eas corporaliter miſtas ita patitur, ut neque illas juſti vitent, neque ab illis juſti vitentur. Sic a ſunt in Eccleſia homines mali, ut in corpore humano humores mali, qui interdum exeunt a corpore.

k Matth. 3.

§ Corr. Rom. Hujus capitis ſententia uſque ad verſ. Sic ſunt. habetur in libro de unico baptiſmo contra Petilianum, cap. 14. & 15.

a Sic ſunt] Sententia ſumpta eſt ex B. Auguſtino in epiſtolam primam Joannis, & Beda in eundem locum: Gloſſa autem ordinaria eandem ſic habet: Sic ſunt ficti in Eccleſia, quomodo humores mali in corpore: quando evomuntur, relevatur corpus, ſic quando exeunt mali, relevatur Eccleſia.

C. L.

C. L. *Non transſit ad aquam baptiſmi malitia benedicentis.*

Idem *de unico baptiſmo contra Donatiſtas, lib. 3. c. 10.* (c. an. 410. *in Africa.*)

l Ivo p. 1. c. 116. Pann. l. 1. c. 54.

NOn eſt aqua l profana, & adultera, ſuper quam nomen Dei invocatur; etiamſi a profanis, & adulteris invocetur. quia nec ipſa creatura, nec ipſum nomen adulterum eſt.

C. LI. *Non eſt rebaptizandus, qui ab hæreticis baptizatur.*

Item Beda *homilia 36. ad cap. 3. Joannis.* (c. an. 720. *in Anglia.*)

m Sent. 4. diſt. 6. Ivo p. 1. c. 173. Pann. l. 1. c. 85.

SIve hæreticus m, ſive ſchiſmaticus, ſive facinoroſus quiſque in confeſſione ſanctæ Trinitatis baptizet, non valet ille, qui ita baptizatus eſt, a bonis catholicis rebaptizari: ne confeſſio, vel invocatio tanti nominis videatur annullari.

C. LII. *Baptizati a paganis, in nomine baptizentur Trinitatis.*

Item Gregorius II. *Bonifacio Epiſcopo, epiſt. ult.* (imo Gregor. III. an. 738. Roma in Germaniam.)

n Ivo p. 1. c. 90. & in l. de Eccleſ. dogmatibus, c. 31.

QUos a paganis n baptizatos eſſe aſſeruiſti, ſi ita habetur, ut denuo baptizes in nomine Trinitatis, mandamus.

C. LIII. *Sine exorciſmis, & exſufflationibus nullus baptizetur.*

Item Celeſtinus Papa *Epiſcopis Galliæ, epiſt. 1. c. 12.* (Imo c. an. 425. Roma in Galliam.)

o Polyc. l. 3. c. 10. Burchard. lib. 4. cap. 10. Ivo p. 1. c. 105.
p al. abigatur.

10SIve o parvuli, ſive juvenes ad regenerationis veniunt sacramentum, non prius fontem vitæ adeant, quam exorciſmis, & exſufflationibus Clericorum, Spiritus ab eis immundus abjiciatur p.

C. LIV. *Officium baptizandi catechumeni præveniant.*

Item Rabanus *de inſtitutione Clericorum lib. 1. c. 25.* (c. an. 847. in Germania.)

q Sent. 4. diſt. 6. Ivo p. 1. c. 82. & 83. Pann. l. 1. c. 38.
r al. in hominem pervenire.
s Joan. 9.

ANte baptiſmum q catechizandi debet hominem r prævenire officium, ut fidei primum catechumenus accipiat rudimentum. *Item ibidem.* §. 1. Prius ipſe Jeſus s cæci nati oculos luto ex ſputo facto ſuperlinivit, & ſic ad aquas Siloe miſit. quia prius debet baptizandus fide incarnationis Chriſti inſtrui, & ſic ad baptiſmum jam credulus admitti: ut ſciat, cujus gratiæ in eo eſt particeps, & cui jam debitor ſiat deinceps.

C. LV. *Quo tempore catechumeni ad exorcizandum ſunt deferendi.*

Item ex Concilio Bracarenſi II. *cap. 1.* (an. 572. *in Hiſpania.*)

t 10. q. 1. c. 7. ex unis. Burch. l. 4. c. 8. Ivo p. 1. c. 75. & 203. Pann. l. 1. c. 30.
u ſpecialiter vera lectio.

ANte viginti t dies baptiſmi ad purgationem exorciſmi Catechumeni currant: in quibus viginti diebus omnino ſymbolum, quod eſt, Credo in Deum Patrem omnipotentem, ſpiritualiter u doceantur.

C. LVI. *Quo tempore competentibus ſymbolum eſt prædicandum.*

Item ex Concilio Agathenſi, *c. 13.* (an. 506. *in Gallia.*)

x Burch. lib. 4. cap. 29. Ivo p. 1. c. 203.

SYmbolum x etiam placuit ab omnibus Eccleſiis una die, id eſt, ante octo dies Dominicæ Reſurrectionis publice in Eccleſia a competentibus prædicari.

¶ Pith. 25. *Eccleſia, &c.*] Add. V. C. a Sacerdote *Competentibus tradi.*

C. LVII. *In unaquaque Eccleſia baptizandi catechizari poſſunt.*

Item Nicolaus Papa (forte c. an. 866. *Romæ.*)

y Ivo part. 1. c. 82. Pann. l. 1. c. 42.

CAtechiſmi y baptizandorum a Sacerdotibus uniuſcujuſque Eccleſiæ poſſunt fieri, ſicut in ſancta hac Romana Eccleſia (cui, Deo auctore, miniſterium famulatus noſtri exhibemus) ſolenniter fieri comprobantur.

C. LVIII. *De eodem.*

Item ex Concilio Laodicenſi, *cap. 46.* (an. 320. *in Phrygia Pacatiana.*)

z Burch. l. 4. c. 1. Ivo p. 1. c. 203.

BAptizandos z oportet fidei a ſymbolum diſcere, & quinta feria ultima ſeptimanæ 27 vel Epiſcopo, vel Presbyteris reddere.

¶ Corr. Rom. a *Fidei ſymb.*] *Eſt priſca verſio, & ſententiam ſat bene reddit. Hoc autem loco, Græce eſt,* ...

¶ Pith. ad. *Fidei.*] V. C. *& fidei.*

27. *Ultima ſeptimana.*] Dionyſius exiguus, *ſeptimana majoris.*

C. LIX. *De eodem.*

Item ex Concilio a Martini Bracarenſis, *cap. 49.* (c. an. 572. *in Hiſpania.*)

a In cap. Syn. Græcorum.

NOn liceat ante duas ſeptimanas Paſcha, ſed ante tres ad baptiſmum ſuſcipere aliquem. Oportet autem, ut in his diebus hi, qui baptizandi ſunt, ſymbolum diſcant: & in quinta feria noviſſimæ ſeptimanæ hoc Epiſcopo, vel Presbytero reddant.

C. LX. *Antequam baptizentur, quilibet ſunt examinandi.*

Item ex Concilio Carthaginenſi IV. *cap. 85.* (an. 398. *in Africa.*)

b Burch. l. 4. c. 11. Ivo part. 1. c. 206.
c al. impoſitione crebra examinata.

BAptizandi nomen b ſuum dent, & diu ſub abſtinentia vini, & carnium, ac manus impoſitione c crebra examinatione baptiſmum percipiant.

C. LXI. *Baptizandi quare exorcizantur, & exſufflantur.*

Item Rabanus *de inſtitutione Clericorum, lib. 1. cap. 27.* (c. an. 847. *in Germania.*)

d Ivo p. 1. c. 90. Pann. l. 1. c. 42.

POſtquam d ſe baptizandus per confeſſionem veræ fidei in alterius commendaverit dominium, & per abrenuntiationem a priorís poſſeſſoris ſe alienaverit ſervitio, exſufflatur ab eo iniqua poteſtas: ut per pium Sacerdotis miniſterium Spiritui Sancto cedat fugiens Spiritus malignus.

C. LXII. *De eodem.*

Item Auguſtinus *de ſymbolo, lib. 1. c. 1.* (an. 393. *in Africa.*)

e Sent. 4. diſt. 6. Ivo p. 1. cap. 40. Pann. l. 1. c. 42.

SIcut noſtis e, ſicut charisſimi, & parvuli exſufflantur, & exorcizantur, ut pellatur ab eis diaboli poteſtas inimica, quæ decepit hominem, ut poſſideret homines. Non ergo creatura Dei in infantibus exorcizatur, aut exſufflatur, ſed ille, ſub quo ſunt omnes, qui ſub peccato naſcuntur.

C. LXIII. *Quare ſignetur baptizandus in corde, & fronte.*

Item Rabanus *de inſtitutione Clericorum, lib. 1. cap. 27.* (c. an. 847. in Germania.)

f Ivo part. 1. c. 65. Pann. l. 1. cap. 43.
g al. ſignum.

POſtea ſignatur f baptizandus ſignaculo ſanctæ crucis tam in fronte, quam in corde: ut ab eo tempore ipſe apoſtata diabolus in vaſe ſuo priſtino, ſuæ interemptionis cognoſcens ſignaculum g, jam ſibi deinceps illud ſciat eſſe alienum.

C. LXIV. *Quare ſuper eum orationes dicantur.*

Item *ibidem continetur.* (c. an. 847. *ibid.*)

h Ivo p. 1. c. 97. & 99. Pann. l. 1. c. 44.

EXhinc jam h 28 dicuntur ſuper eum orationes, ut fiat catechumenus. Tunc datur baptizando ſal benedictum in os, ut per ſal typicum, ſapientiæ ſale conditus, fœtore careat iniquitatis; & nec a vermibus peccatorum ultra putreſcat, ſed magis illæſus ſervetur ad majorem gratiam percipiendam.

¶ Pith. 28. *Exhinc,*] Concil. Carthag. III. can. 5. c. 5. *de cognat. ſpirit. cum.*

C. LXV. *Quare ſale initiantur Catechumeni.*

Item Beda *in Eſdram, lib. 2. cap. 9.* (c. an. 720. *in Anglia.*)

i Ivo p. 1. c. 100. Pann. l. 1. c. 45.

SAl cæleſtis i ſapientiæ, quo initiantur catechumeni, in ſanctis operum noſtrorum ſacrificiis jubemur offerre.

¶ Corr. Rom. *Antea citabatur in libros Regum.*

C. LXVI.

C. LXVI. *Quare iterum exorcizatur.*

Item Rabanus *de inſtitut. Cler. lib. 1. cap. 27.*
(c. an. 847. in *Germania.*)

x *Ivo part. 1. c. 102. Pann. l. 1. c. 46.*

DEhinc x iterum exorcizetur diabolus, ut ſuam nequitiam agnoſcens, & juſtum ſuper ſe Dei judicium timens, recedat ab homine: nec jam contendat eum arte ſua ſubvertere, ut baptiſmum conſequatur, ſed magis honorem Deo creatori ſuo exhibens, reddat opus factori ſuo.

C. LXVII. *Sacerdotes exorcizando dæmonia repellunt.*

Item Gregorius Papa *in homil. 29. Evangel.*
(c. an. 593. *Romæ.*)

l *Ivo p. 1. c. 104. Pann. l. 1. c. 47.*

SAcerdotes l cum per exorciſmi gratiam manum credentibus imponunt, & habitare malignos Spiritus in eorum mente contradicunt, quid aliud faciunt, niſi dæmonia ejiciunt?

C. LXVIII. *Quare de ſaliva nares, & aures tanguntur.*

Item Rabanus *de inſtitut. Cleric. lib. 1. cap. 27.*
(c. an. 847. in *Germania.*)

m *Ivo part. 1. c. 104. Pann. l. 1. c. 48.*

n *Marc. 7.*

POſtea tanguntur m ei nares, & aures cum ſaliva: & dicitur ei verbum illud Evangelicum, quod Jeſus, quando ſurdum, & mutum ſanavit, tangens cum ſputo linguam ejus, & mittens digitos in auriculas ejus, dixit: *Effeta n, quod eſt adaperire.* Hoc cum ſacramentum hic agitur, ut per ſalivam typicam Sacerdotis, & tactum, ſapientia, & virtus divina ſalutem ejuſdem catechumeni operetur: ut aperiantur ei nares ad recipiendum odorem notitiæ Dei, ut aperiantur illi aures ad audiendum mandata Dei, ut α aperiantur ei ſenſus in intimo corde ad reſpondendum.

§ Corr. Rom. α Ut aperiantur) *In originali, & apud Ivonem legitur*, ad audiendum mandata Dei, ſenſuque intimo cordis reſpondendum.

C. LXIX. *Quare nares, non ora baptizandorum Epiſcopus tangit.*

Item Ambroſius *de ſacramentis, lib. 1. cap. 1.*
(an. 384. *Mediolani.*)

o *Ivo p. 1. c. 106. Pann. l. 1. c. 49.*

p *gratiam operis, & muneris, orig.*

PRopter o gloriam p muneris, & operis non os tangit Epiſcopus, ſed nares. Quare nares? ut bonum odorem accipias pietatis æternæ.

C. LXX. *Quare a Sacerdote inunguntur.*

Item Rabanus *de inſtit. Cler. l. 1. c. 27.*
(c. an. 847. in *Germania.*)

q *Ivo p. 1. c. 108. Pann. l. 1. c. 50.*

r *aliter benedictione ſacerdotali munitur.*

s *al. gloriam.*

t *Ivo p. 1. c. 110 Pann. l. 1. c. 52.*

DEinde q a r Sacerdote inungitur, ut ſacrum baptiſma cum fide accepta cuſtodiatur. Ungitur tunc illius pectus de oleo ſanctificato, cum invocatione ſanctæ Trinitatis, ut nullæ reliquiæ latentis inimici in eo reſideant, ſed in fide ſanctæ Trinitatis mens ejus confortetur. Ungitur & inter ſcapulas de eodem oleo, ut undique muniatur, & ad bona opera facienda per Dei gratiam s roboretur. Item c. 28. §. 1. Conſecratur t poſt hæc fons, & ad ipſum baptiſmum catechumenus accedit.

C. LXXI. *Quomodo fontem baptiſmi Trinitatis præſentia conſecrat.*

Item Ambroſius *in lib. 1. de Sacramentis, c. 5.*
(an. 384. *Mediolani.*)

u *Ivo p. 1. c. 11.*

x *Precem dicit ad fontem, orig.*

y *Ibid. infra.*

VEnit u Sacerdos ad x fontem, dicit precem, invocat Patris nomen, præſentiam Filii, & Spiritus Sancti, utitur verbis Cœleſtibus. Cœleſtia verba, quæ Chriſti ſunt. Præſentia Trinitatis adeſt 1 operetur ſermo æternus: ubi deſcendit Spiritus, primo quaſi columba deſcendit, ut increduli vocarentur ad fidem. In y principio ſignum debuit eſſe 1 in poſterioribus debet eſſe perfectum. Apoſtolis enim Spiritus Sanctus datus eſt in igneis linguis propter incredulos: nobis jam in plenitudine Eccleſiæ non per ſigna, ſed per fidem veritas eſt colligenda.

§ Corr. Rom. *Caput hoc aliquot locis in nimias prope anguſtias conclusum eſt. Quare præſtat originale ipſum adire.*

C. LXXII. *Verba erroris per imperitiam prolata non impediunt aquæ ſanctificationem.*

Item Augustinus *de unico baptiſmo, lib. 6. c. 25.*
(c. an. 412. in *Africa.*)

z *Alg. l. 3. c. 13. Ivo p. 1. cap. 125. Pann. l. 1. c. 51. & 53.*

22 SI non z ſanctificatur aqua, cum aliqua erroris verba per imperitiam precator effundit, multi non ſolum mali, ſed etiam boni fratres in ipſa Eccleſia non ſanctificant aquam. Multorum enim preces emendantur quotidie, ſi doctioribus fuerint recitatæ: & multa in eis reperiuntur contra catholicam fidem. Numquid ſi manifeſtetur aliquos baptizatos, cum illæ preces dictæ ſuper aquam fuiſſent, jubebuntur denuo baptizari? Quid ita? quia plerumque precis vitium ſuperat precantis affectus: & quia illa certa Evangelica verba, ſine quibus non poteſt baptiſmus conſecrari, tantum valent, ut per illa ſic evacuentur, quæcunque in prece vitioſa contra regulam fidei dicuntur: quemadmodum dæmonium Chriſti nomine excluditur. Nam utique hæreticus, ſi afferat precem vitioſam, non habeat bonum charitatis affectum, quo poſſit illa imperitia ſuperari (& ideo ſimilis eſt ei, quicunque in ipſa catholica Eccleſia invidus, & malevolus, quales arguit illic Cyprianus) afferat etiam, ut fieri ſolet, aliquam precem, in qua loquatur contra regulam fidei (multi quippe irruunt in preces non ſolum ab imperitis loquacibus, ſed etiam ab hæreticis compoſitas, & per ignorantiæ ſimplicitatem non eas valentes diſcernere, utuntur eis arbitrantes, quod bonæ ſint) nec tamen, quod in eis perverſum eſt, evacuat illa, quæ ibi recta ſunt, ſed ab eis potius evacuatur.

C. LXXIII. *Quid ſignificent myſteria, quæ in fonte baptiſmatis celebrantur.*

Item Augustinus *ad Neophytos, homil. 3.*
(forte c. an. 415. *ibid.*)

a *Ivo p. 1. c. 194. Pann. l. 1. c. 55.*

b *al. regula.*

c *2. Cor. 2.*

d *Sent. 4. diſt. 6.*

e *Matth. 28.*

f *Serm. 181. de temp. c. 12.*

23 PRima igitur a, & ſecunda prædicatione de his tantum locuti ſumus, quæ vobis, priuſquam ad fontem ſanctum veniretis, juxta catholicæ Eccleſiæ b inſtitutum tradidimus. Et quid ſignificaret unctio, quæ de eſſa corporis noſtri adhibita partibus, diverſum intellectum deſignat (prout Dominus donare dignatus eſt) interpretati ſumus: cum oſtenderemus vos per c oleum ſanctificationis ad auditum plenæ fidei præparatos, & ad bonum Chriſti odorem vocatos, ex toto corde ad abrenuntiandum diabolo eſſe commonitos. Nunc vero de ſacramentis, ſeu myſteriis locuturi ſumus, quæ in ipſo ſacro fonte celebrata ſunt. Emiſſa d enim certiſſima cautione, qua vos abrenuntiare omnibus pompis diaboli, & omnibus operibus ejus, & omni fornicationi diabolicæ ſpopondiſtis, deſcendiſtis in fontem ſacrum, fontem redemptionis, fontem ſanctificatum virtute cœleſti. In hac ergo fonte, antequam vos toto corpore tingeremus, interrogavimus, Credis in Deum Patrem omnipotentem? Reſpondiſtis, Credo. Rurſus interrogavimus, Credis & in Jeſum Chriſtum filium ejus, qui natus eſt de Spiritu Sancto ex Maria Virgine? Reſpondiſtis ſinguli, Credo. Iterum interrogavimus, Credis & in Spiritum Sanctum? Reſpondiſtis ſimiliter, Credo. Hoc autem fecimus juxta Domini noſtri Jeſu Chriſti Salvatoris imperium: qui, cum ad patrem in cœlum aſcenderet, diſcipulis ſuis, id eſt, Apoſtolis mandavit, dicens: *Euntes e docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.* Item. §. 1. Quod f autem interrogavimus, Credis α ſanctam Eccleſiam, remiſſionem peccatorum, carnis reſurrectionem? non eo modo interrogavimus, ut quomodo in Deum creditur, ſic & in Eccleſiam ſanctam catholicam: quæ propterea ſancta, & catholica eſt, quia recte credit in Deum. Non ergo diximus, ut in Eccleſiam, quaſi in Deum crederetis: ſed intelligite nos dicere, & dixiſſe, ut in Eccleſia ſancta catholica converſantes in Deum crederetis: crederetis etiam reſurrectionem carnis, quæ futura eſt.

§ Corr. Rom. α Credis ſanctam) *Legebatur*, in ſanctam. *Inducta eſt particula*, In, *ex aliquot vetuſtis, & Ivone. Atque ita loquendum docet ſæpe Auguſtinus.*

C. LXXIV. *Aliorum fide, & profeſſione parvuli baptizantur.*

Item Iſidorus *de officiis, lib. 2. c. 24.*
(c. an. 610. in *Hiſpania.*)

g *Sent. ibid.*

24 PArvuli alio g profitente baptizantur, quia adhuc loqui, vel credere neſciunt, ſicut etiam ægri, muti, & ſurdi, quorum vice alius profitetur, ut pro eis, dum baptizantur, reſpondeat.

C. LXXV. *Aliorum teſtimonio ægrotantes ſunt baptizandi.*

Item ex Concilio h Carthaginenſi III. c. 34.
(an. 397. in *Africa.*)

h *Et in Afric. c. 12.*

i *Burch. lib. 4. cap. 38 Ivo p. 1. c 103. Pann. l. 1. cap. 54.*

ÆGrotantes i ſi pro ſe reſpondere non poſſunt, cum α voluntate eorum teſtimonium ſui dixerit, baptizentur. Similiter & de pœnitentibus agendum eſt.

§ Corr. Rom. α Voluntate eorum) *Nihil mutatum eſt ab gloſſam in verbo*, dixerit. *Sed in omnibus vetuſtis Gratiani exemplaribus, & in Concilio Carthaginenſi III. & in Concilio Africano in corpore Conciliorum tribus tomis impreſſa, & apud Ivonem, qui eum Iſidorum, legitur:* Cum voluntatis eorum teſtimonium ſui dixerint. *In eodem autem Africano, in codice canonum, & in Carthaginenſi recentiore editione Conciliorum, & apud Burchardum eſt:* Cum voluntate ac votum teſtimonium hi, qui ſuis periculo proprio affuere, dixerint.

In

In Carthaginenſi autem Græco: [illegible Greek]

¶ PITH. 29. *Cum voluntatis.*] Cod. Fauchetc: *cum voluntatis eorum teſtimonium ſui periculo proprio dixerint.* Cod. meus: *cum voluntatis eorum teſtimonium hi, qui ſui ſunt, periculo proprio dixerint.*

C. LXXVI. *Sacramentum fidei, non ipſa fides parvulum facit fidelem.*

Item Auguſtinus *epiſt. 23. ad Bonifacium.* (*forte c. an. 408. ibid.*)

m Sentent. lib. Ivo p. 1. c. 187. Pann. l. 1. c. 30. *l al. defectum.* *m al. celebrationem.* *n Inf. ead. cap. quarti.* *o al. abnuendo.*

NIhil eſt aliud *n* credere, quam fidem habere: ac per hoc, cum reſpondetur, parvulus credere, qui fidei nondum habet *l* effectum, reſpondetur fidem habere propter fidei ſacramentum, & convertere ſe ad Deum, propter converſionis ſacramentum: quia & ipſa reſponſio ad celebrationem *m* pertinet ſacramenti. *Item infra.* §. 1. Parvulum *n* etſi nondum fides illa, quæ in credentium voluntate conſiſtit, jam tamen ipſius fidei ſacramentum fidelem facit. Nam ſicut credere reſpondetur, ita etiam fidelis vocatur, non rem ipſam mente annuendo *o*, ſed ipſius rei ſacramentum percipiendo.

C. LXXVII. *Alterius profeſſio non valet ei, qui per ſe reſpondere poteſt.*

Item in *lib. 4. de Baptiſmo, cap. 24.* (*c. an. 400. ibid.*)

p Supr. ead. c. Baptiſm. vicem. Sent. ib. Ivo p. 1. c. 24. Pann. l. 1. c. 15. *q Joan. 9.*

CUm pro *p* parvulis alii reſpondent, ut impleatur erga eos celebratio ſacramenti, valet utique ad eorum conſecrationem, quia ipſi reſpondere non poſſunt. At ſi pro eo, qui reſpondere poteſt, alius reſpondeat, non itidem valet. Ex qua regula illud in Evangelio dictum eſt, quod omnes, cum legitur, naturaliter movet: *Ætatem q habet: ipſe pro ſe loquatur.*

C. LXXVIII. *Quare trina merſio in baptiſmate celebretur.*

Item Auguſtinus in *homil. 3.* (*forte c. an. 410. ibid.*)

Sent. 4. diſt. 3. Ivo p. 1. cap. 194. Pann. l. 1. c. 57. *r Rom. 6.*

POſtquam *r* vos credere promiſiſtis, tertio capita veſtra in ſacro fonte demerſimus. Qui ordo baptiſmatis duplici myſterii ſignificatione celebratur. Recte enim tertio merſi eſtis, qui accepiſtis baptiſmum in nomine ſanctæ Trinitatis. Recte tertio merſi eſtis, qui accepiſtis baptiſmum in nomine Jeſu Chriſti, qui die tertia ſurrexit a mortuis. Illa enim tertio repetita demerſio typum Dominicæ exprimit ſepulturæ, per quam Chriſto conſepulti eſtis in baptiſmo, & *s* cum Chriſto reſurrexiſtis in fide: ut peccatis abluti in ſanctitate virtutum Chriſtum imitando, vivatis.

C. LXXIX. *De his, qui ſemel, non tertio in baptiſmate merguntur.*

Item ex *canonibus Apoſtolorum, cap. 50.* (*c. an. 441. in Syria.*)

t Burch. lib. 4. cap. 23. Ivo p. 1. c. 148. Pann. l. 1. c. 58. *u Epiſcopus, aut Presbyter, vers. vers.* *x Matth. 28.*

SI quis Presbyter *t*, aut Epiſcopus *u* non trinam merſionem unius myſterii celebret, ſed ſemel merget in baptiſmate (quod *x* 30 dari a quibuſdam ſubetur in morte Domini) deponatur. Non enim dixit nobis Dominus, in morte mea baptizate: ſed [*Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.*]

§ Corr. Rom. *u* Quod dari] *Priſca verſio hoc tantum loco diſcrepat a Gratiano. Sic enim in ea legitur, quod datur videtur in morte Domini: eodemque modo apud Burchardum. Ivo habet, quod dari jubetur in Domini mortem. Græce autem eſt,* [illegible Greek] *ed eſt:* ſed unicam merſionem, quæ in mortem Domini datur.

¶ PITH. 30. *Quod dari &c.*] Sic V. C.

C. LXXX. *De eodem.*

Item Gregorius Leandro *y* *Epiſcopo Hiſpaniarum, lib. 1. epiſt. 41.* (*an. 591. Roma in Hiſpaniam.*)

y Et in Tolet. 4. c. 5. & in Vormatienſi, c. 5. *z Sentent. ibid. Polyc. l. 3. tit. 10. Anſel. lib. 9. c. 61. Ivo p. 1. c. 130. Pann. l. 1. c. 60.* *a al. ſubſiſtentiis.*

DE *z* 31 trina merſione baptiſmatis nihil reſponderi verius poteſt, quam quod ipſi ſenſiſtis: quia in una fide nihil officit ſanctæ Eccleſiæ conſuetudo diverſa. Nos autem, quod tertio mergimus, triduanæ ſepulturæ ſacramenta ſignamus: ut, dum tertio infans ab aqua educitur, reſurrectio triduani temporis exprimatur. Quod ſi quis forte etiam pro ſummæ Trinitatis veneratione exiſtimet fieri, neque iſtud aliquid obſiſtit baptizandos ſemel in aqua mergere, quia dum in tribus perſonis *a* una ſubſtantia eſt, reprehenſibile eſſe nullatenus poteſt, infantem in baptiſmate vel ter, vel ſemel immergere: quando & in tribus merſionibus perſonarum Trinitas, & in una poteſt divinitatis ſingularitas deſignari.

¶ PITH. 31. *De trina.*] Vualf. Strab. c. 26.

C. LXXXI. *De eodem.*

Item Hieronymus *ſuper Epiſtolam ad Epheſios b, lib. 2. ad cap. 4.* (*an. 386. in Palæſtina.*)

b Ad verſ. [unus dominus.] *c Ivo p. 1. c. 190. Pann. l. 1. c. 61.*

EOdem *c* modo & in Patrem, & in Filium, & in Spiritum Sanctum baptizamur, & ter mergimur, ut Trinitatis unum appareat ſacramentum, & non baptizamur in nominibus Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, ſed in uno nomine, quod intelligitur Deus. *Item infra.* §. 1. Poteſt autem baptiſma & ita dici, quod licet ter baptizemur propter myſterium Trinitatis, tamen unum baptiſma reputetur.

§ Corr. Rom. *Locupletatum, & emendatum eſt caput hoc ex Originali.*

C. LXXXII. *De his, qui in nomine Chriſti ſemel tantum merguntur.*

Item Pelagius Papa *Gaudentio Epiſcopo,* (*forte an. 557. Romæ.*)

d Ivop. 1. c. 160. Pann. l. 1. c. 62. *e Marc. 16.*

MUlti ſunt *d*, qui in nomine ſolummodo Chriſti una etiam merſione ſe aſſerunt baptizare. Evangelicum vero præceptum ipſo Deo, & Domino Salvatore noſtro Jeſu Chriſto tradente, nos admonet in nomine Trinitatis, trina etiam merſione ſanctum baptiſma quibuſque tribuere, dicente Domino diſcipulis ſuis: *Ite e, baptizate omnes gentes in nomine Patris, & Filii, & Spiritus a Sancti.*

§ Corr. Rom. *a* Spiritus Sancti] *Hic videtur ſequi c. Si revera. ſup. ead.*

C. LXXXIII. *In invocatione Trinitatis tertio in baptiſmate mergere debemus.*

Item Zacharias Papa *Bonifacio Epiſcopo, in epiſt. cujus initium, Sacris liminibus.* (*an. 748. Roma in Germaniam.*)

f Sent. 4. diſt. 3. Ivop. 1. cap. 169. Pann. l. 1. c. 63.

32 IN Synodo *f* 32 Anglorum decretum, & judicium firmiſſime præceptum, & diligenter demonſtratum eſſe dignoſcitur, ut quicunque ſine invocatione Trinitatis merſus fuiſſet, ſacramentum regenerationis non haberet. Quod omnino verum eſt: quia ſi lotus in fonte baptiſmatis quis fuerit ſine invocatione Trinitatis, perfectus Chriſtianus non eſt, niſi in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti fuerit baptizatus. §. 1. Hoc quoque obſervari in prædicta Synodo Sacerdotes voluerunt, ut qui vel unam de Trinitate perſonam in baptiſmo non nominaret, illud baptiſma eſſe verum non poſſet. Quod pro certo verum eſt: quia qui unam ex ſancta Trinitate confeſſus non fuerit, perfectus Chriſtianus eſſe non poteſt. Qui enim confitetur Patrem, & Filium, ſi confeſſus non fuerit & Spiritum Sanctum, neque Patrem habet, neque Filium: & qui confeſſus fuerit Patrem, & Spiritum Sanctum, & Filium non fuerit confeſſus, neque Patrem habet, neque Spiritum Sanctum, ſed vacuus eſt a divina gratia.

¶ PITH. 32. *In Synodo.*] Centur. tom. 8. 1 346.

C. LXXXIV. *Rebaptizentur, qui in nomine Trinitatis baptizati non fuerint.*

Item Gregorius *Quirino Epiſcopo in Iberia, lib. 9. epiſt. 61.* (*an. 601. Roma in Iberiam.*)

g 1. qu. 1. c. quis. Ivo par. 1. c. 133. Pann. l. 1. c. 64. *h al. Bonoſiani.*

HI vero *g* hæretici, qui in Trinitatis nomine minime baptizantur, ſicut ſunt Bonoſiani *h* 33, & Cataphrygæ, quia & illi Chriſtum Dominum non credunt, & iſti Sanctum Spiritum perverſo ſenſu eſſe quendam pravum hominem Montanum credunt: quorum ſimiles multi ſunt) & alii tales, cum ad ſanctam Eccleſiam veniunt, baptizantur: quia baptiſma non fuit, quod in errore poſiti in ſanctæ Trinitatis nomine minime perceperunt.

¶ PITH. 33. *Bonoſiani.*] *Bonoſiani*, ſeu Paulianiſtæ: nam Bonoſiaci in nomine Trinitatis baptizabant, *can.* 17. Concil. Arelat. II. Paulianiſtæ non item, *ſupra I. qu. 1. c. 53. abſque.*

C. LXXXV. *Semel in baptiſmate mergere licet.*

Item ex Concilio Toletano IV. *c. 5.* (*an. 633. in Hiſpania.*)

i Ivo p. 1. c. 1[illegible]. Pann. l. 1. c. [illegible]

PRopter *i* vitandum ſchiſmatis ſcandalum, vel hæretici dogmatis uſum, ſimplam teneamus baptiſmi merſionem.

C. LXXXVI. *De Sacerdote, qui per ignorantiam linguæ Latinæ in invocatione Trinitatis delinquit.*

Item Zacharias Papa *Bonifacio Epiſcopo* 34, *in Epiſtola decretali.* (*an. 746. Romæ in Germaniam.*)

k Burch. l. [illegible] cap. 43. Ivo p. [illegible] c. 237. Pann. l. [illegible] c. 65.

REtulerunt *k* 35 nuntii *l* tui, quod fuerit in eadem provincia 36 Sacerdos, qui Latinam linguam penitus ignorabat, & dum baptizaret, neſciens Latini eloquii, infringens linguam diceret: Baptizo te in nomine Patria, & Filia, &

lia, & Spiritu ſancto. Ac per hoc tua reverentia fraternitas animadvertit eos rebaptizare. Sed ſanctiſſime frater, ſi ille, qui baptizavit, non errorem introducens, aut hæreſim, ſed pro ſola ignorantia Romanæ locutionis infringendo linguam, ut ſupra fati ſumus, baptizans dixiſſet; non poſſumus conſentire, ut denuo baptizentur.

¶ Corr. Rom. *a* Nomini tui,] *Hæ duæ voces additæ videntur a Gratiano (quanquam Virgilius, & Sidonius, qui hoc retulerunt, propter nuntios Bonifacii non fuiſſent) ne ea, quæ in epiſtola antecedunt, referre cogeretur: quod tamen Burchardus, & Ivo fecerunt.*

¶ Pium. 34. *Epiſcopo.*] *Moguntienſi.*
35. *Retulerunt.*] Aventinus p. 220. Centur. tom. 8. p. 348.
36. *Provincia.*] *Bajuvariorum.*

C. LXXXVII. *Quare baptizati a Sacerdote unguntur.*

Item Ambroſius de ſacramentis, tractatu, ſeu lib. 1. *c.* 2.
(*an.* 384. *Mediolani.*)

l vl. Venimus.
m Ivo p. 1. *c.* 109.
Pann. l. 1. *c.* 31.
n al. quos, vero lectio.

17 VEniſti *l* ad fontem *m*: ingreſſus es: conſidera, quid *n* videris: quid locutus ſis, conſidera: repete diligenter: occurrit tibi Levita: occurrit Presbyter; unctus es, quaſi athleta Chriſti: ut *a* ad baptiſmum catechomenus accedas.

¶ Corr. Rom. *a* Ut ad baptiſmum] *Ita etiam Ivo, & auctor gloſſæ ad verſ. unctus, videtur hoc ſpectaſſe: ſed tota hæc clauſula abeſt ab originali, in quo hujus loco ſunt verba hæc,* quaſi luctamen hujus ſæculi luctaturus, profeſſus es luctamina tui certaminis.

C. LXXXVIII. *Quare baptizatus a Presbytero ungatur in cerebro.*

Item Rabanus de inſtitut. Cleric. lib. 1. *cap.* 28.
(*c. an.* 847. *in Germania.*)

o Ivo p. 1. *c.* 140.
Pann. l. 1. *c.* 66.

POſtquam *o* aſcenderit baptizatus de fonte, ſtatim ſignatur in cerebro a Presbytero cum ſacro chriſmate, ſequente ſimul & oratione, ut regni Chriſti particeps fiat, & a Chriſto Chriſtianus poſſit vocari.

C. LXXXIX. *Quid ſuper baptizatum a Sacerdote dicatur.*

Item Ambroſius de ſacramentis, tract. ſeu lib. 2. *c.* 7.
(*an.* 384. *Mediolani.*)

p Ivo p. 1. *c.* 140.
Pann. l. 1. *c.* 67.

EMerſiſti *p a*: veniſti ad Sacerdotem. Quid tibi dixit? [Deus, inquit, Pater omnipotens, qui te regeneravit ex aqua, & Spiritu Sancto, conceſſitque tibi peccata tua, ipſe te ungat in vitam æternam.] Vide, ubi unctus es: in vitam, inquit, æternam.

¶ Corr. Rom. *a* Emerſiſti.] *Sic apud Ivonem. In originali eſt:* Ergo merſiſti, *eodem ſenſu, quem elicit auctor gloſſæ ex verbo,* Emerſiſti. *Frequens autem eſt apud B. Ambroſium iſtius vocabuli in hanc ſententiam uſus.*

C. XC. *Quare unguentum ſuper caput baptizati ponatur.*

Item *in libro* 3. *de ſacramentis, cap.* 1. *&* 2.
(*an.* 384. *ibid.*)

q Ivo p. 1. *c.* 142.
Pann. l. 1. *c.* 68.
r Eccl. 2.

ACcepiſti myſterium *q*, hoc eſt, unguentum ſupra caput. Quare ſupra caput? quia ſenſus *r* ſapientis in capite ejus. *& infra c.* 2. §. 1. Sequitur ſpirituale ſignaculum, quod audiſti hodie legi: quia poſt fontem ſupereſt, ut perfectio fiat, quando ad invocationem Sacerdotis Spiritus Sanctus infunditur.

C. XCI. *Quare candida veſtis traditur Chriſtiano.*

Item Rabanus de inſtitut. Cleric. lib. 1. *cap.* 29.
(*c. an.* 847. *in Germania.*)

s al. ad præſentandam.
t al. infantiam.

POſt baptiſmum traditur Chriſtiano veſtis candida, deſignans innocentiam, & puritatem Chriſtianam, quam poſt ablutas veteres maculas ſtudio ſanctæ converſationis immaculatam ſervare debet, repræſentandam *s* ante tribunal Chriſti. Cuncti vero renati albis induuntur veſtibus ad myſterium reſurgentis Eccleſiæ. *Item ibidem.* §. 1. Utuntur ergo baptizati albis veſtibus, ut quorum primæ nativitatis faciem *t* vetuſti erroris pannus fuſcaverat, habitus ſecundæ generationis gloriæ præferat indumentum. Tegitur enim poſt ſacram unctionem caput ejus myſtico velamine, ut intelligat, ſe diademate regni, & Sacerdotali dignitate potiri.

C. XCII. *De eodem.*

Item Ambroſius in libro de iis, qui initiantur myſteriis, c. 7.
(*forte c. an.* 384. *Mediolani.*)

u Ivo p. 1. *c.* 144.
Pann. l. 1. *c.* 70.
a al. voluptatis, al. velamine.

ACcepiſti *a* poſt baptiſmum veſtimenta candida, ut eſſet indicium, quod exueris involucrum *a* peccatorum, & indueris innocentiæ caſta velamina.

C. XCIII. *Quot menſibus Judæi inter catechumenos habeantur.*

Item ex Concilio Agathenſi, cap. 34.
(*an.* 506. *in Gallia.*)

18 JUdæi *y* 37, quorum perfidia frequenter ad vomitum redit, ſi ad legem catholicam venire voluerint, octo menſes inter catechumenos Eccleſiæ limen introeant. & ſi pura fide noſcuntur venire, tunc demum baptiſmatis gratiam mereantur. Quod ſi caſu aliquo periculum infirmitatis intra præſcriptum tempus inciderint, & deſperati fuerint, baptizentur.

y Burch. l. 4. *cap.* 81. *Ivo p.* 1. *c.* 273. *Pann. l.* 1. *c.* 71.

¶ Pium. 37. *Judæi &c.*] Sic 3. V. C.

C. XCIV. *De Judæis pleriſque frequenter ad Judaiſmum redeuntibus.*

Item ex Concilio Toletano IV. c. 58.
(*an.* 633. *in Hiſpania.*)

PLerique *z* ex Judæis, qui dudum ad Chriſtianam fidem promoti ſunt, nunc blaſphemantes in Chriſtum, non ſolum Judaicos ritus perpetraſſe noſcuntur, ſed etiam abominandas circumciſiones exercere præſumpſerunt. De quibus conſultu piiſſimi, ac religioſiſſimi domini noſtri Siſenandi Regis hoc ſanctum decrevit Concilium, ut hujuſmodi tranſgreſſores pontificali auctoritate correcti, ad cultum Chriſtiani dogmatis revocentur: ut quos propria voluntas non emendat, animadverſio ſacerdotalis coerceat. Eos autem, quos circumciderunt, ſi filii eorum ſunt, a parentum conſortio ſeparentur: ſi ſervi, pro injuria corporis ſui, libertati tradantur.

z Burch. lib. 4. *cap.* 83. *Ivo p.* 1. *c.* 279. *Pann. l.* 1. *c.* 75.

C. XCV. *Ante baptiſmum diabolo, & ejus operibus renuntiare debemus.*

Item Rabanus de Inſtit. Cleric. lib. 1. *c.* 27.
(*c. an.* 847. *in Germania.*)

PRimum *a* interrogatur paganus, ſi abrenuntiat diabolo, & omnibus dæmoniis operibus ejus, atque fallacibus pompis: ut primum reſpuat errorem, & ſic appropinquet ad veritatem, poſſitque juxta Apoſtolum *b* deponere veterem hominem, ſecundum priſtinam converſationem, qui corrumpitur ſecundum deſideria erroris, abnegans *c* impietatem, & ſecularia deſideria.

a Ivo p. 1. *c.* 78. *Pann. l.* 1. *c.* 76.
b Epheſ. 4. *Coloſſ.* 3.
c Tit. 2.

C. XCVI. *Non tranſit in novam vitam, quem non pœnitet veteris vitæ.*

Item Auguſtinus in libro de pœnitentiæ medicina, cap. 2.
(*forte c. an.* 428. *in Africa.*)

OMnis *d*, qui jam ſuæ voluntatis factus eſt arbiter, cum accedit ad ſacramenta fidelium, niſi eum pœniteat vitæ veteris, novam non poteſt inchoare. Ab hac pœnitentia, cum baptizantur, ſoli parvuli *e* immunes ſunt. Nondum enim uti poſſunt libero arbitrio.

d De pœn. d. 2. 1. *tres ſunt. &*, *quæ aliquando. Ivo p.* 1. *cap.* 76. *Pann. l.* 1. *c.* 35.
e alter, pueri.

C. XCVII. *Ante baptiſmum pœnitentiam agere debemus.*

Idem ad Seleucianam, epiſt. 108.
(*c. an.* 420. *ibid.*)

AGunt *f* homines ante baptiſmum pœnitentiam de ſuis prioribus peccatis: ita tamen, ut etiam baptizentur: ſicut ſcriptum eſt in Actibus Apoſtolorum, loquente Petro ad Judæos, ac dicente: *Agite g pœnitentiam, & baptizetur unuſquiſque veſtrum in nomine Domini Jeſu Chriſti.*

f Sent. 4. *d.* 16. *Ivo p.* 1. *cap.* 77. *Pann. l.* 1. *c.* 36.
g Actor. 2.

C. XCVIII. *Quadraginta dierum abſtinentia Judæis baptizandis indicatur.*

Item Gregorius Fantino Defenſori, lib. 7. *epiſt.* 24.
(*an.* 598. *Romæ.*)

NE, quod abſit, longa dilatio Judæorum retro poſſit animos revocare, cum fratre noſtro Epiſcopo loci ipſius loquere, ut pœnitentia, ac abſtinentia quadraginta dierum indicta, aut die Dominico, aut ſi celeberrima feſtivitas forſitan occurrerit, eos omnipotentis Dei miſericordia protegente baptizet. *h*

h al. baptizent, Ivo.

C. XCIX. *Pœnitentia non eſt neceſſaria baptizandis.*

Item Ambroſius ſuper epiſtolam ad Romanos, ad cap. 11. *i*
(*imo Hilarius Diaconus, c. an.* 384.)

i gloſſ. ord. ibi.

SIne pœnitentia *a* ſunt dona, & vocatio Dei, quia gratia Dei in baptiſmate non requirit gemitum, non *u* planctum, vel opus aliquod, ſed *a* ſolam fidem, & omnia gratis condonat.

u De pœnit. d. 1. *quæ aliquando.*

¶ Corr. Rom. *a* Sed ſolam fidem,] *Sic in gloſſa ordinaria,* unde

unde potius videtur hoc loco ſumpſiſſe Gratianus, quam ex Ambroſio, apud quem legimus, niſi ſolam ex corde profeſſionem, quemadmodum etiam refertur ſupra de pœnitentia, diſt. 1. cap. quia aliquando. *in verſ.* Gratia Dei.

CAP. C. *Neceſſitate cogente, in catechiſmo, & confirmatione idem compater eſſe poteſt.*

Item Iginus *Papa*. (imo Theodorus, c. an. 680. *in Anglia*.)

l Burch. lib. 4. c. 24. Ivo p. 1. c. 218. Pann. l. 1. c. 77. 29 IN catechiſmo *l*, & in baptiſmo, & in confirmatione 30 unus patrinus fieri poteſt, ſi neceſſitas cogit. Non eſt tamen conſuetudo Romana: ſed per ſingulos ſinguli ſuſcipiunt.

C. CI. *Non plures, ſed unus parvulum in baptiſmate ſuſcipiat.*

Item ex decreto Leonis *Papæ*. (*forte c. an.* 855. *Romæ*.)

m Polyc. l. 3. c. 10. Anſel. l. 9. c. 19. Burch. l. 4. cap. 25. Ivo p. 1. c. 210. Pann. l. 1. c. 78. NOn *m* 38 plures ad ſuſcipiendum de baptiſmo infantem accedant, quam unus, ſive vir, ſive mulier. In confirmatione quoque id ipſum fiat.

§ Corr. Rom. *Canon Collectores citant ex decretis Leonis Papæ apud S. Medardum.*

¶ PITH. 38. *Non plures.*] Vualfr. Strabo, *c.* 26.

C. CII. *Qui non eſt baptizatus, nec confirmatus, alium in chriſmate, vel baptiſmate tenere non debet.*

Item ex Concilio Moguntino. (imo Theodorus c. an. 680. *in Anglia*.)

n Burch. lib. 4. cap. 26. Ivo p. 1. c. 206. Pann. l. 1. c. 79. IN *n* baptiſmate, vel in chriſmate non poteſt alium ſuſcipere in filiolum, qui non eſt ipſe baptizatus, vel confirmatus.

C. CIII. *Abbati, vel Monacho non licet commatres habere.*

Item ex Concilio Antiſiodorenſi. *c.* 25. (*an.* 578. *in Gallia*.)

o Ivo p. 1. c. 132. Pann. l. 1. c. 80. NOn *o* licet Abbati, vel Monacho de baptiſmo ſuſcipere filios, nec commatres habere.

C. CIV. *De eodem.*

Item ex libro Capitulorum. (an. 817. *Aquiſgrani*.)

p Ivo p. 1. c. 133. Pann. l. 1. c. 81. MOnachi *p* 39 ſibi compatres, commatreſve non faciant, nec oſculentur fœminas.

§ Corr. Rom. *In indice ſeptimi libri Capitulorum num.* 494. (*nam capita ipſa a* 478. *uſque ad* 558. *in volumine, quod ex Gallia habitum eſt, deſiderantur*) *hæc leguntur:* Ne ſibi compatres, & commatres Monachi faciant.

¶ PITH. 39. *Monachi.*] Addit. 2. *ad lib.* 7. *Capit. c.* 16.

C. CV. *Qui in baptiſmo parvulos ſuſcipiunt, pro eis apud Deum fidejuſſores exiſtunt.*

Item ex ſerm. S. Auguſtini *poſt Paſcha, qui ſic incipit:* Hodiernus dies. (*forte c. an.* 420. *in Africa*.)

q Ivo p. 1. c. 134. & p. 15. cap. 17. Pann. l. 1. c. 82. VOs *q* ante omnia tam mulieres, quam viros, qui filios in baptiſmo ſuſcepiſtis, moneo, ut vos cognoſcatis fidejuſſores apud Deum extitiſſe pro illis, quos viſi eſtis de ſacro fonte ſuſcipere. Ideoque ſemper eos admonete, ut caſtitatem cuſtodiant, juſtitiam diligant, charitatem teneant: *& paulo poſt*. §. 1. Ante omnia ſymbolum, & orationem Dominicam & vos ipſi tenete, & illis, quos ſuſcepiſtis de ſacro fonte, oſtendite.

§ Corr. Rom. *Ivo etiam recitat ex Dominica prima poſt Paſcha. In ſermone* 163. *de tempore, apud B. Auguſtinum hæc leguntur:* Quicunque viri, quæcunque mulieres de ſacro fonte filios ſpiritualiter ſuſceperunt, cognoſcant ſe pro ipſis fidejuſſores apud Deum extitiſſe: & ideo ſemper illis ſollicitudinem veræ charitatis impendant. *Similia etiam habentur in ſermone* 215. *qui eſt ſecundus Dominicæ decimæ poſt feſtum Trinitatis.*

C. CVI. *Ad baptizandi officium, & ad veſtimenta altaris lavanda, Sacerdos propria debet habere vaſa.*

r al. Meldenſi. *Item* ex Concilio Ilerdenſi *r*. (*forte an.* 524. *in Hiſpania*.)

s Burc. l. 4. c. 13. Ivo p. 1. c. 208. 31 OMnia *s* Presbyter, qui fontem lapideum habere ne-32 quiverit, vas conveniens ad hoc ſolummodo baptizandi officium habeat, quod extra Eccleſiam non deportetur. Similiter ad corporale lavandum, & ad pallas altaris propria habeantur vaſa, in quibus nihil aliud fiat.

§ Corr. Rom. *Similia habentur in ordine Romano de officiis divinis, pag.* 156.

C. CVII. *Neque rebaptizationes, neque reordinationes fieri licet.*

t Et in Afric. cap. 25. *Item* ex Concilio Carthaginenſi III. c. 38. *t* (an. 398. *in Africa*.)

u al. licet. x Ivo p. 1. c. 152. Pann. l. 1. c. 83. 21 NOn licet *u* 40 fieri *x* rebaptizationes, & 41 reordi-33 nationes, vel tranſlationes Epiſcoporum.

¶ PITH. 40. *Licet.*] V. C. *licere.*

41. *Et.*] Delent 2. V. C.

C. CVIII. *De eodem.*

Item ex epiſt. Auguſtini 203. *ad Maximinum*. (*c. an.* 392. *ibid.*)

y Sent. 4. diſt. 6. Ivo p. 1. c. 172. Pann. l. 1. c. 84. z al. ſanctæ Trinitatis. REbaptizare *y* hæreticum hominem, qui hæc ſanctitatis *z* ſigna perceperit, quæ Chriſtiana tradidit diſciplina, omnino peccatum eſt: rebaptizare autem catholicum, immaniſſimum ſcelus eſt.

C. CIX. *De Arianis, quando baptizantur, & quando non.*

Item ex Concilio Arelatenſi, I. *cap.* 8. (*an.* 314. *in Gallia*.)

DE Arianis, qui propria lege ſua utuntur *a*, placuit, ſi ad Eccleſiam aliqui de hac hæreſi venerint, interrogent eos noſtræ fidei Sacerdotes ſymbolum. & ſi perviderint eos in Patre, & Filio, & Spiritu Sancto eſſe baptizatos, manus eis tantum imponatur, ut accipiant Spiritum Sanctum. Qui ſi interrogati non reſponderint hanc Trinitatem, baptizentur.

a Vide Arelatenſe II. cap. 16. & 17. § Corr. Rom. *a* Utuntur,] *In Conciliis impreſſis ſequitur,* ut rebaptizentur. *At ſolitos* ſ *fuiſſe ab Arianis rebaptizari catholicos, ac fortaſſe etiam non catholicos, narrat B. Auguſtinus in libro de hæreſibus, c.* 49. *Cæterum in quibuſdam pervetuſtis huius Concilii codicibus ſic legitur,* De Afris, quod propria lege ſua utuntur, ut rebaptizent placuit, &c. *De Afris autem habetur ſupr. diſt.* 68. *c.* Afros. (*quod eſt Gregorii primi: & repetitur in epiſtola Gregorii ſecundi ad univerſum clerum, & plebem Turingiæ*) *itemque in Synodo Felicis tertii.*

C. CX. *Baptizentur, de quibus ignoratur, an ſint baptizati.*

Item Gregorius III. *Bonifacio, epiſt.* 4. (imo Gregor. II. an. 726. *Romæ in Germaniam*.)

b Pro parvulis. orig. c Ivo p. 1. c. 146. Pann. l. 1. c. 92. PArvulos *b*, qui a parentibus *c* ſubtracti ſunt, & an baptizati ſint, ignorant, hos ut baptizare debeas ſecundum Patrum traditionem, ſi non fuerit, qui teſtificetur, ratio poſcit.

C. CXI. *De eodem.*

d Et in Afric. c. 39. & in Wormacienſi cap. 70. & in ſexta Synodo, c. 85. *Item* ex Concilio Carthaginenſi V. *cap.* 3. *d* (an. 398. *in Africa*.)

e Anſ. l. 9. c. 36. Burch. l. 4. c. 45. Ivo p. 1. cap. 147. & 236. Pann. l. 1. cap. 39. PLacuit *e* de infantibus, quoties non inveniuntur certiſſimi teſtes, qui eos baptizatos eſſe ſine dubitatione teſtentur, neque ipſi ſunt per ætatem idonei de traditis ſibi ſacramentis reſpondere, abſque ullo ſcrupulo 42 eos eſſe baptizandos: ne iſta trepidatio eos faciat ſacramentorum purgatione privari. §. 1. Hinc etiam 43 Legati Maurorum fratres noſtri conſuluerunt; quia multos tales a barbaris redimunt. Similiter *u* & de Eccleſiis, quoties ſuper earum conſecratione hæſitatur, agendum eſt: id eſt, ut ſine ulla trepidatione conſecrentur.

§ Corr. Rom. *u* Similiter] *Hæc uſque ad finem abſunt a codice Regio huius Concilii, a* 72. *Carthaginenſi canone Græco, a Wormacienſi, & Burchardo. In canone autem ſexta Synodi atque illa habentur, quæ præcedunt, id eſt.* Hinc etiam, &c.

§ PITH. 42. *Scrupulo.*] V. C. *ſcrupula.*

43. *Etiam.*] V. C. *enim.* Delet C. Faucheti: ſed eſt in Thuano.

C. CXII. *De eodem.*

Item Leo *Papa* Leoni *Ravennati Epiſcopo, ep.* 35. *c.* 1. (an. 451. *Romæ in Flaminiam*.)

f Ivo p. c. 148. g al. quod. h al. doctrina. CUm *f* itaque baptiſmi ſui nihil recordetur *u*, qui regenerationis eſt cupidus, nec alter atteſtari de eo poſſit, qui *g* ſciat conſecratum, nec ille, qui conſecratus. Scimus quidem inexpiabile eſſe facinus, quoties juxta hæreticorum damnata a ſanctis Patribus inſtituta cogitur aliquis lavacrum, quod regenerandis ſemel tributum eſt, bis ſubire, Apoſtolica reclamante ſententia: *h* quæ nobis unam prædicat in Trinitate Deitatem, unam in fide confeſſionem, unum in baptiſmate ſacramentum. Sed in hoc nihil ſimile formidatur: quoniam non poteſt in iterationis crimen venire, quod omnino factum eſſe neſcitur. Atque ideo, quoties perſonæ talis inciderit, ſollicita primum examinatione diſcutite, & longo tempore (niſi forte ſuprema

finis

Digitized by Google

ſuis imminent indagare, utrum nemo ſpunitea ſit, qui teſtimonio ſuo juvere poſſit ignorentiam neſcientis: & cum conſtitute hanc, qui baptiſmatis indiget ſacramento, ſola inanitur ſuſpicione prohibere, accedat intrepidus ad conſequendam gratiam, cujus in ſe nullum ſcit eſſe veſtigium, nec vereamur huic ſalutis januam aperire, quam nunquam ante docetur ingreſſus.

¶ Corr. Rom. *a* Nihil recordetur,] *Sic etiam Ivo, licet caetera plenius, quam Gratianus. Integer locus hic eſt:* Cum itaque baptizatum ſe nec ille recordetur, qui regenerationi aſt cupidus, nec alter atteſtari de eo poſſit, quod noſcerit conſecratum, nihil eſt, in quo peccatum poſſit obrepere: cum in hac parte conſcientia ſua nec iſta reus ſit, qui conſecratur, nec ille, qui conſecrat. Scimus quidem, &c. *Verum ob gloſſam in verſ. nec ille, non eſt emendatum.*

C. CXIII. *De eodem.*

Idem *epiſt.* 90. *al.* 92. ad *Ruſticum* 44, c. 16.
(an. 443. *Roma in Galliam.*)

l Polyc. lib. 3. tit. 10. Anſ. l. 9. c. 15. Burch. l. 4. c. 44. Ivo p. 1. c. 218. Pann. l. 1. c. 94.

SI *l* nulla extant indicia inter propinquos, aut familiares, nulla inter Clericos, aut vicinos, quibus hi, de quibus quaeritur, baptizati fuiſſe doceantur, agendum eſt, ut renaſcantur, ne manifeſte pereant. in quibus quod non oſtenditur geſtum, ratio non ſinit, ut videatur iteratum. Qui autem poſſunt meminiſſe, quod ad Eccleſiam veniebant cum parentibus ſuis, poſſunt recordari, an quod eorum parentibus dabatur, acceperint. Sed ſi hoc etiam ab eorum 45 memoria alienum eſt, conferendum eis videtur, quod collatum eſſe neſcitur: quia non temeritas intervenit praeſumptionis, ubi eſt diligentia pietatis.

¶ Pith. 44. *Ruſticum.*] Add. V. C. *Epiſcopum Narbonenſem.*

45. *Eorum.*] Creſcon. *ipſa.*

C. CXIV. *Non baptizatur cum matre, quidquid in ejus corpore eſt.*

Item Auguſtinus *contra Julianum, libro ſexto, cap. quinto.*
(an. 419. *in Africa.*)

n Ivo p. 1. c. 184. Pann. l. 1. c. 111.

46 SI *n* ad matris corpus id, quod in ea concipitur, per-47 tineret, ita ut ejus pars deputaretur, non baptizaretur infans, cujus mater baptizata eſt aliquo mortis urgente periculo, cum eum geſtaret in utero. Nunc vero cum etiam ipſe baptizatur, non utique bis baptizatus habebitur. Non itaque ad maternum corpus, cum eſſet in utero, pertinebat.

C. CXV. *Quare non baptizatur cum matre, qui in ejus utero eſt.*

Item Iſidorus *lib.* 1. *ſent. de ſummo bono, cap.* 24.
(c. an. 625. *in Hiſpania.*)

l Sent. 4. diſt. 6. Ivo p. 1. c. 185. Pann. l. 1. c. 112.

QUi *l* in maternis uteris ſunt, ideo cum matre baptizari non poſſunt: quia qui natus adhuc ſecundum Adam non eſt, renaſci ſecundum Chriſtum non poteſt. Neque enim dici regeneratio in eo poterit, quem generatio non praeceſſit. *Et infra.* §. 1. Qui *m* ſcelerate vivunt in Eccleſia, & communicare non deſinunt, putantes ſe tali communione mundari, diſcant, nihil ad emundationem proficere ſibi.

m Supra de conſecr. diſt. 2. qui ſcelerate.

C. CXVI. *De eodem.*

n al. capitulis.

Item ex Concilio *n* Martini Bracarenſis, c. 54.
(c. an. 572. *ibid.*)

o Ex Conc. Neocaſarienſ. c. 6.

SI qua mulier *o* praegnans deſideraverit gratiam baptiſmi percipere, quando voluerit, habeat poteſtatem. Nam nihil participat in hoc mater infanti, qui naſcitur: propterea quod uniuſcujuſque propria voluntas in confeſſione monſtratur.

C. CXVII. *De his, qui ignoranter bis baptizantur.*

Item ex poenitentiali Theodori.
(c. an. 680. *in Anglia.*)

p Burch. l. 4. c. 51. Ivo p. 5. c. 245. Pann. l. 1. c. 122.

48 QUi *p* bis ignoranter baptizati ſunt, non indigent 49 pro eo poenitere, niſi quod ſecundum canones ordinari non poſſunt, niſi magna aliqua neceſſitate cogat. Qui autem non ignari, iterum baptizati ſunt, quaſi iterum crucifixerint Chriſtum, per ſeptem annos poeniteant quarta, & ſexta feria, & tres *q* Quadrageſimas jejunent *r*. Si pro vitio aliquo fecerint, *s* ſimiliter. Si pro munditia putaverint, tribus annis ſimiliter poeniteant.

q al. quarum.
r al. abſtineant.
al. poeniteant.
s al. fuerit.

C. CXVIII. *De his, qui ex induſtria bis baptizantur.*

Item Felix Papa III. 46 *epiſt.* 1. c. 2. & *ſequentibus.*
(an. 488. *Roma ad univerſos Epiſcopos.*)

t Burch. lib. 4. cap. 90. Ivo p. 1. c. 293.

EOs *t*, quos Epiſcopos, Presbyteros, vel Diaconos fuiſſe conſtiterit, & ſeu optantes forſitan, ſeu coactos

Pars I.

lavacri illius unici, ſalutariſque claruerit feciſſe jacturam *u*, uſquead exitus ſui diem in poenitentia 47 (ſi reſipiſcant) 48 jacere conveniat, nec orationi non modo fidelium, ſed ne catechumenorum quidem omnimodis intereſſe, quibus laica tantum 49 communio in morte eſt reddenda 50. §. 1. De *x* Clericis autem, & Monachis, aut puellis Dei, vel ſecularibus, ſervari praecipimus hunc tenorem, quem Nicaena Synodus circa eos, qui lapſi ſunt, vel fuerint, ſervandam eſſe conſtituit: ut ſcilicet, qui nulla neceſſitate, nullius rei timore, aut periculo, ſe, ut rebaptizarentur, haereticis impie dediderunt, ſi tamen eos ex corde poeniteat, tribus annis inter audientes ſint: ſeptem autem annis ſubjaceant inter poenitentes manibus Sacerdotum 51: duobus autem annis etiam oblationes modis omnibus non ſinantur offerre 52: ſed tantummodo ſecularibus 53 *x* in oratione ſocientur, nec confundantur Deo colla ſubmittere, quem non timuit abnegare. §. 2. Pueris *y* autem, quibus, quod adhuc impuberes *z* ſunt, a pubertate *a* 54 vocabulum eſt, ſeu Clericis, ſeu Laicis, aut etiam ſimilibus puellis, quibus ignorantia ſuffragatur aetatis, aliquandiu ſub manus impoſitione detentis, reddenda communio eſt: nec eorum eſt expectanda poenitentia, quae accipit a coercitione cenſuræ.

u Cap. 3.

x al. popularibus.
y Cap. 4.
z al. inveſtes.
al. imberbes.
a al. puritate.

¶ Corr. Rom. *u* Jacturam] *Poſt haec verba in Originali, & apud Burchardum, & Ivonem multa inſeruntur, quae omnino ſunt legenda.*

¶ Pith. 46. *Tertius.*] Add. V. C. *univerſis Epiſcopis per diverſas provincias conſtitutis.*

47. *Poeniteant.*] V. C. *poenitentiam.*

48. *Reſipiſcant.*] V. C. *reſipiſcunt.*

49. *Tantum.*] Delet V. C.

50. *Eſt reddenda.*] V. C. *reddibenda eſt.*

51. *Manibus Sacerdotum.*] Deſunt in V. C. Infra, *vid. ne quis fratrum Coepiſcoporum, aut etiam Presbyterorum &c. poenitentem, vel ſub manu poſitum Sacerdotis, aut eum, qui temulentum ſe dixerit ſine Epiſcopi, vel Presbyteri teſtimonio, in civitate ſuſcipiat.*

52. *Offerre.*] Deeſt in V. C.

53. *Secularibus.*] V. C. *popularibus.*

54. *Impuberes ſunt a pubertate.*] V. C. *adhuc inveſtes ſunt a puritate.* Sic & apud Iſidor. *lib.* 11.

C. CXIX. *Presbyteris baptizatos chriſmate ungere licet.*

Item Innocentius Papa *Decentio Epiſcopo, epiſt.* 1. c. 3. *b*
(an. 416. *Roma in Umbriam.*)

b Beda in Act. Apoſt. c. 8.
c Iſidorus de offic. lib. 2. cap. 26. Albinus de divinis officiis. Sent. 4. diſt. 7. Polyc. l. 3. tit. 10. Burch. l. 4. c. 60. Ivo p. 1. c. 267. & 298. Pann. l. 1. c. 118.

PResbyteris *c* 55 (ſeu extra Epiſcopum, ſeu praeſente Epiſcopo baptizant) chriſmate baptizatos ungere licet; ſed quod ab Epiſcopo fuerit conſecratum: non tamen frontem ex eodem oleo ſignare, quod ſolis debetur Epiſcopis, cum tradunt Spiritum paracletum.

¶ Pith. 55. *Presbyteris.*] Meminit Iſidor. *cap. ult. de Eccl. Offic. vide Concil. tom.* 4. *p.* 478.

C. CXX. *Baptizatos in frontibus Presbyteris ungere non licet.*

Item ex Regeſto Gregorii *ad Januarium Epiſcopum Caralitanum, lib.* 3. *epiſt.* 9. (an. 593. *Roma in Sardiniam.*)

d Sententia ibid. Burch. l. 4. c. 70. Ivo p. 1. c. 264. Pann. l. 1. c. 117.

PResbyteri *d* baptizatos infantes ſignare ſacro in frontibus chriſmate non praeſumant. Sed Presbyteri baptizatos ungant in pectore, ut Epiſcopi poſtmodum ungere debeant in fronte.

C. CXXI. *Chriſmatis e pannum ſecundo linire, & ſuper alium baptizatum mittere licet.*

e al. chriſmate.

Item ex Concilio apud Bellovacum. (imo Theodor. c. an. 690. *in Anglia.*)

f Burch. lib. 4. c. 94. Ivo p. 1. c. 288. Pann. l. 1. c. 90.
g al. chriſmatis.

SI quis *f* voluerit chriſmate *g* pannum iterum linire, & ſuper alium baptizatum mittere, non eſt abſurdum.

C. CXXII. *De veteri chriſmate baptiſma conferre non licet.*

Item ex Concilio Lugdunenſi.

h Burch. lib. 4. cap. 72. Ivo p. 1. c. 266. Pann. l. 1. c. 100.

SI *h* quis de alio chriſmate, quam de illo novo, quod proprii Epiſcopi largitione, vel conceſſione acceperit, baptizare, niſi praeoccupante morte, tentaverit, pro temeritatis auſu, ipſe in ſe ſuae damnationis protuliſſe ſententiam manifeſtatur.

C. CXXIII. *Non niſi a propriis Epiſcopis Presbyteri chriſma accipiant.*

Item ex Concilio apud Valentias *i*. (imo ex Conc. Carthag. IV. c. 36. an. 398. *in Africa.*)

i in Vaſenſi Concil. c. 3. ſup. d. 95. c. Presbyteris primo.
n Burch. lib. 4. cap. 76. Ivo p. 1. c. 270. Pann. l. 1. c. 101.
l al. juniorem.

PResbyteri *n*, qui dioeceſanas regunt Eccleſias, non a quibuslibet Epiſcopis, ſed a ſuo, nec per minorem *l* 56 Clericum, ſed per ſeipſos, aut per illum, qui ejuſdem ordinis ſit, ante Paſchae ſolemnitatem chriſma petant.

¶ Pith. 56. *Minorem.*] V. C. *juniorem.*

C. CXXIV. *Conficere chriſma, & per diœceſes deſtinare omni tempore Epiſcopo licet.*

Item ex Concilio Martini Bracarenſis, c. 51. *& ſequentibus.* (*c. an.* 570. *in Hiſpania.*)

m *Vide Meldenſe c. 46.* OMni m tempore Epiſcopo liceat chriſma conficere, & per ſuas diœceſes deſtinare, ita ut ad accipiendum chriſma Diaconus, aut Subdiaconus ante diem Paſchæ de ſingulis Eccleſiis ad Epiſcopum deſtinetur. §. 1. Presbyter n præſente Epiſcopo non ſignet infantes, niſi forte ab Epiſcopo fuerit illi præceptum. §. 2. Non o liceat Preſbytero præſente Epiſcopo intrare in baptiſterium, ſed cum Epiſcopo, niſi forte aut abſens fuerit, aut ægrotus.

n *Capitul. 50. Sup. diſtinct. 95. Presbyter.* o *Capitul. 53. Diſtinct. 95. non oportet.*

C. CXXV. *Qui baptizandi recipit officium, ſine chriſmate proficiſci non debet.*

Item ex Concilio Arauſicano, c. 2. (*an.* 441. *in Gallia.*)

p *Burch. l. 4. c. 73. Ivo par. 1. cap. 267.* NUllus p miniſtrorum, qui baptizandi recipit officium, ſine chriſmate uſquam debet progredi: quia inter nos placuit ſemel in baptiſmate chriſmari. De eo autem, qui in baptiſmate, quacunque neceſſitate faciente, chriſmatus non fuerit, in confirmatione Sacerdos a commonebitur. Nam inter nos chriſmatis ipſius non niſi una benedictio eſt. Non præjudicantes 57 cuiquam hoc dicimus q, ſed ut neceſſaria ß habeatur chriſmatio.

q *Ut præjudicent quidquam dico.*) *orig.*

¶ Corr. Rom. a Sacerdos commonebitur.] *Apud Burchardum, & Ivonem (qui hoc caput concludunt, quod citant ex Vaſenſi, c. 3.) ſic legitur: in confirmatione Sacerdotis perficietur. aut, ut Ivo, perficiatur.*

ß Ut neceſſaria] *Varietas inſignis eſt in editione Conciliorum Coloníenſi trium tomorum. Nam & iſto modo legitur & hoc,* non neceſſaria habeatur rechriſmatio: *&*, non neceſſaria habeatur chriſmatio repetita, *&*, neceſſaria habeatur chriſmatio repetita, *quæ ſola lectio retenta eſt in editione quatuor tomorum.*

¶ Pitu. 57. *Non præjudicantes &c.*] V.C. *non ut præjudicem quidquam dico, ſed ut non neceſſaria habeatur rechriſmatio.*

C. CXXVI. *Antequam chriſma infundatur, ad aſpergendum aquam de fonte accipere licet.*

Item Capitularium 58 *lib. 6. c. 77.* (*c. an.* 847. *in Germania.*)

r *Ivo p. 1. c. 122. Pann. l. 1. c. 103.* IN Sabbatho ſancto r Paſchæ, vel Pentecoſtes, ſi quis voluit aquam conſecratam ad aſperſionem in domo ſua accipere, ante chriſmatis infuſionem accipiat.

¶ Pitu. 58. *Capitul.*] Alexandro tribuitur, Strab. c. 29. Vide eundem c. 29. & Microl. c. 29.

C. CXXVII. *Unde aſperſionis ſanctificatio eundem ſumpſerit.*

Item Cyprianus *lib. 4. epiſt. 7. ad Magnum.* (*c. an.* 250. *in Africa.*)

s *al. videntur.* NEc quenquam movere debet, quod aſpergi, vel perfundi ſ videntur ægri, cum gratiam Dominicam conſequuntur quando Scriptura ſancta per Ezechielem Prophetam loquatur, & dicat t. *Et aſpergam ſuper vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus immunditiis veſtris, & ab omnibus ſimulachris veſtris: & mundabo vos, & dabo vobis cor novum, & ſpiritum novum dabo in vobis.* Item in u Numeris. §. 1. *Qui tetigerit cadaver & hominis, & propter hoc ſeptem diebus fuerit immundus, aſpergatur de hac aqua die tertio, & ſeptimo & ſic mundabitur.* Item §. 2. *Si ſi Tertio die mundatus non fuerit, in reſurrectionem ß apud ſanctorum collegium non mundus erit. Si die tertio aſperſus non fuerit, ſeptimo non poterit emundari. Omnis, qui tetigerit humanæ animæ morticinium, & aſperſus in hac commiſſione non fuerit, polluet tabernaculum Domini, & peribit ex Iſrael, quia, qui aqua aſperſus non eſt expiatione, immundus erit, & manebit ſpurcitia ejus ſuper eum.* & iterum x: *Et locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens: Accipe Levitas de medio filiorum Iſrael, & purificabis eos, & ita facies eis purificationem eorum, circumſpergens eos aqua purificationis.* & iterum. *Aqua aſperſionis purificatio eſt.* Unde apparet aſperſionem quoque aquæ, inſtar ſalutaris lavacri obtinere, & quando hæc in Eccleſia fiunt, ubi ſit & accipientis, & dantis fides, integra ſtare omnia, & conſummari, ac perfici poſſe Domini majeſtate, & fidei veritate. *& infra.* §. 3. Spiritus vero ſanctus non de menſura y, ſed ſuper credentem totus infunditur. Nam ſi dies omnibus æqualiter naſcitur, & ſi ſol ſuper omnes pari, & æquali luce diffunditur: quanto magis Chriſtus ſol, & dies verus in Eccleſia ſua lumen vitæ æternæ pari æqualitate largitur? Cujus æqualitatis ſacramentum videmus in Exodo z eſſe celebratum, cum de cœlo manna deflueret, & futurorum præfiguratione alimentum panis cœleſtis, & cibum Chriſti venientis oſtenderet. Illic enim ſine diſcrimine vel ſexus, vel ætatis Gomor ſingulis æqualiter colligebatur. Unde apparebat Chriſti indulgentiam, & cœleſtem gratiam poſtmodum ſecuturam æqualiter omnibus dividi: ſine ſexus varietate, ſine annorum diſcrimine, ſine acceptione perſonæ, ſuper omnem Dei populum ſpiritualis gratiæ munus infundi. Plane eadem gratia ſpiritualis, quæ æqualiter in baptiſmo a credentibus ſumitur, in converſatione, atque actu noſtro poſtmodum vel minuitur, vel augetur, ut in Evangelio a Dominicum ſemen æqualiter ſeminatur: ſed pro varietate terræ aliud abſumitur, aliud in multiformem copiam vel trigeſimi, vel ſexageſimi, vel centeſimi numeri fructu exuberante cumulatur. *& paulo poſt.* §. 4. Quod ſi aliquis in illo movetur, quod quidam de his, qui ægri baptizantur, ſpiritibus adhuc immundis tentantur γ, ſciat diaboli nequitiam pertinacem uſque ad aquam ſalutarem valere: in baptiſmo vero omnis b nequitiæ ſuæ virus amittere. Quod exemplum cernimus c in Rege Pharaone, qui diu reluctatus, & in ſua perfidia demoratus, eatenus reſiſtere potuit, & prævalere, donec ad aquam veniret: quo cum veniſſet, & victus eſt, & extinctus. Mare autem illud ſacramentum baptiſmi fuiſſe declarat B. Apoſtolus Paulus, d dicens: *Nolo enim vos ignorare, fratres, quia patres noſtri omnes ſub nube fuerunt, & omnes per mare tranſierunt, & omnes in Moyſe baptizati ſunt in nube, & in mari.* & addidit, dicens: *Hæc autem omnia, figuræ noſtræ fuerunt.* Quod hodie etiam geritur, ut per exorciſtas voce humana, & poteſtate divina flagelletur, & uratur, & torqueatur diabolus: & cum exire ſe, & homines Dei e dimittere ſæpe dicat, in eo tamen, quod dicit, fallat, & id, quod per Pharaonem prius geſtum eſt, eodem modo f obſtinationis, & fraudis exerceat. Cum tamen ad aquam Dei ſalutarem, atque ad baptiſmi ſanctificationem venitur, ſcire debemus, & fidere, quod illic diabolus opprimitur, & homo Deo dicatus divina indulgentia liberatur.

a *Matt. 13.* b *omne. orig.* c *Exod. 14.* d *1. Cor. 10.* e *al. Deo.* f *al. mendacio.*

¶ Corr. Rom. a Qui tetigerit] *Hic uſque ad verſ.* Et locutus eſt · *alia verba a B. Cypriano citantur, ex quo quidem in cæteris hujus capitis partibus multa ſunt emendata.*

ß In reſurrectionem] *Hanc ſententiam ſuam quidam veſtigem in gloſſ. interlineari ad iſtum Numerorum locum.*

γ Tentantur] *In originali impreſſo eſt*, tentantur: *ſed in quinque manuſcriptis*, tentabantur. *Hoc enim ubi vult B. Cyprianus, dum adhibentur ſolennitates præcedentes baptiſmum, tentare adhuc homines poſſe ab immundis ſpiritibus, deſinere autem tentationem in abſolutione baptiſmi, id eſt, in aqua ſalutari. Sic enim ab ipſa nunc uſurpatur vox*, baptizantur, *ut ſæpe a Philoſophis uſurpari ſolet vox*, gemineri, *nimirum pro alteratione præcedente eductionem, & proventum formæ.*

C. CXXVIII. *De his, qui uſque ad exitum vitæ ſuſcipere baptiſma differunt.*

Item Joannes Chryſoſtomus in *epiſtolam ad Hebræos, homil. 13. ad cap. 7.* (*forte c. an.* 400. *Conſtantinopoli.*)

α QUando quis propterea peccat, ut ſanctum baptiſma ß in noviſſima ſua expiratione ſuſcipiat, fortaſſis non adipiſcitur. Et credite mihi, non terrens vos dico, quod dicturus ſum. Multos novi, qui hoc paſſi ſunt, qui ſpe baptiſmatis multa peccabant, circa diem autem mortis diſceſſerunt vacui. Deus enim propterea hoc baptiſma tribuit, ut ſolvat peccata, non ut addat a. Si vero quis ad hoc utitur baptiſmate, ut ampliora delinquat, ipſum fit negligentiæ cauſa.

¶ Corr. Rom. a Non ut addat.] *In editione Veronenſi mendoſe eſt*, ἵνα αὔξῃ: *corrigendumque ex manuſcriptis*, οὐχ ἵνα αὔξῃ.

C. CXXIX. *Parvulis baptizatis parentum non nocet perfidia.*

Item Auguſtinus ad Bonifacium, *epiſt. 23.* (*forte c. an.* 408. *in Africa.*)

26 QUæris g a me, utrum parentes baptizatis parvulis ſuis noceant, cum eos dæmoniorum ſacrificiis ſanare conantur. Et ſi non noceant, quomodo eis proſit, cum baptizantur, parentum fides, quorum eis non poteſt obeſſe perfidia. Ubi reſpondeo, tantam illius ſacramenti, hoc eſt, baptiſmi ſalutaris eſſe virtutem in ſancta compage corporis Chriſti, ut ſemel a regeneratum per aliorum voluntatem, deinceps non poſſit vinculo alienæ iniquitatis obſtringi, cui nulla ſua voluntate conſentit. *Et anima patris mea eſt*, inquit, *& anima filii mea eſt.* & iterum. h *Anima, quæ peccaverit, ipſa morietur.* Non autem peccat ipſa, cum parente ei neſciente, vel quilibet alius adhibet ſacrilegia dæmoniorum. Sed ideo ex Adam traxit, quod ſacramenti illius gratia ſolveretur: quia nondum erat anima ſeparatim vivens, id eſt, altera anima, de qua diceretur, *Et anima patris mea eſt, & anima filii mea eſt.* Jam itaque dicit, quod cum homo i in ſeipſo eſt, ab eo, qui genuit, alter effectus, peccato alterius ſine ſua conſcientia k non tenetur obnoxius. *& infra.* §. 2. Quomodo l itaque in parvulum majores peccant offerentes eum, atque obligare conantur dæmonum ſacrilegis vinculis? non eſt anima utrorumque communis, ut etiam culpam poſſint habere communem. Non enim ſic communicatur culpa per alterius voluntatem, quemadmodum communicatur gratia per Sancti Spiritus unitatem. *Item paulo ſuperius.* Regenerans ergo Spiritus in majoribus offerentibus, & parvulo oblato, renatoque communis eſt. Ideo per hanc ſocietatem unius ejuſdemque Spiritus prodeſt offerentium voluntas parvulo oblato. *& infra.* Poteſt enim & in hoc, & in illo homine eſſe unus Spiritus Sanctus, etiamſi ſe invicem neſciant, per quem ſit

g *Polyc. lib. 3. tit. 10. Auſ. l. 9. c. 41.* h *Ezech. 18.* i *Jam itaque cum homo, vera lectio.* k *conſenſione, vera lectio.* l *Quando autem, vera lectio, & ſine nota interrogationis.*

s *al. videntur.* t *Ezech. 36.* u *Numer. 19.* x *Num. 8.* y *De menſura datur, vera lectio.* z *Exod. 16.*

m al. ſit,

fit m utriuſque gratia communis: non autem poteſt ſpiritus unus eſſe hominis & hujus, & illius, per quem peccante altero, & altero non peccante, fit tamen culpa communis. Ac per hoc poteſt parvulus ſemel ex parentum carne generatus, Dei Spiritu regenerari, ut ex n illis obligatio contracta ſolvatur. Non poteſt autem ſemel Dei Spiritu regeneratus, ex parentum carne regenerari, ut obligatio, quæ ſoluta eſt, iterum contrahatur. Et ideo ſemel perceptam parvulus Chriſti gratiam non amittit, niſi propria impietate. *& paulo poſt.* §. 2. Verumtamen recte dicuntur parentes, vel quicunque majores, filios, ſeu quoslibet parvulos baptizatos dæmoniorum ſacrilegiis obligare conantes, ſpiritales homicidæ. Nam in illis quidem interfectionem non faciunt, ſed quantum in ipſis eſt, interfectores fiunt: recteque illis dicitur, quando ab hoc ſcelere prohibentur, nolite occidere parvulos veſtros. Dicit enim & Apoſtolus o: *Spiritum nolite extinguere*: non quia ille extingui poteſt; ſed quantum in ipſis eſt, extinctores ejus merito dicuntur, qui ſic agunt, ut extinctum velint. §. 3. Nec illud p te moveat, &c. *& infra.* Celebrantur enim per eos neceſſaria miniſteria. *& infra.* Offeruntur quippe parvuli ad percipiendam ſpiritalem gratiam non tam ab eis, quorum geſtantur manibus, (quamvis & ab ipſis, ſi & ipſi boni fideles ſunt,) quam ab univerſa ſocietate ſanctorum, atque fidelium. Ab omnibus namque offerri recte intelliguntur, quibus placet, quod offeruntur, & quorum ſancta, atque individua charitate ad communicationem Sancti Spiritus adjuvantur. Tota hoc ergo mater Eccleſia, quæ in ſanctis eſt, facit, quia tota omnes, tota ſingulos parit. *Item infra.* §. 4. Difficillimam ſane quæſtionem tibi propoſuiſſe viſus es in extremo inquiſitionis tuæ, ea videlicet intentione, qua ſoles vehementer cavere mendacium. Si conſtituam, inquis, ante te parvulum, & interrogem, utrum, cum creverit, futurus ſit caſtus, vel fur, vel non ſit futurus; ſine dubio reſpondebis, neſcio: & utrum in eadem parvula ætate conſtitutus cogitet aliquid boni, vel mali, dices, neſcio. Si itaque de moribus ejus futuris nihil audes certi promittere, & de ejus præſenti cogitatione, quid eſt aliud q, quam quando ad baptiſmum offeruntur, pro eis parentes, tanquam fidei auctores r, reſpondent, & dicunt illos facere, quod illa ætas cogitare non poteſt, aut ſi poteſt, occultum eſt? Interrogamus enim eos, a quibus offeruntur, & dicimus: Credit in Deum? de illa ætate, quæ utrum ſit Deus, ignorat. Reſpondent: Credit, & ad cætera ſic reſpondetur ſingula, quæ quæruntur ſ. Unde miror, parentes in iſtis rebus tam fidenter pro parvulo reſpondere, ut dicant eum tanta bona facere, quæ ad horam, qua baptizatur, baptizator interrogat: tamen eadem hora, ſi ſubjiciam, erit caſtus, qui baptizatur, aut non erit fur? neſcio, utrum audeat dicere aliquis, aliquid horum erit, aut non erit: ſicut mihi ſine dubitatione reſpondit, quod credat in Deum, & quod ſe convertat ad Deum. *& infra.* §. 5. Ecce t facio, quantum poſſum, Domino adjuvante, ut quod poſtulas, poſſim. Nempe ſæpe ita loquimur, ut Paſcha propinquante dicamus craſtinam, vel perendinam u, vel perendinam eſſe Domini paſſionem: cum ille ante tam multos annos paſſus ſit; nec omnino, niſi ſemel, ipſa paſſio facta ſit. Nempe ipſo die Dominico dicimus, hodie Dominus reſurrexit: cum ex quo reſurrexit, tot anni tranſierunt. Cur nemo tam ineptus eſt, ut nos ita loquentes arguat eſſe mentitos? niſi quia iſtos dies ſecundum illorum, quibus hæc geſta ſunt, ſimilitudinem nuncupamus: ut dicatur ipſe dies, qui non eſt ipſe, ſed revolutione temporis, ſimilis ejus: & dicatur illo die fieri propter ſacramenti celebrationem, quod non illo, ſed jam olim factum eſt. *& infra.* §. 6. Itaque parvulum x &c. *& infra.* §. 7. Cum autem homo ſapere cœperit, non illud ſacramentum repetit, ſed intelligit: ejuſque veritati conſona etiam voluntate coaptabitur. Hoc quamdiu non poteſt, valebit ſacramentum ad ejus tutelam adverſus contrarias poteſtates: & tantum valebit, ut ſi ante rationis uſum ex hac vita emigraverit, per ipſum ſacramentum commendante Eccleſiæ charitate, ab illa condemnatione, quæ per unum hominem intravit in mundum, Chriſtiano adjutorio liberetur. Hoc qui non credit, & fieri non poſſe arbitratur, profecto infidelis eſt, etſi habeat fidei ſacramentum, longeque melior eſt ille parvulus, qui etiamſi fidem nondum habeat in cogitatione y, non ei tamen obicem contrariæ cogitationis opponit, unde ſacramentum ejus ſalubriter percipit.

¶ Corr. Rom. n Semel regeneratus] *Plenius apud B. Auguſtinum*, ut ſemel generatus per carnalem voluptatem, cum ſemel regeneratus fuerit per aliorum ſpiritalem voluntatem, &c. *Multa vero in hoc capite emendata ſunt, ubi per gloſſam licuit. Summa autem ſententiæ ipſa a collectore arbitratu ſuo tranſpoſita.*

n al. & illius,
o 1. Theſſal. 5.
p Supr. ead. not. illud. 33.
q Illud, quod quando, vera lectio.
r al. Doctores. al. fide doctores ſpondent.
ſ al. geruntur.
t Ivo p. 2. c. 14.
u Vel perendinam eſſe, vera lectio.
x ſupr. ead. nihil eſt aliud. 70.
y al. cognitione.

C. CXXX. *Aliorum fides in baptiſmo parvulos ſalvat.*

Item *idem Bonifatio contra duas epiſtolas Pelagianorum, l. 1. c. 22.* (c. an. 420. *ibid.*)

IN Eccleſia z Salvatoris per alios parvuli credunt, ſicut ex aliis ea, quæ illis in baptiſmo remittuntur, peccata traxerunt: nec illud cogitatis n, eos vitam habere non poſſe, qui fuerint expertes corporis, & ſanguinis Chriſti, dicente Ipſo: *Niſi a manducaveritis carnem meam, &c.*

z Beda ad c. 16 Marci. Anſ. l. 9. c. 43.
a Joan. 6.

¶ Corr. Rom. n Cogitatis] *Hoc eſt mutatum ob gloſſam. Sed in vetuſtis codicibus, & originali eſt*, cogitatis, *pendentque hæc omnino ex ſuperioribus: quare integer locus perlegendus.*

C. CXXXI. *Corpore, & ſanguine Chriſti participat, qui per baptiſmo membrum ejus efficitur.*

Idem *b.* (forte c. an. 420. *ibid.*)

NUlli eſt aliquatenus c ambigendum, tunc unumquemque fidelium corporis, ſanguiniſque Dominici participem fieri, quando in baptiſmate membrum Chriſti efficitur, nec alienari ab illius panis, calicisque conſortio, etiamſi, antequam panem illum comedat, & calicem bibat, de hoc ſæculo in unitate corporis Chriſti conſtitutus abſcedat. Sacramenti quippe illius participatione, ac beneficio non privatur, quando ipſe hoc, quod illud ſacramentum e eſt, invenit *d*.

¶ Corr. Rom. e Sacramentum eſt.] *Apud Bedam (nam originale non eſt inventum) legitur*, ſacramentum ſignificat, invenit, *e ut ſupra diſt. 2.* Quia paſſus. *verſ.* Nulli. *& ita interpretatur etiam auctor gloſſæ verbum*, eſt.

b Bed 1. Cor. 10. ad verſ. Calix benedictionis.
c Sup. diſt. 2. cap. quia paſſus. §. nulli. Sent. 4. diſt. 9. Polyc. l. 3. tit. 10. ex Innocentio. Anſ. l. 9. c. 13. Ivo p. 2. c. 1.
d al. invenitur.
e al. invenitur.

C. CXXXII. *Quare ſit baptizandus, qui de baptizato naſcitur.*

Idem de peccatorum merit. & remiſſ. & baptiſmo parvulorum, lib. 2. c. 25. & 26. (c. an. 412. *ibid.*)

97 SI baptizata eſt caro Chriſti, quæ ſine peccato erat, propter exemplum imitationi: quanto magis baptizanda eſt caro mortis propter evitandum judicium damnationis? ſicut vero in tempore circumciſionis, qui de circumciſo naſcebatur, erat circumcidendus: ſic nunc, qui de baptizato naſcitur, erit baptizandus. §. 1. Sacramentum f enim baptiſmi, ſacramentum eſt regenerationis. Quare ſicut qui non vixerit, mori non poteſt: ita qui natus non fuerit, renaſci non poteſt. Ex quo conſtituitur, neminem in ſuo parente renaſci potuiſſe non natum. Et quamvis parenti poſt converſionem propria peccata non obſint, tamen illis obſunt, qui ab eo generantur. Parenti propter hoc non obſunt, quia renatus eſt: illis autem, qui de illo nati ſunt, niſi eodem modo renaſcantur, quæ a parente contracta ſunt, oberunt: quia etiam innovatus parit non de novitate, ſed de reliquiis vetuſtatis carnaliter gignit: & filii ex parentum reliquia vetuſtate in peccati carne propagati, damnationem ſacramento regenerationis evadunt.

f Cap. 26.

¶ Corr. Rom. *Hoc etiam caput confectum eſt ex verbis B. Auguſtini, collectoris tamen arbitratu & immutatis, & tranſpoſitis, & in ſummam redactis. Quod in multis ſequentibus capitibus ita fit, ut neceſſarium omnino ſit ad ipſum adire auctorem. Quare pauca emendata ſunt, (& ea quidem ex vetuſtis ſive Gratiani exemplaribus) quæ ſcilicet ſenſum valde obſcurabant, nec gloſſa obſiſtebat.*

C. CXXXIII. *In baptiſmate omnia peccata moriuntur.*

Item in Enchiridio, *cap. 52.* (forte c. an. 421 *ibid.*)

UT oſtenderet Apoſtolus nos mortuos eſſe peccato: *An g ignoratis*, inquit, *quoniam quicunque baptizati ſumus in Chriſto Jeſu, in morte ipſius baptizati ſumus?* Si ergo hinc oſtendimus mortuos eſſe peccato, quia in morte Chriſti baptizati ſumus, profecto & parvuli, qui baptizantur in Chriſto, peccato moriuntur, quia in morte ipſius baptizantur. Nullo enim excepto dictum eſt. *Quicunque enim baptizati ſumus in Chriſto Jeſu, in morte ipſius baptizati ſumus*: & ideo dictum eſt, ut probaretur mortuos nos eſſe peccato. Cui autem peccato parvuli renaſcendo moriuntur, niſi quod naſcendo traxerunt? Ac per hoc etiam ad ipſos pertinet, quod ſequitur *h*: *Conſepulti enim ſumus illi per baptiſmum in mortem*, & infra, §. 1. Baptizantur itaque in morte Chriſti, in qua non ſolum majores, verum etiam parvuli baptizantur, ait *i*: *Sic vos exiſtimate mortuos quidem eſſe peccato, viventes autem Deo in Chriſto Jeſu.*

g Rom. 6.
h Ibidem.
i Ibidem.

C. CXXXIV. *Sicut nulli baptiſmus negatur, ita nemo eſt, qui non peccato moriatur.*

Item in eodem, *c. 43.* (forte c. an. 421. *ibid.*)

A Parvulo n recens nato uſque ad decrepitum ſenem, ſicut nullus prohibendus eſt a baptiſmo, ita nullus eſt, qui non peccato moriatur in baptiſmo. Sed parvuli tantum originali, majores autem etiam omnibus iis moriuntur peccatis, quæ male vivendo addiderunt ad illud, quod naſcendo traxerunt.

k Sent. 4. diſt. 4. Ivo p. 17. cap. 4.

C. CXXXV.

Digitized by Google

C. CXXXV. *In baptiſmo Joannis non erat peccati remiſſio.*

Item in eodem cap. 49. (*forte* c. an. 411. *ibid.*)

l renaſcebantur, orig.
m Aug. addit. a quo & ipſe baptizatus eſt.
o Ego. 40. Marc. 1.
o regenerationem non egeret, orig.
p Humilitas, orig.

NOn regenerabantur l, qui baptiſmo Joannis baptizabantur. m Sed quodam præcurſorio illius miniſterio, qui dicebat: *Parate viam Domino*, huic uni, in quo ſolo renaſci poterant, parabantur. Hujus enim baptiſmus eſt non ſolum aqua tantum, ſicut fuit Joannis, verum etiam in Spiritu Sancto, ut de illo Spiritu regeneretur, quiſquis in Chriſtum credit, de quo Chriſtus regeneratus regenerationem n non cognovit. *Et paulo inferius.* §. 1. In aqua baptizari voluit a Joanne, non ut ejus iniquitas ulla dilueretur, ſed ut magna commendaretur humanitas p. Ita quippe nihil in eo baptiſmus habuit, quod ablueret, ſicut mors nihil, quod puniret, invenit.

§ Corr. Rom. n Ut de illo Spiritu) *Reſtitutus eſt ex B. Auguſtino hic locus, in quo gloſſa non impediebat. Ante legebatur.* Ut de illo regeneratur, ſi quis in Chriſtum crediderit, de illo Chriſtus regeneratur, qui regenerationem, &c.

C. CXXXVI. *Non ſolum originale, ſed etiam actualia peccata remittuntur in baptiſmate.*

Idem *de baptiſmo parvulorum, ſive de peccat. mer. l.* 1. *c.* 15. & 16. (c. an. 412. *ibid.*)

q Rom. 5.

REgenerante a autem carne tantummodo contrahitur peccatum originale: regenerante autem Spiritu non ſolum originalium, ſed etiam voluntariorum fit remiſſio peccatorum. Proinde recte poteſt dici, parvulos ſine baptiſmo de corpore exeuntes in damnatione omnium mitiſſima futuros. Multum autem fallit, & fallitur, qui eos in damnatione prædicat non futuros, dicente Apoſtolo q: *Per unius delictum in omnes homines ad condemnationem*, &c.

§ Corr. Rom. a Regenerante autem) *Declarans B. Auguſtinus, cur ab Apoſtolo dictum ſit*: Sic & gratia regnet per juſtitiam in vitam æternam per Jeſum Chriſtum Dominum noſtrum, *hoc aſſerebat*. Quia generante carne illud tantummodo trahitur, quod eſt originale peccatum. Regenerante autem Spiritu non ſolum originalis, ſed etiam voluntariorum fit remiſſio peccatorum.

C. CXXXVII. *Quicunque ex concupiſcentia naſcitur, per baptiſmum regeneratur.*

Idem *in eodem*, c. 16. (c. an. 412. *ibid.*)

r Sententia potius, quam verbo.

QUiſquis ex concupiſcentia carnis, & lege peccati, & mortis carnaliter generatur, regenerari ſpiritaliter opus habet, ut non ſolum ad regnum Dei perducatur, verum etiam a peccati damnatione liberetur. Sicut enim per primum hominem in peccato, & morte naſcuntur, ſic etiam per Chriſtum in juſtitia, & vita æterna in baptiſmo renaſcuntur.

C. CXXXVIII. *Offerentium fides parvulos facit fideles.*

Idem *in eodem libro*, c. 19. (c. an. 412. *ibid.*)

s Summa verborum. B. Aug. infra cap. prox. verba ipſe.

PArvuli s fideles recte vocantur, quia fidem per verba geſtantium quodammodo profitentur: & per eorundem verba diabolo, & mundo abrenunciant. Et hoc ſit vi ſacramenti, & divina gratia, quam Dominus donavit Eccleſiæ. Parvulus autem, qui baptizatur, ſi ad annos rationales veniens non crediderit, nec ab illicitis abſtinuerit, nihil ei prodeſt, quod parvulus accepit.

C. CXXXIX. *De eodem.*

Item Auguſtinus *in eodem lib.* 1. *de meritis, & remiſſione peccatorum, c.* 25. & 19. (c. an. 412. *ibid.*)

t Rom. 10.
u Supr. c. prox.

MAter Eccleſia os maternum parvulis præſtat, ut ſacris myſteriis imbuantur: quia nondum poſſunt corde proprio credere ad juſtitiam t, nec ore proprio confiteri ad ſalutem. Nec ideo tamen u eos quiſquam fidelium fideles appellare cunctatur: quod a credendo utique nomen eſt: quamvis hoc non ipſi, ſed alii pro eis inter ſacramenta reſponderint. Si autem propterea recte fideles vocantur, quoniam fidem per verba geſtantium quodammodo profitentur, cur etiam non prius pœnitentes habeantur, cum per eorundem verba geſtantium, diabolo, & huic ſeculo renunciare monſtrantur?

C. CXL. *Charitas Eccleſiæ peccata dimittit, vel tenet.*

Idem *in tract.* 121. *ad cap.* 20. *Joannis.* x (c. an. 412. *ibid.*)

x Gloſſ. ord. ib. Ex Aug. ad verſ. quorum remiſeritis, & Bed. ib.
y Sent. 4. d. 18.
z Rom. 5.

ECcleſiæ charitas, quæ y per Spiritum Sanctum z diffunditur in cordibus eorum, qui participes ſunt, peccata dimittit: eorum, qui non ſunt, tenet.

C. CXLI. *Solus Chriſtus peccata dimittit.*

Idem *de peccatorum meritis, & remiſſ. lib.* 1. *c.* 23. a (c. an. 412. *ibid.*)

a Beda in c. 3. v. Jo. & gloſſ. ib.
b Sent. 4. d. 18.
c Joan. 1.

NEmo b tollit peccata, niſi ſolus Chriſtus, qui eſt agnus c tollens peccata mundi, & *infra*. Tollit autem & dimittendo, quæ facta ſunt (ubi & originale continetur) & adjuvando, ne fiant, & perducendo ad vitam, ubi fieri omnino non poſſunt.

C. CXLII. *Præter baptiſma Chriſti parvulis nulla ſalus promittitur.*

Idem *ibidem*, & *cap.* 25. (c. an. 412. *ibid.*)

d Summa verborum.

NUlla d præter baptiſmum Chriſti ſalus promittitur infantibus: quia inſontes, ſi per ſacramentum, quod ad hoc eſt divinitus inſtitutum, in credentium numerum non tranſeunt, profecto in tenebris manent.

C. CXLIII. *Baptizati in Chriſto incorporantur, & ejus membra fiunt.*

Idem *ibidem*, *cap.* 26. (c. an. 412. *ibid.*)

e Per epitomam.

AD hoc e baptiſmus valet, ut Baptizati Chriſto incorporentur, & membra ejus habeantur, & conſepeliantur: & oblati per ſacramentum, charitatemque fidelium reconcilientur Deo: ut in illo vivi, ſalvi, liberati, redempti, illuminati fiant.

C. CXLIV.

Idem *ibidem*, *cap.* 27. (c. an. 412. *ibid.*)

QUis autem neſciat, credere eſſe infantibus baptizari? non credere autem, non baptizari?

C. CXLV. *Gratia non ſolum peccata dimittit, ſed etiam legem implere facit.*

Idem *de gratia, & libero arbitrio, ad Valentinum, c.* 14. (an. 395. *ibid.*)

f Per epitomam.
g Epheſ. 2.

GRatia f, cum per Chriſtum datur, non ſolum peccatorum remiſſionem facit, ſed etiam ut lex impleatur, ut natura liberetur, ne peccatum dominetur. Spiritus etiam tradit fidem, qua etiam non petita a Deo conceditur, homines petentes & alia concedantur. Nam fides non eſt noſtri arbitrii totum, ſed donum g Dei.

C. CXLVI. *Vetus infirmitas in baptiſmo non penitus abſumitur, ſed vires amittit.*

Idem *de baptiſmo parvulorum, ſive de peccat. mer. & remiſſ. lib.* 2. *c.* 7. (c. an. 412. *ibid.*)

h 2. Cor. 4.
i Rom. 6.

NOn ex quo quiſque baptizatur, omnis vetus infirmitas in eo abſumitur. Sed renovatio incipit a remiſſione omnium peccatorum, & intelligentia, & operatione ſpiritualium. Cætera vero in ſpe facta ſunt, donec etiam in re fiant: quod erit in reſurrectione. Nam in baptiſmo, quamvis plena fiat remiſſio peccatorum, nondum tamen plena eſt novitas, & perfecta mutatio; quia adhuc remanet corruptio non ſolum in corpore, ſed etiam in animo, qui eſt homo interior: in quo ſi perfecta eſſet novitas, non diceret Apoſtolus h, quod renovatur de die in diem. *Item eodem libro, cap.* 27. §. 1. Hoc meminiſſe debemus tantummodo, omnium peccatorum plenam, perfectamque remiſſionem baptiſmo fieri, hominem vero non totum commutari continuo; ſed in bene proficientibus de die in diem novitate creſcente commutari, quod vetuſtum, & carnale eſt: donec ita renovetur, ut carnalis infirmitas corporis ad firmitatem ſpiritualem, incorruptamque perveniat. *Et cap.* 28. §. 2. Hæc autem lex peccati, de qua dicit Apoſtolus i: *Non regnet peccatum in veſtro mortali corpore*: non ſic manet in membris eorum, qui renati ſunt, tanquam non ſit ejus facta remiſſio, ubi omnino plena, & perfecta fit remiſſio peccatorum, omnibus inimicis interfectis, quibus ſeparabamur a Deo: ſed manet in vetuſtate carnis tanquam ſuperatum, & peremptum, ſi non illicitis conſenſionibus quodammodo reviviſcat, & in regnum proprium dominationemque revocetur. Ab hac autem vetuſtate carnis (in qua eſt lex iſta pecca-

Digitized by Google

peccati, vel peccatum jam remiſſum) uſque adeo Spiritus nita diſcurnitur, in cujus novitate baptizati per Dei gratiam renaſcuntur, ut talium etiam in præſenti non ſolum non in peccato, ſed etiam nec in carne eſſe dicantur, cujus deſideria non ſequuntur, ſed in Spiritu. Ipſe vero carne corruptibili bene utitur, qui membra ejus ad bene operandum convertit, non ſecundum deſideria carnis vivens lege peccati, quod licet jam remiſſum eſt, in vetuſtate tamen carnis manet: qua bene utuntur fideles conjugati, qui tamen, quod ſunt in Chriſti novitate, dominari ſibi libidinem non patiuntur: unum tamen, quod adhuc trahunt Adæ vetuſtatem, regenerandos immortaliter filios mortaliter generant, cum ea propagine peccati, qua renati obnoxii non tenentur, & qui naſcuntur, renaſcendo ſolvuntur. *Item paulo inferius.* §. 3. Sicut facta, & dicta, & cogitata iniqua animæ β. & corpori pertinent, licet autem quantum ad motum jam præterierunt, & non ſunt, eis tamen præteritis reatus eorum manet, niſi peccatum per remiſſionem ſolvatur: ſic contra in hac non jam præterita, ſed adhuc manente lege concupiſcentiæ reatus ejus ſolvitur: & non erit, cum fit in baptiſmo plena remiſſio peccatorum.

¶ Corr. Rom. *Quod de multis capitibus jam ſignificatum eſt, ex locis B. Auguſtini eſſe conſecta, ſed aliter diſpoſitis, & in ſummam collectis, id in hoc potiſſimum capite apparet: in quo tamen non pauca ſunt & emendata, & addita.*

α A remiſſione] *Antea legebatur*, ad remiſſionum, &c. *Emendatum eſt ex pleriſque vetuſtis exemplaribus, & originali.*

β Animæ, & corpori] *In Originali eſt*, quantum ad ipſum motum animi, & corporis pertinet, jam præterierunt, & non ſunt: eis tamen præteritis, & non jam exiſtentibus, reatus eorum manet, &c. *Sed ob gloſſam non eſt emendatum.*

C. CXLVII. *Diſcipuli Chriſti ejus baptiſmate creduntur abluti.*

Idem *in epiſtola* 108. *ad Seleucianam.* (*forte c. an.* 420. *ibid.*)

k Ivo p. 1. c. 309. Pann. l. 1. c. 104. l Joan. 3.
29 QUando ab k Hieroſolymis exivit l Jeſus cum diſcipulis
30 ſuis in Judæam terram, & illic morabatur cum eis, baptizabat non per ſeipſum, ſed per diſcipulos ſuos: quos intelligimus jam fuiſſe baptizatos, ſive baptiſmo Joannis (ſicut nonnulli arbitrantur:) ſive (quod magis credibile
m Joan. 13.
eſt) baptiſmo Chriſti. *Item ibidem.* §. 1. Reſpondit m Dominus Petro: *Qui lotus eſt, non indiget, niſi ut pedes lavet, ſed eſt mundus totus.* Ubi intelligitur, quod jam Petrus baptizatus fuerat.

C. CXLVIII. *Apoſtoli omnes Chriſti baptiſmate baptizati creduntur.*

Item *ad Vincentium, & Victorem, lib.* 3. *de anima, & ejus origine, c.* 9. (*forte an.* 419. *ibid.*)

n Ivo part. 1. c. 310. Pann. l. 1. c. 105. o Act. 9. Per epitomam. p Joan. 13.
SI n eos, de quibus non ſcriptum eſt, utrum fuerint baptizati, ſine baptiſmo de hac vita receſſiſſe contendimus, ipſis calumniamur Apoſtolis: qui præter o Apoſtolum Paulum, quando baptizati fuerint, ignoramus. Sed ipſos baptizatos eſſe per hoc nobis innoteſcere potuit, quod beato Petro Apoſtolo Dominus ait: *Qui p lotus eſt, non indiget, niſi ut pedes lavet.*

C. CXLIX. *Catechumenus catholicus hæretico baptizato præfertur.*

Idem *lib.* 4. *de baptiſmo, contra Donatiſtas, c.* 21. (*c. an.* 412. *ibid.*)

30 NOn dubito Catechumenum catholicum divina chari-
31 tate flagrantem hæretico baptizato anteponere: ſed etiam in ipſis intus catholicis, bonum Catechumenum malo baptizato anteponimus. Nec ideo tamen ſacramento baptiſmi, quo iſte nondum, ille jam imbutus eſt, facimus in-
q Act. 10.
juriam. *Et paulo poſt.* §. 1. Melior enim q Centurio Cornelius nondum baptizatus Simone baptizato. Iſte enim & ante baptiſmum Sancto Spiritu repletus eſt: ille & poſt baptiſmum immundo ſpiritu inflatus eſt. Veruntamen Cornelius, ſi etiam Spiritu Sancto jam accepto baptizari noluiſſet, contempti tanti ſacramenti reus fieret. *Et infra.* §. 2. Sicut autem bono Catechumeno baptiſmus deeſt ad capeſſendum regnum cœlorum, ſic malo baptizato vera con-
r Joan. 3.
verſio. Qui enim dixit: *Niſi r quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non intrabit in regnum cœlorum:* ipſe
s Matth. 5.
etiam dixit: *Niſi s abundaverit juſtitia veſtra plusquam Scribarum, & Phariſæorum, non intrabitis in regnum cœlorum.*

t Lanfranc. in lib. de Sacram. & ſententia crud. Aug. troll. 80. ad c. 13 Joannis. u Alg. l. 3. c. 6. Ivo p. 2. cap. 9. Pann. l. 1. c. 110.

C. CL. *Non tam ablutione corporis, quam fide cordis baptiſmus conſtat.*

Item *in libro ſententiarum Proſperi* t. (*imo Lanfranc. in lib. de Sacram. c. an.* 1059. *in Anglia.*)

VErus u baptiſmus conſtat non tam ablutione corporis, quam fide cordis: quemadmodum Apoſtolica doctrina
x Act. 15. y 1. Petr. 3.
tradidit, dicens x: *Fide mundans corda eorum.* Et alibi: *Salvos y facit baptiſma, non carnis depoſitio ſordium, ſed conſcientiæ bonæ interrogatio in Deum.*

C. CLI. *Sicut in Veteri Teſtamento quidam ſpirituales, ita in Novo quidam carnales inveniuntur.*

Item Auguſtinus *libro primo de baptiſmo, c.* 15. (*c. an.* 412. *in Africa.*)

z al. ſacramento.
SIcut in ſacramentis Veteris Teſtamenti vivebant quidam ſpirituales, ad Novum ſcilicet Teſtamentum, quod tunc occultabatur, occulte pertinentes, ſic & nunc in ſacramento z Novi Teſtamenti, quod jam revelatum eſt, plerique
a 1. Corinth. 2. b abeſt ab orig.
vivunt animales a: qui proficere ſi nolunt ad percipienda, quæ ſunt Spiritus Dei, quo eos hortatur ſermo Apoſtolicus a, ad Vetus Teſtamentum pertinebunt. Si autem proficiunt, & antequam capiant baptiſmum b, ipſo profectu c & acceſſu ad Novum pertinent: & ſi priuſquam ſpirituales fiant, ex hac vita rapiantur, cuſtoditi per ſacramenti ſan-
c Pſal. 141. d Pſalm. 138.
ctitatem in terra viventium computantur, ubi eſt ſpes noſtra c, & portio Dominus. Nec invenio, quid verius intelligatur in eo, quod ſcriptum eſt: *Imperfectum d meum viderunt oculi tui:* quandoquidem ſequitur, *Et in libro tuo omnes ſcribentur.* Item *lib.* 3. *c.* 14. §. 1. Non intereſt, cum de ſacramenti integritate, & ſanctitate tractatur, quid credat, & quali fide imbutus ſit ille, qui accipit ſacramentum. Intereſt quidem plurimum ad ſalutis viam, ſed ad ſacramenti quæſtionem nihil intereſt. *Item infra.* §. 2. Manifeſtum eſt fieri poſſe, ut fide non integra integrum in quoquam maneat ſacramentum baptiſmi. *Item cap.* 15. §. 3. Si poſſent ſinguli diligenter interrogari, tot diverſitates opinionum fortaſſis, quot homines numerarentur. *Animalis*
e 1. Corinth. 2.
e enim homo non percipit ea, quæ ſunt Spiritus Dei. Numquid tamen ideo non integrum ſacramentum accipiunt? aut numquid ideo ſi profecerint, & opinionum carnalium vanitatem emendaverint, denuo quod acceperant, repetendum eſt? Accipit quiſque ſecundum fidem ſuam, ſed quantum capit, gubernante illa miſericordia Dei, de qua præſumens
f Philip. 3.
idem Apoſtolus dicit f: *Si quid aliter ſapitis, id quoque vobis Deus revelabit.*

C. CLII. *Non naturæ neceſſitate, ſed merito peccati Adam moriturus erat.*

g Et in Afric. c. 76. h videtur mendum in hoc nomine. i In l. de Eccleſ. dog. c. 33.
Item ex Concilio g Milevitano, cui interfuit Auguſtinus, & Anſelmus h ¶ Romanæ Eccleſiæ Legatus contra Pelagianos c. 1. (*an.* 416. *in Numidia.*)

31 PLacuit i igitur omnibus Epiſcopis, qui fuerunt in hac
32 ſancta Synodo, conſtituere hæc, quæ in præſenti Concilio definita ſunt: ut quicumque dicit Adam primum hominem mortalem factum, ita ut ſive peccaret, ſive non peccaret, moreretur in corpore, hoc eſt, de corpore exiret, non peccati merito, ſed neceſſitate naturæ, anathema ſit.

¶ Pith. 39. *Anſelmus.*] V. C. *Aſellus.* Sed in originali, *Glorioſiſſ. Impp. Honor. A. XII. & Theodoſii VIII. Coſſ. cum Aurelius Epiſcopus univerſali Concilio conſediſſet, aſſiſtentibus Diaconis, placuit.*

C. CLIII. *Parvuli non ſolum pœnam, ſed etiam culpam a parentibus trahunt.*

Item ejuſdem Concilii, *cap.* 2. u (*an.* 416. *ibid.*)

u Et in Afric. c. 77. & in l. de Eccleſ. dog. c. 24. l Burch. lib. 4. c. 34. Ivo p. 1. c. 248.
PLacuit l, ut quicumque parvulos recentes ab uteris matrum baptizandos negat, aut dicit in remiſſionem quidem peccatorum eos baptizari, ſed nihil ex Adam trahere originalis peccati, quod lavacro regenerationis expietur (unde fit conſequens, ut in eis forma baptiſmatis in
m al. vere, ſed falſe. n Roman. 5.
remiſſionem peccatorum non vera m, ſed falſa intelligatur,) anathema ſit: quoniam non aliter intelligendum eſt, quod ait Apoſtolus: n (*Per unum hominem peccatum intravit in mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines pertranſiit, in quo omnes peccaverunt,*) niſi quemadmodum Eccleſia Catholica ubique diffuſa ſemper intellexit. Propter hanc enim fidei regulam etiam parvuli, qui nihil peccatorum in ſemetipſis adhuc committere potuerunt, ideo in peccatorum remiſſionem veraciter baptizantur, ut in eis regeneratione mundetur, quod generatione traxerunt.

¶ Corr. Rom. *a* Eos baptizari,) *Sic eſt emendatum ex aliquot vetuſtis, & ipſis originalibus. Nam antea legebatur,* non baptizari.

C. CLIV. *Gratia & peccata remittit, & ne committantur, adjuvat.*

Item ejuſdem, *cap.* 3. o (*an.* 416. *ibid.*)

o In Afric. c. 78. de Eccleſ. Dog. c. 28. C. 1. epiſt. 1. c. 10. p Burch. l. 20. c. 18. Ivo p. 17. c. 30. q al. in quo.
PLacuit p, ut quicumque dixerit gratiam Dei, qua q juſtificamur per Jeſum Chriſtum Dominum noſtrum, ad ſolam remiſſionem peccatorum valere, quæ jam commiſſa ſunt, non etiam ad adjutorium, ut non committantur, anathema ſit.

¶ Pith.

¶ PITH. 60. *Juſtificamur.*] V.C. *juſtificatur.*
61. *Commutrantur.*] V.C. *commutatur.* ὑπὸ τῆς ... ἐνεργουμένης.

C. CLV. *Quid ſit peccatum, gratia docet, & ut vitetur, facit.*

Item ejuſdem, cap. 4. r (*an.* 416. *ibid.*)

r *In Afric. c.* 79. *de dogmat. c.* 29. s *Burch. ibid. Ivo p.* 17. *c.* 39.

QUiſquis s dixerit eandem gratiam Dei per Jeſum Chriſtum Dominum noſtrum propter hoc tantum nos adjuvare ad non peccandum, quia per ipſam nobis revelatur, & aperitur intelligentia mandatorum, ut ſciamus, quid appetere, quid vitare debeamus, non autem per illam nobis præſtari, ut quod faciendum cognoverimus, etiam facere diligamus, atque valeamus, anathema ſit.

C. CLVI. *Sine gratia divina mandata impleri non poſſunt.*

Item ejuſdem, cap. 5. t (*an.* 416. *ibid.*)

t *In Afric. c.* 80.

u *Burch. ibid. Ivo p.* 17. *c.* 30.

62 PLacuit u, ut quicunque dixerit ideo nobis gratiam 62 juſtificationis dari, ut quod facere per liberum arbitrium jubemur, facilius poſſimus implere per gratiam, tanquam etiamſi 62 gratia non daretur, non quidem facile, ſed tamen poſſimus 63 etiam ſine illa implere divina mandata, anathema ſit.

¶ PITH. 62. *Etiamſi.*] V.C. *etſi.*
63. *Poſſimus.*] V.C. *poſſemus.*

DE SACRAMENTO CONFIRMATIONIS, ET JEJUNIIS ECCLESIÆ.

DISTINCTIO V.

C. I. *Poſt baptiſmo Confirmationis ſacramentum præſtetur.*

Item Urbanus Papa omnibus Chriſtianis, epiſt. c. c. 7. (*an.* 222. *Romæ.*)

a *Polyc. lib.* 3. *tit.* 22. *Anſ. l.* 9. *c.* 23. *Burch. l.* 4. *c.* 66. *Ivo part* 1. *cap.* 260. & 296. *Pann. l.* 1. *c.* 113. b *pleno. orig.*

c 65 OMnes fideles a per manus impoſitionem Epiſcoporum, Spiritum Sanctum poſt baptiſmum accipere debent, ut pleni b Chriſtiani inveniantur, quia, cum Spiritus Sanctus infunditur, cor fidele ad prudentiam, & conſtantiam dilatatur.

C. II. *Quid conferat Spiritus Sanctus in baptiſmate: quid in confirmatione.*

Item Melchiades Papa in epiſt. ad Epiſcopos Hiſpan. cap. 2. (*an.* 314. *Romæ in Hiſpaniam.*)

c *Euſeb. Emiſſenus in hom. in die Pentecoſtes. Polyc. l.* 3. *tit.* 10. *Anſel. l.* 9. *c.* 31.

d *al. eliminur.*

SPiritus c Sanctus, qui ſuper aquas baptiſmi ſalutifero deſcendit illapſu, in fonte plenitudinem tribuit ad innocentiam: in confirmatione augmentum præſtat ad gratiam. Et quia in hoc mundo tota ætate victuris tranſeundum eſt inter inviſibiles hoſtes, & pericula gradiendum eſt, in baptiſmo regeneramur ad vitam, poſt baptiſmum confirmamur ad pugnam. In baptiſmo abluimur d, poſt baptiſmum roboramur. Et quamvis continuo tranſituris ſufficiant regenerationis beneficia, victuris tamen neceſſaria ſunt confirmationis auxilia. Regeneratio per ſe ſalvat mox in pace a beati ſeculi recipiendos: confirmatio armat, & inſtruit ad agones mundi hujus, & prælia reſervandos. Qui autem poſt baptiſmum cum acquiſita innocentia immaculatus pervenit ad mortem, confirmatur morte: quia non poteſt peccare poſt mortem.

¶ Corr. Rom. a Pace beati] *Ita eſt emendatum ex manuſc. Orig. & Polyc. Antea legebatur,* pace baptiſmi, vel ſeculi.

C. III. *Manus impoſitionis ſacramentum dignius eſt ſacramento baptiſmi.*

Idem ibidem. (*an.* 314. *Romæ in Hiſpaniam.*)

e *Polyc. ibid. Anſel. l.* 9. *c.* 33. *Burch. l.* 4. *c.* 61. *Ivo p.* 1. *c.* 233. *Pann. l.* 1. *c.* 114.

DE his e vero, ſuper quibus rogaſtis vos informari, id eſt, utrum majus eſſet ſacramentum manus impoſitio Epiſcoporum, aut baptiſmus, ſcitote utrumque magnum eſſe ſacramentum: & ſicut unum a majoribus fit, id eſt, a ſummis Pontificibus, quod a minoribus fieri non poteſt, ita & majori veneratione venerandum, & tenendum eſt. Sed ita conjuncta ſunt hæc duo ſacramenta, ut ab invicem niſi morte præveniente nullatenus poſſint ſegregari: & unum ſine altero rite perfici non poteſt.

C. IV. *Non ab aliis, quam ab Epiſcopis manus impoſitionis ſacramentum perfici poteſt.*

Item Euſebius Papa epiſt. 3. *ad Epiſcopos Tuſciæ, & Campaniæ.* (*an.* 309. *vel* 310. *Romæ in Tuſciam &c.*)

MAnus f quoque impoſitionis ſacramentum magna veneratione tenendum eſt: quod ab aliis perfici non poteſt, niſi a ſummis Sacerdotibus. nec tempore Apoſtolorum ab aliis, quam ab ipſis Apoſtolis legitur, aut ſcitur peractum eſſe: nec ab aliis, quam ab illis, qui eorum tenent locum, unquam perfici poteſt, aut fieri debet. Nam ſi aliter præſumptum fuerit, irritum habeatur, & vacuum, & inter Eccleſiaſtica nunquam reputabitur ſacramenta.

f *Polycar. ibid. Burch. l.* 4. *c.* 63. *Ivo p.* 1. *c.* 257. & 297. *Pann. l.* 1. *c.* 113.

C. V. *Quare confirmationis ſacramentum baptizato tradatur.*

Item Rabanus de inſtitutione Cleric. lib. 1. *cap.* 30. (*c. an.* 847. *in Germania.*)

NOviſſime a ſummo Sacerdote per impoſitionem manus Paracletus traditur baptizato, ut roboretur per Spiritum Sanctum ad prædicandum aliis idem donum, quod ipſe in baptiſmate conſecutus eſt, per gratiam vitæ donatus æternæ. Signatur enim baptizatus cum chriſmate per Sacerdotem in capitis ſummitate: per Pontificem vero in fronte, ut in priore unctione ſignificetur Spiritus Sancti ſuper ipſum deſcenſio ad habitationem Deo conſecrandam: in ſecunda quoque, ut ejuſdem Spiritus Sancti ſeptiformis gratia cum omni plenitudine ſanctitatis, & ſcientiæ, & virtutis venire in hominem declaretur.

C. VI. *Ad confirmationem non niſi jejuni veniant.*

Item ex Concilio Aurelianenſi cap. 3. (*imo ex Capitul. Herardi an.* 858. *in Gallia.*)

UT jejuni ad g confirmationem veniant perfectæ ætatis, ut moneantur confeſſionem facere prius, ut mundi donum Sancti Spiritus valeant accipere: & quia nunquam erit Chriſtianus, niſi confirmatione Epiſcopali fuerit chriſmatus.

g *Burch. l.* 4. *cap.* 60. *Ivo p.* 1. *c.* 254. *Pann. l.* 1. *c.* 129.

C. VII. *Epiſcopi non niſi jejuni baptizatos confirment.*

Item ex Concilio Meldenſi c. 6. h. (*imo Pariſienſi lib.* 1. *c.* 33. *an.* 829. *in Gallia.*)

h *In Cap. adjectis, c.* 8. *In Conc. Pariſienſi, l.* 1. *c.* 33.

UT i Epiſcopi non niſi jejuni per impoſitionem manuum Spiritum Sanctum tradant, exceptis infirmis, & morte periclitantibus. Sicut autem duobus temporibus, Paſcha videlicet, & Pentecoſte, a jejunis celebrari debet baptiſmus; ita etiam traditionem Spiritus Sancti a jejunis Pontificibus convenit celebrari.

i *Polyc. lib.* 3. *t.* 10. *Burch. l.* 4. *cap.* 67. *Ivo p.* 1. *c.* 261. *Pann. l.* 1. *c.* 120.

C. VIII. *Secundo, vel tertia nullus confirmetur.*

Item ex Concilio Tarraconenſi. cap. 6. (*imo Cabilonenſi II. cap.* 27. *an.* 813. *ibid.*)

DIctum a eſt nobis, quod quidam de plebe bis, vel ter, vel eo amplius, Epiſcopis ignorantibus tamen, ab eiſdem Epiſcopis confirmentur. Unde viſum eſt nobis, eandem confirmationem, ſicut nec baptiſma, iterari minime debere: quia bis, vel ter, vel amplius baptizatos, aut confirmatos, non ſeculo, ſed ſoli Deo ſub habitu regulari, vel clericali religioſiſſime famulari decretum eſt.

¶ Corr. Rom. *Burchardus etiam, & Ivo citant, ut Gratianus. Habetur autem in Cabilonenſi* 2. *c.* 27. *uſque ad verſ.* Quia bis, *& in Capitularibus adjectis, c.* 33.

a *Burch. l.* 4. *c.* 70. *Ivo p.* 1. *c.* 244. *Pann. l.* 1. *c.* 122.

C. IX. *De eodem.*

Item Gregorius III. epiſtol. 4. *ad Bonifacium.* (*imo Gregorius II. an.* 726. *Romæ in Germaniam.*)

DE homine, qui a Pontifice confirmatus fuerit, denuo illi talis reiteratio prohibenda eſt.

C. X. *Omnia ſacramenta crucis ſignaculo perficiuntur.*

Item Stephanus Papa V. c (*c. an.* 887. *Romæ.*)

l *Ivo p.* 1. *c.* 124. & *p.* 2. *c.* 91. m *al. chriſmatæ.* n *al. miniſterii.*

2 NUmquid l non omnia chriſmata m ſacerdotalis myſterii n crucis a figura perficiuntur? Numquid baptiſmatis

Digitized by Google

matizanda, niſi cruce ſanctificata peccata relaxaret? Et, ut cætera prætereamus, ſine crucis ſignaculo quis ſacerdotii gradus aſcendit?

¶ Pitr. 1. *Papa V.*] Add. V. C. *Siciliano*.

C. XI. *Energumeni omnibus diebus exorcizentur.*

Item ex Concilio Carthaginenſi IV. *c.* 90. *& ſequentib.* (an. 398. *in Africa*.)

a *Burch. lib.* 2. *c.* 225. *Ivo p.* 6. *c.* 258. 1 OMni a die Exorciſtæ energumenis manus imponant. 90 Energumeni vero pavimenta domorum Dei verrant. Quibus aſſidentibus in domo Dei victus quotidianus per exorciſtas opportuno tempore miniſtretur.

C. XII. *A quibus neophyti abſtinere debent.*

Item ex eodem, c. 86. (an. 398. *ibid.*)

p *Burch. l.* 4. *c.* 72. *Ivo p.* 1. *c.* 267. NEophyti p aliquandiu a lautioribus epulis, & ſpectaculis, & conjugibus abſtineant.

C. XIII. *De ordine officiorum.*

Item ex Concilio Agathenſi, *cap.* 30. (an. 506. *in Gallia*.)

q *alit. collectiones*. r *aliter, & Miſſarum*. s *al. capitella*. a CONvenit ordinem Eccleſiæ ab omnibus æqualiter cuſ- 30 todiri. Unde ſtudendum eſt, ſicut ubique fit, ut poſt antiphonas collationes q 2 per ordinem ab Epiſcopis, vel Presbyteris dicantur, & hymni 3 matutini, vel veſpertini diebus omnibus decantentur: & in concluſione matutinarum, vel veſpertinarum Miſſarum r poſt hymnos capitula s 4 de Pſalmis dicantur, & plebs collecta oratione ad veſperam ab Epiſcopo cum benedictione mittatur 5.

¶ Pitr. 2. *Collationes*.] 3. V. C *Collectiones*.

3. *Hymni &c.*] V. C. *Hymnos matutinos, vel veſpertinos diebus omnibus decantentur*.

4. *Capitula*.] 3. V. C. *Capitella*.

5. *Mittatur*.] 3. V. C. *dimittatur*. Vide Caſſandr. in Hymn. *p.* 46. 59.

C. XIV. *De eodem.*

Item ex Concilio Gerundenſi, *c.* 10. (an. 517. *in Hiſpania*.)

ID ſemper placuit obſervari, ut omnibus diebus poſt matutinas, & veſperas oratio Dominica a Sacerdote proferatur.

C. XV. *De eodem.*

Item Gregorius VII. *in generali Synodo reſidens, ſtatuit*. (forte an. 1078. *Romæ*.)

t *Polyc. lib.* 3. *tit.* 10. *Anſ. l.* 6. *c.* 211. u *al. nocturnis*. x *al. regimen*. IN die t Reſurrectionis uſque in Sabbathum in Albis, & in die Pentecoſtes uſque in Sabbathum ejuſdem tres Pſalmos tantum ad nocturnas u, treſque lectiones antiquo more cantamus, & legimus. Omnibus diebus aliis per totum annum, ſi feſtivitas eſt, novem Pſalmos, & novem lectiones dicimus. Aliis vero diebus duodecim Pſalmos, & tres lectiones recitamus. In Dominicis diebus XVIII. Pſalmos, (excepto die Paſchæ, & Pentecoſtes) & novem lectiones dicimus. Illi autem, qui in quotidianis diebus tres tantummodo Pſalmos, & tres lectiones celebrare volunt, non ex regula Sanctorum Patrum, ſed ex faſtidio, & negligentia probantur hoc facere. Romani vero diverſo modo agere cœperunt, maxime a tempore, quo Teutonicis conceſſum eſt regimen x noſtræ Eccleſiæ. Nos autem & ordinem Romanum inveſtigantes, & antiquum morem noſtræ Eccleſiæ, imitantes antiquos Patres, ſtatuimus fieri, ſicut ſuperius prænotavimus.

§ Corr. Rom. *Iiſdem verbis hoc habetur apud Radulphum, propoſitione decima, ex Gregorio ſeptimo, itemq; magna ex parte in Micrologo, c.* 54.

C. XVI. *De obſervatione Quadrageſimæ.*

Item ex homilia Gregorii Papæ. (c. an. 593. *Romæ*.)

y *Polyc. lib.* 3. *c.* 25. *Burch. l.* 13. *c.* 1. *Ivo p.* 4. *c.* 34. *Panorm. l.* 2. *c.* 182. z *al. dicitur*. § QUadrageſima y ſumma obſervatione eſt obſervanda, 90 ut jejunium in ea (præter dies Dominicos, qui de abſtinentia ſubtracti ſunt) niſi quem infirmitas impedierit, nullatenus ſolvatur: quia ipſi dies decimæ ſunt anni. A prima igitur Dominica Quadrageſimæ uſque in Paſcha Domini ſex hebdomadæ computantur, quarum videlicet dies quadraginta & duo ſiunt, ex quibus dum ſex Dominici dies abſtinentiæ ſubtrahuntur, non plus in abſtinentia, quam triginta, & ſex dies remanent. Verbi gratia, ſi per CCCLXV. dies annus volvitur z, & nos per triginta, & ſex dies affligimur, quaſi anni decimas Deo damus. Sed ut ſacer numerus quadraginta dierum adimpleatur, quem Salvator noſter ſuo ſacro jejunio conſecravit, quatuor dies prioris hebdomadæ ad ſupplementum quadraginta dierum tolluntur: id eſt, quarta feria, quæ caput jejunii ſubnotatur, & quinta feria ſequens, & ſexta, & ſabbathum. Niſi enim illos dies quatuor ſuperioribus triginta ſex adjunxerimus, quadraginta dies in abſtinentia non habemus. Jubemur etiam ab omnipotenti Deo omnium bonorum noſtrorum decimas dare, &c.

§ Corr. Rom. *Caput hoc, quomodo a collectoribus refertur, ſumptum quidem aliqua ex parte videri poteſt ex homilia 16. Beati Gregorii. Sed multa hic ſunt, quæ ibi non leguntur: & viciſſim multa ibi, quæ hic non ſunt.*

C. XVII. *Jejunia legitima non ſolvantur abſque neceſſitate probabili.*

Item Euſebius Papa. a (imo ex Capitul. a. an. 813.)

a *al. Sylverius*.

b *Polyc. ibid. Burch. l.* 13. *c.* 27. *Ivo p.* 4. *c.* 49. JEjunia b in Eccleſia a Sacerdotibus conſtituta ſine neceſſitate rationabili non ſolvantur.

C. XVIII. *Quotidiana jejunia duplicatis, vel triplicatis ſunt præferenda.*

Item Hieronymus c. (c. an. 415.)

c *Aug. ſerm.* 65. *de tempore*. d *Burch. l.* 13. *c.* 22. *Ivo p.* 4. *c.* 54. e *Nimietate, Auguſt.* NOn d dico hebdomadas, non duplicata, non multiplicata jejunia; ſed vel ſingulos dies abſque ciborum luxuria e tranſigamus.

XIX. *De eodem.*

Item Hieronymus *ad Euſtochium de cuſtodia virginitatis*. (an. 384. *Romæ*.)

f *Burch. l.* 13. *cap.* 23. *Ivo p.* 4. *c.* 3. *Panm. l.* 2. *c.* 185. g *al. obruatur*. SInt f tibi quotidiana jejunia, & refectio ſatietatem fugiat. Nihil prodeſt biduo, triduoque tranſmiſſo vacuum portare ventrem, ſi poſt pariter obſtruatur g.

C. XX. *De eodem.*

Idem. (forte an. 392.)

h *Burch. l.* 13. *cap.* 24. & 25. *Ivo p.* 4. *cap.* 56. & 57. *Panm. l.* 2. *c.* 186. i 1. *Tim.* 5. SInt tibi h jejunia pura, & continua, moderataque, id eſt, quotidie eſurire, & quotidie prandere. Apoſtolus inquit i: *Noli adhuc aquam bibere: ſed modico utere vino propter infirmitates tuas*. Curant enim vulnera delinquentis, utraſque ſanctificat jejunium.

§ Corr. Rom. *Burchardus citat ex dictis Pimenii Eremitæ: & habetur in vitis Patrum, p.* 2. *§.* 30. *ex Pamenio. Apud B. Hieronymum de vita Clericorum ad Nepotianum, hoc habentur:* Sint tibi pura, caſta, ſimplicia, moderata, & non ſuperſtitioſa jejunia.

C. XXI. *Medicinæ præcepta divinæ ſunt cognitioni contraria.*

Item Ambroſius *in Pſal.* 118. *ſerm.* 22. *ad verſic.* Concupivi ſalutare. (c. an. 380. *Mediolani*.)

k *Polyc. lib.* 3. *tit.* 29. 6 COntraria k ſtudioſa ſunt divinæ cognitioni præcepta 90 medicinæ. A jejunio revocant: lucubrare non ſinunt: ab omni intentione meditationis abducunt. Itaque qui ſe Medicis dederit, ſeipſum ſibi abneget.

C. XXII. *Quot modis vitium gulæ nos tentat.*

Item Gregorius *in expoſitione beati Job. l.* 30. *cap.* 27. l (an. 590. *Romæ*.)

l *Et gloſſ. ord. Gen.* 25.

QUinque modis nos gulæ vitium tentat. Aliquando namque indigentiæ tempora prævenit: aliquando vero tempus non prævenit, ſed cibos lautiores quærit: aliquando quælibet ſumenda ſint, præparari accuratius expetit: aliquando autem & qualitati ciborum, & tempori congruit, ſed in ipſa quantitate ſumendi menſuram moderatæ refectionis excedit. Nonnunquam vero & abjectius eſt quod deſiderat, & tamen ipſo æſtu immenſi deſiderii deterius peccat.

C. XXIII. *Abſque puritate mentis jejunia, & orationes non proſunt.*

Item Pius Papa, *epiſt.* 1. m (forte an. 157. *Romæ ad omnes Fideles*.)

m *Sup. de pæn. diſt.* 3. *nihil prodeſt. Polyc. l.* 3. *tit.* 25. n *Polyc. lib.* 3. *tit.* 25. NIhil n enim prodeſt homini jejunare, & orare, & alia religionis bona agere, niſi mens ab iniquitate revocetur, & ab obtrectationibus lingua cohibeatur.

C. XXIV. *Mediocre bonum non eſt magno præferendum.*

Item Hieronymus. (*forte c. an. 404. in Palæſtina.*)

o Polyc. lib. 3. tit. 25. ſive ultimo. p In regula Monach. apud Hieron. c. de contemplat. oratione & lect. q abeſt ab orig. r al. ſeptem. s 1. Corint. 14. t al. centum. u Eſa. 61. x Rom. 13. Galat. 5.

NOn mediocriter o errant, qui bono magno præferunt mediocre bonum. Nonne rationabilis homo dignitatem amittit, qui vel jejunium charitati, aut vigilias præfert ſenſus integritati, ut propter abſtinentiam p immoderatam, atque indiſcretam Pſalmorum, vel officiorum decantationem aut amentiæ, aut triſtitiæ notam incurrat? Numquid verborum p multitudine flecti Deus ut homo poteſt? Non enim verbis tantum, q ſed corde orandus eſt Deus. Melius eſt quinque r Pſalmorum decantatio cum cordis puritate, & ſerenitate, & ſpirituali hilaritate, quam totius Pſalterii modulatio cum anxietate cordis, & triſtitia. Dum igitur pro cunctis t animabus Pſalmus, vel Miſſa dicitur, nihil minus, quam ſi pro non quolibet ipſorum diceretur, accipitur. Audiant itaque qui ea, quæ neceſſaria ſunt, corpori ſubtrahunt, illud, quod per Prophetam u Dominus loquitur: *Ego Dominus odio habens rapinam holocauſtorum*. De rapina vero holocauſtum offert, qui ſive ciborum nimia egeſtate, vel ſomni penuria corpus immoderate affligit. Videat itaque quid Apoſtolus x dicat. *Carnis curam ne feceritis in concupiſcentiis, &c.*

¶ Corr. Rom. n Abſtinentiam] *Sic eſt emendatum ex manuſcriptis, & Polycarpo. Antea legebatur*, Innocentiam.

C. XXV. *Non a cibis, ſed ab iniquitatibus abſtinere, eſt magnum, & generale jejunium.*

y Ex ferm. 24. ad fratres in eremo.

Item Auguſtinus y *ſuper Joann. tract. 17.* (*c. an. 416. in Africa.*)

z Tit. 2. a al. additur. b Joan. 14. c Actor. 1.

JEjunium autem magnum, & generale eſt, abſtinere ab iniquitatibus, & illicitis voluptatibus ſeculi: quod eſt perfectum jejunium. *& infra*. §. 1. In hoc ergo ſeculo quaſi Quadrageſimam abſtinentiæ celebramus, cum bene vivimus, cum ab iniquitatibus, & illicitis voluptatibus abſtinemus. Sed quia hæc abſtinentia ſine mercede non erit, expectamus z beatam illam ſpem, & revelationem gloriæ magni Dei, & Salvatoris Jeſu Chriſti, In illa ſpe, cum fuerit de ſpe facta res, accepturi ſumus mercedem denarium. *& infra*. §. 2. Denarius ergo, qui accepit nomen a numero decem, redditur a, & conjunctus quadragenario fit quinquagenarius. Unde cum labore celebramus Quadrageſimam ante Paſcha: cum lætitia vero, tanquam accepta mercede, Quinquageſimam poſt Paſcha. Nam huic tanquam ſalutari labori boni operis, qui pertinet ad quadragenarium numerum, additur quietis, & felicitatis denarius b, ut quinquagenarius fiat. Significavit hoc & ipſe Dominus Jeſus c multo apertius, quando poſt reſurrectionem quadraginta diebus converſatus eſt in terra cum diſcipulis ſuis: quadrageſimo autem die, cum aſcendiſſet in cœlum, peractis decem diebus, miſit mercedem Spiritus Sancti.

C. XXVI. *Raptorem, vel furem non facit neceſſitas, ſed voluntas.*

Item ex dictis Apollonii. (*c. an. 388. in Ægypto.*)

DIſcipulos, cum per ſegetes tranſeundo vellerent ſpicas, & ederent, ipſius Chriſti ore innocentes vocat, quia coacti fame hoc fecerunt.

C. XXVII. *Non neceſſitas, ſed voluntas facit perſeverantiam.*

Item Hieronymus *in cap. 7. Oſeæ.* (*an. 408. in Palæſtina.*)

QUidquid enim neceſſitate fit, cito ſolvitur: quod voluntate uſurpatur, perſeverat.

C. XXVIII. *Ciborum temperantia ſalutem, abundantia contrarium parit.*

Item Joannes *os aureum, homil. 29. ad c. 12. ep. ad Hebræos.* (*forte c. an. 400. Conſtantinopoli.*)

NIhil enim ſic jucundum eſt, ſicut cibus bene digeſtus, & decoctus. Nihil ſic ſalutem, nihil ſic ſenſuum acumen operatur, nihil ſic ægritudinem fugat, ſicut moderata refectio: ſufficientia quippe cum nutrimento & ſoſpitatem ſimul procreat, & voluptatem: abundantia vero morbum facit, & moleſtias ingerit, & ægritudines generat. Quod enim fames facit, hoc etiam plenitudo facit ciborum: magis autem, & multo pejora. Fames quippe in paucis diebus aufert hominem, & liberat de hac a vita pœnali: exceſſus vero ciborum conſumit, & putrefacit corpus humanum, & macerat ægritudine diuturna: & tunc cum morte crudeli conſumit.

¶ Corr. Rom. a De hac vita pœnali] *Abſunt hæc ab originali Græco: ſed ſunt in verſione Scholaſtici, quam ut ſatis tolerabilem ſequitur Gratianus.*

C. XXIX. *Ciborum deliciæ, & abundantiæ, lædunt.*

Item Hieronymus *adverſus Jovinianum, lib. 2.* (*an. 390. in Palæſtina.*)

d Par. 2. Aphor.

NE tales accipiamus cibos, quos aut difficulter digerere, aut comeſſos, magno partos, & perditos labore doleamus. Olerum, pomorum, ac leguminum & facilior apparatus eſt, & arte, impendiiſque coquorum non indiget, & ſine cura ſuſtentat humanum corpus: moderateque ſumptus (quia nec avide devoratur, quod irritamenta gulæ non habet) leviori digeſtione concoquitur. Nemo enim uno, aut duobus cibis, hiſque vilibus uſque ad inflationem ventris oneratus: quæ diverſitate carnium, & ſaporis delectatione percipitur. Cum variis nidoribus fumant patinæ, ad eſum ſui, expleta eſurie, quaſi captivos trahunt. Unde & morbi ex ſaturitate nimia concitentur, multique impatientiam gulæ vomitu remediantur, & quod turpiter ingeſſerunt, turpius egerunt. Hippocrates in aphoriſmis d docet, craſſa, & obeſa corpora, quæ creſcendi menſuram compleverint, niſi cito ablatione ſanguinis imminuantur, in paralyſim, & peſſima morborum genera erumpere: & idcirco eſſe neceſſariam demtionem, ut rurſus habeant, in quæ poſſint creſcere: non enim manere in uno ſtatu naturam corporum, ſed aut creſcere ſemper, aut decreſcere: nec poſſe vivere animal, niſi creſcendi capax ſit. Unde & Galenus vir doctiſſimus Hippocratis interpres athletas, quorum vita, & ars ſagina eſt, dicit in exhortatione medicinæ, nec vivere poſſe diu, nec ſanos eſſe: animaſque eorum ita nimio ſanguine, & adipibus, quaſi luto involutas, nihil tenue, nihil cœleſte, ſed ſemper de carnibus, & ructu, & ventris ingluvie cogitare.

C. XXX. *Multorum infirmitates jejunia ſanant.*

Idem *ibidem paulo inferius.* (*an. 390. ibid.*)

e Sperne voluptates, &c.

LEgimus quoſdam morbo articulari, & podagra humoribus laborantes, proſcriptione bonorum ad ſimplicem menſam, & pauperes cibos redactos convaluiſſe. Caruerant enim ſolicitudine diſpenſandæ domus, & epularum largitate: quæ & corpus frangunt, & animam. Irridet Horatius e appetitum ciborum, qui conſumpti relinquunt pœnitentiam.

C. XXXI. *Diebus Sabbathorum a carnibus abſtinere debemus.*

Item Gregorius VII. f *in Synodo celebrata Romæ, anno ſui Pontif. VI. c. 8.* (*an. 1078. Romæ.*)

f Lib. 6. Regeſti ſui.

g Polyc. lib. 3. tit. 25.

7 QUia dies Sabbathi g a apud ſanctos Patres noſtros in ps abſtinentia celebris eſt habitus, nos eorundem auctoritatem ſequentes, ſalubriter admonemus, ut quicunque ſe Chriſtianæ religionis participem eſſe deſiderat, ab eſu carnium eodem die (niſi majori feſtivitate interveniente, vel infirmitate impediente) abſtineat.

¶ Pith. c. Quia dies.] Vide can. 55. Synodi vi.

C. XXXII. *Monacho carnem guſtare non licet.*

Item Fructuoſus Epiſcopus. h (*forte c. an. 656.*)

h Smaragd. in expoſ. regulæ S. Benedicti, c. 39. ex Fructuoſo.

i al. veterum.

8 CArnem cuiquam Monacho nec ſumendi, nec ps guſtandi eſt conceſſa licentia: non quod creaturam Dei judicemus indignam, ſed quod carnis abſtinentia utilis, & apta Monachis æſtimetur, ſervato tamen moderamine pietatis erga ægrotos. *& infra*, §. 1. Quod ſi quis Monachus violaverit, & contra ſanctionem regulæ, uſumque veterum i eſcis carnibus præſumpſerit, ſex menſium ſpatio retruſioni, & pœnitentiæ ſubjaceat.

C. XXXIII. *De quotidianis operibus Monachorum.*

Item Hieronymus *ad Ruſticum Monachum de vivendi forma.* (*c. an. 400. e Palæſtina in Galliam.*)

n Ita p. 7. epiſt. l diſcatur, vero lectio.

NUnquam de n manu tua, & oculis tuis recedat Liber: diſcatur l Pſalterium ad verbum: oratio ſine intermiſſione.

m al. vomit.

ſione. Vigil ſenſus ſit, nec vagis in cogitationibus pateat: corpus pariter, & animus tendat ad Dominum. Iram vince patientia. Ama ſcientiam Scripturarum, & carnis vitia non amabis. Nec vacet mens tua variis perturbationibus: quæ, ſi pectori inſederint, dominabuntur n tui, & te deducent ad delictum maximum. Facito aliquid operis, ut ſemper te diabolus inveniat occupatum. Si Apoſtoli o habentes poteſtatem de Evangelio vivere, laborabant p manibus ſuis, ne quem gravarent, & aliis tribuebant refrigeria, quorum pro ſpiritualibus q debebant metere carnalia: cur tu in uſus tuos ceſſura non præpares? Vel fiſcellam texe junco: vel caniſtrum lentis plecte viminibus: ſarriatur humus: areolæ æquo limite dividantur; in quibus cum olerum jacta fuerint ſemina, vel plantæ per ordinem poſitæ, aquæ ducantur irriguæ, ut pulcherrimorum verſuum r ſpectator aſſiſtas:

n Pſal. 80.
o Pæn. lib. 7. c. 178.
p 1. Theſſ. 2.
q 1. Cor. 9.
r Virg. Georg. lib. 1.

Ecce ſupercilio clivoſi tramitis undam
Elicit: illa cadens raucum per lævia murmur
Saxa ciet, ſcatebriſque arentia temperat arva.

§. 1. Inſerantur infructuoſæ arbores vel gemmis, vel ſurculis, ut parvo poſt tempore laboris tui dulcia poma decerpas. Apum fabricare alvearia, ad quas te mittunt Salomonis s proverbia, & monaſteriorum ordinem, ac regiam diſciplinam in parvis diſce corporibus. Texantur & lina capiendis piſcibus. Scribantur libri, ut & manus operetur cibum, & animus lectione ſaturetur. *In t deſideriis eſt omnis otioſus.* Ægyptiorum monaſteria hunc morem tenent, ut nullum abſque operis labore ſuſcipiant: non tam propter victus neceſſitatem, quam propter animæ ſalutem, ne vagetur perniciosis cogitationibus mens, & inſtar fornicantis Hieruſalem u omni tranſeunti divaricet pedes ſuos. *Et in ſequentib.* §. 2. Quid? ergo omnes peribunt, qui in urbibus habitant? Ecce illi fruuntur ſuis rebus, miniſtrant Eccleſiis, adeunt balnea, unguenta non ſpernunt, & in omnium flore verſantur. Ad quod & ante x reſpondi, & nunc breviter reſpondeo, me in præſenti opuſculo non de Clericis diſputare, ſed Monachum inſtituere.

s Prov. 6.
t Prov. 13. ſecundum 70.
u Ezech. 16.
x Sic vetuſtus Hieronymi codex: vulgati habent, ore.

C. XXXIV. *Abſque Prælati ſui licentia Canonicis nihil agere liceat.*

Item *in lib. 5. Capit. cap.* 215. y
(*an.* 813. *in Germania.*)

y Et in Mogunt. ſub Carolo, c. 9.
z Ivo p. 6. c. 402.
a al. vel Clerici.
b al. compoſite.
c al. uno.

9 IN z omnibus igitur (quantum humana permittit fragilitas) decrevimus, ut Canonici, Clerici a canonice vivant, obſervantes divinæ Scripturæ doctrinam, & documenta ſanctorum Patrum: & nihil ſine licentia Epiſcopi ſui, vel magiſtri eorum incompoſite b agere præſumant, in unoquoque Epiſcopatu, ut ſimul manducent, & dormiant, ubi his facultas id faciendi ſuppetit: vel qui de rebus Eccleſiaſticis ſtipendia accipiunt, in ſuo c clauſtro maneant: & ſingulis diebus mane primo ad lectionem veniant, & audiant, quid eis imperetur. Ad menſam vero ſimiliter lectionem audiant, & obedientiam ſecundum canones ſuis rectoribus ¶ exhibeant.

§ Corr. Rom. ¶ Miniſtris] *In Originali, & apud Ivonem eſt,* Magiſtris. *Sed ob gloſſam non eſt emendatum.*

C. XXXV. *Presbyteri, qui ſimul conveniunt, ebrietatem, & comeſſationes ſummopere vitent.*

Item ex Concilio Nannetenſi c. 10. *d*
(*c. an.* 658. *in Gallia.*)

d al. Matiſconenſi

e ſupr. diſt. 44. cap. nullus. Burch. l. 2. c. 62. Ivo p. 6. c. 252.

10 NUllus e Presbyterorum, quando ad anniverſarium diem trigeſimum, vel ſeptimum, vel tertium alicujus defuncti, aut quacunque vocatione ad collectam Presbyteri convenerit, ſe inebriare ullatenus præſumat: nec precatus in amore Sanctorum, vel alicujus animæ bibere, vel alios ad bibendum cogere, vel ſe aliena precatione ingurgitare, nec plauſus, & riſus inconditos, & fabulas inanes ibi referre, aut cantare præſumat: vel turpia joca, vel urſo, vel tornatricibus ante ſe fieri patiatur: nec larvas dæmonum ante ſe ferri conſentiat: quia hoc diabolicum eſt, & a ſacris canonibus prohibitum.

C. XXXVI. *Clericus, vel Laicus ſine juſſione Epiſcopi non peregrinetur.*

Item ex Concilio Laodicenſi, *cap.* 41., & 42.
(*an.* 320. *in Phrygia Pacatiana.*)

f Burch. lib. 2. cap. 45. Ivo p. 6. c. 246.
g Cap. 42.

11 NOn f oportet miniſtros altaris, vel quoſlibet Clericos præter juſſionem Epiſcopi ad peregrinandum proficiſci. §. 1. Laicum g etiam ¶ ſine canonicis literis, *id eſt, formatis*, ſimiliter non oportet alicubi proficiſci.

¶ Corr. Rom. ¶ Laicum etiam] *In codice Græco hic eſt canon quadrageſimus primus, quemadmodum ſuperior hujus capitis pars eſt canon 42. Sed in neutro canone fit mentio Laicorum. ri, ſicuti neque in verſione Dionyſii, quam afferunt Burchardus, & Ivo; ſed utrobique eſt,* ἱερατικὸν ἢ κληρικόν, *id eſt,* Sacerdotalem, vel Clericum. *In priſca tamen verſione canon 41. ſic habet:* Non oportet miniſtrum altaris, vel etiam Laicum.

C. XXXVII. *Quibus ſpectaculis Clericus intereſſe non debet.*

Item ex eodem, *cap.* 54. h
(*an.* 320. *ibid.*)

h Et in Aquiſg. cap. 73.
i Ivo p. 11. c. 78.
m cænis, orig.

NOn i oportet miniſtros altaris, vel quoſlibet Clericos ſpectaculis aliquibus, quæ aut in nuptiis, aut ſcenis m exhibentur, intereſſe: ſed antequam Thymelici ingrediantur, ſurgere eos de convivio, & abire ¶.

§ Corr. Rom. *Hoc caput non eſt in canonum volumine Græce Pariſiis anno 1540. impreſſo. Habetur tamen apud Balſamonem, & videtur indicari cap. 24. ſextæ Synodi. Gratianus autem recitat ex priſca verſione.*

¶ Ibid. 7. *De convivio, & abire.*] V. C. *de convivio abire.*

C. XXXVIII. *Colorum fucis mulieres uti non debent.*

Item Auguſtinus *ad Poſſidium, & qui cum eo ſunt fratres, epiſt.* 73. (*c. an.* 425. *in Africa.*)

l Fucari, orig.
m 26. q. 2. illud.

12 FUcare l pigmentis, quo vel rubicundior, vel candidior appareat, adulterina fallacia eſt: qua non dubito etiam ipſos maritos ſe nolle decipi, quibus ſolis permittendæ ſunt fœminæ ornari, ſecundum veniam, non ſecundum imperium. Nam verus ornatus, maxime Chriſtianorum, & Chriſtianarum, non tantum nullus fucus mendax, verum ne auri quidem, veſtiſque pompa, ſed mores boni ſunt. §. 1. Execranda m autem ſuperſtitio ligaturarum (in quibus etiam inaures virorum, in ſummo ex una parte auricularum ſuſpenſæ, deputantur) non ad placendum hominibus, ſed ad ſerviendum dæmonibus adhibetur.

C. XXXIX. *Quod Spiritus Sanctus procedit a Patre, & Filio.*

Item *ex ſymbolo Epheſini Concilii* 200. *Epiſcoporum, quod habitum eſt contra Neſtorium* n. (imo ex epiſtola Cyrilli, & Alexandrinæ Synodi, an. 431. in Ægypto.)

n In ep. Synod. Cyrilli, quæ præfixa eſt Concilio Epheſino.
o Ivo p. 1. c. 3.
p Joan. 16.

13 DE Spiritu o dicit Dominus in Evangelio p: *Ille me clarificabit.* Hoc rectiſſime ſentientes, unum Chriſtum Dominum, & Filium, non velut alterius egentem gloria, confitemur a Spiritu Sancto gloriam conſecutum, quia ejus Spiritus nec melior, nec ſuperior ipſo eſt: ſed quia mira opera faciens ad demonſtrationem ſuæ deitatis virtute proprii Spiritus utebatur, ab ipſo dicitur clarificari: quod virtus ſua, vel diſciplina quælibet unumquemque clarificet. Quamvis enim in ſua ſit ſubſtantia Spiritus ejus, & intelligatur in perſona proprietas, juxta id quod Spiritus eſt, & non Filius: attamen ab illo alienus non eſt. Nam Spiritus appellatus eſt veritatis: q & veritas Chriſtus eſt. Unde & ab iſto ſimiliter, ſicut ex Deo Patre, procedit. Denique hic ipſe Spiritus etiam per manus ſanctorum Apoſtolorum miracula glorioſa perficiens, Dominum glorificavit Jeſum Chriſtum, poſtquam aſcendit in cœlum. Nam creditus eſt Chriſtus natura Deus exiſtere r, per ſuum Spiritum virtutes efficiens: ideoque dicebat s: *De meo accipiet, & annunciabit vobis.*

q Joann. 14.
r al. exiſtens.
s Ibid.

C. XL. *De eodem.*

Item Didymus *in lib.* 2. *de Spiritu Sancto contra errores Græcorum* t. (*an.* 372. *Alexandriæ.*)

t Paulo poſt med. inter opera B. Hier.
u Jo. 14. & 16.
x abſunt ab orig.
y al. ille.
z Joan. 14.

SAlvator u, qui & veritas, ait u: *Non enim loquitur a ſemetipſo*: hoc eſt, non ſine me, & ſine meo, & Patris arbitrio: quia inſeparabilis a mea, & Patris eſt voluntate. *Et amplius* x §. 1. Quia non ex ſe eſt, ſed ex Patre, & me eſt. Hoc enim ipſum, quod ſubſiſtit, & loquitur, a Patre, & me illi y eſt: *Ego z veritatem loquor*, id eſt, inſpiro, quæ loquitur, ſiquidem Spiritus veritatis eſt. Dicere autem, & loqui in Trinitate, non ſecundum conſuetudinem noſtram, quæ ad nos invicem ſermocinamur, & loquimur, accipiendum: ſed juxta formam incorporalium naturarum, & maxime Trinitatis, quæ voluntatem ſuam inſerit in corde credentium, & eorum, qui eam audire ſunt digni: hoc eſt dicere, & loqui. *Et infra.* §. 2. Loqui ergo Patrem, & audire Filium, vel e contrario Filio loquente audire Patrem, ejuſdem naturæ in Patre, & Filio, conſenſuſque ſignificatio eſt. Spiritus quoque ſanctus, qui eſt Spiritus veritatis, & Spiritus ſapientiæ, non poteſt Filio loquente audire, quæ neſcit: cum hoc ipſum ſit, quod profertur a Filio, id eſt, procedens a veritate,

Conſolator manans de Conſolatore, Deus de Deo Spiritus veritatis procedens. Denique, ne quis illum a Patris, & Filii voluntate, & ſocietate diſcerneret, ſcriptum eſt: *Non*
a Joan. 16. a *enim a ſemetipſo loquetur: ſed ſicut audiet, loquetur.* Cui etiam ſimile de ſeipſo Salvator ait. *Sicut audio, & judico*, & alibi: *Non* b *poteſt Filius facere quicquam, niſi quod viderit Patrem facientem.* b Joan. 5.

¶ Corr. Rom. *a* Salvator,] *In Originali hæc antecedunt*: Dehinc in conſequentibus de Spiritu veritatis, qui a Patre mittatur, & ſit Paracletus, Salvator, &c.

F I N I S.

Immortalis Deo immortales gratias.

CANO-

CANONES
PŒNITENTIALES,
QUORUM NOTITIA VIRIS ECCLESIASTICIS EST VALDE NECESSARIA.

SUNT ENIM QUÆDAM REGULÆ DIRECTIVÆ ad Pœnitentias delinquentibus imponendas.

CONſiderandum eſt de Canonibus pœnitentialibus. Ad quorum intelligentiam prænotandum eſt, quod ſicut eſt in ſcientiis practicis, quæ verſantur circa opera, quod ſermo in univerſali eſt incertus, & dubius: ſed cum applicatur ad ſingularia, incipit quodammodo habere certitudinem, ut qui non conſiderat circumſtantias particulares, potius deviet, quam ſe rectificet, ut patet in Medicina, & ſcientia morali: ſic eſt intelligendum in propoſito, quod canones inſtruunt in generali, quomodo eſt pœnitentia imponenda: ſed deſcenſum ad ſingularia Presbyteris diſcretis relinquunt, qui conſiderent circumſtantias perſonarum, attendentes ad canones, ſicut ad regulas directivas: quia ſi contra canones imponant, non recte imponunt. Nulli ergo Presbytero licet facere aliquid, quod poſſit Patrum regulas obviare, *diſtinct.* 38. *Nulli*. In canonibus autem maxime determinatur pœnitentia quoad tempus: & magis quam quoad modum: quia illa determinatio eſt certior, & communior. Hæc Bonaventura. Ut ergo ſcias, qualiter debeat procedere arbitrium Presbyteri, nota regulariter, ſicut dictum eſt ſupra, ſeptennis eſt pro peccato mortali pœnitentia imponenda, & hoc non tantum propter temporis diuturnitatem, ſed magis propter ſignificationem. In veteri enim lege Maria ſoror Moyſi, lepra percuſſa, ſeparata fuit extra caſtra ſeptem diebus, *Num.* 12. Maria ſignificat pœnitentem. Interpretatur enim amarum mare. Hæc pœnituit ſeptem diebus, ſed nunc pœnitet ſeptem annos, quod ſignificatum eſt *Ezech.* 4. Diem pro anno dedi tibi.

§. 1. Si quæratur, quare pœnitentia ſit aggravata, cum lex nova ſit lex miſericordiæ? *Reſp.* quod hic eſt major ingratitudo propter majorem gratiam, & major contemptus propter majorem dignitatem novæ legis, in qua Chriſti ſanguis eſt effuſus, & gravius peccatum propter ſtatum peccantis, qui debet eſſe perfectior. Et ulterius ſatiſfactio in lege nova debet eſſe perfecta, ut in priſtinum ſtatum reducat. Et quia ſol in una die non redit in idem punctum, ſed in anno: ideo dies converſus eſt in annum. Rurſum: quia perfectum remedium eſt in lege nova, ideo annus multiplicari debet per ſeptem, propter ſeptem dona Spiritus Sancti recuperanda, & propter ſeptem dotes, ſcilicet tres animæ, & quatuor corporis obtinendas. Hujuſmodi autem pœnitentia non eſt omnibus imponenda, nec tamen eſt infirmanda: ſed eſt inſinuanda, ut cognoſcatur, quam gravis eſt culpa. Hæc Bonaventura. Licet autem pro ſingulis peccatis criminalibus ſit ſtatuta talis pœnitentia, debet tamen imponi magis vel minus aſpera, prout majoritas, vel minoritas criminis cum cæteris circumſtantiis hoc expoſcit, ut in ſequentibus patet. A prædicta namque regula excipiuntur plurimi caſus, in quibus propter dignitatem peccantis, vel criminis enormitatem imponitur pœnitentia major: aliquando etiam ex variis cauſis minor. Ad hoc ergo quod Presbyter circa pœnitentias diſponendo cautius arbitretur, notandi ſunt caſus, in quibus per Canones certæ pœnitentiæ imponuntur, quos ſcilicet Canones tenetur Presbyter ſcire, ut dictum eſt ſupra. Sunt autem iſti.

§. 2. Primus eſt, quod ſi Presbyter fornicationem fecerit, pœnitentiam decem annorum faciat, hoc modo: ſcilicet, quod ſit incluſus, ſive a cæteris in aliquo loco remotus: ſaccum indutus, & humi proſtratus miſericordiam Dei jugiter implorans: primis tribus menſibus continuis a veſpere in veſperam pane, & aqua utatur, exceptis Dominicis diebus, & feſtis præcipuis, in quibus modico vino, piſciculis, & leguminibus recreetur. Elapſis autem ſic tribus primis menſibus de illo loco exeat, non tamen in publicum procedat, ne populus in eum ſcandalizetur. Et per hoc videtur, quod in publico crimine loquatur. Poſt hoc reſumptis viribus aliquantulum, unum annum, & dimidium in pane, & aqua expleat, exceptis Dominicis, & aliis præcipuis feſtis, in quibus vino, leguminibus, ovis, & caſeo poterit uti. Finito ſic primo anno, & dimidio, particeps ſit corporis Domini: & ad pacem veniat, & ad Pſalmos cum aliis fratribus canendos in choro ultimus recipiatur. Ad communionem altaris non accedat, ſed minorum ordinum tantum officia gerat: deinde uſque ad completionem ſeptimi anni tres legitimas ferias, ſcilicet ſecundam, quartam, & ſextam, exceptis diebus Paſchalibus, qui ſunt quinquaginta, in pane, & aqua jejunet: ſecundam tamen feriam uno Pſalterio, vel denario, ſi ſit operarius, redimere poterit. Et ſic cum ſeptimum annum compleverit, poteſt eum Epiſcopus ad gradum priſtinum revocare: ita tamen quod in tribus annis ſequentibus, ſine ulla redemptione omni ſexta feria in pane, & aqua jejunet. Et eadem pœnitentia imponenda eſt Presbytero de omnibus aliis peccatis, quæ depoſitionem inducunt, Probantur autem hæc omnia 82. *diſtinct. Presbyter ſi fornicationem*: quod intelligunt quidam de ſimplici fornicatione: alii forte melius ſecundum Rayn. de adulterio, vel inceſtu: puta, quia cognovit conjugatam, conſanguineam, vel affinem.

§. 3. Secundus caſus eſt, ſi Presbyter cognovit filiam ſuam ſpiritualem, quam ſcilicet baptizavit, vel in baptiſmo, vel in confirmatione tenuit, vel quæ ſibi confeſſa fuit, debet pœnitentiam agere duodecim annis: & etiam debet deponi, ſi crimen ſit manifeſtum: & peregrinando quindecim annis pœniteat, & poſtea monaſterium intret tota vita ſua moraturus ibidem. Epiſcopus vero, qui talia commiſit, pœniteat quindecim annis. Ipſa vero mulier debet omnia relinquere, & res ſuas pauperibus dare, & converſa uſque ad mortem in monaſterio Deo ſervire. 30. *qu.* 1. *ſi quis Sacerdos*, *& cap. non debet*.

§. 4. Tertius eſt, quod quicunque filiam ſuam ſpiritualem, vel matrem cognoſcit, ſeptem annis pœniteat: & ſimiliter ei conſentientes. 30. *qu.* 3. *non oportet*.

§. 5. Quartus eſt, quod qui contrahit cum aliqua alii deſponſata per verba de præſenti, ipſa dimiſſa, quadraginta diebus jejunet in pane, & aqua: & ſequentibus ſeptem annis pœniteat, *extra, de ſponſ. duarum accepiſſe*.

§. 6. Quintus eſt, quod qui cognoſcit duas commatres, vel ſorores, ſive uxor vivat, ſive non, ad minus ſeptem annis pœniteat, licet plus deberet. 30. *qu.* 4. *ſi Presbyter*.

§. 7. Sextus eſt, quod qui cognoverit Monialem, ſive Devotam, decem annis pœniteat: & ſimiliter ipſa ſecundum formam traditam. 27. *quæſt.* 1. *de filia*, *& cap. devotam*. In quorum primo cap. dicitur, quod ſi filia Epiſcopi, vel Presbyteri, vel Diaconi poſt votum ſolenne contraxerit matrimonium, non admittitur ad communionem, niſi marito defuncto pœnitentiam egerit: ſi autem eo vivente deceſſerit, & pœnitentiam egerit, & communionem petierit, tantum in fine vitæ recipiet eam. In ſecundo cap. dicitur, quod devota peccans non eſt recipienda in Eccleſia, niſi peccare deſierit, & deſinens egerit pœnitentiam decem annis: & poſtea recipiatur ad communionem, & nunquam in Eccleſia admittetur ad orationem, ad nullius convivium Chriſtianæ mulieris accedet.

§. 8. Septimus eſt de eo, qui ignoranter cognoſcit duas ſorores, vel matrem, & filiam, vel amitam, & neptem, pœniteat ſeptem annis. Si autem ſcienter, perpetuo privetur conjugio. 34. *qu.* 1. *ſi quis cum duabus*.

§. 9. Octavus eſt, quod qui duxit in uxorem eam, quam polluit per adulterium, pœniteat quinque annis. 31. *qu.* 1. *ſi qua vidua*.

§. 10. Nonus eſt, quod qui contra naturam peccavit, ſi ſit Clericus, debet deponi, vel religioni tradi, ſi corrigibilis appareat, ad perpetuam pœnitentiam peragendam. Si vero ſit Laicus, a cœtu fidelium uſque ad condignam ſatisfactionem debet fieri alienus, *extra de exceſſ. prælat. Clerici*. Hoc enim vitium majus eſt, quam cognoſcere matrem. 32. *quæſtione* 7. *adulterii*, & hæc Auguſtin. Adulterii, inquit, malum vincit fornicationem, vincitur autem ab inceſtu fornicatio. Pejus enim eſt cum matre, quam cum aliena uxore concumbere: ſed omnium horum peſſimum eſt, quod contra naturam fit, ut ſi vir membro mulieris non ad hoc conceſſo voluerit uti. Hæc Auguſtinus. Quocunque autem modo tale factum exerceatur, præterquam inter virum, & fœminam ordinate, & in vaſe debito, vitium contra naturam, & Sodomiticum judicatur, ut dicit Rayn.

§. 11. Decimus eſt, quod qui coierit cum brutis, pœni-

teat pluſquam ſeptem annis: & ſimiliter pro inceſtu. 32. qu. 2. *hoc ipſum*, & §. *ſeq.*

§. 11. Undecimus eſt, quod Presbyter, qui intereſt clandeſtinis nuptiis, triennio ſuſpenditur, & ſi culpa exegerit, gravius puniatur, *extra, de clandeſtin. deſponſat. cum inhibitio.*

§. 13. Duodecimus eſt, quod qui votum ſimplex violaverit, pœniteat tribus annis. 27. *diſt. ſi vir.*

§. 14. Decimus tertius eſt, quod qui excommunicatus celebraverit, debet triennio pœnitere, & per ſecundam, quartam, & ſextam feriam e vino, & carnibus abſtinere. 11. *quæſt.* 3. *de his.* De pœna vero degradati celebrantis habetur *diſt.* 50. *eccedens.*

§. 15. Decimus quartus eſt, quod homicida voluntarius ſine ſpe reſtitutionis deponitur, & pœniteat ſeptem annis. 50. *diſt. miror.*

§. 16. Decimus quintus eſt, quod homicida caſualis pœniteat quinque annis. & hoc ſecundum Rayn. ſi culpa caſum præceſſit. aliter non, niſi forte ad cautelam. *diſt.* 50. *tor*, & *duobus c. ſequentibus.*

§. 17. Decimus ſextus eſt, quod ſi quis fecerit homicidium propter neceſſitatem evitabilem, pœniteat duobus annis. *diſtinctione* 50. *cap. de his clericis*: quia licet, ſi inevitabile eſſet, in nullo ſibi imputaretur. 50. *diſtinct. quia te.* Quod verum eſt quoad culpam: ſed bonum eſſet, quod pœniteret quoad cautelam, & innocentiam ſuam Eccleſiæ oſtendendam, *extra, de homicid. cap.* 2. §. *ultimo.* Et ſecundum Rayn. forte diſtingui poteſt in homicidio neceſſario, ſicut in caſuali, & utrum culpa præceſſerit neceſſitatem, vel non. Arg. *diſtinctione* 50. *de his vero. extra, de homicid. interfeciſti.* Sed & ſi quis per inſaniam committat homicidium, non ei imputetur. 3. *quæſt.* 4. *judicas*: quin etiam, qui intuitu diſciplinæ incaute percutiendo occiderit, deponitur, *extra, de homicid. presbyter.* 15. *quæſt.* 1. *ſi quis non iratus.* Sed qui ligatum latronem interfecit, deponitur, *extr. de homicid. ſuſcepimus.* Qui autem latronem occultum occidit, quem vivum comprehendere potuit, quadraginta diebus non intret in Eccleſiam, & alias pœnitere debet, *extra, eodem tit. cap.* 2. ubi de hoc dicitur. Qui vero Paganum, vel Judæum occidit, pœniteat quadraginta diebus, *diſtinctione* 50. *cap. quo narrante.*

§. 18. Decimus ſeptimus eſt, quod matricida pœniteat decem annis, ſecundum formam ſatis aperte traditam. 33. *quæſt.* 2. *latorem.* Uxoricida vero gravior pœnitentia debet imponi. Talis enim, & qui dominum occidit, nunquam equitat, nec vehiculo portatur, nec matrimonium contrahit, uſque ad decem annos carnes non comedit, nec vinum bibit, & alia, quæ habentur 33. *quæſt.* 2. *admonere*, & *cap. quicunque.* Imponitur autem pœnitentia major uxoricidæ, non quia illud peccatum ſit gravius iſto, ſed quia homines proniores ſunt ad occidendum uxores, quam matres. Majus enim peccatum eſt occidere matrem, quam uxorem occidere, ut dicit Bonaventura in quarto ſententiarum, & communiter omnes Doctores. Gulielmus vero Durandus tenet contrarium in Repertorio, pro eo quod uxoricidæ imponitur pœnitentia major. Mihi autem magis placet ſententia aliorum. Sed qualem pœnitentiam agere debent, qui filios occidunt? Reſp. Aut eſt certum, quod ipſi met ſcienter interfecerunt, & ſic debet eis imponi pœnitentia major, quam pro alio homicidio. Arg. *extra, eod. c. ult.* in *text.* & *gl.* & *de homic. cum juramento, de pœnitentia, diſt.* 5. *aut facta.* In hoc tamen caſu vir uxorem recuperat, quam coactus abjuraverat, & ipſe pœnitentiam agit ſecundum arbitrium Epiſcopi: ita quod ſi habet alios filios, poſſit gubernare poſſit non uxor, *extra eod. intelleximus*: quod ſi virum non habet, induci debet, ut intret religionem. ad quod ſi non poteſt induci, tutius eſt ei dare licentiam nubendi, ut *ext. eod. veniens.* Et hoc quando timetur de incontinentia, alias non, ut patet 31. *q.* 2. *in eccleſiaſtica.* Et ſi pater ſit Clericus, ab officio altaris debet perpetuo abſtinere, & ei gravior, quam Laico, non tamen publica (niſi veniat in publicum) pœnitentia debet imponi, ut *extra, de pœniten. quæſitum.* Aut certum eſt, quod non interfecerunt ſponte, nec in culpa fuerunt, ſed caſu fortuito contigit: & ſic de facto puta in nullo tenentur. Arg. *extra de homic. ex litteris.* 2. *c. Joannes*, & *c. ult.* niſi velint ad cautelam pœnitere. In dubio tamen præſumitur, quod non hoc ex certa ſcientia, ſed potius ex incuria provenerit, *extra, de præſumpt. afferte.* Aut certum eſt, quod non adhibuerunt omnem diligentiam, quam potuerunt, & debuerunt: & ſic culpa præceſſit caſum. Et ſi ſit gravis culpa, ut ſi poſuit puerum in medio utriuſque, ſecundum arbitrium pœnitentiarii imponitur pœnitentia quinque, vel ſeptem annorum. 50. *diſt. ſi qua fœmina*, & *c. ſeq.* & *c. ſi quis ſponte.* occiſa. ſi ſit occultum: publica, ſi ſit publicum: & major, ſi in lecto ſuffocetur, quam ſi in ennie; & major Presbytero Græco, quam Laico, ut habetur *extra de pœnit. quæſitum.* Et licet diſpenſetur quoad pœnitentiam, quæ eſt arbitraria, ut dicitur ibidem: non tamen quoad ordines propter homicidium, quod eſt defectum enorme, & indiſpenſabile, *diſt.* 50. *miror.* Si autem culpa, quæ præceſſit caſum, ſit levis, ut ſi poſuit puerum in eodem lecto, longe tamen a ſe: imponitur pœnitentia trium annorum. Secundum hoc intellige illud *extra eod. de infantibus.* Monendi ergo ſunt parentes, quod ſecum tenellos ſecum in uno non collocent lecto, ne qualibet negligentia interveniente opprimantur, & ſuffocentur, ut c. 2. 5. *conſuluiſti.* Et hoc modo diſtinguit Hoſt. & Ber. *extra de infantibus.* Quid de illis, qui filios, vel ſervos ſuos infantes, vel etiam adultos languidos relegata pietate exponunt, id eſt, extra ſe ponunt vero Eccleſias, ut aliqui moti miſericordia colligant eos? Reſp. Tales graviter peccant: quia cum ignoretur ſæpe conſanguinitas expoſitorum, contrahere poſſent matrimonium cum ſorore, vel conſanguinea: ideo exponens tenetur de hoc peccato pœnitere, & eſt puniendus, ſicut repoſitus, ſi ſcienter cum tali contraheret, puniretur, *extra, de pœn. effect.* ſecundum Hoſtien. Talis enim ſecundum Rayn. eſt tanquam homicida judicandus, qui hominem ſibi ita conjunctum periculo mortis exponit. Conſideratis tamen circumſtantiis, & utrum ob hoc mors ſecuta fuerit, vel non fuerit, pœnitentia moderanda erit. Erunt autem tales irregulares, ſecundum Rayn. ſi mors inde ſit ſecuta: quia ſcilicet fuerunt in culpa eos exponendo, vel alimenta negando. Tamen ſecundum Ro. ſi in nulla culpa fuiſſent, quia forte nec eleemoſynas quærendo, nec aliter eos alere poſſent, irregulares non eſſent, nec peccarent.

§. 19. Decimus octavus eſt, quod qui Presbyterum interfecit, pœniteat duodecim annis. *extra, de pœnit. & remiſſ. cap.* 2. De pœnitentia vero ejus, qui occidit Monachum, vel Clericum, Subdiaconum, vel Diaconum, habetur 17. *q.* 4. *qui occiderit.* De pœnitentia autem ejus, qui machinatur in mortem Domini ſui, vel in regimen ejus: habetur 23. *q. ult.* §. *ſi quis.*

§. 20. Decimus nonus eſt, quod qui injuſte alium ad mortem accuſat, quadraginta diebus in pane, & aqua per ſeptem annos jejunet, & pœniteat: & hoc, ſi accuſatus ſit occiſus. Si autem tantum membrum perdiderit, triennio pœniteat. *extra, de accuſ. accuſaſti.* Hoſtienſ. vero, & Joan. de Deo in jejunando intellexerunt, quod primus pœniteat per ſeptem annos, quolibet anno jejunando quadraginta diebus in pane, & aqua: ſecundus vero per tres annos. G. vero Duran. intellexit prout litera magis ſonat, ſcilicet, quod primus jejunabit quadraginta diebus in pane, & aqua, ſive continue, ſive interpolate: & per ſeptem annos jejunabit, & pœnitebit: non tamen in pane, & aqua, ſed ad arbitrium Presbyteri: ſecundus vero per tres Quadrageſimas, prima ante natalem Domini, ſecunda ante Paſcha, tertia ante Sanctum Joannem. has enim inſtituit B. Petrus, ut habetur in Chronicis. Jejunabit autem tunc in pane, & aqua. Probantur hæc ſecundum Hoſt. 22. *q.* 5. *c.* 1. 2. & 3. *Quadrageſimæ ſunt tres.*

§. 21. Vigeſimus eſt, quod perjurus quadraginta diebus in pane, & aqua jejunet, & ſeptem annis ſequentibus pœniteat, & ſemper debet eſſe in pœnitentia, ſcilicet interiori, 6. *q.* 1. *quicunque.*

§. 22. Vigeſimus primus eſt, quod qui compulſus conditionaliter a domino ſcienter pejeret, ſi liber ſit, quadraginta diebus in pane, & aqua, & hos ſecundum *gloſſ.* intellige vel continue, vel interpolate, pœniteat ſeptem annis ſequentibus, non tamen in pane, & aqua, ut dicit *gloſſ.* Si vero ſervus ſit eius, qui eum coegerit, tribus Quadrageſimis, & legitimis feriis, ſcilicet, 2. 4. & 6. 22. *qu.* 5. *qui compulſus.*

§. 23. Vigeſimus ſecundus eſt, quod qui pejerat in manu Epiſcopi, vel in cruce conſecrata, pœniteat tribus annis. Si vero in cruce non conſecrata, uno anno. Qui vero coactus, & ignorans ignorantia juris, & poſtea cognoſcit, pœniteat tribus Quadrageſimis. *eo. q.* 5. *c. e.* Qui vero coactus pro vita redimenda, vel qualibet cauſa, vel neceſſitate pejerat (quia corpus plus quam animam diligit) tribus Quadrageſimis pœniteat. *eod. q.* 5. *c. ſi quis coactus.* Alii inducunt tres annos: & unum ex his in pane, & aqua.

§. 24. Vigeſimus tertius eſt, quod qui falſum ſcienter jurat, vel alium jurare cogit, diebus quadraginta pœniteat in pane, & aqua: & ſeptem ſequentibus annis nunquam ſit ſine pœnitentia, ſcilicet interiori. Alii etiam ſi conſcii fuerint, ſimiliter pœniteant. 22. *q.* 5. *ſi quis convictus.*

§. 25. Vigeſimus quartus eſt, quod qui menſurat in falſa menſura, 30. diebus in pane, & aqua jejunet. *extra, de contrah. empt. ut menſuræ.* De pœna vero falſarii literarum habetur *extra, eod. ad audientiam*, & *c. dura.* & *c. ad falſariorum.* & *de verb. ſig. venimus.*

§. 26. Vigeſimus quintus eſt, quod qui frangunt pœnitentiam ſolemnem, ſive redeundo ad crimina priora, vel ſimilia: ſive redeundo ad negotiationem, vel militiam ſecularem, quæ ſibi fuerant interdicta: ſola inter Eccleſiam fidelibus oratione junguntur, a communione ſuſpenduntur, a catholicorum conviviis ſeparantur, & pœnitere debent decem annis, & communicent in fine vitæ, 33. *q.* 2. *de his vero*, & *de pœn. diſt.* 5. *ſi quis vero.*

§. 27. Vigeſimus ſextus eſt, quod qui audit Miſſam, & non communicat, debet uno anno pœnitere, & interim Miſſas non vitare. *de conſecr. diſt.* 3. *violatum.*

§. 28. Vigeſimus ſeptimus eſt, quod Presbyter, qui mortuum Clericum involvit in palla altaris, pœniteat decem annis, & menſibus 5. Diaconus vero triennio, & dimidio. *de conſecr. diſt.* 1. *nemo per ignorantiam.*

§. 29. Vigeſimus octavus eſt, quod qui committit ſacrilegium, Eccleſiam violando, vel chriſma, ſive calicem ſacrum pollutis manibus accipit, vel ſimilia ſacrilegia committit, pœniteat ſeptem annis. Primo anno extra cœmeterium, quod violavit, conſiſtat, ſecundo anno ante foras Eccleſiæ, tertio in Eccleſia: & in hoc triennio carnes non comedat, vinum non bibat, niſi in Paſcha, vel Natali, non offerat, nec communionem accipiat: quarto anno communicabit; & in illo, & in 5. & 6. & in 7. tribus feriis a carnibus, & vino abſtineat jejunando. 24. *q.* 2. *demon.* Comburens autem Eccleſiam quindecim annis pœni-

pœniteat, & eam reſtituat. 17. q. 4. §. ſi quis. in verſ. *majus*. De pœna vero raptoris, ſive furis rei Eccleſiaſticæ, & de pœna furis, & effractoris tam Clerici, quam Laici habetur, *ead. quæſt. §. pœnas. & cap. ſi quis Clericus*.

§. 30. Vigeſimus nonus eſt, quod ſi parentes frangunt ſponſalia filiorum, a communione triennio ſeparentur: & ſimiliter filii, ſi ſint in culpa: ſi tamen filii ſecundum promiſſionem factam contravenerint, excuſentur utique: ſcilicet quoad pœnam Eccleſiæ, ſed non quoad reatum, ex quo dederunt operam in contrarium, 31. q. 3. *ſi qui parentes*. Arg. *de pœn. diſt.* 1. *ſi cui*.

§. 31. Trigeſimus eſt, quod qui blaſphemaverit publice Deum, aut aliquem Sanctorum, & maxime beatam Virginem, illi debet Epiſcopus hanc pœnitentiam injungere: ſcilicet ut ſeptem diebus Dominicis pro foribus Eccleſiæ in manifeſto, dum Miſſa cantatur, exiſtat, & ultimo illorum dierum Dominicorum pallium, & calceamenta deponat, & corrigiam ligatam circa collum habeat, & ſeptem præcedentibus feriis ſextis in pane, & aqua jejunet, Eccleſiam nullatenus ingreſſurus: & quolibet prædictorum dierum tres pauperes, vel duos, vel ſaltem unum reficiat, ſi poteſt. & ſi non poteſt, hæc pœna in aliam commutetur: quod ſi renuerit agere omnia ſupradicta, interdicatur ſibi Eccleſia, & in morte privetur Eccleſiaſtica ſepultura, *extra, de maledic. ſtatuimus*. Item blaſphemus, ſi dives fuerit, 40. alioquin 30. vel 20. & ſi ad hoc non ſufficit, quinque ſolidorum uſualis monetæ pœna mulctetur, nullamque miſericordiam in hoc habiturus, ut dicitur ibidem: ſcilicet quin ſolvat quinque ſolidos. quos ſi non habet, currat per civitatem, vel commutetur in pœnam aliam temporalem. Hæc autem pœna ſolvetur ei, qui condemnat, id eſt, poteſtati ſeculari. hanc enim pœnam temporalem præcepit Papa imponi per poteſtatem temporalem: quod ſi negligerit, per Epiſcopum præcipitur cogi: hæc Hoſt. Habet autem prædicta pœna locum ſecundum Goff. cum quis blaſphemat non ex ira, vel ebrietate, vel dementia: quia tunc cum eo mitius agendum, 22. q. 5. *ſi quis iratus*. §. *notandum*. Secundum vero Hoſtien. hæc pœna eſt ſpecialiter inducta contra eos, qui Deum blaſphemant ex ira. Non enim ait quis de levi blaſphemat Deum, niſi iratus. Tanta tamen poſſet eſſe iracundia, quod æquipararetur dementiæ: & tunc illud, quod dicit Goff. locum poſſet habere, hæc Hoſtienſ.

§. 32. Quid, ſi quis juret per caput, vel per ventrem, vel per corpus, vel capillum? Reſpondet Hoſt. quod ſi facit hoc affirmando, vel jurando, non habet locum hæc pœna: ſecus eſt, ſi faciat hoc deteſtando, vel vituperando, licet iratus. Item ſecundum Goff. & Hoſt. hæc, quæ dicuntur de pœna temporali, ſiunt judice pro tribunali ſedente. In judicio autem animæ Presbyter diſcretus molliendo rigorem diſpenſare poterit ex cauſa circa pœnam ſpiritualem ſuperiorem. 23. *qu.* 6. *pœnitentib.* hæc Hoſt. Item blaſphemus Clericus, maxime Presbyter, cogatur ad veniam poſtulandam: quod ſi noluerit, degradetur. *diſt.* 46. *Clericus*.

§. 33. Notandum vero, quod blaſphemus ſecundum leges eſt decapitandus, ut *in auth. ut non luxu. contra nat. circa medium coll.* 6. Secundum vero canonem antiquum, Clericus erat degradandus, & Laicus excommunicandus, 22. *q.* 1. *ſi quis per capillum*. Hodie vero Laicus aget pœnitentiam ſupradictam, ſcilicet illius canonis, *ſtatuimus*. & hoc ſi publice blaſphemavit. Si enim occulte, non pœnitebit publice, ut puto. Clericus vero hodie eſt corripiendus pœna arbitraria, & occulte, non illa, quæ eſt publica. Clericus enim publice non debet pœnitere. Si autem rebellis fuerit, vel ſæpius hoc commiſerit, locum habet pœna legis, ſcilicet ut Laicus decapitetur in foro civili, & in canonico anathematizetur, id eſt, Eccleſiæ ingreſſus ſibi interdicatur, & in morte privetur Eccleſiaſtica ſepultura: Clericus vero degradetur, hæc Hoſt. *tit. de maledicis*.

§. 34. Trigeſimus primus eſt de Presbytero, qui revelat confeſſionem, quod de jure antiquo debet deponi, & omnibus diebus vitæ ſuæ ignominioſus peregrinare, *de pœn. diſt.* 6. *Sacerdos*.

§. 35. Trigeſimus ſecundus eſt, quod qui in dicendis horis canonicis, & aliis officiis divinis diſcrepat a conſuetudine propria metropolitanæ Eccleſiæ, 6. menſib. privatur communione, ſi hoc accidat ex contemptu. *17. diſt. de his*.

§. 36. Trigeſimus tertius eſt, quod Epiſcopus, qui ordinat ſine juſta cauſa Clericum invitum, aut reclamantem, vel penitus invitum, abſolute ſuſpenditur anno uno, 74. *diſt.* 1. 1.

§. 37. Trigeſimus quartus eſt, quod Epiſcopus, qui correctionem de venditione miniſteriorum diſſimulat, duobus menſibus: Presbyter 4. Diaconus 3. Subdiaconus, & cæteri ad arbitrium judicis pœnitere debent. 1. q. 1. *quidquid invisſibiles*.

§. 38. Trigeſimus quintus eſt, quod ſortilegus 40. diebus pœniteat. *extr. de ſortileg. requiſiſti*.

§. 39. Trigeſimus ſextus eſt, quod qui aidet in aſtrolabio, pœniteat duobus annis, *extr. de ſortileg. ex tuarum*.

§. 40. Trigeſimus ſeptimus eſt, de ſtilla ſanguinis altaris cadente ſuper terram, vel aliquid aliud propter negligentiam Presbyteri, debet Presbyter pœnitere 40. diebus. Si ceciderit ſuper pallio altaris, pœniteat quatuor diebus, *de conſecr. diſt.* 2. *c. ſi per negligentiam*.

§. 41. Trigeſimus octavus eſt, quod ſi aliquis evomit Euchariſtiam propter ebrietatem, & voracitatem, ſi Laicus, pœniteat 40. diebus: ſi Clericus, vel Monachus, vel Presbyter, vel Diaconus, pœniteat 70. diebus. Si Epiſcopus, pœniteat nonaginta diebus. Et debet evomitura comburi, & juxta altare recondi. Si vero cauſa infirmitatis evomuerit, ſeptem diebus pœniteat. *de conſecr. diſt.* 2. *ſi quis propter ebrietatem*.

§. 42. Trigeſimus nonus eſt, quando mus corrodit, vel comedit corpus Chriſti, de pœnitentia hujus caſus auquirin ubi ſit notata, *de conſecr. diſt.* 2. *circ. fin*.

§. 43. Quadrageſimus eſt, quod qui domum, vel aream voluntarie ſuccendit, ſublata, vel incenſa omnia reſtituat, & tribus annis pœniteat. *extr. de injur. ſi quis domum*. Canon tamen dicit, quod ſi ex odio, vel injuria hoc fecerit, excommunicari debet, nec abſolvi, donec ſatisfecerit, & juraverit, quod ignem de cætero non apponet. Imponitur autem ſibi, ut Hieroſolymam, aut in Hiſpaniam vadat, in Dei ſervitio anno integro ibi moraturus. Si quis autem Archiepiſcopus, vel Epiſcopus hoc relaxaverit, damnum reſtituat, & ab officio Epiſcopali per annum abſtineat. 23. *qu.* 8. *peſſimam*. Hodie autem poſtquam ſunt denuntiati, non poſſunt citra ſedem Apoſtolicam abſolvi, *extra de ſentent. excommun. tua nos*. Imo tunc loquitur de incendiariis indiſtincte, poſtquam ſunt publicati. Et Ber. hoc idem dicit expreſſe, & Gracianus, *extra, de ſentent. excommunicat. quicumque*. & Goffred. licet Ro. contrarium dicat. Secundum autem leges, qui in civitate data opera incendium fecerit, ſi ſit humilis, ſubjicitur beſtiæ: ſi ſit in aliquo gradu, decapitetur, vel in inſulam relegatur. *ff. de incend. ruin. naufrag. l. fin.* Qui vero alibi, ut in villis, vel caſtris remiſſis, ibidem ædes poſitas combuſſerit, ſi hoc dolo fecerit, comburitur. Et hoc intelligendum ſecundum Hoſtienſ. ſi ſit humilis. Si autem hoc ex ſua negligentia contigerit, reſarciat damnum, vel ſi minus idoneus ſit, parum, vel leviter caſtigetur. Eo nomine ædium omne ædificium continetur, ut ibidem dicitur *l. qui ædes*.

§. 44. Quadrageſimus primus eſt, quod qui dederit, vel acceperit communionem ab hæretico, & neſcit hoc eſſe prohibitum ab Eccleſia, & poſtea intelligit, pœniteat uno anno. Si autem ſcit, & negligit, pœniteat decem annis, vel ſecundum quoſdam, ſeptem, vel ſecundum alios quinque. Qui vero permittit hæreticum Miſſam celebrare in Eccleſia catholica per ignorantiam juris, pœniteat quadraginta diebus. Si pro reverentia ejus, per annum pœniteat. Si pro damnatione Eccleſiæ catholicæ, & pro conſuetudine Romanorum, projiciatur ab Eccleſia, ſicut hæreticus, ſi ſit impœnitens: alioquin pœniteat decem annis. Si autem relicta Eccleſia ad hæreticos tranſierit, & alios ad hoc induxerit, pœniteat duodecim annis, tribus extra Eccleſiam, ſeptem inter audientes, duobus extra communionem. & ſic duodecimo anno communionem, ſive oblationem percipiat. 24. *q.* 1. *ſi quis dederit*.

§. 45. Quadrageſimus ſecundus eſt, quod patronus, qui rem Eccleſiæ diſſipat, uno anno pœniteat. 16. *q.* 7. *c. filiis*.

§. 46. Quadrageſimus tertius eſt, quod qui domum ſuam magicis, & incantatoribus luſtrat, vel aliud facit, & qui ei hoc conſulit, annis quinque pœniteat. 26. *q.* 5. *qui divinationes*, & *cap. non liceat*.

§. 47. Quadrageſimus quartus eſt, quod qui pacem cum proximo ſuo non facere jurat, anno uno pœniteat, & ad pacem redeat. 22. *q.* 2. *qui ſacramento*.

§. 48. Quadrageſimus quintus eſt, quod pro perjurio, adulterio, homicidio dantur pro pœnitentia regulariter ſeptem anni, & ſimiliter pro fornicatione: licet non ita aſpera pœnitentia injungatur. 22. *q.* 1. *prædicandum*, 33. *q.* 2. *hoc ipſum*. & §. *ſeq*.

§. 49. Quadrageſimus ſextus eſt, quod qui ſcienter rebaptizatur, ſeptem annis pœniteat, & feria quarta, & ſexta in pane, & aqua jejunando tres Quadrageſimas faciat, & hoc ſi fecit pro hæreſi introducenda. Si autem pro mundities, id eſt pro ſalute corporis obtinenda, ut *extra de apoſt. capitula c.* tribus annis pœniteat, *de conſecr. diſt.* 4. *qui bis*, & talis, qui bis baptizatur, vel confirmatur, ſit de ſorte Eccleſiæ, & cogitur fieri irregularis, *diſt.* 84. *dictum eſt*. De pœna autem talium habetur *de conſecr. diſt.* 4. *eos*. Cujus capituli ſententiam prætermitto gratia brevitatis.

§. 50. Quadrageſimus ſeptimus eſt, quod qui uxorem adulteram cognoſcit, antequam pœniteat, tres ann. pœniteat. 32. *q.* 1. *ſi quis*. Qui vero cognoſcit eam pœnitentem ante pœnitentiam peractam, pœniteat duobus annis, *eadem quæſt. ſi quis primo*. Quomodo vero pœnitentia injungenda ſit mulieri partum alterius ſupponenti, vel etiam de non ſuo viro concipienti, habetur *extra, de pœnitent. & remiſſ. officii*.

§. 51. Ad regulas igitur prædictas inſpiciendo poteſt ſtudioſus indagator procedere ad pœnitentias pro diverſis criminibus ſecundum canones imponendas: & ex cauſa conſideratis circumſtantiis, ut dictum eſt ſupra, moderari poterit eas. Et licet ab ipſo omnes circumſtantiæ ſint diligenter attendendæ, principaliter tamen qualitates perſonæ, & præcipue utrum ſit perſona obnoxia alicui aliquo vinculo ſervitutis. Nam circa tales perſonas cavere debet pro poſſe Presbyter, ne talem pœnitentiam eis imponat, per quam illis, quibus ſunt aſtricti, præjudicium fiat, maxime circa conjugatos, unde ſi ſervus ſit, & timore peccaverit, obediens domino ſuo in atrocioribus, eſt mitius puniendus. 22. *quæſtione* 5. *qui compulſus*: obedire tamen non tenebatur in talibus. 11. *quæſtione* 3. *ſi dominus*. Si autem voluntarie peccaverit, corpore punietur, etiam acrius, quam alius. 24. *quæſtione* 1. *qui contra pacem*. Nec eſt ſervo injungenda peregrinatio, per quam dominus ejus, qui non eſt in culpa, illius ſervitio defraudetur, *extra de ſentent*.

ſentent. excommunic. velatum. Si vero liber ſit, tota pœnitentia canonis, ſi poteſt facere, debet imponi. *16. quæſtione 1. Sacerd. pœnitentiam*. Sed ex cauſa poteſt eam Presbyter moderari.

§. 52. Conſiderandum etiam erit, utrum ſit perſona nova in fide: quia novis in fide minor debet etiam pœnitentia imponi, *extra, de pœnitent. & remiſſ. Deus qui*. Et ſimiliter conſiderandæ erunt aliæ perſonarum circumſtantiæ, de quibus ad præſens ſuperſedeo gratia brevitatis.

§. 53. Sciendum autem, quod in foro pœnitentiali dicuntur legitimæ feriæ, ſecunda, quarta, & ſexta. *diſtinctione 81. Presbyter de conſecrat. diſtinctione 5. jejunia*. Aliqui tamen, ut dicit Rom. pro ſecunda feria ponunt Sabbathum.

§. 54. Inſuper notandum eſt, quod ſi pœnitentia in pane, & aqua imponatur non habenti panem, poteſt loco panis leguminibus, & piſciculis veſci: & etiam aliis, ſi neceſſitas illud requirat. *extra, de pœnitent. & remiſſ. licet. in tent. & gloſſ.* alias non licet.

§. 55. Notandum etiam, ſecundum Joannem, ſi pœnitentia ſit impoſita a canone, liberatur quis a jejunio dando denarium, vel legendo Pſalterium propria authoritate. Innocentius vero dicit, quod jejunia neceſſaria, ut quatuor temporum, & hujuſmodi, non poſſunt redimi, niſi ſubſit rationabilis cauſa: voluntaria vero redimi poſſunt etiam ſine auctoritate ſuperioris. *Jejunia non poſſunt redimi.*

§. 56. Ad hoc etiam nota, quod ubi imponitur pœnitentia aliquot annorum, ſive Quadrageſimarum, nec additur, quomodo quis debet pœnitere, hoc relinquitur arbitrio Presbyteri, cum pœnitentiæ ſint arbitrariæ, ut dictum eſt ſupra. Ipſe enim Presbyter arbitrabitur eam per ferias legitimas faciendam, ſecundum canonem. *50. diſtinct. de his clericis. extra. de hom. cap. 2.* & in multis aliis juribus. Et ſic intelligitur illud, *extra. de accuſ. accuſaſti, & de ſponſ. delectus. & ſimilia.*

Expliciunt Canones Pœnitentiales.

CANO-

Digitized by Google

CANONES
SANCTORUM APOSTOLORUM,
PER CLEMENTEM A PETRO APOSTOLO ROMÆ ORDINATUM EPISCOPUM,
IN UNUM CONGESTI.

§. 1.

EPiſcopus a duobus, aut tribus Epiſcopis ordinator.

§. 2. Presbyter ab uno Epiſcopo ordinator: Item Diaconus, & reliqui Clerici.

§. 3. Si quis Epiſcopus, aut Presbyter præter ordinationem Domini, quam de ſacrificio inſtituit, alia quæpiam, puta, aut mel, aut lac, aut pro vino ſiceram, aut confecta quædam, aut aves, aut aliqua animalia, aut legumina ſupra altare obtulerit, ut qui contra ordinationem Domini faciat, deponitor: excepto novo frumento, & uva opportuno tempore. Præterea licitum non eſto aliud quidpiam admovere ad altare, quam oleum in candelabrum, & incenſum oblationis tempore.

§. 4. Omnium aliorum pomorum primitiæ Epiſcopo, & Presbyteris domum mittantor, non ſuper altare. Manifeſtum eſt autem, quod Epiſcopus, & Presbyteri inter Diaconos, & reliquos Clericos eas dividunt.

§. 5. Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus uxorem ſuam prætextu religionis non abjicito: ſi abjicit, ſegregator a communione: ſi perſeverat, deponitor.

§. 6. Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus ſeculares curas non ſuſcipito: alioquin deponitor.

§. 7. Si quis Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus ſanctum diem Paſchæ ante vernum æquinoctium cum Judæis celebraverit, deponitor.

§. 8. Si quis Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, aut quicunque ex Sacerdotali conſortio, oblatione facta, non communicaverit, cauſam dicito. Et ſi bona ratione ſubnixa ſit, veniam promeretor. Sin minus dixerit, a communione excluditor, tanquam qui populo auctor offenſionis fuerit, mota contra eum ſuſpicione, qui obtulit.

§. 9. Quicunque fideles Eccleſiam ingrediuntur, & Scripturas audiunt, neque apud preces, & ſanctam communionem permanent; eos, tanquam qui ordinis in Eccleſia perturbationem inducant, a communione arceri oportet.

§. 10. Si quis cum excommunicato, licet in domo, preces conjunxerit, iſte communione privetur.

§. 11. Si quis cum depoſito Clerico, ut cum Clerico, preces conjunxerit, deponitor & ipſe.

§. 12. Si quis Clericus, aut Laicus a communione ſegregatus, ſeu denuo in communionem receptus ad aliam profectus civitatem, ſine commendatitiis literis receptus fuerit, a communione excluditor tam qui recipit, quam qui receptus eſt. Si excommunicatus fuerit, in longius illi tempus excommunicatio protenditor.

§. 13. Epiſcopo, qui parochiam ſuam dereliquerit, alteri inſilire nefas eſto, licet a pluribus ad hoc compellatur: niſi rationabilis aliqua cauſa ſubſit, quæ hoc ipſum facere eum cogat, utpote quod plus lucri, & utilitatis his, qui illic conſtituti ſunt, verbo pietatis conferre poſſit. neque hoc tamen a ſeipſo, ſed multorum Epiſcoporum judicio, & exhortatione maxima.

§. 14. Si quis Presbyter, aut Diaconus, aut quicunque tandem de Clericorum conſortio, relicta parochia ſua, in aliam conceſſerit, & omnino tranſmigratione facta præter voluntatem ſui Epiſcopi in alia parochia moram traxerit; hunc jubemus, ne porro in miniſterio publico ſit Eccleſiæ, maxime ſi accerſente ipſum Epiſcopo ejus redire contemnat, perverſo illic ordine perſeverans: ut Laicus tamen ibi locorum in communionem admittitor.

§. 15. Quod ſi Epiſcopus, ad quem acceſſerint, pro nihilo reputata vacationis e miniſterio Eccleſiaſtico pœna, quæ contra eos definita eſt, ipſos ut Clericos ſuſceperit, a communione excluditor, ut perverſi ordinis magiſter.

§. 16. Qui poſt baptiſmum duabus implicitus fuit nuptiis, aut concubinam habuit, is Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, aut denique in conſortio Sacerdotali eſſe non poteſt.

§. 17. Qui viduam duxit, aut divortio ſeparatam a viro, aut meretricem, aut ancillam, aut aliquam, quæ publicis mancipata ſit ſpectaculis; Epiſcopus, Presbyter, aut Diaconus, aut denique ex conſortio Sacerdotali eſſe non poteſt.

§. 18. Qui duas ſorores duxit, aut conſobrinam; Clericus eſſe non poteſt.

§. 19. Clericus, qui fidejuſſiones dat, deponitor.

§. 20. Si quis humana violentia eunuchus factus eſt, aut in perſecutione amputata ei ſunt virilia, aut ita natus fuit, & dignus eſt, efficitor Epiſcopus.

§. 21. Qui ſibi ipſi virilia amputavit; Clericus non efficitor: ſui enim ipſius homicida eſt, & inimicus creationis Dei.

§. 22. Si quis, cum Clericus eſſet, virilia ſibi ipſi amputaverit; deponitor: homicida etenim ſui ipſius eſt.

§. 23. Laicus, qui ſeipſum mutilavit, per tres annos a communione ejicitor: puta, quia ipſe vitæ ſuæ poſuit inſidias.

§. 24. Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus in fornicatione, aut perjurio, aut furto deprehenſus, deponitor: non tamen a communione excluditor. Dicit enim Scriptura: Bis de eodem delicto vindictam non exiges. Eidem conditioni conſimiliter & reliqui Clerici ſubduntor.

§. 25. Ex his, qui cœlibes in Clerum pervenerunt, jubemus, ut Lectores tantum, & Cantores (ſi velint) nuptias contrahant.

§. 26. Epiſcopum, aut Presbyterum, aut Diaconum, qui vel fideles delinquentes, vel infideles injuriam inferentes percutit, & terrorem ipſis per hujuſmodi vult incutere, deponi præcipimus. Nuſquam enim Dominus hoc nos docuit. Imo vero contra, cum ipſe percuteretur, non repercutiebat: cum laceſſeretur conviciis, non regerebat convicium: cum pateretur, non comminabatur.

§. 27. Si quis Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, ob certa crimina juſte depoſitus, attingere miniſterium, quod aliquando tractaverat, præſumpſerit, omnino hic ab Eccleſia abſcinditor.

§. 28. Si quis Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus pecuniæ interventu hanc dignitatem nactus fuerit, depoſitus tam ipſe, quam qui eum ordinavit, & omnino a communione abſcinditor, quemadmodum Simon magus a me Petro.

§. 29. Si quis Epiſcopus ſecularium magiſtratuum familiaritate uſus, per ipſos Eccleſiam nactus fuerit, deponitor: ſegregator quoque a communione, quicunque cum ipſo communionem habent.

§. 30. Si quis Presbyter, proprium aſpernatus Epiſcopum, ſeorſum conventicula egerit, & altare erexerit, cum de nullo errore Epiſcopum in pietate, ac juſtitia condemnarit, deponitor, quaſi qui Principatum ambiat: tyrannus enim eſt. Conſimiliter & reliqui Clerici, qui ſuum illi calculum apponunt. Laici vero a communione ſegregantor. Atque hæc poſt unam, & item alteram, ac tertiam Epiſcopi exhortationem fiunto.

§. 31. Si quis Presbyter, aut Diaconus per Epiſcopum a communione excluſus ſit, hunc nequaquam ab alio tam eſto ſuſcipi, quam ab eo, qui ipſum a communione excluſit: niſi forte fortuna Epiſcopus, qui ipſum a communione ſegregavit, defunctus ſit.

§. 32. Nemo peregrinorum Epiſcoporum, aut Presbyterorum, aut Diaconorum ſine commendatitiis ſuſcipitor literis. & ſi eas obtulerit, accuratius in diſquiſitionem vocantor. Et quidem ſi prædicatores pietatis fuerint, ſuſcipiuntor: ſin minus, ubi neceſſaria ipſis ſuppeditaveritis, ad communionem, & ulteriorem ipſos conſuetudinem non admittitote: multa enim per obreptionem fiunt.

§. 33. Cujuſque gentis Epiſcopos oportet ſcire, quinam inter ipſos primus ſit, habereque ipſum quodammodo pro capite, neque ſine illius voluntate quicquam agere inſolitum: illa autem ſola quemque pro ſe tractare, quæ ad parochiam ejus, & loca ipſi ſubdita attinent. Sed neque is ille citra omnium voluntatem aliquid faciat. Ita enim concordia erit, & Deus glorificabitur per Dominum in Sancto Spiritu.

§. 34. Epiſcopus extra terminos ſuos in civitatibus, & regionibus ſibi non ſubjectis ordinationes facere non præſumito. Si vero præter voluntatem eorum, qui civitates illas, aut regiones detinent, id feciſſe convictus fuerit, deponitor tam ipſe, quam etiam hi, quos ordinavit.

§. 35. Si quis ordinatus Epiſcopus miniſterium, & curam populi ſibi commiſſam non ſuſceperit, hic a communione ſejunctus eſto tamdiu, donec ſuſceperit, obedientiam accommodans. Similiter autem & Presbyter, & Diaconus. Si vero non pro voluntate ſua, ſed pro malitia populi non ſuſceperit, maneto ipſe quidem Epiſcopus: Clerus vero ejus civitatis a communione ſegregator, eo quod tam inobedientem populum non erudierit.

§. 36. Bis in anno Epiſcoporum celebrator Synodus: ac pietatis inter ſe dogmata in diſquiſitionem vocanto, ac quæ non in Eccleſiis incidentes controverſiones dirimunto, ſemel quidem quarta[a] feria a Pentecoſte, ſecundo duodecima Hyperberetei.[b]

§. 37. Omnium rerum Eccleſiaſticarum curam Epiſcopus gerito, & eas diſpenſato, quaſi inſpectante Deo. Non licitum

a *al. hebdomada.*

b *Hyperberetæus apud Aſiæ populos, & Macedones October greco dictus.*

Digitized by Google

licitum autem ei eſto quippiam ex iis ſibi tanquam proprium aſſumere, aut cognatis ſuis elargiri, quæ Deo dedicata ſunt. Quod ſi pauperes illi ſint, ut pauperibus ſubminiſtrato: non tamen horum prætextu res Eccleſiæ venundato.

§. 38. Presbyteri, & Diaconi abſque voluntate Epiſcopi nihil peragunto: ipſius enim fidei populus Domini commiſſus eſt, & pro eorum animabus ab ipſo repetetur ratio.

§. 39. Manifeſtæ ſunto privatæ res Epiſcopi; ſi modo & privatas habet: manifeſtæ etiam ſunto Dominicæ, ut privatas quidem res Epiſcopus, cum moritur, quibus vult, & quomodo vult, relinquendi facultatem habeat: neque occaſione Eccleſiaſticarum rerum intercidant res Epiſcopi, qui nonnunquam uxorem, & liberos, aut cognatos, aut ſervos habet. Juſtum enim eſt apud Deum pariter, & homines, ſimul ne Eccleſia per ignorationem rerum Epiſcopi damni aliquid ſuſtineat, ſimul ne Epiſcopus, aut cognati ejus prætextu Eccleſiæ oblædantur: aut etiam qui illum generis proximitate contingunt, incidant in negotia, ejuſque mors implicetur diffamationibus.

§. 40. Præcipimus, ut Epiſcopus res Eccleſiæ in poteſtate habeat. Nam ſi pretioſæ hominum animæ fidei ejus committendæ ſunt: multo utique magis oportuerit & de pecuniis mandatum dare, ut illius arbitratu diſpenſentur, atque omnia cum timore Dei, ſummaque ſolicitudine per Presbyteros, ac Diaconos erogentur in pauperes. Percipiat autem & ipſe (ſi modo indiget) quantum ad neceſſarios ſuos, & hoſpitio acceptorum fratrum uſus opus habet, ne quomodo ipſe poſteriore loco habeantur, quam cæteri. Ordinavit enim lex Dei, ut qui altari inſerviunt, de altari nutriantur: quomodo nec milites nequam ſuis annonis arma hoſtibus inferant.

§. 41. Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, qui vel aleæ, vel ebrietatibus indulget, vel deſinito, vel deponitur.

§. 42. Subdiaconus, aut Cantor, aut Lector, qui conſimilia facit, vel deſinito, vel a communione ſejungitor. Similiter & Laici.

§. 43. Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, qui uſuras a mutuum accipientibus exigit, vel deſinito, vel deponitor.

§. 44. Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, qui cum hæreticis preces conjunxerit, duntaxat a communione ſuſpenditor. Si vero etiam ipſos tanquam Clericos aliquid agere permiſerit, deponitor.

§. 45. Epiſcopum, aut Presbyterum, qui hæreticorum baptiſma, aut ſacrificium ſuſceperit, deponi præcipimus. Quæ enim conventio inter Chriſtum, & Belial; aut quæ particula fideli cum infideli?

§. 46. Epiſcopus, aut Presbyter, ſi eum, qui verum baptiſma habeat, iterum baptizaverit, aut pollutum ab impiis non baptizaverit, deponitor, ut qui crucem, & mortem Domini derideat: neque diſcernat veros Sacerdotes a Sacerdotibus impoſtoribus.

§. 47. Si quis Laicus, cum ſuam a ſe uxorem abjicit, alteram duxerit, aut ab alio dimiſſam; a communione ſegregetor.

§. 48. Si quis Epiſcopus, aut Presbyter, ſecundum ordinationem Domini non baptizaverit in Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum, ſed in tres principio carentes, aut tres Filios, aut tres Paracletos, deponitor.

§. 49. Si quis Epiſcopus, aut Presbyter in una initiatione non tres immerſiones, ſed unam dumtaxat, quæ in mortem Domini detur, peregerit, deponitor. Non enim dixit Dominus, in mortem meam baptizate: ſed, profecti docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.

§. 50. Si quis Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus aut quivis omnino de ſacerdotali conſortio, nuptiis, & carnibus, & vino abſtinuerit, non propterea quo mens ad cultum pietatis celebratus exercitatior, ſed propter abominationem, oblitus, quod omnia pulchra valde, & quod maſculum, & fœminam Deus creavit hominem, ſed diffamationibus laceſſens creationem Dei, vocat ad calumniam. aut corrigitor, aut deponitor, & ex Eccleſia rejicitor. Conſimiliter & Laicus.

§. 51. Si quis Epiſcopus, aut Presbyter eum, qui a peccato revertitur, non recipit, ſed rejicit, deponitor, eo quod Chriſtum offendat, qui dixit, ob unum peccatorem qui reſipiſcat, gaudium oboriri in cœlo.

§. 52. Si quis Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus carnibus, & vino feſtivis diebus non utitur, idque per abominationem, non propter exercitationem ad cultum pietatis, deponitor, tanquam qui cauterio notatam habeat conſcientiam, & multis auctor ſit offendiculi.

§. 53. Si quis Clericus in caupona cibum capere deprehenſus fuerit, a communione excluditor: excepto tamen eo, qui neceſſario in itinere in communi diverterit hoſpitium.

§. 54. Si quis Clericus Epiſcopum contumelia affecerit, deponitor: Principi enim populi tui non maledices.

§. 55. Si quis Clericus contumelia affecerit Presbyterum, aut Diaconum, a communione ſegregator.

§. 56. Si quis mancum, aut mutum, ſurdumve, aut cæcum, aut eum, cui vitioſus inceſſus eſt, ſubſannaverit, communione privator. Conſimiliter & Laicus.

§. 57. Epiſcopus, aut Presbyter, qui negligentius circa Clerum, vel populum agit, neque in pietate eum erudit, a communione ſegregator. Si vero in ea ſocordia perſeveraverit, deponitor.

§. 58. Si quis Epiſcopus, aut Presbyter Clerico ex inopia laboranti neceſſaria non ſuppeditaverit, a communione rejicitor: ſin perſeverat, deponitor, ut qui fratrem ſuum necaverit.

§. 59. Si quis falſo inſcriptos impiorum libros, tanquam ſacros, in Eccleſia ad populi, & Cleri corruptionem publicaverit, deponitor.

§. 60. Si accuſatio contra fidelem inſtituatur de fornicatione, aut adulterio, aut quacunque alia actione prohibita, & convictus fuerit, in Clerum non perducitor.

§. 61. Si quis Clericus per metum humanum, vel Judæi, vel Græci, vel Hæretici negaverit, ſi quidem nomen Chriſti, ab Eccleſia ejicitor: ſi vero nomen Clerici, deponitor: pœnitentia tamen ductus, ut Laicus recipitor.

§. 62. Si quis Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, aut omnino quicunque ex Sacerdotali conſortio comederit carnes in ſanguine animæ ejus, aut a beſtiis abreptum, aut ſuffocatum, deponitor: hoc enim lex prohibuit. Sin vero Laicus fuerit, a communione excluditor.

§. 63. Si quis Clericus, aut Laicus, ſynagogam Judæorum, aut Hæreticorum conventiculum ingreſſus fuerit, ut preces cum illis conjungat, deponitor, & e communione ſecluditor.

§. 64. Si quis Clericus in concertatione aliquem pulſaverit, & uno ictu, ac pulſatione interemerit, deponitor propter temeritatem ſuam. Sin vero Laicus ſit, arcetur a communione.

§. 65. Si quis Dominicum diem, aut Sabbathum, uno ſolo dempto, jejunare deprehendatur, deponitor: ſin Laicus, a communione ejicitor.

§. 66. Si quis virginem ſibi non deſponſatam admota vi detinet, a communione ſuſpenditor. Non licitum autem eſto ei aliam ducere: ſed eam detineto, quam ſolicitavit, quamvis paupercula ſit.

§. 67. Si quis Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus ſecundam ab aliquo ordinationem ſuſceperit, deponitor tam ipſe, quam qui ipſum ordinavit: niſi forte conſtet ordinationem eum habere ab hæreticis. Qui enim a talibus baptizati, aut ordinati ſunt, hi neque fideles, neque Clerici eſſe poſſunt.

§. 68. Si quis Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, aut Lector, aut Cantor ſacram Quadrageſimam Paſchæ, aut quartam feriam, aut Paraſceven non jejunaverit, deponitor: præterquam ſi imbecillitate impediatur corporis. Sin Laicus ſit, communione privator.

§. 69. Si quis Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, aut omnino quicunque ex Clericorum conſortio cum Judæis jejunaverit, aut communem feſtum diem cum ipſis egerit, aut xenia feſti, nempe azyma, aut aliud hujus generis ab iis ſuſceperit, deponitor: ſi Laicus ſit, a communione ſegregator.

§. 70. Si quis Chriſtianus oleum ad ſacra gentilium, aut in ſynagogam Judæorum in feſtis eorum detulerit, aut lucernas incenderit, a communione excluditor.

§. 71. Si quis Clericus, aut Laicus ceram, aut oleum ex ſancta ſubripiat Eccleſia, a communione ſejungitor.

§. 72. Vas aureum, & argenteum ſanctificatum, aut velamen, linteumve, nemo amplius in ſuos uſus aſſumito, iniquum enim eſt. Cæterum ſi quis deprehenſus fuerit, excommunicatione mulctator.

§. 73. Epiſcopum de aliquo per fide dignos accuſatum hominem, ab Epiſcopis vocari neceſſarium eſt. Et ſiquidem comparuerit, & confeſſus, convictusve fuerit, cenſura irrogator Eccleſiaſtica. Si vero vocatus non obtemperaverit, ſecunda quoque vice vocator, miſſis duobus ad ipſum Epiſcopis. Quod ſi per contumaciam ne ſic quidem comparuerit, Synodus ſuam contra ipſum pronuntiato ſententiam, ne quid tergiverſando, detrectandoque judicium lucrifacere videatur.

§. 74. In dictionem teſtimonii contra Epiſcopum hæreticus non admittitur: ſed neque fidelis, ſi ſolus ſit. In ore enim duorum, aut trium teſtium conſiſtet omne dictum.

§. 75. Item non oportet Epiſcopum fratri, aut filio, aut alteri cognato humano gratificari affectu. Neque enim Eccleſiam Dei conferre debet in heredes. Enimvero ſi quis id fecerit, irrita permaneto ordinatio: ipſe autem excommunicatione percellitor.

§. 76. Si quis oculo defectus, aut obtuſo crure exiſtat, & dignus ſit, Epiſcopus efficitor: non enim mutilatio corporis ipſum polluit, ſed inquinatio animæ.

§. 77. Qui vero mutus, ſurdusve, & cæcus eſt, Epiſcopus non efficitor, non quia obleſus corpore eſt, ſed ne Eccleſiaſtica impediantur munia.

§. 78. Si quis dæmonem habeat, Clericus non efficitor: ſed neque cum fidelibus preces fundito. Mundatus vero recipitor: & ſi dignus fuerit, efficitor.

§. 79. Qui ex vita gentili advenerit, & baptizatus eſt, vel ex converſatione prava, eum juſtum non eſt protinus promoveri in Epiſcopum. Iniquum enim eſt, eum, qui non prius ſpecimen, & documentum de ſe prebuerit, aliorum doctorem exiſtere, niſi alicubi dono divinæ gratiæ hoc fiat.

§. 80. Diximus, quod non oportet Epiſcopum, aut Presbyterum publicis ſe adminiſtrationibus immittere: ſed vacare, & commodum ſe exhibere uſibus Eccleſiaſticis. Animum igitur inducito hoc non facere, aut deponitor. Nemo enim poteſt duobus Dominis ſervire, juxta præceptum Dominicum.

§. 81. Servi, ſi in Clerum promoveantur citra dominorum voluntatem, hoc ipſum operatur redhibitionem. Si quando vero ſervus quoque gradus ordinatione dignus videatur (qualis & noſter Oneſimus apparuit) & Domini conſenſerint, manuque emiſerint, & domo ſua ablegaverint, efficitor.

§. 82.

Digitized by Google

§. 82. Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, qui militiæ vacaverit, & ſimul utrumque retinere voluerit, tam officium Romanum, quam functionem Sacerdotalem, deponitor. Quæ enim Cæſaris ſunt, Cæſari: & quæ Dei, Deo.

§. 83. Quiſquis Imperatorem, aut Magiſtratum contumelia affecerit, ſupplicium luito, & quidem ſi Clericus ſit, deponitor: ſi Laicus, a communione removetor.

§. 84. Sunto omnibus vobis, Clericis ſimul, & Laicis, venerandi, ac ſacri libri: Veteris quidem Teſtamenti, Moyſis quinque; Geneſis, Exodus, Leviticus, Numeri, Deuteronomium: Jeſu filii Nave unus: Judicum unus: Ruth unus: Regnorum quatuor: Derelictorum ex libro Dierum duo: Heſter unus: De Machabæorum geſtis tres: Job unus: Pſalterium unus: Salomonis tres: Proverbia, Eccleſiaſtes, Canticum Canticorum: Prophetarum duodecim. Unus Eſaiæ. Hieremiæ unus. Ezechiel unus. Daniel unus. Inquirito autem e vobis extrinſecus, ut adoleſcentes veſtri addiſcant item Sapientiam eruditi Syrach. Noſtra vero, hoc eſt, Novi Teſtamenti Evangelia quatuor, Matthæi, Marci, Lucæ, Joannis. Pauli epiſtolæ quatuordecim. Petri epiſtolæ duæ. Joannis tres. Jacobi una. Judæ una. Clementis epiſtolæ duæ, & Præceptiones, quæ vobis Epiſcopis per me Clementem in libris octo nuncupatæ ſunt: quas omnibus publicare non oportet, ob quædam arcana, quæ in ſe continent. Et actiones noſtræ Apoſtolorum.

Finis Apoſtolicorum Canonum, Gregorio Haloandro interprete.

ANT 1316316

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google